Digitized by Google

37
37 C
9

- MAG 4464

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

PROSPERI
FARINACII
IVRISCONS. ROMANI,
RESPONSORVM CRIMINALIVM
LIBER PRIMVS.

Summarijs & argumentis vnicuiq; conſilio adiectis, ac Indice Rerum & Sententiarum locupletiſsimo.

CVM MVLTIS PRIVILEGIIS.

VENETIIS,
Apud Georgium Variſcum. M DCVI.

EX SVPERIORVM LICENTIA.

Digitized by Google

Digitized by Google

PAVLO QVINTO

PONT. MAX.

Proſper Farinacius.

GRAECORVM inſtituta cum diligenter inſpiceret Anacharſis, illud ſibi perabſurdũ videri dicere ſolitus eſt, quòd apud homines ſapientiæ opinione præſtantes doctarum artium præmia ab indoctis iudicibus decernerentur. Huius à me culpam reprehenſionis vt quam longiſsime poſſum auertam, primum Criminalium Conſiliorum meorum volumen tibi præſertim, Beatiſsime Pater, iudicandum exhibeo, cuius admirabile ingenium, quidquid ad humani, diuiniq. iuris cognitionem pertinet, tanta felicitate complexum eſt, vt quando è priſci oraculi ſententia is maxime ad imperandum eſt aptus, qui ſapientia ceteros antecellit, nemo vel ipſa iudice inuidia ad excelſum iſtud Reip. Chriſtianæ faſtigium te dignior attolli potuerit. Quòd ſi euigilati publico commodo legitimis in ſtudijs labores habent & ipſi aliquid, quod ad ſignificandos grati animi ſenſus non parum videatur idoneum, hæc mihi certe arripienda auide occaſio fuit, qua tuorum ingentium erga me beneficiorum memoriam hærere meo in animo fixam, atque im-

Digitized by Google

preſſam altè teſtarer. Hæret vero illa, atque hærebit quamdiù cum ipſo animo in immenſum vitæ ſpatium ſe propagabit æternitas. Tu interim Pater Beatiſsime quid voluerim potius, quam quid præſtare potuerim, pro tua ſingulari humanitate benignus expende. Id ſi impetro, voti omnium maximi me compotem factum non immerito gloriabor. Vale, ac rem Romanam quibus cæpiſti prudentia, ac pietate multos in annos tueri feliciter perge. Romæ.

SCIPIONI BVRGHESIO
S. ROM. ECCL. CARD.
AMPLISSIMO,

Proſper Farinacius.

NEGANT fas eſſe cuiquam mortalium ſecreta in templorum adyta greſſum inferre non ipſo adhibito Aedituo. Mihi Paulus V. auunculus tuus & miniſterij maximi dignitate, qua Regum omnium diademata infra ſe videt, & diuini ingenij præſtantia, quam nulla ætas non admirabitur, ſacroſancti cuiuſdam numinis inſtar eſt, quod vt ritè adeam, tu mihi præſertim SCIPIO illuſtriſſime legitimi partes Aeditui defungi potes. Tu ſcilicet is es, cuius præclaram in omni virtutum genere indolem Princeps ſapientiſſimus tanti fecit, vt cui arcana ſacri pectoris conſilia crederet, cuius in humeros immenſi oneris partem deponeret, quem curarum, quem imperij conſortem haberet merito digniſſimum exiſtimarit. Jure igitur antiquus domus veſtræ cliens, & cultor tuam ad opem, beneuolentiamque confugio. Tu ad tanti maieſtatem Principis ita mihi aditum reſera, vt in exiguo munere ingens, quam adfero, obſeruantiæ ac pietatis magnitudo à temeritatis per te culpa me vindicet. Ampliſſima apud tuum iſtum heroicum animum nauatæ mihi operæ merces erit, ſcio, veræ ſolidæque virtutis conſcientia. Ego vero quidquid in me erit ingenij, ſedulitatis, induſtriæ in eam curam perpetuò conferam, vt hominem quoque referendæ gratiæ cupidiſſimum ſummo te exornaſſe beneficio planiſſime intelligas. Vale Romæ, &c.

Digitized by Google

COpia gli Eccellentiſsimi Signori Capi dell' Illuſtriſsimo Conſiglio di X. Infraſcritti hauuto fede dalli Signori Reformatori del Studio di Padoa per relation delli doi à ciò deputati cioè del Reuerendo Padre Inquiſitore del circonſpetto Secretario del Senato Lorenzo Maſſa, che nel Libro intitolato Conſiglij Criminalia di Proſpero Farinazzo, non vi è coſa contra le leggi e ſono degni di ſtampa. Concediamo licentia, che poſſono eſſer ſtampati in queſta Città. Datum die 6. Septembris 1603.

D. Zan Paulo Gradenigo.
D. Andrea Bragadin.
D. Steffano Viaro.
} Capi dell' Illuſtriſs. Conſiglio di X.

Illuſtriſsimi Conſiglia di X. Secretario

Leonardus Ottobonus.

1603. Adi 10. Settembrio.

Regiſtrato contra biaſtema,
Philippus Brochardus in officio contra blaſphemiam.

INDEX ARGVMENTORVM,

QVAE IN HOC VOLVMINE CONSILIORVM ſiue Reſponſorum criminalium,

Excellentiſs. Domini, Proſperi Farinacij I. C. Romani, accuratè, & ampliſsimè continentur.

CONSILII PRIMI ARGVMENTVM.

CAſus infraſcripti conſilij continet materiam homicidij commiſsi prætεr intentionem occidentis, cum puta occiderit vnum volens occidere alium, & multæ adducuntur prȩſumptiones, & coniecturæ, quibus probatur Archibuſium fuiſſe exoneratum non animo occidendi, ſed aut caſu, aut animo terrendi. fol. 1

II. Strictè in hoc reſponſo defenditur quidam, Qui videns fratrem ſuum inſultatum, & vulneratum, Iuſto dolore motus, armis arreptis, ad rixæ locum accurrit, & vulnerantem fugientem inſequendo, Patrem eiuſdem vulnerantis, qui ſe interponere volebat, vt filium fugiẽtem ſaluaret, occidit, & eſt materia homicidij cõmiſsi in rixa calore iracundiæ, & ad alterius prouocationem, ac pro ſui fratris defenſione, in qua tria in ſpecie diſcutiuntur, nunquid ſcilicet exceſſus defenſionis habeat in ſe dolum, & qua pœna puniri debeat, Nunquid etiam occidens, tertium non prouocantem ordinaria pœna puniendus ſit, & demum, an Bulla de vindicta tranſuerſali extendatur ad offenſiones factas in rixa, & calore iracundiæ. fol. 4

III. In hoc reſponſo, in quo agitur de gratia Principis facta delinquẽti, tria præcipuè diſcutiũtur, & reſoluũtur. Primo an Barones, & feudatarij poſsint gratias facere pro delictis capitalibus, & pœnis corporalibus. Secundo an talis gratia valeat facta parte non concordata, & ſine illius pace, & conſenſu. Tertio quando, & ex quibus gratia dicatur ſubreptitia. fol. 6

IIII. Multa in hoc conſilio ad criminalem materiam ſpectantia pertractantur, Quæ in ſummarijs perlegere quiſque poterit, Vltra quod ex profeſſo reſoluitur illa dubitatio an, & quam iuriſdictionem habeant in Bello capitanei, ſeu Duces caſtigandi, & puniendi ſuos milites inobedientes, reſiſtentes, ſeditionem concitantes, aut alio modo delinquentes Et quando etiam miles, a ſuo ſuperiore abſolutus, poſsit ab aliis Iudicibus moleſtari. fol. 8

V. Reſoluũtur in hoc reſponſo iunctis deciſionib. Rotæ inde ſequutis, ſeptem dubitationes, quarum prima eſt, Quãdo, & quomodo notarius, ſeu alius officialis dicatur in officio delinquere. Secunda an delinquendo priuetur officio ipſo iure, an vero requiratur ſententia cõdemnatoria vel ſufficiat declaratoria; Tertia an priuetur titulo, & proprietate officij, an uero ſolum exercitio, ita ut priuatus illud alteri vendere poſsit, ſi officium venale ſit, Quarta, an & quando teſtes inſimul examinati probent. Quinta an contumax poſsit dare de nullitate ſententiæ contra ipſum latæ, & examinis teſtium. Sexta quȩ inditia ad inquirendum ſufficiãt; Septima an condemnatus a ſecundo iudice in vna parte, cenſeatur abſolutus in alijs, in quibus fuit condemnatus a primo iudice. fol. 13. & 14

VI. Hic agitur de homicidio ad ſui defenſionem, & alterius prouocationem patrato, An, & quando ordinaria, ſeu extraordinaria pœna puniri debeat, defenſione, aut prouocatione probata præſumptiuè, & non concludenter, quis dicatur aggreſſor, ſeu Procurator, & an teſtes pro defenſione Rei examinati, & homicidium ad neceſſariam defenſionem commiſſum fuiſſe, deponentes de credulitate, dicantur plenè & concludenter probare abſq; eo quod eorum dicti rationem reddant. fol 23

VII. Adminiſtrator, qui ſemel rationem & computa ſuæ adminiſtrationis reddit, & quietationem habuit, An & quando poſsit iterum cogi ad eadem computa reddendum, & quando poſsit criminaliter conueniri, Quid de Apocha ſub alterius nomine ſcripta, aut ſcribẽs pecunias mutuò reciperet, An ſit punibilis & qua pœna, Ex quo non nocuit illi cuius nomine ſcripta eſt. fol. 26

VIII. De marito occidente adulterum deprehenſum cum vxore, quando excuſetur, & quando etiam excuſentur illi, qui in tali homicidio auxilium & fauorem præſtiterunt. 28

IX. De requiſitis & ſubſtantialibus Duelli, ſine quibus nec Duellum committitur, nec Duelli pœna locum habet, ſed præcipuè dubitatur, & reſoluitur, An verum ſit, quod vbi præcedit deliberata conuentio pugnandi, & ſubſequuta pugna dicatur Duellum committi, & è contra, an vbi pugna prouenit in rixa & ex improuiſo, quamuis vnus alterum, & alter vnum ad pugnandum inuitet, ibi ceſſet duelli nomen & pȩna: & hæc tam de iure communi, quam vigore ſacroſancti Concilij Tridentini, & aliorum conſtitutionum ſummorum Pontificum. 29

X. Tractatur præcipuè in infraſcriptis reſponſis materia aſſaſsinij, quando ſcilicet cõmitti dicatur, & quando non: Quando aſſaſsinij qualitas probetur, ad hoc vt Reus dicatur probabilibus argumentis conuictus, Quæ in propoſito dicantur probabilia argumenta, An, & quale oriatur inditium ex inculpatione duorũ Mandatariorum in crimine aſſaſsinij, & de effectu torturæ in purgandis inditijs ac probationibus. 31

XI. Defenditur hic quidam Notarius, qui in ſua cauſa ciuili produxerat inſtrumenta de falſo redarguta, & in hac defenſione in primis agitur nunquid falſitatis probatio ex præſumptionibus deducatur: ac deinde plures adducuntur, & ponderantur præſumptiones falſitatem includentes, Et demum adducuntur aliqua de vi, & effectu torturæ illatæ pro habendis complicibus cum ſolita proteſtatione. 37

XII. Exactè diſcutitur an, & quando ſuſpitio falſitatis oriatur ex Apoſtillis, & caſſationibus repertis in Baſtardello Notarij, ad effectum, vt inſtrumento fides tollatur; ac de alijs præſumptionibus, quibus idem inſtrumentum de falſo redditur ſuſpectum. 42

XIII. Defenditur in hoc Conſilio quidam Mercator Anconitanus, qui de pluribus falſitatibus, fraudibus, & extorſionibus inquiſitus erat, & propterea plura deducuntur ad eandem materiam ſpectantia, de quibus in ſummario. 45

De

XIV. De forma ſeruanda in citandis abſentibus, & ea non ſeruata, an ſententia ſit nulla. De Clerico, qui veneno alium necauit, an ipſo iure ſit beneficijs priuatus, & an dicta beneficia ante lapſum anni poſſint in alium conferri, & an collata recuperentur per condemnatum admiſſum ad nouas defenſiones poſt annum. 47

XV. In infraſcriptis reſponſis ſapientiſsimorum virorum, qui tunc temporis florebant, ad plenum diſcutitur an diſdicta ſeu aliter reſoluta ſocietate officij, debeantur aliqui fructus, & ad quam rationem, An & quando valeat pactum, quod loco damnorum & intereſſe certa pecuniarum quantitas ſoluatur, An à principio intereſſe taxari poſsit, An contractus aliàs de iure illicitus & vſurarius fieri poſsit licitus à conſuetudine & obſeruantia loci, & an etiam ſocietas officij contracta per vnum nomine alterius, vel de pecunijs alienis acquirantur cótrahenti, an verò illi, cuius ſunt pecuniæ, vel cuius nomine contrahitur; & hinc obiter explicantur etiam plura alia notabilia ad vſuram includendam vel excludendam, & ad fructuum ſolutionem in ſortem computandam. Materia in vrbe ſatis practicabilis, & quotidie contingens. 48

XVI. Multa de reuocatione confeſsionis iudicialis prætextu erroris hic pertractantur, ſed illud præcipue enucleatur, quid ſi calumnioſè confeſsionis error allegetur, quandove, & quomodo dicatur iſto caſu de calumnia conſtare, pluraque etiam de defenſionibus Reo non denegandis in medium adducuntur. 55

XVII. Diſcutiuntur quatuor aſſertæ nullitates ſententiæ capitalis in contumaciam latæ. Prima eſt ob Proceſſum ad vlteriora, poſtquam Iudex fuit recuſatus ſuſpectus. Secunda, quia poſt inhibitionem præſentatam Iudicis ſuperioris, idem fuit pariter ad vlteriora proceſſum. Tertia, quia tempore ſententiæ inquiſiti erant in alio loco detenti, ſeu carcerati. Quarta ob non expreſsionem delictorum in banno contra eoſdem inquiſitos emanato. 59

XVIII. Agitur de Mercatore, qui non fideliter ſuos libros & ſcripturas tenuit, & inde plura explicantur capita, ex quibus eorundem librorum & partitarum falſitas excuſatur & indicatur, & propterea explicatur etiam, an & quando deferatur iuramentum in litem contra doloſum Mercatorem, ſeu adminiſtratorem. 63

XIX. Defenditur nobilis mulier Romana, quæ propter Iudicum ſuggeſtiones, & malum procedendi modum, fuit falsò ab eius famulo imputata, quod veneno ſuum virum necauerit, multaque propterea, de quibus in ſummario, ſtricte, ſed Magiſtraliter & ſecundum veritatem deducuntur per duos iſtos túc temporis eminentiſsimos iuriſperitos & conſulentes, quorum vnus Silueſter vitæ, integritate, & doctrina præclarus, meruit filium habere Sanctiſsimum Dominum noſtrum Clementem Octauum: alter verò Ioannes Silueſtri filius, & eiuſdem S. D. N. frater, propter eius exemplarem bonitatem, benignitatem, aliaque innumerabilia merita, Meritò etiam ad Cardinalatus apicem aſſumptus fuerat. 65

XX. In eadem cauſa & materia, in qua præcipuè tractatur, an & quando depoſitio Mandatarij, & aſſerti ſocij criminis faciat inditium contra mandantem, ab ipſo inculpatum, & nominatum. 71

XXI. In hoc Reſponſo & in Additionibus, ad eum plura colliguntur notabilia in materia pendentiæ cauſæ criminalis, quando per eam ſit ſuperſedendum in ciuili. 72

XXII. Defenditur Reus condemnatus in contumaciam pro tractatu & participatione homicidij; qui poſt remiſſam ſibi contumaciam ſponte comparuit, & pro eius defenſione multa opponuntur contra teſtes pro Curiæ informatione examinatos, ex quorum dictis fiſcus contra eum ad torturam deueniri poſſe prætendebat, & de quibus plene in ſummario. Verum & præcipuè tria diſcutiuntur. Primò, an & quando ex ſola contumacia Reus condemnatus torqueri poſsit. Secundò, an & quando minæ faciant inditium ad torturam; Tertiò, an etiam, & quando teſtis pro eruenda veritate poſsit torqueri, & indebitè tortus, quam faciat fidem. 74

XXIII. Agitur præcipuè de crimine falſitatis ob lacerationem vnius folij, factã in libro actorum, in quo fiſcus prætendebat ſcriptas & ſtipulatas fuiſſe quaſdã fideiuſsiones ad ſui fauorem: Quomodo, iſto caſu dicatur conſtare de corpore delicti, & de pluribus inditijs atque præſumptionibus dictam lacerationem inferentibus, non ſolum ad torturam, ſed etiam ad condemnandum. 78

XXIV. Defenditur hic quidam Abbas, imputatus de raptu mulieris, contra quem fiſcus prætendebat ad torturam deuenire ex teſtibus contra ipſum deponentibus de publica fama. Quare in hoc reſponſo duæ præcipue enucleantur inſpectiones: Prima eſt, an & quando teſtes debeant ſuper fama deponere ad hoc, vt concludant illius probationem. Secunda, quomodo, & ex quibus Mulieris inhoneſtas probetur. 80

XXV. Agitur in hoc conſilio de probatione delicti facienda per ſcripturam, in qua multæ notabiles concluſiones explicantur, necnõ etiam de probatione nefandi criminis ex præparatorijs ad actum, ad effectũ puniendi Clericum in priuatione beneficiorum, & de effectu torturæ in purgandis inditijs. 82

XXVI. Agitur de Clerico Abbate, qui ad impediendam adeptionem poſſeſsionis ſuæ Abbatiæ, nomine Cameræ faciendæ recurſum habuit ad ſeculares iudices, & amplius Apoſtolicarum literarum exequutioni reſiſtentiam fecit; Agitur inquam de probatione talis impedimenti, ac reſiſtentiæ, & illius pœna. 90

XXVII. Bulla Sixti Quarti aſtringens conſanguineos & affines condemnatorum ad emendum illorum bona, An comprædhendat conſanguineos & affines offenſos ab ipſo condemnato, & hinc multa declarantur, quę reſpiciunt extenſionem, ſeu reſtitutionem conſtitutionis fauorabilis vel odioſæ. 92

XXVIII. Sententia in contumaciam lata contra capitaliter Bannitum & condemnatum, exequi non poteſt quando bannum eſt nullum defectu citationum exequutarum in die feriato, & quando in eo non fuit bannito aſsignatus terminus ad comparendum, & etiam quando in ſententia fuit impoſita pęna non cõdigna delicto, & hinc etiam reſoluitur quæ nam ſit pęna rumpentis pacem tam de iure communi; quam vigore conſtitutionum Marchiæ. 95

XXIX. Dubitatur nunquid mulier inquiſita, quod in eius domo bannitum receptauerit, dicatur plenè conuicta ex depoſitione duorum ſuorum filiorum impuberum iuncta depoſitione famuli & famulæ in eadem domo inſeruientium vnà cum depoſitione banniti receptati. 96

XXX. Multa in hoc conſilio pertractantur, quæ iniuriarum & libelli famoſi materiam reſpiciunt, ſed multum exactè diſcutitur, An, & quando veritas conuitij excuſet conuitiantem à pœna iniuriarum & libelli famoſi, & quid de libello famoſo in Eccleſia affixo ſub ſpecie voti, cum inſcriptione, tamen & pictura alterius infamiam, & delictum tangente, An prauo iniuriandi animo, An potius ſine dolo, & propter voti adimplementum affixus præſumatur; Pleniſsime diſcutitur articulus, & etiam agitur an ſit iniuria dicere alicui, tu produxiſti contra me falſos teſtes. 97

De

XXXI. De pace, ſeu cautione de non offendendo, quãdo dicatur rupta per offenſionem factam a familia paciſcentis, vel eiuſdem paciſcentis familiæ, An etiam rupta dicatur per minas, per illationem metus, per verba iniurioſa, per offenſionẽ cum liuore, ſeu per aliam leuem offenſionem, quando a pœna pacis, aut cautionis ruptæ, excuſet noua cauſa, & quæ, & nonnulla etiã de teſtium inhabilium fide, ac probatione. 124

XXXII. De mandante aliquem baſtonari, An teneatur pœna mortis ſi baſtonatus moriatur, & de pluribus qualitatibus aggrauantibus delictum, ex quibus pœna arbitraria poteſt extendi vſque ad mortem. fol. 126

XXXIII. In hoc conſilio plura tractantur in materia raptus ad hoc vt illius pœna ordinaria ſuccedat, quæ requirantur, & præcipuè An, & quæ raptæ mulieris inhoneſtas, rapientem excuſet, per quem, & quomodo probanda, quando, & quot modis a pœna raptus quis excuſetur. 127

XXXIV. De pluribus inditijs in materia deturpationis feneſtrarum. 133

XXXV. Duo præcipuè in hoc conſilio enucleantur, vnum quod reſpicit admiſsionem Procuratoris, ſeu defenſoris pro abſente contumace in cauſis criminalibus. Alterum quod reſpicit impunitatem homicidij commiſsi ad neceſſariam defenſionem, & in vtroq; caſu plura notanda & practicabilia explicantur. 137

XXXVI. Pax, an dicatur rupta ab eo, qui emiſſo cane ſuper Rota Archibuſij illud in aduerſarium ante ipſum proficiſcentem declinauit, ſed ab alijs impeditus Archibuſium non exonerauit. 143

XXXVII. De receptante bannitos, quando pro receptatione puniri poſsit, non conſtito præſertim quod receptati eſſent banniti, & quod receptans banni ſciẽtiam habent, & de pluribus inditijs, ex quibus in propoſita facti ſpecie fiſcus ad torturam deuenire prætendebat. 144

XXXVIII. Recenſentur plura inditia ac plures præſumptiones, ex quibus arguitur ſtuprum ſeu adulterium, diſcutiturque an ex illis poſsit Reus torqueri, vel etiam condemnari, & in quam pœnam. 147

XXXIX. Impugnatur teſtis, ex cuius dicto immediatè delictum tangente iunctis aliquibus adminiculis, prætendebat fiſcus Reum nominatum, & inculpatum de conſpiratione & tractatu in fuga carceratorum torqueri debere, concluditurque quod propter plures defectus, quos dictus teſtis, & in dicto & in perſona patiebatur, & de quibus in ſummario non poterat de iure (non obſtantibus aſſertis adminiculis) ad prætenſam a fiſco torturam deueniri. 149

XL. In infraſcriptis dubijs, & eorum reſolutione data per duos excellentiſsimos Conſulentes, optimè declaratur materia ſimulationis, an ſcilicet, quando, & quibus coniecturis illa probetur, an etiam ceſſante cauſa ſimulationis, ceſſare debeant eiuſdem ſimulationis preſumptiones, & poſtmodum an poſsit de ſimulatione criminaliter agi, quando fuit de ea ciuiliter oppoſitum, & ciuili iudicio pronunciatum. 151

XLI. Duelli pœna ſeu quæ alia locum habeat in eo, qui alterum deliberatè ad certamen inuitat Archibuſetti delatio an per teſtes ſingulares & quomodo probetur alapam officiali inferens quomodo puniatur, & quid de eximente capitaliter bãnitum ex manibus Curiæ, illumquè ad locum tutum reducente, & ex his plura alia diſcutiuntur, de quibus in ſummario. 158

XLII. De donatione omnium bonorum facta a minore inimicitias habente, cuidam ſuo coniuncto, An & quando in fiſci præiudicium præſumatur ſimulata & inualida, plura aduerſus eam opponuntur, ex quibus & ſimulatio & nullitas dictæ donationis deprehenditur. 160

XLIII. De cõburente ſeu lacerante ſcripturas, quod teneatur ad damna & intereſſe partis cuius erant ſcripturæ, quomodo huiuſmodi damna & intereſſe probentur, & an iuramento damnum paſsi, quomodove, & per quem probandus ſit tenor, ſeu qualitas ſcripturarum combuſtarum & laceratarum. 163

XLIV. De teſte, qui videns falſum depoſuiſſe, ſponte ſe ad corrigendum in iudicio præbet, ſed ex interuallo, An & quando poſsit torqueri, vel puniri, & quod de teſte, qui non dolo, ſed per errorem, ignorantiam, ſeu obliuionem falſum depoſuit, An & qua pœna, & quando puniri poſsit, nonnulla de teſtium fide & probatione, ac etiam quãdo producens articulos cenſeatur facere omnia in eis contenta. 166

XLV. Materia iſtius Conſilij eſt An licentia deferendi omne genus armorum etiam prohibitorum comprehendat Archibuſetta, & an eadem licentia data alicui vt poſsit facere deferre dicta arma duobus ſuis amicis, extendatur etiam ad amicos non euntes in ſocietate illius, cui fuit conceſſa licentia, & hinc multa de interpretatione Priuilegiorum ac de illorum extenſione, ſeu reſtrictione, ac etiam de interpretatione verborũ generalium, ſeu vniuerſalium magiſtraliter expoſita reperies. 168

XLVI. Diſcutitur in præſenti Conſilio an is, qui gratiam habuit, ſeu per compoſitionem fuit abſolutus de pluribus furtis partibus non concordatis, poſsit iterum criminaliter tam pro pœna quoad publicam vindictam, quam pro intereſſe ciuili eorundem partium inquiri, torqueri & moleſtari. 174

XLVII. Pluribus comprobatur ſubreptitiam gratiã delinquenti non ſuffragari, & inſimul etiam declaratur ex quibus & quando gratia dicatur ſubreptitia, vel obreptitia. 177

XLVIII. De materia falſæ monetæ, ac de Iudice competente in hoc crimine, & præſertim an ſubditus Imperatoris, qui in feudo Imperij Papales monetas falſas cudi iubebat, illaſque in ſtatu Eccleſiaſtico expendendas procurabat; poſsit à Delegato Papæ extra ſtatum Eccleſiaſticum, citari, proceſſari, & puniri. 179

XLIX. Defenditur mulier vidua, quæ cum pro liquidatione damnorum & intereſſe, ad quæ eius aduerſarius erat iam condemnatus a Iudice laico, eundem aduerſarium coram Iudice Eccleſiaſtico conueniſſet, fuit accuſata quod ipſius laici Iudicis iuriſdictionem turbauerit. 182

L. Materia huius Conſilij reſpicit præcipuè probationem occultationis inſtrumenti, de quo Notarius rogatus mendaciter negat ſe rogatum fuiſſe, & pro rogitus probatione prædicta, plures cõſiderantur coniecturæ & præſumptiones, ex quibus prædictam occultationem concludenter eſſe deductam cõtenditur ad effectum, vt ipſe Notarius ſaltem extra ordinem puniri poſsit vltra damna & intereſſe partis, & in diſcurſu multa etiam de fide teſtium diſcutiuntur, præſertim deponentium ſe ex cortina vel pariete aliquid vidiſſe, vel audiuiſſe. ibid.

LI. Nũquid Auditor Cameræ habeat iuriſdictionem ſicut vrbis Gubernator in puniendo cuſtodes carcerum delinquentes in eodem officio, & plura de eorum facultatibus & iuriſdictionibus non ſpernenda in hoc reſponſo ſecundum veritatem reſoluuntur. 188

LII. De legitima Aui, quæ ſaluatur Nepoti propter delictum patris, An debeatur ipſi Nepoti in vita Aui, An vero expectanda ſit eiuſdem Aui mors. 189

LIII. De publica fide quando ſeruanda ſit, & in ſpecie de capitaliter bannito, abſoluto & remiſſo, ex eo, quia Curia preſentauit caput alterius banniti, An poſsit iterum inquiri ſi delicta illius, cuius caput præſentauit, erant minora & leuiora ijs, quibus fuerat capitaliter damnatus, An verò ſit dimittendus & relaxandus in

dus in priſtinam libertatem,ne ſub fide publica, deceptus videatur. 190

LIV. De validitate ſeu inualiditate ſocietatis animalium,in qua præcipuè adſit pactum, quod loco demortuorum quolibet anno noui fœtus ſubrogetur. Plura ad interpretationem Bullæ Sixti Quinti reprobantis ſocietatis ad caput ſaluum: & plura etiam de cenſibus, ac alijs contractibus vſuram ſapientibus vel non fol. 195.

LV. Multa in ſequenti conſilio tractantur,quæ in ſummario perſpicies, ſed præcipuè agitur de probatione tractatus, ſeu mandati ad occidendum, De filio, ſeu famulo occidente inimicum patris, ſeu Domini, An de eiuſdem Domini, ſeu patris mandato occidiſſe præſumantur,De capientibus, ſeu occidentibus delinquẽtem capitali pœna dignum, & in fragranti repertum, Ac de illis,qui delinquentem, ſeu occiſorem. Ex omnibus Curiæ vel inimicorum ipſum capere aut occidere volentium eximere procurant. 198

LVI. Plura ac diuerſa enumerantur inditia, quibus fiſcus prætendebat pro mandato ad vulnerandum inquiſitum eſſe torturæ ſubijciẽdum, & propterea quomodo prędicta inditia fuerint eliſa,in ſummario conſilij omnia explicantur. 207

LVII. Fideiuſsio de repræſentando,an & quando expiret per ſententiam,præſertim in ciuilibus,& ſub qua cautione debitor captus tanquam de fuga ſuſpectus relaxari debeat. 209

LVIII. Strictè, ſed magiſtraliter diſcutitur ille Articulus, An ſcilicet, quando, & quibus coniecturis, ſeu præſumptionibus probetur fraus ad effectum cõdemnandi. 212

LIX. Fideiuſſor de repræſentando an liberetur,& quãdo, ſi principalis propter nouum cõmiſſum delictum aufugerit, & quid ſi dictus principalis non fuerit condemnatus,Quid ſi delictum pro quo aufugit non erat capitale: Quid ſi fideiuſſor nullam fecit diligentiam de ipſum repræſentando, Quid ſi pro primo delicto noua non ſuperuenerunt inditia; Quid ſi Reo pro ſecundo delicto inquiſito non operatur pro primo delicto ſaluus conductus, Et quid etiam de fideiuſſore de non diſcedendo ſine licentia ex aliquo loco, An & quando cenſeatur liberatus per ſubſequutam licentiam, An talis licentia debeat eſſe expreſſa, & in ſcriptis, An verò ſufficiat oretenus & ſine ſcriptis data. Hæc omnia in infraſcriptis omnibus Reſponſis ſubtiliter, & ſecundum veritatem reſoluuntur, Et nonnulla etiam ponuntur de Notario, quando in inſtrumento per ipſum rogato, poſsit apponere ſolitas & conſuetas clauſulas,quas in ſpecie non appoſuit. 213

LX. Agitur in hoc conſilio de pœna ſurripientis anulum Piſcatoris Papę ad effectum ſigillandi contra eius mentem litteras Apoſtolicas in forma Breuis,quas tamen ſurripiens in facinore deprehẽſus ſigillari nequiuit, Multa pro eius excuſatione adducuntur ad effectum vt pœnam ordinariam cap. ad falſariorum de crimine falſi effugeret, Et hinc etiam diſcutitur,qua pœna afficiendus ſit ſecretarius Breuium,qui dictas litteras,eius tamen manu non ſubſcriptas, ipſi ſurripienti tradiderat, quaſi quod futuræ ſurreptionis & ſigillationis conſcius & particeps fuerit, vel ſaltem ei commoditatem ad prædicta peragendum contra ſui officij debitum præbuerit: Et obiter etiam tractatur, An & qua pœna puniendus ſit is,qui primo loco examinatus tãquam principalis quo ad ſe, & teſtis quoad alios nonnulla depoſuit ad excuſationem conſocij, Et poſtea tortus falſam fuiſſe exculpationem faſſus fuit, nõ tamen ad vlterius ſubornationem,nec ſpe lucri ad falſa deponendum ductus, ſed ex ſe & pietate inquiſiti motus. 217.& ſeq.

LXI. Tractatur materia homicidij quando ſcilicet dicatur præmeditatè,aut non præmeditate commiſſum ad effectum imponendi pœnam ordinariam pluresq; explicentur præſumptiones & inditia, quæ tractatum & præmeditationem includunt, & quæ etiam homicidium in pura rixa fuiſſe commiſſum tractatu non præcedente demonſtrant. 231

LXII. De cautione de nõ offendendo,ſeu pace, quod non cenſeatur rupta ex offenſione ſequuta non ex cauſa pro qua fuit cautum,ſeu facta pax, ſed ex antiqua. fol. 233

LXIII. Agitur de Conductore domus, in qua eius famulus propter inimicitiam, quam habebat cum locatore,ignem immiſit,& illam combuſsit,An dictus cõductor teneatur ipſi locatori ad damna paſſa occaſione incendij per eius famulum immiſsi. 234

LXIV. Defenditur officialis,qui in ſindicatu inquirebatur quod ſine iuriſdictione defenſiones denegando & ſtatutis ciuitatis contraueniendo, proceſſerat contra hebræum de furto accuſatum, & propterea nonnulla notabiliter explicantur ad excuſationem eiuſdem Iudicis ſub ſindicatu exiſtẽtis, de quibus in ſummario. 235

LXV. Tractatur in quatuor infraſcriptis reſponſis generaliter materia Bullæ Sixti Quinti prohibentis armatas & caualcatas, An & in quibus caſibus habeat locum, De pluribus excuſationibus, ne illius pœna incurratur, & præcipuè in vltimis duobus reſponſis plene diſputatur, An illa ſit reſtricta ad caſum, in quo conuocantur gentes ad effectum adipiſcendæ vel recuperandæ poſſeſsionis, prout eadem Bulla loqui videtur, An verò extendi etiam debeat ad quaſcumq; congregationes factas ad alios effectus, & in ſpecie ad proſequendos & inſultandos bannitos ſeu inimicos, & inde ſumpta occaſione plura afferuntur notanda in materia conuenticulæ, & illius pœnæ, ac plura etiam de interpretatione,extenſione, ac reſtrictione conſtitutionum, & ſtatutorum: materia in vrbe & ſtatu eccleſiaſtico quotidie contingens & practicabilis. 237

LXVI. Plura adducuntur ad excuſationem filiæ, quæ vt ſuam ſaluaret pudicitiam de qua à patre tentabatur, Patrem ipſum occidi procurauit, Et plura etiam de pœna mitiganda filio minori, qui eidem parricidio conſentijt, & de reuocatione mandati, quando mandantem excuſet ſequuto homicidio non obſtante reuocatione. 246

LXVII. De incurſu Bullæ Alexandrinæ. 248

LXVIII. Recurſus ad Curiam ſecularem ad impediendum exequutionem iuriſdictionis eccleſiaſticæ quando ſit improbatus aut licitus. 250

LXIX. Iudex criminalis an,& quando poſsit incidẽter, ſeu principaliter ſuper Ciuili intereſſe & actione partis Reo criminaliter abſoluto vel condemnato,aut etiam omiſſa criminali condemnatione pronunciare, Articulus practicabilis & ſecundum veritatem reſolutus. 251

LXX. Tractatur in hoc conſilio materia pacti de quota litis & alienationis rei litigioſæ,ſed præcipuè diſcutitur an pœna pacti prædicti habeat locum in clientulo,qui cum Procuratore, ſeu Aduocato de quota litis paciſcitur. Et quid ſi pactum prædictum ſit nullum, & hinc plura de teſtium fide & probatione; ac etiam de recognitione Apochæ per teſtes,qui notam habeãt manum ſcribentis,aut per comparationem literarum deponentes, Plura etiam de probatione ſcientiæ per præſumptiones facienda, Ac demum An tortura dari poſsit, vbi agit de pœna pecuniaria & infamiæ, & in ſpecie quid in pacto de quota litis. 253

LXXI. An & quando bona mobilia ſpectant ad Dominum confiſcantem, An verò ad Dominum loci vbi ſita ſunt. 259

Nunquid

LXXII. Nunquid hodie ſi mulier fuerit criminaliter accuſata, condemnata de adulterio, & in monaſteriū detruſa, eius dos acquiratur marito, an verò monaſterio & filijs iuxtà diſpoſitionem textus in auth. ſed hodie C. ad l. Iul. de adulter. Cuius auth. intellectus magiſtraliter & ſecundum veritatem diſcutitur. 260

LXXIII. De aſſerto ſocio criminis carcerato, Altero ſocio in contumaciam condemnato, quando poſsit pro ſui defenſione proponere defenſiones reſpicientes etiam innocentiam & defenſionem prædicti condemnati, & an ſi admittatur & recipiatur, talis defenſio proſit in aliqua parte eidem cōtumaci, & an etiam Reus inquiſitus teneatur fiſco nomina teſtium examinandorum nominare, & qu d ſi aliquos nominauit, eoſque examinare fecit, An poſsit vltra nominatos & examinatos alios nominare & examinare nōdum didicitis depoſitionibus teſtium examinatorum. ibid.

LXXIV. An ingrediēs ſub nomine Curiæ in domum mulieris animo illam carnaliter cognoſcēdi poſsit de iure communi puniri pœna mortis. 262

LXXV. Simonia quando, & ex quibus actibus inducatur, quomodo probetur, & de pluribus actibus, ſeu præſumptionibus includentibus, ac excludentibus ſimoniæ crimen latiſsimè, & magiſtraliter explicatur materia in ſequenti Conſilio & deciſionibus infraſcriptis. 263

LXXVI. Agitur de immunitate eccleſiaſtica in qua reſoluuntur aliquæ notabiles Dubitationes ſpecialiter expoſitæ in principio Reſponſi. 273

LXXVII. De laico, qui poſt commiſſum delictū Clericatum aſſumpſit, quando dicatur illum aſſumpſiſſe in fraudem, Quādove & quomodo ſit exemptus a iuriſdictione ſeculari. 274

LXXVIII. Defenditur hic Generalis ordinis Carmelitani, qui præcipuè de receptione munerum contra Bullam Sanctiſsimi; Ac de carnali mulierum cognitione inquirebatur, Et propterea diſcutitur: Primò an & quæ munera poſsint hodie Religioſi recipere ſine incurſu dictæ Bullæ. Secundò ex quibus & quando adulterium & carnalis cognitio probetur: Tertiò plura aduerſus teſtes objiciūtur tam quoad perſonas, quam quoad dicta, Ex quibus illorum fides tollitur in criminalibus. 276

LXXIX. De materia criminis læſæ maieſtatis, in qua plura de teſtium ac ſociorum criminis in hoc crimine, alijſque criminibus occultis, & difficilis probationis, fide & probatione, ac de eorundem ſociorum criminis exculpatione diſcutiuntur. 280

LXXX Defenditur Abbas Monaſterij ſancti Māſueti in Gallia, qui de pluribus exceſsibus, & præſertim de concubinatu inquirebatur. Hinc propterea multa deducuntur de teſtium fide, ac præcipuè circa probationem famæ, Multaque etiam de tacita & implicita confeſsione in teſtamento facta, Nec non ad effectum condemnandi ac imponendi pœnam priuationis beneficiorū in crimine concubinatus, quæ dicatur legitima probatio, Et quō ipſe concubinatus probatur. 282

LXXXI. De pace, an & quando ſit probanda per inſtrumentum, vel potius ſufficiat per teſtes probata ad effectum minuendi pœnam, ac ad effectum puniendi fractorem pacis, nec non etiam de pacis fractore, an debeat tanquam Proditor depingi iuxtà conſtitutionem Marchiæ 77 lib 5. Vnde ſumpta occaſione etiam declaratur, An lex ſeu conſtitutio noua recipiat interpretationem ab antiqua, & in quibus locis dicta conſtitutio ſeruanda ſit. 289

LXXXII. Impugnatur ſententia Iudicis, qui in fuſtigationis pœnam condemnauit reum pro teſtium ſubornatione, de qua aliter non conſtabat, quam ex depoſitionibus eorundem teſtium, qui ſe ab ipſo ſubornatos aſſerebant. 290

LXXXIII. Receſentur in hoc reſponſo plura grauamina illata per Iudicem in quodā Proceſſu per ipſum fabricato, & illius occaſione indebita teſtium tortura, indebitiſque & ſuggeſtiuis interrogatorijs, eiuſdem teſtibus factis, ex pluribus rationibus & capitibus, de quibus in ſummario, & pro quibus idem Iudex fuit ſuſpectus allegatus. 282

LXXXIV. De Copia inditiorū conſtitutorū Actorū, & Proceſſus integra, & nō diminuta concedenda. 294

LXXXV. Cauſa quando dicatur Criminalis, quando Ciuilis, & quando mixta, & quid præſertim de cauſa fraudatæ Gabellæ, contumax quando audiatur non refectis expenſis, Procurator quando in criminalibus pro abſente citato, admittatur, præſertim ad appellandum, & ad dicendum de nullitate, & quid ſi citatus erat perſona Illuſtris. Statutum quando extendatur de vna perſona ad aliam, & an loquens de mandatario extendatur ad mandantem, ſtilus quomodo introducatur & probetur, & generaliter de validitate & obſeruantia ſtili feriatum inobſeruantia, quando reddat Proceſſum nullum, commiſsio citationis ſeu præfixio dilationis, nondum lapſo termino primę citationis, ſeu dilationis commiſſæ, aut præfixę, an & quando ſit nulla. Hęc inquam omnia abunde in ſequenti conſilio enucleantur. 296

LXXXVI. Tractatur materia præcedentis Conſilij, & præcipuè ponuntur decem nullitates inquiſitionis contra abſentem formatæ, ex quibus facile vnuſquiſque inquiſitionis validitatem, aut nullitatem conijcere poterit, & eſt reſponſio ad dictum præcedens conſilium. 314

LXXXVII. Multa de interpretatione decreti, ſeu ſtatuti pœnalis, ad hoc vt illius diſpoſitio habeat, vel non habeat locum, & multa etiam ad excuſationem illius qui in ſupplicatione, ſeu memoriali diffamauit Annonæ Præfectos. 322

LXXXVIII. Defenditur Notarius inquiſitus de falſitate inſtrumenti contra quem vrgebat præcipuè depoſitio vnius teſtis inſtrumentarij, Alijs inditijs & præſumptionibus grauata, & ècontra ad inſtrumenti cōprobationem, & pro Notario plura alia concurrebant inditia & præſumptiones, omnia ſigillatim ponderantur, prout in ſummario, ex quibus optimè quiſq; percipiet, quibus præſumptionibus inſtrumentum improbetur, & quibus comprobetur. 324

LXXXIX. Enumerantur plures nullitates cuiuſdam ſententiæ in contumaciam latæ, ex quibus vnuſquiſq; Iudex poterit facile comprehendere modum procedendi contra abſentes, eoſque monendi, citandi, & condemnandi. 326

XC. Breuiter quidem, ſed magiſtraliter, & ſecundum veritatem in hoc reſponſo diſcutitur, an & quando impunibile ſit ſtuprum commiſſum in ancillam aliāve mulierem vilis & abiectæ conditionis. 328

XCI. Materia iſtius Conſilij reſpicit probationem vſuræ, An ſcilicet, & quando, & quibus præſumptionibus deducatur, præſumatur, ac probetur, & præſertim an illa arguatur ex pactis in contractu appoſitis cōtra illius naturam, Et an ex præcedenti tractatu, Et an etiā loco pœnæ aliquid ſolui poſsit, quod citra pęnam vſuram argueret. 330

XCII. Surreptio gratiæ an ſit probanda per fiſcum, An verò is, qui gratiam obtinuit teneatur narrata iuſtificare, An ſurreptionis vitium tollatur per clauſulas relatiuas ad proceſſum, An per ſcientiam Principis, & an ex eo quod tertius non procurator gratiam impetrauit. 333

XCIII. Agitur in hoc Conſilio de alterius gratię ſurreptione, ob non expreſsionem delictorum de quibus aliàs, quis gratiam habuerit, & ob non ſeruationem exilij in eadem gratia iniuncti. 334

De

XCIV. De militari dignitate multa explicantur notabilia,& præcipuè in quibus militibus eadem dignitas locum habeat,& an etiam illi milites, qui vulgo dicuntur *Lance ſpezzate* dicantur in dignitate conſtituti ad effectum vt comprehendantur in ſtatuto loquente de dignitate fulgentibus, quod alijs præcedere debeant. 335

XCV. In ſubſequenti Reſponſo D.Farinacij agitur de eadem materia, de qua in præcedenti, & etiam diſcutitur. An miles non inſeruiendo militię,gaudeat militari priuilegio,& an & quando priuilegium amittatur per actus contrarios. 337

XCVI. De adminiſtratore, qui pluries reddita ratione ſuæ adminiſtrationis fuit liberatus & quietatus ab eo,cuius bona adminiſtrauit, An & quando poſsit ſub prætextu doli in eadem adminiſtratione commiſsi criminaliter inquiri & moleſtari, Quandove, & ex quibus in propoſito Adminiſtratoris dolus arguatur, & probetur. 341

XCVII. Hæredis inſtitutio facta à teſtatore præſertim grauiter infirmante ad notarij, ſeu alterius interrogationem, & per reſponſionem per verbum *ſic*: An quando,& in quibus caſibus valeat, An verò teſtamentum nullum, ſeu ſuſpectum reddatur, Plenè & magiſtraliter in hoc reſponſo diſcutitur materia. 345

XCVIII. An ex actibus ſocialibus, & tacita iniuriarum remiſsione cenſeatur inducta pax ad effectum, vt ex ſubſequuta offenſione locus ſit pœnæ impoſitæ a conſtitutionibus, & bannimentis contra fractores pacis. 348

XCIX. Tortura ſine inditijs Denegati vt defenſionibus,ac iuris ordine non ſeruato in quolibet atrociſsimo crimine, nec etiam de Principis mandato inferri poteſt,& ſi inferatur,& tortus fateatur, talis confeſsio nec confitenti, nec tertio nocet: Aſſertio autem, ſeu inculpatio ſocij criminis & mandatarij,ad hoc vt contra mandantem inculpatum inditium faciat,plura requiruntur de quibus in ſummario. 350

C. De occidente Birroarium quando excuſetur dicendo ſe ignoraſſe illum fuiſſe birroarium, & ex quibus iſto caſu præſumatur ignorantia, ſeu ſcientia ad effectum condemnandi occiſorem, & in quam pœnam, & quando etiam idem occiſor excuſetur ex eo quod vulnus non fuit mortale, & quod vulneratus obijt ex malo regimine, ſeu imperitia, aut negligentia medicorum. 355

CI. De aſſaſsino & rebelle quando impunè occidi poſſit non præcedente declaratoria. De pluribus caſibus in quibus bannitus poteſt impunè occidi,& præſertim quid ſi occidatur ad occultanda aliorum delicta; Et quid etiam ſi occidatur cum potuerit viuus curiæ tradi. 358

CII. Mandatum tacitum, ſeu præſumptū An & quando dicatur ex alloquutione ſecreta facta per Dominū famulo, qui incontinenti eiuſdem Domini inimicum occidat, & an etiam inducatur ex verbis, non redeas domum,&c.donec aliquid noui ſenſerim de N, qui poſtea pariter occidatur. 362

CIII. Defenſiones & inditiorum Copiæ An in vrbe petentibus denegari poſſunt ab Illuſtriſsimo D. Vrbis Gubernatore in vim ſuarum prætēſarum facultatum, aut ſtili tribunalis præſertim in atrociſsimis. 368

CIV. Plures notabiles queſtiones in hoc reſpōſo enucleantur, Prima eſt an dicatur mandatum, ſeu Conſilium quando tam mandatarius quam conſulens habebant inimicitiam cum occiſo: ſecunda ex quibus verbis conſilium, ſeu mandatum inducatur. Tertia an & quando conſulens teneatur eadem pœna qua principalis delinquens, qui erat aliàs facturus, quid in dubio præſumatur & ex quibus coniecturis: Quarta an & quando mandatum conditionale obliget mandantem conditione non verificata. Quinto ex quibus verbis, ſeu factis inducatur delicti ratificatio ad eandem,vel mitiorem pœnam,& quando,& qua pœna puniatur ſciens, & non reuelans parricidium committendum,&c. 369

Finis Indicis Argumentorum.

INDEX LOCVPLETISSIMVS RERVM, VERBORVM, AC SENTENTIARVM,

Quæ in hoc Primo volumine Conſiliorum, ſeu Reſponſorum, Proſperi Farinacij I. C. Romani continentur.

A

ABſentes de iure communi non poſſunt diffinitiue condemnari, niſi in crimine leſæ maieſtatis diuinæ, aut humanæ, conſil.86.nu.9. fol.315
Abſens per contumaciam habetur pro præſente ad eius damnum, conſil. 85. nume.26. fol.300
Abſentia inducit præſumptionem ignorantiæ, conſ.101.nu.39. fol.361
Abſoluendus quis potius eſt quam condemnandus in dubio, conſil.1.nu.8. fol.1
Abſolutus ignorante eo de cuius intereſſe tractatur non prohibetur iterum moleſtari, conſil.46.nu.14. 176
Abſoluendus eſt in dubio potius nocens, quam condemnandus innocens, conſ.65.nu.127. 243
Abſolutus Miles a ſuo Tribuno, ſeu Colonello an poſſit ab alijs iudicibus amplius moleſtari, conſ.4.in addit.litera T. 11
Abſoluendus eſt reus in dubio etiam quod probationes fiſci, in aliquo excedant ſuas probationes, conſ.35.nu.9. 137
Abſolutus cenſetur, qui fuit relaxatus ſub cautione de repreſentando, nec in futurum amplius moleſtari poteſt, niſi noua ſuperueniant, conſil.50.nu.25.ad finem. 185
Abſoluendus in dubio potius eſt reus quam condemnandus, conſil.75.nu.75.in fine. 269
Abſolutus nulliter a delicto poteſt iterum inquiri & proceſſari ab eodem Iudice, qui nulliter abſoluit, cõſ.53.nu.2.in fi. 191
Abſolutus per viam diſpenſationis ab eo, qui diſpenſandi poteſtatem non habebat, poteſt iterum inquiri, conſ.53. nu.38. in fine. 193
Abſolui in dubio debet reus potius quam condemnari, conſil.20. nume.10. 72
Abſoluendus eſt reus filio non probare, conſ.22.nu.30. 77
Abſurda ſunt vitanda, conſil.30.nu.18. 100
Abſurdum eſt concedere per indirectum, quod principaliter fieri non permittitur, conſ.85.nu.50. 301
Abſurdum eſt retorqueri in fauorem ea, quæ in odium fuerunt inducta, conſil.85.nu.58. 302
Abſurda vitanda, conſil.51.nu.6. 189
Acceptatio ex ſola taciturnitate, non ſequuto aliquo actu poſitiuo non inducitur, conſ.70.nu.49. 256.col.3
Acclamatio de neceſſitate inſultum præſupponit, conſil. 31. nume.10. 125
Accuſatus ciuiliter non poteſt criminaliter moleſtari, quando vtraque accuſatio tendit ad vindictam, conſ.4.nu.58. 156
Accuſare alieno, & procuratorio nomine nemo poteſt, conſil.55. nu.1.& in addit.litera A. 199
Accuſatio vbi eſt nulla totus proceſſus deſuper fabricatus redditur nullus & inualidus, conſil.55.nu.1. 199
Accuſatio præſumitur calumnioſa, quando eſt data diu poſt cõmiſſum delictum, conſil.24.nu.13. 81
Accuſator in crimine ſimoniæ, non auditur, niſi ſe ſubſcripſerit ad pęnam talionis, aut arbitrariam, conſil.75.nu.23. & nu. 114. 265
Accuſatus de crimine pendente accuſatione teſtis eſſe non poteſt, conſil.36.num.5.in fine. 150
Acquiſitum parti per negligentiam alterius partis, recta conſcientia nequit auferri, conſil.85 poſt nu.93. 304
Acta faciens coram iudice incompetente tenetur ad expenſas, conſil.49.nu.2.verſ.necnon etiam. 182
Acta iudicij quæ dicantur, conſil.85.nu.54. 302
Acta iudicij debent fieri die iuridica, & non feriata, conſil.85. num.54.fallit pluribus modis remiſſiue ibidem. 302
Acta facta coram iudice recuſato poſt recuſationem ſunt ipſo iure nulla, conſil.17.num.1.& num.4. & de materia in addit. littera A. 60
Actorum omnium copia danda eſſe reo, conſil.84.num.3.verſic. ſic etiam in cauſa. 294
Acta iudicij ſunt communia nec poſſunt petentibus denegari, conſil.48.num.8. 395
Acta omnia ſunt edenda, conſil.84.nu.19. 296
Acta facta in iudicio ciuili non faciunt fidem in criminali, conſil.23.num.12.verſ.nec releuat. 79
Actio de dolo præſcribitur ſpatio biennij, & talis præſcriptio currit etiam ignoranti, ſed an detur aduerſus hanc præſcriptionem reſtitutio in integrum, conſil.7.in addit.litera B. 28
Actio in libello mutari non poteſt, conſil.9.num.5. 29
Actio ciuilis, vt ſcripturę fides non debetur, deſcendit ex crimine falſi, conſil.69.num.1. 252
Actio duplex pro quolibet delicto competit, ciuilis ſcilicet, & criminalis, conſil.46.num.15. 176
Actione iniuriarum tenetur, etiam quod quis verum dixerit, quando adeſt animus iniuriandi, conſil.30.nu.8. & nu.125. ſecus ſi ex aliqua cauſa fuerit dictum conuitiũ. n.39.& ſeqq. & malus non præſumitur animus, quando ceſſat cauſa inferendi iniuriam, nec erat neceſſe dicere conuitium in iniuria cõtentum.num.93.& num.105.& num.31.contra, quod veritas conuitij conuitiantem excuſet, & præſertim quando expedit reipublicæ ſcire.nu.47. & ſeqq.vbi alia ad materiam. 99
Actione iniuriarum non tenetur, quando quis alteri dicit tu fuiſti punitus pro falſo, conſil.30.num.49.& nume.169. contra nume.126. 102
Actio iniuriarum ubi non datur, ibi non poteſt eſſe libellus famoſus, conſil.30.nu.133.155.& 164. 110
Actione iniuriarum tenetur non ſolum qui offendit, & percutit, ſed etiam qui manum eleuat ad effectum percutiendi, & percutere minatur, conſil.36.nu.6.& in addit.litera B. 143
Actio iniuriarum infamiam irrogat condemnato, etiam quod iniuria leuis ſit, conſil.70.nu.34. 255
Actio duplex oritur ex crimine falſo, alia eſt criminalis ad pęnam, alia ciuilis, vt non detur fides ſcripturę, conſil.69. nume.9. 252
Actiones, & obligationes de earum natura ſunt perpetuę, niſi per additionem temporis, vel alterius qualitatis fuerint reſtrictę, conſil.57.nu.1. 209
Actio turbatę poſſeſſionis, poteſt eſſe ciuilis, & criminalis, conſi. 49.num.3. 182
Actio criminalis, vt detur contra turbantem iuriſdictionem, ſeu poſſeſſionem, tria requiruntur. Primo vt turbans prætendat ſe habere ius in re turbata. Secundo quod turbatio fiat cum impedimento; Tertio ut interueniat ius, conſi.49.nu.3. verſ. attamen. 182
Actio ciuilis, & criminalis oritur ex quolibet delicto, conſ.46. num.15.in fine. 176
Actore non probante reus abſoluitur, conſil.9.nu.8. 29

Actore non probante reus abſoluendus eſt, etiam quod nihil præſliterit.conſil.40.num.52. 155

Actor tenetur edere ſua iura reo ſiue eiuſdem ſiue alterius cauſæ,& etiam quod fiſcus ſit actor, ac etiam ad fundandum ipſius rei exceptionem.conſil.84.nu.14.verſ.tum etiam. 295

Actus interpretari ſemper debet vt excludat delictum potius quam illud includat.conſil.25.nu.12. 84

Actus ſemper capiendus in bonam partem. conſil.25.num.46. fol.86

Actus proximus delicto quando dicatur,ad effectum vt puniatur affectus non ſequuto effectu.conſ.4.in addit.litera M. 12

Actum licitum gerens non tenetur de delicto ex illo actu ſequuto.conſil.1.nu.1. 1

Actus non habens a iure delicti nomen, aliquando poteſt eſſe cũ crimine,aliquando autem ſine crimine.conſil.1.num.1. 1

Actus præſumitur factus potius ſine animo delinquendi quam econtra.conſil.1.num.3. 1

Actum quem quis impugnat producere & approbare non poteſt. conſil.63.num.3.in fine. 235

Actus annullatio dicitur pœna.conſil.69. vbi tamẽ quod non per hoc cauſa dicatur criminalis, quando agitur de annullatione actus nu.6. 252

Actus cenſetur ſemper explicatus ex cauſa licita, potius quam ex illicita.conſ.37.nu.2. 145

Actus agentium non operatur conſenſum,nec tacitum, nec expreſſum vltra eorum intentionem. conſil.50. num. 43. in fine fol. 186.

Actus præſumitur factus ex cauſa potius excludente delictum quam includente.conſil.45.num.37. 172

Actus ſemper præſumitur geſtus excluſione ſimoniæ quam pro incluſione conſil.75.nu.53.poſt medium & nu.12.& nu.75. & num.90. in fine. 265.& 267

Actus ſequens declarat præcedentem.conſil.75.num.72. 269

Actus iuriſdictionales exercens qua pœna puniatur. conſil. 34. num.10 263

Actus eſt nullus ex forma commiſſa.conſil.81.num.3. 289

Actus factus contra prohibitionem legis eſt ipſo iure nullus. conſil.81.num.3. ibid.

Actus non poteſt fieri per Procuratorem, quando principalis præſentia requiritur. conſil.85.num.87. 304

Actus nullus ſuſtinetur,ſi aliquatenus offuſcari vel dubius reddi poteſt.conſil.85.num.141. 307

Actus vt valeat, potius quam pereat ſemper eſt iudicandum. conſil.85.nu.141.& num.142.verſ. Quoniam. ibid.

Actus ſemper in dubio interpretatur, vt delictum non præſumatur.conſil.30.nu.194. 115

Actum illicitum faciens excuſatur ſi talis actus erat reputatur communiter licitus.conſil.30.num.195. ibid.

Actus ſequens declarat animum in præcedentibus. conſil. 57. num.2.ad finem & num.20. 209

Actus teſtificandi legitimus eſt nec a iure prohibitus.conſil.59. num.25. 216

Actus corruit forma non ſeruata.conſil.17.num.14. 61

Actum aliquid eſſe non arguitur ex ijs quæ geſta non ſunt. conſil.75.nu.83. 270

Actus palam geſtus non cenſetur dolo factus. conſil.53.nu.14. in fine. 191

Actus conditionalis nihil ponit in eſſe.conſil.53.nume.23.in fine. 192

Actus non legitime factus nihil operatur. conſil.53.num.23.in fine, & nume.25. verſ. & paria ſunt & nume.35. ad finem 192 & 193

Actus præſumitur factus iuxta exequutionem præcedentis tractatus.conſil.43.num.9. 164

Adminicula non operantur vbi nihil inueniunt adminiculandum.conſil 10.num.16. 33

Adminicula operantur admiſſionem probationis quæ alias non admitteretur.conſil.70.num.64. 257

Adminiculum adiuuat alias præſumptiones & probationes. conſil.50.num.32. 185

Adminicula delicti probantur per ſcripturam. conſil. 25. numero 40. 85

Adminiculum facilius probatur quam ſubſtantia rei conſil.70. num.72. 257

Adminicula nihil operantur quando nihil adminiculandum inuenerint.conſil.99.num.62. 354

Adminiſtrator tenetur actione mandati ad reddendum rationes & computa, & quamuis in adminiſtratione dolum commiſerit, non poteſt criminaliter puniri de ſtellionatu actioneque de dolo,quia talis actio ceſſat ſtante ciuili actione Mandati.conſil.7.num.9.& in addit.litera B. vbi de materia. 27

Adminiſtrator non præſumitur ditatus ex bonis adminiſtratis. conſil.7.num.10.& in addit.litera C. 27

Adminiſtrator in redditione computorum ſuæ adminiſtrationis tenetur exhibere omnes libros, & etiam librum vulgo dictum il Giornale,& non exhibendo præſumitur occultare.conſil.45.nu.17.& 18. 65

Adminiſtrator qui rationes & computa ſemel reddet iterum reddere non debet.conſil.7.num.1.fallit quando is cui computa reddita fuerunt ſe integre ſatisfactum fatetur, quia tunc eadem computa amplius reddenda non ſunt numero ſeptimo. fol. 1

Adminiſtratoris quietatio ſeu liberatio non impedit computorum reuiſionem,quando agitur de dolo ipſius adminiſtratoris. conſil.96.num.2. 341

Adminiſtratori qui pecunias per eum receptas in libro adminiſtrationis non deſcripſit,& in vſum proprium conuertit, quietatio & liberatio habita non ſuffragatur. conſilio 96. numero tertio. 341

Adminiſtrator dicitur in dolo, ſi omnes pecunias per eum receptas in libro adminiſtrationis non deſcripſit.conſilio 96.nu.5. 28.34.& ſeqq. 342.& ſeqq.

Adminiſtrator dicitur in dolo ſi omnes pecunias per eum receptas in vſum proprium conuertit. conſil.96. nu.6.28. & 35. 342. & ſeq.

Adminiſtrator non præſumitur ditatus ex bonis adminiſtratis, fallit niſi contrarium ſuadeatur ex breuitate temporis, vel ex aliqua alia præſumptione ſeu coniectura. conſilio 96. numero ſeptimo, fallit ſecundo quando adminiſtrator non erat induſtrioſus nec talis vt aliunde potuerit diuitias parare, quam ex ipſis bonis adminiſtratis,numero octauo, fallit Tertio quando durante adminiſtratione locuples euaſit numero nono, fallit Quartò quando non legitimè adminiſtrationis ſuæ rationem reddidit.num.10. 342

Adminiſtrator non reddendo libros ſuæ adminiſtrationis dicitur in dolo.conſil.96. num. 11. nec illi creditur aſſerenti librum penes alium dimiſiſſe num. 12. nec dicitur probata reſtitutio libri, ex eo quod alias reddiderit computa, & rationem ſuæ adminiſtrationis num.13. ibid.

Adminiſtrator non deſcribens in libris adminiſtrationis data & recepta æqualiter, dicitur in dolo vero & falſitatem committere & propterea contra eum iuratur in litem. conſil.96. numero 17. ibid.

Adminiſtrator retinẽdo pecunias ſui Domini in proprium vſum, dicitur in dolo vero ac manifeſto, tenetur de furto & contra ipſum iuratur in litem.conſil.96.num.18.& 28. 342.& ſeq.

Adminiſtrationis velamen temperat furtum, & quando res habuit originem a contractu ceſſat actio furti. conſil.96. nu. 20. vbi declaratur hæc concluſio. 343

Adminiſtrator quando eſt in dolo poteſt criminaliter conueniri. conſil.96.num.41. 344

Adminiſtrator non habens publicum officium, nunquid teneatur conficere librum rationum,& non conficiendo nunquid contra ipſum detur iuramentum in litem. conſil.96. num.44. & ſeqq. ibid.

Adminiſtrator ſiue generalis ſiue particularis, ſiue ſocius, ſiue negociorum geſtor, ſiue exactor ſiue Procurator an teneatur conficere librum ſuæ adminiſtrationis. conſilio 96. numero 45. ibid.

Adminiſtrationis ratio an ſit ſufficienter reddita, eligendi ſunt periti.conſil.96.num.54. 345

Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationem ſuæ adminiſtrationis vna cum reſtitutione ſcripturarum.conſil.43.nu.4. num.25. 162 & ſeq.

Adulte-

I N D E X.

Adulterium & ſtuprum ſunt delicta occulta & difficilis probationis, conſ. 38. nu. 1. 147

Adulterium & ſtuprum probatur maxime ex eo, quod mulier horrida & incompta cum viro exeat ab aliquo cubiculo, conſil. 38. nu. 7. 148

Adulterium, & carnalis copula non probatur per ingreſſum in domum mulieris, niſi ingreſſus deprehendatur in actibus Venereis, ſed bene ex tali ingreſſu præſumitur voluntas ad carnalem cognitionem, conſil. 78. nu. 34. & nu. 14. Vbi amplius, quod omnis mala præſumptio ceſſat, quando apparet de cauſa ingreſſus excludente delictum. 277. & 279

Adulterium, & copula carnalis non probatur ex præparatorijs, & præſumptiuis actibus etiam proximis, quando criminaliter agitur, & ad priuationem, licet ſecus ſi ciuiliter ageretur, conſil. 78. nume. 22. & 25. verſic. dixi & repeto iuncto verſ. & modo conſidero, & verſic. & vt alias allegaui, d. num. 25. in fine, fol. 278. & conſil. 33. nu. 6. 129

Adulterium & copula carnalis non probatur præſumptionibus, & præparatorijs quando agitur criminaliter, & ad pœnam, conſ. 80. nu. 10. & nu. 52. 284. & 286

Adulterium non probatur ex actibus, remotis fama aut alijs adminiculis non concurrentibus, conſ. 19. nu. 20. 67

Adulterium & ſtuprum probatur per confeſſionem adulteratæ & ſtupratæ, conſ. 38. nu. 6. ante finem. 148

Adulterium probatur ex oſculo, amplexu aliiſq. ſimilibus præparatorijs. conſ. 38. nu. 6. ibid.

Adulterium committens officialis cum muliere litigãte coram ipſo dicitur delinquere in officio, ſecus ſi mulier coram eo nullam habeat litem. conſil. 5. nu. 4. 15

Adulterium probatur ex Venereis & propinquis actibus, conſil. 25. nu. 1. præſertim quando ciuiliter agitur ibidem, & in additionib. litera A. Vbi remiſſiuè ponitur tota materia probationis copulæ carnalis. 87. & 89

Aduocati & procuratores facientes pactum de quota litis, vocantur crudeles & depredatores, conſil. 70. nume. 4. & nume. 25. 254. & 255

Aduocati & Procuratores facientes pactum de quota litis, non repetunt expenſas factas in lite de ſuo, nec etiam repetunt ſi aliquid tanquam fideiuſſores ſoluerint, conſilio ſeptuageſimo, nume. 5. 254

Aduocatus, ſeu Procurator faciens pactum de quota litis dicitur litis redemptor, conſ. 70. nu. 23. 225

Aeſtimatio pecudum non transfert dominium, nec facit emptionem & venditionem, conſil. 54. nu. 15. 196

Æſtimatio iniuriarum facta per partem taxanda eſt per iudicem, conſil. 30 in addit. litera D. verſic. ſic pariter, ſed an iſto caſu taxatio Iudicis debeat præcedere iuramentum, & æſtimatio partis, an vero econtra ibidem in verſic. ſed an iuramentum, & ſeqq. 119

Affectus non ſequuto effectu non punitur eadem pœna de generali conſuetudine, conſ. 36. ſub nu. 1. 143

Affectus etiam non ſequuto effectu punitur, quando deuentum eſt ad actum proximũ. conſ. 36. nu. 1. ante fi. Vbi tamen quod non punitur pœna ordinaria, ſed extraordinaria. 143

Affectus etiam in atrociſſimis, non punitur eadem pœna effectu non ſequuto, conſil. 60. nume. 5. vbi ampliatur etiam quod fuerit deuentum ad actum proximum, & in addit. litera B. vbi de materia, & nu. 7. 219

Affectus non punitur non ſequuto effectu in crimine ſimoniæ, conſil. 75. nume. 15. debet eſſe conformis tractatui aliter non dicitur inducta ſimonia, & num. 106. ad medium verſic. nam cum Papa. 267

Affectus punitur etiam non ſequuto effectu in mandante aſſaſſinium, conſil. 4. nume. 3. & 7. vbi de Aſſaſſinio mandatario, & in addit. litera C. 9

Affectus an & quando puniatur effectu non ſequuto in Aſſaſſinio, conſil. 4. nume. 7. & in additio. litera L. vbi ponitur regula affirmatiua, & illa ampliatur vno modo & limitatur duobus modis. 9. & 13

Affectus hodie de generali conſuetudine effectu non ſequuto, non punitur pœna ordinaria, conſil. 60. nume. 2. in fine, & in addit. litera A. Vbi de materia. 219

Affectus effectu non ſequuto nunquam punitur eadem pœna de generali conſuetudine, conſ. 101. nu. 31. 361

Affectus quomodo puniatur in crimine ſodomiæ, conſil. 25. nume. 30. & 33. 85

Affinitas & coniunctio remouet omnem doli, ac delicti præſumptionem. conſil. 1. & ibi in additio. litera A. Vbi de materia, & nume. 23. 2

Afflictio non eſt addenda afflicto, conſil. 26. nu. 6. 91

Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur. conſilio 66. nume. 18. 248

Aggreſſor præſumitur ille, qui ante rixam aggreſſus & iniuriatus fuit, conſil. 6. nume. 4. de materia quis, & quando dicatur, ſeu præſumatur aggreſſor, & in additionibus litera D. 24

Aggreſſor præſumitur ille, qui eſt magis in armis exercitatus, conſil. 6. nu. 9. 24

Aggreſſor præſumitur ille, qui minatus eſt, conſilio ſexto, nume. 10 24

Aggreſſor indicatur ex verbis prolatis in rixa, & aggreſſione, conſil. 6. nu. 72. 24

Aggreſſor, quis dicatur indicatur a communiter accidentibus, conſil. 6. nu. 11. 24

Aggreſſus, & in periculo vitæ conſtitutus, ſi occidat aggreſſorẽ non tenetur, conſil. 35. poſt nu. 12. 137

Aggreſſor præſumitur ille, qui eſt aſſociatus, conſilio trigeſimoquinto, nu. 18. 138

Aggreſſor præſumitur ille, qui fortior & potentior eſt, conſil. 35. nume. 19. 138

Aggreſſor præſumitur ille, qui magis iuuenis eſt, & magis rixoſus, conſil. 61 nu. 6. Declara. . . . 232

Aggreſſor præſumitur is, qui in eius ſocietate habebat plures perſonas, conſil. 61. nu. 8. 232

Aggreſſor præſumitur is, qui occiſus & mortuus remanſit, conſil. 61. nu. 9. 232

Aggreſſor non præſumitur is, qui primo alloquutus fuit, ſed qui primo inſultauit, conſil. 61. nu. 10. 232

Aggreſſor dicitur, non qui primo loquutus fuit, ſed qui primo admenauit, conſilio ſexto, num. 26. & in additionib. litera K. vbi generaliter, quando quis dicatur prouocans, & quando prouocatus. 25

Aggreſſus non tenetur aufugere, conſil. 35. nume. 29. & 30. & in addit. litera H. vbi de materia. 139

Alapam officiali inferens punitur pœna mortis, conſilio 41. nume 9. 159

Alienatio non præſumitur in fraudem fiſci, quando delictum fuit commiſſum, aut ex interuallo poſt alienationem, aut ex cauſa inopinata, conſ. 40. nu. 62. 152

Alienatio bonorum non præſumitur ſimulata, ex eo quod alienans ſit perſona rixoſa, & facilis ad committenda delicta, conſil. 40. nu. 62. 64. & 87. 156. & ſeq.

Alius alia aliud intelligitur de ſimili, conſ. 65. num. 119. etiam quod ſit adiunctum verbo in vniuerſali quæcunque, nu. 120. Fallit in diſpoſitione hominis, nu. 121. 245

Allegans mortuos in teſtes ſuſpectus eſt, conſ. 55. nu. 14. 200

Alloquutio ſecreta præſumitur potius in bonam quam in malam partem, conſil. 37. num. 23. Vbi etiam quod inditium non facit, niſi alia concurrant, & aliis concurrentibus facit tantummodo inditium de delicto perpetrando, non autem de perpetrato. 146

Alloquutio ſecreta cum occiſore, non facit de ſe ſola inditium ad torturam, conſ. 102. in addit. litera C. verſ. ſolum enim colloquium, & ſeqq. 368

Alloquutio etiam ſecreta debet in dubia præſumi in bonam, non autem in malam partem, conſil. 102. in addit. litera C. verſ. & eſt ratio & ſeqq. vbi præſertim ſi alloquutio fuit facta in loco publico, & non in ſecreta. ibid.

Amicitia non tollit inditium inimicitiæ ſi inimicitiæ cauſæ adſunt, conſ. 56. nu. 25. 209

Amicitia inquiſiti cum occiſo excludit præſumptionem homicidij, conſil. 62. nu. 6. in fine. 234

Amicus non præſumitur aliquid malè cogitare contra ſuum amicum, conſ. 27. nu. 9. 94

Amici & coniuncti conuocari poſſunt licite quando a iure aliquid impune agere permiſſum eſt conſil.2.nu.17. & in addit litera E. 6

Amoris *ardor non excuſat a crimine raptus conſil.33.nu.19. contra in addit. litera L. vbi de materia.* 129

Anathema *non niſi pro mortali crimine imponitur.conſil.30. num.3.* 99

Anima *quæ peccauit mori debet conſil.52.nu.8. in fine.* 100

Animalium *mortuorum loco viuos fœtus ſubrogare ſpectat ad bonum virum, ſiue proprietarius ſiue infructuarius ſit conſil. 54.nume.8.* 196

Animalia mortua morbo naturali, an cedant damno Domini illorum, an vero ſocij minoris.conſil.54.num.14. 197

Animalia per vim ablata incontinenti recuperare licet, etiam congregando gentes.conſil.65.num.26. 239

Animal morboſum emens ſi de morbo notitiam habuit non poteſt agere redhibitoria actione contra venditorem. conſil.54. num.11. 196

Animus *bonus ex ſubſequenti actu dignoſcitur conſil.13.numero 19.* 46

Animus ſemper præſumitur prauus in ijs quæ prohibita & illicita ſunt.conſil.30.nu.30. 100

Animus talis præſumitur qualem verba demonſtrant.conſil.30. declara vt num.40. 101

Animus cognoſcitur ex præcedenti tractatu. conſil. 30. nu.95. Item dignoſcitur ex præcedentibus & ſubſequentibus. num. 214 in fine. 105

Animus probatur coniecturis conſ.30. num.139. & 120. vbi præſertim in crimine iniuriarum. 111

Animus iniuriandi cenſetur abeſſe in Iudicio. conſil.30.nume. 142. 111

Animus alicuius talis præſumitur qualis eſſe debet aliorum ſimilia facientium.Conſil.30.num.199. 116

Animus iniuriandi ſemper præſumitur, quando verba ſunt de ſe iniurioſa, ſecus ſi ſint indifferentia poſſintque ad bonum & ad malum ſemper trahi, conſil.30.in addit.litera L. 120

Animus bonus & bona voluntas probatur ex coniecturis. conſ. 35.ſub num.10. 137

Animus malus colligitur ex delatione armorum noctis tempore conſil.35.num.15. 137

Animus ſoli Deo notus delinquendi non probatur iuramento delinquentis, quando actus de ſe malus eſt conſil.1.nu.10.contra num. 17. vbi de eo qui iurat propinaſſet alicui venenum non animo occidendi. 2

Animus occidendi colligitur ex iteratione vulnerum. conſil.1. num.24. 2

Animus occidendi cognoſcitur ex parte corporis læſa conſil. 32. in addit.litera A.in ſecunda concluſione. 127

Animus occidendi non præſumitur in percuſſione facta cum baculo, quamuis in capite & iteratis vicibus conſil.32. in addit. litera A. in tertia concluſione in fine, quamuis contra. numero 2. 126

Animus occidendi inſpicitur ex genere armorum.conſil.52. numero 2. ibid.

Animus deliberatus & præcedens tractatus probatur coniecturis conſil.61.nume.1. contra quod non præſumptiue, ſed clare & diſtincte talis animus probandus ſit nu.21.in princ. concorda vt ſufficiant coniecturæ ad effectum imponendi pœnam extraordinariam, ſecus ad effectum imponendi pœnam ordinariam d.num.21.in fine. 232

Animus deliberatus præſumitur ex præcedentibus & ſubſequentibus verbis conſil.61.num 4. 232

Animus deliberatus & præmeditatus occidendi, præſumitur ex deambulatione per locum vbi homicidium fuit commiſſum conſil.61.num.5. Declara procedere in homine malæ conditionis & famæ, vel in deambulatione inſolita, aliter ſecus.numero 19. 232

Animus deliberatus ſeu præcedens tractatus, non præſumitur niſi probetur.conſil.61.nu.7. 232

Animus deliberatus occidendi maxime præſumitur ratione loci in quo homicidium fuit commiſſum. conſilio 61. numero 11. fol. 232

Animus antecedens ex ſubſequutis declaratur.conſil.60. numero 73. & 107. 224

Animus tanquam ſoli Deo notus non poteſt per teſtes probari ideo iuramento probatur conſil.60.num.100. & ſeq. vbi ampliatur etiam in criminalibus, & etiam quod in contrarium adſit aliqua præſumptio & de materia. 227

Animus præcedens cognoſcitur ab eo quod quis poſtea fecit aut non fecit conſil.60.num.107. 227

Animus agentis qualis fuerit ab euentu cognoſcitur.conſil.60. num.107. 227

Animus ex præcedentibus actibus cognoſcitur.conſil.60.nu.41. in fine. 222

Animus agentes dignoſcitur ab effectu et euentu rei ab operibus conſil.55.numero 52.verſ.Nec obſtet & numero 85. in fine. 202 & 205

Animus agentis ſemper præſumitur directus potius ad licitum quam ad illicitum.conſil.55.num.85. 205

Animus magis declaratur facto, quam verbis conſil.75.numero 75. 269

Animus iniuriandi an & quando præſumatur.conſil.30.nume. 19.93.& ſeqq. 100.& 105

Animus iniuriandi præſumitur ex eo quod illata iniuria non erat de neceſſitate actus de quo agebatur.conſil.30. nu.31.93.& num.105.vbi declaratur. 105.& ſeqq.

Animus malus præſumitur ex falſa aſſertione & mendacio. conſil.30.nu.94. 105

Animus præcedens declaratur ex ſubſequentibus verbis.conſil. 30.nu.112.in fine. 107

Animus deliberatus occidendi præſumitur ex delatione armorum.conſil 61. num.3. intellige procedere in non ſolito gerere arma vel in gerente arma inſolita & prohibita, aliter ſecus. numero.17. 232

Animus & opinio delinquentis in delictis non attenditur, ſed euentus rei conſil.65.num.30.quod quando ſit verum vide in addit.litera K.per totam additionem. 239

Animus teſtandi probatur duobus teſtibus conſil.97. num.7. fol.323.

Animus iniuriandi iniuria præſumitur quod quando verum ſit conſil.87.num.12.& in addit.litera A. 324

Apocha *non præiudicat tertio cõſ.25.nu.32.præſertim in pœna libus dicto nu.32.* 85

Apoſtilla *in margine inſtrumenti poſita, ſi eſt magni præiuditij non facit fidem nec probat.conſil.16.nu.2.& nu.16.* 56

Apoſtilla circa ſubſtantialia inſtrumenti & quæ alteret ſubſtantiam negocij præſumitur falſa.conſil.12. numero 2. in fine & num.16. 43

Apoſtilla inſtrumenti ſcripta manu eiuſdem notarij facit fidem & non eſt ſuſpecta de falſo. conſilio duodecimo, numero decimoquinto. Declara vt dicto num.15.& ſequentibus. 43

Apoſtilla quamuis ſcripta manu eiuſdem Notarij dicitur tamen aliquantulum ſuſpecta, conſ.12.nu.16. 43

Apoſtilla reperta in prothocollo non dicitur ſuſpecta de falſo, ſecus ſi in filzia inſtrumentorum, quod an verum ſit, conſil. 12. numero 17. 43

Apoſtilla inſtrumenti in dubio præſumitur addita incontinenti de voluntate contrahentium non autem ex interuallo, conſil. 12.nu.18. Vbi duod hoc fallit niſi in contrarium adſit aliqua præſumptio vtputa diuerſitas atramenti. 43

Apoſtilla inſtrumenti addita per Notarium debet ſubſcribi ab eodem Notario, & approbari in fine inſtrumenti, conſ.12.nu. 20.vbi quod conſuetudo contraria non valet. 43

Apoſtilla etiam ſcripta manu Notarij inducit falſitatis ſuſpicionem quando ciuiliter agitur, conſ.12.nu.21. 43

Appellatio *non ſolum ſuſpendit, ſed etiam extinguit ſententiam, conſ.30. nu.6. & nu.55. Vbi tamen quod non obſtante appellatione aliqualiter præſumitur pro ea, ſed verius eſt quod per appellationem ſuſpenditur ſententia, ſed non extinguitur, ſed quod extinguat, num.117. de materia in addit. litera B.* 102.& 108

Appellatio non dicitur deſerta niſi præcedente cauſę cognitione fuerit pronunciatum ſuper deſertione conſil.30.num.118. contra num.165.in fine. 108

Appellatio an & quando conſeruet appellantem in ſtatu in quo erat ante ſententiam conſil. 30. in addit litera B. verſ. & in materia. 119

Appellans tã in ciuilib. quam in criminalibus poteſt in cauſa appellationis deducere & probare ea quæ non deduxit nec probauit in prima inſtantia, niſi fuerit negligens in prima inſtantia ſuas probationes facere conſ. 26. num. 3. 58

Appellationi ſi iudex a quo detulerit, non poteſt idem iudex amplius in illa cauſa ſe intromittere, quia per talem dilationem omnem iuriſdictionem a ſe abdicaſſe cenſetur conſ. 17. num. 7. & num. 10. vbi ampliatur etiam quod appellatio fuerit nulliter interpoſita, & amplius quod iudex a quo abdicatam a ſe iuriſdictionem reaſſumere non poteſt, & de materia in addit. litera D. 60. & 62

Appellationis admiſſio ſi & in quantum cenſetur limitata ad terminos iuris, & prout de iure conſ. 17. nume. 9. & in addit. litera E. 60. & 62

Appellatio quando propter deſertionem facit tranſire ſententiam in rem iudicatam, tunc primus iudex eſt ille qui dictam ſententiam exequitur conſ. 57. num. 7. 210

Appellationis cauſa & cauſa principalis procedunt a pari conſil. 86. num. 42. 317

Appellatio vbi a ſtatuto eſt permiſſa, intelligitur, tam quoad præſentem quam quoad abſentem. conſil. 86. numero 44. 317.

Appellandi tempus non currit a die ſententiæ, ſed a die ſcientiæ conſil. 86. num. 47. Quod an verum ſit & quando vide in addit. litera E. 318

Appellare poteſt quilibet ſine mandato pro reo cõdemnato etiam inuito conſil. 85. nu. 53. fallit pro reo, condemnato abſente, & contumace, quia regula procedit ſolum pro cõdemnato præſente dum ducitur ad mortem ibidem. 301

Appellari poteſt a ſententia ſubrogati loco Iudicis a cuius ſententijs non licet prouocare conſ. 85. num. 2. & 152. 309

Appellari non poteſt a ſententijs ſuperioris Gabellarum niſi ſereniſſimus Princeps appellandi facultatem conceſſerit, nec reclamari, ſupplicari, querelari, ſeu reſtitutionem in integrum peti conſil. 85. nume. 32. & 36. fallit primo in cauſis mixtis nume. 37. fallit ſecundo quando ciuiliter agitata fuerit cauſa de conſuetudine. num. 36. 300

Appellatio eſt actus extraiudicialis, et quare conſ. 85. num. 54. fallit primo in proſequutione, fallit ſecundo quando fieret coram Iudice a quo ibidem. 301

Appellatio a ſententia quæ tranſiuit in rem iudicatam deuoluere nequit conſ. 85. poſt num. 100. 305

Appellatio elapſis ad appellandum temporibus non admittitur conſ. 85. num. 59. 302

Appellatio interpoſita per perſonam minus legitimam eſt nulla conſ. 85. nume. 52. 301

Appellatio interponitur de iure communi infra decem dies conſ. 85. num. 60. 302

Appellatio non tollit grauamen quod quis ſua ſibi negligentia vel facto infert. conſ. 85. num. 96. 304

Appellatio reducit ſtatum cauſæ in terminis in quibus reperiebatur tempore quo lis conteſtari debebat. conſ. 85. nume. 67. 95. fallit reſpectu confeſſionis et aliorum actorum probatoriorum, quæ per appellationem non tolluntur dicto num. 95. 304

Appellatione prohibita cenſetur etiam prohibita nullitas. conſ. 85. num. 146. 308. limita procedere vbi proponitur vna cum appellatione, ſecus ſi principaliter & ſeorſum, & quare ibidem. 308

Appellatio an debeat eſſe in ſcriptis quando recuſatur iudex an vero ſufficiat ſola recuſatio abſque appellatione. conſil. 17. num. 2. 60

Appellatione remota cenſetur etiam remota nullitas per viam appellationis incidenter intentata. conſ. 86. nume. 37. 317

Appellare poteſt contumax fictus. conſ. 85. num. 1. & 151. fallit quando haberetur pro confeſſo & conuicto vel ſolũ pro confeſſo, ſi vltra contumaciam iudex examinauerit teſtes qui contra reum probauerint & num. 24. ſublimita ſi ſuſciperet onus probandi rem aliter ſe habere & ſic delictum non commiſiſſe. num. 92. & 151. 304. & 308

Appellare ſemper poteſt contumax fictus a die ſcientiæ, præſumiturque a die ſcientiæ appellaſſe licet fatale preterierit, & ſtatur eius iuramento, quod non habuerit ſcientiam conſ. 85. fallit quando notificata fuerit ſententia ad eademmet loca vbi fuit citatus ad ſententiam, dicto. num. 61. & 150. 308

Appellare non eſt neceſſe a ſententia notorie iniuſta. conſ. 53. num. 4. & num. 33. verſ. ſi hæc fieri poſſunt. 191

Appellationis iudex corrigit & reuocat grauamen iudicis a quo Ad hoc enim inuenta & appellatio. conſ. 53. nu. 33. 193

Appellatur in ciuilibus a ſententijs latis per Iudicem Curiæ de Sabellis & turris nouæ ad Auditorem cameræ ſub. conſ. 51. numero 4. 188

Appellatione familiæ non continetur fœmina quando ſumus in materia, in qua conſideratur ſanguinis coniunctio, vt puta in legatis, in fideicommiſſis & alijs vltimis voluntatibus conſil. 31. num. 3. 124

Appellatione familiæ continentur etiam extranei et ſeruientes in eadem domo, ſub vno capite, & ſub vno Patre familias exiſtentes conſ. 31. nu. 3. verſ. ſi vero. Quod extenditur ad omnes coniunctos amicos & familiares ibi. num. 4. 124

Arbitrium *Iudicis regulari debet ſecundum terminos iuris & æquitatis conſ. 59. nu. 24. verſ. & facit generalis ratio.* 216

Archibuſetta *deferens incidit in crimen læſæ maieſtatis. conſ. 36.* 143

Ardor *amoris non excuſat a crimine raptus conſ. 33. num. 19. contra in addit. litera L. vbi de materia.* 129

Argumentum *de maiori ad minus affirmatiue eſt validiſſimum in iure. conſ. 30. nu. 13.* 100

Argumentum a contrario ſenſu non ſumitur quãdo ex eo ſequeretur correctio legum. conſ. 30. nu. 104. ad finem & regulariter eſt validiſſimum. num. 216. 118

Argumentum a rubrica eſt validum in iure conſil. 30. numero 201. 116

Argumentum a contrario ſenſu non procedit ad incluſionem delicti, nec etiam poteſt ſumi ex verbis narratiuis alicuius legis. conſ. 9. num. 32. 31

Argumentorum probabilium alia ſufficiunt ad torquendum & alia ad condemnandum. conſ. 10. nu. 1. 32

Argumenta probabilia interpretantur ſecundum quod ius commune in criminalibus requirit. conſ. 10. num. 14. 32

Argumenta probabilia in terminis incurſus pœnarum Alexandrinæ dicuntur illa quæ neceſſario ad delictum inferunt. conſ. 10. num. 14. 33

Argumenta probabilia quibus aſſaſſinij qualitas probatur qualia debent eſſe conſ. 10. nu. 11. & nu. 14. & nu. 15. & in addit. litera E. & num. 23. & ſequentibus pluribus, & nu. 55. fol. 33. & 36

Argumenta probabilia in iure accipiuntur plurib. modis de quibus in addit. litera E. verſ. his præmiſſis conſ. 10. 37

Argumentum de minori ad maius eſt receptiſſimum in iure conſ. 65. nu. 84. & habet locum etiã in materia odioſa. nu. 86. 242

Argumentum a ſufficienti partium enumeratione non valet quando omnes partes numeratæ non ſunt conſ. 50. nu. 44. 186

Argumentum ab ijs quæ frequenter accidere ſolent validum eſt conſ. 55. num. 18. in fine. 200

Argumentum ab incluſione vnius ad excluſionem alterius valet conſ. 85. nu. 161. 309

Argumentum a communiter accidentibus eſt in iure validiſſimum. conſ. 85. nu. 161. in fine. 309

Argumentum a correlatiuis eſt valde potens & vtile, & procedit conſtructiue & deſtructiue. conſ. 85. num. 74. 303

Argumentum de minori ad maius procedit etiam in criminalibus. conſ. 85. num. 76. 303

Argumentum an oriatur ex teſtibus examinatis ſine partis citatione. conſ. 5. nu. 81. & nu. 91. & nu. 101. & ſequentibus & in addit. litera H. 21

Armorum *delatio facit præſumere præcedentem animum deliberatum occidendi conſ. 61. nu. 3. Declara procedere in non ſolito gerere arma, vel in gerente arma inſolita, & prohibita, aliter ſecus. num. 17.* 232

Armorum delatio de iure communi prohibita eſt conſ. 45. nu. 1. & in addit. litera A. 170

Armorum delationis pœna de iure communi eſt pecuniaria, conſ.45.nu.18. 170

Armorum deferendi licentias ſuperior dare poteſt ex cauſa, conſ.45.nu.22. 171

Arma proijciens dum inuenit Curiam, an præiudicet licentiæ, quam habet illa deferendi, tonſilio quadrageſimoquinto, nume.36.& ſequentibus. 172

Armorum generalis prohibitio non extenditur ad Doctorem, conſil.45.nu.44. 173

Armorum delatio de nocte facit colligere malum animum, conſil.35.nu.15. 138

Armorum qualitas demonſtrat animum occidendi, conſil.1.& ibi in addit.litera C.vbi de materia, & nu.24. 2

Arma deferendi ſi quis licentiam habeat pro ſe & aliis debet intelligi pro defenſione perſonæ illius cui data eſt licentia, non autem pro alijs, qui ad ſui libitum poſsint dicta arma deferre, conſ.45.nu.4.Declara, nu.40.& ſeq. 170

Arma deferendi ſiquis licentiam habet pro omni genere armorum etiam prohibitorum, an comprehendat archibuſetta, conſil.45.nu.1.& omnibus ſeq.in diſcurſu. 170

Arma legibus indigent & ècontra, conſ.94.nu.6. 336

Arma ſanguine madefacta faciunt inditium illati vulneris, contra deferentem, conſ.100.nu.11. 356

Artem mechanicam exercens dicitur perſona vilis, conſil.8. nume.5. 28

Artifex habet omnia iura in ſcrinio pectoris, conſil.65.nu.68. fol. 241

Articulos producens cenſetur fateri omnia contenta in illis, conſ.44. nume.10. in fine. limita in Ruſtico, & idiota, nume.12.Item limita, quando articuli continerent factum alienum, nume.13.Item limita, quando fuerunt per aduerſarium impugnati, nume.14. Item limita, quia talis tacita confeſſio poteſt quandocunque ante ſententiam per producentem reuocari, conſ.44.nu.15. 165.& 167

Articulatè loqui dicitur teſtator reſpondendo per verbum ſic, conſ.93.nu.13. 346

Aſſaſsinus mandans etiam effectu non ſequuto punitur eadem pœna, ac ſi fuiſſet ſequutus effectus, conſil.4.num.3.& nu.7. vbi de Aſſaſſino mandatario, & in addit.litera C. 10

Aſſaſſinium dicitur committi ex præcedenti ſola pollicitatione, ac promiſſione, conſil.4.nume.6.Limita, & declara, vt in addit.litera K. ibid.

Aſſaſſinium æquiparatur crimini læſæ maieſtatis, conſil.4. nume.7. ibid.

Aſſaſſinus, an & quando puniatur effectu non ſequuto, conſil.4. 11

Aſſaſſinij crimen effectu non conſumato non punitur eadem pœna, conſ.36.ſub nu.1. 143

Aſſaſsinium non dicitur committi, niſi præcedat promiſſio, & conuentio de tradendo certam pecuniam, aut rem, conſil.10. nume.1.& ſequentibus, vbi nume.3. ampliatur etiam, quod poſt homicidiũ fuerit aliqua pecunia exburſata, & nu.27. 32

Aſſaſsinium committitur etiam quod mandatarius ſit Chriſtianus, conſ.10.nu.1.& in addit.litera B. 32

Aſſaſsinus dicitur, qui pecunia mediante, aut illius promiſſione occidit, aut occidere facit aliquem in additionibus, litera A. 36

Aſſaſſinus non dicitur, vbi nõ interuenit datio, vel promiſſio pecuniæ, conſ.10. in addit.litera A. 36

Aſſaſſinij qualitas non probatur ex ſola datione, vel promiſſione pecuniæ, niſi fuerit data in cauſa homicidij, & hoc fuerit probatum, conſ.10.in addit.litera A. 36

Aſſaſſinus non dicitur ille, qui mediante pecunia occidit aliquem infidelem, conſil.10.in additio. litera B. verſic. Bene verum eſt. 37

Aſſaſſinium non contrahitur ex generali promiſſione de benefaciendo Mandatario, vel de ei non deficiendo in ſuis neceſſitatibus, aut quid ſimile, conſ.10.nu.2. 36

Aſſaſſinium non contrahitur ex ſola ſpe receptionis pecuniarum, ſeu alterius remunerationis, conſil.10.nume.3.& nume.4.& nu.55.in fine. ibid.

Aſsaſſinium non contrahitur ex ſola pollicitatione, ſeu promiſſione pecuniæ non ſe.puta acceptatione, conſil.10.num.17.& ſeqq.& nu.44. 34.& ſeq.

Aſſaſſinium non inducitur ex mutuo depoſito, vel commodato, conſ.10.nu.5. 36

Aſsaſſinium non dicitur quando quis committit homicidium, vt alteri complaceat etiam, quod illi doloſe & ſciẽter fuerit promiſſa pecunia, conſil.10.nu.6. ibid.

Aſſaſſinij qualitas transformat homicidium in aliam ſpeciem, conſ.10.nu.17.& 23. 34

Aſsaſſinij ſpecialia locum non habent, niſi prius conſtet de qualitate Aſsaſsinij in additio.litera C.in principio, & nume.25. Vbi quod aſſaſſinij qualitas probanda eſt per eum, qui dicit illam interuenire. 37

Aſsaſſinium & illius qualitas probatur probabilibus argumẽtis, & ad effectum condemnandi in pœnam ordinariam, conſilio decimo, in additionibus, litera E. verſiculo præmitto ſecundo, & ſeq. 37

Aſsaſſinium non contrahitur ex ſola promiſsione pecuniæ non acceptata, & dependente ab alterius voluntate, conſil.10. nume.28. 34

Aſſaſſinij crimen habet hoc ſpeciale, vt in eo puniatur affectus etiam non ſequuto effectu, conſil.99.nume.3.Intellige dummodo deuentum fuerit ad actum proximum alias ſecus, nume.49.nec ad actum proximum dicitur deuentum, niſi ex eo ſequatur offenſio, vel ſaltem inſultus, nu.50. 351.& 353

Aſsaſſinij probabilia argumenta ad condemnandum ſufficiunt, conſil.99.nume.3.Probabilia autem argumenta ſunt illa, ex quibus oritur inditium indubitatum, nume.29. Nec dicitur inditium indubitatum, niſi ſit tale, vt ex eo res, ita apud oculos Iudicis clara reddatur, vt contrarium credi non poſſit, nu.30. 351.& ſeq.

Aſſaſſinij crimen tale eſt, vt in eo poſſit quis de conſocijs interrogari, cõſ.99.nu.8.vbi idem de generali cõſuetudine in omni delicto occulto & difficilis probationis. 351

Aſſaſsinium non dicitur, vbi mandatum non eſt de occidendo, conſ.99.nu.52. 354

Aſſaſſinus poteſt de iure communi impune offendi, conſil.101. nume.1. 359

Aſſaſſinus dicitur etiam quod opera alicuius Chriſtiani mand.t homines occidi, conſ.101.nu.2. ibid.

Aſsaſſinus dicitur, & mandans, & mandatarius, conſ.101.ibi.

Aſsaſſinus, an poſſit impune occidi abſque eo, quod fuerit declaratus talis, conſ.101.nu.4.& in addit.litera A. ibid.& 362

Aſsaſſinus poteſt impune vbique locorum occidi. conſil.101. nume.18. 360

Aſſertioni alicuius iuratæ ſtandum eſt in ijs, quæ dependent ab animo iurantis, conſilio trigeſimo, nume.197. amplia vt nume.198. 116

Aſſertioni iuratæ alicuius creditur dicentis non animo delinquendi feciſse actum, qui ſecundum agentis intentionem poteſt eſſe, & non eſſe delictum, conſ.1.nu.2. 1

Aſſertioni iuratæ, & adminiculatæ ab alijs præſumptionibus creditur etiam quod agatur de magno præiudicio tertij, & etiã quod in contrarium aliæ ſint præſumptiones, conſ.1.nu.17. 2

Aſſertioni iuratæ alicuius habentis pro ſe aliquam præſumptionem ſtandum eſt, etiam quod in contrarium adſit aliqua alia præſumptio, conſ.56.nu.10. 208

Aſsertiua verba alteri nocere nõ debẽt, conſ.40.n.44.præſertim ſi principaliter & nõ incidenter probata fuerint, d.n.44. 154

Aſſertioni iuratæ alicuius ſtari debet ad excluſionem doli iunctis adminiculis, conſil.60.nu.58. 223

Aſſertio benemeritorum facta in donatione, & inter perſonas prohibitas non probat benemerita, conſil.42. nu.17. verſ. Et nihilominus, & nu.30. 161

Aſſertioni iuratæ in his, quæ conſiſtunt in animo ſtandum eſt, conſil.30.nu.19.niſi contra talem aſſertionem adſit iuris præſumptio, d.nu.19. 100

Aſſertio falſa & mendacium facit præſumere dolum, & malum animum, conſil.30.nu.94 105

Aſſertioni alicuius iuratæ creditur, quando eſt adminiculata etiam quod contra ſe habeat aliquam præſumptionem, conſil.100.nu.34. 358

Aſsertio

Aſſertio viri fide digni excuſat a calumnia, conſilio 87. numero.9. 323

Aſſertioni iurantis non creditur in vtilitatem ipſius aſſerentis, conſ.43.nu.5.in fine. 164

Aſſociantes *delinquentis ad effectum, vt euadat præſumuntur conſcij, & participes delicti, & arguunt præcedentem tractatum, conſ.55.nu.52.* 203

Aſſociatio noui conſultoris, dicenda eſt tanquam de priuato conſultore, conſ.85.poſt nu.153. 309

Aſſocians delinquentem poſt delictum præſumitur particeps ipſius delicti, conſ.22.nu.15. 76

Atrociſsimum *vbi eſt delictum, nec etiam licitum eſt iura transgredi, conſ.37.nu.26.* 147

Atrox dicitur iniuria, vel reſpectu loci, vel reſpectu perſonæ, conſilio trigeſimo, numero vigeſimoſexto, & nume. 112. in fine. 100.& 107

Atrociſsimum, vbi eſt delictum licitum eſt iura transgredi, & ordinem non ſeruari, præſertim in maioribus magiſtratibus, conſil.99. nume.3. Non tamen propter criminis quamcumque atrocitatem poteſt inquiſitus ſine inditijs torqueri, nume. 25. Vbi idem in crimine læſæ maieſtatis, & aſſaſſinij, prout nec propter eandem atrocitatem poſſunt reo defenſiones tolli, nume.26. etiam quod eſſemus in crimine hæreſis, læſæ maieſtatis, & Aſſaſſinij, dicto num.26. & etiam quod cauſa ageretur coram quocumque magiſtratu, habente amplum & abſolutum arbitrium, ac poteſtatem procedendi ſola facti veritate inſpecta, nu.27. 351.& ſeq.

Attentata *pendente nullitate reuocantur. conſil. 85. nume. 172.* 311

Attentatum quomodo puniatur in crimine ſodomiæ, conſil. 25. nu.30.& 33. 85

Auditor *Cameræ habet iuriſdictionem ſicuti Gubernator vrbis puniendi cuſtodes carcerum delinquentes in eorum officio, occaſione præſertim carceratorum eiuſdem Auditoris, conſil.51.nu.1.& ſeqq.per totum.* 188

Auditor Cameræ habet maiorem iuriſdictionem quam vrbis Gubernator, tam reſpectu perſonarum, quam reſpectu loci, conſil.51.nu.3. 188

Auditor Cameræ vigore facultatum, cognoſcit etiam de capitalibus criminibus, conſilio 51.numero tertio, & num.1. fol. 188.& 189

Auferre *a me nemo poteſt, quod nunquam habui, conſil. 70. nume.27.* 257

Auferens ius acquiſitum alteri mortaliter peccat. conſil. 85. poſt num 93. 304

Author *rixæ tenetur de homicidio ſequuto, etiam quod ipſe illud non commiſerit, conſ.2.nu.3.in fine.* 5

Author rixæ dicitur, qui aut verbo, aut facto iniuriam inferendo incipit, conſ.6.nu.24. 25

Author rixæ punitur de omni eo, quod ſequitur etiam quod aſſerat ſe in alio non deliquiſſe, conſilio quarto, nume.1. in additio. litera A. 9

Author rixæ dicitur prouocans, & non prouocatus, conſil.67. nume.7. 210

Author rixæ non dicitur, qui ira aliquid facit, ſed qui ad iram prouocat, conſ.35.nu.25. 138

Author rixæ dicitur, qui dat mentitam, conſil.35.nu.24. & in addit.litera I. 138

Author rixæ dicitur non ſolum, qui facto, ſed etiam, qui verbis alium inuitat ad iram, conſ.67.nu.4.in fine. 248

Author ſeditionis quomodo puniatur, conſ.65. nume.130. & quando puniatur vti reus læſæ maieſtatis, nu.131. 244

Authoritas *decreto interponendi delegari non poteſt, conſ.42. nu.15.in fine, Declara vt in addit.litera D.* 161

Authoritas, & licentia Iudicis excuſat omnem perſonam ex falſa cauſa peonumentem, conſ.45.nu.49. 173

Auxilium *vel conſilium dantes delinquenti non poſſunt maiori pœna puniri, ea qua puniretur principalis delinquens, conſil.8.nu 1.verſ.cum igitur.* 28

Auxilium dãtes marito occidenti adulterum deprehenſum cum vxore non poſſunt in plus puniri, quam maritus, conſ.8.nu.1. in fine, Declara vt nu.6. 28

Auxiliator moleſtari non poteſt, niſi conſtito de delicto principalis, conſil.8.nume. 2. declara vt nume. 7. & in additio. litera A. 28

Auxilium non dicitur quis dediſſe delicto, niſi præcedente tractatu, & præſentia illius, conſ.60.nume.65.& 66.vbi etiam idem de auxilio poſt delictum, & nu.94. 224

Auxiliator, ſeu Conſultor non poteſt moleſtari, niſi prius conſtito de veritate principalis delinquentis, conſil. 60. nu.67. & nume.171. & ſequentibus, vbi quod debet conſtare plenè, verè, & certè, non autem præſumptiuè, nec per contumaciam, ibidem nu.123. 224

Auxilium præſtans poſt homicidium in ſepeliendo cadauere, ne homicidium detegatur, quomodo puniatur, conſil.101.nume.32.& ſequentibus. 361.& ſeq.

B

BAnnitus *contumax ſi compareat, an teneatur docere de ſua innocentia, conſil.5.nume.108. Vbi pro & contra, & in addit. litera L.* 23

Bannum & contumacialis condemnatio non nocet condemnato, quando citationes ſunt nullæ, conſ.14.nu.3. 48

Bannitus lapſo anno non admittitur ad faciendum ſuas defenſiones, niſi habita ſpeciali gratia in ſignatura ſanctiſſimi, conſil.14.nu.6. 48

Bannitus etiam quod habuerit gratiam poteſt impune occidi, ſi de gratia fidem non facit aliter, quam per ſuam aſſertionem, conſ.30.nu.135. 110

Bannum, quod hodie contumacibus datur, dicitur ſententia diffinitiua, & non interloquutoria, conſil.37.nu 6.verſ.Bannum etiam. 145

Bannum non probatur, niſi per ſcripturam, conſil.37.nume.6. in fine. 137

Bannito datus ſaluus conductus ſeruandus eſt, conſil.46.nu.10. Vbi etiam quod reduci debet ad locum in quo reperiebatur ante datum ſaluum conductum. 175

Bannitus poſtquam eſt captus debet docere de ſua innocentia, aliter bannum contra ipſum latum exequtioni mandatur, conſil.17.nu.30. 62

Bannimenta emanata de ordine Papæ ſunt ſeruanda in toto ſtatu eccleſiaſtico, conſ.55.nu.80. 205

Bannitus non poteſt remitti a Iudice ex eo, quod alium bannitum occiderit, ſeu cœperit, ſi delicta capti, ſeu occiſi banniti erant maiora & grauiora illis, quæ commiſerat occidens, ſeu capiẽs bannitum. conſil.53.nume.25.& nume.38.ad finem, Declara vt in addit.litera I. 192.& ſeq.

bannitum occidens dicitur Miniſter & exequutor iuſtitiæ, conſ. 53.nu.35.verſ.ſi priuato licet. 193

Banniti tollerantia non facit quin illum occidens puniri poſſit, niſi tollerantia fuerit cum Principis ſcientia, conſil. 53. nume.37.& in additio.litera M. vbi qualis debeat eſſe tollerãtia banniti, ad hoc vt illum occidens impunitate non gaudeat. fol. 193.& 195

bannitum, & capitaliter cõdemnatum eximens ex manibus Curiæ tenetur pœna criminis læſæ maieſtatis, conſ.41.n.11. 159

bannum eſt neceſſarium antequam abſens condemnetur, conſil.86.nu.57. 319

bannitus nunquam a ſignatura gratiæ admittitur ad nouas defenſiones, niſi cum clauſula, ſine præiudicio inditiorum ex contumacia reſultantium, conſil.22.nume.3.verſic. Et quod hoc ſit verum. 75

bannum & contumacia vnius non inducit probationem delicti in præiudicium Tertij, conſ.39.poſt nu.5. 150

bannimenta nõ tolluntur per non vſum, ſed per contrarium vſum qui debet probari per allegantem, conſ.30.num.17. & 18.in fine, vbi quod contrarius vſus non inducitur minori ſpatio decem annorum de quo etiam.nu.127.vbi amplius quod requiritur conſenſus ſuperioris.

banniti tollerantia de facto ipſi non ſuffragatur, conſil. 30. nume.13.in fine. 99

bannitum inimicum occidens præſumitur occidiſſe zelo Reipublicæ, & non propter inimicitiam, conſ.30.nu.141. 111

Bannimenta recipiunt interpretationem a iure communi conſil. 30.num. 180. 114
Bannitum occidi mandans, an gaudeat impunitate, ſicut ipſe occidens, conſ.4. in addit litera Q. 13
Bannitum receptans, non poteſt puniri de receptatione, niſi prius conſtet de banno receptati conſ.37.nu.1.& ſequen.& nu.14. vbi amplius quod debet conſtare de banno tempore receptationis. 145.& ſeq.
Bannitum receptans ignorans illum eſſe Bannitum, ſed tantum ſuſpicans, non eſt puniendus, niſi receptatus eſſet in albo communi Bannitorum deſcriptus, vel eſſet notorium & publica fama quod erat bannitus conſ.37.nu.7. & nu.15. vbi de materia, & ampliatur etiam quod receptatus eſſet bannitus pro crimine læſę maieſtatis, & quod in dubio præſumitur ignorantia. 145.& ſeq.
Bannitum receptans, neceſſe eſt non ſolum quod receptatus ſit bannitus, ſed quod taliter ſit bannitus vt non poterit receptari conſ.37.num.13.in fine. 146
Bannitum receptans non doloſe, nec ad malum finem, non punitur conſ.37.num.16.Declara vt in addit litera B. eod.& ſeq.
Bannitum occidens zelo iuſtitiæ, non ſolum eſt in foro conſcientię, ſed meritum acquirit conſ.65.nu.61.& in addit litera Q. 241. & 246
Bannimenta interpretãtur ex obſeruatione ſubſequuta Principe ſciente & patiente conſ.55.num.81. 205
Bannimenta prohibentia dilationem armorum non comprehendunt Doctores conſ.45.num.44. 173
Bannimenta & edicta præſumuntur ſemper permanſiſſe affixa, cum illa defigere ſit delictum conſ.85.num.125. in fine.306
Bannitus qui banno contrauenerit non poteſt pro contrauentione conueniri, quando poſt contrauentionem gratiam habuit de principali delicto conſ.93.num 9. 335
Bannitus poteſt ſine aliis inditijs torqueri conſ.99.nu.5.Declara dummodo ſit famoſus, vel alias inſignis fur, & viarum graſſator, vel ſi torqueatur ſuper complicibus delicti, pro quo fuit bãnitus & condemnatus, ac etiam pro receptatoribus, alias ſecus num.32 & 33. 351.& ſeq.
Bannum an dicatur ſententia declaratoria conſ.101.nu.13. 360
Bannitus in Regno poteſt occidi non ſolum a Regnicola, ſed etiam a Romano, etiam quod blandis verbis ex territorio Romano fuerit conductus ad locum banni conſ.101.nu.17. ibid.
Bannitus ab vno territorio eccleſiæ mediate vel immediate ſubiecto, cenſetur etiam bannitus ab vniuerſo ſtatu eccleſiaſtico, & vbique poteſt impune occidi conſ.101. num.19. ibid.
Bannitus ſeu aſſaſſinus an poſſit impune occidi ad effectum occultandi complices delictorum commiſſorum a bannito vel aſſaſſino conſ.101.num.20.& ſeq. ibid.
Bannitus impune occidi poteſt etiam ad vindictam & non zelo iuſtitiæ conſ.101.num.21. ibid.
bannitus impune occidi põt ẽt per aſſaſſinũ conſ.101.nu.22.ibid.
bannitum ſiquis occidat ignorans eum eſſe bannitum adhuc puniendus non eſt conſ.101.num.23. ibid.
bannitum occidens animo ipſum derobandi & ſpoliandi adhuc pœnam non meretur conſ.101.num.24. ibid.
bannitus impune occid. põt ẽt in eccleſia conſ.101.num.25.ibid.
bannitus impune occidi poteſt etiam cum Archibuſettis & alijs armis prohibitis conſ.101 num.26. ibid.
bannitum vt quis occideret ſi incendium immiſit in domo, in qua bannitus ſe retraxerat, non tenetur de incendio conſ.101.numero 27. ibid.
bannitum exiſtentem in manibus aliorum, qui illum ducebant ad curiam occidens puniendus non eſt conſil. 101. numero 28. ibid.
bannitum occidens non tenetur ex eo quod illum Curiæ non reuelauit, & manibus Curiæ non tradidit viuum conſ. 101. num. 42.& ſeq. 361
bannitus captus non prohibetur incontinenti probare ſe commiſiſſe delictum impunibile, Non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis, & quod non fuerit admiſſus a Principe ad nouas defenſiones conſ.101.num.47. ibid.
banniti capitaliter repelluntur a teſtimonio tum de iure communi, tum vigore Bullæ Pij V. conſ.79. num.2. 280
bannitus remiſſus & abſolutus, eo quia occidit alium bannitum, ſeu etiam, quia præſentauit Curiæ caput alterius banniti, pro delictis tamen minoribus & leuioribus illis, quibus remiſſus & abſolutus erat condemnatus, nunquid poſſit iterum inquiri & moleſtari; an vero debeat dimitti, ne ſub fide publica deceptus videatur conſ.53.num.1. & omnibus ſequentibus vbi multa pro & contra deducuntur. 100
bannitus abſolutus & remiſſus, quamuis nulliter remiſſus et abſolutus non poteſt impune occidi conſ.53.num.6.contra num. 35.& in addit.litera A. vbi de materia. 191.& 193
bannitus tolleratus non poteſt impune occidi conſ.53.num.6. & in addit.litera B.vbi de materia, & nu.8. ibid.
bannitum capiens ſi præmio non gaudet, receperat tamen expenſas factas in capturã ipſius banniti conſ.53.nu.9.& in addit. litera E.vbi de materia. ibidem.
bannitus remiſſus & abſolutus cum aliqua qualitate vel conditione, non verificata qualitate & conditione poteſt impune interfici conſ.53.nu.23.& in addit.litera H.& num.24. vbi de materia, & num.25. & num.38. verſ. Hæc enim obiectio. 192.& ſeq.
bannitus qui per gratiam ſubreptitiam fuit remiſſus, poteſt impune occidi conſ.53.num.36. 193
bannitus remiſſus per gratiam ſubreptitiam poteſt impune occidi conſ.3.num.3.in fine. 7
bannitus in cõtumaciam dicitur infamis et repellitur à teſtificando conſ.39.num.6. 150
bannitus & reſtitutus vigore gratiæ ſubreptitiæ poteſt impune occidi, conſ.47.nu.1.verſ.imo etiam. 179
bannum & contumacia inducit fictam confeſſionem reſpectu delicti Principalis, nõ aũt reſpectu qualitatũ conſ. 28. nu.3. 95
bannum latum in die feriato eſt nullum conſ.28 num.7. 96
bannum in contumaciam datum ſine aſſignatione termini ad comparendum eſt nullum conſ.28.num.8. ibid.
bannum datum non ſeruatis terminis ſeruari ſolitis eſt nullum conſ.28.nu.8. ibid.
banno exiſtente nullo omnia inde ſequuta nulla & inualida reputantur conſ.28.poſt num.8. ibid.
bannum in contumaciam latum ex præcedentibus citationibus nullis nullum reputatur conſ.28.num.8. in fine. ibid.
bannitus notarius de falſo, nõ dicitur notariatus officio priuatus, ſed illud ſtat in ſuſpenſo conſ.5. nu. 18. 16
bannum ſucceſſit hodie loco pœnæ deportationis conſ.25. num.4. & in addit.litera C. 83. & 89
Barattaria dicitur committi ab omni Miniſtro & Domeſtico Iudicis pecuniam extorquente conſ. 5. num.33. 17
barattaria æquiparatur læſæ maieſtati, & in ea venit cõfiſcatio bonorũ conſ.5.nu.33.Declara vt nu.52.& 54. 17.& 19.
barattariæ pœna eſt arbitraria conſ.5.nu.52. 19
barattaria licet puniatur diuerſis legibus & diuerſis pœnis, vna tamen ſola pœna ad electionem Iudicis imponi poteſt conſil. 5.num.53. ibid.
Barones & feudatarij eccleſiæ non poſſunt corporales pœnas remittere, & de illis gratiam facere, licet ſecus ſit de pœnis pecuniarijs eorum fiſco applicandis conſ.3.nu.7. & in addit. litera A. vbi de materia. 7.& ſeq.
barones & feudatarij poſſunt facere gratias etiam de pœnis Capitalibus, quando hanc facultatem habent expreſſam in inueſtitura conſ.3.nume.5. 7
baronibus & feudatarijs conceſſa facultas remittendi pœnas capitales delinquentibus intelligitur ante ſententiam, non aũt poſt ſñiam condẽnatis conſ.3.nu.5.verſ.Et nihilominus. 7. & ſeq.
baronibus & feudatarijs conceſſa facultas a Principe faciendi gratias delinquentibus, non extenditur ad ſucceſſores Principis concedentis conſ.3.nu.5.verſ.imò etiam. ibid.
Baſtardello notarij nihil credendum protbocollo non exhibito, conſil.12. nume. 17. Exempla non reſtringunt regulam conſ. 12.num.17.in fine. 43
Beneficio clericus non priuatur propter adulterium aut concubinatum, niſi procedat trina monitio conſ.80.num.13. & nu. 47.& num.51.& num.63. 284.286.& ſeq.
beneficiati poſſunt in vita de fructibus beneficij libere diſponere. conſ.75.num.109. 272

Beneficij reſignatio licet ſit nulla, valet tamen collatio ſuperioris facta virtute dictæ reſignationis, quia reſignans non poteſt dare de nullitate ſuæ reſignationis, quod an verum ſit & quãdo, conſ. 5. nu. 69. & ſeqq. 20

Beneficij patronus poteſt, & tenetur non ſolum ciuiliter, ſed etiã criminaliter accuſare Doctorem Eccleſiæ, in qua eſt patronus de crimine excepto & famoſo conſ. 25. nu. 7. contra num. 22. vbi quod non poteſt niſi ciuiliter accuſare. 38. & ſeq.

Benemeritorum aſſertio facta in donatione & inter perſonas prohibitas non probat benemerita conſ. 42. nu. 17. verſ. & nihilominus, & nu. 30. 161. & ſeq.

Beneplacitum expirat per mortem conſ. 25. num. 2. 50

Beneuolentia excludit præſumptionem doli & delicti conſ. 1. num. 23. 2

Beneuolus non præſumitur aliquid male cogitare contra ſuum beneuolum, conſ. 27. num. 9. 94

Birroarij debent portare inſignia aliter illis reſiſtens iuſta ignorantia excuſatur. conſ. 65. nu. 28 239

Birroarios offendens excuſatur ſi ignorabat eos eſſe tales, & in dubio ignorantia præſumitur niſi illi gererent inſignia birroariorum. conſ. 100. num. 1. & ſequentibus. vbi ponuntur etiam quædam coniecturæ ignorantiæ, & nu. 22. vbi de materia, de qua etiam nu. 33. & ſeq. 356. & ſeq.

Birroarijs aſſerentibus ſe ab aliquo vulneratos non creditur, niſi ad inquirendum generaliter, conſ. 100. nume. 7. & ſequentibus. 356. & ſeq.

Birroarijs affirmantibus ſe aliquem inueniſſe cum armis, non creditur ad plenam probationem, ſed tantummodo ad torturam, quando agitur de pœna corporali, conſ. 100. nu. 8. ibidem

Birroariorum atteſtationi plene creditur quando illa eſt adminiculata cum inditijs indubitatis, conſ. 100. nu. 13. 357

Birroarijs creditur quando eorum depoſitiones ſunt adminiculatæ conſ. 100. nu. 20. vbi idem quando prædictæ depoſitiones in aliqua parte ſunt veræ. ibid.

Birroarijs etiam inſpectantibus ad eorum officium non creditur niſi leuibus, & vbi non agitur de pœna corporali, conſ. 100. num. 29. 357

Birroarijs reſiſtens & ex eorum manibus ſe eximens, non punitur pœna criminis leſæ maieſtatis, de quo in Bulla Sixti Quinti, conſ. 100. nu. 40. 358

Birroarij teſtes non ſolum nõ probant examinati, ſed a teſtimonio repelluntur conſ. 39. num. 2. & num. 3. Vbi quid in caſu in quo veritas per alios haberi non poteſt. 149

Bona fides excuſat a præſumpta vſurarum fraude etiam orta ex iniuſtis & temerarijs cauſis conſ. 54. nu. 19. in fine. 197

Bonus quilibet præſumitur & non malus. conſ. 37. num. 3. poſt medium. 145

Bonum multitudinis eſt maius bono vnius conſ. 85. poſt numerũ 76. verſ. & prædicta. 303

Bona fama tollit omnem ſiniſtram opinionem, conſilio 22. numero 32. 77

Bonus animus & bona voluntas probatur ex coniecturis, conſil. 35. num. 10 137

Bona fama multum operatur in ictu ſclopetæ, & illius exonoratione, conſ. 1. num. 4. 1

Bona fama extinguit omnem malam præſumptionem, conſ. 10. num. 37. & 52. 35. & ſeq.

Bona in fraudem fiſci alienata non poſſunt reuocari per fiſcum lapſo quadriennio, conſ. 40. nu. 59. in fi. 155. & ſeq.

Bona fama tollit inditium reſultans ex depoſitione ſocij criminis, conſ. 55. nu. 20 in fine. 200

Bona mobilia caſu confiſcationis ſpectant ad dominum illius loci, vbi delinquens condemnatus eſt, non autem ad Dominum loci, vbi bona ſita ſunt conſ. 71. nu. 1. & nu. 3. 259

Bona mobilia ſequuntur perſonam condemnatam, conſil. 71. nu. 1. in fine. ibidem

Bona mobilia in caſu confiſcationis ſpectant ad Dominum loci, vbi delinquens condemnatus eſt, etiam quod Dominus loci, vbi bona ſita ſunt, habeat ius confiſcandi, conſ 71. nu. 4. contra num. 6. ibidem

Bona mobilia in caſu confiſcationis hodie de conſuetudine ſpectant ad Dominum loci vbi bona ſita ſunt, & non ad Dominum confiſcantem, conſilio 71. numero quinto. ibidem

Bona mobilia confiſcanda, non ſpectant ad iudicem confiſcantem, ſed ad fiſcum loci, vbi bona ſita ſunt, quando delictum in illo loco fuit commiſſum conſ. 71. nu. 7. ibidem

Breue Apoſtolicum non dicitur niſi fuerit annulo Piſcatoris ſigillatum conſ. 60. num. 25. & 47. fol. 221. 223. 224. 225. & 227

Breue non ſubſcriptum a ſecretario non dicitur breue, ſed omnino dicitur imperfectum & inualidum, conſ. 60. nu. 47. 75. & num. 86. in fine, & nu. 50 & nu. 113. 223

Breuia Apoſtolico de ſtylo etiam poſt impreſſionem ſigilli poſſunt per ſecretarium abradi, deleri, & accommodari ſecundũ mentem Sanctiſſimi, conſ. 60 nu. 74. & nu. 86. & nu. 108. & 109. 224. 225. & 227

Breuia Apoſtolica ſolent a ſecretarijs ſigillari in albis, & poſt ſigillationem in ea deſcribitur breue iuxta mentem Sanctiſſimi, conſ. 60 num. 86. 224

Breue imperfectum non dicitur breue conſ. 60. nu. 90. 225

Breue quod deficit in ſui forma non dicitur falſum aut nullum, conſ. 60. nu. 91 ibid.

Breuis narratiua admittit probationem in contrarium, diſpoſitiua vero non, conſ. 60. nu. 98. 226

Breuia aliter expedita & ſubſcripta quam per ſecretarium Collegij nullius ſunt roboris, aut momenti, conſ. 60. nu. 113. 227

Bulla de vindicta tranſuerſali non habet locum in offenſione facta in rixa, & ad prouocationem offenſi, conſ. 2. nu. 7. & nu. 21. & nu. 19. 5. & ſeq.

Bulla Pij Quarti & Quinti volens cauſam nouam non excuſare in fractione pacis, treguæ, ſeu cautionis de non offendendo quomodo intelligatur & quas declarationes recipiat, conſ. 39. in addit. littera F. 120

Bulla Gregorij XIII. de datis & promiſſis non habet locum quãdo nihil fuit promiſſum officiali iuſtitiam miniſtranti. conſil. 70. num. 51. Vbi alia de materia dictæ Bullæ, quando habeat, & quando non habeat locum. 256

Bulla Sixti Quinti improbans ſocietates factas ad caput ſaluum, vt locum habeat, tria requirit. Primò quod capitale ſit ſaluum. Secundò quod ſit ſemper ſaluum. Tertiò quod ſit ſaluum damno & periculo ſocij minoris conſ. 54. nu. 4. 196

Bulla Sixti Quinti ſuper ſocietatibus ad caput ſaluum admittit pactiones & conuentiones, ſecundum iuſtitiam & æquitatem iuris communis, conſ. 54. nu. 8. in fine. ibid.

Bullæ Alexandrinæ vt locus ſit tria copulatiuè requiruntur. Primò ſcilicet dolus. Secundò quod iniuria fuerit illata ex cauſa litis. Tertiò quod iniurians non fuerit prouocatus conſ. 67. nu. 1. & num. 8. 248. & ſeq.

Bulla Gregorij XIIII. ſuper immunitate eccleſiæ an illa excludens tantummodo duos caſus, nempe homicidium proditoriũ, & in eccleſia aut cœmiterio commiſſum, non debet extendi ad alios caſus, conſ. 76. nu. 9. & ſequentibus. 274

Bulla Sixti Quinti prohibens armatas & caualcatas pro recuperanda poſſeſſione, &c. declaratur vt non procedat quando notoriè conſtat de iuſtitia cauſæ rei inquiſiti, conſ. 65. nu. 11. & ſequentibus. 238

Bulla Sixti Quinti prohibens conuenticulas & armatas, reſtringitur ad inuaſionem rerum ſtabilium, non autem mobilium, conſ. 65. nu. 21. & ſequentibus. declara, vt num. 50. & ſeqq. 239. & ſeq.

Bulla Sixti Quinti prohibet conuenticulas & armatas etiam pro tuenda vel recuperanda poſſeſſione, conſ. 65. nu. 41. 240

Bulla Sixti Quinti prohibentis armatas & conuenticulas non comprehendit eas, quæ factæ ſunt ad propulſandas manifeſtas iniurias, conſ. 65. nu. 128. item nec comprehendit eas quæ factæ ſunt ad inſultandum inimicum, nu. 129. 243

Bulla Pij Quarti imponentis pœnam homicidij minori viginti annorum, maiori autem quatuordecim, recipit tres declarationes. Prima ſcilicet vt loquatur in bannitis, & in contumaciam condemnatis, non in alijs, ſecunda vt non per hoc ſint ligatæ manus iudicis quin poſſit pœnam mitigare, tertia vt non extendatur ad participes & conſentientes, conſil. 66. num. 9. & 10. 247

Ca-

C

CAlor rixę inconſultus facit abeſſe omnem dolum, conſ.67. num.2.& in addit.litera A. 248.& ſeq.

Calor iracundiæ inconſultus doli vitio caret, conſ.2.nu.10. 5

Calumnioſa præſumitur querela quando eſt data diu poſt commiſſum delictum, conſ.24.nu.13. 81

Cancellatio banni præſumitur legitimè facta niſi contrarium probatur ex ſtatu Bononiæ, conſ.92.nu.4. 333

Canonicatus poſſeſſio dicitur vacare per reſignationem illius factam in manibus ordinarii, conſ.68.num.13. 251

Capere delinquentem in fragranti vnicuique licet conſ.55.nu. 77.verſ.... moncor præcipuè & vigore Bullæ vnuſquiſque tenetur ad id. conſ.78. 204

Captus vt ſe defendat liberatur ſtatim quod adeſt qui illum defendat conſ.57.nu.17. 210

Captus vt ſoluat non aliter liberatur quam ſi ſoluat, conſ.57.nu. 17.de materia, nu.28. 210.& ſeq.

Captus cum gratia ſubreptitia non aliter puniendus ac ſi gratiã non habuiſſet, conſ.47.num.1.& num.3.& num.5.& nu.6. verſ.dico imprimis, & ſeqq. 177.& ſeq.

Capitale ſi remanet ſaluum, ſocietas eſt vſuraria, conſ.15.nu. 34.& in addit.litera D. 50.& 55

Capitanei non habent in ſuos milites auctoritatem eos occidendi, aut pęna vltimi ſupplicij affligendi, quod an verum ſit, & quando, & quid de conſuetudine, conſ.4.nu.10. 10

Capitanei non poſſunt cõtra milites de facto procedere, eoſque indefenſos & inauditos morti tradere, quod an verum ſit & quando. conſ.4.num.10.& 12. Declara vt in num.21.& ſequentibus. 10 & ſeq.

Capitaneus licet habeat de ſe auctoritatem occidendi milites inobedientes, & delinquentes, non tamen poteſt hoc alteri demandare conſ.5.nume.11. Declara vt nume.23.& 24. 10. & ſeq.

Capitaneus generalis belli habet in armis omnimodam poteſtatẽ conſ.45.nu.54. 174

Capitis pęna intelligitur de morte ciuili, non autem de naturali, conſ.59.nu.31.in fine. 216

Carcerati non relaxantur niſi cum licentia in ſcriptis, conſ.59. num.12.verſ.nec de tali ſtylo. 215

Carceratio ſola non ſufficit ad hoc vt quis dicatur criminoſus, ſed requiritur quod fuerit de crimine conuictus, confeſſus vel condemnatus, conſ.38.nu.13. 148

Carceratio procurata & affectata non præſtat iuſtum impedimẽtum conſ.17.num.28. 62

Carcer diuturnus non facit imminuere pœnam, conſ.33.num.22. & num.26. 129

Carceris priuati pœna non habet locum in eo qui alium capit, & ſtatim occidit, quia homicidium, cuius cauſa facta eſt captura, ipſam capturam abſorbet, conſ.60.num.4 219

Carceris priuati pœna non habet locum in eo qui libidinis cauſa mulierem clauſam retinet. conſ.74.num.11.verſ.& valde facit. 263

Carceres ſunt Principis, & de illius regalibus, conſ.51.num.1. fol.188

Carceratorum cuſtodia pertinet ad officiales Principis, conſ.51. num.2. ibidem

Cardinales habent præſumptionem pro ſe vt eorum aſſertioni credatur conſ.60.num.81.& num.118. vbi quando præſertim teſtantur ita eſſe mentem Sanctiſſimi, & etiam quod agatur de præiudicio tertij. 225.& 228

Carnem ſuam nemo odio habet conſ.40.nu.40. 154

Carnalis copula non probatur per ingreſſum in domum mulieris, niſi ingreſſus deprehendatur in actibus venereis, ſed bene ex tali ingreſſu præſumitur voluntas ad carnalem copulam, conſ. 78.num.34.& num.17. vbi amplius quod omnis mala præſumptio ceſſat, quando apparet de cauſa ingreſſus excludente delictum. 277.& 279

Carnalis copula maximè probatur per confeſſionem adulteratæ, & ſtupratæ, conſ.38.num.6.ante finem. 148

Carnalis copula probatur ex venereis & propinquis actibus, cõſ. 25.nu.1. præſertim quando ciuiliter agitur ibidem, & in additionibus litera A. vbi remiſsiuè ponitur tota materia probationis copulæ carnalis. 83

Carpenſis conſtitutio non niſi in prouincia Marchiæ ſeruatur, conſ.81.nu.17. 290

Caſus diuerſificare non ſufficit niſi diuerſitatis ratio adferatur conſ.46.num.19.in fine. 176

Caſus ſi ſit fortuitus & inſolitus de eo non tenetur, conſ.60.num. 77.in fine. 225

Caſus fortuitus dicitur ille de quo quis veriſimiliter cogitare non poteſt, conſ.60.nu.117.verſ.& vbi delictum. 228

Caſus fortuitus nemini imputandus, conſ.60. num.117. de caſu autem. 228

Cauſa iniuſta & leuis excuſat a pœna cautionis ruptæ, conſ.31. num.11.contra num.12. 125

Cauſa noua præſumitur in cautione rupta de non offendendo, conſil.31.num.11.contra num.14. ibid.

Cauſa iniuſta non excuſat in actu a iure naturali, vel ciuili Notario prohibito. conſ.31.num.13. ibid.

Cauſa dicitur ciuilis quando agitur ad pœnam priuationis, conſ. 25.nu.9. Declara vt in addit.litera D. 83

Cauſa etiam iniuſta excuſat in crimine iniuriarum, conſ.30.nu. 53.in fine, & in addit.litera M. 102.& 120

Cauſa iniuſta excuſat a pœna iniuriarum, conſ.30. num.132. in fine, & nu.174.& 129. 110.& 114

Cauſa noua an cenſeatur in fractione pacis, ſeu treguæ, vel cautionum de non offendendo, conſ.30. in addit.litera H. 120. & ſequen.

Cauſa ſeu credulitas excuſans delinquentem debet probari per allegantem & quod fuerit ante delictum, immo non ſufficit, ſed opus eſt probare quod quis ex illa cauſa motus fuerit & crediderit non delinquere, ſed an iſto caſu debeat eſſe concludens an vero admittantur coniecturæ, & quæ & an ſufficiat iuramentum delinquentis, conſ.30. vide hæc omnia in addit. litera N. 121

Cauſa fatua & iniuſta excuſat in crimine falſi, conſ.12.nu.22.& in addit.litera D. 43.& ſeq.

Cauſa fatua & iniuſta non excuſat a dolo præſumpto, & a pœna extraordinaria, & pecuniaria, conſ.12. nume.22. & in addit. litera E. ibidem

Cauſa fatua & iniuſta non excuſat quando de crimine agitur ciuiliter conſ.12.nume.22.in fine, & in addit.litera F. vbi idem ſi agatur de intereſſe partis. ibid.

Cauſa non efficitur criminalis ex eo ſolum quod actio infamatoria intentetur conſ.70.nu.35. 255

Cauſa matrimonialis an æquiparatur cauſæ criminali in materia probationis, conſ.70 num.55 256

Cauſa matrimonialis non requirit fortiores probationes quam cauſa criminalis, conſ.70 nu.77.ante finem. 258

Cauſa qualibet excuſat a contemptu & tranſgreſſione legis, conſ. 60 num.64 224

Cauſa dicitur criminalis quando agitur de pęna fiſco applicanda. Declara dummodo pœna proueniat ex delicto, ſecus ſi ex contractu illicito, conſ.40.nu.226. 153

Cauſa dicitur criminalis & non ciuilis etiam quod de crimine ciuiliter agatur conſ.69.nu.1.in fi. 252

Cauſa non dicitur criminalis quando pœna applicatur parti & nõ fiſco conſ.69.num.6. ibidem

Cauſa quolibet & quælibet credulitas etiam fatua & temeraria excuſat in crimine falſi conſ.44.num.1.in fine & in addit. litera D. 168

Cauſa delinquendi ceſſante ceſſat delicti præſumptio, ſicut econtra data cauſa delinquendi facilè præſumitur delictum, conſ. 50 num.34. 185

Cauſa & credulitas qualibet fatua & temeraria excuſat a falſo, conſ.18.num.10. Hoc intelligo quoad pœnam ordinariam, ſecus quoad extraordinariam conſ.dicto nu 11. 64

Cauſa credulitas agentis non excuſat niſi probetur quod is motus fuerit ad ſic agendum ex illa cauſa, & credulitate poſt conſ.18.nu.11. ibidem

Cauſa & credulitas iniuſta ad hoc vt excuſet an ſufficiat probare iuramento agentis, conſ.18.nu.10.in fine. ibidem

Cauſa

Cauſa ſeu credulitas fatua & iniuſta non excuſat a pœna extraordinaria conſ.18.nu.11. ibidem
Cauſa ciuilis dicitur quando pœna applicatur parti conſ.85.numero 43. 301
Cauſa criminalis dicitur quando pœna applicatur fiſco, licet ciuiliter agatur, conſ.85.nu.42. ibidem
Cauſa criminalis dicitur quando agitur de pœna corporis afflictiua ad publicam vindictam, conſ.84.nu.42. ibid.
Cauſa dicitur mixta quando pœna partim applicatur fiſco & partim priuato, conſ.85.num.37. Limita primo in cauſis contra banni.in quibus pęna applicatur conductoribus vectigalium, & tamen dicitur cauſa criminalis, nume.38.in fine, & nu.41. Limita ſecundo, quando pœna applicatur fiſco principaliter, vel quando intereſſe partis venit neceſſario ex natura condẽnationis ſimul cum pęna publicæ vindictæ, quia etiam tunc dicitur tota criminalis, d.num.38. Vbi etiam quid ſi intereſſe partis venit tanquam ſeparatum, & non de neceſſitate connexum cum intereſſe fiſci, d.nu.38. 300.& ſeq.
Cauſa fraudis annonæ & vectigalis dicitur criminalis, & publici iudicij, conſ.85.nu.40.& 41 301
Cauſa an dicatur criminalis vel ciuilis quid perpendatur, conſ.85.num.39. ibid.
Cauſa nullitatis dicitur habere effectum ſuſpenſiuum, conſil.85.num.172. 311
Cauſa plurium ſociorum ſeu complicum nequit commodè expediri niſi prius expeditis contumacibus, conſ.85.nu.101. 305
Cauſæ quæ per alium agi nequeunt earundem nec appellatio agi oportebit, conſ.85.num.100. 305
Cauſæ carceratorum poſſunt expediri etiam diebus feriatis, conſ.85.num.161. 309
Cauſa ſimulationis dicitur ciuilis, & non criminalis conſ.40.numero 26. 153
Cauſa criminalis non poteſt intentari ſuper eo quod ciuiliter fuit cognitum & iudicatum, conſ.46.num.58.vbi ampliatur hæc concluſio pluribus modis. 155
Cauſa appellationis & cauſa principalis procedunt a pari, conſil.86.num.42 317
Cauſa commiſſa intelligitur commiſſa tam ciuiliter quam criminaliter & nedum quoad cognitionẽ, ſed etiam quoad illius deciſionem, conſ.85.nu.133. 307
Cauſa iniuſta excuſat a pęna iniuriarum, conſ.87.nu.9. 323.& ſeq.
Cauſa ceſſante non ceſſat effectus iam conſumatus, conſil.53.numero 13. 191
Cauſa criminalis facit ſuperſedere in cauſa ciuili, conſ.21.nu.1.& in addit.litera A. 73
Cauſa criminalis facit ſuperſedere in cauſa ciuili, quando proceditur per viam accuſationis, ſecus ſi ex officio & ad inſtantiã fiſci, conſ.21.nu.1.& in addit.litera B. ibidem
Cauſa criminalis non facit ſuperſedere in ciuili, quando non eſt præiudicialis ipſi ciuili cauſæ, conſ.21.num.2. & in addit. litera C. ibidem
Cauſa criminalis intentata contra vxorem quod uirum veneno necauerit non facit ſuperſederi in cauſa ciuili reſtitutionis dotis intentata ab ipſa vxore, conſ.21.nu.1.& ſeqq.per totum. ibidem.
Cauſa criminalis non facit ſuperſederi in ciuili quando per actorem in cauſa ciuili offertur cautio de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ in cauſa criminali. conſ.21.nu.2. ibid.
Cauſa criminalis non dicitur præiudicialis ciuili, quando facta condemnatione non reddit inquiſitum inhabilem ad agẽdum, vel quando non abſorbet cauſam ciuilem, conſ.21. nume.3. & addit.litera D. Vbi de materia quando cauſa criminalis dicatur ciuili præiudicialis. 63.& ſeq.
Cauſa criminalis non facit ſuperſederi in cauſa ciuili, quando extat ſtatutum prohibens non poſſe opponi aduerſus inſtrumentum, niſi aliquas exceptiones, inter quas non ſit expreſſa exceptio pendentiæ cauſæ criminalis, conſ.21.nu.4. ibidem
Cauſa delicti ceſſante, ceſſat præſumptio delicti, conſ.19. poſt nume.19.& in addit. litera V. 67.& 71
Cautela abundans non nocet, conſ.11.num.24 39
Cautela conſtituendi in mora fideiuſſorem de repræſentando antequam condemnetur is pro quo fuit promiſſum, ſi nouum commiſerit delictum quomodo procedat, conſ.59.nu.26.& nu.31. verſ.& licet dixerim. 216
Cautela abundans non nocet, conſ.91.num.21. 332
Cautio de non offendendo dicitur rupta ex leui offenſa, & percuſſione, quando ſimpliciter eſt promiſſum non offendere, abſque eo quod dicatur in perſonam, conſ.31.num.1.verſ.& in præſenti caſu. 124
Cautio de non offendendo non dicitur ſublata per pacem ſubſequutam, conſ.31.nume.5.& in addit. litera A. vbi de materia. 125
Cautio de non offendendo non dicitur rupta ex noua cauſa, quæ dicitur producta ex omni offenſione prouocante ad iram, conſ.31.num.11.declara vt nu.12. ibidem
Cautio non dicitur rupta ex noua cauſa, & in dubio præſumitur noua cauſa, conſ.30.nume.45. contra quod noua cauſa non præſumatur niſi prius illam præexiſtere probetur, & quod etiam proba a, non excuſet vigore Bullarum Apoſtolicarum, nu.98.& in addit.litera H.& litera S.Vbi de materia. 101.106.120.& ſeq.
Cautio de non offendẽdo non cenſetur rupta per offenſionem ex antiqua cauſa iam exiſtente ante præſtitam cautionem, conſ.62.num.1.& ſequentibus omnibus per totum. 233
Cautio de non offendendo, licet a principis ſit fauorabilis antequam præſtetur, præſtita tamen odioſa reputatur, & ſtrictè reputanda eſt, & propterea in dubio iudicandum eſt eam non eſſe ruptam, conſ.62.nu.3. 234
Cautio non cenſetur rupta ex noua cauſa legitima & iuſta quamuis Bulla Pij Quarti abneget allegari poſſe nouam cauſam nõ eſt de principalibus paciſcentibus, nu.10. ibidem
Cautio vt dicatur rupta ex noua cauſa ſufficit præſumptiua probatio conſ.62.num.11. ibidem
Cautio præſumitur rupta potius ex noua, quàm ex antiqua cauſa conſ.62.nu.11.verſ.& data noua cauſa. ibidem
Cautio de non offendendo poteſt peti ab eo qui timet offendi, conſil.46.nu.26.in fine. 177
Cautio de non offendendo arguit inter cauentes malum animum, conſ.55.nu.44. 202
Cautio de non offendẽdo an probet inimicitiam conſ.30. in addit. litera G. 120
Cautio de ſui natura etiam quod non ſit expreſsè dictum reſtringitur ad eam cauſam pro qua fuit promiſſum, conſilio 62.numero 1. 233
Cautio de non offendendo non extenditur ad nouã cauſam, ex quo pro ea non cenſetur promiſſum, conſ.62.num.1.verſ.& in promiſſione de non offendendo. ibidem
Cautionem non tenetur præſtare qui poſſidet immobilia, conſ.86.num.33.& in addit.litera D. 317.& 321
Cautio de non offendendo præſumitur rupta ex noua cauſa conſ.31.nu.22.contra nu.14. 125
Cedula non egreditur perſonam nominatam in ea quando tractatur de pęna conſ.25.nu.31. 85
Cenſus impoſitus ſuper re certa licitus & approbatus eſt, conſ.54.nu.20. 197
Cenſus impoſitus cum pacto de retrouendendo non niſi infra decem annos, & duos menſes, eſt illicitus, & vſurarius, conſ.54.num.21. ibidem
Cenſus dicitur vſurarius propter pactum quod non teneatur tradens pecunias ad remiſſionem fructuum, in caſu deteriorationis rei cenſuatæ, niſi deteriorat io aſcendat ad quartam partem conſ.54.num.21. ibid.
Cenſus ad rationem decem pro centenario valet in locis in quibus adeſt conſuetudo faciendi huiuſmodi cenſus, conſ.54.numero 22. ibidem
Cenſus non dicitur bene celebratus quando pecuniæ exburſatæ fuerunt ſtatim reſtitutæ, conſ.54.nu.23. ibidem
Cenſus in quo fuerint exburſatæ pecuniæ, & gemmæ inſimul non dicitur iuſtè celebratus, conſ.54.nu.23. ibidem
Certum dicitur illud quod per ſe, vel per relationem ad aliud certificare poteſt, conſ.3.nu.13. vbi declaratur hanc concluſionem non procedere quando pro forma requiritur expreſſa & ſpecifica mentio. nu.13. 8

Ceſſante *vna ratione ex pluribus quibus lex inducta fuit ad aliquid diſponendum non ceſſat diſpoſitio legis conſ.59.num. 37.in fine.* 217

Ceſſante ratione legis ceſſat ipſa lex, conſ.85.poſt numerum 87. fol.304

Ceſſante cauſa non ceſſat effectus, quando aliquæ remanent reliquia præcedentis cauſę, conſ.94.num.12. 337

Ceſſio *rei litigioſæ facta aduocato ſeu procuratori, an ſit valida ſeu punibilis, conſ.70.in addit.litera C.* 258

Ceſſio facta in potentiorem probibita a ſtatuta poſt pænam non habet locum quando eſt nulla & inualida, conſ.70. num.10. fol.255

Cetus *ſeu congregatio hominum non dicitur facta niſi in ea interueniant decem aut viginti homines, conſ.65.num.7.& numero 10.Vbi quod in caſu Bullæ Sixti Quinti, & in addit. litera E. vbi generaliter de materia.* 238.& 244

Circuitus *eſt euitandus, conſ.85.nu.164.* 310

Citationes *modo fiunt domi, modo perſonaliter, & modo etiam ad valuas Curiæ iuxta ſtylum loci, conſ.14.nu.1.* 47

Citare nemo poteſt extra ſuum territorium, conſil.48. num.18. fol.180

Citatio non requiritur in reuocatione eorum quæ de facto, & ſine citatione emanata fuerunt conſ.17.nu. 27. 61.& ſeq.

Citatio debet continere terminum competentem ad comparendũ, aliàs non arcet citatum ad computandum, conſ.86.num.16.& num.45. 316.& 318

Citatio nulla quando conualidetur per ſcientiam citati, & per illius comparitionem, conſ.86.num.20.& 21. 316

Citationis ſcientia non præſumitur ſi domi facta eſt conſ. 86. ſub num.45. 318

Citandi modus etiam præter ius introducitur quoque ex ſtylo, cõſil.85.num.110. 306

Citatio affixa valuis, quæ dicitur per edictum, præſumitur ſemper permanſiſſe affixa cum illam defigere ſit delictum, conſil. 85.nu.125.in fine. ibid.

Citatio debet feri ſecundum formam ſtatuti alioqui proceſſus eſt nullus, conſ.85.nu.101. 305

Citatio eſt de iure naturali, quæ etiam a Principe tolli nequit niſi iuſta ſubſiſtente cauſa, conſ.85.nu.19.& nu.125. 306

Citatio congruam delationem non habens vt citatus poſſit certiorari videtur irrationabilis, conſ.85.nu.19. 300

Citatio facta ad domum vel per edictum, non arctat citatum ad comparendum niſi affixio fiat hora, & tẽpore congruo, & niſi ita fiat vt veriſimiliter ad aures citati valeat peruenire, conſ. 85 nu.7.& num.8. 299

Citatio habet præſumptionem pro ſe quod ſit facta legitimo tempore, conſ.85.poſt num.142.verſ.Quoniam. 307

Citatio nulla ſuſtinetur, ſi probari poſſit quod citatus habuerit ſciẽtiam, & quomodo ſcientia probetur conſ.85.nu.126.144. & ſequentibus. 306.& 308

Citatio noua fieri poteſt pendente dilatione alterius citationis vt incipiat illa finita, conſ.85.num. 143. verſ. ſecundo quia ibidem.

Citatio non requiritur vbi agitur de declaratione vigore pœnæ precedentis contumaciæ, conſ.85.nu.167. 310

Citatio per literas ſubſidiales fit in ciuilibus, non autem in criminalibus Ferrariæ, conſil. 85. poſt nu.168.verſ. preterea. ibi.

Citatio trina cum interuallo duorum dierum inter vnam & aliã ſufficit ad conſtituendum quem forenſem contumacem in criminalibus Ferrariæ, conſ. 85. poſt numerum 168. verſ.ſiquidem & alibi. ibid.

Citationis forma introducitur, nedum ſtatuto, ſed ſtylo, & conſuetudine.conſ.85.nu.100. 305

Citationis negatiua probatur quando in actis non apparet de ea, conſ.85.nu.126. 306

Citatio contra ſtylum conſuetum fori iudicij excuſatur a contumacia, conſ.85.nu.108. 305

Citatus contra ſtylum conſuetum fori iudicij excuſatur à contumácia, conſ.85.nu.108. 305

Citatus inualidè habetur pro legitimè citato ſi citatio ad eius notitiam peruenerit, & quomodo præſumatur ſcientia, conſ.85. num.144. 308

Citatus per edictum dicitur fictus contumax quia non conſtat iudici quod citatus habuerit notitiam, conſ.85.nu.50. 301

Citatus per edictum vel ad domun præſumitur ignorare conſil. 85. numero 61. 302

Citatus per edictum nec verè nec fictè dicẽdus eſt contumax, niſi conſtet citationem ad notitiam perueniſſe, conſ.85. num.49. Limita procedere quando iudici conſtat citatum non habuiſſe notitiam vel fuiſſe legitimè impeditum, alias ſecus num.50. fol.301.

Citatus puta pro prima ad ſententiam, poteſt purgare moram hora ſequenti re integra, d.conſ.num. 125. 306

Citatio debet continere diem exequutionis factæ conſ. 86. numero 25. 316.& ſeq.

Citatio non debet inculcari pendente termino alterius citationis, conſ.86.num.26 317

Citatio ſi careat relatione contumaciam fictam non inducit, conſ. 86.num.6.

Citatio debet fieri per literas, ſi reus non habet domicilium in loco delicti.conſ.85.nu.167.verſ.nec eſt locus, fallit de conſuetudine totius Italiæ, quia forenſes delinquentes citantur per edictum ad valuas Palatij iuris, cum affixione cedularum, ibidem. 310

Citare faciens coram ſe Dominos Parlamenti ſine authoritate puni tur conſ.74.nu.7. 261

Citatio vbi eſt nulla & inualida non inducit contumaciam citati, nec ſententia illius vigore lata facit contumacem haberi pro confeſſo, nec exequi poteſt conſ. 89. nume.3. ante finem. fol. 327

Cautiones factæ in hebdomada ſancta, & in die feriato ſunt nullæ, conſ.28.nu.6. 95

Cautiones factæ in diebus Quadrageſimæ, & Paſchatis, an ſint validæ, conſ.28.nu.7. 96

Citatio debet fieri aut perſonaliter, aut ſaltem domi ſolitæ habitationis, vt quis contumax banniri poſſit, conſ.14.nu.2.

Citatio quando eſt nulla condemnatio contumacialis & bannum non nocent condemnatio, conſ.14.nu.3.

Ciuilis *cauſa dicitur quando pœna applicatur parti, conſil. 85. num.43.* 301

Clam *fieri non dicitur illud quod facilè venire poteſt in cognitionem eius de cuius intereſſe agitur conſ.13.num.13.in fine, & num.14.vbi quod qui celandi animum non habet, clam facere non dicitur, facienſque quid quod fieri conſuetum eſt, nec pariter clam facere dicitur d.num.14.in fine, & in addit.litera C.vbi de materia.* 45

Clariſsimi *qui ſint conſ.85.nu.158.* 309

Clauſulæ *acceſſoriæ ad actum omnes corruunt data inualiditate ipſius actus, conſ.46.nu.20.* 176

Clauſula ſine figura iudicij tollit dilationes, conſ. 85. num.126. fol.306

Clauſula conſtituti, an poſſit per Notarium ſine expreſſo contrahentium iuſſu in inſtrumentis apponi conſ. 59. in addit. litera A.verſ.quid de clauſula conſtituti. 217

Clauſula ſtatum &c.& clauſula quorum tenores, &c.tollunt omne vitium ſubreptionis, & obreptionis, etiam quod agatur de præiudicio tertij, & etiam quod princeps reſcribat ad inſtantiam partis, conſ.92.num.5. 333

Clauſula ſupplentes, &c.trahitur ad non ſpecificata & propterea tollit vitium ſubreptionis conſ.3.nu.9. 7

Clauſula pro expreſsis, &c. operatur in conceſſione facta motu proprio, ſecus ad partis inſtantiam, conſ.3.nu.13. 8

Clauſula ſupplentes, &c.non operatur in facto ignorato a Principe. Item non operatur quando non interuenit citatio & cauſæ cognitio.Item non operatur vbi agitur de intereſſe tertij, conſ. 3.num.14. 8

Clauſula ſupplentes & clauſula pro expreſsis & ſimiles prolatę a ſupplicantibus, non autem a Principe nihil operantur, conſ. 3.num.25. ibid.

Clauſula in fine poſita refertur ad omnia precedentia intellige hoc non procedere. Primo in clauſula modificatiua, qualificatiua, vel conditionali. Secundo quando capitula ſunt inter ſe ſeparata, & vnumquodque habet claram & determinatam diſpoſitionem, conſ.42. nu.21.verſ.& ſi diceres. 161

Clau-

Clauſula vt ſupra refertur ad omnia præcedentia, conſ.81.nu.2. in fine. 289

Clauſulæ & qualitates appoſitæ in conſtitutione relata, cenſentur appoſitæ in referente, conſ.81.nu.8. ibid.

Clauſula attentis narratis facit gratiam conditionalem, quæ propterea narratis non verificatis dicitur nulla, conſ.47.num.4. & 16. 177.& 179

Clericus *commitens homicidium, & præſertim qualificatum vt puta cum veneno incurrit pœnam priuationis beneficiorum conſ.14.num.4.* 47

Clericus pro ſimplici homicidio non eſt priuatus ipſo iure beneficiis, ſed opus eſt priuatoria ſententia, niſi homicidium ſit qualificatum, conſ.14.nu.5.verſ. Attamen in caſu noſtro. 48

Clericus quando ipſo iure priuatur beneficijs propter delictum illa poſſunt ſtatim conferri, etiam nulla expectata ſententia cōſ. 14.nu.5.in fine. ibidem

Clericus admiſſus poſt annum ad ſe defendendum, an recuperet beneficia alteri collata ſi oſtenderit ſuam innocentiam conſ.14 nu.7 & in addit litera A. ibidem

Clericus ſodomita priuatur beneficijs conſ.25.nu.2.& 8. & in addit litera B. Vbi quod vigore Bullæ Pii Quinti traditur Curiæ ſæculari & nu.30.& 58.83.& 89.85. & 87.

Clericus pro attentato crimine nefando beneficijs priuandus eſt conſ.25 nu.2. & ſequentibus. 83.

Clericus pro quocunque graui crimine priuatur beneficijs conſil. 25.nu.2.in fine, & nu.30.& num.59.& num.61.vbi etiam quando crimen dicatur graue. 83.87.& ſeq.

Clericus perpetuo bannitus beneficijs priuandus eſt conſilio 25. num.4. 83

Clericus de delicto enormi diffamatus ratione ſcandali priuandus eſt beneficijs conſ.25.nu.21. & nu.58. 84.& 87

Clericus non poteſt torqueri niſi concurrente diffamatione conſil. 25.nu.24.& in addit. litera P. 84. & 89

Clericus non priuatur beneficijs ex omni peccato mortali, etiam ſi ex eo ſequatur excommunicatio conſ.25. num.48. Declara vt nu.62. 84.87.& 88

Clericus non priuatur beneficijs ſine cauſa, & cauſa debet eſſe magna, & manifeſta. conſil.25.nu.48. 87

Clerici delictum grauius eſt quam delictum laici conſil. 25. nu. 66.in fine. [illegible]

Clericum nedum percutiens, ſed etiam iniuria afficiens dicitur excommunicatus. conſil.30.nu.24.in fine. 100

Clericum percutiens vltra excommunicationem arbitraria pœna punitur. conſil.30.nu.26.in fine. 100

Clericum verbis iniurioſis afficiens non incidit in excommunicationem, conſil.30. numero 24. in fine, & in addit. litera E. fol.100.& 119

Clericus opponens cum iudice Eccleſiaſtico de pendentia litis coram iudice ſæculari eſt excommunicatus, conſ.68.nu.1. 250

Clericus impediens iuriſdictionem eccleſiaſticam recurrendo ad Curiam ſecularem, & faciendo illi committi cauſam, eſt ipſo iure excommunicatus, conſ.68.num.1. & 10. & num.12.& num.15. 250.& ſeq.

Clericus recurrens ad Curiam ſæcularem pro impediēda executione literarum Apoſtolicarum eſt excommunicatus, dicitur committere ſacrilegium, caditque ab omni iure ſuo, tam in petitorio quam poſſeſſorio, quod habere prætendit in beneficio, de quo agitur conſ.26.nu.1. 90

Clericus recurrens ad iudicem ſæcularem quam pœnam incurrat, conſ.68.per totum. Vbi num.5.an cadat a commodo litis, & nu. 9. vbi quid ſi iudex ſæcularis non inhibuerit iudici eccleſiaſtico. 250.& ſeq.

Clericatum aſſumens poſt delictum, an ſit exemptus a iuriſdictione ſæculari, conſ.77.num.1. Vbi plures referuntur Doctorum opiniones & numeris ſequentibus, vbi alia ad hanc materiam. 275

Clericus qui ſe ſponte conſtituit in Curia eccleſiaſtica, & à iudice eccleſiaſtico eius cauſa cognoſcatur non debet remitti ad iudicem ſæcularem, conſ.77.nu.14.in fine. 276

Clericus non poteſt eſſe Procurator niſi in pijs cauſis, & pro miſerabilibus perſonis, cōſ.94.nu.6.in fine, & in addit. litera C. Vbi de materia. 336.& ſeq.

Clericus non priuatur beneficio propter adulterium aut concubinatum ni præcedat trina monitio, conſ.80.nu.13.& nu.47. & nu.51.& nu.63. 284.286.& ſeq.

Clericus periurus non eſt priuatus beneficijs ipſo iure, ſed venit priuandus, conſ.80.nu.69. 288

Clericus concubinarius etiam publicus ipſo iure beneficijs priuatus non eſt, conſ.80 nu.51. 286

Clerici concubinarij damnantur conſ. 80. nu. 63. Attamen cum agitur de priuatione beneficiorum non raptim & feſtinanter priuatoriæ ſententiæ proferendæ ſunt, d.conſ.& num. 287

Clericum ſe faciens cum non ſit tenetur pœna arbitraria, & non mortis, conſ.74.nu.5. 262

Clerici hodie de conſuetudine torquentur etiam quod contra eos non vrgeat fama delicti de quo imputantur, conſ.38.num.16. fol.148

Cogitationis *pœnam nemo patitur conſ.60.nu.69.* 224

Cognitio *falſæ monetæ ſpectat ad illum Principem cuius moneta falſificata eſt, conſ.48.nu.26. in fine, & num.35.& ſequentibus.* 181

Collectæ *ſolui debent non a conductoribus ſeu colonis, ſed a Dominis terrarum, conſ.40.nu. 19. niſi pactum ſit in contrariū, num.93.* 152.& 153

Comburens *ſcripturas alicuius tenetur ad damna & intereſſe damni paſſi quæ probantur ipſius iuramento in litem, etiam non probato tenore ſcripturarum, conſ.43.num.1.& omnibus ſeqq.in diſcurſu. Vbi de materia.* 164.& ſeq.

Comburens ſcripturas habet contra ſe præſumptionem quod fouet iniuſtam cauſam, & ſi contrarium prætendit, ei incumbit onus probandi, conſ.48.num.5. ibid.

Comburens ſeu lacerans ſcripturas non habet præſumptionem contra ſe quando erat nobilis, & bonæ famæ, conſ.43. num.6. ibidem.

Comburens, lacerans ſeu aliter occultans alienas ſcripturas tenetur pœna falſi, conſ.43.num. 20. teneturque ad damna & intereſſe partis iuramento liquidanda, d.conſ.& num. 165

Combuſtio ſcripturarum ſemper præſumitur facta in vtilitatem comburentis, & in damnum Domini ſcripturarum, conſ.43. nu.25.verſ.ſecundo quia. ibid.

Comites *quando dicantur illuſtres & quando ſpectabiles conſ. 85.num.156.* 309

Comites ſolum nomine dicuntur clariſſimi, conſ.85. num.157. fol.309

Comitem Palatinum ſe faciens legitimando baſtardos cum non ſit, ad mortem condemnatur conſ.74.nu.6. 262

Commiſſa *cauſa intelligitur commiſſa tam ciuiliter, quam criminaliter, & nedum quoad cognitionem, ſed etiam quoad illius deciſionem, conſ.85.nu.133.* 307

Commiſſio generalis non eſt neceſſaria in incidentibus & neceſſarijs, conſ.85.nu.132. 307

Communis *opinio ſemper in iudicando ſequenda eſt, conſ.71. num.3.in fine.* 259

Communis opinio ſeruanda eſt in iudicando, conſ.47.nu.6. 178

Communis vſus loquendi probari debet per allegantem, conſ.30. nu.130.& nu.162. 110.& 113.

Comparatio *literarum benè probat quando non agitur de recognitione Apochæ, conſ.11.nu.39.* 40

Comparatio literarum iunctis adminiculis facit plenam probationem conſ.11.nu.39. ibid.

Comparatio literarum non facit inditium ad torturam niſi alia concurrant conſ.70.nu.14. 254

Comparatio literarum debet fieri coram iudice, conſ.70.nu.15. ibidem.

Comparatio literarum nunquam facienda, niſi in ſubſidium, & in defectum probationum, conſ.70.n.17. Vbi propterea quod pro forma requiritur iuramentum partis affirmantis ſe non habere alias probationes. 254

Comparatio literarum in ſcriptura priuata facit plenam probationem concurrentibus adminiculis conſ.70.nu.65.& nu.66.& nu.71. Vbi ampliatur etiam in criminalibus. 257

Comparatio literarum non facit plenam probationem, quia manus de facile poſſunt falſificari. conſ.70.nu.66. ibid.

Comparatio literarum non requirit illam exactam probationem, de qua

de qua per Doctores in l. comparatione, C. de fide instrum. conſil. 70. nu. 74. 238

Comparatio non datur inter æqualia, & inter ea quorum vnum ſubrogatur loco alterius, ſed inter diuerſa, conſil. 52. nume. 7. fol. 100

Comparitio *ſpontanea eſt magnum inditium innocentiæ, conſ. 10. num. 52.* 36

Compenſationis *exceptio quando poſſit opponi aduerſus obligationem Cameralem, conſ. 15 num. 41. & ſequentibus.* 51

Compenſatio ipſo iure tollit obligationem, intellige poſtquã fuit oppoſita, & petita, ſecus antequam petatur ſeu opponatur, conſ. 13. nu. 16. 46

Compoſitio *eſt ſeruanda in tantum vt is qui compoſuit amplius moleſtari non poſſit, conſ. 46. num. 4. & num. 6. & ſequentibus.* 175

Compoſitio facta parte non concordata præiudicat fiſco, licet non præiudicet parti quoad ſuum intereſſe, conſ. 46. num. 5. & nu. 8. in fine, & num. 9. Vbi quod ſi in compoſitione fuit caſſatus proceſſus, & d. num. in fine. Vbi quod ſi compoſitio fuit facta de ſcientia Principis, ad quæ vide etiam num. 14. & ſequentibus, & num. 20. & ſequentibus. 175. & ſeq.

Compoſitio eo magis eſt attendenda, cum fuerit facta delicto non plenè probato, conſ. 46. nu. 7. 175

Compoſitio parte non concordata, an & quando valeat conſ. 46. num. 8. & nu. 9. verſ. & licet Paris. & nu. 12. & ſeqq. & nu. 19. 23. & ſequentibus. 175. & ſeq.

Compoſitio facta ab officiali a iure non permiſſo dicitur quædam illicita redemptio & illuſio, conſ. 46. num. 13. in fine. 176

Compoſitio ſuper crimine non inducit tacitam criminis confeſſionem quando illam facit, vt ſe redimat ab incommodis carceris. Et quia non intendit litigare cum fiſco, conſ. 88. n. 9. verſ. ſed nihilominus. 326

Computa *& rationes ſemel redditæ iterum reddi non debent, conſ. 7. nu. 1. fallit quando is cui computa reddita fuerunt ſe integrè ſatisfactum fatetur, quia tunc eadem computa amplius reddenda non ſunt, nu. 7.* 27

Conceſsio *Principis interpretatur ſecundum petitionem oratoris, conſ. 57. nu. 18. verſ. prout etiam.* 210

Conceſsio generalis & vniuerſalis cuncta complectitur & nihil excludit conſ. 45. nu. 7. & pluribus ſequentibus. vbi ampliatur pluribus modis. 170. & ſeqq.

Concedo verbum importat de propria ſignificatione translationẽ ſimplicis vſus, quandoque tamen ratione adiuncti importat rationem dominij, conſ. 95. nu. 6. 238

Concordia *dicitur quædam remiſsio, pax vero eſt veræ diſcordiarum ſedatio conſ. 98. nu. 10. in fine.* 349

Concubinatum *vel adulterium ſi clericus committat nõ priuatur beneficio niſi præcedat trina monitio, conſ. 80. nu. 13. 47. 51. & 63.* 484. 286. & ſeq.

Concubinarius clericus etiam publicus beneficijs non eſt priuatus ipſo iure, conſ. 80. nu. 51. 286

Concubinatus ad hoc vt dicatur, requiritur continua, diutina & publica cohabitatio edendo, & bibendo, in ſchemate concubinatus cum concubina, aliàs non dicitur concubinatus, conſ. 80. nu. 8. & nu. 37. Declara vt nu. 59. fol. 284. 285. & 287

Concubinatus non probatur præſumptionibus, ſed concludentibus probationibus, quando agitur ad pœnam priuationis, conſ. 80. nu. 52. 286

Concuſſio aliud non eſt niſi quædam inflicta timoratio. conſ. 5. nu. 10. verſ. ceſſante enim. 15. & ſeq.

Concuſsionis *& extorſionis crimen quandoque committitur ab officiali, quandoque etiam a priuato & ſic ſine officio, & primo caſu crimen dicitur publicum, ſecundo verò caſu dicitur priuatum. conſ. 5. nu. 3.* 15

Concuſſiones & extorſiones probantur per præſumptiones per teſtes domeſticos, familiares, infames, & inhabiles, conſ. 5. numero 8. ibidem

Concuſsionis crimen non committitur a notario exigendo pecunias indebitas, ſed tenetur ſolum, l. Iul. repetund. conſ. 5. nume. 7. verſic. & probatur. Declara vt nume. 10. & num. 15. fol. 15. & ſeq.

Condemnatus *a primo iudice in pluribus capitibus, & a ſecundo iudice condemnatus in vno capite tantum an cenſeatur abſolutus in alijs capitibus, in quibus fuit condemnatus a primo iudice, conſ. 5. num. 105. in fine & nu. 107.* 22. & ſeq.

Condemnari nemo poteſt in pœnam delicti ordinariam, ex inditijs, & præſumptionibus quantumuis violentis, conſ. 82. nu. 1. contra in addit. litera A. 290. & 292

Condemnatus quando præſumatur habere notitiam ſententiæ, conſ. 85. nu. 150. 308

Condemnatus crimine repetundarum ipſo iure efficitur infamis, & incurrit priuationem officij. conſ. 5. num. 26. verſ. ſed ſic eſt. folio 17

Condemnatus in cõtumaciam ſi compareat an teneatur docere de ſui innocentia, conſ. 5. nu. 108. & 109. vbi pro & contra, & in additione litera E. 23

Conditio *importatur per ablatiuum abſolutum, conſil. 15. numero 44.*

Conditio tacita impedit ortum actionis & obligationis ſicut expreſſa, conſ. 59. nu. 9. ante finem. 214

Conditio ſignificatur per ablatiua abſoluta, conſ. 62. nu. 7. verſ. primo quia. 234

Conditione non adimpleta ceſſat conditionalis diſpoſitio. conſ. 30. nu. 135. 110

Conditione nõ verificata deficit diſpoſitio conditionalis, conſ. 62. num. 7. verſ. hic autem. ibid.

Conditio ſignificatur per dictionem quando, conſ. 104. n. 9. 370

Conditionis implementum probari debet per eum qui fundat ſe in diſpoſitione conditionali, conſ. 104. nu. 11. ibidem

Conditionis tacitæ defectus tollit vires obligationis ſicut expreſſa. conſ. 104. num. 12. ibidem

Conditio importat formam conſ. 104. nu. 13. ibidem

Conditio nihil ponit in eſſe, conſ. 23. nu. 2. in fine. 78

Conductores *vectigalium vel redditum alicuius Priuilegiati, non gaudent priuilegio immunitatis, quo gauderet ipſe priuilegiatus conſil. 85. nu. 45. limita procedere quoad priuilegia perſonalia, ſecus realia ibidem.* 301

Confeſsio *ex contumacia reſultans inducit plenam probationem delicti, & licet dicatur ficta confeſſio operatur tamen tantum quantum. conſil. 5. nu. 84. & ſequentibus.* 21

Confeſſio iudicialis & acceptata poteſt ſi erronea fuerit quandocunque reuocari. conſil. 13. num. 10. 46

Confeſſio validat nullitatem proceſsus. conſil. 8. num. 7. in fine declara vt in addit. litera B. 28. & ſeq.

Confeſſio extraiudicialis reuocata non facit inditium ad torturam conſil. 25. num. 25. & in addit. litera Q. vbi etiam de materia de qua num 31. & 34. 84 85. & 90

Confeſſio dubia poteſt per confitentem declarari. conſil. 25. num. 26. & in addit. litera R. Declara vt num. 71. 88. & 90

Confitens occidiſſe hominem poterit ex interuallo ſuam confeſſionem declarare, & dicere quod occidit ad defenſionem conſ. 25. nu. 26. & in addit. litera S. Declara dummodo defenſionem probet, aliter ſecus, nu. 72. 84. 88. & 90

Confeſsio extraiudicialis connumeratur inter inditia indubitata, conſ. 25. nu. 43. Vbi quod ſufficit ad torquendum. 86

Confeſsio extraiudicialis facta coram iudice ſedente pro tribunali ſufficit ad condemnandum in pęnam extraordinariam. Declara conſ. 25. nu. 44. ibidem

Confeſsio qualificata non facit minuere pœnam ordinariam quãdo de delicto conſtat etiam præſumptiuè, conſ. 6. num. 1. 24

Confeſsio qualificata facta ab eo qui prius negabat delictum, non facit minuere pœnam, conſ. 6. nume. 7. in additione litera F. fol. 24. & 26

Confeſſus qualificatè delictum ſi vt præciſè reſpondeat fuerit tortus, non poteſt, nec etiam extraordinariè puniri, conſ. 6. nu. 28. ſed an & quando iſto caſu ſit danda tortura, in addit. litera L. fol. 25. & ſeq.

Confeſsio extraiudicialis facta ad interrogationem partis præſentis, & acceptantis plenè probat conſ. 12. nu. 28. 44

Confeſſio iudicialis docto de errore poteſt quandocunque reuocari, conſ. 16. num. 1. 56

Confeſsiones error ſi calunnioſè allegetur talis allegatio non admittitur, conſ. 16. num. 1. & iſto caſu ſufficit præſumpta calumnia, num. 7. ibid.

Confeſsionis error non dicitur probatus probando rem aliter ſe habere, niſi probetur cauſa erroris, quare ſcilicet confitens motus fuerit ad confitendum falſum, conſ.16.nu.4. Declara vt in addit. litera B. 56.& 58

Confeſsionis adminiculatæ & alijs inditijs grauatæ error an & quando probari poſſit, & an ſit arbitrium iudicis admittere hanc probationem conſ.16.nu.5.& in addit. litera C. ibid.

Confeſſus & conuictus poteſt etiam probare errorem ſuæ confeſſionis, conſ.1.nu.17. 57

Confeſsio præſumitur extorta metu torturæ potius quam ſponte emanata, conſ.16.nu.19. ibid.

Confeſsio metu torturæ extorta etiam reiterata nulla & inualida eſt, conſ.16.nu.20. ibid.

Confeſsio facta in ſecretis carceribus poſt viginti dies dicitur metu extorta, conſ.16.num.20.in fine, quod an verum ſit in addit. litera G. 57.& ſeq.

Confeſsio non poteſt dici, quod ſit facta metu torturæ, ſi ratificetur coram iudice ſuperiore ad quem reus remiſſus fuit, & coram quo ceſſat metus, conſ.16.nu.30. 58

Confeſsio non dicitur metu torturæ extorta quando præcedunt inditia conſ.16.nu.33.in fine. 58

Confeſsio nunquid dicatur extorta metu torturæ per ſolas minas deterquendo, conſ. 16. nume. 34. & in additione litera H. fol. 58.& ſeq.

Confeſsio ſuper delicto debet eſſe ſpontanea & libera, & non per modum loquendi, & ex leuitate conſilij emanata, conſ.34.nu. 5.in addit. litera D. Vbi amplius quod confeſsio debeat eſſe explicita & clara, non autem dubia & æquiuoca. 134

Confeſſio non facta coram iudice non poteſt dici iudicialis, conſ. 34.num.5.in fine. ibid.

Confeſſio extraiudicialis leuiter emanata non eſt attẽdenda, conſ. 34.num.5. ibidem

Confeſsio erronea prolato errore concidit, conſ.34.nu.6. ibid.

Confeſſio dubia declaratur per confitentem, conſil.34.nume.6. ibidem.

Confeſſionis nulla maior probatio conſ.11.nu.41. 40

Confeſſio extraiudicialis probanda eſt per conteſtes idoneos, & omni exceptione maiores quando ſumus in criminalibus, conſ. 70.num.43. 256

Confeſſio extraiudicialis non facit plenam probationem, ſed tantum inditium, conſ.70.num.44. ibid.

Confeſſio etiam quamuis ſpontanea quandoque etiam nõ vera eſt, conſ.66 num.14. 248

Confeſſio furioſi confitenti non nocet, conſ. 66. num. 14. in fine. ibidem.

Confeſſio partis non admittit probationem in contrarium, quia illa ſuperat omnes alias probationes, conſ.73.num.3.in fine. fol. 261

Confeſſio qualificata diuidi non poteſt, conſ.67. num.8. verſ. & perpendendo. 249

Confeſſio extraiudicialis probari debet per duos teſtes, conſ.40. num.34. 154

Confeſſio vnius alteri nocere non poteſt, conſ. 40.nume. 44.45. & 91. 154.& 158

Confeſſio extraiudicialis facta parte abſente non facit inditium, conſ.40.num.83. 157

Confeſſio debet eſſe neceſſaria concludens, & omni exceptione maior ad hoc vt noceat confitenti, conſ.40.nu.91. 158

Confeſſio contra quem eſt indicatum attendenda non eſt, conſ.40. num.91. 158

Confeſsio qualificata non poteſt ſcindi, quando de delicto confeſſato aliunde non conſtat conſ.37. nu.16. Declara vt in addit. litera C. 146.& ſeq.

Confeſſio extraiudicialis probanda eſt per duos teſtes, conſ.60. num.44. 223

Confeſſionis reuocatio iuſtificatur ex præſumptionibus, & coniecturis, conſ 60.nu.59.& in addit. litera O. 223.& 231

Confeſſio qualificata, ſi pro qualitate adſint præſumptiones, non ſufficit ad condemnandum, conſ. 60.nu. 59. & in addit. litera P. ibidem

Confeſſio non acceptata a fiſco non præiudicat confitenti, conſ.60. num.63. 224

Confeſsio non poteſt facere delictum vbi delictum non eſt, conſ. 60.num.69. 224

Confeſſio erronea reuocari poteſt, conſ.60.num.79. 225

Confeſſio conditionalis habetur pro negatione non verificata conditione, conſ.60.nu.79.in fine, & nu.112. 225.& 227

Confeſſio dubia ſemper interpretatur contra ſe fundantem in ea conſ. 60.nu.79.in fine. 225

Confeſſio in criminalibus debet eſſe clara, certa, liquida, præciſa, & inuulnerabilis, conſ 60.nu.88.& 111. 225.& 227

Confeſſio extraiudicialis facta parte præſente plenè probat, conſ. 50.num.10.& in addit. litera D. Vbi de materia, & nu.11. Vbi præſertim quando eſt adminiculata, & quando agitur de intereſſe ciuili. 184

Confeſsio extorta cum indebitis tormentis non nocet confitenti, nec alteri etiam præſeruata, conſ.55.num.13. nec conualidatur per ſuperuenientiam inditiorum, d.conſ.num.14.& in addit. litera B. 200.& 206

Confeſſus non expectat niſi iudicis condemnationem conſ.55.nu. 66.in fine. 203

Confeſsionis nulla maior probatio, conſ.18.nu.2. 63

Confeſsio facta in ſcriptis non poteſt reuocari errore non probato, conſ.45.nu.4. verſ. inferendo modo. 63.& ſeq.

Confeſsio extraiudicialis non probatur ex teſtibus ſingularibus in crimine ſimoniæ, conſ.75.nu.9.& in addit. litera D. 264. 273.& ſeq.

Confeſsio non ſupplet defectum inquiſitionis, conſ.86. num.51. fol. 318

Confeſsio ficta non poteſt plus operari quàm vera. d.conſ. & nu. ibidem.

Confeſsio ficta & condemnatio inde ſequuta eſt prorſus nulla nõ conſtito de corpore delicti, conſ.86.nu.55. 318

Confeſsio inueriſimilis confitenti non nocet, conſ. 86. num.60. verſ. data igitur vbi idem in ficta confeſsione. 319

Confeſsio ficta dicitur liquidiſsima probatio conſ. 85. nu. 28. facit notorium, nume. 29. Nec reuocari poteſt probato errore, num.30. 300

Confeſſus & conuictus fictè non appellat, conſ. 85. nume. 24. & 170. Limita primo quando haberetur ſolum pro confeſſo, vel ſolum pro conuicto dicto nu.24.& 170. fallit ſecundo quando ſuſciperet onus probandi delictum non commiſiſſe nu.92. Vel eſſet condemnatus ex ſola contumacia, nu. 151. 300.311. & 304

Confeſsio ficta ſequuta pronunciatione remanet irreuocabilis, & transfert onus probandi in condemnatum rem aliter ſe habere ſi de illius errore docere vellet ſicut confeſsio vera, conſ.85. num.94. 304

Confeſsio ficta reſultans ex ſtatuto quod quis habeatur pro confeſſo æquipollet confeſsioni veræ factæ in iudicio, conſ.85. numero 25. 300

Confeſsio ficta dicitur liquidiſsima probatio conſ.85.n.28. Facit Notorium.d.conſ.num.29. Reuocari non poteſt etiam probato errore.d.conſ.num.30. 300

Confeſsio ficta non inducitur per proceſſum factum ab incompetenti iudice, conſ.85.num.104. 305

Confeſsio Procuratoris nocet principali, conſ.85. poſt nume. 91. fol. 304

Confeſſus & conuictus verè non appellat, & ſi appellat reijcienda eſt appellatio. conſ.85.num.23. 300

Confeſſus & conuictus ſi compareat poſt ſententiam, non eſt audiendus niſi fuerit admiſſus ad nouas defenſiones, conſ. 85. num.21. 304

Confeſſus vnum delictum, an poſsit ſine alijs inditijs interrogari, & torqueri ſuper alijs, conſ.4.in addit. litera N. 12

Confeſſus & conuictus vigore ſtatuti, quod contumax habeatur pro confeſſo & conuicto effugere nequit, vt non torqueatur licet admiſſus ad nouas defenſiones fuerit, conſ.85. nume. 97. fol. 304

Confeſsio extraiudicialis probatur per teſtes ſingulares conſ.24. nu.18. 81

Confeſsio adulteratæ & ſtupratæ probat adulterium & ſtuprũ, conſ.38.nu.6.ante finem. 148

Confeſſum & conuictum quem eſſe paria ſunt, conſ.26.nu.3. 91

Con-

Confeſſus aut conuictus poteſt torqueri pro habendis qualitatibus aggrauantibus delictum, conſ.33.num.23. 129
Confeſsio procuratoris nocet principali conſ.85.poſt nu.91. 304
Confeſsio non legitimis inditijs extorta non nocet confitenti, nec tertio conſ.99.nu.46 353
Confeſsio ex ſolis minis de torquendo dicitur facta metu torturæ, conſ.99.nu.53. Præſertim in iudicio ſolito minas exequi, nu.54.& multo magis in iudice qui paucis ante diebus ſine indicus torturam intulerat, nu.55. 353.& ſeq.
Confeſsio millies ratificata & geminata, nec confitẽti, nec alijs nocet ſi ſine inditijs metu tormentorum extorta fuerit, conſ.99.num.56. 354
Confeſsio non præcedentibus inditijs, per torturam extorta non recõualidatur ex ſuperuenientibus inditijs, conſ.99.n.62. ibid.
Confeſsio metu tormentorum extorta, nemini præiudicat, etiam quod aliunde ratificetur per inſpectionem oculorũ, nedum per adminicula, conſ.99.nu.62. ibidem
Confeſsio eſt fortior quacunque mũdi probatione, quolibet publico inſtrumento, & quibuſcunque teſtium depoſitionibus, conſ.102.nu.23. 364
Cõfeſsio illegitima nõ nocet cõfitẽti, nec alteri, cõſ.102.n.30. 365
Confeſsio reſignantis cedentis ſeu donantis non præiudicat ceſſionario, reſignatario, ſeu donatario, quando emanauerit poſt reſignationem, ceſsionem, ſeu donationem, conſ.75.num.41.& nu.46.& nu.52. Vbi de confeſsione reſignantis facta in ſupplicatione ad effectum obtinendi abſolutionem a ſimonia, & nu.103.in fine. 267.& 271
Confeſsio ſocij criminis facta in ſupplicatione ad effectũ obtinẽdi abſolutionẽ a ſimonia nõ nocet alteri ſocio, conſ.75.n.52. 267
Confeſsio interpretanda eſt, vt minus noceat confitenti quam ſit poſsibile, conſ.75.nu.56. 268
Confeſsio ſpontanea arguit dolum abeſſe, conſ.75.nu.71. 269
Confeſsio extraiudicialis non probatur per vnicum teſtem, conſ.80.num.25. 285
Confeſsio extraiudicialis incerta ſine cauſa loco & tempore commiſsi delicti non probat conſ.80.nu.26.& in addit. litera A. vbi de materia. 285.& 288
Confeſsio extraiudicialis clerici nihil operatur niſi alia concurrãt conſ.80.nu.26.& in addit.litera B.vbi de materia. ibid.
Confeſsio incidenter emanata non ſufficit ad condemnandum, conſil.80.nu.4. 286
Confeſsio ad hoc vt ſufficiat ad condemnandum debet eſſe clara explicita & expreſſa non autem implicita tacita & in conſequentiam, conſ.80.nu.41. ibid.
Confitens accuſatum fuiſſe ſocium in crimine de quo accuſatur nõ per hoc dicitur fateri crimen, conſ.80.nu.41. ibidem
Confitens ſe abſolutum ab excommunicatione non per hoc dicitur fateri excommunicationem, conſ.80.nu.41.in fi. ibid.
Confeſsio ad hoc vt ſufficiat ad condemnandum debet eſſe nõ generica, ſed ſpecifica in expreſsione loci tẽporis cauſa alijſque qualitatibus & circunſtantijs delicti, conſ.80.nu.42. 286
Confeſsio delicti facta in teſtamento non ſufficit ad condemnandum præſertim quando non eſt facta parte præſente & fuit reuocata, conſ.80.nu.46. 286
Confeſsio extraiudicialis non ſufficit ad cõdemnandum, conſ.80.num.46.in fine. ibidem
Confeſsio emanata in criminali iudcio probat etiam in ciuili inter eaſdem perſonas, conſil.84.nu.14. 295
Confeſsio ius proprij eſt maior probatio omnibus alijs, conſil.53.num.40. 193
Confeſsio partis ſuperat omnes alias probationes, conſ.43.nu.1.& nu.21. 164.& ſeq.
Confeſsio iudicialis plenè probat contra confitentem, conſil.23.num.10.& num.12. 79
Confeſsio non poteſt reuocari niſi docto de errore, & de cauſa erroris, conſ.23.num.11. ibidem
Confeſsio ſpõtanea nõ indiget ratificatione cõſ.23.n.11.in fi. ibi.
Confeſsio facta in iudicio ciuili quam probationem faciat in iudicio criminali, conſ.23.nu.12.verſic.Nec releuat. ibidem
Confeſsio extorta nõ præcedentibus legitĩmis inditijs nulla eſt cõfitentiq; non præiudicat, nec alteri, conſ.19.nu.2.& in additionib.litera A.& litera B.vbi de materia. 66.68.& 69
Confeſsio extorta non legitimis præcedentibus inditijs confitenti non nocet quamuis fuerit perſeuerata.conſ.19.nu.2.verſ.& procedit etiam in addit. litera C. vbi de materia. 66.& 69
Confeſsio per torturam extorta non legitimis præcedentibus inditijs minimè conualidatur ex nouis indicijs ſuperueniẽtibus, conſ.15.nu.2.verſ.quod amplius verum eſt, & in addit.litera D.vbi de materia. 66.& 69
Confeſsio non verificata confitenti non nocet, conſ.19.num.9.& num.12. 65.& ſeq.
Confeſsio varia & incerta confitenti non nocet, conſ.16.num.10.& in addit.litera I. vbi de materia.& nu.15. 66.& 70
Confeſsio metu & per tormentum extorta, & reuocata per confitentem quamprimum habuit libertatem illam reuocandi corã alio iudice confitenti non nocet, conſ.19.nu.11.& in addit.litera L.vbi de materia. 66.& 70
Confeſsio reuocata præſumitur vera quando pro reuocatione militant inditia & ſic confeſsionis error inditijs probatur conſ.19.nu.12.& in addit.litera M.vbi de materia. 66.& 70
Confeſsio extorta per repetitionem torturæ in caſu in quo repeti non debebat non nocet confitenti, conſ.19.nu.13.ad finem. 67
Confeſsio mandatarij contra mandantem non facit inditium niſi ad inſtructionem, conſ.19.nu.18.& in addit.litera R. vbi de materia. 67.& 71
Confeſsio mandatarij patientis plures defectus non facit inditiũ contra mandantem nec etiam ad inquirendum, conſ.19.num.18.& in addit.litera S. 67.& 71
Confeſsio etiam emanata in tortura debet eſſe probabilis poſsibilis & veriſimilis, alias non eſt attendenda, conſ.19.num.18.in fine, & in addit.litera T. vbi de materia. 67.& 71
Confeſsio in tortura an indigeat ratificatione, quando præceſsit confeſsio extraiudicialis, conſ.20.nu.7. 72
Confeſsio extraiudicialis geminata habet maximã præſumptionem veritatis, conſ.38.num.5.& in addit.litera B.vbi etiam an probet plenè. 148.& ſeq.
Confeſsio vbi adeſt non eſt perquirenda alia probatio, conſil.47.num.9. 178
Confeſsio extraiudicialis redacta in ſcriptis plenè probat contra confitentem, conſ.88.nu.13. 326
Confeſsio Procuratoris nocet Domino, conſ.88.nu.15. ibid.
Confeſsio extraiudicialis non plenam ſed ſemiplenam facit probationem, conſ.89.nu.10.verſ.& dum nituntur. 328
Confeſsio ficta non poteſt plus operari quam vera, conſ.28.numero 1. 95
Confeſsio ex contumacia reſultans inducit plenam probationem delicti, & licet dicatur ficta confeſsio, ſperatur tamen tantum quantum, conſ.5.nu.84.& ſeq. 21
Confeſſus hodie de generali conſuetudine habetur omnis contumax & contra ipſum proceditur ad condemnationem, conſ.5.num.95. 22
Confeſsio ſola non probat ſodomiam niſi conſtet delictum eſſe cõmiſſum vel per euidentiam facti, vel per teſtes vel per inditia, conſ.25.nu.23.Declara vt nu.68. 84.& 88
Confidentiæ *crimen requirit plenam probationem etiam ſi de ea ciuiliter agatur conſ.75.nu.108.* 272
Confidentia non probatur in perceptione certorum fructuum, niſi conſtet de præcedenti conuentione, conſ.75.nu.109. ibid.
Confiſcatio *bonorum mobiliũ ſpectat ad Dominum illius loci, vbi delinquens condemnatus, non aũt ad Dominũ loci, vbi bona ſita ſunt, conſ.71.nu.1.& 3.vbi etiam de materia.* 259
Confiſcationis bonorum pœna habet etiam locum in committenti barattariam, conſ.5.n.33.Declara vt n.52.& 54. 17.& 19
Confiſcationis pœna, & priuationis beneficiorum ſolet apponi in ſententijs contumatialibus, quamuis delictum de iure communi talem pœnam non mereatur, conſ.14.nu.4. 47
Confrontatio *teſtium facta cum reo habet vim citationis, conſil.38.nu.14.* 148
Confugientes *ad eccleſiam regulariter gaudere debent immunitate eccleſiaſtica, & ab eccleſia extrahi nõ poſſunt.conſ.76.num.3.* 273
Coniecturæ *& præſumptiones habentur pro concludenti probatione in crimine occulto in quo etiam ad eundem effectum plura imperfecta coniunguntur, & conſ.25.num.56.* 87

Con-

Coniecturæ probant bonum animum,& bonam voluntatem, conſil.35.nu.10. 137

Coniecturæ falſitatis ſufficiunt ad tollendum fidem inſtrumenti, conſil.12.nu.13. 43

Coniectura,& præſumptio idem eſt,conſil.40.nu.69. 156

Coniunctio & connexitas cauſa facit,quod ad eundem iudicẽ iri debet,conſ.85.nu.134. 307

Coniunctio ſanguinis remouet omnem doli,ac delicti præſumptionem,conſil.1.nume.5.& ibi in addit. litera A. vbi de materia,& num.23. 1

Coniunctus,& beneuolus non præſumitur aliquid male cogitare contra ſuum coniunctum,& beneuolum,conſ.27.ſub n.9. 94

Coniuratio contra Principem probatur per conuentionem in ſcriptis redactam,conſ.25.nu.40. 85.& ſeq.

Connexitas & coniunctio cauſa facit, quod ad eundem iudicem iri debet,conſ.85.nu.134. 307

Conſenſus Principis colligitur ex ſcientia,& tollerantia,conſil.15.nu.52. 52.& ſeq.

Conſequens qui vult cenſetur etiam velle antecedens,conſil.17.nu.7. 60

Conſequentia non valet, quando oppoſitum conſequentis poteſt ſtare cum ſuo antecedenti,conſ.85.nu.162. 310

Conſilium vel auxilium dantes delinquenti non poſſunt maiori pœna puniri qua punitur principalis delinquens, conſil.8. nu.1.verſ.cum igitur. 28

Conſilium præſumitur potius datum in bonum quam in malum, conſil.60.nu.51. 223

Conſilium dicitur,& non mandatum quãdo tam occiſor quam cõſulens habebant parem inimicitiam cum occiſo, & etiã quod interuenerint verba imperatiua importantia mandatum. conſil.104.nu.2. & in addit. litera A. vbi declaratur hæc concluſio. 370.& 373

Conſilij verba debent eſſe clara,& expreſſa,& inferentia ad delictum non autem dubia, & æquiuoca quia in dubio interpretantur in bonã partẽ,& nõ in malã,conſ.104.n.4. & in addi. litera B.vbi declaratur hæc concluſio. 370.& 373

Conſors litis poteſt ſine mandato pro ſuo conſorte comparere, & defenſiones facere in ciuilibus,vel etiam in criminalibus ſi delicta leuia ſint,ſecus ſi grauia,conſ.73. num.1. contra quod etiam in criminalibus poſſit conſors ſine mandato comparere, & defenſiones facere nu.5.& ſeq. 261.& ſeq.

Conſpiratio & tractatus eſt difficilis probationis, conſil.16. nu.31. in fine,& ſeqq. & nu.32. iuncto nu.11. vbi propterea quod admittuntur præſumptiuæ probationes. 58

Conſtitutiones & bannimenta recipiunt interpretationem a iure communi,conſil.30.nu.160. 112

Conſtitutio ſpontanea nihil operatur ad fauorem eius qui condemnatus in contumaciam ſponte comparet,conſ.1. nu.13. contra nu.25.& in addit,litera G. 2.& 4

Conſtitutio pœnalis ſtrictiſſime interpretanda eſt tantumque extenditur quantum loquitur,conſ.54.nu.6.in fine. 196

Conſtitui clauſula an poſſit per notarium ſine expreſſo contrahentium iuſſu in inſtrumentis apponi in addit.litera A. verſic. quid de clauſula conſtituti,conſ.59. 59

Conſtitutio ſpontanea facit inditiũ innocentiæ,cõſ.40.n.77. 157

Conſtitutio ante publicationem non ligat, conſ.78. num.1. 276

Conſtitutiones non ligant niſi poſt lapſum duorum menſiũ, quando ſunt conſtitutiones Põtificis,ſed requiritur maius tẽpus, cõſil.65.nu.2. & ibi in addit. litera B. vbi ponitur regula quod lex,ſeu conſtitutio publicata non ligat niſi poſt duos menſes ea quæ remiſſiue pluribus modis declaratur. 238.& 244

Conſtitutio,ſeu ſtatutum licet liget etiam ignorantes, quando ita Princeps in conſtitutione ſtatuit,id tamen intelligitur quo ad annullationem actus,non autem quo ad pœnam, conſil.65. & ibi in addit. litera C. vbi remiſſiue ponitur materia,an & quãdo ſtatutum,ſeu conſtitutio liget ignorantes. 244

Conſtitutiones omnes recipiunt interpretationem a iure communi, conſ.65.nu.14. 238

Conſtitutio ligat etiam ignorantes, quando in ea eſt decretum irritans, conſ.65.nu.41. 240

Conſtitutio ligat etiam ignorantes, quando imponit nouam pœnã ſuper actu a lege antiqua prohibito,conſ.65.nu.43. ibid.

Conſtitutio eſt publicanda ſecundum formam a conſtituente deſcriptam,& alia publicatio ſufficit,conſil.65.nu.44. ibid.

Conſtitutio generalis debet generaliter intelligi,conſ.65. nu.69. & 79.Declara vt nu.109.& ſeq. 249.& 243

Conſtitutio contra ius cõmune non eſt extendenda,ſed tantũmodo cum expreſſis,vel ſimilib. extendenda,conſ.65.nu.67. 241

Conſtitutio quamuis dura, & rigoroſa ſeruanda eſt, conſ.65.nu. 88.Declara vt nu.136. 242.& 244

Conſtitutio contra naturalem iuſtitiam non valet,conſ.65. num. 106.& 108. 243.& ſeq.

Conſtitutio interpretanda eſt, vt corrig t ius commune minus quam ſit poſſibile,conſil.65.nu.118. ibid.

Conſtitutio irrationalis non extenditur ex identitate, ſeu maioritate rationis,conſ.65.nu.125. ibid.

Conſtitutio quæ inducit priuationem ipſo iure non patitur aliquã extenſionem,conſ.65.nu.126. ibid.

Conſtitutio pœnalis regulariter reſtringenda, conſil. 65. numero 132. 24

Conſtitutio ſpontanea tollit inditia ad torturam, conſ.55. nu.27. Declara vt nu.59. 201.& 203

Conſtitutio omnis pœnalis intelligitur effectu ſequuto, conſil.55. nu.91.Declara vt nu.92. 205

Conſtitutio quælibet nunquam cenſetur tollere priuilegia in corpore iuris clauſa,conſ.45.nu.55. 174

Conſtitutionis,& ſtatuti præfatio declarat,ſeu reſtringit diſpoſitionem,conſil.87.nu.1. 322.& ſeq.

Conſtitutio tantũ diſponit quantum loquitur,conſ.81.nu.6. 289

Conſtitutiones pœnales non ſunt extendendæ ex identitate rationis generalis, & impulſiuæ in conſtitutione expreſſa, quando reſpectu cauſæ finalis,& ſpecialis aliqua diuerſitatis ratio cõſiderari poteſt,conſ.81.nu.13. 290

Conſtitutio dicitur fauorabilis,& non odioſa, quando reſpicit publicam vtilitatem ne delicta remaneant impunita, conſil. 27. nu.3.contra nu.7.Declara vt in addit.litera C.in 7.& 8.concluſione. 93.& ſeq.

Conſtitutio fauorabilis latè interpretanda eſt,conſ.27.nu.3. 93

Conſtitutio correctiua iuris communis dicitur odioſa,conſ.27.nu. 8.& in addit.litera E. in 1.concluſione. 93.& ſeq.

Conſtitutio contra naturalem æquitatem dicitur odioſa,conſil.27. in addit.litera C.in 2.concluſione. 94

Conſtitutio,ſeu diſpoſitio per quam redimus ad ius commune dicitur fauorabilis,& non odioſa,conſil.27.in addit. litera C. in concluſione 3. ibidem

Conſtitutio,ſeu diſpoſitio per quam obuiatur fraudibus dicitur fauorabilis, conſilio 27. in additio. litera C. in 4. concluſione. 94.& ſeq.

Conſtitutio mandans ſeruari iuramentum dicitur fauorabilis, & ècontra dicitur odioſa ſi tollit uires iuramenti,conſ.27.in add. litera C.in 5.concluſione. 95

Conſtitutio an dicatur fauorabilis,vel odioſa ſi ex vna parte continet odium, & ex alia fauorem, conſil.27. in addit. litera C. in 9.concluſione. ibidem

Conſtitutio per quam imponimus finem litibus dicitur fauorabilis,conſ.27.in add.litera C.in ſexta concluſione. 95

Conſtitutio ſemper reſtringenda eſt ne ſequatur iniquitas, conſil.27.nume.6. 93

Conſtitutio dicitur odioſa volens aliquem teneri ex facto ſuorum inimicorum,conſ.27.nu.6. ibid.

Conſtitutio pœnalis dicitur odioſa,& non fauorabilis, conſil. 27. nume.7. ibid.

Conſtitutio volens vnum teneri pro delicto alterius dicitur odioſa,& non fauorabilis,conſ.27.nu.8. ibid.

Conſtitutio ſemper interpretanda eſt,vt minus corrigat ius cõmune quam ſit poſſibile,conſ.27.nu.8.in fine. ibid.

Conſtitutio non tollitur per non vſum,ſed per contrarium vſum quem debet probari per allegantem, conſ.30.nu.107. & nu. 108.in fine ubi quod contrarius vſus non inducitur minori ſpatio decem annorum de quo etiam nu.127. vbi ampli us quod requiritur conſenſus ſuperioris. 107.& 109

Conſtitutionis pœnalis verba vbi non conueniunt, ibi nec etiam conuenit pœna ipſius conſtitutionis, conſ.54.nume.1. in fine, & nu.4.in fine. 106

conſtitutionis præfatio mentem conſtituentis declarat, & ſubſequentem diſpoſitionem reſtringit, conſil.62. nume.9. verſic. quod præcipuè. 234

conſtitutionis publicatio fieri debet non tantum in vrbe, ſed in aliis locis in quibus cadē conſtitutio locū habet conſ.65.nu.1. & in addit.litera A. vbi remiſſiuè ponitur materia legis, ſeu cōſtitutionis nō publicatæ, quādo ſubditos liget.f.238.et 244

conſtitutionis forma eſt præciſè ſeruanda, conſ.65.num.5.& ibi in addit.litera D.vbi remiſſiuè an, & quando omiſsio formæ vitiet actum, & an etiam & quando in lege, ſeu ſtatuto dicatur aliquid pro forma requiſitum. 238.& 244

conſtitutio loquens cum aliquo præſuppoſito non habet locum, niſi prius illo præſuppoſito verificato, conſil.65.nume.6. & nume.97. 238.& 242

conſtitutionis proœmium reſtringit, & declarat ſubſequentem diſpoſitionem, conſ.65.nu.22. 239

conſtitutiones pœnales vltra eius verba non extenduntur ad caſus ſimiles, conſ.65.nu.23. ibid.

conſtitutio Procuratoris facta ab vno contrahente in perſonam alterius ad aliquid faciendum in caſu nō obſeruationis permiſſorum valet, & tenet, conſ.91.nu.21. 332

conſtitutio ſpontanea eſt magnum innocentiæ ſignum, conſil.99. nume.73. 355

conſtitutio Sixti Quinti contra bannitos imponit pœnam iis, qui non adhibent diligentiam in capiendo bannitos, aut ne ii capiantur impediuerint, vel captos occultauerint, aut euadendi commoditatem fecerint, aut curiæ non reuelauerūt, conſ.101. nu.37.& ſequentibus, vbi bene declaratur quando pœna huius conſtitutionis locum habeat. 361

conſtitutio omnis recipit interpretationem paſſiuam a iure communi, conſil.101.nu.44. ibid.

conſtitutio loquens per verba præſentis temporis, ſeu de perſonis tunc exiſtentibus non trahitur ad futura, conſ.87.nu.2. 323

conſtitutio, ſeu ſtatutum concedens præmium, & nominationem capientibus, ſeu occidentibus bānitos dicitur fauorabilis, conſ.53.nu.11.& in addit.litera F.vbi de materia. 191.& 194

conſtitutio pœnalis & correctoria non trahitur ad caſum non expreſſum conſil.52.nu.1.& nu.9.in fine. 99.& ſeq.

conſtitutio loquens de caſu ſimplici non trahitur ad caſum mixtum, ſed caſus mixtus remanet in diſpoſitione iuris communis, conſ.52.nu.3. 99

conſtitutio Egidiana ſuper contractibus minorum ſeruari debet in toto ſtatuto eccleſiaſtico, conſ.42.nu.23. 160

conſtitutio extenſiua, & ampliatiua intelligenda & interpretanda eſt iuxta qualitates conſtitutionis extenſæ & ampliatæ, conſil.81.nu.7. 289

conſtitutio noua ſuperueniens ad interpretationem antiquæ conſtitutionis cenſetur habere omnes qualitates & conditiones appoſitas in conſtitutione interpretata, conſ.81.nu.9. 289

conſtitutiones carpenſes non niſi in Prouincia Marchiæ ſeruantur, conſil.81.nu.17. 290

conſtitutio ſpontanea facit præſumere innocentiam etiam, quod quis citatus, aut condemnatus compareat, conſ.22.nu.33.

conſtitutio, ſeu ſtatutū nō extenditur de caſu ad caſum, vbi adeſt diuerſa ratio, conſ.27.nu.9.in fine. 94

conſtitutionis pœna vt habeat locum requiritur dolus, conſil.2. nume.9.& nu.19. 5.& ſeq.

Conſtituta & examina reorum dicuntur de actis, conſil.84. nume.5. 294

conſtituta, & examina reorum dicuntur de actis, conſil.84. nume.19. 296

Conſuetudo excuſat a peccato, conſil.15.nume.54. contra in addit.litera F. 52.& 55.

conſuetudo non excuſat in iis, quæ ſunt contra prohibitionem iuris naturalis, vel diuini, conſ.15.nu.68. & in addit. litera H. & nume.27. 53.& 55

conſuetudinem alleganti incumbit onus probandi, conſil.15.nume.72.& in addit.litera H.vbi de materia. 53.& 55

conſuetudo non excuſat a pacto & a pœna gehennali & a reſtitutione vſurarum in addit.litera F. 55

conſuetudo excuſat ab inobſeruantia iuramenti in addit.litera G. conſil.15. ibid.

conſuetudo delinquendi facit euadere pœnam non capitalem in capitalem ſaltem conſulto Principe, conſil.30.nume.67.& nume.72.& nume.96. Vbi etiam quod conſuetudo delinquendi facit inditium, & nume.128.& in additio. litera R. fol. 103.105.109.& 121

conſuetudo etiam irrationalis excuſat, conſil.30.ſub nume.132. & 188. 110.& 115

conſuetudo loci excuſat delinquentes, conſ.4.nu.22. 11

conſuetudo excuſat notarium a pœna falſi, conſil.12.nu.23.& in additio.litera G. Declara, niſi agatur de maximo præiudicio tertii, nu.26. 44.& ſeqq.

conſuetudo faciendi contractus vſurarios excuſat a pœna vſuræ. conſ.54.nu.3.& num.17. verſ.ſecundo ex conſuetudine, vbi amplius, quod ad probandam iſtam conſuetudinem ſufficit ſemiplena probatio, & nu.19.& nu.22. 196.& ſeq.

conſuetudo etiam reprobata excuſat a pœna, conſil.54.nu.19.& in addit.litera A.vbi de materia. 197.& ſeq.

conſuetus delinquere criminoſus & malæ famæ nō dicitur is, qui de delicto ſolum eſt inquiſitus & proceſſatus, niſi fuerit conuictus, confeſſus, aut condemnatus, conſ.61.nu.20. 233

conſuetudo contrahentium obligandi ſe vno modo potius quam alio attendenda eſt, conſil.59.nu.11.in fine. 215

conſuetudo recurrendi ad Iudices ſeculares non excuſat ab excommunicatione, conſ.68.nu.3.& nu.8.in fine, & nu.11.verſ.ex quibus, &c.& nu.16.& nu.26. 250 & ſeq.

conſuetudo fori iudici omnino attendenda, conſ.85.nume.49.& nu.165.in fine. 301.& 310

conſuetudo præſcripta valet etiam contra ius, conſil.85.nu.123. fol. 306

conſuetudo reprobata a ſtatuto ſeruanda non eſt, conſilio octuageſimoſexto, numero decimo, & numero ſexageſimoquinto, & ſequentibus, vbi etiam quod quando ſtatutum reprobat aliquem ſtilum cenſetur improbaſſe non ſolum præſentem, ſed etiam futurum. 315.& 319

conſuetudo delinquendi facit delicta non capitalia effici capitalia, conſil.60.nu.23. 221

conſuetudo & ſtilus notorius, probatione non indiget, & de eo poterit ſe Iudex extraindicialiter, & in camera informare, conſil.93.nu.7. 335

conſuetudo etiam in facto approbatur a Principe, conſil.95. nume.2. 338

conſuetudo delinquendi iuncto aliquo adminiculo, an & quando inditium faciat ad torturam, conſil 99 nu.34. 352

conſuetudo non inducitur in his quæ conſiſtunt in libera facultate alicuius, conſil.43.nu.8.in fine. 164

conſuetudo delinquendi operatur vt leniora ſufficiant inditia contra conſuetum delinquere, conſil.20.nume.9. vbi declaratur hæc concluſio. 72

conſuetudo excuſat notarium a pœna falſi, conſil.88.nume 7. fol. 325.& ſeq.

conſuetudo delinquendi non facit inditium, niſi ſit in eodem genere delicti de quo quis inquiritur, conſil.88.nu.8. 326

conſuetudo & ſtilus excuſat ſcribentem a crimine falſi, conſi.13. nume.11. 46

Conſulens non tenetur de conſilio ſi illud reuocauit pœnitens, conſil.60.nu.72. 224

conſulens & auxiliator non poteſt moleſtari, niſi prius conſtito de veritate principalis delinquentis, conſil.60.nu.67.& 71.& ſequentibus, vbi quod debet conſtare plenè, verè, & certè, non autem præſumptiuè, nec per contumaciam, vt ibidem nu.123. 224.& 228

conſulens non tenetur eadem pœna qua principalis delinquens, niſi quando prædictus delinquens non erat alias ſine conſilio facturus, conſil.104.nume.6.& nume.7. Vbi hoc ampliatur procedere etiam in atrocioribus & atrociſſimis, & nu.8. Vbi quod an quis eſſet alias facturus nunc probatur coniecturis, & in addit.litera D. vbi præmiſſa declarantur, ac etiam ponuntur plures coniecturæ, quod quis erat alias facturus & quid in dubio præſumatur. 370.& 373

Conſultor & Iudex valde differūt, cōſ.85.poſt nu.153. 309

conſultor in præparatoriis & ordinariis iudiciis tenetur ſeruare, & ſequi conſuetudinē loci, vbi proceditur, cōſ.85.n.128. 307

Conſiſtor non fert ſententiam nec vllam habet in partes iuriſditionem nec inter eas aliquem actum iuriſdictionalem exercet, conſil. 85. poſt num. 153. 309
Continentia cauſæ dicitur etiam reſpectu eiuſdem inſtantiæ, conſil. 85. nu. 161. verſ. ſed qualitas. 309
Continentia cauſæ diuidi minimè debet tum in ciuilibus tum in criminalibus, conſ. 85. nu. 161. verſ. ſed qualitas. 309
Contractus bonæfidei recipiunt interpretationem arbitrio boni viri, conſ. 15. nu. 35. 50
Contractus præſumitur iuſtus, & legitimus, non autē vſurarius, conſ. 54. num. 20. 197
Contractus emptionis, & venditionis poteſt transfundi in contractum ſocietatis, conſ. 54. nu. 24. verſ. Domini communicatæ ſibi quæſtioni. ibidem
Contractus qualis ſit cognoſcitur ex pactis in eo appoſitis, conſil. 54. nu. 24. verſ. cum enim conuentum fuerit. ibidem
Contractus præſumitur ſimulatus ab inueriſimilitudine, conſilio 40. num. 12. 152
Contractus præſumitur verus, & non ſimulatus, conſil. 42. nu. 1. Fallit niſi in contrarium vrgeant ſimulationis coniecturæ. nume. 38. 160. & 162
Contractus naturalia ſunt in duplici differētia, conſ. 91. n. 13. vbi bene hæc diſtinctio explicatur, & exemplificatur. 331
Contractus qualis ſit cognoſcitur ex mente contrahentium, conſ. 54. nu. 24. verſ. quia ſubſtantia. 197. & ſeq.
Contractus duo poſſunt exurgere ex vno actu, conſ. 54. nume. 24. verſ. maxime quod. 197. & ſeq.
Contractus qualis ſit cognoſcitur a contrahentium denominatione, conſ. 54. nu. 24. in fine. 197. & ſeq.
Contractus regulatur ſecundum mentem contrahētium, conſi. 57. nu. 2. in fine. 209
Contractus a partium voluntate nomen recipit, conſ. 57. nume. 2. in fine. ibidem
Contractus non firmatur iuramento, quando ſtatutum præſumit illud metu, & dolo extortum, conſil. 42. nume. 24. & ſequentibus. 162
Contractus ſimulatus non dicitur contractus, conſ. 42. n. 28. ibid.
Contractus non eſt vſurarius quando pactum venit in obligatione ſecundum naturam illius, conſ. 54. nu. 2. & num. 24. poſt medium. 196. & ſeq.
Contractus ſocietatis dicitur, quando vnus communicat capitale, & alter operas, conſ. 54. n. 24. verſ. illis autem. 197. & ſeq.
Contractus ſocietatis eſt compatibilis cum contractu vēditionis, conſ. 54. nu. 24. verſ. nam in iſto. 197. & ſeq.
Contractus hominis de ſui natura etiam, quod non ſit expreſſe dictum reſtringitur ad eam cauſam, conſ. 62. nu. 1. 233
Contractus talis præſumitur qualis in inſtrumentis a partib. denominatur, conſ. 91. n. 5. vbi quod hæc præſumptio nominationis contrahentium præualet omnibus alijs. 331
Contrahentium mens attendi debet potius quam verba, conſilio 97. nu. 28. 347. & ſeq.
Contractus præſumitur verus, & non ſimulatus, conſ. 42. n. 1. Fallit niſi in contrarium vrgeant ſimulationis coniecturæ. numero 28. 161. & ſeq.
Contractus eſt vſurarius etiam ſub nomine liciti contractus celebratus, conſil. 15. nu. 33. 50
Contractus vſurarius an firmetur iuramento, & quō, conſ. 15. nu. 40. 48. & nu. 65. & nu. 69. & nu. 73. 51. 52. & 53
Contractus vſurarius non poteſt frequentia actuum, & conſuetudine validari, conſ. 15. num. 53. quod an verum ſit, & quomodo d. nume. 53. & nu. 54. & num. 56. & num. 63. & num. 67. & 68. & numero 72. & numero 94. & in additio. litera L. 52. 53. 54. & 55
Contrariorum eſt eadem diſciplina, conſil. 55. num. 18. ante finem. 200
Contrarietas, & variatio non attenditur, quando non eſt circa ea quæ impunibilia ſunt, conſil. 60. nu. 69. 224
Contraria duo non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto, conſilio 27. nume. 11. 94
Contrauentio et omiſſio formæ facit actum nullum, conſ. 81. nume. 3. 289
Contumax hodie habetur pro confeſſo, et de generali conſuetudine contra ipſum proceditur ad condemnationem, conſil. 5. num. 95. 22
Contumax banniri non poteſt niſi fuerit citatus aut perſonaliter, aut ſaltem ſolitæ habitationis. conſil. 14. nu. 2. 47
Contumacia vnius alteri non nocet, conſil. 56. num. 19. fol. 28. & conſil. 37. nu. 19. in fine. 146.
Contumacia vnius alteri non nocet, conſil. 56. nu. 19. ibid.
Contumacia vnius non nocet alteri, conſil. 55. nu. 72. verſic. & licet vbi declaratur. 204
Contumacia ſola non ſufficit ad condemnandum, conſilio 86. nume. 2. 315
Contumax ſine inditijs extrinſecis condemnari non poteſt, conſil. 86. nume. 13. & 14. 316
Contumax quis non efficitur ex inualida citatione, conſil. 56. nume. 43. 318
Contumacia nulla non facit inditium ad torturam, conſil. 86. nu. 48. vbi præſertim contra hominem bonæ famæ. 318
Contumacia ſola abſque alijs inditijs facit inditium ad torturam etiam in ſpontè comparente, & etiam in ficto contumace, conſ. 85. nu. 89. & 90. 304
Contumax fictus, & contumax verus æquiparantur, conſilio 85. nu. 23. & ſequentibus. 300
Contumax citatus ab incompetenti Iudice non tenetur comparere, conſil. 85. nu. 104. 305
Contumax de iure ciuili dicitur ille qui tribus editis, vel vno peremptorio fuerit citatus, conſil. 85. nu. 122. 306
Contumax de iure municipali Ferrariæ dicitur in criminalibus ille, qui tribus editis fuerit citatus, ſuper ſcalis Palatij differentibus inter ſe, per duorum dierum interualla cum affixione cedularum ad valuas Palatij, conſilio 85. numero 122. 306
Contumax ex ſtylo gabellarum Ferrariæ dicitur ille qui citatus fuerit ad valuas gabellarum per affixionem cedularum per tres, vel quatuor uices, conſilio 85. nu. 122. 306
Contumax fictus appellare poteſt, conſilio 85. numero 1. et 151. Fallit quando haberetur pro confeſſo, & conuicto, vel ſolum pro confeſſo ſi vltra contumaciam iudex examinauerit teſtes, qui contra reum probauerint. numero 24. ſublimita ſi ſuſciperet onus probandi rem aliter ſe habere, & ſic delictum non commiſiſſe. numero 92. & 151. 299. 308. & ſeq.
Contumax fictus ſemper poteſt appellare a die ſcientiæ, præſumiturque a die ſcientiæ appellare licet fatale præterierit, & ſtatur eius iuramento, quod non habuerit ſcientiam, conſilio 85. numero 61. Fallit quando fuerit notificata ſententia ad eademmet loca vbi fuit citatus ad ſententiam dicto numero 61. & 150. 302. & 308
Contumax an poſſit dare de nullitate condēnationis contra ipſum latę, & etiam de nullitate examinis teſtium, conſil. 5. numero 66. & 74. & ſeqq. nume. 87. & ſeqq. & nume. 96. & ſeqq. & num. 106. 20. 21. & ſeq.
Contumax hodie habetur pro confeſſo, & de generali conſuetudine contra ipſum proceditur ad condemnationem, conſil. 5. nume. 95. 22
Contumax fictus quis dici non poteſt, quando prima citatio caret relatione, conſil. 85. nu. 6. 299
Contumax verus non auditur appellans, conſil. 85. nu. 22. 300
Contumax habitus pro confeſſo, & conuicto, licet admixtus fuerit ad nouas defenſiones quin torqueatur effugere non poteſt, conſ. 85. num. 91. 304
Contumax habitus pro confeſſo, & conuicto, comparens poſt ſententiam non debet audiri niſi fuerit a Principe admiſſus ad nouas defenſiones, vel niſi ſuſceperit onus probandi rem aliter ſe habere, conſil. 85. nu. 91. & pluribus ſequentibus fallit, quando comparet ante declarationem. nu. 97. ibid.
Contumax non auditur niſi prius præſtita idonea ſatiſdatione de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo, quamuis poſſideret bona æquiualentia debito, conſil. 85. nume. 46. & 57. in fine, & 169. & niſi refecerit omnes expenſas vſque ad vltimum quadrantem nume. 47. & eſto quod non fuerint petitæ ſecundum Iaſ. in l. ſancimus poſt nume. ū 6. C. de iudic. Amplia procedere licet contumax iuſtam cauſam litigandi habuerit, & tam in cauſa ciuili, quam criminali, conſilio 85. num. 47. Fallit primo quando fuiſſet legitime impeditus. nu. 48. Fallit ſecun-

ſecundo quando non habuerit notitiam citationis.nu.49. ſubli mita procedere, quando impedimentum fuiſſet authoritate publica, & iudex de eo notitiam habuiſſet, ſecus ſi authoritate priuata, niſi contra priuatum habere poſſet regreſſum dicto num.48. 301.302.& 311
Contumax quas expenſas reficere teneatur remiſſiuè, conſil.85. poſt nu.47. 301
Contumax non poteſt facere reuocari, & tenutam bonorum annotatorum niſi prius refectis expenſis ſatiſdederit de iudicio ſiſti, eſto quod poſſideret immobilia æquiualētia delicto, vel carceres ingreſſus fuerit, docuerit de eius innocentia, & contrariam ſententiam reportauerit, conſil.85.nu.169. 311
Contumax non poteſt dici ille qui fuerit citatus contra ſtilum cōſuetum fori iudicij, conſil.85.nu.108. 305
Contumax nō videtur prorogare iuriſdictionē, cōſ.85.n.104.ibi.
Contumax perdit beneficium dicendi, quod continentia cauſæ diuidatur, conſil.85.nu.161.verſ.ſed qualitas. 309
Contumax poteſt torqueri ex ſola contumacia eſto, quod ſponte cōpareret dummodo compareat poſt terminum a ſtatuto praſixum ad purgandam contumaciam, conſil.85.nu.89. Amplia etiam in ficto contumace, nu.90. 304
Contumacia mandatarij non ſufficit ad hoc, vt poſſit procedi contra mandantem, conſil.24.nu.11. 81
Contumacia non inducitur ſi citatio eſt nulla, & inualida, nec ſententia illius vigore lata facit contumacem haberi pro confeſſo nec exequi poteſt, conſ.89.nu.3.ante finem. 327
Contumacia ſola facit contra bannitum, & contumacem inditiū ad torturam, conſil.22.nu.1.& in addit.litera A.vbi remiſſiuè de materia. 75.& 77
Contumacia, & bannum facit inditium ad torturam contra contumacem, & bannitum qui aliàs ſit malæ famæ, ſecus ſi bonæ famæ, conſil.22.nu.2. 75
Contumaciæ bannum non facit inditium ad torturam, quando a Principe eſt remiſſa contumacia, conſil.22.nu.3. ibid.
Contumacia ceſſante ceſſant etiam omnes effectus contumatiæ, d.conſil.poſt nu.3. ibid.
Contumacia, & bannum non facit inditium ad torturam contra eū qui fuit, abſens ex aliqua probabili cauſa, conſ.22.n.4.ibi.
Contumacia, & bannum vnius non inducit probationem delicti in præiudicium tertij, conſil.22.poſt nu.6. ibid.
Contumacia an inducat plenam delicti probationem, conſil.5.nu. 84.& ſeqq. 21
Contumax an poſſit opponere de nullitate excommunicationis, conſil.5.nu.87. ibid.
Contumax bannitus ſi compareat an teneatur docere de ſua innocentia, conſ.5.nu.108.& 109. ubi pro & contra, & in addit. litera L. 23
Contumacialis condemnatio non nocet condemnato, quando citationes ſunt nullæ, conſil.14 nu.3. 47
Conuenticula quando punibilis ſit, & quando non, quot homines faciant conuenticulam, & generaliter de tota materia ind.in addit.litera C.conſil.65. 244
Conuenticula licita, & ad bonum finem non cenſetur probibita in caſu Bullæ Sixti Quinti. nume.11. & ſequentibus contra nume.48. 238.& 240
Conuenticula vbi eſt probibita intelligitur de ea quæ ex profeſſo, & præcedente tractatu fit a principio, non autem de ea quæ fit ex pluribus ad rumorem concurrentibus, conſil.65. nume.18. & ſequentibus, & nu.24. 239
Conuenticula de iure communi eſt probibita, conſ.65.nu.55.maxime ad inuadenda aliena territoria.nu.41. 240
Conuenticula ad hoc, vt puniatur requirit dolū, cōſ.65. n.56.ibi.
Conuenticula ſeu congregatio ad effectum profugandi bannitos, & hoſtes ciuitatis licita eſt, & impunibilis, conſil.65. nume. 57.& omnibus ſequentibus in diſcurſu etiam ſtante conſtitutione probibente dictas conuenticulas.nu.18. 240.& ſeq.
Conuenticula ſi non habuit ſuum effectū, non eſt locus exequutioni pœnæ, conſ.65.nu.57.verſ.qui dummodo. 240.& ſeq.
Conuenticula ſeu congregatio pro inſultandis inimicis a iure probibita eſt, conſ.65.nu.82.& ſequentibus. 241
Conuenticula ad hoc, vt ſit punibilis, tria requirūtur, Primo quod ſit facta ad malum finem, Secundo quod procedat deliberatio, Tertio conſtet de authore, conſil.55.nume.9. 200
Conuerſans cum inimico meo dicitur inimicus meus, conſil. 61.nu.2.intellige dummodo conuerſatio fuerit ſtricta, & continuata, aliter ſecus.nu.14.verſ.quod enim attinet. 232
Conuerſatio cum delinquente non facit inditium contra conuerſantem, niſi fuerit intrinſeca, & continuata, conſil.56. numero 17. 208
Conuerſatio mandantis cum mandatario, nec eſt leue adminiculū contra mandantem, conſil.99.nu.12. 351
Conuerſatio amicitia cum delinquente facit inditium ad torturā, quod quando verum ſit.conſ.102.n.6.9.& 48. 363.& 366
Conuertens in vſum proprium alienam pecuniam committit furtum, conſil.96.nu.50.in fine. 245
Conuictus dicitur qui poſt negationem pluribus teſtibus, vel alia legitima probatione ſuperatur, conſ.60.nu.11. 220
Conuictio, & probatio idem ſunt, conſ.60.nu.11. ibid.
Conuictus dicitur, quando teſtes in vnum rei finem concordant, conſil.60.nu.11. ibid.
Conuictus torqueri poteſt ad habendos complices cum proteſtatione, conſil.50.nu.52. 187
Conuictus condemnatur ſicut confeſſus, conſ.55.nu.60. 203
Conuictum, & confeſſum quem eſſe paria ſunt, conſil.26.n.3. 91
Conuictus vbi quis eſt præſumptionibus non poteſt condemnari in pœnam ordinariam delicti, conſ.60.nu.19.& in addit.litera L.vbi de materia, & nu.20. 220.& 230
Conuictus poteſt torqueri pro habendis qualitatibus aggrauantibus delictum, conſil.33.nu.23. 129
Conuictus in criminalibus poteſt æquè condemnari ſicut confeſſus, conſ.41.nu.5. 159
Conuictus quis non dicitur niſi ex numero duorum teſtium, conſ. 23.num.3. 78
Conuictus teſtibus poteſt condemnari non aliter ac ſi confeſſus eſſet, conſ.29.nu.9.in fine. 97
Conuocare licet amicos, & coniunctos, quando a iure aliquid impunè agere permiſſum eſt, nota prædicti coniuncti, & amici ſicut principales puniri poſſunt, conſil.2.nume.17.in addi. litera C. 6
Copia Proceſſus etiam non petita dari debet perfecta, conſilio 30.nu.206. 116
Copiæ inditiorum tradendæ ſunt antequam reus torqueatur, item antequem condemnetur, etiam quod ſit confeſſus, et conuictus, conſ.84.nu.2. 294
Copia actorum omnium danda eſt reo, conſ.84.nu.3. verſ.ſic etiā in cauſa. 294
Copiæ inditiorum dandæ ſunt a iudice etiam habente liberum, & abſolutum arbitrium, conſ.84.nu.12. 295
Copia inditiorum non poſſunt denegari a Principe de ſua ordinatoria facultate, conſ.84.nu.12. ibid.
Copia inditiorum, & Proceſſus danda eſt integra non autem diminuta, conſ.84.nu.3.& ſeqq. 294
Copia etiam conſtitutorum ac examinum ipſius rei danda eſt uedū inditiorū, & actorū, cōſ.84.n.5.& ſeq.& n.9.294.et ſeq.
Copula carnalis probatur ex venereis, & propinquis actibus, conſ.25.nu.1.Præſertim, quando ciuiliter agitur, ibidem, & in addit. litera A. vbi remiſſiuè ponitur tota materia copulæ carnalis. 83.& 89
Copula, & cognitio carnalis non probatur ex præparatorijs, & præſumptiuis actib. etiam proximis, quando criminaliter agitur, & ad priuationem, licet ſecus ſi ciuiliter agatur, conſ.78. nu.22.& 25.verſ.dixi, & repeto iuncto verſ.& modo conſidero, & verſ.& vt alias d.nu.25.in fine. 278
Copula carnalis probatur præſumptionibus, quando agitur ciuiliter, ſecus vbi agitur criminaliter, conſil.33.nu.6. & 7. etiam quod agatur ad defenſionem rei. 192
Copula carnalis probatur maximè ex eo quod mulier horrida, & incōpta cum viro exeat ab aliquo cubiculo, conſ.38.n.7. 150.
Copula carnalis non probatur per ingreſſum in domum mulieris niſi ingreſſus deprehendatur in actibus venereis, ſed bene ex tali ingreſſu præſumitur voluntas ad carnalem cognitionem, conſil.78.nume.44.& nu.14. vbi amplius, quod omnis mala præſumptio ceſſat, quando apparet de cauſa ingreſſus excludente delictum. 277.& 279

Copulæ natura eſt vt requirat vtriuſque copulati concurſum, præſertim in materia ſtatutaria, & pœnali, cõſ. 87. n. 6. in fi. 323

Coquus Principis dicitur habere dignitatẽ, conſ. 94. n. 3. 336

Correſpectiuitas dictum eſt potius interpretanda in non ſimonia, q̃ in ſimonia, conſ. 75. n. 12. & ſub n. 53. 265. & 267

Correlatiuorum eadem eſt diſciplina, conſ. 85. nu. 74. 304

Corrigere teſtis poteſt ſuum dictum in continenti & ante publicationem, conſil. 60. nu. 54. vbi de materia. 223

Corpus delicti vbi nõ cõſtat non põt dari tortura, c. 19. n. 4. 66

Corpus delicti non dicitur conſtare, quando Medici præciſè non affirmant quem mortuum eſſe ex propinato veneno, & quid ſi prætendatur quem fuiſſe mortuum ex aliquo particulari veneni genere, vt puta ſolimato, conſ. 19. nu. 30. 68

Corpus delicti in crimine ſodomiæ pbatur cõiectu. c. 25. n. 68. 88

Corpus delicti probari debet plenè & concludenter, non autem præſumptiuè, conſ. 70. nu. 18. 254

Corpus delicti ſi non conſtat confeſſio ficta, & condemnatio inde ſequuta eſt prorſus nulla, conſ. 86. nu. 55. 318

Corpus delicti non per præſumptionis & coniecturas, ſed plenè, & concludenter probanda eſt, conſ. 37. nu. 11. in fine. 145

Corpus delicti probatur coniecturis quando eſt occultum & difficilis probationis, conſ. 43. nu. 27. in fine. 165

Corpus delicti in furto non cenſetur probatum niſi etiã probetur res, quæ dicuntur ſubtractæ tẽpore cõmiſſi furti fuiſſe in capſa vel in loco, vbi dicitur furtum commiſſum, conſ. 23. nu. 1. 78

Corpus delicti non probatur per confeſſionem Rei, nec confeſſio noceet conſitenti non conſtito de corpore delicti, conſ. 23. n. 2. ibid.

Corpus delicti an debeat probari in crimine furti, falſi vel adulterij, conſ. 23. nu. 7. ibid.

Corpus delicti probatur per ocularem inſpectionem, conſ. 23. nume. 10. in fine. 79

Corpus delicti in primis conſtare debet, conſ. 26. nu. 9. 91

Credens amico vel fide digno viro excuſatur, conſ. 60. nu. 26. & n. 77. & n. 117. & 118. in fi. et n. 134. f. 221. 228. & ſeq.

Creditor ſibi ita facere licuiſſe excuſat a delicto, conſ. 60. nu. 73. in fine. 224

Credens fide digno excuſandus eſt, conſil. 45. nu. 42. vbi ampliatur etiam in crimine læſæ maieſtatis, & nu. 57. 173. & ſeq.

Credens honeſto viro circa illud quod eius officium concernebat non dicitur eſſe in culpa, conſ. 75. nu. 68. 268

Creditor non poteſt contra debitorum exequutionem facere, niſi verificato debito, conſ. 57. nu. 12. verſ. vel id. 210

Credulitas, & opinio excuſat in delictis, conſ. 65. nu. 25. 239

Credulitatis cauſa, vt excuſet, debet probari per allegantem, & etiam quod ex illa credulitate ad delinquẽdum motus fuerit, conſ. 60. nu. 100. 226

Credulitas iniuſta excuſat a pœna a falſo, & a periurio, conſ. 60. nume. 134. 229

Credulitas iuſta, ſeu colorata excuſat a pœna, cõſ. 65. n. 59. 241

Credulitas, ſeu cauſa iniuſta excuſans delinquentem debet probari per allegantem, & quod fuerit ante delictum, immo non ſufficit probare exiſtentiã cauſæ, ſed neceſſe eſt probare, quod quis ex illa cauſa motus fuerit, & crediderit non delinquere, ſed an iſto caſu debeat eſſe concludens, an verò admittantur coniecturæ, & quæ, & an ſufficiat iuramentum delinquentis, cõnſ. 30. vide hæc omnia in addit. litera H. 130

Credulitas & cauſa qualibet etiam fatua & temeraria excuſat in crimine falſi. conſil. 44. nu. 5. in fine, & in addit. litera D. fol. 166. 167. & ſeq.

Credulitas & cauſa quilibet fatua & temeraria excuſat a falſo, conſil. 18. nu. 10. Hoc intellige quoad pœnam ordinariam, ſecus quoad extraordinariam, nu. 11. 64

Credulitas, & cauſa agentis non excuſat, niſi probetur quod is motus fuerit ad ſic agendum ex illa cauſa, & credulitate, conſil. 18. nu. 11. ibid.

Credulitas & cauſa iniuſta ad hoc vt excuſet an ſufficit illã probare iuramento agentis, conſ. 18. nu. 10. in fine. ibid.

Crimina excepta ſunt ſimonia hæreſis & ſimilia, conſ. 25. nume. 7. in fine. 83

Crimen læſæ maieſtatis in Principem ſecularem non dicitur committi per clericum, conſil. 26. nu. 24. 57

Crimen læſæ maieſtatis non committitur a non ſubdito, conſil. 48. nu. 4. & nu. 19. Fallit in crimine commiſſo in Papam, cuius ratione etiam non ſubditus efficitur ſubditus, & poteſt ab eo puniri, nu. 4. & omnibus ſeqq. in diſcurſu, vbi proponuntur contraria, & illis reſpondetur. 179. & ſeq.

Crimen læſæ maieſtatis ſtrictè non dicitur committi, niſi quando Principis maieſtas principaliter & directè offenditur in perſonam, vel ſtatum, conſ. 48. nu. 13. 180

Criminis læſæ maieſtatis Reus punitur ab illo Principi, cuius maieſtas læſa eſt, conſ. 48. nu. 26. & nu. 38. 181

Criminaliter agi non poteſt de eo quod ciuiliter fuit cognitum, & iudicatum, conſ. 40. nu. 58. vbi ampliatur hæc concluſio pluribus modis. 155

Crimina ſemel remiſſa amplius in vltionẽ non redeunt, conſ. 46. nume. 6. 175

Crimina oĩa de iure canonico ſunt publica, conſ. 85. nu. 40. 301

Crimen læſæ maieſtatis punitur ex ſola conſpiratione, & attentatione etiam effectu non ſequuto, conſ. 55. nu. 66. & nu. 91. & nume. 97. 203. 205. & ſeq.

Crimen læſæ maieſtatis contra Rempublicam, Principẽ, aut eius conſiliarios commiſſum, dicitur commiſſum in primo capite, ſecus ſi contra alias perſonas inferiores, conſ. 55. nu. 95. 206

Criminis læſæ maieſtatis pœna quæ ſit tam in primo quàm in ſecundo capite, conſ. 55. nu. 96. ibid.

Crimen læſæ maieſtatis conſtitutum ab aliqua conſtitutionem an habeat omnia ſpecialia veri criminis læſæ maieſtatis, cõſ. 55. nume. 98. & 99. ibid.

Crimen ſimoniæ quomodo committatur, & quando probetur, conſil. 75. nu. 1. & plurib. ſeqq. in addit. litera B. 264. & 272

Crimen ſimoniæ eſt atrociſſimum & in iure Pontificio maximè execratum, conſ. 75. nu. 78. 269

Criminalis cauſa facit ſuperſedere in cauſa ciuili. conſ. 21. nu. 1. & in addit. litera A. 73

Criminalis cauſa facit ſuperſedere in cauſa ciuili quando proceditur per viam accuſationis, ſecus ſi ex officio, & ad inſtantiam fiſci, conſil. 21. nu. 1. & in addit. litera B. ibid.

Criminalis cauſa non facit ſuperſedere in ciuili, quãdo nõ eſt præiudicialis ipſi ciuili cauſæ, cõſ. 21. nu. 2. & in addit. lit. C. ibid.

Criminalis cauſa intentata contra vxorẽ, quod virũ veneno necauerit, non facit ſuperſedere in cauſa ciuilis reſtitutionis dotis intentata ab ipſa vxore conſ. 21. nu. 1. & ſeqq. per totũ. ibid.

Criminalis cauſa non facit ſuperſedere in ciuili, quando per actorem in cauſa ciuili offertur cautio de reſtituendo in caſu ſuccumbentiæ in cauſa criminali, conſ. 21. nu. 2. in fine. ibid.

Criminalis cauſa non dicitur præiudicialis ciuili, quando facta condemnatione nõ reddit inquiſitum inhabilem ad agendum, vel quando non abſorbet cauſam ciuilem, conſ. 21. nu. 3. & in addit. litera D. vbi de materia, quando cauſa criminalis dicatur ciuili præiudicialis. ibid.

Criminalis cauſa non facit ſuperſedere in cauſa ciuili, quãdo erat ſtatutum prohibens non poſſe opponi aduerſus inſtrumentum, niſi aliquas exceptiones inter quas non ſit expreſſa exceptio pendentiæ cauſæ criminalis, conſil. 21. nu. 4. ibid.

Crimen læſæ maieſtatis incurrit, qui miniſtros & exequutores iuſtitiæ in eorum exequutione impedit, conſil. 26. nu. 19. 92

Crimen læſæ maieſtatis committit, qui vſurpat Principis iuriſdictionem, conſil. 9. nu. 22. 30

Crimen lenocinii grauiſſimum eſt, conſ. 32. nu. 13. Immo & grauius adulterio, d. nu. 13. 127

crimen læſæ maieſtatis non dicitur committere adulterans monetam non auream, vel argenteam ſed vilem & æream, conſ. 48. nu. 10. in fine, Declara vt nu. 25. & 29. 180. & ſeq.

crimen læſæ maieſtatis omnino committere ſubditus Imperatoris offendendo Papam, conſ. 48. nu. 20. verſ. Iccirco ſubditus. & nu. 38. & per totum conſilium in diſcurſu. 180. & ſeq.

crimen falſi producit duplicẽ actionem vna eſt criminalis ad pœnã, alia ciuilis, vt nõ detur fides ſcripturæ, conſ. 59. nu. 9. 252

crimen raptus & eius pœna, an & quomodo cõmittatur, conſ. 32. nu. 1. & pluribus ſeqq. 128

crimen læſæ maieſtatis in primo capite incurrunt rebelles, cõſ. 55. nume. 94. 206

crimen læſæ maieſt. probatur coniecturis et quoad pœnam ordinariã, conſ. 100. nu. 24. Declara vt nu. 39. & ſeqq. 357. & ſeq.

Criminoſus ad hoc vt quis dicatur non ſufficit ſola carceratio, niſi de crimine fuerit conuictus, confeſſus vel condemnatus. conſil.38.num.13. 184

Crimen extorſionis & conuerſionis quandoque committitur ab officiali & ſic ratione officij, quandoque etiam a priuato & ſic ſine officio, & primo caſu crimen dicitur publicum, ſecūdo verò caſu dicitur priuatum. conſil.5.nu.3. 15

Criminis extorſionis pœna in officialem eſt repetundarum, quæ habet in ſe irrogationem infamiæ & priuationem officij. conſil.5.num.3.verſ.ſi pro extorſione. ibid.

Crimen concuſſionis nō committitur a notario exigendo pecunias indebitas, ſed tenetur ſolum l.Iul.repetundar. conſil. 5. nu.7. verſ.& probatur Declara vt nu.10.& nu.15. 15.& ſeq.

Crimen concuſſionis aliud non eſt, niſi quædam inflicta intimoratio. conſil.5.num.10.verſ.Ceſſante enim. ibid.

Crimen ſodomię probatur ex oculis, amplexibus, & ſimilibus prę paratorijs quando ciuiliter agitur. conſil.25.nu.1. 83

Crimen graue quando dicatur. conſil.25.num.61. 88

Crimen probatur per inſtrumentum & ſcripturam maximè vbi de crimine non agitur criminaliter, ſed ciuiliter. conſil. 25. num.11.verſ.nec eſt nouum & in addit.litera F.& litera G. vbi de materia & nu.23.& 27.& in addit.litera I.& num. 29.& 30.37.40.& ſeqq. 83.84.86.& ſeqq.

Crimen ſodomiæ non probatur ex ſola confeſſione rei niſi conſtet delictum eſſe commiſſum vel per euidentiam facti vel per teſtes vel per inditia. conſil.25. num.23. Declara vt num. 68. 84 & 88.

Culpa *lata non æquiparatur dolo quando agitur de pœna mortis ſeu corporali, & generaliter quando lata culpa æquiparatur dolo conſil.30.num.1.vide in addit.litera R.* 88.& 120

Culpa vbi præcedit caſum tenetur ille qui fuit in culpa. conſ.35. num.25. 138

Culpa lata non ęquiparatur dolo in criminalibus. conſil.1. nu.21. & in addit.litera F.vbi de materia. 2

Culpa leuiſſima an poſſit criminaliter puniri. conſil.44. num.17. in fine & in addit.litera F. 168

Culpa non dicitur in eo, qui facit actum ſolitum, & conſuetum. conſil.60.num 108.in fine. 227

Culpa vbi non eſt, ibi pęna non committitur. conſ.15.nu.36. 50

Curator *accuſare non poteſt curatorio nomine. cōſil.55. nu.1. & in addit.lit.A.* 199.& ſeq.

Curia *quælibet habet ſuos ritus quoad ordinatoria proceſſus, qui vbi ſunt ſeruari debent. conſ.85.num.112.* 306

Cuſtodia *Carceratorum pertinet ad officiales Principis. conſ. 51.nu.2.* 188

D

DAmnari *non poteſt qui non deliquerit. conſil.85.numero 65.* 302

Damnorum *fatalium appellatione venit pecus morte extinctum ne dum latrocinio aut incendio. conſil.54. nu.14.* 197

Damnum dat qui damnū dari iubet. conſ.85. nu.78. 303.& ſeq.

Damnum paſſi iuramento quando ſtatur vigore ſtatuti intelligendum niſi damnū paſſus ſit infamis. conſ.20.nu.1. ante fin. 71

Dans *operam rei illicitæ non tenetur de eo quod ſequitur quando illa res illicita non erat præordinata ad id quod ſequutum fuit. conſil.32.in addit. litera A. in concluſione 6.* 127

Debitor *habet facultatem ſoluendi mortuo creditori vel eius hæredi vel exequutori teſtamenti. conſil.15. nu.46.* 51

Debitor non dicitur conſtitutus in mora per ſolum euentum conditionis. conſil.15.num.44.& num.74. 51.& 53

Debitor alicuius ſoluens creditori ſui creditoris non liberatur de eo quod debet niſi de mandato ſoluendi docuerit. conſil.13. 46

Debitum ex vno contractu poteſt transfundi in alium. conſ. 54. num.24.verſ.aut etiam debitum. 197

Debitor de fuga ſuſpectus carceratus non debet relaxari cum fideiuſſione de iudicio ſiſti, ſed cum fideiuſſione de iudicatum ſoluendo. conſ.57. nu. 17. De materia nu.19. vbi etiam quid vigore ſtatuti vrbis, & quid de ſtylo curiæ & num. 28.& ſeqq. & num.34.& 36. 210 & ſeqq.

Debitum agnoſcere dicitur qui ſoluit Declara niſi ſit error in ſolutione vel dolus ex parte recipientis. conſil.12.num. 8.& in addit.litera B.vbi de materia de qua ēt nu.29. 42.& 44

Decendium *quod datur condemnatis ad appellandum, datur ſolum ad deliberandum an velint appellare. Ideo ſi datur appellatio fruſtra expectatur. conſil.85. num.163.* 310

Decianus *reprobatur in c.47.num.20.tit.de ſenten. & appellat.lib.7.conſil.85.circa num.163.* 310

Decipi *nemo debet ſub publica fide & authoritate. conſil.46. num.10.Declara vt num.24.* 175.177.& ſeq.

Decipi nemo debet ſub fide publica. conſil.47.nu.1. 177

Declarans *vno modo mentem ſuam, non poteſt alio modo declarare in præiudicium illius ad cuius fauorem facta eſt declaratio. conſ.45.num.34.* 172

Declaratio Priuilegij facta poſt priuilegium retrotrahitur ad tempus conceſſionis. conſil.45.num.45. 173

Declatoria *ſententia requiritur etiam vbi pœna a iure impoſita eſt ipſo iure. conſil.5.num.24.* 17

Decoctor *ergo defraudator. conſil.18.nu.9.* 64

Decretum *Iudicis debet regulari & interpretari ſecundum petitionem partis ſub conſ.57.nu.18.* 210

Decretum irritans in ſtatuto appoſitum cenſetur annullari omnem contrarium ſtylum ſeu conſuetudinem futurā. conſil.86. num.67. 320

Decretum generale & incertum non valet. conſ.85.n.161. 309

Decretum iudicis excludit præſumptionem ſimulationis. conſil. 42.num.3. 160

Decretum Iudicis interpoſitum ab incompetenti Iudice, prout ſunt Iudices minores, & Poteſtates Caſtrorum, nihil operatur. conſ.42.num.14. verſ. & Iudicis Decretum, & in materia qui ſint competentes Iudices in addit.litera C. 161

Decretum Iudicis interpoſitum ab alio quam ab eo, qui ſpecialiter deputatus eſt ad interponenda Decreta non valet. conſil. 42.num.14.in fine. ibid.

Decreti interponendi authoritas delegari non poteſt. conſil. 42. num.15.in fine declara vt in addit.litera D. 161.& 163

Decretum ſine cauſa interpoſitum nihil operatur. conſil.42.num. 16.vbi etiam numerantur cauſæ, quibus iudex poteſt interponere Decretum in Donatione minoris. 161

Decretum iudicis continens manifeſtum errorem nullum & iniquum reputari debet. conſil.42.num.16.in fine. ibid.

Decretum interpoſitum a iudice non ſedente pro tribunali nō valet. conſil.42.nume. 18. in fine de materia in addit. litera E. 161.& 163

Decretum Iudicis habet præſumptionem pro ſe quando illud eſt interpoſitū à Iudice maiore, ſecus ſi à Iudice minore & municipali. conſil.42.nu.19. Item præſumptio generalis oriens ex interpoſitione. 161

Decretum Iudicis non tollit præſumptiones ſpeciales. conſ. 42. num.36. 162

Decurionatus *eſt dignitas. conſil.95.num.8.& 9.vbi declaratur.* 339

Decuriones qui ſint. conſil.95.num.9. ibid.

Defectus *probationis ſuppletur ex numero teſtium. conſil.6. nume. 2. intellige in ciuilibus, ſecus autem in criminalibus. num.19.de materia in addit.litera B.* 24.& 26

Defenſio *probatur coniecturis. conſil.30. num.15. & nu.36. & in addit.litera H.* 101.& 120

Defenſio probatur per ſolam famam. conſ.6.num.40. 26

Defenſor & inſtructor innocentię admittitur pro abſente contumace. citato conſ.35. nu.4. & 5. de materia in addit. litera C.& litera D. 136.140.& ſeq.

Defenſio probatur per teſtes de credulitate. conſ.35. nu. 8. 137

Defenſio probatur per teſtes inhabiles. conſ.35.num.8.& in addit.litera G. 137.& 141

Defendere ſe & vim vi repellere omnes leges omniaque iura permittunt. conſil.35.num.11. 137

Defenſio probatur coniecturis, conſ.6.num.15.& num.36. & in addit.litera H. 24.25.& ſeq.

defenſiones dandæ ſunt etiam ſpontè confeſſo, conſ. 16.num.15. & num. 25. 57

defenſio dicitur calumnioſè petita quando indubitatum eſt quod reo nulla poteſt competere defenſio conſ.16.nu.25. ibid.

defenſio nec per Principem, nec per ſtatutum, nec per iudicem quodcunque arbitrium habentẽ tolli poteſt, conſ.16.n.18. ibi.

defenſio eſt concedenda carcerato etiam quod alij inculpati de eodem crimine ſint extra carceres, conſ.16.num.27. ibidem

defenſio dicitur calumnioſè petita quando probata nihil releuat conſ.16.num.27. ibidem

defenſio denegari non poteſt a iudice etiam habente abſolutiſſimum & ampliſſimum arbitrium, conſ.73.nu.8.in fi. 261

defendere res ſuas vnicuique licet, conſ.65.num.62.& ſeq. vbi etiam quod licet ſe defendere à vi turbatiua, & per defenſionem rerum ſuarum, licet etiam conuocare amicos & vicinos, num.64. expulſusque de ſua poſſeſſione poteſt incontinenti accedere ad illam armis recuperandam, n.65.& nu.81. & ſequentib. vbi de materia, de qua etiam, num.95.& 96. 241.& ſeq.

defenſio dignitatis & officij eſt permiſſa, ita vt etiam ex interuallo & mediante vi poteſt quis recuperare illud quod fuit in diſcrimen poſitum, conſ.65.nu.66. 241

defenſio rei probari debet non præſumptiuè ſed concludenter quãdo ſumus in criminibus exceptis, conſ.65. num.7. contra nu. 54. vbi quod ſufficit leuior probatio per coniecturas per teſtes de auditu & de eorum iudicio & credulitate. 240

defenſio iuris naturalis eſt, & a iudice tolli non poteſt, conſil.17. num.4. 60

defenſionis reo petenti regulariter denegari non poſſunt tam de iure ciuili, quàm de iure canonico, conſ.103.nu.1. 369

defenſiones nõ poſſunt denegari etiam in atrociſſimis, conſ.103. num.2. ibidem

defenſiones nec etiam ſunt denegandæ in crimine læſæ maieſtatis & parricidij, conſ.103.num.3. ibidem

defenſiones non poſſunt denegari a Gubernatore Vrbis vigore ſuarum pretenſarum facultatum, conſ.103.nu.4.& ſeqq. ibi.

defenſiones non poſſunt denegari etiam a iudice habente quodcunque liberum & abſolutum arbitrium, conſ.103.n.4 ibid.

defenſiones non denegantur etiam a iudice habẽte arbitrium inferendi tantum, illis denegatis niſi inſignis latronibus, viarũ graſſatoribus, incendiarijs, ac notorijs delinquentibus, conſil. 113.num.5. ibid.

defenſiones ſunt de iure naturali, nec poſſunt tolli a Principe, cõſ. 103.nu.7. fallit in cauſa, & quæ ſit iſta iuſta cauſa, nu.8. ibid.

defenſiones non poſſunt denegari non obſtante quocunque ſtylo ſeu conſuetudine contraria, conſ.103.nu.9. ibid.

defenſiones poſſunt reſtringi & abbreuiari reo confeſſo, conſ.64. nu.6.verſ.Tum quia. 236

defenſiones poſſunt denegari reo, quando calumnioſè petuntur etiam quod de calumnia præſumptiuè conſtet, conſ.64.nu.6. in fine. ibidem

defenſiones ſunt dandæ & oſtendendæ reo ruſtico, & ignaro, conſ. 19.num.5.& in addit.litera F. vbi de materia. 66.& 70

defenſiones an ſint denegandæ ſcandali timore, conſ.30.in addit. litera A.verſ.an autem ratione. 119

defenſio rei probatur vnico teſte, conſ.6.nu.42. 26

defenſiones poteſt facere ſocius criminis pro ſuo intereſſe quamuis communes ſint cum altero ſocio quando ſumus in delictis correlatiuis, prout eſt adulterium, ſtuprum, & ſimilia, ſecus ſi delicta non ſint correlatiua, ſeu connexa, & quando in propoſito dicantur correlatiua, & annexa, conſ.73.n.2.& 7. 261

defenſor ſeu procurator in criminalibus quando admittitur poteſt probare ad ſui principalis excuſationem proponendo quod homicidium fuit factum ad defenſionem, vel quod occiſus erat bannitus, non autem poteſt negare delictum, conſ.73.num.3. & in addit.litera A. vbi de materia. 261.& ſeq.

defenſiones non ſunt denegandæ reo aliàs criminoſo, & malæ famæ, conſ.99.nu.35. 354

defenſio & innocentia Rei probatur per indicia, per præſumptiones, & per poſſibiles ac dubias probationes, cõſ.102.n.5. 363

Delatione pendente nihil eſt innouandum, & Iudicis officium conquieſcit, conſil.85.nume.9.& 143. Fallit pluribus modis ex Gabriele, lib.2.tit.de delation.concluſ.1.num.6. & ſeqq. 299.& 308

delatione pendente alia delatio dari poteſt, vt incipiat illa finita, conſil.85.nu.143. ibid.

delatio armorum de iure communi prohibita eſt, conſil.45.nu.1. & in addit.litera A. 169.& 174

Delegatus ad cognitionem cauſæ cenſetur etiam delegatus ad aſſumendum probationes ſuper illa cauſa, conſ.76.num.2. vbi etiam quod cenſetur delegatus ad diffinitionem illius cauſæ etiam, quod non fuerit expreſſè dictum. 273

delegatus Principis ad audiendum videtur etiam delegatus ad diffiniendum, conſ.85.nu.132. 307

delegatus ad vnam cauſam videtur etiam delegatus ad quamlibet illi incidentem, conſ.85.nu.132. ibid.

delegare non poteſt, qui nullam habet iuriſdictionem, conſil.42. nume.15. 161

delegatus debet diligenter cuſtodire fines ſuæ delegationis, conſil.42.nu.18. ibid.

delegatus a Principe in cauſa criminali nõ poteſt cauſam ſibi delegatam alteri ſubdelegare, præſertim, quando eſt electa induſtria perſonæ, conſ.83.nu.8. 293

delegationis verba ſunt diligenter obſeruãda, conſ.89.n.1. 327

delegatio non extenditur vltra expreſſa, conſil.89.nu.1.verſ. & vltra expreſſa. ibid.

delegationis forma non ſeruata, omnia inde ſequuta corruunt, conſ.89.nu.1.ante finem. ibid.

delegata iuriſdictione cognoſcendi cauſam non cenſetur facultas ſententiandi, conſ.89.nu.1. in fine. ibid.

delegate non poteſt authoritas interponendi decreta, conſil. 42. nu.15.in fine.declara, vt in addit.litera D. 161.& 163

Delinquere in officio dicitur is, qui exiſtens de cohorte Præſidis pecuniam a priuato extorquet, conſil.5.nu.9. 14

delinquere in officio dicitur is, qui delinquit fauore prætextu contemplatione, vel calore iudicij, num.11.verſ.vnde intrant, & verſ.ſeq.& conſ.5.nu.14. 16

delinquere in officio dicitur is, quando authoritas officij eſt in cauſa vt ille delinquat, conſil.5.nume.11.verſic. & quod officialis. 16

delinquens in officio nulla lege cauetur, quod ipſo iure ſit officio priuatus, conſ.5.nu.16. ibid.

delictum non eſt modus priuandi aliquem ſuo dominio ipſo iure, niſi in caſibus a iure expreſſis, conſ.5.nu.18. verſic. Et ratio prædictorum. ibid.

Delinquens in officio poteſt illud exercere, donec fuerit eo priuatis, conſil.5.num.21. ibid.

Delinquens in officio priuatur in quo deliquit, conſi.5.nu.23. 17

Delinquens in officio ipſo iure abſque alia ſnĩa priuatoria ſtatim quod eſt de delicto condemnatus officio priuatur, conſil.5.nu. 23.& ſeqq. licet alij contra nu.3. & nu.16. & ſeqq. declara, ut nu.36.& ſeqq.& nu.42.& ſeqq. 15.16.17.& ſeq.

Delictum præſumitur in ijs quæ ſunt de genere prohibitorum, cõſil.25.nu.14.declara, vt in addit.litera H. 84.& 89

Delictum nunquam eſt præſumendum, quando alia coniectura capi poteſt, conſil.25.nu.26. 84

Delictum an, & quando probetur per inſtrumentum confeſſionis, conſil.25.nu.27.& in addit.litera I. 84.85.& 89

Delictum ad hoc, vt probetur per ſcripturam duo requiruntur, primum quod agatur modico præiudicio, ſecundum quod ſcriptura ſit authentica, conſi.25.nu.37. 85.

Delictum extrinſecum non probatur per ſcripturam, licet bene ex ea ſumatur adminiculum, conſil.25. nume.23.27.& 40. 84.85.& ſeq.

Delicta quæ facto committuntur, prout eſt ſodomia, homicidium, furtum, adulteriũ & ſimilia non probantur per ſcripturã, conſil.25.num.40. 85.& ſeq.

Delicta quæ conſiſtunt in animo, prout eſt hæreſis, ratificatio criminis, & ſimilia probantur per ſcripturam, conſil.25.nume. 40.in fine. 85.& ſeq.

Delinquentes in eccleſia vltimi ſupplitij pœna afficiendi ſunt, conſil.30.num.5. 99

Delicta regulantur ſecundum principalem intentionem agentis, conſil.30.nu.176. 114

Delictum non præſumitur, & in dubio ſemper actus interpretatur pro non delicto, conſil.30.nu.194. 115

Delictum non præſumitur in amico, conſil.10.nu.38. 35

Delictum vbi non eſt, ibi pœna non cadit, conſil.11.nu.32. 40

Delictum non præſumitur data inſtantia, conſ.11. nu.33. ibid.

Delictum inchoatum in vno territorio, & ſucceſſiuè perfectum in alio, poteſt ab vtriuſque territorij Iudice puniri, etiã quod delinquens nihil operetur in illo territorio, conſ.48. nume.6. & nume.34. & 37. 179. & 181

Delinquens in officio priuari debet officio quo deliquit. conſil.48. nume.8. & nu.43. 179. & 182

Delinquens non poteſt puniri ab illo Iudice cui ſubditus non eſt aut ratione delicti, aut ratione originis, aut ratione domicilij, conſil.48. nu.17. 180

Delicti corpus probari debet plenè, & concludenter, non autem præſumptiuè, conſil.70. nu.18. 254

Delictum non reuelans nunquam punitur pœna capitis. conſ.66. nume.17. 248

Delicti cauſa ceſſante ẽt omnia delicti inditia, cõſ.56. n.13. 208

Delicto non probato Reus relaxandus eſt, aut ſub fideiuſsione de repræſentando, aut eſt abſoluendus ex hactenus deductis, non autem ex capite innocentiæ, conſil.56. nume.22. & ſequentibus. 208. & ſeq.

Delictum vbi non eſt ibi pœna non cadit, nec Iudex procedendi iuriſdictionem habet, conſ.37. nu.1. 145

Delicti menſura plagarum modum regulat, conſ.60. nu.3. 219

Delictum, vbi non eſt, procedi ibi non poteſt, conſ.60. nu.3. ibid.

Delictum vnius dictum nullius. conſil.60. nu.15. 220

Delictum non præſumitur, conſil.60. nu.12. vbi ampliatur etiam quod in contrarium vrget aliqua alia præſumptio, quod an verum ſit, vide in addit. litera G. & nu.51. 220. 223. & 230

Delicta non capitalia efficiuntur capitalia ex reiteratione delinquendi, conſ.60. nu.23. 221

Delinquere quod quis velit nemo cogitare, aut diuinare tenetur, quia delictum reputatur caſus fortuitus, conſ.60. nume.116. & ſeq. 227. & ſeq.

Delicti qualitas cognoſcitur ex qualitate pœnæ, conſ.9. num.22. fol.30. & conſil.55. nu.96. 206

Delictũ, vbi non eſt ibi non cadit pœna, conſ.45. nu.38. in fi. 172

Delictum non probatur per inſtrumentũ quando in eo continetur teſtium depoſitio, conſ.80. nu.1. & 12. 283. & ſeq.

Delictum commiſſum a famulo non præſumitur factum de mandato Domini, etiam quod delinquat in re concernente ſuum dominum, conſ.80. poſt nu.2. 283. & ſeq.

Delicta occulta & difficilis probationis probantur præſumptionibus & coniecturis, conſ.58. n.1. vbi ẽt referuntur contrariũ tenẽtes, & in addit. lit. A. vbi de materia, & n.7. 212. et ſeq.

Delicti gratia vel ſecuritas conceſſa a Principe, vel a Iudice ſine cauſæ cognitione & ſine ordine iudiciario ſeruanda eſt, quamuis inualida fuerit ne quis ſub fide publica decipiatur, cõſ.53. nume.1. 190. & ſeq.

Delictum maius eſt illud, quod maiori bono opponitur, conſ.85. poſt nume.76. verſ. & prædicta. 303

Delictum mandantis & mandatarij vnum & idem eſt, conſ.85. poſt nu.76. verſ. nam ſequuto effectu. ibid.

delicti corpus in furto non cenſetur probatum, niſi etiam probetur res quæ dicuntur ſubtractæ tempore commiſſi furti fuiſſe in capſa, vel in loco vbi dicitur furtum commiſſum, conſi.23. nume.1. & ſeqq. 78

delicti corpus in crimine falſi non probatur ex ſola laceratione filij, niſi etiam probetur tenor lacerati filij, conſil.23. num.1. & ſeqq. contra nu.8. & ſeqq. 78. & ſeq.

delicti corpus non probatur per confeſſionem rei, nec confeſſum nocet confitenti non conſtito de corpore delicti, cõſ.23. n.2. 78

delicti corpus an debeat probari in crimine furti falſi, vel adulterij, conſi.23. nu.8. 79

delicti corpus in furto probatur coniecturis, et præſumptionibus, conſil.23. num.9. ibid.

delicti corpus probatur per ocularem inſpectionem, conſil.23. num.10. in fine. ibid.

delicti corpus vbi non conſtat non poteſt dari tortura, conſil.19. nume.4. 66

delicti cauſa ceſſante ceſſat præſumptio delicti, conſ.19. poſt nu.19. & in addit. litera V. 67. & 71.

delicti corpus non dicitur conſtare, quando Medici præciſè nõ affirmant quem mortuum eſſe ex propinato veneno, & quid ſi prætendatur quem periſſe mortuum ex aliquo particulari veneni genere, utputa ſolimato, conſ.19. nu.30. 68

delinquendi conſuetudo operatur, vt leniora ſufficiant inditia cõtra conſuetum delinquere, conſil.20. nu.9. vbi declaratur hæc concluſio. 72

delicta occulta ſunt ſtuprum, & adulterium, conſ.38. nu.1. 147

delicti corpus in primis conſtare debet, conſ.26. nu.9. 91

delictum famuli ad Domini commoditatem, & vtilitatem præſumitur deliquiſſe de illius ſcientia, conſenſu, & mandato, cõſ.26. n.9. cõtra n.20. diſtingue, ut d. n.20. & ſeq. 91. et ſeq.

delictum famuli præſumitur commiſſum de mandato domini nõ prohibentis famulo delictum, conſ.26. nu.14. 92

delicti ratificatio habet uim mandati, conſil.26. nu.15. & in addit. litera A. verſ.1. et 2. vbi etiã remiſſiuè de materia. ibid.

delicti ratificatio præſumitur, quando illud reſpicit vtilitatem ratificantis, conſil.26. nu.15. ibid.

delicti ratificatio non habet locum in delictis quæ per alium committi nequeunt, prout eſt adulterium, conſ.26. in addit. litera. A. verſ. limita.3. ibid.

delicti ratificatio non datur, niſi prius conſtito de delicto ratificato, conſ.26. in addit. litera A. verſ. limita 4. ibid.

delinquendi conſuetudo non facit inditium, niſi ſit in eodem genere delicti de quo quis inquiritur, conſ.88. nu.8. 326

delictum probatur per ſcripturam, quando illa de ſe eſt crimen, continetque intrinſecum delictum, conſil.25. nu.65. 11

delictum clerici grauius eſt quam delictum laici, conſil.25. nume.66. in fine. ibid.

delicti corpus in crimine ſodomiæ probatur coniecturis, conſ.25. nume.68. ibid.

delictum, vt excludatur omnis eſt facienda interpretatio, cõſ.30. nume.23. & 187. 100. & 115.

delinquens poteſt impunitus dimitti ratione ſcandali, conſil.30. in addit. litera A. verſ. & particulare. 119

delictum confitens qualificatè ſi vt præciſè reſpondeat fuerit tortus, non poteſt, nec etiam extraordinariè puniri, conſil.6. nume.28. ſed an & quando iſto caſu ſit danda tortura, in addit. litera L. 25. & ſeq.

delictum negans poteſt ſemper etiam ex internallo illud confiteri qualificatè, & qualitatem probare, conſ.6. nu.29. 25

delictum non præſumitur vbi adeſt affinitas, vel ſanguinis coniunctio, conſil.1. nu.5. & in addit. litera A. vbi de materia & nume.23. 1. 2. & ſeq.

delicti præſumptio excluditur propter beneuolentiam, conſil.1. nume.23. 2

delictum, vbi non eſt ibi non poteſt firmari inquiſitio, conſil.70. nume.7. 254

delictum, vt excludatur non præſumitur identitas rei, ſed pluralitas, conſil.70. nu.46. 256

delicta præſumptio ceſſat ceſſante cauſa, & inimicitia, conſil.62. nume.6. ad finem 234

delicti corpus non per præſumptiones & coniecturas, ſed plenè & concludenter probanda eſt, conſ.37. nu.10. in fine. 145

delicti præſumptio ſumi non poteſt ex actu, qui poteſt eſſe, & non eſſe delictum, conſ.37. nu.20. 146

delicta ſemel remiſſa amplius in vltionem non redeunt, conſ.46. nume.6. 175

delictũ occultationis ſine dolo nõ cõmittitur, conſ.60. n.94. 226

delictum occultare non dicitur is, qui delictum ignorat, conſ.60. nu.94. & nu.126. 226. & 228

delictũ reputatur caſus fortuitus, conſ.60. nu.116 227. & ſeq.

delicti præſumptio ceſſat ceſſante cauſa delinquendi, ſicut è contra data cauſa delinquendi facile præſumitur delictum. conſil.50. num.34. 185. & ſeq.

Delictum puta mandatum vel falſitas præſumitur ex datione pecuniarum. conſil.50. num.34. ibid.

Delinquentẽ aſſocians ad effectum vt euadat, præſumitur conſocius & particeps delictis, & arguit præcedentem tractatum. conſil.55. num.52. 202. & ſeq.

Delicta non remanere impunita intereſt Reipublicæ. conſil.85. num.75. verſ. & prædicta. 303

Delictum vbi eſt difficilis probationis tunc ad torquendum leniora ſufficiunt inditia etiam probata per teſtes inhabiles. conſil.99.

ſil.99.nu.4.adhuc tamen & iſto caſu aliqua requiruntur inditia, & illa quidem in ſuo genere legitima, & alias pro vt num.31. 352
Delictum non dicitur atrociſſimum ſi pro eo non imponitur pœna mortis.conſil.99.num. 353.& ſeq.
Delinquens non poteſt de conſociis interrogari niſi aliqua particularia præcedant inditia.conſil.99.num.63. 352.& ſeq.
Delictum nõ capitale ob reiteratione efficitur capitale.conſ.102.num.15. 364
Delicti grauitas cognoſcitur ex grauitate pœnę. conſilio 102. nume.15. ibid.
Delicta præſcribuntur ſpatio viginti annorum.cõſ.80.n.18. 284
Delicta carnis præſcribuntur ſpatio quinque annorum.conſil.80. num.18. ibid.
Delictum an dicatur grauius vel leuius cognoſcitur ex qualitate pœnarum impoſitarum.conſil.53.nu.14.& in addit. litera G. vbi de materia. 191.& 194
Delictum dicitur graue ex pluribus qualitatibus & circumſtantijs explicatis.conſil.41.nu.3. 158
Delicti iteratio auget pœnam.conſil.41.nu.4. 159
Delinquens non poteſt puniri a Judice cui ſuppoſitus non ſit, aut ratione delicti aut ratione originis, aut ratione domicilij.conſil. 19.num.3.& in addit.litera C.vbi de materia. 66.& 69
Delictum non præſumitur aduerſus perſonam non maleuolam. conſil. 19.numę. 19. in fine & in addit. litera X. vbi de materia. 67.& 71
Delicta plura diuerſi generis pluribus pœnis puniuntur, etiam quod ſint commiſſa eodem tempore. conſil. 47. nume. 10. in fine. 178
Delictum ratificari non poteſt niſi fuerit cõmiſſum nomine ratificantis, & de materia in addit. litera A. verſ. limita 20. conſil.26.fol.
Delicta occulta & difficilis probationis admittunt præſumptiuã probationem.conſil.29.num.12.in fine. 97
Delictum non conſumatum de generali conſuetudine non punitur eadem pęna etiam quod ſit atrociſſimum, & quod fuerit deuentum ad actum proximum.conſil.28.nu.2. 95
Delinquẽs in officio notarius non cenſetur priuatus officio notariatus, niſi expreſſe in ſententia priuetur.conſil.5.nu.6. 15
Delinquens notarius in officio non cenſetur priuatus officio ipſo iure, niſi per ſententiam priuetur.conſil.5.nu.7. ibid.
Delinquere in officio dicitur notarius quando crimen commiſit vt notarius, & crimen commiſſum eſt tale, vt alias illud committere non potuiſſe.conſil.5.nu.7.verſ.ſed non eſt opus.ibid.
Delinquere in officio dicitur notarius fabricans falſum inſtrumentum.conſil.5.num.7.verſ.ſed non eſt opus & nu.12. 16
Delinquere in officio non dicitur notarius exigens pecunias indebitas licet eas exigat occaſione officij nec incurrit propriæ crimen conuerſionis ſed tenetur ſolum l.Iul. repetund. cõſil.5. nume.7.verſ.& probatur Declara vt nume.10. & nume.15. 15 [illegible] & ſeq.
Delictum quando dicatur tangere officium.conſ.5.nu.13. 15
Delinquere in officio dicitur notarius etiam quod non conficiat falſum inſtrumentum.conſ.5.nu.9.& nu.12. 15.& ſeq.
Delinquens notarius in officio priuatur non ſolum officij exercitio, ſed etiam illius titulo & proprietate.conſil.5.num. 30. & ſeqq.contra num.39.49.& ſeqq. 17.& ſeq.
Delicta carnis probantur ex venereis & propinquis actibus.conſil.25.num.1.præſertim quando viriliter agitur ibidem & in addit.litera A. vbi remiſſiue ponitur tota materia probationis copulæ carnalis. 83.& 89
Demens præſumitur qui omnia bona ſua donat. conſil.42. numero 29. 162
Demonſtratio falſa non viciat diſpoſitionem vbi conſtat de corpore de quo diſponitur.conſil.95.nu.5.in fine. 338
Denuntiatio non ſupplet inquiſitionem, ſed tantũ aperit viam Iudici ad inquirendum & formandum inquiſitionem. conſilio 86.num.52. 318
Denunciatio ſeu inquiſitio eſt nulla ex non expreſſione loci & temporis.conſil.86.nu.58. 319
Depoſitio facta in tortura præualet diſpoſitioni factæ extra torturam conſil.44.nu.4.& in addit.litera C. 166.& 168
Depoſitio ſocij criminis non nocet nominato in crimine ſimoniæ. conſil.75. nu.7. & in addit.litera A. vbi de materia, & nu. 29.in fine & num.41.& num.46.& num.81.& num.106. 264.& 272.266.267.& 271
Depoſitio ſtupratæ non facit inditum contra ſtupratorem. conſil. 80.num.20. 284
Depoſitio teſtium non releuat nec concludit data poſſibili veritate in contrarium. conſil.53.num.39. 194
Depoſitio teſtis quando eſt varia attenditur primum dictum & non ſecundum, niſi ſecundum fuerit magis veriſimile & adminiculatum.conſil.38.num.15. 148
Depoſitio mandatarij contra mandantem non facit indicium niſi ad inſtructionem.conſil.19.nu.18. & in addit. litera D. vbi de materia. 67.& 71
Depoſitio mandatarij patientis plures defectus nõ facit inditium contra mandantem nec ad inquirendum. conſil.19. num. 18. & in addit.litera S. ibid.
Depoſitio mandatarij non facit inditium quando non eſt vniforme, ſed varium maximè ſi varietas conſiſtit circa promiſſionem pecuniarum.conſ.19.num.22. 68
Depoſitio mandatarij periurij non ſufficit ad formandam inquiſitionem.conſil.20.num.2. 71.& ſeq.
Diſpoſitio ſocij criminis iunctis adminiculis facit inditium ad torturam conſil.38.nu.9. 148
Depoſitio ſocij criminis iunctis adminiculis facit inditium ad torturam in caſu, in quo veritas aliter haberi non poteſt, fallit quando patitur alios defectus.conſil.20.nu.1. 71
Depoſitio ſocij criminis non facit inditium ad torturam, niſi talis depoſitio fuerit confirmata in tortura & ad faciem inculpati conſ.38.num.10. ibid.
Depoſitio teſtis ſecunda non eſt attendenda quando emanauit poſtquã ipſe loquutus fuit cum parte.conſ.20.n.7.in fine. 72
Depoſitio ſocij criminis facta in tortura non eſt attendenda ad reuocationem primę depoſitionis emanatæ extra torturam. conſil.39.num.7. 150
Depoſitio duorum mandatariorum contra mandantem non ſufficit ad condemnandum.conſil.10.nu.25. 34
Depoſitio legis ceſſat ceſſante vna ratione ex pluribus quibus lex inducta fuit ad aliquid deponendũ. conſ.59.n.37. in fine.217
Depoſitio veriſimilis magis attendenda eſt.conſ.55.num.20. & num.39.verſ.nam pro reſponſione.200.201. & ſeq.
Deſtinatio pro opere perfecto habetur conſ.60.nu.73. 224
Dei iudicium apud nos incertum eſt conſ.9.num.9. 30
Dictio poſt intelligitur quandoque non ex interuallo, ſed incontinenti.conſil.12.nu.27. 44
Dictio plerunque denotat regulam incontrarium. & de materia, conſ.41.num.2.verſ.aduertendum tamen. 158.& ſeq.
Dictio vt ſupra refertur ad omnia præcedentia, conſ.81.num.7. in fine. 289
Dictio ſemper importat id quod omni caſu & omni tempore, conſil.54.num.5 196
Dictio talis reſtringitur ad præcedentem qualitatem, conſil.65. num.91. 242
Dictio huiuſmodi habet relationem ad ea quæ ſunt expreſſa, conſil.65.num.94. ibidem
Dictio præcipuè eſt implicatiua præcedentium, conſil. 60. numero 23. 222
Dictio quilibet eſt vniuerſalis & comprehendit omnes perſonas cuiuſcunque gradus, ſtatus & conditionis ſint, conſ. 33. numero 18. 29
Dictio vltra refertur ad modicum tempus, conſ.55.nu.42. 202
Dictio quicunque comprendit etiam perſonas impropriæ, conſ. 55.num.87. 205
Dictio alia trahitur ad diuerſa, conſil.3. nume.9. verſic. per quæ verba. 8
Dictio ſupra dicta relatiua ad præcedentia, conſ.81. nu.8. 289
Dictio ſi facit conditionem expreſſam, conſ.23.nu.2.in fi. 78
Dictio rurſus importat pœnam ipſo iure, conſ.5.nu.25. 17
Dictio vlterius importat pœnam ipſo iure, conſ.5.nu.25. ibid.
Dictio etiam eſt augmentatiua, conſ.15.nu.13. 50
Dictum vnius dictum nullius, conſ.60.num.15. 220
Dictum ſociorum criminis plenè probat conſpirationem & tractatum,

ſtatum,conſ.16.num.6.& in addit.litera D. vbi de materia. fol. 56.& 58
Dictum ſeu factum præſumitur quod dici aut fieri conſuetum eſt conſ.100.num.21. 357
Dictum vnius dictum nullius, conſ.80.nu.44.in fi. 286
Dictum ſodomiticum licet de ſe ſolum non faciat inditium ad torturam facit tamen inditium iunctis adminiculis, conſ.25.nu. 15.& ſeqq.in additionib.litera T.vbi de materia. 84.& 89
Diffamatus clericus de delicto enormi ratione ſcandali priuãdus eſt beneficio,conſ.25.nu.21.& 58. 84.& 87
Dies termini nõ cõputatur in termino,cõſ.86.n.25.316.& ſeq.
Diffinitio vbi non conuenit, ibi nec etiam datur diffinitum, conſ.60.nu.1. 219
Diffinitionis natura eſt vt conuertatur cum diffinito,& ècontra, conſ.18.num.1. 63
Dignitatem aliquam habentes præcedere debent alijs etiam quod ſint maiores natu,conſ.94.nu.8. 336
Dignitatum ordines ſeruandi ſint,conſ.94.nu.8. ibid.
Dignitas quæ prouenit a Principe maior eſt alijs dignitatibus a Principe non prouenientibus,conſ.94.nu.9. ibid.
Dignitatis & honoris gradus regulantur potius a cõſuetudine & exiſtimatione loci,quam a iure communi,conſ.95.n.13. 339
Dignitas illa dicitur quæ a ſtatuto fuit ſic pro dignitate reputata,licet ſecus eſſet de iure communi,conſ.95.nu.14. ibid.
Dignitas cognoſcitur ex communi reputatione, & tractatu populi,conſ.95.nu.14. ibid.
Diſpenſatio matrimonij quamuis nulla excuſat diſpenſatum, conſ.46.num.10. 175
Diſpoſitio legis vel ſtatuti fundans ſe in aliquo præſuppoſito locum habeat opus eſt vt præſuppoſitum verificetur, conſil. 10.num.24. 34
Diſpoſitio pænalis dicitur odioſa, conſ.45.num.18.verſ.ſecundo rationem pone. 170
Diſpoſitio quæ tollit conſtitutiones ſpeciales a iure communi exorbitantes,vel illi derogantes non odioſa,ſed fauorabilis eſt, & latè interpretanda,conſ.45.nu.20. in fi. 171
diſpoſitio partim odioſa & partim fauorabilis, in totum deputari debet fauorabilis.conſ.45.nu.23. ibidem
Diſpoſitio reputari debet fauorabilis,& non odioſa, quando agitur de euitando pænam,conſ.45.num.27. ibid.
Diſpoſitio odioſa recipit interpretationem iuris communis & minus illi deroget quam minus ſit poſſibile,conſ.45.nu.55.174
Diſpoſitum in vno ex correlatiuis cenſetur etiam diſpoſitum in alio etiam in odioſis, conſ.85.nu.74. 303
Diſpoſitio per quam redimus ad ius commune dicitur fauorabilis, & non odioſa, conſ.27.in addit. litera C. in 3. concluſ. 94
Diſpoſitio conditionalis ceſſat non adimpleta conditione, conſil. 30.num.135. 110
Diſpoſitio ceſſat ceſſante ratione conſ.70.nu.2.in fine. 253
Diſpoſitio ſtatuti non conuenit vbi non conueniunt verba ſtatuti, conſ.70.nu.6. 254
Diſpoſitio ſimpliciter loquens non debet trahi ad cauſas criminales quando eſt poſita in libro ciuilium,conſ.70.nu.13. ibid.
Diſpoſitio omnis pænalis intelligitur effectu ſequuto conſ.55.nu. 91. Declara vt nu.92. 205
Diſpoſitio iurata non comprehenditur ſub lege generaliter loquente,conſ.57.nu.13. 210
Diſpoſitio modalis non reſoluitur, nec ſuſpenditur per non adimplementum modi,ſed bene datur actio vt impleatur quod adimpletum non eſt.conſ.93.nu.11. 334
Diuerſitas rationis impedit extenſionem etiam in materia fauorabili,conſ.81.nu.12. 290
Diuerſitas caſuum non facit ceſſare diſpoſitionem legis vel ſtatuti ſine diuerſitate rationis,conſ.9.num.97. 22
Doctoris opinio excuſat delinquentem, conſ.60.num.9.in fi. quod an verum ſit in addit. litera E. 220
Doctor & prælatus præſumitur ſemper ſine dolo aliquid feciſſe, conſ.60.nu.57. 223
Doctor creatus a Principe an præferatur militi nobili & ſanguine decorato,conſ.94.nu.4. 336
Doctor dicitur eſſe in dignitate, & doctoratus dicitur dignitas. conſ.94.num.5. ibidem
Doctor non poteſt exercere officium notarij,conſ.94.num.5. & in addit. litera A. Vbi etiam an notariatus ſit dignitas, & alia ad materiam. ibidem
Doctor & miles æquiparantur & diſpoſitum in vno procedit etiã in alio conſ.94.num.6. ibidem
Doctor ſeu ſtipendiatus conſequitur ſalarium etiam pro tempore abſentiæ cum de licentia Domini receſſit, conſ.94. num. 12. in fine. 337
Doctoris concluſio intelligenda eſt ſecundum leges & authoritates quas allegat,conſ.96.nu.46. in fine. 344
Doctorem vel militem ſe faciens cum non ſit tenetur pæna falſi, quæ iſto caſu erit arbitraria & non mortis,conſ.64.nu.5.262
Dolor iuſtus facit mitigare pænam etiam in occidente ex interuallo,conſ.66.nu.5.in fine. 247
Dolorem iuſtum temperare difficile eſt,conſ.22.nu.10. 76
Dolus præſumitur in eo qui non facit id quod ad ſui officium debitum ſpectat conſ.87.nu.8. 323
dolus ſeu fraus non probatur præſumptionibus & coniecturis niſi illæ fuerint perſpicuæ conſ.50.nu.4.ante finem & in addit. litera C. vbi etiam quæ dicantur perſpicua indicia & perſpicuæ præſumptiones. 212.& ſeq.
dolus præſumitur ex mendacio, & ex interpoſitione perſonæ.cõſil.26.nu.17.Declara vt in addit.litera B. 92
Dolus vbi non eſt ibi pæna non committitur,conſ.15.nu.36. 50
dolus requiritur ad hoc vt pæna ſtatuti ſeu conſtitutionis locum habeat conſ.2.nu.9.& nu.19. 5.& 6
dolus verus requiritur vt pro homicidio pæna mortis imponatur, conſ.2.nu.19. 6
doli præſumptio ceſſat ceſſante animo lucrandi.conſ.2.nu.3.
dolus arguitur ex actu clandeſtino, conſ.25.nu.71.in fine. 88
dolus eſt difficilis probationis,ideo coniecturis probatur conſ.30. num.79.& 178. vbi pariter dolum abeſſe probatur coniecturis, & in addit.litera S.Vbi de materia. 104.114.& 121
dolus non præſumitur ex actu licito conſ.30.nu.143. 111
dolus requiritur ad hoc vt pæna ordinaria homicidij locum habeat,conſ.4.nu.18. 2
dolus futurus remitti non poteſt,præteritus autem ſic,conſ.7.nu. 2.& in addit.litera A.verſ.& rurſus. 27
dolus ſemper cenſetur exceptus in qualibet diſpoſitione conſ.7.in addit.litera A.verſ.& faciunt. ibid.
dolus præſumitur ex falſa expreſſione conſ.7.nu.9. ibidem
dolus in offenſione cognoſcitur ex genere percuſſionis & inſtrumenti cum quo fuit facta percutio.conſ.67.nu.8.verſ.de dolo enim. 249
dolus non probatur coniecturis niſi illæ ſint perſpicuæ & tales, vt non poſſint accipi niſi in malam partem,conſ.40.nu.70. 157
dolus faciens actum illicitum debet in ſpecie probari. conſ.37. num.16.verſ.& vt vbi factum. 146
dolus in ſtatutis ſemper requiritur præciſus.conſ.65.n.31. quod quando verum ſit vide remiſſiuè in addit.lit. L. 239.& 245
dolus licet probetur præſumptionibus, attamen præſumptiones debent eſſe concludentes,conſ.60.nu.50. 223
dolus non præſumitur ex actu agentis non apportare commodum vel lucrum conſ.60.nu.58. ibidem
dolus & non error præſumitur ex actu in quo quis lucrum conſequitur conſ.18.num.7.Vbi etiam ècontra quod ceſſante lucro ceſſat præſumptio doli. 64
dolus præſumitur in illis qui ſunt negligentes & deficientes eorum officijs,conſ.18.nu.8. ibid.
dolus non præſumitur niſi probetur ſaltem in manifeſtis, & perſpicuis inditijs,conſ.49.nu.4.verſ. quod autem. 182
dolus non præſumitur in muliere,conſ.49.nu.4.in fine. ibidem
dolus in iudice malè iudicante in dubio non præſumitur ſed potius error,conſ.64.nu.10. 236
dolus vbi interuenit facit delictum graue etiam quod agatur de modica re,conſ.25.nu.61. 88
dolus probatur coniecturis in crimine libelli famoſi, conſ.30.nu. 91.& ſeqq. 105
dolus præſumitur ex aſſertione falſa & malo animo. conſil. 30. num.94. ibidem
dolus nõ præſumitur vbi adeſt ſanguinis coniunctio,conſ.1.n.5. & ibi in addit.lit. A. vbi de materia, & nu.23.12.& ſeq.

dolus

dolus vbi non adeſt ibi pœna corporis afflictiua non punitur, conſil. 1. num. 21. 2

doli præſumptio excluditur propter beneuolentiam, conſ. 1. numero 23. ibidem

dolus inquietatione generali non includitur conſ. 7. num. 2. Declara hoc procedere quando quietatio præcedit redditionem computorum, ſecus ſi redditio computorum præcedit quietationem, d. nu. 2. & in addit. litera A. vbi de materia. 27

dolus iudicis non præſumitur a iure niſi perſpicuè probetur, conſ. 16. nu. 13. in fine. 56

dolus præſumitur in eo qui recedit ſolita diligentia, conſ. 46. numero 20. 343

dolus etiam præſumptus poteſt criminaliter puniri conſ. 96. numero 14. 342

doli actio criminalis ceſſat quando ipſe dolus poteſt purgari actione ciuili ex eodem contractu, conſ. 96. nu. 19. Vbi tamen quod debent tria concurrere, de quibus eodem nu. 19. 343

doli actio biennio præſcribitur, conſ. 96. num. 21. Limita primo quia datur reſtitutio in integrum d. n. 21. Limita ſecundo, niſi dolus habeat cauſam permanentem & ſucceſſionem, nu. 22. vbi idem quãdo ad manus doloſè aliquid peruenit. Limita tertio, niſi dolus tranſierit in ſpeciale nomen delicti, nu. 23. ibid.

dolus ex propoſito nunquid præſumptionibus, an vero concludentibus probationibus detegendus ſit, conſ. 96. num. 25. ibidem

dolus non præſumitur a iure, ſed probandus eſt ab eo qui dolum allegat, conſ. 96. nu. 25. ibid.

dolus non probatur quibuslibet inditijs, ſed illis tantum quæ perſpicua ſunt, conſ. 96. nu. 26. ibidem

dolus quandoque probatur coniecturis, & præſumptionibus iuris quandoque coniecturis & præſumptionibus hominis, conſ. 96. num. 27. ibidem

dolus à iure præſumptus dicitur verus dolus, conſ. 96. num. 27. in fine. ibid.

dolus verus dicitur ille qui præſumptionibus & coniecturis probatur conſ. 96. nu. 28. ibid.

dolus ſemper cenſetur excluſus in qualibet diſpoſitione, conſ. 96. num. 30. 343. & ſeq.

dolo de præterito renunciari poteſt expreſsè, conſil. 96. nume. 31. 344

doloſam obreptionem allegans probari debet, conſ 92. n. 3. 333

Domicilium *non conſtituitur ex ſola domus poſſeſſione, ſed ex aſſidua habitatione, conſil. 85. poſt num. 168. verſ. Præterea.* 310

domicilium non dicitur quis contrahere in loco vbi commoratur non animo ſemper habitandi ſed recreationis gratia, conſ. 71. num. 3. 259

Dominus *non tenetur de delicto ſui famuli delinquentis circa ea ad quæ non eſt deputatus, conſ. 63. nu. 5. & nu. 7.* 235

dominus tenetur pro delicto commiſſo per eius famulum in officio in quem fuit deputatus, conſ. 18. nu. 16. ad finem. 65

dominus non prohibens ſuis famulis delictum ab ipſis commiſsũ præſumitur dediſſe mandatum ad delinquendum, conſil. 26. num. 14. 92

Domeſticus *officialis extorquendo pecuniam incidit in crimen repetundarum, conſ. 5. nu. 26.* 17

domeſticus iudicis pecuniam extorquens committit barattariã, conſ. 5. num. 33. 15

Dominio *quis non priuatur ipſo iure niſi in caſibus a iure expreſſis, conſ. 5. num. 18. verſ. & ratio prædictorum.* 16

Donatio *præſumitur ſimulata quando donator remanet in poſſeſſione rei donatæ, ſicut ècontra non præſumitur quando transfert poſſeſſionem in donatarium, conſ. 42. nu. 4.* 160

donatio an præſumatur ſimulata ex eo quod donatarius retro donauit rem donatam donanti. conſ. 42. num. 7. & nume. 32. 160. & 162

donare & iactare ſuum nemo præſumitur conſ. 75. num. 84. vbi tamen quod hæc regula non procedit in mutuo gratuito. 270

Dos *vxoris adulteræ criminaliter accuſatæ & in monaſterium detruſæ, nunquid hodie acquiratur monaſterio & filijs, An vero marito conſ. 72. num. 1. & omnibus ſequentibus. Text. in l. conſenſu, C. de repud. & in auth. vt liceat Matri & Auiæ §. quia vero plurimas videntur correcti per text. in §. adulteram in auth. vt nulli iudicium & in authen. ſed hodie C. de adulter. conſ. 72. nu. 1. contra nu. 2.* 260

dos vxoris adulteræ & in monaſterium detruſæ acquiritur viro quãdo fuit ciuiliter actum, ſi vero criminaliter acquiritur monaſterio vel filijs conſil. 72. nume. 3. contra quod acquiratur marito etiam, quod criminaliter fuerit actum nume. 4. & ſeqq. ibid.

dos vxoris adulteræ nõ amittitur, & viro nõ acquiritur niſi idem vir criminaliter ipſam accuſauerit conſ. 72. nu. 5. contra quod dos amittatur & iure acquiratur etiam quod fuerit actum ciuiliter & per uiam exceptionis, num. 6. ibid.

dos vxoris adulteræ hodie de iure canonico marito acquiritur ſiue ciuiliter ſiue criminaliter agatur per tex. in cap. plerunque de donat. inter virum & vxorem, per quem tex. corrigantur iura ciuilia contrarium diſponentia, conſ. 72. nu. 8. ibid.

dos perditur a muliere non ſolum propter adulterium, ſed etiam propter oſculum luxurioſum, conſ. 25. num. 20. & in addit. litera D. 84. & 89

Dubietas *in iure æquiparatur dubietati facti, conſ. 45. numero 48.* 173

Duces *non dicuntur Illuſtres de iure niſi eis ferre coronam conceſſam ſit, conſ. 85. nu. 156.* 309

duces quando dicuntur Illuſtres, & quomodo ſpectabiles de iure conſ. 85. nu, 156. ibidem

duces Comites & Marchiones in eorum Ducatu & Marchionatu dicuntur Principes quando ſunt perpetuo inueſtiti, poſſuntque in eorum ſubditos omnia ea quæ poteſt Imperator. conſil. 94. num. 6. 336

Duellum *eſt pugna duorum deliberata, conſ. 9. nu. 20.* 29

duellum non eſt vbi duo calore iræ deueniunt ad certum locum animo pugnandi, conſ. 9. nu. 1. & nu. 2. & num. 11. & num. 23. & ſeqq. conſ. 34. & ſeqq. 29. 30. & ſeq.

duellum non dicitur committi ex ſola pugna deliberata, niſi alia concurrant, conſ 9. num. 1. & num. 11. & num. 17. & nu. 23. & ſeqq. & nu. 33. & nu. 34. 29. 30. & ſeq.

duellum ad hoc committi dicatur requiritur locus tutus, & vt vulgo dicitur campus francus, conſ. 9. num. 1. in fine, & nu. 2. & nu. 6. & nu. 10. & nu. 11. & nu. 12. vbi ẽt quod iſte locus tutus debet circũ circa chordis clauſus, & num. 13. & nu. 26. vbi propterea quod duellum nõ dicitur committi in via publica, & nu. 19. & ſeqq. Vbi reſpondetur contrarijs, conſ. 26. & num. 27. & ſeqq. vbi pariter reſpondetur contrarijs & nu. 34. vbi quid quod vigore conſtitutionis Gregorij XIII. 30. & ſeq.

duellum non dicitur committi ſine iudice, conſ. 9. nu. 1. in fine & num. 2. & num. 3. & num. 7. & num. 8. Vbi quod iſte iudex debet condemnare vel abſoluere, & num. 9. & nu. 11. & nu. 12. & num. 15. 29. & ſeq.

duellum eſt ad inſtar iudicij conſ. 9. num. 2. & num. 3. & numero 15. 30. & ſeq.

duellum requirit teſtes, conſ. 9. nu. 2. 29

duellum non dicitur committi ſine actore & reo conſ. 6. n. 2. ibid.

duellum inuentum fuit ad experimentum innocentiæ & probationem veritatis, conſ. 9. nu. 4. ibid.

duelli querela mutari non poteſt, conſ. 9. nu. 5. 30

duelli finis debet eſſe mors vel diſdicta, conſ. 9. n. 6. & propterea nemo poteſt pugnantes diuidere, nu. 8. & 9. & nu. 16. & nu. 25. & nume. 26. & nume. 34. Vbi quod vigore Bullæ Gregorij XIII. 30. & ſeq.

duellum requirit bannum vt nullus campum certaminis ingrediatur nec aliquis tumultum faciat, conſ. 9. nu. 7. 29

duella ſunt prohibita ratione de qua conſ. 9. in nu. 9. 30

duellum non dicitur committi per eos qui pugnant vt vulgo dicitur alla mancha. ibid.

duellum non comittitur ſine patrinis conſ. 9. nu. 12. in fine, & nu. 15. in fine, & num. 25. & num. 34. Vbi quid vigore conſtitutionis Gregorij XIII. 30. & ſeq.

duellum induci non poteſt ſine authoritate alicuius ſuperioris qui ſuperiorem non recognoſcat, & ſit talis qui poſſit remittere delictum ita quod alibi puniri non poſſit, conſ. 9. nu. 14. & nu. 19. & num. 22. & num. 25. & nu. 26. 30

duellum requirit aſtantes cõmitiuam præſtantes, cartas certaminis ſubſcribentes vel affligentes, & alia ſimilia, conſil. 9. num. 25.

num.25.& 26.& nu.31.in fine,& num.34. vbi quid vigore Bullæ Gregorij XIII. 30.& ſeq.

duelli pœna vigore Bullæ Gregorij XIII. habet locum etiam quod duellum fuerit commiſſum in loco priuato, & non tuto ſine patrinis ſocijsue ad id vocatis, ac ſine prouocatorijs literis & cartellis, & etiam pugna non perfecta conſ.9.nu.33. 31

duellum vigore conſtitutionis Clementis VIII. eſt etiam prohibitum in bello & caſtris, conſ.9.nu.34. ibidem

duelli pœna habet locum etiam contra ſcribentes & publicantes fides ſcripta ſeu manifeſta conſ.9.nu.35. ibidem

duelli pœna tenetur qui alium ad certamen inuitat deliberatè, conſ.41.num.1. 158

duellum non dicitur committi quando non adeſt aliquis locus particulariter aſſignatus a ſuperiore ad effectum duellandi, conſ.41.nu.2. vbi etiam quid vigore conſtitutionum Summorum Pontificum. 158.& ſeq.

Dummodo dictio in gratia appoſita non conditionem ſed modum importat, conſ.93.num.11 335

Duo contraria nõ poſſunt eſſe in codẽ ſubiecto. cõſ.27.n.11. 94

Defraudari nemo debet ſub fide publicæ ſcripturæ, conſ.45.nu.44.in fine,& nu.49. 173

Donatio etiam non inſinuata valet quando eſt iurata, conſ.42.num.9.contra nu.26.ſeq. 161.& ſeq.

donatio etiam ſine inſinuatione requiſita a ſtatuto valet, quando ſtatuto generaliter renunciatum eſt, conſ.42.num.10. contra num.26.ſeqq. 161.& ſeq.

donatio facta a minore 25. annorum de iure communi non valet etiam quod interuenerit curatoris authoritas & iudicis decretum, conſ.42.num.11. 161

donatio facta a minore ex cauſa benemeritorum non valet niſi benemerita ſint talia ex quibus potuiſſet legitime in iudicio conueniri, conſ.42.nu.17. ibidem

donatio facta a minore validatur iuramento conſ.42.nu.12. Vbi tamen quod hoc fallit in donatione omnium bonorum. ibid.

donatio minoris vbi a iure aliquo caſu permittitur: id utique intelligitur cum decreto iudicis, & non aliàs conſ.42.n.14. ibi.

donatio omnium bonorum præſentium & futurorum regulariter nulla & inualida eſt, conſ.42.nu.20. ibid.

donatio omnium bonorum nec etiam iuramento ſuſtinetur, conſ.52.num.22. 162

donare omnia bona ſua eſt ſpecies dementiæ, conſ.42.nu.29. ibi.

donatio præſumitur ſimulata quando donator tempore donationis habet capitales inimicitias, conſ.42.nu.37.& in addit. litera H. vbi declaratur. 162.& ſeq.

E

EDicta præſumũtur ſemper permanſiſſe affixa cum illa defigere ſit delictum. conſ.85.nu.125.in fi. 306

Egidiana conſtitutio de fractoribus pacis non habet locum quando pax eſt priuata, conſ.81.nu.6. 289

Emens animal morboſum ſi de morbo notitiam habuit, non poteſt agere redhibitiua actione contra venditorem, conſ.54.num.11. 196

Emens nomine proprio vel alterius cenſetur emiſſe de ſua propria pecunia, & non de aliena, conſ.40.verſ.75. 157

Emphiteoſis ſeu feudatarius alienans feudum ſeu emphiteoſim ſine Domini conſenſu ſi alienatio fuerit nulla, non admittit rem alienatam, conſ.70.nu.31. 255

Emolumentum perdit officialis delinquens in officio conſ.5.num.34. Declara vt nu.58. 17.& 19

Epiſtolas ſeu litteras recipiens non dicitur in ſui præiudicium confiteri id quod in dictis litteris continetur de facto tertij, conſil.56.num.11. 108

Epiſtola probat contra ſcribentem, conſ.24.nu.21. 82

Epiſtola producta ab aliquo plena probat contra producentem, conſ.88.nu.16. 326

Equitas ſcripta præfertur rigori, conſ.27.poſt nu.12. 94

Equum accommodans occiſori vt aufugiat & euadat manus Curiæ quomodo puniatur, conſ.101.nu.34.& ſeqq. 361

Error non præſumitur in perſonis ſagacibus prout eſt Doctor & mercator conſ.7.nu.3. 27

Error calculi allegari non poteſt quando poſt calculum factum in quietationibus interuenit de non petendo, conſ.7.nu.5. ibi.

Error calculi non præſumptiuè ſed concludenter probari debet, conſ.7.nu.8. ibid.

Error iuſtus vel obliuio excludit dolum & latam culpam, conſil.44.num.6. 167

Error in vna qualitate ſeu circunſtantia non attenditur quando per alias qualitates & circunſtantias poteſt conſtare de identitate corporis ſeu perſonæ, conſ.44.num.15.verſ.& error in vna qualitate. 167.& ſeq.

Error excuſat a dolo ſed non a lata culpa, conſ.44.num.17.verſ. Dico quod. 168

Error potius quam dolus in dubio præſumitur in iudice malè iudicante conſ.64.nu.10. 236

Error non cadit in confeſſione ficta quæ eſt iuris, conſ.85.numero 31. 300

Error calculi non includitur in quietatione generali, conſ.7.nu.2. Declara hoc procedere quando quietatio præcedit redditionẽ computorum, ſecus ſi redditio computari præcedit quietationẽ d.num.2.& in addit. litera A. vbi de materia. 27

Error non præſumitur vbi actus eſt geminatus conſ.7. nu.6. ibi.

Error confeſſionis ſi calumniosè allegetur talis allegatio non admittitur conſ.16. num.1.& iſto caſu ſufficit præſumpta calumnia, num.7. 56

Error confeſſionis non dicitur probatus probando rem aliter ſe habere, niſi etiam probetur cauſa erroris. Quare ſcilicet confitens motus fuerit ad confitendum falſum, conſ.16.nu.4. Declara vt in addit. litera B. 56.& 58

Error confeſſionis adminiculatæ & alijs indicijs grauatæ an & quando probare poſſit & an ſit arbitrium iudicis admittere hanc probationem conſ.16.n.5.& in addit. litera G. 56.& 58

Error confeſſionis poteſt probari etiam quod quis ſit confeſſus & conuictus conſ.16. nu.17. 57

Error potius præſumitur quam dolus conſ.60.nu.135. 229

Error ſiue verus ſiue præſumptus excuſat a pœna iniuriarum, conſil.87.num.9. 323.& ſeq.

Etiam dictio eſt augumentatiua conſ.15.nu.13. 50

Euentus rei non autem animus & opinio delinquentis attenditur in delictis, conſ.65.num.30. quod quando verum ſit, vide in addit. litera k. per totam additionem. 239.& 245

Ex diuerſis non fit illatio conſ.85. poſt nu.153.in fine,& 162. 309.& ſeq.

Examen teſtis impediens facit vt teſtis impeditus habeatur pro concepto, conſ.43.nu.1.in fine. 164

Excedens defenſionis modum ſi alium occidat adhuc mitiori pœna plectendus eſt, conſ.2.num.6.& num.10. Vbi quod ſi excedens non dicitur in dolo,& nu.15. 5

Excedens modum inculpatæ tutelæ punitur quando oporteat ſe tueri aliter quam percutiendo aggreſſorem & quando non erat in diſcrimine vitæ conſtitutus, aliter ſecus conſ.35.numero 33. 139

Exceſſus in ſe defendendo quando differat ab exceſſu in offendẽdo & quomodo vterque exceſſus puniatur, conſ.4.n.14. 10

Exceſſus modicus attendendus non eſt, conſ.78.nu.5. 277

Excipi poteſt de iure tertij quando eſt in totum excluſiuum iuris agentis, conſ.5.nu.71. 20

Exceptionibus omnibus excluſis a ſtatuto præſupponente aliquam qualitatem vel conditionem non cenſentur excluſæ illæ exceptiones, in quibus deficit requiſita qualitas vel conditio conſ.62.nu.7.in fine. 234

Exceptionibus prohibitis a ſtatuto non cenſentur prohibitæ illæ exceptiones, quæ veniunt ex natura contractus expreſsè vel tacitè, prout nec etiam non cenſentur ſublatæ exceptiones illæ quæ veniunt ex natura ſubiectæ materiæ, conſ.62.num.8.& num.9. Vbi pariter quod cenſentur excluſæ exceptiones friuolæ, non autem releuantes. ibid.

Exceptione propoſita eaque non obſtante ſi fuerit pronunciatum in cauſa principali, cenſetur etiam pronunciatum ſuper ipſa exceptione, ita quod amplius de ea quæri non poteſt ſi ſententia tranſitum fecit in iudicatum conſ.40.nu.54.& ſeqq. Vbi n.56. ampliatur etiã quod agatur ad diuerſum finẽ, & ibi an & quando declaretur agi ad eundem diuerſum finem. 155

Exceptio rei iudicatæ obſtat quando ſecũdum iudicium venit ad recentiorem primi iudicij conſ.10.nu.57. ibidem
Exceptio firmat regulam in caſibus tamen exceptis, conſ.65.nu. 49.& num.74. Declara vt nu.117. 240.241.& ſeq.
Exceptio incompetentiæ quando opponi nequeat.conſ.85.numero 134. 307
Exceptio nullitatis aduerſus ſententiam dubio procul opponi poteſt etiam poſt triginta annos, conſ.85.nu.101. in fine. fallit quando ſtatuto præfigeretur tempus ad dicendum de nullitate, quia tum elapſo termino præcluſa eſt via amplius dicendi de nullitate d.conſ.nu.148. 305.& 308
Exceptio ſimulationis ſi opponatur aduerſus inſtrumentum, & ea non obſtante iudex mandat inſtrumentum exequi, cenſetur tunc dicta ſimulationis exceptio reiecta & ſuper ea pronunciatum conſ.40.nu.57. 155
Exceptiones producens cenſetur fateri omnia contenta in illis, conſ.50.num.30. 185
Exceptionibus omnibus prohibitis, a ſtatuto præter aliquas exceptuatas quænam exceptiones cenſeantur prohibitæ conſ.21 nu.4.& in addit litera G. vbi de materia 73. & ſeq.
Exceptio compenſationis quando poſſit opponi aduerſus obligationem cameralem, conſ.15.nu.41.& ſeqq. 51
Excepta crimina ſunt ſimonia hæreſis & ſimilia conſ.25.nu.7. in fine. 83
Excommunicatus in contumaciam an & quando poſſit dare de nullitate excommunicationis, conſ.5.num.87. 21
Excommunicatus auditur pro defenſione ſuæ poſſeſſionis, conſil. 68.nu.14.in fine. 251
Excommunicatus non poteſt opponere declinatoriam fori, nec a cenſuris abſolui niſi conſtet de paritione, conſ. 68.nume. 29. fol. 251
Excommunicatus eſt clericus recurrens ad curiam ſecularem pro impedienda exequutione litterarum Apoſtolicarum, dicitur etiam ſacrilegium cõmittere & cadit ab omni iure ſuo tam in petitorio quam poſſeſſorio quod habere prætendit in beneficio de quo agitur.conſ.26.nu.1. 90
Excommunicationis pœnam incurrunt perterrere facientes, concutientes & comminantes partes agentes notarios exequutores & ſubexequutores litterarum Apoſtolicarum. conſ. 26. nu.2.in fine. 91
Excommunicatus eſt qui clericum percutit vel iniuriat, conſ.30. num.24.in fine. 100
Excommunicatus non eſt qui clericum iniuriat, conſ. 30. nume. 24.in fine. ibid.
Excommunicationis pœnam incurrit clericus opponens coram iudice Eccleſiaſtico dependentia litis coram iudice ſeculari, conſil.68.num.1. 250
Excommunicationis pœnam incurrit clericus impediens iuriſdictionem Eccleſiaſticam recurrendo ad Curiam ſecularem, & faciendo illi committi cauſam, conſ. 68. num.1. & 10. & nu. 12.& num.15. 250.& ſeq.
Exculpatio ſocij criminis non tollit plenas delicti probationes, & multo minus oris proprij confeſſionem debilitat tamen conſ.66.nu.15. 247.& ſeq.
Exculpatio facta per reum qui ducitur ad patibilum prodeſt inculpato, tollitque inculpationis inditium conſ. 55. num.5.& num.16.Declara vt num.38. 200.& ſeq.
Exculpatio ſocij criminis valde prodeſt exculpato, conſ.55. nu. 12.& nu.16.Declara vt nu.34. 200
Exculpatio rei facta in tortura valde prodeſt inculpato, conſ.19. num.7. 66
Exculpatio facta a prætenſo ſocio criminis in articulo mortis maximè prodeſt exculpato conſ.79.nu. 14. & ſeqq. 281
Exculpatio perſonæ quæ prætenditur offenſa valdè prodeſt exculpat., conſ.79.nu.18. 282
Exempla non reſtringunt regulam, conſil.12.nume. 17. circa finem. 43
Exemplis non iudicandum conſ.60.num.22. 220.& ſeq.
Exempla declarant quod præcedentia ſint eiuſdem naturæ, cuius eſt exemplum conſ.65.nu.6. 338
Exercens vſuram ſub ficto & licito colore acrius punitur, quã committens vſuram formalem, conſ.15.nu.12. 50
Exequutio quando dicatur impedita, & quando prohibita, conſ 65.num.37. 239
Exequutio ſententiæ nondum latæ fieri nequit, conſ.85. numero 176. 311
Exequutio ſententiæ non fit pendente nullitate euidenti & notoria ex actis conſ.85.num.171. fallit primo quando exequutio eſſet retractabilis, num.176. fallit ſecundò, quando cumularetur vna cum appellatione, & dilereretur appellationis articulus, quia tunc fit exequutio num.177. fallit tertio, quando nullitas æque principaliter in iudicio proponitur, quia tunc fit exequutio ſalua remanente quæſtione nullitatis, nu.176.ibid.
Exequutio ſententiæ non ſuſpenditur per appellationem contra illum qui habetur pro confeſſo, & conuicto, ſed appellatio reijcienda eſt, conſ.85.nu.170. ibidem
Exequutio ſententiæ non poteſt cõmitti intra decendium ſecundum ſtatuta Ferrariæ, alias tanquam attentatum reuocari debet conſ.85.nu.12.& 162. fallit primo, quando non datur appellatio, quia tunc incontinenti fit exequutio nu. 163. fallit ſecundò in cauſis gabellarum quibus ſtatim ſententia exequutioni demandatur nulla obſtante exceptione, numero 165. 300.& 310
Exequutoribus iniuſte exequentibus reſiſti poteſt etiam conclamando & vocando amicos, conſ.65.nu.27. Declara vt nu. 39.& 40. 238.239.& ſeq.
Exequutor iuris dicitur exequutor iuſtitiæ, conſ 65.n.36. 239
Exequutor iuris dicitur exequutor iuſtitiæ conſ.55.nu.86. 205
Exequutores teſtamenti tenentur reddere rationem, conſ.43.n. 4.& num.24. 164
Exequutor teſtamenti non poteſt officium ſuum alteri demandare, conſ.43.nu.23. 164.& ſeq.
Exequutor teſtamenti nullam habet authoritatem niſi adita hæreditate, conſ.43.nu.23. ibid.
Eximentes reum ex manibus curiæ pœna criminis leſæ maieſtatis tenentur conſ.55.nu.73. 204
Eximens aliquem a ſuo competenti iudice nedum teneatur parti ad intereſſe, ſed etiam illi iudici dicitur facere iniuriam & criminaliter punitur, conſilio 49. numero 3. Declara dummodo interueniat ius, aliter ſecus d.num. 3. verſ. Tertiò quatenus. 182
Eximens bannitum & capitaliter condemnatum ex manibus Curiæ tenetur pœna leſæ maieſtatis, conſ.41.nu.11. 159
Expilatio hæreditatis & furtum non dicitur cõmitti in re ſua, conſ.84.nu.13.in fine. 295
Expreſſum dicitur illud quod ſub generalitate verborum continetur, conſ.30.nu.213. 117
Expreſſum dicitur quod ſub ratione legis expreſſa continetur, conſ.30.num.213. ibid.
Expreſſa quæ non ſunt in priuilegio non debent ſuper intelligi, conſ.30.nu.40. 101
Expreſſum etiam dicitur illud quod implicitè & per relationem demonſtratur, conſ.93.nu.3. 334
Expreſſum dicitur illud quod venit ex proprietate verborum & quod ex verbis infertur conſ.27.nu.20. 93
Expreſſum dicitur illud quod a iure præſumitur, & ſubintelligitur conſ.27.in addit.litera B. 94
Expreſſum dicitur illud quod oculis legi poteſt, conſ.27.in addit. litera B. ibid.
Expreſſum an dicitur illud quod ſub genere continetur, conſil. 27.in addit.litera B. ibidem
Expreſſum dicitur illud quod ex verbis infertur conſ.87.in addit.litera. B. ibid.
Expreſſum dicitur illud quod venit in neceſſariam conſequentiã, conſ.27.in addit.litera B. ibid.
Expreſſum dicitur illud quod colligitur ex relatione ad aliud Declara: vt in addit.litera B.conſ 27. ibidem
Expreſſum dicitur illud quod ſolet ſemper apponi conſ. 27. in addit.litera B.in fine. ibid.
Expreſſum an dicatur illud quod colligitur ex coiecturis, conſ.27. in addit.litera B.in fine. ibid.
Extenſio non dicitur fieri, ſed comprehenſio quando ratio in diſpoſitione expreſſa militat in caſu ad quem fit extenſio, conſ. 30.num.213.ad finem. 117

Extenſio a maioritate rationis non ſemper eſt licita conſ. 65. nu. 122. prout non eſt licita in conſtitutione correctoria iuris communis, num. 128. & præſertim ſi eſt correctoria & pœnalis ſimul, num. 124. 244

Extenſio de perſona vera ad finem permittitur etiam in pœnalibus quando perſona ficta repræſentat veram conſ. 55. numero 88. 205

Extenſio in pœnalibus non fit de perſona in perſonam quando ſtatutum ſeu alia diſpoſitio loquitur in perſonam, ſed ſolum quando loquitur in rem conſ. 85. num. 72. & ſeqq. fallit pluribus modis vt erit videre infra in verbo Statutum loquens in perſonam. 303

Extenſio de perſona ad perſonam fieri non debet etiam in caſu in quo alias de iure conſtitutio ſeu ſtatutum extendi poſſet, conſ. 64. num. 5. 236

Extenſio de perſona ad perſonam in qualibet diſpoſitione regulariter non eſt facienda, niſi conſtitutio ſit fauorabilis, conſ. 27. num. 4. 93

Extenſio conſtitutionis facienda eſt ad omnes caſus ſub illa comprehenſos ex proprietate verborum, quamuis in vno maior ſit ratio quam in alio conſ. 27. num. 5. vbi ampliatur etiam in pœnalibus & odioſis. ibid.

Extimatio iniuriarum fit per partem medio iuramento, conſil. 30. in addit. litera D. verſ. verum quomodo. 119

Extorſionis factæ ab officiali pœna eſt repetundarum, quæ habet in ſe irrogationem infamiæ & priuationem officij, conſ. 5. num. 3. verſ. ſi pro extorſione. 15

Extorſio facta ab officiali vt puta à notario dicitur delictum commiſſum in officio conſ. 5. nu. 3. verſ. neceſſariò concludendum eſt, & verſ. & ita per hanc rationem & num. 4. ſeq. & nu. 9. 11. & ſeq. 15. & ſeq.

Extorſio adhoc vt dicatur vt punibilis ſit tria requiruntur. Primò dolus, ſecundò ius vel metus, tertiò quod illud quod extorquetur ſit illicitum, conſ. 13. nu. 1. 45

Extorſionis & conceſſionis crimen quandoque committitur ab officiali, & ſit ratione officij quandoque etiam a priuato, & ſic ſine officio, & primo caſu crimen dicitur publicum, ſecundo vero caſu dicitur priuatum, conſ. 5. nu. 13. 15

Extorſionis pœna in officiali eſt repetundarum quæ habet in ſe irrogationem infamiæ & priuationis officij, conſ. 5. nu. 3. verſ. ſi pro extorſione. ibidem

Extorſiones probantur per præſumptiones per teſtes domeſticos familiares infames & inhabiles conſ. 5. nu. 8. ibid.

Extractio bladorum eſt prohibita principaliter gratia conſeruandi annonam vberiorem & per conſequens fauore publicæ vtilitatis, conſ. 85. nu. 38. 303

F

FAbricantes monetam falſam puniuntur a ſuis competentibus iudicibus, conſ. 48. nu. 15. & 36. 180. & ſeq.

Faciens actum communiter licitum excuſatur, licet ille actus in rei veritate ſit illicitus, conſ. 30. nu. 195. 115. & ſeq.

Faciens actum licitum non tenetur de delicto ex illo actu ſequuto, conſ. 1. num. 1. 1

Faciens actum non habentem a iure delicti nomen aliquando poteſt eſſe cum crimine, aliquando autem ſine crimine, conſil. 1. num. 1. ibid.

Faciens ſe fiſcalem cum non ſit actusque iuriſdictionales exercens ſub nomine fiſcalis qua pœna puniatur, conſ. 74. numero 10. 263

Factum vnius alteri nocere non debet conſ. 40. num. 45. 154

Facta multa tenent quæ a Principe fieri prohibentur, conſil. 46. num. 10. 175

Factum proprium impugnare quis poteſt quando illud a iure reprobatum eſt, conſ. 46. nu. 13. 176

Facta talia præſumuntur ſubſequuta, qualia prædicata demonſtrant, conſ. 60. nu. 31. in fine. 221

Factum vnius partis alteri parti non præiudicat conſ. 50. numero 41. 186

Factum non dicitur quod non eſt legitimè factum, conſ. 53. n. 25. & 35. ad finem. 192. & ſeq.

Factum non dicitur etiam ſi ſit minimum quando aliquid datum pro forma remanet ad agendum, conſ. 85. nu. 101. 305

Factum nulliter non debet reuocari cum de nouo ſi non eſſet factum fieri deberet conſ. 85. nu. 164. 310

Factum perperam iuſtius eſt confirmari quam nouo iudicio inſtituto illud idem conſequi, conſ. 85. d. nu. 164. ibid.

Factum iudicis de mandato Principis dicitur factum Principis, conſ. 53. nu. 10. & nu. 38. 191. & 193

Facultas conceſſa feudatarijs & Baronibus remittendi pœnas capitales delinquentibus intelligitur ante ſententiam, non autem poſt ſententiam condemnatis, conſ. 3. nu. 5. verſ. & nihilominus. 7

Facultas conceſſa feudatarijs & Baronibus faciendi gratias delinquentibus non extenditur ad ſucceſſores Principis condemnatis, conſ. 3. nu. 5. verſ. imò etiam. ibidem

Facultas faciendi gratias an ſit præſcriptibilis, conſ. 3. nu. 6. 7

Facultas faciendi gratias non cenſetur conceſſa a Principe per conceſſionem meri & mixti Imperij, conſ. 3. num. 6. verſ. vltra quod. ibidem

Facultas ſententiandi non cenſetur delegata niſi in delegatione fuerit expreſſa conſ. 89. nu. 1. per totum. 327

Fama cum vno teſte ſufficit ad condemnandum tam in criminalibus, quam in ciuilibus, conſ. 25. nume. 18. & in addit. litera H. 84. & 89

Fama bona non tollit ſpecialia inditia, conſ. 10. nu. 12. 43

Fama mala in genere iuncto aliquo alio adminiculo facit inditiũ ad torturam, conſ. 16. nu. 10. 56

Fama ſola facit inditium ad torturam in delictis occultis & difficilis probationis & iunctis adminiculis ſufficit ad condemnandum, nu. 34. nu. 19. 135

Fama bona extinguit omnem malam præſumptionem, conſ. 10. num. 37. & nu. 52. 35. & ſeq.

Fama ſola ſufficit ad inquirendum, conſ. 48. nu. 11. 180

Fama bona in genere vix tollit indicium malæ famæ in ſpecie, conſ. 56. nu. 25. 209

Fama probanda eſt per duos teſtes conſ. 40. nu. 36. 154

Fama non facit inditium ad inquirendum etiam in caſibus priuilegiatis, conſ. 40. nu. 36. ibid.

Fama formaliter non probata nihil probat conſ. 40. nu. 81. 157

Fama quæ habet originem a maleuolis & inimicis nihil probat, conſ. 78. nu. 36, poſt medium. 278

Fama ſuccedit loco accuſatoris conſ. 78. nu. 36. in fine. ibid.

Fama bona tollit indicia omnia contra inquiſitum laborantia ſub conſ. 60. nu. 12. 220

Fama bona in genere non tollit ſpecialia indicia, conſil. 50. numero 51. 187

Fama vehemens de ſola facit indicium ad torturam conſ. 33. numero 25. 201

Fama bona tollit inditium reſultans ex diſpoſitione ſocij criminis conſ. 55. nu. 20. in fine. 200

Fama habetur pro ſomnio, & vano rumore populi quando non eſt formiter probata in criminalibus, conſ. 55. nu. 26. 201

Fama in delictis occultis ſine adminiculis facit inditium ad torturam, ſed cum adminiculis ſufficit ad condemnandum, conſil. 65. nu. 48. præſertim ſi fuerit orta incontinenti poſt delictum num. 49. & quid ſi eſt coniuncta cum vno teſte de viſu & alijs adminiculis nu. 68. & quid ſi concurrant cum ea duo teſtes de credulitate nu. 69. 202. 203. & ſeq.

Fama probatur per teſtes qui dicunt ſe audiuiſſe ita publicè dici, conſ. 55. num. 50. & in addit. litera G. vbi de veritate iſtius concluſionis. 202. & 206

Fama quando eſt orta ex aliqua probabili cauſa tunc non eſt neceſſe quod teſtes nominent authores ipſius famæ, conſil. 55. num. 51. 202

Fama bona tollit inditium malæ famæ in genere, ſed non indicia ſpecialia conſ. 55. nu. 58. 203

Fama mala in genere iuncto quolibet alio adminiculo ſeu ſuſpitione facit inditium ad torturam, conſ. 41. nu. 14. 160

Fama non probatur per teſtes niſi deponant de illius authoritatibus, conſ. 24. nu. 6. 80

Fama non probatur per teſtes qui non deponunt de tempore, conſ. 24. num. 7. ibid.

Fama debet probari per teſtes omni exceptione maiores & talis qualitas debet articulari & probari conſ.24.nu.8. 81
Fama mala facit inditium dummodo ſit in eodem genere mali alias ſecus,conſ.20.nu.9. ibidem
Fama ſola probat defenſionem conſ.6.nu.4.
Fama bona notarij tollit omnem falſitatis ſuſpitionem, conſ.12. num.11. 43
Fama publica probat ſimulationem & fraudem, conſ. 40. numero 4. 152
Fama ſpecialis delicti iuncta mala fama inquiſiti facit inditium ad torturam,conſ.101. nu.14. 360
Fama publica non probat crimen confidentiæ, conſil. 75. numero 113. 272
Fama eſt debile teſtimonium quia vt plurimum fallax & mendax eſt tranſmittique ſolet ab his qui nocere cupiunt, conſil. 80.num.30. 285
Fama non facit ſemiplenam probationem quando agitur de crimine etiam ciuiliter intentato, conſil. 80. num. 34. & 53. 285.& ſeq.
Fama non facit probationem in crimine concubinatus, conſ. 80. num.53.& 54.vbi quod ſolum operatur inditium. 686
Fama ſuccedit loco accuſationis,conſ.80. nu.54.ad med. 287
Fama debet probari quod fuerit ante litem motam, conſ.80.nu. 54. in fine. ibidem
Fama bona tollit omnes delicti ſuſpitiones & præſumptiones,cōſil.79.nu.22. 282
Fama negatiua delicti tollit contrariam famam, conſil. 79. numero 24. ibidem
Fama ſola excuſat à calumnia,conſ.87.nu.9. 223.& ſeq.
Fama bona multum operatur in ictu ſclopeta, & illius exonaratione,conſ.1.nu.4. 1
Fama bona in genere non tollit inditia in ſpecie, conſil. 41. numero 15. 160
Fama bona in genere non tollit probationes in ſpecie, conſil. 43. num.6. 164
Fama bona in genere nō tollit indicia in ſpecie,conſ.23.n.21. 80
Fama iunctis adminiculis facit inditium ad torturam, conſil.24. num.2. ibidem
Fama mendax & fallax & propterea non operatur,niſi fuerit ſolida inconcuſſa creſcens & in nullo labefacta,conſ.24.n.3.ibi.
Fama cenſetur bona probata per teſtes dicentes ita audiuiſſe publicè dici conſ.24.nu.4. ibid.
fama orta à maleuolis & inimicis non probat,conſ.24.n. 6. ibid.
fama orta incontinenti poſt delictum bene probat, ſecus ſi ex interuallo,conſ.24.nu.7. ibid.
fama negatiua tollit famam delicti affirmatiuam,cōſ.24.n.9.81
fama bona tollit inditium oriens ex depoſitione aſſerti mandatarij conſ.24.nu. 24. 68
fama bona tollit omnem ſiniſtram ſuſpitionem, conſilio 22. numero 32. 77
fama de:icti genere iuncto alio adminiculo facit inditium ad torturam.conſ.22.nu.32.in fi. ibidem
Falſitas contraria eſt veritati conſ.13.nu.8.ideo ceſſat falſitas vbi datur primordium veritatis quod quando verum ſit, vide ibi in addit.litera B. 46
falſitas ſine lucro non committitur conſ.13.nu.9. 45
falſus in vno falſus in omnibus conſ.13.nu.2. ibid.
falſitas non eſt punibilis,ſi fuerit ſcripta in aliquo libro, cui fides non adhibetur conſ.13.nu.12. 46
falſi crimen magis vituperat famam & ſtatum hominis quam aliud crimen dummodo ſcienter illos produxerit alias ſecus & in facto propria præſumitur ſcientia vt ibi, conſ.30.n.10. & 100. 102
falſi pœna hodie eſt bannum abſque publicatione bonorum,conſ. 30 nume.51. 99.& 106
falſitas in ſcriptura nulla commiſſa,& quæ nocere nō poteſt punibilis non eſt nec ordinaria nec extraordinaria pœna,conſ. 7. numero 11. 27
falſitas inſtrumenti probatur præſumptionibus, quando agitur de tollendo fidem ipſi inſtrumento, conſ.2.nu.1.& nu.13.43
falſitas maxima præſumitur ex caſſatione verborum quæ reſpiciunt ſubſtantiam inſtrumenti conſ.12.nu. 3. 42
falſitas maxima præſumitur ex diuerſitate attramenti, conſ.13. num. 4. & in addit.litera A. vbi de materia, & num.18. & ſeq. 42.& 44
falſi ſuſpitiones regulariter non habentur pro concludenti probatione conſ...nu.13.
falſitatis duæ coniecturæ ſufficiunt ad tollendam fidem inſtrumento,conſ.12.nu.13. 43
falſitas eſt difficilis probationis conſ.11.nu.1.ideo in ea indagan da maxima ſubtilitas adhiberi debet d. nu. 1. facilisque debet eſſe iudex ad condemnandum eodem,nu.1. 38
falſitatis præſumptiones deductę ex uitio uiſibili habentur pro cō cludenti probatione etiam in criminalibus,conſ.11.eodem nu. 1.verſ.& propterea,& nu.36.in fine. 38.& 40
falſitatis ſuſpicio habetur pro concludenti probatione, vbi non agitur de pœna capitali ſed extraordinaria, conſ.11.nu. 1. in fine & in addit. litera A. verſ.& vt ad rem redeam, & numero 17. 38.39 & 41
falſitatis pœna non eſt capitalis ſed extraordinaria, conſ.11.in addit.lit. A.vbi de materia. 41
falſitatis pęna an poſſit extendi vſque ad mortem incluſiuè quādo eſt multiplicata & iterata,conſ.11.in addit.litera A.verſ. ſi vero falſitatis ſunt plures,& verſ.ſeq. ibid.
falſitas ſcripturæ præſumitur ex tarditate productionis,conſ.11. nu.3.Declara vt nu.18. 38.& ſeq.
falſitas inſtrumenti præſumitur ſi teſtes in eo deſcripti ſunt mortui,num.4.Declara quando inſtrumentum eſt nouum,ſecus ſi antiquum,conſ.11.nu.19. 38.& 39
falſitas inſtrumenti antiqui præſumitur ſi carta,& literæ appareant recentes,conſ.11.nu.5. 38
falſitas inſtrumenti præſumitur ex diuerſitate ſtyli notarij qui illum rogauit,conſ.11.nu. 6.Declara vt nu.21. 38.& ſeq.
falſitas præſumitur ex falſa conſtitutione & latinitate conſ.11. num.7.quod an verum ſit,nu.22. 38.& ſeq.
falſitas inſtrumenti præſumitur ex inſolita & abundanti cautela,conſ.11.nu.8.contra nu.24. 38.& ſeq.
falſitas præſumitur ex inuériſimilitudine conſ.11.nu.9. 38
falſitas inſtrumenti præſumitur ſi illud fuerit rogatum in loco inſolito,conſ.11.nu.10. & 26.vtputa in vinea aut horto, ibid. 38.& ſeq.
falſitas inſtrumenti præſumitur ſi illud non reperitur in protocollo, conſ.11.nu.11.Declara vt nu.27. 38.& ſeq.
falſitas inſtrumenti præſumitur ſi non iuſtificatur partita enunciata in ipſo inſtrumento conſ. 11. num. 12. Declara vt numero 28. 38.& ſeq.
falſitas inſtrumenti dicitur probata quando probatur abſentia contrahentium tempore celebrati inſtrumenti, conſil. 11. numero 13. 38
falſitas præſumitur commiſſa ab eo penes quem falſificata ſcriptura reperitur,niſi doceat de authore, & quid ſi nominetur author ignotus,conſ.11.nu.14.& nu.30. 38.& ſeq.
falſitas maximè præſumitur ex qualitate perſonæ ſuſpectæ producentis,conſ.11.nu.15. 38.& ſeq.
falſitas non præſumitur ex præpoſteratione ſoliti ordinis vel ex omiſſione aliquorum verborum,conſ.11.nu.21. 39
falſitas præſumitur ex clauſula quæ non habet rectam conſtructionem ad præcedentia,& ſubſequentia,conſ.11.nu.22. ibid.
falſus, & mendax in vno falſus in omnibus etiam quod capitula ſint diuerſa & ſeparata,conſ.11 nu.29. ibidem
falſitas quæ non nocuit, nec nocere potuit, & ſine dolo commiſſa eſt nulla pœna nec ordinaria, nec extraordinaria puniri poteſt,conſ.11.nu.31. 40
falſitas præſumitur ex clauſula quæ non habet rectam conſtitutionem ad præcedentia, & ſubſequentia,conſ.11.n.22. 39
falſitas non datur ſine mutatione veritatis,conſ.11.n.32. 40
falſitas excluditur data contraria veritate poſſibili, conſil. 11. num.33. 40
falſitas requirit probationes luce meridiana clariores, quando agitur de condemnando criminaliter,conſ.11.nu.34. ibid.
falſitas non præſumitur commiſſa a notario bonæ famæ,conſ. 11. num.37. ibidem
falſitatis præſumptiones ceſſant quando veritas ſcripturæ,de qua dubitatur verificatur ex alio inſtrumento,conſ.11.nu.41.ibi.

falſitas

falſitas inſtrumenti in dubio nõ præſumitur, ſed pro illius validitate in dubio pronunciandum eſt, conſ.11.nu.49. ibidem
falſitatis præſumptiones tollunt ſidem apochę, & inſtrumenti, conſ.70.nu.10. 41
falſitas probatur coniecturis etiam hominis conſ.40.nu.22.153
falſitas & delictum non præſumitur conſ.37.nu.5. 145
falſitas non præſumitur committi ſine magno lucro & commodo, conſ.44.nu.16. 163
falſitas cauſata per errorem & ſine dolo punibilis non eſt nec ordinaria, nec extraordinaria pœna, conſ.44.nu.22. ibid.
falſitas eſt mutatio veritatis, conſ.60.nu.7. 219
falſitas non reſultat nec ſequitur poſſibili veritate in eſſe poſita, conſ.60.nu.17.in fine. 221
falſitas præſumitur commiſſa ab eo vel de eius mandato cuius commodo cedit, conſ.60.num.18.vbi hoc declaratur & in addit.litera J.vbi de materia. 221.& 230
falſitas commiſſa in ſcriptura priuata quæ alteri nocere non poteſt inpunibilis eſt, conſ.60.nu.46.in fine. 223
falſitas quæ alicui nocere non poteſt inpunibilis, eſt conſ.60.nume.47. quod an verum ſit, & quando vide in addit. litera N. 223.& 231
falſificatio ſolum litterarum iuſtitiæ quæ ſint modici præiudicij ſine vſu non obligat quem ad pœnam falſi, conſ.60.n.48.223
falſitas nõ cadit in ſcriptura imperfecta & priuata, conſ.60.nu.76. conſ.91. 225
falſitas & delictum vt excludatur omnis interpretatio facienda eſt, conſ.60 nu.84. & nu.93. verſ.quod autem, quod potius præſumitur error quam dolus, & nu.135. 225.& 229
falſitas non præſumitur commiſſa, vbi non adeſt magnum lucrũ, conſ.60.nu.85.in fine. 225
falſitatis ſuſpitio ceſſat vbi adeſt bona mens & intentio, conſ.60. num.86. ibidem
falſi ſuſpitio in litteris Apoſtolicis habetur pro falſitate non ſolũ ad tollendum fidem, ſed etiam ad puniendum, conſ.60.numero 114. 227
falſitas quando criminaliter agitur probari debet per plenas & concludentes probationes, conſ.50.n.1.& in addit.lit. A. vbi de veritate huius concluſionis. 183.& 187
falſitas probatur præſumptionibus quando agitur ciuiliter ſeu ad pœnam extraordinariam, conſ.50.nu.2.& nu.4. 183
falſitas probatur duobus præſumptionibus, conſ.50.nu.7.non ſolum iuris, ſed etiam hominis, nu.8. ibidem
falſitas præſumitur ex receptione pecuniæ, conſ.50.nu.34.in fi. 185.& ſeq.
falſi crimen magis lędit famam hominis quam aliud crimen, cõſ. 50.num.38. 186
falſitas præſumitur ex qualitate perſonæ, conſ.50.nu.39. ibid.
falſitas ſine cauſa & lucro non præſumitur commiſſa, conſ.50. nu.49. vbi tamen quod ſi de falſitate apparet lucrum præſumitur. 187
falſitas in dubio non præſumitur conſ.50.nu.50. ibid.
falſitas, & immutatio veritatis an certa ſcientia facta conſ.18. num.1. 63
falſitas in dubio non præſumitur, conſ.18.nu.2. 64
falſitas vt euitetur, omnis interpretatio facienda eſt, conſil.18. nume.5. ibidem
falſitas nõ per coniecturas ſed per concludentes rationes deducenda eſt, conſ 18.nu. 1. vbi declaratur hoc non procedere quo ad pęnam extraordinariam. 63
falſi pœna tenetur qui Doctorẽ militem clericũ Comitem vel notarium ſe facit cum non ſit, conſ.74.nu.5.& ſeq.vbi quod iſto caſu erit pœna arbitraria, & non mortis. 262
falſitas ſine dolo non committitur, conſ.18.nu.6. 64
falſitas in dubio potius per errorem quam dolo commiſſa cenſetur conſ.18.n.6. Declara de falſitate tunc præſumitur dolus & nõ error nu.8. in fi. niſi circunſtantiæ facti dolum inferant, ibid. d.nu.6. Item declara procedere quando licet mutata ſint verba ſenſus tamen idem remanet, ſecus ſi etiam eſt mutatus ſenſus, nu.7.in fi. Item declara quando non conſtat de falſitate & ſumus in dubio ſed ſi conſtat. ibid.
falſitatis pręſumptio maxima conſtat in uiro bonę conditionis & famæ, conſ.18.nu.59. ibidem
falſitas non præſumitur commiſſa quando facile detegi poteſt vt puta vel ex reuolutione cartarum, vel quia coram multitudine perſonarum commiſſa fuerit, conſ.18.num.12. Declara vt nu.13. 64.& ſeq.
falſitas non præiudicialis non punitur, intellige vt non puniatur pœna ordinaria, ſecus autem pęna extraordinaria, conſ.18.numero 12. 64
falſitatis præſumptio oriens ex vitio viſibili fortior eſt præſumptione alia extranea, conſ.18.n.13.verſ. imò multo potentior. ſol. 64.& ſeq.
falſitas in libro mercatorum dicitur cõmiſſa per additionem ſeu apoſtillam factam intra duas lineas. conſ.18.nu.14. 65
falſitatis imago reſultat ex eo quod eſt inueriſimile, conſ.80. num.61. 287
falſi pęna tenetur comburens lacerans ſeu occultans alienas ſcripturas, conſ.43.nu. 20. & tenetur ad damna & intereſſe partis iuramento liquidanda, d.conſ.43.nu.20. 165
falſi pęna hodie eſt arbitraria conſ.82. nu.2. 290.& ſeq.
falſi crimen producit duplicem actionẽ vna eſt criminalis ad pęnam alia ciuilis vt non detur fides ſcripturæ, cõſ.69.n.9. 252
falſus & mendax teſtis in vno præſumitur mendax, & falſus in alijs, conſ.39.nu.12. 150
falſitas ſeu ſimulatio inſtrumenti valde præſumitur, & etiam excluditur ex conſuetudine contrahentium, conſ.88.nu.12.326
falſi pęna hodie eſt bannum abſque publicatione bonorum conſil. 30.nu.51. 102
falſi pœna tenetur producens falſos teſtes, conſ.30.nu. 10. & nu. 51.& nu.100.in fine, & nu.101.vbi declaratur, & nu.185. & ſeqq.vbi pariter declarantur. 99.102.106.114.& ſeq.
falſa aſſertio, & mendatium facit præſumere dolum & malum animum, conſ.30.nu.94. 105
falſi pœna tenetur vtens falſo inſtrumento, conſ,30.n.162. 113
falſum inſtrumentum producens an & quando poſſit interrogari an velit eo vti pro bono & legali ad hoc vt de falſo puniri poſſit, conſ.30.nu.185.& ſeqq. 115
falſitatis ſuſpicio tollitur propter bonam famam notarij, conſ.12. nu.11. 43
falſum inſtrumentum notarius fabricans quomodo puniatur, cõſ. 11.in addit.lit. A.f.41.& in conſ.48.nu.9. 179
falſam monetam feudatarius cudens puniendus eſt a competente iudice cum ipſe ſubeſt conſ.48.nu.15.& 35. 180.& ſeq.
falſam monetam cudens an & quando & quomodo puniatur & quando eius pęna locum habeat, conſ.48.nu.1.& omnes ſeqq. in diſcurſu. 179
falſam monetã alicuius Principis cudens Principem ipſum offendere dicitur, conſ.48.nu.20.in fine, & per totum conſilium in diſcurſu. 180
falſi crimen an incurratur faciendo pactum de quota litis, conſ. 70.nu.36.& ſeqq. 255
falſi pęna punitur mutans ſibi nomen conſ.37.nu.5. 145
falſi pęna punitur occultans inſtrumentum, conſil. 50. num. 9. 183.& ſeq.
falſitas committitur a notario eo ipſo, quod negat ſe rogatum de inſtrumento, de quo re vera rogatus fuit conſ.50. n.38. 186
falſitatis ſuſpitiones tollunt fidem inſtrumento & ſufficiunt duæ, conſ.80.nu.39. 286
falſum committendo circa teſtes non perdit cauſam, conſ.82.nu. 2.in fine. 290.& ſeq.
falſitas committitur non ſolum in ſcribendo plus, ſed etiam in ſcribendo minus, conſ.83.nu.9. 293
falſitas probatur etiam præſumptionibus ad effectum imponendi pęnam extraordinariam, conſ.23.nu.20. 80
falſus in aliqua parte in totum reputatur falſus, conſ.20.num.2. 71.& ſeq.
falſitatis pęna non habet locum dato primordio veritatis, conſ. 88.nu.9. 326
falſitas ſine lucro & cauſa non præſumitur commiſſa, conſ.88. num.16. ibidem
falſum inſtrumentum cõficiens notarius dicitur delinquere in officio conſ.5.nu.7.verſ.ſed non eſt opus, & nu.12. 15.& ſeq.
falſæ ſuſpitiones regulariter non habentur pro concludenti probatione, conſ.12.nu.13. 43

falſa

Falſæ monetæ cognitio ſpectat ad illum Principem cuius moneta falſificata eſt, conſ.48.nu.26.in fine, & nu.35.& ſeqq. 181

Familiæ verbum plures habet ſignificationes, conſ.31. numero 3. 124

Familiæ appellatione non continetur fœmina, quando ſumus in materia in qua conſideratur ſanguinis coniunctio, vtputa in legatis fideicommiſſis, & alijs vltimis voluntatibus, conſil.31. num.3. ibid.

Familiæ appellatione continentur etiam extranei, & ſeruientes in eadem domo ſub vno capite, & ſub vno patre familias exiſtentes, conſ.31.nu.3.verſ.ſi verò. ibid.

Familiæ appellatio extenditur ad omnes coniunctos amicos, & familiares in eadem domo ſub vnius regimine commorantes, conſ.31.nu.4. ibid.

Famulus delinquens D. tenetur de delicto illius, quando erat informatus, quod dictus famulus erat perſona facinoroſa, conſil.55.nu.32. 201

Famulus non præſumitur deliquiſſe de mandato Domini, etiam quod delinquat in re concernente ſuum Dominum, conſ.80. poſt nu.2. 284

Famulus delinquens ad Domini commoditatem, & vtilitatem præſumitur deliquiſſe de illius ſcientia, conſenſu & mandato, conſil.26.nume.9. contra nume.10.diſtingue vt dict. nume. 10.& ſeq. 91

Famulus præſumitur deliquiſſe de mandato Domini, quando delictum eſt magnum, & præparatum, conſilio 26. numero 16. 92

Fautores & defenſores falſificantium literas Apoſtolicas nõ incurrunt alias pœnas quam excommunicationis, conſilio 60. num.120. 228

Fœmina non venit appellatione familiæ, quando ſumus in materia in qua conſideratur ſanguinis coniunctio vtputa in legatis in fideicommiſſis, & alijs vltimis voluntatibus, conſil.31. num.3. 124

Feriæ meſſium, vindemiarum, & repentinæ non obſeruantur in foro gabellarum Ferrariæ, conſ.85.nu.161. 309

Ferijs repentinis ius non redditur, etiam in cauſis criminalibus Ferrariæ, conſ.85.nu.11.fallit primò, quando non fuerunt indictæ: fallit ſecundo in cauſis vectigalium nume.161. ibid.

Ferrariæ ius canonicum obſeruatur, conſilio 85. nume. 41. fol. 301

Feudatarius videns falſam monetam puniendus eſt a competente Iudice cui ipſe ſubeſt, conſil.48.numero 15. & numero 31. 180.& ſeq.

feudatarij, & Barones eccleſiæ non poſſunt corporales pœnas remittere, & de illis gratiam facere, licet ſecus ſit de pœnis pecuniarijs eorum fiſco applicandis, conſ.3.nu.1.& in addit.litera A.vbi de materia. 7.& ſeq.

feudatarij, & Barones poſſunt facere gratias, etiam de pœnis capitalibus, quando hanc facultatem habent expreſſam in inueſtitura, conſ.3.nu.5. 7

feudatarijs, & Baronibus conceſſa facultas a Principe faciendi gratias delinquentibus non extenditur ad ſucceſſores Principis concedentis, conſ.3.num.5.verſ.imò etiam. ibid.

feudatarius alienans feudum ſine Domini conſenſu ſi alienatio fuerit nulla non admittit rem alienatam, conſilio 70. numero 31. 255

Feudum nulliter alienatum ſine conſenſu Domini non transferatur in emptorem, conſ.5.nu.70. 20

feuda in caſu confiſcationis, an applicantur cameræ Iudicis confiſcantis, an vero Principi proprietario, conſ.48.nu.12. 180

Fictus contumax an valeat appellare, vide in verbo contumax fictus, conſ.85.nu.23. 300

Fideiuſſores non ſunt idonei teſtes contra creditorem, conſ.54. nu.23.in fine. 179

fideiuſſor de repræſentando non tenetur repræſentare reum pro quo promiſit, niſi noua ſuperueniant, conſ.59.nu.2. & nu.4. & nu.30.in fine, & nu.36. 214.& 216

fideiuſſor nunquam cenſetur in plus obligatus quam principalis, conſ.59.nu.2. 214

fideiuſſor de repræſentando non cenſetur fideiuſſiſſe niſi pro ea cauſa pro qua principalis detinebatur, conſ.59.nu.3. ibid.

fideiuſſor de repræſentando non tenetur, ſi principalis nouum cõmiſit delictum, & pro illo aufugit, & quid ſi non eſt adhuc cõdemnatus, & de materia, conſil.59.nu.4.& nu.6.& nu.7.& nu.28.vbi quid ſi fuit ſolum relaxatum mandatum de capiẽdo, & nu.26. & quid ſi principalis eſt condemnatus, ſed pro delicto capitali nu.24.& nu.31.& ſeqq.& num.35.& ſeqq. vbi etiam de materia. 214.216.& ſeq.

fideiuſſor de repræſentando non tenetur, amplius repræſentare, quando poſt fideiuſſionem conſtat de innocentia eius, pro quo fuit promiſſum, conſ.59.nu.28.& nu.30. 214.& 216

fideiuſſor, quod aliquis non diſcedet ex aliquo loco ſine licentia, ſequuta licentia amplius non tenetur, conſ.59 nu. 9. vbi ampliatur etiam quod de licentia non plene cõſtet ex nu.10.vbi an talis licentia debeat eſſe expreſſa, & quibus verbis, & nu.11. vbi an talis licentia debeat eſſe in ſcriptis, & quid ſi notarius omiſerit apponere iſtã qualitatem in ſcriptis, an poſſit poſt rogatum inſtrumentum illam addere tanquam ſolitam apponi in ſimilibus fideiuſſionibus d.n.11.12.13.& 16. vbi concluditur, quod etiam quod fuerit promiſſum de non diſcedẽdo ſine licentia in ſcriptis adhuc ſufficit licentia oretenus data, & nu.14.& ſeqq.vbi de materia, & nu.18. vbi quod ſufficit licentia Iudicis abſque conſenſu fieri, & nu.19. vbi quid ſi poſt licentiam reus non fideliter diſcedat. 214.& ſeq.

fideiuſſiones ſunt ſtricti iuris, & in illis formam verborum maxime attendenda, conſil.59.nu.13. 215

fideiuſſorem de repræſentando non teneri in dubio pronunciandum eſt, conſ.59.nu.21. ibid.

fideiuſſor nõ excuſatur propter fugam principalis ob nouum delictum ſi ipſe non fecit diligentiam de illum repræſentando, conſ.59.nu.27.contra nu.38.& ſeqq. 216

fideiuſſiones, obligationes, & actiones de earum natura ſunt perpetuæ, niſi per additionẽ temporis, vel alterius qualitatis fuerint reſtrictæ, conſ.57.nu.1. 209

fideiuſſor de repræſentando dicitur perpetuo obligatus, conſ 57. nu1.in fine. ibid.

fideiuſſoris obligatio quanto tempore duret, inſpicienda eſt ipſius fideiuſſoris intentio, conſ.57.nu 3. ibid.

fideiuſſio de repræſentando, & fideiuſſio de iudicatũ ſoluẽdo æquiparetur quo ad durationem, conſ.57.nu.4. 209.& ſeq.

fideiuſſor de iudicatum ſoluendo non dicitur liberatus per ſententiam latam contra principalem debitorem, conſil.57.numerò 4. 209.& ſeq.

fideiuſſio præſtita non facta mentione iudicij, aut eius contemplatione non cenſetur ſublata per ſententiam, conſil.57.nu.5. in fine de materia nume.23. 24.25.& nume.30.& numero 35. 210.211.& ſeq.

fideiuſſio accedens non obligationi, quæ contrahitur ex litis conteſtatione, ſed obligatione prouenienti ex contractu non expirat per ſententiam, conſ.57.nu.6. 210

fideiuſſio non expirat per ſententiam condemnatoriam, conſ.57. nume.7. 210

fideiuſſor cum obligatione camerali cenſetur obligatus ad omne id quod obligatus eſt principalis, conſ.57.nu. ibid.

fideiuſſio non reſtricta ad certum iudicem, ſed ſimpliciter facta non expirat per ſententiam, conſilio 57. numero 7. in fine. ibidem

fideiuſſor de repræſentando reum carceratum, qui propterea relaxatur ſubintrat in locum dictæ carcerationis de debitore factæ, conſ.57.nu.8. ibid.

fideiuſſio de iudicio ſiſti expirat per ſententiam, quando in fideiuſſore eſt facta mentio de iudicio, aliter ſecus, conſil. 57.nume.9. ibid.

fideiuſſor data in prima inſtantia, an tenetur in ſecunda, conſ.57. nu.9.uerſ.tum etiam. ibidem

fideiuſſio de repræſentando in eiſdem ſtatu, & terminis non expirat per ſententiam, conſ.57.nu.9.de materia per totum conſilium, & præſertim num.22.& 15.& nume.32. & ſeq.omnibus. 210.& ſeq.

fideiuſſiones de repræſentando, & de iudicio ſiſti differunt inter ſe poſt nume.9.conſ.57. 210

fideiuſſio de iudicio ſiſti, vel de repræſentando non expirat per ſententiam, quando ante ſententiam fideiuſſor fuit in me-

ra ſuitque commiſſa pœna,conſil.57.nu.10.& nu.21.& nume.27. 210.& ſeq.
Fideiuſſio de repræſentando virtualiter continet niſi obligationẽ de iudicatum ſoluendo in caſu non repræſentationis,conſil.57. nu.10.in fine de materia num.22.in fine,& nume.26.& nume.30. 210.& ſeq.
Fideiuſſor de repræſentando aliquem ſub pœna debiti tacite videtur fateri debitum,conſil.57.nu.11. 210
Fideiuſſio præſtita ob aliam cauſam quam litis non expirat per ſententiam,conſil.57.nu.10. ibid.
Fideiuſſio non expirat per ſententiam, quando fideiuſſor renunciauit omni legum auxilio, conſil.57.nu.13. ibid.
Fideiuſſio de repræſentando,& iudicio ſiſti differunt inter ſe, cõſil.57.nu.14. ibid.
Fideiuſſio de repræſentando eſt nomen generis, & poteſt referri ad diuerſas ſpecies,prout diuerſi ſunt caſus, conſil.57. numero 16. ibid.
Fideiuſſiones cenſentur præſtitæ ſecundum exigentiam rei, ſecundum naturam contractus, & ſecundum ſubiectam materiam, conſil.57.nu.18.verſic.& ideo quando,& nume.34. ante finem. 210.& 212
Fideiuſſio de iudicio ſiſti eſt duplex,conſi.57.nu.22.verſ.Idque multis magis. 211
Fideiuſſio de repræſentando eſt ſimplex fideiuſſio de iudicio ſiſti, poſt conſil.57.nu.22. ibid.
Fideiuſſor de repræſentando liberatur perempta inſtantia, conſ. 57.nu.23.in fine. ibid.
Fideiuſſio præſtita pro ſecuritate officij cuſtodis carceris iudicis, vel curiæ non expirat per ſententiam,conſi.57.nu.23.vbi declaratur,& nu.25.in fine. ibid.
Fideiuſſio de repræſentando,quandocũque, vel toties quoties expirat per ſententiam,conſil.57.nu.30.& nu.31.in fine. ibid.
Fideiuſſio non expirat per ſententiam, quando poſt ſententiam durat cauſa pro qua ſuit præſtita fideiuſſio, conſil.57. nu.35. in fine. 212
Fideiuſſorem non inueniens propter paupertatem admittitur ad iuratoriam cautionem,conſ.86.nu.34. ibid.
Fideiuſſio hominis de ſui natura, etiam quod non ſit expreſsè dictum reſtringitur ad eam cauſam pro qua fuit promiſſum,conſil.62.nu.1. 233
Fideiuſſio de repræſentando reum non extenditur vltra cauſam, pro qua ipſe reus erat inquiſitus,& proceſſatus,conſ.62.nu.1. verſ.ſimile dicimus. ibidem
Fideiuſſio de non offendendo, non extenditur ad nouam cauſam, ex quo pro ea non cenſetur promiſſum, conſ.62.nu.1. verſ.& in promiſſione de non offendendo. ibid.
Fideiuſſor non tenetur vltra cauſam pro qua fideiuſſit, conſil.62. nume.2. 234
Fidem *fallere turpe eſt,conſ.59.nu.16.* 215
Fides publicæ perſonæ non debet aliquem decipere, conſ.45. nume.49. 173
Fides non eſt adhibenda ſocio criminis periuro præſertim, quando ex interuallo eſt varius a prima depoſitione, conſ.39. nume.8. 150
Fides inſtrumenti tollitur ex coniecturis falſitatis, conſ.12.nume 13. 43
Fides inſtrumenti vbi in dubium reuocatur, recurrendum eſt ad baſtardelum, & ad matricem, conſilio 12. numero 32. in fine. 44
Fides data a Præſide, vel Iudice de mandato Principis dicitur fides data ab ipſo Principe,conſ.53.nu.10. 191
Filia *an & quando excuſetur a pœna parricidij, conſ.66.nu.1. & ſeqq.* 246
Filia præſumitur inhoneſta ex inhoneſtate matris, conſ.33, nume.38. 130
Filia deprehenſa in adulterio, an poſſit occidi a patre conuocatis ad id amicis ſeu coniunctis,conſ.2.in addit.litera E. vbi etiã, an id alteri demandare poſſit. 6
Filiatiò *eſt difficilis probationis ideo probatur coniecturis, & præſumptionibus declara, vt in conſ.58. nu.3. & in additio. litera B. vbi latè explicatur,an & quando filiatio coniecturis, & præſumptionibus probetur.* 212.& ſeq.
Filius *nullam debet habere legitimam viuente patre, conſ.52. num.6.* 100
Filius adoptiuus ſi delinquet pater pro eo legitimam ſoluere non tenetur,etiam ſtante ſtatuto, quod legitima filij delinquentis confiſcari poſſit, conſ.81.nu.14. 290
Filij ingenerate poſſunt ex bino tertione acceſſu ad mulierem, etiam ſine concubinatu,conſ.80.nu.60. 287
Filij concepti ex muliere vxorata præſumuntur ex matrimonio, & non ex adulterio nati,quamuis ipſa vxor ſit inhoneſtæ vitæ,quod quando verum ſit,& de materia,conſ.38.nu.4. & in addit.litera A. 148.& ſeq.
Filius contra matrem,& ècontra cogi non poteſt ad teſtificandũ præter quam in crimine læſæ maieſtatis, vel vbi per alios veritas haberi non poteſt, conſ.29.nu.8. 97
Filius deponens contra matrem præſumitur verum dicere, conſ. 29.nu.8.ad finem. ibid.
Finis *duelli debet eſſe mors,conſ.9.nu.6.& propterea nemo poteſt pugnantes diuidere nu.8.& ſeqq.& nu.34.vbi quid vigore Bullæ Gregorij XIII.* 29.30.& ſeq.
Finis iudicij expectandus,conſ.9.nu.8. 29.& ſeq.
Fiſcus *ſemper reſtituitur aduerſus ſententiam ex nouis superuenientibus probationibus, conſ.40. nu.23. declara cauſa cognita aliter ſecus nu.28.& 59.* 153
Fiſcus in pœnalibus non reſtituitur,conſ.40. nu.59. vbi ampliatur pluribus modis,& in addit.litera F. 155.& 158
Fiſcus lapſo quadriennio non poteſt reuocari bona in ſui fraudem alienata,conſ.40.nu.59.in ſine. 156
Fiſco non probante reus abſoluendus eſt,conſ.37.nu.1.in fi. 145
Fiſcalem ſi quis ſe facit cum non ſit,actuſque iuriſdictionales exercens ſub nomine fiſcali,qua pœna puniatur, conſ.74. numero 10. 263
Fiſco acquiritur ius ex pronunciatione,quod contumax habeatur pro confeſſo & conuicto,conſ.85.nu.93. 304
Fiſco per priuatum ius acquiritur,conſ.85.d.nu.93. ibid.
Fiſcus non impeditur mouere actionem criminalem propter iudicium ciuile motum per partem antea, conſ.21. nume.1. in fine. 73.
Forenſes *delegantur ſtatutis loci delicti maxime ſi ſint de loco vicino,conſ.85.nu.34.& 35.limita procedere in ordinatorijs ſecus in deciſorijs nu.60.* 300.& 302
Forenſes delinquentes in criminalibus non citantur per literas, ſed ad ualuas Palatij loci delicti per tres vices cum interuallo duorum dierum inter vnam,& alteram citationem, conſ.85. nume.168. 310
Forenſes citantur per edictum ad Palatij iuris cum affixione cedularum,conſ.85.nu.167. ibidem
Forens non gaudent beneficio ſtatuti,conſ.64.nu.4. 236
Formę *nihil addi, aut minui poteſt,conſ.76. nu.13. verſ.imò in eadem conſtitutione.* 274
Fama facit actum indiuiduum,conſ.46.nu.13. 176
Fama ſtatuti, vel conſtitutionis eſt præciſè ſeruanda,conſ.65.nu. 5.& ibi in addit.litera D.vbi remiſſiue,an & quando omiſſio formę uiciet actum, & an etiam,& quando in lege, ſeu ſtatuto dicatur aliquid pro forma requiſitum. 238.& 244
Fama non ſeruata actus corruit,conſ.17.nu.14. 61
Forma procedendi contra abſentes de crimine imputatos, ſecundum ius commune,conſ.86.nu.1. 315
Fama data a ſtatuto, vel lege mutari ac diminui minime poteſt, conſ.85.poſt num.101.verſ.& prædicta,Nec poteſt adimpleri per æquipollens nu.102.Debetque obſeruari etiam in tempore,nec recipit interuallum nu. 103. alioqui quicquid fit eſt ipſo iure nullum nu.10.& 101.Amplia etiam in fauorabilibus poſt nume.101. verſ.& prædicta.fallit quando pinguius fuerit obſeruatum numero 108.et pluribus alijs modis remiſſiue d.nu.102. 305
Famæ minimus defectus viciat actum,conſ.85.nu.101. ibid.
Fama delegationis non ſeruata, omnia inde ſequuta corruunt,cõſil.89.nu.1.ante finem. 327
Fama præſumpta in monitorio ſi non eſt ſeruata illius exequutio non afficit,conſ.85.nu.3. vbi ponitur exemplum; quando Iudex in monitorio mandat fieri diligentiam de perſonaliter apprehendo,& talis diligentia non fit. ibid.

Formis omiſſæ & non ſeruata an & quando vitiet actum,conſil. 95.in addit.lit.D. 244
Fama inducitur, per appoſitionem temporis ordinationis, conſil. 104.nu.24. 370.& ſeq.
Famæ omiſſio & contrauentio facit actum nullum,conſil.81. numero 3. 289
Fornicatio *probatur per cõfeſſionem partis cõſ.24.n.17.* 81
Fornicationem aſſerens non eſſe peccatum hæreticus eſt, conſil. 25.nu.5.60.& 66. 83.& 88
Forus *ratione delicti eſt potentior quam ratione originis, conſ. 71.nu.7.ad finem.* 259
Fractores *pacis quando pax eſt priuata non puniuntur pœna Ægidianæ conſtitutionis,conſil.81.nu.6.* 289
fractores pacis de iure communi quomodo puniantur conſil. 81. num. 10. 290
frangens carceres & inde aufugiens habetur pro confeſſo de delicto,pro quo erat carceratus,conſ.39.nu.5. 149.& ſeq.
frangens pacem vigore conſtitutionis Marchiæ non punitur pœna mortis niſi vulneris aut homicidij,conſil.28.n.4 Quod de milite turbante pacem publicam & alia ad materiam pœnè frangentis pacem tam publicam,quàm priuatam,nu.5. 95
Frater *poteſt impune occidere ad defenſionem neceſſariam ſui fratris,conſil.2.nu.6.* 5
Fraus *& ſimulatio probatur per publicam vocem & famam, conſil.40.nu.4.* 152
fraudis ſuſpicio ceſſat in his quæ fiunt ex interuallo,conſil.40.numero 39. 154
fraus & ſimulatio præſumitur ex coniunctione perſonarum,conſ. 87.nu.8.verſ.ita etiam. 323
fraudare gabellã eſt crimen,conſ.85.n.40.& 129.301.& 307
fraudantibus annonam inducitur de iure pœna relegationis etiam nobilioribus,conſ.85.nu.79. 304
fraus & ſimulatio ex mendacio præſumitur & falſa aſſertione, conſil.40.nu.18. 152
fraus probatur per teſtes conſ.40.nu.6. 152
fraus probatur coniecturis, conſil.40.n.8.contra nu.65.& ſeqq. & in additionibus lit.D. 152.156.& 158
fraus præſumitur ex breuitate temporis & vicinitate actuũ,conſil.40.num.10. 152
fraus & ſimulatio præſumitur ex coniunctione ſanguinis, conſil. 40.nu.11.Declara vt nu.39.& nu.86. 152.154.& 157
fraus tanquam quid occultum, & difficilis probationis præſumptionibus & coniecturis probatur conſil.58.nu. 1. Vbi etiam referuntur contrarium tenentes & in addit.lit. A.vbi de materia & nu.7. 212 & ſeq.
fraus & ſimulatio præſumitur ex donatione maioris partis bonorum,conſil.42.num.29. 163
Fructus *non debentur ſocietate finita per mortem vnius ex ſocijs, conſil. 15.nume. 1. & ſeqq. & per totum conſilium vbi plura ad materiam.* 49
fructus non debentur finita ſocietate etiam loco damnorum, & intereſſe, conſil.15.nu.10.& per totum conſilium vbi multa ad materiam & num. 88. vbi quid ſi eſt facta diligentia exigendi. 49.& 54
fructus non debentur finita ſocietate ad rationem duodecim pro centenario loco damnorum & intereſſe,& tale pactum eſt illicitum & reprobatum conſil.15.nu. 13. & ſeqq.& per totum conſilium vbi multa in materia. 49.& ſeqq.
Fuga *officialis inducit plenam probationem delictorum contra ipſum conſil.5.nu.83.& ibi in addit.lit.G.* 21.& 23
fuga noctis adminiculis facit inditium etiam poſt formatam inquiſitionem.conſil.5.nu.83.& ibi in addit.lit.H.& nu. 104. 21.22.& ſeq.
fuga ſocij criminis non facit inditium contra conſocium, conſ.56. num. 18. 208
fuga ſocij criminis non facit inditium ad torturam contra alium ſocium,conſil.33.num.24.contra in addit.lit.G.129.& 132
fuga ſocij criminis facit inditium contra conſocium,conſil.55.nu. 61.& in addit.litera G. vbi declaratur & nu. 72. ſol.203. 207. & 204.
fuga nõ facit inditiũ quando allegatur aliqua iuſta cauſa timoris conſil.19.nu.6.& in addit.lit.G.vbi de materia. 66.& 70
fuga de ſe dicitur leue inditium conſ. 19.n.6.verſ. vltra quod & in addit.lit.H.vbi de materia. 66.& 70
fuga ſicut facit inditium contra fugientem ita non fugere eſt maximum innocentiæ ſignum,conſil.19.nu.26. 68
fuga non facit inditium poſt inquiſitionem formatam ſeu accuſationem porrectam,conſ.88.nu.10. 326
fugiens ex carcere quam fregit habetur pro cõfeſſo de delicto pro quo erat carceratus,conſil.39.nu.5. 150
Fundamentum *intentionis ſuæ vnuſquiſque tenetur probare,conſil.80.nu.49.* 286
Furor *excuſat delinquentem conſ.66. nu. 13. Vbi idem de inſano, fatuo, demente, frenetico, malinconico, mente capto, & alijs,nu.13.* 247
Furtum *eſt contractio rei alienæ lucri faciendi cauſa vel ipſius vſus aut poſſeſſionis conſil.60.nu.2.* 219
furtum ſeu proditio dicitur caſus fortuitus & ab eo nemo ſe præcauere poteſt,conſil.60.nu.39. 225
furtum an committat is qui in vſum proprium committit pecuniam ſibi traditam non in ſpatio ſed in quantitate, conſil. 96. nu.42. & quid ſi illi pecunia tradatur vt eã in aliquem vſum & vtilitatem Domini conuertat d.nu.42. 344
furtum & expilatio hæreditatis non dicitur committi in re ſua conſil.84.num.13.in fine. 295
Fuſtigationis *pœna reputatur grauiſſima propter grauem quã infert ignominiam & morti æquiparatur, conſ.82.n. 3.& in add.lit.B.Vbi de veritate illius concluſionis.* 291.& ſeq.

G

GAbellam *fraudare eſt crimen conſ.85.nu.40.& 129. fol.* 301.& 307
Geminatio *magis declarat animũ agẽtis,cõſ..39.n.149.* 112
Geminatio actus excludit præſumptionem erroris, conſil. 7. numero 6. 27
Geminata gratia tollit præſumptionẽ erroris, & habet vim clauſulæ motus proprij,conſ.92.nu.6.in fi. 333
Geminatio habet vim clauſulæ motus proprij & clauſulæ ex certa ſcientia,conſ.93.nu.4. 334
Geminatio actuũ tollit præſumptionẽ erroris,conſ.88.n.17. 327
Generalitas *obſcuritatẽ parit,& ex generali ſupplicatione facile Princeps circumuenitur conſil.3.nu.12.* 8
Generalis & vniuerſalis conceſſio cũcta complectitur & nihil excludit, conſil.45.nu.7.amplia primo etiam in materia ſtricta & odioſa,nu. 8.& 24.vbi idem in pœnalibus. Amplia ſecundò etiam quod in vno caſu ſit maior ratio, quàm in alio, nu.9. Amplia tertiò quia comprehendit ea, quæ ſpeciali nota digna ſint,nu.10. Amplia quartò vt comprehendat caſus inopinatos & inſolitos,& omnia ea quæ dici aut excogitari poſſunt ſiue in genere ſiue in ſpecie,nu.11.& nu.32. Amplia quintò, quia generalis oratio habet vim ſpecialis & indiuiduæ expreſſionis,num.12.. Amplia ſextò, & multo magis in diſpoſitionibus humanis, quæ nunquam reſtringitur etiam in caſu, in quo de iure reſtrictio fieri debet,n.13. 170.171.& 172
Generi *per ſpeciem derogatur conſ.65.nu.112.* 243
Genus dicens cenſetur dixiſſe omnes eius ſpecies,conſil.45. num. 35. in fine. 172
Gratia *Principis ſuper homicidio non deliberato & parte concordata valet conſ.2.num.2.& quid ſi homicidium fuerit deliberatũ & pars non fuerit cõcordata in addit.lit.B.5.& ſeq.*
Gratia etiam quod ſit nulla defectu poteſtatis aut voluntatis ſeruanda eſt, & aggratiatus amplius moleſtari non poteſt, conſil.46.nu.4.& nu.10. 175
Gratiam ſi quis obtinuit nõ poteſt amplius interrogari & cogi ad fatendum crimen conſil. 46.nu.4. & ad reuelandum complices,nu.27.in fi. 175.& 177
Gratiam habens ſubreptitiam puniendus eſt non aliter ac ſi gratiam non habuiſſet conſ.47.nu.1.nu.3.n.5.nu.6.verſ.Dico in primis & ſeqq. 177.& ſeq.
Gratia vitiatur ipſo iure ſi eſt ſubreptitia & obreptitia, conſ.47. num.1.verſ.veritas tamen eſt. 177
Gratiam habens ſubreptitiam & obreptitiam non decipitur a Principe,ſed ipſe decipit Principem,conſ.47.nu.3. ibid.

Gratia dicitur conditionalis ſi habet clauſulam attentis narratis quæ propterea narratis non verificatis dicitur nulla, conſ.47. nu.3. ibidem

Gratia magis vitiatur per obreptionem quam per ſubreptionem, conſil.47.nu.11. 178

Gratiam ſubreptitiam ſurripiens Principi pœna falſi punitur ſiue ſubreptio ſit commiſſa in literis iuſtitiæ ſiue in literis gratiæ, conſil.47.nu.11.verſ.nec dicat mihi. ibidem

Gratia non dicitur ſubreptitia, quando concedens habebant notitiam eorum quæ tacita fuerunt, conſil.47.nu.14. ibid.

Gratia vniuerſalis comprehendit omnes caſus, etiam quod in vna ſit maior ratio quam in alio, conſil.27.nu.5.in fine. 93

Gratias facere poteſt Princeps, & remittere pœnas tā pecuniarias, quam corporales ſine conſenſu partis etiam in præiudicio eorum qui damna, & intereſſe paſſi ſunt, conſ.46.nu.16. 176

Gratia in qua remittuntur pœnę corporales, et vltimi ſupplitij nō dicitur ſubrepticia, conſ.92.nu.7. 333

Gratia ſubreptitia non nocet, quādo eſt obtenta, a tertia perſona, conſil.92.nu.8. ibid.

Gratia cum ſolutione pecuniarum non dicitur proprie gratia, ſed tranſit in contractū irreuocabilem, qui propterea reſcindi non poteſt ſub prætextu falſæ cauſæ, conſil.92.nu.9. 334

Gratia non dicitur ſubreptitia ob non expreſſionem aliorum delictorū, quādo de illis Princeps qui gratiam fecit ſcientiā habebat, conſ.93.n.2.vbi amplius, quod ſufficit præſumpta Principis ſcientia. ibid.

Gratiæ ſurreptio tollitur p geminationē cōceſſionis, c.93.n.4.ibi.

Gratia redditur ſurreptitia ex taciturnitate eorum quæ Principē illius conceſſione retraxiſſent, aut difficiliorē reddidiſſent, conſil.93.nu.5. ibid.

Gratia non dicitur ſurreptitia niſi ex taciturnitate eorum quibus expreſſis adhuc Princeps veriſimiliter illam conceſſiſſet, conſ. 93.nu.5. ibid.

Gratia non redditur ſurreptitia niſi ex taciturnitate eorū de quibus iure cautum reperitur, quod Princeps gratiam nō feciſſet, ſi fuiſſent expreſſę, conſ.93.nu.6. 335

Gratia non dicitur ſurreptitia ob non expreſſionem contrauentionis exilij, & banni, quando bānitus pro principali delicto fuit agratiatus, conſil.93.nu.7.& ſeq. ibid.

Gratia, ſeu diſpenſatio trahitur etiam ad non expreſſa, conſequutiua, ſiue acceſſoria, quando ſine illis gratia redderetur inutilis, & ſuum non ſortiretur effectum, conſ.93.nu.8. ibid.

Gratia conceſſa ſub conditione, an & quando conditione non adimpleta reſoluatur, conſ.93.nu.11.vbi etiam, an & quando gratia dicatur conceſſa ſub conditione, vel ſub modo, dummodo dictio in gratia appoſita non conditionem, ſed modum importat. nu.11. ibid.

Gratia delicti, vel ſecuritas conceſſa a Principe, vel a Iudice ſine cauſæ cognitione, & ſine ordine iudiciario ſeruanda eſt quāuis inualida fuerit nequis ſub fide publica decipiatur, conſilio 53. num.1. 100.& ſeq.

Gratia & liberatio delicti obreptitia, non eſt ſeruanda quādo obreptio fuit doloſa, ſecus ſi per ignorantiam commiſſa fuerit, conſ. 53.num.14. 191

Gratia quamuis nulla defectu poteſtatis ſeruanda eſt, conſil.53. num.16.& 17. 192

Gratiam ſubreptitiam obtinens nō decipitur ſub fide publica, ſed ipſe decipit Principem, conſ.53.nu.36. 193

Gratia Principis certo modo conceſſa, alio modo denegaata cenſetur, conſil.53.nu.38.verſ.Principis enim gratia iuncto. num. 23.& ſeqq. ibid.

Gratia Principis habita pace non ſuffragatur, ſi pax non fuerit habita, conſ.53.nu.38.verſ.Principis enim gratia. ibidem

Gratia conceſſa pro homicidio nō deliberato cenſetur denegata, ſi homicidium fuerit deliberatum, conſ.53.n.38.poſt med.ibid.

Gratia a Principe delinquenti capitaliter condemnato facta parte non concordata non valet, conſ.3.nu.2.& in addit.litera B. vbi de materia. 7.& ſeq.

Gratia ſubreptitia ſeruanda non eſt, conſ.3.nu.3. 7

Gratiam per obreptionem impetrans pœna falſi punitur, conſi.3. nu.2.verſ.& non ſolum. ibid.

Gratia dicitur ſubreptitia quando non exprimuntur omnia delicta commiſſa per impetrantem, conſ.3.nu.4.in fine verſi.Quæ omnia, & nume.10. 7.& ſeq.

Gratias faciendi facultas, an ſit præſcriptibilis, conſ.3.num.6. 7

Gratias faciendi facultas non cenſetur conceſſa a Principe per cōceſſionem meri, et mixti Imperij, conſ.3.nume.6. verſic.vltra quod. ibid.

Gratia dicitur ſubreptitia, quando in ſupplicatione non exponuntur omnes qualitates, quæ veriſimiliter expreſſę Principem, vel a conceſſione gratiæ retraxiſſent, vel non ſic defacili conceſſiſſet, conſil.3.nu.10. 8

Gratia dicitur ſubreptitia, quando in ea non eſt expreſſum intereſſe partis, conſ.3.nu.11.verſ.Quæ quidem ſubreptio. ibid.

Gratia dicitur ſubreptitia, quando qualitas delicti non eſt expreſſa ſpecifice, & particulariter, non enim ſufficit generalis, & relatiua expreſſio, conſ.3.nu.12.& ſeqq. ibid.

Gratia dicitur ſubreptitia niſi fuerit expreſſum non ſolum delictum, & illius qualitas, ſed etiam niſi fuerit expreſſus modus, & cauſa delicti, conſil.3.nume.12.ad finem verſic. immo non ſufficit. ibid.

gratiam facere, gratia eſt: attamen poſtquam eſt facta de iuſtitia eſt vt ſuum ſortiatur effectum, conſ.21.nu.5. 73

gratia redditur ſubreptitia ob taciturnitatem temporis qualitatum aggrauantium delicta, vtputa in homicidio, ſi fuerit tacita qualitas premeditationis, conſ.47.nu.2. 177

gratia dicitur ſubreptitia, quando in ea non exprimuntur alia delicta per ſupplicantem commiſſa, conſi.47.nu.5. ibid.

gratia ſurreptitia nocet ſubripienti non autem tertio, conſil.47. num.8. 178

gratia redditur ſubreptitia etiam per ſubreptionem qualitatum, quæ non inducunt diuerſam ſpeciem delicti, conſ 47.nu.10.et nu.12.vbi tamen qualitates ſunt tales, quæ vel Principem retraxiſſent a gratia, vel ad eam concedendam difficiliorem reddidiſſent, conſ.77.nu.12. ibid.

gratia non redditur ſubreptitia ex taciturnitate qualitatum, quæ a iure, ſtylo, vel conſuetudine exprimi non ſolent, conſilio 47. nume.10. ibidem

gratiæ delinquentibus conceſſę ſunt exorbitantes a iure communi, & magni præiuditij, conſ.47.nu.13. ibid.

gratia ſubreptitia an valeat fiſco, aut parte non reclamante, conſil.47.nu.15. ibid.

gratia ſurreptitia, vel obreptitia eſt nulla, & inualida ipſo iure, conſil.47.nu.15.in fine. ibid.

Gubernator vrbis vigore conſtitutionis Pauli Tertij tenetur dare defenſiones, & copias iudiciorum captis, & carceratis, conſil.103.nu.6. 369

gubernator vrbis non poteſt prætendere ſtylum, ſeu conſuetudinē denegandi defenſiones, conſ.103.nu.9. ibid.

gubernator vrbis an ſolus, an vero aſſociatus, & cum quibus poſſit, & debeat viſitare carceratos, conſ.51.nu.8. & n.11. 189

gubernator vrbis an ſit ſuper intendens aliorum tribunalium, cōſil.51.nu.8.& ſeqq. ibidem

gubernator vrbis antiquitus nullā habebat cauſarum cognitionē neque tenebat particulare tribunal, conſ.51.nu.9. ibid.

H

Hereditatis expilatio, et furtum non dicitur committi in re ſua, conſ.84.nu.13.in fine. 295

Hæreticus eſt nedum ille, qui male ſentit in articulis fidei, ſed etiā ille qui habet peruerſum dogma, & gignit falſas opiniones, & ideo qui dicit fornicationem ſimplicem non eſſe peccatum hæreticus eſt, conſ.25.nu.5.60.& 66. 83.& 88

Hæreticus ſimoniæ, & ſimilia ſunt crimina excepta, conſi.25.nu. 7.in fine. 83

Homicidium in rixa ſequutum an puniatur pœna ordinaria, conſ.2.nu.4.& in addit.litera E. 5

Homicidium in dubio præſumitur ſemper factum ad defenſionē, conſil.6.num.30. 25

Homicidium vt dicatur factum ad defenſionem ſufficit probabiliter dubitare de offenſione, conſil.35.nu.22. 138

Homicidium dicitur factum ad neceſſariā defenſionē nō ſolū quādo ſubeſt periculum mortis, ſed ēt quando imminet periculum alicuius

alicuius in curiæ perſonalis, conſilio 35. nume. 23. ibid.
Homicidium etiam ad defenſionem punitur ſi fuit exceſſum in defenſione, conſil. 35. nu. 31. vbi declaratur quomodo hoc procedat, & nu. 32. & 33. 138. & ſeq.
Homicidium caſu ſequutum impunibile eſt, conſ. 1. nu. 8. 1
Homicidij pœna eſt mortis, conſ. 1. nu. 9. 1
Homicidium culpoſum pęna pecuniaria, vel auxilij punitur, conſil. 1. nume. 18. & ibi in addit. litera E. vbi de materia de qua etiam nu. 21. 2
Homicida vigore Bullæ Pontificis eſt perpetuo infamis, & inteſtabilis, etiam quod habuerit gratiam, conſ. 10. n. 13. et n. 58. vbi ampliatur etiam in crimine aſſaſſinij. 33. & 36.
Homicidij crimen poteſt ſtare ſine qualitate aſſaſſinij, conſil. 10. nu. 54. & 57. 36
Homicidio probato non dicitur probata qualitas aſſaſſinij, conſilio 10. nu. 54. & 57. ibid.
Homicidium quo animo fuerit commiſſum probatur coniecturis, conſ. 62. nu. 4. 234
Homicidium, quod fuerit factum non præcedente tractatu, & deliberatione plura ſigna, conſ. 55. nu. 18. 19. & 20. 202
Homicidium commiſſum in perſonam unius dum homicida volebat aliũ interficere pœna mortis punitur, conſ. 1. n. 14. ſed verius eſt, quod imò puniatur pęna extraordinaria, vt nu. 15. & 18. vbi de materia, & nu. 20. & ſeqq. & nu. 26. 2
Homicidium commiſſum a minore pœna exilij, vel pecuniaria punitur, cõſ. 1. n. 15. & in add. litera D. vbi de materia 2. et ſeq.
Homicidium vt puniatur pęna ordinaria requirit dolum, conſ. 5. nu. 18. 2
Homicidium ſequutum ex mandato dato ſuper aliquo illicito mandans tenetur de occiſo, & pœna mortis, conſ. 32. n. 1. & in addit. litera A. vbi de materia. 126. & ſeq.
Homicidium non dicitur committi per aſſaſſinium, niſi pręcedat promiſſio & cõuentio de tradendo certam pecuniam, ut rem, conſ. 10 nu. 1. & ſeqq. vbi nu. 3. ampliatur etiã, quod poſt homicidiũ fuerit aliqua pecunia exburſata, & nu. 27. 32. & 34
Homicidium, an & quando dicatur committi per aſſaſſinium, & generaliter de materia aſſaſſinij, conſ. 10. nu. 1. & ſeqq. & ibi in addit. 32. 36. & ſeq.
Homicidium fuiſſe commiſſum deliberate præſumitur ex inimicitia, conſ. 61. num. 2. intellige dummodo ſit capitalis alias ſecus, nu. 16. 232
Homicidium præſumitur animo deliberato cõmiſſum ex præcedentibus, & ſubſequentibus verbis, conſ. 61. nu. 4. ibidem
Homicidium præſumitur animo deliberato commiſſum ex deambulatione per locum vbi homicidiũ fuit cõmiſſum, conſ. 65. n. 5. declara procedere in homine malæ conditionis, & famæ, vel in deambulatione inſolita, aliter ſecus. n. 19. 232. & ſeq.
Homicidium maxime præſumitur commiſſum animo deliberato ratione loci in qua homicidium fuit commiſſum, conſilio 61. nume. 11. 232
Homicidium cõmiſſum in eo, qui ſibi vel ſuis ſtuprum inferre intendit ſine pœna dimittendus eſt, conſ. 66. nu. 3. & num. 6. vbi quod ſi occidit non in actu ſtupri, ſed propter periculum futuri ſtupri. 246
Homicidij pœna licet imponatur minori viginti, maiori tamen quatuordecim vigore motus proprij Pij Quinti, recipit tamen ille motus proprius tres declarationes; Prima ſcilicet, vt loquatur in bannitis, & in contumaciam condemnatis, non in alijs: Secunda, vt non per hoc ſint ligatæ manus Iudicis, quin poſſit pęnam mitigare: Tertio vt non extendatur ad participes, & conſentientes, conſ. 66. nu. 9. & 10. 247
Homicidij præſumptio excluditur propter amicitiam inter inquiſitum, & occiſum, conſ. 62. nu. 6. in fine. 234
Homicidium non dicitur proditiue commiſſum, quando eſt factũ ab inimico quamuis per inſidias, conſ. 76. nu. 7. verſ. Nec refert, & ſeqq. & nu. 15. 273. & ſeq.
Homicidium in rixa ſequutum non punitur pęna ordinaria, conſi. 100. nu. 28. 357
Homicidium præſumitur factum in uim præcedẽtis colloquij, ſeu tractatus facti de aliquem occidendo, etiam quod teſtis nõ deponant de concluſione colloquij, conſ. 102. in addit. litera C. in fine verſ. bene tamen verum eſt. 368
Homicida poteſt impune occidi incontinenti, & infragranti, conſil. 55. nu. 77. & ſeqq. 204
Homicida tenetur hæredib. occiſi ad dãna, et intereſſe, nec non ad ſubſtentationem illorum quos occiſus viuens ſubſtinebat, et alebat, ac etiam quod operas, & lucrum quas occiſus ſi vixiſſet erat facturus, conſ. 3. nu. 8. 8
Homicidium eſt delictum in quo requiritur pax, & conſenſus partis in gratia, conſ. 3. nu. 8. in fine. ibid.
Homicidij pœna tenetur author rixæ, etiam quod ipſe homicidiũ non commiſerit, conſ. 2. nu. 3. in fine. 7
Homicidij pęna ordinaria excuſatur prouocatus, qui prouocãtẽ in rixa occidit, cõſ. 2. nu. 4. et nu. 13. et ſeqq. & nu. 19. 5. & ſeq.
Homicidium factum a fratre ad neceſſariam defenſionem ſui fratris impunibile eſt, conſ. 2. nu. 6. 5
Homicidium licitum eſt non ſolum ad ſui neceſſariam defenſionẽ ſed etiam coniunctorum amicorum, & aliorum, conſil. 2. nu. 6. & nu. 18. & in addit. litera D. 5. & ſeq.
Homicidium dicitur fieri incontinenti non ſolum in eadem rixa, ſed etiam paulo poſt imò etiam poſt triginta dies, & in diuerſo loco durante tamen eodem iracundię calore, conſi. 2. num. 8. & nu. 16. 5. & ſeq.
Homicidium vt puniatur pœna mortis requirit dolum, conſil. 2. nume. 19. 6
Homicidio occaſionẽ præbens tenetur pęna legis Corneliæ de ſicarijs, conſ. 8. nu. 3. 28
Honorarius titulus etiam ſine iuriſditione, & adminiſtratione dicitur dignitas, conſ. 95. nu. 11. 339
Honeſtatis & bonitatis qualitas eſt inſita a natura, & ideo præſumenda, conſ. 24. nu. 14. 81
Huiuſmodi dictio eſt relatiua ad præcedẽtia, conſ. 9. n. 21. 30
Huiuſmodi dictio habet relationem ad ea quæ ſint expreſſa, conſil. 65. nu. 94. 242

I

IActare ſuum nemo præſumitur, conſ. 75. nu. 84. vbi tamen quod hæc regula non procedit in mutuo gratuito. 270
Idem iuris eſt de crimine, & de eo quod tendit ad crimen, conſil. 85. nu. 175. 311
Identitas rei non præſumitur, ſed pluralitas ad effectum excludendi delictum, conſ. 70. nu. 46. 256
Igitur dictio eſt continuatiua eiuſdem ſermonis, & infert a præcedentibus ad ſequentia, conſ. 9. nu. 20. 30
Ignorantia iuris dubij excuſat in delictis, cõſ. 30. n. 220. 118
Ignorantia probatur iuramento, conſ. 70. nu. 48. 256
ignorans, non acceptat nec ratificat, conſ. 71. nu. 49. ibid.
ignorantia præſumitur, conſ. 40. nu. 46. 154
ignorantia præſumitur ex abſentia, conſ. 37. nu. 17. verſ. præſertim cum etiam, 146
ignorans non dicitur conſentire, conſ. 46. nu. 21. 176
ignorans delictum non poteſt dici illius fautor nec defenſor. conſ. 60. nu. 126. 228
ignorantia excludit dolum, & delictum, conſ. 60. nu. 126. ibid.
ignorantia in facto proprio non cadit, conſ. 18. nu. 3. 63
ignorans ſemper infra tempus ad dicendum de nullitate, cõſ. 85. nume. 149. 308
ignorantia præſumitur in abſentibus, conſ. 85. d. nu. 149. ibid.
ignorantia delicti in dubio præſumitur in receptante delinquentem, & iuramento receptantis probatur, conſ. 56. nu. 16. 208
ignorans iuris milites excuſat, conſ. 94. nu. 13. 337
ignorantia in milite eſt excuſabilis, conſ. 95. nu. 20. 340
ignorantia non dicitur remittere dolũ tacẽdo, conſ. 96. n. 33. 344
ignorantia præſumitur ex abſentia, conſ. 101. nu. 39. 361
ignorantia in dubio præſumitur, conſ. 47. poſt nu. 15. 178
ignorans non dicitur conſentire nec renunciare, conſ. 47. poſt nume. 15. 178
ignorãs nec cõtẽderre nec cõtrauenire dicitur, c. 89. n. 5. in fi. 327
Illicita & prohibita ſemper prauum animum demonſtrant, conſ. 30. nu. 30. 100
Illius eſt deſtruere cuius eſt condere, conſ. 85. nu. 88. 304
Illuſtres perſonæ, & decrepiti non poſſunt torqueri, cõſ. 86. nu. 50. in fine. 318

illuſtres perſonæ poſſunt reſpondere per procura tores in cauſis criminalibus, conſ.85.nu.4. Limita procedere in cauſis iniuriarum dumtaxat d.conſ.nu.159. 299.& 309
illuſtres qui dicantur conſ.85.nu.155.& ſeqq. 309
illuſtris vt quis de iure dici valeat duo copulatiuè requiruntur, nempè dignitas & adminiſtratio, conſ.85.nu.157. 309
illuſtres qui ſint conſ.85.nu.158. ibid.
Immunitate eccleſiaſtica regulariter gaudere debent confugientes ad eccleſiā ex qua extrahi nō poſſunt, cōſ.76.n.3. 273
immunitas eccleſiaſtica habet locum etiam in committentibus delicta grauiſſima & atrociſſima, conſ.76.n.9. verſ. cum quatenus, & nu.16. 274
immunitas eccleſiaſtica an debeat ſuffragari committenti homicidium præcedente tractatu & animo deliberato, conſ.76.nu.10.& nu.17.& ſeqq. 274
immunitas eccleſiaſtica non ſuffragatur delinquētibus prope eccleſias, & quomodo intelligatur illud prope, conſ.76.n.11.& num.20. ibidem
immunitas eccleſiaſtica ſecundum aliquos indeſuetudinem abijt, conſ.76.num.12. ibidem
Impatientia tormenti facit variare reum, conſ.55.n.13. 200
Impedito comparere ſuccurrendum eſt, etiam ſi procuratorem non miſerit ad allegandum impedimentum, nec impediti, & carcerati non comparentes contumaces reddi poſſunt, conſ.17.nu.12.& in addit.lit.F.vbi de materia. 60.& 62
impedimentum ad hoc vt excuſet non ſolum debet eſſe neceſſarium, & tale quod remouere non potuerit, ſed etiam debet probari, quod per impedimentum fuerit, adhibita omnis diligentia de illud remouendo, conſ.17.nu.20. 61
impedimentum non excuſat niſi de eo fiat proteſtatio in actis, cōſ.17.num.29. Vbi etiam quod debet peti terminus ad probandum illud. 62
impedimentum non ſufficit allegare ſed oportet probare, conſ 75.num.21. 265
impediens teſtis examen facit, vt teſtis impeditus habeatur pro corrupto, conſ.43.nu.1.in fi. 164
impedimentum præſumitur præſtitum ab eo cuius intererat illud præſtare, conſ.26.nu.8. 91
impediens miniſtros & exequutores iuſtitiæ in eorū exequutione incurrit crimen læſę maieſtatis, conſ.26.nu.26. nu.19. 92
Imperfecta plura non coniunguntur quando vnumquodq; de per ſe non eſt concludenter probatum, conſ.70.nu.47. 256
imperfectæ probationes etiam diuerſi generis coniunguntur ſi tēdunt ad eundum rei finem conſ.70. nu.67.etiam in cauſa materiali, nu.68. 257
imperfectum & nullum æquiparātur in iure, conſ.60.n.68. 224
Imperatoris ſubditus offendendo Papam dicitur omnino in illū cōmittere crimen læſæ maieſtatis conſ.48.n.20.verſ. idcirco ſubditus, & n.38.& p totū cōſiliū in diſcurſu. 180. & ſeq.
imperatoris ſubditus dicitur originaliter ſubditus Papæ, conſil.48.nu.33.& per totum conſilium in diſcurſu. 181
imperator dicitur Dominus totius orbis conſ.44.nu.6. 336
Imperium merum & mixtum præſcribitur ſpatio decem annorum, conſ.3.nu.6.Vbi declaratur hæc concluſio. 7.& ſeq.
Impetrans gratiam per obreptionem pœna falſi punitur, conſil.3.nu.3. 7
Impuberis teſtimonium regulariter in criminalibus non admittitur, conſ.29.nu.1. 96
impuberis teſtimonium non admittitur quando proceditur ad inſtantiam accuſatoris, ſecus ſi per inquiſitionem & ex officio, conſ 29.nu.6. 99
Impugnans actum debet reſtituere omne illud quod ex illo actu acquiſiuit, conſ.5.nu.71. 20
Impunitatem iudex promittens reo, ſi delictum fatebitur, non tenetur illam ſeruare conſ.53.nu.27.& num.34.in fine, & in addit.lit.L.vbi de materia. 192.193.& ſeq.
impunitate an gaudeat mandans occidi bannitum ſicut ipſe occidens, conſ 4 in addit.lit.Q. 13
In cauſis gabellarum proceditur de plano cogendo & exigendo non citando & procedendo, conſ 85.nu.162. 310
in antiquis præſumitur interueniſſe omnes ſolennitates de iure requiſitas, conſ.85.nu.119. 306
in notorijs ordo iuris non eſt neceſſarius, conſ.85.nu.120. ibid.
in dubio ſemper reus eſt abſoluendus conſ. 30.nu. 147. & 187. 111.& 115.
in dubio opinio æquior & benignior ſequēda eſt, cōſ.30.n.158. 112
in dubio delictum præſumitur & ſemper actus interpretatur per non delictum, conſ.39. nu.194. 115
in dubio reus abſoluendus eſt etiam quod probationes fiſci ex aliquo excedāt ſuas pbationes, cōſ.35.n.9.& n.38. 137.& 139
Incendio an & quando conductor teneatur etiam eueniēte propter culpā famuli, & alia ad materiā, cōſ.63.n.1.& ſeqq. 235
Incertitudo principalis delinquentis infert in acceſſorio impotentiam procedendi, conſ.37.nu.18.& 19.Vbi declaratur quando debeat conſtare de principali delinquente. 146
incertitudo irritā reddit q̄libet diſpoſitionē, cōſ.85.n.161. 309
incertitudo mandatarij tollit potentiam procedendi contra mandantem, conſ.24.nu.11. 81
Incluſio vnius non eſt excluſio alterius quando illud alterum alia ratione poteſt includi, conſ.60.nu.42.
Incontinenti dicitur fieri homicidium nō ſolum in eadem rixa, ſed etiam paulo poſt, imò etiam poſt triginta dies, & in diuerſo loco, durante tamen eadem iracundiæ calore, conſ.2.nu.8.& nu.16. 5
incontinenti quando dicatur ſequutum homicidium adhoc vt præſumatur mandatum ex ſecreta alloquutione, conſ.102.nu.26.& ſeqq.& nu.44. 364.& ſeq.
Inculpatio ſocij criminis quæ in aliquo parte reperitur falſa in totum præſumitur falſa, conſ.19.nu.8. 66
inculpatio ſocij criminis facta in tortura nullum facit inditium niſi fuerit ratificata, conſ 20 nu.4. 72
inculpatio aſſerti mandatarij & ſocij criminis non facit inditium contra perſonam honeſtæ vitæ conditionis & famæ, conſ.20.num.6. ibidem
Indefinita oratio æquipollet vniuerſali in materia ſtatutaria fauorabili & præſertim concernēte perſonas, cōſ 95.n.4. 338
Indignum eſt vt quis alterius pœnam immeritò ſufferat, conſ.85.num.65. 302
Inditia ſola ad inquirendum ſufficiunt etiam ſine alijs probationibus ſed quæ & qualia debeant eſſe talia inditia, conſ.5.nu.78.& ſeqq.& in addit.lit.E.& num.90.& ſeqq.& num.98.& ſeqq. 20.23.21.& ſeq.
inditia ad torquendum in delictis occultis & difficilis probationis leuiora ſufficiunt conſ.5.nu.100. 22
inditia duo leuia faciunt vnum inditium graue ſufficiens ad torturam, conſ.5.nu.103. ibidem
inditium oritur indubitatum contra corrixantem quando rixa finita aduerſarius alter reperitur vulneratus, conſ. 31. nu.10. verſ.& vbi inter duos. 125
inditium ad torturam eſt minus quam ſemiplena probatio, conſil.25.num.16. 84
inditia indubitata ſufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, conſ.24.nu.41. 86
inditiū remotum probari debet per duos teſtes, conſ.34.n.3. 134
inditia ad torturam debent eſſe legitima & a iure approbata, conſ.34.num 7. ibidem
inditia & argumenta remota probāda ſunt per duos teſtes etiam in crimine hæreſis, conſ.10 nu.9.& nu. 30. & nu.45.& nu.49.& in addit.lit.G. 35.& 37
inditia plura dubitata faciunt reguraliter unum inditium indubitatum ſufficiens ad condemnandum. Declara duobus modis conſ.10.vt in addit.lit.F.per totum. 37
inditia plura leuia faciunt vnū graue inditiū, conſ.56.n.3. 207
inditia etiam remota & leuia ac etiam adminicula debent concludenter probari per duos teſtes, conſ.56.nu.4. ibidem
inditia imperfecta & in genere ſuo non bene probata non coniunguntur ad effectum torturæ niſi ſint propinqua & inhærentia delicto, & niſi etiam tendant ad eundem rei finem, conſ.56.num.7. 207.& ſeq.
inditium illud dicitur indubitatum, quod taliter arctat mentem iudicis vt omnino credat delictum, nec poſſit in contrarium inclinare conſ.78.nu.27. 278
inditia indubitata non ſufficiunt ad condemnandum in pœnam ordinariam conſ.78.nu.27.verſ.vnde cum ibidem

indi-

INDEX.

inditium delicti ſumi non poteſt ex actu, qui poteſt eſſe, & non eſſe delictum, conſ. 37. nu. 20. 146
Inditia non debent eſſe dubia, vel æquiuoca, ſed certa, probabilia, veriſimilia, & concludentia, conſ. 37. n. 20. in fine. ibid.
Inditium culpæ, vel innocentiæ maxime ſumitur a veriſimilitudine, conſil. 37. nu. 21. in fine. ibidem
inditia remota ſunt probanda per duos teſtes nulla laborante ſuſpicione, vel macula, conſ. 37. nu. 22. in fine. ibid.
inditia debent eſſe legitima etiam in delictis occultis, & difficilis probationis, conſil. 37. nu. 25. 147
inditia delicti tolluntur per contraria inditia, conſ. 40. nu. 71. ad finem. 157
inditium remotum duobus teſtibus probandum eſt, conſ. 60. nu. 30. in fine. 221
inditium remotum purgatur per unicam torturam, conſil. 60. nume. 42. 222
inditiorum copia danda eſt integra non autem diminuta, cõſ. 84. nu. 3. & ſeqq. 294
inditiorum copiæ non poſſunt denegari a Principe de ſua ordinariæ facultate, conſ. 84. nu. 12. 295
inditijs & præſumptionibus quamuis violentis nemo poteſt in pœnam delicti ordinariam condemnari, conſil. 82. nu. 1. contra in addit. litera A. 290. & 292
inditia indubitata, & præſumptiones non ſufficiunt ad condemnandum in pœnam corporalem, conſ. 82. nu. 3. præſertim vbi ordinaria pœna delicti non eſt mortis. nu. 4. 291
inditium ad torturam facit, vt corporalis rei præſentatio requiratur, conſ. 85. nu. 84. & ſeqq. 304
inditium ad torturam oritur ex variatione rei, conſil. 23. numero 18. 79
inditium ad torturam oritur ex fama iunctis adminiculis, conſil. 24. nu. 13. 81
inditia ſuperuenientia poſt torturam debent eſſe diuerſa a primis & vrgentiora alias tortura non poteſt repeti, conſ. 15. nu. 12. ante fin. & in addit. litera N. vbi de materia. 67. & 70
inditium veneni excluditur ſi is qui de veneno inculpatur vocauit medicum, vt infirmum viſitet, conſ. 19. nu. 25. 68
inditium ad torturam oritur ex ſola contumacia, & banno, conſil. 22. numero 1. & in addit. litera A. vbi remiſſiue de materia. fol. 75. & 77
inditium ad torturam oritur ex ſola contumacia, & banno dũmodo contumax, & bannitus ſit alias malæ famæ, ſecus ſi bonæ famæ, conſ. 22. nu. 2. 75
inditium ad torturam non oritur ex ſola contumacia, & banno, quando a Principe eſt remiſſa contumacia. conſ. 22. n. 3. ibid.
inditium ad torturam ex contumacia, & banno contra eum qui fuit abſens ex aliqua probabili cauſa, conſ. 22. nu. 4. ibid.
inditium ad torturam, an & quando oriatur ex minis, conſil. 22. in addit. litera B. 78
inditium ad torturam non oritur contra eum, qui non ſit ſolitus minas exequi, vel alias malæ famæ, conſilio 22. numero 9. fol. 75. & ſeq.
inditium vt ex minis ad torturam oriatur, maxime attendenda eſt qualitas ipſius minantis, conſil. 22. nu. 9. ibid.
inditium ad torturam non oritur ex lubrico linguæ per iracundiã ſeu per calorem incontinenti poſt receptam offenſam, conſilio 22. nu. 7. & 11. 76
inditium ad torturam non oritur ex minis, quando delictum ſequutum eſt diuerſi generis a minis prolatis, conſilio 22. numero 12. ibid.
inditium non oritur ex minis dubijs, & æquiuocis, conſilio 22. nume. 13. ibid.
inditium ad torturam non oritur ex minis, quando percuſſores, et delinquentes ſunt certi, & quando percuſſus habet plures inimicos, conſil. 22. nu. 14. ibid.
inditium ad torturam ad hoc ut oriatur ex dicto unius teſtis, debet talis teſtis non ſolum deponere immediatè de delicto, ſed etiam debet carere omni macula, conſ. 39. nu. 4. 149
inditium non oritur ex conſuetudine delinquendi niſi conſuetudo ſit in eodem genere delicti de quo quis inquiritur, conſilio 88. nume. 8. 326
inditia etiam indubitata, & probationes purgantur per torturam quia tortus perſiſtens, puram veritatem dixiſſe præſumitur, conſil. 25. nume. 24. 38. 42. & 45. intellige quo ad pœnam ordinariam. nume. 50. & 69. 84. 85. 86. 87. & ſeq.
inditia, & præſumptiones ſufficiunt in delictis occultis, et difficilis probationis, conſ. 12. nu. 14. 43
inditium oritur ex veriſimilitudine, conſil. 16. nu. 9. 56
inditium ad torturam, an & quando ex mala fama in gẽnere, cõſil. 16. nume. 10. ibid.
inditium ad torturam oritur ex fama ſola in delictis occultis, & difficilis probationis iunctis adminiculis ſufficit ad condemnandum, conſil. 34. nu. 15. 135
inditium ad torturam oritur ex variationibus, & mendatijs, & non ſubſtantialibus, quando variationes, & mendatia plura ſunt, conſil. 34. nu. 16. ibid.
inditium ad torturam oritur ex dicto ſocij criminis concurrentibus adminiculis, conſil. 10. nu. 7. 32
inditium vnum indubitatum ad condemnandum ſufficiens oritur ex pluribus inditijs dubitatis, declara duobus modis, conſ. 10. in addit. litera F. per totum. 37
inditia purgantur per torturam, conſilio 10. nume. 18. 39. & 47. fol. 33. & 35
inditium ad torturam in crimine aſſaſſinij non oritur ex dicto mãdatarij alia non concurrente præſumptione, conſ. 10 nu 31. & n. 46. & n. 55. quæ quidem præſumptio debet eſſe proxima, et tangens delictum, non autem remota nu. 32. & 33. vbi huius concluſionis plures redduntur rationes. 34. 35. & ſeq.
inditium non oritur ex dicto mandatarij contra hominem bonæ famæ, conſ. 10. nu. 35. 35
inditium non oritur ex dicto ſocij criminis varij, & periurij, conſ. 12. nu. 8. 10. 35. & 43. ibid.
inditium non oritur ex depoſitione vnius teſtis decuſſi niſi ſit omni exceptione maior, conſ. 10. nu. 46. ibidem
inditium non oritur ex dicto ſocij criminis, etiam in criminibus exceptis, niſi alia concurrant, conſilio 10. numero 46. in fine. ibid.
inditium innocentiæ oritur ex ſpontanea comparitione, conſi. 10. nume. 52. 36
inditium ad torturam oritur ex comparitione literarum niſi alia concurrant, conſ. 20. nu. 14. 254
inditia plura imperfecta non coniunguntur, quando vnum quodque de per ſe non eſt concludenter probatum, conſil. 70. numero 47. 256
inditia, & præſumptiones ſufficiunt, vel ad torturam inferendã, vel ad condemnandum in pœnam extraordinariam, præſertim in delictis occultis, & difficilis probationis, non autem ad cõdemnandum in pœnam ordinariam, conſil. 61. nume. 21. per totum. 233
inditia plura imperfecta coniunguntur ad torturam inferendam per regulam, ſi non poſſunt ſingula multa collecta iuuant, conſil. 56. nume. 1. & nume. 2. contra nume. 6. Declara, vt numero 7. 206. & ſeq.
inditium non oritur ex inimicitia niſi probetur, quod fuerit euidens, & manifeſta, aut niſi appareat de cauſa inimicitiæ, conſil. 56. nu. 8. 208
inditia delicti ceſſant ceſſante cauſa delicti, conſ. 56. nu. 13. ibid.
inditiũ non oritur ex verbis dubijs, & obſcuris, cõſ. 56 n. 14. 208
inditia nõ ſufficiunt ad condemnandũ niſi ſint indubitata, ſecus ſi ſint tantũmodo approbabilia, & apparẽtia, cõſ. 78. n. 26. 278
inditium non oritur contra hominẽ bonæ famæ, ex eo quod apud ipſum reperta fuerit res furtiua, conſ. 60. nu. 17. & n 43. 220
inditium non oritur contra hominem bonæ famæ, ex eo quod inſtrumenta apta ad fabricandum falſam monetam reperta ſint penes ipſum, conſ. 60. nu. 17. 220. & 222
inditium, an & quale oriatur ex dicto ſocij criminis, conſ. 60 nu. 39. & ſeqq. 230
inditium ad torturam oritur ex depoſitione vnius teſtis de viſu dummodo ipſe teſtis ſit omni exceptione maior, conſil. 60. nume. 41. ibid.
inditium, an & quale oriatur ex depoſitione mandatarij contra mandantem, conſ. 55. nu 4. & ſeqq. 199
inditium non oritur ex minis niſi minæ correſpondeant offenſæ ſubſequutæ, conſ. 55. nu. 25. 208

Inditia & præſumptiones ſufficiant in probatione vindictæ trãſuerſalis, & criminis læſæ maieſtatis, conſ. 55. num. 55. et 73. fol. 203. et ſeq.
Inditium ad torturam oritur ex ſola contumacia abſque aliis inditiis etiam in ſponte comparente, conſ. 85. nume. 89. et numero 90. 304
Inditia perſpicua dicuntur illa, quæ non ſunt leuia, friuola aut iniuſta Iudicis arbitrio remiſſa, conſ. 56. nu. 26. 343
Inditia legitima non requiruntur, quando proceditur ſola facti veritate inſpecta, conſ. 99. n. 17. declara vt nu. 70. 351. & 355
Inditium oritur indubitatum contra rixantem, quando ſedata rixa corrixans vulneratus, ſeu mortuus reperitur, conſ. 100. nu. 12. & nu. 9. vbi tamen quod ex hoc inditio non poteſt imponi pœna mortis, ſed tantummodo, aut pecuniaria, aut leuis corporalis, aut infligi tortura, de quo etiam d. nume. 12. & numero. 27. 357
Inditia indubitata non ſufficiunt ad condemnandum in pœnam ordinariam, conſ. 100. nu. 10. 356
Inditium oritur indubitatum contra illum qui niſus fuit admenari contra aliquem ſi is contra quem fuit admenatum reperiatur vulneratus, conſ. 100. nu. 13. 357
Inditia remota non probantur per vnicum teſtem, conſi. 102. nume. 41. 365
Inditia etiam in delictis occultis, & difficilis probationis debent eſſe certa, & legitima, conſ. 29. nu. 21. 282
Inditiorum copię tradendę ſunt antequam reus torqueatur, item antequam condemnetur, & etiam quod ſit confeſſus, & conuictus, conſi. 84. nu. 2. 294
Inditiorum copiæ dantur ſine nominibus complicum propter timorem ne dicti complices certiorati fugiant, conſil. 84. nu. 4. vbi hoc declaratur. ibid.
Inditiorum copiæ dandę ſunt à Iudice etiã habente liberum, & abſolutum arbitrium, conſil. 84. nu. 12. 295
Inditia innocentiæ tollunt indicia culpæ, conſ. 19 nu. 28. 68
Inditium remotum probari debet per teſtes omni exceptione maiores, conſ. 22. nu. 7. 75
Inditium remotũ probari debet per duos teſtes, cõſ. 22. n. 24. 77
Inditia ad torturam debent inferre, et concludere delictum, conſ. 20 nu. 29. ibidem
Inditium oritur contra reum inquiſitum de delicto de quo nemo alius inculpatur, conſ. 38. nu. 3. in fine. 148
Inditium an oriatur, & quale ex teſtibus examinatis ſine partis citatione, conſ. 5. nu. 81. & nu. 91. & 101. & ſeqq. & in addi. litera F. 21 22 & ſeq.
Inditium, an & quale oriatur ex querela partis, conſ. 5. nu. 82. n. 92. & nu. 103. 21. & ſeq.
Inditium, an & quale oriatur ex fuga cum adminiculis ſequuta poſt formatam inquiſitionem, conſ. 5. n. 83. & ibi in addit. litera H. & nu. 104. 21. 22. & ſeq.
Inditium ad torturam licet non oriatur ex dicto ſodomitati, tamẽ quando tale dictum eſt adminiculatum aliis adminiculis facit inditium ad torturam, conſil. 25. nume. 15. & ſeqq. & in additionibus litera I. vbi de materia. 84. & 89
Inditia non purgantur per torturam, quando tortura non fuit data ſuper delicto principali ſtante proteſtatione. conſil. 25. num. 19. & 51. Fallit niſi proteſtatio fuerit facto contraria. nu. 28. & nu. 38. 84. 85. & 87
Inducta in odium non poſſunt retorqueri in fauorem, conſi. 85. nu. 58. 87. 302. & 304
Induſtria perſonæ cenſetur electa a Principe, quando cauſa delegata eſt magna, & ardua, & alias vt conſ. 83. nu. 8. 299.
Infamatus amplius infamare non poteſt, conſ. 30. n. 135. 110
Infamis eſt qui eſt bannitus in contumaciam, conſ. 39. nu. 6. 150
Infamia hominis probatur per teſtes ſingulares, conſil. 25. numero 6. 83
Inferior nequit tollere legem ſuperioris, conſ. 85. nu. 88. 304
Ingrediens domũ vt ſtuprum committat non tenetur de furto ſequuto propter apertas ianuas ſic relictas a ſtupratore, conſil. 32 in addit. litera A. in 6. concluſione in fine. 127
Ingrediens ſub nomine curiæ domum mulieris, vt illam carnaliter cognoſceret an puniatur pœna mortis, conſil. 74. num. 1. & omnibus ſeqq. 262
Inhibitioni vbi iudice inhibitus defert cenſetur abdicaſſe a ſe omnem iuriſdictionem, conſ. 17. nu. 7. 60
Inhibitionis reuocatio fieri non debet parte non citata, conſil. 17. nume. 8. declara duobus modis, vt nume. 27. 61. & ſeq.
Inhibitio iniuſta timenda non eſt, conſilio 17. numero 24. ad finem, & in addition. litera H. vbi de materia. 61. & 63
Inhibitione reuocata Iudex inhibitus procedere poteſt etiam, quod eidem inhibitioni, ſeu appellationi detulerit, conſil. 17. nume. 25. 61
Inhibitionis reuocatio probatur per literas iudicis reuocantis eã, conſ. 17. nu. 26. ibidem
Inhoneſtas mulieris probanda eſt plene non autem præſumptiuè, conſil. 33. nume. 6. & nume. 7. & 14. in fine contra quod ſufficiat præſumptiua probatio ad excuſationem rapientis. nu. 32. 51. & ſeq. vbi amplius quod inhoneſtas probatur per teſtes ſingulares, & num. 53. vbi etiam quod probatur teſtibus deponentibus de eorum credulitate, & nu. 14. vbi quod probatur teſtibus deponentibus de auditu. 129. 130. & ſeq.
Inhoneſtas mulieris ad hoc, vt quis excuſetur a raptu probanda eſt per reum, & non per fiſcum eſt probanda honeſtas, cõſ. 33. n. 9. contra nu. 50. diſtingue, vt in addit. litera C. vbi referuntur Doctores contrarium tenentes. 129. 131. & ſeq.
Inhoneſtas mulieris ad hoc, vt quis excuſetur a pœna raptus probanda eſt tempore raptus, non autem antea, conſ. 33. nu. 12. & ſeqq. declara vt in addit. litera F. 129. & 132
Inhoneſtas matris arguit inhoneſtatem filiæ, conſ. 33. n. 38. 130
Inhoneſtas mulieris, & eius meretricia vita, quando & ex quib. actibus probetur in addit. litera R. 133
Inhoneſtas mulieris valde præſumitur ex inhoneſtate parẽtum, conſil. 24. nu. 15. in fine. 81
Inhoneſta vita probatur per teſtes, & participes criminis, conſil. 24. nu. 16. ibidem
Inhoneſtas mulieris iudicatur ex habitu, inceſſu, cõuerſatione, et loco, conſ. 33. nu. 14. 129
Inimicitia capitalis oritur ex iniuriis, & minis, conſilio 34. nu. 9. 134
Inimicitia capitalis facit inditium ad torturam, quando nemo alias imputatur de delicto, conſil. 34. nu. 9. in fine. ibid.
Inimicitiæ exceptio contra teſtem debet per apponentem in ſpecie probari, conſil. 36. nu. 13. 134
Inimicitia facit præſumere homicidium fuiſſe deliberate commiſſum, conſil. 61. nu. 2. intellige dummodo ſit capitalis, aliàs ſecus. nu. 16. 232
Inimicitia non præſumptiuè, ſed plene, & concludenter probanda eſt, conſ. 61. nu. 15. ibid.
Inimicitia non facit inditium niſi probetur, quod fuerit euidens, & manifeſta, aut niſi appareat de cauſa inimicitiæ, conſ. 56. num 8. 208
Inimicitia an probetur ex cautione de non offendendo, conſil. 30. in addit. litera G. 120
Inimicitia putatiua, & non vera, an & quando faciat inditium ad torturam, conſ. 56. nu. 9. 208
Inimicus quis non præſumitur, conſ. 56. nu. 15. ibid.
Inimicus ſemper præſumitur habere malum animum contra ſuũ inimicum, conſ. 30. nu. 32. & 92. 101. & 105
Inimicus teſtis non admittitur in crimine ſimoniæ, conſil. 75. nume. 81. 270
Inimicus meus dicitur, qui conuerſatur cũ inimico meo, conſ. 61. nu. 2. intellige dummodo fuerit conuerſatio directa & continuata, aliter ſecus nu. 14. verſ. quod enim attinet. 232
Inimicus conſanguinei mei dicitur meus inimicus, conſ. 74. nu. 5. vbi etiam vſque ad quem gradum iſto caſu conſideratur conſanguinitas. 281
Inimici repelluntur a teſtificando etiam in caſibus in quibus difficilis eſt probatio, ac etiam in crimine læſæ maieſtatis. hæreſis, ſimoniæ, & aliis exceptis criminib. conſil. 79. n. 6. ibidem
Inimicus ſemper præſumitur mala cogitare de ſuo inimico, cõſ 7. nu. 9. ad finem. 92
Inimicitia, an & quæ oriatur ex eo quod aliquis adiuuat aduerſariũ meum in lite quam habet contra me, conſ. 56. nu. 12. ibid.
Inimicitia an ſit capitalis, vel non, attenditur loci conſuetudo, conſ. 56. nu. 11. in fine. ibid.

Inimi-

nimicitiarum pluralitate data potius quis ſemper præſumitur ex cauſa grauioris inimicitiæ, conſ.62.nu.5.in fine. 234

Inimicitia & cauſa delicti ceſſante ceſſat omnis præſumptio delicti, conſ.62.nu.6.ad finem. ibidem

Inimicitia non repellit teſtem ſequuta reconciliatione non de recenti. conſ.62.nu.5.& in addit.litera C. 152.& 158

Inimicitia repellit teſtem etiam in crimine læſæ maieſtatis, & etiam in caſu in quo veritas aliter haberi non poteſt, conſ.60.num.13. 220

Inimicitia ſola non eſt ſufficiens inditium ad torturam, conſ. 55. num. 8. quod an verum ſit vide ad nu.43. verſ. hanc autem. 200.& 202

Inimicitia non facit inditium quando conſtat de percuſſore, conſ. 55.num.22. 200

Inimicitia non facit inditium niſi ſit præciſa, & correſpectiua ad vindictam ſubſequutam, conſ.55.nu.24. 201

Inimicitia oritur ex qualibet perſonali offenſa, cõſ.55.n.43. 202

Inimicitia ſola iuncto quolibet leui adminiculo facit inditium ad torturam, conſ.99.nu.15. 351

Inimicitia oritur ex riualitate, conſ. 102. num. 4. & num. 16. 363.& ſeq.

Inimicitiæ cauſa exiſtente ibi præſumitur eſſe inimicitia, conſ. 102.num.4. 163

Inimicitia oritur etiam ex falſa cauſa dummodo quis eam cauſam veram credat, conſ.102.num.4. ibid.

Inimicitia an ſit capitalis vel ne remittitur arbitrio iudicis, conſ. 102.num.14. 364

Inimicitia vt operatur non ſufficit probatio in genere, ſed erit probanda in tempore qualitas & cauſa ipſius inimicitiæ, conſil. 104.num.17. ibidem

Inimicitiæ quando ſunt plures, illa attenditur & facit inditium quæ grauior eſt, conſ.102.num.18.vel quæ magis adminiculata reperitur, nu.19. ibid.

Iniquum eſt alterius odio alium prægrauari, conſil. 65. numero 98. 242

Innocens non poteſt condemnari ſcandali ratione, conſ.30.in addit.litera A.verſ.& anècontra. 119

Innocentia & defenſio rei probatur per vnicum teſtem & per ſemiplenam probationem, conſ.79.nu.25. 282

Innocentia & defenſio rei dicitur concludenter probata per dubiam probationem, conſ.79.nu.27. ibid.

Iniuria facta vni de agnatione omnibus alijs de eadem agnatione facta cenſetur, conſ.2.nu.17. 6

Iniuria facta vni de familia vel domo cenſetur facta Domino domus, conſ.31.nu.6.verſ 2. reſpondetur. 125

iniuria infertur aut verbis aut re, aut ſcripta, conſil. 30. num.1. 98.& ſeq.

Iniuria illata per ſcripturam & per libellum famoſum grauiſſima eſt, conſ.30 nu.1.& ſeqq. ibid.

Iniuria quæ re aut verbis infertur priuatum crimen eſt, conſ.30.num.1. ibidem

Iniuria ad libellum famoſum illata publici iudicij eſt, conſ. 30. num.1. ibidem

Iniuriarum actione tenetur etiam quod quis verum dixerit quando adeſt animus iniuriandi, conſ.30.num.8.& num.125. ſecus ſi ex aliqua cauſa fuerit dictum conuitium, nu.39.& ſeq. & malus non præſumitur animus quando ceſſat cauſa inferendi iniuriam, nec erat neceſſe dicere conuitium in iniuria contentum, nu.93.& nu.105.& nu.31.Contra quod veritas cõuitii conuitiantem excuſet, præſertim quando conuitium expedit reipublicæ ſciri, num.47.48.& 49.& nu. 54.& 104. & num.111.vbi de iniuria iudicialiter dicta, & nume. 154. & 156. Vbi expreſsè etiam quod adſit animus iniuriandi, conſil.157.Ubi præſertim quando improperatur delictum proueniens culpa iniuriati, & num.168. Vide in addit.litera V. fol.99.& 109.105.112.113.& 121

Iniuria illata in præſentia plurium perſonarum dicitur atrox conſil.30.nu.14.& 28. 100

Iniuria illata clerico ſeu prælato dicitur atrox, conſil.30.nu.15. præſertim quando idem clericus eſt indutus veſtibus ſacerdotalibus, num.16. ibid.

Iniuria præſumitur facta animo iniuriandi, conſ.30.num.19.& 60.& nu.64.& 87.in fine.& num.91.106.& 126.Contra quod iniuriandi animus non præſumatur, nu.53.& nu.202. verſ.3.quia præſertim quando quis aliquo errore vero vel præſumpto excuſari poteſt, num.53.& 132. Vbi quod nunquam præſumitur animus iniuriandi quando adeſt aliqua alia cauſa & nu. 146. in fi. Vbi quod præſumptio contraria tollitur per iuramentum, & nu.147.Vbi alia ad materiam. 100.& ſeqq.

Iniuriato defertur iuramentum ſuper æſtimatione iniuriarum, conſ.30.nu.23.& in addit.lit.D. 100.& 119

Iniuria dicitur atrox vel reſpectu loci, vel reſpectu perſonæ, conſ. 30.num.26.& nu.112.in fine. 100 & 107

Iniuria facta Abbati cenſetur facta monaſterio & eccleſiæ, conſ. 30.num.27. 100

Iniuriandi animus præſumitur ex eo, quod illata iniuria non erat de neceſſitate actus de quo agebatur conſ.30.num.31.& 93. & num.105.& 132.Vbi declaratur 100.105.& 110

Iniuria non committitur ſine dolo & malo animo iniuriandi conſ. 30.nu.46.76.& 132. 102.104.& 110

Iniuriarum actione non tenetur quando quis alteri dicit tu fuiſti priuatus pro falſo, conſil.30.num.49.& num.169.contra numero 126. 102.& 113

Iniuriarum pœna non ceſſat etiam quod obiectum crimen ſit notorium, conſ.30.nu.59.præſertim ſi ſit notorium iuris, & non facti, num.90. ſed contra quod infamia notoria excuſet a pœna iniuriarum, nu.134.& in addit.lit.O. 102 105.& 109

Iniuriam facere dicitur etiam quod quis faciat bonum, ſed malo animo, conſ.30.nu.66. 103

Iniuriarum actione tenetur qui verbo lugubri vtitur improperiũ amici ſui, conſil.30.nu.60. 102

Iniuriarum pœna habet locum etiam quod iniuria fuerit dicta ad auriculam, conſ.30.nu.63. 103

Iniuriarum pœna habet locum etiã quod iniurians proteſtetur ſi citra iniuriam faceret conſ.30.nu.66.& 110.Declara vt nu. 149.& ſeq.& nu.181.& 207.& in addit.litera Q. 103. 112.114 116.& 121

Iniuria præſumitur illata malo animo quando excluditur neceſſitas dicendi conuitium in iniuria contentum, conſ.30 num.93. & 31.& num.105.& 132.vbi declaratur. fol. 100. 105. 106.& 110

Iniuria dicitur quando quis in alterum aliquod delictum improperat ſiue in ſpecie ſiue in genere, conſ.30.nu.100.conſ. 113. 106.& ſeq.

Iniuria eſt dicere alicui quod produxit falſas ſcripturas ſeu falſos teſtes etiam quod non dicatur quod ſcienter produxerit, cõſil.30.nu.10.51.100.112.& ſeqq. 99.102.106.& ſeqq.

Iniuriarum verba intelliguntur ſecundum cummunem loquendi vſum, conſ.30.nu.103. 106

Iniuria eſt dicere alicui tu es bonus uir, tu es bona mulier, conſil. 30.num.103. ibidem

Iniuria dicitur atrox aut reſpectu facti aut reſpectu perſonæ, aut reſpectu loci, conſ.10.nu.112 in fine, & nu.26. 107

Iniuria eſt dicere alicui me tędet de tali condemnatoria contra te lata, conſil. 30. ſub num. 126. contra num. 49.& 169. 109.& 113

Iniuria ſemel remiſſa in perpetuum cenſetur remiſſa conſ. 30. numero 141. 111

Iniuria illata verbo æquiparatur iniuriæ illatæ per ſcripturam, conſil.30.nu.6.nu.168. 113

Iniurians tenetur iniuriato ad extimationem iniuriæ conſil. 30. & in addit.lit.D.in princ. 119

Iniuriarum extimatio fit per partem medio iuramento, conſil.30. & in addit.lit.D.verſ.Verum quando. ibid.

Iniuriarum extimatio facta per partem taxanda eſt per iudicem conſil.30.in addit. litera D. verſ. ſic pariter: ſed an iſto caſu taxatio iudicis debeat præcedere iuramentum & extimationem partis an vero ècontra ibidem in verſ.ſed an iuramẽtum, & ſeqq. ibidem

Iniuria facta monacho ſeu alteri religioſo regulari an cẽſeatur facta monaſterio ſeu Abbati an & quando poſſit Abbas & monaſterium agere, conſ.30. vide in addit.lit.F. 120

Iniuria dicitur generaliter inferri quando contra aliquem proferens verba quibus obijcitur aliquid commiſſum contra bonos

mores

mores Ciuitatis, conſil. 30. nume. 61. & in addit. litera P. 103. & 119.
Iniuriam verbalem cum alia verbali iniuria propulſare licet conſil 35. num. 27. declara & in addit. lit. M. 138. & 142
Iniuriarum actione tenetur non ſolum qui offendit & percutit, ſed etiam qui manum eleuat ad effectum percutiendi & percutere minatur, conſil. 36. nu. 6. & in addit. lit. D. 143. & ſeq.
Iniuriam facere non dicitur qui ſe tueri voluit cum alias non poſſet, conſil. 36. nu. 3. 143
Iniuriam nemini facit qui authoritate ſua lege permittente vtitur conſ. 45. nu. 30. 171
Iniurians clericum non incidit in excommunicationem, conſ. 30. num. 24. in fine. 100
Iniuriandi animus ſemper præſumitur quando verba ſunt iniurioſa, ſecus ſi ſint in differentia poſſintque ad bonum & ad malum ſemper trahi, conſil. 30. in addit. lit. L. 120
Iniuria inter litigantes non præſumitur ex cauſa litis, conſ. 67. nu. 3. & nu 9. 248. & ſeq.
Iniuria cenſetur remiſſa per ſalutationem & alloquutionem iniuriati cum iniurianti, conſil. 98. nu. 1. 348
Iniuria diſſimulatione tollitur conſil. 98. nu. 1. in fine. ibid.
Iniuriarum remiſſio non dicitur facta ex eo quod iniuriatus iniuriantem infirmum viſitet, conſil. 98. nu. 4. 349
Iniuriarum remiſſio non cenſetur facta ex contractu celebrato inter iniuriantem & iniuriatum, conſil. 78. nu. 5. ibidem
Iniuria non cenſetur remiſſa ex verbis aut ſignis generalibus dubiis & æquiuocis, conſil. 98. nu. 5. ibidem
Iniuria ad animum reuocata ex diſſimulatione & ſocialibus actibus non cenſetur remiſſa, conſil. 98. num. 6. ſed an hoc verum ſit & quomodo vide in addit. litera B. 349
Iniuria vbi non fuit ad animum reuocata non oritur inde actio iniuriarum, conſil. 98. num. 7. ſed an hoc verum ſit inde in addit. litera C. ibidem
Iniuriam remittere diſſimulatione, aut verbis. vel pacto expreſſo differunt inter ſe, conſil. 98. nu. 9. ibidem
Iniuriarum actione non tenetur qui verum dicit ſiue iniuria ſit extraiudicialis ſiue iudicialis, conſil. 87. nu. 7. 323
Iniuriantis malus animus non præſumitur in iudicialibus, conſ. 87. nu. 7. verſ. qui omnes. ibidem
Iniuria non committitur ſine animo iniuriandi, nec lata culpa ſufficit, conſil. 87. num. 7. ad finem & in addit. litera A. vbi etiam an in dubio præſumatur iniuriandi animus & de materia. 323. & ſeq.
Iniuria fit officiali a notario extorquente pecunias a partibus ſub eius nomine, conſil. 5. num. 5. in fine. 15
Iniuſtitia notoria æquiparatur euidenti nullitati, conſil. 85. poſt num. 53. 300
Inquiſitio formari non poteſt vbi delictum non adeſt, conſ. 70. num. 7. 254
Inquiſitio continens qualitatem mandati non ſuſtinetur ſi probetur de conſilio, conſ. 55. nu. 6. 200
Inquiritur hodie ex iudicis officio in omnibus delictis etiam ſine accuſatore, conſil. 55. nu. 57. 203
Inquiſitio debet cõtinere locum & tempus commiſſi delicti alias in contumaciam quis non poteſt haberi pro confeſſo, conſ. 86. nu. 15. & nu. 58. 316. & 319
Inquiſitione non formata proceſſus eſt nullus, cõſ. 86. n. 51. 318
Inquiſitio formari debet poſt denuntiam ſecreti denunciatoris, conſ. 86. nu. 53. 318
Inquiſitionis ſeu denunciatioris tenor debet exprimi in citatione quæ fit contra reum abſentẽ & contumacẽ, conſ. 86. n. 56. ibi.
Inquiſitio ſeu denunciatio alternatiua & incerta non valet, conſ. 86. nu. 59. 319
Inquiſitio cõtra plures in qua dicitur quod vnus alteri opem præſtitit in delicto eſt nulla quando delinquentes fuerunt plures quam duo conſ. 86. nu. 59. in fine. ibidem
Inquiſitio continens inueriſimilia ſeu impoſſibilia eſt nulla, conſ. 86. num. 60. ibid.
Inquiſitio inditiis non præcedentibus formata nulla eſt, conſ. 86. num. 61. ad finem. ibid.
Inquiſitio exiſtente nulla omnia inde ſequuta corruunt, conſ. 86. num. 64. ibidem
inquiſitio eſt nulla ſi non eſt expreſſus locus & tempus, conſ. 86. num. 58. ibidem
inquiſitio formata de conſcientia Principis ſubſtinetur etiam fama non præcedente, conſ. 99. nu. 7. 351
inquiri nemo poteſt a iudice qui illi ſubditus non ſit ratione originis domicilij aut delicti, conſ. 64. nu. 2. & in addit. lit. A. vbi de materia. 235. & ſeq.
Inquiſitio formari non poteſt non conſtito de corpore delicti, conſil. 22. nu. 2. 78
Inſinuationis defectus non ſuppletur iuramento, quando a ſtatuto in donatione requiritur & iuramentum & inſinuatio, conſil. 42. nu. 27. 162
Inſtantia data corruit argumentum, conſ. 60. nu. 44. 223
Inſtrumenti fides vbi in dubium reuocatur recurrendum eſt ad baſtardellum & ad matricem, conſ. 12. nu. 32. in fi. 44
inſtrumenta apta ad fabricandum falſam monetam reperta apud hominem bonæ famæ non faciunt contra ipſum inditium, conſ. 60. nu. 17. 220
inſtrumentum præſumitur verum & non ſimulatum, conſ. 42. nume. 1. fallit niſi incontrarium vrgeant ſimulationis coniecturæ, num. 38. 160
inſtrumenti falſitas ſeu ſimulatio valde præſumitur & etiam excluditur ex conſuetudine contrahentiũ, conſ. 88. n. 12. 326
inſtrumentum confeſſionis an & quando probet delictum, conſil. 25. nu. 27. & in addit. lit. T. 84. 85. & 90
inſtrumentum falſum producens an & quando poſſit interrogari, an velit eo vti pro bono & legali ad hoc, vt de falſo puniri poſſit, conſ. 30. nu. 183. & ſeqq. 114. & ſeq.
inſtrumentum ſi eſt apoſt illatum manu eiuſdem notarij facit fidẽ & non eſt ſuſpectum de falſo, conſ. 12. nu. 15. declara vt d. nu. 15. & ſeqq. 43
inſtrumentum falſum notarius fabricans quando puniatur, conſ. 11. in addit. litera A. 41
inſtrumenti falſitas præſumitur ſi teſtes in eo deſcripti ſunt mortui, conſ. 11. nu. 4. Declara quando inſtrumentum eſt nouum ſecus ſi antiquum, nu. 19. 38. & ſeq.
inſtrumenti antiqui falſitas præſumitur ſi carta & littera apparent ruentes, conſ. 11. nu. 5. 38
inſtrumentum dicitur probatio probata & pro eo præſumitur facitque rem notoriam & manifeſtam, quod quando verum ſit, conſ. 11. nu. 2. & nu. 36. & in addit. lit. B. 38. & 41
inſtrumenti falſitas præſumitur ex diuerſitate ſtyli notarij, qui illum rogauit, conſ. 11. nu. 6. Declara vt nu. 21. 38. & ſeq.
inſtrumentum præſumitur falſum ex inſolita & abundanti cautela conſ. 11. nu. 8. contra nu. 24. ibidem
inſtrumentum præſumitur falſum ſi illud fuerit rogatum in loco inſolito, conſ. 11. num. 10. & 26. vtputa in vinea, aut horto, ibidem. ibid.
inſtrumentum præſumitur falſum ſi illud non reperitur in protocollo, conſ. 11. num. 11. Declara vt num. 27, ibidem
inſtrumentum præſumitur falſum ſi non verificatur partita enunciata in ipſo inſtrumento, conſ. 11. n. 12. Declara vt n. 28. ibi.
inſtrumentum præſumitur falſum quando probatur abſentia contrahentium tempore celebrati inſtrumenti, conſ. 11. n. 13. ibi.
inſtrumenti obſeruantia longo tempore poſt illius celebrationem ſubſequuta tollit omnes ſuſpitiones falſitatis dicti inſtrumenti conſ. 11. nu. 44. 39
inſtrumentum in dubio non præſumitur falſum ſed pro illius validitate in dubio pronunciandum eſt, conſ. 11. nu. 49. 41
inſtrumentum præſumitur ſimulatum ab inueriſimilitudine, conſil. 40. nu. 12. 152
inſtrumentum præſumitur ſimulatum ex qualitate loci vbi eſt celebratum, conſ. 40 num. 14. Declara vt num. 42. & num. 89. 152. 154. & 157
inſtrumentum præſumitur ſimulatum ex præcedentibus inimicitijs, conſ. 40. nu. 24. 153
inſtrumenti fides augetur obſeruantia ſubſequuta, conſ. 40. numero 74. 157
inſtrumentum occultans punitur pœna falſi, conſ. 58. nu. 9. 183
inſtrumentum differt a contractu tanquam continens & contentum, & ſic vnicum inſtrumentum poteſt continere plures contractus, conſ. 11. nu. 23. 39

inſtru-

inſtrumentum non probat delictum quando in eo continetur teſtium depoſitio, conſ. 80. nu. 1. & nu. 12. 283. & ſeq.

inſtrumentali atteſtationi non ſtatur quando de inſtrumento notarius non eſt rogatus, conſ. 80. nu. 12. 284

inſtrumentum habet præſumptionem iuris pro ſe & dicitur probatio probata, conſ. 88. ſub nu. 2. 325

inſtrumentum falſum fabricans notarius dicitur delinquere in officio, conſ. 5. n. 7. verſ. ſed non eſt opus, & nu. 12. 15. & ſeq.

inſtrumenta rogata a notario condemnato de falſo valent ſi fuerunt rogata ante condemnationem, conſ. 5. nu. 42. licet in futurum non poſſit amplius officium exercere, nu. 43. 18

inſtrumenta rogata a notario condemnato pro alio delicto quam pro crimine falſi an valeant, conſ. 5. nu. 47. ibid.

Inſtitutio *hæredis facta a teſtatore reſpondente per verbum ſic notario interroganti, an vellet Titium eſſe ſuum hæredem valet & tenet, conſ. 97. nu. 1. & nu. 29.* 346

Inſtitutio hæredis facta per verbum ſic valet etiam quod non conſtet quod teſtator haberet animum teſtãdi, conſ. 97. n. 6. 346

inſtitutio hæredis per verbum ſic valet, quando conſtat teſtamentum fuiſſe ſcriptum de voluntate teſtatoris, conſ. 97. num. 8. & nu. 29. 346. & 348

inſtitutio per verbum ſic valet etiam quod interrogatio fiat non a notario ſed a tertia perſona, conſ. 97. num. 16. Vbi etiam quid ſi interrogatio fiat ab hærede vel a legatario & num. 18. Vbi quod ſi interrogatio fiat a notario & a tertia perſona ſimul. 347

inſtitutio facta per verbum ſic valet etiam quod interrogatio ſit facta a perſona ſuſpecta, conſ. 97. nu. 17. ibidem

inſtitutio facta per verbum ſic ad interrogationem notarij, non dicitur facta a perſona ſuſpecta, conſil. 97. num. 18. & 32. 347. & ſeq.

inſtitutio hæredis facta per verbum ſic non reddit falſum teſtamentum, in quo dicitur teſtatorem proprio ore nominaſſe hæredem conſ. 97. nu. 19. 347

inſtitutio facta per verbum ſic & nutu ſimul valet & tenet, conſ. 97. num. 27. ibid.

inſtitutio hæredis debet fieri a teſtatore ore proprio, conſ. 97. numero 29. 248

Interpretatio *ſemper facienda ne diſpoſitio reddatur eluſoria, conſ. 85. nu. 82.* 205

interpretatio quæ verborum proprietati repugnat nõ dicitur poſſibilis, conſ. 45. nu. 17. 170

interpretatio quæ conuenit proprietati verborum nunquam cenſetur excluſa, conſ. 45. nu. 17. ibidem

interpretatio nunquam admittitur in claris, conſil. 45. numero 26. 171

interpretatio ſemper ſumenda eſt vt pœna euitetur, conſ. 45. numero 27. ibidem

interpretatio ſemper facienda eſt ſecundum ſubiectam materiam etiam in materia ſtricta & etiam per impropriationem verborum, conſ. 85. nu. 34. in fine. 212

interpretatio illa ſemper eſt magis recipienda quæ præcludit viã ad delicta committenda, conſ. 65. nu. 87. 242

interpretatio benignior ſemper recipienda eſt in dubio, conſ. 65. num. 89. ibidem

interpretatio legis nunquam intelligitur excluſa, conſil. 85. numero 83. 304

interpretatio ſemper eſt facienda vt excludatur delictum, conſil. 30. nu. 173. & nu. 187. 114. & ſeq.

interpretatio ſemper eſt facienda, vt excludatur vſura in foro contentioſo, conſ. 54. num. 2. in fine, & nu. 24. ad finem, verſ. & cum verſemur. 196. & ſeq.

interpretatio omnis eſt ferenda vt falſitas & delictum excludatur conſ. 60. num. 84. & num. 93. verſ. quod autem dolus. 225. & ſeq.

interpretatio verborum legis ſemper facienda eſt vt potius importet canonem ferendæ quàm latæ ſententiæ, conſ. 5. nu. 16. & nu. 21. & nu. 36. 16. & ſeqq.

interpretatio ſemper fieri debet vt excludat delictũ potius quam illud includat, conſ. 25. nu. 12. ſed quando verba aliqualiter ſonant in delictum ſunt potius interpretanda in malam partem quàm bonam d. conſ. nu. 13. 84

Interrogatoria *producens cenſetur fateri omnia contenta in illis conſ 50 nu. 30.* 185

interrogatoria iudicis probant ad fauorem inquiſiti, conſ. 33. numero 56. 131

Inſultatus *non tenetur aufugere, conſ. 35. nu. 29. & 30. & in addit. litera N. vbi de materia.* 138

inſultatus non habet ſtateram in manibus ad effectum ponderãdi ictus & percuſſiones, conſ. 35. nu. 32. ibidem

inſultatus & in periculo vitæ conſtitutus ſi occidat aggreſſorem non tenetur, conſ. 35. poſt nu. 12. 137

inſultatus & prouocatus quicquid facit ad eius defenſionem facere præſumitur conſ. 35. nu. 21. & in addit. litera H. vbi de materia. 138. & 142

Intereſſe *debet legitimè per teſtes probari, & liquidari, non autem poteſt a partibus taxari, conſ. 15. nu. 10. & ferè per totum conſilium vbi multa ad materiam.* 49. & ſeqq.

intereſſe non poteſt eſſe ſubiecto, conſ. 15. num. 14. & num. 30. 49. & ſeq.

intereſſe non debetur ſine interpellatione, conſ. 15. num. 16. & num. 37. 43. 49. & ſeqq.

intereſſe non debetur per hæredem ſocij mortuo ſocio, conſil. 15. numero 17. 49

intereſſe taxatum ab initio debet limitari, & mollificari ad id quod verè probaretur intereſſe, conſ. 15. nu. 18. & 19. ibid.

intereſſe a principio per partes taxatum non debetur niſi illud aliter probatur conſ. 15. nu. 23. & per totum conſilium in diſcurſu, vbi multa in materia. 51

intereſſe variatur iuxta varietatem temporum rerum & accidentium, conſ. 15. nu. 25, ibidem

intereſſe non debetur loco damnorum & intereſſe niſi probetur quod quis habuerit merces paratas ad emendum, aut quod ſimile, conſ. 15. nu. 38. & nu. 50. 51

intereſſe veriſimile poteſt a principio pacto pactum taxari conſil. 15. nu. 59. fol. 52. & 60. & num. 54. quod quando verum ſit, nu. 61. & 62. & nu. 89. 52. & ſeqq.

intereſſe debitum per ſocium viuentem ceſſat mortuo ſocio, conſil. 15. num. 29. & per totum conſilium in diſcurſu, vbi multa ad materiam. 50

Intereſt *Reipublicæ ne delicta remaneant impunita, conſ. 85. nu. 76. verſ. & prædicta.* 303

Inueriſimile *quod eſt attendi non debet, conſ. 25. nu. 55.* 87

inueriſimile quod eſt probari debet per allegantem etiam quod in negatiua conſiſtat, conſ. 36. nu. 8. 144

inueriſimile quod eſt præſumendum non debet, conſ. 50. nu. 20. in fine. 185

inueriſimile quod eſt præſumendum non eſt, cõſ. 160. n. 35. 358

inueriſimile quod eſt habet imaginem falſitatis, conſil. 80. numero 61. 287

inueriſimile quod eſt pro falſo & incredibile reputatur, conſ. 24. numero 12. 81

inueriſimile quod eſt pro falſo reputatur, conſ. 38. nu. 4. in fi. 148

Iracundiæ *inconſultus calor doli vitio caret, conſ. 2. n. 10.* 5

iracundia facit vt delinquens mitius puniatur, conſ. 67. in addit. litera A. 249

Iudex *qui corruptus malè iudicat punitur in pœnam cõfiſcationis bonorum conſ. 21. num. 44.* 19

iudex non poteſt interrogare reum inditijs non præcedentibus, conſ. 8. in addit. lit. B. 29

index dicatur miniſter Dei, conſ. 30. nu. 42. 101

indici iniuſtè exequenti impunè reſiſti poteſt, conſ. 4. nu. 13. & in addit. litera R. 10. & 13

iudex ex officio inquiſiti innocentiam & defenſionem inueſtigare debet ſupplendo de facto & teſtes examinando conſ. 35. nu. 2. & in addit. litera B. 136. & 140

index poteſt extraiudicialiter & in camera ſe informare de ſtylo notorio, conſ. 12. nu 31 44

iudex quandocunque ſibi conſtat de innocentia inquiſiti, non poteſt reum condemnare, conſ. 35. nu. 34. in fine, ſed an teneatur examinare teſtes ſibi nominatos ab offenſore ſeu inſtructore innocentiæ vide ibid. in addit. lit. O. 139. & 142

indicis dolus non præſumitur a iure niſi perſpicuè probetur conſ. 16. nu. 13. in fine. 56

index

iudex criminales nō poteſt ſuper intereſſe ciuili pronunciare niſi incidenter, & propterea non poteſt reum a criminalitate abſoluere & eundem ciuiliter condemnare, conſ.11.nu.48. 41
iudicis licentia in omni actu pœnam excludit, conſ.59.n.9. 214
iudex indebite aliquem carcerans tenetur & punitur vt cōſ. 59. nu.29.verſ.quod ſi cauſa non praecedenti. 216
iudicis arbitrium regulari debet ſecundū terminos iuris & æquitatis, conſ.59.nu.39.verſ.& facit generalis ratio. ibid.
iudex quando ex aliqua cauſa vult recedere a iure communi debet illam exprimere & declarare, conſ.59.nu.29.in fi. ibid.
iudex ſæcularis non poteſt ſupplere negligentiam iudicis eccleſiaſtici, conſ.68.nu.2.& nu.10. 250
iudex ſæcularis non poteſt iudicem eccleſiaſticum citare ad allegandum cauſam quare parere non tenetur ſuæ indubitationi, conſ.68.nu.11. eod.& ſeq.
iudex laicus eſt incapax iuriſdictionis in perſonas eccleſiaſticas & in eorum cauſas, conſ.68.nu.11.verſ.ex quibus, & nu.17. eod.& ſeq.
iudex criminalis non poteſt cognoſcere de cauſa ciuili, conſil.40. num.27. 153
iudex eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui facto per iudicem ſæcularem, conſ.76.nu.1. 273
iudex in cauſa propria nemo eſſe poteſt, conſ.76.num.1.verſic. Quod maximè proceſſus factus ab incompetenti iudice fidem non facit, nu.1.in fi. ibidem
iudex eccleſiaſticus non tenetur remittere Curiæ ſæculari captos in eccleſia niſi ex proceſſu ab ipſo facto, non autem a iudice ſæculari verè plene & concludenter, non autem præſumptiuè cōſtiterit eos deliquiſſe, conſ.76.num.1. & ſeqq.in prima & ſecunda dubitatione. ibid.
iudex ſæcularis poteſt etiam corporaliter punire delinquentem, qui in fraudem poſt delictum clericatum aſſumpſit poſtquam fuit declaratū a iudice eccleſiaſtico, & quod ſi iudex eccleſiaſticus nolit ipſum declarare, conſ.77.nu.12.& quod etiam ſi delictum commiſſum non ſit declaratione dignum, n.14. 276
iudex criminalis an poſſit pronunciare ſcripturam de falſo ſuſpectum non probare abſque eo quod reum criminaliter condemnet, conſ.69.num.1.& omnibus ſeqq. in diſcurſu, & num.9. ſeqq. 252
iudex criminalis poteſt cognoſcere de actione ciuili oriente ex crimine etiam principaliter conſ.69.nu.1.Vbi tamen videtur de hac concluſione, & nu.9. ibid.
iudex criminalis poteſt reum criminaliter condemnare in pœnam & in ſimul ad intereſſe partis, conſ.69.nu.2. ibidem
iudex criminalis non poteſt reum expreſsè abſoluere a criminalitate & eundem ciuiliter condemnare, conſ.69.nu.3. ibid.
iudex criminalis poteſt omiſſa criminali condemnatione reum ciuiliter condemnare, conſ.69.num.4. Declara primò procedere quando ciuilis actio ex crimine deſcendens principaliter intentatur coram iudice criminali, ſecus ſi incidenter d.num.4. Declara ſecundò dummodo de crimine plenè conſtat, ſecus ſi aliter, nu.5. ibidem
iudex criminalis non poteſt reum relaxatum ſine cautione ciuiliter condemnare conſ.69.nu.5.in fi. ibidem
iudex criminalis poteſt omiſſa criminali condemnatione declarare inſtrumentum non probare quando plenè conſtat de crimine, reuſque ſub fideiuſſione relaxatur, ac fiſco ius criminaliter agendi ad pœnam reſeruatur conſ.69.nu.8. ibid.
iudice recuſato ſuſpecto & appellatione ſubſequuta omnia inde ſequuta ſunt ipſo iure nulla, conſ.17.num.1.& num.4.& de materia in addit.lit.A.& nu. 2. Vbi etiam an appellatio debeat eſſe in ſcriptis, & an ſufficiat ſola recuſatio abſque appellatione. 60.& 62
iudice recuſato ſuſpecto arbitrorum electio nō ſpectat ad partem, ſed ad iudicem, conſ.17.nu.5. ibidem
iudice recuſato ſuſpecto eligendi ſunt arbitri qui cognoſcunt ſuper cauſis recuſationis, conſ.17.nu.11.in fine. ibid.
iudicis recuſatio fieri poteſt etiam ſine allegatione & probatione cauſæ, conſ.17.n.16.verſ.& licet, vbi declaratur & in addit. litera G. 61.& 63
iudicis recuſatio ex eo quod locus non ſit tutus eſt inepta & non admittenda, conſ.17.nu.20. 61
iudicis licentia & authoritas excuſat omnem perſonam etiam ex falſa cauſa proueniens, conſ.45.nu.59. 163
iudicis factum iuſtam credulitatem & bonam fidem inducit cōſ. 45.num.49. ibid.
iudici aliquid aſſerenti de mandato Principis Principe præſente credendum eſt, nec mentiri præſumitur, conſ.45.nu.49.ibid.
iudex eccleſiaſticus poteſt taxare intereſſe ad quod iudex laicus laicum condemnauit, conſ.49.nu.2. 182
iudex ſiue prætor an poſſit conſtituere præmium capienti bannitum, conſ.53.nu.9.& in addit.lit D. & nu.10. Vbi etiam an poſſit concedere capienti ſeu occidenti bannitum nominationē alterius banniti, ſeu remiſſionem ſui ipſius. 191.& 194
iudex appellationis corrigit & reuocat grauamen iudicis a quo. Ad hoc enim iniuncta eſt appellatio conſ.53.nu.33. 193
iudicis decretum excludit præſumptionem ſimulationis, conſ.42. numero 3. 160
iudicis decretum interpoſitum ab incompetenti iudice prout ſunt iudices minores & poteſtates caſtrorum nihil operatur, conſ. 42.nu.19.verſ.ex iudicis decreto, & in materia, qui ſint competentes iudices, in addit.lit.C. 161.& 163
iudicis decretum interpoſitum ab alio quam ab eo qui ſpecialiter deputatus eſt ad interponenda decreta non valet, conſ.42.nume.14.in fine. 161
iudex quibus cauſis poſſit interponere decretum in donatione minoris conſ.42.nu.16. ibidem
iudicis decretum continens manifeſtum errorem nullum & iniquum reputari debet, conſ.42.nu.16.in fi. ibid.
iudicis decretum interpoſitum iudice non ſedente pro tribunali non valet, conſ 42.num.15.in fine, de materia in addit. litera G. 161.& 163
iudicis decretum habet præſumptionem pro ſe quando illud eſt interpoſitum a iudice maiore, ſecus a iudice minore, conſ.42. num.19. 161
iudicis decretum non tollit præſumptiones ſpeciales, conſil. 42. numero 36. 162
iudex non poteſt vti ſuggeſtionibus tam in examinibus reorum, quam in tortura illis inferenda, conſ.83.num.6.verſ.ſunt & ibi in addit.lit.B.vbi de materia. 29.& ſeq.
iudex appellationis abſque alia ſpeciali commiſſione de nullitate tanquam incidenti & acceſſorio cognoſcit cōſ.85.n.131. 307
iudex ciuilis licet non habeat cognitionem rerum criminalium, habet tamen poteſtatem procedendi, & inquirendi in cauſis criminalibus incidentibus, in cauſa ciuili abſque alia delegatione, conſ.85.num.136. ibidem
iudex debet iudicare ſecundum digniorem partem, conſ.85. numero 38. 305.& ſeq.
iudex debet abſoluere contumacem, quando videt nulliter fuiſſe proceſſum, conſ.85.poſt nu.5. 299
iudex datus ſuper aliquo negotio ſuper omnibus cognoſcere poteſt ſine quibus negotium commiſſum commodè explicari nequit conſ.85.nu.135. 307
iudex habens particulare tribunal non poteſt citare ad aliena tribunalia, conſ.85.nu.122. 306
iudex in præparatorys iudicij ſeu litis tenetur ſeruare atque ſequi conſuetudinem loci Vbi proceditur conſ.85.nu.128. 307
iudex poteſt compellere reum perſonaliter comparendum, quando probata ſunt in eum inditia, conſ.85.num.98. Item iudex poteſt informare de notorio parte non citata & teſtibus non iuratis, num. 114. Item iudex poteſt differre ad ſequentem horam promulgare ſententiam, nu.125. & 142. 306.& ſeqq.
iudex ſtudere debet nunquid nullitas ex iure ex facto offuſcari, vel ſaltim dubia reddi poteſt, & re exiſtente dubia iudicare vt actus valeat potius quam pereat, conſ.85.nu.141. 307
iudex proferens ſententiam contra ſtylum nulliter pronunciat & facit litem ſuam conſ.85.nu.117. 306
iudex quando valeat ſe informare de ſtylo in thalamo parte non citata, conſ.85.nu.14 15.111.& plurib, ſeqq. 300.& 306
iudex qui tenetur ſententiare ſecundum cōſilium ſapientis debet ſequi dictum conſilium illud aperiendo & legendo, conſ.85. numero 133. 307
iudex veritatem conſequitur melius à reo, quam à procuratore, conſ.85.nu.66. 303

iudices Ferrariæ præferunt ſententias hora iuris, dummodo facta ſit relatio præconis ante iuris horam, conſ. 85. num. 142. verſ. ſi enim. 307. & ſeq.

iudices in criminalibus non citant reos per litteras intra territoriū etiam ſub eodem Principe ſed ad valuas palatij, conſ. 85. ſub num. 168. 310

iudex maximam ſubtilitatem debet adhibere in indaganda falſitate cum ſit difficilis probationis, conſ. 11. nu. 1. 38

iudex debet eſſe facilis ad condemnandum in crimine falſi, conſ. 11. num. 1. ibid.

iudex poteſt ſe extraiudicialiter informare de ſtylo quando ſtylus eſt notorius, conſ. 11. nu. 27. 39

iudex illius territorij in quo ſagitta emiſſa ex alio territorio percuſſionem fecit poteſt punire emittentem talē ſagittam, conſ. 48. nu. 34. 36. & 37. 181

iudici arbitrariæ ſunt omnes probationes, poteſtque iudex ex varijs & diuerſis animi motibus ad perfectam probationem & credulitatem induci, conſ. 70. nu. 63. 257

iudex non poteſt denegare defenſiones etiam ſi habeat abſolutiſſimum & ampliſſimum arbitrium, conſ. 73. nu. 8. in fi. 261

iudex tenetur concedere ſaluum conductum citato pro vno delicto dubitante ſe moleſtari pro alio conſ. 59. nu. 5. 214

iudicis licentia etiam oretenus data excuſat fideiuſſorem datum de non diſcedendo ſine licentia in ſcriptis, conſ. 59. num. 14. & ſeqq. 215

iudex non poteſt tollere defenſionem quæ eſt de iure naturali, conſil. 17. nu. 14. 60

iudicis recuſatio ſi eſt calumnioſa & friuola reijci poteſt, conſ. 17. nu. 6. & in addit. lit. B. & nu. 16. 60. & ſeq.

iudex ſi detulit appellationi, non poteſt amplius in illa cauſa ſe intromittere, quia per talem declarationem omnem iuriſdictionem a ſe abdicaſſe cenſetur conſ. 17. num. 7. & num. 10. vbi ampliatur etiam quod appellatio fuerit nulliter interpoſita & amplius quod iudex a quo abdicatum a ſe iuriſdictionē reaſſumere non poteſt etiam de materia in addit. lit. D. 60. & ſeq.

iudicis decretum debet regulari & interpretari ſecundum petitionem partis, conſ. 57. nu. 18. 210

iudex & conſultor valde differunt conſ. 85. nu. 153. 309

iudex delegatus ad dicendum videtur etiā delegatus ad quamlibet illi incidentem conſ. 85. nu. 132. ibid.

iudicis officium conquieſcit dilatione pendente & nihil eſt innouandum, conſ. 85. num. 9. & num. 143. Fallit pluribus modis ex Gabriel. lib. 2. tit. de dilat. concluſ. 1. nu. 6. & ſeqq. 308

iudici aſſerenti ſe aliquid feciſſe de mandato Principis creditur ipſo Principe præſente, conſ. 99. nu. 7. Declara dummodo aſſertio ſit explicitè & diſpoſitiuè emanata, ſecus ſimpliciter & enunciatiuè num. 38. 351. & ſeq.

iudex quamuis proprijs oculis delinquentem viderit non tamen poteſt ex ſuo ſolo teſtimonio illū torquere, conſ. 99. n. 42. 353

iudex debet iudicare ſecundum acta & probata, non autem ſecundum ſuam conſcientiam, conſ. 99. nu. 42. in fi. ibid.

iudex non poteſt aliquem punire niſi ſit ſibi ſuppoſitus aut ratione delicti, aut ratione originis, aut ratione domicilij, conſil. 14. nu. 3. verum eſt in addit. lit. C. vbi de materia.

iudex competens dicitur ratione loci conſ. 101. nu. 14. 360

iudice recuſato ſuſpecto omnia inde per ipſum geſta, ſunt ipſo iure nulla, conſ. 79. nu. 26. 282

iudicis recuſatio ſuſtinetur etiam cauſa ſuſpitionis non expreſſa, conſil. 79. nu. 26. in fi.

iudex incompetens in criminalibus efficitur competens parte nō opponente, conſil. 64. nume. 2. verſic. Reſpondetur primo. 235. & ſeq.

iudex denegans reo defenſiones tenetur & punitur in ſindicatu, conſil. 64. nu. 6. 236

iudex pronuncians contra legem vel conſtitutionem excuſatur quando in aliqua cauſa credit illam legem ſeu conſtitutionem ad rem non facere, conſil. 94. nu. 8. ibid.

iudex pronuncians contra iura aut cōtra ſtatuta non punitur, niſi probetur quod malo animo & per ſordes ſic pronunciauerit, conſ. 64. nu. 10. ibid.

iudex iniquè iudicans nunquam facit litem ſuam, conſil. 64. numero 10. ibid.

iudex in dubio potius errore quam dolo præſumitur malè iudicare, conſil. 64. nu. 10. ibid.

iudex poteſt concedere ſaluum conductum reo citato ad comparendum pro delicto pro quo procurator interuenire non poteſt, quando dubitat de alijs delictis moleſtari conſ. 53. nu. 22. & num. 28. vbi etiam ſecus ſi ſaluum conductum concederet non ad illum effectum. 192

iudex non poteſt remittere bannitum ex eo quod alium bannitū occiderit ſeu ceperit, ſi delicti capti ſeu occiſi banniti erant maiora & grauiora illis, quæ commiſerat capiens ſeu occidens bānitum, conſ. 53. nu. 25. & nu. 38. ad finem. Declara vt in addit. lit. F. 192. & ſeqq.

iudex promittens impunitatem reo ſi delictum fatebitur non tenetur illam ſeruare, conſ. 53. nu. 27. & num. 34. in fi. & in addit. lit. L. vbi de materia. 192. & ſeqq.

iudex Curiæ de Sabellis ſindicatur a Gubernatore Vrbis, & ab Auditore Cameræ, conſ. 51. nu. 4. 188. & ſeq.

iudex criminalis debet condemnare reum etiam ad intereſſe ciuile, conſil. 43. nu. 2. in fi. 164

iudex Soldani & turris nouæ ſindicatur a Gubernatore Vrbis, & ab Auditore Cameræ, conſil. 51. ſub nu. 4. 189

iudicandum non eſt contra fiſcum in dubio quando agitur ex contractu, conſil. 42. nu. 39. 162

iudex etiam quod viderit proprijs oculis aliquem delinquere, non poteſt ex ſuo ſolo viſu delinquentem torquere, aut cōdemnare, conſil. 83. nu. 3. 292

iudex iudicare debet ſecundum acta & probata, non autem ſecūdum ſuam conſcientiam, conſil. 83. nu. 3. 292

iudex an poſſit cum carcerato ponere aliquem exploratorem, aut alium pro eruenda veritate, conſil. 83. nu. 6. & in addit. lit. A. vbi de materia. 292. & ſeq.

iudex pro eruenda veritate poteſt fictionibus & ſimulationibus vti, non tamen poteſt vti falſitatibus & mendatijs, conſil. 83. num. 7. & in addit. lit. C. & litera D. Vbi præſertim quando ex ſimulatione & fictione eſſet periculum alicuius magni dāni ſeu praiudicio & alia ad materiam. 292. & 294

iudex recuſari poteſt ſuſpectus ex qualibet leui cauſa, conſ. 83. nu. 10. 293

iudex committens adulterium cum muliere litigante coram ipſo dicitur delinquere in officio, ſecus ſi mulier coram eo nullam habeat litem, conſil. 5. nu. 4. 15

iudicis decretum excludit præſumptionem ſimulationis conſ. 42. nu. 2. contra nu. 35. de materia in addit. litera A. 162. & ſeq.

iudicis miniſter & domeſticus extorquens pecuniam committit barattariam, conſil. 5. nu. 33. 17

Iudicij finis exſpectandus conſ. 9. nu. 5. 29. & ſeq.

iudicia publici ſunt criminalia, conſil. 85. nu. 39. 301

iudicium an dicatur ciuile vel criminale conſideratur modus agēdi, non autem an pœna applicetur fiſco vel parti nec finis, vel effectus iudicij, ſed eius cauſe origo, ac principium, conſil. 85. num. 39. & pluribus ſeqq. Vbi habetur quando iudicium dicatur criminale. 301

iudicialis confeſſio docto de errore poteſt quandocunque reuocari, conſ. 16. nu. 7. 56

iudicium Dei apud nos incertum eſt, conſil. 9. nu. 9. 30

Iuramentum continens maleficium ſeu crimen eſt ipſo iure nullum, conſil. 30. nu. 18. 100

iuramentum quod non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ ſeruandum non eſt, conſil. 30. nu. 18. ibid.

iuratæ alicuius aſſertioni in his quæ conſiſtunt in animo ſtandum eſt, conſil. 30. num. 19. Niſi contra talem aſſertionem adſit iuris præſumptio d. nu. 19. ibid.

iuramentum inquiſiti tollit ſuſpitionem delicti, conſ. 1. n. 7. 1

iuramentum eſt quid indiuiduum conſil. 11. nu. 29. 39

iuratæ aſſertioni alicuius ſtandum eſt etiam quod in contrarium vrgeant præſumptiones quando talis aſſertio coadiuuatur aliquibus alijs præſumptionibus conſil. 61. nu. 13. 232

iuramentum an poſſit per notarium in inſtrumento extendi tanquam ſolitum apponi, ſi partes expreſsè non iurarunt, conſil. 59. in addit. lit. A. verſ. Quid de iuramento. 217

iuramentuum tollit præſumptionem ſimulationis, conſil. 40. numero 61. in ſine. 156

iura-

iuramentum in ſupplementum probationis non deſeratur in cauſa ſimulationis, conſil. 40. nu. 68. ibid.
iuramento inquiſiti ſtatur ſuper bona intentione ipſius, conſ. 60. num. 87. & 105. & ſequentib. Vbi ampliatur hæc concluſio. 225. & ſeqq.
iuratur in litem contra mercatorem qui non fideliter tenuit ſuos libros, conſ. 18. nu. 15. in fi. 65
iuratur diſpoſitio non comprehenditur ſub lege generaliter loquẽte, conſil. 57. num. 13. 210
iuramentum eſt implendũ in forma ſpecifica conſil. 57. n. 13. ibi.
iuramentum in litem ad damna & intereſſe defertur contra ſubtrahentem & comburentem ſcripturas alterius etiam nõ probato tenore ſcripturarum, conſ. 43. nu. 1. & omnibus ſeqq. in diſcurſu, vbi de materia. 164
iuramentum non eſt deferendum infami ſtante quod ſtetur iuramento damni paſſi, conſil. 20. nu. 1. ante finem. 71
iuramentum defertur iniuriato ſuper æſtimatione iniuriarum, conſ. 30. nu. 23. & in addit. lit. D. 100. & 119
iuramentum an debeat præcedere exiſtimationi iniuriarum vel ècontra conſil. 30. in addit. litera D. verſ. ſed an iuramentum, & ſeqq. 119
iuramentum peritorum non poteſt recipi niſi partibus præſentibus aut legitimè citatis, conſil. 70. nu. 16. vbi idem quod nec peritorum relatio recipienda eſt parte non citata. 254
iuramentum in litem poteſt deferri etiam in dolo præſumpto, & qui in omittendo conſiſtit, conſil. 96. nu. 15. Præſertim ſi dolus præſumitur a lege, & non ab homine, vel ſi probetur non leuibus, ſed grauibus inditijs, vel quando reſultat ex omiſſione eius ad quod quis cogi poteſt iure actionis, nu. 16. 342
iuramentum in litem recipit contrariam probationem, conſil. 96. num. 52. & ſeqq. 345
iuramentum in litem pendet a mero iudicis arbitrio conſil. 96. num. 53. ibid.
iuramentum in litem maximè regulatur a poſſibili, & à veriſimili, conſil. 43. nu. 15. & 16. 165
iuramentum excludit præſumptionem ſimulationis, conſil. 42. num. 2. contra nu. 35. de materia in addit. lit. A. 160. & 162
iuramentum non firmat contractum quando ſtatutum præſumit illud metu & dolo extortum, conſil. 43. nu. 24. & ſeqq. 162
iuramentum a ſtatuto reprobatum non firmat donationem ex defectu ſolemnitatum ſtatutariarum, conſil. 42. nu. 25. ibid.
iuramentum non ſupplet defectum inſinuationis quando a ſtatuto in donatione requiritur & iuramentum & inſinuatio, conſi. 42. num. 27. ibid.
iuramentum an firmet contractum vſurarium & quomodo conſ. 15. num. 40. 48. & num. 65. & nu. 69. & nu. 73. 51. & ſeqq.
Iuriſdictio *eſt fundamentum iudicij & ſine ea contra aliquem procedi non poteſt, conſ. 48. nu. 14. Vbi etiam quod in primis & ante omnia diſcutiendum eſt de iuriſdictione.* 180
iuriſdictio eſt fundamentum iudicij & ſine ea cõtra aliquem procedi non poteſt, conſil. 48. num. 14. Vbi etiam quod imprimis, & ante omnia diſcutiendum eſt de iuriſdictione. 180
iuriſdictio conceſſa per Principem ſuperiorem cognoſcendi ſuper crimine falſæ monetæ & læſæ maieſtatis alicui Principi inferiori cenſetur conceſſa cumulatiuè, non autem priuatiuè, conſ. 48. num. 27. & num. 29. 181
iuriſdictio iudicis ſæcularis non dicitur turbari ex eo quod pars vna conueniat alteram coram iudice eccleſiaſtico, ſi de his cõpetens fuerit ſiue incompetens, conſil. 49. num. 2. & per totum. 182
iuriſdictionis turbatæ actio poteſt eſſe etiam criminalis, conſil. 49. num. 3. ibid.
iuriſdictio dicitur turbari non ſolum per litigantes, ſed etiam per extraneos poſt num. 3. conſil. 49. ibid.
iuriſdictionis ſeu poſſeſſionis turbatæ actio criminalis vt detur tria requiruntur. Primò, vt turbans prætendat ſe habere ius in re turbata: Secundò, quod turbatio fiat cum impedimento: Tertiò vt interueniat ius conſil. 49. num. 3. verſic. Attamen. ibid.
iuriſdictionis turbatæ pœna non committitur ſine dolo & animo turbandi, conſil. 49. nu. 4. ibid.
iuriſdictio iudicis non dicitur turbata poſt cauſam finitam prolatam etiam quod ab ea fuerit appellatum, conſil. 49. numero 5. ibidem
iuriſdictionem officij Sanctæ inquiſitionis vſurpantes, & cum eo alios terrentes atque concutientes non pœna mortis, ſed alia mitiori arbitrio iudicis puniendi ſunt, conſil. 74. nu. 4. 262
iuriſdictionem qui non habet delegare non poteſt, conſil. 42. numero 15. 161
iuriſdictio limitata limitatum debet parere effectum, conſil. 89. num. 1. verſic. & quia etiam. 327
iuriſdictionem Principis vſurpans dicitur committere crimen læſæ maieſtatis, conſil. 9. nu. 22. 30
iuriſdictionem turbans committit crimen læſæ maieſtatis, conſil. 59. num. 33. 214
iuriſdictio in criminalibus prorogari poteſt, conſil. 64. nu. 2. verſ. Reſpondetur primo. 235
iuriſdictio cenſetur in dubio pluribus cõceſſa cumulatiuè non autem priuatiuè conſil. 51. nu. 3. verſ. & vbi pluribus vbi ampliatur ſiue generaliter ſiue ſpecialiter de aliqua re ſit cõceſſa iuriſdictio. 188
iuriſdictionis pœna prohibitiua ſemper cenſetur impoſita ipſo iure, conſil. 5. num. 25. 17
Ius *canonicum ſeruandum eſt in terris eccleſiæ, conſil. 30. ſub num. 192.* 115
ius eſt obiectum iuſtitiæ & a iuſtitia appellatur, conſil. 55. numero 86. 205
ius municipale Ferrariæ ſeruatur pro iure communi, conſil. 85. nume. 15. & 111. 300. & 306
iura tranſgredi non licet etiam in delicto atrociſſimo, conſil. 37. num. 26. 147
iuris ordo eſt ſeruandus etiam in cauſis fiſcalibus, conſil. 85. nu. 162. Fallit in exigendis publicis functionibus & datijs, nu. 162. Vide in verbo in cauſis. 310
iuris ordo non eſt neceſſarius in notarijs conſil. 85. nu. 115. 306
iura tranſgredi quando licet in atrociſſimis, conſil. 79. n. 20. 282
ius dicendi de nullitate non niſi ſpatio viginti annorum præſcribitur, conſil. 53. nu. 4. 191
iura ſanguinis facto partium aut alio modo dirimi non poſſunt, conſil. 27. nu. 2. 93
ius ſuum conſeruans vim facere non videtur conſ. 13. nu. 4. 45
Iuſtus *dolor facit mitigare pœnam etiam in occidente ex interuallo, conſil. 66. nu. 5. in fine.* 247

L

LAcerans *ſeu comburens ſcripturas non habet præſumptionem contra ſe quando erat nobilis & bona fama, conſi. 43. num. 6.* 164
Lacerans comburens ſeu occultans alienas ſcripturas tenetur pœna falſi & ad damna & intereſſe partis iuramento liquidanda, conſil. 43. num. 20. 165
Laceratio ſcripturarum ſeu ſurreptio præſumitur facta ab eo ad cuius commodum cedit talis laceratio ſeu ſurreptio, conſil. 23. num. 13. Vbi etiam quod talis præſumptio facit inditium ad torturam. 79
Lacerans ſcripturas tenetur ad omnia damna & intereſſe damni paſſi conſil. 43. nu. 13. in fine, etiam non probata releuantia ſcripturarum, aliter quam per iuramentum de damno paſſo, conſil. 43. nu. 14. 165
Laceratio ſcripturarum præſumitur facta dolo & malo animo, conſil. 43. nu. 14. & nu. 25. verſ. Primò quia. ibid.
Laceratio folij nõ probat corpus delicti, niſi etiam probatur tenor lacerati folij, conſil. 23. nu. 1. contra nu. 8. & ſeqq. 78. & ſeq.
Laceratio ſcripturæ de ſe eſt delictum, venitque ſub crimine falſi, conſil. 23. nu. 7. 78
Laicus *aſſumendo clericatum poſt delictum an ſit exemptus a iuriſdictione ſæculari plures fuerunt Doctorum opiniones, conſil. 77. nu. 1.* 275
Laicus ſi in fraudem aſſumpſit clericum non eximit ſe a ſæculari iuriſdictione, ſecus ſi ſine fraude conſil. 77. nu. 7. ibid.
Laicus aſſumens clericatum poſt accuſationem, delationem ſeu inquiſitionem delicti per eum commiſſi dicitur in fraudem illum aſſumpſiſſe: ſecus ſi ante delationem, & accuſationem crimi-

criminis,conſil.77.nu.4. Quamuis alij contra nu.5. ibidem

Laicus *aſſumens clericatũ ſtatim,& incontinenti cõmiſſo delicto, dicitur in fraudem illum aſſumere, etiam quod de ipſo delicto non adſit accuſatio vel dilatio conſil.77.nu.5.* ibid.

Laicus *faciens ſe clericum ex voto, dicitur non in fraudem clericatum aſſumere, quamuis illum aſſumat poſt delicti dilationem & accuſationem,conſil.77.num.6. Debet tamen de voto conſtare aliter quam per iuramentum delinquentis, num.7. Quamuis alij contra, quod imò etiam voto plenè probato delinquens non ſit exemptus à iuriſdictione ſæculari, dixerint alij,num.8.* ibid.

Laicus *qui in fraudem aſſumit clericatum adhuc remanet ſub iuriſdictione ſæculari:intellige quoad pœnas pecuniarias & exequutionem realem,non autem quoad pœnas corporales & perſonalem exequutionem,conſ.77.nu.9.etiam quod ipſe reus ſit in manibus Curiæ ſæcularis,d.num.9.in fine,& num.10. Vbi amplius quod iſto caſu clericus carceratur & torquetur a iudice eccleſiaſtico,non autem a ſæculari.* eod.& ſeq.

Laicus *delinquens ſi facit ſe clericum poſt capturam & in carcere puniri poteſt a iudice ſæculari etiam corporaliter, conſ.77. num.11.* ibidem

Latrocinium *committit qui occidit aliquem, & illum derubat,conſ.47.verſ. reſpondetur primo.* 178

Latrones *famoſi duo deponentes contra conſocium non ſufficiunt ad condemnandum, ſed requiruntur tres in eorum dicto conteſtes,conſ.10.nu.11.* 33

Latrunculator *debet condemnare reum etiam ad intereſſe ciuile,conſil.43.nu.3.* 164

Latrunculator *non poteſt ſuper intereſſe ciuili pronunciare niſi incidenter, & propterea non poteſt reum a criminalitate abſoluere,& eundem ciuiliter condemnare,conſil.11.n.48.* 41

Legatum *quinque pro centenario loco fructuum & intereſſe donec ſors debita ſolueretur eſt vſurarium, conſ.15. numero 48.* 51

Legatarius *non poteſt legatum propria authoritate capere, ſed debet capere de manu hæredis, conſ.43.nu.4. & num. 13.& num.22.* 164.& ſeq.

Legatum *cenſetur ademptum per teſtatorem per ſuperuenientẽ inimicitiam,conſil.43.nu.16.* 165

Legitimam *Pater ſoluere non tenetur pro filio delinquente etiam ſtante ſtatuto volente, quod propter filij delictum eius legitima confiſcari poſſit, quando idem delinquens filius alios filios habet,ſed talis legitima nepoti reſeruatur conſ.52.num. 52.nu.1.& nu.5.& nu.6.& nu.7.* 189.& ſeq.

Legitimam *nepos non poteſt prætendere viuente auo, conſil.52. num.2.* ibidem

Legitimam *non tenetur pater viuens filio aſſignare, conſil. 52. num.6.* 190

Legitimam *pater ſoluere non tenetur pro filio adoptiuo delinquente ſtante ſtatuto quod filij delinquentis legitima confiſcari poſſit,conſ.81.nu.14.* 290

Legitima *aui quæ reſeruatur nepoti propter delictum patris non debetur ipſi nepoti in vita aui, conſ.52.nu. 1. & ſeqq.per totum.* 189

Lenocinii *crimen grauiſſimum eſt, conſil.32. num. 13. Imò & grauius adulterio d.nu.13.* 127

Lenones *& lenæ repelluntur a teſtificando, conſil. 38. numero 13.* 148

Læſæ *maieſtatis crimen non committitur a non ſubdito, conſil.48.nu.4.& 19.fallit in crimine commiſſo in Papam,cuius ratione etiam non ſubditus efficitur ſubditus, & poteſt ab eo puniri nu.4.& omnibus ſeqq.in diſcurſu vbi proponuntur cõtraria,& illis reſpondetur.* 179.& ſeq.

Læſæ *maieſtatis crimen ſtrictè non dicitur commiti,niſi quando Principis maieſtas principaliter & directè offenditur in perſonam vel ſtatum conſil.48.nu.13.* 180

Læſæ *maieſtatis crimen non dicitur committere adulterans monetam non auream vel argenteam conſil.48.nu.19.in fine, declara vt nu.25.& 29.* eod.& ſeq.

Læſæ *maieſtatis crimen dicitur omnino committere ſubditus Imperatoris offendendo Papam,conſil.48.n.20.verſ.idcirco ſubditus & nu.38. per totum conſilium in diſcurſu.* 180

Læſæ *maieſtatis criminis reus punitur ab illo Principe cuius maieſtas læſa eſt,conſ.48.nu.26.& 38.* 181

Læſæ *maieſtatis crimen incurrit qui vindictam tranſuerſalem facit & à quolibet occidi poteſt, conſil.55.nu.83.* 205

Læſio *enormiſſima facit præſumere dolum, & propterea contractus non firmatur iuramento conſil.42.nu.12.in fine,& in add.lit.B.vbi de materia.* 161.& 163

Lex *non tollitur per non vſum,ſed per contrarium vſum qui debet probari per allegantem conſ.30.nu. 117.& 108. in fine. Vbi quod contrarius vſus non inducitur minori ſpatio decem annorum,de quo etiam num. 127. Vbi amplius quod requiritur conſenſus ſuperioris.* 107.& 109

Legis *mens maxima attendenda, conſ.65.num.71.& num.90* 241.& ſeq.

Lex *in dubio trahi debet ad caſum magis neceſſarium, conſil 65. num.116.* 243

Lex *quod non dicit,nec nos dicere debemus,conſ.45.nu.41.* 173

Lex *ſeu ſtatutum non poteſt percipere impoſſibilia, conſ. 86. nu. 16.in fine.* 316

Legem *condere Principis eſt conſ.85.nu. 88.* 304

Leges *loquentes de confeſſione vera trahuntur ad fictam confeſſionem,conſil.85.nu.27.* 300

Legis *interpretatio nunquam intelligitur excluſa, conſil.85.numero 83.* 304

Lex *quæ non eſt vſu recepta,nec etiam eſt obſeruanda, conſ. 85. num 161.* 309

Lex *quamuis pœnalis & odioſa loquens de vno ex correlatiuis extenditur ad aliquem conſil.85.nu.74.* 303

Lex *ſuperioris non poteſt tolli per inferiorem,conſ.85.n.88.* 304

Lex *ceſſat ceſſante ratione legis conſ.85.poſt nu.87.* ibid.

Lex *ſeu ſtatutum imponens pœnam locum non habet niſi in delicto dolus interuenerit,conſ.60.nu.49.* 223

Lex *quamuis dura ſeruanda eſt conſ 94.nu.8.* 336

Lex *ſine diſtinctione loquens non debet cum diſtinctione intelligi etiam quod maior ratio eſſet in vno caſu quam in alio, conſ. 94.nu.11.in fi.* ibidem

Legis *natura eſt reſpicere futura conſ.95.nu.16.in fi.* 339

Lex *quando vtitur dictione rurſus vel dictione vlterius imponit pœnam ipſo iure,conſ.5.nu.25.* 17

Lex *quando vtitur verbis importantibus annexam priuationem imponit pœnam ipſo iure,conſ.5.nu.25.in fi.* ibidem

Lege *permittente quod fit pœnam non meretur,conſ.49.n.2.* 182

Libellum *famoſum inueniens & illum non lacerans aut Curiæ præſentet,pœna libelli famoſi tenetur,conſ.30.nu.1.* 98

Libelli *famoſi pœna capitalis eſt, conſil.30.nume. 1. Vbi etiam quod illius author efficitur inteſtabilis,& num. 10.& nu.68. & num.108.& num.128. Quid autem vigore motus proprij Pij Quinti, nu.13.& nu.50.& nu.57.in fine,& num.74.& ſeqq.& num.81.& 82.& nu.25. Vbi quod de iure ciuili pœna eſt arbitraria & quandoque eſt vltimi ſupplicij iuxta facti & perſonarum qualitates, & num.69.de iure autem canonico huius criminis reus anathematizatur & fuſtibus & verberibus cæditur,& nu. 36.Vbi quod fabricanti libellũ famoſum imponitur eadem pœna quam meretur informatus, ſi verum eſſet crimen ſibi in libello appoſitum,& num.51.& num.71. 98.99.102.103.104 & 109.*

Libellum *famoſum affigens in eccleſia dicitur graue crimen committere anathematizatur & grauiſſimè punitur, conſ.30.nu. 3.& ſeqq. & alia in deteſtationem libelli famoſi in eccleſia affixi,nu.17.& nu.70.* 99.100.& 103

Libelli *famoſi pœna tam de iure communi quam vigore Bullæ Pij Quinti locum habet etiam quod quis verum dixerit ſi mala animo illud verum fuerit dictum & iam quod expediat Reipublicæ ſciri illud dictum conſ.30.nu.7.& ſeqq.& nu. 12. & nu.35.& nu.58.& num.80.& 81. & 87. & num. 104. & nu.120.ſeqq. & num.124. Vbi ampliatur etiam de iure canonico,& num.127.& num.137.ſeqq. & nu. 208. contra & præſortim de iure canonico,num.36.in fine,& num.37. & num.42.& num.49.& num.54.& num.137.ſeqq. & num. 148.& num.155.& num. 166.ſeqq. & num.175.ſeqq. & num.192.& num.201.ſeqq. & num.203. & omnibus ſeqq. fol.99.101.102.104.& ſeqq.*

Libelli

Libellus famoſus ſub ſpecie voti fabricatus eo magis puniendus eſt,conſ.30.num.9.& num.18.& num.29. & ſeqq.& num. 61.& ſeqq.& num.70.& num 97.& ſub num. 132. contra quod imò ſi ex voto aliquid ſcribatur ſeu pingatur, in tabella ipſius voti in infamiam alterius, quod voti qualitas excuſet, num.39. & num.42.& ſeqq. & num.46.& 48.& 189.& num.194.& ſeqq. 99.100.101.102.& ſeqq.

Libellus famoſus dicitur commiſſus per ſolam picturam in ignominiam alterius conſ.30.num.10.& 22.in fine,& num. 73. & nu.112.Declara vt nu.188. 99.100.104.107.& 115

Libellus famoſus tunc dicitur factus quando quis per ſcripturam a populo videndam alicuius famæ & honori præiudicat, conſ. 30.nu.22.& 101. 100.& 106

Libellus famoſus dicitur continere in ſe verbalem offenſionem, conſ.30.nu.24. 100

Libelli famoſi pœna ceſſat vbi etiam ceſſat dolus nec ſufficit lata culpa,conſ.30.nu.52.& 79. Ubi tamen quod dolus iſte probatur coniecturis de quibus ibi in num. 91. & ſeqq. & num. 140.ſeqq.Ubi adducuntur ècontra aliæ coniecturæ excludentes iſto caſu dolum & malum animum de quibus etiam nu. 177.ſeqq.& n.194 ſeqq. 102.104.105.111.114.& 115

Libelli famoſi pœna ad hoc vt habeat locum eſt neceſſaria illius manifeſtatio & publicatio conſ.30 nu. 65. Uerum etiam non publicatus aliqua pœna punitur num.109 in fi. 103.& 107

Libellum famoſum fieri mandans an teneatur eadem pœna quã mandatarius,conſ.30.nu.50.57.59.& ſeqq. 102.& 104

Libelli famoſi pœna habet locum etiam contra dictantem, conſil. 30.num.78. 102

Libellus famoſus non poteſt eſſe, vbi non datur actio iniuriarum conſ.30.nu.133.155.& 164. 110.112.& ſeq.

Liber *Camerarij vniuerſitatis probat inter ipſum & vniuerſitatem,non autem contra tertium, conſ.11.nu.28.* 39

Liber cenſualis ſeu cataſtri plene probat contra eos qui illius deſcriptioni conſenſerunt, licet ſecus contra tertium, conſil. 11. num. 43. 40

Liber priuatus ſeu mercatoris ſi in vna vel pluribus partitis inuenitur verus, in aliis etiam veritatẽ continere præſumitur, cõſ. 13.nu.6. Quod an verum ſit,& quando in addit. lit. A. 46

Liber mercatoris plenè probat contra mercatorem,conſ.13.num. 15. in fine. ibidem

Liber mercatorum poſtquam eſt ſpoliatus & redactus in alium librum nõ poteſt amplius accõmodari,conſ 18.n 4.63.& ſeq.

Libri mercatorum debent eſſe candidi & carere omni inductione ac ſuper inductione, conſil. 18. num. 14. verſ. hæc interlineatio. 64

Liber mercatoris non dicitur fideliter tentus ſi repugnantia continet,conſ.18.nu.14.verſ.& eo magis. 65

Liber mercatoris dicitur ſcriptus ab ipſo mercatore etiam quod alter eius nomine ſcribat,conſ.18.nu.16. ibid.

Liber adminiſtrationis debet eſſe perfectus non autem defectuoſus, & non continens omnes receptas pecunias, conſil. 96. num.36. 344

Libros exhibere non cogitur aliquis niſi probata illorum exiſtentia,conſ 96.nu.55. 345

Liber mercatorum non probat pro tertio, nec contra tertium,conſ. 75.nu.103. 271

Libro mercatorum quando adhibenda eſt fides vigore ſtatuti non procedit quando mercator eſt infamis,conſ 20.nu 1 in fi. 71

Liberatio *& gratia delicti obreptitia non eſt ſeruanda quando obreptio fuit doloſa.ſecus ſi per ignorantiam commiſſa fieret,conſ.53.nu.14.* 191

Licentia *data alicui deferendi arma pro ſe & aliis debet intelligi pro defenſione perſonæ illius cuius data eſt licentia, nõ autem pro aliis qui ad ſui libitum poſſint dicta arma deferre, conſ.45.num.4.Declara vt num.40.& ſeqq.* 170.& 172

Licentia deferendi omne genus armorum etiam prohibitorum an comprehendat archibuſeta,conſ.45.num.1. & omnibus ſeqq. in diſcurſu. 169

Licentia iudicis in omni caſu pœnam excludit conſ 59.n.9. 214

Licentia iudicis etiam oretenus data excuſat fideiuſſorem datum de non diſcedendo ſine licentia in ſcriptis, conſ. 59. num. 14. & ſeqq. 215

Licentia deferendi arma dari poteſt à ſuperiore ex cauſa, conſil. 45.num.22. 171

Licentia iudicis excuſat omnem perſonam ex falſa cauſa prouenien.conſ.45.num.49. 173

Licitum *vbi eſt id quod eſt plus, cenſetur etiam licitum quod eſt minus,conſ.60.nu.109.in fi.* 127

Limitata *iuriſdictio limitatum debet parere effectum, conſil. 81.nu.1.verſ.& puta etiam.* 327

Liquidatio *contentorum in ſententia non poteſt fieri abſque cognitione & iudiciali diſcuſſione conſ.85. num. 13. Fallit in cauſis gabellarum, & quando res ſunt liquidæ, conſ. 85. numero 165.* 310

Litigioſæ *rei alienatio valet, ſi eius effectus collatus fuit poſt litem,conſ.70.num.7.* 254

Litigioſi vitium non intrat quando lis eſt ſuper poſſeſſorio ſuſpenſo petitorio conſ.70. nu.51.Ubi etiam quod lis ſuper petitorio non facit fructus litigioſos. 256

Litis *cõſors poteſt ſine mandato pro ſuo conſorte comparere & defenſiones facere in ciuilibus,& in criminalibus,ſi delicta leuia ſint, ſecus ſi grauia conſ.73. num.1. contra quod etiam in criminalibus poſſit conſors ſine mandatò comparere & defenſiones facere,nu.5.& ſeqq.* 261

Litteræ *ſubſidiales quando denegantur a iudice requiſito,quomodo ſit procedendum conſil.86.nu.22.* 316

Litterarum cõparatio debet fieri coram iudice,cõſ.70.n.15. 254

Litterarum comparatio non facit inditium ad torturam niſi alia concurrant,conſ.70 nu.14. ibid.

Litterarum comparatio nunquam facienda, niſi in ſubſidium & in defectum probationum,conſ.70.n.17. Ubi propterea quod pro forma requiritur iuramentum partis affirmantis ſe non habere alias probationes. ibid.

Litterarum comparatio in ſcriptura priuata facit plenam probationem concurrentibus adminiculis conſil.70. nu.65. & 66. & 71.Ubi ampliatur etiam in criminalibus 257

Litterarum comparatio non facit plenam probationem, quia manus de facili poſſunt falſificari,conſ.70 nu.66. ibid.

Litterarum cõparatio non requirit illam exactam probationẽ de qua per Doct. in l.cõparationes,C.de fid.inſtrum.cõſ.74. 258

Litteras ſubſidiales recipiens non dicitur in ſui præiudicium confiteri id quod in dictis litteris continetur de facto tertij,conſil. 56.num.11. 208

Locus *non poteſt dici non tutus ratione inimicorum ibidem habitantium,cum quibus eſt facta pax,conſ.17.nu.19.* 17

Locus vbi non eſt tutus propter inimicos debet peti cautio de non offendendo vel vt de tutiori loco prouideatur, conſil. 17. numero 20. Ibidem

M

MAgis *potens trahit ad ſe minus potens conſil 85.numero 35.* 300

Magiſtratus *nomine ſtante offendens poteſt ab ipſo magiſtratu puniri etiam quod aliàs non eſſet ſub eius iuriſdictione,conſil.51.num.2.* 178

Magiſtratus qui non habent poteſtatem legis condendæ non poſſunt introducere ſtylum,conſ.85 n.17.& 118.Fallit vt infra in verbo ſtylus non poteſt introduci. 300.& 306

Magiſtratus nomen falſo aſſumens tenetur pœna l.Iuliæ Maieſtatis,conſ.74.nu.1.Declara quando hoc fecerit animo vſurpandi iuriſdictionem Principis, ſecus hinc tali animo, quia tunc non tenetur niſi pena arbitraria, nu.2. Declara ſecundò ſi ſub nomine Magiſtatus hominem occiderit aut ſaltem occidi curauerit.ſecus ſi hæc non fecerit,nu.3. 262

Mala *fama in genere iuncto quolibet alio adminiculo ſeu ſuſpitione facit inditium ad torturam,conſ.41.nu.14.* 160

Mala fama facit inditium dummodo ſit in eodem genere mali, aliàs ſecus conſ.20.nu.9. 72

Malus animus præſumitur ex falſa aſſertione & mendacio, conſ. 30.num 94. 105

Malus animus colligitur ex delatione armorum noctis tempore, conſ 35 num.15. 138

Malus quilibet non præſumitur ſed bonus conſil. 37.numero 30. poſt medium. 145

Male-

Maleficium eſt diſtinguendum ſecundum propoſitum, & voluntatem, conſil. 35. nu. 7. 137

Mandans eſt æquè principalis delinquens ſicut mãdatarius, & pari pœna punitur, conſ. 4. nu. 2. & in add. lit. B. 9. & 12

Mandans de mandato conuictus poteſt torqueri ad indicandum mandatarios, & alios complices, conſil. 4. nume. 5. & in addit. litera F. 9. & 12

Mandans an propriè dicatur facere, an comprehendatur ſub ſtatuto puniente homicidium, vel homicidam, & an pari pœna puniatur ſicut mandatarius, conſil. 4. vt in addition. litera B. fol. 9. & 12

Mandans quomodo puniatur effectu non ſequuto, conſ. 4. in add. litera C. 12

Mandans occidi bannitum an gaudeat impunitate ſicut ipſe occidens, conſ. 4. in addit. litera Q. ibid.

Mandans non comprehendtur ſub ſtatuto loquente nõ in rem, ſed in perſonam, conſil. 30. nu. 50. & 74. declara hanc concluſionẽ tribus modis vt nu. 75. 76. 77. & 87. 103. 104. & ſeq.

Mandans aliquod illicitum ſi ex mandato homicidium ſequatur, mandans tenetur de occiſo, & pœna mortis, conſil. 32. nu. 1. & in addit. litera A. vbi de materia. 126. & ſeq.

Mandans an excuſetur ex eo quod mãdatarius exceſſit fines mãdati, c. 32. in add. lit. A. vbi formãtur plures cõcluſiones. 127

Mandans aliquẽ vulnerari an teneatur de occiſo, & pœna ordinaria, ſi vulneratus moriatur, c. 32. in add. lit. A. ver. 1. et 2. ibi.

Mandans aliquem vulnerari in facie nõ tenetur de exceſſu, ſi mãdatarius occidat, conſ. 32. in add. lit. A. in ſecũda cõcluſione. ib.

Mandans aliquẽ percuti ſeu vulnerari cum enſe, gladio, aut alio inſtrumento ad occidendũ apto, ſi mãdatarius occidat tenetur de occiſo, quia debebat præcogitare, quod ex percuſſionib. cum illis armis facile ſequi poterat mors, conſ. 32. in addi. lit. A. in 3. & 4. concluſione vbi ampliatur et quod mãdãs expreſſe fuerit proteſtatus mãdatario ne occideret, ſed tãtũ vulneraret. ibi.

Mandans aliquẽ percuti cũ alapa, baculo, aut alio inſtrumẽto ad occidendum non apto, ſi mandatarius cum dicto inſtrumento occidat, tenetur mandans de occiſo, conſ. 32. nu. 1. & ſeqq. ſed contrarium videtur verius vt in add. lit. A. in tertia concluſione in verſ. ſi vero mandat quis &c. 126

Mandans aliquem vulnerari cum paruo cultello non apto ad occidendum non tenetur de homicidio ſequuto ſi vulneratus occidat, conſ. 32. in add. litera A. in tertia concluſione poſt verſ. ſi vero mandat quis &c. 127

Mandans ingredi poſſeſſionẽ non tenetur de homicidio ſequuto in ingreſſu, conſ. 32. in add. lit. A. in quinta concluſione. ibid.

Mandatarius de ſe confeſſus poteſt abſque aliis inditiis torqueri, vt mandantẽ indicet, conſ. 4. n. 3. & in add. lit. D. 9. & 12

Mandans fœminam rapi non tenetur de homicidio in actu raptus ſequuto, conſil. 32. in addit. lit. A. in 6. concluſione. 127

Mandans non tenetur de exceſſu, quando erat in poteſtate mãdatarii ſeruare fines mandati, & non ſeruauit: ſecus ſi nõ erat in poteſtate mandatarii ſeruare mandatum, conſ. 32. in addit. litera A. in 7. concluſione. ibid.

Mandans aliquem baſtonari in humeris, & brachiis non tenetur de homicidio ſi mandatarius in capite percutiat, conſ. 32. n. 3. & in add. lit. A. in 7. concluſione in fine. vbi idem ſi quis mãdat aliquem vulnerari in omnibus, & mandatarius vulneret in capite. 126

Mandans aliquem percuti extra prætorium non tenetur ſi mandatariis percuſſit in prætorio, conſ. 32. nu. 3. ibid.

Mandans aliquem percuti virgis, & leui baculo non tenetur ſi mãdatarius percutiat cum baſtono, conſ. 30. n. 3. & ſeqq. ibid.

Mandans moleſtari non poteſt niſi conſtet de mandatario, conſ. 34. n. 1. & in add. lit. A. vbi de materia. 126. & ſeq.

Mandatariis duobus deponentibus contra mandantem non creditur ad effectum condemnandi, conſil. 10. nu. 29. 34

Mandatarii dictum etiam in crimine aſſaſſinii non facit inditiũ ad torturam, niſi alia concurrente præſumptione, conſ. 10. nu. 31. & nu. 46. & n. 55. quæ quidem præſumptio debet eſſe proxima, & tangens delictũ, non autem remota n. 32. & 33. vbi huius concluſionis plures redduntur rationes. 34. & ſeq.

Mandatarij inculpatio contra hominem bonæ famæ non facit inditium, conſil. 10. nu. 25. 34

Mandans poteſt etiam puniri in loco in quo mandatũ fuit exequutum, nedum in loco dati mandati, conſil. 48. nu. 37. 181

Mandans, & mandataris pari pœna puniuntur, conſil. 66. nu. 11. vbi declaratur procedere quo ad pœnam legalem, non autem quo ad ſtatutariam. 247

Mandans non propriè, ſed interpretatiue dicitur facere, conſ. 66. num. 11. ibid.

Mandans poſt mandati reuocationem factam reintegra non tenetur amplius de delicto ſequuto: etiam quod reuocationem non intimauerit occidendo, conſil. 66. nu. 16. 248

Mandans, & mandatarius ſunt correlatiua, conſil. 73. nume. 7. in fine. 261

Mandatarii depoſitio non facit inditium contra mandantem, conſil. 55. n. 4. & nu. 17. vbi quod nec facit inditium ad tranſmittendum inquiſitionam, facit tamen aliquam præſumptionem, & concurrente alio adminiculo ſufficit ad torturam, conſi. 55. num. 34. præſertim in delictis occultis, & difficilis probationis nu. 35. 199. & ſeqq.

Mandatarij dictum inuериſimile nullam prorſus facit fidem, conſil. 55. nu. 18. 200

Mandans fieri vindictam præſumitur mandaſſe vindictam nõ exceſſiuam, conſil. 55. nu. 24. 201

Mandans dicitur magis principalis quam mandatarius, conſ. 85. num. 76. 303

Mandans, & mandatarius ſequuto delicto æqualiter comprehẽduntur ſub ſtatuto loquente de faciente, conſil. 85. poſt n. 76. verſ. & quod eſto quod ſtatutum excluderet interpretationem num. 83. 303. & ſeq.

Mandans ex natura correlatiuorum punitur eadem pœna legali, qua mandatarius, conſilio 85. poſt nume. 74. & numero 82. fol. 303. & ſeq.

Mandans magis peccat quam mandatarius, conſil. 85. nu. 76. vbi deducuntur tres authoritates. 303

Mandans plus delinquit, quam mandatarius, quia mandando delinquit, & mandatarium corrumpit, conſilio 85. poſt numerum 76. ibid.

Mandans fieri delictum ſubiacet depoſitioni ſtatuti loci delicti, ſicut mandatarius, conſ. 85. nu. 35. 300

Mandans quando comprehendatur ſub ſtatuto puniente facientem, vide in verbo ſtatutum loquens in perſonam, conſil. 85. ſub num. 72. & 73. 303

Mandantis & mandatarij delictum vnum, & eidem eſt cõſ. 85. poſt nu. 76. 303

Mandatarii confeſſio contra mandantem non facit inditium niſi ad inſtitutionem, conſ. 19. nu. 18. & in addit. litera B. vbi de materia. 76. & ſeq.

Mandatarii confeſſio patientis plures defectus non facit inditiũ contra mandantem nec etiam ad inquirendum, conſ. 19. num. 18. & in add. litera S. 67. & 71.

Mandans fieri libellum famoſum an teneatur eadem pœna, qua mandatarius, conſ. 30. nu. 50. 57. 79. & ſeqq. 102. & 104

Mandans aſſaſſinium etiam effectu non ſequuto punitur eadem pœna, ac ſi fuiſſet ſequutus effectus, conſil. 4. nu. 3. & 7. vbi de aſſaſſinio mandatario, & in add. lit. C. 9. & 12

Mandatarius ſi excedit formam mandati mandans non tenetur, conſil. 104. nu. 13. 370

Mandatarius aſſaſſinus poteſt ſine alijs inditiis torqueri, conſilio 99. nu. 6. intellige in eo qui de mandato eſt confeſſus, aut conuictus, qui propterea torqueri poteſt ut indicet mandantem, alias ſecus nu. 36. & ſeqq. 351. & ſeqq.

Mandatarius nulla iuris ſolemnitate torqueri poteſt, conſi. 99. nu. 6. contra nu. 37. 351. & ſeqq.

Mandatarij depoſitio facit inditium ad torturã quando mandatũ non acceptauit, conſ. 99. n. 11. contra nu. 45. 351. & ſeqq.

Mandatarius etiam aliàs criminoſus facit inditium contra mandantem, ab ipſo nominato, conſi. 99. nu. 16. contrarium verius nu. 67. in fine. 351. & 355

Mandatarius non põt de mandante interrogari, & torqueri, niſi prius certe conſtet de mandato, conſ. 99. nu. 37. 353

Mandatarij depoſitio facit inditium contra mandantem iuncto aliquo alio adminiculo vtputa conuerſatione mandantem, cõſil. 102. nu. 6. & nu. 9. 363

Mandans an poſſit moleſtari & inquiri, quando mandatarius nec inquiri, nec moleſtari poteſt, conſ.102.nu.25. ibid.

Mandans non pōt condēnari de confeſſato mandato, niſi plenè cō ſtet quod mādatarius homicidiū cōmiſit, conſ.102.n.31. 365

Mandatarius aliunde infamis criminoſus & periurus non facit inditium contra mandantem præſertim ſi non depoſuit in tortura conſ.79.nu.17. 282

Mandatarij contumacia non ſufficit ad hoc vt poſſit procedi contra mandantem, conſ.24.nu.11. 81

mandatarij dictum non facit inditium quando non eſt vniforme, ſed varium maximè ſi varietas conſiſtit circa promiſſionem pecuniarum, conſ.19.nu.22. 68

mandans delictum poſtquam eſt commiſſum non tenetur nec de mandato nec de ratificatione, conſ.26.in addit. litera A. verſ. limita primo. 92

Mandatum *eſt difficilis probationis, conſ.5.nu.2.* 207

mandatum præſumitur ex datione pecuniarum, conſ.50. nu. 34. ſol. 185.& ſeq.

mandatum non præſumitur ſi filius aut famulus occidat inimicū patris, conſ.55.nu.7.& nu.23. Verū q̄no hæc concluſio intelligatur, & an ad cōdēnandū, vel ad torquēdū, & qd̄ ſi alia cōcurrāt, d.conſ.n.29.& ſeqq.& n.33.& n.43. 200.201.& ſeq.

mandatum non præſumitur niſi tribus concurrentibus videlicet præcedēte inimicitia, ſecreta alloquutione, & homicidio incōtinēti ſequuto conſ.55.n.23.in fi.declara vt n.46. 201.& ſeq.

mandatum dicitur quādo delictum cōmittendum reſpicit ſolā vtilitatem mandantis, ſi vero reſpiciat vtilitatem mandantis & mādatarij, non dicitur mādatū, ſed cōſiliū conſ.86.n.62. 319

mandatum præſumitur contra dominum non prohibente ſuis famulis delictum ab ipſis commiſſum conſ.26.nu.14. 92

mandatum ad faciendum incurrere in pęnam dominum non præſumitur in procuratorem, niſi illud fuerit ſpeciale & indiuiduum, conſ.89.nu.7.verſ.& ſi dicatur. 327

mandatum dicitur quando agitur de ſola authoritate mandantis, conſilium verò quando agitur de vtilitate occiſoris, Nec iſto caſu attenduntur per quę verba fuerit mandatum ſeu conſiliū prolatum conſ.104.nu.2.in addit.lit.A. 370.& 373

mandatum non dicitur quando delictum ponitur in liberam voluntatem mandatarij, vtputa ſi fuerit dictum, ſe lo vuoi ammazzare ammazzalo, *conſ.104.nu.3.* 370

mādatū nō inducitur per verba cōditionalia, cōſ.104.n.10. 370

mandatum conditionale conditione non verificata nō obligat mādantem conſ.104.nu.10. 370

mandatū præſumptū ex alloquutione facta ad aures famuli, qui poſtea inimicū Domini occidat, an puniatur pœna ordinaria cōſil.100.n.23.verſ. idē dicitur & n.37.& ſeqq. 357.& ſeq.

mādatum pręſumitur ex alloquutione Domini facta ad aures famuli, qui poſtea occidit illum, à quo Dominus iniuriam recepit, conſ.162.nu.1.& in addit.lit. A. ſed nunquid iſto caſu poſſit imponi pœna ordinaria homicidij, nu. 34. & ſeqq.& in addit.lit.F. 363.& 365.& 367

mandatum præſumitur ſi Dominus dixerit famulo ſuo nō redeas domum, niſi ſenſerim aliquid de nouo de illo negotio, ſi poſtea famulus ille occiderit illius Domini inimicū, conſ.102.n.2. & in add.lit.B.in princ. ſed nunquid iſto caſu poſſit imponi pœna ordinaria homicidij nu.30.& in add.lit.E. 363.365.& 368

mandatum vt præſumatur ex ſecreta alloquutione tria requiruntur, videlicet ſecreta ipſa alloquutio, homicidium incontinenti ſequutum, & præcedens capitalis inimicitia, conſ.102.n.3.& nu.29.& in addit.lit.O.vbi alia ad materiam, & n.22.& an vnum ex dictis requiſitis deficiens ſuppleatur per alia inditia nu.24.& nu.32.& in addit.lit.D. 363.364.& 368

mandatum præſumptum ex alloquutione ad aures, & mandatū præſumptum ex verbis famulo dictis non redeas domum &c. an æquiparentur conſ.102.nu.11.& 10.& 36.& in addit. litera G. 363.365.& 368

mandatum nunquam præſumitur ex ſecreta alloquutione vel ex verbis, non redeas domum, &c.niſi verè appareat aliter quam per confeſſionem mandatarij homicidium ab ipſo mandatario commiſſum conſ.102.nu.22.23.& 24.29.& ſeqq. 364

mandatum præſumitur ex verbis non redeas domum &c. etiam quod dicta verba non ſint ſecretè prolata, & quod homicidium non ſit incontinenti ſequutum conſ.102.nu.36.& ſeqq.& in addit.lit.G. 365.& 368

mandatum non præſumitur ex ſecreta alloquutione, &c. ac etiā ex verbis famulo dictis vt non redeat domum, &c. niſi capitalis inimicitia præueniat ex iniuria correſpondente vindictæ factæ per mandatarium, conſ.102. num.42.ſeq. & in addit. litera H. 365.& 368

Mandatum non præſumitur ex alloquutione famuli ad aures Domini conſ.102.in addit.lit.A.verſ.in quo aduerte. 367

mandatum præſumitur ex alloquutione ad aures facta per Dominum famulo etiam quod non Dominus, ſed famulus ipſe iniuriam receperit ab occiſo, conſ.102.in addit.litera B. verſ.Hæc concluſio & ſeq.Vbi etiam contra. ibid.

mandatum præſumitur ex verbis per Dominum famulo dictis vt non redeat domū, &c.etiam quod idem Dominus famulo prohibuiſſet ne occideret, conſ.102.in addit. lit. B. verſ.ampliatur ſecūdo, et in verſ.ſeq.vbi de veritate huius cōcluſionis. ibi.

mandatum non pręſumitur ex verbis alicui dictis non redeas domum, &c.niſi ille cum quo dicta verba proferuntur ſit talis, vt eorundem verborum alia veriſimilis interpretatio cadere non poſſit, quam delicti, conſ.102.in addit. litera B. verſ.limitatur autem. ibid.

mandatum præſumitur ex verbis a Domino famulo dictis non redeas domum &c.quando recepta iniuria fuit illicitè illata, ſecus ſi iniuria non fuit ſic illicitè illata, conſ.102. in additio. litera B. in fine, verſ.limitatur ſecundo. ibid.

mandatum nunquam præſumitur datum ad delinquendum niſi concludenter probetur conſ.80.nu.65. 287

mandatum non præſumitur in conſanguineo offendente inimicum ſui conſanguinei, niſi aliud probetur conſ.22.nu.31. 77

Marchiones *quando dicantur Illuſtres & quando ſpectabiles conſ.85.nu.156.* 309

Maritus *an poſſit occidere vxorem ſuam in adulterio deprehēſam conuocatis ad id amicis, vel coniunctis, & an etiam id alteri demandare poſſit conſ.2.in addit.lit.E.* 6

maritus occidens adulterum deprehenſum cum vxore non punitur pęna ordinaria de ſicarijs, neque alia corporis afflictiua ſiue adulter ſit vilis ſiue non conſ.8.nu.1. 28

maritus tunc demum occidendo adulterum mitius punitur dummodo tria concurrant; Primò vt adulter deprehendatur aut in actu adulterij, aut in actu venereo; Secundò vt occidatur in propria domo mariti non in alia, niſi trina præceſſerit monitio; Tertiò vt maritus non ſit perſona vilis, conſ.8.nu.4. ibid.

Mater *ſi eſt inhoneſta ſimilis etiam præſumitur filia conſ. 33. num.38.* 130

Matrimonium *acquirit leuiores probationes quando principaliter diſputatur non de illius exiſtentia, ſed ad effectum legitimitatis, conſ.70.nu.73.& nu.77.ad finem.* 258

matrimonij deſpenſatio quamuis nulla excuſat deſponſatum, conſ.46.nu.10. 175

Medicorum *iudicio ſuper lethalitate vulneris ſtandum eſt, conſ.100.nu.32.* 358

Membrorum *ſuorum nemo eſt Dominus, conſ.23.ſub n.2.* 78

Memoriale *diffamatorium Principi porrigens non tenetur ſi contenta in memoriali vera ſunt conſ. 87.nu.7. & nu.8. in fi. vbi quod ſufficit quod in aliqua parte verificatur, ſecus ſi memoriale vera non contineat, num.12.* 324

Mendatium *& falſa aſſertio facit præſumere dolum & malū animum, conſ.30.nu.94.* 105

mendatia non ſuper facto circunſtantijs non faciunt inditium ad torturam conſ.40.nu.95. 158

mendatium non nocet quando reſpicit ea quæ ſi reus confeſſus eſſet contra ipſum inditium non feciſſet conſ.78.nu.18. 278

mendatium pietatis cauſa factum & non damnoſum impunibile eſt, conſ.60.nu.136.& ſeqq. 229

mendax habet præſumptionē delicti cōtra ſe conſ.50.n.37. 186

mendatium de ſe ſolum facit inditium ad torturam conſ. 33. nu. 28.& in add.lit.Q. vbi de materia. 130.& 133

mendatium & variationes faciunt inditiū tractatus præcedentis conſ.55.nu.53. 203

mendatia variationes & contrarietates reddunt reum valde ſuſpectum de delicto, conſ.55.nu.62. 203

menda-

Mendatium ſemper in ſe habet dolum,conſ.18.n.6.in fine. 64
Mendatia ſi plura ſunt faciunt inditiũ ad torturam, etiam quod non ſint ſubſtantialia,conſ.34.nu.16. 135
Mendax,& falſus in vno mendax, & falſus in omnib. etiã quod capitula ſint diuerſa,& ſeparata,conſ.11.nu.29. 39
Mendatium,& periurium ſine damno alicuius impunibile eſt,cõſil.60.nu.61. 224
Mendatium,& variatio circa ſubſtãtialia ſufficiunt ad torturam,conſ.102.nu.8. 363
Mendatium non probatur per vnicum teſtem,conſ.23.nu.3. 78
Mendatium non nocet per vnicum teſtem,conſ.23.nu.3. ibid.
Mendatium eſt delictum,& turpitudo,conſ.60.nu.130. 228
Mendatium non eſt punibile, quando non continet in ſe aliquod delictum,conſil.60.nu.69. 224
Mendatium non nocet, quando eſt tale, quod ſi reus illud faſſus eſſet ſibi non praiudicaſſet,conſil.23 nu.4. 78
Mendatium,quod non tangit negotium principale, ſed acceſſoria non facit inditium ad torturam,conſ 23.nu.41. ibid.
Mendatium,etiam quod vnicum ſit, facit inditium ad torturam, conſil.23.nu.14. 79
Mendax,& falſus teſtis in vno,præſumitur mendax, & falſus in alijs,conſil.39.nu.12. 150
Mens *concedentis percipitur ex relatione quam ipſe concedens facit,conſil.45.nu.33.in fine & nu.46.* 172.& 173
Mens colligitur ex verbis,conſil.45.nu.41. 172
Mentis noſtræ nullum eſt maius teſtimonium quàm qualitas inſpecta verborum,conſil.45.nu.41. ibid.
Mens diſponentis arguitur ex prohęmio,conſ.30.nu.205. 116
Mentita *data cum proteſtatione ſaluo honore mentiti nõ excuſat mentientem,conſ.30.in addit.litera Q.* 121
Mentita habet in ſe iniuriam,conſ.6.nu.6.niſi fuerit data ad propulſandum iniuriam nu.25.& in addit.lit.B. 25.& ſeq.
Mentita facit vt mentiens dicatur auctor rixæ,conſil.35.nu.24 & in addit.litera I. 138.141.& ſeq.
Mentita data ad propulſandum iniuriam non eſt punibilis,conſil.35.nume.26.quod quando verum ſit,vide ibi in additio.litera L. 139.& 142
Mentitus non poteſt mentientẽ vulnerare,conſ.35.nu.28. 138
Mercator *tenetur edere libros ſuos rationum cuicunque intereſſe habenti,conſil.13.nu.13.* 46
Mercator debet tenere librum vulgò dictum il giornale, & illud quandocunque exhibere,conſil.18.nu.17. 65
Mercator dicitur doloſus,& contra eum iuratur in litem, ſi in libris dietim omnia data, & recepta fideliter non ſcribit,conſil.18.nu.19. 65
Mercatoris liber ſi in vno,vel pluribus partitis inuenitur verus, in alijs etiam veritatem continere præſumitur, conſ.13.nu.6. Quod an verum ſit,& quando in addit.lit.A. 45.& ſeq.
Meretrix *& inhoneſta vno tempore, præſumitur etiam inhoneſta alio tempore,conſil.24.nu.15.* 81
Meretricem quam eſſe probatur per publicam vocem,& famã, conſil.24.nu.19. ibid.
Milites *non gaudent priuilegijs militaribus niſi prius fuerint deſcripti in numero,ſeu Rolo militũ.Nec ſufficit,quod fuerint electi pro militibus,& quod ſint in itinere belli, conſi.4.nu.9. declara vt nu.19.* 9.& 11
Miles ſeditioſus quomodo puniatur,conſil.4.nu.12. 10
Miles voluntarius non eſt ſubiectus, ſed leuitati pœnæ, conſ 4. num.13. ibid.
Milites ſunt ſub iuriſdictione ſuorum ſuperiorum in militia exiſtentium.conſil.4.nu.17. in fine tantum quod capti ab aliquo Rectore Prouinciæ remitti debent ad magiſtratum militum nume 18. 11
Miles inobediens,& reſiſtens ſuo ſuperiori capite punitur,& occidi poteſt,conſil.4.num.20.vbi ampliatur etiam ſi res bene ceſſerit. ibid.
Miles manus inferens in ſuum præpoſitum capite punitur, conſil.4.nu.20.in fine. ibid.
Milites tenentur defendere ſuum Capitaneum, & non defendendo puniuntur pari pœna cum offenſoribus, conſilio 4. numero 24. ibid.
Miles abſolutus a ſuo tribuno,ſeu Colonello an poſſit ab alijs Iudicibus amplius moleſtari,conſ.4.in addit.litera I. 12
Militia non eſt dignitas,conſ.94.nu.2.& nu.10. 33.& ſeq.
Miles electus a Principe ad cuſtodiam ſuæ perſonæ,dicitur habere dignitatem,conſ.94.nu.3.& ſeqq.omnibus. 336
Miles in ordine equeſtri poſitus dicitur eſſe in dignitate,conſ.94. num.4. ibid.
Miles non poteſt exercere officium procuratoris,conſ.94.num.5. & in addit.litera B. etiam an procuratoris officium ſit dignitas. 336.& ſeq.
Miles vnus de conſuetudine facit alium militem,conſ.94.numero 7. 336
Milites fiunt a Principe,conſ.94.nu.7. ibid.
Milites priuati,& pedeſtres nõ dicũtur eſſe in aliqua dignitate, ſecus vero equeſtres,& Principũ cuſtodes,cõſ.94.n.10. 337
Milites inſeruientes cuſtodiæ Principis potiũtur eodẽ priuilegio, quo potiuntur militantes in caſtris,conſ.94.nu.11. ibid.
Milites gaudent priuilegijs militaribus quamdiu uiuunt,non autem quamdiu militauerint,conſ.94.nu.12.vbi declaratur hoc procedere dummodo habuerint a Principe licentiam redeundi ad patriam. ibid.
Milites moderni ex conſuetudine noſtri temporis ſunt verè milites,licet in eis non ſit ſeruata antiqua militiæ forma, conſ.95. num.2. 338
Militiæ antiquæ forma fuit abrogata per generalem conſuetudinem,conſ.95.nu.2. ibid.
Milites noſtri etiam non exiſtentes in ſeruitio belli, & vacantes mercatoris uotius quam armis, fruuntur illis priuilegijs militaribus, quæ non ratione exercitij, ſed officij a legibus conceſſa fuerunt: ſecus vero in illis priuilegijs,quæ fuerunt conceſſa ratione exercitij,& non officij,conſ.95.nu.36. ibid.
Militiæ appellatione veniunt omnes milites etiam in humiliori gradu militiæ exiſtentes,conſ.95.nu.4. ibid.
Militia non eſt dignitas,conſ.65.nu.5.contra nu.8.& ſeqq. 339
Militia & decurionatus æquiparantur,conſ.95.nu.8. ibid.
Milites diſtinguuntur a priuatis perſonis,& quæ propriè dicãtur perſonæ priuatæ,conſ.95.nu.10. ibid.
Militia eſt honor,conſ.95.nu.11. ibid.
Militia eſt ordo,& militaris ordo dicitur dignitas,conſil.95.nume.12. 339
*Militia ex cõi vſu loquendi dicitur dignitas,conſi.95.n.13.*ibid.
Milites dicuntur,qui recipiunt ſtipendium pro cuſtodia alicuius certæ perſonæ,aut certi loci, & præſertim ſi fuerunt deputati ad cuſtodiam perſonæ Principis,conſ 95.nu.17. 340
Milites deputati ad cuſtodiã Principis ſunt digniores alijs militibus,conſil.95.nu.18.vbi etiam quod gaudent omnib. priuilegijs antiquis militibus conceſſis,& alia ad materiam iſtorum militum ad Principis cuſtodiam deputatorum,qui vulgo Lance ſpezzate nuncupatur. ibid.
Milites veterani præferuntur militibus non veteranis, etiã quod militia fuerint licentiati,conſ 95.nu.19. ibid.
Minæ *probata cauſa minarum faciunt inditium ad torturã, & vincta inimicitia ſufficiunt ad condẽnandũ,cõſ 34.n.10.* 134
Minæ non faciunt inditium niſi correſpondeant offenſæ ſubſequutæ,conſ.55.nu.25. 201
Minæ iuncta inimicitia ſufficiunt ad torquendum,& etiam ad cõdemnandum,conſ.102.nu.7. 363
Minæ an faciant inditium prolatæ per iſta æquiuoca verba,videlicet Io farò pentire,lo caſtigerò,conſ.102. nu.20. & numero 45.ſeqq. 364.& 366
Minæ adminiculatę alijs præſumptionibus faciunt inditium,etiã quod minans non ſit ſolitus minas exequi,conſilio 102.numero 21. 364
Minæ non faciunt inditium,quando fuerunt prolatę ex interuallo ante delictũ ſequutũ,conſ 102.n.17.& n 46. 364.& 366
Minæ probantur per teſtes ſingulares,conſil.23.nu.5. Declara vt nu.8.dũmodo ſcilicet ſint conteſtes in verbis, & qualitate minarum,licet diuerſi in loco,& tempore. 75
Minæ an & quando faciant inditium ad torturam remiſſiue, conſil.22.in addit.litera B. 78
Minæ non faciunt inditium contra eum, qui non ſit ſolitus minas exequi,vel alias malæ famæ,conſil.22.nu.9. 75
Minæ vt faciant inditium ad torturam maximè attendenda eſt

qualitas ipſius minantis.conſili 22.nume.9. ibid.

Minæ prolatæ ex lubrico linguæ per iracundiam, ſeu per dolorẽ incontinenti poſt receptam offenſam non faciunt inditium ad torturam,conſil.22.nu.10.& nu.11. 76

Minæ non faciunt inditium ad torturam,quando delictũ ſequutum eſt diuerſi generis a minis probatis,conſi.22.n.12.ibid.

Minæ dubiæ,et æquiuocæ non faciunt inditium, conſilio 22. nume.13. ibid.

Minæ non faciunt inditium ad torturam, quando percuſſores, & delinquentes ſunt certi, & quando percuſſus habebat plures inimicos,conſil.22.nu.14. ibid.

Miniſter *officialis extorquendo pecuniam incidit in crimen repetundarum,conſ.5.nu.26.* 17

Miniſter Iudicis, pecuniam extorquens committit barattariam, conſil.5.nu.33. ibid.

Minor *pro homicidio pęna exilij,vel pecuniaria condẽnari debet, conſ.15.& in addit.lit.D.vbi de materia.* 2.& ſeq.

Minor in delictis non excuſatur,nec in integrum reſtituitur: Bene tamen propter minorem ætatem pœna mitigatur, conſ.66. nume.7. 247

Minori delinquenti mitiganda eſt pœna, etiam in grauioribus, & atrocioribus,conſ.66.nu.7.verſ. quæ quidem concluſio, & nu.8.vbi idem in crimine raptus inceſtus ſodomiæ, falſæ monetæ,& alijs atrociſſimis delictis, quod an verum ſit, vide in addit.litera A. 247.& ſeq.

Minor viginti annorum, ſed maior quatuordecim, licet vigore motus proprij Pij Quarti nullam pœnæ diminutionem in crimine homicidij habeat, recipit tamẽ ille motus proprius tres declarationes,Primo ſcilicet,ut loquatur in bannitis,& in cõtumaciam condemnatis, non in alijs : Secundo ut non per hoc ſint ligatæ manus Iudicis quin poſſit pœnam mitigare; Tertio vt non extendatur ad participes, & conſentientes, conſil.66. nu.9.& nu.10. 247

Minor non excuſatur in delictis carnis, conſil.33. nume.15. vbi etiam quod minor ætas nunquam excuſat, niſi in minore quatuordecim annorum contra prædicta, numero.64. & 65. vbi quod immo Iudex non ſolum poteſt,ſed tenetur minuere pœnam & nume. 66. vbi quod iſto caſu non poteſt imponi niſi poena pecuniaria, quod an uerum ſit,vide infra in addition.litera X. & in addit.litera G. & litera H. vbi quod in delictis carnis minor ætas facit minuere poenam, etiam quod quis ſit maior quatuordecim annorum. 129.132.& ſeq.

Minori non ſuffragatur veniæ conceſſio obtenta a Principe ex ſimplici ſupplicatione niſi etiam contenta in ſupplicatione probauerit,conſil.47.nu.7. 178

Minor ætas non excuſatur in crimine aſſaſſinij, & alijs atrociſſimis delictis,conſil.101.nu.44. 361.& ſeq.

Minor nec etiam donare poteſt ex cauſa benemeritorum,niſi benemerita ſint talia ex quibus potuiſſet legitimè in iudicio cõuenire,conſ.42 nu.17. 161

Minor eadem facultate dicitur intrare, qua etiam ad donandum ſeductus fuit,conſil.42.nume.26.verſicu. & inter alias rationes. 162

Miſericordia *& pietas excuſat a dolo,conſil.60. nu.57.* 223

Mixtum *non continetur ſub ſimplici in poenalibus, conſil.54. num.6.* 196

Mixtum ſi deberet iudicari ſecundum naturam vnius ſimplicis, deberet attendi illud ſimplex,cuius qualitas eſt potentior, cõſil 85.nu.161. 309

Mobilia *in caſu confiſcationis ſpectant ad vnum illius loci,vbi delinquens condemnatus eſt:non autem ad Dominũ loci, vbi bona ſita ſunt, cõſ.71.n.et nu.3.et de cõſuetudine nu.5.* 259

Mobilia confiſcanda non ſpectant ad Iudicem confiſcantem, ſed ad fiſcum loci, vbi bona ſita ſint, quando delictum in illo loco fuit commiſſum,conſ 71.nu.7. ibid.

Modica *multa non faciunt vnum ſatis in poenalibus, conſ.78. num.13.* 276

Modicus exceſſus attendendus non eſt,conſ.78. nu.5. 277

Modica munera dicuntur illa quæ veriſimiliter recipientis animum non corrumpunt,conſ.78.nu.6.verſ.imò etiam. ibid.

Modus *citandi etiam præter ius introducitur quoque ex ſtylo conſil.85.nume.110.* 306

Modus non curatur dummodo habeatur effectus,conſ.17.nu.12. in fine. 94

Moneta *dicitur falſa in materia, quando habet plus æris, & minus argenti admixtum,quàm lege, vel conſuetudine cautũ eſt,conſ.48.nu.1.* 179

Moneta dicitur falſa in forma, quando quis ſine authoritate illam cudit,ſub nomine alicuius Principis, etiam quod alias ſit iuſti ponderis,& bonæ ligæ,conſ.48.nu.2. ibid.

*Monetam falſam cudens tenetur crimine læſæ maieſtatis, & propterea punitur poena ignis,infamiæ,confiſcationis bonorũ, & feudorum,ac etiam priuatione omnium dignitatum,conſil. 48.nu.3. & nu.13. vbi quod iſto caſu non dicitur committi crimen læſæ maieſtatis ſtrictè, ſed longo modo, & nu.20. & 21. vbi de materia,de qua etiã n.41.& 43.*179.180.& ſeq.

Moneta falſa ſub effigie Pontificis, & ſub Papalibus inſignibus cudens dicitur committere crimen læſæ maieſtatis in ipſum Pontificem,& hac ratione delicti,& læſæ maieſtatis Põtificiæ efficitur illi ſubditus, poteſtque ab eo citari,proceſſari,& puniri, etiam quod ſit ſubditus Imperatoris,conſil.48.numero 4.& omnibus ſeqq. in diſcurſu vbi etiam referuntur contraria,& illis reſpondetur. 179.& ſeqq.

Monetã falſam fabricans ſub nomine alieni Principis, cui quis ſubditus non eſt,an puniatur poena ordinaria falſæ monetæ,an uero extraordinaria,conſ.43.num.5. & num.8. & nu.19. & nu.22.& ſeqq.& nu.42. 179.& ſeqq.

Monetam falſam cudens puniendus eſt authoritate cudendi monetas,ſi illam habet,conſ.48.n.8.9.& 10. vbi amplius quod ipſo iure cenſetur eo priuatus nu.43. 179.& ſeqq.

Monetam non auream, vel argenteam,ſed uilem,& æream adulterans,non dicitur committere crimen læſæ maieſtatis, conſil. 48.nu.19.in fine declara nu.29.& 25. 180.& ſeq.

Monetam falſam alicuius Principis cudens Principem ipſum offendere dicitur,conſ.48. nu.20.in fine, & per totum conſiliũ in diſcurſu. 180.& ſeqq.

Monetæ falſæ cognitio ſpectat ad illum Principem, cuius moneta falſificata eſt,conſil.48.num.36. in fine, & num.35. ſeqq. fol. 181.& ſeqq.

Monetam falſam fabricantes puniuntur a ſuis competentibus Iudicibus,conſ.48.nu.15.& 36. 180.& ſeq.

Monetam falſam feudatarius cudens puniendus eſt a competente Iudice,cui ipſe ſubeſt,conſ.48.nu.15.& 31. 180.& ſeq.

Monitorium *non exequutum iuxta formam in eo præſcriptã, non afficit,conſil.89.nu.3.vbi ponitur exemplum,quando Iudex in monitorio mandat fieri diligentiam de perſonaliter apprehendendo,& talis diligentia non fit.* 327

Mora *purgari poteſt in iudicijs,quandocunque ante ſententiã, conſil.85. nume.125.fol.306. Fallit quando ius eſt acquiſitum parti,ſeu fiſco,d.conſ poſt nu.93.* 304

Mora debitoris non committitur per ſolum euentum conditionis, conſil.15.nu.44.& nu.74. 51.& 53

Mors *ficta non debet plus operari quam vera,conſil.52.nume. 3.in fine.* 189

Morte ſocij finitur ſocietas,conſil.15. num.1. & num.77.vbi de materia. 49.& 53

Mors facit expirare beneplacitum,conſil.15.nu.2. 49

Mulier *ſicut propter adulterium perdit dotem, ita & propter oſculum luxurioſum,conſ.25.n.20.& in addi.lit.O.84.& 89*

Mulier in criminalibus non repellitur a teſtificando,conſ.36. nume.14. 144

Mulier ſemper præſumitur rapta cauſa libidinis,niſi ſit turpis, aut uetula,conſi.33.nu.2.& in add.lit.B. 128.& 132.

Mulier iudicatur honeſta,vel inhoneſta ex habitu,inceſſu, conuerſatione,& loco,conſil.33.nu.14. 129

Mulier vilis & abiectæ conditionis non præſumitur honeſta, ideo ad hoc vt ſtuprum cum ea commiſſum puniatur, probanda eſt ipſius honeſtas,aliter ſecus,conſ.90.nu.16. 330

Mulier meretrix,& inhoneſta vno tempore, præſumitur etiã inhoneſta alio tempore,conſ.24. nu.15. 81

Mulier non poteſt examinari contra virum,conſ.20.nu.7. 72

Mulieris inhoneſtas probanda eſt plenè,non autem præſumptiuè, cõſ.33.n.6.et 7.et n.14.in fi. cõtra quod ſufficit præſumptiua probatio ad excuſationẽ reperiẽtis n.32.51.et ſe.vbi amplius.

quod

vbi amplius quod inhoneſtas probatur per teſtes ſingulares & nu.53. vbi etiam quod probatur teſtibus deponentibus de eorum credulitate,& nu.54.vbi quod probatur teſtibus depo nentibus de auditu. 129.130.& ſeq.

Mulieris inhoneſtas ad excuſandũ à crimine raptus, an & quomodo & a quo probanda ſit conſil.33.n.9.& 10. & in addit. litera E.& litera F. 129.& 132

Mulieris inhoneſtas quando,& ex quibus actibus probetur conſ. 33.in addit.lit.R. 133

Mulieri dicenti ſe tentatam de carnali cognitione, & quod recuſauit,minimè creditur conſ.80.nu.24. 285

Mulieris inhoneſtas valde præſumitur ex inhoneſtate parentum, conſ.24.nu.15.in fi. 81

Mulieris vita inhoneſta probatur per teſtes & participes criminis conſ.24.nu.16. ibid.

Mulier in criminalibus de iure canonico nõ eſt integer teſtis,præſertim ſi fuerit inhoneſta & infamis,cõſ.19.n.20.ante fin.67

Mulieres de iure canonico repelluntur a teſtificãdo præterquã in caſib.in qbus veritas aliter haberi nõ põt.cõſ.38.n.11. 148

Multa conceduntur,multaq; denegantur cõtra iuris regulas ſcãdali ratione conſ.30.in addit.lit.A.verſ.& generaliter. 119

Multa modica nõ faciũt vnũ ſatis in pœnalibus,conſ.78.n.3.276

Munera modica dicuntur illa,quæ veriſimiliter recipientis animum non corrumpunt conſ.78.nu.6.verſ.Imò etiam. 277

Mutatio nominis eſt delictum & punitur pœna falſi, conſ.37. num.3. 145

Mutuum non probat ſimoniam conſ.75. num. 84. Declara vt nu.97.& 99. 270.& ſeq.

Mutuum eſt actus permiſſus a caritatis fonte emanatus conſ. 75. num.84.Vbi ampliatur etiam ſi mutuans aliquid ſecundario ab eo cui mutuauit ſperaret. 270

Mutuans gratis poteſt aliquid a mutuatario ex gratia liberalitatis recipere præcedente pactione conſ.75.nu.99. 271

N

NEceſſitate non ſubijcitur quod eſt in poteſtate, cõſ.85. poſt nu.168.ante finem. 310

Negans delictum poteſt ſemper etiam ex interuallo illud confiteri qualificatè & qualitatem probare,conſ.6.nu.29. 25

Negatiua probanda eſt per fundantem ſe in ea conſ.78.num.31. in fine. 279

Negatiua probatur per teſtes qui dicunt ſe aliquid non audiuiſſe etiam quod non dicant quod ſi dicta fuiſſent ipſi audiuiſſent quando ſumus in re magni momenti,& quando veriſimile eſt quod teſtes præſentes audiuiſſent illud quod fuit dictum conſ. 65.num.24. 239

Negans depoſitum tenetur furti conſ.99.nu.43. 344

Negans delictum non prohibetur poſtea illud fateri,& poſtea probare aliquam cauſam eiuſdem delicti excluſiuam, cõſ.45. num.39. 172

Negatiua coarctata loco & tempore ad fauorem inquiſiti magis attendenda quam affirmatiua conſ.22.nu.6. 75

Nemo præſumitur donare & iactare ſuum conſ.75.n.84. vbi tamen quod hæc regula non procedit in mutuo gratuito. 270

Nemo poteſt cõdemnari in pœnam delicti ordinariam ex inditijs & præſumptionibus, quantumuis violentis, conſ.82.num.1. contra in addit.lit.A. 290.& 292

Nemo debet alterius odio prægrauari conſ.85.nu.161. 309

Nemo eſt dominus membrorum ſuorum,conſ.85.nu.64. 302

Nemo eſt dominus membrorum ſuorum,conſ.23.nu.2. 78

Nemo eſt decipiendus ſub fide publica,conſ.47.nu.1. 177

Nemo debet decipi ſub publica fide & authoritate, conſ.46.nu. 10 Declara vt nu.24. 166.& ſeq.

Nemo cogitare aut diuinare tenetur,quod quis velit delinquere, quia delictum reputatur caſus fortuitus,conſil.60. num.116. & ſeq. 227.& ſeq.

Nemo præſumitur velle cõmittere periurium,cõſ.50.n.33.185

Nemo præſumitur iactare ſuum,conſ.50. nu.46. 186

Nemo præſumitur excedere modũ vindictæ,conſ.55.n.24. 201

Nepos viuente auo non poteſt prætendere illius legitimam,cõſ. 52.num.2. 189

Nepos vocatus ad legitimam aui propter delictum patris non cẽſetur vocatus tanquam ſucceſſor fiſci,ſed tãquam ſucceſſor aui & ex propria perſona,conſ.52.nu.4. ibid.

Nobiles non præſumuntur delinquere conſ.30.nu.140. 111

Nobiles puniuntur mitius in arbitrarijs, ſecus in pœnis certis & à iure determinatis,in quibus puniuntur ſolũ mitius circa qualitatem pœnæ,ſed non circa quantitatem, conſ. 33. nu.16. ſed quod nobiles regulariter mitius puniantur nu. 67. de materia vide in addit.litera I. 129.& 132

Nobiles cauſas ſuas criminales dicunt extra carceres,conſ. 33. num.43. 131

Nobile & honorificum reputatur ſecundum exiſtimationem hominum conſ.95.nu.14.in fine. 139

Nobilitas excludit omnem turpem ſuſpitionem, conſ.99.numero 73. 355

Nobilem ſe faciens cum ignobilis ſit tenetur pœna falſi & non læſæ maieſtatis,conſ.74. nu. 8. 263

Nobilis torqueri non poteſt, conſ.20.nu.10. 72

Nomina teſtium quis aduerſario edere tenetur ad hoc,vt eorũ perſonis poſſit idem aduerſarius ſua interrogatoria firmare, conſ.73.nu.10. 261

Nomina teſtium non tenetur reus edere fiſco, conſil.73. numero 11. ibid.

Nomina teſtium ſi fuerint ſemel ſpecificata a reo,nõ per hoc prohibetur vltra ſpecificatos & examinatos, alios examinare & nominare,dummodo examinatorum teſtium dicta non fuerint didicita conſ.73.nu.10.& omnibus ſeqq. ibid.

Nomen ſibi mutans eſt delictum & punitur pœna falſi, conſil. 37.nume.5. 145

Non curatur de modo dummodo habeatur effectus conſ.27.nu. 2. in fine. 94

Notarius dicitur oculus iudicis & proptera debet illi & partibus fidelis eſſe,& mundas manus habere,conſ.5.nu.5. 15

Notarius dicitur infamare,& iniuriam inferre officiali ex torquẽdo ſub eius nomine pecuniam a partibus conſ.5.n.5.in fi. ibid.

Notarius ſi non delinquit in officio non eſt priuatus officio notariatus,niſi expreſſè in ſententia priuetur conſ.5.nu.6. ibid.

Notarius quando delinquit in officio non dicitur ipſo iure priuatus officio niſi per ſententiam priuetur conſ.5.nu.7. ibid.

Notarius dicitur delinquere in officio quando crimen cõmiſit vt notarius & crimen cõmiſſum eſt tale,vt alius illud committere non potuiſſet conſ.5.nu.7.verſ.ſed non eſt opus. ibid.

Notarius faciendo falſum inſtrumentum dicitur delinquere in officio, conſil. 5. num. 7. verſ. ſed non eſt opus, & num. 12. fol. 15.& ſeq.

Notarius exigens pecunias indebitas non dicitur delinquere in officio, licet eas exigat occaſione officij,nec incurrit propriè crimen concuſſionis, ſed tenetur ſolum l.Iul.repetund. conſ.5.nu. 7.verſ.& probatur,declara vt nu.10.& nu.15. 15.& ſeq.

Notarius priuatur officio notariatus quando committit crimen quod propriè tangit ſuum officium,conſ.5.nu.7.verſ. & probatur, Declara vt nu. 3. Vbi habetur quando delictum dicatur tangere officium. 15.& ſeq.

Notarius dicitur delinquere in officio etiam quod non conficiat falſum inſtrumentum,conſ.5.nu.9 & nu.12. 15.& ſeq.

Notarius propter falſum aut aliud delictum ab ipſo commiſſum non dicitur ipſo iure officio priuatus, niſi ſit condemnatus per ſententiam priuatoriam conſ.5.nu.17. & ſeqq. contra nu.23. ſeqq.reſoluent.nu.36.ſeqq.& nu.43.ſeqq. 16.17.& ſeq.

Notarius bannitus de falſo non dicitur notariatus officio priuatus,ſed illud ſtat in ſuſpenſo,conſ.5.nu.18. 16

Notarius ad bancum iuris nõ poteſt eſſe infamis conſ.5.n.27.17

Notarius delinquens in officio priuatur non ſolum officij exercitio,ſed etiam illius titulo & proprietate conſ.5.nu.5.n.30. & ſeqq.contra nu.39.ſeqq.& nu.49.ſeqq. 17.& ſeqq.

Notarius licet ſit condemnatus de falſo, valent tamen inſtrumenta per eum rogata ante condemnationem conſ.5.num.42.licet in futurum non poſſit amplius notariatus officium exercere, num.43. 18

Notarius condemnatus pro quocunque delicto,excepto crimine falſi cum efficiatur infamis,an poſſit in futurum inſtrumenta conficere conſ.5.nu.47. ibid.

Notarius condemnatus de falſo dicitur agi de fide rupta, conſilio 5.nu.48. 2

Notario per condemnationem falſi dicitur reuocatum mãdatum conficiendi inſtrumenta, conſil.5.nu.48. ibid.

Notarius condemnatus de falſo commiſſo extra officium, vtputa quia falſum tulerit teſtimonium, vel quia extraxerit cartas de aliquo libro non priuatur officio notariatus, conſil.5.nu.48. in fine. 18.& ſeq.

Notarius addens minuens, mutans, aut caſſans aliquid poſt ſtipulationem inſtrumenti ſine partium conſenſu, dicitur falſum cõmittere, nec partib. præiudicat, conſ.12.n.5.in fi.& n.6. 42

Notarij bona fama, & purgata fides tollit omnem falſitatis ſuſpitionem, conſil.12.nu.11. 43

Notarius præſumitur potius bonæ famæ, quam è contra, conſ.12.nu.11. fallitur quando agitur de præiuditio tertij, ibidem & in addit. litera C. 43.& ſeq.

Notarius de conſuetudine in baſtardello ſolet facere plures caſſationes, & additiones nec propterea fides aliqua inſtrumento diminuitur, conſil.12.nu.23. declara vt nu.24.& 25. 44

Notarij error, & ſimplicitas, partibus nocere non debet, conſ.12.num.32. ibid.

Notarius fabricans falſum inſtrumentum, quomodo puniatur, conſil.11.in addit. litera A. 41

Notariatus qualitas non præſumitur niſi probetur, conſi.11.nume.24. 39.& 41

Notarius fabricans falſum inſtrumentum punitur amputatione manus, ſeu alias Iudicis arbitrio, & amplius priuatur officio notariatus, ita quod non poteſt in futurum illud exercere, conſil.48.nu.9. 179.& ſeq.

Notarius an poſſit extendere inſtrumentum ad conſilium ſapiẽtis, & cum quibus clauſulis, conſil.59.in addit. litera A. verſ. & an Notarius. 217

Notarius poteſt clauſulas conſuetas in inſtrumentis apponere, etiam poſt ſcriptum inſtrumentum. Quod an verum ſit, & quando d.conſ. in add. lit. A. verſ. & in materia aduerte. ibi.

Notarius omittens apponere in inſtrumento clauſulas conſuetas, an puniatur de falſo d.conſ. in addit. litera A. in fine verſic. an autem notarius. ibid.

Notarius non incurrit infamiam ex eo quod eius inſtrumentum fidem non facere tanquam de falſo ſuſpectum declaratur, cõſ.69.num.7. 253

Notarius vbi videt inſtrumentum indigere accommodatione ſcripturæ melius facit conficiendo nouum inſtrumentum quam illud corrigendo, conſ.60.nu.87. uerſ. conſtat etiam. 225

Notarius excuſatur a pęna falſi pp cõſuetudinẽ. cõſ.88.n.7. 326

Notarij baſtardello nihil credendum Protocollo non exhibito, conſil.12.nu.17. 43

Notarius excuſatur a pœna falſi propter conſuetudinem, cõſ.12.nu.23.& in addit. litera G. declara niſi agatur de maximi pręiudicio tertij nu.26. 44.& ſeq.

Notarius an poſſit apponere clauſulam codicillarem in teſtamento ſine expreſſo mandato teſtatoris, & appoſita an cenſeatur de eiuſdem teſtatoris voluntate appoſitam fuiſſe, conſ.59. in addit. litera A. verſ. ſed in ſpecie, & ver. verũ de effectu. 217

Notarius an poſſit apponere clauſulam conſtituti ſine expreſſo contrahentium iuſſu in inſtrumentis, conſ.59. in addit. lit. A. verſ. quid de clauſula conſtituti. ibid.

Notarius ſemper cenſetur rogatus apponere clauſulas conſuetas, conſ.97.nu.20.& in addit. litera A. vbi latius de hac concluſione. 347.& ſeq.

Notarius præſumitur rogatus ex ipſius aſſertione ex clauſula actum &c.& ex taciturnitate, & patientia teſtatoris in publicatione, & ſtipulatione teſtamenti, conſ.97.num.23. & ibi in addit. litera B. vbi alia ad materiam. ibid.

Notariatus qualitas probatur per legalitatẽ ciuitatis, conſil.80.num.16. 284

Notario nõ creditur de his de qb. nõ eſt rogatus, c.80.n.66. 288

Notarius tenetur exhibere Protocollum, & dicendo ſe illum nõ habere non creditur, conſ.80.nu.44.& nu.60. 286.& 288

Notario non creditur de contentis in inſtrumento, niſi inſtrumentum exhibeat, conſilio 80.nume.60. 287

Notarium ſe faciens, & falſa inſtrumenta conficiens cum non ſit notarius punitur pœna mortis, conſ.74.nu.6. 262

Notarii habent pro ſe præſumptionem excluſiuam falſitatis, conſil.88.nu.18. 326

Notarius de falſitate inſtrumenti inquiſitus in dubio abſoluendus eſt, & in dubio etiam pro inſtrumento pronunciandum, conſil.88.nu.20. 326

Notarius officialis faciens exturſiones dicitur delinquere in officio, conſ.5.nu.3. verſ. neceſſario concludendum eſt, & verſ. & ita per hanc rationem nu.4.9.& 11.& ſeqq. 15.& ſeq.

Notarius, ſeu officialis committens in officio concuſſionis, & extorſionis crimen priuatur officio ipſo iure, conſ.5.nu.3. verſic. neceſſario concludere &c. Quod an verum ſit, & quando vide nu.16.& pluribus ſeqq.& nu.23. ſeqq. vbi multa pro, et contra declara vt nu.36.& ſeqq.& 42. ſeqq. 15.& ſeqq.

Notitia vide in verbo ſcientia, conſ.85. 298

Notorietas qũo probetur ex actis, cõſ.85.n.126. 306.& ſeq.

Notorium dicitur illud quod reſultat ex actis, cõ.25.n.67. 88

Notorium dicitur, quod conſtat ex actis, conſ.30.nu.38. 101

Notorium eſt duplex aliud iuris, & aliud facti, & notorium iuris non eſt proprie notorium, ſed notorium facti propriè notorium eſt, conſil.30.nu.90. 105

Notorium dicitur, quod nulla tergiuerſatione celari poteſt. conſi.17.nu.6. 60

Notorium dicitur omne quod Iudici conſtat per teſtes, inſtrumenta, vel aliter, conſ.85.nu.116. 306

Notorium non indiget probatione, ſed ſatis eſt vt allegetur, conſ.85.nu.142. 308.& ſeq.

Notorium nõ poteſt dici id quod recipit probabile dubium facti, conſil.85.nu 126. 306.& ſeq.

Notorium non releuat ab onere proponendi, & allegandi, releuat tamen ab onere probandi, conſ.85.nu.114. & 142. fallit quãdo notorietas conſtat ex actis, tunc non eſt opus, vt allegetur poſt nu.116. 306.& ſeqq.

Notorium reſultat ex confeſſione ficta, conſil.85.nu.15. 300

Nouatio primi contractus omnino inducitur per ſecundũ contractum incompatibilem cum primo, conſil.54.nu.24. verſic. quoniam quando. 197.& ſeq.

Noua conſtitutio ſuperueniens ad interpretationem antiquæ conſtitutionis cenſetur habere omnes qualitates, et cõditiones appoſitas in conſtitutione interpretata, conſ.81.n.9. 289.et ſeq.

Noua cauſa an cenſeatur in fractione pacis, ſeu treguæ, vel cautionum de non offendendo, conſ.30. in addit. litera H.& plura alia ad declarationem Bullæ Pij Quarti, & Quinti volentis cauſam nouam non excuſare in addit. litera I. 120

Nullitas non poteſt opponi niſi ſpatio viginti annorum, quia præſcribitur, conſil.53.nu.5. 191

Nullitate prohibita, a ſtatuto non cenſetur prohibita nullitas proueniens ex alio ſtatuto, conſ.86.nu.76. 320

Nullitas euidens nũquam cenſetur excluſa, conſ.85.n.103.148 impeditq; exequutionẽ ſententiæ, licet tranſiuerit in rem iudicatam ibidem. fallit, quãdo ſtatutum præfigeret tempus ad dicẽdũ de nullitate, quoniã niſi dicatur infra illud tẽpus, præcluſa eſt uia amplius dicẽdi de nullitate d.n.148. ſublimita quãdo opponeretur p viã exceptionis d.nu.148. in fi. 305.et 308

Nullitas euidens dici non poteſt quando diſceptationem recipere poteſt, conſ.85.nu.146. 308

Nullitas notoria non poteſt proponi per procuratorem niſi proponatur ſeorſum ab appellatione, quando eſt prohibita appellatio, conſ.85.nu.146. vide in verbo Procurator. ibid.

Nullitas in iudicio ordinario principaliter propoſita deſiderat ſententiam, conſ.85.nu.176. 311

Nullitas proueniens ex defectu iuriſdictionis reddit nullam fictã confeſſionem, conſ.85.nu.104. 305

Nullitatis effectus ineſt appellationi, quando ipſa nullitas cũ appellatione proponitur, conſ.85.nu.146. 308

Nullitas ipſo iure reſultat ex actu facto contra prohibitionem legis, conſ.81.nu.3. 289

Nulliter abſolutus a delicto poteſt iterum inquiri, & proceſſari ab eodem Iudice qui nulliter abſoluit, conſ.53.n.2. in fi. 191

Nullitas ſñiæ contumacialis an poſſit opponi per cõtumacem, & quid de nullitate examinis teſtiũ, cõſ.5.n.66. et n.74. et ſeqq. & nu.87.& ſeqq.& nu.96.& ſeqq.& nu.106. 20.& ſeqq.

Nullitas reſignationis officij, vel beneficij an poſſit opponi per reſignantem, conſil. 5. nu. 69. & ſeqq. 20. & ſeq.

Nullitas excommunicationis an poſſit opponi per excommunicatum in ſententiam, conſ. 5. nu. 87. 21

Numerus *teſtium ſupplet defectum, conſil. 5. nu. 2. intellige in ciuilibus ſecus autem in criminalibus nu. 19. de materia in addit. litera B.* 24. & ſeq.

Nuntij *relatio in citatione debet continere diem exequutionis factæ, conſil. 86. nu. 25.* 316. & ſeq.

O

Obligatus *in certum caſum non cenſetur obligatus vltra illum caſum, conſ. 59. nu. 9. in fine.* 214

Obligatus ſub conditione cenſetur liberatus per exiſtentiam contrariæ conditionis, conſi. 59. n. 9. verſ. & facit vna ratio. ibib.

Obligationes, & ſtipulationes ſunt ſtricti iuris, & id quod in illis non fuit expreſſum habetur pro omiſſo, conſ. 59. n. 13. 215

Obligatus ad vnum tempus extra illud tempus non cenſetur obligatus, conſil. 59. nu. 20. in fine. ibid.

Obligatio cameralis aperit omnes vias procedendi contra obligatum, conſil. 57. nu. 12. 210

Obligationes, & actiones de earum natura ſunt perpetuæ niſi per additionem temporis, vel alterius qualitatis fuerunt reſtrictę, conſ. 57. nu. 1. 209

Obligatio ſub pœna vltimi ſupplitij in caſu fractionis pacis non eſt valida, conſ. 28. nu. 9. in fine. 96

Obliuio *præſumitur ex minori ſpatio quam octo annorum, conſil. 140. nu. 90.* 157. & ſeq.

Obliuio vel error iuſtus excludit dolum, & latam culpam, conſi. 44. num. 6. 167

Obliuio quanto tempore præſumatur, & inducatur, conſ. 23. n. 5. & nu. 17. vbi quod remittitur arbitrio iudicis. 78. & ſeq.

Obliuio in teſte per quantum tempus præſumatur ſub conſil. 44. num. 5. 166. & ſeq.

Obliuio præſumitur per biennium, vel ad plus per ſeptennium, conſ. 88. nu. 6. verſ. & quod prius eſt. 325

Obreptio *& ſubreptio vitiat gratiam ipſo iure, cõſ. 47. nu. 1. verſ. vnitas tamen eſt.* 177

Obreptio magis vitiat gratiã quam ſubreptio, cõſ. 47. n. 10. 178

Obſeruantia *inſtrumenti longo tempore poſt illius celebrationem ſubſequuta tollit omnes ſuſpitiones falſitatis dicti inſtrumenti, conſ. 11. nu. 44.* 40

Obſeruãtia ſubſequuta auget fidẽ inſtrumẽti, conſ. 40. n. 24. 157

Obſeruantia ſubſequuta Principe ſciente, & patiente eſt bannimentorum interpres, conſ. 55. nu. 81. 205

Obſeruantia ſubſequuta poſt principium declarat priuilegium, conſil. 45. nu. 56. 174

Obſeruantia ſubſequuta inducit validitatem actus etiam, quod ſit contra ius commune, conſ. 45. nu. 56. ibid.

Obſeruantia quando eſt notoria poteſt Iudex ſe, de ea extraiudicialiter informare, conſ. 45. nu. 56. in fine. ibid.

Obſeruantia noua iure tranſlationis ſuccedit loco temporis tranſlationis, conſ. 95. nu. 2. 338

Obſeruantia, vel inobſeruantia per vnicum, vel plures actus nõ afficit niſi cõcurrẽte legitima pręſcriptione, cõſ. 95. n. 22. 340

Obſeruantia ſubſequuta poſt legem habet vim legis interpretationẽ, conſ. 51. nu. 5. 189

Occidens *fugientem, qui prius occidentem inſultauerat, punitur pœna extraordinaria, conſ. 2. nu. 6. & nu. 14.* 5

Occidere licet non ſolum ad ſui ipſius neceſſariam defenſionẽ, ſed etiam coniunctorum amicorum, & aliorum, conſ. 2. num. 6. & in addit. litera D. nu. 18. 5. & ſeq.

Occiſor indicans domum vbi latebat is, qui poſtea occiſus fuit, vel alias homicidii occaſionem prębens pœna legis Corn. de ſicarijs tenetur, conſ. 8. nu. 3. 28

Occidens bannitum ſuum inimicum præſumitur occidiſſe zelo Reipublicæ, & non propter inimicitiam, conſ. 30. n. 141. 111

Occidens eum qui ſibi, vel ſuis ſtuprum inferre intendit ſine pœna dimittendus eſt. conſ. 66. num. 3. & nu. 6. vbi quid ſi occidit non in actu ſtupri, ſed propè periculum futuri ſtupri. 247

Occidere quis poteſt illum qui contra ſe armatus venit, conſil. 35. nu. 16. & nu. 20. 138

Occiſus ſi reperiatur cum vnico vulnere, & plures fuerunt rixãtes ignoreturque quis illud intulerit omnes condemnantur in pœnam extraordinariam: ſi vero vnus tantum fuit rixans, ille ſolus punitur pœna ordinaria, quia præſumitur, quod ab eo fuerit occiſus, conſ. 100. nu. 12. in fine, contra nu. 27. 357

Occidens vnum pro alio pœna mortis dignus eſt, conſ. 1. n. 14. ſed verius eſt, quod imò puniatur pœna extraordinaria, vt nu. 15. & nu. 18. vbi de materia, & nu. 20. & ſeqq. & nu. 26. 2.

Occidẽs mediatorẽ nõ punitur l. Cornel. de ſicarijs, cõſ. 1. n. 19. ib.

Occidens vnum putans occidere alium, non tenetur pœna delicti, ſed mitiori, conſil. 65. nu. 32. quod quando verum ſit, vide in addit. lit. M. vbi diſtinguuntur plures caſus. 239. & 245

Occidens bannitum zelo iuſtitiæ non ſolum eſt tutus in foro conſcientiæ, ſed meritum acquirit, conſil. 65. nu. 61. & in additio. litera Q. 241. & 246

Occidere licet homicidam incontinenti, & in fragranti, conſil. 55. nu. 77. & ſeqq. 204

Occidere licet delinquentẽ, & reſiſtẽtẽ ſe capi, cõſ. 55. n. 84. 205

Occidens hominem authoritate iuris dicitur miniſter iuſtitiæ, & Dei. conſil. 55. nu. 86. ibid.

Occidendi animus dignoſcitur ab effectu ſubſequuto, & ex armorum qualitate, conſi. 1. & ibi in addit. litera C. vbi de materia, & nu. 24. 2. & ſeq.

Occidẽdi animus cognoſcitur ex iteratione vulnerũ. cõſ. 1. n. 24. 2

Occidens non tenetur pęna mortis, quando vulneratus obijt ob nõ adhibitionẽ medicorum, ſeu eorum negligentiam, & imperitiam, conſil. 100. nu. 3. & nu. 4. & ſeqq. vbi hoc declaratur procedere, quãdo vulnera licet eſſẽt periculoſa, et lethalia, non tamen erant de neceſſitate lethalia, & mortem allatura, ſecus ſi de neceſſitate erant lethalia, & nu. 31. 356. & 358

Occidens bannitũ nulliter, an & quando gaudeat impunitate. cõſ. 101. nu. 15. & in addit. litera B. 360. & 362

Occidens bannitum dicitur miniſter, & exequutor iuſtitiæ, conſi. 53. nu. 35. ſi priuato licet. 193

Occiſor certus & mandator, quando apparet certus fruſtra quæritur de alijs contra quos non adſunt ſpecialia inditia, conſ. 22. nume. 30. 77

Occidens aliquem ſi occiſum derobauit dicitur committere latrocinium, & aſſaſſinium, conſil. 47. nume. 10. verſicul. reſpondetur primo. 178

Ocularis *inſpectio omnes alias probationes ſuperat, conſi. 18. num. 13. in fine.* 65

Occultationis *delictũ ſine dolo cõmittitur, cõſi. 60. n. 94.* 226

Occultare delictum non dicitur is, qui delictum ignorat, conſ. 60. nu. 94. & nu. 126. 226. & 228.

Occultans, inſtrumentum punitur pœna falſi, conſil. 50. n. 9. 183

Occultans, comburens, ſeu lacerans alienas ſcripturas tenetur pęna falſi, & ad damna, & intereſſe partis iuramento liquidanda, conſil. 43. nu. 20. 165

Occultare quærens parricidium qua pœna puniatur, conſil. 101. nu. 32. & ſeqq. 361

Odia *reſtringenda ſunt, conſil. 27. nu. 15.* 94

Offenſio *perſonalis tunc proprie dicitur, quando vel tangitur corpus, vel res corpori cohærens, conſil. 31. nu. 2. in fine.* 124

Offenſio ſp tribuẽda eſt cauſæ, cui magis cõuenit, cõſ. 67. n. 9. 249

Offenſio non dicitur ea ſola quæ ad iram prouocat niſi etiam punibilis ſit. conſil. 31. nu. 15. 125

Offenſio inter litigantes præſumitur non ex cauſa litis, conſil. 67. nu. 3. & nu. 9. 248. & ſeq.

Offendens maieſtatem alicuius magiſtratus poteſt ab ipſo magiſtratu puniri, etiam quod alias non eſſet ſub eius iuriſdictione, conſil. 51. nu. 2. 188

Officialis *ſindicari non poteſt niſi pro delictis commiſſis in officio, & contemplatione officij, conſil. 5. nu. 1.* 15

Officiales omnes ſindicantur de extorſionibus, & concuſſionibus, conſil. 5. nu. 1. verſ. ſed pro extorſionibus. ibid.

Officiales durante offitio conueniri non poſſunt præter quam pro delictis commiſſis in offitio, & quæ illius priuationem ſecum afferant, conſil. 5. nu. 3. ibidem

Officiales etiam ſindicantur pro concuſſionibus, extorſionibus & furtis, conſilio 5. nu. 2. verſi. ſed pro extorſionibus. ibid.

Officialis ſeu notarius committens in officio concuſſionis & extorſio-

torſionis crimen priuatur ipſo iure officio conſ.5.num.3.verſ. neceſſario concludendum, quod an verum ſit, & quando vide num.16.& ſeqq.pluribus,& num.23.ſeqq.vbi multa pro & contra.Declara vt nu.36 ſeqq.& nu.42.ſeqq. 15.17.& ſeq.
Officialis committens adulterium cum muliere litigante coram ipſo,dicitur delinquere in offitio,ſecus ſi nullam coram eo mulier habeas litem,conſ 5.nu.4. 15
Officialis vel eius miniſter aut domeſticus extorquendo pecuniā incidit in crimen repetundarum,conſ.5.nu.4. 15
Officialis delinquens in officio perdit ſalarium & emolumentum offitij, in quo deliquit,conſ.5.num. 34.Declara vt num.58. fol. 17.& 19.
Officialibus iniuſtè exequentibus ad hoc vt reperiri poſſit duo requiruntur.Primum vt notoriè conſtet de iniuſtitia exequutionis,conſ.65.num.39.ſecundum vt alio modo ſuccurri non poſſit ei,contra quam ſit exequutio,niſi reſiſtendo, num. 40. fol. 239.& ſeq.
Officialis habet pro ſe præſumptionem excluſiuam doli, & delicti,conſil.57.in fi. 223
Officialis expurgat ſe proprio iuramento, conſ. 60. num. 59. in fine. 223.& ſeq.
Officialis tenetur de negligentia & culpa, conſil.60.nu.84. 225
Officiali aliquid aſſerenti de mandato Papæ creditur quando Papa eſt præſens conſ. 60. nu.97. 226
Officiali alapam inferens punitur pœna mortis conſ.41.n.9. 159
Officiales & commiſſarij contra bannitos poſſunt mandare aliquem impune occidi,conſil.101.nu.16. 360
Officialis non ſeruando ſtatuta maximè excuſatur ſi fuit alienus a ſordibus,conſ.64.nu.8. 263
Officialis non tenetur ſeruare ſtatuta niſi coram ipſo allegentur & producantur,conſ 64.nu.9. ibid.
Officiales hodie non ſindicantur niſi de furtis & barattarijs, cōſ. 64.nu.10.verſ.& hinc communiter. ibid.
Officialis faciens extorſiones incidit in pœnam repetundarum, quæ habet in ſe irrogationem infamiæ & priuationem officij, conſ. 5. num.3. verſ.ſi pro extorſione. 15
Officialis faciens extorſiones dicitur delinquere in officio, conſ. 5.nu.3.verſ.neceſſario concludendum eſt, & verſ.& ita per hanc rationem & num. 4. & ſeqq. & num. 9. 11. & ſeqq. fol. 15.& ſeq.
Officialis corruptus malè iudicans punitur in pęnam confiſcationis bonorum,conſil.5.nu.54. 19
Officialis fuga inducit plenam probationem delictorum contra ipſum,conſ.5.num.83 & ibi in addit.lit.H. 21.& 23
Officium procuratoris damnoſum eſſe non debet ipſi procuratori,conſ.85.nu.65. 302
Officium iudicis conquieſcit dilatione pendente & nihil eſt innouandum,conſil.85.num.9.& num. 143. Fallit pluribus modis ex Gabriel. lib.2. tit.de dilat.concluſ.1.num.16.& ſeqq. fol. 299.& 308
Officium dicitur habere dignitatem ſi ita publicè reputatur ex conſuetudine loci, conſ 94.nu. 10. 337
Officio notariatus priuatur notarius quando committit crimen quod propriè tangit ſuum officium conſ.5.n.7.verſ. & probatur. Declara vt num. 13. vbi habetur quando delictum dicatur tangere officium. 15.& ſeq.
Officio non dicitur priuatus notarius bannitus de falſo,ſed illud ſtat in ſuſpenſo,conſil.5.nu.18. 16
Officium poteſt exercere delinquens in eo donec fuerit eo priuatus,conſ 5.nu.21. ibidem
Officio priuatur qui delinquit in eo conſil.5.nu.23. 17
Officij priuatio ſemper intelligitur inducta ipſo iure propter incompatibilitatem ſtatus,conſil.5.nu.26.in fi. ibidem
Officio non priuatur notarius condemnatus de falſo cōmiſſo extra officium vtputa quia falſum tulerit teſtimonium, vel quia extraxerit cartas de aliquo libro,conſil.5.nu.48.in fi. 18.& ſeq.
Officij reſignatio licet ſit nulla, valet tamen collatio ſuperioris facta virtute dicta reſignationis,quia reſignans non poteſt dare de nullitate ſuæ reſignationis, quod an verum ſit & quando conſil.5.num.69.& ſeqq. 20
Omnia noſtra facimus quibus noſtram impartimur auctoritatem conſ.86.num.6.fol. 315
Omne qui dicit nihil excludit conſil.86.num.60. verſ.qui enim. fol. 319
Omiſſio formę facit actum nullum conſ.81.nu.3.fol. 289
Opinio æquior & benignior in dubio ſequenda eſt conſ.30.nu. 158. 112
Opinio æquior attendenda eſt conſil. 30. nume. 37. verſ. & nihilominus.fol. 217
Opinio non excuſat in ijs quæ ſunt de ſe mala à iure prohibita & contra bonos mores conſ.65.nu.38. 239
Opinio vehemens excuſat opinantem licet falſum opinetur conſ. 60.nu.33. 229
Opinio Doctoris excuſat delinquentem conſil.60.num. 9.in fine quod an verum ſit in addit.litera E. 220.& 229
Opinio communis ſemper in iudicando ſequenda eſt, conſ.71.nu. 3.in fine. 259
Opinio communis ſeruanda eſt in iudicando,conſ.47.nu.6. 178
Opinio quæ magis fauet æquitati ſemper amplectenda eſt, conſil. 27.nu.16. 94
Oppoſitum in oppoſito operatur idem quod propoſitū in propoſito conſ.21.nu.1.in fine. 73
Oratio vniuerſalis verificatur in omni caſu etiam minimo, & etiam in eo,in quo eſt minor ratio conſ.30.nu.213.in fi. 117
Oratio vniuerſalis complectitur omnes caſus,quando ſalua ratione recti ſermonis reſtringi non poteſt, conſ.65.nu.72. 241
Oratio alternatiua ſufficit quando in vna parte verificatur, conſ. 55.nu.65. 203
Oratio indefinita non æquipollet vniuerſali in materia ſtatutaria,& contra ius commune,conſ.87.nu.5.in fi. 323
Oratio indefinita prolata a lege æquiparatur orationi vniuerſali, & propterea vniuerſaliter intelligenda eſt, conſ. 27.num. 1. Quod quādo verum ſit,& de materia vide in addit. litera A. 93.& ſeq.
Oratio indefinita an æquiparetur vniuerſali in materia probatoria,conſ.27.in addit.lit A. 94
Oratio indefinita an trahatur ad futura conſ. 27. in addit. litera A. ibid.
Oratio indefinita æquipollet vniuerſali fictè,non autem verè. conſil.27.in addit.litera A. ibid.
Oratio indefinita non æquipollet vniuerſali in materia feudali, conſ.27.in addit.lit.A. ibid.
Oratio indefinita comprehendit etiam remedia extraordinaria, conſ.27.in addit.lit.A. ibid.
Oratio indefinita æquiparatur vniuerſali collectiuè,non autem diſtributiuè,conſ.27.in addit.lit.A. ibidem
Oratio indefinita non æquipollet vniuerſali quando agitur de præiudicio tertij,conſ.27.in addit.lit.A.in fine. ibidem
Oratio indefinita non æquiparatur vniuerſali in exorbitantibus, & correctorijs,conſ.27.n. 13. Declara vt in addit. litera A. 94.& ſeq.
Ordo principij declarat ſequentia conſ.43.nu.17. 165
Ordo iuris eſt ſeruandus etiam in cauſis fiſcalibus, conſil.81.nu. 162.fallit in exigendis publicis functionibus & datijs, n.62. vide in verbo in cauſis. 310
Ordo iuris non eſt neceſſarius in notarijs,conſ.85.nu.115. 306
Oſcula ſunt præparamenta actus venerei,conſ.25.nu.10. 83
Oſcula ſacerdotum ſunt capienda in bonam partem, conſ.25.numero 46. 86

P

PActum quod finita ſocietate officij fructus debeantur ad rationem duodecim pro centenario loco damnorum & intereſſe eſt illicitum & reprobatum,conſ.15.nu.13.& ſeqq.& per totum conſilium, vbi multa in materia. 49.& ſeqq.
Pactum vnum recipit impetrationem ab alio pacto. conſil.15.numero 20. 49.& ſeq.
Pacta ſemper interpretanda vt æqualitatem contineant,conſ.15. num.20. ibidem
Pacta ſunt ſemper reducenda ad æqualitatem conſ.15.n.35. ibi.
Pactum de quota litis eſt prohibitum, quia per illud inuitantur aduocati & procuratores ad vincendum litem per fas & nefas, & ſic ad delinquendū,conſ.70.n.2.& in addit.lit.B. 253

Pactum de quota litis non punitur, niſi fuerit factum cum Aduocato aut procuratore, conſ.70.nu.3. quod an verum ſit, & quando vide in addit. litera C. & nu.8. 254. & 258

Pactum de quota litis eſt improbatum etiam quod illud fiat nomine honorarij aut ſalarij, conſ.70.nu.8. 254

Pactum de quota litis nullum non facit incurrere pœnam, conſ. 70.nu.32. & ſeqq. 255

Pactum de quota litis faciētes an incurrant crimen falſi conſ.70. num.36. & ſeqq. ibid.

Pactum quod venit obligatione ſecundum naturam contractus facit ipſum contractum vſurarium, conſ.54. nu. 2. & nu.24. poſt med. 196. & ſeq.

Pacta non ſecus ac leges adaptantur ad ea quæ frequentius accidunt conſ.54.nu.24 ante finem verſ. Nam pacta. 197. & ſeq.

Pactu rumpunt leges conſ.40.nu.78. 157

Pactum continens idem quod ius commune non obligat in plus, ſed efficacius, conſ.63.nu.2. 235

Pactum appoſitum in contractu locationis intelligitur ſecundum eius naturam, conſ.63.nu.2. ibidem

Pacti de quota litis pœna an habeat locum in clientulo, qui tale pactum facit paſſiuè conſ.70.num. 1. & ſeqq. & num.22. & ſeqq. & in addit. lit. E. 253.254. & 259

Pactum faciens de quota litis quam pœnam incurrat, conſ.70.nu. 32. & in addit. litera F. 255. & 259

Pactum inſolitum arguit ſimulationem, conſ.40.nu.13. 152

Pactum faciens ſuper iniurijs dicitur facere pacem & concordiā conſ.98.nu.2. 349

Pacta ſocietatis debent in ſe habere æqualitatem, conſ.15.n.20. 49. & ſeq.

Pactum vſurarium & illicitum, eſt illud quod non poteſt ſe habere ad lucrum & damnum, conſ.15.num.28. 50

Papa an poſſit vſurarium exercitium permittere, conſ. 15. nu. 64. & nu.72. 52. & ſeq.

Papa procedere poteſt contra quemlibet vbique exiſtentem quia Dei vicarius eſt, & cuius eſt terra & plenitudo eius conſ. 48. nu.16. præſertim ſi deliquit in ſuo territorio, ac etiam præſertim in beneficialibus & in concernentibus animarum poteſtatem, vel etiam ſi delinquēs fuerit inuentus in territorio Summi Pontificis d. num.16. Vbi tamen ſecus videtur extra iſtos tres caſus, ſed contra nu.32. 180. & ſeq.

Papa poteſt limitare & diſtinguere ius diuinum ex cauſa quotieſcunque ratio naturalis ſuadet, & propter publicam vtilitatem, conſil.15.nu.53. 52

Papa non intendit alicuius Principis iuriſdictionem perturbare, conſil.48.nu.14. 180

Papa ſi non actu, ſaltem habitu habet in terris Imperij temporalem iuriſdictionem, conſil.48.num.20. & nu.93. 180. & ſeq.

Papa conceſſit Imperatori gladium temporalis iuriſdictionis conſil.40.nu.28. 180

Papa poteſt citare ſubditum Imperatoris etiam in terris Imperij, conſ.48.nu.29. & nu.40. ibidem

Papa habet iuriſdictionem etiam in terris Imperij, conſil. 48. num.33. ibidem

Paria ſunt quem eſſe confeſſum vel conuictum, conſil. 36. numero 12. 144

Paria ſunt non eſſe vel eſſe & non apparere, conſ. 50. num.47. 186. & ſeq.

Paria ſunt excludere crimen directè, vel aliquid deducere per quod indirectè crimen excludatur conſ.85.nu.175. 311

Paria ſunt quem eſſe verè confeſſum in iudicio, & ſolemniter vel à ſtatuto ſeu ſtylo haberi pro confeſſo, conſil.75.nu.25. 30

Paria ſunt aliquid non eſſe factum, vel nō legitimè factum, conſ. 53.nu.25. & nu.35. ad finem. 192. & ſeq.

Paria ſunt quem eſſe confeſſum vel conuictum conſ. 26. nu.3. 91

Parricidij pœna locum non habet quando pater tentans pudicitiam filiæ, fuit ab ipſa filia occiſus, conſ.66.num.1. & ſeqq. & præſertim, num.4. vbi an teneatur patrem accuſare ſi accuſandi commoditatem habet & nu.5. Vbi quid ſi occidat ex interuallo poſt vim illatam, & non eodem inſtanti, nu.5. & 6. 246. & ſeq.

Parricidium dicitur committi etiam in vxorem conſ.1.nu. 9. & ibi in addit. lit. B. vbi de materia. 183

Parricidij pœna locum non habet quando pater occidit filium, vel ècontra ex vna illarum cauſarum propter quas permiſſa eſt exhæredatio conſil.66.nu.1. 246

Parricidia plura impunita dimiſſa fuerunt, ex iuſta cauſa dimiſſa, de quibus ponuntur exempla conſil.66.num.2. verſic. & hinc plura. ibidem

Parricidij pœna non habet locum quādo Pater occidit filium, qui ſuam nouercam ſeu etiam patris concubinam carnaliter cognouit conſil.66.nu.1. & nu.5. verſ. quod ſi Pater. Vbi quid ſi occidat non incontinenti ſed ex interuallo poſt commiſſum adulterium. 264. & ſeq.

Partitæ librorum mercatoris non poſſunt ſtornari ſeu accommodari niſi tribus concurrentibus: Primò quod in reuocatione ſeu accommodatione deducatur vera cauſa erroris: Secundò quod accedat conſenſus intereſſatorum: Tertiò quod fiat antequam liber ſit vt dicitur ſpoliatus, & caſſatus, conſil.18.nu. 4. & ſeqq. 63. & ſeq.

Pater an poſſit occidere filiam deprehenſam in adulterio conuocatis ad id amicis ſeu coniunctis, conſil.2. in addit. lit. E. Vbi etiam an id alteri demandare poſſit. 6

Pater pro ſuo intereſſe poteſt comparere pro filio ſuo abſente, & citato, conſil.35. ſub num.6. quod quando verum ſit in addit. litera E. 136 137. & 141

Pater impune occidit filium qui ſuam Nouercam, ſeu etiam Patris concubinam carnaliter cognouit, conſil.66.nu.1. & nu.5. verſ. Quod ſi Pater. Vbi quod ſi occidat non incontinenti, ſed ex interuallo poſt commiſſum adulterium. 264. & ſeq.

Pater committendo in filium aliquam ingratitudinem perdit priuilegium paternum & ècontra conſil.66.nu.2. 264

Pater volens carnaliter cognoſcere filiam ſe patrem non facit nec ſe verè Patrem eſſe oſtendit conſil.66.nu.2. ibid.

Pater repreſentando filium an faciat vt non poſſit imponi pœna ordinaria conſ.33.nu.21. & num. 63. de materia vide in addit. lit. M. 129. & 132

Pater magis tenetur ex periculo filij, quam ex periculo ſuo conſil. 55.num.19. in fine. 200

Pater non tenetur ſoluere legitimam pro filio delinquente etiam ſtante ſtatuto volente, quod propter filij delictum eius legitima confiſcari poſſit, quando idem delinquens filius alios filios habet, ſed talis legitima nepoti reſeruatur conſ. 52. nu. 1. & nu.5. & nu.6. & nu.7. 189. & ſeq.

Pater viuens non tenetur filio aſſignare legitimam, conſil.12.numero 6. 190

Pater non debet iniquitatem filij portare, conſil.52.n.8. in fi. ibi.

Pater viuens habet vſumfructum in peculio aduentitio filij, cōſ. 52.num.9. ibid.

Pater non tenetur ſoluere legitimam pro filio adoptiuo delinquēte ſtāte ſtatuto quod filij delinquentis legitima confiſcari poſſit, conſil.81.num.14. 290

Patronus pauper debet tali de fructibus beneficij conſ.75.nu. 109. in fine. 272

Patronus beneficij poteſt & tenetur non ſolum ciuiliter ſed etiam criminaliter accuſare rectorem eccleſiæ in qua eſt patronus de crimine excepto & famoſo, conſ.25.num. 7. contra num.22. Vbi quod non poteſt niſi ciuiliter accuſare. 83. & ſeq.

Pax dicitur recepta per percuſſionem in qua fuit inflictus liuor, dolor vel timor conſil.31.nu.1. 124

Pax dicitur rupta per ſolam illationem metus & per ſolas minas conſil.31.num.1. verſ. verum etiam. ibidem

Pax dicitur rupta per ſolam iniuriam verbalem conſ.31.num.1. in fine. Vbi idem de promiſſione de non offendendo ſimpliciter præſtita. ibidem

Pax dicitur rupta per offenſionem factam fœminæ comprehenſa in pace conſ.31.nu.5. in fine. 124. & ſeq.

Pax an dicatur rupta per offenſionem factam vni de familia paciſcentis, conſil.31.nu.6. 125

Pax an dicatur rupta per declinationem archibuſij in eum cum quo declinans pacem fecerat conſ.36.nu. 1. & omnibus ſeqq. in diſcurſu. 143

Pacem violare non dicitur qui aliquo modo hominem non offendit neque tangit conſil.36. num.1. poſt principium contra numero 6. ibid.

Pax an dicatur rupta ab eo qui cauſa occidendi inimicum ſuum cum telo ambulat d. conſ. nu. 1. per totum in diſcurſu. ibid.

Pacis violatores puniũtur vt in c. 1. de pace tenenda, & de pace iuramen. firman. quæ iura procedunt in violatore pacis publicæ & vniuerſalis factæ inter duas Ciuitates, non autem in violatore pacis priuatæ conſil. 36. num. 1. in fine, quod an verum ſit vide in addit. lit. A. 143. & ſeq.

Pax an dicatur rupta vigore ſtatuti Vrbis per ſolam gladii euaginationem conſ. 36. nu. 2. & nu. 7. 143. & ſeq.

Pax rupta cenſetur non ſolum per realem offenſionem, ſed etiam per minas & illationem metus conſil. 36. num. 5. & in addit. lit. B. & nu. 9. 143. & ſeq.

Pax non dicitur rupta ex iuſta cauſa quando ſolum rumpitur ex eo quod inimicus deambulat ante domum illam rumpentis, cõſil. 36. num. 10. & num. 11. Vbi etiam an minæ inducant iuſtam cauſam rumpendi pacem. 143. & ſeq.

Pax probatur ex actibus ſocialibus & extrinſecis conſ. 92. numero 2. 348

Pax aliud non eſt quam remiſſio iniuriarum, conſil. 98. num. 2. Non tamen ècontra omnis iniuriarum remiſſio eſt pax, n. 14. fol. 348. & ſeq.

Pax probatur ex remiſſione iniuriæ, conſil. 98. nu. 2. contra numero 13. 348. & ſeq.

Pax inducitur ex concordia, quia aliud non eſt quàm diſcordiæ finis, conſil. 92. nu. 2. in fi. 348

Pax rupta cenſetur propter exonerationem archibuſii, conſil. 98. nu. 3. & in addit. litera A. Vbi de materia. 348. & ſeq.

Pacem rumpere dicitur, & pœna fractæ pacis tenetur is, qui poſt diſſimulationem ac tacitam remiſſionem iniuriæ aduerſarium offendit conſil. 98. nu. 3. contra num. 4. & omnibus ſeqq. & præſertim, nu. 11. & num. 14. 348. & ſeq.

Pax non inducitur ex actibus ſocialibus ex quibus tacitè iniuria remittitur, quando dicti actus fuerint honeſtatis gratia, & vnica tantum vice conſil. 98. num. 4. & nu. 12. 349

Pax non dicitur inita ſine pacto aut pactione quia a pactione dicitur pax conſil. 98. nu. 8. ibid.

Pax differt à remiſſione ſeu concordia, conſil. 98. nu. 10. ibid.

Pacem non eſſe factam & pro non incurſu pœnæ facta pacis in dubio iudicandum eſt, conſil. 98. nu. 15. ibid.

Pax de iure communi probari poteſt tam per iuramentum quàm per teſtes etiam in caſu ſtatuto, pacem requirentis, de conſuetudine tamen non niſi per ſtatutũ probatur conſ. 81. n. 1. 289

Pacis fractores quando pax eſt priuata non puniuntur pęna Egidianæ conſtitutionis conſil. 81. nu. 6. 289

Pacis violatores de iure communi quomodo puniantur, conſ. 81. num. 10. 290

Pacis violatio eſt delictum punibile conſil. 47. num. 10. verſ. Reſpondetur primò. 178

Pacis fractor vigore conſtitutionis Marchiæ non punitur pœna mortis niſi in caſu vulneris aut homicidij, conſil. 28. num. 4. Quid de milite turbante pacem publicam & alia ad materiã pęnæ frangentis pacem tam publicam quam priuatã, n. 5. 95

Pax ante ratificationem offenſi non dicitur rupta, conſil. 28. numero 10. 96

Pecuniarum *traditio facit inditium contra tradentem in crimine aſſaſſinii, & in dubio pecunia præſumitur data ob malam cauſam, niſi probetur contrarium, conſil. 99. nu. 13.* 351

Pecunia dicitur remanere ſub nomine mutui ſocietate finita conſil. 15. nu. 6. 49

Pœna *vbi à iure impoſita eſt ipſo iure adhuc declaratoria ſententia requiritur conſil. 5. nu. 24.* 17

Pęna priuationis ipſo iure nunquam incurritur niſi ſit iure expreſſa conſil. 5. nu. 20. & 36. 16. & ſeqq.

Pęna iuriſdictionis probibitiua ſemper cenſetur impoſita ipſo iure conſil. 5. nu. 25. 17

Pęna inducta lege cum verbis directis in patrem & non in iudicem cenſetur impoſita ipſo iure conſil. 5. nu. 25. ibidem

Pęna cenſetur impoſita ipſo iure quando lex vtitur dictione rurſus vel dictione vlterius conſil. 5. nu. 25. ibid.

Pœna cenſetur impoſita ipſo iure quando lex vtitur verbis importantibus annexam priuationem, conſil. 5. nume. 25. in fine. ibidem

Pœna priuationis officij differt a pœna conſiſcationis bonorum, conſil. 5. num. 32. ibidem

Pœna pecuniaria propter reiterationem efficitur corporalis, conſ. 15. nu. 9. Declara vt in addit. lit. B. 49. & 55

Pęna ſine culpa vel dolo non committitur, conſil. 15. nu. 36. 50

Pœna ſicut poteſt ſtipulari, an ita etiam poſſit ſtipulari quantitas intereſſe, conſil. 15. nu. 62. 52

Pœnam non meretur qui iure permittente aliquid facit conſ. 13. num. 18. 46

Pęna conſiſcationis bonorum & priuationis beneficiorum ſolet apponi in ſententijs contumacialibus; quamuis delictum de iure communi talem pœnam non mereatur conſ. 14. nu. 4. 47

Pęna mortis vbi imponitur a iure ciuili, de iure canonico imponitur pœna priuationis beneficiorum, conſil. 3. in fi. 83

Pœna priuationis beneficij non imponitur niſi vbi lex expreſsè dicit conſil. 25. num. 30. in fi. & nu. 48. 85. & 87

Pœnales caſus ſunt ſtricti iuris, conſil. 25. nu. 32. 85

Pœna arbitraria poteſt extendi vſque ad mortem, quando delicti qualitates & circumſtãtiæ ita ſuadebant, conſil. 30. n. 69. 103

Pœna capitalis vel corporalis ſine dolo non incurritur, conſil. 30. num. 174. 114

Pęna corporis afflictiua non imponitur vbi dolus non adeſt, conſ. 1. num. 21. 2

Pęna extraordinaria ex crimine ſtellionatus nõ habet locum vbi non datur actio ciuilis de dolo conſil. 7. nu. 11. in fi. 27

Pęna arbitraria poteſt extendi vſque ad mortem quando in delicto concurrunt tot qualitates aggrauantes, vt ad hoc arbitrandum iudex animum ſuum promoueat, conſil. 32. nume. 6. fol. 126. & ſeq.

Pęna augetur ratione perſonæ offenſæ vtputa quia ſit publica perſona & non priuata, conſil. 32. num. 7. Idem ſi fuerit Reipublicæ vtilis aut valde in arte ſua perita, nu. 8. 127

Pęna augetur ex qualitate perſonæ offendentis, vtputa ſi fuerit perſona publica, quæ propterea acrius punienda quàm priuata, conſ. 32. nu. 9. ibid.

Pœna augetur propter cauſam, ex qua quis motus fuit ad delinquendum, conſil. 32. nu. 10. ibid.

Pœna augetur ratione temporis commiſſi delicti, vtputa ſi de nocte, conſil. 32. num. 11. ibid.

Pęna augetur ratione ſcandali & mali exempli cõſ. 32. n. 14. ibi.

Pœna priuationis officij propter delictum commiſſum in officio eſt conſequutiua ad pęnam principalem ipſius delicti, conſil. 48. num. 9. 179. & ſeq.

Pœna non habet locum niſi in caſu a iure expreſſo, conſil. 70. nu. 1. in addit. lit. A. vbi de materia. 253. & 258

Pęna pacti de quota litis an habeat locum in clientulo qui tale pactum facit paſſiue conſil. 70. num. 1. & ſeqq. & num. 22. & in addit. lit. E. 253. 255. & 259

Pęna non incurritur ex pacto nullo, conſ. 70. nu. 28. fallit in prohibitis d. conſ. nu. 29. Declara fallentiam vt d. nu. 29. Et quid ſi agatur de amiſſione rei ex aliquo contractu a iure vel à ſtatuto prohibito nu. 30. & ſeqq. 255

Pęna pacti de quota litis quæ ſit, conſil. 70. ſub num. 32. in addit. litera F. 255. & 259

Pęna omnis corporalis quamuis minima eſt maior omni pęna pecuniaria quamuis magna, conſil. 70. nu. 52. in fi. 256

Pęna infamiæ non ex præſumptionibus, ſed ex plenis & concludentibus probationibus irrogatur conſil. 69. num. 7. verſ. Pęna infamiæ. 252

Pęna infamiæ non incurritur niſi per ſententiam vel cõfeſſionem partis conſil. 69. nu. 7. verſ. Imò nec ſola probatio. ibid.

Pęnam non meretur ꝙ lege permittente fit conſ. 44. n. 100. 242

Pęna ſuos debet tenere authores conſil. 65. nu. 100. 242

Pęna l. quiſquis, C. ad l. Iuliam Maieſtatis puniens filios propter delictum patris non habet locum in omnibus capitibus criminis leſæ maieſtatis ſed ſolum quando illud committitur contra Principem & eius conſiliarios conſ. 65. num. 104. Imò in foro conſcientiæ diſpoſitio dictæ legis quiſquis non eſt ſeruanda, num. 105. 242. & ſeq.

Pęna debet tenere ſuos authores conſil. 60. nu. 3. 219

Pęna C. ad falſariorum de crimine falſi non habet locum pro vnica falſitate commiſſo in literis Apoſtolicis, ſed requiritur iteratio

ratio

ratio & frequentatio criminis conſ.60. nu. 8. quod an verum ſit vide in addit.lit.C.& nu.23. 220.221.& 229

Pęna C.ad falſariorum de crimine falſi non habet locum niſi eſſe ſtu conſumato, conſil.60.nu.6. 219

Pęna C.ad falſariorum an habeat locum in falſificante breuia, conſil.60.nu.9.in addit.lit.D.& nu.22. 220.& 229

Pęna C. ad falſariorum loquitur de clericis, ideo non extendit ſe ad presbyteros,conſ.60.num. 10. quod an verum ſit, vide in addit.lit.F. 220.& 230

Pęna non poteſt eſſe corporalis quando ex aliqua cauſa receditur ab ordinaria conſ.60.nu.25.in fi. 221

Pęna non cadit ſuper omni eo quod illicitum eſt contra bonos mores.ſed tantum in eo quod punibile a iure reputatur conſ. 60. num.80. 225

Pęna non committitur ex actu nullo & imperfecto conſ. 60. nu. 90. Quod quando verũ ſit, vide in addit.lit.Q. 230. & 231

Pęna C.ad falſariorum de crimine falſi non habet locum in falſificante litteras Apoſtolicas nullas & inualidas, conſ.60.numero 124. 228

Pęnalia ſunt ſemper reſtringẽda conſ.45.n.18.in fi. 170.& ſeq.

Pęnam non meretur quod lege permittente fit conſ.49.n.2. 182

Pęna mortis an teneatur ingrediens ſub nomine Curiæ domum mulieris vt illam carnaliter cognoſceret conſ.74.nu.1.& omnibus ſeqq. 262.& ſeqq.

Pęna l. Iuliæ Maieſtatis tenetur Magiſtratus nomne falſo aſſumens conſ.74.nu.1.ibid. Declara quando hoc facit animo vſurpandi iuriſdictionem Principis, ſecus ſine tali animo quia tũc non tenetur niſi pęna arbitraria,conſ.74.nu.2.Declara ſecundo ſi ſub nomine magiſtratus hominem occiderit aut ſaltem occidi curauerit,ſecus ſi hæc non fuerit nu.3. ibid.

Pęna mortis non punitur qui iuriſdictionem officij Sanctæ inquiſitionis vſurpat, & cum eo alios terret atque concutit,ſed alia mitiori pęna arbitrio iudicis punitur conſ.74.nu.4. ibid.

Pęna falſi ſcilicet arbitraria & non mortis punitur qui ſe facit Doctorem,Militem, Clericum, Comitem Palatinum vel notarium,cum non ſit,conſ.74.nu.5.& ſeqq. ibid.

Pęna ſacrilegij tenetur vſurpans indebitum dignitatis locum, conſ.74.nu.9. 263

Pœna ſacrilegij eſt arbitraria & non mortis, conſil. 74. num. 9. in fine. ibid.

Pœna facientis ſe fiſcalem cum non ſit & exercentis actus iuriſdictionales ſub nomine fiſcali quæ ſit conſ.74.num.10. ibid.

Pęna priuati carceris non habet locum in eo qui libidinis cauſa mulierem clauſam retinet conſ. 74. num. 11. verſ. & valde facit. ibid.

Pęna duelli tenetur qui alium ad certamen inuitat deliberate, conſ.41.num.1. 158

Pœna duelli non committitur quando non adeſt aliquis locus particulariter aſſignatus a ſuperiore ad effectum duellandi,conſil. 41.nu.2.Vbi etiam quid vigore conſtitutionum Summorum Pontificum. 158.& ſeq.

Pęna augetur ex iteratione delicti conſ.41.nu.4. 159

Pœna mortis tenetur inferens alapam officiali conſ.41.n.9.ibid.

Pœna læſæ Maieſtatis tenetur eximens ex manibus Curiæ bannitum & capitaliter condemnatum conſ.41.nu.11. ibid.

Pęna falſi tenetur comburens lacerans ſeu occultans alienas ſcripturas,conſ.43.nu.20.teneturque ad damna & intereſſe partis iuramento liquidanda,d.conſ.43.nu.20. 165

Pęna Egidianæ conſtitutionis de frangentibus pacem non habet locum quando pœna eſt priuata,conſ.81.nu.6. 289

Pœna fraudis annonæ eſt relegationis & maioris etiam conſ.85. nu.79.& 80. 304

Pœna impoſita faciente intelligitur impoſita mandanti ſequuto effectu conſ.85.poſt nu.76.verſ.igitur. 303

Pœna raptus non habet locum data inboneſtate mulieris raptæ & iſto caſu per quem boneſtas ſiue inboneſtas probanda ſit, conſ.24.nu.14. 81

Pœna raptus non habet locum data volũtate mulieris & ceſſante violentia conſ.24.nu.22. 82

Pœna excommunicationis incurrit clericus recurrens ad Curiam ſæcularem pro impedienda exequutione litterarum Apoſtolicarum, committit etiam ſacrilegium & cadit ab omni iure ſuo tam in petitorio quam in poſſeſſorio quod habere prætẽdit in beneficio de quo agitur,conſ.26.num.1. 90

Pœna excommunicationis Bullæ Coenæ Domini incidunt perterrere faciẽtes, concutientes & comminantes,partes agentes notarios exequutores & ſubexequutores litterarum Apoſtolicarum conſ.26. nu.2. in fine. 91

pœna falſi non habet locum dato primordio veritatis,conſil.88. num.9. 326

pœna libelli famoſi capitalis eſt conſ.30. nu.1. & pluribus ſeqq. vbi quid vigore motus proprij Quinti,quid de iure ciuili,quid de iure canonico & plura alia ad materiam. 98.& ſeqq.

Pœna libelli famoſi tenetur inueniens illum & non lacerans aut Curiæ præſentans conſ.30.nu.1. ibid.

Pœna vltimi ſupplicij afficitur delinquens in Eccleſia, conſil. 30.nume.1. ibid.

pœna libelli famoſi tam de iure communi quam vigore Bullæ Pij Quinti locum habet etiam quod quis verum dixerit, ſi malo animo illud verum fuerit dictũ, & etiam quod expediat Reipublicæ ſciri illud dictum conſ.30.nu.7.& pluribus ſeqq. vbi alia ad materiam. 99.& ſeqq.

Pœna falſi tenetur producens falſos teſtes, conſil.30 nu.10. & nu.51.& nu.100.in fine & nu. 101. vbi declaratur & num. 101. vbi declaratur & num. 105. & ſeqq. Vbi pariter declaratur. 99.102.& 106

Pœna falſi hodie eſt bannum abſque publicatione bonorum conſil.30.num.51. 102

Pœna libelli famoſi ceſſat vbi etiam ceſſat dolus nec ſufficit lata culpa conſ.30.nu.2.& 79. vbi tamen quod dolus iſte probatur coniecturis de quibus ibi in nu. 91. & ſeqq.& num.140. & ſeqq. vbi adducuntur ècontra aliæ coniecturæ excludentes iſto caſu dolum & malum animum de quibus etiam nu. 177. & ſeqq.& nu.144.& ſeqq. 99.104.105.111.114.& ſeq.

pœna iniuriarum non ceſſat etiam quod obiectum crimen ſit notorium,conſ.30.nu. 59. præſertim ſi ſit notorium iuris & non facit num.90. ſed contra quod infamia notoria ex vt ſe excuſet a pœna iniuriarum,nu.134. & in addit.lit.A. fol.102. 105.110.& 121.

pœna iniuriarum habet locum etiam quod iniuria fuerit dicta ad auriculam,conſil.30.nu.63. 103

pœna libelli famoſi ad hoc vt habeat locum eſt neceſſaria illius manifeſtatio & publicatio,conſ.30.nu.65. verum etiam non publicatum aliqua pœna punitur,n.109. in fi. 103.& 107

pœna iniuriarum habet locum etiam quod iniurians proteſtetur ſe citra iniuriam facere conſil.30.nu.66. & 110. Declara ut num.149.& ſeqq.& num.181.& 207.& in addit. litera Q. fol. 103.112.114.116.& 121

pœna libelli famoſi habet locum etiam contra dictantem, conſil. 30.nume.78. 104

pœna falſi tenetur vtens falſo inſtrumento,conſ.30.n.161. 112

pœna poteſt accellerari ratione ſcandali,conſ.30.in addit. lit.A. verſ.& an ècontra. 119

pœna ordinaria non minuitur ex confeſſione qualificata quando de delicto conſtat etiam præſumptiuè conſ.6. nu.1. contra nu. 27.in addit.lit.A. 24.& ſeqq.

pœna aſſaſſinij punitur mandans etiam effectũ ſequuto, conſil. 4.nu.3.& 7.vbi de aſſaſſinio mandatario & in addit. lit. C. fol. 9.& 12

pœna homicidij eſt mortis conſil.1.nu.9. 1

pœna mortis punitur qui occidit vnum pro alio conſ. 1. num.14. ſed verius eſt quod imò punitur pœna extraordinaria, vt nu. 15.& 18.vbi de materia & num.20.& ſeqq.& nu.26. 2

pœna homicidij ordinaria vt locum habeat requirit dolum, conſ. 1.num.18. ibid.

pœna duelli quæ ſit & an & quando habeat locum & quando dicatur committi duellum conſ.9. num. 1. & ſeqq. Vbi etiam quid vigore Bullarum,nu.33.nu.34.& 35. 29.& 31

pœna falſi non eſt capitalis ſed extraordinaria, conſil.11.in addit.litera A.vbi de materia. 41

pœna falſitatis an poſſit extendi vſque ad mortem incluſiuè quando eſt multiplicata & iterata,conſ.11. in addit. lit. A. verſ.ſi vero falſitates ſunt plures & verſ.ſequenti. ibid.

pœna non cadit vbi non eſt delictum conſil.11.nu.32. 40

poena in pacto de quota litis non incurritur ſi pactum eſt nullum conſ.70.num.32.& ſeqq. 255
poena conſtitutionis poenalis non conuenit vbi verba ipſius non conueniunt conſ.54.num.1.in fine, & num.4.in fi. 196
poena parricidij locum non habet quando pater tentans pudicitiam filiae, fuit ab ipſa filia occiſus, conſ. 66.num.1. & ſeqq. praeſertim nu.4. vbi an teneatur patrem accuſare ſi accuſandi commoditatem habet & num.5. Vbi quid ſi occidat ex interuallo poſt vim illatam & non in eodem inſtante, num.5.& 6. fol. 246.& ſeq.
poena parricidij locum non habet quando pater occidit filium ex vna illarum cauſarum propter quas permiſſa eſt exhaeredatio conſ.66.nu.1. ibid.
poena parricidij non habet locum quãdo pater occidit filium qui ſuam nouercam ſeu etiam patris concubinam carnaliter cognouit conſ.66.num.1. & num.5. verſ. quod ſi pater, vbi quid ſi occidat non incontinenti, ſed ex interuallo poſt cõmiſſum adulterium. 246.& ſeq.
poena parricidij in pluribus caſibus nõ habet locum imò ſunt impunita, conſ. 66. num. 2. verſ. & hinc plura, vbi ponuntur exempla. 246
poena mitigatur ex iuſto dolore etiam in occidente ex interuallo, conſ.66.num.5.in fi. 247
poena mitigatur minori delinquenti, ſed non conceditur reſtitutio in integrum, conſ.66.num.7. & num.8. vbi etiam in grauioribus & atrocioribus, quod an verum ſit vide in addit.litera A. 247.& ſeq.
poena homicidij licet imponatur minori viginti annorum, maiori tamen quatuordecim vigore motus proprij tres declarationes, prima ſcilicet, vt loquatur in bannitis & in contumaciam condemnatis, non in alijs, ſecunda vt non per hoc ſint ligata manus iudicis, quia poſſit poenam mitigare: Tertia vt non extendatur ad participes & conſentientes, conſ. 66. numero 9.& 10. 247
poena capitis intelligitur de morte ciuili, non autem de naturali, conſ.59.nu.31.in fi. 216
poena Bullae Alexandrinae vt locum habeat tria copulatiuè requiruntur. Primò ſcilicet dolus. Secundò quod iniuria fuerit illata ex cauſa litis. Tertiò quod iniurians non fuerit prouocatus, conſ.67.nu.1.& 8. 248.& ſeq.
poenam excommunicationis incurrit clericus opponens coram iudice eccleſiaſtico de pendentia litis coram iudice ſaeculari, cõſ. 68.num.1. 250
poenam excommunicationis incurrit clericus ipſo iure impediens iuriſdictionem eccleſiaſticam recurrendo ad curiam ſaecularem, & faciendo illi committi cauſam, conſ.68.nu.1. & 10. & num.12.& num.15. eod.& ſeq.
poena ſacrilegij incurrit recurrens in cauſis eccleſiaſticis ad iudices laicos, conſ.68.nu.1.in fi.& nu.18. eod.& ſeq.
poena falſi tenetur mutans ſibi nomen conſ.37.nu.5. 145
poena carceris priuati non habet locum in eo qui alium capit & ſtatim occidit, quia homicidium cuius cauſa facta eſt captura, ipſam capturam abſorbet, conſ.60.nu.4. 219
poena falſi tenetur occultans inſtrumentum, conſ.50.nu.9. 183
poena raptus an & quando habeat locum, conſ.33.nu.1.& pluribus ſeqq. 128
poena non minuitur ob carcerem diuturnum, conſil.33.num.22. & num.66. 129.& 132
poena capitali plectitur qui ſcalas ad feneſtras alicuius de nocte aperuit, conſ.33.num.23. Contra quod non ſit poena capitalis, ſed arbitraria, nume. 39. & 58. & in addit. litera N. fol. 129.130.131.& 133
poena turbatae poſſeſſionis nõ committitur ſine dolo & animo turbandi, conſ.49.nu.4. 182
poena ſi applicatur parti tunc cauſa dicitur ciuilis, conſ.85.numero 43. 301
poena ſi applicatur fiſco tunc cauſa dicitur criminalis, licet ciuiliter agatur conſ. 85. num. 42. vbi etiam idem quando agitur de poena corporis afflictiua ad publicam vindictam. ibid.
poena ſi applicatur partim fiſco & partim priuato tunc cauſa dicitur mixta conſ.85.nu.37. limitatur tamen pluribus modis, nu.38.& ſeqq. 300
poena reincidentiae quando non eſt impoſita ipſo iure requirit ſententiam ad hoc vt imponi poſſit, conſ.93.nu.9. 335
poena contrauentionis exilij non habet locum niſi exilium fuerit intimatum, conſ.93.nu.10. ibid.
poena adiecta diſpoſitioni negatiuę non habet locũ niſi praecedat monitio conſ.93.nu. 10. ibid.
poenarum ipſo iure impoſitarum exequutio facta declaratoria nõ praecedenti, non dicitur iuri contraria, ſed ſuſtinetur ſi poſtea conſtet de veritate facti conſ.101.nu.6. 359
poena priuationis beneficiorũ non habet locum niſi in caſu a iure expreſſo, conſ.80.nu.67. 288
poena ſtatuti locum non habet niſi qualitas a ſtatuto requiſita interueniat, conſ.81.nu.1.in fi. 289
poena impoſita a ſtatuto ſeu conſtitutione in aliquo caſu expreſſo extra illum caſum imponi non poteſt, conſ.81.num.6.verſic. tum etiam. ibid.
poenalia non ſunt extendenda ex identitate rationis generalis, & impulſiuè in conſtitutione expreſsè quando reſpectu cauſae finalis & ſpecialis aliqua diuerſitatis ratio conſiderari poteſt, conſ.81.nu.13. 290
poena falſi hodie eſt arbitraria conſil.82.nu.2. 291.& ſeq.
poena fuſtigationis reputatur grauiſſima propter grauem quam infert ignominiam, & morti aequiparatur, conſil. 82. num.3. & in additio. litera B. vbi de veritate vtrius concluſionis. fol. 291.& ſeq.
poena incurſa ipſo iure poteſt ab haeredibus exigi, conſil.89.numero 13. 328
poena nõ cenſetur impoſita ipſo iure niſi fuerit expreſsè dictum, conſil.89.num.13. ibid.
poena quando tranſit ad haeredes vitandi ſunt ipſi haeredes, non autem delinquens mortuus, conſil.89.nu.13.in fine. ibid.
poena extorſionis in officialem eſt poena repetundarum quae habet in ſe irrogationem infamiae & priuationem officij, conſ.5. num.3.verſ.ſi pro extorſionibus. 15
poena confiſcationis bonorum habet etiam locum in committente barattariam, conſ. 5. num. 33. Declara vt num. 52. & numero 54. 17.& 19
poena vſurae eſt arbitraria conſ.15.nu.10. 49
poena homicidij tenetur author rixę etiam quod ipſe homicidiũ non commiſerit conſ.2.nu.3.in fi. 5
poena ordinaria homicidij non tenetur prouocatus qui prouocantem in rixa occidit conſ.2.num.4.& num.13.& ſeqq. & numero 19. 5.& ſeq.
poena ordinaria an puniatur homicidium in rixa ſequutum, conſ. 2.nu.4.& in addit.lit.C. 5.& ſeq.
poena ordinaria non tenetur occidendo non ſolum offendentem, ſed etiam tertium non offendentem, conſ.2.n.5.& n.18. 5
poena mitiori plectendus eſt excedens defenſionis modum conſil. 2.num.6.& num.10. Vbi quod ſi excedens non dicitur in dolo, & num.15. ibid.
poena extraordinaria punitur occidens fugientem qui prius occidentem inſultauerat, conſ.2.nu.6.& 14. ibid.
poena ſtatuti vel conſtitutionis vt locum habeat requiritur dolus conſ.2.nu.9.& 19. 5.& ſeq.
poena ſtatuti de homicidio non habet locum in homicidio commiſſo ad alterius prouocationem, licet in eo fuerit exceſſum, conſ.2.num.11. 5
poena homicidij vt habeat locum requirit dolum, conſ.2.n.19. 6
poena extorſionis ad hoc vt incurratur tria requiruntur: Primò dolus: Secundò ius vel metus: Tertiò quod illud extorquatur ſit illicitum, conſ.13.nu.1. 45
poena non incurrit qui iuris ſui conſeruandi gratia aliquod facit, conſil.13.nu.3. ibid.
poena maior non debet apponi in ſententia contumaciali ea quae veniret imponenda delinquenti ſi fuiſſet praeſens, conſ.14.nu. 4.in fine. 48
poena priuationis beneficiorum imponitur de iure canonico vbi a iure ciuili imponitur poena mortis conſ.25.nu.3.in fi. 83
poena priuationis vbi imponitur cauſa dicitur ciuilis, conſil.25. nu.9. Declara vt in addit.lit.D. ibid.
Poenalis conſtitutio & correctoria non trahitur ad caſum non expreſſum, conſil.52.nu.1.& nu.9.in fine. 189.& ſeq.

Peni-

Pęnitentia & reuocatio admittitur quando ius fiſci non eſt factum deterius in cauſa appellationis & ante ſententiam, conſ. 60. nu. 60. 224

Pęnitentia habet locum in delictis etiam atrocibus re integra, conſ. 60. nu. 72. ibid.

Percutere poſſum illum qui eſt in actu percutiendi me, conſil. 35. num. 17. 138

Percutiens clericum vel ipſum iniurians dicitur excommunicatus, conſ. 30. nu. 24. in fi. 100

Percutiens aliquem pluribus ictibus cenſetur feciſſe ad vindictā conſ. 35. num. 32. 139

Periculum pecudum' aſtimatarum in ſocietate animalium an pertineant ad Dominum animalium, an verò ad ſocium, conſ. 54. nu. 16. 197

Periculum vbi maius eſt, ibi magis conſulendum, conſ. 65. numero 115. 243

Periti deponentes ſuper comparitione litterarum debent eligi a iudice, non autem a fiſco debentque eſſe vtrique parti confidentes, conſ. 70. nu. 16. 254

Peritorum iuramentum non poteſt recipi niſi partibus præſentibus, aut legitimè citatis conſ. 70. nu. 16. Vbi idem quod nec peritorum relatio recipienda eſt parte non citata. ibid.

Periuro nunquam amplius credendum eſt, neque propterea alind iuramentum deferendum, conſ. 30. nu. 21. 100

Periurus efficitur infamis conſ. 30. ſub nu. 24. ibid.

Periurus a teſtificando repellitur conſ. 10. nu. 8. 32

Periurium non purgatur per torturam conſ. 10. num. 8. & num. 10. Vbi contrarium de conſuetudine ſeruatur, non tamen facit tortura quin aliquid de fide trahatur & nu. 35. 33. & 35

Periurus in vno repellitur in totum conſ. 60. nu. 14. 220

Periurium non purgatur per torturam conſil 60. nu. 14. vbi etiā quid de conſuetudine ſeruatur, & quid in teſte qui vltra periurium patitur alios defectus. 220

Periurium ſine dolo non committitur conſ. 60. nu. 57. & nu. 93. Vbi etiam quod in dubio potius præſumitur error quam dolus. fol. 223. & 226

Periurium ſeu mendatium ſine damno alicuius impunibile eſt, conſ. 60. nu. 61. 224

Periurium non committitur a principali delinquente falſum reſpondendo in interrogatorijs ſibi factis conſ. 60. nu. 62. & nu. 92. Vbi ampliatur etiam quod quis ſit principalis quo ad ſe & teſtis quo ad alios & nu. 127. & ſeqq. 224. 226. & 228

Periurium committere velle nemo præſumitur cōſ. 50. n. 33. 185

Periurium committere etiam in poſitionibus, & earum reſpōſione conſ. 50. nu. 235. in fi. 186

Periurus clericus non eſt priuatus beneficijs ipſo iure ſed venit priuandus conſ. 80. nu. 69. 288

Periurium in reo criminaliter examinato non punitur conſil. 80. num. 48. & in addit. litera C. vbi de materia quando & in quibus iſto caſu periurium ſit impunibile, & n. 68. 289. & 288

Periuri repelluntur a teſtimonio etiam in crimine læſæ Maieſtatis, conſ. 79. nu. 3. 280

Periurus ſemel ſemper præſumitur deieraturus, conſil. 20. nu. 2. fol. 71. & ſeq.

Periurus non probat etiam quod depoſuerit in tortura, conſ. 20. num. 3. ibid.

Permiſſum in certo loco cenſetur prohibitum in aliquo loco, conſ. 76. nu. 14. 274

Perſiſtens in tortura puram veritatem dixiſſe præſumitur cōſ. 88. nu. 8. verſ. adhuc dicitur. 326

Perſona præferenda eſt rebus conſ. 94. nu. 4. 336

Perterrere facientes, concutientes & cōminantes partes agentes notarios exequutores & ſubexequutores litterarum Apoſtolicarum incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, conſ. 26. nu. 2. in fi. 91

Pertinere ad cauſam dicitur illud quod quomodocūque & qualitercunque ad cauſam facit ſiue directè ſiue indirectè, & ſiue etiam modice & ſiue de ſe, ſiue etiam cum adminiculo conſ. 84. nu. 6. in fine, & num. 15. Vbi tam pro producente quam contra producentem dummodo aliquid inferat ad cauſam vel loquatur de eadem materia. 294. & ſeq.

Pietas & miſericordia excuſat a dolo conſ. 60. nu. 57. 223

Plena probatio inducitur ex proceſſu actorum & cauſæ conſil. 30. nu. 165. 113

Plena probatio inducitur ex varijs inditijs & adminiculis, conſ. 70. num. 58. 257

Plerunque dictio denotat regulam in contrarium & de materia conſ. 41. num. 2. verſ. aduertendum tamen. 158. & ſeq.

Plerumque dictio importat regulam conſ. 9. nu. 28. 30. & ſeq.

Plures quid traxerint pauciores in eorum voluntate præſumendum eſt potius quam ècontra conſ. 62. nu. 5. 234

Plura ſpecialia non ſunt præſumenda ad incurrendum delictū, ſed bene ad excludendum conſ. 55. nu. 25. 201

Poſitiones producens vel articulos, exceptiones, & interrogatoria cenſetur fateri omnia contenta in illis, conſ. 50. n. 3. 185

Poſſeſſio longa & antiqua præſumitur continua in vim præcedentis tituli, & tollit omnem falſitatis ſuſpitionem, conſil. 11. nu. 40. 40

Poſſidere quis præſumitur iure familiaritatis quàm alio, conſil. 40. num. 91. 158

Poſſeſſio canonicatus dicitur vacare per reſignationem illius factam in manibus ordinarii, conſ. 68. nu. 13. 251

Poſſibile vide in verbo quando. 298. & 300

Poſſibile & non poſſibile pro conſtante poni non poteſt, conſ. 75. num. 67. 268

Poteſtas & voluntas in quolibet actu requiritur conſ. 11. numero 18. 39

Prauus animus ſemper præſumitur in his quæ prohibita & illicita ſunt conſ. 30. nu. 30. 100

Pręcarium poteſt quandocunque reuocari, conſil. 67. num. 8. in fine. 249

Precedentia declarant ſequentia conſ. 56. num. 15. 208

Præcedentia quando declarentur per ſequentia, conſil. 65. numero 110. 243

Præcedentia intelliguntur ſecundum ſubſequentia, conſ. 95. nu. 6. in fine, præſertim ad euitandam contrarietatem & repugnantiam. nu. 7. 338. & ſeq.

Præcedentia declarant ſequentia, conſ. 75. nu. 72. 269

Præcedentia declarant qualificant & reſtringunt ſubſequentia, conſ. 87. nu. 5. verſ. & ex præcedentibus. 323

Præcedentia declarantur ex ſubſequentibus, conſ. 81. nu. 2. 289

Præcipuè dictio eſt implicatiua præcedentium, conſil. 60. numero 33. 222

Præfatio conſtitutionis mentem conſtituentis declarat, & ſubſequentem diſpoſitionem reſtringit conſ. 62. nu. 9. verſ. quod præcipuè. 234

Præfatio conſtitutionis & ſtatuti declarat & reſtringit ſubſequentem diſpoſitionem, conſil. 87. nu. 1. 323. & ſeq.

Præfationis verba vbi non verificantur ibi nec ſubſequens diſpoſitio locum non habet d. conſ. nu. 1. in fi. ibid.

Prælatus & Doctor præſumitur ſemper ſine dolo aliquid feciſſe conſil. 60. nu. 57. 223

Præſcriptio longiſſimi temporis licet ſit inducta propter publicam vtilitatem dicitur odioſa & nō fauorabilis, conſil. 65. num. 133. 244

Præſcriptio non eſt neceſſaria ad inducendum ſtylum Curiæ, & communem obſeruantiam conſil. 85. nu. 124. 306

Præſcriptio facultatis aggratiandi delinquentes requirit ſcientiam Principis & tempus immemorabile, conſil. 3. nu. 7. 8

Præſes Prouinciæ dicitur clariſſimus conſ. 85. poſt n. 158. 309

Præſumptiones plures faciunt plenam probationem quando agitur ciuiliter conſil. 25. num. 17. & ſeqq. & in addit lit. M. & num. 20. 84. & 89

Præſumptiones & coniecturæ habentur pro concludenti probatione in crimine occulto, in quo etiam ad eundem effectum plura imperfecta coniunguntur, conſil. 25. nu. 56. 87

Præſumptiones ſpeciales vincūt generales, cōſil. 30 n. 144 111

Præſumptiones pro non delicto & pro reo excludunt præſumptiones exiſtentes pro delicto & contra reū conſil. 30 n. 146. ibi.

Præſumptio delicti non oritur ex actu non fauorabile agenti, conſil. 30. nu. 147. 25

Præſumptio excluſiua delicti tollit incluſiuam, conſ. 6. n. 23. 35

Præ-

Præſumptio ſpecialis tollit generalem conſil. 12. nu. 18. in fi. 43

Præſumptiones duę faciunt vnum inditium, conſil. 10. num. 17. & in addit. lit. F. vbi declaratur. 33. & 37

Præſumptio ſpecialis tollit generalem conſil. 11. nu. 2. 38

Præſumptio excluſiua delicti etiam quod ſit minus fortis & minus potens excludit præſumptionẽ delicti, conſil. 11. n. 35. 40

Pręſumptio cedit ueritati, conſil. 11. nu. 35. in fine. ibid.

Præſumptiones excludentes delictum in totum aut includentes delictum minus debent præualere præſumptionibus includentibus delictum in totum vel maius delictum, conſil. 71. numero 12. 232

Præſumptio quilibet tam quo ad torturam quam quo ad condemnationem debet per duos teſtes concludenter probari, conſil. 61. num. 18. 233

Preſumptiones & inditia ſufficiunt vel ad torturam inferendam vel ad condemnandum in pęnam extraordinariam, præſer. im in delictis occultis & difficilis probationis, non autem ad condemnandum in pœnam ordinariam, conſil. 61. num. 21. per totum. ibid.

Præſumptio quæ vel pœnam excludat vel mitiorem includat ſẽper capienda eſt conſil. 62. nu. 6. 234

Præſumptiones ad condemnandum ſufficiunt in cauſis ciuilibus, ſecus in criminalibus conſil. 40. num. 31. & 37. 153. & ſeq.

Præſumptio quilibet debet probari per duos teſtes, conſil. 40. numero 32. 153

Præſumptio ſemper ſumenda eſt ab eo quod frequentius accedit, conſil. 40. nu. 42. 154

Præſumptio & coniectura idem eſt, conſil. 40. nu. 69 156

Præſumptio alia eſt iuris, alia hominis conſil. 40. num. 64. Vbi etiam an præſumptio hominis dicatur probatio. ibid.

Præſumptiones aliæ ſunt leues, aliæ graues, aliæ probabiles, & aliæ violentæ, conſil. 40. nu. 69. in fi. 157

Præſumptionem iuris habens contra ſe, debet contrarium probare concludentiſſimè & euidentiſſimè conſil. 76. nu. 3. 273

Præſumptiones violentę non ſufficiunt ad condemnandum quando criminaliter agitur, licet benè ſufficiant quando ciuiliter, conſil. 78. nu. 25. verſ. & modo conſidero & in addit. lit. A. vbi de materia. 278. & ſeq.

Præſumptiones & inditia non ſufficiunt ad condemnandum niſi ſint indubitata, ſecus ſi ſint tantummodo approbabilia & apparentia, conſ. 78. nu. 26. 278

Præſumptionibus non eſt certandum quando habemus facti veritatem conſil. 78. nu. 28. ibid.

Pręſumptoria & dubia probatio ad fauorem rei tollit concludentem fieri probationem conſil. 78. nu. 28. in fi. ibid.

Præſumitur de pręſenti in præteritum, conſil. 37. nu. 3. 145

Præſumptiones habens contra ſe debet contrarium probare plus quàm ſufficienter conſil. 37. nu. 3. in fi. ibid.

Præſumptio excluſiua delicti tollit præſumptionem incluſiuam, conſil. 37. nu. 9. ibid.

Præſumptio minoris delicti ſemper capienda eſt, conſil. 37. numero 10. eod. & ſeq.

Præſumptio mala oriens, & regula ſemel malus non eſt ſufficiens ad torturam, niſi alia concurrant conſil. 37. n. 12 146. & 168

Præſumptio cedit veritati conſil. 44. nu. 3. & nu. 19. 166

Præſumptionem habens contra ſe grauatur onere probandi per fortiores pręſumptiones & probationes conſil. 60. num. 12. in fine. 220

Pręſumptionibus violentis nemo condemnari poteſt etiam in crimine, conſil. 60. num. 19. & in addit. litera R. vbi de materia. 220. & 230

Pręſumptionibus vbi quis eſt conuictus non poteſt condemnari in pœnam ordinariam delicti conſil. 60. nu. 19. & in addit. litera L. vbi de materia, & nu. 20. 220. & 230

Pręſumptio excludens delictum dicitur nobilis pręſumptio conſil. 60. num. 51. 223

Pręſumptio iuris dicitur liquidiſſima probatio, conſil. 60. numero 79. 225

Præſumptiones admittuntur etiam ad conuincendum quando ſumus in delictis occultis & difficilis probationis, conſil. 50. nume. 3. & in addit. litera B. vbi de materia. 183. & 187

Præſumptiones in criminalibus faciunt plenam probationem ad imponendam pœnam extraordinariam, conſil. 50. nu. 5. 183

Præſumptiones in criminalibus ſufficiunt ad imponendam pœnam extraordinariam, conſil. 50. num. 6. & in addit. litera C. fol. 183. & 187

Præſumptiones ſi ſunt plures ſufficiunt & probant etiã vbi alias præſumptiua probatio non admittitur, conſil. 50. nu. 40. 186

Præſumptio generalis tollitur per præſumptiones ſpeciales, conſil. 50. nu. 50. 187

Præſumptio cedit veritati conſil. 33. nu. 20. 129

Præſumptiones plures coniunguntur ad faciendam plenam probationem in materia difficilis probationis conſil. 33. quod an verum ſit & quando vide in addit. lit. T. 130. & 133

Pręſumptio ex pręſumpto ſumi non poteſt, conſil. 55. n. 25. 201

Pręſumptiones & inditia ſufficiunt in probatione vindictæ trãſuerſalis & criminis læſæ maieſtatis, conſil. 55. & num. 73. fol. 202. & ſeq.

Præſumptionibus non eſt locus quando ſumus in claris, conſil 55. num. 63. 203.

Præſumptio ſimulationis excluditur per iuramentum conſil. 42. num. 2. contra num. 35. de materia in addit. lit. A. 162

Præſumptio ſimulationis excluditur per decretum iudicis, cõſil. 42. num. 3. 160

Præſumptio duplex ſcientiæ concurrit ex notificatione facta ad eandem met loca vbi quis citatus fuerit ad ſententiam, conſil. 85. nu. 150. 308

Præſumptio doli & delicti ceſſat propter ſanguinis coniunctionẽ conſ. 1. num. 5. & nu. 5. & ibi in addit. litera A. vbi de materia & nu. 23. 1. & ſeqq.

præſumptio doli & delicti excluditur per beneuolentiam, conſil. 1. nume. 23. 2

Præſumptiones falſitatis deductæ ex vitio viſibili habentur pro concludenti probatione etiam in criminalibus conſ. 11. nu. 10. verſ. & propterea & nu. 36. in fine. 38. & 40

Præſumptiones falſitatis ceſſant quando veritas ſcripturæ de qua dubitatur verificatur ex alio inſtrumento, conſil. 11. numero 41. 40

Præſumptiones falſitatis tollunt fidem apochæ & inſtrumenti, conſ. 70. nu. 20. 254

Præſumptio delicti ceſſat ceſſante cauſa & inimicitia conſil. 62. num. 6. ad finem. 234

Præſumptio excluſiua homicidij oritur ex amicitia inter inquiſitum & occiſum conſ. 62. nu. 6. in fi. 234

Præſumptio ſimulationis ceſſat ceſſante cauſa ſimulationis, conſil 40. nu. 24. nu. 29. & nu. 60. 153. & 156

Præſumptio ſimulationis tollitur per iuramentum conſil. 40. nu. 61. in fine. 156

Præſumptiones ſimulationis tollũtur per contrarias præſumptiones conſ. 40. nu. 72. 157

Præſumptio delicti ſumi non poteſt ex actu qui poteſt eſſe & nõ eſſe delictum conſ 37. nu. 20. 146

Præſumptiones ſufficiunt in crimine falſi ad pœnam extraordinariam quando agitur ciuiliter conſ. 50. nu. 2. & nu. 4. 183

Præſumptio delicti ceſſat ceſſante cauſa delinquendi, ſicut è contra data cauſa delinquendi facile præſumitur delictum conſil. 50. nu. 34. 185. & ſeq.

Pręſumptionibus vbi quis condemnatur nunquam imponitur pœna ordinaria delicti conſ. 100. nu. 37. in fi. 358

Præſumptiones & inditia quamuis violenta & indubitata non ſufficiunt ad condemnandum in pęnam ordinariam, conſ. 102. num. 39. 365

Præſumptio vna tollit aliam & in concurſu præſumptionum præſumptio excluſiuè delicti tollit incluſiuam conſil. 102. nu. 49. in fine. 366

Præſumptiones plures coniunguntur ad faciendam plenam probationem, conſil. 75. nu. 73. 269

Præſumptio fortior tollit debiliorem, conſil. 75. nu. 73. ibid.

Præſumptiones hominis non ſufficiunt ad condemnandum, conſil. 75. nu. 104. & in addit. lit. C. vbi de materia. 271. & ſeqq.

Præſumptiua probatio non ſufficit in delicto occulto & difficilis probationis, ſed requiritur concludens & plena quando criminaliter agitur, licet ſecus ſi ciuiliter agatur, conſil. 58. num. 2. & num. 3. 212

Præſumptiones in criminalibus non ſufficiunt ad condemnandũ, niſi faciunt vrgentiſſimæ, violentiſſimæ, & indubitatæ etiam in delicto occulto & difficilis probationis, conſil.58.n.4. ibid.

Præſumptionem habens contra ſe debet ſuam intentionem probare conſil.43. num.3. in fine, & num.26. vbi quod iſto caſu probatio debet eſſe clariſſima & cõcludentiſſima. 164.& ſeq.

Præſumptio vna tollit aliam conſil.43.nu.12. 165

Præſumptionibus & inditijs quantumuis violentis condemnari nemo poteſt in pœnam delicti ordinariam conſ.82.n.1.contra in addit.lit.A. 290.& ſeqq.

Præſumptiones & inditia indubitata non ſufficiunt ad condemnandum in pœnam corporalem conſ.82.num.3.præſertim vbi ordinaria pœna delicti non eſt mortis, nu.4. 292

Præſumptiones duæ ſufficiunt in materia in qua admittitur præſumptiua probatio conſ.23.nu.20.in fi. 80

Præſumptiones innocentiæ tollunt præſumptionem delicti conſil.20.num.10. 72

Præſumptiones plures & plura imperfecta coniunguntur in ijs quæ ſunt difficilis probationis, conſil.38.nu.8. 148

Præſumptiua probatio admittitur in delictis occultis & difficilis probationis, conſ.26.nu.13.in fi. 91.& ſeq.

Præſumptiones innocentiæ & non delicti vincunt præſumptiones doli & delicti etiam quod ſint numero maiores, conſil.88.numero 19. 326

Præſumptio an oriatur ex teſtibus examinatis ſine partis citatione conſil.5.num.81.& num.92.& num.101.& ſeqq.& in addit.lit.F. 21.& ſeqq.

Præſumptio delicti oritur ex eis quæ ſunt de genere prohibitorum, conſil.25.num.14. Declara vt in addit.lit.H. 94.& 89

Præſuppoſita *requiſita in aliqua lege ſeu conſtitutione faciunt vt illa lex ſeu conſtitutio non habeat locum ſine dictis præſuppoſitis conſ.9.nu.10.19.& nu.25.* 30

Præuentio *habet locum inter Aud.Cam.& Guber.Vrbis conſ.51.nu.3.& nu.10.* 188.& ſeq.

Prætor *ſiue iudex an poſſit conſtituere præmium capienti bannitum, conſil.53.num.9. & in addit. litera D. & nu.10. Vbi etiam an poſſit concedere capienti ſeu occidenti bannitum nominationem alterius banniti ſeu remiſſionem ſui ipſius. folio 191.& 194*

Priuilegio *abutens illud perdit conſ.48.nu.43* 182

Priuilegio ſpeciali per legem generalem nunquam cenſetur derogatum conſ.68.nu.20. 251

Priuilegio abutens priuilegio gaudere non debet, conſil.68.numero 26. 251

Priuilegia ſunt ſemper interpretanda validant ius commune minus quam ſit poſſibile conſil.45.num.1. Declara vt num.15.& ſeqq. 169.& ſeq.

Priuilegia Principum ſunt ſtricti iuris intelligenda, ac ſemper interpretanda vt ſe conformant æquitati & honeſtati, conſ.45.num.2. 169

Priuilegia ſunt interpretanda ſecundum mentem concedentis, conſ.45.& nu.6. 169.& ſeq.

Priuilegium exorbitans debet intelligi ſtrictiſſimè vt ſe conformet æquitati & honeſtati conſ.45.nu.3. ibid.

Priuilegia quando non ſunt clara non recipiunt reſtrictionem à iure communi, conſ.45.nu.15. 170

Priuilegia ſunt ſtrictè interpretanda quando agitur de præiudicio tertij, ſecus quantũ ad ius concedentis, conſ.45.n.28. 172

Priuilegia recipiunt interpretationem a verbis & non voluntate non expreſſa, conſil.45.nu.41. 173

Priuilegij verba dubia declarantur à concedente priuilegium, conſ.45.nu.46. ibid.

Priuilegio ſuo renunciaſſe dicitur, qui incontingenti caſu ipſo priuilegio vſus non eſt, conſil.94.nu.13. 337

Priuilegium an & quando tollatur per vnicum contrarium actũ conſ.94.nu.14. ibid.

Priuilegium quando eſt merè fauorabile nõ committitur ex vnica contrauentione, conſ.95.nu.20. 340

Priuilegium non tollitur ex contrario actu qui non deſtruit ſubſtantiam priuilegij, conſ.95.nu.20. ibid.

Priuilegio renunciare nemo præſumitur quando capi poteſt aliqua præſumptio quam renunciationis, conſil.95.nu.20. ibid.

Priuilegium vniuerſale non tollitur ex contrario actu particulari, conſ.95.nu.21. ibid.

Priuilegium non tollitur ex vnico actu contrario, niſi ille actus ſit de directo contrarius, conſ.95.nu.22. ibid.

Priuilegium ſucceſſiuè reiterabile & perpetuum non tollitur ex vnico momentaneo actu contrario conſ.95.nu.23. ibid.

Priuilegium datum ordini & officio nõ tollitur ex contrario actu facto a particulari perſona, conſ.95.nu.24. ibid.

Priuilegium probationis datur in aliqua ſpecie delicti, intelligitur quo ad probandam ſubſtantiam delicti nõ autem illius qualitates & circunſtantias, conſ.100.num.41. 358

Principij *ordo ſequentia declarat conſ.43.nu.17.* 165

Principis *ſcientia & tollerantia habet vim conſenſus & voluntatis, conſ.15.nu.52.* 51.& ſeq.

Principis ſuperior poteſt euocare cauſam ab inferiore, conſ.48.num.30. 181

Princeps etiam ſine patris conſenſu poteſt gratias facere & remittere pœnas tam pecunarias quam corporales etiam in præiudicium eorum qui damna & intereſſe paſſi ſunt, conſil.46.nume.16. 176

Principis contractus omnes ſunt bonæfidei, conſ.45.n.28. 171

Principis gratia certe modo conceſſa, alio modo denegata cenſetur, conſil.53.nu.38.verſ.Principis.n.gratia iuncto num.23.& ſeqq. 191.& 192

Principis gratia habita pace non ſuffragatur, ſi pax non fuerit habita conſ.53.nu.38.verſ.Principis.n.gratia. 193

principis gratia facta delinquenti capitaliter condemnato parte non concordata non valet conſ.3.nu.2.& in addit.lit.B. vbi de materia. 7.& ſeq.

princeps concedendo reſcripta plerunque a partibus decipitur, conſil.85.num.130. 307

princeps præſumitur habere ſcientiam omnium quæ ſiunt ab eius magiſtratibus, conſ.85.nu.119. 306

principis eſt condere legem, conſil.85.nu.88. 304

principis intereſt ne delicta remaneant impunita, conſ.85. poſt num.76. 303

*princeps poteſt in ſuo ſtatu dignitatẽ conferre, conſi.85.n.6.*336

princeps in poſitiuis poteſt omnia & eſt ſuper omnia ſicut Papa, conſil.94.nu.6. ibid.

principis poteſtas magna ipſique leges ſunt ſubiecta, conſil.94.num.6. ibid.

princeps ſupremus poteſt mutare naturalia, accidentalia, & ſubſtantialia, conſil.94.nu.9. ibid.

principis honor augetur ex dignitate ſeruentium conſil.94.nu.9.fol. 336.& ſeq.

princeps pro ſuo ſeruitio debet eligere nobiles & probatas perſonas, conſil.94.nu.9. ibid.

principis conceſſio interpretatur ſecundum petitionem partis, conſil.57.nu.18.verſ.prout etiam. 210

princeps ad ſui corporis cuſtodiam debet eligere iuris fortes & deuotiſſimos, conſil.94.nu.9. ibid.

principis perſonæ cuſtodiam habentes dicuntur eſſe in magna dignitate, conſil.44.nu.9. ibid.

principis perſonam cuſtodientes dicuntur protectores potiunturque multis priuilegijs, conſil.94.nu.9.in fi. & maximè honorandi ſunt. 337

princeps vbi tollit defenſiones eius mandatum intelligendum eſt de defenſione ciuili non de naturali. Item de friuola defenſione non ſubſtantiali, conſ.99.nu.38.in fine. 353

princeps de ſua ordinaria facultate non poteſt denegare reo copias inditiorum conſil.84.nu.12. 295

princeps non præſumitur velle partis offenſæ ius & intereſſe tollere conſil.3.nu.11.in fine. 8

princeps poteſt concedere facultatem condendi teſtamentum ſine ſolemnitatibus iuris conſil.43.nu.7. 164

principis gratia ſuper homicidio non deliberato & parte concordata valet conſil.2.nu.2. & quid ſi homicidium fuerit deliberatum & pars non fuit concordata in addit.litera B. 5.& ſeq.

Priuatio *officij non inducitur ipſo iure, ſed requiritur ſententia priuatoria, conſ.5.nu.16.& nu.20.* 20

Priuatio officii ſemper intelligitur inducta ipſo iure propter incompetibilitatem ſtatus, conſ.5.nu.26.in fine. 17

priuatio beneficiorum non inducitur niſi delicto concludenter probato conſ.80.num.70. 288

priuationis pœna ipſo iure nunquam incurritur niſi ſit iure expreſſa conſ.5.nu.20.& nu.36. 16.& ſeqq.

priuationis officij pœna differt a pœna cōfiſcationis bonorum, conſil.5.nu.32. 17

priuata ſcriptura probat contra ſcribentem conſ.25.num.11.& in additione litera E. Vbi an probet delictum & quando. fol. 83.& 89

Probatio *per argumenta ſufficit in delictis occultis & difficilis probationis, conſ.25.n.17. verſ. maximè cum ſimus.* 84

probatio vbi eſt dubia reus abſoluendus eſt, conſil.30.nu.147.& 187. 111.& 115

probatio præſumptiua admittitur in delictis occultis, & difficilis probationis conſ.34.num.8. 134

probatio per euidentiam loci aut facti eſt alijs probationibus certior & fortior conſ.34 nu.14. 135

probatio vbi requiritur a lege vel ſtatuto intelligi debet ſi plena conſ.10.nu.25. 34

probationes imperfectæ non recipiuntur in quocūque caſu etiam priuilegiato & etiam in crimine hæreſis, conſ.10.nu.56. 36

probatio ſtatutaria contra vel præter ius commune dicitur requiſita pro forma, nec poteſt per æquipollēs adimpleri, conſ.70.num.21. 154

probationes duæ ſemiplenæ iunctis adminiculis conſ.70.nu.56.& ſeqq.& nu.77.verſ.& addebant. 257.& ſeq.

probatio plena inducitur ex varijs inditijs & adminiculis, conſ.70.nu.57. 277

probationes omnes ſunt iudici arbitrariæ poteſtque iudex ex varijs & diuerſis animo motibus ad perfectam probationem & credulitatem induci, conſ.70.nu.63 ibid.

probationes luce meridiana clariores requiruntur in pœnis capitalibus, conſ.40.nu.31. 153

probatio aliqua vbi requiritur a lege intelligitur de plena probatione, non autem de præſumptiua, conſ.76.nu.5. 273

probatio ubi requiritur ſub conditione illa tunc debet eſſe concludens & plena, non autem præſumptiua conſ.76.nu.6. ibid.

probationes duæ ſemiplenæ in criminalibus ad condemnandum non coniunguntur conſ.78.num.33. in fine & in addit. lit.C. vbi de materia. 279.& ſeq.

probatio ſemiplena iunctis adminiculis an ad condemnandū ſufficiat, conſ.78.nu.33.& in addit.lit.B. 279.& ſeq.

probationes eo magis requiruntur clariores quo ſumus in delicto grauiori conſ.60.nu.19. 220

probatio omnis præſertim in crimine falſi debet concludere per neceſſe, & non per poſſibile conſ.60.nu.45. 222

probatio dubia & ſemiplena ſufficit ad defenſionem conſ.60.numero 56. 223

probatio plena non oritur ex confeſſione extraiudiciali, conſ.75.num.8. 264

probatio dubia probat concludenter innocentiam & defenſionem rei, conſ.79.nu.27. 282

probatio præſumptiua non ſufficit in delicto occulto & difficilis probationis ſed requiritur concludens & plena quando criminaliter agitur, licet ſecus ſi ciuiliter agatur conſ.58.nu.2.& num.3. 212

probationes aduerſarij ſubtrahens condemnatur iuxta eiuſdem aduerſarij iuramentum in litem ad damna & intereſſe, conſ.43.nu.1.verſ.quamuis.n.& per totum conſilium in diſcurſu, vbi de materia, de qua etiam in addit.lit.A. 164.& 166

probatio præſumptiua ſufficit ad condemnandum in pœnam extraordinariam conſ.38.nu.17. 148.& ſeq.

probatio alia nō perquirenda, vbi adeſt cōfeſſio, cōſ.47.n.9. 178

probatio præſumptiua admittitur in delictis occultis & difficilis probationis conſ.26.nu.13. 91.& ſeq.

probatio plena inducitur ex proceſſu actorum & cauſæ, conſ.30.num.165. 113

probationis defectus ſuppletur ex numero teſtium conſ.6.nu.2. intellige in ciuilibus, ſecus autem in criminalibus, nu.19. de materia in addit.lit.B. 24.& 26

probationes luce meridiana clariores requiruntur quando agitur de condēnando criminaliter in crimine falſi conſ.11.n.34. 40

probatio nulla maior confeſſionis conſ.11.nu.45. ibid.

probatio ſemiplena vel ferè ſemiplena oritur ex teſtibus recognoſcentibus ſcripturam, quia habent notam manum ſcribentis conſ.70.nu.60. 257

probationes imperfectæ etiam diuerſi generis coniunguntur ſi tēdunt ad eundem finem conſ.70.nu.67.& an in cauſa matrimoniali, conſ.68. 257

probationes non requiruntur fortiores in cauſa matrimoniali, quam in cauſa criminali, conſil.70.num.70.& nu.77.ante finem. 257.& ſeq.

probationes leniores requiruntur in matrimonio quando principaliter diſputatur non de illius exiſtentia ſed ad effectum legitimationis, conſ.70.nu.73.& nu.77.ad finem. 258

probatio præſumptiua & dubia ad fauorem rei tollit concludentem fiſci probationem conſ.78.nu.28. in fi. 278

probatio liquidiſſima eſt ea quæ oritur ex iuris præſumptione cōſil.60.nu.79. 225

probatio plena & concludens requiritur in crimine falſi quando criminaliter agitur conſ.50.num.1.& in addit.lit.A. vbi de veritate huius concluſionis. 183.& 187

probare vnuſquiſque tenetur ſuæ intentionis fundamentum, cōſil.80.nu.49. 286

probatio per teſtes eādem vim habet quam habet probatio per inſtrumentum conſ.81.nu.1. 289

probatio ab effectu dicitur efficaciſſima, conſ.26.nu.18. 92

probatio plena delicto an oriatur ex confeſſione ex contumacia reſultante conſ.5.nu.84.& ſeqq. vbi quod ſcilicet dicatur ficta cōfeſſio operatur tamen tantum quantum. 21.& ſeqq.

probatio ſemiplena eſt plus quam inditium ad torturam, cōſ.25.num.16. 84

Procedi *non poteſt pro delicto quando res peruenit ad caſum a quo proceſſus incipere non poterat conſ.93.nu.9.* 335

Proceſſus *actorum & cauſæ facit plenam probationem, conſil.30.nume.165.* 113

proceſſus factus ab incompetenti iudice fidem non facit conſ.76.num.1.in fi. 273

proceſſus per viam ſecreti denunciatoris improbatus eſt a iure, conſ.86.nu.54. 318

proceſſus copia etiam non petita dari debet perfecta conſ.30.numero 206. 116

proceſſum qui dicit nullum & defectuoſum illum exhibere debet integrum, conſ.82.nu.14. 291

Procurator *poteſt interuenire pro abſente contumace quādo contra ipſum vigore ſtatuti poteſt procedi ad ſententiam diffinitiuam conſ.35.nu.1.3.6. quod quando verum ſit, vide in addit.lit.A.* 136.& 139

procurator ſeu defenſor in criminalibus quo admittitur poteſt probare ad ſui principalis excuſationem proponēdo quod homicidium fuit factum ad defenſionem, vel quod occiſus erat bannitus, non autem poteſt negare delictum conſ.73.nu.3. 261

procurator poteſt in criminalibus comparere pro abſenti contumace quando delictum non eſt capitale, quamuis ſit publicum conſ.73.nu.6. ibid.

procurator in criminalibus pro abſente contumace citato non admittitur tam de iure communi quam vigore Bullarum, conſ.17.nu.22. 61

procurator in criminalibus pro abſente citato admittitur ad docēdum de nullitate ſententiæ, & quare conſ.86.n.28. præſertim quando nullitas allegata eſt notoria.nu.29.& n.36. vbi reſpōdetur contrarijs, & nu.69.& ſeqq. vbi etiam quando nullitas reſpicit ineptitudinem inquiſitionis, & nu.71.& ſeqq. vbi reſpondetur cōtrarijs, & n.78. vbi multo magis quando nullitas reſultat ex actis & non indiget extrinſeca probatione, & nu.75. vbi ampliatur nō obſtante quocunq; ſtatuto procuratorē in criminalibus repellente, & n.76. vbi præſertim quando procurator allegat aliquam nullitatem prouenientem ex aliquo ſtatuto. 317.& ſeqq.

procurator ſeu defenſor admittitur ad diſputationem vnius articuli in quo non agatur de plena defenſione criminis, conſil.86.nu.30.& in addit. litera B.& n.42. 317.& 321

Procurator quando in criminalibus admittitur pro abſente id vtique intelligendum eſt data per ipſum fideiuſſione, & non alias, quod quando verum ſit d. conſ. nume. 32. & ſeqq. & in addit. lit. C. 317. & 321

Procurator in pœnis pecuniariis admittitur ad appellandum pro abſente condemnato, conſ. 89. nu. 40. vbi etiam quod admittitur ad proſequendum appellationem & num. 41. vbi ampliatur etiam in capitalibus. 317

Procurator in criminalibus nõ admittitur pro abſente citato quoties vel inditia adſunt contra eum, vel iudex mandat ipſum perſonaliter comparere, conſ. 86. nu. 50. 318

Procurator in criminalibus admittitur pro infirmo & quomodo iſto caſu dicatur cõſtare de infirmitate, conſ. 86. n. 80. 320

Procuratur nõ admittitur ad dicendum de nullitate niſi reus perſonaliter ſe conſtituat & alleget nullitatem, conſ. 85. nu. 150. fallit primo quãdo eſt adeo euidens & notoria, vt de ea nec in iure nec in facto dubitari contingat d. nu. 140. & 174. & nu. 126. fallit ſecundo quando nullo modo tangit crimen, & ad alium finem examinatur nullitas quàm ad criminis excluſionem d. nu. 174. & nu. 5. ſublimita primo quando aliquatenus redditur dubia d. nu. 140 ſublimita ſecundo quando proponeretur cum appellatione, quia tunc prohibita appellatione cenſetur etiam prohibita nullitas, nu. 146. f. 307. 308. & ſeqq.

Procurator non debet eſſe melioris conditionis quam principalis, conſ. 85. nu. 58. 302

Procurator tenetur ad omnia ad quæ tenebatur principalis conſtituens conſ. 85. d. n. 58. 302

Procurator non poteſt eſſe in Ciuitate Ferrariæ qui non fuerit approbatus in collegio procuratorũ cõſ. 85. n. 51. 138. fallit quãdo principalis eſſet præſens per duas vias, nu. 55. 300

Procurator non admittitur quoties præſentia principalis requiritur conſ. 85. nu. 87. 304

Procurator non admittitur pro reo quando ordine iudiciario probata fuerint inditia contra eum niſi perſonaliter compareat, conſ. 85. nu. 98. 304. & ſeq.

Procurator rei debet ſatisdare de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo ſi audiri deſiderat, conſ. 85. nu. 39. 301

Procuratoris confeſſio nocet principali conſ. 85. poſt nu. 91. 304

Procurator non admittitur ad dicendum de nullitate niſi dixerit infra tempus præfixum a ſtatuto, conſ. 85. nu. 147. 308

Procurator nõ admittitur pro reo in criminalibus quando agitur de pœna corporis afflictiua conſ. 85. n. 62. & 67. 302. & ſeq.

Procurator admittitur pro reo in criminalibus quando agitur de pœna corporis afflictiua conſ. 85. nu. 62. & 67. 302. & ſeq.

Procurator non admittitur pro reo in criminalibus quando agitur de pœna pecuniaria & corporali ſeu corporis afflictiua copulatiue conſ. 85. nu. 68. 303

Procurator non admittitur pro reo in criminalibus in publicis iudiciis conſ. 85. nu. 70. fallit primo quando agitur ſolum de pœna pecuniaria, & quare nu. 3. 63. & ſeqq. fallit ſecundo poſt rei detentionem nu. 67. 303. 299. 302. & ſeq.

Procurator nõ admittitur pro reo in criminalibus quando agitur de pœna corporali afflictiua in ſubſidiũ pecuniariæ, conſil. 85. nu. 71. fallit quando pœna in ſubſidium eſſet impoſita alia lege vel iudicis officio d. nu. 71. 303

Procurator nõ admittitur ꝑ reo in criminalib. quãdo eſt locus torturæ ꝑ veritate indagãda cõſ. 84. et plurib. ſeqq. 304. et ſeqq.

Procurator non admittitur pro reo in criminalibus, quando fuerit citatus ad perſonaliter comparendum ad reſpondendum denũtiæ ſiue agatur de pœna corporali ſiue pecuniaria, conſ. 85. nu. 99. fallit pro illuſtribus perſonis nu. 4. ſublimita procedere ſolum in cauſis iniuriarum, nu. 159. 305. 299. & 309

Procurator qui non poteſt interuenire in cauſa principali, nõ poteſt proſequi appellationem conſ. 85. nu. 100. 305

Procurator rei contumacis non auditur niſi refectis expenſis, cõſil. 85. nu. 58. 302

Procurator rei contumacis non admittitur niſi præſtita ſatiſdatione iudicatum ſolui in primordio litis ingreſſu conſ. 85. nu. 56. & 64. fallit quando fuerit releuatus in inſtrumento mandati. n. 57. ſublimita, vbi releuans non poſſideret bona in loco iudicii æquiualentia debito nu. 57. 302

Procuratoris confeſſio nocet domino, conſ. 88. nu. 15. 326

Procurator & inſtructor innocentiæ admittitur pro abſente contumace citato conſ. 35. nume. 4. & 5. de materia in addit. lit. C. & D. 136. & 140. & ſeq.

Procuratores & aduocati faciẽtes pactũ de quota litis nõ uocãtur crudeles & depredatores conſ. 70. n. 4. & n. 25. 254. & ſeq.

Procuratores & aduocati facientes pactum de quota litis non repetunt expenſas factas in lite de ſuo, nec etiam repetunt ſi aliquid tanquam fideiuſſores ſoluerunt, conſ. 70. nu. 5. 254

Procurator vel aduocatus faciendo pactum de quota litis dicitur litis redemptor conſ. 70. nu. 23. 255

Procurator non poteſt facere actum quando principalis præſentia requiritur conſ. 85. nu. 87. 304

Procuratoris officium non debet eſſe damnoſum ipſi procuratori conſ. 85. nu. 65. 302

Procurator non cenſetur habere mandatum faciendi incidere dominum in pœnam conſ. 75. nu. 55. 268

Procurator non dicitur habere mandatum ad faciendum incurrere in pœnam ſuum principalem, niſi illud fuerit ſpeciale & videndum conſil. 89. nu. 7. verſ. & ſi dicatur. 328

Proditor acrius punitur conſ. 32. nu. 12. 127

Proditorie non dicitur occiſus is qui fuit occiſus a ſuo inimico, quamuis per inſidias conſ. 76. nu. 7. verſ. Nec refert & ſeqq. & nu. 15. 273. & ſeq.

Producens ſcripturam cenſetur accepta eſſe omnia contenta in ea, conſ. 24. num. 20. 82

Producens falſos teſtes tenetur pœna falſi conſ. 30. nu. 10. & 51. & nu. 100. in fi. & nu. 101. Vbi declaratur & num. 185. & ſeqq. vbi pariter declaratur. 99. 102. 106. 114. & ſeq.

Producens cenſetur fateri omnia in ſcriptura producta, conſil. 11. num. 42. 40

Producens articulos cenſetur fateri omnia contenta in illis, conſ. 44. nu. 10. in fi. limita in ruſtico & idiota, nu. 12. Item limita quando articuli cõtinerent factum alienum n. 13. Item limita quando fuerũt per aduerſarium impugnati n. 14. Item limita quia talis tacita confeſſio poteſt quandocunque ante ſententiã per producentem reuocari, nu. 17. 167. & ſeq.

Producens depoſitiones teſtium ſibi publicatas cenſetur approbaſſe non ſolum perſonas eorundem teſtium, ſed etiam dicta conſ. 50. nu. 12. & in addit. lit. C. vbi de materia. 184. & 187

Producens poſitiones, articulos, exceptiones, & interrogatoria, cenſetur fateri omnia contenta in illis, conſ. 50. n. 30. 185

Producens falſum inſtrumentum an & quando poſſit interrogari an velit eo vti pro bono, & legali ad hoc, vt de falſo puniri poſſit, conſ. 30. nu. 183. & ſeqq. 114. & ſeq.

Producens teſtes tenetur illos recipere contra ſe & quod ſimus in diuerſa cauſa & inter diuerſas perſonas conſ. 60. n. 103. 226

Productio examinis teſtis in aliqua parte non inducit approbationem teſtimonii in totum conſ. 79. nu. 9. 281

Productio alicuius ſcripturæ an poſſit fieri in partibus conſ. 84. nu. 16. & 17. Vbi quod in omnem euentum data productione in parte, tota tamen ſcriptura & illius copia danda eſt aduerſario. 295

Producens ſcripturam cenſetur fateri omnia contenta in ea, conſil. 24. nu. 20. 82

Proemium oſtendit mentẽ diſponentis conſ. 30. n. 205. 116

Proœmium alicuius diſpoſitionis declarat ipſam diſpoſitiuam cõſil. 9. nu. 21. in fi. 30

Proœmium ſtatuti ſeu conſtitutionis reſtringit & declarat ſubſequentem diſpoſitionem conſ. 65. nu. 22. 239

Proœmium conſtitutionis denotat cauſam finalem illius conſ. 65. num. 70. 241

Proœmii ratio generalis reſtringitur ad expreſſas qualitates, conſil. 65. nu. 111. 243

Prohibitum vno modo cenſetur permiſſum alio modo, conſil. 86. num. 31. 317

Prohibitum iure municipali habetur ac ſi eſſet prohibitum iure communi, quando huiuſmodi ſtatuta prohibitiua vigent in eodem loco conſ. 85. poſt nu. 78. 303. & ſeq.

Prohibita & illicita ſemper primum animum demonſtrant, conſil. 30. nu. 30. 100

Promittens intereſſe cenſetur permittere verum intereſſe & non imaginarium conſ. 15. nu. 15. & 31. 49. & ſeq.

Promiſſio hominis de ſua natura, etiam quod non ſit expreſſe dictum reſtringitur ad eam cauſam pro qua fuit promiſſum, conſil.62.nu.1. 233
Promiſſio ſeu fideiuſſio de repræſentando reum nõ extenditur vltra cauſam pro qua ipſe reus erat inquiſitus, & proceſſatus, cõſil.62.nu.1.verſ.ſimile dicimus. ibid.
Promiſſio ſeu cautio de non offendendo non extenditur ad veram cauſam ex quo pro ea non cenſetur promiſſum, conſ.62. nu.1. verſ.& in promiſſione, de non offendendo. ibid.
Promiſſor ſeu fideiuſſor non tenetur vltra cauſam pro qua fideiuſſit, conſil.62.nu.2. 234
Pronomen hic iſte is ſimilia ſunt relatiua ad præcedentia, & ſecundum ea intelliguntur cum omnibus ſuis qualitatibus, conſil.50.nu.20. 184
Propoſitum & voluntas diſtinguunt maleficia, conſilio 35. num.7. 137
Propoſitum in mente retentum, non niſi apud reum punibile eſt, conſil.104.nu.5. 370
Proſequutio appellationis dicitur actus iudicialis, conſil.85. poſt nu.54.in fine. 302
Proteſtatio cõtraria facto quãdo operetur, cõſ.30.n.150.112
Proteſtatio declarat animum proteſtantis, conſ.30.nu.149.ibid.
Proteſtationes contrahentium adhibitæ in contractibus, quod per quaſcunque clauſulas ſeu pacta non intendunt facere contractum vſurarum, & quatenus faciant, declarant haberi pro nõ appoſitis, ſaluant ipſum contractum ab vſura, conſil.54.nu.9. & nu.17.& nu.18.& nu.21. 196.& ſeq.
Proteſtatio contraria facto nihil operatur, fallit quando proteſtatio recipit actus futuros: Item fallit quando eſt notificata parti, & de illius conſenſu appoſita, conſil.54.nu.18. 197
Proteſtatio citra iniuriam loquendo an excuſet a pœna iniuriarũ, conſil.30.nume.66.& 110. Declara vt nume.149. & ſeqq. & nu.181.& 207.& in addit.litera Q. fol.103.107.112. & ſeqq.114.116.& 121.
Protocollum tenetur notarius exhibere, & dicendo ſe illud non habere non creditur, conſil.80. nume.44. & numero 60. fol. 286.& ſeq.
Protocollũ notarij ſi non exhibeatur non creditur baſtardello, conſil.12.nu.17. 43
Prouiſio Iudicis ſecularis ad impediendum Iuriſdictionem eccleſiaſticam attenta de mandato eius, de cuius intereſſe agitur, conſil.68.nu.4.& nu.24. 250.& ſeq.
Prouocatus excuſatur ab ordinaria pœna occidendo non ſolũ offendentem, ſed etiam tertium non offendentem, conſil.2.nu. 5.& nu.18. 5.& ſeq.
Prouocatus qui prouocantem in rixa occidit a pœna homicidij ordinaria excuſandus eſt, conſ.2.nume.4.& nume.13. & ſeqq. num.19. 5.& ſeq.
Prouocatus quicquid facit dicitur non ad vindictam, ſed ad defenſionem, conſ.2.nu.7. 5
Prouocatus extedendo modum non dicitur eſſe in dolo, ſed in culpa, conſil.2.nu.10. ibid.
Prouocatus dicitur ille qui primo interrogare, & alloqui incepit, conſ.6, nu.5.contra nu.26.vbi quod opus eſt facto & nõ verbo. 24.& ſeq.
Prouocans dicitur non qui primo loquutus fuit, ſed qui primo admenauit, conſ.6.n.26.& in add.lit.K.vbi generaliter quando quis dicatur prouocans, & quando prouocatus. 25.& ſeq.
Prouocatus ſi voluit ſe vlciſci venia dignus eſt, cõ.35.n.12.137
Prouocatus & inſultatus qui quod facit ad ſui defenſionem facere præſumitur, conſ.35.nu.21.& in additio.lit.H. vbi de materia. 138.& 141
Prouocans dicitur non ſolum qui facto, ſed etiam qui verbis aliũ incitat ad iram, conſ.67.nu.4.in fine. 249
Prouocans delinquendo dicitur delinquere ſine dolo, conſ.67. nu. 5.& in addit.litera B. ibid.
Prouocans offendendo prouocantem dicitur offendere ex noua cauſa contra ex antiqua, conſ.67.nu.5. ibid.
Prouocatus non tenetur actione iniuriarum ſi prouocanti iniuriã infert, conſ.67.nu.5.in fine. ibid.
Prouocatus pot vim vi repellere, & venientẽ cũ armis, cum armis ẽt repellere licitum eſt, conſil.65.nu.95.& 96. 242
Proximus actus in delicto quando dicatur ad effectũ vt puniatur effectus, non ſequuto effectu, conſ.4.in addit.lit.M. 12
Proximus pubertati doli capax admittitur ad teſtificandum tam in ciuilibus quam in criminalibus, conſ.29 nu.2. 96
Publicani vide in verbo ſuperiores vectigalium, conſilio 85. fol. 298
Publica fide & authoritate decipi nemo debet, conſ.46. n.10. declara vt nu.24. 175.& ſeqq.
Publicatio conſtitutionis fieri debet non tantum in vrbe, ſed etiã in alijs locis, in quibus eadem conſtitutio locum habet, conſil. 65.nu.1.& in addit.lit.A.vbi remiſſiue ponitur materia legis ſeu conſtitutionis non publicatæ quando ſubditos liget. fol. 238

Q.

QValitates qui in ſunt in principali delinquente an conſiderentur etiam in auxiliationibus, & conſultoribus, conſil.2.in add.lit.E.verſ.& in ſimili. 6
Qualitates quæ aggrauant, ſeu minuunt delictum in mandante an operentur eundem effectum in mandatario, & ècontra, cõſil.2.in addit.litera E.verſ.& valde conferunt. ibid.
Qualitas excuſans principalem delinquentem non excuſat opem ferentem, cui talis qualitas non conuenit, conſil.8. nume.6. in fine. 28
Qualitas excluſiua delicti dependens ab animo & non a facto, probatur per agentis iuramentum, conſ.1.nu.2. 1
Qualitas delicti cognoſcitur ex qualitate pœnæ, conſ.9.n.22. 30
Qualitas tribuens priuilegium cauſæ, vel perſonæ probanda eſt per probationes legitimas, non autem per priuilegiarias ad hoc vt detur priuilegium, conſ.10.nu.15. 33
Qualitas requiſita a lege vel a ſtatuto præſertim pœnali plene probanda eſt ad hoc, vt illius legis, vel ſtatuti diſpoſitio, et pœna locum non habeat, conſ.10.nu.23.& nu.24.vbi ampliatur etiam quod qualitas ſit negatiua, vel implicita. 34
Qualitas tribuens iuriſdictionem ad hoc vt iuriſdictio locum habeat, in primis & ante omnia probanda eſt, conſ.10.n.26 ibi.
Qualitas aſſaſſinij eſt maior crimine aſſaſſinij, conſ.10.n.54. 36
Qualitas delictum aggrauans vere probanda eſt, conſ.10. n.57. in fine. ibid.
Qualitas & adminiculum facilius probatur quam ſ. bſtãtia rei, conſ.70.nu.72. 257.& ſeq.
Qualitates ex grauantes delictum præſumendæ potius ſunt quã illud aggrauantes, conſ.61.nu.2.in fine. 232
Qualitas requiſita in diſpoſitione hominis legis, aut ſtatuti in primis, et ante omnia probanda eſt, conſ.62.nu.7.in fine. 234
Qualitas tribuens iuriſdictionem non præſumptiuè, & per inditia, ſed concludenter probari debet, conſ.76.nu.4. 274
Qualitas tribuens iuriſdictionem procedendi in primis, & ante omnia probanda eſt antequam Iudex procedat, conſ.37. nu.1. in fine, & nu.11. 145.& ſeq.
Qualitatum tres ſunt ſpecies. vna ſcilicet quæ aggrauat delictum, altera quæ diuerſificat delictũ, & altera quę producit ſeu infert delictum, conſ.37.nu.2. 145
Qualitas aggrauans delictum, ſeu delictum inferens in primis, & ante omnia probanda eſt a fiſco vt illius pœna locũ habeat conſil.37 nu.2. ibid.
Qualitas probanda eſt non per præſumptiones, & coniecturas, ſed plene, & concludenter, præſertim in criminalibus, & vbi agitur de puniendo, conſ.37.nu.10. 145.& ſeq.
Qualitates a ſtatuto requiſitæ ſunt in primis verificandæ ad hoc, vt ſtatutum habeat locum, conſ.65.nu.4. 238
Qualitas adiecta in vno capitulo cenſetur etiam repetita in alio, conſ.65.nu.12.vbi declaratur hæc concluſio de qua etiam vide in addit.litera F. 238.& 244
Qualitas ſiue incluſiua ſiue excluſiua delicti ſemper eſt probãda tempore delicti, conſ.35.nu.13.& 14.in fine vbi etiam, quod non præſumptiuè, ſed plena probanda eſt. 129
Qualitas appoſita in conſtitutione relata cenſetur appoſita in referente, conſ.81.nu.8. 289
Qualitas carceratorum eſt potentior qualitate abſentium, conſil. 85.nu.161.verſ.quarto quia, quando aliquid habet ſe ad poſſibile

ſibile,& ad impoſſibile iudicatur poſſibile vt actus valeat, & non pereat d.conſ.4.poſt nu.45. 309.& 301

Qualitas honeſtatis & bonitatis eſt inſita a natura, & ideo præſumenda,conſ.24.nu.14. 81

Qualitas aggrauans delictum ſi fuerit tacita vtputa in homicidio ſi fuerit tacita qualitas præmeditationis reddit gratiam ſubreptitiam,conſil.47.nu.2. 178

Qualitas ſcandali facit vt crimen leue, reputatur graue,conſ.30. nu.2.& in addit.litera A. 99.& 119

Qualitas armorum demonſtrat animum occidendi, conſ.1. & ibi in addit.lit.C.vbi de materia & nu.24. 2.& ſeq.

Qualitas aſſaſſinij transformat homicidium in aliam ſpeciem,cõſil.10.nu.17.& 23. 33.& ſeq.

Qualitas aſſaſſinij non dicitur probata probato homicidio,conſil.10.nu.54.& 57. 36

Qualitas notariatus non præſumitur niſi probetur,c.11.n.24. 39

Qualitas cognoſcitur ex qualitate pœnæ,conſ.55.nu.96. 206

Qualitas adiecta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi, conſ.94.nu.12.in fine. 337

Qualitas adiecta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi, conſ.95.nu.16. 339

Qualitas alicuius actus facilius probatur quàm ſubſtantia, conſ. 100.nu.24.verſ.quod fortius declara vt nu.41. 357.& ſeq.

Qualitas, ſeu præſuppoſitum requiſitum a lege ſi non probatur, legis diſpoſitio non habet locum,conſ.102.nu.31. 365

Qualitas ſubſequens qualificat omnia præcedentia,ſiue præcedẽtia ſint poſita copulatiuè,ſiue alternatiuè, & ſiue qualitas ſit poſita in verbis narratiuis nedum in depoſitiuis,& ſiue etiam in capitulis & orationibus diuerſis,præſertim quando agitur de euitando pœnam,& quando ſub vnico ſtructu verborũ, & vnica oratione ponuntur,conſ.87.nu.3. 323

Qualitate ſtatuti ceſſãte ceſſat etiam ſtatuti diſpoſitio pœnalis, conſ.nume.4.& an iſto caſu poſſit imponi pœna extraordinaria,conſ.87.nu.11. 324

Qualitas præcedentis copulati cenſetur repetita in ſequenti copulato,conſ.87.nu.5. 323

Qualitates ſi plures in ſtatuto exprimantur an ad hoc vt ſtatuti diſpoſitio locum habeat requiratur concurſus omnium qualitatum, an verò ſufficiat vnum tantum interuenire,conſilio 81. num.16. 290

Qualitas requiſita a lege pęnali debet in primis per fiſcum probari ad hoc vt pęna legis locum habeat,conſil.24. num.14.in fine. 81

Qualitas tribuens iuriſdictionem procedendi ad pęnã debet probari plene,& concludenter,non autem præſumptiuè,conſ.89. nu.7.verſ.Reſpondetur in ſuper. 328

Quando requiritur præſentia alicuius nõ poteſt actus fieri per procuratorem, conſil.85.nu.22. 300

Quæcunque dictio omnia includit,conſil.86.nu.60.verſ.quę enim. 319

Querela partis non ſufficit ad tranſmittendum inquiſitionem ſed tantum aperit viam Iudici ad aſſumendum informationes,conſ.5.nu.82.& nu.92.& nu.103. 21.& ſeq.

Querela præſumitur calumnioſa ex diuturnitate temporis, conſ. 37.nu.27. 147

Querela duelli mutari non poteſt,conſil.9.nu.5. 29

Querela data diu poſt commiſſum delictum præſumitur calumnioſa,conſ.80.nu.21. 284

Querela præſumitur calumnioſa,quando eſt data diu poſt commiſſum delictum,conſil.24.nu.13. 81

Querela porrecta diu poſt commiſſum delictum præſumitur calumnioſa,conſ.88.nu.21. 326

Quietatio generalis non includit dolum nec errorem calculi, conſ.7.nu.2.declara hoc procedere,quando quietatio præcedit redditionem computorum,ſecus ſi redditio computorum præcedit quietationem d. nume.2. & in addition. litera A. vbi de materia. 27

Quietationi factæ cum iuramento, nec etiam minor contrauenire poteſt ſine reatu periurij,conſ.7.nu.4. ibid.

Quietatio & liberatio facta adminiſtratori non trahitur ad dolũ etiam quod fuerit iurata,geminata verbis, & facto ratificata in ampliſſima forma cum prægnantibus verbis cum pacto,trãſactione,laudo,ſeu promiſſione de non contraueniendo,cum decreto Iudicis,cum aſſertione quod computa fuerunt diligenter examinata,& ſub quibuſuis alijs ſimilibus clauſulis, & cautelis,conſ.96.nu.4.29.30.34.ſeqq. 341.& ſeq.

Quietatio ſeu liberatio generalis extenditur ad dolum præſumptum præteritum dummodo concurrat coniunctio ſanguinis,& quod is qui liberationem obtinuit non ſit factus ex dolo locupletior,conſ.96.nu.24. 343

Quietatio non trahitur ad dolum etiam quod in ea interuenerũt amici communes & periti,conſil.96.num.24.& 32.fol.341 & ſeq.

Quietantia verificata in certis ſummis præſumitur uera in totum conſil.75.nu.97. 270.& ſeq.

Quilibet dictio eſt vniuerſalis,& comprehendit omnes perſonas cuiuſcũq; gradus,ſtatus,cõditionis ſint,cõſ.33.n.18. 129

Quod principaliter fieri non permittitur non conceditur per indirectum,conſ.85.poſt nu.50.verſ.in quibus. 301

Quod nunquam habui a me auferri non poteſt,cõſ.70.n.27. 255

Quodcunque verbum eſt vniuerſale,non reſtringendum,ſed extendendum,conſ.65.nu.80. 241

Quoties in criminalibus locus eſt torturæ principales perſonæ deſiderantur,conſil.85.nu.17. 300

Raptus dicitur committi eo ipſo, quod quis libidinis cauſa de loco ad locum mulierem ducit abſque eo,quod rapiens domum raptæ ingrediatur,ſeu penes illius muros expectet,conſil. 33. num.1. 128

Raptus committitur,etiam quod mulieri nõ ſit illata uis, ac etiã, quod ipſamet ſenſerit ſe rapi,conſil.33.num.3. dummodo non adſit conſenſus eorum, in quorum domo rapta fuit, videlicet parentum,fratrum,& aliorum ſimilium nu.4. contra quod ſine violentia raptus non dicatur committi nu.39.ad finem,& nu.44.& nu.55.vbi de muliere ſponte aufugiente, & n.62. & quod imò requiratur non ficta,& interpretatiua violentia, ſed vera, aut in perſonam raptæ,aut parentum,vel alterius in cuius cuſtodia rapta detinebatur n.42. & licet ſufficiat ſeductio nu.40.& nu.45. cuius contrarium videtur verius nu.46. hoc tamen intelligitur dummodo fuerit fraudolenta,deceptoria, & falſis promiſſionibus compoſita, aliter ſecus nu.41. & nu.46. 128.130.& ſeq.

Raptus crimen eſt exceptum,conſ.33.nu.8. 129

Raptus pęnam non habet locum in rapiente mulierem inhoneſtã, dummodo inhoneſtas ſit meretricia, cõſ.33. n.10.contra quod non habet locum,etiam quod inhoneſtas non ſit meretricia,& quod ſola animi inhoneſtas ſufficiat nu.30.& nu.97.vbi quod ſufficit mulierem fuiſſe prius ab alio cognitam & num.48.& ſeqq.& nu.60.& 61.& in add.lit.D. 129.& ſeq.

Raptus committitur etiam rapiendo mulierem inhoneſtam,ſi tẽpore raptus ſtabat in domo aliena, ex qua fuerit rapta inuitis ibidem exiſtentibus,conſil.33.num.11.contra num.31. & in addit.litera E. 129.130.& 132

Raptus pęna habet locum etiam quod mulier rapta ſit vilis, conſil.33.num.17.contra num.57.Declara vt in addit. litera R. fol. 129.131.& ſeq.

Raptus pęna ordinaria non imponitur vbi mulier rapta non fuit carnaliter cognita,conſ.33.num.59. & ibi in addit.litera V. vbi de materia. 131.& ſeq.

Raptus non committitur vbi non adeſt tranſductio de vno loco ad alium,& propterea non ſufficit,quod gratia commodioris vſus quis amoueat puellam de vna camera ad aliã, ſed requiritur diuerſitas loci in totum in addit.litera A. 132

Raptus pęna non habet locum data voluntate mulieris, & ceſſante violentia,conſ.24.nu.23. 82

Raptus pęna non habet locũ data inhoneſtate mulieris raptus,& iſto caſu per quam honeſtas ſiue inhoneſtas probanda ſit, conſil.24.nu.14. 81

Ratificatio quæ fit facto potentior eſt ea quæ fit verbo, conſil. 40.nu.17. 152

Ratificatio inſtrumenti non inducitur niſi probetur ſcientia omnium contentorum in inſtrumento,conſil.40.nu.46. 154

Ratificatio delicti non poteſt fieri niſi delictum fuerit commiſſum nomine ratificantis,& de materia,conſil.26. in addit.litera A.verſ.limita 2. 92

Ratificatio delicti inducitur per verba expreſſa, de quibus ponitur exemplum in conſ.103.nu.15. 371

Ratificatio delicti non inducitur ex ſola ſcientia,& non contradictione, etiam quod quis de delicto lætitiam & feſtum feciſſet conſ.104.nu.16. ibid.

Ratificatio delicti non inducitur ex præſtito auxilio delinquenti poſt delictum, ſeu ex illius receptatione conſ.104.nu.17.ibid.

Ratificatio delicti vt noceat ratificanti duo præcipuè requiruntur: Vnum quod delictum fuerit commiſſum nomine ratificantis: alterum quod fuerit ratificatum tanquam ſub nomine geſtum, conſ.104.num.18.Vbi etiam quando dicatur delictum geſtum nomine ratificantis, ſed quādo hæc uera ſint,& de materia vide in addit.lit.E. 371.& 374

Ratificatio in delictis æquiparatur mandato,conſil.105.nu.19. non tamen quoad pœnam ordinariam, ſed tantum quoad extraordinariam,& in addit.litera F.Vbi de materia & veritate huius concluſionis. 371.& 374

Ratificatio delicti non facit incurrere ratificantem in pœnam ordinariam delicti,quādo ex delicto ratificato nihil ad eum peruenit conſ.104.nu.20.cōtra ibid.in add.lit.G. 371.& 374

Ratificatio delicti tacita ex præſtatione auxilij poſt delictum ſeu alijs ſignis nō pōt pœna ordinaria puniri, cōſ.104.n.21. 371

Ratificatio delicti habet vim mādati,conſ.26.n.15.et in add.lit. A.verſ.primò & ſecundò,vbi ēt remiſſiuè de materia. 92

Ratificatio delicti præſumitur quando illud reſpicit vtilitatem ratificantis,conſ.26.nu.15. ibid.

Ratificatio non habet locum in delictis,quæ per alium committi nequeunt,prout eſt adulterium conſ.26 in addit.lit.A. verſ. limita tertio. ibid.

Ratificatio delicti non datur niſi prius conſtito de delicto ratificato,conſil.26.in addit.litera A.verſ.limita quarto. ibid.

Ratihabitio delicti æquiparatur mandato conſ.4. nu. 4. & in addit.lit.E.vbi de materia. 9.& 12

Rationes & computa ſemel reddita iterum reddi non debent, conſil.7.nu.1.fallit quando is cui computa reddita fuerunt ſe integre ſatisfactum fatetur, quia tūc eadem computa amplius reddenda non ſunt,nu.7. 27

Ratione ceſſante ceſſat etiam diſpoſitio, conſ.70.nu. 2. in fi.254

Ratio quæ nam fuerit quod Religioſi prohibentur munera recipere conſ.78.nu.6. 277

Ratio ſcripta in conſtitutione illam ampliat & reſtringit, conſil.78.num.6. ibid.

Ratio eſt aīa legis illamq; ampliat & reſtringit conſ.27.n.9.94

Ratio naturalis eſt potentiſſima in interpretatione ſtatuti,conſil. 65.num.140. 244

Ratio ſemel calculata iterum calculari non debet, fallit quando allegatur error calculi,conſ.96.num. 1.Vbi ampliatur etiam quod ratio fuerit ſæpius calculata. 341

Ratio reſtricta diſpoſitionem quātumuis generalem ſeu vniuerſalem reſtringit,conſil.87.nu.5.verſ.vnde cum ratio. 323

Ratio ſtatuti & conſtitutionis magis attēditur quàm verborum ſonus conſ.87.nu.5.ante finem. ibid.

Rationis diuerſitas facit vt nō ſit facienda illatio de vno ad aliud conſ 43.nu.8. 164

Rationis diuerſitas impedit extenſionem etiam in materia fauorabili,conſ.81.nu.12. 290

Ratio generalis expreſſa in aliqua cōſtitutione non operatur extenſionem ad alios caſus in quibus non militat ratio ſpecialis eiuſdem conſtitutionis,conſ 81.nu.13. ibid.

Rebellio dicitur crimen læſæ Maieſtatis in primo capite, conſ.55.nu.94. 206

Rebellis occultus & non declaratus poteſt impune occidi ſufficitque conſtare de rebellione in proceſſu formato contra occiſorem conſ.101.nu.8.& ſeqq. 359

Rebelli an dicatur antequam declaretur talis, conſ 101.n.9. ibi.

Rebellis occultus poteſt occidi etiam quod non adſit timor alicuius magni præiudicij & periculum in mora conſ.101.nu. 10. & ſeqq. 359.& ſeq.

Rebellis & hoſtis dicitur qui ſtatum Principis turbando hoſtaliter peragratur conſilio 101. numero 12. ibidem

Recedens a ſolita diligentia doloſus & fraudolentus præſumitur conſ 40.num.20. 152

Receptans delinquentem ignorans commiſſum delictum non tenetur & in dubio ignorantia præſumitur, & iuramento receptantis probatur conſ.56.nu.16. 208

Receptare homines de ſe delictum non eſt quia natura docet, vt vnuſquiſque alteri ſubditum præbeat conſ. 37.nu.1. 145

Receptans bannitum non poteſt puniri de receptatione,niſi prius conſtet de banno receptati,conſ.37.nu.1. & ſeqq.& n.4. vbi amplius quod debet cōſtare de banno tēpore receptationis,ibi.

Receptans contumaces & latitantes pro aliquo leui delicto, nō tamen bannitos & condemnatos,capitaliter non punitur conſil. 37.num.6. ibid.

Receptans bannitum ignorans illum eſſe bannitum,ſed tantū ſuſpicans,non eſt puniendus niſi receptans eſſet in albo cōmunis bannitorum deſcriptus vel eſſet notorium & publica fama qđ erat bannitus,conſ.37.n.3. & nu.15. vbi de materia,& ampliatur etiam quod receptatus eſſet bānitus pro crimine læſæ Maieſtatis,& qđ in dubio præſumitur ignorātia. 145.& ſeq.

Receptans bannitum neceſſe eſt non ſolum quod receptatus ſit bānitus,ſed quod taliter ſit bannitus vt non potuerit receptari, conſ.37.nu.13.in fi. 146

Receptans bannitum non doloſè nec ad malum finem non punitur,conſ.37.nu.16.Declara vt in add.lit.B. 146

Receptans poſt delictum delinquentem conſanguineū non præſumitur præcedentis delicti particeps conſ.102.n.17,in fi.371

Receptans bannitum non excuſatur ex ignorantia quando notum erat quod receptatus erat bannitus etiam quoad pœnam ordinariam conſ.100.nu.33.contra nu.36. 357.& ſeq.

Receptans hæreticum ſeu alium delinquentē data ignorantia qđ receptatus eſſet delinquēs cōſ.60.n.66.et n.94.224 & 226

Receptans bannitum non tenetur ſi ignorabat eum eſſe bannitū, conſ. 101.nu. 34.& talis ſcientia debet eſſe certa,non autem præſumptiua,nu.40. 361

Receptans delinquentem affinem & coniunctum excuſatur, conſil.22. nu.29.in fine. 77

Receſſus omnis a iure cōi dicitur odioſus cōſ.65. n.134.244

Receſſus omnis a iure communi dicitur odioſus conſ. 45. nu. 18. verſ.hac ſtante. 170.& ſeq.

Recognitio manus alicuius dicitur bene probata ētiā ſi teſtes deponūt per verbū videtur cōſ.11.n.38.fol.40.& plura alia ad materiā conſ.70.n.10.& ſeqq. & poſt n.76. 254.& 258

Recurſus in cauſis eccleſiaſticis ad iudices laicos non ſolū eſt prohibitus,ſed etiam ſic recurrens committit ſacrilegium cōſ. 68.nu.2.in fin.nu.18. 250.& ſeq.

Recurſus ad iudices ſeculares eſt prohibitus etiā, quod iudex eccleſiaſticus vim faciat & male procedat,cōſ 68.n.2.& n.10. & n.6.& n.14.Vbi quando iudex eccleſiaſticus de facto procedit,vt puta nō obſtante appellatione dicas hanc ſecundā opinionem procedere duobus concurrentibus.Primò vt conſtet de malo & iniuſto proceſſu iudicis eccleſiaſtici; Secundò vt grauatus non habeat commoditatem recurrendi ad ſuperiores eccleſiaſticos & ab illos obtinendi remedium, ſecus ſi grauamē ſit reparabile per recurſum ad ſuperiores eccleſiaſticos, quia tunc recurſus ad ſæculares eſt prohibitus etiam quod eccleſiaſticus de facto & male procedat d.n.6.ſeq.& n.11.& n. 25. & n.17. Vbi quod in omnem euentum non etiā quando iudex eccleſiaſticus procedit de facto, recurri poteſt ad ſæcularem ad effectum obtinendi mandata contra iudices eccleſiaſticos ne eorum officium gerant. 250.& ſeq.

Recurſus ad curiam ſæcularem ad effectum impediendi exequutionem literarum Apoſtolicarum cadit ab omni commodo litis,conſ.68.nu.5. 250

Recurſus ad iudices ſæculares eſt punibilis etiam quod iudex ſæcularis non inhibuerit iudici eccleſiaſtico,conſ.68.nu.9. ibid.

Recurſus ad curiam ſæcularem eſt punibilis etiam quod poſtea recurrens proſequutus fuerit grauaminis cauſam coram iudice eccleſiaſtico conſ.68.nu.11. 250.& ſeq.

Recurſus ad iudices ſæculares tanto magis punibilis eſt, quando recurrens fecit carcerare exequutores literarum Apoſtolicarum conſ.68.nu.22. 251

Recurſus ad curiam ſæcularem probatur iuribus minus formiter extractis propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruādis conſ.68.nu.23. ibid.

Recu-

Recuſatio *Iudicis calumnioſa,& friuola reijci poteſt, conſilio 17.nu.6.& in addit.litera B.* 60.& 62
Referenti *non creditur niſi conſtet de relato,conſ.5.n.8.* 60
Referenti creditur neque docto de relato,conſ.45.nu.36. 172
Reficere *vel reaptare aliquid non eſt proprie de nouo facere conſil.60.nu.21.vbi de materia.* 220
Regula *ſi non proſunt ſingula multa iuuant procedit vbi agitur de torquendo reum, conſil.5.nume.103.& in addit.lit.R. ſol.* 22.& ſeq.
Regula habens in ſe dicitur eſſe in claris, conſ.9.n.28.30.& ſeq.
Regula ſi non proſunt ſingula &c.habet locum in ciuilibus non in criminalibus,conſ.10.nu.36. nec vnquam habet locũ quando vnumquodque de perſe in ſua ſpecie non eſt perfectum. 35
Regulam habens pro ſe dicitur habere præſumptionem iuris, conſil.76.nu.3. 273
Regula non probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe,conſ.37. poſt nu.3. 145
Regula non probat hoc eſſe quad ab hoc contingit abeſſe,conſ.50. nume.45. 186
Reiteratio *delictorum facit delicta non capitalia effici capitalia,conſil.60.nu.23.* 221
Relatiuæ *dictiones reſtringũtur ad relata,cõſ.9.n.21.in fi.* 30
Relatiuum quis vel qui habet relationem ad præcedentia, & ſecundum,& declarationem,& reſtrictionem recipit,conſil.70. nu.24. 255
Relatum ſi non apparet referenti non creditur,conſ.17.nu.8. 60
Relaxatio *ſub cautione de repræſentando habet vim abſolutionis ab obſeruatione iudicij, & illius loco ſucceſſit, conſil. 59. num.1.* 214
Relaxatus ſub cautione de ſe repræſentando non poteſt niſi nouis ſuperuenientibus indiciis reuocari ad carceres, conſ.59. nu.1. & nu.23.& nu.29.vbi declaratur materia. 214.& 216
Relaxatio rei carcerati abſque cautione habet vim abſolutionis, conſ.69.n.5.verſ.quæ quidem relaxatio vbi amplius quod nõ põt amplius moleſtari niſi noua ſuperueniant inditia. 252
Relaxatus ſub cautione de repræſentando habetur pro abſoluto nec in futurum amplius moleſtari poteſt niſi nouo ſuperueniãt inditia,conſi.50.nu.25.ad finem. 185
Religioſi *poſſunt capere munera modici valoris, conſ.78. nu. 3.& nu.5.vbi etiam quod iſto caſu modicus exceſſus non eſt attendendus.* 276.& ſeq.
Religioſi non prohibentur capere illa munera,quæ recipientis animũ corrumpere non valent,conſ.78.nu.6.verſ.imò etiã. 277
Reipublicæ *intereſt ne delicta remaneant impunita,conſ.85. poſt nu.76.* 303
Reo *ſemper eſt fauendum & in dubio eſt abſoluendus,conſilio 30.nu.147.& 187.* 111.& 115
Reus confeſſus vnum delictum an poſſit ſine aliis inditiis interrogari,& torqueri ſuper aliis,conſ.4.in addit.litera N. 13
Reus in dubio abſoluẽdus,etiam quod probationes fiſci in aliquo excedant ſuas probationes,conſ.35.nu.9.& 38. 137.& 139
Reus in contumaciam condemnari poteſt dummodo ad inquirendum legitima præcedant inditia,conſ.48.nu.11.in fine. 180
Reus præſumitur interrogatus ſuper facto principali, quando ſuper eo reſpondet,& præcedit interrogatorium hoc modo cõceptũ videlicet ad D.interrogatoriũ etc.cõſ.60.n.32.in fi. 223
Reus de ſe confeſſus de aliis interrogari non põt,cõſ.55.n.4. 199
Reus criminis læſæ maieſtatis impune occidi non poteſt,conſ.55. num.79.& num.82.vbi ampliatur etiam ante condemnationem. 205
Reus prohibetur vti pluribus exceptionibus, & defenſionibus, conſ.45.nu.39.in fine. 172
Reus non poteſt interrogari a iudice de qualitate defenſionis ab ipſo faciendæ,conſil.84.nu.7. 295
Reus principalis ſi eſt examinatus tanquam teſtis non per hoc deſinit eſſe reus ſi reus eſt,& ècontra,conſ.84.nu.11. ibid.
Reus conuentus coram Iudice incompetente debet fori declinatoriam allegare,conſ.49.nu.2.verſ.poterat autem. 182
Reus in dubio potius eſt abſoluendus quam condemnandus,conſil.75.nu.75.in fine. 269
Reus periurus in examine criminali non punitur, conſ.80. n.48. & in addit.litera C.vbi de materia quãdo,& in quibus caſib. iſto caſu periurium ſit impunibile,& nu.68. 286.& ſeqq.
Reus in dubio abſoluendus eſt.conſil.8.nu.50. 286
Reus criminis debet citari per tres uices ad mediam ſcalam Palatij Ferrariæ cum interuallo duorum dierum inter vnam, & aliam citationem,alioquin non poteſt dici contumax,nec haberi pro confeſſo,ſed quicquid fit eſt nullum,conſ.85.nu.101.et 168.verſ. ſi quidem limita procedere quo ad forenſes, ſecus quo ad diſtrictuales Ferrariæ,qui ſemel citãtur,et poſtea ponũtur in banno cum termino octo dierum ſecundum ſtatuta Ferrariæ rubr.5.lib.3. 305.& 310
Reus non habens domicilium in loco delicti debet citari per literas,conſ.85.n.167.verſ.nec eſt locus.fallit de cõſuetudine totius Italiæ,quia forenſes delinquentes citantur per edictũ ad valuas Palatij iuris cum affixione cedularum ibidem. 310
Reus inditiatus ad torturam debet carceribus detineri,eſto, quod ageretur ſolum de pœna pecuniaria dummodo ſit talis vt poſſit deueniri ad torturam,conſ.85.nu.85. 304
Reus torquendus non poteſt relaxari fideiuſſoribus, & quare,cõſil.85.nu.86.& nu.87. 304
Reus perſonaliter comparere debet quando locus eſt torturæ, conſil.85.nu.184. ibid.
Reus non poteſt dici contumax nec ad comparẽdum arctatur quãdo citatio primi caret relatione,conſ.85.nu.6. 299
Reus non poteſt habere in conſequentia, quod principaliter aſſequi nequit,conſ.85.poſt nu.87. 304
Reus poteſt torqueri ſi eſt confeſſus, aut conuictus pro habendis qualitatibus aggrauantibus delictum,conſ.33.nu.23. 129
Reus non poteſt comparere per procuratorem quando in eum probata ſunt inditia,ſed debet ipſe venire coram Iudice per ſe reſpondere,& preſto eſſe auditorio in diſputanda cauſa,maxime vbi agitur de pœna corporis afflictiua, conſ.85.nu.63. & ſeqq.& n.98.& vbi ex aliqua cõſtitutione vel ſtatuto contumax habetur pro confeſſo,et cõuicto.d.n.98.302.304.et ſeq.
Reus ſeu teſtis non poteſt dicere nõ fuiſſe ſcriptum a notario prout ipſe depoſuit, quando interuenit præſentia Iudicis, conſilio 23.nu.19. 80
Reus in dubio potius dẽt abſolui quã cõdẽnari.conſ.20. n.10. 72
Reus eſt abſoluendus fiſco non probante,conſ.22.num.30. 77
Reus abſoluendus eſt vbi probatio eſt dubia,conſ.30. num.147. & 187. 111.& 115
Reus abſoluitur actore non probante,conſ.9.nu.8. 29.& ſeq.
Reus non poteſt torqueri ſuper complicibus,& iſto caſu nõ purgãtur inditia, conſ.10.n.19. fallit niſi fuerit interrogatus ſuper delicto ibidẽ,itẽ fallit quia non torquetur reus ſuper cõplicib. niſi ſit certũ quod fuerit delinquens n.20.item fallit quia tortura ſuper complicib. non debet eſſe grauis nu. 21. item fallit quando non adſunt inditia ſuper complicibus nu.22. ad quæ omnia vide etiam nu.40.& nu.48. 33.& 35
Reus criminis læſæ maieſtatis punitur ab illo Principe cuius maieſtas læſa eſt,conſ.48.nu.26.& 38. 181
Reus in tortura perſiſtens præſumitur puram veritatem dixiſſe, conſ.60.nu.32.& 125.in fine. 221.& 228
Reus reſpondendo interrogatoriis,& dicendo falſum non committit periurium,conſ.60.nu.62.& nu.92.vbi ampliatur etiam quod quis ſit principalis quo ad ſe, teſtis vero quo ad alios, & nu.127.& ſeqq. 224.226.& 228
Reus non poteſt interrogari a Iudice de qualitate defenſionis ab ipſo faciendæ,conſ.84.nu.7. 295
Reus non præciſè reſpondens ad hoc vt torqueri poſſit tria requiruntur,conſ.23.nu.5.& 6.vbi de materia,et n.16.78.& ſeq.
Reus qui torturam cogitur fateri de ſe veriſimile etiam eſt quod complices reuelaſſet ſi illos habuiſſet,ideo rei exculpatio facta in tortura valde exculpato prodeſt,conſ.19.nu.7. 66
Reus examinatus vt principalis quo ad ſe, & teſtis quo ad alios, ſi in torturra dicat contrarium eius quod dixit extra torturã attenditur primum dictum extra torturam,& non ſecundum in tortura,conſ.39.nu.7. 150
Repellere *licet ẽt armata manu volẽtẽ ingredi per vim in domum meã,conſ.1.n.1.declara vt nu.11.12.& 16.1.& ſeq.*
Repetitio *torturæ non poteſt fieri niſi noua ſuperueniant inditia,& illa quidem diuerſa a primis,& vrgentiora, conſ.19. n.12.ante finẽ, & in add.lit.N. vbi de materia.* 67.& 70

Renuncians poſt factam renunciationem non poteſt amplius redire ad eius renunciationem, conſ. 7. nu. 2. 27
Renuncians donationi dicitur donare, conſil. 50. nu. 21. 184
Renuncians omni legum auxilio cenſetur etiam renunciaſſe beneficio excuſſionis, diuiſionis, ordinis, & purgationis mora, conſ. 57. nu. 13. in fine. 210
Res iudicata in Iudicio ciuili non obſtat Iudici criminaliter præcedenti, conſil. 40. nu. 23. declara vt nu. 58. 153
Res iudicata reddit proceſſum contra eam factum omnino nullũ, conſil. 40. nu. 25. ibid.
Res iudicata pro veritate habetur præſertim tranſacto biennio etiam, quod non conſtet de proceſſu, conſ. 40. nu. 57. 155
Res furtiua reperta pœnes hominem bonæ famæ non facit contra ipſum iuditium, conſ. 60. nu. 17. & nu. 43. 220. & 222
Res iudicata pro veritate habetur, conſ. 82. nu. 11. 291
Reſcripta delegatoria, quando ſtricte, & quando late ſint interpretanda. conſil. 85. nu. 130. 307
Reſcripti ſignatura attenditur, non autem narratio facta, conſil. 3. nu. 15. 8
Reſignatio officij, vel beneficij licet ſit nulla valet tamen collatio ſuperioris facta virtute dictæ reſignationis, quia reſignans non poteſt dare de nullitate ſuæ reſignationis, quod an verum ſit, et quando, conſ. 5. nu. 69. & ſeqq. 20. & ſeqq.
Reſponſiones reorum interrogatorijs ſibi factis declarantur ex præcedentibus negatis ſub conſ. 60. nu. 32. 221. & ſeq.
Reſponſio cenſetur facta ſecundum præcedentem interrogationẽ, conſil. 50. nume. 19. in fine, & numero 29. in fine. 184. & ſeq.
Reſiſtentia ſolo verbo committitur, violentia verò requirit corporalem offenſionem, conſ. 55. nu. 93. 206
Reſiſtere exequutoribus, quando liceat, conſ. 65. num. 17. & nu. 39. & 40. 239. & ſeq.
Reſtitutio in integrum aduerſus rem iudicatam debet peti infra quadriennium, conſ. 40. nu. 28. 153
Reſtitutus ſi fuerit bãnitus vigore gratiæ ſubreptitiæ poteſt impune occidi, conſil. 47. nu. 1. verſic. imò etiam. 177
Reſtitutio in integrum an concedatur aduerſus præſcriptionem actionis de dolo, conſilio 7. in addition. litera B. 27. & ſeq.
Reſtitutio in integrum in delictis non conceditur minori, ſed propter minorem ætatem pœna mitigatur, conſ. 66. nu. 7. vbi etiã in grauioribus, & atrocioribus, quod an verum ſit, vide in addit. litera A. 247. & ſeq.
Reſtitutio in integrum ſemper conceditur fiſco aduerſus ſententiam ex nouis ſuperuenientibus probationibus, conſilio 40. numero 23. Declara cauſa cognita, aliter ſecus nu. 28. & 59. fol. 153. 155. & ſeq.
Reſtitutio in integrum non conceditur fiſco in pœnalibus, conſ. 40. nume. 59. vbi ampliatur pluribus modis, & in addit. litera F. fol. 155. 156. & 158
Retractari non poſſunt ex ſuperuenienti caſu ea quæ ſemel ab initio iure permittente effectum ſortita fuerunt conſil. 46. nume. 8. 175
Reuelare nõ tenetur quis illud, quod certo non ſcit, ſed ſub nube, conſil. 104. nu. 22. 371
Reuelare delinquentem furem, vel latronem nemo tenetur, conſ. 101. nu. 38. 361
Reuelans crimen læſæ maieſtatis gaudere debet præmio, conſ. 79. num. 28. 283
Reuocatio inhibitionis fieri non debet parte non citata conſil. 17. num. 8. Declara duobus modis vt nu. 27. 61. & ſeq.
Rixæ inceptor non dicitur qui ira aliquid facit, ſed qui ad iram prouocet, conſ. 35. nu. 14. 138
Rixę inconſultus calor facit abeſſe omnem dolum, conſ. 67. nu. 2. & in addit. litera A. 239. & ſeq.
Rixæ auctor, de omni eo quod ſequitur etiam quod aſſerat ſe in aliquo non deliquiſſe, conſil. 4. numero 5. & in addit. litera A. fol. 9. 11. & ſeq.
Rixæ auctor ſemper dicitur eſſe in culpa, conſil. 35. nu. 13. fol. 137 & ſeq.
Rubrica ſtatuti nõ perfecta attẽdi nõ dẽt, cõſ. 30. n. 206. 116
Ruſticus non excuſatur in delictis, quia ſicut vadit ad nemus ita debet accedere ad Doctores pro conſilio, conſ. 30. nu. 122. in fine. 108. & ſeq.

S

Sacerdotis oſcula ſunt capienda in bonam partem, conſil. 25. nu. 46. 86
Sacerdotes ſunt mitius torquendi non ſolum propter dignitatem ſacerdotis, ſed propter periculum excommunicationis, ſi forte quæſtionis modus excedatur, conſ. 60. nu. 34. 222
Sacrilegium committitur non ſolum ratione perſonæ, ſed etiã ratione loci, conſ. 30. nu. 4. 99
Sacrilegium eſt dubitare de Poteſtate Pontificis, conſil. 65. nume. 45. 240
Sacrilegium dicitur committere clericus recurrens ad curiam ſecularem pro impedienda exequutione literarum Apoſtolicarum, eſt etiam excommunicatus, & cadit ab omni iure ſuo tam in petitorio quam poſſeſſorio, quod habere prætendit in beneficio de quo agitur, conſ. 26. nu. 1. 90
Sacrilegium committit recurrens in cauſis eccleſiaſticis ad Iudices laicos, conſil. 68. numero 1. in fine, & nu. 18. 250. & ſeq.
Sacrilegij pœna arbitralis eſt & non mortis, conſil. 74. num. 2. in fine. 263
Sagittam emittens in vno territorio poteſt etiam puniri ab illo alio territorio in quo ſagitta percuſſionem fecit, conſil. 48. nu. 34. nu. 36. & 37. 181
Salarium perdit officialis delinquens in officio, conſ. 5. nu. 34. Declara vt nu. 58. 17. & 19
Saluũ conductum iudex poteſt concedere reo citato ad comparendum pro delicto pro quo procurator interuenire non poteſt, quando dubitat de alijs delictis moleſtari, conſil. 53. nu. 23. & 28. vbi etiam ſecus ſi ſaluum conductum concederet nõ ad iſtum effectum. 192
Saluum conductum tenetur Iudex concedere citato pro vno delicto dubitanti moleſtari pro alio, conſ. 59. nu. 5. 214
Salutis ſuæ immemor nemo præſumitur, conſ. 30. nu. 140. 111
Sanguinis coniunctio remouet omnem ſcandali ac delicti præſumptionẽ, conſ. 1. nu. 5. & ibi in add. lit. A. vbi de materia, & nu. 23. 1. & 2
Satiſdare non tenetur qui poſſidet immobilia, conſ. 86. nu. 33. & in addit. litera D. 317
Scalas apponens de nocte ad feneſtram alicuius, pęna capitali plectendus eſt, cõſ. 33. n. 23. contra quod nõ ſit pęna capitalis, ſed arbitraria nu. 39. & 58. & in add. lit. N. 129. & ſeq.
Scandali qualitas facit vt crimen leue reputatur graue, conſil. 30. nu. 2. & in addit. litera A. 99. & 119
Scandali timore an ſint denegandæ defenſiones, conſ. 30. in addi. litera A. verſ. an autem ratione. 119
Scandali ratione multa cõceduntur multaq; denegãtur cõtra iuris regulas, conſ. 30. in add. lit. A. verſ. & generaliter. ibid.
Scandali ratione poteſt delinquens impunitus demitti, conſ. 30. in addit. litera A. verſ. & particulariter. ibid.
Scandali ratione non poteſt innocens condemnari, conſ. 30. in addit. litera A. verſ. & an ècontra. ibid.
Scandali ratione poteſt pœna accelerari, conſ. 30. in add. lit. A. verſ. et an ècontra. ibid.
Scientia præſumitur in facto proprio, conſ. 30. nu. 101. contra nu. 129. ſeqq. & nume. 160. ſeqq. & num. 125. & 185. ſeqq. fol. 106. 110. 112. 109. 114. & ſeq.
Sientia de iure non præſumitur, conſ. 70. nu. 9. 254
Scienia non præſumptionibus ſed plenis, & concludentibus probationibus probanda eſt quando agitur de pęna, conſ. 70. n. 9. & nu. 38. 254. & ſeq.
Sientia debet probari plene, & non per præſumptiones, quando pro ignorantia cõcurrit aliqua pręſumptio, conſ. 70. n. 48. 256
Scientia præſumpta non ſufficit quando agitur de magno præiuditio, & de incurrendo poenam, conſ. 70. nu. 2. 276
Scientia præſumpta delicti non ſufficit ad incurrendam poenam, ſed requiritur clara, & indubitata, conſ. 60. nume. 94. verſ. & non ſufficit. 226
Scientia Principis, & tempus immemorabile requiritur in præſcriptione facultatis aggrauandi delinquentes, conſ. 3. n. 7. 8
Scientia citationis præſumitur ſi citatus poſt citationis exequutionem ad eandem cauſam conſtituerit procuratorem, conſilio 85. num. 144. 308

Scien-

Scientia ſententiæ præſumitur ſi vltra citationem ad ſententiam ipſa quoque ſententia fuerit notificata ad eundemmet locum, vbi fuerat citatus, conſ. 85. nu. 50. & 150. 301. & 308
Scientia delicti in receptante delinquentem non præſumitur, ſed ignorantia, & iuramento receptantis probatur, conſ. 56. numero 16. 208
Scientia citationis non præſumitur ſi domi facta eſt, conſ. 86. numero 45. 318
Scientia ad incurrendum pœnam corporalem non ſufficit dubia ſeu præſumptiua, ſed debet eſſe certa & clara conſil. 104. num. 22. 371
Scientia ſola ſine participatione & non reuelantia non ſufficit in crimine parricidij ad incurrendum pœnam mortis ordinariam conſ. 104. num. 23. per totum, vbi in vtramque partem articulus iſte late diſputatur. ibid.
ſcientia non ſufficit ad incurrendum pœnam, vbi monitio eſt neceſſaria conſ. 93. nu. 10. 335
ſcientia præſumitur ex conuerſatione & habitatione conſ. 100. num. 18. 357
ſcientia præſumitur ex veriſimile qualitate facti conſ. 100. numero 18. ibid.
ſcire non dicitur quis niſi ſciat factum cum omnibus ſuis qualitatibus, conſ. 104. nu. 23. 371
ſcientia præſumitur in his quæ communiter alijs innoteſcunt, cõſil. 110. nu. 18. in fine. 357
ſcientia præſumitur ex cõmuni contingentia, conſ. 100. n. 19. ibi.
ſcientia debet eſſe certa & concludens, non autem inditijs, & coniecturis probata quando agitur de pœna capitali, conſ. 101. num. 40. 361
ſcientia debet eſſe certa & ſpecifica ad effectum vt quis de crimine ſimoniæ conuincatur conſ. 75. nu. 67. 268
ſcientia non præſumitur ſed ignorantia conſ. 79. num. 19. verſ. ex abundanti. 282
ſcientia non præſumptiua ſed concludenter & plene probari debet, quando agitur de graui præiudicio, cõſ. 79. n. 19. in fi. ibi.
ſcientia non probatur præſumptionibus quando agitur de graui præiudicio, conſ. 58. nu. 6. 212
ſcientia eſt difficilis probationis ideo coniecturis probatur conſ. 51. num. 7. 189
ſcientia præſumitur ex multiplicitate & quantitate actuum obſeruatorum conſ. 51. nu. 7. ibid.
ſcientia præſumitur ex diuturnitate tẽporis, cõſ. 51. n. 7. in fi. ibi.
ſciẽtia Principis hẽt vim cõſenſus & volũtatis, cõſ. 11. n. 52. 51
Scholaribus non ſtudentibus & inhoneſtè viuentibus adhuc competunt priuilegia ſcholaſtico ordini & officio conceſſa, conſil. 95. nu. 3. 338
Scriptura priuata probat contra ſcribentẽ conſ. 25. nu. 11. & in addit. lit. E. Vbi an probat delictum & quando. 83
ſcriptura reperta penes aliquem præſumitur ſcripta de eius ordine conſ. 25. nu. 11. ibid.
ſcriptura fabricata de conſenſu & voluntate eius contra quẽ producitur plene probat conſ. 25. nu. 64. 88
ſcriptura probat delictum quando illa de ſe eſt crimen continetque intrinſecum delictum, conſ. 25. nu. 65. ibid.
ſcribere quis videtur cuius nomine ſcribitur, conſ. 18. nu. 16. 65
ſcriptura priuata quæ ſola non ſufficit ad probationem ſufficit tamen iunctis adminiculis, conſ. 70. nu. 59. 257
ſcriptura priuata etiam non recognita facit aliqualem præſumptionem, conſil. 70. nu. 60. ibid.
ſcriptura non dicitur publica ſine ſubſcriptione conſ. 60. nu. 75. fol. 224. & ſeq.
ſcriptura an poſſit produci in parte & partibus, conſil. 84. num. 16. & 17. vbi quod in omnem euentum data productione in parte tota tamen ſcriptura & illius copia danda eſt aduerſario. 295
ſcripturas alicuius comburẽs tenetur ad damna & intereſſe damnũ paſſi, quæ probantur ipſius iuramẽto in litem etiam non probato tenore ſcripturarum conſ. 43. num. 1. & omnibus ſeqq. in diſcurſu vbi de materia. 164
ſcripturas comburens habet contra ſe præſumptionem quod fouet iniuſtam cauſam & ſi contrarium prætendit & incumbit onus probandi, conſ. 43. nu. 3. ibid.
ſcripturas lacerans ſeu comburens non habet præſumptionem cõtra ſe quando erat nobilis & bonæ famæ, conſ. 43. nu. 6. ibid.
ſcripturarum laceratio præſumitur facta dolo & malo animo, conſil. 43. nu. 24. & nu. 25. verſ. primo quia. 164
ſcripturas alienas comburens, lacerans ſeu occultans tenetur pœna falſi & ad damna & intereſſe partis iuramento liquidanda conſ. 43. nu. 20. 165
ſcripturarum combuſſio ſemper præſumitur facta in vtilitatem comburentis & in damnum Domini ſcripturarum, conſ. 43. nu. 25. verſ. ſecundo quia. ibid.
ſcripturam producens cenſetur fateri omnia contenta in ea conſ. 24. num. 20. 82
ſcriptura vt probet delictum duo requirũtur, primò quod agatur de modico præiudicio, ſecundò ſcriptura ſit authentica, conſil. 25. num. 37. 85
ſcriptura non probat quæ facto committuntur, prout eſt ſodomia, homicidium, furtum, adulterium, & ſimilia, cõſ. 25. n. 40. 86
ſcriptura continens conuentionem probat coniurationem contra Principem conſ. 25. nu. 40. ibid.
ſcriptura probat adminicula delicti d. conſ. ſub nu. 40. ibid.
ſcripturam producens cenſetur acceptaſſe omnia contenta in ea, conſil. 25. nu. 70. 88
ſcriptura probat delicta quæ cõſiſtunt in animo prout eſt hæreſis ratificatio criminis & ſimilia conſ. 25. n. 40. in fi. 85. & ſeq.
ſcripturæ falſitas præſumitur ex tarditate productionis, conſ. 11. nu. 3. Declara vt nu. 18. 38. & ſeq.
ſcripturam producens cenſetur fateri omnia contenta in ſcriptura conſ. 11. nu. 43. 40
ſcriptura omnis quæ fit coram iudice & coram notario de mãdato iudicis dicitur de actis conſ. 84. nu. 5. verſ. vltra quod. 294
ſcriptura in quibus actibus requiratur remiſſiuè, conſ. 81. nu. 1. & in addit. lit. A. 289. & ſeq.
ſcripturarum ſurreptio ſeu laceratio facta præſumitur ab eo ad cuius cõmodum tendebat talis laceratio, conſ. 23. nu. 13. vbi etiam quod talis præſumptio facit inditium ad torturam. 79
ſcripturam ſubſcribens præſumitur legiſſe omnia in ſcriptura cõtenta, & dicens ſe fuiſſe deceptum debet probare, quia non creditur conſil. 13. nu. 6. 45
ſcriptura non probat delictum extrinſecum ſed benè ex ea ſumitur adminiculum conſ. 25. nu. 40. 85. & ſeq.
Secreta alloquutio præſumitur potius in bonã quam in malam partem conſ. 37. nu. 23. vbi etiam quod inditiũ non facit niſi alia concurrant & alijs concurrentibus facit tantummodo inditium de delicto perpetrando, non autem de perpetrato. 147
ſecreta Domini ſui ſubditus reuelans nõ punitur ſi cum mala intentione non reuelauit, conſ. 60. nu. 70. 224
Securitas data bannito a iudice qui aſſecurandi poteſtatem non habet ſeruanda eſt, conſ. 59. nu. 16. 215
ſecuritates Principum non ſtrictè ſed lariſſimè impetrandæ ſunt, conſ. 45. nu. 28. 171
ſecuritatẽ ſeruare ſpectat ad Principis honorẽ, conſ. 45. n. 29. ibi.
ſecuritas vel gratia delicti conceſſa a Principe vel a iudice ſine cauſæ cognitione & ſine ordine iudiciario ſeruanda eſt quamuis inualida fuerit ne quis ſub fide publica decipiatur conſil. 53. num. 1. 190. & ſeq.
ſecuritas data in caſu in quo dari non debet dummodo ſit data a perſona habente facultatem ſeruari debet conſ. 53. nu. 7. 191
Seditionis authores quomodo puniantur conſ. 65. nu. 130. & quando puniantur vti rei læſæ Maieſtatis, n. 131. 243. & ſeq.
Semper dictio importat idem quod omni caſu & omni tempore conſ. 54. nu. 5. 196
Semel abſolutus amplius moleſtari non poteſt conſ. 4. nu. 17. & in addit. lit. D. vbi de materia. 11. & 13
ſemel periurus ſemper præſumitur deieraturus, conſ. 20. n. 2. 72
Semiplena probatio iunctis adminiculis an ad condemnandum ſufficiat conſ. 78. nu. 33. & in addit. lit. B. 279
ſemiplena et dubia pbatio ſufficit ad defẽſionẽ, cõſ. 60. n. 56. 223
Senatores qui ſint conſ. 85. nu. 158. 309
ſenatores Prouinciarum ſunt clariſſimi & non Illuſtres ne rectius ſit nobilior regente, conſ. 85. poſt nu. 158. ibid.
Sententia contumacialis tollitur per contrariam ſententiã conſil. 5. n. 94. & n. 105. vbi declaratur quomodo hoc pcedat. 23

Sententia lat. ſine probationibus in criminalibus eſt nulla, conſ. 5.nu.106. ibid.

Sententia contumaciales non debent continere maiorem pœnam ea quæ veniret imponenda delinquenti ſi fuiſſet præſens, conſil.14.nu.4.in fine. 48

Sententia contra contumaces latæ non poſſunt vigore conſtitutionis Pontificię exequi niſi lapſo anno licet bene bona condẽnati poſſint ſub ſequeſtro teneri in ſuſpenſo, conſ.14.nu.1. 47

Sententia lata contra principalem delinquentem non nocet principali fideiuſſori, conſil.8.nu.12.in fine. 28

Sententia lata ex præſumptionibus nunquam tranſit in iudicatum, conſ.30.nu.119.in fine. 108

Sententia notoriè iniuſta nullum operari debet effectum, conſi.4. num.16. 10

Sententia quando dicitur notoriè iniuſta, & quando ex capite notoriæ iniuſtitiæ exequutionem non mereatur, & de materia, conſil.4.in addit.litera S. 13

Sententia abſolutoria lata in criminali iudicio præiudicat etiã in ciuili, conſil.11.nu.48.verſ.cum enim regulare ſit. 41

Sententia contra rem iudicatam eſt prorſus inualida, conſil.40. num.26. 153

Sententia lata in vno iudicio obſtat etiam in alio quãdo id quod deducitur in ſecundo iudicio fuit etiam deductum in primò, conſ.40.nu.55. 155

Sententia lata in iuditio ciuili facit præiudicium etiam in criminali, conſil.40.nu.55. ibid.

Sententia confirmans inſtrumenta facit illa tranſire in perpetuã fidem, conſ.40.nu.73. 157

Sententia diffinitiua requirit ſcripturam, conſilio 37.nume.6.in fine. 145

Sententia lata in aliqua cauſa de mandato Principis nõ facit ius generale in omnibus alijs cauſis, conſ.60.nu.22. 220.& ſeq.

Sententia nulla poteſt per Iudicem confirmari, quando conſtat de bono iure, conſ.17.nu.23. 61

Sententia notoriè iniuſta non requirit appellationem, conſil.53. nu.4.& nu.33.verſ.ſi hæc fieri poſſunt. 191.& 193

Sententia lata in contumaciam nunquam tranſit in iudicatũ, conſil.85.ſub nu.3. 315

Sententia potius præſumitur lata ex contumacia quam ex delicto, conſil.86.nu.3.& ibi in addit.litera A. 313.& 320

Sententia contumacialis non ſeruatis terminis ſeruari ſolitis, & præſertim citationibus eſt nulla, conſ.86.nu.3. 315

Sententia nulla propter defectum ſubſtantialium vtputa inquiſitionis, citationis, & edictorum non poteſt per Iudicem confirmari, etiam quod conſtet de bono iure in meritis cauſæ, conſil.86.nu.39. 317

Sententia quę ex actis non iuſtificatur dicitur notoriè iniuſta, cõſil.86.nu.63. 319

Sententia non dicitur notoriè iniuſta, quando recipit aliquam dubitationem, & diſceptationẽ, ſiue in iure ſiue in facto, et quãdo hoc intelligatur, conſ.86.nu.74. ibid.

Sententia lata vigore fictæ contumaciæ ſurgentis ex inordinato proceſſu eſt prorſus nulla, conſ.85.poſt nu.101.verſ.& prædicta. 305

Sententia nulla ex defectu iuriſdictionis non eſt exequenda, eſto quod altiorem requireret indaginem, conſil.85.nu.114. amplia etiam ſi fuerit lata in contumacem ibidem. ibid.

Sententia lata ſuper citatione nulla, & inualida exequi non poteſt, conſ.89.nu.3.ante finem. 327

Sententia non ſolum ſuſpenditur per appellationem, ſed etiã extinguitur, conſ.30.n.6.& n.11.vbi tamen quod non obſtante appellatione aliqualiter prę ſumitur pro ea, ſed verius eſt, quod per appellationẽ ſuſpenditur ſententia, ſed non extinguitur. Sed quod extinguatur nu.117.de materia in addit.lit. B. fol. 99.& 108

Sententia exequitur a Iudice a quo quando tranſiuit in rem iudicatam ob deſertionem appellationis, conſ.57.nu.7. 210.

Sententia non poteſt exequi pendente nullitate euidenti, & notoria ex actis, conſ.85.nu.171. fallit primo quando exequutio eſſet retractabilis n.176. fallit 2.quando cumularetur vna cum appellatione, & deſereretur appellationis articulus, quia tunc ſit exequutio num.77. fallit tertio quando nullitas æque principaliter in iudicio proponitur, quia tunc ſit exequutio, ſolum remanente quæſtione nullitatis nu.176. 311

Sententia exequitur non obſtante appellatione contra illum qui habetur pro confeſſo & conuicto, ſed appellatio reijcitur, conſ. 83.nu.170. ibid.

Sententia non poteſt exequi intra decennium ſecundum ſtatuto Ferrariæ alias tanquam attentatum reuocari debet, conſil.85. nu.12.& ibi fallit primo quando non datur appellatio, quia tunc in continenti ſit exequutio nu.163. fallit ſecundo in cauſis g bellarum quibus ſtatim ſententia exequutioni demandatur, nulla obſtante exceptione nu.163. 300.& 310

Sententia declaratoria non requiritur in pœnis ipſo iure impoſitis, quando ſit exequutio iam incboato proceſſu, conſil.10. nume.7. 359

Sententia declaratoria trahitur retro ad tempus commiſſi delicti, conſ.101.nu.11. 360

Sententia lata contra contumacem continens pœnam delicto non condignam exequenda non eſt, conſ.101.nu.48. 361

Sententia declaratoria ſi ex aliquo iuris defectu fuerit nulla, & inualida reuocanda eſt, nec abſoluto prodeſt, nec idem abſolutus conqueri poteſt de fide publica, conſil.53.nu.2. & nu.25. in fine verſic.nec poteſt conqueri, & nu.26. & nu.33.34. & & 41 contra nu.15. & 16. & de materia fere per totum conſilium. 191.& ſeqq.

Sententia ſi fuerit nulla non poterit idem Iudex ſi ordinarius ſit vel eius ſucceſſor ſuper tali nullitate cognoſcere, & pronuntiare, conſ.53.nu.2.& nu.3. 191

Sententia dicitur notorie iniuſta, quando de iniuſtitia conſtat ex actis, conſil.53.nu.13. ibidem

Sententia quæ tranſit in iudicatum facit de albo nigrum, conſil. 53.nu.26. 192

Sententia notorie iniuſta ex eiſdem actis dicitur nulla, conſi.53. nu.26.& nu.29.in fine. ibid.

Sententia lata contra caſum legis, ſeu conſtitutionis tamquam continens expreſſum iuris errorem dicitur notorie iniuſta, cõſil.53.nu.31. 193

Sententia lata contra ſtylum dicitur notorie iniuſta, conſilio 53. num.32. ibid.

Sententia notorie iniqua nũquam tranſit in iudicatum, conſ.53. nu.3.verſ.ſi hæc fieri poſſunt iuncto nu.4. 191

Sententiandi facultas non cenſetur delegata niſi in delegatione fuerit expreſſa, conſ.89.nu.1.per totum. ibid.

Sententia lata contra mortuos eſt ipſo iure nulla, conſ.39.num 2. amplia etiam quod Iudex mortem ignoret d. nu.2. & multo magis ſi mortem ſciuerit ibidem. 327

Sententia contumacialis lata contra abſentem carceratum infirmum, aut alias impeditum, ſi Iudex de impedimento notitiã habuit eſt ipſo iure nulla, conſ.89.nu.2.in fine. 327

Sententia contumatialis lata contra abſentem ſine citatione ad ſententiam non valet, conſ.89.nu.4. ibid.

Sententia nulla contra abſentem contumacem lata exequutionẽ non meretur, conſil.89.nu.4.verſic. igitur data nullitate ſententię. ibid.

Sententia quæ non iuſtificatur ex actis dicitur notorie iniuſta, conſil.89.nu.5. ibid.

Sententia nulla ſententię nomen non meretur, conſilio 89.numero 12. 328

Sententia contumatialis continens pœnam non condignam delicto pro quo quis eſt bannitus, & condemnatus exequi non poteſt, conſ.28.nu.1. 95

Sententia continens maiorem pœnam ea quæ a iure impoſito reperitur dicitur nulla ipſo iure, conſ.28.nu.1. ibid.

Sententia contumatialis nulla exequi non poteſt, conſil.28.nu.1. in fine. ibid.

Sententia in contumaciam lata in uim præcedentis banni nulli, & inualidi exequi non poteſt, conſ.28.nu.8.ad finem. 96

Sententia declaratoria requiritur etiam vbi pœna a iure impoſita eſt ipſo iure, conſil.5.nu.14. 17

Sententia contumatialis non nocet condemnato ſi citationes ſunt nullæ, conſ.4.nu.3. 47

Sequentia *declarantur per præcedentia, conſilio 65.nume.15. fol.208.& conſil.75.nu.72.* 269

Sermo

Sermo *ſeu alloquutio ſecreta præſumitur potius in bonam quã in malam partem conſil. 37. nu. 23. Vbi etiam quod inditium non facit niſi alia concurrant & aliis concurrentibus, facit tantummodo inditium de delicto perpetrando, non autem de perpetrato.* 146. & ſeq.

Sigillum *præſumitur appoſitum de uoluntate Domini ipſius ſigilli, conſil. 60. nume. 2. & de materia in additio. litera H. fol.* 220. & 230

Sigillum non dicitur authenticum ſi literę non ſunt legibiles, vel ſi illud non ſit integrum conſ. 60. nu. 46. 223

Sigillum corruptum fidem non facit, conſil. 60. nu. 49. ibid.

Sigillum Principis abſque Notarij ſubſcriptione fidem non facit conſ. 60. nu. 113. 227

Simonia *eſt reſignare beneficium ad fauorem certæ perſonæ cum reſeruatione penſionis & cum clauſula & non aliter conſil. 75. num. 1. Declara dummodo præcedat pactio & conuentio de ſic reſignando, ſecus ſi nulla præcedat pactio, nu. 2. Item declara quia talis reſignatio conditionalis ſeu modalis non inducit veram ſimoniam, ſed ſpeciem ſimoniæ quæ ad priuationem non ſufficit, num. 14. Item declara procedere dummodo beneficium fuerit collatum cum illa reſeruatione penſionis, ſecus ſi ſine & nu. 18. Item declara procedere quando reſignatio fit in manibus ordinarij; ſecus ſi fiat in manibus Papę: quia tunc non committitur ſimonia cum Papa poſſit conferre cui vult liberè ſine penſione num. 17. & num. 18. Vbi ampliatur hæc declaratio, ſiue reſignatio fiat ab eo qui non tenetur reſignare & ſiue ab eo qui tenetur, & ſiue intercedat ſcientia Papæ ſiue non & nu. 33. imò nec etiam iſto caſu per reſignationem in manibus ordinarij cum reſeruatione &c. dicitur probata ſimonia, niſi etiam probet ſcientia & conſenſus ipſius ordinarij, num.... Item declara niſi reſignatio fiat reſeruato Papæ beneplacito num. 19. & 33. & nu. 72. fol. 264. 265. 266. & 269.*

Simonia non committitur ex quouis actu ſimoniaco niſi præcedẽte conuentione aut pactione ſimoniaca conſ. 75. num. 2. & numero 3. Vbi ampliatur etiam quod poſt reſignationem fuerit data aliqua pecunia & num. 11. & num. 13. & nume. 24. & nume. 42. & nume. 44. & num. 48. & num. 53. & num. 62. & num. 64. & num. 80. & nu. 95. & nu. 109. fol. 264. 265. 266. 267. 267. 268. 270. & 272

Simonia cum committitur ex datione pecuniæ poſt reſignationẽ beneficij niſi fuerit probatum quod ante reſignationem præceſſerat pactum de dando illam pecuniam reſignanti ſed eſt præſumendum quod fuerit data ex cauſa ſpontanea remunerationis & gratitudinis quæ non inducit ſimoniam conſ. 75. num. 3. & num. 44. & num. 48. & ſub num. 53. poſt medium, & nu. 62. & nu. 82. in fi. 265. 267. 268. & 270

Simonia probatur ex correſpectiuitate actuum conſ. 75. num. 11. & num. 39. Vbi quod vtens mandatis correſpectiuis cenſetur commiſiſſe ſimoniam quæ impedit reſtitutionem in ſpolio. Declara vt ibi. 265. & ſeq.

Simonia ad hoc vt dicatur in correſpectiuitate actuum neceſſe eſt non ſolum identitas Notarij & teſtium ſed etiam quod actus incontinenti & ſubſequenter vnus poſt alium fuerint celebrati conſ. 77. num. 11. & num. 36. conſ. 54. Vbi quod actus non dicuntur correſpectiui quando partes digreſſæ fuerunt ad extraneos actus & nu. 93. 265. 266. 267. & 270

Simonia quæ inducitur ex correſpectiuitate actuum non dicitur vera ſimonia ſed præſumpta & non apta ad priuationem cõſ. 75. nu. 11. & num. 39. vbi declaratur. 265. & ſeq.

Simonia non inducitur ex correſpectiuitate actuum niſi probetur præcedens pactio & conuentio, conſ. 75. num. 11. in fi. & ſub num. 53. 265. & 267

Simonia præſumpta ex correſpectiuitate actuum excuſatur in Rota quantũ fieri põt, conſ. 75. n. 12. & ſub n. 39. 265. & ſeq.

Simonia non per præſumptiones ſed per concludentes probationes probanda eſt, quando agitur ad priuationem ſiue criminaliter ſiue ciuiliter agatur conſ. 75. num. 13. Vbi quod requiritur pleniſſima & exactiſſima probatio & num. 25. Vbi requiritur quod quis ſit legitimè conuictus & quod requiritur clariſſima probatio quando agitur ad condemnandũ criminaliter, licet ſecus quando agitur aut ciuiliter, aut tantũ ad effectũ inquirendi, & nu. 43. Vbi quod requiritur concludens probatio etiam quod de crimine ciuiliter agatur, & num. 45. Vbi declarat contraria procedere non quando agitur ad priuationem ſed ad repellendum aliquem ab aſſequutione beneficij nondũ obtenti & nu. 53. & num. 65. & num. 104. Vbi exemplificatur quando debet eſſe iſta plena probatio & in addit. lit. B. Vbi de materia & num. 105. & num. 106. Vbi quod requiritur exactiſſima probatio. 265. 267. 268. 271. & ſeq.

Simonia conuentionalis punitur ſicut realis conſ. 75. nu. 16. Vbi hoc declaratur procedere dummodo poſt dationem vel promiſſionem ſequatur effectus propter quem quid datum aut promiſſum fuit, alias ſecus num. 16. & nu. 38. 265

Simonia non punitur nec committitur niſi ſequuto effectu propter quem fuit aliquid datum vel promiſſum conſ. 75. nu. 15. & n. 16. & nu. 38. & nu. 83. in fi. Vbi amplius quod effectus exequutio debet eſſe conformis tractatui, aliter non dicitur inducta ſimonia & num. 106. ad med. verſ. nam cum Papa. fol. 265. 266. 270. & ſeq.

Simonia an ſit & quando aliquid dare vel promittere collitiganti ad hoc vt renunciet liti conſ. 75. nu. 20. & ſeqq. fol. 265. & ſeq.

Simonia probatur inditijs & coniecturis, conſ. 75. num. 25. ante finem, & ſub num. 45. & num. 79. Intellige dummodo coniecturæ & inditia ſint euidentia & concludentia & talia vt reũ omnino de crimine conuincant, alias ſecus num. 26. & nu. 43. & num. 45. Vbi quod dictæ coniecturæ debent eſſe euidentes clarè & ſimoniam neceſſario concludentes, ita vt nihil aliud importare poſſint quam ſimoniam & num. 61. & num. 66. & d. num. 79. verſ. coniectura autem & num. 104. Vbi declaratur quales debent eſſe iſtæ præſumptiones. fol. 265. 267. 269. & 271

Simonia non probatur per famam cum vno teſte conſ. 75. nu. 43. & num. 47. Vbi multo minus probatur per ſolam famam & num. 50. vbi idem ſi cum fama concurrat confeſſio extraiudicialis & num. 58. & num. 106. poſt medium, & num. 113. fol. 267. 268. 271. & ſeq.

Simonia nõ probatur per verba generalia vt puta ſi dicatur quod non erit ingratus aut ſimilia verba, conſil. 75. nu. 49. & num. 105. ad fin. & nu. 106. ad finem. 267. & 271

Simonia in dubio non præſumitur conceſſa actuſque præſumendus eſt potius geſtus pro excluſione ſimoniæ quam pro incluſione, conſil. 75. nu. 53. poſt med. & num. 12. & num. 90. in fi. & nu. 98. & nu. 104. in fi. 268. 265. 269. & ſeqq.

Simonia inducitur per reſignationes retroceſſionis cum reſeruatione penſionis & per regreſſus conſ. 75. nume. 54. in fine. fol. 267. & ſeq.

Simonia non dicitur probata per ſupplicationes hinc inde datas eodem tempore præſtitoſque conſenſus ſuper vtraque ſupplicatione quando hæc fiunt non a principalibus ſed a procuratoribus, conſ. 75. num. 55. 268

Simonia non cenſetur probata ex ſupplicationibus ſignatis in curia ſub eadem data niſi etiam mandata fuerint correſpectiua, conſil. 75. nu. 55. ibid.

Simonia commiſſa a tertio ignorante & qui aſſequutus fuit beneficium an faciat beneficium ſimoniacum poſt triennalem poſſeſſionem, conſ. 75. nu. 59. & ſeqq. & de materia. 268. & ſeq.

Simonia non dicitur probata ex eo quod reſignanti fuerit à reſignatario pecunia mutuata in die reſignationis, conſ. 25. numero 62. 268

Simoniæ præſumptio reſultans ex correſpectiuitate actuum tollitur ex qualitate perſonæ, conſ. 75. nu. 62. ibid.

Simonia non committitur ſine animo illam committendi, conſil. 75. num. 72. 269

Simonia committitur non aliter ex præcedenti mutuo quam ſi pecunia gratis data fuiſſet conſ. 75. nu. 77. ibid.

Simoniæ crimen atrociſſimum eſt in iure Pontificio maximè execratum conſ. 75. nu. 78. ibid.

Simonia non probatur ex probatione tractatus præcedentis niſi etiam probetur tractatum fuiſſe concluſum & conuentum cõſil. 75. nu. 80. & 83. 270

Simonia non dicitur probata ex mutuo pecuniarum conſ. 75. nu. 84. declara vt nu. 97. & 99. 270. & ſeq.

Simo-

INDEX.

Simonia non præſumitur ex correſpectiuitate actuũ quando actus correſpectiui habent cauſam expreſſam & licitam, conſ. 75. num.91.& ſeqq. 270

Simonia an cenſeatur probata ex prꝗſtatione parui conſenſus, conſ.75.nu.87. 270

Simonia ſeu confidentia non probatur ex eo ſolum quod poſt reſignationem beneficij reſignans ſteterit in illius poſſeſſione, conſil.75.num.98. 269

Simonia non probatur per probationem ſimplicis promiſſionis niſi etiam probetur acceptatio, conſ.75. num. 106. in fine. fol. 271

Simonia non cenſetur probata ex correſpectiuitate conditionali non verificata conditione conſ.75.nu.107. 272

Simulatio & fraus probatur coniecturis conſ.40.num.8.contra num.65.ſeqq.& in addit.litera D. 152.155.& 158

Simulatio probatur ex locatione bonorum facta illa qui rem alienauit conſ.40. nu.9. præſertim ſi facta fuit non diu poſt alienationem, num.10.declara vt nu.3.& 84.ſeqq. 152.& 157

Simulatio & fraus præſumitur ex breuitate temporis & vicinitate actuum, conſ.40.nu.10. 152

Simulatio præſumitur ex coniunctione ſanguinis, conſ.40. num. 11.declara vt nu.39.86. 152.154.& 157

Simulatio arguitur ex inſolito pacto conſ.40.nu.23. 153

Simulatio præſumitur ex qualitate loci vbi celebratur contractus conſ.40.num.14. declara vt nu.42. declara vt num.89. fol. 152.154.157

Simulatio cõtractus probatur ex confeſſione extraiudiciali, conſ. 40.num.16. 152

Simulatio probatur præſumptionibus nedum iuris ſed hominis, conſ.40.num.22. & ſufficiant duæ ibidem, contra num. 66. 67.69. 70. 153.& 156

Simulationi cauſa ceſſante ceſſat prꝗſumptio ſimulationis, conſ. 40.num.24.& nu.29.& nu.60. 153.& 156

Simulatio contractus præſumitur ex præcedentibus inimicitijs, conſ.40.nu.24. 153

Simulationis cauſa dicitur ciuilis & non criminalis, conſ.40.numero 26. ibid.

Simulatio non præſumitur vbi conſtat de veritate actuum nec in dubio præſumenda eſt, conſ.40.nu.51.& num.61. fol.155. & ſeq.

Simulationis exceptio ſi opponatur aduerſus inſtrumentum & ea non obſtante iudex mandet inſtrumentum exequi cenſetur tunc dicta ſimulationis exceptio reiecta & ſuper ea pronunciatum, conſ.40.nu.57. 155

Simulatio alienationis non præſumitur ex eo quod alienans in perſona rixoſa & facilis ad committenda delicta, conſ. 40. n. 62.64.& 87. 156.& ſeq.

Simulationis præſumptiones probandi ſunt per duos teſtes, conſ. 40.nu.66. 156

Simulationis præſumptiones tolluntur per contrarias præſumptiones, conſ.40.nu.72. 157

Simulatio excluditur pluribus præſumptionibus de quibus, conſ. 40.nu.72.& ſeqq. ibid.

Simulatio non præſumitur ex eo quod quid omittit, conſ.40.numero 93. 158

Simulatus non præſumitur contractus ſed vnus conſ.42. num.1. fallit niſi in contrarium vrgeant ſimulationis coniecturæ, numero 28. 151.& ſeqq.

Simulationis præſumptio excluditur per iuramentum conſ. 42. num.2.contra nu.35.de materia in addit.litera A. fol.152. 153.& 158

Simulationis præſumptio ceſſat vbi eſt iudicis decretum conſil. 42.nu.3. 152

Simulatio præſumitur ex donatione maioris partis bonorum conſil.42.nu.29. 153

Simulata præſumitur donatio quãdo donator tempore donationis habet capitales inimicitias conſ.42.nu.37.& in addit.lit.H. vbi declaratur. 154.& 158

Simulatio & fraus probatur per publicam vocem & famam, cõſ. 40.num.4. 152

Simulatio & fraus præſumitur ex mendacio & falſa aſſertione, conſ.40.num.18. ibid.

Simulationis præſumptio tollitur per iuramentum conſ.40.nu. 61.in fine. 156

Simulatio & falſitas inſtrumenti probatur coniecturis conſ. 96. num.26.in fine. 343

Simulatum qui dicit inſtrumentum debet etiam cauſam ſimulationis probare, conſ.75.nu.97. 270.& ſeq.

Simulatio & fraus præſumitur ex coniunctione perſonarum, cõſ. 87.nu.8.verſ.ita etiam. 323

Simulatio non præſumitur nec dicitur probata niſi etiam probetur cauſa ſimulationis, conſ.42.nu.5. 152

Simulatio donationis prꝗſumitur quãdo donator remanet in poſſeſſione rei donatæ ſicut èc ontra non prꝗſumitur quando transfert poſſeſſionem in donatarium, conſil. 42.nu.4. ibid.

Simulatio licet probetur præſumptionibus præſumptiones tamen debent eſſe concludentes approbatæ, conſ. 42. nu6. ibid.

Simulatio donationis an præſumatur ex eo quod donatarius retro donauit rem donatam donanti, conſil. 42.nume.7. & numero 32. 152.& ſeq.

Simulatio non prꝗſumitur niſi vbi agitur de alterius præiudicio, conſil.42.nu.7. 152

Simulatio multo minus præſumitur quando agitur ad pꝗnam, conſ.42.nu.8.declara vt nu.39. 161.& 162

Simulatus contractus non dicitur contractus, conſil. 42. numero 28. 153

Simulatio donationis prꝗſumitur ex aſſertione meritorum, conſil. 42.num.30. ibid.

Simulatio præſumitur ex coniunctione perſonæ cum qua contrahit, conſil. 42. numero 31. & in tract. litera E. vbi de materia. 153.& 158

Simulatio prꝗſumitur ex clauſula appoſita in contractu quod ſcilicet contrahens pure, verè non ficte nec ſimulate contraxit, conſ.42.nu.33. 153

Simulatio præſumitur ex omiſſione ſolemnitatum iuris communis etiam ſtatutarum, conſil.42.nu.34. 154

Simulatio probatur duabus præſumptionibus, conſil. 42. numero 38. ibid.

Simulatio ſeu falſitas inſtrumẽti valde præſumitur & etiam excluditur ex conſuetudine contrahentium, conſ.88.n.12. 326

Simulata an præſumatur ſocietas ſub nomine alterius, conſil. 15. num.80. 53

Sindicus non poteſt accuſare nomine vniuerſitatis, conſil. 55. num.1. 199

Sindicari non poteſt officialis niſi pro delictis commiſſis in officio & contemplatione officij, conſil.5.nu.1. 15

Sindicari poſſunt officiales de extorſionibus & concuſſionibus, cõſil.5.nu.1.verſ.ſed pro extorſionibus. ibid.

Sindicari poſſunt officiales durante officio pro delictis commiſſis in officio & quæ illius priuationem offerant, conſil.5.numero 2. ibid.

Sindicari poſſunt officiales etiam durante officio pro concuſſionibus extorſionibus & furtis, conſ.5.num.2.verſ.ſed pro extorſionibus. ibid.

Singula ſi non proſunt multa tamen collecta iuuant, & ſufficiunt ad torquendum conſ.56. num. 1. etiam quod in genere ſuo non fuerint perfectè probata, num.2.contra num.6.declara vt nu.7. 207.& ſeq.

Singula ſi non proſunt multa collecta iuuant conſ.39.num.1. Vbi an iſta regula procedat quando agitur de tortura inferenda. fol. 149

Singula ſi non proſunt, &c. iſta regula habet locum in ciuilibus non in criminalibus, conſ.10.num.36. nec vnquam habet locum quando vnumquodque de per ſe in ſua ſpecie non eſt perfectum. 35

Societas morte ſocij finitur conſ.15.num. 1. & num. 77. Vbi de materia. 49

Societate finita per mortem vnius ex ſocijs fructus non debẽtur conſ.15.nu.1.& ſeqq. & per totum conſilium, vbi multa ad materiam. 49.& ſeq.

Societas dicitur reprobata & vſuraria, quando in ea præſtatur vniformis lucri præſtatio ad tantum pro centenario, conſ.15. num.3.& nu.32.fallit vbi in ſocietate eſt poſitum periculum vitæ, nu.4. 49.& ſeq.

Socie-

Societate finita quo caſu capitale non ſubiacet amplius periculo vitæ, tunc quicquid per hæredem ſocij mortui accipitur, vſura eſt, conſ. 15. nu. 5. & ſeqq. & ferè per totum conſilium, vbi ſupra multa de materia & in addit. lit. A, 49. & 55

ſocietate finita pecunia dicitur remanere ſub nomine puri mutui, conſ. 15. nu. 6. 49

ſocietate finita fructus nõ debentur etiam loco damnorum & intereſſe conſ. 15. num. 10. & per totum conſilium, vbi multa ad materiam & nu. 88. Vbi quid ſi eſt facta diligentia exigendi. 49. & 54

ſocietatis pacta debent in ſe habere æqualitatem, conſil. 15. numero 20. 49. & ſeq.

ſocij vnius morte ceſſant vſuræ & omne intereſſe quod per ſociũ viuentem propter ſocietatem debebatur conſil. 15. nu. 29. & per totum conſilium in diſcurſu, vbi multa de materia. 50

ſocietas eſt vſuraria, vbi capitale ſemper remanet ſaluum conſ. 15. nu. 34. & in addit. lit. D. 50. & 55

ſocietas officij contracta per vnum nomine alterius vel de pecunijs alienis an acquiratur contrahenti, an verò illi cuius ſunt pecuniæ, vel cuius nomine cõtrahitur, & de materia conſ. 15. num. 78. & ſeqq. 53

ſocietatis inita pro perſona nominanda materia conſ. 15. numero 79. ibid.

ſocietatis ſimulata vitæ ſub nomine alterius materia conſil. 15. num. 80. ibid.

ſocietatis finitæ an & quando & per quos actus cenſeatur continuata & renouata cum ipſo contrahente, vel cum eius hærede conſ. 15. nu. 81. & in addit. lit. F. & nu. 82. 53. & 55

Societas officij ſi alteri credatur, an finiatur per mortem cedentis vel ceſſionarij conſ. 15. num. 83. & num. 91. 53. & ſeq.

Societates officij de obſeruata & approbata conſuetudine in Vrbe contrahuntur ad rationem duodecim pro centenario, conſil. 15. nu. 84. 53. & ſeq.

Socius criminis non dicitur, qui tantummodo ſe tentatũ eſſe affirmauit, imò etiam quod delictum conſumaſſe dixerit, ſi non ſpõte, ſed coactus fecerit, conſ. 25. nu. 52. 87

Socij criminis plures admittuntur etiam ad condemnandum in criminalibus exceptis conſ. 25 nu. 53. Vbi etiam idem in delictis occultis & difficilis probationis. ibid.

Socij criminis dictum iuncta ſemiplena probatione inducit plenã probationem, conſ. 25. nu. 54. ibid.

Sociorum criminis diſpoſitiones plene probant conſpirationem & tractatum conſ. 16. nu. 6. & in addit. lit. D. 56. & 58

Socius criminis facit inditium ad torturam concurrentibus adminiculis, conſ. 10. nu. 7. 32

Socius criminis non facit probabile argumentum ad effectum cõuincendi, conſ. 10. nu. 7. ibid.

Socij criminis duo etiam in criminibus grauiſſimis & etiã quod agatur de graſſatione & derobatione ſtratarum non faciunt niſi inditium ad torturam, conſ. 10. nu. 11. 33

Socius crimini patiens plures defectus nihil probat etiam in crimine aſſaſſinij, conſ. 10. nu. 34. 42. 35

Socius criminis varius & periurus non probat conſ. 10. nu. 8. 10. 35. & num. 43. 32. 33. & 35

Socius criminis non facit inditium etiam in criminibus exceptis niſi alia concurrant conſ. 10. nu. 46. in fi. ibid.

Sotietas non dicitur vſuraria quando lucrum non eſt taxatum ad certam quantitatem, conſ. 54. nu. 1. 196

Sotietas animalium an ſit vſuraria & illicita ex facto quod loco demortuorum alij ſubrogentur conſ. 54. n. 1. & ſeqq. per totũ conſilium in diſcurſu. ibid.

ſotietas animalium datorum ad meliorandum eius eſt naturæ, vt loco mortuorum ſubrogentur alia conſ. 54. nu. 2. ibid.

Societas non dicitur vſuraria ex eo quod capitale ſit ſaluum aliquo caſu niſi ſit ſaluum omni caſu conſil 54. nu. 12. fol. 196. & ſeq.

Societas animalium dicitur vſuraria quando tradens animalia detrahere vult capitale ante finitum tempus ſocietatis antequam ruſticus aliquod lucrum conſequatur, conſil. 54. numero 12. ibid.

Societas non dicitur vſuraria quando capitale remanet ſaluum damno vtriuſque ſocij conſ. 54. nume. 12. verſ. & tamen aduertendum, vbi tamen quod eſt prohibita & illicita licet non punibilis. ibid.

Societas animalium dicitur vſuraria quando adeſt pactum quod loco de mortuorum ſubrogentur alia extra gregem & aliunde conſ. 54. nu. 13. 197

Societatis contractus eſt compatibilis cum contractu venditionis conſ. 54. nu. 24. verſ. ſed extra dubium eſt. ibid.

Societatis contractus dicitur quando vnus communicat capitale & alter operas conſ. 54. nu. 24. verſ. illis autem. 197. & ſeq.

Societatis contractus in quo differat à contractu venditionis, cõſ. 54. nu. 24. verſ. nam in iſto. ibid.

Societas non dicitur illicita ex pacto quod durante ſocietate in fine cuiuslibet anni reſtituatur ponenti capitale pars dicti capitalis conſ. 54. nu. 24. poſt med. verſ. aut etiam. 198

Societas in qua capitale ſaluum ſeruatur dicitur vſuraria conſil. 54. nu. 24. verſ. quia ſtipulatio. ibid.

Societas eſt plurium conuentio ſuam pecuniam, induſtriam vel laborem conferentium ad lucrandum, conſ. 54. num. 24. in fi. verſ. eſt autem in mente. ibid.

Socius criminis pro ſuo intereſſe poteſt aſſumere defenſionem quamuis communem cum altero ſocio, conſ. 73. nu. 1. in princ. & num. 5. 260. & ſeq.

Socius criminis poteſt pro ſuo intereſſe facere defenſiones quamuis communes cum altero ſocio, quando ſumus in delictis correlatiuis, prout eſt adulterium, ſtuprum, & ſimilia: ſecus ſi delicta non ſint correlatiua ſeu connexa, & quando in propoſito delicta dicantur correlatiua & connexa, conſ. 73. num. 2. & num. 7. 261

Socius criminis poteſt proponere defenſiones communes cum ſocio, non ad excuſandum ſocium, ſed ad ſe ipſum defendendũ; & propterea talis defenſio non prodeſt ſocio abſenti conſ. 73. nu. 5. & nu. 8. ibid.

Socius criminis nõ admittitur ad teſtificandum, nec vti teſtis, nec vti denunciator conſ. 46. num. 3. & num. 27. Vbi declaratur. fol. 175

Socius criminis admittitur in occultis & difficilis probationis, conſ. 46. nu. 28. verſ. verum hæc regula. 177

Socius aut particeps criminis non poteſt recipi in teſtem conſil. 60. num. 14. & nu. 82. 220. & 225

Socius criminis non facit inditium, ſed tantum qualem præſumptionem etiam in caſibus exceptis conſ. 60. nu. 38. etiam quod eſſent plures nu. 39. niſi concurrant adminicula nu. 40. de materia, num. 82. 222. & 225

Socius criminis odioſus & inimicus inditium non facit etiam in caſibus exceptis, conſil. 60. nu. 40. in fine. 222

Socij criminis dictum non facit inditium etiam contra hominem malæ famæ, conſ. 55. nu. 4. 199

Socius criminis non admittitur niſi depoſuerit in tortura, & ad faciem inquiſiti, conſil. 55. num. 4. in fine, & num. 21. & nume. 41. Vbi ampliatur etiam in criminibus exceptis. f. 199. & ſeqq.

Socij criminis depoſitio admittitur in delictis occultis & difficilis probationis, conſil. 55. nu. 35. Quod an verum ſit, vide in litera C. 201. & 206

Socius partem ſocij ſcienter & doloſe occupans furti reus eſt etiam quod inter eos ſocietas per contractum inita fuerit, cõſ. 18. num. 20. 65

Socij criminis confeſſio facta in ſupplicatione ad effectum obtinendi abſolutionem a ſimonia non nocet alteri ſocio conſil. 75. num. 52. 267

Socij criminis depoſitio iunctis adminiculis facit inditium ad torturam in caſu in quo veritas aliter haberi non poteſt, fallit quando patitur alios defectus conſ. 20. nu. 1. 71

Socij criminis inculpatio facta in tortura nullum facit inditium niſi fuerit ratificata, conſil. 20. nu. 4. 72

Socius criminis non facit inditium contra nominatum ab eo ſi inculpatus ſit bonæ vitæ, conditionis & famæ conſ. 20. numero 6. ibid.

Societas animalium ad caput ſaluum vt prohibita ſit ex forma Bullæ Sixti V. tria requirit: Primò quod capitale ſit ſaluum. Secundò quod ſit ſemper ſaluũ. Tertiò quod ſit ſaluum damno & periculo ſocij minoris, conſ. 54. num. 4. 196

Socij

Socij criminis exculpatio non tollit plenas delicti probationes, & multo minus oris proprij confeſſionem, debilitat tamen, conſil. 66. num. 15. 248

Socij criminis depoſitio iunctis adminiculis facit inditium ad torturam conſ. 99. nu. 10. 351

Socij criminis etiam periuri depoſitio facit inditium ad torturã de generali conſuetudine conſ. 99. num. 20. contra num. 64. fol. 351. & 354

Socij criminis periuri inculpatio facit inditium ad torturam cõcurrentibus adminiculis, conſil. 99. nu. 21. contra num. 65. fol. 351. & 354

Socij criminis aſſertio non facit inditium contra inculpatum niſi tribus concurrentibus. Primò vt eadem aſſertio ſi non fuerit ſpontanea ſponte ratificatur. Secundò vt poſt ratificationem in crimine tortura confirmetur. Tertiò vt eadem tortura detur ad faciem inculpati, conſ. 99. nu. 47. 353

Socij criminis aſſertio non facit inditium quando emanauit per torturam ei indebitè illatam conſ. 99. nu. 61. & ſeqq. 354

Socius criminis varius & periurus non facit inditium ad torturam conſ. 99. nu. 65. ibid.

Socij criminis depoſitio ſine adminiculis non facit inditium ad torturam, conſil. 99. nu. 65. ibid.

Socij criminis alias infamis & criminoſi inculpatio non facit inditium ad torturam contra inculpatum conſil. 99. num. 67. & etiam quod procedatur ſola facti veritate inſpecta, nume. 70. fol. 355

Socij criminis depoſitio non nocet nominato in crimine ſimoniæ, conſil. 75. nu. 7. & in addit. litera A. vbi de materia, nu. 29. in fine, & num. 41. & nu. 46. & nu. 81. & nu. 106. poſt med. verſ. 264. 266. 270. & ſeqq.

Socius criminis non admittitur in teſtem ſine tortura, conſil. 80. num. 22. 284. & ſeq.

Socius criminis quando patitur plures defectus non probat etiam in exceptis & atrociſſimis, conſ. 80. nu. 23. ibid.

Socij criminis & inhabiles teſtes licet admittãtur in crimine læſæ Maieſtatis & alijs exceptis criminibus, non tamen admittuntur quando patiuntur plures defectus etiam in caſu in quo veritas aliter haberi non poteſt, nec etiam faciunt tunc inditium ad inquirendum. conſ. 79. num. 1. 280

Socius criminis periurus nullum facit inditium etiam in criminalibus exceptis, conſ. 79. nu. 3. ibid.

Socius criminis qui primo examinatus negat delictum, deinde variando fatetur, & complices nominat nullum facit inditiũ, conſ. 79. nu. 4. 280. & ſeq.

Socius criminis inimicus nullum prorſus facit inditium, conſil. 79. num. 6. 281

Socius criminis nullum facit inditium niſi ſuum dictum confirmauerit in tortura, nec ſufficit prima tortura in qua emanauit confeſſio dicti ſocij, conſil. 79. nu. 9. ibid.

Socius criminis patiens plures defectus nullum facit inditium etiam quod in tortura depoſuerit, conſilio 79. numero 10. ibidem.

Socij criminis depoſitio non facit inditium contra hominem bonæ famæ, etiam in crimine læſæ Maieſtatis, conſil. 79. numero 23. 282

Socij & participes criminis admittuntur in teſtes vbi veritas aliunde haberi non poteſt, conſil. 41. num. 12. verſ. & nihilominus. 159

Socij & participes criminis admittuntur in teſtes in crimine læſę Maieſtatis, conſ. 41. nu. 13. 159. & ſeq.

Socij criminis inculpatio quæ in aliqua parte reperitur falſa in totum præſumitur falſa, conſ. 19. nu. 8. 66

Socij & participes criminis admittuntur in probatione adulterij & copulæ carnalis, conſ. 28. nu. 21. 147

Socij & participes criminis admittuntur in delictis occultis & difficilis probationis, conſ. 38. num. 1. verſ. & ibi delictum. ibidem.

Socij criminis depoſitio iunctis adminiculis facit inditium ad torturam conſ. 38. nu. 9. 148

Socius criminis non facit inditium ad torturam niſi ſuam depoſitionem confirmauerit in tortura & ad faciem inculpati, conſ. 38. num. 10. ibid.

Socius criminis non meretur nomen teſtes, conſil. 39. num. 6. in fine. 150

Socij criminis depoſitio facta in tortura non eſt attendenda ad reuocationem primæ depoſitionis emanatæ extra torturam, conſil. 39. nu. 7. ibid.

Socio criminis periuro adhibenda fides non eſt præſertim quando ex interuallo eſt varius à prima diſpoſitione, conſil. 39. num. 8. ibid.

Socij criminis recipiuntur in teſtes in crimine læſæ Maieſtatis inductio à Bullis propter receptationem bannitorum, conſ. 29. num. 12. 97

Socius non tenetur de delicto conſocij, conſ. 89. nu. 7. 228

Socij criminis non faciunt inditium niſi ſuum dictum confirmauerint in tortura & ad faciem ipſius rei, conſ. 86. nu. 8. ibid.

Sodomiæ crimen probatur ex oſculis amplexibus & ſimilibus præparatorijs quando ciuiliter agitur conſ. 25. nu. 1. 83

Sodomiæ crimen quomodo puniatur ſi fuit attentatum & nõ perfectum, conſ. 25. nu. 3. & nu. 33. 83. & 85

Sodomiticum dictum licet de ſe ſolum non faciat inditium ad torturam, facit tamen inditium iunctis adminiculis, conſ. 25. nu. 15. & ſeqq. & in addit. lit. J. vbi de materia. 84. & 89

Sodomia non probatur ex ſola confeſſione rei niſi conſtet delictũ eſſe commiſſum vel per euidentiam facti vel per teſtem vel per inditia, conſ. 23. declara vt nu. 68. 84. & 88

Sodomiæ corpus delicti probatur coniecturis, conſil. 25. num. 68. fol. 84. & 88

Sodomita clericus priuatur beneficijs, conſ. 25. num. 2. & num. 8. & in addit. lit. B. vbi quod vigore Bullæ Pij V. traditur Curiæ ſæculari, & nu. 30. nu. 58. 83. 85. 87. & 89

Solemnitates de iure requiſitas præſumitur interueniſſe in antiquis, conſ. 85. num. 19. 306

Solemnitas non præſumitur ex antiquitate temporis quando ex lectura apparet eam non interueniſſe, conſil. 42. nu. 19. verſ. & cum ex lectura inſtrumenti, & in addit. litera F. Vbi de materia. 161. & 163

Solitus delinquere in pœna non capitali punitur in capitali ſaltim conſulto Principe conſ. 30. nu. 67. & num. 72. & nu. 96. Vbi etiam quod cõſuetudo delinquendi facit inditium & nu. 128. & in addit. litera R. 293. 105. 109. & 121

Solitus delinquere criminoſus & malæ famæ non dicitur is qui ſolum de delicto eſt inquiſitus & proceſſatus, niſi fuerit confeſſus conuictus aut condemnatus, conſ. 61. nu. 20. 233

Solutio in dubio potius cenſetur facta in extinctionem vſurarum & fructuum quàm ſortis principalis & quomodo hoc intelligitur conſ. 15. nu. 49. & in addit. lit. E. Vbi de materia. fol. 51. & 55

Soluens pro alio illius pro quo ſoluit remanet creditor in ſummã ſoluta, conſil. 13. nu. 17. 46

Soluens pro alio non poteſt cogere eum cui ſoluit ad faciendum ſibi cedere actiones non tamen prohibetur actiones ceſſas recipere, conſ. 13. nu. 17. ibid.

Soluens pro alio repetit à debitore id quod ſoluit actione negotiorum geſtorum conſ. 13. nu. 17. in fi. ibid.

Soluens cenſetur agnouiſſe debitum, Declara niſi ſit error in ſolutione vel dolus ex parte recipientis conſ. 12. num. 8. & in addit. litera B. Vbi de materia de qua etiam, nu. 29. 43. & ſeq.

Specialia plura non ſunt præſumenda ad incurrendum delictum, ſed bene ad excludendum conſ. 55. nu. 25. 208

Speciales præſumptiones uincunt generales, conſ. 30. num. 144. fol. 111

Specialia aſſaſſinij locum non habent niſi prius conſtet de qualitate aſſaſſinij, & in addit. lit. C in princ. & nu. 25. Vbi quod aſſaſſinij qualitas probanda eſt per eum qui dicit illum interueniſſe. 73

Spontanea confeſſio arguit dolum abeſſe conſil. 75. num. 71. fol. 269

Spontanea conſtitutio facit præſumere innocentiam etiam quod quis citatus aut condemnatus compareat, conſ. 22. nume. 33. fol. 77

Spontanea conſtitutio nihil operatur ad fauorem eius qui condẽnatus in contumaciam ſponte comparet conſ. 1. nu. 13. contra num. 25. & in addit. lit. G. 2. & 4

Sponta-

ſpontanea comparitio eſt maximum inditium innocentiæ, conſil. 10. num. 52. 36

ſpontanea conſtitutio facit inditium innocentiæ, conſil. 40. numero 77. 157

ſpontanea conſtitutio tollit inditia ad torturam, conſ. 55. nu. 27. Declara vt nu. 59. 201. & 203

Status perſonarum non præſumitur mutatus conſil. 3. num. 5. fol. 145

Statutum quod ſoluto matrimonio ſoluatur vxori, tantum pro centenario, donec fuerit de dote ſatisfacta, non valet conſ. 15. num. 27. & in addit. lit. C. vbi de materia. 50. & 55

ſtatutum puniens homicidium pœna pecuniaria non valet, fallit quando hoc ſtatuto diſponeretur propter habitam pacem, conſ. 2. num. 1. 5

ſtatutum punientia homicidia non habet locum in homicidio cõmiſſo ad alterius prouocationem licet in eo fuerit exceßum, conſ. 2. num. 11. 5

ſtatutum diſponens ſuper iure communi intelligitur ei ſemper aliquid addere, conſ. 30. nu. 13. 99

ſtatuentes quod veriſimiliter interrogari ſtatuißent idem eſt ac ſi expreßiſſent, conſ. 36. nu. 7. 144

ſtatutum ſimpliciter loquens non debet trahi ad cauſas criminales quando eſt poſitum in libro ciuilium conſil. 70. num. 13. fol. 254

ſtatuta generalia & indefinita recipiunt interpretationem paſſiuam à iure communi conſ. 70. nu. 22. 354. & ſeq.

ſtatuti vna pars præcedens declarat aliam partem ſubſequentẽ conſ. 70. nu. 24. 255

ſtatutum loquens de pacto de quota litis non comprehendit forenſem conſ. 70. nu. 26. ibid.

ſtatuta & conſtitutiones pœnales vltra eius verba non extendun tur ad caſus ſimiles conſ. 65. nu. 23. 239

ſtatuti ſeu legis vna pars aliam declarat conſ. 65. nu. 9. 238

ſtatuta & conſtitutiones ſunt ſemper interpretandæ vt minus lędant ius commune quàm ſit poſſibile conſil. 65. nu. 15. ibid.

ſtatuta permittentia bannitos poſſe impunè occidi ſunt fauorabilia & propter publicam vtilitatem introducta, conſ. 65. nu. 60. & in addit. litera P. Vbi etiam referuntur contrarium tenentes. 241

ſtatutum dicitur fauorabile etiam quod ſit pœnale quando cauſa propter quam introductum eſt, eſt fauorabilis, conſil. 65. numero 75. ibid.

ſtatutum propter publicam vtilitatem introductum dicitur fauorabile, conſ. 65. nu. 76. contra nu. 133. 241. & 244

ſtatuta etiam odioſa ſunt propriè intelligenda, conſ. 65. numero 77. 241

ſtatutum contrarium naturali æquitati dicitur irrationabile & propterea maximè reſtringendum, conſ. 65. nu. 101. & ſeqq. & nu. 106. & nu. 108. 243

ſtatuta odioſa ſunt reſtringenda ita vt ſufficiat ſi vel nimium operentur conſ. 65. nu. 107. ibid.

ſtatuta correctoria debent reſtringi ad cauſam propter quam inducta ſunt conſ. 65. nu. 113. ibid.

ſtatuta ſunt reſtringenda vt quantum fieri poteſt ad ius commune reducantur, præſertim quando continent ius regulare & enomalum conſ. 65. nu. 114. ibid.

ſtatutum quamuis generale reſtringitur ne quis videlicet damnum patiatur, conſ. 65. nu. 135. 244

ſtatuta intelligenda ſunt ciuili modo, & ſecundum æquitatem, conſ. 65. nu. 137. ibid.

ſtatuta ſunt iure interpretanda ita vt eorum interpretatio non poſſit à ſapientibus reprehendi, conſ. 65. nu. 138. ibid.

ſtatutum iniquum qui tranſgreditur non vituperatur, conſ. 65. num. 139. ibid.

ſtatutorum verba debent reduci ad intellectum naturalis æquitatis conſ. 65. nu. 141. ibid.

ſtatuti & conſtitutionis præfatio declarat & reſtringit diſpoſitionem, conſ. 87. nu. 1. 222. & ſeq.

Statutum loquens per verba præſentis temporis ſeu de perſonis tunc exiſtentibus, non trahitur ad futura, conſ. 87. nu. 2. 223

ſtatuta ſi officialis nõ ſeruat excuſatur ſi fuit alienus a ſordibus, conſ. 64. nu. 8. 223

ſtatuta iudex tenetur ſeruare ſi ſibi fuerint data eaque ſeruare iurauerit, aliter ſecus conſ. 64. nu. 9. 236

Statuta officialis ſeruare non tenetur niſi coram ipſo allegentur & producantur, conſil. 64. nu. 9. ibid.

Statutum ſeu conſtitutio concedens præmium & nominationem capientibus ſeu occidentibus bannitos, dicitur fauorabilis, conſil. 53. n. 11. & in addit. litera F. vbi de materia. 191. & 194

Statutum quod pater teneatur ſoluere legitimam pro filio delinquente non habet locum, quando filius delinquens alios habet filios, ſed talis legitima nepoti reſeruatur, conſ. 52. num. 1. & nu. 5. & nu. 6. & nu. 7. 189. & ſeq.

ſtatuti pęna locum non habet niſi qualitas à ſtatuto requiſita interueniat, conſil. 81. nu. 1. in fine. 289

ſtatuta pœnalia non ſunt extendenda ex identitate rationis generalis & impulſiuę in ſtatuto expreſſę quando reſpectu cauſa finalis & ſpecialis aliqua diuerſitatis ratio conſiderari poteſt conſil. 81. nu. 13. 290

ſtatutum quod legitima filij delinquentis confiſcari poſſit non habet locum in filio adoptiuo conſil. 81. nu. 14. ibid.

ſtatutum arctans tempus ad appellandum non ad deciſoria ſed ordinatoria pertinet, & ideo ligat Forẽſes, conſ. 85. n. 60. 303

ſtatuta communia Ferrariæ nullum poſſunt inferre præiudicium Datijs, & Gabellis Ferrariæ, conſil. 85. num. 107. 305

ſtatuta cõmunia dantia formam citandi reos in criminalibus à quibus iudicibus ſint obſeruanda, conſil. 85. nume. 106. & ſeqq. ibid.

ſtatutum denegans appellationem valet, ligat Forenſes, & tam mandantem quam mandatarium conſil. 85. nu. 35. 300

ſtatutum derogans conſuetudini & ſtylo etiam in antiquis non amplectitur ſtylum temporis immemorabilis, conſil. 85. numero 127. 307

ſtatutum loquens in perſonam non habet locum in rem conſ. 85. num. 72. & 73. fallit primo in correlatiuis num. 74 fallit ſecundò quando ſtatutum concernit fauorem publicum nu. 75. fallit tertio vbi viget eadem vel maior ratio nume. 76. fallit quartò quando ex actu illius de quo quæritur finis & effectus ſeu commodum concernit tantum agentem remotum, nu. 77. fallit quintò, vbicunque ſtatutum non facit delictum nouum, ſed imponit pœnam, quæ non erat a iure communi impoſita, num. 76. Fallit ſextò quando pœna iuris municipalis non exorbitat a iure communi, nu. 79. fallit ſeptimò quando ſtatutum imponit eandem pœnam impoſitam quoque a iure communi, num. 80. fallit octauò quando ſtatutum nihil inducit contra ius commune quo ad ſubſtantiam delicti, ſed tantum quo ad pœnam, quia auget vel minuit eam. num. 81. 303. & ſeq.

ſtatutum loquens in caſu ſimplici non habet locum in caſu mixto etiam ſi vniuerſalis dictio ſimplici eſſet adiecta conſ. 85. nu. 37. & 161. 300. & 309

ſtatutum puniens facientem non habet locum in mandantem, & quare conſ. 85. num. 72. & 73. fallit pluribus modis nu. 74. & ſeqq. & vt dixi ſupra in verbo ſtatutum loquens in perſonam &c. 303

ſtatutum recipit interpretationem a iure communi a quo determinatur & diſtinguitur conſ. 85. num. 78. 303. & ſeq.

ſtatutum requirens aliquid pro forma debet ad vnguem obſeruari alias quicquid fit præter formam eſt omnino nullum conſil. 85. nu. 101. 305

ſtatutum tollens facultatem opponendi aduerſus ſententiam non procedit quoties nullitas eſt euidens & ſcaturit ex actis & proceſſu conſ. 85. num. 103. Limita procedere dummodo opponatur intra tempus a ſtatuto præfixum, alioquin præcluſa eſt via amplius dicendi de nullitate niſi per modum exceptionis, num. 127. 305. & 307

ſtatutum vſu non receptum non eſt obſeruandum conſ. 85. poſt num. 161. 309

ſtatutum quod ſtetur iuramento damnum paſſi non habet locum quando damnum paſſus eſt infamis conſ. 20. nume. 1. ante finem. 71

ſtatutum quod detur fides libro mercatorum non procedit quando mercator eſt infamis, conſ. 20. num. 1. in fi. ibid.

ſtatutum non extenditur de caſu ad caſum vbi adeſt diuerſa ratio conſ. 27. nu. 9. in fi. 94

ſtatutum non tollitur per non vſum, ſed per contrarium vſum, qui debet probari per allegantem conſ.39.num.107.& 108. in fine. Vbi quod contrarius vſus non inducitur minori ſpatio decem annorum, de quo etiam nu.127. Vbi amplius quod requiritur conſenſus ſuperioris. 107.& 109
ſtatuta recipiunt interpretationem a iure communi, conſ.30.numero 180. 114
ſtatutum quando pro delicto imponit pœnam corporalem, ſemper requirit dolum conſ.35.nu.7.& in addit.litera F. vbi de materia. 137.& 141
ſtatuti verba vbi non conueniunt ibi nec etiam conuenit ſtatuti diſpoſitio conſ.70.num.6. 254
ſtatutaria probatio contra vel præter ius commune dicitur requiſita pro forma, nec poteſt per æquipollens adimpleri conſ.70. num.21. ibid.
ſtatutum pœnale ſtrictiſſimè interpretandum tantumque extenditur quantum loquitur conſ.54.nu.6.in fi. 196
ſtatutum ſeu conſtitutio licet liget etiam ignorantes quando ita Princeps in conſtitutione ſtatuit, id tamen intelligitur quoad annullationem actus, non autem quo ad pœnam, cõſ.65. nu.3. & ibi in addit. litera C. vbi remiſſiuè ponitur materia, an & quando ſtatutum ſeu conſtitutio liget ignorantes. fol. 238. & 244.
ſtatuti forma eſt præcisè obſeruanda conſ. 65. num. 5. & ibi in addit. litera D. vbi remiſſiuè an & quando omiſſio formę vitiat actum, & an & quando in lege ſeu conſtitutione dicatur aliquid pro forma requiſitum. 238.& 244
ſtatutum loquens in aliquo præſuppoſito non habet locum niſi prius illo pręſuppoſito verificato, conſil. 65. & numero 97. fol. 238.& 242.
ſtatutum partim odioſum, partim fauorabile in totum reputari debet fauorabile, conſ.45.nu.23. 171
ſtatutum quando improbat aliquem ſtylum, cenſetur improbaſſe non ſolum ſtylum præſentem, ſed etiam futurum conſ. 86. num.65.& ſeqq. 319
ſtatutum non poteſt præcipere impoſſibilia, conſil. 86. num. 16. in fine. 316
ſtatutum poteſt concedere dignitatem illam non habenti, conſil. 94.nu.6.in fi.& nu.10. 336.& ſeq.
ſtatutum dicitur fauorabile quando principaliter factum eſt fauore alicuius quamuis inde ſequatur alterius præiuditium cõſil.95.nu.15.& in addit.lit.A. 339.& ſeq.
ſtatutum incluſiuum & non inferens præiuditium alicui certæ perſonæ dicitur fauorabile conſ.95.nu.15. 339
ſtatutum dicitur fauorabile quando conformat ſe cum antiquo iure communi illudque non limitat vel corrigit, conſ.95.nu.15. & ibi in addit.litera B. Vbi de materia extenſionis facienda in correctoriis & exorbitantibus. 339.& ſeqq.
ſtatuta ſunt ſemper interpretanda ne ſequatur abſurdum, & ne mereantur a ſapientibus reprehendi, conſil.95.nu.16. 361
ſtatutum tollens pœnam homicidij cenſetur etiam tollere omne delictum quod committitur ſequuto homicidio conſ. 101. numero 29. 361
ſtatutum quod bannitus poſſit impune occidi dicitur fauorabile, conſil.101.num 45. ibid.
ſtatutum Bononiæ lib.5. rub.3. in fine iuncta rubr. 32.in verſic. Adijcientes, &c. volens iudicem non poſſe inquirere aut per accuſationem procedere pro delictis extra Ciuitatem & territorio commiſſis in aliquem qui non ſit ciuis aut de comitatu, &c. quomodo intelligatur, conſil. 64. nume.2. & ſeqq. fol. 235.& ſeqq.
ſtatutum non comprehendit forenſes niſi de illis expreſſam faciat mentionem conſ.64.nu.4. 236
ſtatuta tantum diſponunt quantum loquuntur, conſil.85.num.6. fol. 289
ſtatuta non dicuntur fauorabilia ex eo ſolum quod propter publicam vtilitatem puniantur delicta conſ.81. nu.11. vbi declaratur hæc concluſio. 290
ſtatutum dicitur fauorabile & non odioſum quando reſpicit publicam vtilitatem ne delicta remaneant impunita, conſ. 27. nu.3.contra nu.8.declara vt in addit.litera C. in 7. & 8. concluſione. 93.& ſeq.
ſtatutum ſeu conſtitutio fauorabilis late interpretanda eſt, conſil.27.num.3. 93
ſtatutum ſeu conſtitutio correctoria iuris communis dicitur odioſa, d.conſ.in addit. litera C. in prima concluſione, & num. 8. fol. 93.& ſeq.
ſtatutum ſeu conſtitutio contra naturalẽ æquitatem dicitur odioſa d.conſ.in add.lit.C.in 2.concluſ. 94
ſtatutum ſeu diſpoſitio per quam redimus ad ius commune dicitur fauorabilis & non odioſa, d.conſ.in addit.litera C.in 3. concluſione. ibid.
ſtatutum ſeu diſpoſitio per quam obuiatur fraudibus dicitur fauorabilis, dict. conſ. in additione litera C. in 4. concluſione. fol. 94.& ſeq.
ſtatutum ſeu conſtitutio mandans ſeruari iuramentum dicitur fauorabilis & econtra dicitur odioſa ſi tollit uires iuramenti, d.conſ.in addit.lit.C. in 5.concluſ. 95
ſtatutum ſeu diſpoſitio per quam imponimus finem litibus dicitur fauorabilis d. conſil. in additio.litera C. in 6. concluſione. ibidem.
ſtatutũ ſeu diſpoſitio an dicatur fauorabilis vel odioſa ſi ex vna parte continet odium & ex alia fauorem d.conſ. in addit.lit. C.in 9.concluſ. ibid.
ſtatutum ſeu conſtitutio ſemper reſtringenda eſt ne ſequatur iniquitas d.conſ.nu.6. 93
ſtatutum ſeu conſtitutio pœnalis dicitur odioſa & non fauorabilis, d.conſ.nu.7. ibid.
ſtatutum ſeu conſtitutio volens vnum teneri pro delicto alterius dicitur odioſa & non fauorabilis d.conſ.nu.8. 93.& ſeq.
ſtatutum ſeu conſtitutio ſemper interpretanda eſt vt minus corrigat ius commune quam ſit poſſibile d.conſ.nu.8.in fi. ibid.
ſtatutum ſeu conſtitutio dicitur odioſa volens aliquem teneri ex facto ſuorum inimicorum, d.conſ.nu.6. ibid.
ſtatuentes ſemper cenſentur voluiſſe illud quod interrogati veriſimiliter reſpondiſſent d.conſ.nu.10.in fi. 94
ſtatutum ſeu conſtitutio puniens delictum aliqua pęna, requirit eiuſdem delicti conſumationem conſ.28.nu.5. 95
Stylus & conſuetudo excuſat ſcribentem à crimine falſi conſ. 13.num.11. 46
ſtylus plene & concludenter probandus eſt conſ. 11. num. 21. in fine. 39
ſtylus ſi non eſt vniformis ſed vario modo ſeruatus non eſt attendendus conſ.11.nu.21.in fine. ibid.
ſtylus quando eſt notorius poteſt iudex ſe de eo extraiudicialiter informare conſ.11.nu.27. ibid.
ſtylus quando eſt notorius & reſpicit ordinatoria iudicis poteſt iudex ſe de eo extraiudicialiter & in camera informare conſ. 73.nu.11.ad finem. 62
ſtylus probandus eſt per allegantem, conſil.59.nu.12 215
ſtylus non ſeruatus facit corruere proceſſum in contumaciam factum conſ.17.nu.30. 62
ſtylus & conſuetudo reprobatus a ſtatuto ſeruandus non eſt conſil.86.num.10.& num.65.& ſeqq. Vbi etiam quod quando ſtatutum improbat aliquem ſtylum cenſetur improbaſſe non ſolum ſtylum præteritum, ſed etiam futurum. fol. 315. & 319
ſtylus formiter probandus eſt, & non pro ſubſcriptiones notariorum, conſ.86.nu.11. 315
ſtylus non vniformis ſed vario modo ſeruatus attendendus non eſt, conſ.86.nu.12.in fine. 315.& ſeq.
ſtylus quando dicatur reſpicere ordinatoria iudicij vel potius deciſoria conſ.86.nu.19. 316
ſtylus auferens defenſiones reorum non eſt ſeruandus, conſ.86. num.23. ibid.
ſtylus conſiſtit circa ea quæ reſpiciunt modum ordinandi acta ſententias & alia quæ in ſcribendo verſantur, conſ.85. numero 117. 306
ſtylus debet obſeruari in ordinatorijs & concernentibus proceſſum in foro vbi cauſæ agitantur pro lege ſicut ſtylus Curiæ Romanæ, conſ. 85. num.108.109.& 117. nedum in cauſis ciuilibus, ſed etiam criminalibus ab omnibus iudicibus etiã habentibus liberum arbitrium procedendi, alias tenentur in ſindicatu, & faciunt litem ſuam d.nu.108. 305.& ſeq.
ſtylus

ſtylus debet probari plene nec ſatis eſt vt allegatur cum ſit quid facti, conſ. 85. nu. 14. 111. de eoque non poteſt ſe iudex informare in thalamo, maximè quando eſt contra ius num. 15. fallit primo quando eſt notorius tunc enim iudex parte non citata & teſtibus non iuratis poteſt ſi de eo informare in thalamo a Tabellionibus & practicis, vt partes releuentur ab onere probandi & ſumptibus indulgeant, nume. 113. & ſeqq. fallit ſecundo quando reſpicit ordinatoria, num. 127. derogat primo iure communi etiam ſi ſit contra ius quando eſt præſcriptus & conſuetudine per tacitum conſenſum omnium firmatus fuerit nu. 123. 124. derogat ſecundo ſolemnitati citationis, nu. 108. fol. 300. & 306
ſtylus eſt ius non ſcriptum ab vno iudice ſępius circa acta iudiciaria introductum conſ. 85. nu. 117. 306
ſtylus inducitur abſque præſcriptione conſ. 85. nu. 124. ibid.
ſtylus inducitur ex actibus ſolum iudicialibus, conſil. 85. numero 117. ibid.
ſtylus introducit citationem firmam & modum citandi etiã prę-ter ius conſ. 85. nu. 100. 305
ſtylus ligat forenſes quoad ordinaria ſecus quo ad deciſoria, conſ. 85. nu. 108. ibid.
ſtylus probatur nedum per teſtes ſed etiam per acta conſ. 85. poſt num. 117. 306
ſtylus reddit omnia valida, conſ. 85. nu. 108. 305
ſtylus tribuit iuriſdictionem voluntariam & cõtentioſam & per eum acquiritur merum Imperium & cauſarum cognitio, conſ. 85. num. 108. ibid.
ſtylus non eſt prorogandus extra ſuos terminos conſ. 85. poſt numerum 36. 300
ſtylus non eſt recedendum ab eius forma conſ. 85. nu. 108. Amplia ſi in contrarium eſſet iuris diſpoſitio ſtatutaque Ciuitatis aliter diſponerent, nu. 108. 305
ſtylus non poteſt allegari ſtante forma ſtatuti Ferrariæ conſ. 85. num. 16. & 127. fallit primo in aliis tribunalibus extra Palatium iuris, quæ habent particularia ſtatuta, fallit ſecundò in cauſis Gabellarum, fallit tertiò in ſtylo temporis immemorabilis num. 127. 300. & 307
ſtylus non poteſt derogare ſolemnitati citationis quando agitur de magno præiudicio conſ. 85. n. 20. limita procedere quando toleratur citatio, ſecus quãdo dilationes arctantur n. 126. 307
ſtylus non poteſt introduci a Magiſtratibus non habentibus poteſtatem legis condendæ conſ. 85. num. 17. & 118. fallit primò in adiutoriis, num. 119. fallit ſecundò quando in notitiam maioris partis populi peruenerit tunc iniuria conſuetudinis valet num. 120. fallit tertiò quando non eſt contra ius, num. 121. de quo vide infra in verbo non valet ius. 300. & 306
ſtylus non poteſt præſcribi nec valet quando ex ſtylo quis eſſet condemnatus abſque citatione, conſ. 85. nu. 21. 300
ſtylus non requiritur quod fuerit in contradictorio iudicio obtentus nec bis vel pluries ita fuerit iudicatum, ſed ſatis eſt vt ita aliquando ſaltim bis fuerit obſeruatum, conſ. 85. nume. 124. fol. 306
ſtylus non valet contra ius conſ. 85. num. 18. fallit primo quando eſſet præſcriptus, num. 123. fallit ſecundo, vbi conſuetudine per tacitum conſenſum omnium fuerit firmatus, nume. 124. fol. 300. & 306
ſtylus non valet niſi fuerit a ſuperiore confirmatus conſ. 85. nu. 17. fallit primò in ordinatoriis, num. 119. fallit ſecundò in antiquis quia tunc omnes ſolemnitates præſumuntur interueniſſe, nu. 119. 300. & 306
ſtylus non valet vt quis valeat abſque citatione condemnari cõſ. 85. num. 21. 300
ſtylus ſeu conſuetudo contra ius non poteſt introduci a iudicibus, conſ. 103. nu. 9. 369
ſtylus non inducitur niſi per obſeruantiam quadraginta annorũ, conſ. 103. nu. 9. ibid.
ſtylus faciendi contractus vſurarios excuſat a pęna vſuræ, conſ. ſil. 54. nu. 3. & num. 17. verſ. ſecundò ex conſuetudine, vbi amplius quod ad probandum iſtam conſuetudinem ſufficit ſemiplena probatio & nu. 19. & nu. 23. 196. & ſeq.
ſtylus pro lege ſeruandus eſt, conſ. 53. nu. 32. 193
Stipulationes ſunt ſtricti iuris etiam quod in illis non fuit expreſſum, habetur pro omiſſo, conſil. 59. num. 13. 215
Stuprum commiſſum in mulierem vilis & abiectę conditionis impunibile eſt, conſil. 90. num. 1. contra num. 10. & ſeqq. fol. 328. & ſeq.
ſtuprum commiſſum cum Domina alicuius cauponæ quamuis in ſimæ ſortis ſit impunibile eſt, conſil. 90. nu. 10. 329
ſtuprum commiſſum cum ancilla ſeu vt alii dicunt fanteſca ſeu fanteolaſtra libera quamuis honeſta impunibile eſt, conſ. 90. num. 3. contra num. 12. ibid.
ſtuprum commiſſum cum ancilla alicuius cauponæ impunibile eſt conſil. 90. num. 3. ibid.
ſtuprum commiſſum cum aliena ſerua ſclaua non punitur pœna ordinaria ſtupri, ſed extraordinaria, commiſſum verò cum ſua ſerua ſclaua prorſus impunibile eſt, conſil. 90. nu. 4. 5. 6. ibidem.
ſtuprum cõmiſſum cum vidua vilis conditionis impunibile eſt de iure communi, conſ. 90. nu. 7. contra nu. 13. de conſuetudine autem ceſſante violentia ſtuprum commiſſum cum vidua non punitur. 329. & ſeq.
ſtuprum commiſſum cum muliere vilis conditionis impunibile etiam eſt de iure canonico, conſil. 90. num. 9. & nume. 14. fol. 329. & ſeq.
ſtuprum commiſſum cum muliere humilis conditionis mitius punitur quam commiſſum cum perſona nobili, conſil. 90. numero 15. 330
ſtuprum probatur per confeſſionem ſtupratæ, conſil. 38. num. 6. ante finem. 148
ſtuprum & adulterium probatur maximè ex eo quod mulier horrida & incompta cum uiro exeat ab aliquo cubiculo, conſil. 38. num. 7. ibid.
ſtuprans aliquem poteſt impune occidi, conſil. 66. num. 3. & nu. 6. Vbi quid ſi occidit non in actu ſtupri, ſed propter periculũ ſtupri. 246. & ſeq.
ſtupratæ depoſitio non facit inditium contra ſtupratorem, conſil. 80. num. 20. 284
ſtuprum & adulterium ſunt delicta occulta & difficilis probationis, conſil. 38. nu. 1. 47
ſtuprum probatur ex venereis & propinquis actibus, conſ. 25. num. 1. præſertim quando ciuiliter agitur ibidem, & in addit. litera A. vbi remiſſiuè ponitur tota materia probationis copulæ carnalis. 83
Subditus Imperatoris offendendo Papam dicitur omnino in illum committere crimen leſæ Maieſtatis, conſil. 48. num. 20. verſ. Iccirco ſubditus & nu. 38. & per totum conſilium in diſcurſu. 180
Subditus Imperatoris dicitur originaliter ſubditus Papæ, conſil. 48. nu. 33. & per totum conſilium in diſcurſu. 181
Subditus reuelans ſecreta Domini non punitur ſi cum mala intentione non reuelauit conſil. 60. nu. 70. 224
Subornatio teſtium præſumitur facta de mandato eius ad cuius vtilitatem teſtes depoſuerunt conſ. 33. nu. 29. 130
Subornatio probatur per teſtes tentatos ad falſum deponendum, conſil. 25. num. 16. ad finem & in addit. lit. L. 84. & 89
Subreptitia dicitur gratia quando non exprimuntur omnia delicta commiſſa per impetrantem conſil. 3. nu. 4. in fi. verſ. quæ omnino, & num. 10. 7. & ſeq.
Subreptitia dicitur gratia quando in ſupplicatione non exprimũtur omnes qualitates quæ veriſimiliter expreſſè Principem vel à cõceſſione gratiæ retraxiſſent, vel non ſic de facili conceſſiſſet, conſil. 3. nu. 10. 8. & ſeq.
Subreptitia dicitur gratia quando in ea non eſt expreſſum intereſſe partis conſil. 3. nu. 11. verſ. quæ quidem ſubreptio. 8
Subreptitia dicitur gratia quando qualitas delicti non eſt expreſſa ſpecifice & particulariter, nõ enim ſufficit generalis & relatiua expreſſa, conſil. 3. nu. 12. & ſeqq. ibid.
Subreptitia dicitur gratia ſi non fuerit expreſſum non ſolum delictum & illius qualitas, ſed etiam, niſi fuerit expreſſus modus & cauſa delicti, conſil. 3. num. 12. ad finem verſ. imò non ſufficit. ibid.
Subreptio & obreptio vitiat etiam conceſſionem veniæ ætatis, conſil. 47. nu. 7. verſ. & propterea. 178
Surreptionis vitiũ tollitur ꝑ clauſulã relatiuã, cõſ. 93. n. 3. 334

Surreptionis vitium tollitur per clauſulam motus proprij, conſil. 93. num. 4. ibid.

Surreptio gratiæ non inducitur ex taciturnitate eorum quibus etiam non expreſſis Princeps ſolitus eſt facere gratiam, conſ. 93. num. 7. in fine. 335

Surreptio non operatur quando in gratia expreſsè dicitur eam eſſe trahendam etiam ad non expreſſa, conſil. 53. numero 18. 192

Subreptio & obreptio vitia: gratiam ipſo iure, conſil. 47. nu. 1. verſ. veritas tamen. 117

Subripiens & obripiens in gratia non decipitur a Principe ſed ipſe decipit Principem, conſil. 47. nu. 3. ibid.

Subripiens Principi punitur pœna falſi ſiue ſubreptio ſit commiſſa in literis iuſtitiæ ſiue in literis gratiæ, conſil. 47. nu. 10. verſ. nec dicat mihi. 178

Subreptio non vitiat gratiam quando concedens habeat notitiam eorum quę tacita fuerunt, conſil. 47. nu. 14. ibid.

Subrogatus ad rem cenſetur etiam ſubrogatus ad qualitatem adhærentem ipſi rei, conſil. 85. nu. 44. 301

Subrogatus aſſumit nouam perſonam illius in cuius locum ſubrogatur d. conſil. & nu. 44. ibid.

Subrogatum non poteſt plus quam is cuius loco ſubrogatur, conſ. 52. nu. 5. in fi. & nu. 6. in fi. 189. & ſeq.

Subrogante ceſſante ceſſat ſubrogatum, conſil. 15. numero 14. fol. 49

Subſcribens præſumitur legiſſe omnia ea quibus ſe ſubſcripſit & ſi dicit ſe fuiſſe deceptum debet probare, quia non creditur, conſil. 13. nu. 6. 45

Subſcribens cēſetur fateri omnia cōtenta in ſcriptura ſubſcripta, non tamen cenſetur negare ea quæ in ſcriptura contenta non ſunt, conſil. 50. nu. 42. 186

Subtrahens probationes fiſci ad effectum occultandi delictum non capitaliter ſed arbitraria pęna puniendus eſt, conſil. 101. nu. 30. & in addit. lit. C. 361. & ſeq.

Subtrahens probationes aduerſarij condemnatur iuxta eiuſdem aduerſarij iuramentum in litem ad damna & intereſſe conſil. 43. numero 1. verſ. quamuis enim & per totum conſilium in diſcurſu vbi de materia, de qua etiam in additio. litera A. fol. 164. & 166

Succeſſio nulla eſt viuentis conſil. 52. nu. 4. 189

Suggeſtiones ſunt iudici prohibitæ tam in examinibus reorum quam in tortura illis inferenda conſil. 83. nume. 6. verſicul. ſunt enim & ibi in addit. littera B. vbi de materia. fol. 292. & ſeq.

Summarum coaceruatio non fit in odioſis, conſil. 78. num. 3. fol. 276

Super Illuſtres qui ſint conſil. 85. nu. 158. 309

Superſtitioſis adinuentionibus inducendum non eſt quod legibus non inuenitur expreſſum conſil. 65. nu. 92. 242

Supplicationem diffamatoriam Principi porrigens contra aliquem puniendus eſt, conſ. 87. nu. 6. 323

Suſpitiones falſitatis tollunt fidem inſtrumenti & ſufficiunt duæ, conſil. 89. nu. 39. 286

Suſpectus poteſt iudex recuſari ex qualibet leui cauſa, conſil. 83. num. 10. 293

Suſpicio delicti tollitur per iuramentum, conſil. 1. nu. 7. 1

Suſpiciones falſi regulariter non habentur pro concludenti probatione, conſil. 12. nu. 13. 43

Suſpicio falſitatis habetur pro concludenti probatione, vbi non agitur pœna capitali ſed extraordinaria, conſil. 11. nume. 1. in fine & in addit. littera A. verſ. & vt ad rem redeam, & num. 17. 38. & ſeq.

Suſpicio fraudis ceſſat in his quæ fiunt ex interuallo, conſil. 40. num. 39. 154

Suſpicio falſi in litteris Apoſtolicis habetur pro falſitate non ſolum ad tollendum fidem ſed etiam ad puniendum, conſilio 60. nu. 114. 227

Suſpectus de fuga non debet relaxari cum fideiuſſione de iudicio ſiſti, ſed cum fideiuſſione de iudicatum ſoluendo conſil. 57. num. 17. vbi de materia & num. 19. vbi quid vigore ſtatuti Vrbis, & quid de ſtylo curiæ & nu. 28. & ſeqq. & nu. 24. & num. 36. 210. & ſeqq.

T

Tabella voti non eſt licita quando ex ea oriretur aliquod ſcandalum aut ſuperioris contemptus, aut legibus aliqua fraus fieret, conſil. 30. num. 30. 100

Tacens non præiudicat ſibi quando ſcit ius ſuum ſibi ſaluum eſſe conſ. 46. nu. 23. 176

Tacens & non contradicens iuncto aliquo alio actu exteriore præſumitur conſentire, conſil. 50. nu. 31. in fine. 185

Tacens qualitates aggrauantia delicta vtputa in homicidio ſi fuerit tacita qualitas præmeditationis, conſ. 47. nu. 2. 177

Tacita conditio impedit ornamentum actionis & obligationis ſicut expreſſa, conſil. 59. nu. 9. ante finem. 214

Talis dictio reſtringitur ad præcedentem qualitatem, conſil. 65. nu. 91. 242

Taxatiua dictio tantum impedit extenſionem ad non expreſſa conſil. 76. nu. 13. 274

Tempus ad appellandum ſiue ad dicendum de nullitate ficto contumaci non currit niſi à die ſcientiæ, conſ. 85. nu. 61. 144. & præſumitur appellatum & dictum de nullitate infra tempus ſcientiæ ibidem, fallit quando conſtare poſſet quod citatus habuerit ſcientiam, d. nu. 149. & qualiter probetur ſcientiam nu. 160. 302. & 308

Tempus torturæ quantum fuerit inſpicitur quantum notarius ſcripſit tempore illatæ torturæ conſ. 10. nu. 39. 35

Tempus ad appellandum non currit, a die ſententiæ ſed à die ſciētiæ conſil. 86. num. 47. Quod an verum ſit & quando vide in addit. litera E. 318. & 321

Tempus quando eſt de ſubſtantia actus de quo quæritur eſt probandum per teſtes aliter ipſi teſtes nihil probant conſ. 89. nu. 11. verſ. & conſequenter. 328

Teſtamentum ſeu inſtitutio hæredis facta nutu valet de æquitate canonica & ſubſtinetur ex clauſula codicillari, conſ. 97. num. 5. 346

Teſtamentum fieri poteſt à grauiter infirmo & ab exiſtente in articulo mortis, conſil. 97. nu. 10. Etiam quod teſtator habeat linguam balbutientem & groſſam, nu. 11. & etiam quod eius vox cum difficultate emittatur & percipiatur, num. 12. & etiam quod tempore teſtandi superuenerit infirmo aliquod accidens: ſi poſtea in ſe deuenit, num. 15. in fine, & num. 30. fol. 346. & ſeqq.

Teſtator in dubio præſumitur ſanæ mentis accidente pręſertim aſſertione notarij, conſil. 97. nu. 14. 346. & ſeq.

Teſtamentum primum cenſetur reuocatum per ſecundū etiam quod ſecundum non contineat clauſulam caſſans, &c. conſ. 97. num. 20. 347

Teſtamentum cenſetur eſſe perfectum quando teſtator habuit illum pro perfecto & multo magis ſi fuerit ſtipulatum & publicatum, conſil. 97. nu. 24. ibid.

Teſtamentum valet etiam quod notarius non fuerit vocatus a teſtatore quando is erat ſanæ mentis & paſſus eſt teſtamentum legi & publicari, conſil. 97. nu. 26. ibid.

Teſtes in ſimul examinati & non ſeparatim vnus ab alio, dicuntur nulliter examinati, & nihil probant, conſil. 5. num. 59. & ſeqq. & nu. 62. Vbi ampliatur etiam quod plures ſint, & num. 65. Vbi quod hoc non remittitur iudicis arbitrio & de materia in addit. lit. A. & nu. 106. 19. 20. & 23

Teſtes deponentes per eundem pręmeditatum ſermonem probāt ſi plures ſunt conſil. 5. nu. 62. Declara hoc procedere in ciuilibus, ſecus ſi in criminalibus, nu. 63. & vide in addit. litera B. fol. 19. & 23.

Teſtes examinati parte non citata an probent cōtra contumacem conſil. 5. nu. 66. & ibi in addit. litera D. & nu. 75. & ſeqq. & nu. 89. & nu. 97. 20. & ſeqq.

Teſtes deponentes per eundem præmeditatum ſermonem an probent conſil. 5. nu. 65. & in addit. lit. C. 19. 20. & 23

Teſtes examinati ſine citatione partis an faciant aliquod inditium præſumptionem vel argumentum, conſil. 5. nu. 81. & in addit. littera F. & num. 91. & nu. 101. ſeq. 21. 22. & ſeq.

Teſtis vnicus plene probat contra producētem, conſ. 13. n. 5. 45

Teſtis conſanguineus probat contra ſuum conſanguineum, conſil. 13. num. 5. ibid.

Teſtis de auditu non eſt proprie teſtis, conſ. 13. nu. 20. 46

Teſtis de auditu a perſona fide digna tanto minus probat, conſil. 13. nu. 21. ibid.

Teſtes inhabiles et præſertim minores non admittuntur ad probandum ea quæ geſta ſunt in via publica quamuis ex accidenti in illo actu alij teſtes non interuenerunt, conſ. 31. nu. 7. 125

Teſtes inhabiles & minores plene probant ea quæ geſta ſunt in loco ſolitario & abdito, conſil. 31. nume. 7. verſicu. Reſpondetur primò. ibid.

Teſtes inhabiles quando non ſint admittendi ſine tortura, conſil. 31. nu. 8. ibid.

Teſtes ſingulares probant vitam hominis, & eius infamiam, conſil. 25. nu. 6. 83

Teſtes tentati ad deponendum falſum dicuntur probare ſubornationem, d. conſ. nu. 16. ad finem, & in add. lit. L. 84. & 89

Teſtes ſingulares iunctis coniecturis, & præſumptionibus plene probant, d. conſ. nu. 57. 87

Teſtes ſingulares ſuper adulterio in genere probant, quod quis ſit adulter & ſolitus adulteria cōmittere, licet non probant, hoc, vel illud adulterium, d. conſ. nu. 57. 87

Teſtes ſingulares probant impudicam, & inhoneſtam vitam alicuius, d. conſ. nu. 57. in fine. ibid.

Teſtes duo dicentes ſe corruptos ad falſum deponendum probant corruptionem, conſ. 36. nu. 56. ſed verius eſt quod nec faciunt inditium nu. 83. & 88. & etiam de conſuetudine d. nu. 83. & præſertim quando in eorum examinibus ſunt varij & periurij nu. 84. & 86. & nu. 116. 131. & 163. verum quod tales teſtes de conſuetudine probant vel ſaltim faciant inditium, & nu. 191. 102. 104. 105. 107. 110. 113. & 115

Teſtes qui dicunt ſe falſum depoſuiſſe ad ſubornationem producentis qui faciunt contra prohibentem inditium ad torturam, conſ. 30. in addit. lit. I. 121

Teſtium numerus ſupplet defectum, conſ. 6. nu. 2. intellige in ciuilibus, ſecus autem in criminalibus nu. 19. de materia in addit. litera B. 24

Teſtibus paucioribus minus creditur quam pluribus, d. conſ. nu. 3. declara niſi teſtes pauciores eſſent digniores nu. 16. de materia in addit. litera C. 24. & 26

Teſtes de credulitate probant, ſi concludentem reddant rationē, d. conſ. nu. 14. & nu. 34. 24. & ſeq.

Teſtes de credulitate plene probant homicidium factum ad defenſionem, d. conſ. nu. 13. in addit. litera G. 24. & 26

Teſtibus deponentibus pro defenſione rei, etiam quod pauciores ſint magis creditur quam deponentibus in genere, d. conſi. nume. 18. 24

Teſtibus narrantibus totum factum tanquam magis informatis magis creditur quam aliis non ſic totum factum narrantibus, d. conſ. nu. 18. ibid.

Teſtes de credulitate an probent rei defenſionem abſque eo, quod reddant eorum depoſitionis concludentem rationem, d. conſil. nu. 31. & ſeqq. 25

Teſtes de credulitate faciunt præſumptionem, d. conſ. nu. 37. & in addit. lit. M. vbi de materia. 25. & ſeq.

Teſtes deponentes ſuper homicidio facto ad defenſionem ſufficit, quando concludant per veriſimile præſumptiue, & probabiliter, d. conſ. nu. 39. 26

Teſtes inhabiles probant rei defenſionem, d. conſ. nu. 41. ibid.

Teſtis vnicus probat ad defenſionem rei, d. conſ. nu. 42. ibid.

Teſtes omni exceptione maiores ſufficiunt ad condemnandū reū abſque ei quod torqueantur, conſ. 4. nu. 6. 9

Teſtes criminoſi non admittuntur ſine tortura, conſil. 4. nume. 8. & in addit. litera O. vbi de materia torquendi teſtes infames. fol. 9 & 13

Teſtes in crimine aſſaſſinij admittuntur etiam parte non citata, conſ. 4. nu. 8. contra in addit. litera P. 9 & 13

Teſtes in criminalibus ad condemnandum requiruntur omni exceptione maiores, conſ. 4. in addit. lit. N. 13

Teſtes debent examinari coram Iudice, conſ. 35. nu. 35. 139

Teſtes non dicuntur ſingulares ſi conueniunt in effectu, & in ſubſtantia licet diſcordent in verbis, conſ. 35. nu. 36. ibid.

Teſtes non repetiti, quando fuerunt examinati pro curiæ informatione non probant, conſ. 35. nu. 37. & 38. ibid.

Teſtes examinati parte non citata non confrontati, & non repetiti faciunt aliquam præſumptionem, conſil. 16. nume. 8. & in addit. litera E. vbi de materia & nume. 22. vbi quod non faciunt inditium ad torturam, etiam quod eſſent mille, & num. 33. 56. & ſeqq.

Teſtium dicta ſi ſint contraria confeſſioni eos producentis an illis credendum ſit, conſ. 16. nu. 14. in fine, & in addit. litera F. & nu. 29. in fine. 57. & ſeq.

Teſtes inhabiles ex pluribus defectibus nō faciunt inditium etiā in crimine læſæ maieſtatis, conſ. 16. nu. 23. 57

Teſtes deponentes ſuper negatiua, & non coarctata loco, & tempore ſunt ſuſpecti de falſo, conſ. 16. nu. 28. ibid.

Teſtes deponentes de facto nocturno dicuntur ſuſpecti de falſo niſi adijciant quod Cęlum albeſcebat, vel Luna lucebat, conſil. 34. num. 4. & in addit. litera B. vbi de materia. 134. & ſeq.

Teſtes a fiſco producti probant contra fiſcum, conſ. 35. nu. 2. 134

Teſtes qui de nocte dicunt aliquem cognouiſſe ad vocem an probent, conſil. 34. nume. 4. & nume. 13. & in addit. litera C. vbi de materia. 134. & ſeq.

Teſtes deponentes ſe aliquem cognouiſſe ad vocem quem notam habent admittuntur in probatione actus inter viuos, & etiam in criminalibus, conſil. 34. nu. 13. vbi etiam quod faciunt inditium ad torturam concurrentibus adminiculis. 134

teſtes examinati pro fiſco probant contra fiſcum, conſilio 36. nume. 2. ante finem. 143

teſtes duo plene probant, & reum conuincunt, conſilio 36. numero 12. 144

teſtes inhabiles probant in delictis occultis, & difficilis probationes, conſ. 36. nu. 15. ibid.

teſtes fæminæ probant in crimine læſæ maieſtatis, conſilio 36. nume. 16. ibid.

teſtes inhabiles licet quandoque admittantur ad probandum delictum non tamen admittantur ad probandum adminicula, & qualitates delicti, conſ. 10. nu. 15. 33

teſtis vnus de uiſu nō facit inditium niſi ſit omni exceptione maior, d. conſ. nu. 46. 35

teſtis parte non citata examinatus neque etiam probat in crimine aſſaſſinij, d. conſilio nu. 49. & in addit. litera N. 35. & 37

teſtes viles non probant, d. conſ. nu. 50. 36

teſtis iudicans dicitur ſuſpectus, d. conſ. nu. 50. ibid.

teſtes deponentes ſe vidiſſe aliquid factum de nocte non probant, d. conſ. nu. 50. ibid.

teſtis minor viginti annorum in criminalibus non admittitur, d. conſil. nu. 51. ibid.

teſtis prohibitus ferre teſtimonium niſi examinator non facit niſi quale inditium, d. conſ. nu. 56. ibid.

teſtes examinati in iudicio ciuili inter eaſdem perſonas faciunt aliquam probationem in iudicio criminali, conſilio 11. nume. 20. 39

teſtes dicuntur bene recognoſcere manum alicuius, etiā quod deponant per verbum videtur, conſ. 11. nu. 38. 40

teſtes qui dicunt ſe recognoſcere apocham manu alicuius ſcriptam, quia illius manum notam habent non probant niſi etiā dicant ſe alias vidiſſe illum ſcribere, conſ. 70. nu. 10. & poſt nu. 76. 254. & 258

teſtes niſi fuerint præſentes, quando apocha fuit ſcripta non plenē probant illius recognitionem, etiam quod dicant ſe habere notam manum ſcribentis, dicto conſilio numero 11. & numero 76. & numero 77. verſicul. in prima &c. & quid de ſtylo Rotæ numero 12. & numero 76. in fin. & nu. 77. verſ. non obſtat ſtylus Rotæ, & quid vigore ſtatuti Vrbis nu. 13. vbi ēt quid in criminalibus, & in addit. litera D. 254. & 258

teſtis ſibi varius & contrarius reputatur falſus, d. conſil. numero 39. 255. & ſeq.

teſtis denunciator & accuſator repellitur a teſtificando, d. conſil. nu. 39. in fine. 256

teſtis vilis & pauper ſimul repellitur a teſtificando, d. conſil. nume. 40. ibid.

teſtis odioſus & maleuolus non probat etiam quod odium non ſit capitale, d. conſ. nu. 41. ibid.

teſtis famulus accuſatoris non admittitur, d. conſ. nu. 42. ibid.

teſtis tractans de ſuo proprio cōmodo, et intereſſe repellendus eſt

etiam quod commodũ, & intereſſe ſit ſecundarium, d. conſ. numero 43. ibid.
Teſtes prorſus inhabiles, & qui a teſtimonio repellũtur nec probationem nec inditium faciunt, d. conſ. nu. 44. Nec ſupplentur ex adminiculis, d. conſ. num. 45. ibid.
Teſtes ſingulares non probant adminicula, d. conſ. nu. 47. ibid.
Teſtes recognoſcentes ſcripturam alicuius, quia notam habent manum ſcribentis plene probant quando concurrunt adminicula, quod quando verum ſit & de materia, d. conſ. nu. 54. 55. & 56. & nu. 58. & omnibus ſeqq. ibid.
Teſtes in cauſa matrimoniali admittuntur etiam non omni exceptione maiores, ſecus autem in cauſa criminali, dicto conſilio nu. 55. ibid.
Teſtes recognoſcentes ſcripturam, quia notam habent manũ ſcribentis, faciunt aliqualem probationem, vel ſemiplenam, vel ferè ſimiplenam, d. conſil. nu. 61. 257
Teſtes qui dicunt ſe notam habere manum alicuius de facili decipi poſſunt, d. conſ. nu. 62. ibid.
Teſtes recognoſcentes ſcripturas quæ regulariter fieri ſolent abſente parte probant, ſi notam habent manum ſcribentis, dicto conſ. poſt nu. 6. 258
Teſtes reprobantes inſtrumentum debent eſſe omni exceptione maiores, conſ. 54. nume. 23. & in addio. lit. B. vbi de materia. fol. 197. & ſeq.
Teſtium nomina aduerſario quis edere tenetur ad hoc vt eorum perſonis cognitis poſſit idẽ aduerſarius ſua interrogatoria formare, conſ. 73. nu. 10. 261
Teſtium nomina reus non tenetur fiſco edere, d. conſ. nu. 11. ibid.
Teſtium nomina ſi fuerint ſemel ſpecificata a reo nõ per hoc prohibetur vltra ſpecificatos & examinatos alios nominare & examinare, dummodo examinatorum teſtium dicta nõ fuerint de dicita, d. conſi. nu. 10. & omnibus ſeqq. ibid.
Teſtium productiones, & nominationes plures fieri poſſunt in prima inſtantia, d. conſ. nu. 13. 261. & ſeq.
Teſtificandi actus legitimus eſt, & a iure non prohibitus, conſil. 59. nu. 25. 216
Teſtis vnicus examinatus pro informatione curiæ plene probat contra curiam, conſ. 67. nu. 3. in fine. 248
Teſtibus magis informatis, & plene narrantibus totam facti ſeriem minus creditur quam alijs non tantum informatis, conſil. 67. num. 6. 249
Teſtis de auditu vix facit præſumptionem, conſ. 62. nu. 11. 234
Teſtes de credulitate probant in caſu difficilis probationis præſertim, quando reddit ſui dicti concludentem rationem, conſi. 40. num. 1. 151. & ſeq.
Teſtes inhabiles admittuntur in probatione delicti difficilis probationis, & vbi veritas aliter haberi non põt, d. conſ. n. 2. 152
Teſtes inhabiles plene probant, quando eorum depoſitiones ſunt adminiculatæ, d. conſ. nu. 3. & in add. lit. B. 152. & 158
Teſtes ſingulares probãt fraudẽ, & ſimulationẽ, d. conſ. n. 7. 152
Teſtis deponẽs de ſua imaginatione nihil ꝓbat, d. cõſ. n. 32. 153
Teſtis vnicus non probat plene, d. conſ. nu. 32. ibid.
Teſtis inhabilis ex pluribus defectibus non probat in caſu difficilis probationis, & in cauſis priuilegiatis, imò nec facit maximam coniecturam, d. conſ. nu. 32. ibid.
Teſtis inimicus in totum repellitur a teſtimonio, d. cõſ. n. 33. & in caſibus in quibus inhabiles admittuntur dicto nu. 33. ibid.
Teſtis etiam tacendo dicitur cõmittere falſum, d. conſ. n. 35. 154
Teſtes deponentes de fama debent eſſe omni exceptione maiores etiam in crimine hæreſis, d. conſ. nu. 36. in add. lit. E. 154
Teſtis inimicus reconciliatus tamen non de recenti nõ repellitur a teſtificando, d. conſ. nu. 63. & nu. 64. 156
Teſtes non repetiti non faciunt fidem, d. conſ. nu. 78. 157
Teſtis de credulitate non probat, etiã quod dicat ſe pro certo credere, d. conſ. 79. ibid.
Teſtis crimino ſus repellitur a teſtificando, d. conſ. nu. 80. ibid.
Teſtis inimicus repellitur etiam in articulo mortis, d. cõſ. nu. 81. etiam quod inimicitia non ſit capitalis ibidem. ibid.
Teſtis de auditu non eſt verus teſtis, d. conſ. nu. 81. ibid.
Teſtis vnicus curiæ plene probat contra curiam, conſ. 78. num. 4. & nu. 16. vbi quod teſtes a fiſco examinati probant contra fiſcum, & nu. 24. vbi declaratur quando aut ſunt examinati ad inſtantiam fiſci, ſecus ſi à Iudice ex ſuo officio, ſed cõtra declarationẽ nu. 25. vbi etiam quod quando fiſcus producit examen teſtium illud ponendo inter copias inditiorum, tunc omnino dicitur approbare dictum examen. 277. 278. & ſeq.
Teſtes laici non probant contra clericos etiam prima tonſura, d. conſ. nu. 8. verſ. ſunt enim laici. 277
Teſtes pauperes in criminalibus repelluntur, & quid ſit pauper, & bonæ famæ, d. conſ. nu. 9. ibid.
Teſtis exercens mechanicam artem in criminalibus repellitur, d. conſ. nu. 9. verſ. & quando. ibid.
Teſtis vilis & pauper ſimul omnino in criminalibus repellitur, d. conſ. nu. 9. in fine. ibid.
Teſtis mulier repellitur a teſtificando in criminalib. d. conſil. numero 10. ibid.
Teſtes ſingulares in criminalibus nec etiam faciunt inditium, d. conſil. num. 11. ibid.
Teſtis falſus in vno reputatur falſus in omnib. d. conſ. n. 19. 278
Teſtes ſingulares probant adulterium ſeu fornicationem in genere, d. conſ. nu. 11. verſ. & licet. ſecus autem ſi agatur de probatione adulterij in ſpecie nu. 12. 277
Teſtes ſingulares non probant fornicationem, ſeu adulteriũ quando deponunt non immediatè ſuper delicto, ſed de aliquo actu extrinſece, d. conſ. nu. 16. ibid.
Teſtes ſingulares probant adulterium, ſeu fornicationem, quando agitur ciuiliter, ſecus ſi criminaliter, d. conſ. nu. 14. ibid.
Teſtes inhabiles ex pluribus exceptionibus, & defectibus non probant etiam in occultis, & difficilis probationis, d. conſil. nu. 15. & nu. 32. 279
Teſtes in criminalibus debent eſſe omni exceptione maiores, d. conſ. nu. 15. in fi. verſ. & tamen certum eſt. 277
Teſtibus deponentibus contra fiſcum magis creditur quam deponentibus pro fiſco, etiam quod teſtes fiſci affirmarent, & teſtes contra fiſcum negarent, d. conſ. nu. 16. verſ. tum etiam. ibid.
Teſtes contrarij ſunt omnino etiam per verbum improprietatis eorum depoſitiones concordandi vt euitent falſum non vt probent, d. conſ. nu. 20. 278
Teſtis ſibi ipſi varius & contrarius fidem facit, dicto conſil. numero 21. ibid.
Teſtis varij primæ depoſitioni ſtandum eſt potius quam ſecundæ, d. conſ. nu. 21. in fine. ibid.
Teſtes ſingulares iunctis adminiculis plene probant ſaltem ad effectum imponendi pœnam extraordinariam, d. conſ. nu. 25. contra nu. 33. 279
Teſtes ſingulares probant ſemiplenè, dicto conſil. nume. 23. contra num. 33. ibid.
Teſtibus deponentibus de fama negatiua magis credendum quã deponentibus de affirmatiua, d. conſ. nu. 36. ibid.
Teſtes deponentes de fama confunduntur per teſtes qui dicunt ſe tale quid non audiuiſſe, d. conſ. nume. 36. verſ. & inter alios teſtes. ibid.
Teſtes non probant famam niſi nominent eos a quibus audiuerunt, d. conſ. nu. 36. ante finem. ibid.
Teſtis curiæ etiam quod vnicus ſit plene probat contra curiam, præſertim ſi deponat in tortura, conſil. 37. nu. 4. 145
Teſtis de credulitate plene probat contra producentem, conſ. 37. nu. 5. in fin. vbi etiam idem ſi deponat de auditu, & in addit. litera A. vbi de materia. 145. & 147
Teſtis qui patitur plures defectus, & carceratus pro pluribus capitalibus delictis nihil probat etiam in caſibus priuilegiatis, conſ. 37. nu. 22. 146
Teſtis allegans alium in conteſtem redditur falſus, ſi ille cõteſtis allegatus non concordat cum ipſo, conſ. 37 nu. 24. 147
Teſtes in criminalibus de iure canonico ad teſtificandum an cogi poſſint an hoc ſit remiſſum arbitrio Iudicis, & quid ſi examinando ſe teſtis acquirat aliquam capitalem inimicitiam, & alia ad materiam, conſil. 46. nu. 1. & ſeqq. & in addit. lit. A. & nu. 26. 175. & 177
Teſtis tanquam veriſimiliter informatus poteſt torqueri ex ſola ſuſpitione, conſil. 46. nu. 25. ibid.
Teſtis varius non punitur de falſo ſi ſe corrigendo licet ex interuallo variauit, conſ. 44. nu. 1. declara vt nu. 27. & ſeqq. in diſcurſu. 166. & 168

Teſtis varius torquendus eſt ad videndum in quo dicto perſiſtat, hoc intellige in cauſa criminali, ſecus ſi in cauſa ciuili in qua variatio non ſufficit ad torturam, niſi teſtes ſint viles, d. conſil. nu. 2 & in addit. litera A. 166. & 168

teſtis etiam ex interuallo poteſt ſe corrigere quando docet de errore primæ ſuæ depoſitionis, d. conſ. nu. 3. & 4. & 5. 166

teſtis ob varietatem non torquetur quando docet de errore iuſto, vtputa cauſato ex veriſimile obliuioni, d. conſ. nu. 1. vbi etiā per quantum tempus in teſte obliuio præſumatur, & etiam quod ex cauſa obliuionis poteſt teſtis etiam in continenti ſe corrigere, & nume. 6. & num. 17. verſic. dico quod & nu. 18. fol. 166. & 168

teſtis compatriota non eſt idoneus, d. conſ. nu. 7. 167

teſtes non puniuntur de falſo propter varietatem, quando ſunt varii per ignorantiam, obliuionem vel errorem, d. conſ. n. 6. ibid.

teſtis pauper & vilis in totum repellitur in criminalibus, d. conſ. num. 7. ibid.

teſtes decepti parte non citata, nec etiam faciunt minimum, aut leue inditium, d. conſ. nu. 7. in fine. ibid.

teſtes approbatorij debent eſſe omni exceptione maiores, d. conſ. num. 8. ibid.

teſtis conuincitur de falſo per depoſitionem aliorum teſtium contrarium deponentium, dicto conſilio numero 8. verſicul. & ſtante. ibid.

teſtis inueriſimilia deponens dicitur de falſo ſuſpectus, d. conſilio nume. 9. ibid.

teſtis dicens falſum per errorem credens ſe dicere verum an puniri debeat ſaltim pœna extraordinaria, d. conſ. nu. 17. et ſeqq. in diſcurſu. 168

teſtis ex interuallo ſe corrigens an puniri debeat tanquam periurus, & falſarius & quando, dicto conſ. nume. 17. verſicu. ſecundo quia, & ſeqq. in diſcurſu. ibid.

teſtes examinati coram Iudice & notario non poſſunt dicere ſe non dixiſſe prout notarius ſcripſit, conſ. 65. nu. 50. 240

teſtis vnus immediatè ſuper delicto deponens facit inditium ad torturam, conſ. 65. nu. 53. ibid.

teſtis vnus poteſt eſſe, quod audiuerit illud, quod alter non audiuit, conſ. 65. nu. 54. ibid.

teſtis odioſo non creditur, conſ. 60. nu. 13. & nu. 36. 220. & 222

teſtis dicitur inimicus ſi cauſas inimicitiæ habeat vel habere præſumitur ſine mentis odio, d. conſ. nu. 13. 220

teſtis variare non debet, & variando punitur, d. conſ. num. 14. & non probat nu. 37. 220. & 222

teſtes qui patiuntur plures defectus non admittuntur etiā in delictis occultis, & difficilis probationis, d. conſ. nu. 15. 220

teſtis qui in totum repellitur non poteſt ex teſtimonio aliorum adiuuare, d. conſ. nu. 16. ibid.

teſti deponenti de facto proprio credendum eſt, d. conſ. num. 27. in fine. 221

teſtis quo ad alios & principalis quo ad ſe ſi in tortura dixit contrarium eius quod extra torturam depoſuerat, attenditur primum dictum, & non ſecundum, d. conſ. nu. 29. declara vt nume. 54. 221. & 223

teſtis vno de uiſu non facit inditium ad torturā niſi ſit omni exceptione maior, d. conſ. nu. 41. 222

teſtis qui tractat ſe inculpando & alium inculpando nihil probat, d. conſ. nu. 52. etiam in occultis, etiam in tortura, & præſertim contra officialem ibidem, d. conſ. nu. 52 & nume. 83. & num. 99. 223. 225. & ſeq.

teſtis in cauſa propria, & de facto proprio deponens non probat etiam quod ſit officialis, quando tractat de ſuo intereſſe, aut de ſe exonerando, d. conſ. nu. 53. 223

teſtis dictum quod penitus deſtruitur non coadiuuatur ex adminiculis, d. conſ. nu. 53. in fin. ibid.

teſtis dictum ſemper attenditur illud quod eſt magis a præſumptionibus adminiculatum, d. conſ. nu. 54. ibid.

teſtis in facto proprio ſine intereſſe, aut probat plene ſaltem cum adminiculis, aut probat plus quam ſemiplenè, d. conſilio nume. 55. ibid.

teſtis dictum ſuppletum ex pluribus præſumptionibus, & coniecturis ad plenam probationem, d. conſ. nu. 55. ibid.

teſtis poteſt reuocare ſuum dictum antequam fuerit alloquutus cum parte, dicto conſilio numero 60. 224

teſtis inductus pro fiſco probat plene contra fiſcum, d. conſilio nume. 71. ibid.

teſtis vnus plene probat defenſionem rei, d. conſ. nu. 102. 226

teſtem quem quis produxit pro ſe tenetur recipere contra ſe etiā quod ſumus in diuerſa cauſa, & inter diuerſas perſonas, d. conſil. num. 103. ibid.

teſtis qui a principio negauit ſubornationem timens de pœna non punitur de mendatio, ſi poſtea ſubornationem fateatur, dicto conſilio nume. 129. 228

teſtis dicitur deponere in cauſa propria, quando agitur de eius laude vel vituperio, d. conſ. nu. 130. verſ. & vbi agitur. ibid.

teſtis dicens contrarium eius in iudicio, quod dixerat extraiudicium poteſt torqueri, d. conſ. num. 131. 228. & ſeq.

teſtis falſum deponens credens dicere verum excuſatur a falſo, d. conſ. num. 133. 229

teſtes cortinati in criminalibus non admittuntur, conſ. 50 nu. 13. & in addit. litera F. vbi de materia. 184. & 188

teſtes cortinati probant, quando agitur de pœna pecuniaria, vel quando agitur de crimine ciuiliter, d. conſ. nu. 13. 184

teſtes qui abſconditi ſub lecto dicunt ſe aliquid vidiſſe, aut audiuiſſe plenè probant, d. conſ. num. 14. ibid.

teſtes cortinati probant in criminalibus dicentes ſe aliquem audiuiſſe etiam quod illum non viderint, præſertim quando ſumus in occultis, d. conſil. nu. 11. ibid.

teſtes cortinati probant iunctis adminiculis, d. conſ. nu. 16. ibid.

teſtes deponentes de formalitate verborum, & de ea diſcordantes non probant, d. conſil. nume. 17. & in additio. litera B. vbi de materia. 184. & 188

teſtes non dicuntur contrarij, quādo deponunt per verba diuerſa in eorum cortice dummodo in ſubſtantia ſint æquipollentia, d. conſil. num. 17. 184

teſtes deponentes per eundem præmeditatum ſermonem ſunt ſuſpecti de falſo, d. conſil. numero 18. & in additio. litera H. vbi de materia. 184. & 188

teſtes inter ſe varij, & contrarij non ſolum non probant, ſed etiā ſunt de falſo ſuſpecti, d. conſil. nume. 19. 184

teſtium varietas in modico non eſt conſiderabilis, d. conſilio numero 22. 184. & ſeq.

teſtes varij nō in negotio principali, ſed in circunſtantijs probāt, ne aliquid de eorum fide diminuatur d. conſ. n. 22. & in add. lit. I. vbi de materia. 184. 185. & 188

teſtes non dicuntur contrarij, etiam quod vnus deponat altero, d. conſ. nu. 22. 184. & ſeq.

teſtium dicta quando ſunt contraria omnibus modis concordanda ſunt etiam ad effectum vt probant, d. conſ. in add. litera L. vbi de materia. 188

teſtes ſecundo loco examinati debent explicitè reſpondere abſq; eo quod referunt ſe ad primum examen, & quod ſi teſtis proteſtatur quod ſi in ſecundo examine aliquid dixerit diuerſum a primo, refert ſe in omnibus, & per omnia ad illud primum examen, d. conſ. nu. 23. & in addit. lit. M. 185. & 188

teſtes criminoſi non probant, d. conſ. nu. 24. dummodo communiter a populo fuerit habitus pro tali, alteri ſecus d. nu. 34. nec ſola inquiſitio, aut carceratio facit reputare teſtem criminoſum, niſi etiam crimen fuerit probatum, & quod ſi eſt carceratus, & nondum relaxatus nu. 25. & in additio. litera N. vbi de materia. 185. & 188

teſtes inhabiles & infames probant quando alijs præſumptionibus ſunt adminiculati, d. conſ. nu. 25. in fine. 185

teſtes ſingulares probant confeſſionem extraiudicialem factam parte præſente, d. conſ. nume. 26. & in add. lit. O. 185. & 188

teſtes ſingulares adminiculati alijs præſumptionibus probant, d. conſ. nu. 26. in fine. 185

teſtis vnus plene probat contra producentem, d. conſ. nu. 27. 185

teſtis præſumitur veritatē dixiſſe ex verificatione circunſtātiarum ſuæ depoſitionis, d. conſ. nu. 28. ibid.

teſtis vnus de uiſu iunctis adminiculis inducit plenam probationem in materia difficilis probationis, conſ. 33. nu. 26. 129

teſtes de auditu licet non probent plene faciunt tamen præſumptionem, conſ. 33. nu. 27. quod quando verum ſit, vide in add. litera P. 129 128 & 133

Teſtes de auditu probant copulam & commixtionem carnalem, conſ.33.nu.33. & ibi in addit.lit.S. 130.& 133
Teſtis qui habet notam vocem probat excepto teſtamento conſ. 33.num.34. 130
Teſtes ſemper cenſentur conteſtes quando poſſunt eſſe conteſtes conſ.33.nu.35. ibid.
Teſtis vnus de certa ſcientia iunctus cum præſumptione facit plenam probationem conſ.33.nu.36. ibid.
Teſtes ſingulares probant inhoneſtatem mulieris, conſ.33.numero 52. 131
Teſtes de credulitate probant inhoneſtatem mulieris, conſ. 33. num.3. ibid.
Teſtis quoad alios & principalis quoad ſe ſi in ſuo dicto fuerit varius ſtatur potius primæ depoſitioni quam ſecundæ etiam factæ in tortura conſ.55.nu.15. 200
Teſtes mortui probant etiam parte non citata conſ.55. num.37. Declara vt in addit.lit.D. 201.& 207
Teſtes de credulitate plene probant quando eorum dicti concludenter reddunt rationem d.conſ.nu.70. 204
Teſtes de auditu faciunt aliqualem præſumptionem, quæ licet nō transferat onus probandi contrarium, toadiuuat tamen alias probationes, & præſertim probationem famæ d. conſ. nu.71. ibidem.
Teſtes infames admittuntur in crimine læſæ Maieſtatis, d.conſ. num.74. ibid.
Teſtes inhabiles probant ſi veroſimilia deponunt d.conſ.poſt numerum 74. ibid.
Teſtes non dicuntur contrarij ſi vnus deponit plus altero d. conſ. num.75. ibid.
Teſtes deponentes quod quis non fuerit in tali loco quando deponere debeant d.conſ.nu.76. ibid.
Teſtibus aſſirmantibus magis credendum, quam negantibus, d. conſ.nu.76.in fi. ibid.
Teſtis vnicus plene probat contra producentem conſ.18. num.4. ante finem. 64
Teſtis deponens falſum credens ſe dicere verum excuſatur a falſo conſ.18. num. 10. non tamen excuſatur a pœna extraordinaria, nu.11. ibid.
Teſtes inhabiles & ſocij criminis licet admittantur in crimine læſæ Maieſtatis & alijs exceptis criminibus non tamen admittuntur quando patiuntur plures defectus, in quo veritas aliter haberi non poteſt, nec etiam faciunt tunc inditium ad inquirendum conſ.79.nu.1. 280
Teſtis examen ſi eſt productum in aliqua parte, non videtur in totum approbatum teſtimonium d.conſ.nu.9. 281
Teſtis vnicus probat innocentiam & defenſionem rei d. conſ.numero 25. 282
Teſtis examen impediens facit vt teſtis impeditus habeatur pro corrupto conſ.43.nu.1.in fi. 164
Teſtes inueriſimilia deponentes de falſo ſuſpecti ſunt, conſil.86. num.61. 319
Teſtis deponens ſe vidiſſe quod videre non potuit, de falſo ſuſpectus eſt conſ.86.nu.61. ibid.
Teſtes deponentes ſe vidiſſe de nocte, & luna non lucente de falſo ſuſpecti ſunt, conſil.86. num. 61. verſ. præſertim ſi de nocte. ibid.
Teſtes dicentes ita audiuiſſe publicè dici bene probant famam, conſ 24 nu 4. 80
Teſtes participes criminis probant inhoneſtatem mulieris, conſ. 24.nu.16. 81
Teſtes ſingulares probant minus, conſil.22.num. 5. Declara vt num.8. Dummodo ſcilicet ſint conteſtes in verbis & qualitate minarum, licet diuerſi in loco & tempore. 75
Teſtes lenones & leuę repelluntur a teſtificando, conſil.38. numero 13. 148
Teſtes birroarij non ſolum non probant examinati, ſed à teſtimonio repelluntur conſ.39.n. 2.& 3. Vbi quid in caſu in quo veritas per alios haberi non poteſt. 149
Teſtis eſſe non poteſt accuſatus de crimine dum pendet accuſatio conſil 39.nu.5.in fine. 150
Teſtis eſſe non poteſt bannitus in contumaciam, immo dicitur infamis conſ 39.nu.6. ibid.
Teſtis nomen non meretur ſocius criminis, conſ. 39. n.6. in fine. ibidem.
Teſtis examinatus vt teſtis quoad alios & reus quoad ſe ſi dicat contrarium eius quod dixit extra torturam attenditur primū dictum extra torturam & non ſecundum in tortura, conſil.39. num.7. ibid.
Teſtis mendax & falſus in vno præſumitur mendax & falſus in alijs conſ.39.nu.12. ibid.
Teſtis proximus pubertati & doli capax admittitur ad teſtificandum tam in ciuilibus quam in criminalibus, conſ.29.numero 2. 96
Teſtis impuber non admittitur quando proceditur ad inſtantiā accuſatoris, ſecus ſi per inquiſitionem & ex officio conſ. 29. num.6. ibid.
Teſtes falſos producens tenetur pœna falſi, conſil.30.num.10.& nu.51.& num. 100. in fine & nu.101. vbi declaratur & nu. 185.& ſeqq. vbi pariter declaratur. fol.99.102.106.114. & ſeqq.
teſtis periurus a teſtificando repellitur, conſ.10.nu.8. 32
teſtes periti deponentes ſuper comparatione literarum debent eligi a iudice, non autem a fiſco, debentque eſſe vtrique parti confidentes conſ.70.nu.16. 254
teſtis aliquid deponens in tortura præſumitur dicere verum, conſil.37.nu.4.in fine. 145
teſtis periurus in vno repellitur in totum conſ.60.nu.14. 220
teſtis poteſt corrigere dictum ſuum incontinenti & ante publicationem conſ.60.nu.54. vbi de materia. 223
teſtes ſingulares probāt inhoneſtatē mulieris conſ.33.n.51. 151
teſtes de credulitate probant inhoneſtatem mulieris, d. conſ. numero 53. ibid.
teſtes de auditu probant inhoneſtatem mulieris conſ. 33. numero 54. ibid.
teſtes præſumuntur ſubornati de mandato illius ad cuius vtilitatem teſtes depoſuerunt conſ.33.nu.29. 130
teſtis vnicus productus a parte plenā probat contra producentem conſ.97.nu.2. 346
teſtes non dicuntur probare negatiuam, quod quis aliquid non dixerit ex eo quod deponent non audiuiſſe illum ſic dicentem. d. conſ.nu.3.& 4. ibid.
teſtis vnus contradicens teſtamento nō facit illud vacillare quando contrarium deponunt alij teſtes d.conſ.nu.15. 347
teſtes præſumuntur rogati ex aſſertione notarij d. conſ. num. 21. Item ex eo quod paſſi ſunt ſe in inſtrumento deſcribi, nu.22. ibidem.
teſtes dicuntur rogati ſiue rogentur a teſtatore, ſiue a notario præſente teſtatore d.conſ.nu.22. ibid.
teſtes ſeptem de iure communi requiruntur in teſtamento d conſ. num.31.& ſeqq. Vbi præſertim quando teſtator ſic elegit teſtari coram ſeptem teſtibus. 348.& ſeqq.
teſtis familiaris & cum alio conuerſari ſolitus probat contra eū cuius eſt familiaris & cum quo conuerſatur conſ. 99. nu. 18. contra nu.71. 351.& 355
teſtes non in ſcriptis, ſed viua voce deponere debent d.conſil.numero 43. 353
teſtes examinati parte non citata, nec etiam probant in crimine aſſaſſinij d.conſ.nu.43. ibid.
teſtis expreſsè approbatus a parte nō poteſt amplius propter eius perſonæ inhabilitatem impugnari d.conſ.nu.71. 355
teſtes inſtrumentarij non cenſentur approbati a partibus, quādo eorum inhabilitas non dependet a voluntate approbantium d. conſ.nu.72. ibid.
teſtes examinati in iudicio ciuili fidem non faciunt in criminali, conſ.75. nu. 5. Declara niſi fuerint examinati formiter inter eaſdem perſonas & ad eundem effectum, tunc enim licet non inducant plenam fidem, faciunt tamen quandam præſumptionem, ſeu inditium ſufficiens ad inquirendum, nu.6. 264
teſtes ſingulares loco & tempore non probant in crimine ſimoniæ, & præſertim confeſſionem extraiudicialem, conſ.75.numero 8. etiam in materia ſimoniæ, num.9.& nu.27.in fine & nu.29.& nu.43.& nu.50. & nu.63. & num.106. verſ. aut ſunt ſingulares litera D.nu.106. poſt med. verſ. aut ſunt ſingulares. 264.266.267.268.271.& ſeq.

Teſtis ſingulares probant quando tendunt ad eundem finem, conſil.75.nu.9. 264

Teſtis examinatus ſine interrogatoriis, & tractans de ſe exonerando nihil probat in cauſa ſimoniæ, d.conſ.nu.28. 226

Teſtis deponens de auditu vltimo nihil probat, d. conſil.numero 30. ibid.

Teſtis dictum ſemper interpretatur contra producentem, d.conſ. nu.41. ibid.

Teſtis dicto primo loco licet ſtandum ſit potius quam ſecundo attamen per ſecundum etiam extraiudicialem detrahitur primo dicto tantum vt illius vigore non poteſt deuenire ad ſententiam, d.conſ.nu.26.in fine. ibid.

Teſtes ſingulares concurrentibus adminiculis non probant in crimine ſimoniæ, d.conſ.nu.51. 267

Teſtes ſuper fama deponentes non probant ſi non deponunt de authoribus famæ, d.conſ.nume.58.ad finem, & numero 113. fol. 268.& 272

Teſtes ſingulares, & de auditu non probant in crimine ſimoniæ, d.conſ.nu.63. 268

Teſtis inimicus non admittitur in crimine ſimoniæ, d.conſ.numero 81. 270

Teſtis de auditu non probat non exprimendo eos a quibus audiuit, d.conſ.nu.82. ibid.

Teſtes recepti parte non citata nedum probationem non faciunt, ſed nec inditium, d.conſ.nu.105.& nu.106. 271

Teſtes deponentes ſuper aliqua re, & quia viderunt literas, & inſtrumentum non probant niſi appareant literæ, & inſtrumẽtum, d.conſ.nu.105.in fine. ibid.

Teſtis inſtigator non probat contra accuſatum, d.conſ.n.106.ibi.

Teſtes non reddentes cauſam ſcientiæ, & non interrogati in criminalibus non probant, d.conſ.nume.106.verſ. non obſtat quantus teſtis. ibid.

Teſtes nimis audaciter, & animoſè deponentes non probant, d. conſ.nu.108. 272

Teſtes adhærentes factione inimicorum habentur pro inimicis, d. conſ.nu.108. ibid.

Teſtibus de tempore deponentibus magis creditur quàm deponẽtibus ſine tempore, d.conſ.nu.100. ibid.

Teſtibus deponentibus ad fauorem rei, & ad excluſionem delicti magis creditur quam deponentibus ad fauorem fiſci, d.conſil. nu.110. ibid.

Teſtis in parte falſus in totũ reputatur falſus, d.conſ.n.111.ibid.

Teſtis deponens de publica fama conuincitur per alios teſtes qui de prædicta fama nihil deponunt, dicto conſilio numero 112. ibid.

Teſtes debent examinari a Iudice vel de commiſſione Iudicis, cõſil.80.nu.1. 283

Teſtis in cauſa propria nullam facit fidem, d.conſil.nume.1.in fine. ibid.

Teſtes examinati in iudicio nullo, & coram Iudice incompetente nihil probant, d.conſ.num.2.& nume.17.& num.43 in fine. fol. 283.284.& 286

Teſtes non probant famam niſi exprimant rationes, & cauſas concludentes quibus fama orta eſt, d.conſ.nume.3.& nu.35.& num.30. 284.285.& 288

Teſtes deponentes ſuper fama debent dicere ſe audiuiſſe a maiori parte populi, d.conſ.nu.5. 284

Teſtes dicentes ſe ita publice dici audiuiſſe non probant famam in criminalibus, d.conſil. nu.6.& nu.32. licet ſecus in ciuilibus nu.31.& quod quando fama inducitur ad effectum plenę probationis nu.32. 284.& ſeq.

Teſtes dicentes ita dici audiuiſſe ab omnibus alicuius ciuitatis ſunt de falſo ſuſpecti, d.conſ.nu.7. 284

Teſtes debent reddere rationem ſuæ ſcientiæ etiam non interrogati quando agitur de crimine etiam ciuiliter, d.conſil.numero 35. 285

Teſtes deponentes ſuper carnali cognitione debent reddere rationem ſui dicti, d.conſ.nu.36. ibid.

Teſtes deponentes ſine ratione nec probationem nec inditium faciunt d.conſ.nu.36. ibid.

Teſtes examinati pro informatione curiæ probant contra curiã, d.conſ.nu.9.& nu.38. ibid.

Teſtes deponentes inueriſimile ſunt ſuſpecti de falſo, d. conſ. nume.11. 284

Teſtes examinati ſine citatione nihil probant, d.conſ.n.15. ibid.

Teſtes litigantes cum aliquo non probant contra illum cum quo litigant, d.conſ.nu.65. 287

Teſtes referentes ſe ad informationes non probant ſine informationibus ad quas ſe referunt, d.conſ.nume.66. 288

Teſtibus deponentibus de auditu non plus credendum quam iis a quibus teſtes ipſi ita audiuiſſe affirmant, d.conſil.nume.27. fol. 285

Teſtes deponentes de publica voce, & fama debent eſſe idonei, & omni exceptione maiores, imò ſecundum aliquos iſta qualitas articulanda, & probanda eſt, dicto conſilio numero 29. ibid.

Teſtibus deponentibus ad defenſionem rei magis creditur quam deponentibus contra reum, d.conſ.nu.38. ibid.

Teſtibus deponentibus cum ratione, & cauſa eorum depoſitiones magis creditur quam deponentibus ſine ea, d.conſ.n.38.verſic.quia. 285

Teſtibus deponentibus veriſimiliora magis creditur quam deponentibus minus veriſimilia, d.conſ.nume.38.verſ.quarto teſtes, & nu.61. 285

Teſtes de auditu non probant niſi nominant eos a quibus dici audiuerunt, d.conſ.nu.45. 285

teſtes de auditu non probant, d.conſ.nu.7. 288

teſtes deponentes ex ſe & extra interrogantiam non probant, conſil.80.nu.70.

teſtes nimis audacter deponentes non probant, dicto conſil.numero 55. 287

teſtes deponentes per eundem premeditatum ſermonem nõ probant, & quod ſi teſtes ſint plures, d.conſ.nu.55. ibid.

teſtes deponentes de fama conuincuntur de falſo per alios teſtes, qui dicant ſe tale quid in ciuitate dici non audiuiſſe, d.conſilio nu.56. ibid.

teſtes plene probant contra producentem ſi plures ſint ſecus ſi vnicus, d.conſ.58. ibid.

teſtis vnicus non probat plene contra producentem, d.conſil. nume.58. ibid.

teſtis inſtrumentarius ſi contradicat inſtrumento inducit ſiniſtrã ſuſpitionem contra notarium, d.conſ.nu.62. ibid.

teſtes inhabiles admittuntur in crimine læſæ maieſtatis, quando inhabilitas concernit perſonas teſtium, ſecus ſi eorum dicta, conſ.79.nu3. 280

teſtis pluries variando pluries torquendus eſt, d.conſil.nume.10 ante finem. 281

teſtis dicto vltimo in tortura emanato ſtandum eſt & non primo, d.nu.11.in fine. ibid.

teſtes examinati reo non citato nec ad eius faciem confrontati, nullum faciunt inditium etiam modicum, etiam in crimine aſſaſſinij, læſæ maieſtatis, & alijs atrociſſimis criminibus, d. conſ.nu.12.& 13. ibid.

teſtes inter ſe contrarij non probant etiam, quod eſſent mille, d. conſ.num.8. ibid.

teſti in articulo mortis aſſerenti ſe falſum depoſuiſſe ad inſtantiam alicuius, an & quantum credendum, dicto conſil. nume.15. ibid.

teſtis de auditu, auditus in criminibus præſertim non probat, nec inditium facit, d.conſ.nume.16. 281.& ſeq.

teſtis deducitur eo minus probat ſi is a quo dicit ſe audiuiſſe non eſt perſona fide digna, dicto conſil. numero 16 in fine. 282

teſtium pro curiæ informatione examinatorum depoſitionum copia danda non eſt reo, niſi dicti teſtes fuerint recepti, conſilio 84. numero 9. Declara hoc procedere de iure ciuili, & in terris Imperij, ſecus de iure canonico, & in terris eccleſiæ. nume.11. 295

teſtes examinati parte non citata non faciunt fidem, niſi fuerint repetiti, d.conſ.num.9.verſic.ratio differentiæ. ibid.

teſtes habiti pro repetitis probant etiam examinati ſine citatione, dicto conſil.numero 9.in fine. ibid.

teſtibus publicatis non poſſunt alij teſtes examinare, dicto conſilio numero 18. in fine. 295.& ſeq.

Teſtes non debent iudicari, conſil. 53. numero 20. 193.

Teſtium depoſitio non releuat, nec concludit data poſſibili veritate in contrarium, conſ. 53. nu. 39. ibid.

Teſtes duo in criminalibus ſufficiunt ad conuincendum, conſ. 41. num. 5. 159

Teſtes non dicuntur contrarij ſeu ſingulares, quamuis vnus viderit vno tempore, & loco, & alius altero tempore, & altero loco, d. conſ. nu. 6. ibid.

Teſtes ſingulares in loco, & tempore probant actum in genere, d. conſ. nu. 6. verſic. licet enim. ibid.

Teſtes ſingulares probant crimen læſæ maieſtatis, & quando d. conſ. nu. 7. ibid.

Teſtes de auditu licet non probent plene faciunt tamen præiudicium, d. conſil. 41. nu. 8. ibid.

Teſtes ſingulares adminiculati probant plenè d. conſ. nu. 8. ibid.

Teſtis vnus de viſu facit inditium ad torturam etiam alijs non concurrentibus d. conſil. nu. 10. ibid.

Teſtes de auditu ſi plures ſint faciunt inditium ad torturam d. conſ. nu. 10. in fine. ibid.

Teſtibus deponentibus ſuper mala fama magis creditur quam deponentibus ſuper bona d. conſ. nu. 15. 160

Teſtes plures dicentes falſum depoſuiſſe de mandato alterius faciunt de conſuetudine inditium ad torturam duobus concurrentibus. Primò vt non patiantur alios defectus. Secundò vt in tortura depoſuerint, immo ſecundum aliquos iſto caſu tortura non purgat periurium, & infamiam, conſ. 82. nume. 6. ad cõdemnationem vero nunquam ſufficiunt vt nume. 7. & nu. 12. vbi ampliatur etiam quod teſtes afferant excuſationem quare falſum depoſuerint. 291

Teſtes qui falſum depoſuerint præſumuntur ſubornati a producente quomodo hoc intelligatur, dict. conſil. numero 10. & 11. ibid.

Teſtes quando ſunt torquendi non torquentur niſi duo, aut tres tantum, conſ 83. nu. 1. 292

Teſtes non poſſunt torqueri tanquam veriſimiliter informati nõ præcedente aliquo inditio, ſeu veriſimilitudine ſcientiæ, d. conſ. nu. 4. ibid.

Teſtibus inferenda tortura debet eſſe leuis, & moderata, d. conſi. num. 5. ibid.

Teſtes vnus alteri contrarius illum non conuincunt, & quando, conſ. 23. nu. 3. 78

Teſtis ſeu reus non poteſt dicere non fuiſſe ſcriptum a notario prout ipſe depoſuit, quando interuenit præſentia Iudicis, d. conſil. nu. 19. 80

Teſtis veriſimiliter informatus, & recuſans dicere veritatem, torqueri poteſt, d. conſ. nu. 15. 79

Teſtes recepti parte non citata nec probationem nec præſumptionem nec inditium inducunt, quamuis benefaciunt etiam in delictis occultis, & difficilis probationis, conſilio 24. nume. 1. fol. 80

Teſtes in criminalibus non probant famam niſi etiam non interrogati deponant de cauſa, & origine ipſius famæ, d. conſil. nume. 5. ibid.

Teſtes non probant famam niſi etiam deponant de illius authoribus, d. conſ. nu. 6. ibid.

Teſtes ſuper fama deponentes nihil probant niſi etiam deponant de tempore, d. conſ nu 7 80 & ſeq.

Teſtes ſine tempore deponentes non probant, quando tempus eſt de ſubſtantia actus, d. conſ nu. 7. 80 & ſeq.

Teſtes probantes famam debent eſſe omni exceptione maiores, & talis qualitas debet articulari, & probari, d. conſilio numero 8. 81

Teſtes deponentes contra mandantem nihil probãt, niſi etiam de mandatario, d. conſ. nu. 11. verſ. imò depoſitio. ibid.

Teſtes ſingulares probant confeſſionem extraiudicialem, d. conſi. nume. 18. ibid.

Teſtis dictum in tortura præualet dicto extra torturam, conſ 19. nu. 14. & in addition. lit. P. vbi de materia. 67

Teſtis dictum primum ſine tortura prius attenditur quam ſecundum cum tortura, quando teſtis poſt primum dictum loquutus fuit cum parte, dicto conſilio numero 14. in fine. ibid.

Teſti vario non creditur etiam cum tortura, d. conſil. nume. 14. in fine. ibid.

Teſtis dictum magis veriſimile etiam ſine tortura magis attendendum quam dictum in tortura magis veriſimile, d. conſ. nume. 19. ibid.

Teſtis odio habens illum contra quem deponit non probat, dicto conſilio numero 20 in fine, & in addition. litera Y. fol. 67. & 71.

Teſtis examinatus a fiſco probat contra fiſcum, dict. conſi. numeme. 23. 68

Teſtis domeſticus probat facta in domo, dict. conſi. numero 23. in fine. ibid.

Teſtis in tortura varians debet torqueri ad videndum in quo dicto perſiſtat, d. conſ. nu. 31. ibid.

Teſtis quoad alios, & principalis quoad ſe ſi dixerit contrarium in tortura eius quod dixerat extra torturam attendi debet primum dictum extra torturam, & non ſecundum in tortura, conſil. 20. nu. 5. 72

Teſtis depoſitio ſecunda non eſt attendenda, quando emanauit poſt quam ipſe loquutus fuit cum parte, conſ. 20. num. 7. ibid.

Teſtibus deponentibus pro negatiua coarctata ad fauorem inquiſiti magis credendum eſt quam deponentibus ſuper affirmatiua, conſ. 22. nu. 6. 75

Teſtis ſi ſit varius, & ſibi contrarius non probat, dict. conſil. numero 16. 76

Teſtis ſecundo dicto in tortura potius ſtatur quam primo, fallit quando idem teſtis pateretur plures defectus, quia tunc tortura non operatur, d. conſ. nu. 16 & nu. 17. vbi idem quando tortura fuit indebite illata. ibid.

Teſtis qui indebite fuit tortus depoſitio non probat contra eũ qui fuit tortus, d. conſ. num. 17. ibid.

Teſtis minor quatuordecim annorum non poteſt torqueri nec in ſe nec in alium, ſed tantum ferula cedi, dicto conſilio numero 18. ibid.

Teſtis depoſitio per ſuggeſtionem extorta nihil operatur, d. conſi. nu. 20 in fine. ibid.

Teſtis non poteſt torqueri pro eruenda veritate, niſi contra reum principalem præcedant inditia, d. conſ. nu. 21. ibid.

Teſtis aut reus torqueri non poſſunt pro delicto pro quo non imponitur pęna corporalis, d. conſ nu. 22. 76. & ſeq.

Teſtis tanquam veriſimiliter informatus non poteſt torqueri niſi præcedant inditia veriſimilia ſcientię, d. conſ. nu. 23. 77

Teſtes examinati parte non citata non faciunt inditium, d. conſil. nu. 25. ibid.

Teſtes examinati parte non citata an faciant inditium contra bannitum contumacem, d. conſ. nu. 25. verſ. nec dicat, & in addit. litera C. 77. & ſeq.

Teſtis minor quatuordecim annorum non facit inditium ſine præſumptionem ſufficientem ad torquendum, d. conſil. numero 26. 77

Teſtis vilis, & pauper repellitur a teſtificando in criminalibus, d. conſ. nu. 27. ibid.

Teſti falſo credendum eſt, d. conſ. nu 28. ibid.

Teſtis conſanguineus maximè probat contra ſuum conſanguineũ conſ. 38. nu. 6. in fine. 148

Teſtes inhabiles alia ratione quam infamiæ non torquentur ad purgandum inhabilitatem, d. conſ. nu. 12. ibid.

Teſtium confrontatio facta cum reo habet vim citationis, d. conſ. num. 14. ibid.

Teſtis depoſitio quando eſt varia attenditur primum dictum, & non ſecundum, niſi ſecundum fuerit magis veriſimile, & adminiculatum, d. conſil. nu. 15. ibid.

Teſtes inhabiles admittuntur in iis quæ ſunt difficilis probationis, & vbi veritas aliter haberi non poteſt, conſ. 39. nu. 3. vbi bene declaratur hæc concluſio duobus modis. 149

Teſtes inhabiles etiam in ijs quæ ſunt difficilis probationis non ſunt omni exceptione maiores, d. conſ. nu. 4. ibid.

Teſtis vnus ad hoc ut faciat inditium ad torturam immediatè deponens ſuper delicto, debet carere omni macula, d. conſil. nume. 4. ibid.

Teſtis deponens ſe tantũ credere illud, quod prius præcisè affirmauerat, dicitur varius, & non probat, d. conſ. nume. 9. 150

Teſtis

INDEX.

Teſtis poteſt corrigere ſuum examen incontinenti & non perfecto examine, ſecus ex interuallo hoc enim vltimo caſu non ſolum nõ probat ſed tanquam periurus punitur d. conſil. nu. 10. ibidem.

Teſtis varius etiam in non ſubſtantialibus nihil probat quando variationes ſunt plures vel quando teſtis iurauit dicere veritatem ſuper tota cauſa d. conſ. nu. 11. ibid.

Teſtis inuериſimilia deponens eſt ſuſpectus de falſo d. conſil. nu. 13. in fine. ibid.

Teſtis qui dicit aliquod fuiſſe dictum in præſentia alicuius, dicitur ſuſpectus de falſo, quando is qui in conteſtem nominatur negat ſe talia audiuiſſe d. conſ. nu. 14. ibid.

Teſtis vnus ſuper delicto deponens non facit inditium, quando illius depoſitioni aliqua coniectura reſiſtit d. conſ. nu. 14. verſ. & hinc. ibid.

Teſti deponenti pro non delicto & ad fauorem rei magis creditur quam deponenti pro delicto & contra reum d. conſil. numero 15. ibid.

Teſtes inhabiles admittuntur ad defenſionem rei d. conſ. nu. 16. ibidem.

Teſtis qui patitur plures defectus nullam facit fidem etiam in caſu in quo aliàs teſtes inhabiles admittuntur d. conſ. nu. 17. fol. 150. & ſeq.

Teſtis inhabilis ex pluribus defectibus non coadiuuatur adminiculis d. conſ. nu. 18. 151

Teſtes duo ſufficiunt ad conuincendum reum conſil. 26. nume. 3. fol. 91

Teſtes deponentes de facto proprio magis probant quam deponẽtes de facto alieno d. conſ. nu. 4. ibid.

Teſtis approbatus a parte pro uiro probo & fide digno probat cõtra approbantem etiam quod vnicus ſit dicto conſ. numero 5. ibidem.

Teſtes ſingulares deponentes de diuerſo actu diuerſoque loco & tempore probant quando actus ſunt iterabiles & tendunt ad eundem rei finem dict. conſil. num. 5. verſ. vnde tanto magis. ibidem.

Teſtis examinatus parte non citata facit aliquam præſumptionẽ, d. conſ. num. 6. ibid.

Teſtes inuериſimilia deponentes probant etiam quod alias inhabiles ſint d. conſ. nu. 7. ibid.

Teſtes inhabiles & patientes exceptiones admittuntur in probatione mandati. Item in probatione delicti occulti & difficilis probationis. Item in probatione criminis læſæ Maieſtatis d. conſ. nu. 13. 91. & ſeq.

Teſtis familiaris & domeſticus accuſatoris non probat contra accuſatum etiam in delictis occultis & difficilis probationis, cõſil. 88. nu. 2. 325

Teſtis domeſticus contra cuius dictum vrget aliqua præſumptio nihil probat etiam in caſu in quo veritas aliter haberi non poteſt, & in omnem euentum non admittitur ſine tortura d. conſ. nu. 2. ante finem. ibid.

Teſtes qui patiuntur plures defectus non probant etiam in caſu in quo alias teſtes inhabiles, admittuntur dict. conſ. num. 2. in fine. ibid.

Teſtes in criminalibus debent eſſe omni exceptione maiores dict. conſ. nu. 3. ibid.

Teſtes debent eſſe omni exceptione maiores quando agitur de reprobando inſtrumentum d. conſ. poſt n. 3. Vbi etiam quod iſto caſu qualitas teſtis articulanda & probanda eſt. ibid.

Teſtis vnus ſi reprobat inſtrumentum quamuis inſtrumentarius non ſufficit eius dictum ad torturam, ſed tantummodo ad aſſumendum informationis, & in omnem euentum tortura incipienda eſt a teſte & non a notario d. conſ. nu. 4. ibid.

Teſtis inhabilis etiam in caſu in quo admittitur ad probandum non intelligitur quando agitur de probatione adminiculorum delicti principalis ſed ſolum quando agitur de probatione ipſius delicti d. conſ. nu. 5. ibid.

teſtes deponentes ſuper negatiua coarctata non ad breue tempus, ſed ad quatuor menſes ſunt ſuſpecti de falſo d. conſ. nume. 6. ibidem.

teſtes dicentes ſe non recordare de quo veriſimiliter recordari poſſunt & ècontra, dicuntur ſuſpecti de falſo d. conſil. num. 6. in fine. ibid.

teſtes impuberes & omnes alij inhabiles admittuntur & coguntur ad teſtificandum ac etiam torquentur ſi veritatem dicere recuſant in crimine læſæ Maieſtatis, conſilio 29. numero 3. fol. 96

teſtes de domo & de familia etiam impuberes admittuntur ad probandum factum domeſticum vtputa quando in domo aliquis occiſus reperitur d. conſ. nu. 4. ibid.

teſtes impuberes admittuntur ad probandum factum quod æquè cadit in eorum ſenſum ſicut in ſenſum maiorum d. conſil. nu. 7. fol. 96. & ſeq.

teſtis conuictus probans aliquid contra ſuum conuictum maximè præſumitur verum dicere dict. conſil. numero 8. in fine. fol. 97

teſtes duo ſufficiunt ad conuincendum delinquentem d. conſil. numero 9. ibid.

teſtes familiares & domeſtici probant facta domeſtici, d. conſil. num. 10. ibid.

teſtes famuli deponentes contra eorum dominos præſumuntur veritatem dicere, d. conſil. nu. 10. verſ. ſecundo quia. ibid.

teſtis ſecundum dictum in tortura præualet primo dicto extra torturam d. conſil. num. 10. verſ. Tertio quia. ibid.

teſtes ſingulares non probant, conſil. 89. nu. 6. Vbi etiam quod non faciunt inditium. 327

teſtis dicens ſe pro firmo vel pro certo credere non probat d. conſ. num. 6. ibid.

teſtes non examinati a iudice vel de eius mandato non probant d. conſil. nu. 9. 328

teſtes ſingulares non probant confeſſionem extraiudicialem dict. conſil. nu. 10. in fi. ibid.

teſtis vnicus examinatus a curia plena probat contra curiam d. conſ. nu. 11. ibid.

teſtis deponens de indicio ſiue in ijs quæ oculis corporeis percipi poſſunt nihil probant conſ. 28. nu. 3. in fi. 95

Teſtimonialia *inſtrumenta non probant delictum, conſ. 80. num. 1.* 283

Teſtimonium *de auditu auditus non habetur pro teſtimonio, conſil. 70. nu. 39.* 255. & ſeq.

teſtimonium impuberis admittitur quando veritas aliter haberi non poteſt, conſil. 29. nu. 5. 96

teſtimonium parte non citata receptum habetur pro non teſtimonio conſ. 37. nu. 8. 145

teſtimonium mulieris de iure canonico in criminalibus repellitur à teſtificando præterquam in caſibus, in quibus veritas aliter haberi non poteſt, conſil. 38. nu. 11. 148

teſtimonium de auditu, auditus in criminalibus non admittitur, conſ. 80. nu. 28. 285

teſtimonium de credulitate in criminalibus repellitur, conſil. 80. num. 20. verſic. depõit inſuper. ibid.

teſtimonium de auditu, nec probationem, nec inditium facit, conſil. 89. nu. 10. 328

Tollerantia *banniti de facto ipſi non ſuffragatur conſ. 30. numero 135. in fi.* 110

tollerantia Principis habet uim conſenſus & volũtatis conſ. 15. num. 52. 51. & ſeq.

Tormenti *impatientia facit variare reum, conſ. 55. num. 13. fol.* 220

Tortura *non purgat inditia quando non fuit data ſuper delicto principali ſtante proteſtatione, conſil. 25. num. 19. & nu. 51. fallit niſi proteſtatio fuerit facto contraria, nu. 28. & numero 38.* 84. & ſeqq.

tortura purgat probationes & inditia indubitata, quia tortus perſiſtens, puram veritatem dixiſſe præſumitur conſ. 25. nu. 24. 38. 42. 45. Intellige quo ad pœnam ordinariam, ſecus quo ad extraordinariam. nu. 50. & 69. 84. & ſeqq.

tortura tollit non ſolum inditia, ſed etiam plenas probationes cõſ. 6. nu. 20. non tamen quo ad pœnam extraordinariam, nu. 21. & in addit. lit. T. vbi de materia. 25 & 26

tortus per tres vices dicitur pluſquam ſufficienter tortus, conſil. 6. num. 22. 25

tortura

tortura in caput aliorum debet eſſe moderata, conſ.55.num.13. fol. 200
tortura inflicta ſine appoſitione temporis facit præſumere dolum contra iudicem, conſil. 55. nume. 14. Declara vt numero 42. fol. 200.& 202
torqueri poteſt reus conuictus pro complicibus habendis præmiſſa proteſtatione quod non torquetur ſuper negotio principali, de quo eſt conuictus conſil.3.num.5. & de hac proteſtatione in addit.lit.G. 9.& 11
torqueri non poteſt reus conuictus ad hoc & confeſſus nequeat appellare, conſil.4.in addit.lit.T. 12
torqueri nemo poteſt ſine legitimis inditijs, conſil.16.num.21. fol. 57
tortura purgat vnum defectum & non plures etiam in crimine læſæ Maieſtatis, conſil. 10. numero 12. Vbi ampliatur hæc cõcluſio etiam quod ſimus in caſu difficilis & ſubſidiariæ probationis, nu.12. 33
tortura purgat omnia indicia omneſque probationes, conſil. 10. num.18.39.& 47. 33.& 35
torqueri poteſt reus ſuper complicibus & iſto caſu non purgantur inditia conſil. 10. num. 19. fallit niſi fuerit interrogatus ſuper delicto ibidem. Item fallit quia non torquetur reus ſuper complicibus niſi ſit certum quod fuerit delinquens, num. 20. Item fallit quia tortura ſuper complicibus non debet eſſe grauis num. 21. Item fallit quando non adſunt inditia ſuper complicibus, num.22. Ad quæ omnia vide etiam nume.40. & num.48. 33.& ſeqq.
torturæ tempus quantum fuerit inſpicitur quantum notarius ſcripſit tempore illatæ torturæ conſ.10.nu.39. 35
tortura tollit omnes ſuſpitiones ita quod tortus puram veritatem dixiſſe cenſetur conſil.11.nu.30. 39.& ſeq.
tortus ſi in tortura perſtiterit nec criminaliter nec ciuiliter condemnari poteſt, conſil.11.nu.46. 40.& ſeq.
tortura purgat inditia etiam quod fuerit data cum proteſtatione quando proteſtatio eſt facto contraria, conſil. 11. numero 46. Vbi etiam declarat quãdo proteſtatio dicatur facto contraria. fol. 40.& ſeq.
tortura pro habendis complicibus debet eſſe leuis & moderata, conſil. 11.nu.47. 41
tortura non poteſt dari vbi agitur de pœna pecuniaria.conſ.70. nu.33.& nu.52. 255
tortura dari non poteſt etiam quod agitur de pœna infamiæ d. conſil.nu.34.& nu.35. 255
tortura dari non poteſt vbi agitur de iniuria verbis illata d.conſ. num.34. ibid.
tortura non datur niſi vbi agitur de crimine atroci & capitali d. conſ.nu.34. ibid.
tortura an poſſit dari in pacto de quota litis d.conſ.n.33. & ſeqq. & in addit.lit.G.& nu.50.& ſeqq. 255.256
tortura non datur vbi non adeſt delictum dict.conſil. numero 50. fol. 256
tortura eſt maior pœna quam vtriuſque manus abſciſſio, d.conſil. num.52. ibid.
torqueri non poteſt in caput aliorum niſi fuerit confeſſus aut plena conuictus de delicto d.conſ.nu.53. ibid.
torqueri nemo poteſt ſine inditijs etiam in atrociſſimis, conſil.56. num.21. 208
tortura poteſt inferri in mendatijs, variationibus, contractibus non præciſis & inuериſimilibus reſponſionibus conſil. 40. numero 21. 152.& ſeq.
tortura non poteſt inferri vbi non conſtat de corpore delicti conſ. 37.nu.12. 146
tortura poteſt dari etiam quando agitur ciuiliter ſi actio ciuilis habet annexum delictum conſ.46.nu.18. 176
tortura teſtium ceſſat quando veritas aliunde haberi poteſt, conſ. 44.nu.4.in fi. 166
tortura eſt remedium ſubſidiarium, & non datur niſi in defectum probationum conſil.65.num.33.& ibi in addit. litera N. vbi de materia. 239.& 245
tortura inferri non debet ſine cauſa conſil.65.nu.35.& ibi in addit.lit.N. vbi de materia.
tortura loco teſtium ſuccedit conſ.60.nu.26. 221
tortura etiam cum proteſtatione data purgat indicia quãdo reus interrogatur ſuper facto principali, & ſic quando proteſtatio eſt contrario facto d.conſ.nu.32. 221.& ſeq.
tortura facit in ea perſiſtens puram veritatem dixiſſe præſumatur, d.conſ.nu.32.& nu.125.in fi. 221.& 228
tortura non purgat defectum teſtis propter proprium intereſſe d. conſ.nu.52. 223
tortura pro habendis complicibus debet eſſe moderata dict. conſil.60.num.34.& ſi fuerit exceſſiua purgat etiam in negotio principali, numero 35. in fine, & in additione litera M. fol. 222.& 231
tortura dicitur leuis quando non excedit tempus in quo poteſt dici vna Aue Maria d.conſ.ſub nu.34. 222
tortura non poteſt repeti etiam quod prima inditia fuerint multum vrgentia & manifeſta, niſi prima tortura fuerit leuis d. conſ.nu.35. ibid.
torqueri poteſt reus confeſſus aut conuictus pro habendis qualitatibus aggrauantibus delictum, conſilio 33. numero 23. fol. 129
tortura caput aliorum debet eſſe moderata conſil.55.numero 13. fol. 200
tortura inflicta ſine appoſitione temporis facit præſumere dolum contra iudicem conſ. 55. numero 14. Declara vt nu. 42. fol. 200.& 202
torturam iudex non poteſt inferre etiam quod viderit proprijs oculis aliquem delinquere conſ.83.nu.3. 292
tortura non poteſt inferri teſtibus tanquam veriſimiliter infirmatis non præcedente aliquo inditio ſeu veriſimilitudine ſcientiæ d.conſ.nu.4. ibid.
tortura teſtibus inferenda debet eſſe leuis & moderata d. conſil. num.5. ibidem
tortura non poteſt reo inferri pro præciſa reſponſione, niſi tria concurrant conſil.23.num.5.& 6. & nu.16. vbi de materia. fol. 78.& ſeq.
torqueri non poteſt nobilis conſ.20.nu.10. 72
tortura non poteſt clerico inferri niſi concurrente diffamatione, conſil.25. nu. 24. in additione litera P. 84.& 89
tortura poteſt inferri reo ſuper complicibus & iſto caſu non purgantur inditia conſil. 10. numero 19. fallit niſi fuerit interrogatus ſuper delicto ibidem. Item fallit quia non torquetur reus ſuper complicibus niſi ſit certum quod fuerit delinquens, num.20. Item fallit quia tortura ſuper complicibus non debet eſſe grauis nu. 21. Item fallit quando non adſint indicia ſuper complicibus, num. 22. ad quæ omnia vide etiam nu. 40. & numero 48. 33.& 35
tortura purgat periurium conſ.60.nume.14. Vbi etiam quid de conſuetudine ſeruetur & quid in teſte qui vltra periurium patiatur alios defectus. 220
torturæ impatientia facit variare reum, conſil. 55. numero 13 fol. 200.
tortura non poteſt inferri Illuſtribus perſonis & decrepitis, conſil 86.nu.50.in fine. 318
torqueri quis poteſt ſine indicijs & denegatis defenſionibus Principe conſulto & de illius mandato conſil.94. nu.7. contra nu. 39.& ſeqq. 351.353.& ſeqq.
tortura poteſt grauior inferri homini robuſto ea quæ infertur homini non robuſto, dict. conſil. numero 9. Declara vt nu. 57. fol. 351.& 354
tortura an ſit repetenda iudicis arbitrio remiſſum eſt d. conſilio num.9. Declara dummodo arbitrium ſit a iure regulatum, non autem abſolutum nu.57. 351.& ſeq.
tortura purgat omnes defectus, conſil.99.nume.19. contra nume.69. Vbi quod non purgat niſi vnicum defectum.fol.351. & 355.
torqueri nemo poteſt denegatis defenſionibus d.conſil. num. 24. fol. 352
torqueri non poteſt infirmus aut aliquo membro debilitatus d. conſil.nu.24. 252
torqueri quis non poteſt ex informationibus non exiſtentibus in proceſſu d.conſil.nu.42. 253

tortura data cum ſquaſſis dicitur grauiſſima & atrociſſima d.conſil.num.48. ibid.
tortura repeti non poteſt niſi duobus concurrentibus. Primo vt inditia ſint multum vrgentia,d.conſ.num.58. Secundò vt eadem inditia non ſint per primam torturam purgata num.59. & ſeqq. 354.& ſeqq.
torqueri quis immoderatè non debet dict.conſil. num.60.in fine. ibidem.
torqueri ſicut quis non poteſt ſine inditijs, ita etiam nec terreri, & multo minus leuiter torqueri poteſt, dict. conſil. num.28. fol. 352
tortura non purgat periurium dict.conſil.num.66. 354
tortura facit præſumere perſiſtentem in ea veritatem dixiſſe, conſil.102.nu.50. 366
tortura an fuerit illata ſuper veritate delicti, an uero ſuper ſocijs & complicibus non eſt attendenda reſponſio rei,ſed interrogatio iudicis conſ.43.nu.28. 165.& ſeq.
tortura data cum proteſtatione de non præiudicando proteſtatis non prodeſt, reo confeſſo etiam quod in eo perſiſtat conſil.43. num.28. ibid.
torqueri quando aliquis non poteſt propter defectum aut dignitatem perſonæ tunc imponitur pœna extraordinaria, videlicet exilij aut pecuniaria,conſ.82.nu.5. 291
torqueri nemo poteſt ſine inditijs, conſilio 99. numero 23. fol.. 352
tortura inferri non poteſt ex proceſſu informatiuo,conſil.82. numero 2. 292
tortura inferri non poteſt ex ſecretis informationibus d.conſil. num.3. ibid.
tortura facilius datur in criminalibus occultis & difficilis probationis,conſ.23.nu.20. 80
tortura dari non poteſt vbi non conſtat de corpore delicti conſ.19. nu.4. 66
tortura non poteſt repeti niſi noua ſuperueniant inditia & illa quidem diuerſa a primis & vrgentiora d.conſil.num.12.ante finem & ibi in addit.lit.N. vbi de materia. 67.& 70
tortura quiſquis repetita dicitur iniuſta cum ad plus non poterat repeti niſi tertia vice d.conſ.nu.17. & in addit. litera Q. vbi de materia. 67.& 70
tortura dari non poteſt ſine legitimis præcedentibus inditijs etiã in crimine læſæ Maieſtatis,& in alijs atrociſſimis delictis conſil.20.num.8. 72
tortura in delictis occultis & difficilis probationis non etiam dari poteſt ſine legitimis inditijs d.conſ.nu.8. ibid.
tortura non poteſt dari a iudice non præcedenti decreto de torquendo conſ.22.nu.19. 76
Tractatus *& conſpiratio eſt difficilis probationis conſ.16. nume. 31.in fine & ſeq.& nu.32.iuncto nu.11. Vbi propterea quod admittuntur præſumptiuæ probationes.* 58.& 56
tractatus non præcedentis ſigna & coniecturę plures ponuntur conſ.55.nu.18.& 19. 200
tractatus eſt difficilis probationis conſ.55.nu.54. 203
tractatus probatur præſumptionibus & inditijs conſ.55. nu. 54. & in addit.lit.F. vbi de materia. 203.& 207
tractatus & animus deliberatus probatur coniecturis, conſ. 61. num. 1. contra quod non præſumptiuè ſed clarè & diſtinctè talis animus probandus ſit, num. 21. in princ. concorda vt ſufficiant coniecturæ ad effectum imponendi pęnam extraordinariam, ſecus ad effectum imponendi pęnam ordinariam d. nu.21.in fine. 232.& ſeq.
tractatus præcedens non præſumitur niſi probetur conſ. 61. numero 7. 232
tractatus arguitur ex aſſociatione delinquentis vt euadat conſil. 55.num.52. 202
Tranſactio *vnius alteri non nocet conſ.46.nu.15.ſub verſ.iure enim cautum eſt.* 176
Turbare *iuriſdictionem eſt crimen læſæ Maieſtatis conſ. 59. num.33.* 216
Turbatæ poſſeſſionis actio poteſt eſſe ciuilis & criminalis, conſ. 49.num.3. 182
turbare iuriſdictionem non dicitur ex eo quod pars vna conueniat alteram coram iudice eccleſiaſtico, ſi de iure competens fuerit ſiue incompetens,conſil.49.num.2.per totum. 182
turbans iuriſdictionem ſeu poſſeſſionem vt criminaliter conueniatur tria requiruntur. Primò vt turbans prætendat ſe habere ius in re turbata. Secundò quod turbatio fiat cum impedimentò tertio,vt interueniat ius d.conſ.num. 3. verſ. Attamen. ibid.
turbans poſſeſſionem non punitur ſi fecerit ſine dolo & animo turbandi,d.conſ.nu.4. ibid.
Tutor *an præſumatur factus diues de bonis pupilli, conſ.7. in addit.lit.C.* 28
tutor & curator accuſare non poſſunt tutorio aut curatorio nomine conſ.55.nu.1. 199
tutor ſeu alius adminiſtrator ſi non confert librum rationum an quid dicatur in dolo, & contra ipſum datur iuramentum in litem, ſi aliunde paratus eſt reddere rationem ſuæ adminiſtrationis conſ.96. numero 44. & ſeqq. & numero 52. & ſeqq. fol. 344.& ſeqq.
tutor ſeu curator non poteſt adminiſtrare antequam conficiat librum rationum, alias verò adminiſtrator ſit, conſil. 96. numero 47. ibid.

V

VAgabundus *dicitur qui non ſtat firmus in loco & per mundum vagatur iſque vbique puniri poteſt conſ. 64. num.3.& in addit.lit.B. vbi de materia.* 236
Vagabundus propter vitæ leuitatem poteſt ſine inditijs aut ſaltim ex quolibet leui adminiculo torqueri conſ 99.num.5.contra nu.32.& 34.Vbi declaratur hæc concluſio. 351.& ſeq.
Variationes *& mendacia ſi plura ſint faciunt inditia ad torturam etiam quod non ſint ſubſtantialia,conſ. 34. nume. 16. fol.* 135
Variatio ſeu contrarietas non attenditur quando non eſt circa ea quæ impunibilia ſint conſ.60.nu.69. 224
Variationes & mendacia faciunt inditium tractatus præcedentis conſ.55.nu.55.& nu.73. 203.& ſeq.
Variatio facit inditium & præſumptionem contra variantem conſ.50.nu.36. 186
Varius non dicitur qui primo dubitatiuè & per verbum videtur reſpondet & poſtea melius cogitans reſpondet præcisè & deliberatè conſ.56.nu.20. 208
Variatio ſeu contrarietas in reo facit inditium ad torturam conſ. 44.num.10.in fine,& num. 11. Vbi declarat quando immediatè factum & delictum ſeu perſonam delinquentis, ſecus ſi tangat circunſtantias facti & illius qualitates,& in addit.lit. E. Vbi pariter declarat materiam. 167
Variationes & mendacia faciunt inditium tractatus præcedentis conſ.55.nu.53. 203
Variationes & mendacia reddunt reum valde ſuſpectum de delicto conſ.55.nu.62. ibid.
Variatio facit inditium ad torturam iunctis alijs præſumptionibus, aliter ſecus conſ.102.num.47. Præſertim quando non eſt circa ſubſtantiam delicti. 366
Variatio rei inquiſiti facit contra ipſum indicium ad torturam, conſ.23.nu.18. 79
Venenum *propinans ſi mors non ſequatur non tenetur pœna mortis conſ.36.nu.1.* 143
Veneni inditium excluditur ſi is qui de veneno inculpatur vocauit medicum vt infirmum viſitet conſ.19.nu.25. 68
Veneni corpus non dicitur conſtare quando medici præcisè non affirmant quem mortuum eſſe ex propinato veneno, & quod ſi prætendatur quem fuiſſe mortuum ex aliquo particulari veneni genere v. puta ſolimato, conſ. 19 numero 30. ibid.
Verba *legis interpretanda ſunt vt potius importent canonem ferendæ quam latæ ſententiæ conſ.5.num.16. & num 21. & num.36.* 16.& ſeqq.
Verba futuri temporis regulariter denotant canonem ferendæ ſententiæ conſ.5.nu.45.Vbi idem de verbo cadat. 18
Verba quando aliqualiter ſonant in delictum ſunt potius interpretanda in malam partẽ,quàm in bonam conſ.25.nu.13. 84
Verba ſubſequentia demonſtrant animum pręcedentem conſ 30. num.112.in fine. 107

Verba

Verba vulgari ſermone prolata intelliguntur ſecundum communem loquendi vſum, conſil.30.nume.103.& nume.113. in ſine. 109.& ſeq.

Verba clara non indigent interpretatione, conſil. 30.num. 107. ſol. 107

Verba intelliguntur ſecundum mentem proferentis conſ.30. numero 114. ibid.

Verba quæ poſſunt importare & non importare iniuriam, in dubio iudicandum eſt vt ea non importent conſil.30.num. 130. ſol. 110

Verba ſunt intelligenda in magis proprio & potentiori ſignificatu, præſertim in conſtitutionibus & ſtatutis odioſis & pœnalibus conſ.9.nu.18. 30

Verba ſtatuti vbi non conueniunt ibi nec etiam conuenit ſtatuti diſpoſitio conſ.70.nu.6. 254

Verbum fuerit, prouenerit & ſimile denotat actum conſumatum & perfectum, conſ.70.nu.27. 255

Verba clara & expreſſa dubitationem non recipiunt, conſil.54. nume.4. 199

Verba conſtitutionis pœnalis vbi non conueniunt ibi nec etiam conuenit pœna ipſius conſtitutionis, conſil.54.nu.1.in fine & nu.4.in fine. ibid.

Verba dubia et obſcura inditium non faciunt, conſ.59.n.14. 208

Verba vniuerſalia recipiunt interpretationem & reſtrictionem a iure communi, conſil.65.nu.13. 238

Verba quouis quæſito colore vel ingenio ſunt intelligenda vt excludant cauſam coloratam & iniuſtam, non autem iuſtam, conſil.65.nu.17. ibid.

Verba vniuerſalia & geminata recipiunt interpretationem & reſtrictionem ne ſequatur abſurdum, ne quis indebitè damnũ patiatur & iuxta normam æquitatis conſ.65.num.16. & ibi in add.lit.G. vbi remiſſiuè ponitur an et quã interpretationem recipiant verba vniuerſalia. 238.244.& ſeq.

Verba vbi ſunt clara in conſtitutione fruſtra dubitatur de mente conſtitutionis conſ.65.nu.47. 240

Verba legis ſeu conſtitutionis ſunt maximè attendenda conſ.65. nu.73, & nu.93. vbi præſertim in odioſis. 241.& ſeq.

Verbum futuri temporis rem perfectam deſignat conſ.60. nu.6. & de materia, nu.25. 219.& 221

Verbum frequentatiuum requirit perſeuerantiam & reiterationem actus conſ.60.nu.8. 220

Verba generalia in priuilegijs reſtringuntur vt minus comprehẽdant quam ſit poſſibile, licet ſecus ſit in beneficijs conſ. 45. nu.3. declara vt nu.2.& ſeqq. 169.& ſeqq.

Verba vniuerſalia & generalia recipiunt reſtrictionem, ne ſequatur inconueniens & abſurdum d.conſ.num. 4. Declara vt numero 31. 169.& 172

Verba quantumcunque generalia debent reſtringi ad æquitatem conſ.45.nu.3. 169

Verba non interpretantur vt minus derogent iuri communi quã ſit poſſibile, quando ſumus in diſpoſitione hominis d.conſilio num.16. 170

Verba ſunt propriè intelligenda & interpretanda etiam in materia ſtricta & odioſa d.conſ.nu.17. ibid.

Verba vulgaria non debent iuxta iuris regulas ſubtilizari, ſed groſſo modo, & prout homines vulgariter loquuntur intelligi d.conſ.nu.25. 171

Verba ſunt ſemper interpretanda ne ſequatur præiudicium tertij, d.conſ.num.31. 172

Verba generalia non probant ſimoniam, vtputa ſi dicatur quod non erit ingreſſus, aut ſimilia verba conſ. 75. nume. 49. & num.105 ad finem & nu.106.ad finem. 267.& 271

Verba præfationis vbi non verificantur ibi nec ſubſequens diſpoſitio locum habet conſ.87.nu.1.in fi. 223

Verba delegationis ſunt diligenter obſeruanda conſ. 89. num.1. fol. 327

Verba iniurioſa intelliguntur ſecundum communem vſum loquẽdi conſ.30.nu.103. 106

Verba quando ſunt iniurioſa ſemper iniuriandi animus præſumitur, ſecus ſi ſint indifferentia poſſintque ad bonum finem, & ad malum ſemper trahi conſilio 30. in additione litera D. fol. 120

Verbalem iniuriam cum alia verbali iniuria propulſare licet conſil.35.nu.27. 138

Verba ſubſequentia declarant præcedentia conſ.56.nu.15. 208

Verba aſſertiua alteri nocere non debent conſ.40. nu.44. præſertim ſi principaliter & non incidenter prolata fuerint, d.conſil. num.44. 154

Verba conſtitutionis ſunt propriè intelligenda conſ.76. nu. 8. in fine. 274

Verbum quodcunque eſt vniuerſale, nec reſtringendum, ſed extendendum conſ.65.nu.80. 241

Verba dubia priuilegij declarantur a concedente priuilegium cõſil.45.nu.46. 173

Verba vbi ſunt clara non eſt vlterius diſputandum conſil.95.nu. 4.in fine. 338

Verba cuiuſcunque diſpoſitionis intelliguntur potius demonſtratiuè quam taxatiuè d.conſ.nu.5. ibid.

Verba ſunt ſemper interpretanda vt euitetur implicitas, contrarietas & repugnantia d.conſ.nu.7. etiam diuidendo & ſubdiſtinguendo d.nu.7. 339

Verba ſunt interpretanda ne diſpoſitio reddatur ſuperflua & eluſoria etiam in materia ſtricta & odioſa, d.conſ.nu.7. ibid.

Verba ſtatuti cenſentur ſemper prolata pro caſu ad quem poſſunt adaptari & vt aliquid operentur etiam ad correctionem iuris antiqui d.conſ.nu.7. ibid.

Verba ſtatutorum in dubio ſunt referenda ad tempus diſpoſitionis d.conſ.nu.16. ibid.

Verba quæ aliquid præſupponunt nihil diſponunt ſuper eo quod ſupponunt conſ.75.nu.56.in fi. 268

Verba enunciatiua non probant quando contingit principaliter dubitare de enunciato. conſ.75.nu.58. ibid.

Verba vniuerſalia in omnibus & per omnia trahuntur ad omnes caſus non ſolum non expreſſos ſed etiam maiores expreſſis cõſ. 3.nu.9.verſ.Quæ verba. 8

Verba clara non indigent declaratione conſ.27.nu.12. 94

Verba ſunt impropriãda ne ſequatur iniquitas conſ.27.n.14. ibi.

Verba vniuerſalia geminata & prægnantia comprehendunt omnes caſus etiam improprios & inexcogitatos, conſ.26.n.2. 91

Verbum ſimilæ plures habet ſignificationes conſ.31.nu.3. 124

Verba & actus ſemper recipiunt interpretationem vt excludatur delictum conſ.30.nu.173.& 187. 114.& ſeqq.

Verba generalia non probant ſimoniam vtputa ſi dicatur quod nõ erit ingratus aut ſimilia verba conſ.75.nu.49.& nu.105. ad finem & nu.106.ad finem. 267.& 271

Veriſimilitudo facit inditium delicti conſ.16.nu.9. 56

Veriſimilitudo facit admittere probationem, quæ alias non admitteretur conſ.70.nu.63.& nu.64. 257

Vera eſſe dicimus ea quæ vel proprijs oculis inſpeximus, vel alias indubitanter nouimus conſ.76.n.5.in fine & nu.21. vbi propterea quod non dicitur verè conſtare illud quod cõſtat per præſumptiones & coniecturas. 273.& ſeq.

Verè aduerbium importat idem quod propriè, conſil.76. num.8. fol. 273.& ſeq.

Veriſimilitudo multum attenditur in probationibus. conſ.60.numero 28. 221

Veriſimile quod nõ eſt nunquam præſumitur factum licet ſit poſſibile conſ.60.nu.31. ibid.

Veriſimile quod eſt magis ſemper attendi debet conſ.55. nu.20. fol. 200

Veriſimilis depoſitio ſemper magis attendenda eſt, conſ. 55.nu. 20.& nu.39.verſ.nam pro defenſione. 200.& ſeqq.

Veriſimile quod magis eſt attendi debet, conſil.75.nu.69. 268

Veriſimilitudo & inueriſimilitudo includit & excludit delicti præſumptionem conſ.22.nu.34. 77

Veriſimile quod eſt pro ueritate habetur, conſil.38.nu.3. 148

Veritas non immutatur hominum denominatione conſ.15.numero 33. 50

Veritas attenditur & non opinio quãdo ex veritate delictum accuſatur conſ.60.num. 69. & nume. 133. Vbi idem ècontra. fol. 224.& 229

Veritas rei non immutatur per noſtrum affirmare vel negare, cõſil.45.num.38. 172

Veritas vt habeatur iudex poteſt fictionibus & ſimulationibus

vti, non tamen poteſt vti falſitatibus & mendacijs, conſ. 83. num. 7. & in addit. lit. C. & lit. D. vbi præſertim quando ex ſimulatione & fictione eſſet periculum alicuius magni damni, ſeu præiudicio, & alia ad materiam. 293. & ſeq.
Veritas rei in delictis attenditur & ſic quod uere reus dixerit, aut fecerit, non autem quod facere aut dicere crediderit, aut opinatus fuerit, conſ. 104. num. 5. ad finem & in addit. lit. C. vbi de materia. 370. & 373
Vicinus *non præſumitur ſcire facta vicini quando fuit abſens a loco conſ. 47 nu. 14. verſ. omnes ne longior ſim.* 178
Videlicet *dictio quomodo interpretanda ſit, conſil. 95. ſub numero 6. Vbi etiam quod hæc dictio potius declarat, limitat & reſtringit præcedentia & ſubſequētia, q̄ ècontra.* 338. & ſeq.
Vilis *perſona dicitur qui artem mechanicam exercet conſil. 8. num. 5.* 28
Vim *facere non videtur qui ius ſuum conſeruare procurat cōſ. 13. nu. 4.* 45
Vindictam *faciens tranſuerſalem reputatur reus læſæ Maieſtatis, & a quilibet occidi poteſt conſ. 55. nu 83.* 205
Vindictam fieri mandans præſumitur mandaſſe vindictam non exceſſiuam, conſil. 55. nu. 24. 201
Vindicta tranſuerſalis probatur præſumptionibus & inditiis, conſil. 55. & nu. 73. 203. & ſeq.
Violatores *pacis de iure communi quomodo puniantur conſ. 81. num. 10.* 290
Vir *occidens adulterum deprehenſum cum vxore non punitur pœna ordinaria de ſicarijs, neque alia corporis afflictiua ſiue adulter ſit vilis, ſiue non conſil. 8. nu. 1.* 28
Vir tunc demum occidendo adulterum mitius punitur dummodo tria concurrant. Primò vt adulter deprehendatur aut in actu adulterij, aut in actu venereo. Secūdo vt occidatur in propria domo mariti. Tertiò vt maritus non ſit perſona vilis conſil. 8. num. 4. ibid.
Vita *inhoneſta probatur per teſtes & participes criminis conſ. 24 num. 16.* 232
Viuentis nulla eſt ſucceſſio, conſil. 52. nu. 4. 189
Vita hominis probatur per teſtes ſingulares conſil. 25. nu. 6. 83
Vitium *litigioſi non intret quando lis eſt ſuper poſſeſſione, ſuſpenſo petitorio conſil. 70. nu. 51. vbi etiam quod lis ſuper petitorio non facit fructus litigioſos.* 256
Vita meretricia quando & ex quibus actibus probatur, conſil. 33 in addit. lit. R. 133
Vltra *dictio refertur ad modicum tempus, conſ. 55 n. 42.* 202
Vltramontani *ſolent Italos vocare ſodomitos quamuis non ſint conſil. 80. nu. 71.* 288
Vna *& eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, conſil. 85. nu. nu. 161. verſ. ſed qualitas.* 309
Vnus non tenetur de delicto alterius conſil. 2. nu. 7. 328
Vniuerſale *non infertur affirmatiuè aut negatiuè ex pluribus particularibus conſil. 50. nu. 42.* 186
Vniuerſalis oratio comprehendit etiam caſus improprios conſil. 45. nu. 19. in fine. 171
Vniuerſalia verba non reſtringuntur propter veriſimilitudinem conſil. 45. nu. 32. 172
Vniuerſalis & generalis conceſſio cuncta complectitur nihil excludit conſ. 45. nu. 7. & pluribus ſeqq. 170. & ſeqq.
Vniuerſale præcedens mutat naturam ſuam ratione adiuncti ſub ſequentis adeo vt non comprehendat ea quæ alias comprehenderet, & ècontra conſil. 95. nu. 6. 338
Vniuerſalis oratio comprehendit omnes caſus etiam quod in vno ſit maior ratio quam in alio conſil. 27. nu. 5. in fi. 93
Voluntas *& propoſitum diſtinguunt maleficia conſil. 35. numero 7.* 137
Voluntas & propoſitum diſtinguunt maleficia, conſ. 1. nu. 18. 2
Voluntas regulariter non præſumitur mutata conſil. 11. num. 9. Declara vt nu. 25. 38
Voluntas & poteſtas in quolibet actu requiritur conſil. 11. numero 18. 39
Voluntas venit metienda a poteſtate conſil. 45. numero 30. fol. 170. & ſeq.
Voluntas etiam ex actu nullo cognoſcitur d. conſ. nu. 33. 172
Voluntas in mente retenta nihil operatur d. conſ. nu. 41. 173
Voluntas bona & bonus animus probatur ex coniecturis, conſil. 35. nu. 10. 137
Voluntas hominis magis declaratur facto quam verbis conſ. 75. num. 75. 269
Voluntas datur pro ratione in ijs quæ ſunt in noſtra facultate, conſil. 75. num. 94. 270
Voluntas Principis colligitur ex ſcientia & tollerantia, conſ. 15. num. 52. 51. & ſeq.
Votum *eſt de iure diuino conſ. 30. nu. 18.* 100
Vſurarius *tenetur ad reſtitutionem perceptæ vſuræ, conſil. 15. num. 7.* 49
Vſura pœna eſt arbitraria conſ. 15. nu 8. ibid.
Vſura vbi eſt illa non tollitur a partium confeſſione, d. conſ. numero 11. ibid.
Vſuram ſub ficto & licito colore exercens verius punitur quam committens vſuram formalem d. conſ. nu. 12. ibid.
Vſuræ loco intereſſe non debentur ſine mora d. conſil. nu. 16. 22. 43. & 45. 49. & ſeqq.
Vſuræ loco damnorum & intereſſe non debentur mihi, quatenus re vera interſit d. conſil. nu. 17. 49
Vſura eſt vbi aliquid promittitur vltra ſortem per dinumerationem menſium vel annorum d. conſ. nu. 24. 50
Vſura eſt aliquid ſoluere propter non ſolutionem debiti certo tēpore faciendam d. conſil. nu. 26. & nu. 48. 50. & ſeq.
Vſurarium & illicitum eſt pactum illud, quod non poteſt ſe habere ad lucrum & damnum d. conſil. nu. 28. 50
Vſurarius eſt contractus etiam ſub nomine liciti contractus celebratus d. conſil. nu. 33. ibid.
Vſurarius contractus an iuramento firmetur & quomodo d. conſ. nu. 40. 48. & nu. 65. & nu. 69. & nu. 73. 51. & ſeqq.
Vſurarius contractus non poteſt frequentia actuum & conſuetudine validari d. conſil. num. 53. quod an verum ſit, & quomodo d. num. 53. & num. 54 & num. 56. & num. 63. & nu. 67. & 68. & num. 71. & num. 94 & in addit lit. L. 51. & ſeqq.
Vſura vt excludatur omnis interpretatio facienda eſt, preſertim in foro contentioſo conſil. 54. num. 2. in fi. & nu. 24 ad finem verſ. & cum verſemur. 196. & ſeqq.
Vſura non præſumitur committi à viro bonæ famæ conſil. 54 nu. 10. & nu. 21. vbi idem de muliere nobili. 196. & ſeq.
Vſuraria non dicitur ſocietas quando lucrum non eſt taxatum ad certam quantitatem d. conſil. nu. 1. 196
Vſuraria ſocietas animalium quæ ſit d. conſil. nu. 1. & ſeqq per totum conſilium in diſcurſu. ibid.
vſurarius non eſt contractus quando pactum venit in obligatione ſecundum naturam illius d. conſil. num. 2. & nu. 24. poſt med. fol. 196. & 198
vſura plene & concludenter probanda eſt, & non per præſumptiones quando agitur ad pœnam priuationis conſil. 80. n. 52. fol. 286
vſuraria & reprobata dicitur ſocietas quādo in ea præſtatur vniformis lucri præſtatio ad tantum pro centenario conſ. 15. n 3. & nu. 32. fallit vbi in ſocietate eſt poſitum periculum vitæ, numero 4. 49 & ſeq.
vſura committitur recipiendo aliquid tempore quo ſocietas eſt finita & capitale non ſubiacet amplius periculo vitæ, conſil. 15. num. 5. & ſeqq. & ferè per totum conſilium, vbi multa de materia & in addit. lit. A. 49. & 55
vſura debita per ſocium viuentem ceſſat per mortem ſocij, conſil. 15. num. 29. & per totum conſilium in diſcurſu, vbi multa ad materiam. 50. & ſeqq.
vſuraria eſt ſocietas vbi capitale ſemper remanet ſaluum, conſ. 15. nu. 34. & in addit. litera D. 50. & 55
vſurarium dicitur legatum quinque pro centenario loco fructuum & intereſſe, donec ſors debita ſoluatur conſil. 15. nu 48. 51
Vſurpans *iuriſdictionem Principis dicitur committere crimē læſæ Maieſtatis, conſil. 9 nu. 22.* 30
vſurpans iuriſdictionem officij Sanctæ Inquiſitionis, & cum eo alios terrentes atque concutientes non pœna mortis, ſed alia mitiori pœna arbitrio iudicis puniendi ſunt conſ. 74. num. 4. fol. 262
vſurpans indebitum dignitatis locum ſacrilegij pœna tenetur, conſil. 74 num. 9. 263

Vſus

Vſus communis loquendi ſi notorius ſit index poteſt de eo ſe extraiudicialiter informare conſ.30.nu.107.in fi. 107
vſus communis loquendi probare debet per allegantem,conſ.30. nu.130.& 162. 110.& 113
vtens falſo inſtrumento pœna falſi tenetur, conſil.30.nu.161, fol. 112.& ſeq.
vtens falſo inſtrumento an & quando poſſit interrogari an velit eo vti tanquam bono & legali ad hoc vt de falſo puniri poſſit conſ.30.nu.185.& ſeqq. 114.& ſeqq.
Vt dictio ſtat exemplificatiuè,conſ 95.nu.6. 338.& ſeq.
Vtile per inutile non vitiatur quando ita ſuadet contrahentium voluntas,& quando vtile ſeparari poteſt ab inutili,conſil.54. num.21. 197
vtile per inutile non viciatur in ſeparabilibus conſ. 85.nu.145. verſ.cęterum & nu.166. 309.& ſeq.
Vulnerans aliquem non poteſt capitaliter condemnari & bāniri niſi in euentum mortis etiam quod habuiſſet animum occidendi, conſil.37.nu.13. 146
vulnerans aliquem pluribus ictibus cenſetur feciſſe ad vindictā, conſil.35.nu.33.in fine. 139
vulnerans aliquem lethaliter tenetur de occiſo etiam quod alter examinauerit ſi vulnus per primum vulnerantem illatum de neceſſitate mortale,ſecus ſi tantummodo erat ſimpliciter mortale aut periculoſum conſil.100.nu.5. 356
vulnerati in articulo mortis exiſtenti & aſſerenti ab aliquo ſe vulneratum plurimum eſt deferendum d. conſ. nu.12. & nu. 26.vbi contra. 356.& ſeq.
vulnus dicitur lethale quando mors inde ſequitur intra triduum & multo magis ſi intra vnum diem conſil. nu.14. & nu. 16. fol. 357
vulnus dicitur lethale quando vulneratus incontinenti iacere fuit coactus nec potuit amplius ſe de illo loco amouere d.conſ. num.14. ibid.
vulnus in inteſtinis dicitur mortale d.conſil.nu.15. Non tamen de neceſſitate mortale,nu.4. 357.& 356
vulnus dicitur mortale ex qualitate armorum & ex latitudine vulneris d.conſil.nu.15. 357
vulnus quando fuit mortale vulneratus non excuſatur ex malo regimine vulnerati vel ex negligentia, aut imperitia medicorum,d.conſil.nu.17.vbi præſertim quando vulneratus ſtatim poſt receptum vulnus obiit,nu.17. ibid.
vulneratus in rixa præſumitur vulneratus a corrixante & ex hoc inditium oritur indubitatum conſil.31.num.10. verſ. Et vbi inter duos. 125
Vxor non reuelans ſuo marito mortem ipſi inferendam quomodo puniatur,conſ.66.nu.17. 248
vxoris adulteræ dos criminaliter accuſatæ & in monaſterium detruſæ nunquid hodie acquiratur monaſterio & filij an vero marito ,conſ.72.nu.1.& omnibus ſeqq. 260
vxoris adulterę dos, in monaſterium detruſæ, acquiritur viro, quādo fuit ciuiliter actum,ſi verò criminaliter,acquiritur monaſterio,vel filijs d.conſil.nu.3.contra quod acquiratur marito etiam, quod criminaliter fuerit actum, numero 4. & ſeqq. ibidem.
vxoris adulterę dos non amittitur,& viro non acquiritur,niſi idē vir criminaliter ipſum accuſauerit,d.conſil.nu.5.contra quod dos amittatur,& viro acquiratur etiam,quod fuerit actum ciuiliter & per viam exceptionis,nu.6. ibid.
vxoris adultera dos hodie de iure canonico marito acquiritur,ſiue ciuiliter,ſiue criminaliter agatur per tex.in cap.plerunque de donat.inter virum & vxorem, per quem tex. corriguntur iura ciuilia contra virum diſponentia,d.conſ.nu.8. ibid.
vxor non poteſt contra virum examinari nedum torqueri,conſil. 19.nu.13.& in addit.lit.O.vbi de materia. 67
vxor examinari non poteſt contra virum,conſi.20.nu.7. 72
vxor in adulterio deprehenſa an poſſit occidi a marito conuocatis ad id amicis vel coniunctis, & an etiam id alteri demandari poſſit conſil.2.in addit.lit.E. 6

Finis Indicis.

REGESTVM.

a b c d e f g.

Omnes ſunt Quaterniones, præter g, Ternionem.

CONSILIORVM SIVE RESPONSORVM CRIMINALIVM.

Proſperi Farinacij I.C. Romani.

LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

Caſus infraſcripti Conſilij continet materiam homicidij commiſsi præter intentionem occidentis, cum puta occiderit vnum volens occidere alium.

SVMMARIVM.

Actum licitum gerens non tenetur de delicto ex illo actu ſequuto, num.1.

Actus non habens à iure delicti nomen, aliquando poteſt eſſe cum crimine, aliquãdo autem ſine crimine, nu.1.

Repellere licet etiam armata manu uolentem ingredi per vim in domũ meã, nu.1. declara vt nu.11.12.& 16.

Animus ſoli Deo notus eſt, & non poteſt per teſtes probari, num.2.

Qualitas excluſiua delicti dependens ab animo, & non à facto probatur per agentis iuramentum, nu.2.

Aſſertioni iuratæ alicuius creditur dicentis non animo delinquendi feciſſe actum, qui ſecundum agentis intentionem poteſt eſſe, & non eſſe delictum, nu.2.

Actus præſumitur factus potius ſine animo delinquendi, quàm è contra, num.3.

Fama bona multum operatur in ictu ſcopette, & illius exoneratione, num.4.

Affinitas, & coniunctio remouet omnem doli, ac delicti præſumptionem, num.5. & ibi in addit. litera [a] vbi de materia, & num.23.

Iuramentum inquiſiti tollit ſuſpicionem delicti, nu.7.

Præſumptio excluſiua delicti eſt fortior incluſiua, nu.7.

Homicidium caſu ſequutum impunibile eſt, nu.8.

Abſoluendus quis potius eſt, quàm condemnandus in dubio, num.8.

Homicidij pœna eſt mortis, num.9.

Parricidium dicitur committi etiam in vxorem, num.9. & ibi in addit. litera [b] vbi de materia.

Animus occidendi dignoſcitur ab effectu ſubſequuto, & ex armorum qualitate, nu.10. & ibi in addit. litera [c] vbi de materia, & num.24.

Animus non delinquendi non probatur iuramento delinquentis quando actus de ſe malus eſt, num.1□. contra nu.17. vbi de eo, qui iurat propinaſſe alicui venenum non animo occidendi.

Conſtitutio ſpontanea nihil operatur ad fauorem eius, qui condemnatus in contumaciam ſpontè comparet, nu.13. contra nu.25. & in addit. litera [g].

Occidens vnum pro alio pœna mortis dignus eſt, nu.14. ſed verius eſt quod imò puniatur pœna extraordinaria, vt num.15. & 18. vbi de materia, & num.20. & ſeq. & num.26.

Minor pro homicidio pœna exilij, vel pecuniaria cõdemnari debet, nu.15. & in addit. litera [d] vbi de materia.

Aſſertioni iuratæ, & adminiculatæ ab alijs præſumptionibus creditur etiam quod agatur de magno præiudicio tertij, & etiam quod in contrarium vrgeant aliæ præſumptiones, num.17.

Voluntas, & propoſitum diſtinguunt maleficia, nu.18.

Homicidium culpoſum pœna pecuniaria, vel exilij punitur, nu.18. & vbi in addit. litera [e] vbi de materia, de qua etiam, num.21.

Dolus requiritur ad hoc, vt pœna ordinaria homicidij locum habeat, num.18.

Occidens mediatorem non punitur l. Corn. de ſicar. nu.19.

Pœna corporis afflictiua non imponitur, ubi dolus non adeſt, num.21.

Culpa lata non æquiparatur dolo in criminalibus, nu.21. & in addit. litera [f] ubi de materia.

Beneuolẽtia excludit præſumptionẽ doli, & delicti, n.23.

Animus occidendi cognoſcitur ex iteratione uulnerum, numero 24.

CONSILIVM PRIMVM.

ADSIT DEVS. Iam ſunt anni viginti quinque, quod quidam cognomine Ribera ſentiẽs ad ſuæ domus hoſtiũ rumorẽ fieri à Scipione eius leuiro, ſeu vt dicũt cognato (fratre.ſ.ſuę vxoris) qui illuc cõtra voluntatẽ eiuſdẽ Riberæ ingredi volebat, accepto, & onerato archibuſio, cane etiã ſuper rota declinato, dũ ad feneſtrã ſuæ domus curreret animo, vt ꝑtendebat fiſcus exonerandi dictũ archibuſiũ in prædictũ ſuũ leuirũ, exonerato eodẽ archibuſio ex ſe, & caſu, vt ſæpè cõtingere ſolet, & prout aſſerebat Ribera, eius vxor, quæ forſan virum impedire volebat, ne in eius fratrẽ aliquid mali faceret, interẽpta remãſit, fuit dubitatũ, an, & qua pęna huic occiſori foret imponẽda de iure, ego aũt, qui carcerati defenſor erã, dice-
1 bã ſic: Qui licitũ actũ gerit de delicto inde ſequuto nõ tenetʳ l.fi.§.1.in fi.ff.ad l.Rod. de iactu.l.is, qui, ff.de act.& obl. Bar.in l.ſicut certo, §. ſed interdũ, ff.cõmoda. ſumere archibuſiũ, & illud onerare, prout fecit Ribera eſt actus, qui cũ non habeat à iure ſpeciale nomẽ delicti, aliqñ pót eſſe cũ crimine, aliqñ autẽ ſine crimine iuxta agẽtis finẽ, & intentionẽ Bar.in l.nũquã plura, nu.4.ff. de priua.delict. Clar.in prac.§.1.verſ. habes etiã. Ribera aũt ſumpſit, & onerauit archibuſiũ, non aĩo illud exonerãdi erga Scipionẽ, ſed ſolũ vt cũ eius ſtrepitu, & rumore ipſum terreret, & remoueret ab hoſtio domus ſuæ, vbi clamãdo, & vim faciẽdo cõtra Riberæ volũtatẽ ingredi volebat, & hoc ſibi fuiſſe à lege permiſſum nõ eſt dubitãdũ ad tradita ꝑ Bar.in l.1.C. vñ vi, & in l.4. §.cũ gñaliter, & in l.cũ fundũ, & in l.1.§.in vim, ff.de vi, & vi arm. cũ ſimilibus; dando igitur operã reſiſtẽtiæ licitæ, & permiſſæ, nulla afficiẽdus eſt pęna, de homicidio inde ſequuto ĩ perſonã vxoris.

2 Nec dicat fiſcus hanc tenẽdi qualitatẽ ipſum nõ excuſare, quia nõ fuit ſpecifice probata, nam reſpondetur, quod animus eſt ſoli Deo notus, & non poteſt per teſtes probari gloſ.in l.2. ff.de interrogat.actio. Bald.in l.ſi quis fiſco, §.eius, ff.de iniuſ.rup.teſta. innoc. in c. ſuper hoc de renunc. ideo qualitas excluſiua delicti dependens ab animo, & non à facto, prout hæc de qua agitur per eiuſdẽ agentis iuramentũ probatur, & aſſerẽti ſe feciſſe non animo delinquendi actum, qui iuxta agentis intentionẽ poteſt eſſe, & non eſſe delictũ plenè credendũ eſt glo.in §.alien.inſtit. de actio. & c.ſignificaſti, il 1.de homic. Aym.cõſ.8. nu.12. lib.1.Marſ.conſ.61.nu.27.& ſeq. & cõſ.96.nu.8.

3 Pręſertim in caſu noſtro, in quo plures cõcurrũt præſumptiones, & primo illa generalis, quod quis præſumitur potius facere actũ, vt nõ delinquat, quã vt delinquat, l.merito, ff.ꝓ ſocio Cor. cõſ.101.n.25.l.2.Rol.cõſ.11.nu.33.& ſeq.vol.3.

4 Secundo concurrit nedũ bona fama in genere ipſius inquiſiti, ſed etiam in ſpecie, quod non eſt ſolitus aliquos occidere, vulnerare, aut offendere; ideo nec etiã eſt præſumendũ, quod voluerit modo archibuſium exonerare contra Scipionẽ, prout in ſimili de ictu ſcopettæ conſideratur in conſ.crim. diuerſ.89. nu.48.vol. 2.in magnis,

5 Tertio conſiderãda eſt affinitas, quæ tũc inter Riberam, & Scipionem aderat, ac etiam affectio, quam ergo ipſum Ribera habebat, illũ in domo ſua nedum retinendo, ſed etiã ſuis ſumptibus, & expenſis gratis alimenta ſubminiſtrãdo, quæ nõ niſi beneuolis, & amatis perſonis præſtari ſolẽt; Ratione igitur affectionis amicitiæ, & coniun-
a ctionis,[a] omnis doli, ac delicti præsũptio ceſſare debet Io.de Ami.conſ.86.nu.14.Aym. d.conſ.8. nu.13.& d.conſ.crim.diuerſ.89.nu.49.

6 Quarto facit impoſſibilitas delinquendi reſultans tàm reſpectu loci, quàm reſpectu temporis, loci, quia ex feneſtra ſuper hoſtio exiſtente, vbi etiam aderat geloſia, non poterat deorſum verſus hoſtium, vbi Scipio vim faciebat archibuſiũ ad miram exonerare. Temporis, quia erat quinta hora noctis pulſata, & luna non lucebat, & propterea tanto minus poterat cõtra Scipionẽ cum archibuſio mirari, & ideo eſt potius præſumẽdus animus terrendi, quàm occidẽdi, cum occidendi adeſſet impoſſibilitas, terrendi autẽ cõmoditas.

7 Nec in contrarium ſumi poteſt inditiũ ex eo, quod Ribera archibuſiũ onerauit cũ pila plumbea, & nõ cum carta; Veritas enim eſt, quod ipſe onerauit cum pila, quia promptior tunc ſibi erat pila, quàm carta; Præterquam etiam quod hæc qualis qualis ſit ſuſpicio eſt ſublata nondum per iuramentum inquiſiti, vt dicit Sena.Pedemont. in deciſ.71.nu.29. vbi de cõmuni, ſed etiam per loci, & temporis delinquendi impoſſibilitatem, coniunctionem, affectionẽ, & alias ſupra nominatas coniecturas; Præſumptio enim excluſiua delicti eſt fortior incluſiua, & illã tollit Bar.in l. non ſolum, §.ſed probari, ff.de nou.oper.nuucia. Ro.conſ.68.viſis in propoſito Gram.dec.18.n.5.

8 Ex quibus cum neceſſario inferatur in Ribera ceſſaſſe omnẽ dolum, & culpam, neceſſario etiã ſequitur, quod debeat ceſſare omnis pœna, homicidiumque in perſonam vxoris non ſine ſuo maximo dolore, & mero caſu ſequutum impunitum remanere pro eius parte, l.abſentem, in fi. ff.de pœn. Boſſ. de homicid. nu.66. Ideo ſupplicatur pro fauorabili abſolutione, quæ etiã quod eſſemus in dubio ſibi deneganda nõ foret, prout in his terminis dicit Aym.d.conſ.8.nu.3.

9 Verum D. Fiſcalis, qui tunc erat D. Ioannes Felix Saluatorius, vir vtique integerrimè, & laudabilis vitæ ad præmiſſa reſpondebat ſic Scipio Ribera ſicuti vxorem ſuã humani, ac diuini iuris ſociam ictu archibuſij miſerè trucidauit, ita tàm humano, quàm diuino iure mori debet quicquid D.ex aduerſo informans egregius veluti Pictor ad obumbrandam veritatem colorare conrẽdat, vt poſt Fœlin.in rubr.de homici. tradit Boſſ.qui de communi teſtatur in tit. de homicid. nu.109. Sanguis enim occiſi vindictã clamat apud Deũ, vt quod occiſor alteri fecit ſemꝑ expectet iuxta tex.in l.3.C.de epiſ.aud.cũ latè tradit per Gand. in tit.de homicid.col.1.& 2.Tanto magis in caſu
b noſtro, cum agatur de parricidio per interitum vxoris, vt eſt tex.in l.1.verſ. vxorẽ. ff.ad l.Pomp. de parrici. quod eſt omnium aliorum deterrimũ flagitium ſicuti ex qualitate ſæuiſſimi ſupplicij dignoſcitur, l.pœna parricidij, ff.eodem.

Non

10 Non obſtant in contrariũ adducta, quoniam ex non veris in facto præſuppoſitis deducuntur; dum enim dicitur Riberam archibuſiũ accepiſſe, oneraſſe, & exoneraſſe animo detenendi eius leuirum, dediſſeque operam rei licitè illum repellendi à violento ingreſſu in domũ ſuam per allegata. Reſpondetur, quod nullus terror conſiderari poteſt, ſed deprauatus occidendi animus, ſicuti ab effectu ſubſequuto, & ex armorum qualitate,[c] quæ ſunt ineuitabilia magis apertè certificatur, vt eſt tex. in l.1.§.diuus, ff.ad l.Corn. de ſicar. Boſſ.in tit.de homicid.num.55. & tali caſu non admittitur iuramentum rei, cum actus ſit de per ſe malus, & criminoſus, & ita ceſſat deciſ.Pedemont.71.num.29. cum alijs adductis.

11 Præterea dici non poteſt dicto Riberę licuiſſe violentum domus ſuæ inuaſorẽ armis repellere, eumque impunè occidere, cum ille inhabitabat eamdem domum vna ſecum, quo caſu violentia, & impedimentum vetiti ingreſſus fuit illicitum, & iniurioſum ex parte Riberæ, & ſic ceſsãt in cõtrariũ allegata, quæ loquũtur in nocturno fure, vel in violento inuaſore, & alicuius domus aggreſſore, quod ad caſum noſtrũ minimè adaptari poteſt, in quo occiſus domum ſuæ habitationis ingredi volens ianuam indebitè ſibi clauſam pulſauit, & ſic ex parte ſua nõ datur aliquod illicitũ.

12 Hæc releuant præſumptiones pro eodem Ribera põderatæ, quia quid prodeſt, quod in dubio quilibet pręſumatur bonus, ſi Ribera fuit malus, quod nõ ſit ſolitus occidere, ſi occidit, quod inter affines nõ præſumatur offenſa, ſi fuit inflicta mors, nec obſtat conſilium Paul. de Caſtr.277. lib.2. quia ibi præceſſerat prouocatio cum armis ad domum propriam animo offendendi, & offenſa fuit facta cum baſtonis, quæ omnia ceſſant in caſu noſtro, in quo non meruit allegari.

13 Ad ea, quæ dicuntur de ſpontanea conſtitutione reſpondetur, quod imò fuit coacta, cũ ipſe Ribera in pœnam capitis condemnatus de facili in fortias Curiæ venire potuiſſet, eſſetque iam à fiſco omnibus bonis iure medio denudatus, vnde neceſſitas, ſeu voluntas coacta potius dici debet, inſuperque aliàs contingit, vt qui ſponte ex temeritate quadam in carceribus ſe cõſtituit inuitus mortis patibulo ſubiectus fuit, vt experientia rerum magiſtra docet.

14 Minuſque etiam facit, quod occiderit vxorẽ præter eam intẽtionem, cum archibuſium oneraſſet cõtra leuirum, quoniam reatus homicidij conſiſtit in exterminio humanæ creaturæ, & nihil refert, quod Titius magis, quàm Sẽpronius, vel vnus occidatur pro alio, cum apud Deũ nulla ſit diſtinctio perſonarũ. Clar. in §.homicidiũ, verſ.dicunt autem aliqui, vbi dicit, quod ſi caſus contingeret faceret occiſori amputare caput.

15 Quibus non obſtantibus ego ſic replicabam, ſi vt ex aduerſo ſupponitur dictus Ribera occidiſſet vxorem ſuam volens occidere Leuirum, facilè admitterem ipſum fore aliqua pęna puniendum non dicam mortis, ſecundum Clar.in §.homicidium, verſ.dicunt autem, ſed extraordinaria iuxta æquiorem, & ſeruatam opinionem, de qua poſt alios teſtatur Gomez.de delict.tit.de homicid.nu.35.& Mandell.conſ.30.nu.2. Et concurrente ipſius inquiſiti minoritate, nulli dubium, quod non poſſet eſſe niſi, vel exilij, vel leuis pecuniaria. Gram.deciſ.23.num.11.& ſeqq.vbi de communi Rolan.conſ.51.nu.40.& ſeqq.vol.1.

16 Sed in caſu noſtro dicitur nullã prorſus poſſe imponi pœnam, quia nec Ribera occidit vxorẽ, nec etiam volebat occidere Leuirum, vt enim ex proceſſu apparet caſu fuiſſe exoneratũ archibuſium, & neſcitur à quo, & propter affectionem, quam erga Leuirum habebat iuratum eius aſſertionem delinquendi, impoſſibilitatem, aliaſque euidentes coniecturas, de quibus ſupra, apertè colligitur ipſius animum fuiſſe non occidendi, ſed ſolum tenendi, qui tenẽdus actus, cum ſibi à iure permiſſus ſit aduerſus eum, qui vi ſuam domum ingredi volebat, neceſſario ſequitur eũ de homicidio inde ſequuto nullatenus teneri, l.fin. §.1.in fi.ff.ad l.Rhod.de iactu.l.is, qui ff.de actio. & obligat. cum vulgar. & hæc in iure nullam habent difficultatem.

17 Quæ igitur per dominum ex aduerſo ſcribentem deducuntur nihil obſtant, quia diſcordant à veritate facti, & ad illud pręſertim, quod ex genere armorum pręſumatur animus occidendi, & quod in ijs, quæ ſunt de genere prohibitorũ non credatur iuramento inquiſiti, reſpondetur, quod ſi Ribera archibuſium exoneraſſet in Leuirum, tunc non poſſet excuſari, quod id feciſſet animo non occidendi, vulnus enim illatum cum inſtrumento apto ad occidendum, occidendi animum præſefert, vt dicit Boſſ. ex aduerſo allegatus in tit.de homicid. num.55. ſed hic nec archibuſium exonerauit contra Leuirum, nec cõtra vxorem, vt ſupra dixi. Ideo ſimplex illa oneratio archibuſij cum arrepto itinere verſus feneſtram, poterat eſſe, & ad tenendum, & ad occidendum pariter, capienda eſt igitur potius præſumptio tenendi, quàm nocendi, cũ illa ſit excluſiua delicti magis veriſimilis, & concludẽter probata per inquiſiti iuramentum, cui ſtandum eſſe in ijs, quæ ab animo dependent, & quæ poſſunt eſſe, & nõ eſſe delictum ſatis clarè traditur poſt alios per Marſ. conſ.61.nu.27.& ſeqq.& conſ.96.num.8. vbi in fortioribus terminis loquitur in eo qui iurauerat propinaſſe alteri venenum non animo occidendi, & licet propinare venenum ſit de ſe malũ, nihilominus ad excludendum animum occidẽdi concludit ſufficere iuramentum, vnde multò magis iuramentũ operabitur in caſu noſtro, in quo actus de ſe non eſt malus, & talis iurata aſſertio tot, tantiſque præſumptionibus, & veriſimilitudinibus eſt coadiuuata, quo caſu ei eſt credendũ etiam quod haberet cõtra alios præſumptiones, poſt alios tradit Illuſtriſſimus Cardinalis Albanus, conſil.14.nume.8. ac etiam, quod ageretur de magno præiudicio tertij Menoch.de arbitrar. quæſtionibus, caſu 186. num.9. Inſtatur itaque pro abſolutione.

18 Et ad comprobationem præmiſſorũ alter Riberæ aduocatus, nempe Auguſtinus Lazarinus dicebat ſic: Reſpondendo doctè, & eleganter deductis per Dominum Procuratorem Fiſcalem, præmitto, quod voluntas, & propoſitum diſtinguunt maleficia, l.qui iniuriæ, ff. de furt. l.quod Reipublicæ, ff.de muner.l.1. C.ad l.Corne. de ſicar.

car.c.ſignificaſti, el 2.extra de homici. licet enim
homicida, & fortius parricida vltimo ſupplicio
ſit afficiendus, tamen non omnia homicidia hu-
iuſmodi pœna puniuntur, nam ſiquis culpa ho-
minem interficiat, aliqua pœna puniri non po-
e teſt niſi pecuniaria, [e] vel exilij pro modo culpæ.
Boſſ.in tit.de defenſione reorum, num.68. Item
cum quis volens occidere Titium occidat Sem-
pronium nõ tenetur pœna ordinaria homicidij,
ex quo reſpectu Sempronij non fuit animus oc-
cidendi,& dicitur potius culpa,quàm dolo com-
* miſſum,& iſta eſt communis opinio,* vt atteſta-
tur Clar.in §.homicidium,in princ. & plures alij
ſunt caſus, in quibus cõmittentes homicidia pę-
na ordinaria non puniuntur, prout refert Clar.
in d.§.homicidium in princ.Nam ad hoc,vt quis
pœna homicidij ordinaria puniri poſſit,requiri-
tur,quod adfuerit dolus quo ad eũ, qui fuit occi-
ſus,licet præceſſerit dolus quo ad eum,quem oc-
cidere intendebat, prout tenuit Iaſ. in l. ſi pater,
in 2.col.nu.9.C.de hæred.inſtituen.

19 Sed quod Dominus Ribera puniri non poſſit
pœna ordinaria homicidij, ſed tãtum leui addu-
citur id quod in terminis decidit Ang. videndus
in l.ſi cum ſeruo,nu.2.ff.de miſer.quod percutiẽs
mediatorem non puniatur lege Cornelia,neque
iniuriatum, ſed pro metu iudicis propter culpã,
ſi quam commiſit, ſecus ſi nullam commiſit cul-
pam refert, & ſequitur Iaſ. in d.l.ſi pater, num.9.
cum ergo domina Sulpitia vxor tãquam media-
trix ſe interpoſuerit, & fuerit interfecta intrat
dicta doctrina, quod pro culpa, ſi quam commi-
ſit puniri debet.

20 Secundo facit, quod in terminis etiam deter-
minatio Abb. videndus in conſil.30. per totum,
vbi conſuluit ad fauorem illius, qui volebat oc-
cidere vxorem, & occidit alium, & determinat
quod tenetur perinde ac ſi commiſiſſet delictum
ex culpa, & non ex dolo, quia cum non adeſſet
animus præciſus ad huiuſmodi delictum com-
mittendum,nec etiam aderat dolus.

21 Tertio ad hoc etiam facit,quia quis pro homi-
cidio pœna corporis afflictiua puniri nõ poteſt,
quando nõ interuenit dolus, prout determinat
Bart.in l.1.§.1.nu.1. ff.ſi quis teſtam. liber. & eſt
communis ſententia Doctorum Veronen.conſ.
crimin.33.col.1.verſic. quod ſic probatur,neque
ſufficeret lata culpa, qa in criminalibus lata cul-
f pa [f] non ęquiparatur dolo,vt eſt communis opi-
nio Iaſ.in l.in actionibus,nu.22.& 26.ff.de in lit.
iuran. & hoc procedit, quoties agitur de impo-
nenda quacũque pęna corporis afflictiua.Marſi.
conſ.67.nu.40.& latè Clar.ſ.fin.q.84.in princ.

22 Quarto deciditur iſte caſus ex ſacra pagina in
Deutoron.c.19. vbi formaliter dicitur, qui per-
cuſſerit proximum, vel amicum ſuũ, & qui heri,
& nudiuſtertius nullum contra eum odium ha-
buiſſe comprobatur,ſed caſu illum percuſſerit,&
occiderit, hic ad vnam ſupradictarũ vrbium cõ-
fugiet,& viuet, ne forſitan proximus eius, cuius
effuſus eſt ſanguis dolore ſtimulatus perſequa-
tur,& ſic ex cauſa amicitię,& proximitatis ex le-
ge veteri ſimile homicidium eſt impunibile.

23 Et quod in caſu noſtro dolus non interuene-
rit, demonſtratur primo, quia domina ſulpitia
non erat maleuola Corn.conſ.63.col.3. circa fi.
lib.3.Aym.conſil.6.num.22. Secundo,quia erat
vxor, & ſic eidem affinitate coniuncta gl. notab.
in l.1.in verbo non occidendi animo, C.de ſicar.
Tertio,quia erat ipſi D.Scipioni dilecta,& ab eo
amata Veronen.conſ.crim.2.col.fin.in 7.funda-
mento, & ideo probata amicitia, & beneuolẽtia
inſurgit inditium innocentiæ. Corn.conſ. 198.
viſa inquiſitione, nu.26.vol.2. & hinc eſt, quod
homicidium in perſonam amici præſumitur ca-
ſuale,cap.fin.extra de homicid.

24 Nec obſtat conſideratio qualitatis armorum,
vt ex his dicatur colligi animus occidendi ꝑ tex.
in l.1.§.diuus,ff.de ſicar.& Boſſ. in tit.de homici.
nu.55. quia lex in d.§.diuus loquitur in habente
animum deliberatum ad occidendum,vt demon
ſtrant verba ibi appoſita, ſi gladium ſtrinxerit,
vt occidat,vt declarat ibi glo. in verbo percuſſe-
rit,& Boſſ.dicit, quod ex qualitate inimicitiæ,&
poteſtate, quã habuit vulnerans ad ictus iteran-
dos colligitur animus occidendi, ſed in caſu no-
ſtro D. Ribera non ſtrinxit archibuſium, vt oc-
cideret vxorem, non erat illius inimica, & non
habuit poteſtatem ad ictus iterãdos, merito &c.

25 Nec obſtat,quod replicatur de ſpontanea cõ-
g paritione, [g] & conſtitutione, quia dicitur quis
ſpontè cõparuiſſe, ſi poſitus in libertate à nemi-
ne captus in carceribus ſe cõſtituerit alias atten-
ta ratione l.Fiſcalis,nunquam daretur ſponta-
nea comparitio, quia ſi quis nõ eſſet inquiſitus,
vel cõdemnatus, non eſſet ita inſanus, quod car
ceres intraret,inquiſitio autem,& condemnatio
eſt cauſa ſpontaneæ cõparitionis, cõſtitutionis,
in carceribus, ſed conſtitutio ipſa eſt ſpontanea
cauſata ab inquiſitione, & cõdẽnatione ꝑdictis.

26 Nec obſtat, quod etiam dicitur homicidium
eſſe punibile in perſona Titij, ſicut in perſona
Sempronij,& quod non referat,an vnus occida-
tur pro alio,cum apud Deum nulla ſit diſtinctio
perſonarum,quia hoc eſt verum quo ad homici-
dium,non autem quo ad pœnam illius, benè ve-
rũ eſt, quod homicidiũ doloſum puniatur pęna
ordinaria,& culpoſum pro modo culpę,vt ſupra
latè oſtenſũ fuit,quare ſupplicatur,aut pro abſo
lutione libera,aut ꝑ impoſitione leuiſſimę pęnę.

Ad materiam huius Conſilij, vide omnino.
Foller.ſuper Pragm.Regni,de Ictu Scopetti,nu.
13.& ſeqq. vbi exacte diſputat & reſoluit, an,
quando, quomodo, ex quibus coniecturis,pro-
betur Scopettũ fuiſſe emiſſum caſu,& aĩo nõ no
cendi,an vero potius præmediatè,& nocẽdi aĩo.

Ex quibus fuit iſte Ribera à pœna ordinaria
liberatus, ſed ad triremes tranſmiſſus, & ſi rectè
memini ad tempus. LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

ADDITIONES.

a *Amicitiæ, & coniunctionis*. Pro hac eadem
concluſione facit,quod dolus non præſu-
mitur commiſſus in perſonam beneuolã, & con-
iunctam, idem Aym. conſ.6.nu.22. & conſ.319.
nu.6.Soc. reg.94. in 1.fallen. vbi in ſpecie, quod
non præſumitur dolus ſi pater percutit filium,
frater fratrem, vel ſocius ſocium,niſi qualitas ar-
morum

morum cōtrarium ſuadeat ex glo. quam allegat in l.1. ff. ad l. Corn. de ſicar. quod & idem voluerunt Blanch. in pract. crim. §. ijs ſic permiſſis, nu. 13. fol. 125. Foller. in pract. crimin. in verbo, item quod ſororem venerauit, nu. 18. addo Petrum à Plach. in epit. delict. lib. 1. c. 22. nu. 34. in fi. verſic. ſi quidem in coniunctis minime dolus præſumēdus, vbi teſtatur de crebriori opin. Franc. Marc. deciſ. 420. nu. 20. & 423. nu. 20. par. 1. Maſcard. de probat. lib. 2. conclu. 531. nu. 11. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. nu. 21. & ſeq. Et facit, quia ſi præſumitur dolus ex actu geſto cōtra perſonam non beneuolam, ita è contra ex actu in perſonam beneuolā debet dolus excludi, vt contrariorum ſit eadem diſciplina. Et facit in ſimili quod dicitur iniuriandi animum nō præſumi in amico, ſecundum Ioan. Faber. in l. ſi tamen conuitij, nu. 5. C. de iniur. Pract. Beluiſ. lib. 1. cap. 30. tit. de iniur. nu. 5. in fi. Aym. conſ. 9. nu. 29. quod & idem multò magis in coniuncto voluerunt, idem Belu. in pract. crim. lib. 1. cap. 3. tit. de iniur. num. 8. vbi dicit, quod ratio ſanguinis tollit præſumptionem inferendæ iniuriæ, l. veſtem ſorbidam, ff. de iniur. cum alijs ibi per eū allegatis Angel. de maleſ. in glo. verba iniurioſa, poſt num. 1. verſ. & ibi dicit Cynus, & ibi Aug. in addit. poſt nu. 3. Bonif. de Vitell. in tit. de iniur. nu. 33. verſ. & maximè perſona coniuncta Bonif. de Vitell. tit. de iniur. nu. 44. verſic. ſed tamen fallit Aym. conſ. 9. nu. 26. Iodoch. in pract. crim. cap. 137. nu. 12. verſ. item excuſantur, & nu. 16. Fab. à Monte Ferr. in prax. arbitr. parte 4. quæſt. 9. num. 11. fol. 362. vbi declarat, niſi iniuria fuiſſet atrox Andr. Gayl. obſeruat. 106. nu. 6. par. 2. Menoch. de arbitrar. quæſtionibus, lib. 2. caſu 364. num. 5. vbi quod ſeniores propinqui poſſunt ex cauſa correctionis caſtigare iuuenes, & ibi etiam de fratre ſeniore caſtigāte iuniorem, & nu. 7. vbi amplius, quod ſeniores non propinqui, & non coniuncti poſſunt caſtigare, & corrigere iuuenes Maſcard. de probat. lib. 2. concl. 902. nu. 11. & ſeqq. vbi ampliat in coniunctis vſque ad ſeptimum gradum.

b *Parricidio.* Quod parricidium committatur etiam per maritum occidentem vxorem è cōtra, ac etiam per occidentem ſponſam, nurum, generum, ac ſocerum, & de eius pœna, & materia, vide Corrad. in pract. in tit. de parricid. ſub num. 4. Anton. Gomez. de delict. in tit. de homicid. ſub num. 3. Pet. à Plach. in Epith. delict. lib. 1. cap. 22. num. 50. fol. mihi 367. & ſeqq. Cæphal. conſ. 79. lib. 1. Peregr. de iure fiſci, lib. 5. tit. 1. nu. 6. fol. 363.

c *Armorum qualitate.* Non eſt dubium, quod qualitas armorum includit, & excludit animum occidendi, ſi enim quis vulnerat cum enſe, pugione, aut alijs ſimilibus armis ad occidendum aptis occidendi animum habuiſſe præſumitur, ſecus ſi cum pugione, lapide, vel baculo, aut ſimilibus inſtrumentis de ſui natura non aptis ad occidendum, quod quando verum ſit, & de materiā cum ſuis incidentibus quæſtionibus remitto Lectorem ad Diaz. in pract. crim. reg. 33. Corrad. in pract. tit. de homicid. num. 7. fol. mihi 317. Petrus à Plach. in epith. delict. lib. 1. c. 10. ſub nu. 6. fol. mihi 155. & ſeqq. Hercula. in tract. de negat. num. 166. & inter conſilia criminalia diuerſor. lib. 1. in fol. in conſ. 144. nu. 11. & lib. 2. conſil. 63. nu. 9. & ſeqq. & conſil. 114. nu. 9. & ſeq. Menoch. de arbitrar. quæſtionib. caſu 361. num. 5. Clar. in pract. §. homicidium, verſic. dicitur etiam culpoſum. Anton. Gomez. in tit. de homicid. num. 17. Ioſeph. Ludouic. deciſ. lucen. 62. in princ. & nu. 16. & ſeq. Catell. Cotta in memoral. in verbo cacumen, fol. mihi 148. Maſcard. de probat. concluſ. 97. per totam in diſcurſu, & concluſ. 864. pariter per totam in diſcurſu, apud quos plures alij referuntur antiquiores, quos hic referre ſuperfluum putaui.

d *Leuis pecuniaria.* Non habet difficultatem in iure, quod minor ætas facit mitigare pœnā etiam in crimine homicidij, ſecundum Bal. in l. & ſi ſeuerior, num. 10. & ibi etiam Aret. col. 2. ad finem, poſt Angel. in loco per eum relato, C. ex quibus cauſ. infam. irrog. quos referendo ſequitur Igne. in l. excipiuntur ad finem, nu. 48. in fi. & nu. 29. ff. ad Silla. Salyc. in l. ſi quis te reum, C. ad l. Cornel. de ſicar. Auguſt. ad Angel. de maleſ. in verbo ſcienter, & doloſè poſt num. 12. verſ. & aduerte, vbi etiam (prout aſſerit) in terminis allegat Bartol. in l. adminiſtrantes, §. fin. ff. de excuſat. tut. Gramat. in conſtitut. Regni, tit. de reſtit. minor. poſt num. 7. vbi alios refert, & deciſ. 23. num. 12. vbi loquitur in minore annorum decem & octo, qui occiderat presbiterum Socin. iun. conſil. 7. num. 6. lib. 3. Hippol. Riminal. conſil. crimin. diuerſ. 135. tomo 1. per totum, vbi latè hanc exornat concluſionem, & viribus, & exemplis, & Doctorum auctoritatibus Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 329. num. 6. & ſeq. vbi alios refert. Bertaz. conſ. 118. nu. 1. & ſeqq. vbi conſuluit in homicida minore annis decem & octo, & conſ. 208. nu. 24. & ſeqq. Gerard. Marzol. conſ. 11. nu. 13. & ſeqq. Rolan. conſ. 77. nu. 1. & omnib. ſeqq. lib. 3. vbi conſuluit in minore vigintiquinque annorum, ſed maiore annorum decem & nouem. Bonacoſſ. in commu. opin. parte 1. fol. 114. verſ. minor non debet Sfort. Odd. de reſtitut. in integr. parte 2. quæſt. 81. verſ. ego autem puto Nonded. conſ. 104. nu. 7. iuncto, num. 15. & 43. & ſeq. vbi etiā alijs relatis teſtatur de cōmuni, * ex quibus hanc ampliationem communiter receptam eſſe negari non poteſt. Quamuis contrarium, quod ſcilicet minor homicida puniatur ordinaria homicidij pœna latè conſuluerit, & defendere nitatur Vulpell. conſ. 101. per totum, cuius opinionem minimè tutam in ſpecie affirmauit Nōded. d. conſ. 104. nu. 7. iuncto nu. 44. præſertim quando minor non eſſet rixoſus, vel aliàs malæ conditionis, & famæ. Infantes autem in hoc homicidij crimine in totum excuſari dubitandum non eſt per ea quæ generaliter, & in ſpecie probat tex. in clem. 1. & ibi notant omnes ſcribentes de homicid. & etiam tex. in l. infans, ff. ad l. Cornel. de ſicar. & ibi Marſ. in ſumm. & nu. 1. Ang. de maleſ. in verbo ſciēter, & doloſè, nu. 6. Gabriel. Mayn. in l. ferè in omnibus, nu. 4. ff. de reg. iur. Maur. in trac. de reſtit. in integ. c. 153. nu. 5. Carer. in prac. in trac. de homic. §. circa quartum, nu. 2. Petrus à Plach. in epit. delic. c. 32. nu. 1. Iodoch. in prac. crimin. cap. 84. num. 1. & ſeqq. Sic etiam, & infantes doli capaces in eodē homicidij crimine excuſandos

dos optimè concluditur ex allegatis ſupra, & in ſpecie reprobato Marſil. in loco mox allegando contrariũ ſentiẽte voluit Blanch. in pract. crimi. §. imbecillitate, nu. 6. & ſeqq. fol. mihi 77. quãuis, vt dixi cõtrariũ, quod imò infantes doli capaces homicidę puniantur, ſed mitius pluribus cõtendat Marſ. in l. infans, nu. 2. & ſeqq. ff. de ſicar. & in l. ſi quis te, nu. 3. & ſeqq. C. eod. nec ab opinione Marſilij diſſentire videatur Duen. reg. 259. in fi. verſ. eſt tamen notandũ. Pariter & infantiæ proximos, ſi homicidium commiſerint excuſandos eſſe faciunt Doctores allegati ſupra, & in ſpecie probat tex. in c. 2. de delict. puer. vbi loquitur de puero decem annorũ, & dicitur ibi, vnde quoniam in pueris relinqui ſolet inultum, quod in alijs prouectionis ætatis humanæ leges dicũt ſeuerius corrigendum, & ibi communiter notatur per ſcribentes Auguſ. ad Ang. de malef. in verbo ſcienter, & doloſè poſt num. 6. verſ. & ideo poſt Ang. quem allegat, teſtans propterea ſe Ferrarię euaſiſſe vnum puerũ, qui occiderat in Ripa Padi vnum fachinum. Ant. Gom. de delict. c. 1. nu. 57. ad fin. verſ. & in tantum eſt verum, vbi refert, & ſequitur Aug. ad Ang. in loco præcitato quãuis, quod imò pupillus non doli capax, licet non puniatur pœna ordinaria legis Corneliæ de ſicar. puniri tamen poſſit aliquali leuiori pœna ſcripſerit Nouell. in tract. ad defen. p. 1. nu. 38. Cuius opinio, nec etiam ſpernenda eſt, ſi non aliam pęnam, quàm ferulę Iudex imponere voluerit, ſi nõ loco pęnę ſaltim, vt puer caſtigationis nemo abſtineat ſe in futurum à ſimilibus. Proximi autẽ pubertati, & doli capaces nõ in totum ſi occiderint excuſantur, ſed benè mitius puniuntur tex. eſt in d. cap. 2. de delict. puer. in fi. vbi loquitur in homicidio, & etiã in minore quatuordecim annorũ doli capace, & tamen ibi dicitur mitius puniẽdum, & ſic illud verbum in textu poſitum inultum declaratur, hoc eſt non perfectè vltum, vt ibi per eum gl. in verbo inultum, & cõmuniter * omnes Bald. in l. & ſi ſeuerior, nu. 10. & ibi Aret. colum. 2. ad fin. verſ. & idem etiam in facto, C. ex quibus cauſ. infam. irrog. Dec. in l. ferè in omnibus, nu. 2. ff. de reg. iur. Alex. conſ. 160. nu. 8. lib. 7. Maurit. de reſtit. in integr. c. 153. nu. 5. in fi. verſ. quare conſuluit Bald. &c. Nouel. in tract. ad defen. p. 1. nu. 36. Andr. Gayl. obſeruat. 110. nu. 32. lib. 2. Et omnia quidem præmiſſa multò magis procedunt in homicidio cõmiſſo per impuberes, & pueros ludentes ad ſaxa, vel in colluctatione, aut alia occaſione eis pręſertim de conſuetudine admiſſa, non dolo, ſed culpa potius, aut caſu ad * tex. in c. 2. de delict. puer. & ibi cõmuniter * notatur per omnes ſcribentes, & in occurrenti caſu conſuluit Anchar. conſ. mihi 283. de puero, qui alium occidit ludẽdo, vt vulgariter dicitur Battagliolas, & in alio caſu cõſuluit Cępol. conſ. 30. de puero, qui homicidium cõmiſit ludendo cum alijs pueris inuicẽ proijciendo lapides, & ſcripſit etiam Aug. ad Ang. de malef. in verbo ſciẽter, & doloſè, nu. 6. verſ. & ideo, &c. & Bernar. de Land. in addit. ad eundem Ang. ibid. num. 12. litera A. Carer. in pract. in 2. tract. de homic. §. circa quartum, nu. 5. in fi. Alc. lib. 1. diſtinct. c. 17. vbi ponit caſum in duobus pueris ſimul alis ludentibus, quorum vnus iurgio inter eos occaſione ludi orto, alterum cultro temperatorio, quẽ forſan ex ludo literario attulerat vulnerauit, & ex eo vulnere vulneratus obijt, dicitque talem puerũ non eſſe puniendum in plus, quàm in pœnam exilij, & Alciati deciſionem refert, & ſequitur Nauarr. in c. aut facta, §. euentus, nu. 23. de pœnit. diſt. 1. inter illius opera, in fol. tomo 1. pag. 260.

Sed quod iſto caſu imponatur ſolũ pœna exilij, aut pecuniaria, prout hic cõſulendo dixit D. meus Farinac. pro defenſione carcerati non tranſit ſine difficultate, nam quamuis multi concluſionem hic firmatã ſequuti fuerint, prout ſcripſerunt Marſil. in pract. §. quoniam, num. 96. & in conſ. 30. nu. 20. & conſ. 39. nu. 59. Gram. deci. 23. nu. 13. & ſuper conſtit. Regni, tit. de reſtit. min. nu. 9. Soc. conſ. 117. nu. 38. lib. 3. idem Marſil. in locis relatis per Carer. in pract. in 2. tract. de homic. §. circa quartũ, nu. 5. Bombin. conſ. 11. nu. 2. in fi. Caccialup. conſ. crimi. diuerſ. 95. nu. 4. to. 1. vbi ita alias in crimine falſæ monetæ ex auditu à Fran. Aret. in Ciuitate Ferrariæ ſeruatum fuiſſe teſtatur Hippol. Rimin. inter ead. conſ. crim. diuerſ. conſ. 135. num. 22. & 29. to. 1. vbi amplius, quod ſi reus non habet pecuniã pęna debet eſſe, vel carceris, vel exilij, & eſt cõmunis, vt per Sfor. qui aliquos ex præcitatis Doctoribus refert, (ſed non ſequitur) in tract. de reſtit. in integr. d. q. 80. nu. 96. ad fin. Franc. Caldas in repet. l. ſi Curatorem in verbo, vel aduerſarij dolo, nu. 54. verſ. at quia, C. de in integr. reſtit. minor. vbi & iuribus, & Doctorũ auctoritatibus probat quod ſi pœna ordinaria ſit vltimi ſupplicij illa cõmutari debet in pęna an exilij, ſi verò pęna ordinaria non erat mortis, ſed alia corporalis, & tunc debet commutari in pecuniariam, & quod hæc pœna nõ poſſit eſſe corporalis, ſed pecuniaria poſt Marſ. & alios, quos allegat pluries dixit commu. Bertaz. conſ. 118. nu. 3. & conſ. 143. nu. 16. & conſ. 492. nu. 2. & ſeqq. Gerard. Mazol. conſ. 11. nu. 13. & ſeqq. vbi quod imponitur pœna pecuniaria tantum. Monticel. reg. crim. 2. nu. 11. Rolan. conſ. 51. nu. 41. & ſeq. lib. 1. & conſ. 77. nu. 6. & 9. in prin. lib. 3. vbi reprobat Caccialup. contrarium dicentem Nonded. conſil. 104. num. 37. vbi & alijs relatis teſtatur de communi opinione.

Cõtrarium tamen, quod imò minoribus poſſit iſto caſu imponi pœna corporalis verius credidit Fulgoſ. in conſ. 157. col. antep. verſ. quibus ex omnibus vbi hoc admittit ſtante atrocitate delicti, in quo conſuluit videlicet in furtis reiteratis, & cum fractura, prout etiã in ſimilibus furibus famoſis hoc idem admittit Caccial. conſil. crim. diuerſ. 95. nu. 3. & 20. to. 1. Sfort. Odd. de reſtit. in integ. d. q. 80. nu. 97. vbi de pœna carceris, & triremium Bertaz. conſ. 118. in fi. vbi de homicida annorum decem & octo, qui fuit damnatus ad triremes arbitrio Principis Oſaſc. dec. Pedem. 60. nu. 9. vbi quod fuit fuſtigata, & in perpetuũ exilium damnata quædam mulier vilis, quæ partum in latrinam effuderat Hippol. Rimin. conſ. 244. nu. 30. lib. 3. vbi & hãc admittit opinionem in delictis iteratis Ludou. Peguer. deciſ. crim. 24. nu. 23. vbi quod apud eum fuit fuſtigatus, & poſtea ad triremes p quinquenniũ tranſmiſſus quidam,

dam, qui in Eccleſia furtum commiſerat modici valoris, & idẽ in ſacrilego, quia ei fuit amputata manus non obſtante minori ætate Iudice Bertachino in loco per eum relato teſtatur Clar. in §.ſacrilegium, verſ.ſed quæro quæſit pœna.

Quod & idem procedere in impuberibus doli capacibus, & pubertati proximis facere videtur tex.in §.1. inſtit.quib.mod.tute.fini. Vbi dicitur, quod deportatio pupilli facit finire eius tutelã. Ergo pupilli deportari poſſunt prout illum tex. ſic ponderarunt, & in illis terminis voluerunt Igne.in l.1.§.impubes,nu.5.ff.ad Sillan. Ioan.de Anan.in c.1.nu.11.verſ.colligit etiã,&c. de deli. pueror. Aldobr.in §.idẽ,nu.4.inſtitu.quib.mod. tut.finiat. Carer. in pract.crim.in 2.tract.de homic.§.circa quartũ,nu.4. vbi de condemnatione ad triremes, nec diſſentire videtur Clar.in pract. §.fin.q.60.ſub prin. ibi ſed in omnem caſum,&c. vbi negat proximis pubertati poſſe imponi pœnam mortis,ſeu mutilationis membri tacitè ſentiens alias pœnas corporales poſſe infligi,& pręſertim fuſtigationis, prout teſtatur ſe ſic vidiſſe ſeruatum in crimine ſodomie in quibuſdam pueris Simoncel. de decret. lib.2.tit.6. inſpect.4. nu.49.verſ.item pupillus, vbi notabiliter dixit, quod proximus pubertati punitur in corpore, non in pecunia. Zaſ.quem allegat in l.is, qui bonis,nu.19.ff.de verb.oblig.quamuis hodie tanta ſit hominũ auaritia, vt totũ contrarium nedum in minoribus, ſed etiam in maioribus ſeruetur.

Verum,quod impuberes nõ alia pœna puniri poſſit, quàm ferula ſuaderi videtur ex Alber.in l. 1.§.impubes, ff.ad Sillan. vbi ponit illud caſtiga iuuenem ferula,furca ſenem peccantem, iuuenẽ corrige pende ſenem. Marian.Soc. in c.2. nu.16. verſ.ſed tẽporalis de delict.pueror. vbi quod impuberes locis,& virgis caſtigari poſſunt ad l.1.§. impuberi, ff. ad Sillan. & per parẽtes leuiter, per iudices verò ſeuerè, & quatenus facti atrocitas requirit Gandin.in tit.de pœn.reor.nu.30. ad fi. vbi quod quãdo maiores decapitãtur impuberes ferula cedãtur,& eum refert,& ſequitur Hippol. Rimin.conſ.crimi.diuerſ.135.nu.11.to.1. Sfort. Odd.de reſtit.in integ. par.2.quæſ.80.nu.45.vbi quod infantes,vel infantiæ proximi,ſi iudex eorum doli capaces cognouerit, vt ſe in poſterum à delinquendo abſtineant ferula cædi mandabit ſic, & impuberes, & non doli capaces pro furtis poſſe virgis,aut ferula cædi voluit Nicaſ. in §.in ſumma inſtit.de oblig.quæ ex delict.naſc.in fine verſ. poteſt tamen impubes, ſic etiam proximos pubertati ferula cædi poſt Gandin. in loco præcitato dixit Hippol.Rimi.conſ.crim.diuerſ.135. num.11.to.1.Clar.in pract.§.fi.q.60. poſt princ. vbi quod vidit hos fuſtigari in crimine ſodomie. Sfort.Odd. de reſtit.in integ.par.2. q.80. nu.52. poſt Gandin. & Bald.in locis per eum relatis, & nu.55. vbi quod debent publicè ferula cædi.

Quid dicendum in tanta varietate Doctorũ, vide reſolutionem tàm in iure, quàm in practica poſitam per D.meum Farinac. in ſua pract.crim. parte ſecunda,in tit.de reo confeſſo,& conuicto nondum impreſs. num.171.

e *Pecuniaria, vel exilij*. Sic etiam,& ſine difficultate non tranſit, quod homicidium culpa commiſſum non niſi pecuniaria, vel exilij pœna puniri poſſit, nam videmus ſæpiſſimè pro culpoſo homicidio homicidas ad triremes cõdemnatos, & tranſmiſſos, & nõ ſine ratione, quia quamuis Anchar.in conſil.283. iure ſcripto in fine, prout illum refert Tiraq. de pœn. temperan. cauſa 14. poſt nu.1. dixerit culpam non poſſe corporaliter puniri, verior tamen eſt opinio, quod lata culpa etiam corporaliter puniri poteſt, quãdo delictũ eſt capitale, ſecundum Maran. qui de communi teſtatur in ſpeculo, par.4.in princ. nu.59.verſic. reſtat tamen dubium, vbi dixit, quod licet lata culpa nõ æquipararetur dolo in corporalibus,non per hoc ſequitur, quod non poſſit corporaliter puniri, dummodo mitius puniatur, quàm dolus Bero.in c.2.nu.40.poſt med. verſ. & quamuis de conſtit. Cępol.conſ.41.nu.9. vbi quod lata culpa punitur pœna pecuniaria, vel pœna relegationis per quinquennium ad ſummum, per l.lege Cornelia,la 2.§.cum quidam,ff.ad l.Corn.de Sicar.Boſſ. in tit. de defenſione reorum, nu.68. vbi quod culpa punitur criminaliter pęna pecuniaria,vel exilij, & tamen pœna exilij eſt corporalis Clar.in pract.§.fin.q.84.in princ.ad finem, vbi refert Maran.in loco præcitato, teſtaturque quandoque ita vidiſſe in Senatu Mediolani ſeruari licet regulariter pro culpa non ſoleat quis corporaliter puniri.

f *Lata culpa*. Veriſſima eſt concluſio, quod in criminalibus lata culpa non æquiparatur dolo, ſic enim probat tex.in l.1.§.ſi quid ideo,ff.ne vis fiat ei,qui in poſſeſſ. miſſ. eſt gl.in l.in lege Cornelia,in verbo culpa lata, verſ.idem puto,ff.ad l. Cornel.de Sicar. Iaſ.in l.in actionibus,nu.23.ff. de in lit.iurã.vbi de communi opinione teſtatur Bart.in l.1.§.1.num.1.verſ.vnde glo.vbi allegat glo.in d.l.in lege Cornelia, idem Bart.in l.1.nu. 3.ff.de legib.Salyc.in l.1.nu.5.in fi. verſ. in perſecutorijs verò deſcendentibus ex delicto, C.de Sicar.& in l.1.nu.5.verſ.aut deſcendunt ex delicto,vel quaſi,C.depoſiti. Tiraquel.de pœn.temperan.cauſ.14.poſt nu.17.Maran.in Spec. parte 4.nu.59.Clar.in pract. §.fin. quæſt.84.in princ. vbi de communi ex Iaſ. in d. l. in actionibus, & alijs ibi per eum citatis.

Et præſertim quando agitur de pœna corporali,quia tunc multò magis dolus requiritur,nec lata culpa illi æquiparatur, ſecundum gl. in l.in actionibus,in verbo non etiam ob culpam,& ibi Bald. col.2.verſ. item fallit in pœnis corporalib. Iaſ.nu.26.Dec.nu.19.ff.de in lit.iuran.Bart.in l. quod nerua,nu.20.verſ.primo enim dicit,& ver. aut loquimur in accuſat. ſeu actionib. ff. depoſ. idem Bart.in l.1.§.1.nu.1.& 2. verſ.idem ſi tract. de pęna corporali,ff.ſi quis teſtam.libe. & in l.in l.Corn.in ſummario,& nu.1.ff.de Sicar.Paul.de Caſt.in l.1.nu.9. verſ. quoniam in corporalibus pœnis, ff.de legib.Marſ. in l.in l.Corn.per illum tex.in ſummario,& nu.1. & ſeq.& in l.lege Cor. la 2.§.cũ quidã,nu.3.ff.ad l.Cor.de Sic.Cagn.in l.cõtractus,ſub nu.8.& 9.ff.de reg.iur.Saly. i l.1. nu.6.C.de Sicar.& in l.1. nu.5.verſ. ſecundo caſu, C.depoſ. vbi teſtatur de communi opinione. Ant.de Butr.in c.2.poſt nu.9. & vbi etiam Imo. col.2.in princ.nu.12. ad mediũ,verſ.idẽ ſi impo-

nat pœnam afflictiuam perſonæ Fely. poſt nu.4. Abb.nu.6.ante medium, verſ.idem eſt dicendum Mant. nu.40. vbi reſpondet contrarijs Bero.nu. 37.de conſtitut.Ang.de malef.in verbo ſcienter, & doloſè,nu.1.& nu.4.& ibi Auguſt.in addit. in princip. Firman. in repertorio verbo culpa lata, nu.21.Cepol.cautel.2.num.13. Marſil.conſ.62. nu.40.& ſeq.Cepol.conſil.33.nu.5. vbi de communi Diaz.reg.540. vbi de communi Blanch.in pract.§.viſis inditijs,nu.137.fol.mihi 56.vbi alij referuntur concordantes. Capra.conclu.78.nu. 36. vbi quod ita communiter tenetur Matth. in ſuis regul.crimin.verſ.2.incip.vbicunque agitur de imponenda pęna corporis afflictiua inter cōmun.opin. tomo 1. fol.mihi 344. in antiqua impreſſione Anton. Gomez.variar.reſolut.tomo 3. cap.3.rubr.de homicid.nu.16.Clar. in pract.§.fi. quæſt.84.in princ.vbi etiam de communi ex Cepol.& Marſil. in locis præcitatis Cephal. conſil. 76.nu.71.lib.1.Burſat.conſ.77.nu.4. vbi de communi,& conſ.92.nu.2.eodem lib.1.

Non tamen per hoc ſequitur quin lata culpa poſſit corporaliter puniri, prout dixi ſupra in præcedenti additione.

g *Spontanea comparitione.*

h *Ex quibus.* Ad materiam huius conſilij,vide omnino Foller.ſuper Pragm. Regni de ictu ſcopetti,nu.13.& ſeq.Vbi exactè diſputat, & reſoluit, an,quando,quomodo,& quibus cōiecturis probetur ſcopettum fuiſſe emiſſum caſu, & animo non nocendi; An verò potius præmeditate, & nocendi animo.

Famianus Centolinus V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Stricte quidem, ſed magiſtraliter in hoc reſponſo defenditur quidam,qui vidēs fratrem ſuum inſultatum, & vulneratum, iuſto dolore motus armis arreptis ad rixę locum accurrit, & vulnerantem fugientem inſequendo, Patrem eiuſdem vulnerantis qui ſe interponere volebat, vt filiū fugientem ſaluaret, occidit, Et eſt materia homicidii commiſſi in rixa calore iracundiæ,& ad alterius prouocationem,ac pro ſui fratris defenſione, In qua tria in ſpecie diſcutiuntur, numquid ſcilicet exceſſus defenſionis habeat in ſe dolum, & qua pęna puniri debeat, numquid etiam occidens tertium nō prouocantem ordinaria pœna puniendus ſit, & demum an Bulla de vindicta tranſuerſali extendatur ad offenſiones factas in rixa, & calore iracundiæ.

SVMMARIVM.

Statutum puniens homicidium pœna pecuniaria non valet, fallit quando hoc ſtatuto diſponeretur propter habitam pacem, num.1.

Statutum quod pœna minuatur propter pacem habitam valet, num.1.& in addit. litera [a].

Confirmatio habet vim noua conceſſionis, nu.2.

Gratia Principis ſuper homicidio non deliberato,& parte concordata valet, nu.2.& quid ſi homicidium fuerit deliberatum, & pars non fuerit concordata in addit. litera [b].

Author rixæ tenetur de homicidio ſequuto etiam quod ipſe homicidium non commiſerit, nu.3. in fine.

Prouocatus qui prouocantem in rixa occidit à pœna homicidij ordinaria excuſandus eſt, nu.4. & num.13. & ſeqq.num.19.

Homicidium in rixa ſequutum, an puniatur pœna ordinaria,nu.4.in addit. litera [c].

Prouocatus excuſatur ab ordinaria pœna occidendo non ſolum offendentem, ſed etiam tertium non offendentem,num.5.& num.18.

Excedens defenſionis modum ſi alium occidat adhuc mitiori pœna plectendus eſt,nu.6.& nu.10.vbi quod ſic excedens non dicitur in dolo,& nu.15.

Frater poteſt impunè occidere ad defenſionem neceſſariam ſui fratris,num.6.

Occidens fugientem qui prius occidentem inſultauerat punitur pœna extraordinaria, nu.6.& nu.14.

Occidere licet non ſolum ad ſui ipſius neceſſariam defenſionem, ſed etiam coniunctorum amicorum, & aliorum,num.6.& in addit.litera [d]. *nu.18.*

Bulla de vindicta tranſuerſali non habet locum in offenſione facta in rixa, & ad prouocationem offenſi, nu. 7.& num.11.& 19.

Prouocatus quicquid facit dicitur facere non ad vindictam, ſed ad defenſionem, nu.7.

Incontinenti dicitur fieri homicidium non ſolum in eadem rixa, ſed etiam paulo poſt, immo etiam poſt 30. dies, & in diuerſo loco durante tamen eodem iracundiæ calore, nu.8.& 16.

Dolus requiritur ad hoc, vt pœna ſtatuti, ſeu conſtitutionis locum habeat, nu.9.& 19.

Prouocatus excedendo modum non dicitur eſſe in dolo, ſed in culpa, num.10.

Iracundia inconſultus calor doli vitio caret, nu.10.

Statuta punientia homicidia non habent locum in homicidio commiſſo ad alterius prouocationem licet in eo fuerit exceſſum, num.11.

Conuocare licet amicos,& coniunctos, quando à iure aliquid impunè agere permiſſum eſt, nota prædicti coniuncti, & amici ſicut principales puniri poſſunt, nu. 17.in addit. litera [e].

Iniuria facta vni de agnatione omnibus alijs de eadem agnatione facta cenſetur, nu.17.

Dolus verus requiritur, vt pro homicidio pœna mortis imponatur, num.19.

Pater an poſſit occidere filiam deprehenſam in adulterio conuocatis ad id amicis, ſeu coniunctis in addit. litera E. vbi etiam an id alteri demandare poſſit.

Maritus an poſſit occidere vxorem ſuam in adulterio deprehenſam conuocatis ad id amicis, vel coniunctis, & an etiam id alteri demādare poſſit in addit. lit. E.

Qualitates quæ inſunt in principali delinquēte, an conſiderentur etiam in auxiliatoribus, & conſultoribus in addit. litera [e]. *verſ.& in ſimili.*

Qualitates quæ agrauant, ſeu minuunt delictū in mandante, an operentur eundem effectum in mādatario, & ècontra in addit. lit. [e]. *verſ.& valde conferant.*

CON-

CONSILIVM II.

1 ADSIT DEVS. Brutus Veliternus ab ordinaria homicidij pęna liberandus omnino eſt, primo vigore ſtatuti eiuſdem Ciuitatis, c.26.lib.3. quo cauetur propter homicidium ſi pax ab hæredibus occiſi infra decem dies habita fuerit non mortis, ſed centum ſcutorũ, & exilij pęnã tantummodo imponi debere licet enim regulariter ſtatutum ſimpliciter imponens pœnam pecuniariam pro homicidio ſecundum magis communem *Doctorum opinionem nõ valeat ad trad. per Doct. in cap.2. de delict.puer. & poſt alios teſtatur Iul. Clar. in pract. §. homicidium, verſ.ſed numquid Capra, concl.12.nu.15. Plot.conſil.crim.diuer.133.num.7.lib.1.Matth. Gribal.inter commun.opin.fol.mihi 344. col.1. verſic. Non valet Claud. Battand. reg.crimi.87. valet tamen Statutum ſi ordinariam homicidij pœnam nõ ſimpliciter, ſed propter habitam pacem [a] minuat, & in aliam commutet Bartol.in l. damni infecti, §.Sabini ſentẽtia, 2.col. in fi.ff.de dam.infec.Bal.in l.transfigere in 2.col.num.6.C. de tranſact. Ang. in l.iuris gentium, §.ſi paciſcar in 1.col.nu.1.ff.de pact. Gandi. de malef. ſub tit. de tranſact.nu.13. Bonif. de Vitell.in rub.de pace, nu.4.& eſt communis,* vt per Anto.Gomez. de delict.cap.3.nu.56.

2 Et hæc concluſio multo magis procedit in caſu noſtri ſtatuti à Principe confirmati, quo caſu licet de ſe non valeret (prout re vera valet) valebit tamen in vim cõfirmationis, quia confirmãs dicitur dare, l.1.§.omnia, C.de veter.iur.enucle. Bar.& alij in l.morte, ff.de iuriſd.omn.iud. Fely. in c.cum acceſſiſſent, nu.5.& 6. extra de conſtit. Cepha.conſ.26.nu.23.& conſ.38.nu.26.volu.1. Et ſicut valet Principis gratia ſuper homicidio præſertim non deliberato, & parte concordata [b] prout eſt hoc de quo agitur ad l.1.& per totum, C.de ſenten.paſs.l.fin. C.de genera. aboli. Ang. de malef. in verbo nec non ad querelam, nu.75. verſ.quero an abolitione. Couarrur.reſol.lib.2. cap.10.nu.2.Ant.Gomez. de delic. tit.de tortur. reorum, nu.38.Petr.à Plach.in Epit.delict.lib.1. cap.38.nu.2.& ſeq. Clar. in pract.§.fin. q.59.per totam in diſcurſu. Cur etiam valere non debet ſtatutum ab eodem Principe confirmatum, quo tamen homicidij pęna non in totum remittitur, ſed in aliam mitiorem tranſmutatur?

3 Secundo etiam huiuſmodi ſtatuto circumſcripto adhuc duo eumdem Brutum à pęna ordinaria liberandum de iure communi. Facti enim veritas hæc eſt: Cæſar præmeditate inſultauit Rutilium fratrem Bruti in illumque archibuſiũ exonerauit, ac deinde ſtorta quam ad latus ferebat euaginata, ipſum ſic inſultatum pluribus, & letalibus vulneribus affecit, Rutilius ſic vulneratus, & affectus Brutum eius fratrem in auxilium vocauit, à quo cum ita ſanguinolentus, & penne mortuus inſpiceretur ira & iuſto dolore motus, ſtatim domum ſuam acceſſiuit, vbi ſpadone arrepto in ſimul cũ Rutilio vulnerato ad domũ Cęſaris ſe contulit quo ingreſſi Antonium Cęſaris patrem qui Brutum amplectendo impediebat ne Cęſarẽ offenderet, interfecit. Ex hac quidem facti ſpecie negari non poteſt quod homicidium prędictum commiſſum fuit à Bruto non præmeditate, (quia ipſe numquam tale quid cogitabat,) ſed in pura rixa iuſto dolore, & ira prouenientе facto Cęſaris, qui Rutilium eius fratrẽ prouocando, inſultando, & vulnerando fuit author rixæ, vnde quicquid inde ſequutum eſt nõ Bruto, & Rutilio prouocatis, ſed Cęſari authori rixæ tribuendum eſt, l.1.§.cum arietes, ff.ſi quadrup.pauper.fecis dica. Abb.in c.clerici, il 1.poſt princ. de vita, & honeſt. cleric. Marſil.conſ.137. nu.19.Nouell.in tract.ad defen.nu.29.

4 Et ideo prouocatum qui prouocantem occiderit in rixa [c] à pœna homicidij ordinaria excuſandam eſſe, nemo eſt qui dubitet, l.qui cum maior.§.Libertus, ff.de bon.libert. l.ſciẽtiam, §.qui cum aliter, ff.ad l.Aquil. l.ſi adulterium cum inceſtu, §.Imperatores, ff.ad l.Iul.de adult.clem.1. de homicid. Marſil. d.conſ.137. nu.6.ſeqq.& in pract.§.quoniam, num.60.ſeqq.Tiraq.de pœnis cauſa 1.num.6.ſeq.Clar. in pract.quæſt.60.verſ. nunc quæro.

5 Imò non ſolum excuſatur prouocatus ſi prouocantem, & offendentem occidat, ſed etiam ſi tertium qui nec offenderit, nec rixa cauſam dederit, textus eſt in l.lex Iulia, in fi. ff.ad l.Iul. repet.per quem tex. Ita ſingulariter dixit Rom. in l.cum mulier, num.66.verſ.aduerte tamen, & ſequuntur alij relati per Marſil.in pract.§.quoniã, nu.94.Carer. in pract. in tract. de homicid.& aſſaſſin. §.7.excuſat. nu.3. pag. mihi 161.Tiraq.de pœn.temperan.cauſa 1.in 3.ampliatione, nu.10. & in terminis Boſſ.in tit.de homicid. nu.58.ſeq. qui expreſſe loquitur in fratre pro ſtimulo defenſionis fratris rixantis accurrente, & occidente alium tertium non rixantem.

6 Licuit ergo Bruto vocato ad fauorem, & defenſionem fratris vulnerati accurrere [d] ſecundũ Boſſ.ibi, & Plazam in Epit.delict. cap.28. nu.25. Et licet poſtea in proſequendo Cæſarem fugientem dicatur modũ defenſionis exceſſiſſe. Iſte tamen exceſſus non ordinaria, ſed extraordinaria plectendus eſt pœna, ſecũdum eundem Plazam, d.c.28. num.7. Duen.reg.192. in 5.ampliatione Ant.Gomez.in tit.de homici.nu. 24.& latè proſequitur Marſ.d.cõſ.137.nu.11.ſeqq.19.& ſeqq.

7 Nec obſtet Bulla Pauli II. à Pio V. cõfirmata ſuper vindicta tranſuerſali. Quod enim illa non poſſit ad caſum noſtrũ applicari apertiſſime probatur, imprimis, quia expreſſe loquitur in offendente ad vindictam, vbi igitur non eſt vindicta ibi non procedit Bulla in caſu noſtro præſuppoſita rixa, facto, & prouocatione aduerſarij cauſata. Quod inde in continenti ſequutum fuit nõ ad vindictam, ſed ad defenſionem dicitur factũ licet in defenſione fuerit modus exceſſus Aret. de malef. in verb. & dictus Titius ſe defendendo verſ.aduertas etiam, nu.17. Expol.conſ.crim.41. nu.3. Marſil.d.conſ.137.nu.19. verſ. non obſtarent, & ſeqq.& nu.28. Nouell.in tract.ad defenſ. nu.63.Clar.in pract.§.fi.q.60.verſ. nunc quæro.

8 Et quod homicidium de quo agitur fuerit incontinẽti ſequutum poſt vulnera Rutilij illata dubitandum non eſt, quia incontinenti maleficium

cium dicitur nedum ſi in eadem rixa, ſed etiam ſi paulo poſt commiſſum fuerit Marſi.d.conſ.137. num.31.ſeqq. Et paulo poſt dicetur commiſſum maleficium etiam quod fuerit decurſum tempus 30.dierum, dummodo ſemper idem iracūdiæ calor durauerit nec ad extraneos actus diuerſū fuerit, Luc.de Penna, in l.omnes omnino Curialis, C.de decur.lib.10. Dec. in l.quicquid calore, in fine,ff.de reg.iur.Boſſ.d.tit.de homicid.num.62. qui teſtatur ita obſeruaſſe Senatū Mediolanenſem in cauſa quorundam Laudenſium, pariterque homicidium dicetur incōtinenti ſequutum etiam quod in alio diuerſo, & diſtāti loco à rixa perpetratum fuerit Boſſ. ibidem, num.61.Card. Alban.conſ.6.num.3.

9 Præterea omnis conſtitutio puniens delicta, & homicidia ad hoc, vt locū habeat requirit dolum, l.cum autem,§.excipitur,ff.de edil.edic.Bal. in l.data opera, in 4.col.verſic. Item ſi ſtatutum punit homicidium c.qui cauſa,nō poſſ.Caſtren. in l.1.C.vbi Senat. vel Clar. latè Tiraq.de pœn. cauſa 6.nu.10.in tantum, vt nec lata culpa ſufficiat Marſil.d.cōſ.137. nu.5.Boſſ. vbi ſup.nu.68.

10 Homicidium autem à prouocato modum excedente prout eſt hoc de quo agitur non dolo, ſed culpa commiſſum dicitur Cępol. conſ. 41. nu.9. Marſil.d.conſil.137.num.21.ſeqq.24.ſeqq. & in pract.§.quoniam,nu.65.67.& 68. Rom.ſingu.3. Nouell.in tract.ad defen. nu.29. Et eſt communis, vt per Bonacoſſ. in commu.opin.par.1.verſ. prouocatus Tiraq.de pœn.cauſa 1.nu.6.& nu.8. vbi ampliat etiam quod ex animo, & propoſito fuerit exceſſum, inconſultus enim iracundia calor doli vitio caret,l.1.§.quæritur, ff. ad Turpil. Aret.de verſ. & dictus Titius ſe defendendo, nu. 36.Tiraq.d.cauſa 1.num.1.Ceſſante igitur dolo ceſſat conſtitutio pœnalis per prædicta.

11 Et quod ſtatuta, ſeu conſtitutiones punientia homicidia non habeant locum in homicidio cōmiſſo à prouocato licet modū exceſſerit, videatur Marſil. in ſæpius allegato conſ.137. per totū præſertim in princ.nu.19. & 20.in fi. & num.25. Bonacoſſ.99.crim.ver. prouocatus, & in comm. opin.par.1.eadem verbo prouocatus, vbi plures adducit concordantes Plot.in l.ſi quando, §.41. nu.5.vbi generaliter quod non habent locum in homicidio non deliberato, & in rixa commiſſo Boſſ.qui in terminis ponit caſum noſtrum,d.tit. de homicid.nu.58.ſeq.Et in conſtitutione ſuper vindicta tranſuerſali, videatur Hercul. de caut. cap.52.nu.23.vbi quod conſtitutio puniens vindictam tranſuerſalem pœna criminis leſæ Maieſtatis,& rebellionis non habet locum in homicidio non præmeditatè commiſſo. Quare ſupplicatur pro fauorabili expeditione.

12 Quibus ſic bene ruminatis per iudicē,qui tunc erat Franciſcus Cicero Locuntenens in Criminalibus Reuerendiſs. Domini Corradi Aſinarij Almæ Vrbis Gubernatoris, & cui cauſa huiuſmodi commiſſa fuerat per Illuſtriſs.& Reuerendiſs. Cardinalem Moronum tunc Cardinalium Decanum, & Viliterni Protectorem, & Gubernatorem ſtatuit idem Iudex eundem Brutum à pœna ordinaria abſoluere prout abſoluit, & ſi rectè memini in pœnam pecuniariam, ſeu exilij tantum cōdemnauit, & vt hoc iure feciſſe eidem Illuſtriſs. Domino Cardinali demonſtraret totam emiſit infraſcripti tenoris licet.

13 Ex propoſita facti ſpecie dicitur Brutū venire à pœna ordinaria dicti homicidij abſoluendum cum prouocatus,& iuſto dolore accenſus,& vulneribus in eius fratrem illatis dictum homicidiū commiſerit,inſultatus enim dicitur,prouocatus ab inſultante ad iracūdiam, & quicquid fecit dicitur etiā calore iracundiæ feciſſe,& ſibi non eſſe imputandū Cępol.conſ.43. ſub nu.6.per l.quod calore,ff.de regul.iur.& 2.q.3.c.ſi quis iuratus,& prouocatus, vel iuſto dolore accēſus mitius punitur Rom. in ſing.514. in cap.volo comentare, nu.5.Marſil. in conſil.119. nu.7.Abb. in c.olim, nu.6.de reſcriptis Fely. in c. dilecti filij ſub rubr. nu.13.in fi.de except.Tiraquel. in tract. de pœn. cauſa 1.nu.1.Claud.Battand. in pract.crim. reg. 71.& eſt tex. in l.qui cum maior. §.idem puto,ff. de bon.libert.

14 Quod procedit etiam ſi talis delinquens prouocatus dolosè, & animo vlciſcendi dictum homicidium commiſerit: Nam huiuſmodi homicidium, cum ſit cauſatum à dolo deteriori aduerſarij inſultantis mitius punitur Cępol. conſ.41. nu.15.cōſ.42.nu.5.& conſ.43.nu.1.& 2.& quod prouocatus excedens dolosè mitius puniatur, voluit etiam Boſſ.in tit.de homic.ſub nu.91.Iaſ. in l.vt vim,col.2.& 3.ff.de iuſt.& iur. Felyn.in c. ſignificaſti,el 2.verſ. tertia concluſio de homici. Marc.Aſin.inter cōſ.crim.diuerſ.in mag.impreſ. * conſ.3.ſub nu.8.vol.2. Et eſt cōmunis * opinio, vt teſtatur Iul. Clar. in §.homicidiū, ſub nu.34. verſ. ſcias tamen: doloſum enim dicitur homicidium,& potius ad vlciſcēdum quam ad defendendum commiſſum, quando occidens exceſſit modum inculpatæ tutelæ,cum aliter facere poſſet, quominus occideret agreſſorem fugientem, & nō punitur pœna,vt de homicidio doloſo,ſed mitius,qa prouocatus fuit, & occiſus dedit cauſam occiſioni Cępol.d.conſ.43.ſub nu.1.& dicitur homicidiū potius culpoſum quam doloſum Fely.in d.c.dilecti, ſub nu.12. de except.Marſil. 119.num.10. & ſeqq. Marc.Aſin. in d.conſ.110. nu.10.volum.2.& excedens modum in ſe vendicando puniendus eſt de culpa, & non de dolo. Gram. deciſ.5.nu.27. Carrer. in pract. crimin.in verſ.circa quartum, nu.24. fol.178. Iudex enim interdum mitigat penam ſtatutam à lege etiam in doloſo quādo fuit minor dolus, Bal.poſt glo. in l.& ſi ſeuerior.C.de infam. & Franciſ.Aret. in conſ.80.in fi.Gram.deciſ.5.nu.28.

15 Imò etiam ſi ex propoſito, & ſic dolosè quis modum exceſſerit mitius punitur Bald. in d.l. vt crim.& Pet.de Anch.in clem.1.de homic.& Alexan.in conſ.76.ſub nu.1.vol.1.Tiraq. in loco citato, nu.1.ampl. nu.8.verſ. quod multis Claud. Battand.in pract.crimin.reg.74.nu.4.Auguſt.in addit.ad Ang.de malef.in verſic. & dictus Titius de defend.ſub nu.18.19.& 34.

16 Quinimò etiam ſi ex interuallo prouocatus prouocantem interfecerit, dummodo ad extraneos actus non diuerterit,pœna mortis non punitur Soc.iun.in cōſ.117.nu.37.vol.3. Iul.Clar. in d.§.homicidium, ſub nu.34. verſ. ſcias tamen

Gram.

Gram. deciſ.23. ſub nu.5. Carrer. in pract. crim. in verſ. ſexto igitur excuſat, nu.5. Bonacoſſa in ſuis commu.opin.in ver.prouocatus.

17 Nec obſtat ſi diceretur, poteſt procedere in ipſo prouocato contra prouocantem, ſecus vero in cōſanguineo, ſeu amico prouocati contra nō prouocantem, ſeu non offendentē: nam reſpondetur, quod enim d. Brutus fuerit in auxiliū conuocatus à Rutilio eius fratre prouocato, & vulnerato à pœna ordinaria, homicidij illati in perſonam fratris Cæſaris prouocantis excuſatur: nam quando aliquid alicui quoquo modo conceditur etiam ſi ad vindictā ſit, poteſt ille ad illum peragendum conuocare cōiunctos, & amicos,[c] & amici congregati gaudent eodem iure

c cum principali iuxta reg. illam. Quod præſtans opem, & auxilium pari pęna debeat puniri, ſi nō minori; ſemper enim eandem ſententiam expectant præſtantes auxilium, & opē quam ille, qui eſt principalis, ſępe etiam minorem pœnam ſubeunt, vt per multa iura voluit Soc.iun. in conſil. 34.num.12.& 13.vol.2. Et ſic frater ſe tuetur ea excuſatione, qua alter frater prouocatus, & vulneratus tueretur, quia iniuria facta vni de agnatione omnibus alijs de agnatione facta cēſetur, vt dixit Gram. in d.deciſ.5. ſub num.11. & 12. & deciſ.23.nu.2. Io.Bapt.Aſin. inter conſ.crim.diuerſ.in mag.impr. in conſ.112. & num.28.vol.2. Imò iniuria communis eſſe videtur omnibus de agnatione Gram.d.deciſ.5.ſub nu.12.& d.deciſ. 23.ſub num.3.

28 Sed Rutilius dicti Bruti frater principalis, & prouocatus excuſatur à pœna ordinaria occidēdi non ſolum prouocātem; verum etiam tertiū, qui eum nō offenderit, nec rixæ cauſam dederit; nam delictum commiſſum calore iracundiæ, quę etiam habuit ortum aliunde quam ab eo, quem offendit, erit iuxta cauſam, quod quis mitius puniatur, Rom. in l.cum mulier, col.23.nu.66.verſ. aduerte tamen, ff.ſol.matr. quem ſequuntur. Felyn. in cap.dilecti filij, col.antepen. in fi.nu.12.& ſeq.de except. Alex. in Apoſtol. ad Bart. in l.lex Iulia, §.hodie, ff.ad l.Iul.repet. Marſil. ſing.270. nu.2.& in conſ.119.num.6.& in pract.crim. in §. quoniam, num.94. Pariſ.Put.in tract. Syndic.in ver.officialis, c.ex verſ. Syn. dicantur etiam officiales, ſub nu.3.& 4. fol.186. Tiraq. in d.cauſa 1. in 3.ampliatione, nu.10. Boſſ. in d.tit.de homic. num.58.& 59. Gabr.Sar. in addit.ad Roma.in d. ſing.514. Marc.Aſin. inter conſil.crim.diuerſ.in mag.impreſſ.in conſ.110.nu.9. volum.2. Claud. Battand.in pract.crimin. in reg.72. Tobia. Non. in conſ.109.ſub num.2.per tex.in d.l.lex Iulia, §. hodie, ff.ad l.Iul.repetun. vbi qui calore inducti interfecerunt, vel innocentem, vel quem puniri non debuerat, & ſic qui nullo modo interfectorem offenderant, in inſula deportari debent, ergo & ipſi Brutus à d.eius fratre cōuocatus à pœna ordinaria d.homicidij venit excuſandus, ideo Boſſ.in d.tit.de homicid.nu.59. dixit quod ſi video fratrem meum rixantem cum alio, vel amicum, vel etiam incognitum, & ſtimulo defenſionis proximi nullis dictis verbis alium inſultem, & occidam, non puniar pœna ordinaria licet errauerim, & minus pœna Decreti, quia non eſt animus deliberatus ante, ſed tunc ſuperuenit, & fuit actus impetu factus.

19 Nec obſtat Bulla de vindicta trāſuerſali: nam dicta diſpoſitio intelligenda eſt, quando dolo, & ex propoſito occidendi, non autem ſi in rixa, vel calore iracūdiæ fuerit homicidium commiſſum, ita in terminis ſtatuti dixit. Dec. conſ.9.nu. 2.& in conſ.482.nu.8.& in conſ.622.nu.3. Alex. in conſ.109.nu.5.vol.1. Plot.inter conſ.crimin. crim.diuerſ.in mag.impreſſ.in conſ.72. num.31. vol.2.& in tract.de in lit.iur.§.41. in cap. Duello victus, nu.5. vbi dicit, quod vbicunque ex forma legis, vel ſtatuti, aut Decreti imponitur pœna capitis, ita quod moriatur pro aliquo delicto, intelligit. ſi animo deliberato, & ſic doloſè iſtud fiat, ſecus ſi fiat in rixa, vel calore iracūdiæ, tunc enim non imponeretur pœna capitis, & hoc idē in terminis de decreto dixit Boſſ. in d. tit. de homic.ſub nu.59. Bonacoſſ.in quæſt.crimin.in ver. homicidium, dicitur enim ſimplex homicidium licet doloſum quando hæc deliberatio illum occidendi non ex interuallo proceſſit, ſed in rixa, vel calore iracūdiæ ſuperuenerit Clar.in d.§.homicidium, nu.7.verſ. doloſum autem, ſed vt homicida pęna mortis puniatur verus dolus requiritur. Iaſ. latè in l.3.§.quod prætor. ff.ne quis eū qui, col.1.& in l.1.ff.de legib. Dec. in d.conſ.9. & conſ.234. in fi.num.5. & habetur in d.cap.ſignificaſti, el 2.de homic. & in clem.1.& tit.refert, & ſequitur Io.Bapt.Aſin.in d.conſil.112.num.42. Ex quibus omnibus concludendum videtur D. Brutum venire omnino à pœna ordinaria dicti homicidij abſoluendum, & liberandum.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

ADDITIONES.

a *PRopter habitam pacem.* Quod valeat ſtatutum minuens pœnam ſi delinquens pacem habuerit ab offenſo pluribus Doctorum authoritatibus exornat D. meus Farinac. in ſua pract. crim.par.1.tit.de inquiſ.q.4.nu.35. vbi etiam an talis pax habenda ſit ante ſententiam, vel poſt; à quibus autē haberi debeat pax ad hoc, vt proſit, & operetur effectum mitigandi pœnam latiſſimè poſuit idem D.meus Farin. vbi ſupra in tit. de inquiſ.q.14. per totam.

b *Parte concordata.* Sed quid ſi homicidium fuerit deliberatum, & pars non fuerit concordata, vide quæ dixit D.meus Farin. in ſua pract. crim. par.1.tit.de inquiſ.q.6.nu.15.& ſeqq. vbi latè.

c *In rixa.* Homicidium rixæ calore commiſſum licet dolo commiſſum dicatur, & ex propoſito, & forſam ex hoc videatur pro eo imponi poſſe mortis pœnam ordinariam, æquius tamen videtur, & forſan verius non niſi extraordinaria pęna plecti poſſe, quia dolus ille, & propoſitum occidendi ab incenſo iræ calore in rixa cauſato originem habet, quare dici ſolet etiam quod inconſultus iræ calor facit ceſſare dolum, l.1. §.quæri, ff.ad Tertull. cum alijs, per Tiraq. de pœn. temperan.cauſa 1.num.1.& ſeqq. in diſcurſu, & propterea textus in l.1. §.cuius in fi. ff.de ſicar. dixit in ſpecie leniendum eius pęnam, qui in rixa caſu

magis

magis quam ex voluntate homicidium admiſerit, & ibi glo. in verbo caſu exponit culpa tamẽ præcedente. Ecce ergo quodquod homicidium in rixa cõmiſſum reputatur in iure pro homicidio caſuali, ſeu potius culpoſo nõ autem dolo, & ex voluntate patrato. Hinc eſt, vt magis ad rem accedam illud puniri nõ poteſt mortis pęna, prout voluerunt Alber. in l. 1. §. diuus, num. 5. in fi. ff. de ſicar. vbi dixit quod niſi certum ſit quod quis in rixa habuerit animum occidendi ſemper mitius punitur propter rixam, quæ facit præſumere abfuiſſe occidendi animum, idem Albert. in l. ſi in rixa, poſt nu. 1. ff. eadem, vbi poſt Azonem quem allegat in ſumma eodem tit. in fine pariter dixit, quod illud quod in rixa magis dicitur fieri caſu quam voluntate, & ibi mitius punitur, addo & Gram. deciſ. 1. d. nu. 4. & deciſ. 23. nu. 6. & vot. 23. num. 20. vbi tamen quod eſt in facultate iudicis pœnam mitigare Clar. in pract. §. homicidium, num. 30. verſic. alia etiam eſt defenſio in fine, vbi quod apud eum raro propter homicidium in rixa quis condemnatur in pœnam mortis (quamuis Rolan. in conſ. 63. nu. 3. lib. 2. contrarium dixerit in authore rixæ.) Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 362. nu. 4. verſic. Hæc iuris, & Doctorum ſententia, & nu. 11. in fine, verſic. quo vero ad pœnam, & nu. 26. Ludou. Peguer. deciſ. crim. 14. nu. 15. vbi bene comprobat hanc concluſionem quam etiam ſequitur Nonded. conſ. 99. nu. 45. Et per iſta iura ac Doctorum authoritates, ita nuper obtinuit D. meus Farin. in homicidio Hebræi commiſſo ab alio Hebræo.

d *Accurrere*. De iſta materia occidentis pro defenſione non ſolum ſua, ſed etiam coniunctorũ, & conſanguineorum, vide Bell. in tit. de homic. nu. 59. Petr. à Plach. in Epit. delict. lib. 1. c. 28. nu. 21. & ſeqq. vbi nu. 22. ampliat etiam pro defenſione filij naturalis, & nu. 24. vbi etiam ampliat pro defenſione ſui amici, & nu. 28. vbi idem pro defenſione conſocij, ſeu alterius ſecum deambulantis. Clar. in pract. §. homicidium, verſ. item locum Villalob. in com. mu.* opin. litera o, nu. 20. Et ſeq. Anton. Gomez. de delict. tit. de homicid. nu. 21. Maſcard. de probat. lib. 1. conclu. 490. nu. 10. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 20. caſu 361. nu. 10. & ſeq. Hercul. de caut. de non offen. c. 52. nu. 23. & 24. Duen. regul. 303. in fine, vbi de famulo occidente ad defenſionem ſui Domini.

Sed numquid liceat occidere pro defenſione alicuius extranei quem ab alio inſultatũ, & male tractatum videns accurrit ad rixam, & inſultantem occidit, numquid iſte ſic accurrẽs ſit immunis ab omni pęna ſi inſultatus erat in vitę diſcrimine poſitus, ita quod dici poſſit inſultantẽ occiſum fuiſſe pro neceſſaria defenſione inſultati videtur quod ſic ad trad. per eundẽ Plach. d. c. 28. ſub eodem, nu. 21. & 23. vbi amplius quod ſi inſultatus erat Clericus tenetur extraneus nedum poteſt impune illũ ab alterius micatione defendere, & nu. 29. vbi latè de materia, de qua etiam latè Anton. Gomez. in d. tit. de homicid. nu. 21. Clar. in d. §. homicidium, eodem verſic. item locum. (Quamuis contra prædicta facere videatur regula poſita per Socin. in reg. 444.) Quod ſi extraneus inſultatus nõ erat in periculo vitæ conſtitutus, & quis (prout latè contingere ſolet videns puta duos rixantes animo ſedandi rixam, ſe intromittit, vulneratque percutit, aut etiã occidit aliquem ex rixantibus puniendus quidem eſt, ſed non pœna ordinaria, vt per eundem Pet. à Plach. vbi ſupra, cap. 27. nu. 16. eod. cap. 28. nu. 27. ad finem, verſ. ſi ſine mediator, & per Anton. Gomez. d. tit. de homicid. eodem, nu. 21.

e *Conuocare coniunctos, & amicos*. Iſta concluſio per conſultorem hic firmata nõ tranſit ſine difficultate, & de ea tractans Doctores in materia patris, ſeu mariti occidẽtis filiam, ſeu vxorem in adulterio deprehenſam. An ſcilicet coniuncti, & amici ad prędictum homicidiũ perpetrandum conuocari gaudeãt eadem impunitate quã iura parentibus, & maritis conceſſerunt. Et quid etiã de mandatorio qui de patris ſeu mariti mandato filiam, ſeu vxorem in adulterio deprehenſam occiderit, an & is ab homicidij pœna immunis ſit, & in qua pariter, & Doctores vario modo locuti ſunt, prout videre eſt apud Ang. de maleſ. in verbo. *Che hai adulterato la mia donna*. nu. 1. 7. & 24. & ibi Auguſt. in addit. Florian. in l. liber homo, la 2. nu. 2. & 5. in fine, ff. ad l. Aquil. Pariſ. conſil. 154. nu. 7. & ſeqq. lib. 4. Foller. in pract. crim. fol. mihi 567. nu. 9. Petr. à Plach. in Epith. delict. cap. 15. 18. & 21. & ſeqq. Anto. Gomez. de delict. tit. de homicid. nu. 42. Roland. conſil. 34. per totum, lib. 2. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 60. verſ. ſolet dubitari, in fine, & in §. homicidium, verſ. dubiũ eſt. Monticell. reg. crim. 6. nu. 14. & reg. 7. nu. 103.

Et valde conſertur ad eandem materiam illa alia inſpectio, an ſcilicet mãdanti qualitates adhærentes augeant, vel minuant pœnam in mandatario, vel è contra, de qua vide bene tractantẽ Decian. in tract. crimi. lib. 9. cap. 33. nu. 3. & 8. & omnibus ſeqq. parte ſecunda.

Et in ſimili, an qualitas delictum agrauans in pprincipali delinquente operetur eundem effectum in auxiliatore, qui præſertim talem qualitatem ignorauit, videns per glo. in c. ſicut dignũ, extra de homicid. & in cap. fin. eod. tit. in 6. & in cap. merito 15. q. 1. Bar. in l. is qui apem, ff. de fur. & in l. vnum, ff. de paricidijs. Bald. in l. fin. C. de fide inſtrum. Lalge. in l. vnica, nu. 26. C. de raptu virg. Pariſ. conſ. 166. nu. 1. & ſeqq. lib. 4.

Famianus Centolinus V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

In hoc reſponſo in quo agitur de gratia Principis facta delinquẽti tria pręcipuè diſcutiuntur, & reſoluuntur: Primo, an Barones, & feudatarii poſsint gratias facere pro delictis capitalibus, & pœnis corporalibus: Secundo, an talis gratia valeat facta parte non concordata: & ſine illius pace, & conſenſu: Tertio, quando & ex quibus gratia dicatur ſubreptitia.

SVMMARIVM.

Barones, & feudatarij Eccleſiæ non poſſunt corporales pœnas remittere, & de illis gratiam facere, licet ſecus ſit de

ſit de pœnis pecuniarijs eorum fiſco applicandis nu.1. & in addit.litera [a]. vbi de materia.

Gratia à Principe delinquente capitaliter condemnato facta parte non concordata non valet nu. 2. & in addit.litera [b]. vbi de materia.

Gratia ſubreptitia ſeruanda non eſt nu.3.

Gratiam per obreptionem impetrans, pœna falſi punitur num.3.verſ.& non ſolum.

Bannitus remiſſus per gratiam ſubreptitiam poteſt impunè occidi,nu.3.in fine.

Gratia dicitur ſubreptitia quando non exprimuntur omnia delicta commiſſa per impetrantem nume.4.in fine verſ. Quæ omnia, & num.10.

Barones & feudatarij poſſunt facere gratias etiam de pœnis capitalibus quando hanc facultatem habẽt expreſſam in Inueſtitura,nu.5.

Baronibus, & feudatarijs conceſſa facultas remittendi pœnas capitales delinquentibus, intelligitur ante ſententiam non autem poſt ſententiam condemnatis,nu. 5.verſ.Et nihilominus.

Baronibus, & feudatarijs conceſſa facultas à Principe faciendi gratias delinquentibus, non extenditur ad ſucceſſores Principis concedentis, nume.5. verſ. Immo etiam.

Imperium merum,& mixtum præſcribitur ſpatio decem annorum,nu.6.Vbi declaratur hæc concluſio.

Gratias faciendi facultas,an ſit præſcriptibilis, nu.6.

Gratias faciendi facultas non cenſetur conceſſa à Principe per conceſſionem meri,& mixti Imperij, num.6. verſ. Vltra quod.

Præſcriptio facultatis aggratiandi delinquentes requirit ſcientiam Principis, & tempus immemorabile, num.7.

Regalia Principis non minori tempore præſcribuntur quam immemorabili,nu.7.

Homicida tenetur hæredibus occiſi ad damna,& intereſſe,necnon ad ſuſtentationem illorum, quos occiſus viuens ſuſtinebat, & alebat, ac etiam ad operas, & lucrum quas occiſus ſi vixiſſet erat facturus, nu.8.

Homicidium eſt, delictum in quo requiritur pax & conſenſus partis in gratia,nu.8. in fine.

Clauſula ſupplentes,&c. trahitur ad non ſpecificata, & propterea tollit vitium ſubreptionis, nu.9.

Verba vniuerſalia in omnibus, & per omnia trahuntur ad omnes caſus non ſolum, non expreſſos, ſed etiam maiores expreſſis,nu.9.verſ. Quæ verba.

Dictio alia trahitur ad diuerſa, nume.9. verſ. Per quæ verba.

Gratia dicitur ſubreptitia, quando in ſupplicatione non exponuntur omnes qualitates quæ veriſimiliter expreſſè Principem, vel ad conceſſionẽ gratiæ retraxiſſent,vel non ſic de facili conceſſiſſet, nu.10.

Gratia dicitur ſubreptitia, quando in ea non eſt expreſſum intereſſe partis, num. 11. verſ. quæ quidem ſubreptitio.

Princeps non præſumitur velle partis offenſæ ius, & intereſſe tollere,nu.11. in fine.

Gratia dicitur ſubreptitia, quando qualitates delicti nõ ſunt expreſſæ ſpecificè, & particulariter, nõ enim ſufficit generalis,& relatiua expreſſio,nu.12.& ſeq.

Generalitas obſcuritatem parit,& ex generali ſupplicatione facile Princeps circumuenitur, nu.12.

Gratia dicitur ſubreptitia, niſi fuerit expreſſum non ſolum delictum, & illius qualitas, ſed etiam niſi fuerit expreſſus modus, & cauſa delicti,num.12. ad finem verſ. Immo non ſufficit.

Certum dicitur illud quod per ſe, vel per relationem ad aliud certificari poteſt, nu.13. Vbi declaratur hanc concluſionem non procedere, quando pro forma requiritur expreſſa,& ſpecifica mentio,nu.13.

Clauſula pro expreſſis,&c.operatur in conceſſione facta motu proprio ſecus ad partis inſtantiam,nu.13.

Clauſula ſupplentes, &c. non operatur in facto ignorato à Principe: Item non operatur quando non interuenit citatio, & cauſæ cognitio, Item non operatur, vbi agitur de intereſſe tertio, nu.14.

Clauſula ſupplentes, & clauſula pro expreſſis, & ſimiles prolatæ à ſupplicantibus, non autem à Principe nihil operantur,nu.15.

Reſcripti ſignatura attenditur non autem narratio facta in eo nu.15.

CONSILIVM III.

1 ADSIT DEVS. Gratia per Hippolitum Luceum, ab Illuſtriſſimo D. Ioh. Giorgio Ceſarino extorta nihil ei ſuffragari poteſt ex infraſcriptis, Et primò quia non ſolum vigore Bullarum Pij Quarti, & Prædeceſſorum, ſed etiam de iure communi Barones, & feudata-
a rij [a] Eccleſiæ non poſſunt corporales pęnas remittere quicquid ſecus ſit in pęcuniarijs eorum fiſco applicandis cũ delictũ & Indulgentias concedere ad ſolum ſupremum Principem, & non ad alios ſpectet l.1.§. fin.ff. de quæſtion. l.Relegati in fin.ff.de pęn. Bald.in d.l. Relegati Salyc. in l.cum Indulgentia C. de ſententiam paſſis Felyn.in c.quæ in Eccleſiarum nume.23. & ſeq. de conſtit. & in c. cum te num. 14. & 15. de re iud. Iſern.in tit.de Vaſſall. decrep.ætat. num.2. verſ. Item ſi Afflict.in tit. quæ ſint regalia, cap.1.col. 2. verſ. 7. 8. & 43. Martin. Lauden. in tracta. de Principe verſ.219. Roſſ. in tit.de Principe num. 227.& tit.de remed.ex ſola Clem. Princip.nu.5. Rolan.latè in conſ.4. num.51. & ſeqq.vol.3. Et ita aliàs in facti contingentia iudicauit Senat. Pedemont.teſte Oſaſch.in eius deciſ. 101. nu.1. & in fine Deciſionis, ac etiam aliàs Mediolani quendam feudatarij ſubditum ſuſpenſum, cum gratia collo annexa teſtantur. Roſſ. & Rolan. vbi ſupra.

2 Secundo offenſa pars non fuit concordata [b],
b Ideo talem gratiam idem Illuſtriſſimus Dominus concedere non poterat l.fin. ibi niſi fortè ille, qui paſſus eſt ſuum conſenſum ad petendam abolitionem accommodauerit,&c.C.de abolit; Dubium enim non eſt quin proximi,& hæredes occiſi recompenſationem accipiunt per quandã honoris reſtitutionem in pœna delinquentis, Diuus Thomas 2.2.q.67. art.9. Incip. Ad quartum verſ. ſed Princeps, & verſ. nec etiam perſonæ,cui eſt illata iniuria,&c.in fine; Immo maximum recipiunt ſolatium hæredes occiſi videntes per viã Iuris homicidã debitas pœnas pati.l. Capitalium §.famoſis ff. de pœnis. Vnde fuiſſe vltimo ſupplicio affectum quendam Heleſeum, qui parte non concordata homicidij Indulgentiam habuerat,tradit Gram.vot.35.nu.7.ſeq.Et hanc opinionem vti veriorem,& ex conſuetudine totius Vrbis, & Orbis receptam, & practica-

tam

tam poſt luc. de Penn. Parid. de Put. & Andr. de Iſern. in locis per eum relatis teſtatur, & latè defendit Plot Conſ. crim. diuerſ. 73. num. 51. & omnibus ſeqq. vol. 2. ſequitur Ferran. Gargiar. inter ead. conſ. crim. diuerſor. conſ. 126. num. 107. lib. 1. Nec diſſentit Carauit ſup rit. magne Cur. 273. nume. 2. Vbi poſt alios plures quos allegat Doctores concludit Principem non poſſe in preiudicium partis offenſæ delicta indulgere, niſi ex abſoluta poteſtate hoc faceret, & ex cauſa, & quod in dubio hac poteſtatis plenitudine non præſumatur Principem vſum eſſe in conceſſione gratiæ, niſi expreſsè dixerit.

3 Tertio ſupradicta gratia vndique ſubreptitia & obreptitia apparet, In ea enim non ſolum delictorum qualitates aggrauanres, & ſubſtantiales; ſed etiam multa delicta, de quibus Hiopolitus condemnatus reperitur non fuerunt expreſſa. Quæ ſi expreſſa fuiſſent nulli dubium Illuſtriſſimum Dominum à conceſſa gratia, vel retraxiſſent, vel ſaltim difficiliorem reddidiſſent, Ideo vti nulla, & ſubreptitia ſeruanda non eſt c. poſtulaſti extrà de reſcript. c. ad audientiam il 2. eod. tit. c. ſi eo tempore eod. tit. in 6. Bal. Oldrad. Iaſ. & alij in l. nec damnoſa C. de precib. Imp. offer. & non ſolum per obreptionem gratia redditur nulla, ſed etiam impetrans obrependo punitur pena falſi l. ſi quis obrepſerit, vbi Doct. ff. de falſ. c. accedens de crimine falſi, & in ijs terminis ferrans Gargiar. d. conſ. crim. 126. nu. 103. & ſeqq. lib. 1. Roſſ. in tit. de remed. ex ſol. clem. Princip. num. 37. Vbi ampliat iſto caſu gratiam adeo eſſe nullam, vt aggratiatus ſi fuerit bannitus ea non obſtante poſſit etiam impunè occidi. Quod & antè eum voluit Alex. in conſi. 114. nu. 2. quia dicta impetratio, & nu. 3. quem refert, & ſequitur Catell. Cotta. in memoral. in verbo bannitus, qui in ciuitate tolleratur verſ. ſed quod diceres de illo.

4 Hippolitus enim ſimpliciter ſupplicando dixit ſe exemiſſe Herculem eius fratrem de manibus locumtenentis, & tamen nõ exprimit, quod manus violentas ad gulam in illum iniecit, Rurſus dicit ſe conuenticulam feciſſe de occidendo quoſdam Illuſtri D. amicos, & tamen non exprimit, quod conuenticulam faciebat de ſe, & alios liberandum de Dominio, & Iuriſdictione Domini, Item, & tertio loco non exprimit, quod licet vti Prior, ac officialis montis Cauſarij teneretur obuiare homicidijs commiſſis per homines illius terræ in perſonam locumtenentis, & eius filij, Id tamen non ſolum, non fecit, ſed vti author tumultus, & ſeditionis fuit vnà cum alijs prædictorum homicidiorum complex, & particeps ſimiliter, & quarto non exprimit qualiter dictis homicidijs patratis ipſe delinquentium liberationem procurauit in Conſilio de eius ordine, & mandato conuocato. Quæ omnia cum de perſe ſint capitalia delicta, & clarè ſint expreſſa in ſententia contra predictum Hippolitum lata: nec in dicta gratia expreſſa reperiãtur; non video quomodo illorum pœnam effugere poſſit, cum certiſſimi iuris ſit gratiam non ſolum, non extendi ad delicta non expreſſa, ſed nec etiam quo ad expreſſa nihil operari reticentur alia de quibus, quis fuerit per gratiam abſolutus, & remiſſus, Argumẽto tex. in l. 3. C. de Epiſcopal. audien. cum alijs per Anan. in c. ad abolẽdum nu. 7. de hæret. Rocch. de Curt. in c. fin. in 1 notab. de conſuetud. Iaſ. in l. nec damnoſa nu. 3. C. de precibus Imperatori offerẽdis Boer. deciſ. 217. nu. 22. Roſſ. in tit. de remed. ex ſola clemen. Princ. num. 35. & num. 38. Couar. variar. reſolu. lib. 1. cap. 20. num. 8. Ant. Gomell. de delict. tit. de tortur. reor. nume. 38. verſi. Item adde, & in tit. de homicid. nu. 60.

5 Quibus non obſtent exaduerſo deducta, quia dum, Primo ſupponitur Illuſtriſſimũ D. Georgium in priuilegio Inueſtituræ habere expreſſam facultatem aggratiandi, & indulgendi pœnas capitales quo caſu non poteſt dari de defectu poteſtatis concedendi gratias, prout ſcripſerunt Boſſ. in tit. de remed. ex ſola clem. Principis num. 52. Clar. in pract. §. fin. q. 59. verſi. Et hæc quidem concluſio Oſaſch. d. deciſ. Pedemont. 101. nume. 5. Reſpondetur quod neceſſe eſt, vt producatur iſtud aſſertum Priuilegium, & nihilominus quatenus extet non militabit in caſu noſtro in quo Hippolitus iam fuerat ſententiatus, & condemnatus; facultas enim aggratiandi & remittendi pœnas per Principem cõceſſa, Intelligitur ante ſentẽntiam nõ autem poſtea, ita Rolan. d. conſi. 4. num. 51. & ſeqq. vol. 3. Immo etiam quod clarè in inueſtitura adeſſet ſuppreſſa facultas aggratiandi poſt ſententiam, quod non creditur, nihilominus cum vis indulgendi ſit de reſeruatis, & de Regalibus Principis, Adhuc videtur, quod talis facultas non egrediatur vitam, & perſonam concedentis, nec ad ſucceſſores, & in eorum præiudicium extendatur, niſi Illuſtriſſimus D. habuerit de predictis ſpecialem confirmationem à præſenti ſummo Pontifice; Ita pulchrè dixit Bal. In tit. de pace cõſtan. verſ. amplius conſueuerunt, refert, & ſequitur Felyn. in c. ad audientiam col. 2. verſ. dixit etiam Bald. num. 5. de reſcript. & in c. 1. nu. 5. verſ. 4. declara d. probatio. & in c. nouit col. 8. verſ. limita. 1. de Iudi. Aym. conſi. 91. nume. 2. lib. 1. Afflict. in tit. quæ ſint regal. in rubr. num. 61. quos omnes refert, & ſequitur Senat. Pedemont. deciſ. 101. num. 13.

6 Dum autem, ſecundo exaduerſo deducitur præſcriptio decem annorum, quo tempore merum, & mixtum Imperium acquiri prætenditur ſecundum magis communem de qua per Iaſ. in l. Imperium num. 22. ff. de Iuriſd. omn. Iud. Decimus vltra quod non ſequitur. Baro. habet merũ & mixtum Imperium ergo habet Indulgendi facultatem ſicut tradit Rolan. in d. conſ. 4. nu. 30. & ſeqq. lib. 30. Vbi poſt Bal. in l. omnes populi, & ibi Iaſ. in 1. lectur. in penult. col. in 2. lectura col. 3. Afflict. in cõſtit. Regni q. 6. Alex. & Dec. in l. 1. ff. quod quiſque iuris. Ruyn. conſi. 109. num. 10. vol. 4. & conſi. 208. nu. 3. vol. 1. & alios quos allegat concludendo tradit, quod vaſallus habens merum, & mixtum Imperium non poteſt aliquid ordinare, nec ſtatuere contra ius comune, ergo nec pœnas remittere, & aggratiare, Adhuc creditur aduertendum, quod ius Indulgendi cum ſit Principi reſeruatum in ſignum ſuper

me poteſtatis impręſcriptibile eſt licet bene pręſcribatur facultas decapitandi homines; Ita declarat idem Iaſ.in d.l.Imperium num.20.verſ.limita iſtam comunem, & verſ. ſed alia quæ ſunt mixti Imperij,&c.Felyn.in c. cum te col.2.num. 11.verſ. Quoniam nulla præſcriptio valet extrà de re iud.Guid.Pap.q.416. in princ. cum alijs de quibus in d.deciſ.Pedemont.101.nu.15.& 27.

7 Et quatenus etiam admittamus facultatem aggratiandi poſſe præſcribi,nulli dubium,quod ad præſcriptionem inducen. requiritur non ſolum ſcientia Principis quæ non præſumitur, vt pulchrè reſpon. ad contraria, concludit Senat. Pedemont.d.deciſ.101.num.21.& 22. ſed etiam Immemorabilis temporis curſus. Quia non minori ſpecie præſcribuntur regalia Principis, c.ſuper quibuſdam §. Præterea extrà de verb. ſignif. Aym.de antiq.temp.in 4.par.principal. in princ. num.11.pag.mihi 133.in paruis Duen. reg.138. in ſecunda limitatione Menoch. de arbitr. Iud. quæſt.caſu 83.nume.9. lib. 2. Quæ ſcientia cum hucuſque non ſit exaduerſo probata, nec ſimus in lapſu memorabilis temporis nullum poteſt per aduerſarium fieri fundamentum in aſſerta præſcriptione iuris indulgen. & per conſequens remanet firma cõcluſio, quod gratia de qua agitur ſit nulla, vti facta ab eo qui non habet aggratiandi facultatem.

8 Quod vero attinet ad ſecundam nullitatem gratiæ propter partem non concordatam, dum prætenditur Hippolitum non commiſiſſe delicta in quibus partis concordia requiratur, nec illi teneatur ad aliqua damna,& intereſſe, Reſpõdetur aſſumptum nõ eſſe verum, quia immo hic agitur de maximo partis intereſſe, Namſi propter alia delicta per Hippolitum commiſſa ipſe fuit author fautor, & conſultor homicidiorum commiſſorum in perſonam Darij Attendoli, & eius filij,vt clarè conſtat ex ſententia,& Proceſſu contra ipſum formato, & lata dubitandum non eſt quin occiſorum hæredibus teneatur ad damna, & intereſſe, ad ſuſtentationem illorum quos occiſus ſuſtinebat, ac ad operas, & lucrũ quas occiſus ſi vixiſſet erat facturus Plot. in l. ſi quando num.694. ſeqq. C. vnde vi ſecundum antiquam impreſſionem Clar. in §.homicidium verſ.tenetur etiam Petr.à Plach.in Epith.delict. cap.6.num.32.& cap.10.num.12.lib.1. Ant.Gomel.de delict.tit.de homicid.num.37. plenè Roland. conſi. 39. per tot. vol. 2. Et in homicidio, quod ſit delictum requirens partis conſenſum, & pacem,explicat idem Clar.in quæſt. 59. verſi. adde quod in fine.

9 Dum autem, & quarto DD.Ex aduerſo ſcribentes nitũtur à ſurreptionis vitio gratiam defendere propter clauſulam ſupplentes,&c. quæ videtur etiam trahi ad non ſpecificata Alex.cõſ. 111.num.4.lib.6.Pariſ.conſi.11.num.5.lib.4.& conſi.3.num.64.eodem lib.4. Item propter relationem quæ in omnibus,& per omnia fit in ſupplicatione ad expreſſum, & ſententiã in qua omnia exponuntur delicta. Quæ verba vniuerſalia in omnibus, & per omnia viuentur etiam caſus non ſolum,non expreſſos, ſed maiores expreſſis Lea tamen conditione ff.de lega.3.Clem.1.& ibi gloſſ.1. de re iud. cum alijs per deciſ. Pedemont. 102.num.4. Et rurſus propter aliam generalitatem illorum verborum de quibus in eadem ſupplicatione, ibi videlicet. Per altre coſe,&c.& alibi, & per ogni errore da lui commeſſo, &c. Per quæ verba videntur pariter compræhendi diuerſa ab expreſſis Souin.conſi.300. nume.4. verſ.3. principaliter vol.2.Pariſ.coſi.92.nu.5. lib.1.

10 Dicimus pro reſponſione Animaduertẽdum eſſe, quod vbicunque in reſcripto non exponũtur omnes qualitates, quæ veriſimiliter expreſsè Principẽ à conceſſione gratiæ extraxiſſent, tunc gratia dicitur ſurreptitia, & non ſeruanda Boſſ. in tit.de remed.ex ſola Clem. Princip. nu. 33.& num.38.ſeq.Ant.Gomez de dilect.tit.de tortur. reor.num.38.verſ. Item adde clar.in pract. crim. q.59.verſ.Debet autem Menoch. de arbitr. caſu 203.num.3.& ſeq. Immo non ſolum ſunt exprimendę qualitates, quibus expreſſis Princeps gratiam non conceſſiſſet, ſed etiam ille cum quibus non,ita de leui c.ſi proponente extrà de reſcript. Menoch.de arbitr.Iud. quæſt.caſu 201.nume.5. & ſeq.lib.2.

11 At in caſu noſtro in gratia non ſunt expreſſa omnia delicta de quibus in dicta ſcatentia; Merito ſubreptitia iudican.eſt perſuppreſſionem.n. aliorum delictorum gratiam reddi ſubreptitiam nemo eſt, quod dubitat, vt comuniter nor. per Doct.in l.3.C.de Epiſcop.audiẽ. Vbi Cyn. Bar. Bal.Caſtr. & alios quos refert, & ſequitur Ant. Gomez.de delict.in tit.de homicid.ſub nu.60.& in tit.de tormen.reorum num.38.verſ. Item adde, & ſupra probaui. Quæ quidẽ ſubreptio multo euidentius apparet ex eo, quod non expreſſit intereſſe partis offenſæ videlicet vxoris,& filiorum occiſorum. Quod quidem intereſſe ſi expreſſiſſet, nulli dubium, Quod Princeps in tertij præiuditium gratiam non conceſſiſſet, prout in his terminis conſuluit Gram. conſi.34. nu.9. Aym. in reſponſo pro Republica Sauiliani nu.24.Menoch.d.caſu 201. num. 24. Non enim præſumitur Principem velle vnquam partis offenſæ vim & intereſſe tollere Ruyn. conſi. 66. lib.5. Petr.à Plach.in Epith.delict.cap.38.num. 4. verſ. Illud etiam Gabr.tit.de iur. quæſit.non tollen.conci. 2.nu.6.lib.3.Deciſ.Pedemont.138. nu.11.Clar. in pract.§.fin.q.59.verſ.Adde quod Cephal.cõſ. 133.nu.101.& ſeqq.vol.1.

12 Quare non obſtant ea quæ in contrariũ conſiderantur, & primò ad illud, quod dicunt ſatis fuiſſe expreſſa omnia delicta propter illa generalia verba videlicet, *Et altre coſe che forſe nel Proceſſo, & ſentenza ſi contengono alquale in tutto & per tutto vuole hauere relatione &c.* Reſpõdetur, quod ad tollen.ſurreptionem gratiæ non ſufficit generalis, & relatiua expreſſio delictorum, ſed debet eſſe particularis notabilis, & ſpecifica gloſſ.in c. dilectus filius extrà de reſcript. Oldrad.conſ.14. Rom.conſi.38.& conſi.326. in fin. Aym. conſi. 69.num.3.lib.1. Felin.in d. c.cum dilectus filius; Ex generalitate enim oritur quædam obſcuritas ex qua facile Princeps circumuenitur l. fin. ad finẽ ibi falſo ſermone ſe iactat. &c. C.de dot. promiſſ. Immò non ſufficit in gratia particulariter, & ſpecificè delictum nominare, niſi & modus,

dos optimè concluditur ex allegatis ſupra, & in ſpecie reprobato Marſil. in loco mox allegando contrariũ ſentiẽte voluit Blanch.in pract.crimi. §.imbecillitate,nu.6.&ſeqq.fol.mihi 77.quãuis, vt dixi cõtrariũ, quod imò infantes doli capaces homicidę puniantur, ſed mitius pluribus cõtendat Marſ.in l.infans,nu.2.& ſeqq.ff.de ſicar.& in l.ſi quis te,nu.3.& ſeqq. C.eod. nec ab opinione Marſilij diſſentire videatur Duen. reg.259.in fi. verſ.eſt tamen notandũ.Pariter & infantiæ proximos, ſi homicidium commiſerint excuſandos eſſe faciunt Doctores allegati ſupra, & in ſpecie probat tex. in c.2. de delict. pueror. vbi loquitur de puero decem annorũ,& dicitur ibi,vnde quoniam in pueris relinqui ſolet inultum, quod in alijs prouectionis ætatis humanæ leges dicũt ſeuerius corrigendum, & ibi communiter notatur per ſcribentes Auguſ.ad Ang.de maleſ. in verbo ſcienter, & doloſè poſt num.6. verſ. & ideo poſt Ang.quem allegat, teſtans propterea ſe Ferrarię euaſiſſe vnum puerũ, qui occiderat in Ripa Padi vnum fachinum. Ant.Gom.de delict.c.1.nu.57. ad fin.verſ. & in tantum eſt verum, vbi refert, & ſequitur Aug.ad Ang.in loco præcitato quãuis, quod imò pupillus non doli capax,licet non puniatur pœna ordinaria legis Corneliæ de ſicar. puniri tamen poſſit aliquali leuiori pœna ſcripſerit Nouell.in tract.ad defen. p.1.nu.38. Cuius opinio,nec etiam ſpernenda eſt, ſi non aliam pęnam,quàm ferulę Iudex imponere voluerit,ſi nõ loco pęnę ſaltim,vt puer caſtigationis nemo abſtineat ſe in futurum a ſimilibus. Proximi autẽ pubertati, & doli capaces nõ in totum ſi occiderint excuſantur, ſed benè mitius puniuntur tex. eſt in d.cap.2.de delict.puer.in fi. vbi loquitur in homicidio, & etiã in minore quatuordecim annorũ doli capace,& tamen ibi dicitur mitius puniẽdum,& ſic illud verbum in textu poſitum inultum declaratur,hoc eſt non perfectè vltum, vt ibi per eum gl.in verbo inultum, & cõmuniter * omnes Bald.in l.& ſi ſeuerior, nu.10. & ibi Aret. colum.2.ad fin.verſ.& idem etiam in facto, C.ex quibus cauſ. infam. irrog. Dec.in l.ferè in omnibus,nu.2.ff.de reg.iur.Alex.conſ.160.nu.8.lib.7. Maurit.de reſtit.in integr. c.153.nu.5. in fi.verſ. quare conſuluit Bald.&c. Nouel.in tract. ad defen.p.1.nu.36.Andr.Gayl.obſeruat.110. nu.32. lib. 2. Et omnia quidem præmiſſa multò magis procedunt in homicidio cõmiſſo per impuberes, & pueros ludentes ad ſaxa, vel in colluctatione, aut alia occaſione eis pręſertim de conſuetudine admiſſa, non dolo, ſed culpa potius, aut caſu ad tex.in c.2. de delict.puer. & ibi cõmuniter * notatur per omnes ſcribentes,& in occurrenti caſu conſuluit Anchar. conſ.mihi 283. de puero, qui alium occidit ludẽdo, vt vulgariter dicitur Battagliolas,& in alio caſu cõſuluit Cępol.conſ.30. de puero, qui homicidium cõmiſit ludendo cum alijs pueris inuicẽ proijciendo lapides,& ſcripſit etiam Aug. ad Ang. de maleſ. in verbo ſciẽter,& doloſè,nu.6.verſ.& ideo,&c.& Bernar.de Land. in addit.ad eundem Ang. ibid. num.12. litera A. Carer.in pract.in 2.tract.de homic. §.circa quartum,nu.5.in fi.Alc.lib.1.diſtinct.c.17. vbi ponit caſum in duobus pueris ſimul alis ludentibus, quorum vnus iurgio inter eos occaſione ludi orto, alterum cultro temperatorio, quẽ forſan ex ludo literario attulerat vulnerauit, & ex eo vulnere vulneratus obijt,dicitque talem puerũ non eſſe puniendum in plus, quàm in pœnam exilij, & Alciati deciſionem refert, & ſequitur Nauarr. in c.aut facta,§.euentus, nu.23.de pœnit. diſt.1. inter illius opera,in fol.tomo 1.pag.260.

Sed quod iſto caſu imponatur ſolũ pœna exilij,aut pecuniaria, prout hic cõſulendo dixit D. meus Farinac.pro defenſione carcerati non tranſit ſine difficultate, nam quamuis multi concluſionem hic firmatã ſequuti fuerint, prout ſcripſerunt Marſil.in pract.§.quoniam,num.96. & in conſ.30.nu.20.& conſ.39.nu.59. Gram.deci.23. nu.13. & ſuper conſtit. Regni, tit.de reſtit. min. nu.9.Soc.conſ.117. nu.38. lib.3. idem Marſil. in locis relatis per Carer. in pract. in 2.tract.de homic.§.circa quartũ,nu.5. Bombin.conſ.11.nu.2. in fi.Caccialup.conſ.crimi. diuerſ.95. nu.4.to.1. vbi ita alias in crimine falſæ monetæ ex auditu à Fran.Aret. in Ciuitate Ferrariæ ſeruatum fuiſſe teſtatur Hippol. Rimin. inter ead.conſ.crim. diuerſ.conſ.135. num.22. & 29. to.1. vbi amplius, quod ſi reus non habet pecuniã pęna debet eſſe, vel carceris,vel exilij,& eſt cõmunis,vt per Sfor, qui aliquos ex præcitatis Doctoribus refert,(ſed non ſequitur) in tract.de reſtit.in integr.d.q.80. nu.96.ad fin.Franc.Caldas in repet.l.ſi Curatorem in verbo, vel aduerſarij dolo, nu.54. verſ. at quia, C.de in integr.reſtit.minor. vbi & iuribus, & Doctorũ auctoritatibus probat quod ſi pœna ordinaria ſit vltimi ſupplicij illa cõmutari debet in pęna an exilij,ſi verò pęna ordinaria non erat mortis,ſed alia corporalis, & tunc debet commutari in pecuniariam,& quod hæc pœna nõ poſſit eſſe corporalis,ſed pecuniaria poſt Marſ.&alios, quos allegat pluries dixit commu. Bertaz. conſ. 118.nu.3.& conſ.143.nu.16.& conſ.492.nu.2. & ſeqq. Gerard. Mazol. conſ.11. nu.13. & ſeqq. vbi quod imponitur pœna pecuniaria tantum. Monticel.reg.crim.2.nu.11. Rolan.conſ.51. nu. 41.& ſeq.lib.1.& conſ.77.nu.6.&9.in prin.lib.3. vbi reprobat Caccialup. contrarium dicentem Nonded. conſil.104. num.37. vbi & alijs relatis teſtatur de communi opinione.

Cõtrarium tamen, quod imò minoribus poſſit iſto caſu imponi pœna corporalis verius credidit Fulgoſ.in conſ.157.col.antep.verſ. quibus ex omnibus vbi hoc admittit ſtante atrocitate delicti, in quo conſuluit videlicet in furtis reiteratis,& cum fractura, prout etiã in ſimilibus furibus famoſis hoc idem admittit Caccial. conſil. crim.diuerſ.95.nu.3.& 20.to.1.Sfort.Odd.de reſtit.in integ.d.q.80.nu.97.vbi de pœna carceris, & triremium Bertaz.conſ.118.in fi.vbi de homicida annorum decem & octo, qui fuit damnatus ad triremes arbitrio Principis Oſaſc.dec. Pedem. 60.nu.9.vbi quod fuit fuſtigata, & in perpetuũ exilium damnata quædam mulier vilis,quæ partum in latrinam effuderat Hippol.Rimin.conſi. 244. nu.30.lib.3. vbi & hãc admittit opinionem in delictis iteratis Ludou.Peguer.deciſ.crim.24. nu.23.vbi quod apud eum fuit fuſtigatus, & poſtea ad triremes ꝑ quinquenniũ tranſmiſſus quidam,

dam, qui in Eccleſia furtum commiſerat modici valoris, & idē in ſacrilego, quia ei fuit amputata manus non obſtante minori ætate Iudice Bertachino in loco per eum relato teſtatur Clar. in §.ſacrilegium, verſ.ſed quæro quæſit pœna.

Quod & idem procedere in impuberibus doli capacibus, & pubertati proximis facere videtur tex.in §.1. inſtit.quib.mod.tutc.fini. Vbi dicitur, quod deportatio pupilli facit finire eius tutelā. Ergo pupilli deportari poſſunt prout illum tex. ſic ponderarunt, & in illis terminis voluerunt Igne.in l.1.§.impubes,nu.5. ff.ad Sillan. Ioan.de Anan.in c.1.nu.11.verſ.colligit etiā,&c. de deli. pueror. Aldobr. in §.idē,nu.4.inſtitu.quib.mod. tut.finiat. Carer. in pract.crim.in 2.tract.de homic.§.circa quartū,nu.4. vbi de condemnatione ad triremes, nec diſſentire videtur Clar.in pract. §.fin.q.60.ſub prin. ibi ſed in omnem caſum,&c. vbi negat proximis pubertati poſſe imponi pœnam mortis,ſeu mutilationis membri tacitè ſentiens alias pœnas corporales poſſe inſligi,& pręſertim fuſtigationis, prout teſtatur ſe ſic vidiſſe ſeruatum in crimine ſodomie in quibuſdam pueris Simoncel. de decret. lib.2.tit.6. inſpect.4. nu.49.verſ.item pupillus, vbi notabiliter dixit, quod proximus pubertati punitur in corpore, non in pecunia.Zaſ.quem allegat in l.is, qui bonis,nu.19.ff.de verb.oblig.quamuis hodie tanta ſit hominū auaritia, vt totū contrarium nedum in minoribus, ſed etiam in maioribus ſeruetur.

Verum,quod impuberes nō alia pœna puniri poſſit,quàm feuda ſuaderi videtur ex Alber.in l. 1.§.impubes, ff.ad Sillan. vbi ponit illud caſtiga iuuenem ferula,furca ſenem peccantem, iuuenē corrige pende ſenem. Marian.Soc. in c.2. nu.16. verſ.ſed tēporalis de delict.pueror. vbi quod impuberes locis,& virgis caſtigari poſſunt ad l.1.§. impuberi, ff. ad Sillan. & per parētes leuiter, per iudices verò ſeuerè, & quatenus facti atrocitas requirit Gandin.in tit.de pœn.reor.nu.30. ad fi. vbi quod quādo maiores decapitātur impuberes ferula cedātur,& eum refert,& ſequitur Hippol. Rimin.conſ.crimi.diuerſ.135.nu.11.to.1. Stort. Odd.de reſtit.in integ. par.2.quæſ.80.nu.45.vbi quod infantes,vel infantiæ proximi,ſi iudex eorum doli capaces cognouerit, vt ſe in poſterum à delinquendo abſtineant ferula cædi mandabit ſic, & impuberes, & non doli capaces pro furtis poſſe virgis,aut ferula cædi voluit Nicaſ. in §.in ſumma inſtit.de oblig.quæ ex delict.naſc.in fine verſ. poteſt tamen impubes, ſic etiam proximos pubertati ferula cædi poſt Gandin. in loco præcitato dixit Hippol.Rimi.conſ.crim.diuerſ.135. num.11.to.1.Clar.in pract.§.fi.q.60. poſt princ. vbi quod vidit hos fuſtigari in crimine ſodomie. Sfort.Odd. de reſtit.in integ. par.2. q.80. nu.52. poſt Gandin. & Bald.in locis per eum relatis, & nu.55. vbi quod debent publicè ferula cædi.

Quid dicendum in tanta varietate Doctorū, vide reſolutionem tàm in iure, quàm in practica poſitam per D.meum Farinac. in ſua pract.crim. parte ſecunda,in tit.de reo confeſſo,& conuicto nondum impreſs. num.171.

e *Pecuniaria, vel exilij*. Sic etiam,& ſine difficultate non tranſit, quod homicidium culpa commiſſum non niſi pecuniaria, vel exilij pœna puniri poſſit, nam videmus ſæpiſſimè pro culpoſo homicidio homicidas ad triremes cōdemnatos, & tranſmiſſos, & nō ſine ratione, quia quamuis Anchar.in conſil.283. iure ſcripto in fine, prout illum refert Tiraq. de pœn. temperan. cauſa 14. poſt nu.1. dixerit culpam non poſſe corporaliter puniri, verior tamen eſt opinio, quod lata culpa etiam corporaliter puniri poteſt, quādo delictū eſt capitale, ſecundum Maran. qui de communi teſtatur in ſpeculo, par.4.in princ. nu.59.verſic. reſtat tamen dubium, vbi dixit, quod licet lata culpa nō æquipararetur dolo in corporalibus,non per hoc ſequitur, quod non poſſit corporaliter puniri, dummodo mitius puniatur, quàm dolus Bero.in c.2.nu.40.poſt med.verſ. & quamuis de conſtit. Cępol.conſ.41.nu.9. vbi quod lata culpa punitur pœna pecuniaria, vel pœna relegationis per quinquennium ad ſummum, per l.lege Cornelia,la 2.§.cum quidam,ff.ad l.Corn.de Sicar.Boſſ. in tit. de defenſione reorum, nu.68. vbi quod culpa punitur criminaliter pęna pecuniaria, vel exilij, & tamen pœna exilij eſt corporalis Clar.in pract.§.fin.q.84.in princ.ad finem, vbi refert Maran.in loco præcitato, teſtaturque quandoque ita vidiſſe in Senatu Mediolani ſeruari licet regulariter pro culpa non ſoleat quis corporaliter puniri.

f *Lata culpa*. Veriſſima eſt concluſio, quod in criminalibus lata culpa non æquiparatur dolo, ſic enim probat tex.in l.1.§.ſi quid ideo,ff.ne vis fiat ei,qui in poſſeſſ. miſſ. eſt gl.in l.in lege Cornelia,in verbo culpa lata,verſ.idem puto,ff.ad l. Cornel.de Sicar. Iaſ.in l.in actionibus,nu.23.ff. de in lit.iurā.vbi de communi opinione teſtatur Bart.in l.1.§.1.num.1.verſ.vnde glo.vbi allegat glo.in d.l.in lege Cornelia, idem Bart.in l.1.nu. 3.ff.de legib.Salyc.in l.1.nu.5.in fi. verſ. in perſecutorijs verò deſcendentibus ex delicto, C.de Sicar.& in l.1.nu.5.verſ.aut deſcendunt ex delicto,vel quaſi,C.depoſiti. Tiraquel.de pœn.temperan.cauſ.14.poſt nu.17.Maran.in Spec. parte 4.nu.59.Clar.in pract. §.fin. quæſt.84.in princ. vbi de communi ex Iaſ. in d. l. in actionibus, & alijs ibi per eum citatis.

Et præſertim quando agitur de pœna corporali,quia tunc multò magis dolus requiritur,nec lata culpa illi æquiparatur, ſecundum gl. in l.in actionibus,in verbo non etiam ob culpam,& ibi Bald. col.2.verſ. item fallit in pœnis corporalib. Iaſ.nu.26.Dec.nu.19.ff.de in lit.iuran.Bart.in l. quod nerua,nu.20.verſ.primo enim dicit,& vel aut loquimur in accuſat. ſeu actionib. ff. depoſ. idem Bart.in l.1.§.1.nu.1.& 2. verſ.idem ſi tract. de pęna corporali,ff.ſi quis teſtam.libe. & in l.in l.Corn.in ſummario,& nu.1.ff.de Sicar.Paul.de Caſt.in l.1.nu.9. verſ. quoniam in corporalibus pœnis, ff.de legib.Marſ. in l.in l.Corn.per illum tex.in ſummario,& nu.1. & ſeq.& in l.lege Cor. la 2.§.cū quidā,nu.3.ff.ad l.Cor.de Sic.Cagn.in l.cōtractus,ſub nu.8.& 9.ff.de reg.iur.Saly. ī l.1. nu.6.C.de Sicar.& in l.1. nu.5.verſ. ſecundo caſu, C.depoſ. vbi teſtatur de communi opinione. Ant.de Butr.in c.2.poſt nu.9. & vbi etiam Imo. col.2.in princ.nu.12. ad mediū,verſ.idē ſi impo-

nat pœnam afflictiuam perſonæ Fely. poſt nu.4. Abb.nu.6.ante medium,verſ.idem eſt dicendum Mant.nu.40. vbi reſpondet contrarijs Bero.nu. 37.de conſtitut.Ang.de malef.in verbo ſcienter, & doloſè,nu.1.& nu.4.& ibi Auguſt.in addit. in princip. Firman. in repertorio verbo culpa lata, nu.21.Cepol. cautel.2.num.13. Marſil.conſ.62. nu.40.& ſeq.Cepol.conſil.33.nu.5. vbi de communi Diaz.reg.540. vbi de communi Blanch.in pract.§.viſis inditijs,nu.137.fol.mihi 56.vbi alij referuntur concordantes. Capra.conclu.78.nu. 36. vbi quod ita communiter tenetur Matth. in ſuis regul.crimin.verſ.2.incip.vbicunque agitur de imponenda pęna corporis afflictiua inter cõmun.opin. tomo 1. fol.mihi 344. in antiqua impreſſione Anton.Gomez.variar.reſolut.tomo 3. cap.3.rubr.de homicid.nu.16.Clar. in pract.§.fi. quæſt.84.in princ.vbi etiam de communi ex Cepol.& Marſil. in locis præcitatis Cephal. conſil. 76.nu.71.lib.1.Burſat.conſ.77.nu.4. vbi de communi,& conſ.92.nu.2.eodem lib.1.

Non tamen per hoc ſequitur quin lata culpa poſſit corporaliter puniri, prout dixi ſupra in præcedenti additione.

g *Spontanea comparitione.*

h *Ex quibus.* Ad materiam huius conſilij,vide omnino Foller.ſuper Pragm. Regni de ictu ſcopetti,nu.13. & ſeq.Vbi exactè diſputat, & reſoluit, an,quando,quomodo,& quibus cõiecturis probetur ſcopettum fuiſſe emiſſum caſu, & animo non nocendi; An verò potius præmeditate, & nocendi animo.

Famianus Centolinus V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Stricte quidem, ſed magiſtraliter in hoc reſponſo defenditur quidam,qui vidẽs fratrem ſuum inſultatum, & vulneratum, iuſto dolore motus armis arreptis ad rixę locum accurrit, & vulnerantem fugientem inſequendo,Patrem eiuſdem vulnerantis qui ſe interponere volebat, vt filiũ fugientem ſaluaret, occidit, Et eſt materia homicidii commiſſi in rixa calore iracundiæ,& ad alterius prouocationem,ac pro ſui fratris defenſione, In qua tria in ſpecie diſcutiuntur, numquid ſcilicet exceſſus defenſionis habeat in ſe dolum, & qua pęna puniri debeat, numquid etiam occidens tertium nõ prouocantem ordinaria pœna puniendus ſit, & demum an Bulla de vindicta tranſuerſali extendatur ad offenſiones factas in rixa, & calore iracundiæ.

SVMMARIVM.

Statutum puniens homicidium pœna pecuniaria non valet, fallit quando hoc ſtatuto diſponeretur propter habitam pacem, num.1.

Statutum quod pœna minuatur propter pacem habitam valet, num.1. & in addit. litera [a].

Confirmatio habet vim noua conceſſionis, nu.2.

Gratia Principis ſuper homicidio non deliberato, & parte concordata valet, nu.2. & quid ſi homicidium fuerit deliberatum, & pars non fuerit concordata in addit. litera [b].

Author rixæ tenetur de homicidio ſequuto etiam quod ipſe homicidium non commiſerit, nu.3. in fine.

Prouocatus qui prouocantem in rixa occidit à pœna homicidij ordinaria excuſandus eſt, nu.4. & num.13. & ſeqq. num.19.

Homicidium in rixa ſequutum, an puniatur pœna ordinaria, nu.4. in addit. litera [c].

Prouocatus excuſatur ab ordinaria pœna occidendo non ſolum offendentem, ſed etiam tertium non offendentem, num.5. & num.18.

Excedens defenſionis modum ſi alium occidat adhuc mitiori pœna plectendus eſt, nu.6. & nu.10. vbi quod ſic excedens non dicitur in dolo, & nu.15.

Frater poteſt impunè occidere ad defenſionem neceſſariam ſui fratris, num.6.

Occidens fugientem qui prius occidentem inſultauerat punitur pœna extraordinaria, nu.6. & nu.14.

Occidere licet non ſolum ad ſui ipſius neceſſariam defenſionem, ſed etiam coniunctorum amicorum, & aliorum, num.6. & in addit. litera [d]. *nu.18.*

Bulla de vindicta tranſuerſali non habet locum in offenſione facta in rixa, & ad prouocationem offenſi, nu. 7. & num.11. & 19.

Prouocatus quicquid facit dicitur facere non ad vindictam, ſed ad defenſionem, nu.7.

Incontinenti dicitur fieri homicidium non ſolum in eadem rixa, ſed etiam paulo poſt, immo etiam poſt 30. dies, & in diuerſo loco durante tamen eodem iracundiæ calore, nu.8. & 16.

Dolus requiritur ad hoc, vt pœna ſtatuti, ſeu conſtitutionis locum habeat, nu.9. & 19.

Prouocatus excedendo modum non dicitur eſſe in dolo, ſed in culpa, num.10.

Iracundiæ inconſultus calor doli vitio caret, nu.10.

Statuta punientia homicidia non habent locum in homicidio commiſſo ad alterius prouocationem licet in eo fuerit exceſſum, num.11.

Conuocare licet amicos, & coniunctos, quando à iure aliquid impunè agere permiſſum eſt, nota prædicti coniuncti, & amici ſicut principales puniri poſſunt, nu. 17. in addit. litera [c].

Iniuria facta vni de agnatione omnibus alijs de eadem agnatione facta cenſetur, nu.17.

Dolus verus requiritur, vt pro homicidio pœna mortis imponatur, num.19.

Pater an poſſit occidere filiam deprehenſam in adulterio conuocatis ad id amicis, ſeu coniunctis in addit. litera E. vbi etiam an id alteri demandare poſſit.

Maritus an poſſit occidere vxorem ſuam in adulterio deprehenſam conuocatis ad id amicis, vel coniunctis, & an etiam id alteri demãdare poſſit in addit. lit. E.

Qualitates quæ inſunt in principali delinquẽte, an conſiderentur etiam in auxiliatoribus, & conſultoribus in addit. litera [c]. *verſ. & in ſimili.*

Qualitates quæ agrauant, ſeu minuunt delictũ in mandante, an operentur eundem effectum in mãdatario, & ècontra in addit. lit. [c]. *verſ. & valde conferant.*

CON-

CONSILIVM II.

1 ADSIT DEVS. Brutus Veliternus ab ordinaria homicidij pęna liberandus omnino eſt, primo vigore ſtatuti eiuſdem Ciuitatis, c.26.lib.3. quo cauetur propter homicidium ſi pax ab hæredibus occiſi infra decem dies habita fuerit non mortis, ſed centum ſcutorũ, & exilij pęnã tantummodo imponi debere licet enim regulariter ſtatutum ſimpliciter imponens pœnam pecuniariam pro homicidio ſecundum ma-
* gis communem * Doctorum opinionem nõ valeat ad trad. per Doct. in cap.2. de delict.puer. & poſt alios teſtatur Iul. Clar. in pract. §. homicidium, verſ.ſed numquid Capra, concl.12.nu.15. Plot.conſil.crim.diuer.133.num.7.lib.1.Matth. Gribal.inter commun.opin.fol.mihi 344. col.1. verſic. Non valet Claud.Battand. reg.crimi.87. valet tamen Statutum ſi ordinariam homicidij pœnam nõ ſimpliciter, ſed propter habitam pa-
a cem [a] minuat, & in aliam commutet Bartol.in l. damni infecti, §.Sabini ſentẽtia, 2.col. in fi.ff.de dam.infec.Bal.in l.tranſigere in 2.col.num.6.C. de tranſact. Ang. in l.iuris gentium, §.ſi paciſcar in 1.col.nu.1.ff.de pact. Gandi. de malef. ſub tit. de tranſact.nu.13. Bonif. de Vitell.in rub.de pa-
* ce, nu.4.& eſt communis, * vt per Anto.Gomez. de delict.cap.3.nu.56.

2 Et hæc concluſio multo magis procedit in caſu noſtri ſtatuti à Principe confirmati, quo caſu licet de ſe non valeret (prout re vera valet) valebit tamen in vim cõfirmationis, quia confirmãs dicitur dare, l.1.§.omnia, C.de veter.iur.enucle. Bar.& alij in l.morte, ff.de iuriſd.omn.iud. Fely. in c.cum acceſſiſſent, nu.5.&6. extra de conſtit. Cepha.conſ.26.nu.23.& conſ.38.nu.26.volu.1. Et ſicut valet Principis gratia ſuper homicidio
b præſertim non deliberato, & parte concordata [b] prout eſt hoc de quo agitur ad l.1. & per totum, C.de ſenten.paſs.l.fin. C.de genera. aboli. Ang. de malef. in verbo nec non ad querelam, nu.75. verſ.quero an abolitione. Couarrur.reſol.lib.2. cap.10.nu.2.Ant.Gomez. de delic. tit.de tortur. reorum, nu.38.Petr.à Plach.in Epit.delict.lib.1. cap.38.nu.2.& ſeq. Clar. in pract.§.fin. q.59.per totam in diſcurſu. Cur etiam valere non debet ſtatutum ab eodem Principe confirmatum, quo tamen homicidij pęna non in totum remittitur, ſed in aliam mitiorem tranſmutatur?

3 Secundo etiam huiuſmodi ſtatuto circumſcripto adhuc duo eumdem Brutum à pęna ordinaria liberandum de iure communi. Facti enim veritas hæc eſt Cæſar præmeditate inſultauit Rutilium fratrem Bruti in illumque archibuſiũ exonerauit, ac deinde ſtorta quam ad latus ferebat euaginata, ipſum ſic inſultatum pluribus, & letalibus vulneribus affecit, Rutilius ſic vulneratus, & affectus Brutum eius fratrem in auxilium vocauit, à quo cum ita ſanguinolentus, & pene mortuus inſpiceretur ira & iuſto dolore motus, ſtatim domum ſuam acceſſiuit, vbi ſpadone arrepto in ſimul cũ Rutilio vulnerato ad domũ Cęſaris ſe contulit quo ingreſſi Antonium Cęſaris patrem qui Brutum amplectendo impediebat ne Cęſarẽ offenderet, interfecit. Ex hac quidem facti ſpecie negari non poteſt quod homicidium prędictum commiſſum fuit à Bruto non præmeditate, (quia ipſe numquam tale quid cogitabat,) ſed in pura rixa iuſto dolore, & ira proueniente facto Cęſaris, qui Rutilium eius fratrẽ prouocando, inſultando, & vulnerando fuit author rixæ, vnde quicquid inde ſequutum eſt nõ Bruto, & Rutilio prouocatis, ſed Cęſari authori rixæ tribuendum eſt, l.1.§.cum arietes, ff.ſi quadrup.pauper.fecis dica. Abb.in c.clerici, il 1.poſt princ. de vita, & honeſt. cleric. Marſil.conſ.137. nu.19.Nouell.in tract.ad defen.nu.29.

4 Et ideo prouocatum qui prouocantem occi-
c derit in rixa [c] à pœna homicidij ordinaria excuſandam eſſe, nemo eſt qui dubitet, l.qui cum maior.§.Libertus, ff.de bon.libert. l.ſcietiam, §.qui cum aliter, ff.ad l.Aquil. l.ſi adulterium cum inceſtu, §.Imperatores, ff.ad l.Iul.de adult.clem.1. de homicid. Marſil. d.conſ.137. nu.6.ſeqq. & in pract.§.quoniam, num.60.ſeqq. Tiraq.de pœnis cauſa 1.num.6.ſeq.Clar. in pract.quæſt.60.verſ. nunc quæro.

5 Imò non ſolum excuſatur prouocatus ſi prouocantem, & offendentem occidat, ſed etiam ſi tertium qui nec offenderit, nec rixa cauſam dederit, textus eſt in l.lex Iulia, in fi. ff.ad l.Iul. repet.per quem tex. Ita ſingulariter dixit Rom. in l.cum mulier, num.66.verſ.aduerte tamen, & ſequuntur alij relati per Marſil.in pract.§.quoniã, nu.94.Carer. in pract. in tract. de homicid.& aſſaſſin. §.7.excuſat. nu.3. pag. mihi 161.Tiraq.de pœn.temperan.cauſa 1.in 3.ampliatione, nu.10. & in terminis Boſſ.in tit.de homicid. nu.58.ſeq. qui expreſſe loquitur in fratre pro ſtimulo defenſionis fratris rixantis accurrente, & occidente alium tertium non rixantem.

6 Licuit ergo Bruto vocato ad fauorem, & de-
d fenſionem fratris vulnerati accurrere [d] ſecundũ Boſſ.ibi, & Plazam in Epit.delict. cap.28. nu.25. Et licet poſtea in proſequendo Cæſarem fugientem dicatur modũ defenſionis exceſſiſſe. Iſte tamen exceſſus non ordinaria, ſed extraordinaria plectendus eſt poena, ſecũdum eundem Plazam, d.c.28. num.7. Duen.reg.192. in 5.ampliatione Ant.Gomez.in tit.de homici.nu. 24.& latè proſequitur Marſ.d.cõſ.137.nu.11.ſeqq.19.& ſeqq.

7 Nec obſtet Bulla Pauli II. à Pio V. cõfirmata ſuper vindicta tranſuerſali. Quod enim illa non poſſit ad caſum noſtrũ applicari apertiſſime probatur, imprimis, quia expreſſe loquitur in offendente ad vindictam, vbi igitur non eſt vindicta ibi non procedit Bulla in caſu noſtro præſuppoſita rixa, facto, & prouocatione aduerſarij cauſata. Quod inde in continenti ſequutum fuit nõ ad vindictam, ſed ad defenſionem dicitur factũ licet in defenſione fuerit modus exceſſus Aret. de malef. in verb. & dictus Titius ſe defendendo verſ.aduertas etiam, nu.17.Expol.conſ.crim.41. nu.3. Marſil.d.conſ.137.nu.19. verſ. non obſtarent, & ſeqq.& nu.28. Nouell.in tract.ad defenſ. nu.63.Clar.in pract.§.fi.q.60.verſ. nunc quæro.

8 Et quod homicidium de quo agitur fuerit incontinẽti ſequutum poſt vulnera Rutilij illata dubitandum non eſt, quia incontinenti maleficium

cium dicitur nedum ſi in eadem rixa, ſed etiam ſi paulo poſt commiſſum fuerit Marſi.d.conſ.137. num.31.ſeqq. Et paulo poſt dicetur commiſſum maleficium etiam quod fuerit decurſum tempus 30.dierum, dummodo ſemper idem iracũdiæ calor durauerit nec ad extraneos actus diuerſũ fuerit, Luc.de Penna, in l.omnes omnino Curialis, C.de decur.lib.10. Dec. in l.quicquid calore, in fine, ff.de reg.iur.Boſſ.d.tit.de homicid.num.62. qui teſtatur ita obſeruaſſe Senatũ Mediolanenſem in cauſa quorundam Laudenſium, pariterque homicidium dicetur incõtinenti ſequutum etiam quod in alio diuerſo, & diſtãti loco à rixa perpetratum fuerit Boſſ. ibidem, num.61.Card. Alban.conſ.6.num.3.

9 Præterea omnis conſtitutio puniens delicta, & homicidia ad hoc, vt locũ habeat requirit dolum, l.cum autem, §.excipitur, ff.de edil.edic.Bal. in l.data opera, in 4.col.verſic. Item ſi ſtatutum punit homicidium c.qui cauſa, nõ poſſ.Caſtren. in l.1.C.vbi Senat. vel Clar. latè Tiraq.de pœn. cauſa 6.nu.10.in tantum, vt nec lata culpa ſufficiat Marſil.d.cõſ.137. nu.5.Boſſ. vbi ſup.nu.68.

10 Homicidium autem à prouocato modum excedente prout eſt hoc de quo agitur non dolo, ſed culpa commiſſum dicitur Cępol. conſ.41. nu.9. Marſil.d.conſil.137.num.21.ſeqq.24.ſeqq. & in pract.§.quoniam, nu.65.67.& 68. Rom.ſingu.3. Nouell.in tract.ad defen. nu.29. Et eſt communis, vt per Bonacoſſ. in commu.opin.par.1.verſ. prouocatus Tiraq.de pœn.cauſa 1.nu.6.& nu.8. vbi ampliat etiam quod ex animo, & propoſito fuerit exceſſum, inconſultus enim iracundia calor doli vitio caret, l.1.§.quæritur, ff. ad Turpil. Aret.de verſ. & dictus Titius ſe defendendo, nu. 36.Tiraq.d.cauſa 1.num.1.Ceſſante igitur dolo ceſſat conſtitutio pœnalis per prædicta.

11 Et quod ſtatuta, ſeu conſtitutiones punientia homicidia non habeant locum in homicidio cõmiſſo à prouocato licet modũ exceſſerit, videatur Marſil. in ſæpius allegato conſ.137. per totũ præſertim in princ.nu.19. & 20.in fi. & num.25. Bonacoſſ.99.crim.ver. prouocatus, & in comm. opin.par.1.eadem verbo prouocatus, vbi plures adducit concordantes Plot.in l.ſi quando, §.41. nu.5.vbi generaliter quod non habent locum in homicidio non deliberato, & in rixa commiſſo Boſſ.qui in terminis ponit caſum noſtrum, d.tit. de homicid.nu.58.ſeq.Et in conſtitutione ſuper vindicta tranſuerſali, videatur Hercul. de caut. cap.52.nu.23.vbi quod conſtitutio puniens vindictam tranſuerſalem pœna criminis l.ſæ Maieſtatis, & rebellionis non habet locum in homicidio non præmeditatè commiſſo. Quare ſupplicatur pro fauorabili expeditione.

12 Quibus ſic bene ruminatis per iudicẽ, qui tunc erat Franciſcus Cicero Locuntenens in Criminalibus Reuerendiſs. Domini Corradi Aſinarij Almæ Vrbis Gubernatoris, & cui cauſa huiuſmodi commiſſa fuerat per Illuſtriſs.& Reuerendiſs. Cardinalem Moronum tunc Cardinalium Decanum, & Viliterni Protectorem, & Gubernatorem ſtatuit idem Iudex eundem Brutum à pœna ordinaria abſoluere prout abſoluit, & ſi rectè memini in pœnam pecuniariam, ſeu exilij tantum cõdemnauit, & vt hoc iure feciſſe eidem Illuſtriſs. Domino Cardinali demonſtraret totam emiſit infraſcripti tenoris licet.

13 Ex propoſita facti ſpecie dicitur Brutũ venire à pœna ordinaria dicti homicidij abſoluendum cum prouocatus, & iuſto dolore accenſus, & vulneribus in eius fratrem illatis dictum homicidiũ commiſerit, inſultatus enim dicitur, prouocatus ab inſultante ad iracũdiam, & quicquid fecit dicitur etiã calore iracundiæ feciſſe, & ſibi non eſſe imputandũ Cępol.conſ.43. ſub nu.6.per l.quod calore, ff.de regul.iur.& 2.q.3.c.ſi quis iuratus, & prouocatus, vel iuſto dolore accẽſus mitius punitur Rom. in ſing.514. in cap.volo comentare, nu.5.Marſil. in conſil.119. nu.7.Abb. in c.olim, nu.6.de reſcriptis Fely. in c. dilecti filij ſub rubr. nu.13.in fi.de except.Tiraquel. in tract. de pœn. cauſa 1.nu.1.Claud.Battand. in pract.crim. reg. 71.& eſt tex. in l.qui cum maior. §.idem puto, ff. de bon.libert.

14 Quod procedit etiam ſi talis delinquens prouocatus doloſè, & animo vlciſcendi dictum homicidium commiſerit: Nam huiuſmodi homicidium, cum ſit cauſatum à dolo deteriori aduerſarij inſultantis mitius punitur Cępol. conſ.41. nu.15.cõſ.42.nu.5.& conſ.43.nu.1.& 2.& quod prouocatus excedens doloſè mitius puniatur, voluit etiam Boſſ.in tit.de homic.ſub nu.91.Iaſ. in l.vt vim, col.2.& 3.ff.de iuſt.& iur. Felyn.in c. ſignificaſti, el 2.verſ. tertia concluſio de homici. Marc.Aſin.inter cõſ.crim.diuerſ.in mag.impreſ. conſ.3.ſub nu.8.vol.2. Et eſt cõmunis * opinio, vt teſtatur Iul. Clar. in §.homicidiũ, ſub nu.34. verſ. ſcias tamen: doloſum enim dicitur homicidium, & potius ad vlciſcẽdum quam ad defendendum commiſſum, quando occidens exceſſit modum inculpatæ tutelæ, cum aliter facere poſſet, quominus occideret agreſſorem fugientem, & nõ punitur pœna, vt de homicidio doloſo, ſed mitius, qa prouocatus fuit, & occiſus dedit cauſam occiſioni Cępol.d.conſ.43.ſub nu.1.& dicitur homicidiũ potius culpoſum quam doloſum Fely.in d.c.dilecti, ſub nu.12. de except.Marſil. 119.num.10. & ſeqq. Marc.Aſin. in d.conſ.110. nu.10.volum.2.& excedens modum in ſe vendicando puniendus eſt de culpa, & non de dolo. Gram. deciſ.5.nu.27. Carrer. in pract. crimin.in verſ.circa quartum, nu.24. fol.178. Iudex enim interdum mitigat pęnam ſtatutam à lege etiam in doloſo quãdo fuit minor dolus, Bal.poſt glo. in l.& ſi ſeuerior.C.de infam. & Franciſ.Aret. in conſ.80.in fi.Gram.deciſ.5.nu.28.

15 Imò etiam ſi ex propoſito, & ſic doloſè quis modum exceſſerit mitius punitur Bald. in d.l. vt crim.& Pet.de Anch.in clem.1.de homic.& Alexan.in conſ.76.ſub nu.1.vol.1.Tiraq. in loco citato, nu.1.ampl. nu.8.verſ. quod multis Claud. Battand.in pract.crimin.reg.74.nu.4.Auguſt.in addit.ad Ang.de malef.in verſic. & dictus Titius de defend.ſub nu.18.19.& 34.

16 Quinimò etiam ſi ex interuallo prouocatus prouocantem interfecerit, dummodo ad extraneos actus non diuerterit, pœna mortis non punitur Soc.iun.in cõſ.117.nu.37.vol.3. Iul.Clar. in d.§.homicidium, ſub nu.34. verſ. ſcias tamen Gram.

Gram. deciſ.23. ſub nu.5. Carrer. in pract. crim. in verſ. ſexto igitur excuſat, nu.5. Bonacoſſa in ſuis commu.opin.in ver.prouocatus.

27 Nec obſtat ſi diceretur, poteſt procedere in ipſo prouocato contra prouocantem, ſecus vero in cõſanguineo, ſeu amico prouocati contra nõ prouocantem, ſeu non offendentẽ: nam reſpondetur, quod enim d.Brutus fuerit in auxiliũ conuocatus à Rutilio eius fratre prouocato, & vulnerato à pœna ordinaria, homicidij illati in perſonam fratris Cæſaris prouocantis excuſatur: nam quando aliquid alicui quoquo modo conceditur etiam ſi ad vindictã ſit, poteſt ille ad illum peragendum conuocare cõiunctos, & amicos,
c [c] & amici congregati gaudent eodem iure cum principali iuxta reg. illam. Quod præſtans opem, & auxilium pari pęna debeat puniri, ſi nõ minori; ſemper enim eandem ſententiam expectant præſtantes auxilium, & opẽ quam ille, qui eſt principalis, ſępe etiam minorem pœnam ſubeunt, vt per multa iura voluit Soc.iun. in conſil. 34.num.12.& 13.vol.2. Et ſic frater ſe tuetur ea excuſatione, qua alter frater prouocatus, & vulneratus tueretur, quia iniuria facta vni de agnatione omnibus alijs de agnatione facta cẽſetur, vt dixit Gram.in d.deciſ.5. ſub num.11. & 12.& deciſ.23.nu.2. Io.Bapt.Aſin. inter conſ.crim.diuerſ.in mag.impr. in conſ.112. & num.28.vol.2. Imò iniuria communis eſſe videtur omnibus de agnatione Gram.d.deciſ.5.ſub nu.12. & d.deciſ. 23.ſub num.3.

28 Sed Rutilius dicti Bruti frater principalis, & prouocatus excuſatur à pœna ordinaria occidẽdi non ſolum prouocãtem; verum etiam tertiũ, qui eum nõ offenderit, nec rixæ cauſam dederit: nam delictum commiſſum calore iracundiæ, quę etiam habuit ortum aliunde quam ab eo, quem offendit, erit iuxta cauſam, quod quis mitius puniatur, Rom.in l.cum mulier, col.23.nu.66.verſ. aduerte tamen, ff.ſol.matr.quem ſequuntur. Felyn.in cap.dilecti filij, col.antepen.in fi.nu.12.& ſeq.de except. Alex. in Apoſtoli ad Bart. in l. lex Iulia, §.hodie, ff.ad l.Iul.repet. Marſil. ſing.270. nu.2.& in conſ.119.num.6.& in pract.crim.in §. quoniam, num.94. Pariſ.Put.in tract. Syndic.in ver.officialis, c.ex verſ. Syn. dicantur etiam officiales, ſub nu.3.& 4. fol.186. Tiraq. in d.cauſa 1. in 3.ampliatione, nu.10. Boſſ. in d.tit.de homic. num.58.& 59. Gabr.Sar. in addit.ad Roma.in d. ſing.514. Marc.Aſin. inter conſil.crim.diuerſ.in mag.impreſſ.in conſ.110.nu.9. volum.2. Claud. Battand.in pract.crimin. in reg.72. Tobia. Non. in conſ.109. ſub num.2. per tex.in d.l.lex Iulia, §. hodie, ff.ad l.Iul.repetun. vbi qui calore inducti interfecerunt, vel innocentem, vel quem puniri non debuerat, & ſic qui nullo modo interfectorem offenderant, in inſula deportari debent, ergo & ipſi Brutus à d.eius fratre cõuocatus à pœna ordinaria d.homicidij venit excuſandus, ideo Boſſ.in d.tit.de homicid.nu.59. dixit quod ſi video fratrem meum rixantem cum alio, vel amicum, vel etiam incognitum, & ſtimulo defenſionis proximi nullis dictis verbis alium inſultem, & occidam, non puniar pœna ordinaria licet errauerim, & minus pœna Decreti, quia non eſt animus deliberatus ante, ſed tunc ſuperuenit, & fuit actus impetu factus.

19 Nec obſtat Bulla de vindicta trãſuerſali: nam dicta diſpoſitio intelligenda eſt, quando dolo, & ex propoſito occidendi, non autem ſi in rixa, vel calore iracũdiæ fuerit homicidium commiſſum, ita in terminis ſtatuti dixit. Dec. conſ.9.nu. 2.& in conſ.482.nu.8.& in conſ.622.nu.3. Alex. in conſ.109.nu.5.vol.1. Plot.inter conſ. crimin. crim.diuerſ.in mag.impreſſ.in conſ.72. num.31. vol.2.& in tract.de in lit.iur.§.41. in cap. Duello victus, nu.5. vbi dicit, quod vbicunque ex forma legis, vel ſtatuti, aut Decreti imponitur pœna capitis, ita quod moriatur pro aliquo delicto, intelligitũ ſi animo deliberato, & ſic doloſè iſtud fiat, ſecus ſi fiat in rixa, vel calore iracũdiæ, tunc enim non imponeretur pœna capitis, & hoc idẽ in terminis de decreto dixit Boſſ. in d. tit. de homic.ſub nu.59. Bonacoſſ.in quæſt.crimin.in ver. homicidium, dicitur enim ſimplex homicidium licet doloſum quando hæc deliberatio illum occidendi non ex interuallo proceſſit, ſed in rixa, vel calore iracũdiæ ſuperuenerit Clar.in d.§.homicidium, nu.7.verſ. doloſum autem, ſed vt homicida pęna mortis puniatur verus dolus requiritur. Iaſ. latè in l.3.§.quod prætor. ff.ne quis eũ qui, col.1.& in l.1.ff.de legib. Dec. in d.conſ.9. & conſ.234. in fi.num.5. & habetur in d.cap.ſignificaſti, el 2.de homic. & in clem.1.& tit.refert, & ſequitur Io.Bapt.Aſin.in d.conſil.112. num.42. Ex quibus omnibus concludendum videtur D. Brutum venire omnino à pœna ordinaria dicti homicidij abſoluendum, & liberandum.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

ADDITIONES.

a *Propter habitam pacem*. Quod valeat ſtatutum minuens pœnam ſi delinquens pacem habuerit ab offenſo pluribus Doctorum authoritatibus exornat D.meus Farinac. in ſua pract. crim.par.1.tit.de inquiſ.q.4.nu.35. vbi etiam an talis pax habenda ſit ante ſententiam, vel poſt; à quibus autẽ haberi debeat pax ad hoc, vt proſit, & operetur effectum mitigandi pœnam latiſſimè poſuit idem D.meus Farin. vbi ſupra in tit. de inquiſ.q.14. per totam.

b *Parte concordata*. Sed quid ſi homicidium fuerit deliberatum, & pars non fuerit concordata, vide quæ dixit D.meus Farin. in ſua pract. crim. par.1.tit.de inquiſ.q.6.nu.15.& ſeqq.vbi latè.

c *In rixa*. Homicidium rixæ calore commiſſum licet dolo commiſſum dicatur, & ex propoſito, & forſam ex hoc videatur pro eo imponi poſſe mortis pœnam ordinariam, æquius tamen videtur, & forſan verius non niſi extraordinaria pęna plecti poſſe, quia dolus ille, & propoſitum occidendi ab incenſo iræ calore in rixa cauſato originem habet, quare dici ſolet etiam quod inconſultus iræ calor facit ceſſare dolum, l.1. §.quæri, ff.ad Tertull. cum alijs, per Tiraq. de pœn. temperan.cauſa 1.num.1.& ſeqq. in diſcurſu, & propterea textus in l.1. §.cuius in fi. ff.de ſicar. dixit in ſpecie leniendum eius pęnam, qui in rixa caſu,

magis

magis quam ex volūtate homicidium admiſerit, & ibi glo. in verbo caſu exponit culpa tamē præcedente. Ecce ergo quodquod homicidium in rixa cōmiſſum reputatur in iure pro homicidio caſuali, ſeu potius culpoſo nō autem dolo, & ex voluntate patrato. Hinc eſt, vt magis ad rem accedam illud puniri nō poteſt mortis pęna, prout voluerunt Alber. in l. 1. §. diuus, num. 5. in fi. ff. de ſicar. vbi dixit quod niſi certum ſit quod quis in rixa habuerit animum occidendi ſemper mitius punitur propter rixam, quæ facit præſumere abfuiſſe occidendi animum, idem Albert. in l. ſi in rixa, poſt nu. 1. ff. eadem, vbi poſt Azonem quem allegat in ſumma eodem tit. in fine pariter dixit, quod illud quod in rixa magis dicitur fieri caſu quam voluntate, & ibi mitius punitur, addo & Gram. deciſ. 1. d. nu. 4. & deciſ. 23. nu. 6. & vot. 25. num. 20. vbi tamen quod eſt in facultate iudicis pœnam mitigare Clar. in pract. §. homicidium, num. 30. verſic. alia etiam eſt defenſio in fine, vbi quod apud eum raro propter homicidium in rixa quis condemnatur in pœnam mortis (quamuis Rolan. in conſ. 63. nu. 3. lib. 2. contrarium dixerit in authore rixæ.) Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 362. nu. 4. verſic. Hæc iuris, & Doctorum ſententia, & nu. 11. in fine, verſic. quo vero ad pœnam, & nu. 26. Ludou. Peguet. deciſ. crim. 14. nu. 15. vbi bene comprobat hanc concluſionem quam etiam ſequitur Nonded. conſ. 99. nu. 45. Et per iſta iura ac Doctorum authoritates, ita nuper obtinuit D. meus Farin. in homicidio Hebræi commiſſo ab alio Hebræo.

d *Accurrere*. De iſta materia occidentis pro defenſione non ſolum ſua, ſed etiam coniunctorū, & conſanguineorum, vide Bell. in tit. de homic. nu. 59. Petr. à Plach. in Epit. delict. lib. 1. c. 28. nu. 21. & ſeqq. vbi nu. 22. ampliat etiam pro defenſione filij naturalis, & nu. 24. vbi etiam ampliat pro defenſione ſui amici, & nu. 28. vbi idem pro defenſione conſocij, ſeu alterius ſecum deambulantis. Clar. in pract. §. homicidium, verſ. item locum Villalob. in com. mu. * opin. litera o, nu. 20. Et ſeq. Anton. Gomez. de delict. tit. de homicid. nu. 21. Maſcard. de probat. lib. 1. conclu. 490. nu. 10. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 20. caſu 361. nu. 10. & ſeq. Hercul. de caut. de non offen. c. 52. nu. 23. & 24. Duen. regul. 303. in fine, vbi de famulo occidente ad defenſionem ſui Domini.

Sed numquid liceat occidere pro defenſione alicuius extranei quem ab alio inſultatū, & male tractatum videns accurrit ad rixam, & inſultantem occidit, numqnid iſte ſic accurrēs ſit immunis ab omni pęna ſi inſultatus erat in vitę diſcrimine poſitus, ita quod dici poſſit inſultantē occiſum fuiſſe pro neceſſaria defenſione inſultati videtur quod ſic ad trad. per eundē Plach. d. c. 28. ſub eodem, nu. 21. & 23. vbi amplius quod ſi inſultatus erat Clericus tenetur extraneus nedum poteſt impune illū ab alterius micatione defendere, & nu. 29. vbi latè de materia, de qua etiam latè Anton. Gomez. in d. tit. de homicid. nu. 21. Clar. in d. §. homicidium, eodem verſic. item locum. (Quamuis contra prædicta facere videatur regula poſita per Socin. in reg. 444.) Quod ſi extraneus inſultatus nō erat in periculo vitæ conſtitutus, & quis (prout latè contingēre ſolet videns puta duos rixantes animo ſedandi rixam, ſe intromittit, vulneratque percutit, aut etiā occidit aliquem ex rixantibus puniendus quidem eſt, ſed non pœna ordinaria, vt per eundem Pet. à Plach. vbi ſupra, cap. 27. nu. 10. eod. cap. 28. nu. 27. ad finem, verſ. ſi ſanè mediator, & per Anton. Gomez. d. tit. de homicid. eodem, nu. 21.

c *Conuocare coniunctos, & amicos*. Iſta concluſio per conſultorem hic firmata nō tranſit ſine difficultate, & de ea tractans Doctores in materia patris, ſeu mariti occidētis filiam, ſeu vxorem in adulterio deprehenſam. An ſcilicet coniuncti, & amici ad prędictum homicidiū perpetrandum conuocati gaudeāt eadem impunitate quā iura parentibus, & maritis conceſſerunt. Et quid etiā de mandatorio qui de patris ſeu mariti mandato filiam, ſeu vxorem in adulterio deprehenſam occiderit, an & is ab homicidij pœna immunis ſit, & in qua pariter, & Doctores vario modo locuti ſunt, prout videre eſt apud Ang. de malef. in verbo. *Che hai adulterato la mia donna.* nu. 1. 7. & 24. & ibi Auguſt. in addit. Florian. in l. liber homo, la 2. nu. 2. & 5. in fine, ff. ad l. Aquil. Pariſ. conſil. 154. nu. 7. & ſeqq. lib. 4. Foller. in pract. crim. fol. mihi 567. nu. 9. Petr. à Plach. in Epith. delict. cap. 15. 18. & 21. & ſeqq. Anto. Gomez. de delict. tit. de homicid. nu. 42. Roland. conſil. 34. per totum, lib. 2. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 60. verſ. ſolet dubitari, in fine, & in §. homicidium, verſ. dubiū eſt. Monticell. reg. crim. 6. nu. 14. & reg. 7. nu. 103.

Et valde conferunt ad eandem materiam illa alia inſpectio, an ſcilicet mādanti qualitates adhærentes augeant, vel minuant pœnam in mandatario, vel è contra, de qua vide bene tractantē Decian. in tract. crimi. lib. 9. cap. 33. nu. 3. & 8. & omnibus ſeqq. parte ſecunda.

Et in ſimili, an qualitas delictum agrauans in pprincipali delinquente operetur eundem effectum in auxiliatore, qui præſertim talem qualitatem ignorauit, videns per glo. in c. ſicut dignū, extra de homicid. & in cap. fin. eod. tit. in 6. & in cap. merito 15. q. 1. Bar. in l. is qui apem, ff. de fur. & in l. vnum, ff. de paricidijs. Bald. in l. fin. C. de fide inſtrum. Lalge. in l. vnica, nu. 26. C. de raptu virg. Pariſ. conſ. 166. nu. 1. & ſeqq. lib. 4.

Famianus Centolinus V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

In hoc reſponſo in quo agitur de gratia Principis facta delinquēti tria pręcipuè diſcutiuntur, & reſoluuntur: Primo, an Barones, & feudatarii poſsint gratias facere pro delictis capitalibus, & pœnis corporalibus: Secundo, an talis gratia valeat facta parte non concordata: & ſine illius pace, & conſenſu: Tertio, quando & ex quibus gratia dicatur ſubreptitia.

SVMMARIVM.

Barones, & feudatarij Eccleſia non poſſunt corporales pœnas remittere, & de illis gratiam facere, licet ſecus ſit de

ſit de pœnis pecuniarijs eorum fiſco applicandis nu.1. & in addit.litera [a]. vbi de materia.

Gratia à Principe delinquente capitaliter condemnato facta parte non concordata non valet nu. 2. & in addit.litera [b]. vbi de materia.

Gratia ſubreptitia ſeruanda non eſt nu.3.

Gratiam per obreptionem impetrans, pœna falſi punitur num.3.verſ.& non ſolum.

Bannitus remiſſus per gratiam ſubreptitiam poteſt impunè occidi,nu.3.in fine.

Gratia dicitur ſubreptitia quando non exprimuntur omnia dilicta commiſſa per impetrantem nume.4.in fine verſ. Quæ omnia, & num.10.

Barones & feudatarij poſſunt facere gratias etiam de pœnis capitalibus quando hanc facultatem habēt expreſſam in Inueſtitura,nu.5.

Baronibus, & feudatarijs conceſſa facultas remittendi pœnas capitales delinquentibus, intelligitur ante ſententiam non autem poſt ſententiam condemnatis,nu. 5.verſ.Et nihilominus.

Baronibus, & feudatarijs conceſſa facultas à Principe faciendi gratias delinquentibus, non extenditur ad ſucceſſores Principis concedentis, nume.5. verſ. Immo etiam.

Imperium merum,& mixtum præſcribitur ſpatio decem annorum,nu.6.Vbi declaratur hac concluſio.

Gratias faciendi facultas,an ſit præſcriptibilis, nu.6.

Gratias faciendi facultas non cenſetur conceſſa à Principe per conceſſionem meri,& mixti Imperij, num.6. verſ. Vltra quod.

Præſcriptio facultatis aggratiandi delinquentes requirit ſcientiam Principis, & tempus immemorabile, num.7.

Regalia Principis non minori tempore præſcribuntur quam immemorabili,nu.7.

Homicida tenetur hæredibus occiſi ad damna,& intereſſe,necnon ad ſuſtentationem illorum, quos occiſus viuens ſuſtinebat, & alebat, ac etiam ad operas, & lucrum quas occiſus ſi vixiſſet erat facturus, nu.8.

Homicidium eſt,delictum in quo requiritur pax & conſenſus partis in gratia,nu.8. in fine.

Clauſula ſupplentes,&c. trahitur ad non ſpecificata, & propterea tollit vitium ſubreptionis, nu.9.

Verba vniuerſalia in omnibus, & per omnia trahuntur ad omnes caſus non ſolum, non expreſſos, ſed etiam maiores expreſſis,nu.9.verſ. Quæ verba.

Dictio alia trahitur ad diuerſa, nume.9. verſ. Per quæ verba.

Gratia dicitur ſubreptitia, quando in ſupplicatione non exponuntur omnes qualitates quæ veriſimiliter expreſsè Principem, vel ad conceſſionē gratiæ retraxiſſent,vel non ſic de facili conceſſiſſet, nu.10.

Gratia dicitur ſubreptitia, quando in ea non eſt expreſſum intereſſe partis, num. 11. verſ. quæ quidem ſubreptitio.

Princeps non præſumitur velle partis offenſæ ius, & intereſſe tollere,nu.11. in fine.

Gratia dicitur ſubreptitia, quando qualitates delicti nō ſunt expreſſa ſpecificè, & particulariter, nō enim ſufficit generalis,& relatiua expreſſio,nu.12.& ſeq.

Generalitas obſcuritatem parit,& ex generali ſupplicatione facile Princeps circumuenitur, nu.12.

Gratia dicitur ſubreptitia, niſi fuerit expreſſum non ſolum delictum, & illius qualitas,ſed etiam niſi fuerit expreſſus modus, & cauſa delicti,num.12. ad finem verſ. Immo non ſufficit.

Certum dicitur illud quod per ſe, vel per relationem ad aliud certificari poteſt, nu.13. Vbi declaratur hanc concluſionem non procedere,quando pro forma requiritur expreſſa,& ſpecifica mentio,nu.13.

Clauſula pro expreſſis,&c.operatur in conceſſione facta motu proprio ſecus ad partis inſtantiam,nu.13.

Clauſula ſupplentes, &c. non operatur in facto ignorato à Principe: Item non operatur quando non interuenit citatio, & cauſæ cognitio, Item non operatur, vbi agitur de intereſſe tertio, nu.14.

Clauſula ſupplentes, & clauſula pro expreſſis, & ſimiles prolatæ à ſupplicantibus, non autem à Principe nihil operantur,nu.15.

Reſcripti ſignatura attenditur non autem narratio facta in eo nu.15.

CONSILIVM III.

1 ADSIT DEVS. Gratia per Hippolitum Luceum, ab Illuſtriſſimo D. Ioh. Giorgio Ceſarino extorta nihil ei ſuffragari poteſt ex infraſcriptis, Et primò quia non ſolum vigore Bullarum Pij Quarti, & Prædeceſſorum, ſed etiam de iure communi Barones, & feudata-
a rij [a] Eccleſiæ non poſſunt corporales pęnas remittere quicquid ſecus ſit in pęcuniarijs eorum fiſco applicandis cū delictū & Indulgentias concedere ad ſolum ſupremum Principem, & non ad alios ſpectet l.1.§. fin.ff. de quæſtion. l.Relegati in fin.ff.de pęn. Bald.in d.l. Relegati Salyc. in l.cum Indulgentia C. de ſententiam paſſis Felyn.in c.quæ in Eccleſiarum nume.23.& ſeq. de conſtit. & in c. cum te num. 14.& 15. de re iud. Iſern.in tit.de Vaſſall. decrep.ætat. num.2. verſ. Item ſi Afflict.in tit. quæ ſint regalia, cap.1.col. 2. verſ. 7.8.& 43. Martin. Lauden. in tracta. de Principe verſ.219. Roſſ. in tit.de Principe num. 227.& tit.de remed.ex ſola Clem. Princip.nu.5. Rolan.latè in conſ.4. num.51.& ſeqq.vol.3. Et ita aliàs in facti contingentia iudicauit Senat. Pedemont.teſte Oſaſch.in eius deciſ. 101. nu.1. & in fine Deciſionis, ac etiam aliàs Mediolani quendam feudatarij ſubditum ſuſpenſum, cum gratia collo annexa teſtantur. Roſſ. & Rolan. vbi ſupra.

2 Secundo offenſa pars non fuit concordata [b],
b Ideo talem gratiam idem Illuſtriſſimus Dominus concedere non poterat l.fin. ibi niſi fortè ille, qui paſſus eſt ſuum conſenſum ad petendam abolitionem accommodauerit,&c.C.de abolit; Dubium enim non eſt quin proximi,& hæredes occiſi recompenſationem accipiunt per quandā honoris reſtitutionem in pœna delinquentis, Diuus Thomas 2.2.q.67. art.9. Incip. Ad quartum verſ. ſed Princeps, & verſ. nec etiam perſonæ,cui eſt illata iniuria,&c.in fine; Immo maximum recipiunt ſolatium hæredes occiſi videntes per viā Iuris homicidā debitas pœnas pati.l. Capitalium §.famoſis ff. de pœnis. Vnde fuiſſe vltimo ſupplicio affectum quendam Heleſeum, qui parte non concordata homicidij Indulgentiam habuerat,tradit Gram.vot.35.nu.7.ſeq.Et hanc opinionem vti veriorem,& ex conſuetudine totius Vrbis, & Orbis receptam, & practicatam

tam poſt luc. de Penn. Parid. de Put.& Andr. de Iſern. in locis per eum relatis teſtatur, & latè defendit Plot Conſ.crim.diuerſ.73.num.51.& omnibus ſeqq. vol. 2. ſequitur Ferran. Gargiar. inter ead.conſ.crim.diuerſor. conſ.126. num.107. lib.1. Nec diſſentit Carauit ſup rit.magne Cur. 273.nume. 2. Vbi poſt alios plures quos allegat Doctores concludit Principem non poſſe in pręiudicium partis offenſæ delicta indulgere, niſi ex abſoluta poteſtate hoc faceret, & ex cauſa, & quod in dubio hac poteſtatis plenitudine non præſumatur Principem vſum eſſe in conceſſione gratiæ, niſi expreſsè dixerit.

3 Tertio ſupradicta gratia vndique ſubreptitia & obreptitia apparet, In ea enim non ſolum delictorum qualitates aggrauantes, & ſubſtantiales; ſed etiam multa delicta, de quibus Hiopolitus condemnatus reperitur non fuerunt expreſſa. Quæ ſi expreſſa fuiſſent nulli dubium Illuſtriſſimum Dominum à conceſſa gratia, vel retraxiſſent, vel ſaltim difficiliorem reddidiſſent, Ideo vti nulla,& ſubreptitia ſeruanda non eſt c. poſtulaſti extrà de reſcript.c. ad audientiam il 2. eod.tit.c.ſi eo tempore eod.tit.in 6. Bal. Oldrad. Iaſ.& alij in l.nec damnoſa C.de precib.Imp.offer.& non ſolum per obreptionem gratia redditur nulla, ſed etiam impetrans obrependo punitur pena falſi l. ſi quis obrepſerit, vbi Doct. ff. de falſ.c.accedens de crimine falſi,& in ijs terminis ferrans Gargiar.d. conſ.crim.126. nu.103.& ſeqq.lib.1.Roſſ.in tit.de remed.ex ſol.clem.Princip.num.37. Vbi ampliat iſto caſu gratiam adeo eſſe nullam, vt aggratiatus ſi fuerit bannitus ea non obſtante poſſit etiam impunè occidi. Quod & antè eum voluit Alex.in conſi.114.nu.2.quia dicta impetratio, & nu.3. quem refert, & ſequitur Catell. Cotta. in memoral.in verbo bannitus, qui in ciuitate tolleratur verſ. ſed quod diceres de illo.

4 Hippolitus enim ſimpliciter ſupplicando dixit ſe exemiſſe Herculem eius fratrem de manibus locumtenentis, & tamen nõ exprimit, quod manus violentas ad gulam in illum iniecit, Rurſus dicit ſe conuenticulam feciſſe de occidendo quoſdam Illuſtri D.amicos, & tamen non exprimit, quod conuenticulam faciebat de ſe, & alios liberandum de Dominio, & Iuriſdictione Domini, Item, & tertio loco non exprimit, quod licet vti Prior, ac officialis montis Cauſarij teneretur obuiare homicidijs commiſſis per homines illius terræ in perſonam locumtenentis, & eius filij, Id tamen non ſolum, non fecit, ſed vti author tumultus, & ſeditionis fuit vnà cum alijs prædictorum homicidiorum complex, & particeps ſimiliter,& quarto non exprimit qualiter dictis homicidijs patratis ipſe delinquentium liberationem procurauit in Conſilio de eius ordine,& mandato conuocato. Quæ omnia cum de per ſe ſint capitalia delicta, & clarè ſint expreſſa in ſententia contra prędictum Hippolitum lata: nec in dicta gratia expreſſa reperiãtur; non video quomodo illorum pœnam effugere poſſit, cum certiſſimi iuris ſit gratiam non ſolum, non extendi ad delicta non expreſſa, ſed nec etiam quo ad expreſſa nihil operari reticentur alia de quibus, quis fuerit per gratiam abſolutus,& remiſſus, Argumẽto tex.in l.3.C.de Epiſcopal.audien.cum alijs per Anan.in c.ad abolẽdum nu.7.de hæret. Rocch.de Curt.in c.fin.in 1 notab.de conſuetud.Iaſ.in l. nec damnoſa nu.3. C.de precibus Imperatori offerẽdis Boer. deciſ. 217.nu.22.Roſſ.in tit.de remed.ex ſola clemen. Princ.num.35.& num.38.Couar. variar.reſolu. lib.1.cap.20. num.8. Ant. Gomell. de delict. tit. de tortur. reor. nume. 38. verſi. Item adde,& in tit.de homicid.nu.60.

5 Quibus non obſtent exaduerſo deducta, quia dum, Primo ſupponitur Illuſtriſſimũ D. Georgium in priuilegio Inueſtituræ habere expreſſam facultatem aggratiandi, & indulgendi pœnas capitales quo caſu non poteſt dari de defectu poteſtatis concedendi gratias, prout ſcripſerunt Boſſ.in tit.de remed.ex ſola clem. Principis num.52.Clar.in pract. §.fin. q.59. verſi. Et hæc quidem concluſio Oſaſch. d. deciſ. Pedemont. 101.nume. 5. Reſpondetur quod neceſſe eſt, vt producatur iſtud aſſertum Priuilegium, & nihilominus quatenus extet non militabit in caſu noſtro in quo Hippolitus iam fuerat ſententiatus,& condemnatus; facultas enim aggratiandi & remittendi pœnas per Principem cõceſſa, Intelligitur ante ſententiam nõ autem poſtea, ita Rolan.d. conſi.4. num.51.& ſeqq. vol.3. Immo etiam quod clarè in inueſtitura adeſſet ſuppreſſa facultas aggratiandi poſt ſententiam, quod non creditur, nihilominus cum vis indulgendi ſit de reſeruatis, & de Regalibus Principis, Adhuc videtur, quod talis facultas non egrediatur vitam, & perſonam concedentis, nec ad ſucceſſores, & in eorum præiudicium extendatur, niſi Illuſtriſſimus D.habuerit de predictis ſpecialem confirmationem à præſenti ſummo Pontifice; Ita pulchrè dixit Bal. In tit.de pace cõſtan.verſ. amplius conſueuerunt, refert,& ſequitur Felyn. in c.ad audientiam col. 2. verſ. dixit etiam Bald. num.5.de reſcript.& in c.1. nu.5. verſ.4. declara d.probatio.& in c.nouit col.8. verſ. limita.1. de Iudi.Aym.conſi.91.nume.2. lib.1. Afflict.in tit. quæ ſint regal.in rubr. num.61. quos omnes refert, & ſequitur Senat. Pedemont. deciſ. 101. num. 13.

6 Dum autem, ſecundo exaduerſo deducitur præſcriptio decem annorum, quo tempore merum,& mixtum Imperium acquiri prætenditur ſecundum magis communem de qua per Iaſ. in l.Imperium num.22.ff.de Iuriſd.omn. Iud.Decimus vltra quod non ſequitur.Baro. habet merũ & mixtum Imperium ergo habet Indulgendi facultatem ſicut tradit Rolan. in d. conſ.4.nu.30. & ſeqq. lib.30. Vbi poſt Bal.in l. omnes populi, & ibi Iaſ. in 1. lectur. in penult. col. in 2. lectura col.3. Afflict.in cõſtit.Regni q.6. Alex.& Dec.in l.1.ff.quod quiſque iuris.Ruyn. conſi.109.num. 10.vol.4.& conſi.208.nu. 3. vol.1. & alios quos allegat concludendo tradit, quod vaſallus habens merum, & mixtum Imperium non poteſt aliquid ordinare, nec ſtatuere contra ius comune, ergo nec pœnas remittere,& aggratiare, Adhuc creditur aduertendum, quod ius Indulgendi cum ſit Principi reſeruatum in ſignum ſuper

me po-

me poteſtatis impręſcriptibile eſt licet bene pręſcribatur facultas decapitandi homines; Ita declarat idem Iaſ. in d. l. Imperium num. 20. verſ. limita iſtam comunem, & verſ. ſed alia quæ ſunt mixti Imperij, &c. Felyn. in c. cum te col. 2. num. 11. verſ. Quoniam nulla præſcriptio valet extrà de re iud. Guid. Pap. q. 416. in princ. cum alijs de quibus in d. deciſ. Pedemont. 101. nu. 15. & 27.

7 Et quatenus etiam admittamus facultatem aggratiandi poſſe præſcribi, nulli dubium, quod ad præſcriptionem inducen. requiritur non ſolum ſcientia Principis quæ non præſumitur, vt pulchrè reſpon. ad contraria, concludit Senat. Pedemont. d. deciſ. 101. num. 21. & 22. ſed etiam Immemorabilis temporis curſus. Quia non minori ſpecie præſcribuntur regalia Principis, c. ſuper quibuſdam §. Præterea extrà de verb. ſignif. Aym. de antiq. temp. in 4. par. principal. in princ. num. 11. pag. mihi 133. in paruis Duen. reg. 138. in ſecunda limitatione Menoch. de arbitr. Iud. quæſt. caſu 83. nume. 9. lib. 2. Quæ ſcientia cum hucuſque non ſit exaduerſo probata, nec ſimus in lapſu memorabilis temporis nullum poteſt per aduerſarium fieri fundamentum in aſſerta præſcriptione iuris indulgen. & per conſequens remanet firma cõcluſio, quod gratia de qua agitur ſit nulla, vti facta ab eo qui non habet aggratiandi facultatem.

8 Quod vero attinet ad ſecundam nullitatem gratiæ propter partem non concordatam, dum prætenditur Hippolitum non commiſiſſe delicta in quibus partis concordia requiratur, nec illi teneatur ad aliqua damna, & intereſſe, Reſpõdetur aſſumptum nõ eſſe verum, quia immo hic agitur de maximo partis intereſſe, Nam ſi propter alia delicta per Hippolitum commiſſa ipſe fuit author fautor, & conſultor homicidiorum commiſſorum in perſonam Darij Attendoli, & eius filij, vt clarè conſtat ex ſententia, & Proceſſu contra ipſum formato, & lata dubitandum non eſt quin occiſorum hæredibus teneatur ad damna, & intereſſe, ad ſuſtentationem illorum quos occiſus ſuſtinebat, ac ad operas, & lucrũ quas occiſus ſi vixiſſet erat facturus Plot. in l. ſi quando num. 694. ſeqq. C. vnde vi ſecundum antiquam impreſſionem Clar. in §. homicidium verſ. tenetur etiam Petr. à Plach. in Epith. delict. cap. 6. num. 32. & cap. 10. num. 12. lib. 1. Ant. Gomel. de delict. tit. de homicid. num. 37. plenè Roland. conſi. 39. per tot. vol. 2. Et in homicidio, quod ſit delictum requirens partis conſenſum, & pacem, explicat idem Clar. in quæſt. 59. verſi. adde quod in fine.

9 Dum autem, & quarto DD. Ex aduerſo ſcribentes nitũtur à ſurreptionis vitio gratiam defendere propter clauſulam ſupplentes, &c. quæ videtur etiam trahi ad non ſpecificata Alex. cõſ. 111. num. 4. lib. 6. Pariſ. conſi. 11. num. 5. lib. 4. & conſi. 3. num. 64. eodem lib. 4. Item propter relationem quæ in omnibus, & per omnia ſit in ſupplicatione ad expreſſum, & ſententiã in qua omnia exponuntur delicta. Quæ verba vniuerſalia in omnibus, & per omnia viuentur etiam caſus non ſolum, non expreſſos, ſed maiores expreſſis l. ea tamen conditione ff. de lega. 3. Clem. 1. & ibi gloſſ. 1. de re iud. cum alijs per deciſ. Pedemont. 102. num. 4. Et rurſus propter aliam generalitatem illorum verborum de quibus in eadem ſupplicatione, ibi videlicet. Per altre coſe, &c. & alibi, & per ogni errore da lui commeſſo, &c. Per quæ verba videntur pariter comprehendi diuerſa ab expreſſis Souin. conſi. 300. nume. 4. verſ. 3. principaliter vol. 2. Pariſ. coſi. 92. nu. 5. lib. 1.

10 Dicimus pro reſponſione Animaduertẽdum eſſe, quod vbicunque in reſcripto non exponũtur omnes qualitates, quæ veriſimiliter expreſsè Principẽ à conceſſione gratiæ extraxiſſent, tunc gratia dicitur ſurreptitia, & non ſeruanda Boſſ. in tit. de remed. ex ſola Clem. Princip. nu. 33. & num. 38. ſeq. Ant. Gomez de delict. tit. de tortur. reor. num. 38. verſ. Item adde clar. in pract. crim. q. 59. verſ. Debet autem Menoch. de arbitr. caſu 203. num. 3. & ſeq. Immo non ſolum ſunt exprimendę qualitates, quibus expreſſis Princeps gratiam non conceſſiſſet, ſed etiam ille cum quibus non, ita de leui c. ſi proponente extrà de reſcript. Menoch. de arbitr. Iud. quæſt. caſu 201. nume. 5. & ſeq. lib. 2.

11 At in caſu noſtro in gratia non ſunt expreſſa omnia delicta de quibus in dicta ſententia; Merito ſubreptitia iudican. eſt per ſuppreſſionem. n. aliorum delictorum gratiam reddi ſubreptitiam nemo eſt, quod dubitat, vt comuniter nor. per Doct. in l. 3. C. de Epiſcop. audiẽ. Vbi Cyn. Bar. Bal. Caſtr. & alios quos refert, & ſequitur Ant. Gomez. de delict. in tit. de homicid. ſub nu. 60. & in tit. de tormen. reorum num. 38. verſ. Item adde, & ſupra probaui. Quæ quidẽ ſubreptio multo euidentius apparet ex eo, quod non expreſſit intereſſe partis offenſæ videlicet vxoris, & filiorum occiſorum. Quod quidem intereſſe ſi expreſſiſſet, nulli dubium, Quod Princeps in tertij præiuditium gratiam non conceſſiſſet, prout in his terminis conſuluit Gram. conſi. 34. nu. 9. Aym. in reſponſo pro Republica Sauiliani nu. 24. Menoch. d. caſu 201. num. 24. Non enim præſumitur Principem velle vnquam partis offenſæ vim & intereſſe tollere Ruyn. conſi. 66. lib. 5. Petr. à Plach. in Epith. delict. cap. 38. num. 4. verſ. Illud etiam Gabr. tit. de iur. quæſit. non tollen. conci. 2. nu. 6. lib. 3. Deciſ. Pedemont. 138. nu. 11. Clar. in pract. §. fin. q. 59. verſ. Adde quod Cephal. cõſ. 133. nu. 101. & ſeqq. vol. 1.

12 Quare non obſtant ea quæ in contrariũ conſiderantur, & primò ad illud, quod dicunt ſatis fuiſſe expreſſa omnia delicta propter illa generalia verba videlicet, *Et altre coſe che forſe nel Proceſſo, & ſentenZa ſi contengono alquale in tutto & per tutto vuole hauere relatione &c.* Reſpõdetur, quod ad tollen. ſurreptionem gratiæ non ſufficit generalis, & relatiua expreſſio delictorum, ſed debet eſſe particularis notabilis, & ſpecifica gloſſ. in c. dilectus filius extrà de reſcript. Oldrad. conſ. 14. Rom. conſi. 38. & conſi. 326. in fin. Aym. conſi. 69. num. 3. lib. 1. Felin. in d. c. cum dileſtus filius; Ex generalitate enim oritur quædam obſcuritas ex qua facile Princeps circumuenitur l. fin. ad finẽ ibi falſo ſermone ſe iactat. &c. C. de dot. promiſſ. Immò non ſufficit in gratia particulariter, & ſpecificè delictum nominare, niſi & modus,

dus,& cauſa ipſius delicti exprimatur Alex.cōſi. 114.num.3.lib.1.Gram.conſi.34. num.10.& eſt Tex.in d.cap. dilectus filius extrà de reſcrip. Vbi Felyn. nume. 10. dicit non ſolum vitari reſcriptum tacendo delictum,ſeu factum,ſed etiam tacēdo quomodo,& ex qua cauſa ſit factum, quia cauſa delicti magis inquirenda eſt quam delictum gloſ.in c. occidit 23. quæſt.5. cum alijs ibi per eum allegatis.

23 Vt licet regulariter paria ſint aliquid eſſe certum per ſe, vel per relationem ad aliud ad trad. per Dec. in l. certum ff. ſi cert. peta. Hæc tamen regula non procedit in materia gratiæ in qua, vt dixi de forma requiritur ſpecifica, & particularis expreſſio delictorum, & qualitatum, vt per eundem Dec. in d. l. certum nume. 3. verſi. Hoc tamen limita Afflict. deciſ. 220. nume. 15. Cum alijs de quibus in deciſ. Pedemont. 128. num.15.ſequen.& per Gabr. tit. de Clauſul.cōcluſ.5.num.24.lib.6. Et dato etiam quod procederet in materia gratiæ; Id tamen erit intelligendum in gratia conceſſa Motu proprio ſecus ad inſtantiam partis, prout eſt hæc de qua agitur, In qua clauſula pro expreſſis, & ſimiles nihil operantur ſecundū Ang.in l. & ſi quis §.quęſitum in fine ſi quis cau.Ioh. Bapt.ferre tt.conſ. 38.num.2.lib.1.Aym.conſi.68. num.7.lib.Et de ✱ cōmuni* teſtatur Dec. cōſi. 173. in fine in alijs de quibus per eundem Gabr. d. concluſ.5. nu.5. 4.& 9.lib.6.

24 Minus obſtat clauſula ſupplentes, &c. Nam talis clauſula non operatur in facto ignorato à Principe, Idem Ferret.d.conſi.38.num.4. Ignorantia autem facti etiam in Principe præſumitur potiuſquā ſcientia l. verius cum ſua materia ff.de probation. Item d.clauſula non operatur, niſi vbi fuit proceſſum præuia citatione, & cauſæ cognitione aliàs ſecus idem Ferrett.conſi.31. num.3.& conſi.32.& 48.lib.1. Maximè quando agitur de intereſſe tertij, vt per eundem Ferret. d.coſi.31.nu.37.& d.conſi.48. nu.4.

25 Et nihilominus generaliter aduerti ſupplicatur, quod illa verba appoſita in ſupplicatione, *alqual Proceſſo,in tutto & per tutto detto Oratore hà & vuole hauere relatione, &c.* Et illa alia verba ſupplendo *di più ogni uitio, &c.* non ſunt prolata ab Illuſtriſſimo D. reſcribenti, ſed ab Oratore ſupplicante,vt in reſcripto facile eſt videre. Cuius quidem reſcripti non narrata, ſed ſignatura attendi debet Pariſ.conſi. 106. num. 9. lib. 4. Menoch.de arbitr.quæſt.952.num.11. & ſeq. lib.1. Ideo cum in ſignatura nulla ex ſupradictis clauſulis ſit appoſita fruſtra de illarum iuribus diſputatur, Et ſic concludo, quod quoad delicta non ſpecificata,vel gratia non erit extendenda. Quia reſcripta gratioſa ſunt ſtricti iuris, & non extenduntur ad non ſpecificata capit. Quamuis de præb. in 6. Dec. in cap. ſuper literis nume.5.de reſcript. Alexand.conſil.97. nume.6. lib. 2. vel vti ſubreptitia per non expreſſionem omnium delictorum,& qualitatum erit reijcien. & per conſequens Hippolitus remaneat ſubiectus pœnis de quibus in dicta ſententia.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

ADDITIONES.

a *B Arones, & feudatarij Eccleſiæ.* Vide in hac materia omnino D. meum Farin. in ſua pract.crim. par.1. titu. de Inquiſitione quæſt.6. num.2. Vbi latè explicat apud quos reſideat aggratiandi facultas in Capitalibus delictis,& pręſertim de Baronibus, & feudatarijs bene hanc eandem negatiuam amplectitur concluſionem ✱ à qua tanquam cōmuni* in Iudicādo,& conſulendo non eſſe recedendum affirmat, & ad illius comprobationem addit Sforz. Odd. in tract. de reſtit.in integr.q.92.artic.9.q.90. & ſeq.par.2.& Peregr.de Priuileg.fiſci lib.5.tit.2. num.7.Et hodie hæc eadem concluſio eſt etiam firmata per conſtitutionem S. D. N. Clementis VIII. in forma Breuis emanatam directi Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi DD. Cardinalibus ſuper remiſſionem bannitorum deputatis in qua ſub grauiſſimis pęnis Baronibus, & feudatarijs prohibet conceſſionem gratiarum in delictis capitalibus, Tollique omnem contrariam conſuetudinem, quæ ad illa vſque tempora vigebat; Fuit enim hoc D. mei reſponſum emanatum per multum tempus antequam ipſe opera ſua in publicum proferret.

b *Concordata.* In hac eadem materia vide eundem D.meum Farinacium in ſua pract.crim.par. 1.tit.de Inquiſ.q.6. nu.18. & ſeqq. Vbi latiſſimè hanc eandem firmat concluoſionem contrarijs reſpondet; Illamque declarat, & limitat tribus modis Declarationes, & limitationes videas ibi per eum.

ARGVMENTVM.

Multa in hoc conſilio ad criminalem materiam ſpectantia pertractantur, quæ in Summariis perlegere quiſque poterit, Vltra quod ex profeſſo reſoluitur illa dubitatio, An, & quam iuriſdictionem habeant in Bello Capitanei, ſeu Duces caſtigandi, & puniendi ſuos milites inobedientes, reſiſtentes, ſeditionem concitantes, aut alio modo delinquentes, Et quando etiam miles à ſuo ſuperiore abſolutus poſſit ab aliis Iudicibus moleſtari.

SVMMARIVM.

Auctor rixæ punitur de omni eo,quod ſequitur, etiam quod aſſerat ſe in alio non deliquiſſe num.1.& in addit. litera [a]

Mandans eſt aquè principalis delinquens, ſicut mandatarius, & pari pœna punitur, nume. 2. & In addit.litera [b].

Aſſaſinus mandans etiam effectu non ſequuto punitur eadem pœna, ac ſi fuiſſet ſequutus effectus, num. 3. & num.7. ubi de Aſſaſino Mandatario, & In addit.litera [c].

Mandatarius de ſe confeſſus poteſt abſq; alijs inditijs torqueri,

torqueri, vt mādantē indicet, nu.3. & in addit. lit. [e].
Ratihabitio delicti æquiparatur mandato. num. 4. & addit. litera [e]. *Vbi de materia.*
Mandans de mandato conuictus poteſt torqueri ad indicandum mandatarios, & alios complices, num. 5. & in addit. litera [f].
Torqueri poteſt reus conuictus pro complicibus habendis promiſſa proteſtatione, quod non torquetur ſuper negocio principali, de quo eſt conuictus, num. 5. & de hac proteſtatione, In addit. litera [g].
Aſſaſinium dicitur committi ex præcedenti ſola pollicitatione, ac promiſſione, nu. 6. Limita, & declara, vt in addit. litera [k].
Aſſaſinium æquiparatur crimini læſæ Maieſtatis, nu. 7.
Teſtes omni exceptione maiores ſufficiunt ad condemnandum reum abſq; eo, quod torqueantur, nu. 8.
Teſtes criminoſi nō admittuntur, ſine tortura, nu. 8. et in addit. litera [o]. *Vbi de materia torquēdi teſtes īfames.*
Teſtes in crimine aſſaſinij admittuntur etiam parte non citata, nu. 8. Contra in addit. litera [p].
Milites non gaudent priuilegijs militaribus, niſi prius fuerint deſcripti in numero, ſeu Rollo Militum, Nec ſufficit, quod fuerint electi pro militibus, & quod ſint in itinere belli nu. 9. Declara, vt nu. 19.
Capitanei non habent in ſuos milites auctoritatem eos occidendi, aut pœnam vltimi ſupplicij infligēdi, quod an verum ſit, & quādo, & quid de cōſuetudine, nu. 10
Capitanei non poſſunt contra milites de facto procedere, eoſque indefenſos, & inauditos morti tradere, quod, An verum ſit, & quando, num. 10. & nu. 12. Declara, vt in nu. 21. & ſeq.
Capitaneus licet habeat de ſe auctoritatem occidendi milites inobedientes, & delinquentes, non tamen poteſt hoc alteri demādare, nu. 11. declara, vt nu. 23. & 24.
Miles ſeditionis quomodo puniatur, nu. 12.
Miles volūtarius nō ē ſubiectus, ſed lenitati pœnæ, n. 13.
Iudici iniuſtè exequenti impunè reſiſti poteſt, nu. 13. & in addit. litera [r].
Exceſſus in ſe defendēdo qūo differat ab exceſſu in offendendo, & qūo uterque exceſſus puniatur, nu. 14.
Sn̄ia notoriè iniuſta nullū operari debet effectū, nu. 16.
Abſolutus ſemel amplius moleſtari non poteſt, nu. 17. & in addit. litera [n]. *Vbi de materia.*
Milites ſunt ſub iuriſdictione ſuorum ſuperiorum in militia exiſtentium, nu. 17. in fine, In tantum, quod capti ab aliquo Rectore Prouinciæ remitti debēt ad Magiſtrum militum, num. 18.
Miles inobediens, & reſiſtens ſuo Superiori capite punitur, & occidi poteſt, nu. 20. Vbi ampliatur, etiam ſi res bene ceſſerit.
Miles manus inferens in ſuum Præpoſitum capite punitur, nu. 20. in fine.
Conſuetudo loci excuſat delinquentes, nu. 22.
Milites tenentur defendere ſuū Capitaneū, et non defendendo puniūtur pari pœna cum offenſionibus, nu. 24.
Mandans, an propriè dicatur facere, an comprehendatur ſub ſtatuto puniente homicidium, uel homicidam, & an pari pœna puniatur ſicut mandatarius in add. lit. [b]
Mandans qūo puniatur effectu nō ſequuto in addit. lit. [c]
Socius criminis, an & quomodo poſſit de conſcijs interrogari in addit. litera [f].
Reus confeſſus unum delictum, an poſſit indiitijs interrogari in addit. litera [h].
Torqueri non poteſt reus conuictus adhoc, ut confeſſus negat appellare in addit. litera [i].
Aſſaſinus, an & quando puniatur effectu non ſequuto, nu. 7. & in addit. lit. [l] *Vbi ponitur regula affirmatiua & illa ampliatur uno modo, & limitatur duob. modis.*
Actus proximus delicto, quando dicatur ad effectum, ut puniatur effectus, non ſequuto effectu in add. litera [m].
Teſtes in criminalibus ad condemnandum requiruntur omni exceptione maiores in addit. litera [h].
Mandans occidi bannitum, an gaudeat impunitate ſicut ipſe occidens, ut addit. litera [q].
Sententia quando dicatur notoriè iniuſta, & quando ex capite notoriè iniuſtitia exequtionem non mereatur, & de materia in addit. litera [s].
Miles abſolutus à ſuo tribuno, ſeu Colonello, an poſſit ab alijs Iudicibus amplius moleſtari in addit. litera [t].
Pater, an poſſit dimandare, ut filiam in adulterio exiſtentem occidat in addit. litera [z].

CONSILIVM IIII.

ADSIT DEVS. Tempore felicis recordationis Gregorij Decimi tertij carcerati fuerūt Capitaneus Guido Vgolinus, de Aſſiſio, & alij eius ſocij milites pro eo, quod dicti milites de mādato ipſius Capitanei, dū erant in itinere ad bellū occidiſſent Alpheriū, ſeu Signiferū ſuæ militaris cohortis dicto Capitaneo inobediētē, & reſiſtentē, prout in diſcurſu cōſilij deducitur. Fuit dubitatū, An dictum homicidium eſſet punibile, & qua pęna, & an iſti carcerari iure moleſtarentur ſtante ſn̄ia abſolutoria lata ſuper dicto homicidio ab eorū Tribuno, ſeu Colonello. Et quidē in diſcuſſione cauſę de pluribus fuit dubitatum, Primò nēpè, qua pęna puniri dēat auctor rixę. Secundò qua pęna mādans, & quid de mandatario, Tertiò, an ratū habens delictū ęqui paretur mandato. Quantò, an ſi principalis eſt conuictus poſſit tormentari ſuper ſocijs, & complicibus, & quibus modis. Quintò qs dicatur aſſaſſinus. Sextò, an in aſſaſſinij crimine affectus puniatur ēt effectu non ſequuto. Septimo, an teſtes in cauſa homicidij, aut aſſaſſinij cōtra principalem debuerint deponere in tortura, vel extra. Octauò, an Capitaneus in ſuos milites caſtigandi, & puniendi auctoritatem habeat, qn̄, & qūo. Nonò, an melius à ſuo Superiore abſolutus in Bello poſſit ab alijs iudicibus moleſtari. Quas omnes dubitationes ad Fiſci fauorem fore reſoluendas multum probabiliter demonſtrabat Fiſci tunc Aduocatus Petrus Aldobrādinus S. D. N. frater germanus doctiſs. & integerrimus uir.

1 Ad primum enim reſpondebat, quod auctor
a rixæ [a] dans operam rei illicitæ debet puniri, licet non aſſerat delictum commiſiſſe ſecundū Marſi. in rep. l. vnicę C. de rap. Virg. nu. 79. verſ. Et tenementi, & quia in proceſſu apparet dictum Capitaneū Guidonē in primis irruiſſe cōtra illū Signiferum pugione, meritò dictę rixæ author fuit.

2 Ad ſecundum dicebat, quod mādans proculdubio eſt æquè prīcipalis, & magis ſicut ipſe mādatarius tex. in c. Pro humani ex. de homic. lib. 6. in verbo mādauerit, & ſemper, vt principalis mādans tenetur Bal. in l. Athletas §. Pomponius ff. de his qui not. infam. vbi dixit per Gloſ. in l. ſi plures ff. de iniur. quod maiori pœna mandans punitur, quàm delinquens.

3 c Et propterea mandans [c] in aſſaſſino, licet non

ſequatur effectus eadem pœna punitur, ac ſi eſ-
ſet adimpletum mandatum, quoniam quando
mandatum habetur pro perfecto delicto, tunc
in ſe punitur tale delictum, ac ſi principaliter
fuiſſet commiſſum d. c. Pro humani, Et ſi man-
d datarius [d] per torturam fuerit de ſe confeſſus,
poterit abſque alijs inditijs tormentari, vt man-
dantem declaret ſecundum Angel. in l. etſi cer-
tus ff. ad Sillan. Dec. conſi. 189. incip. lætatus
ſum, Bal. in l. non ideo minus in 1. col. C. de accu
ſat. Alex. poſt Bart. in l. repeti. C. de quæſt. Marſ.
in pract. §. diligenter num. 155. Saly. in l. fin. C.
de accuſ. Io. de Imol. in c. 1. de cõfeſſ. & eſt Gloſ.
in l. fin. C. de accuſ.

4 Ad tertium proponebat cõſiderandum, quod
vltra delictum per Capitaneum Guidonem cõ-
miſſum in mandando, poteſt dici habuiſſe ra-
e tum [e] furtum poſt homicidium commiſſum, ex
quo per Teſtium depoſitiones apparet, ac ſi ex
ipſius depoſitione, quod ad hoſpitium, quod ho
ſpitabatur Signifer mortuus poſt illius obitum
ſe contulit, de quo fuerunt Signiferis bona fur-
to ſubtracta, & ratihabitio delicti æquiparatur
mandato ſecundum Bald. in d. l. non ideo minus
verſi. 12. quæritur, & ibi allegat Gloſſ. in l. prima
§. quotiens ff. de vi. & vi. armat. & eo magis quan
do adeſt delictum patratum nomine ratifican-
tis, vt in caſu noſtro.

5 Ad Quartum faciebat concluſionem, quod
quando mandans ſuper delicto eſt conuictus
torqueri poteſt, non vt delictum fateatur, ſed
vt mandatarios melius oſtendat, eo magis in cri
minibus enormibus, in quibus debent leges trāſ
gredi, & de conſocijs, & complicibus interro-
f gari [f] ſecundum Gloſ. in l. fin. C. de accuſ. ita ſen
tit Gram. in voto primo, numero tertio, ſubdēs
hoc eſſe in communi obſeruantia, & ſequitur
Marſil. in l. prima, ff. de quæſt. & Boer. in deciſ.
163. Aduertendo, quod antequam Reūs ſuper
g crimine conuictus torqueatur, proteſtatum [g]
fieri debet, quòd eum Iudex interrogare non in-
tendit ſuper principali negotio, de quo eſt con-
uictus, ſed pro veritate ſolum habenda ſuper
complicibus, & conſocijs. Pariſ. de Put. in tracta.
Sindi. in ver. Tortura num. 3. & in cap. de repet.
tor. in ſecunda colum. Bald. in l. 2. C. quorum
appellat. non recipi. Et poteſt torqueri, & inter-
rogari nedum de complicibus, & conſocijs, ſed
h etiam ſuper alijs criminibus [h] per eum commiſ-
ſis, Idem ſentiens Anto. de Alex. in l. prima C. de
iur. calum. vbi ſubdit, id eſſe notandum, quia ita
communiter practicatur, & obſeruatur; Et quod
i hoc fit ad effectum vitandi [i] appellationē Gram.
conſi. 1. num. 3. cum ſeq. Bald. conſi. 364. num. 3.
lib. 3. pract. Carer. nume. 21. fol. 34. & Anton. de
Alex. in quibuſdam apoſtillis ad Bartol. in l. pri-
ma, §. ſi quis vltr o ff. de quæſt. dicit hoc eſſe opi-
nionem communem, & ſeruari ſolitam, quem ſe
quitur Cępoll. conſi. 32. col. pen. verſ. nec poteſt
dici Boſſ. in tit. de ſenten. nu. 70.

6 Ad Quintum, aſſerebat ſe nullam reperire dif
ficultatem in huiuſmodi cauſa, quę ſuſpitionem
inducat, An huiuſmodi delictum aſſaſſinium
nuncupari mereatur, tùm propter bona ab ho-
ſpitio Sgniferi mortui ſubtracta, tùm etiam
propter pollicitationes per aduerſarium inter-
fectoribus factas in euentum interfectionis, &
necis Signiferi, vt ex proceſſu informatiuo; Cū
aſſaſſinus dicatur nedum ille, qui pretium, ſeu
aliquo alio ſibi dato deliquit ſecundum Bartol.
in l. Cicero ff. de pœn. Alex. de Imol. in l. prima,
§. hæc actio ff. de eo, per quem factum erit, Bart.
in l. non ſolum §. ſi mandato ff. de iniur. ſed etiā
k per promiſſionem [k] alicui factam, vt delictum
committeret, In quo caſu delictum aſſaſſinij,
eſſe commiſſum dicitur Sozin. inter conſ. Franc.
Curti. Senio. conſil. 20. in quinta pag. Bald. in
conſi. 82. incip. Betonus de ceno. in 3. volum.
Gram. vot. 11. num. 10. & Boſſ. in titu. de mand.
ad homicidium nu. 14.

7 Ad Sextum, pro indubitato ponebat in huiuſ
modi crimine, quòd punitur affectus etiam non
l ſequuto effectu [l] ſecundum Gloſ. in l. 1. in verſi.
Putamus, & ibi Lud. Rom. ff. quod quiſque iur.
& ibi Bald. ac etiam idem Bald. in l. fugitiui C.
de ſeru. fugit. quod crimen eſt atrox ſecundum
Bart. in l. non ſolum §. ſi mandato ff. de iniur. in
verſic. nemo ad conductorem, de quo dicit eſſe
tex. in d. cap. Pro humani, eo maxime quando
fuit deuentum ad actum proximum ſecundum
Bald. in l. ſi quis non dicam repere in vlt. colum.
C. de Epiſcop. & Cleric. & in l. non ideo minus
7. col. verſi. 21. quæritur C. de accuſ. quia huiuſ-
modi crimen æquiparatur crimini læſæ Maieſta
tis, Gemin. in d. cap. Pro humani, Nam in pro-
ceſſu apparet per fide dignos teſtes examinatos
aduerſarium mandaſſe, *ammazzate l'Alfiero, che
quello, che l'ammazza gli voglio dar l'inſegna*, &
non ſolum contra Sgniferum fuit deuentum ad
m actum proximum, [m] ſed perfectum ex parte in-
terfectorum, ex mādantis vero ad obligationis,
& factæ promiſſionis perfectionem, ex quo poſt
mortem Signiferi cuidam Octauiano interfe-
ctori vexillum dedit, vt ex ſociorum, & aduerſa-
rij confeſſione apparet in Proceſſu.

8 Ad Septimum, An teſtes in cauſa homicidij,
vel aſſaſſinij debeant cum tortura, vel extra teſti
monium prohibere contra principalem conſide
randum eſt, an teſtes ſint omni exceptione ma-
iores, aut infames, criminoſi, & viles perſonæ;
Primo caſu nedum ad torturam, ſed ad condem
nationem contra principalem ſufficere viden-
n tur [n] l. ſciant cuncti C. de probat. Secundo vero
criminoſi ad teſtificandū admitti nequeunt niſi
o cum tortura [o] Bal. in l. cunctos populos C. de
ſum. Trinit. & fid. Catthol. Bal. in l. 1. §. quæſtio-
ni ff. de quæſt. Lud. Rom. in conſ. 451. incip. quę-
dam mulier, eſt tex. in l. ob carnem §. ea rei condi
tio ff. de teſt. & idem tenuit Gloſ. & poſt eā Inn.
in c. cum. p. extra de accuſat. Alex. de Imol. in cõ-
ſi. 11. incip. circa princ. 2. col. 1. vol. & plenè Marſ.
in conſi. 89. 1. vol. in antepenul. col. nu. 14. & 16.
Et ideo dixit pulchrè Alber. de Malet. in tract. de
teſt. col. 25. quod qñ teſtes iufames, aut crimino-
ſi admittuntur in criminalibus in ſubſidium de-
bet intelligi cum grano ſalis Marſ. in ſuo conſil.
78. incip. ſalus oīum in col. 11. vol. Alex. cõſi. 42.
col. 4. incip. uiſo preceſſu in 5. vol. vltra quod cō-
tra aduerſarium adſunt teſtes omni exceptione
maiores, qui ipſi inſeruierunt, vt ex proceſſu.

Qui-

Quinimò ulterius dicendum, quod ſi teſtes non eſſent repetiti parte citata minimè poſſent compelli, ex quo militatur in crimine aſſaſſinij, p [p] vbi teſtes probare videntur, etiam reo nullo modo citato ad videndum illorum iuramenta, Philipp. Franc. & alij in capitulo; Pro humani de homicid. in 6. refert, & ſequitur Fel. in capit. quoniam frequenter in princ. vt lit. non conteſt. penul. col. Hoſtien. in d. cap. vnico, quia enormia delicta reperiuntur ab ordine, & regulis iuris pœnitus excluſa.

9 Ad Octauum, fortiter inſtabat aſſertam reſiſtentiam, ſeu prouocationem non ſuffragari ipſi Capitaneo pro excuſatione homicidij pluribus rationibus; Primo quia Alpherius occiſus non erat adhuc eius miles, neque ipſe eius Centurio, ſiue Capitaneus, cum adhuc in numeros relatos non fuiſſet, quos noſtrates Rodolum vocant text. ad literam in l. ex eo ff. de mil. teſt. qui dicit hoc eſſe verum, etiam ſi electi Tirones ſint, & publicis expenſis iter faciant, cum adhoc, vt milites ſint debeant in numeros referri, vbi dicit Odofr. quod quis nō eſt miles, ſtatim eo tempore, quo vadit militiam, ſed eo tempore, quo in numeris militum eſt receptus, & benè dicit ibi in fi. quod in hoc caſu denegatur priuilegium, Et ſic non habebat Capitaneus hoc priuilegium, vt ipſe eſſet ei in Capitaneum, vel ille ipſi in militem; Priuilegia enim hæc non conceduntur, niſi poſtquam fuerint in numeros prædictos relati ex Bar. ibidem, qui in principio hoc dicit, & in fi. vbi ait, quod quamuis is, qui eſt in itinere habeatur loco abſentis cauſa Reipublicę non tamen eſt miles, ac Bal. qui dicit, quod ſola electio non facit militem, ſed receptio ad numerum, atque Ang. qui ad literam ait, & infert ad quamplura, & Cuma. in princ. verſi. 1. not. quod licet quis, vbi dicit, quod licet quis ſit in itinere ad aliquem actum non fungitur priuilegio eius, qui iter feciſſet, & ſub num. 3. verſi. in Gloſſ. fin. vbi ait, quòd milites noſtri temporis gaudent priuilegijs militum deſcriptis in iure communi (quicquid dixerit Gloſſ. in contrarium) dummodo ſeruetur ſolemnitas hodierna, & ſic requirit adhoc, vt ſit miles, vt ſeruetur ſolēnitas hodierna, quæ eſt deſcriptio in matriculam, quam rodolum vocant, & aliud, quod vulgo dicitur, *paſſare alla banca*, & eſt etiam tex. in l. fin. §. Iubemus, itaque C. loc. vbi milites appellantur, qui ſub excelſis Magiſtris militum tolerare noſcuntur militibus, & ſic oportet, quod noſcantur tolerare militiam, quod nō ſic erat in caſu noſtro, ſubiungens, quod in 11. deuotiſſimis ſcholiſtaxati ſint, & propterea oportet, quòd ſint taxati, & conſequenter deſcripti in ſcholis militum, adhuc ſubdens, necnon eos, qui ſub diuerſis optionibus fœderatorū nomine ſunt decorati, ex quo apparet, quòd oportet eos eſſe deſcriptos in numerum talium militum, Alius tex. optimus in l. Nemine in vllo numero C. de re mil. lib. 12. vbi ad literam dicitur, quòd nullus in numero equitum, vel Peditum ſociari poteſt ſine probatoria Imperatoris, niſi inde mortuorum loco, quo caſu Duces alios eligere poſſunt de ſcientia tamen Imperatoris, Princeps enim militum debet probare, & examinare Zirones, hoc eſt nouos milites, vt dicit ibi Luc. de Pen. & inquit tex. in l. 1. C. qui mil. poſ. ſi militiæ nomen dare vultis offerte vos ijs, qui probandi ius habent, vbi etiam Luc. de Pen. Gome. in tract. de grat. & expect. nume. 90. verſi. his tamen non obſtantibus in 4. tom. tract. Blanc. in pract. crim. §. Ignorantia, numero 127. verſi. & quemadmodum de neceſſitate faciunt, quæ dicit Reſtaur. in tract. de Imper. quæſt. 22. num. 2. Addo Gloſſ. in l. penul. ex quib. cauſ. maio. & in Auth. de mand. Princ. §. ſi. Signor. de Gomod. in tract. vtrum præferendus ſit doctor an non, nu. 5. non obſtat, vbi iura principalia allegat in 5. tom. tract. ſecundum Venet. impreſſ. fol. 369. & de noua obſeruantia loco veteris ſubrogata ponitur per Ludouic. Bolog. in addit. ad Guid. de Suza in tract. de iudic. nu. 106. Et cum ipſe Capitaneus adhuc non eſſet miles non poterat alium militem creare, vt poſt Bald. & Imol. in l. qui in alieno §. interdum ff. de acq. hæred. dicit Bon. de Corſil. in tract. de nobil. nu. 104. verſi. ſicuti qui nō eſt miles in 5. tom. tract. cart. 10. ſecundum Venet. impreſſ. & ſic non erat ille miles illius Capitanei, nec ille Capitaneus eius militis, donec non fuiſſent ſeruata ea, quæ de conſuetudine hodie ſeruantur, & à Generali illius militiæ fuiſſet probatus.

10 Secundo, quia ipſe idem Capitaneus non poterat etiam poſtquàm fuiſſent in militia, & ille verè effectus fuiſſet eius miles, illum vulnerare, ſeu occidere, vel occidi facere, quia ijs non eſt permiſſa auctoritas vltimi ſupplicij, ſed tantum delicta ſecundum ſuæ auctoritatis malum caſtigare, vt eſt tex. in l. officium §. fin. de re mil. & dicit Mart. Lauden. in tract. de mil. 37. quòd Capitaneus non poteſt degradare, nec verberare milites, ſed ſpectat ad Magiſtros officiorum, Et quamuis dicatur, quòd de conſuetudine Duces, & Capitanei habeant iuriſdictiones, ac de omni crimine per Armigeros, & pedites cognoſcūt, ac puniunt, ſeu puniri faciunt iuxta ea, quæ dicit Boer. in tract. de cuſt. clau. numero 28. & 29. tom. 5. tract. fol. 271. tantum intelligitur, vt ibi per eum, quod ipſi debent cognoſcere, non autem de facto procedere, & indefenſum, & inauditum morti tradere, necminus poterat ſibi ius dicere propria auctoritate, aut in ſua cauſa, Iudex eſſe l. vnica C. vt ne quis in ſua cauſa ius dicat & in l. nullus C. de iudic. & ibi gloſſ. Franc. Zoannett. in reper. l. vt uim in uerſic. percunctemur ergo ij principalis nume. 46. uerſic. à moderata defenſione cart. 102. & ſequen. ff. de iuſt. & iur. ubi optimè, & egregiè loquitur in propoſito l. extat C. quod met. cauſ. cum hoc ſolum ſit de reſeruatis ſupremo Principi l. Proximè ff. de his, quæ in teſt. del. qui tamen de honeſtate per ſe ipſum non conſueuit cognoſcere, ut tollatur ſuſpitio, quique hanc facultatem habet tantum inter ſubditos, ut poſt alios declarat Reſtaur. in tract. de Imperat. quæſtione 91. per totam, Et ideo tanto minus hic Capitaneus potuit ſibi ius hoc modo propria auctoritate, & temeritate dicere, præſertim cum non eſſet in Caſtris, nec ille tunc eſſet ei ſubditus, Et profectò miror, quòd auſcultetur hæc ſpecies defenſionis

ſionis à tàm integerrimo,& morigerato Iudice.
11 Tertio, quia omnem euentum, quamuis ex conſuetudine, hæc tàm praua, & abominabilis licentia ei permiſſa fuiſſet, quod ſemper negabat, Tamen non licuit ei hanc facultatem aduerſus omnem iuris communis diſpoſitionem ſibi
q competentem alteri demandare, [q] vt latè, atque egregiè probat Rolan. à Vall. conſi. 34. num. 19. cum pluribus ſequentibus vſque ad finem conſ. verſi. quibus tamen non obſtantibus lib. 11.
12 Quarto, quia nec minus, ita ex abrupto poterat procedere, cum id ſibi non licere voluerit Imperator, ſibiquè parendum non eſſe ſtatuerit, vt eſt pulcherrimus tex. in l. ſi vendicari C. de pœn. Tantò magis, quia videmus in grauiori caſu, quod ſi miles ſeditionē militum in exercitu cōcitauerit, ſi ea fuerit inter vociferationem, aut leuem quærelam motam, tunc gradu militiæ reijcitur, vt eſt text. in l. 3. §. qui ſeditionem ff. de re milit. Et ideò cum Alferius ſeditionem non cōcitauerit, nec minus vociferationem ſuam, nedū aliorum militum, ſed leuem tantummodo quærelam aduerſus Capitaneum mouerit, quod eſt illud plus, quod ex aduerſo prætendi poteſt, non erat ei mors aliquo modo infligēda etiam, quod fuiſſet in Caſtris, & eius nomen inter milites relatum fuiſſet, quæ ceſſabant in hoc caſu.
13 Quinto, & tantomagis, quia hodie vtimur voluntario milite, quo caſu ſeueritas pœnæ nō debet exerceri, vt eſt tex. in l. qui cum vno §. grauius de re mil. Et ideo potuit reſiſtere Alpherius,
r quia Iudici [r] iniuſtè exequenti impunè reſiſtere poſſumus cap. ex parte de accuſ. c. ponderet 50. diſtinct. vbi Gemin. Petr. de Anchar. conſi. 82. Rom. in l. 11. de re iud. Marſ. conſi. 38. lib. 1. Frāc. Zoanett. qui latè hanc materiam explicat in d. l. vt vim in verbo dicendo modo, vbi poſt alios agit de defenſione aduerſus Magiſtratum num. 19. & 20. cum ſeq. ac num. 43. cum ſeq. & ſpecialius num. 43. verſi. at qui in propoſitis terminis, vbi loquitur, quando Magiſtratus agebat, licet reus hic non eſſet Magiſtratus Alpherij, neque ille eius ſubditus.
14 Et quamuis ex præmiſſis benè apparere credebatur Capitaneum nullo mòdo excuſari poſſe è pœna ordinaria, nec locūm eſſe alteri fundamento, videlicet, quod exceſſerit, & ideo recedēdum ſit à pœna ordinaria, Tamen vt claudatur os omnibus, qui illum defendere conantur, aduertendum dicebat idem ille doctiſſimus Fiſci aduocatus, quod aliud eſt excedere modum in ſe defendendo, aliud in offendendo. Primo enim caſu ſecundum communes concluſiones homicidium dicitur culpoſum, non autē doloſum, quia cum quis ſe defendit metus inſtantis periculi nō præuiſi tollit ſpacium conſulendi, & deliberandi l. Gracchus C. de adult. homo enim iracūdiæ calore incenſus, & commotus ſine ſua culpa non eſt in plenitudine intellectus, vt per Bald. in c. 1. §. ſi quis hominem de pac. tenen. & difficillimum eſt iuſtum dolorem temperare l. ſi adulterium cum inceſtu §. Imperatores ff. de adulter. Secundo vero caſu, quando facit, vt non ſe defendat, ſed vt offendat, Tunc vbi armis aggreditur dicitur animo occidendi feciſſe, quia ex propoſito facit non coactus neceſſitate defenſionis, & hoc caſu procedit diſpoſitio iuris communis l. 1. §. Diuus ff. de ſicar. Erat enim in ſua poteſtate virgis cedere, vel alias aduerſus eum procedere, vnde ſi cum armis fecit, cum ei non eſſet licitum occidere, prout non erat in caſu noſtro, tunc tenetur de occiſo, quia animus, & intentio diſtinguunt maleficia, & apparet hic de ſolo, ex quo cum armis proceſſit, vt ait Bal. in d. l. 1. & hoc caſu tenetur de homicidio, vt dicit Salyc. in d. l. Gracchus col. penul. in fi. & declarat Dec. in l. vt vim num. 18. verſ. adde tamen ff. de iuſt. & iur. & probatur ex his, quæ in eadē l. dicit Fianc. Zoanett. in verbo percunctemur ergo ſi principaliter nu. 65. verſ. verum ſi leui percuſſione car. 105. & num. 71. cum ſeq. verſi. videtur is, qui ex certa ſcientia fol. 106. cū ſeq. & nu. 76. verſ. Reo ęquidem cum alijs ſeqq. vbi poſt alios materiam hāc latè explicat, & Sciſellius ibi col. 26. nu. 128. verſ. ſed concludenter, Actus enim verborum ab Alpherio voluntariè prolatorum non tendebant veriſimiliter ad id, quod ſequutum eſt, ſed actus euaginationis, pugionis, & irrutionis in Alpherium à Capitaneo uoluntariè factus benè tendebat ad id, quod ſequutum fuit, & ideo de toto tenetur, ut poſt Bart. per eum allegatum dicit Sciſell. in d. l. ut vim col. 22. verſi. quantum ad ſecundum num. 137.
15 Neque etiam obſtare dicebat depoſitiones, de quibus in pūcto, apparet enim ex teſtimonio Nannis fratris defuncti, quod verbalis erat altercatio Alpherij ſuper pecunijs militum, qui auſugerant, & quod Capitaneus primò euaginauit pugionem, & volebat vulnerare Alpherium, & ipſe ſe defendendo euaginauit enſem, ad quod Capitaneus iuſſit eum occidi etiam offerendo præmium. Minus obſtat dictum Auguſtini, qui & ipſe quoque dicit hanc contentionem fuiſſe verbalem pro dictis pecunijs, & Capitaneū primo enſem euaginaſſe, vt Alpherium vulneraret, & quod Alpherius ſe defendendo enſem euaginauerit, quodq; Capitaneus vociferando iuſſit eum occidi; Idem dicendum eſt depoſitione Bartholomæi, prout nec facienda eſt vis in illis verbis prolatis ab Alpherio, quod tunc ipſe non recognoſcebat aliquem Dominū, quia vltra quod ad importunitatem Capitanei apparet dictum fuiſſe, & vltra quod id, quod ipſe dicebat verum erat in iure, & in facto, non licuit propterea ex his procedere ad illius occiſionem euaginando pugionem, & alia faciendo, quæ per eum geſta fuerunt, quæ quomodocunq; acciderint, tamen nullo modo excuſant Capitaneum à pœna vltimi ſupplicij, vt apparet ex concluſionib. p̄dictis.
16 Ad Nonum, & demum non obſtat ſententia abſolutoria lata Colonello militum ad fauorē Capitanei, quia cum fuerit lata poſtquàm ille deſierat eſſe officialis, & cum ex eiſdem actis ap-
ſ pareat, quod eſt notoriè iniuſta, [ſ] & conſequenter nulla, nullum propterea poteſt producere effectum, vt dicunt omnes Doct. & poſt eos Fely. in c. inter cæteras col. ante penul. nu. 10. verſi. 3. conl. de re iud. Ideo ulterius non inſiſtendum.
17 Verum præmiſſis non obſtantibus Cæſar de Luciano Neapolitanus tunc in Vrbe Aduocatus

tus excellēs, & ego ad fauorem Capitanei Guidonis, & ſociorum conſulentes, omſſis ſeptem primis dubitationibus, de quibus in figuratione caſus, dicebamus credere nos non errare aſſerendo Capitaneum Guidonem abſolutum de crimine, de quo impetitur per ſuum Tribunum, quem Colonellum appellant non potuiſſe amplius moleſtari, & proindè liberandum fore vna
t cum omnibus ſuis militibus, qui eius mandato homicidium, de quo agitur commiſiſſe dicuntur. Nam indubitatum eſt, quod quis de his criminibus, de quibus eſt abſolutus amplius mo
u leſtari non poteſt, [u] vt in capitulo de his de accuſ. vbi Gloſ. dixit tutum eſſe eum, qui abſolutus eſt, quia de delicto vnius hominis ſæpè quæri non debet ff. nau. caup. ſtab. l. licet §. vltimo, & 3.5. quæſt. 9. capitulo veniam cum ſimil. Cum ergo prædictus, qui miles erat, & Centurio abſolutus ſit à ſuo Iudice videlicet eius Duce patet, quod amplius moleſtari non debet. Et quod eſſet Iudex competens in delictis commilitonum, & ad eum ſpectet eos punire, vel abſoluere, illorumque quærelas audire, & decidere, ac eorum delicta ſecundum ſuæ auctoritatis modum, ideſt militaribus modis caſtigare tex. eſt ad literam in l. officium Regentis §. officium Tribunorum ff. de re milit.

18 Et hoc in tantum eſt verum, quod etiam ſi miles delinquens ſit in Prouincia repertus debet à Rectore Prouinciæ ad Magiſtrum militum remitti, vt in l. prima C. de exhib. rei, & in l. de militibus ff. eod. titu. & in l. fin. C. de re mil. libro vndecimo, & l. Magiſteriæ C. de iuriſd. omn. Iud. cum ſimil. ex quo in caſu noſtro, vbi commiſſum eſſe prætenditur militare crimen, dum à Capitaneo, vel eius mandato Alpherius occiſus dicitur prætextu, quod cōtra iam ſuum Ducem inobediens, & reſiſtens, ac oppugnator extiterit, non eſt dubitandum, quòd ad eum remitti debet, ſub quo militat, vt poſt Gloſſ. in d. l. Magiſteriæ, dixit Bartol. in l. fin. ff. de accuſat.

19 Nec dicatur prædicta habere locum in militibus, dum militant, non autem, dum ſunt in Patria, euntes per plateas propria negotia gerentes, argumento eorum, quæ habentur in l. penul. C. de teſtam. mili. & in l. fin. C. de reſtitut. milit. cum ſimil. Tum quia fundatum eſt milites vbique exiſtant ſuo Duci ſubeſſe, & ad eum ſemper præſertim in militari crimine debere remitti, vt in d. l. prima, C. de exhib. rei, & in l. de militibus, ff. eod. titu. cum alijs, quæ ſupra allegata ſunt; Tum etiam, quia in caſu, de quo agitur non in Patria prædicta patrata dicuntur, ſed cum ad ipſam Militiam milites, prædicti properabant, & proinde iter faciebant expenſis publicis, cum eis ſoluerentur ſtipendia, quo fit, vt in numero referri debeant, ita vt militari priuilegio vtantur, vt eſt text. in l. ex eo, ff. de milit. teſtam. Pro facto enim habetur id, quod de proximo fiendum eſt, vt in ſequenti l. penult. eod. titu. Idem enim eſt militem eſſe in Caſtris, & eſſe in itinere cauſa eundi ad Caſtra, vel ab illis redeundi, vt ad literam dicit tex. in l. qui mittuntur verſic. & dum eat in Caſtra ex quibus cauſis maior. cum ſimil. Nam militaturo eundum eſt in Caſtra, nec niſi iuerit poteſt eſſe in Caſtris, vt prudenter ibi conſiderat Iuris Conſultus, Ergo in caſu noſtro idem iudicandum eſt de militibus, qui publicis expenſis vti ſtipendiari erant in itinere, prout iudicari debet de illis, qui ſunt in ipſa expeditione in Caſtris, & ſic eodem modo de eorum delictis cognoſcit Tribunus in dicto itinere, prout cognoſcit in Caſtris, quo fit, vt cum abſolutus ſit Capitaneus prædictus à Iudice cōpetenti amplius moleſtari non debeat.

20 Accedat, quod licet, nec hodie poſt rem iudicatam hoc, quod ſequitur ſit quærendum, fuit tamen dictus Capitaneus à præfato Tribuno iuſtiſſimè abſolutus, Nam licuit dicto Capitaneo, tàm de iure, quàm de belli conſuetudine occidere eius ſigniferum rebellem, qui ſeditionem meditatus eſt, ac agitare cepit, dum dixit nolle itinerare, nec vexillum abindè tollere, niſi ſibi ſoluerētur quædam ſtipendia quorundam militum, qui fraudatis militibus aufugerant. Et cum Capitaneus modeſtiſſimè reſponderet ſuam petitionem non eſſe iuſtam, & velle de hoc ſtare Iudicio Tribuni militum, & aliorum, Ille maxima temeritate dixit, quod nō recognoſcebat ipſum in Patronum, & quod ipſe ſuper hoc præliaturus erat cum Deo, ac cum Sancto Marco, & Sancto Franciſco, & pugionem in Capitaneum euaginauit, illumque poſteà euaginato enſe vulnerauit, & alia fecit, prout ex actis patet, & in facti memoria, quæ ſeorſum data eſt demonſtratur. Quod autem de iure prædicto capite puniatur omnia iura clamant, Ita enim fert militaris diſciplina, quæ niſi ſtrictè cuſtodiatur, omnia facilè in confuſionem rediguntur, vt pulchrè explicat Titus Liuius Hiſtoricus in oratione, quam Papirius Curſor Dictator, fecit ad Populum contra ſuum Magiſtrum æquitum, qui contra illius mandata data occaſione rei benè gerendæ feliciter profligatis hoſtibus prælium inierat hinc rigidiſſima proceſſerunt in Anliana Imperia, quibus impoſterosa deriuatum eſt, vt qui rem à Duce prohibitam fecit, vel mandata non ſeruauit capite puniatur, etiamſi res benè ceſſerit, vt in l. 3. §. in bello ff. de re milit. Quid ergo dicendum eſt de illo ſignifero, qui à ſuo ſuperiore rebellauerat, & ea, quæ dicta ſunt in ipſum perfecerat? omnis enim contumacia militis aduerſus Ducem, vel Præſidem capite punienda eſt, ut in l. omne delictum §. contumacia ff. de re milit. hic enim nedum contumax fuit aduerſus ſuum Præfectum, ſed ab eo defecit, & Præfectum, ſiue Patronum negauit, in eumque arma euaginauit, & vulnerauit, Et tamen qui manus intulit Prępoſito capite punitur, vt in d. l. omne delictum §. qui manus eod. titu. Nam & qui commilitonem, nedum Præpoſitum vulnerat gladio caput amittit, vt in §. ſiquis cōmilitonem ead. l. Nam in tantum quis tenetur Præfecto Centuriæ obtemperare, & eum protegere, quod ſi illū à latronibus circūuentū deſerit capite punitur, vt ibidē §. fi. ſed in eo, & aliàs videmus nedum in milite, ſed ēt in Pagano grauiter puniri, qui officia-

les offendit, Nã voluit Bald.in capitulo primo, §.in iniuria de pace iuran. firm. quod dans alapã officiali debet Capite puniri, quem refert, & ſequitur Iaſ.in l.1.C.de precib. Imper. offer.Ergo cui dubium erit capite puniri militem, qui ſuo Præfecto obedire recuſat,eumque Patronũ, ſiue Præfectum negat, in ipſumque arma extrahit,& vulnerat.

21 Hæc autem capitis pœna per eoſdem Præfectos ſine alijs ſolemnitatibus modis militaribus exequitur, quia ab illis ſic delinquentes deciduntur, Et hoc eſt, quod vult dicere Gloſ. in d.l.officium Tribunorum de re milit. dum exponit verbum ſecundum ſuæ auctoritatis modum, ideſt militaribus modis, & alias videmus, quod qui excubias deſerit capite punitur, vt in l.qui excubias §. de re milit. Et tamen notoriè obſeruatur,quod Præfecti excubias viſitãtes, ſi quem dormientẽ, vel excubias deſerentem reperiũt ſine remiſſione proprijs manibus interficiunt, eo enim modo milites à Præfectis capite puniũtur.

22 Et quod pœna prædicta præfato modo ſine alio iudiciario ordine exequenda prædictis exceſſibus imponatur etiam à belli conſuetudine, quæ optima eſt legum interpres eſt inductum, vt à ſtrenuis Ducibus facta eſt fides, & ex nõnullis teſtibus ritè examinatis probatum eſt. Quæ quidem conſuetudo operatur, quod etiam ſi ſecus eſſet de iure excuſandus veniret Capitaneus prædictus,& eius milites, qui eius mandata exequuti ſunt ita, vt nulla pœna puniri valeant, vt eſt gloſſ.1.not.in cap.denique 4. diſtinct.& in c. ſanè de temp.ord. & in c.cum Venerabilis de cõſecr.& ibi Petr.de Anchar.& Abb.num.5.verſ.in Gloſ.1.in fin.& habetur per Rom. in conſi.466. num.2.& per Alex.in conſi.240. num.8.vol.6.& in conſi.233.num.13.& in conſi.8.num.9.verſi. confirmantur eod.vol.& Deci.in conſi.473.nu. 8.& in conſi.9.num.5.& Petr.de Anchar.in cõſi. 283.incip.iure ſcripto, idem notabiliter voluit Bart.per illum tex.in l.quis ſit fugitiuus §. apud labeonem ff.de edil.edict. & ibi Alex.in Apoſtil. & Bald.in l.1. num.39. verſ.& hoc facit ad quæſtionem,quæ frequentatur C.de his, qui pe. no. Rom.in ſing. 19. Crem. in ſing.39. hera.in ſing. 83.& Hippol.in l.1. ff.ad leg. Cor. de Sicar.cum ſimil.Ergo in caſu,de quo agitur,ſiue loquamur de iure,ſiue de conſuetudine contra dictum Capitaneum ex cauſa homicidij prædicti de pœna tractari non poteſt.

23 Similiter & milites,qui illum occidiſſe dicuntur impunes omninò iudicandi ſunt,Nam ſi Capitaneo illum licuit, vt capitis reum capitali pęna punire potuit dictæ pœnæ exequutionẽ militibus mandare,Nam nihil refert ſiue per ſe,ſiue per milites ſibi ſubditos prædicta, quæ militaribus modis ſibi licita ſunt exequutus ſit,Paria.n. ſunt aliquid facere,vel perſe,vel per alium l. 1. §. deieciſſe de vi.& vi.arm.l. Is damnum de reg.iur. & in l.hac edictali §. ſi verò plus C. de ſecun.nupt.& in l.viæ C.de donat.cum ſimil.

24 Nec prædictis obſtat id,quod dici ſolet,quod
x licet Pater [x] occidens filiam in adulterio deprehenſam excuſetur, non tamen excuſatur, qui eius mandato illam occideret, quia caſus ſunt valdè diuerſi; Nam ibi Pater excuſatur propter iuſtum dolorem,quæ ratio non militat in Mandatario; Item ilic Mandatarius non tenetur mãdanti obedire; In caſu autem noſtro Capitaneus vtitur Iuriſdictione ſua in puniendo Militem rebellantem, prout de iure diſponitur, & dicti eius milites ſibi obedire tenebantur ſub pœna, vt ſupra probatum eſt, & non eſt dubium, quod diuerſorum diuerſum eſſe debet iudicium, vt in l.inter ſtipulantem §.ſacrum ff. de verb.oblig. & in l.Papinianus ff. de minor. cum ſimil. Et propterea cum dicti milites iuſtiſſimè ſuo Capitaneo obtemperauerint, de eorum pęna tractari non poteſt, & maximè cum viderint eorum Capitaneum à dicto Signifero, & ſuis militibus circundatum, & vulneratum, quo fit, vt omninò defendere eum debuerint; Nam qui Præpoſitum ſuum non protexit in pari pœna eſt cum factore, vt in d. l. omne dubium §. qui Præpoſitum ff.de re milit. Ergo noſtra concluſio, quod tàm dictus Capitaneus, quàm dicti eius milites moleſtari non debent, ſed liberandi ſunt firma remanere debet. Nam de quibuſdam bonis dicti Signiferi, quæ perdita dicuntur, nihil contra dictum Capitaneum tractari poteſt, cum nõ appareat ad ipſum de dictis bonis quicquam perueniſſe,& propterea omnibus ruminatis nihil eſt, quod ipſum liberari impediat. Non potuit iſte Capitaneus effugere pœnam extraordinariam,prout etiam teſtatur Marc. Ant.Eugen.in conſi.22. poſt num. 80. qui in illo conſil. & in ſequenti defendit eos, qui occiderant occiſorem Signiferi, de mandato Capitanei, ob id in contumaciam capitaliter bannitum, & condemnatum ipſum adeas, quia in illis duobus conſilijs multa ad materiam huius reſponſi cõferentia reperies. LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

ADDITIONES.

a A *Vctor*. Auctor rixæ etiam, quòd non appareat ipſum occidiſſe, adhuc tamen, quod pœna ordinaria homicidij puniendis ſit, ex quo, quod occiderit præſumptionem habet contra ſe,vel ſaltem, quod tanquam dans operã rei illicitę, teneatur de omni eo, quod ſequitur ſuadetur ex tex.in l.quoniam multa facinora C. ad l. Iul. de vi publ. & facit tex. in l. hoc iudicio ff. de ſeru. corrupt. Vbi æquius eſt cum teneri, qui princeps fuerit delicti Bal.in l.1. nume.14.in fin. C. de ſeru. fugit Bonif. de Vitalin. in tit. de inſulta.& percuſſ.num.30.verſ.ſunt tamen, qui dicunt Ang. de malef.in verbo, & Andream nu. 21.verſic.niſi fuiſſet vnus author tumultus,&c. Vbi quod ipſe author tenetur de occiſo, cæteri verò de culpa Marſil.in ſing.403. incip. ſuperioribus annis, vbi alios refert, & in §. conſtante numero 77. Carer.in pract. crim. in tertio tract. de homicid.§. quinto quæro, numero ſexto, vbi alij plures referuntur concordantes, & numero ſeptimo, vbi remiſſiuè quis dicatur author rixæ, vel caporalis, & in §. ſexto quæro numero 52. Petr.à Planch.in Epitom. delict. capit.12. nu.3. Bero.cõſ.178.nu.16.ſeqq.& nu.27.lib.3.Rolan. conſi.

conſi.63.nume.3.ſeqq.lib.2. Menoch. de arbitr. quæſt.lib. 2. caſu 362.num.23. ſeq. Andr. Gayl. obſeruat. 109.num.2.verſic.limita tamen, & nu. 3.lib. 2. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 16. nume. 13.ſeq.vbi tamen, quod debet explicitè conſtare, quod quis fuerit rixæ author Mari. Ant. Eugen.conſi. 22. nu.94. Flam. Cartar. de exequut. ſenten.c.fin. nu.250.

Verum hæc concluſio non ſeruaretur in Ciuitate Mediolani, in qua ſecundum Clar. in pract.in d.§. homicidium eod. verſ.alia etiam eſt defenſio in fin.rarò propter homicidium in rixa commiſſum quis condemnatur in pœnam mortis, prout hæc oĩa benè ſcripſit Dominus meus Farinac.in eius 2. par. prax. & Theoricæ crimin. adhuc non impreſſ.tit.de pœnis temperan.q.96. nu.63.& ſeqq.

b *Mandans*, Mandans an propriè dicatur facere, an compræhendatur ſub ſtatuto puniente homicidam vulnerantem, aut quid ſimile, & an pari pœna puniatur ſicut mandatarius vide tex.in l.non ſolum §. ſi mandato ff.de iniur. & in l. lex Cornelia §.fin.ff.eod. & ibi etiam Doctor.Corſett.ſing. Verbo committo incip.ſi ſtatutum fol. mihi 151. in paruiſ. Mattheſ. ſing. 96. in addit. verbo multi Cepoll. caut. 30. & caut.257. Aret. de maleſ. in Verbo, & Sempronium Rodulphũ quæſt.prima, & plurib.ſeqq. & ibi adden. Alber. in tract.ſtatut.3.par. quæſt. 44. Marſi. ſing.181. Ditz.reg.453. Capr. concluſ.88.numero 11.vbi quod mandans in foro conſcientiæ veræ dicitur facere, Mandans verò adulterium committi, tũc nec verè, nec fictè dicitur facere Pedemont. deciſ.67.per tot.Port. Imol.cõſi.94. nume.39. vbi quod falſificans, ſeu falſificari mandans pari pœna punitur Cott.in memor.pag. mihi 562. & ſequen.Bertadi inter conſi.Crem. diuerſ.cõſi. 70.num.14.32.& ſeqq.lib.2.in magnis Villalob. inter com. opin. litera M. nume. 5. Matthe. reg. crim.pag.mihi 345. colum. 2. in fin. in vol.com. opin.Arnal.de Agnoſcen.quæſt.25.num.37.Carer.in pract. de homicid. §. circa tertium de cauſ. excuſ.num.44. Monticell. in ſua pract.crim.reg. 7.num.53.& plurib.ſequen. vbi etiam facit alias illationes in ſtatuto loquente in perſonam Hercul.in tract.caut.de non offen. capit.26. num.1. 2.& ſeqq.fol.mihi 74.Lancellot.Conad.in prac. tit.de mandat.homic. capitulo 19.fol.mihi 324. num.1.& ſeqq. Zurzar.com. opin. 130. Cepoll. conſi.crim.36.nu.4.& 6. in fin. Marſil. conſi.67. nume.34.& ſeqq.Hierony.de Monte quæſt. 16. Plac.in Epitom.delict. c.1.pag. mihi 18.& ſeqq. & cap.15.pag.248. num.22. Clar.in pract.§.fin. quæſt.89.in princ. & verſ. ſed quæro, & verſic.ſi eſt tamen, & verſic. pone aliquis, & ibi Baiar.nu. 1.& ſeqq. qui alios concordantes refert Boſſ. in tit.de mand.ad homicid.num.2.3.& 7. Menoch. de arbitr. quæſt. caſu 353. vbi latè, & diſtinctè, qui pariter num.10.dicit, quod mandans adulterium committi, non punitur vti mandatarius Brunor.à ſol.quæſt.34.num.44. in princ. verſic. contrarium tenuit Gomez. in tit. de homicid. num.39. Ruin.conſi.6.nũ.4.lib.1. Maſcard.concluſ.1012. nume.1. & ſeqq. Decia.in tract.crim. thom.2.lib.9.capit.32. Gabriel.com.opin.lib.7. concluſ.1. & Gabr.conſi.170.nume.12.lib.1.& nouiſſimè vide Honded.conſi.95.num.76.lib.2. Hippol.Bonacoſſ. in 99. crim. ſtatutarias verbo mandans fol. mihi 119. apud quos oẽs, propoſitas cõcluſiones ad ſaturitatẽ tractatus inſpicies.

c *Mandans*. Mandans quomodo puniatur effectu non ſequuto, vide Ang.de maleſ.in verbo, & Sempronium Rodulph.nume.7.& 8. Plac.in Epitom.delict.cap.15. num.15.pag.mihi 244.& pag.295. Capr. concl.80. num.3. & 4. Menoch. de arbitr.quæſt.caſu 352.num.9.Monticell.reg. 7.num.73.& ſeqq.& num.96. vbi ſimpliciter, & generaliter dicit, quod per ſimplex mandatum, ſi mãdatarius ad nullum actum etiam remotum deuenit, & nihil attentauerit, mandans non tenetur niſi in caſu aſſaſſinij Hieron. de Mon. q. 16. vbi quod in atrocioribus mandans delicto non conſumato extraordinariè punitur, & nu. 12.vbi intelligit hoc procedere, ſi ad nullũ actũ, vel remotum tantum deuentum fuit, quod ſi ad actum proximum, & immediatum, tunc punitur pœna ordinaria. In leuibus autem non ſequuto effectu mandans abſoluitur, dummodo ad actũ proximum non ſit peruentum, vt ibidem nu.12. & in diſcurſu quæſtionis, vbi de materia, de qua etiam latè dixit idem Dominus meus Farinac. tit.de Inquiſit.q.3.nu.8.

d *Mandatarius*. De hoc vide, quæ diffusè ſcripſit idem Dominus meus Farinac. tit. de in indit. & indit.& tortur.q.37.nu.154.& ſeqq.

e *Ratum*. Ratihabitio, an, & quando æquiparentur mandato, vide Lancell. Conad.in pract. titu.de mandan. ad homicid.lib.1. cap.9.num.8. Franc.Marc.deciſ.423.num.26. vbi quod in delictis, quę nõ poſſunt patrari per alium (vt adulterium) mandatum non æquiparatur ratihabitioni Oſaſc.conſi.65.nume.14. & ſeqq. Lanc.de attentat.cap.1.num.80. & nouiſſimè vide etiam Honded. conſi.96. num.59. lib.2. & plures allegat Petram Plach.in Epith.delict.c.18. nu.9.

f *Interrogandi*. De hac materia, An, & quando reus de ſe confeſſus, aut conuictus poſſit de de conſocijs interrogari, vide eundem D.meum Farinac.in tit.de indit.& tortur.q.43.num.3.& plurib. ſeqq. vbi diffusè tractat materiam cum ampliationibus, & limitationibus.

g *Proteſtatio*. De hac proteſtatione adens eundem D.meum Farinac.titu. de indit.& tortur.q. 40.nu.19.& ſeqq.

h *Criminibus*. An, & quando Reus confeſſus vnum delictum poſſit ſine alijs inditijs interrogari, & torqueri ad habendum alia delicta, vide, quę latè dixit idem D.meus Farinac.vbi ſupra & q.37.num.163.& ſeqq.

i *Vitandi*. Ita cautela torquendi reum conuictum adhoc, vt confeſſus nõ poſſit appellare eſt communiter reprobata, vt per eũdem D.meum Farinac.tit.de indit.& tortur.q.40.nu.10.

k *Promiſſionem*. Vera eſt cõcluſio ſic per d.Cõſultorem firmata, quod ſcilicet ex ſola promiſſione, & pollicitatione inducitur aſſaſſinum Gram.voto 9.num. 2.Carer.in pract.§. circa nu. 4.pag.mihi 88. Boſſ. in tit. de mandat.ad homicid.num.14.& 15.Plac.in Epitom.delict.cap.19. num.10. verſi.rurſus Gabriel. conſi. 170. nu.18.

lib.1.Ant.Gabr.commun.opin. lib.7. concluſ.1. num.1.& 2. Monticell. reg.8. num.5. Maſcard. concl.138.nu.1.& 2. verſic. 1. amplia.lib.1.

Limitatur tamen iſta concluſio, vt procedat, dummodo promiſſio ſit acceptata aliàs ſecus Carer.d.§.circa num.6.fol.mihi 89. Boſſ.in titu. de mand.ad homicid.nu.35.Plac.vbi ſupra, Brunor.à ſole q.34.nu.13.

Limitatur ſecundo, vt talis promiſſio pecuniæ non debeat eſſe generalis, & implicita, ſed ſpecialis, & explicita, & ideo non dicitur aſſaſſinum contractum per hæc verba, nunquam tibi deero, & ſimilia, quia huiuſmodi verba non ſunt obligatoria, Boſſ.tit.de mand. ad homicid.num. 35.Gabriel.d. conſi.170. num.18. & alios etiam refert Baiard.ad Clar.§. aſſaſsinum num.6. & 7. qui ex Viu. quem allegat infert ad alia verba videlicet, *che non li mancarebbe mai à ſuoi biſogni*.

Sed in hoc vide eundem Gabriel.d.concluſ.1. lib.7.num.3. vbi, quod aſſaſsinum committitur ex promiſsione etiam, quod promittatur quid incertum, & idem per Maſcard. concl.138. nu.2. verſi. Amplia hanc ampliationē, vt puta in promittēte directionē domus, & plures alios relatos per Hondod.conſi.93. nu.66. & ſeqq.lib.2.

l *Effectu*. In crimine aſſaſſinij, An effectu non ſequuto intrat pœna ordinaria verior, & magis communis eſt opinio, quod ſic, pro qua eſt tex. in cap. pro humani ante fin.de homicid.in 6.ibi, quanquam mors ex hoc fortaſſe nō ſequatur tenuerunt Geminian.ibi num.2.verſ. nota caſum Bald.in l.1.§.hæc autem verſ.in ea gloſ. ff. quod quiſque Iuris. Tiraquell.de pœn. temperan.cauſa 37.nume.9. Boſſ. in tit. de mand.ad homicid. num.13.Gabr.lib.7.concl.1.num.7.& num.8.in
* fine, vbi de magis communi * Paul.Merenda inter conſi.crim.diuerſ.lib.2.conſi.88.nu.12.Petr. à Planch.in Epitom.delict.cap.19. nume.9. Vbi alijs relatis, & contrarijs reprobatis hanc veriorem, & frequentiori calculo, receptam ſententiā teſtatur Maſcard.de probat.lib.1.concl.138.nu. 2.in princ.& verſ.3.amplia, & poſt numerum 5. vbi pariter relatis, & reprobatis contrariū teſta-
* tur de magis communi opinione *.

Ampliatur prædicta concluſio, vt procedat non obſtante generali conſuetudine, per quam derogatur legibus punientibus affectum nō ſequuto effectu Auguſt.ad Ang.de Malef.in verb. & Sempronium num.4. & in verbo ex Interuallo poſt numerum 16.Afflict.in rubr. de malis, & noxijs medicamen.in Cōſtitut.incip.mala nox. in princ.poſt numerum 6. Marſ. in l. eiuſdem in princ.num.8.in fine, & num.9. ff. de ſicar.Gram. voto.9.num.21.& 22.Plach.d.cap.19.num.9.ad fin.Clar.in §.aſſaſſinum verſi.ſcias etiam, vbi teſtatur de communi, & ſeruata opinione, quam dicit credere, quod Iudex non erraret, ſi illam in iudicando ſequeretur quicquid in contrarium contra prædicta dixerint Gram. & alij relati per Clar. Gabriel. & Maſcard.in locis præcitatis, & per Brunor. in loco infra allegando, & ſequuntur alij relati.

Limitatur eadem concluſio. Primo, vt licet ita de iuris rigore ſit ſtatutum, poſſit tamen Iudex (ſi vult) mitiorem pœnam imponere, & ſic id totum Iudicis arbitrio remiſſum eſſe, qui iuxta facti, & perſonarum qualitatē modo pęnā mortis, & modo aliam extraordinariam infligere valeat, ſcripſerunt Gabriel. d. concluſ. 1. num.15. Clar.in §.aſſaſſinum d. verſic. ſcias etiam in fine Tiber.Decia.in tract.crim. tom.2. lib.9. c.30.rubr.de manda.pecun.interceden.nu.3.in fine Brunor.à ſole.q.34.nu.36. & ſeq.

Limitatur ſecundo dicta concluſio, vt procedat, dummodo fuerit deuentum ad actum proximum ſecus ſi ad remotum, Ita Monach. in d. c. pro humani nu.6. Afflict. in rubr. de percuſſori illicita cum armis nu. 11. verſ. & eſt tenendum in conſtitution.Regni Marſil.in l.qui falſam nu.8. ff.de falſ.Gram.voto 9.per tot.Couar. in Clem. ſi furioſus par.2.in princ. nu.9. verſ.2.ſubijcitur caſus Gabr.d.concl.1.nu.11. Menoch. de arbitr. q.lib.2.caſu 360.nu.42.& ſeq. Decia. d.c.30. nu. 13.verſ.quod ſi loquamur de aſſaſſino interpretato Brunor.à ſole d.q.34.nu.32.& ſeqq. Vbi de communi, & quod ita vidit ſæpius iudicatum.

m *Proximum*. Actus proximus, quando dicatur, fuit alias in contingenti caſu maturè diſcuſſum, & cū d.meus Farinac. ſuper hoc fuiſſet cōſultus, dicebat ipſe, qđ licet prima facie videretur actū poſſe dici proximum etiam, quod non ſequatur inſultus, vel offenſio, dummodo deueniatur ad aliquem actum vltrà tractatum, & cogitationē, puta ſi occidens venerit ad locum delicti, & hoc ex doctr.Bal.in l.nō ideò minus in 6. q. nu.13.in fi.verſ.dicas, vbi dicit, quod ſolus tractatus, & ſola ordinatio non punitur de iure, niſi ſit proceſſum ad alium actum ordinatū de perſe ad ipſum factum, & Bal.ſic vt ſupra dicentem referēdo ſequuti ſunt Fely.in c.1.de preſumpt.nu.6.in fine, & in tracta.de conat.ſub 3.fallen. verſ. quinimò dicit eleganter Bal.Marſil.conſ.105. nu.6.verſi. Præterea reſpōdeo Gram.voto 8.nu.17.& deciſ. 38.nu.8.Hieron.Cuccalon.in addit.ad Dec.in l. non vult hæres nu.7. ad med.addit. verſ. ſed vbi proceſſum eſt ad actum exteriorem ff. de reg.iur. Et ſic Bal.vbi ſupra ad hoc, vt puniatur conatus in atrocibus, nō dicit eſſe neceſſe, quod deueniatur ad actum proximum, ſed benè ſufficere, quod fuerit deuentum ad aliquem actum exteriorem vltra tractatum, & ſic modo nō ſteterit in nudis terminis cogitationis, ſic enim Bald. doctrinam interpretati ſunt Gabr.d.cōcl.1. nu.14.Decian. d.c.30.nu.38.Brunor.d.q.34.nu.32.Et magis in ſpecie adducitur doctrina Iacob.de S.Geor.in l. 1. §. hæc autem verba ff. quod quiſq; iuris nu.9. vbi dixit, qđ ſi quis vadat cauſa aſſaſſinandi aliū debet puniri, licet delictū non ſit cōſumatum, & per iſtam doctrinā adhoc, vt dicatur deuentum ad actū proximum, & adhoc, vt poſſit imponi pęna mortis ſufficere aſſaſſinos perueniſſe ad locū homicidij, ita aliàs Mediolani fuiſſe obſeruatū teſtatur Caſſan. ſuper conſuet. Burgan. rubr.1. col.mihi 10.fol.14.uerſ.aduerte tamen, quem referendo ſequuti ſunt Paul.Meren. conſ.crim.diuerſ.88.nu.12.& 13.lib.2. in folio Gabriel.d.cōcl.1.nu.13. Decia.d.c.30. nu.38. verſ.Iacobinus, autem Brunor.d.q.34. nu.32. Nec diſſentire videtur Collegiū Bonan. inter conſ. crim. diuerſ. conſi.41.nu.8.in fin.lib.7.in paruis.

Attamen verius multo credebat non dici deuentum ad actum proximum niſi ſequatur inſultus, vel offenſio, & ad ita dicendum mouebatur primo ex doctrina eiuſdem Bald. in l.ſi quis non dicam rapere, col.2.nu.1.in fi.poſt 6.oppoſit. vbi ad hoc, vt puniatur conatus eadem pœna requirit, quod actus ſit multum principaliter propinquus delicto; & quaſi de eius eſſe, & quaſi pars intrinſeca delicti. Secundo ex Salyc. in l.is, qui cum telo, nu.6.col.2.verſic. aut in criminalibus, C.ad l.Cornel.de ſicar. vbi ad eumdem effectum dixit, quod non ſolum requiritur, quod actus in ſui forma, & figura tendat ad delictum, ſed quod etiam ſit proximus facto principali, & conſumationi ipſius delicti. Tertio ex Angel.in conſ.14. poſt nu.3.col.2.in princ. & Corn. in conſil.202. num.3. vbi declarat tunc dici actum proximum homicidio, quando quis inſultauit, vulnerauit, & offendit, ſecus ſi tantūmodo animo occidendi cum telo ambulauit, quia tunc actus dicitur remotus, vt ibi per eos. Quarto ex Franc. in cap. pro humani poſt num.8. vbi in terminis aſſaſſinij requirit, quod fuerit deuentum ad actum facti proximum, & immediatum. Quinto ex Capic.deciſ.126.nu.2.in fi. & Carer. in pract.crimi. in tit.de homici.§.ſequitur de mandatario, nu.9. vbi poſt Bald. & Salycet. in locis relatis ad hoc, vt puniatur in atrocioribus conatus dicunt ipſi, quod actus debet eſſe multum principaliter propinquus delicto. Sexto ex Gram.in vot.8.num. 15.verſic. & dicunt in ſpecie iuncto num.16. vbi dixit, quod licet in atrocioribus aliqualis actus ſufficiat ad effectum, vt puniatur; Attamen grauius punitur actus ex delicto conſumato quàm inchoato poſt Iſern.& Angel. quos allegat. Septimo ex Boſſ.in tit.de mand. ad homicid. num. 16.in fi. vbi in terminis aſſaſſinij, & ad effectum, de quo agitur videtur requirere, quod ſaltim ſit deuentum ad actus inſultus, & vulnerū. Octauo ex Couar. in Clem. ſi furioſus in princ.num.10, verſic.ſecundus ſubijcitur caſus in fine, & in verſic. tertio proponitur vbi pariter ad effectū prædictum requirit actum admodum proximū conſumationi, & perfectioni criminis, & in verſicu, quarto ſi quis pecunia data inſi. requirit actum exteriorem, nedum vt ſupra admodum proximum, ſed etiam directum in delicti conſumationem. Nono ex Monticell. reg.crimi.8.num.14. vbi etiā in terminis aſſaſſinij requirit, quod fuerit deuentum ad actum proximum, & quod admenauerit, & percuſſerit. Decimo ex Decian. d.cap.30.nu.13.ante med. vbi in terminis d.cap. pro humani videtur requirere tria; primo, quod fuerit deuentum ad actum morti proximum; ſecundo, quod non ſteterit per aſſaſſinium, quin conſumaretur delictum; tertio, quod occidendus fortuito caſu euaſerit.

Nec facit doctrina Bal. in d.l. non ideo minus ex qua licet colligatur quod tractatus, & ordinatio puniatur, quando proceſſum eſt ad alium actum ordinatum ad dilectum; non tamen declarat Bald. qua pœna talis tractatus, & ordinatio puniatur, & ſi Bald. non dicit de pœna ordinaria, nec etiam nos dicere debemus, nam vt dicit Gram.in deciſ.38.nu.1.& 2. non omnis actus vltra contractum, & ordinationem dicitur proximus delicto, quia datur actus facti, & proximus, & remotus, vt ibi per eū, & propterea idem Gram. in voto 8. poſt nu.15.iuncto nu.16. bene dixit, quod licèt in atrocioribus aliqualis actus ſufficiat ad effectum, vt puniatur; Attamen grauius punitur actus ex delicto conſumato quam inchoato, ſic & pariter neceſſe eſt dicere, prout dicunt Doctores præcitati, quod grauius puniri debeat actus proximus quam remotus:

Et eodem modo reſponderi poteſt ad Doctr. Iacobin.di S.Georg.in l.1.§.hęc autem verba, ff. quod quiſque iuris, vbi licèt dicat eum puniendum qui vadat cauſa aſſaſſinādi alium, licèt non aſſaſſinauerit, non tamē dicit pœna mortis. Ideo debemus illum intelligere ſecundum diſtinctionem de qua ſupra; quod videlicet puniatur pęna ordinaria ſi ad actum proximum deuenit, ſecus ſi ad remotum.

Nec demum facit teſtimonium Chaſſanei in loco pręcitato, nec id, quod apud eum fuit ſeruatū Mediolani, quod videlicet ex hoc ſolo quod ad locum homicidij fuerit deuentum, poſſit imponi pœna mortis, nam quicquid ipſe, & qui eū referunt dixerunt, magis communis opinio Doctorum eſt, vt ex præcitatis apparet, quod nō dicatur deuentum ad actum proximum niſi ſaltem ſequatur inſultus, vel offenſio.

n *Videntur*. Imò niſi fuerint omni exceptione maiores non ſufficiunt ad condemnandum, vt latè defendit idem D. meus Farinac. in ſuo tract. de teſtib. tit.de opp.contr.perſon.teſt. quæſt.62. num.19. & 22.

o *Cum tortura*. De tortura inferenda in famis, & criminoſis teſtibus ad eas eumdem D. meum Farinac. in dicto ſuo tract.de teſtib.tit.de oppoſ. contr.perſ.teſt.q.56.nu.162.

p *Aſſaſſinij*. Iſta concluſio, quod in crimine aſſaſſinij recipiantur teſtes parte non citata nō eſt vera in iure, vt per eumdem D. meum Farinac. qui contrarijs refutatis reſpondet in d. tract. de teſtibus, tit.de oppoſ.contr.exam.teſt.quæſt.72. num.123.& ſeq.

q *Demandare*. Ad hanc materiā faciunt diſputata per Doct. An ſicut quis poteſt impunè occidere banditum, poſſit etiam id alteri mandare, in quo facias concluſionem affirmatiuam, vt ſi banditus occidatur à pœna immunis ſit non ſolum occiſor, ſed ēt qui mādauit ipſum occidere, Ioan.Andr.in addit.ad ſpeculat. in tit.de conſtitut.in fi.in vlt. adddit. verſ. concludamus igitur, Foller.in pragm.1.de exul. nu.42. vbi quod licet, conſtitutio permittens occidi banditum loquatur in perſonam occidētis attamen comprehendit etiam mandantes, quod, & idē voluit Bellug. in ſuo Specu. Princ. tit.de Princip. prohib. rubr. 27. num.25.verſic.ſed in contrarium in §.milites. S.R.viu.opin.770.nu.11.Vulpell.conſil.59.nu. 16.& ſeq. vbi loquitur, quando ratio permiſſiua offenſionis bannitorum æquè coheret mādanti ſicut mandatario. Rol. conſil.34. num.16. lib.2. Et quamuis contrarium, quod imò nō liceat alteri mandare, vt bannitus occidatur, quādo ſtatutum dirigit verba in perſonam occidentis voluerit, curauit ſuper prag. Regni de exul. nu.39.

motus ex illa concluſione, quod dicit communem, quod ſtatutum loquens in faciẽte non habet locum in mandante, ſecundum Bart. Aret. & Dec. in locis per eum relatis, & ita dicit ſe pluries de facto interrogatũ reſpondiſſe Monticell. reg. crim. 3. nu. 41. vbi quod hoc ſtatutũ non prodeſt mandanti bannitum occidi, ſed tantum illi, qui proprijs manibus occidit niſi in caſu, in quo bannitus de iure communi * occidi poteſt, quia tũc, & alteri demandare, licet ex Bart. & Caret. in locis per eum relatis. Roland. d. conſil. 34. num. 25. Tu tamen nõ recedas à propoſita ampliatione, quæ ſine dubio propter publicam vtilitatẽ apud nos in practica recepta eſt, ſcilicet, quoad impunitatem delicti, ſecus vero quoad conſequutionem præmij, ſeu indulti, tunc enim ſi conſtitutionis verba ſunt in perſonam occidẽtis directa mandans occidi illud non conſequitur, ſecundũ Foller. in d. pragm. de exul. eod. nu. 42. poſt Bald. Angel. & Rom. in locis per eum relatis, volentes in propoſito, quod ſi alicui eſt permiſſa vindicta, is debet proprijs manibus facere, non autem alteri illam demandare; Et tamen nec etiam quo ad impunitatem propoſita ampliatio recipienda eſt, quando quis mandat occidi bannitum alicui perſonæ, quæ non iuuatur ſtatuto prædicto permittente bannitum occidi, prout eſt, ſi quis hoc mandaret filio, vxori, fratri, & vaſſallo, vt patrẽ, maritum, fratrem, aut dominum occiderẽt, licet enim mãdans per ſeipſum hoc facere poſſit, non tamen poteſt id mandare illi, qui occidere non poteſt, & propterea ſi mandatarius occidat punitur æque mandans, ſecundum Monticell. reg. crim. 3. num. 21. ex Cepol. quem allegat in conſil. 5. num. 30. & 31.

r *Iudici*. Iſta materia pleniſſimè tractatur per eumdem D. meum Farinac. quæſt. 32. num. 86. & pluribus ſeqq.

s *Iniuſta*. Sententia, quando dicatur notoriè iniuſta, & quando ex capite notoriæ iniuſtitiæ executionem non mereatur, & de materia, vide Doctor. in l. qui Romæ, §. duo fratres, nu. 29. & ſeqq. & ibi Crot. num. 7. & ſeqq. & num. 32. & ſeqq. ff. de verb. oblig. Bald. in cap. paſtoralis, §. 1. nu. 4. ff. de offic. deleg. & in conſil. 14. nu. 7. lib. 1. Ang. in l. fin. ff. de pet. hæred. Corſett. ſing. verb. ſententia, la 7. fol. mihi 201. Cep. caut. 8. per tot. Butr. conſil. 27. num. 1. Matth. ſing. 18. & 19. Socin. reg. 354. Rom. ſing. 46. Barbat. conſil. 1. nu. 4. & ſeq. lib. 2. Curt. iun. conſil. 104. num. 3. & ſeqq. Capic. deciſ. 10. num. 19. & ſeqq. Corn. conſil. 10. col. 2. lib. 4. verſic. & ſi forte alij Aym. conſil. 299. num. 7. verſic. 3. & num. 8. Marant. in Specul. tit. de ordin. iud. parte 7. §. expedita, fol. mihi 205. & ſeqq. Afflict. deciſ. 28. nu. 8. Abb. in cap. inter cæteras de re iud. verſi. ad quartum membrum. Alexand. conſil. 131. num. 11. lib. 2. Gozad. conſil. 2. Grat. reſp. 80. nu. 28. par. 2. & conſil. 85. num. 24. ibi Vant. in tract. de nullitat. tit. de nullit. ex def. proceſſ. ſiue ordin. iudic. ac ſolemnit. & form. ipſ. ſenten. nu. 127. & pluribus anteceden. & ſubſeq. fol. mihi 248. Pariſ. conſil. 54. num. 1. & 2. & conſil. 107. num. 9. & ſeqq. lib. 4. Boſſ. in tit. de carcer. fideiuſſ. committen. num. 17. Tiraq. de leg. connub. glo. 7. num. 59. & nu. 168. & 184. & ſequen. Lamber. de contract. glo. 3. num. 30. Contard. in l. vnica, C. ſi de moment. poſſeſſ. limit. 9. num. 11. & 13. & limit. 10. num. 13. & ſeqq. Craſſ. commu. opin. lib. 2. quæſt. 35. & 36. Ioan. Maria Corrat. in tract. de commu. opin. pag. mihi 205. num. 24. & pag. 201. nu. 12. Turz. comm. opin. 87. & opin. 139. Ruin. conſil. 49. lib. 5. Roland. conſil. 76. nu. 26. & ſeqq. lib. 1. & conſi. 6. num. 38. & ſeq. vol. 3. Cephal. conſil. 241. num. 45. & conſi. 201. nu. 10. Villalob. commu. opin. litera ſ num. 19. Menoch. in l. fin. num. 852. & ſeqq. C. de edict. Diu. Adria. & de adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. nume. 852. Verall. deciſ. 128. lib. 1. Caputaq. deciſ. 85. lib. 2. & deciſ. 110. nu. 2. par. 3. Put. deciſ. 401. lib. 1. Gabr. conſil. 167. nu. 60. & 61. lib. 1. cum alijs per Gabriel. tit. de ſenten. concluſ. 9. Maſcard. concluſ. 1102. num. 27. & 28. & ante iſtos, vide etiam Franc. in cap. dilecto, num. 153. ad fin. verſ. & intellige, & num. 168. in fi. ext. de appella. Dec. in cap. ex parte, il 2. verſic. quinto fallit, & demum, vide deciſ. Rot. Roma. coram d. Robuſterio, deciſ. 85. nu. 4. inter diuer. par. 1. & adde Boccac. in tract. de pact. par. 9. num. 115. & ſeqq.

t *Moleſtari*. Vide, quæ ſcripſit idem D. meus Farinac. tit. de inquiſ. q. 4. nu. 4. in 4. ampliat.

u *Poteſt*. Abſolutus ſemel, an, & quando poſſit iterum moleſtari latiſſimè ponitur materia per eumdem D. meum Farinac. d. tit. de inquiſit. q. 4. num. 1. & ſeqq.

x *Pater*. Patri, an, & quando liceat alteri demandare, vt filiam in adulterio exiſtentem occidat, vide Florian. in l. liber homo, la 2. num. 5. in fine, ff. ad l. Aquil. Ang. Aret. de malef. in verbo, *Che mi hai adulterato la mia donna*, num. 24. & ibi Auguſt. in addit. Plach. in epit. delict. cap. 15. nu. 27. & ſeqq. Roland. conſil. 34. nume. 19. & ſeqq. Clar. in pract. §. homicidium, verſic. dubium eſt Viui. opin. 33. incip. adulteri Baiard. ad eumdem Clar. ibid. num. 187. & eumdem Clar. quæſt. 60. verſic. ſolet dubitari in fi. quibus locis habetur, etiam quid ſi pater ſit debilis, vel infirmus, nec aptus ad occidendum, & quid in filio, & ad idem videas omnino Decia. tract. crim. lib. 9. tit. de excuſat. parricid. num. 25.

Famianus Centolinus V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Reſoluuntur in hoc reſponſo iunctis Deciſionibus Rotæ inde ſequutis ſeptem dubitationes. Quarum prima eſt, quando & quomodo Notarius, ſeu alius officialis dicatur in officio delinquere. Secunda, an delinquendo priuetur officio ipſo iure, an vero requiratur ſententia condemnatoria, vel ſufficiat declaratoria. Tertia, an priuetur titulo, & proprietate officii, an vero ſolum exercitio, ita vt priuatus illud alteri, vẽdere poſſit ſi officium venale ſit. Quarta, an & quando teſtes in ſimul examinati probent. Quinta, an contumax

poſſit

poſsit dare de nullitate ſcientię contra ipſum latæ, & examinis teſtium. Sexta, quę inditia ad inquirendum ſufficiant. Septima, an condemnatus à ſecundo iudice in vna parte, cenſeatur abſolutus in aliis in quibus fuit cōdemnatus à primo iudice.

S V M M A R I V M.

Officialis ſindicari non poteſt niſi pro delictis commiſsis in officio, & contemplatione officij. num.1.

Officiales omnes ſindicantur de extorſionibus, et concuſſionibus. num.1. verſic. ſed pro extorſionibus.

Officiales durante officio conueniri non poſſunt præterquam pro delictis cōmiſsis in officio, & quæ illius priuationem ſecum afferant num.2.

Officiales etiam durante officio ſindicantur pro concuſſionibus extorſionibus, & furtis. num.2. verſic. ſed pro extorſionibus.

Concuſsionis, & extorſionis crimen quandoque committitur ab officiali, & ſic ratione officij, quandoque etiā à priuato, & ſic ſine officio, & primo caſu crimen dicitur publicum, ſecundo vero caſu dicitur priuatum. numero 3.

Extorſionis factæ ab officiali pœna eſt repetundarum, quæ habet in ſe irrogationē infamiæ, & priuationem officij. num.3. verſic. ſi pro extorſione.

Extorſio facta ab officiali vtputa à notario dicitur delictum commiſſum in officio. num.3. verſic. neceſſario concludendum eſt, & verſic. & ita per hanc rationem & num.4. ſeq. & num.9. 11. & ſeqq.

Officialis, ſeu notarius committens in officio concuſsionis, & extorſionis crimen priuatur ipſo iure officio. num.3. verſic. neceſſario concludendum. Quod an verum ſit, & quando vide nu.16. & ſeqq. pluribus, & num.23. ſeqq. vbi multa pro, & contra declara, vt num.36. ſeqq. & num.42. ſeqq.

Officialis committens adulterium cum muliere litigante coram ipſo dicitur delinquere in officio, ſecus ſi mulier coram eo nullam habeat litem. num.4.

Notarius dicitur oculus iudicis, & propterea debet illi, & partibus fidelis eſſe, & mundas manus habere. nu.5.

Notarius dicitur infamare, & inimicitiam inferre officiali extorquendo ſub eius nomine pecuniam à partibus. num.5. in fine.

Notarius ſi non delinquit in officio non eſt priuatus officio notariatus niſi expreſſe in ſententia priuetur. nu.6.

Notarius quando delinquit in officio non dicitur ipſo iure priuatus officio niſi per ſententiam priuetur. nu.7.

Notarius dicitur delinquere in officio quando crimen commiſit, vt notarius, & crimen commiſſum eſt tale, vt alius illud committere non potuiſſet. nu.7. verſic. ſed nono eſt opus.

Notarius faciendo falſum inſtrumentum dicitur delinquere in officio. nu.7. verſic. ſed non eſt opus. nu.12.

Notarius exigens pecunias indebitas non dicitur delinquere in officio, licet eas exigat occaſione officij, nec incurrit proprio crimen concuſsionis, ſed tenetur ſolum, l. ful. repetun. num.7. verſic. & probatur declara, vt num.10. & 15.

Notarius priuatur officio notariatus quando committit crimen quod proprie tangit ſuum officiū. nu.7. verſi. & probatur declara, vt num.13. vbi habetur quando delictum dicatur tangere officium.

Notarius dicitur delinquere in officio etiā quod non conficiat falſum inſtrumentum, num.9. & 12.

Delinquere in officio dicitur is, qui exiſtens de cohorte præſidij pecuniam à priuato extorquet, num.9.

Concuſsio aliud non eſt niſi quædam inflicta niſi timoratio. num.10. verſic. ceſſante enim.

Delinquere in officio dicitur is, qui delinquit fauore, prætextu, contemplatione, vel calore iudicij. num.11. verſic. vnde intrant, & verſic. ſeq. & num.14.

Delinquere in officio dicitur is quando authoritas officij eſt in cauſa, vt ille delinquat. num.1. verſic. & quod officialis.

Delinquens in officio nulla lege cauetur quod ipſo iure ſit officio priuatus. num.16.

Priuatio officij non inducitur ipſo iure, ſed requiritur ſententia priuatoria. num.16. & 20.

Verba legis interpretanda ſunt, vt potius importent canonem ferendæ quàm latæ ſentētiæ. nu.16. 21. & 36.

Notarius propter falſum, aut aliud delictum ab ipſo commiſſum non dicitur ipſo iure officio priuatus, niſi ſit condemnatus per ſententiam priuatoriam. nu.17. & ſeqq. contra. num.23. ſeqq. reſoluens. num.36. ſeqq. & num.43. ſeqq.

Notarius bannitus de falſo nō dicitur notariatus officio priuatus, ſed illud ſtat in ſuſpenſo. num.18.

Delictum non eſt modus priuandi aliquem ſuo dominio ipſo iure niſi in caſibus à iure expreſsis. nu.18. verſic. & ratio prædictorum.

Pœna priuationis ipſo iure numquam incurritur niſi ſit à iure expreſſa. num.20. & 36.

Delinquens in officio poteſt illud exercere donec fuerit eo priuatus. num.21.

Delinquens in officio priuatur officio, in quo deliquit. numero 23.

Delinquens in officio ipſo iure abſque alia ſententia priuatoria ſtatim quod eſt de delicto condemnatus officio priuatur. num.23. & ſeqq. licet alij contra. nu.3. & 16. ſeqq. declara vt nu.36. ſeqq. & nu.42. ſeqq.

Pœna vbi à iure impoſita eſt ipſo iure adhuc declaratoria ſententia requiritur. num.24.

Pœna iuriſdictionis prohibitiua ſemper cenſetur impoſita ipſo iure. num.25.

Pœna inducta à lege cum verbis directis in partem, & non in iudicem cenſetur impoſita ipſo iure. nu.25.

Pœna cenſetur impoſita ipſo iure quando lex vtitur dictione rurſus, vel dictione vlterius. num.25.

Pœna cenſetur impoſita ipſo iure quando lex vtitur verbis importātibus annexam priuationem. nu.25. in fi.

Officialis, vel eius miniſter, aut domeſticus extorquendo pecuniam incidit in crimen repetundarum. nu.26.

Damnatus de crimine repetundarum ipſo iure efficitur infamis, & incurrit priuationem officij. nu.26. verſ. ſed ſic eſt.

Priuatio officij ſemper intelligitur inducta ipſo iure propter incompatibilitatem ſtatus. num.26. in fine.

Notarius ad banchū iuris non poteſt eſſe infamis. nu.27.

Notarius delinquens in officio priuatur non ſolum officij exercitio, ſed etiam illius titulo, & proprietate. num.30. & ſeqq. contra num.39. ſeqq. & nu.49. ſeqq.

Pœna priuationis officij differt à pœna confiſcationis bonorum. num.32.

Barattaria dicitur committi ab omni miniſtro, & domeſtico iudicis pecuniam extorquente. num.33.

Barattaria æquiparatur crimini læſæ maieſtatis, & in ea venit confiſcatio bonorum. numero 33. declara,

vt

vt numero 52. & numero 54.

Officialis delinquens in officio perdit ſalarium, & emolumentum officij in quo delinquit, num. 34. declara, vt num. 58.

Notarius licet ſit condemnatus de falſo valent tamen inſtrumento per eum rogata ante condemnationem. num. 42. licet in futurum non poſſit amplius notariatus officium exercere. num. 43.

Verba futuri temporis regulariter denotant canonem ferende ſententia. num. 45. vbi idem de verbo cadat.

Notarius condemnatus pro quocumque delicto excepto crimine falſi, non efficiatur infamis, an poſſit in futurum inſtrumenta conficere. num. 47.

Notarius condemnatus de falſo dicitur argui de fide rupta. num. 48.

Notario per condemnationem falſi dicitur reuocatum mandatum conficiendi inſtrumenta. num. 48.

Notarius condemnatus de falſo commiſſo extra officiũ, vtputa, quia falſum tulerit teſtimoniũ, vel quia extraxerit cartas de aliquo libro nõ priuatur officio notariatus. num. 48. in fine.

Barattaria pœna eſt arbitraria. num. 52.

Barattaria licet puniatur diuerſis legibus, & diuerſis pœnis, vna tamen ſola pœna ad electionem iudicij imponi poteſt. num. 53.

Iudex, qui corruptus male iudicat punitur in pœnam confiſcationis bonorum. num. 54.

Teſtes in ſimul examinati, & non ſeparatim vnus ab alio dicuntur nulliter examinati, & nihil probant. num. 59. & ſeqq. & num. 62.

Vbi ampliatur etiam quod plures ſint, & num. 65. vbi quod hoc non remittitur iudicis arbitrio, & de materia in addit. litera [a], & num. 106.

Teſtes deponentes per eũdem præmeditatum ſermonem probant ſi plures ſint. num. 62. Declara hoc procedere in ciuilibus ſecus ſi in criminalibus. nu. 63. & vide in addit. litera [b].

Contumax, an poſſit dare de nullitate condemnationis contra ipſum lata, & etiam de nullitate examinis teſtium. num. 66. & 74. & ſeqq. & num. 87. & ſeqq. & num. 96. & ſeqq. & num. 106.

Teſtes examinati parte non citata, an probent contra contumacem, nu. 66. & ibi in addit. litera [d], & num. 75. & ſeqq. & num. 89. & num. 97.

Teſtes deponentes per eundẽ præmeditatum ſermonem, an probent. num. 65. & in addit. litera [c].

Deſignatio officij, vel beneficij licet ſit nulla, valet tamen collocatio ſuperioris facta virtute dicta reſignationis, quia reſignans non poteſt dare de nullitate ſua reſignationis, quod an verum ſit, & quando num. 69. & ſequen.

Feudum nulliter alienatum ſine conſenſu Domini non transfertur in emptorem, num. 70.

Impugnans actum debet reſtituere omne illud quod ex illo actu acquiſiuit. num. 71.

Excipi poteſt de iure tertij quando eſt in totum excluſiuum iuris agentis. num. 71.

Inditia ſola ad inquirendum ſufficiunt etiam ſine alijs probationibus, ſed quæ, & qualia debeant eſſe talia inditia, num. 78. & ſeqq. & in addit. litera [e], & num. 90. & ſeqq. & num. 98. & ſeqq.

Concuſſiones, & extorſiones probantur per præſumptiones per teſtes domeſticos familiares, infames, & inhabiles. num. 80.

Teſtes examinati ſine citatione partis, an faciant aliquod inditium præſumptionem, vel argumentum, nu. 81. & in addit. litera [f], & nu. 91. & nu. 101. ſeq.

Querela partis non ſufficit ad tranſmittendum inquiſitionem, ſed tantum aperit viam iudici ad aſſumendum informationes. num. 82. & num. 92. & nu. 103.

Fuga officialis induit plenam probationem delictorum contra ipſum. num. 83. & ibi in addit. litera [g].

Fuga iunctis adminiculis facit inditium etiam poſt formam inquiſitionem, num. 103. & ibi in addit. litera [h] & num. 104.

Confeſſio ex contumacia reſultans inducit plenam probationem delicti, & licet dicatur ficta confeſſio, ſperatur tamen tantum quantum. num. 84. & ſeq.

Excommunicatus in contumaciam, an, & quando poſſit dare de nullitate excommunicationis. num. 87.

Contumax hodie habetur pro confeſſo, & de generali conſuetudine contra ipſum proceditur ad condemnationem. num. 95.

Diuerſitas caſum non facit ceſſare diſpoſitionem legis, vel ſtatuti ſine diuinitate rationis. num. 97.

Inditia ad torquendum in delictis occultis, & difficilis probationis leuiora ſufficiunt. num. 100.

Præſumptio eſt minus quam inditium. num. 102. & in addit. litera [i].

Inditia duo leuia faciunt vnum inditium graue ſufficiens ad torturam. num. 103.

Regula ſi non proſunt ſingula multa iuuant procedit, vbi agitur de torquendo reum. num. 103. & in additionibus litera [k].

Sententia contumaci alij tollitur per contrariam ſententiam. num. 94. & num. 105. vbi declaratur quomodo hoc procedat.

Condemnatus à primo iudice in pluribus capitibus, & à ſecundo iudice condemnatus in uno capite tantum, an cenſeatur abſolutus in alijs capitibus, in quibus fuit condemnatus à primo iudice. nu. 105. in fi. et nu. 107.

Sententia lata ſine probationibus in criminalibus eſt nulla. num. 106.

Bannitus contumax ſi compareat, an teneatur docere de ſua innocentia. num. 108. & 109. Vbi pro, & contra. Et in additionibus litera [l].

CONSILIVM V.

ADSIT DEVS. Tempore fel. recordationis Pij Papę V. quidam Frãciſcus Burgus Notarius Illuſtriſs. D. Senatoris Vrbis in Curia Capitolij metum concuſſit cuidam Vetulæ, & pauperrimæ muliercuLæ, quæ in ea Curia carcerata habebat filium, & ad Triremes pro quibuſdam delictis deſtinatum: ei dicẽdo, quod Senator volebat illum furca ſuſpendi facere. Et propterea quod pro ſaluando ei vitam opus erat inuenire ſcuta quadraginta ipſi Senatori tradenda, & quod hoc modo ipſe procurabit, vt filio prædicto mortis pœna in triremes tranſmutaretur: Aliter autem aſſerebat ſe neſcire inuenire viam, vt non ſuſpẽderetur: Quibus verbis commota, & credens miſera mater dotalem domum, quam ſolum habebat viliſſimo pretio, (vt citius pecuniam inueniret) vendidit, illudque notario tradidit ad effectum conſignandi Senatori: Finxit Notarius pecuniam Senatori tradidiſſe, ſed eam pro ſe accepit. Verum carcerato ad triremes tranſmiſſo, & re detecta per Senatorem, qui de præmiſſis

præmiſſis nihil ſciebat, cum notarium in manibus propter ipſius fugam habere non potuiſſet mandauit ipſum citari, & in contumacium condemnari, prout ſic citatus, & cõdemnatus in pœnam conſeſſatorum criminum: exilij, confiſcationis, & priuationis officiorum triremium, ac etiam vltimi ſupplicij pœnis: poſt cõdemnationem prædictam notariarũ actorum pendentium vendidit Numæ Pompilio Cõdopulo. Illuſtriſſimi autem Domini Conſeruatores Vrbis, ad quos collatio notariatus prædicti ſpectabat, & inter quos erat vnus Marcellus Farinac. I.V.D. & Pater meus illum Camillo Manfredo contulerunt: Poſt collationem prædictam: Burgus Notarius; credens ſe ab imputato crimine liberari ſponte infra annũ, & in vim ſpecialis reſcripti ſignaturæ iuſtitiæ ſe conſtituit in manibus Domini Gubernatoris Vrbis: Qui tandem ipſum examinatum, poſitumque ad largam cum termino ad dicendum cauſam quare ſententia contumacialis contra ipſum lata exequi nõ deberet: Nihilque ad eius defenſionem quod releuet probato: ad triremes condemnauit, & tranſmiſit: Hinc orta differentia inter Numã, & Camillum, quorum primus in notariatu prædicto meliora iura ſe habere prætendebat vigore venditionis: Alter verò vigore collationis: cauſaq; poſt longam litem coram alijs iudicibus demum commiſſa in Rota data fuerunt plura dubia, quorum primum fuit.

Præſuppoſito delicto Franciſci Burgi, prout in ſententia Gubernatoris; an dictus Franciſcus dicatur deliquiſſe in officio in cauſa, & ad effectum, de quo agitur. Quod quidem dubium affirmatiue reſoluendum eſſe reſpondebam. Suppoſito in primis quòd (vt clare legitur in ſententia, de qua in puncto delictum, pro quo Franciſcus fuit condemnatus) nõ aliud fuit niſi extorſio pecuniæ per concuſſionem facta: Hoc ſtante

1 dicebam ſic. Officialis regulariter ſindicari non poteſt niſi pro delictis cõmiſſis in officio, & contemplatione officij. Bald. in l. obſeruare, §. pro fiſci, num. 3. ff. de offic. procõnſ. Iaſ. in l. 1. num. 10. C. vt omn. iud. tàm ciu. quàm milit. Salyc. in l. 2. C. vbi de ratiocinijs latè. Pariſ. de Put. de ſindic. tit. de offic. ſindic. verbo, Iudices ad ſindicatum, num. 6. & 7. verſic. & dixit Bald. pag. mihi 23. Et in verbo, an ſi poteſtas, num. 23. prope fin. verſic. ſindicatores nõ poſſunt, pag. 26. Et in verbo officialis durante officio, num. 2. prope fin. verſic. officialis tenetur, pag. 120. Ioſeph. Cumia in tracta. de ſindic. num. 8. Sed pro extorſionibus, & concuſſionibus nedum notarij, verum etiam omnes officiales præſidis ſindicantur in eos ſindicatores iuriſdictionem habet, vt notum eſt, & late tradit idem Paris in verbo ſindicantur etiam omnes officiales ſi concuſſionem fecerint per totum pag. mihi 41. & ſeqq. Ergo negari nõ poteſt quin huiuſmodi delicta facta ab officiali nõ dicantur facta in officio, & officij contemplatione.

2 Augetur ſecundo loco argumentum, quia officiales durante officio conueniri regulariter nõ poſſunt præterquam pro delictis cõmiſſis in officio, & quæ illius priuationem ſe cum offerant, ſecũdum Paridem de Put. vbi ſupra in verbo officialis durante officio, nu. 3. pag. mihi 120. Clar. qui de communi, & ſeruata opinione teſtatur in pract. crimin. quæſt. 16. verſic. præterea quæro: Sed pro extorſionibus, concuſſionibus, & furtis huiuſmodi notarij, & officiales poſſunt etiã durante officio conueniri, l. iubemus, C. ad l. Iul. repetund. Pariſ. & Clar. in loco nuper citato ergo extorſiones, & cõcuſſiones factę ab officiali ſemper dicũtur factæ in officio, & ratione officij. Ita per hanc rationem expreſſe tradit glo. vidẽda in l. 1. in l. cœpit, ff. ad l. Iul. repetund. & Salyc. in l. iubemus in ſum. & in prin. illius legis, C. eodem.

3 Tertio, & magis in ſpecie cõſiderabam, quod extorſionis, & concuſſionis crimen aliquando cõmittitur ab officiali, & ſic ratione officij: Aliquando etiam à priuato, & ſic ſine officio, ſecundum gloſ. in l. 1. in verbo ablatum, ff. de cõcuſſio. Quando cõcuſſio, & extorſio committitur à priuato tunc dicitur delictum priuatum, nec poteſt dici cõmiſſum in officio, quia officium nõ adeſt: Quando verò committitur ab officiali, & tunc dicitur publicum, & pro eo ſuccedit pœna repetundarum text. expreſſus in l. 1. ff. ad l. Iul. repetund. Pariſ. de Put. in verbo, an ſi tempore, nu. 5. verſic. & omnis officialis, pag. 106. Pulche. Menoch. de arbitr. quæſt. conſil. 342. num. 11. lib. 2. Si pro extorſione facta ab officiali datur pœna repetundarũ, quæ vt noti iuris eſt vltra alias pœnas eſt irrogationis infamiæ, & priuationis officij ipſo iure ad glo. in l. 2. §. miles, in verbo ſacramenta, ff. de ijs qui nota. in fam. Bart. in l. 3. §. hac lege, ff. ad l. Iul. repetund. Ioan. de Plat. in l. ſi aliquid, C. de ſuſcept. & Aua. lib. 10. Paul. de Caſt. in conſi. 223. col. 3. verſic. vlterius, ſecundum antiquam impreſſionẽ. Boſſ. in tit. de offic. corrupt. num. 6. verſic. & in priuatione officij, vbi de communi. Neceſſario concludendum eſt quod extorſio facta ab officiali dicatur delictum in officio, ſi enim non eſſet tale nõ veniret pro eo ipſo iure pœna priuationis officij, vtpote antiquos, quos allegat optime concludit. Riminald. iun. in conſil. 183. num. 12. lib. 2. vbi de notario falſum committente extra officiũ quod ideo pœna priuationis officij plectendus non veniebat. Et ita per hanc rationẽ quod extorſio facta ab officiali dicatur delictũ in officio ex eo quod pro eo ſubintret pœna repetun. expreſſe poſt gloſ. in d. l. in verbo cœpit, ff. ad l. Iul. repetun. tradit Salyc. in d. l. iubemus, in princ. C. eodem.

4 Quarto generaliter facit, quia ſi officialis cõmittat delictum, quod etiam à priuato committi poteſt, vtputa adulterium cum perſona, quæ coram eo, & cum eius officio nihil agere habet, & tunc non dicitur deliquiſſe in officio, nec tamquam pro delicto in officio poteſt à ſindicatoribus ſindicari: ſecus ſi cum perſona, quę litem coram eo, vel in eius Curia intereſſe habeat, ſecundum Paridem de Put. in verbo iudices ad ſindicatum, num. 6. & 7. Ibi niſi officialis commiſiſſet adulteriũ, pag. mihi 23. & in verbo officialis offenſe, num. 6. prope fin. pag. 221. Sic in propoſito, licet extorſio pecuniæ, de qua in ſententia potuiſſet etiã fieri à priuato, & eo caſu non potuiſſet dici delictum in officio commiſſum, quia tamen mulier illa, quæ pecuniam ſoluit filium carcera-

ceratum habebat in extorquentis manibus, quia erat notarius cauſæ, & tanquam ſcribens acta, & decreta poterat veriſimiliter ſcire volũtatem Senatoris, quam falſo aſſerebat eſſe de ſuſpẽdendo dictum eius filium, & vti talis, & cum huiuſmodi ſimulationibus, ac falſis perſuaſionibus extorſit pecuniam. Dubitandum non eſt quin delictum dici debeat, & in officio, & ratione officij cõmiſſum, prout in præpoſito ſupplicatur conſiderari verba ſententiæ, in quibus ſemper habetur ratio quod delinquens erat notarius quod mulier habeat in Curia Capitolij filiũ carceratũ, & quod tãquam notarius metum cõcutiendo pecuniam ab eadem muliere extorſit.

5 Vltimo, & magis generaliter ſtringere videtur, non ille in officio ſuo proprie delinquens dicitur qui contrarium eius, quod ad ſui officij debitum ſpectat committit, & perpetratum: Ita videtur feciſſe Burgus noſter qui cum exiſtens notarius, & oculus iudicis debuiſſet eidem iudici, & partibus fidelis eſſe fidelitatemq; quam iurauit ſeruaſſe ad not. in l. ſi quis Decurio. C. de falſ. & in cap. ad audientiam de præſcript. Debuiſſetq; etiam manus mũdas habere ad pariter notata in auth. vt iud. ſine quo ſuffragatur, §. ſi quis autẽ; & per D. Soth. in tract. iuſt. & iur. lib. 3. q. 6. circa finem. Nec manus mundas habuit, quia ſub falſis aſſertionibus ab illa pauperrima muliere pecunias extorſit, nec iudici fidelis fuit, quia aſſerendo, quod Senator volebat ſcuta quadraginta ꝓ liberando carcerato à furca, dicitur Senatorẽ informaſſe, eique iniuriam intuliſſe, l. apud labeonem, §. idem ait, vbi Bart. & Ange. ff. de iniur. Pariſ. in verbo corruptio, nu. 11. in fine, & ſeqq. pag. 104. Vnde quod in officio deliquerit nullus credo dubitationi locus ſit.

6 Contra prædicta reſpondebat Bernardinus Briſcia famoſiſſimus in Vrbe Aduocatus, ac dicebat, quod effectus de quo agitur eſt, vt propter ſentẽtiam dicatur ille notarius priuatus officio, quod emerat quod minime permittẽdum eſt ex illa veriſſima cõcluſione quod quando notarius deliquit ſi non deliquit in officio non eſt priuatus niſi expreſſe in ſententia priuetur. Ita poſt Odofred. Innoc. & Specul. tradit Ang. in l. ſi quis ex argentarijs, §. cogentur, ff. de edend. Paul. de Caſt. in l. quamuis, §. 1. num. 1. ff. de ſolut. Bald. in l. qui depoſitum, C. depo. in l. 2. §. miles circa fin. ff. de his, qui not. infam. & in l. & milites, num. 3. verſic. item ſecus de teſtamen. milit. Boer. ſingul. verb. notarius, num. 11. Bart. conſil. 174. Nell. de bannit. quæſt. 51. verſic. quarto probatur, & verſic. ſi vero eſt damnatus cum alij, de quibus per Riminal. iun. conſil. 185. num. 17. lib. 2. & conſil. 168. num. 4. verſicu. ſimiliter, lib. 1. & conſil. 103. num. 1. circa fin. verſic. ſed ſi foret, lib. 2. de com. Alexan. in d. §. cogentur, num. 8.

7 Difficultas ſola remanere videtur quid quando deliquit in officio, quo caſu multi etiam tunc voluerunt, quod non ſit priuatus, niſi priuetur per ſententiam. Ita enim voluit ſpecul. de fide inſtru. §. reſtat. verſic. quod ſi tabellio cum alijs, de quibus per Paul. de Caſt. in d. l. quamuis, §. 1. verſic. contrarium de ſolut. ſed non eſt opus diſcutere veritatem iſtius opinionis, quia hic non deliquit in officio, cum Doct. dicant, quod tunc deliquit in officio, quãdo illud fecit, vt notarius, & alius non potuiſſet facere, & ideo exemplificant puta quando fecit inſtrumẽtum falſum, ita dicũt Paul. de Caſt. vbi ſupra. Alexan. Iaſ. & alij in d. §. cogentur. Bal. & Nell. vbi ſup. Clar. pract. crimin. quæſt. 73. verſic. notarius condemnatus. Et probatur, quia ſi notarius exigat pecunias indebitas, non eſt delinquere in officio, licet ſit occaſione officij, non incurrit proprie crimen concuſſionis, ſed tenetur ſolum, l. Iul. repetund. Ita glo. in cap. ſtatutum, verſi. not. de reſcr. lib. 6. allegat, l. fin. C. ad l. Iul. repetund. ſequitur Boer. d. ſing. ver. notarius, num. 11. & ideo Bald. in l. 2. §. miles, in fi. ff. de his, qui not. infam. dicit quod notarius priuatur quando delictum proprie tangit ſuum officium exemplificando, quando fecit falſum inſtrumentum, & ita exemplificat omnes, & præſertim Bart. d. conſil. 174. & ſic iſta eſt communis opinio.

8 Verum ad præmiſſa replicabã non eſſe verum in facto aſſumptum, quod ſcilicet delictum per Burgum perpetratum poterat etiam per alium extraneum perpetrari, quoniam niſi fuiſſet notarius cauſæ, quod veriſimiliter poterat mentem Senatoris, & ſecreta cauſæ ſcire ei mulier illa nõ credidiſſet, præſertim poſt factum decretum de tranſmittendo filium ad triremes, quo caſu non erat veriſimile, quod Senator voluiſſet mutato decreto eundem filium mandare ſuſpendi, & cõſequenter pecuniam illam niſi fuiſſet notarius non extorſiſſet. Vnde cum interuenerit occaſio, & color ſui officij notariatus, ſcilicet delictumque fuerit commiſſum cum priuata litẽ habẽte in eius officio neceſſario ſequitur delictum factum in officio ad trad. per Parid. & Carauit. in loc. præcit.

9 Quod tũc proprie dicatur delictum commiſſum in officio quando notarius conficit falſum inſtrumentum ad Alex. Iaſ. Angel. & alios ex aduerſo allegatos, nos non negamus. At quod nõ alio modo notarius dicatur in officio delinquere, nec Doctor. prædicti id dicunt, nec dicere poſſunt, quia nõ eſt verum vbicumque enim aliquis de cohorte Præſidis pecuniam extorquet à priuato dicitur delinquere in officio Text. expreſſ. iun. glo. in verb. cœpit, in l. 1. ff. ad l. Iul. repetun. & de notario conficiente falſa inſtrumenta Doctor. prædicti ponunt pro exemplo, exempla autem non reſtringunt regulam loquũturque ijdẽ Doctor. in notario nullam habere dignitatem, ſed ſolum poteſtatem conficiendi inſtrumenta, ideo non eſt mirum ſi non alio modo, quàm falſa fabricando inſtrumenta delinquere in officio dicatur, quia nõ in alio eorum officium dicatur. Nos autem ſumus in notario habente dignitatem, & ad bancum iuris, quem alio modo poſſe delinquere dubitandum non eſt.

10 Ad glo. in cap. ſtatutum Notarius de reſcript. in 6. Reſpondetur, quod nihil dicit de delicto in officio, vel extra officium committo: Et tamen in eo quod ſolum modo aſſerit notarium, qui in exigendo ſalarium, vt plurimum metas rationis excedit committere crimen quaſi cõcuſſionis ratione officij iccirco glo. non dicit illum committere

tere crimen concuſſionis, quia in exactionibus nullus fuit concuſſus metus verbis, aut facto, ſed tantummodo interuenit authoritas officij, quæ ſola in debitis exactionibus non concuſſionem, ſed quaſi cõcuſſionem induit, vt ibi per eum, nec nos id negamus ceſſante enim cõcuſſione metus ſola authoritas officij non ſufficit ad inducendũ crimen concuſſionis, quæ aliud non eſt niſi quędam inflicta in timoratio, vt dicunt Odofred. in l. iubemus, C. ad l. Iul. repetun. l. ſi quis concuſſerit, & ibi gloſ. C. ad l. Iul. de vi Bartol. in l. 1. C. de Nauicula, lib. 11. Non ſic eſt in caſu noſtro, in quo vltra occaſionem, & authoritatem officij Notarius, dixit illi mulieri, quod niſi daret ſcuta quadraginta Senatori, Senator volebat facere illum ſuſpendere. Vnde interueniente illatione metus, & authoritate officij quin delictum ſit commiſſum in officio dubitandum non eſt.

Deciſio in prædicta cauſa Notariatus, & in primo præpoſito dubio. Veneris 14. Octobris 1585. Coram D. Cantucio.

11 Domini tenuerunt Franciſcum Burgum deliquiſſe in officio, quia cum eſſet notarius cauſarum criminalium Curiæ Capitolij, & per conſequens actuarius cauſæ criminalis, quam Mutius de Ferrarijs habebat coram Senatore, & veriſimiliter poſſet ſcire mentem eiuſdem Senatoris non potuit niſi tanquam notarius criminalium Curiæ Capitolinæ, & actuarius illius cauſæ, & ſic ratione, vel occaſione, vel calore officij perſuadere matri, vel fratribus dicti Mutij, quod dictus Senator non obſtãte decreto iam facto intendebat facere eundem Mutium furcis ſuſpendi, niſi pecuniæ ſoluerentur, quibus auditis mater dicti Mutij metu concuſſa domunculã ſuam dotalem viliori pretio vendidit, & dicto Franciſco ſcuta quadraginta tradidit, ſi enim dictus Franciſcus non fuiſſet notarius cauſarum criminaliũ Curiæ Capitolinæ, & actuarius illius cauſæ mater dicti Mutij ei non crediddiſſet; ex eo enim dumtaxat credidit, quia erat Notarius criminalis Curiæ Capitolij, & actuarius cauſæ criminalis. Filij ita vt veriſimiliter ſcire mẽtem iudicij, & ſic credidit, & metu concuſſa fuit contemplatione, & fauore officij. Vnde intrant tradita per Parid. de Put. de ſindic. tit. iudices ad ſindicatum qui ſint, cap. 1. nu. 8. verſic. & dixit, pag. mihi 129. & in verb. officialis offenſa, nu. 6. verſ. niſi adulteraſſet, fol. 350. vbi poſt Guliel. de Cune. in l. nulli equor appellat. non recip. & Bald. in l. 2. in fi. vbi de ratiocin. firmat officialem directe delinquere officiũ exercendo quando delinquit fauore, vel prætextu, vel cõtemplatione, vel calore officij, & idem quod Bald. tenet Salyc. in d. l. 2. C. vbi de ratiocin. Et quod officialis dicatur delinquere in exercitio officij quãdo auctoritas officij eſt in cauſa, vt delinquat latè deducit Proſper Carau. ſuper vt mag. cur. rit. 49. col. fin. verſ. vnum tamen aduerte, & hoc idem ſentit Bartol. conſil. 174. num. 4. in fi. vbi vult notarium delinquere in officio, quando tanquam notarius, & non tanquam alius ſimplex delinquit.

12 Non obſtat quod notarius dicitur delinquere in officio quando conficit falſum inſtrumẽtum. Ang. Alexan. Iaſ. & Iacobin. in l. ſi qui exargentarijs, §. cogentur, ff. de eden. Paul. Caſt. in l. quãuis, §. 1. ff. de ſolut. Quia Bart. non loquitur reſtrictiue, ſed exemplificatiue, & nõ negant quin notarius poſſit delinquere in officio alio modo, quam vltra confectionem inſtrumenti falſi.

13 Non obſtat quod notarius tunc dicatur delinquere in officio quando delictum proprie tangit officium, ſecundum Bald. in l. 2. §. miles poſt med. ff. de his, qui not. infam. quia delictũ in caſu noſtro proprie tangit officium, cum calor, & authoritas officij fuerit in cauſa, vt notarius deliquerit in his, quæ ſupra diximus.

14 Non obſtat quod ſit differentia, an notarius delinquat in officio, vel occaſione, fauore, calore, & authoritate officij Tiraq. ceſſ. cauſ. limi. 13. num. 5. cum ſeqq. Quia Tiraq. loquitur de differentijs inter cauſam, & occaſionem, & contrariũ ſentiunt Doct. præcit. maxime. Bartd. conſ. 174. nu. 4. in fi. ibi notarius facit condemnatus de falſo non commiſſo in officio, nec in eo quod tanquam notario eſſet ſibi commiſſũ, & bene Bald. & Saly. in d. l. 2. C. vbi de ratiocin. Volentes ſindicum poteſtatis nõ poſſe eum ſindicare de his, quæ non geſſit in officio æquiparant geſtis contemplatione officij.

15 Non obſtat quod dicit gloſ. in cap. ſtatutum, verſic. in verbo metus de reſcri Boer. in ſuis ſing. in verbo notarius, nn. 21. quia ideo ibi notarius non dicitur committere crimen cõcuſſionis, ſed quaſi, quia in exigendo ſalarium metus rationis excedebat, & ſic nõ exigebat pecunias in totum indebitas, ſed partim debitas ratione ſalarij, & partim indebitas ratione exceſſus, & ideo gloſ. dicit, quod exigere ratione officij vltra debitum eſt quaſi crimen concuſſionis.

16 Secũdum in eadem cauſa fuit datum dubium Præſuppoſito, quod Burgus deliquerit in officio, vt in proxime relata deciſione, & quod ſine veri præiudicio officium ſit venale; An dicatur ipſo iure priuatus officio in caſu, & ad effectum, de quo agitur; Et in hoc Robertus Lancellotus Excellentiſſ. Iuris Conſultus Peruſinus negatiue reſpondendum eſſe dicebat. Primo, quia non habemus legem volentem, vt delinquens in officio ſit ipſo iure priuatus, vt bene conſiderat Capic. deciſ. 121. ſub num. 23. verſic. in caſu noſtro nõ reperio, & quia ſunt quoad priuationes inducendas regulariter requiritur ſententia priuatoria ad not. in capit. 1. de feud. ſine culp. non amitten. & in cap. Imperialem, §. calliclis de prohib. feu. alien. per Feder. ita in dubio verba legis interpretanda ſunt, vt potius importent canonem ferendæ, quàm latæ ſententiæ ad not. in capit. 1. vbi Franc. de reg. iur. in 6. late. Tiraq. in l. ſi vnquã, in verb. reuertatur, nu. 246. C. de re don.

17 Secundo, quia imò habemus quam plurimas Doct. auctoritates, quę in priuatione officij notariatus, de quo agimus indiuiduo dicunt, quod non ſit priuatio, niſi ſit condemnatus per ſententiam. Specul. in tit. de inſtr. edict. §. reſtat, ſub nume. 23. Innoc. in cap. fraternitatis, in gloſ. damnetur: ibi ſi tamen per ſona publica accuſata, & condemnata fuerit de falſo, extra de hæret. Bald,

in l.iubemus,§.ſane,num.2.C.de Sacroſan.Eccl. Paul.de Caſt.in l.quamuis,§.1.ſub num.20.ff.de ſolut.Bald.in l.ſi quis,ſub num.2. C.ad l.Corne. de falſ.quē ſequitur Pariſ. de Put.in tract. de ſindic.in verb.officium,cap.1.nume.2.fol.151.Iaſ. poſt Bald. ibi in l.Barbacius, ſub num.58.verſic. ſecunda limitatio,ff.de offic.præſid. Doct. in l.ſi quis ex argentarijs,§.cogentur, ff.de eden. & ibi Bart.nu.2. dum ſequitur. Innoc. in d.cap.fraternitatis.Alexand.num.6.Iaſ.num.17.Iacob.de S. Georg. num.14. Paul.de Caſt. conſil.168.ſuper 1. ſub num.4. lib.1. & conſil.180. ſuper eo quod ſub num.20.verſic.ſi vero eſt officium eo lib. Afflict. ſuper conſtit.Iudices, num.8. de elect.offic. Boer.in ſing. in verb.Notarius,num.2.Iul.Clar. in pract.crim.q.73. Notarius condemnatus.

18 Quod ex eo etiam comprobatur, quod alias dicitur,quod quando Notarius bannitur de falſo,tunc notariatus officij ſtat, & retinetur in ſuſpenſo potius quam tollatur, aliud eſt enim poteſtatem eradicare, aliud exercitium prohibere, inquit. Bald.in l.in exercendis, ſub num.8.C.de fide inſtr.Bart.in l.& ideo,ff.de euictio. Et ratio prædictorum eſt,quia vt inquit.Bald.in l.ſi quis, num.33.C.vnde vi delictum non eſt modus priuandi aliquem ſuo dominio ipſo iure,niſi in caſibus in iure expreſſis, inter quos iſte non reperitur. Imò in eo contrarium exprimitur,quod ſcilicet officium non perditur propter maleficium, niſi poſt ſententiam,vt ſupra dictum eſt.

19 Quia quod Notarius delinquens in officio, quia falſum commiſit non priuetur officio antequam per ſententiã fuit condemnatus de falſo habemus plures Doct. atteſtantes de communi, videlicet. Alexan.in d.§.cogentur, num.6. Clar. d.quæſt.73.verſic.notarius,num.51.vnde ab huiuſmodi commu. opin. in dubio non eſt recedendum iuribus vulgaribus. Et licet nonnulli ex ſupra allegatis ſimpliciter loquantur de ſententia non deſtinguentes, an ſufficit ſola cõdemnatoria delicti, vel requiratur etiã priuatoria officij. Maior tamen pars ſentit,quod requiratur priuatoria de notario depoſito: ſi enim ſufficeret ſola condemnatoria non loquerẽtur de notario depoſito. De eo autem loquuntur Odofred.in l.ſi quis ex argentarijs,§.cogentur ad fin.verſic. niſi eſſet depoſitus,& de cętero non cõficeret inſtrumenta,ff.de eden. Bal.in l.11.nu.2.verſic. poſtea deponitur ab officio,C.de vend.libert.& in cap. gratum,ſub num.4. de poſtul.prȩl.Paul.de Caſt. conſil.168.ſub num.4.lib.1.Et illi,qui aperte dicunt eum eſſe priuandum,vt ſunt Bald.in l.Caſſius,num.3.in fi. ff.de Senat. debent intelligi per ſententiam non ipſo facto,& in l.iubemus, §.ſane,num.2.C.de Sacroſan.Eccl. vbi quod quamdiu non priuatur per ſententiam retinet officiũ, & exercitium officij,& in l.11.ſub num.2.verſic. quidam vero ſunt ibi exautoratus per ſententiã, C.de manumiſs.Iudic.& in l.2. §.miles ad fin.ibi donec ipſo officio notariatus priuetur, ff.de his qui not.infam. Nell. in tract.de bannit. in 1.par. 2.temporis,quæſt.51.verſic.tunc quicquid dixit Bart.in l.ſi aliquid,fol.202. Quod etiã de mente Paul.de Caſt.in conſil.168. ſub nu.4.ibi, ſed antequam ſit priuatus notarius poteſt inſtrumẽta conficere,lib.1.& melius,cõſ.180.ſuper eo quod ſub nu.2.verſic.ſi vero officium,eod.lib.vbi ſubdit, quod ſi fuit lata ſentẽtia ſolũ ſuper crimine, non autem priuatoria officij, & hic tunc etiam ſi ex ſententia incurrerit infamiã per hoc tamen notarius non prohibetur conficere inſtrumẽta, & conſequenter nõ dicitur priuatus officio, qui eſt caſus noſter,& Franc.March.deciſ.299.lib.2. vbi loquens de notario, qui falſum commiſit in officio dicit, quod fuit condemnatus ad priuationem officij Tabellionatus.

20 Addebat alter Aduocatus,quod pœna priuationis ipſo nunquam incurritur niſi ſit iure expreſſa,glo.in cap.fin.de iure patron. Innocen.in cap.bone,il 2.col.fin.de elect.Abb.in cap.fin.nu. 6.de cler.non reſid. Dec. poſt alios, in cap.2.ſub num.3.verſic. & pro hoc facit de reſcript. Tiraq. in l.ſi vnquam, in verb. reuertatur, num.244.C. de reuocan.don. Bero.conſil.115. num.45.lib.1. In caſu vero noſtro, cum exaduerſo non adducatur cõſtitutio,ſeu lex aliqua,quæ hoc expreſſe dicat,nec talem legem in iure reperiri teſtetur. Capic. deciſ.121. ſub nume.73. verſicu. in caſu noſtro non reperio merito negatiue eſt concludendum.

21 Addebat ſecundo,quod iura,quæ volũt quod delinquens in officio nõ poſſit amplius illud officium exercere loquuntur clare;nempe quando officialis fuerat eo priuatus,vt ex text. in l.Iudices, C.de dignit. lib.12. ibi ablatis codicillorum inſignibus,& tex.in l.ſi quos,C.de offic.præfect. Pret. ibi ſublimitas tua ſi inutiles eſſe repererit abad . . . remotis alios,&c.& tex.in l.ſi quod, C.de ſuſcept.area. lib.10. qui etiã loquitur poſtquam officialis fuit officio depoſitus, vt inquit ibi gloſ.præterquam quod etiam quod verba dictorum iurium non eſſent,ita clara adhuc tamen in dubio deberẽt importare potius canonem ferendæ ſententiæ,quàm latæ Franc.in cap.cupientes,§.ſi vero,in verb.priuentur de elect.in 6.Alexan.conſil.103. ſub num.22. verſic. item poſito, lib.1.Dec.conſil.66.ſub num.2.verſic. & ſic præſupponitur.Tiraq. in d.l.ſi vnquam, in verbo reuertatur,num.246.

22 Addebat tertio in terminis,quod notarius delinquens non ſit ipſo iure illo priuatus,ſed quod requiratur ſententia. Alexand. poſt alios,qui de communi teſtatur in l.ſi quis exargẽtarijs, §.cogentur,num.6.ff.de edend. Boer.in ſing. in verb. Notarius,nu.11.& hanc dicit communem. Clar. in §.fin.quæſt.73.verſic.notarius condemnatus. Et quod iſto caſu nõ ſufficit ſola ſententia condemnatoria delicti, ſed quod ſi in ea non fuerit facta mentio de priuatione officij ſit neceſſaria particularis ſententia priuatoria voluerunt.Bal. in l.& militibus, ſub num.3. nam ex hoc non eſt priuatus ipſo iure, C. de milit. teſtam. Innoc. in cap.fraternitatis,in verb.damnatur,de hęret.ſpecul. in tit.de inſtrum.edit. §. reſtat, ſub num.33. prope fin.verſ.dic quod donec.Paul.de Caſt.qui ſupradictos refert, & ſequitur in l. quamuis, §.1. ſub num.2.verſic.contrarium tamen, ff.de ſolut. idem Caſt. conſil.168. num.4.lib.1. Bart.conſil. 264.ſub num.6. in fi. Nell. in tract. de bannit. in 1.par.2.temp.q.51.verſ.quarto probatur.

Præ-

23 Præmiſſis nõ obſtantibus ego qui contra venditionẽ officij factã à Notario, & ad fauorẽ collationis factę per patrem meum cõſulebã dicebã negari nõ poſſe quin delinquẽs in officio ſit priuatus officio, in quo deliquit id enim clare probat. Tex. in l. ſi aliquid, & ibi cõmuniter omnes, C. de ſuſcept. & Anchar. lib. 10. & in l. iudices, vbi etiam Doct. C. de dignit. lib. 12. Capic. deciſ. 121. in tertio dubio. Dec. in cap. vt noſtrum, nu. 4. extra de appellat. ſed an ſit priuatus ipſo iure, vt in dubio, an vero requiratur ſententia priuationis. Capic. in d. deciſ. 121. multa in vtramque partem deducit, & referẽs vltimo loco eam opinionem, quæ ſententiã expoſcit. In fine tamen deciſionis nihil ſuper hoc dubio fuiſſe reſolutum cõcludit, ſed veritas eſt quod notarius delinquens in officio ipſo iure ſtatim, quod de tali delicto eſt condẽnatus dicitur officio Tabellionatus priuatus, nec poteſt amplius illud exercere, etiam quod in ſententia non ſit expreſſe priuatus. Bald. in l. & ſi militibus, nu. 3. C. de teſtam. milit. & melius in l. in exercendis, nu. 21. verſ. ſed Bar. dicit, C. de fide inſtr. Caſt. conſ. 203. in prin. ſecundum antiquã impreſſionẽ. Pariſ. de Put. de ſind. in verb. Barattaria, nu. 2. in fi. Doct. in c. fraternitates, vbi præſertim Innoc. nu. 1. in fi. & Anan. nu. 8. verſ. quãdoque deliquit in officio, extra de hæret. Et in l. ſi quis ex argentarijs, §. coguntur, vbi præcipue. Ang. nu. 2. Alex. nu. 6. Caſt. nu. 3. Iaſ. nu. 12. & horum aliqui teſtantur de communi, ff. de eden. Io. de Plat. in l. 1. C. de immun. conced. nu. 2. lib. 10. & in d. l. ſi aliquid, C. de ſuſcept. eod. lib. Aluar. conſil. crimin. diuer. 67. num. 10. vol. 1. in paucis. Tiraq. de pœn. temp. cauſ. 58. num. 7. & 8. Clar. in pract. q. 73. verſ. notarius. Franc. March. dec. 299. num. 2. parte ſecunda, vbi pariter de commu. & deciſ. 668. num. 1. & 2. parte prima.

24 Et licet pręfati Doct. requirant etiã condemnationem, & ſic ſentẽtiam intelligunt tamen nõ de ſententia priuationis, & incurſus pœnarum, ſed de declaratoria delicti, prout expreſſe poſt alios declarat. Bald. in l. in exercendis, & Caſtren. d. conſ. 203. Quia etiam in pœnis impoſitis ipſo iure declaratoria delicti requiritur, vt nota. omnes in cap. cum ſecundum de hæret. in cap. felicis de pœn. in 6. & in cap. Rodulphus, vbi late Fely. extra de reſcr. quę quidem declaratoria delicti in caſu noſtro non eſt illa, in qua D. Gubernator Burgum ad triremes condemnauit.

25 Vnde ſtante prædicta cõmuni Doctorum opinione, licet non eſſet vlterius quęrendum adhuc tamen dicitur, quod tex. in d. l. ſi aliquid per omnes ad id allegatos apertiſſime illam probat. Primo, quia pœna iuriſdictionis prohibitiua, prout videtur eſſe priuatio officij, de qua in d. l. ſi aliqd ſemper intelligitur impoſita ipſo iure. Tiraq. in l. ſi vnquã, in verb. reuertatur, nu. 20. C. de reuoc. dona. Secundo, quia verba d. l. ſi aliquid ſunt directam in partem, & non in iudicem. Tiraq. ibid. num. 61. Tertio, quia eadem lex vtitur dictione Burſus, quę cũ videatur ſimilis dictioni vlterius, prout ipſo iure. Tiraq. ibid. nu. 129. Quarto, quia illa verba officium gerat, de quibus in Text. præcedente vniuerſali negatiua. Nemo eorum rem habẽt de ſui natura annexum priuationem, ideo ipſo iure, & non medio ſententiæ priuat. Tiraq. ibidem, num. 179.

26 Præterea conſidero, quod Burgus ob concuſſionem in officio commiſſam incidit in pœnam, l. Iul. repetun. vbicumque enim officialis, vel eius miniſter, aut domeſticus pecuniam extorquet pœna repetundarum plectitur. Tex. expreſſus in l. 1. ff. ad l. Iul. repetund. Pariſ. de Put. in verb. Barattaria, in princ. & in verb. corruptio. cap. 3. poſt nu. 6. & in verb. ſindicantur etiam officiales habentes officium publicum, nu. 1. in fi. & in verb. an ſi poteſtas, num. 25. Menoch. de arbitr. quæſt. caſu 342. num. 11. ſed ſic eſt quod damnatus de crimine repetundarum, quod publicum eſt ipſo iure efficitur infamis, l. 1. ff. de ijs, qui not. infam. Menoch. de caſ. 342. num. 13. Ergo ipſo iure incurrit priuationem officij. Bald. in auth. habita, C. ne fil. pro patre. Capic. d. deciſ. 21. nu. 23. in fi. vbi expreſſe dixerunt, quod quando delinquens in officio incurrit infamiam ipſo iure, tũc etiam ipſo iure incurrit priuationẽ officij, & eſt ratio, quia per incompatibilitatem ſtatus ſemper priuatio ipſo iure inducitur. Bald. in c. 1. §. qui clericus, in princ. ſi de feu. fuer. controu. inter domin. & agnat. Fely. in c. Rodulphus, nu. 29. de reſcrip. Tiraq. de reuoc. don. d. verb. reuertatur, nu. 65.

27 Quod enim infamia ſit incompatibilis notario ad bancum iuris, licet ſecus forſan ſit in ſimplici notario tradit. Bart. in l. 3. §. hac lege, nu. 4. ff. ad l. Iul. repetund. Aretin. in §. quibus inſtit. de cap. dimit. d. conſil. crimin. diuer. 67. nu. 14. ſeqq. lib. 1. in paruis. Anan. in d. cap. fraternitatis, nu. 8. & ibid. Fely. nu. 7. de hæret. Ioan. de Plat. in d. l. 1. nu. 2. C. de immun. nemin. conceden. & in d. l. ſi aliquod, C. de ſuſcept. lib. 10. Caſtr. in l. & militibus, num. 5. C. de milit. teſtam. Alexan. conſi. 80. num. 3. lib. 2. Rolan. conſi. 87. nu. 5. & ſeqq. lib. 3. Et propterea, quod officialis, ſeu eius miniſtri, vel domeſtici per Barattariam extorquentes pecunias tanquam rei criminis repetundarum ipſo iure ſint officio priuati expreſſe traditur per Bal. in l. quoties, §. ſed & ſi conditionem, num. 2. ff. de hæred. inſtit. Pariſ. de Put. dicto verb. Barattaria, num. 1. & 2. Quod igitur notarius in officio delinquens ipſo iure ſit officio priuatus, & lege, & ratione, & authoritatibus demonſtratur.

28 Et quod notarius declaratus deliquiſſe in officio ſit eo ipſo abſque alia priuatione officio notariatus vltra allegatos tenuerunt. Bal. in c. cum ſecũdum leges de hæret. in 6. prout illum refert, & ſequitur. Barba. in addit. ad eundem Bald. in l. iubemus, §. ſane, litera c, & litera n, C. de Sacroſ. Eccleſ. Iacobin. de S. Georg. in l. ſi quis ex argentarijs, num. 13. ff. de eden. Bonacoſſ. qui de commu. teſtatur, in prima parte, ſuarum commu. opinio. crimin. pag. 119. colum. 2. verſicu. fin. incip. notarius condemnatus.

29 Licet ergo Odofred. in d. §. coguntur. Bal. ſibi contrarius in l. Caſſius, nu. 1. ſeqq. ff. de Senator. & in d. l. iubemus, §. ſanè, nu. 6. C. de Sacroſ. Eccl. Specul. in tit. de inſtrum. edi. §. reſtat, nu. 33. in fi. verſic. quod ſi tabellio. Nell. in tract. de bannit. 1. par. ſecundi temp. q. 51. nu. 51. Foller. in pract. crim. verb. banniantur, nu. 39. & alij forſan pauci alij contrarium, quod ſcilicet expreſſa priuatio

requiratur ſenſiſſe videantur eorum tamen opinio non eſt attendenda tanquam ſingularis, & contra communem, prout de communi vltra Bonacoſſ. vbi ſupra teſtantur etiã. Alex. Iaſ. Clar. & Fran. March. in locis per alium ſcribentẽ citatis.

30 Nõ obſtat dicere, quod licet ſit priuatus exercitio, prout de exercitio poſt gloſſ. in authent. de arm. in fi. in verb. ſolicitudine videntur etiam loqui Doctor. in materia ſcribentes, non tamen eſt priuatus proprietate ipſius officij, quod cum venale ſit, ſimuſque in caſu, in quo non venit confiſcatio bonorum non prohibeatur notarius delinquens illud alteri vendere, & pretium recipere, licet illud exercere prohibitus fuit. Nam reſpondetur, quod nemo eſt, qui dicat, quod iſto caſu notarius priuetur exercitio, ſed non officio, vel eius proprietate, vt exaduerſo ſupponitur, & licet gloſ. in d. auth. de armis, & alij aliqui Doct. dicant, quod priuatur exercitio, vel quod non poteſt exercere officium, & ſimilia, non tamẽ dicunt, quod non priuetur proprietate, ſeu titulo officij, vt exaduerſo prætenditur; Nec per hoc ex eorum dictis ſumenda eſt argumẽtatio, quod tacite cõtrarium voluerint in proprietate, & titulo, quia in dictis glo. & Doct. non licet ſumere argumentũ à cõtrario ſenſu. Euerar. in loc. à cõtrario ſenſu prope fi. Oſaſc. deci. Pedem. 58. nu. 3.

31 Et quod hoc ſit verum patet, quia plures ſunt Doctores, qui expreſſe dicũt, quod iſto caſu notarius priuatur officio Tabellionatus, vt videre eſt apud Iaſ. & Alexand. in d. l. ſi quis ex argentarijs, §. cogentur, ff. de eden. Clar. qui refert. Alex. in quæſt. 73. verſ. Notarius Bonacoſſa, qui refert Clarum, in commu. opin. d. pag. 119. verſic. fin. Anan. in cap. fraternitatis, ſub num. 8. extra de hæret. Bald. in l. & ſi militibus, nu. 3. C. de teſtam. milit. & in l. in exercendis, C. de fide inſtrum. vbi quod perdit authoritatem Tabellionatus. Fran. March. deciſ. 299. nu. 2. par. 2. & deciſ. 668. nu. 1. & 2. parte 1. vbi quod perdit officia, & honores. Appellatione autẽ officij, quod veniat tantummodo exercitium officij, non autem titulus, vel proprietas iure non probatur. Et licet ex præfatis Doctoribus aliqui facta generali cõcluſione, quod notarius delinquẽs in officio ſit priuatus officio Tabellionatus, ſubdant etiam ſubſequenter, quod non poteſt amplius inſtrumenta cõficere, & ſic notariatum exercere, prout in ſpecie dixit. Alexand. in d. §. cogentur, num. 6. non tamen loquuntur reſtitutiue, ſed illatiue, quia dubium nõ eſt, quod ſi eſt priuatus officio tabellionatus eſt etiã priuatus authoritate conficiendi inſtrumenta, & ſic exercitio.

32 Et ijs ſtantibus nõ obſtat dicere, quod ex quo ſumus in caſu, in quo non venit confiſcatio bonorum, ideo etiam nõ debeat venire priuatio officij quoad proprietatẽ, & facultatem vendendi, & pretium recipiendi. Nam qu priuatur officio, ſeu beneficio nõ dicitur priuatus in cõfiſcatione bonorum, quia ſunt pęnæ inter ſe prorſus diuerſæ, & ſeparatę. Vna enim eſt generalis de omnibus bonis, alia vero ſpecialis, quoad officiũ tantum. Item in vna priuationis officij, ſeu beneficij dicitur agi ciuiliter. Lambert. de iure patr. lib. 3. art. 3. 2. q. principali; In alia verò criminaliter, & propterea tãquã diuerſe, & ſeparate pęnę fuerũt ſemper ꝑ Doct. cõſiderate, & poſite, vt poſt alios conſiderat, & ponit Clar. in pract. q. 73. & 78.

33 Poſtea nõ eſt ita abſolute verum, quod ſimus in caſu, de quo non veniat cõfiſcatio bonorum, quia in delicto, de quo agitur intrat pœna repetundarũ, & Barattariæ, quæ cõmittitur ab omni miniſtro, & domeſtico Iudicis pecuniam extorquente, vt per Parid. de Put. de ſindic. verb. Barattaria, nu. 1. & 7. & verbo, an ſi poteſtas condẽnauit, nu. 5. & verb. poteſtas tenetur pro furto, ſeu barattaria, in princ. Barattaria autem cũ crimine læſæ maieſtatis æquiparatur, vt per Marſil. in l. lege Corn. nu. 2. ff. ad l. Cor. de ſicar. & Iac. Port. Imol. cõſ. 96. nu. 42. punitur etiã cõfiſcatione bonorũ idẽ Pariſ. de ver. Barat. nu. 3. verſ. vbi furtũ.

34 Et magis in ſpecie, quod officialis delinquẽs in officio priuetur non ſolũ illius adminiſtratione, & exercitio, ſed etiã perdat ſalariũ, & emolumentum, & illius bona ipſi officio cõfiſcentur tradit late Io. de Plat. in l. ordinariorũ per illũ tex. C. de cohortal. lib. 12. & in l. iudices, nu. 1. & nu. 5. in fi. C. de annon. & trib. lib. 10. & in l. fi. incip. purpur. C. de veſt. Olob. lib. 11. & in l. iudices, C. de dign. li. 12. Frã. Mar. dec. 648. n. 1. verſ. Et iſto caſu. 1. p.

35 Et in omnẽ euentũ, dato, quod in iure pręmiſſa omnia ceſſarent, prout fortiter vrgent adhuc ſupplicatur in facto aduerti, quod hæc actio, ſeu facultas vẽdendi officiũ, cuius exercitio Burgus notarius fuit priuatus, & ex eo pretiũ recipiendi, vt exaduerſo prætenditur nõ competit Octauio de totis aduerſario, ſed Burgo delinquẽti, & eius hæredibus, cũ quo nulla hodie vertitur lis. Octauius autẽ venit ex collatione DD. cõſeruatorũ, in qua nulla ſibi cõceditur facultas, ſeu actio ad pretiũ, & venditionẽ prædictũ, ſed tantummodo deputatur ad adminiſtrationẽ, & exercitiũ ipſius officij vacantis per mortem Burgi, qua adminiſtratione, & exercitio cum Burgus fuerit priuatus, ergo nihil habebat tempore mortis, quod potuerit in Octauium. Siue ergo officium, de quo agitur ſit venale, ſiue non nihil eſt, quod ius tribuat Octauio aduerſario.

Deciſio in eadem cauſa in ſecundo propoſito dubio.
Die Veneris 27. Ianuarij 1584.
Coram D. Cantucio.

Dubitaui in cauſa Romana Notariatus, an Franciſcus Burgus, fuerit ipſo iure priuatus officio Notariatus præſuppoſito ſine veri præiudicio, quod in eo deliquerit: ſuper quo dubio licet informantes plures tetigerint difficultates tamẽ Domini ſtricte ob dubium, & nõ egrediendo terminos illius tres tantum conſtituebant difficultates. Prima fuit, an Notarius delinquens in officio priuetur officio ipſo iure. Secũda, an ad priuãdum notarium officio propter delictum in eo commiſſum requiratur ſententia priuatoria officij, vel ſufficit ſententia condemnatoria delicti in officio commiſſi. Tertia, an priuetur ſolũ exercitio officij, vel etiam titulo, & proprietate.

36 Quoad primum Domini negatiuam amplexi ſunt. Tum quia hoc nulla lege cauetur, vt deducit. Capic. deciſ. 121. num. 23. in caſu noſtro, &

nunquam incurritur pœna priuationis ipſo iure, niſi ſit iure expreſſa, vt per Tiraq. in l. ſi vnquam, in verbo reuertatur, nu. 248. C. de reuoc. donat. Tum quia quando verba, l. iudices, C. de dignit. lib. 12. l. ſi quos, C. de offic. præfect. l. ſi aliquid, C. de ſuſcept. arca. lib. 10. & aliarũ legum de hac materia loquẽtium eſſent dubia. Tunc in dubio potius iudicari debet canon ferendæ ſententiæ, quã late, vt per eundem Tiraq. vbi ſupra, num. 246. Tum & tertio, quia Doct. infra citandi requirũt ſententiam condemnatoriam delicti, & tamen ſi pœna priuationis officij incurreretur ipſo iure non requireretur condemnatoria, ſed ſolum declaratoria, vt per Tiraq. vbi ſupra, nu. 400.

37 Quoad ſecundam difficultatem Odofred. in l. ſi quis ex argentarijs, §. cogentur, in fine, ibi niſi eſſet depoſitus, vt de cætero non conficeret inſtrumenta, ff. de edend. ſenſit requiri ſententiam priuatoriam officij. Specul. de inſtrum. edit. §. reſtat, nu. 33. in fi. idem ſenſit, dum dicit, quod donec notarius fuerit per ſententiam priuatus, vel interdictus vti officio valent inſtrumenta per eũ poſtea confecta, ſed clare tenet. Bal. in l. Caſſius, nu. 3. in fi. vbi non perdet officium donec priuetur, ff. de Senator. & in l. 2. §. miles ante, nu. 3. ibi donec ipſo officio nominatim priuetur, ff. de his, qui not. infam. in l. 2. num. 2. prope fin. ibi ex authoratus per ſententiam, C. de vendi. libert. & in l. iubemus, §. ſane, nu. 2. ibi quandiu priuatur per ſentẽtiam retinet officium, & exercitium officij, C. de Sacroſan. Eccleſ. Paul. de Caſt. conſil. 180. nu. 3. circa med. verſic. vt erat lata ſententia priuatoria officij. Nell. de bannit. 1. par. ſecundi temporis, quæſt. 51. prope fin. fol. mihi 202. vbi concludit, quod ſi notarius ex delicto commiſſo in officio eſt ſimpliciter damnatus, tunc valent inſtrumenta per eum poſtea confecta, donec exauthoratus, ſiue priuatus non fuerit, & ſubdit tunc intelligi exauthoratus ſi id expreſſe in ſententia dicatur, & Nell. refert, & ſequitur. Foll. in pract. crimin. in verb. banniantur, nu. 39. fol. mihi 73.

38 His tamen non obſtantibus Domini firmarũt communem opinionem eſſe in cõtrarium, quod ſufficiat ſententia condemnatoria delicti cũ qua opinione etiam tranſiuerunt eamque tenuerũt. Bart. Angel. Ioan. de Plat. & Iacob. Rebuff. in l. ſi aliquid, C. de ſuſcept. lib. 10. notantes ex illo Textu, quod notarius cõdemnatus de falſo non poteſt de cetero officiũ notariatus exercere; hoc idem voluerunt in d. §. cogentur. Angel. num. 2. Paul. de Caſt. num. 3. dicens, requiri ſententiam priuatoriam officij, quãdo notarius deliquit extra officium, at ſecus quando in officio. Alexan. num. 6. Iacob. de S. Georg. num. 12. Iaſ. num. 17. Paul. de Caſt. in l. quamuis, §. fin. num. 2. ff. de ſolut. & bene, conſil. 203. in princ. ſecundum veterem impreſſionem. Bald. in l. & militibus, num. 3. verſic. & ideo notarius, & ibi Paul. de Caſt. nu. 4. & 5. & Dec. nu. 16. verſic. & nota. C. de milit. teſtam. Afflict. in conſtit. reg. in conſtit. incip. iudices, tit. de elect. official. nu. 8. Tiraq. de poen. cauſ. 58. nu. 7. in fi. & nu. 8. Aluar. conſ. 67. nu. 10. inter conſ. crim. diuerſ. lib. 1. Iul. Clar. in pract. cri. §. fi. q. 73. verſ. notarius condemnatus. Franc. March. * deciſ. 299. nu. 2. lib. 2. Et hãc eſſe cõmunem * teſtantur. Alex. Dec. Clar. & Fran. March. vbi ſup.

39 Quoad tertiam difficultatem, quod priuetur ſolum exercitio ſentiunt, glo. in §. fin. in glo. vlt. in auth. de arm. Bart. Angel. Iõ. de Nat. & Iacob. Rebuff. in d. l. ſi aliquid. Tiraq. d. cauſ. 58. num. 8. dum dicunt, quod notarius delinquẽs in officio, vel condemnatus de falſo non poteſt officium exercere, & ſic loquuntur ſolum de exercitio.

40 In contrarium, quod priuetur ne dum exercitio, ſed etiam titulo, & proprietate videntur ſentire. Ang. in d. §. cogentur, nu. 2. Alex. nu. 6. Iaco. nu. 12. Paul. de Caſt. d. conſil. 203. in princ. Clar. d. quæſ. 73. verſic. Notarius condemnatus. Fran. March. d. deciſ. 299. nu. 2. Dum dicunt notarium condemnatũ de delicto commiſſo in officio cenſeri priuatum officio, adeo quod non poteſt noua inſtrumenta conficere.

41 Sed Domini tenuerunt iſtos Doctores nõ facere ad propoſitũ, nec in aliquo reperiri tactam hanc difficultatem, cum Doctores loquentes de hac materia accipiãt officium notariatus pro facultate, ſiue authoritate conficiendi inſtrumenta, & ſic priuatio officij, ſecundum eos verificatur in priuatione exercitij, & ideo quando dicũt notarium condemnatum de falſo priuari officio ſubijciunt declarando, adeo quod nõ poteſt noua inſtrumẽta conficere. Numquam autẽ Doct. conſiderarunt priuationem officij ſeparatam ab exercitio eamque eſſe in bonis noſtris eſſe venalem, & de ea poſſe diſponi, & bene hãc materiam declarat. Bald. in l. 2. ſub num. 2. C. de vend. liber. vbi inquit authoritatẽ conficiendi inſtrumenta eſſe rem ipſius Principis, nec poſſe circa honorẽ à notario aliquid diſponi. Et in hac tertia difficultate Domini tenuerunt notarium condemnatum de delicto cõmiſſo in officio non priuari proprie, ſiue titulo officij, ſed ſolum exercitio, & eo quidem quoad futura inſtrumenta, nam præteritas rogationes ante condemnationem factas poſt perficere, & in publicam formam redigere. Ange. in d. §. cogentur, nu. 3. Fulgoſ. nu. 5. verſic. vel quinto. Paul. de Caſt. nu. 3. circa fin. Alexan. nu. 7. Iacob. de S. Georg. nu. 13. Iaſ. nu. 12. & 18. Idem Iaſ. in l. Barbarius, nu. 58, ff. ad offic. preſid. Butr. in cap. fraternitatis, nu. 6. vbi inquit ſentẽtiam cõdemnatoriam ſolummodo ſuum effectũ ſortiri, quoad hoc, vt noua inſtrumenta cõficere nequeat non vt præterita non valeat perficere, & ibi Ioan. de Anan. num. 16. Soc. nu. 12. & Fely. num. 12. de hæret. vnde ſi notarius condemnatus de falſo, vel de delicto in officio commiſſo poteſt antiquas rogationes explere etiam rogationes antiquæ ſunt tuæ Domini nõ videbant quomodo poſſit induci priuatio, quoad proprietatem, & titulum officij.

Alia Deciſio in eadem cauſa in eodem ſecundo dubio, & coram eodem D. Cantucio.
Lunæ 15. *Octobris* 1584.

Cauſam Romani Notariatus 15. Octob. 1584. propoſui iterum ſuper illiſmet difficultatibus, ſuper quibus propoſita, & reſoluta fuit 27. Ianuarij eiuſdem anni, quarum difficultatũ. Prima fuit an notarius priuetur officio ipſo iure ob delictũ

in eo commiſſum. Secunda, an ad inducendam huiuſmodi priuationem requiratur ſentẽtia priuatoria officij, vel ſufficiat ſententia condemnatoria delicti in officio commiſſi. Tertia, an talis notarius priuetur ſolum exercitio officij, vel etiam titulo, & proprietate.

42 Circa primam difficultatem Domini ſteterũt in deciſis, quod Notarius delinquens in officio non priuetur illo ipſo iure, quia hoc nulla lege cauetur, vt bene deducit. Capic.deciſ.121. num.23.verſic.in caſu noſtro. Si enim priuaretur ipſo iure ſequeretur, quod rogationes ab eo ante priuationem facte non tenerẽt, & nihilominus valent, vt dicunt Doct. communiter citati in reſolutione, ac etiam Paul.de Caſtr.in l.& militibus, nume.4.ad fin. C.de teſtam. milit. & conſil.180. num.30.circa med.lib.1.

43 Nec etiam verum eſt Capicium male loquutum fuiſſe ex eo quod reperiantur leges aperte hoc dicẽtes, quia nulla ex legibus citatis facit ad propoſitum; nam in primis citatur, l. ſi aliquid, C. de ſuſceptor. & Anchar. lib.10. quæ lex nihil facit, tum quia loquitur poſt latam ſententiam, prout colligitur ex illo verbo conuictus, & hoc ſentiunt. Bart. Ang. Io. de Plat. & Iacob. Rebuff. ibi notantur ex illo Tex. quod Notarius condẽnatus de falſo non poteſt de cætero officium notariatus exercere, & ſic præſupponũt Text. loqui de officiali condemnato, & hoc expreſſe not. ibi Io.de Plat.in princ.dicens, quod ſi ſuſceptor tributorum, vel eius notarius, vel alius officialis in ſuo delinqueret officio, & de hoc conuictus, & condemnatus exiſtat nũquam ad idem officium amplius reuertetur. Tum & ſecundo, quia Text. non dicit, quod cadat ipſo iure, nec illud habet verbum denotans canonem late ſentẽtiæ. Tum & tertio, quia Text. non loquitur generaliter de omni officiali, ſed de ſuſceptoribus præpoſitis, & archarijs, de qbus loquitur rubr. ſuſceptores autem erant, qui proponebantur recipiẽdis annonis, & tributis vtriuſque ærarij, l.cum poſſeſſor, in fi.ff.de cenſib. Præpoſiti erant, qui præficiebãtur horreis, in quibus ſpecies fiſcalis proponebantur, l.2.C.eod.tit.de ſuſceptor. Archarij erãt, qui præponebantur ſuſcipiendis his, quæ in arcam præfecti prætorio inferebãtur, l.1. C.de his, qui ex publ.rat.lib.10. & l.fi. C.eod.tit.de ſuſceptor. prout hæc omnia bene declarat. Iacob. Cuiac. in rubr. eiuſdem tit. de ſuſceptor. Vnde non mirum ſi in d.l.ſi aliquid res caute ad modũ agebatur, quia de intereſſe erumene fiſchalis tractabatur, & ideo illud officiũ ſuſceptorum annuum erat. Nam vt inquit Tex.in l.4.eo.tit. de ſuſcept. neque eos, qui placuerũt grauare iuſtitiæ diſplicuerint .... prudentis eſt integro igitur ſinguli anniuerſario anno tranſcurſo cogantur exponere quibus titulis ſuſcepta diſperſerint, vt facilius ſi quis in furto fuerit depræhenſus recentẽ queat redintegrare iacturam.

44 Secundo allegatur Text.in l.iudices, C.de dignit.lib.12.qui Text. pariter nõ facit. Tum quia non loquitur generaliter, ſed de iudicibus damnatis reperũdarum, prout animaduertit. Cuiac. Tum quia loquitur lata ſententia ponderando illum verbum conuicti.

45 Tertio adducitur Text. in auth.de arm.in fin. Qui etiam non facit. Tum quia loquitur de præpoſitis fabricẽſibus Iuſtinianus enim volẽs omnes armis priuare prohibuit ne aliquis niſi eſſet de publico deputatus arma cõficeret, nec illa alicui priuato venderet. Tum quia in illo Textu non adſunt verba ſignificãtia canonem late ſententiæ, nam Text. loquitur in futurum, dicendo ex negligentia non ſolum pecuniarias ſuſtinebunt pœnas, ſed etiam in corpore ſupplicia patientur, & militia cadent, & verba futuri temporis regulariter denotant canonẽ ferendę ſententiæ, vt per Tiraq.in l.ſi vnquam, in verb.reuertatur, nu.39.40.& 41. imò in ſpecie, quod verbum cadat ſit ferendę ſententiæ, non late tenent magis communiter. Doct. prout patet ex cumulatis per Tiraq. in d.verbo reuertatur, num.186. cum duobus ſequentibus.

46 Quoad ſecundam difficultatem Domini pariter ſtabant in deciſis, nempe ad priuandum notarium officio propter delictum in eo cõmiſſum, non requiri ſententiam priuatoriam officij, ſed ſufficere ſententiam condemnatoriam delicti in officio commiſſi, ſiue ſit delictum falſitatis, ſiue quodcunque aliud dummodo ſit commiſſum in officio.

47 Non obſtant trad.per Iaſ.in l.ſi quis ex argentarijs, §.cogentur, num.15.ff.de eden. vbi inquit, quod notarius condemnatus pro quocũque delicto excepto crimine falſi quamuis efficiatur infamis poteſt tamen inſtrumenta conficere. Quia Iaſ. debet intelligi de quocũque delicto cõmiſſo extra officiũ, quod patet ex eo quod allegat Bar. licet corrupte in l.eadem, §. hac lege, ff. ad l.Iul. repetun. & in conſil.incip. ſer Ioannes, quod eſt conſil.174.& tamẽ Bart. vtrobique firmat, quod notarius condemnatus de delicto commiſſo extra officium licet efficiatur infamis poteſt tamen inſtrumenta conficere.

48 Non obſtat, replicatio, quod licet exẽpla non reſtringant regulam, eam tamen declarant, & faciant, vt non comprehendatur diſſimile, & delictum falſi, & delictum concuſſionis ſunt diſſimilia propter diuerſitatem rationũ. Quia notarius damnatur de falſo dicitur argui de fide rupta, & de periurio, ſecundum Bald.in §.fin.in fi.inſtitut. de milit.teſtam. Franc. March. deciſ.299. lib.1.& quia per condemnationem falſi dicitur funditus reuocatum mandatum conficiendi inſtrumenta ſecundum eund. Bald.in l.2.num.2.C.de vendit. libert. Quoniã hæc replicatio tollitur. Tum quia Doct.in hac materia diſtinguũt, quod aut notarius eſt condemnatus de delicto commiſſo in officio, & tunc priuatur officio, & nõ poteſt inſtrumenta conficere, aut eſt condemnatus de delicto commiſſo extra officium, & tunc ſecus. ita Ang. in d.§.cogentur, num.1.& 2.Paul.de Caſt.nu.3. verſic.dic breuiter. Alex.nu.6.& 9. Iacob.nu.12. & nu.14.verſic.ſi autem Pau.de Caſt.in l.quamuis, §.fi.num.2.ff.de ſolut. & in l.& militib.nu.4. & 5.Tiraq.de pęn.cauſ.58.num.6.verſic. ſexti licet, & num.8.& Ang.in d.§.cogentur, num.2.loquitur generaliter de notario damnato propter delictum commiſſum in officio, & Tiraq. vbi ſupra loquetur etiam generaliter. Et ſic Doctor.in

iſta diſtinctione non fundarit ſe in crimine falſitatis, vel alio ſimili, ſed in eo, quod notarius deliquit in officio, tum etiam, quia ſi Doct. facerẽt fundamentum in crimine falſitatis ſequeretur, quod notarius condemnatus de falſo commiſſo extra officium puta, quia extraxerit cartas de ali quo libro, vel falſum teſtimonium dixerit priuaretur officio, quod tamen eſt falſum, quia notarius condemnatus de falſo commiſſo extra officium poteſt illud exercere, & inſtrumenta per eũ confecta valent, vt per Bar. d. conſil. 174. num. 4. in fin. & num. 5. & in l. 3. §. eadem, in princ. ff. ad l. Iul. repetund. ſequuntur. Abb. in cap. fraternitatis, nume. 3. Socin. num. 6. ad fin. verſicu. aduerte tamen. Felyn. num. 6. de hæret.

49 Quo ad tertiam difficultatẽ Domini etiam in deciſis ſteterunt nempe notarium cõdemnatum ex delicto in officio commiſſo non priuari, tit. ex proprietate officij, ſed ſolũ exercitio illius; nam veteres rogationes ante cõdemnationem facta; poteſt explere, & emolumenta ſunt ſua, prout deciſione, ſed ſi priuaretur titulo, & proprietate officij vtique ille veteres rogationes cõfiſcarentur, & ab alio notario explerentur, prout ſit notario mortuo. c. cum P. Tabellio de fide inſtrum.

50 Non obſtant in cõtrarium adducta. Et in primis quod pœnes notarium nõ datur aliqua proprietas, ſiue titulus officij, cum auctoritas conficiendi inſtrumenta ſit res Principis, nec poteſt circa eam notarius diſponere aliquid, prout inquit. Bal. in l. 2. ſub nu. 2. C. de vend. libert. Quia hæc officia notariorum hodie à Principe conſtituũtur illa venduntur, & dominium eorum trãſfertur, prout eſt notorium in Vrbe.

51 Secundo non obſtat, quod in auth. de armis, in fine, dicatur, quod à militia cadent, quia non propterea dicitur, qđ arma iã fabricata amittantur, nec ibi apparet, quod illa militia . . . in bonis, & quod emeretur, imò erat quædam ſchola, vt inquit, ibi Cuiac. in princ.

52 Tertio non obſtat, quod ementes talia officia deberent magis puniri, quia de hac re agendum eſſet cũ Principe, ſicut eſt quod huiuſmodi officia efficiuntur patrimonialia, & vt conferantur neceſſaria eſt cõfiſcatio, & dum replicatur, quod non dicuntur amplius eſſe in bonis noſtris, poſtquam ceciderunt in commiſſum. Reſpondetur, quod hoc eſt præſupponere id, de quo diſputatur, q̃a de hoc quæritur, an ceciderit in cõmiſſũ.

Quarto, non obſtat, quod pro delicto Franciſci Burgi veniat imponenda pœna cõfiſcationis bonorum, ex quo commiſit crimen barattariæ, & concuſſionis, quod æquiparantur crimini lęſę maieſtatis, & pro quo imponitur pęna confiſcationis bonorũ, & exilij, vt inquit. Pariſ. de Put. de ſindic. in verb. corruptio, cap. 1. nu. 1. fol. mihi 220. per d. auth. nouo iure, & in verb. Barattaria, cap. 1. nu. 3. verſ. & vbi furtum, fol. 185. ſequitur. Marſil. in l. lege Cornelia, num. 2. ff. ad l. Cornel. de ſicar. Port. Imol. conſil. 96. ſub num. 42. ſi quidem pro reſponſione dicitur, quod quantum ad crimen repetundarum illud non punitur certa pœna, & ſpecialiter pœna cõfiſcationis bonorũ, ſed pœna criminis, ac repetun. eſt arbitraria, l. lex Iulia, §. hodie, ff. ad l. Iul. repetund. Gram. conſil. crimin. 35. num. 9. & not. 25. num. 8. Boher. deciſ. 153. num. 3. Boſſ. tit. de offic. corrupt. num. 7. circa med. Verumtamẽ Menoch. de arbitr. caſ. 342. num. 7. 8. & 12. & caſ. 343. num. 4. Quo fit vt cum Iudex in caſu noſtro arbitratus fuerit pœnã triremium, ſed quadriennium aliæ pœnæ non debeant attendi.

53 Et quamuis committens delictum concuſſionis, ſiue barattariæ veniat puniendus diuerſis legibus, & conſequenter diuerſis pœnis. Nihil eſt in electione iudicis qua pęna voluerit delinquẽtem puniri, l. quoties, de actio. & obli. licet enim plures pœnæ pro vno delicto imponantur non poteſt tamen niſi vna puniri, l. Senatus, ff. de accuſat. nec vna lex tollit aliam quoad originem, cum delinquens omnibus legibus teneatur, ſed quoad executionem vna lex tollit alterã, prout declarat. Bar. in d. l. Senatus, in princ. & ſequitur. Boſſ. late hanc materiam explicans d. tit. de offic. corrupt. num. 7. prope fin. verſic. non quieſcit tamen animus, & num. 8. 9. & 10.

54 Quantũ vero ad tex. in d. auth. ſed nouo iure. Reſpondetur illum text. loqui in iudicibus male iudicãtibus, & corruptis in cauſa criminale, quo caſu imponitur pœna confiſcationis bonorum.

55 Quinto non obſtant, quæ dicunt de infamia, quia non reperitur iure cautum, quem propter infamiam bonis ſuis priuari, ſed ſolum perſonam inhabilitari.

56 Sexto nõ obſtat ſtatutum Vrbis, lib. 3. c. 333. Quia non loquitur de officijs venalibus.

57 Septimo, non obſtat, quod antiquitus videbantur, l. omni modo, §. imputari, C. de inoffic. teſtamen. Quia militiæ, de quibus loquitur ille Text. erant quidam redditus, qui ex liberalitate Principis plebi tantum Romanæ pro tribus diui debantur, qui vocabãtur etiã tenore, prout bene declarat. Alci. in l. in quartã, nu. 4. ff. ad l. Falc.

58 Vltimo, non obſtat, tradita per Ioan. de Plat. in l. Iudices, in fi. C. de anno. & tribut. lib. 10. vbi inquit, quod quando officialis ob delictum frau dulenter commiſſum priuatur officio, & cum infamia remouetur tunc perdit ſalariũ, & ſua bona illi officio applicantur, idem Ioan. Plat. in l. iudices, col. pen. C. de dignit. lib. 12. dicens officiales in officio delinquentes remoueri ab officio priuari ſalario, & eorum bona illi officio applicari; quod idem dicit in l. ordinariorum ante med. C. de cohort. lib. 12. & Ioan. de Plat. refert, & ſequitur Fran. Marc. deciſ. 648. nu. 1. verſi. & iſto caſu, lib. 1. Quoniam pro reſpõſione dicitur ſane opinio. Io. de Plat. nõ probari ex d. l. ordinariorum, in qua ſola nititur, cum ibi agatur de explenda principali iunctione. Nam principalis erat annonæ militaris exhibitio, & cura prout declarat. Cuiac. in l. 3. C. eod. tit. de cohortal. & Alciat. in rubr. C. de primopil. lib. 12. verſic. innominatus Gręcus qua principali functione nõ expleta officiales, de quibus loquitur, d. l. ordinariorũ non poterant mitti, neque cauſaria, neque ignominioſa miſtione, niſi ex eorum bonis paſſus principali compleretur, prout declarat Cuiac. in d. l. ordinariorum, in fi. & ſic ille Text. non facit ad propoſitum, quod patet ex eo quod non ſolum officiales, de quibus ibi debent ex eorum bonis

pactum primi pili complere ſi mittantur ignominioſa miſſione, de qua loquitur Text. ibi eos etiã qui pro ſceleribus ſuis ſoluto milite ſingulo dicuntur infamiæ, & quæ ſequuntur, ſed etiam ſi mittantur miſſione cauſaria propter egritudinẽ, vel ſenectutem, de qua miſſione cauſaria loquitur. Tex. ibi, quod ſi ante debitum locũ, qui huic functioni habetur obnoxius, vel egri corporis labem, vel defenſæ ſenectutis extrema ad impetrandam quietem crediderit prætendenda, & quæ ſequuntur.

His ſic, vt ſupra reſolutis fuit datum tertium dubiũ continens duas difficultates, quarum prima eſt; An ſententia Senatoris lata contra Franciſcum Burgum ſit attendenda. Secunda eſt, an collatio officij notariatus, de qua agitur facta Octauio de Totis per obitum d. Franciſci ſit nulla, ex eo quod d. Franciſcus tempore mortis nullum ius haberet in dicto officio, attento quod prius dictus Franciſcus vẽdiderat dictum officiũ Nume Pompilio, & pretium ab eo recepit.

59 Quo ad primam difficultatẽ Iudex cauſæ, qui tunc erat Reuerendiſs. D. Cantucius poſt modũ electus Epiſcopus Lauretanus dubitandi cauſa, dicebat ſententiam Senatoris nõ eſſe attendendam, tanquam notorie iniuſtam ſtãte nullitate examinis teſtium examinatorum ſimul, & non ſeparatim, prout de iure fieri debet ex infra dicẽdis. Nec obſtet, quod Iudex habet arbitrium examinandi teſtes, vel omnes ſimul poſt alium ſigillatim, prout inquit. Afflict. in cap. 1. num. 136. ex quibus cauſis feudum amittatur, quia hæc opinio. Afflict. non poteſt de iure ſuſtineri. Tũ quia eſt contra. Text. in cap. Venerabili, ibi ſigillatim, de teſtibus. Tum quia eſt contra omnes Doctores tenentes examẽ teſtium examinatorum nullum eſſe, & in ſpecie opinionem. Affli. reprobat. Menoch. de arbitr. iud. quæſt. 29.

60 Quod autem communis Doctorum cõcluſio a ſit examen teſtium ſimul [a] examinatorũ nullum eſſe patet, quia ita tenuit, glo. in cap. cum cauſam in verb. procures de teſtib. inquiẽs dicta teſtium ſimul examinatorum non valere, quam gloſ. ſequitur, idem Bald. num. 46. Butr. num. 15. prope fin. verſic. quid ſi teſtes, & Abb. num. 5. Io. Andr. in cap. venerabili poſt princ. in verb. ſigillatim, de teſtibus, vbi exponendo verbum ſigillatim, ideſt, quando quilibet teſtis per ſe non, quando duo, vel plures ſimul examinãtur alias teſtimonium non valeret, & idem dicit, idẽ Bal. in princ. Aegyd. poſt princ. in verb. ſigillatim. Butr. nu. 3. Felyn. num. 3. Aret. in 3. not. vbi inquit hanc ſolemnitatem examinandi teſtes ſeorſum, & ſeparatim nõ eſſe leuem, ſed grauem, & eius omiſſionem reddere actum nullum. Boſſ. in ſua pract. crimin. tit. de oppoſ. Teſtes, num. 88. Specul. de teſt. §. nunc tractandum, num. 9. Campeg. de teſt. reg. 230. Et licet Paul. de Caſt. in l. minime, in fi. ff. de legib. dicat ſe vidiſſe aliquando contrarium obſeruari, quod multi ruſtici fuerũt ſimul interrogati, & omnes vnanimiter certo modo reſpõderunt. Nihilominus. Paul. de Caſt. non dicit illud examen fuiſſe validum, & fidem feciſſe, quando etiam hoc diceret loqueretur contra. Tex. in cap. Venerabili, & contra commu. opin.

61 Non obſtant allegata per Afflict. d. cap. 1. nu. 436. videlicet ſpeculat. de inſtrum. edict. §. offenſo, num. 34. & cap. 2. de teſtibus, quia ſpecul. non dicit iudicẽ poſſe teſtes ſimul examinare, ſed dicit iudicẽ in publicatione teſtamenti debere vocare teſtes in teſtamẽto ſcriptos, vt recognoſcãt ſigilla ſua, & vtrum teſtamento interfuerint, & omnes conſenſerint Iudex publicabit teſtamentum, & ſic ſpeculat nõ dicit Iudicem poſſe teſtes teſtamẽtarios ſimul examinare, & eos ſimul interrogare, an teſtamento interfuerint. Et quãdo etiã ſpeculat. hoc ſentiret eius opinio poſſet procedere in illo caſu tantum, videlicet in publicatione teſtamenti, quo caſu omnes teſtes coadunantur, l. publicati, C. de teſtamen. & hanc limit. trad. Ioan. Andr. in cap. venerabili, in fin. aliàs ſi ſpecu. loqueretur generaliter vtique loqueretur contra ct. venerabili, & contra communem opinionem. Quantum vero ad Text. in cap. 2. de teſtibus, non facit ad propoſitum, vt ex eius lectura apparet.

62 Secundo, non obſtat, quod ideo teſtes ſimul examinati non probant, quia per eũdem, ac præmeditatum ſermonem deponere videtur, & hãc rationẽ aſſignat ſpecul. de teſtib. §. nunc tractandum, nu. 9. Paul. de Caſtr. in l. minime, nu. 2. ff. de legibus, ſed quando teſtes deponẽtes per eundẽ, b præmeditatumque ſermonem [b] ſunt plures, quã duo, prout in caſu noſtro tunc plene probant, etiam ſi ſint ſimul examinati, vt per Alex. conſil. 237. num. 10. lib. 6. Rolan. conſi. 72. num. 6. lib. 2. Ad hoc enim multipliciter reſponderi poteſt. Et Primo. Alexan. & Rolan. non dicere, quod teſtes per eadẽ verba deponentes, quando ſunt plures, quam duo plene probent, etiam quod ſint ſimul examinati, nullũ enim verbũ de hac ſimultanea examinatione, ſed ſolum dicit poſt Butrigariũ, in l. 3. in princ. de teſtibus, quod duobus teſtibus tamen deponentibus per eũdem ſermonem non eſt credẽdum, ſed ſi eſſent tres, vel quatuor tunc numerus ſuppletur. Vnde doctrina Butri. & Alexan. quando de iure eſſet vera procederet, quando teſtes per eundem ſermonem deponentes nõ ſunt ſimul examinati, ſed ſeparatim, & ſic quando examen teſtium eſt validum.

63 Secundo, reſpondetur, dictum Butrig. & Alexand. quod numerus ſupplet defectum teſtium per eundem ſermonem deponentium non procedit in cauſa criminali, vt per Gabr. poſt alios, lib. 1. de teſtib. concl. 6. num. 5.

64 Tertio, reſpondetur, quod ratio cur teſtes nõ ſint ſimul examinandi, eſt, quia vnus inſtrueret alium, & vnus ſequeretur dictum alterius, & ſic non poſſet falſitas eorum facile deprehendi, ita glo. in d. c. 1. Venerabile, in verb. ſigillatim, verſi. & ideo hanc rationem ſequũtur, ibi, Bal. in prin. Cardinalis, poſt princ. verſic. in glo. 2. Abb. nu. 3. Felyn. num. 3. & Aret. in 3. notab. inquiens. Ideo teſtes debere ſeorſum, & ſeparatim examinari, vt tollatur materia falſum fabricandi.

65 Tertio, non obſtat, quod regula illa quod teſtes ſimul examinati, & per eundem ſermonem deponentes non probant limitatur niſi contra- c rium Iudici viſum [c] fuerit. Franc. Curt. de teſtib. concl. 14. & Diaz. reg. 761. in 1. limit. quia Curt. & Diaz.

& Diaz. non loquuntur de teſtibus ſimul examinatis, ſed ſimpliciter de teſtibus deponentibus vno, & eodem præmeditato ſermone, qui teſtes, an ratione ſubornationis non probent arbitrio iudicis, quia eorum receptio non valet, vt ſupra diximus. Merito dictum Curtij, & Diaz debet intelligi de teſtibus ſigillatim, & ſic valide examinatis, & ideo non applicatur caſui noſtro.

66 Non obſtat quarto, quod contumax cõdemnatus non poteſt dare de nullitate examinis etiã ſi proueniat ex defectu citationis[d] Clar. in §. fi. quæſt. 11. verſic. item quarto, & quæſt. 45. verſic. cæterum ſi reus, in fi. Quia Clar. d. quęſt. 11. verſ. item quarto dicit, quod de conſuetudine reus in examinandis teſtibus non debet citari, imò in fi. d. verſicu. Vult quod atteſtationes teſtium examinatorum ſine citatione partis ſi poſtea compareat nullam fidem faciunt, nec ad condemnationem, nec ad torturam, niſi vel parte præſente, vel citata, ſine monita deponant, vel alias depoſita repetant, & in ijs perſiſtant, in d. q. 45. verſic. cæterum ſi reus, in fine, inquit, quod reo citato, & non comparente teſtes habentes pro legitime examinatis in odium contumaciæ ipſius rei, nec requiritur vlterior eorum repetitio, & ſic Clar. tam in vno, quam in altero loco nõ facit ad propoſitum. Non enim loquitur de teſtibus ſimul examinatis, imò in d. verſic. Item quæro, in fine, facit in contrarium, dum ſentit, quod reus ſi fuit citatus in examinandis teſtibus, & poſtea compareat poteſt dicere illos teſtes nõ facere fidem, & ſic poteſt dare de nullitate examinis teſtium ex defectu citationis.

67 Non obſtat quinto, quod teſtes in caſu noſtro non fuerint examinati vnico contextu, ſed in tribus partitis, quia in qualibet partita plures teſtes fuerũt ſimul examinati, & ſic ſingula examina fuerunt nulla.

68 Non obſtant alia deducta pro parte Simonis Garziæ, quia vel tolluntur ſtante nullitate examinis, quo caſu teſtes nullam probationem faciunt, neque imperfectam, neque non plenam, & iudex non potuit illis fidem adhibere, vel tolluntur ex eo quod reſpiciunt qualitatem ſententiæ Senatoris, an ſcilicet fuerit lata in contumaciam, vel ob delictum, de qua difficultate nunc non agitur, ſed ſolum dicitur, quod ſententia Senatoris quando eſſet lata ob delictum eſſet notoriæ iniuſta, ex quo non iuſtificatur ex actis ſtante nullitate examinis.

69 Quantum ad ſecundam difficultatem dicebatur quod Franciſcus Burgus tempore mortis ſuę ius habebat in officio notariatus, de quo agitur, quia venditio dicti officij prius facta per dictum Franciſcum Numæ Pompilio fuit nulla ex defectu conſeruatorum conſenſus, nec faciebant in contrariũ adducta. Et in primis quod licet venditio ab initio fuerit nulla reſpectu Franciſci vẽditoris, non tamen fuit nulla reſpectu conſeruatorum. Quin ipſi potuerint officium alteri conferre. Rot. deciſ. 4. de renunciat. innouat. Rebuff. in pract. beneficialia, tit. de form. ſignat. ſimplicis prouiſionis, in verbo, etiam Notario publico, pag. 109. cum alijs per Tiraq. de retract. lig. §. 26. glo. 2. nu. 10. quia pro reſponſione dicitur quod Rota d. deciſ. 4. & Tiraquel. d. num. 10. & alijs per eum citat. loquuntur de renũciatione beneficij pure, & ſimpliciter facta in manibus ordinarij. Quo caſu renuncians amittit poſſeſſionem, & proprietatem, & non poteſt repeti beneficium, ſed renunciatio officij, de quo agitur fuit facta in manibus conſeruatorum non pure, & ſimpliciter, ſed ad fauorem Numę, cui dictum officium venditum fuit, quo caſu cum conſeruatores noluerint admittere renunciationem dicti officij, & præſtare conſenſum vẽditioni illius ſequitur quod fuerit acquiſitũ ius emptori, & cõſequenter, nec abdicatum à vẽditione, ſicut in ſimili dicimus de renunciatione beneficij facta in manibus Papæ ad fauorem certæ perſonæ quo caſu ſi reſignatio per Papam non admittatur, & ſic ius reſignatario non acquiratur remanet ius poenes reſignantem perinde atque nulla facta eſſet reſignatio prout ſunt vulgatiſſime deciſiones Rotę.

70 Secundo non obſtat, quod ex vẽditione nulla ob non ad libitum conſenſum ſuperioris transfertur in emptorem omne ius. Rolan. conſil. 57. num. 23. lib. 3. Quia vltra quod. Rolan. hoc non dicit imò, numero præcedenti dicit contrarium, quod feudum ſciente emi non poteſt, & ſi emitur venditio non valet, & quando poteſt, nu. 23. dicit, quod in emptorem fuit translatum dominium, & poſſeſſio ne dum per conſtitutum, ſed etiam per actualem traditionem nõ loquitur de venditione feudi facta ſine cõſenſu Domini, ſed loquitur de alia venditione prius valide facta, & ſic cum conſenſus Domini accedit, quod non applicatur caſui noſtro ex ijs, quæ mox ſupra diximus.

71 Non obſtat, quod non poſſit dari de nullitate vẽditionis dicti officij, donec fuerit per Burgum reſtitutum pretiũ, l. ſi à te, C. de pact. inter empt. & vendit. & hoc caſu poteſt dare de iure tertij, cum ſit totum excluſiuum intentionis agentis. Aym. conſil. 40. Natt. conſil. 567. num. 31. lib. 3. quia in caſu iſto non datur de nullitate vẽditionis dicti officij, ſed dicitur ius remanſiſſe poenes Burgum attento quo renunciatio, & vẽditio dicti officij non fuit admiſſa à cõſeruatoribus, nec ab eis conſenſus præſtitus. Vnde ſi vix remanſit pęnes Burgum, ergo illud habuit tempore mortis ſuæ, & ſic collatio dicti officij facta Octauio de totis per obitum Burgi fuit bona.

72 Quarto non obſtat quod à die vẽditionis vſque in præſentem diem ſemper dictum officium fuit adminiſtratum nomine Nume Pompilij, & ſcripturę fuerint ab eo ſemper actualiter poſſeſſe, quia quando etiam id verum eſſet in facto nõ propterea ſequitur, quod Burgus tempore obitus ſui nihil iuris in dicto officio haberet, quia ius ſemper remanſit pęnes Burgum, & ab eo non poterat abdicare niſi mediante renunciatione facta in manibus conſeruatorũ, & per eos admiſſa.

73 Quinto, & vltimo non obſtat, quod cum dictum officium de ſui natura ſit venale, prout reſolutum fuit non poteſt venditio facta ſine conſenſu conſeruatorum dici nulla, ex quo conſeruatores tenebantur venditioni conſentire, quia ſufficit eos non conſenſiſſe vẽditioni, nec admiſiſſe renunciationem, & ſine conſenſu, & admiſ-

ſione conſeruatorum non poſuit abdicari Ius à Burgo vẽditore etiã ſi officium ſit venale. Nam qualitas venalitatis non poteſt operari abdicationem iuris à perſona vẽditoris ſine conſenſu, & admiſſione conſeruatorum.

74 Quibus quidem doctiſſimis motiuis reſpõdebam quod. Dato pro nunc ſine veri præiudicio quod teſtes cõtra Burgum fuerint nulliter examinati, quod non per hoc dici poſſit ſententiam latam contra eũdem Burgum fuiſſe notoriæ iniquam ex infraſcriptis clare ni fallor demonſtratur, & primo, quia antequam ipſe cõdemnaretur fuit ter citatus ad dicendum cauſam quare condemnari non deberet: Quo caſu non comparẽs, & condẽnatus non poteſt dare de nullitate condemnationis, & plus eſt ex defectu iuriſdictionis Neuiz. qui de commu. teſtatur, & concordantes adducit, conſil. 18. nu. 12. Et in ſpecie quod contumax non poſſit dare de nullitate examinis teſtium trad. idem Neuiz. vbi ſupra, num. 15. inferens ex præcedenti generali cõcluſione communem non poſſe opponere, quod teſtes fuerint recepti lite non cõteſtata, & tamen ante litis conteſtationem receptum examen teſtium regulariter eſſe nullum probat text. cum ibi not. in cap. quoniam frequenter vt lit. non cõteſt. Et magis in ſpecie de contumace condemnato, quod in odium eius contumaciæ non poſſit dare de nullitate examinis teſtium (quod pariter plus eſt) ex defectu citationis, & quod propterea contra ipſum comparentem non faciant fidem etiam non repetiti aperte, vt aliàs dixi tradit. Clar. in pract. q. 45. verſic. cæterum ſi reus, in fine.

75 Nec concluſioni per Clar. firmatæ, quæ hodie etiam in Vrbe paſſim, & notoriè recepta fuit in practica, obſtet dicere quod Clar. non loquitur in teſtibus ſimul examinatis. Quia ſi loquitur in examinatis ſine citatione partis quo caſu examẽ eſt nullum, l. ſi quando, C. de teſtibus, cap. 2. extra eodem idem erit dicendum de nullitate prouueniente in teſtibus non ſeparatim examinatis, cum nulla poſſit cõſiderari ratio diuerſitatis inter vnam, & alteram nullitatem. Imò ratio videtur eadem, ſcilicet odium contumaciæ, vt ibi expreſſe ſentit Clar. dum dicit in odium eius contumaciæ.

76 Nec ſecundo obſtet, quod Clar. contrarium dixerit in quæſt. 11. verſic. Item quæro, in fin. ſi enim inſpiciantur ſcripta per Clar. nulla apparebit contrarietas, quia in §. cæterum loquitur in contumaciam condemnato, & poſt condemnationem admiſſo ad nouas defenſiones, prout eſt caſus noſter, in verſic. autem. Item quæro loquitur in cõparente ante condemnationem; & ideo dicit, quod atteſtationes teſtiũ abſque citatione partis examinatorum niſi repetantur non faciũt fidem, nec ad torturã, nec ad condemnationem, ſi enim eo caſu fuiſſet reus condemnatus fruſtra dubitaretur, an fidem facerent ad condemnationem, ideo omnis ceſſat contrarietas, & vt ceſſet ſic certe intelligenda ſunt dicta per Clar. in præcitatis locis.

77 Nec tertio obſtet, quod id inductum fuerit ratione cõſuetudinis, ex quo, vt dicit idem Clar. in d. verſic. Item quæro reus in examinandis teſtibus non debet citari. Quæ conſuetudo cum non vigeat in examine teſtium ſeparatim facienda, ideo non inferendo de caſu ad caſum, quia conſuetudo prędicta viget, & locum habet antequam reus compareat. Quo caſu quicquid ſit de iure communi in aſſumendis inditijs contra ipſum reũ de conſuetudine teſtes recipiuntur ipſo non citato, quia alias fuit citatum ad fugam inuitare, & ibi per Clar. At ſi compareat reus nulla adeſt conſuetudo, ſed ſeruatur ius commune, & teſtes nihil probant niſi ipſo citato, vel examinati, vel repetiti fuerint, vt expreſſe dicit idem Clar. d. verſic. Item quæro, in fine, ibi cæterum, quando proceſſus, & . . . & tamen reus comparens ante condemnationem poſt dare de nullitate examinis defectu citationis, ſecus poſt cõdemnationem, vt ſupra probaui.

Et nihilominus etiam circumſcripta concluſione. Clar. quæ ſatis ex præmiſſis videtur facere ad propoſitum, quod reus citatus ad dicendum cauſam quare non debeat condemnari, & non comparens contumax effectus nõ poſſit dare de nullitate examinis ſufficienter creditur probatũ ex Neuiz. d. conſil. 18. num. 12. & 15.

78 Secundo dato rurſus, quod Burgns poſſit dare de nullitate, ſeu iniquitate condemnationis, & examinis, adhuc tamen crederẽ non poſſe dici eius condemnationem notorie iniquam ex defectu probationum. Quæ licet in criminalibus regulariter debeant de neceſſitate concludere, ac vt aiunt luce meridiana clariores eſſe, l. fin. C. de probat. l. qui ſententiam, C. de pœnit. cum ſimil. iſtud tamen intelligẽdum eſt, vt procedat quando igitur de condemnatione præſentium. At ibi agitur de condemnando abſentem, & contumacem ſola inditia ad inquirendum [c] ſufficiunt ad eius cõdemnationem, etiam ſine alijs probationibus, ſecũdum commu. pract. de qua teſt. Clar. in quæſt. 44. verſ. quæro nunquid, & haberis expreſſam Bullam Pij Quinti, ſub datum Romæ apud Sanctum Petrum, idibus Septembris, Anno ſexto, ibi ſi tamen legitimis præcedẽtibus inditijs ad inquirendum promulgate fuerint.

79 Ad inquirendum autem, quod ſufficiat delicti præſumptio traditur per Ang. de malef. in verb: hæc eſt quædam inquiſitio. §. 2. principaliter in hac materia, num. 3. & ibi Auguſt. in addit. Boſſ. tit. de inquiſ. num. 8. & magis in ſpecie, quod ad tranſmittendum inquiſitionem reo abſente ſufficiat vehemens ſuſpitio ex probabilibus argumentis reſultans, licet ex ea non oriantur talia inditia, nec taliter probata, vt ad torturam ſufficiant concludit. Clar. in pract. quæſt. 20. verſic. ad formandum.

80 Præſertim noſtro, ſcilicet, in crimine concuſſionis, & delicto commiſſo in officio, in quo, vt alias dixi imperfecta, & nõ plena probatio etiam ꝑ teſtes domeſticos familiares infames, ſeu quomodocũque inhabiles inducta habetur pro perfecta, & concludenti. Iacob. Port. Imolen. conſil. 95. nu. 21. ſeqq. Franc. March. 648. nu. 3. & deciſ. 685. nu. 5. ſeqq. 1. par. & in delicto difficilis probationis coniecturæ, & præſumptiones nedum ſufficiunt ad inquirendum, ſed etiam ad cõdemnandum. Oſaſch. deciſ. Pedem. 77. nu. 1.

Ideo

81 Ideo licet teſtes contra Burgum deponentes poſſint dici nulliter examinati; Negari tamen non poteſt quin ſaltim Iudici fuerint aliquam
f præſumptionem,ſeu argumentum,[f] prout in ſimili dicimus de teſtibus nulliter examinati ſine partis citatione. Qui licet regulariter non probent faciunt tamen argumentum, & præſumptionem Dec. in c.in nomine Domini il primo num.18.extra de teſtib.Grammat. dec.34. num. 33.Foller. in princ.crim. verb. & ſi cõfitebuntur num.45.Hæc autem præſumptio, ſeu argumentum ſic ex teſtibus nulliter examinatis oriens ſufficit ad inquirendum per præallegata.

82 Et in caſu noſtro, quod adfuerint inditia ad inquirendum res eſt clara, quia vltra teſtes prædictos concurrit querela partis. Quæ quidem querela licet de ſe ſola non ſufficiat ad tranſmittendum inquiſitionem operit tamen viam Iudici ad aſſumendum informationes ſuper delicto Clar.in pract.quæſt.5. ſub verſ.ſcios etiam,& q. 7.verſi.dixi ſupra, & iuncta cum alio adminiculo eſt etiam ſufficiens ad inquirendum, prout quotidie practicatur.

83 Item acceſſit fuga ipſius Frãciſci. Qui citatus ad comparendum aufugit,& non cõpareat, quo caſu licet dici ſolent per Doctores fugam poſt porrectam accuſationem,& aſſumptas informationes non facere inditium ad torturã per Clar. in pract.quæſt.21. verſi. fuga delinquentis bene tamen facere inditium ad inquirendum nemo eſt,qui neget, præſertim quando agitur de fuga officialis, quo caſu poteſt ſequi condemnatio ex ſolis præſumptionibus Manticell. reg. crim. 11.nu.7. Ideo ipſius fuga non ſolum ſufficit ad
g inquirendum, ſed etiam ad condemnandum [g], Idem Clar.d. verſ. fuga delinquentis poſt princ. ibi aut eſt tale crimen 2. Boſſ.de off. corrupt.nu.
h 16.& quando fuga, & eſt adminiculata [h] tunc etiam poſt formatam inquiſitionem fuit inditiũ ad torturam, nedum ad inquirendum nouiſſime D.Maſcar.qui cõcordante adducit in ſuo tract. lib.2.concl.819.num.17. Igitur ſi contra Burgũ aderauit inditia legitima ad inquirendum reſultantia ſcilicet ex querela partis ex teſtibus, licet nulliter examinatis, & ex fuga ipſius Burgi iuncta qualitate delicti commiſſi in officio, & difficilis probationis ſubſequens condemnatio non poteſt dici notoriè iniqua.

84 Tertiò, & vltimo omnis ceſſat difficultas,qui Burgus in monitorio ſibi trãſmiſſo fuit citatus ad comparendum ſub pœna confeſſatorum criminum, quo caſu ex generali conſuetudine cõtra reos ſic citatos non comparentes proceditur ad cõdemnationem tanquam habitos pro confeſſo ſicuti poſt alios teſtatur Clar. in prac.q.44. verſi.licet autem & verſi. dictum eſt ideo condẽnatio non poteſt dici lata ſine probationibus; quia ſola hæc confeſſio ex contumacia reſultãs inducit fidem, & probationem delicti Aret.cõſi. crim.diuerſi.70.num.74.& conſi.71. num.33.& 45.vol.1.in fol.Boſſ.in tit. bannit. quid amittãt nu.19.Clar.§.1.verſ.quæro etiam ante fin.

85 Nec refert, quod nec probatio, ſeu confeſſio ex contumacia reſultans dicatur ficta, & non vera Narſil.in pract.§.poſtquam num.51.ſeq.quia tantum operatur fictio in caſu ficto quantum veritas in caſu vero. l. vnica in princip. C.de rei vxor. actio plene Euerard. in loco à fictionis nume.4. Et quando lex fingit ſuper actu, ſuper quo diſponere poteſt non fictè, ſed verè id facere dicitur, & de eo tanquam de caſu vero iudicãdum eſt Oſaſch.deciſ.Pedemont.126. nu. Cadit enim fictio non ſuper dubio,ſed ſuper certo glo. in l.ſiue poſſidetis ſub verb.facti.C.de probat.& in d.l.vnica.§.accedit in verb.præſumatur. C.de rei vxo. actio.

86 Nec etiam obſtet, quod hoc fundamentũ reſpiciat illum articulum, an ſcilicet ſententia, de qua agitur ſit lata ob delictum,vel ob contumaciam,de quo nunc non diſputatur; non autẽ an ſit lata ſine probationibus, quia vt ſupsa dicunt Doct. prædicti talis ſententia ſic cõtra habitum pro confeſſo lata non ſolum dicitur lata, ob delictum,ſed etiam ex plena probatione delicti.Et hæc quoad primam difficultatem, in qua concludo hanc ſententiam non poſſe dici notoriè iniquam ex defectu probationum ſtante nullitate examinis teſtium.Primo quia contumax, & bannitus nõ põt probare de nullitate examinis, Secundo quia adſunt legitima inditia ad inquirendum quæ iſto caſu habentur pro concludenti probatione. Tertio quia ſola confeſſio ex contumacia reſultans dicitur plene probare delictũ: Quo vero ad ſecũdam difficultatem dicitur eam prorſus tolli ex deductis in facto, quæ hic repetere non eſt neceſſe.

87 Quibus ſic per me pro reſponſione conſideratis non obſtantibus, Adhuc idem Reuerendiſſimus Dominus Iudex dubitabat, & in primis dicebat non obſtare, quod non comparens, & cõdemnatus non poteſt dare de nullitate condemnationis ex defectu Iuriſdictionis. Neuizz.cõſi. 18.num. 12. Quia hoc non applicatur caſui noſtro Neuizza. enim dicit contumacem excommunicatum non poſſe propter ſuam contumaciam allegare nullitatem actorum, & cẽſurarum in ſui cõtumaciam emanatarum etiam ſi eſſent nulla ex defectu iuriſdictionis per. c. ſi duobus, vbi gloſ.in verb.tenebit de appell.quam gloſ.inquit ab omnibus ibi approbari gloſ. autem ibi vult, quod ſententia excommunicationis lata contra contumacem valet propter contumaciã, quia debuit comparere, & allegare priuilegium ſuum,& gloſ.ſequuntur ibi Card.in glo.3. verb. oppoſi.Butr.ſub num.8.Imol. nu.10. Abbas nu. 8.verſi.ſoluit gloſ.& nume.14. cir. fin.verſic.ſed Proceſſus contumaciæ punitius Franc.num.14. verſi.ſoluit gloſ.notabilis Præpoſ.num.13.verſ. quo ad ſecundum Dei num.12.& 13.

Hoc autem dictum gloſ. procedit duobus cõcurrentibus videlicet contumacia excommunicati in cuius pœnam fuit lata ſententia excommunicationis,& ignorantia Iudicis,qui excommunicauit appellationis interpoſite ad Papam. Alioquin ſi excommunicatus non fuiſſet contumax,ſed comparuiſſet,& allegaſſet priuilegium, ſeu exemptionem ſuam videlicet,ſi Iudex ſciuiſſet appellationem ad Papam interpoſitam,tunc ſententia excommunicationis non valebit, & hæc declaratio, tam ex verbis text. in d.c.ſi duo-

bus quam ex dictis Doct. ibi aperte colligitur, vñ cum dictum glo. procedat ratione contumaciæ, & ratione ignorantiæ Iudicis ſimul, ita vna ceſſante non procedat, non video quomodo poſſit applicari caſui noſtro, in quo vtraque ratio ceſſat, Non enim poteſt valere examen teſtium ratione contumaciæ Burgi, cum validitas examinis non ſit remedium puniendi contumaciam, ſicut eſt excommunicatio. c. tuæ, vt lit. non conteſt. Et propterea Butr. Imol. Præpoſ. Abb. & Dec. in locis, de quibus ſupra reſtringunt ſe ad proceſſum contumaciæ, punitiuum, alias enim proceſſus non punitiuus contumaciæ non valeret, vt per Præpoſitum Abb. & Dec. vbi ſupra; nec etiam poteſt valere examen teſtium ratione ignorantiæ, Iudicis ignorantis examen teſtium ſimul examinatorum eſſe nullum cum hæc ignorantia nõ conſtet in facto alieno, ſicut eſt ignorantia Iudicis alieni ignorantis appellationem ad Papam interpoſitam, quæ ignorantia eſt excuſabilis, ſed eſt ignorãtia iuris, quæ nõ excuſat.

88 Secundo non obſtat, quod contumax non poſſit dare de nullitate examinis teſtium, vt per Neuizz. d. conſi. 18. nume. 15. vbi inquit contumacem non poſſe opponere teſtes fuiſſe receptos lite non conteſtata, & tamen examen teſtium ante litis conteſtationem examinatorum regulariter eſt nullum, c. quoniam frequentes, & ibi not. vt lit. non conteſt. Quia Neuizza. allegat Aret. in l. 2. C. de ędeu. vbi de hac re verbum nullum.

89 Tertio non obſtat, quod contumax condemnatus non poteſt dare de nullitate teſtium ex defectu citationis, cum habeantur pro legitime examinatis in odium contumaciæ ipſius rei citati non comparentis, ita vt eorum repetitio vlterior non requiratur, prout inquit Clar. in pract. crim. §. fin. q. 45. verſ. cæterum ſi reus in fine. Ita in caſu noſtro teſtes ſimul examinati debent haberi pro legitime examinatis in odium contumaciæ Burgi citati non comparentis. Quippe pro reſponſione dicitur, Clarum loqui in caſu longe diuerſo à noſtro. Ideo enim in caſu ſuo teſtes nulliter examinati ex defectu citationis habentur in odium contamaciæ rei poſtea citati, & non comparentis pro legitime examinatis, quia ab initio tempore examinis non poterant valide examinari, cum iuxta conſuetudinem teſtes pro informatione Curiæ recipiantur parte non citata ea ratione, ſi reus citaretur ſtatim aufugeret, vel ne poſſet teſtes examinandos ſubornare, ideo non mirum ſi reo poſtea citato, & cõtumace exiſtente faciant fidem, prout declarat idem Clar. d. §. fin. quæſt. 11. verſ. item quęro circa fin. licet ſi reus compareat differentia ſit, an compareat ante condemnationem, vel poſtea admiſſus ad nouas defenſiones. Nam primo caſu teſtes examinati ſine citatione partis nullam fidem faciunt niſi repetantur. Secundo caſu abſq; alia repititione habentur pro legitima examinatis in odiũ contumaciæ ipſius rei citate, prout bene declarat idem Clar. d. q. 11. verſi. item quæro ad fin. & quæſt. 45. verſi. certum ſi Reus in fin. ſed in caſu noſtro teſtes ab initio tempore examinis poterant ſeparatim, & ſic valide examinari cum nulla ſubeſſet ratio cur ſimul examinarentur, vnde de vno caſu ad alium non poteſt inferri.

90 Quarto non conſtabat, quod dato, quod Burgus poſſit dare de nullitate examinis non propterea ſentẽtia Senatoris poteſt dici iniuſta ex defectu probationum, quia quando agitur de condemnando abſentem contumacem ſola inditia requiruntur ad inquirendum ſufficiunt ad condemnandum ſine alijs probationibus ſecundum cõmunem practicam, de qua teſtatur Clar. d. §. fin. q. 44. verſic. quæro nunquid, & cauetur etiam in Bulla Pij Quinti, ibi ſi tamẽ legitimis præcedentibus inditijs ad inquirendum promulgatę fuerint. Hic autem adeſſe talia inditia, quę ſufficiunt patet, quia teſtes ſimul examinati faciunt ſaltem inditium ad inſtar teſtium ſine citatione partis examinatorum, qui licet regulariter non probent faciunt tamen inditium Dec. in c. 2. num. 18. de teſtib. Gram. deciſ. 34. nu. 33. Foller. in pract. crim. in verb. et ſi conſitebuntur nu. 45. fol. 226. Item concurrit querela partis, quæ aperit viam inquiſitioni, vt per Clar. d. §. fin. q. 5. verſi. ſcias etiam ante med. Demum concurrit fuga Burgi, quæ etiam poſt formatam inquiſitionem, vel aſſumptas informationes facit inditiũ ad inquirendum ad trad. per Clar. d. §. fin. quæſt. 21. verſ. ſuga delinquentis, ſi quidem dupliciter poteſt reſponderi.

Primo hic non concurrere inditia ſufficientia

91 ad condemnandum abſentem contumacem, nã excepta fuga nullum aliud adeſt inditium. Nam primum de teſtibus nulliter examinatis non verificatur, quia communis concluſio eſt, quod teſtes ſine citatione partis examinati nullum facit inclinatum Bar. l. maritus num. 3. in fin. ff. de 99. per. l. ſi quando in fin. C. de teſtib. ſequitur Abb. in c. 2. num. 14. de teſtib. vbi ſubdit, id apertiſſime probari in illo text. in princ. ibi nullius momenti ponderando verbum nullius, quod eſt vniuerſale negatiuum; & verbum momẽti, quod excludit omne inditium quantumcunque modicum Aret. in d. c. 2. in 1. not. & ibi Felin. nume. 3. verb. & iſtud idem Aret. in l. 2. num. 4. ante med. verſi. quod probatur ratione. C. de eden. vbi inquit teſtem nulliter examinatum propter defectum citationis nullum pęnitus facere inditium. Idem Felin. in c. cum dilecti ſub nu. 9. de accuſat. Marſ. in l. 1. §. Diuus Antonius num. 1. prop. fin. verb. autem ratione ordinis. ff. de 99. Alber. de malef. deteſt. cap. 7. num. 4. verſi. ſi autem teſtis de addit ad Crot. de teſt. par. 7. num. 245. in uerb. non valet, & hanc eſſe communem opinionem fatetur Dec. in d. c. 2. ſub num. 27. quicquid ipſe in contrarium dixerit ſuperius nu. 18.

Secundum dubium inditium de querela par-

92 tis non ſubſiſtit in iure, quia querela partis non facit inditium, ſed ſolum aperit viã inquiſitioni, vt inquit Clar. d. §. fin. q. 5. verſ. ſcias etiã ante medium. Ibi nullum verbum, quod querela partis faciat inditium.

Vnde ſupereſt tantum inditium fugę, quod

93 per ſe ſolum non poteſt ſufficere, cum fuga in caſu noſtro fuerit poſt formatam inquiſitionem, vel poſt aſſumptas informationes. Nec eſt verum

rum,quod ad condemnandum abſentem contumacem ſufficiunt inditia neceſſaria ad inquirendum, imò requiruntur inditia neceſſaria ſufficiẽtia ad tranſmittendum inquiſitionem. Et ita loquitur Clar.d.§.fin.q.44.verſic.quæro nunquid ad finem, & differentia eſt inter inditia ad inquirendum, & inditia ad tranſmittendum inquiſitionem. Ad inquirendum enim ſufficiunt inditia leuia, ad tranſmittendum autem inquiſitionem requiruntur inditia grauia, prout declarat Clar.d.§. fin. quæſt.20.in princ. verb. ſufficiunt etiam,& verſ.grauia ſufficiunt, & ad tranſmittẽdum inquiſitionem debent procedere legitima inditia,vt firmat Clar.d.quæſt.20.verſic.ad formandam, & fugam per ſe ſolam non ſufficere ad tranſmittendum inquiſitionem, ſed debere eſſe re iunctam cum alijs præexiſtẽtibus inditijs inquit Clar.d.verſ.ad formandum in fine.

94 Secundo reſpondetur, & ex hac reſponſione omnis ceſſat difficultas, quod verum eſt inditia ſufficere ad condemnandum abſentem contumacem,ſed hæc ſententia erit cõtumacialis,quæ contrariam ſententiam tollit Clar. d. quæſtio. 44.verſi.dixi quod de iure circa med.vbi niſi purgato crimine,& condemnatione per contrariam ſententiam ſublata,prout ſententia Senatoris ſi eſt contumacialis fuit ſublata per ſententiam Gubernatoris.

95 Et vltimo obſtat,quod Burgus in monitorio ſibi trãſmiſſo fuit citatus ad comparendum ſub pœna confeſſatorum criminum quo caſu ex generali conſuetudine contra reos ſic citatos proceditur ad condemnationem tanquam cõtra habitos pro confeſſis Clar. d. quæſt.44.verſic.licet autem,& verſi.dictum eſt,& hæc confeſſio reſultans ex contumacia dicitur priuilegiata Curt. Iun.poſt alios conſi.310.num.37.lib.3.& fuit tẽtum in vna Imberi.Caſtrorum 22.Aprilis 1575. coram R. P. D. Seraphino, ſed pro reſponſio ne dicitur hanc condemnationem Burgi contumacis,& habiti pro confeſſo fuiſſe nihilominus ſententiam contumacialem,quæ(vt dixi) fuit ſublata per ſententiam Gubernatoris.

96 Verum pro ſubſtentatione eorum, quæ per me ſupra reſponſionibus deducta fuerit adhoc replicabam, quod dum primo dicitur non eſſe credendum eidem Neuizz.in d. conſi.18.nu.12. dicenti teſtes etiam lite non conteſtata examinati fidem facere contra contumacẽ, quia Aret. in l.2. C. de eden. per eum alleg.non dicit id, ad quod allegatur. Reſpõdetur, quod ex quo idem Neuizzanus ad ita aſſerendum non fundat ſe ſimpliciter in auctoritate Aretini,ſed in generali ratione, quia ſcilicet contumaci non competeret defenſio, & contra contumacem omnia iura clamant, vt ibi per eum, Ideo licet ceſſet auctoritas allegata non tamen ceſſat fundamentum rationis generalis,& propterea iſto caſu Doctori non fideliter alleganti credendum eſſe, cum præcipuè non habeat contradictorem trad. Ant. Mar.Corat.in tract.de com.opin.lib.1.tit.6. inſpect.7.nu.109. ſeqq.

97 Dum ſecundo dicitur non eſſe inferendum de teſtibus ſine citatione examinatis, & non repetendis contra contumacem cõdemnatum ad teſtes in ſimul examinatos, ex quo primo caſu non poterant teſtes validè examinari reo citato, quia ſi citaretur aufugeret. Secundo autem caſu nihil eſt, quod impediat quin ſeparatim examinarentur. Reſpondetur,quod caſus ſunt bene diuerſi,ſed ratio eſt eadem, & non ſufficit diuerſificare caſus, niſi etiam ratio diuerſitatis afferatur Aym.conſi.186.col.2. verſi.4. reſponde, & conſi.187.num.2. & quod ratio ſit eadem apparet, quia teſtes reo non citato recepti, & examinati non repetuntur contra contumacem cõdemnatum. Non propter hoc,quod à principio poterant eo non citato validè recipi, & examinari,ſed in odium contumaciæ, quia ſcilicet expectauit ſe condemnari,prout odium contumaciæ pro ratione cõſiderat iſto caſu Clar.in pract. quæſt.45.verſi.cęterum ſi reus in fine ibi in odiũ eius contumaciæ &c. Et propterea ſi reus nõ ſit, ita contumax, quod non exceptauerit ſe cõdemnari. Non probant tales teſtes ſi non repetantur,etiã quod à principio potuerint validè examinari,vt per eũdem Clarum in quæſt.11. verſi. Item quæro in fine. Vnde iſti teſtes ſunt,& non ſunt repetendi ſecundum quod reus eſt, vel non condemnatus,& ſic magis contumax,vel minus contumax non autem ex eo, quod à principio ſunt validè,& non validè examinati, alioquin ſi ratio non repetitionis eſſet validitas acceptionis,& examinis ſine citatione à principio, vtiq; teſtes, nec etiam eſſent repetendi, quando reus compareret ante condemnationem cum etiam eo caſu ſint validè à principio recepti, & examinati,& tamen cõtrariũ eſt verius propter odium contumaciæ. Quæ ratio cum etiam vigeat in teſtibus in ſimul examinatis debet etiam iuris eadem diſpoſitio vulgata l.adigere. §. quamuis ff.de iure patr.cum ſimil.

98 Dum tertio dicitur, quod inditia ad trãſmittendum inquiſitionem debeat eſſe legitima, & grauia,vt per Clar.quæſt.20.in princ.iũcto verſ. ad formalem, & talia inditia in caſu noſtro non apparẽt cum teſtes nulliter examinati, etiam ſine citatione nullum faciãt inditium ſecundum com.de qua per Dec.in c.2.nu.27. de teſtib.cum alijs allegatis. Querela autem partis pariter nullum facit inditium, licet bene aperiat Iudici viã ad inquirendum Clar.quæſt.5. verſi.ſcias etiam ante med. Prout etiam, nec fuga Burgi de ſe ſola cum ſucceſſerit poſt formatam inquiſitionem poteſt facere inditium ad tranſmittendum inquiſitionem,vt per eundem Clar.d.verſi.ad formandam in fin. Reſpõdetur primo, quod ad formandam inquiſitionem licet inditia debeant eſſe grauiora,quàm ea,quæ ſufficiunt ad inquirendum hoc eſt ad aſſumendum informationes ſuper delicto, vt declarat Clar.in loc. cit. Certum tamen eſt,quod ad dictam inquiſitionem formãdam deficiunt inditia etiam quod non ſint talia,vel taliter probata, quod ſuper ijs poſſit reus torqueri: ſecundum generalem conſuetudinem de qua per Clar.in d. verſi.ad forman. poſt med. ibi reus tamen cõtrarium obtinuit, &c. & etiam ibi nihilominus attenta, ac generali conſuetudine,&c.& ſic aperte colligitur ex libro,quod licet ad torturam inditia debeant eſſe non ſolum

in ſe grauia, & legitima; ſed etiam legitime probata. Nihilominus ad tranſmittendum inquiſitionem ſufficiunt etiam quod non ſint tātum legitima, & non legitime probata. Illa enim verba, vel taliter probata reſpiciunt ordinem, & validitatem examinis. Ideo etiam teſtes non legitimè examinati ſufficiunt ad inquiſitionem tranſmittendum, licet ſecus ſit ad torquendum.

99 Secundo reſpondetur, quod quicquid ſit de iure communi, & data etiam differētia inter inditia ad inquirendum, & inditia ad tranſmittendum inquiſitionem ſufficit mihi in præſenti caſu adeſſe inditia ad inquirendum licet forſan nō adeſſent inditia ad tranſmittendum inquiſitionem, quia bulla Pij Quinti contentatur ſolis inditijs ad inquirendum, vt patet ibi ſi tamen legitimis inditijs ad inquirendum, &c. Et ad inquirendum leuia ſufficere inditias, & qualibet probationem ſuſpitionem trad. Salyc. in l. ea quidē num. 41. C. de accuſat. Boſſ. tit. de inquiſit. nu. 8. & num. 61. & cum habeamus verba clara ipſius bullæ non eſt opus illam alio modo interpretari, quam prout verba ſonant.

100 Tertio quicquid ſit in alijs delictis. In delicto tamen concuſſio ius de quo agitur, quod à iure, vt alias dixi reputatur occultum, & difficilis probationis inditia, nedum ad formandam inquiſitionem, ſed etiam ad torturam leuiora, & minora ſufficiunt, quam ea quæ in alijs delictis requiruntur, & ijs delictis, Iudex multo facilius, & animoſius procedere poteſt ad torquēdum, nedum ad tranſmittendum inquiſitionem Gramat. vot. 3. num. 2. ſeqq. Oſaſ. S. deciſ. Pedemont. 72. nu. 1. vbi adducit concordantes Boſſ. tit. de indit. nu. 200. Clar. quæſt. 64. verſi. & ideo dici ſolet.

101 Quarto circa teſtes nulliter, & ſine citatione examinatos dato, quod non faciant inditium, vt exaduerſo probatur bene tantum, vt alijs dixi faciunt præſumptionem, ſeu argumentum, vt per Foller. & Gram. in alia informatione allegatos, qui & concordantes adducūt addo eundem Gram. deciſ. 11. nu. 13. Mille. in repert. teſt. verſi. teſtes num. 69. Soc. conſi. 262. nu. 11. verſi. confirmatur, quia lib. 2. Et generaliter in alijs teſtibus nulliter examinatis, quod faciant præſumptionem, Idem primo loco traditur in examinatis ſine iuramento per Abb. in c. cum olim. nu. 6. in 3. notab. de priuil. Marſil. ſing. 198. nume. 1. in fin. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 1. quæſt. 26. nu. 5. Stephan. Lambertengh. in tracta. contract. cor. gloſ. 11. num. 25. teſtes autem non iurati, & non citati à pari procedunt Dei in c. 2. num. mihi 32. in 1. ampliatione de teſtibus nulliter extra terminum examinatis, quod pariter faciunt præſumptionem Far. in l. 2. col. fin. verſi. tertio quæro Marſil. ſing. 198. num. 1. in fine, & in teſtibus nulliter extra iuditium deponentibus Alber. in l. teſtium num. 21. ff. de teſt. Et generaliter de omnibus teſtibus minus ſolēniter examinatis Aym. conſi. 198. nu. 11.

102 Nec valet cōſequentia teſtes non faciunt inditium ergo, nec etiam faciunt præſumptionem, i quia præſumptio eſt minus quam inditium,[i] vt per Rolan. conſi. 37. nu. 17. & ſeqq. vol. 3. & propterea, quod licet teſtes ſine citatione examinati non faciunt inditium bene tamen faciunt aliquam præſumptionem, quæ efficiens erit inquirendum, & ad coadiuuandas alias probationes diſtinguendo optimè concludit Arnal. Albert. in tract. de cognoſcen. aſſert. cathol. & hæret. q. 34. nu. 37. & ſeqq. vſq; ad nu. 45.

103 Quinto, vltra teſtes præfatos non eſt etiam in totum ſpernenda querela partis, quæ ſi vt exaduerſo admittitur etiam de ſe ſola aperit viam Iudici ad inquirendum, & aſſumendum informationes ſuper delicto licet ad tranſmittendum inquiſitionem ſufficiens nō ſit neceſſario etiam ſequitur, quod inducant aliquam probabilem ſuſpitionem, & faciat inditium ſaltim leue, quia niſi hæc precedāt Iudex inquirere, vel informationes aſſumere nō poteſt Clar. d. quæſt. 20. eodem verſi. ad inquirendum in princ. Hoc igitur inditium leue, vel probabilis ſuſpitio ex querela reſultans iuncta præſumptione, ſeu argumento oriente ex teſtibus nulliter examinatis facit, ſufficiens debitum ad tranſmittendum inquiſitionem. Quia duo inditia leuia faciunt vnum inditium graue ſufficiens ad torturam, nedum ad tranſmittēdum inquiſitionem Corrad. in pract. tit. de negat. crim. & tormen. num. 29. pag. mihi 297. & ad torquendum pariter ſi non poſſunt k ſingula multa iuuant[k] Gram. deciſ. 34. num. 35. Cepho. conſi. crim. 32. num. 16. Gig. de crim. læſ. Maieſt. lib. 2. tit. quom. & per quos crimen læſ. Maieſt. probe. q. 25. in fin.

104 Sexto, omnis tollitur difficultas ex fuga, quæ licet, vt bene exaduerſo prætenditur deducitur non ſufficiat de ſe ſola ad tranſmittendum inquiſitionem, quando ſucceſſit poſt accuſationem, & aſſumptas informationes adminiculata tamen aliqua alia ſuſpitione, quod eo caſu ſit bene ſufficiens ad dictam inquiſitionem tranſmittendam, nemo eſt qui neget, imò quod, & ſufficiat, tunc ad torquendum apertè dicit Brun. de indit. & tortur. 1. par. quæſt. 3. num. 9. cum alijs nouiſſimè cumulatis per Maſcar. de probat. lib. 2. concl. 819. num. 17. & quod in præſenti caſu, & ex partis querela, & ex quinque teſtibus pro informatione Curiæ receptis plenè concludentibus delictum, licet nulliter receptis criatum præſumptio, vel ſuſpitio, vel ſaltim adminiculum, quod minus eſt omnibus prædictis præſertim contra contumacem per præallegata nullus credó dubitationi locus.

105 Circa tertium fundamentum, quod ſcilicet Burgus non poſſit dici ſine probationibus condemnatus poſtquam ex generali conſuetudine eſt habitus pro confeſſo, & pro confeſſo cōdemnatus. Dum exaduerſo replicatur, quod iſta cōdemnatio adhuc erit contumacialis, quæ per cōtrariam ſententiam tollitur Clar. q. 44. ſub verſ. dixi, quod de iure circa medium, ibi niſi purgato crimine, & condemnatione per contrariam ſententiam, &c. & propterea ſententia Domini Senatoris erit ſublata per ſententiam Domini Gubernatoris. Dicitur, quod per ſententiam Domini Gubernatoris non dicitur purgatum crimen Burgi, imò magis detectum per eius cōfeſſionem. Nec pariter dicta ſententia Gubernatoris

natoris poteſt dici contraria ſententiæ Domini Senatoris. Quia ruſus non fuit abſolutus, ſed iterum condemnatus: & adhoc, vt iſto caſu ſententia diceretur contraria, erat neceſſaria abſolutio, vt per Clar. in loc. cit. ibi niſi ſequuta abſolutio, &c. & Iudex condemnando in una parte non cenſetur abſoluiſſe in alia Bald. Salyc. & alij in l. 1. C. ſi aduerſ. rem iudic. per glo. ibi cõmuniter approbatam, prout ibidem atteſtantur Alber. adducens multos concordantes, & Salyc. poſt. nume. 4. verſic. & quia communis opinio Bart. in l. ſi plures in fin. ff. ad fideiuſſ. Felyn. in c. cum inter num. 7. ante fin. de re iud. Pariſ. conſi. 103. num. 3. lib. 1.

Deciſio in prædicta cauſa notariatus in tertio præſuppoſitio dubio, Lunæ 16. Decembris 1585. Coram eodem D. Cantucio.

106 Domini dixerunt, quod ſi forma ſtatuti volentis contumacem haberi pro confeſſo, nõ fuit ſeruata ſententia Senatoris fuit nulla, tanquam lata ſine probationibus ſtante nullitate examinis teſtium ſimul examinatorũ, prout in diſcurſu, nam licet Doctores controuertant, an ſentẽtia lata ſine probationibus ſit valida, vel potius nulla, vt patet ex cumulat per Gabr. de ſent. cõcluſ. 9. num. 1. 2. 3. 4. & 5. Nihilominus hæc controuerſia procedit in ciuilibus non in criminalibus in quibus ſententia lata ſine probationibus eſt nulla, quia probationes ſunt de ſubſtantia, vt poſt Bart. Ang. & Imol. declarat Ruy. conſil. 68. num. 6. lib. 5. Socy. Iun. conſi. 38. nume. 29. lib. 2. Gabr. vbi ſupra num. 13.

107 Non obſtat, quod ſententia Gubernatoris non tollit ſententiam Senatoris, licet enim Burgus in ſententia Gubernatoris condemnetur ad triremes per quadriennium non tamen cẽſetur abſolutus, ab alijs pęnis contentis in ſententia Senatoris ad not. per Docto. in l. 1. C. ſi aduerſus rem. iud. Bar. in l. ſi plures in fin. ff. de fideiuſſ. Pariſ. conſil. 103. nume. 3. lib. 1. Quia pro reſponſione dicitur, quod ex verbis narratiuis ſententiæ Gubernatoris apparet eum ſenſiſſe, quod Fiſcus non faciebat ius in pœna confiſcationis bonorum, & in pœna vltimi ſupplicij, & ideo Gubernator condemnando in pœnam triremij videtur abſoluiſſe ab alijs pęnis in ſententia Senatoris contentis etiam ſi expreſſe non dixerit, prout poſt Aret. bene declarat Felyn. in c. cum inter num. 7. verſ. 2. reſtringe ad ſent. & re iudic.

108 Si vero forma ſtatuti fuit ſeruata res apud Dominos habebat difficultatem, nam ſententia Senatoris non poteſt dici lata ſine probationibus ſtante ficta confeſſione Burgi reſultante ex eius contumacia, Et ideo cum ipſe poſt cõdemnationem coram Gubernatore non probauerit
1 ſuam innocentiam,[1] imò teſtes repetiti probarunt contrarium ſententia Senatoris debebat exequi, vt per Clar. in pract. crim. §. fin. q. 44. verſ. quæro quando reus ibi, ſed quicquid ſit.

109 In contrarium fuit allegatum conſil. Ancha. 272. nu. 2. in fi. dum dicit reum per comparationem purgare contumaciam, & Iudicem poſſe recedere ab anno, in quo reus poſitus fuerat, & debere de delicto cognoſcere, ac ſi reus contumax non fuiſſet, & num. 3. in fin. concludit bannum eſſe per comparitionem extinctum, & cauſam de nouo debere ventillari, ac ſi eſſemus à principio, ideo ſuper hoc nihil reſolutum.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

ADDITIONES.

a *Simul.* Teſtes in ſimul, & in turba examinati, quod nullam faciunt fidem bene probat Dominus meus Farinatius in ſuo tractatu de teſtib. q. 80. nu. 94. & ibi nume. 95. & ſeqq. vide ad hanc concl. tres notabiles declarationes.

b *Sermonem.* Teſtes deponentes per eundem præmeditatum ſermonem, quando probent. Vide regulam cum tribus limitationibus poſitam per Dominum meum Farinac. in ſuo tract. de teſtib. q. 65. nu. 24. & ſeqq. vbi præſertim nu. 27. ponit quando teſtes ſunt plures.

c *Viſum fuerit.* Non eſt dubium, quod iudicis arbitrium remittitur, an teſtes deponentes per eũdem præmeditatum ſermonem ſint ſuſpectis; an vero bonæ famæ, & an probent, vel non, prout voluit Rota coram D. Cæſare de Graſſis dec. 82. num. 14. cum alijs alleg. per D. meum Farinat. in tract. de teſt. d. q. 65. nu. 26.

d *Citationis.* Procedit ſine dubio, hæc cõcluſio, quod contra contumacem teſtes examinati ſine citatione fidem faciunt, & qui contrarium voluerunt intelligendi ſunt reo contumaci comparenti ſecus ſi in contumacia perſiſtat, prout bene declarat D. meus Farin. in tract. de teſtib. quæſt. 72. num. 100. & ſeqq.

e *Inquirendum.* Ad inquirendum an, & quæ inditia ſufficiant nullus eſt, qui magis accurate materiam pertractet quam D. meus Farinac. in ſua pract. crim. in tit. de inquiſ. quæſt. 1. in 4. requiſito nu. 40. & ſeqq.

f *Argumentum.* Iſta materia. An ſcilicet in criminalibus teſtes examinati parte non citata faciant aliquod modicum inditium, & an faciant pręſumptionem, ſeu argumentum bene explicatum per D. meum Farinac. in tract. de teſtib. q. 72. num. 89. & ſeqq. Vbi relatis hinc inde cõtrarijs contra ea, quæ hic ſcripſit, Reſoluit, quod in criminalibus nullam faciunt præſumptionem, aut argumentum.

g *Condemnandum.* Si officialis fugiens ab officio facit oriri ex ſua fuga ſemiplenam probationẽ, ex qua poſtea in ſupplementum datur querelãtibus iuramentum hanc conclusionem bene cõprobat D. meus Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. tit. de Iudit. & tortur. q. 48. nu. 77. & ſeqq. vbi ponit tres ampliationes, & quinque declarationes.

h *Adminiculata.* Concluſio hæc per D. meum firmata, quod ſcilicet quando fuga eſt adminiculata facit inditium, etiam poſt accuſationem, ſeu inquiſitionem formatam comprobatur per, alios plures quos ipſe retulit in pract. crimin. tit. de indit. & tort. quæſtion. 48. num 34. vbi tamen nume. 35. non ſine ratione dubitat de veritate dictæ concluſionis.

i *Inditium.* Præſumptio quid ſe, & quid ſit inditium,

ditium, & an præſumptio ſit minus quam inditium cum alijs pluribus ad horum terminorum materiam ſpectantibus vide omnino D. meum Farinat. in ſua pract. crim. in tit. de indit. & tortur. quæſt. 31.

k *Iuuant*. Præſumptiones, & inditia licet non coniungantur ad effectum condemnandi coniunguntur tamen ad effectũ torquendi ſecundũ Brun. in tractat. de Iud. & tortur. par. 1. quæſt. 2. num. 6. Cepo. conſi. crim. 32. nu. 17. Gram. conſi. 3. num. 6. Socyn. conſi. 54. num. 2. & 3. lib. 3. relati per Marſil. conſi. 20. num. 47. & 49. Pariſ. cõſi. 153. num. 36. verſ. 4. principaliter num. 4. Gram. deciſ. 34. nu. 35. Ant. Galeat. Maluaticen. conſi. crim. diuer. 110. num. 6. ſeqq. lib. 1. Brunor. à ſole in ſuo conſi. crim. nu. 6. Arnal. Albertui. de agno ſcen. aſſert. cathol. & hæret. quæſt. 25. nu. 20. ſeq. Gabriel. lib. 1. tit. de probat. concluſ. 1. nume. 27. Marc. Ant. Eugen. conſi. 27. num. 11. vbi alij referuntur Paul. Granat. Theorem. 23. nume. 14. Menoch. de præſump. lib. 1. quæſt. 40. num. 5. vbi alij referuntur Onded. conſi. 202. num. 5. & ſeq. Ludou. Peguer. deciſ. 17. num. 6. apud quos plures alios reperies concordantes. Quamuis contrarium voluiſſe videantur Marſil. conſi. 2. num. 48. Maluaticen. d. conſi. crim. diuerſ. 110. nu. 14. ſeq. lib. 1. Hippol. Riminal. conſi. 683. nume. 49. ſeqq. lib. 6. Eugen. d. conſi. 27. num. 60. Onded. qui alios recenſet d. conſi. 202. nu. 8. ſeqq. lib. 1.

l *Innocentiam*. Iſta quæſtio, an ſcilicet bannitus comparens teneatur docere de ſua innocentia, an vero per ſimplicem comparitionem cenſeatur abſtuliſſe contumacialẽ ſententiam contra ipſum latam, eſt multum controuerſa apud Doctores, & propterea non eſt mirum ſi Rota in hac poſitione cauſæ reſolutionem non dedit: Ideo vide ſuper hoc latè referentem, & diſputantem D. meum Farinac. in ſua pract. crim. part. 1. titu. de inquiſit. quæſt. 11. num. 100. & ſeqq. vbi bene declarat.

Famianus Centolinus V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Hic agitur de homicidio ad ſui defenſionem, & alterius prouocationem patrato An, & quando ordinaria, ſeu extraordinaria pœna puniri debeat, defenſione, aut prouocatione probata præſumptiuè, & non concludenter, Quis dicatur aggreſſor, ſeu prouocator, & an teſtes pro defenſione Rei examinati, & homicidium ad neceſſariam defenſionem commiſſum fuiſſe deponentes de credulitate, dicantur plenè, & concludenter probare abſque eo, quod eorum dicti rationem reddant.

SVMMARIVM.

Confeſſio qualificata non facit minuere pœnam ordinariam, quando de delicto conſonat etiam præſumptiuè, nu. 1. Contra num. 27. & in addit. litera [a].

Teſtium numerus ſupplet defectum, num. 2. Intellige in ciuilibus, ſecus autem in criminalibus, nu. 19. de materia, in addit. litera [b].

Teſtibus paucioribus minus creditur quàm pluribus, nu. 3. Declara niſi teſtes pauciores eſſent digniores, num. 16. de materia, in addit. litera [c].

Aggreſſor præſumitur ille, qui ante rixam aggreſſus, & iniuriatus fuit, nu. 4. De materia, quis & quando dicatur, ſeu præſumatur aggreſſor. In addit. lit. [d].

Prouocatur dicitur ille, qui primo interrogare, & alloqui incepit, nu. 5. Contra nu. 26. vbi quod opus eſt facto, & non verbo.

Mentita habet in ſe iniuriam, num. 6. niſi fuerit data ad propulſandum iniuriam, num. 25. & in addit. lit. [e].

Confeſſio qualificata facta ab eo, qui prius negabat, delictum non facit minuere pœnam, nume. 7. & in addit. litera [f].

Aggreſſor præſumitur ille, qui vulneratus, aut occiſus reperitur, num. 8.

Aggreſſor præſumitur illa, qui eſt magis innannis exercitatus, num. 9.

Aggreſſor præſumitur ille, qui minatus eſt, nu. 10.

Aggreſſor indicatur ex verbis prolatis in rixa, & aggreſſione, num. 12.

Aggreſſor quis dicatur indicatur à communiter accidentibus, num. 11.

Teſtes de credulitate probant, ſi concludentem reddunt rationem, nu. 14. & num. 34.

Teſtes de credulitate plene probant homicidium factum ad defenſionem, nu. 13. & in addit. litera [g].

Defenſio probatur coniecturis, num. 15. & num. 36. & in addit. litera [h].

Teſtibus deponentibus pro defenſione Rei etiam quod pauciores ſint magis creditur, quàm deponentibus in genere, nu. 18.

Teſtibus narrantibus totum tanquàm magis informatis magis creditur, quàm alijs non ſic totum factum narrantibus, nu. 18.

Tortura tollit non ſolum inditia, ſed etiam plenas probationes, nu. 20. non tamen quoad pœnam extraordinariam, nu. 21. & in addit. litera [i]. vbi de materia.

Tortus per tres uires dicitur pluſquam ſufficienter tortus, num. 22.

Præſumptio excluſiua delicti tollit incluſiuam, nu. 23.

Auctor rixæ dicitur, qui aut verbo, aut facto iniuriam inferendo incipit, nu. 24.

Confeſſus qualificatè delictum, ſit præcisè reſpondeat fuerit tortus, non poteſt, nec etiam extraordinariè puniri, nu. 28. ſed an, & quando iſto caſu ſit danda tortura, In addit. litera [l].

Negans delictum poteſt ſemper etiam ex interuallo illud confiteri qualificatè, & qualitatẽ probare, nu. 29.

Homicidium in dubio præſumitur ſemper factum ad defenſionem, nu. 30.

Teſtes de credulitate, an probent Rei defenſionem abſq; eo, quod reddant eorum depoſitionis concludentem rationem, nu. 31. & ſeqq.

Teſtes de credulitate faciunt præſumptionem, nu. 37. & in addit. litera [m]. vbi de materia.

Prouocaris dicitur non qui primo loquutus fuit, ſed qui primo admenauit, nu. 26. & in addit. litera [k] vbi generaliter quando quis dicatur prouocans, & quando prouocatus.

Teſtes deponentes ſuper homicidio facto ad defenſionem

ſufficit,

ſufficiat, quod cõcludunt per veriſimile præſumptiuè
& probabiliter, nu.30.
Defenſio probatur per ſolam formam nu.40.
Teſtes inhabiles probant Rei defenſionem nu.41.
Teſtis vnicus probat ad defenſionem Rei, nu.42.

CONSILIVM VI.

ADSIT DEVS. Licet Tiberius qua-
lificatè, & ad ſui neceſſariam defenſionẽ
occidiſſe fateatur Capitaneum Federicum, Nõ
tamen per hoc à pœna homicidij ordinaria excu
ſandum eſſe, Infraſcripta facilè prima facie de-
monſtrant; Vbicunque enim conſtat de delicto
per alias probationes, ſeu etiam præſumptiones,
& coniecturas, quam per Rei qualificatam con-
feſſionem, tunc non extraordinaria, ſed ordina-
a ria mortis pœna imponitur [a] Boer. deciſ. 164.
num.15. Boſſ. in tit. de confeſſ. num.24. verſic. &
ideo &c. Clar. quæſt.55. ſub verſic. fortè poſſet.
At de homicidio Capitanei Federici Tiberius
etiam circumſcripta ſua confeſſione, nedum præ
ſumptionibus, ſed plenis probationibus ferè vi-
ginti teſtium in cauſa pro parte Fiſci examina-
torum conuictus reperitur ergo, &c.

Qui quidem teſtes, licet forſan exaduerſo di-
ci poſſet, quod non ſint omni exceptione maio-
res, cum aliquas patiantur exceptiones, eorum
tamen notabilis numerus defectus, & exceptio-
2 nes quaſcunque ſupplere debet [b] glo. in l.3. §. ex-
b ceptiones quaſcunque ſupplere debet [b] gloſſ. in
l.3. §. eiuſdem §. numerus ff. de teſtib. Iaſ. in auth.
ſi vero in 3. notab. C. de iudic. Alexan. conſi.47.
nume.2. & conſi.222. nume.14. vol.2. & conſi.4.
num.9. vol.6. & conſi.58. num.15. vol.7. Carell.
Cotta in ſuis memora. ver. Teſtis vnius integra
fides pagina mihi 864.

Et licet rurſus contra eorum depoſitiones fa-
cere videantur dicta trium teſtium ad defenſio-
nem Tiberij examinatorum, qui ambos ſe inui-
cem cum euaginatis enſibus digladiantes vidiſ-
ſe, ac Tiberium prouocatum, & ad ſui defenſio-
nem Capitaneum occidiſſe ſe credere aſſerant;
Nulli tamen dubiũ eſt, quod illis tanquam pau-
3 cioribus nulla fides adhibenda eſt [c] capit. in no-
c ſtra de teſtib. cap. ſi teſtes 4. quæſt.3. Bald. conſi.
455. vol.4. Marſil. conſi.113. num.47. Afflict. de-
ciſ.363. num. 2. Gram. voto 2. num. 17. Socyn.
Iun. conſi.159. num.3. vol.2. & conſi.144. num.
5. vol.2.

Et quod homicidium non ad neceſſariam de-
fenſionem, ſed appenſatè, & ad prouocationem
Tiberij Commiſſum fuit, Vltra prænominatos
teſtes apertè colligitur ex confeſſione eiuſdem
Tiberij, qui dicit, quod ex quo ſibi relatum fuit,
quod Capitaneus Federicus ipſum iniuria affi-
ciebat, *dicendo, ch'era vn' giontatore, ouero abbru-
ſciatore*; Ad ſciendum, an verum eſſet, quod Ca-
pitaneus talia de ipſo diceret, illum inuenit, ac
primo alloquendo ſuper præmiſſis interrogauit,
vnde ſuccedit communis illa Doctorum conclu
ſio, quod quando ex duobus rixantibus, Neſci-
d tur quis fuerit aggreſſor; [d] Ille ſtatim præſumi-
4 tur, qui ante rixam offenſus, ſeu infrinatus fuit,
cum non præſumatur, quod offenſor, ſeu iniu-
rians voluerit multiplicare delictum Menoch.
de arb. quæſt. caſu 363. num.3. vbi concordantes
allegat Franc. Hercul. in tract. de caut. de non of
fenden. cap.30. num.26. verſi. prima coniectura,
Et cum, vt præfertur Tiberius fuerit primus, qui
Capitaneum Federicũ alloqui, & interrogare
incęperit, dubium eſt, quod prouocator dicitur
5 l.1. §. cum arietes §. ſi quadrup. paup. feciſſ. dua.
Bald. in l.1. C. vnde vi. Gram. deciſ.37. nume.5.
Blanch. in pract. crimin. in 3. par. defenſ. num.5.
& nouiſſimè Ioſeph. Ludou. in deciſ. Lucen.16.
num.3. pima par.

Nec obſtet dicere, quod ex quo interrogatio
per Tiberium facta Capitaneo Federico nullam
continebat iniuriam, Ideò ex ea nulla induci-
tur prouocatio: Quia negari non poteſt, quin
ſaltim eſſet præparatoria ad iniuriam inferendã,
cum, vt ipſe Tiberius fatetur, ſi Capitaneus af-
firmatiuè reſpondiſſet, mentitam ſibi dare vole-
6 bat, & ex mentita iniuriam inferri dubitandum
c non ſit [c] ſecundum communem, de qua per Iaſ.
in l. non ſolum §. morte num.47. ff. de nou. oper.
nunciat. Villalob. in commun. opin. ver. actione
iniuriarum, num.27. ſeq. Clar. in pract. §. iniuria
verſi. quæro etiam; Et recepta per Capitaneum
mentita poterat bene Tiberius cõſiderare, quod
ad digladiationem erat deueniendum, Ergo nega-
ri non poteſt, quin animo deliberato ſecum pa-
riter digladiandi illum inuenerit. Quibus ſic ſtã
tibus vincta pertinacia Tiberij, qui in primis
duabus torturis ſemper homicidium abſolutè
negauit, Ex ſubſequuta poſtmodum eius con-
7 feſſione licet qualificata ſtante præcedenti nega
f tionem [f] ordinaria pœna omninò imponenda
eſt ſecundum communem, de qua per Boer. d.
deciſ.164. nu.14. in fine.

Contrarium, quod nulla prorſus Tiberio, nec
ordinaria, nec extraordinaria mortis pœna im-
poni poſſit, Et quod homicidium prædictum ab
ipſo prouocato, & ad neceſſariam defenſionem
commiſſum ſit euidenter, Primo colligitur ex il-
la generali iuris concluſione, quæ habet, quod
quando ex duobus rixantibus non poteſt habe-
re probatio per teſtes, qui in principio rixæ in-
terfuerint, quis eorum fuerit prouocatus, ſeu ag
greſſor, prout in caſu noſtro haberi non poteſt,
8 Non homicida, ſed occiſus pręſumẽdus erit Ag-
greſſor, & propterea abſolutio ſequi debet l. ſen-
tentiam §. cum ſacram. ff. ad l. Aquil. Faber. in §.
ius autem gentium num.8. Iuſti. de iur. nat. gen.
& ciuili Carer. in pract. in tract. de homicid. in §.
circa quartum num.58. & 70. Boer. deciſ.237. in
fin. Dec. conſi.678. nume.7. Cotta in memora.
verſic. mortuus, qui fuit repertus in fin. pagina
mihi 591. Anchar. Iun. quæſt. familiar.40. num.
1. par. prima.

Augetur hæc generalis præſumptio per teſtes
ad defenſionem Tiberij examinatos, qui concor
diter dicunt, quod Capitaneus Federicus erat
in armis exercitatus, rixoſus, & ſuperbus, Tibe-
rius autem pacificus, quietus, non ſolitus rixari,
& talis, vt omnes de ſigillo audita morte Capi-
nei Federici valdè de ea mirati ſunt; Vnde ſuc-
cedit, & alia ſimilis concluſio, quod qui in armis
9 eſt magis exercitatus, ac magis rixoſus, ille in-
quàm

quàm aggreſſor pariter præſumitur Alciat. de præſumpt. reg. . . . præſumpt.29.num.4.verſ. 2.tolleretur.Blanc.in pract.d.3.par.defenſ.num. 22.Carer.vbi ſupra num.88.Gram. voto 22.nu. 10.& conſil.29. nume. 16.Socin. Iun. conſi. 36. num.6.lib.2.

Augetur itidem eadem præſumptio per eoſdem teſtes,qui dicunt, quod Capitaneus Federicus non ſolum dicebat, Tiberium eſſe Zunatorem, ſed quod volebat ſtatim, quod illum inueniebat ſecum rixari,& baculo percutere,& ex minis præcedentibus Minantem occiſum aggreſſorem præſumi traditur per Felyn. in cap.dilecti num.14.verſ.voluit etiam Alex.de except. Marſil.conſi.81. num.12. in fin.& ſeq. Carer.vbi ſupra num.60.Blanc.ibidem num.14. Franc. Hercul.in tract. vbi ſupra num. 60. de caut.non offen.ſub nu.26. verſi.70.

Verba autem per Tiberium in actu rixæ prolata ſunt hæc videlicet, *Capitano ſtà in dietro, ſtà in dietro*, de quibus ijdem teſtes clarè deponunt eundem Tiberium non inſultantem, ſed inſultatum,& prouocatum fuiſſe apertè demonſtrāt, Qui enim aggreditur,& inſultat arguendo à cōmuniter accidentibus talia verba proferre non ſolet,quod argumentum à communiter accidentibus in probando prouocationem,& aggreſſionem in terminis tradit Hercul.d.cap.30.eod.nu. 26.verſi.Ex quibus ſignis eſt, & ex verbis in rixa prolatis aggreſſionem probari tradit Carer. in loco ſupra citato num.71.& Gram. voto 22.nu. 14.& ſeqq.& qui dixit inimico rixanti, *ſtà in dietro,ſtà in dietro*, rixam aufugere procurat, ideo non eſt præſumendus rixæ inceptor Carer. ibidem num.67.

Sed quid opus eſt coniecturis, & argumentis, cum ijdem teſtes clarè, & apertè pariter dicant, quod quicquid fecit Tiberius, id omne feciſſe credunt ad ſui neceſſariam defenſionem,licet.n.
13 regulariter teſtes de eorum iudicio,& credulitate deponentes non plenè probent, homicidium tamen ad occidentis defenſionem factum fuiſſe
g pleniſſimè probant [g] ſecundum communem,& ab omnibus probatam opinionem, de qua per Marſil.in rubr.de probat.nume.10.aut Gomez in epithom.delict.tit.de homicidio nume. 27. in fin.Cephal.conſi.140.nu.8. & ſeqq. vol.1.pract. Corrad. tit. de proceden. ante diffinit.& defenſ. nu.6.verſi.Amplia 12.Boſſ.in tit.de oppoſ.conſ. teſt.num.43. in fin. Ryminal. conſi.crim.diuerſ. 136.num.14.vol.1.in magnis.

Id quàm potiſſimum procedet in caſu noſtro, in quo non ſimpliciter de credulitate deponunt ſed cum ratione eorum credulitatis ortæ ſcilicet ex qualitate Tiberij,& Capitanei Federici,quorum vnus erat perſona quieta, alter verò rixoſus, Item ex minis præcedentibus eiuſdem Capitanei de baſtonando,& rixando cum Tiberio, Item ex verbis per Tiberium in rixa prolatis videlicet *ſtà indietro*,quo caſu teſtes de credulitate
14 etiam excluſo defenſionis fauore rationem ſui dicti reddendo plenè probant Ant.Gomez.tit. de probat.delict.nu.10. Rolan. conſi.57. nu. 27.
15 . & ſeqq.vol.1. Defenſionem enim per coniectu-
h ras, & teſtes inhabiles probari [h] nemo eſt, qui dubitet Ant.Gomez.d.tit. de homicid. num.27. & 28.Cephal.conſi.110.num.30.& 31.& conſi. 140.num.8.& ſeqq.vol.1.Natt. conſi.359.num. 2.volum.2.Suarez.in commun. opin.verb.teſtis num.132.

Non obſtant itaque in contrarium adductæ depoſitiones teſtium pro parte Fiſci examinatorum,quorum aliqui deponunt, quod Capitaneus Federicus enſe non euaginato, ſed pallio tātum in bracchio inuoluto ſe retrahebat, quaſi quod ex hoc nō inſultans, ſed inſultatus apertè dignoſcatur, licet enim regulariter verum ſit, quod teſtibus pluribus magis credatur, quàm paucioribus, vt ſupra exaduerſo conſideraui.
16 Hæc tamen regula non procedit, quando teſtes pauciores eſſent digniores l. ob carmen §. ſi teſtes, vbi præſertim Salyc. nu. 2. & 3.C.de teſtib. Guid.de Suzz.in tract.de ordin.iudic.num.103. Cepoll.conſi.crim.60. num.2.Boſſ.in tit.de oppoſ. contr.teſt. nume.9. & ſeq.prout in caſu noſtro,in quo teſtes pro Tiberio examinati,omnes ſunt nobiles, in dignitate conſtituti, & nullam prorſus patiuntur exceptionem; Teſtes vero Fiſci ſunt partim infames, partim viles, & pauperes,partim inimici,& partim mulieres, Vnde dici poteſt ſicut dixit Abb. in cap.in noſtra nu. 4. in 3.quæſt.& ibi Felyn.num.1. de teſtib. Milles. in Rep.ver.Teſtis num.83. Quod teſtes duo digni, & honeſti præferuntur mille teſtibus vilibus,& infamibus.

Item regula prędicta habet locum,quando te-
17 ſtes pauciores deponunt ad fauorem, & defenſionem Rei, Plures vero ad fauorem actoris, ſeu Fiſci tunc enim teſtibus rei etiam, quòd eſſent minus digni, prout in caſu noſtro ſunt digniores,magis credendum eſt, quàm actoris, & Fiſci Abb.in c. cum P. Manconella num.13. de accuſat.& in cap.ad noſtram num.5. de probat. Marſil. conſi.65. num.46. Boſſ. in tit. de oppoſ. con. teſt.num.9.

Eſt præterea in hoc aduertēdum, quod teſtes contra Tiberium examinati non fuerunt præſentes principio, & fini rixæ,nec ſeriem facti narrant imò nonnulli de auditu tantum deponunt, noſtri autem omnes de viſu in ſpecie poſt inceptam rixam omnem facti ſeriem vſque ad finem exponunt, ſuntque inconteſtes per contrarios teſtes nominati, ideo magis credendum teſtibus de viſu,quàm de auditu,Item magis deponentibus in ſpecie, quàm in genere, Item ij,qui totū
18 factum exponunt, quam qui minus informati tantummodo partem facti enarrant Alex. in l. quod meo §.ſi venditor ff.de acquir.poſſ.Afflict. deciſ.363.num.5. in fin.& ſeq. Marſ. in pract.§. diligenter nu.199.Pariſ. conſi. 88. nu.31.vol.3. Aym.conſi.94.nu.3.vol.1.

Nec verum eſt, vt ſupra dixi,quod teſtium numerus ſuppleat eorum defectus, quia illud non procedet in cauſa criminali,ſed ciuili ardua,prout eſt iſta ſecundum Iaſ. in d.auth. ſi vero in 3. notab. C. de iudic. Bald. in capit. ad noſtram in princ.de probat.Marſil.in pract.§. expedicta nu. 82.& conſi.109.num.6.& ſing.477.Gram.conſ. 26. num.52.

Et in omnem euētum,dato, quod ex teſtibus

contra

contra Tiberium examinatis aliqua reſultaret probatio, prout non reſultat, illaque non eſſent ſublata per teſtes ad defenſam examinatos, prout contrarium verius eſt. Negari non poterat, quin ſaltim eliſa fuerit per torturam ei- i dem Tiberio illatam, quæ quidem tortura [i] ſecundum veriorem, & magis communem Do- 20 ctorum opinionem nedum inditia, ſed plenas tollit probationes Boer. deciſ. 163. per tot. præſertim nume. 12. & 17. vbi quod ita ſeruat totus mundus Alber. in l. edictum numero 2. de quæſtion. Natt. conſi. 202. nume. 10. volum. 1. Marſ. in pract. §. nunc videndum numero 26. & ſing. 262. num. 2. & conſi. 64. num. 2. Carer. in pract. in repet. l. obſeruare curabis nume. 176. & 188. verſ. & ſi quid iudex Boſſ. tit. de confeſſ. nu. 28. & tit. de indit. nu. 129. & ſeqq. & in tit. de ſenten. nu. 70. & ſeqq.

Et licet iſto caſu nonnulli contrarium ſentientes dixerint poſſe reum, quando non eſſet 21 ſufficienter tortus ſtantibus contra ipſum probationibus, & ſeu indubitatis inditijs in pœna extraordinaria condemnari, à quibus nec diſſentire videtur Boſſ. in titu. de ſentent. numero 70. vbi quod iſto caſu poteſt imponi pœna pecuniaria, hæc tamen limitatio quatenus vera 22 non poteſt ad caſum noſtrum applicari, In quo Tiberius tertia vice pluſquam ſufficienter tortus fuit ad trad. per Foller. in pract. crimin. in 3. part. 3. §. partis ver. etſi confitebuntur numero 71. & nouiſſimè per Ioann. Mar. Monticell. in ſua pract. crimin. reg. 10. nume. 5. Brunor. à Sol. in ſuo vnico conſil. crim. nu. 87. & 134. Et hoc vltimum fundamentum torturę ſit ex abundãti deductum, quia vt ſupra dixi omnis contraria probatio per teſtes ad defenſamexaminatos ex radicata fuit etiam circunſcripta tortura.

Minus etiam obſtat coniectura prouocationis ſumpta ex iniurijs per Capitaneum Tiberio illatis, licet enim iniuriatus regulariter aliò non apparente præſumatur aggreſſor, hæc tamen aggreſſionis præſumptio ex iniurijs ſum- 23 pta ceſſant, quando in contrarium vrgent præſumptiones pro non aggreſſione, Præſumptio enim delicti excluſiua tollit incluſiuam l. non ſolum §. de vno ff. de ritu nup. capit. literas de præſumpt. Bart. in l. non ſolum §. ſed probari ff. de nou. oper. nunc. Gram. deciſione decimaoctaua numero quinto, Foller. conſil. crimin. diuerſ. 139. numero decimoquinto ſeqq. volum. primo in magnis in terminis Cępol. conſil. crimin. diuerſ. 28. num. 15. Sed vt ſupra vidimus, quod Tiberius non aggreſſor, ſed quod aggreſſus fuerit, nedum præſumptionibus, ſed concludentibus teſtium depoſitionibus probatur, Ideo inanis redditur coniectura prædicta.

Nec etiam obſtat, quod Tiberius, ex quo fuit primus in alloquendo, ideo prouocator dicatur, Primus enim inceptor tunc demum prouocans, & author rixæ dicitur, ſi aut facto, aut ver- 24 bo iniuriam infert incipiendo, ita enim loquuntur Blanch. Gram. & alij exaduerſo allegati, ſed ſic eſt, quod percunctando Tiberius à Capitaneo, an verum eſſet, quod de eo obloqueretur, Nullam prorſus intulit iniuriam, ergo non poteſt dici prouocator, & licet ſi Capitaneis iniurias affirmaſſet Tiberius fatetur, quod erat paratus dare mentitam, non tamen per illam mentitam dicebatur iniuriam Capitaneo inferre, ſed ſolum ſuum honorem defendere ſecundum Fe- 25 lyn. in cap. dilecti num. 10. de except. Capic. deciſ. 38. num. 2. Viui. commun. opin. 5. incip. actio iniuriarum, Ibi cæterum hoc coarctatur lib. 2. Bonacoſſ. in ſuis quæſtion. crimin. ſtatut. tit. de iniur. verſic. ſtatutum de iniurijs non comprehendit illum pagina mihi 98. Menoch. conſi. 41. num. 9. & 10. lib. 1. & licet contrarium in hoc aſſeruerint Iaſ. Clar. & Villalob. ſupra allegati, contra eos tamen eſt magis communis Doctorum opinio teſte Paul. Granut. Theorem. V. lib. 1. concordantes plures allegat.

Imò adhoc, vt quis dicatur author rixæ non ſufficit verbo prouocare, ſed facto opus eſt, k Ideo prouocans dicitur, [k] non qui primo alloqui incepit, vt fecit Tiberius, ſed qui admena- 26 uit, vt fecit Capitaneus, in terminis Neuizan. conſi. 75. num. 3. Auguſt. conſ. crimin. 27. nu. 10. ſequen. lib. 1.

Multo minus obſtat, dum dicebatur, quod ex quo per violentas præſumptiones, & indubitata inditia de delicto, & homicidio conſtabat aliunde, quàm ex Tiberij qualificata confeſſione, ideo non extraordinaria, ſed ordinaria imponi debeat pœna ad trad. per Boer. Boſſ. & Clar. ſupra citatos, Nam præterquam quod ho- 27 rum opinio reprobatur per Hippol. Riminal. conſi. crimin. diuerſ. 83. num. 16. & ſeqq. tom. 2. in magnis, & Anchar. Iun. q. familiar. 40. num. 7. deciſ. Pedem. 60. num. 9. vbi de commun. Quatenus tamen vera ſit hæc concluſio nullo pacto poteſt ad caſum noſtrum applicari, Nam omnia Fiſci prætenſa inditia, & probationes ſunt, vt ſupra clarè demonſtraui, per teſtes ad defenſam examinatos prorſus eliſa, & exradicata, vnde retorquendo argumentum dico, quod ſicut confeſſio qualificata, contra quem vrgeant delicti præſumptiones, ſufficit ad condemnandum in pęnam ordinariam, Ita èconuerſo, nec etiam extraordinaria imponi poteſt pęna, quando qualitas defenſiones adiecta confeſſioni coadiuuatur aliquibus præſumptionibus, ne dicã plenis probationibus, prout ſunt in caſu noſtro.

Et quod plus eſt dato, quod Tiberius nullam pro ſe haberet defenſionis, & prouocationis præſumptionem, ſeu probationem, prout contrariũ ex proceſſu conſtat, & quod contra eũ vrgerent præſumptiones, & inditia, Nihilominus, cum ex illis fuerit ad atrociſſimam torturam per tres vi- l ces poſitus, & vltima vice in qualitate [l] perſtite- 28 rit, nedum ordinariam, ſed extraordinariam aufugit pęnam, in terminis Boer. deciſ. 164. nu. 16. & deciſ. 237. in fin. Boſſ. in tit. de confeſſ. nu. 27. ſeqq. qualitas enim in cõfeſſione deducta fortis dicitur probata per torturam, quæ ſpecies probationis eſt, Idẽ Boſſ. d. tit. de confeſſ. 56. Aym. cõſ. 35. nu. 20. ſed vt ſupra iterum monui hoc fundamentum de tortura ſit ex abundanti deductum, quia de confeſſione conſtat per concludentiſſimas probationes etiam vltra torturam.

Et hinc reſultat etiam reſponſio ad illã aliam

concluſionem, quod ſcilicet, quãdo Reus à principio delictum negat, & poſtea illud qualificatè fateatur in pœnam ordinariam condemnari debeat nõ obſtãte qualitate adiecta, vt dicit Boer. deciſ.164.nu. 14. in fin. quia hoc non procedet, vbi qualitas eſt per reum confitentem probata, vel per torturam, vt dicit Boer. d. deciſ. 164.nu. 36.& deciſ.237. in fin. vel per alias probationes, Reus enim, qui delictum negat, ſi poſtea ſe conuictum videat, ſemper etiã ex interuallo poteſt allegare, & probare ſe ad defenſionem feciſſe, prout idẽ Boer.affirmat d.deciſ.164. eod. nu.14. & eſt communis, vt per Villalob. in cõmun.opinion. ver. Reus nu.64. in fin. Clar. in pract.crim. q.55. verſi. fortè poſſet Cagnol.in l.nemo ex his num.4.ff.de reg.iur.Bonacoſſ.in commun.opin. verſi.negans homicidium lib.1.

Concludendo ergo dico, quod ſtante tortura illata, & depoſitionibus teſtiũ, qui prouocationem, & neceſſariam defenſionem Tiberij Homicidæ cõcludenter probat. Nulla prorſus ipſi, nec ordinaria, nec extraordinaria infligi poſſit pęna, homicidium enim ad defenſionem factum nullã meretur pœnam l. vt vim ff. de iuſt. & iur. cum
30 vulg. & in dubio ad defenſionem factum eſſe, & abſolutionem ſequi debere poſt alios ſupra relatos trad. Anchar.Iun.d.q.40.nu.1.par. 1. Nos autem ſumus in clariſ.

Verum, quia adhuc video dubitari, quod ex quo teſtes pro illius defenſione examinati non de veritate, ſed de credulitate aſſerentes dicunt, homicidiũ factum ad defenſionẽ, non aliter eorum credulitatis rationem reddẽdo, nullo pacto dicantur probaſſe qualitatem in confeſſione de-
31 ductã ad conſ.Alex.76.nu.5. vol.1. & propterea non probata qualitate, & ſtante eius pertinaci negatione à principio imponi debeat ordinaria pœna ad Boer.deciſ.164. nu.15. vbi de communi. Pro reſponſione crederem animaduertẽdum, quod teſtes de credulitate probãt defenſionem, etiam quod nullas defenſionis circunſtantias,
32 ſeu actus enarrent, & ad ita aſſerendum potiſſimum moueor ex communi illa, & generali concluſione, quod in criminalibus, vbi agitur de probando qualitatem defenſionis, teſtes defen-
33 ſionem probãt abſq; eo quod defenſionis rationẽ, ſeu cauſam reddant Boſſ.tit.de oppoſit.cõtr. teſt. nu. 73. verſ.item adde quoad defenſionem ſtraccha.in addit.ad Aym. conſi.2. nume.3.& 4. Clar.in pract.q.53.verſic. præterea dixi, & poſt-
* quam iſta eſt cõmunis opinio* parum curatur de ſingulari opinione Alex.

Nec mihi dicatur, quod hæc communis concluſio debeat limitari in teſtibus deponentibus de credulitate, quia pro reſponſione aduerti ſupplicatur, quod circumſcripto defenſionis fauo-
34 re, teſtes de credulitate in quacunque cauſa etiam ad offenſam plenè, & concludenter probant, ſi eorum depoſitionis concludentem reddunt rationem ſecundum aliam communem de qua poſt alios per ſoc.reg.407. nume.6. Roland. conſi.57.nu.27.& ſeqq. volum.1. Ant. Gomez. in tit.de probat.delict.num.10. Io.Mar. Monticell.in ſuo repert. Teſtium verſic. teſtis, qui deponit pag.mihi 243. colum. 1. Viu. libro primo, commun.opin. verſi. teſtis deponens de creduli-
35 tate nu.5. & tamen Doctores omnes ſpeciali fauore defenſionis nulla facta mentione de redditione rationis, ſeu cauſæ ſcientię, teſtes de credulitate plenam facere probationem communiter concludunt, vt videre eſt in conſi. crim. diuerſ.102.num.26. vol.1.& conſi.60.nu.4.& ſeq. lib.2. Bertran.cõſ.290.nu.13.in 3.vol.lib.1. Mazzol.conſ.57. nu.9. Io. Mar. Monticell. vbi ſupra verſ.teſtis per verbum credo pag. 246. col.3. Bonacoſſ. lib. 2. commun. opinion. pag.79. col. 1. verſ.teſtes ad probandum defenſionem, & pag. 81.col.2.n.4.verſ.teſtis de credulitate.

Aut igitur communis iſta limitatio, quod ſcilicet fauore defenſionis teſtes de credulitate probent, vel falſa, vel ſuperflua eſt, aut Alexãdri limitatio non ſuſtentabilis: Primum non dicendum eſt, quia, vt præfertur in contrarium eſt omnium Doctorum opinio, ergo Alexandri declaratio omnino reijcienda, idq; ni fallor inconuincibili augetur argumento, Ratio enim, qua moti ſunt Doctores ad dicẽdum, quod teſtes de credulitate probant qualitatem defenſionis: Non alia fuit, vt apud eos videri licet, & expreſsè tradit pract.Corrad.pag.309.nu.6.& Ant. Gomez. in tit.de homicid. nu. 27. niſi quia defenſio pro-
36 batur coniecturis, & præſumptionibus ſecundũ communem, de qua per Cępha.in conſi.110. nu. 30.& 31.& conſi. 140. num.8. ſeqq. vol.1. Natt. conſi.359.num.2.volum.2. Suarez. in commun. opin. verſi. teſtis nu.132. Sed ſic eſt, quod quando teſtes de credulitate deponunt cum concludenti ratione pleni, & non præſumptiuè probant, vt dixi, quando verò ſine ratione, & ſimpliciter nullæ adiecta cauſa de credulitate depo-
m nunt, probant præſumptiuè, [m] & non plenè, vt
37 trad. Io.Mar.Monticell.in loco citato pag.247. volum.1.verſi.teſtis de credulitate, ergo vt ratio limitationis locum habeat, dicendum eſt limitationem procedere, quando nulla eſt reddita ratio, ſeu cauſa ſcientiæ, & ita quod fauor defenſionis, & redditio rationis ſcientiæ tanquam
38 diuerſæ limitationes ad regulam, & vna quæque de ſe ſufficiens ſit ad tribuendam fidem teſti deponenti de credulitate, conſiderarunt Marſil. conſi.24.num.33. Thom. de Maluet.conſi.crim. diuerſ.126.nu.14.vol.1. in mahnis, & ſic concludendo, quod auctoritas Alexandri eſt magna, ſed ſatis confunditur per præmiſſas rationes, & auctoritates.

Sed dato millies, quod vera ſit Alexandri declaratio, adhuc dico, quod teſtes Tiberij nedum concludentem, ſed concludentiſſimam neceſſariæ defenſionis reddunt rationem: Omiſſis enim alijs circunſtantijs, coniecturis, & præſumptionibus, de quibus ijdem teſtes plenè deponunt, & latiùs dixi in alia informatione, prout ſunt minæ per Federicum ante rixam emanatæ de baſtonando Tiberium ſtatim, quod illum inueniebat, quòd Tiberius erat *perſona quieta, pacifica,* & non ſolita rixari, Federicus autem vir rixoſus, & ſuperbus, quod Tiberius erat Chirurgus, & Federicus miles, & ſtrenuus in armis exercitatus Capitaneus fama orta inter homines terræ ſigilli, qui

mira-

mirabantur de huiuſmodi rixa cum Tiberio, qui non erat ſolitus nec rixari, nec arma exercere, quod in dubio de duobus rixantibus aggreſſor præſumitur occiſus, & non homicida, illa præſertim ratio concludentiſſima eſt, dum ſcilicet teſtes dicunt ſe credere, & iudicare, quod Tiberius fuit inſultatus, quia dicebat Capitaneo Federico *ſtà indietro, ſtà indietro, non venir auanti*, quis enim ſani Iudicij non fateretur, quod huiuſmodi verba non ab inſultantibus, ſed ab inſultatis proferri ſolent. Et licet, vt Dominus meus in voce dicebat, & quidem ſubtiliter, poterat etiam eſſe, quod Tiberius poſt inſultam, & primum vulnus Federico illatum huiuſmodi verba proferret quaſi, quod eum amplius ipſum vulnerare nollet, idcirco vnico illato vulnere contentus eundem admonebat, vt ſe retrotraheret, alioquin, & alia intuliſſet vulnera; Hæc tamen potẽtia ad actum reducta minimè fuit, nec in actis probata reperitur, Nec teſtes talia verba poſt primam percuſſionem illatam fuiſſe prolata aſſerunt, quo caſu forſan ſubintraret conſideratio prædicta, ſed ſimpliciter dicunt, quod cum vnus in cõſpectu alterius euaginatis enſibus ſtaret, Tiberius talia verba dixit, Et quod in eodem inſtãti, quo hæc verba dicta fuere, Federicus verſus Tiberium irruendo enſem in eius caput admenauit, & Tiberius ſe ab illo ictu, vt defenderet retrahendo ferè in terram cecidit, Ex quibus datur intelligi, quod non Tiberius Federicum, ſed quod Federicus Tiberium vulnerare volebat, & conſequenter, quod Tiberius nõ aggreſſor, ſed aggreſſus fuit, ſi.n. vt dixi, ipſe fuiſſet aggreſſor, talia verba non protuliſſet.

Et nihilominus conceſſo etiã, quod prædicta verba poſſint quoq; proferri ab aggreſſore, negari tamen non poteſt, quin poſſit etiam eſſe, & id quidem multo frequentius, quod proferãtur ab aggreſſo, & ad probandum defenſionem, nõ eſt neceſſe, quod teſtes reddãt neceſſariam rationẽ, ſed ſufficit eos concludere defenſionem probabiliter, veriſimiliter, vt in pluribus, & à communiter accidentibus, licet etiam aliquando cõtrarium eſſe poterit glo. in l. neq; natales, vbi Iaſ. & ſcriben. C. de probat. Salyc. in l. ſolam ſub nu. 3. C. de teſtib. Boſſ. tit. de oppoſ. contr. teſt. nu. 79. & nu. 73. verſ. itẽ adde quoad defenſionẽ Franc. Hercul. in tract. de negat. nu. 248. Adeo quòd, cũ teſtes pro Tiberio examinati apertè omnes dicant, ſe credere, quod ipſe tanquam inſultatus, fecerit omnia ad ſuam neceſſariam defenſionẽ, reddantq; huiuſmodi defenſionis rationẽ, ſi nõ neceſſariam, ſaltim probabilem, veriſimilem, & poſſibilem, dubio procul per præmiſſa defenſio ipſa ſufficienter probata dicitur, & tamẽ ad illius
40 probationem ſolam famam ſufficere dixit Alex. in conſi. 14. nu. 9. in fin. verſi. & ſunt etiam lib. 3. Hercul. de negat. nu. 309. propè finem, teſteſque
41 nedum de credulitate, ſed etiam aliunde inhabiles ad illius probationem admitti communiter teneri teſtantur Curt. Iun. conſi. 343. in 3. vol. Suarez. in com. opin. verſ. teſtis uu. 147. Bonacoſſ. in com. opin. lib. 1. verſ. teſtis in Criminalibus pag. 170. col. 1. lib. 1. Imò, & vnicũ teſtẽ plenè ſufficienter probare defenſionem dixit Aym. conſ. 2. nu. 16. ſequitur Horat. lut. conſ. crim. diuerſ. 168. nu. 17. vol. 1. quanto igitur magis dicetnr in caſu noſtro probata defenſio per teſtes, qui non vnicus, ſed plures, nõ per famam, ſed de viſu deponentes, nõ inhabiles, ſed digniſſimi, & omni exceptione maiores ſunt; quare ſupplicatur pro fauorabili expeditione, & abſolutione.

Non potui tantũ dicere, quin fuerit iſte Reus in pęnam extraordinariam condemnatus.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

ADDITIONES.

a I*Mponitur*. Contraria opinio videtur cõmunis, & eã defendit D. meus Farinac. in tit. de Reo confeſſ. & conuict. nondũ impreſſ. q. 81. nu. 134. & ſeqq. ex Pedem. deciſ. 60. nu. 9. Io. Petr. Surd. conſi. 173. nu. 166. & ſeq. lib. 1. & alijs quos allegat, ad quem me refero.

b *Debet*. Teſtium numerus, an, & quãdo ſuppleat eorum defectum vltra dicta hic per D. Conſultorem, vide latè per D. meũ Farinac. in ſuo tract. de teſtib. tit. de oppoſ. contr. perſon. teſt. q. 62. limit. 13. nu. 309. & ſeqq.

c *Adhibenda eſt*. Teſtibus pluribus, an, & quando credatur magis, quàm paucioribus, adeas eundẽ D. meum Farinac. d. tract. de teſtib. tit. de oppoſ. contr. dict. teſt. q. 65. par. 3. nu. 107. & ſeqq.

d *Aggreſſor*. Ex duobus rixantibus, quis aggreſſor pſũmatur quomodo probetur, & de materia vide Guid. Pap. in tract. de præſumpt. nu. 28. & ſeq. Boer. deciſ. 237. nu. 2. Gram. voto 22. nu. 10. voto 24. nu. 5. & conſ. 18. nu. 9. & conſ. 29. nu. 14. & ſeqq. Carrer. in pract. §. 6. nu. 136. & §. circa num. 145. Alciat. reg. 3. pręſumpt. 39. Cęppoll. cõſ. 29. nu. 10. Blãc. in pract. §. 3. pars defenſionis nu. 13. & ſeqq. Crauett. conſi. 119. nu. 9. Marſ. conſi. 41. nu. 13. Iuſtin. Bond. inter conſ. crim. diuerſ. tom. 2. coſi. 103. nu. 5. & 6. Hercul. in tract. caut. de nõ offend. c. 30. nu. 27. vſq; ad num. 34. Menoch. de arbitr. q. caſ. 363. Maſcard. concl. 72. nu. 7. & cõcluſ. 1128. per tot. & concl. 1244. nu. 6. Gomez. de delict. tit. de homicid. c. 3. nu. 25. Vulpell. cõſi. 44. nu. 11. & ſeqq. & conſ. 118. nu. 6. & ſeqq. Bertazz. conſi. 1. nu. 7. & ſeqq. & cõſi 30. nu. 3. & ſeq. & conſi. 121. nu. 4. & ſeq. & conſi. 35. nu. 3. & ſeq. & conſi. 449. num. 17. & ſeqq. & alios relatos per Honded. conſi. 99. nu. 21. & ſeqq. lib. 1. & per Baiard. ad Clar. §. homic. verſ. ſed quomodo probatur nu. 203. verſi. ſed hęc incidenter nu. 131.

e *Dubitandum non ſit*. Mentita regulariter iniuriam infert, ſed ſecus eſt, quãdo illa datur ad propulſandum iniuriam illatam, prout per D. Conſultorem infra num. 25. Quod tamen declara, vt per eũdem D. meum Farinac. in tit. de var. & extraordin. crimin. q. 105. in materia iniuriarum adhuc non impreſſ.

f *Negatione*. Confeſſio qualificata poſt negationem, an & quando poſſit pro parte acceptari, & pro parte non, & an ſufficiat ad pęnam ordinariam imponendam, an vero tantum ad extraordinariam, vide quæ dixit D. meus Farinac. in tit. de Reo confeſſ. & conuict. q. 81. num. 127. & ſeqq. nondum impreſſ.

D 2 *Probant.*

g *Probant*. Teſtes de credulitate, an probent defenſionem, vide, quæ dixit D. meus Farinac. in ſuo tract. de teſtibus, tit. de oppo. contr. dict. teſt. quæſt. 68. num. 77. & ſeq.

h *Probari*. Licet alias in criminalibus, & præſertim ad condemnandum plena requiratur probatio, ad abſoluendum tamen, & ad rei defenſionẽ probandam dubiam, & poſſibilem probationem admitti ſcripſerunt. Bartol. in l. non ſolum, §. ſed vt probari, nu. 2. & ſeq. ff. de nou. oper. nunciat. vbi infert, & eius illationes bene explicantur per Bald. Roman. Alex. & alios ſcribentes, ibi, & Bar. doctrina canonizata eſt per Doct. omnes, in cap. præſentia, de probat. & ibi præſertim. Abb. nu. 6. Felyn, num. 13. Bero. nu. 131. ſeqq. Dec. nu. 252. Pariſ. num. 31. vbi de communi dicentes, quod licet regulariter dubia probatio probantem non releuet, d. cap. in præſentia, releuat tamen, quando agitur de excludendo delictum. Gram. deciſ. 56. nu. 106. Neuiz. in Sylua. lib. 1. cap. 2. num. 66. vbi pariter, quod totus mundus ſequitur doctrinam. Bart. in d. l. nõ ſolum, §. ſed vt probari. Boſſ. in tit. de conuict. num. 59. Sarnien. Select. interpret. lib. 1. cap. 1. nu. 5. verſic. aut probatio eſt dubia. Aymo. conſil. 2. num. 16. vbi amplius, quàm ſufficit ſemiplena probatio. Brunor. à ſole in ſuo conſil. crimin. nume. 79. vbi, quod regula ſi non proſunt ſingula, &c. procedit in fauorabilibus, non autem in odioſis. Cepha. conſil. 140. nu. 13. lib. 1. vbi quoad innocentiam probandam non ſolum admittũtur leuiores probationes, ſed etiã coniecturæ iudicis arbitrio. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 904. num. 16. Eugen. conſil. 31. nu. 70. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. nu. 50. Nonded. conſil. 112. nume. 28. & conſil. 100. num. 32. lib. 1. & conſil. 87. nu. 33. lib. 2.

Quod præſertim locũ habebit in ijs, quæ ſunt difficilis probationis, vt expreſſe voluit. Bald. in l. quicumque, num. 25. C. de ſeru. fugit. vbi iſto caſu admittit præſumptiuam probationem, tam quoad condemnationem, quàm quoad abſolutionem, prout verba. Bald. ſic, vt ſupra dicentis, ad idem ponderat. Oſaſc. deciſ. Pedemon. 79. nu. 55. ſeq. prout bene deduxit idem D. meus Farin. in tit. de reo confeſſ. & conuict. quæſt. 86. numero 76. & ſequentibus.

i *Tortura*. Iſta materia pleniſſimè tractatur per eundem D. meum Farinac. tit. de indit. & tortur. quæſt. 40. num. 2. & pluribus ſeqq.

k *Prouocans*, dicitur. Subtilis eſt iſte articulus, quando ſcilicet quis dicatur prouocans, & quis prouocatus, & Doctores vario modo locuti sũt prout eſt videre apud Archid. in cap. ſi quis ſacerdotum, num. 271. quæſt. 1. Aret. conſi. 33. in fine. Cepol. conſil. crimin. 29. num. 8. & ſeqq. & conſ. 41. num. 7. & conſil. 42. num. 10. Marſil. in pract. §. quoniam, nu. 62. & ſeqq. & conſil. 137. & conſ. 68. per tot. Aym. conſil. 2. num. 12. & conſil. 119. num. 11. Gram. deciſ. 37. num. 5. Duen. reg. 192. in 3. ampliat. Plat. in Epith. delict. cap. 28. nu. 17. pág. mihi 476. Boſſ. in tit. de homicid. num. 58. Nouel. in prac. ad defenſam, nu. 60. & ſeqq. Hier. de orat. inter conſil. crimin. diuerſ. in magnis, lib. 2. conſil. 101. nu. 2. & 4. Clar. §. homicidium, verſic. Idemque Bertaz. conſil. 1. numero 4. & ſeq. & conſil. 35. num. 6. & ſeq. & conſi. 349. num. 5. & 6. & conſil. 358. num. 2. & ſeqq. Bonacoſſ. commu. opin. par. 1. verbo prouocatus, & in quæſt. crimi. ſtatut. eodem verbo prouocatus, fol. mihi 158. Ioſeph. Lud. deciſ. Lucen. 16. nu. 3. par. 1. Maſcard. concluſ. 490. num. 8. & concluſ. 1126. num. 27. & concluſ. 1128. per totam, & concluſ. 1244. nu. 6. & plures refert. Baiar. ad Clar. quæſt. 60. numero 67. & ſequentibus.

l *Qualitate*. Confeſſus qualificate, ſecundum vnam opinionem poteſt torqueri, vt præcisè reſpondeat, ſed ſecundum aliam, quæ tutior eſt, & in practica ſeruatur non debet torqueri, quia ſi torquetur, & ſubſtineat abſoluendus eſt, ſi vero non torquetur poteſt in pœnam extraordinariã condemnari, prout benè ſcripſit D. meus Farin. in tit. de reo confeſſ. & conuict. quæſt. 81. num. 136. & ſequentibus.

m *Præſumptiue*. Quando Teſtes de credulitate deponũt ſuper materia, in qua præſumptiua admittitur probatio, tunc plene probãt, vt per eundem D. meum Farinac. in tracta. de Teſtibus, tit. de oppoſ. contradicta teſtium, q. 68. nu. 83.

Famianus Centolinus V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Adminiſtrator qui ſemel rationem, & computa ſuę adminiſtrationis reddit, & quietationem habuit, an, & quãdo poſſit iterum cogi ad eadem cõputa reddendum, & quando poſſit criminaliter conueniri, quid de Apocha ſub alterius nomine ſcripta, aut ſcribens pecunias mutuo reciperet, an ſit punibilis, & qua pœna, ex quo non nocuit illi cuius nomine ſcripta eſt.

SVMMARIVM.

Rationes, & computa ſemel reddita iterum reddi non debent, num. 1. fallit, quando is, cui computa reddita fuerunt ſe integrè ſatisfactum fatetur, quia tunc eadem computa amplius reddenda non ſunt, nu. 7.

Quietatio generalis non includit dolum, nec errorem calculi, num. 2. Declara hoc procedere, quando quietatio recedit redditione computorum, ſecus ſi redditio computorum præcedit quietationes, d. num. 2. & in addit. litera a vbi de materia.

Dolus futurus remitti non poteſt, præteritus autem ſic, nu. 2. & in addit. litera a verſ. & rurſus.

Renuncians poſt factam renunciationem non poteſt amplius redire ad eius renunciationem, nu. 2.

Error non præſumitur in perſonis ſagacibus, prout eſt Doctor, & mercator, num. 3.

Iuramento contraueniens incidit in pœnas, l. ſi quis maior, C. de tranſact. num. 4.

Quietationi facta cum iuramento, nec etiam minor contrauenire poteſt ſine reatu periurij, nu. 4.

Error calculi allegari non poteſt, quando poſt calculum factum in quietationibus interuenit pactum de non petendo, num. 5.

Geminatio actus excludit præſumptionem erroris, nu. 6.

Error calculi non præſumptiuè, ſed concludenter probari debet, num. 8.

Adminiſtrator tenetur actione mandati ad reddendum rationes, & computa, & quamuis in adminiſtratione dolum commiſerit non poteſt criminaliter puniri de ſtellionatu, actioneque de dolo, quia talis actio ceſſat ſtante ciuili actione mandati, num. 9. & in addit. litera B. vbi de materia.

Adminiſtrator non præſumitur ditatus ex bonis adminiſtratis, nu. 10. & in addit. litera C.

Falſitas in ſcriptura nulla commiſſa, & quæ nocere non poteſt punibilis non eſt nec ordinaria, nec extraordinaria pœna, num. 11.

Pœna extraordinaria ex crimine ſtellionatus non habet locum, vbi non datur actio ciuilis de dolo, nu. 11. in fi.

Dolus ſemper cenſetur exceptus in qualibet diſpoſitione in addit. litera A. verſ. & faciunt.

Actio de dolo præſcribitur ſpatio biennij, & talis præſcriptio currit ēt ignoranti, ſed an detur aduerſus hanc præſcriptionem reſtitutio in integrum in addit. lit. B.

Tutor, an præſumatur factus diues de bonis pupilli in addit. litera C.

CONSILIVM VII.

1 ADSIT DEVS. D. Achilles Theodoricus hodie indebitè vexatur ad reddēdum computa, & rationes pecuniarum per ipſum ad ſocietatem receptarum nomine Reuerendi Domini A. de Creſcentijs, & Equitis Ceuli, quia cū ſemel illas reddiderit, & quod penes ſe fuit reſtituerit, ac aduerſarijs integrè ſatisfecerit, vt plenè conſtat ex quietantijs in ampliori forma Cameræ celebratis, non poteſt de iure iterum cogi ad reddendum prædicta computa, & rationes l. ſemel C. de Apoch. lib. 10. Ioan. Monac. Archidiac. Ioan. Andr. & alij in cap. vnico de Clerico ægrotan. in 6. Cęphal. qui bene loquitur in materia conſi. 39. nu. 14. & ſeqq. vol. 1. & melius in conſi. 192. per totum vol. 2.

2 Et licet quietatio, & abſolutio generalis nō
a includat dolum, [a] & errorem calculi, qui in caſu noſtro exaduerſo ſupponuntur, tamen pro reſponſione ad multa eſt in propoſito aduertendum. Et primo quod quando abſolutio præceſſit redditionem rationum, tunc verum eſt, quod dolus ſub ea non includitur, quia futurus dolus remitti non poteſt l. ſi vnus §. illud ff. de pact. ſi vero redditio computorum præceſſit abſolutionem, vt in præſenti caſu, & tunc nulli dubium, quod dolus præteritus non excluditur, quia remitti poteſt l. quidam decedens in principio Bart. & alij ff. de adminiſtrat. tut. Dec. in l. contractus numero 40. ff. de regul. iur. & ideo ſtante hac doli remiſſione non poſſunt amplius aduerſarij redire ad iura renunciata l. quæritur §. ſi venditor ff. de edil. edict. l. prima, §. qui ſemel ff. de ſucceſſor. edict. prout etiam in propoſito bene notat, & reſpondet Cęphal. d. conſi. 39. nu. 21. & ſeq. vol. 1.

3 Secundo conſidero, quod Aduerſarij quietantes ſunt perſonæ ſatis ſagaces, & expertes, quia vnus eſt Doctor, & alter mercator, in quibus cū ignorantia, nec iuris, nec facti proprij præſumatur non eſt veriſimile eos, ita diligentes, & ſagaces erraſſe l. cū de indebiti §. ſi vero ab initio, verſi. qui enim ſoluit ff. de probat. & l. Athletę §. fin. ff. de excuſat. tut. & propterea non ſunt modo admittendi ad allegandum errorem, & ſe fuiſſe deceptos, cum vt dixi contra eos vrgeat iuris præſumptio, prout in ijs terminis conſiderat idē Cęphal. d. cōſ. 192. nu. 38. 41. 44. 46. & ſeq. vol. 2.

4 Tertio concurrit in quietationibus, & abſolutionibus prædictis iuramentum de non contraueniendo, per quod ſi Aduerſarij volunt cōtrauenire incidunt in pęnas l. ſi quis maior C. de tranſact. vt dicit Cęphal. d. conſi. 192. nu. 17. & ſicut iuramentum operatur, & minor liberans adminiſtratorem non poſſit abſque pęna periurij liberationi contrauenire ad gloſ. in l. 3. §. 1. in verbo liberationem ff. de contra. & vti. actio. tute. & tradit Tiraquell. de legib. cōnub. poſt leges gloſſ. nu. 70. multomagis operabitur in maiore, Vn̄ ſicut ratione iuramenti nō liceret principalibus liberātibus cōtrauenire, minus ēt id debet concedi aduerſarijs eorum nomine agentibus.

5 Quarto aduertendum, quod illud, quod dici ſolet rationes ſemel calculatas debere iterum calculari, ſi dolus, vel error calculi allegetur, nō procedit, quando poſt calcula, & computa facta ſuperuenit pactum de non petendo, prout in caſu noſtro in quietationibus interuenit Bart. in l. emptor §. Lucius nu. 11. ff. de pact. & in l. 2. ad finem C. de iure Fiſci lib. 10.

6 Quinto non ſolum habemus ad fauorem D. Acchillis pactum de non petendo poſt calcula, & computa facta, ſed etiam geminatam confeſſionem dicti D. Equitis aſſerentis ſe in alijs calculis eſſe debitorem eiuſdem D. Acchillis in ſumma ſcutorum . . . & in pluribus Apochis eius manuſcriptis, negādo ipſum, vt ſibi mutaret aliquas pecunias expreſsè fatetur ſe in nihilo eſſe ſuum creditorem; Vnde ratione iſtius geminatę, ac iteratæ confeſſionis, ac tacitæ abſolutionis, non poteſt modo pro eius parte aliquis error, ſeu dolus allegari l. ſi mulier C. de velleian. Fel. in c. ſi cautio num. 31. de fid. inſtrument. Socin. reg. 64. in quinta fallen. Cęphal. d. conſi. 192. nu. 18. & ſeqq.

7 Sexto non eſt omittendum, quod Aduerſarij quietant, & abſoluunt dictum Dominum Acchillem, non ex eo ſimpliciter rationes, & computa reddiderit, ſed quia fuerunt integrè ſatisfacti, Vnde non poteſt modo moleſtari ad iterum reddendum rationes ſub prætextu, quod malè fuerint redditæ, quia vbi quis ſe integrè ſatisfactum dicit alia redditione rationis non eſt opus, ita pulchrè conſiderat Cęphal. omnino videndus d. conſi. 192. nu. 8. 9. 22. 32. 40. & 47. Quietāti enim dicenti, & fatenti ſe ſatisfactum plenè credendum eſſe traditur per Bald. Ang. & alios in l. de his ff. de trāſact. & per Iaſ. in l. ſub pretextu col. 2. verſ. 2. aduerte C. eodem.

8 Septimo ad hoc, vt rationes ſemel redditæ iterum reddantur propter dolum, ſeu errorem in calculo, neceſſe eſt, vt talis error, ſeu dolus non præſumptiuè, ſed per concludētes, & clariſſimas ꝓbationes deducatur Dec. in l. 1. nu. 8. in fi. C. de error. calculi, Imò actor debet expreſsè hanc negatiuā probare, quod videlicet partitę ſuꝑ quibus prætendit dolū, ſeu errorem non fuerint in calcu-

calculatione computatæ, Idem Dec. conſi. 94. num. 4. verſ. non obſtat lib. 1. quæ cum non fuerint per aduerſarios hucuſq; probata, Ideo ſunt pœnitus repellendi.

9 Octauo dato, quod hæc omnia ceſſarent, prout non ceſſant durum mihi videtur dictum Dominum Achillem poſſe criminaliter moleſtari, nam cum ipſe vti Procurator, & vigore mandati receperit, & adminiſtrauerit pecunias aduerſariorum, poteſt actione mandati cõueniri, & cogi ad reddendum rationem, & reſtituendum reliqua, vt in rubrica, & tot. tit. ff. mandati. Et cum actione mandati conueniri potuiſſet, ſequitur, quod alia actione de dolo conueniri non poſſit, neq; ex alio ſtellionatus crimine puniri ex vulgata illa regula, quod vbicũq; dolus poteſt purga-

b ri[b] per actionem ex mandato, vel alio cõtractu, vel quaſi nunquàm purgatur per actionẽ de dolo, & ciuiliter, nec per accuſationẽ ſtellionatus criminaliter Bal. in conſi. 14. filius familias in fine, & conſi. 15. ad euidentiam vol. 1. Aym. conſ. 6. nu. 105. Rolan. à Valle conſi. 75. nu. 31. vol. 1. Menoch. conſi. 98. num. 83. & 84. actio enim de dolo, & criminis ſtellionatus nunquàm datur, quando damnum paſſo alia via ſuccurri poteſt. Paul. de Caſtr. in conſil. 411. viſo facto num. 4. volum. 1.

10 Nec ſummãt aduerſarij inditium ex eo, quod poſt mandatum ſuſceptum dictus D. Acchilles reperiatur poſt mandatum ſuſceptum habere in bonis aliquam pecuniæ quantitatẽ, quaſi quod

c illã ex adminiſtratione ſurripuerit, [c] Hæc enim obiectio tollitur ꝑ tex. capitalẽ, & expreſſum in l. ſi defunctus C. arbitr. tute. & ex teſtibus ad ſui defenſionem examinatis, qui clarè deponunt, vnde illam lucratus fuerit.

11 Nec releuat apocha ſcripta ſub prætenſo nomine D. Hieronymæ de Naris, de qua in proceſſu, quia cum illa non ſit trino teſte ſignata, nec per comparationem poſſit ſupradictæ D. Hieronimæ præiudicium afferre, minuſq; dicto Domino Equiti cui præfatus D. Acchilles eſt in dicta Apocha principaliter obligatus, non poteſt dici aliquo pacto punibilis, quia ad hoc, vt falſitas ſit punibilis neceſſe eſt, vt ſit facta ad alterius læſionem glo. in l. damus in verbo priuatas C. de falſ. & in c. quanto de iure iuran. Bart. in l. ſi quis legatum ff. de falſ. Ruin. conſi. 17. nume. 9. lib. 4. & conſi. 15. num. 8. lib. 5. Afflict. deciſ. vltima, nu. 9. Mendacium enim, quod nemini nocet punibile non eſt Bal. in l. fin. ff. quod cum falſ. tuto. Salycet. in l. fundum cuius §. fin. vbi etiam gloſſ. ff. de euict. & in authen. qui propriam quæſt. 7. C. de non numerat. pecun. & non eſt punibilis, non ſolum pœna ordinaria, ſed nec etiam extraordinaria crimine ſtellionatus, quia licet, quando ſcriptura non nocuit, ſed erat apta nocere poſſit pęna extraordinaria puniri, hoc procedit in ſcriptura publica, in qua poteſt inchoari, & perfici falſitas, ſecus in ſcriptura priuata, in qua falſitas non poteſt inchoari, neque perfici, quo caſu, nec extraordinaria pœna imponenda eſt, vt per Caſtren. conſi. 130. 131. videtur dicendum num. 1. quem refert, & ſequitur Socin. conſi. 104. num. 3. Vbi de communi Aym. conſi. 46. nu. 1. Corn. conſi. 182. videtur prima facie num. 6. lib. 4. Rolan. conſi. 37. nu. 22. & 45. volum. 1. Iulius Scarlat. conſi. crimin. diuerſor. 106. num. 14. volum. 2. in magnis. Natta omnino videndus conſil. 588. per totum in diſcurſu præſertim in num. 7. 8. 12. 14. & 21. Vbi enim falſitas non eſt præiudicialis, tertio ceſſat intereſſe partis, & actio ciuilis de dolo non datur, & per conſequens, nec poteſt imponi pœna extraordinaria ex crimine ſtellionatus, quæ non habet locum niſi, vbi datur actio de dolo ciuiliter l. 3. §. primo ff. de crimine ſtellionatus, l. qui nemine, ff. de falſis Inſtatur, itaq; pro expeditione, & abſolutione.

Fuit abſolutus à prætenſa redditione computorum ſtante quietantia, ſed pro Apocha ſcripta ſub nomine alterius cõdemnatus in pęnam extraordinariam, & pecuniariam.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

ADDITIONES.

a D*olum*. De quietatione generali, quod dolum non includat vide Plot. in l. ſi quando nume. 276. ſecundum antiquam impreſſionem C. vnde vi Oſaſc. deciſ. Pedemontan. 58. nume. 14. & ſeqq. Vbi tamen, quod generalis quietatio includit etiam dolum præteritum, quando quietans illum dolum ſciebat, vel ſcire debebat, ſed contra num. 33. 35. & ſeqq. Vbi declara. Maſcard. de probat. concluſ. 531. nu. 160. Vbi quod quietatio per dolum extorta, vt puta per falſam aſſertionem nihil ſuffragatur illi, qui eam extorſit, & vide etiam pro primo dicto huius additionis Theſaur. in deciſ. 74. nu. 7.

Et faciunt ad hanc materiam, quæ in ſimili Doctores dicunt generaliter de dolo, quod in qualibet diſpoſitione ſemper cenſetur exceptus, de qua materia vide Plot. vbi ſupra d. num. 276. Neuizzan. conſi. 22. num. 6. Cęphal. in conſi. 34. num. 23. 24. 28. & 40. in fine, & conſi. 62. nu. 17. & 26. & conſi. 121. num. 8. & conſi. 142. num. 28. & ſeq. & num. 34. Menoch. de recuperan. poſſeſſ. remed. 15. num. 178. & 179. in fine Simoncell. in tract. de decret. lib. 3. tit. 9. num. 34. in fine, apud quos reperies etiam non ſolum quid de dolo vero, ſed etiam quid de præſumpto.

Et rurſus ad eandem materiam faciunt, quod de remiſſione doli veri, & præſumpti, præteriti, ſeu futuri tradunt Doctores, & præcipuè poſt alios, quos allegant antiquiores Cęphal. conſi. 121. per totum, & conſi. 34. nume. 24. Villalob. in commun. opinion. verſic. dolus num. 92. Menoch. de recuperan. poſſeſſ. remed. 14. num. 158. & de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. nu. 10. Simõcell. de decret. lib. 3. tit. 9. nu. 36.

b *Dolus poteſt purgari*. Quando dolus poteſt ciuiliter purgari actione deſcendente ex contractu, tunc regulariter verum eſt non dari criminale iudicium, prout cõſuluit hic D. meus Farinac. & latius hanc concluſionem reaſſumpſit, & declarauit in ſua pract. crim. par. prima, in titulo de delict. & poen. quæſt. 19. num. 39. & ſeqq. & eſt quotidianum fundamentum, quo Moderni Aduocati vtuntur pro defenſione reorum ad eos liberandos

berandos à criminali accuſatione ſtellionatus, ſed volo etiam nunc te docere aliud remedium opportunum,& proficuum,& erit,vt alleges pręſcriptionem, licet enim alia crimina nominata non minoris ſpatio viginti annorum regulariter præſcribantur, prout latiſſimè declarauit idē D.meus Farinac. in eadem ſua pract.crim.par.1. tit.de Inquiſit.quæſt.10. Delicta tamē innominata,& quæ ſub crimine ſtellionatus continentur,& pro quibus actio de ſolo datur ſpatio duorum annorum præſcribi videntur, Nam,& tanto tēpore actio de dolo præſcribitur, ſeu potius extinguitur, curritq; tale tempus à die commiſſi delicti,& non à die ſcientiæ, prout ad literā probat tex.in l.fin. C. de dol.& ibi communiter notant omnes, & adnotauit D. meus Farinac. in d. q.10.num.22. quod ſi dicat accuſator aduerſus hanc præſcriptionem ſibi dari reſtitutionem ex capite ignorantiæ ex clauſula generali,ſi qua mihi iuſta cauſa,&c. prout in d.l. fin. poſt gl.ibi adnotarūt Bellapert.Bar.Alex.Paul. de Caſtr.Fulgoſ.Salyc.& Ioh.Sicar.Et tūc in accuſati defenſor poteris replicare, quod reſtitutio prædicta datur aduerſus præſcriptionem actionis de dolo ciuiliter intentatæ, non autem criminaliter, & ad pœnam ſtellionatus propoſitæ, prout in ſpecie declarat Ang.in l.fin.in fine ff. ſi quis teſtam.lib. eſſe viſus fuerit, & voluit etiā D.meus Farinac. in d.q.10.ſub nu.1.Vbi facit generalem, & communem concluſionem, quod aduerſus præſcriptionem delictorum reſtitutio in integrum non datur, prout etiam voluit, & bene comprobāda declarauit Sfort. Odd. in tract. de reſtit. in integr.par.2.q.89.art.3.nu.20. & ſeqq.

c *Surripuerit.* De adminiſtratore,an præſumatur ditatus de bonis adminiſtratis vide in ſpecie Rolan.conſ.90.nu.18.lib.2.& Burſat.conſ.209.nu. 29.& ſeqq.Et quid in ſpecie de tutore, vide Cumenſ.in ſing.6.Hercul.de negat.nu.26. verſi.26. infertur Burſat.vbi ſupra, & Couar.var.reſolut. lib.2.cap.14.num.4. verſi.7. erit conſiderandum fol.mihi 588.in parua impreſſione.

Fam. Cent. V.I.D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De marito occidente adulterum deprehenſum cum vxore, quando excuſetur, & quando etiam excuſentur illi, qui in tali homicidio auxilium, & fauorem præſtiterunt.

SVMMARIVM.

Maritus occidens adulterum deprehenſum cum vxore non punitur pœna ordinaria de Sicarijs, neque alia corporis afflictiua ſiue adulter ſit vilis,ſiue, nu.1.

Auxilium,vel conſilium dantes delinquenti,non poſſunt maiori pœna puniri ea qua puniretur principalis delinquens,nu.1.verſi.Cum igitur.

Auxilium dantes marito occidenti adulterum deprehēſum cum vxore non poſſunt in plus puniri, quàm ipſe maritus,nu.1.in fi.declarant,nu.6.

Auxiliatur moleſtari non poteſt niſi conſtito de delicto principalis,num.2. declara, vt nume.7. & in addit. littera a.

Sententia lata contra principalem delinquentem non nocet principali fideiuſſori,nu.2. in fine.

Occiſori indicans domum,vbi lacebat, is qui poſtea occiſus fuit, vel alias homicidij occaſionem prabens pœna legis Corneliæ de Sicarijs tenetur,nu.3.

Maritus tunc demum occidendo adulterum mitius punitur dummodo tria concurrant, primo vt adulter deprehendatur,aut in actu adulterij, aut in actu venereo. Secundo,vt occidatur in propria domo mariti non in alia,niſi trina praceſſerit, monitio. Tertio, vt maritus non ſit perſona vilis,nu.4.

Artem mechanicam exercēs dicitur perſona vilis,nu.5.

Qualitas excuſans principalem delinquentem non excuſat opem ferentem, cui talis qualitas non conuenniunt,nu.6.in fine.

Confeſſio validat nullitatem proceſſus, num.7. in fine declara,vt in addit.litera b.

Iudex non poteſt interrogare reum inditijs non pracedentibus, in addit.litera b.

CONSILIVM VIII.

1 ADSIT DEVS. Videbatur prima facie Ioanninum carceratum pro eo,quod Iuliano marito Madalenæ adulterum indicauerit eſſe ſaltim à pęna ordina liberandum,eo quia certiſſimi iuris eſt, quod maritus occidens adulterum deprehenſum cū vxore non venit puniendus pęna l. corn. de Siccarijs, neq; alia corporis afflictiua cuiuſcunq; qualitatis ſit adulter ideſt, ſiue vilis,ſiue nō l.marito in princ. ff. ad l. Iul.de adulter gl.in l.nec in ea eod.tit.eſt tex.& vbi notant omnes in l. Aeracchus C. de adulter. Pariſ. qui teſtatur de commu. conſi.154. nu.12. vol.4. Rol.conſ.34. in princ. lib.20. Cum igitur Iulianus maritus Madalenæ, qui M. Antoniū deprehenſum cum eius vxore interfecit non poſſit puniri pęna mortis,nec alia corporali pariter Ioanninus carceratus, qui ei conſilium, auxilium, & fauorem præſtitit aliqua pęna corporali non poterit puniri ex reg.iur. quod dantes cōſilium auxilium, & fauorem delinquenti nō poſſunt maiori pęna puniri,quam punitur principalis delinquens,de qua per Bar.in l.is qui opem ff. de furt. & per ſcribentes in §. ope inſt. de oblig. quæ ex delict. Et in terminis in præbente auxilium,& fauorem marito occidenti adulterā deprehenſum cum vxere, quod non poſſit puniri maiori pęna, quàm ipſe maritus principalis delinquens tradit Caſtren.in conſ.277.num.3.lib.2.in nouis Paris in dicto conſi.154.nu.21.cum ſeq. Soc.Iun.cōſ. 34.nu.2.dubio vol.2. Cum igitur habeamus deciſiones claras indiuiduo non ſunt attendende doctrinæ generales.

2 Vltra quod pariter videbatur non potuiſſe procedi aliquo modo contra dictum Ioāninum ex quo in proceſſu fabricato contra ipſum non cōſtat de delicto principali, prout requiritur ad Doct.Bart.quam omnes ſequūtur in d.l. ſi is qui rem §. ſi tu Titium in fine ff. de furt.adeo, vt rei ſufficiat ſententia lata contra principalē delinquentem l. 2. C. de fid.inſtrum. Bal. in l. iuris in fine C.quibus res iud.non nocet.

3 Quibus non obſtantibus cõſultus in propoſita facti ſpecie valdè contra carceratum de iuris rigore dubitaui. Nam qui doloſè, & malignè indicat occiſori domum, vbi latet is, qui poſtea occiditur, vel ſimilibus inditijs cędis occaſionem præbuerit, prout fecit hic Io. Ganninus inſidiãdo vitæ illius infelicis Marci Antonij poſt modum per Iulianum occiſi, Nulli dubium, quod pęna l. Corneliæ de Sicarijs plectendus, & l. nihil intereſt ff. ad l. Corn. de Siccar. Bald. in l. ob hæc nu. 4. ff. de infam. Iodoc. in pract. in rub. de homicid. per inditia, ſeu ſigna cap. 72. Carer. pariter in pract. crim. §. homic. autem nu. 8. pag. mihi 124. in impreſſione lugduni 1562. Corrad. in pract. tit. de conſentientibus nu. 5. fol. 330. col. 1.

4 Ex aduerſo deducta non obſtant prædictæ concluſiones, quia adhoc, vt maritus occidendo vxoris ſuæ adulterum mitiori pęna quam homicidij puniatur tria copulatiuè requiruntur. Primo, vt adulter ipſe depræhendatur, vel in ipſo actu adulterij iuxta l. ſi adulterium §. Imperatores ff. de adulter, & in l. Graccus num. 9. Pariſ. in coſ. 154. nu. 5. vol. 4. Rol. conſ. 34. nu. 6. ſeqq. nu. 2. Secũdo requiritur, vt adulter occidatur in domo propriæ habitationis mariti, & nõ alibi l. marito ibi domi ſuæ, & &c. ff. de adulter Salyc. in d. l. Graccus nu. 5. & 10. Clar. in §. homic. verſi. ſed quid dicendum, & ſi alibi occidatur non excuſatur maritus, niſi trina monitione præcedente §. his quoque in auth. vt hic matri, & acciæ, & in auth. ſi quis ei C. de adulter Aug. ad Ang. de maleſ. in verbo, *e ſe hai adulterato*, & à nu. 2. & 3. Pariſ. d. conſi. 154. nu. 4. & 14. Tertio demum requiratur, vt occidens maritus non ſit perſona vilis Bart. in d. l. marito nu. 3. ff. de adulter. Salyc. in d. l. Graccus nu. 4. Aug. ad Ang. de malef. in d. verbo, *che hai adulterato, &c.* nu. 50.

5 Vnde cum occiſor Iulianus eſſet perſona nedum vilis, ſed viliſſima effoſſor ſcilicet lapidum, & Puteolanæ, & exercẽs artem inter mecanicas viliſſimam ad trad. per Bar. in l. 3. per illũ tex. C. de comer. & merca. Fely. in c. ſuper eo col. 3. verſ. & adde, quod nullum extra de teſtib. prout eorũ refert, & ſequitur Aym. in conſ. 163. nu. 2. prætẽſumq; Adulterã (quatenus etiam adulter eſſet) occiderit non repertum in adulterij actu ſaltem venereo, nec in domo propria, ſed aliena nulla præcedente monitione. Quod in ordinariam pęnam l. Corneliæ de Sicarijs inciderit dubitandũ non eſt, per præallegata, ideo ſi vt exaduerſo deducitur conſulens, & auxiliator eadem pęna puniendus eſt qua principalis delinquens ad trad. per Bar. in l. is qui opem ff. de Fart. & perſcribentes in §. ope. inſti. de oblig. quæ ex delict. naſcuntur. Neceſſario ſequitur, quod hic Ioanninus pęnam eiuſdem l. Corneliæ qua tenebatur maritus occidens effugere nequeat.

6 Sed dato millies, quod Iulianus maritus, & occiſor eſſet mitius puniendus, (prout cõtrarium verius eſſe de prædictis dignoſcitur.) Non tamẽ per hoc crederem, quod Ioanninus impulſor, & author huius necis eſſet in præſenti caſu, prout ipſe maritus puniendus, quia non fuit vocatus, aut requiſitus à Iuliano ad internniſcẽdum neci adulteri, prout fuerunt vocati, & requiſiti amici illi, & ſocij, in caſu in quo conſulerunt Caſtren. Soci. & Baris exaduerſo allegati, ſed ex ſuo proprio intereſſe, quia ſcilicet habebat amicitia cũ Magdalena, & quia ægrè ferebat, vt illa conuerſetur, cum Marco Antonio maritum, impulit ad illum occidendum, vnde non poteſt dici ſimplex conſultor, vel auxiliator, ſed omnino author ſequti homicidij ex cã propria. Ideo qualitas excuſans maritum occiſorem non poteſt ipſum excuſare, quia maritus iuſto dolore dici poteſt motus ipſe autem ex iniuſta, & illicita cauſa, & quando qualitas excuſans principalem delinquentem non concurrit in opem ferente, nec etiam illũ à pęna ordinaria excuſat, vt per Aug. ad Ang. de malef. in verbo dicto maleficio ſemper aſtitit num. 12. Bened. Capra. concl. 81. nu. 47. & in terminis Carer. in practica, in tracta. homicidij §. circa tertium, qua pęna puniatur auxilium num. 15. fol. 135. ſed hoc vltimum ſit dictum ex abundanti, quia re vera nos ſumus in caſu in quo principalis occiſor non excuſatur à pœna ordinaria.

7 Ad aliud, quod exaduerſo obijcitur, quod non potuit procedi contra opem ferentem non conſtito de principali delinquente aliter que ex contumaciali condemnatione contra eundem principalem lata iuxta doctrinam Bar. in l. ſcilicet qui rem §. ſi tu Titiũ in fine, ff. de fart. & Bal. in l. iuris in fine C. quibus res iud. non nocet reſpondetur. Pimo quod quicquid ſit de iure contrarium de facto ſeruatur, quia lata ſententia in
a in contumaciam [a] contra principalem delinquẽtem ſtatim proceditur contra participes de quibus extant inditia, & hoc in orbe eſt notorium, & ita etiam apud eum praticari atteſtatur Clar. in practica §. fin. q. 90. in verſ. ſcias etiam, vbi inquit, quod ſi aliter ſeruaretur multa delicta remanerent impunita cum non ſemper poſſit haberi probatio per duos teſtes idoneos, vel delinquentis principalis confeſſionem; Vltra quod cum habeamus propriam ipſius rei cõfeſſionem
b fruſtra diſputarut de validitate proceſſus [b] Bal. in l. properandum in princ. ad finem C. de indic. Neuizza. conſi. 18. nu. 17. Marſ. conſ. 46. nu. 17. & conſ. 48. nu. 3. Vbi enim adeſt confeſſio, ibi nõ curatur ordo, nec iuris, nec mũdi Oſaſc. Pedem. 109. ſub nu. 13. LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

ADDITIONES.

a *Sententiam in contumaciam*. De iure cõmuni magis communiter videtur receptum, quod non poſſit procedi contra mandantem, ſeu auxiliatorem, niſi aliter quam per contumaciã principalis delinquentis plenè, & verè conſtet de illius delicto, prout latius reaſſumpſit, & probauit D. meus Farin. in ſua pract. crim. tit. de inquiſ. q. 3. nu. 5. ſed ſecundum veriorem, & practicatã opinionem nulli dubium, quod lata ſententia contumaciali contra principalem delinquentem ſtatim procedi poteſt contra mandantes, & opem ferentes etiam, quod de illius delicto non plenè conſtet, prout pariter idem declarat idẽ D. meus Farin. d. q. 3. nu. 5. verſ. ego autem in hac re.

De

b *De validitate Proceſſus*. Vulgaris eſt iſta concluſio quod ſcilicet confeſſio validat nullitatem proceſſus, & eã Doctorum magna caterua ſequi ſolet. Verum quãdo proceſſus, ſeu inquiſitio eſt nulla defectu inditiorum præcedentium res non tranſit ſine difficultate Iudex enim ſine inditijs neminem de delicto interrogare, & inter reos po nere poteſt, ſecundum Marſil. in conſil. 130. nu. 34. in fine, verſ. Nam quando Boſſ. in tit. de examinibus reorum, num. 6. & ſeqq. Vbi de materia Sarmien. Select. interpret. cap. 13. num. 4. verſic. quinimo 7. Vbi amplius, quod mortaliter peccat Iudex interrogans reum de delicto non legitimis præcedentibus inditijs, quod & idem latiſſime per nouem fundamenta comprobat eruditiſſimus. Nauar. in rubr. de inditijs, §. Decimumtertium principaliter, nu. 1. & pluribus ſeqq. Vbi etiã reſpondet argumentis, & iuribus contrarijs.

Quare confeſſionem ſpontaneam non validare proceſſum, ſeu inquiſitionem formatam ſine præcedentibus inditijs fortiter facere videtur. Text. in l. 1. §. diuus ſeuerus, ff. de quæſt. in ijs verbis diuus ſeuerus reſcripſit confeſſiones reorum pro exploratis facinoribus haberi non oportere ſi nulla probatio religionem cognoſcentis inſtruat. Quæ tex. & alia ſimilia cura ad id bene ponderantur per mille, in pract. fol. 68. num. 67. & ſeqq. & fol. 80. num. 34. & fol. 105. num. 30. & ſeq. & fol. 138. ſub num. 3. & num. 8. Marſil. conſ. 130. num. 25. verſic. alia etiam ratione, & nu. 34. in fin. Carer. in pract. in 2. tract. de indit. §. in tex. ibi voce propria confeſſus, nu. 3. Sarmien. ſelect. interpret. lib. 3. cap. 13. num. 4. verſic. quinimo ex confeſſione. Ex D. Thom. & D. Soth. in locis per eum allegatis. Herculan. de negat. num. 198. in princ. Hippol. Riminal. conſil. 126. nu. 9. & ſeqq. lib. 2. vbi loquitur in caſu ſtatuti prohibentis iudicem formare poſſe inquiſitionem ſine inditijs dicitque iſto caſu confeſſionem nõ validare ineptam inquiſitionem, quia eſt nulla defectu iuriſdictionis ſic reſiſtente ſtatuto, & propterea nec etiam per confeſſionem prorogari iudicis iuriſdictionẽ ex quo ſumus in iudicio inquiſitionis, vt ibi per eum qui pluribus hanc contrariam opinionem comprobat. Maſcar. qui alios plures refert concordantes de probat. lib. 1. concluſ. 351. num. 1. & ſeqq. Nondede. conſil. 102. nume. 19. & ſeqq. Vbi hanc opinionem admittere videtur ſaltim quo ad pœnam ordinariam.

Famianus Centolinus V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De requiſitis & ſubſtantialibus Duelli ſine quibus, nec Duellum committitur, nec Duelli pœna locum habet, ſed præcipue dubitatur, & reſoluitur. An verum ſit quod vbi præcedit deliberata conuentio pugnandi, ex ſubſequta pugna dicatur Duellum committi. Et è contra, an vbi pugna prouenit in rixa, & ex improuiſo quamuis vnus alterum, & alter vnum ad pugnandum inuitet, ibi ceſſet Duelli nomen, & pœna. Et hæc tam de iure commcommuni, quã vigore Sacroſancti Concilii Tridentini, & aliorum conſtitutionum ſummorum Pontificum.

SVMMARIVM.

Duellum eſt pugna duorum deliberata, num. 1.

Duellum non eſt, vbi duo calore ira deueniũt ad certum locum animo pugnandi, nu. 1. & 2. & nu. 11. & 23. & ſeq. & num. 34. & ſeq.

Duellum non dicitur committi ex ſola pugna deliberata, niſi alia concurrant, num. 1. 11. 17. & 23. & ſeq. & num. 33. & 34.

Duellum ad hoc, vt committi dicatur requiritur locus tutus, & vt vulgo dicitur Campus Francus, num. 1. in fine, & num. 2. 6. 9. 10. 11. & 12. Vbi etiam quod iſte locus tutus debet circum circa chordis clauſus, & num. 13. & 16. Vbi propterea, quod Duellum non dicitur committi in via publica, & num. 19. & ſeqq. Vbi reſpondetur contrarijs, num. 26. & 27. & ſeqq. Vbi pariter reſpondetur contrarij, & nu. 34. Vbi quid vigore conſtitutionis Gregorij XIII.

Duellum non dicitur committi ſine iudice, num. 1. in fi. & num. 2. 3. 7. & 8. Vbi quod iſte Iudex debet condemnare, vel abſoluere, & num. 9. 11. 12. & 15.

Duellum eſt ad inſtar Iudicij, num. 2. 3. & 15.

Duellum requirit teſtes, num. 2.

Duellum non dicitur committi ſine actore, & reo, nu. 3.

Duellum inuentum fuit ad experimentum innocentiæ, & probationem veritatis, num. 4.

Duelli querela mutari non poteſt, num. 5.

Actio in libello mutari non poteſt, num. 5.

Duelli finis debet eſſe mors, vel diſdicta, num. 6. & propterea nemo poteſt pugnantes diuidere, num. 8. 9. 16. 25. 26. & 34. Vbi quid vigore Bullæ Gregorij XIII.

Duellum requirit bannum, vt nullus Campum certaminis ingrediatur, nec aliquis tumultum faciat, nu. 7.

Iudicij finis expectandus, num. 8.

Actore non probante reus abſoluitur, num. 8.

Prouocatus in Duello dicitur vincere ſi ſe ſubterfugiendo tueatur, num. 8.

Duella ſunt prohibita ratione de qua in num. 9.

Dei Iudicium apud nos incertum eſt, num. 9.

Qualitas in lege poſita oſtendit legem extra illam qualitatem non habere locum, num. 10. 19. & 25.

Duellum non dicitur committi per eos qui pugnant, vt vulgo dicitur alla macchia.

Duellum non committitur ſine patrinis, nu. 12. in fine, & num. 15. in fine, & num. 25. & 34. Vbi quid vigo- conſtitutionis Gregorij XIII.

Duellum induci non poteſt ſine authoritate alicuius ſuperioris qui ſuperiorem non recognoſcat, & ſit talis qui poſſit remittere delictum, ita quod alibi puniri nõ poſſit, num. 14. 19. 22. 25. & 26.

Verba ſunt intelligenda in magis proprio, & potentiori ſignificatu præſertim in conſtitutionibus, & ſtatutis odioſis, & pœnalibus, num. 18.

Igitur dictio eſt continuatiua eiuſdem ſermonis, & infert à præcedentibus ad ſequentia, num. 20.

Huiuſmodi dictio eſt relatiua ad præcedentia, nu. 21.

Relatiue dictiones reſtringuntur ad relata, numero 21. in fine.

Probe-

Prohemium alicuius diſpoſitionis declarat ipſam diſpoſituam, num. 21. in fine.

Qualitas delicti cognoſcitur ex qualitate pœnæ, nu. 22.

Vſurpans iuriſdictionem Principis dicitur committere crimen læſæ maieſtatis, num. 22.

Præſuppoſita requiſita in aliqua lege, ſeu conſtitutione faciunt, vt illa lex, ſeu conſtitutio non habeat locum ſine dictis præſuppoſitis, num. 10. 19. & 25.

Duellum requirit aſtantes committiuam præſtantes cartas certaminis ſubſcribentes, vel affigentes, & alia ſimilia, num. 25. 26. & 31. in fine, & num. 34. Vbi quid vigore Bullæ Gregorij XIII.

Plerumque dictio importat regulam, num. 28.

Regulam habens in ſe dicitur eſſe in claris, num. 28.

Argumentum à contrario ſenſu non procedit ad incluſionem delicti, nec etiam poteſt ſumi ex verbis narratiuis alicuius legis, num. 32.

Duelli pœna vigore Bullæ Gregorij XIII. habet locum etiam quod Duellum fuerit commiſſum in loco priuato, & non tuto ſine patrinis, ſocijſue ad id vocatis, ac ſine prouocatorijs literis, & cartellis, & etiam pugna non perfecta.

Duellum vigore conſtitutionis Clemẽtis VIII. eſt etiam prohibitum in bello, & caſtris, num. 34.

Duelli pœna habet locum etiam contra ſcribentes, et publicantes fides ſcripta, ſeu manifeſta, num. 35.

CONSILIVM IX.

1 ADSIT DEVS. Tempore Sanctiſſimæ memoriæ Gregorij XIII. quidam Piſani ſi rectè memini præcedente pacto, & deliberata conuentione, ſe conduxerũt in via Sancti Ioannis Lateran. de Vrbe, & in Platea exiſtente ante Eccleſiam Sancti Clementis ad pugnam euaginatis enſibus deuenerunt; & dum ſic pugnabant & dimicabant, ſuperueniente caſu à Curia, quæ illic tranſibat, fuerunt capti & ad carceres conducti. Pro parte fiſci prætendebatur eos cõmiſiſſe Duellum, & in Duelli crimen, & pœnam incidiſſe; ex quo non calore iræ, ſeu rixæ, ſed ſedato animo ad dimicandum acceſſerunt. Pro eorũ vero defenſione dicebatur Duelli pęnam, & crimen non intrare ex quo alia requiſita, & ſubſtantialia Duelli nõ interuenerant quamuis deliberatio præceſſiſſet. In qua quidem quæſtione Bernardinus Briſcia celeberrimus vrbis Aduocatus dicebat. Quod licet Duellum ſit pugna duorum deliberata, vt per Ioan. de lign. de Duell. in prin. quem ſequitur Plot. de in lit. iuran. §. 42. num. 3. vſque in fin. ex quo infertur, quod ſi duo calore iræ deuenirent ad certum locum ad pugnãdum non eſſet duellum, nec incurrerent pœnam impoſitam per Carolum Quintum Imperatorem contra duellantes. Vnde Magn. D. Fiſcalis vult colligere, quod ſi duo accederẽt ad deliberatum locum non calore iracundiæ, ſed animo deliberato ad pugnandum, quod incurrerẽt pęnas impoſitas duello; & ſubdit D. Fiſcalis, quod nõ reperitur cautum, quod requiratur Campus Francus, vel Iudex, vel alia ſimilia.

2 Attamen ijs non obſtantibus ego credo pro veritate, quod iſte caſus non comprehendatur à Sacro Concilio imponente pœnam duellis. Nec ſub Conſtitutione fel. record. Pij Quarti. Nam iſta fuit potius rixa quam duellum, vt per Bald. in cap. 1. nu. 15. de pace tenen. Non enim interuenit locus tutus, qui eſt neceſſarius ad eſſe duelli, quia duellum eſt ad inſtar Iudicij. Ideo requirit locum tutum, requirit etiam Iudicẽ, & teſtes ex quo eſt experimentum veritatis, quæ veritas ſine iudice, & teſtibus diſcerni non poſſet, vt per Parid. de Put. de re milit. lib. 2. cap. fin. & lib. 8. §. pone, vt per Ioan. de ligna. de duell. §. circa ſeptimum, num. 8. Iacob. Hiſpan. lib. 3. cap. 4. Iul. Ferret. conſil. 6. num. 12.

3 Nam in duello proceditur ad inſtar iudicij, & ideo ibi eſt actor, & reus, & iudex, cap. forus, de verbor. ſignif. ita Pariſ. de Put. lib. 1. §. an duella, num. 6. Ioan. de ligna. §. circa ſeptimum, num. 1. Iacob. Hiſpan. num. 3. in princ. Vbi quod interueniunt ſicut iudicio prouocans prouocatus, & iudex, & inſtrumenta quibus cõtenditur; & ideo redactũ eſſe ad inſtar iudicij contentioſi. Vt etiã conſuluit. Iul. Ferret. d. conſil. 7. in fi. Pariſ. conſ. 31. num. 9. lib. 1. Meritò argumentatur à iudicijs ad duellum, vt per Soc. iun. conſ. 123. lib. 2. Alc. in ſuo conſ. de duello, vbi citat Bar. & Io. de lign.

4 Ad quid enim inuentum fuit duellum niſi ad experimentum innocentis, & probationem veritatis, (quamuis impie, & ignoranter,) & vt ferro eruatur, vique & armorum potẽtia, iudicium tamẽ humanum, & diuinum in eo ſpectatur. Pariſ. in §. duellum eſt ſingularis, & in §. duellũ eſt ſpecies, lib. 1. & in duello datur inſtãtia ſex menſium, vt per Iacob. Hiſpan. lib. 3. c. 5. & lib. 4. ca. 6. Iul. Ferret. conſil. 6. nu. 5. Pariſ. de Put. in §. Quid de ſtilo, in fi. lib. 3.

5 Ideo videmus, quod non licet mutare querelam, ſicut nec in iudicio licet mutare actionem. Pariſ. in §. miles prouocauit, lib. 6. per l. ſicut, C. de actio. & oblig. Authent. qui ſemel, vbi gloſ. & C. quo & quando iud. Alcia. de duel. cap. 11. Iac. Hiſpan. lib. 4. c. 7. Iul. Ferret. conſil. 14.

6 Et idem dicimus de Campo. Nam ſicut in iudicio locus eſſe debet tutus, cap. ſtatutum, §. cum vero, de reſcript. lib. 6. Ita etiam locus duelli debet eſſe tutus, l. qua actione, §. ſi qui in collicitatione ad l. Aquil. Pariſ. in §. notabiles, libro 2. Et hoc ideo eſt, quia debet poſſe durare pugnam vſque ad finẽ diei, quia finis duelli debet eſſe mors, vel diſdicta. Pariſ. de Put. in §. pone quod duo, in fine, libro 8. & §. quia finis, libro 11. Quia in iſtis mors, & diſdicta æquiparantur. Pariſ. in §. poſt hæc, libro 10.

7 Eſt autem neceſſarius iudex in duello, quia ad eum ſpectat omnia cõſiderare, & præſertim cauſas certaminis. Iul. Ferret. conſi. 15. Pariſ. de Put. in §. pone, lib. 8. & vt tradat victum in fauorem vincentis. Ioan. de ligna. §. circa ſeptimum, nu. 8. Iacob. Hiſpan. lib. 3. cap. 4. Iul. Ferret. conſ. 6. nu. 12. Et debet facere bannum, vt nullus Campum certaminis ingrediatur pręter duellantes, ſeu patrinos, nec tumultum aliquis faciat, vt ibi per Hiſpan. & Ferret.

8 Nec eſt licitum pugnantes diuidere, vt per Pariſ. in §. an ſi duo faciant, circa fin. lib. 2. & §. duo equites, in fine, & §. duo pugnarunt, lib. 8. Iacob. Hiſpan. lib. 4. cap. 11. ſicut videmus in iudicijs in quibus finis iudicij expectatur, l. rem nõ nouam,

cum

cum ſimilibus,C.de iudic.Pariſ. d.§.duo milites, num.4.lib.2.& in §.datur,lib.8.Iul.Ferret.conſi. 4.circa fin.& conſil.7.circa finem. Imò cogitur iudex. Duelli partes,vel condemnare, vel abſoluere.Ferret.d.conſil.4.in fine, & in hoc eſt differentia. Quia prouocans ſicut actor debet probare, videlicet, vel occidendo, vel faciendo fateri crimen impoſitũ,vel aduerſariũ capiendo. Pariſ. de Put.in §.an ſi duo pugnabãt,lib.8.Nam actor probare debet, l.qui accuſare, C.de edend. Reus verò ſicut in iudicijs vincit per non probationẽ actoris,vt ibi ita prouocatus dicitur viciſſe ſi ſub terfugiendo tueatur,& tunc iudex Campi debet pronunciare contra prouocãtem.Pariſ.in §.quidam accuſauit,lib.9.& in §.an ſi prouocãs,lib.8.

9 Ex quibus apparet quantum caſus de quo agitur diſtet à duello, cũ ibi ante iudex adeſſet, nec locus tutus,nec eſſet expectãdus finis diei, ſed licebat cuicumque tranſeũti illos diuidere, quod repugnat propriæ naturæ duelli. Imò impugnat cauſæ, quare prohibentur duella quæ ſunt, quia reus tentatur remittendo rem probationi armorum, in quo quandoque fouens bonum ius ſuccubuit,& incerti ſumus de iudicio rei. Pariſ.in §. duellum eſt. Abb.in cap.2.de purg.vulg. Ioan.de ligna.in §.circa 4.nu.4.Dec.conſil.187.nu.8.Iaſ. conſ.144.col.3.lib.2.Iul.Ferret.conſ.72.circa fi.

10 Et quod de iſto duello loquatur concilium, patet,quia imponit pœnam dantibus Campum Francum, & qualitas in l.poſita oſtendit legem, extra illam qualitatem nõ habere locum. Alciat. in cap.cum non ab homine, num.9. de iudic.glo. Iacob.Butrig.& alij in l.ſi mancipia, C. de ſerui. fugit. Vnde aliter pugnãtes,vt dicitur alla Macchia, non dicuntur viciſſe per duellum.

11 Plot.igitur d.§.42.bene firmauit concluſionẽ negatiuam, quod ſi duo non animo deliberato, ſed in rixa vadunt ad certum locum ad pognandum, quod non incurrunt pœnam duelli, quia requiritur animus deliberatus; & nõ per hoc firmat concluſionem affirmatiuã,quod vbi eſt animus deliberatus, ibi ſit proprie duellũ, hoc enim non dicit,nec potuiſſet dicere. Quia vt oſtendi vltra animum deliberatum multa alia requiruntur aduerſum duellũ, & in ſpecie locus tutus ſit, & iudex, vt quis poſſit probare per integrum diẽ dilectum, de quo imputat prouocatũ, & de iſto vere loquitur ſacrum Concilium, quod conſuetudo admittebat, & ſecundum aliquos erat licitum,vt per Calcan.conſi.3.Concilium verò voluit tollere iſtum abuſum tanquam cõtra legem diuinam humanam Gentium, & leges Ciuiles, omnia ſupradicta requirebat, vt omnibus eſt notũ,ideo non poteſt capere caſum, de quo agitur.

12 Addebat prædictis,& in eorum confirmationem Tiberius Ceraſius alter Aduocatus, & ad pręſens Illuſtriſs.& Digniſs.Theſaurarius,quod Ioan.de ligna.in tract.de duell.§.vlt.q.6. num.8. ponit ordinem, & formã duelli. Diciṫque quod debet ita ordinari,vt ėligatur locus tutus,qui circum circa claudatur chordis, ita quod miſſo banno nullus audeat intrare,ne altera pars offendatur,& iudex erit in loco, ex quo videre poſſit totum duellum, & iudicet, qui ſuccubuerit. ſequitur. Iacob.de Caſtell. eod.tract. parte tertia, capit.quarto, nume.2. Vbi addit. de Patrinis.

13 Pro forma ergo (vidi) duelli eſt. Primo,quod eligatur locus tutus,& ſicurus, vt etiam dicit idẽ Iacob.de Caſtill.eod.tract.in princip.num.44.& par.3.cap.3.in fi.& par.4.cap.4.nu.1. Alciat.eod. tract.cap.17. Pariſ.conſil.31. num.66. vol.1. ſed talis non fuit locus huiuſmodi rixæ ergo defuit in hac prima qualitate.

14 Secundo deficit, quia nõ habet ſuperioris authoritatem ſine quo indici non poteſt. Iacob.de Caſtill.d.tracta.in princ.num.9. Iul.Ferret. eod. tract.nume.38.Afflict. in cap.1.§.1.nume.19.de pac.tenen. & talis ſuperior debet eſſe, ita ſupremus,vt non recognoſcat ſuperiorem.Iacob.Caſtill.d.tract.in princ.num.43.Iul.Ferret. in conſ. in mater.duell.conſil.20.num.1. Quia debet eſſe talis,vt poſſit remittere delictum, quod alibi puniri non poſſit.Ang. in ſua quæſt.incip. duo milites.Iul.Ferret.de duell.num.56.

15 Tertio deficit in iudice, nam de eſſentia ſubſtantialis duelli eſt quod ad ſit iudex, quia ſit ad inſtar iudicij contentioſi, quod in tribus perſonis cõſiſtit,actore reo,& iudice, vt dicunt. Ioan. de ligna.in d.tract.§.vlt.num.1. Iacob.de Caſtil. eod.tract.lib.3.cap.1. Alciat.cap.6.num.3. Pariſ. d.conſil.31. num.9. & fere per tot. lib.1. Syluan. conſil.51.nume.28. Nec duo aſtantes poterant fungi iudicis officio ex quo fungebantur,vt prętenditur officio Patrinorum, qui etiam ſunt neceſſarij, & vocantur magiſtri, ſeu Aduocati pugnantium.Alciat.eod.tract.cap.40.

16 Quando fuit hæc rixa facta in via publica, ita vt facilius à tranſeuntibus poſſint diuidi, & tamen de eſſentia duelli formalis eſt, quod ſit pertinax vſque ad finem. Ideo debet fieri in loco ita ſecuro, vt tota die durare poſſit vſquequo, vel expiratione diei,vel morte alterius fiat probatio veritatis iudicio Dei.Ioan.de ligna.in d.tract.de duell.§.vlt.quæſt.10.num.11. Pariſ.de Put. eod. tract.lib.3.in princ.Iacob.de Caſtill. parte 3.c.4. in fine,& cap.5. Alciat.cap.40. Ferret.eod.tract. num.79.Bald.in capit.1.nume.21. Afflict. etiam num.21.de pace tenen.

17 Ex quibus apparet,quod non valet argumentum Excellentiſs. D. Fiſcalis duellum eſt pugna deliberata,cap.1. Vbi Ioan.de Anan.Abb.& alij de cler.pugn.in duell. ergo omnis pugna deliberata eſt duellum, quia vltra deliberationem requirit ſupradictas qualitates,vt dictum eſt.Quæ cum non interuenerint in rixa præſenti, minus poſſunt adaptari Bullæ, quæ de duellis loquuntur,l.4.§.prætor, ait, vbi Alex. poſt alios, nu.25. de dam.infect.Felyn.in cap.nonnulli,ſub nu.31. verſ.Vbi verba de reſcript. Pariſ. conſil.59.num. 36. volum. 3.

18 Accedit, quod Bulla eſt intelligẽda de duello in magis proprio, & potẽtiori ſignificatu duelli, l.1.§.vlt.cum ll.ſeq.ſi ag.vect.pet.Iaſ.in l.ſi à ſubſtituto,§.hæres,nu.12. de leg.1.& in l. ſi domus, §.ſi fundus,num.3.eod.tit.Tiraq.de retract.conuen.§.2. gloſ.1. num.30. Præſertim cum ſit pœnalis,& odioſa.Paul.de Caſtr.conſil.160. in tertio dub.volum.1. Vbi propterea cõcludit, quod pœna,cap.quamque,de vſu,in 6. habet locum in vſurario, qui proprie, & formaliter vſuras exercet

cet non in eo qui quandoque. Couarr. variar. reſolu. lib. 3. cap. 3. ſub num. 5. verſic. & ſi tractetur. Nam in pœnalibus verba ſunt interpretãda pro reo, vt in illo ſenſu per quem reus minus puniatur. Bald. & alij per Aym. conſil. 6. num. 41.

19 Confirmatur, quia Bulla nuper loquitur cum illo præſuppoſito, quod Reges, Duces, ſeu alij Principes conceſſerunt Campum pro Duellando. Vnde niſi detur caſus in quo tale præſuppoſitum verificatur non poteſt intrare pœna Bullę iuxta Butr. Salyc. & alios in l. mãcipia, C. de ſeru. fugit. Dec. conſil. 201. num. 2. & conſi. 233. nu. 6. in fi. Socin. iun. conſil. 114. num. 22. obl. 3. Natta conſil. 343. nume. 2. volum. 2. Roland. conſil. 10. num. 14. & ſeq. lib. 4. Nam cum in caſu iſto non poſſit applicari pœna, quam imponit Ducibus concedentibus Campum Patrinis, & alijs aſtantibus vtique minus aliæ pœnæ eiuſdem diſpoſitionis applicari poſſunt. Salyc. in d. l. emancipia, ſub num. 3. verſic. confirmat ipſe. Alexan. in rub. ſolu. matrim. num. 22. Ruyn. conſi. 83. in fi. lib. 5. Dec. in l. 1. num. 13. in fi. cum ſeq. C. de eden. Rip. in cap. 2. ſub num. 39. de reſcript.

20 Non obſtat, quod id quod dicit de conceſſione campi dicat per verba augumentatiua, plerũque campum aſſignant. Quia reſpõdetur. Quod ſuper illo, quod plerumque faciunt, Papa diſponit, nam immediate ſubiungit. Nos igitur. Quæ dictio igitur oſtendit, quod continuat eundem ſermonem inſtit. de tutel. in princ. & quod infert à præcedentibus ad ſequentia, l. ſi Procurator. §. ſi ignorantes, ff. manda. l. Diuus, ff. de cuſt. reor. Alber. in dict. in verbo igitur.

21 Quando etiam dare oſtendunt verba ſequentia; quæ omnia ſunt relatiua ad præcedentia, vt ibi, & gladiatoria munera, & pugnationes huiuſmodi; & ſic loquitur de illis pugnationibus, quæ in campis fieri dixerat per illam relatiuam huiuſmodi, glo. in clem. 6. in verbo huiuſmodi. Dec. in authent. qui rem, num. 15. C. de Sacroſan. Eccle. Et paulo infer. us ibi. Sicque pugnantes, & rurſus ibi Duellorũ, & gladiatorũ huiuſmodi vſus, & in alia Bulla Pij Quarti ibi illaſque tam ad pugiles taliter pugnantes, quæ omnia ſunt relatiua ad illas pugnationes quas in campis cõceſſis per Duces fieri dixerat, & in prohemio ipſarum Bullarum, merito patet, quod Bullæ ad illas non ad aliàs ſunt reſtringẽdæ, tum propter virtutem relationis, l. aſſe. toto cum vulgar. de hæred. mot. tum etiam, quia ſemper prohemium declarat diſpoſitiuam, l. fin. cum ibi not. de hæred. inſtit.

22 Confirmatur, quia ex qualitate pęnæ cognoſcitur qualitas delicti, l. in ipſius, & ibi Bald. C. fam. herciſc. Sed Pius Quartus in ſua Bulla imponit pœnã criminis læſæ maieſtatis ſeditionis, & rebellionis, quæ pœnæ non poſſunt applicari, niſi vbi Duella formaliter in cãpis conceſſis fuerint facta, nam cum Principes recognoſcẽtes ſuperiorem non habeãt iuriſdictionem illam concedendi. Iac. de Caſtill. in tract. de duell. in princ. nu. 43. Iul. Ferret. in conſ. in mat. duelli, d. conſil. 20. num. 1. ſi vſurpant talem iuriſdictionem cõmittunt crimen læſæ maieſtatis. Iul. Clar. lib. 5. in §. læſæ maieſtatis; Sic etiam alij pugnantes, Patrini, & reliqui omnes tanquam adhærentes eadem pœna ſunt puniendi. Dec. conſil. 604. nu. 2. Clar. Vbi proximè, merito. &c.

23 Poſtremò non obſtant tradita per Plot. de in lit. iuran. §. 42. nu. 3. & ſeq. Quia ipſe nihil aliud dicit, niſi quod rixa quæ fit durante calore iracundiæ non poteſt appellari duellum, ex quo nõ procedit animus deliberatus duellandi ſine quo animo nõ poteſt vocári duellum, ſed quod propterea omnis rixæ, quæ fiunt animo deliberato dicãtur duellum ſi non habet alias circũſtantias ſupra deductas hoc non dicit. Plot. nec dicere poteſt, quia opinio eius eſſet falſa, vt ſupra oſtenſum fuit.

24 Quinimò Plot. in propoſito caſus noſtri ſentit contrarium, dicit enim, nu. 4. Quod ſi ego dixerim alicui venias extra Ciuitatem ad talem locum, & capias arma, quia volo tecum duellum facere non propterea ſi certabimus erit duellum, ecce ergo quod ſentit Plot. Quod conuentio de certo loco, & armis non faciat duellum niſi alia concurrant, merito. &c.

25 Et vltra prædicta ſubintrabat alter ſcribens nõ recordor ſi fuerit Auguſtinus Lazarinus, qui & tunc inter excellentes defenſores florebat, qui in eadem cáuſa cõſulens dicebat ſic. Rixa de qua agitur non poteſt dici duellum, nec pœna duelli puniri tam ex Decreto Concilij, ſeſſ. 25. cap. 19. quam ex Cõſtitutione, & Bulla Pij Papæ Quarti, & aliorum Rom. Pontificũ ſuper duellis edita. Nam quoad Conciliũ, quod ex eo dici non poſſit duellum demõſtratur ex quo Conciliũ plura requirit; & primo, quod interuenerit mors cruẽta; ſecundo, quod DD. temporales locum conceſſerint; tertio, quod patrini interuenerint cõſultores, ſpectatores, & alij, quę omnia ceſsãt in caſu noſtro, & quoties non verificantur pręſuppoſita legis pœna illius locum habere nõ poteſt gloſ. ſingularis in l. mancipia, in verbo aduocandum, & ibi Doct. C. de ſeru. fugit. Dec. conſ. 259. nu. 6. Natta, conſ. 343. nu. 2. Rom. ſing. 189.

26 Et quoad conſtitutionem dicti Pij Quarti dicitur ſimiliter illam requirere, quod detur campus tutus, ſeu locus ad duellum; ſecundo, quod ſpectacula cruenta admiſſa fuerint; tertio, quod Domini temporales ad id inuitare homines non vereantur; quarto, quod interuenerint aſtantes comitiuã pręſtantes cartas certaminis, ſeu duelli ſubſcribentes, vel affigentes publicantes, ac alia requiruntur de quibus in ipſa cõſtitutione, quæ ſimiliter in caſu noſtro ceſſant, & ſic per ſupradicta ceſſare dicitur pęna conſtitutionis, & Bullæ.

27 Nec obſtat conſideratio dictionis plerumque in eadem Bulla appoſita, ibi tamen plerũque locum, aut campum tutum, ex quo videtur inferre quod aliquando fiant duella ſine campo, & loco tuto, quia reſpondetur. Primo, quod huiuſmodi dictio plerumque non eſt appoſita in Bulla Pij Quarti, ſed ab eodem relata tamquam contenta in Bulla Iulij Secũdi, & ſuper qua poſuit in eius confirmatione, dum pro duello voluit requiri locum, ſeu campum ad pugnandum.

28 Secundo, quia dictio plerumque importat regulam. Corn. conſil. 21. num. 5. volum. 4. per tex. in l. 3. & §. quia plerumque, ff. de offic. præfect. vigilium, & d. Corn. in d. conſil. 121. num. 5. in fin.

quod

quod ſatis eſt, quod ita dicter, & ponat pro regula conſtitutio Pontificis, quæ ſine dubio ſeruanda eſt; & dicimus habere caſum legis Apoſtolicę, adeo quod nullus eſt dubitationi locus, l. Ancillæ, C. de furt. l. illam, verſ. ea enim tantummodo, C. de collat. Et cum dictio plerumque importet regulam ſufficit pro nobis habere regulam, quia qui habet regulam pro ſe, dicitur habere firmam intentionem, & pro ea eſt pronũciandum. Grat. conſil. 110. num. 5. vol. 2. & quando caſus ſpeciales non ſunt expreſſi in ſententia, vel lege non eſt recidendum à Regula. Matheſ. in ſing. 19.

29 Tertio conſiderãdum eſt, quod Iulius Secundus in dicta Bulla, dum apponit verbum plerumque narrat contingentiam factorum; & quæ ſoleant euenire, & fieri in ſimilibus duellis, & dictionem plerumque nõ appoſuit ſolum reſpectu campi tuti; ſed etiam reſpectu aliorum, videlicet, Quia plerumque Principes concedentes, ſeu tollerantes duella, plerumque aſſignãt campum tutum augent maleuolum altercantium propoſitum ad executionem, & magis vni quã alteri fauent, & inter aſtantes pugnantes amicos odia, & altercationes ſimiliter augent, & ſic dictio plerumque non reſtringitur ad conceſſionem campi, ſed dicitur ibi plerũque contingenter, & cauſatiue, ſeu occaſionaliter.

30 Quarto, & ex hoc demonſtratur clarius, quia Iulius Secundus in diſpoſitiua non appoſuit diſtinctionem plerumque, ſed ſimpliciter, & abſolutè dixit locum, ſeu campum liberum, & non ſolum dixit liberum ad duellum, ſed etiam tutum; & ſic principaliter pro duello requiritur omnino, quod locus ſit tutus, & liber.

31 Et hoc non ſine maxima ratione, quia cõceſſo campo libero, & tuto liberius pugnatur, oriũtur mortes cruentæ, fiunt ſpectacula ſicuræ, & liberę confluunt gentes, & alij, etiam in futurum inuitantur ad duella ex eo quod iſti nõ timent poſſe à ſatellitibus capi, & aliter moleſtari, quæ in caſu noſtro pœnitus ceſſant cum rixa facta fuerit ſummo mane ſine aſſignatione campi tuti; ſed in loco, vbi officiales potuiſſent rixantes capere, & facta fuit ſine cõcurſu hominum ſine morte cruenta, ſine ſpectaculis, ſine cartis, ſeu libellis, & ſine alijs requiſitis à Bulla.

32 Quinto intelligẽdo dictionem plerũque ergo quandoque ſine campo tuto videtur argumentari à contrario ſenſu, quod nõ licet ad incluſionem delicti. Iaſ. in l. 1. nu. 43. ff. de offic. eius, nec habet locum in verbis narratiuis legis prout late per Euerard. in ſua Centur. in loco à contrario ſenſu, in 4. limit. cum alleg. ibi per eum. Imò non licet arguere etiam directe ex verbis narratiuis legis, vt per Euerard. in loco præallegato poſt glo. & Dec. in l. vnica, C. quãdo non petentiũ partes.

33 Non obſtat, quod dixit. Plot. in tract. de in lit. iuran. §. 42. Quia loquitur ſecundum Decretum Mediolani, vt ibi per eum, adeo quod nõ poteſt inferri ad conſtitutionem, & Bullam prędictam, in qua multa fiunt præſuppoſita; quæ non verificantur, & ſic ceſſat pœna ipſius conſtitutionis. Et ſi Plotus fuiſſet interrogatus, ſtante diſpoſitione Concilij prędicti, & ſtante Bulla dicti Pij Quarti. An vltra animum deliberatum requirãtur alia, de quibus in Bulla, & certe affirmatiuę reſpondiſſet, ſed cum tantũ iuxta Corticem Decreti Mediolani, quod aliud forſan non requirit ſcripſerit nimirum ſi de animo tantum deliberato locutus fuit. Et ex ijs conſtare dicitur nos eſſe extra caſus duelli, & concilij, & Bullæ, & ideo ſolum de ſimplici rixa tractari debet.

34 Quibus ſic in medium adductis, & bene conſideratis per vrbis Gubernatorem Iudicem, qui tunc ſi rectè memini erat Reuerẽdiſs. D. Corradus Aſinarius cauſaq. illo Sanctiſs. Pontifici relata fuit reſolutum prædictos carceratos duelli crimen illiuſque pœnam non incurriſſe; Et propterea idem Sanctiſs. occaſione prædictæ cauſæ, & ad prædictas euitandas excuſationes nouam edidit conſtitutionem, quæ eſt in ordin. 82. incipiente ad tollendũ deteſtabilem duellorũ vſum, in 2. par. Bullar. fol. mihi 13. 19. In qua ſtatuitur pœnas à Sacro Concilio Tridentino inflictas locum habere, etiam quod duellum fuerit in loco priuato, & non tuto commiſſum ſine patrinis, ſocijſvè ad id vocatis, ac ſine prouocatorijs literis, & cartellis, & etiam ſi duellãtes duellum, ſeu pugnam non perfecerint ſi per ipſos non ſteterit, quo minus dictum duellum, ſeu pugna perfecta fuerit, & demum ſuperereſcente hominum malitia aliàs excuſationes proponẽte ſuperuenit etiã S.D.N. Clementis VIII. Conſtitutio ſub Dat. Romæ anni 1592. Kalen. 16. Septembr. In qua pluribus modis quos in ea videre poteris extenditur prædicta conſtitutio Greg. XIII. Et præſertim etiam ad pugnam, ſeu duellum cõmiſſum in Bello, & Caſtris, nec non ad ſcribentes, & publicantes fides ſcripta, ſeu manifeſta ad eandem pugnam, ſeu duellum præparatoria.

35 Verum, quia ſæpiſſime contigit, quod nõ pręmeditate, ſed in rixa vnus alterum ad pugnam, ſeu duellum diffidat, & inuitat; Et quandoque etiam poſt diffidationem, & pugnationem ad pugnam deueniunt, non tamen per hoc credas intrare pœnam conſtitutionum prædictarum, nec iuris. Quoniam ad hoc, vt dictæ pœnæ ſubintrẽt debet adeſſe calor rixæ debetque adeſſe præmeditatio, & deliberatio, ac etiam pręceſſiſſe tractatus de duellando, ſecundum Ioan. de lignan. in tract. de duell. in princ. verſi. circa primum, nu. 1. & Iacob. de Caſtil. in eod. tract. de duello pariter in princ. nu. 4. verſ. Duellum eſt pugna, & in terminis. Plot. in materia videndus de re lit. iuran. d. §. 42. num. 3. & 4. Nec diſcordat Bulla Gregorij XIII. ſupra relata in illis verbis. *Qui ex condicto ſtatuto tempore, & in loco cõuento monomachiam commiſerint*. Ergo niſi prius ante cõgreſſum inimicorũ præcedat pactio de loco, & tẽpore duelli faciendi ipſius pęna in vim dictæ Bullæ non ſuccedit. Prout etiam nec diſcordat eadem Bulla S.D.N. Clementis VIII. in verſic. Quinimò de nouo etiam. &c. Vbi de nouo etiam excommunicantur omnes in dicta conſtitutione nominati, & comprehenſi ſingulare certamen ex compoſito in euntes, ergo ſecus ſi nõ ex compoſito, ſed in rixa ſe ad certamen inuitant, & conducant, & ita ſæpius obtinui, & præſertim de anno 1597. in vna Montisleonis prætenſi duelli coram Illuſtriſs. D. Ald. & de anno 1598. in alia forma homicidij

micidij coram Illuſtriſs.& Reuerend.D.Cardin. Aldobr.illius Ciuitatis Gubernat. Et iterum in vna alia Marinen. diſſidationis coram officialibus Illuſtriſs. & Reuerendiſs. Card. Columnæ. Quamuis hodie quidam in Vrbe Iudex contrarium non iure ſentiat. LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

ARGVMENTVM.

Tractatur præcipuè in infraſcriptis reſponſis materia aſſaſſinii, quando ſcilicet committi dicatur,& quando non: quomodo aſſaſſinii qualitas probetur ad hoc, vt reus dicatur probabilibus argumentis conuictus: quæ in propoſito dicantur probabilia argumenta: an & quale oriatur inditium ex inculpatione duorum mandatariorum in crimine aſſaſsinii, & de effectu torturæ in purgandis inditiis, ac probationibus.

SVMMARIVM.

Aſſaſſinium non dicitur committi niſi præcedat promiſſio, & conuentio de tradendo certam pecuniam, aut rem, num.1.& ſeqq. Vbi nu.3. ampliatur etiam quod poſt homicidium fuerit aliqua pecunia exburſata, & numero 27.

Aſſaſſinium committitur etiam quod mandatarius ſit Christianus, num.1. & in addit. litera [b].

Aſſaſſinus dicitur, qui pecunia mediante, aut illius promiſſione occidit, vel occidere facit aliquem in addit. litera [a].

Aſſaſſinus non dicitur, ubi non interuenit datio, vel promiſſio pecuniæ in addit. litera [a].

Aſſaſſinij qualitas nō probatur ex ſola datione, vel promiſſione pecuniæ, niſi fuerit data in cauſa homicidij, & hoc fuerit probatum in addit. litera [a].

Aſſaſſinus non dicitur ille, qui mediante pecunia occidit aliquem infidelem in addit. litera [b] verſic. Bene verum eſt.

Aſſaſſinium non contrahitur ex generali promiſſione de bene faciendo mandatario, vel de ei non deficiendo in ſuis neceſſitatibus, aut quid ſimile, num.2.

Aſſaſsinium non contrahitur ex ſola ſpe receptionis pecuniarum, ſeu alterius remunerationis, num.3.& 4. & num.55. in fine.

Aſſaſsinium non contrahitur ex ſola pollicitatione, ſeu promiſsione pecuniæ non ſequuta acceptatione, nu.4. & num.27. ſeq. 44.

Aſſaſsinium non inducitur ex mutuo depoſito, vel comodato, num.5.

Aſſaſsinium non dicitur, quando committit homicidium vt alteri complaceat, etiam quod illi doloſè, & ſcienter fuerit promiſſa pecunia, num.6.

Socius criminis facit inditium ad torturam concurrentibus adminiculis, num.7.

Socius criminis non facit probabile argumentum ad effectum conuincendi, num.7.

Periurus à teſtificando repellitur, num.8.

Periurium non purgatur per torturam, num.8. et nu.10. Vbi contrarium de conſuetudine ſeruatur: non tamen facit tortura quin aliquid de fide detrahatur, & num.35.

Inditia, & argumenta remota probanda ſunt per duos teſtes etiam in crimine hæreſis, num.9. & nu.30. 45. & 49. & in addit. litera [g].

Argumentorum probabilium alia ſufficiunt ad torquendum, & alia ad condemnandum, num.11.

Latrones famoſi duo deponentes contra conſocium non ſufficiunt ad condemnandum, ſed requiruntur tres in eorum dicto conteſtes, num.11.

Socij criminis duo etiam in criminibus grauiſsimis, & etiā quod agatur de craſsatione, & de ſrobatione ſtratarum non faciunt niſi inditium ad torturam, nu.11.

Tortura purgat vnum defectum, & non plures etiam in crimine læſæ maieſtatis, num.12. Vbi ampliatur hæc concluſio etiam quod ſimus in caſu difficilis, & ſubſidiariæ probationis, num.12.

Homicida vigore Bullæ Pontificis, eſt perpetuo infamis, & inteſtabilis etiam quod habuerit gratiam, nu.13. & num.58. Vbi ampliatur etiā in crimine aſſaſsinij.

Argumenta probabilia interpretantur ſecundum quod ius commune in cauſis criminalibus requirit, nu.14.

Argumenta probabilia in terminis iniuſtus pœnarum Alexandrinæ dicūtur illa quæ neceſſario ad delictum inferunt, num.14.

Argumenta probabilia idem ſunt quod inditia indubitata, num.14.

Argumenta probabilia quibus aſſaſsinij qualitas probatur: qualia debent eſſe, num.11. 14. & 15. & in addit. litera [c], & num.23. & ſeqq. pluribus, & num. 41. & num.55.

Teſtes inhabiles licet quandoque admittantur ad probandum delictum non tamen admittuntur ad probandum adminicula, & qualitates delicti, num.15.

Qualitas tribuens priuilegium cauſæ, vel perſonæ probanda eſt per probationes legitimas non autem per priuilegiarias ad hoc, vt detur priuilegium, num.15.

Adminicula non operantur, vbi nihil reperiunt adminiculandum, num.16.

Præſumptiones duæ faciunt vnum inditium, num.17. & in addit. litera [f] vbi declaratur.

Aſſaſsinij qualitas transformat homicidium in aliam ſpeciem, num.17. & 23.

Aſſaſsinij ſpecialia locum non habent niſi prius conſtet de qualitate aſſaſsinij in addit. litera [c] in princip. & nu.25. Vbi quod aſſaſsinij qualitas probanda eſt per eum, qui dicit illam interueniſſe.

Aſſaſsinium & illius qualitas probatur, notabilibus argumentis, & ad effectum condemnandi in pœnam ordinariam, in addit. litera [c], verſic. præmitto ſecundo, & ſequentibus.

Argumenta probabilia in iure accipiuntur pluribus modis de quibus in addit. litera [c] verſic. his præmiſsis.

Inditia plura dubitata faciunt regulariter vnum inditium indubitatum ſufficiens ad condemnandum declara duobus modis, vt in addit. litera [f] per totam.

Tortura purgat omnia inditia omneſque probationes, num.18. & num.39. & 47.

Torqueri poteſt reus ſuper complicibus, & iſto caſu non purgantur inditia, num.19. fallit niſi fuerit interrogatus ſuper delicto ibidem, item fallit, quia non torquetur reus ſuper complicibus, niſi ſit certū quod fuerit delinquens, num.20. Item fallit, quia tortura ſuper complicibus non debet eſſe grauis, num.21. Item fallit,

fallit quando non ad ſint indicia ſuper complicibus. nu.22. Ad quæ omnia vide etiam nu.40.& nu. 48.

Qualitas requiſita a lege vel a ſtatuto præſertim pœnale plenè probanda eſt ad hoc vt illius legis vel ſtatuti diſpoſitio & pœna locum non habeat. num.23. & 24. Vbi ampliatur etiam quod qualitas ſit negatiua vel implicita.

Diſpoſitio legis vel ſtatuti fundans ſe in aliquo præſuppoſito locum habeat, opus eſt vt præſuppoſitum verificetur.num.24.

Probatio vbi requiritur a lege vel ſtatuto, intelligi debet de plena, num.25.

Qualitas tribuens Iuriſdictionem ad hoc vt Iuriſdictio locum habeat, in primis & ante omnia probanda eſt. nume.26.

Aſſaſsinium non contrahitur ex ſola promiſsione pecuniæ non acceptatæ & dependente ab alterius voluntate. nume. 28.

Mandatarijs duobus deponentibus contra mandantem non creditur ad effectum condemnandi, nu.29.

Mandatarij dictum etiam in crimine aſſaſsinij non facit inditium ad torturam, niſi alia concurrente præſumptione nu.31. & nu. 46. & nu.55. Quæ quidem præſumptio debet eſſe proxima & tangens delictum non autem remota nu.32.& 33. Vbi huius concluſionis plures reddunt rationes.

Socius criminis patiens plures defectus nihil probat etiã in crimine aſſaſsinij nu.34.42.

Mandatarij inculpatio contra hominem bonæ famæ non facit inditium nu.35.

Regulæ non proſunt ſingula &c. habet locum in ciuilibus non in criminalibus nu.36.nec vnquam habet locum quando vnumquodque de per ſe in ſua ſpecie nõ eſt perfectum fama bona extinguit omnẽ malam præſumptionem nu.37.& nu.52.

Delictum non præſumitur in amico nu.38.

Torturæ tempus quantum fuerit inficitur quantum notarius ſcripſit tempore illatæ torturæ nu.39.

Socius criminis varius & periurus non probat nu.8.10. 35.& nu.43.

Teſtis vnus de viſu non facit inditium niſi ſit omni exceptione maior nu.46.

Socius criminis non facit inditium etiam in criminibus exceptis niſi alia concurrant nu.46.in fine.

Teſtis parte non citata examinatus neque etiam probat in crimine aſſaſsinij nu.49. & in addit.littera h.

Teſtes viles non probant.nu.50.

Teſtis iudicans dicitur ſuſpectus nu.50.

Teſtes deponentes ſe vidiſſe aliquid factum de nocte non probant.nu.50.

Teſtis minor vigintiannorum in criminalibus non admittitur nu.51.

Comparitio ſpontanea eſt magnum inditium innocentiæ, nume.52.

Qualitas aſſaſsinij eſt maior crimine aſſaſsinij. nu. 54.

Homicidij crimen poteſt ſtare ſine qualitate aſſaſsinij, nu.54.& 57.

Homicidio probato non dicitur probata qualitas aſſaſsinij nu.54.& 57.

Aſſaſsinium non dicetur niſi probetur homicidium fuiſſe commiſſum mediante pecunia.nu.54.

Teſtis prohibitus ferre teſtimonium ſi examinatur non facit niſi quale inditium nu.56.

Probationes imperfectæ non recipiuntur in quocumque caſu etiã priuilegiato, & etiã in crimine hereſis nu.56.

Qualitas delictum aggrauans vere probanda eſt nu.57. in fine.

CONSILIVM X.

Reſponſum Dominici Bombelli Bononienſis.

1 ADSIT DEVS. Ex deductis in præſuppoſitis duo videnda ſunt Primũ eſt an conſtet nos eſſe in caſu aſſaſſinij, ſecundum, an quo ad aſſertum mandatum homicidij Capitaneus Nereus dicatur conuictus ad effectum imponendi pœnam ordinariam & quidem. Negatiuè in omnibus reſpõdendum eſſe dico quia ad hoc vt
a quis dicatur Aſſaſſinus a debet eſſe pecunia aliovè certo precio aut re certa promiſſa conductus, vt hominem nihil tale ab eo præcauẽte occidat, & debet mandatum ad occidendum ſub conuentione dictæ pecuniæ recepiſſe Bar. in l. nõ ſolum §.ſi mandato de iniur. Dom. Anchar. Imol. Phil. Prob. ad Monacum in c.1. de homicid. lib.6. etiã
b ſi mandatarij pecunia conducti ſint chriſtiani b. Bar. in d.l. non ſolum §. ſi mandato nu.14. de iniur.& in l. cicero ff. de pen. Bald.& Salyc. in l. non ideo minus colum. penult. C. de accuſat. Alex. in conſil.166. lib.7. Hippol. latè in l.1. nu.103. C. de rapt. virg. & in ſua praxi criminali §. examinanda nu.21.& in §. diligenter nu.156. Aret. conſil. 163. nu.17. Ang. in ſuo eleganti conſil.14. incip. Nos Carolus. Carer. in ſua praxi. §. circa igitur tertium de homicid. commiſſ. nu.2. Vbi copioſe Egid. in tit. de mandat. ad homicid. num.14. & in tit. de foro competent. nu.141. Rimin. conſil.55. num.14. volum.1. Capyc. deciſ. 151. nume.12. Couarru. lib. 2. variar. reſolut. cap.20. nume.9. cum ſequent.

2 Et quod debeat ſpecialis conuentio inter cõducentem & conductum ad occidendum hominẽ interuenire de dando pecuniã vel de ea actualiter ſoluenda, vt quis dicatur aſſaſſinus, tradit Gabri. de criminalibus concluſio. 1. nume. 1. Iul. Clar. in §. Aſſaſſinium in princip. poſt Gramma, voto 9. in princ. & non ſufficit generalis promiſſio quod mandans dicat mandatario feci nunquam de futurum, ex his enim verbis generalibus non contrahitur aſſaſſinium vt per Doct. quos citat & ſequitur Boſſ. in tit. de mand. ad occiden. nu.35.

3 Adeo quod ſi non præceſſit ſolutio pecuniæ facta futuro homicidæ, ſeu promiſſio vel conuẽtio de pecunia certa vt alia re conſequenda ſequuto homicidio nõ poteſt dici contractum crimen aſſaſſinij ſed dicitur eſſe auxiliator ad homicidium committendum maximè ſi interueniat principalis in homicidio vel dicitur eſſe ſimplex mandatarius, ita quod qualitas aſſaſſinij ceſſat & eſt caſus ſimplicis mandati ad occidẽdum ſeu opem præſtantis ſeu auxiliantis, etiam ſi ſciẽter & doloſe pecunia fuerit numerata Sicario vt poſt Abb. egregiè declarat Bero. in c.1. num.106. verſ. quarta, & vltima concluſio extra de offic. de leg. poſt Bar. in l. ſi ſciente ff. ad l. Pompe. de parricid. Nec reperitur Doctor Egregius qui vocet

aſſaſ-

aſſaſſinum hominem qui mandatum accepit ad occidendum non præcedente conuentione de pecunia data aut ſoluenda ſequuto effectu Gab. conſil.170.nu.7.& 9. Itaque ſola ſpes remunerationis aut gratia quam ſperat homicida non inducunt aſſaſſinium ſed ſemper datio vel conuentio certe rei vel pecuniæ procedere debet Ange. in l.qui ſepulchra de ſepulc.violat. Aret.in bract. malef. in verbo & Sempronium mãdatorem nu. 3.Capyc.d. deciſ.155. ſpei enim a ſemetipſo concepte ratio non habetur ſarn.in reg.de iur. quæſ. non tollen.nu.12.

4 Et hæc datio ſeu promiſſio pecuniæ ſeu certe rei talis debet eſſe vt afferat vtilitatem ei cui fit promiſſio l.2.& 3.ff.de calumniar.Bart. in l.furti §.ſi quis fugitiuum ff.de furt. Et propterea vnius videlicet mandantis aut mandatarij non facit aſſaſſinium ſed vtriuſque conuerſus requiritur hoc eſt quod mandans mandet & pecuniam certamvè aliam rem perſoluat aut promittat & ſic requiritur contractus mutuæ voluntatis, qui ſit vel conuentio vel conductio vel promiſſio & nõ ſufficit nuda pollicitatio quæ eſt impropria promiſſio vt notabiliter dixit Bal. in ſuo eleganti cõſil.383.incip.Bettones nu.3.lib.5. quod eſt repetitum lib.3.conſil.82.quem ſequitur. Grammat. vot.11. poſt Franc. de Albergor. in quodam ſuo conſil. incip. In Dei nomine Amen. quod Siloſante quod conſilium refert Fely.in c. inquiſitionis in 3. limitatione de accuſat Capyc. d. deciſ. 155.ſub num.5. verſ.3.dubitatio Carer. in d.ſua prax. §.circa igitur tertium de homicid. commiſ. verſ. & lingua nu. 6. Vbi finaliter cõcludunt per pollicitationem pecuniæ aut certe alius rei factę mandatario vt occidat hominem nõ inducit crimen aſſaſſinij etiam ſequuto effectu quia per pollicitationẽ quis non obligatur efficaciter vt poſſit contra eum pro pollicitis agi l. 1. l. candemus ff.de pollicit.l.paſtum.ff.eodem. Cum ergo pollicitatio quæ eſt ſolius offerentis promiſſio non obliget niſi duobus caſibus quando eſt facta ex voto vel Reipublicæ ob honorem decretum vel decernere l.ſi quis rem l.pactum l. de pollicitationibus ff.de pollicitat. Et tradunt communiter * ſcribentes in rubr.de verbo.oblig.ſequitur quod vbicumque non interuenit conuentio, ſed ſimplex pollicitatio inter mandantem & mandatarium de pecunia danda vel ſoluenda quod non contrahitur crimen aſſaſſinij per præmiſſa quod expreſſe ſequendo Bal.in d.conſ.82.incip. Bettonus Franc.de Albergot.Fely. & alios præcitatos voluit Grammat.d. vot.11. nume.19. Promiſſio enim ita certa requiritur vt aſſaſſinium committatur & talis qđ ea poterit agi ſi contractus alias fuiſſet licitus ſed ex pollicitatione aut ex generali promiſſione non poteſt agi,ergo aſſaſſinij crimen remanet excluſſum vt poſt Bal. Carer. Capyc.Grammat.& alios voluit Gabr.d. conſ.170. nu.17.cum ſeq.

5 Vnde inferẽdo ad caſum noſtrum dico quod cum in proceſſu non appareat prædicta certa & ſpecialis conuentio de occidendo mediante pecunia. Hoc ideo non tractandum de aſſaſſinis eo eo magis quia interogatus Antonius quare occiderit Berdrucium dicit id feciſſe. Primo quia Capitaneus Nereus ei pollicitus fuerat pecunias pro exercitio ſtaminis facien. mutuo daturum, Quod mutuum depoſitum ſeu commodatũ non inducunt crimen aſſaſſinij vt per Gabr.d. conſil. 170.num.15.& 16. & per alios Doct. præcitatos Capyc.d.deciſ.155.Carer.d.§.circa igitur tertiũ.

6 Secũdo dicit id feciſſe propter amicitiam quam habebat cum Capitaneo Nereo & quia erat eius creditor pretij vnius æqui cui rem gratam facere cupiebat merito ergo cum principaliter motus fuerit ad acceptandum aſſertum mandatũ quia erat amicus Capitanei Nerei & obtulerit Octauianum illius affinem interuenturum penoſo homicidio ſatis ſtat,quod principalis intentio Antonij fuit complacere Capitaneo Nereo vt ipſe dicit propter amicitiam & idcirco etiam ſi doloſè & ſcienter pecunia ipſis fuerit promiſſa quia motus ad actum non fuit ex conuenta pecunia non inducitur aſſaſſinium ſed dicitur induci auxilium & præſtatio opis Bero.d.c.1.ſiu.106.verſ. quarta & vltima concluſio de offic. Beleg. poſt Abb.ibi & Bar.in d.l.ſi ſciente ff.ad l. Pompei.de Parricidijs. Vnde qui hominem occidit vt alteri complaceat aſſaſſinus non dicitur alioquin omnis qui hominem interficit vt alteri complaceat aſſaſſinium eſſet quod eſt falſum Bar.in l. non ſolum §.ſi mandato Gabr. d. conſ. 170. & per Doctores communiter * in d.c.1.de homicid. lib.6.

Nec obſtat dum deponit poſt quam promiſit Capitaneo Nereo interficere Berdrucium quod idem Capitaneus ipſi pollicitus fuit ſequuto homicidio quod ſibi Florentiæ numerata fuiſſent ſcuta centum de quibus ſexaginta pro ſe retineret, & quadraginta numeraret Octauiano quia huic depoſitioni Antonij ſtandum non eſt: Nec facit probabile argumentum contra Capitaneũ Nereum ad effectum probandi qualitatem aſſaſſinij. Nam licet is qui ſe participem & ſocium criminis facit concurrentibus alijs adminiculis faciat inditium ad torturam ſecundum Boer. conſil.319.Rolan.conſ.16. nu. 17. lib.1. & conſ. 73. num.10.Clar.§.fina.q.21.verſ.ſed quid in criminibus exceptis. Attamen non dicitur facere probabile argumentum ad effectum cõuincendi pro pœna ordinaria imponenda, vt dixit Iob. Maria Monticellus in ſua practic. in verbo aſſaſſinij in 21.ſpeciali verſ.quod verum eſt accedẽte præſertim periurio & varietatibus totiens in Iudicio & in tortura dictis, Modo Capitaneum Nereũ exculpando modo in inculpando quæ varietates & periuria ita detrahunt fidei dicti Antonij vt etiam quod eſſemus in cauſa priuilegiaria nõ poteſt dici teſtis qui faciat probabile argumentum ad effectum conuincendi ad pœnam ordinariam quia periurus a teſtificando repellitur gloſſ. in c. per tuas in verbo adulteri de ſimonia quæ eſt cõ * muniter recepta vt inquit Gig. de crimin. læſ. maieſtat. fol. 104. quæſtion. 11. nume.1. Et ita tenere communiter Doctores ait Alberic. in l. Lutius nume.3. de his qui not. infam. Iul. Clar. in §.periurium verſi. repellitur etiam, & ei etiam cum tortura non creditor. Et hæc concluſio eſt indubitata, vt inquit Rolan. in conſilio 73. nume.18.lib.1.Clar.in §.fina.quæſtion.21.verſi. ſcias tamen quod hæc concluſio Ruini in conſilio

ſilio 146.colum.2.volum.5. Et hoc in criminalibus non habet dubium Couar.lib.2.varia. reſol. cap.13.ſub num.8.ad finem Aym. conſ.6. nu.46. Cephal. in conſ.204. nu.29. cum ſeqq. & conſil. 233.lib.2.

9 Pariter nec ex depoſitione Octauiani poteſt inferri aliquid quod attingat prætenſum aſſaſſinium,cũ nec Octauianus fuerit requiſitus a Capitaneo Nereo nec ei aliquid fuerit oblatum, & licet ſubiungat Antonium eum requiſiuiſſe ad interueniẽdum homicidio Barduccij vt rem gratam faceret D.Capitaneo & ipſum Octauianum à principio reſtitiſſe, & recuſaſſe propter onus ſuæ familiæ & filiarum: Antoniumque ei perſuadendo dixiſſe, quod ſequuto effectu mortis dicti Barducij Florentiæ recepturi erant ſcuta centũ de quibus ipſe Octauianus erat habiturus, quadraginta:& ita Antonius inſiſtendo, & perſuadendo, quod dicta, quadraginta erant apta pro collocanda nuptui vna ex ſuis puellis, & ob id Octauianus acceptauerit velle intereſſe morti dicti Barducij, ex hoc non infertur quod Octauianus acceptauerit mandatum motus contentione dictæ pecuniæ quia cum Capitaneo Nereo nihil tractauit ſed ſolum cum Antonio vnde quod ad Capitaneum Nereum attinet nihil probat quia loquitur de mandato mandati & de iudicio

c ſeu argumento a remotis.[c] quod etiam in crimine hæreſis per duos teſtes probandum eſſet iuxta ſingulare dictum Archid. in c. vt officium nu. 9.de hæretic. lib.6. quæ opinio eſt communis, & non habet contradictorem Iohann. de Amicis conſilio 127. numero decimo Bero. conſil.193. num.15.volum.3.

10 Et licet opinio illa, quod propter torturam periurium non tollatur & propterea periuro nõ ſit credendum quia defecit fidei fundamentum vt latè per Dec. conſil. 189. incip. lætatus ſum, nu.10.Ruyn.conſ.146.col.2.vol.1.Ciphal.conſ. 204.num.29.& ſeq.& 233.lib.2.Rolan.conſ.16.

d vol.1.de cõſuetudine.[d] non ſeruetur quia periurus cum tortura facit inditium contra eum cõtra quem deponit vt dicit Boſſ. in tit. de indit. & conſid.ant.tortur.ſub num.156.verſ. eſt verum, quod obſtat periurium & ob id dicat hãc opinionem moribus eſſe receptam & non poſſe reſponderi Decio & alijs præcitatis illum admittit ad effectum torturæ non ad effectum condemnandi ſeu ſaltem quin aliquid diminuatur & detrahatur de fide talis teſtis periuri. Vt ibi per Boſſo. & hanc opinionem ſequitur Boer. deciſ.219. per

* totum quæ opinio eſt communis* Iul. Clar. in §. fin.quæſt.53.verſic. quartus eſt caſus in verbo bene verum eſt quod ex quo talis teſtis Doct. in c.cum cauſam de teſtibus Boſſ. de oppoſ. contra teſtes ſub num.3.

11 Itaq; ex præmiſſis patet quod depoſitiones dictorum Antonij, & Octauiani circa negotium prætenſi aſſaſſinij ſunt ſingulares, & à periurijs proficiſcentes & à perſonis,qui licet cum tortura deponant nihilominus in ſuo caſu non ſunt tales quæ faciant probabilia argumenta ad effectũ cap.1.de homicid.lib.6.licet forſan facerent probabilia argumenta ad effectum torturæ iuxta l. milites §. 1. C.de quæſt. & quod ſingulariter dixit Bal.declarando illum tex. in conſil.78. incipi textus in quo nos debemus fundare lib.3.ratio eſt quia alia ſunt probabilia argumenta ſufficientia ad torquendum alia ad condemnandum. Et hinc videmus quod dicta duorum famoſorum latronum non ſufficiunt ad condemnandum tertium in latrocinio publicarum Ararum ſed requiruntur tres conformes tunc enim dicta trium latronum operantur tantum; quãtum dicta duorum proborum virorum vt late per Gram. ſuper regni incipien.frequens & infrenata num.7.& 9. tit.de teſtim.publico publicorum diſrobatorum vbi ſubiungit, quod dicta duorum latronum nõ probant contra tertium niſi ad effectum torturę præſuppoſito quod tertius nominatus eſſet male vocis,& famæ, & ita dicit infinitis vicibus practicare vidiſſe in magna Curia vicarię in qua per ſex latra,& vltra fuit iudex, & ſic depoſitio duorum participum etiam in criminibus grauiſſimis & craſſatoribus tratarũ & diſrobatoribus & ſpoliantibus viatores quod non faciant niſi inditiũ ad torturam & plures requirantur vltra duos ad effectum condemnandi ſaltem pœna extraordinaria tradit ſimon de præt.in conſ.102.incip.ſalemus Lucas Douadius.

12 Præſertim quod prædicti Antonius, & Octauianus patiuntur plures defectus & plura obſtantia & licet per torturam vnum ſit ſublatum, alia remanent l.ſi pro furt.in princ.ff. de cond. furt.l. ſi duo §. idem Iulianus ff. de iureiurand. Marſil. conſil.102.nu.12. poſt Socin. conſ.118. nu.8.& notabiliter poſt Caſt.Corn.& alios tradit Aym. in conſ.6.nu.55.& 56.& in terminis criminis læſ. maieſt.tradit Gig.in tracta. de crim. læſæ maieſt. lib.2. rubric. quomodo & per quos probetur crimen læſæ maieſt.cap.7.num.9.etiam quod ſimus in caſu difficilis, & ſubſidiariæ probationis Soc. dict.conſilio 118. Barbat.conſil.54.colum.9.lib. 1.Decian.conſil.133. colum. 3. Marſil. ſingular. 378.etiam ſi aliter, veritas haberi non poteſt Grammatic. conſil.crimin.43.nume.22.quæ omnia ſequitur Iohan.Cepha.conſil.65.num.27. & 28.lib.1.Grammatic.conſ.70. nu.6. & ſeq. incip. in cauſa Cæſarelli.

13 Stantibus maxime literis diuerſorum ſummorum Pontificum contra homicidas æditis,& nouiſſime per Reco. Mem. Pium Papam Quintum Confirmatis,& innouatis quibus expreſſe diſponitur quod homicide reddantur inteſtabiles & perpetuo infames, etiam ſi gratiã ab homicidio, obtinuiſſent vt in dictis litteris ſub datum Romæ apud ſanctum Petrum 3.men.Iulij pontiſicatus ſui anno primo.

14 Præterea pro alia argumenta debent interpretari ad mentem, & ſecundum quod ius in cauſis criminalibus requirit,& ſicuti præſumptiones & coniecturæ vel inditia probabilia non ſufficiunt ad condemnandum niſi neceſsario ad condemnationem inferant, ſed requiruntur probationes luce clariores. Ita in terminis incurſus pœnarum Alexandrinæ,quæ probabilibus argumẽtis contentatur,& habet verba formalia canonis pro humani declarauit Rota vt per Caputaq. deciſio. 146. incip. Alexandrina dum requiri probabilia argumenta, vt ſcilicet intelligatur, de

inditijs indubitatis,& non aliter iuxta ſingulare dictum filij . in cap. afferte in 3. limitat. de præſumptio. Grammat.vot.11.in fine, qui in aſſaſſi-
e nio. [e] loquitur,& in conſil.1.de fori iudicatione, nume.64.verſi. non dico quod dicitur de delicto conſtare,& nu.67.& nu. ſeq. Vbi hanc opinionē firmat authoritate Bald.Roman.& aliorum magnæ authoritatis virorū. Brun.conſ.115.nu.80. Thom.2.conſil.crim.diuerſor.maioris folij Blaz. in Epith.delict.cap.19.nu.14.Carer.in pract.criminin.§.circa igitur tertium de homicid. commiſs. verbo nu.20.& 21.

15 Præcipuè,quia licet Antonius & Octauianus ſocij prætenſi criminis admittantur ſuper negotio principali cum tortura Capitaneum Nereū, & quod ſint infames non tamen debent admitti ad probandum adminicula, & illam qualitatem prætenſi aſſaſſinij Bar.in l. in quæſtionibus in fine ad l.Iuliam maieſtat. Decian.conſi.410.num. 15.& 16. Rimin.conſ.258.nu.36.volum.2. Boſſ. titul.crimin.leg.maieſt.num. 112. Et facit ratio, quia quando datur priuilegium cauſæ vel perſonæ ratione certe qualitatis, illa qualitas eſt probanda per probationes legitimas non autem per priuilegiarias ad hoc vt detur priuilegium cauſæ quod competeret probata qualitate ſuper cauſa principali,ita notanter dixit Aret.in conſil. 163. ſub num. 5. verſic. ſed antequam conſtet de iſta qualitate.

16 Et conſequenter omnia,quæ ex aduerſo conſiderantur ad adminiculandum depoſitiones dictorum Antonij & Octauiani corruant, quia regula adminiculorum coadiuuationis & corroborationis procedit quando id quod quæritur corroborari & adminiculari eſt aliquid ineſſe deductum licet imperfectum. At vbi nullum eſt nec parit aliquem effectum regula coadiuuationis, & adminiculationis non habet locum. Quia nō entium nullę ſunt qualitates ita notabiliter poſt Bartolom. tradit Ang. in l. ſi quis ex argentarijs §.cogentur nu.6.ff.de eden. Vbi dixit quod licet dicto teſtis deplorati, non ſit credendum tamen ſi eius teſtimonium cōfirmatur à fide digno ſufficit,& creditur dicto eius niſi deploratio ſit talis quæ eū repellat à teſtimonio, quia ſocietas idonei teſtis ſibi accumulata,non propterea eū reddit teſtabilem, quia doctrinam Caſtren. Iaſo. & alij ſequuntur.

17 Nec dicatur ex deductis in præſuppoſitis reſultare præſumptiones contra Capitaneum Nereum de morte dicti Berducij, & duas præſum-
f ptiones facere vnum inditium, [f] vt per filij, & alios in cap.quia veriſimile de præſumptio.Boſſ. in tit.de indit. & conſiderat ante tortur. colu. 1. & 2. Et ideo poſſe cumulari ad effectum probabilium argumentorum. Præſumptiones enim ſeu coniecturæ, quę ex proceſſu colliguntur tendunt ſolum ad homicidium ſimplex non autem ad qualitatem aſſaſſinij, quæ transformat dilectum, & in aliam ſpeciem vertit Barto. in l. denunciaſſe.§.quid tamen ſub nume.5.verſic.videmus vltra. ff. ad legem Iuliam de adulter. Felyn. in cap. ex parte il primo, nume. 27. cum ſeqq. de reſcript. Iul.Clar.in §.fina.quæſtio.66.verſic.ſed quid ſi probatum ſit delictum. Ideo ex diuerſis nō infertur l.Papinianus exuli. ff.de minor. & cū homicidiū potuerit ſtare ſine aſſaſſinio ergo, &c.

18 Quæ vero de ſimplici mandato ad occidendū conſiderari poſſunt. Dico ea per omnia per torturam ipſi Capitaneo Nereo illatam, & repetitā acerrimè,& per eum ſupportatam fuiſſe, penitus ſublata. Quia ea eſt vis & potentia torturæ ac defatigationis rei in ſuſtinendo eius bono iure vt dicit gloſ.in l.edictum & ibi Alberic. ff. de quæſt. qui dicit quod totus mundus ita tenet, & ſeruat quem refert & ſequitur Boer.deciſ.163. num.13. Grammat.deciſ.8.poſt num.9.& deci.96.num.2. & de communi obſeruantia atteſtatur Veron. in conſ.32.col. 1.verſ. nec poteſt dici Clar. in §. fin. q.64. verſ. illata reo tortura qui Doctorum Cateruam ad hoc citat, & concluſio procedit vt nō ſolum per torturam tollantur inditia, ſed etiam veræ probationes vt latè docet Boſ. in titul. de confeſſ.nu.28.

19 Verum quia ex aduerſo pro parte Fiſci dicitur torturam illatam Capitaneo fuiſſe non ſuper negotio principali ſuper quo præſupponebatur cōuictus,ſed ſuper complicibus cum proteſtatione citra præiudicium confeſſatorum & conuictorū quæ practica eſt communis vt dixit Veronen. in conſ.32.col.pen.Gomez.delict.c.13.poſt nu. 20. verſ.Et in tantum Boſ. de ſent. nu.70.Iul.Clar. in §.fin.q.64.verſ.veritas eſt Ioh.Bap. Ferrett.in conſ.366. lib.2. Et propterea dici non poſſe fuiſſe factum præiudicium fiſco nec eliſa nec eneruata ſeu ſublata fuiſse inditia quæ ipſum conuincebant.Quandoquidem proteſtationis effectus eſt vt præſeruet omne ius proteſtantis Bar. & alij in l.non ſolum §.morte ff.de nou. oper. in materia proteſtationis conſeruatorio Fely.Dec.& alij in c.cum M. Ferrarięnſis de conſtitutione: Idcirco aduertendum etiā quod tortura fuerit illata pro complicibus habēdis vt in decreto dicitur quod nihilominus cum Capitaneus Nereus fuerit interrogatus ſuper his de quibus pręſupponebatur conuictus quod proteſtatio nihil profuit & tanquam contraria facto nihil præſeruauit.Ita limitando concluſionem ſupra relatam dixit Boſ.in tit.de confeſſis nu.29. poſt alios quos citat. & in tit.de indit.nu.130.& 131.

20 Et maximè quia tortura ad habendum complices non datur niſi quando Iudex eſt certus de principali delinquenti prout non erat in caſu noſtro l.& ſi certus & ibi glo.& Ang. notabiliter & Ioh. Igneus ff. ad Syllanian.

21 Quod comprobatur ex eo quod tortura ſuper complicibus non ſolet eſse grauius, ſed moderata vt per Igneum in d.l.& ſi certum quam ſequitur Clar.in §.fina.q.64.verſ.veritas eſt. Nam tortura in alienum caput mitis, & leuis eſse debet Boſ.in titul.de mandat.ad homicid.num.31.ſed tortura Capitaneo illata fuit grauiſſima,& repetita ergo.

22 Et tanto fortius præmiſſa procedere debent ex quo Curia nec inditia habebat contra aliquē quod fuiſſet ſocius prætenſi criminis quo caſu torturæ, & interrogatoria ſuper cōplicibus ceſſant Symanch.de hæret. tit. de tormentis nu. 31. & cum Curia haberet nota nomina omnium, qui prætenſo homicidio interuenerunt ſibi patefacta

teſacta a prædictis Antonio & Octauiano vlterius de complicibus quærendum non erat.

Ex quibus omnibus ſatis conſtet intrare ſolutionem totius dubij in fauorem Capitanei Nerei quod nec ſimus in crimine Aſſaſſinij nec ſic conuictus, & quod pœna ordinaria aliqua imò nec extraordinaria puniri poterit.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Reſponſum Auguſtini Lazzarini in eadem cauſa.

23 ADSIT DEVS. In iſta Imolen. prętenſi aſſaſſinij in vtroque dubio reſpondẽdum eſt negatiuè. Primo, ſ. quod ex proceſſu non cõſtet de crimine imputati aſſaſſinij. Secũdo quod Capitaneus non dicitur conuictus, vt pœna ordinaria aſſaſſinij puniri poſſit: Et quoad primum tanquam fundamentum totius huius cauſæ aduertendum eſt quod qualitas iſta aſſaſſinij adiecta homicidio in perſonam Barducij commiſſo conſtituit, ſeu accumulat nouam ſpeciem delicti vt declarat Fel. in c. ex parte el primo, nu. 38. ver. conſidera verba Salyc. extra de reſcrip. Et cũ propter talem qualitatem adiectam, lex contentetur argumentis & præſumptionibus opus eſt, quod illa qualitas ſit plenè probata, vt eſt tex. notabilis videndus, & vbi notat Bal. in l. ſi quãdo nu. 2. C. vnde vi dicens quod vbicumq; lex vel ſtatutũ aliquid diſponit vel inducit contra delinquentẽ vt locum habeat diſpoſitio illius legis vel ſtatuti oportet quod de illo delicto plenè ſit probatum inferens ibi eſſe tex. quod quando ſtatuto cauetur in aliquo delicto procedi poſſe ſine inditijs oportet quod ſtatim plenè conſtent de illo delicto, vt etiam decidit ibi Iaſ. in 4. notab. & Bart. in l. diuus per illum tex. de teſtamento milita; & propterea qualitas iſta plene probari debet.

24 Et hinc eſt quod Iudici Layco qui põt procedere contra Clericum in caſu aſſaſſinij debet in primis & ante omnia, plene conſtare de huiuſmodi qualitate aſſaſſinij vel per ſententiam vel per confeſſionem in iudicio factam, vel legitimis probationibus prout latè & per plura media & exẽpla demonſtrat Gramm. viden. conſ. 1. de fori iudic. poſito poſt deciſionem nu. 50. vſq; ad nu. 59. Et præſertim nu. 53. & 55. & Idem Gram. vot. 11. nu. 6. & 7. Carret. in prac. in §. circa igitur tertiũ, nu. 13. Et ratio quia diſpoſitio loquens cum certa qualitate vt locum habeat requiritur quod illa qualitas probetur Bar. in l. 1. §. ait prætor. ff. ne quid in loco publ. Marſi. ſing. 287. qualitas appoſita & in l. ſi quis in quæſtionibus ff. de quæſtio. poſt Corn. conſ. 202. in fine vol. 1. Et hoc procedit ne dum quãdo qualitas affirmatiue eſſet probanda, ſed etiam ſi negatiue Imol. in ca. ſuper his de accuſ. Imò non ſolum quando explicitè poſita eſſet, verum etiam ſi eſſet præſuppoſita implicitè quia diſpoſitio fundans ſe in aliquo præſuppoſito vt locum habeat, opus eſt vt præſuppoſitum verificetur Iacob. Budrig. in l. ſi mancip. per gl. ibi in verbo auocandum C. de ſeru. fugit prout refert & ſequitur Fely. in c. nonnulli num. 14. verſ. amplius iſta de reſcript.

25 Cum igitur prætendatur ad homicidium Barducij interueniſſe promiſſionem ſcutorum centum quæ poſt factum ſoluta & exburſata dicuntur; & ſic attenta iſtą prętenſione & ea verificata ſumus in caſu aſſaſſinij in quo ex ſolis argumentis & præſumptionibus ad cõdemnationem procedi põt cum in crimine aſſaſſinatus plena nõ requiratur probatio propter criminis immanitatẽ ſed ſufficiat conſtare per probabilia argumenta vt per Doc. in d. c. 1. de homi. in 6. Sequitur quod procedat & intelligi debeat probata plene ipſa, qualitate aſſaſſinamenti cum qua loquitur tex. & ibi Doc. in d. c. 1. & non ex priuilegiata probatione. Is enim qui dicit qualitatem aſſaſſinij interueniſſe tenetur probare regula ei qui dicit de probatione l. qui accuſare C. de edẽ. ſiue ſit accuſator ſiue Iudex inquirẽs qui ſuccedit in locũ accuſatoris Bar. in l. 2. §. ſi publico ver. quia veni ff. de adult. Alex. conſ. 64. col. 2. vol. 1. Et cum dicimus de probatione facienda intelligitur de plena probatione l. Lutius ff. de condit. & demonſt. Marſil. in rub. de probat. nu. 6. ſicut dicimus de inditio quod plene probari debet gl. notab. in l. fi. in verbo inditijs & ibi Bar. & alij C. fam. herciſc. Ideo dicebat Bal. in l. cum proponebatur in prima col. verſ. nota ex gloſſa iſta ff. de leg. 2. quod inditium debet probari per tot teſtes quot requiruntur in probatione veritatis. Cum autem intelligi debeat de plena probatione infert ex hoc Marſil. in d. rubric. de prob. nu. 6. quod plena probatio regulariter fieri debet per teſtes omni, exceptione maiores.

26 Nec obſtat text. in dic. cap. 1. de homicid. in 6. ibi poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis, quia loquitur contra delinquentem vt incidat in illum canonem, quod ſufficiunt probabilia argumenta, ſed hoc intelligitur cõſtito prius aſſaſſinio, & prius probata huiuſmodi qualitate per veras & ordinarias probationes non autem per priuilegiatas ſecundum ſupra allegata. Secundo reſpondetur quod tex. in dict. cap. 1. vt locum habeat neceſſe eſt probari legitimè mandatum, & declarari mandatorem ita mandaſſe Alexand. conſ. 166. num. 5. verſicul. non obſtant ea lib. 7. Carer. in ſua practic. crimin. §. circa num. 11. fol. 89. Et ratio manifeſta eſt, quia ad hoc conferatur iuriſdictio procedendi iuxta terminos d. cap. 1. neceſſe eſt declarari qualitatem illã ex qua huiuſmodi iuriſdictio conferatur ca. cum ſecundum in fine de hæretic. in 6. prout refert, & ſequitur in ſimili Felyn. in cap. cum non ab homine col. 4. num. 9. de iudic. Tertio reſpondetur vt locum habeat text. in d. cap. 1. & vt verificentur illa verba poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis, requiritur quod argumenta ipſi ſint indubitata, & intelligantur de indubitatis inditijs vt declarant Grammat. uot. 11. ad fine in Felyn. in cap. afferte in 3. limitatione num. 9. in fine de præſumpt. Carret. in pract. §. circa igitur ſeptimum nume. 14. fol. 79. Vbi allegat etiam Panor. in cap. at ſi Clerici col. 13. de Iudic. Gramm. late in conſi. 1. de for. iud. numero 64. 65. 66. 67. & 68. & quod maxime procedit in condemnando Carret. in dict. §. circa nume. 19. Betr. a Plaz. lib. 1. capit. 19. nu. 14.

27 Vtrum & quod non ſimus in cauſa aſſaſſinij, demonſtratur quia ad hoc vt crimen illud committatur requiritur quod inter mandantem, & mandatarium, & ſic inter Capitaneum Nereum prætenſum mandantem & Antoniũ prætenſum mandatarium fuerit facta huiuſmodi conuentio & quod mandatarius acceptauerit promiſſionẽ ſeu obligationem huiuſmodi alias ex ſimplici oblatione ſeu pollicitatione abſque expreſſa acceptatione non dicitur committi nec contrahi tale crimen aſſaſſinij Bal. in cõſ. 303. Bettonus nu. 3. vol. 5. Vbi etiam dicit quod impropriè dicitur promiſſum quod eſt in vna voce pollicitatum, & in conſil. 48. vol. 1. Boſſ. in tit. de mandato ad homicid. nu. 35. ibi nec etiam fuit per Iohannem acceptatum & ibi nec apparet quod fuerit acceptata per Alphonſum Cater. in ſua pract. in §. circa igitur tertium fol. 78. Vbi ad hoc allegat vltra ſupra dictos Franc. de Alberg. Grammatic. vot. 11. Fely. in c. Inquiſitionis in 3. limit. de accuſ. Capyc. deciſio. 155. in 3. dub. Et quod non fuerit de ſuper facta cõuentio declarat ipſemet Antonius per illa verba videlicet. *Me diſſe farmi pagare li cento ſcudi à Fiorenza, non me diſſe eſpreſſamente che me li daria per queſta cauſa, ne manco me diſſe, che me li preſtaſſe:* Et ibi; *ma io ſempre tenni opinione che li ſeſſanta ſcudi non me li haueſſe più à dimandare*, vt fol. . . . . Cum autem ſolus Antonius tantum hæc formalia verba deponat *Antonio vorrei che tu me donaſsi dui homini da far un mio ſeruigio, Io gli reſpoſi ſe Ottauiano, che è ſtato quì fuſsi bono ſarà bono per uno, & io l'altro, perche mi ricercò, che interueniſſe, & eſſo Capitano mi diſſe che mi haueria fatto pagare cento ſcudi da Roberto Ricci doppo fatto l'effetto delli quali ne deſſe quaranta ad Ottauiano, & il reſto teneſſe per me*, & ſic nulla eſt ſequuta acceptatio huius obligationis, & per conſequens non conſtat huiuſmodi crimen aſſaſſinij.

28 Præterea ceſſat in caſu noſtro hoc crimen aſſaſſinij ex eo quod ipſe Capitaneus Nereus, vt Antonius deponit non promiſit dare, ſed quod D. Robertus Riccius ſolueret quo caſu ſuccedit quod in his terminis dixit Boſſ. in d. tit. de mandat. ad homic. nu. 35. quod quando eſt facta promiſſio dependens à volũtate alterius dicitur inaniter facta ſeu dicta præſertim quando non fuit acceptata & facit & quod dicit Bal. in d. cõſ. 303. nu. 3. in 5. quod ille qui dicit ſe miſſurum æquum & non promiſit dare ęquum non dicitur crimin. aſſaſſinij committere.

29 Addito etiam quia ſuper iſta qualitate prętẽſi aſſaſſinij, & quoad ipſas pecunias ſolus Antonius deponit qui non probat vt in terminis dixit Alexand. viden. d. conſil. 166. nu. 5. volum. 7. Grammat. d. conſ. 1. de for. iudic. num. 61. Vbi in fortioribus terminis loquitur de duobus mandatarijs, ſcilicet, *Che Matthio, & Gio. Antonio.* ex pluribus rationibus per eum adductis. num. 62. cum ſeqq. & Carer. d. §. circa igitur, nume. 15. ibi, nec etiam per confeſſionem aſſaſſinij.

30 Quoad ſecundum dubium reſpõdetur, quod non ſolum Capitaneus Nereus non dicitur cõuictus, vt pœna ordinaria puniri poſſit, ſed videtur poſſe affirmari, quod nec etiam ſit inditiatus, & ſic quod pœna aliqua puniri non poſſit: Et capiendo dictum Antonij, qui ſolus deponit de aſſaſſinio, & quod ipſi ſolũ fuit facta promiſſio ſeu oblatio pecuniarum. Dicitur: Primo, quod ſic deponendo, quoad pecuniam videtur deponere ſuper remotis ab ipſo crimine, inditium autem remotum probari debet per duos teſtes glo. in l. fina. C. famil. herciſcun. & ibi Docto. & ipſi duo teſtes debent eſſe conteſtes de loco & tempore Pariſ. conſil. 253. nu. 28. vol. 4. ſequitur, quod iſte Antonius inditium non faciat.

31 Secundo dicitur, quod iſte Antonius facit ſe participem & ſocium criminis ac eiuſdem criminis mandatarium, & magis communis opinio videtur eſſe quod mãdatarius etiam in crimine aſſaſſinij inditium ad torturã non faciat niſi aliud inditium ſeu alia præſumptio concurrat contra nominatum ab eo ita dixit in terminis Bal. in d. conſil. 383. circa finem verſ. etiam nec Iacobin. volum. 5. Marſil. in pract. §. diligenter nume. 37. Vbi loquitur in aſsaſſinio, & numero 39. tenet, quod non faciant inditium & Clar. q. 21. verſ. ex hac indiſtinctè dicit quod nullo caſu faciat inditium ad torturam niſi vt ſupra alia concurrant Gramm. conſil. crim. 21. nu. 12. tenet ſimpliciter in mandatario quod inditium non faciat, & additio ad d. conſilium ſiue alius Doctor illud ſubſcribens tenet in aſsaſſinio inditium non facere. Idem niſi alia concurrant, tenuit nouiſſime Rolan. à Valle conſ. 14. num. 18. vol. 4. Vbi loquitur in cauſa aſsaſſinij vt ibidem. nu. 11. & 12.

32 Et dum Doctores loquatur de alia præſumptione, & quod alia præſumptio concurrat intelligi debent de alia præſumptione, quæ tangat crimen de quo agitur propter illam dictionem alia, quæ eſt relatiua & repreſentatiua eiuſdem qualitatis, & non debet intelligi de pręſumptione remota, & quæ crimen non tangat. Nam ſicut dictum Antonij tangit crimen, ita tangere debet alia præſumptio propter dictam dictionem alia ita notanter declarat Natt. videndus conſi. 298. viſo nu. 5. vol. 2.

33 Et quod inditium nõ faciat nec facere debeat adducuntur plures rationes, Prima eſt quia cum ſolus deponat de ipſo mandato, etiam ſi præſupponeremus quod eſſet teſtis de viſu inditium nõ faceret ad torturam, quia ad hoc vt vnicus teſtis inditium faciat. Tria debent concurrere. Primũ quod deponat de maleficio directè & immediate, ſecundum, quod ſit omni exceptione maior Aym. conſil. 6. nu. 12. Tertium quod inditia ſeu adminicula concurrant Iaſ. in l. admonendi nu. 186. in fine ff. de iure iuran. Marſil. in §. diligenter numero quinto, Alexand. conſil. 89. numero nono, & 10. volum. 3. ſed Antonius non eſt omni exceptione maior, cum de hoc non cõſtet, quinimò plures patitur exceptiones vt inferius dicitur, & cum eius dicto aliud nõ concurrit merito, &c. Secunda eſt ratio quia quoad mandatũ & pecunias deponit ſuper remotis à maleficio, quo caſu requiruntur duo teſtes conteſtes vt ſupra dictum eſt, & iſte eſt ſolus. Tertio ſi ſolus mãdatarius faceret inditium contra mandantẽ abſque alijs inditijs, ſi quæretur maximum abſurdum & inconueniens, quod volens alicui nocere

poſſet

poſſet illum de facili necare, & has rationes in propoſito conſiderant Marſil. in d. §. deleganter nume. 39. & Grammatic. dict. conſ. 21. nume. 12. 13. & 14.

34 Et eo minus Antonius probat cum alias ſit infamis ex pluribus ſententiæ capitalibus pro homicidijs etiam in pœnis furcarum contra eum latis prout in 23. præſuppoſito dicitur. Cum autē prædictus Antonius alias eſſet infamis ex dictis ſententijs & faciat ſe criminis participem nihil penitus probat ex his duobus exceptionibus in terminis aſſaſſinij repellit Grammat. d. conſ. 1. de fori iud. nu. 61. in fine & 62. in princ. Et prout ēt ſtantibus dictis condemnationibus in habilitatur ex Bulla Pij V. contra homicidas conciſtorialiter innouata & edita per illa verba videlicet, ſed perpetuo eſſent infames nec poſſent ferre teſtimonium quæ Bulla habet clauſulam ſublatam, &c. & decretum irritans.

35 Et eo etiam minus probat ſtantibus tot uariationibus & periurijs eiuſdem Antonij vt dicitur in vltimo præſuppoſito, quo periura etiam per torturam non tolluntur Aym. conſ. 6. nu. 16. & 48. Ruy. conſ. 146. nu. 6. vol. 4. & eo etiam minus cum deponat contra Capitaneum Nereum virū nobilem & bonæ famæ prout probatum credimus, & in his minis aſſaſſinij de mandatario inculpante de mandato hominem bonæ famæ loquitur Gramm. d. conſi. 1. de fori iudic. nu. 63. ibi contra ipſum non operatur quicquam eſt etiam ſingularis, & ſic nihil probat cap. bonæ el primo, de electiō. c. licet cauſam de probat.

36 Nec obſtat ſi dicatur quod quamuis depoſitio Antonij de ſe ſola non plenè probet: probat tamen iuncta depoſitione Octauiani, & alijs præſumptionibus, & coniecturis de quibus in præſuppoſitis datis per regulā quod ſi non proſunt ſingula, &c. quia hoc non procedit in criminalibus ſed in ciuilibus tantum Marſil. conſ. 20. nu. 48. Gramm. conſ. 3. nu. 18. Secundo hoc non procedit quando vnumquodque de per ſe in ſua ſpecie non eſt perfectum Iohan. de Amicis conſilio 127. nu. 10. & 24. Neuiz. conſ. 78. num. 44. Pariſ. conſil. 153. nu. 36. & 37. vol. 4.

37 Et ad excluſionem omnium præmiſſorum deducitur. Primo pro ipſo Capitaneo Nereo bona illius vita, & fama probata, quæ extinguit omnem malam præſumptionem Socin. iun. conſil. 189. nu. 4. vol. 2. & purgat inditia, quæ eſſent contra ipſum Pariſ. conſ. 153. nu. 35. vol. 4. Et dicit Bal. in conſ. 410. num. 5. uol. 2. Quod multum prodeſt homini fama bona ad excludendum præſumptiones delictorum & maximè enormium, quia bona fama eſt quædam lex. quæ oſtendit hominis qualitatem.

38 Secundo deducitur amicitia, quæ erat inter ipſum Capitaneum Nereum & Barduerium, quę amicitia inducit inditium Innocentiæ Cornel. conſ. 198. num. 26. vol. 2. & in perſonam amatam homicidium committi non præſumitur gloſſ. in l. 1. C. de ſicar. Veronen. conſ. crim. 2. colum. fin. in 7. fundamento.

39 Tertio ad excluſionem prætenſi criminis, & quod Capitaneus Nereus non poſſit aliquo modo cōdemnari deducitur grauiſſima tortura pluries repetita; Nā de prima patet fol. 1936. 1941. 1944. Et licet dicatur fuiſſe tortum per horam, tamen cum in ipſa tortura fuerint ſcripta octo folia, & per 38. vices dicatur tacuiſſe neceſſe eſt dicere quod plus durauit tortura: Et de ſecunda tortura patet fol. 1948. cum ſequentibus in qua pluries quaſſatur, & dicitur tortum fuiſſe per horam & per viginti vices tacuiſſe. Tertio loco alligatur tantum, vt fol. 1958. Quā tortura ſtante, dicitur per eum eneruij probationes vt amplius Reus tortus condemnari non poſſit ſecundum communem opinionem de qua per Albericum in l. edictum. ff. de quæſtione, & Marſil. ibi, & in ſingular. 262. Decia. conſil. 363. in fine Boer. deciſio. 163. nume. 12. & 13. cum ſequentib. dicens ſimiliter: ita communiter practicari Grammatic. conſilio 64. numero decimo Carer. in pract. in princip. nume. 34. Natta conſ. 202. num. 10. Et cum vt prēmittitur eneruantur probationes multo fortius dicuntur eneruata inditia cum illa ſint omnia, & debiliora probationibus Bartol. in l. 2. C. de excuſat. tutor. Alexan. conſil. 89. nu. 13. vol. 3. Et quicquid ſit in torto poſt in plenā probationem meo qui fuit tortus propter inditia dicitur clarum eſſe in iure quod illa per torturam totaliter purgantur Alberic. in rub. C. de quæſ. nu. 9. Boer. d. dec. 163. nu. 2. Aymi conſ. 178. num. 10. Caſſen. in conſuetud. Burg. in rubr. 1. §. quinto verſ. vndecimus caſus Maranta de ord. Iudiciar. c. 14. actus qui ſucceſſiuè, &c. Et quæ concluſio procedit vt inditia tollantur etiā ſi ſint vrgentiſſima Veronen. conſi. crim. 32. nu. 18. verſ. ſi ſed tamen his, non obſtantibus ibi, & intelligunt Doſtores. Quinimò procedet etiam quando inditia eſſent vehementia, & indubitata Carer. in d. pract. in princ. nu. 160. & eo magis huiuſmodi opinio eſt admittenda ne ſequatur abſurdum quod eſſet, quia nunquam daretur caſus vt per torturam purgarentur inditia, & eſſet in poteſtate cuiuſque poſt torturam illatam, tortum condemnare vel in infinitum torquere.

40 Nec obſtat aliud quod Capitaneus Nereus, tortus fuit non vti Reus, & in caput proprium, ſed vti teſtis, & in caput alterius, & ad ſciendum complices, quia ex proceſſu parte etiam interrogatum, fuiſſe vti reum, & in caput proprium, & ſuper alijs, quam ſuper complicitate. Secundo ex ipſa tortura demonſtratur, non ſuper ſocijs, & complicibus tantum, & in caput alterius, quia illa fuit immoderata, & quando quis interrogatur ſuper complicibus tortura, non debet eſſe immoderata, ita dixit Clar. in d. quæſtion. 64. verſicul. veritas eſt in fine, & quando quis torquetur in caput alterius, & non vti principalis ſuper crimine tortura debet eſſe leuis & non reiteratur, vt dicit Boſſo. notanter in tit. de mandato ad homicid. num. 31. Tertio ſuper ſocijs, & complicibus quis torqueri nō poteſt niſi vbi ſemiplene probatum eſſet quod ſocios criminis habuit, ita notanter dixit Iacob Simanc. Epiſcopus Ciuitaten. in tracta. de hæret. in titu. 52. de tormentis nu. 31. Nec poteſt etiam torqueri niſi quando factum eſt tale quod ſine ſocijs fieri non potuit, ſed in caſu noſtro nō fuit probatū ſemiplene, nec alias de alijs ſocijs, & quoad D. Ro-

bertum Riccium nullus datur gradus, probationis quod fuerit ſocius eo maximè cum allocutio in loco de quo ſupra facta capi debeat in bonam partem vt ſupra dictum eſt: & potuit factum huiuſmodi explicari ab his de quibus in proceſſu & ſic ex prædictis clarè patet non conſtare de crimine aſſaſſinij, & Capitaneum Nereum non poſſe puniri aliqua pœna. LAVS DEO.

Proſper Farinacius V. I. D. Rom.

Reſponſum Horatij Arigoni Romani in eadem cauſa.

41 ADSIT DEVS. Quamuis dici ſoleat, quod in crimine aſſaſſinij ſufficiant probabilia argumenta & inditia iuxta tex. in c. 1. circa finem de homicid. lib. 6. Hoc tamen intelligitur, & quod ſint probata legitimè & per idoneos teſtes Fel. in c. 2. col. 4. verſ. Quinto limita ibi pro quo facit de teſtibus Gram. in conſ. 1. ſub nu. 64. paulo poſt princ. verſ. ſed aduertè quod conſiliū eſt poſitum poſt ſuas deciſiones Egid. Boſ. in tit. de mand. ad hom. ſub nu. 20. & intelligitur etiam dummodo dicta probabilia argumenta eſſent in dubitata & non aliter Fel. in c. afferrè col. 3. in fine verſ. 3. limita ibi uel poſſet dici de probatio. Gramm. in verſ. 11. nu. 22. & in d. conſi. 1. nu. 67. Carer. in pract. crim. in §. circa igitur tertium de homicid. commiſſ. nu. 14.

42 Quibus quidem ſtantibus dicitur quod teſtes qui deponunt de prætenſo mandato ſuper homicidio & de prætenſa promiſſione & receptione pecuniarum ſunt illi tantum qui fuerunt prætēſi ſocij criminis: quorum dicta ex pluribus non ſunt attendenda, nec in aliqua conſideratione in caſu de quo agitur. Primo quia licet etiam dici ſoleat in crimine aſſaſſinij admitti in teſtimonium ſocium criminis, hoc tamen non habet locum quotieſcunque prout in caſu noſtro reperitur ſocius criminis infamatus de alio delicto vt per Grammat. in d. conſ. num. 61. cum ſeq. & per Boer. in deci. 319. ſub nu. 2. & ante nu. 4. Carer. in pract. crim. in d. §. circa igitur tertium de hom. ante num. 28. Rolan. in conſ. 73. nu. 24. volum. 1.

43 Secundo quia dicti teſtes fuerūt periuri & varij, quo caſu nō attenditur depoſitio ſocij criminis, & in criminalibus exceptis Rolan. in d. conſ. 73. nu. 18. cum ſeq. vol. 1. Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 21. verſ. ſcias tamen quod hæc concluſio.

44 Tertio quia iſti teſtes deponunt tantū de quadam pollicitatione propter quam nō incurritur crimen aſſaſſinij Carer. in d. pract. crim. in d. §. circa igitur tertium nu. 6. & nu. 33.

45 Quarto quia iſti teſtes ſunt ſingulares in eo, quod pecunia fuerit promiſſa Capitaneo Nereo & prouenerit de mandato ipſius Capitanei Nerei; nam in quantum deponūt quod Capitaneus Nereus dixerit illis quod eis promittebat certā quātitatem pecuniarum, & dictam pecuniarum quantitatem illis faceret dare in hoc deponunt de actib. ſeparatis vnus ab alio vnde dato quod ſufficient argumenta, tamen vnumquodque eſt probandum per duos teſtes cōteſtes vt poſt Fel. & alios in C. litteras col. pen. de præſumpt. tradit Egid. Boſſ. in tit. de manda. ad homic. ſub nu. 20. circa med. verſ. & tamen illud leue argumentum vnde videmus quod quodlibet inditium eſt probandum per duos teſtes. gloſſ. Bar. fulg. in l. fi. C. famil. herciſcund. late Iul. Clar. in pract. crimin. §. fina. quæſt. 22.

46 Nec obſtat ſi dicatur hoc non habere locum quotieſcumque teſtes deponunt ſuper inditio de ipſomet delicto, quoniam tunc vnicus teſtis faciat inditium, & propterea cum iſti teſtes deponant ſuper ipſo delicto quilibet ipſorum faciat inditium, & in crimine aſſaſſinij faciant plenam probationem: Quia ad hoc reſpondetur quod tunc teſtis ſingularis facit inditiū quando dictus teſtis eſt oī exceptione maior Bar. in l. maritus in 2. oppoſit. ff. de q. Pariſ. in conſ. 151. nu. 3. vol. 4. Iul. Clar. in pract. crim. q. 22. in fine verſ. vnum tamen ſcies Iul. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 21. verſ. vnus teſtis deponens de maleficio, & propterea videmus quod licet in iſtis criminibus exceptis admittatur ſocius criminis, tamen de ſe ſolus nō facit inditium ad torturam Boer. in deci. 319. nu. 1. late Rolan. in d conſ. 73. nu. 20. cum ſeq. vol. 1. Iul. Clar. in d. pract. criminal. §. fin. q. 21. verſ. ſed quid in criminibus exceptis.

47 Præterea cum Capitaneus Nereus etiam repetitus negauerit omnia in tortura. Idcirco videntur ſublata omnia prætenſa iuditia & omnes prętenſe probationes vt tradit Carer. in pract. criminali in l. hoc ſeruare curabis ſub num. 188. paulo ante finē verſ. quod ſi iudex haberet plenas probationes Boer. in deci. 163. nu. 12. cum ſeqq. Iul. Clar. in d. pract. crim. §. fina. quæſt. 64. verſ. illata reo tortura.

48 Nec obſtat quod tortura fuerit illata ad ſciendum complicis & ſocios criminis cum proteſtatione. Quia reſpondetur quod ex quo etiam Capitaneus Nereus fuit interrogatus ſuper ipſo delicto Idcirco ipſa proteſtatio tollatur per contrarium factum cum ſimus in his, quæ tāgebant præiuditium tertij nempè ipſius Capitanei Nerei Bar. in l. non ſolum §. morte nu. 31. cum ſeq. ff. de oper. nou. nunciat. Dec. in c. cum M. Ferrarien. num. 18. & ſub nu. 22. circa med. verſ. 2. Abb. concludit de conſtitio. & in capi. ſollicitudinem nu. 12. de appellat. & in terminis noſtris tradit Iul. Clar. in dict. pract. crimin. §. fina. quæſt. 64. verſi. veritas eſt quod in hoc Ducatu R. p. d. Franciſci Sarmient. in lib. 1. ſe lect. interpr. cap. 1. nu. 1. cum ſequent.

49 Nec obſtant cętera inditia quia ſunt multum à remotis, neque etiam legitimè probantur nam in quantum Thomas Dadina deponit quod Capitaneus Nereus dum ſimul verſus Bononiam venirent illum perquiſiuit vt ipſi Nereo oſtenderet confinia inter teritorium Duciæ & Ciuitatē Imolæ tollitur iſta ſua depoſitio ex duobus. Primo quia hoc eſt inditium remotum.[g] quod debebat probari per duos teſtes, gl. Bar. & alij in l. fin. C. famil. herciſc. cum alijs ſupra allegatis; Secundo quia fuit examinatus parte noſtra non citata quo caſu non probat neque etiam in crimine aſſaſſinij.[h] Aretin. ib d. c. 2. colum. 3. verſ. 5. fallit & ibi etiam Felyn. colum. 4. verſ. quinto limita de teſtibus Grammat. in d. conſ. 1. nume. 64. & in d. vot, 11. num. 16.

Minus

50 Minus obſtant depoſitiones Dominici famuli & Dominici Maranghe Vetturini, quia præter quam ſunt inditia valde remota; tamẽ iſti teſtes debent repelli, quia ſunt perſonæ viles. Curt. ſen. in tract. de teſtibus in prima concluſio. ſub numero primo, Aym. in conſil. 9. numero 14. Ac etiam quia dum dicunt quod Capitaneus Nereus ſimulauit dolores corporis, in hoc iudicant, quia hoc non patebat ad ſenſum ſed teſtis iudicans dicitur ſuſpectus Aym. in conſil. 41. nu. 4. & in conſ. 134. nu. 43. & etiam quia dum deponunt quod cum Archibugio traxit verſus aerem nihil facit, tamen quia hoc potuit eſſe caſu ad deterrẽdum ſicarios, & etiam cum eſſet de nocte nullam probationem facere poſſunt Boſſ. in tit. de indit. nu. 172. Iul. Clar. in d. pract. criminal. §. fin. q. 21. verſic. ſed qui ſi teſtis non viderit ibi cæterum ſi teſtes dicunt.

51 Accedat quod dictus Dominicus famulus repellitur quia fuit conuictus de falſo, dum depoſuit cognouiſſe Thomam Dandinum, & in vno falſus reputatur in omnibus falſus Innoc. & Felyn. in c. fraternitatis de hæreticis, & alius Dominicus eſt impubes qui non admittitur in cauſa criminali cũ in cauſa criminali requiratur quod teſtis habeat vigeſimumannum completum Stephan. aufrer. in tracta. de reproba. teſt. in verſi. impubes ad teſtimonium.

52 Præterea in caſu noſtro concurrit ſpontanea comparitio & bona fama ipſius Capitanei Nerei probata quæ tollunt ſimilia inditia remota Pariſ. in conſil. 151. nu. 13. vol. 4. Marſil. in conſ. 109. num. 27. & in conſ. 117. nu. 47. & in conſil. 128. nu. 32. & in conſ. 130. nu. 48. Iul. Clar. in d. pract. criminal. §. fin. q. 60. verſ. frequens etiam in criminalibus & in terminis noſtris Grammat. in d. conſil. 1. num. 63. LAVS DEO.

Reſponſum Proſperi Farinacij In eadem cauſa.

53 ADSIT DEVS. Præſuppoſito quod cõtra Capitaneum Nereum extarent multæ præſumptiones probantes eius mandatum ad occidendum Philippum Barducium, & vltra eas depoſitiones Antonij, & Octauiani circa qualitatem dum homicidij facientem illud aſſaſſinium, & quod ſupradicti Antonius & Octauianus reperiantur banniti & condemnati in contumaciam propter crimina homicidiorum per eos patratorum, & quod virtute Bullarum pluriũ ſummorum Pontificum banniti propter crimen homicidij ſint perpetuo infames, nec poſſint ferre teſtimonium, fuit dubitatum an ex præmiſſis omnibus iunctis ſimul taliter eſſet probatum crimẽ aſſaſſinij vt poſſit in pœnam ordinariam condẽnari, & in hoc conſultus à Iudice (qui tunc erat Franciſcus Cicero locumtenens D. Gubernatoris Vrbis) Vt quid pro veritate ſentirem, de iure reſponderem libentiſſimè an eiuſdem Iudicis opinionem conuolaui.

54 Cum enim qualitas criminis aſſaſſinij ſit maior crimine homicidij vt dixit Bal. in c. clerici nu. 9. de vit. & hon. cler. crimenque homicidij poſſit eſſe ſeparatum æqualitate aſſaſſinij probato aũt delicto principali non dicitur probata qualitas aggrauans delictum vt per Gramm. vol. 2. nu. 4. Gugliel. de benedict. in c. Raynutius nu. 168. fol ler. in verſ. & ſi confitebuntur nu. 9. Brun. in conſil. 69. nu. 3. & 4. Gabr. lib. 7. de crimin. concluſ. 1. nu. 28. ſicq; propterea ſpeciali in aſſaſſinio vt in eo ſufficiant probabilia argumẽta vt inquit tex. in c. pro humani de homic. in 6. & ſic qualitas aſſaſſinij probabilibus argumentis probanda ſit, Non vtiq; video in caſu de quo agitur quod iſta qualitas faciens aſſaſſinium probetur probabilibus argumentis; ergo neceſſario ſequitur quod non erit locus pœnæ ordinariæ, cum poſſit committi homicidium de mandato alterius abſq; pecunia & non probata qualitate, quod homicidiũ mediante pecuniã commiſſum fuerit: ceſſat vtiq; aſſaſſinij nomen Bar. in l. non ſolum §. ſi mandato de iniur. Dom. Anch. Prob. ad Monac. Frãcus & Vachelius in d. c. 1. de hom. in 6. Aret. cõſ. 163. nu. 17. Ang. conſ. 14. in c. Nos Carolus Carer. in. §. circa igitur tertiũ de hom. commiſ. num. 2. Vbi. copioſe Boſſ. de mand. ad homic. nu. 14. & de for. compet. nu. 141. Capyc. dec. 155. nu. 12. Couarr lib. 2. varia. reſol. c. 20. nu. 9. latè Gabriel cõſ. 170 nu. 7. & 8. etiam quod quis haberet certam ſpẽ a ſe ipſo contractam & conceptam aliquid conſequendi a mandante vt notabiliter dixit Bald. in conſ. 383. Betton. de Cono quem refert Fel. in c. inquiſitionis in 3. limit. de accuſ. Capyc. d. deciſ. 155. ſub num. 5. verſ. tertia dubitatio Gabriel. d. conſ. 170. nu. 17.

55 Quod autem in caſu de quo agitur oĩno non extent probabilia argumenta ſic probatur. Nam Romani Põtifices conſtituerunt vt banniti propter crimẽ homicidij ſint perpetuo infames, nec poſſint ferre teſtimonium vt in ſuis extrauagantibus; ſed Antonius & Octauianus ſunt homicidę & pro alijs homicidijs banniti vt ex proceſſu, ergo eorum dicta omnino non faciunt probabilia argumenta etiam quod concurreret inimicitia inter inculpatum per aſſaſſinum mandantem & occiſum & ẽt quod per mortem interfecti, aſſertus mandans lucrum fuiſſet vt in terminis dicit Gram. conſ. 34. quia atteſtatur ita per magnã Curiã Vicariæ fuiſſe longiſſimo tpe obſeruatũ & loquitur in vnico aſſaſſino, & concludit quandã mulierem imputatam de mandato ad occidẽdum inimicã mortuã, & quæ lucrata fuit certam penſionem annuã quam ei ſoluebat, fuiſſe liberatã à tortura Boſſ. de for. cõp. nu. 66. Idem quoq; eſt in duobus aſſaſſinis deponentibus contra aſſertũ mandantẽ quod nullatenus cõuincunt nec faciunt probabilia argumenta ad cõuincendum de aſſaſſinio, ſed tantum inditium ad torturam Gram. in conſ. 1. poſito poſt dec. ſuas nu. 61. Qui reſpondet difficultati probandi & priuilegijs datis crimini aſſaſſinij, & concludit ex dicto duorũ aſſaſſinorum non conuinci inculpatũ vt pũniri poſſit poena aſſaſſinij, Idem dixit Boer. deci. 319. ſub nu. 2. ſequitur Rolan. in conſ. 16. nu. 21. lib. 1. Iul. Clar. q. 21. verſi. ſed pone non vnus ſed duo; qui atteſtatur ita per Conſilium Pariſienſi, & alia plura conſilia fuiſſe obſeruatum Chaſſan.

in conſuetud.Burgun.§.5.fol.44.ſub num.14.ad finem,vnde cum habeamus tantorum patruum, & vſum communem ab illo non recedend. arbitrarer.

56 Et facit generalis concluſio quod teſtis prohibitus ferre teſtimonium ſi recipiatur, non facit quale quale inditium l.libertati C.de teſt.filij, in capitul. cum dilecti nume.10.& 11,2. & 3. limit. extra de accuſ. & ſi facit aliquod inditium illud eſt quale quale ſicut obtinuiſſe de facto in termi nis ſtatuti,(quod banniti pro maleficio non admittantur ad aliquod teſtimonium) dicit Boſſo. in titul. de in quis. numero 55. & 59. Vbi decidit quæſtionem noſtram,ergo ex ipſorum depoſitionibus non oriuntur probabilia argumenta, quia detruncata, & mutilata remanet ipſorum fides, & ſi de eorum fide aliquid detrahitur vt ibi per Boſſ. probabilia argumēnta non faciunt ad effectum pœnæ ordinariæ quia in quocumque caſu, quantumcumque priuilegiato, & in quo ſubſidiariæ probationes recipiuntur ille in ſua ſpecie debent eſſe concludentes, & non in perfecte, etiam ſi eſſemus in crimine hæreſis Oldrad.conſilio 210.in princip.Anchar. in capitul. accuſatus numero primo, nota de hæretic. libro ſexto, Gemin. in capit. contumacia numero ſecundo,eodem titul.Iohan.Cald.de hæret. ca.13. num.4. Arnal.de agnoſcen. aſſertion. Cathol.& Hæret.quæſt.7.nu.16.& propterea quotieſcunque detrahitur aliquid de fide teſtis, tunc etiam quod ſimus in immani crimine, illa detractio eſt per alias probationes ſupplēda ſicuti in alijs criminibus capitul.fina. §. ceſſante de hæretic. in 6. Arnal. in d.tracta. de Hæretic. quæſt. 34.num.3. Simanch.in tracta.de Hæret. titul.34.de probat. in Enchiridion. num.5.& titu.35.de teſtib.num. 17. Gabriel.prædicta refert,& ſequitur conſ.179. in princip.

57 Nec refragatur dicere quod cum iſta qualitas faciens aſſaſſinium ſit annexa homicidio vt ab eo non poſſit ſeparari videatur dicere quod probato homicidio ex probabilibus argumentis dicatur eſſe probatum aſſaſſinium, quia reſpondetur aſſumptum eſſe falſum quod qualitas aſſaſſinij ſit inſeparabilis ab homicidio cum vt experientia docet poſſit eſſe homicidium ſine qualitate aſſaſſinij Bartolo. in dict. l. non ſolum. §. ſi mandato,& in l.Cicero ff. de pœnit. Quod homicidium eſt probandum iuxta l. final. C. de probation. capitul. nos in quemquam 2. quæſtione prima, l. qui ſententiam C. de pœn. hoc eſt legitimis, & luce meridiana clarioribus probationibus, At vbi adijcitur qualitas aſſaſſinij illam ſufficit probare per argumenta probabilia, & ſic probationes ad diuerſa tendunt, Aliæ enim ad homicidium, Aliæ ad qualitatem exiguntur, Abſurdiſſimum enim eſſet, quod probato mandato ad occidendum ex probabilibus argumentis diceretur probatum aſſaſſinium quod eſt contra ius, Et idcirco Canones in deteſtationem criminis contenti fuerunt probatione argumentorum probabilium in qualitate aſſaſſinij. Qua probata inferatur ad homicidium, nō ſic fecit è conuerſo, Ideo non poteſt de vno ad alium inferri. Nam Iudex procedendo ſuper homicidio vel fornicatione aut parricidio, aut crimine læſæ maieſtatis ſi videt qualitatem aliquā aggrauantem delictum de illa qualitate verè ſibi conſtare debet, Nec ſufficit quod ſibi conſtet de delicto principali, Quia qualitas principale delictum aggrauans iure probanda eſt. Ita notabiliter dixit Guglielm.de benedict. in capit.Raynutius in ver. Mortuo itaque teſtatore el primo nume.168. de teſtamen. poſt Ancharan. & alios quos citat, tradit Brun.in conſil.69.numero tertio. Qui loquitur in crimine læſe maieſtatis, Et fuit dictum Angel.in conſil. 114. in capitul. ſuper primo dicto, & ibi citat Bartolo. Bald. Aretin. & alios idem dixit foller in ſua praxi. crim. in verbo, & ſi confitebuntur in quarta parte, tertiæ partis numero nono. Qui loquuntur, quando agitur contra ipſos principales delinquentes, ſed Antonius & Octauianus non ſufficiunt ad qualitatem iſtam probandā ergo &c.

58 Minus obſtat, quod cauſa aſſaſſinij ſit priuilegiata: ita vt non videatur comprehendi ſub Conſtitutionibus Pontificum diſponeñ. homicidas eſſe perpetuo infames & inteſtabiles, Quia reſpondetur, quod non reperitur hoc priuilegium de iure, vt alias infames ſint idonei teſtes in hoc caſu, ergo lex generaliter loquens eos comprehendit. Gabriel de legib.concluſ. prima, nume. 8. Et cum ille Conſtitutiones ſint generaliſſime, & habeant verba prægnantiſſima continent caſus omnes quantumuis ſpeciali nota dignos tex.eſt ad literam in l. ſi ſeruus ſeruum §. inquit lex verſic.cum eo planè ad l. Aquil. tradit Dec.in conſil.302.ad finem.

59 Et ex ijs credidi iure dici poſſe, nullo pacto ipſum Capitaneum Nereum conuictum fuiſſe de aſſerta qualitate aſſaſſinij ad effectum pœnæ ordinariæ. Verum quid iuris circa mandatum ſimplex homicidij informantes ad defenſionem rei abundè ſupra deduxerunt, ſed exitus iſtius cauſæ fuit lugubris, quia omiſſa condemnatione in pœnam extraordinariam cū poſitus in tormentis faſſus fuerit, fuit etiam morti traditus.

LAVS DEO.

ADDITIONES.

a *Aſſaſſinus*. Aſſaſſinus quis dicatur? Dic quod aſſaſſinus dicitur ille regulariter qui pecunia mediante, aut illius promiſſione occidit vel occidere facit aliquem prout notant communiter Doctores de homicidio in 6. Et in ſpecie

* voluerunt Carer. in pract.§.circa num.3.Secundum antiquam impreſſionem pag. mihi 88. Practic.Conrad. fol. mihi 327. numero primo. Vbi quod in hoc omnes conueniunt Boſſ. in titu. de offic. corrupt. numero nono. Et in titul. de foro competent. numero 141. Anton. Gomez de delict.titul.de homicid.numero decimo, Monticell. regul. crimin.8. numero quarto Maſcard. de probat. lib. 1.concluſ. 138. nume.1. Brunor. a ſole, in ſuis quæſt. legal. quæſt.34. numer. 5. & nu.7.& num.14. verſ. ſecundum obiectum eſt, & nume.15. iuncto nume. 17.verſ. Nec etiam obſtat & ſeq. Vbi propterea infert quod quando non interuenit datio pecuniæ vel promiſſio, ibi,

non

non dicitur aſſaſſinium, Immo ex præmiſſa deſcriptione aſſaſſinij apparet non ſolum eſſe neceſſe, vt pecunia detur vel promittatur ſimpliciter, ſed etiam, vt detur aut promittatur in cauſam aſſaſſinij: Et amplius, quod hoc probetur alias non præſumetur pro ea cauſa data, vel promiſſa ſic mihi videtur probari in c. de hoc extra de Simonia, vbi vide Doctores.

b *Chriſtiani*. Licet aliqui dixerunt aſſaſſinij nomen non verificari, niſi in certo genere perſonarum videlicet, Saracchorum qui Dominis imperantibus potentes homines olim occidebant, inter quos fuit Couarr. variar. reſolut. lib. 2. cap. 20. ſub num. 10. poſt princ. verſi. ſed vt ad aſſaſſinos redeam fol. mihi 666. in parua impreſſione ſequitur Petr. à Plach. in Epith. delect. lib. 1. cap. 19. num. 3. Relati per Gabr. lib. 7. concluſ. 1. nu. 17. Et per Brunor. à ſole in d. q. 34. num. 9. Attamen communis * & à conſuetudine approbata eſt opinio quod indiſtinctè, & generaliter dicuntur aſſaſſinij. Omnes qui præmio homines occidunt, ſeu occidere faciunt ſicuti ſenſerunt plures relati per eundem Placham d. cap. 19. poſt nu. 2. verſic. plerique tamen Boſſ. in tit. de mandat. ad homicidium num. 16. Gabr. d. concluſ. 1. nu. 18. Clar. in pract. §. aſſaſſinium in princ. Brunor. à ſole d. quæſt. 34. num. 5. & 6. & poſt num. 8. iuncto num. 19. & ſeq. & num. 25. poſt med. Decian. in tracta. crimin. tom. 1. lib. 4. cap. 9. nume. 79. & ſeqq. fol. mihi 161.

Bene verum eſt, quod ſi occiſus nõ erat Chriſtianus, tunc non dicitur propriè commiſſum aſſaſſinium. Nec locum habet diſpoſitio tex. in c. pro humani de homicidio in 6. ſecundum communem Doctorum opinionem de qua per Boſſ. in tit. de mandat. ad homicidium nume. 22. Couarr. variar. reſolut. d. capit. 20. num. 10. verſic. 5. hinc apparet fol. mihi 669. Petr. à Plach. d. capit. 19. num. 28. Gabr. d. concluſ. 1. num. 6. Clar. in d. §. aſſaſſinium in princ. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 138. nu. 13. Ludou. Peguer. deciſ. crim. 5. num. 19. ad med. Et ab hac communi non crederem eſſe recedendum in iudicando, quamuis de ea non ſine probabili ratione dubitare videatur Brunor. à ſole d. q. 34. nu. 23. & 24.

c *Remotis*. Quod inditia remota argumenta, & adminicula ſint probanda per duos teſtes vide quæ dixit D. meus Farinacius in ſua pract. crimin. par. 1. in tit. de indit. & tortur. quæſt. 37. nu. 13. & ſeqq. Vbi facit regulam cum ſuis ampliationibus.

d *Conſuetudine*. Periurium, an de conſuetudine purgetur per torturam, tam in ſocio criminis, quam in teſte, & eo præſertim, qui dicit ſe ab altero ſubornatum ad falſum deponendum; Et an iſto caſu oriatur ex depoſitione periurij inditiũ ad inquirendum, vel ad torquendum. Vide quæ latè ſcripſit D. meus Farinacius in ſua pract. criminali in tit. de indit. & tortur. q. 43. num. 180. & ſeqq. Et q. 45. nu. 16. & ſeqq.

e *Aſſaſſinio*. Cum propoſiti conſilij materia præcipuè reſpiciat probationem aſſaſſinij, & illius qualitatis pro faciliori cognitione. Præmitti primo, quod ad hoc, vt ſpecialia aſſaſſinij locũ habeant conſtare in primis debet de eiuſdem aſſaſſinij qualitate ſecundum Pariſ. in conſi. 166. num. 4. & ſeqq. lib. 4. & Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 137. num. 5. verſi. intellige hanc ampliationem, Vbi de communi; Et faciunt quæ dixit D. meus Farinacius in ſua practica criminali in tit. de inquiſ. q. 7. nu. 11. & q. 8. nu. 85. & 86.

Præmitte ſecundo, quod hæc aſſaſſinij qualitas probatur probabilibus argumentis ſecundum Alex. in conſi. 176. num. 5. lib. 7. Monticell. reg. crim. 8. num. 19.

Præmitte tertio, quod non ſolum qualitas aſſinij, ſed etiam ipſum aſſaſſinium probatur probabilibus argumentis, prout eſt tex. in c. pro humani, &c. de homicid. in 6. in illis verbis, & poſtquam probabilibus conſtiterit argumentis, & ibi præſertim Gemin. poſt num. 9. Archid. nu. 2. poſt med. col. 2. in verbo argumentis, & Franc. num. 5. in 11. notab. Felyn. in cap. afferte num. 9. in 3. limitatione de præſumpt. Auguſt. ad Ang. de malef. in verbo, quod fama publica nume. 26. Boſſ. in tit. de indit. nu. 201. Dec. conſi. 189. nu. 4. Boer. deciſ. 164. num. 5. verſi. Et pro hac parte Petr. à Plach. in Epith. delict. cap. 19. nu. 15. Rolan. conſi. 27. num. 4. lib. 1. Gabr. lib. 7. concluſ. 1. num. 20. Monticell. reg. 8. nu. 23. Clar. in pract. §. fin. q. 20. verſi. ſcias tamen, & in §. aſſaſſinium verſi. præterea, quamuis Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1221. num. 77. Vbi ex Boſſ. & Clar. in locis ibi per eũ citatis atteſtatur de cõmuni * & lib. 1. concluſ. 137. num. 1. Decian. in ſuis tracta. crimin. par. 2. lib. 9. cap. 30. tit. de mandat. pecun. interceden. nu. 22.

Sufficiuntque prædicta probabilia argumenta in hoc aſſaſſinij crimine ad condemnandum nõ ſolum in pęnam extraordinariam, ſed etiam in pęnam ordinariam, & capitale, prout videtur de mente omnium præcitatorum Doctorum, & in ſpecie ſcripſerunt Petr. à Plach. in Epith. delictorum cap. 19. num. 16. Vbi dicit, id eſſe conſtitutiſſimum refert, & ſequitur Clar. in pract. §. aſſaſſinium verſi. quamuis Montecell. reg. crim. 8. num. 23. & reg. 11. num. 24. in 3. limitat. Ioſeph. Ludouic. concluſ. 45. in 1. ampliatione Decian. d. par. 2. lib. 9. cap. 30. nr. 22.

His præmiſſis quæro pro perfecta cognitione contentorum in hoc conſilio quę nam dicantur in propoſito probabilia argumenta, Et in hoc reperio plures Doctorum opiniones, Vna enim fuit opinio, quod argumenta probabilia dicuntur ea quæ de iure faciunt inditium ad torturam prout videtur tex. in l. milites C. de quæſtionib. Secunda fuit opinio, quod probabilia argumenta aliud non ſint quam iuris præſumptiones ſecundum Simanch. in tract. de hæretic. tit. de præſumpt. rubr. 50. num. 6. Tertia fuit opinio, quod argumenta probabilia videantur eſſe ſemiplene probationis ſecundum Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 137. num. 1. Quarta fuit opinio, quod probabilia argumenta ſint veræ & plenę probationes ſecundum Hier. Gabr. in conſi. 170. num. 26. lib. 1. qui in ſpecie loquitur in crimine aſſaſſinij; Quinta fuit opinio: Et hæc videtur receptior, & in practica ſeruata, prout etiam teſtatur D. meus Farin. in pract. crimin. par. 2. tit. de reo confeſſ. & conuict. q. 86. num. 43. & 48. quod ſcilicet

licet probabilia argumenta ſint illa ex quibus oritur indubitatum inditium ſecundum Felyn. in c.afferte num.9. in fine de præſumpt. quem ſequti ſunt Gram.vot.11.num.22.& in conſi.1. de fori iud.num.64.& ſeqq. Carer. in pract.in 3. tracta. de homicid. & aſſaſſin. §. circa igitur tertium de homicidio commiſſo verbo num. 20. & ſeq.Matth.Brun.conſi. crim.diuerſ. 115. nu.80. tom.2.Petr.à Plach.in Epith. dilect. cap. 19. nu. 14.lib.1.Monticell. reg. crim.8. num. 24. in fine verſi.prædicta autem; Quamuis quod in materia aſſaſſinij non requirantur inditia indubitata & ſic,quod eo caſu probabilia argumenta non ſint, idem quod inditia indubitata dixerit communem Boſſ.in tit.de conicct.num.55.in fine,& in tit.de indit.nu.201. & videatur etiam de men te eiuſdem Monticelli d.reg.crim.8.nu.23.

f *Inditium*. Inditia plura dubitata faciunt vnũ inditium indubitatum ad condemnandum ſufficiens Bal.in l.fin.nume.2.verſic. ſed quando & verſi.item ponit, & num.3. verſic. patet ergo,& ibi etiam Alber.nume.2. C. de probat.Igne.in l. excipiuntur num. 30. 31. & 23. in diſcurſu ff. ad Syllan.Brun.de indit. & tortur. par.1. quæſt.10. num.3.verſi.quandovè tamen & num.5. Iuſtin. Bonderan.conſi.crim. diuerſ.54. nu.30. & ſeqq. lib.2.Boſſ.in tit.de conuict. nu.26.

Verum hæc concluſio recipit duas notabiles declarationes, Primũ ſcilicet reo procedat quãdo plura inditia ex quibus generari debet vnum inditium indubitatum non ſint remota, & leuia, ſed grauia, & valde proxima ſecundũ Brun. de Indit.& tortur. par.1. quæſt.4. num.3. verſic. quod intellige, vbi exemplificat quando concurrunt vnus teſtis de viſu, duo de confeſſione extraiudiciali, & etiam confeſſio iudicialis per torturam licet reuocata.

Secundo pariter procedat quoad pœnam pecuniariam non autem, quoad pœnam corporalem. Ita poſt multa hinc inde deducta concludit Gaudin.in tit.de præſumptionib.& indit.indubit. nume. 2. per totum, & ita etiam in pœna pecuniaria loquitur Iuſtin, Bonderan. d. conſi. crim.diuerſ.54.nu.32.& ſeqq.lib.2.

g *Remotum*. Quod inditia remota ſint probanda per duos teſtes vide D. meum Farin.in pract. crim.par.1.in tit.de indit.& tortur. quæſt.37.nu. 13.& ſeq.quæſt.Vbi ampliat etiam in adminiculis leuibus, & minimis; Item ampliat etiam in crimine hæreſis,& læſæ maieſtatis,Item ampliat etiam quod teſtis ſit omni except. maior.

h *Aſſaſſinij*. Non tranſit ſine controuerſia concluſio hæc per conſultorem firmata licet pro ea quam veriorem credidit D.meus Farinac. in ſuo tracta.de teſtib.quæſt.73. num. 123.& ſeq.concurrant plures alij Doctores ibide n per eum relati, & magis etiam placuerit Rotæ Teſte Creſcen.tit.de teſtib.deciſ.2.alias 264.Nam contrarium tenuerunt plures alij Doctores non modicę auctoritatis relati per eundem D. meum Farinac.d.quæſtion.72.num.122. ſed in dubio mitior, & æquior opinio attendenda eſt.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Defenditur hic quidam Notarius, qui in ſua cauſa ciuili produxerat inſtrumenta de falſo redarguta: & in hac defenſione in primis agitur, nunqnid falſitatis probatio ex præſumptionibus deducatur: ac deinde plures adducuntur, & ponderantur præſumptiones falſitatem includentes,& excludentes, Et demum adducuntur aliqua de vi, & effectu torturæ illatæ pro habendis complicibus cum ſolita proteſtatione.

SVMMARIVM.

Falſitas eſt difficilis probationis, nu.1. Ideo in ea indagandamaxima ſubtilitas adhiberi debet d. nume. 1. Facilisque debet eſſe Index ad condemnandum eodem,num.1.

Falſitatis præſumptiones deducta ex vitio viſibili habentur pro concludenti probatione etiam in criminalibus eodem,nume.1. verſi.& propterea, & num.36. in fine.

Falſitatis ſuſpitio habetur pro concludenti probatione, vbi non agitur de pœna capitali, ſed extraordinaria, nu.1.in fine,& in addit.littera [a] verſi. & vt ad rem redeam,& num.17.

Falſitatis pœna non eſt capitalis, ſed extraordinaria in addit.litera [a]. Vbi de materia.

Notarius fabricans falſum inſtrumentum quomodo puniatur in addit. litera [a],

Falſitatis pœna, an poſſit extendi vſque ad mortem incluſiuè quando eſt multiplicata, & iterata in addit. litera [a]. verſic. ſi vero falſitates ſunt plures, & verſic. ſequen.

Inſtrumentum dicitur probatio probata, & pro eo præſumitur, facitque rem notoriam, & manifeſtam quod quando verum ſit, num.2. & nu.36. & in addit.litera [b].

Præſumptio ſpecialis tollit generalem, nu.2.

Falſitas ſcripturæ præſumitur ex tarditate productionis nu.3.Declara vt,nu.18.

Falſitas inſtrumenti præſumitur ſi teſtes in eo deſcripti ſunt mortui, nu.4. Declara quand inſtrumentum eſt nouum,ſecus ſi antiquum,nu,19.

Falſitas inſtrumenti antiqui præſumitur ſi carta,& litera appareant recentes, nu.5.

Falſitas inſtrumenti præſumitur ex diuerſitate ſtele notarij, qui illum rogauit,nu.6. Declara,vt,nu.21.

Falſitas præſumitur ex falſa conſtructione, & latinitate,nu.7. Quod,an verum ſit, nu.22.

Falſitas inſtrumenti præſumitur ex inſolita, & abundanti cautela,nu.8.contra, nu.24.

Voluntas regulariter non præſumatur mutata, num.9. Declara,vt,nu.25.

Falſitas præſumitur ex inueriſimilitudine, nu.9.

Falſitas inſtrumenti præſumitur ſi illud fuerit rogatum in loco inſolito,num.10. & 26. vt puta in vinea, aut orto ibidem.

Falſitas inſtrumenti præſumitur ſit illud non repetitur

Proto-

Protocollum, num. 11. Declara, vt, num. 27.

Falſitas inſtrumenti præſumitur ſi non verificatur par tita enunciata in ipſo inſtrumento, num. 12. declara, vt, num. 28.

Falſitas inſtrumenti dicitur probata, quando probatur abſentia contrahentium tempore celebrati inſtrumenti, num. 13.

Falſitas præſumitur commiſſa ab eo pœnes quem falſificata ſcriptura reperitur, niſi doceat de authore: Et quid ſi nominetur author ignotus, nu. 14. & nu. 30.

Falſitas maximè præſumitur ex qualitate perſonæ ſuſpectæ producentis, nu. 15.

Voluntas, & poteſtas in quolibet actu requiritur, nu. 18.

Teſtes examinati in Iudicio ciuili inter eaſdem perſonas faciunt aliquam probationem in iudicio criminali, num. 20.

Falſitas non præſumitur ex præpoſteratione ſoliti ordinis, vel ex omiſſione aliquorum verborum, nu. 21.

Stilus plenè, & concludenter probandus eſt, nume. 21. in fine.

Stilus ſi non eſt vniformis, ſed vario modo ſeruatus non eſt attendendus, nu. 21. in fine.

Falſitas præſumitur ex clauſula quæ non habet rectam conſtructionem ad præcedentia, & ſubſequentia, num. 22.

Inſtrumentum differt à contractu tanquam continens, & contentum, & ſic vnicum inſtrumentum poteſt cõtinere plures contractus, nu. 23.

Notariatus qualitas non præſumitur, niſi probetur, num. 24.

Cautelæ abundans non nocet, nu. 24.

Stylus quando eſt notorius poteſt Iudex ſe de eo extraiudicialiter informare, nu. 27.

Liber Camerarij vniuerſitatis probat inter ipſum, & vniuerſitatem non autem contra tertium, nu. 28.

Iuramentum eſt quid indiuiduum, nu. 29.

Falſus, & mẽdax in vno falſus in omnibus etiam quod capitula ſint diuerſa, & ſeparata, nu. 29.

Tortura tollit omnes ſuſpitiones, ita quod tortus puram ueritatem dixiſſe cenſetur, nu. 30.

Falſitas quæ non nocuit, nec nocere potuit, & ſine dolo commiſſa eſt nulla pœna, nec ordinaria, nec extraordinaria puniri poteſt, nu. 31.

Falſitas non datur ſine mutatione ueritatis, nu. 32.

Delictum, ubi non eſt, ibi pœna non cadit, nu. 32.

Delictum non præſumitur data inſtantia, nu. 33.

Falſitas excluditur data contraria ueritate poſsibili, num. 33.

Falſitas requirit probationes luce meridiana clariores, quando agitur de condemnando criminaliter, nu. 34.

Præſumptio excluſiua delicti etiam quod ſit minus fortis, & minus potens excludit præſumptionem delicti, num. 35.

Præſumptio cedit ueritati, nu. 35. in fine.

Falſitas non præſumitur commiſſa à notario bonæ famæ num. 37.

Teſtes dicũtur bene recognoſcere manum alicuius etiam quod deponat per uerbum uidetur, nu. 38.

Comparatio litterarum bene probat quando non agitur de recognitione apocæ, nu. 39.

Comparatio literarum iunctis adminiculis facit plenã probationem, nu. 39.

Poſſeſsio longa, & antiqua præſumitur continuata in uim præcedẽtis tituli, & tollit omnem ſuſpitionem falſitatis, nu. 40.

Falſitatis præſumptiones ceſſant quando ueritas ſcripturæ de qua dubitatur uerificatur ex alio inſtrumento, num. 41.

Producens cenſetur fateri omnia contenta in ſcriptura producta, nu. 42.

Liber cenſualis, ſeu cataſti plenè probat contra eos, qui illius deſcriptioni conſenſerunt licet ſecus contra tertium, nu. 43.

Obſeruantia inſtrumenti longo tempore poſt illius celebrationem ſubſequta tollit omnes ſuſpitiones falſitatis dicti inſtrumenti, nu. 44.

Confeſsionis nulla maior probatio, nu. 45.

Tortus ſi in tortura perſtiterit, nec criminaliter, nec ciuiliter condemnari poteſt, nu. 46.

Tortura purgat inditia etiam quod fuerit data cum proteſtatione, quando proteſtatio eſt contraria facto, nu. 46. Vbi etiam declaratur quando proteſtatio dicatur facto contraria.

Tortura pro habendis complicibus debet eſſe leuis, & moderata, nu. 47.

Iudex criminalis non poteſt ſuper intereſſe ciuili pronũciare niſi incidenter, & propterea non poteſt reum à criminalitate abſoluere, & eundem ciuiliter condemnare, num. 48.

Sententia abſolutoria lata in criminali Iudicio præiudicat etiam in ciuili, nume. 48. uerſic. cum enim regulariter ſit.

Falſitas inſtrumenti in dubio non præſumitur, ſed pro illius ualiditate in dubio pronuntiandum eſt nu. 49.

CONSILIVM XI.

1 ADSIT DEVS. Ad demonſtrandum quod Camillus notarius ſit plenè conuictus de falſitate inſtrumentorum de quibus agitur. In primis præmittendum eſſe dicebat eximius, & ſapientiſſimus vir, & iuris conſultus Petrus Aldobrandinus, tunc Fiſci, & ſacræ aulæ digniſſimus Aduocatus falſitatẽ eſſe difficilis probationis adeo, vt releuata potiuſque patefacta dicatur Bald. in l. ſi ex falſis C. de tranſact. Mantua. conſi. 208. num. 19. Purpurat. in l. edita nu. 54. C. de eden. Ioan. Maria Riminal. conſi. 1. nu. 19. lib. 1. Boſſ. pract. crimin. tit. de Indit. & conſider. ante tortur. num. 178. verſi. Quod autem in falſo fol. 192. ſecundum magnam impreſſionem vbi num. 179. verſic. hinc eſt ſubiungit, quod in hoc crimine ad veritatem indagandam maxima ſubtilitas eſt adhibenda, & dicit Socin. Iun. cõſi. 39. num. 8. lib. 2. Iudicem in crimine falſi ad condemnandum facilem eſſe debere Curt. Sen. cõſi. 55. col. 7. circa medium verſi. Et bene facit, quid idem dicit, & propterea in crimine falſi, vbi ſumus in vitio viſibili, vt patet ex recenti carta, & ſcriptura in facto antiquo, & ex alijs quæ inferius deducuntur ſuſpitio falſi habetur pro falſitate etiam in criminalibus atque ad pœnam ſufficit, vt eſt tex. in l. Iubemus C. de probat. quem ita ibi intelligunt glo. Bart. Bald. Paul. de Caſtr. Ang. Salyc. & alij omnes quos in his terminis refert, ſequitur, & declarat Natta conſi. 633. nu. 3. cum plurib. ſeqq. vſque ad nume. 8. excluſiuè lib. 3. & ita ſentit etiam Gabr. commun. opin. crim. lib. 7. concluſ. 6. nu. 16. Atque in terminis Mandell. conſi. 99. nu. 10. verſi. deueniendo igitur

tur, Vbi rem hanc latè pertractat, & ita etiam latè diſtinguit intelligit, atq; concludit in verſi. Dictum igitur Archid. Idem Natta. conſi. 124. num.4.& 5.lib.1. fort. Gargiar. conſi.121.num. 12.verſi.attamē declaratio Decij in 1.tom.mag. conſiliorum criminali Zileti cart. 124. & conſi. 126.nume.12.& 13.eodem lib. Ruyn. conſi. 35. nu9.cum ſeq.Vbi plures coniecturas refert lib.4. Curt.Sen.d.conſi.55.col.6.in 2. addit.incip. Secundo ſingularius capiti deciſ. 3. in final. verbis verſi.ſed hoc nō videtur procedere Frāc. March. deciſ.743.num.7.lib.1.Ioan. Mar. Rimin.conſi. 1.num.19.& conſi.75.nu. 1.lib.1. Quare ex præſumptionibus procedi poſſe ad cōdemnandum patet ex præmiſſis, & tradit poſt alios Decian. conſi.109. num. 76. lib.2. maximè quando non

a tractatur de imponē. pęna capitali [a] Ioan. Mar. Rimin.d.conſi.1.num.19.& d. conſi.75.nu.1.lib. 1.cum alijs qui cumulari poſſent.

2 Eſt prætera præmittēdum, quòd illud quod dicitur; & ſemper inculcatur Inſtrumentum ſci-

b licet eſſe probationem [b] & pro eo præſumi adeo vt cenſeatur verè fuiſſe publicatum quale apparet in figura facile tollitur, quia non habet locū vbi ſpecialibus coniecturis; & quidem pluribus vrgentiſſimis probata eſt falſitatis ſuſpitio, & eſt ratio, quia præſumptio ſpecialis generalem tollit, vt per Decian.d.conſi.100.ſub num.46.& ſeq.verſi.Non obſtat primum lib.2. & opt.conſi. 91.num.40.& 41.verſi.& licet in dubio, & d. nu. 41. verſi. quia etiam; vbi criminaliter agitur lib. 3.Franc.Marc.deciſ.767. in fine ſub num.4.verſ. nec obſtat, quod ex aduerſo lib.1.& optimè Cur. Sen.d.conſi.55. in 2.addit. colum.12. in fine incipien.ſecūdo ſingularius verſi. Nam dicit Cyn quod licet omnis prǽſumptio iuris ſit pro publico Inſtrumento &c.

3 His ſic præmiſſis deuenio ad falſitatis pręſumptiones, Primo enim contra Camillum adducitur, quod ipſe diu ſubſtinuit litem ciuilem antequam produceret inſtrumenta de quorum veritate diſputatur, & tamen ſi ea à principio produxiſſet ſtatim reportaſſet ſentētiam fauorabilem; Vnde ex tarditate productionis ſcripturæ præſumitur falſitas Paul. de Caſtr. conſi.281. col.1. lib.1.Aym.con ſi.28.num.6. & conſi.75. num.9. & conſi.134.nu.30.Plot. conſi.79. nu. 14. & 15. Cęphal.conſi.287.nu.31. ſeqq.lib.2.

4 Secundo, quia teſtes, & contrahentes aſſerti in inſtrumento omnes ſunt mortui. Vnde pariter falſitas præſumitur Aym. conſi. 28. nume.3. Corn.conſi.226. col.fina. lib. 3. & conſi.70.col. fin.lib.4.Plot.d.conſi.79. num.17. Oſaſch.deciſ. Pedemont.117.nu.10.

5 Tertio, quia inſtrumenta aſſeruntur antiquo tempore celebrata videlicet de anno 1533.& tamen ex illorum inſpectione litteræ, & carta apparent recentes ideo facilius arguitur falſitas c. inter dilecti, & ibi Doct.de fid.Inſtrum. Decian. conſi.99.num.16.& 17.verſic.6.adducitur lib.2. Socin.Iun.conſi.30.num.37.& 38.lib.1.Aym.d. conſi.25. nu.5.

6 Quarto, quia inſtrumenta ſunt ſcripta aliena manu; & in ſubſcriptione Notarius non facit mentionem de impedimento propter quod non potuit illa ſcribere, prout facere ſolitus eſt in alijs inſtrumentis, Ideo etiam ex diuerſitate ſtili oritur ſuſpitio falſitatis cap. licet in fine &c. ſequenti de crim. falſi Felyn. in d. c. inter dilecti nu.26.de fid.inſtrum. Decian. conſi.109.nu.59. 62.& 63.Aym.d. conſ.28. num.5. Cęphal.conſi. 287.nu.26.ſeq.lib.2. Menoch.d.caſ.187.nu.46.

7 Quinto, quia inſtrumēta publicata duo ſunt, & tamen Notarius in ſubſcriptione vtitur num. ſingulari, & ſic oritur alia ſuſpitio ex falſa conſtructione Menoch.d.caſ.187. nu.45.

8 Sexto, quia Camillus apponi fecit in dictis inſtrumentis legalitatem Archiuij, quid inſolitum eſt in inſtrumentis in Curia publicatis, & ex inſolita, ac abundanti cautela oriri falſitatis ſubſcriptionem traditur per Dec. in conſ.175.

9 Septimò, quia vniuerſitas fabrorum de menſe Maij ſub die . . . . locauit Roberto N. hortos de quibus agitur eorum vita durante, Vnde non eſt veriſimile, quod ſub die . . . Iunij eiuſdem anni, & ſic in tam breui tempore mutauerint voluntatē quę regulariter mutata non pręſumitur l.nam ad ea ff.de condit. & demonſtr.& ex inueriſimili falſitatis ſuſpitionem pariter oriri traditur per Bal.in l.ſcripturæ nu.6.C.manda. Abb. conſi.99. in fine lib.1. Curt. Iun.conſi.17. col.2.& conſi.171. col.2. Dec. conſi.109.nu.46. vol.2.Plot.d.conſi.79.nu.2.

10 Octauo, quia inſtrumentum aſſertæ locationis dicitur factum in vinea in quo loco non eſt ſolitum confici, & celebrare inſtrumenta, Ideo falſum præſumitur Plot.d.conſi.79.nu.14.verſi 4.tanto minus.

11 Nono, quia inſtrumentum productum non reperitur protocollatum in Archiuio publico, prout cætera Notariorum inſtrumenta reperiūtur protocollata argumento eorum, qui de tarditate regiſtrationis tradit Aym.conſi.28. nu.6.

12 Decimo, quia in eodem inſtrumento enunciatur fuiſſe ſoluta Camerario Vniuerſitatis fabrorum ſcuta centum, & tamen in computis, & libris dicti Camerarij non apparent, vnquam recepta dicta ſcuta centum, & ſic clarè apparet de falſitate inſtrumenti, vt in ijs terminis dixit Decian.conſi.109.num.71.ſeq.verſi.11. Adducitur coniectura, &c. lib.2.

13 Vndecimo, quia Iacobus Primettus vnus ex aſſertis conſulibus deſcriptis, & præſentibus inſtrumento locationis erat eo tempore abſens ab Vrbe, Ideo clarè apparet falſitas per ea quo in ſimili dixit Cęphal. d. conſil. 287.nume.16. lib. 2.Ferran. Gargiar. conſi. crim. diuerſ.122.nu.5. 12.ſeqq.lib.2.

14 Duodecimo, quia Camillus indicando perſonam a qua habuit hoc inſtrumentum nominauit hominem ignotum, & non exiſtentem in rerum natura, Ideo falſitas præſumitur argumento eorum, qui dixit idem Decian. conſi.99.num. 15.& conſi.109.num.67.& 69.verſi.octauo colligitur lib. 2.

15 Decimotertio, quia idem Camillus eſt perſona ſuſpecta, & ſolita alias committere falſitates prout in eadem cauſa ciuili alias falſo in calce cuiuſdam commiſſionis apposuit manum Herculeis Archatonij notarij, & quod fuerunt dati

reuelantes, qui re vera dati non erant, vnde ſemel falſus ſemper præſumitur falſus, & propterea falſitas præſumitur ex qualitate perſonæ ſuſpectæ producentis ſpecul. in tit. de Inſtrum. edi. §. poſtremò num. 21. verſi. item opponitur Boſſ. in tit. de falſ. ſub nume. 8. Cęphal. conſi. 287. nu. 29. ſeq. lib. 2.

16 Decimoquarto, quia Notarius rogatus de inſtrumento aſſeritur quidam Franciſcus de Vannis, & tamen vniuerſitas habebat ſuum notariũ videlicet Hieronymum Paparonem, qui ſolitus erat vniuerſitatis inſtrumenta conficere.

17 Quibus ſtantibus negari prima facie videbatur nõ poſſe, quin falſitas ſit concludenter probata ſaltim ad effectum, vt inſtrumento tollatur fides, & cum non agatur de pęna capitali ad Decian. d. conſi. 109. num. 76. lib. 2. & Ioan. Mar. Riminal. conſi. 1. num. 19. cum alijs ſupra allegatis, Et conſequenter, quod idem Camillus puniendus ſi nam vti fabricans falſum inſtrumentum, ſed vti producens ſuſpectum inſtrumẽtum, ad tex. in l. Iubemus C. de probat. Maran. in ſpeculo in verbo, & peruenitur aliquando per viam Inquiſitionis num. 148. & 149.

18 Quibus non obſtantibus eundem Camillum eſſe in caſu abſolutionis facile demonſtrabo ſi in primis ſingulis præpoſitis præſumptionibus reſpondebo, Ad primam igitur præſumptionem de tarditate productionis inſtrumenti dicitur quod ea bene procederet, quando pro parte Fiſci probaretur, quod Camillus à principio litis habuiſſet inſtrumentum, quia tunc differens illius productionem videtur eſſe in dolo; At ſecus ſi illud non habebat prout in caſu noſtro Camillus non habuit, niſi paulo ante productionem, Ideo non dicitur quis nolluiſſe producere ſcripturam quam non habens producere non poterat, quia nemo dat, quod non habet, & vbi ceſſat coniectura voluntatis cum in qualibet actu nedum voluntas, ſed etiam potentia requiratur c. cum ſuper de offic. deleg. l. 2. Vbi Bald. C. de donat. ante nupt. Barba. conſil. 10. Animaduerſo puncto num. 25. verſi. & clarum eſt quod omnis actus lib. 2. Dec. cõſ. 231. viſo caſu propoſito ſub nu. 2. Socin. Iun. conſi. 72. nu. 13. vol. 1. & conſi. 94. num. 44. vol. 2. Rolan. conſ. 10. num. 8. vol. 3. & conſi. 39. nu. 20. vol. 1.

19 Ad ſecundam præſumptionem de teſtibus, & contrahentibus nominatis in inſtrumento mortuis pariter dicitur, quod illa bene procederet quando inſtrumẽtum eſſet nouum, ſecus in antiquo in quo non eſt mirum ſi propter temporis antiquitatem teſtes ſunt mortui; Sic enim de teſtibus mortuis in inſtrumento nouo, & non antiquo loquitur, & declarat Barba. in conſi. 43. col. 2. vol. 1. prout illum refert Ioan. Mar. Monticell. in pract. reg. 15. num. 135. Immo Menoch. in tracta. de arbitrar. queſt. caſu 187. nu. 44. prædicta intelligit quando teſtes ſunt mortui tempore celebrati contractus non ſi tempore productionis, quia nõ eſt abſurdum teſtes nominatos in inſtrumento reperiri mortuos tempore productionis inſtrumenti præſertim antiqui.

20 Ad tertiam, quod literæ, & carta huius antiqui inſtrumenti ſint recentes, Reſpondetur hoc in facto verum non eſſe, & contrarium conſtat ex depoſitione Illuſtriſs. D. Fuluij Vrſini, & D. Siluij Hilarij, quorum vnus in recognitione inſtrumẽti dicit, quod literæ, & carta ipſius inſtrumenti non ſunt vllo pacto recedentes, ſed antiquæ; Alter vero dicit, quod ipſe vidit alias multa inſtrumenta antiquiora quam illud de quo agitur, & quod carta, & literæ in eo deſcriptæ apparebant recentiores multo quam iſte de quorũ veritate diſputatur, & tales teſtes fuerunt examinati in cauſa ciuili formiter parte citata, & cum interrogatorijs, quo caſu in Iudicio criminali ſi non plenam ſaltim aliquã probationem faciunt Bal. in l. quod euitandi poſt nu. 1. C. de condict. ob turpem cauſam Bar. in l. 2. §. hoc edicto nu. 5. ff. de arbitriſ. Abb. in c. at ſi clerici num. 29. dixit etiam Felyn. num. 12. Vbi teſtatur de communi Dec. num. 203. & ſeqq. extra de Iudic. Pariſ. cõſi. 80. num. 50. lib. 1.

21 Ad quartum de diuerſitatę ſtili ſubſcriptione in qua non fecit mentionem impedimenti propter, quod non potuit inſtrumẽtum totum manu ſua ſcribere, prout fecit in alijs inſtrumentis; Reſpondetur, quod diuerſitas ſtili non inducit regulariter præſumptionem falſitatis, ſicut etiã non inducit præpoſteratio ſoliti ordinis, vel aliquorum verborum omiſſio Anchar. conſi. 285. tria principaliter num. 1. ſeqq. Corn. conſi. 136. num. 4. vol. 3. Bal. conſi. 464. lib. 4. Pariſ. conſ. 28. num. 61. vol. 2. Præſertim in inſtrumentis huius Notarij in quibus, vt ex illorum inſpectione apparet ſolitus eſt etiam mutare, & diuerſificare in aliqua parte ſuum ſignum in Archiuio deſcriptum; Ideo non eſt mirum ſi etiam in aliquibus verbis mutauerint, ac diuerſificauerint ſubſcriptionem omittendo facere mẽtionem de impertinentis, prout fecit in quibuſdam alijs inſtrumentis, Mutare enim & ſigna, & ſubſcriptione eſt de ſtilo huius notarij, Ideo ex tali mutatione non poteſt induci aliqua ſuſpitio; Nec obſtat Menoch. exaduerſo allegatus in caſu 187. num. 45. ſeqq. cum concordan. quia ipſi loquuntur quando de ſtilo contrario conſtat ex omnibus inſtrumentis eiuſdem notarij. Vnde non inferendum ad caſum noſtrum in quo de allegato ſtilo non ſolum, non conſtat per omnia inſtrumenta, ſed imò, vt dixi conſtat cõtrarium, quod ſcilicet ſolitus ſit diuerſis ſignis vti, & tamen ſtilus plenè, & concludenter probandus eſt per allegantem, vt per Natt. conſi. 575. num. 31. ſeqq. lib. 3. Nec dici poteſt ſtilus ille, qui non vniformiter, ſed vario modo ſeruatur Bar. in l. 2. in princip. nu. 21. ff. ſolut. matrim. Grauat. ad Veſtr. in pract. lib. 5. c. 3. nu. 5.

22 Ad quintum de falſa conſtructione, cum Notarius vſus ſit nume. ſingulari dicens publicum inſtrumentum cum debuiſſet in numero plurali dicere publica inſtrumenta, &c. Reſpondetur, quod falſa latinitas non vitiat inſtrumentum, nec contra illud aliquid præſumere facit, vt poſt Bar. Bal. Ang. & alios quos allegat tradit Felyn. in c. ex parte nume. 2. de fid. inſtrum. Nec obſtat Menoch. exaduerſo allegatus in d. caſu 187. nu. 46. quia ipſe non loquitur in falſa latinitate, vel falſa inſtructione, ſed in clauſula quę non habet rectam

rectam conſtitutionem ad præcedentia, & ſubſequentia, qui termini ſunt inter ſe multum diuerſi; quia primò caſu, vt dixi falſa conſtructio non vitiat, ſecundo caſu oritur ſuſpitio, quia nō eſt præſumendum, quod Notarius apponat clauſulam ſine ſenſu, & ſubſtantia argumento eorum quæ tradit Bonif. in tit. de falſ. nu. 11.

23 Præterea licet contractus publicati ſint duo reſpectu temporis quo fuerunt celebrati, & reſpectu conuentionis partium, tamen reſpectu temporis quo fuerant ſub vnica ſubſcriptione, & carta publicati poſſunt dici vnum inſtrumentum hoc eſt vnica carta, & vnica ſcriptura continens, & contentum, vt per Rolan. qui teſtatur de receptiſſima opinione in conſi. 43. nume. 10. ſeqq. vol. 3. Ideo notarius in ſubſcriptione ſic dixit vnicum inſtrumētum, &c. habens reſpectum non ad conuentiones contractus, ſed ad cartam, & ſcripturam publicatam, qui propriè dicitur inſtrumentum, & eſt vnica, & hæc interpretatio vt falſitatis ſuſpitio euitetur facienda eſt Clar. in pract. §. falſum verſic. Item debet iudex. Dec. conſi. 78. num. 12. vol. 1. Hippol. Riminal. conſi. 35. num. 41. ſeqq. vol. 3. Decian. conſi. 190. nu. 1. volum. 2. Et eo magis facienda, quia eſt conformis proprietati verborum, vt per Roland. in loco citato.

24 Ad ſextum, de inſolita, & abundanti cautela legalitatis appoſitæ, quæ inſtrumentum in Curia rogatis regulariter apponi non ſolet reſpondetur hoc eſſe verum in inſtrumentis non antiquis, & quorum Notarij rogati inſtrumentis procedit conſuetudo prædicta, quod in Curia ſi dem faciunt ſine legalitate. At ſecus in inſtrumentis antiquis, & quorum Notarij, iam diù mortui ſint, Cum enim notariatus qualitas niſi probetur non præſumatur Aym. conſi. 72. col. 2. nu. 2. Rolan. conſi. 32. num. 7. ſeqq. lib. 2. Oſaſch. deciſ. Pedemont. 117. num. 3. ſeqq. Ideo legalitatis fide opus erat, & in omnem euentum dato, quod legalitatis cautela fuiſſet abundans, Trita tamen eſt regula abundans cautela non nocet l. non ſolent, vbi gloſſ. & Docto. de reg. iur. l. non ſunt liberi in fine ff. de ſtat. homin. cum alijs de quibus per Stephan. Lamberteng. de contract. eorum & ex gloſ. 11. nu. 62.

25 Ad ſeptimum, de non præſumpta mutatione voluntatis in tam breui tempore facilis eſt reſponſio, quia voluntatis mutatio non præſumitur rebus ſic ſtantibus ſecus ſi aliquid ſuperueniat, ob quod veriſimiliter potuerit mutari voluntas, prout in caſu noſtro interuenit ſolutis ducatis centum ob quā vniuerſitas fecit nouam locationem, Tunc enim mutatio voluntatis facile præſumitur l. 3. §. final. ff. de adimeb. erga. l. paulo §. 1. ff. de legat. 3. Bart. in l. in confirmando ff. de confirma. tutor. Dec. in cap. 1. in ſecundo notab. de Iudic. Aym. de antiq. temp. par. 1. in princ. ſub nu. 61.

26 Ad octauum, de loco inſolito, vbi aſſeritur celebratum inſtrumentum videlicet in Vinea; In facto reſpondetur, quod iſti Conſules erant ſoliti ſimilia inſtrumenta celebrare in ſimilibus locis, vt patet in inſtrumēto exaduerſo ꝓducto & celebrato de anno 1520. de quo Notarius fuit rogatus in Hortalibus Circhij, Ergo ſi ratione Vineæ noſtrum inſtrumentum falſum præſumitur; Idem erit dicendum de inſtrumento exaduerſo producto, & rogato in Hortis.

27 Ad nonum, quod inſtrumentum non reperiatur regiſtratum in Protocollo, & in Archiuio ſupplicatur aduerti, quod Franciſcus de Vannis nullum ex ſuis inſtrumētum regiſtrauit in Protocollo, ſed omnia inſtrumenta reliquit in folijs, & ſic ſcripta in folijs reperiuntur in Archiuio, & tempore quo inſtrumentum, de quo diſputatur fuit rogatum, omnia in Protocollo, ideo non confectione Protocollo ſumi aliqua ſuſpitio, quia talis erat ſtilus eo tēpore notoriatus in Vrbe, & propterea poterit de eo ſe D. Iudex extraiudicialiter à notarijs informare, iuxta trad. per Grat. reſponſ. 78. num. 1. 2. par. Vant. in tit. de nullitat. l. ex defect. Proceſſ. & ſolemnit. ſentent. nu. 86. Carauit. ſuper ritu. magn. Cur. 1. num. 24. ſeqq. Vſque ad nume. 28. Boer. conſi. 8. num. 17. Rolan. conſi. 44. nu. 36. vol. 1. Brunor. à Sole in ſuo conſi. crim. nu. 126.

28 Ad decimum, quod in libris, & computis Camerarij non reperiuntur deſcripta illa ſcuta centum quæ aſſeruntur exburſata in inſtrumento, Reſpondetur, quod liber iſtius Camerarij probat inter ipſum, & vniuerſitatem, Non contra tertium Imol. conſi. 96. in fine Alex. conſi. 36. lib. 5. Dec. in c. cum cauſam col. 2. in princ. ſuper glo. 1. de probat. & fide Inſtrum. Aym. de antiq. tempor. par. 1. §. 4. limitatur d. concluſio nu. 71. Menoch. de arbitr. quæſt. caſu 91. nu. 25. ſeq. lib. 2. Ioſeph. Lodou. cōcl. 29. verſ. ſed verior, & magis communis opinio.* eſt.

29 Ad vndecimam præſumptionem de abſentia ab Vrbe Iacobi Primetti Conſulis quem aſſeritur in inſtrumento interueniſſe: Reſpondetur teſtes ſuper dicta abſentia examinatos eſſe falſos, vt conſtat ex fide mandati Procuræ rogata in actis D. Gubernatoris; Vnde retorquendo hanc præſumptionem contra aduerſarios dicitur, quod cum eorum querela ſit iurata iuramentum autem ſit, quod indiuiduum ad plenè tradita per Catell. Cotta in ſuis memoral. in verbo iuramentum eſt, quod indiuiduum, &c. Ideo ſicut in hac parte de abſentia Primetti falſum dixerunt, falſi etiam præſumi debent in reliquis contentis in querela, etiam quod contineat capitula diuerſa & ſeparata Alex. conſi. 133. nu. 7. lib. 1. & conſi. 152. nume. 10. lib. 7. & conſi. 183. num. 2. eod. lib. Clar. in pract. quæſt. 53. verſi. ſed quæro, &c. Achil. Perſonal. de adipiſcen. poſſeſſ. num. 129. & mendax in vno in omnibus præſumitur mendax l. cum de indebito ff. de probat. Pariſ. conſi. 90. num. 29. vol. 1. Iacob. Port. Imolen. conſi. 94. num. 26.

30 Ad duodecimam, de ſuſpecta indicatione illius Franciſci à quo Camillus aſſerit ſe habuiſſe inſtrumentum, qui non reperitur in rerum natura, Dicitur quod eidem Camillo ſufficiebat nominare talem perſonam abſque eo, quod aliud probaret, vt per Butrig. in l. maiorem C. de falſ. & tamen quatenus talis indicatio eſſet ſuſpecta ex rationibus exaduerſo deductis, eſt prorſus verificata, & omnes ſuſpitiones ſunt ſublatæ per

tortu-

tortūram illatam particulariter ſuper hac indicatione, qui en im in tortura perſiſtit, omnes ſuſpitiones tollit, & puram veritatem dixiſſe cenſetur ad vulgatam Doctrinam Alberici, in rubr. de quæſt. num.9. & in l. edictum ff. eodem Boer. deciſ.163.nu.131.Gramat. deciſ.8.nu.9.Arnon. ſing.98.Iodoch.in pract.c.40. nu.3.

31 Ad decimamtertiam, de aſſerta falſitate commiſſa reſcripto appellationis per additionem illorum verborum videlicet fuerunt dati Reuerẽtiales Hercules Archatonius Notarius. Reſpondetur, Primo quod in actis fuit plenè demõſtratum per plures commiſſiones expeditas; & eſt Notorium in foro verſantibus non eſſe neceſſariam in ordinarijs reſcriptis appellationis, & appellationum aliquam fidem Notarij atteſtantis ſic fuiſſe datos reuerentiales, Ideo cum appoſitio talis fidei licet manu veri Notarij non ſcripta in nihilo aduerſario nocuerit, nec etiam nocere poterat, ſequitur quod nulla pęna puniri poſſit, nec ordinaria, nec extraordinaria Caſtr. conſi.130.vol.1.Socin. conſi.104. num.3.vol.1. Vbi de communi Aym. conſi. 46. Iul. Scarlatt. conſi.crim.diuerſ.106. num.14. volum.2.Natta conſi.588. Rolan. conſi.38.nu.45.vol.1. Corn. conſi.182.colum.penult.verſi.Et maximè Pariſ. conſi.151.nume.23.vol.4. Burſat. in conſi.321. num.13.vol.3. Vbi pariter teſtatur de communi Franc.Becc.conſi.38.nu.15.& 16. Vulpell.conſ. 229. num. 13. & 26. Vbi quod hoc eſt indubitatum Ioan. Mar. Monticell. in prac. crim. reg.15. num.87.& num.89.D.Ioſeph.Ludou. in ſua deciſ.lucen.15. num.1.23.47. & ſeqq. Et licet Clar. in §.falſum verſic. item excuſatur in fine nu.44. & 45.Bonacoſſ.in commun.opin.lib.1.verſi.falſum committens; Et Menoch. de arbitr. quæſt. caſu 306.num.21. & 22. lib.2. dixerint communem eſſe opinionem, quod falſitas etiam nõ nocibilis puniri poſſit pęna extraordinaria, eorum tamen opinio intelligenda eſt in falſitate quæ licet non nocuerit actu, Potentia tamen nocibilis erat, Ideo ratione doli punitur pęna extraordinaria. At ſecus vbi actu, & potentia non eſt nocibilis, quia tunc ceſſante dolo ceſſat etiam pœna extraordinaria, vt per pręallegatos Doctores quorum numerus cum maiori ſit ijs, qui contrarium aſſerunt vtique efficiunt communiorem opinionem, & ab ea in iudicando non eſt recedendum.

32 Secundo reſpondetur, quod in caſu commiſſionis prædictæ non poteſt re vera dici commiſſa falſitas, Nam quod ſint dati reuerentiales hoc non eſt falſum, quia de illis apparet in actis, & quod Hercules Archatonius ſit Notarius cauſæ, hoc pariter falſum non eſt. Nec refert, quod illa verba ſint ſcripta manu tertij, & non Herculis Notarij, quia dum dicitur Hercules Archatonius Notarius non per hoc aſſeritur, quod ipſe ſic ſcripſit, ſed ſolum dicitur, quod ipſe eſt Notarius cauſæ, & hoc non poteſt negari, Vnde cum addita in ea commiſſione non ſint contraria veritati, vtique ceſſat falſitatis crimen, quod non datur, niſi mutata veritate Hoſtien. in ſumma de crim. falſi Hippol. in rubr. de falſ. colum.1. Gandin. in tit. de falſ. in princ. Ang. de maleſ. in verbo falſario pariter in princ. Marſil. conſi.75. num.7. Fruſtra ergò hic diſputandum, an falſitas non nociua poſſit aliqua pœna puniri poſtquam nulla adeſt falſitas per prædicta, & vbi nõ datur falſitatis delictum, Ibi nec pęna falſi ordinaria cadere poteſt Bart. & alij in l. Vbi pactum C.de tranſact.Bald. in l. decuriones C.de infam. Marſil.conſi.128.nume.25. & in pract.crimin.§. conſtante nu.100. Hippol. Riminal. conſi. 327. num.29. vol.3.

33 Ad decimamquartam, & vltimã præſumptionem, quod de hoc inſtrumento ſit rogatus Notarius extraneus, & non Notarius vniuerſitatis facile reſpondetur, quod etiam inſtrumentum locationis celebratum de anno 1520. exaduerſo productum eſt rogatum à Saſſo Perello, qui non erat Notarius vniuerſitatis; Et tamen non per hoc dicitur falſum. Vnde data inſtantia delictũ non præſumitur Iaſ. in l. creditori nume.7. ff. de nou.oper. nunciat. & ad excludẽdum falſitatem ſufficit dare poſſibilem veritatem, licet non neceſſarium Boſſ. in tit. de falſ.nu. 133. verſi. Adde etiam in hac materia falſi.

34 Cum igitur ex prædictis appareat nullam ſuſtineri præſumptionem quæ falſitatem exaduerſo pręrenſam arguat non eſt opus diſputare, An falſitas probetur præſumptionibus, an vero cõcludenter probationibus; & tamen ad effectum criminalis condemnationis, prout (licet iniuſte) Camillus fuit condemnatus à D. Locotenente A.C. non præſumptiones, ſed cõcludentiſſimas probationes luce, vt aiunt meridiana clariores requiri magis communiter receptum eſt; Sicuti teſtantur Cęphal. conſi. 230. nume.20. & 21.& conſi.233.num.28.lib.2.Clar. in pract.§. falſum verſi. trita eſt concluſio Suarez. in ſuo theſaur. recept.opin. verbo falſitas num.16.& 18. Franc. Becc.conſi.78.nu.10.ſeqq. vol. 1. Hier. Magon. deciſ.lucen.33. nu.3.

35 Et licet præmiſſa ſolum ſufficerent ad victoriam contra Fiſcum, quia tamen quo me verto, vnde quaque innocentiam huius inquiſiti reſpicio, Ideo ad illam prorſus detegendam conſidero in primis, quod dato, quod contra ipſum aliqua ex prædictis remaneret falſi ſuſpitio, vel præſumptio, prout re vera ex præallegatis omnes excelſe apparent; certum tamen eſt in iure, quod illa per contrariam veri præſumptionem ſubuertitur, etiam quod minus fortis, & minus potens ſit. Bar. in l. non ſolum §. ſed probari ff. de nou.oper.nunciat.Gramat.deciſ.18.num.5.Foller. in conſi.crim.diuerſ.139. num.15. ſeqq. vol. 1.Cęphal.conſi.424.num.15.vol.3. Franc.Becc. conſi.52.num.17.& 18.Rolan. conſi.58.num.8. vol.4. Et cum in præſenti caſu, vt modo dicam habeamus nedũ præſumptiones excluſiuas delicti, & falſitatis; ſed etiam concludentes probationes quæ oculis proprijs veritatem inſtrumẽti nobis anteponunt, Vtique ſuccedit alia vulgaris concluſio, quod præſumptio debet cedere veritati c. veritatem cap. ſi conſuetudinem, & c. conſuetudo 8. diſtinſt. Aym.conſi.6. num.70. & conſi.146.nu.7. Cęphal. conſi.438. nu.77. Rol. conſi.6.nu.30. lib.3.

36 Vrget autem; Primo loco contra Fiſcum, &

pro

pro Innocentia D. Camilli incipiendo à debilioribus, & generalibus vulgaris, illa & trita regula, quod inſtrumentum (quod in prima ſui facie non apparet raſum, vel in aliqua parte vitiatum) non ſolum habet pro ſe veritatis præſumptionem, ſed etiam dicitur probatio probata, & facit rem manifeſtam, & notoriam l. cum precibus C. de probat. l. deſiderium C. depoſiti c. licet cauſam extra de probat. cum alijs de quibus per Bal. conſi. 39. nu. 1. verſi. ad euidentiam lib. . . . Socin. Iun. conſi. 189. num. 15. lib. 2. Rolan. cõſi. 26. num. 6. vol. 3. & conſi. 47. num. 20. ſeqq. vol. 4. Oſaſch. deciſ. Pedemont. 117. num. 1. Anchar. Regien. Iun. q. 3. nu. 16. ſeq. 1. par. Illa enim concluſio exaduerſo deducta ex l. Iubemus C. de probat. & ex Maran. in ſpec. in tit. de inquiſit. num. 148. & 149. cum alijs allegatis, quod falſitas probatur præſumptionibus procedit, & habet locum, vt in allegatis videri poteſt, & præſertim in d. l. Iubemus, & ex Maran. in loco citato in illis præſumptionibus quæ reſultant ex inſtrumento vitiato abraſo cancellato, ſeu alicui alteri ſimili vitio viſibili ſuppoſito; Vnde ſecus in inſtrumento in quo nulla inſpicitur macula, prout eſt de quo agitur per præallegata.

37 Secũdo ad comprobationem eiuſdem inſtrumenti concurrit bona fama Camilli; & in genere, & in ſpecie per plures, & idoneos teſtes probata quo caſu, & falſitas non præſumitur Bal. cõſi. 402. num. 3. lib. 5. & in l. 2. C. de falſ. Hippol. in l. qui falſam num. 116. ff. de falſ. Gramat. conſi. 30. num. 10. & deciſ. 60. num. 13. Pariſ. conſ. 151. nu. 13. lib. 4. Aym. cõſi. 145. in fine lib. 1. Franc. Becc. conſi. 78. num. 24. ſeqq. vol. 1. Hippol. Riminal. conſi. 344. nu. 80. & 81. lib. 3.

38 Tertiò inſtrumenti veritas apparet per recognitionem manus Notarij de qua deponunt Illuſtriſs. D. Fuluius Vrſinus D. Siluius Hilarius I. V. D. & D. N. omni exceptione maiores quo caſu etiam quod dubitatiuè per verbum videtur ſcripturam recognoſcere talis probatio ſufficit pro veritate inſtrumenti, vt fuit deciſum in vna Aninionen. Pecuniaria 26. Aprilis 1570. coram Oradino, vt in lib. Miſcellan. deciſ. 11.

39 Quartò vltra teſtium recognitionem concurrit comparatio literarum quæ pariter, quando non ſumus in recognitione apocæ habet vim plenè probationis Ruyn. conſi. 70. ſub num. 4. volum. 4. Peregr. deciſ. 277. lib. 1. ſub tit. de fid. Inſtrum. incip. In cauſa Romana de Picchis, præſertim concurrentibus adminiculis Cęphal. cõſ. 141. num. 10. ſeqq.

40 Quintò concurrit longa poſſeſſio hortorum de quibus agitur quæ non ſolum præſumitur continuata in vim præcedentis tituli l. quædam mulier ff. de rei vendica; ſed etiam tollit omnem ſuſpitionem falſitatis Aym. conſi. 65. num. 11. verſi. Præterea.

41 Sextò reperitur aliud inſtrumẽtum recognitionis factæ per Rubertum Spinellum authorẽ Camilli de anno 1543. In quo idem Robertus in effectu recognoſcit ſe habere ab vniuerſitate fabrorũ in Emphiteoſim hortos de quibus agitur eiuſdem modis, & forma, prout in inſtrumento de cuius veritate dubitatur, ideo per hanc enunciatiuam factam in hoc alio inſtrumento recognitionis ceſſare omnes ſuſpitiones, & præſumptiones exaduerſo deductã poſt Ant. de Butr. & Abb. in cap. ex literis de fid. inſtrum. & alios quos allegat latè comprobat Natt. conſi. 132. nu. 2. lib. 1. Aym. conſi. 77. nu. 8.

42 Septimò augetur præcedens conſideratio, quod eademmet vniuerſitas produxit prædictũ inſtrumentum recognitionis coram Illuſtriſs. D. Vicario in lite ciuili; quo caſu ſic producendo non ſolum cenſetur fateri omnia in eo contenta, ſed nec illa pacto aliquo impugnare, aut contradicere poteſt Bal. conſi. 399. num. 5. lib. 1. & conſi. 317. nu. 1. lib. 5. Aym. conſi. 201. num. 6. & conſi. 80. pariter in nu. 6. Afflict. deciſ. 25. nu. 5. Pariſ. conſi. 125. nu. 2. lib. 1.

43 Octauò, & quod plus eſt hoc idem inſtrumentum recognitionis reperitur regiſtratum ab eadem vniuerſitate in eius cataſtro, ſeu libro cenſuali in quo alia ſimilia inſtrumenta, & locationes deſcriptæ reperiuntur; Liber autem cenſualis, ſeu cataſtri plenè probat cõtra eos, qui illius deſcriptioni conſenſerunt licet ſecus forſan ſit contra tertium l. cenſualis C. de donat. Alexan. conſi. 10. nu. 5. vol. 4. & conſi. 143. nu. 3. & ſeqq. lib. 2. Iaſ. in l. decem ſtipulatus num. 26. ff. de verbor. oblig. Pariſ. conſi. 4. num. 5. lib. 4. Boer. deciſ. 105. nu. 13. D. Ioſeph. Ludou. in commun. opin. concluſ. 29. in 10. & 14. ampliatione.

44 Nonò vniuerſitas querelans recepit ab anno 1539. vſque ad annum . . . ſemper & indiſferentes reſpõſiones iuxta formam recognitionis prædictæ; & inſtrumentum de quo agitur, vt conſtat ex quietantijs in actis productis; Quæ obſeruantia per tot. & tot annos inter partes ſubſequta & veritatem inſtrumenti obſeruati demonſtrat, & omnem falſitatis ſuſpitionem tollit Cyn. inter conſi. Bald. conſi. 400. num. 5. lib. 4. Aym. conſi. 165. nu. 11. & conſi. 101. nu. 4. & conſi. 158. num. 1.

45 Decimò eadem vniuerſitas inſtrumentũ prædictum recognitionis nõ ſolum tacitè acceptauit, & ratificauit per illius productionem deſcriptionem in Caſtro, & receptionem Canonis de quibus ſupra, ſed etiam expreſsè illud approbauit acceptando in actis eiuſdem Illuſtriſs. D. Vicarij deuolutionem hortorum ob generationẽ finitam iuxta formam dicti inſtrumenti ſuper qua acceptatione, & declaratione vniuerſitatis fuit poſtmodum ſequta ſententia ad fauorem dictæ vniuerſitatis; Quid ergo modo conqueritur eadem vniuerſitas dicendo Hortos non fuiſſe datos ad tertiam generationem ſi ita, & indicialiter, & facto in verbis, & tacite, & expreſsè totius falſa eſt l. 1. C. de confeſ. l. 1. ff. eodem l. qui ſententiam C. de pan. cum vulgar.

46 Vndecimò quatenus pręmiſſa non ſufficerẽt, tortura D. Camillo illata tollit omnem amaritudinem cum certum ſit quod per eam omnes præſumptiones ſuſpitiones, & inditia quãtumuis vrgentia ſunt funditus ſublata nedum, vt nõ poſſit criminaliter damnari, ſed nec etiam ciuiliter, vt in ſpecie omiſſis alijs tradit Boſſ. in tit. quomod. præced. per actio. in delict. num. 51. & ſeqq. Nec in præſenti caſu releuat Fiſcum proteſtatio

teſtatio de qua in Decreto torturæ, quia eſt cõtraria facto; Ideo nihil operatur Boſſ. in titu. de confeſſ. nu. 29. & tit. de ſenten. nu. 7. & in tit. de indit. & conſiderat. ante tortur. num. 130. Quod autem ſit contraria facto apparet ex interrogatorijs de quibus in cõſtituto torturæ, de quo interrogatur D. Camillus ſuper dicto inſtrumẽto de quo agitur; & ad dicendum veritatẽ, quia depoſita per ipſum, & Franciſcũ diſtant à veri ſimili, & verum ẽt monitus ad dicendum veritatẽ; & ex ſuper quibus aũt illata fuit tortura, quod attẽdi in primis debeant interrogatoria dixerunt Gram. deciſ. 96. nu. 1. & Boſſ. tit. de indit. nu. 130. & ſeqq. Itẽ quod tortura fuit illata ſuper prætẽſo principali delicto, & nõ ſuper indicatione pñtẽſe perſonæ ſuppoſitę apparet ẽt euidẽter ex Decreto torturæ, Ibi viſis, &c. Vbi repetuntur oĩa prætenſa inditia tangentia prætenſam principalem falſitatem; Ideo ex illis tacitè iudex pręſumitur motus ad faciendũ decretum, vt in pract. Papien. de form. ſenten. diffin. in gloſ. iuribus & inſtrumentis, & ex forma Decreti pariter colligi ſuper quo tortura fuerit illata tradit D. Octau. Vulpell. in conſi. 4. facti ſeries num. 13. vol. 1.

47 Præterea quando tortura illata datur cũ proteſtatione non ſuper delicto principali; ſed ſuper complicibus, prout exaduerſo Fiſcus prætendit eam illatam, in præſenti caſu debet eſſe leuis, & moderata Clar. in §. fina. q. 64. verſic. veritas eſt Boſſ. tit. de mandat. ad hom. num. 31. ſed tortura illata D. Camillo fuit atrox, quia ferè per horã, ergo debet operari aliquid plus quam id ſuper quo fuit proteſtatum.

48 Duodecimo, & hoc ni fallor ponit gladiũ ad radicẽ, Certũ eſt quod Camillus non põt criminaliter condemnari de falſitate, Tum quia nullę cõtra ipſum adſunt falſi ſuſpiciones, vt patet ex pręnarratis, Tum ẽt quia quatenus aliquæ adeſſent ſuſpitiones, illæ nõ ſufficiunt ad criminaliter condemnandum ſecundum receptiſſimã omnium opinionem de qua ſupra in verſ. cũ igitur ex pđictis, &c. Et propterea iure optimo fuit abſolutus à pęna criminali per D. Bernardum, Nec credo in hoc D. meus poſſit facere difficultatẽ, ſi non põt criminaliter damnari, Ergo nec ẽt poteſt iudex criminalis ciuiliter inſtrumento tollere fidem cum certũ ſit in iure iudicem criminalem non poſſe ſuper ciuili pronunciare; niſi incidenter ad condẽnationem rei. l. ſolemus §. latrũculatur, & ibi Bal. Caſtr. & alij ff. de iudic. Angẽ. de maleſ. in verbo per Iudicẽ maleficiorum nu. 1. & ibi Hier. Cuccolon. in addit. Boſſ. in tit. de foro compet. nu. 121. & tit. de furt. nu. 49. Cum. n. regulare ſit, quod abſolutoria lata in criminali iudicio pręiudicat etiam in ciuili l. 2. §. 1. ff. de vi bon. rapt. l. 1. ff. quando ciuil. actio. crim. præiud. Hier. in addit. ad Ang. de maleſ. in verbo, & ad querelam nu. 97. Ideo abſurdũ eſt quod reus criminaliter abſoluatur, ciuiliter aũt condemnetur vt conſ. crim. diuerſ. 106. nu. 1. vol. 1. in paruis, & in terminis falſitatis eſt doctrina Boſſ. in tit. quõ proced. per actio. in delictus nu. 51. vbi propterea cõſulit querelantes ſuper falſitate in qua nõ habent niſi ſuſpitiones quę in criminalib. non ſufficiant ad condẽnandum, vt iſto caſu nõ intentẽt viã criminalem, ſed ciuilem q̃ caſu abſolutionis rei à pęna criminali non poterit ipſe reus à ſolis ſuſpitionibus ciuiliter condemnari per eundem Iudicem, qui illum abſoluit criminaliter.

49 Concludo ergo quod ſententia D. Bernardi in eo quod abſoluitur Camillus à pęna criminali venit confirmanda; In eo autem quod tollitur fides inſtrumento ciuiliter veniat omnino reuocãda per præallegata quæ licet ni fallor ſatis clara ſint, quatenus tñ rem dubiam redderent in dubio pro non falſitate, & pro validitate inſtrumẽti ad gl. in l. iuriſgentium §. quod ferè in verbo contrarium ff. de pact. quam dixit communiter approbatam Curt. Iun. in l. ſingularia poſt nu. 36. ff. ſi cert. petat. Cępoll. conſi. crim. 22. nu. 17. Clar. in §. falſum verſ. Item debet Iudex, &c.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *POena capitali*. Præſupponit hic D. Fiſci Aduocatus falſi pęnam eſſe etiam ſaltim quandoq; capitalem, & hoc non habet difficultatẽ in falſificante Bullas Apoſtolicas ad tex. in c. ad falſariorum cũ ibi notat. per Doct. de crimine falſi, ſed extra illũ caſum qñ falſitas eſt magna, adhuc imponi poſſe mortis pęnam ſcripſiſſe videntur Port. Imolen. conſ. 94. nu. 40. Ioſeph. Lud. deciſ. Lucen. 15. nu. 7. & ſeqq. par. 1. & propterea audiui à D. meo Farin. tempore Sixti V. fuiſſe morti traditum quendam Medicum (qui melius feciſſe ſi in medicandis infirmis ſtudiũ perſtitiſſet) pro eo quod cã lucrandi notabilem pecuniarum quãtitatem ab Illuſtriſs. viris confingendo Notariũ & teſtes falſum fabricauit teſtamentũ cum antiquo falſo fideicõmiſſo. Illudq; caſu inueniſſe ſimulans ad dictum fideicommiſſum prætendentibus reuelauit, & alias maiores, maioriſque importantiæ falſitatis commiſerat.

Ratione autem conſuetudinis iterandi falſitates, & præſertim in Notario plures falſitates committente mortis pęnã Mediolani infligi ſolere teſtatur Clar. in pract. crim. in §. falſum verſ. fabricans in fine, Nec diſſentit Irdoch. in ſimili pract. crim. c. 123. nu. 23; Et pariter ab eodem D. meo Farin. audiui nonnullos notarios Al. pro pluribus, & diuerſis falſitatibus ab eis commiſſis ex quibus notabilem pecuniarum quantitatem ſurripuerunt in eorum contumaciã fuiſſe in pęnam vltimi ſupplicij condemnatos; Et non ſunt plures anni quod tempore huius Sanctiſs. Pontificis vidi ego vltimo ſupplicio affectũ vnum Notarium qui pariter plura falſa celebrauerat inſtrumenta ſocietatum officiorum falſi obligando diuerſas perſonas, pecuniaſq; dictarum ſocietatum in proprium vſum conuertendo.

Verum ne in hac re, vbi agitur de vita hominis decipiaris diſtingue hoc modo, Aut falſitas eſt commiſſa in litteris Apoſtolicis, & tunc intrat pęna d. c. ad falſariorum, & quid de falſificantibus literas Principis ſæcularis tradunt ibi Doctores, & alibi dicitur. Si vero falſitas eſt commiſſa extra litteras Papæ, & Principis ſæcularis & tunc aut eſt vnica falſitatis, aut ſunt plures,

Si falſitas eſt vnica, & tunc ſiue ſit magna, ſiue ſit parua quicquid in contrarium dixiſſe videantur Port. Imolen. & Ioſeph. Ludouic. in locis præcitatis pœna mortis imponi non debet; Iure enim antiquo, & ſecundum leges in ſeruo pęna falſitatis erat vltimi ſupplicij; In libero vero homine erat deportatio cum publicatione bonorum ad l. 1. §. fina. ff. ad l. Cornel. de falſ. ſed cum hodie bona non publicentur per auth. bona damnat. C. de bon. pro ſcriptor. Deportationiſque pœnam ab aula receſſerit falſi pœnam eſſe arbitrariam magis communiter receptũ eſt per Doctores ad trad. per Clar. in pract. §. falſum verſic. ſed quæro quæ ſit, & per Vulpell. in conſil. 1. num. 15. & per Hieron. Lauren. deciſ. Auinionen. 108. num. 13. Hanc autem pęnam quæ arbitraria eſt iudex grauiorem vtique arbitrabitur in magna falſitate quam in parua, in pœnam mortis autem nunquàm quando, vt dixi falſitas eſt vnica, & propterea, prout audiui à D. meo Farin. tempore Pij Quinti Sanctiſſimæ memoriæ quidam nomine Ioſeph. qui falſificauerat manum Octauiani Veſtrij in quadam apocha prætenſæ ſocietatijs officij ſcutorum duorum millium non morti traditus fuit, licet falſitas potuiſſet dici magna reſpectu quantitatis pecuniarum, ſed fuſtigatus, & ad triremes tranſmiſſus.

Sic, & in ſpecie notarium pœna falſi, & arbitraria puniendum eſſe dixerunt Ioan. de Platea in l. 1. num. 1. ad finem verſic. ſi autem ſuper contractu licito, & ibi Ange. num. 1. verſic. nota caſum C. de immunit. nemin. conceden. lib. 10. Auguſtin. ad Ang. de maleſi. in verbo falſario num. 48. verſic. Et ſic bene nota Gandin. in tit. de falſar. nume. 3. ad finem verſic. & ſi de hoc Capyc. deciſ. 153. num. 2. Rolan. conſil. 38. nume. 14. & ſequen. lib. 1. Clar. in §. falſum verſic. fabricans falſum in princip. Et propterea quandoq; Notarius falſitatem Committens pecuniaria pęna mulctatur quandoque in exilium mittitur quandoque fuſtigatur, & quandoque etiam ad triremes condemnatur iuxta falſitatis per eum Commiſſæ, & lucri inde habiti qualitatem, & quantitatem ſemper tamen cum priuatione exercitij Notariatus impoſitas.

Si vero falſitates ſint plures, & tunc hic opus hic labor eſt; Exempla enim ſupra tradita de medico, & notario iunctis authoritatibus Iodochi, & Clari in locis præcitatis, mortis pęnam imponi debere ſuadent incontrarium vero, quod propter falſitatuum reiterationem non poſſit pęna mortis inſligi, faciũt tradita per Giam. deciſ. 16. nu. 5. in fine per Clar. in prac. §. fin. q. 84. verſ. ſed hic incidenter etiam in fine, & per D. meum Farin. in pract. crim. par. 1. tit. de delict. & pen. q. 23. nu. 7. Generaliter atteſtãtes, quod quicquid ſit de iure de conſuetudine tamen non imponitur pęna mortis propter quamcunque delictorũ iterationem, & in ſpecie in Notario, qui plures falſitates commiſerat quod pęna nõ ſit mortis, ſed arbitraria pręſupponit Capyc. d. deciſ. 153. nu. 1. & ſeqq. (licet in caſu ſuo propter particularem conſtitut. contrarium fuerit ſeruatum.)

In hac cõtrarietate ego multum iudicis arbitrio tribuerem, ſi enim falſitates cõmiſſę eſſent non modicæ importantiæ grauiſq; præiuditii, prout fuerint illę commiſſę per medicum de quo ſupra, & per Notarios de quibus ſupra; qui ex dictis falſitatibus maximam pecuniarum quantitatem furati ſunt, & tunc non exiſtimarem abſurdum eſſe mortis pęnam imponere, vt ex grauitate ſupplicij deterreantur alij, abſtineantque ſe ab huiuſmodi ſcelere perpetrando, ſi vero falſitates non ſint tanti præiuditij, nec ex illis Notarius, aut alius multum lucratus fuit, & equius, & magis iuridicum tũc arbitrarer, ſi mitior quam mortis inferatur pœna; Et ad ſic dicendum moueor, quia nec etiam in iure abſolutè verũ eſt, quod propter delinquendi conſuetudinẽ pęna mortis de neceſſitate inferri debeat, ſed tunc demum ſi iudex ita ſtatuerit; Et ſic iſto caſu iudex non cogitur, ſed poteſt ſi vult vltimum inferre ſupplicium propter delinquendi iterationem, & conſuetudinem; prout bene aduertit Fabian. à Monteleon. in ſua praxi arbitral. in 3. & vltima par. quartæ partis principalis nu. 769. fol. mihi 259. Et ſecundum hanc diſtinctionem ſcio pluries fuiſſe in Vrbe ſeruatum tã in Notarijs, quam in alijs qui licet plures commiſerint falſitates fuerunt tantummodo, aut fuſtigati, aut ad triremes tranſmiſſi.

Hoc vnum te ſcire volo, quod nunquam ex pluribus falſitatibus quantumuis magnis, ſeu etiam delictis quantũuis atrociſſimis debet quis ad mortẽ damnari propter delinquendi conſuetudinem niſi prędicta omnia delicta & falſitates fuerint plenè & concludenter probatæ non aũt præſumptiuè, nã delinquendi conſuetudo pęnã nõ auget ex præſumptiua probatione, ſed tantũ ex plena, & concludenti, vt pulchrè conſuluit Petr. Ant. Anguiſ. in conſ. 18. nu. 1. & ſeqq. lib. 1.

Et, vt ad rem redeam, Dum hic D. Conſultor facit concluſionem, quod falſitas probatur præſumptionibus quando non agitur de imponẽda pœna capitali cum ex præallegatis appareat regulariter falſi pęnam non eſſe capitaliter; Verius dicas falſitatem probari præſumptionibus quando agitur de imponendo pęnam non corporalẽ, ſed extraordinariam mitiorem ſcilicet ea quę imponeretur ſi falſitas per veras probationes deducta fuiſſet ſecundũ Aym. in conſ. 73. nu. 19. verſi. quod procedit Monticell. reg. crim. 15. nu. 161. verſ. quod intellige verum Ioſeph. Lud. deciſ. Lucen. 13. num. 50. Vbi teſtatur de communi & alij referuntur concordantes Bertazz. conſi. 91. nu. 35. lib. 1. Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 99. num. 11. in fine iuncto num. 19. pariter in fine apud quos plures alios idem tenentes reperias.

b *Probationem probatam.* Iſta concluſio quod inſtrumentũ habeat pro ſe præſumptionẽ faciat rem manifeſtam, & euidẽtiſſimam habeatq; vim diffinitionis cauſę, & alia ſimilia probatur in l. cũ precibus C. de probat. in l. deſideriũ C. depoſiti. in c. dilecti extra de donat. ĩ c. licet cauſam extra de probat. & pluribus exornantur per Nouell. reg. 120. Rol. conſi. 9. nu. 15. & ſeq. & cõſi. 61. nu. 28. vol. 1. & conſi. 85. nu. 37. & ſeqq. conſ. 89. nu. 1. & ſeqq. eod. vol. 1. & conſi. 40. nu. 7. & ſeqq. & conſ. 58. nu. 6. & cõſ. 63. nu. 1. & ſeqq. lib. 4. & cõſ. 96. nu.

96.nu.17.& conſi.79.nu.87.& conſi.57.nu.1.& ſeqq.lib.3.& conſ.26.nu.6.eod.lib.3.& conſ.47. nu.20.& ſeqq.lib.4.Anchar. Regien. q.3.nu.16. & ſeqq.par.2.Hercul.in tracta.de negat.nu.150. Cephal.conſi.4.nu.19.& ſeqq. & conſi.109.nu. 5.& ſeqq. lib.1. Et conſi.287. num. 1. & ſeqq. & cōſi.261.nu.5.& ſeq.lib.1.deciſ. Pedemont.117. nume.1.& deciſ. Auinionen.91. pariter nu.1.Ioſeph.Ludou.deciſ.Lucen.35.nu.7.& ſeqq.

Verum iſtam cōcluſionē declara, vt per Soc. in reg.351.& per Rol.in conſ.63.nu.45.& ſeqq. lib.4.& conſi.55.nu.9.eod.lib. vt videlicet procedat dummodo inſtrumentum habeat ſua ſolennia, & ſit validum alias ſecus. Item dummodo contra inſtrumentum nihil opponatur, ſecus ſi opponatur, quia donec ſuper validitate inſtrumenti diſcutitur, inſtrumentum nullam facit fidem, prout etiam ita declarat Oſaſch. deciſ.Pedemont.129.nu.7.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Exactè diſcutitur an, & quando ſuſpicio falſitatis oriatur ex Apoſtillis, & caſſationibus repertis in Baſtardello Notarii ad effectum, vt inſtrumento fides tollatur, ac de aliis præſumptionibus, quibus idem inſtrumentum de falſo redditur ſuſpectum.

SVMMARIVM.

Falſitas inſtrumenti probatur præſumptionibus, quando agitur de tollendo fidem ipſi inſtrumento, nu.1. & num.13.

Apoſtilla in margine inſtrumenti poſita ſi eſt magni præiudicij non facit fidem, nec probat, nu.2. & nu.16.

Apoſtilla circa ſubſtantialia inſtrumenti, & quæ alteram ſubſtantiam negocij præſumitur falſa, num.2. in fine, & num.16.

Falſitas maxima præſumitur ex caſſatione verborum, quæ recipiunt ſubſtantiam inſtrumenti, nu.3.

Falſitas maxima præſumitur ex diuerſitate atramenti, num.4. & in addit. litera [a]. Vbi de materia, & num. 18. & ſeq.

Notarius addens, minuens, mutans, aut caſſans aliquid poſt ſtipulatum inſtrumentum ſine partium conſenſu dicitur falſum committere, nec partibus præiudicat, nu.5. in fine, & nu.6.

Soluens cenſetur agnouiſſe debitum, Declara niſi ſit error in ſolutione, vel dolus ex parte recipientis, nume. 8. & in addit. litera [b]. Vbi de materia, de qua etiam, num.29.

Dolus præſumitur ex falſa expreſſione, nu.9.

Notarij bona fama, & purgata fides tollit omnem falſitatis ſuſpicionem, nu.11.

Notarius præſumitur potius bonæ famæ, quàm è contra, num.11. fallit quando agitur de præiudicio tertij ibidem, & in addit. litera [c].

Fama bona non tollit ſpecialia inditia, nu.12.

Falſæ ſuſpiciones regulariter non habentur pro concludenti probatione, nu.13.

Falſitatis duæ coniecturæ ſufficiunt ad tollendum fidem inſtrumento, nu.13.

Præſumptiones, & inditia ſufficiunt in delictis occultis, & difficilis probationis, nu.14.

Apoſtilla inſtrumenti ſcripta manu eiuſdem Notarij facit fidem, & non eſt ſuſpecta de falſo, nu.15. Declara vt d.nu.15. & ſeqq.

Apoſtilla quamuis ſcripta manu eiuſdem Notarij, dicitur tamen aliquantulum ſuſpecta, nu.16.

Apoſtilla reperta in prothocollo non dicitur ſuſpecta de falſo, ſecus ſi in filza inſtrumentorum, Quod an verum ſit, nu.17.

Baſtardello Notarij nihil credendum Prothocollo nō exhibito, vt, num.17.

Exempla non reſtringunt regulam, nu.17. in fine.

Apoſtilla inſtrumenti in dubio præſumitur addita in cōtinenti de voluntate contrahentium nō autem ex interuallo, nu.18. vbi quod hoc fallit niſi in contrarium adſit aliqua præſumptio, vt puta diuerſitas atramēti.

Præſumptio ſpecialis tollit generalem, nu.18. in fine.

Apoſtilla inſtrumenti addita per Notarium debet ſubſcribi ab eodem Notario, & approbari in fine inſtrumenti, nume. 20. Vbi quod conſuetudo contraria non valet.

Apoſtilla etiam ſcripta manu Notarij inducit falſitatis ſuſpicionem quando ciuiliter agitur, nu.21.

Cauſa fatua, & iniuſta excuſat in crimine falſi, nu.22. & in addit. litera [d].

Cauſa fatua, & iniuſta non excuſat à dolo præſumpto, & à pœna extraordinaria, & pecuniaria, num.22. & in addit. litera [e].

Cauſa fatua, & iniuſta non excuſat quando de crimine agitur ciuiliter, num.22. in fine, & in addit. litera [f]. Vbi idem ſi agitur de intereſſe partis.

Conſuetudo excuſat Notarium à pœna falſi, num.23. & in addit. litera [g]. Declara niſi agatur de maximo præiudicio tertij, nu.26.

Notarius de conditione in Baſtardello ſolet facere plures caſſationes, & additiones, nec propterea fides aliqua inſtrumento diminuitur, nume. 23. Declara, vt num.24. & 25.

Dictio, poſt, intelligitur quandoque non ex interuallo, ſed in continenti, nu.27.

Confeſſio extraiudicialis facta ad interrogationem partis præſentis, & acceptantis plene probat, nu.28.

Subſcribens cenſetur approbaſſe omnia contenta in ſcriptura ſubſcripta, nu.30.

Iudex poteſt extraiudicialiter, & in Camera ſe informare de ſtilo notario. nu.31.

Notarij error, & ſimplicitas partibus nocere non debet, num. 32.

Inſtrumenti fides, vbi in dubium reuocatur, recurrendum eſt ad Baſtardellum, & ad matricem, num. 32. in fine.

CONSILIVM XII.

1 ADSIT DEVS. Ad hoc, vt inſtrumentum nō habeat exequutionem ſufficit, vt tantummodo de falſo ſuſpectū reddatur, & propterea præſumptiones iſto caſu haberi pro legitimis probationibus dixerūt poſt alios Ceph.cōſ. 287.num.5.& ſeqq.40.& 47.vol.2.& conſi.338. nu.21.& ſequen. lib.3.Gabriel. lib.7. concluſ.6. nu.5.Soarez.in commun.opin. verſi. falſitas nu.

16. & 17. Clar. in pract. §. falſum verſi. itaita eſt concluſio cum alijs adductis per Menoch. de adipiſcen. remed 4. nu. 700.

2 Concurrunt in caſu noſtro plures falſæ præſumptiones imò, & concludentes probationes; Dubitatur enim hodie quod mortuus eſt Reuerendus D. Petrus Duſinus, An ſocietas ſcutorum centum ad eius fauorem contracta inita fuerit ſuper vita nominando in ratificatione, & interim ſuper eius vita, prout cãtat ſcriptura in ventre inſtrumenti reperta licet cancellata, An vero ſuper vita D. Hieronymi ſui Nepotis iuxta apoſtillam in margine deſcriptam, & quidem cũ iſta apoſtilla ſit magni præiudicij ei minimè credendum, & ex ea inſtrumentũ de falſo ſuſpectum reddi dixerunt Anchar. in conſ. 431. nu. 2. fundamento Bald. in l. ſi vnus C. de teſtam. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſu 187. nu. 34. & quando apoſtilla addita fuit circa ſubſtantialia, quæ alterant negocium, tunc multo magis, quàm in alijs præſumitur falſitas Alex. conſi. 74. col. 2. in 1. Marſil. conſi. 77. col. 2. Rub. Alexandrin. conſi. 15. Decian. conſi. 100. nu. 45. vol. 2.

3 Secunda oritur præſumptio ex cancellatione illius clauſulæ, in qua ſocietas initia dicitur ſuper vita ipſius Domini Petri, Vbi enim in inſtrumento caſſum reperitur aliquid, quod de ſubſtantia inſtrumenti eſt oritur ex tali caſſatione etiam falſi ſuſpicio Cęphal. d. conſi. 287. nu. 38. & ſeqq. vol. 2. qui videtur, & d. conſi. 338. num. 26. cum ſeqq.

4 Tertio, quod apoſtilla in margine deſcripta, & cancellatio ſcripturæ, de qua in ventre inſtrumenti fuerit poſt ſtipulatum inſtrumentum cõfecta, probatur manifeſte ex diuerſitate atramen

a ti,[a] quo ſcripta eſt apoſtilla ab eo, quo ſcriptum eſt inſtrumentũ, ipſum, ex quo clarè dignoſcitur apoſtillam fuiſſe poſt inſtrumenti celebrationẽ additam, & conſequẽter falſitas eo magis pręſumitur, prout in ijs de atramenti diuerſitate conſiderarunt Cęphal. d. conſ. 287. nu. 27. & d. conſ. 338. num. 32. Menoch. d. caſu 187. num. 35. Acchill. perſonal. de adipiſcen. poſſeſſ. num. 14. Caputaquen. deciſ. 3. nu. 14. par. 2.

5 Quarto id multo clarius apparet ex fide ſocietatis per eundem aduerſariũ exhibitæ, in qua reperitur eadem apoſtilla, prout in inſtrumẽto rogato, certum eſt enim, quod fides ſocietatis non ſolet extrahi à Notario, nec partibus dari niſi poſt contractum, & ſtipulatam ſocietatem, ſi tẽpore ſtipulationis de conſenſu partiũ Notarius feciſſet illã additionem, de qua in margine, & illam cancellationem, de qua in ventre inſtrumenti, vtiq; ex eodem inſtrumento extraxiſſet fidem puram, nitidam, & ſine vlla additione, aut cãcellatione, cuius cõtrarium cum feciſſet, neceſſario eſt dicendum, quod poſt ſtipulatum cõtractum ea omnia abſq; partiũ conſenſu addiderit, & caſſauerit, quo caſu falſus reputatur Notarius, vt in conſi. crim. diuerſor. 127. nu. 3. vol. 1.

6 Quinto, & vltimo omiſſis cõiecturis habemus duos conteſtes, qui aſſerunt audiuiſſe à Notario & vt ẽt mihi ſupponitur hodie etiam ipſe Notarius idẽ fatetur, quod illa additio, & caſſatio reſpectiuè, & cõſequenter nominatio vitę D. Hieronymi Duſinę fuerunt per eundem Notarium appoſitæ poſt inſtrumentum ſtipulatũ ad inſtãtiã Fabritij Politiani Procuratoris ipſius Reuerendi D. Petri Duſinæ, qui ita, vt faceret ſibi iniunxit, & tamen hoc minimè Notario licitum eſſe dubitandum non eſt, quia ſi poſt ſtipulatum inſtrumentũ aliquod addidit, mutat, ſeu minuit ſine ambarum partium conſenſu falſum cõmittit, nec partibus præiudicat Bart. in l. 1. §. qui in rationibus ff. de falſ. & in l. domus iuncta glo. C. eodem, & in l. quid ſit falſum ff. eodẽ, & in l. nec exemplum C. eodẽ d. conſi. crim. 22. nu. 3. cum alijs infinitis relatis p Cęph. d. cõſi. 138. nu. 25.

7 Quibus nõ obſtat, quod Reuer. D. Petrus Duſinus eſſet ſolitus dare pecunias in ſocietatem ſuper vita Hieronymi ſui Nepotis, ita. n. coniectura ſumpta à ſolito, quæ leuis eſt aliquid certè faceret niſi in cõtrarium adeſſent tot aliæ præſumptiones, & probationes, ſed cum illa apoſtilla in margine addita ex cãcellatione ipſius inſtrumẽti ex atramenti diuerſitate, ex inſpectione fidei per Notarium datæ, ac per teſtes examinatos pleniſſimè conſtet, quod poſt ſtipulationem inſtrumenti Notarius mutauit vitam Reuer. D. Petri in vita Hieronymi, parum curandum eſt de præſumptione ſoliti, quia in claris non eſt opus cõiecturis, poſſunt enim hæc ſimul ſtare, quod pluries inierit ſocietas ſuper vita Hieronymi ſui Nepotis, & quod hanc D. Acchillis voluerit exponere ſuper periculo vitæ ſuæ.

8 Minus obſtet ſolutio vnius ſemeſtris facta p D. Acchillem poſt mortem Reuer. D. Petri, quaſi quod per illam tacitè cenſeatur agnouiſſe de-

b bitũ,[b] & in futuris ſemeſtribus præiudicaſſe ſibi ad tex. in l. cũ fidẽ C. de non numerat. pec. Et in l. 2. C. quod met. cauſ. quia quando in ſolutione expreſsè dicitur, quod nõ intendit ſoluens agnoſcere debitum, vel quãdo eſt error in ſolutione, vel quando eſt dolus ex parte recipientis, nunquàm per ſolutionem ſoluenti in aliquo præiudicatur Natta conſi. 77. nu. 7. vol. 1. deciſ. Pedemõtan. 57. nu. 34. Menoch. de arbitrar. quęſtionib. lib. 2. caſu 336. nu. 28.

9 Hæc omnia militãt in caſu noſtro, quia vt apparet ex quietatione Hieronymi Acchilles ſoluit illud ſemeſtre ſub falſa expreſſione aduerſarij, & falſa aſſertione Fabritij Politiani eius Procuratoris, quod ſcilicet Reuer. D. Petrus in ratificatione nominauerit vitam Hieronymi, quod cum non verum reperiatur apparet de errore Acchiles, & de dolo aduerſarij falſum aſſerentis, & conſequenter ſoluentis ſolutio indebiti in nihilo præiudicat per ſupra allegata, videatur Aym. conſi. 11. nu. 13. vbi quod dolus præſumitur ratione mendacij, & ex falſa expreſſione argui dolum, idem Aym. conſi. 282. nu. 7. Decian. conſi. 32. num. 24. & ſeq. vol. 3.

10 Poſtremo conſiderat Dominus meus, quod ſi fuiſſet mortuus Hieronymus Nepos Duſinæ, & D. Acchilles dixiſſet fuiſſe lucratam ſocietatem, potuiſſet Duſina illi reſpondere non fuiſſe lucratam, ex quo ipſe contraxit ſocietatem ſuper vita nominandæ perſonæ, vel alias propria eius vita, & rectè dixiſſet, & non fuiſſet lucratus, quia Notarius abſque voluntate partium ſtipulato

pulato

pulato inſtrumento non potuiſſet mutare perſonam, ſic ergo poteſt nunc verſa vice idem Acchilles, cum ex contrahentibus non debet eſſe vnus melioris cōditionis, quàm alter, nec debet fieri claudicatio iuribus vulgaribus.

11 Quibus non obſtent exaduerſo deducta per alios exaduerſo dominos ſcribentes, quia dum primo loco ſupponitur, quod bona fama, & purgata fides Notarij tollat quātumuis maximam ſuſpitionem ad tradita per Pariſ. in conſi. 28. nu. 49. Cępoll. conſi. crim. 40. Lucius ciuis cum alijs exaduerſo allegatis, & quod bona fama etiam, quod nō ſit probata ſemper à iure præſumatur, cum regulariter quis ſemper præſumatur potius bonus, quàm malus l. merito ff. pro ſocio l. abſentem ff. de pœn. cum vulgaribus. Reſpondeo, quod quando tractatur de intereſſe, & præiudi-

c cio tertij, c nec bonitas, nec bona fama prǽſumitur, ſed per eum, qui ſe in ea fundat probanda eſt, gloſſ. in cap. ſtatutum §. cum vero verſi. ab aliquo de reſcript. in 6. alia glo. in cap. ſi quis pręterea in gloſſ. fina. 50. diſtinct. Alciat. in tracta. de præſumptionib. reg. 3. præſumpt. 2. num. 2. & 3.

12 Reſpondeo ſecundo dato, quod bona fama præſumeretur, vel quod eſſet probata, quorum neutrum verum eſſet, quod per illam non tollitur, niſi inditium contrarium malæ famæ, ſpecialia autem inditia, & præſumptiones minimè tolluntur, Idem Cępoll. exaduerſo allegatus in d. conſi. 40. nu. 42. & 43. Alex. conſi. 77. nu. 5. vol. 1. Marſil. conſi. 3. nu. 12. Roman. conſi. 167. in fine, & in terminis falſi criminis tradetur in conſil. crimin. diuerſor. zileti 123. num. 2. in magnis, & de conſuetudine, ita ſeruari teſtatur. Clar. in pract. crimin. quæſtion. 60. verſic. frequenter etiam.

13 Dum ſecundo pariter ſupponitur, quod in crimine falſi ſuſpitiones non habentur pro concludenti probatione ex Socin. in conſi. 39. num. 77. & Roman. in conſi. 140. nume. 11. & quod imò ad falſitatem probandam, quæ à iure non præſumitur clariores, & liquidiſſimæ requirantur probationes ex Alexan. in conſi. 99. in caſu prædicto vol. 3. & Dec. in conſi. 195. ſtudendo breuitati. Reſpondetur prædicta procedere, quando ageretur criminaliter ad puniendum, At ſi ciuiliter agatur ad tollendum fidem inſtrumento, prout in ea caſu noſtro, tunc coniecturas, & ſuſpitiones ſufficere dubitandum non eſt ſecundū communem Doctorum opinionem, de qua per Gabr. Soarez. Clar. & Cęphal. in locis in prima informatione citatis immo, & ad hunc effectum duas ſufficere coniecturas dixerunt Cæphal. in allegato conſi. 287. nume. 4. Gabriel. concluſ. 6. num. 5. lib. 7. Zilet. inter cōſilia crimin. diuerſor. conſi. 128. num. 1. vol. 1. Decian. conſi. 100. nu. 31. lib. 2. & conſi. 109. nume. 76. eodem lib. 2. Ioſeph. Ludouic. concluſ. 45. verſi. ampliatur ſexto Bertaz. conſi. 91. nu. 32. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 740. nu. 45.

14 Hæc concluſio, quod ſcilicet quādo ciuiliter agitur, præſumptiones, & coniecturæ ſufficiunt, nedum procedit in crimine falſi, quod inter grauiſſima, & excepta crimina numeratur verum eſt, & in alijs delictis præſertim occultis Bald. in l. quicunque colum. ſexta, verſiculo octauo, nota C. de ſeru. fugit. Dec. in cap. licet cauſam numero 12. in fine de probatio. Boer. deciſ. 164. nume. 4. Aym. conſi. 73. num. 19. Pariſ. conſi. 75. num. 18. & ſeqq. lib. 1. Nouell. reg. 160. in tertia fallen. & reg. 162. in princip. & in ſecunda fallen. Oſaſc. deciſ. Pedemontan. 79. nume. 55. & ſeqq. de communi teſtatur Gerard. ſing. 8. in princip. qui omnes (ratione difficilis probationis, quæ in occultis delictis conſideratur,) non ſolum particulariter loquuntur, quando ciuiliter agitur, ſed etiam, quod plus eſt generaliter quando criminaliter.

15 Dum tertio dicitur, quod ex quo cancellatio eſt facta per eundem Notarium, & apoſtilla loco cancellatorum verborum in margine poſita reſcripta reperitur manu eiuſdem Notarij, Idcirco nulla oriatur ſuſpicio ex dicta cancellatione, & apoſtilla, vt per Bald. in rubr. C. de fide inſtrum. Alex. conſi. 59. lib. 2. Grammat. deciſ. 106. num. 17. Pariſ. d. conſilio 28. numero 50. volum. 2. cum alijs exaduerſo deductis: Pluribus modis reſpondetur, & primo, quod etiam, quod apoſtilla ſit ſcripta manu Notarij, negari tamen non poteſt, quin inſurgat aliqua ſuſpicio, licet enim Notarius poſſit errorem corrigere, talis tamen correctio non videtur procedere ſine ſuſpicione, quia variauit l. qui falſa ff. de teſtibus. Hæc ſunt verba præciſa Decij poſt Bald. in l. fina. num. 37. verſi. ſed aduertendum eſt, &c. & verſicul. & negari non poteſt C. de edict. diu. Adrian. tollen.

16 Secundo reſpondetur, quando apoſtilla verſatur circa ſubſtantialia inſtrumenti, & continet in ſe aliquid magni præiudicij, prout in caſu noſtro, tunc indiſtinctè reddit inſtrumentum de falſo ſuſpectum, vt ex Bald. & Anchar. relatis per Menoch. de arbitr. quæſtionib. caſu 187. num. 34. Alexand. Oldrad. Marſil. Rubr. & Decio ſupra allegatis ſatis ſuperq; probatum fuit, & in terminis ad impediendum exequutionem cameralis obligationis tradit Maſſa par. 3. quęſtion. 1. incip. quærenti quale debeat eſſe inſtrumentum nu. 1. & 2.

17 Quibus non obſtet dicere, prout exaduerſo dicitur, quod Bal. Anchar. & Menoch. præcitati loquātur in Apoſtilla addita non ad prothocollum, prout eſt hęc de qua agitur, ſed ad ſcripturā repertam in filcia Notarij, cui cum minor fides adhibeatur quàm prothocollo, vt ibi Menoch. Ideò non eſt mirum ſi ſuſpicionem inducit etiam quod ſit ſcripta manu eiuſdem Notarij. Hæc enim conſideratio, nec in facto, nec in iure ſubſtineri poteſt; Non eſt enim verum in facto, quod apoſtilla, de qua agitur reperiatur addita in inſtrumento reſcripto in Prothocollo, ſed in baſtardello ipſius Notarij, cui quidē baſtardello in nihilo credēdum eſt Grammat. conſ. 122. nu. 6. in ciuilibus Cęph. conſi. 113. nu. 6. vol. 6. Ideo ſi volumus apoſtillā falſi ſuſpicionē inducere in ſcriptura reperta in filcia Notarij, ex quo, quod tali ſcripturæ, ita in filcia repertæ minor fides adhibeatur, quàm protocollo, multo maiorē inducit falſi ſuſpicionem, quando eſt reperta in baſtardello, cui nulla fides adhibenda eſt Gram.

& Cępoll. præallegat. Sed videantur quæſo vltra Anchar.& Menoch.aliæ authoritates adhoc propoſitum per nos ſupra deductæ, quia ex earũ viſione apparebit, quod loquũtur nõ in aliquo ſpeciali, ſeu particulari caſu, ſed generaliter in quacunq; apoſtilla reſpiciente ſubſtantiam negocij,& continente magnum præiudicium contrahentium licet Anchar.& Menoch. tractantes materiam leuandi inſtrumenta Notarij mortui in publicam formam ponant exemplum in inſtrumento reperto in filcia, exempla enim regulariter non reſtringunt l. damni infecti ſtipulatio ff.de damn.infect.§.hactenus inſtitut.de gradib.cum vulgaribus.

18 Tertio reſpõdetur, quod in omnem euentum dato,quod credẽdum ſit apoſtillæ ſcriptæ manu eiuſdem Notarij ex eo,quod in dubio ad falſitatem,& delictum excludendũ præſumatur in cõtinenti ex contrahentium voluntate, & nõ ex interuallo addita iuxta ea,quæ tradit Bal.exaduerſo allegatus in l.noſtrã C. de teſtam.delen.iſtud tamen procedit niſi in cõtrarium aliqua alia vrgeat præſumptio, qđ videlicet ex interuallo, & non continent fuerat eadem apoſtilla appoſita Dec.d.conſ.100.nu.48. verſ.non obſtat tertium Ioſeph.Ludou.deciſ.lucen.13.nu.44.par.1. Vna enim præſumptio tollit aliam l.diuus ff. de in integr.reſtit.c.accedẽs de crim.falſ. Diuerſitas atramenti,quę in caſu noſtro ex oculari inſpectione apparet,dubium non eſt,quod falſi ſuſpitionem inducit,facitq; præſumere apoſtillam non incõtinẽti, ſed ex interuallo additam fuiſſe Anchar. conſi.431.Brun.conſi.95.nu.1. Abb.in Felin.in c.inter dilectos de fid.inſtrum.Socin. Iun.conſi. 41.nu.7.lib.1.Curt.Iun.conſ.52.propè finẽ Cęphal.conſi.283.nu.28.lib.2.& conſi.338. nu.32. lib.3.Menoch.de arbitr. quæſtionib.d. caſu 187. nu.35.in terminis Achill.perſonal. de adipiſcen. poſſ.nu.141.& pariter in terminis Ruin. cõſ.68. nu.5.vol.4.Et ideo cum hæc præſumptio oriens ex diuerſitate atramenti ſit ſpecialis illa vero, quod in dubio ad excludendum delictum correctio cenſeatur facta incontinenti ſit generalis; Concludendũ eſt, quod per ſpecialem præſumptionem ſit ſublata generalis ſecũdum eundem Bald.in l.ſiue poſſidetis ad fidem verſ.item nota C.de probat.& ex teſt. in l. cum de indebito, vbi Bar.ff.de probat.& conſequẽter,quod ſtante diuerſitate atramenti ex Apoſtilla non leuis oriatur falſitatis ſuſpitio per ſupra allegatos etiam, quod ſit manu eiuſdem Notarij ſcripta.

19 Quibus pariter non refragatur dicere, prout Domini exaduerſo ſcribentes dicunt, quod ex diuerſitate atramenti ſtante, quod nos fatemur apoſtillam eſſe ſcriptã manu Notarij nulla oriatur ſuſpitio falſitatis ad tradita per Soc. cõſ.94. vol.1.Pariſ.d.conſ.28.nu.58. vol.2.Aym. conſi. 134.nu.27.Horum enim opinio ſingularis eſt,& contra communem, vt patet ex tot auctoritatibus Doctorum ſupra citatis præſertim ex Ruin. d.conſ.68. nu.5. quem videri ſupplicatur.immo Aym.in d.conſ.134.non ſimpliciter dicit, quod ex diuerſitate atramenti nulla oriatur ſuſpitio, quia quod immo oriatur ipſe ad id allegat nonnullorum auctoritates, ſed ſolũ dicit,quod hæc ſola ſuſpitio alijs non concurrentibus nõ ſufficeret ad arguẽdum ſcripturam de falſo, quod & nos nõ inficiamur, quia vt ſupra probaui ſaltim duæ debent interuenire falſi præſumptiones ad tollendum fidem inſtrumento.

20 Quarto reſpondetur,quod tunc demũ apoſtillæ,& additioni manu eiuſdem Notarij in margine conſcriptæ abſque vlla falſi ſuſpitione creditur, quando ſcilicet Notarius ſaltim in fine inſtrumenti fidem facit, quod illa additio fuerit facta de pártium conſenſu,aliter ſecus Doct.communiter in l.ſi vnus,vbi præſertim Bal.Alex.nu. 8.teſtãs ita aliter fuiſſe iudicatum Corn. nu. 13. Iaſ.nu.9. in fine C.de teſtam. Ioan. Andr.in addit.ad ſpeculat.tit.de inſtrum.edit.§.oſtẽſo verſ. & collige num.15.incip.Dixit Rolan.dinus,&c. Ruin.conſi.68.nu.1.& ſeqq.vol.4. Vbi nu.5.hãc opinionem dicit veriorem, & magis communẽ Idem Corn.conſ.60.in hac conſultatione col.2. verſi.nec obſtat, quod in margine vol. 4. Socin. conſ.279.col.5. verſic. nec obſtat dicta apoſtilla vol.2.Dec.conſi.399.col.3.verſ.& augetur ſuſpitio falſitatis,&c. quos & alios refert,& ſequitur, & in ſpecie,ita ad hanc obiectionẽ reſpondendo tradit Decian.in allegato conſ.100.num.100.& nu.47.verſic.non obſtat ſecundum vol.2.& latè refutatis cõtrarijs comprobat Acchill.Perſonal. de adipiſcen.poſſeſſ.nu.135. & pluribus ſeqq.vbi in nu.146.ampliat hanc concluſionem procedere etiam in Notario bonæ famæ, & num.156.& ſeqq. vbi quod nec in contrariũ conſuetudo aliqua valet,& licet Gramat.'d.deciſ.106. num.17. Aym.in cõſ.88.nu 1.& ſeqq. Pariſ.cõſ.28.vol.2. Et alij nõnulli exaduerſo allegati fuere, vt in cõtraria opinione, nõ eſt tamen à præcedenti recedendum,quę vt præfertur,& verior,& magis cõmunis eſt, ſed in præſenti inſtrumẽto non reperitur,nec in corpore,nec in fine, nec in margine facta per Notarium fides prædicta ergo, &c.

21 Quinto,& vltimo reſpõdeo, quod ex apoſtilla ſcripta manu Notarij non inducitur ſuſpitio falſitatis quando agitur criminaliter ad illũ ad puniendum, ſecus ſi ciuiliter ad tollendum fidẽ in l.momento ſecundum cõmunem, de qua per Ruin.d.conſi.68.num.4.in fine, & ſequen.lib.4. refert, & ſequitur Acchill. Perſonal. vbi ſupra num.142.

22 Dum, & quarto pariter exaduerſo dicitur, quod falſi coniecturæ tolluntur per quamlibet d allegationem cauſæ fatuæ, & iniuſtæ[d] ad Ange. de Malef.Alex.& Soc. in locis per dominos ſcribentes allegatis.Reſpondetur, hoc in iure nõ eſt verũ, quia immo licet cauſa iniuſta, & fatua excuſet à dolo,& etiam à falſo,vt per præallegatos Doctores,ſed intelligẽdũ eſt, vt excuſet à falſo, e & à dolo vero,ſecus à pſumpto. [e] Vbi enim falſitas,& dolus à iure præſumitur,ibi cauſa fatua,& iniuſta non excuſat Bald. in l. qui contra in ſecunda lectura C. de ſecund. nupt. Tiraquell. de poen. temperan. cauſa 43. num. 12. Et ideo cauſa fatua,& iniuſta, licet excuſet à poena ordinaria,& corporali, non tamen excuſat ab extraordinaria,& pecuniaria Salycet.in l.Senatus nu.3. C. de his qui ſibi adſcripſ. Tiraquell. d. cauſ. 43. num.12.& 14.Gabriel. concluſ.8.lib.7.num.70.

& 32.

& 32.vbi quod omnes Doctores, ita tenẽt Clar. in pract. quæſtion. 60. verſi. & generaliter in fine Menoch. in quinto remedio recuperat. poſſeſſ. num. 62. Ergo multominus excuſabit, vbi nulla
f imponitur pęna, & ſolum ciuiliter [f] agatur, prout in caſu noſtro.

23 Dum, & quinto aſſeritur, quod ex quo hodie de conſuetudine omnes Notarij ſolent in eorũ Baſtardellis inſtrumentorum rogatis ſuſcipere illis addendo, caſſando, & apoſtillando abſque vlla fraudis ſuſpicione, idcirco debeat à tali cõſuetudine Notarius excuſari Marſil. in pract. §. quoniam nu. 98. cũ alijs exaduerſo allegatis. Di-
24 citur in primis, quod in caſu noſtro cancellatio, & apoſtilla non ſolum reperitur in baſtardello Notarij, quo caſu forſan procedit conſuetudo allegata, ſed etiã in fide ſocietatis inde ſumpta, ex qua quidem cancellatione, & additione reperta in fide, vt alias dixi, & nihil exaduerſo releuans reſponſum fuit, ſi rectè conſideretur, nedũ præſumptio, ſed clara reſultat falſitatis probatio. Certum enim eſt, quod fides inſtrumenti, cum ad inſtrumentum habeat relationem ſumitur, & conficitur per Notarium ex interuallo poſt perfectum, & ſtipulatum inſtrumentum. Si igitur verum eſſet, quod Apoſtilla, de qua in Baſtardello fuiſſet de partium voluntate, & incontinenti appoſita in celebratione ipſius inſtrumenti, certè fides extracta inde poſt apoſtillam factam in baſtardello fuiſſet pura, ſimpliex, nitida, & ſine vlla cancellatione, & additione, Ita enim pariter ſe habet conſuetudo, quod ex matrice confuſa, cancellata, & apoſtillata, inſtrumentum, ſeu illius fides inde ſumpta limpida, & nitida apparet, ſed cum eadem apoſtilla, quæ in baſtardello reperitur, reperiatur etiam in fide, De neceſſitate ſequitur, quod vno, & eodem tempore vtramque addiderit apoſtillam, & ſic ex interuallo poſt inſtrumenti celebrationem.

25 Dicitur ſecundo, quod ſtante prædicta conſuetudine, licet ex apoſtilla, ſeu cancellatione falſitatis ſuſpitio non oriatur, vbi tamen aliæ ſuſpitiones concurrunt vltra cancellationes, & apoſtillas repertas in abbreuiatura, prout concurrere in caſu noſtro negari non poteſt, tunc conſuetudo prædicta nihil operatur, ita in terminis ad hanc obiectionem reſpondet Decian. d. conſi. 100. num. 51. & omnibus ſeqq. vſque ad finem vol. 2.

26 Dicitur tertio, quod licet regulariter verum ſit, quod conſuetudo excuſet Notarium à falſo, iſta tamen regula ſingulariter limitatur, vt non habeat locum, quando agitur de eo, quod maxime tertio præiudicat Rom. ſingul. 384. incip. fui interrogatus Gabriel. lib. 7. concluſ. 8. nume. 28. Tiraquell. de pęn. temperan. cauſa 42. ſub nu. 11. & nihilominus iſta conſuetudo, licet excuſet à pęna, non tamen facit, vt inſtrumento fides adhibeatur, quando falſitas conſiſtit circa ſubſtantialia inſtrumenti, ita ni fallor expreſsè voluit Bald. in d. cap. 1. nume. 2. de feud. cognit. & vſib. feud. & aduertit Achill. Perſonal. licet de Baldo mentionem nõ faciat in tracta. de adipiſcen. poſſeſſ. num. 168. in fine, vbi ponit exemplum in teſtamento interlinea, & apoſtillato in partibus ſubſtantialibus, licet enim conſuetudo forſan iſto caſu excuſet Notarium interlineantem, & apoſtillantem, non tamen per hoc eadem conſuetudo teſtamẽti fidem ſupplet, vt ibi per eum.

27 Dum ſexto circa dicta teſtium opponitur, quod ſunt varij, & vaccillantes, hoc negatur in facto. Et dum opponitur, quod licet teſtes dicant mutationem vitare, de qua in apoſtilla fuiſſe factam poſt inſtrumenti celebrationem, illud tamen poſt, debeat intelligi non ex interuallo, ſed incontinenti, & immediatè, prout aliquando iſta dictio poſt intelligi poteſt ad Capic. deciſione 37. nume. 2. & ſequen. Pariter ſupplicatur videri teſtes, qui credo totam hanc difficultatem tollant, deponendo Notarium faſſum eſſe ſe illam Apoſtillam addidiſſe non immediatè, ſed ex interuallo, & partibus non præſentibus.

28 Et tum demum ad eoſdem teſtes pariter dicitur, quod cum non ſint inſtrumentarij, nec deponant ſe fuiſſe præſentes cancellationi, & apoſtillæ, ſed tantummodo de auditu à Notario, Ideo nihil probent; Hæc non eſt bona conſequentia, Nam non ſoli teſtes inſtrumentarij, vel de viſu deponẽtes plenè probant, Et cum teſtes iſti deponant de extraiudiciali confeſſionẽ Notarij facta ad interrogationem partis præſentis, & acceptantis, nulli dubium, quod quoad ipſum Notarium plene probat l. Publia. Meuia. in fine ff. depoſiti l. cum de indebito §. fin. ff. de probat. l. generaliter in fine, vbi Doctor. C. de non numerat. pecun. Et quoad aduerſarium ſufficiet ſaltim ad tollendum fidem inſtrumento, Et licet Dominus Acchilles quo præſente Notarij confeſſio emanauit non ſit principalis debitor, ſed fideiuſſor, præterquam quod dici poteſt, quod recognoſcendo bonã fidem ſuccedat loco principalis debitoris, Nihilominus confeſſio extraiudicialis plene probat contra confitentem, nedum facta præſente principali debitore, ſed etiã fideiuſſore Marſil. in rubr. de probat. nu. 90. Socin. reg. 63. in 10. fallen. Gabriel. concluſ. 1. in tit. de confeſſ. num. 58.

29 Dum ſeptimo exaduerſo conſideratur, quod ex quo Dominus Acchilles etiam poſtquam vidit inſtrumentum, ita apoſtillam, & caſſum ſoluit dicto domino aduerſario fructus dictæ ſocietatis, ideo debitum agnoſcendum tacitè inſtrumentum prædictum ratificauerit, omniſq; impugnandi iure priuatus remanſerit ad l. 1. ff. de cõdit. indebit. ad l. indebitum C. eodem cum alijs per Aym. in conſi. 55. nu. 5. Alias dixi, & nunc repeti, cum nihil exaduerſo replicetur, quod ſtante dolo procuratoris dicti domini Aduerſarij falſo aſſerentis in actu ſolutionis Reuerẽdum Dominum Duſinam in ratificatione nominaſſe vitam Hieronymi, vt ex quietatione apparet per dictam ſolutionẽ debiti, agnitio, ſeu ratificatio minime facta cenſetur Natta conſ. 77. nu. 7. vol. 1. deciſ. Pedemont. 57. nu. 34.

30 Dum octauo etiam ex aduerſo conſideratur, quod officialis, quando ſubſcripſit viderit illam Apoſtillam, & caſſationem, prout exaduerſo ſupponitur; Nam, vt notorium eſt omnes officiales,

qui præmio, & mercede officia accommodant in iſtis ſocietatibus, prout eſt Guglielmus Gorgna qui in ſocietate, de qua agitur officialis fuit fides ſubſcribunt in albo folio, quod in manibus Notarij confidunt, & derelinquuntur, ideo, nec caſſaturas, nec apoſtillas vidit quando ſubſcripſit. Quod an verum ſit necnè, ſi idem Guglielmus examinetur, ſeu interrogetur facile dinoſci poterit.

31 Nec dicat aduerſarius, quod de illo dolo non apparet in actis, nec eſt probatus, prout probari debet, quia cũ ſit Notarius, & publicè ſeruatus, poterit ſe de eo Dominus meus extraiudicialiter, & in Camera ſe informare abſque eo, quod iudicialiter probetur ad plenè tradita per Vant. de nullit. in titu. de nullit. ex defectu proceſſ. & ſolemn. ſenten. num. 86. Grat. reſponſ. 78. nu. 1. par. 2. Rolan. conſi. 44. nu. 36. vol. 1.

32 Dum vltimo ad excuſandum Notariũ conſideratur, quod ex quo, ſi voluiſſet, potuiſſet ex manice cancellata, & apoſtillata nitidum extrahere inſtrumentum, & illud partibus oſtendere, ideo cum non fecerit debet in eo nõ malitia, ſed ſimplicitas præſumi, quæ partibus nocere non debet Aym. conſi. 147. nu. 1. Marſil. in pract. §. ſuperest nu. 14. Omiſſis alijs reſponſionibus, & admiſſo præſuppoſito aduerſarij pro nunc dicitur, quod iſte Notarius in caſu illorum delinquentium, qui bene committunt delictum, ſed negligentes ſunt in illo celando, ſic ipſe falſitate commiſſa negligens fuit in procurando illam tegere. Sed reuera, nec vllo pacto illum celare poterat, nam ſi ex Baſtardello inſtrumentum inſidiũ ad prothocollum redegiſſet, non per hoc remanebat, quin fides ſocietatis eſſet appoſtillata, & caſſa, & ſtãte varietate inter prothocollum, & ſumptam ex eo fidem ad Matricem, & Baſtardellum recurrendum erat Neuizzan. conſi. 26. nu. 48. & ſic non poterat euitare, quin Apoſtilla, & cancellatio dicti baſtardelli viderentur.

Non recedendo igitur à iam dictis firmiter concludo, quod ſtantibus cancellatione, & apoſtilla, de quibus in baſtardello, & fide ſocietatis, atramenti diuerſitate, ac teſtibus examinatis plene de extraiudiciali confeſſione Notarij deponentibus ſaltim ad effectum, de quo agitur ſit plene probata falſitas prædictæ ſocietatis.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Ex diuerſitate atramenti*. Non eſt dubium, quod ſola diuerſitas atramenti non facit talem ſuſpicionem falſitatis, vt ex illa tollatur fides ſcripturæ, ſed quod non faciat ſuſpicionem, & quidem grauem negari non poteſt, & quidem apud me eſt maximum ſignum, quod diuerſo tempore fuerint ſcriptæ literæ ſtante atramenti prædicti diuerſitate, & ſi cum hac præſumptione concurrant aliæ præſumptiones, ſeu adminicula, facile crediderim fidem ipſius ſcripturæ proſternere ex allegatis infra, quibus addo Maſcard. de probat. concluſ. 113. num. 2. & concluſ. 740. num. 18. & 19.

b *Agnouiſſe debitum*. Soluens ſummam indebitam, aut illius partem, vel quid aliud ſimile faciens regulariter cenſetur approbaſſe debitum, & contractum, cuius reſpectu ſoluit, quamuis eſſet nullus l. cum fidem C. de non numerat. pecun. l. 2. C. quod met. cauſ. l. ad ſolutionem C. de re iudica. cum alijs per Anton. Gomez. in tit. de contractu mutui num. 2. verſi. ſeptimo limitat. Verum hæc regula non ſemper vera eſt, Ideo pro illius declaratione, & materia vide Addentes ad Matthesil. ſingul. 122. Marſil. ſing. 89. Diaz. reg. 462. Emilian. conſilio ſecundo, numero 24. Menoch. de recuperan. poſſeſſ. remed. 15. num. 119. & ſeqq. Cęphal. conſilio 51. nume. 15. Stephan. Lambertengh. de contract. eorum, &c. gloſ. finis quæſt. 44. nu. 148. & ſeqq. in diſcurſu.

c *Præiudicio tertij*. Vide ad comprobationem huius declarationis, quæ dixit D. meus Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. titu. de indit. & tortur. q. 47. nu. 288. & ſeqq.

d *Cauſæ fatuæ, & iniuſtæ*. Quod cauſa fatua, & iniuſta excuſet etiam in crimine falſi in ſpecie ſcripſerunt Butrig. in l. Plagij la ſecunda col. 1. verſi. & ideo dicit Dynus, & colum. 2. verſic. redeo ergo ad quęſtionem C. ad l. Flau. de Plagiar. Vbi ponit exemplum in vendente rem duobus iuxta l. qui duobus ff. ad l. Cornel. de falſ. Bald. in l. 2. §. quod obſeruari in 3. notab. C. de iuramen. calumn. Marſil. in ſ. 1. §. præterea num. 13. ff. ad l. Cornel. de Sicar. Ang. de malef. in verbo falſario num. 1. Socin. Iun. conſi. 37. nume. 23. lib. 2. Pariſ. conſ. 51. num. 29. lib. 4. Siluan. conſ. 53. num. 2. lib. 2. Marſil. conſi. 7. nume. 25. & 26. Clar. in pract. §. fin. q. 60. ſub verſic. & generaliter ibi, tu vero dic &c. Menoch. de recuperan. poſſeſſ. remed. 5. num. 53. & conſi. 98. num. 34. lib. 1. Cęphal. conſi. 230. nume. 14. lib. 2. Franc. Becc. conſi. 78. num. 28. poſt Caſtrenſ. & Iaſ. in locis ibi per eum relatis Honded. conſi. 105. num. 29. Vbi teſtatur de communi, reprobatis Angel. & Cępol. contrarium ſentientibus, & non 32. Vbi alios præallegatos refert Octauian. Cacheran. conſi. 68. num. 7.

e *Secus à præſumpto*. Contrarium, quod immo cauſa iniuſta excuſet à dolo præſumpto, non autem à vero voluit Gabriel. poſt Chaſcen. quẽ allegat lib. 7. concluſ. 8. num. 83. Honded. conſil. 35. num. 59. Verum quod non excuſet à pęna pecuniaria, voluerunt Bart. & Alexan. in locis relatis per Dominic. Quirin. conſil. crimin. diuerſor. 26. num. 22. lib. 2. Honded. d. conſi. 35. nu. 60. & conſi. 105. nu. 39.

f *Ciuiliter agatur*. Sic & cauſa iniuſta non excuſat quando agitur de pecuniario intereſſe partis, prout voluit Honded. d. conſi. 35. nume. 60. & facit, quod voluit Bertaz. in conſi. 365. num. 1. & ſeqq. vincto num. 11. in fine, & nu. 12. lib. 1. dum pluribus probauit ad condemnationem damnorum, & intereſſe non exigi dolum, ſed ſufficere culpam, à qua quidem culpa, cauſa fatua, & iniuſta non excuſat ſecundum Bar. in l. iuſtè poſſidet in fide poſt nu. 4. & ibi etiam Iaſ. nu. 31. verſ. tamen non excuſat à lata culpa ff. de acquir. poſſeſ. Tiraq. de pęn. temper. cauſ. 43. nu. 12.

Gabr.

Gabr.lib.7.concluſio.8.num.77. Menoch.de recuper.poſſ.remed.5.num.61.& de retinen.poſſ.remed.3.num.623.& eſt communis, prout teſtatur Bonacoſſ.in communi opin.par.1.verſic. credulitas etiam fatua fol.mihi 44.col.2.

E *Conſuetudine*. Quod conſuetudo excuſet notarium, & alium ſcribentem à pęna falſi, communiter à Doctoribus receptum eſt, ſicut videre eſt apud Bar.conſ.crimin.diuer.8.nu.13.lib.1. Bald. in l.1.nu.30.in fine verſ.item quoniam C.de confeſſ.Innoc.& communiter omnes in ca. 2. de fid. inſtrum.Iaſ.in l.ſingularia num.44.verſicu. nam regula eſt.ff.ſi cert.pet.& in l. de quibus nume.9. ff.de legib.& in l.3.§. iurari num.2. in fine verſic. & aduertendum,& vbi in addit. litera B. & Aug. de Arim. nu.6. Petraſan. ſing.83.tene menti nu. 5.Alex.conſ.39.viſis & conſideratis num.2.& ibi in addit.litera B.alij referuntur lib. 3. & conſilio 132.Viſa facti narratione num.3.lib.1.Marſil.in pract.§.quoniam numero 98.& in conſil.90. nu. 9.& conſil.100.ff.ne Sicar. Franc.Aretin.conſil. 152.nume.2.Decian.conſil.430.num.6.& conſi. 473.nume.8.Pariſien.conſil.29. nume.18.libr.4. Grammat.conſil.ciuili 60.nume.2.Plot.de in lit. iuran.§.6.nume.55. & conſil. crimin.diuerſ.108. num.122.lib.primo,in primo impreſſis in quarto Catellian.Cott.in memoral.in verbo conſuetudo facit licitum verſiculo hinc dicimus Blanch. in pract.crimin.§.ſecunda pars defenſionis num. 18.fol.140. Tiraqu.de pœn. temperan. cauſa 42. num.11.Vbi alij referuntur concordantes pract. Corrad.in titul.de falſar.nu.11.fol.mihi 393.colum.2.Iul.Scaclat.conſil.crimin. diuerſ. 105. nu. 11.lib.2. Rolan. conſil. . . . nu.20. lib.4. Bertaz.conſil.53.nu.18.in fine & ſequen.Vbi de Notario ad bancum iuris relinquente vacua, & ſpatia in libris actorũ,& conſi.56.nu.30.Acchill. Perſonal.de adipiſcen.poſſeſſ.nu.168.in fine ver. & ego quoque fateor Magon. deciſ.lucen.43.numero 29. Octauian. Cacheran. conſil. 66. poſt numer.37.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Defenditur in hoc conſilio, quidam mercator Anconitanus, qui de pluribus falſitatibus fraudibus & extenſionibus inquiſitus erat, & propterea plura deducuntur ad eandem materiam ſpectantia de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Extorſio ad hoc vt dicatur & punibilis ſit tria requiruntur, primo dolus, ſecundo vis vel metus, tertio quod illud quod extorquetur ſit illicitum. nu.1.

Delicta non committunt ab & qui iuris ſui conſeruandi gratia aliquid facit nu.3.

Doli præſumptio ceſſat ceſſante animo lucrandi. nu.3.

Vim facere non videtur, qui ius ſuum conſeruare procurat nu.4.

Teſtis vnicus plena probat contra producentem nu.5.

Teſtis conſanguineus probat contra ſuam cõſanguineum num.5.

Subſcribens præſumitur legiſſe omnia ea quibus ſe ſubſcripſerit,& ſi dicit ſe fuiſſe deceptum, debet probare quia non creditur. nu.6.

Liber priuatus ſeu mercatoris ſi in vna vel pluribus partitis inuenitur verus in alijs etiam veritatem continere præſumitur nu.6. Quod an verum ſit & quando in addit.littera. [a].

Falſus in vno falſus in omnibus nu.7.

Falſitas contraria eſt veritati nu. 8. Ideo ceſſat falſitas vbi datur primordium veritatis quod quando verum ſit vide ibi in addit.littera. [b]

Falſitas ſine lucro non committitur nu.9.

Confeſſio iudicialis acceptata, poteſt ſi erronea fuerit quandocunque reuocare nu.10.

Stilus & conſuetudo excuſat ſcribentem à crimine falſi. num.11.

Falſitas non eſt punibilis ſi fuerit ſcripta in aliquo libro, cui fides non adhibetur nu.12.

Mercator tenetur edere libros ſuos rationum cuicunque intereſſe habenti nu.13.

Clam fieri non dicitur illud quod facile venire poteſt in cognitionem eius de cuius intereſſe agitur nu.13. in fine & nu.14.Vbi quod qui celandi animum non habet illam facere non dicitur facienſque quid quod fieri conſuetum eſt,nec pariter clam facere dicitur dicto, nume.14.in fine & in addit. littera. [c] *Vbi de materia.*

Liber mercatoris plene probat contra mercatorem nume. 15. in fine.

Debitor alicuius ſoluens creditori ſui creditoris non liberatur de eo, quod debet niſi de mandato ſoluendi docuerit.

Compenſatio ipſo iure tollit obligationem intelligere poſt quam fuit oppoſita & petita ſecus antequam petatur ſeu opponatur nu.16.

Soluens pro alio illius pro quo ſoluit remanet creditor in ſumma ſoluta nu.17.

Soluens pro alio nõ poteſt cogere eum cui ſoluit ad faciendam ſibi cedere actionẽ non tamen prohibetur actiones ceſſas recipere num.17.

Soluens pro alio repetit a debitore id quod ſoluit actione negotiorum geſtorum nu.17.in fine.

Pœnam non meretur qui iure permittente aliquid facit, num.18.

Animus bonus ex ſubſequenti actu dignoſcitur nu. 19.

Teſtis de auditu non eſt propriè teſtis nu.20.

Teſtis de auditu a perſona non fide digna tanto minus probat nu.21.

CONSILIVM XIII.

1 ADSIT DEVS. In propoſitis dubijs negatiue reſpondendum eſt, in omnibus, & capiendo in primis caput prætenſæ extorſionis Apocæ ſcutorum.650.præſuppoſito dico,quod ad hoc vt extorſio dicatur & punibilis ſit tria requiruntur. Primo quod interuenerit in ea dolus & fraus C.ſtatutum §.pœnal.de reſcriptis in 6.ſine n.dolo & fraude deluta non committuntur l. 1.C.de ſicar l.qui iniuriæ ff.de furt. Clar.in prac. q.84.in prin. Decian. In ſuis tract.crim.part.2. li. 1.cap.4.nu.9. Secundo quod interuenerit vis vel metus Clemen.2. §. ſane extra de pœnis l.ſi ſeruæ ff.de hæred.inſtit. l. licitatio. §. quod illicite ff. de

ff.de publica & vectigalia. Vbi enim res, vel pecunia recipitur à ſponte dante nõ poteſt dici extorta patet ad ſenſum. Tertio, quod illud quod extorquetur ſit illicitum, indebitũ, & à iure prohibitum d.l.licitatio.§.quod illicite.l.1. C. ne fil. pro patr.cap.conquerente de cler. non reſiden.& hæc nullam habent in iure difficultatem.

2 Videamus modo an hæc tria in caſu de quo agitur interuenerint, & quod neutrum interuenerit patet expreſsè ex depoſitione Horatij Bonanelli patrui ipſius querelantis, & ab eo inducti & pro informatione Curiæ examinati, qui dicit quòd non ad alium finem Spiliatus ſtabat renitens in caſſandis inſtrumentis ceſſionum ſibi factarum niſi, quia volebat prius ſe aſſecurare de eo quod prætendebat ſe creditorem in cambijs. De quibus quidem cambijs, quod eſſet creditor conſtabat primo ex geminatis promiſſionibus, de quibus in chyrographis manu Horatij ſubſcriptis, & in quibus in quarto præſuppoſito; Item ex partitis extractis ex libris eiuſdem Horatij de quibus in 18.præſuppoſito, & in quibus ipſe met Horatius fatetur ſe in dictis cambijs debitorem. Item ex laudo per arbitros dato, & acceptato de quo in decimotertio præſuppoſito, & in quo ipſe Spiliatus in ijs cambijs declaratur creditor. Et accedente quod idem Spiliatus recepta apocha ſcut.650. liberè ad eius fauorem facta adhuc facit creditores hæredes Adriani in eadem ſumma. Vtique ceſſat omnis vis, omnis dolus, & omnis illicita extorſio.

3 Dolus ceſſat, quia non animo lucrandi, ſed ſe aſſecurandi Spiliatus apocham habere voluit: caret autem dolo, qui gratia ſui iuris conſeruandi aliquid facit.l.1.§.quod ait prætor.ff.de incen. ruin.& nauf.l.nullus.ff.de reg.iur.Aym. conſil.8. nu.15.Rolan.conſ.11.vol.2.col.3. Et ſi eius animus non talis fuiſſet aſſecurandi, ſcilicet ſe ſed lucrandi non vtique feciſſet creditores dictos hæredes in ſumma in apocha contenta, vnde ceſſante animo lucrandi ceſſat etiam omnis præſumptio doli Corn.conſil.63.colum.3. verſic.ex quo actum fuit lib.3.Marſil.conſil.62.in cauſa, nu.4. Aym.conſil.8.nu.13.& conſ.18.nu.22. cum alijs de quibus per Franc. Decium in conſil.78. num. 27. vol.1.

4 Ceſſat etiam vis quia qui ius ſuum conſeruare procurat vim facere non videtur l. factam §. non videtur ff.de reg. iur.

5 Item ceſſat illicitum, ſeu indebitum: quia ſi erat Spiliatus creditor in cambijs erat bene honeſtum, vt de eis ſatisfactus, vel ſaltim cautus remaneret prout dicit dictus teſtis Bonarellus pro Curia examinatus, qui licet vnicus ſit, plenè tamen probat contra producentẽ Aym. conſ.100. nu.13.50.Cin.Lun.conſ.63.nu.11.lib.1. Cepha. conſil. 141. nu.15. ſeqq. lib.1. planè Gabriel tit. de teſtibus concluſ.1.num.14. Vbi de communi, & eo magis probat, quod eſt patruus quærelantis Aym.conſil.6.nu.62. Dec. conſil.163. nu.11. verſ. Et ad hoc accedit Gabr. vbi ſupra cõcluſ. 4. nu.88.Hippol.Dimin.conſ.61. nu.28. & cõſ.52. nu.117.lib.1.Bertaz conſ.334.nu.5.

6 Non obſtat, quod Horatius dicat in querela ſe ſubſcripſiſſe foliam albã, & quod in eo Spiliatus ſupraſcripſerit multa præiudicialia faciendo etiam in eo ipſum debitorem de dictis canbijs. Nam præterquam, quod iſtud à iure non præſumitur, & talis error, ſeu deceptio debet probari per ſubſcribentem prout in ijs terminis de ſcriptura ſubſcripta concludunt poſt alios quos allegat Aym. conſil.25. num.13. Iacob. Port. Imol. conſil.66.nume.15.ſeqq.Sebaſt.Med.in tract. de caſibus fortuit.par.1.q.3.nu.37.Stefan, Lamberteng.in tracta.de contruct.glo.15.nu.5.& eſt decíſ. pedem.37. nu.3. Adhuc tamen hæc obiectio, & vana & falſa demonſtratur duplici ratione, primo quia Horatius in querela non dicit ſe ſubſcripſiſſe in albo, niſi vnum tantummodo foleum. Et tamen plures ſunt chirographi, & folij in quibus ipſe ſe debitorem facit in dictis cambijs. Vnde ſciat non in Albo verè ſubſcripſit alios ſimiles foleos ita pariter præſumendum eſt quod ſub

a ſcripſit alios, veritas enim in vna ſeu pluribus, [a] partitis reperta facit arguere veritatem, & in alijs ſecundum magis communem de qua per Anton. Gabriel.titul.de præſumpt.reg.5.num.1.& ſeqq. licet aliqui ibidem relati numero 4. contrarium dixerunt.

7 Secundo falſitas obiectionis detegetur, quia in querela exponit quod eius ſubſcriptio reperitur multum diſtans à ſcriptura. Et tamen ex inſpectione chyrographi contrarium euidenter apparet. Vnde falſus in vno in omnibus præſumendum vt falſus l.cum de indebito ff.de probat. Paris conſil.90.num.29.vol.1. Boſſ.titul. de oppoſ. cont.teſt. nu.22. Plot. in lege ſi quando nu.794. C.vnde vi clarus in pract.53.verſ. ſed quæro. Et hæc circa primam dubium in quo agitur de prætenſa extorſione apocæ ſcutorum.650.

8 Circa verum ſecundum dubium videlicet circa prętenſas falſitates duarum partitarum de quibus in 17.& 18. Præſuppoſito, capiendo in primis partitam 3144. in qua Spiliatus aſſerit ſe eãdem ſummam ſoluiſſe partem in prompta pecunia eidem Horatio, & partim pro eo teſtibus Lãfranchis Benincaſis & Nappis neſcio videre vbi nam ſomniata hæc falſitas colorari poſſit, poſtquam vere apparet de ſolutione omnium prædictarum ſummarum tam per quietantias ipſius Horatij quam illorum de teſtibus & Lanfrãchis Benincaſis, & Nappis de quibus in quinto præſuppoſito ideo ſtante veritate partitarum exclu

b ditur falſitas, quæ veritati [b] contraria eſt, auth. de fid.inſtr.in prin.gl.in c.ſi Chriſtus in verbo cõfirmatio de iureiura. Ang. de Maleficijs in verbo falſario in princ. Marſil.in rub.ad l.comel.de falſ. nume.1.

9 Quo vero ad aliam partitam ſcutorum 1924. In qua pro eadem ſumma heredes Gori creantur creditores neſcio pariter videre falſitatẽ ſi enim aduerſarij creantur creditores in ea ſumma & nõ debitores excluditur lucrum ſpiliati excluſo lucro excluſa falſitas quæ ſine lucro non committitur Soc.conſil.277. incip. viſis col.1. verſ. Et per hac varietate lib.2.Aym.conſil.75. nu. 14. & 15. Ceph.conſil.75.nu.22.& conſil.76.nu.48.vol.1. & conſil.230.nu.18.& conſil.287.nu. 27.ſeq.lib. 2.Rolan. conſil.11. nu.55.ſeqq. lib.3. Franc.Beuius conſil.78.nu.27.vol.1.

10 Eſt bene talis partita erronea, ſed nõ falſa quia vt Spiliatus dicit in ſuis conſtitutis & exhiſtens adhuc in ſecretis carceribus reuocando præcedẽtem contrariam confeſſionem tanquam erroneã exquietantijs prædictis apparet quod re vera dicta ſcuta 1924. fuerunt vt ſupra ſoluta creditoribus Horatij quo ſtante ſuccedit primo quod quilibet confeſſio etiam iudicialis & acceptata ne dũ ſcripta in libro abſente parte docto de errore poteſt quandocunque reuocari Conrad. in practic. pag. mihi 284. in 19. limitatione Franc. Zurza. q. 8. Boſſ. in tit. de confeſſis nu. 60. Clar. in pract. q. 55. verſ. fin. Ioh. Maria Menticell. reg. crimin. 20. nu. 1. & nu. 4. apud quos plerique alij allegantur concordantes.

11 Item ſuccedit quod cum ex teſtibus ad defenſam exactis concludenter probatus ſit ſtilus mercatorum Anconæ tollẽdi 52. de vno loco in aliũ partitas ad libitum ſcribentis eaſque ponendi ad vnum ſeu ad alium computum prout pariter libet, dummodo de præiudicio alterius non agatur falſitas omnis excluſa dicitur per huiuſmodi ſtilum ſeu conſuetudinem ad trad. per Doctores in c. 2. de fid. inſtrumentorum Bar. conſil. crimin. diuerſ. 8. nu. 13. lib. 1. Bal. in l. 1. nu. 30. in fine ver. 10. quoniam C. de confeſſ. Ang. de malef. in verbo falſario num. 2. in fine verſic. & aduertendum eſt ibi Auguſt. in addit. nu. 6. Corrad. vbi ſup. tit. de falſar. nu. 11. Tiraq. de pen. temperã. cauſa 42. nu. 11. cum alijs per Ant. Gabriel. concul. 8. num. 19. lib. 7.

12 Nec etiam omitto quod ſtãte ſtatuto Anchonitano volente vt audio libris mercatorum fidẽ non adhiberi omnis falſitas in talibus libris commiſſa punibilis non eſt nec ordinaria nec extraordinaria pœna Caſt. conſi. 130. videtur dicendum vol. 1. Soc. conſil. 104. nu. 3. lib. 1. vbi de communi Aym. conſil. 46. Incip. de ſtilo num. 1. late Natta. conſil. 588. per totum vel 3. Franc. Beuius conſil. 78. num. 14. ſeqq. vel primo, & nouiſſime Ioſeph Ludou. deciſ. Lucen. is nu. 47. ſeqq. 1. par.

Sed hoc vltimum fundamentum ſit ex abundanti deductam quia ſtante quod ex partita nullum infertur querelanti præiuditium item quod de illius errore conſtat per ſolutiones de quibus in quietantijs, & ob id reuocatione confeſſionis ſpiliati, & ſtilo inter mercatores Anconæ de quo ſupra res nullam habet difficultatem etiam circumſcripto prædicto ſtatuto Anchonitano.

13 Quo vero ad vltimum capud bonorum in prętenſam ſecretam cõfidentiam ſpiliato conſignatorum ea ob id receptione ceſſionum ab illis della vecchia camerata, & Nerijs rebuſque alijs de quibus in querela, & vltimo dubio dicitur pariter quod de querelantis calumnia & querelati innocentia apparet multipliciter dicit enim in primis querelans quod ſpiliatus recepit dicta bona in ſecretam confeceſſionem. Quod hoc ſit falſum apparet ex libris ſpiliati in quibus ſtatim receptis bonis illorum receptionem annotat & de pretio creditores facit hęredes Gori, cum enim iſte liber ſit talis quem edere vti mercator a quocunque intereſſe habente cogi poterat & tradnnt communiter Doctores in l. 1. C. de edendo & de communi poſt Dec. in cap. 1. num. 3. extra de probat. Teſtatur etiam Thob. Non. in conſil. 63. nu. 2. vol. 1. & conſequenter in eorundem notitiam facile talis cognitio in libris annotata venire poterat

c non poteſt dici nec ſecreta nec ᶜ clãdeſtina l. clam. prouidere in princ. ff. de acquirend. poſſ. Bar. in l. non intelligitur §. tacite ff. de iure fiſci & in l. fin. nu. 1. C. de his qui ex publ. ratiocin. lib. 10. Rola. conſ. 93. nu. 30. & 33. vol. 3.

14 Per huiuſmodi enim annotationem factam in ſuis libris ab omni celãdi animo alienus videtur ſpiliatus ſi enim celare voluiſſet hanc bonorum conſignalionem. Non vtique etiam in ſuis libris annotaſſet. Et qui celandi animum non habet clam facere non dicitur l. prohibere §. clã. ff. quod vi aut clam. Eo præſertim quod fecit id quod facere ſolent omnes mercatores, qui negotia emptiones, & vẽditiones bonorum in ſuis libris annotant ideo facias quod conſuetum eſt fieri clã facere pariter non dicitur Foller. in practica crim. verbo quod ſuffocauit vxorem nu. 38.

15 Altera querelantis aſſertio quod ſcilicet poſt receptionem dictorum bonorũ ſpiliatus habuit animum de fraudandi & Horatium & creditores pariter falſiſſima conuincitur ex eadem annotatione facta in dictis libris in quibus facit de pretio bonorum creditores hæredes Gori ſi enim talem habuiſset animum non vtique ſe debitorem feciſſet in dictis libris qui libri quod plene probent contra ſcribentem dubitandum non eſt, l. quædam §. Nummularios ff. de eden. Socin. reg. 63. in 7. fallen. Couarru. practica quæſt. c. 22. nu. 8. Aym. de antiq. temp. par. 1. ſect. Vidimus, ſed abunde nu. 16. Gabriel tit. de confeſs. concluſ. 1. 1. nu. 55. & 56.

16 Nec releuat dicere quod ſaltem habuit animũ defraudandi alios creditores per ceſſiones procuratas ab illis della vecchia camerata, & Neris quibus cum non de ſuo proprio ſoluiſset ſed de pretio bonorum non debebat tanquam ſoluens de ſuo dictas ceſſiones procurare. Hæc enim obiectio reſoluitur per tex. in terminis in l. inuito l. de ſolutio. quo cauetur quod debitor alicuius ſoluens creditori ſui creditoris non liberatur de eo quod debet niſi de mandato ſoluendi docuerit. Ideo cum ſpiliatus tale mandatum licet forſan, tacitum inter eos, quando opus fuiſset probare minime potuiſset. Et conſequenter per ſolutiones agere vel excipere de compenſatione, quæ licet ipſo iure tollat obligationem poſt quam eſt oppoſita & petita §. in bonæ fidei & ibi gl. in verbo ipſe iure & ius nu. 77. inſtit. de actio cum alijs per Oſaſc. in deciſ. pedem. 92. nu. 16. antequam tamen opponatur & petatur nihil operatur l. ſi conſtat, & ibi Doctores l. de compeſat. Ceph. conſ. 4. nu. 49. Non video quid mali egit in procurando dictas ceſſiones, & illarum vigore ſe creditorem declarari faciendo.

17 Qui enim pro alio ſoluit eius pro quo ſoluit creditor remanet in ſumma ſoluta, & licet eum cui ſoluit non, poſſit cogere ad cedendum ſibi actiones l. nulla. C. de ſolut. non tamen prohibetur ceſsas actiones recipere ita expreſse Bal. in d. l. nulla num. 1. vbi propterea dicit quod ſi ſoluẽs habet iura ceſsa poteſt contra debitorem vtili actiona ex iure ceſso deſcendente contra eandẽ

debi-

debitorem agere, & ſe creditorem declarari facere, ſi vero ceſſionem non habent non habet pariter niſi actionem negotiorum geſtorum l. ſi in rem, & ibi gloſſ. in verbo potes. C. ſi cert. petat. l. ſoluendo & ibi alia gloſſa in verbo liberat ff. de nego. geſt.

18 Vnde ſi Spiliatus non remanet liberatus a ſuo debito per ſolutionis factæ creditoribus ſui creditoris procurauit ceſſiones eorum, quibus pro ſuo creditore ſoluit & earum vigore & egit & ſe creditorem declarari petijt. Et hæc omnia vt ſupra per iura expreſſa demoſtraui ſibi facere omnino licuit, neceſſario ſequitur vt ad vltimum dubium ſpecifice reſpondeam, quod nomini damnum intulit nec aliqua pęna tenetur l. Gracchus l. de adult. l. fin. & ibi Doct. ff. quo quiſque Iur. l. quod rei publicè & l. quod iniuriarum §. 1. ff. de iniur. l. nemo damnum & l. nullus ff. de reg. iur. l. 3. ff. de libe. hom. exhibend. cum ſimilibus.

19 Et vltra præmiſſa quod nullus decipiendi animus poſſit in Spiliato conſiderari per prædictas ceſſiones procuratas euidenter colligitur per retro ceſſionem poſtea factam hæredibus Gori, ſi enim in præiudicium Horatij vel creditorũ ceſſiones has procuraſſet non vtique eas retroceſſiſſet vel ceſſaſſet. Et ex hoc ſequenti actu quod præcedens bonus eius animus aperte colligitur, probat tex. in §. pauonum in fi. inſti. de rerum diuis. l. ſed & Iulianus. §. pen. ff. ad Macedo. Dec. in l. petens nu. 11. C. de pact. Pariſ. conſi. 8. num. 20. & 21. & conſil. 23. nu. 22. vol. 1.

20 Ex ijs ſtantibus parum curandum eſt de teſtibus pro informatione Curiæ examinatis de quibus in 9. præſuppoſito quorum copiam minime, habui, quia dato quod aliquid contra prædicta deponant ſi vt mihi ſupponitur in informatione facti de auditu tantummodo teſtificetur nihil probant teſtis, enim de auditu non eſt proprie teſtis l. ſi arbiter. ff. de probat. l. teſtium ff. de teſtibus c. licet ex quædam extra eodem Cępha. conſil. 250. nu. 17. in 2. Rolan. conſil. 24. nume. 48. & 87. in primo, Iacob. Port. Imolenſ. conſilio 94. numero 24.

21 Et eo minus probāt quia vt pariter in eadem informatione mihi ſupponitur perſonæ a quo teſtes aſſerunt ſe audiuiſſe ſunt prorſus inhabiles, prout ſunt Horatius Martinus querelans Horatius Bonarellus patruus querelãtis, & Marcellus Riuius fideiuſſor illorum de Barbadoris pro Horatio in apocha ſcutorum 650. A quibus cum teſtes per eos teſtificata audiuiſſe deponunt non poſſunt maiorem fidem facere quam feciſſent ij à quibus audiuerunt, ne plus credatur copię quã originali, l. 1. ff. de fid. inſtr. c. licet ex quadam extra de teſtibus Aym. conſil. 41. col. 2. in princ. Riminal. conſ. crim. diuerſ. 82. nu. 23. tomo 2. in magnis Cępha. d. conſil. 250. num. 27.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a IN *vna ſeu pluribus partitis*. Non tranſit ſine difficultate an credatur libro priuato in omnibus partitis cuius aliquem partite verificare apparent ad cuius reſolutionem vide Anchar. Regien. q. 55. par. 1. Cephal. conſil. 47. nu. 46. lib. 1. vbi amplectitur negatiuam opinionem, & idem tradit in conſ. 85. nu. 33. & ſeqq. eod. lib. 1. Vide etiam Ioſeph. Ludou. in comm. opin. concluſ. 29. verſic. ſe moto etiam ſtatuto fol. 72. & verſic. præfatus etiam iudex, & ſeq. fol. 74. vbi loquens in libro mercatorum non negat magis communem opinionem eſſe quod illi credendum ſit in alijs, partitis quando aliquæ ſunt verificatę, ſed hanc omnem reprobat atque dicit non eſſe credẽdum de maiori numero Doctorum, verum pro communi quod ſcilicet credatur Rot. diuerſ. dec. 813. nu. 15. & ſeqq. par. 1. Vbi dicetur hanc eſſe magis communem, & in pract. ſeruandam opinionem, fol. mihi 288.

b *Veritati contraria*. Ideo dato primordio veritatis excluditur falſitas l. cũ filiusfamilias §. hæres meus & ibi Barto. Imolen. & alber. ff. de legat. 2. Aym. conſil. 46. nu. 8. lib. 1. Cur. Sen. conſ. 55. nu. 9. in fine verſ. Non obſtat tertium motiuum Foller. in prac. crimin. in verbo item, quod commiſit falſitatem num. 35. Boll. in tit. de oppoſ. contra teſtes num. 18. Clar. in pract. §. falſum verſ. Præterea excuſatur, quod vtique intelligendum videtur quoad pœnam ordinariam ſecus, quoad extraordinariam ſecundum Bal. in l. data opera nu. 50. verſicul. Et idem in eo. C. qui accuſ. non poſſunt, quem ſequitur Fel. in c. ſuper litteris nu. 30. verſ. vnde dicit Bal. de reſcript.

c *Clandeſtina*. Dubitare ſæpe cõtingit an & quãdo quid dicatur fieri palam, & quando clam ad effectum præſertim includendi, & excludendi dolum, ex actu enim palam geſto ceſſat omnis præſumptio doli l. non exiſtimo. ff. de excuſat. tut. l. fin. ff. de ritu nup. Iacob. Butrig. in l. dolum in fine l. de dolo malo. Vbi loquitur quando actus in genere eſt permiſſus, ſed in ſpecie aliquo caſu prohibitus. Et ſic quandoque permiſſus, & quandoque prohibitus quod, & idem ibidem Bart. nu. 3. in fine verſiculo quandoque fit actus, & num. 4. verſic. quandoque eſt aliquis actus Fulgoſ. nu. 1. in fine verſi. & tunc ſi faciat palam Salycet. nume. 2. in fine & nu. 3. verſ. aut palam Iohan. Sicar. nu. 6. verſicul. ſi palam fit Florian. in l. quoties la 2. §. qui dolo ante finem ff. de probat. Fel. in ca. ſi autem num. 1. in 3. fallen. de reſcript. Iacob. Port. conſil. 95. nu. 12. Cęphal. conſil. 230. nu. 13. Boſ. in tit. de decreto Mediolani nume. 23. Arnal. Albertin. in tracta. de agnoſcen. aſſert. cathol. & hæret. 9. 23. nume. 79. verſic. ſi vero ſumus in ijs quæ ſunt de genere permiſſorum Menoch. conſil. 98. num. 35. ſeq. lib. 1. & de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 244. num. 1. & omnibus ſeqq. Vbi pluribus illationibus hanc concluſionem exornat ac in ſpecie diſputat. An ſi actus palam geſtus excuſat ab ignorantia iuris ita etiam excuſet ab ignorantia facti? Et tandem hoc iudicis arbitrio repoſitum eſſe concludit, & de præſump. lib. 3. præſumptio. 122. nu. 94.

Sic pariter, & ècontra clandeſtino actu dolum argui probat tex. in l. 1. C. de interdic. matrimon. & in cap. cum inhibitio de clandeſt. deſponſ. & in capit. 1. extra vt cum eccleſ. benef. quem tex. bene facere dixit Lucas de penna in l. quemadmodum nu. 6.

num.6.in 3.caſu C.de agrit.& cenſit lib.11.addu
cens ad id quod ea quæ fiunt occultæ improbita
tis probatione pleniſſima ſunt & nume. 19. caſu 2
175.Vbi adducit illud aliud quod qui male agit
odit lucem de quo in c.pernicioſa 18.q.2. Iacob.
Butrig.in l.dolum in fine vbi loquitur in actu,
quod in genere eſt permiſſus, ſed in ſpecie, & in
aliquo caſu prohibitus, & ſic quãdoq; permiſſus
& quandoque prohibitus quod & idem dixerũt
ibi etiam Bar.nu.3.in fine verſiculo,quandoque
ſit actus & num.4. verſiculo quandoque eſt ali-
quis actus Fulgoſ.nume.1. in fine verſ. ſi autem
clam Salyc.num.2.in fine, & nu.3. verſ. aut ſunt
facta clam Iohann.Sicard.num.6. verſicul. quod
ſi factum C.de dolo Alber.in d.lege dolum num.
3.ad finem colum.1.in fine ver.item ex horæ qua
litate C. de dolo Florian. in l.quoties la 2. §. qui
dolo colum.2.ante finem ff.de probat. Rom.in l.
poſt contractum nu.7.ff.de dot.Fel.in c.ſi autem
num.1.in 3.fallen.Rom.conſil.54.nu.5. verſic.3.
ſimiliter & ibi Mandoſ.in addit in verbo occulto
littera i.vbi alios refert plures concordantes Ti-
raq.de retract.conuent.in præfat.nu. 13.ſeqq.vbi
etiam iuribus doctorũ authoritatibus bene præ-
ſumptionem exornat, & de pœn.temperan.cauſ.
11.Soc.iun.conſil.31.nu.43.lib.2.Aym.conſ.34.
num.11.& conſil.142.nu.18.Bero.conſil.59.nu.
11.lib.1.Plot.de in lit. iuran.§.4.num.6. & ſeqq.
pluribus per totam illam quartam ampliationẽ
vbi pluribus illationibus hanc concluſionẽ exor
nat Foller.in pract.crim.in verbo item quod ſuf-
focauit vxorem nu.39.Arnal.Albertin.de agno-
ſcen.aſſert.Catthol.& hæret.q.23.num.79. verſ.
ſi vero ſumus in his,quæ ſunt de genere permiſſo
rum Iohann.Bapt.Lup.in tracta.de vſur.§.1. nu.
35.Vulpell. conſil.129. num.24. Decian. conſil.
32.num.18.lib.3.& conſil.23.num.19.eodem lib.
3.Virg.Bouac.in conſtit.Picen.gl.3.num.122. &
glo.8.num.284.il 2.ad med. vbi quod dolus com
miſſus in priuatis ædib. ſufficit quod probetur le
uioribus probationibus Brunor.a ſole in ſuo cõ-
pendio iuris verſicul. clandeſtinitas excludit ex-
cuſationem & in verſic.fraus præſumitur in his,
qui clandeſtine eſt,vbi plures alios refert concor
dantes Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.531. nu.
43.& 44.& lib.2.concluſio.815.num.17. vbi plu-
res alios refert concordantes lib.1. concluſ. 445.
num.1.& ſeq.Menoch.de præſump.lib.5.præſum
pt.3.num.107.ſeqq.& latius lib.3.præſump.122.
num. 90. ſeqq. vbi bene hanc præſumptionem, 4
exornat,& de arbitr.q.lib.2.caſu 194.nu.18.

Et in tantum præſumptio prædicta procedit,
vt locum habeat etiam quod ex qualitate perſo-
narum dolus excluderetur vt in ruſtico minore,
milite,& ſimilibus, qui ſi autem clandeſtino fa-
ciant aliquid mali machinari, ac in dolo ac frau-
de eſſe præſumuntur text. eſt in l. 1. & ibi Bald.
num. . . . C.de interd.matrimon. glo. in l.qui
contra in verbo errore C. de inceſt. nupt. Tiraq.
de retract.conuent.in præfat.num. 14.ver.& hinc
Boer.deciſio.164.num.3. verſicul. tamen per cu-
riam,&c.Plot.de in lit.iuran.§.num.9.& ſeq.& §.
6.ſub num.60.Stephan.Lamberteng.de contrac.
cor.&c.gloſ.1.num.160. Tiraq. de pœn. temper.
cauſ.81. num.12. Aym.poſt Rom. quem allegat
in conſil. 155. nu.5. prout illum refert Maſcard.
de probat d.conclu.531.num.46. & ſequitur Me
noch.d.præſumpt.3.num.169.in fine. Addo eun
dem Maſcar.de probat. lib.1. concluſ.445. nu.4.
& lib. 2.concluſ.815.num.54.vbi refert,& ſequi-
tur Tiraq.in loco præcitato Virg. Boccac.in con
ſtitut.Picen.glo.8.num.284. ad med. verſicul. &
præſumitur dolus mulierem Brunor.a ſole in cõ-
pend.iur.ſub verſic.clandeſtinitas excludit excu
ſationem Menoch. de arbitr.quæſtion. lib.2. ca-
ſu 194. num.17.

Sed quando actus dicatur clam ſeu palam fa- 1
ctus? Vltra Doctores prçallegatos,qui etiam po
nunt aliqua exempla actuum clandeſtinorum,&
præſertim conſulentes qui iuxta caſuum diuerſi-
tatem conſuluerunt, ac etiam vltra Maſcard. &
Menoch.in locis præcitatis vide Tiraque.de pœn.
cauſ.11.nu.14.vbi remiſſiue,& de retrac.conuẽt.
in præfat.num.15. vbi quod clam fieri dicitur tri
bus modis vel ex natura facti, vt puta quando in
inſidijs,vel ex natura temporis vt puta de nocte
vel ex natura loci vt puta in ſolitudine Rom.ſin-
gul.722. Corſet. ſing. in verbo occultè fol. mihi
181.in parua impreſſione Rom. in l.de pupillo §.
ſi quis riuos num.2.& num.7.ff. de non ope. nun
ciat. Vbi quod palam ſeu clam factum dicitur va
rio modo,& intelligitur ſecũdum ſubiectam ma-
teriam quod & idem ſcripſerunt Salycet. in l. ea
quidem col.28.nu.112.& 114.C.de accuſ. Alcia.
in l.palam in fine.ff.de verb.ſign.Aym.conſ.205.
ſub nu.2,Vbi quod clam fieri dicitur illud, quod
fit ignorante eo ad quem res pertinebat, & econ
tra palam fieri dicitur illud quod fit ſciente eo cu
ius intererat, quod & idem poſt alios quos alle-
gant antiquiores ſcripſerunt Virg.Boccac.in cõ-
ſtit.March.gl.3.num.122.Maſcar. de probat. lib.
1.concluſ.197.num.10.Menoch.de præſump. li.
3.præſump.225.nume.44.Couar.in epithom. ad
4.decret.par.2.c.6.rub.de his quę matrim.imped.
num.10.Vbi quod actus dicitur clãdeſtinus, qui
fit ſine teſtibus vel ſine debita & conſueta ſolem
nitate ad quod vide Foller. in pract. crim. in ver-
bo item quod ſuffocauit vxorem, & Maſcard. d.
concluſ.297.num.3. & num.8. Ferrans Gargiar.
conſil.crim.diuerſ.126. num.96. lib.1. Vbi quod
occulte fieri dicitur illud quod in domo fit ex al
legat per Natt.conſil.394.nu.7.tomo 2.quod, &
idem voluit Virg.Boccac.in conſtit.March.gl.8.
num.284.ſub verſicul.præſumitur & vbi amplius
quod iſto caſu leuiores ſufficiunt probationes,
Arnal.Albertin.in tracta.de agnoſcen.aſſert. Ca
thol.q.23. num.77. Vbi ponit plura notabilia in
hac materia.

Et in ſpecie licet regulariter clam factum non
dicatur illud in quo adhibetur teſtes & notarius
inſtrumentum conficiens vt per Gomes in §. ex
falleſicijs num.21.& per Ruy. in conſ. 14. nu.10.
lib. 1. Hoc tamen non procedit quando inſtru-
mentum fit in loco ſecreto,vel quando colore re
tinetur abſq; eo quod publicetur vel alias, quod
non poſſit venire in notitiam eorum quorum in
tereſt ad generaliter tradit ſup. nu.136. & in ſpe-
cie ſcripſerunt Cur.Iun.conſ.64.nũ.2.verſ.quod
eſt intelligendam Ruy. conſil.128.num.5. lib.4.
& conſil.149.num.7.lib.5. Rolan.conſ.93.nu.33.
lib.3.

lib.3.Menoch.de arbit.q.lib.2.caſu 194.num.19. & de præſumpt.lib.3.præſump.224.nu.45. Virg. Boccac.in conſtit.March.glo.3. nu.122.Maſcar. de probat.lib.2.concluſ.1094.nu.38.apud, quos reperies deciſos plures caſus in, quibus præſens concluſio verificatur.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De forma ſeruanda in citandis abſentibus, & ea non ſeruata an ſententia ſit nulla, de Clerico qui veneno alium necauit an ipſo iure ſit beneficiis priuatus, & an dicta beneficia ante lapſum anni poſſint, in alium conferri, & an collata recuperentur per condemnatum admiſſum ad nouas deffenſiones poſt annum.

SVMMARIVM.

Citationes modo fiunt Domi modo perſonaliter, & modo etiam ad valuas curiæ iuxta ſtilum loci. nu.1.

Stilus ſeruandus eſt non ſolum in ordinatorijs iudicijs, ſed etiam in deciſorijs, & tam in ciuilibus quàm in criminalibus.

Contumax banniri non poteſt niſi fuerit citatus, aut perſonaliter, aut ſaltim ſolitæ habitationis. nu.2.

Bannum & contumacialis condemnatio non nocet condemnato, quando citationes ſunt nullæ. nu.3.

Pœna confiſcationis bonorum, & priuationis beneficiorum, ſolet apponi in ſententijs contumacialibus quãuis delictum de iure communi talem pœnam non mereatur. nume.4.

Clericus comittens homicidium & præſertim qualificatum utputa cum ueneno incurrit pœnam priuationis beneficiorum. nu.4.

Sententiæ contumaciales non debent continere maiorem pœnam ea qua ueniret imponenda delinquenti ſi fuiſſet præſens. nu.4. in fine.

Sententiæ contra contumaces latæ non poſſunt uigore constitutionis Pontificiæ exequi niſi lapſo anno licet bene bona condemnati poſſint ſub ſequeſtro teneri in ſuſpenſo. nume.5.

Clericus pro ſimplici homicidio non eſt priuatus ipſo iure beneficijs, ſed opus eſt priuatoria ſententia niſi homicidium ſit qualificatum. nume.5. uerſic. attamen in caſu noſtro.

Clericus, quando ipſo iure priuatur beneficijs propter delict. um illa poſſunt ſtatim conferri etiam nulla expectata ſententia. nu.5. in fine.

Bannitus lapſo anno non admittitur ad faciendum ſuas defenſiones, niſi habita ſpetiali gratia in ſignatura ſanctiſſimi. nu.6.

Clericus admiſſus poſt annum ad ſe defendendum, an recuperet beneficia alteri collata ſi oſtenderit ſuam innocentiam. nu.7. & in addit. litera [a].

CONSILIVM XIIII.

ADSIT DEVS. Dum primo a me quæritur an Bartholomæus Boccatius Clericus potuerit pro prætenſa veneni propinatione condemnari ab Epiſcopo Robien. per citationes affixas ad valuas Eccleſiæ Cathedralis.

1 Reſpondetur in hoc eſſe aduertendum ſtilum loci ſententiæ quia citationes modo fiunt domi modo perſonaliter, & modo etiam ad valuas Curiæ iuxta quod de ſtilo ſeruari ſolitum reperitur Mohed. deciſ. ibi. In manuſcriptis Put. dec. 15. tit. de iud. pariter in manuſcriptis ordinatorijs Peregrin. deciſ. ſi ſtilus enim nedum in ordinatorijs iudicijs prout eſt citatio, ſed etiam quod plus eſt in deciſorijs ſeruandus eſt tam in ciuilibus, quam in criminalibus Bal. in l. de quibus colum.7. verſ. nota tamen ff. de legib. Angel. conſil.310. in fine Oſaſc. deciſ. pedem 22. num.6. & 7. Ioſeph. Ludo. deciſ. lucen.36. nu.8. ſeq.31. & ſeq.1. par. vbi de veriori & magis communi.

2 Si de ſtilo ſic citandi contumaces in eo loco, per fiſcum non doceatur crederem citationes nõ rite factas quia de iure contumax banniri & condemnari non poteſt niſi citationes fiant ſi non perſonaliter ſaltim domi ſolitæ habitationis ſecũdum communem, & generaliter praticatum opinionem de qua Bal. in l. cõſentaneum nu.44. C. quomodo & quando Iud. Alex. in l.4. §. Prætor nu.3. in fine ff. de damn. Infect. Gandin. de Maleſ. in tit. de citat nu.4. in fine Nell. in practica de bannit. in 3. p. primi temporis q.3. Foller. in prac. crim, in verbo vel eos verbaliter citari faciat nu. 28. Boſſ. tit. de citat nu.16. Clar. in prac. q.31. verſicul. dictum eſt & verſic. ſed nunquid Bonacoſſ. in communi opi. lib.1. verſ. citatio poteſt fieri ad domum pag. mihi 24. col.1.

3 Et citationibus nullis exiſtentibus contumacia bannum & condemnatio inde eius vigore lata pariter nulla & inualida iudicanda eſt Bald. in l.1. in fine ff. ſi quis ius dicen. non obtempera. Afflict. in conſtit Regni conſtitu cauſa in 5. notab. In fine Marſi, conſil.64. nu.53. & ſeq. in prac. §. ſecunda nu.8. & §. Quoniam num.44. ſeqq. Foller. in prac. crim. verbo & ſi confitebuntur num. 19. Natta conſil.545. num.26. Hell. de bannit d. 2. p. primi temporis in 2. q. Boſſ. tit. de banni nullit. in princip. nume.1. & tit. de citat. num.13. ſequentibus Rolan. conſ.68. nu.14. & ſeqq. volum.1. vbi de communi.

Dum ſecundo & tertio quæritur an in contumaciam idem Bartholomæus potuerit condemnari in pœnam priuationis beneficiorum, & condemnatus priuari.

4 Quod potuerit, nullam credo habeat difficultatem, quia pœna confiſcationis bonorum, ſeu priuationis beneficiorum licet non veniret de iure imponenda delinquenti ſi præſens fuiſſet tamen & contumace exiſtente ſemper in monitorijs, & ſententijs ſolet hodie de generali conſuetudine ex practica in delictis atrocibus & capitalibus apponi, etiam quod delictum non ſit tale, quod talem pœnam mereatur, & hoc eſt notoriũ verſantibus in foris, at in caſu noſtro etiam circumſcripta hac conſuetudine ceſſat de iure omnis difficultas; quia homicidium cum veneno de quibus requiritur Barth. nulli dubium quod talem pœnam priuationis beneficiorum meretur, ſecundum tradita poſt alios per Foller. in practico crimin. non capitul.33. num.26. ſeq. Rebuff. in practica

practica benef.par.3.titul. de modo amitten. benef.num.41.Placha in epithom.delic.cap.11.vbi etiam late de materia Clar.in practica §. homicidium verſ.de iure autem qui omnes, loquuntur in ſimplici homicidio ergo multo magis in qualificato prout eſt hoc de quo agitur, & in ſententijs contumacialibus licet de iure non poſſit imponi pœna maior ea, quæ veniret imponenda delinquenti ſi fuiſſet pręſens vt per Barba.conſ.23. in fine volum.2.Dec.conſil.11.num.7.volum.1. Thob.Non.conſ.104.num.7.8.18.ſeqq.Cepha. conſil.79.nume.11.lib.1. Delicti tamen condignam pœnam imponi poſſe vno ore præfati omnes admittunt.

Dum quarto,inſtatur an ſequuta condemnatione potuerint beneficia alijs conferri nullo ex peccato tempore.

5 Vigore conſtitutionum, Pij Quarti ſub Datum Romæ XII. Kal.Iunij 1565.& Pij V. ſub datum Romæ anno Domini 1066. in dictione nona die vigeſima Iunij, & eiuſdem Pij Quinti ſub Datum Romæ apud Sanctum Petrum idibus Septembris anno 1571.Reus bannitus, & in contumaciam condemnatus habet Annum ad comparendum,& docendum de ſua innocentia. Et non niſi lapſo,eo anno ſententiæ contra eum contumaces latę poſſunt ſiue perſonaliter ſiue realiter exequi,vnde ſi conſtitutionum verba attendenda ſunt beneficia ipſius clerici ſic in contumaciā condemnati videbatur prima facie quod non poterant per Epiſcopum conferri niſi lapſo dicto anno licet bene potuiſſent ſub ſequeſtro, & ſuſpenſo retineri prout etiam videtur fuiſſe de mēte Rotæ in vna Imolen. Caſtrorum coram Seraphino ſub die veneris 22.Aprilis 1575.Attamen in caſu noſtro Collationem beneficiorum factā per Epiſcopum alia ratione ſubſtineri poſſe facile crederem. Nam clericus licet pro ſimplici homicidio non ſit ipſo iure beneficijs priuatus, ſed veniat per ſententiam priuandus vt per Foller. Placham.& Clarum in locis antea citatis, & etiā vt præfertnr ſententia contra contumacem lata non poſſit niſi lapſo anno realiter exequi vigore dictarum conſtitutionum, vbi tamen homicidiū eſt qualificatum prout in caſu noſtro qualitas, inducitur ex veneno tunc ipſo iure etiam nō expectata ſententia eſt beneficijs priuatus ſecundū Rebuff.d.par.3.tit.de modo amitten.benefic.nu. 41.& vbi Clericus ipſo iure priuatur beneficijs illa ſtatim poſſunt conferri etiam nulla expectata ſententia ſecundum Tiraq. qui concordan. allegat in l.ſi vnquam in verbo repetatur num. 335. ſeqq.C.de reuocan.donat. Ergo multo magis in caſu noſtro potuerunt conferri poſt ſententiam.

Dum quinto pariter inſtatur an modo idem clericus vigore commiſſionis de qua in actis poſſit admitti ad ſe defendendum poſt lapſum duorum annorum a die latæ contra eum ſententiæ.

6 Quod non poſſit res clara redditur ex verbis ſupradictarum conſtitutionum, quibus non niſi annus ad comparendum contumacibus, & condemnatis conceditur. Et eo lapſo nulla eſt redemptio niſi in ſignatura gratia ex ſpeciali reſcripto ius comparendi indulgeatur ſublata prorſus facultate aliter diſponendi ſignaturę iuſtitiæ. Ideo prędicta commiſſio nihil operatur præſertim ſtāte clauſula prout iuris.

Dum vltimo quæritur an in euentum, quod Borth.eſſet audiendus & quod oſtenderet ſuam
a innocentiam, [a] recuperet beneficia alteri collocata.

7 Reſpondetur negatiue propter lapſum anni, tex.expreſſus in l.1.& fin.vbi commuuniter Doctores ff.de req.Reis 2.Clar.in pract.q.44. in fine Principij. Et quando hodie ſignatura admittit poſt annum condemnatum ad nouas defenſiones non niſi hoc faceret ſolet niſi ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum ſatis autem beneficia dicuntur incorporata, ex eorum collatione in tertiam perſonam.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Recuperet beneficia*. In propoſito diſtinguenda ſunt duo tempora videlicet ante annū, vel poſt annum. Si bannitus comparet infra annum ſponte quo caſu a pontificia conſtitutione abſque alio reſcripto Principis cenſetur admiſſus ad ſe defendendum & tunc aut delictum, eſt plene probatum aut non plene probatum primo caſu omnes admittunt quod comparens infra annum non recuperat bona confiſcata niſi docuerit de ſua innocentia per contrarias probationes, ſi vero delictum non eſt plene probatum,ſed tātum de eo adſint inditia quæ iuncta contumacia inducant illius plenam probationem,& tunc rota Romana tenet per ſimplicem comparitionem infra annum comparentem bona cōfiſcata recuperare etiam quod non fuerit abſolutus,& quod non docuerit de ſua innocētia. Sed contrarium, & quidem efficaciſſimis rationibus defendit D. meus Farin.in ſua pract.crim. in titul. de in quis, q.11.nu.89.verſ. hæc quæſtio, & reqq. Vbi ad ſecuritatem iſte articulus diſcutitur. Quod ſi condemnatus compareat,& admittatur ad ſe defendendum, poſt annum prout ſunt termini huius conſilij,& tunc pariter abſolutum eſt quod ſiue comparens doceat de innocentia ſua ſiue nō bona non recuperat tam de iure communi quam vigore bullorum Apoſtolicarum quam etiā de ſtilo ſignaturæ vt per eundem D.meum.Farin.d.q. 11.nu.43. & ſeqq. Vbi magiſtraliter diſtinguit.

Fam.Cent.V.I.D.Galeſij.

ARGVMENTVM.

In infraſcriptis reſponſis ſapientiſſimorum virorum, qui tunc temporis florebant ad plenum diſcutitur an diſdicta ſeu aliter, reſoluta ſocietate officii: debeantur aliqui fructus, & ad quam rationem. An & quando valeat pactum, quod loco damnorum,& intereſſe certa pecuniarū quantitas ſoluatur an à principio intereſſe taxari poſ-

ri poſsit an contractus alias de iure illicitus, & vſurarius fieri poſsit licitus a conſuetudine, & obſeruantia loci. Et an etiam ſocietas officii contracta per vnum nomine alterius, vel de pecuniis alienis acquiratur contrahenti, an vero illi, cuius ſunt pecuniæ, vel cuius nomine contrahitur. Et hinc obiter explicantur etiam plura alia notabilia ad vſuram includendam, vel excludendam, & ad fructuum ſolutionem in ſortem computandum, materia in vrbe ſatis practicabilis, & quotidie contingens.

S V M M A R I V M.

Societas morti ſocij finitur num.1.& num.77.vbi de materia.

Beneplacitum expirat per mortem nu.2.

Societate finita per mortem vnius ex ſocijs fructus non debentur nume.1.& ſeqq.& per totum conſilium vbi multa ad materiam.

Societas dicitur reprobata,& vſuraria, quando in ea præſtatur vniformis lucri præſtatio ad tantum pro centenario & nu.3.& nu.32.fallit vbi in ſocietate eſt poſitum periculum vitæ. nu.4.

Societate finita quo caſu capitale non ſubiacet amplius, periculo vitæ tunc quidquid per hæredem Socij mortui accipitur vſura eſt num.5.& ſeqq. Et fere per totum Conſilium, vbi ſupra multa de materia, & in addit. litera.[a]

Societate finita pecunia dicitur remanere, ſub nomine puri mutui.

Vſurarius tenetur ad reſtitutionem perceptæ vſuræ, num.7.

Vſura pœna eſt arbitraria.nu.10.

Pœna pecuniaria propter reiterationem efficitur corporalis nu.9.Declarat vt in addit.litera.[b]

Intereſſe debet legitime per teſtes probari, & liquidari, non autem poteſt à partibus taxari.nu.10.& fere per totum conſilium vbi multa ad materiam.

Societate finita fructus non debentur etiam loco damnorum,& intereſſe num.10.& per totum conſilium, vbi multa ad materiam,& nu.88.vbi quid ſi eſt facta diligentia exigendi.

Vſura vbi eſt illa non tollitur, à partium confeſſione, num.11.

Vſuram ſub ficto,& licito colore exercens acrius punitur quam committens vſuram formalem. num.12.

Pactum quod finita ſocietate officij fructus debeantur, ad rationem duodecim pro centenario loco damnorum & intereſſe eſt illicitum, & reprobatum, nume. 13. & ſequentibus, & per totum conſilium vbi multa in materia.

Subrogante ceſſante ceſſat ſubrogatum nu.14.

Damno ceſſante ceſſat extimatio damni nu.14,

Intereſſe non poteſt eſſe ſubiecto nu.14.& nu.30.

Promittens intereſſe cenſetur promittere, uerum intereſſe,& non imaginarium nu.15.& nu.31.

Vſura loco intereſſe non debentur ſine mora. nu.16. 22. 43.45.

Intereſſe non debetur ſine interpellatione, nume. 16. & nu.37. 43.

Vſura loco damnorum, & intereſſe non debentur mihi, quatenus reuera interſit.num.17.

Intereſſe non debet per hæredem ſocij, mortuo ſocio, num.17.

Intereſſe taxatum ab initio debet limitari, & multiplicari ad id quod vere probaretur intereſſe, nume.18. & 19.

Etiam dictio eſt augmentatiua nu.13.

Societatis pacta debent in ſe habere, æqualitatem nu.20.

Pactum vſum recepit, impetrationem ab alio pacto, num.20.

Pacta ſemper interpretanda vt æqualitatem contineant. num.20.

Intereſſe à principio per partẽ taxatum non debetur niſi illud aliter probetur nu.23. & per totum conſilium in diſcurſu vbi multa in materia.

Vſura eſt vbi aliquid promittitur vltra ſortem per dinumerationem menſium, vel annorum. nu.24.

Intereſſe variatur iuxta varietatem temporum rerum, & accidentium. nu.25.

Vſura eſt aliquid ſoluere propter non ſolutionem debiti certo tempore faciendam.num.26.& nu.48.

Statutum quod ſolutio matrimonio ſoluatur vxori tantum pro centinario, donec fuerit de dote ſatisfacta, non valet nume. 27. & in addit. litera[c] vbi de materia.

Vſurarium,& illicitum eſt pactum illud, quod non poteſt ſe habere ad lucrum,& damnum.nu.28.

Socij vnius morte ceſſant vſuræ,& omne intereſſe quod per ſocium viuentem propter ſocietatem debebatur, num.29. & per totum conſilium in diſcurſu, ubi multa de materia.

Vſurarius eſt contractus etiam ſub nomine liciti contractus celebratur nu.33.

Veritas non immutatur, hominum denominationem. num.33.

Societas eſt vſuraria, ubi capitale ſemper remanet ſaluum nu.24.& in addit.litera.[d]

Contractus bonæ fidei recipiunt interpretationem arbitrio boni uiri nu.35.

Pacta ſunt ſemper reducenda ad æqualitatem.nu.35.

Socius finita ſocietate non poteſt conueniri niſi in quantum facere poteſt, & propterea non debet carcerari. num.35.

Pœna ſine culpa, uel dolo non committitur nu.36.

Intereſſe non debetur loco damnorum, & intereſſe niſi probetur quod quis habuerit merces paratas ad emendum aut quid ſimile nu.28.& nu.50.

Vſurarius contractus iuramento firmatur & quomodo, num.40. 48. & num.65. & num.69. & num.73.

Compenſationis exceptio quando poſſit opponi aduerſus, obligationem cameralem nu.41. & ſeqq.

Conditio importatur per ablatiuum abſolutum nu.44.

Debitor non dicitur conſtitutus in mora per ſolum euentum conditionis nu.44.& nu.74.

Debitor habet facultatem ſoluendi mortuo creditori, uel eius hæredi, uel executori teſtamenti nu.46.

Legatum quinque pro centenario loco fructuum, & intereſſe, donec ſors debita ſolueretur, eſt uſurarium.48.

Solutio in dubio cenſetur potius facta in extinctionem, uſurarum & fructuum, quam ſorte principalis, & quomodo hoc intelligitur.nu.49. & in addit. litera[c]. ubi de materia.

Intereſſe

Intereſſe veriſimile poteſt à principio pacto partium taxari. nu.59.& 60.& num.54. Quod quando verum ſit.nu.61.& 62.& nu.89.
Principij ſcientia,& tollerantia habet vim conſenſus, & voluntatis.nu. 52.
Vſurarius cõtractus nõ põt frequẽtia actuum, & conſuetudine validari.nu.53.quod an verũ ſit,& quõ d.nu. 53.& nu.54.& nu.56.& nu.63.& nu.67.& 68.& nu.72.& nu.94.& in addit.litera [i].
Papa poteſt limitare,& diſtinguere ius diuinum ex cauſa quotieſcunque ratio naturalis ſuadet,& propter publicam vtilitatem .nu.53.
Conſuetudo excuſat à peccato.nu.54.cõtra in addit.lit.[i]
Pœna ſicut poteſt ſtipulari, an ita etiam poſſit ſtipulari quantitas intereſſe.nu.62.
Papa an poſſit vſurarũ exercitiũ pmittere.n.64.et n.72.
Conſuetudo non excuſat in ijs , quæ ſunt contra prohibitionem iuris naturalis,vel diuini. nu.68. & in addit. litera [g]. & nu.72.
Conſuetudinem alleganti incumbit onus probãdi.nu.72. & in addit. litera [h]. vbi de materia.
Societas officij contracta per vnum nomine alterius, vel de pecunijs alienis,an acquiratur cõtrahenti , an vero illi,cuius ſunt pecunia,vel cuius nomine contrahitur, & de materia.nu.78.& ſeqq.
Societatis inite pro perſona nominanda,materia.nu.79.
Societatis ſimulate inite ſub noĩe alterius,materia.n.80.
Societate finita an, & quando, & per quos actus cenſeatur continuũ, & renouata cũ ipſo contrahente , vel cũ eius hærede.nu.81.& in addit.litera [i]. & nu. 82.
Societas officij ſi alteri cedatur , an finiatur per mortem cedentis,vel ceſſionarij.nu.83.& nu.90.& nu.91.
Societates officij de obſeruata , & approbata conſuetudine in Vrbe contrahuntur ad rationem duodecimo pro centenario.nu.84.
Conſuetudo non excuſat à pacto, & à pœna gehennale, & à reſtitutione vſurarum in addit. litera [i].
Conſuetudo excuſat ob inobſeruantia iuramenti in addit.litera [g].

CONSILIVM XV.

1 ADSIT DEVS. Dubitandum non eſt quin omnes ſocietates officiorum per illi dum vixit ad eius fauorem inite eius morte penitus finitę,& extinctę cẽſeri debeãt non ſolũ ex cõi,& inueterato ſtilo Tribunalis Auditoris Cameræ,vbi,vt plurimũ ſimiles cõtractus celebrari, ſolẽt,ſed ẽt de iure cõi,nã p mortẽ vni⁹ ex ſocijs ſocietatẽ finiri,& diſſolui eſt text.expreſsus in §. ſoluitur inſt.de ſociet.in l.ſocie.§. diſſociamur l. ſi fratres.§.idẽ rñdet l.act.§.morte,& l.ſociũ in fi. prin.ff. pro ſocio.Et hoc potiſſimũ procedit qñ ĩ ſocietatib. adeſt illa clauſula ꝙ videlicet ſocietas debeat durare ad ſex mẽſes proxime tũc futuros,
2 & inde ad beneplacitũ,tũc.n. beneplacitũ ſimiliter per mortẽ expirare traditur per iuriſc. ĩ l.4. ff. locati Marſil.in rub.de prob.nu.270. Soc.iun.cõſi.63.n.12.li.2.late Meno.de arb.q.69.n.1.& ſeq. dec.Pedẽ.150.n.1. ver. tertia vero ubi ĩ terminis loquiť de ſocietate p tex.in d.§.ſoluiť iuſ. de ſoc.
3 Modo inferendo ad caſum nr̃m dico,ꝙ licet regulariter in ſocietatib.vniformis lucri præſtatio ad rm̃ pro centenario ſit à iure reprobati vti vſurariũ prauitatẽ ſapiens vt tradũt Ro. in cõſ. 520. col.2.ĩ fi.n.8.ver.3.prin.Ale.cõſ.65.n.7.li.6.Dec. cõſ.116.n.2.& cõſ.322.col.fi.n.3.in fi.verſ.& idẽ
4 Ro.Natt.cõſ.417.n.5.li.2.Capr.dec.65.n.11.Nihilomin⁹ vbi capitale in ſocietate poſitũ vitę periculum ſubire poteſt tunc ratione incertitudinis uitæ,quæ põt,& lõgior,& breuior eſſe talis lucri uniformis pſtatio à iure permittiť,& tollerať ita poſt Hoſt.Spe.Old.Bal.& alios, quos allegat cõſuluit,& declarat Dec.d.conſ.123.in princ. & Natt.qui plures alios refert in cõſ.448.n.13.li.3.
5 Igitur ubi ſocietas eſt [a] finita quo caſu capitale nõ ſubiacet ampli⁹ riſico,& periculo uitę tunc quicquid lucri per hr̃dẽ ſocij mortui accipiť uſura eſt Dec. qui in terminis loquitur de ſocietate officij in conſ.123.per totum conſil.116.num.1. uerſ.& retenta iſta concluſione,& nu.2. uerſ.circa ſecundum dubium,&c.Rom. conſ.520. nu.6. ſeqq.Afflic.ſuper conſt.lib.1.rub.6.in conſt.inci. uſurariam num.14.uerſ. item ſi de pecunia Bero. cõſ.168.n.19.& ſeq.li.1.Natt.d.cõſ.498.n.14.li.3.
6 Ratio eſt quia ubi ſocius finita ſocietate promittit reſtituere capitale, prout regulariter contingit in iſtis ſocietatibus officiorũ tunc poſt reſolutionem ſocietatis remanet pactũ mutum per ea, quæ eleganter tradit idem Dec. d. conſ. 123. col.2.uer.iſta. n. reſtõ & uerſ. potiſſima ẽt vr̃ illa ratio.Reſoluta ergo ſocietate remaneat mutuũ, & contractus ſocietatis in contractũ mutui trãſfuſus eſt ideo quicquid ex eo accipitur in uſurã, cõputatur Ro.d.conſ.520.nu.1.& 4.Bal.d. conſ. 116.n.1.o&.n. id quod ſorti mutuatæ accedit uſura eſt l.rogaſti 5.ſi tibi ff.ſi cer.pe. c. cõſuluit ext. de uſur.c.ſi fęneraueris,& c.uſura 14.q.3.
7 Concludo ergo quod Dñs, qui poſt finitas ſocietates officiorũ per mortem q.M. ſui patris exegit ad rõnem duodecim pro centenario loco fructuũ ſocietatum prædictarũ in plurib. & diuerſis perſonis tã notabilem pecuniã quantitatem primo cõdemnandus ſit ad illarũ reſtitutionem iuxta tex.in c.1.& 2.&c. conqueſtus de uſur. Dec.d.. conſ.116.nu.1.uer.& retenta iſta cõcluſione,qui preciſe loquitur in fructib.in debite perceptis ex ſocietate Clar.,n §.vſura uerſ.item tenetur,ac de
8 inde ultra pęnas à iure canonico inflictas ſit extraordinaria pœna propter uſuras indebite perceptas arbitrio Dñi Iudicis puniendus ſecundũ ueriorem,& magis cõem opinionem,de qua præter alios teſtantur Menoch.de arb.q.caſ.398.nu. 1.& ſeqq.Hircoui.in com.opi.Tho.2.cent.5.cõclu.24.& late in dec.Pedem.137.per tot.
9 Quæ quidem arbitraria pęna iſto caſu multũ augenda uenit propter reiterationem delicti, nõ enim uſuras indebite ſolũ percepit in ſocietate, de qua agitur,ſed in alijs quamplurib.ſocietatib. adeo quod dici poteſt quod uſurarũ pœna dato quod eſſet regulariter pecuniaria,(de quo modo non eſt diſputandum) fuit in præſenti caſu effe-
b cta [b] corporalis propter reiterationem ad trad. per Pariſ.in l.1.nu.2.C.de ſuperexac.lib.10.& a
l.ſi unus §.pactus ne peteret nu.26. ff.de pact. gl. in c,1.diſt.5.de pęnit.& in l.ſeruos §. ſeruos uerſ. in uer.ſępius.C.ad l.Iul.de reipub.Grã.dec.16.in cauſa.Tiraq.de pen.cauſ.42.nume.14.cum ſin il.
10 Nec ipſum excuſet dicere quod tales fructus receperit locõ damnorum,& intereſſe, nam dam

na,& intereſſe debent legitime per teſtes probari coram iudice liquidam,& ab eodem iudice taxari,non autem à partibus talis enim taxatio vſuram continet Bal.in l.rogaſti.§.ſi tibi col.2. verſ. quid ergo ſi nutuo ff.ſi cer.pet.& in l.cunctos populos col.4.verſ.deinde porro.C. de ſumm.Trin. & fid.Cath.Dec.d.conſ.116.col.2. verſ.circa ſecũdum dubium, Alex.conſ.88. Aym. conſ.189. nu.8.cum plene cumulatis per Natt.conſ.490. per tot.lib.3.& dicere quod poſt finitam ſocietatem liceat loco damnorum, & intereſſe ſine vllo riſico vitę recipere duodecim pro centenario eſt minus ridiculum, & id nil aliud eſſe quam vſuram ſub ficto nomine damnorum,& intereſſe promittere,quod nullo pacto eſt dicendum.

11 Et licet ẽt per debitores iſtarũ ſocietatũ eſſet facta ſolutio loco dãnorũ,& intereſſe adhuc talis cõfeſſio nõ tollit quis ſit vſura. Rom. d.cõſ.520. nu.9.& ſeqq.Natt.cõſ.400.n.6.quia cũ à poteſtate partiũ non depẽdeat quin ſit vſura,vbi re vera eſt tali cõfeſſioni nõ eſt ſtãdũ Bar. in d.l.ſi forte, n.5.verſ.& ꝑ hoc dico.ff.de caſtr. pecul.Frãc.poſt Gem.ĩ c.1.n.4.de reb.eccl. nõ alien.in 6.quodcũque.n.nomẽ ei qđ vltra ſortẽ accidit datur vſura eſt.Rom.d.cõſ.120.n.5.Ale. cõſ.61. viſo proceſſu col.pe.li.2.Dec.cõſ.116.col.2.ver.nec iuſtificaꝛ.

12 Imò iſte,qui ſub licito,& ficto colore dãnorũ, & intereſſe intentionali vſurã exercet acrius puniendus eſt quã cõmittens vſurã formalẽ, & euidentẽ.Natt.d.cõſ.498.nu.6.& ſeqq. lib.3. magis enim dr̃ eſſe in dolo ille, qui aliquid in fraudẽ legis,quã qui expreſsè contra legẽ facit.l.contra legẽ,& l.ſeq.ff.de legib.& quãto dolus eſt latẽtior, & callidior tãto punibilior.l.2.§.pe.ff.de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. & ficta equitas duplex eſt iniquitas.Bal.cõſ.9.factũ tale eſt,col.3.li.1. L.D.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Reſponſum Marini Oliuati in eadem cauſa.

13 ADSIT DEVS. In ꝓpoſito dubio pars negatiua amplectẽda eſt vti ęquior,humanior,& ſanctior ſaluti animarũ, quia licet pactũ illud quod fructus durante ſocietate currant ad duodecim pro centenario videaꝛ generale,& extẽdi poſt finitã ſocietatem ꝑꝑ dictionẽ illam, & finita ſocietate,ꝙ dictio ẽt eſt augumentatiua,vt per Rui.conſ.89. nu.6. vol.1. cum illa taxatio ad duodecim pro centenario differenter ponatur à contrahentib.videlicet durante ſocietate illa taxatio ſit pretium fructuum, vt expreſſe continetur ĩ inſtr̃o ſocietatis, finita vero ſocietate vt ſit preciũ dãnorũ,& intereſſe ꝑꝑ illa verba loco dãnorũ,& intereſſe iux.no.in l.2.§.fi.ff.de pret.ſtip.

14 Attñ ſibi nõ conſtat de aliquo dãno,& intereſſe ceſſat dictum pretium,ſeu taxatio,quæ eius loco ſurrogatur,quia ceſſante ſubrogante ceſſat ſubrogatũ l.1.§.hac actione,& ibi Bar.ff. ſi quis teſt. lib.eſſ.Iuſſ.fuer.& vbi ceſſat damnum ceſſat æſtimatio damn.Laur. Rodulph. in tract. de vſur. in §.nunc venio ad 2.nu.14. & vbi non eſt ſubiectũ intereſſe non põt eſſe eius determinatio. c. cum in urbe de celeb. miſſ. & l.eius, qui in Prouincia, & ibi Doc.ff.ſi cer.pet.& ad literam qñ promittitur aliquid loco dãnorum,& intereſſe Soc.conſ. 253.ſub nu.12.verſ. igitur non tenetur vſque ad finem d.nu.vol.2.qui videatur.

15 Infertur ex hoc antequam quæratur de iurib. dicti pacti duo requiruntur copulatiue, primum quod ſimus in caſu in quo intereſſe debeatur ſecundum quod probetur intereſſe, quia qui promittit intereſſe cenſetur promittere verum intereſſe,& non imaginatum Dec. conſ.539.nu.10. pro cuius probatione requiruntur quo ponuntur per Mohed.dec.205. ſed hic vtrumq; ſufficit. De primo eſt caſus in l.ſociũ,qui prin.ff.pro ſoc. vbi deciditur ꝙ vſure loco intereſſe demũ debentur qñ ſocius eſt in mora,& non tanquam vſura,

16 ſed ꝙ ſocij interſit ꝑꝑ moram ſocij, & hoc eſt generale quod qñ aliquid promittitur in euentum nõ ſolutionis tale pactum intelligitur ſi debitor fuerit in mora l.ſi duo §.fi.ff.de conſti. pec. & ibi Bar.Ruy.cõſ.74.nu.4.ver. nec obſtat vol.5. Nec intereſſe deberi poteſt qñ quis non fuit interpellatus Bar.l.ita ſtipulatus nu.54.ĩ fi.ff.de ver.obli. Arc.conſ.nu.272.col.fi. verſ.ad octauũ Ruy.cõſ. 59.nu.4.cũ ſeq.& nu.11.uol.2.Aym.conſ.89.nu. 4.1.uol. Et ꝑcipue iſta opinio procedit qñ quid, debetur cũ aliqua conditione ut eſt cõis opinio

17 relata per Dec.conſ.2.uerſ. Sed tñ his nõ obſtantibus & nu.ſi uerſ.cum ergo,& qñ debẽtur uſuræ loco damnorũ, & intereſſe ultra quod non debẽtur niſi quatenus interſit ut d.l.ſocium,qui tunc talis uſura ſeu id,quod intereſt non debetur per hæredem ſocij mortuo ſocio, & ibi eſt expreſſe, tex.& licet hic non petantur contra hęredẽ ſocij ſed ab hærede ſocij contra ſocium tñ ideſt,ut declarat Bal.in addit. d.l.ubi ad literã ſic inquit ꝑꝑ moram ueram, uel fictam commiſſam per ſociũ tenetur moroſus ad uſuras,quæ ut intereſſe præſtantur ſocio non hæredi ſocij.

18 Secundum uero nullo modo probatur. Et ſi probaretur illa taxatio ab initio facta dẽt limitari,& modificari ad id quod uoce probaretur intereſſe,ut in terminis promittentis aliquã ſummã loco dãnorũ,& intereſſe Soc. d. conſ.253.col.fi. uer.tñ limitatur,qui allegat tot Doc. ex quib.facillime colligitur iſtã eſſe cõem opinionẽ,& licet Pariſ.cõſ.34.uol.1. uoluerit defendere ſummã taxatã ad decẽ pro centenario tñ ibidẽ nu.37. cum plu.ſeqq.fatetur opinionem noſtrã eſſe uerã qñ ddelicta decẽ excederent ualorẽ damnorũ, & intereſſe,& facit ex Doc.Cin.in l. ſeruus ea lege ff. de ſeru.expert.ubi dicit, ꝙ in quocunque contractu, in quo pecunia debetur intereſſe taxatũ ab

19 initio pro futuro tꝑe non extenditur niſi quatenus probetur uerũ intereſſe ex præterito, & debitor ſit ĩ mora ut latiſſime diſputat per unã col. & concord.plures adducit Amb.de Vig.in rep.c.ſalubriter ſub nu.49.uer.ſed in contrariũ,& iterum 256.ubi refert iſtã eſſe cõem, & teneri pro Euãg. & Fed.de ſen.cõſ.fi.latiſſime diſputat,& concludit hæreticum eſſe tenere contrarium etiam uſq; ad rationem quinque pro centenario non currant quo nomine uocentur Alex.conſi.27.nu.9. uol.4.& Ambr.de Vigne.in d.c.ſalubriter nu.50.

20 Et inſuper conſiderandum eſt quod illud pactum cenſetur oppoſitum quando finiretur ſocietss facto ſocij,vel eius dolo, & culpa ſecundũ terminos.l.actione §.diximus.ff.pro ſocio, quod

ſonare

ſonare videntur verbo illa ſinita præſenti ſocietate, non ſocietas tunc erat cntracta per ſex mẽſes ſuadetur cum expreſſe ſit pactum, quod ſi finiretur morte Dñi Ioannis non deberẽtur niſi fructus decurſi, quod pactum tamquam correſpectiuum extenditur qñ finiretur morte Lazari tum, propter æqualitatẽ de vno ſocio ad alium ſecundum dictum Bal. iuncto d. tex. in d. l. ſoci vno, qui & probatur optime per tex. in §. illud inſti. de ſocietate, & regulariter vnum pactum accipit interpretationem ab alio poſito in eodẽ inſtrõ, vt per Soc. in l. 1. nu. 2. ff. de reb. dub. & præcipue in contractu ſocietatis, qui eſt bonæ fidei debemus interpretari pacta ad æqualitatem, & prout iuri cõmunis conueniunt Pariſ. conſ. 85. nu. 81. & Ambro. de Vign. in d. c. ſalubriter nu. 166. & nu. 189. cum concor. per eum adduct. LAVS DEO.

Reſponſum Marij Martij in eadem cauſa.

21 ADSIT DEVS. Pactum in inſtrõ ſocietatis oppoſitum q̃ ẽt finita ſocietate fructus debeãtur ad rõnẽ duodecim pro centenario loco dãnorũ, & intereſſe eſt reprobatũ, vtpote in fraudẽ vſurarũ oppoſitũ, vt cõcludit Bal. in l. cũctos populos nu. 4. verſ. item ponitur. C. de ſum. Trin. & fid. Cath. Cyr. in l. ſecus ea. l. in ſuis addi. ff. de ſoc. Lanfran. deciſi. 355. vlterius quã ceteri recte diſputãdo cõcludit Dec. cõſ. 119. per tot. nã vt quid debeant loco dãnorũ, & intereſſe dẽt cõſtitui debita in mora cũ ſine mora intereſſe nõ de

22 beatur, vt docuit Bar. & alij in l. lecta ff. ſi cer. pe. & in terminis actionis pro ſocio eſt tex. in l. ſociũ ff. pro ſocio ibi non quaſi vſuras, ſed quod ſocij interſit morã cũ non habuiſſe, quem tex. ad hoc cit. Dec. in d. conſ. 119. nu. 3. in fi. cęterum cum in caſu noſtro nulla mora aſcribi poſſit D. Io. Bargniomento ad aliquod intereſſe non tenetur.

23 Ruſus & ſi aliqua mora conſiderari poſſit tñ ſi non apparet de reali intereſſe dr̃ quã per cõuentionẽ ſeu pactum in inſtrõ appoſito non põt eo prætextu damnari, cũ intereſſe nondũ ortum taxari non potuerit, vt dicit Pet. de Anch. in conſ. 150. nu. 6. ſed dẽt probari aliter quam per inſtrm Dec. conſ. 111. col. 2. ver. 3. non obſtat ibi 2. Secũdo quod intereſſe & in conſ. 126. nu. 3. ibi iſta cõcluſio probatur, & in d. cõſ. 119. prout ẽt docuit in c. cũ venerabilis nu. 14. cir. fi. ibi & hoc intelligitur verũ extra de excep. Ale. in conſ. 27. nu. 11. lib. 4. Cagnol. in repet. leg. curabit. C. de act. emp. col. 6. Poſſentq; innumere auctoritates in propoſito in propoſito cumulari quas breuitatis cauſa mitto, remittendo me ad d. conſ. Dec. 119. vbi ſatis ſupraque hãc materiam tract. Cum itaque D. Ioannes Bargnus non fuerit conſtitutus in mora non conſtet de aliquo intereſſe aduerſariorũ aliter quã per pactnm in dicto inſtrumẽto appoſitũ fruſtra ſuper eo ei moleſtiam inferunt. L. D.

Reſponſum ſecundum Marij Martij in eadem cauſa.

24 ADSIT DEVS. Pactum quod ſoluta, ſocietate ſoluuntur ſingulis menſibus fructus ad rationẽ duodecim pro centenario eſt omnino illicitum, & in fraudem vſurarũ, vt in terminis ſocietatis ponit frater Dominicus docto, in lib. 6. ar. 2. in fi. Nam & generaliter vbi aliquid promittitur vltra ſortem per dinumerationẽ mẽſium, vel annorum eſt vſura Ita ſcripſit Bart. in l. cum ſtipulati ſumus in fi. ff. de ver. oblig. Bal. in l. cum allegas nu. 13. verſ. 10. pono, & nu. 15. in fin. C. de vſur. Pet. de Anch. viden. in conſ. 150. nu. 6. Et licet intereſſe debeatur vtroque iure tamẽ de eo aliter conſtare dẽt quam ex conuentione parti vno illud ab initio taxando, vt eleganter reſpõ

25 dit Pet. de Anch. in d. conſ. 150. Alex. in cõſ. 221. nu. 10. lib. 2. fol. 189. in 2. vol. verſ. tertia cõcluſio Dec. in conſ. 119. per Soc. in conſ. 111. col. 2. ver. non obſtat & in conſil. 116. nu. 3. verſ. 3. ita concluſio, & in c. cum venerabilis col. 6. ver. taxatio vero de excep. Io. And. in c. ſalubriter in princ. de vſur. & extat. deci. Ianfred. Lanfranc. 351. docuit Bal. in l. rogaſti §. ſi tibi ver. extra nor. ff. ſi cer. pe. & in l. cunctos populos nu. 4. C. de ſum. Trin. & ſid. Caſtald. Cyn. in l. ſeruus ea lege ff. de ſeru. export. late Cagno. in l. curabit. C. de act. emp. & in hoc conueniunt tam, legiſte, quam canoniſti, & Theologi, ſi enim aliter diceretur vtique eſſet aperire viam vſuris, cum ſemper partes conuenirent ſuper futuro intereſſe.

25 Nec dicta conuentio, ſeu taxatio poteſt ſuccedere loco damnorum, & intereſſe, cum ſit vniformis, intereſſe vero variatur iuxta uarietatem tẽporum, rerum, & diuerſorum accidentium, prout animaduertit Roma. in conſ. 520. nu. 8. capiti de ciſ. 65. num. 10. & ubicumque aliquid eſt probandum ſi debitum certo tempore non ſoluatur dici

26 tur cõuentio in fraudem uſurarum, ut latiſſime reſpondit Alex. in conſ. 49. 50. & 51. lib. 4. Abb. in c. dilecti nu. 15. de arbit. Bar. in l. Iulianus §. idẽ Papinianus ff. de ret. emp. Afflic. dec. 135. nu. 20. Dicta enim taxatio adeo reprobatur, ut nec lege id ſtatui poſſit, & ideo ſtatutum quod ſolu. matr.

27 ſoluatur uxori certa quantitas pro centenario,

c donec fuerit de dot. ſatiſfact. non ualet [c] ſecundũ communem opinionem, de qua teſtatur capiti, dec. 65. nu. 11. Crot. in l. omnes populi nu. 51. uerſicul. 19. concluſio. ff. de iuſt. & iur. Abb. & communiter ſcribentes in c. ſalubriter de uſur.

28 Et ubi pactum nõ poteſt ſe habere ad lucrum, & damnum ſemper reprobatur, tanquam illicitum, & uſurarium, ut notant omnes in cap. nauiganti, & in cap. in ciuitate de uſuris Bal. in l. ſi ea pactio ff. de uſur. archidiacon. in cap. quicunque 14. q. 3. Hoſt. in tit. de uſur. §. aliquo uer. 10. & uerſic. quov de his Iaſ. in l. ſi pater puellę C. de inoff. teſta. in fin. & in l. de fid. com. C. de tranſac. Dec. in conſil. 123. cum alijs congeſtis per Hippol. in rubr. de prob. num. 409. Cum itaque ſolutio de duodecim pro centenario eſſet facienda ad dinnumerationem menſium, & annorum, ac uniformiter contra naturam intereſſe, de quo aliunde, non apparet, quam ex partium conuentione tantumque aduerſario commodum afferret abſque aliquo periculo incommodi, aperireturque uia uſurarię prauitati, erit concludendum reijciendum fore, & reprobandum tanquam illicitum, & uſurarium. LAVS DEO.

Reſponſum ſecundum Marini Uliualti in eadem cauſa.

29 ADSIT DEVS. Pars negatiua eſt æquiſſima, & veriſſima in iure nã morte vnius ex ſocijs vſuræ, quæ debeantur per vnũ ex ſocijs, & omne intereſſe ceſſat, & finitur. caſus eſt ĩ l. ſocium, qui in eo §. 1. ff. pro ſoc. ideo, & fructus prædicti eius loco ſubrogati per regulã. l. 1. §. hæc act. & ibi Bar. ff. ſi quis teſta. lib. eſſe iuſs. fuerit.

30 Non obſtat pactum inſtrumẽti, quod fructus loco damnorum, & intereſſe currant, & ſint ad rationem duodecim pro centenario, quia hæc taxatio cenſetur adiecta ad determinandum intereſſe ratione difficilis probationis iuxta not. in l. 4. §. fi. ff. de prætor. ſtipul. igitur cenſetur adiecta eo caſu, quo intereſſe, peti potuiſſet, quia vbi nõ eſt ſubiectum intereſſe non poteſt eſſe determinatio intereſſe. c. cum Marth. de celebr. miſſ. & l. eius, qui in Prouincia, & ibi Doct. ff. ſi cert. pet. & ad literam per Soc. conſil. 253. nu. 12. in fi. vol. 2. qui videatur, & vbi ceſſat damnum ceſſat extimatio damni Laur. Rodul. in trac. de vſur. in §. nunc venit ad ſecundum num. 14.

31 Cum igitur hæc taxatio ſit facta loco damnorum, & intereſſe, & ad determinandum intereſſe, tũc peti non poteſt niſi quatenus intereſt, & augumentatur, vel diminuitur, vel in totum tollitur, prout probatur verum eſſe intereſſe. Et iſta opinio videtur communis ex dictis per eundem, Soc. in d. conſ. 253. ſub nu. 12. col. fi. verſ. tamen limitatur. & dum Pariſ. occurriſſet caſus conſulendi in promiſſione decem quolibet anno defatigatur, & reſpondendum Soc. & alijs Doctoribus tñ hanc opinionem, & in fine diſtinguit, aut fuit dictũ loco damnorũ, & intereſſe, & procedit opinio Soc. & Doc. aut vero ſimpliciter ſine mẽtione intereſſe, & tũc ſecus eſſe, vt latiſſime cõſuluit cõſi. 34. nu. 37. cum plu. ſeqq. vol. 1. qui videatur, ideo, qui promittit intereſse cenſetur verum promittere intereſse Dec. conſ. 496. nu. 11. & debet probari eo modo, quo declaratur ꝑ Mohed. dec. 205.

32 Corrobatur prædicta, quia ſi alia fieret interpretatio cenſeretur illicita feneratitia, & manifeſtã ſaperet vſuram non ſolum in duodecim pro, centenario ſed in ſeptèm, vt conſuluit Dec. conſ. 39. nu. 5. ideo non ſtatur taxationi, & certe quantitati determinate loco intereſse, vt ibi per Dec. & latius per Soc. conſ. 130. nu. 14. vol. 4. vbi ſubiũgit, quod promiſio vniformis pręſtationis arguit vſuram Alex. conſ. 27. nu. 9. vol. 4. in rub. cõſ. 20. in fi. quæ concluſio procedit in quocunque contractu in quo pecunia debetur, quia creditor nõ põt petere illud intereſse taxatum a principio pacti contrahentiũ hoc fuit dictũ originale Gofr. in addit. in l. ſeruus ea lege ff. de ſer. expor. Ambr. de Vign. in trac. de vſu. 1. §. nu. 57. & in rep. c. ſalubriter ſub nu. 46. ver. ſed in contrariũ, vbi per vnã col. diſputat, & concor. infinitas adducit & cõcludit iſtã opinionẽ teneri pro Euangelio Rogo, vt videatur quia inter trac. vol. 9. & iterũ nu. 256. cõcluditur ſecũdũ oẽs dictos Doc. interpretãdũ eſſe illud pactũ, quod debeatur intereſse quatenus probetur vere ex præterito & debitor ſit ĩ mora.

33 Non obſtat quod nomine intereſse, quia nõ eſt ius quo noĩe appelletur, vel baptizetur incremẽtum Ambr. Vignat. d. c. ſalubriter nu. 50. Alex. d. conſ. 27. nu. 9. vol. 4. quia veritas rerũ nõ immutatur hominũ denoĩatione. l. ſi forte ff. de Caſt. pec. late Tiraq. de retrac. conſang. §. 32. gl. 1. nu. 34. & §. 1. gl. 14. & nu. 87. & ſi alio modo fieret interpretatio ſequeretur vnũ iniquiſſimũ quod poſset ſo-
d cius dicere ſocietatẽ, & capitale [d] ſuũ remaneret
34 ſine periculo nec ſors eſset mortua & cõſequeretur quolibet anno 15. anticipando quolibet menſe, ſunt vltra 14. Sali. auth. ad hæc C. de vſum d. Ambr. de Vign. in repe. d. c. ſalubriter nu. 169. & eſset Leonina ſocietas. l. ſi nõ fuerint. §. Ariſt. ff. pro ſo.

35 Et ex hoc inferũt Doc. qđ in ſocietatẽ certior doctrina dari nõ põt niſi ꝙ recurratur ſemper ad arbitriũ boni viri, & ad bonã ſocietatẽ cũ ĩ actione pro ſocio, quæ eſt bonę fidei arbitriũ boni viri ſp ſit ſequẽdũ. l. in propoſito ff. pro Soc. Pari. cõſ. 85. nu. 11. 1. vol. Amb. de Vign. d. c. ſalubriter nu. 166. & in nu. 189. poſt Aug. in trac. de vſu. q. 3. & alios quos allegat, qui cõcludunt, ꝙ prædicta pacta ad ęquitatẽ ſemper ſunt reducenda, & proptera pactũ factũ (ſi Dñs Burginus decederet nihil, deberet niſi ſors, & fructus, cũ nõ ſolueret) eſt extendendũ ſi moritur alius ſocius, cũ ſine culpa ſocij ſocietas diſsoluta ſit per text. §. illud inſt. de ſocie. & hoc volunt oẽs Doct. ſecundũ Amb. Vign. loco quo ſup. nu. 173. & ideo ſocius finita ſocietate non põt conueniri niſi in quãtum facere põt, nec dẽt carcerari Io. Faber. Areg. & Iaſ. in §. item ſi ſocius de ſocie. Pariſ. conſ. 99. nu. 64. cũ ſeq. vol. 3. & ſi prædictũ pactũ eſset interpretandũ, & aduerſarij prætendunt procederet nõ in ſolutione ſocietatis, q̃ ſit morte ſocij, ſed in illa diſsolutione quę fieret culpa ſocij, quia illud intereſse eſt
36 quædã vſura, & eſt pęna l. qui ſine ff. de neg. geſt. l. lecta ff. ſi cert. pet. ſed pęna ſine culpa, vel dolo non cõmittitur. l. ſancimus. C. de pen. mora enim pręſupponit dolũ, vel latã culpã Bar. in l. quod & in gl. fi. ff. ſi cer. pet. quem ibi ſequuntur omnes.

37 Rurſus intereſse non debetur niſi quis fuerit interpellatus Bar. l. ita ſtipulatus nu. 54. in fi. ff. de verb. obl. Aret. conſ. 72. col. fin. verſ. ad octauum Ruy. conſil. 55. nu. 4. cum ſeq. & nu. 11. vol. 2. & conſ. 33. nu. 7. vol. 3. Aym. cõſ. 89. nu. 4. vol. 1. Nã prætẽſa promiſſio reſtitutionis pretij, vel finita ſocietate, quod teneatur eſt conditionalis, ita, quod adueniente cõditione, & interpellatio fiat debitor non tenetur ad intereſse, & per Doc. conſil. 2. verſ. ſed tamen ijs non obſtantibus & nu. 3. uerſic. cum ergo vbi dicit hanc eſse communem, opinionem. LAVS DEO.

Reſponſum tertium Marij Martij in eadem cauſa.

ADSIT DEVS. Pro reſolutione dubij dati, an ſi licèt ſtante ſocietate inita de anno 1548. ſolutiones pecuniarum factæ poſt venditionem officij ad bonum computum ſocietatis debeant imputari in ſortem principalem. Dicitur ſolutiones factas poſt venditionem officij de-
38 bere credere in ſortem principalem. Primo, quia aduerſarij non poſſunt dictas ſolutiones recipere loco damnorum, & intereſſe, cum non cõſtet,

quod

quod habuerint merces paratas, vel aliam ſocietatem, & quod ob defectum dictaturũ pecuniarum non potuerint emere, vel ſocietatem inire, ex quibus tantundem lucrati fuiſſent, quod probare neceſſe eſt ſecundum doctr. Paul. de Caſt. in l. 3. §. fi. ff. de eo, quod certo loco, quam tanquàm veram, & communem ſæpius Rota amplexa fuit, vt ſcripſit Mohed. deciſ. 205. Put. deciſ. 3. de vſur. & vberius in lib. 1. ſuarum annotationum. num. 176. incipiente die 14. Ianuarij, in quibus locis innumeræ auctoritates referuntur, quas ibi videre licet.

39 Nec dicatur, quod huiuſmodi intereſſe eſt taxatum, & conuentum ab initio inter partes, quia de intereſſe debet aliter conſtare, quàm ex conuentione, nam tunc contractus dicitur fœnerati tius, vt docuit Bald. in l. rogaſti §. ſi tibi verſicul. extra nota. ff. ſi cer. petat. & in l. cunctos populos num. 4. C. de ſumm. Trinit. & fid. Cathol. Cyn. in l. ſeruus ea lege ff. de ſecund. export. Petr. de Anchar. in conſil. 105. num. 6. Alexand. in conſ. 27. num. 11. lib. 4. Dec. in conſi. 119. per tot. & in conſil. 111. col. 2. verſ. tertio non obſtat, & in conſil. 116. num. 3. verſ. tertio iſta concluſio, & in capit. cum venerabile nu. 14. de excep. late Cagnol. in l. curabit. C. de act. empt.

40 Nõ etiam aduerſatur iuramentum appoſitum in contractu, cuius vigore etiam vſuræ ſoluuntur, licet ſolutæ repetantur cap. Debitores de iureiuran. quia D. Io. fuit per ſignaturam ſanctiſſimi abſolutum etiam ad effectum excipiendi. Et vlterius dicitur, quod etiam habita dicta abſolutione, cum D. Iohann. indebitè ſoluent dictam, pecuniarum ſummam, cum de dictis ſolutionib. conſtet in actis, poteſt opponere exceptionem,

41 compenſationis, ex quo dicta exceptio eſt probata per ea, quæ cumulate ſcripſit Galles. in trac. ad formam Cameræ in 4. par. quæſt. 6. Nam & ſi ad huiuſmodi exceptionem probandam quis nõ debeat admitti, tamen probata ſuffragatur, vt ibi per multas authoritates concluditur, quinimmo

42 etiam ſi non eſſet probata ſaltem indirecte, per vim retentionis admitteretur compenſatio, vt ſcripſit Abb. in cap. bona fides in fine de depoſito vt ita fuit reſolutum alias in Rota tempore Putei, prout annotauit in 2. libr. deciſ. 289. incipien. in vna Bononien.

43 Poſtremo dicitur, quod intereſſe non debetur niſi ratione moræ, vt notant omnes in l. lecta ff. ſi cert. petat. & in terminis ſocietatis eſt text. in l. ſocium ff. pro ſocio quem ad hoc citat Dec. in d. conſil. 119. nume. 3. in fine, quæ mora non committitur niſi in interpellatione l. nulla. ff. de reg. iur. cum alijs ibi adductis per Deci. & tradunt omnes in l. ſi ex leg. cauſ. ff. de verborum. obligat.

44 Nec refert, quod in inſtrumento dicatur, quod ſoluta ſocietate fructus currãt loco damnorum, & intereſſe, & ſic videtur appoſita dies, quæ interpellat pro homine, quia reſpondetur, quod cum dies fuerit incerta habetur pro conditione ſtante maximè ablatiuo abſoluto, quod inducit conditionem, & ſolus euentus conditionis non conſtituit aliquem in mora: Barto. in dicta l. ita ſtipulatus. nume. 50. ff. de verb. & in l. quod te in ſecunda lect. in 4. colum. 2. vltimis verbis. ff. ſi cert. petat. de quo latiſſimè ſcripſit Decius conſilio ſecundo.

Quare cum non conſtet de aliquo intereſſe, fueritque Barginus abſolutus a iuramento, conſtetque de ſolutionibus per eum factis, nec fuerit in mora, videtur concludendum, quod ſolutiones prædictæ debeant imputari in ſortem principalem. LAVS DEO.

Reſponſum Petri Pauli Iuſtini in eadem cauſa.

ADSIT DEVS. Quia die decimatertia Nouẽbris 1564. fuit per Dominos in hac cauſa reſolutum, quod ſi Barginus non habuit ſcientiam finitæ ſocietatis per obitum Lazzari, non teneatur ad ſolutionem fructuum loco damnorum, & intereſſe in inſtrumento taxatorum, & ſucceſſiue ſub die nona Martij fuit dictũ per eoſdem Dominos, quod non conſtabat Barginũ habuiſſe notitiam mortis Lazzari ante motam litẽ, & conſequenter iuxta reſolutionem ſupradictã non teneri ad ſolutionem fructuum poſt finitam ſocietatem; Aduerſarij oppoſuerunt, quod Barginus ſaltem poſt venditionem officij ſuper quo erat contracta ſocietas habuit notitiam finitę ſocietatis, & ſic cum fuerit in mora non reſtituendo ſortem principalem, ſubito finita ſocietate, quod teneatur ad fructus, vt ſupra taxatus loco damnorum, & intereſſe. Cumque pro parte Bargini reſponderetur, quod etiam ſtante notitia finitæ ſocietatis per venditionem officij, nihilominus Barginum non propterea fuiſſe in mora ad hoc, vt teneretur ad ſolutionem fructuum in inſtrumento taxatorum, & ideo, quod cum ſolutiones, de quibus in dubio non poſſent imputari in fructus, neceſſario deberent imputari in ſortem, principalem; Propterea emanauit dubium ſupra dictum, pro cuius reſolutione dicimus affirmatiue reſpondendum: Primo quia, vt alias fuit dictum, & abunde probatum, vbi non eſt mora ibi

45 intereſſe non debetur, cum ſolum debeatur propter moram non ſoluentium text. in l. ſocium, qui in princip. ibi, aut moram non fecerit ff. pro ſocio, & facit text. in l. cum quidam §. ſi pupillo in fine ibi, ſed propter moram non ſoluentiũ, &c. ff. de vſur. ſed Bargino mora non poteſt imputari, ex quo mortuo creditore nullus apparebat, cui etiam poſt venditionem, officij pecunia ſolui, poſſe, vt dicit text. notabilis in l. pecuniæ, tenebris §. primo, ibi, ſi tamen poſt mortem creditoris, &c. ff. de vſur. Ergo intereſſe etiam data ſcientia diſſolutæ ſocietatis per venditionem officij non debetur, & ex hoc infertur ad reſolutionem dubij, quoniam ſi ſolutiones pecuniarum non poſſunt imputari in fructus, vel intereſſe, quia non exiſtente mora non debentur, vtique neceſſario in ſortem ſunt imputandæ, cum in aliam, cauſam imputari nequeant.

46 Nec obſtat, quod potuit fieri ſolutio integre ſortis principalis exequutori, cui etiã particulares ſolutiones factæ fuerunt, quia reſpondetur, quod licet Borgninus ſoluendo exequutori habenti

benti à teſtante facultatem exigendi potuiſſet, conſequi liberationem, tamen cum directis hæredi, executori verò vtilibus tantum teneretur, actionibus fuit in ſua facultate velle potius hæredi, quam executori ſoluere, vt notabiliter decidit Specul. titul. de Inſtrum. editio §. nunc vero aliqua numero 36. & 37. verſicul. ſed an debitor, & verſicul. quid ſi debitor vult potius, &c. quo fit, vt cum nullus hæres appareret, nec habens ab eo mandatum mora ſ non potuerit Bargino, imputari ex eo, quod non ſoluerit, executori.

47 Secundo, quod ſolutiones huiuſmodi ſint imputandæ in ſortem principalem probatur, quia, quod debeantur in fructus imputari, non poteſt aliunde inferri, quàm ex pacto, quod fructus ad rationem duodecim pro centenario currant etiã finita ſocietate, & debeantur loco damnorum, & intereſſe, quod eſt à iure improbatum, quia eſt, quædam confeſſio futuri intereſſe, quę videtur facta in fraudem vſurarum niſi tale intereſſe probaretur per alias coniecturas, non enim ſequitur, promiſi decem pro centenario pro intereſſe, ergo tantum intereſt ita determinat Bald. in l. rogaſti §. ſi tibi colum. 2. verſic. quid ergo ſi mutuo ff. ſi cert. petat. ſequitur Iohan. de Anan. in capit. final. colum. antepenultim. verſicu. quærit etiam ibi Bald. de vſur. Alexand. conſil. 26. colum. fin. nume. 13. verſicul. benefacit, quod notat Bal. lib. 4. Dec. conſil. 119. colum. 4. ſub num. 3. verſicul. ſexto ad hoc benefacit, & conſil. 183. num. 3. Cagnol. in l. curabit num. 54. & ſequent. C. de actio. emptio. & in l. vnica num. 49. & ſeq. C. de ſenten. quæ pro eo, quod intereſſe, & latiſſime omnium Purpur. quem videri ſupplicamus, cum multa ad materiam congerat in d. l. rogaſti §. ſi tibi à num. 39. vſque ad numerum 55.

48 Quibus etiam conferunt, quæ tradit Put. viden. lib. 1. deciſ. 71. & 107. dum poſt trinam poſitionem illius dubij dicit fuiſſe per Dominos reſolutum, quod legatum quinque pro centenario, loco fructuum, & intereſſe donec ſors debita ſolueretur eſt vſurarium, & adducit plures, quos vidi tenentes eandem opinionem. Neque hoc caſu Bargino obſtabit iuramentum iuxta c. debitores de iureiurand. & tradita per eundem Purpurat. in dict. §. ſi tibi ſub num. 40. quia ſtante abſolutione a Iuramenti, de qua in octauo præſuppoſito nulla eſt dubitatio, quod eneruatæ ſunt vires iuramenti.

49 Tertio idem comprobatur, quia licet quod ſoluitur prius in vſuras, deinde in ſortem in dubio, e ſit imputandum [e] l. 1. C. de ſolut. Hoc tamen procedit in ipſis vſuris, ſecus eſt in intereſſe, prout ex mente Imolæ afferentis rationem diuerſitatis in l. 1. ff. de ſolut. tradit Riminal. conſi. 297. num. 6. & ſequen. lib. 2. vbi etiam num. 13 dicit, quod illud poteſt procedere in intereſſe liquido, ſecus eſt autem, quando intereſſe non eſt liquidum, quia tunc ad computum intereſſe non liquidi ſolutio poni non poteſt, ſed potius ad computum ſortis principalis ponenda eſt, vt ibi per eum, & hic propriè eſt caſus noſter, nullũ enim intereſſe fuit ex aduerſo liquidatum.

50 id autem, quod prætenditur potuiſſe pecunias conuerti in emptionem officiorum, quorum fructus ad tantumdem aſcendiſſent non eſt dignũ conſideratione, nam vt intereſſe huiuſmodi debeantur etiam in ſolito negociari, neceſſe eſt probare habuiſſe illum, cenſus paratos, vel officia in prompta ad emendum, & non emiſſe propter defectum pecuniarum, vt per Paul. de Caſt. l. 3. §. fi. numer. 3. ff. de eo, quod certo loco, & ſunt plures notabiles deciſiones, vt per Put. lib. 1. deciſ. 239. Chiſan. deciſ. 79. Mohed. deciſ. 182. 103. 205. & Afflict. deciſio. 20.

LAVS DEO.

Reſponſum Incerti Scribentis in eadem cauſa.

ADSIT DEVS. Proponitur dubium, ſtãte reſolutione vltimo loco facta, quod pactum ſoluendi fructus ad rationem duodecim pro centenario loco damnorum, & intereſſe finita ſocietate ſit de iure illicitum niſi intereſſe aliũde probetur. An dictum pactum ſuſtineatur vigore aſſertæ conſuetudinis apponendi huiuſmodi, pactum in ſimilibus ſocietatibus, & vigore bullę Pauli Quarti, & ſupplicationum expeditarum, & depoſitionibus teſtium.

Pro cuius dubij ſolutione ſciendum eſt in facto, quod ſocietas mille ſcutorum ſuper officio Notariatus Vicarij fuit facta de anno 1548. quo tempore, & dudum antea per annos quadraginta, & vltra in quibuſcunque Inſtrumentis ſocietatum officiorum ſemper fuit ſolitum, & frequentatum, prout hodie frequentatur apponi pactũ, quod finita ſocietate fructus ad rationem duodecim pro centenario cadunt loco damnorum, & intereſſe. Item ſciendum eſt, quod prædicta ſocietas fuit finita, & Aduerſarius ſciuit finitam, per venditionem dicti officij de anno 1553. & poſt huiuſmodi venditionem, & finitam ſocietatem idem aduerſarius fuit in mora ſoluendi ſortem principalem, quia in inſtrumento ſocietatis dicitur, quod Iohannes debebat reſtituere dicta ſcuta mille abſque aliqua exceptione ſubito finita ſocietate. Et demum eſt ſciendum, quod poſt finitam ſocietatem idem aduerſarius ſoluit certã pecuniarum ſummam pro fructibus vigore dicti pacti, quam dicit computandam in ſortem eo prętextu, quod pactum ſit illicitum.

51 Verum quicquid ſit de iure communi, ex quo huiuſmodi pactum in Curia tunc frequentabatur, & obſeruabatur, & communiter licitum reputabatur. Non poteſt dici illicitum, & vſurarium per doctrinam Bartolo. in l. quis ſit fugitiuus §. apud Labeonem. ff. de edil. edict. vbi loquitur in contractu, an ſit vſurarius, quod ſi ex conſuetudine reputatur licitus, talis conſuetudo excuſat contrahentes Bal. in l. vnica col. 7. verſicu. & hoc facit ad quæſtionem C. de his, quæ pœn. no. Grat. conſ. 89. nu. 4. lib. 2.

52 Immo dicti contractus ſocietatem cum huiuſmodi pacto de dicto tempore fuerunt tacite per Pontifices approbati per eorũ ſcientiam, & tolerantiam, quæ arguit conſenſum, & voluntatem

gloſſ.

gloſſ. prima cap. hi aliquando de ſentent. excommunic. Caſſad. deciſ. 5. num. 2. de conſtitut. qui dicit argui ſcientiam, & intelligentiam Papæ ex obſeruantia Curiæ, ſed & etiam expreſſe huiuſmodi pactum, fuit approbatum per Felicis recordationis Paulum Quartum, qui edicta Bulla ſuper huiuſmodi ſocietatibus, vt principaliter pacta illicita, quæ in eis apponebantur, examinarentur, & tollerentur; huiuſmodi pactum non remouit, ſed illud appoſitum in omnibus, tunc inſtrumentis ſocietatum, in ſupplicatione inſertis per manus appoſitionem expreſſe, & de certa ſcientia approbauit. Per quam quidem Bullam dat formam dictis ſocietatibus, illaſque pro licitis habet, & ex ſupplicationibus infinitis, quibus pactum huiuſmodi expreſſum, fuit conſtat dictum approbatum fuiſſe, & pro licito habitum, cum vt dicitur in Bulla, ſupplicationis ſuper huiuſmodi ſocietatibus, & ſignandæ erant, vt diſcerni poſſet, An eſſent licitæ, vel illicitæ.

53 Neque obſtat, quod cum vſura ſit prohibita de iure diuino non poſſit ex frequentia actuum, & conſuetudine contra illud diſponi, vt pactum huiuſmodi valeat, quod inducit vſuram de iure communi, & quod papa non poteſt in hoc diſpenſare, quia dico. & reſpondeo, quod Princeps, & conſuetudo poteſt limitare, & diſtinguere ius diuinum ex cauſa, quotieſcunque videlicet ratio naturalis ſuadeat, vt propter publicam vtilitatem, vt poſt Abb. & alios dicit Boch. Curt. capitul. final. folio vigeſimo, ſecundum paruam impreſſionem verſicul. prima eſt concluſio, quod conſuetudo, & verſicu. tertia ſit concluſio de conſuetudin. & huiuſmodi contractus ſocietatum, cum huiuſmodi pacto fuerunt reperti, & introducti in Curia cauſa, & ratione facilioris commercij, & negotiationis, & propter publicam vtilitatem, vt Curiales poſſent pecunias inuenire, & ſuis neceſſitatibus ſuccurrere, prout in his, quę frequentantur propter publicam vtilitatem aliquid ſtatuitur, quod non ſtatueretur, ſi non ita frequentarentur, vt dicit Paul. de Caſt. in l. iuſto de vſucap.

54 Et dictum pactum excuſat partem noſtram, nedum à reſtitutione pecuniarum ſolutarum loco fructuum, vt non compenſentur in ſortem, ſed etiam excuſat à peccato, quando eſt dubium, an aliquid ſit permiſſum, & an ſit peccatum ad not. per Abb. in capitul. cum venerabilis de conſuetud. & lecit. in dict. capit. fina. eodem titul. ſecundum eamdem paruam impreſſionem fol. 15. & verſicul. tertio limita vtiliter, & negari non poteſt, quin ſit controuerſum, an intereſſe à principio poſſit taxari quando eſt veriſimile maxime, inter ſolitos negociari prout conſiderat Dec. in capit. cum venerabilis de except. & conſil. 3. in fine, & ſimiliter, ex quo quotidie reperiuntur in Curia, qui accipiunt in ſocietatem, & emptionem officiorum pecunias ad dictam rationem, & pro cētenario propterea, quod officia fructus ad iſtam rationem reddunt, prout credimus deponi per teſtes per nos examinatos.

55 Et eſt conſiderandum, quod hodie non patitur quicquam ab Aduerſario vigore dicti pacti, ſed dicitur pecunias ſolutas loco fructuum poſt venditionem officij vſque ad diem moræ litis nō debere computari in ſortem propter frequentem vſum dicti pacti, quia alias irritarentur omnes contractus ſocietatum, qui iam ſunt ſortiti effectum, quod eſſet magnum inconueniens, vt conſiderat etiam Paul. de Caſt. in d. l. iuſto in fine.

LAVS DEO.

Reſponſum Antonij Buccapadulij in eadem cauſa.

56 ADSIT DEVS. Vt patet ex puncto, præſupponitur conſuetudo illius temporis apponendi pactum, de quo quæritur in ſocietatibus, Item ſupplicationes expeditæ cum inſertione dicti pacti, quibus præſuppoſitis ſtantibus, non videtur dubitandum, quin pactum ſuſtineatur ad effectum, de quo agitur, vt ſcilicet fructus decurſi, & bona fide vigore dictæ conſuetunis ab hæredibus percepti non imputentur in ſortem. f Conſuetudo enim facit, vt contractus, qui alias eſſet illicitus, vel fœneratitius non ſit iudicandus, vt talis Bartolom. in l. quis ſit fugitiuus §. apud lebonem ff. de edil. edit. Bertach. loquens in eiſdem terminis in tractat. de epiſcop. lib. 3. par. 1. quæſtion. 14. verſicul. quæ conſuetudo, & ibi etiam loquitur de conſuetudine apponendi pœnam contractibus Veronen. de ſimulat. contract. quæſt. 5. colum. vltim. ibi qui dixit, qui etiam loquitur de contractu fœneratitio, Bald. in l. per diuerſas num. 2. in fine. C. mandati vbi dicit, quod conſuetudo, poteſt contractum probare, & improbare Alexand. conſil. 39. nume. 2. lib. 3. Cott. in mem. Conſuetudo facit licitum, & conſuetudo excuſat à dolo gloſſ. in l. ſi pignore §. vltim. in verbo ſine dolo ff. de pignor. act. Immo etiam excuſat à culpa Bartolo. ibidem Ias in l. certe condicti §. ſi nummos num. 27. ff. ſi cert. petat Gozzad. conſil. 63. num. 18. gloſſ. Bar. Bald. Baſil. in l. pignus C. de pignor. act. Et facit licitum id, quod alias eſſet illicitum, Immo etiam inducit bonam fidem Bal. conſ. 370. num. 5. lib. 3. Si ergo conſuetudo facit, vt contractus non cenſeatur illicitus, ſed pœna conuenta poſſit iuſtè exigi, & ceſſet omnis dolus, & culpa, vt inducatur bona fides. Non video quomodo in caſu noſtro ſtante conſuetudine apponendi pactum, de quo in puncto poſſit dici hæredes teneri ad fructus, perceptos iuxta conſuetudinem perceptos imputandos in ſortem principalem tanquam pactum fuit illicitum. Et aduertatur, quia omnes Doctores ſupra allegati loquuntur etiam in ciuilibus, & non in criminalibus tantum.

57 Quod ſi ad ſupradicta omnia accedat ēt preſentia, & tolerantia papæ, & iudicia publica, quibus exequutioni demandabantur huiuſmodi pacta, vt conſtat ex infinitis regiſtris nulla ſupererit difficultas, eo præſertim, quod additur etiam ad hæc omnia non ſimplex taciturnitas, & tolerantia Principis, ſed etiam factum eius poſitiuum, quando ſunt expeditæ, & ſignatæ ſupplicationes cum inſertione huius clauſulæ videlicet, pacti,

de quo agitur, quod finita ſocietate currant fructus loco damnorum, & intereſſe, quo caſu clauſula ipſa dicitur approbata per doctrin. Abb. in capitul. niſi eſſent numer. 9. de præbend. & prætetea, quod bulla Pauli Quarti, de ſignandis ſupplicationibus huiuſmodi ſocietatum fuit particulariter edita ad tollendum pacta illicita, vt patet in ea, ſi ergo poſtea ſignauit ſupplicationes, cum hac clauſula ceſſat omnis dubitatio.

LAVS DEO.

Reſponſum Alexandri Ferri, & Iulij Petruccij in eadem cauſa.

58 ADSIT DEVS. Pactum ſolitum apponi in omnibus, ſocietatibus officiorum, quod finita ſocietate fructus currant loco damnorum, & intereſſe ad rationem duodecim pro centenario, Vltra quod ſemper fuit frequentatum, & obſeruatum in Curia, fuit nedum tolleratum a Pontificibus, ſed etiam expreſſè approbatum, prout de tempore Pontificatus Pauli Quarti, qui per Bullam ſub data non Octobris 1555. anno primo voluit, & declarauit per ſocietates, & cum quibus pactis licitæ, & illicitæ reputarentur, & quod ſupplicationes ſuper huiuſmodi ſocietatibus expedirentur, quam quidem bullam vna cum ſupplicatione originali, in qua pactum huiuſmodi reperitur extenſè expreſſum produximus, cuius etiam ſupplicationis originalis copia in neceſſarijs detur. Et quicquid ſit de iure communi vigore Bullæ prædictæ, & approbationis Pauli Quarti pactum, huiuſmodi foret licitum, & non vſurarium, ideo ſupplicamus fieri reſolutionem attento frequenti vſu huiuſmodi pacti, & conſiderata approbatione Pontificis, prout patet ex ſupplicationibus, & ſignaturis per eum factis, quæ innumeræ produci, poſſunt ſi opus erit, & non attento iure communi tantum, in quo præciſe aduerſarius vrget quandoquidem noſtræ, rationes non ſolum fundantur, & militant de iure communi, ſed etiam ex approbatione, & expreſſa licentia Summi Pontificis, de cuius poteſtate hæreticum eſſet dubitare.

59 Et ſi taxatio ab initio ſit illicita, tamẽ ex quo conſtare poteſt ab initio veriſimiliter de intereſſe ſicturo, cum ſint paratæ ſocietates ad rationẽ duodecim pro centenario, & à communiter accidentibus ipſa officia veriſimiliter ad eamdem rationem reddant, vt eſt notorium in officio Vicarij, & Auditoris Cameræ, quæ Aduerſarius ſucceſſiue comparauit, dicta taxatio eſt licita, & ita limitatur prædicta concluſio, per Doctores ex aduerſo adductos, & per Rebuff. in l. vnica C. de ſentent. quæ pro eo, quod intereſſe profer. in gloſſ. vltima mihi nume. 618. verſicul. primo limita, quod eo magis procedit in caſu propoſito, cum agatur de repetitione fructuum exactorum, & ſolutorum, vt alias fuit reſolutum, ex quo per ſolutionem, fuit à parte approbatum, intereſſe concurrente fraude ipſius aduerſarij, ſcientis finitam ſocietatem per venditionem officij facto, & culpa propria, & tamen non reſtituendo ſortem principalem.

60 Rurſus illa regula non procedit, quando fit taxatio ad tollendam moram debitoris, & ſe conſeruandum indemnem, vt non alia de cauſa apponitur in ſocietatibus Rebuff. plura cumulans in d. l. vnica gloſſ. vltima num. 617. verſicul. ſecundo fallit.

LAVS DEO.

Reſponſum ſecundum Petri Pauli Iuſtini in eadem cauſa.

61 ADSIT DEVS. Quæ dicuntur de veriſimili intereſſe, vt incerta quantitate ab initio taxari poſſit non procedunt in terminis noſtris. Nam Decius ex aduerſo allegatus, qui hoc originaliter dixit in capitu. cum venerabilis de exception. exemplificat ſuum dictum in terminis l. curabit C. de action. emptio. Et ſic intereſſe commodi percepti recompenſatiuo, vt declarat Cagnol. ibi ſub numero ſeptimo, verſicul, vſuræ vero commodi: ſed officialis non ſenſit, aliquod commodum recompenſabile ex eo, & quod pecuniæ poſt finitam ſocietatem, non reſtituantur, ergo, &c. Et præterea Decius fuit ſibi ipſi contrarius, & melius loquitur in alijs locis, Ideo non immerito reprobatur per Aymo. per nos, & etiam ex aduerſo allegatum, conſilio 189. numero octauo, cum diſtinctione tamen, de qua ibi per eum, quæ conuenit caſui noſtro, ex quo hic nullum ab initio, eſt certum intereſſe, nec lucri ceſſantis, nec damni emergentis.

62. Argumentatio, quod ſicut pœna poteſt ſtipulari, ita etiam, & multo magis certa quantitas pro intereſſe procedit in alijs contractibus, quam mutui, vt declarat Aymo. in loco ex aduerſo allegato, ſed hoc pactum confertur in tempus, quo ſocietas ceſſante vitæ periculo remanet purum, & ſimplex mutuum, vt fuit probatum in informatione.

63 Ad aſſertam conſuetudinem dicitur, quod quamuis excuſet à pœna, non tamen facit, quod pactum aliàs de iure vſurarium ſit licitum, vt dicit Couarruu. lib. 3. var. reſolu. capit. 1. ſub num.
64 octauo, verſic. Secundo ex præmiſſis. Vbi etiam voluit Papa, nec alius Princeps non poſſit diſpẽſatione, aut aliàs permittere vſurarum exercitiũ per text. in capit. ſuper eo de vſur. quo fit vt non obſtet, quod dicitur de infinitis ſupplicationibus, deſuper expeditis per Paulum Quartum, cum præſertim nulla fuerit ſupplicatio expedita in iſta ſocietate, vltra quod ex hoc potius arguitur pactum illicitum, poſtquam erat neceſſaria ſupplicatio.

Quod verò præſupponitur ſocietatem finitã per venditionem officij non eſt verum, cum fuerit prius finita per obitum ſocij, vt fuit per Dominum reſolutum.

65 Tollerantia ex aduerſo allegata nunquam inuenietur fundata in eo, quod pactum ſit licitũ, ſed ſolum propter vires iuramenti appoſiti in obligationibus, quod non admittit exceptionẽ

vſurariæ

vſurariæ prauitatis per tex. in c. debitores de iureiuran. quod ceſſat in caſu noſtro, cum Burginus obtinuerit pleniſſimam abſolutionem cum expreſſa derogatione dictæ decretalis.

66 Paul. de Caſtr. in l. iuſto in princ. num. 2. ff. de vſucap. loquitur in caſu, quando opponitur cōtra actum frequentatum contra diſpoſitionem iuris ciuilis, ſecus eſt in actu frequentato contra diſpoſitionem iuris diuini, in quo verſatur periculum animæ, vt in caſu noſtro.

LAVS DEO.

Tertium Reſponſum Petri Pauli Juſtini in eadem cauſa.

67 ADSIT DEVS. Bartolus in l. quis ſit fugitiuus §. apud labeonē ff. de edil. edict. exaduerſo allegatus, licet dicat, quod non dicitur vſurarius, qui fecit contractum verè vſurarium, ſi communiter æſtimabatur licitus, hoc tamen intelligitur, vt non dicatur vſurarius ad effectum, vt tanquam talis poſſit puniri, & ita Bar. referrens intelligit Bertarch. in loco exaduerſo allegato, ſed hoc non facit, quod pactum alias de iure vſurarium dicatur licitum.

68 Præterea dictum Bartoli non poteſt ſuſtineri, quia in his, quæ ſunt contra prohibitionem iuris naturalis, vel diuini, [g] prout in caſu noſtro conſuetudo non excuſat, nec in foro Poli, nec in foro contentioſo, vt notabiliter declarat Dec. in c. Nam concupiſcentia in 2. lect. ſub num. 8. verſic. in contrarium, & verſic. & vlterius de conſtitut. & Tiraquell. de pœn. cauſ. 42. ſub nume. 7. & 15.

69 Prætenſa tollerantia, & pacti exequutio, vt exaduerſo dicitur publicè conceſſa nunquam inuenietur fundata in eo, quod pactum ſit licitum, ſed ſolum in viribus iuramenti, quod non admitti exceptionem vſurariæ prauitatis c. debitores de iureiuran. quod ceſſat in caſu noſtro, Cum Barginus obtinuerit pleniſſimam abſolutionem cum expreſſa derogatione dictæ decretalis, vltra quod inuenietur etiā, vt credimus probatum, quod exequutio huius pacti fuit publicè denegata ex ordine Pauli Quarti.

70 Actus poſitiuus Papæ ſignantis ſupplicationes nihil obſtat, quia cum eius intentio fuerit pacta illicita remouere, vt in Bulla, ſi ſecus fecit ſignando ſupplicationes cum inſertione iſtius pacti illiciti hoc fuit præter eius intentionem, & ad ſiniſtram informationem Datarij, vt fuit deductum. LAVS DEO.

Reſponſum quartum Marij Martij Jn eadem cauſa.

71 ADSIT DEVS. Quod dicitur in noſtris informationibus D. Ioannem Baginum non fuiſſe cōſtitutum in mora, non ſolum fundatur in eo, quod non fuit interpellatus, ſed magis, quia non habuit notitiam mortis Lazzari ſocij, Nam præſumitur ignorantia, niſi probetur ſcientia, vt dicit tex. in l. verius ff. de probat. Vnde nec ſponte potuit debitum offerre, cum ignoraret diſſolutā eſſe ſocietatem, nec ex quo Lazzarus erat ſocius, eſt præſumendum, quod eius mors fuerit nota D. Ioanni Bargino ſocio, quia vtilitas ſocietatis erat tranſlata in D. Iacobum Apocellum, & eius hæredes, quibus ſoluebantur fructus, adeo quod inter D. Ioannem, & Lazzarum nihil erat pertractandum, vt inde prę ſumpta ſcientia mortis oriri poſſet.

72 Nec aſſerta conſuetudo apponendi dicta pacta in inſtrumentis ſocietatis eſt attendenda, cū non conſtet, quod huiuſmodi pacta de conſuetudine ſortiantur effectum, & alleganti conſuetudinem [h] incumbit onus probandi, vt ſcripſit Bart. & alij in l. de quibus ff. de legib. in l. 1. C. quæ ſit longa conſuetudo l. ei, qui ff. de probat. l. Actor. C. eodem, & quatenus probaretur conſuetudo prædicta, quod omnino non credimus dicenda eſſet potius corruptela, quia introduceret vſuras, quæ de iure diuino prohibentur cap. quia omnibus, & c. ſuper eo extra de vſur. c. plerique 14. quæſt. 3. Nam contra ius diuinum non habet locum conſuetudo, vt notant omnes in c. quanta extra de conſuetudine. Adeo vt nec Papa valeat diſpenſare ſuper vſuris, vt ſcripſit Iaſ. in l. cunctos populos nu. 32. C. de ſumm. Trinitat. & fid. Catthol.

73 Quo vero ad cap. debitoris de vſur. dicimus, quod vbi conſtat cōtractum eſſe vſurarium, ſeu pactum illicitum danda eſt abſolutio à iuramento, vt in terminis dicti c. debitoris declarat ric. de ſen. conſi. 300. Nec ſolent Domini admittere inutiles circuitus. LAVS DEO.

Reſponſum quintum Marij Martij, in eadem cauſa.

74 ADSIT DEVS. Exaduerſo dicitur de venditione officij fuit millies deductum, & pro parte D. Ioannis Bargini totidem reſponſum. Dicebatur enim primo, quod illa verba inſtrumenti, quæ habent, vt ſoluta ſocietate fructus debeantur loco damnorū, & intereſſe ſunt conditionalia iuxta naturam ablatiuorum abſolutorum, & ſolus euentus conditionis non conſtituit debitorem in mora, ſed requiritur interpellatio Bart. in l. ita ſtipulatus nu. 50. ff. de verb. obligat. in l. quod te in 2. lect. in 4. col. in vltimis verbis ff. ſi cert. petat. Cyn. in l. in minorum nu. 10. C. in quib. caſ. reſtit. in integr. non eſt neceſſaria. Quare cum non fuerit interpellatus ceſſat mora, & ſic intereſſe l. nulla ff. de reg. iur.

75 Secundo reſpondebatur, quod D. Ioannes Barginus ſoluit prætenſum intereſſe, & vltra, ſolum enim erat quęſtio ſuper ſorte principali, ſed pro parte Bargini apponebatur exceptio compenſationis, quia fructus ſoluti poſt extinctam ſocietatem veniunt computanda in ſortem principalem tanquam improbum fœnus. Nam vbi intereſſe taxatur ab initio, vt in caſu noſtro, nec de eo aliunde conſtat, quàm ex conuentione dicitur contractus fœneratitius per ea, quæ cumulate ſcripſit Dec. in conſil. 119. num. 3. verſicul. 5. Pro hac parte facit, & extat deciſio Ianfre. Lanfra. deciſ. 355. Vnde ſi ſolutum repeti poteſt, vt

habetur in c. Debitoris de iureiuran. multomagis poterunt compenſari cum ſorte principali.

76 Accedat, quod ad tollendum omne dubium fuit obtenta abſolutio à iuramento ad effectum compenſandi dictos fructus in ſortem principalem, vt in ſecundo Regiſtro fol. 956. de quietantijs verò poſt venditionem officij dicto regiſtro fol. 360. & 368. quare cauſa videtur extra omnẽ difficultatem, & poteſt expediri in fauorem D. Ioannis, prout pro iuſtitia ſupplicatur.

LAVS DEO.

Reſponſum tertium Martini Oliualti in eadem cauſa, ſed in diuerſa materia.

ADSIT DEVS. An ſcilicet, & quando ſocietas officij contracta per vnum nomine alterius, vel de pecunijs alienis acquiratur contrahenti, An verò illi, cuius ſunt pecuniæ, vel cuius nomine contrahitur.

77 Sumus in terminis ſocietatis, in quibus certa perſona eſt electa in ſocium §. ſoluitur inſtit. de ſoci. Vbi redditur ratio, quod ideo non tranſit id in hæredẽ quaſi hæres ſit incerta perſona contra ſubſtantiam ſocietatis, nec valet pactum in hoc l.adeo, & l.nemo ff. pro ſocio, licet bene tranſeant vtilitates ſocietatis per pactum Corn.cõſ. 71.& 121.lib.1.Dec.conſi.113.num.8.

78 Ideo diſtinguendum, aut quis contrahit, vt inſtitor, vel procurator, & de pecunia domini, & iſto caſu procedunt tradita in l.1. ff. de inſtit. & per Bart. l. Iulianus §. ſi procurator ff. de action. empt. & vendit. Ruin.conſi.92. nume.2. lib.1. & Bart. in l. procurator, quod ex re ff. de procurat. & ibi Ang. in l. poſſeſſio §. fina. ff. de acquir. & idẽ quando quis contraheret alieno nomine ſciente illo, cum quo contrahit l. ſi pupilli §. 1. ff. de neg.geſt. Socin.d.conſi.77.nume.2. & 3.lib.2. & iſte caſus non facit ad præſentem difficultatem, in qua Dominus Barginus, & Lazzarus contraxerunt ſimpliciter, & tamẽ dictæ doctrinæ requirunt copulatiuè, quod contrahat nomine alieno, vt puta procuratorio inſtitutorio, & quod de pecunia Domini ad hoc, vt transferantur directè, ſecus ſi ſimpliciter, vt declarat Bart. in d.l. ſi procurator, & alij allegati, & Iaſ. in l. ſi cum emptor num.2. de pact. qui dicit, quod ſola vtilitas transfertur.

79 Aut aliquis contrahit pro perſona nominanda ſecundum terminos Bald. in l.1. in princ. ff. de pact. & Alex.conſi.232. lib.6. & Ruin. conſi.91. num.2.vol.1. cum ſimilibus, & incontinenti fit nominatio ad tradita per Dec. in l. petens nu.3. de pact. & in conſi.441.nu.9. & Iaſ. in l. triticum de verb.obligat. & in l. qui filiabus delegat. 1. & eſt tex. in l. poſt conſtitutam, & ibi Ang. ff. de cõſtit.pecun. cum ſimilibus, & iſta nihil etiam faciunt ad rem, quia D. Barginus, & Lazzarus cõtraxerunt ſimpliciter.

80 Aut aliqui contrahunt nomine alterius ſimulate ſecũdum terminos l. quamuis C. ſi quis alt. vel ſibi, & ibi Bald. & Paul. de Caſtr. & toto titu. ff. & c. plus, vel quod ag. & iſte caſus pariter nihil ad rem facit.

81 Aut aliqui contrahunt ſocietatem quæ finitur, vel quia, tempus in ea contentum eſt tranſactum, vel morte alterius, & tunc tractatur, an ſit i continuata ſocietas poſt tempus, & renouata cum eodem, vel cum hærede, & iſto caſu loquuntur Abb.conſi.87.lib.2.Socin.87. num.1. per.de duo.fra.grat.118.lib.2.& reſp.118.lib.1.& Ruin. conſi.92. lib. 1. cum ſimilibus, qui quidem Doctores ad effectum, vt ſocietas continuata dicatur requirunt, quod illi actus ſint tales, quod nõ poſſint fieri citra iùs, & nomen ſocietatis, vt per Socin. ibi num.8. & Ruin. num.5. & Grat. num. 15. nec iſte eſt caſus noſter, & tamẽ actus, ex quibus aduerſarij prætendunt renouationem potuerunt fieri citra nomẽ ſocij, & præcipuè, quod poterat cogi ſoluere Iacobo de mandato Lazzari, quo caſu nõ poteſt induci noua ſocietas Anch.conſi.159.Aret.24. Felin. & Dec. in c. cum in Ferrarien. de conſtitut. nec eſt verum, quod tales ſolutiones erant partes lucri, quia de lucro erat conuentum ad certam ſummam, & ſic erat ſolutio lucri, & non diuerſio lucri, vt requirunt Ruin. d. conſi. 92. cum ſimilibus, nec iſte eſt caſus noſter.

82 Aut duo cõtrahunt ſimpliciter, & alius ſe intromittit, vt hic Iacobum ſe intromiſiſſe de voluntate Lazzari, & feciſſe actus pertinentes ad ſocietatem, & hunc eſſe ſocium Lazzari, & non D. Bargini, eſt tex. in terminis in l. qui admittitur cum duabus ll. ſeq. ff. pro ſocio.

83 Sed caſus noſter eſt, quod prætendunt tranſlationem ſocietatis de vna perſona in aliam vigore ceſſionis, & ſic ſumus in terminis l. 3. C. de nouatio. non ſufficit tacitus conſenſus l. fina. C. eodem. Nec hic interuenerunt ea, quæ requiruntur ad innocandam perſonam, nec duo ſocij poſſunt eſſe inſolidum. ad l. ſi cum vehiculo ff. commodat. LAVS DEO.

Votum R. P. D. Fabij Accoramboni Decani Rotæ Auditoris ſuper fructibus poſt diſdictam Societatem.

84 ADSIT DEVS. Suppoſita conſuetudine paſſim obſeruata, & approbata hic in Curia accipiendo pecunias ſub nomine ſocietatis officiorum, ad rationem duodecim pro centenario quodlibet anno durante ſocietate, Verum ea diſdicta, ſiue reſoluta, & interpellatione pro ſortis reſtitutione in iuditio facta poſſit iure, & abſque fœnoris vitio exigi, & recipi eadem quantitas lite pendente, & donec moroſus debitor ſortem ipſam exolueri, vel debeat potius eo caſu interuſurium illud ad aliquam minorem ſummam redigi, & ad quam honeſte taxari poſſe videatur. Punctus iſte ex parte Sãctiſſimi Domini Noſtri, & Illuſtriſſimi ac Reuerendiſſimi Cardinalis Carraffæ mihi propoſitus duas habet partes, vt ex eius inſpectione apparet. Circa primam partem, an valeat pactum ab initio contractum ſocietatis, immo in ipſo contractu appoſitum,

poſitum, vt diſdicta ſocietate currant fructus, & ſolui debeat in eadem quantitate, ſicut ſoluebatur durante ſocietate vſque ad integram ſatisfactionem ſortis principalis, prout de conſuetudine huiuſmodi pacta apponi conſueuerunt in qualibet ſocietate officiorum. Breuiter reſpondendo dicendum arbitror tale pactum ſecũdum magis communem opinionem non valere, vt tenuit Cyn. in l. 1. C. de ſentent. quæ pro eo, quod intereſt, & Bart. ibi nume. 16. & Alb. in l. 1. C. de ſumm. trinitat. Vbi dicit ita fuiſſe iudicatum in Ciuitate Bergomi, & ibi Io. Bapt. de Sancto Seuer. Vbi ponderauit ad hoc Bart. vbi ſupra Bald. in l. rogaſti §. ſi tibi ff. ſi cert. petat. qui melius omnibus declarat, & ad quem omnes recurrunt, & ibi Purpurat. dicit hanc eſſe communem à num. 39. vſque ad nu. 56. Roman. in conſi. 520. Socin. in conſi. 579. Alexan. in conſi. 221. vol. 2. Dec. in conſ. 39. 116. 133. 119. & 322. Aym. in conſ. 189. num. 5. Laurent. Siluan. in conſi. 9. num. 46. Vbi dicit hanc opinionem eſſe communem Nouiſſ. in tracta. de mercat. in titu. de contract. mercat. num. 2. poſt princ. Modern. in tract. de contract. vſurar. fol. 13. num. 34. Iacob. Renal. in d. l. 1. fol. 138. verſ. 6. intellige de ſentẽt. quæ pro eo, quod inter Cagnol. ibi num. 49. cum ſeq. Petr. Rebuff. ibi num. 34. vbi dicit ita fuiſſe iudicatum in Senatu Ioan. Pyrr. in reg. quatenus in 1. reg. de reg. iur. Caſſan. deciſ. 20. Vbi dicit ita fuiſſe iudicatũ Neapoli. Et ſic ex iſtis patet iſtam eſſe commu-
* nem opinionem legiſtarum,* & quod ita fuit iudicatum in tribus locis, Bergomi, Galliæ, & Neapoli, vt per Alba. Rebuff. & Afflict.

85 Et non ſolum eſt communis opinio legiſtarum, ſed etiam Canoniſtarum, & Theologorũ, nam idem tenuerunt Ioan. Andr. in cap. ſalubriter de vſur. Et Cardinalis ibidem, Anchar. poſt alios in cap. conquæſtus eod. titu. & in d. conſil. 148. Laur. de Rod. in cap. conſuluit quæſt. 35. & ibi etiam Antonius de Butr. & Felyn. in c. cum venerabilis nume. 5. de except. Theologi autem ſunt infraſcripti videlicet Diuus Thomas 2. 2. q. 78. art. 2. Cuius verba inferius deſcribã, Sanctus Bernardus relatus per Felyn. in d. cap. cum venerabilis ſermon. 37. cap. 2. Ant. in 2. part. ſumm. in tit. de mut. & vſur. §. 21. Gabriel. Biel ſuper 4. ſententiarum diſtinct. 15. q. 11. verſic. pro ſolutione notandum eſt ſub tit. de vſur. Summa Angel. in verbo vſura el 1. Et ibi etiam Summa Silueſtrina Corrad. de contract. illicit. quæſt. 30. in 4. cõcluſ. Bero. in c. fin. num. 51. poſt Innocen. & Hoſtien. de vſur.

86 Circa ſecundam partem dubij cõſiderandum eſt, quod vigore contractus ſocietatis nihil poteſt accipere, quia finitus eſt propter diſdictam, vigore autem pacti etiam non poteſt, quia pactũ non valet, vt ſupra oſtenſum, ſed an peti poſſit tanquam intereſſe, & in hoc diſtinguendum puto iuxta doctr. Paul. de Caſtr. in l. 3. §. fin. ff. de eo, quod cert. loc. quam ſemper ſequuta eſt Rota, quod autem probatur intereſſe certitudinaliter, & verè non præſumptiuè, & tunc debetur iſtud intereſſe lucri ceſſantis, ſi verò non probatur, & tunc nihil ſibi debetur, vt dicit Paul. de Caſtr. ibi, cuius verba hæc ſunt. Intellige hoc verum, quã lo eſt certum, quod fuiſſet lucratus, & quia pecuniam non habuit non potuit emere, vel alio modo poteſt conſtare, ſecus ſi erat incertum, quia non ſequitur, conſuetus eſt lucrari aliquando, ergo ſi habuiſſet, fuiſſet lucratus, nã poſſibile eſt, quod multa potuerint euenire in contrarium. Et cum dicto Paulo de Caſtr. concordant Diuus Thomas 2. 2. quæſt. 78. artic. 2. verſi. ad primum, vbi ita dicit, recompenſationẽ verò damni in hoc, quod de pecunia non lucratur, non poteſt in pactum deducere, quia nõ debet vendere, quod nondum habet, & poteſt impediri multipliciter ab habendo.

87 Sed nunquid debeat aliquid habere ſi nõ poteſt probare intereſſe, tũc ſubdiſtinguerẽ, quod autem fecit diligentias pro recuperanda ſua pecuniaria, & debitor fuit moroſus, & tunc poteſt ex quadã æquitate creditor exigere aliquod honeſtum lucrum arbitrio iudicantis ſecundũ qualitatem perſonarum, & negociorum, & hoc expreſsè dicit idem Diuus Thomas 2. 2. quæſt. 62. art. Cuius verba ſunt infraſcripta videlicet. Et ideo homo tenetur ad reſtitutionẽ eius, in quo aliquem damnificauit, ſed damnificatur dupliciter, vno modo, quia aufertur ei, quod actu habet, & tale damnum ſemper eſt reſtituendum ſecundum recompenſationem æqualem puta, ſi aliquis damnificet aliquem diruens domũ eius, tenetur ad tantum quantum valet domus, alio modo, ſi damnificet aliquẽ impediendo, ne adipiſcatur, quod erat in via habendi, & tale damnum non oportet recompenſare ex æquo, quia minus eſt habere aliquid in virtute, quàm habere actu, qui autem eſt in via adipiſcendi aliquid, habet ſolum in virtute, vel poteſtate, & ideo ſi redderetur, vt haberet hoc in actu reſtitueretur ei, quod eſt ablatum non ſimplum, ſed multiplicatum, quod non eſt de neceſſitate reſtitutionis, vt dictum eſt, tenetur tamen aliquam recompenſationem facere ſecundum perſonarum, & negociorum, hæc Diuus Thomas.

88 Quapropter ego dicerem, ſi eſt facta diligentia, darem ſibi intereſſe legale ſcilicet quinque, aut ſex pro centenario, prout ſolent reddere pecuniæ, quæ ſtant abſq; periculo vitæ, prout ſtãt poſt diſdictam ſocietatem, & tantum ſolent etiã reddere prædia, tã ruſtica, quam vrbana, vt Authen. de non alien. ſi vero nullam fecit diligentiam, ego non darem ſibi obolum, quia præſumitur hoc feciſſe in fraudem vſurarum.

89 Huic determinationi non obſtat dictum Decij in capit. cum venerabilis de except. in quo eſt totum fundamentum tenentium contrarium videlicet, quod quando intereſſe eſt veriſimile poteſt paciſci de certa quantitate, & ponit exemplum in fundo iuxta l. curabit C. de actio. empt. Nam tripliciter reſpondetur primo, quod Decius tenet contra mentem omnium Doctorum, & contra id, quod ipſe tenuit in dd. conſi. vt etiã aduertit Purpur. qui ipſum reprobat in d. §. ſi tibi, & Felyn. in d. cap. cum venerabilis nume. 5. à quo Dec. habuit dicit hoc eſſe contra mentem Doctorum. Secundo reſpondetur, quod nulla eſt veriſimilitudo, quod quis ponat pecuniam ad duodecim pro centenario ſine periculo vitæ,

prout

prout ſtant poſt diſdictam niſi eſſet manifeſtus vſurarius. Tertio, & vltimo reſpondetur, quod Decius loquitur in valde diuerſis terminis videlicet in fundo vendito iuxta d. l. Curabit, quo caſu debitor percipit fructus fundi, & certũ eſt, quod fundus reddit aliquid quodlibet anno niſi eſſet aliquis fortuitus caſus, qui non habetur in conſideratione, In caſu autem noſtro non habetur talis certa veriſimilitudo, quia etſi daret pecuniam alteri officiali ad ſocietatem, poſſet tamen de hoc non lucrari, vel propter mortem, vel propter decoctionem.

Et reſpondetur etiam ad conſi. Pariſ. 60. vol. 1. quia ipſe fundatur in conſi. deciſ. 183. qui dicit totum oppoſitum.

Et etiam reſpondeo ad id, quod dicit Couar. in lib. variar. reſolut. lib. 3. cap. 1. & 4. quia fundatur in dicto Decij in d. c. cũ venerabilis, cui fuit ſatis reſponſum ſupra.

Non obſtant extrauagan. Martini, & Calixt. quia loquuntur in cenſibus, qui poſſunt ſubiacere periculo ruinæ domus, vel cenſualis prædis, in quibus impoſitus eſt, & Rota non tenuit illas extrauagan. ſimpliciter, ſed duxit ad decem pro pro centenario. LAVS DEO.

Reſolutiones coram R. P. D. Sarm. facta in cauſa Romana ſocietatis prædicta.

90 PRæſuppoſito, quod Lazzarus Cina nomine proprio contraxerit ſocietatem cum D. &c. An ex prædictis intelligatur facta noua ſocietas inter Barzinum, & Iacobum extincta ea, quæ prius erat inita inter Lazzarum, & Barzinum, vel potius dicatur tranſlata vtilitas dictę ſocietatis in dictum Iacobũ remanentibus directis actionibus pęnes Lazzarum. Die Lunæ vigeſimanona Nouembris 1563. fuit dictum, quod ſubſtantia contractus fuit firmatum in Lazzaro Cina [k].

Alia reſolutio in eadem cauſa.

91 STante reſolutione vltimo loco facta, An ſocietas, de qua agitur fuerit extincta morte Lazzari, vel Iacobi Apocelli eius Ceſſionarij, Die Lunæ decimaſeptima Aprilis 1564. Fuit dictum, quod ſtante prædicta reſolutione ſocietas fuit finita per obitum Lazzari, & hoc habuit dubium.

Alia reſolutio in eadem cauſa.

92 PRæſuppoſito, quod per obitum Lazzari fuerit finita ſocietas, qui deceſſit de anno 1552. & non conſtet, quod Barzinus fuerit interpellatus ante motam litem de anno 1560. An nihilominus teneatur ad ſolutionem fructuum loco damnorum, & intereſſe iuxta formam inſtrumenti ſocietatis taxatorum, cuius copia datur. Die Lunæ decimatertia Nouembris 1564. Fuit dictũ, quod ſi Barzinus non habuit ſcientiam non tenetur, Ideo videatur ſcientia, præſupponatur, vel excludatur; Nam ſi Barzinus ſciuit mortem intrat iuramentum obligationis in forma Cameræ.

Deciſio in eadem cauſa coram R. P. D. Lancelloto vigeſima octaua Aprilis 1570.

93 CIrcumſcripta conſuetudine, & cæteris alijs, fuit concluſum pactum eſſe illicitum de iure, quia finita ſocietate ceſſat periculum vitæ, & amiſſionis capitalis, & remanet purum mutuũ, & illa taxatio facta ab initio eſt quędam confeſſio futuri intereſſe, quæ videtur facta in fraudẽ vſurarum niſi illud aliunde probetur per doctrinam Bald. in l. rogaſti §. ſi tibi col. 2. verſic. quid ergo ſi cert. petat. Cum alijs, de quibus latè per Couarru. lib. 3. variar. reſolut. cap. 4. nu. 5. Aym. conſi. 189. nu. 8. Sot. de iuſt. & iur. lib. 6. q. 6. art. 2. circa finem.

Alia deciſio ſecunda Iunij 1570. in eadem cauſa coram eodem.

94 COncluſum dictum pactum illicitum non validari ex conſuetudine Curiæ, quia conſuetudo nihil operatur in vſuris cap. quia in omnibus iuncta gloſ. de vſur. Rot. in c. fin. in 3. notab. de conſuet. quia vſura iure diuino, & humano eſt prohibita, vt latè per Couarru. lib. 3. variar. reſolut. capit. 1. num. 5. Doctrina vero Bart. in l. quis ſit fugitiuus §. apud labeonem de edili. edict. & cætera in contrarium allegata procedũt quoad excitationem pęnę, [l] non quod propterea actus valeat, vt per Bero. in d. cap. quia in omnibus nume. 8. cum ſequen. & de pœna habetur etiam per Aym. in conſi. 145. nu. 12. In tollerantia Pauli Quarti propter ſupplicationes, quæ eius tempore ſignabantur vigore Bullæ editę ſuper ſocietatibus officiorum, Domini non fecerunt aliquod fundamentum, nam omiſſa nunc illa diſputatione, An Papa poſſit ſuper vſuris diſpenſare, dixerunt Bullam in eius prohemio, & ferè per totam reprobare pacta illicita in huiuſmodi ſocietatibus, & ideo ex ea non iuuari hęredes præter id etiam, quod ſocietas hæc fuit contracta ante Bullam, quæ non extenditur ad præteritas, & in præteritis dat formam præſcriptam Datario. quod ei debeant intra trimeſtre notificari ſocietates prætenſæ, alias annullantur. Præterea cum ſuper hac ſocietate non reperiatur ſignata ſupplicatio, adhuc viget ius commune, & dicta Bulla reprobantia pactum hoc vti illicitũ; adeo quod in ſocietate, de qua agitur ex alijs ſupplicationibus ſignatis ſup alijs ſocietatibus nõ poteſt argui alia tollerantia, quia in odioſis, & concurrentibus materiam peccati non fit extenſio de caſu ad caſum iuribus vulgaribus.

ADDITIONES.

a *Finita*. Vide in materia iſtius Conſilij Caſtracan. in tract. de ſocietat. cap. 43. & 49. vbi diſputat ad partes, an valeat pactum, quod finita ſocietate debeãtur fructus ad rationem duodecim pro centenario loco damnorum, & intereſſe, & amplectitur negatiuam probationem tanquam tutiorem, licet bene credat debitorem teneri ad verum, & probatum intereſſe, & ita alias ſæpius fuiſſe in Rota reſolutum teſtatur ex deciſionibus ibi per eum allegatis, & vide eundem in cap. 44. Vbi etiam diſputat, an valeat pactum, quod ſtetur iuramento creditoris abſque alia iudicis taxatione quoad damna, expenſas, & intereſſe paſſa, & concludit ſecundum magis cõmunem opinionem valere, adhibitis tamẽ quatuor declarationibus, de quibus ibi per eum, & c. 45. Vbi pariter diſputat, an requiratur interpellatio ad hoc, vt debitor conſtitutus in mora teneatur ad damna, & intereſſe, & cap. 42. An finita ſocietate per alienationem officij currant fructus, & quomodo. An quæ vide etiam ſcripta per Virg. Boccat. in eod. tracta. de ſocietat. officior. nu. 10. & num. 37. & nu. 133. 136. 139. 174. & ſeqq. quibus in locis multa reperies de validitate pacti prædicti, ac etiam, an, & quando, & qualis finita, ſeu diſdicta ſocietate fructus debeant.

b *Corporalis*. Iſta materia, an ſcilicet, & quando per delinquendi conſuetudinem pœna pecuniaria poſſit euadere corporalis, vel capitalis, latiſſimè ponitur per D. meum Farinac. in pract. crimin. in tit. de delict. & pœn. quæſtion. 23. per totam.

c *Valeat*. Quicquid dicat hic conſultor credo huiuſmodi ſtatutũ valere ad trad. poſt alios per Couarru. var. reſol. lib. 3. cap. 1. nu. 3. verſic. ſeptimo &c. & verſi. ſequen. Vbi etiam refert contrarium tenentes, & per Ioſeph. Ludou. in deciſ. Lucen. 21. num. 34. & ſeqq. par. 1. Et in Vrbe habemus ſtatutum cap. 20. lib. 4. volens, quod tam viro poſt retardatam ſolutionem dotis quam viduæ ob retardatam reſtitutionem debeantur fructus ad rationem ſeptem cum dimidio pro centenario, & cum huiuſmodi ſtatutum fuerit confirmatum à Papa non eſt dubitandum de illius validitate.

d *Capitale*. Vide Bullam Sixti Quinti in ord. 46. in qua damnantur, & reprobantur pactiones in ſocietatibus apponendæ capitalis ſecuritatẽ, aut lucri nomine certam reſponſionem, aut vſurarum prauitatem quouis modo continentes.

e *Imputandum*. Solutio debiti regulariter ſemper facta cenſetur in grauiorem cauſam. Verum quæ dicatur grauior cauſa. Vide tex. in l. 1. & in l. cum ex pluribus ff. de ſolut. & liberat. Barto. & Doctor. in d. l. 1. & l. 2. ff. de ſolut. & liberat. & in l. 1. C. eod. Alber. in ead. l. 1. C. eod. & Bart. & Imol. in d. l. cum ex pluribus col. 1. Caſtren. cõſi. 311. & conſi. 238. num. 1. volum. 1. Corn. conſil. 128. num. 1. volum. 4. & latius conſi. 295. num. 1. & ſeqq. vol. 3. Alexan. conſi. 85. lib. 3. & conſi. 39. num. 2. lib. 7. Fulgoſ. conſ. 7. num. 1. pag. mihi 82. Ioann. de Anan. conſi. 21. nu. 8. & 9. pag. mihi 21. Cepoll. cautel. 11. Pedemont. deciſ. 58. num. 18. Friman. in repertor. verbo debitor ſoluens num. 57. Pariſ. conſi. 122. ferè per totum vol. 4. Grat. reſp. 140. nu. 19. lib. 2. Socin. Iun. conſi. 85. nu. 5. & 11. lib. 2. Ruyn. cõſi. 49. col. fin. lib. 5. Menoch. de arbitr. q. caſu 293. cent. 5. lib. 2.

f *Conſuetudo*. Licet verum ſit quod conſuetudo faciat contractum licitum, qui de ſui natura eſt illicitus, & vſurarius, hoc tamen intelligendum eſt quoad pœnam corporalem, vt infra dicetur, Non tamen quoad pœnam gehennalem, & ſic nõ excuſat à peccato, quicquid in contrarium ſupra dicatur num. 54. ſecundum glo. fina. in cap. ſanè in verbo antiqua conſuetudo de tẽpor. ordinat. Anto. de Butr. in cap. cum venerabilis nume. 13. & ibi etiam Abb. nu. 5. Vbi declarat hanc limitationem extr. de conſuetud. Anchar. in cap. quanto num. 2. in 2. notab. eod. tit. de cõſuetud. per tex. in c. fina. eod. tit. Iaſ. in l. ſingularia num. 49. ff. ſi cert. petat. & in l. de quibus nu. 9. in fine ff. de leg. & in l. 3. §. iuran. ſub num. 16. ff. de iureiuran. Roman. ſing. 19. incip. An cõſuetudo, & conſi. 466. num. 1. in fine, & num. 2. Adden. ad Mattheſ. ſing. 77. col. mihi 3. in fine fol. 295. in parua impreſſione Gramat. deciſ. 50. nu. 3. ſeq. Marſil. in pract. §. quoniam ſub num. 97. & in l. 1. poſt num. 99. ff. de ſicar. Tiraq. de pœn. temper. cauſ. 42. num. 2. & num. 4. & ſeqq. vſq; ad nu. 8. Vbi alij plures referuntur concordantes Franciſc. Turzan. opin. 96. num. 4. & 5. Roland. conſi. 75. nu. 47. lib. 1. & conſi. 96. nu. 31. lib. 2. Et vide omnino declarantem Bero. in c. quia in omnibus nu. 8. & ſeq. extra de vſur.

Et rurſus eadem concluſio procedit, vt non per hoc non ſit fauenda vſurarum reſtitutio ſecundum Natt. in conſi. 498. nu. 26. lib. 3. Rolan. conſ. 75. poſt num. 47. lib. 1. Ioſeph. Ludou. concluſ. 51. verſi. quando tamen in fine fol. 115. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 122. nu. 97.

g *Diuini*. Hæc concluſio, quod conſuetudo nõ excuſet in ijs, quæ ſunt prohibita à iure naturali, vel diuino quoad pœnam temporalem non tranſit ſine difficultate, cum contrarium voluerint Aym. conſi. 6. num. 103. ad finem, & Rolan. conſi. 96. num. 31. lib. 2. Et pro hac opinione facit, quia periurium eſt prohibitũ à iure diuino, & tamen conſuetudo excuſat etiam à non obſeruatione iuramenti Roman. conſ. 466. num. 1. in fine, quem referendo ſequuti ſunt Petraſan. ſing. 83. tenement. num. 4. Iaſ. in l. ſingularia nu. 49. in fine ff. ſi cert. petat. & in l. de quibus nu. 9. in fine ff. de legib. Tiraquell. de pœn. temperan. cauſ. 42. nu. 2. Gramat. deciſ. 50. num. 4. Roland. conſi. 96. nu. 32. lib. 2.

h *Conſuetudinem*. Vulgaris eſt regula, quod alleganti conſuetudinem incumbit onus probãdi, ſed illa potiſſimum procedit quando agitur de effugiendo pœnam ſecundum Plot. conſil. crimin. diuerſ. 108. num. 122. in fine lib. 1. in paruis Bertazz. conſi. 53. num. 21. & conſi. 56. nu. 5. & conſi. 132. num. 4. quæ quidem conſuetudo ſatis in propoſito dicetur probata, ſi fuerit probatus curſus decem annorum à tẽpore primi actus de conſenſu populi, ſiue ipſo ſciente, & tollerante geſti ſecundum magis communẽ opinionem,

de qua

de qua in ijs terminis teſtatur Franc. Turzan. opin.76.nu.6.Nec diſſentit Bertaz.in conſ. 318. nu.8.verſi.4.cum lib.2.

i *Renouata*. De renouatione ſocietatis officij per ſolutionem fructus,ſeu alio modo,&.de materia vide, quæ ſcripſit Virg. Boccac.in tracta.de ſociet.offic. nu. 171. 172.173. & 180.& Caſtracan.in ſimili tracta.de ſocietat.cap.51.

k *Cina*. Hanc eandem deciſionem retulit Virg. Boccac.in tract.de ſocietat.offic.nu.181.

l *Pœn.e*. Quod in crimine vſurarum conſuetudo excuſet à pœna non tranſit ſine difficultate, quia contrarium latè defendit Ludouic. Peguer.deciſ.crim.30.per totam, Vbi inter alios allegat Bero. in conſi. 157. per totum lib. 1. & reſpondet doctrinæ Bart. in l. quis ſit fugitiuus §. apud labeonē ff.de delit.edict.quod ſcilicet procedat de iure ciuili non autem de iure Canonico, & pro hac eadem opinione poſſunt etiā adduci ſcripta per Abb.in conſ.22.Incipiente quāquam conſultatio col.fina. verſi. non obſtet generalis conſuetudo mercatorum, Vbi expreſsè dixit, quod quælibet conſuetudo etiam totius orbis non poteſt excuſare homines fœnus exer-
* centes. Verum quia opinio * Bar. eſt communiter recepta, prout fatetur idem Peguer. vbi ſupra. Idcirco pro cōcordia potes dicere, quod eadem Bart.opinio procedat, quando non conſtaret euidenter de vſura ex facie contractus, ſeu pacti,& ſic quando eſſet probabilis dubitatio, quādo contractus eſſet vſurarius necne. Tunc enim conſuetudo excuſat, prout in ijs terminis poſt Bal.Oldrad.& Abb. in locis per eum relatis conſuluit Natt.conſi.498.nume.26.lib.3.& Bertaz. conſi.297.nu.13.verſic.4. poſito,&c.lib.2.Secus ſi ex facie inſtrumenti, & cōtractus de vſura clarè appareat ita, quod tergiuerſari non poteſt. Nam tunc nulla excuſat conſuetudo etiam à pœna temporali, quia non conſuetudo, ſed corruptela dicitur, prout eſt tex. in dilectos de exceſſ. prælat. Vbi quod conſuetudo non excuſat eos, qui mutuāt vndecim denarios cum pacto, quod reſtituantur duodecim, per quem tex.hanc limitationem in expreſſo poſuit Dec. conſi.170. col. 3.poſt med. verſic. & hoc quod dictum eſt Natt. conſi.566.num.10.verſic. credo tamen lib.3.vbi etiā allegat tex.in clem.1. de vſur. & ponit aliud exemplum de eo,qui dat pecunias cum pacto,vt ſoluantur annua decem pro quolibet centenario, & per iſtum tex. dixit etiam Barba.in c. cum venerabilis nu. 30. & 31. de conſuetudin. prout illum refert, & ſequitur Ludouic. Peguer. deciſ. crim.34.num.2.& num.7. quod conſuetudo praua,& iniqua non excuſat, quem à pœna temporali in crimine vſurarum. Addi etiam poteſt pro hac limitatione Abb.in d.conſi. 22. nu.2. col. fi. Vbi dixit, quod quælibet cōſuetudo etiā totius Orbis nō poteſt excuſare homines publice exercentes improbum fœnus vſurarium.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Multa de reuocatione confeſſionis iudicialis prætextu erroris hic pertractantur, ſed illud præcipuè enucleatur, quid ſi calumnioſæ confeſſionis error allegetur, quandouè, & quomodo dicatur iſto caſu de calumnia conſtare, Pleraque etiam de defenſionibus reo nō denegandis in medium adducuntur.

SVMMARIVM.

Confeßio iudicialis docto de errore poteſt quandocunq; reuocari, num.1.

Confeſsionis error ſi calumnioſè allegetur talis allegatio non admittitur, num. 1. & iſto caſu ſufficit præſumpta calumnia, nu.7.

Confeſsio erronea poteſt reuocari tam in prima, quàm in ſecunda inſtantia, nu.2.& nu.16.Vbi declaratur hæc concluſio,& in addit.litera a *.Vbi de materia.*

Appellans tam in ciuilibus, quàm in criminalibus poteſt in cauſa appellationis deducere, & probare ea, quæ non deduxit, nec probauit in prima inſtantia niſi fuerit negligens in 1.inſtantia ſuas probationes facere, num. 3.

Confeſsionis error non dicitur probatus probando rem aliter ſe habere, niſi etiā probetur cauſa erroris quare ſcilicet confitens motus fuerit ad confitendum falſum, nu.4. Declara, vt in addit.litera b*.*

Confeſsionis adminiculatæ, & alijs inditijs grauata error, an,& quando probari poſsit, & an ſit arbitrium Iudicis admittere hanc probationem, nu. 5. & in addit.litera c*.*

Sociorum criminis depoſitiones plenè probant conſpirationem,& tractatum, nu.6.& in addit.litera d*. Vbi de materia.*

Teſtes examinati parte non citata, non confrontati, & non repetiti faciunt aliquam præſumptionem, nu.8. & in addit.litera e*. Vbi de materia,& num.22. Vbi quod non faciunt inditium ad torturam etiam quod eſſent mille,& nu.33.*

Veriſimilitudo facit inditium delicti, nu.9.

Fama mala in genere iuncto aliquo alio adminiculo facit inditium ad torturam, nu.10.

Iudicis dolus non præſumitur à iure niſi perſpicuè probetur, nu.13.in fine.

Teſtium dicta ſi ſint contraria confeſsioni eos producētis, an illis credendum ſit, nu. 14. in fine,& in addit. litera f*. & nu.29.in fine.*

Defenſiones dandæ ſunt etiam ſponte confeſſo, num.15. & num. 25.

Confeßus,& conuictus poteſt etiam probare errorem ſuæ confeſsionis, nu.17.

Defenſio, nec per Principem, nec per ſtatutum, nec per Iudicem quodocunque arbitrium habentem tolli poteſt, num.18.

Confeſsio præſumitur extorta metu torturæ potiuſquam ſponte emanata, num.19.

Confeſsio metu torturæ extorta etiam reiterata nulla, & inualida eſt, nu.20.

Cōfeſsio facta in ſecretis carceribus poſt viginti dies dicitur metu extorta, nu.20. in fine, quod an verum ſit in addit.litera [illegible]*.*

Torqueri nemo poteſt ſine legitimis inditijs, nu.21.

Teſtes inhabiles ex pluribus defectibus non faciunt inditium etiam in crimine leſæ Maieſtatis, nu.23.

Crimen

Crimen læſæ Maieſtatis in Principem ſæcularem non dicitur committi per clericum, nu. 24.

Defenſio dicitur calumnioſè petita, quando indubitatũ eſt, quod Reo nulla poteſt competere defenſio, nu. 25.

Defenſio eſt concedenda carcerato etiam, quod alij inculpati de eodem crimine ſint extra carceres, nu. 27.

Defenſio dicitur calumnioſè petita, quando probata nihil releuat, nu. 27.

Teſtes deponentes ſuper negatiua non coarctata loco, & tempore ſunt ſuſpecti de falſo, nu. 28.

Confeſſio non poteſt dici, quod ſit facta metu torturæ, ſi ratificetur coram Iudice ſuperiore ad quem Reus remiſſus fuit, & coram quo ceſſat metus, nu. 30.

Tractatus, & conſpiratio eſſe difficilis probationis, nu. 31. in fine, & ſeq. & nu. 32. iuncto, nu. 11. ſ bi propterea quod admittuntur præſumptiuæ probationes.

Confeſſio non dicitur metu torturæ extorta, quando præcedunt inditia, nu. 33. in fine.

Confeſſio nunquid dicatur extorta metu torturæ per ſolas minas de torquendo, nu. 34. & in addit. litera [h].

CONSILIVM XVI.

1 ADSIT DEVS. Licet ſpontanea, & iudicialis confeſſio docto de errore poſſit per reum quandocunq; reuocari ſecundum communem, de qua poſt alios teſtantur Boſſ. in titu. de confeſſ. nume. 6. Clar. in pract. quæſt. 5. verſic. fina. & quæſt. 64. verſic. fin. autem Reus, Vbi tamen Reus calumnioſè petit ſe admitti ad probãdum errorem ſuæ confeſſionis, Tunc nec reuocatio ſuffragatur, nec ad probãdum admittitur Bartol. in l. procedente C. de dilat. Auguſtin. ad Angel. de malef. verbo comparuerunt dicti Inquiſiti, & quilibet eorum, &c. Produxerunt inſtrumentum pacis nume. 2. in fine Boſſ. in tit. de confeſſ. num. 62. tit. de indit. & conſiderationib. ante torturam num. 80. Ioan. Maria Monticell. reg. 20. in 3. limitat. nu. 20.

2 Quod autem in caſu noſtro Antonius calumnioſè dicat ſe probaturum prætenſum errorem ſuæ confeſſionis apertiſſimè demonſtratur. Primo, quia, licet etiam verum ſit, quod ſpontanea, & iudicialis confeſſio poſſit tam in prima, quàm

a in ſecunda inſtantia [a] reuocari, vt credo exaduerſo contendatur, & poſt alios, quos allegant traditur per Corrad. in pract. pág. mihi 284. col. 23. in fine & ſeq. Foller. in pract. crimin. verbo, & ſi confitebuntur num. 53. Iſtud tamen non procedit, quando in termino præfixo in prima inſtantia ad probandum allegatum errorem Reus nihil probaſſet, tunc enim tali termino elapſo, petens iterum Reus ad eandem probationem admitti calumnioſè petit, & reijciendus eſt, ita Foller. vbi ſupra nu. 55.

3 At cum Antonius non vnicã, ſed tres habuerit dilationes ad ſe defendendum, & probandum allegatum errorem, nihilque prorſus probauerit, immo nec in actis articulos ad probandum produxerit, aperta eſt modo illius calumnia, dicentis ſe velle in ſecunda inſtantia illud idem probare, quod per negligentiã, & ſcienter in prima probare omiſit; Regula enim legis eos C. de appellationib. volens quod non deducta in prima inſtantia poſſint deduci in cauſa appellationis, & quæ procedit tam in ciuilibus, quam in criminalibus, vt per Robert. Lancellott. in tract. de attentat. cap. 12. limitat. 27. num. 10. & ſeqq. Nõ habet locum, quando in dilatione præfixa in prima inſtantia; Appellans ſcienter neglexerit probare id, quod poſtea in ſecunda inſtantia ſe probaturum offert, Tunc enim malitia præſumitur, & reijcitur Marſil. ſing. 240. & 360. Menoch. de arbitrar. quæſtionib. quæſt. 72. nu. 13. lib. 1. Lancellott. Vbi ſupra nu. 5. & 6.

4 Secundo calumnia detigetur etiam, quia interrogatus Antonius tam in primo, quam in ſecundo eius conſtituto coram Domino Panico, quomodo poterit ipſe probare prætenſum errorem ſuæ confeſſionis. Reſpondit ſe illum probaturum probãdo per quod de tempore, quod deponunt Canarinus, & Pius ipſe non fuit in illis locis, in quibus dicti Complices teſtificantur, hæc probatio dicitur friuola, & calũnioſa, quia etiam, quod vera appareat nihil releuat. Ad probandum enim errorem ſpontaneæ, & iudicialis confeſſionis de facto proprio confitentis, prout eſt iſta, de qua agitur, nedum requiritur probare rem ſe aliter habere, ſed quod confitens ad ſic

b cõfitendum fuerit dolo aduerſarij ſeductus, [b] & ſic oportet docere nõ ſolum de errore, ſed etiam de cauſa erroris, Pulchra eſt doctrina, & diſtinctio Lanfranc. de Oriano in c. quoniam contra verbo confeſſiones cap. 7. nu. 41. de probat. quod & idem ſcriptum relinquerunt Franc. in c. 1. nu. 2. verſi. 3. limita de accuſat. in 6. Aret. in cap. cum dilecti nume. 29. verſic. tu vero conſidera iuncto num. 34. extra de accuſat. Abb. in c. fina. col. fina. ſub num. 23. per totum extra de confeſſ. Pariſ. de Puteo de Sindicat. in verbo tortus capit. 8. nu. 1. fol. mihi 351. col. 1. ad medium verſic. & ſi confeſſionem reuocat, ſed hic non offert carceratus talem ſeductionem probare, Nec etiam probare poterit, ergo fruſtra admittendus eſt ad probandum id, cuius probatio nihil releuat.

5 Tertio licet inter Doctores controuerſia ſit, Vtrum reus admittatur ad probationem erroris ſuæ confeſſionis adminiculatæ, & inditiatæ, & quod non admittatur tradit Foller. poſt alios, quos allegat in pract. crimin. verbo etſi confitebuntur nu. 51. Admiſſa tamen pronunc contraria opinione, & tamen venit ſpecialiter limitanda, quando Reus ſpontè confitens pro cauſa ſui erroris adducit metum torturæ, dicens falſum confeſſus fuit, quia timebam torqueri, ponit punctualiter dicit, & allegat in præſenti caſu Antonius. Iſto enim caſu eſt in arbitrio Iu-

c dicis [c] admittere, & non admittere Reum ad reuocationem ſuæ confeſſionis, & quando confeſſio eſt emanata legitimis præcedentibus inditijs, quod tunc non debeat admitti tradit poſt Aretin. quem allegat in cap. cum dilecti col. fina. de accuſat. Boſſ. titu. de confeſſ. num. 79. & ſeq. Vbi quod nunquam vidit talem reum ſic confitentem, & nouis his artibus ſe excuſare, & defendere volentem ad reuocationem ſuæ confeſſionis admiſſum.

6 Quod autem in præſenti caſu cõtra reum vrgerent, ne dicam inditia, ſed concludentes probationes de tractatu, & cõſpiratione facta contra

tra Illuſtriſſimos Dominos Comites de Nuuolaria, nullus credo dubitationi locus ſit, Nam omiſſis pro nunc mala vita, & fama inquiſiti, quod alias, prout ipſe fatetur in proceſſu fol. 7. & ſeqq. fuit Apoſtata in habitu Laycali, & armatus per Orbem vagatus, quod ob ſua demerita de mandato Reuerendiſſimi Domini Archiepiſcopi Florentini fuerit etiam ex Ciuitate Florētiæ expulſus, vt in eodem proceſſu fol. 17. in fine, quod alias alopeciam habuerit, & in membro putredines fol. 38. Quod eſſet maximus amicus non ſolum Illuſtriſſimi Domini Claudij fol. 12. in fine, & ſeq. ſed etiam Canarini fol. 14. à tergo quod de tempore, quo deponit Canarinus ſecum fuit Venetijs, & ibidem in ſimul per duas vices comedit fol. 19. 20. 22. & 41. Quod ſæpius tractauit, & alloquutus fuit cum Petro Frāciſco Pio, vt deponunt Stephanus de Pactonibus fol. 38. & Aegidius Ranconus fol. 40. à tergo iunctis variationibus, & cōtrarietatibus Inquiſiti modo affirmantis, & modo negantis ſe fuiſſe Nuuolariæ de anno 1580. Ac teſtibus pro informatione Curiæ examinatis deponentibus, quod eodem anno ipſe conſtitutus fuit Nuuolariæ, & ſæpius alloquutus fuit cum præfatis Petro Franciſco, Pio, & Canarino fol. 88. & ſeqq. Depoſitiones eorundem Canarini, & Pij in criminis ſocium vocantium Antonium, cum ſimus in delictis occultis, & in coniuratione, ſeu conſpiratione, inducunt contra ipſum nedum inditia, vt aiunt, indubitata, ſed etiam cōcludentem
d dictę conſpirationis, & tractatus [d] probationem Alex. conſi. 13. nu. 14. lib. 6. Caſtrenſ. conſi. 342. col. 2. in fine verſi. adhoc reſpondetur Aym. cōſi. 178. nu. 3. Natt. conſi. 138. nu. 22. Decian. conſi. 18. nu. 61. & ſeqq. lib. 1.

7 Quarto ex præmiſſis, ſi de calumnia reuocare volentis ſuam confeſſionem prętextu erroris nō manifeſtè conſtare dicere velimus, prout cōtrarium verius eſt, Negari tamen non poteſt, quin ſaltim Iudex in eiuſdem calumniæ vehementem ſuſpicionem inducatur, & iſto caſu ſufficiat ſola calumniæ præſumptio poſt Innoc. & alios communiter in cap. poſt electionem de conceſſ. præben. tradit enim Celſ. Vgo. I X I. nu. 24. & Alex. conſi. 65. num. 5. vol. 1. Neſcio enim videre, quomodo in ſpecie poſſit Antonius probare, quod ipſe non fuit Venetijs, & non tractauit cum Canarino de tempore, quo ipſe Canarius deponit, poſt quam illud idem, & ante, & poſt delicti cōfeſſionem ipſe inquiſitus ſemper liberè fateatur.

8 Nec obſtat ſi dicatur, quod confeſſio Antonij erat emanata nullis præcedentibus inditijs, ex quo Canarinuss, & Pius non depoſuerant ad illius faciem, & in tortura, prout requirebatur, quoniam reſpondetur in primis, quod teſtes par
e te non citata [e] examinati, vel ad rei faciem non confrontati, licet non faciant inditium ad torturam, negari tamen non poteſt, quin faciant præſumptionem Grammat. deciſ. 34. nume. 33. Dec. in cap. in Nomine Domini il 1. num. 18. extra de teſtibus Foller. in pract. crimin. verbo etſi confitebuntur nume. 45. pagina mihi 345. latè Arnal. Albert. in tracta. de agnoſcen. aſſert. Catthol. & hæret quæſt. 34. num. 37. & ſeqq. vſque ad numerum 47. & conſil. crimin. diuerſ. 90. numero 25. volum. 2.

9 Præterea depoſitiones Canarini, & Pij ſunt coadiuuatæ ex ſtricta, & antiqua amicitia, quam Antonius fatetur ſe habuiſſe cum Illuſtriſſimo Domino Claudio, & eius Patre, quæ amicitia erat talis, prout idem fatetur in proceſſu, quem vidi fol. 12. in fine, & ſeqq. quod veriſimile ab omnibus reputabatur ipſum ſciuiſſe ſecreta eiuſdem Domini Claudij, vnde ſicut ex inueriſimilitudine oritur inditium innocentiæ, & ignorantiæ, ita etiam ex veriſimilitudine oritur inditiū culpæ, & ſcientiæ Bald. conſil. 180. mortuo filio vol. 3. Aretin. conſi. 9. col. 2. Oldrad. conſi. 13. incip. cum quęſtio in fine cum alijs per Brunor. à Sole in ſuo conſi. crim. nu. 18.

10 Et cum idem Antonius ſe ipſum fateatur malæ vitæ, & famæ, vt in primo ſuo cōſtituto fol. 7. & ſeqq. dicēs vt ſupra admonui ſe alias depoſuiſſe habitum, & per orbem inceſſiſſe armatum, & fol. 17. in fine, quod fuit expulſus de Prouincia Florentinæ de mādato Archiepiſcopi; Dubium non eſt, quod mala fama in genere iūcto aliquo alio adminiculo, ſeu præſumptione, ſufficiens facit inditium ad torturam, ad plenè tradita per Gandin. in titu. à quo, vel à quibus poſſit fama incipere nu. 12. verſic. ſed pone quæſtionē Brun. conſi. crimin. diuerſor. 106. num. 6. & 66. vol. 2. & conſi. 124. num. 24. vol. 1. & nouiſſimè Paul. Granut. thenem. 23. num. 4. lib. 1.

11 Et cum etiam ſimus in conſpiratione, & tractatu, & ſic in delicto de ſui natura occulto, & difficilis probationis, certum eſt, quod præſumſumptiones habentur pro concludente probatione, nedum ad torquendum, ſed etiam ad condemnandum Bart. in l. ſi quando in fine C. vnde ui. Salycet. in l. quicunque num. 25. C. de ſeru. fugitiu. Aym. conſi. 73. num. 10. lib. 1. Menoch. de arbitrar. quæſtionib. lib. 2. caſu 116. num. 15. Clar. in pract. §. fin. q. 20. verſi. ſcias tamen ad finem, Ibi alij vero dicunt, &c.

12 Vnde cum appareat, quod Antonius erat inditiatus ante confeſſionem ſubintrat dictū Boſſij in tit. de confeſſ. num. 79. & 80. quod non debet admitti ad reuocationem ſuæ confeſſionis ſub prætextu, quod minatus à Iudice, & ſeductus fuerit confeſſus, quia ſtantibus inditijs præcedentibus talis ſeductio, & comminatio non præſumitur, vt ibi per eum.

13 Nec obſtet etiam, quod primo tortus negauerit, & deinde ſine tortura faſſus fuerit quaſi, quod ſeductio præſumatur ex iſta abrupta confeſſione poſt negationem factam in tormentis, Nam vt quotidiè videmus ſæpiſſimè contingit, Reos in tormentis ſubſiſtere, & poſtea iterum vocatos dubitantes ſe repeti liberè veritatem fateri, Non tamen per hoc eſt præſumēdus aliquis dolus in Iudice, præſertim in caſu noſtro, in quo Antonius fatetur veritatē per viginti dies poſt illatam torturam, & poſtquam ſibi fuerunt lectæ depoſitiones Canarini, & Pij, & aliorum teſtium pro informatione Curię examinatorum, ex quibus eſt potius dicendum, quod diſpoſuerit ſe ad dicendum, & fatēdum veritatem, quam quod fuerit ſeductus Iudicis dolo, qui niſi perſpicuè

ſpicuè probetur à iure non præſumitur Aym. conſi.8.num.1.Capr. concluſ. 78. num.50. Cæphal.conſi.121. num.11.vol.1. Rolan. conſi.11. num.4.vol.3.

14 Sed qui omnibus ceſſantibus, prout credo, quod vrgeant, ſupplicatur in facto aduerti, quod interrogatus Antonius à Domino Panico, quomodo ipſe prætendat probaturum ſuam innocentiam,& errorem confeſſionis; Reſpondit, quod illam probabit per N. qui teſtificabitur, quod de tempore, quo deponunt Canarinus, & Pius ipſe non erat in locis,in quibus ijdem complices deponunt, vt in fol. 64. & 70. Hoc eſt impoſſibile,vt deponant,quia ipſe Reus ſe in dictis locis fuiſſe libere fatetur etiam coram Panico,vt in proceſſu videlicet, quod vt deponit Pius fol. 48.de menſe Maij 1579. fuit Nuuolariæ fol.42. 64.& 65. Item, quod ſicut deponit Canarinus fol. 28. & ſeqq. fuit Venetijs de menſe Iulij anni 1580. & bis cum ipſo commedit, fol. 11. 19. 20. 22.23. & 41. Item, quod ſicut idem Canarinus etiam deponis fol. 31. & ſeqq. fuit ſecum Mantuæ de menſe Septembris 1580.Quomodo igitur vult Antonius probare per ſe non fuiſſe in ijs locis, cum ſe ibidem fuiſſe denuo fateatur coram Iudice,coram quo reuocat ſuam confeſſionem; Neceſſario ſequitur, vel quod impoſſibile ſit talis probatio, vel quod ſi N. iſtud deponent erunt conuicti de falſo ex confeſſio-

f ne, [f] producentis, cui potius ſtandum erit, quam teſtium depoſitionibus Grammat. deciſ. 103. numero 51. refert, & ſequitur Ioann. Maria Monticell. in ſuo repertorio teſtium pagina 447. colum. ſecunda verſiculo antepenult. & latius in pagina 206. colum. ſecunda, verſic. tertio, Vbi alios concordantes allegat, Ideo fruſtra expectanda eſt talis probatio,cuius euentus nihil releuat.

15 Audi modo, quæ aduerſus prædicta per Iuliũ Cæſarem Sylicinum Bononienſem nunc Reuerendiſſimum, & digniſſimum Epiſcopum Arminenſem deducebantur, Dicebat enim ipſe defenſionem huic Antonio non eſſe denegandam, quia etiam ſponte confeſſo datur terminus ad ſe defendendum, ex quo multa deduci poſſunt aduerſus propriam confeſſionem, quæ per errorem, aut metu, ſeu alijs decauſis fieri potuit, & hanc practicam ſeruat totus Mundus, ne forte contingat innocentem condemnari Gramat. in conſi.69.num.1. in fine, & ſeqq. Carer. in pract. in princ.nume.29. in fine Ang. in verbo,qui Iudex ſtatuit terminum num.1. Bologn.ad Suzar. de indit.& tortur.num.67.in medio verſi.& plus ſubdit,&c.Afflict.in conſtitut. ſi damna clandeſtina not.9.num.35. in fine rubr.27. lib.1. Pariſ. de Puteo de Sindicat. in verbo tortura vlt. §. nunc videndum numero primo, poſt medium verſic. nam ſponte, & in verbo confeſſio §. an prædictas num. 13. & ſequen. in fine Salycet. in l.2. num.7. circa medium C. de cuſtodia reorum Boſſ.de confeſſ.num.2.in fine, & ſeqq.cum alijs, vt per Gome.de delict.capit.13.nume.3. in fine, & Clar.in §.vlt.quæſt.55.& quæſtion.49.verſic. eſt igitur.

16 Et ideo etiam ſponte cõfeſſus eius confeſſionem in prima, & in alia inſtantia reuocare poteſt probando contrarium, quia ad defenſionem probationes ſemper admittuntur,ac quandoque debent recipi, & dilatio ad probandum aſſignari debet, ne innocens indebite puniatur Arimin.ad Angel. in verbo comparendo inquiſitus, & terminus defenſionis in princip. verſic. ego non dubito nume. 2. ad finem, & nume.16. Angel.nume. 1. Carer.in verbo in tex. 16. voce num.21.in fine Boſſ.de tortur.nu.49.de confeſſ. nume.60. & ſeqq. Brun. de indit.par.2. quæſt.6. num.14.Foller.in pract.3 .par. princip. in 1. par. in verbo etſi confitebuntur verſi. requiritur decimo num.50.55.cum ſequen.par.3. num. 84. in l.1.§.ſi quis vltra num.61.& ſeqq.ff. de quæſtionib.& Grammat.vol.10.num.32.in fine, qui loquitur in crimine læſæ Maieſtatis.

17 Quod procedit etiam in confeſſo, & cõuicto, qui per alias probationes, & alia inditia contrarium probare poteſt quamuis non probans condemnandus ſit Ang. d. verbo comparuit dictus Inquiſitus verſic.ſed Nicol. nu. 1. ante medium Grammat.deciſ.34.nu.36.deciſ.72. num.4.Foller.par.3.tertiæ par.nu.98. & Marſil. in l.1.§.vlt. num.69.ff. de quæſt.

18 Defenſio enim eſt adeo iuris naturæ, vt illa nec per Principem auferatur, nec per ſtatutũ, & minus per Iudicem quodcunq; arbitrium habentem Marſil.in ſingul.388. in conſ.81.num.79.in pract.§.expeditam nu.76. in l. vnius §. cogniturum num.36. & pluribus ſeqq. ff. de quæſtionib. Gramat.vol.30.nu.9. & pluribus ſeqq. Afflict.in conſtit.dura nu.2. rubr.51. lib.1.Bal. in l.3.§.ſi is ante finem ff.quod quis iur.& de communi Soarez.& Bonacoſſ.commun. opinin.tomo 1.lib.4. fol.173.colum.2. & fol.174. colum.1. & Boſſ.de indit.num.78.& 198.qui loquitur in crimine læſæ Maieſtatis.

19 Et eo magis defenſio concedenda eſt in caſu iſto,in quo dici poteſt, quod confeſſio Antonij non fuit verè ſpontanea, nam cũ tormenta præceſſerint illam confeſſionem, quam idem Antonius aſſerit metu extortam fuiſſe talis confeſſio meticuloſa præſumitur,& licet tortura leuis fuiſſet,tamen conſideratur metus aſperioris torturę ſaltem ad effectum concedendi defenſiones Carer.not.penul.incip.in tex. 16.formidine nu.21. Bal.in l.1.verſ.ſi autem nu.1. poſt medium C.de confeſſ.Brun.de indit.par.2.q.6.nu.20.in medio Bertaz.in conſi.39.nu.16. cum pluribus ſeqq.in fine,& Boſſ.de tortu.nu.18.

20 Pręſertim quando dicta tortura illata fuit indebite,& confeſſio poſt torturam indebitam, licet millies reiterata,meticuloſa dicitur, & inualida,quia metus ſemel illatus ſemper durare pręſumitur donec durat nocendi poteſtas etiam in crimine læſæ Maieſtatis Marſil. in conſilio 46.numero 14. Saray.ad Moteſilla. not. ff.55. numero ſeptimo, Roland. in conſilio 12. nume. 94. libro 3. Bertaz.in conſilio 28. nume. 1. & ſequen.Foller. par.3. tertiæ par.nume. 2. & nume.

g 38. & confeſſio carcerati [g] in ſecretos poſt viginti dies præſumitur meticuloſa Caleſat. in conſil. 102. nume.9. lib. 1. crimin. Zilet. parua impreſſione.

21 Tortura autem indebita fuit, quia ad illam ſine inditiis deuentum fuit, & clarum eſt neminem ſine legitimis inditiis torqueri poſſe etiam in crimine læſæ Maieſtatis Boſſ. de indit. numero 198. Aym. in conſilio 923. numero 30. lib. 5. fol. 1. ſecundæ par. princip. In verbo item quod commiſ. crimin. num. 105. & Bertazzol. in conſi. 28. num. 2.

22 Non extabant inditia, quoniam cum teſtes nec repetiti, nec confrontati fuiſſent inditium ad torturam efficere minimè poterunt, etiamſi fuiſſent mille Roland. conſil. 12. nume. 36. ad finem, & ſequen. lib. 3 Gramat. in conſi. 15. nu. 3. volum. 3. & num. 8. Ioann. de Amic. in conſi. 73. num. 16. & conſi. 85. nume. 25. & Alex. de Neuio in conſi. 86. num. 9. qui dicit conſuetudinem in contrarium non valere.

23 Et eo minus, nam ipſi teſtes, qui faciunt ſe ſocios criminis ſunt infames ex pluribus delictis, contrarij, & periurij, & ſic cum plures defectus patiantur non faciunt inditium etiam in crimine læſæ Maieſtatis Aym. d. conſil. 923. nume. 33. & ſeqq. in conſi. 6. nume. 58. Bertaz. d. conſi. 28. num. 3. & nume. 16. Claud. in addit. litera A. in fine Roland. in conſi. 39. nume. 49. & ſeqq. lib. 3. Burſat. in conſi. 155. numero 2. & Rimin. Iun. in conſi. 113. nume. 32. & pluribus ſeqq. amb. lib. 2. & tales teſtes infames nihil faciunt contra Antonium clericum Roland. in conſi. 24. nume. 60. lib. primo.

24 Potiſſimum, quia contra Antonium Clericum, & nullo modo ſubditum Illuſtriſſimis Dominis de Nuuolaria prætendi non poteſt crimen læſæ Maieſtatis Bald. in conſi. 477. nume. 4. lib. 5. Roland. in conſi. 4. num. 1. lib. 1. & conſilio 1. num. 26. lib. 3. Gramat. voto 10. nu. 32. Aym. in conſi. 492. nume. 3. lib. 3. Boſſ. de crimin. læſæ Maieſtat. nume. 80. Carer. §. Vndecimus caſus num. 21. & Clar. §. læſæ Maieſtatis verſiculo vidi quandoque, & cum iſtud aſſertum crimen fuerit detectum à Canarino ad mortem condemnato, qui ad differendum, & euitandum pœnas debitas factum huiuſmodi ſibi confinxiſſe facillimè credi poteſt, quod etiam ſuadetur ex multis varietatibus, & circunſtantijs inuerſimilibus, quæ ex lectura ſuarum depoſitionum clarè colliguntur.

25 Non obſtat, quod ſpontè confeſſo defenſiuo poteſt denegari, nam vltra quod contraria opinio eſt verior, æquior, magis communis, & magis tuta, & nos non ſumus in mero ſponte confeſſo per præfata. Reſpondetur, quod ſi clarum, & indubitatum eſſet, nullam defenſionem competere poſſe, aut quis ea probare vellet, quæ probata nihil prodeſſent, tunc defenſio tanquam euidenter calumnioſa, & petita ſolum ad differendum forte denegari poſſet, ſed iſta caſui noſtro nullo modo applicari poſſunt, vt ex lectura confeſſionum pluſquam manifeſtum eſt. Boſſ. de indit. nume. 80. Ariminen. ad Angel. d. verbo compareri inquiſit. in termino defenſio. num. 2. in fine Decian. in conſilio 99. nume. 12. lib. 2.

26 Minus obſtat, quod defenſio poſſit denegari carceratis, quãdo alij inculpati de eodem crimine ſunt extra carceres, nam iſtud eſſet contrà omnia iura Mundi, & contra regulam dicentem Sanctius eſſe Nocentem abſoluere, quam innocentem cõdemnare, & nullus dic[illegible], quod defenſio ſit deneganda, vt bene pe[illegible]arlatin. in conſilio 114. num. 20. & ſeqq. libro primo crimin. maior. impreſſ. Angel. in l. 1. numero 2. ff. ſi aduerſ. rem iudic. & in verbo Andreas Auxiliat. num. 2. Vbi Arimin. num. 3. in fine, Boſſius autem, & Clar. de contraria conſuetudine loquentes procedunt in illa Curia, in qua ipſi verſati ſunt Bertazzol. in conſi. 39. num. 16. Gabr. lib. 1. de probat. concluſ. 4. num. 3. & Roland. in conſi. 94. num. 21. lib. 4.

27 Verum ad omnia præmiſſa, quæ tam longo, & erudito ſermone ad fauorem iſtius Antonij conferebantur, Vnica tantum reſponſione, & quidem rectè replicabatur, Nunquam enim fuit denegata defenſio aliqua ad Fiſci inſtantiam, ſed tantum fuit dictum, & modo repetitur, prout etiam per eundem Dominum Scribentem admittitur, quod quando Reus proponit calumnioſam defenſionem eam ſcilicet, cuius probatio nihil releuat, Tunc tanquam ad differendam condemnationem, propoſita illam minimè impedire debet Boſſ. titulo de confeſſ. numero 62. & titulo de indit. numero 80. Decian. conſilio 99. num. 12. lib. 2. & eſt ratio, quia fruſtra expectatur illud, cuius euentus nihil operatur l. hæc ſtipulatio §. Diuus ff. vt legat. nomine caue cum ſimilibus.

28 Quod autem in caſu noſtro Antonius alleget pro ſua aſſerta innocentia inanem, & non releuantem defenſionem vltra iam dicta deducitur manifeſte, Nam aut ipſe intendit probare directam negatiuam (quod ſcilicet non interuenit tractatui, & conſpirationi) loco, & tempore non coarctatæ, & tunc certum eſt, quod talis probatio minimè eſt expectanda, quia teſtes ſic ſuper directa negatiua non coarctata deponentes non ſolum Reo non obeſſent, ſed tanquam de falſo ſuſpecti poſſunt puniri, ſiue explicite, ſiue implicite deponant Abb. in capitulo cum Eccleſia num. 29. de cauſ. poſſeſſion. & proprietat. Soçin. Sen. conſil. 7. volum. 1. Curt. in tracta. de teſtibus numero 57. & 48. Rip. in l. in illa nume. 30. ff. de verbor. obligatio. Aym. conſ. 9. num. 7. Ruyn. conſi. 63. num. 7. volum. quarto & conſi. 106. num. 7. volum. 5. cum alijs per Hercul. in tracta. de negat. num. 127. & ſeqq. & num. 225. & ſeqq.

29 Si vero idem Antonius probandam proponat negatiuam indirectam, & coarctatam, quod ſcilicet ipſe non fuit de eo tempore, quo prætenditur facta conſpiratio in locis, in quibus eadem conſpiratio dicitur tractata, prout in ſpecie ita ſuam innocentiã ſe probaturum in ſuis conſtitutis offert, & tali caſu dicitur, quod cum ipſe corã D. Panico libere faſſus fuerit, quod de anno 1579. de menſe Maij fuit Nuuolariæ, Item quod de anno 1580. de menſe Iulij fuit Venetijs, Item, quod de eodem anno 1580. fuit Mantuæ de menſe Septembris, prout ſupra citati ſunt folij proceſſus, & prout deponunt Canarinus, & Pius in ſuis conſtitutis, non põt modo amplius

admitti ad probandum contrarium eius, quod liberè faſſus eſt coram dicto D. Panico; Si enim teſtes hoc deponerent, eorum probatio nõ releuaret inducentem, quod prius faſſus eſt contrarium,qui ſtandum eſſet confeſſioni partis, & nõ depoſitionibus.Teſtium Marſi.conſi.34.nu.8.& conſi.69.nu.9. par.1. Alex.conſi.30. nu.7.vol.5. Bart. Iaſ. Dec. & alij communiter in l.2.§.creditum ff.ſi cert.petat.Aym.videndus in conſi.171. num. 10.

30 Id,quod potiſſimum procedit in caſu noſtro, quia Iudex coram quo Antonius prædicta fatetur,non eſt ille Apoſtolicus ſubdelegatus, cuius dolo ſe ad fatendum delictorũ inductum aſſerit, ſed eſt Iudex ſuperior, ad quem fuit remiſſus, & in quo omnis dolus ceſſat, vnde intrant tradita per Foller.in ſua pract. crim. verbo etſi confitebuntur nu.36.Gabriel.Sarayn.in additionib.ad Mattheſ.reg.55.nu.24. qui apertè dicunt, quod quando Reus dicit ſe coram vno Iudice aliquid dolo, vel metu contra veritatem dixiſſe, ſi illud idem ratificet coram Iudice ſuperiore, ad quem remiſſus fuit, & in quo dolus, & metus prædicti ceſſant, non poteſt amplius ſuam confeſſionem reuocare, præſertim ſi confitens non ſit perſona idiota,& rudis,ſed ſagax,& aſtutus.

31 Quod ſi intendat forſan iſte Antonius probare metum torturæ, ac dicere, prout ipſe dicit in ſuis conſtitutis, & Dominus exaduerſo ſcribens facit fundamentum, quod ſua confeſſio eſt inualida tanquam facta metu tormentorum, & nullis præcedentibus inditijs, Tam alias dixi, & hic nõ eſt opus repetere,quod ex dicto Canarini, & Pij,& aliorum teſtium pro Curiæ informatione examinatorum, item ex mala fama in genere inquiſiti,item ex ſtricta amicitia, quã idem inquiſitus habebat cum Illuſtriſſ. Domino Clandio, Item ex eo, quod, vt ipſe fatetur veriſimile erat, quod ſciret ſecreta,& tractatus eiuſdem D.Claudij,Item ex ſuis variationibus,& non præciſis reſponſionibus iũcto,quod ſumus in conſpiratione, & tractatu, qui eſt difficilis probationis, vt per Aym.in conſi.172.nu.3.& conſi.220.nu.15. Marſil.in pract. crimin. in princ. num.16. Natta conſ.138.nu.22. Ioan. Maria Mõticell.in pract. crimin.reg.11.nu.17.

32 Ex iſtis inqnam pluribus præſumptionibus licet perfectis de ſe conſideratis, ac etiam licet diuerſi generis reſultabat contra Antonium non ſolum ad torquendum,ſed etiam ad condemnãdum concludens probatio per ea,quæ in clandeſtinis delictis, & difficilis probationis tradunt vbique communiter Doctores Bald. in d. l. quicunque col.6.verſic.octauo nota C.de ſeruis fugitiu.Alexan.conſi.24.colum, fina.lib.1.Grammat.conſil.136.nume. 22. lib.1. Petrus Calefat. conſi.crimin.diuerſor.103.nume. 21. par. prima Matthet. Gribal. in libro primo,commun.opin. in ſuis regul.criminalib. col.5. verſic. in criminibus occultis.

33 Nec refert, quod teſtes prædicti non fuerint repetiti,aut confrontati, & ideo non faciunt inditium, quia non poteſt negari, quin ſaltim faciant præſumptionem, vt ſupra probaui, & ibidem allegatis addo Mill. in ſuo repertorio verbo teſtis num.69. Grammat. deciſione 34. num. 23. Ioann. Maria Monticell. in alio repertorio teſtium pagina 135. colum. prima verſic.tertio, Quæ quidem præſumptio, licet minus, quàm inditium,& ad torturam inſufficiens,iunctas tamen cum alijs ſtante qualitate delicti ſcilicet occulti, & difficilis, probationis nedum ad torquendum,ſed ad condemnãdum ſufficit per prę allegata, Stantibus ergo inditijs fruſtra agitur de probando metum torturæ Boſſ. titu. de confeſſ.nu.79.& 80.

34 Et in præſenti caſu res omni prorſus caret difficultate, quia metus, quem probare intendit Antonius, fuit tantummodo illatus, vt ipſe dicit per comminationem Subdelegati Apoſtolici, qui ei dicebat, quod niſi fateretur volebat acriter ipſum torquere, ſola autem comminatio[h] torturæ etiam nullis præcedentibus inditijs facta non operatur inualiditatem confeſſionis l.apud labeonem §. ad quæſtionem, & ibi gl. & communiter Doctores ff. de quæſtionib. Anton. Gomez. tit. de tortura reorum nume.4.ſub verſic. Et ita debet procedere Foller. in practica criminal. verbo,etſi confitebuntur num.37.Carrer.in pract.fol.mihi 77.num.7.Gabriel.Sarayn. in additionibus ad Mattheſ. ſingular. §. in fine Clar. in pract. quæſt. 64. ſub verſiculo nunc de gradibus.

35 Concluſio ergo, quod ſiue Antonius intendat probare errorem ſuæ confeſſionis per probationem directæ negatiuæ, quo caſu teſtes eſſent de falſo ſuſpecti, & puniendi,ſiue etiam per probationem indirectam, quod ſcilicet non fuit in locis per complures nominatis,de tempore,quo ipſi deponunt ſtante,quod contrarium ratificauerit coram præfato Domino Panico,ſiue etiam per probationem comminatę torturæ ſtantibus inditijs prædictis,& quod ſola comminatio non operatur torturam metu illatam, Nullatenus ad talem probationem tanquam calumnioſam, & non releuantem, & ad differendum pœnam admittendus ſit, ſemper tamen me remittendo Dominorum Iudicum ſano, & prudenti arbitrio,quod arbitrium,vt inquit Boſſ. in d. titu.de confeſſ. num.79. & 80. ſtante præcedentia inditiorum, erit potius in denegando quam in concedendo. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I.C. Rom.

ADDITIONES.

a INſtantia. Confeſſio poteſt reuocari etiã poſt ſententiam in criminalibus, quicquid forſan ſecus ſit in ciuilibus Alber. in l.1.§.Antonius Seuerus ſub num. 1. ff. de quæſtionib. & in d.l.1.§. ſi quis vltro in illum tex. num.1.ff. eodem Pariſ. de Puteo de ſindicat.verbo tortus cap.1.num.2. verſ.nam etiam condemnatio fol.331. colum.3. & cap.7.nu.2.verſic.quia condemnatio, & nu.3. fol.mihi 348.colum.2. & poſt numero 5. eodem fol.348. colum.4. Gandin.in titulo de quæſtionibus,& torment. ſub numero 24. Pract.Milleſ. fol.67.num.54.& fol.80. nume.30. & ſeq.Guid.

de Suzzar.in tracta.de indit.& tortur.poſt num. 66.Franc.Caſon.in tracta.de torment. capit. 21. rubr.de confeſſ. ratifican. num. 11. Gramat.voto 7. num. 2. Foller. in pract.crimin.verbo, & ſi confitebuntur nu.56.& num.90. Pract.Corrad. in tit.de confeſſ.crimin. num.11. ſub 19.limitat. tat.fol. 284. colum.2. in fine Monticell. reg.20. num.16.

Sic pariter & poteſt reuocari in cauſa appellationis ſecundum Aretin.in c.cum dilecti num. 29. de accuſationib. Angel. de Malef. in verbo comparuerunt dicti Inquiſiti, & in termino defenſionis produxerunt inſtrumentum, &c. poſt num.1.Nell.de bannit. in 4. par. primi temporis quæſtione prima, poſt medium verſic. non obſtat,quod eius contumacia Brun.de indit.par.2. quæſtione 6. nume. 14. & num. 15. verſic. ſi autem Carer.in pract.in 2.tracta.de indit. &c. §. in textu, ibi voce propria confeſſus poſt nume.21. Foller.in pract.crimin. verbo etſi confitebuntur par.1.num.53.fol.302.Pract.Corrad.tit.de confeſſ.crimin.nume.11. in 19. limitatione fol.285. colum.1.verſic.ampliat 1. Monticell. regula 20. num.6. & 7.

b *Seductus*. Concluſio per Dominum meum Farinac.hic firmata, quod ſcilicet in reuocatione confeſſionis facti proprij non ſufficiat probare errorem confeſſionis, & rem aliter ſe habere niſi etiam doceatur de cauſa erroris habet cõtradictorem Angel. de malef. in verbo comparuerunt dicti inquiſiti, & in termino defenſionis produxerunt ſub numero 1. concludentem, quod licet in reuocatione confeſſionis ſit exprimenda cauſa erroris, leges tamen reuocationem permittunt abſque alicuius cauſæ probatione, ſed certè quicquid dicat Ang. contra ipſum videtur eſſe communis opinio, vt patet ex allegatis per eundem D. meum Farinac. quibus addo Anton.Columba.in tract. proceden.in cauſ.criminalib.artic. 211. Carer. in pract. in primo tracta.de appellat. §. tertius caſus nu.23. ad finem, & in tertio tracta.de homicid.§.vndecimo excuſat,&c.num.24.Monticell.regula crimin.26.nu. 7.verſic. quod verum Franc. Perſonal. in tracta. de indit. & tortur. poſt numero 81. Et aduerte, quod licet Carerius,& Pariſ.de Puteo, & forſan alij in locis præcitatis videantur generaliter loqui non ſolum in confeſſione ſpontanea, ſed ét in confeſſione emanata in tortura, vide tamen Aretin. in d.c.cum dilecti eodem nu.29.& etiam eodem verſic.Tu vero conſidera,iuncto verſi. & licet ipſe & num.30.verſi.primo caſu,Vbi declarat concluſionem prædictam non habere locum in confeſſione emanata in tortura, in qua concludit errorem dici probatum per probationem, quod res ſe aliter habet etiam non probata cauſa erroris, & hanc declarationem affirmat habere in ſe magnam æquitatem.

c Arbitrio Iudicis.Controuerſum eſt inter Doctores nunquid confeſſio inditiata, & adminiculata poſſit prætextu erroris reuocari; Verior tamen,& magis cõmunis opinio eſt, quod ſic. Verum an ſit in arbitrio Iudicis admittere,vel non admittere reuocationem iuſtius confeſſionis errore probato. Quamuis D.meus Farinac. hic cũ Boſſio amplecti videatur affirmatiuam opinionem,vide tamen,quæ idem D. meus Farinac.explicauit in ſua pract. crimin. par.2.in titu.de reo confeſſo, & conuicto non adhuc impreſſo q. 81. nu.332.& ſeq. Vbi bene ponderat verba Boſſij, & Aretini in loco per eum relato.

d *Conſpirationis,& tractatus*. Quod ſocij criminis admittantur in teſtes in crimine coniurationis, & conſpirationis eſt tex. in c. fin.& cibi glo. extra de teſtib.cogen.qui loquitur in cõiuratione facta contra Epiſcopum, & in c.ſi quis cũ militibus in fine 5. q.1. vbi loquitur de factione, & coniuratione inita, vel contra Principẽ, vel cõtra eius Conſiliarios, & hanc concluſionem admittunt plures alij relati per eundem D. meũ Farinac.in ſua pract.crim.par.1.tit. de indit.& tortur.q.43.nu.61. Verum, quod ſufficiant ad condemnationem, & probationem minimè verum credo, prout magis accuratè (prout ſolet fieri in tractatibus)aduertit idem D.meus Farinac. d.q. 43.eodem nu.69.iuncto nu.39. & ſeq.

e *Parte non citata*. Vide ad propoſitum ea,quæ late poſuit idem D.meus Farinac. in tract. de teſtibus q.72. num.89.Vbi ponit plures Doctores etiam de communi teſtantes, quod teſtes examinati parte non citata inditiũ non faciunt, & nu. 90.ponit contrarium tenentes,& nu.91.Cõcludit,quod faciunt præſumptionem & nu.92.Vbi ponit alios Doctores dicentes, quod immo nec etiam faciunt præſumptionem,& nu.93.Vbi dicit ſibi placere eam diſtinctionem, vt ſcilicet in ciuilibus faciant inditium, in criminalibus autẽ non, ſed vtcunque ſit, negari non poteſt, quin etiam in criminalibus faciant aliqualem pręſumptionem,ſeu adminiculum.

f *Ex confeſſionis producentis*. Vide, quæ in propoſito dixit D.meus Farinac. in ſuo tract. de teſtibus q.65.nu.101.& ſeqq. Vbi facit concluſionem,quod ſi teſtes contradicant confeſſioni partis non concordantur cum dicta confeſſione,ſed attenditur potius confeſſio, quàm teſtium depoſitio,illamque limitatis modis.

g *Confeſſio carcerati*.Quod ſola carceratio faciat pręſumere confeſſionẽ non ſpontaneã,ſed metu extortã,voluerũt Amad.de ſindic. nu. 188.in fine,& nu.189.verſ. itẽ ſi dicatur, vbi ét loquitẽ de cõfeſſione,ſeu depoſitione teſtiũ ex Cyn.& Bal. in locis ꝑ eũ relatis Marſi.in l.1.in prin.nu.56.& ſeq.ff.de quæſt.& in tract.de bannit.in verbo carcerati nu.3.vbi teſtatur de veriori,& rõnabiliori opinione,& ĩ prac.§.attingã nu.29. Neuiz.in ſilua nupt.lib.1.c.2. nu. 64.vbi teſtatur de cõmuni ex Alex. quẽ allegat in l.qui in aliena §. celſus ff. de acquiren.hæreditat. Brun. de indit.ad tortur. par.2.q.5.nu.38.in fine,& num.39.Boſſ.in tit.de carcerib.nu.22.ad medium verſi. & ideo ſi detentus ex Alex.quem allegat in conſi.52.col.2.in fine lib.3.Bero.in c. at ſi Clerici nu.51. verſi.ſexto confeſſio extra de iudic. Calefact.conſi.crim.diuerſor. 103.nu.8. lib.2.in paruis,vbi loquitur de eo,qui ſtetit in ſecretis ꝑ dies viginti Claud.Bettand.reg.crim.55.nu.1.& ſeqq.pract. Corrad.tit. de confeſſ.crim.nu.5.ad finẽ fol.281.col.2.Mõticell.reg.crim.18. nu.13. Maſcard. de probat. lib. 1.concluſ.353.nu.17.& ſeq. & concl. 267. nu.6. & lib.3.

& lib.3.concluſ.1384.num.7.Franc.Perſonal.de indit.tortur.nu.73.verſ.immo, & ſolum, vbi expreſsè loquitur quando carceratio eſt facta nullis precedentibus inditijs,prout iſti ſunt proprij termini propoſitæ concluſionis, & conſulendo tradiderūt Marſil.conſi.29. nu.33.& ſeqq.& nu. 40.& conſi.48.num.24.& ſeqq.Rolan.conſi.17. nu.19.& ſeqq.& nu.34.lib.3. vbi reprobato Cepolla,& Boſſio contrarium ſentientibus dicit ab hac opinione in conſulendo, & iudicando non eſſe credendum Brunor. à ſole in ſuo conſ.crim. nu.168.verſi.quod etiam, \ de cōmuni Franc. Becc.conſi.70.num.4.vbi alijs relatis teſtatur de communi Bertaz.conſi.225.nu.23.Burſat.conſ. 201.nu.15.lib.2.Honded.cōſi.108. nu 30.& pro hac ampliatione faciunt Doctores allegati per D.meum Farinac. in tracta. de reo confeſſo, & conuicto q.83.nu.33.& q.81.nu.14.

Contra, quod ex ſolo carcere confeſſio non dicatur metu facta voluerunt Bal. in l. 1. nu.27. ad finem verſic. quæro nunquid confeſſio C. de cōfeſſ.& in l.ſi quis in hoc genus nu.4. C.de Epiſcop.& cleric.& in c.at ſi clerici nu.8.extra de iudic. vbi bene combrobat Pariſ. de Put. de ſindicat.in verbo tortura cap.7.nu.4.folio 348.col.3. Idem Brun. ſibi cōtrarius de indit. & tortur.par. 2.quæſt.2.num.2.& nu.4.verſi.confeſſio autem, & quæſt.16.nu.16.in fine Franc.Caſon.in tract. de torment.cap.19.nu.8. Carer.in pract.crim.in verbo etſi cōfitebuntur par. 1. nu.62. per totum in diſcurſu fol.303.Ferrant. Gargiare cōſi.crim. diuerſor.126.nu.9.verſic. vnde ſi reus lib.1. Vbi quod ita quotidie in practica ſeruatur, cum rei, qui fatentur in carceribus condemnentur,& puniantur Clar.in pract.§.fin.q.64.verſi.ſed an forte, vbi quod contraria opinio non eſt vera, nec communis, & dicit verum, quia Alexander per Neuizzan. allegatus in d. §. celſus non loquitur in terminis quæſtionis noſtræ videlicet in confeſſione emanata in carcere, ſed in alijs terminis, vt videre eſt apud eum, ſic etiam & Alex. allegatus per Boſſ. in conſi. 52. lib. 2. non teſtatur de communi, prout ad id allegatur, & male,& etiā dixit Flamin. Chartar. in pract. interrogandor. reor.lib.2. cap.1. nu.61. Addo pro hac contraria opinione eundem Maſcard. de probat. lib.1. cōcluſ.367.nu.7.& ſeqq. Franc.Becc.conſi.70.nu. 13.verſi.non obſtat, & num.14. vbi quod prima opinio ſic ſimpliciter intellecta eſt abſurda, & propterea eſt intelligenda non quando quis ſimpliciter detinetur in carcere,ſed quando in carcere,& famem,& ſitim,& frigus patitur, & etiā declarauit Claud.ad Bertazzol.conſi.162.litera in fine lib.1.Et hanc opinionem, pro qua etiā multum faciunt ea quæ ſcripſit idē D.meus Farinac. in tit.de reo confeſſo, & conuicto adhuc non impreſſo q.81.nu.13.& nu.34. crederem veriorem, quia ſi alias diceretur, prout conſiderant Doctores præfati omnes confeſſiones reorum dicerentur metu factæ, quia omnes rei, vt plurimum in carceribus fatentur, quod omnino eſt abſurdū.

Poſſet forſan ſaluari prima opinio, qn̄ reus carceratus cōfeſſus fuit non ſolum ſine inditijs præcedentibus(quia alias, ſi inditia præceſſerint, abſurdum eſt dicere, quod ex ſolo carcere cōfeſſio dicatur metu extorta, ſicut in ſpecie adnotauit Franc.Becc.conſ.70. nu.19. & nemo contradicit) ſed etiam quando cōfeſſus fuit carceratus à Iudice malæ qualitatis,& ſolito metum,& violentiam inferre, Tunc enim poſſet dici cōfeſſionem in carcere factam reputari non ſpontaneā, ſed metu emanatam ad tradita per Bar.in l.de pupillo §.ſi quis ipſi Prætori num.14. & ſeqq. ff. de nou.oper.nūciat.quem videas, quia bene loquitur in materia, & videtur de mente Boſſi, quem pariter videas in tit.de cōfeſſ.nu.74.& ſeqq. quē refert Honded.in conſi.108. nu.30. Et aduerte, quod ideò dixi duobus concurrentibus, quia ſi ſolum concurrat defectus inditiorum non per hoc annullatur ſpontanea confeſſio ſecundum veriorem,& practicatam opinionem.

h *Comminatio torturæ.* Cōcluſio dic per Dominū meum Farinac. firmata non tranſit ſine difficultate, quamuis enim ex ſolis minis de torquendo reo non ſpoliato, non ligato, nec poſito ante tormenta confeſſionem nō dici metu extortam fuerit de mente Bar.in l.1.§.Diuus ſeuerus nu.2. ff.de quęſtionib.quem refert,& ſequitur Abb.in c.fin.nu.11.extra de confeſſ.& expreſsè hanc cōcluſionem firmarunt Pariſ. de Puteo in tract.ſindicat.verbo tortus c.1.nu.3. poſt med.verſic.etſi dixerit Auguſt.ad Ang. de malef.in verbo quod fama publica poſt nu.117.verſi.Iudex dixit Gādin.in tit.de quæſtionib.& tormēt.nu.30. pract. Mille.fol.106.nu.1.Guid. de Suzzar. in tract.de indit.& tortur.nu.76.Bald. in tracta.de quęſtionib.& torment.cap.3.num.2.verſ. ſed quid ſi extra locum,&c.Carer. in pract. in 2. tracta. de indit.& tortur. §. in tex. Ibi formidine tormentorū nu.7. & ſeqq. Gabriel. Sarayn. in additionib. ad Mattheſ.ſingular.55.nota quod quotieſcunque in fine additionis verſic. notandum tamen eſt,vbi ampliat duobus modis. Primo etiā quod confeſsio emanauerit ſine inditijs,ſecundo etiā, quod emanauerit apud Cordam Boſſ. in tit.de tortura num.4.in fine,& nu.5.& ſeq.Pract.Corrad.tit.de confeſſ.crimin.poſt num.5.verſi.& hic nota fol.mihi 381.col.1.vbi de vultu terribili Iudicis. Anton. Gomez. variar. reſolut. tomo 3.c. 13.rubr.de tortura rerum num.4. ad med. verſic. quod tamen intelligo Clar.in pract. §. fin. q.64. verſic. nunc de gradibus ibi, ſed certè, &c. Vbi quod quicquid ſit de iure ita in practica ſeruatur ex Gandin. & Carer. in locis per eum relatis Flamin. Chartar.in pract. interrogādorum reorum lib.4. cap.1.nu.61. vbi quod in hoc Doctores ſequuntur Gandinum in loco præcitato, & faciunt pro hac contraria opinione Doctores alias per D.meum Farinac. allegati in ſua pract. crimin.in tit. de indit. & tortur. quæſt. 73. num. 98. & ſeqq.

Contrarium tn̄, quod imò ſolę minæ per Iudicem latæ in Carceratum de illum torquendo niſi fateatur reddant ſubſequutā confeſſionem metu extortā,& non ſpontaneā,voluerunt Bal. in l.1.nu.24.verſi.ſi autē C.de confeſſ.vbi quod ꝑſumitur metus ex minis terribilibus, ſeu minacij iactātijs niſi malefactor eſſet talis, cui Iudex deberet terribilis imminere, & Baldū ſic vt ſupra dicentem retulerūt Pariſ. de Put. in tract. de ſin-

dicat.verbo tortus c.7. poſt nu.8.fol.349.Brun. in tracta.de indit.par.2.quæſt.6. poſt nu.6.Ergo circumſcripta terribilitate rei inducitur metus ex minis terribilibus, vt ibi Bald. & ſimpliciter, quod ex minis de torquendo confeſſio reputetur metu facta, fuit de mente Anchar. in conſil. mihi 24.incipien.viſa inquiſitione num. 2. in fine vbi quod ad præſumendum metum in tortura ſufficit error eorum, qui illatum tenorē ferre poſſunt, & ſic ſolæ minæ iuncta potentia exequendi eas inducunt metum, vt ibi per eum Lāfranc.in cap.quoniam contra in verbo confeſſio num. 11. extra de probatio. Vbi loquitur in minis atrocibus Marſil.in l.1.in princ.nu.54.& ſeq. & nu.57. ff. de quæſtionib. Marian.in c.qualiter & quando il 2. nu. 1017. in fine extra de accuſationib. Vbi propterea infert iſto caſu eſſe neceſſariam ratificationē Caſon.in tract.de torment. cap.18.rubr.de confeſſ. ſpontan.nu.3. Vbi quod confeſsio dicitur ſpontanea, quādo reus ſine minis fatetur; Ergo à contrario ſenſu non dicitur ſpontanea quando cum minis, & nu.4. vbi quod quando eſt aliquis tenor, Notarius nō debet ſcribere reum ſpontè confeſſum, & c.19. num.2. Vbi de minis vehemētis Gabriel. Sarav. ad Mattheſ. ſingul.55. Nota quod quotieſcunq; verſ. ex quo dicit, & ita etiam videtur de mente Boſſ.in tit.de confeſſ. poſt num.73. Maſcard. de probat. lib.1. concluſ.353.num.14.& nu.33. Franc. Perſonal. in tracta.de indit. & tortur. ſub nu.73. Vbi quod iſta opinio eſt communis de iure communi, Et licet Clar. in quæſt. 64.verſic. nunc de gradibus aſſerat contrarium ſeruari in practica āpud eum in ſtatu Mediolani, hanc tamen Practicam declarat ibi Perſonalis procedere, quando in proceſſu adeſt contra reum ſaltim qualis informatio, aut inditium, vt ibi per eum Marſil. conſ.14. nu.6.& conſi.29.num.29.& ſeqq. Brunor.à Sole in ſuo conſi.crim.nu.163. ad med.

Fam.Cent.V.I.D.Galeſij.

ARGVMENTVM.

Diſcutiuntur quatuor aſſertę nullitates ſententiæ capitalis in contumaciam latæ: Prima eſt ob proceſſum ad vlteriora, poſtquam iudex fuit recuſatus ſuſpectus, Secunda, quia poſt inhibitionem præſentatam iudicis ſuperioris, idem fuit pariter ad vlteriora proceſſum. Tertia quia tempore ſententiæ Inquiſiti erant in alio loco detenti, ſeu carcerati, Quarta ob nō expreſsionem delictorum in banno contra eoſdem inquiſitos emanato.

SVMMARIVM.

Iudice recuſato ſuſpecto, & appellatione ſubſequuta omnia inde ſequuta ſunt ipſo iure nulla, num.1. & nu.4. & de materia in addit.litera [a]. & num.2. Vbi etiam an appellatio debeat eſſe in ſcriptis, & an ſufficiat ſola recuſatio abſque appellatione.

Defenſio iuris naturalis eſt, & à Iudice tolli non poteſt, num.4.

Iudice recuſato ſuſpecto arbitrorum electio non ſpectat ad partem, ſed ad Iudicem, nu.5.

Recuſatio Iudicis calumnioſa, & friuola reijci poteſt, nu.6. & in addit.litera. [b] & nu. 16.

Notorium dicitur, quod nulla tergiuerſatione celari poteſt, num.6.

Conſequens qui vult cenſetur etiam velle antecedens, num.7.

Inhibitioni vbi Iudex inhibitus defert cenſetur abdicaſſe à ſe omnem iuriſdictionem, nu.7.

Appellationi ſi Iudex, à quo detulerit non poteſt idem iudex amplius in illa cauſa ſe intromittere, quia per talem delationem omnem iuriſdictionem à ſe abdicaſſe cenſetur, num.7. & num.10. Vbi ampliatur etiam, quod appellatio fuerit nulliter interpoſita, & amplius, quod iudex, à quo abdicatum a ſe iuriſdictionem reaſſumere non poteſt, & de materia in addit. litera [d].

Referenti non creditur niſi conſtet de relato, nu.8.

Inhibitionis reuocatio fieri non debet parte non citata, nu.8. Declara duobus modis, vt nu.27.

Appellationis admiſſio ſi & inquantum cenſetur limitata ad terminos iuris, & prout de iure, num.9. & in addit.litera [c].

Iudice recuſato ſuſpecto eligendi ſunt arbitri, qui cognoſcunt ſuper cauſis recuſationis, num.11. in fine, & in addit.litera [e].

Impedito comparere ſuccurrendum eſt etiam ſi procuratorem non miſerit ad allegandum impedimentum, nec impediti, & carcerati non comparentes contumaces reddi poſſunt, num.12. & in addit.litera [f]. vbi de materia.

Forma non ſeruata actus corruit, nu.14.

Iudicis recuſatio fieri poteſt etiam ſine allegatione, & probatione cauſæ, num.16. verſi. & licet vbi declaratur, & in addit.litera [g].

Locus non poteſt dici non tutus ratione inimicorum ibidem habitantium, cum quibus eſt facta pax, numero 19.

Iudicis recuſatio ex eo, quod locus non ſit tutus eſt inepta, & non admittenda, nu.20.

Locus vbi non eſt tutus propter inimicos debet peti cautio de non offendendo, vel vt de tutiori loco prouideatur, num.20.

Impedimentum ad hoc, vt excuſet non ſolum debet eſſe neceſſarium, & tale, quod remouere non potuerit; ſed etiam debet probari, quod per impeditum fuerit adhibita omnis diligentia de illud remouendo, num. 20.

Procurator in criminalibus pro abſente contumace citato non admittitur non de iure communi, quam vigore Bullarum, nu.22.

Sententia nulla poteſt per Iudicem confirmari, quando conſtat de bono iure, nu.23.

Inhibitio iniuſta timenda non eſt, nu.24. ad finem, & in addit.litera [h]. Vbi de materia.

Inhibitione reuocata iudex inhibitus procedere poteſt etiam quod eidem inhibitioni, ſeu appellationi detulerit, num.25.

Inhibitionis reuocatio probatur per literas iudicis reuocantis eam, num.26.

Citatio

Citatio non requiritur in reuocatione eorum, quæ de facto, & ſine citatione emanata fuerunt, numero 27.

Carceratio procurata, & affectata non præſtat iuſtum impedimentum poſt, nu. 28.

Impedimentum non excuſat niſi de eo fiat proteſtatio in actis, num. 29. Vbi etiam quod debet peti terminus ad probandum illud.

Stilus non ſeruatus facit corruere proceſſum in contumaciam factum, nu. 30.

Bannitus poſtquam eſt captus debet docere de ſua innocentia aliter bannum contra ipſum latum exequutioni mandatur, nu. 30.

CONSILIVM XVII.

ADSIT DEVS. De anno 1587. dum de ordine Sixti Quinti, & Sacræ Conſultæ fuiſſem Delegatus ab Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo tunc Cardinali ab Altaemps in eius ſtatu Tuſignani, & Fontanæ in Prouincia Romandiolæ ad omnes cauſas criminales actiuè, & paſſiuè motas, & mouendas contra Reualios, & condẽnaui in pœnam capitis, & confiſcationis bonorum Horatiũ, & ſi rectè memini Laurentiũ in pœnam triremium pro pluribus, ac diuerſis criminibus, & exceſſibus per eum commiſſis: qui ſic condemnati, & capti de eiuſdem Sanctiſsimi ordine, & ad Vrbem transducti valde conquerebantur, quod à me non minus nulliter, quam indebite fuiſſent ſic in contumaciam condemnati, ideo ad Vrbem reuocatus pro meæ ſententiæ, meique honoris defenſione infraſcripta in medium afferre coactus fui, Dicebant enim Aduocati Carceratorum meam prædictam ſententiam triplici ratione eſſe euidenter nullam.

1 Primo quia tritiſsima eſt iuris regula, vt de iure Canonico propoſita Iudicis recuſatione, ac appellatione ſubſequuta quicquid inde fit à recuſato id omne dicitur attentatũ, & ideo ipſo iure nullum, & ne auctoribus grauemur magis cõmunis eſt hæc opinio, de qua per Oſaſc. Pedemont. deciſ. 84. nu. 5. & per Burſat. conſi. 21. nu. 21. quare cum D. Farinacius delegatus poſt recuſationem, & ſuſpitionem propoſitam, & appellationem introductam proceſſerit omnia acta
2 erunt ipſo [a] iure nulla.

2 Nec dicatur appellationem eſſe ab interloquutoria, ideò niſi in ſcriptis, & cum cauſæ inſertione admittendam non fore c. non ſolum de appellat. in 6. & ſentit Pedemont. d. deciſ. 84. nu. 10. quoniam ſufficit ſola propoſitio cauſæ recuſationis, quo caſu ſi Iudex ad vlteriora procedit, cum ſemper grauare videatur, Ex hoc cauſa iuſtificatur, vt ſentiunt Innocen. & Peruſin. in cap. cum ſpeciali de appellat. & Pedemont. loco præcitato num. 11. per tex. in cap. accedens ad ſedens, vt lite non conteſt. & latius Burſat. d. conſ. 21. num. 36. & 37.

3 Sed vtique aduertendum arbitror, quod in caſu noſtro iuſtificatur recuſationis cauſa, dum Procurator petit eum admitti ad comparendum, allegandum, & defendendum reum, nec admittitur, & cum comparere pro reo, allegare, & illum tueri ſit genus defenſionis, nec defenſio vti iuris naturalis tolli poteſt vulg. l. vt vim de inſtitut. & iur. & omnes in l. 1. C. vnde vi, ergo contra leges faciens, & ius naturale ſpernens vti ſuſpectus recuſari poterit, eaque erit iuſta recuſationis cauſa.

4 Præterea iam dictum extitit ſatis cauſam iuſtificari ex proceſſu poſt appellationem ad vlteriora reiectis exceptionibus Caſtren. conſi. 122. volum. 2. Corn. conſi. 247. col. fina. volum. 1. & ita declarauit Rota Romana, vt dixit Burſat. d. conſi. 21. num. 36.

5 Nec oberit, quod nõ petiti ſint arbitri in cauſa ſuſpicionis cognoſcenda, quoniam non parti recuſanti id onus incumbit, ſed Iudici, vt poſt multos Authores congeſtos concludit Burſat. allegatus conſi. 21. nu. 23.

6 Nec vtique aduerſabitur, quod admittere aliquem per Procuratorem in cauſa capitali eſſet facere eluſorium Iudicium, & in notorijs exce-
b ptionem recuſationis [b] poſſe, vt per Abb. & alios in capitulo propoſuit & d. capit. cum ſpeciali de appellat. quoniam illa eſſet exceptio reijcienda, vbi notorium non potuiſſent, aliqua tergiuerſatione celari, vt voluit Corn. conſi. 10. volum. 4. ſed multi ſunt caſus quibus defenſor poteſt pro reo etiam pro capitali crimine requiſito cõparere, & abſentiam eius allegare, ſeu delictum non eſſe, & in propoſito cauſam per alium Iudicem cognoſci, & ponere iudicium in alio tribunali, & ſimilia, de quibus latè per Bertazz. conſi. 137. num. 2. cum ſeq. Vbi communem allegat, & huic pariter argumento reſpondet Burſat. d. cõſ. 21. nu. 5. & ſeq. vt ex multis non procedat, & præſertim, vbi notorium non eſſet facti permanentis liquidi, ſed vt dictum eſt, cum plures ſint caſus, quibus defenſor admittitur, ergo cauſæ cognitio erat neceſſaria, & ſic facti pertranſeuntis, quoniam nõ probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit ab eſſe vulgatis iuribus.

7 Secundum eiuſdem ſententiæ nullitatis fundamẽtum erit, quia D. Commiſſarius delegatus detulis inhibitioni ſibi factæ per Illuſtſtriſ. Legatum, quatenus illi obedire paratum ſe dixerit, quo caſu in conſequentiam detulit recuſationi, & appellationi, ex quibus inſurgebat inhibitio per regulam, qui vult conſequens, vult quoque antecedens not. in l. 2. de iuriſdict. omn. Iudic. & Dyn. in regula cum quid prohibetur in ſexto. Ideo deferens inhibitioni potentius operatur, quam deferens appellationi, quoniam appellatio pluribus etiam modis non ſuſpendit ad not. in cap. non ſolum, & capit. legit. de appellat. in ſexto deferens dico inhibitioni ſtatim abdicat à ſe omne iuriſdictionis exercitium, quod habet, & illud transfert in Iudicem ad quem capit. cum appellationibus friuolis de appellat. in ſexto Pariſ. conſilio 106. volum. 4. Roland. conſil. 66. cum pluribus ſeqq. etiam ſi mille defectus pateretur appellatio, quia ſi fuerit per Iudicem delatum ij tolluntur, & illud Iudex à ſe iuriſdictionem abdicat quoniam Doctores non conſiderant in d. capitulo cum appellat. defectus appellationis, ſed actum conſenſus Iudicis à quo, qui proprio facto à ſe iuriſdictionem ab-

dicauit deferendo, & ſe ipſum ab exercenda iuris dictione remouendo, quod quidem facere poteſt, vt inquit Geminian. in d. capit. cum appellat: quoniam non habitum iuriſdictionis à delegante remouet, ſed exercitium iuriſdictionis abdicat à ſe delegato, ideo quicquid inde ab ipſa delatione inhibitionis ſequitur id omne eſt attentatum, & ipſo iure nullum, cum præſertim proceſſus ad vlteriora recuſationem tollere minime queat Lap. in prima allegat. nec Iudex ad vlteriora procedens tollere videatur exceptionẽ recuſationis, ſicut enim non poteſt id expreſsè agere, ſed ad arbitros ea iuriſdictio per legem collata eſt l. apertiſſimi C. de iudic. & auctor. offeratur C. de lit. conteſt. ita nec poterit fieri licitè ad vlteriora procedendo, & adeo vera hæc regula eſt, vt ſi ſublata ſit omnis appellatio contra confeſſum, & conuictum in cauſis criminalibus, adhuc Iudex appellationis deferendo retardat in reum omnem exequutionem Angel. in l. conſtitut. de appellat. Bald. in l. 1. col. 13. C. de confeſſ. & not. in cap. Romana §. ſi autem de appellat. in ſexto.

8 Nec obſtabit moderatum eſſe Illuſtriſſimum Legatum inhibitionem præfatam, ſicque veram cauſam eſſe demandatam D. Commiſſario, quoniam de hac moderatione non conſtat niſi per quandam epiſtolam Illuſtriſs. D. Legati, qua cõſtat cauſam remiſiſſe, Verum referenti nõ creditur niſi de relato conſtaret not. in l. admonendi de iureiuran. & in author. ſi quis in aliquo C. de eden. Nec aduerſabitur, quod referenti etiam creditur, vbi alias poſſit referens diſponere, quoniã negatur, quod potuerit moderari eo modo, prout moderatum eſſe fertur, cum ſicuti inhibitio fuerat ad inſtantiam D. Horatij Rinaldi, & Laurentij ſer Giorgij emiſſa, ita & etiam in eius reuocatione, & moderatione citari debebant, vt per Mandoſ. in tit. de inhibit. quæſt. 39. Hercul. de probat. negat. num. 61. & 62. & Robert. Lancellot. de attentat. poſt inhibit. 2. limitat. nu. 26. & 4. limit. num. 50.

9 Præterea, vbi quoque & moderatio vera eſſet, & locum haberet remiſſio, nõ tamen ad D. Cõmiſſarium id negocium iterato demandandum, ſed ad eum, ad quem de iure, ſicq; hæc prætenſa remiſſio eſſet limitata ad terminos iuris, & cõditionalis, prout de iure,[c] & ſentit Oſaſc. Pedemõt. decis. 5. & voluit Rolan. d conſi. 77. & ſicuti Iudex recuſatus, & proprio facto inhibitus non poteſt procedere, ita nec poterit procedere nõ euoniente conditione, & iure nõ permittente, vt ipſe procedat Dec. conſ. 436. nu. 4. & 5. latius d. decis. Pedemont. 5. num. 9.

10 Nec facit ſi dicatur inhibitionem non potuiſſe procedere, cum à Iudice inhibente emanauerit, quia in gubernio Illuſtriſs. Cardinalis ab Altaemps nullam habeat iuriſdictionem, quia etiã poſito, quod ita eſſet, quomodo potuiſſet Illuſtriſs. Legatus ſublata inhibitione eam iterato iuriſdictionem tribuere Domino Cõmiſſario, quam ipſimet tribuens non habet per regulam nemo plus iuris in 6. & quomodo potuit inhibitionem tollere, cuius tollendo nulla ſibi ſuppetebat facultas? Nec ea argumentatio ſuffragabitur, quod ſi nõ potuit ius dicere, ergo nec etiam inhibere, quoniam effectus inhibitionis non excuſatur ab inhibente patet dum ſi appellatio ſit friuola non in ſcriptis, nec cum inſertione cauſæ tunc non ſit admittenda d. capit. legitima, & c. non ſolum, ſi tamen appellationi fuerit[d] delatum omnes defectus præcedentes tolluntur conſiderata ſola delatione illa, vt per Lancellot. d. par. 2. capit. 12. prima limitatione de attentat. appellat. penden. num. 66. & ſequen. ita erit fortius dicendum in inhibitione, quæ ſuum effectũ non ab inhibente, ſed à ſolo aſſenſu, & delatione ipſius inhibiti pendet, ita vt nec aſſenſu partium, nec ſublato grauamine poſſit deferens à ſe abdicatam iuriſdictionem reaſſumere, vt voluit Philipp. Franc. in capitulo vt debitas, & capitulo cum ceſſante de appellat. & Lancellott. d. numero 66. cum ſequen. præterquam quod effectus inhibitionis tantæ eſt potentiæ, vt ſuppoſita quoque appellatione pluribus rationibus vulnerata omninò ſit ſuperſedẽdum, vt pluries ſenſerunt Domini Auditores Rotæ, quos refert idem Lancellott. de attentat. appellat. pendent. 2. par. capit. 12. ſexta limitatione nume. 19. & de attentat. poſt inhibitionem 11. ampliat. num. 3.

11 Nec obijciatur, quod Illuſtriſs. Altaemps, qui erat delegans ſaltim potuit cauſam iterato demandare dicto Domino Delegato, & ſic potuiſſe procedere iuxta text. in d. capitulo cum appellat. qui dicit cauſam ex voluntate ſuperioris ad quem poſſe iterato demandari Iudici à quo, quoniam reſpondetur, quod ille textus loquitur de ſuperiore ad quem fuerit apdellatum, ideo Illuſtriſſimus D. Altaemps non erat Iudex appellationis, ſic non habebat iuriſdictionem iterum cauſa demandandi vlterius non demandauit Illuſtriſſimus D. Altaemps, ſed tantum cauſam demandatam dicto Domino Commiſſario nunciauit, & aliud eſt facere, aliud per alterum factum denuuciare præter quod non poterat, An cõtemptum recuſationis, nec ipſe, nec Illuſtriſs. Legatus Iudici recuſato cauſam remittere, cum prius de recuſatione per arbitros[e] fuiſſet cognoſcendum iuxta tex. in d. l. apertiſſimi, & in d. authen. operatur.

12 Tertium erat argumentum, quod eo tempore, quo dicti Laurentius, & Horatius citarentur à Magnifico D. Commiſſario eſſent detenti Rauennæ ſub Illuſtriſſimo Legato, quo caſu aut iniuſtè detinebantur, & tunc eſſet redarguere Illuſtriſſimum Legatũ de iniuſtitia, quod omittendum eſt, & vbi etiam iniuſtè, ex quo non ſui culpa, ſed alieno facto detinebantur eiſdem ſuccurreretur etiam ſi nõ miſiſſent procuratorem, prout voluit Bart. alleg. per Alex. in l. 2. de in ius voca. aut vero iuſtè detinebantur ergo iniuſtè à dicto D. Commiſſario requirebantur cum vni cum tantum locum occupare poterant, ſic quocunq; modo impediti,[f] & carcerati non comparuerint, cõtumaces nõ erunt reputãdi, vt voluit Alex. poſt alios in d. l. 2. & l. 2. §. ſi hoc Iudicio ſi quis caut. vbi tenet quomodocunq; quis citatur vt perſonaliter compareat, ſi à iudice detineatur ſatis ſibi ſuum poſſe ſi comparare non potuerit.

Nec

13 Nec aſſeratur, quod non conſtat in proceſſu, eo tempore detinerentur, quoniam id notorium erat, quod ab onere probandi releuat, & veriſimiliter idem Dominus Commiſſarius non multũ diſtans à Ciuitate Rauennæ, & continue in cauſa verſatus, poterat ſiue talem detentionem. Poſſet etiam reſponderi, quòd dum ipſe Dom. Commiſſarius ſciret cauſam à ſe abdicatam, debebat etiam ſcire in alium iudicem eſſe translatum, iuxta d.ca. cum appellat. & ille qui ſcit rem ſuam non eſſe debet ſcire ad aliam pertinere.

14 Quartum erat argumentum, quod in prætenſo banno non fuerunt inſerta capita imputationum, quo caſu cum ſtatutum Tuſſignani procedat annullando ipſo iure ſequitur, vt forma non ſeruata actus corruat ipſo iure vulg. l. cum his §. ſi præter de transact. Et ex his inſtamus nullam condemnationem declarari, & ad vlteriora ea nõ obſtante procedi.

15 Verum non obſtantibus præmiſſis ſententiã, per me latam cõtra prædictos Horatium, & Laurentium etiam validam, & nulli defectui ſubiectam eſſe ex infraſcriptis reſponſionibus ad fundamentum pro eorum parte deducta facile apparere exiſtimo; Dum enim primo opponitur de nullitate proceſsus fabricati per Dominum Cõmiſſarium, poſtquam pro eorum parte fuerat recuſatus ſuſpectus ſecundum communem, de qua per Oſaſc. deciſ. pedem. 84. nu. 5. Burſat. conſ. 21. num. 2. cum alijs ex aduerſo citatis, reſpondetur pluribus modis.

16 Et primo quod quando cauſa in recuſatione iudicis allegata eſt euidenter friuola, & fruſtatoria, hic poteſt iudex non obſtante recuſatione ad vlteriora procedere, & proceſsus ualet, vt bene declarat Spec. in tit. de exced. §. uiſo nu. 16. uer. facta igitur recuſatione Franc. uideri poſt Abb. Innoc. & alios, quos allegat in ca. cum ſpeciali in 3. q. nu. 23. extra de appellat. Vbi concludit iſto caſu non eſſe neceſsariam electionem arbitrorum, Iacob. Nouell. reg. 204. ſuſpicio allegata in prin. Burſat. qui alios plures adducit in exaduerſo allegato conſ. 21. nu. 25. uol. 1. Robert. Lancellott. pariter ex aduerſo allegatus in tract. de attentat. par. 2. cap. 6. nu. 24. Et licet ut ex aduerſo conſideratur in recuſatione iudicis non ſit forſan cauſa
g exprimenda, nec probanda,[g] ſed ſufficit recuſantis iuramentum ad ſcripta per Oſaſc. d. dec. pedemont. 84. num. 11. & per Burſat. d. conſil. 21. nu. 34. & ſeqq. Vbi tamen eſt aliqua cauſa expreſſa, & allegata, tunc utique illa attendi debet, ut per Bero. conſi. 16. in cauſa num. 4. lib. 3. quem refert & ſequitur Lancellott. ubi ſupra d. c. 6. nu. 55.

17 Quod autem cauſa in recuſatione, de qua agitur expreſſa ſit euidenter friuola, & ut ita dicam impertinens, apparet manifeſte, quia recuſatur, & allegatur ſuſpectus D. Commiſſarius eo, quia ipſi Horatius, & Laurentius non habebant tutũ acceſsum ad Caſtrũ Iuſignani ob multitudinẽ Raualiorum inimicorum ibidem aſſiſtentium, & deambulantium per totum ſtatum Illuſtriſſimi Domini de Altaemps cum Archibuſijs, & alijs armorũ generibus: Hæc enim cauſa in facto erat notorie falſa, quia non ſolum prædicti Raualij, non gerebant aliquod armorum genus, & præſertim archibuſia, ſed nemo alius talia quidem arma gerere poterat ſine periculo incurſus pœnæ capitalis vigore bannimentorum ab ipſo Domino Commiſſario de ordine Illuſtriſſimi Domini de Altaemps emanatorum, & ſi iſti veritatem fateri volunt à die aduentus dicti Commiſſarij ad illum ſtatum etiam vſque in præſentem diem nemo vnquam viſus fuit cum archibuſio armatus, nedum Raualij.

18 Erat etiam pariter in facto euidenter falſa eadem cauſa ſuſpicionis, quia ipſi Raualij non ſolum non deambulabant per ſtatũ dicti Illuſtriſſimi Domini de Altaemps, ſed nunquam diſcedebant de Caſtro Iuſignani eiſdem aſſignato pro loco carceris donec cauſa inſtrueretur ſub pœna ſcutorum reſpectiuè quatuor millium, duorum millium, & ad minus quingentorum pro quolibet iuxta eorum poſſibilitatem prout in actis, & quare quàm veriſimile eſſet dubitare de illis, qui ſponte conſtituti ſe eximere volebant ex periculo falſorum bannimentorum, & capitalium condemnationum cõtra eos latorum, & qui carcerati ſub idoneo fideiuſſore, permanebant: optimè vnuſquiſque conſiderare poterit.

19 Præterea Horatius, & Laurentius præfati erãt primi, & potentiores illius ſtatus, ibidemque plures habebant affines, conſanguineos, & ſequaces de familia Rinaldorum, ac aliorum adherentiũ, qui omnes tutiſſimè permanebant in dicto ſtatu, nec eorum aliquis minimam quidem recepit offenſionem à Raualijs eo tempore carceratis, & detentis, quia cum illis ſicut cum Horatio aderat pax pœnata, & per publicum inſtrumentum celebrata, quo caſu etiam reſpectu eorundem Horatij, & Laurentij poterat locus ille tutiſſimus reputari, prout in terminis ſic conſiderarunt Cephal. conſ. 304. nu. 149. volum. 3. & Menoch. conſil. 100. num. 212. verſicul. ſexto, & vltimo lib. 1. quæ omnia cum in facto veriſſima ſint apertè arguunt falſitatem cauſæ in recuſatione iudicis allegatam videlicet ob locum non totum.

20 Sed dato millies, quod iſtis comparere volentibus locus ille non fuiſſet reuera tutus ob inimicorum præſentiam, & aſſiſtentiam, quid quæſo commune habet locus non tutus cum recuſatione iudicis. Nihil certe, ergo recuſatio euidenter friuola, früſtratoria, & impertinens eſt, in terminis conſiderat idem Menoch. videndus in d. conſil. 100. num. 207. ver. Quinto vltimo, & nu. 208. lib. 1. Vbi benè loquitur in materia. Debebant enim iſti, qui locum non tutum reputabant, ob inimicorum aſſiſtentiam, vel ab illis petere cautionem de non offendẽdo, prout in terminis voluit Menoch. d. conſil. 100. num. 211. & 213. verſi. quod vero & num. 228. verſ. quod ſi dicatur cautionẽ, vel ſupplicare ſibi de alio tutiori loco prouideretur, prout pariter in terminis cõſuluit Cephal. dict. conſil. 304. num. 144. in fine lib. 3. quæ cum non fecerint iuuari non poſſunt ex prætenſo impedimento loci non tuti, quia ad hoc, vt impedimentum excuſet à contumacia, non ſolum debet eſſe neceſſarium, & tale, quod remoueri nõ potuerit, ſed quod per impeditum fuerit adhibita omnis diligẽtia de illud remouendo, aliàs inanis eſt recuſatio, prout etiam in terminis capitaliter

liter banniti, & condemnati conſuluerunt ijdem Cephal. d. conſ.304. nu.123.volum.3.Menoch. d.conſ.100.num.116.& ſeq.lib.1.Dec.conſil.18. nu.148.& 191.& ſeq.vol.1. Videns igitur Dominus Commiſſarius, quod cauſa loci non tuti in illius recuſatione expreſſa erat in facto euidẽter falſa,& in iure friuola,ac impertinens, merito illam reijciendo ad vlteriora proceſſit, per præallegata.

21 Nec obſtent aliqua ex aduerſo deducta, & cõſiderata per D.Informantem circa recuſationem iudicis in notorijs,quia hic non agitur de notorietate delicti,prout ex aduerſo allegata loquuntur,ſed notorietate cauſæ ſuſpicionis allegatæ, quæ inter ſe valde diuerſa ſunt, prout in terminis conſiderauit Burſat. ex aduerſo allegatus d. conſ.21.nu.23. lib.1. Et hæc ſit prima reſponſio ad hanc primam oppoſitionem.

22 Secundo reſpõdetur,quod dato millies, quod cauſa recuſationis eſſet vera, & releuans, poſita tamen per procuratorem, merito fuit reiecta quia in criminalibus, & vbi præſertim agitur de pœna capitali non auditur, nec admittitur procurator ad comparendum pro abſente, & contumace ſecundum magis communem, magis ſeruatam opinionem, de qua poſt alios, quos allegat, teſtatur Clar.in pract.§.fin.quæſt.32.verſic. hæc autem,vbi dicit,quod ſi alias permitteretur tota practica procedendi contra abſentes,& comparere volentes deſtrueretur,& vigore motus proprij Iulij Secundi confirmati à Pio Quarto non ſolũ iſto caſu non auditur, nec admittitur procurator,vt ſupra,ſed nec excuſator,nec defenſor, nec tanquam vnus de populo, nec Pater pro Filio, nec Abbas pro Monaco,nec Dominus pro ſubiecto,nec alius quouis pacto comparens niſi reus, ſeipſum prius in carcere conſtituerit.

23 Tertio dato rurſus,quod ſententia,de qua agitur eſſet nulla ex eo, quia lata a iudice ſuſpecto, cum tamen cõſtet de bono iure in negocio principaliter,quia ſcilicet fundata eſt, in vrgentiſſimis,& indubitatis inditijs,ac etiam in probationibus in actis exiſtentibus ante dictam recuſationem poterit modo per iudicem nullitatis,vel appellationis confirmari,& conualidari, nõ autem reuocari,& annullari, vt in terminis ſcripſerunt Alexan.conſi.67.Viſo themate lib.6.& eſt communis,vt teſtatur Phil. prob. in addit. ad Iohan. Monac.in c.iudex num.3.verſ.poſtremo adde de offic.deleg.refert Villalob.in commun.opin. litera R. verſ. recuſatione propoſita nume.11. Sed hæc vltima reſponſio ſit dicta ex abũdanti, quia vt ex præmiſſis clarè liquet ſententia validiſſima,& firmiſſima eſt.

24 Dum ſecũdo opponitur de nullitate eiuſdem ſententiæ,eo quia lata fuit poſt præſentatam inhibitionem, cui D. Commiſſarius ſe obtulerat paratum obedire,quo caſu non poterat amplius in cauſa ſe intromittere, cum per talem delationem abdicauerit à ſe omnem iuriſdictionem ad tex.in c.cum appellationibus de appellat. in 6.cũ alijs ex aduerſo citatis reſpondetur dupliciter.Et primo non eſſe verum in facto, quod D. Commiſſarius obtulerit ſe paratum obedire dictæ inhibitioni,& in hoc Notarius,qui inhibitionem, præſentauit hanc faciens fidem, de facto conuincitur ex contraria fide Cancellarij criminalis ipſius D.Commiſſarii, de qua in actis,item conuincitur ex propria ſcriptura eiuſdem Notarij, qui inhibitionem præſentauit, & qui in calce dictæ, inhibitionis præſentatæ ſua propria manu ſubſcribens tale aſſertum decretum minime interueniſſe probat,prout hæc omnia latius in facto Domino iudici explicabuntur. Hoc ſtante cum talis inhibitio fuerit nulla,& iniuſta, prout iam Sacra conſulta ſæpius declarauerat, volens cognitionem cauſarum præfatarum ſpectare ad Illuſtriſſimum Dominum de Altaemps,& non ad Illuſtriſſimum D. legatum, ſubintrat concluſio,
h quod iniuſta inhibitio timenda [h] non erat cap. non ſolum de appellat. in 6. Rot. deciſ.58. alias 412.ſi appelletur de appellat.in nouis Bero.conſil.85.Dicam breuiter num.23.lib.3.cum alijs per Rober.Lancellot.de attent.cap.20.in 11.ampliatione num.5.& in 1.limit. per totam.

25 Secundo reſpondetur, quod dato ſine veri, præiudicio,quod Dominus Commiſſarius dictę inhibitioni detulerit,reuocata inhibitione,& remiſſa cauſa per iudicem, qui inhibuit, nihil eſt, quod impediat proceſſum ad vlteriora, Rota de offic.delegat.deciſ.1.alias 138.incip.ſi appelletur à grauamine,& in tit. de appellat. deciſ.58. alias 412. ſi appelletur manifeſte friuole ad finem, & deciſ.65.alias 461.ſi appelletur à grauamine pariter in fine verſ.nec obſtat inhibitio eo. tit. de appellat.in nouis Mandoſ.de inhibitione quæſtio. Et hæc concluſio procedit in ſpecie etiam vt dixi,quod fuerit inhibitioni,vel appellationi delatum,vt notat gl.in c.cum appellationibus in verbo remittenda & ibi præſertim Franc.nu.3.in fine verſ.in gl.2.& num.4.verſ.tamen ipſa delatio, & num.5.ver.ſed ſi erat delegatus de appellat. in 6.Rota d.tit.de appel.deciſ.8.alias 70.ſi iudex,& deciſ.49.alias 303.nu.4.in nouis.

26 Quod autem fuerit inhibitio reuocata, & cauſa remiſſa adſunt literæ illuſtriſſimi D. legati inhibentis,quibus literis ſuper reuocatione inhibitionis omnino credendũ eſſe, in terminis eſt deciſ.Put.156.in cauſa Eugubinæ prępoſitione nume.1.lib.3.& dec.162.in cauſa Eugubina eodem lib. Nec obſtet,quod literæ non dicant, cui nam fuerit ipſa cauſa remiſſa,& decretum illuſtriſſimi D.legati dicat cauſam fuiſſe remiſſam, cui de iure,nam ſatis eſt,quod literæ prędictę dicant fuiſſe reuocatam inhibitionem, ſola enim inhibitionis reuocatio ſufficit ad hoc, vt benè potuerit dictus D.Commiſſarius procedere per ſuperius allegata,& nihilominus aduertatur in facto,quod ſi cauſa fuit remiſſa cui de iure, neceſſario ſequitur, quod fuerit remiſſa Dom. Commiſſario Illuſtriſſimi Domini de Altaemps, qui ratione loci delicti in iſtis cauſis erat iudex competens ex iteratis decretis, & declarationibus, Sacræ Conſultæ.

27 Nec etiam obſtet, quod inhibitio prædicta, fuerit nulliter reuocata videlicet ſine citatione partis,quia dicto Dom.Commiſſario ſufficiebat ſcire inhibitionis reuocationem nec ad eum ſpectabat perquirere,an bene,vel malo fuerit reuocata, & nihilominus adhuc dicitur, quod licet in

reuocatione inhibitionis regulariter ſit neceſſaria partis citatio, vt per Hercul. Mandoſ. & alios ex aduerſo allegatos. Hæc tamen regula fallit in duobus caſibus, qui propriè ad propoſitum applicantur. Primo quando iudex videret, ac cognoſceret per errorem, ac per iniuſtitiã relaxaſſe dictam inhibitionem: Secundo quando eadem inhibitio fuiſſet emanata ſine citatione, de facto enim, & ſine citatione facta, de facto etiam, & ſine citatione reuocari poſſunt l. 1. §. hoc iudiciũ, ff. ſimul ventr. nom. gl. in l. minor in princ. in verbo ſecus ff. de euict. Contard. in l. vnica in 16. limitat. nu. 15. C. de momentan. poſſeſſion. vbi teſtatur de receptiſſima opinione, & in terminis, Mandoſ. in tracta. de inhibit. q. 42. num. 3. in fine verſic. aliquando ſine aliqua partis citatione, & nu. 4. vnde ceſſante inhibitione, quæ proceſſum dicti D. Commiſſarij ſilere faciebat ad vlteriora potuiſſe per eumdem Commiſſarium procedi dubitandum non eſt c. cum ceſſante de appell. cum alijs ſupra allegatis.

28 Dum tertio prætenditur tempore latæ ſententiæ Horatium, & Laurentium fuiſſe carceratos, in Ciuitate Rauennæ, & ob id ſententiam nullã ad tradita per Bar. Alex. & alios in l. 2. ff. de in ius vocan. & quod cum hoc eſſet notorium debebat dictus Do. Commiſſarius non multum abſens a Ciuitate Rauennæ etiam quod ſibi id non fuiſſet allegatum præſcire, & conſiderare, labitur certè Dominus ex aduerſo ſcribens, & in hoc eſt malè informatus à ſuis clientulis, quia nedum tempore latæ ſententiæ, ſed etiam per plures dies ante, & in eodem inſtanti, in quo Illuſtriſſimus D. legatus reuocauit inhibitionem, illos etiam licẽtiauit, & dimiſit, & habita licentia diſceſſerũt ex Ciuitate Rauennæ, & ad Ciuitatem Imolæ conuolarunt, vnde habita notitia, quod fuerant in Caſtro Luſignani condemnati receſſerunt, & ad alia loca tutiora ſe contulerũt, & hoc non ſolũ eſt notorium, ſed veriſſimum, & conſtat ex literis eiuſdem Illuſtriſſimi D. Pinelli, de quibus in actis. Præterea etiam ſi iſti condemnati tempore condemnationis fuiſſent carcerati, in Ciuitate Rauennæ vt pretẽdunt, talis carceratio eos nullo pacto excuſat, quia fuit per eos procurata, & effectata Clar. in pract. q. 43. verſ. de carcerato, ibi niſi eſſet carceratio effectata, &c. Boſſ. de foro cõpetenti num. 99. ibi, tunc ſi malitia hoc præceſſerit, &c. & nu. 101. vbi in terminis, quod fraus præſumitur quando quis citatus in loco delicti quærit ſe conſtituere in alio loco Carauit. ſuper rit. magn. Cur. 269. num. 15. vbi plures alios concordantes adducit, & nume. 16. vbi ex communi obſeruantia concludit carcerationem reputari effectatam, quotieſcunque ſequuta eſt poſt citationem intimatam inquiſito.

29 Et demum etiam, quod præmiſſa omnia ceſſarent ad hoc vt carcerationis impedimentum excuſet, debet per Procuratorem, ſeu excuſatorem allegari, & de eo in actis proteſtari, quod in caſu noſtro factum non fuit, aliàs nihil operatur ſecũdum communem, de quã teſtatur Marſil. in prac. §. attingam num. 20. Rota Senen. poſt conſ. crimin. diuer. tom. 2. in paruis deciſ. 7. num. 1. fol. mihi 289. immo non ſolum debet allegari impedimentum, ſed etiam debet peti terminus ad illud probandum aliàs tutè etiam ad condemnationẽ impediti deuenitur, vt poſt Bar. & Nell. quos allegat tradidit Afflict. in conſtitu. pœnam eorum in 9. requiſito nu. 13. ſub rub. de forbannit. & foriudicat. par. 2.

30 Dum quarto, & vltimo datur de nullitate bãni ob non expreſſionem delictorum in eo iã aliàs fuit dictum, & probatum, quod dictum bannum fuit promulgatum iuxta ſtilum inueteratum in Curia Luſignani, & hoc ſufficit ad validitatem, proceſſus fabricati contra contumacem, immo ſi ſtilus iſte non fuiſſet ſeruatus, tũc fuiſſet proceſſus nullus ſecundum communem, de qua per Villalob. in ſuis commun. opin. verbo abſens nu. 10. verſ. vt poſſimus deuenire Clar. in pract. §. fin. q. 31. poſt verſ. quæro modo, &c.

Concludo ergo, quod cum Horatius, & Laurẽtius prædicti, & capti infra annum fuerint admiſſi ad nouas prætenſas defenſiones à Sanctiſſimo, & in terminis ipſis aſſignatis nihil pro eorũ aſſerta innocentia deduxerint, aut probauerint, prout tenebantur ad tradita per Boſſ. in tit. de liter. Princip. num. 5. propè finem verſ. eſt verum, quod Senatus, & in tit. de remed. cõtra bannum, ſub num. 1. Blanch. in tracta. de indit. nume. 293. Mandell. conſ. 56. num. 22. Cephal. conſ. 140. nu. 1. & 2. volum. 1. Clar. q. 44. verſic. quæro quando Franc. Becc. conſil. 11. num. 1. & ſeq. lib. 1. Vbi teſtatur de veriori, & receptiori opinione, merito dictas ſententiàs contra eoſdẽ liberè exequi poſſe vigore Bullarum Summorum Pontificum Pij ſcilicet Quarti, & Quinti dubitandum nõ eſt per præallegata, quæ & in iure, & in facto veriſſima ſunt; & ita fuit exequutum per D. Michaelem Angelum Sorbolongum Gubernatoris Vrbis, in Criminalibus locum tenentem, & iudicem in huiuſmodi cauſa à Sixto Quinto ſpecialiter deputatum. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Ipſo iure nulla.* Quando vltra recuſationes recuſans à proceſſu ad vlteriora appellauit, tunc nulla eſt controuerſia inter Doctores, quod ſententia cum omnibus inde ſequutis eſt ipſo iure nulla, veniuntque per viam attentatorum reuocanda etiam, quid appellatio fuerit deſerta, ac etiam quod de deſertione nec notorie conſtet ex actis ſecundum Lancellot. in tracta. de attentat. c. 6. & c. 12. in 1. ampliat. nu. 9.

Verum an geſta poſt recuſationem abſq; alia appellatione ſint nulla, diuerſæ fuerunt opiniones, vna enim fuit affirmatiua, quam & veriorem & magis communem teſtati ſunt Cephal. conſi. 241. num. 19. lib. 2. Mandoſ. in addit. ad l. ap. allegat. 1. verſ. proceſſus, &c. Mandoſ. iun. ad Roma. conſ. 220. nu. 3. litera B. in verbo momenti Lancellott. de attent. part. 2. c. 6. nu. 1. & ſeqq. vbi nu. 11. & ſeqq. ampliat. pluribus modis hanc opinionem, & apud iſtos recentiores plures alij referuntur concordantes eandem opinionem tenentes.

Altera autem, & negatiua fuit opinio, quam tenuit Rota coram Bubalo veneris ſeptimã Februarij

bruarij 1586.& de qua in his ſcriptis lib.1.fol.36. item Rota inter diuerſ.par.2.deciſio.2.num.6.& ſeqq.& par.1.deciſio.563.num.2.& hanc opinionem de ſtilo Rotæ ſeruari,licet extra Rotam,& in alijs Tribunalibus hunc ſtilum minimè ſeruãdum dixerit,affirmauit idem Lancellott.vbi ſup. d.c.6.num.1.2.3.& 48.qui etiam alios hanc negatiuam ſententiam amplectentes antiquiores refert Doctores.

b *Reijci poſſe.* In notorijs delictis,an iudex poſſit ſuſpectus allegari,declarauit D.meus Farinac.in ſua pract.crim.par.1.in tit. de delict. q.21.nume. 329.& ſeq.Et verum credo,quod quando talis recuſatio habet in ſe cauſam notoriè ineptam, falſam,ſeu calumnioſam poſſit tunc idem iudex ea non obſtante ad vlteriora procedere ſicut, poſt alios antiquiores ſcripſerunt Nouell.reg.204.in princip.& Lancellott.de attentat.par.2. d.cap.6. num.24.

c *Prout de iure.* Allegata hic per Conſultorem loquuntur non in reuocatione inhibitionis,(quæ quandoque fit ſimpliciter, & quandoque etiam prout de iure, prout eſt, quando iudex interloquendo pronunciat eam eſſe reducendam ad viã iuris) ſed in admiſſione appellationis, quæ ſolet per iudices fieri cum clauſula licet inquantum, ideò ſi volueris ſcire vim,& poteſtatem clauſulæ prædictę ſi & in quantum in admiſſione appellationem poni ſolitè videas Grammati.in addit. ad Veſtr.in pract.lib.7.cap.fin.nu.22.& 23.Plot. in l.ſi quando,nu.159.& num.189.C.vnde vi ſecundum antiquam impreſſionem Pract. Cotar. rubr.de appellat.num.10.fol.mihi 204.Menoch. de recuperan. poſſeſſ. remed.9.nu.331. Foller. in pract.enim in verbo item quod commiſit falſitatem num.11.Benintend. deciſi. Bonon.1. Oſaſc. deciſ. Pedemont.5.nume.8. & ſeqq. Et nulli dubium quod per admiſſionem appellationis cum, clauſula ſi & in quantum ipſa appellatio cẽſetur admiſſa quatenus interponatur ex rationabili, cauſa,& quatenus à iure ſit admittenda,& è contra habetur pro non admiſſa,ſi de iure admittenda non erat ex allegatis vltra præcitatos Doctores per Stephan.Lambertengh.in tracta. de contract.eorum,&c.gl.14.nu.22. & per Contard. in l.1.C.ſi de momentan.poſſeſs.in 13. limitatione nu.17.& ſeq.& per Lancellott.in tract. de attentat.cap.12.in prima limitat.nu.83.& ſeq.

Et quod ſi appellatio non fuit admiſſa niſi ſi & in quantum quid operetur talis admiſſio, dic, quod operatur idem, quod admiſſio affirmatiua cum eadem clauſula,quia negatiua præcedẽs per ſubſequentem conditionem ſi & in quantum reſoluitur in affirmatiuam, vt in deciſi. pedemont. 131.nu.1.& 2.vbi de materia.

Verum an appellatione ſic vt ſupra admiſſa, vel non admiſſa cum clauſula prædicta debeat iudex à quo ſuperſedere in exequutione ſuæ ſententiæ ita, quod videatur à ſe abdicaſſe iuriſdictionem,an vero ſecus vide Lancellott.vbi ſupra num.83.& ſeqq.& in 5.ampliat.nume.1.& ſeqq. Contard.pariter vbi ſupra d.13. limitatione nu. 19.& ſeqq.

d *Fuerit delatum.* Generalis,& veriſſima eſt concluſio, quod in omnibus caſibus, in quibus de iure prohibita eſt appellatio, licet iudex non teneatur deferre appellationi, ſi tamen voluerit deferre appellationi, non prohibetur, & poſtquam detulit ſunt ei ligatæ manus in tantum, quod non poteſt amplius ſententiam exequi, cum per delationem appellationi abdicauerit à ſe omnem iuriſdictionem ſecundum Barto. in l. conſtitutiones nume. 3. in fine verſicu. quæro quid ſi is.ff.de appellat.& ibi etiam Angel.nume. 3.Imolen. num.1.verſ.& adde ſecundum Angel. Imolen.colum.fin.in fine verſ.& ideo iudex Salicet.in l.ab dictos nume.4. in fine. C. de appellat. Franc.in c.Romana §.ſi autem num.5.verſ.quando tamen iudex a quo de appellat. in 6. Roman. in l.pantonius §.rei perduellionis nume.1.in fine verſic.& poſito pro conſtanti ff.de acquirend.hęreditat.vbi loquitur in crimine læſæ maieſtatis, Auguſt.ad Angel.de malefic. in uerbo præſente dicto Caio,&c.poſt num.21.ad med.verſic.& de materia vbi dixit, quod hoc fuit originale dictũ Bal.in l.1.C.de confeſſ.Carrer.in pract.in 1. tracta.de appella.§.vltimus caſus eſt num.2. Foller. in pract.crimin.in 1.par.2.par.verbo,& ſi confitebuntur num.66.verſic.item procedunt il ſecũdo Anto.Gomez.de delict.c.13.rub. de tortur. reor. num.32. vbi alios refert concordantes,dicitque hoc eſſe menti tenendum tanquam notabile, & quotidianum in practica Lancellott.de attenta: par.2.cap.12.limitat.1.nu.70.in fine,& num.80. vbi alij referuntur cõcordantes,Sigiſmun.Scacc. de iudic.cauſ.ciuil.& crimin.lib.1.c.97.nu.124.

Et licet contrarium voluiſſe videatur Boſſ. in tit.de appell.num.26. quem etiam refert Baiard. ad Clar.quæſt.94. num. 14. Tu tamen non recedas à propoſita ſublimitatione, quæ ſine dubio, vt vides communiter à Doctoribus recepta eſt, Verum quando eadem ſublimitatio procedat,& quando non, & de illius materia vide pleniſſimè Contard.in l.1.C.ſi de moment.poſſeſs.in 13. limitatione per totam, Lancellott. de attentat. cap.12.limitat.8.num.8. & limitatione 1.nume. 64. & ſeqq. Vbi infert, ampliat, & limitat pluribus modis.

e *Recuſatione per arbitros.* Quod arbitri ſint eligendi ad cognoſcẽdas cauſas recuſationis,ſi fuerint iniuſtæ necnè, eſt etiam gloſſ. communiter recepta in cap.Iudex ab Apoſtolica de offic.delegat. in 6. prout eam refert, & ſequitur Michael Craſſ.in commun.opin.lib.2.cap.8. q.15. & vide in propoſito Concil.Tridentin. capitul.5. ſeſſio. 14. De qua re, an ſcilicet recuſationis cauſæ à iudice recuſato, ſeu ab alio cognoſci poſſint vide Couarruu.practic. quæſtion. capit.26. num.5.& Clar.in practic.§.fina. quæſtion.43. verſi. vnum tamen, vbi quod ſi cauſæ ſuſpitionis allegatæ, tangunt perſonam iudicis,ipſe non videtur competens in dictis cauſis cognoſcendis, quia diceretur iudex in cauſa propria, ſed in vrbe res eſt expedita,quod talis cognitio ſpectat ad ſuperiorem Tribunalis, cuius iudex allegatus eſt ſuſpectus,ſeu potius ad ſignaturam.

f *Impediti, & carcerati.* Hæc materia impedimenti,an & quando excuſet à contumacia,& de pluribus impedimenti generibus, & an etiam ſit neceſſaria impedimenti allegatio, ſeu probatio, & tranſ-

& tranſmiſſio Procuratoris ad proteſtandum de eo belliſſimè ponitur per D. meum Farina. in ſua practic. crimin. par. 1. q. 11. nu. 50. & ſeqq.

g *Cauſa exprimenda, nec probanda.* An cauſa recuſationis ſit exprimenda in libello recuſationis videtur, quod non ſicut poſt alios, quos allegant antiquiores ſcriptum reliquerunt Couarru. practicar. q. c. 26. ſub nu. 1. Villaloh. in commun. opinio. littera. S num. 151. Vbi de communi, de qua etiam Michael Craſſ. in commun. opin. lib. 2. c. 8. q. 13. Lancellott. in tract. de attentat. c. 6. num. 4. vbi de magis communi, * cuius contrarium videtur tenuiſſe Rot. diuerſ. par. 1. deciſ. 563. nu. 1. & 2. & par. 2. deci. 2. nu. 9. vide in materia Miſinger. obſer. 63. centur. 3.

Sic etiam recuſationis cauſam non eſſe probãdam, ſed ſufficere recuſantis iuramentum, ſcripſerunt Tiraquell. de vid. in reb. exig. pag. mihi 29. verſ. quid cum tractatur in fine ſecundum paruã impreſſionem, vbi etiam idem de allegato ſuſpecto Notario, Procuratore, & Conſultore Couarruu. variar. & Michael Craſſ. in locis præcitatis, Menoch. de arbitrar. q. lib. 2. caſu 212. nu. 36. Bero. conſi. 16. nu. 4. lib. 3. Lancellot. de attenta. vbi ſupra d. c. 6. nu. 4. & num. 18. Vbi declarat Rolan. conſ. 19. nu. 14. lib. 3. Vbi quod hæc concluſio benè procedit de iure ciuili, ſecus autem de iure Canonico, & ibi teſtatur de communi Oſaſc. deciſ. pedemont. 84. nu. 6.

Iſtud autem iuramentum nõ ſufficere, vt ſimpliciter teſtetur à recuſante, ſed debere à iudice ei deferre, conſuluit Ruyn. conſ. 6. nu. 5. & 6. li. 4. cuius contrarium in practic. ſeruari dixit Couar. d. c. 26. eo. nu. 1. in fine.

Et in materia ſcias, quod iſto caſu ad probationem allegatæ cauſæ poteſt iudex interrogari, & tenetur reſpondere, an cauſa allegata ſit vera necnè ſecundum Ant. Theſaur. deciſ. pedemont. 6. per totam, vbi ita relatis, & reprobatis contrarijs benè concludit, & cõcluſionem ampliat duobus modis, vt ibi per eum.

h *Inhibitio timenda.* Regula à nonnullis formatur in contrarium, quia dicunt, quod inhibitio ſiue iuſta, ſiue iniuſta timẽda eſt, prout voluit Rota deciſ. 26. aliàs 307. Nota, quod audientia in fine de appellat. in antiquis Put. deciſ. 394. lib. 2. cũ alijs per Lancellott. de attentat. c. 20. amplia. 11. nu. 1. & ſeqq. Verum ne decipiaris aduerte, quod hæc regula affirmatiuè formata procedit non de iure communi, ſed de ſtylo Rotæ, & propterea, extra Rotam ſeruanda non eſt in alijs Curijs, prout declarat idem Lancellott. d. c. 20. ead. ampliat. 11. nu. 5. & limit. 1. nume. 1. & ſeqq. De iure enim communi inhibitio iniuſta, & inualida nõ eſt timenda, quia ad hoc, vt operetur attentata, & nullitatem actus contra ipſam geſti debet eſſe Canonica, prout voluit Rot. deciſ. 58. aliàs 412. ſi appelletur de appellat. in nouis, ſemperque inhibitio cenſetur relaxata cum conditione, ſi de iure fieri poterat Bero. conſ. 85. dicam breuiter, nu. 23. lib. 3. Et propterea ſi datur inhibitio quæ de iure dari non debebat, non operabitur ſuum effectum, nec illi parendum erit, ex quo deficit, eius conditio, vt ibi per eum, & latè comprobat idem Lancellott. d. c. 20. ead. ampliat. 11. nu. 5. & limit. 1. per totam, immo nec etiam de ſtilo Rotę ſeruanda eſt, nec timenda in duobus caſibus; Primo quando notoriè conſtat de iniuſtitia inhibitionis, ſeu quod per calumniam fuerit impetrata ſecundo quando commiſſio cauſæ fuit ſignata, prout de iure ſecundum eumdem Lancellot. ead. ampliat. 11. nu. 20. & ſeqq.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Agitur de Mercatore qui non fideliter ſuos libros & ſcripturas tenuit. Et inde plura explicantur capita ex quibus eorundem librorum, & partitarum falſitas excuſatur & indicatur, & propterea explicatur, etiam an, & quando deferatur iuramentum in litem contra doloſum mercatorem ſeu adminiſtratorem.

SVMMARIVM.

Falſitas eſt immutatio veritatis certa ſcientia facta. num. 1.

Diffinitionis natura eſt vt conuertatur cum ſuo diffinito & è contra. nu. 1.

Confeſſionis nulla maior probatio. nu. 2.

Ignorantia in facto proprio non cadit. nu. 3.

Partita librorum mercatoris non poſſunt ſtornari ſeu accommodari niſi tribus concurrentibus. Primo quod in reuocatione ſeu accommodatione deducatur vera cauſa erroris. Secundo quod accedat conſenſus intereſſatorum. Tertio quod fiat antequam liber ſit vt dicitur, ſpoliatus, & caſſatus nu. 4. & ſeqq.

Liber mercatorum poſtquam eſt ſpoliatus, & redactus in alium librum non poteſt, amplius accommodari. num. 4.

Confeſſio facta in ſcriptis non poteſt reuocari errore non probato nu. 4. verſ. Inferendo modo.

Teſtis vnicus plene probat contra producentem num. 4. ante finem.

Id quod noſtrum eſt ſine facto noſtro tolli non poteſt. nu. 4. verſ. Rurſus non probato errore.

Falſitas in dubio non præſumitur nu. 5.

Falſitas vt euitetur omnis interpretatio facienda eſt. num. 5.

Falſitas non per coniecturas ſed per concludentes rationes deducenda eſt num. 5. Vbi declaratur hoc non procedere, quoad pœnam extraordinariam.

Falſitas ſine dolo non committitur. nu. 6.

Falſitas in dubio potius per errorem quam dolũ commiſſa cenſetur num. 6. Declara de falſitate tunc præſumitur dolus & non error nu. 8. in fine niſi circumſtantiæ facti dolum inferant ibidem d. num. 6. Item declara procedere quãdo licet mutata ſint verba ſenſus tamen idem remanet ſecus ſi etiam eſt mutatus ſenſus nu. 7. in fine. Item declara quando non conſtat de falſitate & ſumus in dubio ſed ſi conſtat.

Dolus & non error præſumitur ex actu in quo quis lucrum conſequitur nu. 7. Vbi etiam econtra quod ceſſante lucro ceſſat præſumptio doli.

Mendacium ſemper in ſe habet dolum nu. 6. in fine.

Dolus præſumitur in illis qui ſunt. negligentes, & deficientes in eorum officio. nu. 8.

Falſitatis præſumptio maxime ceſſat in viro bonæ conditionis & famæ. nu. 9.

Decoctor ergo defraudator. nu. 9.

Teſtis deponens falſum credens ſe dicere veram excuſatur a falſo. nu. 10. non tamen excuſatur a pœna extraordinaria. nu. 11.

Cauſa & credulitas qualibet fatua, & temeraria excuſat a falſo. nu. 10. Hoc intellige quoad pœnam ordinariam ſecus quo ad extraordinarium. nu. 11.

Cauſa & credulitas agentis non excuſat niſi probetur, quod is motus fuerit ad ſic agendum ex illa cauſa, & credulitate poſt. nu. 10.

Cauſa & credulitas iniuſta ad hoc vt excuſet an ſufficiat illam probare iuramento agentis nu. 10. in fine.

Cauſa ſeu credulitas fatua & iniuſta non excuſat a pœna extraordinaria nu. 11.

Falſitas non præſumitur commiſſa quando facile detegi poteſt vt puta vel ex reuolutione cartarum vel quia coram multitudine perſonarum commiſſa fuerit nu. 12. Declara vt. nu. 13.

Falſitas non præiudicialis non punitur intellige vt non puniatur pœna ordinaria ſecus autem pœna extraordinaria nu. 12.

Falſitatis præſumptio oriens ex vitio viſibili fortior eſt præſumptione alia extranea nu. 13. verſ. immò multo potentior.

Ocularis inſpectio omnes alias probationes ſuperat. nu. 13. in fine.

Falſitas in libro mercatorum dicitur commiſſa per additionem, ſeu apoſtilllam factam intra duas lineas. num. 14.

Libri mercatorum debent eſſe candidi & carere omni inductione as ſuper inductione num. 14. verſ. Nec interlineatio.

Liber mercatoris non dicitur fideliter tenens ſi repugnantia continet nu. 14. verſ. & eo magis.

Iuratur in litem contra mercatorem qui non fideliter tenuit ſuos libros nu. 15. in in fine.

Scribere quis videtur cuius nomine ſcribitur nu. 16.

Liber mercatoris dicitur ſcriptus ab ipſo mercatore etiã, quod alter eius nomine ſcribat nu. 16.

Dominus tenetur pro delicto commiſſo per eius famulum in officio in quem fuit deputatus nu. 16. ad finem.

Mercator debet tenere librum vulgo dictum il Giornale, & illud quandocunque exhibere nu. 17.

Adminiſtrator in redditione computorum ſuæ adminiſtrationis tenetur exhibere omnes libros, & etiam librum vulgo dictum il giornale & non exhibendo præſumitur altare nu. 17. & 18.

Mercator dicitur doloſus & contra eum iuratur in litem ſi in ſuis libris dietim omnia data & recepta fideliter non ſcribit nu. 19.

Socius partem ſocij ſcienter & doloſe occupans partim reus eſt etiam quod inter eos ſocietas per contractum iniusta fuerit nu. 20.

CONSILIVM XVIII.

1 ADSIT DEVS. Licet pluries ſint partite in quibus prætendatur Bonamicum, deliquiſſe D. tamen ex aduerſo ſcribens non tangit niſi illam partitam ſcut. 2550. ſolutorum Redulphis, & Serlupis pro fideiuſſione facta in negotio Salariç in quibus cum prima vice idem Bonamicus ſe debitorem fecerit aſſerens ſe ſoluiſſe de proprijs pecunijs reuocando poſtmodum ſeu vt dicunt ſternando eam partitam fecit ſe in eadem ſumma creditorem ſocietatis, igitur antequam alias tangam partitas vt in primis ſatisfaciam ijs, quæ ex aduerſo & ſubtiliter & late deducta fuerunt. Dico nõ poſſe negare quin retractatio huius partitæ falſitatis vitio ſubiaceat: eſt enim falſitas vt ipſemet D. ſcribens fatetur veritatis immutatio ex certa ſcientia facta Grat. poſt Marſil. & Hoſt. quem allegat in conſ. 151. nu. 9. lib. 2. Foller. in pract. item quod commiſit falſitatem num. 36. Marſil. conſ. 75. num. 1. Ioh. Maria Monticell. reg. crim. 15. in prin. ergo vbi ex certa ſcientia veris immutatur ibi dicitur falſitas commiſſa arguendo a natura diffinitionis per l. 1. §. dolum & ibi Bar. ff. de dolo l. fin. iuncta glo. ff. de verbor. ſignific. l. omnis diffinitio cum ibi not. ff. de reg. iur.

2 Quod autem in retractatione iſtius partitæ ſit mutata veritas. Non eſt dubium quia fideiuſſionis onus non ſpectabat ad ſocios ſed ad Bonamicum vt in capitalis. Ergo quicquid huius occaſione ſoluebat non ſociorum ſed ipſius damno cedebat prout ſecundum veritatem in prima partita de proprijs pecunijs tanquam propriũ onus ſoluiſſe aſſeruit & ſcripſit, vnde contrarium poſtea aſſerendo ſe ſcilicet ſoluiſſe de pecunijs communibus talis vtique aſſertio eſt falſa, quia & cõtra veritatem capitulorum & contra ſuam propriam antecedentem confeſſionem cuius nulla, eſt maior probatio l. 1. C. de confeſs. l. ſi confeſſus ff. de cuſtod. reorum C. veſtra & ibi gl. de cohab. cler. & mulier. cum ſimil.

3 Quod pariter veritas ſit mutata ex certa ſcientia Bonamici nec etiam in dubium reuocari poteſt quia vt prædixi: iam ipſe in prima partita libere faſſus eſt ſoluiſſe fideiuſſoribus pecunias de proprio & tanquam proprium onus iuxta formã Capitulorum vnde modo ridiculum eſt dicere, ignoraſſe illud quod prius in ſcriptis ſe ſcire affirmauerat præſertim in facto proprio in quo ignorantia non cadit l. fi. ff. pro ſocio Bar. in l. cum de indebito ff. de prob. cum vulgar.

4 Præterea (& in hoc ſupplicatur aduerti) quod licet non ignorem prout ex aduerſo ſæpius Oretenus dictum fuit non eſſe nouum tam in iure, quam de antiquo mercatorũ ſtilo partitas poſſe reuocari vel vt ipſi dicunt ſtornari. Hoc tamẽ admittitur & licitum eſt inter eoſdem mercatores tribus concurrentibus. Primo quod in reuocatione ſeu ſtorno deducatur vera cauſa erroris. Secundo quod fiat reuocatio de conſenſu corũ, quorum intereſt. Tertio quod fiat antequam liber ſit lineatus & caſſatus ſe reportatas ad alios ſequentes libros, ijs autem non concurrentibus reuocatio ſeu ſtornatio partitarum non ſolum, dicitur illicita, ſed etiã falſi vitio ſubiacet prout in ſuis conſtitutis fatentur tam ipſe Bonamicus quam Villanus qui libros ſcripſit ac etiam aperte deponit Vincentius Caſtronus Teſtis pro Curiæ informatione examinatus, & peritus alias, pro parte Bonamici electas aperte dicens, quod poſt ſpoliationem librorum, & quod poſtquam

ſuper

ſuper partitis ſunt directæ & appoſitæ lineæ caſſantes non poteſt amplius aliquid ſcribi ſine expreſſo conſenſu eorum de quorum præiudicio, agitur & ſi ſcribatur falſitas reputatur inter mercatores inferendo modo ad caſum noſtrum dicitur reuocationem prædictæ partitæ fuiſſe illicitam. Primo, quia cauſa prætenſi erroris ob quã eſt facta reuocatio, quia ſcilicet credebat prouiſionis fideiuſſorum eſſe ſoluendas ex corpore ſocietatis aperte conuincitur falſa, vt ſupra deduxi ex forma capitulorum. Non probato autem errore, imò cauſa erroris aperte falſa exiſtente non potuit prima confeſſio in ſcriptis facta amplius reuocari. Bar. in l. non fatetur. ff. de confeſſ. Bald. in l. fina. poſt num. 2. verſic. Ex quibus verbis. C. de probat. Et in l. 2. nume. 4. C. de cuſtod. reorum. Brun. de iudit. par. 2. q. 6. nume. 22. in fine Boſſ. in tit. de confeſſ. nu. 59. & 60. Clar. in practica. §. fin. q. 55. verſic. vlt. & alibi paſſim doctores. Et dicere quod mercatoribus ſit licitum ſtornare partitas iam in libris deſcriptas ſub prætextu errore non probato ſatis credo quod abſurdũ ſit & a iure improbatũ Rurſus non probato errore prædictæ partitæ, quod illa potuerit ſtornari, in præiuditium ſociorum de quorum intereſſe agitur & ſine eorum conſenſu eſt pariter contra ſtilum mercatorum, vt ipſimet aduerſarij in eorum conſtitutis fatentur & contra iuris diſpoſitionem de qua in d. l. id quod noſtrum. Vbi omnes ff. de reg. iur. Et demum partitas accommodare poſtquã libri fuerunt ſpoliati tranſportati, & interlineati prout in hac partita ſe feciſſe Villanus in ſuis conſtitutis fatetur de ordine Bonamici nil aliud eſt niſi falſum committere prout Vincentius Caſtronus deponit in ſuo examine: Qui cum alias fuerit in eadem cauſa ab aduerſario electus & approbatus in peritum plene probat contra ipſum etiam quod vnicus ſit Aym. cõſil. 100. nu. 13. Soc. iun. conſ. 69. nu. 11. lib. 1. Cepha. conſ. 141. nu. 15. ſeqq. lib. 1. & conſ. 168. nu. 52. & 65. eo. lib. 1. Gabriel. tit. de teſtibus conclu. 1. nu. 14. Vbi de communi de qua etiam teſtatur Vaſ. de ſucceſſ. ceſſatur. §. 12. num. 7. & ſeqq. Quare cum partita de qua agitur fuerit per Bonamicum & Villanum vt ipſi dicunt ſtornata ſcienter & ex falſa cauſa quia contra veritatem capitulorum de quibus notitiam habebant. Item & ſine conſenſu eorum de quorum intereſſe agebatur, & poſt ſpoliationem & interlineationem librorum. Nõ video quomodo poſſint effugere quin vt ita dicam talis ſtornatio falſa reputetur per prællegata.

5 Quibus non obſtet dam. primo dicitur falſitatem in dubio non præſumi cap. accedens, vbi glo. & ſcriben. de crim. falſ. omnemq; faciendam interpretationem, vt falſitas euitetur cap. cum tu extra de teſtibus falſitaſque non per coniecturas, ſed per concludentes rationes deducenda, & probanda eſt l. iuris gẽtium. §. quod ferè, vbi Bal. & docet. ff. de pactis cum alijs ex aduerſo allegatis. Nam ſi permiſſa vera ſunt in facto prout vera eſſe negari non prout falſitas eſt ocularis, & non præſumptiuè, ſed clariſſimè & aperte deprehenditur & lectura capitulorum ex caſſatura librorum ex confeſſionibus aduerſariorum, & ex depoſitione Vincentij Caſtroni & nihilominus quicquid ſecus ſit; vbi agitur de imponendo pęnam falſi ordinariam ad puniendam, tamen pœna extraordinaria præſumptiuam ſufficere probationem dixerunt Aym. conſil. 73. nu. 19. verſi. quod procedit Capic. deciſ. 30. in fine Iohã. Maria Monticell. reg. crim. 15. num. 161. verſi. quod intelligas verum Natta conſil. 633. nu. 8. vol. 3. Bertazzo. conſil. 91. nu. 35. lib. 1. & eſt communi, vt per Ioſeph. Ludou. in deciſ. Lucen. 13. nu. 50.

6 Nec etiam obſtet dicere, quod falſitas ſine dolo non comittitur. l. nec exemplum. C. de falſ. & eſt communis, vt ex Socin. iuniore in conſil. 89. nu. 33. par. 2. Emanuel Suarez. in commun. opin. littera F. num. 19. Clar. in pract. §. falſum verſic. excuſatur autem Cæphal. conſil. 113. nume. 8. & nume. 15. & conſil. 230. nume. 12. & Franc. Beu. conſil. 78. num. 7. & ſeqq. lib. 1. & quod in dubio dolus non præſumitur, ſed error & ignorantia. l. pen. C. de his, qui ſibi in teſtam. aſcrib. Natta cõſil. 314. nume. 9. lib. 2. & eſt pariter cõmunis prout teſtatur idem Soarez d. littera F. nu. 18. idem Cæphal. d. conſil. 230. num. 16. Beu. d. conſil. 78. nume. 13. 24. & 30. Nec enim obiectio, vt præfertur præcedit in dubio ſecus, vbi abſunt circumſtantiæ dolum inferentes, vt per Nattam ex aduerſo allegatum d. num. 9. Ibi niſi ex circumſtantijs aliud appareat. Et in caſu noſtro dolus non ex circunſtantijs, ſed iuris præſumptione concludentiſſime probatur, quia cum Bonamicus exiſtens proprius debitor Rodulphi & Serluporum in prouiſione eis ſoluenda pro fideiuſſione facta fecerit communiter debitores etiam ſocios tam contra veritatem capitulorum quam contra ſuã propriam confeſſionem de qua in prima partita negari non poteſt quod vti mendax doloſus a iure præſumatur ſemper enim in mendacio alio nõ docto dolus ineſt l. ſi quis affirmauerit ff. de dolo Rom. conſ. 8. nu. 2. Ruyn. conſil. 29. num. 6. lib. 1. conſ. 2. nu. 13. & cõſ. 244. nu. 6. Iacob. Port. Imol. conſ. 78. in prin. Aym. conſ. 282. nu. 7. Hippol. Riminal. conſ. 274. nu. 67. vol. 3. Dec. conſ. 32. num. 24. ſeqq. vol. 3.

7 Et eo magis dolus & non error in Bonamico præſumendum eſt quia vt inquit Natta ex aduerſo allegatus d. conſ. 314. nu. 9. lib. 2. reuocatio huius partitę reſultabat in ipſius maximum lucrum quod tamen ſecus eſſet ſi ei lucrum non afferret c. accedens & ibi gl. & docto de crim. falſ. cũ alijs ibi per eum allegatis Fel. in c. tertio loco nu. 2. de præſumpt. Aym. conſ. 8. nu. 13. & conſ. 18. nu. 22. Rolan. conſ. 11. nu. 55. ſeq. lib. 3. Dec. cõſ. 57. nu. 36. lib. 3. & vt inquit idem Natta in d. conſ. 314. nu. 4. Vbi videatur ex mutatione ſcripturæ tunc demum falſitas doloſa non pręſumitur, ſed error quando licet mutata ſint uerba ſenſus tamen idẽ remanet, ſed in caſu noſtro nõ ſic eſt quia ex mutatione ſcripturæ reſaltat contrarius ſenſus, & effectus ideo.

8 Dolus præterea contra Bonamicum & Villanum inſurgit quia præſuppoſito prout ipſi fatentur & Vincentius Caſtronus deponit quod non liceat mercatoribus ſtornare partitas poſtquam liber eſt ſpoliatus & caſſus ſine conſenſu eorum, de cuius intereſſe agitur contrarium faciendo

non

per errorem, ſed doloſe feciſſe dicuntur quia defecerunt in eorum officio l. dolus ff. manda. c. ſi item de re iudic. Plot. de in lit. iuran. §. 48. nu. 15. Stracca. de mercatura par. 2. ſub nu. 68. Natta cõſil. 174. nu. 11. volum. 3. Rolan. conſ. 57. num. 7. ſeqq. volum. 3. Capra concluſ. 78. nu. 48. Et hoc fundamentum eſt ineuitabile. Et illa generalis regula, quod potius ſit præſumendus error, & ignorantia quam dolus procedit quando de falſitate non conſtat, ſed conſtito de falſitate vt ſupra dixi conſtare in caſu noſtro tunc illam non per errorem, ſed doloſe fabricata præſumitur vt bene declarat Port. Imol. conſ. 94. nu. 3. & conſ. 96. num. 12. ſeqq. & nu. 30.

9 Et demum eadem regula quod præſumatur error & non dolus procedit in viro legali ac bone conditionis, & famæ quem præterea nihil dolo feciſſe pręſumendum eſt l. 3. §. ex improuiſo ff. de re milit. & declarat Natta ex aduerſo allegatus, in d. conſ. 314. nu. 11. lib. 2. Non ſic in decoctore, quem iura fraudatorem appellant. l. ſi hominem §. quoties iuncta l. ſeq. Ibi ſed in omnibus fraudatoris facultatibus ff. de poſ. & in quo valet conſequentia Decoctor ergo fraudator Bal. conſ. 400. in libris Theſaurariæ num. 3. lib. 1. Boer. dec. 215. nu. 6. Brun. de ceſſio bonorum q. 5. 4. q. principalis nu. 4. Stracca de mercatura in tit. de decoctor. par. 3. nu. 19. ſeqq.

10 Minus obſtet quod Bonamicus partitam ſtornauerit vel ſtornare mandauerit per Villanum credens id ſibi licere & propterea ſit excuſandus a falſo per ea quæ in ſimili de teſte falſum deponente & credente dicere verum ſcripſerunt Marſil. in l. 1. §. præterea nu. 13. verſ. & ideo dico ff. de Sicar. & in l. 1. in prin. nu. 3. ff. de falſ. Boſſ. in titu. de falſ. nu. 137. Bertaz. conſ. 8. nu. 18. & conſi. 10. nume. 2. Hyppol. Riminal. conſ. 113. nume. 37. ac etiam quia quælibet credulitas & iam fatua, & temeraria excuſat a falſo, & eius pœna vt per Ang. in l. plagij la 2. poſt Butrigar ibi C. ad l. Iul. de plagiar. Soc. conſ. 37. nu. 23. lib. 2. Bald. in l. 2. §. quod obſeruari in 3. notab. C. de iuram. calumnię Angel. de malef. in verbo falſario nu. 1. Siluan. conſ. 53. nu. 2. lib. 2. Marſil. conſ. 7. nu. 25. & ſeq. Clar. in pract. §. fi. q. 60. ſub ver. & generaliter ibi tu vero dic, quia pro reſpõſione. Dicitur quod ad hoc vt quis excuſetur a credulitate iuſta vel iniuſta, nõ ſufficit illam allegare ſed debet probare quod ad ſic faciendum motus fuerit ex allegata credulitate Bar. in l. 1. §. non autem ff. ſi quis teſtan. lib. Alex. conſ. 103. videtur nu. 13. verſ. & dato lib. 1. Corn. conſ. 33. nu. 16. lib. 4. & conſ. 280. num. 6. verſ. ita etiam eodem lib. 4. Gabriel. lib. 8. conclu. 8. nu. 66. & 71. Cagnol. in l. quod te num. 43. ff. ſi cert. petat. Menoch. de retinen. poſſeſ. remed. 3. nu. 653. Clar. d. q. 60. verſ. ſed hic quæro Bertaz. conſ. 375. poſt nu. 15. lib. 2. ſed. Quod in caſu noſtro Bonamicus motus fuerit ad ſtornãdum partita poſt ſpoliationem & caſſationem librorum ſine conſenſu eorum de quorum intereſſe agebatur ex eo quod crediderit id ſibi licere eſt ab omni veriſimilitudine alienum quia inter mercatores notum eſt vt prædixi id fieri non poſſe & illicitum reputari. Vnde licet vt ex aduerſo deducitur regulariter, ſuper alicuius credulitate ſtari, debeat credentis iuramento, ſecundum Angel. in l. Plagij la 2. nu. 1. ad med. verſ. ſed qualiter probabitur C. ad l. Flau. de plag. Bertax. conſ. 11. nu. 21. poſt Curt. Ioh. de amic. & Alciat. in locis per eum relatis. Hoc tamen non procedit quando cõtra iuramentum ſic dicentis ſe crediidiſſe adeſt, alqua præſumptio ſeu inueriſimilitudo vt plene poſt antiquiores quos allegant ſcripſerunt Menoch. de recuperan. poſſeſ. remed. 16. nu. 35. ſeqq. & de abitrar. q. lib. 2. caſu 298. nu. 6. Riminal. conſil. crim. diuerſ. 63. nume. 18. & conſ. 83. nume. 8. volum. 2. in folio Stephan. Lambert. in tracta. de contrac. eorum gl. 1. num. 185. & ſeq. Et in terminis de credulitate declarat Curt. Ioh. de Amic. & Alciat. in locis per eum relatis Gabr. lib. 7. concl. 8. num. 65. 68. & 69. ideo non poteſt dicere Bonamicus credidiſſe ſe ſibi ita licere cum vti mercator bene ſciebat id ſibi non licere.

11 Et in omnem euentum credulitas fatua, & temeraria licet excuſet a falſo & eius pœna ordinaria non tamen excuſat ab extraordinaria ſecundum communem de qua per Gabriel. lib. 7. d. conclu. 8. num. 32. & nu. 70. Nouell. reg. 168. in prin. idem Ang. in d. l. plagij num. 2. verſic. ſimiliter attende C. de plagiar. Tiraq. de pęn. cauſa 43. num. 10. in fine Menoch. de recup. poſſeſſo. remed. 5. num. 62. ſunt de pœna falſi ordinaria ſecus de extraordinaria ſecũdum magis communem de qua per eundem Gabriel. d. lib. 7. concluſ. 33. num. 5. & ante eum Anan. in c. 1. nu. 16. de crim. falſi vbi late declarat.

12 Multo minus prodeſt Bonamico excuſatio, quod ex quo iſta falſitas poterat detegi ex reuolutione cartarum & ex lectione ſcipturæ videlicet capitulorum Iccirco tanquam non præiudicialis non ſolum nec punibilis ſit ad l. domus C. de falſ. cum vulgaribus verũ etiam nec facta præſumatur ab animo defraudandi ad ea quæ in ſimili de falſitate commiſſa coram multitudine, perſonarum tradit Aym. conſ. 65. in fine & conſil. 75. nu. 19. Nam dum dicitur quod falſitas non nociua non eſt punibilis reſpondetur, quod in caſu noſtro niſi fuiſſet hæc falſitas detecta ſatis, fuiſſet nocibilis quia libri mercatorum plenam faciunt fidem maxime inter ſocios vt notum eſt. Et quatenus non fuiſſet nociua adhuc dicitur, quod ſecundum magis communem opinionem punibilis eſt ſaltim pœna extraordinaria vt per Menoch. de arbitr. q. caſu 306. num. 21. ſeq. lib. 2. Cæphal. conſil. 355. lib. 3. Plot. de in lit. iurand. §. 44. nu. 11. in fine Clar. §. falſum verſ. item excuſatur in fine Boſſ. in titu. de falſ. nu. 85. Gabriel lib. 7. concluſi. 5. num. 24. Stracca. in addit. ad Aym. conſil. 46. nume. 1. Quicquid in contrarium tenuerint alij.

13 Et dum pariter dicitur quod falſitas non præſumitur commiſſa vbi ex reuolutione cartarum, & ex lectione ſcripturæ poterat facile depræhẽdi ſicut pariter nõ præſumitur commiſſa corã multitudine perſonarũ reſpõdetur ꝙ argm̃ bene procederet ſi de falſitate dubitaretur an eſſet cõmiſſa nec ne prout Aymon. ex aduerſo allegatus expreſſe loquitur. At ibi de falſitate clare apparet, vt in caſu noſtro fruſtra recurritur ad hanc præſumptionem, quia in claris non eſt opus conie-

ctūris vulgata l. continuus ff. de verbor. immo multo potentior eſt preſumptio falſitatis oriens ex inſpectione ſcripturarū & ſic ex vltimo viſibi li quam ea, quæ ex inuiſibilibus & clandeſtinis ra tionibus deducitur vt plene per Mandell. conſil. 99. per totum Natta conſ. 633. nu. 7. Boſſ. in titu. de falſ. nu. 6. & nu. 13. in fine. Et ſi falſitas ex reuo lutione cartarum vel ex inſpectione ſcripturæ, ocularis eſt vt ex aduerſo deducitur ergo magis clare dicitur probata nec de ea eſt dubitandum: quia ocularis inſpectio omnes alias probationes antecedit ad plene tradita poſt alios antiquiores per Maſcard. in tracta. de probat. in præfactione. quæſt. 8. lib. 1.

14 Eſt inſuper aduertendum quod vltra ſupradi ctam partitam multa alia ſunt capita, & partite in quibus prætenditur Bonamicum, & Villanū deliquiſſe libroſque non fuiſſe per eos fideliter, & mercantili more conſcriptos nam & ſic ſecundo loco ſuccedit alia partita 695. in quibus Villanus propria manu fecit ſe debitorem ſocietatis occaſione ſalis per ipſum habiti. Et tamen poſtea ad effugiendum ſolutionem earundem pecuniarum inter lineam, & lineam addit iſta verba videlicet, *à conto delle mie fatighe*. Hæc interlineatio eſt prorſus prohibita inter mercatores, quia eorum libri debent eſſe candidi ac carere omni inductione ac ſuper inductione aliter contra eos, iuratur in litem Plot. de in lit. iuran. §. 5. num. 28. Bal. conſil. 382. in quæſtione Milani nu. 14. ſeq. vol. 5. Stracca in tract. de mercatura par. 2. nu. 63. Et eo magis iſto caſu talis additio inter lineam, & lineam eſt prohibita ex quo continet in ſe repugnantia ſi. n. Villanus (vt in partita legitur) debitor eſt dictorum ſcut. 695. quomodo dici poteſt quod ea receperit ad cōputum ſuę mercedis? Et liber mercator non dicitur fideliter tentus ſi repugnantia continet, quia in illis debet ſeruari illud vulgare dictum: Quod ſcripſi ſcripſi, vt per eundem Straccam d. par. 2. nu. 62. & 64.

Immo prædicta interlineatio non ſolum de ſe vt dixi eſt inter mercatores illicita & à iure prohibita, quia continet, & pugnantia: Verum etiā apertè falſa deprehenditur ex forma capitulorū, quorum vigore ſalarium ſoluendum eſt Villano non de corpore ſocietatis cuius in prædicta partita ſe debitorem fecerat, ſed de proprijs pecunijs Bonamici.

15 Tertiò principale lucrum negotij ſalarie con ſiſtit in diſtributione ſalis extraordinarij. Cuius quidem extraordinarij ſalis ſub appaltus plures facti fuerunt tam ab ipſo Bonamico quam à Villano. Item vterque eorum pretium dicti ſalis aſcendens ad notabilem pecuniarum quantitatem in dies à ſub appaltatoribus exegit prout ipſi met in ſuis conſtitutis fatentur, & tamen in libris de quibus agitur non reperiuntur deſcriptæ omnes pecuniæ ex actæ ex pretio dicti ſales. Et villanus fatetur plures pecunias exegiſſe eaſque caſperio conſignaſſe licet in libris annotate non fuerint. Et è contra Bonamicus pariter fatetur quod noluit ſoluere ſuum ſalarium Villano, quia non retinuit libros negotij ea cura, & fidelitate, & ordine ſicut tenebatur, & tam Ioan. Baptiſta caſnedus quam Vincentius Caſtronus Periti alias inter partes electi retulerunt in actis ex dictis libris intricatis confuſis, & in ordinatis non poſſe deueniri ad finalem calculum, ſeu computationem. Quibus ſtantibus ex libris non bene ac fideliter tentis, & contra Bonamicum ac Villanum poſſe ſuper quantitate præſertim pecuniarum exactarum ex dicto ſale extraordinario in litem iurari per tex. in l. ſumma cum ratione in verbo intricatæ, & ibi Bart. ff. de pecul. tradiderunt Iaſ. in §. Item ſi quis in fraudem, nu. 37. in fine verſ. ſed certe ille tex. Inſtit. de actio Stracca in tracta. de mercat. par. 2. numero 56. & ſeqq. & in titulo de decoctor. par. tertia, nume. 24. Plot. de iureiuran. §. 5. nume. 28. & nume. 31. Menoch. de Arbitr. quæſt. lib. 1. caſu 208. nume. 19. & 20. & caſu 209. nume. 14. & 15. Ioſeph. Ludouic. in ſuis comm. opin. concluſ. 29. in 18. ampliatione verſic. Et ad hoc vt liber, &c.

16 Nec dicat mihi D. meus prout oretenus dicebat; Quod ſi Villanus nō deſcripſit in libris omnes ex actas & receptas pecunias id imputari debeat ipſi Villano, qui ſcribendi curā habebat nō autem Bonamico. Nam quod iure vtriq; imputandum ſit in terminis facit, quia ille videtur ſcri bere cuius nomine ſcribitur l. qui per alium. ff. de reg. iur. Et quicquid in libro mercatoris ſcriptū, aut non ſcriptum reperitur: id omne eiuſdē mer catoris conſenſu & voluntate conſcriptum, ſeu omiſſum præſumitur l. cenſus. ff. de probat. Bald. in rubr. C. de fid. inſtrumen. ſub nume. 33. verſic. ſed hic quæro Dec. in cap. tertio loco, nu. 2. extra de probat. Alex. conſil. 245. ponderatis his. nu. 2. vol. 6. Pariſ. conſ. 47. nu. 4. vol. 1. Et quādo miniſter deliquit in officio, ſeu miniſterio in quo deputatus eſt tunc dominum pro eo teneri probat tex. in l. 1. in prin. & in §. familiæ vbi Bar. & communiter omnes. ff. de publica. Bero. q. 39. num. 1. Franc. March. deciſ. 423. ſub num. 12. verſ. & iſto caſu delinquūt in officio. p. 1. Boſſ. in tit. de Fart. nu. 55. Menoch. de arbit. lib. 2. caſu 345. nu. 3.

17 Quarto Mercator ad hoc vt bene ac fideliter dicatur tenuiſſe libros alicuius negocij neceſſe eſt nō ſolū de antiquo mercatorū ſtilo, ſed etiā de iure cōi quod tenuit etiā vt vulgo dr̄. Il giornale, & in redditione cōputorū pariter illud exhibere ad l. 1. §. eum qui. ff. de eden. Menoch. poſt Alciat. & alios quos allegat. de arbit. q. lib. 2. caſu. 209. nu. 16. & ſeqq. Stracca. de merc. p. 2. nu. 51. Sed ſic eſt quod in nouē annis in quib. durauit appaltus ſalis Bonamicus, & Villanus vt aſſerūt non fecerunt iſtud giornale niſi in duobus, aut tribus annis. Et ſi plura fecerunt giornalia illa non exhibent ergo quin contra eos ex hoc ſolū capite tāquam doloſos poſſit in litem iurari dubitandum non eſt per ea quæ infra mox dicam.

18 Quinto generale eſt in omnibus adminiſtratoribus quod in redditione computorum tenentur exhibere omnes libros adminiſtrationis l. cū ſeruus. ff. de condit. & demonſtrat l. ſtatu libera §. final. ff. de ſtabulibus Ruyn. conſ. 137. num. 7. libro primo, Pariſ. conſil. 82. numero 22. & con ſil. 84. nume. 18. libro primo. Et non exhibendo præſumuntur eos occultare, & tanquam dolo id faciant iuratur contra eos in litem Stracca. de

mercatur par.2.nume.68. Plot. de in lit. iuran.§. 48. nume.14. verſicul. ergo ſi illam non edant 2. ſed ſic eſt, quod Bonamicus vltra exhibitos libros plures alios confecit libros concernentes, negocium ſalariæ, & illos iudicialiter requiſitus ad exhibendum recuſat ergo contra ipſum tanquam doloſum defertur iuramentum in litem, per præallegata.

19 Sexto & vltimo ſuccedunt partite d.Petri Valentini, & Populi Romani à quibus recepit Bonamicus notabilem pecuniarum quantitatem, & tamen eam in ſuis libris non deſcripſit. Quod ſi nil aliud contra ipſum vrgeret, de ſe ſolum hoc ſufficiens eſt ad inducendum iudicem vt mercatorem hinc tanquam doloſum & punibilem indicet parti iuramentum in litem deferat libroſq; non fideliter tentos pronunciet dubium enim in iure non eſt. Quod ſi mercator ad vnguem, & de die in diem non deſcribat in ſuis libris omnia recepta in quibus eſt, debitor ſicut data in quibus eſt creditor dolus eſt, & contra eum iuratur in litem vt ſupra late dixi in tertia prætenſione contra Bonamicum verſicul. quibus ſtantibus. Et ſi vt ex aduerſo D. ſcribẽs dicit ſufficeret mercatori poſtque detectus eius dolus in non ſcribendo omnia recepta dicere ego ſum paratus hodie recepta deſcribere, & de illis reddere rationem. Vtique nunquam daretur caſus in quo iuramentum in litem eſſe defferendum contra doloſos mercatores omittentes in ſuis libris data, & recepta fideliter deſcribere, quia ſemper ipſi ſic dicerent dolo detecto.

20 Veritas igitur eſt quod cum iſti Bonamicus, & Villanus tam in negotio ſalis quam in hegotio d. Valentini non tenuerint libros fideliter, & mercantili more pecuniaſque ſociorum in eiſdem libris non deſcriptas, & in proprios vſus vſque in præſentem diem conuerſas pœnes ſe pariter, retinuerint ac retineant. Non ſolum debeat contra eos in litem iurari, & dictis libris omnis tolli fides per præallegata, quæ nullam in iure recipiunt dubitationem verum etiam, & furti pœna plecti debent: Vbicunque enim ſocius partem ſocij ſcienter, & doloſè occupat, furti, reus eſt.l. rei communis & l.merito ff. pro ſocio l.ſi ſocius ff. de furt. etiam quod res habuerit triginem a contractu Alexand.conſil.103.numero ſexto, verſicul. Et primo non obſtat libro primo, & conſilio 127.numero 13. verſicul. nam licet rei communis libro quarto, Boſſ. in titul. de decret. mediola vt non proced. crimin. quando res habent originem à contractu numero 12.verſicul. & prædicta procedunt, & verſicul. exemplum poteſt poni. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Defenditur nobilis mulier Romana, quæ propter iudicum ſuggeſtiones, & malum procedendi modum, fuit falſo ab eius famulo imputata quod veneno ſuũ virum necauerit multaque propterea de quibus in Summario ſtrictè, ſed magiſtraliter, & ſecundum veritatem reſoluuntur per duos iſtos tunc temporis eminentiſſimos iuris peritos, & conſulentes, Quorum vnus Sylueſter vitæ integritate & doctrina præclarus meruit filium habere S. D. N. Clementem Octauum Alter vero Iohannes Silueſtri Filius & eiuſdem S. D. N. Frater propter eius exemplarem bonitatem, benignitatem, aliaque innumerabilia merita, merito etiam ad Cardinalatus apicem aſſumptus fuerat.

SVMMARIVM.

Confeſſio extorta non præcedentibus legitimis inditijs, nulla eſt, confitentique non præiudicat, nec alteri numero 2. & in additionibus litera,[a] *& litera.*[b] *vbi de materia.*

Confeſſio extorta non legitimis præcedentibus inditijs confitenti non nocet quamuis fuerit perſeuerata num. 2. verſ. & procedit etiam & in addit. litera[c] *vbi de materia.*

Confeſſio per torturam extorta non legitimis præcedentibus inditijs minime conualidatur ex nouis inditijs ſuperuenientibus nu. 2. verſ. quod amplius verum eſt. & in addit litera[d], *vbi de materia.*

Delinquens non poteſt puniri a iudice cui ſuppoſitus non ſit aut ratione delicti aut ratione originis aut ratione domicilij nu. 3. & in addit. litera[e] *vbi de materia.*

Tortura dari nõ põt vbi nõ cõſtat de corpore delicti. n. 4.

Defenſiones ſunt dãdæ & offerẽdæ reo ruſtico, & ignaro num. 5. & in addit. litera[f] *vbi de materia.*

Fuga non facit inditiũ quãdo allegatur aliqua iuſta cauſa timoris nu. 6. & in addit. litera[g]. *vbi de materia.*

Fuga de ſe dicitur leue inditium nu. 6. verſ. vltra quod. & in addit. litera[h]. *vbi de materia.*

Reus qui per torturam cogitur fateri de ſe veriſimile etiã eſt quod complices reuelaſſet ſi illos habuiſſet ideo rei coculpatio facta in tortura, valde exculpato prodeſt. num. 7.

Socij criminis inculpatio quæ in aliqua parte reperitur falſa in totum præſumitur falſa nu. 8.

Confeſſio non verificata confitenti nõ nocet nu. 9. & 12.

Confeſſio varia & incerta confitenti non nocet nu. 10. & in addit. litera[i] *vbi de materia & nu. 15.*

Confeſſio metu & per tormentum extorta, & reuocata per confitentem quam primum habuit libertatem illam reuocandi coram alio iudice confitenti non nocet nu. 11. & in addit. litera[l] *vbi de materia.*

Confeſſio reuocata præſumitur vera quando pro reuocatione militant inditia, & ſic cõfeſſionis error inditijs probatur nu. 12. & in addit litera[m]. *Vbi de materia.*

Turtura non poteſt repeti niſi noua ſuperueniãt inditia. & illa quidem diuerſa a primis & vrgentia num. 12. ante finem & ibi in addit. litera[n]. *vbi de materia.*

Cõfeſſio extorta per repetitionem torturæ in caſu in quo repeti non debebat, non nocet confitenti nume. 12. ad finem.

Vxor non poteſt contra virum examinari ne dum torqueri nu. 13. & in addit. litera[o]. *vbi de materia.*

Teſtis

Teſtis dictum in tortura præualet dicto extra torturam. nu.14.& in addit.littera [p]. vbi de materia.

Teſtis dictum primum ſine tortura potius attenditur, quam ſecundum cum tortura quando teſtis poſt primum dictum loquutus fuit cum parte. nu.14.

Teſti vario non creditur, etiam cum tortura. num.14. in fine.

Tortura quinquies repetita dicitur iniuſta cum ad plus non poterat repeti niſi tertia vice. nu.17.& in addit. littera [q], vbi de materia.

Proteſtationes Rei dicentis ſe propter tormenta mendacia dicere maximè attendendæ. nu.17. in fine.

Confeſſio mandatarij contra mandantem non facit inditium niſi ad inſtitutionem. nu.18. & in additionibus littera [r]. vbi de materia.

Confeſſio mandatarij patientis plures defectus non facit inditium contra mandantem, nec etiam ad inquirendum. nu.18.& in addit. littera [s].

Confeſſio etiam emanata in tortura debet eſſe probabilis poſſibilis, & veriſimilis aliàs non eſt attendenda. numero 18. in fine, & in additio. littera [t]. vbi de materia.

Teſtis dictum magis veriſimile etiam ſine tortura magis attendendum quam dictum in tortura magis veriſimile. nume.19.

Cauſa delicti ceſſante ceſſat præſumptio delicti poſt. nu. 19.& in addit. litera [u].

Delictum non præſumitur aduerſus perſonam non maleuolam. num.19. in fine, & ibi in addit. littera [x]. vbi de materia.

Adulterium non probatur ex actibus remotis fama, aut alijs adminiculis non concurrentibus. nu. 20.

Mulier in criminalibus de iure Canonico non eſt integer teſtis præſertim fuerit inhoneſta, & infamis. nu.20. ante finem.

Teſtis odio habens illum contra quem deponit nō probat. nu.20. in fine, & in addit. littera. [y]

Tortura facit, vt in ea perſiſtens puram veritatem dixiſſe dicatur. nume. 21. & in addit. littera [z]. vbi de materia.

Mandatarij dictum non facit inditium quando non eſt vniforma, ſed varium maximè ſi varietas conſiſtit circa promiſſionem pecuniarum. nu.22.

Teſtis examinatus à fiſco probat contra fiſcum. numero 23.

Teſtis domeſticus probat facta in domo. numero 23. in fine.

Fama bona tollit inditium oriens ex depoſitione aſſerti mandatarij. nu.24.

Veneni inditium excluditur ſi is, qui de veneno inculpatur vocauit medicum, vt infirmum viſitet. numero 25.

Fuga ſicut facit inditium contra fugientem: ita non fugere eſt maximum innocentiæ ſignum. nu.26.

Inditia innocentiæ tollunt inditia culpæ. nu. 28.

Veneni corpus non dicitur conſtare, quando Medici præciſè non affirmant quem mortuum eſſe ex propinato veneno, & quid ſi prætendatur quem fuiſſe mortuum ex aliquō particulari veneni genere, vt puta ſolimato. nu.30.

Teſtis in tortura varians debet torqueri ad videndum in quo dicto perſiſtat. nu.31.

CONSILIVM XIX.

Reſponſum Syluestri & Iohannis Aldobrandini.

1 ADSIT DEVS. Omne fundamentum proceſſus fabricati contra nobilem Dom. Tarquiniam de vellis conſtitit in depoſitione,& confeſſione Andreę carcerati & prætenſi mandatarij, ideo hac confeſſione ſublata conſequitur, quod ad inquiſitionem,& ad carcerationem contra eandem D.T.& ad toties repetitas examinationes deuentum ſit ſine vllis penitus inditijs at per conſequens nulliter pariter ac iniuſte. Iſta autem confeſſio,& depoſitio Andreæ primo tollitur è medio quia nulla, & inualida, & per vim tormenti ac tormenti immoderati extorta non præcedentibus inditijs deinde nullitate ſe poſita tollitur, & non eſt attendenda ex omnibus infra ſcriptis. Primo quia ex multis redditur aliena ab omni prorſus veriſimilitudine. Secundo quia varia in pluribus. Tertio quia Andreas in ea non perſeuerauit vnquam, & ideo nec ratificata eſt nec in confrontatione ſubſtenta. Quarto quia impoſſibilis, & falſa coniungitur ex ipſo proceſſu. Vltimo quia D. T. ſunt plura Innocentiæ inditia,& de corpore delicti adhuc hodie nō cōſtat.

2 Redeundo ad primum caput, nullitatis dicimus quod indubitati iuris eſt confeſſionem per tormentum extortam non præcedentibus legiti
a mis [a] inditijs nullam eſſe gloſſ. communiter ap
probata in l.pe.ff.de quæſt. vbi Bar. Ang. Imol.&
Paul. de Caſtr. in l. qui aliena §. celſus ff. de acq.
hæred. Salyc. in l.2.col.fi.C.de cuſtod. reo. Alex.
in ꝯ.5.col.1.in princ.lib.1.ꝯ.93.colum.1.eod.l.1.
Iaſ.conſil.188.colum.1.lib.2.Gramma.conſ.21.
nu.18.conſ.37.nu.6. vbi quod talis confeſſio eſt
ipſo iure nulla nec pręiudicat confitenti nec etiā
b alteri [b] contra quem deponit vt probatur in d.l.
penul. Bal.l.fi.C.de accuſat. Dec.conſil.189.col.
penultim.

c Et procedit etiam ſi in ea confeſſione perſeue
raſſet [c] reus Alex.d. conſil.5.col.1.nume.1.lib.1.
Gramma.d.conſ.37.ſub nu.7.& 8. vbi quod hoc
verum eſt etiam ſi ex interuallo ratificata foret
Paul.de Caſtr.in conſil. 273.lib.1.nu.4.& quod
amplius verum eſt etiam ſi poſtea inditia ſuper
d uenerant [d] quia non validant talem confeſſionē
Bar.l.maritus colum.5.verſic.item ſoluit gl.& ibi
Alex.in apoſtill.ff.de quæſt.Bal.l.fin. ſub num.3.
C.de accuſ.Ang.in tract.maleſic. in verbo quod
fama publica.nume.101.Roman. conſil.167. nume.5.& 6. Grammat.dict.conſil.37.num.7.& ibi ſubdit Gramma. num.10.quòd huiuſmodi confeſſio ita extorta facit præſumi violentiam contra iudicem, & in confeſſione,& proceſſu habito poſt illicitam repetitionem torturæ quæ pariter eſt nulla vt per Marſil.in ſua practic.§. quoniam num.42.

3 Antea vero, quòd oſtendamus ad torturam deuentum fuiſſe à principio ſine inditijs prius aduertendum duximus, quòd Iudex Viterbij, qui primus inchoauit iſtum proceſſum,& ad tor

turam deuenit contra Andream nullum habebat iuriſdictionem, & ſine iuriſdictione proceſſit. nam ex quo, nec ratione delicti, nec ratione
c originis, aut domicilii [c] Andreas non ſortiebatur forum in ſua iuriſdictione non poterat quãuis ibi inuentum, & captum examinare, nec torquere, nec de tali crimine cognoſcere, ita eſt cõmunis opinio omnium poſt glo. in l. 1. C. vbi de crimin. agi opor. vbi Bart. in fine Angel. in conſ. 28. Gramm. deciſ. 26. ſub nume. 9. verſic. ex quo licet criminoſus.

4 Sed omiſſo articulo iuriſdictionis dicimus, quod pœnitus de facto proceſſit, in primis enim ipſi non coſtabat de corpore delicti, nec vere, nec præſumptiuè, nec aliquo modo prout, nec hodie conſtat, vt infra demonſtrabimus. Vnde non poterat procedere ſaltem ad torturam l. 1. §. illud autem ad Sylla. Aretin. in tract. malef. in verb. fama publica verſi. 12. tamen iudex Marſil. in ſua pract. in princ. nume. 5. idem Marſil. l. 1. de quæſt. col. 3. & conſi. 40. lib. 1.

5 Præterea ad torturam proceſſit eodem inſtanti non datis, nec oblatis Reo defenſionibus hu-
f iuſmodi ruſtico, & ignaro, [f] & per conſequens male, & iniuſte, vt latiſſime per Marſil. in ſua practica §. nunc videndum nume. 3. cum ſeq. eſt tex. in l. vnius §. cogniturum ff. de quæſtio.

6 Quod autem Andreas ſine inditijs fuerit tortus per D. Iudicem ſatis ex ipſo proceſſu conſtat, cum ante torturam nihil reperiatur, niſi vnicum eius conſtitutum ex quo conſtituto nullum inditium colligi poteſt contra ipſum, niſi ſolius diſceſſus ex Vrbe de quo diſceſſu cum per ipſius duntaxat confeſſionem conſtaret, & ipſemet quare diſceſſiſſet cauſam allegaſſet vtique non poterat ex eo colligi aliquid inditium, & maxime ad torturam ſufficiens cum etiam ſimplex, & vera fuga tale inditium non faciat
g quando aliqua alia iuſta cauſa timoris [g] allegat Marſil. conſilio 49. numero 37. Ioan. de ami. conſilio 85. ſub numero quinto, cum ſequen. & in conſilio 7. ſub nume. 15. vbi in propoſito noſtro vult quòd timor partiſque ſe offenſam prætendit excuſat fugam. Vltra quod etiam quando fuga nullam habet excuſationem quæ appa-
h reat tamen dicitur eſſe leue inditium [h] Bald. l. non hoc C. vnde leg. refert, & ſequen. Ioann. de Aniſ. conſilio ſeptimo, numero 22. Vnde poſtquam Andreas fuerat ſemel, & bis eleuatus in tortura, & longo ſpatio ſubſtinuerat tormentum quo præſertim valde afficitur, & mirum immodum terretur, vt ex proceſſu conſtat vtique purgauerat huiuſmodi leue inditium ſatis, & ſuper adeo quod cum iterum, & tertio eleuatus fuerit, & amplius fuit immoderate tortus, & confeſſio deinde ſequuta, & per immoderata tormenta extorta præſertim varia, & reuocata adde, & in veriſimilis, vt infra dicetur nullius eſt momenti, & non attenditur.

7 Quod vero d. confeſſio fuerit extorta per errorem, ac vim, & dolorem tormenti præſertim immodici, & non quia ſic veritas eſſet demonſtratur ex multis apertiſſimè. Primo quia poſt ſecundam eleuationem depoſitus iam confeſſus fuerat in ſui perniciam, & damnationem, quòd conſcius fuit, quod Ioann. Baptiſta volebat ſe ipſum venenare cum dicto ſolimato, & quod vidit ipſum mãducare ſolimatum, vt in prima parte proceſſus folio 158. 159. & tamen contra Dominam Tarquiniam vel alios nihil dicit, & tamen ſi ipſa culpabilis fuiſſet vtique eadem vis tormenti quæ coegit eum ad confitendum in ſui damnationẽ pariter coegiſſet, & multo magis ad propalandum de illa, eſt enim inueriſimile, quòd mãdatarius de ſe fateatur potius quam de mandante l. fin. C. de accuſa. Gramm. vot. 3. verſic. accedit.

8 Secundo inculpat etiam D. Gregoriam matrem D. T. & tamen de ea compertum eſt Curię quod falſo fuit inculpata. Vnde colligitur quod pariter, & de ſe, & de Domina Tarquinia falſum con feſſus fuit & metu, ac violentia tormenti ita expreſsè notat in l. 1. §. fin. ff. de quæſt. ibi quæſiturus de conſcijs quos æque habere ſe commentus fuerat, vt ad certiorem ipſius de ſe confeſſionem peruenires. Nec fruſtra, &c. & idem expreſſit Iuris conſultus in d. l. 1. §. quæſtioni ibi, & ita fit, vt etiam vario modo fateantur, & non tãtum ſe verum etiam alios criminent.

9 Tertio in eadem confeſſione ad interrogationem reſpondet, quod fuerunt ſibi dati quadraginta aurei à Dominam Tarquinia, & D. Gregoria, & quidem anulus, & quod illas pecunias dederat cuidem Ioanni Petro Piſtori, & tamen etiam hæc pars illius confeſſionis non verificatur immo falſa reperitur ex quo luce clarius cõſtat totam confeſſionem fuiſſe falſam, & ipſum contra ſe, & Dominam Tarquiniã, & Dominam Gregoriam confeſſum eſſe præ dolore tormenti quaſi cito perire feſtinans, vt proprie dicit Paul. de Caſtr. in conſi. 272. num. 7. in fin. lib. 1. & facit tex. in d. §. fin. l. 1. de quæſtion. Confeſſio enim debet eſſe verificata, vt noceat, & vbi non verificatur imò falſa reperitur non attenditur præſertim concurrentibus alijs, vt infra dicetur.

10 Quarto ex eo quod dicta confeſſio eſt varia,
i & incerta [i], & per ſuggeſtionem interrogãtis expreſſa, vt ex lectura examinis illius patet colligitur, quod propter tormenti impatientiam, ita confeſſus fuit d. l. 1. §. quæſtioni Paul. de Caſtr. d. conſi. 273. num. 7.

11 Quinto idem colligitur ex eo quod ubi primũ fuit liberatus è manibus illius Iudicis, & ductus ad Carceres Vrbis cum primum habuit libertatem ſe excuſandi reuocat in carcere illam confeſſionem, & conqueritur cum duobus, qui in eodem erant carcere, quod coactus fuerat inculpare ob uim tormenti duas nobiles mulieres contra veritatem, ut patet in prima parte proceſſus fol. 96. & 97. ita in terminis concludit Bal. in cõſil. 364. ſub num. 4. lib. 3. vbi vult, quod cõfeſſio per tormentum extorta ſi ubi primũ reus habuit libertatem ſe excuſandi confeſſionem illam reuocat prima confeſſio non ualet. Et etiam iudicialiter quando à princ. examinatur hic in Vrbe ubi ipſe credere potuit ceſſare cauſam ſui timo-
l ris [l] reuocat illam inculpationem D. Tarquiniæ, & totam illam depoſitionem, ut in dicta prima par. proceſſus folio 47. & in ſecundo conſtituto fol. 81. & 91. ubi amplius ſubdit, quòd ſi Iudex

Viterbij aliquanto plus ipſum eleuatum tenuiſſet erat dicturus quod venenauerat Ioan. Baptiſtam de mandato Domini Alexandri Fratris Ioann. Baptiſtæ, quæ verba multum ſunt notanda, quia ſunt verba, quæ de intimo cordis, veniunt.

12 Stantibus autem hiſce reuocationibus illius confeſſionis per tormentum extortæ, quæ non verificata immo falſa reperta erat vt dictum eſt etiam ſi ad torturam iuſte fuiſſet proceſſum nihilominus erat ſtandum huic reuocationi, quia m pro reuocatione militabāt multa inditia,[m] & ſatis erat, quod confeſſio non fuerat verificata immo falſa reperta vt voluit in terminis Bald. in l. 1. C. cuſtod. reor. in verſicul. quandoque in confeſſione numero quarto, iuncto text. in dicta l. prima §. fina. quem allegat, & eum ſequitur, & refert poſt Brunor. Marſil. in practic. in §. quoniam ſub numero tertio, verſicul. ſed idem Bald. in l. 2. Militabant enim pro dicta reuocatione alia inditia tam, quæ ſupra adducta ſunt ad demonſtrandum quod confeſſio fuerat per vim tormenti extorta, & non quia ſic veritas eſſet, quam etiam alia veluti quod Andreas ne nummum, quidem habebat quod non ſolet euenire his qui pecuniaria mediante de alterius mandato hominem interficiunt. Item etiam quod per primas depoſitiones Angelicæ eius vxoris, tam in tortura quam extra torturam fuerat repertum, quod Andreas eidem communicauerat mandatum habitum à Ioanne Baptiſta de emendo ſolimato, & quod habuerant ſimul tam antequam poſtea colloquia ſuper hoc quæ colloquia pœnitus excludebant culpam, & ſuſpitionem D. Tarquiniæ; Nec non militabant aliæ veriſimilitudines, & coniecturæ de quibus infra, & latius in informatione facti erat ergo ſtandum hiſce reuocationibus per prædicta, & cum nulla alia extarent inditia contra Dominam Tarquiniam, nec alias ſuperueniſſent contra Andream non erat contra Dominam Tarquiniam, & Dominam Gregoriam procedendum ad inquiſitionem, & carcerationem. Nec contra Andream ad alia conſtituta, & repetitiones, ac tormenta, quæ ſine nouis inditijs quæ ſunt vrgentiora n primis, & ab eis diuerſa repeti[n] non poſſunt B. l. vnius in principio ff. de quæſtion. Marſil. in ſua pract. §. quoniam numero nono. Vnde ſequitur quod confeſſiones per repetitionem torturæ illegitimè extortæ in caſu in quo non poterat repeti ſunt nullæ vna cum omnibus inde ſecutis Marſil. d. §. quoniam numero 42. vbi latè de hoc, ſublata enim dicta confeſſione Andreæ nihil aliud apparebat niſi vltima depoſitio Angelicæ poſt eius torturam folio 24. & 27. quæ depoſitio nullatenus erat attendenda ex infraſcriptis.

13 Et primo, quia depoſitio vxoris contra[o] vi- o rum ſiue in tortura, ſiue extra torturam non valet ex quo examinari non poterat l. lege Iulian. ff. de teſtibus l. 2. C. eodem titulo Bald. l. fin. C. de accuſat. Marſil. l. 1. §. diuus Antonin. in princ. ff. de quæſtion.

14 Secundo quia cum iam fuiſſet & ſine tortura, & cum tortura licet inde indebitè examinata, & nihil contra virum depoſuiſſet imò in omnibus ſe confirmaſſet cum prima depoſitione Andreæ ex qua etiam colligebatur illius veriſimilitudo ſtandum erat, primo dicto præſertim tortura comprobato, & veriſimili. Nam regula- p riter præualet in teſte dictum in tortura[p] Cepol. conſi. 60. nume. 12. cum ſeqq. in criminal. Et præſertim cum ſicut ex proceſſu apparet tempore vltimæ depoſitionis ipſa fuerat loquuta cum dicto Alexandro quærelatore, qui præſens erat quo caſu ſine dubio ſtandum erat primæ depoſitioni, vt dicit Angel. in l. fin. numero 2. in princ. & ſub num. 3. in fin. C. de quæſtion. & alias non erat ſtandum, nec primæ, nec ſecundę depoſitioni, vt ibi dicit Angel. & eſt communis opinio, quod teſti vario non creditur etiam cum tortura Aym. conſi. 6. num. 48. Dec. conſi. 189. num. 11. quanto ergo magis ſine tortura.

15 Et eo magis cum illa depoſitio vltima eſſet varia, & dubitatiua, atque incerta & plena titubatione cui idcirco minus ſtandum erit l. qui falſa, vel varia de teſtib. l. teſtium §. 1. eodem titulo quinimo ipſamet notatio aſſerit, quòd eſt falſa, & quod ita deponit timore repetitionis torturæ folio 27. Accedente etiam quod falſitas d. depoſitionis colligitur ex eo quod ipſemet Andreas eodem tempore quo negat dixiſſe vxori, quod venenum in ferculo Ioanni Baptiſtę propinaſſet ad interrogatum reſpondet, *ſe lei lo dirà io dirò che ſia vero*, ex quibus verbis colligitur confidentia maxima quam Andreas habebat in ipſa rei veritate.

16 Nec obſtat, quòd in tertio conſtituto extra torturā videatur Andreas de plano fateri, quòd venenauerit Ioann. Baptiſtam de mandato D. Torquiniæ quoniam eſt aduerten. quòd in eo loco Andreas intendit narrare examen, & confeſſionem factam Viterbis vi tormentorum contra D. Tarquiniam non autem intendit tunc idem fateri, & quia iudices aliter accipere videbantur hanc eius narrationem ideo ipſe folio 27. apertè proteſtatur dicendo. *Queſto è dell'eſſamine che io feci à Viterbo*, quod examen Viterbij ipſe prius reprobauerat, & reuocauerat in primo, & ſecundo conſtituto fol. 47. & fol. 81. & fol. 85. & 91. in prima par. proceſſus.

17 Ex ſupradictis remanent duæ concluſiones firmatę prima quod à principio Andreas fuit indebite, & ſine inditijs tortus, & ideo quòd omnes eius confeſſiones, & omnia inde ſequuta nulla ſunt. Secunda concluſio, quod dato etiam, quod à principio fuiſſet aliquo colore quæſtionatus, tamen attentis reuocationibus eiuſdem confeſſionis pro quibus reuocationibus militabant inditia, & præſertim quod confeſſio non fuerat verificata immo falſa inuenta erat ſtandum his reuocationibus, nec poterat ſine nouis inditijs diuerſis à primi procedi ad tot repetiones conſtitutorum, & tormentorum contra Andream ad quæ tamen cum deuentum fuerit de facto ſequitur, quod confeſſiones poſtea extortæ, & omnia ſequuta nulla ſunt, vt per Marſil. in pract. dicto §. quoniam numero quadrageſimo ſecundo, & ideo ex hac tamen immodica, & indebita tortura quinquies

q repetitaq, quæ de iure non poterat niſi tertio repeti ex nouis, inditijs oriuntur, querelæ ipſius Andreæ qui vbique proteſtatur, quòd violentia tormentorum cogitur mendacia deponere, & inculpare D. Tarquiniam prout in ſpecie clamat, & proteſtatur. fol. 205. 207. 219. 227. in 2. par. proceſſus.

18 Sed multo minus deueniri poterat ad detentionem, & carcerationem D. T. ex depoſitione, aſſerti mandatarij, quæ tot defectus patiebatur, inuerisimilitudinis, varietatis, falſitatis, reuocationis, & tormenti indebitè, & ſaltem immodicè adhibiti, nam regulariter confeſſio mandatarij r non facit inditium niſi ad inſtitutionem, Bald. conſil 97. libro quinto, & per Marſil. in ſua practica §. diligenter nume. 60. cum ſequentib. & per Grammatic. late in ſua deciſione 28. nume. 9. cum ſequentib. idem Marſil. in l. 1. §. diuus Antoninus columna tertia. ff. de quæſt. & dicit Grammatic. in conſil. 38. num. 20. in crimin. quod non valet etiam ad formandam inquiſitionem, ſed ſi talis confeſſio patitur tot, & tales defectus ſ vtiq; nec ad inſtructionē poſſunt fidem facere per ea quæ ſupra allegata fuerunt in principio, & trad. in termini Grammatic. in conſil. 44. numero nono, verſicul. & potiſſimum cum ſequentib. Et videmus alia quod depoſitio teſtium, etiam plene probantium ſi eſt inuerisimilis non attēditur Felyn. in capit. auditis colum. 13. de præſcript. & propria confeſſio inuerisimilis non nocet Dec. l. cum te la ſecunda, colum. 2. C. de tranſact. Aym. conſil. 134. nume. 36. cum ſequentib. & ideo dicit Marſil. in l. 1. in princip. nume. 31. de quæſtio. quod iudex aduertere debet, quòd confeſſio in tortura ſit probabilis poſſibilis, & veriſimilis, t aliàs ſi non eſt veriſimilis non attenditur ibi numero 35. verſicul. quoad tertiam, & de depoſitionem varia, quæ attendenda non ſit in his terminis habetur per Aymon. in conſilio ſexto, nume. 27. Et hæc ſatis quoad primum caput, quod propoſuimus de nullitate confeſſionis Andreæ, & totius proceſſus.

19 Modo deſcendendo ad aliud caput principale, ideſt, ad demonſtrandum quod eius depoſitio contra Dominam Tarquiniam etiam ſe poſita nullitate non debent attendi nec parit aliquod præiudicium in primis dicimus, quod dicta depoſitio eſt ab omni veriſimilitudine aliena, ideoque non attendenda, debet enim confeſſio vel depoſitio teſtis eſſe veriſimilis præſertim in criminalibus vt proxime dictum fuit, & probabilis, alias non attenditur, immo veriſimilitudo ipſa eſt tantæ potentiæ, quod licet alias ſtetur dicto teſtis cum tortura tamen ſi alterum extra torturam eſſet veriſimilius huic ſtaretur Aymon. in conſilio ſexto, nume. 49. Cæpol. dict. conſil. 60. num. 12. & 14. & valde notandum, eſt quod inquit Bald. in l. non hoc l. vnde legi. vbi vult quod de ſubſtantia inditij ſit quod ab eo abeſſe quidē poſſit veritas, ſed non veriſimilitudo ſunt autem huius depoſitionis inuerisimilitudines propè infinitæ de quibus plene in informatione facti. Et inter quas ea potiſſimum attendendum, quæ cauſatur a defectu cauſæ generalis nulla enim in proceſſu apparet nec apparere in æternum poteſt,

u cauſa u nec ſufficiens, nec inſufficiens, quam ob rem Domin. Tarquiniæ animum induceretur habuerit ad venenandum virum ſuum ſine cauſa vero, dolus & delictum non committitur Corn. conſilio 217. colum. final. libro quarto Aymon. conſilio ſexto, numero 22. & conſilio 75. numero 13. Quinimmo conſtat totum oppoſitum ex teſtamento Domini Ioannis Baptiſtæ, per eum publicato in vltimo eius vitæ ſpiritu, & ex ampliſſimis legatis, & verbis amantiſſimis prolatis per eum erga Dominam Tarquiniam de qua ſemper fecit honorificam, & amantiſſimam mentionem. Cum ergo ceſſaret omnis cauſa odij, erga maritum, quia maritus eam vnice diligebat ſequitur, quòd aduerſus perſonam non malevolam x nihil præſumendum ſit, & quod in ea, ceſſet omnis doli, & delicti ſuſpitio vt per Aym. dict. conſilio ſexto, & 75. nume. 22. & 13. & per Corn. conſil. 63. colum. 3. circa fin. lib. 3. immo ſi homicidium in amicum committatur præſumitur ex caſu.

20 Nec obſtat, quòd iudices neſcio quam circumſpecte tentauerint pro cauſa delicti deducere, & probare adulterium Dominæ Tarquiniæ, quia ad hoc in primis reſpondetur, quod non ſatis, erat hoc probare niſi etiam probatum eſſet quod Ioan. Baptiſta hoc ſciebat quod ex teſtamento, falſum eſſe conuincitur vel ſaltim, quòd ipſa de hoc timeret de quo timore nihil apparet nec apparere poteſt, quia cognita dilectionem mariti, quæ ex teſtamento colligitur continuata vſque ad vltimum ſpiritum vitæ impoſſibile eſt quod vxor poſſet habere de eo aliquam cauſam timoris, qui eſt contrarius effectus dilectionis prout, etiam tam mutua dilectio vxoris erga maritum, quam omnis timoris ceſſatio cognoſcitur ex eo quod Laura, & Camilla deponunt in ſecunda, part. proceſſus fol. 67. quòd Domina Tarquinia deſiderabat ſuſcipere filios ex marito, quod vtique eſt dilectionis, & magni amoris ſignum non odij aut timoris, ex quibus omnibus dicimus, quod de huiuſmodi conficto adulterio nihil cōſtat in proceſſu. Nam de concluſione & conſenſu Dominæ Tarquiniæ, non deponit niſi ſola Antonina, quæ eſt meretrix, & infamis, & non deponit nec de viſu nec de actibus proximis, ſed de quibuſdam remotis, ex quibus adulterium probari non poteſt præſertim non concurrente fama, & alijs adminiculis capitul. præterea, & ibi Abb. numero quarto, & Felyn. numero tertio, de teſtibus, Bald. in fortioribus terminis in conſilio 445. libro ſecundo, præſertim cum de iure Canonico mulier in criminalibus non ſit integer teſtis capitul. forus de verbor. ſignification. maximè, quando non eſt vitæ honeſtæ, ſed infamis Alexand. in conſilio 11. columna ſecunda, numero ſexto, libro primo. Cæpol. cau. crimin. conſilio 32. gloſſ. in verb. palam in l. 3. §. lex Iulia. ff. de teſtiaus Innocent. in capitul. cum p. de accuſatio. not. in capitul. tanta in fina. cum gloſſ. de ſymon. Et cum ex eius depoſitione appareat, quod odit, y habebat d. Stephanum de Bellis, & alios de eius domo, non poteſt ei fides adhiberi contra Dominam Tarquiniam, & in hac cauſa, quæ redundat, in inſa-

in infamiam eius, & Dom. Stephani ac aliorum de domo ſua Alexand. conſil.99. lib.1. Aymon. conſil.99..num.3.

21 Præterea cum Camilla in tortura ſuſtinuerit in hoc negatiuam, & eã iudices reputauerunt veriſimiliter conſciam adulterij ſi commiſſum, eſſet. ſequitur, quòd ex hòc tollitur omnis conie
z ctura & ſuſpitio contraria [k] facit quod in ſimili, ponderat Aym.in d.conſ.99.in fine ver.ſed vltra inhabilitatem. Et vlterius põderamus, quod laura fol.93.in 2.p. proceſſus deponit, quod odium intercedit inter Pantaſileam Lauiniam, & Dom. Tarquiniam inde infertur, quod illa domus non poterat reputari apta neque tuta ad committens adulterium in qua domo omnes dictæ perſonæ morabantur.

22 Propoſuimus. Secundo loco quod dicta depoſitio. An dictæ, & inculpatio D. Tarquiniæ erat varia in pluribus, & ideo non attendenda, tanquam non vera, ſed in tormento extorta d.l. prima.§.quæſtioni l.qui falſa de teſtib. Aym.d.conſil.6.nu.27. variationes autem prædicti Andreæ, plures eſſe, & illas quid omnes ſubſtantiales ſatis clare in eadẽ facti informatione deducitur, quas propterea hic repetere ſuperfluum putauimus, ſed inter eſt eas, & illus præcipuè conſiderabilis, eſt, quæ conſiſtit circa promiſſionem pecuniarũ, nam in ſecundo conſtituto fol.134.in 1.par. proceſſus dicit ſibi fuiſſe promiſſos centum aureos, & alias dixerat modo 40. modo quindecim, modo plus, modo minus in hoc dicit iſtas pecunias, fuiſſe ſibi promiſſas, & non traditas in primo. Viterbij, & alias dixerat quod receperat, & tradiderat cuidam Ioanni Petro prætori, quæ variatio circa promiſſionem, pecuniarum maxime attenditur ad demonſtrandum falſitatem depoſitionis vt dicit Aym.d. conſ.6. nu.27.

23 Vltimo loco propoſuimus quod dicta, inculpatio Andreæ ex proceſſu conuincitur falſa, & impoſſibilis, & pro huius concluſionis demonſtratur accipimus eam inculpationem quam iudices prætendunt bis ratificatam in qua Andreas concludit quod Domin. Tarquinia portauit ipſa de coquina in anticameram fercula, & quod ibi ſuper impoſuit ſolimatum. Hæc autem, inculpatio reprobatur expreſſe ex depoſitione Lauræ in prima part.procur. fol. 201. 202. 205. 211. 212.236.& 240. & Camillæ fol.244.246.& 248. in quibus locis iſtæ mulieres hæc omnia concludunt primo, quòd Laura fecit omnes meneſtras, cum Domin. Io. Baptiſta a principio nec vnquã poſita ſurrexit ab illa, prout etiam ipſa Domin. Tarquinia dicit in primo conſtitut. fol. 295.& 12. fercula portata fuerũt in menſam poſtquam antiprandium, & carnes ceſſant commederant. Tertio concludunt quod caſeus erat ſuper tabula in coquina Quinto, quod per Domin. Andream non fuerint remiſſa nec reuoluta fercula. Vltimo quod Domina Tarquinia mane illo poſt reditum Io. Baptiſtæ non fuit in coquina. Quibus ſtantibus vera eſſe non poteſt ſupradicta inculpatio Andreæ, & licet iſtæ ſint mulieres tamẽ eorum dictum plene probant tum, quia a fiſco, examinatæ Gramm.deciſ.34.num.11. Tum quia deponunt de facto in domo l. conſenſu C. de repu. Marſil.conſil.102. nu.4.lib.2. tum quia in fauorem ei imputati Marſil.in conſil.51. num.42. lib. 1. Tum quia habemus conſtitutionem Egidianam lib.4.c.17.

24 His omnibus addimus quod, & pro Domina Tarquinia, ſunt ſpecialia inditia Innocentiæ, & in primis eius bona fama de qua legitimè conſtabit, quæ apta eſt elidere iudicia ſi quæ eſſent contra, eam præſertim ex depoſitione, aſſerti mandatarij, Grammatic. conſilio 35. ſub numero 49. & in terminis noſtris conſilio 91. numero decimo.

25 Secundum inditium eſt, quod ipſa miſit vocatum medicum, vt deponit Paulus, fol. 328. & ipſamet in primo, eius conſtituto fol.272. quod non feciſſet, ſi culpabi lis fuiſſet immo dubitaſſet ne medicus cognoſceret infirmitatem veneni & exinde poſſet oriri ſuſpitio contra eam, nam conſcius ſuæ culpæ, ſibi ſemper timet, & in ſimili facto in cauſa veneni colligit etiam, Paul. de Caſtr. inditium Innocentiæ vxoris in conſilio 299. ſub numero ſeptimo, verſicul. Item purgatur ex eo lib.11. vbi loquitur in vxorem, quæ vomitum conſeruauerat, vt illum Medico, & oſtenderet.

26 Inditium etiam eſt ex eo, quod Paulus deponit per fiſcum examinatus in 2. part. proceſſus, fol.332.& 333.& fol.ſequen. vbi dicit quòd poſt quam Domina Tarquinia incæpit intelligere, quod ortæ erant ſuſpitiones contra Andream, & quod Alexander iuerat Viterbium ad procurand. eius capturam ipſa lætabatur, quod caperetur, & quod poſt capturam eius intellectam, lætata eſt, & quod dicebat, *Che li parena mille anni vedere Andrea ſquartato*. Et tamen ſi culpabilis fuiſſet fugam corripuiſſet, & præſertim poſtquam ſeruit, quod Andreas iam contra ſe ipſum fatebatur. de qua ſcientia deponit Paul.fol.335. & 336. vſque ad 338. Eſt enim magnum Innocentiæ ſignum capto prætenſo mandatario, & intellecto, quod iam contra ſe fatebatur, & non fugere cum poſſet argumento eorum, quæ tradit Marſil. in §. diligenter nu. 204. in pract.

27 Omiſſimus, quod multo maiores, & grauiores coniecturæ ſunt, quod vera ſit prima depoſitio Andræ videlicet, quod ſolimatum emerit de mandato Ioannis Baptiſtæ. Tum ex teſt. illius & verbis in eo contentis denotantibus, quòd de propria morte propedicta cogitabat cum tamen eſſet ſanus, tum ex prima Andreæ depoſitione, ſemper conſtanti, & nunquam varia, & multoties in tortura ſuſtentata per longum, temporis ſpatium tum ex verificationibus, & conformitatibus, eiuſdem depoſitionis ex dicto primo Angelicæ, & vtriuſque Hyppoliti vt ſupra, diximus, & in 15. in veriſimilitudine, tum ex eo, quod dum tacuit in lecto, & grauiter, vſque ad mortem ægrotauit, ſentiens ſe perire cum vomitu ſudore frigido ardore in gula, & magna virtutis proſtratione, cum paulo ante ſanus eſſet nihilumque de veneno conqueſtus, eſt vt apparet ex proceſſu præſertim, fol. 115. & 86. & 224. in prima part. & deponit Paul. fol. 328. in ſecunda part. quod tantum conquærebatur de catarro ex qua eius conſtantia & taciturnitate, & patientia

colligitur quòd ſibi ipſe conſcius erat quod iuſte patiebatur, quia ſic voluerat vt in ſimili conſiderat Aymon. in conſ. 6. col. 8. in prin. ſub nu. 30. verſ. nono conſidero & facit optimus tex. in l. 1. §. fi. ff. ad Sillan.

28 Sed cum omnia ſupradicta concurrant inditia pro Innocentia D. Tarquiniæ ſequitur quod ſi qua etiam inditia contra eum militarent, quòd perpetuo negamus nihil illa ſublata eſſent per iſta, quæ in eius fauorem faciunt adeo quod ulterius contra eam inquiri non poſſet ca. auditis de crim. fal. c. tuam vbi gloſſ. de ſponſal. Grammat. vot. 3. num. 20. Bar. in l. 1. §. ad quæſtionem verſ. nec facile de quæſtio. immo etiam quando inditia pro reo ſunt debiliora inditijs contra eum laborantibus nihilominus abſoluitur Aym. conſi. 6. num. 40. Marſil. in pract. diligenter nume. 190. cum ſeqq.

29 Et ex omnibus ſupradictis colliguntur plura grauamina huic parti in hac cauſa per iudices illata primo, quia Andreas ſine inditijs legitimis, & nõ ſeruatis ſeruandis fuit tortus: & tortus immoderate. Secundo, quod fuit ſine nouis inditijs indebitè repetita tortura contra illum. Tertio, quod fuit ſæpius repetita, quod de iure fieri poſſet cum quinquies fuerit tortus, & de iure, non niſi tertio repeti poſſet ad euitandam infinitatem Paul. de Caſtr. conſil. 197. circa fin. Gramm. conſil. 44. num. 14. in quo notanda eſt ſubtilitas iudicum intendẽtium defendere huiuſmodi immodicam repetitionem diſtinguenda perſonam Andreæ ſecundum triplicem conſiderationem 23. vt in principalem in ſe ipſum vt teſtem in D. Tarquiniam vt ſocium criminis in alios complices, & ſecundum quamlibet dd. conſideratiõe prætendunt poſſe vſque ad tertiam, vicem illam repetere adeo, quod Andreas adhuc remaneret creditor quatuor repetitionum tormenti & prædicta iudicum conſideratio, & intentio colligitur ex proceſſu fol. 221. cum ſeq. in inſtan. D. Fiſcalis emiſſis alijs grauaminibus.

30 Addimus etiam quod adhuc hodie de corpore delicti non conſtat, præſertim ſi veriſimile nõ eſt, quòd Io. Baptiſta ſe ipſum veneno perdiderit, nam præter iudicium egregij Excellentiſſimique Medici Magiſtri Franciſci de Nuſſia, de quo in proceſſu apparet ex relatione. Marci Antonij accedit quod depoſitio Medicorum non affirmantium an veneno ingenito an propriato deceſſerit non concludit etiam ad ſufficientem probationem corporis delicti vt in terminis Grammatic. vot. 30. ſub num. 29. vbi vide. Vlterius eſt aduertendum, quod intentio, & inquiſitio iudicum, & fiſci reſtricta eſt ad iſtud genus veneni, quod ſolimatum appellatur ſigna autem huius, veneni notiſſima ſunt, ex ipſis ſcriptoribus Medicinæ, & maxime ex aucten. Diſcoridis, & Mattioli Medici peritiſſimi, & deſcripta ſunt ab eo in 6. lib. Dioſcoridis ſub capite 28. Ex quibus ſignis nullum fuit verificatum in caſu iſto ergo indubitanter concludendum eſt, quod de corpore delicti ſufficienter non conſtat.

31 Addimus domum quod iudices talem ſtylum & ordinem procedendi tenuerunt contra, Andream ex quo ipſe coactus fuit cognoſcere, quod nullum ſibi remedium reliquum erat euitãdi tormentum niſi inculpare D. Tanquiniam. Nam, quoties fuit in ſune eleuatus ſubſtinuit negatiuam in tortura, ſemper per notabile ſpacium tẽporis, & quando amplius ſuſtinere non poterat ſe pollicendo veritatem dicturum fuit depoſitus vbi poſt depoſitionem aſſerebat ea quæ alias dixerat videlicet, quod de mandato Ioan. Baptiſtæ emerat ſolimatum, iterum eleuabatur, & quãdo fatebatur D. Tarquiniam ei hoc mandaſſe deponebatur, & nunquam iterum eleuabatur per talem inculpationem vt ex proceſſu apparet, & tamen officium iuſti Iudicis erat etiam poſt inculpationem D. Tarquinię iterum eleuare ad videndum quo in dicto manebat vt per Angel. in d. l. fin. colum. prima, & ſecunda. C. de quęſt. & vt viderentur veritatem ab eo quærere non autem ſolam Do. Tarquiniæ culpam ideo verificatur hoc caſu dictum Barto. in l. fina. in princip. ff. de quęſtio. quòd iudicis, qui ex inditijs cogunt aliquem omnino ad confitendum mediante tortura malè faciunt, & ſtulti reputantur, quia iſtud eſt in effectu condemnare ex inditijs & ſuſpitionibus, quod à iure improbatur, vt ibi per eum.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Non procedentibus legitimis inditijs,* Pro hac concluſione eſt text. ferè ad literam in l. 1. §. diuus ſeuerus. ff. de quæſtion. quam vltra allegatos hic per Dominos Cõſultores ſequuti ſunt Felyn. in cap. at ſi Clerici. nume. 1. verſic. 7. limita Deci. nume. 37. vbi alios refert concordantes Bero. nume. 49. & 57. extra de iudic. Fely. in cap. qualiter & quando il ſecundo §. licet autem, nume. 13. de accuſat. Pariſ. de Sind. verbo tortus capit. 1. nu. 4. verſic. in tortura fol. mihi 332. Roma. ſing. 132. incip. tu habes Matheſ. ſing. 55. incip. nota, quod quotieſcunque Practica. Millei fol. 105. nume. 33. & ſeq. & fol. 118. num. 13. Brun. de indit. par. 2. quæſt. 6. nume. 42. & ſeqq. vbi latè, & ibi num. 48. ponit an ſententia lata vigore dictæ confeſſionis ſit nulla ipſo iure Blanch. de indit. nume. 221. Franc. Caſan. de tormen. cap. 5. rubr. de non torquen. ſine indit. nu. 3. Iodoc in pract. crimin. cap. 54. nume. 28. Boer. de ciſ. 90. num. 10. Carer. in pract. in primo tractat. de appellat. §. tertius caſus, num. 11. & ſeqq. & in ſecundo tract. de Indit. &c. §. circa quantum Gig. de crim. læſ. Maieſt. libr. 2. rubr. quem & per quos crim. læſ. Maieſt. prob. quæſt. 1. nume. 22. ſeqq. Boſſ. in titu. de confeſſ. per tortu. num. 1. & poſt num. 17, Monticell. reg. 18. numer. 1. vbi alios refert & nume. 4. Franc. Perſonal. de indit. & tort. nume. 67. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſio. 1385. numero quinto, libro tertio, Brunor. a ſole in ſuo, compendio verſicul. confeſſio facta, per tortur. vbi alijs relatis teſtatur de commun. Marſil. conſil. 14. numero 19. in fine Grammatic. conſilio 15. numero decimo, & conſilio 40. numero 12. in fine, & ſequent. & voto 6. numero nono, & ſequent. & numero 12. Rolan. conſilio 12. numero 90. libro tertio, Vulpell. conſilio 21. nume. 6,

Brunor.à Sole in ſuo conſi.crimin. num.159. in fine & ſequen.Franc.Becc.conſi.70.poſt num.6. Bertaz.conſi.28.nu.1.& conſi.34.nu.7.& conſi. 116.num.25.& conſi.117. num.1. & conſi. 214. nu.4.lib.1.& conſi.427.nu.9.lib.2.

Et in tantum eſt vera concluſio prædicta, vt procedat etiam coram quocunque Iudice habente liberum, & abſolutum arbitrium; Adhuc enim confeſſio coram eo emanata nō legitimis præcedentibus inditijs nullius eſt momenti ſecū dum Dec.in d.cap.at ſi Clerici num.38.de iudic. Gabr. Saray. in addit.ad Mattheſ.ſing.55. nota quod quotieſcunque verſi.amplia etiam Marſil, in l.quæſtionis num.27.Foller.in pract.crim.verbo etſi confitebuntur par. 3. nu.3.Boſſ. in tit.de confeſſ.per tortur. nu. 6.in fine verſi.& procedit hæc concluſio Monticell.reg.crimin.18.num.5. Marſil.conſi.14.num.20. verſi. & idem etiam dicendum eſt & conſi. 46. num. 14. in fine Bertaz. conſi.341.nu.20.lib.2.Rolan.conſi.12.num.95, lib.3.Idem Bertaz. conſi.61.nu.7. lib.1.& conſi. 449.nu.6.lib.2.Burſat.conſi.201. nu.42. lib.2.

Item procedit quāuis agatur de crimine atrociſſimo & excepto, prout eſt crimen læſæ Maieſtatis ſecundum Foller. in pract. crim. verbo etſi confitebuntur par.3.num.2.& idem repetijt ibidem num.38.Gig.de crim,læſ.Maieſtat.lib.2.tit. quom.& per quos crim. læſ. Maieſtat. prob.q.1. num.17.Viui. opin.139. num.5. Monticell.reg. crim.18.num.11.Franc. Perſonal.in tract. de indit.& tort.poſt num.68.Marſil.conſi.14.nu.20. Rolan.conſi.3.num.55.& conſi.12.nu.94.lib.3. Brunor.à Sole in ſuo conſi.crim. nu.160. verſic. quod nedum & nu. 187.ad finem Bertaz. conſi. 8.nu.49.& conſi.28.nu.2. & conſi.39. num.8.& cōſi.61.nu.5.lib.1.& conſi.449.nu.5.lib.2. Burſ. conſi.201.nu.41.verſi. quod procedit etiā lib.2. Vide quæ dixi in tit.de indit.& tort. q.37. num. 79.ſeqq.Honded.conſi.108.nu.36.ſeqq.

b *Nec etiam alteri contra quem deponit.* Idem dixit Carer. in pract. in 1. tract. de appellat. §. tertius caſus nume.12. & in 2.tract.de indit.§.circa quartum num.2.in fine, & faciunt quæ dixit D. meus Farinacius in ſua pract.crimin.par.1.tit.de indit.& tortur.queſt.93.& ſeq.vbi pluribus probauit,quod inculpatio aſſetti ſocij criminis extorta ſine legitimis inditijs non facit inditium contra inculpatum & num. 194. Vbi idem dixit de teſte tormentato ſine inditijs qui alium nominauit delinquentem, quod & idem repetijt in tract.de teſtib.q.79.nu.73.& ſeqq.

c *Si in ea confeſſione per ſe vera eſſet.* Veriſſima eſt iſta concluſio quod confeſſio per torturam extorta non legitimis præcedentibus inditijs quamuis ratificata & geminata nihil valeat, & confitenti non noceat ad cuius comprobationē adeas Bar. in l. penul. num.1. verſi.& ita intelligo ff.de quæſt.Alber. in l.1.§. Antonius Seuerus num.2.ff.eodem Ang. in l. qui in aliena §.celſus num.3.& ibi etiam Imol.num.3.in fine verſic.& tene menti Paul.de Caſtr.nume.7. in fine Alex. num.11.verſi.quoad ſecundum & d.num.11.vbi reprobatis Bald. & alijs contrarium tenentibus teſtatur de magis communi opinione,& quod ita pluries vidit ſeruari in pract. Aret. nume.10. verſi.primo caſu Iaſ.num.37. ſeqq.vbi pariter reprobato Bal. contradicere teſtatur de communi ff.de acquiren.hæred.Fely.in c.at ſi Clerici nu.1. verſi.ſeptimo limita, & ibi etiam Bero.nu. 49. & 57.& ſeq. vbi teſtatur de veriori, & equiori opinione reprobato Bal. contrarium tenente de iudic.idem Felyn. in qualiter, & quando il 2.§. licet autem num.13. de accuſat. Lanfranc. in cap. quoniam contra in verbo confeſſio poſt num.9. Marſil.in l.in prin.num.32. & in §. Diuus Seuerus num.10.ff.de quæſt. & in l. quæſtionis num. 13.& ſeqq.ff.eodem vbi late comprobat, & teſtatur ſe ita Bononiæ bis obtinuiſſe, & duos homines à pœna mortis ſaluaſſe Pariſ.de Put.de ſind. verbo tortura cap.9.ſub num. 1. fol.320.& verbo tortus cap.1.num.3.fol.331.& nume.40.fol. 336.col.3.& d.verbo tortus cap.7.num.5.in fin. fol.348.col.4. in fine Angel. de malef. in verbo, quod fama publica nu. 36. & ibi Auguſt. in addit.vbi reprobata Baldi contraria opinione hāc concluſionem bene comprobat teſtaturque ſe ita alias obtinuiſſe Romæ in primo anno qno fuit creatus aduocatus Conſiſtorialis ad fauorem cuiuſdam de Arimino qui & ipſe vocabatur Auguſt.idem Angel.in verbo comparuerunt dicti inquiſiti,& confitentur totum num.16.Gandin.in tit.de quæſt.& torm.nu.26.Mattheſ.ſing. 55.incip.nota quod quotieſcunque, & ibi Gab. Saray. in addit. vbi de communi Pract. Millei fol.107.num.12.Gram.conſi.45. nu.36. Marſil. in pract.§.poſtquam num.2. Ludou.Bologni.ad Guid.de Suzzar.in tract.de indit.& tortu. num. 29.Idem Guido de Suzzar. ibidem nu.70.Brun. de indit.par.2.q.5.num.24.& ſeqq.vbi bene comprobat,& reprobat Bald. contrarium tenentem, & q. 6. num.3. vbi quod communis * opinio eſt contra Bald. & miratur de eo quod iſto caſu, ita inſipide contra morem ſuum loquutus fuerit & d.q.6. num.9. Franc. Caſon.in tract. de tormen. cap.18.rub.de confeſſ.ſpontan.num.6.in fine,& cap.21.rubr.de confeſſ.ratifican.num.4. Bald.in tract.de quæſt.& tormen.cap.2.num.9.Carer.in pract.in 1.tract.de appell. §. tertius caſus nu.21. & ſeq.& in 2.tract.de indit. & tortur.§.in tex.ibi formidine tormentorum,& nume. 12. & §. circa quartum num.2. & §. circa ſeptimum poſt nu.2. verſi.& licet Bal.vbi quod contra Baldum communiter tenetur Foller. in pract. verbo etſi confitebuntur par.3. nume.1. & ſeq.Iodoc. in pract. crimin.cap.54. num.28. in fine Gig. de crim.læſ. Maieſt.lib.2.tit.quom.& per quos crim.læſ.Maieſt.probet.q.1.num.22.ſeqq.Boſſ.in tit.de confeſſ.per tort.ſub num.1.& num.5. & nu.8.verſic. quaſi præcedebant, vbi ampliat etiam quod fuiſſent centum perſeuerantia Villab. in commun. opin.littera C.num.151. vbi de communi Viui. opin.139. num. 1. vbi alijs relatis teſtatur etiam de communi Franc.Marc.deciſ.69.nu.11. par.2. Pract.Corrad.tit.de confeſſ. crim. fol. mihi 281. col.2.in 21.limitat. vbi de communi Vz tit.de inquiſit.num.31.verſic. & præmiſſis adde fol. 256. Ant.Gomez.var.reſolut. tomo 3.cap.13.rub.de tortu.reor.num.25.vbi de vera, & communi opinione, & quod ab eo, nec in iudicando, nec in conſulendo recedendum eſt Clar. in pract.§.fin.

quæſt.55.verſic.ſi vero confeſſio,vbi alios refert concordantes reprobatiſque contrarijs hanc dicit magis communem relati per Monticell. reg. 18.num.2.Maſcar.de probat.lib.1.concluſ.353. num.3.& ſeq. vbi concordantes referuntur Hieron.Lauren.deciſ. Auinionen.15.num.15. Brunor. à Sole in ſuo compendio verſi. confeſſio facta per torturam vbi alijs relatis teſtatur de com muni,& verſi.& confeſſio rei torti Roman.conſ. 167.num.5.& ibi Mandoſ.in addit. littera B.vbi plures alios refert concordantes, & teſtatur de communi Marſil. conſi.14. nume.4.& conſi.22. num.8.& conſi.29.num.28.& conſi.46.num.16. Gram.conſi.15.num.11.& conſi.21.num.20.& ſeqq.& conſi.40.nu.13.& voto 6. num.7.& nu. 10.in fine,& num.13.Bertaz.conſi.341.num.19. lib.2.vbi alios plures refert concordantes,& nu. 4.& ſeqq. vbi quod contra Bal.& ſequaces, qui contrariam defendunt opinionem eſt communis Doctorum ſententia, & ibi alios refert dicẽs inſuper quod ſi aliter diceremus ſequeretur magnum abſurdum, quod omnis iudex extorqueret confeſſionem per indebitam torturam, & po ſtea faceret eam ratificare, & ſic daretur materia delinquendi Rolan. conſi.3. num. 54. ſequen.& conſi.12.nu.91.lib.3.vbi de communi, & conſil. 57.num.14.lib.4. Vulpell.conſi.34. num.2.Brunor.à Sole in ſuo conſi. crim. num.160. & latius num.182.& pluribus ſeqq.Franc.Becc.conſi.70. poſt num.5.& num.6.Bertaz.conſi.8.num.48.& num.52.& conſi.40.num.14.& conſi.61.nu.3.& conſi.162.num.6.ſeqq.& conſi.225.num.21.& ſeqq.lib.1.& conſi.449.num.4.lib.2. Hippol.Rimin.conſi.88. num.54. ſeqq. vbi etiam de communi lib.1.Burſat. conſi.201. nume.18.& ſeqq. pluribus, vbi latè comprobat teſtaturque de veriori,communiori, & practicata opinione. Non de d.conſi.108.num.33.ſeqq. vbi alijs relatis teſtatur pariter de practicata, & magis communi opinione.

Quamuis contrarium, quod imò cõfeſſio expreſsè ratificata ſuſtineatur etiam quod tortura fuerit illata non legitimis præcedentibus inditijs originaliter voluit Bald. in l. vnica nu.18. in fine verſi.ſi vero tormenta iuncto num.19.C. de confeſſ. vbi expreſsè dixit, quod quando inditia non præcedunt, vel ſi præcedunt ſunt leuia; Tunc non ſtatur confeſſioni niſi confitens in ea perſeueret, & quod plus ſubdit etiam quod ſatis dicitur perſeueraſſe ſi confeſſionem nõ reuocet & hanc Baldi opinionẽ ſequti ſint Pariſ. de Put. de Sind.verbo tortura cap.9. num.2.& ſeqq.fol. 320. vbi latè eam defendit, & in verbo tortus c. 1.num.40.in fine fol.336.col.4.verſi.ſed Bald.& cap.6.poſt num.2.verſi.& dixit Bal.fol.347.col. 1.& cap.8.poſt num.6. verſic.& circa ſupradicta fol.349.Gram.conſi.45.num.44.& deciſ.34.nu. 58.& nu.60.& conſi.40.num.15.& 17.& nu.23. & ſeq.Gabr.Saray.in addit.ad Mattheſ.ſing.55. in fine additionis verſic.& ad prædicta faciunt Carer.in pract.in primo tract.de appellat. §.tertius caſus nu.16.& in 2.tract.de indit.& tort.§. in tex.ibi formidine tormentorum nume.13.& in §.circa quartum num.2.ad med.& §.circa ſeptimum num.2.in fine vbi licet ſupra dixerit dictum Baldi communiter reprobari ſubdit tamen poſtea illud poſſe ſaluari quando ratificatio eſt expreſſa. Tunc enim valet cõfeſſio per torturam extorta etiam ſine legitimis inditijs Monticell. reg.crim.18.num.18.ſeq.Maſcar.de probat.lib.1. concluſ.353.num.9.& nu.31.relati per Bertaz. conſi.341.nu.12.lib.2.

d *Etiam ſi poſtea inditia ſuperueniant*. Superuenientia inditia,quod præcedentem nullam confeſſionem defectu inditiorum minimè conualident communiter à Doctoribns receptum eſt,& expreſsè ſcriptum reliquerunt Alber. in l. maritus num.4.ff.de quæſt.vbi quod ita tenent communiter Doctores, & aduocati Alex. in l. qui in aliena §.celſus num.12.in fine ff.de acquiren.hæredit.Felyn.in cap.at ſi Clerici nu.1.in fin.verſi. & duas Dec. num.38. in fine Bero. nu.54.de iudic.Marian.in cap.qualiter, & quando il 2.num. 1105.de accuſat.Pariſ.de Put.de ſind.verbo tortus cap.1.num.13.fol.333.col.2.ad med.& num. 41.fol.336.col.4. Roman. conſi.167. Antonius accuſatus num.6.& ibi Mandoſ. in addit. littera D.Corn.conſi.134.num.4.lib.4. Idem Roman. ſing.132. incip. tu habes Marſil. in l. quæſtionis nu.13.ſeqq.ff.de quæſt.& ibidem nu.35.& ſeqq. vbi pluribus hanc probat opinionem,& reſpondet contrarijs, & in practica §. ſecunda quæſtio nu.3.ſeqq.Brun.de indit.par.2. q.6. nu.8. Franc. Caſon.in tract.de torm. cap.5. rubr. de non torquen.ſine indit. nume.4. Neuiza. in Silua lib.1. cap.2.num.65. Foller. in pract. crimin. verb.etſi confitebuntur par.3. nume.32. Iodoc. in pract. crim.F cap.34.num.30.Gig.de crim. læſ. Maieſt. tit.quom.& per quos crim.læſ.Maieſt. prob.q.1. num.30.Boſſ.in tit.de confeſſ. per tortu. num.6. in fine verſi.& procedit hæc cõcluſio Viui.opin. 139.nu.2.Clar.in pract.§.fin.quæſt.55.verſic. ſi vero confeſſio in fine,& quæſt.64.verſi.dixi etiã vbi alijs relatis teſtatur de communi Monticell. reg.crim.18. num.15. Maſcar. qui alios refert de probat.lib.3.concluſ.1385.num.6.Hieron.Lauren.deciſ.Auinionem 138.num.2. Franc. Perſonal.de indit.& tortur. num.68. ſeq. vbi de communi & conſulendo hanc ampliationem ſequti ſunt Bal.conſi.479. tres ſunt caſus num.1. lib.5. Rom.conſ.167.nu.6.& ibi Mandoſ.litera D.vbi alios refert Marſil.conſi.46.nu.16. Gram.conſi. 21.num.20.& voto 6.nu.11.Bertazz.conſi.341. num.19.lib.2.Rolan.conſi.12. nu.93. lib.3.Brunor.à Sole in ſuo conſi.crim.num.187.& nume. 189.Franc.Becc.conſi.20. poſt num.5. idem Bertaz.conſi.8.num.50.& conſi.39.num.9.& conſi. 40.num.5.in fine & conſi.61.nu.6.& conſi.162. num.6. Burſat. conſi.201. num.41. lib.2.vbi de communi Honded. conſi.108. nu.35. vbi etiam de communi.

Verum prædicta declarantur non procedere quando ſuperueniens inditium eſſet confeſſio extraiudicialis ante torturam illatam,nam ex ea videtur conualidari confeſſio emanata in tortura non legitimis præcedẽtibus inditijs ſi creden. eſt Marſil.in l.quæſtionis num.66.ff.de quęſtio. & in l.eos num.20. ff. de falſ. quem refert, & ſequitur Monticell.reg.crim.18. num.16.& num. 21.allegant etiã in idem Gram.conſi.40. nu.20.

Non

Nec diſſentire videtur Barard. in addit. ad Clar. quæſt. 64. nume. 30. Sed certe dicant Doctores quicquid velint omnino crederem cõfeſſionem hanc per torturam extortam ſine legitimis inditijs, nec etiam conualidari, & ſubſequenti probatione præcedentis confeſſionis extraiudicialis, Vtroque enim caſu militant iura rationes,& authoritates Doctorum ſupra allegatorum qui indiſtinctè, & generaliter loquuntur in quibuſcunque inditijs ſuperuenientibus; Ergo etiam idem in extraiudiciali confeſſione ſuperueniente quæ non niſi inditium facit. Nec credo poſſit dari releuans ratio diuerſitatis inter iuditium reſultans ex cõfeſſione extraiudiciali, & alia inditia,ideo idem iuris eſſe debet.

e *Nec ratione originis, nec domicilij*. Ad comprobationem huius concluſionis vide D.meum Farinacium in ſua pract.crim.par.1.tit.de inquiſ.q. 7.nu.2.& nu.27.& per totam illam quæſtionem latè explicat,& declarat materiam.

f *Ruſtico & Ignaro*. Iudex an & quando poſſit defenſiones denegare nullus eſt Doctor qui melius, & latius explicet materiam quam D. meus Farinac.in ſua pract.crimin.par.1.tit.de Indit.& tort.quæſt.39.per totam. Vbi præſertim nu.90. 91.diſputat,an copia inditiorum,& defenſiones ſint dandę,& offerendæ reo illas non petenti & nume.92.& 93.refert diſtinctionem eorum,qui dixerunt reo iuris perito, & ſagaci non eſſe dandas, & offerendas defenſiones niſi petantur ſecus autẽ in reo ruſtico,muliere,minore, ſeu alias ignaro,& Idiota.Verum num.96.& ſeqq.Reſoluit, & optime probat indiſtinctè omnibus, ſiue peritis ſiue ignaris, & dandas, & offerendas eſſe defenſiones poteſtas.

g *Iuſta cauſa timoris*. Et hinc eſt,quod fuga nõ facit inditium non ſolum formata inquiſitione vel porrecta accuſatione, ſed etiam antea ſi adeſt probabilis timor futuræ inquiſitionis, vel accuſationis, vt puta ſi iudex iam incepiſſet teſtes pro informatione curiæ examinare, & multo magis ſi cõuictus fuiſſet reum carcerare,aut amplius mandatum de carcerando relaxaſſet, aut alias prout bene declarat Dominus meus Farinac.in ſua pract.crim.par.1.tit.de indit.& tortur. num.28.& ſeqq.

h *Leue inditium*. Contra quod immo fuga cõtra fugientem faciat inditium præſumptionem & ſuſpitionem non leuem nullam eſſe apud Doctores dubitationem teſtatus eſt D.meus Farinac.in ſua pract. crim.par. 1.tit. de indit.& tort. quæſt.48. num. 1. Sed nunquid fuga ſola faciat inditium ad torturam, Variæ fuerũt Doctorum opiniones quas recitat idem D. meus Farinacius d.quæſt.48. num.3.& ſeq. Concludens pro negatiua tãquam veriori rationabiliori,& communiori ſententia.

i *Varia & incerta*. Confeſſio adhoc, vt confitenti noceat debet eſſe clara,certa lucida, expreſſa, & explicita aliter nihil operatur quoad condemnationem ſecundum Felyn.in cap.at ſi Clerici num. 1. in princ.iuncto verſic. quarto limita extra de iudic.Dec.ibidem num.30.& ſequen.& num.32.vbi amplius quod iſto caſu implicita confeſſio hãbet naturam cõfeſſionis incidenter emanatæ idem Fely.in c.1.num.6.verſi. Item dicas,& nume.12. extra de except. Butr.in cap.per Inquiſitionem col. 3.ad finem verſi. per hoc dicit extra de elect.vbi poſt Innocentium concludit,quod confeſſio debet eſſe expreſſa, & diſcreta alias non præiudicat Fely. in cap. qualiter, & quando il 2.§.licet autem num.3.& 4.vbi de cõfeſſione implicita,& conditionali, & num.7. vbi quod confeſſio debet eſſe expreſſa, & non tacita extra de accuſat.Marian.in d.c.qualiter & quando il 2. num. 1013. vbi de confeſſione tacita, & in conſequentiam Rom.conſi.455.nu.2.& ſeq. vbi de confeſſione dubia & obſcura,& reddit rationem,quia ſcilicet obſcure reſpondens ſimilis eſt nihil reſpondenti l.de ætate §.nihil ff.de interrogat.actio.cum alijs ibi per eum allegatis Bero. conſi.178. num.24.& ſeq.lib.3. vbi conſuluit in pulchro caſu videlicet homicidij à pluribus in rixa commiſſi, In quo ignorentur vulnerantes dicitque, quod ſi vnus ex rixantibus fateatur hoc modo videlicet homicidium fuit à nobis commiſſum non per hoc dicitur fateri quod ipſe fuit vulneratus cum potuerint eſſe alij rixantes,& ſic illud verbum, nobis quod videtur compræhendere etiam perſonam loquentis, & confitentis non referatur ad vulnera, & percuſſiones ſed ad rixam ex qua poſtea ſequutum fuit homicidium; Et hoc quia talis confeſſio ſic dubia cõfitenti non nocet, vt ibi per eum Franc. Ponzinib.in tract.de lam. num.71. vbi quod confeſſio non debet eſſe æquiuoca Brun.de indit. par.2.q. 6.num.9.vbi quod debet eſſe non vaga, & generalis,ſed certa & ſpecialis Foller.in pract.crimin. verbo etſi confitebuntur par.1.nu.59.Vbi quod debet eſſe clara,& non dubia,& num.65.ad finẽ, vbi quod debet eſſe ſimplex, & expreſſa non autem tacita, vel implicata Iodoc. in pract.crimin. cap.54. num.34. vbi de confeſſione incerta & dubitabili, & reddit rationem Cyrill. in ſumma crim.rubr.16.de confeſſ.§. 2. num.17.verſic.igitur,&c.Herculan.de negat. num.198. in fin. fallen. Vbi pariter de confeſſione incerta Boſſ. in tit.de confeſſ. num.83.& ſeqq.vbi propterea infert ad eum qui interrogatus de pluribus delictis aliqua negauit expreſſè, reliqua vero tacendo, & non negando confiteri præſumitur dicitque, quod talis confeſſio non ſufficit ad condemnandum,& in tit.de confeſſ.per tortur.poſt num.12. Vbi quod confeſſio non debet eſſe obumbrata, ſed clara ſicut ſol & num.25. Vbi quod debet eſſe in vulnerabilis Ant. Gomez. variar. reſolut. tom.3.cap.13.rubr.de tortu.Reor.num.8.verſic. & licet prædicti Doctores. Vbi quod confeſſio debet eſſe certa,& liquida, quod & idem voluerunt Maſcard.de probat. lib.1.concluſ.344. nu. 12.Ludouic.Peguer.deciſ.crim.17. num.4.verſi. & ratio Them.Triuiſan. deciſ. crim.46. nu.5.lib. 2.Bertaz.conſi.29.num.17. vbi præſertim de cõfeſſione emanata in tortura quod debet eſſe inuulnerabilis,& conſi.54. num.2.& conſi.55.nu. 6.vbi quod confeſſio nullam debet pati exceptionem, vel labem, & ſic debet eſſe omni exceptione.Maior quod,& idem repetijt in conſ.61. num.9.& conſi.70.num.12.& conſi.114.num.9. & conſi.187. nume.12.& num.15.& conſi.215.

num.5.& num.9.& conſi.242. nume. 12. lib.1.& lib.2.conſ.471.nu.10.& ſeqq.vbi infert, ad confeſſionem emanatam verbis enunciatiuis, & reſtatur de communi opinione Honded.cõſi.108. num.46.vbi quod confeſſio debet eſſe nitida certa clara,& inuulnerabilis.Et hinc eſt quod quando quis excipiendo aut alias dicit puta Titium ſocium criminis, & ſic ſe etiam eiuſdem criminis Reum tacitè fatetur non per hoc talis confeſſio tacita ad ipſum condemnandum ſufficit Fely.in cap.at ſi Clerici num.1.in princip. iuncto verſic. quarto limita, Et ibi etiam Dec. nu. 30. & ſeqq. extra de iudic.ex gloſſ. quam allegat in cap.1. in glo.final.ad finem de teſtib.in 6.Idem Fely. in c. 1.nu.12.de except.ex alia gloſ.in cap. ſi quis Papa in gloſſ. magna ad finem verſi. ſed videtur diſtinct.79.cum alijs per Maſcard. de probat.lib.1. concluſ.348. num. 36. Et ad huius ampliationis materiam vide gloſ. in l. ſi filium in verbo deeſt verſi.& ſi cauet,& ibi etiã Doct. C. de liber. cau. Cyn.Bal.& Salycet.in l.ſi magnum C.qui accuſare non poſſunt Anan. in c. qualiter & quando il 2.§.licet autem nu.5. de accuſat.

l *Cauſam ſui timoris*. Ergo ſi reus qui confeſſus eſt coram vno Iudice confeſſionem ratificet coram alio,coram quo timoris cauſa ceſſat,nõ poteſt amplius dicere ſe metu tormentorum confeſſum eſſe, ſed talis confeſſio habetur pro ſpontanea, & ſufficit ad condemnandum ſecundum Gram.conſi.40. num.22. in fine & nu.23. & nu. 25.Mõticell.reg.crim.78. num.22. Gabr.Saray. in addit.ad Mattheſ.ſing. 55. nota quod quotieſcunque verſi. & quid ſi tortus, vbi in id allegat Marſil. in practic.in §. occurrit num.1. ſeqq. vbi latè diſputat, & tandem ſic concludit altero de duobus cõcurrentibus, vel quod reus ſit perſona ſagax, & non rudis, vel quod iudex ipſi dixerit, quod non timeat de tortura, ſed libere fateatur veritatem ſecus ſi hoc non dixerit, & reus fuerit homo rudis, vel imbecillis aut mulier, vt ibi per Marſil. Verum hæc diſtinctio Marſilij nõ admodum ſatis facit Hieronym. Laurẽ.in deciſ. Auinion.138.ante num. 1.in narratione facti iũcto nu.4.verſi.itaque cum Aſcanius,& nu.5.&6. vbi teſtatur in cõtingenti caſu propoſita dubitatione in Rota illa, an cõfeſſio metu facta corã vno Iudice,& ratificata coram alio qui metũ nõ intulit, ſed ritè proceſſit, & tertio loco iterũ reuocata corã eodẽ iudice ſub prætextu, quod primo loco per metum emanauerit, & ſic ab infecta radice prouenerit ſufficeret ad illũ ſic confeſſum & confeſſionem reuocantem condemnan. An vero ſaltem ad torquẽdum teſtatur inquam omnes illos Dominos vno excepto fuiſſe in voto, quod nec ad condemnandum,nec ad torquendũ ſufficiebat, Et propterea ſtante metu in prima confeſſione illato per primum Iudicem fortè etiam iſtum ſic confeſſum abſoluendum, & pro hac opinione adduci etiam poteſt. Idem Marſil. conſi.14.num.20.in fin.& ſeq. vbi videtur tenere,quod confeſſio metu torturę emanata coram vno Iudice non reconualidetur per aliam confeſſionem,ſeu ratificationem factam coram alio Iudice, & reddit rationem, quia metus ſemper durare præſumitur donec etiam durat eadẽ torquendi poteſtas licet Iudices ſint diuerſi.

m *Pro reuocatione militabant multa inditia*. Videntur concludere DD. iſti Conſultores, quod erroris probatio, dicitur per confitentem probata non ſolum quando error probatur plenè prout videtur voluiſſe Boſſ. poſt alios quos allegat. in tit.de confeſſ.num.59. & ſeq. Sed etiam quando probatur per coniecturas,cum dicant ſtari reuocationi, Confeſsionis quando pro reuocatione adſunt inditia ſecundum Bal. in loco per eos citato; Addo pro eodem cõcluſione eundem Bal. in l.fin.nu.2.ad fin.verſic.ex quibus, & ibi etiam Salyc.num.2. verſi. Item ponit aliud exemplum C.de probat.Item Bald. in l. error poſt num.12. C. de iuris, & facti ignorantia Parid. de Put. in tract.ſindic.in verbo tortus,cap.1. poſt num.13. verſ.quando autem reuocatur fol.mihi 333. col. 1.in fine,& cap.7.num.17.verſ. ſi autem reuocatur fol.mihi 349.col.4.in princ.& in verb.tortura cap.1.nu.5.fol.mihi 315.Brun.de indit.& tortur.par.2.q.6.num.22.in fine verſi. Quandoque in confeſſione il 2.Claud.ad Bertazz.conſi.103. litera C.verſi. error poterit multis modis probari,& verſi.ego in tribus caſibus lib.1.Vbi probationem erroris per coniecturas præcipuè admittit in tribus caſibus 1. videlicet in confeſſione emanata per torturam, Secundo quando reus ex iudicis, multiplicata & intricata interrogatione potuit facile errare, Tertio in confeſſione ruſtici. Addo eundem Bertaz.conſil. 162. nume. 9.in fine & ſeqq.vbi pluribus explicat confeſſionis errorem coniecturis, & præſumptionibus probari.

n *Non poſſunt repeti*. Regulariter admittitur iſta concluſio quod adhoc, vt tortura poſſit repeti non ſolum ſit neceſſaria ſuperuenientia inditiorum,ſed etiam opus eſt, vt illa ſint euidentiora, & fortiora primis, ac etiam diuerſi generis ſicut pluribus cõprobat D.meus Farinac.in ſua pract. crim.par.1.de indit.& tortur.quæſt.38. num.76. & ſeqq. Verum hæc eadem concluſio limitatur & declaratur quatuor notabilibus modis de qbus per eundem D.Farinac. d.q. 38. nume.79.& ſeq.vſque ad num. 103. Vbi pariter vnaqueque declaratio alijs modis ſubdeclaratur.

Sic pariter, quod confeſſio extorta per indebitam repetitam torturam ſit prorſus nulla, nec confitenti noceat probat idem D. meus Farin. eadem quæſt.38.num.78.

o *Vxor contra virum*. Adde ſcripta per D.meum Farinac.in ſuo tract.de teſtib.q.54. num.219. & ſeqq.vbi facit regulam negatiuam, quod ſi licet vxor non poteſt cogi ad teſtifican. contra ſuum virum eamque limitat tribus modis. Primo in cauſa hæreſis, Secundo quando veritas aliter haberi non poterit,Tertio in marito, qui bene poteſt cogi ad teſtifican.contra vxorem.

p *Dictum in tortura*. Quando hoc verum ſit, & quando non vide latiſſimè diſputãtem,& declarantem D.meum Farinac. in ſuo tract. de teſtib. q.66.nu.165.& ſeqq.

q *Quinquies repetita*. Tortura quoties, & per quantum tempus dari poſſit,optime explicatur per Dominum meum Farinacium, in ſua pract. crimin. parte prima, titulo de indit. & tortura

num.

num.105.& ſequen. Iuncto num.35.& ſequen.

r *Confeſſio mandatarij*. Adde ad materiam D. meum Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. in tit. de indit. & tortur. q. 44. Vbi facit regulam negatiuã quod depoſitio mandatarij non facit inditium contra mandantem eamque ampliat limitat, & declarat pluribus modis, vt ibi per eum.

ſ *Tot & tales defectus*. Adde quæ ſcripſit D. meus Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. tit. de indit. & tortur. q. 43. nu. 278. & q. 44. nu. 25.

t *Probabilis poſsibilis, & veriſimilis*. Adde quod non ſolum confeſſio facta in tortura, ſed etiam ſpontanea confitens non nocet niſi fuerit probabilis, & veriſimilis ſecundum Bald. in conſi. 479. Incipiente tres ſunt caſus num. 2. lib. 5. Vbi quod confeſſio nocet confitenti niſi illi reſiſtãt inditia veriſimilia, & probabilia innocentiæ Pariſ. de ſind. verbo confeſſio cap. 1. num. 5. fol. mihi 150. Pariſ. de Put. de ſindac. verbo tortus c. 4. in fine num. 1. fol. mihi 316. col. 4. & verbo tortus cap. 1. num. 13. fol. 333. col. 2. verſi. & vbi ſpõte, &c. vbi refert, & ſequitur Bal. in loco præcitato, & cap. 7. num. 3. in fine fol. 348. col. 3. & num. 12. verſi. ſic. Ergo iudex fol. 350. col. 1. & capit. 8. num. 2. fol. 351. adden. ad Angel. de maleſ. in verbo quod fama publica nu. 36. litera C. & ibi etiã Auguſt. de Arim. num. 114. ijdem adden. ad Angel. de maleſ. in verbo comparuerunt dicti inquiſiti, & confitebuntur totum poſt num. 14. lit. A. Tindar. de teſtib. lib. 2. par. 1. cap. 6. num. 3. ſeqq. vbi reprobat Innocen. qui contrarium aſſerere videtur in cap. per Inquiſitionem de elect. Pract. mille fol. 105. num. 32. Dec. in cap. At ſi Clerici num. 42. & ſeq. & ibi in addit. litera B. vbi alij referuntur concordantes extra de iudic. Pariſ. cõſ. 153. num. 31. verſi. & bene facit lib. 4. Marſil. in l. repeti poſt num. 19. ff. de quæſt. & in Rubr. C. de probat. nu. 128. & in pract. §. poſtquam nu. 5. in fine verſi. & 1. hoc patet, & num. 7. in fine verſi. conſtat hoc etiam Brun. de indit. par. 2. quæſt. 6. num. 19. in fine verſic. confeſſionem ergo Blanc. de indit. num. 35. Franc. Caſon de tormen. c. 18. Rubr. de confeſſ. ſpontan. nu. 9. & cap. 20. Rubr. de confeſſ. in corm. num. 3. Tiraq. de reuocan. donat. in præfat. num. 40. vbi alios refert Carer. in pract. in 2. tracta. de indit. &c. §. in tex. Ibi voce propria confeſſus num. 2. Foller. in pract. crim. verb. & ſi confitebuntur par. 1. num. 33. ſeq. fol. 298. Boſſ. in tit. de confeſſ. num. 46. Menoch. de arbit. quæſt. lib. 2. caſu 269. num. 3. & nu. 9. Herculan. de negat. nume. 198. in 3. Fallen. Vulpell. conſi. 6. nu. 6. & ſeq. Brunor. à Sole in ſuo conſi. crim. num. 157. Bertaz. conſi. 29. num. 7. & ſeq. & conſi. 214. num. 16. lib. 1. Burſat. conſ. 201. num. 37. lib. 2. Pract. Corrad. tit. de confeſſ. crim. num. 11. in 2. limit. fol. mihi 283. Monticell. reg. crim. 18. nu. 25. & reg. 19. nu. 9. & nu. 11. & Alex. ſtrat in pract. iudic. cap. 19. nu. 20. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 384. nu. 4.

Quæ multo magis procedunt in confeſſione impoſſibili confeſſio enim adhoc, vt ad condemnandum ſufficiat debet eſſe non ſolum veriſimilis, & probabilis, vt in præcedenti limitatione, ſed etiam poſſibilis aliter nihil operatur ſecundum Marſil. in l. repeti poſt num. 19. ff. de quæſt. Et in rubr. C. de probat. num. 118. & ſeq. vbi ponit exemplum in eo qui confitetur ſe fregiſſe cũ enſe inimico ſuo caput, & oſſa, Inquit ibi Marſil. hæc confeſſio eſt impoſſibilis à communiter accidentibus, quia vix medici cum candelis accenſis poſſunt, & cum magno labore cognoſcere, an oſſium ſit fractum. Ergo impoſſibilis eſt, quod hoc ſciuerit vulnerans, qui ſtatim illato vulnere aufugit, Idem Marſil. in pract. §. proſeq. num. 6. in fine verſic. patet etiam in confeſſione impoſſibile Franc. Põzinib. in tract. de Lam. nu. 52. Franc. Caſon. de tormen. cap. 18. rubr. de cõfeſſ. ſpontan. num. 9. Carer. in pract. tract. de indit. &c. §. in tex. ibi voce propria confeſſus nu. 2. & in 3. tract. de homicid. §. 11. excuſat, &c. nu. 19. in fine Foller. in pract. criminin. verbo etſi confitebuntur par. 1. num. 36. & nu. 38. vbi refert exemplum Marſil. in loco præcitat. Iodoc. in pract. crimin. cap. 54. num. 31. & num. 33. vbi ponit duo alia exempla huius confeſſionis impoſſibilis Cyrill. in ſumm. crimin. rubr. 16. de confeſſ. §. 2. nu. 17. vbi pariter ponit alia exempla Gig. de crim. læſ. Maieſt. lib. 2. tit. quem, & per quos crim. læſ. Maieſt. prob. quæſt. 1. nume. 18. Menoch. d. caſu 269. num. 3. & num. 8. Pract. Corrad. tit. de confeſſ. crim. num. 11. in 5. limit. fol. himi 283. Monticell. reg. 18. num. 25. & reg. 19. nu. 8. vbi etiam refert exemplum Marſilij, vbi ſupra Alex. ſtrat. in pract. iudic. cap. 19. num. 18. Bertaz. conſi. 29. num. 1. lib. 1. ex quibus etiam à Doctoribus communiter receptum fuiſſe patet.

u *Cauſa*. Adde ad hæc ſcripta per D. meum Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. tit. de iudic. & tort. q. 52. num. 144. & ſeqq. vbi ponit plura notabilia ex quibus ratione cauſæ excluditur, & etiam includitur præſumptio delicti.

x *Aduerſus perſonam non maleuolam*. Adde pro hac eadem concluſione, aliam Generalem concluſionem, quod in perſonam beneuola nunquam præſumitur aliquid dolo committi, vt puta in amicum, vel coniunctum ad trad. per Aym. in conſi. 6. num. 22. & conſi. 8. nu. 13. & conſi. 319. num. 6. Socin. reg. 94. in 1. fallen. Vbi in ſpecie, quod non præſumitur dolus ſi Pater percutit filium, frater fratrem vel ſocius, ſocium niſi qualitas armorum contrarium ſuadeat ex glo. quam allegat in l. 1. ff. ad l. Cornel. de ſicar. quod & idẽ voluerunt Blanc. in pract. crim. §. his ſic præmiſſis nu. 13. fol. 125. Foller. in pract. crimin. in verb. Item quod ſororem venenauit num. 18. Addo Petr. ad Plach. in Epithom. de lit. lib. 1. capitulo 22. num. 34. in fine verſic. ſi quidem in coniunctis minimè dolus præſumendus. Vbi teſtatur de crebriori opinione Franc. Marc. deciſ. 420. num. 20. & 423. nu. 20. par. 1. Maſcar. de probat. lib. 2. concluſ. 531. nu. 11. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. nu. 21. & ſeqq.

y *Odio habebat*. Et ſic nota quod non ſolum inimicitia, ſed etiam odium ſine inimicitia repellit teſtem à teſtificando, & propterea ſufficit, quod teſtis aliquo modo non ſit beneuolus, ſed odioſus illi contra quem deponit. Quæ omnia bene declarat D. meus Farinac. in ſuo tract. de teſtib. quæſt. 53. nu. 30. & ſeqq.

z *Suſpitio contraria*. Adde Dominum meum Farinac.

rinac.in ſua pract. crim. 1. in tit.de indit. & tortur.quæſt. 40. nume. 1. vbi bene probat torturæ tantam eſſe vim, vt in ea perſiſtens puram veritatem dixiſſe præſumatur.

Fam.Cent.V.I.D.Galeſij.

ARGVMENTVM.

In eadem cauſa, & materia in qua præcipuè tractatur, an & quando depoſito Mandatarii, & aſſerti ſocii criminis faciat inditium contra mandantem ab ipſo inculpatum, & nominatum.

SVMMARIVM.

Depoſitio ſocij criminis iunctis adminiculis facit inditium ad torturam in caſu in quo veritas aliter haberi non poteſt, fallit quando patitur alios defectus, num. 1.

Damnum paſſi iuramento quando ſtatur vigore ſtatuti intelligen. niſi damnum paſſum ſit infamis, nume. 1. *ante finem.*

Libro mercatorum quando adhibenda eſt fides vigore ſtatuti non procedis quando mercator eſt infamis, nu. 1. *in fine.*

Periurus ſemel ſemper præſumitur deieraturus, nu. 2.

Mandatarij periurij depoſitio non ſufficit ad formandam inquiſitionem, nu. 2.

Falſus in aliqua parte in totum reputatur falſus, nu. 2.

Periurus non probat etiam quod depoſuerit in tortura, num. 3.

Inculpatio ſocij criminis facta in tortura nullum facit inditium niſi fuerit ratificata, nu. 4.

Teſtis quo ad alios & . . . . quoad ſe ſi dixerit contrarium in tortura eius, quod dixerat extra torturā attendi debet primum dictum extra torturam, & nō ſecundum in tortura, nu. 5.

Inculpatio aſſerti mandatarij, & ſocij criminis non facit inditium contra perſonam honeſtæ vitæ conditionis, & famæ, nu. 6.

Confeſſio in tortura, an indigeat ratificatione quando præceſſit confeſſio, extraiudicialis, nu. 7.

Vxor examinari non poteſt contra virum, nu. 7.

Teſtis depoſitio ſecunda non eſt attendenda quādo emanauit poſtquam ipſe loquutus fuit cum parte, num. 7. *in fine.*

Tortura dari non poteſt ſine legitimis præcedentibus inditijs etiam in crimine læſæ Maieſtatis, & alijs atrociſſimis delictis, nu. 8.

Tortura in delictis occultis, & difficilis probationis, nec etiam dari poteſt ſine legitimis inditijs, nu. 8.

Conſuetudo delinquendi operatur, vt leuiora ſufficiant contra conſuetum delinquere, num. 9. *vbi declaratur hæc concluſio.*

Mala fama facit inditium dummodo ſit in eodem genere mali alias ſecus, nu. 9.

Præſumptiones innocentiæ tollunt præſumptionem delicti, num. 10.

Nobilis torqueri non poteſt, nu. 10.

Abſolui in dubio debet Reus potius quam condemnari, num. 10.

CONSILIVM XX.

Reſponſum Marcelli Farinacij, qui fuit Pater Proſperi Farinacij, & inter iuris peritos ſui temporis non vltimus.

1 ADSIT DEVS. Communis illa concluſio, quod dictum ſocij criminis adminiculatum in caſu in quo veritas aliter haberi non poteſt faciat inditium ad torturam de qua in cap. fin. de teſt. cogen. & per Ant. de Butr. & alios in c. quoniam de teſtib. & Hippo. in l. 1. §. diuus Antonius in fin. de quæſtio. Aret. in conſ. 61. in cauſa illorum in fine cum concordan. procedit quando ſocius ipſe non patitur alios defectus, quam quod ſit ſocius criminis, Nam ſi alios defectus patiatur præcipuè tot, & tantos prout patitur iſte Andreas inquiſitus qui vltra, quod ſe facit criminis particeps eſt pauperimus, vilis, infamis, varius, mendax ſibi contrarius & periurus, vt hæc omnia ex proceſſu colliguntur nullo pacto dicendum eſt ex dicto ſuo etiam adminiculato oriri aliquod inditium ad torturam Socin. conſi. 118. num. 8. vol. 1. vbi dicit quod ſicut plura adminicula ampliant probationem iuxta notat per Doct. in l. admonendi ff. de iur. iuran. ita plures defectus annichilant, & deſtruunt ipſam probationem quæ Soc. referendo ſequitur Marſil. in ſuo ſing. 385. & conſulendo tenuit in conſi. 74. num. 22. & ſeqq. vol. 1. & in conſi. 102. num. 12. vol. 2. Vbi in terminis dicit, quod nec etiam in ſubſidium quando veritas aliter haberi non poteſt, admittitur talis ſocius criminis, & idem dicit tenere Barba. in conſi. 65. ſapienter col. 4. vol. 4. ſequitur Gram. conſi. 1. in materia fori iudicationis num. 61. Vbi quod licet in caſibus excepratis ſocius criminis probet contra ſocium malæ famæ tamen id locum non habet in ſocio criminis alias infami ex alijs delictis per id quod in ſimili dixit Salyc. in l. qui iudic. ff. de accuſat. vbi dixit, quod ſtante ſtatuto, quod de damno dato ſtari debeat iuramento damnum paſſi tamen ſi damnum paſſus erit infamis eius iuramento ſtari non debet, & ita refert Angel. in facti contingentia pluries conſuluiſſe, vt idem Angel. etiam teſtatur in d. l. qui iudicio pro cuius opinio niſi corroboratione dicit idē Gram. d. conſi. 1. ſe ſolitum allegare Bal. in l. cunctos populos C. de ſumma Trin. & fid. Cathol. dicētem quod ſtante ſtatuto, vt lib. mercatorum plena fides adhibeatur pro ſcribente id locum habere intelligendum eſt dummodo mercator ille de cuius libro agitur non ſit alias infamis, vel ſuſpectæ vitæ, & Bal. idem tenentem in l. Caſſius vltima col. ff. de Senato verſi. vltimo, quæritur ſequitur Iaſ. in rep. l. admonendi ff. de iur. iuran. num. 134. in fine.

2 Quod tanto fortius videtur procedere in caſu noſtro in quo, vt dixi particulariter eſt periurus, vt clare patet ex tot ſuis contrarietatibus de quibus in proceſſu præſertim in ſuis conſtitutis

in qui-

in quibus etiam cum iuramento inculpant D. Gregoriam de Vellis inculpauit, & Paulum Vrſpallum, quæ quidem inculpationes falſæ compertæ ſunt, vt ipſemet Andreas fatetur, & pari iuramento teſtatur propter quod redditus eſt periurus, vt per Marſi. in pract. §. reſtat nu. 13. in tit. & per conſequens eius dicto ſtari non debet nam qui ſemel periurus adhuc præſumitur deieraturus immo perdit omne officium probandi per iuramentum Alciat. de præſumpt. Reg. 2. præſump. 10. Hippol. in rubr. de fideiuſſo. num. 168. in tãtum quod nedum dicerem talis periurij inditium non facit ad tortur. Sed nec etiam ad formandam inquiſitionem, vt eleganter probat Io. Nic. Aralet. in addit. Alciat. ad dictam præſumptionem 10. poſt multas authoritates ibi adductas facit etiam quod cum quis eſt falſus in aliqua parte redditur falſus in totum Bald. & Moderni in l. ſi ex falſis C. de tranſac. & eſt caſus, & ibi not. Innoc. & Canoniſtæ in cap. fraternitatis extra de Hæret. & Bald. in l. 2. C. de fideicom. liber. & in l. fina. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. num. 18.

3 Et ſi diceretur prædicta non procedere quando periurus teſtificaretur in tortura. Reſpondeo quod Doctores qui dicunt non credi teſti periuro etiam quoad indicium loquuntur ſimpliciter & generaliter, ſiue teſtificentur in tortura, ſiue non ergo generaliter debent intelligi per tex. in l. de precio ff. de publ. in re acti. & ita tenet Aym. in conſi. 6. num. 48. vol. 1. vbi aſſignat rationem, quia ſtãte periurio eadem videtur ratio, ſiue deponat in tortura, ſiue extra torturam, nam vbi eſt periurus iuramenti religio nulla in eo conſiderari poteſt. Ideo ſine iuramento videtur deponere, & cui dubium quod ſi teſtis deponeret etiã in tortura ſine iuramento non probaret, cum in eo deficeret principale fundamẽtum teſtimonij quod eſt iuſiurandum, ideo periurium non purgatur per torturam Aym. vbi ſupra Dec. conſil. 189. ſub nume. 13. Ruyn. conſil. 146. nume. 2. & num. 4. lib. 5.

4 Præterea ad hoc, vt inculpatio ſocij criminis præiudicet etiam in criminibus exceptis requiritur, vt ſocius ipſe perſeueret in tali inculpatione alias nullum indicium faciat contra ſocium nominat Hippo. in pract. §. diligenter num. 153. & ſeq. Carer. in eius pract. crimin. fol. 97. in paruam impreſſionem Ioan. de Venafr. conſ. 27. ſuper inquiſitione cum ergo appareat dictam inculpationem minimè perſeueratam, imò ferè in omnibus cõſtitutis reuocatam, prout idem Andreas etiam in carceribus vltimo loco reuocauit, & creditur per teſtes probatum merito dicendum eſt prætenſam inculpationem ipſam D. Tarquiniæ non obeſſe, & per conſequens eius dicto inculpatiuo minimè ſtandum fore.

5 Et ſi & quatenus modo aliquo dici poſſet ſtãdũ fore atteſtationi Andreæ quod expreſsè negamus per ſuperius allegata dico ſtandum eſſe potius eius dicto inculpatiuo ſine tortura emanato, quam ſecundo cum tortura extorto per Doct. Bar. in l. 1. §. quæſtio ff. de quæſt. Vbi in terminis dicit quod cum quis torquetur in ſe, & in alium ſimul, vt in caſu noſtro tunc debilior eſt confeſſio cum tormentis, quam ſine quod dictũ pro ſingulare allegat Aret. in conſi. 61. in cauſa iſtorum col. 1. verſic. præterea quando refert, & ſequitur Dec. in conſi. 189. num. 10. volum. 1. & Gram. conſi. 59. nu. 2. quod tanto magis procedere debet in caſu noſtro in quo adſunt tot, & tantæ contrariæ probationes, & coniecturæ vrgentiſſimæ, ac etiam probationes quæ ex proceſſu ipſo colliguntur facientes pro innocentia, & expurgatione D. Tarquiniæ ex quibus nedum primum dictum expurgatiuum redditur veriſimilius verum etiam ſuum dictum inculpatiuum redditur falſiſſimum, & impoſsibile præcipuè ex dictis præfatarum Lauræ, & Cãmillæ, vt ex proceſſu eſt videre.

6 Nec omittam probationem bonæ ac honeſtæ vitæ conditionis, & famæ D. Tarquiniæ quæ adamuſſim creditur probata per teſtes fide digniſſimos ex qua probatione ſatis dicitur eliſum & totaliter ablatum quodcunque indicium ſi quid reſultaret ex prætenſo dicto Andreæ in ſecũda col. vol. 3. & loquitur in caſibus exceptuatis ac in conſi. 172. in fine viſa facti narratione & in l. repeti §. his qui ff. de queſt. refert, & ſequitur Gram. in deciſ. ſua 28. nu. 18. vbi idem tenet ex plurimis alijs authoritatibus inibi per eum adductis.

7 Nec obſtet prætenſa confeſſio extraiudicialis Andreæ in qua Fiſcus ſe fundat in tãtum quod prætendit confeſſionem ſubſequutam in tortura non indiguiſſe alia ratificatione ſecundũ opinionem glo. in l. cap. 5. in verbo accuſatori ff. ad l. Iul. de adulter. quam ſequuti ſunt Iaſ. in l. Magiſtratibus num. 4. in fine ff. de iuriſd. omn. iud. Felyn. in c. olim nu. 9. in 8. Fallen. extra de reſcript. Marſil. in l. 1. §. diuus Seuerus nu. 10. ff. de queſt. Nam in primis dico quod prædicti Doctores loquuntur quo ad præiudicium illius confitentis non autem quoad præiudicium tertij per confitentem inculpati, & nihilominus etiam quoad præiudiciũ confitentis impugnatur opinio prædicta d. gloſſ. in d. l. capit. 5. prout videre eſt apud Alber. in eadem l. num. 3. & ibi etiam fulgoſ. nu. 5. & apud Blanch. in tract. de indit. num. 208. ad l. fin. ff. de quæſtion. & Franc. Caſon in tract. de torm. cap. 21. rubr. de confeſſ. ratifican. num. 6. & præterea, dico quod de dicta extraiudiciali confeſſione nõ conſtat immo Angelica vxor quam pro teſte fiſcus allegat in primo ſuo examine poſitiuo etiam reiterato illã expreſsè negauit ſubſtinendo talem negatiuam, & in tortura ſibi iniuſtiſſimè abſque prorſus aliquibus inditijs illata, vt in proceſſu apparet licet alio die ſequenti poſt quam permiſſum fuerat Alexãdro Cinquino inſtigatori contra omne iuris debitum alloqui, & alloquutus fuit magna cum titubatione, vt ex proceſſu apparet de confeſſione ipſa depoſuerit cum proteſtatione tamen ac declaratione per eam ad aures notarij facta quod ipſa non deponebat veritatem, ſed mendacium dicere cogebatur metu vlterioris torturæ, ſi enim ex hoc poteſt dici probata dicta confeſſio P. V. id arbitrari poteſt nam vltra ſeuitiam, & iniquitatem magnam qua vſi fuerunt iudices in torquendo pauperculam, & indefenſam mulierem præcipuè

in virum quod eis minimè licuit, & nedum illam torquere poterant in virum verum etiam non examinare per text. in l. Iulia. ff. de teſtib. l. 2. C. eod. tit. Bald. in l. fina. C. de accuſat. Marſil. l. 1. §. Diuus Antoninus in prin. ff. de quæſt. ſatis aperte colligitur eam ſuburnatam depoſuiſſe, quod præſumitur eo ipſo quod cum Alex. Inſtigare loquuta fuerit ad trad. per Hoſt. Ioan. And. & communiter omnes in capit. preterea extra de teſtib. in nouis deciſ. 19. Et ſic caſu quo potuiſſet examinari, quod negatur ſtandum eſt priori depoſitioni, & non ſecundæ, vt per Angel. in l. fin. C. de quæſtion.

8 Nec etiam obſtet in quantum Fiſcus dicit eſſe deueniendum ad torturam contra D. Tarquiniam ex eo quod ſumus in delicto enormi clandeſtino, & proditorio in quo veritas aliter haberi non poteſt quam per torturam. Quo caſu Iudex debet eſſe facilior, & promptior ad torturã inferenda per doctr. Bal. in l. 3. C. de Epiſc. Audi reſpondeo enim quod Bal. loquitur ſolum quantum adhoc, vt in quolibet die etiam Paſchali Iudex in talibus caſibus poſſit adhibere torturam, & in hoc facilis eſſe debet, quia pro talium criminum inueſtigatione non debet feſta ſeruare, ſed non propterea ſequitur ex hoc quod in talibus criminibus indicia præcedere non debeant legitima, vt conſuluit Hipp. in conſi. 44. vol. 1. vbi conſuluit in fauorem inquiſiti de delicto nocturno tempore commiſſo, & ſic clandeſtino, & occulto, & nihilominus voluit illum torqueri non poſſe niſi contra eum legitima eſſent inditia, & talia quę de iure ſubſiſtant. Quod verum eſt etiã ſi crimen. de quo inquiritur eſſet enormiſſimum clandeſtinum, & proditorium, prout voluerunt Cyn. Bald. & Salyc. in l. ſi quis alicui C. ad l. Iul. Maieſt. & Ang. de malef. in verbo, *che hai tradito la tua patria*, in princ. Imò quod plus eſt etiam ſi eſſemus in crimine læſæ Maieſtatis tortura inferri nõ poterit, niſi prius extiterint inditia Capic. deciſ. 126. num. 4. Marſil. conſi. 14. num. 20. & in pract. §. conſtante nu. 2.

9 Præterea doctrina Bal. procedere poſſet in ſolitis, & conſuetis ſimilia delicta alias perpetrare. Nam tunc ſtante Clandeſtinitate delict. & conſuetudine delinquentis Iudex debet eſſe facilior ad torturam inferendam alias ſecus cum contra ſolitum his præſumat ſecundum Salyc. in l. fina. C. de quæſtion. & Marſil. in pract. §. diligenter §. 99. & 100. Et talis conſuetudo delinquendi debet eſſe eiuſdem generis delicti de quo inquiritur, & non diuerſi ſecũdum Marſil. conſi. 44. nu. 18. allegat Alex. conſi. 5. col. 2. vol. 2. reſpondentem ad illud quod dicitur mala fama facit cõtra informatam ſuſpicionem iuxta l. ſi cui §. iiſdem ff. de accuſat. & l. non omnis §. ſi barbaris ff. de re milit. procedere in eo homine quem apparet fuiſſe malum, ſeu malæ famæ in eodem genere malũ de quo tunc imputatur ſecus autem in alijs malis ex pluribus ibi per Alex. citatis, ſed cum hoc non contingat in caſu noſtro, ideo vlterius non inſiſto.

10 Et demum ſupplicatur aduerten. pretenſa inditia contra D. Tarquiniam reſultantia ſi quæ ſunt fuiſſe ſublata per multo maiores, & vrgentiores præſumptiones in cõtrarium pro eius innocentia vrgentia de quibus in informatione facti, quæ etiam quod non eſſent pęnes, vel in aliquo debiliores inditijs fiſci nihilominus debet D. Tarquinia abſolui, prout conſuluit Alexand. conſi. 30. & l. final. vol. 7. ſequitur Aym. conſi. 6. num. 4. vol. 1. nec torqueri poteſt præſertim cum ſit nobilis quæ de iure non torquetur, vel ſaltim grauiora ad torquendum requirũtur inditia, vt dicit Odofred. in tract. de quæſt. quem refert, & ſequitur Brun. in tract. de indit. in 4. quæſt. 2. par. num. 22. Et dato quod eſſemus in iuditio adhuc abſolui debet cum ſatis ſit Reo intentionem dubiam reddere quanto fortius accuſato ſi accuſatoris inditium incertiſſimum vndique præſtet l. fin. vbi Bal. C. de probat. & in caſu dubio contra Fiſcum eſſe pronunciandum voluit l. non dubito ff. de iur. Fiſci, & in dubio melius eſt nocẽtem abſoluere quam innocentem condemnare l. abſentem de pęnis l. 2. C. quorum appella. & in dubio debemus ſemper in benigniorem partem inclinare l. ſemper in obſcuris ff. de reg. iur. l. Arianus ff. de actio. & obligatio. l. abſentem ff. de pęnis l. merito ff. pro ſocio; Et iudex maiorem honorem conſequitur in abſoluendo quam in cõdemnando Caſtr. conſi. 299. viſa inquiſitione in fine 2. par. Marſil. in pract. §. occurrunt nu. 7. Et ita vtſupra fuit conſultum. Fuit etiam præfata D. Tarquinia fauorabiliter abſoluta.

LAVS DEO.

ARGVMENTVM.

In hoc reſponſo, & in additionibus ad eum plura colligũtur notabilia in materia pendentiæ cauſę criminalis, quando per eam ſit ſuperſedendum in Ciuili.

SVMMARIVM.

Cauſa criminalis facit ſuperſedere in cauſa ciuili. nu. 1. & in addit. litera [a].

Cauſa criminalis facit ſuperſedere in cauſa ciuili quando proceditur per viam accuſationis, ſecus ſi ex officio vel ad inſtantiam fiſci, nu. 1. & in addit. litera [b].

Fiſcus non impeditur mouere actionem criminalem propter iudicium ciuile motum per partem antea, nu. 1. in fine.

Oppoſitum in oppoſito operatur idem quod propoſitum in propoſito, nu. 1. in fine.

Cauſa criminalis non facit ſuperſedere in ciuili quando non eſt præiudicialis ipſi ciuili cauſæ, nu. 2. & in addit. litera [c].

Cauſa criminalis intentata cõtra vxorem, quod virum veneno necauerit non facit ſuperſedere in cauſa ciuili reſtitutionis dotis intentata ab ipſa vxore, num. 1. & ſeqq. per totum.

Cauſa criminalis non facit ſuperſederi in ciuili quando per actorem in cauſa ciuili offertur cautio ad reſtituendũ in caſu ſuccumbentiæ in cauſa criminali, nu. 2. in fine.

Cauſa criminalis non dicitur præiudicialis ciuili quando facta condemnatione non reddit inquiſitum inhabilem

habilem ad agendum, vel quando non abſorbet cauſam ciuilem, nu.3. & in addit. litera [d]. *vbi de materia quando cauſa criminalis dicatur ciuili præiudicialis.*

Cauſa criminalis non facit ſuperſederi in cauſa ciuili quando extat ſtatutum prohibente non poſſe opponi aduerſus inſtrumentũ, niſi aliquas exceptiones inter quas non ſit expreſſa exceptio pendentiæ cauſæ criminalis, num.4.

Exceptionibus omnibus prohibitis à ſtatuto præter aliquas exceptuatas, quænam exceptiones cenſeantur prohibita, nu.4. & in addit. litera [e]. *Vbi de materia.*

CONSILIVM XXI.

Reſponſum Sylueſtri, & Joannis Aldobrandini.

1 ADSIT DEVS. Licet regulariter dicatur quod cauſa criminalis facit ſuperſederi in ciuili [a] l.fin.C.de ord.iud. Doct.in l.per minorem ff.de iud.Tamẽ & tex.in d.l.fin. & omnes Doct.ibi Bar.Bal.Paul. de Caſtr.& alij loquitur quando illa pars quæ petit ſuperſederi in ciuili ipſa intentauit iudicium criminale per viam accuſationis [b] prout ẽt ita intelligit Ang.in l.2.C. eod. titu. Sed in caſu noſtro iudicium criminale agitur ex officio contra D. Tarquiniã non autem ad accuſationem D.Alexãdri, vnde videtur quod non ſit ſuperſedendum in cauſa ciuili reſtitutionis dotis, quia ceſſant termini d. l. fina. Et quia ſicut Fiſcus nõ impediretur mouere actionem criminalem propter iudicium ciuile motũ per partem. Quamuis bene pars ipſa impediretur l.1.C. quando actio crim. ciuili præiudicat Purpurat.in l.edita num.193.cum ſeqq.col.39.C.de eden. Ita etiã videtur quod nec pars ſe poſſit ex iuditio moto per Fiſcum, quia idẽ operatur oppoſitum in oppoſito quod propoſitũ in propoſito l.fin.de lega.3.cum ſimilibus.

2 Confirmatur, quia iſtud criminale iudiciũ nõ eſt præiudiciale [c] actioni intentatę cõtra D.Alexandrũ, quod attinet ad eius intereſſe, quia finis huius iudicij criminalis non põt tendere ad liberandũ ipſum ab obligatione reſtitutionis dotis licet tendere poſſit ad transferendam dictã actionem in fiſcum l.ſi conſtante §.fin. vbi Bar. & alij ff.ſolut.matrim.l.quinq; legibus ff. de bon.damnat. Vnde ſequitur quod cum iudiciũ criminale non agitetur inter D.Alexãdrum, & D.Tarquiniam, & etiam non ſit præiudiciale actioni ciuili reſpectu D.Alexandri. Iccirco non debent propter vnum ſuperſederi in alio, vt declarat Abb. q.16.col.1.in fine nu.4. lib.11. Quod tãto magis procedit data cautione per D. Tarquiniam de reſtituendo dotem ſi cum fiſco ſuccumbet l. is à quo ff.de rei vendi.l.1.ff.de peti. hæredi. & vtrobique Doct.

3 Prædicta oĩa cõfirmantur, & ſine difficultate procedunt attenta opinione quę videtur verior quod d.l.fin.C.de ord.iudic.non procedat quando quęſtio criminalis non reddit inquiſitũ inhabilem ad agendũ facta condemnat. vel alias non abſorberet cauſam ciuilem [d] quam opin. poſt Iacob.Butr.& Bal.tenet ẽt Paul.de Caſtr.ibi verſi. Si vero quęſtio criminis, & Purpurat. in l. edita nu. 180. C. de eden.& facit limitatio quã ponit Afflict.deciſ.229.nu.3.dum vult quod illa l.non procedat qñ non obſtãte criminali iudicio reus nihilominus põt obtinere in cauſa ciuili, ſiquidem in caſu iſto non obſtante criminali iudicio moto per ſiſcum cõtra D. Tarquiniã ipſa donec non eſt condemnata, & publicata dos agere põt contra hæredes mariti ad eius reſtitutionem, vt probatur in d.l.ſi cõſtante §.fin.ff.ſolut.matrim. & facit text.in l.reo criminis ff. de ſolut. ponit Iaſ.in §.præiudiciales col.3.inſtit. de action.

4 Præterea extat ſtatutum Vrbis quod præſtat exequitionem inſtrumentis dotalibus, & prohibet omnem aliam exceptionẽ præter ſolutionis, & falſitatis, ex quo videtur etiam prohibita iſta exceptio ordinis cum generaliter omnes prohibeãtur præter exceptuatas [e] Bar.in l.1.§. & parui ff.quod viam clam. Alex.conſ.54.col.4.nu.9.lib. 4. in conſ.4.col.fin.in princ.num.2. lib.1.& ſicut non poteſt opponi ad exequtionem ſententiæ, vt tradit Dec.in conſi.22.col.fin. verſic. Quarto nõ obſtat, ita nec exequtioni cõceſſæ à ſtatuto.

5 Sed cum iam Do. Tarquinia obtinuerit motum proprium S.D.N. quod in cauſa ciuili procedi poſſit non obſtante pendente criminali data cautione de reſtituẽdo prout in illo ſequitur, quod etiam ſi hoc ex gratia non ex iuſtitia conceſſum fuiſſet, nihilominus nõ debeat reuocari, quia licet à principe gratia ſit gratiã facere tamẽ poſtquam eſt facta de iuſtitia, eſt quod ſuum ſortiatur effectum Rota deciſ.33.nu 16.de præben. in antiq. præſertim cum nullum fiat præiudiciũ dicto Alexandro per hanc gratiam cum ex condemnatione dictæ Tarquiniæ ipſe non liberetur ſed ius fiſco per publicationem bonorum acquiratur cuius fiſci iura Papa remittere poteſt vltra quod ſatis eſt fiſco prouiſum eſſe per dictam cautionem d.l.penult. ff.de pet. hæred.d. l.15. à quo ff.de rei vendit. LAVS DEO.

ADDITIONES.

a *Facit ſuperſedere in ciuili.* Regula eſt quod cã criminalis principaliter intentata poſt ciuilem facit ciuilem ſuperſedere tex. eſt in allegata l. fina. C. de ordine iudicior. Et ibi hoc expreſsè adnotarunt glo.in verbo ſępe verſ. Itẽ hic erant Cyn.nu.1.Bart.in ſumm. Bal.ẽt in ſum.Paul.de Caſtr.nu.1.Salyc.nu.1. & Io.Sicar.n.1.& 2.tex. in l.per minorẽ, & ibi cõiter omnes, & præſertim Paul.de Caſtr.nu.1.& nu.5.ff.de iudic.& ibi hoc adnotarũt Bellapert.col.1.verſ. ſed opponitur il 2.Bar.in 1.oppoſi.& Saly.nu.1.ĩ 1.oppoſi. Paul. de Caſtr.in l.q. prior poſt nu.3. col.1. verſ.ſed oppono ff.de iud.Cyn.in l.1.poſt nu.2. C.qñ ciuil. act.crim.in pręiud.& ibi ẽt Alberic.nu.1.Afflict. in conſtit.Regni incip. ſi ciuiliter nume. 1. rubr. 20.par.2.Anchar.cõſi.62.nu.1. in fine verſ.poſtquam igitur, & nu.2.& nu.4. vbi reſpondet contrarijs Plot.conſ.crim.diuerſ.73.num.1. & ſeqq. Vbi pluribus relatis teſtatur de communi opinione tom. 2. in magnis Put.deciſ. 253. in vna ſigobien.num.3.lib.1.Clar. in pract.§.fina.q.92. nu.4.verſi. ſed quæro nunquid, vbi quod ita cõ-

 cludunt

cludunt cōmuniter Doctores Barbat.conſil.43. nu.10.circa med.verſic.& ex iſtis lib.1. Cæſar.de Graſſ.deciſ.3.rubr. de except.alias 92.incip.licet regula ſit num.1.Vbi alijs relatis teſtatur de magis communi intellectu l.fin.C.de ord. iudic.Rota diuerſ.deciſ.267.nu.2.lib.3.tom.3.

b *Per viam accuſationis*. Quod cauſa intentata nō ab accuſatore, ſed iudice procedente ex officio,vel à Fiſco nō faciat ſuperſedere cauſam ciuilem voluit Put.deciſ.98.agebat Alex.nu.5.verſ. non aūt procedit lib.1.Alios refert cōcordantes Baiard.ad Clar.in pract.§.fin.q.2.nu.16.Rota diuerſor.deciſ.133.nu.3.lib.2.tom.3.Lancillot.de attentat.par.2.c.4.limitat.23. nu.19.

Et eſt ratio, quia nec cauſa criminalis facit ſuperſedere ciuilem,nec aliquam criminalē quādo eſt propoſita & intentata non per reum conuentum,ſeu accuſatum, ſed per tertium Cyn. in l.1. nu.17.verſ.ſed ſi alias accuſaret C. de his qui accuſ.non poſſ. vbi de tertio cōparente,& accuſante de falſitate teſtes in cā examinatos Alber. in l. iudicati nu. 4. verſic. ſi autem extraneus C. ſi ex falſ.inſtrum.Angel. de maleſ. in verbo inchoata nu.17.in fine Put.deciſ.98. agebat Alex. nu.4.& 5.& num.8.verſi. ſi ergo in caſu noſtro lib.1.Baiard.ad Clar.in pract.§.fin.quæſt.2. nu.14. Allegat.Auguſ.conſi.6.nu.9. lib.1.

Sic & in ſimile licet actio ciuilis, & criminalis non poſſint inſimul cumulari vno, & eodem tēpore.Hoc vtiq; intelligendum eſt, vt nō poſſint cumulari ab vna, & eadem perſona ſecus autē à diuerſa,ideo ſi tu commiſiſti falſum cuius ciuilis actio competit parti læſæ, criminalis autē cuilibet de populo quamuis pars læſa contra te ciuilem actionem promoueat non tñ prohibetur, tertius pariter, & contra te criminalem accuſationem proponere ſecundū Bellapert. in l.1.col. penult.ante finem verſ.Item alia quęſtio C.quādo ciuil.act.crim.præiud.Bar.ibidem nu.3.vbi tamen quod iſto caſu pręfertur actio crim. Salyc. nu.8.vbi quod à diuerſis perſonis actio ciuilis,& criminalis poteſt inſimul intentari in diuerſis libellis,ſiue oriatur ex diuerſis factis,vt in l.rerum amotarum actio.ff.rer.amot. ſecundum 1. lecturam,ſiue ex eodem facto l.qui de crimine in 2. reſponſo C.de accuſ.Et eſt ratio,quia abſolutoria contra vnum non parit exceptionem rei iudicatæ contra alium Bellapert.in l.1.col. fina. in fine verſ.Et dixerunt quidam C.de appellat. Boſſ. in tit.de for.compet.nume. 123. verſi.ſic etiam,vbi quod ſe ad inſtantiam Fiſci, ſeu iudicij officio procedatur criminaliter non prohibetur pars ſimul ciuiliter in ſtare pro ſuo intereſſe, & in titu. de pluribus violen.num.116.ad finem verſ. procedit tamen hæc materia,vbi quod ciuilis,& criminalis actio non poſſunt inſimul intentari ab eodem ſecus ſi à diuerſis,& ideo etiam iudice inquirēte pōt pars agere pro ſuo intereſſe vt ſupra.

Pariter,& in cumulatione ſucceſſiua qñ accuſatio,ſeu criminale iudicium inſtituitur non ab eo qui prius ciuiliter agit, ſed ab aliqua alia tertia perſona, quod tunc primū ciuile iudiciū non faciat ſuperſedere ſecūdum criminale,etiā quod vtrumq; proueniat ex eodē facto eſt tex.in l.fin. C.de ordin.cognit.Alberic. in l. interdū nu.2.ff. de publ.iud.Imol.ibid.nu.1. ante med. poſt verſ. in gl.Purpur.in l.edita nu.178.verſi.7. limitatur C.de eden. Natt.conſi.138.nu.14.& 17.vbi ampliat etiam quod accuſator habet idem intereſſe cum illo qui ciuiliter egit,& ſit conſors litis Lancillot.de attētat.par.2.c.4.limit.23.nu.15. & 16. vbi ēt allegat Petr.Andr.Auguſ.in conſ.6.nullo iure nu.9. lib.1.& ita ēt alias Rotā voluiſſe teſtatur in vna Pampilonē.de ſangueſca corā Sarmiēto 14. Februarij 1569. & Theſaur. deciſ. Pedem. 18.nu.4. & nu.7.& nu.9.vbi ponit exēplū in crimine iniuriarū in quo ſi iniuriati fuerint plures non impeditur vnus proponere actionem criminalem quamuis alius propoſuerit ciuilem.

Et hinc conſequenter quando criminale iudicium intentatur non ad inſtātiam eius, qui ciuiliter egit,ſed ex iudicis officio , & per inquiſitionem . Quod tūc primo intentata ciuilis actio nō ſuſpendat ſubſequentē inquiſitionē ſcripſerūt Natta d. conſ.138. nu.12.& ſeqq.lib.1.poſt Bal. Abba.Alex.& alios in locis ibi per eū relatis, vbi pluribus hanc probat concluſionē Boſſ.in tit.de for.compet. nu.123. vbi quod ad inſtantiā Fiſci & poſt intentatam actionem ciuilem pōt intentari criminalis, alias ſepenumero delicta remanerent impunita,& ceſſat hoc caſu rō quod ſententia lata in vna cā pręiudicet alteri,quia Fiſco nō citato,nō præiudicatur,& ita ſeruatur, vt ibi per Boſſ.qui,& idem ſubdit ſi iudex procedit ex officio Clan in pract.§.fin.q.2.nu.7.verſ.fin.in fine, vbi propterea infert , quod cum hodie iudex poſſit ex quocunq; crimine ex officio inquirere non admitteretur reus ad opponendum contra accuſationem , ſeu quęrelā contra ipſum porrectam quod electa via ciuili non potuit ad criminalem confugere,quia ipſi poſſet replicari, quod ſi hoc non pōt accuſator,& pars poteſt tñ iudex ex officio hoc facere . Nec diſſentit Baiard. ibidem in addit.nu.17. Lancillot.de attentat. par.2. c.4.limitat.23.nu.1. vbi quod pendente iudicio ciuili non pōt iudex ordinarius criminaliter procedere ex officio,ex Alciat. quem allegat in conſi.48. incip.in hac attentatorum cauſa nu. 3. lib.6.vbi loquitur in materia attētatorū,& ex Egid.deciſ. 400.incip.Ciuilis & criminalis, idem Lancillot. in præcitato loco nu. 14. vbi quod ſi poſt ciuile iudicium intentatum cauſa criminalis fuerit inſtituta ad inſtantiam Fiſci non prohibetur pars ipſi Fiſco adherere prout alias teſtatur voluiſſe Rotam de anno 1553. in vna Eluen. Archidiaconatus coram Acorambono.

c *Non eſt præiudiciale*.Quādo vna cauſa alteri eſt præiudicialis, vel ut alij dicunt , qñ ambæ cauſæ inuicem ſe non compatiuntur,uel ut alij dicunt quando una abſorbet aliam,uel qñ una eſt excluſiua iuris agentis in alia, tunc ſiue una ciuilis ſit, & altera criminalis,ſiue ambæ ciuiles,& ſiue etiā ambæ criminales ſint procedendum eſſe in ea quæ præiudicialis eſt . In alia autem ſuperſedendum omnia iura omneſq; Doctores communiter admittūt, ut colligitur ex Cyn. in l.1.nu.15. uerſ.præterea quotieſcunq; C. de his qui accuſ. non poſſ. ex l. ſi quis liber ff. de petit. hæred. & ex l.per minorem ff.de iudic. Ang.in l.qui princ. nume.2.colum.2.in fine verſic. ratio eſt ff.de iudic. Bel-

dic. Bel-

dic. Bellapert. in l. 1. colum. 2. ante med. verſic. Item opponitur l. vltimo C. quando ciuil. act. crim. præiud. & ibi etiam Odofred. num. 12. poſt med. colum. 5. in princip. verſi. contra videtur, & num. 13. verſic. aliquando præiudicat criminalis ciuili Anchar. conſi. 62. num. 1. Vbi ponit exemplum de cauſis præiudicialibus Aym. conſi. 280. num. 1. Vbi facit plures illationes, & ponit plura exempla, & num. 2. Vbi facit generalem concluſionem, quod ſemper cauſa præiudicialis facit ſuperſedere aliam ſiue vna ſit ciuilis, & altera criminalis, vel ècontra, ſiue ambæ ciuiles, & ſiue etiam ambæ criminales Natta conſil. 138. nu. 2. Peregr. deciſ. 296. incip. in cauſa Fulgitanen. tit. de iudic. ſenten. & re iud. lib. 2. Vbi quod ſufficit poſſibile præiud. Butr. deciſ. 98. agebat Alexander num. 14. lib. 1. Hier. Giauar. in addit. ad Clar. in pract. §. fina. quæſt. 1. in princ. littera A. Lancillot. de attẽtat. par. 1. c. 4. limitat. 23. nu. 21. ſeq.

Secus autem ſi criminalis cauſa ciuili præiudicialis non ſit, & vna alteram compatiatur, Tunc enim in neutra ſuperſedendum eſt, ſed in vtraq; inſimul proceditur fuit hæc opinio Hirner. gloſſatoris quam refert, ſed non ſequitur gl. in l. fin. in verbo de crimine C. de ord. iudicior. ſed fuit de mente Iacob. Butrig. in d. l. fina. vbi Bal. dicit hanc Butrigarij ſententiam ſibi iuſtiorem videri, ea ratione motus, quia quando cauſa criminalis non eſt præiudicialis ciuili non videt quare in ipſa ciuili cauſa ſit ſuperſedendum cũ id quod non poteſt operari ſententia ferenda non debet operari pendentia proceſſus, & iudicio meo eſt optima ratio, ſequitur ibidẽ Paul. de Caſtr. nu. 2. docens hanc Butrigarij, & Bal. opinionem ſibi placere, quamuis glo. & alij Doct. contrarium teneant, & num. 3. in fine, Vbi pariter quod hæc opinio eſt magis rationabilis quam alia communis Purpurat. in l. edita nu. 157. verſi. & ideo, vbi cauſa C. de eden. Natta. conſi. 138. nu. 7. Put. deciſ. 98. agebat Alexander num. 7. & ſeq. lib. 1. Vbi in primis refert Ange. in l. fin. C. de ord. iudic. dicentem, quod licet illa lex intelligatur ẽt quod cauſæ ad inuicem non ſint præiudiciales. Hoc tamen de conſuetudine non ſeruatur deinde ſubdit, quod quamuis Salyc. in d. l. fin. teſtatur communem opinionem eſſe in contrarium, ſtãtibus tamen authoritatibus aliorum qui hanc tenent cõcluſionem, & non ita de facili diſcerni poteſt quæ nam ſit communis opinio Cæſar. de Graſſis deciſ. 3. incip. licet regula ſit. tit. de except. alias 92. nume. 2. allegat. Peregr. in deciſ. 133. incip. in vna Toletana lib. 2. cuius deciſ. eſt poſita inter deciſ. Rotæ diuerſor. thom. 3. lib. 2. deciſ. 133. nu. 3. Et hanc limitationem ſequta fuit etiam Rota in vna Romana ſtocchis die hinc nona Martij 1598. coram R. P. D. Giptio. Et ita apud nos in omnibus Vrbis Tribunalibus, & in ſignatura iuſtitiæ paſſim receptum eſt.

Quamuis contrarium, quod imò cauſa criminalis faciat ſuperſedere in cauſa ciuili etiã quod illi præiudicialis non ſit ſuaderi videatur ex tex. in d. l. fin. C. de ord. iudicior. Vbi pro rõne quare per cauſam criminalẽ ſuperſedeatur in ciuili cõſideratur non quia vna faciat alteri præiudiciũ, ſed quia vna eſt maior altera, & hanc opinionem reprobata opinione Girnei tenuit glo. in d. l. fin. in verbo de crimine in fine verſ. ſed certè nõ prohibetur, & ibi etiã Bellapert. in verſi. ſed oppono ad l. iſtam, vbi plenè hanc defendit opinionem Cyn. nu. 1. Vbi quod contraria opinio non placet Doctoribus Salyc. in 5. oppoſit. vſq; ad finẽ lecturæ, vbi hanc dicit communem eamq; à contrarijs defendit, & Ioan. Secar. nu. 4. verſi. redeũdo ergo, vbi pariter teſtatur de communi Doctorum opinione Bar. in l. duo §. hoc edicto num. 1. verſi. Videte Domini iuncto verſ. prohibetur ẽt cõcurſus ff. de vi bon. rapt. & ibi etiam Ang. nu. 3. Bar. & alij in l. edita C. de eden. Vbi dixerunt ex ſola maioritate cauſarum cumulationẽ impediri Io. Vicomer. in repet. l. edita num. 125. verſi. quarto modo C. de edẽ. vbi in ſpecie dixit quod ſi ago contra te ad fundum, vel ad decẽ, & tu cõuenis me criminaliter ſuperſedetur in prima cauſa, & proceditur in criminali, donec de ea ſit cognitum eo quia cum ſit pęnalis tanquam maior trahit ad ſe minorem cauſam Paul. de Caſtr. in l. per minorem nu. 5. ff. de iudic. Anchar. conſi. 62. nu. 3. Plot. cõſi. crim. diuerſ. 73. nu. 1. in fine tom. * 2. in magnis, vbi de cõmuni opinione * ſequitur inter eadem conſ. Aym. conſ. 74. nu. 1. & omnib. ſeqq. vbi refert, & reprobat cõtraria, & hanc opinionẽ decem fundamentis confirmat, & nu. 24. in fine teſtatur de frequentior Doct. ſententia.

d *Cauſam ciuilem*. Cauſa vna dicitur alteri præiudicialis pluribus modis, quos bene recenſet Aym. in conſi. 74. nu. 5. tom. 2. conſilior. crim. diuerſor. Nam cũ dicitur alteri præiudicialis quando interſe ſunt contingentes, & connexæ, idem quando vna abſorbet aliam; Idem qñ non compatitur cum alia; Idem qñ vna excludit ius actoris in alia, ſic enim exemplificant omnes Doctores allegati ſupra in additione litera C. in 1. verſ.

Dicitur etiam vna cauſa alteri præiudicialis, quando ſententia in vna lata rei iudicatæ exceptionem parit in alia ſecundum Cyn. in l. 1. nu. 6. verſ. Ratio eſt Cyn. quando ciuil. act. crim. pręiud. & ibi etiam Salyc. nu. 9. Imol. in l. interdum in prin. verſ. Et poteſt eſſe rõ de publ. iudic. Bart. in l. duo §. hoc edicto nu. 1. verſi. Videte Domini ff. de vi bon. rapt. Ang. ibidem poſt nu. 2. Butrig. Bart. Bellapert. & alij in l. edita C. de eden. vbi ẽt vide ad materiam huius concluſionis Bal. in l. 1, nu. 48. ad med. C. de his qui accuſ. non poſſ. Vbi quod ex perplexitate oritur pręiudicium, & quia rubor eſt contraria pronunciare Anch. conſ. 62. nu. 3. vbi pariter, quod cauſarum præiudicialitas oritur perplexitate, & cõtrarietate ſententiarũ. Nec non ex intricatione proceſſorũ Aym. conſ. 280. nu. 1. vbi ponit exemplum Natt. conſi. 138. nu. 2. & num. 7. Boſſ. in tit. de plurib. violen. poſt num. 113. Put. deciſ. 98. agebat Alexander nu. 9. & ſeqq. lib. 1.

Et rurſus cũ vna dicitur præiudicialis alteræ qñ reſpicit perſonarum legitimationem; & in ea obijcitur aliquod quod agentem ab ratione repellit, vt in exemplis relatis per Nattã in conſi. 138. nu. 3. iuncto nu. 27. lib. 1. & per Aym. inter conſi. crim. diuerſor. d. conſ. 74. num. 5. lib. 2. Vbi ponit exemplum quando contra agentem opponitur de excommunicatione.

Et pariter cauſa vna dicitur præiudicialis alteri quando per eam is contra quem intentatur priuatur omni iure ſuo ſecundum Ancharan. in conſi.62.num.1. Vbi ponit præcipuè exemplum quando in vna cauſa petitionis hęreditatis proponitur, quod hæres inſtitutus prohibuit teſtatorem facere teſtamentum. Nam tunc quia per talem prohibitionē hæres priuatur hæreditate, iccirco dicitur præiudicialis cauſa petitionis hæreditatis, vt ibi per eum, & nume. 4. Vbi ampliat ſiue priuatio iuris agentis veniat ipſo iure, vel etiam per ſententiam Aym.conſi.280.nu.1.

e *Præter exceptuatas*. Exceptionibus omnibus prohibitis à ſtatuto, vel aliquibus exceptionibus prohibitis, vel etiā omnibus prohibitis præter quaſdam in ſtatuto exceptuatas quæ nam exceptiones prohibitæ cenſeantur materia eſt practicabilis, & quotidiana; Ideo ad eius cognitionem, & declarationem ſatis pro nunc. ſit lectorem remittere ad Socin.reg.130. Dec. in c.ex parte de offic.delega. Vbi ponit, tertio limitationes & in cōſi.8.nu.7.& conſi.239.nu.9.Corſett. ſingul.verſic.exceptio.1. & 2.pag.156. & verſic. Emphiteota pag.157.& 158.à tergo Aym.conſ. 231.nume.9. Cępoll.cauth.227. Marſil.in rubr. de probat.num.150.& ſing.58.75.79.88.163.& 208.& conſi.89.nu.1.Anton.de Canar.de exeq. Inſtr.quæſt.2.3.& 4.& quæſt.13.nu.23.& ſeqq. Socin.Iun.conſi.27. num.3. vol.4. Natta conſi. 474.num.35.vol.2.Benedict.de Barchis in tract. de guarentigia in 3.par.principal.quæſt.1.& plurib.ſeqq. Diaz. reg.253. Cauallat. conſi.crimin. diuerſ.129.nu.44.lib.1. pag.147. Imol. concluſ. 43. lib. 1. in 6. ampliatione pag. 269. Foller. in pract.cenſual.pag.mihi 68.nu.73. Aſin.in pract. §.31.cap.27.31.33.38.42. & capit.57.& cap.26. 37.& 50.Contard.cōcluſ.1.l.ſi de moment.poſſeſſ.in 12.limitat.num.4. & in 8. limitat. num.4. & 5. Cępral.conſi.4.num.18.& conſi.100.num. 11.vol.1.Rolan.conſi.1.num.58.vol.1.& conſi. 29.num.47.& ſeq.vol.1.& conſi.58.nume.32.& ſeqq.vol.1.& conſi.2.num.36.vol.3.Villalob.in commun.opin.litera F. nu.113. Matth. Gribal. in commun. opin. fol. mihi 346.col.2.verſic. lex vel ſtatutum in 2.tom.commun.opin. deciſ.Pedemont.129.num.8.& deciſ.142.nume.4. & deciſ.51.num.19. & 20. Menoch. de præſumpt.lib. 2.præſumpt.lib.2.pręſumpt.48.vbi latè, & de arbitrar.quæſt.pag.67.nu.79. Boccac. in Conſtit. March.glo.8.nu.155.

Fam.Cent.V.I.D.Galeſij.

ARGVMENTVM.

Defenditur reus condemnatur in contumaciam pro tractatu, & participatione homicidii, qui poſt remiſſam ſibi contumaciam ſponte comparuit, & pro eius defenſione multa opponuntur contra teſtes pro Curiæ informatione examinatos, ex quorum dictis Fiſcus contra eum ad torturam deueniri poſſe prętendebat, & de quibus plene in ſummario. Verum & præcipuè tria diſcutiuntur. Primo, an & quando ex ſola contumacia reus condemnatus torqueri poſſit, ſecundo, an & & quando minæ faciant inditium ad torturam: tertio, an etiam quādo teſtis pro eruenda veritate poſſit torqueri, & indebite tortus, quam faciat fidem.

SVMMARIVM.

Contumacia ſola facit contra bannitum, & contumacem inditium ad torturam, nu.1. & in addit.litera A. vbi remiſſiuè de materia.

Contumatia, & bannum facit inditium ad torturam contra contumacem, & bannitum qui alias ſit malæ famæ ſecus ſi bonæ famæ, nu.2.

Contumaciæ bannum non facit inditium ad torturam, quando à Principe eſt remiſſa contumacia, nu.3.

Contumacia ceſſante ceſſant etiam omnes effectus contumaciæ poſt num.3.

Signatura gratiæ nunquam admittit bannitum ad nouas defenſiones, niſi ſine præiudicio inditiorum ex contumacia reſultantium, nu.3. verſi. & quod hoc ſit verum.

Contumacia, & bannum non facit inditium ad torturā contra eum qui fuit abſens ex aliqua probabili cauſa, num.4.

Minæ probantur per teſtes ſingulares nu.5. Declara, vt nu.8. Dūmodo ſcilicet ſint cōteſtes in verbis, & qualitate minarum licet diuerſi in loco, & tempore.

Minæ, an & quando faciant inditium ad torturam remiſſiuè in addit.litera b.

Teſtibus deponentibus pro negatiua coarctata ad fauorem inquiſitis magis credendum eſt quam deponentibus ſuper affirmatiua, nu.6.

Inditium remotum probari debet per teſtes omni exceptione maiores, nu.7.

Minæ non faciunt inditium contra eum, qui non ſit ſolitus minas exequi, vel alias malæ famæ, nu.9.

Minæ, vt faciant inditium ad torturam maximè attendenda eſt qualitas ipſius minatis, nu.9.

Dolorem iuſtum temperare difficile eſt, nu.10.

Minæ prolatæ ex lubrico linguæ per iracundiam, ſeu per dolorem incontinenti poſt receptam offenſam non faciunt inditium ad torturam, nu.10.& 11.

Minæ non faciunt inditium ad torturam quando delictum ſequutum eſt diuerſi generis à minis prolatis, num.12.

Minæ dubiæ, & equiuocæ non faciunt inditium, nu.13.

Minæ non faciunt inditium, quando percuſſores, & delinquentes ſunt certi, & quando percuſſus habebat plures inimicos, nu.14.

Aſſocians delinquentem poſt delictum præſumitur particeps ipſius delicti, nu.15.

Teſtis ſi ſic varius, & ſibi contrarius non probat, numero 16.

Teſtis ſecundo dicto in tortura potius ſtatur quam primo fallit quando idem teſtis pateretur plures defectus, quia tunc tortura non operatur, nu.16. & num. 17. Vbi idem quando tortura fuit indebite illata.

Teſtis, qui indebite fuit tortus depoſitio non probat contra eum, contra quem fuit tortus, nu.17.

Teſtis

Teſtis minor decimumquartum annorum non poteſt torqueri, nec in ſe, nec in alium, ſed tantum ferula cedi num. 18.

Tortura non poteſt dari à Iudice non præcedente Decreto de Torquendo, nu. 19.

Teſtis depoſitio per ſuggeſtionem extorta nihil operatur num. 20. in fine.

Teſtis non poteſt torqueri pro eruenda veritate niſi contra reum principalem præcedant inditia, nu. 21.

Teſtis aut reus torqueri non poſſunt pro delicto pro quo non imponitur pœna corporalis, nu. 22.

Teſtis tanquam veriſimiliter informatus non poteſt torqueri niſi præcedant inditia veriſimilis ſcientiæ, num. 23.

Inditium remotum probari debet per duos teſtes, nume. 24.

Teſtes examinati parte non citata non faciunt inditium, num. 25.

Teſtes examinati parte non citata, an faciant inditium contra bannitum contumacem, num. 25. verſi. nec dicat, & in addit. litera [c].

Teſtis minor decimumquartum annorum non facit inditium, aut præſumptionem ſufficientem ad torquendum, num. 26.

Teſtis vilis, & pauper repellitur à teſtificando in criminalibus, num. 27.

Teſti falſo credendum non eſt, nu. 28.

Inditia ad torturam debent inferre, & concludere delictum, num. 29.

Receptans delinquentem affinem, & coniunctum excuſatur, num. 29. in fine.

Abſoluendus eſt reus fiſco non probante, nu. 30.

Occiſor certus, & mandator quando apparet certus fruſtra quæritur de alijs contra quos non adſunt ſpecialia inditia, num. 30.

Mandatum non præſumitur in conſanguineo offendente inimicum ſui conſanguinei, niſi aliud probetur num. 31.

Fama bona tollit omnem ſiniſtram ſuſpitionem, numero 32.

Fama delicti in genere iuncto alio adminiculo facit inditium ad torturam, nu. 37. in fine.

Conſtitutio ſpontanea facit præſumere innocentiam etiam quod quis citatus, aut condemnatus compareat, num. 33.

Veriſimilitudo, & inueriſimilitudo includit, & excludit delicti præſumptionem, nu. 34.

CONSILIVM XXII.

1 ADSIT DEVS. Quia mihi cum prudentiſſimo, & oculatiſſimo viro, ac bonæ conſcientiæ iudice agendum eſt, Ideo procedendo per receptas Doctorum ſententias, ac ſtrictè deueniendo ad ea quæ contra Pontianum Pagliarinum pro parte fiſci deducuntur. Dum primo dicitur ipſum fore torquendum ex ſola
2 contumacia [a] quæ de iure etiam circumſcriptis alijs facit inditium ad torturam ex originali dicto Bald. in l. 1. §. ſequitur videre nume. 13. ad finem C. de hæred. inſtit. quem poſt alios ſequuti ſunt Gramm. conſi. 12. num. 21. & conſi. 32. nu. 8. & deciſ. 34. num. 50. Marſil. in l. 1. in princ. nu. 4. ff. de queſt. & in l. pen. ad finem ff. eodem, & in pract. §. diligenter num. 36. Brun. de indit. & tortur. par. 2. q. 5. num. 7. Boſſ. in tit. de Bannitis ſub num. 4. verſi. & hæc proceduunt, &c. Clar. qui de communi, & ſeruata opinione teſtatur in pract. §. final. q. 64. verſi. ſed nunquid Bannitus Bonacoſſ. in commun. opin. lib. 1. pag. mihi 42. col. 1. verſi. contumacia citati.

2 Reſpondetur primo, quod præfata concluſio procedit quando contumax, & bannitus comparens eſt perſona diffamata, & malæ vitæ ſecus ſi bonæ famæ ſic præcipuè declarat Caſtell. Cotta in ſuis memorial. verſi. Bannitus in contumacia pag. mihi 62. Inquiens expreſsè quod deciſio Bald. in d. l. 1. C. de hæred. inſtituen. non ſeruatur per Senatum Mediolani, niſi qualitas perſonæ in id Iudicem inducat Carer. in pract. in materia appellationis §. Septimus eſt caſus num. 57. & 58. pag. 15. Vbi quod bannum fecit inditium ad torturam ſi in eo, & fuga bannitus caperetur habita tamen diſcretione perſonæ; Et paulo infra ſubdit, quod nonnulli Iudices maximè ſuperiores faciunt contumaciam, & damnum purgare per torturam non tamen indiſtinctè, ſed in perſonis diffamatis, & ſolitis, & vilibus Blanch. in tract. de indit. nume. 293. vbi ait, quod Bald. in d. l. 1. C. de hæred. inſtituen. non ſimpliciter, quòd contumax poſſit torqueri, ſed quod ex qualitate perſonæ poteſt ſubijci tormentis, & quod ideo præfata concluſio nõ habet fundamentum indiſtinctè ex dicto Baldi nec à prædictis diſſentit Pariſ. de Put. in tract. ſindica. in verbo tortus cap. 7. nu. 15.

3 Reſpondetur ſecundo, quod omnes Doctores in materia loquentes, qui videantur loquuntur, vel in capto, vel in comparente admiſſo ſolum ad nouas defenſiones. Quæ ſola admiſſio ad nouas defenſiones (prout optimè D. meus ſcit) non tollit effectum contumaciæ, ſed ſolum ſuſpendit ſententiam quouſque videatur quid in ſuis defenſionibus deducat reus; Non ſic in caſu noſtro in quo Pontianus exponendo Dominis Conſeruatoribus probabilem, & coloratam cauſam ſuæ abſentiæ, & contumaciæ fuit ab illis non ſolum ſimpliciter admiſſus ad nouas defenſiones, ſed etiam in ſpecie fuit gratioſè remiſſa omnis contumacia, igitur ſi ſola contumacia cauſa eſt, vt Bannitus comparens torqueatur, ceſſante contumacia debent etiam omnes illius effectus ceſſare l. 1. §. ſi frater verſic. eos quidem per contumaciam ff. de colat. bonorum Felyn. in capit. ex literis nume. 19. verſic. amplia ſecundo de conſtitut. latè Tiraq. ceſſan. caſſ. par. 1. num. 57. ſeqq. Et propterea iſto caſu non eſſe locum torturæ ex ſolo bamno, & contumacia in terminis tradit Carer. in pract. de indit. & tort. §. tertium inditium eſt fuga nume. 19. pag. mihi 44. à tergo col. 1. vbi poſt Afflict. quem allegat in Conſtit. Clementiæ in tertio notabili loquitur in fortioribus terminis videlicet, quando Princeps remiſit bannitum ad iudicem bannientem, prouideat de iuſtitia quo caſu, vt ipſe dicit poſt Afflict. quem allegat in conſtitutione Clementinę in tertio notab. nu. 8. fuga, & bannum nõ facit inditium, Ergo multo minus faciet inditiũ; vbi Princeps, & ex ſpeciali gratia remiſit contumaciam, vt in caſu noſtro, & quod hoc ſit verũ

bene probat ſtilus ſignaturæ quę nunquam iſtis bannitis, comparere volentibus remittit contuciam vt in caſu noſtro. Et quod hoc ſit verum bene probat ſtylum ſignaturæ quæ nunquam iſtis bannitis comparere volentibus remittit contumaciam ſed ſolummodo eos admittit ad nouas defenſiones imo etiam eos non admittit ad defenſiones niſi cum clauſula ſine præiudicio inditiorum ex contumacia reſultantium. Quæ reſeruatio in ſuppoſitione Pontiani non ſolum non reperitur appoſita ſed etiam expreſsè & per gratiam fuit remiſſa omnis contumacia. Gratioſa autem remiſſio niſi inditium contumaciæ ſubſtuliſſet inanis & fruſtratoria prorſus fuiſſet quod non eſt dicendum præſertim in gratijs Principum quæ latiſſimè interpretandæ ſunt l.fina.ff.de conſtit. Princip.l. ſi quando & ibi Bart. C. de bon. vacan. libro 10. l.fina.& ibi Bart. num.11. C.de ſentent. paſſ. cum vulgar.

4 Et aduertatur quod non ſine probabili ratione Dominos Conſeruatores gratioſè contumaciam remiſerunt abſque clauſula ſine præiudi. inditiorum ex contumacia reſultantium quia ſicut ipſum expoſitum fuit ita etiam pro veritate erant informati de probabili cauſa abſentiæ ipſius Pontiani quo caſu nec contumax reputandus erat nec ex ea poterat ille iure torqueri planc. de indit. numero 293. Foller. in practi. crim. in tertia parte tertiæ partis principalis, verbo & ſi confitebuntur numero 29. & 30. & nouiſſimè Menoch. de præſumpt. libro primo quæſtione 89. nume. 41. in fine & Marc. Anton. Eugen. conſil. 31. numero 60. libro 1.

5 Dum ſecundo contra Pontianum adducuntur depoſitiones Cæſaris & Achillis de Barbarano quorum primus dicit, *che quando Pontiano medicaua Auerſo inteſe che lui & Aurelia brauauano contro Fauſto dicendo che non ſene ſaria vantato & non ſene vanteria*. Alter vero dicit *che quando Auerſo era medicato da Pontiano li diſſe Pontiano che li rendeſſe vn sfregio & poi faceſſe pace* Quaſi quod per iſtos teſtes ſaltim ſimul iunctos cenb ſeantur probatæ minæ [b] per Pontianum prolatæ de ſe vendicando & de faciendo sfriſare Fauſtum. Quæ minæ etiam per teſtes ſingulares concludenter probatæ dicuntur Gram. deciſ. quarta, numero 14. poſt Anchar.& fulgos.quos allegat Paul.Meren.conſ.crim.diuerſ.88.numero 54. libro ſecundo, Gabr.in tit. de teſtib.concluſ.2.num.56.

6 Primo dicitur quod prædicti teſtes non vera deponunt quia vt creditur probatum per teſtes ad defenſam examinatos qui fuerunt præſentes quando Pontianus medebatur Auerſum. Nec Cęſar aderat eo loci. Nec Pontianus vnquam talia verba dixit & ſi dixiſſet teſtes audiuiſſent vnde probata negatiua coarctata loco & tempore magis credendum eſt teſtibus pro reo deponentibus ſuper negatiua quam contra reum ſuper affirmatiua etiam quod plures eſſent Felin. in capitulo tertio, numero ſecundo, de probat. Marſ.conſ. ſecundo numero 12.& conſ. 51. numero 13.vol.primo, cum alijs per Ioh.Mar.Monticell. in ſuo repert. teſtium pag.426. colum. 2. verſi. penult.& fin.& pag. 428.col.prima verſ.4. & 5.Corrad.in pract.in tit.de proceden.ant.diffinit.& defenſione numero 6. colum. prima, verſ. idem quoq; duas in teſtibus negatiuis &c. Boſſ. in tit. de defenſ. reo poſt numerum 31. & 32.

7 Secundo prædicti Cęſar & Achilles plures patiuntur exceptiones in eorum perſonis vt pariter ex teſtibus ad defenſam examinatis quorum examina legi & conſiderari ſupplicatur creditur probatum ideo cum agatur de probando inditio remoto teſtes non omni exceptione maiores, & aliqua ex parte inhabiles repelluntur & nihil efficiunt ſecundum veriorem opinionem quam omiſſis alijs optime probant Ant. Gomez.var.reſolut.tom.3.capit.13.titu.de tortur. reorum, nume. 18. in fine verſ. ſed certe eorum opinio videtur falſa, & nume. 19. Alex. de Neu.conſ.crim.diuerſ.97.nume.14. libro 1.Bertaz.conſ.39.nnmero 15.lib.primo, Bonacoſſ.in com.opin.Crim.parte 2.in verſ. inditia aut ſunt proxima fol.mihi 35. col. 3.in fine Burſat. conſ. 316.nu.25.lib.3.& conſ.35.nu. 2.lib. 1. Hippoli Rimin. conſ.361.nu.32.39.ſeq.lib.1.Menoch.de pręſumpt.lib.1.q.91.nu.5.& 6.Maſca. de probat. li.2.conc. 894.nu.3.& in terminis in probatione minarum bene loquitur Hier. Magon qui alios adducit concordantes in deciſ.lucen. 89.nu.primo, ſeqq.1.par.

8 Tertio dato quod prædicti Cæſar & Achilles eſſent omni exceptione maiores, ac etiam quod eorum probatio eſſet eneruata per cōtrariam probatam negatiuam prout vtrumq; verius creditur ex teſtibus ad defenſam examinatis apparere adhuc tamen eis in nihilo eſt credendum quia ſunt ſingulares in verbis & qualitate minarum quę licet vt ſupra dixi probentur regulariter & per teſtes ſingulares iſtud tamen procedit quando ſingularitas reſpicit locum vel tempus in quo minę emanarunt ſed ſunt concordes in earum genere & qualitate ſecus ſi ſint de loco & tempore concordes & ſingulares in qualitate minarum prout in caſu noſtro in quo vnus teſtis dicit *che Pontiano quando medicaua Auerſo gli diſſe che li rendeſſe vno sfregio*. Alter vero *che Fauſto non ſene ſaria auantato* Tunc enim obſtat ſingularitas in probatione minarum ſecūdum Foller.in pract.crimin. in verbo item quod ſororem venerauit num.25.pag.mihi 241.

9 Quarto rurſus dato quod præfati teſtes non eſſent ſingulares ſed cōteſtes & quod optimè de minis concluderent adhuc tamen certum eſt in iure ſolas minas minimè inditium facere ad torturam niſi in homine malę vitę & famæ in eodem genere mali & qui ſolitus eſt minas exequi ſecundum communem de qua poſt alios per Ant. Gomez.d.tit.de tortur.reorum nume.11.verſ.& idem eſt quando ſolæ minę Foller.d. verb. item quod ſororem venenauit num.23.verſ.Pręterea non eſt verificatum pro parte Curiæ Brun.de indit.1.par.q.3.nu.33.Boſſ.in tit. de indit. & conſiderat ante tortur. numero 44. vbi quod ita tenent omnes criminaliſtę cum alijs nouiſſimè per Maſcard. de probat. librō ſecundo concluſ. 871. numero quarto ſeqq.& concluſ. 1057. nu. 14. vbi de communi in hoc enim inditio maximè

mè attendendam eſſe perſonæ qualitatem facit text. in l. metum C. de metu cauſ. & in l. 1. C. ſi quis Imp. maledix. Et vtrobique gloſ. & communiter notant Doct. cum alijs per Parid. de Put. de ſindica. in verb. tortura cap. 6. An ſi quis dixerit num. 2. in fine Guid. de Suzzar. in tract. de indit. num. 33. verſi. Item conſideran. eſt Marſil. in pract. §. diligenter num. 85. Dec. conſi. 184. num. 24. lib. 1. Natta conſi. 42. nume. 2. lib. 2. Et alibi paſſim & communiter Doctores.

10 Quinto eo minus prædictæ aſſertæ minæ, ſeu verba per Pontianum contra Fauſtum prolata quatenus vera ſint debent aliquid operari cum emanauerint ſtatim, & incõtinenti recepto vulnere per aduerſum, & tempore quo Põtianus ipſum medebatur quo tempore cũ iam animi omnium ſtarent irati ob ſanguinis cruorem, & faciei deturpationem quam præ oculis videbant non eſt mirum ſi ex iracundia, & linguæ lubrico in aliqua verba minatoria contra Fauſtum fluxum fuerit per Pontianum publicè, & palam omnibus aſtantibus ſentientibus, difficile enim fuit eo inſtanti temperare, iuſtum dolorem ob illatum vulnus coniuncto l. ſi adulterium cum inceſtu §. Imperatores ff. de adulter. doloriſque affectui eo caſu Imperatore non prorumpendo in aliqua verba ſatis admodum, & pariter difficile cuique prudentiſſimo viro erat nedum Pontiano Ruſtico, & Idiotæ perſonæ, vt per Tiraq. de pœn. cauſ. 1. num. 23. Vnde talia verba per Pontianum contra fauſtum prolata non conſulto, ſed per iracundiam emanaſſe dicuntur, & propterea in nulla debent eſſe conſideratione apud iudicem, quia ſæpè ex iracundia multa dicuntur quæ in exequtionem minimè ponuntur. Nec lubricum linguæ ad pœnam facile trahendum eſt l. famoſi ff. ad l. Iul. Maieſt. & quæ per iracundiam proferuntur non poſſunt ad conſilium, vel deliberationem applicari Bald. in cap. 1. §. ſi quis vero il primo de pace Suram. firman. Tiraq. vbi ſupra nume. 21. Et in ſpecie de verbis minatorijs ex iracundia prolatis cõſiderat Ant. Gomez. d. titu. de tortur. Reorum eodem nu. 11. verſic. & idem eſt quando ſolæ minæ præceſſerunt, &c. Et ante eum Carer. in pract. in tract. de indit. verſic. Vndecimum inditium num. 1. in fine Plot. de in lit. iur. §. 54. nu. 10. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. cau. 361. nu. 39. verſi. aut minæ prolatæ ſunt pro inſtanti dolore.

11 Sexto in hoc inditio minarum præcipuè conſiderandum eſt tempus ſequuti delicti. Nam quando delictum comminatum in continenti ſequatur poſt illatas minas tunc eo magis contra minantem minæ inditium faciunt Gandin. in tit. de præſumpt. & indit. prima par. quæſtion. 3. nu. 33. cum alijs per Maſcard. de probat. concluſ. 1057. num. 4. Ergo eo minus facient inditiũ quãdo ex interuallo (prout in caſu noſtro) prac. Corrad. in tit. de negat. crim. & tom. nu. 24. verſ. 20. . . . . fol. 294. col. 2. in fine.

12 Septimo in depoſitione Achillis eo etiam minus poteſt fieri fundamentum, quod prout dicit licet falſo Pontiano diſſe ad auerſo che li deſſe vn ſpregio, &c. & tamen fauſtus non vulneratus in facie, ſed occiſus fuit ideo ſequuto delicto diuerſi generis ab eo de quo deponit Acchiles nihil afficit illius depoſitio per ea quæ poſt Bertian. in conſi. 51. non puto in 2. par. tradit Foller. in pract. d. verb. Item quod ſororem venenauit, & conſuluit Dec. in conſi. 189. num. 14. Natta conſi. 42. num. 2. lib. 1. Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 89. nu. 61. vbi propterea dixit minas probandas eſſe in ſpecie.

13 Octauo depoſitio Cæſaris pariter nihil prorſus afficit Pontianum, quia illa verba fauſto noſene auanteria quatenus re vera fuerint prolata à Pontiano prout non fuerunt ſunt dubia, & poſſunt trahi, & in bonam, & in malam partem videlicet ad vindictam iuris medio faciendam, ac etiam manibus propria auctoritate, & in dubio ad iuris vindictam, & non in malam partem referri debent per ea quæ in fortioribus terminis tradunt de minantibus ſe velle facere vindictam contra aliquem Alexan. conſi. 188. num. 7. vol. 7. Dec. conſi. 189. ſub nume. 14. Aym. conſil. 151. num. 18. Natta conſi. 42. nu. 3. lib. 1. Rolan. conſi. 11. nu. 37. vol. 3. Ant. Gomez. tit. de tortu. reorum ſub nu. 11. verſi. Item etiam quia minæ & &c. vbi de communi.

14 Nono habemus certos percuſſores, & delinquentes qui fuerunt puniti, ideo aſſertæ minæ Pontiani non debent eſſe in aliqua conſideratione cum doctores ſuper inditio minarum facientes fundamentũ ſemper præſuponunt ignorantiã occiſoris, vt per Planch. de indit. nu. 183. addit. ad Carrer. in pract. in eius repert. verſiculo minans, an occidi poſſit impune. Imò & quod fortius eſt ad excludendum inditium minarum ſufficit probare, quod occiſus habebat alios inimicos ad bene trad. per Parid. de Put. de ſindic. in verbo tortura capit. 6. incip. An ſi quis dixerit nume. 3. verſic. nam quædam mulier, vbi ponit notabile exemplum Franciſc. Caſon. de indit. & tortur. tract. 7. capit. 1. nume. 17. in fine Carer. in pract. in tract. de indit. & tortur. §. 12. Inditium num. 3. Boer. deciſ. 66. nume. 3. Boſſ. in tit. de indit. 10. num. 44. verſ. & videm omnino Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 89. num. 55. Bertazz. conſil. 116. nume. 18. lib. 1. Et ex præmiſſis nouem reſponſionibus. Vna tantum ſufficit ad tollendum dicta per Cæſarem, & Achillem, ergo multo magis omnes ſimul iunctæ.

15 Dum, & tertio principaliter contra Pontianum opponitur, quod poſt homicidium patratum, & poſtquam ſe abſentauit à Terra Barbarani aſſociauerit ſe cum Rogerio, principali mandatore homicidij de quo agitur, & cum eo fuerit viſus æquitare in Territorio Barbarani, vt colligitur ex depoſitione Laurentij teſtis per Commiſſarium examinati, & torti quaſi quod ex hac aſſociatione ſecum facta poſt delictum videatur poſſe præſumi particeps dicti præcedentis homicidij ad trad. per Bal. in l. non ideo minus colum. penult. verſic. quæro, an aſſociaris C. de accuſat. Blanc. in tract. de indit. & tortur. num. 201. verſi. aſſociatio Boſſ. in titu. de homicid. num. 25. in princ. verſic. & vna eſt cum alijs relatis per Petr. à Plachi. in Epith. delict. lib. 1. cap. 16. num. 6. & per Clar. in pract. §. final. queſt. 90. verſic. aut vero Maſcar. de probat. lib. 1. con-

cluſ.169.nu.23.verſic. animaduertendum & lib. 2.concluſ.1139.num.12.& 13.& lib.3. concluſ. 1386.nu.14.vbi declarat.

16 Dicitur primo quod iſte teſtis eſt varius,& ſibi contrarius in ſuis examinibus, ideo nihil probat l.qui falſa ff.de teſtib.l.eos ff.de falſ. Nec obſtet, quod dicatur quod tortura purgat iſtum defectum, & ſic quod ſtandum ſit eius ſecundo dicto in tortura potius quam primo ſine tortura iuxta doctr.Bart.communiter approbatam in d.l.eos num.2.cum alijs per Gabr. concluſ.76.in princ. lib.7. quia iſtud procedit quando in teſte non adeſt alius defectus quam variationis, ſeu contrarietatis, quia tunc ille bene purgatur per torturam, & ſtatur ſecundo dicto in tortura ſecus ſi teſtis patiatur alios defectus,prout patitur hic Laurentius,& infra mox dicam, quia tūc tortura nihil operatur, & ſtatur primo dicto extra torturam Aym.conſi.6.nu.54.verſic.6. Reſpondeo Gabriel dicta concluſ.26. nume.12.in nona limitatione.

17 Dicitur ſecundo quod quando tortura fuit teſt.indebitè illata tunc non eſt credendum illius ſecundæ depoſitioni; In tortura emanatæ Alciat.de præſumpt. reg.2. præſumpt.29. in fine Boſſ. in titu. de oppoſ. conteſt.nume.1. ad med. poſt. Soc. & Angel. quos allegat Cephal. conſi. 234.num.8.lib.2.Menoch.de arbitr.quæſt.lib.2. caſu 108.nume.14. in fine, & quando teſtis fuit indebite tortus tunc eius depoſitio nihil afficit contra Reum quem depoſuit Brun. de indit. & tortur.par.2.quæſtion.4.poſt num.9.Grammat. vot.6.num.11.Ioann.Mar. Monticell.in repert. teſt.pag.351.colum.1.verſ.pen. quod autem iſte Laurentius fuerit indebitè tortus ex ſequen. reſponſionibus patebit clare.

18 Dicitur enim & tertio loco quod ex quo iſte Laurentius teſtis erat minor 14. annorum prout creditur probatū per teſtes ad defenſam examinatos, Idcirco non poterat, nec in ſe, nec in alium torqueri, ſed vel terreri, vel ad plus ferula cedi l.1.§.impubes ff.ad Syllan.l.ex libero §.1. & l.de minor.in princ.ff.de quæſtion. Cyn.in l.fin. num.5.ad med. verſi.hoc verum C.de quæſtion. Butr.in cap. cum in contemplatione nu.7. verſi. Et quod ſi maior & ibi etiam Cardin. Zabar.nu. 3.poſt med.verſic. Requiritur etiam, & Abb.nu. 19.verſi.Hæc fallunt extra de regul.iur. Brun.de indit.2.par.quæſt.4.num.16.pract. Corrad.titu. de negat.crim.& tonnent. num.34. verſic.11. limita pag.mihi 301.col.1. Cyrill.in ſumma crim. rub.29.tit.de quæſt.§.3. nu. 2. fol. mihi 149.col. 2.in fine ver.de minore quoque.

19 Dicitur quarto ad comprobationem præcedentis reſponſionis, quod videns commiſſarius hunc puerum nō poſſe, vt ſupra torqueri,ſed tātum terreri fecit decretum de ipſo ſpoliando nō animo torquendi, ſed animo terrendi, vt in decreto legitur,& tamen fuit etiam eleuatus, & in tortura appenſus per bonum ſpatium temporis. Notoria igitur iniuſtitia inflictæ torturæ per hunc Commiſſarium ex ſuo met decreto notoriè colligitur,quia ſi tortura dicitur indebitè inflicta quando nullo præcedente iudicis decreto infligitur l. 2. ff. de appa. recip. Arno ſing.39. Brun.de indit.& tortur.par. 2. quæſt.9. num.10. verſic.ſed ſi non erunt purgat, & quæſt. 5. num. num.13.verſi.& plus Marſil.in l.1. num.13.verſ. & ſubdit ff. de quæſt.& in pract. §. nunc videndum num. 2. & num. 20. Feller. in pract.crimin. verb.etſi confitebuntnr nume.74. Ant.Gomez. tit.de tortur. reorum nume. 23. Hippol. Rimin. conſi.290.num.6.lib.3.Multo magis dicetur indebita, & iniuſta quando infligitur contra formam ipſius decreti facti ab eodem iudice, etſi terrentur pueri in eleuationem in tortura dicat mihi quæſo iſte terrens quomodo terrebuntur maiores?

20 Dicitur,& quinto (quod peius eſt) quod depoſitis quam fecit iſte teſtis de Rogerio apertè ex lectura proceſſus apparet extorta ad torquentis ſuggeſtionem cum,& ligatus,& eleuatus ſemper dixerit ſe non cognouiſſe eos,qui equitabāt cum Pontiano deinde dixit, *Vno di quelli compagni era Rogerio*. Poſtea dixit, *queſto l'ho detto per il dolore, & non è la verità*, quæ verba erat maxime attendenda per iudicem quia veniebant ex intimo cordis, & à rei veritate, ſed tandem cum bene viderit,pauper ille, & miſerandus ruſticus, & puer intentionem Commiſſarij qualis erat iterum dixit, *la verità era che ci era Roggiero con Pontiano, & non lo dico per dolor di corda, ma per la verità*, ex quibus duo præcipuè colliguntur neceſſaria. Primo quod cum Commiſſarius videbat teſtem illum ſpoliatum ligatum, & eleuatum perſiſtentem in tortura, & in ſuo primo dicto non debebat vlterius illam continuare, quia ex præmiſſis ſatis bene dicebatur iuxta formam ſui decreti nedum territus, ſed tortus, ideo ex confeſſione extorta per ſubſequentem indebitam torturam cōtra formam ſui decreti non poteſt præſumi aliquod fundamentum ex præallegatis. Secundo colligitur, quod eodem depoſitio tanquam facta ad veriſimilem iudicis ſuggeſtionem, & vt illi ſatisfaceret tortus pariter in nihilo attendenda eſt ad tex. cum ibi not. in l.1. §.qui quæſtionem ff.de quæſt.cum alijs per Foller.in pract. crim. verb. etſi confitebuntur num. 76.Eſt enim ſuggeſtio prohibita nedum in reo, ſed etiam in teſte ſecundum Alber. in d. §. qui quæſtionem nume.1. & 2.Marian.Socin.in cap. qualiter,& quando il 2.num.1102. verſic. debet tamen iudex extr.de accuſat. Angel.de malef. in verbo quod fama publica nu.118.& ibi Auguſt. in addit. Boſſ.in tit.de examin. reorum num.12. verſi.& illa confeſſio.

21 Dicitur, ſexto quod cum eo tempore contra Pontianum nulla ex proceſſu apparebant inditia ſaltim legitima ad torquendum, ideo non poterat in illius caput tanquam teſtis torqueri l.1.in princ. & ibi Bart.ad fin. ff. de quæſtio.l.ex libero §.1. ff. eodem l. vnius §.in ea cauſa eodem tit.Brun.de indit.& tortur. par.2. q.4. nume.13. Ruin.conſi.7.nu.1.vol.5. Boſſ.in titu.de tortur. teſt.num.1.& in tit.de manda.ad homicid. num. 30.in fine Cyrill. in ſumma crim. rubr.29.tit.de quæſt.§.3.nu.5.verſi.tunc vero.

22 Dicitur, ſeptimo quod pauper ille ruſticus fuit tortus à Commiſſario adhoc, vt diceret, an illi cum quibus æquitabat Pontianus eſſent forenſes,

renſes,vt ipſe dicebat. An vero de Terræ Barbarani quorum vtcunque, nec delictum eſt,nec ad delictum infert. Videat ergo D.meus ad quid & quam debitè illata fuerit hæc tortura cum certũ ſit de iure nedum teſtem, ſed nec etiã reum poſſe torqueri ſuper eo quod delictum non eſt, imò non ſufficit eſſe delictum, niſi etiam ſit punibile pœna corporali ſecundum communem opinionem de qua per Doct.per illum tex. in l. æditum verſic.1.ff.de quæſtio.Aym. conſil.41. in fine,& conſi.137.num.11.ſeqq.Marſil. in pract.§.expedita num.57.& in l.maritus num.4.in vltim.notab.ff.de quæſt.Capic. deciſ.126. num.5. Gram. conſi.15.num.4.Lodoc.in pract. crimin.cap.35. num.4.Ant.Gomez.d.tit. de tortur. reorum nu. 2.Clar.in pract.§.fin.q.64.verſi.Præterea debet.

23 Dicitur, octauo quod ille teſtis fuit tortus ſub prætextu, quod eſſet veriſimiliter informatus,& ſciens, quod illi qui cum Pontiano æquitabant erant de terra Barbarani,& non forenſes vt ipſe dicebat, & tamen in proceſſu nihil certè apparet quod iſtud arguat; nec quod veriſimilẽ teſtis ſcientiam deſuper inducat Deo poterit dici indubitanter, quod fuit tortus ſine cauſa, & ſine inditijs ſcientiæ,ideo nihil probat Bar. in d. l.1.§.idem cornicio nume. 2. ff. de quæſt.Innoc. in cap.cum P.Manconella poſt num. 3. de accuſat.& ibi etiam Ioann.Andr.num.5. in fine verſ. aliqua præſumptio eſt neceſſaria Gram. voto 6. num.10.Zindan. in tract. de teſtib. lib.2.cap.12. num.2. Forma inpert. verb. teſtium coactio nu. 7.Ruyn.d.conſ.7.num.1.vol.5.& Doct.in d.l.1. §.idem ff.de quæſtio.

24 Dicitur, nono quod dato etiam, quod Laurẽtius fuiſſet legitime tortus adhuc tamen nihil probat, quia eſt vnicus, & vox vnius, vox nullius vulgata reg.de qua in cap.licet cap. veniens, & capit. iuris iurandi extra de teſtib. & quolibet inditium remotum per duos teſtes ſecundũ glo. in l.fina.in verb.vel inditijs, & ibi Bart. Bal.Angel.Caſtren.Salyc. & communiter omnes C. de quæſt.Bar. in l.fin. nu. 7.& ibi etiam Marſil.nu. 6.& Blanch.num.46.ff.eodem Iaſ. in l.admonendi in 2.lect.nu.153. verſi.5. prædicta regula procedit ff.de iur.iur. Angel.de malef. in verb.quod fama publica nume.10.verſic. qualiter probetur inditium Iodoch.in pract.crim.cap.36. num.14. Nouell.pariter in pract. in princ. nume.16.Boſſ. in tit.de indit.num.5.& num.18.& 19.Oſaſc.deciſ.Pedem.79.num.31.Alciat.conſi.455.num.1. Clar.in pract.quæſt.22. in princ. Brunor. à Sole in ſuo conſil.crimin. nu. 111. & nouiſſimè Paul. Granut.Theoren.23. nu.7. Hieronym. Magon deciſ.Lucen. 89. nu.1.

25 Dicitur, decimo quod idem Laurentius nullum prorſus etiã minimum facit inditium, quia examinatus parte non citata,nec ad faciem Pontiani repetitus l. ſi quando in fine C. de teſtib. Abb.in capit.2. nume.14. & ibi etiam Aret. in 1. notab.Felyn.nu.3.verſic.& iſtud idem extra eodem idem Aret.in l.2.nu.4.ante med.verſi.quod probatur ratione ordinis ff.de quçſtion. Nec dicat mihi Dominus meus quod in odium contu

c maciæ teſtes non repetuntur quando quis com pareat poſt condemnationem ad doctr. Clar. in pract.§.fin.q.45.verſ. cæterum ſi reus in fine. nã talis doctrina quæ fundata eſt in contumacia,& in odium contumacis,vt clarè dicit Clarus in loco citato non poteſt applicari caſui noſtro cum vt ſupra dixi Pontiano ſit remiſſa contumacia: Deo ceſſante contumacia ceſſant omnia in eius odium inducta, vt per Tiraq. & alios ſupra allegatos. Vltra quod eadem Clari doctrina non tranſit ſine difficultate ex traditis per Boer. in deciſ.163. num.5. Foller. in pract. crim.in 3.par. tertiæ par.in verb.etſi confitebuntur num.15.& per eundem Clar.in quæſt.50.Item quia in fine.

26 Dicitur, vndecimo quod tanto minus credendum eſt ipſi Laurentio,quia vt ſupra dixi minor quatuordecim annorum quo caſu ad torquendum, nec qualem facit præſumptionem licet ſecus,quoad iudicis inſtructionem Bal. in l.ſeruos in princ.C.de teſtib. Alberi. poſt Iacob. Butrig. quem allegat in l.in teſtimonium num.1. verſic. quod intellige,& ibi etiam Florian.num.2. ff.de teſtib.igne.in l.3.§.impuberes num.38. verſic.2. dummodo,&c.ff.ad Sillan Brun.de indit.& tortur.§.2.quæſt.4.nu.18.Blanc.de indit.num.347. ſeq.Marſi.in l.de minore ſub num.42.ff. de quæſtio.& in pract.§.diligenter nu.8.Carer.in pract. in tract.de indit.§. vltimo, an teſtis nu. 14. in fine pag.mihi 66.Ant.Gomez. de delict. capit.12. Rubr.de robat.delict.num.13. verſi.2. repellitur Boſſ.in tit.de indit.num.62. Clar. in pract.§.fin. q. 24. verſic. Vidi quandoque dubitari Bertaz. conſi.3.nu.5. in fine.

27 Dicitur duodecimo, quod iſte teſtis eſt vilis pauper, & abiectus quo caſu in criminalibus non recipitur ſecundum communem de qua Rolan.conſi.2.num.21.& conſi. 16.nu.22. & conſi. 24.num.64.& conſi.73. nume.28. vol.1. Suarez in communem opinionem verſ. teſtis num.125. Ant.Gomez.in titu.de probat.delict.ſub nu.19. Vbi enim cum paupertate teſtis concurrit etiam vilitas tunc non ſolum non eſt idoneus teſtis, ſed etiam à teſtificando repellitur Ruyn. conſil. 130.nume.40.Ruyn. conſi.130.nume.40.Pariſ. conſi.54.num.57. lib.4. Aym. conſi.249. nu.12. verſic. accedit etiam vilitas Ant. Gomez. de delict.d.c.12.num.19.Menoch.de arbitr. quæſt.lib. 2.caſu 96.nu.6.& 7.

28 Dicitur, decimotertio, quod dato etiã, quod iſte teſtis fuiſſet ritè & rectè examinatus; Item quod nullã pateretur exceptionem. Item quod haberet conteſtem prout hæc omnia vera minimè eſſe ex præmiſſis demonſtraui. Adhuc tamen de falſo conuincitur per teſtes ad defenſam Pontiani examinatos. Quorum vnus (vt creditur) apertè dicit,quod cum Pontiano minimè æquitabat Rogerius etſi æquitaſſet ipſe teſtis vidiſſet.Alij vero dicunt,quod Rogerius apparet omnibus illum videntibus ſine barba. Ideo falſum dicit Laurentius aſſerens, quod omnes illi qui erant cum Pontiano habebãt Bazbam, & quod Rogerius erat cum Pontiano. Teſti autem falſo quantum credendum ſit omnes ſciunt l.nullum & ibi Salyc.num.1. in fin. verſi. Item nota C.de teſtib.Alexan.conſi.152.num.10.lib.7. Clar. in pract.§.fin.quæſt.53.verſi.frequentiſſime autem in finem.

Dicitur

29 Dicitur demum quod dato rurſus, quod præmiſſa omnia ceſſarent in dicto Laurẽtij, & quod per Laurentium depoſita eſſent vera & ſic quod re vera Pontianus equitaſſet poſt delictum patratum cũ Rogerio principali delinquenti: Non per hoc tamen ex eius di&o poteſt contra Pontianum ſumi aliquod inditiũ ad torturã. Quod vt operetur neceſſe eſt, vt vel concludat, vel inferat ad delictum. l. milites. §. oportet. C. de quæſtio. Bald. conſil. 275. & ſeq. vol. 1. & conſil. 231. vol. 3. Manere conſil. 118. nu. 17. Rolan. conſ. 57. nume. 31. ſeqq. vol. 4. Equitare autem & venari cũ occaſione poſt patratum homicidium imò & quod plus eſt illum receptare, nec illicitum, nec prohibitum eſt, nec ad delictum infert ſtante inter Pontianum & Rogerium affinitate, & coniunctione Caſen. de indit. malet. præmedita. poſt delictum tract. v. num. 4. Blanch. de indit. nume. 202. Nouell. in pract. in 2. tit. ad defenſam rubr. An inditia pro reo, num. 94. ſeq. Simon de Pret. conſil. 15. num. 28. & 29. vol. 1. Videat ergo Dominus Iudex quot reſponſionibus fiſci fundamenta diluuntur.

30 Quibus ſic in iure firmatis licet ſatis ſuperq; videatur Pontianus in caſu abſolutionis per regulam, quod fiſco nõ probante reus abſoluitur etiam quod nihil præſtiterit. l. qui accuſare. C. de eden. cum alijs per Pariſ. conſ. 163. num. 5. vol. 4. Adhuc tamen quia illius innocentiæ campus latiſſimus eſt ad eius fauorem in primis conſiderandum eſt in præſenti caſu, quod cõſtat iam de occiſoribus, & mandatoribus, ideo de alijs quærere fruſtra videtur gloſ. in l. fi. C. de accuſat. Marſil. in l. 1. §. diuus Antoninus, nume. 7. & 8. ff. de quæſt. Pariſ. conſil. 151. nu. 8. ſeqq. lib. 4. Et licet in delictis poſſit etiam torqueri & inueſtigari de participibus in tractatu. Hoc tamẽ procedit duobus concurrentibus. Primo, quod conſtet de aliquo actu inferẽte tractatum in genere iuxta l. 1. §. Item illud ff. ad Syllan. Secundo quod adſint aliqua ſpecialia inditia tractatus contra inquiſitum, iuxta trad. per Boſſ. tit. de Inquiſit. num. 21. & per Rolan. conſ. 96. nu. 1. ſeqq. vol. 4. Quorum neutrum cum non conſtet in proceſſu nõ video quomodo contra Pontianum poſſit procedi de conſilio tractatu, ſeu participatione.

31 Rurſus conſidero, quod ſtante, vt dixi, quod conſtat de occiſoribus, qui ad id moti fuerunt, & propria & particulari iniuria ipſis facta, videlicet per Sfriſium illatum auerſæ ceſſat omnis ſuſpitio cõtra Pontianum etiam quod illorum ſit coniunctus, vel affinis per ea, quæ in fortioribus terminis tradunt Doctores in cap. Petrus de homicid. & in cap. cum ad ſedem & ibi glo. de reſtit. ſpoliat. Item gloſ. in l. 3. §. Cum igitur. ff. de vi & vi armat. Bal. conſil. 53. num. 5. lib. 1. Anan. conſil. 59. nu. 2. latè Natt. conſil. 499. vol. 3. dum dicunt quod homicidium factum à filio, vel conſanguineo meo etiam propter iniuriam mihi illatam alio non docto non præſumitur factũ de meo mandato conſilio, vel participatione: Ergo multo minus præſumendo eſt participatio in homicidio facto pro iniuria propria illata ipſis delinquentibus, ceſſat enim præſumptio conſilij, ſeu tractatus, vbi adeſt propria, & particularis cauſa, & iniuria Grammatic. voti 6. nume. 20. ſeqq.

32 Conſidero etiam non eſſe ſpernendam bonã vitam & famam ipſius Pontiani in genere & in ſpecie, vt creditur probatam, quæ vt dicunt Doctores omnem ſiniſtram tollit ſuſpicionem, & taliter inditia contra reum laborantia debilitat, vt ibi aliàs ex illis poſſet iure torqueri ſtante bona torquendus non eſt Bald. conſil. 140. num. 5. vol. 2. Socin. iun. conſil. 189. nu. 40. & 41. volu. 2. Hippol. Rimin. conſil. 290. & nu. 22. & 23. lib. 3. Et in caſu noſtro non ſolum probata & bona fama Pontiani, ſed etiam publica vox & fama ſuper non delicto, & ſuper innocentia eiuſdem cũ duo teſtes dicant publicè dici in terra Barbarani ipſum de imputatione propter quam detinetur eſſe ab omni culpa immunem & alienum, ideo ſicut fama delicti in genere iuncto alio adminiculo facit inditium ad torturam: iuxta ſeruatam & communem opinionem de qua per Clar. in pract. quæſt. 21. verſic. fama ſola: ita etiam fama non delicti debet eſſe inditium excludens torturam, vt contrariorum ſit eadem diſciplina, & ne melioris conditionis ſit fiſcus quam reus.

33 Prout etiam, nec ſperanda eſt ſpontanea conſtitutio, quę ante omnium oculos conſtituentis innocentiam præ ſe fert: Et quod quis citatus, ſeu condemnatus compareat Grammia. conſ. 42. nume. 20. Boſſ. tit. de manda. ad homicid. nu. 21. ſeq. Theb. non. conſil. 96. nu. 13. Socin. iun. conſ. 39. in princ. & nume. 35. vol. 2. Hippol. Riminal. conſil. 302. nu. 13. vol. 3.

34 Et demum non omitto qualitatem perſonæ ipſius Pontiani, qui eſt pauper Chirurgus in graui ætate conſtitutus: & graui familia oneratus ex quibus, quam veriſimile ſit ipſum ingeſſiſſe ſe in homicidio commiſſo ab ijs, qui propriam, & particularem receperat iniuriam vnuſquiſq; conſideret. Reo ſicut ex veriſimilitudine oritur inditium culpæ: ita etiã ex inueriſimilitudine oritur præſumptio innocentiæ. Bal. conſ. 180. mortuo filio, vol. 3. Aret. conſil. 9. col. 2. Oldrad. conſil. 13. incip. Cum quæſtio in fine cum alijs per Brunor. à Sole in ſuo conſil. crim. nume. 18. Quæ vltima licet vndiq; Pontiani innocentiam reſonent ſint tamen dicta ex abundanti, quia vt præfertur nihil pro parte fiſci deductum fuit, quod releuet, & hoc ſufficit pro abſolutione d. l. qui accuſare. C. de eden. Pro qua inſtanter ſupplicatur, & ita fieri, haud dubie ſperatur à D. iudicare debente, qui non ab inſtigatorum lacrimis, ſeu vociferationibus, ſed à iuſtiſſimis, & à iure comprobatis rationibus in iudicando moueri ſolitus eſt. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

2 SOla contumacia. Recurre in hac materia ad latiſſimè tradita per Do. meum Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. tit. de inquiſ. q. 11. nume. 70. & ſeqq. vbi facit regulam affirmatiuam, quod ſcilicet bannitus, & condemnatus in contumaciam ex ſolo banno & contumacia poteſt torqueri illamq; ampliat tribus modis & limitat ſeptẽ alijs modis

modis apud alium non reperies materiam, ita bene diſcuſſam ſicut apud .um.

b *Probatæ minæ*. Si exactè ſcire volueris an, & quando minæ faciant inditium ad torturam, vide omnino D. meum Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. tit. de indit. & tortur. q. 50. Vbi facit regulam affirmatinam cum tribus ampliationibus, & decem limitationibus.

c *In odium contumaciæ*. Vide ad hæc quæ ſcripſit Do. meus Farinac. in ſua pract. crimin. par. 1. tit. de inquiſit. q. 11. in fine, nu. 105. & in tract. de teſtib. q. 72. nu. 100. & ſeqq.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Agitur præcipuè de crimine falſitatis ob lacerationem vnius folii factam in libro actorum in quo fiſcus prætendebat ſcriptas, & ſtipulatas fuiſſe quaſdam fideiuſſiones ad ſui fauorem: Quomodo iſto caſu dicatur conſtare de corpore delicti, & de pluribus inditiis atque præſumptionibus dictam lacerationem inferentibus, non ſolum ad torturam, ſed etiam ad condemnandum.

SVMMARIVM.

Corpus delicti in furto non cenſetur probatum, niſi etiã probetur res, quæ dicuntur ſubtractæ tempore commiſſi furti fuiſſe in capſa, vel in loco, vbi dicitur furtũ commiſſum. nu. 1.

Laceratio folij non probat corpus delicti, niſi etiam probetur tenor lacerati folij. nu. 1. contra. nu. 8. & ſeqq.

Inquiſitio formari non poteſt non conſtito de corpore delicto. nu. 2.

Corpus delicti non probatur per confeſſionem Rei, nec confeſſio nocet confitenti non conſtito de corpore delicti. nume. 2.

Membrorum ſuorum nemo eſt dominus, ſub nu. 2.

Dictio ſi facit conditionem expreſſam. nu. 2. in fine.

Conditio nihil ponit in eſſe. nu. 2. in fine.

Conuictus quis non dicitur, niſi ex numero duorum teſtium. nu. 3.

Teſtis vnus alteri contrarius illum non conuincunt, & quando. nu. 3.

Mendacium non probatur per vnicum teſtem. nu. 3.

Mendacium non nocet, quando eſt tale quod ſi Reus illud faſſus eſſet ſibi non præiudicaſſet. nu. 4.

Mendacium, quod non tangit negotium principale, ſed acceſſoria non facit inditium ad torturam. nu. 4.

Reus non præciſè reſpondens ad hoc, vt torqueri poſſit tria requiruntur. nume. 5. & nume. 6. vbi de materia, & nume. 16.

Obliuio quãto tempore præſumatur, & inducatur. nu. 5. & nu. 17. vbi quod remittitur arbitrio Iudicis.

Corpus delicti an debeat probari in crimine furti, falſi, vel adulterij. nu. 7.

Laceratio ſcripturæ de ſe eſt delictum venitque ſub crimine falſi. nu. 8.

Furti corpus probatur coniecturis, & præſumptionibus. nume. 9.

Confeſſio iudicialis plene probat contra confitentem. nume. 10. & nu. 12.

Corpus delicti probatur per ocularem inſpectionem. nume. 10. in fine.

Confeſſio non poteſt reuocari, niſi docto de errore, & de cauſa erroris. nu. 11.

Confeſſio ſpontanea non indiget ratificatione. nume. 11. in fine.

Acta facta in iudicio ciuili non faciunt fidem in criminali. nu. 12. ver. Nec releuat.

Confeſſio facta in iudicio ciuili, quam probationem faciat in iudicio criminali. nu. 12. ver. Nec releuat.

Scripturarum ſurreptio, ſeu laceratio præſumitur facta ab eo ad cuius commodum tendebat talis laceratio. nume. 13. vbi etiam quod talis præſumptio facit inditium ad torturam.

Mendacium etiam, quod vnicum ſit inditium facit ad torturam. nu. 14.

Teſtis veriſimiliter informatus, & recuſans dicere veritatem torqueri poteſt. nu. 13.

Variatio Rei inquiſiti facit contra ipſum inditium ad torturam. nu. 18.

Teſtis, ſeu Reus non poteſt dicere non fuiſſe ſcriptum à notario prout ipſe depoſuit, quando interuenit præſentia iudicis. nu. 19.

Tortura facilius datur in criminibus occultis, & difficilis probationis. nu. 20.

Falſitas probatur etiam præſumptionibus ad effectum imponendi pœnam extraordinariam. nu. 20.

Præſumptiones duæ ſufficiunt in materia in qua admittitur præſumptiua probatio. nu. 20. in fine.

Fama bona in genere non tollit inditia in ſpecie, nu. 21.

CONSILIVM XXIII.

1 ADSIT DEVS. Videbatur prima facie dicendum prout dicebat defenſor inquiſitorum pro eo quod ex libro actorum inciderit vnum folium in quo erat deſcripta, & ſtipulata quædam fideiuſſio ad fiſci fauorem ab eis facta, quod etiam præſuppoſito folio inciſo cũ tamen non conſtet in eodem folio fuiſſe annotatam fideiuſſionem de qua agitur non poſſit propterea procedi contra aſſertos fideiuſſores, ex quo non per hoc dicitur conſtare de corpore delicti. Nam ſicut dicimus, quod quando agitur de furto pecuniarum, vel aliarum rerũ & reperiatur domus, vel capſa fracta in qua dicebatur pecunia reposita, niſi alias conſtet, quod in eadem domo adeſſent dictæ pecuniæ, vel in eadem capſa non dicitur conſtare de corpore delicti, nec de . . procedi poteſt, ſed probari debuit, quod in dicta capſa, vel domo eſſent dictæ pecuniæ, vel bona prout in his terminis dicunt Bart. in l. ſi quando in fine ibi, & qui viderunt res tales in domo. C. vnde vi & Rolan. à Valle conſil. 51. nu. 18. vol. 1. non enim ſequitur talis capſa eſt fracta ergo intus erant bona, & res, quæ aſſerebantur ſubtractæ. Marſil. in conſil. 18. in diſcurſu, vſque ad nume. 4. & 5. verſi. quinimò fortius Foller. in pract. crimin. in verb. capiat informationem, nume. 17. cũ alijs per Maſcar. de probat. lib. 2. concluſ. 829. nu. 4. & 5. Ita etiam in caſu noſtro, quòd licet reperiatur

periatur folium fractum, vel laceratum cum non conſtet in eo fuiſſe ſcriptam, & annotatam fideiuſſionem de qua agitur non poteſt dici conſtare de corpore delict.

2 Et cum in primis conſtare debeat de ipſo corpore delicti l.1.§.Item illud ff.ad Syllan. & de eo non conſtet ſequitur, quod non poſſit ad aliquã inquiſitionem procedi ſpecialem Bart. in l. fina. num.2.ff.de quæſt.Dec.conſi.189.in fine, & tũc dicuntur ligatæ manus iudicis ad procedendum contra aliquem Marſil. conſi.35. nume.2.conſi. 38.num.4.conſ.4.num.4.& ratio eſt, quod de eo non conſtito reus ſi confitetur eius confeſſio in iudicio facta non præiudicaret Soc.in l.non vtique in fine ff.de except. Gram. conſi.16.num.4. Boſſ.in tit.de delict. nume.15. Et propterea non obſtat aſſerta confeſſio Hermetis aſſerẽtis, quod fideiuſſo fuit facta eodem die, vel ſequenti in quo fuit factum Chirographũ Angeli, quia circa ipſum corpus delicti non ſtatur cõfeſſioni ipſius rei, ſed aliunde probari debet, & quod confeſſio ipſius ſibi non præiudicat per ſupradicta, & ratio eſſe poteſt, quia nemo poteſt confiteri delictum, vt puniatur, cum nemo ſit Dominus membrorum ſuorum l.liber homo ff.ad l. Aquil. quia intereſt Reipubl.vt homines conſeruentur & hinc eſt, quod Reſpublica dicitur Domina membrorum hominis, vt poſt Bar.in l. Titio cẽtum §.Titio centum il 2.in verſ.3. ratio ff.de cõdit.& demonſtrat.dicit Dec. in l. ſi quis id quod nu.24.ff.de iuriſdict. omn. iud.Vltra quod Hermes hoc non dicit ſimpliciter, ſed ſub conditione, vt ibi quod ſi huiuſmodi fideiuſſio eſt facta quæ dictio(ſi)facit conditionem expreſſam Bar. in l.1.nu.7.ff.de condit.& demonſtrat. & conditio nihil ponit in eſſe l.ſi qui ſub donatione dan dorum decem ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti l.cedere diem ff.de verb.ſignificat cũ ſimilibus.

3 Nec etiam obſtat aſſerta contradictio, ſeu mẽdacium ex quo Bernardinus ad eius faciem contrarium dicat. Quia non conſtito de corpore delicti ſicut non attenditur cõfeſſio ipſius rei multo minus attendi debet aſſertum mẽdacium, vel contradictio; Et nihilominus cum Bernardinus ſit Ruſticus, & ſingularis non poteſt ipſum Hermetem conuincere, quia ad conuincendum requiruntur duo teſtes l.vbi numerus ff. de teſtib. & licet Bar.in l.vnius §. Iudex in princ. de quęſt. dicat, quod vnus conuincit alium intelligit tamen Bar. quando ille vnus eſt dignior eo qui negat, ſed quod Bernardinus ſit dignior non conſtat, & præterea Bar. loquitur in teſte, vt conuincatur de mendacio ab vno, ſed digniore, ideo nõ inferendum ad . . . in quo requiruntur ad ipſum conuincendum de mendacio duo teſtes Boſſ.in tit.de indit. nume.37. refert, & ſequitur Tob.Non.conſi.99.nu.22.& quod quando agitur de tortura ratione mendacij requiruntur duo teſtes dixit etiam Simon de Pretis conſi.15. num.46.

4 Non obſtat etiam aliud de combuſtione libri ſeu tractatus de illo cõburendo, quia adhuc obſtat fundamentum, quod non conſtat de corpore delicti, & de ipſa fideiuſſione in folio lacerato ſcripta, & ex eo etiam quod liber non fuit combuſtus ſequitur, quod prætenſa contrarietas nõ reſpicit aliud delictum, & quando negatio, vel mendacium eſt tale quod ſi quis confeſſus fuiſſet ſibi non præiudicaret nihil releuat Marſil. conſi.51. nume.67.cum ſeqq.& conſi.15.nu.15. verſi.prætereo etiam reſpõdeo Horat. lur.conſi. crim. diuerſ.161.num.36.& ſeq.lib.1. vel quãdo non eſt ſuper delicto Marſi.conſi.15. num.15.& mendacium, quod non tangit negotium principale, ſed acceſſoria non facit iudiciũ Bal.& Saly. in l ſi de falſis C. de tranſact. refert, & ſequitur Natta conſi.42.nu.4. Caſen. de indit. & tortur. tracta.9.cap.12.nume.1.& 8.9. Blanch. in pract. crim.in fine in 4.par. defenſ.nu.4. Boſſ. de indit. & conſi.ante tortur. nu.36.verſi.Et tale mendacium debet eſſe circa pertinentiam.

5 Non rurſus obſtat, quo ad Achillem, & Bernardinum dicentes nõ recordari de prætenſa fideiuſſione facta, & propterea inſtetur pro pręciſa reſponſione eos poſſe torqueri; Quia reſpondetur, quod nõ eſt veriſimile ipſos recordari cũ elapſi fuerint anni 12. à die fideiuſſionis præſtitæ. Poteſt enim reus torqueri pro præciſa reſpõſione, quando dicit non recordari, quando tria concurrunt. Primo quod interrogetur de facto proprio. Secundo de modico tempore. Tertio de rebus, de quibus alij ſolent communiter recordari. Ita dicit Clar.§.final.quæſt.45.verſi.ſed pone. At in caſu noſtro quo ad primum non negatur, quod fideiuſſio concernit factum propriũ ſed quo ad ſecundum de modico tempore cum ſint elapſi 12.anni dicitur tempus longũ, & pręſumitur obliuio per decem annos l. perege ff.de acquiren.poſſeſſ.gloſ.in l.licet C.eodem tit.quinimò etiam minori tempore inducitur obliuio Aym.conſi.25.num.4.etiam poſt biennium memoria hominum eſt habilis, & etiam poſt annũ dicit, ita Oldrad.conſil.183. nume.19. & conſequenter etiam ceſſat tertium, quod non ſumus in caſu in quo alij ſolent recordari veriſimiliter.

6 Secundo reſpondetur, quod pro præciſa reſponſione quis non poteſt torqueri niſi quando non vult reſpondere inquiſitioni, & ſuper facto principali, non autem ſuper alijs cõcernentibus qualitates, ſeu circumſtantias, ita in terminis dixit Foller.in pract.crim.verſi.etſi confitebuntur in 3.par.3.par.num.4. ſequitur Gabr. Serayn.in addit.ad Matheſilan.ſing.55.verſi. quæ concluſio videtur intelligenda Vulpell. conſi.34.nu.7. quando de ipſo delicto commiſſo conſtat licet non conſtet de delinquente Foller. ibidem, ſed in caſu noſtro interrogatio non ſit, & reſponſio præciſa non negatur ſuper ipſo facto principali, nec conſtat de ipſo delicto cõmiſſo merito, &c.

7 Nec demum obſtat, quod Bal.in l.3. §. eiuſdẽ verſi.item nota ff. de teſtib. in addit.dicat in crimine furti adulterij, & falſi non habere locum l. 1.§. Itẽ illud ff. ad Syllan. prout cũ refert Ruyn. conſi.80.nu.6.verſi.Quia ad iſtud primo reſpondetur lib.4.quia nõ reperitur in libro meo, quod Bald.hoc dicat, & Aug. ad Ang. in verbo, quod fama publica num.48. 108. Hoc non approbat, quia leges quæ ad hoc allegantur tale quid ſecũdum ipſum non dicunt, & Boſſ. in tit. de delict. num.32.dicit quod male loquitur, & propterea

etiam in crimine furti conſtare debere de corpore delicti ſcripſerunt Boer.deciſ.164.nu.8.Gabr. lib.7.concluſ.17.nu.13. verſ. contrarium tamen Brun.de indit:& tortur.par.2.q.5. nu. 10. & Bal. dictum communiter reprobari teſtatus eſt Brunor.à Sole in ſuo conſil.crim.nu.54.

8 Verum pręmiſſis non obſtantibus pro veritate conſulta non poſſum niſi pro contraria parte contra inquiſitos reſpondere, fruſtrà enim dubitari videtur in propoſita facti ſpecie, an conſtet de corpore delicti cum oculari inſpectione conſtet folia in libro actorum fuiſſe amota inciſa & lacerata, ſola enim hæc laceratio, & amotio foliorum delictum præ ſe fert & punibile. l.1. §.qui in rationibus.l.qui teſtamentum,& l.Paulus, & vbique Bart. & communiter omnes. ff. de falſ.Angel.de malefic.in verb. falſario, nume.9. Corrad.in prac.tit.de falſar.nu.8.pag.392. Plot. in l.ſi quando.§.44.nu.1.& ſeq.C.vnde vi Aym. conſil.6. ſub nume. 8. vbi propterea in terminis dicit, quod conſtito de laceratione procedendũ eſt ad torturam, quia per lacerationẽ cõmittitur falſitas in qua acerrima indagatio fieri debet.

9 Non obſtant,quæ in ſimili exemplo de fractura capſæ allegantur, quod per eam non dicatur conſtare de corpore furti,niſi etiam probetur res furatas fuiſſe alias in capſa fracta: Nam hoc ideo eſt,quia ſola fractura capſæ furtum nõ eſt & niſi de bonis in capſa aliàs exiſtentibus appareat nõ poteſt pretendi commiſſum aliquid furtum. Hic autem ſola ſcripturarum laceratio delictum eſt, & punibile per l.Corn.de falſis: ideo conſtito de laceratione ſatis dicitur de delicti corpore conſtare,& in crimine furti,& falſi licet, vt per Ang. Boſſ.& Brun.ex aduerſo citator habeat etiam locum Regula.l.1.§.item illud.ff.ad Sillan.certum tamen eſt,quod in talibus criminibus ſufficiunt ſolæ coniecturæ & præſumptiones ad probandũ illius corpus,quia eſt difficilis probationis, vt bene declarat Gabr.lib.7.criminal. concluſ.17. nu 13.& 14. Nec diſſentit Clar.in pract.§.fin.q.66 in princ.Frac.Beui.conſil.70.nu.11.ad finem, & & nu.13.lib.1.& ante iſtos Marſil.in prac.§.principium,nu.7.& num.12.Petr.ſingul.8. Rip.inter conſil.feudalia conſil.19. nu. 15. ſeqq. & nu.73. Ergo multo magis & ſufficienter dicetur in caſu noſtro conſtare de corpore delicti cum per ocularem inſpectionem appareat de laceratione, & inciſione foliorum.

10 Et nihilominus adhuc dicitur,quod ex proceſſu bene apparet inquiſitos fideiuſſiſſe apud acta curiæ in die in quo deſcriptum folium reperitur inciſum, vt ex confeſſione Hermetis in eodem proceſſu fol.45.dum dicit: *Vennemo in Corte io cioè li detti Achille, Bernardino, & Ferrante per far queſta ſicurtà, & ſò, che fu il medeſimo dì che facemmo la poliza, quale V. S. mi moſtrò hieri ſottoſcritta di mia mano, ouero il giorno dopò, che non allongò molto*. Et iterum in fol.46. à tergo dum dicit: *Perche dopò che io feci la ſicurtà, mai più mi ſono accoſtato in Corte per queſta cauſa*. Quæ quidẽ confeſſio cum ſit facta iudicialiter, & ſolemniter Iudice interrogante, & notario ſcribente plenè probat contra confitentem.l.1. C.de confeſſ.l.ſi confeſſus. ff. de cuſtod. reorum cum ſimilibus. Nec dicatur, quod per ſolam confeſſionem rei non probatur corpus delicti. Nam vt ſupra dixi hic non adeſt ſola rei cõfeſſio ſuper probatione corporis delicti, ſed ocularis inſpectio lacerationis & inciſionis folij, quæ de ſe ſola delictum eſt,vt probaui,& per ocularem inſpectionẽ probari corpus delicti nemo eſt, qui dubitet, & tradit Blanch.in pract. crim. in priuc. nu.3. & nu.5. Clar.q.4.verſ.quando vero.

11 Nec etiam dicatur, quod talis confeſſio non nocet confitenti,nec alteri ex quo non fuit ratificata, ſed reuocata,vt per Clar.q.55.nu.18.ver. ſed pone quod Reus: Quia id totum intelligitur docto de errore aliter ſecus Bald.in l.fin.poſt numerum 2.verſ.ex quibus verbis. C. de probat. Et in l.2.nu.4. C.de cuſtod. reorum Bero. in c.at ſi clerici,nu.131.verſic. præterea confeſſio de Iudic.& bene declarat idem Clar.in loco præallegato, vbi poſt Aret. & Boſſ. quos allegat,ita teſtatur de communi opinione dicitque, ita apud eũ ſeruari quicquid in contrarium dixerint Salic.& Angel. exemplo citati, imò quãdo confeſſio cõſiſtit in facto proprio,vt in caſu noſtro, tunc nõ ſolum requiritur probatio erroris, & rem ſe aliter habere verum etiã neceſſe eſt probare, quod confitens fuerit, ſed vetus ad confitendum dolo alterius,vt per Franc.in cap.1.nu.2.verſ.3.limita de accuſat.in 6.Aret.in cap.cum dilecti, num.29. verſic.tu vero conſidera, & num.34. extra eodẽ. Abb.in c.fin.ſub num.23.de confeſſ.Par.de Put. de ſindica.in verbo tortus cap.8.num.1.verſ.etſi confeſſionem reuocat Lanfranc. de Oria in cap. quoniam contra in verb.confeſſiones cap.7. nume.41.de probat. Sed hic non fuit probatur aliquis error confeſſionis Hermetis,nec etiam probatus dolus alicuius quo potuerit dici ſe ductũ ad ſic confitendum: ergo ſtandum eſt eius confeſſioni,quæ cum ſpontanea fuerit ratificatione non indigebat glo.in l.ſeruus in gl.1.ad l.Iul. de vi pub.Bar.in l.1.nu.9. in fine, & nume.10. & ibi etiam Pau.de Caſtr. nu.9. in fine. C. de confeſſ. Idem Bar.in l.1.num.5.ff.de cuſtod. reorum Angel.in l.1.num.7.ff.de confeſſ.Boſſ.in tit.de confeſſ.nume.2. Clar.q.65.verſ. ſed quæro nunquid Ant.Gomez variar.reſolut.tomo 3. tit. de prob. delict.nu.3.

12 Rurſus, & quod vti inquiſiti fideiuſſerunt apud acta prout pretenditur,probatur pariter per eorundem propriam cõfeſſionem de qua in proceſſu actorum fol. 3. dum pro obtinendo ſequeſtro exponunt Iudici,quod ipſi alias fecerunt fideiuſſionem de qua agitur, & hæc confeſſio cum ſit facta apud acta, & in ſcriptis redacta per Notarium plene probat contra confitentem Afflic. deciſ.36.num.38.Rolan.conſil.70. num.5. ſeqq. vol.1.Iacob.Port.conſil.22.num.7. Nec releuat dicere, quod acta facta in Iudicio ciuili fidẽ non faciunt in criminali, iuxta trad. per Clar. ex aduerſo allegatum in q.54.nu.2.verſic.Item ſi producantur aliqua acta. Nam quicquid ſit in alijs actis confeſſio ipſius met principalis facta in iuditio ciuili ſi non plenè præiudicat confitenti in criminali prout bene præiudicare dixerunt communem Aret.& Boſſ. relati per Clarũ in d.q.54. nu.4.verſic. ſed quid ſi exhibeatur confeſſio cum

quibus

quibus etiam concordam ſpec. in tit. de actionibus §. ſuper petitionibus num. 8. Butr. in cap. per inquiſitionem nu. 30. de elect. Purpurat. in l. 15. apud quem nu. 33. ad finem verſi. quinto, vt cõfeſſio C. de eden. Dec. in cap. at ſi Clerici nume. 208. extra de iudic. Diaz. reg. 121. in 5. ampliat. Negari tamen non poteſt quin ſaltim faciat inditium ad torturam quando nõ concurrunt alia adminicula; At ſi cum confeſſione concurrunt alia tunc ſine dubio facit plenam probationem vt ibi per Clar.

13 Conſtito igitur de inciſione foliorum per ocularem inſpectionem & cõſtito per inquiſitorum cõfeſſionem, quod in die in quo folium inciſum ſcriptũ erat fuit præſtita fideiuſſio de qua agitur: Quod ex hoc ſolum etiam quod alia non cõcurrerent inditia poſſint iſti inquiſiti torqueri ad habendum veritatem ſuper eadem laceratione facit, quia ſcripturarum ſurreptio, ſeu laceratio præſumitur de iure regulariter ſemper facta ab eo ad cuius vtilitatẽ cedit, ex hac præſumptione oriri ſufficiẽs inditium ad torturam ſcripſit Bar. in l. fin. num. 5. verſic. Item quod illa res ſubtracta ff. de quæſt. Brun. de indit. & tortur. 1. par. quæſt. 3. verſi. Item ſi illa res ſubtracta Corrad. in pract. titu. de negatione crim. & tormen. num. 20. verſic. 7. quando res ſubtracta fol. mihi 292. ſequitur Maſcard. de probat. tom. 2. concl. 831. num. 12.

14 At in caſu iſto concurrunt multa alia inditia quæ omnem tollunt dubitationem. Nam & præſertim quoad Hermetem concurri, ſecundo loco contra ipſum eius apertum mendacium, dum in ſuis examinibus negando ſe fideiuſſiſſe pro Hectore, quia erat ſuus inimicus tempore prætenſæ fideiuſſionis, factæ cõuincitur de mendacio per inſtrumentum pacis in eius capſa repertum, & cum dicto Hectore initæ de anno 1568. vt in proc. fol. 40. 61. & ſeq. Item conuincitur de alio mendacio, quia vt in eodem proceſſu folio 42. à tergo & fol. 46. fatetur ſe fuiſſe in curia ad effectum fideiubendi inſimul cum Bernardino, & alijs ſub die 23. Nouembris 1571. ſed quod, & tempore non fecerunt aliquam fideiuſſionem, ſed ſolum Notarius ſcripſit ſequeſtrum: Et tamen hoc eſt apertè falſum, quia ſequeſtrum fuit datum de anno 1574. & ſic ſunt duo mẽdacia, & tamen vnicum mendacium etiam de ſe ſolum facit inditium ad torturam Boer. deciſ. 164. nu. 29. 1. par. Foller. in pract. crim. in verb. ad defenſam poſt numerum 5. vbi dicit ita communiter tenere Doctores Iacob. Port. Imol. conſil. 94. nu. 37. & conſi. 96. num. 33. Boſſ. in titu. de indit. nu. 36. vbi quod practica ita ſeruat Rolan. conſi. 14. nu. 19. vol. 4. Maſcard. de probat. tomo 1. concluſ. 531. num. 20. Paul. Granut. Theorem. 3. num. 3. * lib. 1. vbi teſtatur de magis communi opinione* licet aliqui ibi per eum relati contrariũ dixerint.

15 Concurrit, tertio quia iſte Hermes fatetur ſe informatum de veritate lacerationis folij, imò, & quod plus eſt obtulit iudici ſe omnia dicturũ, vt in proceſſu fol. 42. à tergo, dũ poſt multa expoſita contra Achillem, & Bernardinum ſubdit ex ſe: *Da me & V. S. dirò la coſa come la ſtà*. Vnde quin ſaltim poſſit torqueri tanquam veriſimiliter informatus, & recuſans modo dicere veritatem quam ſe dicturum prius obtulit negari non poteſt, vt per Bald. in l. milites verſic. ſed vt torqueatur teſtis C. de quæſt. & in l. 3. verſic. in glo. ibi veritatem ſciant, &c. C. ad l. Iul. de adulter. & in l. data opera num. 39. C. qui accuſar. nõ poſſ. Gram. voto 31. num. 21. & conſi. 40. nu. 21. Foller. in pract. crim. in verb. capiat informationem num. 35. Cyrill. in ſumma crimin. rubr. 29. tit. de quæſt. §. 3. nume. 2. verſi. ex quo nota Boſſ. in tit. de tortur. teſt. nu. 2. verſi. vel præſumatur ſcire.

16 Quarto tam contra Hermetem, quam contra alios inquiſitos vrget, quod ipſi pluries interrogati, tam ſuper facto principali fideiuſſionis præſtitæ, quam ſuper alijs circumſtantijs ipſum factum reſpicientibus ſemper reſpondent non præcisè dicuntque ſe non recordari ergo deueniendum eſt ad remedium quo ſolent iudices; Vt i vt reus recordetur videlicet ad torturam quæ habet hanc virtutem tollendi obliuionem iuxta tradita per Bald. in l. accuſationem num. 6. verſi. ſuper hoc melius diſtingue C. de accuſat. Parid. de Put. de ſindic. in verb. tortus cap. 7. nu. 16. fol. mihi 350. col. 3. Maran. in ſpec. par. 6. membr. 2. in verbo contumacia num. 20. & in tit. de quęſt. nume. 9. Brun. de indit. & tortur. par. 2. q. 5. poſt num. 4. verſi. dicta tamen regula Boſſ. in tit. de reſponſ. à reo facien. nume. 4. & ſeq. & per Clar. in quęſt. 45. verſ. ſed pone quod reus, vbi quod hoc procedit non ſolum quando reus non vult præcisè reſpondere ſuper facto principali, ſed etiam ſi non vult reſpondere præcisè ſuper circumſtantijs, ipſius facti, & delicti quicquid in contrarium dixerit Foller. in loco per d. ex aduerſo ſcribentem allegato.

17 Nec iſto caſu excuſabit eos allegata veriſimilis obliuio ex curſu decem annorũ & plus: Nam præterquam quod iſti rei recuſant præcisè reſpõdere etiam in facto de recenti videlicet, in colloquio habito per Hermetem cum Achille, & Bernardino, paulo ante eorum carcerationem; Adhuc tamen dicitur quod iſta obliuio, quanto tẽpore inducatur quicquid in contrarium ex aduerſo allegetur non eſt à iure præfinitum, ſed ſecundum veriorem, & communẽ opinionem iudicis arbitrio tributum, vt per Menoch. qui alios recenſet in tract. de arbitr. quæſt. caſu 26. lib. 2. & tamen hoc fundamentum de tortura inffligendá ad eorundem precisam reſponſionem ſit dictum exabundanti, quia vt præfertur hic deueniri poteſt ad torturam pro eruenda veritate potiusquam pro habenda præciſa reſponſione.

18 Quinto nõ video quomodo iſte Hermes poſſit effugere torturam poſtquam multa in ſuis conſtitutis circa factum principale præſtitæ fideiuſſionis, ac etiã circa illius ſubſtantiales qualitates de ſe, & alijs affirmauit, & poſtea ad faciẽ Achillis, & Bernardini ductus illa eadem negare non erubuit, vt in proceſſ. fol. 55. & ſeqq. ex qua ſolum variatione, & reuocatione eorum quæ prius depoſuerat poterat ſine dubio, iudex etiã eo tempore reuocationis factæ, & multo magis hodie poteſt eundem Hermetem torquere non ſolum tanquam teſtem in caput alterius ad videndum in quo dicto perſiſtat iuxta trad. per Boſſ.

Boſſ.in tit.de tortur.reorum, nu.29. Clar. q.25. verſic. Item teſtis varius, ſed & iam tanquam principalis ob reuocatam confeſſionem Boſſ. in tit.de indit.& conſidera: ante torturam, nu.38. & ſeq.Iacob.Port.Imol.conſil.96.nu.33.

19 Nec excuſat eum dicere prout dicit in proceſſu,fol.56.quod notarius ſcripſit ea, quæ ipſe nõ dixit, quia iſto caſu cum notarius ſcripſerit Iudice pręſente reuſque ſe ſubſcripſerit ſuo examini creditur Notario, & non Reo Clar.in practica.§.falſum, verſic. pone teſtis negat Hieron. de Monte quæſt.12.nume. 3. & 4. Et hoc non habet difficultatem.

20 Ex quibus omnibus facile concludi poteſt, quod cum agatur de delicto occulto, & difficilis probationis in quo Iudices faciliores,& animoſiores debent eſſe ad torturã, quam in alijs delictis,vt per Iaſ.in l.4.§.ſi tibi inditium. ff. de condit.ob turp.cauſam Marſil.conſ.61. in fine Grãmatic.voto 3.nume.6. Dec.conſil.342. nume.3. Boſſ.in tit.de indit.num.200.& ſeqq. Clar.q.64. verſi.& ideo dici ſolet,imò ſimus in crim. falſi in quo præſumptiones ſufficiunt non ſolum ad torquendum, ſed etiam ad condemnandum ſaltim in pœnam extraordinariam,(Quicquid forſan contrarium dicant Doctores,quoad pœnam ordinariam) ſecundum Aym.conſil.73. nume.19. verſic.Quod procedit,& nume.22.Natta conſil. 315.nume.14.& conſil.633.num.8.Iohan. Mar. Monticell.in ſua pract. crim. reg.15. nume.161. verſic. quod intelligas: Verum Bertaz. conſ.91. nume.35.vol.1.Ioſeph.Ludou.deciſ. Lucen.13. num.50.par.1.vbi de communi ſtantibus omnibus præſumptionibus ſupradictis contra Hermetem,& alios inquiſitos eos non ſolum poſſe torqueri Iudicis arbitrio, ſed etiam condemnari vltra partis intereſſe etiam ad pœnam extraordinariam per præallegata. Nam vbi lex contentatur,quod in crimine falſi,ſeu alio difficilis probationis deueniatur ad condemnationem ex præſumptionibus, duæ ſolum ſufficiunt præſumptiones Cæphal.conſ.287.num.4. Gabriel concluſ.6.nu.5.lib.7.Tiler. inter cõſilia crim. diuerſ. conſil.128.nu.1.vol.1. Ergo multo magis ſufficient plures,vt in caſu noſtro.

21 Quibus ex aduerſo non obſtet ex aduerſo præterea probata bona fama. Nam quicquid aliter dicant Doctores in via diſputatiua verſa eſt illa, & practicata opinio, quod bona fama non tollit inditia, & præſumptiones ſpeciales, ſed tantum inditium malæ famę Cępo.conſ.crim.40.nu.42. & 43.Alex.conſ.77.nu.5. vol.1. Marſil. conſil.3. nu.12.Rom.conſ.167.in fine Clar.in q.60. verſ. frequenter etiam.Poteritq; iſto caſu d.Iudex tritè,ac de iure, vel ad torturam procedere arbitrio ſuo,vel ad condemnationem in pęnam extraordinariam per præallegata. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Defenditur hic quidam imputatus de raptu mulieris contra quem fiſcus prætendebat ad torturam deuenire ex teſtibus contra ipſum deponentibus de publica famæ: Quare in hoc reſpõſo duæ præcipuè enucleantur inſpectiones. Prima eſt an, & quomodo teſtes debeant ſuper fama deponere ad hoc, vt concludant illius probationem. Secunda quomodo,& ex quibus mulieris inhoneſtas probetur.

SVMMARIVM.

Teſtes recepti parte non citata, nec probationem, nec præſumptio nemo nec inditium quãuis benefaciunt etiã in delictis occultis & difficilis probationis. nu.1.

Fama iunctis adminiculis facit inditium ad torturam. nume.12.

Fama mendax,& fallax & propterea non operatur niſi fuerit ſolida inconuulſa creſcens, & in nullo labefacta. nume. 3.

Fama cenſetur bene probata per teſtes dicentes ita audiuiſſe publice dici. nu.4.

Teſtes in criminalibus non probant famam, niſi etiam non interrogati deponant de cauſa, & origine ipſius famæ. nu.5.

Teſtes non probant famam, niſi etiam deponant de illius authoribus. nu.6.

Fama orta à maleuolis,& inimicis non probat.nu.6.

Teſtes ſuper fama deponentes nihil probant, niſi etiam deponant de tempore. nu.7.

Fama orta incontinenti poſt delictum bene probat ſecus ſi ex interuallo. nu.7.

Teſtes ſine tempore deponentes non probant quando tempus eſt de ſubſtantia actus.nu.7.

Teſtes probantes famam debent eſſe omni exceptione maiores, & talis qualitas debet articulari reprobari. nume.8.

Fama negatiua tollit famam delicti affirmatiuam.n.9.

Incertitudo mandatarij tollit potentiam procedendi contra mandantem.nu.11.

Teſtes deponentes contra mandantem nihil probant, niſi etiam de mandatario.nu.11.ver. Imò depoſitio.

Mandatarij contumacia nõ ſufficit ad hoc vt poſſit procedi contra mandantem.nu.11.

Inuериſimile,quod eſt pro falſo,& incredibile reputatur. nume.12.

Querela præſumitur calumnioſa, quando eſt data diu poſt commiſſum delictum.nu.13.

Raptus pœna non habet locum data inhoneſtate mulieris raptæ,& iſto caſu per quem honeſtas, ſiue inhoneſtas probanda ſit. nu. 14.

Honeſtatis,& bonitatis qualitas eſt inſita à natura, & ideo præſumendum. nu.14.

Qualitas requiſita à lege pœnali debet in primis per fiſcum probari ad hoc,vt pœna legis locum habeat. nume.14. in fine.

Meretrix, & inhoneſta vno tempore præſumitur etiam inhoneſta alio tempore.nu.15.

Mulieris inhoneſtas valde præſumitur, & inhoneſtate parentum.nu.15.in fine.

Mulieris vita inhoneſta probatur per teſtes, & participes criminis.nu.16.

Fornicatio probatur per confeſſionem partis.nu.17.

Teſtes ſingulares probant confeſſionem extraiudicialem. nume. 18.

Meretri-

Meretricem quam eſſe probatur per publicam vocem, & famam, num. 19.
Producens ſcripturam cenſetur fateri omnia contenta in ea, nu. 20.
Epiſtola probat contra ſcribentem, nu. 21.
Raptus pœna non habet locum data voluntate mulieris, & ceſſante violentia, nu. 22.

CONSILIVM XXIIII.

1 ADSIT DEVS. Si fiſcus ſuper prætenſo raptu contra D. Intentato facit fundamentum in proceſſu in partibus fabricato, & ad vrbem tranſmiſſo per Illuſtrem D. Comitem Auerſæ, & tunc dicitur quod cum teſtes in eo examinati fuerint recepti parte non citata nullã ideo contra ipſum inducunt probationem, ſed nec etiam præſumptionem, vel inditium etiam leue Bart. in l. maritus num. 3. in fin. ff. de quæſt. Abb. in cap. 2. num. 14. & ibi etiam Aret. in 1. notab. Felyn. num. 3. verſi. & iſtud idem extra de teſtib. Aret. in l. 2. nu. 4. ante med. verſi. quod probatur ratione C. de eden. Felyn. in capit. cum dilecti ſub num. 9. de accuſat. Marſi. in l. 1. §. Diuus Antoninus num. 1. propè finem verſi. aut ratione ordinis ff. de quæſt. Alber. de Malet. in tracta. de teſtib. cap. 7. nu. 48. verſi. ſi autem teſtis Oſaſc. deciſ. Pedem. 38. nu. 19. & ſeqq. vbi ampliat etiã in delictis occultis in quibus præſumptiua ſufficit probato & teſtatur de communi opinione.

2 Si vero facit fundamentum idem fiſcus in teſtibus examinatis in vrbe, & ad faciem dicti Abbatis confrontatis, & tunc licet prima facie videretur forſan dicẽdum ex eorum depoſitionibus poſſe contra deueniri ad torturam cum deponãt de publica voce & fama. Quæ iuncta poſtmodũ confeſſione eiuſdem D. Abbatis dicentis ſe carnaliter cognouiſſe Catherinam quæ prætenditur rapta ipſique ſubminiſtraſſe aliqua alimenta poſt ingreſſum in Monaſterium facit de iure ſic adminiculata inditium ad torturam ſecundum Gandin. in tit. de quæſt. num. 39. ad med. verſic. Vnde ſi præter famam eſſet aliquod inditium, & d. num. 39. in fine verſi. verum ſi præter famam. Vbi quod tunc res non habet difficultatem Angeli de malef. in verb. quod fama publica preced. num. 41. verſi. ſed iuncta cum alijs, & ibi Auguſt. in addit. in princ. Vbi etiã in diem allegat Guid. de Suzzar. in trac. de maleſ. in rubr. qualiter reus ſubiciatur torm. pariter in prin. Brun. de indit. & tortur. par. 1. quæſt. 3. num. 32. Carer. in pract. in 2. tract. de indit. & tortur. §. ſecundum inditium nume. 1. in fine verſi. cum alijs ergo adminiculis Iacobin. Nouell. reg. 4. in 1. fallen. & de obſeruata opinione teſtatur poſt alios Clar. in pract. §. fi. q. 21. verſ. fama ſola.

3 Rectius tamen intuenti contrariũ multo verius apparebit, fama enim mendax, & vt plurimum fallax eſt, nec vnquam veri aliquid affert quin in ſe etiam aliquid vitij, & mẽdacij habeat teſte Tiraq. in tract. de pœnis temperandis q. 27. nume. 4. eſt res fragilis pernicioſa, & vt plurimũ tranſmiſſa ab ijs, qui nocere cupiunt, vt inquit Pariſ. de Put. in tract. ſindica. in verbo tortura, cap. 10. nu. 4. verſ. Quia fama: & ideo niſi fuerit ſolida inconcuſſa creſcens in nullo labefactata non leuis non vaga, & non contraria illius teſtimoniũ facile proſternitur Bellam. in c. ipſi Apoſtol. nu. 8. 2. q. 7. Bald. conſil. 77. nu. 8. lib. 3. Alba. conſ. 72. conſtat. nu. 6. Curt. iun. conſ. 17.

4 Et licet rurſus teſtes ſuper fama deponentes non ſit neceſſe, quod dicant ſe audiuiſſe à maiori parte populi dummodo dicant ſe audiuiſſe: ita publicè dici prout videntur deponere teſtes in præſenti cauſa examinati ſecundum opinionem Bald. in c. litteras, nu. 2. de præſumpt. quam in pract. ſeruari præſertim in Curia Romana teſtantur Caſſad. deciſ. 3. num. 7. tit. de probat. Pariſ. conſil. 52. in fine lib. 3. Hieron. de Monte in tract. de finib. Regen. q. 56. nu. 4. Clar. in pract. §. fi. q. 6. verſ. debent etiam dicere Burſat. conſ. 87. num. 47. vol. 1. vbi teſtatur de magis ſeruata opinione. Multa enim alia requiruntur à iure, & cõmuniter à Doctoribus adhoc, vt fama dicatur concludenter probata, quæ in teſtibus cõtra D. Abbatem examinatis omnino deficiunt.

5 Primo enim teſtes de fama deponentes debẽt etiam non interrogati deponere de cauſa, vnde habuit originem fama, quia ſi cauſa vnde ortum habuit fama ſit vrgens probabilis, veriſimilis, & inferens ad delictum de quo inquiritur facit inditium contra diffamatum alias reputabitur vana vox populi, & nihil operabitur, vt per Parid. de Put. in d. tracta. ſindacat. verb. tortura cap. 10. poſt num. 1. & in hoc omnes concordant, vt dicit Corn. in conſi. 233. litera D. lib. 2. Simanc. in tract. de Hæret. cap. 63. num. 16. vbi de communi refert, & ſequitur Clar. d. quæſt. 6. verſi. Illud tamen in primis, & poſt Clarum Io. Mar. Monticell. in Repert. Teſt. pag. 386. colum. 2. verſi. 4. & ſeqq. vbi plures adducit concordantes Ioann. Bapt. Bou. de ſtatuta: præſcript. gloſſ. 8. Publica vox, & fama nu. 2. & nouiſſimè Maſcar. qui multos congerit in tracta. de probat. tomo 2. concl. 749. num. 11. & ſeq.

6 Secundo debent ijdem teſtes deponere à quibus ſic publice dici audiuerint: Nam fama orta ab honeſtis, & fide dignis viris bene operatur contra diffamatum. Orta autem ab incerto auctore, & multo magis ſi ab improbis, vel maleuolis tanquam vana vox vulgi, & rumor in populo nullum prorſus facit inditium in d. q. 6. verſic. Amplius debent teſtes, &c. vbi poſt Aret. in cap. cum oportet poſt num. 58. verſi. communiter tamen extra de accuſat. teſtatur de magis communi, & practicata opinione, & iterum idem Clar. ibidem verſi. ſed quid ſi, &c. vbi ampliat etiam, quod teſtes non ſint deſuper interrogati pluribus comprobat, & ſequitur Maſcard. vbi ſupra concluſ. 748. nume. 5. & omnibus ſeqq. Brunor. conſi. crimin. diuerſ. 115. num. 45. lib. 2. Cephal. conſi. 225. num. 38. ſeqq. lib. 2. Anchar. Regien. Iun. q. 55. nu. 16.

7 Tertio debent deponere de tempore quo orta fuit fama Corn. conſi. 221. num. 5. vol. 1. fama enim orta incontinenti poſt delictum facit inditium iuncta cum alijs ſecus ſi ex interuallo Gandin. in rubr. à quo, vel à quibus poſſit fama incipere num. 12. verſi. 1. quia fama quæ ſtatim orta non fuit Carer. in pract. crim. in tract. de indit. & tortur.

tortur. §. ſecundum inditium nume.12. Boſſ.in titulo de partio ſuppoſ.nume.21.Hieronym.de monte in tract. de finib. regen. capitulo 16. nume.3. & vbi tempus eſt de ſubſtantia probationis illud debet articulari, & probari l.matrem C.de probat.gloſſ.in capit.venerabilibus de ſenten.excommunic. in ſexto, Bart.& alij in l. non ſolum §.ſed vt probari ff.de nou. oper. nunciat. Ruyn.conſilio 92.numero octauo, libro tertio, Bertcan.conſi.1.num.26.par.1.Fabian.de Monte in tract. de empt. & vend. quæſtione quinta, nume.21. Neuſan.de pignor. ſecundo memb.5. partis num.44.Oſaſc.deciſ.Pedemont. 127. nu. 6.& iſto caſu teſtes ſine tempore deponentes nihil probant Archid. in capit. nihilominus ad finem verſic. & hæc vera ſunt, & ibi etiam Præpoſ.num.3.verſi.quod intelligit verum,& num. 10.verſic.immo ſi tempus eſt de ſubſtantia tertia quæſtion. 9. Caccialup.in l. admonendi ſub nume.66.ff. de iur.iuran. Crot. de teſtib. nume. 324. Nepos in tracta. de except.artic.19. nume. 2.Bagarott.in tract.de teſtib.nu.63. Boſſ. in tit. de oppoſ.cont.teſtes num.40.Bertaz.conſ.381. num.18.lib.1.

8 Quarto teſtes ſuper fama deponentes debēt eſſe integræ,& probatæ opinionis, & famæ, ac etiam omni exceptione maiores, prout eſt text. in capitulo qualiter, & quando extra de accuſat. Dec.in capit.1.nume.57. ſequentibus de appellat. Ganolin. in titu. qui ad famæ probationem poſſ.& deb.admitti nume.13.verſiculo debent ergo Cęphal. conſilio 65. numero 47. ſequentibus,& numero 53. volum. primo, Natta conſilio 473.nume.22.Burſat.conſil.35. nume. ſecundo,& vbi iſta qualitas habilitas, & integritatis à iure in teſtibus requiritur illa debet pariter articulari, & probari, & voluit etiam Angel. in l.vel necarem ff. quem teſtam.aper. Moncad. adbrot.de teſtib.nume.392.Pariſ.conſilio 59.in princip.lib.4.Hercul.in tract. de negat. nu.155. Roland.conſi.84.num.7.ſeqq.lib.3.& conſ.84. num.7.ſeqq.eodem lib.3. Gabr. titu. de probat. concluſ.11. num.6.

9 Quinto teſtibus ſuper fama delicti contra aliquem deponentibus omnis tollitur fides quando adſunt alij teſtes contrariam famam pro nō delicto ad fauorem rei concludentes, quia in criminalibus fauore liberationis magis creditur duobus teſtibus de fama negatiue deponentibus,quam pluribus deponentibus de affirmatiua Alexan.ad Bartol. in l. de minore §. plurium nume.19.ſub litera D.ff.de quæſtion. Bald. in l. ea quidem numero 54. C. de accuſat. Gramm. voto 34. numero decimoſeptimo, verſiculo, & nihilominis Iaſ. Felyn. in capitulo tertio,num. 7.de probat. Iaſ.in conſil.67. in iſtis inquiſitionibus colum.fin.volum.4.Marſil. conſi.2.num. 12.& conſi.51.nume.13.lib.1. Boſſ. in titulo de mand.ad homicid.nume.45. Burſatus conſi.12. num.3.libro ſecundo,Corrad.in pract.titulo de proceden.ante diffinit.& defenſ.nume.6. verſic. Idem quoque dicas,&c. Roland. conſil.3. num. 58.ſeq.lib.1.

10 Sed ſic eſt, quod teſtes pro parte fiſci examinati contra D.Abbatem Stephanum ſuper prętenſa fama delicti de quo agitur non deponunt de cauſa,& origine ipſius famæ. Minuſque dicunt à quibus perſonis ſic publicè dici audiuerin. Non concludunt de tempore,non ſunt omni exceptione maiores,ſed pauperes, & viles, & demum habent contra ſe alios teſtes non ſolum de contraria fama negatiua ſuper non delicto ſpecialiter deponentes. Verum etiam ſuper bona fama, & vita in genere ipſius Dominus Abbatis, Ergo iſtis omnibus defectibus cōtra teſtes præfatos ſaltim ſimul iunctis cum tamen vnaqueque ſola exceptio de ſe ad illos repellendos ſufficeret: Quod nullum omnino faciant inditium apertiſſimè concludendum eſt per prævallegata.

11 Et licet præmiſſa ſola ſatis ſuperque ſufficerent ad victoriam: Quia tamen campus Innocētiæ iſtius Domini Abbatis latiſſimus eſt adhuc dico quod dato, quod omnia ſupra conſiderata ceſſarent, prout certè fortiter vrgent. Non tamen poteſt de iure ipſe Dominus Abbas niſi in totum abſolui,& liberari ex infraſcriptis. Primo quia querelans inculpat Dominum Abbatem, quod rapi fecerit Catharinam eius vxorē, ſed qui fuerint raptores non exprimit', nec in proceſſu apparent. Vnde data incertitudine mādatarij reſultat impotentia procedendi contra prætenſum mandantem vulgata l. ſi is qui rem la 2. §. ſi Titium, & ibi Bartol. ff. de furt. Pariſ. conſilio 171. numero decimo, volum.4.Marſil. conſil.49.numero vndecimo,ſequentibus libro primo, Foller.in pract. crimin. verſic. capiat informationem numero 70. Boſſ. in titulo de delict.nume.35.ſeqq.Burſ.conſil. 20.num.2. ſeqq. volum.1. Menoch.de arbit. quæſtion.caſu 352. nume. 15. Immo depoſitio teſtis aliquid deponentis contra mandantem nihil valet niſi de mandatario deponat Boſſ. d. tit. de delict.num. 59.& in tit.de manda. ad homicid.num.37.Menoch.vbi ſupra caſu 349. nu. 14. Gabr. concluſ. 1.nu.39.lib.7.Et in tantum vera præmiſſa ſunt, vt non ſufficiat de mandatario conſtare per prę ſumptiones,& inditia, niſi de illo conſtet plenè vere,& certe.Idem Boſſ.d.tit. de delict.num.36. in fine Menoch.d.caſu 349. nu. 13.& caſu 352. nume. 15. Immo non ſufficit contumacia mandatarij, niſi illius vera & propria confeſſio habeatur ſecundum opinionem Bart. in d. §. ſi tu Titium quem omnes communiter ſequuntur teſte Alexan.ibi in additione Burſat.d. conſilio 20.nuero ſecundo,ſequen. lib. primo, Maſcard. de probat. concluſion. 169. numero decimoſeptimo, tomo.1. Sed in caſu noſtro de pręmiſſis raptoribus non conſtat, nec verè, nec præſumptiuè ergo,&c.

12 Secundo querela Matthiæ eſt, vnde quaque inuериſimilis, & minimè attendenda, dicit enim quod Dominus Abbas fecit rapere Catherinam eius vxorem, & tamen in proceſſu conſtat, quod ante prætenſum raptum nunquam D. Abbas vidit iſtam Catherinam, Immo & quod plus eſt nunquam fuit in terra villę vnde prætenditur rapta conſideret ergo Domino Iudex,quam ſit veriſimile, quod quis faciat rapere mulierem quam nunquam viderit, aut

L alloquutus

alloquutus fuerit ex loco præſertim longinquo per triginta milliaria quæ diſtant à villa ad ciuitatem Iſerniæ, vbi commorabatur ipſe, & quod inuериſimile eſt, pro falſo, & incredibili habetur, quia inuerіſimilitudo eſt ſpecies falſitatis l. mercius in principio ff. de legibus ſecũdo l. qui filium ff. de legato tertio, Baldus in l. prima, colum. tertia, C. de ſeruit. fugit. latè Tiraquel. in l. ſi vnquam in præfatione numero trigeſimoſeptimo, & pluribus ſequentibus C. de reuocan. donat. Et ad tollendum fidem probationis paria ſunt quid dicere falſum, vel inueriſimile Roland. conſilio ſeptimo, numero decimoſeptimo, volum. primo, & conſilio 73. numero trigeſimooctauo, volum. ſecundo, & conſilio 27. nume. 23. volum. 3. Crauet. conſi. crim. diuerſ. 116. num. 16. ſeq. tomo 2. Menoch. de arbitr. quæſt. caſu 424. num. 59.

13 Tertio eadem querela apparet de falſo ſuſpecta, & calumnioſa, quia fuit data per tres annos poſt prætenſum raptum l. 2. §. ſi quis ff. ſi quis caut. Bald. conſilio 37. in fine libro primo, Caſon. de indit. & tortur. tractat. octauo, capitulo primo, Rubric. de dicto offenſi, & delinquentis nume. 9. Boer. deciſion. 42. nume. 20. Aymon. conſi. 75. nu. 9. Foller. in pract. crim. verbo. Item quod commiſit falſitatem nu. 18. Pol. de in lit. iuran. §. ſi num. 11. Cęphal. conſi. 287. numero 13. Vulpell. conſi. 94. num. 15. ſi enim Matthiæ fuit rapta eius vxor cur tacuit per tres annos? & cur tempore prætenſi raptus non dedit querelam?

14 Raptus querela non habet locum, vbi mulier, quæ fuit rapta erat inhoneſtæ vitæ gloſſ. in l. 1. in princip. in verb. honeſtarum C. de raptu. virg. & in §. Item lex Iulia. in verbo viduam inſtitut. de public. iudic. Marſil. in l. maritus num. 57. ff. de quæſtion. & in Rubr. de fideiuſſor. nume. 176. latè Cęphal. conſil. 140. lib. 1. Corrad. in pract. de titul. de rapt. nume. 11. verſic. limita ſecundo. Et in tantum eſt vera hęc concluſio, quod licet regulariter omnis mulier à iure præſumatur bona, & honeſta cum qualitas bonitatis, & honeſtatis ſit inſita à natura l. cum quidam 2. ff. de leg. 2. cum ſimil. in caſu tamen noſtro ſecus erit, quia cum qualitas hæc requiratur à lege. Reo per allegata probanda erit, & non præſumetur ſic in terminis reſpondet Cæpol. conſi. crimin. 58. num. 7. in fine verſic. Ita in propoſito eſt dicendum, & nume. ſequen. refert, & ſequitur Rolan. conſi. 87. nume. 10. vol. 3. Marſil. ſingul. 187. ad fin. & conſi. 96. nume. 4. Andr Gayl. de pace publica cap. 13. num. 7. lib. 1. Bertazz. conſi. 50. per totum lib. 2. vbi de communi Burſat. conſi. 69. num. 4. vbi pariter de communi teſtatur lib. 1. & ibi pœna à lege in aliquo caſu qualificato requiritur pœna ipſa locum non habet niſi per fiſcum probata illa qualitate Io. Andr. & alij in cap. 1. de homicid. in ſexto, Marſil. ſing. 187. incip. Qualitas appoſita Petr. à Placha. in Epith. delict. capit. 19. num. 27. ſub verſi. cæterum ex Thob. Non. conſi. crim. diuerſ. 152. num. 2. lib. 1.

15 Et nihilominus, quod iſta Catherina quæ prætenditur rapta, eſſet inhoneſtæ vitę tempore prætenſi raptus, & etiam ante apparet. Primo ex fide R. P. D. Riparolæ, & aliorum gubernatorum domus per in actis producta dicentia, quod tempore quo fuit nuptui tradita Matthiæ querelanti erat corrupta, & deflorata. Vnde ſuccedit Regula quod meretrix, & inhoneſta vno tempore præſumatur etiam meretrix, & inhoneſta alio tempore, quia de præſenti præſumitur in futurum vulgata regula ſemel malus de regul. iur. in ſexto, & ſi vt dicunt Doctores ad excuſandum quem à raptu, vel ſtupro inhoneſta vita parentum mulieris quæ vel ſtuprata, vel rapta prætenditur arguit etiam inhoneſtatem in ipſa muliere, vt in terminis per Cęph. d. conſil. 140. numero 3. & per Maſcard. de probat. concluſ. 1063. nume. 34. Ergo multo magis inhoneſtas præſumetur ex iuxta antea acta ipſius mulieris.

16 Secundo hoc idem aperte probatur per plures teſtes in ciuitate Iſerniæ per Reuerendiſſimum Dominum Epiſcopum, ſiue eius Dominum Vicarium examinatos, inter quos adeſt etiam vnus teſtis, qui immediate ſæpius hanc Catherinam carnaliter cognouiſſe deponit: & per teſtes probari inhoneſtam vitam mulieris, etiã ſi quod ſint inhoneſtatis, & criminis participes probat tex. in cap. continebatur vbi viris ſtandum eſt, vbi gloſſ. Abb. & Doct. extra de deſponſ. Impuber. Gandin. in titu. quomodo de delictis cognoſcen. per inquiſit. nume. 12. Alex. conſi. 13. attentis his in fine lib. 6. Gramm. conſ. 58. nume. 19. ſequentibus Natta conſi. 205. nume. quarto, Ioann. Mar. Monticell. in ſua pract. crimin. regul. quarta, nume. 30. Tiraquel. de retract. conſang. §. 4. gloſſ. 1. verbo admittatur ad probationem nume. 3. Maſcar. de probat. lib. 2. concluſ. 1063. nu. 26. ſeq.

17 Tertio probatur per propriam, & iudicialem ipſius Catherinæ confeſſionem examinatæ ab eodem Reuerẽdiſſimo Domino Epiſcopo Iſerniæ, ſiue eius Domino Vicario de qua in actis per quam quidem confeſſionem probari fornicationem probat gloſſ. vltima in l. capite. Quinto vbi etiam Bartol. ff. de adulter. Socin. Iunior conſi. 37. num. 16. in fine verſic. Item & ſecundo probatur, & num. 17. & ſeqq. volum. 2. Bero. quæſt. 84. num. 7.

18 Quarto probatur etiam per extra iudicialem confeſſionem eiuſdem Catherinæ de qua deponunt concludentiſſimè teſtes examinati ad defenſam d. Abbatis, qui teſtes licet forſan ſint ſingulares loco, & tempore coniunguntur tamen & plene probant extraiudicialem confeſſionem Pariſ. conſilio 57. numero 19. lib. quarto, Socyn. Iun. conſi. 178. numero ſexto, libro ſecundo, conſi. crimin. diuerſ. 82. nume. 10. & conſil. 85. numero ſecundo, verſic. Poſtremo, & nume. 21. vbi de communi tomo ſecundo, Rolandus conſilio 82. num. 41. ſequentibus volum. 2. vbi de magis communi deciſ. Peruſ. quæſt. par. 1. fere per totam, vbi num. 15. pariter teſtatur de receptiſſima opinione.

19 Quinto per publicam vocem, & famã de qua deponũt. Ijdẽ teſtes pro Abbate examinati per quã famã bene probari meretricem dicit Alex. d. conſi.

d. conſil. 13. in fin. lib. 6. Natta d. conſilio 205. nume. 3. Cæpha. conſil. 140. nume. 28. vbi loquitur in terminis ad excuſandum inquiſitum à raptu.

20 Sexto per memoriale porrectum ab ipſa Catherina de anno 1584. Dum ſupplicauit Reuerendiſſimo Domino Epiſcopo Iſerniæ, vt illam in Monaſterio ingredi poſſe mandet. In quo quidem memoriali ſatis ſe inhoneſtam, & dicit, & fatetur, & ſic vltra expreſſam confeſſionem tam iudicialem, quam extraiudicialē ipſius Catherinæ ſuper eius inhoneſtate habemus etiam, & aliam tacitam confeſſionem ex porrectione dicti memorialis reſultantem cum producens ſcripturam tacite dicatur fateri omnia in ea cōtenta Bald. conſi. 349. nume. 5. libro 1. & conſil. 317. num. 1. lib. 5. Aymon. conſi. 201. nume. 6. & conſi. 80. eodem num. 6. Afflict. deciſ. 25. num. 5. Pariſ. conſi. 125. nu. 2. lib. 1.

21 Septimo habemus Guſtolam ſcriptam manu propria ipſius Matthiæ querelantis, & in actis productam in qua apertè innuit ſe ſcire inhoneſtam vitam Catherinę ſuæ vxoris, vt patet in illis verbis. *Di quanto dico sÿ la mia io mento per la gola, che non fuſti mai mia, & Paulo infra. Ma chi naſce di gallina conuiene che ruſpi, ſi che attendete, per ſin hora vi è tornata bene ogni coſa, &c.* Quæ quidem Epiſtola cum ſit ſcripta, & ſubſcripta manu ipſius Matthæi plenè probat contra ipſum l. publica, vbi Caſtrenſem, & alij ff. depoſiti C. fina. vbi Abb. Butr. Imolen. & omnes extra de confeſſ. Bald. in l. prima, circa finem ff. de interrogatione action. Gabriel titulo de confeſſ. concluſione 1. numero 54. vbi alios congerit. Data igitur inhoneſta vita mulieris quæ prætenditur rapta, ceſſat omnis pœna per præallegata.

22 Et demum non omitto, quod tam per teſtes ad defenſam examinatos hic in Vrbe, quam etiam per teſtes examinatos in partibus per Dominum Vicarium Reuerēdiſſimi Epiſcopi Iſernien. ac etiam per propriam confeſſionem ipſius Catherinæ iudicialem, & extraiudicialem, & per memorialem pro eius parte porrectum de quo ſupra concludenter apparet, quod ipſa ſponte diſceſſit à terra villæ, & contulit ſe ad ciuitatem Iſerniæ. Vnde dato ſpontaneo, & voluntario receſſu ceſſat omnis raptus, & eius pœna quæ ſine violentia non habet locum §. Item lex Iulian. verſiculo ſin autem per vim inſtit. de publ. iud. Bald. in l. ſed eximendi ff. ne quis qui in ius vocation. Goffred. in ſumma de rapt. §. raptor. conſi. crimin. diuerſ. 40. numero 27. & ſequentibus, & conſilio 59. numero 30. par. 1. in 4. Marſil. in l. 1. nume. 14. Et ante eum Cyn. in vltima oppoſitione in fine C. de rapt. Virg. Mattheſ. notab. 100. Nota textum quem pauci ſciunt, & alibi ſæpè Doctores, Et ita vt ſupra iſte Abbas fuit abſolutus, & dimiſſus.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Agitur in hoc conſilio de probatione delicti facienda per ſcripturam, in qua multæ notabiles concluſiones explicantur, necnon etiam de probatione criminis ex præparatoriis ad actum: ad effectum puniendi Clericum in priuatione beneficiorum, & de effectu torturæ in purgandis inditiis.

SVMMARIVM.

Copula carnalis probatur ex Venerÿs, & propinquis actibus, nume. 1. præſertim quando ciuiliter agitur ibidem, & in addit. litera [a]. Vbi remiſsiuè ponitur tota materia probationis copulæ carnalis.

Sodomiæ crimen probatur ex oſculis, amplexibus, & ſimilibus præparatorÿs quando ciuiliter agitur nu. 1.

Clericus Sodomita priuatur beneficiÿs, numero 2. & nume. 8. & in additione litera [b]. Vbi quod vigore Bullæ Pÿ Quinti traditur Curiæ ſæculari, & nume. 30. & num. 58.

Clericus pro attentato crimine nefando beneficÿs priuādus eſt, num. 2. & ſeq.

Clericus pro quocunque graui crimine priuatur beneficÿs, nu. 2. in fine, & nu. 30. & nu. 59. & num. 61. vbi etiam quando crimen dicatur graue.

Sodomiæ crimen quomodo puniatur, ſi fuit attentatum, & non perfectum, nu. 3. & nu. 33.

Pœna mortis, vbi imponitur à iure ciuili de iure Canonico imponitur pœna priuationis beneficiorum, nu. 3. in fine.

Deportationis loco hodie ſucceſsit bannum, num. 4. & in addit. litera [c].

Clericus perpetuo bannitus beneficÿs priuandus eſt, num. 4.

Hæreticus eſt nedum ille, qui malè ſentit in articulis fidei, ſed etiam ille, qui habet peruerſa Dogmata, & gignit falſas opiniones, & ideo qui dicit fornicationem ſimplicem non eſſe peccatum hæreticus eſt, nu. 5. 60. & 66.

Teſtes ſingulares probant vitam hominis, & eius infamiam, num. 6.

Patronus beneficÿ poteſt, & tenetur non ſolum ciuiliter, ſed etiam criminaliter accuſare Rectorem Eccleſiæ, in qua eſt patronus de crimine excepto, & famoſo, nu. 7. contra numero 22. Vbi quod non poteſt niſi ciuiliter accuſare.

Crimina excepta ſunt Simonia, hæreſis, & ſimilia, nu. 7. in fine.

Cauſa dicitur ciuilis, quando agitur ad pœnam priuationis, nu. 9. Declara, vt in addit. litera [d].

Oſcula ſunt præparamenta actus Venerei, nu. 10.

Scriptura priuata probat contra ſcribentem, nu. 11. et in addit. lit. [e] vbi, an probet delictum, & quando.

Scriptura reperta pœnes aliquem præſumitur ſcripta de eius ordine, nu. 11.

Delicta probantur per inſtrumentum, & ſcripturam maximè vbi de crimine non agitur criminaliter, ſed ciuiliter.

ciuiliter, num. 11. verſic. nec eſt nouum, & in adit. litera [f]. & litera [g]. vbi de materia, & num. 23. & 27. & in addit. litera [r]. & nu. 29. & 30. & 37. 40. ſequen. 63. & ſeqq.

Actus interpretari ſemper debet, vt excludat delictum potius, quam illud includat, nu. 12.

Verba quando aliqualiter ſonant in delictum ſunt potius interpretanda in malam partem, quàm in bonã, num. 13.

Delictum præſumitur in ijs quæ ſunt de genere prohibitorum, nu. 14. Declara, vt in addit. litera [h].

Sodomiticũ dictum licet de ſe ſolum non faciat inditium ad torturam facit tamen inditium iunctis adminiculis, nume. 15. & ſequen. & in addit. litera [i]. Vbi de materia.

Inditium ad torturam eſt minus, quam ſemiplena probatio, num. 16.

Teſtes tentati ad deponendum falſum dicuntur probare ſubornationem, nume. 16. ad finem, & in additione litera [l].

Præſumptiones plures faciunt plenam probationem quãdo agitur ciuiliter, nume. 17. & ſequen. & in addit. litera [m]. & nu. 20.

Probatio per argumenta ſufficit in delictis occultis, & difficilis probationis, numero 17. verſic. maximè cum ſimus.

Fama cum vno teſte ſufficit ad condemnationem, tam in criminalibus, quam in ciuilibus, num. 18. & in addit. litera [n].

Tortura non purgat inditia quando non fuit data ſuper delicto principali ſtante proteſtatione, nu. 19. & nu. 51. Fallit niſi proteſtatio fuerit facto contraria, num. 38. & num. 28.

Mulier ſicut propter adulterium perdit dotem, ita & propter oſculum luxurioſum, nume. 20. & in addit. litera [o].

Clericus de delicto enormi diffamatus ratione ſcandali priuandus eſt beneficio, nu. 21. & 58.

Delictum extrinſecum non probatur per ſcripturam licet bene ex ea ſumatur adminiculum, nu. 23. 27. 40.

Sodomia non probatur ex ſola confeſſione rei niſi conſtet delictum eſſe commiſſum, vel per euidentiam facti, vel per teſtem, vel per inditia, nume. 23. declara, vt num. 68.

Clericus non poteſt torqueri niſi concurrente diffamatione, nu. 24. & in addit. litera [p].

Tortura purgat probationes, & inditia indubitata, quia tortus perſiſtens puram veritatem dixiſſe præſumitur, nume. 24. 38. 42. 45. Intellige quoad pœnam ordinariam, ſecus quoad extraordinariam, numero 50. & 69.

Confeſſio extraiudicialis reuocata non facit inditium ad torturam, nu. 25. & in addit. litera [q]. Vbi de materia, qua etiam, nu. 34. 35.

Confeſſio dubia poteſt per confitentem declarari, nu. 26. & in addit. litera [r]. declara, vt nu. 71.

Confidens occidiſſe hominem poterit ex interuallo ſuam confeſſionem declarare, & dicere, quod occidit ad defenſionem, nu. 26. & in addit. litera [s]. Declara dummodo defenſionem probet aliter ſecus, nu. 72.

Delictum nunquam eſt præſumendum, quando alia coniectura capi poteſt, nu. 26.

Delictum an, & quando probetur per inſtrumentum cõfeſſionis, nu. 27. & in addit. litera [t]. 41.

Pœna priuationis beneficij nõ imponitur niſi vbi lex expreſſè dicit, nu. 30. in fine, & nu. 28.

Cedula non egreditur perſonam nominatam in ea, quando tractatur de pœna, nu. 31.

Pœnales caſus ſunt ſtricti iuris, nu. 32.

Apoca non præiudicat tertio, nu. 32. præſertim in pœnalibus d. nu. 32.

Delictum adhoc, vt probetur per ſcripturam duo requiruntur. Primum quod agatur de modico præiudicio, ſecundum, quod ſcriptura ſit authentica, nu. 37.

Delicta quæ facto committuntur, prout eſt ſodomia, homicidium, furtum, adulterium, & ſimilia non probantur per ſcripturam, nu. 40.

Coniuratio contra Principem probatur per cõuentionem in ſcriptis redactam, nu. 40.

Scriptura probat adminicula delicti ſub, nu. 40.

Delicta, quæ conſiſtunt in animo, prout eſt hæreſis, ratificatio criminis, & ſimilia probantur per ſcripturã, num. 40. in fine.

Inditia indubitata ſufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, nu. 42

Confeſſio extraiudicialis connumeratur inter inditia dubitata, num. 43. Vbi quod ſufficit ad torquendum.

Confeſſio extraiudicialis facta coram iudice ſedẽte pro Tribunali ſufficit ad condemnandum in pœnam extraordinariam declara, vt nu. 44.

Oſcula Sacerdotum ſunt capienda in bonam partem, num. 46.

Actus ſemper capiendus in bonam partem, nu. 46.

Clericus non priuatur beneficijs ex omni peccato mortali, etiam ſi ex eo ſequatur excommunicatio, num. 48. Declara, vt nu. 62.

Clericus non priuatur beneficijs ſine cauſa, & cauſa debet eſſe magna, & manifeſta, nu. 48.

Socius criminis non dicitur, qui tantummodo ſe tentatum eſſe affirmauit, immo etiam quod delictum conſumaſſe dixerit, ſi non ſponte, ſed coactus fecerit, nume. 52.

Socij criminis plures admittuntur etiam ad condemnandum in criminibus exceptis, nu. 53. Vbi etiam idem in delictis occultis, & difficilis probationis.

Socij criminis dictum iuncta ſemiplena probatione inducit plenam probationem, nu. 54.

Inueriſimile quod eſt attendi non debet, nu. 55.

Præſumptiones, & coniecturæ habentur pro concludenti probatione in crimine occulto, in quo etiam ad eundem effectum plura imperfecta coniunguntur, numero 56.

Teſtes ſingulares iunctis coniecturis, & præſumptionibus plenè probãt, nu. 57.

Teſtes ſingulares ſuper adulterio in genere probant, quod quis ſit adulter, & ſolitus adulteria committere, licet non probent hoc, vel illud adulterium, nume. 57.

Teſtes ſingulares probant impudicam, & inhoneſtam vitam alicuius, nu. 57. in fine.

Delictum dicitur graue, Vbi non agitur de modica re, & dolus interuenit, nu. 61.

Scriptura fabricata de conſenſu, & voluntate eius contra quem producitur planè probat, nu. 64.

Scriptura probat delictum, quando illa de ſe eſt crimen, continetque intrinſecum delictum, nu. 65.

Clerici delictum grauius eſt, quam delictum layci, num. 66. in fine.

Notorium dicitur illud, quod reſultat ex actis, numero 67.

Sodo-

Sodomiæ corpus delicti probatur coniecturis, numero 68.

Producendo ſcripturam cenſetur accepta eſſe omnia contenta in ea nu. 70.

Dolus arguitur ex actu clandeſtino, numero 71. in fine.

Tempore Fęlicis Recordationis Gregorij decimitertij, accidit inexcogitabilis ferè caſus, quod dum quidem Sacerdos, & Rector Eccleſiæ caperetur à Binoarijs in eius domo pro prætenſa affixione libelli famoſi, & alijs exceſſibus clam idem Rector accepit ex eius caligis quandam ſchedulam quam lacerauit, & laceratam per feneſtram proiecit. Subſtitutus Fiſcalis, qui capturæ præſens erat, hoc animaduertens fruſtra illius ſchedulæ ex via recolligi & inſimul accomodari, & cõglutinari curauit, adeo quod bene quicquid ſcriptum erat perſpiciebatur. Scripturę autem tenor talis erat Ioan. Virgilio, &c. *Con la preſente di mia mano dichiaro, & confeſſo, che tutte le carezze con baci, & altri toccamenti carnali, tanto dinanzi, come di dietro, che paſſorno, e tuttauia paſſano, & paſſaranno ſegretamente tra me, & meſier G. mio Padrone, il detto G. me l'ha fatto di buona volontà, & conſentimento, anzi con mia inſtanza, & delettatione, che io ne pigliauo, & ſentiuo ſino dal primo dì, che venni in caſa ſua, & però io gli prometto di eſſergli ſempre amoreuole, & di compiacerlo di tutto quello, che lui vorrà del corpo mio, & di eſſergli perpetuamente ſecreto, & fedele, altrimente voglio eſſer ſottopoſto à tutte le pene ciuili, & Canoniche, che lui meritaua.* Rector ſic ad carceres ductus, & examinatus faſſus fuit illam apochã fuiſſe eius manu ſcriptam, Verum contenta in ea audacter negauit excuſans ſe, quod ita ſcripſit ioco, & otioſè gratia experiendi calamum, prout pariter omnia alia ſibi imputata delicta bona fronte negabat, & tortus perſtitit, vt in diſcurſu Conſilij: Fuit dubitatum, An non obſtante tortura poſſit vigore ſchedulæ prædictæ eius manu ſcriptæ iure potuiſſet ad inſtantiam Patroni Eccleſiæ, cuius erat Rector in pęnam priuationis illius Eccleſiæ priuari.

Reſponſum Proſperi Farinacij.

CONSILIVM XXV.

1 ADSIT DEVS. Quod ex Apoca, de
qua in actis concludenter probetur Do-
minum G. nephandum crimen commiſiſſe cum
illo Virgilio conſtat ex eo, quod in eadem Apo-
ca fatetur deueniſſe ad oſcula, ad amplexus ad
carnales tactus, & alias delectationes, qui qui-
dem actus tanquam Venerei, & propinqui in-
ducunt in carnali copula concludentem ipſius
a copulæ probationem, [a] quæ directo fieri non
poteſt gloſſ. in l. quod ait lex verſic. in rebus, vbi
Bartol. nume. 2. Idem Bartol. in l. capite quinto
nume. ff. de adulter. Abb. in capit. 3. loco nume.
4. verſic. & licet Bart. de præſumpt. & in capitulo
præterea nume. 2. Vbi etiam Felyn. num. 4. in fi-
ne extra de teſtibus, idem Felyn. in capitul. lite-
ris nume. 1. de præſumpt. Dec. conſi. 577. num. 3.
Socin. Iun. conſil. 32. nume. 14. & ſequen. lib. 2.
Et in terminis Sodomiæ, quod ex oſculis, am-
plexibus, & ſimilibus præparatorijs ſufficienter
probetur eſt conſi. Pariſ. 163. nume. 1. & ſequen.
lib. 4. Roland. conſi. 50. nume. 3. volum. 1. potiſ-
ſimum, vbi de crimine agitur ciuiliter, prout in
caſu noſtro, in quo ſolum agitur reſpectu patro-
ni ad priuationem beneficij Mattheſ. ſing. 119.
Corn. conſil. 191. in fine lib. 4. refert, & ſequitur
Aymon. conſi. 205. num. 20. & 21. & eſt additio
ad Bart. in d. l. capite quinto num. 2. verſic. nota
ergo ff. de adulter.

2 Probato igitur crimine nephando neceſſario
b ſuccedit diſpoſitio [b] capit. vt Clericorum extra
de adulter. Ghirland. de pœnit. omni far. coit.
quæſtion. 2. nume. 2. in fine & quæſt. 6. nume. 6.
Rebuff. in pract. benefic. par. 3. tit. de mod. amit-
ten. benefic. nume. 38. Et dato, quod ex actibus
prædictis non oriatur ſufficiens perfecti crimi-
nis probatio, ſed tantum eiuſdem criminis at-
tentatio, adhuc dico, quod ex attentatione ne-
phandi criminis Clericus priuandus eſt benefi-
cijs, Vulgaris enim in iure eſt regula, quod pro
quocunque graui crimine Clericus deponẽdus
eſt, de qua per Abb. in cap. at ſi Clerici num. 34.
de iudic. pract. Rebuff. vbi ſupra nu. 61. Menoch.
de arbitr. q. caſu 266. nu. 6.

3 Attentatio autem nephandi criminis, quod
graue delictum reputetur ex grauitate pœnæ co
gnoſci facile poteſt; Si enim ad actum proximũ
deuentum eſt, cum ſimus in atrociſſimis, pari
pœna, & ſic vltimo ſupplicio attentans punitur
Bart. in l. 1. ff. de extraordinar. crimin. vbi exem-
plificat in oſculis Iul. Clar. in §. Sodomia verſic.
quæro nunquid, vbi id procedere ait, nedum de
iure communi, ſed fortè etiam de generali con-
ſuetudine Menoch. de arbitrar. quæſtion. caſu
360. nume. 59. Sin autem ad actum propinquum
minimè eſt deuentum, pœna deportationis pu-
nitur attentans d. l. 1. §. qui puero ff. de extraor-
dinar. crimin. Vtroque caſu neceſſario ſuccedit
priuatio beneficiorum, Nam vbi ius ciuile im-
ponit pœnam mortis, ibi ius Canonicum im-
ponit priuationem beneficiorum Foller. in prac.
crimin. Canon. in verbo etſi confeſſi, aut conui-
cti ſint num. 60.

4 Et ſi non mortis, ſed deportationis pœnam
imponere velimus, deportationis autem pœna,
cum non ſit in vſu, eiuſque loco ſucceſſerit per-
c petuum bannimentum, [c] vt tradit Grammatic.
vot. 59. num. 11. Carer. in l. obſeruare in princip.
nume. 104. verſic. remanet C. quorum appellat.
Aym. conſi. 220. num. 3. Placha in Epithom. de-
lictor. capit. 44. num. 1. lib. 1. Clar. in pract. quæſt.
67. verſic. deportatiõ, neceſſario ſequitur bene-
ficiorum priuatio, quia perpetuo bannitus be-
neficio priuandus eſt Rebuff. d. tit. de mod. amit
ten. benefic. par. 3. nu. 57.

5 Et in omnem euentum dato, quod ex apocha
illa nulla reſultaret nephandi criminis, ſiue eius
attentationis probatio, Negari tamen non po-
teſt, quin reſultet aliud particulare delictum vi-
delicet obligationis de continuando in pecca-
to, quam ab illo Virgilio extorquere volebat,
quæ quidem Apocha, cum contineat obligatio-
nem continuandi in peccato, non ſolum diabo-
lica reputanda eſt, ſed etiam, & hæreſim ſapiens,
cum præſupponat iura Canonica nedum per-
mittere tale nephandum crimen, ſed etiam puni
ri pęnitentes, vnde ſuccedit cõcluſio illa, de qua
per Clar. in §. hæreſis in princip. Vbi quod hæ-
reticus eſt nedum ille, qui malè ſentit in arti-
culis fidei, ſed etiam ille, qui habet peruer-
ſam Dogma, & gignit falſas opiniones, &
ideo qui dicit fornicationem, ſimplicem non

 eſſe

eſſe peccatum hæreticus eſt, prout alias fuit deciſum in Capella Tholoſana teſte Aufrer. deciſ. 346. & tradit Mantua. conſil. 239. nume. 8. lib. 2.

Nec omitto, quod vltra dictam apocham ex proceſſu conſtat illum D. G. eſſe publicè diffamatum de tali delicto, & ſolitum talia committere, prout deponunt teſtes examinati, qui licet ſint ſingulares, probant tamen malam vitam hominis, & eius infamiam Gabriel. titulo de teſtibus concluſione ſecunda, numero 39. & numero 47. Riminald. conſilio crimin. diuerſ. numero 11. verſiculo, ſed & Alexand. & nume. 16. tom. 2.

Reſponſum Guidi Angeli Mengacij in eadem cauſa.

7 ADSIT DEVS. Patronus beneficij nō ſolum poteſt agere contra Rectorem illius etiam ab Epiſcopo præſentatum, vt priuetur beneficio propter ipſius inhoneſtam vitam, aut crimina per ipſum commiſſa, ac priuatione dignitatis, quinimò tenetur hoc facere, alias priuatur omni commodo, quod habet ex dicto beneficio, & non ſolum tenetur agere ciuiliter pro priuatione, vt eſt text. in capit. Maximilianus 81. diſtinctione & in capit. conſtitutum 16. quæſt. 1. & in capit. filijs 17. quæſtione quarta, & in capit. qualiter, & quando colum. 2. de accuſat. & in capit. Venerabilis de offic. deleg. Ac notant Abb. & Felyn. & alij in capitulo ex parte adæ de teſtibus, ac per Lambert. de iure patronat. lib. 3. articu. 2. quæſtion. 2. principalis circa finem. Sed etiam criminaliter poteſt illum accuſare maximè quando crimen eſt de exceptis, vel famoſum, vel ſcandaloſum, ita notat Felyn. in capitulo ex parte in 2. & 4. fallent. per text. in capit. Paulus in fine 2. quæſt. 7. & capit. præſumuntur caut. & quæſt. eadem. Simonia autem, hæreſis, & ſimilia, quod dicantur crimina excepta, & famoſa voluit, prout inquit glo. in d. cap. ex parte eade. Vbi etiam Felyn. nu. 2. fallen. 5. & in c. de cætero eod. tit. de teſtibus, vbi gloſ. & omnes, ac idem Felyn. in 6. limitatione.

8 Igitur cum Magnificus, ac Nobilis Dominus Franciſcus reperiat D. G. Rectorem Beneficij, quod eſt de iure patronatus eiuſdem D. Franciſci commiſiſſe nephandum crimen Sodomiæ in domo dicti beneficij cum maſculis, propter quod crimen de iure priuatur Clericus beneficio, vt eſt text. & hoc ibi notant Abb. & Doctores in capitulo Clerici de exceſſ. Prælat. & latè notat Diaz. Hiſpan. in ſua pract. crimin. contra Clericos capitu. 80. & per Fab. de Monte Leone in ſuo tracta. de liter. arbitrar. in titulo de crimine Sodomiæ 4. par. nume. 486. & per Bermon. in tracta. de public. concubi. in titul. de peccat. Sodom. nume. 37. Non eſt dubium, quod ipſe poteſt, imò tenetur agere contra ipſum, vt dicto beneficio priuetur.

9 Remanet ergo ſolum, vt videamus, An ex his, quæ ſunt deducta in actis contra præfatum Dominum G. dicatur probatum eundem tale delictum commiſiſſe, non dico quoad pœnam criminalem imponendam, ſed quoad pœnam priuationis dicti beneficij dumtaxat, quæ reputatur ciuilis, [d] vt per Lambert in d. tract. de iure pa

d tron. lib. 3. artic. 3. quæſt. 2. principali facit capit. in ſumma 2. quæſt. 7. & nota. per Abb. in capitul. cum P. Manconellx, & in capit. illa de accuſat. & in d. cap. ex parte in tertia colum. de teſtibus, vbi etiam latè per omnes Doctor.

10 Et certè non videtur poſſe negari, quin probetur dictum Dominum G. tale crimen commiſiſſe, Nam licet, vt dicunt Doctores in l. cum vir maximè Bart. C. ad l. Iul. de adulter. non ſit honeſtum loqui de tanto crimine, & ideo l. cum vir non conſueuerit legi propter inhoneſtatem tanti ſceleris, ac per Boſſ. in titu. de ſtupr. de teſtam. in maſculos in princip. Nihilominus, quia non eſt tollerandum, quod tales criminoſi adminiſtrent in Eccleſia Dei, vt inquit Abb. in capit. licet Hely. de Simon. & in cap. ex tuarum de purgat. Cano. Ideò primo contra ipſum deducitur quædam obſceniſſima apocha manu ſua ſcripta, ac penes eumdem reperta, ac per ipſum recognita, in qua fatetur nephandum commiſiſſe crimen cum Virgilio ſuo famulo, cum fateatur blanditus oſcula, & carnales actus delectatione à poſteriori etiam parte ſubſequutos, ſola enim oſcula in iure conſiderantur tanquam præludia, ac præparamenta ipſius actus, vt inquit gloſ. in l. quod ait lex ff. ad l. Iul. de adulter. & eſt text. in capit. nec aliqua 27. quæſtion. 1. Vbi etiam gloſſ. dum dicit viſus, & alloquium tactus poſt oſcula factum, & ſic poſt oſcula nihil aliud ponit niſi factum. Et propterea, cum in dicta Apocha poſt oſcula ponantur alij tactus carnales, certè non poteſt dari alius intellectus niſi quod loquatur de ipſo actu, & ſic de crimine ipſo patrato.

11 Vnde ſtante eiuſdem cōfeſſione in dicta apocha manu ipſiuſmet ſcripta, ac recognita non poteſt negari, quin dicatur pleniſſimè probatum crimen huiuſmodi, vt per conſequens ſit priuandus dicto beneficio. Nam regulare eſt,

e quod ſcriptura etiam priuata [e] probat contra ſcribentem, quando eſt ab ipſa recognita, ac cōfeſſata l. ſcripturas C. qui pot. in pigno. habe. vbi Bart. ac Doctor. ac per Paul. de Caſtro. in l. cum antiquitas C. de teſtam. ac latè per Abb. in titu. de probat. concluſ. 9. per totam. Maximè cum iſta Apocha fuerit pœnes dictum Dominum G. reperta. quo caſu quicquid in ſe habet præſumitur factum de ordine, & voluntate eiuſdem, vt per Alexand. poſt Bald. ac Paul. de Caſtr. in l. 2. ff. de pact. & in l. ſi vnus C. de teſta. Nec eſt nouum, quod delictum huiuſmodi probetur per

f inſtrumentum, [f] vt per Bald. & Salyc. in l. ſciant cuncti C. de probatione, ac per Felyn. in capitulo cum in Eccleſijs de maiorit. & obedien. in vltima fallen. Maximè, vbi non agitur de imponenda pœna corporali, ſed priuationis, & ſic agi

g tur de crimine ciuiliter, [g] vt in propoſito per tex. in capit. cum ad ſedem de reſtitution. ſpoliat. ac per eundem Felyn. in d. capit. cum in Eccleſijs in penultima fallen.

Nec

12 Nec obſtat ſi dicatur, quod cum verba illa
g ſint dubia potius intelligi de alijs tactibus car-
nalibus, quam de ipſo actu, quia verba in du-
bio potius debent interpretari, vt excludant de-
lictum, quam vt includant, vt per Barbat. conſi.
77. colum. 1. verſicul. & adduci volum. 4. Ac per
Marſil. conſi. 2. in princ. nu. 1. & 5. & Abb. conſi.
68. col. 2. verſi. tertio probo vol. 1.

13 Quia reſpondetur, & primo, quod regula illa
non procedit, quando verba ipſa aliqualiter ſo-
nant in delictum, nam tunc, quia non apparet
cauſa propter quam quis poſſit excuſari præſu-
mitur delictum ad notata per Bart. in l. ſi quis ex
argentarijs §. an vero hæredi ff. de eden. verſi. bre
uiter quidam, & ibi Ang. in §. quod præter verſi.
conclude quod aut ac per Alex. conſil. 74. nu. 2.
volum. 6. ac per Corn. conſi. 28. col. fin. verſi. nec
obſtat vol. 3.

14 Secundo reſpondetur, quod illa regula non
procedit, vbi ſumus in his, quæ ſunt de genere
h prohibitorum [h] nam tūc ſemper præſumitur do-
lus, & delictum l. ſi non conuitij C. de iniur. & l.
1. C. ad l. Cornel. de Sicar. Alex. conſi. 93. col. 2.
verſi. nec obſtat vol. 6. ac per Ioan. de Anan. in c.
cum delicti col. 3. verſi. in gloſſa retorqueri de ac
cuſat. & ibi Anchar. col. 2. vei ſic. item per iſtud
capitulum, ac per Felyn. in c. auditis col. 18. verſ.
ſed limita de præſcript.

15 Et licet ex prædictis ſatis ſuperque probetur
delictum huiuſmodi ad effectum, de quo agitur,
tamen coadiuuatur etiam ex alijs, quæ cōtra ip-
ſum deducta ſunt, & maximè ex depoſitione
vnius patientis etiam facta in tortura, & in con-
frontatione cum dicto Domino G. Quod dictū
patientis, licet de per ſe nō probet, nec faciat in-
i ditium [i] ad torturam contra imputatum de cri-
mine, vt per Marſil. conſi. 28. nu. 16. 17. 18. & per
Boſſ. in tit. de iudi. & confide. ante tortur. num.
160. Tamen iunctum cum alijs adminiculis, &
ſic cum dicta Apocha indubitanter facit inditiū
etiam ad torturam in criminalibus, vt declarat
Boſſ. loco prȩallegato, & eſt in terminis conſi-
lium primum Ioan. de Anan. & per Bald. in Au-
then. ſed nouo iure C. de ſecu. fugit. & per Cal-
can. conſi. 109.

16 Et licet inditium ad torturam ſit quid minus,
quā ſemiplena probatio in ciuilibus, vt per Cor.
conſil. 101. litera L. volum. 4. ac per Clar. §. fin.
quæſt. 20. in princip. Nihilominus coadiuuatur
depoſitio illius patientis, ac probatio apocæ ex
depoſitione aliorum duorum teſtium, qui dicūt
ſe tentatos, ac quod cum illis ad actum proximū
deuenit, ac quod recuſarunt, vt in ſimili dicitur
de teſtibus tentatis ad deponendum falſum, qui
plenè dicuntur probare ſubornationem, ſic etiā,
l & ſodomiam, [l] vt per Bald. conſi. 97. volum. 5. ac
conſi. 429. vol. 3.

17 Ex quibus omnibus ſimul iunctis non eſt du-
bium quod oritur talis probatio, quȩ ſaltem hoc
caſu, vbi de crimine ciuiliter agitur, ſufficit ad
condemnationem, nam in his ex pluribus præ-
m ſumptionibus, ac cōiecturis fit plena probatio,
vt per Bart. in l. ſi quis ex Argentarijs §. 1. Vbi
etiam Iaſ. de eden. & per Marſil. in l. de minore
§. plurimum colum. 14. ff. de quæſtion. Maximè
cum ſimus in occultis, in quibus propter difficul
tatem probationis lex contentatur leuioribus
probationibus etiam per argumenta, ac vero ſi-
miles coniecturas l. non omnes §. à barbaris ff.
de re militar. & per Paul. de Caſtr. in l. admo-
nendi ff. de iureiuran. ac per Bald. in l. quicun-
que C. de ſecu. fugit. & Angel. in l. ſi quis Ar-
gentarijs ff. de eden. huiuſmodi conſi. 27. nume.
13. & 14.

18 Et quod per plures præſumptiones, ac conie-
cturas etiam in criminalibus non tantum, vbi de
crimine ciuiliter agitur dicatur probatum deli-
ctum tradit Dominic. in capit. 1§. & quia in glo.
manifeſtos de vſu in ſexto per gloſſ. in capitulo
veniens colum. 1. de teſtibus, & Bal. in d. l. ſi quis
ex Argentarijs §. 1. Vbi dicunt in criminalibus,
n quod fama [n] cum vno teſte coniunguntur ad
faciendam plenam probationem, & Aret. in cap.
veniens colum. 7. & conſil. 13. colum. 6. & Dec.
conſi. 67. colum. penult. & Angel. Aret. conſ. 71.
colum. 6. volum. 1. crimin. allegat. Bart. in l. 1. §.
idem Cora. ff. de quæſtion. & per Ludou. de Al-
fer. conſi. 143. colum. 2. primo tomo crimin. cum
alijs abunde allegatis per Riminal. in conſil. 84.
Hic reus inter conſi. crimin. in vol. 2. à num. 17.
vſque ad num. 22.

19 Nec obſtat, quod dictus D. G. bis tortus per-
ſeuerauerit in negatiua, nam ſtante proteſta-
tione Curiæ, quod non intendit ipſum torque-
re ſuper probatis, ac perſeuerantia in ea nihil
operatur Alber. in rubr. ff. de quæſtion. colum. 2.
Veronen. conſi. 32. colum. penult. Boſſ. in tit. de
ſentent. nume. 70. & ita in inquiſito de homici-
dio, qui tortus fuerat, ac in negatiua perſeuera-
uerat, quod nihilominus ex pluribus inditijs di-
catur conuictus non obſtante dicta perſeueran-
tia in negatiua tenuit idem Riminal. in d. conſil.
84. à num. 12. uſque ad num. 22. Vbi etiam vult,
quod idem eſſet, quamuis non eſſet talis prote-
ſtatio, vt per Caſtr. in l. ſi quis in hoc genus C.
de epiſcop. & Cleric. & per Bald. in capit. ad no-
ſtram ad finem, Vbi etiam per Felyn. de probat.
& per Marſil. ſingul. 108. & per Parid. de Put. in
tracta. ſindica. verſic. quidam latro, & per Ca-
ner. in l. obſeruare curabis num. 160. & Riminal.
in d. conſil. 84. reſpondet omnibus, quæ in con-
trarium adducuntur.

20 Et hæc omnia de plano procedunt in caſu no
ſtro, in quo verè probatur interueniſſe oſcula,
& complexus, & alios tactus carnales cum præ-
fato Virgilio, vt apparet ex Apocha prædicta,
vnde oritur violentiſſima præſumptio delicti
commiſſi, & actus conſumati, quæ ſufficiunt ad
condemnationem, cum de crimine ciuiliter aga-
tur ad text. in l. literis de præſumption. Vbi Abb.
& Doctores. Et in terminis tenent Doctores,
quod ſicut mulier propter adulterium priuatur
dote cap. plerumque de iure dot. ita etiam pro-
o pter oſculum [o] luxurioſum, & tactum mamilla-
rum, ita tenet Bald. in capit. tuæ de procurat. ac
Doctor. maximè Ripa, Bologn. Mantua. & Mo-
der. in rubr. C. de eden. ac Ripa in rubr. extra de
iud. vbi dicunt, quod illud eſt, quia tunc præ-
ſumitur ad vltimum ex huiuſmodi violentis prȩ
ſumptionibus ventum eſſe.

Non omitto etiam, quod ex omnibus prædictis non poteſt negari, quin dictus D. G. remaneat valde diffamatus de hoc delicto, Vnde propter hoc ſolum moeretur priuari beneficio propter enormitatem delicti, ac graue ſcandalum, maximè cum ſe non purgauerit ad notata per Abb.& alios in cap.licet Hely. de Simon. & in c. ex tuarum,ac capit.inter de purga. Canon,quia non debet infamatus de tam graui delicto adminiſtrare in Eccleſia Dei.

Reſponſum Horatij Hirutij in eadem cauſa.

22 ADSIT DEVS. Non eſt laborandum circa id, An Patronus poſſit accuſare Rectorem, quia poteſt ciuiliter ad priuationem nõ tamen criminaliter, quicquid exaduerſo dicatur vt patet per ea,quæ ponit Lambert. in iure patr. in lib.3.art.3. quæſt.2. princip. poſt Abb.in cap. cum P. Manconella de accuſat. Sed videndum, an ſimus in caſu priuationis, quod non credo, quia aut prætenditur D.G. poſſe condemnari ex eo ſolum,quod ſcripſit illam apocham licet otioſè, & ſine affectu, aut ex eo, quod prætendatur commiſiſſe crimen nephandũ cum illo Virgilio, & hoc probetur ex illa ſcriptura; Scriptura, hoc non probat Dominus exaduerſo ſcribens, nec credo probari poſſe in iure, Nam cũ illa ſcriptura nemini innotuerit,imò ſtatim lacerata fuiſſet nullum ſcandalum ortum fuit, nec oriri potuit, etſi adhuc ſtaret,& nõ eſſet lacerata,nec reuocata,prout fuit, & reſultaret cõfeſſio extraiudicialis extrinſeci delicti, prout non reſultat priuari non poſſet ad notata in c. quam ſit graue de exceſſ.Prælat.& conſi.Caſtiglion.8.nu.12.

23 Si vero,quia ex apocha prætendatur conſtare de confeſſione delicti commiſſi,& tunc primo dico,quod iſta nuda ſcriptura non probat delictum, quod committitur, extrinſecum, non autem fabricando ſcripturam, licet ex ea ſumi poſſit adminiculum,& ita tenent communiter Doctores,& diſtinguendo firmat Bald. videndus in l.ſciant cuncti de probat.nume.7. verſi.Breuiter dicunt Doctores, &c. Secundo huiuſmodi prætenſa confeſſio, quæ tali ſcriptura elicitur non poteſt aliquid operari, quia licet ſimus in delicto, cuius non ſolent remanere aliqua veſtigia, tamen quia tale delictum ſolo animo non committitur ſicut hæreſis, ſed factum requirit ex ſola confeſſione niſi concurrat querela partis condemnari non poteſt,vt poſt Ange.& alios, quos citat,dixit Clar.lib.5.§.fina.quæſtione 15.verſi. quomodo autem, &c. & ideo nuda confeſſio nõ ſufficit ad damnãdum, niſi conſtet delictum cõmiſſum per euidentiam facti, vel per teſtem, vel ſaltim inditia,vt poſt Bar.Caſtren.Gandin.Bal. Afflict.& alios refert, & ſequitur Boſſ.in titu. de delict.num.15.& ſeqq.verſi. & hoc per rei inſpectionem, &c. etiam ſi ciuiliter agatur non concurrente querela, vt ſub nu.21.

24 Secundo, & hoc tollit omnem difficultatem in caſu noſtro non ſolum fuit illata, ſed etiam repetita, & forſan ſatis rigoroſè tortura contra Sacerdotem, & qui torqueri non poterat nulla concurrente [p] diffamatione,vt dixit Abb.antiq. in c.grauis de depoſit. Io.Andr.in c. contemplatione de reg. iur. Anna. in c.1.de Cleric.percuſſ. ex qua tortura, ex quo perſiſtit ſemper in negatione clarum eſt, quod fuerunt ſublata non ſolum inditia, quæ ex iſta opoca oriri potuiſſent, ſed etiam probationes pleniſſimæ, & perfectiſſimæ ſi ad fuiſſent perinde ac ſi veræ non fuiſſent Alber.de Roſa in rubr. C. de quæſt.nume.9.in l. edictum ff.de quæſtion. Ang. in tract.malefic.in verſi.comparent dicti inquiſiti Cępoll.conſ.32. Hippol.ſing.262. incipiẽ. quod potui nolui,&c. Gramat.poſt alios in conſi.64.nu.10.& in verſi. 3.nu.6.credendumq; eſt puram veritatem dixiſſe in tortura, & ita ſeruare totum Mũdum dixit Boer.deciſ.163.nu.12. Gramat. deciſ.8.poſt nu. 9.& ideo iudex debet facere annotare in proceſſu,quod fuerunt inditia purgata, & relaxare reũ fideiuſſori, & ita eſſe communem practicam dixit Marſil.in l.repet.num.24. ff.de quæſt.& poſt iſtos,& alios dixit Clar.in lib.5.§. fin. quæſt.64. verſi.illata reo tortura, &c.

25 Quod tanto magis debet procedere in caſu noſtro,in quo illa cõfeſſio, quæ poterat oriri ex à poca iſta fuerat ante acceptionem fiſci reuocata, [q] & ex ea, nec ad torturam deueniri poterat, & bene poſt Felyn. Innoc. Bald.& alios dixit Ioan.de Iſerno caut.19.

26 Quinimò ſupplicamus aduerti, quod cum nõ conſtaret,nec conſtet de aliquo effectu nephãdi criminis ſubſequuto, vt ſemper prius cõſtare debet l.1.§.itẽ illud ff.ad Sillan.& apocha potuerit ſcribi etiam otioſè nullo ſequuto effectu,& potuerit trahi ad eſſe,& non eſſe ad delictum, & nõ delictum certè per ipſum Dominum G. declarari [r] potuit, vt declarata fuit,quod otioſè ſcripta fuit tex.& ibi omnes in c.cum delicti de accuſat. Per quem tex. in fortioribus dixit Bald. in c.1.§. Item ſi vaſſallus in vlt.col.de contr.inueſt.quod ſi quis in iudicio fuerit confeſſus ſe interfeciſſe hominem, poterit etiam ex internallo ſuam cõfeſſionem declarare, quod fecit ad ſui defenſionem, [ſ] vt etiã refert,& ſequitur Thom. Gramat. conſi.69.num.3.Cum igitur non ſit quæſtio, an apocha illa nuda fuerit ſcripta, ſed an ſcriptura veritatem,& effectum contineat,& ita vnum,ſicut aliud eſſe docuiſſet, ſtandum eſt interpretationi factæ, & ante torturam, & in tortura per ſupradicta, & quia ſemper quando poteſt capi alia coniectura, quam delicti, ſiue doli, illa capi debet Bart.in l. non ſolum §.ſed vt probari ff.de nou.oper. nunciat. Abb. in cap. in præſentia extra de probat. Innocen. in cap. dudum de elect. Alex.conſi.18.num.3.& 113.in 44.bene declarat Roman.conſi.68.incipien.in Chriſti nomine,& poſt iſtos,& alios Thom. Gramat.vot.10. num. 30.& ſeqq.Vbi bene explicat,& de communi teſtatur, quod potuit Reus etiam confeſſionem iuratam reuocare.

27 Non obſtat premiſſis,dum exaduerſo dicitur, quod delictum probatur etiam per inſtrumentũ quia regula eſt in contrarium, quando tractatur de delicto proueniente non ex ſcriptura, ſed extrinſecus,vt dixit Bald.in d. c. ſciãt cuncti Ioan.

Andr.

Andr. in reg. ſemel de reg.iur. delictum enim eſt vide factum, & teſtibus non teſtimonijs probatur, vt per Felyn.in cap. cum in Eccleſijs in prin. de maiorit. & obedien. Et licet Fęlin. ibidem in vltima fallent.dicat, quod poteſt probari per in-
t ſtrumentum confeſſionis factæ in iudicio, t tamen hoc non applicatur ad caſum, quia fiſcus non habet confeſſionem iudicialem D. G. quod ipſe commiſerit crimen nephandum, immo hoc ſemper negauit, & in tortura repetitur, & extra, ſed ſolum faſſus fuit nudam illam apocham ſcripſiſſe, & hoc otioſè feciſſe, & Felyn. & Bal. ante ipſum in d.cap.ſciant, quem citant loquuntur, vt videri poteſt in caſu, in quo quis faſſus fuerit delictum, & de hac confeſſione ad fuerat publicum, & legitimum inſtrumentum, quod longè differt à caſu noſtro.

Vnde cum in caſu noſtro adſit ſola ſcriptura extraiudicialis, non autem inſtrumentum fori, & confeſſionis iudicialis circa prætenſum delictum nephandum, & ipſum non cõtrahatur ſcribẽdo, ſed extrinſeco facto ceſſat illa fallentia poſita per Felyn.& alios in d.ſciant cuncti, & optimè declarat Salycet. quem ſupplicamus videri in d.l.ſciant cuncti C.de probat.ſub num.4.verſ. veritas eſt iſta, &c. præſertim in illis verbis, aut inſtrumentũ eſt extraiudiciales, & quod crimen conſiſtens in facto ſeparato ab inſtrumento nõ probetur per inſtrumentum de communi Bero. in cap.at ſi Clerici nume.14.de iud. & ita ſeruari vti Euangelium dixit Dyn. relatum per Clar.in lib.5.§.fin.q.54.in princ.

28 Similiter non obſtat, quod iudex, quando intulit torturam, proteſtatus fuit, quod faciebat citra præiudicium probatorum, Primo quia vt dixi, cum apocha non probet delictum, tanto magis quando eſt laniata, reuocata, & declarata, vt dixi etiam ſi ſortitus non fuiſſet, nec condemnari poſſit ex prædictis, quod debet ſufficere. Secundo quia proteſtatio fuit contraria facto, quæ nõ leuat tex.in cap. ſollicitudinem in fine, vbi præpoſit.extra de appellat. & per Bart. & alios in l. non ſolum §.mortem ff.de nou,oper. nunciat.& in l. pacta nouiſſima, vbi omnes C. de pactis, & Canoniſtæ in cap.cum M. Ferrarien. de conſtit. Nam fuit tortus, & pluries interrogatus in ſpecie circa Apocham, vt in copia examinis in ſecũdo folio in illis verbis, & præſertim de ſcriptura manu ipſius Conſtituti confecta manifeſtè apparet, &c.& fol.6. ibi & etiam ex ſcriptura manu ipſius cõſtituti confecta, & doloſè lacerata, &c. & fol.7.ibi ſcriptura, & ipſius laceratione, & fol. 10. Vbi apocha ſupradicta fuit ſcripta, & nihil mali fecit, imò fiſcus inſtetit procedi ad cõtinuationem rigoroſi examinis ſuper iſta Apocha, vt fol.10.à tergo in illis verbis pręſente Magnifico Procuratore Fiſcali, &c.

Reſponſum Auguſtini Lazzarini in eadem cauſa.

ADSIT DEVS. Præſuppoſita Apocha manu D.G.ſcripta, & lacerata, & ab eo recognita; Præſuppoſita etiam tortura in eum illata pro habendis delictis, de quibus in proceſſu, & cum proteſtationibus de quibus in actis dubitatur per Dominum meum Iudicem, An ex ea probetur delictum ſodomiæ ad effectum ipſum priuandi beneficijs. Et dato abſque veri præiudicio, quod Apocha probaret delictum in Apocha contentum, An ex ea poſſit deueniri ad priuationem, vel potius veniat omnino abſoluendus; In quo quidem dubio reſpondendum eſt negatiuè ex Apocha delictum ſodomiæ etiam ad effectum priuationis non probari, & affirmatiuè, quod D.G. venit omnino abſoluendus. Nã
29 regulariter delictum non probatur per inſtrumentum, vel aliam ſcripturam cap.cum in Eccleſijs, & ibi gloſ.in verbo authenticas de maiorit. & obedien.Bart.in l.in Senatus nu. 2. ff. ad Trebell.& iſta eſt communis opinio Clar. §. fina.q. 54.in princ.idem tenet Tũom. Faſtol.in deciſione Rotæ cauſ.1.in 1.dub.

30 Nec obſtat, quod quando agitur de pęna corporali, & cui quis potuit ſe obligare, vel niſi agatur de crimine ciuiliter per inſtrumentum, vel aliam ſcripturam probetur delictum, vt per Felyn.in d.c.cum in Eccleſijs in 2.& 7. fallen.nu.3. & 8.ſed cum in puncto dubitetur ſolum de priuatione beneficij videtur concludi poſſe, quod ad iſtum effectum priuationis ſcriptura probet delictum. Quia reſpondetur, quod aut volumus dicere, quod dicta ſcriptura contineat delictum ſodomiæ, & ſic delictum graue, per quod graue delictum imponitur pœna priuationis per text. in cap.inuentum 16.quæſt.7. quam dicit notabilem Abb.in cap. tuæ de pęnis Diaz. in verbo beneficijs priuari cap.123. in princ. & iſto caſu cõcludi debet, quod in Apocha non continetur, nec exprimitur hoc graue delictum ſodomiæ, & ſic non poteſt tractari de pœna priuationis. Aut volumus dicere, prout cedula cantat de oſculo, & blanditijs, & iſto caſu non poteſt tractari de pœna priuationis, tum ex eo, quod hæc non dicuntur delicta grauia, vt de ſe patet, & ſic non poteſt tractari de priuatione, tum ex eo, quod in clerico, & Presbytero ex ſupradictis non reperitur iure cautum, quod Clericus beneficijs priuetur, & pœna priuationis non imponitur niſi lex hoc expreſsè dicat §.cum igitur authen.non eligen. Secundo non bon. Bal. per illum tex.in authen. ex teſtamento col. penult. C. de ſec. nupt. Dec.conſi.90. col.2. ibi, & hoc confirmatur, vbi ad idem allegat glo.& Doctor.in cap.fin.de iure patron.& in conſi.166.in princ.

31 Secundo eſt conſiderandum, quod D.G. non ſcribit hanc cedulam ſub nomine proprio, & ad hunc effectum confitendi, quod ipſe oſculatus fuit Virgilium, vel actus laſciuos cum eodem habuerit, ſed ſcribit ſub nomine Virgilij, fingens, vel ponens Virgilium ita aſſerere, vel fateri, & cum ſit ſcripta ſub nomine alterius non poteſt dici, quod illa pręiudicat D.G. Nec obſtat, quod videtur eodem, ſeu par ratio, cum ipſemet eandem ſcripſerit, quia reſpõdetur primo quod perſona eiuſdem D.G. & quod ita confiteatur non legitur in eadem cedula, & cum ſimus in pœnalibus ipſa cedula reſtringitur ſolum ad expreſsè contenta in eadem, nec extenditur ad perſonam

in eo

in eo non nominatam, & quando tractatur de pœna, cedula non debet egredi perſonam nominatam Bald. in l. 1. nume. 4. C. de his, quæ pœnæ nomine, & in pœnis non receditur à perſona Paul. de Caſtr. in l. mulcta, nume. 1. ff. de condit. & demonſtratio.

32 Ad hoc accedat, quod caſus pœnales ſunt ſtricti iuris, & non recipiunt interpretationem extenſiuam, ſiue ſimilitudinariam Bald. in l. cum proponas circa finē. C. de hæred. inſtit. Et quod alteri dicta apocha non præiudicet tenet in terminis Pariſ. in conſil. 169. num. 23. volum. 4. vbi dicit, quod crimina non probantur per ſcripturas, quæ ſcriptæ ſunt à priuato, qui ſcribere poterat ſuo arbitrio, quod in buccam veniebat, nec propterea tales ſcripturæ habent præiudicare tertio, & ita formaliter dicit ipſe.

33 Cum autem, vt præmittitur in apocha non contineatur dictum crimen Sodomię, ſed ſolum contineantur oſcula, & tactus in omnem euentum non poſſet inferri, niſi ad quædam præparatoria, vel ad delictum attētatum, ſed certum eſt, quod non ſufficit delictum attentatum, niſi crimen fuerit perfectum Pariſ. loquens de attentato crimine falſæ monetæ, quod eſt grauiſſimum, ita concludit in d. conſil. 169. nu. 24. vol. 4.

34 Tertio principaliter dicit, quod ex dicta apocha non poteſt inferri, niſi ad quandam confeſſionem extraiudicialem, quæ confeſſio extraiudicialis ſolum erit quoad oſcula, & tactus, ex quibus oſculis, & tactibus non poteſt inferri ad priuationem, vt ſupradictum eſt; Et vlterius huiuſmodi cōfeſſio extraiudicialis fuit reuocata tàm per lacerationem eiuſdem ſcripturæ, quàm per ipſum D. G. & proiectionem eiuſdem ab ſe factam, tùm per eius negationem, de qua in ſuis conſtitutis, & examinibus, & clarum eſt de iure, quod confeſſio & extraiudicialis poteſt reuocari etiam non docto de errore Marſil. ſingul. 310. Credo & talis confeſſio, ita reuocata non facit inditium ad torturam Rolan. à Vall. conſil. 31. nu. 17. vol. 3. Vbi etiam ſubdit, quod torquēdus ſit cautus, vt dicat ſe expreſsè reuocare dictam confeſſionem, quia ea valebit etiam non docto de errore, & ibi plures ad hoc allegat.

35 Et hoc procedit etiam quando confeſſio extraiudicialis, prout in caſu noſtro eſſet redacta in ſcripturam, quæ etiam tunc reuocari poteſt, ita tenuit Gabriel. in tit. de confeſſ. concluſ. 6. nume. 2. & vbi nume. 3. ſubdit, quod hæc opinio eſt probabilior. Et quæ confeſſio etiam delicti reuocata ante interloquutoriā de torquendo non præiudicat, nec inditium facit ad torturam. Ripa in l. admonendi, nume. 156. poſt Iaſ. in l. Magiſtratibus, col. 2. ff. de iuriſd. omn. iudic. & hoc idem tradit pro cautela fera cautela 27. incip. Nā ſi quis extrauidicialiter. Nec obſtat, quod dicit Clar. §. fina. quæſt. 21. verſ. confeſſio extrauidicialis, vbi tenet cōtrarium, & quod contrarium vidit ſeruari, quia in tenendo contrariam opinionem eſt ſolus, & Rolan. d. conſ. 31. nu. 17. Plures ad hoc allegat, & dum dicit contrarium ſeruari. Reſpondetur, quod hęc obſeruantia debet intelligi vigere in ſtatu Mediolani, & non alibi, & ita eundem Clarum declarat Roland. in conſil. 94. nu. 21. & in conſil. 98. num. 22. verſ. nec habeē obſtare vol. 4.

36 Vlterius confeſſio extraiudicialis etiam alijs non concurrentibus, nec facit indicium contra Clericum, niſi quando de tali crimine eſſet diffamatus, & ſic concurrente infamia cum tali confeſſione, poſſet tractari ſolum, An faciat inditiū ad torturam Dec. in c. at ſi Clerici nu. 19. extra de indit. ſed D. G. nunquam fuit diffamatus.

37 Quarto principaliter ad hoc, vt ex ſcriptura probetur delictum duo requirūtur. Primo, quod agatur de modico, & leui præiudicio. Secundo quod ſcriptura ſit authentica, & confecta à perſona in dignitate conſtituta, ita notanter dixit Felin. in d. c. cum in eccleſijs num. 7. in 6. fallent. per illum tex. de maiorit. & obedien. poſt Doct. quos ibi. allegat. ſed in caſu noſtro agitur de graui prężiudicio nempè de priuatione, & ſcriptura non eſt authentica nec facta per perſonam in dignitate eccleſiaſtica conſtitutam merito, &c.

38 Vlterius, & ad tollendum omnem difficultatem dicitur, quod D. G. fuit interogatus, & tortus bis ſuper dicta Apocha, vt fol. 2. Vbi præſertim de ſcriptura manu ipſiuſmet confecta manifeſtè apparet ipſum eſſe culpabilem, & fol. 6. Vbi ac etiam ex ſcriptura manu ipſius confecta & doloſè lacerata, & idem fol. 7. & in decreto torturæ fol. 7. in fine, vbi viſa ipſius confeſſione de ipſa ſcriptura, & fol. 9. fol. 10. & ex proteſtatione facta per d. Fiſcalem ibi præſertim Apocha infami fol. 10. in fine, & fol. 17. & pluribus alijs locis, & cum deſuper interrogetus, & tortus in tormentis perſtiterit, dicitur, quod per ipſam torturam eneruantur probationes, vt amplius tortus in aliquo condemnari non poſſit ſecundum communem opinionem * Alber. in l. edictum. ff. de quæſtio. Dicens ita communiter ſeruari, vt ibi Marſil. nu. 3. & idem Marſil. ſing. 262. Dec. conſ. 363. in fine Natt. conſil. 202. nume. 10. Multomagis purgantur inditia Alber. in rubr. C. de quæſtion. nu. 9. verſi. eſt etiam notandum Aym. conſ. 178. nume. 10. & hoc procedit etiamſi inditia eſſent indubitata Carrer. in l. obſeruare in princ. num. 160. vbi autem ſunt inditia etiam indubitata C. quorum appellat. non recip. & hæc nullam videtur recipere dubitationem, & per conſequens D. G. eſt omninò liberandus, prout inſtatur, &c.

Reſponſum Cæſaris Luciani in eadem cauſa.

39 ADSIT DEVS. Dū præſuppoſita Apocha manu D. G. ſcripta, & lacerata, ac ab eo recognita, ac etiam tortura in eum illata pro habēdis delictis, de quibus in proceſſu cum proteſtationibus, de quibus in actis, quæſitum fuit, An ex ea probetur delictum ſodomiæ ad effectū priuandi ipſum beneficijs. Negatiuè indubitanter de iure reſpondendum eſſe exiſtimo.

40 Nam etiam, ſi in Apocha contineretur confeſſio ſodomiæ, de quo tamen infrà demonſtrabitur manifeſtè contrarium, non tamen ex eā recognita poteſt dici probari crimen prædictū ſodomiæ eſſe commiſſum, quia recepta frequenti, ac com-

ac communiori calculo concluſio eſt, quod ea, quæ facto committuntur, vt eſt ſodomia, homicidium, furtum, adulterium, & ſimilia, nec per Apochas, nec etiã per publica inſtrumenta probantur, vt dixit Ruin. quem refert, & ſequitur Gandin.in tit.de pœn.reor.poſt num.15. qui teſtatur id teneri, & ſeruari pro Euangelio. Nam licet circa ea delicta, quæ committantur dicto, vel pactione, vel alias contrahendo, vt ſi fieret coniuratio cõtra Principem, & de ea fieret conuentio inter coniurantes iuxta tex. in l.quiſquis C.ad l. Iul. Maieſt. vel ſi quid hæreticum ſcriberetur iuxta tex.in l.quiſquis. C. ad l. Iul. Maieſt. & in cap. fina. 24. quæſt.2. vel famoſum carmen fabricaretur iuxta terminos l.vnicæ.C.de famoſ. libell.vel quid ſimile fieret, quia hoc ipſum contrahere,ſiue paciſci, vel prædicto modo ſcribere eſt delictum, vt in dictis iuribus patet ex ſupradictis inſtrumentis, ſeu ſcriptura probetur delictum cum ipſa ſcriptura delictum dicatur, ea tamen crimina, quæ facto committuntur, nec ipſum illud ſcribere, ſed committere eſt delictum minimè ex ſcriptura, vel inſtrumento probari poſſunt,& ita poſt Iac. de Are. & Dyn. diſtinxit Gandin.vbi ſupra,& pulchrè Bar.in l.in Senatus ff.ad Turpill. qui voluerunt, quod præterquàm in dictis caſibus, vbi ſcriptura ex ſe eſt delictum nunquam ex ſcriptura probetur delictũ eſſe cõmiſſum, licet inſtrumenta quandoque cõferant ad probandum aliquod adminiculum circa delictum. Puta ſi quis ad probandum adulterium produceret inſtrumentum matrimonij, ne coitus,quod obijcitur negetur eſſe adulterium, ſed illud eſſe commiſſum ex inſtrumento nunquam probatur, & hanc opinionem eſſe communiter approbatã,dixit Curt.iun.in Authent. ſi quis in aliquo poſt nume.34. verſ.quarto aduerte. C.de eden. & Bero. qui dicit ſimiliter eam opinionem eſſe communem in cap.at ſi clerici,nu.14.de iud. quos refert,& ſequitur Iul. Clar. in quæſt.54. in princ.qui dicitur prędicta eſſe indubitata,vbi crimen conſiſtit in facto ſeparato ab ipſa ſcriptura, vt furtum homicidium, adulterium, & ſimilia, inter quæ eſt etiam ſodomia, ſecus in crimine, quod conſiſtit in animo,vt eſt hæreſis, Ratificatio criminis iam commiſſi, quę & ipſa eſt delictũ, &ſimilia,idem voluit Bald.in l.fina.num.1.verſ. reſtat quęrere, vbi dixit, quod ita communiter dicunt Doctores.C.de probat. & ibi plenis habetur per Salyc.& per Boſſ.in tit. de conuictis, col. vlt.nu.63.& ſeq.vſque ad finem, & hoc eſt quod dicit tex.in l.3.§.idem Diuus Adrianus. ff. de teſtib.teſtibus,& non teſtimonijs eſſe credendum, idem voluit latè Feli.in c.cum in eccleſijs de maiorit.& obedient.cum ſimil.

41 Nec dicatur dictã ſcripturã probari delictum ex eo, quod ſit ſcripta eius manu, & ab eo recognita,& contineat delicti confeſſionem,quod tamen nec verum eſt, vt infrà apparebit, ſed dato, quod ſic eſſet talis cõfeſſio in dicta ſcriptura extraiudicialis non probat delictum, licet probaret, vbi eſſet inſtrumentum cõfeſſionis factæ vis inditio,vt dixit Felin.in d.c.cum in eccleſijs col. fina.in vlt. fallent. nu.9. & latè poſt Bald. Salyc. vbi ſupra, ſed cum hæc Apocha etiam ſi in ea cõfiteretur delictum non poſſit, cum facta ſit extra iudicium continere, niſi confeſſionem extraiudicialem,non poteſt dici, quod ex tali confeſſione extraiudiciali, etiã ſi tortura in qua in negatione perſtetit illata non eſſet condemnatio ſequi poſſet,quia triuialis eſt concluſio, quod ex inditijs nemo damnandus eſt, vt in l.abſentem cum ſimilib.ff.de pœn.

42 Et licet ex inditijs indubitatis ſequi poſſit cõdemnatio ad pœnam extraordinariam iuxta terminos tex.in cap.afferte de præſumptionib. cum ſimilib. Vbi tamen inditia ſunt dubitata non poteſt procedi modo aliquo ex eis ad condemnationem,ſed tantum ex eis poterit procedi ad torturam cum moderamine,& inueſtigetur veritas, & ſi in tormentis perſiſtit in negatione Reus abſoluitur,ita dixit Bart.in l.fi.in prin. ff.de quæſt. & propterea Bald.in d.l.fina.col.vlt.nu.8. verſic. adhuc circa probationem in criminalem. C. de probat.conſiderauit in huius materia tres diuerſas probationum ſpecies. Primam, vbi plena eſt probatio ex teſtibus approbatis in numero ſufficienti de viſu,& ex hac dicitur ſequi condemnationem ad pœnam ordinariam. Secundam, vbi pręſumptiua eſt probatio ex inditijs indubitatis excedentibus metum ſemiplenæ probationis, & tunc fit condemnatio ad pœnam extraordinariam non tamen ad ordinariam, niſi adiuncta ſit confeſſio partis. Tertiã, vbi indicatiua eſt probatio, quæ fit ex inditijs dubitatis, ex qua dicit non poſſe in aliquo ſequi condemnationem, ſed ſecundum qualitatem perſonarum procedendũ eſſe ad torturam, in qua ſi Reus non confitetur ſequi debet abſolutio, idem dixerunt ibi Salyc. & alij,& ad hoc tendit id, quod dixit Bart. incęperat l.quod Nerua,col.5.poſt num.15. ff. depoſit.quod à dolo præſumpto, quis poſſit excuſari, quia ex præſumptionibus in criminalibus nemo debet damnari,niſi id exprimeretur in iure ex aliqua cauſa, quod ex inditio dubitato poſſit ſequi condemnatio immo contrarium decidatur,vt in d.l.qui abſentẽ, & leges diſponẽtes condẽnationẽ fieri poſſe ex inditijs exprimant id procedere ex inditijs indubitatis, vt in l. ſciant cuncti cum alijs ſupra allegatis. C. de probat. & patet etiam ex dictis Gandin.qui fecit de prædictis duos titulos ſeparatos videlicet vnum de inditijs dubitatis ex quibus proceditur ad tormenta, & alium de inditijs indubitatis, ex quibus ſequi poterit condemnatio, ac etiam Angel.Aretin.in ſuo tracta. in verbo comparuerunt dicti inquiſiti, nume.5.& Bald. in l. Milites. ff. de quæſtion. cum ſimilibus.

43 Stante ergo concluſione prędicta,quod ex dubitato inditio ad condemnationem, in aliquo procedi non poſſit,ſequitur, quod ex dicta confeſſione extraiudiciali etiam ſi in dicta Apocha adeſſet, nec ad priuationem, nec ad aliud quicquam condemnatio ſequi poterit, quia confeſſio extraiudicialis inter inditia indubitata connumeratur,vt dixit, & numerauit Gandin. in d. tit.de præſumpt. & inditijs dubitatis, nume. 22. verſic.ſeptimum habet inditium,qui dixit,quod hæc confeſſio operatur,vt ſubijci poſſit quæſtionibus,& tormentis,idem dixit Angel. in d.verbo compa-

comparuerunt dicti inquiſiti.num.4. Vbi voluit confeſſionem extraiudicialem eſſe ſufficiens inditium ad torturam, illudque purgari, prout purgatur vnumquodque inditium, de quo eſt gloſ. quam Doctor. communiter ſequuntur in l. capite quinto.ff.de adulter.& habetur per Iul. Clar. in quæſt.21.verſ.confeſſio extraiudicialis, vt per Boſſ.in tit.de conuictis, & in tit. de confeſſione, cum ſimilibns.

44 Et in particulari, quod ex confeſſione extraiudiciali non facta coram iudice non poſſit procedi ad condemnationem extraordinariam dixit Bald.in l.ictus fuſtium, col.1. verſic.tertio dicit, quod glo.ff.de infam.nondum glo.ibi videtur dicere, quod confeſſio extra iudicium operatur, vt ſequi poſſit condemnatio ad pœnam extraordinariam, vt refert etiam Apoſtilla ad Bart. in d.l. capite quinto Bald.dicit non eſſe intelligendam extra iudicium, quia tunc talis confeſſio valet ad impoſitionem pœnæ extraordinariæ, ſed tantum ad inditium ad notata in d.l.capite quinto, ſed intelligit dicta gloſſ. extra iudicium, ideſt coram Iudice non in figura iudicij, nec ſeruato ordine iudiciorũ fortè in camera Iudicis, vel extra locum iudicij, quia aliàs d. gl. diceret falſum, quod confeſſio extraiudicialis non facta coram iudice valeret ad aliud, quàm ad inditium, & cõſequenter ad condemnationẽ, quam in hoc etiã Bart.Ang.Paul.& alij ibi communiter reprobãt, niſi cum dicta confeſſione concurrant alia manifeſta inditia, & argumenta, ergo ex prædictis patet apertè, quod etiã ſi dicta Apocha delicti confeſſionem contineret, & purgata non eſſet, nihilominus ex ea non poſſet dici probatum delictũ, nec ſequi poſſet beneficiorum priuatio.

45 Sed omnia prædicta in caſu noſtro etiamſi in dicta Apocha contineretur confeſſio delicti ſine difficultate procedunt, quia inditium, quod reſultare diceretur ex dicta confeſſione extraiudiciali purgatum eſt per acerrimam, & reiteratam torturam, in qua ſemper in negatione perſtetit, ex quo omnia inditia purgata intelligũtur quaſi purã veritatem in dicta negatione dixiſſe videatur, prout paſſim ſeruatur, & communiter tenet totus Mundus, vt dixit Alber.in l.edictum, nu.2. ff.de quæſt.& in rubr.C.eodem tit.nu.9. quæ dicta Alberici omnes obſeruant in Italia, vt dixit Practica Caſoni fol.75.nume.2. Hancque etiam eſſe communem obſeruantiam dixit Cępol. con ſil.32.col.1.verſic.nec poteſt dici, & habetur per deciſ.Boer. 163. nume. 15. & Grammat. deciſ.8. poſt nume.9.& deciſ.96. nume. 2. cum alijs quos allegat Iul.Clar.q.64.verſic.illata reo tortura, & habetur per Boſſ.in tit.de confeſſ.nume.28.& in tit.de confeſſ.per tortur. nume.26. & Natt. conſil.202.nume.9.Hippol.conſil.64.nume.2.Laur. ab Occa.in conſil.60.nu.31.& ſeq.& in ſequenti conſil.61.col.1.in 2.vol. diuerſ. Et hoc eſt, quod in prædictis terminis dixit Bart.in l.fina.de quæſtion.in 1.col.quod ipſe pluries, vbi cõtra Reum extabant inditia cum moderamine faciebat adhiberi tormenta, in quibus ſi reus non confitebatur ipſum abſoluebat, & omnia apparere faciebat in actis, & etiam in caſu, vbi inditia adeò eſſent vrgentia, quod metã excederent dixit Alex. in addit.ad Barto. in l. vnius §.Iudex in ver. hæc confitetur eodem titu. Referens Salycet. in l.ea quidem C.de accuſat.& in l.ſi hi, qui C.de adulter. & in l. quiſquis C. ad l. Iul. maieſt. quod vbi quis non confitetur per tormenta etiam ſtantibus dictis vehemẽtibus inditijs debet ei dari abſolutio, hoc eſt circumduci proceſſus, vel abſolui in prima inſtantia, ſeu ab obſeruatione Iudicij, quod dicit eſſe tenendum pro notabili dicto, ergo dictum inditium reſultans ex dicta confeſſione extraiudiciali, quãdo in dicta Apocha adeſſet ex dictis torturis omninò purgatum eſſe iudicandum eſt, cum dictum confeſſionis extraiudicialis inditium, vt ſupra dictũ fuit eodem modo, vt cætera inditia purgentur, & dixit Ange.in d.verbo comparuerunt dicti Inquiſiti num.4. & in fortiori caſu idem voluit Roman.in cõſi.451. Vbi dixit, quod quædam mulier, quæ coram honeſtis perſonis confeſſa fuerat adulterium commiſiſſe, & aderat vnus teſtis dicens ſe vidiſſe actũ iunctum crimini, & inſuper erat ſuſpecta, ex quo de nocte conuerſata fuerat, debebat ex prædictis omnibus tormentis ſubijci, & ſi in tormentis in negatione perſeueret purgata per illationẽ tormentorum eſſent dicta, & conſequenter abſoluẽda erit mulier prędicta, ergo idem dicendum erit in caſu noſtro, quod per dictas torturas omnia purgata ſunt inditia, & in nihilo condemnandus eſt dictus Dominus G. ſed omninò abſoluendus eſt.

46 Et cum prædicta vera ſint, etiam ſi Apocha contineret confeſſionẽ nephandi criminis quando quidem in dicta Apocha nihil tale apparet, noſtra cõcluſio nulla cum difficultate procedit, nam ibi tantum blanditiæ, tactus, & oſcula mentionantur, quæ delicti perfectionem nõ concludunt, cum ob aliud, quam propter dictum crimẽ fieri potuerint, cum & alias Oſcula ſacerdotum etiam mulieribus data nõ ſolent capi in malam partem, vt in cap.abſit & ibi not. 11.quæſt.3. Nã ſolent fieri ſcholaribus huiuſmodi blanditiæ nõ ex libidine, & laſciuia, ſed ex beneuolẽtia ex eo, quod in virtute, & diſciplina proficiſcantur, & propterea cum coniecturæ ſemper in bonam partem, quando fieri poteſt capi debeant, nõ poteſt dici, quod prædictæ blanditiæ concludant delictum, vt dixit Abb. in cap. in præſentia nu. 6. de probat.& Bart.in l.non ſolum §. ſed vt probari, nume.3.ff. de nou.oper.nunciat.latè Grammat. in conſi.25.num.10.& ſeq. Roman.conſi.68.nu. 8.& Alexand.in conſi.18. nume.7.in 3.vol. cum ſimil. & probationes, vbi non concludunt triuiale eſt, quod pro nihilo reputantur, vt dicunt omnes in d.c.præſentia de pprobat. & Iaſ.in l.veteribus ff.de pact.cum ſimil.

47 Et ſi quid mali ex illis ſuſpicari potuiſſet ex dictis torturis abũdè purgatum eſt, vt ſupra fundatum fuit, quinimò cum dictæ blanditiæ, quæ in dicta Apocha inſinuãtur, nec etiam veræ ſint, & ex ioco, & otioſitate ſcriptas eſſe dicat in ſuis conſtitutis ipſe D.G. & in hoc adhibitis tormentis conſtanter perſteterit confeſſioni ex apocha facta de dictis blanditijs purgata eſt, quemadmodum alia inditia purgata ſunt iuxta prædicta, quæ dixit Angel.in d. verbo comparuerint dicti inqui-

inquiſiti, nume.4. cum alijs, quæ ſupra allegata ſunt, vltra quod de dicta Apocha lacerata, & reuocata nulla iuſtitia faciẽda erat iuxta ea, quę dixit Iaſ. in l. Magiſtratibus, nu.6. in 2. limitatione de iur.omn.iud.& Felin. in cap. at ſi Clerici poſt nume.6. ver. ſecundo reſtringe de iud. cum alijs, quę in primis informationibus adducta fuerunt.

48 Et quamuis dictæ blanditiæ in dicta Apocha contentæ ex ea non probentur, tamen quia fuerat lacerata, & reuocata adeò quod omnis confeſſio in ea exiſtens remanebat inanis, tum quia per torturam inditium ex ea reſultans erat purgatum ſecundum ea, quæ ſupra dicta ſunt, tamẽ etiam, quod ex ea dictæ bláditiæ probatæ eſſent, nõ poteſt ex illis ad priuationem deueniri, quia non requiritur iure cautum, quod ex illis quis beneficijs priuetur, ergò dicendum non eſt, vt in c. illa ne ſede vacante, & in l. illam. C. de collat. & in l. diſcentientis. C. de repud. & in c. is, qui in eccleſia de ſentent. excommunic. in 6. cum ſimil. & in ſpecie, quod priuatio beneficij nunquam imponatur, niſi à Canone ſit expreſſum, & in illis tantum caſibus, in quibus à iure priuatio imponitur, dixit glo. in ſumma. 15. quæſt. 8. quæ ponit nonnullos caſus, in quibus licet mortales ſint, non tamen beneficij priuatio imponitur, idem dixit Alex. in l. etiam §. licet col.2. num.7. verſic. Confirmo, nam a iure. ff. ſolut. matrimon. Non enim ex omni peccato mortali etiam ſi ex eo ſequitur excommunicatio, & detur aliqualis perſeuerantia quis beneficio priuandus eſt, vt dixit Abb. in cap. de quo vult Deo. nume.11. de iudic. probatur in cap. fina. de pœn. cum ſimil. nec auferenda ſunt beneficia ex præſumptionibus, & argumentis, & vbi flagitia quanquam attentata perfecta non ſunt, quia non auferuntur beneficia ſine cauſa nedum magna, ſed etiam manifeſta, vt dixit Abb. in cap. 1. nume.2. de conceſſ. præben. Nam ſi coniugium corporale non facilè dirimitur, quia quos Deus coniunxit homo non ſeparet, quantò minus dirimendum eſt ſpirituale coniugium inter eccleſiam, & eius Prælatum, ſiue Rectorem, vt in c. inter corporalia de tranſlationibus epiſcop. cum ſimilibus.

49 Quibus omnibus reaſſumptis, tum quia ex Apocha, quæ præſupponitur, nec dictus D. G. confitetur delictum, nec ſi cõfiteretur tanquàm extrà iudicium ſit facta confeſſio illius induceretur probatio, quemadmodum de blanditijs, quæ ibi inſinuari occidentur aliud, quàm ipſarum blanditiarum extraiudicialis confeſſio non colligitur, ex qua reſultans tantummodò dubitatum inditium abũdè per torturam purgatum fuit, tamen etiam quia dictæ blanditiæ, quæ criminis perfectionem non oſtendunt, nec etiam probatæ, ſed tantum ex dicta Apocha, iam lacerata, & conſequenter reuocata quodammodo indicatæ videntur, etiam ſi purgatæ non eſſent (prout fuerunt) priuationem beneficiorum minimè inducere poſſent, firma remanet noſtra cõcluſio, nec probatum eſt delictum ad effectum ipſum priuandi, nec ad aliquam priuationem deueniri poſſe, ſed potius ipſum fore omnino abſoluendum. LAVS DEO.

Reſponſum ſecundum Proſperi Farinacij in eadem cauſa.

50 ADSIT DEVS. Pro reſponſione eorum, quæ ad fauorem D. G. deducuntur, Conſiderandum primo loco eſt, quod quicquid inter ſe controuertãt Doctores, veritas eſt, quod inditia purgantur per torturam, probationes verò debilitantur, & ideò vbi Reus per legitimas probationes cõuictus in tortura perſteterit, nõ in ordinariam, ſed in extraordinariam pœnam puta triremium, vel ad tẽpus, vel in perpetuum damnatur teſte Grammat. deciſ.8. Clar. in pract. q.64. verſ. illata reo, & verſ. veritas eſt in fine Anchar. iun. quæſt. familiar. 22. num.18. par.2. & ita in pract. diſtinguendo concordantur contrariæ opiniones.

51 Vbi autem infertur tortura abſque præiudicio confeſſatorum, & conuictorum, prout fecit in caſu, de quo agitur, prudens iudex tunc ſine dubio nullum fit præiudicium probationibus, Reuſque etiam torturam ſuſtulerit, adhuc tamẽ in ordinariam condemnatur pœnam teſte eodẽ Claro d. verſ. Veritas eſt Boſſ. in tit. de confeſſ. nume.29. Riminal. conſil. crimin. diuerſ.84. nu. 15. tomo 2. Et hoc multò magis procedunt contra dictum D. G. qui de pluribus delictis inquiſitus fuit, Primo ſcilicet de libello famoſo, Secũdo, quod in actu confeſſionis Vincentiam mulierem carnaliter cognoſcere requiſiuerit, Tertio de vitio nephando cum pluribus, & diuerſis iuuenibus etiam Iudæis. Quarto de Apocha illa fidelitatis, & obedientiæ, quam ſubſcribi, ſeu potius ſcribi intendebat ab illo ſuo amico. Ideò ſi per torturam purgauit forſan inditia contra ipſum laborantia ſuper libello famoſo, & ſuper tẽtatione, & requiſitione illius mulieris, non tamẽ purgauit plenas probationes ſuper alijs delictis, & præſertim ſuper vitio nephando, ſuper quibus ſtante proteſtatione prædicta tortus nõ dicitur.

52 Et licet ex aduerſo dicatur falſum eſſe, quod idem D. Inquiſitus eſſet ſuper præfato crimine conuictus, cum vix forſan inditiatus reperiretur ex eo præſertim, quod teſtes contrà ipſum deponentes erant, & ſocij criminis, & ſingulares. Reſpondetur, quod ſocius criminis dicitur ille, qui fatetur aliquod crimen commiſiſſe, qui vero ſe tentatum tantummodo, ſed non cognitum deponit, & renuiſſe affirmat, nullum crimen commiſit, & propterea non poteſt dici ſocius; immo etiam quod ſe cognitum depoſuerit dummodo non ſponte, adhuc dicitur teſtis omni exceptione maior, & ſicut ſolus facit iudicium abſq; adminiculis, & tortura, vt in terminis in dicto ſodomitati conſuluit Plotus omninò videndus cõſil. crimin. diuerſ. 132. nume. 24. & ſeq. & conſil. 153. nume. 9. volum. 1. pariter duo ſufficiunt ad conuincendum.

53 Et dato, quod dici poſſint ſocij criminis, prout contrarium verius eſt, adhuc tamen cum ſint duo plenè probant dupliciratione. Primo, quia ſumus in criminibus exceptis, in quibus plures ſocij criminis admittuntur ad condemnandum

ſecundum

ſecundum opinionem Aym.conſi.178. nume.3. Ant.Gomez.de delictis tit. de probat. delict.nu. 16.verſi.adde tamen iuncto num.18. Vbi in terminis loquitur in crimine ſodomiæ. Secundo, quia ſumus in criminibus occultis, in quibus duo ſocij criminis plenam faciunt probationem ſi credendum eſt Aym.d.conſi.178. num.3.Dec. conſi.342.num.13.conſ.crimin. diuerſ.70.num. 9.vol.2.Cęphal.conſi.75. nu. 41. 45. & 49.lib.1. Caputa quen.deciſ.140.in fine lib.2.

54 Et ſi hi duo, qui aſſerunt ſe tentatos in Eccleſia à dicto Carcerato non ſufficiūnt ad illū conuincendum, ſuccedit depoſitio tertij teſtis, qui reuera cum eſſet ſocius criminis, depoſuit ſe carnaliter ab ipſo in Camera cognitum fuiſſe, & dictum iſtius ſocij criminis iunctis alijs prædictis duobus teſtibus, qui ſi non plenam, vt dixi, negari tamen non poteſt, quin ſaltim ſemiplenã faciant probationem, nulli dubium, quod ipſum conuincit l. ſi quis ex argentarijs §.quid enim ff. de eden.Ludouic. de Alfer. conſi. crimin. diuerſ. 143.nu.10. vol.1. Vbi pariter in terminis loquitur de depoſitione ſodomitati, quod ſi exaduerſo inſiſtatur, quod nec ex pręfatis D.G. fuerit de nephando vitio plenè conuictus, ſuccedit pariter apocha eius manu ſcripta recognita, & iudicialiter per fiſcum acceptata, in qua quantum liberè fateatur ſæpius carnaliter cognouiſſe illum Virgilium repetere non eſt opus, poſt quam illius verba ſunt ſatis clara, & aperta.

55 Quæ quidem apocha ſatis comprobatur ex fuga illius Virgilij in ea deſcripti, quia carcerato Domino Inquiſito nunquam amplius viſus eſt, ad quod videatur Grammat. conſi. 17. num.10. & Paul.Merenda conſi.crimin.diuerſ.90. nu.17. & dicere, prout ſe excuſando dicit, quo illam ſcripſit cauſa experiendi calamum, inueriſimile eſt, ideo reijcienda talis reſpōſio l.milites §.oportet C.de quæſtio.Bald.in l.1.C.de ſeui.fugit.Cęphal.conſi.85.num.39. vol.1. & ſi volebat experiri calamum, cur nō ſcripſit vti Clericus aliquã Chriſtianam orationem? & non illa nephandiſſima verba.

56 Confeſſio itaque iſtius Domini Inquiſiti per ſcripturam eius manu recognitã, & iudicialiter per fiſcum acceptatam iunctis depoſitionibus ſupradictorum trium teſtium, plenam contra ipſum inducunt delicti probationem, præſertim in hoc ſodomiæ crimine, in quo cum inter occulta crimina connumeretur, nedum præſumptiones, & coniecturæ habentur pro concludenti probatione, vt dicit Clar.in pract.quæſt.20. verſi.ſcias tamen propè finem, verum etiam plura imperfecta coniungantur ad inducendum plenam probationem Grat.conſi.104.num.13. & ſeq.vol.1. Butr.in cap. veniens il 1.col. fina. extra de teſtibus Gabriel. titul. de probat. concluſ. 1. nume. 34.lib.1.

57 Et propterea exaduerſo allegata ſingularitas teſtium nihil facit, quia & teſtes ſingulares iunctis alijs coniecturis, & præſumptionibus plenè probant Aym.conſi.35.num.6. & 7. & conſi.73. num.36.Cęphal.conſi.141. num.12. lib.1.Gabr. tit.de teſtibus concluſ.2.num.76.Et hic non agitur de probando vnam ſodomiam cōtra Dominum Carceratum, ſed in genere illum eſſe ſodomitam, & ſic iterato, & ſæpius commiſiſſe ſodomiæ crimen, Vnde ſuccedit doctrina Hoſtien.in ſumma de teſtibus §. quæ diuerſitates, quem referendo ſequitur Hippol.Riminal.conſi.crimin. diuerſ.85.nume.28. vol.2. Vbi diſtinguendo dicit, quod teſtes ſingulares non probant in actu non iterabili, vt in homicidio, & ſimil. In actu vero reiterabili, prout eſt adulterium, & ſimonia bene probant, licet enim non probent vnū adulterium, plenè tamen probant illum, de quo quæritur eſſe adulterium. Ita pariter in caſu noſtro, licet nō probetur per hos teſtes vnica ſodomia, bene tamen probatur inquiſitum eſſe ſodomitã, & quod ad probandum in genere impudicam, & inhoneſtam vitam alicuius teſtes ſingulares admittantur, communem dixit idem Riminal. d. conſ.85.num.12.& num.17. Vbi ex magis communi Michael.Craſſ. in commun. opin. lib. 2. c. 17.quæſt.27. tomo.2.

58 Quibus ſic ſtātibus neceſſario infertur, quod iſte Dominus ſacerdos inquiſitus veniat omnino etiam officijs, & beneficijs priuandus, Clericum enim propter ſodomiam beneficijs priuari tex.eſt in cap.vt clericorum de adulter. Ghirlan. de pœn.omniſ.coit.quæſt.2.nume. 2. in fine, & quæſt.6.num.6.Rebuff. in pract.benef.par.3.tit. de modis amitten.benef.num.38. Menoch.de arbitrar.quæſt.caſu 286.num.3. Immo non ſolum beneficijs priuatur, qui de ſodomia, vel confeſſus, vel conuictus eſt, ſed qui tantummodo de illa, vel ſuſpectus, vel diffamatus reperitur Abb in cap.licet Gely. nu. 2. de ſimon. & in cap.ex tuarum num.1.2.& 3. de purgat. canon.& in c.inter eod.tit.Refert Ioan.Andr.in Nouell. in capit.1. de accuſat. in 6. Generale enim eſt in quacunq; graui crimine, quod ratione ſcandali infamati. Prælati, presbyteri, & ſacerdotes totaliter ab Eccleſia remouentur Foller.in prac. crimin.canon. cap.34.num.17. & nume.25. Vbi quod id maximè procedit, quando Clericus dederit cauſam infamiæ, publicè enim infamatum paſſim ab officio, & beneficio ſuſpendi, eſt tex.in c.presbyter ſi à plebe, & in cap.ſi mala 2.quæſt.5.Abb.in c.at ſi clerici nu.31. & 33. extra de iudic. vbi ampliat etiam in procedere in infamia facti.

59 Pręterea circumſcripto vitio nephando non video, quomodo Dominus Inquiſitus ſe tueri poſſit aduerſus dictam apocham, de qua ſupra, ex qua omiſſa probatione inde reſultante de crimine ſodomiæ, oritur aliud conſequens, ſed ſeparatum, & innominatum delictum ſatis iudicio meo graue, & atrox, cum ipſe ſcilicet vellet obligationem obedientiæ, & fidelitatis ab illo ſuo puero ſemper continuatione nephãdi criminis. Et ſi (vt dicunt Doctores) præter caſus in iure expreſſos, cū multi alij poſſent accidere proquocunque graui crimine poſſit Clericus beneficijs priuari Abb.in d.cap.at ſi Clerici num. 34. & ibi Dec.nume.34.& 35. Rebuff. in pract. benef.d.3. 3.par.de modis amitten. benef. nu.61. Menoch. de arbitr. quæſt.caſu 266. nume. 6. vbi amplius, quod grauitas criminis in propoſito iudicis arbitrio remittitur. Certe Apocha prædicta nedum graue, ſed atrociſſimum delictum in ſe continere

videtur,

videtur, ſimilis enim eſt illi obligationi, quam Diabolus à ſtrigis, & ſortilegis profiteri volentibus fieri mandat, de qua per Ghirlan. in tract. de ſortileg. quæſtio. 7. nume. 28. qui videatur. Requirit enim Diabolus ab illis perſonis obligationem per ſolemnem ſtipulationem, & iſte Dominus Presbyter pariter volebat à ſuo puero obligationem in ſcriptis, & per verba geminata, ac ſtipulationes importantia, videlicet. *M'obligo, & prometto*. Obligantur Strigæ Diabolo illi eſſe perpetuò fideles, pariter quoque dictus carceratus ab eodem puero illi fidelitatem promitti exoptabat, vt patet in Apocha ibi, *& di eſſerli perpetuamente ſecreto, fedele, & amoreuole*. Promittunt inſuper profeſſores illi diabolici perpetuam obedientiam, & quod continuè vocati venirent ſemper ad ludos, & nocturnas illas diabolicas congregationes, eodem modo iſte dominus Sacerdos cupiebat, quod ſuus puer promitteret in futurum, *di compiacerlo di tutto quello, che lui vorrà del corpo ſuo*.

60 Adeò quod omiſſis pluribus alijs obſcenis, & nephandis verbis in dicta Apocha contentis, illa potius diabolica, quàm humana iudicanda eſt, conſiderando præſertim vltimam illam clauſulam, dum dicit (*& ſe mai ſe trouarà in contrario voglio eſſere ſtimato perpetuo infame, traditore, & dishonorato, & ſottopoſto à tutte le pene Canoniche, & Ciuili*) quaſi quod ipſe ſentiat, quod iura præſertim Canonica permittant continuationem, tàm nephandi criminis, & quod puniuntur de eo pœnitentes. Hoc quidem, ſi modo pertinaciter affirmare velet (prout credo non faceret) hæreſis crimen incurreret. l. omnes. C. de hæret. iuncta Clem. 1. §. porrò de ſumm. Trinit. & fide Cath. cũ ſimilibus, de quibus per Carer. in tract. de hæret. nu. 1. & ſeq.

61 Vnde ſtãte grauitate criminis dictæ Apochæ, & circumſcripto ſodomiæ crimine iſte Dominus Clericus beneficio priuandus eſt, Vbi enim dolus interuenit, & non agitur de medica re, dicitur graue delictum etiam, quod non imponatur pœna mortis Foller. in prac. crimin. canonic. nume. 8. Hierony. de Monte variar. quæſt. quæſtione 16. nume. 14. Menoch. de arbitr. quæſtio. caſu 266. nume. 6. Vbi in terminis loquendo in materia priuationis beneficij dicit, quod delictum cum diabolico dolo commiſſum, & nõ per imperitiam dicitur graue.

62 Et quando delictum à Clerico commiſſum continet in ſe peccatum mortale, quod præſertim ſit, vel factum publicum, & ſcandaloſum, vel diu continuatum, vel contra ius naturale, tunc qualecunque ſit, nedum de rigore, ſed etiam de æquitate depoſitione mœretur Hoſtien. in ſumma de accuſat. §. quis ſit effectus, num. 14. verſic. & poteſt dici, & poſt Goffred. in ſumma de cohabit. cleric. & mulier. tradit Abb. in cap. ſi Clerici, nume. 34. verſic. Hinc dicit Goffredus extra de iudic. Cõcludo ergo, quod iſte Dominus Inquiſitus non obſtante tortura illata, potuit etiã mitius agendo condemnari in pœnam priuationis beneficiorum, & ita pro iuſtitia confirmari ſupplicatur. LAVS DEO.

Reſponſum tertium Proſperi Farinacij in eadem cauſa.

63 ADSIT DEVS. Regula illa, quod per inſtrumentum non probetur delictum extrinſecum, de qua per Bald. Salyc. & Felin. ex aduerſo allegatos non facit ad caſum noſtrum ex pluribus. Primo, quia hic non agitur de probatione delicti per inſtrumentum iuxta terminos, cap. cum in eccleſijs de maiorit. & obedient. Sed per propriam ipſius delinquentis ſcripturã, quorum termini ſunt lõgè inter ſe diuerſi. Ad quod videntur Felin. in d. cap. cum in eccleſijs in princ. & ibidem Abb. nume. 2. & Salyc. in l. ſciant cuncti. C. de probat. nu. 4. in verſic. Vbi dicitur, &c. qui faciunt ſupradictam regulam negatiuã, Deinde adducunt rationes prædictę regulæ, quia ſcilicet non teſtimonijs, ſed teſtibus delicta probãtur. Item quia teſtes in præfato inſtrumento contenti fuerunt examinati, & iurarunt parte non præſente, nec citata in ſcriptis, & non viua voce, nec exhibiti coram iudice, adeò quod, vt ex eorum lectura clarè conſtat loquuntur in inſtrumento, quod in ſe cõtinet teſtium examen, & ſic teſtimonium vulgò hodie dictum *vn teſtimoniale*, quod nullam faceret probationem ex prædictis rationibus, & nos quoque fatemur, ſed non per hoc inferendum ad ſcripturam priuatã, quæ dicitur facta, & fabricata de conſenſu, & voluntate ipſius ſcribentis, prout modò dicemus.

64 Secundo dato, quod regula prædicta procederet etiam in quocunque inſtrumẽto, ſeu ſcriptura, prout contrarium verius eſt, adhuc illa limitatur non habere locum in inſtrumento, ſeu ſcriptura fabricata de conſenſu, & voluntate eius, contra quem producitur, ita poſt Abb. in d. cap. cum in eccleſijs in ſecunda & quinta fallent. At ſcriptura, de qua agitur negari non poteſt, quin de voluntate dicti inquiſiti, qui illam ſcripſit fabricata, & confecta fuerit, ergo probat, quod in eo continetur.

65 Tertio in omnem euentum conſiderandum puto, quod iſta Apocha nõ fuit principaliter cõfecta per Dominum Scribentem, vt fateretur crimen nephãdum, ſed vt illam ſubſcribi faceret ab illo Virgilio in ea deſcripto, quo caſu vltra probationem nephandi, criminis cum eodem in præteritum commiſſi reſultat aliud delictum particulare intrinſecum, & in ipſa Apochæ contentum, quod videlicet volebat ab illo obligationem de continuando in crimine, & vitio: quo caſu ſubintrat alia limitatio tradita per Salyc. vbi ſupra, nume. 4. verſicu. Veritas eſt Abb. in d. cap. cum in eccleſij, num. 2. verſic. & conclude Felin. ibidem, num. 3. verſic. ſed ſe ipſum inſtrumentum, &c. & num. 4. verſic. fallit 3.

66 Et hoc quidem delictum ex huiuſmodi Apocha reſultans non nominatum, ſed innominatũ dicetur. Non enim lex potuit nomen imponere omnibus delictis, quæ ex creſcente hominum malitia cõmitti poterant. Huic præſertim, quod nunquã contigiſſe memoria extat, ſed quam graue ſit ſatis in alia informatione dictum fuit, cum videatur

videatur potius diabolica, quàm humana apocha; Præſertim dum dicit in ea, *li toccamenti carnali tanti dinanzi come di dietro, che ſono paſſati, & paſſaranno, &c.* Ex hoc enim colligitur oſtinatus, & diabolicus, vt ita dicam, animus Domini Inquiſiti perſeuerãdi in peccato iuxta illud vulgare, Humanum eſt peccare, &c. & quod peius eſt in euentum contrauentionis voluit contraueniẽtem puniri pœnis Canonicis, quaſi quod talia facere non eſſet peccatum, Immo punibile illa non facere, quo caſu hæreticus dici poſſit clem. 1. de vſur. & conſequenter ex tali ſcriptura probari delictum tradit in propoſito Felyn. in d.cap.cum in Eccleſijs nu. 4. verſi. Dans etiã exemplum, &c. Et in Clerico huiuſmodi delictũ grauius eſſe, & grauius puniendum, quã in layco tradit Foller. in pract.crim.canon.c.16.num. 19. & hæc quoad probationem ſcripturæ.

67 Dum vero ſecundo loco Dominus exaduerſo ſcribens dicit apocham iſtam fuiſſe per Dominum Carceratum laceratum, ob idque minimè populo innotuiſſe, nec vllum inde ſcandalum ſequutum. Reſpondetur totum contrarium verius eſſe, Dum enim ipſe Apocham lacerauit nõ ſponte, ſed metu Curiæ, à qua fuerat prçuentus, & quæ volebat perquirere omnes ſcripturas, ſicut poſtea perquiſiuit, illam laceraſſe dicitur l. 1. cum ſua materia ff. quod met. cauſ. & cum ob id ita lacerata in manus Curiæ deuenerit, fuit per fiſcum reaptata, & in actis reproducta, ex qua reproductione, non ſolum dicitur populo innotuiſſe, verum etiam in notorietatem perueniſſe. Ex actis enim notorium induci tradit Socyn. conſil.38. colum.8. verſic. ſeptimo principaliter lib.1. Paiſ. conſi. 10. num.7. lib.4. Neuizza. conſ. 81. num.32.

68 Dum & tertio idem Dominus Scribens dicit, quod in crimine ſodomiæ ſola confeſſio non ſufficit ad condemnandum, niſi ſaltem de eius corpore conſtet per querelam partis, Reſpondetur hoc non eſſe verum, quia loco querelæ ſufficit aliqua alia informatio, ita dixit Clar. exaduerſo allegatus in quæſt.55. verſi. quomodo autem, & Boſſ. pariter exaduerſo allegatus in titu. de delictis nu. 19. dicit in delictis, de quibus non remanent veſtigia ſufficere confeſſionem aliquibus inditijs veſtitam, & in crimine ſodomiæ, quod ad probandum illius corpus ſufficiant coniecturæ, tradit in terminis Plot. in conſil.crim. diuerſ. 132. nu. 22. vol.1. At hic vltra confeſſionem, de qua in Apocha plures extabãt probationes, nedum inditia ſuper nephãdo crimine, prout alias dixi. Ideo, &c.

69 Dum & quarto exaduerſo opponitur, quod tortura purgauerit nedum inditia, ſed concludẽtes, & perfectas probationes. Reſpondetur primo, quod contraria opinio eſt verior, prout illã latè ad partes diſputando, & reſpondendo contrarijs veriorem dixit, & in conſulendo & iudicando ſequendum Hippol. Riminal. conſi.crim. diuerſ.84. num.12. & ſeqq.22. & ſeq. volum.2. & latius Anto. Gomez. de delictis titu. de tortura reorum num.2. Secundo reſpõdetur, quod quicquid ſit de iure in practica ſeruatur, quod reo tortura illata, probationes non ſunt in totum ſublatæ, ſed tantum debilitatæ, & propterea poſſe hunc reum, qui in tortura perſtetit in pœnam extraordinariam videlicet triremium ad tẽpus, vel in perpetuum condemnari apud Clar. ſeruari idem exaduerſo allegatus teſtatur d. quæſt.64. verſi. illata reo in fine, & apud Grãmaticum pariter ſeruari dixit idem in deciſ.8. exaduerſo allegata in fine, & ita quotidie in Vrbe ſeruari Domino meo non eſt abſconditum.

70 Dum & quinto exaduerſo prætenditur, quod prædicta confeſſio, de qua in Apocha potuerit per dictum Dominum Inquiſitum reuocari ante fiſci acceptationem, pariter dicitur hoc in facto verum non eſſe, quia antequam idem inquiſitus ſuper Apocha interrogaretur, fiſcus illam in actis produxerat, & per productionem ſcripturæ induci illius acceptationem, eſt tex. in l. cum prçcum C. deliber. ead. Authen. ad hæc C. de fid. inſtrument. cap. cum olim in fine de cenſib. gloſ. Bar. & Doctor. in l.1. §. editione ff. de eden.

71 Dum vltimo loco pariter exaduerſo prætenditur, quod dicta confeſſio potuerit declarari, & interpretari per dictum Dominum Inquiſitum etiam ex interuallo eo modo, vt nõ ſonet in delictum, quod videlicet illam fecerit otiosè, & gratia experiendi calamum. Reſpondetur primo, quod interpretatio, ſeu declaratio nõ cadit niſi in actu dubio, qui poteſt eſſe, vt non eſſe delictũ. At in claris, prout ſunt verba illius Apochę, quę non poſſunt niſi delictum importare, nec declaratione, nec interpretatione opus eſt l. cõtinuus §. cum ita ff. de verb. oblig. l. ille aut ille §. cum in verbis ff. de leg.3.

Secundo dicitur, quod declaratio, quam dare intendit iſte Dominus Sacerdos, quod videlicet illam Apocham ſcripſerit gratia experiendi calamũ, & prorſus inueriſimilis, ſi enim gratia experiendi calamum illam fabricauit, cur non ſtatim ſcriptam lacerauit? Immo eam in ſecreto, & clandeſtino loco repoſuit, ex hac autem clandeſtina repoſitione dolum præſumi dixit glo. in l. 1. C. de inter ma. & not. extra de Clandeſtin. deſponſat. per totum.

72 Et ad id, quod exaduerſo dicitur, quod videlicet confeſſus homicidium admittitur etiam ex interuallo ad declarandum, quod illud fecerit ad ſui defenſionem intelligi debet, dummodo declarans probauerit ſuam declarationem ſic defenſionem ſecũdum communem, de qua poſt Boer. deciſ.164. num.14. Teſtatur Clar. exaduerſo allegatus in q.55. verſic. fortè poſſet in fine, Vnde cum ſimus in Apocha, cuius verba clarè, & apertè delictum ſignificent, & declaratio, ſeu interpretatio Domini Carcerati ſit inueriſimilis, & non probata, ideo reijcienda venit, & confeſſio ex ea reſultans debet haberi pro pura, & ſimplici. In confeſſum autem partes iudicis non eſſe niſi in condemnando, plena ſunt omnia. Et ita cõdemnatus fuit in pęnã priuationis beneficiorũ, & exilij (ſi rectè recolo) perpetui ab Vrbe, & ſtatu Eccleſiaſtico, & à Birroarijs aſſociatus extra Ianuã nũquam amplius fuit viſus, quia talis ſententia fuit poſtea confirmata ab alijs iudicibus in ſecunda, & tertia inſtantia. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDI-

ADDITIONES.

a *PRobationem*. Copula carnalis, vtputa adulterium, ſtuprũ, ſodomia, & quid ſimile, quomodo, & ex quibus actibus probetur eſt materia, quę potius requireret tractatum, quam additionem: Ideò de ea lectorem remitto ad tex. in §. quia verò plurimas in authen. vt licet matri, & Auiæ collatio.8. & ad tex. & ibi gl. in l. quod ait lex. ff. de adulter. ad tex. in l. conſenſu. §. vir quoque c. de repud. & ibi gl. ac ẽt ad gl. in l. 1. de var. & extraord. crimin. c. in literis, & c. tertio loco de pſcript. & ibi gl. & Doctor. & ad Doct. in c. 1. & c. ſignificaſti de adulter. Bart. in l. quod ait lex, nu. 2. & in l. 2. §. fi. & in l. capite quinto, n. 2. ff. de adult. & in l. 2. ff. de furt. Bal. in l. falſus in 4. oppoſit. ff. de furt. & in l. data opera col. 11. verſ. põt poni aliud c. qui accuſ. nõ poſſ. & in l. neq; natales col. j. C. de ꝓbat. & Iac. Butr. in ead. l. neq; natales Sali. in l. Gracchus. C. de adult. Luc. de Pẽna. in l. quẽadmodũ. C. de agric. & cẽſit. lib. 11. verſ. 62. Abb. in c. cũ non ab hoĩe col. 5. verſ. imò plus dicit de iudic. Feli. & ſcribẽ. in c. præterea de teſtib. Marſ. in rubr. C. de probat. nu. 8. & nu. 248. verſ. idẽ ad prædicta, & in conſ. 5. per totũ Mattheſ. ſing. 19. ſingul. 101. & 118. & ibi in addit. Pariſ. de Put. in trac. de ſindic. in verbo officialis offenſa per totũ Bal. conſ. 221. nam qñq; lib. 2. Aym. conſ. 205. & conſ. 321. Ang. de maleſ. in verbo, *che hai adulterata la mia donna*, nu. 41. & Aug. ad eundẽ in verbo, quod *fama publica*, nu. 23. Boſſ. in tit. de part. ſuppoſit. nu. 31. & in tit. de coit. damnat. nu. 58. Rolan. conſ. 50. nu. 2. & conſ. 74. nu. 18. & ſeqq. vol. 1. & conſ. 24. nu. 6. vol. 2. Pariſ. cõſ. 54. vol. 4. & conſ. 137. nu. 28. & conſ. 160. num. 25. eod. vol. Frãc. Marc. q. 899. n. 11. fol. mihi 302. Corn. cõſ. 191. in fi. lib. 4. Dec. cõſ. 577. nu. 3. & nu. 12. Alex. conſ. 13. lib. 6. & conſ. 77. nu. 2. vol. 7. Grat. conſ. 50. nu. 4. vol. 2. Campeg. reg. 385. verſ. Secundo, quia Foller. in pract. verbo capit informationẽ, nu. 20. & ſeqq. Lancel. Corrad. lib. 1. c. 9. rubr. de adult. nu. 13. Clar. §. ſtuprũ verſ. quęro nunquid; & ibi Baiard. nu. 37. & plurib. ſeqq. & nu. 111. & ſeqq. Io. Bapt. Fener. conſ. 168. Rot. diuerſ. deciſ. 95. par. 2. nume. 12. & ſeqq. Monticell. in repert. teſtiũ pag. mihi 370. col. 2. verſ. teſtis ſi dixerit, & idẽ in reg. 4. n. 30. & reg. 11. nu. 3. & ſeqq. Marian. Socin. conſ. 34. nu. 15. vol. 2. Bero. q. 84. Hector Aegid. in trac. de teſtib. verbo teſtis adulteriũ deponens per totũ fol. mihi 53. & plurib. ſeqq. Ioſeph. Ludou. in cõmun. opin. concluſ. 64. verſ. nõ tñ põt quis Soci. iun. conſ. 99. nu. 28. vol. 2. & cõſil. 32. nu. 14. & ſeqq. eod. vol. Natta conſ. 205. ad finẽ Cęphal. conſ. 140. nu. 28. vol. 1. Siluan. cõſ. 50. nu. 41. Ruin. conſ. 146. n. 4. vol. 5. Deci. reſpõ. 93. nu. 86. vol. 2. Tiraq. de leg. b. cõnub. el 2. nu. 6. & nu. 9. Menoch. de præſump. lib. 1. q. 58. nu. 3. & de arbitrar. q. caſu 116. lib. 2. nu. 11. & caſu 474. nu. 23. & in conſil. 31. per totum Hippol. Rimin. conſ. 274. lib. 3. & prius in conſ. 1. n. 145. vol. 1. Angel. Vbald. inter conſ. matrimonial. conſ. 44. nu. 15. & plurib. ſeqq. & conſil. 15. nume. 18. & 19. & Dionyſ. de Franciſ. inter eadem conſi. 58. nu. 21. 22. & 26. Bertazz. conſ. 20. per totum, & conſ. 42. & ibi in Addit. litera. b & conſ. 311. & conſil. 316. & conſ. 283. & conſ. 452. nu. 19. & ſeqq. Maſcard. concl. 57. per totam, & concl. 59. 60. 61. 62. & 63. 64. & 65. & concl. 312. nu. 19. & ſeqq. concl. 452. nu. 10. concl. 810. nu. 2. 3. & ſeqq. conclu. 981. nu. 30. concl. 1063. num. 19. & 20. & concluſi. 1220. num. 8. Et conferunt ea, quæ congeſſit Do. meus Farinac. in ſuo tracta. de teſtib. q. 55. nu. 45. 52. & 55. & q. 64. nu. 223.

Et particulariter de probatione ſtupri vltra, præcitatos Doctores remitto pariter lectorẽ ad Gl. in l. fi. C. de accuſ. Crauett. conſ. 205. nu. 13. Alciat. reg. 1. præſump. 39. nu. 4. & ſeqq. Plot. de in lit. iuran. §. 2. nu. 14. Foller. in prac. crim. in verbo capiat informationem nu. 20. 21. & 24. Lancil. Conrad. lib. 1. cap. 9. rub. de ſtupratorib. nu. 8. Clar. §. ſtuprum verſ. ſed pone Bertazz. conſ. 20. nu. 4. & 5. & conſ. 452. per totum Maſcard. concl. 23. nu. 1. Et conclnſ. 830. num. 13. & concl. 1313. nu. 5. Pacian. de prob. lib. 2. ca. 2. num. 10. & ſeqq. Et conferunt, & quæ poſuit D. meus Farinac. in pract. crim. par. 1. titu. de inquiſitione q. 2. nu. 24. & in tit. de indit. & tortura q. 52. nu. 157. & ſeqq. & in ſuo tract. de teſtib. ti. de oppoſ. contra teſtes q. 55. num. 44. & ſeqq. & q. 64. nume. 225. Beron. q. 84. nu. 7. & Modernus Ioh. Baptiſta Laderch Imolen. conſ. 193. in fine.

Et in ſpecie etiam de probatione Sodomiæ videas Marſil. conſ. 28. per tot Aym. conſ. 41. Pariſ. conſ. 163. nu. 2. & ſeqq. vol. 4. Calcan. conſ. 110. per totum Caſtren. conſil. 348. volum. 1. Thom. Triu. ſ. deciſ. 13. num. 4. & ſeqq. par. 2. Monticell. reg. 11. num. 16. Decian. conſ. 83. per totum vol. 3. Maſcard. concluſio. 1313. nume. 4. Baiard. ad Clar. §. Sodomia nume. 2. & ſeqq. Scaccia. in tracta. de Iudic. cauſar. ciuil. crimin. & hæretical. ca. 83. nume. 3. verſicul. Item ſi in anno faciunt etiã quæ dixit Foller. vbi ſupra num. 20. Et quæ dixit Domin. meus Farinac. in d. titul. de indit. & tortur. quæſtion. 43. nume. 89. & ſeqq. & in tracta. de teſtib. in titul. de oppoſ. contra teſt. quæſtio. 64. num. 225.

b *Diſpoſitio*. Et vigore Bullæ Pij V. de qua in Bullario par. 2. fol. . . . & eſt in ord. 5. verſicu. ſi quis crimen nefandum fol. 926. Clericus pro crimine ſodomiæ degradatur, & Curiæ ſæculari traditur.

c *Bannimentum*. Deportationis pęna, quæ ſit, & eius loco quę pœna hodie ſucceſſerit vide Dom. meum Farinaccum in titul. de delict. & penult. quæſt. 19. num. 15.

d *Ciuilis*. Limita hanc concluſionem procedere quando pęna priuationis beneficij nõ eſt principalis pęna delicti cũ pro eo alia imponatur pęna vltra priuationem. Tunc enim cauſa dicitur ciuilis & non criminalis quando non agitur ad pęnam principalem delicti, ſed ad pęnam priuationis, ſecus vero quando pro delicto non imponitur alia pœna a lege uel a ſtatuto quam priuationis quia tunc cauſa dicitur criminalis & non ciuilis ſecundum Fel. in rubr. de Iudic. nu. 2. Vbi dicit ita tenere Ant. de But. & Abb. in c. ſuper his extra de accuſ. reprobatis Imol. & Anan. ibidem contrarium ſentientibus Rip. in d. rubr. de iudic. nu. 94. in fi. verſ. cogitare ergo Maran. de ordine

M iudi-

iudiciorũ par.4.in princ.diſt.1. nu.25. Vbi reprobat Felin.contrariũ tenentẽ in c. ſuper his de accuſat.& reſpõdet cõtrarijs Clar. in prac.§. fi.q.1. verſic.Quintus eſt caſus in fine.

e *Scriptura priuata*. Pateat iſte conſultor magis in fine allegare Anan. in cap. cum in Eccleſijs. nu.6. in fine verſ. quod eſt verum de maioritate, & obedientia. Et ibi etiam Feli.nu.5.verſ.amplia etiam Gig.de crim.leſ.maieſt.lib.2.tit.quomodo & per quos crim. læſ. maieſt. probetur quæſt.21. poſt nume.3.& nume.8. Franc. Marc. deciſ.910. par.2. Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.420. nume.6.& concluſ.460. num.10. Ex quorum dictis videtur elici concluſio, quod ſcriptura priuata probat delictum quando eſt ſcripta ab ipſo delinquente, vel ipſo volente. Verum ad declarationem huius concluſionis,vide omnino Bal.in l.1. nu.6. & ſeq.Cod.de apoch.public.lib.10. Vbi dixit, quod in ijs,quæ adſcribentis officium pertinent delictum probatur per ſcripturam, vt puta in publico extractore cuius ſcriptura probat indebitam exactionem ſecus autem in ijs, quæ adſcribentis officium non ſpectant prout eſt ſi ego ſcriberem me feciſſe adulterium, quia tunc talis ſcriptura non probat contra me niſi tantũ quantum probat extraiudicialis confeſſio.

f *Inſtrumentum*. Regula eſt in contrariũ quod imò non per ſcripturam, nec per inſtrumentum delicta probentur quam latiſſimè comprobat D. meus Farinacius in ſua pract. crimin.par.2.in tit. de reo confeſſ.& conuict.q.84.nu.1.& 2.

g *Ciuiliter*. Quando de crimine agitur ciuiliter, quod tunc delictum probetur per ſcripturam voluerunt Cyn. in l. fin. in fine. C. de probat. Doctor.in l.contra negantem. C. ad l. Aquil. Et ibi præſertim Fulgoſ.in verſic. ideo ſi agatur Butrigar.verſic.ſed dic Cyn.num.3.in fine verſ.vel dicendum Bald.nu.6.in fine Innoc. in c.cum in eccleſijs,num.2.verſ.item non agebatur criminaliter,& ibi etiã Hẽric.Boyc.nu.4. in fi.Bellam. ſub 2.oppoſit.Imol.4.verſ.ſed potes dicere Card.Zabarell.col.2.poſt prin.in 4.ſolut.Ant.de But. nu.16.& poſt nu.17.Feli.nu.8.de maio.& obed.Put. deciſ.90. nu. 4. vbi quod ſpoliũ probatur per inſtrumentũ notarij qñ ciuiliter agitur Maſcard. de probat.lib.1.cõcl.460.nu.20.& cõcl.499. n.7. & lib.2.concl.902.nu.2.& 3. Vbi inferẽdo ad crimen iniuriarũ dixit illud per ſcripturã & inſtr̃m probari quando ciuiliter agitur ſecus ſi criminaliter.Verum de hac limitatione non ſine ratione dubitauit D.meus Farin.in ſua pract.crim.par.2. tit.de reo confeſſ.& conuict.q.84.nu.18.

h *Prohibitorum*. Veriſſima eſt iſta concluſio,ſed eſt intelligenda,vt procedat in ijs quæ prohibita ſunt à iure naturali gentiũ, vel diuino prout eſt homicidiũ,furtũ,& alia,quæ cadunt ſub illo præcepto. Alterũ non lędere.Tunc.n.eſt præſumendum potius delictũ quã non delictum ſecundum Dec.in c.in præſentia,num.55.de probat. Alc.de præſumpt.reg.3.præſumpt.1.nu.10.Maſc.de probat.lib.2.concl.1103.n.20.Secus in ijs,quæ prohibita ſunt à iure poſitiuo in quib. terminaliter agitur ad pęnã videlicet ad priuationẽ beneficij, delictũ non præſumitur Alci.de præſumpt.reg.3. præſump.1.nu.10.verſ. Aut eſt ſimpliciter reprobatus,& nu.6.& ſeqq. vbi plura magiſtralia referuntur exempla huius declarationis q̃ ẽt in idem retulit ſequẽdo Alc.in loco præcitato, Menoch. de præſumpt.lib.5. præſumpt.3. nu.115.& ſeqq. vbi facit concluſionẽ quod nec ẽt delictũ p̃ſumitur in actu prohibito à iure poſitiuo qñ actus ille neminem lędit, aut lædere poteſt, & ſe lędit leuis eſt læſio Dec.in c.in præſentia d.nu.55. de ꝓbat. Vbi pariter quod non præſumitur delictũ in ijs, quæ prohibita ſunt non à iure cõi, ſed à ſtatuto.

i *Inditium*. De hac materia, vide quæ ſcripſit D.meus Farinacius in ſua prac. crimin. par.1.tit. de indit.& tortur.q.43.nu.80.& ſeqq.

l *Subornationem*. Quomodo iſta concluſio intelligatur videas per D. meũ Farinaceũ in pract. crim.par.1.q.45.nu.6.& ſeqq.

m *Præſumptionibus*. Quod præſumptiua ꝓbatio habeaẽ pro concludenti probatione qñ ciuiliter agitur de crimine,eſt cõis intellectus c. affertè de p̃ſump. (Quicquid ĩ cõtrariũ ibidẽ dixerit Abb.) vt videre eſt in eo c.per Anan.n.1.verſ.& ꝓcedit iſtud in cã ciuili.Ant.de But.nu.7.verſ.ſed poſſet dici Card.Zab.ĩ fi.verſ.ex hoc dicit Imo. n.3.ver. poſſet tñ dici,& nu.4.verſ.aduertè tñ. Anch.n.3. in 4.not.Præpoſ.in c.is qui fidẽ.n.4. de ſpõſal. & vltra p̃dictos ſic ẽt illũ tex.ĩtellexerũt,& hãc materiã declararũt Pau.de Ca. in l. ſciãt cuncti poſt n.4.C.de ꝓb.Matth.ſing.118.& ibi Gabr. Saray. in addit.vbi alios plures refert concordantes Sarmiet.ſelectar.interpret.lib.j.c.1.n.8.Boſſ.in tit.de par.ſuppoſ.n.31.Et propterea ĩ ciuilib.cauſis plures imperfectas probationes cõiungi ad faciẽdũ plenã probationẽ ſcripſerũt Neuiz.cõſ.27.n.21. Cęph.cõſ.46.n.5.& cõſ.90.n.35.lib.j.& cõſ.225. nu.11.& ſeq.lib.1.Bru.à Sole ĩ ſuo cõſ.crim. n.6. Cathel Cotta in ſuis memoral. ĩ verſ.ꝓbationes plures Ant.Gomez de delic.to.3.in tit.de ꝓb.delict.nu.26.Clar.in pract.§.fi.q.63.verſ. Tu ſcis in prin.Menoch.de arbitrar.q.89.nu.65.& ſeq. Maſcard.de probat.concluſ.1223. nu.1.& ſeq.lib.3.

Verum,quia concluſio nõ tranſit ſine difficultate,ex relatis per Maſcar.de proba.li.j.cõcl.459. n.3.& 4.Et per D.meũ Farin.in ſua prac. crim.in tit.de indit.& tortur.q.47. n.61. & ſeqq. & n.79. n.81. probãtes,nõ poſſe aliquẽ condẽnari ex depoſitione vnius teſtis de viſu,iũcta fama quãuis ciuiliter agaẽ; & tñ ex vnico tex. de viſu & fama nõ ſolũ oriri p̃ſumptionẽ violẽtã prout ſunt termini tex.in d.c.affertè. Verum ẽt vſq; ad ſemiplenã probationẽ negari non poteſt:ideo cõſidera.

n *Fama*. Quod fama iuncta cũ alio teſte ſufficit ad condemnandũ qñ de crimine agiẽ ciuiliter nõ placuit Rotæ ex deductis p̃ D.meũ Farinaceũ in ſua prac.crim.par.2.in tit.de indit.& tortu. q.47. nu.61.& ſeqq.nu.79.& nu.81. in 3. impreſſione.

o *Oſculum*. De veritate huius concluſionis. An ſcilicet propter oſculũ luxurioſum mulier dotẽ amittit, vide Clar.in pract. §.adulteriũ verſ. ſcias etiam Anchar.Regien.q.75.lib.3.Menoch. de arbitrar.q.lib.2.caſu 287.nu.7. & ſeqq.

p *Diffamatione*. Practica ſeruat contrariũ, quia hodie oẽs Clerici torquenẽ ẽt quod nõ ſint diffamati de delicto, dũmodo legitima ꝓcedãt inditia.Ad quæ vide quæ dixit D.meus Farinac.ĩ ſua pract.crim.par.1.tit.de indit.q.41.nu.5.& ſeqq.

q *Reuocata*. Hanc eandem concluſionem quod ſcilicet confeſſio extraiudicialis reuocata non faciat inditium ad torturam approbarunt Iaſ.in l. magiſtratibus nu.6.ff. de iuriſd. omn.iudic.Rip. in l.admonendi nu. 156. ff. de iure iuran. Ferrat. caut.27.verſi.tu tamen Bero. in c.at ſi clerici nu. 140. de iudic. Vbi tamen loquitur quãdo confeſſio fuit reuocata re integra ſcilicet antequã fuerit à iudice, vel ab aduerſario acceptata, ſed ſimpliciter quod confeſſio extraiudicialis reuocata non faciat inditiũ ad torturã plene probat, & reſpondet cõtrarijs rõnibus adductis ibi per Dec. Mant.in d.c.at ſi clerici nu.31.per totũ Felyn.in c.olim nu. 2. verſi.ſecundus niſi, &c. extra de reſcript.idem Fely.in c.de hoc nu.1.verſ.limita iſtã concluſionẽ de Simon.Gabr. Saray. ad Matheſ. ſing.13.poſt med.verſ.talis tñ cõfeſſio Diaz.reg. 125. in 1. limitatione verſic. ſublimata ſecundo Marſil.ſing.310.Carer. in pract.in 2.tract.de indit.& tortur.§.7.inditiũ nu.7.& in 3. tract.de homicid.§.11.excuſat, &c.nu.22. & ſeq.(Vbi tñ declarat dummodo reuocatio fuerit facta in continenti, & non ex interuallo, & dũmodo nõ fuerit acceptata) Foller.in pract.crim.verbo, & ſi confitebuntur par.2.nu.20.& nu.22. verſi.ſecũdo niſi confeſſio fuiſſet reuocata Cyril. in ſumma crim. rubr.16.de confeſſ.§.3.ſub nu.2.Menoch.de præſumpt.lib.1.q.89.nu.25.vbi aliorũ qui contrariũ tenent, argumenta leuia dicit Ancha.Regien.q. 58.nu.8.par.1.Villalob. in commun. opin.litera C.n.135.i fine verſ.niſi reus reuocauerit Claud. Battand.reg.crim.54.nu.2.Albertin.in tracta.de hæret.q.25.nu.22.Hercul.de negatiua ſub num. 197. videtur de mẽte Cachetan.in deciſ.Pedem. 79.nu.25.Pract.Conrad.tit. de confeſſ.crim.fol. 285.in 7.ampliat.Rolan.conſi.31.ſub nu.17.lib. 3.Bertazz.conſi.396.num.6. lib.2.Buſatr.conſi. 166.num.22.in fine lib.2.Relati per Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.350.nu.6.

Contrarium (& ni fallor verius) quod confeſſio extraiudicialis etiam reuocata faciat inditiũ ad torturam tenet Boſſ.d.titu. de confeſſ.nu.55. verſi.veritas eſt in oppoſitũ & nu.56. Vbi quod Iaſ.contrarium aſſerens peſſimè loquitur, & aliter dicere eſſet rediculum & ante Boſſ.eſt de mẽte Boer.in deciſ.90.nu.9.Vbi ea potiſſimum mouetur ratione, quia ſi confeſſus extraiudicialiter perſeuerat in eadem confeſſione in iudicio, tunc non eſt opus torturæ, ſed condemnatione. Ideo illa concluſio quod cõfeſſio extraiudicialis ſufficiat ad torturam, intelligenda eſt quando reuocatur in iudicio non autem quando ratificatur, & in hanc contrariam opinionem inclinare videtur Dec.in cap. at ſc clerici num.122.de iudic. Blãch.de indit. num. 209. Vbi bene comprobat. Aut Gomez.variar.reſol.tom.3. cap.13. rubr.de tortur.vor.num.8.verſic. item etiam limita, vbi duobus fundamentis hanc comprobat opinionem, & primam contrariam expreſsè falſam affirmat Clar. in pract. §. fin.quæſt.21. verſi.confeſſio extraiudicialis. Addo pro hac cõtraria opinione Maſcard.de probat.lib.1.concl.350. nu.6. verſ.contrarium tñ & verſi.& quod dictũ eſt iuncto nu.7. Vbi quod talis confeſſio parum refert, vt reuocetur niſi doceatur de errore, & alijs relatis vt teſtatur de communi Ludou.Peguer.deciſ.crim.17.nu.4.verſ.quam doctrinam.

r *Declarari*. Ad comprobationem huius concluſionis quod, ſ. confeſſio dubia poſſit per confitẽtem declarari & ſecundũ illius intentionẽ interpretari vide ẽt Bal.in l.1.nu.23. ver. primò caſu, C.de confeſſ.Claud.ſoyſell.in repet.l.verum nu. 113.ff.de iuſt.& iur.vbi ponit aliqua exempla huius limitationis Dec.in c.cum venerabijis nume. 105.de excep.& in c.in præſentia nu.44.de prob. Marian.in c.qualiter & quando il 2.786.de accuſat.& ibidem nu. 1005.verſ. ſed ſi intricata iũcto nu.1009.& ſeq.Butr.in c.cum delicti num.20.de accuſ.Pariſ.de Put.de Syndicat. in verbo tortus ca.7.nu7.fol.mihi 599.Adden.ad Ang.de maleſ. in verbo quod fama publica poſt num.112.litera b.in fine additionis Marſil.in pract.§. poſt quã nu.25.Roman.conſ.455.nu.5.& ſeq.Vbi proptere a infert quod confeſſio quæ poteſt importare maius delictũ & minus debet interpretari in minus potius quam in maius, quia talis interpretatio eſt vtilior confitenti & in dubio ſemper vtilior interpretatio capiẽda eſt Alcia.de præſump. reg.3.præſump.1.nu.9.Franc.Ponzinib.in tract. de lam. poſt nu.71.Brun.de Indi.p.2.q.6. nu.14. in fine Maran.in ſpeculo tit.de cõfeſſ.num.32. Vbi reſpondet contrariæ rationi & illam retorquet pro hac concluſ.foller.in pract.crim. verbo & ſi confitebuntur par.1. num.54. Bero.d. conſ. 178.nu.25.lib.3.fol.302.Iodoch.in prac. crim.c. 54.nu.35.Cyrill.in ſumma crim.rubr.16. de confeſſ.§.2.nu.6.Hercul.de negat.n.198.in 9.fallen. Alex.Sciat.in pract.c.19. nu.85.Bertazz.cõſ.54. nu.2.& conſ.156.nu.53.lib.1. & cõſ.449.nu.28. verſ. Nec obſtat confeſſio lib.2. Vbi loquitur & in cõfeſſione cõtinente repugnãtia Hip. Rimin. conſ.88.nu.41.li.1.Maſcar.concl.344.nu.12.Th. Triuiſan.dec.crim.46.nu.8.p.2. Honded. conſil. 108.nu.44.&45.ex quibus ita à Doctorib.communiter receptum eſſe dici poteſt.

ſ *Defenſionem*. Non eſt dubium q̃ ẽt & interuallo poteſt reus ſuæ confeſſioni qualitatẽ adijcere ſecundum Bal.in c.1.verſ.item ſi vaſſallus col. fi. de controu.inueſtit. quẽ referendo ſequuti ſunt Boer.dec.164.nu.13.cum allegatis per eum Boſ. in tit.de confeſſ.nu.31.& ante Boſſ.Claud. Seyſell.in l.vt vim nu.81.ff.de iuſt.& iur.Vbi Bal.doctrinam defendit ob obiectionib.Iaſ.in d.l. verũ Gabr.lib.7.concl.19.nu.15.Pract.Conrad. ti.de confeſſ.crim. nu.11. in 17. limitat fol. mihi 284. Maſcar.de prob.li.2.concl.867.nu.6. Vbi alijs relatis teſtatur de communi Seraphin.de priuil. iuram.priuile.iuram.priuil.135.nu.1.Sed niſi qualitatẽ adiectã probauerit cõdemnandus eſt quia põt iſto caſu talis confeſſio per fiſcum pro parte tantum acceptari ſecundum Iaſ. in l. vt vim nume. 13. verſicul. moueor per illud ff. de iuſtit. & iur. Claud.Seyſell.in d.l.vt vim nume. 81. verſic. ſed aduerte Maſcard.de probat. lib.2.concl.867. nume.5. Vbi alios refert Tho. Triuiſan. deciſio. crim.46.nu.29.lib.2.

Et ſic acceptata cõfeſſio ſufficit ad condẽnandũ in pœnã ordinariã. Quicquid ſecus ſit qñ qualitas adijcitur in cõtinẽti ſecundũ Clar. in prac. §.fin.q.55.ſub verſi.forte poſſet &c. ibi item intellige

tellige. Vbi quod ita concludunt, & declarant communiter * Doctores teste Boerio in deciſio. 74.164.nu.12.& ſeq.& num.14.in fine Maſcard. qui alios refert de probat.lib.2.cóclu ſ.867.nu.5. Quamuis contrarium, quod immo iſto caſu pœna ordinaria imponi non poſſit videatur de mēte Iaſ.in d.l.vt vim, nume.13.in princ.iuncto verſic. Tu tamen & ibi etiam Claud. Seyſell. nu.81. & ſeq.ff.de iuſt.& iur.

† *Confeßionis factæ in iudicio.* Quod inſtrumentum confeſſionis ſactæ in iudicio, vel etiā inſtrumentum ſententiæ & actorum plenam faciat fidem eſt certiſſimū in iure vt videre eſt apud Bal. in l.fi.nu.7.verſ.item eſt verum.C.de probat. Salyc.ibidem poſt nu.4.verſ.& tunc,aut eſt inſtrumentum fori. Adden.ad Salyc.in l.contra negantē,nu.1.ſub litera A,C.ad l. Aquil.ante med. addit. Florian. de S.Petro in l.3.§.diuus il 2.nu.1. verſ.item hoc verū.ff.de teſtib.Saly. in l. ſinguli, nu.2.verſ.& hoc exemplificat C.de accuſat.Henric. Boyc. in c.cum in eccleſijs, nu.6. & ibi etiam Anan.nu.6.in fi.Feli.nu.9.de maior. & obed.Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.460.nu.21.

Fam.Cent.V.I.D.Galeſij.

ARGVMENTVM.

Agitur de Clerico Abbate, qui ad impediendam adeptionem poſſeſſionis ſuæ Abbatiæ nomine Cameræ faciendæ recurſum habuit ad ſeculares iudices, & amplius Apoſtoiicarum litterarū exequutioni reſiſtentiam fecit. Agitur inquam de probatione talis impedimenti, ac reſiſtentiæ, & illius pœna.

SVMMARIVM.

Recurrens clericus ad curiam ſecularem pro impedienda exequutione litterarum Apoſtolicarum eſt excommunicatus, dicitur committere ſacrilegium caditque ab omni iure tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, quod habere prætendit in beneficio de quo agitur. nu.1.

Verba vniuerſalia geminata & prægnantia comprehendunt omnes caſus etiam improprios, & inexcogitatos. nume.2.

Perterrere fauentes concutientes, & comminantes partes agentes notarios exequutiones, & ſubexecutores, litterarum Apoſtolicarum incidunt inexcommunicationem Bullæ in cœna Domini.nu.2.in fine.

Teſtes duo ſufficiunt ad conuincendum reum. nu.3.

Paria ſunt quem eſſe confeſſum vel conuictum. nu.3.

Teſtes deponentes de facto proprio magis probant quam deponentes de facto alieno. nu.4.

Teſtis approbatus à parte pro viro probo, & fide digno probat contra approbantem etiam quod vnicus ſit. nume.5.

Teſtes ſingulares deponentes de diuerſo actu diuerſoque loco & tempore probant, quando actus ſunt iterabiles & tendunt ad eundem rei finem. nume.5. verſic. Vnde tanto magis.

Teſtis examinatus parte non citata facit aliquam præſumptionem.nu.6.

Teſtes veriſimilia deponentes probant etiam quod alias inhabiles ſint.nu.7.

Impedimentum præſumitur præſtitum ab eo cuius intererat illud præſtare.nu.8.

Corpus delicti in primis conſtare debet. nu.9.

Famulus delinquens ad Domini commoditatem, & vtilitatem præſumitur deliquiſſe de illius ſcientia conſenſu, & mandato, nu.9. Contra nu.10. diſtingue, vt dicto nu.10.& ſeq.

Teſtes inhabiles & patientes exceptiones admittuntur in probatione mandati. Item in probatione delicti occulti & difficilis probationis. Item in probatione criminis læſæ Maieſtatis. nu.13.

Præſumptiua probatio admittitur in delictis occultis & difficilis probatis.nu.13.in fine.

Dominus non prohibens ſuis famulis delictum ab ipſis commiſſum præſumitur dediſſe mandatum ad delinquendum. nu.14.

Ratificatio delicti habet vim mādati.nu.15.et in addit. littera [a]. verſ.1.& 2.vbi etiam remißiuè de materia.

Ratificatio delicti præſumitur, quando illud reſpicit vtilitatem ratificantis.nu.15.

Mandans delictum poſtquam eſt commiſſum non tenetur, nec de mandato, nec de ratificatione in addit. littera [a]. verſ. limita.1.

Delictum ratificari non poteſt niſi fuerit commiſſum nomine ratificantis, & de materia in addit. littera [a]. verſ. limit.2.

Ratificatio non habet locum in delictis, quæ per alium committi nequeunt prout eſt adulterium in addit. littera [a]. verſ. limita 3.

Ratificatio delicti non datur niſi prius conſtito de delicto ratificato in addit. littera [a]. verſ. limita.4.

Famulus præſumitur deliquiſſe de mādato Domini quādo delictum eſt magnum & præparatum. nu.16.

Dolus præſumitur ex vindacio, & ex interpoſitione perſona.nu.17.declara, vt in addit. littera [b].

Probatio ab effectu dicetur efficaciſsima. nu.18.

Impediens miniſtros, & executores iuſtitiæ in eorum executione incurrit crimen læſæ Maieſtatis. nu.19.

CONSILIVM XXVI.

1 ADSIT DEVS. Quod D. Simon impediuerit executionem litterarum Apoſtolicarum in forma breuis expeditarum pro capiēda poſſeſſione Abbatiæ de qua agitur nomine Cameræ probatur per tres teſtes: Imò conteſtes qui fuerunt præſentes, ac de proprio viſu & auditu immediatè deponunt idem D. Simon in contradictorio cū ipſis teſtibus corā D. Regente in ciuitate Neapolis inſtetit & obtinuit impediri executionem dictarū litterarū. Vnde non ſolū cōtra ipſum intrat pœna excōicationis de qua in c. nouerit, & in c. graue de ſent. excō. & legitur in bulla lecta in Cęna Dñi. §.16. cum Recurſus ad Curiā ſecularem prohibitus ſit c. qualiter, & quādo, & ibi Doct. extra de iudic. & ſic recurſus ſacrilegiū cōmittere dicatur Caiet. in ſumma in verbo excommunicatio cap.30.& ſeq. ſed etiam cecidit ab omni iure tam in petitorio quam in poſſeſſorio quod habebat, ſeu habere prætēdebat in Abbatia prædicta ex cōſtitutione Innocentij VIII. de qua in bullario par.1. fol. mihi 132. & eſt in ordine xiiij. illius Pōtificis incip. officij noſtri, &c.

Et

2 Et aduertatur quod bullæ prædictæ puniunt impedientes exequtionem literarū Apoſtolicarum, ſiue per ſe, ſiue per alium, ſiue publicè, ſiue occultè, ſiue directè, ſiue indirectè, & demū quoquomodo illas impediuerit quæ verba ſic geminata prægnantia, & vniuerſalia tantam vim habent, vt compræhendant omnem caſum in quo appareat de impedimento prædicto expreſsè, & indiſtinctè etiam quod improprius, & inexcogitatus ſit Natta conſi.474. nume.23. ſeqq. lib. 2. Ceph.conſi.150.nu.15.& cōſi.76.nu.16.& cōſi. 121.nu.1.ſeqq. & conſi.53. nu.22.lib.1. Maſcar. de probat.lib.3.cōcluſ.1117.nu.98. Ergo multo magis compræhendent D. Simonem qui nō indirectè, ſed directè nō per alium, ſed per ſe ipſum & non ſecretè, ſed publicè earundem litterarum exequtionē impediuit, & non ſolū impediuit, ſed ēt prout ijdē teſtes optimè concludunt egre diēdo ex camera D. Regētis minatus fuit D. Auditori Archiep. Beneuentani, qui dictarū literarum exequutionem procurabat eidem dicendo hæc vel ſimilia verba videlicet, &c. . . . Quare de directo intrat aliud caput bullæ prædictæ lectę in cęna Domini, dum expreſsè comprehendit perterrefacientes concutientes, & comminantes partes agentes Notarios exequtores, vel ſub executores dictarum literarum.

3 Stantibus modo depoſitionibus iſtorum triū teſtiū concludentiſſimè ſuper literarū Apoſtolicarū exequutionis impedimento, vt ſupra deponentiū parum refert quod D. Simō in negatiua perſiſtat, quia tā in ciuilibus, quā in criminalib. ad conuincen.reum duo teſtes ſufficiunt c.nullū §.ſed hoc in fine 2.q.4.c. in oī negotio, & in c.licet extra de teſtibus l.vbi numerus ff.eod.Specu. in tit.de teſt.§.teſtat in princ. etiam quod ageretur de condemnando Epiſcopum nedum Abbatem ſeu ſacerdotem ſimplicem gloſſ.in clem. Pręſul.2.quæſt.4.Bero.in c.at ſi clerici nu.5. & ſeqq. & ibi etiā Dec.nu.3.extra de iud.Nouell.in prac. crim.in rubr.de teſtib.in materia criminali nu.3. fol.mihi 140.Catell.Cotta in memor.verſ.Papa an corrigatur vſui in comm.opin.verſ.te3 es'duo ſufficiunt ad condemnandum Clar. in prac.§. fi. q.66.verſ.fi.Et paria ſunt quem eſſe confeſſum, vel conuictum ēt ad hoc vt poſſit in ordinariam pœnam condemnari l.qui ſententiam C.de pœnis l.fi.C.de cuſtod.reorum Gandin.in ti. de pręſump.& indit.indubita.poſt nu.2. verſ. & primo videtur Gramm.deciſ.36.ſub nu.61.

4 Sed cum in caſu noſtro vltra iſtorum trium teſtium depoſitiones quib.eo magis credendū eſt, quia deponunt de eo quod ipſimet fecerunt, & dixerunt corā D.Regente & ſic de facto proprio ad trad.per Marſil. in pract.§. diligenter nu.131. Cou. variar.q.c.33. ſub nu.3.Cephal. conſ.225. nu.33.li.1.Boſſ.in tit.de oppoſ. contra teſtes nu. 71. in fine Beninten. deciſ. Bonon.73. ad finem Menoch.de arb.q.li.2.caſu 99.nu.11.Dec. conſi. 62.nu.53.li.2.Hippol.Rimin. conſ.5. nu.127. & conſ.44.nu.74. lib.1. Habemus plures alias probationes & præſumptiones quæ niſi fallor rē prorſus notoriam & manifeſtam reddunt.

5 Primo habemus depoſitionem Sabatini deponentis pariter & de viſu qualiter idē D. Simō ad effectum impediendi dictam exequutionē conuolauit ad auxiliū & fauorē Marchionis Vici & Marchionis Circelli, & vna cum illis fuit & alloquutus DD. Regentē & Capellanū maiorē eos redarguit & apud eos inſtetit ne literis Apoſt. prædictis exequutionē cōcederent. Huic aūt Sabatino cū ſit approbatus ab aduerſario pro viro probo & teſte fide digno oīno credendum eſt ēt ꝙ vnicus & ſolus eſſet ſecundum Hippo.Rimin. conſ.209.nu.29.p.2.Vaſq.de ſucceſſ.creat.§.12. nu.7.ſeqq. vbi loquitur etiam quod teſtis tacite approbetur ſequitur Burſat.conſ.20.nu.23. ver. tertio eadem met teſtis Menoch.conſ.60.nu.18. p.1. Vnde tanto magis eſt illi credēdum iunctis depoſitionibus aliorum teſtiū qui etſi deponāt de diuerſo actu diuerſoque loco & tempore. Nō per hoc tamen dicuntur ſingulares cum tractetur de actu iterabili & tendente ad eundem rei finem ſecundum communem de qua per Alexā. de Neuo in cōſ.71.ſub nu.9.Aym. de antiq. tēp. par.4. ſect. Sed enim nume.17. Hippol. Rimin. Inter conſ.crim.diuerſ.85.nu.8. 20. & 28. vol.2. Ant.Gomez.var.reſol.tom.3.c.12.tit. de proba. delict. num.12.

6 Secundo concurrit copia memorialis dat. ab eodem d. Simone ad effectum impediendi exequutionem dictarum litterarum iuncta Apoca Iohannis Donat. Roſij ſcribæ qui eiuſdem memorialis copiam authenticam prout requirebatur ſe non poſſe concedere affirmat ob inhibitionem eidē a ſuperioribus factam. Et licet iſte ſcriba tanquam informiter, & ſine citatione partis examinatus non videatur facere probationem ad tex.in l.ſi quando C.de teſtib. Negari tū non poteſt quin ſaltim faciat aliquam prę ſumptionē pręmiſſis adminiculatiuam Soc.in conſ.162.nu. 11.verſ.confirmatur quia lib.2.Gramm. dec.34. 33.Milet.in repert.in verbo teſtis nu.69.Burſat. conſ.345.ſub nu.29.Dec.conſ.18.nu.59. Caputaguen.deciſ.208.nu.8.p.2.

7 Tertio coadiuuantur prædicta & proprio conſeſſione d.Simonis qui & ſi particulariter neget, quod apud D.Regētem impediuerit exequutionem literarum Apoſtolicarum fatetur tamen ſe tractaſſe cum eodem D. Regente de manutentione poſſeſſionis ſuæ prætenſæ Abbatiæ. Dum dicit *Andai al Regente per intendere che coſa pretendeua l' Arciueſcouo di Beneuento mi riſp ſe che gli era ſtato preſentato vn memoriale per parte del Arciueſcouo di Beneuento per conto della mia Abbatia & che l'haueua rimeſſa al Cappellano maggiore*. Et ſic tanto magis veriſimilis redditur depoſitio dictorum teſtium deponentium ſuper pręſtatione impedimenti facta per Domin.Simonem apud Regentem cum iam ipſe fateatur ſe vt ſupra cum eodem D. Regente tractaſſe teſtibus autem veriſimilia deponentibus etiam quod inhabiles forent plenam fidem faciunt Aym.conſil.275. nu. 9.lib.2. Nouell.regula 116.in tertia fallen.pract. Conrad. in titu. de teſtibus, rubr. perſonas teſtium agrediendo ſub nume.5.verſic. vnum magis ſignandum fol.74.col.2.in fine Gabr. tit. de teſtib.lib.1.concluſ.20.nume. 4. Decian. d. conſil. 18.nume.204.lib.1.Maſcard. de probat.lib.3. concluſ.1119.nu.11.

8 Quarto concurrit ad præmiſſa. Nã quod exequutio literarum Apoſtolicarum fuerit apud iudices ſeculares impedita in facto eſt certiſſimum: licet prætendatur de perſona impediente nõ apparere; ideò ſubintrat iuris præſumptio, quod impedimentum fuerit præſtitum ab eo cuius intererat impediri, iuxta tradita per Bar. in l. fi. nu. 5. verſ. Item illa res. ff. de quæſt. Corrad. in pract. crim. rubr. de negat. crim. & tormen. poſt nu. 20. verſ. 7. quando res ſubtracto cum alijs relatis per Campeg. in tract. de teſtib. reg. 394. verſi. ſexto, ille præſumitur, ſiue ergo teſtium depoſitiones, ſiue dicti Simonis confeſſionem, ſiue etiam iuris præſumptionem, & facti met qualitatẽ reſpiciamus. Non poſſumus niſi dicere, quod de impedimento exequutionis litterarum Apoſtolicarum prædicto d. Simon ex omni parte remanet conuictus, & conſequenter vltra excommunicationem cecidit ab omni pretenſo iure Abbatię, tã in petitorio, quã in poſſeſſorio tam in re quã ad rẽ & alias prout in bulla Innocentij VIII. de qua ſupra. Et hæc dicta ſufficiant quo ad caput impedimenti exequutionis literarum Apoſtolicarũ.

9 Veniemus modo ad caput reſiſtentiæ factæ, Vicario Archiepiſcopi Beneuentani, & alijs Clericis in illius ſocietate exiſtentibus dum volebãt vigore litterarum Apoſtolicarum capere poſſeſſionem Abbatiæ, & quidem, quod talis reſiſtentia armata manu & ſolemniter fuerit facta à familiaribus, & hominibus d. Simonis, qui in Abbatia erant recondit. Non poteſt in dubium reuocari cum de ea deponant teſtes quamplures & ſic pleniſſimè in primis dicitur conſtare de corpore delicti, iuxta text. in l. 1. §. Item illud. ff. ad Syllan. cum alijs per Boſſ. in tit. de delict. nu. 40. Quod autem hæc reſiſtentia fuerit facta de ordine & mandato d. Simonis probatur ex iuris præſumptione volente, quod factum ad Domini commoditatem, & vtilitatem præſumuntur factum de illius ſcientia conſenſu, & mãdato prout eſt, tex. in cap. conſtitutus il primo, in verſic. ſi quis autem de conſanguineis, & ibi glo. in verb. veriſimile extra de teſtibus fuit originalis doctrina Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi Prætori, nume. 19. in decima quæſtio. ff. de nou. oper. nunci. & in l. 1. §. idem Labeo. ff. quod vim, aut clam Roman. conſil. 68. nume. 2. verſ. Iuris enim præſumptio eſt, & conſ. 152. nu. 4. Imol. in l. hæres meus §. fina. verſic. an autem impedimentum. ff. de conditio. & demonſtrat. Alexan. in l. 1. num. 4. verſic. puto opinionem Bartholi veram. C. ne liceat poterunt Marſ. conſ. 3. num. 18. & ſeqq. Natt. conſ. 451. nu. 6. lib. 3. & eſt communis, vt per Bero. in conſ. 118. nume. 27. lib. 3. quem refert & ſequitur Lancellot. de attent. cap. 1. nu. 80. & ſeq.

10 Et licet non ignorẽ contra hanc Bartholi opinionem ſenſiſſe Bald. Anan. & alios relatos per Boſſ. in tit. de manda. ad homicid. num. 39. Nihilominus omiſſa pro nunc diſcuſſione ſuper veritate prædictarum cõtrariarum opinionum ſupplicatur aduerti, quod quando vltra conſanguinitatem, vel famulatum delinquentis concurrit aliqua alia præſumptio mandati: Res tunc nullam prorſus habet difficultatem & Bartholi opinionem contra Bal. præualere, vel ſaltim ſic poſſe eorum contrarias opiniones concordari ſcripſerunt Roma. in d. l. 1. §. ſi quis ipſi Prætori, nu. 8. ff. de nou. oper. nuncia. Abb. in cap. cum cauſam, nu. 19. de teſtibus Alexan. conſi. 69. num. 5. lib. 2. Marſil. d. conſ. 3. nu. 18. verſ. & ſaltim hoc procedit Grãmat. conſ. 8. nu. 3. Petr. à Plach. in Epith. delict. lib. 1. nu. 14. poſt nu. 4. verſic. quod ipſe veriſſimum intelligerem.

11 Et ſic in propoſito vera & communis practica eſt, quod quando cum conſanguinitate, vel famulatu concurrit vnica tãtum præſumptio etiã leuis, & an violenta tunc ſine dubio oritur ex ea inditium indubitatum ad torturam Boſſ. d. tit. de mandato, num. 52. At ſi non vnica, ſed plures concurrant præſumptiones non leues, ſed vrgentes prout infra in caſu noſtro eas cõcurrere mox demonſtrabo, & tunc ad punitionem illas ſufficere ſentiunt omnes præfati Doctores præſertim Abb. in d. cap. cum cauſam poſt d. nume. 19. Marſil. dicto conſil. 3. nume. 20. verſic. quinimò prædicta, &c. & non ſolum in pœnam extraordinariam, ſed etiam in ordinariam Duen. regul. 203. in prima limitatione, verſic. quod tamen intelligo verum Petr. à Plach. cap. 14. nu. 4. vbi plures alios adducunt concordantes.

12 At in præſenti caſu non præſumptiones, ſed cõcludentiſſimas teſtium probationes in mediũ adducam ex quibus de mandato prædicto optimè apparebit, ſtatim enim mortuo Abbate d. Simon poſuit armatos in cuſtodia Abbatiæ cum expreſſo ordine, vt neminẽ ingredi illuc facerent & hoc deponũt vndecim teſtes. Rurſus poſt mortem Abbatis, quando d. Simon illinc ad menſem diſceſſit ex Abbatia, & Neapolim profectus eſt eoſdem homines ibidem armatos reliquit repetito illius iuſſu, vt neminẽ illic ingredi ſinerẽt etiã quod venirent nomine Archiepiſcopi Beneuentani, aut Papæ, & hoc reſpectiuè deponũt omnes præfati teſtes. Preterea antequã d. Simon ex Abbatia diſceſſerit fecit claudere feneſtras & foramina ad hoc, vt nullus prorſus in eã ingredi poſſet prout deponunt quinque teſtes, videlicet Michael, Antonius, Andreas, Baſilius & Laurẽtius. Et idem D. Simon dum eſſet iterũ Neapoli per litteras ſcripſit Sebaſtiano Scantino, & Cõſtantino Leoni, vt bene d. Abbatiam cuſtodirent, vt neminem illuc ingredi pemitterent prout deponunt quatuor teſtes, videlicet, Sabatinus, Antonius, Michael & Andreas. Et demum habita per d. Simonem notitia, quod ſui homines fecerunt reſiſtentiam prædictam illam approbauit, & ratificauit per litteras ſcriptas præfatis Sebaſtiano, & Conſtantino prout deponunt quinq; teſtes, videlicet, Sabatinus, Baſilius, Antonius, Andreas, & Michael.

13 Quare ex præmiſſis in primis dicitur, quod d. Simõ vltra generalẽ iuris præſumptionẽ de qua ſupra eſt apertè conuictus de mãdato ad reſiſtendum per teſtes, qui quidem teſtes etſi forſan aliquas paterẽtur exceptiones in eorum dictis, aut perſonis, prout verius nullas patiuntur adhuc tñ concludenter probant, & ipſum conuincunt. Tũ quia agitur de probando mandato, quod de ſui natura eſt difficilis probationis ſecundum Boſſ. de indit. nume. 155. Hercul. in tract. de negatiua nu. 16.

nu.16.& 17.Gabr.tit. de teſtib.concluſ.7.nu.3. lib.1.Bertaz.cõſ.3.nu.27.& conſi.105.nu.8.& 9. Burſat.conſi.346.nu.11. lib.4. Tum etiam quia facientes huiuſmodi reſiſtentias,vt mox dum vigore bullarum Apoſtolicarum dicuntur cõmittere crimẽ læſæ Maieſtatis; Verum nec vlla iuris aut hominis fictione confictum. Quo caſu non ſolum inhabiles, ac minus idonei teſtes admittũtur Abb.in c.1.poſt nu.5. verſic. fallit in crimine læſæ Maieſtatis lib.4.Bellin.conſi.43.nu.7. verſ. ad ſecundã,an ſindicus Gram.conſi.1.27.& vot. 3.nume. 30. Burſat. cum ibi allegatis per eum in conſi.346.num.17.lib.4.Maſcard.de probat.lib. 3.concluſ.1386.num.8. & concluſ.462.nume.1. & ſequen. lib. 1. Verum etiam præſumptiua, & minus plena probatio habetur pro plena,& cõcludenti probatione Bald. in l. quicunque num. 25.C.de ſeru.fugit. Alex.conſi.69. nu.1.& ſeqq. lib.2.Brun.& indit. & tortur. par.1.q.4.nume.7. verſic. Item adde Aym.conſi.73.num.19.& ſeq. Gram.conſi.22.nu.15.& ſeqq.Dec.in c.licet cauſam nu.12.in fine de probat. Bur. deciſ. 164. nu. 4.Clar.in pract.§.fin.q.20.verſi.ſuas tamen Maſcar.d.concluſ.462.nu.20.

14 Idem D.Simon cõuictus exiſtit alia iuris pręſumptione. Quia ante reſiſtentiam factam ipſe notitiam habebat de expeditione breuis pro capienda poſſeſſione Abbatiæ,cum vt ſupra probaui in 1.capite,iam illius exequtionem impediuerit apud D. Regentem, & alios, quare debebat ſuis hominibus in Abbatia exiſtentibus quibus iam ordinauerat, vt neminem illuc ingredi facerent ordinem prædictum reuocare, & prohibere ne vllam facerent reſiſtentiam. Hoc non fecit, nec prohibuit ergo quicquid ab illis poſtea factum fuit non ſolum de eius mãdato, & conſenſu factum à iure præſumitur, Natta conſil.451. num.6.Clar.q.86.verſi.hinc infertur,& verſic.2. infertur in fine Menoch.de præſumpt.lib.5.præſumpt.27.num.21.iuncto num.14.& 15. Verum etiam de reſiſtentia prædicta puniendus erit nõ aliter, ac ſi ipſe illam principaliter feciſſet l.2.ff. de noxal. & eſt communis, vt per Ant. Gomez. var.reſol.tomo 3.tit.de homicid.nu.4. verſ.Item adde & tit.de crim.læſ.Maieſt. nu.8. verſic.quod tamen opini.

15 Tertio ſi vt iam prædixi D.Simon ratam habuit reſiſtentiam eius nomine factam etiã quod nihil aliud in proceſſu contra ipſum appareret ex hoc ſolum poteſt de mandato puniri cum vulgaris ſit in iure cõcluſio, quod ratiſicatio habet
a vim mandati [a] tam in ciuilibus, quam etiam in criminalibus l.1.§.ſed & ſi cum quis ff.de vi,& vi armat.cap.1. de homicid.in 6.cap. rathihabitionem,& ibi gloſ.& de reg.iur.in 6.Oſaſc.deciſion. Pedemont.138. num.4. & 5. Capra concluſ.80. num.62. & quando delictum tendit immediatè ad commodum, & vtilitatem alicuius tunc in dubio præſumitur ratificatio,vt per Lancell.qui concordantes allegat in tractat. de attent.capit. 1.num. 80.

16 Quarto ſupplicatur aduerti, quod ſumus in magno, & præparato de'icto nempe in reſiſtentia facta officiali,& Commiſſario Papæ, & ſic in crimine læſæ Maieſtatis quo caſu non eſt præſumendum quod ad Domini commoditatem, ac vtilitatem famuli in eorum perniciem de ſe ſolo ſine expreſſo eiuſdem Domini mandato tantum facinus committere voluerit Aegid. deciſ.577.Incip.etiam ſi exequtio Bero. quæſt.39. num.4.& in d.conſil. 118. per totum præſertim num.23.lib.3.Lancellot.d. cap.1.de attent.à parte num. 82.

17 Nec etiam omitto aſſertum mandatum de manutenẽdo curiæ ſæcularis procuratum à Domino Simone ſtatim mortuo Abbate ſub ficto prætextu, quod ſuper poſſeſſione Abbatiæ moleſtaretur à Philippo Mugnato, qui tamen Philippus talia nunquam cogitauit, & erat ipſius amiciſſimus. Quare ex hoc mendacio, & quæſito colore, ac etiam ex hac perſonæ fictæ inter-
b poſitione præſumitur quod idem Dominus Simon ſe doloſè præparabat ad futuram reſiſtentiam in caſu in quo reſiſtendum eſſet argumen. text.in l.vxor marito ff.de donation. inter vir.& vxor.& in l.ſi is qui bonus ff. de acquiren. hęred. & in l. ſi quis affirmauerit ff.de dolo Aymon. conſi.282.nume.7. & conſi.122. num.10.verſic. 7. non eſt dubium Alberic.in l. dolum nume. 3. verſic. Item ex perſonæ alterius interpoſitione C.de dolo malo Ruyn.conſi.130. nume.2.lib.2. Mandell.conſi.97.nu.5. verſi. & potiſſimum lib. 1.Maſcar.de probat.lib.1. concluſ.531. nu.173. & lib.2.concluſ.815.nu.43.

18 Sexto effectus ipſe,& facti euidentia hęc omnia bene demonſtat. Nam homines armati ſemper ſteterunt in Abbatia durante impedimento Curiæ ſæcularis illo autem ceſſante,& hoc deducto ad notitiam D.Simonis, qui tunc propterea cognoſcebat non eſſe amplius reſiſtendum Eccleſiaſticę poteſtati ſtatim per literas mandauit, vt cuſtodes inde amouerentur, quare quicquid antea ſequtum eſt ipſo non prohibente, (prout poſtea prohibuit) de eius ordine, & mandato factum præſumitur arguendo ab ipſo ſequuto effectu cuius probatio dicitur ſenſitiua, & efficaciſſima ad plene tradita per Euerard. in loco ab effectu num.1. & ſeqq.

19 Concludo igitur, quod ſtantibus omnibus prædictis cum D.Simon ſit etiam pluſquam ſufficienter conuictus de reſiſtentia facta de eius ordine & mandato Commiſſario,& officiali Papæ exequi volenti literas Apoſtolicas non erit os in cœlũ ponere ſi dicatur quod is puniri poſſit pęna crimin. læſæ Maieſtatis, iuxta Bullam Sãctiſſimi Domini Noſtri Sixti Quinti, editam eius anno primo,& incip. Hoc noſtri Pontificatus initio de qua in Bullario par.2.fol.1375. ſub verſiculo, Duces quoque in illis verbis,vel etiã quoſcunque Iudices Miniſtros, aut exequutores Iuſtitiæ in perquiſitione captura, vel abductione ac omnino in eorum officij libera exequutione, ſiue in Vrbe, ſiue extra vbique locorum impediuerint, ſiue verberauerint, vel inſequuti fuerint aut cõcuſſerint, ſeu minus, vel alias perterrefecerint, aut ad arma conclamauerint alioſque concitauerint, ſeu talia fieri mandauerint, & ita hæc timens dictus D.Simon quo ad pœnam criminalem ſe compoſuit cum fiſco, & ſi rectè memini ſoluit ſcuta mille reſeruato par-

ti iure ciuiliter agendi ad priuationem Abſiatiæ propter recurſum & reſiſtentiam prędictam prout poſtea etiam in ciuili iudicio per tres conformes vigore dictæ bullæ Innocentiæ fuit priuatus: Quare dicant Clerici præſertim, & Sacerdotes iuriſditionem eccleſiaſticam ſpernere, & pro impedienda exequutione literarum Apoſtolicarum ad ſecularem iuriſditionem confugere, quia vltra excommunicationem, quam incurrũt & corporalis pœnæ periculum ſubeunt, & ſaltim aut ex gratia, aut ex compoſitione pecuniaria non effugiunt mulctam. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Ratificatio habet vim mandati*. Ad hanc materiam, an ſcilicet, & quãdo ratificatio in delictis habeat vim mandati videas omnino præter antiquiores quos referunt Ang. Aret. conſ. crim. diuerſ. 74. nu. 26. & ſeqq. lib. 1. Corrad. in pract. fol. mihi 325. nu. 8. Petr. à Plach. in Grith. delict. lib. 1. cap. 18. per totum Natt. conſil. 595. §. fin. q. 87. verſic. Quæro nunquid Menoch. de arbitr. quęſt. lib. 2. caſu 352. nu. 17. & ſeq. Nonded. conſil. 96. & conſil. 97. per totum in diſcurſu lib. 2.

Regula ſit affirmatiua, quod ſcilicet ratificatio in delictis habet vim mandati Capra d. concluſ. 80. nu. 62. Oſaſch. deciſ. Pedem. 138. nu. 4. & in conſil. 64. nu. 19. Rimin. iun. conſ. 310. nu. 4. & ſeqq. lib. 3. apud quos vltra alios relatos in præcedenti verſ. reperies iura & authoritates Doctorum hanc regulam comprobandam. Et hæc regula procedit etiam in vniuerſitate de qua particulariter dixit D. meus Farinaceus in ſua prac. crim. par. 1. tit. de delict. & pen. q. 24. ſub 4. ampli.

Limita primo, hanc regulam procedere quando quis ſciuit delictum iam fuiſſe commiſſum ſecus ſi illud ignorãs mandat illud idem delictum fieri, quia tunc non obligatur, nec tanquã mandans, quia iam delictum fuerat commiſſum. Nec tanquam ratificans, quia data ignorantia excluditur ratificatio, vt in deciſ. Pedem. 138. num. 9. Menoch. d. caſu 352. nu. 17. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 1012. nu. 3.

Limita ſecundo, vt tunc demum Ratihabitio equiparetur mandato, quando ſcilicet delictum eſt geſtum nomine ratificãtis aliter ſecus; Quod enim nomine meo geſtum non eſt ratificare non poſſum Capra d. concluſ. 80. nume. 63. Oſaſch. d. deciſ. Pedem. 138. nume. 17. & 18. & 28. vbi amplius, quod non ſolum requiritur delictum eſſe commiſſum nomine ratificãtis verum etiam eſt neceſſe, quod ratificetur tanquam ſuo ipſius ratificantis nomine geſtum & ibi etiam declaratur quando delictum dicatur cõmiſſum nomine ratificantis; Idem Oſaſch. conſil. 65. nu. 35. & ſeq. vbi de materia. Ad quam etiam vide Frãc. Marc. deciſ. 423. num. 25. & ſeq. par. 2. vbi declarat ſuffi cere iſto caſu delictum fuiſſe commiſſum contẽplatione alterius licet non eius nomine. Quamuis contrarium, quod immo ratificare poſſit delictum geſtum non nomine ratificantis voluerint aliqui relati in dicta deciſ. Pedemont. 138. nume. 8. & videtur etiam ſenſiſſe Lancellot. de attent. cap. 1. num. 64. vbi dixit, quod licet regulariter ratificatio non operetur circa ea, quæ nõ ſunt geſta nomine ratificantis per regulã l. ſi pupilli. §. ſed ſi ego. ff. de nego. geſt. & cap. ratum de reg. iur. iſtud tamẽ procedit quoad alterius præiudicium ſecus quoad præiudicium ratificantis, vt ibi per eum, qui concordantes allegat. Verum quia hæc procedunt in ciuilibus ſecus in criminalibus, vt per Franc. Marc. d. deciſ. 423. num. 25. & per Oſaſch. d. deciſio. Pedemont. 438. num. 18. in diſcurſu; ideò non recedas à propoſita limitatione cum qua concurrit etiam Hippol. Rimin. d. conſil. 310. nu. 34. lib. 3.

Limita tertio in delictis, quæ non poſſunt per alium patrari prout eſt adulterium in quo propterea ratihabitio non equiparatur mandatum, vt per Franc. Maſc. d. deciſ. 423. nume. 26. & per Capr. d. concluſ. 80. num. 65. & 67. & ſequen. vbi declarat niſi adulterium committeretur nomine meo non cauſa libidinis, ſed in vituperium alicu ius, quia tunc poteſt à me ratum haberi.

Limita quarto, quia non poteſt tractari de ratificatione delicti, niſi prius conſtet illud delictũ fuiſſe cõmiſſum Oſaſc. d. conſ. 65. nu. 14. & ſeqq.

b *Ex hac perſona fictæ interpoſitione*. Propoſita hic per Dom. meum concluſio procedit quando ſuppoſitio perſonæ fit in actu prohibito, & in præiudicium tertij prout loquuntur iura præcitata. Secus in re non prohibita, & in actu quem quis facit iuris ſui conſeruandi gratia. Tũc enim dolus non præſumitur. l. & qui natura. §. cum me abſente. ff. de neg. geſt. per quem tex. ita expreſsè declarauit Alber. in l. dolum poſt nume. 3. verſic. ſed contra. C. de dolo: Et hinc eſt, quod hodie licet videamus fieri emptionis prædiorũ cenſuum ſocietatis officiorum, & alios contractus licitos à perſonis non prohibitis in fauorem tertij, & de pecunijs alterius ad cuius fauorem poſtea recognoſcitur bona fides per illum, qui non niſi in eo contractu nudum nomen habet, & tamen tales contractus debitam habent exequutionem, nec vllam in ſe continent doli præſumptionem, quod inde euenit, quia contractus ſunt liciti, & ex interpoſitione perſonæ nullum reſultat contrahentibus damnum.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Bulla Sixti Quarti aſtringens cõſanguineos & affines condemnatorum ad emendum illorum bona, An comprehendat conſanguineos, & affines offenſos ab ipſo condemnato, & hinc multa declarantur, quę reſpiciunt extẽſionem, ſeu reſtrictionem conſtitutionis fauorabilis, vel odioſæ.

SVMMARIVM.

Oratio indefinita prolata, à lege equiparatur orationi vniuerſali & propterea vniuerſaliter intelligenda eſt. nume. 1. Quod quando verum ſit, & de materia vide in addit. litera [a].

Iura ſanguinis pacto partium aut alio modo dirimi non poſſunt, num.2.

Expreſſum dicitur illud quod venit ex proprietate verborum, & quod ex verbis infertur, nu.2.

Oratio indefinita, an æquiparetur vniuerſali in materia probatoria in addit. litera [a].

Oratio indefinita, an trahatur ad futura in additione litera [a].

Oratio indefinita æquipollet vniuerſali ficte non autem vere in addit. litera [a].

Oratio indefinita non æquipollet vniuerſali in materia feudali in addit. litera [a].

Oratio indefinita comprahendit etiam remedia extraordinaria in addit. litera [a].

Oratio indefinita æquiparatur vniuerſali collectiuè non autem diſtributiuè in addit. litera [a].

Oratio indefinita non æquipollet vniuerſali quando agitur de præiudicio tertij in addit. lit.[a] *in fine.*

Tacitum, an & quando quid dicatur in addit. litera [b].

Expreſſum dicitur illud quod a iure præſumitur, & ſubintelligitur in addit. litera [b].

Expreſſum dicitur illud quod oculis legi poteſt in addit. litera [b].

Expreſſum, an dicatur illud quod ſub genere continetur in addit. litera [b].

Expreſſum dicitur illud quod ex verbis infertur in addit. litera [b].

Expreſſum dicitur illud quod venit in neceſſariam conſequentiam in addit. litera [b].

Expreſſum dicitur illud quod colligitur ex relatione ad aliud declara, vt in addit. litera [b].

Expreſſum dicitur illud quod ſolet ſemper apponi in addit. litera [b]. *in fine.*

Expreſſum, an dicatur illud quod colligere ex coniecturis in addit. litera [b]. *in fine.*

Statutum dicitur fauorabile, & non odioſum quando reſpicit publicam vtilitatem ne delicta remaneant impunita, nu.3. contra, nu.7. Declara, vt in addit. litera [c]. *in 7. & 8. concluſione.*

Statutum, ſeu conſtitutio fauorabilis latè interpretanda eſt, num.3.

Statutum, ſeu conſtitutio correctoria iuris communis dicitur odioſa in addit. litera [c]. *in 1. concluſ. & nu.8.*

Statutum, ſeu conſtitutio contra naturalem æquitatem dicitur odioſa in addit. litera [c]. *in 2. concluſ.*

Statutum, ſeu diſpoſitio per quam redimus ad ius commune dicitur fauorabilis, & non odioſa in additione litera [c]. *in 3. concluſ.*

Statutum, ſeu diſpoſitio per quam obuiatur fraudibus dicitur fauorabilis in addit. litera [c]. *in 4. concluſ.*

Statutum, ſeu conſtitutio mandans ſeruari iuramentum dicitur fauorabilis, & è contra dicitur odioſa ſi tollit vires iuramenti in addit. litera [c]. *in 5. concluſ.*

Statutum, ſeu diſpoſitio per quam imponimus finem litibus dicitur fauorabilis in addit. litera [c]. *in ſexta concluſione.*

Statutum, ſeu diſpoſitio, an dicatur fauorabilis, vel odioſa ſi ex vna parte continet odium, & ex alia fauorem in addit. litera [c] *in 9. concluſ.*

Extenſio de perſona ad perſonam in qualibet diſpoſitione regulariter non eſt facienda, niſi conſtitutio ſit fauorabilis, num.4.

Extenſio conſtitutionis facienda eſt ad omnes caſus ſub illo comprahenſos ex proprietate verborum quamuis in vno maior ſit ratio quam in alio, nume. 5. vbi amplіatur etiam in reparabilibus, & odioſis.

Vniuerſalis oratio comprahendit omnes caſus etiã quod in vno ſit maior ratio quam in alio, nu.5. in fine.

Statutum, ſeu conſtitutio ſemper reſtringenda eſt ne ſequatur iniquitas, nu.6.

Statutum, ſeu conſtitutio dicitur odioſa volens aliquem teneri ex facto ſuorum inimicorum, nu.6.

Afflictio non eſt addenda afflicto, nu.6.

Statutum, ſeu conſtitutio pœnalis dicitur odioſa, & non fauorabilis, nu.7.

Statutum, ſeu conſtitutio volens vnum teneri pro delicto alterius dicitur odioſa, & non fauorabilis, nu.8.

Statutum, ſeu conſtitutio ſemper interpretanda eſt, vt minus corrigat ius commune quam ſit poſſibile, nu.8. in fine.

Ratio eſt anima legis illamque amplіat, & reſtringit, num.9.

Coniunctus, & beneuolus non præſumitur aliquid male cogitare contra ſuum coniunctum, & beneuolum ſub num.9.

Inimicus ſemper præſumitur mala cogitare de ſuo inimico, nu.9. ad finem.

Conſtitutio, ſeu ſtatutum non extenditur de caſu ad caſum, vbi adeſt diuerſa ratio, num.9. in fine.

Statuentes ſemper cenſentur voluiſſe illud quod interrogati veriſimiliter reſpondiſſent, nu.10. in fine.

Contraria duo non poſſunt eſſe in eodem ſubiecto, nu.11.

Verba clara non indigent declaratione, nu.12.

Aequitas ſcripta præfertur rigori poſt, nu.12.

Modus non curatur dummodo habeatur effectus, nu.12. in fine.

Oratio indefinita non æquiparatur vniuerſali in exorbitantibus, & correctorijs, nu.13. Declara, vt in addit. litera [d].

Verba ſunt improprianda ne ſequatur iniquitas, numero 4.

Odia reſtringenda ſunt, nu.15.

Opinio quæ magis fauet æquitati ſemper amplectenda eſt num. 16.

CONSILIVM XXVII.

1 ADSIT DEVS. Dubium mihi reſoluendum proponitur, ân bulla Sixti Quarti aſtringens conſanguineos, & affines condemnatorum ad emendum illorũ bona compræhendat etiam conſanguineos, & affines offenſos ab ipſo condemnato pro cuius ſolutione. Prima facie videbatur affirmatiuè reſpondendum. Primo quia Bulla ſimpliciter, & indefinitè loquendo mandat compelli affines, & conſanguineos ad emendum bona confiſcata, ergo debet compræhendere tam conſanguineos amicos delinquentis, quam etiam inimicos, & offenſos cum certi

a iuris ſit indefinitam orationem [a] à lege prolatã tanquam vniuerſali æquiparatam vniuerſaliter etiam in omni caſu, & perſona intelligendam eſſe ſecundum gloſſ. in cap. vt circa in princ. & ibi Doct. de elect. in 6. Dec. in l.1. num.12. & ibi Cagnol. nu.9. ff. de reg. iur. cum alijs per Couar. variar. reſolut. lib.1. c.13. nu.8.

2 Secundo, quia qualitas inimicitiæ, & offenſionis ſequutæ inter conſanguineos non facit quin adhuc verè, & propriè ſint conſanguinei, quia iura ſanguinis facto partiũ, aut alio modo tolli

tolli non poſſunt l. ius agnationis ff. de pactis l. iura ſanguinis ff. de reg. iur. Ergo bulla compræhendit etiam conſanguineos amicos & offenſos non aliter ac ſi de illis expreſſam feciſſet mētionem, quia id quod venit ex proprietate verborū
b & ex verbis infertur dicitur expreſſum [b] Aym. de antiq. temp. par. 1. ſeut. Ampliatur nunc nu. 38. Rolan. conſ. 27. num. 34. ſeqq. volum. 4. Cephal. conſi. 74. num. 20. ſeq. & conſi. 82. nume. 75. vol. 1. Menoch. in l. fina. nu. 176. ſeq. C. de edict. Diu. Adrian. tollen.

3 Tertio bulla prædicta facta fuit ob publicam vtilitatem ne condemnationes latæ fruſtratoriæ reddantur, & vt delicta non remaneant impuni-
c ta, ideo fauorabilis [c] cenſenda eſt & non odioſa l. ita vulneratus ff. ad l. aquil. Bar. in l. quēadmodum C. de agricol. & cēſit lib. 11. Marſil. in prac. §. agredior num. 59. ſeq. & in §. negligenter nu. 130. ſi fauorabilis ad omnes conſanguineos extendenda, & latè interpretanda eſt etiam quod iuris communis correctoria, ſiue exhorbitans ſit Bal. in l. qui ſe Patris nu. 16. Rimin. num. 33. Caſtren. nu. 10. Alex. 11. ac cæteri Doct. cōmuniter C. vnde liberi Rolan. conſil. 72. nu. 62. ſeqq. vol. 1. & conſi. 57. nu. 14. ſeq. lib. 4.

4 Quarto ſi vt mox dixi hæc conſtitutio fauorabilis eſt ſubintrat cōcluſio, quod licet alias extenſio de perſona expreſſa ad non expreſſam minimè concedatur ad tradita per eundem Rolan. in conſil. 56. nume. 24. vol. 3. Mandell. conſil. 74. num. 2. Oſaſc. deciſ. Pedem. 23. num. 48. vbi tamē cōſtitutio fauorabilis eſt trahitur etiam ad perſonam non expreſſam, vt bene probat Tiraq. qui concordantes adducit in l. ſi vnquam in verbo libertis num. 62. C. de reuocan. donat. ergo multo magis in caſu noſtro debet trahi hæc bulla ad conſanguineos offenſos & inimicos, qui cum vt ſupra probaui verè & proprie conſanguinei dicātur compræhenduntur ſub bulla non extenſiue, ſed intenſiue ex vi, & ſignificatione verborum.

5 Quinto & vltimo, & ex præmiſſis infertur, qui licet forſan poſſet afferri aliqua ratio diuerſitatis inter conſanguineos offenſos, & nō offenſos. Hęc tamen diuerſitas rationis non debet in propoſito impedire hanc extenſiuam interpretationem, quia ſi vtroque caſu ſunt æquè, & propriè conſanguinei vt ſupra probaui ergo lex de vtroque intelligenda eſt etiam quod in vno maior ſit ratio quam in alio ſic enim ſuadet verborum proprietas l. 1. §. ſi is qui nauem verſi. in re igitur ff. de exercitor. actio. l. non aliter ff. de leg. 3. Bertazz. conſ. crim. 35. nu. 7. lib. 1. vbi ampliat etiam in pœnalibus, & odioſis præſertim cum vt dixi Bulla indefinite, & vniuerſaliter loquatur quo caſu diuerſitatis ratio minimè attenditur inter caſum, & caſum cum ſatis ſit, quod lex ſimpliciter, & vniuerſaliter mandet Dec. conſi. 5. num. 2. Neuizz. conſi. 19. nume. 1. Aym. conſi. 294. nu. 2. Cephal. conſi. 29. nume. 1. & conſi. 138. num. 11. volum. 1.

6 Verum his non obſtantibus, & re melius perpenſa contrarium de iure multo verius eſſe ſine dubio crediderim, & ad ita credendum. Primo moueor ex vulgari illa, ſed inconuincibili ratione. Quod omnis lex ſtatutum, ſeu conſtitutio quamuis generaliter, ſeu vniuerſaliter loquens reſtringi tamen debet ne ſequatur iniquitas impietas crudelitas, ſeu auſteritas, vt per Salyc. in l. 1. num. 22. verſi. 2. limita ff. de lega. 1. Aym. conſi. 221. num. 1. Oſaſc. deciſ. Pedem. 90. num. 11. Cephal. conſi. 111. num. 6. ſeq. lib. 1. Tob. Non. cōſi. 95. nume. 7. Sed quod auſterius eo quod quis ex culpa, & facto ſuorum inimicorum teneatur l. ſi merces §. culpa ff. loca. Quid crudelius, aut magis impium, aut iniquum quam addere afflictionem afflicto? l. tā de mentis C. de Epiſc. audien. Nihil certe, vt per Cephal. conſi. 336. nu. 35. vol. 3. vbi hoc dicit iniquiſſimum, & impijſſimū Menoch. conſ. 80. nu. 31. lib. 1. vbi hoc dicit iniquiſſimum, & proximi exempli Hippez. Rimin. conſ. 18. num. 151. lib. 1. vbi hoc impium, & inhumanum Burſat. conſi. 277. num. 23. lib. 3. vbi pariter hoc dicit valde iniquum, ergo ne conſanguineis offenſis vltra receptam offenſam alia addatur afflictio, & cōſequenter ne reſultet iniquitas impietas, & crudelitas, prout ex tali afflictione reſultare affirmant prææallegati Doctor. ad illos minimè conſtitutionem eſſe trahendā concludendum eſt aliter non iuſtitiæ, ſed iniquitatis lex eſſet, quod non eſt dicen.

7 Secundo moueor, quia hæc conſtitutio licet reſpiciat publicam vtilitatem nō tamen per hoc dicitur fauorabilis, quia ſi talis conſequentia valeret vtique omnes conſtitutiones, & omnia ſtatuta eſſent fauorabilia cum nulla ſit conſtitutio ſeu ſtatutum, quod principaliter non ſit factum ob publicam vtilitatem, vt bene defendit, & pluribus comprobat Sarnen. Select. interpreta. lib. 1. cap. 2. num. 5. verſi. Deinde quamuis Menoch. de recup. poſſeſ. remed. 1. nu. 30. ſeq. Thob. Non. conſi. 95. num. 9. & licet eadem conſtitutio ſit facta ne delicta remaneāt impunita, nec etiam per hoc dicitur fauorabilis, quia ſi eadem conſequētia valeret vtique etiam omnia ſtatuta pœnalia eſſent fauorabilia, & extendenda cū ſemper ſint facta ad coercenda delicta, & tamen pęnales cōſtitutiones non fauorabiles, ſed odioſas eſſe omnes exclamant per tex. in l. in interpretatione ff. de pęnis, & in l. factum ſuum §. in pœnalibus, & ibi Dec. & alij ff. de reg. iur. & bene tradit Sarnē. d. cap. 12. nu. 5. & ſeq.

8 Veritas eſt, quod noſtra bulla non fauorabilis, ſed odioſa reputatur duplici ratione. Primo quia per eam corrigitur ius commune, & ſic cōtra tex. in l. nec emere C. de iur. deliberan. omnis autem receſſus à iure communi odioſus eſt cap. quæ à iure communi de reg. iur. in 6. & in terminis adnotauit Caballin. in addit. ad noſtram bullam inter conſtit. Marchiæ lib. 4. cap. 19. Item eſt odioſa, quia mādat vnum grauari ex delicto alterius tales enim conſtitutiones odioſas eſſe dubitan. non eſt Rolan. conſi. 74. num. 6. ſeqq. vol. 9. Menoch. conſi. 99. nu. 119. lib. 1. Hier. Magon. deciſ. Lucen. 23. nume. 1. & nume. 8. 1. par. Thob. Non. conſi. 94. num. 11. verſic. 2. reſpondetur, & conſi. 95. ſub nume. 2. verſic. Tum etiam quia & num. 6. & num. 10. vbi de communi. Si conſtitutio hæc odioſa eſt, & iuris communis correctoria, prout talem eſſe negari non poteſt ergo reſtringenda, & ſemper interpretanda, vt minus

corrigat ius commune quam ſit poſſibile, vt in d.reg.quæ à iure communi lib.6. Cęph.277. nu. 18.l b.2.Rolan.conſi.72.nu.35.ſeq. lib.3.Oſaſc. deciſ.Pedem.59.num.12.ſeq. & deciſ.167.nu.19. & 22.Vnde ſat erit illam verificari poſſe in caſu conſanguineorum amicorum abſque eo quod trahatur ad conſanguineos inimicos offenſos.

9 Tertio in interpretatione bullarum, & cōſtitutionum ſemper attendenda eſt illarum ratio, quia vt communiter dici ſolet ratio eſt anima legis. Illamque ampliat reſtringit, & declarat l. cum mulier ff.ſolut.matr. l. cum pater §.dulciſſimis ff.de leg.2.Cęphal.conſi.16. num.7. & conſ. 30.num.35.lib.1. Ratio iſtius bullæ ea eſt ne ſcilicet condemnationes fruſtratoriæ reddantur, prout ſæpè euenit cum homines retrahantur ab emptione bonorum confiſcatorum propter minas ipſorum delinquentium, vt clarè in ipſa bulla legitur. Iſtæ minę non ſunt excuſabiles, nec admittendæ in conſanguineis amicis, & non offenſis, quia cum ſint aſtricti à bulla ad emendum non poſſunt dubitare de condemnato, quia in coniunctum, & beneuolum non eſt præſumendum, quod quis aliquid mali cogitet, vel machinetur cum nemo carnem ſuam odio habeat cap. non eſtimemus 13. quæſt.2. fol.mihi 125. Aym. conſi.8.num.13. & conſ.319.nu.6.Petr.à Plach. in Epithom.delict.capit.2.num.34. in fine lib.1. ſecus in cōiunctum offenſum, & inimicum, quia ceſſante beneuolentia coniuncti quod admodū reputantur extranei, & de inimico omne malum cogitandum eſt, cum contra inimicum ſemper mala cogitare præſumatur l.inimicitia ff. de his quibus, vt indign.l.3.§.non ſolum ff. de adimen. lega.cum alijs per eūdem Blanch. in tract. de indit.ad l.fina.ff.de quæſt.nu.9. Ergo ſtante diuerſitate rationis inter cōſanguineos amicos, & inimicos conſtitutio de vno caſu ad alium minimè trahi debet capit. final.de translat.prælat. Aym. conſi.6.nu.10.& 11.Tiraq.de ll. connub.gloſſ.5. nu.111.verſi.& generale eſt.

10 Quarto argumentor à veriſimili mente cōſtituentis à qua omnis conſtitutio, & ſtatutum quamuis generale & vniuerſale interpretationē & reſtrictionem recipit ad gloſſ. in l.pactum tale §.fina.& ibi notant omnes ff.de pact. ſed ſic eſt, quod ſi Pontifex fuiſſet interrogatus de conſanguineis offenſis in ſpecie veriſimiliter minimè eos compelli poſſe reſpondiſſet ne vt ſupra probaui de iniquitate, aut impietate redargueretur. ergo ſic & nos eandem conſtitutionem intelligere debere non aliter ac ſi idem Pōtifex. Ita declaraſſet, & expreſſiſſet merito cōcludendum eſt per prædicta, & quia etiam id quod veriſimiliter cōſtituētes interrogati reſpōdiſſent pro expreſſo habere debet ad plenè cumulata per Tiraq. in l.ſi vnquam in princ. nu. 56. C. de reuoc.donat. & de ll.connub.glo.5.nu.c.11. Roland.conſi.62. nu.25.vol.3. vbi de communi.

11 Imo aduertatur quod bulla noſtra videtur clarè, & expreſsè hunc caſum declarare, quia eſt inducta non ſolum ad fauorem fiſci publici, ſed ēt in fauorem partis offenſæ dicitque, quod & ipſa pars offenſa poſſit compellere conſanguineos condemnatorum ad illorum bona emendum ergo quod & ipſi offenſi poſſint ad idem compelli abſurdum eſt, quia ſi hoc admitteremus eſſet dicere, quod vna, & eadem perſona eſſet compulſor, & compulſus, & ſic clarè in vno, & eodem ſubiecto duo contraria contra tex.in l. hæres à debitore §. quod ſi ſtipulator, & in l. ſi quis pro eo §.1.& in l.Vranius ff.de fideiuſſ.

12 Quinto, & vltimo omnis difficultas videtur dirimi ex claris verbis Carpenſis poſitis poſt bullam Sixti, dum expreſsè dicit in exactione harū pœnarum, & condemnationum non eſſe attendendum literalem, & verbalem rigorem ipſius bullæ, ſed ad dictam exactionem deueniri debere quatenus mitius, ac benignius fieri poſſunt. Quę cum clara ſint nulla prorſus indiget declaratione, aut interpretatione l. ille aut ille ff. de leg.3. cum vulgar. Sed in caſu offenſionis ſequutæ in cōſanguineos multo æquius, & mitius eſt aſtringere conſanguineos non offenſos, & amicos ad emendum bona condemnatorum quam offenſos, & inimicos, immo iniquum & impium eſt offenſos ad id aſtringere vt ſupra probaui, ergo ita faciendum eſſe ex æquitate ab eadem bulla admiſſa omnino concludendum eſt per regulam, quod æquitas ſcripta ſemper præfertur rigori l. placuit C.de iudic.l.ſi tibi ff.ſi cert.peta.l.in omnibus quidem, & ibi latè Dec. ff. de reg.iur.Præſertim in caſu noſtro, in quo æque fiſco conſultum eſt à quocunque conſanguineo bona redimantur, & ſic non remanet condēnatio fruſtratoria, prout bulla hoc pręcipuè prohibere voluit. Nec debet fiſcus curare de modo dummodo habeat effectum l. quod conſtitutum ff.ad municip. cum ſimilib.

13 Et ex his licet etiam bene ſint ſublata fundamenta in contrarium adducta ſpecialius tamen illis reſpondendo. Dico non obſtare primam, & vltimam rationem quę ferè in idem incidunt. Nam licet Bulla loquatur ſimpliciter, & indefinitè, & licet etiam oratio indefinita æquiparetur vniuerſali regulariter. Non tamen ſic eſt in

d exhorbitantibus, & correctorijs [d], & vbi agitur de præiudicio tertij Grat. conſil.16.nume.12.& conſi.122.num.17.lib.1. Crot. conſi.94.ſub nu. 26.Oſaſc.deciſ. Pedem.156. nu.21. præterquam etiam quod vt ſupra deduxi etiā quod Bulla loqueretur per verba vniuerſalia adhuc eſt reſtringenda ne ſequatur abſurditas iniquitas, & impietas prout ſequeretur ſi afflictio adderet̄ afflicto.

14 Nec etiam obſtet ſecunda ratio, nam fateor quod per inimicitias, & offenſiones ſequtas inter cōſanguineos, iura ſanguinis non tollunt, & quod tam amici quàm inimici conſanguinei dicuntur, ſed reſpondetur quod omnis cōſtitutio interpretanda eſt, ne iniquitas ſequatur, & vt minus quam ſit poſſibile, ius commune corrigat ēt verba impropriando vt ſupra probaui, & conſuluit Soc.Iun.conſi.11.num.12. & 13.lib.1.

15 Multo minus obſtat tertium & quartum fundamentum, quia vt ſupra probaui bulla de qua agitur eſt odioſa, & nō fauorabilis. Ideo reſtringenda non autem amplianda c. odia de reg. iur. in 6.cum ſimilibus.

16 Quibus ſic in iure firmatis licet hāc vltimam opinionem veriorem eſſe vnuſquiſq; iudicabat

Negari

Negari tamen non poteſt quin ſaltim res ſit dubia. Et in dubio ſemper illa opinio amplectenda eſt quæ magis æquitati fauet ſecundum magis communem Doctorum opinionem de qua per Grat. conſil. 68. lib. 1. Neuizz. in Silu. nup. lib. 5. limit. 4. nu. 68. Iacob. Port. Imolen. conſi. 42. nu. 3. & poſt alios nouiſſimè teſtatur Ioſeph. Ludouic. deciſ. Lucen. 29. num. 84. 1. par. Et his paucis currenti ferè calamo ſcriptis, vt Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. meo morem geram contentus ſum.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Indefinitam orationem*. Oratio indefinita regulariter æquiparatur vniuerſali, ſed quando hoc verum ſit, & de materia vide latè declarantē Couar. var. reſol. cap. 13. per totum.

Sed præcipuè, an indefinita oratio æquiparetur vniuerſali in materia probatoria, vt puta in teſtibus inſtrumentis, & ſimilibus vide Iaſ. in l. non hoc num. 14. C. Vnde cognati, vbi facit cōcluſionem negatiuam Marſi. ſing. 171. Villalob. in commun. opin. litera L. num. 23. Monticell. in repert. teſtium pag. 431. col. 2. verſi. penul. & ſeq. Ieſ. de Graſſ. deciſ. 82. num. 13.

Et an oratio indefinita trahatur ad futura ponit Rolan. conſi. 80. nu. 51. lib. 1. vbi etiam quod in materia feudali non æquipollene vniuerſali.

Et quod indefinita oratio comprehendat remedia tam ordinaria, quā extraordinaria ponit Petr. à Placha in Epith. delict. lib. 1. cap. 1. nu. 7. ante finem verſi. quarto his tandem prænotatis fol. mihi 17. in fine.

Et quod indefinita oratio æquipollat vniuerſali collectiuè non autem diſtributiuè ponit idē Rolan. conſi. 89. nu. 15. lib. 3.

Et quod indefinita oratio non æquipolleat vniuerſali quando agitur de præiudicio tertij, & de priuando quem iure ſuo ponit Bero. q. 47. nu. 5. cum alijs allegatis per D. meum in hoc eodem conſi. infra nu. 13.

b *Dicitur expreſſum*. Si ſcire volueris, an & quando, & quot modis dicatur expreſſum videas omnino Tiraq. de ll. connub. glo. 7. per totum in verbo expreſſum nu. 81. & omnibus ſeqq. Vbi ēt in conſequentiam declaratur quando quid dicatur tacitum Bald. in tract. de ſubſtit. in præfatione num. 5. Villalob. in crimin. opin. litera C. nume. 149. Aym. de antiq. tempor. par. 1. ſect. ampliatur nunc nume. 41. Vbi quod expreſſum dicitur illud quod à iure præſumitur, & ſubintelligitur Put. deciſ. 184. num. 2. lib. 1. Vbi quod expreſſum dicitur illud quod oculis legi poteſt ad l. 1. in princ. vbi Bar. & alij ff. de ijs qui in teſtam. delin.

Et an dicatur expreſſum, id quod ſub genere continetur vide Tiraq. vbi ſupra num. 81. & 86. & ſeqq. Iacob. Emilian. conſ. 11. deciſ. Pedemon. 23. num. 42.

Et quod expreſſum dicatur, id quod ex verbo infertur ſcripſit Aym. de antiq. temp. vbi ſupra num. 38. Exornat Roland. conſi. 27. num. 34. & ſeqq. lib. 4. ampliat. Cephal. conſi. 74. num. 20. & 21. & conſi. 82. nu. 75. lib. 1.

Et quoad expreſſum dicatur illud quod venit in neceſſariam conſequentiam ponit Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 276. nu. 28. & in l. fin. num. 126. & ſeq. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. Vbi amplius quod expreſſum dicitur illud quod virtualiter colligitur Put. deciſ. 184. nu. 2. lib. 1. vbi declarat quod expreſſum dicitur illud quod reſultat ex verbis ſcriptis de neceſſitate, & non ex perſuaſione.

Et quod expreſſum dicatur illud quod ex relatione ad aliud colligitur ponit Aym. de antiq. temp. par. 1. ſect. quæritur etiam in hac materia num. 22. fol. mihi 71. à tergo Oſaſc. deciſ. Pedemont. 128. num. 1. & ſeqq. & num. 15. Vbi declarat non procedere quando aliquid requiritur pro forma.

Et quod expreſſum dicatur illud quod ſolet ſemper opponi ponit Couar. variar. reſolut. lib. 1. cap. 15. num. 9.

Et an expreſſum dicatur, id quod colligitur ex coniecturis videas per Neuizz. conſi. 2. num. 40. & per Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 45. per totum.

c *Fauorabilis*. Practicabilis, & quotidiana eſt illa materia in qua diſcutitur, an & quando ſtatutum, ſeu conſtitutio dicatur fauorabilis, vel odioſa. Ideo aliquantulum percurrēda ad quam vltra infraſcriptas concluſiones videas Doctores, & præcipuè Iaſonem in l. qui exceptionem ff. de condit. indebiti Roman. ſing. 39. nu. 2. Matheſilan. ſing. 10. Et in addit. col. mihi 21. ſecundum paruam impreſſionem Marc. Manticam in c. odia de regul. iur. in 6. Tiraq. de retract. in præfatione nu. 55. verſi. ex his autem & in §. 30. gl. 1. num. 5. & ſeq. & aliquid per Cephal. in conſi. 35. nu. 35. lib. 1. & pro pleniori cognitione firmandæ ſunt infraſcriptæ concluſiones.

Prima ſit concluſio quod diſpoſitio cōtra ius commune dicitur odioſa, & nō fauorabilis, quia vt dicunt Doctores omnis receſſus à iure communi eſt odioſus ſecundum Tiraq. de retract. in præfatione nu. 62. Aym. de antiq. temp. par. 4. in prin. nu. 42. & ſeq. Menoch. de recuperan. poſſeſ. remed. 1. nu. 24. & in l. fin. nu. 38. C. de edict. Diu. Adria. tollen.

Secunda eſt concluſio, quod diſpoſitio, ſeu conſtitutio eſt odioſa non ſolum ſi fuerit correctoria iuris communis, ſed etiam ſi fuerit contra naturalem æquitatem ſecūdum Aym. de antiq. tempor. par. 4. ſect. materia iſta nu. 61. & faciunt trad. per Virg. Boccac. in conſtit. Marchię glo. 6. nu. 80. vbi dixit quod omnis diſpoſitio quæ non conuenit æquitati, nec bonis moribus, nec legibus vel ſtatutis dicitur odioſa.

Tertia ſit concluſio, quod ſicut diſpoſitio cōtra ius commune reputatur odioſa. Ita etiam reputari debet fauorabilis, ſi per eam redimus ad ius commune, vt in conſil. crim. diuerſ. 124. ſub num. 14. lib. 1. in folio & per Tiraq. de retract. in præfatione num. 58. & ſeq. Vbi vide per Neuizz. conſi. 2. nu. 33. & Menoch. in l. fin. num. 40. C. de edict. Diu. Adrian. tollen.

Quarta ſit concluſio quod diſpoſitio per quā obuiatur fraudibus dicitur fauorabilis ex allegatis per Aym. in ſuo conſi. ſeu tractatu de indemnitati.

nitati mulierum num.8. & de antiq.temp.par.4. §.1.num.136.cum alijs per Virg.Boccac.in conſtit.Marchiæ glo.6.nu.79.

Quinta ſit concluſio quod diſpoſitio fauens religioni, & obſeruationi iuramenti dicitur fauorabilis ſecundum Aym. vbi ſupra de indemnit.mulierum num.49. Steph. Lambertengh.de contractib.corum,&c. gl.8. num.84. & num.92. Vbi è contra quod diſpoſitio tollens vires iuramenti dicitur odioſa, & reſtringenda quod quādo verum ſit bene declarat Virg.Boccac.in conſtit.Marchiæ d.gl.6. nu.8.

Sexta ſit concluſio quod diſpoſitio per quam imponitur finis litibus dicitur fauorabilis Nenizz.conſi.5.nu.35.deciſ.Pedem.22. nu.8.

Septima ſit concluſio quod diſpoſitio reſpiciēs publicam vtilitatem fauorabilis res putanda eſt publicam autem vtilitatem dicitur repicere ſtatutum ſi de ea in aliqua eius parte, & præſertim in præfatione fit mentio ex allegatis per Sarmient.lib.1.cap.12. num. 1. & ſeqq.qui tamē optimis rationibus hanc concluſionem improbat cum videas.

Octaua ſit concluſio quod cōſtitutio puniēs delicta reputatur fauorabilis quando ſine ea delicta remanerent prorſus impunita ſecus ſi punita remanent,ſed minori pœna, ſic enim colligere ex Couar.Menoch. Sarmient. & Thob.Non. in locis relatis hic per D. meum num. 7. Quibus addo Cęphal.in conſi.140.num.24.lib.1. Vbi dixit quod licet diſpoſitio puniens delicta dicatur fauorabilis, vbi tamen agitur de euitando pœnam dicitur agi de fauore,& non de odio. Addo etiam Gig.de crim.læſ.Maieſt.lib.3.tit.1.num.4. Vbi dixit quod lex quantumcunque fauorabilis reputari debet odioſa,& non extendenda quando in ea eſt appoſita pœna.

Nona ſit concluſio quod ſtatutum, ſeu diſpoſitio partim fauorabilis, & partim odioſa reputari debet fauorabilis non autem odioſa, quod quando verum ſit,& de materia vide omnino Tiraq.de retract.in locis ſupra relatis,& in tract.res inter alios acta fol.5.à tergo verſi. ex his fit ſecūdum paruam impreſſionē Roman. conſi. 39. nu. 2.Couar.variar.reſolut.lib.1.cap.2. ſub nume.5. ſub verſic. ſolet enim adnotari Oſaſch.deciſ.Pedem.176.num.14. Sarnien. Select. interpr.lib.1. cap.12.num. 2. Menoch.de recuper. poſſ.remed. 1.nu.16.& 17.& num.33.& ſeq. Ioſeph. Ludou. deciſ.Lucen.26.nu.23.par.1. Honded. conſi.95. num.112.lib.1.Apud quos hanc quæſtionem bene diſcuſſam,& declaratam reperies.

d *In exorbitantibus & correctorijs*. Contrarium quod etiam in exorbitantibus oratio indefinita æqui polleat vniuerſali defendit Couar. variar. reſol.lib.1.cap.13.nu.8.verſ. Quarto hinc patet.

ARGVMENTVM.

Sententia in contumaciam lata contra capitaliter bannitum, & condemnatum exequi non poteſt quando bannum eſt nullum defectu citationum exequtarum in die feriato, & quando in eo non fuit bannito aſſignatus terminus ad comparendum, & etiam quando in ſententia fuit impoſita pœna non condigna delicto,& hinc etiam reſoluitur quæ nam ſit pęna rumpentis pacem, tam de iure communi, quam vigore Conſtitutionum Marchæ.

SVMMARIVM.

Sententia contumacialis continens pœnam non condignam delicto pro quo quis eſt bannitus, & condemnatus exequi non poteſt, nu.1.

Confeſſio ficta non poteſt plus operari quam vera, nu.1.

Sententia continens maiorem pœnam ea quæ à iure impoſita reperitur dicitur nulla ipſo iure, nu.1.

Sententia contumacialis nulla exequi non poteſt, num.1. in fine.

Delictum non conſumatum de generali conſuetudine nō punitur eadem pœna etiam quod ſit atrociſſimum, & quod fuerit deuentum ad actum proximum, nu.2.

Bannum & contumacia inducit fictam confeſſionem reſpectu delicti principalis non autem reſpectu qualitatum, num.2.

Teſtis deponens de indicio ſuo in ijs quæ oculis corporeis percipi poſſunt nihil probat, nu.3. in fine.

Pacis fractor vigore Conſtitutionis Marchiæ nō punitur pœna mortis, niſi in caſu vulneris, aut homicidij, nu.4.

Quid de milite turbante pacem publicam, & alia ad materiam pœnæ frangentis pacem, tam publicam quā priuatam, num.5.

Statutum, ſeu cōſtitutio puniens delictum, aliqua pœna, requirit eiuſdem delicti conſumationem, nu.5.

Citationes factæ in hebdomada ſancta, & in die feriato ſunt nullæ, nu.6.

Citationes factæ in diebus Quadrageſimæ, & Paſchatis an ſint validæ, nu.7.

Bannum latum in die feriato, eſt nullum, nu.7.

Bannum in cōtumaciam datum, ſine aſſignatione termini ad comparendum eſt nullum, nu.8.

Bannum datum non ſeruatis terminis ſeruari ſolitis eſt nullum, nu.8.

Banno exiſtente nullo omnia inde ſequta nulla, & inualida reputantur poſt, num.8.

Sententia in contumaciam latam in vim præcedentis banni nulli & inualidi, exequi non poteſt, nume. 8. ad finem.

Bannum in contumaciam latum ex præcedentibus citationibus nullis, nullum reputatur, nu.8. in fine.

Obligatio ſub pœna vltimi ſupplicij in caſu fractionis pacis non eſt valida, nu.9. in fine.

Pax ante ratificationē offenſi, non dicitur rupta, nu.10.

CONSILIVM XXVIII.

1 ADSIT DEVS. Sententia capitalis lata in contumaciam contra Aemilium Sacconum non poteſt de iure hodie contra ipſum captum exequtioni mandari, quia continet pœnam maiorem, & non condignam delicto per eū commiſſo, vt in iſtis terminis latè ſcripſit Plot. viden.inter conſi.crim. diuerſor.72. nume.31.& ſeqq.

ſeqq.vol.2.Aym.conſi.941.num.23. vol.5.Bom bin.conſi.34.lib.1.Et nouiſſimè Flamin.Cartar. qui hos refert & ſequitur in tracta. de exeq. ſenten.capto bannito cap. fin.nu.48. ſeqq.Vbi magis in terminis loquitur non obſtantibus conſtitutionibus Pij Quarti & Quinti, & ita alias obtinui in facto. Tum quia iniquum eſt contumaci fictè confeſſo maiorem poſſe imponi pœnam quam præſenti verè confeſſo, cum ficta confeſſio non debet plus operari quam vera, tum etiã quia ſententia continens maiorem pœnam ea quæ à iure impoſita reperitur dicitur nulla ipſo iure, & in totum ſecundum communem de qua teſtatur Ioan.de Cane mortuo inter conſi.crim. diuerſ.in quarto folio vol. 33. nu.2. lib.1. refert, & ſequitur Clar. in pract.§. fina. quæſt.93.verſi. Quæro ſi iudex, ſententiam autem nullam minimè exequendam eſſe contra contumacem bannitum captum dubitandum non eſt per ea quæ ſcripſit Boſſ.in tit. de bann. nullit. in princ. & in tit.de nullit.ad verſi.ſenten.nu.10.Rolan.conſi. 60.num.30.in fine vol.2. Plot. d. conſi.72.num. 34.ſeqq.Cephal. conſi.770. num.15.vol.5.Burſatt.conſi.225.nu.165. lib.2. cum alijs pluribus, qui poſſent adduci.

2 Quod in præſenti caſu pœna mortis non ſit condigna delicto per Aemilium patrato facile demonſtratur: Nam licét exonerauit Archibuſium animo occidendi Normiſinum, illum tamẽ non vulnerauit, nec occidit, Vnde non ſequto effectu homicidij non poteſt homicidij ordinaria pœna imponi per generalem conſuetudinem totius mundi volentem effectum non puniri eadem pęna effectu non ſequto etiam quod ſimus in atrociſſimis, ac etiam quod ſit deuentum ad actum proximum, vt pluribus oſtendit Gramm. deciſ.2. per totam, & deciſ.74.in diſcurſu & vot. 8.Siluan.conſi.43.num.20. lib.1. Hippol.Riminal.conſi.327.num.11. lib.3. Hier.Gabr. conſil. 170.nume.1. lib.1.Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 15.num.30.& ſeqq. Vbi teſtatur de magis communi opinione, & reſpondet cõtrarijs Bertazz. conſi.158.num.7.lib.1.

3 Qualitas Archibuſetti de qua in ſentẽtia, quę pęnã mortis in ſe habet non eſt in Proceſſu probata, Ideo non ſufficit contumacem condemnatum propter illam qualitatem, quia ficta confeſſio ex contumacia reſultans vigore ſtatutorum & Bullarum, intelligitur reſpectu delicti principalis non autem reſpectu qualitatuum aggrauãtium ſecundum communem de qua per Gugliel. de Bened.in repet.C. Raynutius par.2. in verbo mortuo, itaque teſtatore num.168.verſ.Quarto aduertere debet iudex Gram.conſi.1.nu.56.poſt ſuas deciſiones Curt.Sen. In l.2.§.quod obſerua ri ſub num.29.C.de iuran.ca'u n. Gabr.Saraȳn. in addit.ad Mattheſil.ſing.33. in fine, vbi de magis communi; Et quod qualitas Archibuſetti nõ ſit probata ex proceſſu facilè dignoſcitur, quia de eo nullus teſtis deponit, niſi vnus qui non de viſu, ſed de iudicio ſuo rationem reddit, quo caſu cum agatur de re cadente ſub ſenſu corporeo, & non ſub iudicio intellectus nihil prorſus probat Alex.conſi. 132.num.25.verſi. Nam teſtis iudicare non debet vol.5.Brun. conſi. crim.diuerſ. 115. nume.40. lib.2. in folio Oſaſch. deciſ.Pedemont.122.nume. 1.Maſcard. de probat.concluſ. 458.num.7.& 8.lib.1.

4 Altera qualitas fractionis pacis quæ prætenditur rupta in caſu de quo agitur non poteſt inducere pœnam capitalem, nec de iure communi, nec vigore conſtitutionum Marchiæ. Quæ quidem conſtitutiones, vt videre eſt in illarum lib. 4.capit.77.ſub rubr.de pœna ſingularis perſonæ rumpentis pacem non imponit pœnam mortis violatori pacis, niſi vbi ſequtum eſt, vel vulnus vel homicidium, ſed in caſu noſtro neutrum eſt ſequtum; Ergo conſtitutio non habet locum, cũ clarum ſit in iure, quod conſtitutio pœnalis ſemper requirat delicti conſumationem Marſil. in l. qui falſam nu.34. & ſeqq. ff.ad l. Cornel. de falſ. Gramm.deciſ.2.nume.11.ſeqq.& deciſ.74.num. 4.ſeqq.Boſſ. in titu.de homicid. nume.10. & 12. Matth. Gribali in ſuis reg. criminalibus verſic. licet aliquando in Maleficijs Nouell.regul.114. in ſeptima fallen.

5 De iure autem communi in milite turbante pacem publicam eſt pœna mortis l.fin.§. fina. ff. de re milita.Ioan.Berber. in pract.par.1.rubr.33. de violato.immunit.nu.3.Luc.de Penn.in l.vnica in decima quæſt.num.32. verſic. De iure vero antiquo Romanorum, &c. In alijs autem perſonis non militibus, non reperitur à iure ciuili indicta certa pœna, vt bene aduertit idem Luc. de Penn.in d.l.vnica d.num.32.verſi.Si quis tamen illam turbat. Ideo recurrendum eſt ad leges Federici de quibus in §. ſi quis hominem, & in §.§. ſeqq. de pace tenen. Et in §. ſi quis vero auſu temerario, & §.§.ſeqq.de pace iuram.firman. in vſibus feudorum, quæ leges iſto caſu, & ſi feudales ſint erunt generaliter, & in omni caſu obſeruandæ, vt per Luc. de Penn.in loco citato nume.31. verſi. certè etiam prædictæ leges, &c. Ex quibus legibus extra caſum homicidij non pœna mortis, ſed pecuniaria imponitur violatoribus pacis publicæ. Ergo & idem in violatoribus ſecuritatẽ & pacem priuatam, prout argumento dictarum legum hanc pœnam eo caſu non mortis, ſed arbitrariam & pecuniariam eſſe ſcripſerunt Alber. in l.illicitas §. ne potentiores num. 9. ff. de offic. Præſid. Afflict.in §.iniuria num.1. ſeqq.d. tit. de pace iuram.firmam. Gig. de crim. læſ.maieſt.lib. 1.tit. qualiter & à quibus crim. læſ. Maieſt.committa.quæſt.33.nume.2. Petr. à Plach.in Epith. delict.lib.1.cap.7.num.10.Iodoch.in pract.crim. cap.108.rubr. de pacis, ac induciarum violatione num.1.& ſeqq.

6 Et vltra præmiſſa non video quomodo poſſit tractari de exequtione prædictæ ſententiæ, cum etiam ſit euidenter nulla ex defectu citationum exequtarum, & reproductarum in hebdomada Sancta, videlicet in die Martis Mercurij, Iouis, & Veneris, & ſic in die feriato capit. fin. extra de ferijs l.omnes, & l.publicas, & ibi gl. C. eodem quare eandem ſententiam ſic vt prætenditur latam ex præcedentibus citationibus exequutis in diebus feriatis minimè exequendam eſſe in terminis bene conſuluit Bertazz. conſi.246.nume. 1.& num.11.lib.1. Vbi concordantes adducit teſtatur de communi, &c.

Nec

7 Nec obſtet ſi dicatur, quod etiam in quadraginta diebus quadrageſimæ præcedentibus paſchalem ſolemnitatem de conſuetudine proceditur in criminalibus ad gloſſ. in l. quadraginta C. de ſer. quam refert Clar. in pract. §. fina. q. 50. verſi. Pariter etiam: Nā in facto ſupplicatur aduerti quod bannum datum Emilio fuit latum poſt 40. dies quadrageſimæ videlicet die 22. Aprilis 1585. & ſic ſequenti die poſt Paſcha. Qui dies cum feriatis ſit d. cap. fin. de ferijs, & d. l. omnes C. eodem neceſſario ſequitur, quod idem bānum ſit nullum & inualidum ad tex. in l. dies feſtos ibi Præconis vox ſileſcat C. de ferijs, & in c. placita 15. q. 4. Per quæ iura pariter in terminis ita notabiliter dixit Bal. in d. l. dies feſtos nu. 4. verſ. Quarto nota, vbi propterea teſtatur ex hoc capite ſe alias vidiſſe irritari quendā Proceſſum & in l. ſi ea nu. 16. in fine verſi. Et an bannum C. de ijs qui accuſ. non poſſ.

Præterea bannum prædictum eſt nullum ex alio capite, quia ſcilicet fuit datum contra Aemilium nullo ſibi aſſignato termino ad comparendum, & ad ſe expurgandum à dicto banno; Et ſic contra communem, & generalem practicam de qua poſt alios quos allegat Clar. in q. 44. verſic. vnum tamē ſcias, & plures adducit Flamin. Cartar. de exeq. ſententiæ capto bannito cap. 1. nu. 427. & ſeqq. Quo caſu cum in banno nō ſint ſeruati termini, qui de iure aut ſtylo ſeruari ſolent ſi poſt bannum capiatur reus non poteſt contra ipſum exequtioni mandari, vt per Villalob. in ſuis commun. opin. verbo abſens num. 10. verſi. Vt poſſimus deuenire, &c. ad finem vbi teſtatur ſe ita ſępius practicaſſe dum erat iudex, Nemini enim dubium eſt banno exiſtente nullo omnia inde ſecuta pariter nulla, & inualida reputari ſecundum Ang. de malef. in verbo, qui D. Iudex videns quod dicti Inquiſiti non comparent num. 32. Marſil. in pract. §. poſt quam num. 36. & ſeqq. Rolan. conſ. 94. num. 13. ſeqq. volum. 3. Cephal. conſi. 770. num. 15. vol. 5. Et ſi bannum eſt nullum ſententiam inde latam minimè exequēdam eſſe non obſtante quolibet ſtatuto, ſeu conſtitutione volente contra bannitum exequendam eſſe ſententias nulla exceptione, ſeu defenſione audita, Aperte dixerunt idem Roland. conſi. 60. num. 30. in fine vol. Plot. conſil. crim. diuerſ. 72. nume. 14. & ſeqq. vol. 2. Burſat. conſi. 225. num. 165. lib. 2. Et inter alias nullitates citationis inualiditatem in banno maximè conſiderabilem eſſe ſcripſerunt Boſſ. in titul. de bann. nullit. in princ. & in tit. de citat. num. 13. & ſeqq. Cephal. conſi. 304. nu. 17. lib. 3. Tiber. Decian. conſi. 18. nu. 79. ſeqq. lib. 1.

9 Sed omiſſis ijs nullitatibus quę ſine dubio infringunt ſententiam prædictam, tam & ex alio capite, vt ſupra dixi apparet illam minimè exequendam ſaltim quo ad pęnam vltimi ſupplicij. Quæ nec inſpecto iure communi, nec vigore cōſtitutionum Marchiæ in præſenti caſu pro prætenſa pace rupta poteſt eſſe capitalis. Nec obſtet quod Aemilius ſe obligauerit in inſtrumento pacis ad dictam pœnam vltimi ſupplicij; quia certum eſt talem obligationem non valere cum nemo ſit Dominus membrorū ſuorum l. liber. homo ff. ad l. Aquil. Iodoch. in pract. crim. capit. 20. num. 4. & ſeqq.

10 Et demū ſe, vt in facto mihi ſupponitur Paulus Olormiſinus prætenſus offenſus non ratificauit pacem pro eo abſente factam, non poteſt eadem pax ante ſequtam illius ratificationē dici rupta Boſſ. in tit. de pace num. 27. in fine vbi teſtatur ſe ita alias ſeruari feciſſe in cauſa cuiuſdā Iudæi, & eſt communis licet aliqui contradixerint, vt patet ex relatis per Hercul. in tracta. de cauſ. de non offen. capit. 15. nume. 5. ſeqq. & per Nicol. Moron. de fide tregu. & pace quæſt. 132. num. 1. & ſeqq. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Dubitatur nunquid mulier inquiſita, quod in eius domo bannitum receptauerit dicatur plenè conuicta ex depoſitione duorum ſuorum filiorum impuberum iuncta depoſitione famuli, & famulæ in eadem domo inſeruientium vna cum depoſitione banniti receptari.

SVMMARIVM.

Impuberis teſtimonium regulariter in criminalibus non admittitur, num. 1.

Proximus pubertati doli capax admittitur ad teſtificandum tam in ciuilibus, quam in criminalibus, nu. 2.

Teſtes impuberes, & omnes alij inhabiles admittuntur, & coguntur ad teſtificandum, ac etiam torquentur ſi veritatem dicere recuſant in crimine leſæ Maieſtatis, num. 3.

Teſtes de domo, & de familia etiam impuberes admittūtur ad probandum factum domeſticum, vt puta quando in domo aliquis occiſus reperitur, nu. 4.

Teſtimonium impuberis admittitur quando per alios veritas haberi non poteſt, nu. 5.

Impuberis teſtimonium non admittitur quando proceditur ad inſtantiam accuſatoris ſecus ſi per inquiſitionem, & ex officio, nu. 6.

Teſtes impuberes admittuntur ad probandum factum, quod æquè adit in eorum ſenſum ſicut in ſenſum maiorum, nu. 7.

Filius contra matrem, & è contra cogi non poteſt ad teſtificandum præterquam in crimine læſæ Maieſtatis, vel vbi per alios veritas haberi non poteſt, nu. 8.

Filius deponens contra matrem præſumitur verum dicere, num. 8. ad finem.

Teſtis conuictus probans aliquid contra ſuum conuictum maximè præſumitur verum dicere, nu. 8. in fine.

Teſtes duo ſufficiunt ad conuincendum delinquentem, num. 9.

Conuictus teſtibus poteſt condemnari non aliter ac ſi cōfeſſus eſſet, nu. 9. in fine.

Teſtes familiares & domeſtici probant facta domeſtica num. 10.

Teſtes famuli deponentes contra eorum Dominos præſumuntur veritatem dicere, nume. 10. verſic. ſecundo quia.

Teſtis

*Teſtis ſecundum dictum in tortura præualet primo dicto extra torturam, nu.*10. *verſi. Tertio quia.*

*Socij criminis recipiuntur in teſtes in crimine læſæ Maieſtatis inducto à Bullis propter receptationem bannitorum, nu.*12.

*Delicta occulta, & difficilis probationis admittunt præſumptiuam probationem, nu.*12. *in fine.*

CONSILIVM XXIX.

1 ADSIT DEVS. Dubitatur nunquid mulier inquiſita quod in eius domo bannitum receptauerit dicatur plenè cōuicta ex depoſitione duorum ſuorum filiorum impuberum iuncta diſpoſitione famuli, & famulæ in eadem domo inſeruientium, ac accedente etiam depoſitione banniti receptati in qua quidem dubitatio. Requiſitus vt pro veritate reſpondeam. Nō potui facere quin contra mulierem meum proferrem votum; licet enim in criminalibus cauſis regulariter impuberis teſtimonium non recipiatur l.3.§. lege Iulia, ibi quivè impubes erit, & ibi glo. in verbo in reum, & in verbo impubes ff. de teſtib. c. ſi teſtes §. lege Iul. 4. quæſt. 3. Igne. in l. 1. §. impubes num. 26. 36. & 38. ff. ad Syllan. Gram. deciſ. 40. num. 15. Marſil. in l. infans nu. 41. verſi. quinimò nedum infans ff. de Sicar. Blāch. de indit. num. 346. Crot. de teſtib. par. 3. num. 70. Hæc tamen regula habet plures declarationes quę ad caſum noſtrum optimè applicantur.

2 Et primò limitatur, vt non procedat in impubere proximo pubertati, qui cum à iure doli capax præſumatur ſicut per tex. in §. in ſumma inſtit. de oblig. quę ex delict. naſc. & per tex. in l. excipiuntur ff. ad Syllan. notant Igne. in d. l. excipiuntur nu. 35. Ideo ipſum non ſolum in ciuilibus ad teſtificādum admitti ſcripſit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de teſte §. 1. nu. 34. litera G. in verbo 20. annorum, & poſt eum Alber. de malet. in tracta. de teſtib. cap. 5. nume. 20. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1246. num. 4. Sed etiam in criminalibus expreſsè ſic voluit idem Igne. in d. l. excipiuntur num. 36. verſi. Dic proprius iuncto nu. 37. vſque aduerſ. cuius teſtimonium, &c. Et ſi non ad plenam probationem ſaltim ad aliqualem ſecundum gloſſ. in l. inuitis in verbo, ſed nec pupillis in fine ff. de teſtib. Alber. de malet. d. cap. 5. nume. 20. verſi. Pro hoc tamen Lanfranch. de teſtib. num. 1. verſic. aut ſi doli capax ſit Dec. in l. 2. §. item impuberes nume. 10. in 2. fallen. & ibi etiam Cagnol. nu. 20. in fine verſi. quando autē ſunt doli capaces ff. de reg. iur. Maſcard. d. concluſ. 1246. nu. 5. & 6.

3 Secundo limitatur eadem regula in crimine læſæ Maieſtatis (in quod vigore Bullarum receptatores Bannitorum incurrunt) in tali enim crimine nedum impuberes, ſed omnes indiſtinctè admittuntur coguntur, & torquentur tex. ad literam in l. de minore in princ. ff. de quæſtion. gl. in l. inuiti la 2. in verbo, ſed nec pupillis verſi. fallit autem in crimine læſæ Maieſtatis ff. de teſtib. Alber. in l. teſtimonium num. 2. verſi. fallit in criminibus ff. eodem Igne. in l. 1. §. impubes nu. 24. & poſt num. 26. & num. 36. verſi. Prędicta autem in crimine læſæ Maieſtatis locum non habent ff. ad Syllan. Dec. in l. 2. §. item impuberes num. 10. verſ. & iſta concluſio fallit, & ibi etiam Cagnol. nu. 21. ff. de reg. iur. Campeg. de teſtib. reg. 113. in 4. fallen. Alber. de malet. d. cap. 5. nu. 19. verſic. fallit in crimine læſæ Maieſtatis Moncad. ad Crot. de teſtib. par. 3. nu. 70. litera Y. in fine addi verſi. prædicta limita Gig. de crim. læſæ Maieſtatis lib. 2. rubr. quam & per quos crim. læſ. Maieſtat. probetur quæſt. 14. num. 4.

4 Tertio dicta regula non procedit quando agitur de probando factum domeſticum, quia tunc omnes de domo, & familia, etiam quod impuberes ſint ad teſtificandum admittuntur; prout in caſu in quo Dominus reperitur occiſus in domo & neſcitur, à quo, ſcripſerunt ſpec. in tit. de teſte §. 1. nume. 34. in fine verſi. ſed & pupillus Alber. in l. in teſtimonium num. 2. verſi. fallit in criminibus ff. de teſtibus Nell. de teſtib. poſt num. 21. verſi. maximè ſi Dominus dicatur à familia occiſus Aufrer. de reprob. teſt. nu. 57. verſic. Pupillus tamen; Et præter omnes melius Igne. in d. l. 1. §. impubes nume. 39. verſic. ſi in hoc Senatuſconſulto, & in l. excipiuntur nume. 37. ff. ad Syllan. Pract. Conrad. rub. de teſtib. in verbo minor nu. 70. fol. mihi 103. in 5. limitat. Maſcard. d. concl. 1246. num. 3.

5 Quarto & generaliter limitatur quando ſumus in facto cuius veritas difficilis eſt probationis, & per alios haberi non poteſt Alber. in l. in teſtimonium nu. 2. verſi. Et maximè ſi aliter veritas, &c. ff. de teſtibus Spec. in tit. de teſte §. 1. nu. 34. verſi. Accurſius tamen Iaſ. in l. fin. num. 7. C. de his quib. vt indig. Marſil. in l. de minore num. 24. ſeqq. ff. de quæſt. & in l. infans num. 42. ſeqq. ff. ad l. Cornel. de Sicar. & rurſus in pract. §. diligenter num. 80. ſeqq. Crot. de teſtib. par. 3. num. 71. & ibi Moncada in addit. litera Y. Plot. de in lit. iuran. §. 54. num. 31. Gram. conſi. 45. num. 21. Carrer. in pract. in tracta. de indit. & tortu. §. vltimo an teſtis num. 16. Qui omnes apertè dicunt ex dicto duorum impuberum plenam iſto caſu induci delicti probationem.

6 Quinto non omitto quod quicquid alias ſit, Vbi proceditur ad inſtātiam accuſatoris, prout loquitur tex. in l. in teſtimonium ff. de teſtibus. Vbi tamen iudex ex officio, & per inquiſitionē procedit ei non interdicitur impuberis teſtimoniū recipere, vt per Alber. poſt Guid. de Suzzar. quem allegat in l. in teſtimonium num. 2. verſic. Tamen ſi iudex vult, & ibidem Florian. nume. 2. verſi. Et ideo ſit cautus Iudex Iacobin. de Sancto Georg. etiam num. 2. verſi. Tamē iudex proprio motu ff. de teſtibus Ioan. And. in addit. ad Spec. in tit. de teſte §. 1. num. 34. litera G. verſic. Per quod dicit Ang. de malef. in verbo comparuerunt dicti Inquiſiti, & negauerūt totum nu. 13. ad finem Marſil. in l. de minore nu. 24. verſi. moueor per notabile verbum, & ibi etiā Blanch. 349. ff. de quæſtion. Brun. de indit. par. 1. q. 2. nu. 17. Campeg. de teſtibus reg. 112. in 3. fallen. Decian. conſi. 18. nu. 56. lib. 1.

7 Sexto & demum, nec etiam omitto, quod factum ſuper quo depoſuerunt iſti impuberes eſt tale quod ſic bene cadit in ſenſum, & intellectū ipſius impuberis ſicut alterius teſtis, qui ſit maioris

ioris ætatis agitur nempè de viſu perſone multũ bene cognitę ab ipſis minoribus; Et ſic ceſſat omnino ratio impeditiua teſtimonis ipſius impuberis, quia ſcilicet quicquid videt aut audit ignorat iuxta l.cum Prætor §. non autem ff. de iudic. & l.fin.ff.de iur.& fact. ignor. & l.1. ad finem C. de falſ. Iſto enim caſu multum bene potuerunt cognoſcere bannitum receptatum, ideo eorum depoſitiones maximè attendere videntur, Per ea quæ in propoſito ſcripſerunt Io. Andr. in addit. ad Specul.in tit.de teſt. §.1.nu. 35. litera R. verſ. Ego ſaluo quod dixi &c. Igne. per illum tex.in l. excipiunt an nu.36. verſi. ſed vltra, & poſt num. 38.ff. ad Syllanian. Alber. de malet. in tracta.de teſtib.c.5.nu.22.& 23. Moncad. ad Crot. de teſtib.par.3.nu.194.literis.S.S. verſi.Item ſi materia ſuper qua teſtificatur Felyn. in c. cum nobis nu.9.verſi. Quod autem eſt dictum extra de pręſcript.Campeg.de teſtib.reg.250.verſi.2.ſeq.Cagnol.in l.2,&c. Itẽ impuberes nu.20. verſi. Hinc etiam ff. de reg.iuris.

Septimò non eſt parui facienda in iſtis teſtibus qualitas filiationis. Nam licet filius contra matrem, & ècontra cogi ad ſe examinandum nõ poſſit,& examinatus non probet l. ponentes C. de teſtib.Alber. de malet. in tracta. de teſtib.par. 1.c.1.nu.15.Ant.Gomez.de delict. cap.12. rubr. de probat.delict.poſt num.12.verſi. Quod eſt verum. Hoc tamen non procedit in crimine læſæ Maieſtatis, vel vbi per alios veritas haberi non poteſt.Arg.tex.in l.minimè ff. de relig.& ſumpt. funer.facit glo.in l.id tamen in verbo, Nã vt crimen verſic. Niſi in exceptis criminibus ff.de accuſ.& in c. 1. in verbo Chriſtiani extra de cõuerſat.infidel.Item faciunt trad. per Gig.de crimin. læſ.Maieſt.tit.qui accuſ.poſſ.q.8. & apertus ſcripſerunt idem Alber.de malet.in eodem tracta.de teſtib.c.6.nu.31.ad finem verſi. Et quod plus eſt Ant.Gomez.d.rubr.de probat.delict.num.34.ad fin.verſi. Aduertendum tamen Maſcard. de probat.lib.1.concl.462.nu.9.& lib.2. concl.857.nu. 20.& 23. Et iſto caſu cum filius valde præſumatur diligere matrem,& contra eam falſum nõ dicere cum nemo odio habeat carnem ſuam. Iccirco tali teſtimonio magis quam aliorum credendum indubitanter dici poteſt ex trad.per Dec.in conſi.163.nu.11.verſ. & ad hoc accedit Aymon. conſi.6.nu.62.& conſi.220.nu.9.Gabr.tit.de teſtib.concluſ.4.num.88.lib.1.Bertazz.conſi.334. nu.5.lib.1. Hippol. Ryminal. conſi.61.nu.28.& conſi.52.nu.117.lib.1.

9 Igitur cum in propoſita facti ſpecie habeamus duos teſtes de iure ſatis bene probantes dicimus pariter mulieres de quibus in dubio bene forè conuictas cum ex dicto duorum teſtium delinquentem plenè conuinci probet tex.in c.nullam §.ſed hoc in fine 2.q.4. Bero.in c. at ſi clerici nu. 5.de iudic.Viui.in commun.opin.in verſi.Teſtes duo ſufficiunt ad cõdemnandum Clar. in pract. §.fin.q.66.verſi.Debes etiam ſcire & vbi quis eſt teſtibus conuictus nõ aliter condemnari poteſt ac ſi eſſet confeſſus l. qui ſententiã C.de pen.l.fi. C.de cuſtod.reorum c.1.& c.primates 2. q.1.d.c. at ſi clerici extra de iudic.Rota titu.de hæret.deciſ.1.alias 75.nu.3,in antiquis.

20 Et licet præmiſſa ſufficerent pro reſolutione dubij.Adhuc tamẽ res videtur eſſe in tutiori portu ex depoſitione famuli, & famulæ pariter in tormentis deponentium, receptationem banniti de quo agitur. Quorum quidem depoſitio maximè etiam in præſenti caſu attendenda eſt triplici ratione. Primo quia deponunt de receptatione domi facta. Quo caſu familiares,& domeſtici tanquam magis informati magis etiã quod alij probant. Alber.per illum text. in l. conſenſu num.10.C.de repud.Boſſ.in tit.de oppoſ.contra teſt.nu.93.verſi.& quid de ijs quę fiunt in domo & in tit.de indit.& tortur.num.164. Benintend. deciſ.bonon.43.nu.4. Gabr. tit. de teſtib. concl. 10.nu.33.Secundo quia deponunt contra eorũ Dominas contra quas ius non præſumit eos mẽtire,vt reſolutũ fuit per Cappell. Tholoſan. deciſ.4.Idem ſicard.in l.etiam nu.4.in fine C.de teſtib.Maſcard.de prob. concluſ.758. nu. 10. Tertio quia in tormentis maximè teſtis depoſitio redditur veriſimilis etiam quod primo loco cõtrariũ dixiſſet Bar.in l.eos nu.2.& nu.4.ff.de falſ. & ibi etiam Marſil.nu.8.verſ.Quandoq; teſtis variat Abb.in c.cum in tua nu.9.verſi. ſed colligendo extra de teſtibus Aret.in c.per tuas nu.35.col. fin.verſi.Aduertè tamẽ extra de probat. Cepoll. conſi.60.nu.17.ſeqq. Boſſ.de oppoſ.cõtra teſtes poſt nu.1.in 1.fallen.in prin. iũcto verſ.Quo vero ad primam, & in tit.de tortur. teſtium nu.20.

11 Nec refert quod videãtur ſocij criminis, quia in crimine læſæ Maieſtatis prout eſt receptare bannitos, etiam ſocij criminis teſtimonium recipitur c.nemini 15.q.3.c.1.extra de confeſſ. Boer. deciſ.319.nu.2.Capyc.deciſ.130. nu.57. Gig.de crim.læſæ Maieſt.lib.2.tit.quomodo & per quos crim.lęſ.Maieſt.probe.q.7.nu.2. Ant.Gomez.de delict.c.12.rubr.de proba.delict.nu.16.verſ. Adde tamen Menoch. de arbitr. lib.2. caſu 474. nu. 27. Vltra quod non ipſi receptarunt, ſed eorum Domina.cuius volũtati ipſi reſiſtere nõ valebat.

12 Et tandem concurrente etiam depoſitione bãniti receptati res adeo videtur clara, vt ſi lapides ipſius domus in qua bãnitus ipſe receptatus fuit loqui poſſint non vtiq; aliud quam banniti hãc receptationẽ. Vndiq; reſonaret, & certè ſi in delicto tam occulto, & difficilis probationis nolumus admittere reum eſſe conuictum ex depoſitione quinq; teſtium nunquã dabitur caſus cõuincendi,& condẽnandi delinquentes ſine confeſſione,& inanis erit illa regula quod in delictis occultis, & difficilis probationis præſumptiua probatio habeatur pro vera & concludenti probatione, teſteſq; inhabiles reputentur integri & idonei,de qua poſt alios antiquiores Gab.in tit. de teſtib.concluſ.7.nu.3.Hercul.in tracta.de negat.nu.16.& 17.Bertazz. conſi.3.nu.77.& conſ. 105.nu.8.& 9.Maſcard.de probat.lib.1. concluſ. 831.nu.35.ſeq.& concluſ.1124.num.13.& lib.3. concluſ.1359.nu.1. ſeqq. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Multa in hoc conſilio pertractantur, quæ iniuriarum, & libelli famoſi materiam

reſpiciunt, ſed multum exactè diſcutitur, an, & quando veritas conuitii excuſet cõuitiantem à pœna iniuriarum, & libelli famoſi, & quid de libello famoſo in Eccleſia affixo ſub ſpecie voti cum inſcriptione tamen, & pictura alterius infamiam, & delictum tangente, an prauo iniuriandi animo, an vero potius ſine dolo, & propter voti adimplementum affixus præſumatur, pleniſſimè diſcutitur articulus, & etiam agitur an ſit iniuria dicere alicui, tu produxiſti contra me falſos teſtes.

S V M M A R I V M.

Iniuria infertur, aut verbis, aut re, aut ſcripto, nu. 1.

Iniuria illata per ſcripturam, & per libellum famoſum grauiſſima eſt, nu. 1. & ſeq.

Iniuria, quæ re, aut verbis infertur priuatum crimen eſt, num. 1.

Iniuria ad libellum famoſum illata publici iudicij eſt, num. 1.

Libelli famoſi pœna capitalis, nu. 1. Vbi etiã, quod illius author efficitur inteſtabilis; & num. 10. & nu. 68. & nu. 108. Quid autem vigore motus proprij Pij Quinti, nu. 13. & nu. 50. et nu. 57. in fin. & nu. 74. & ſeqq. & nu. 81. & 82. & nu. 25. Vbi quod de iure ciuili pœna eſt arbitraria, & quãdoq. & vltimi ſupplicij iuxta facti, & perſonarum qualitates, & nu. 69. De iure autem Canonico huius criminis reus anathematizatur, & fuſtibus, ac verberibus cæditur, & nu. 36. Vbi quod fabricant libellum famoſum imponitur eadem pœna, quam meretur infamatus, ſi verum eſſet crimẽ ſibi in libello appoſitum, & nu. 51. & nu. 71.

Libellum famoſum inueniens, & illum non lacerans, aut Curiæ præſentet pœna libelli famoſi tenetur, nu. 1.

Scandali qualitas facit, vt crimen leue reputatur graue, nu. 2. & in addit. litera [a].

Libellum famoſum affigens in Eccleſia dicitur graue crimen committere anathematizatur, & grauiſſimè punitur, nu. 3. & ſeqq. & alia in deteſtationem libelli famoſi in Eccleſia affixi, nu. 14. & nu. 17. & num. 26. et num. 70.

Anathema non niſi pro mortali crimine imponitur, nu. 3.

Sacrilegium committitur non ſolum ratione perſonæ, ſed etiam ratione loci, nu. 4.

Delinquentes in Eccleſia vltimi ſupplicij pœna afficiendi ſunt, nu. 5.

Appellatio non ſolum ſuſpendit, ſed etiam extinguit ſententiam, nu. 6. et nu. 55. vbi tamen, quod non obſtante appellatione aliqualiter præſumitur pro ea, ſed verius eſt, quod per appellationem ſuſpenditur ſ ntẽtia, ſed non extinguitur, ſed quod extinguat, nu. 117. de materia in addit. litera [b].

Libelli famoſi pœna tam de iure communi, quam vigore Bullæ Pij Quinti locum habet etiam, quod quis verũ dixerit, ſi malo animo illud verum fuerit dictum, et etiam, quod expediat reipublicæ ſciri illud dictũ, nu. 7. et ſeqq. et nu. 12. et nu. 35. et nu. 58. et nu. 80. et 81 et nu. 87. et nu. 104. et nu. 120. ſeqq. et num. 124. vbi ampliatur etiam de iure Canonico, et nu. 127. et num. 137. et ſeqq. et nu. 208. ſeqq. Contra et præſertim de iure Canonico, nu. 36. in fin. et nu. 37. et nu. 42. et nu. 47. et nu. 54. et nu. 137. ſeqq. et nu. 148. et nu. 155. et nu. 166. ſeqq. et nu. 175. ſeqq. et nu. 192. et nu. 201. ſeqq. et nu. 203. et 216. ſeqq.

Iniuriarum actione tenetur etiam, quod quis verũ dixerit, quando adeſt animus iniuriandi, nu. 8. et nu. 125. ſecus ſi ex aliqua cauſa fuerit dictum cõuitiũ, nu. 39. et ſeq. et malus præſumitur animus, quando ceſſat cã inferendi iniuriam, nec erat neceſſe dicere conuitiũ in iniuria contentum, nu. 93. et nu. 105. et nu. 31. Cõtra quod veritas conuitij conuitiantẽ excuſet, præſertim quando conuitium expedit reipublicæ ſciri, nu. 47. 48. et 49. et nu. 54. et 104. et nu. 111. vbi de iniuria iudicialiter dicta, et nu. 154. et 156. vbi expreſſè ẽt quod adſit animus iniuriandi, et num. 157. vbi præſertim, quando improperatur delictum proueniens culpa iniuriati, et nu. 168. Vide in addit. litera [u].

Libellus famoſus ſub ſpecie voti fabricatus eo magis puniẽdus eſt, nu. 9. et nu. 18. et nu. 29. et ſeqq. et nu. 61. et ſeqq. et nu. 70. et nu. 97. et ſub nu. 132. cõtra qđ imò ſi ex voto aliqd ſcribatur, ſeu pinguatur ĩ tabella ipſius voti ĩ infamiã alterius, qđ voti qualitas excuſet, n. 39 et nu. 42. et ſeqq. et nu. 46. et 48. et nu. 189. et n. 194.

Libellus famoſus dicitur commiſſus per ſolam picturam in ignominiã alterius; nu. 10. et 22. in fine, et nu. 73. et nu. 112. declara, vt nu. 188.

Producens falſos teſtes tenetur pœna falſi, nu. 10. et 51. et nu. 100. in fine, et nu. 101. vbi declaratur, et num. 185. et ſeqq. vbi pariter declaratur.

Falſi crimen magis vituperat famam, et ſtatũ hominis, quam aliud crimen dummodo ſcienter illos produxerit, alias ſecus, et in facto propria præſumitur ſciẽtia, ibi, nu. 10. et 100.

Statutum diſponens ſuper iure communi, intelligitur ſemper aliquid addere, nu. 13.

Argumentum de maiori ad minus affirmatiuè eſt validiſſimum in iure, nu. 13.

Iniuria illata in præſentia plurium perſonarum dicitur atrox, nu. 15. Præſertim quando idem Clericus eſt indutus veſtibus ſacerdotalibus, nu. 16.

Iuramentum continens maleficium, ſeu crimen eſt ipſo iure nullum, nu. 18.

Iuramentum, quod non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis æternæ ſeruandum non eſt, nu. 18.

Votum eſt de iure diuino, nu. 18.

Abſurda ſunt vitanda, nu. 18.

Votum de aliqua re mala ſeruandũ non eſt nu. 18. et 29.

Iuratæ alicuius aſſertioni in his, quæ conſiſtunt in animo ſtandum eſt, nu. 19. Niſi cõtra talem aſſertionem adſit iuris præſumptio, d. nu. 19.

Iniuria præſumitur facta animo iniuriandi, num. 19. et et 60. et nu. 64. et 87. in fine, et num. 91. 106. et 126. Contra, quod iniuriandi animus non præſumatur, nu. 53. et nu. 202. verſi. tertio quia, præſertim quãdo quis aliquo errore vero, vel præſumpto excuſari poteſt. nu. 53. et 132. Vbi quod nunquã præſumitur animus iniuriandi, quãdo adeſt aliqua alia cauſa, et nu. 146. in fine, vbi quod præſumptio contraria tollitur per iuramentum, et nu. 147. vbi alia ad materiam.

Periuro nunquam amplius credendum eſt, neque propterea aliud iuramentum deferendum, nu. 21.

Libellus famoſus tunc dicitur factus, quando quis per ſcripturam à populo videndam alicuius famæ, et honori præiudicat, nu. 22. et 101.

Iniuriato defertur iuramentum ſuper æſtimatione iniuriarum, nu.23. & in addit. litera d.

Libellus famoſus dicitur continere in ſe verbalem offenſionem, nu.24.

Periurus efficitur infamis ſub nu.24.

Clericum nedum percutiens, ſed etiam iniuriam afficiēs dicitur excommunicatus, nu.24. in fine.

Iniuria dicitur atrox, vel reſpectu loci, vel reſpectu perſonæ, nu.26. & nu.112. in fine.

Clericum percutiens vltra excommunicationem arbitraria pœna punitur, nu.26. in fine.

Iniuria facta Abbati cenſetur facta Monaſterio, & Eccleſiæ, nu.27.

Voti tabella non eſt licita, quando ex ea oriretur aliquid ſcandalum, aut ſuperioris contemptus, aut legibus aliqua fraus fieret, nu.30.

Animus ſemper præſumitur prauus in ijs quæ prohibita, & illicita ſunt, nu.30.

Iniuriandi animus præſumitur ex eo, quod illata iniuria non erat de neceſſitate actus, de quo agebatur, nu.31. & 93. & nu.105. & 132. vbi declaratur.

Inimicus ſemper præſumitur habere malum animum contra ſuum inimicum, nu.32. & 92.

Veriſimile, quod non eſt habet falſitatis imaginē, nu.33.

Notorium dicitur, quod conſtat ex actis, nu.38.

Animus talis præſumitur qualem verba demonſtrant, declarare, nu.40.

Iudex dicitur Miniſter Dei, nu.42.

Cautio non dicitur rupta ex noua cauſa, & in dubio præſumitur noua cauſa, nu.45. Contra, quod noua cauſa non præſumatur niſi prius illam praeexiſtere probetur & quod etiam probata non excuſet vigore bullarum Apoſtolicarum, nu.98. & in addit. litera h. & litera s. vbi de materia.

Iniuria non committitur ſine dolo, & malo animo iniuriandi, nu.46. 79. & 132.

Iniuriarum actione non tenetur, qui aliquid facit pro honore Reipublicæ, nu.46.

Iniuriarum actione non tenetur, quando quis alteri dicit, tu fuiſti punitus falſo, nu. 49. & nu.169. contra, num. 126.

Mandans non comprehenditur ſub ſtatuto loquente non in rem, ſed in perſonam, num.50. & 74. Declara hanc concluſionem tribus modis, vt nu.75. 76, 77. & 82.

Falſi pœna hodie eſt bannum abſque publicatione bonorum, nu.51.

Libelli famoſi pœna ceſſat, vbi etiā ceſſat dolus, nec ſufficit lata culpa, nu. 52. & 79. vbi tamen, quod dolus iſte probatur coniecturis de quibus, vbi in nu. 91. & ſeqq. & nu. 140. ſeqq. vbi adducuntur & contra alia coniectura excludentes iſto caſu dolum, & malū animum, de quibus etiam, nu.177. ſeqq. & nu.194. ſeqq.

Cauſa etiam iniuſta excuſat in crimine iniuriarum, nu. 53. in fine, & in addit. litera m.

Teſtes duo dicentes ſe corruptos ad falſum deponendum probant corruptionem, nu.56. ſed verius eſt, quod nec faciunt inditium, nu.83. & 88. etiam de conſuetudine d. nu.83. & præſertim quando in eorum examinibus ſunt var. ij & periuri, nu.84. & 86. & num.116. 131. & 163. Verum, quod tales teſtes de conſuetudine probent, vel ſaltim faciant inditium, nu.191.

Inditia ſola ſufficiunt ad probandum cauſam, propter quam quis vult excuſare ſe à dolo, & pœna, num.56. Contra nu.86. & 98. Vide in addit. litera n.

Iniuriarum pœna non ceſſat etiam quod obiectum crimē ſit notorium, nu.59. præſertim ſi ſit notorium iuris, & non facti, nu.90. ſed cōtra, quod infamia notoria excuſet à pœna iniuriarum, num.134. & in addit. lit. o.

Iniuriam facere dicitur etiam quod quis faciat bonum, ſed malo animo, nu.60.

Iniuriarum actione tenetur, qui verbo lugubri vtitur in properium amici ſui, nu.60.

Iniuriarum pœna habet locum etiam quod iniuria fuerit dicta ad auriculam, nu.63.

Libelli famoſi pœna ad hoc vt habeat locum eſt neceſſaria illius manifeſtatio, & publicatio, num. 65. Verum & nō publicatus aliqua pœna punitur, nu.109. in fine.

Iniuriarum pœna habet locum etiam quod iniuriās proteſtetur, ſi citra iniuriam faceret, nu.66. & 110. Declara, vt nu.149. ſeq. & nu.181. & 207. & in addit. litera q.

Conſuetudo delinquendi facit euadere pœnam non capitalem in capitalem ſaltim conſulto Principe, nu. 67. & nu.72. & nu.96. vbi etiam, quod conſuetudo delinquendi facit inditium, & nu.128. & in addit. lit. r.

Pœna arbitraria poteſt extendi vſq; ad mortē, quādo delicti qualitates, & circūſtantiæ ita ſuadebant, nu.69.

Libellum famoſum fieri mandās, an teneatur eadem pœna quam mandatarius, nu.50. 57. & ſeqq.

Libelli famoſi pœna habet locū ēt contra dictantē, nu.78.

Dolus eſt difficilis probationis, ideo coniecturis probatur nu.79. & 178. vbi pariter dolum abeſſe probatur cōiecturis, & in addit. litera s. vbi de materia.

Notorium eſt duplex, aliud iuris, & aliud facti, & notorium iuris non eſt proprie notorium, ſed notorium facti propriè notorium eſt, nu.90.

Iniuria præſumitur illata malo animo, quando excluditur neceſſitas dicendi conuitium in iniuria cōtentum nu.93. & 31. & nu.105. & 132. vbi declaratur.

Mendacium, & falſa aſſertio facit præſumere dolum, & malum animum, nu.94.

Animus cognoſcitur ex præcedente tractatu, nu. 95. Itē dignoſcitur ex præcedentibus, & ex ſubſequentibus, nu.214. in fine.

Iniuria dicitur, quando quis in alterum aliquod delictū improperat, ſiue in ſpecie, ſiue in genere, nume.100. & num.113.

Iniuria eſt dicere alicui, quod produxit falſas ſcripturas, ſeu falſos teſtes etiā quod non dicatur, quod ſcienter produxerit, nu.10. 51. 100. 112. & ſeqq.

Scientia pſumitur in facto proprio, nu.101. cōtra n.129. ſeqq. & nu.160. & ſeqq. & nu.173. & nu.185. ſeqq.

Verba ſubſequentia demōſtrant animum præcedentem, nu.102. in fine.

Verba vulgari ſermone prolata intelliguntur ſecundum communem loquēdi vſum, nu.103. & nu.113. in fine.

Iniuriarum verba intelliguntur ſecundum communem loquendi vſum, nu.103.

Iniuria eſt dicere alicui, tu es bonus vir, tu es bona mulier, num.103.

Vſus communis loquendi, ſi notorius ſit, Iudex poteſt de eo ſe extraiudicialiter informare, nu.107. in fine.

Verba clara non indigent interpretatione, nu.17.

Lex non tollitur per non vſum, ſed per contrariū vſum, qui debet probari per allegantem, nu.107. & 108. in fine, vbi quod contrarius vſus non inducitur minori ſpatio decem annorū de quo ēt, nu.127. vbi amplius

Iniuria dicitur atrox, aut reſpectu facti, aut reſpectu perſonæ, aut reſpectu loci, nu.112. in fine, & nu.26.

Verba intelliguntur ſecundū mentē proferentis, nu.114.

N 2 Appel-

Appellatio non dicitur deſerta, niſi præcedente cauſæ cognitione fuerit pronunciatum ſuper deſertione, num. 118. contra nu. 165. in fine.
Sententia lata ex præſumptionibus nunquam tranſit in iudicatum, nu. 119. in fine.
Rusticus non excuſatur in delictis, quia ſicut vadit ad Nemus, ita debet accedere ad Doctores pro conſilio, nu. 122. in fine.
Argumentum à contrario ſenſu non ſumitur, quando ex eo ſequeretur correctio legum, nu. 124. ad finem, ſed regulariter eſt validiſsimum, nu. 216.
Iniuria eſt dicere alicui me tædet de tali condemnatoria contra te lata ſub, nu. 126. contra, nu. 49. & nu. 169.
Vſus communis loquendi probari debet per allegantem, nu. 130. & 162.
Iniuria non eſt dicere alicui, tu falſum dicis, nu. 130.
Verba, quæ poſſunt importare, & non importare iniuriā in dubio iudicandū eſt, vt eam non importent, nu. 130.
Conſuetudo ēt irrationalis excuſat ſub nu. 132. & 188.
Cauſa iniuſta excuſat à pœna iniuriarum, nu. 132. in fine, & nu. 174. & 179.
Libellus famoſus non poteſt eſſe, vbi non datur actio iniuriarum, nu. 133. 155. & 164.
Infamatus amplius infamari non poteſt nu. 134.
Cōditione nō adimpleta ceſſat cōditionalis diſpō, n. 135.
Bannitus etiam quod habuerit gratiam poteſt impune occidi, ſi de gratia fidem non facit aliter quàm per ſuam aſſertionem, nu. 135.
Tollerātia bādits de facto ipſi nō ſuffragatur, n. 135. in fi.
Animus probatur coniecturis, nu. 139. & 170. Vbi præſertim in crimine iniuriarum.
Salutis ſuæ immemor nemo præſumitur, nu. 140.
Nobiles non præſumuntur delinquere, nu. 140.
Iniuria ſemel remiſſa in perpetuū cenſetur remiſſa, 141
Occidēs bannitum ſuum inimicum præſumitur occidiſſe Zelo Reipublicæ, & non propter inimicitiam, nu. 141.
Animus iniuriandi cenſetur abeſſe in iudicio, nu. 142.
Dolus non præſumitur ex actu licito, nu. 143.
Præſumptiones ſpeciales vincunt generales, nu. 144.
Præſumptiones pro non delicto, & pro Reo excludunt præſumptiones exiſtētes pro delicto, et cōtra reū, nu. 146.
Præſumptio delicti non oritur ex actu non fauorabile agenti, nu. 147.
Reo ſemper eſt fauendum, & in dubio eſt abſoluendus, nu. 147. & 187.
Proteſtatio declarat animum proteſtantis, nu. 149.
Proteſtatio contraria facto, quando operetur, nu. 150.
Geminatio magis declarat animum agentis, nu. 149.
Opinio æquior, & benignior in dubio ſequēda eſt, nu. 158.
Vtens falſo inſtrumento pœna falſi tenetur, nu. 161.
Proceſſus actorū, & cauſæ facit plenā probationēn. 165.
Iniuria illata verbo æquiparatur iniuriæ illata per ſcripturam ſub nu. 168.
Verba, & actus ſemper recipiunt interpretationem, vt excludatur delictum, nu. 173. & 187.
Pœna capitalis, vel corporalis ſine dolo non incurritur, num. 174.
Delicta regulantur ſecundum principalem intentionem agentis, num. 176.
Conſtitutiones, & bannimenta recipiunt interpretationē à iure communi, nu. 180.
Vtens falſo inſtrumento an, & quando poſſit interrogari, an velit eo vti tanquam bono, & legali ad hoc, vt de falſo puniri poſſit, nu. 185. & ſeqq.
Probatio, vbi eſt dubia reus abſoluendus, nu. 147. et 187.
Ius Canonicū ſeruādū eſt in terris eccleſiæ ſub nu. 102.
Delictum non præſumitur, & in dubio ſemper actus interpretatur pro non delicto, nu. 194.
Faciens actum communiter licitum excuſatur, licet ille actus in rei veritate ſit illicitus, nu. 105.
Aſſertioni alicuius iuratæ ſtandum eſt in iis, quæ dependent ab animo iurantis, nu. 197. Amplia, vt nu. 198.
Animus alicuius talis præſumitur qualis eſſe debet aliorum ſimilia facientium, nu. 199.
Argumentum à rubrica eſt validum in iure, nu. 201.
Prohemium oſtendit mentem diſponentis, nu. 205.
Rubrica ſtatuti non perfecta attendi non debet, nu. 206.
Copia proceſſus ēt non petita dari debet perfecta, n. 206.
Expreſſum dicitur illud, quod ſub generalitate verborū continetur, nu. 213.
Expreſſum dicitur, quod ſub ratione legis expreſſa continetur, nu. 213.
Extenſio non dicitur fieri, ſed comprehenſio, quando ratio in diſpoſitione expreſſa militat in caſu, ad quē fit extenſio, nu. 213. ad finem.
Oratio vniuerſalis verificatur in omni caſu ēt omnino et etiam in eo, in quo eſt minor ratio, nu. 213. in fine.
Ignorantia iuris dubij excuſat in delictis, nu. 220.

CONSILIVM XXX.

ADSIT DEVS. Annis ab hinc pluribus elapſis cōtigit in Vrbe pulcher, & notabilis caſus, lite, iā ciuili vertente inter quemdā Nobilem Florentinum nomine I. ex vna, & Abbatē cuiuſdam Monaſterij nomine A. ex altera, In qua pro parte dicti Abbatis fuerūt examinati nonnulli teſtes, qui concludenter depoſuerunt, ſed poſtea ab I. criminaliter de falſo accuſati liberè depoſuiſſe falſum ad inſtantiā, & ſubornationem dicti Abbatis vnanimiter confeſſi ſunt. Abbas fuit carceratus, & tanquā cōuictus condemnatus, & dum à condēnatione pro eius parte pēdebat appellatio accidit, quod dictus I. affixit in quadam eccleſia tabellam depictam cum iudicibus, examinantibus, & torquētibus reos, & cum inſcriptione, quod exiſtēs idem I. ex miraculo liberatus à depoſitionibus falſorū teſtium contra ipſum à prædicto Abbate inductorū, hoc ideo in ſignum recuperatæ famæ, honoris, ac bonorū, & ex voto tabellā prædictā affixit, Inde ſumpta occaſione Abbas querelauit I. coram Locumtenēte Illuriſs. D. Auditoris Cameræ pro eo, quod contra ipſum ſub ſpecie voti libellum famoſum confecerit, & publicauerit, ipſoque I. carcerato fuit dubitatū, an, & in quo pdictus I. deliquerit. Et quia multa hinc inde emanarunt Aduocatorum, & iuris conſultorum reſponſa ſuper pluribus, ac diuerſis excitatis dubitationibus, Idcirco illa omnia ſeriatim ponenda eſſe exiſtimaui.

Primum reſponſum Cæſaris Luciani pro Fiſco, & Abbate contra I.

MVltis modis infert iniuria, re videlicet, verbis. & ſcriptura, ſed ea, q̄ ſcriptura fit, nōnullas hēt particulares prærogatiuas, q̄ nō pertinēt ad illas, quę re, vel verbis fiūt, Nā regulariter crimen iniuriarum, quod re, vel verbis committitur, non eſt publici Iudicij, ſed continet priuati quere-

querelam,vt in l.iniuriarū.C.de iniur.Sed ſi ſcriptum perpatratur,ad publicam accuſationē pertinet,& pœna eſt capitalis,vt in l.vnica C.de famo. lib. & ibi habetur per omnes & per Azo. in Summa.C.de iniur. Item ea iniuria, quæ re, vel verbis infertur in momento perficitur, ea verò, quæ fit ſcriptura tractum habet ſucceſſiuum, & ſemper dum ſcriptura permanet ſucceſſiuè durat noua in eius lectura infertur iniuria, & ex hoc alia ſequitur prærogatiua,quod qui talem inuenit ſcripturam niſi eam laceret,vel Curiæ pręſentet,in eamdem pœnam incurrat,qua illius auctores tenentur,ſi illius cum manifeſtauerit,vt in d. l.vnica legitur ad literam,quę omnia in reali,vel verbali iniuria ceſſant, cum non reperiatur iure cautum,quod quis puniatur eo,quod manifeſtauerit aliquem re,vel verbis eſſe iniuriatum,ſequitur ergo,quod grauiſſima, & atrociſſima eſt iniuria,quæ per ſcripturam infertur, quæ ad publicū iudicium pertinet, & capite punitur, nedum ex diſpoſitione tex. in d.l.vnica C. de famoſ. libell. ſed etiam de iure digeſtorum ex tex.in l. lex Cornelia §.fi.ff.de iniur.& in l.ob carmen in princ.ff. de teſtib.& in l.Is cui §.fi.ff.de teſtam. ex quibus iuribus patet talia committentem inteſtabilē fieri,quæ quidem iura canonizata ſunt 4.q.3.c.fi.§. item ob carmen famoſum & 5.q.1.c.ſi qui inuenti §.ſi quis famoſum cum ſimilibus.

2 Quæ omnia magis punibilia ſunt ratione ſcā
a dali, [a] quod exinde poſſet exoriri, Nam ex eo inimicitiæ partialitates,homicidia, & alia facinora cauſari ſolent, quo fit, vt crimen, quod aliàs eſt leue,grauiſſimum cēſeatur,vt dixit Bal.& Scrib. in §.ſi quis quinq; ſolidos de pac.tenen.& habetur per And.Barb.in addi.ad Bal.in auth. ſed nouo iure in verbo enorme C. de ſer.fugi.cum ſim.

3 Sed & ratione loci atrociora fiunt, Nam & in conſilio elibertano ſtatutum fuit, vt qui dictos libellos in eccleſia poſuerit anathematizetur,vt in d.c.fi.in prin.5.q.1.quę quidem anathematis pęna ſecūdum Canones eſt grauiſſima, & excōicatione maior,cum nedum à fraterna ſocietate,ſed à corpore Chriſti, quod eccleſia omnino ſeparet vt 3.q.4.c.fi. eſt enim Anathema æternæ mortis damnatio,& non niſi pro mortali crimine imponenda,vt in c.nemo epiſcoporū 11.q. 3.nec aliud ſit eccleſiæ,quod faciat niſi iudici ſęculari tradere,vt notat.in c.cum non ab homine de iud.cum ſimil. Et ex his ſequitur, quod in caſu de quo agitur,vbi in eccleſia dictus libellus in publica tabella adinuicem proximi eſt affixus, & appoſitus, grauiſſima pœna puniri debet, nedum ex qualitate iniuriæ,quę libello, & ſcriptura illata eſt contra legitimas ſanctiones, ſed etiā ea qualitate loci,cum in eccleſia ſit affixa contra ſanctorum Patrum conſilia,& decreta.

4 Et cum ex tali libello,& loco non nihil imporaretur iniuriæ non vacat crimine ſacrilegij capitali aīaduerſione ſimiliter digno iuxta terminos l. ſi quis in hoc genus C.de epiſ.& cler. Nā nedum rōne perſonæ,vel rei committur ſacrilegium, ſed ēt ratione loci,vbi quid ſanctorum locorum iniuriam proſiluiſſe probatur,vt in ca.frater 17.q. 4.& habetur per Bal.in l.3.C.de furt.& per Bart. in l.diuus ff.ad l.Iul.pec.& facit tex.in l.aut facta

5 §.locus ff.de pęn.Seruanda eſt.n.eccleſiæ debit[a] reuerentia ſub pœna vltimi ſupplicij, vt in l. fin. C.de his qui ad eccl.cōfug.Ac criminis Maieſtatis,vt in l.2.eo.tit. In tantum,quod qui in eccleſia crimina committunt,vltimo debent ſubiacere ſupplicio,vt in l.denunciamus.C. eo. tit. ergo cum hæc iniuria atrox,& enormis libello,& ſcriptura facta læſerit etiam eccleſiam, vbi præfata affixa ſunt ad inſtar criminis Maieſtatis,ac ſacrilegis puniri debet per præallegata.

6 Ne dicatur impunè potuiſſe præfata proferre tanquam vera ſtante ſententia iudicum, de quibus ibi fit mentio iuxta terminos text. in l. cum qui nocentem ff.de iniur.cum ſimil. quia exinde vera eſſe non demonſtratur, cum ſententia præfata per appellationem,quę pendet nedum ſit ſu
b ſpenſa, ſed extincta, [b] vt eſt tex.ad literam in l.1. §.fin.ff.ad Turpill.& ibi gl.& Bar. qui dicit veritatem eſſe,quod in totum extinguatur,ergo pendente appellatione prædicta non potuit affirmare ea, quæ protulit, quemadmodum ibi ſententia,quæ per prouocationem eſt extincta non excuſat accuſatorem à Turpilliano.

7 Et in omni euentu etiam,quod verum eſſet, ꝙ in dicto famoſo libello protulit, nihilominus capite plectendus eſt iuxta diſpoſitionem tex.in d. l.vnica C.de famoſ. libell. quia licet alias liceat in iudicio infamare nocentem; non tamen licet hoc facere extra iudicium per famoſum libellum quia tunc,etiam ſi verum eſſet id, ꝙ in dicto libello continetur,& etiam,quod eſſet de his,quæ notificari Reipublicæ expediret, Nihilominos capite puniri debet, quia id licuit per accuſationem coram iudice proferre, non autem extra iudiciū per famoſum libellum,vt patet ex tex.in d.l.vnica de famoſ.libel.& ibi gl.in verbo ſanè,idem uoluit gl.in d.l.eum,qui nocētem in verbo infamatum ff.de iniur. Et habetur pulchre per Rom.in conſ.96.col.2.poſt numerum 2.verſ. ſecundo vero caſu,quando extra iudiciū,&c.vbi in proprijs terminis dicit, quod iniuria, ubi profertur extra iudiicium famoſo libello etiā,quod ſit uera proferens iniuriarum, ac etiam capitali pœna tenetur per tex.in d.l.unica.

8 Quinimò & regula eſt, ꝙ ueritas conuicij nō eximit,quē ab actione iniuriarum,ut dixit Fely. in c.cum te col.ſi.uerſ.ultimo dum ponit,&c. de te iud.per tex.in l.3.de off.Rect.prou. Ibi ēt ſi ueræ ſint uoces,quapropter cū in caſu, de quo agitur non poſſit dici pręfata eſſe prolata in iudicio uel cā correctionis, nec ut alicui corporale, uel ſpirituale auferatur nocumentum, patet, quod puniri debet proferens ſecūdum legū diſpoſitionē,ut ibi habetur per Fely.& latè per Ro.in loco pręallegato: Requiritur.n.ad hoc,ut quis eximatur ab actione iniuriarum,nedum ueritas Cōuicij,ſed ēt, ꝙ abſit libido,& uolūtas iniuriādi arg. tex.i l.quiſquis C. de poſtu. & in l.iuſtiſſimos C. de off.rec.prou.& in l.3.quēad.teſt.aper. Nō dēt n.quis alterius infamiā ſine cā detegere, quia ſatis eſt inhumanū,& iniurioſum defectus noſtros detegi,ut in l.2.C.quan.& quib.quar.p.lib.8.Et cū ex delictis cōſideretur uoluntas,& nō exitus, ut in l.diuus ad l.Cor.de Sic.licet factū,uel dictū ſit uerum uel utile in ſe,tamen ſi malo modo, &

animo fiat punitur, vt in c. relegantes 13. q. 5. Nã & Chriſtum crucifigi bonum, & vtile fuit, quia per hoc redempti ſumus, ſed tñ facientes digne puniti ſunt, quia malo animo fecerunt, vt ibi dicit gl. & notat extra de colluſ. deteg. cap. 1. Deus enim cor interrogat, & non manum 14. q. 5. cap. ſi quid inueniſti, nec conſiderat, quæ fiunt, ſed quo animo fiunt 15. q. 6. ca. 1. in fine & ſi illi, qui malo zelo mouentur à denunciatione repelluntur, vt in c. I. & A. de re iud. & in c. cum oporteat de accuſ. quanto magis repelli debent à diffamatione. Nam quod in vna domo agitur in alia notificari non debet, vt in c. ex merito. 6. q. 1. Dicendus eſt enim talis non corrector, ſed proditor 2. q. 1. c. ſi peccauerit, Nec debet quis alijs detrahere, nec detrahentes audire, vt in d. c. ex merito, eſt enim magna iniquitas detrahere iuxta illud Io. cap. 3. qui detrahit fratri ſuo homicida eſt, hinc & in pſalmis legitur, detrahentem proximo ſuo, hunc perſequebar, & aliàs aduerſus fratrem tuũ loquebaris, & aduerſum filium matris tuæ ponebas ſcandalum. Ex quibus oĩbus patet, nec falsè, nec verè malo animo eſſe quem infamandum, quæ omnia exabundanti dicta ſint, quia in caſu, de quo agitur ſtante appellatione, quæ pendet non poteſt dici eſſe vera ea, quæ oppoſita ſunt, Et cum tractetur de libello famoſo indiſtinctè, & in omni caſu affigens capitaliter puniẽdus eſt iuxta dictas glo. in d. l. cum, qui nocentem de injur. & in d. l. vnica de famoſ. libell. cum alijs, quæ ſupra allegata ſunt.

9 Et eo fortius puniri debet dictum flagitium, quia cum illuſione Dei, ac votorum, & gratiarũ actionum commiſſum eſſe videtur. Nam vt proximum de famoſo crimine infamaret, tabellam confinxit, in qua votum reddere, & gratias Deo agere ſimulauit quaſi à maximo periculo liberatus ſit, & tamen ea erat differentia parua, & nullius momenti, ſed tamen cur non ſine alicuius denominatione ad præfata proceſſit, ſed potius perſonam ex odio, & inimica intentione, & vera libidine infamandi nominauitur, nam peius eſt ſub ſpecie boni committere malum, & per hipocriſim peccare, quàm manifeſtè, vt in ca. certè, & ibi gl. in verbo malum 12. q. 1. Nam & diabolicũ eſt facere malum ſub ſpecie boni, cum Diabolus bonum agere dicatur, ſeductione tamẽ vt eſt gl. in verbo dęmones in ca. ſi enim inquit de pęnit. diſtinct. 2. ſatis enim pernicioſum eſt ſub ſpecie pietatis impietatem operari vt in c. noſſe 30. 41. & in c. excommunicamus §. quia vero de hæret. & in c. nõ putanda 1. q. 1. & in c. neque. n. ſi agris 14. q. 5. & in c. ad apoſtolicã de ſim. & in Cle. 1. in prin. & in cle. fi. verſ. nonnulla dehæret, & ibi latè per Card. & hinc eſt, ꝙ dixit Cicero in li. j. de off. ꝙ totius iniuſtitiæ nulla capitalior, quàm eorũ, qui cũ maxime fallant id agũt, vt boni viri videãtur; Nam ſimulata æquitas duplex eſt iniquitas, vna, ꝙ facit malum, & alia ꝙ abutitur bono, vt dixit gl. in cle. 1. in verbo ſanctitatis de Relig. dom. cum ſimil. Ergo in caſu, de quo agitur, nedũ iſte, de quo tractatur capitaliter puniẽdus eſt, ex quo famoſum libellum contra proximum affixit, ſed & irremiſſibiliter puniẽdus eſt, quia illum in eccleſia, & in tabellis, vbi Deo gratię referri ſolent appoſuit ſub ſpecie pietatis peſſima agens, ac vota, & eccleſiam, ac Deum ipſum illudẽs, vnde huius rei punitio tanquam exemplaris, & inauditè prætermitti non debet. LAVS DEO.

Reſponſum Rinaldi Ptolomei in eadem cauſa pro Fiſco, & Abbate contra I.

10 ADSIT DEVS. In dubium eſt. I. inci-diſſe in crimẽ Authoris famoſi libelli, qm̃ ſola pictura tendens ad ignominiam alterius dr̃, & eſt famoſus libellus Pari. de Put. in ſuo trac. de Synd. fol. 237. nu. 6. refert, & ſequitur Iul. Cla. li. 5. ſen. §. fi. q. 68. ver. libelli famoſi, ſed inducere falſos teſtes ad auferẽdum honorẽ, & bona alterius eſt maxima ignominia, quia talis producẽs teneretur pęna falſi l. falſi teſtis Menoch. de arb. li. 2. cent. 4. caſu 315. nu. 30. quod quidem crimen falſi magis vituperat famam, & ſtatũ hominis, quã aliud crimen Hipp. de Marſ. in Rub. ff. de fal. col. 3. & ſeq. cũ inductis per Boſſ. in ſuo tract. crim. in tit. de fal. nu. 12. merito ſequitur dictam picturã cum dicta inſcriptione verè eſſe famoſum libellũ ex quo tendit ad maximam ignominiã, & maximum dedecus Abbatis, quem in dicto famoſo libello aſſeritur induxiſſe falſos teſtes ad auferenda bona, & honorem Authoris dicti libelli.

11 Pęna aũt iſtius delicti abſq; dubio de iure cõi eſt pœna capitis, vt eſt text. expreſſus in l. vnica. C. de famoſ. libell. & vbi eſt caſus legis nõ reſtat dubitationi locus, vt notabiliter tradit Bar. in l. Ancillæ C. de furt. nu. 3. & de tali pœna de iure communi teſtatur idem Iul. Clar. in verſ. libelli famoſi per tex. in d. l. vnica.

12 In quo eſt maxime animaduertendum d. tex. in l. vnica procedere ẽt, ꝙ contenta in dicto libello famoſo eſſent vera, & probari poſſent, ut firmauit Rom. conſ. 96. in 2. col. cuius dictum non habere contradicentem teſtatur Boſſ. in tit. de iniur. in 5. col. ſub nu. 4. & probatur ex his, quæ tradit Fel. in c. cum te de ſen. & re iud. in vltimis verbis ver. fallit quarto vbi dicit tunc, quem non teneri de iniuria, quando dixerit veritatem in iudicio ſecus extraiudicialiter, prout eſt in caſu noſtro, & prædictã diſtinctionem de iudicio, vel extra ſequitur idẽ Boſ. vbi ſup. referens Ang. in d. l. vnica idem tenere, cum ergo non habeat contradicentem, abſque dubio ab ea in iudicando non eſt recedendum.

13 Et quamuis aliqui doctores teſtentur dictam pœnam de conſuetudine non extendi vltra trirèmes, tñ in caſu, de quo agitur vltra ius cõe adeſt motus proprius ſanctiſſimi Domini Noſtri, quo cauetur huiuſmodi Authores libelli famoſi plectendos eſſe pęna inducta de iure communi, qua de re ſi ſtatutũ diſponens ſuper iure cõi, intelligitur ei ſemper aliquid addere Bar. in l. 2. ff. de vſuc. & in l. 4. §. prætor ait de damn. inf. cum ibi inductis per Alex. Dec. conſ. 356. in fin. refert, & ſequitur Par. cõſ. 45. li. 1. nu. 75. multo magis præſeruabit inducta de iure cõi, arguẽdo de maiori ad minus affirmatiuè, ꝙ argm̃ eſt validiſſimum in iure Gozzad. conſ. 6. nume. 51. & conſil. 92. colum. 3. verſ. tertia concluſio Roland. à Valle conſil. 61.

lib. 1.

lib.1.nu.49. & quoniam quid facilius conſeruatur quam de nouo inducatur l. patre furioſo ff. de his, qui ſunt ſui vel alie. iur. cum vulg.

14 Accedat, quod in caſu iſto iniuria eſt atrox ex pluribus, Primo ratione loci ad quem, vt eſt notorium conuenit ferè Vibs tota frequẽtia enim plurium perſonarum inducit atrocem iniuriam Cur.iun. conſ.148. nu.2. cum alijs per Menoch. de arb.lib.2.conſ.3.cau.263.nu.24.

15 Secundo quia facta eſt in clericũ à layco, quinimò contra Prælatum habentem vſum mitræ, & bauili, & ſic contra perſonam eccleſiaſticã, & indignitate conſtitutam, de quibus ſcriptum eſt nolite tangere Chriſtos meos, nam & in diuinis ſcripturis ſępe ſic appellantur c.ſacerdotibus 11. q.1. vbi expreſſe mandatur illis non eſſe detrahẽdum, ac narratur Conſtantinum iuſtiſſimũ Principẽ libellos contra eccleſiaſticas perſonas à laicis eidem porrectos in ignem proieciſſe, dicentẽque eſſe indignum, vt ipſe iudicaret Deos, prout meminit Alex.conſil.8.nu.9.lib.1.

16 Tertio dicitur atrox iniuria, quia Abbas depictus eſt cum habitu Abbatiali, nam licet quælibet iniuria illata in clericum nõ ſit atrox, tñ vbi eſſet inductus veſtibus ſacerdotalibus omnis iniuria efficit̃ atrox l.atrocẽ vbi Bal.no.C. de iniu.

17 Preterea inquiſitor hęreticę prauitatis poteſt procedere contra I. qui dictam Tabellam apponendo in eccleſia fecit expreſſe contra Euangelium, in quo dicitur domus mea domus rationis vocabitur, ipſe autem fecit domum atrocis iniuriæ, & diffamationis contra perſonam in eccleſiaſtica dignitate conſtitutam, ſed perſiſtens in aliquo facto contra euangelium poteſt puniri vti hæreticus Card.Zabar.in clem.1.verſ.nos igitur de ſumm. Trinit. & fid. Cathol. & quando non eſſet perſiſtentia nihilominus eſt puniendus vt ibi per Card.merito, &c.

18 Nec poteſt excuſari ex eo, ꝙ aſſerit ſe feciſſe ex voto, nam reſpondetur, ꝙ cum tale votum contineret crimen, & peccatum, vt ſupra dictũ eſt, nullomodo erat obligatorium, tum quia oẽ pactum omnevè iuramentum continens maleficium, ſeu crimen eſt ipſo iure nullum l.iuriſgẽtium §. ſi ob maleficium ff.de pact.vbi not.Bar.quem ibi cæteri ſequuntur c. non eſt obligatorium de reg. iur. lib.6.Iaſ.in l.ex ea parte §.mulier ab eo de ver.oblig.nu.5.Abb.per illum tex. in c. cum iuramento de homi.& DD.in c. quintauallis, & in c. veniẽs ext.de iur.& in c.1.eo.tit.lib.6. & facit, quod vulgo dici ſolet iuñ, ꝙ non poteſt ſeruari ſine interitu ſalutis ęternæ non eſſe ſeruãdum c.cum contingat, vbi Arc.& But.de iur.iur. Tum ẽt quia votũ eſt de iure diuino Abb.in c.quod ſuper de voto, & vot.redemp.nu.12.per tex.in c. licet eo. tit. ſed miſcere crimen in his, quæ ſunt de iure diuino, nil aliud eſt, quam peruerſe agere, quia inducta ad vnum ſinem, non debent operari contrarium effectum l.legata inutiliter ff. dè adim. leg. c.cum dilectus extr.de ordin.cognit.merito non poteſt excuſari, alioquin vnuſquiſque erit excuſandus, qui ex voto dixerit ſe occidiſſe, vel aliud enorme commiſiſſe delictum, ꝙ eſt abſurdum, ergo vitandum l.nam abſurdum ff.de bon. lib.tradit Bart.in l.quidam §.ſi.de reb.dub.& in l.ſi mater.§.1.de vulg.& pupill. & Pariſ. conſ.70. lib.3 nu.2.& conſ.72.ea.lib.nu.59.

19 Nec dicatur, quod in his, quæ conſiſtunt in aĩo ſtandum eſſe iurõ eius per inducta per Alex. in l.1.§.per procuratorem, ff.de acq.poſſ. num.4. quia illud dictum limitatur ibi per eumdẽ Alex. vt non procedat vbicunq; pręſumptio iuris eſſet c contra iurantem, [c] at vbi tractatur de iniuria eſt præſumptio, ꝙ ſit facta animo conuitij Abb. in d.c.cum te de ſen.& reiud.in fi.col.per tex. in l.2. C.de off.rector.refert, & ſequitur Boſſ.in d. titu. de iniur.ſub nu.3. merito non eſt audiendus.

20 Accedat quod detegitur mendacium ex eo, ꝙ mihi pręſupponitur extra cauſam voti, & iã fuiſſe repertum alium libellum famoſum ab eodem factum contra Abbatem.

21 Præterea cũ ipſe iurauerit in cõtractu treguæ non inferre aliquã iniuriã, nec re, nec facto, nec verbis contra Abbatem, & poſtmodum deuenerit ad hmõi conficiendos famoſos libellos, vtiq; fecit contra eius iurm̃, & ſic eſt periurus, ſed vulgaris regula eſt, quod periuro nunquam amplius eſt credendum, nec deferendum, aut ſtandũ eius iuramento niſi contra ſeipſum gl. quæ quotidie ad id allegatur in c.cum eccleſijs de maior.& obedien.quam ſignandam, & menti tenendam teſtatur ibi Abb. nu.4. dicens omnes pertranſire cum d. gl. ad quod inducit etiam tex. in c.teſtimoniũ de teſtibus, & eſt communis opinio, vt patet ex trad.per Soc.in conſ.136.lib.1.ſub num.9.& per Iul.Clar.in d.lib.5.§. periurium verſ. repellitur, & verſ.ſeq.ergo eidem.I.quantumcunque aſſerẽti, & iurãti ſe feciſſe ex voto non eſt credendum per ſupra deducta.

Ex quibus cum res ſit extra omnem dubitationem, ideo amplius non inſiſto. LAVS DEO.

Reſponſum Proſperi Farinacij in eadem cauſa pro Fiſco, & Abbate contra I.

22 ADSIT DEVS. Quod iſte carceratus in libelli famoſi crimen inciderit diſputatione non eſt opus. Nã clari iuris eſt, quod vbi quis per ſcripturam à populo vidẽdam alicuius famæ & honoris præiudicat libellum famoſum conficere dicitur text.in l.1.§.ſi quis libellum ff.de iniur.l.vnica.C.de famoſ.libell.Plach.in epithom. delict.c.3.nu.3.Gomezi de delic.tit.de iniu.nu.1. ideo cum ex pagella in eccleſia S.Saluatoris affixa grauiter, & honorem, & famam Abbatis læſerit cum nõ ſolum falſorum teſtium inductorem nominando, & cõſcribendo, ſed ẽt picturis exornando, dubiũ nõ eſt, quin pęna famoſi libelli puniẽdus ſit Cla.ĩ prac.§.fi.q.68.ver.libelli famoſi.

23 Et conſequẽter nec ẽt dubitari oportet, quin d ſuper talis iniuriæ æſtimatione [d] ſit eidem Abbati referendum iuramentum, idemq; carceratus ad iuratam ſummam perſoluendam condemnãdus ad tex.vbi gl.& doct.in §.pœna autem iniuriarum inſtit.de iniur.& in l. iniuriarum æſtimatio ff.eodem cum alijs cumulatis per Plot. in l. ſi quando §.45.num.1. C. vnde ui. Couar. uar.reſol.c.11.nu.4.in fin. lib.1.

24 Multominus dubitandum eſt, quin teneatur

conuentionali pœna duorum millium ducento rum iuxta formam cautionis per ipſum præſtitæ de nõ offendendo eundem Abbatem, nec facto, nec verbis infamatorijs, quod.n.per libellum famoſum dicatur facta verbalis offenſio eſt tex. in l.apud labeonem §.conuitiũ,& §.ſeq.ff. de iniur. c.conſtitutionem, & c. vbi periculum de ſenten. excõmun.in 6.& poſt Rom.cõſi.378.incip.quoad primũ in prin.expreſsè notat Plot.d. §.46.nu. 4.& conſequenter ẽt negari non poteſt,quin nõ obſeruando iuramẽtum de quo in inſtrumento prædictæ cautionis inciderit in infamiã, & periuriũ iuxta terminos l. ſi quis maior C.de tranſact. imò,& in excõmunicationem,de qua in c.ſi quis ſuadẽte diabolo 17.q.4.ſi credimus Bar. in l. aut facta in princ.ff.de pęn.Anan.in c. 1. de maledic. nu.5. & Felyn. in c. non dubium de ſent.excom. volentibus pęnam dicti canonis habere locum nedum in percutiente clericum, ſed etiam in illũ iniuriante verbis contumelioſiſſimè.

25 Pęna autẽ libelli famoſi de iure canonico eſt, vt huius rei criminis anathematizatur, & fuſtib. ac verberibus carpitur c.hi, qui, & c. 2. vltima q. 5. de iure autem ciuili eſt arbitraria, Aliquando enim fuſtigatur,aliquando infamè carnæ alligatur,& aliquando ad triremes tranſmittitur ſecũdum Clar.in d.verſi.libelli famoſi, & ſi aliquãdo facti, & perſonarum qualitas ex poſtulabit vltimo ſupplicio afficiendus eſt teſte Plach. in Epithom.delict.cap.3. nu.2. & ſeq. & expreſsè cauetur in literis deſuper editis per ſanctiſſimam memoriam Pij Quinti.

26 Quod aũt in præſenti caſu, & facti,& perſonarum qualitas pęnã mortis expoſtulet facile colligitur ex tex.expreſſo in §. atrox inſtit.de iniur. vbi iniuria dicitur atrox,vel reſpectu loci,vel reſpectu perſonę, Reſpectu loci atrocitas hic cõſideratur,quia libellum famoſum affixit in Eccleſia,quo caſu in terminis intrat doctrina Ang. in l.lex Cornelia §.ſi quis libellum nu.3.ff.de iniur. & in l.vnica C. de famoſ.libell. dicentis debuiſſe de iure decapitari quendam,qui tempore ſuo poſuerit ſcripturam infamatoriam in altare palatis Priorũ Ciuitatis nõ deſcripto nomine alicuius, licet ex gratia talis pęna ſibi fuerit indulta,&cõuerſa in pęna duorum millium ducatorum,quãto igitur magis talis pœna debet habere locum in caſu noſtro,in quo, & nomina,& cognomina infamatorum non ſolum ſcriptura, ſed etiam pictura ſpecificauit, faciunt etiam in propoſito tradita per Menoch.de arbitr.quæſt.caſu 389.num. 15.& ſeq. vbi quod licet regulariter percutiens clericum, vltra excommunicationem ſit extraordinaria pœna puniendus,ſi tamen in Eccleſia illum percuſſerit pęna mortis ratione loci,in quo deliquit afficiendus eſt.

27 Reſpectu autem perſonæ grauitas in iure euidenter apparet,quia non vni, ſed pluribus, non ignobili, ſed nobili, non laico, ſed Sacerdoti, & in ſacris conſtituto non ſimplici Sacerdoti, ſed Prælato, & Abbati facta reperitur, Vnde libere dici põt,quod ex tali libello non Abbati, ſed mo-

f naſterio, [f] & Eccleſiæ met illata dicatur c.cũ deſideres §. fin.de ſent.excom.Gomez.d.tit.de iniur. nu.6.verſi.item etiã cum ſimil. debet igitur puniri huiuſmodi reus non vti infamator priuati, ſed vt infamator Eccleſiæ, vt Monaſterij.

28 Poteſt & alia rõne talis iniuria reputari atrox, nam ſi illa dicitur atrox iniuria, quæ alicui vna vice tantum in pręſentia multarum perſonarũ illata eſt ad tex.in c.1.& ibi Hoſtien.in prin.in verbo multis Io.Andr.poſt nu.1.Anchar.nu.1.in fine in 3.notab.Abb.nu.2.Marian.Soci.num.7. & Io.de Anan.nu.3.verſi. Nota quod conuitiũ extra de maled.Plach.vbi ſupra c.6.nu.15. Gomez. tit.de iniur.nu.4.Menoch.de arbitr. q. caſu 263. nu.24.Hęc vtiq; atrociſſima reputari debet, quæ publicè, continuatè, & omnibus de populo Eccleſiam ingredictibus, niſi via iuris prouiſum extiſſet patẽs erat, & perpetuo infamiã decãtabat.

29 Et quod peius eſt callidus iſte vir,ſed malè cõſultus deliberatus ſui veneni virus in Abbatem euomere licet formidine pęnę aliquantulũ detẽtus credens illam ſubterfugere, & ad ſe excuſandũ ſacra prophana immiſcuit, & huic ſuæ prauæ intẽtioni mala malis addendo adijcere,& voluit nomen voti, credens ſe propterea tutum, quod ego puto nedum ipſum non excuſare, verum ẽt, & ex eo grauiter pęnam augeri debere; Votum enim non de re mala, ſed alicuius boni debet eſſe Deo facta promiſſio c.2. & c. literarũ extr.de voto, Votiq; pagella non ad proximi infamiam,ſed ad Dei omnipotentis gloriam, & in eius potentiæ ſignum Eccleſijs affigi permittitur; Item pictura in Eccleſijs eſt permiſſa ad mala vitanda, & bona imitanda, non autem ad committendum libellum famoſum, vt per Troil.de Maluet. in tract.de oblat.in 1.dub.nu.6.verſ. ad allegata.

30 Rurſus huiuſmodi oblationes,& voti pagellę non ſunt licitæ,& permiſſæ, quando ex eis ſcandalum oriri poteſt c. nihil cum ſcandalo de præſcrip.Maluet.vbi ſupra in 2.dubio nu. 10. in fine & ſeq.& generaliter, vbi ex obligationibus oriretur contemptus ſuperioris, & eius legibus,& cõſtitutionibus fieret fraus, tunc dicitur illicitum votum, & voti pagella non debet affigi, & contrafacienti pęna mortis eſt infligenda, vt ibidem per Maluet.in 2.dub.nu.12.verſic. tertius eſt caſus,Ideo cum talis pictura ſub ficto nomine voti facta ſit à ſacris legibus reprobata, & prohibita, Non poteſt.I.ſe ex eo aliquo pacto excuſare ſub prætextu, quod idem fecerit non animo infamãdi,ſed ex voto,& deuotione, cum in ijs,quę ſunt à iure prohibita, & illicita animus prauus, & nõ bonus præſumatur glo.in l. ſi non conuitij, vbi Doctor.C.de iniur.c.1.extra de præſumpt. Plot. in d.l.ſi quando nu.264.C. vnde ui Cephal.cõſi. 113.num.20.vol.1.

31 Quod apertiſſimè colligitur etiã ex eo, quod ad eſſentiam ipſius voti,vel pagellę non erat neceſſarium exprimere nomen Abbatis, & eius figuram repræſentare, vnde eius nominis ſpecificatio, & perſonæ demõſtratio malum ipſum animum, & deprauatam iniuriandi intẽtionem demõſtrat,prout in his terminis libelli famoſi poſt oltrad.conſi.53.& Rom. conſi.96. & alios,quos allegat conſiderat Couar. var. reſol. cap.11. nu. 6.verſi. 3. ad præmiſſa, & verſ.tertium ex his apparet Plac.vbi ſupra cap.1. num.4.verſ. præſumptiones,& coniecturæ.

32 Quibus etiam accedat inimicitia vehemẽs, & capitalis inter Abbatem, & I. inueterata, quę cõcludenter probatur, tum ex cautione de non offendendo.[g] Bertaz. conſ. 170. nu. 24. in fine lib. 1. præſtita, quæ non ſolet, niſi inter inimicos dari. Tum ex tot querelis per carceratum contra eundem Abbatem in diuerſis temporibus porrectis, ſicut enim in amico verſus amicum bonus præſumitur animus; ita ècontra malus, & non bonus erit præſumendus erga inimicum ad glo. in l. 1. ff. de ſicar. Aym. conſi. 8. nu. 13. Bal. in l. fi. in 20. oppoſ. C. de hæred. inſtit. cum vulgar.

33 Concurrente præſertim tàm longo temporis interuallo decurſo à die depoſitionis prætenſorum teſtium falſorum vſque in præſens, ex cuius lapſu in veriſimile eſt, quod tale nunquam votũ fecerit, nam ſi tale votum fecit, cur tàm diu expectauit, quod illud anteà non notificauit? & ideò cum inueriſimilis ſit hæc excuſatio debet vti habens imaginem falſitatis reijci, & nõ admitti ad plenè cumulata per Tiraq. de reuoc. donat. pag. mihi 41. nu. 37. ſeqq. 56. ſeqq. in præfatione.

34 Concludo ergo, quod cum iniuria in hoc libello famoſo habeat tot, tantaſque aggrauantes qualitates ita, quod meritò atrociſſima reputari debet, tum ratione loci, tum ratione perſonæ, tũ ratione voti, in quo fuit deſcripta debeat omninò declarari hunc reum in pęnam vltimi ſupplicij: iuxta formam prædictarum literarum Pij V. incidiſſe, & ſi aliter fiet aperietur omnibus facilis via ad ſui libitum impunè ſub ſpecie voti libellos famoſos conficiendi, quod quidem erit abſurdiſſimum.

35 Nec dicat Reus ipſum fore excuſandum, quia non falſum, ſed verum crimen obiecit: Nam talis defenſio ſibi parum proderit, tum quia crimẽ obiectum eſt falſiſſimum, & ſententia deſuper lata fuit per appellationem ſuſpenſa, tum etiam quia libelli famoſi crimẽ incurritur etiam, quod quis dixerit verum Couar. var. reſol. lib. j. cap. 11. nu. 8. Plac. cap. 1. lib. 1. nu. 3. ſeqq. & cap. 3. nu. 4. Gomez, qui de communi teſtatur in tit. de iniur. nume. 1. & expreſsè cauetur in prædictis litteris Pij Quinti. Quare, &c. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Reſponſum incerti Conſulentes, & ſine nomine in eadem cauſa Pro I. contra Fiſcum, & Abbatem.

36 ADSIT DEVS. Conſtat. I. obtuliſſe votum ſanctiſſimo Saluatori, & ipſa tabella eſt in actis in extracta fol. 5. Sed quia in ſcriptione dictæ tabellæ narratur factum, cuius cauſa votum obtulit, Fiſcus prætendit illum eſſe libellum famoſum, & fieri non debuiſſe, & propterea incidiſſe in pœnam vltimi ſupplicij, & confiſcationis bonorum, ac contrauentionis promiſſionis initæ die 27. Septembris 1567. de non offendendo, nec iniuriando, aut diffamãdo Abbatem, & proptereà incurriſſe in pœnam ſcutorum duorum millium, de quibus in extractu fol. 120. Sed nihilominus videtur breuiter. I. in omnibus eſſe abſoluendum, & quoad pœnam legalem videlicet libelli famoſi, vltra quòd non ſumus in caſu libelli famoſi, vt infrà oſtendemus, dico, quod nulla alia eſt pœna in dicto delicto niſi, vt conuiciatori infligatur eadem pœna, quæ infligenda eſſet infamato, ſi infamatus delicta commiſiſſet, quæ in libello famoſo continentur dicit glo. 1. in fine, & Petr. de Bell. pert. & Salyc. in l. vnica. C. de famoſ. libel. Bonif. de Vitellin. in ſuo tract. de malef. tit. de famoſ. libell. num. 5. in fine, ergo ſi vera ſunt, quæ in dicto libello continentur non eſt aliqua pœna infligenda notat Bonif. vbi ſupra, nume. 3.

37 Verum, quia aliqui tenuerunt contrarium videlicet, quod etiam vera exprimens in libello famoſo teneatur actione iniuriarũ, & pro iſta opinione adſit motus proprius felicis recordationis Pij Papæ Quinti, de quo in extractu fol. 122. Ideò reſpondeo, quod eorum opinio poteſt habere locum, quando duo concurrunt, primum videlicet, quod adſit iniuria allegata animo iniuriandi. ſecundum quod per tale conuicium detegatur defectus infamati, Primum probatur in l. ſi non conuiuij C. de iniurijs: Secundum probatur in l. 2. §. 1. verſic. quod enim. C. quando, & quibus quarta pars lib. 10. Et elicitur ex verbis dicti motus proprij ibi alicuiuſque famæ, & honori omnia etiam exprimẽdo detraxerunt, ac ea, quæ coram nobis, vel alijs, vt ſupra ſecreto tractantur reuelauerint, vt in extr. fol. 25. à tergo, & in tãtum hoc eſt verum, vt ea potiſſimum ratione contrarium ſentientes id dicãt, quia inhumanum, & iniurioſum eſt defectus noſtros detegi, vt dicit Roma. qui Princeps eſt dictæ contrariæ opinionis in ſuo conſil. 96. nume. 6. & vtrumque ponit Grammat. deciſio. 37. num. 7. & ſeq. Sed in iſto caſu in I. nec animus iniuriandi, nec defectus Abbatis detegendi conſiderari poteſt ex infraſcriptis.

38 Nam quod per hoc non detegatur, ſeu detrahatur famæ Abbatis probo, quia quæ narrantur in dicta inſcriptione, ſeu voto ſunt notoria, ex quo probantur ex actis videlicet ex atteſtationibus ipſorum teſtium de quibus dicta inſcriptio loquitur Alex. in l. exitus, nume. 3. de acquir. poſſeſſ. & in conſil. 59. nume. 17. ad med. lib. 4. Rip. in l. 4. §. condemnatum, nu. 15. 16. de re iud. Gram. deciſ. 36. nume. 36.

39 Et licet hoc ſufficiat ad abſolutionem, nihilominus dico, quod nec poteſt iſto caſu dici, quod adfuerit animus iniuriandi, quia iſtud admiſſum fuit cum cauſa videlicet, voti etiam extra omnes rixas, & præſentiam ipſius Abbatis Rom. d. conſil. 96. nume. 4. ad med. verſic. ſecundo, quia vſq; ad finem, qui videtur decidere caſum noſtrum, vnde cum poſſit eſſe, quod id fecerit ad purã intentionem, & expreſſionem voti (prout verè fecit) id potiuſque delictum excuſat, quàm præſumatur animus conuitiandi, vnde pœna incurretur Gramma. qui allegat concordantes deciſ. 56. nume. 17.

40 Nec obſtat, quod talis præſumatur animus, qualẽ verba demonſtrant, quia talis regula multos habet intellectus, & limitationes, & inter alias iſta eſt videlicet, quãdo verba proferuntur, vel

vel proferri poſſunt cum aliqua cauſa adiuncta prout hic, vbi adeſt cauſa voti, ita decidit Rom. d.conſil.96.nume.4.ad med.verſic.ſecundo,quia vſque ad finem videri, quia vt ſupra dixi caſum noſtrum attingit, & decidit in puris terminis falſitatis.

41 Accedit,quia iſto caſu multa ſunt,quæ oſtendunt animum I. alienum ab iniuriando, videlicet ante appenſionem tabellæ immediatè voluit deuotè,& flexis genibus miſſam audire eleemoſynas conferre in loco ſatis ab oculis inſpicientium longinquo votum appendi litteris minutiſſimis,dicta verba in dicta tabella,ſeu voto ſcribi adeò, quod vix ab oculatiſſimo viro legi potuiſſent,eſt vir Nobilis bonæ conditionis, & famæ, delicta nulla perpetrari ſolitus, nemini nociuus,& qui ſcit multa admiſſa per ſuum aduerſarium non detecta,ſicut eſt detectum delictum, de quo in dicto voto,vnde ſi non votum, ſed libellum famoſum facere voluiſſet, apponi, & inſcribi feciſſet,& alia etiam contra ipſummet carceratum admiſſa,quæ hactenus non ita propalata ſunt,& latiſſimam tabellam,& litteras, & caractcres ab omnibus legibiles, & in commodiori loco ad illas inſpiciendum apponere potuiſſet,quę cum non fecerit, ſed vnam tantum cauſam veram, publicam,& notoriam in dicta tabella ſcribi fecerit litteris paruis, & in loco diſtanti poſita ideò &c.

42 Vltimo non debet ex alio reprehendi I. quia cum vera Iudici edicere ſit hominis maximè laudabilis, & præmij digni, vt dixit text. in l.vnica verſic.ſi quis deuotionis.C.de famoſ. libell. non minus id procedit, quando edicitur coram Deo optimo Maximo, nã ipſe eſt Iudex, & iudicium faciens omnibus iniuriã patiẽtibus Dauid 102. & iterum 145. & ipſe eſt Iudex vniuerſorum, imò Iudex eſt Dei Miniſter 15.q.1.cap.nec is. & 23.q.5.cap.non ſolum Pau.de Caſtr. conſil.380. in princ. Pariſ. Put. de ſind. verſic. Iudices puras debent d.nume.12. fol.147. & Iudex iudicat, vt Deus præſertim commiſſa ſibi cauſa ſummariè Bal.in l.ſcimus in fi.princ. C.de iur. delib. & in l. nemo in fi.C.de ſent.

43 Nec debet aliquo modo haberi pro libello famoſo talis tabella, nam ſi ſic generaliter acciperemus omnem ſcripturam de aliquo malè geſtã continentem eſſe libellum famoſum, vtique, & omnes hiſtoriæ,leges ciuiles,canonicæ, & monumenta quæcumque comburenda, & laceranda eſſent, nam vix aliquod opus legi poteſt, quin contineat alicuius malè geſta etiam virorum in dignitate eccleſiaſtica conſtitutorum, & profectò ſi legatur Decretalis Innocentij Tertij in c. inter dilecti de fid.inſtrum.vbi multas falſitates, & exceſſus narrat alterius Abbatis,& ſi legantur Euſebius, Thodoretus, Platina, & alij vatim, & ipſi,& legentes pœna capitis plectendi eſſent niſi legentes illos lacerent,& comburent igni; ideò fateri oportet, quod ſicut in omnibus actionibus hominum, ita ad cognitionem iſtius delicti neceſſe ſit rationem haberi,& inſpici locum,tempus,& perſonam,locus enim non eſt talis,vbi ea, quæ inſcribuntur habeantur libelli famoſi,& locus loci,tabella non recipit extẽſionem pro narrandis iniurijs, & conuitijs, ſed pro narrationibus gratiarum factarum cum cauſę inſcriptione, vt etiam in multis alijs tabellis videri poteſt, & pro votis,& non pro conficiendis, famoſis libellis prout & hiſtorici malefacta etiam narrãt pro conficienda hiſtoria, & non libello famoſo, & tempus non patitur, vt poſſit dici. I. expectaſſe ad hunc diem cõficere libellum famoſum, & apponere cauſam, & inſcriptionem facti tam antiqui etiam publici,& notorij,cum præſertim aliæ cauſæ etiam nouæ ſupereſſent, non ita publicæ, & tantum tempus fuit pro voto neceſſario expectatum, quia tunc ſententia lapſa eſt in rem iudicatã per curſum biennij à die latæ ſententiæ,quę res iudicata pro veritate eſt, & perſona non eſt ſolita ſimilia, nec aliqua delicta perpetrare præſertim infamatoria.

44 Et licet ex aduerſo fuerit conſideratus malus animus. I.per id,quod voluit in dicta tabella exprimere nomina propria non obſtãte,quod Procurator ibi dixiſſet, quod ſibi non placeret dicta inſcriptio, ſed quod potius feciſſet ſimpliciter vim pro voto abſque expreſſione nominum. Nihilominus reſpõdeo,quod id nihil in ſumma eſt, quia vt ipſe I.deponit fol.250. ſibi videbatur nimis ſicca intentio dicti Procuratoris, & ipſe intendebat efficacius exprimere gratiam à Deo acceptam, & hoc etiam poſſe fieri putabat, quia alia conſimilia vota ſe vidiſſe memorabatur in templo beatæ Mariæ ſupra Mineruam,ac Populi, ac Conſolationis, necnon Annunciatæ Florentiæ, vt ipſemet bis dicit in ſuo conſtituto fol. 152. nec habebat ſuum Procuratorem pro Salamone,& quia etiam militant reſponſiones ſupra datæ videlicet, quia non pro hoc detrahebatur famæ Abbatis iam detectæ, vt ſupra, quinimò nec probatur iure, quod in tabellis votorum nõ poſſit, aut non debeat cauſa vera prout ſe habet inſcribi ideò,&c.& hoc quantum ad pœnam criminalem.

45 Reſtat videre,an ſaltem dici poſſit I. incidiſſe in pœnam conuentionalem ſcutorum duorum millium, de qua fol.120. rogata die uigeſima ſeptima Septembris 1567. Et in hoc nullum eſt dubium,quia omnis obligatio, & contractus, & in ſpecie ruptionis treguæ intelligitur, quatenus non adfuerit noua cauſa, & in dubio præſumitur [h] Roman.conſil.183. in fin. Alexand. conſil. 115.columna ſecunda, in principio libro quarto Ruin.conſil.10.in fin.libro quarto. Deci.conſil. 413.numero decimo,latè Iaſ.in l.qui ſeruum, columna prima. ff. de uerborum obligatio. Tregua autem non dicitur rupta ad incurrendum pœnã conuentionalem, ſi offenſa fiat ex noua cauſa [i], prout nec pax ex his,quæ Dec.conſil.531.Corn. conſil.42. libro ſecundo, omnis enim obligatio intelligitur rebus ſic ſtantibus Bart.in l. quoties §.ſi duo,nume.5. de hæred. inſtitu. Afflict. deciſ. 328.nume.48.Rot.294.num.2.in nouis; ſed iſto caſu poſt dictã obligationẽ factã de anno 1563. inſurrexit iſta falſitas commiſſa de anno 1572. etſi ex noua cauſa ergo,&c. LAVS DEO.

Reſponſum Bernardini Biſciæ in eadem cauſa pro I. contra Fiſcum, & Abbatem.

46 ADSIT DEVS. Iniuria non committitur ſine animo, & dolo l. ſi non conuitij. C. de iniur. l. prima, §. primo, l. tertia, §. penult. & fina. cum l. ſequen. ff. de iniur. adeò quod culpa non ſufficit Bald. conſil. 277. in cauſa in princip. libro quinto, cum alijs de quibus per Crauett. conſil. 13. nume. ſecundo, & eſt gl. in l. magna de verbor. ſignific. ſequitur Bernar. conſ. 42. in fine lib. 6. & vt dicit Veron. conſi. 70. num. 11. requiritur, quòd quid fuerit factum animo iniuriandi, vnde cum id fecit fecerit pro voto, & vt redderet gratias Altiſſimo, qui eum liberauit nõ poteſt in eo cadere animus iniuriandi. Qualitas enim facti tollit animum iniuriandi, nã ſi faciens pro honore Reipublicæ etiam, quod alium lædat non tenetur actione iniuriarum, quia ceſſat præſumptio iniuriandi l. quod Reipublicæ, ff. de iniur. Dec. conſil. 487. nume. 54. multominus debet teneri faciens pro honore Dei, quia tunc plus ceſſat præſumptio iniuriandi, quia iſta præſumptio eſt fortior, & animus diſtinguit delictum, & tollit actionem iniuriarum Oldra. conſil. 53. nume. 3.

47 Quod maximè procedit, ſi in voto non fuerit dictum niſi id, quod per ſententiam fuit declaratum, & ſic quod falſi teſtes fuerunt inducti, vnde ſi illud ſit verum, cum ſit de criminibus, quæ intereſt Reipublicæ ut publicentur non põt cadere pena iniuriarum, vt poſt Petr. Cyn. tenet Bar. in l. eum qui nocentem. ff. de iniur. cuius opinionem dicit communem Alexan. in l. tertia, colum. ſecunda. ff. de liber. & poſthum. cum alijs per Boer. conſil. 4. nume. 36. verſic. teneo opinionem Gomez. de delict. titu. de iniur. capit. 6. nume. 2. Dec. inter conſil. crimin. Tolet. tomo. 1. conſil. 102. nume. 7. Clar. §. iniuria verſicu. Item quæro, qui alios allegat.

48 Veritas igitur delicti expreſſi, & locus, & cauſa exprimendi tollunt omnem animum iniuriandi, & ſic ceſſat pœna iniuriarum per ſupradicta: Nam plus faciendi cauſa, quàm ipſum attenditur factum Calder. de hæret. conſi. 3. Crauet. conſil. 202. in princ. Et ſic non poteſt eſſe locus pœnæ de libellis famoſis: Primò, quia non poteſt iſte dici libellus famoſus, cum non fuerit factus animo iniuriandi, & doloſè, ſine quo non poteſt eſſe locus dictæ pœnæ. Secundo, quia quando continet veritatem & eſt de delictis, quæ intereſt Reipublicæ publicentur, vt falſum, ceſſat illa pœna Petr. & Cyn. in l. vnica. C. de famoſ. libellum, cum quibus dixi eſſe communem poſt Bartol.

49 Et iſtud procedit, poſtquam de delicto. quis fuit punitus, vnde poſſum dicere, Pro falſo tu fuiſti punitus, nec teneor pœna iniuriarum, vt de communi teſtatur Dec. d. conſil. 102. nu. 7.

LAVS DEO.

Reſponſum Auguſtini Lazzarini in eadem cauſa pro I. contra Fiſcum, & Abbatem.

50 ADSIT DEVS. Lex vnica. C. de famoſ. libell. necnon lex Cornelia. §. ſi quis librũ. ff. de iniur. loquuntur in perſonam, prout in eis videre licet; Ideò non poſſunt in I. locum habere qui non ſcripſit, nec affixit tabellam, de qua agitur, ſed tantum mandauit. Vbi enim lex, ſeu ſtatutum loquitur non in rem, ſed in perſonam, tunc mandans ſub eo non comprehẽditur Boer. in l. ſed ſi vnius. §. ſeruos, nume. 2. & ſeq. ff. de iniur. Alexand. conſil. 65. vol. 4. & eſt communis, vt per Alexan. in l. 1. nume. 23. ff. de verb. obligat. Boſſ. in tit. de pœn. num. 14. Dec. in reg. 15. damnum dat de reg. iur. & in l. ſi quis id, quod nu. 36. & ſeqq. ff. de iuriſd. omn. iud. & ibi Iaſ. nu. 36. qui loquuntur nõ ſolum in ſtatuto, ſed etiam in ipſa lege, & in terminis libelli famoſi ita concludit, & teſtatur de communi Plac. lib. 1. cap. 1. nu. 9. & 10. vbi adducit rationem, & reſpondet ad contraria, & ab hac opinione in iudicando, & conſulendo non eſſe recedendum dixit Clar. q. 89. verſic. ſed quæro. §. fin.

51 Secundo Abbas in aſſerta tabella prętenditur infamatus de inductione falſorum teſtium, & ſic tenetur pœna falſi Bald. conſil. 106. in 2. dubio, quem refert, & ſequitur Clar. in §. falſum verſic. producens falſos teſtes, &c. Pœna autem falſi hodie eſt bannum, & ceſſat bonorum publicatio Vitellin. in tit. de falſ. num. 3. verſic. pœna autem falſi ex num. 8. & in tit. de pœna falſificantis monetam, nume. 4. verſic. ſed hodie Clar. in d. §. falſum verſic. ſed quæro, & ſic ipſe Abbas non potuiſſet puniri pœna capitali, quo ſtante non habet locum pœna d. l. vnicæ prout dicit glo. 1. in d. l. vnica ibi, & hoc ſi tale continebatur, quod ſi verum eſſet pœna capitalis erat imponenda, & ita tenet etiam Ruin. conſil. 81. nume. 3. in fine vol. 4. gl. in c. ſi quis in verbo capitali. 5. q. 1. Cyn. Petr. & Ang. in d. l. vnica Plac. lib. 1. cap. 3. verſic. verum præmiſſarum.

52 Tertio ad hoc, vt quis teneatur pœna libelli famoſi requiritur, quod dolo malo libellum fecerit, & ediderit d. l. lex Cornelia. §. ſi quis librum, ibi dolove malo fecerit. ff. de iniur. Plot. conſil. crimin. 131. nume. 7. vol. 1. in magnis, vbi hoc dicit comprobari, quia d. l. vnica imponit pœnam capitalem, & vbi lex imponit pœnam capitalem, tunc dolus eſt neceſſarius, nec ſufficit lata culpa,

k [k] vt ibi per eum, nume. 10. & 12. ſed hic dolus aduerſo non probatur meritò, &c.

53 Nec obſtat ſi dicatur, quod dolus regulariter præſumitur in iniuria, & conuitijs l. ſi non conuitij. C. de iniur. Quia primò reſpondetur, quod quando poteſt capi alia coniectura, in dubio nõ

l præſumitur animus iniuriãdi [l] Ruin. d. conſ. 145. num. 10. lib. 3. vbi allegat notata in l. 1. C. ſi quis Imp. maledi. in verbo ab iniuria, vbi glo. exponit ideſt iniurioſè, & ex animo, & ſic non ſufficit, quod reipſa verba ſint iniurioſa, ſed glo. copulatiuè requirit animum, & propoſitum iniuriandi, vt per

vt per Ruin. ibi nume. 14. & 15. & ibidem, nu, 16. vbi quod quando quis aliquo errore vero, vel præſumpto excuſari poteſt, tunc iniuriandi animus non præſumitur, ſed in caſu noſtro excuſatur, tùm quia credidit ſententiæ, qua ſtante id ſibi licitum fore credebat. Tum etiam quia fecit ex voto Ideò, &c. & quælibet cauſa etiam iniu-
m ſta, [m] nec vera excuſat ab actione iniuriarũ Oldrad. conſil. 53. nu. 3. verſ. imò quandoque.

54 Quarto quando vera eſſent contenta in dicta tabella I. nõ teneretur ad aliquam pœnam, prout dicit Cyn. in d. l. vnica. C. de famoſ. libell. vbi inquit ita etiam tenuiſſe Petrum, & tenet Saly. ibi verſic. & reſtringit ad caſum, & uerſic. niſi docuerit, & Archid. in cap. de prima col. 1. uerſic. nocentium. 5. q. 1. ubi atteſtatur, ita etiam uoluiſſe Vgon. & uidetur tex. in l. eum, qui nocentem in princ. ff. de iniur. ibi peccata nocentium nota eſſe, & oportere, & expedire, & Spec. in tit. de iniur. & damn. dat. col. 3. uerſic. item quod cantaſti, ibi ita, quod ſum homo honeſtus, & ita formaliter refert, & ſequitur Plot. d. conſil. 131. ubi num. 6. dicit, quod licet in terminis libelli famoſi adſint opiniones Doctorum contrariæ, tamen d. Gaudentius, pro quo ibi conſulebat debebat excuſari à dolo, & ab omni pœna propter criminis obiecti ueritatem, cum crediderit Spec. Petro, Vgoni, Cyn. Salyc. & Archidiac. Iuribus, & Doctoribus Illuſtribus, ſubdens hoc procedere etiam, quod cauſa credendi ſit fatua, & iniuſta. Quod autem I. verum dixerit, probatur ex depoſitionibus Alexandri, & Rutilij ex actis publicis, & ex ipſa ſententia, quæ faciunt notorium cap. fi. extr. de color. clericor. & mulier.

55 Nec obſtat, quod ſententia dicitur ſuſpenſa per appellationem, & ipſis Alexandro, & Rutilio deponentibus falſum depoſuiſſe non credatur. Quia reſpondetur primo quoad ſententiã, quod licet ab ea ſit appellatum, tamen aliqualiter præſumitur Præpoſ. in rubr. de appell. col. 24. uerſic. inſuper prędictus effectus Gabriel. in tit. de ſent. num. 24. quæ præſumptio multos operatur effectus, ut in caſu l. ſi inſtituta §. de inofficioſo ff. de inoffic. teſtam. ubi operatur, quod pendente appellatione ſint nihilominus ſubminiſtrandæ expenſæ litis uictori Guid. pap. deciſ. 561. Alius eſt effectus ſequeſtrationis fructuum, ut in caſu clement. 1. de ſequeſtrat. poſſ. & fruct. & plures alios effectus ponit Innocen. in cap. ad petitionem de accuſ. & Abb. in cap. quoad conſultationem de re iudic. Alci. in tract. præſumpt. reg. 3. præſumpt. 9. nu. 8. cum pluribus ſeqq.

56 Et quoad Alexandrum, & Rutilium, quod ipſis deponentibus falſum depoſuiſſe non credatur. Dico, quod cum ipſi ſint duo dicuntur probare nedum ſemiplenè, ſed etiam plenè quoad ipſam corruptionem, præſertim ſi deponant in tormentis, & concurrant adminicula Boſſ. in tit. de indit. nume. 156. ibi immo in contrarium Felin. poſt Bald. in cap. fina. de teſtib. cogen. Iaſ. in l. fin. in princ. ff. de condit. ob turp. cauſ. & ita ſeruari de facto dixit Boſſ. ubi ſupra & Clar. in §. falſum uerſic. ſubornans, &c. & licet etiam, ut præmittitur ex præmiſſis ſententia, & depoſitionibus teſtium reſultarent præſumptiones, & inditia, tamen in caſu iſto ſufficiunt, quia ad probandum cauſam, ex qua quis uult ſe excuſare à dolo,
n & à pœna ſola inditia ſufficiunt [n] Alexand. conſil. 115. nume. 10. uſque ad finem uolum. 4. & in terminis de libello famoſo conſuluit Plot. d. conſil. 131. nume. 114.

57 Non obſtat modo Bulla Pij Papæ Quinti, in qua etiam eos, qui uera expreſſerint comprehendi uoluit. Dicitur primo, quod dicta Bulla nunquã fuit uſu recepta, licet caſus euenerit, & prout alias in cauſa coram D. Gubernatore contra D. Nicolaum Tancredum de Monte Rubiano, contra quem oppoſitum fuit de dicta Bulla inſtigante etiam Capitaneo Lactantio, & dicta bulla non fuit ſeruata, quia Nicolaus ſolum in pœnam exilij condemnatus fuit. Secundo Bulla loquitur in perſonam, & ideò non procedit in caſu noſtro per ſupradicta; Tertio non eſt perpetua, ſed temporalis, & ad uitam ipſius Pontificis reſtricta, ut patet ex illis uerbis arbitrio noſtro irremiſſibiliter infligendis, &c. Et ibi uel Dilecto filio noſtro Cardinali Ruſticuccio, cuius auctoritas expirauit per mortem Pij Quinti.

LAVS DEO.

Reſponſum Hieronymi Gualteruzij in eadem cauſa pro Fiſco, & Abbate contra I.

58 ADSIT DEVS. Excuſationes, quę pro I. adducuntur eum non eximunt à pœna componentis famoſum libellum, nec iniuriam. Nam quamuis in libellis famoſis per eum editis verum ſe dixiſſe profiteatur, eſto nihilominus, quod hoc ſit verum, attamen pœna componentis famoſum libellum tenetur Oldrad. in conſil. 53. num. 2. Felin. poſt alios in cap. cum te, nu. 23. de re iud. & poſtremo reſpondit Ioachin. Miſinger. à nemine allegatus conſil. 7. nu. 29. vbi mul-
* tos adducens hanc communiorem ſententiam eſſe teſtatur, à qua inconſulendo, & iudicando non receditur per notiſſima iura.

59 Nec minus excuſatur dicens crimina per eum
o impunita in Abbatem notoria [o] eſſe, quoniã nemo eſt, qui dicat, quem adhuc viderim, quem lędens per famoſum libellum alicuius exiſtimationem, & famam narrans crimina quantumcunq; notoria excuſetur à pęna famoſi libelli, & iniuriarum, quoniam in hoc non conſideratur delictum infamati, ſed animus infamãtis, & iniuriãtis, qui vt excuſari valeat à pęna ab eo voluntas, & libido iniuriandi de neceſſitate abeſſe debet Miſinger. d. conſil. 7. nu. 29.

60 Et de tali animo conſtare debet, quia etiam quis faciendo bonum malo animo iniuriam facere dicitur per tex. in l. ſi ſeruus ſeruum. §. & ſi puerum, & ibi gloſſ. in verbo, ſed iniuriarum. ff. ad l. Aquil. & ibi Bal. quodcunque enim factum, aut dictum fuerit in infamiam alterius animo iniuriandi feciſſe dicitur. l. item apud Labeonẽ. §. generaliter. ff. de iniur. per quem tex. Ang. de Peruſ. num. 1. dicit, quod vtens veſte lugubri in properium amici ſui infamiam paſſi iniuriarum actione tenetur, & allegata per informantẽ ex aduerſe in-

ſo incontrarium loquuntur in diuerſis terminis, ideò ex eis malè infertur ad caſum noſtrũ vulg. l.Papinianus exuli ff. de minor. cum alijs vulg.

61 Minus etiam excuſatur allegans cauſam voti, Nam dato,quod poſſet dici ex cauſa voti hoc factum non propterea ſequitur, quod puniri non debeat, quamuis vouere licitum ſit, tamen contra bonos mores ciuitatis illicitum fuit in tabella voti depingi facere nominatim perſonam Abbatis, & narrare quod idem Abbas falſos teſtes contra eum induxerit, & propterea cum pingere perſonam Abbatis, & dicere,quod falſos induxerit teſtes contra eum ſit contra bonos mores ciuitatis. Nullibi enim in vrbe tale inuenietur votum, merito tabella pretenſi voti dicitur facta iniurioſe, & infamãdi gratia, & inuidiam Abbatis ſpectare tex. eſt in d. l.item apud labeonem.§. ait prætor, & §. ſed quod adijcitur, & §.idem ait, & §.conuiuim, & §.quod autem.ff.de iniur.Ang. de pœn.in d.l.apud labeonem d.§.conuiuim,nu. 1.ff.eod.Gram.deciſ.14.nu.9.

62 Comprobatur concluſio, quia ſub prætextu religionis,& voti non debet aliquid illicitum, & à iure improbatum fieri ideo ſub prætextu voti non potuit Abbas infamari, vt fecit iſte callidus, & verſutus vir per notabilem tex. viden. in l.ſub prætextu.ff.de var. & extraord.crimin.Gloſ.in l. quod ſub prætextu in verbo obuiandum. C. de ſacroſanct.eccleſ.glo.in l.illicitus.§.illicita in verbo concutiendos. ff. de offic. Præſid. Gandin. in tract.de malef. tit. de extraordinar. crimin.nu.3. & ſub prætextu elemoſynæ non debet illicitum extorqueri c. non eſt putanda 1.q.1.cap.1.2.23. q.2.Ideò iſte bonus vir ſub prætextu pietatis, & voti impietatem diffamationis non debuit aggredi contra tex.in cap.noſce 3.q.1. glo. in c. generalis in verbo inſtitutum diſtinct.54. Malum enim ſub ſpecie boni admitti nequaquàm debet cap.forte 14.q.5.ſub prætextu virtutis ſępè vitia admiſcentur cap.ſæpè 41.diſtinct. prout in caſu, de quo agitur factum fuit. Et propterea quamuis. I. dicat ex voto feciſſe non improbatur votum,ſed modus voti quemadmodũ inquit Greg. Pap.in c.1.extr. de colluſ. detegen. Nam accuſator ibi in amicitiam cum accuſati cõuenerat, ſed per colluſionem,quare Papa ibi de amicitia lętatur non de modo illo, quo in amicitiam conuenerunt,ideò præcipit contra eos inquiri, & puniri glo.in d.cap.1. in verbo qualitas, quæ glo. dat etiam exemplum de Iudeis,qui Chriſtum Dominum Noſtrum crucifixerũt,licet bonum,& vtile fuerit, quia fuimus redempti, tamen puniti fuerunt,quia malo animo, & malo modo fecerunt, vt latè in dicta glo. quam ſequitur, & refert Bologn.in ſubſcriptione ad conſ. Ioã. de Anan.44. eſt enim iniuria ex affectu facientis,vt ibi per eũ.

63 Hinc eſt,quod quidam callidi,& verſuti delinquentes verba iniurioſa proferre conſueuerunt in modum cuiuſdã ratiocinis, diſſimulãtes aliud facere,ne actione iniuriarum teneantur,quemadmodum de illo,qui alicui inimico ſuo in auricula iniuriam dicit,exemplificat Angel. in d. l.item apud Labeonem in d.§.ex his. ff.de iniur. qui tales ſagaces appellat, Ideò licet votum ſimulauerit,tamen eius intentio fuit infamiã inferre Abbati per ea,quæ dicta ſunt. Et conſequenter dicendum eſt ſine dubio, quod iſta cauſa voti fuit quidam quæſitus color & ſimulata pietas, & ſimulata Religio,quæ duplex eſt iniquitas, & dupliciter peccauit, quia infamando Abbatem malum fecit, & bono abuſus fuit, ſcilicet eccleſia, quinimò quia ſpargens libellum famoſum in eccleſia vltra,quod Anathema eſt dicitur Religionem inuertere tex.in cap.ſi qui.1.q.1.& notabiliter Balduin.in tract.de famoſ.libel.fol.mihi 15. quoniam & voti prætextu, & bonæ Religionis exquiſitis fraudibus.Deum,animam ſuam,& homines decipere, & illudere ſtuduit contra tex. in cap.auaritiæ, & ibi Gemin. nume.9. verſic. in ea glo.de elect.in 6. Idcircò iſte quæſitus color voti dicitur quædam ficta Religio,& ficta iuſtitia d.c. auaritiæ.§.cum itaque,& per quæſitum iſtum voti colorem dicitur fraus facta legi, à cuius pœna per quæſitum colorem voti nõ liberatur per tex. in l.ſed Iulianus in princ.ff.ad Macedon. quoniã per quæſitum colorem voti non immutatur facti veritas Ang. in conſil.59. nume.2. in fine, & propterea. I. qui iſto quæſito colore libellum compoſuit, & affixit perinde fuit, ac ſi directum libellum compoſuiſſet,& ſimpliciter affixiſſet ſine illa expreſſione voti per ea, quæ dicuntur, & per Gemin.in d.c.auaritiæ,nu.9.

64 Nec per tertiam excuſationem, quam in medium profert,quod ſcilicet non animo iniuriandi,tabellam pingi,& affigi fecit à pœna prædicta eximitur,quoniam omne conuitiũ, & omne delictum ſemper animo lædendi, & iniuriandi factũ dicitur.l.ſi non conuitij. C.de iniur.l.1. C. de ſicar.vbi ſcribentes,quæ ſui natura ſunt mala malo animo facta dicuntur per omnes d.l.ſi non cõuitij. Quinimò ſi eſſemus in dubio, à quo delictum,de quo agitur commiſſum fuiſſet ſtãte inimicitia capitali cũ Abbate, dubio procul ipſe. I. poſſet non ſolum torqueri, verum etiam condẽnari ſecundum Calcan.in conſil.63.nume.1.ferè per tot. Quanto magis igitur dicendum eſt. I. animo iniuriandi, & famam, & exiſtimationem Abbatis lædendi feciſſe quicquid fecit, cum ipſe fateatur delictum, & de eiuſmodi inimicitia capitali cõſtet, quoniam inimicitia inducit inimicos ad detrahẽdum inimicis, & ad blaſphemiam eorundem Mari.Socin.ſen.in cap.Repellantur,

65 nume.1.extr. de accuſat. Quod ſine difficultate aliqua procedit in caſu noſtro,cum. I. ſit ſolitus alios libellos famoſos contra eumdem Abbatem componere, & publicare, & iniurijs illum afficere etiã contra alios,vt mihi præſupponitur.Quo ſtante intrat regula,qui ſemel malus,&c. per notiſſima iura. Et cum ipſe. I.alium compoſuit librum,in quo multa facinora, & delicta etiam capitalia eiuſdem Abbatis congerit, quæ ſpectant ad eius infamiam grauiſſimam, & atrociſſimam iniuriam,& librum nõ ſolum compoſuit, verum & alijs publicauerit: iuxta tex. in l.1.§. ſi quis librum.ff.de iniur.difficillimum puto, imò impoſſibile (de impoſſibilitate iuris loquor) niſi Principis gratia,& benignitate ſuccurratur cũ à pęna l.1.C.de famoſ.libell. defendi poſſe.

66 A qua quidem pœna non excuſatur dicens ſe in eodem libello tam ante,quàm poſt, & in qualibet

libet parte illius ſe proteſtatum fuiſſe ea non dicere, neque componere animo iniuriandi, vt præſupponitur, quoniam iniuria aliquem afficiens,
q ſiue proteſtatio [a] iſta præmittatur, ſiue ſequatur non excuſatur à pœna, nam ſi præmittit proteſtationem, demum iniuria ſequatur, declarat nõ habere animum ſaluandi honorem illius, quem infamat, et ſi ſequatur proteſtatio dicitur cõtraria facto, & nihil operatur, in his tamen, quæ extraiudicialiter fiunt, & hoc indiſtinctè procedit, vt declarat Panor. in cap. cum te num. 2. latiſſimè, & plenius ſebaſt. ſap. ibi in addit. ad Panor. vbi dicit ita concluſionem indiſtinctè procedere extr. de iur. iur. Guid. Pap. deciſ. 565. vbi dicit ita iudicatũ fuiſſe, quæ refert Clar. in §. iniuria verſ.
* ſed pone, de communi atteſtans.

67 Quæ eadem pœna ea etiam ratione augenda videtur, quoniam. I. dici continuauit hanc fabricam, vt dixi non ſolum contra Abbatem verum etiam contra alios, non ſolum ſemel, ſed bis, ter, & quater, vt præſupponitur, quare grauius puniendus propter conſuetudinem delinquendi & deprauatum animum ipſius. Delicta enim propter eorum reiterationem grauius puniuntur et
r vſque ad mortem [r] incluſiue, etiam quod per ſe delictum capitale non eſſet Bar. in l. 1. num. 2. C. de ſuper exact. lib. 10. Gloſ. in cap. 1. diſtinct. 5. de pęnit. glo. in l. ſeruos §. ſeruos in verbo ſepius C. ad l. Iul. de vi. publi. & in fortioribus terminis Bart. in l. ſi vnus §. pactus peteret nume. 26. ff. de pact. Clar. latè in § fina. quæſt. 84. verſic. ſed hic incidenter, quamuis ipſe dicat in practica hanc opinionem receptam non fuiſſe, Cui tamen obſtare videtur communis conſuetudo, per quam quis propter reiterationem furti trina vice commiſſi moriatur, vt videm Clar. in §. furtum verſi. ſcias tamen verum, ſed vt in iſto articulo meam etiam proferam ſententiam cum ſint hinc inde opiniones, vt latè per Verenõn. in Authen. ſed nouo iure C. de ſeru. fugit. & per Iacob. Boleun. in repet. l. capitalium §. famoſos de pœn. quoniã agitur de crimine graui non ab re eſſe crederem Principem conſulere quemadmodum in delicto iterato, & grauiori admonet Iaſ. in §. ex maleficijs nu. 16. inſtit. de action. LAVS DEO.

Secundum reſponſum Proſperi Farinacij in eadem cauſa pro Fiſco, & Abbate contra I.

68 ADSIT DEVS. Si. I. in libelli famoſi crimen incidiſſe conceditur, prout id negari non poſſe ſatis abundè alias demonſtraui, & infra dicam, Dubitandum non eſt quicquid domini exaduerſo ſcribentes in contrarium adducere conentur, quin præter alias ciuiles, & conuentionales pęnas ſit vltimo ſupplicio afficiendus, Verba enim tex. in l. vnica C. de famoſ. libel. volentis huius criminis reum capitali pœna puniri debere, sũt adeo clara, & aperta, vt nulla indigeant declaratione, aut interpretatione l. ille aut §. cum in verbis, & l. non aliter ff. de leg. 3.

69 Quod ſi velimus tenere illorum opinionem, qui dixerunt hanc pęnam hodie de conſuetudine eſſe arbitrariam, vt dixit poſt alios ſuarez. in addit. ad Gomeſ. de delict. in tit. de iniur. num. 1. litera A. adhuc tamen ipſum non poſſe pœnam mortis aufugere clariſſimè demõſtratur ex communi illa, & ab omnibus recepta ſententia, qua cauetur pęnam arbitrariam poſſe vſque ad mortem extendi, quando qualitates, & circumſtãtiæ inducunt grauitatem, & atrocitatẽ, vt per Aym. conſi. 220. num. 14. Caccialup. conſ. crim. diuerſ. 92. nu. 12. & ſeqq. vol. 1. Clar. in pract. q. 83. verſ. ſed quæro quando in fine Menoch. de arbitr. q. lib. 1. q. 86. nu. 20.

70 Quod autẽ iniuria in libello famoſo, de quo agitur propter diuerſas eius qualitates reputanda ſit nedum grauis, & atrox, ſed etiam grauiſſima, & atrociſſima, colligitur primo ex qualitate ipſiuſmet iniuriæ, cum in pagella prætenſi voti nominet Abbatem inductorem falſorum teſtiũ, in libello eundem appellat latronem, furem, homicidam, & hæreticum. Secundò reſpectu loci, quia in Eccleſia, vbi delicta acrius puniuntur. Tertiò ratione perſonæ, quia ſacerdoti, & non ſimplici ſacerdoti illata eſt hæc iniuria, ſed Abbati, & in dignitate conſtituto. Quartò reſpectu modi, quia voluit vti Deo, & Eccleſia ad committendum impune hoc libelli famoſi crimen, & ſub ſpecie boni, & per hipocriſiam malum, & delictum in maximum totius populi ſcandalũ commiſit, ex quibus hanc iniuriam in hoc libello famoſo iniectam pro atrociſſima de iure reputari debere ſatis clarè in alijs informationibus deductum fuit, & propterea non repeto.

71 Et hinc ſequitur, quod admiſſa etiam pro vera altera opinione, quod videlicet tunc demum libelli famoſi pœna ſit capitalis, quando ſcilicet obiectum crimẽ in libello eſſet capitale alias ſecus ad trad. per Ruyn. conſi. 81. nu. 3. in fine vol. 4. & alios exaduerſo allegatos, dubium non eſt, quin in caſu noſtro pęna ſit capitaliſſima, cum ſi vera eſſent ea, quæ in inſcriptione libelli, & in pagella obijciuntur, ipſe Abbas non ſemel, ſed millies eſſet decapitandus.

72 Et in omnem euentum dato, quod pœna libelli famoſi non ſit capitalis, immo nec corporalis, ſed ſolũ pecuniaria, Nihilominus ex quo iſte carceratus idem delicti genus reiterauit, vt apparet nõ ſolum ex pagella ſub ſpecie voti in Eccleſia affixa, ſed etiam ex alio libello ſatis amplo, & ligato per eundem in detractionem famæ, & honoris ipſius Abbatis, & aliorum quamplurimum virorum fabricato, necnon ex memoralibus per eum præſentatis, & pęnes eum repertis, ac etiam infinitis ſcartafolijs ſub ſpecie querelæ per eundem in actis Vicarij productis, in quibus nihil aliud vnquam curauit niſi modo ſub vno, & modo ſub alio prætextu de Abbate obloqui, ipſum calumniari, & diuerſa capitalia crimina licet falsò obijcere, Neceſſario ſequitur de non capitali pœnam fuiſſe effectam capitalem, & propterea ipſum morti tradendum ad communiter notata per Bar. Alex. & alios in l. 1. C. de ſuperacto lib. 10. Maſſil. ſing. 378. Gram. voto 9. nu. 26. & ſeq. cum alijs, de quibus per Gomez. in tit. de furt. num. 9. verſi. his non obſtantibus, vbi refutatis contrarijs ampliat prædictam opinionem procedere

cedere etiam, quod quis de primis delictis non fuerit punitus, ſeu condemnatus; ſiue igitur pena libelli famoſi ſit capitalis, ſiue arbitraria, ſiue eadem cũ crimine obiecto, in caſu tamen, de quo agitur debebit eſſe vltimi ſupplicij ꝑ ſupradicta.

73 Quibus non obſtēt nouiter deducta per alios DD. ex aduerſo informantes, & primò ad illud, quod dicebant, quod ex quo huic tabellæ non conuenit nomen libelli, propterea nec poſſit applicari diſpoſitio d. l. vnicæ, quę loquitur de libellis, & non de tabellis, reſpondetur, quod licet nõ conueniat nomen libelli, conuenit tamen eius effectus, nec curandum eſt de modo, quando effectus eſt idem, ſi enim pœna libelli famoſi tenetur ille, qui ad alicuius infamiã in muro ſolas figuras depingit, vt poſt Parid. de Pict. in tract. de ſindic. trao. per Clar. quem cum allegat, & ſequitur in pract. in §. fi. q. 68. verſic. libelli famoſi author, &c. Cur non debet eadem pęna habere locum in caſu noſtro, in quo adeſt, & pictura, & ſcriptura.

74 Minus obſtat cõſideratio facta in verbis eiuſdem l. vnicæ. C. de famoſ. libell. quod ex quo loquitur in perſonam non poſſit propterea in mãdante verificari ad trad. per Plac. in epithom. delict. lib. 1. cap. 1. num. 9. & 10. & Clar. in §. fi. q. 89. verſ. ſed quæro, &c. Iſtud enim fundamentũ plu-

75 ribus modis tollitur. & primò dicit quod quicquid ſit de iure contrarium de conſuetudine ſeruatur, ſecundum quam, ſiue diſpoſitio loquatur in rem, ſiue in perſonam ſemper verificatur etiã in mandante, ſicuti teſtantur Gandin. Alber. & Carer. relati per eũdem Clar. in d. verſic. ſed quęro in fine, à quibus ſi rectè cõſiderentur eius verba, nec ipſe diſſentit, Nec Plac. in contrarium allegatus teſtatur de contraria conſuetudine, imò & ibi repugnando huic noſtræ opinioni ſequendo Gandin. vti veriori ſe ſubſcribit in cap. 15. nume. 22. eod. lib. 1. prout videri poteſt.

76 Secundò circumſcripta hac conſuetudine, & communi obſeruantia adhuc dicitur, quod tàm ipſe Plac. quàm etiam Clar. & omnes ex aduerſo allegati loquuntur in diſpoſitione ſtatutaria. ſi autem ſumus in diſpoſitione legis, prout eſt hæc de qua agitur, & tunc, ſiue lex loquatur in rem, ſiue in perſonam, ſemper mandans ſub ea comprehendetur, prout ſic diſtinguendo tradit Saly. in l. non ideo minus q. 6. verſ. & quãdo diſponeret vincto verſ. ſin autem illius actus. C. de accuſ. cum plenè cumulat. per Menoc. qui ita Clar. interpretatur in ſuo trac. de arbitr. quæſt. caſu 353. nu. 2. 12. & 13. lib. 1.

77 Tertiò dicitur, quod quando in mandante vrget eadem, ſiue maior ratio, quæ in mandatario, & tunc ſimiliter diſpoſita in delinquente indiſtinctè procedunt etiam in mandante, quia ſtante identitate rationis non dicitur fieri extenſio, ſeu interpretatio de caſu ad caſum, ſed verè ac propriè dicitur ille caſus ſub diſpoſitione comprehenſus Pariſ. conſil. 32. num. 72. vol. 1. & conſil. 42. nume. 15. vol. 2. Aym. conſil. 186. num. 11. Rolan. conſil. 72. nume. 39. & ſeqq. vol. 1. ſed diſpoſitio d. l. vnicæ procedit non ſolum in principali authore huius criminis, ſed etiam in legente & ſtatim non lacerante, vt per Gomez. de delict. tit. de iniur. nume. 1. & ita omnium conſenſu receptum eſſe teſtatur Plac. vbi ſupra cap. 3. ſub nume. 3. lib. 1. quem ſequitur Clar. in d. verſ. libelli famoſi in fine. Ergo multomagis debet procedere in mandante fieri libellum famoſum, qui mandans, non ſolum dicitur plus delinquere, quàm ipſe legens, & non lacerans, ſed pluſquam Mandatarius enim ſolus ipſe deliquit, Mandans ante facit delinquere alium glo. in l. Athletas §. Pomponius in verbo in ſeruitute. ff. de his qui not. infam. & in cap. gaudemus de diuort. ſtante igitur maioritate rationis neceſſariò concludendũ eſt, quod diſpoſitio d. l. vnicæ etiam, quod loquatur in perſonam, debent etiam tamen in mandantem verificari.

78 Quarto ſupradictis omnib. ceſſantibus, (prout reuera multum vrgent) adhuc credo nos non eſſe in terminis conſideratis per d. ex aduerſo ſcribentem, qui colorando ſupponit. I. ex quo non ſcripſit in tabella eſſe ſolum mandantem, & non authorem criminis, & nihilominus contrarium eſt verius, quia cum ipſe talem ſcripturam dictauerit, ideò verè, & propriè author libelli famoſi nũcupatur, & ſub diſpoſitione d. l. vnicæ vti principalis, & non vti mandans cõprehenditur. Plac. d. c. 3. nu. 3. Gomez. d. tit. de iniur. nu. 1. & expreſſè diſponitur in tex. d. l. vnicæ.

79 Multò minus obſtat altera illa concluſio volens iniuriam non committi ſine animo iniuriãdi. l. ſi non conuitij. C. de iniur. l. 2. §. 1. l. 3. §. pen. & fina. cum l. ſeq. ff. de iniur. nec pœnam libelli famoſi capitalem poſſe imponi, quando non adeſt dolus l. lex Cornelia §. ſi quis librum. ff. de iniur. Plot. conſil. crim. diuerſ. 131. vol. 1. Nam reſpondetur, quod dolus eſt difficilis probationis, animuſq; iniuriantis eſt quid latens in corde, nec poteſt per teſtes probari, quia ſoli Deo notus eſt gl. in l. 2. ff. de interroga. actio. Bal. in l. ſi quis filio §. eius. ff. de iniuſt. rup. teſtam. Inno. in c. ſuper hoc

ſ de renunciat. Ideò ad probationem doli ſuſſiciunt coniecturæ, & præſumptiones, & illæ habentur pro vera, & cõcludenti probatione Boer. q. 101. nu. 3. & 4. Iaſ. conſil. 144. col. 3. lib. 3. Menoch. de arb. quæſt. caſu 116. nume. 21. lib. 2. Pręſumptiones autem, & coniecturæ doli, & mali, ac deprauati animi. I. ſunt plures. Primò vrget cõtra eum illa generalis præſumptio, quod in delictis, & ijs, quæ ſunt à iure prohibita, prout eſt infamare proximum dolus regulæ præſumitur. Secundò, quia in iniuria in dubio ſemper conuitiãdi animus præſumitur; Tertiò facit vehemens capitalis, & inueterata inimicitia, de qua in proceſſu. Quartò ſcartafolia per dictum. I. in actis Vicarij præſentato, in quibus ſemper ſub ſpecie querelæ, comparitionis, proteſtationis, & ſimilium nihil aliud vnquam iurauit niſi Abbatem licet falsò infamare, prout in eis videre licet. Quintò, quia idem. I. ſemper homines perquiſiuit, & ſollicitauit ad iniuriãdum Abbatem, prout particulariter deprehenditur ex querela porrecta per Ioan. ſcriptam tamen manu propria ipſius. I. vbi adſunt hæc præciſa verba, *& ho inteſo da M. V. che l' Abbate hà tolto vna ſcrittura della filza, &c.* & tamen præfatus. I. erat ille, qui hoc ſcribebat nomine. Sextò reiteratio eiuſdem delicti,

licti, quæ colligitur ex præſenti pagella ex illo pulcherrimo, amplo, & ligato libello, de quo in proceſſu ex memoriali reperto tẽpore, quo fuit carceratus. Septimò, quia in voto voluit exprimere nomen, & cognomen Abbatis, & illum figurare, & nihilominus in voto talis nominatio, & perſonæ demonſtratio non erant neceſſaria, ſufficiebat enim dicere ex voto, prout omnes regulariter, qui vota faciunt facere ſolẽt, nec opus erat alia ſpecificatione. Octauò expreſſit nomen Abbatis, & non illorum, qui, vt ait, falſum depoſuerunt. Nonò ex mendacio, quod dicit in pagella ſibi Abbatem voluiſſe præiudicare in honore, & bonis, & nihilominus veritas eſt, quod inter eos non agebatur, nec de honore, nec bonis, ſed ſolum de quadam temporis dilatione ſuper ſolutione ſcutorum quindecim. Decimò fuit conſultus à ſuo Procuratore, vt non exprimeret nomẽ Abbatis, & tamen contrarium ex odio, & eius mala intentione facere voluit. Ex quibus quantum de iure contra ipſum præſumendum ſit ſuper dolo, & malo animo, iam dictum eſt in alijs informationibus, quas in propoſito videri ſupplicatur, & cum nihil exaduerſo reſponſum fuerit, quia reuera nihil releuans reſponderi poteſt, propterea amplius non inſiſto. Et hinc etiam tollitur altera eius excuſatio, quod videlicet fecerit ex cauſa voti, nam ſtantibus ſupradictis coniecturis qualitas voti ipſum nedum non excuſat, ſed etiam delictum reddit grauius, & atrocius, vt ſupra dixi.

80 Vltimò nec etiam prodeſt huic carcerato excuſatio illa, quod verum dixerit iuxta trad. per Cyn. & Salyc. in l. vnica C. de famoſ. libell. cum alijs relatis per Plot. conſi. crim. diuerſ. 131. vol. 1. Hæc enim obiectio ſimiliter tollitur. Primo
* quia prout alias dixi verior, & magis communis opinio Doctorum eſt, quod libelli famoſi pœna habeat locum, ſiue verum, ſiue falſum quis dixerit, ac etiam, quod ſimus in delictis, quæ intereſt Reipublicæ publicentur, de qua teſtantur poſt alios Gomez. in titu. de iniur. nu. 1. Boſſ. eod. tit. nu. 4. propè finem ſub verſi. ſed certè credo Plac. in epithom. delict. cap. 1. lib. 1. nume. 3. & ſeqq. & propterea parum eſt curandum de Plot. & aliorũ opinione poſtquàm in contrarium eſt communis, quæ in iudicando ſeruãda eſt, Dicere autem, quod iſte carceratus propter conuitij veritatem ſit excuſandus à pœna libelli famoſi, cum crediderit Doctoribus affirmantibus contra communem opinionem iuxta Ploti conſiderationẽ mihi abſurdiſſimum videtur, quia ſi talis excuſatio eſſet admittenda ſequeretur, quod in delictis puniendis communis opinio non attenderetur, & quod delinquens ſemper poſſet ſe excuſare dicẽdo ſe credidiſſe Doctoribus contra communem tenentibus, quod eſt pęnitus inconueniens, nec mirandum eſt de eo quod contrariũ ſine vlla ratione affirmauerit, Nam ipſe conſuluit pro amico, & pro iuris conſulto.

81 Præterea in caſu noſtro ceſſat omnis difficultas, nam habemus etiam præter ius commune Bullam Pij Quinti clarè diſponentem contrarium eius, quod tenet Plot. quæ non eſt temporanea, prout D. ex aduerſo ſcribens ſubtiliter argumẽtatur, ſed perpetua, vt patet in verbis Rubricæ ibi ad perpetuam rei memoriam, & in corpore ibi hoc perpetuo, & irrefragabili edicto, quæ ſunt adeò clara, & expreſſa, vt argumentis, & ſubtilitatibus non ſit opus.

82 Et licet loquatur in perſonam, tamen ex quo concordat cum iure communi, habet etiam locũ in mandante, vt poſt Salyc. in l. non ideo minus q. 6. verſi. & quando diſponeretur iuncto verſic. ſin autem illius actus, &c. C. de accuſat. trad. Menoch. d. caſu 353. num. 12. & 13. lib. 1. Præterquã quod, vt ſupra dixi. l. non mandans, ſed auctor libelli famoſi dici poteſt, & propterea ceſſat ſecũda conſideratio exaduerſo facta, ſuper prædicta Bulla Pij Quinti, quæ, quod fuerit per contrariũ vſum ſublata (vt exaduerſo tertio loco ſupponitur;) negatur in facto, & probatione eſt opus.

83 Secundo dato ſine præiudicio, quod veritas conuitij conuitiantem excuſaret à libello famoſo, prout in contrarium eſſe magis communem opinionem, vt ſupra dixi, adhuc tamen neſcio videre, vnde aduerſarius huius prætenſæ veritatis probationem ſumere velit. Nam vt alias dixi, quatenus attinet ad teſtes, qui dixerũt ſe falſum depoſuiſſe precibus Abbatis, certum eſt, quod eis in nihilo eſt credendum, nedum quo ad plenam probationem, ſed nec etiam quoad indiciũ
* ſecundum communem, & magis communẽ opinionem, de qua præter alios teſtantur Gorad. conſi. 2. num. 21. Natt. conſ. 298. in 1. dub. vol. 2. Ruyn. conſil. 146. & 147. Cephal. conſil. 233. & 234. Rolan. conſi. 16. num. 17. & conſi. 73. nu. 20. vol. 1. cum infinitis alijs, qui poſſent ad propoſitum cumulari, & hãc eandem opinionem veriorem de iure teſtantur Boſſ. & Clar. exaduerſo allegati. Qui licet videantur teſtari contrarium de conſuetudine ſeruari, nihilominus contra hanc conſuetudinem alias fuiſſe ſecundum communem iudicatum, dixit Rolan. d. conſi. 16. in fine; & Clar. expreſsè reprobat Hircou. concluſ. 38. cent. 4. tom. 2. commun. opin. Et nihilominus talis conſuetudo uera erit ſolum intelligenda de conſuetudine Mediolani, vbi Boſſ. in Clar. verſati ſunt, non alterius loci Hercul. in tract. de negat. num. 302. verſ. quinto reſtringerem Conat. de comm. opin. pag. mihi 115. à tergo num. 6. pręſertim Romæ, vbi nulla recipitur conſuetudo, niſi ſit conſenſu Apoſtolico confirmata Iaſ. in l. cunctos populos num. 52. C. de Summ. Trinit. & fid. Cattholic.

84 Quod potiſſimũ, & ſine vlla difficultate procedit in caſu noſtro, in quo non ſolum, non cõcurrebant alia adminicula cum dicto illorum teſtium, licet contrarium exaduerſo ſupponatur, verum etiã & ipſi à principio, & in pluribus examinibus interrogati de ſubornatore, ſemper in negatiua perſtiterunt, & deinde torti illum nominarunt; Quo caſu non ſecundę depoſitioni factæ in tortura, ſed primæ ſtandum erit, prout in terminis de ſubornatis dixerunt Dec. conſi. 189. num. 8. Ruyn. d. conſi. 146. Cephal. d. conſi. 233. num. 14. Natt. d. conſi. 298. Hircon. d. concl. 79. col. 4. Rolan. d. conſi. 16. num. 19. Quatenus igitur vera, & generalis ſit conſuetudo, de qua per Clar. & Boſſ. erit ſolum intelligenda, quãdo teſtes

ſtes ſubornati, à principio ſubornantem nominãt ſecus quando primò negant, & deinde torti affirmant per ſupradicta, talis enim conſuetudo vti odioſa, & contra ius non erit extendenda, ſed à iure recipiet interpretationem, vt illi noceat in minus, quam ſit poſſibile l.2. cum ſua materia C. de noxali.

85 Quod vero attinet ad ſententiam contra Abbatẽ latam, alias ſimiliter in iure probaui, quod eſt per appellationem extincta, & licet pariat aliquos ſpeciales effectus, de quibus per Dominũ exaduerſo ſcribentem non tamen operabitur, vt ex illa quis excuſetur faciendo libellũ famoſum, iuris enim effectus non ſunt per homines, niſi quatenus à lege expreſſi multiplicandi.

86 Quibus denique non obſtet, quod licet tales teſtes, & ſententia non faciant plenam probationem, facient tamen præſumptionem, quæ in caſu iſto ſufficiet ad probandum cauſam, qua I. vult ſe excuſare à dolo iuxta ea, quæ tradit, & allegat Plot. d. conſ. 131. nume. 114. Nam vt ſupra oſtenſum eſt, nedum non faciunt probationem, ſed nec præſumptionem, aut inditium, & in omnem euentum quicquid dixerit Plot. veritas eſt, quod cauſa, qua quis ſe excuſando à dolo dicit motum eſſe ad aliquid faciendum non præſumptiuè, ſed plenè, & concludenter probari debet. Dec. conſi. 452. num. 11. vol. 3. Rol. conſi. 57. nu. 13. vol. 1. Tiraq. de pœn. temper. cauſa 43. nu. 9. Matthe. in 1. tom. commun. opin. pag. 346. col. 2. verſi. licet quælibet Iaſ. in l. quod te num. 43. ff. ſi ✱ cert. pet. Boſſ. in tit. de decret. Mediolani ſub nu. 19. Menoch. in 3. remed. retinen. poſſeſſ. nu. 653. qui communiter dicunt nedum cauſam eſſe plenè probandam, verũ etiam probandum eſt, quod delinquens ex illa cauſa motus fuerit ad delinquendum. Quæ probatio erit in caſu noſtro impoſſibilis ſtantibus in contrarium præſumptionibus de quibus ſupra. Quare, &c. LAVS D.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Tertium reſponſum Proſperi Farinacij in eadem cauſa pro Fiſco, & Abbate contra I.

87 ADSIT DEVS. Deducta per D. exaduerſo ſcribentem multum deuiant à veritate iuris, & facti. Dum enim primo ſupponit crimen libelli famoſi non committi, quando illata iniuria eſt vera, & notoria, illud eſt contra com- ✱ munem, imò, & magis communem opinionem, de qua poſt alios teſtantur Ant. Gomez. in titu. de iniur. num. 1. Boſſ. ſub num. 4. eod. tit. dd Plac. in Epithom. delict. cap. 1. lib. 1. num. 3. & ſeqq. Et licet Roman. exaduerſo allegatus in conſil. 96. conetur excuſare illum, qui extraiudicialiter, & cauſa correctionis veram in alterum protulit iniuriam, quaſi quod id fecerit cum cauſa, & ſine animo iniuriandi; Nihilominus vbi iniuria eſt per libellum famoſum iniecta, prout in caſu noſtro, tunc ſiue quis verum dicat, ſiue falſum, ſemper, & indiſtinctè libelli famoſi reus capitali pœna puniendus eſt, nec poteſt ſe excuſare, quod id fecerit cauſa correctionis, & ſine animo iniuriãdi, cum non detur libellus famoſus ſine animo iniuriandi glo. in l. vnica in verſic. ſanè C. de famoſ. libell. & in l. eum, qui nocentẽ verſic. infamauit ff. de iniur. & pulchrè conſiderat idem Roman. d. conſi. 96. col. 2. poſt num. 2. verſic. ſecundo vero caſu quando extraiudicium.

88 Secundo ſimiliter verum non eſt, quod Abbas falſos induxerit teſtes contra. I. & ideo dato, & non conceſſo, quod veritas, & notorietas conuitij conuitiantem excuſaret, prout in contrarium eſſe magis communem ſupra proximè demonſtraui, Adhuc tamen neſcio videre, quomodo talis prætenſa notorietas poſſit exaduerſo colorari, ne dicam deduci. Nam quatenus attinet ad depoſitiones Veralli, & Hilarij, qui examinati dixerunt ſe falſum depoſuiſſe ad inſtantiam dicti Abbatis dicitur, quod non ſolum ex ijs non inducitur notorium, verum etiam in nihilo ipſis credendum eſt ſecundum magis com- ✱ munem, de qua per Gorrad. conſilio ſecundo, nume. 21. Natt. conſi. 298. in 1. dub. vol. 2. Ruin. conſi. 146. & 147. Cepha. conſi. 233. & 234. Rolan. conſi. 16. nu. 17. & conſi. 73. num. 20. vol. 1.

89 Quo vero ad ſententiam contra Abbatem latam, licet vulgo dici ſoleat, quod ex ea inducatur notorium, id tamen debet intelligi niſi fuerit appellatum, per appellationem enim ſententiæ vires ſi non extingui, ſaltim ſuſpendi nemo eſt, qui neget l. 1. §. fina. ff. ad Turpill. & plenè tradit Ant. Gomez. de delict. titul. de homicid. nume. 69. & in caſu noſtro ſententia prædicta nedum excuſationem non habuit, verum etiam fuit à Sanctiſſimo Domino Noſtro, qui de omnibus erat benè informatus, ſaltim tacitè reuocata, fuerat enim in ea Abbas condemnatus ad permanendum in Monaſterio arbitrio ſanctiſſimi, & ſanctiſſimus noluit nedum monaſterium eligere, verum etiam ei priſtinam libertatem condonauit, fructus Abbatiæ reſtitui iuſſit, ipſumque in Pontificali habitu ad publicam Corporis Chriſti proceſſionem admiſit, & in cauſa vlterius non procedi mandauit, quæ quidem non feciſſet, ſi falſos teſtes induxiſſet, Vnde cum hæc omnia ſint vera, publica, & notoria Populo, meritò dici poteſt, immo notorium eſſe quod Abbas nullos induxerit falſos teſtes, nõ autem quod illos induxerit, vt falſo exaduerſo ſupponitur.

90 Et in omnem euentum notorium eſt duplex, quoddam, quod vocant notorium iuris illud ſcilicet, quod reſultat ex actis & ſententia, & ſimil. & hoc quidem non eſt propriè notorium, quia non tranſgreditur perſonam Iudicis, Notarij, & litigantium; Aliud vero eſt notorium facti, quando ſcilicet Populus per ſenſum viſus, vel auditus fuerit teſtis eius, quod vel coram ipſo, vel maiori parte factum eſt, & iſtud eſt propriè notorium Pariſ. conſil. 2. nume. 34. libro 1. Clar. in pract. quæſt. 9. in princip. Gomez. de delict. cap. 1. num. 41. Vnde dato, quod notorietas delicti excuſaret authorem libelli famoſi, iſtud eſſet intelligendum, quando talis notorietas conſiſteret in facto ita, quod iam perueniſſet ad notitiam totius Populi, vel maioris partis, & propterea per illum non detraheretur famæ, &

honori iniuriati, nec eius detegeretur dedecus, poſtquam erat publicum, & notorium apud omnes, ſed ſi ſumus in notorio iuris pura reſultante ex actis, quod vt dixi ſoli iudici, & partibus notum eſt, prout notorietatem in iſto caſu vult aduerſarius colorare, & tunc dicere, quod ſit licitū toti populo illud detegere, & per ſcripturam in Eccleſia publicare, & quod per hoc non detrahatur eius famæ, & honori, videtur prorſus ſine ratione dictum, & abſurdiſſimum.

91 Tertio ſimiliter decipitur D. exaduerſo ſcribens, dum quærit carceratum excuſare ex eo, quod libellum famoſum confecerit ſine animo iniuriandi, prauus enim, & obſtinatus eius animus ad iniuriandum apertiſſimè ex infraſcriptis deprehenditur. Et primo contra eum facit iuris illa ſpecialis præſumptio in materia iniuriarum, quod in dubio non bonus, ſed malus conuitiādi animus præſumitur glo. in l. ſi non conuitij, vbi etiam Doctor. C. de iniur. Abb. in cap. cum te de ſent. & re iud. Boſſ. in tit. de iniur. ſub num. 3. per tex. in l. 2. C. de off. rector.

92 Secundo facit vehemens odium, quo ſemper proſequutus fuit ipſum Abbatem, & inimicitia capitalis inter eos exiſtens, quæ non ſolum probatur, vt alias dixi ex cautione de non offendendo inuicem præſtita, quæ nō ſolet niſi inter odioſos, & inimicos præſtari, verum etiam de ea clarè apparet ex tot querelis per ipſum. I. in diuerſis temporibus contra Abbatem porrectis, & vſque in præſentem diem continuatis, prout etiam ipſe in ſuis conſtitutis confeſſus eſt, vnde ſicut ratione amicitiæ bonus eſſet præſumendus animus, ita è conuerſo malus, & non bonus erit præſumendus erga inimicum ad tradita per gloſſ. in l. prima, ff. ad Corn. de Sicar. Bald. in l. fina. in vigeſimo, oppoſ. C. de hæred. inſtitut. Aymon. conſi. 8. num. 13.

93 Tertiò, malus eius animus detegitur ex eo, quod in pagella, quā ſub nomine voti in Eccleſia affixit voluit exprimere nomen Abbatis, & illum, vt dicunt, de naturali retrahere cum Abbatiali habitu, quę quidem nominis ſpecificatio, & perſonę demonſtratio, cum nō eſſent neceſſaria, nec de eſſentia eius aſſerti voti apertiſſimè malū ipſius animum, & deprauatam iniuriandi intentionem demonſtrat, prout in his terminis libelli famoſi poſt Oldrad. Rom. & alios, quos allegat conſiderat Couar. var. reſol. c. 11. num. 6. verſi. 3. ad præmiſſa, & verſi. tertium ex his apparet Plac. in Epithom. delict. cap. 1. nu. 4. verſ. prę ſumptiones, & coniecturæ, & eſt notabilis doctrina Marian. Socin. in c. fina. nu. 27. extr. de iniur. Et augetur hæc præſumptio, Nam poſtquam ſibi placuit in dicta pagella exprimere nomen Abbatis, qui nunquam nihil faſſus eſt, cur non expreſſit nomina teſtium, qui falſi ſunt ſe falſum dixiſſe? id certè non alia ratione factum veriſimiliter dici poteſt, niſi quia eius animus erat detrahendi famæ, & honori dicti Abbatis, qui ſibi erat odioſus, & inimicus, non autem illorum, cum quibus nullam habebat inimicitiam.

94 Quartò dolus, & malus animus elicitur ex mēdacio, quod in dicta pagella conſcripſit, dum dicit, *che l'Abbate hà indotto teſtimonij falſi in pregiudicio dell'honore, & della robba, &c.* & nihilominus veritas eſt, quod inter eos non agebatur, nec de honore, nec de bonis, ſed ſolum de quadam parua temporis dilatione ſuper ſolutione ſcutorum quindecim, illud igitur mendacium, & falſa aſſertio dolum, & malum animum præſumere facit l. ſi quis affirmauerit §. 1. & l. eleganter §. Idem Pomponius ff. de dolo Ruin. conſi. 29. nu. 6. lib. 1. Blanc. in tract. de indit. nu. 265. Aymon. de antiq. temp. pag. mihi 86. ſub nume. 16. & 18. in paruis in 1. par. ſect. vidimus & abundè, & cōſil. 2. num. 13.

95 Quintò mala eius intentio probatur ex præcedente tractatu, & conſilio conſcribendi iſtum libellum famoſum, prout ipſe fatetur deſuper conſuluiſſe ſuum Procuratorem, in quo licet multum conſideret, tamen conſultus, vt non exprimeret nomen Abbatis non potuit ſe continere, quin malum animum oſtendendo illud exprimeret, & ſpecificaret, Ex quo quidem præcedente tractatu, & præmeditatione dubium non eſt, quod eius deprauata intentio iniuriandi Abbatem magis, ac magis detegatur per ea, quæ in ſimili traduntur per Alber. in tract. ſtatuto par. 3. quæſt. 64. Blac. de indit. num. 225. Boſſ. in tit. de homicid. num. 63.

96 Sextò quid vlterius quærendum? Nonne. I. alium ſcripſit libellum famoſum ſatis amplum in detractionem famæ, & honoris non ſolum ipſius Abbatis, ſed aliorum quamplurium Illuſtriū virorum? Illudque pluribus, & diuerſis perſonis oſtendit, & publicauit? Arguendo igitur à ſolitis dubitandum non eſt, quod ex hac conſuetudine conſcribendi libellos famoſos non ſolum ſit valdè contra ipſum ſuper mala intentione præſumendum ad plenè tradita per Brun. conſi. crim. 115. nume. 7. & pluribus ſequentibus tom. 2. in magnis; Verum etiam vbi alias pœna libelli famoſi eſſet pecuniaria, prout reuera eſt capitalis, iſto tamen caſu ſaltem de iure debet ob frequentiam, & conſuetudinem delinquendi eſſe mortis naturalis Bartol. Alexand. & alij communiter in l. 1. C. de ſuper acto. libro decimo, Marſil. ſing. 378. Grammat. voto nono, nume. 26. ſequen.

97 Quartò ex ſupradictis omnibus neceſſario infertur parum huic inquiſito prodeſſe nouam illam, & excogitatam voti cautelam, Nam vt inquit Caiet. in ſumma in materia voti capitulo ſecundo, verſiculo cum enim materia voti, &c. Voti materia ſolummodo eſt bonum ſub præcepto, aut conſilio diuino contentum, alienumque eſt à voti materia omne illicitum, & omne id quod eſt contra conſilium diuinum, Ideo cum detrahere famæ, & honori alicuius ſit de ſe illicitum, & contra conſilium, & præceptum diuinum, merito voti nomen non meretur, & vbi votum à vouente veſtitur malo ſiue, prout in caſu noſtro fecit. I. cuius finis, & intentio erat infamare Abbatem, vt ſatis ſuperque ex ſupernarratis coniecturis demonſtratum fuit, Tunc non ſolum, non eſt votum, ſed peccatum, & vouendo, & implendo, iſto enim caſu, quis non dicitur vouere, ſed decipere homines, Deum, & Eccleſiam, efficiturq; author ſcandali,

dali, contemptor voti, & reuerentiæ diuinę, prout in propoſito hæc, & ſimilia tradit Caiet. vbi ſupra cap. 1. verſic. primo promittendo opus, & capit. 3. in princip. Et propterea cum ſacra prophanis immiſcuerit, volueritque Deo, & eius eccleſia vti ad committendum hoc crimen libelli famoſi, ſtanteque conſuetudine conficiendi ſimiles libellos, ac atrocitate iniuriæ in dicto libello appoſitæ etiam reſpectu loci, & perſonæ concludendum eſt ipſum incurriſſe in pœnas conſtitutionis ſanctiſſimæ memoriæ Pij Quinti videlicet mortis naturalis, & confiſcationis omnium bonorum.

98 Quintò quoad pœnam conuentionalem, quam ſubterfugere quærit aduerſarius ſub prætextu nouæ cauſæ, quod videlicet Abbas falſos contra ipſum induxerit teſtes. Reſpondetur primo, quod ad hoc, vt noua cauſa excuſet, debet eſſe per allegantem plenè probata, nec aſſerenti ſe offendiſse ex noua cauſa aliquo pacto credendum eſt, vt in conſi. crimin. diuerſ. 150. num. 58. volum. 1. Cepha. conſil. 35. nume. 1. & pluribus ſeqq. volumine primo, ſed cum non adhuc appareat, nec apparere poteſt, quod Abbas falſos induxerit teſtes, vt ſupra demonſtratum eſt merito, &c. Et licet vulgo dici ſoleat, quod in dubio offenſa præſumitur facta ex noua cauſa, & non ex veteri ad tradita per Roman. conſil. 183. in fine, & alios exaduerſo allegatos, iſtud tamen debet intelligi, dummodo prius fuerit talis noua cauſa probata, alias ſecus, vt per Cephal. d. conſi. 35. numero ſexto, & ſeqq. volum. primo, & Hercul. de caut. de non offenden. capitulo decimotertio, numero octauo, & nono; Vltra quod hodie vigore conſtitutionum ſanctæ memoriæ Pij Quarti, & Quinti noua cauſa principalem offendentem non excuſat, ideo non eſt vlterius deſuper diſputandum. Quare, &c.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Quartum reſponſum Proſperi Farinacij in eadem cauſa pro Fiſco, & Abbate contra I.

99 ADSIT DEVS. Quamuis ex iam dictis abundè credatur conſtare de delicto, & dolo. I. carcerati propter libellum famoſum, de quo agitur, quia tamen adhuc per Dominum meum Iudicem excitantur infraſcripta dubia, Primò ſcilicet, an verba, & ſcriptura in tabella contineant iniuriam contra Abbatem ita, quod dici poſſit libellus famoſus; ſecundo & poſito, quod ſic, an ea, quæ continentur in ea probentur eſſe vera. Tertiò, & poſito, quod vera ſint, quæ opinio ſit magis communis, An illa, quæ vult, quod etiam, quod ſint vera non liceat in famoſo libello, vel contraria: quando Reipublicæ expediret ſciri, etiam quod animo prauo id faciat. Quartò, & an in caſu, de quo agitur præſumatur animus prauus ſtãte inimicitia, & alijs deductis in proceſſu. Quintò, & poſito, quod. I. de iure communi excuſetur, An intrent motus proprij, & bannimenta prohibentia ſcribere vera. Sextò, & quid dicendum de libro infamatorio ſub claue pœnes ipſum reperto, & cum proteſtationibus, de quibus in eo, in quo per decem annos continuò ſcripſit omnia conuitia, quæ excogitari poſſunt de ſceleſtiſſimo homine, Et in quo etiam multa continentur de Cardinalibus, Prælatis, & de præterito ſummo Pontifice, aſſerendo Abbatem ea ipſi dixiſſe, & ſic non poterat probare, quod Abbas dixerat, quem faſſus fuit pluribus oſtendiſſe. Iccirco pro eorum ſolutione dicit quòd.

100 Prima pars propſiti dubij nullam prorſus habet difficultatem, nam certiſſimi iuris eſt, quod vbicunque in alterum aliquod delictum in genere, ſiue in ſpecie commiſſum improperatur. Tunc inferri dicitur iniuria tex. vbi gloſſ. in verbo conuitium in §. iniuria, & ibi poſt alios Aret. num. 2. inſtit. de iniur. Bartol. in l. turpia in prin. ff. de leg. 1. & in l. his verbis §. 1. ff. de hæred. inſtit. Felyn. in capit. cum te in fine de re iudic. Sed ſic eſt, quod in Pagella, de qua agitur hic carceratus vocando Abbatem inductorem falſorum teſtium, nulli dubium, quod falſitatis crimen eidem obieciſſe dicitur, cum falſos teſtes producens pœna falſi teneatur l. falſos vbi Bald. Ang. & Salyc. C. de falſ. Ruyn. conſi. 86. nume. 3. libro quarto. Merito iniuriam intuliſſe negari non poteſt, eo præſertim, quod per falſitatis obiectionem nedum grauis, ſed grauiſſima inducitur iniuria, quia nullum eſt delictum, quod magis famam, & honorem hominis vituperet, quam crimen falſi, quod veneficio, & homicidio deteſtabilius eſſe dicitur, ac pœnæ morti ſimile reputatur, & ex eo homo ad nihilum inter homines deuenit, quia ſine fide, & conſcientia viuere dicitur, prout hæc, & ſimilia traduntur per Angel. in Auth. de nup. §. minorem Afflict. deciſ. vlt. num. 23. Caſtren. conſi. 149. colum. ſecunda, volum. ſecunda, Foller. in pract. crimin. pag. mihi 187. nume. 56. Boſſ. in titu. de fal. nume. 72. Alexand. Sciaticus in conſi. crimin. diuerſ. 117. num. 10. in fine volum. 1. in magnis, & ideo quanto maior per iniuriam infamia irrogatur eo grauior illa reputanda eſt; Et in terminis, quod irrogetur iniuria per eum, qui alteri dixit, tu produxiſti contra me teſtes, ſeu ſcripturas falſas, maximè ſi addantur illa verba, *per tormi la robba*, prout punctualiter accidit in caſu noſtro videatur Rimin. al. Sen. in conſi. 49. num. 2. vol. 1. quem referendo ſequitur Clar. in §. iniuria ſub princ.

101 Ex quibus infero, quod cum talis iniuria ſit illata per ſcripturam, & eam quidem perpetuo à populo videndum dubitandum non ſit, quin famoſi libelli nomen mereatur, quia libellus famoſus, prout alias dixi nihil aliud eſt, quam iniuria per ſcripturam illata, vt exemplificando tradit Plac. in Epithom. delict. cap. 1. nu. 1. in fine verſi. 2. de iniuria, & cap. 3. num. 3. Ant. Gomez. de delict. tit. de iniur. in princip. per tex. in l. 1. §. ſi quis libellum, & in l. conſtitutionibus ff. de iniur. Accedente pręſertim in caſu noſtro pictura, per quã ſolum libelli famoſi crimen, quem incurrere traditur per Clar. poſt alios, quos allegat in pact. q. 68. verſi. libelli famoſi.

102 Quibus non obſtet, quod ex quo non fuit dictum in tabella Abbatem induxiſſe falſos teſtes ſcienter, propterea non poſſit dici obiectum delictum, aut iniuria, cum producens falſos teſtes, tunc demum teneatur pœna falſi, ſi id ſcienter fecerit, alias ſecus ad tradita per Clar. in §. falſum verſicul. producens, & in dubio ignorantia præſumitur potius quam ſcientia vulgatis iuribus; Iſtud enim pluribus modis tollitur, & primo dicitur, quod ex quo teſtes fuerunt per Abbatem inducti non in facto alieno, vel ab ipſo ignorato, ſed in propriomet, vt in proceſſu apparet, ideo ſi teſtium depoſitio eſſet falſa, neceſſario, & Abbas delictum commiſiſſet vti ſubornator eſſet puniendus, ac in eo ſcientia præſumeretur l. fina. ff. pro ſuo l. quamuis ff. ad Vellelan. & in producente falſos teſtes, ſeu ſcripturas in facto proprio conſuluit Franc. de cap. liſta conſilio 31. inter conſi. crimin. diuerſ. Zileti num. 8. volum. 1. in paruis, quē referendo ſequitur Ferr. Garziar. in conſilio 123. numero primo, inter conſi. eiuſdem Zileti vol. 1. in magnis cum alijs, de quibus per Menoch. de arbitr. queſt. caſu 316. num. 20. lib. 2. Non erat igitur neceſſaria expreſſio ſciētiæ, poſtquàm eramus in caſu, in quo alio non docto illa præſumitur.

103 Secundo reſpondetur, quod animus. I. fuit prauus, & intentus ad Abbatem iniuriandum, & illi delictum obijciendum etiam, quod de ſcientia mentionem non fecerit, vt patet ex eius confeſſione, de qua in primo conſtituto, vbi interrogatus, ſi præſumat cauſam ſuæ capturæ, Reſpondit, *Io non poſſo immaginarmi, che ſia ſtato pigliato per altro, ſe non per qualche truffa, falſa ſpia, & falſità, c' habbia fatto contro di me l' Abbate*, & vlterius interrogatus, *ch' è notorio, che l' Abbate hà commeſſo più falſità, come coſta per gl' atti del Vicario, & dell' Auditore della Camera*, Deinde ſpecificando aſſertas falſitates, inter alias ſpecificat falſitatem, de qua in tabella, dicendo hos teſtes fuiſſe ab Abbate ſubornatos, ideo non eſt dubitandum de eius mala intentione, & animo obijciendi crimen falſitatis, poſtquam ita ſe per eius propriam confeſſionem declarat, Verba enim ſubſequentia, qualis antea fuerit animus demonſtrādi vim habent Curt. Iun. conſi. 169. nume. 1. Cephal. conſi. 77. nu. 2. & conſi. 96. num. 27. Rolan. conſi. 62. nu. 9. vol. 1. cum ſimil.

104 Tertio conſidero, quod verba, de quibus in tabella, cum fuerint vulgari ſermone lata non ſecundum ſtrictum iuris interpretationem, ſed ſecundum vulgi communem vſum loquendi intelligenda ſunt Alexand. conſil. 21. num. 11. lib. 3. Couar. qui alios refert var. reſol. lib. 3. capit. 5. num. 1. in fine, & in materia propria iniuriarum traditur per Card. in capit. ex literis in 3. notab. num. 1. de conſuetud. Neuizza. in ſilua. nup. lib. 4. num. 76. Socin. conſil. 6. volum. 1. Carauit. ſuper ritu magnæ Curiæ nume. 311. Plac. vbi ſupra capit. 1. num. 13. Clar. in §. iniuria in princip. communiter concludentes, quod licet hæc verba tu es bonus homo, tu es bona mulier de iuris interpretatione nullā importent iniuriam, quia tamen in contrarium eſt communis loquendi vſus, ideo pro iniuria reputatur, & perinde ac ſi dixero, tu es cornutus, vel tu es materia, ſed ſi verum fateri volumus, nulli dubium, quod ſecundum communem loquendi vſum iniuria eſt dicere alicui, induxiſti falſos teſtes contra me cauſa auferendi bona, & honorem etiam, quod non apponat verbum ſcienter, prout in terminis dixi præſupponere Riminal. d. conſi. 49. num. 2. volume. 1. Ideo, &c. & cum talis communis loquendi vſus ſit apud omnes notorius, alia probatione non indigebit, ſed ſufficiat mihi illud modo allegaſſe, & poterit Dominus meus ſe de eo extraiudicialiter informare, vt dicit Socyn. Iun. conſi. 65. num. 4. lib. 1. Aym. conſ. 104. nu. 9. Cepha. conſi. 85. num. 23. & ſequen. & conſi. 108. num. 16. & 17. volum. 1.

105 Quo vero ad ſecundam partem dubij dixi, & repetere non eſt neceſſe, cum nihil releuans ex aduerſo in propoſito deducatur, quod falſum eſt Abbatem falſos teſtes induxiſſe, & propterea non poteſt carceratus in iniuriæ veritate ſe excuſare, poſtquam veritas eſt in contrarium. Sed admiſſo pro nūc ſine veritatis præiudicio, quod obiectum crimen ſit verum, adhuc dico attingēdo tertiam dubitationem, quod licet regulariter in delictis, quæ expedit Reipublicæ ſciri veritas conuitij conuitiantem excuſet iuxta text. & ibi Bartol. in l. eum, qui nocentem ff. de iniur. Alex. in l. 3. ff. de liber. & poſthum. num. 6. Abb. in cap. fin. num. 5. de iniur. Aret. in §. iniuria num. 4. inſtit. eod. Dec. inter conſil. crimin. Zileti thom. 1. conſi. 102. nume. 7. Boer. conſilio quarto, numero 36. verſic. teneo opinionem, & de communi poſt alios teſtatur Clar. in §. iniuria verſic. item quæro; Nihilominus hæc cōmunis opinio duobus modis limitatur. Primo vt non procedat in libello famoſo, in quo ſiue quis verum, ſiue falſum dicat, ſemper capitalis imponitur pœna, text. eſt ferè ad literam, qui ita ab infraſcriptis omnibus interpretatur in l. vnica C. de famoſ. libell. ibi ſanè, ſi quæ per libellum famoſum proſequenda putauerit ore proprio edicat, &c. hoc clarè etiam ſentit ibi gloſſ. in verſiculo ſanè, alia gloſſ. in d. l. eum, qui nocentem in verſic. infamauit, vbi quod veritas conuitij excuſat ſi per ſolemnem accuſationem fuerit in iudicio deducta, ſecus ſi per libellum famoſum, & idem relatis diuerſis opinionibus optimè diſtinguendo traditur per Ioann. Andr. in addit. ad Specul. in titulo de iniur. & damn. dato in princip. litera C. verſiculo poſſet autem ſic ritè diſtingui Oldrad. conſilio 53. numero ſecundo, Roman. conſilio 96. colum. ſecunda, poſt numero ſecundo, verſic. ſecundo vero caſu quando extraiudicium, &c. Abb. in capitulo cum te numero 29. & ibidem Felyn. numero 23. de re iud. Couar. qui alios refert var. reſol. libro primo, numero ſexto, verſic. 2. eadem ratione, & in hanc concluſionem nullum reperiſſe contradictorem dicit Boſſ. in tit. de iniur. num. 4. propè fin. & communem dixerunt Alex. de Neuo. in conſil. 82. nume. 4. & 5. Plac. in Epithom. delict. cap. 1. nu. 5. & cap. 3. nu. 2. verſic. verum præmiſſa omnia Gomez. d. titul. de iniur. nume. 1. & magis communem teſtatur Ioachin. Miſinger. in conſi. 7. num. 29.

106 Secundo prædicta opinio limitatur, vt non proce-

procedat in iniuria prauo animo illata, quia in ea veritas conuitij non excuſat Faber.in d.§.iniuria nume.4.inſtit.de iniur.Felyn. Couar.Plac. & Alex. de Neuo ſupra proximè allegati Grammat.deciſ.37. nume.6. & ſeqq.licet enim Reipublicæ interſit nocentium crimina nota eſſe, Nihilominus prauus iniuriantis, ac reuelantis animus rem prorſus efficit iniquam, capitulo cum miniſter,& capit. relegentes 23. quæſtion.5. l.2. C.quan.& quib.libro 10. l.3. C.de offic.Rector. Prouin.

107 Quod autem in caſu, de quo agitur iniuriandi animus clariſſimè detegatur, & ſic deueniendo ad quartam dubitationem, ſatis in alijs informationibus ex pluribus præſumptionibus, & coniecturis deductum fuit, & propterea non repeto, præterquam etiam, quod ſumus in iniuria, in qua regulariter niſi contrarium probetur mala intentio præſumenda eſt potius quàm bona ſecundum communem, de qua poſt alios teſtatur Clar.in d.§. iniuria verſic. quæro nunc,& eſt tex.in l.ſi non conuitij C.de iniur.

108 Et in omnem euentum deueniendo ad quintam partem dubij inficiari non poteſt quin ſecũdum motum proprium ſanctiſſimę memoriæ Pij Quinti pœna libelli famoſi incurratur etiam per dicentem verum, Cuius verba ſunt tam clara,& aperta, vt nulla indigeant interpretatione l. ille aut ille,& l. non aliter ff. de leg.3. cum ſimil.Nec ſufficit dicere,quod talis conſtitutio non eſt vſu recepta, Nam lex non per vſum, ſed per contrarium tollitur vſum Bartol. in §. & antea in prohem.horum Felyn. in capitulo primo, verſic. limita ſecundo de tregua, & pace Ioan. de Amic. conſilio 1.nume. 43. & 44. & qui iſtum contrarium vſum allegat probare tenetur Corn. conſi. 15.col.4.verſi.præterea volum.3. Dec.conſ.354. nu.9.& 649.col.2.verſic.non obſtat Natt.conſi. 575.nu.33.verſi.Reſpondeo,&c.vol.3.

109 In caſu autem, de quo agitur iſte contrarius vſus,nedum non eſt probatus, verum etiam impoſſibile eſt, vt probatur per id, quod nuper vidimus obſeruatum in Nicolao Mazza de Cortona, qui licet eſſet ſacerdos, & in ſacris conſtitutus,fuit tamen ad triremes damnatus, vbi iam diem ſuum obijt ex eo ſolum, quod apud eum fuerit repertum quoddam memorabile fabricatum in detractionem honoris q. R.P.D. Honofrij Camaiani, & in Vrſatto Fattiolo de Ancona, qui licet eum furoris, amoris, & nobilitatis cauſa multum excuſaret, fuit ſimiliter ad triremes tranſmiſſus propter quaſdam cantilenas de eius mandato factas in vittuperium cuiuſdam ſuæ Amaſiæ, & in illo infelici, & miſero puero annorum vix ſexdecim, qui Nurſiæ fuit morti traditus ex eo, quod ſimilem cantilenam contra D. Candidum Zitellum compoſuerit, & in Nicolao Franco, qui in decrepitatis ferè annis cõſtitutus furcis ſuſpenſus, in pectore inſcriptionem habebat, qua ſignificabatur ipſum fuiſſe vltimo ſupplicio affectum propter infamatorias cantilenas compoſitas contra Illuſtres perſonas, Vltra quod etiam ſatis domino meo notum eſt, quod ad inducendum contrarium vſum pro abrogatione alicuius conſtitutionis ad minus requiritur curſus decem annorũ per ea, quæ tradit Gozad.conſil.23.nume.9. Ruyn.conſil.143. num.24.volum.5. Cephal. conſi.96. nu.21.Rolan. conſi.99. nu. . . & ſeqq.volum.2. & communet dixit Alex. conſi 132. nu.1. vol.1.fruſtra igitur diſputatur, an hæc conſtitutio ſit per non vſum ſublata, cum non ſint iam lapſi decem anni poſt eius publicationem.

110 Additur prædictis pro reſolutione vltimæ dubitationis liber ille tam bene ligatus, & ſub tam fideli clauium cuſtodia retentus,prout in vltima parte dubij,in quo,quibus, & quantis irrogetur iniuria ſatis in puncto demonſtratur, poſtquam ob eius turpitudinem ſanctiſſimo Domino Noſtro placuit illud nemini oſtendi,& quod talis ſit propriè libellus famoſus nulla indiget demonſtratione, quia ſola illius rubrica id maniſeſtiſſimè probat abſque eo, quod habeatur cognitio eorum, quæ intus ſunt, per quæ non erubuit de Prælatis, Cardinalibus ac diuerſis alijs illuſtribus perſonis famoſas ſibi confingere iniurias,& de Sanctiſſimo Pontifice Pio Quinto,cuius ſanctitas, & bonitas etiam apud infideles notiſſima erat, ſolus ipſe obloqui auſus eſt,quem libellum nedum pęnes ſe retinuit, & per decenniũ in odio, & mala intentione contra Chriſti præcepta perſiſtens diuerſis additionibus illuſtrauit,ſed & illum qui erat Abbatis inimicus,& omnibus tunc carceratis in Curia de ſabellis, de anno 1573. de menſe Nouembris oſtendit, & publicauit, quærens etiam illum oſtendere Tullio eiuſdem Abbatis Leuiro, & fratri,qui illum legere, & videre noluerunt, prout hæc omnia conſtant nedum ex confeſſione eiuſdem carcerati, ſed ex depoſitionibus prædictorum Tullj,& Nicolai,quorum examen,& antequam de eo. I. interrogaretur receptum fuit, ad quæ ſufficiat adduxiſſe Clar.in pract.§.fin.quæſt.68.verſi.libelli famoſi, vbi etiam, quod talis libellus non fuiſſet publicatus, foret tamen huiuſmodi reus infamis catenæ alligandus, & expreſsè diſponitur in præfata conſtitutione Pij Quinti violentis pro libello famoſo capitalem eſſe imponendam pœnam ei,qui ſolum illum compoſuerit,dictauerit, ſcripſerit, exemplauerit retinuerit, vel non lacerauerit.

111 Nec ipſum excuſant proteſtationes, de quibus in Rubrica libelli, quod ſcilicet nõ intendit Abbatem iniuria afficere, quia cum ſint contrariæ facto in nihilo ſunt attendendæ Bart.in l.nõ ſolum §.morte nume.47.ff.de nou.oper.nunc.& in l.ſi quis extraneus in princ.num.3.& ſeq.ff.de acquir.hæred.Guid.Pap.deciſ.465.Couarr.var. reſol.lib.1.cap.11. num.1.Clar. in §.iniuria verſ. ſed pone vbi de communi.

112 Minus releuat dicere, quod talem librum compoſuerit pro iudicis informatione,iſte enim informandi modus per libellos famoſos punibilis eſt, præſertim, quia nec iudici, nec in iudicio alicuius delicta patefacere licet, niſi & vera ſint, & probari poſſint, tunc enim releuans præmium moeretur, aliter autem capitali pęna puniendus eſt, prout cantant expreſſa verba d.l.1. C. de famoſ.libell. & idõ cũ crimina, conuitia,& iniurias, de quibus in dicto libello. I. ex ſuo proprio con-

finxerit capite, nec eas nūquam probauerit, nec probare poterit in æternum, non video quomodo illius legis pœnam aufugere poſſit.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Secundum reſponſum Cæſaris Luciani in eadem cauſa pro Fiſco, & Abbate contra. I.

113 ADSIT DEVS. Dum primo quæſitū fuit, an verba, & pictura appoſita in tabella contineant iniuriam cōtra Abbatem.& an dici poſſit libellus famoſus, proculdubio affirmatiuè reſpōdendū eſt. Nam hoc primo ex pictura arguitur, nā ſi figuratas gratias Deo referre volebat, ad quid neceſſe fuerat in tabella pingere Abbatem in veſte Abbatiali cū vittuperio, quod falſos teſtes induxerit ad auferendū bona, & honorem ipſi. I. Huiuſmodi enim picturæ dicuntur libelli famoſi, & eorum pęna puniuntur, vt notabiliter dixit Bart. de Put. in ſuo tracta. de ſind. in verbo iniuria officialis c. 1. in fine, vbi conſuluit pingentē eius Amaſiam nudam, & dictam picturam affigētem in locis publicis, (quia talis pictura erat libellus infamatorius) eſſe puniēdum ad opus publicum in triremibus; Quanto ergo grauius puniendus eſt, qui Prælatum pinxit cū verbis vittuperij, ac in loco nedum publico, ſed etiā ſacro eam picturam affixit, cum atrox cenſeatur hæc iniuria, tam reſpectu facti, quam perſonæ, quàm etiam loci iuxta terminos eorum, quæ habentur in §. atrox inſtit. de iniur. & in l. atrocem C. eodem & in l. Prætor edixit §. atrocem cum ll. ſeqq. ff. eod. tit. cum ſimil.

114 Item ex verbis dicti libelli idem manifeſtè percipitur nam quis negabit iniuriam Abbatis continere præfata verba in dicta tabella inſcripta, videlicet, quod Abbas prædictus, qui ibi pictus aderat falſos teſtes induxerat cauſa auferēdi bona, ac honorem. I. Nullū enim dubium eſt crimen eſſe falſos teſtes inducere gratia auferendi alicui honorem, & bona; Et qui crimen alicui impingit ſibi iniuriam facere negari non poteſt, vt in l. item apud labeonē §. ſi quis libellos ff. de iniur. & ibi Bart. qui dicit, quod propoſito libello contra aliquem, in quo continetur delictum, illa propoſitio eſt infamia, & iniuria in illū, contra quem profertur, & dum exaduerſo ſubtilizatur, quod ibi non dicitur, quod ſubornauerit teſtes, ſed induxit, vnde ſi illi inducti dixerint falſum, non eſt Abbati imputandū, ergo dicta verba non continent eius iniuriam. Reſpondetur, quod ibi nō ſimpliciter dicitur, quod induxit teſtes, ſed quod falſos teſtes induxit, incipiēdo ab illa dictione falſos, Nec hoc ſimpliciter dicit, ſed ſubnectit gratia auferēdi ſibi bona, & honorem, quæ omnia vnica oratione dicta negari non poteſt maximam continere iniuriam, quod patet tam ex proprietate dictorum verborum, quam etiam ex communi vſu loquendi, & vulgari dictorum verborum intelligentia, cum & quilibet cōmuniter hæc verba, quod qui falſos teſtes inducat in honoris, & bonorum alicuius perniciē, non poteſt aliter, quam iniurioſa arbitrari, & intelligere, & hæc verba in vulgus prolata, & in propatulo poſita intelligenda ſecundum communem vſum loquendi, vt in cap. quamuis & ibi Abb. de verb. ſingnifi. & in l. vt Alpherius, & in l. in vulgari, & in l. Anniculus ff. eod. tit. & in cap. quanquàm 2. q. 7. & habetur per Bart. in rubr. ff. de nou. oper. nunc. nu. 6. & ibi latè per Iaſ. qui tādem dicit prędictam Bar. concluſionem eſſe communem, ergo non eſt dubitandum, quod ex communi vſu, & intelligentia intelligitur iniuriari ille, cui improperatur, quod induxerit falſos teſtes in perniciem honoris, & bonorum alicuius.

115 Et quod hoc ex communi vſu loquendi, ac etiam ex proprietate verborum iniurioſum eſt, cum aperte crimino ſum ſit inducere falſos teſtes in alterius perniciem, & honoris, ac bonorum iacturam, ex alio demonſtratur prolatum, ſiue ſcriptum eſſe ea intentione, vt Abbas ex eo infamaretur, quia ipſe. I. ſuper prædictis examinatus dixit appoſuiſſe dictam tabellam ex eo, quod Abbas contra ipſum teſtes ad deponendum falſum ſubornauerat, ex qua depoſitione demōſtratur, quomodo ipſe intellexerit verba dictæ tabellæ, & qua intētione ea inſcripſerat, nam clarum eſt, quod etiam ſi ambigua eſſent dicta verba ſecundum intentionem proferentis intelligi deberēt, vt in l. ſi quis intentione cum ſimil. ff. de indic. & mens, & intentio ipſius proferentis ex præcedentibus, vel ſubſequentibus colligitur, vt notat gl. in verbo animus, & ibi Bart. in l. fulcimus §. quid ſit autem latitare ff. quib. ex cauſ. in poſſ. ea. & in l. apud Celſum in princ. in glo. in verbo cauſa ff. de dol. except. & probatur in l. fina. ff. de hæred. inſtit. & in l. qui filiabus in princip. & in l. ſeruus plurium §. fin. ff. de leg. 1. & habetur per Bart. in l. vxori §. fina. ff. de leg. 3. facit tex. in l. 3. ff. de lib. & poſthum. & glo. vlt. in l. cum proponebatur ff. de leg. 2. ac glo. in l. triticum in verbo cogitauerit, quam ibi approbat Bart. ff. de verb. oblig. hoc idem voluit Alex. in conſil. 127. in 4. vol. col. 4. verſi. Accedat num. 15. & in conſi. 100. eod. vol. col. 3. nu. 10. verſi. primo pro ea, quæ teſtatori dixit, & in conſi. 1. in 3. vol. nu. 30. & 31. & Dec. in conſ. 336. & Afflict. in deciſ. 44. & deciſ. 319. cum ſimil.

116 Ex quibus patet, quod cum poſt affixionem dictæ tabellæ præfatus affigens in iudicio depoſuerit eam affixiſſe, ex quo Abbas ſubornauerat teſtes ad deponendum falſum contra ipſum ea verba in tabella deſcripta, quod Abbas induxerat falſos teſtes in præiudicium honoris, & bonorum ſuorum, intellexit, quod Abbas ad deponendum falſum eos ſubornauerat, & ſic de atroci crimine eum imputando atrociter iniuriare voluerit, quæ omnia ex abundanti dicta ſunt, quia de per ſe ſola verba prædicta dicti Abbatis manifeſtam iniuriam continent. Nam quis dubitare poteſt, quod ponere in propatulo tabellas, in quibus pictus eſt Abbas veſte Abbatiali cum inſcriptione, quod Abbas ipſe induxit falſos teſtes gratia auferendi ſibi bona, & honorem non contineatur in ea ipſius Abbatis iniuria? Credo .n. quod eruditiſſimus D. meus in prædictis hęſitare nō poterit, & propterea concludendū eſt dictam

ctam tabellam famoſi libelli continere iniuriam in dictum Abbatem, quæ ex qualitatibus in primis informationibus latè dictis maximæ conſiderationis eſſe debet.

117 Sed dum poſito, quod dicta tabella Abbatis contineat iniuriam, ſecundo dubitandum fuit, An ibi contenta probentur eſſe vera, negatiuè reſpondendum eſſe exiſtimo, cum id nullibi in proceſſu appareat, nam licet illi duo teſtes infames poſt multas variationes, & periuria deponant ad Abbatis ſubductionem falſum depoſuiſſe, eis tamen nullatenus neque ad indicium, vt voluit Dec.in conſi.189. poſt num.8. Ruin.cōſi. 146.& 147.in 5. volum. Rolan.in ſuo conſil.16. num.7.lib.1.Natt.conſi.298. Boſſ.in titu. de inquiſit.num.42.& Iul.Clar.in §.falſum verſic.ſubornans, qui omnes, vt plurimum teſtantur de communi,& probatur ex tex.aperto in cap.ſicut nobis de teſtib. cum ſimil. Quo fit, vt indubitatum ſit ex dictis teſtibus periuris, & infamibus non poſſe dici probatam eſſe dictam ſubornationem, & conſequenter dici non poteſt vti vera eſſe probata contenta in dicta tabella. Nec obſtat,quod Boſſ. & Clar. dicunt, quod licet de iure tales teſtes, nec ad inquirendum ſufficiant, tamen conſuetudo obſeruat, vt ſufficiant ad inquirendum, Tum quia ipſi non poſſunt teſtari niſi de loco, vbi ipſi verſantur, quod hic locum non habet iuxta gloſſ.in l.fina. & ibi Cyn. C. de temp.in integr. reſtit. & text. in l.ſi fundus ff. de euict. cum ſimil. & ſic illa conſuetudo nō obſtat caſui noſtro, tum quia etiam ſi vera eſſet, non dicitur,quod dicti teſtes probant, ſed tātum,quod indicant ad inquirendum, & tamen lex, non dicit, quod excuſatur ab iniuria, qui obijcit alteri crimen,de quo ex coniectura poteſt inquiri, ſed quod probet prolatam iniuriā eſſe, Nam quod, vt dictum eſt ex dictis teſtibus non probatur.

118 Nec etiam prædictis obſtat ſententia, quæ prætenditur lata contra Abbatem, quia per appellationem eſt nedum ſuſpenſa, ſed extincta,vt eſt tex.ad literam in l.1.§.fina.ff. ad Senat. Conſul.Turpill.& ibi gloſ.& Bart.& eſt tex. formalis in l.2.in fine ff.de pœn. vbi text.dicit,quod cum dicimus eſſe damnatum, qui nō prouocauit, ſed ſi prouocet,nondum damnatus dicitur,idē probatur in l.ſciendum §.ſi fundum ff.qui ſatiſd.coga.& in l. eleganter §.1. ff. de cond.indeb. & in l. qui cum natu maior. §. accuſaſſe ff.de bon.liber. & in l. ſi quis filio exhæredato §. hi autem ff. de iniuſt.nup.& mi.fact. teſta. cum ſimil.ex quibus patet, quod nec ex probationibus, nec ex ſententia,à qua fuit prouocatum dici poteſt vti vera eſſe probata,quæ in dicto libello continentur.

119 Nec refragatur id,quod opponi audio,quod lapſa ſint tempora dictæ appellationis, quia hoc negatur, Nam appellatio interpoſita fuit in tempore,& ea,quæ dicuntur in l. furti ff. de infamib. quæ ſimiliter fundat noſtram intentionem loquuntur,vt ibi dicit glo.quando appellatio non eſt interpoſita in tempore, videlicet infra decem dies, ſed vbi legitimè appellatio eſt interpoſita de ſententia vis fieri non debet, ſed ſi prætenderetur lapſa eſſe fatalia, opportet, vt deſerta dici poſſit appellatio, ſequi interloqutionem appellationem eſſe deſertam ex lapſu fatalium, quia ad proſequendum appellationem datur annus, & ex qualibet cauſa biennium, & ex vrgenti cauſa datur etiam triennium,& quadrienniū,quandoq; & proinde Moleuit practica, quod citetur appellans ad dicendum cauſam, quare nō debet appellatio declarari deſerta ex lapſu fatalium, & eum audiri antequam declaretur appellatio deſerta,vel expeditur commiſſio, vt conſtito de lapſu fatalium,vel de re iudicata procedatur ad illius exequutionem, in quo pars citatur ad dicendum contra cōmiſſionem, quod idem eſt ad hoc, vt appellans non fraudetur iure ſuo, & oſtendere poſſit ea,quæ ſibi competierunt, vel cōpetunt in proſequutione dictæ appellationis. Quibus nō factis fruſtra exaduerſo figuratur appellationem eſſe deſertā,hæc omnia probantur in Auth. ei,qui,& in Auth.ſeqq.& ibi gl. Bart. & ſcribens C.de temp.appell.& eſt deciſ.Rotæ 424.incip.Si à diffinitiua in nou.vbi expreſsè deciditur, quod appellans eſt citādus in negocio deſertionis,antequam declaretur appellationem eſſe deſertā, quia citatus forſan excuſabit deſertionem propter legitima impedimenta,quæ habuit,quod dicit ſibi licere de iure per tex.in c.ex ratione de appell.cum ſimil. ergo non poteſt dici appellatio, niſi citato appellante declaratum ſit appellationem eſſe deſertam, & quod debeat pronunciari ſuper deſertione præcedente partis petitione eſt deciſ.Rotæ 690. & 691. in antiq. & in deciſ.5.ſimiliter in antiq.dicitur,quod ſtilus eſt,quod appellans citetur ad docendū de diligentia in proſequendo, antequam ſuper deſertione pronuncietur, & quod ſuper deſertione pronunciari debeat parte audita,innumerę ſunt deciſiones,quapropter in caſu, de quo agitur, vbi nihil tale fuit pronunciatum, nec de eo fuit cognitum non poteſt dici dictam appellationem eſſe deſertam,nec dictam ſententiam tranſijſſe in iudicatum.

120 Præterea dicta ſententia nihil dicit de vera probatione dictæ ſubornationis contra Abbatem, nec lata eſt ad pœnam ordinariam ex veris probationibus, ſed tantum ad extraordinariam ex veris præſumptionibus, & coniecturis iuxta terminos eorum,quę habentur per ſcribentes in c.afferre, & in capit. quia veriſimile de præſumpt. & tamen dictæ coniecturæ, nec præſumptiones extant, quæ indicari potuiſſent ad extraordinariam condemnationem ſufficiētes, vt coram Iudice appellationis demonſtrabitur, ſed tamen quomodocunque ſit, non poteſt dici ex prædicta ſententia eſſe vera, quæ in dicta tabella continentur,cum ea non de veritate,ſed de præſumptione teſtetur,& nihilominus dicta ſententia, vt ſupra dictum fuit, eſt per prouocationem ſuſpenſa,immo extincta, Nec dici poteſt ex lapſu temporum appellationis tranſijſſe in iudicatum, tam ex his, quæ ſupra probata fuerunt, quàm etiam,quia ſententia lata ex præſumptionibus nunquam trāſit in rem iudicatam ex quocunque temporis lapſu, vt in l.ſi qui adulteri C. de adulter.& habetur per Felyn. poſt alios in capit. propoſuiſti de probat. & Hippol. de Marſil. in conſi.7.nume.38. qui de communi teſtantur, ergo nec ex teſtibus, nec ex ſententia dici po-

reſt probatum eſſe, quod contenta in dicta tabella ſint vera.

121 Dum vero tertio poſito ſine veri prӕiudicio, quod vera ſint, quæ in dicta tabella continentur, quæſitum fuit, quæ opinio ſit magis communis, An illa, quæ vult, quod etiam, quod ſint vera, non liceat in famoſo libello, vel contraria etiam, quod Reipublicæ expediret ſcire præſertim, quando animo prauo id faciat, & an in caſu, de quo agitur præſumatur animus prauus ſtãtibus deductis in proceſſu, Reſpondendum eſt, quod vera, & communis opinio eſt, quod in famoſo libello extra iudicium non licet proferre iniurioſum, etiam, quod verum ſit, quod profertur, quæ opinio procedit nulla facta diſcuſſione, quo animo tali modo iniuria proferatur, cũ non poſſit eo caſu, niſi paruus iudicari, & nihilominus in caſu, de quo agitur prædicta fuiſſe prauo animo prolata, vel ſcripta ex his, quæ in proceſſu deducta ſunt indubitanter apparet. Prædictis obſtare videbatur text. in l. eum, qui nocentem ff. de iniur. vbi decernitur iniuriarum non teneri eum, qui nocentem infamauit, cum expediat nota fieri peccata nocentium, & ibi Bartol. diſtinguendo affirmat, quod vbi profertur contra aliquem iniuria, quæ vera exiſtens expedit Reipublicæ manifeſtari, iniurians minimè tenetur; quam diſtinctionem nonnulli Doctores ſequuti ſunt, ſed tamen præfatæ noſtræ concluſioni minimè obſtant, quia nec text. nec Bartol. nec alij ſequaces loquuntur de his, quæ proferuntur extra iudicium in famoſo libello, ſed vbi verbaliter iniuria, & non per ſcripturam profertur, quia, vt alias dictum fuit inter dictos caſus magna eſt differentia, quia iniuriarum crimen, vbi aliter, quàm per libellum infertur, eſt crimen priuatum, vt in l. iniuriarum C. de iniur. ſed vbi libellus famoſus contra aliquem affigitur crimẽ publicum eſt, & capitale, vt in l. vnica C. de famoſ. libell. & eſt gloſſ. in d. l. iniuriarum, & dixit Azo. in ſumma. eod. tit. & habetur per omnes in dictis iuribus; Quapropter non eſt mirum, ſi vbi priuatus tãtum iuſtè, & ſecundum veritatem offenditur cum vtilitate Reipublicæ, cui expedit nocentium peccatata patefieri, Ille ſic offendens in aliquo non tenetur, ſed vbi nedum priuatus, ſed ipſa Reſpublica ex publico crimine læditur indiſtinctè, talis offendens puniatur, cum ille, qui vult delinquentium ſcelera per ſcripturam manifeſtare hoc in iudicio agere poſſit, vt dixit Azo. in ſumma C. de famoſ. libell. cum alijs, quæ ſuper d. l. ſcripta ſunt, & hinc eſt, quod Bartol. & cæteri ſcribentes, qui mouentur ex d. text. in l. eum, qui nocentem ad excuſandum iniuriantem, vbi vera protulit, vt patet ex eorum dictis, non loquuntur in famoſo libello publicè extra iudicium affixo, & propterea non merentur allegari in caſu noſtro.

122 Sed quod affigens famoſum libellum extra iudicium capitaliter puniatur etiam, ſi vera dixit, probatur manifeſtè ex d. l. unica C. de famoſ. libelli, vbi text. indiſtinctè capite punit, nedum affigentem, ſed inuenientem, & non corrumpentem famoſum libellum, ſed ſi vera ſunt ea, quæ per famoſum libellum dicere putauerat, tribuit licentiam, vt nomen ſuum profiteantur, & in iudicio prædicta proponat, & vera eſſe demõſtret, ergo etiam vera non vult, quod per famoſum libellum extra iudicium propalentur, & hoc eſt, quod dicit ibi glo. in verbo ſanè, vbi notat, quod non per famoſum libellum ſunt pendenda crimina, ſed per accuſationem ſolemnẽ, Idem apertius dicit gloſſ. in d. l. eum, qui nocentem, vbi monetur per tex. in d. l. vnica de famoſ. libell. Idem voluit Angel. in d. l. vnica de famoſ. libelli, vbi dicit in iudicio permitti dicere verum, ſi probetur, alias extra iudicium per libellum famoſum in publico, ſiue dicat verum, ſiue falſum puniendus eſt pœna illius legis, Idem apertiſſimè voluit Roman. in conſil. 96. colum. 2. poſt nume. 2. verſic. ſecundo vero caſu, quod extra iudicium, vbi in particulari dixit, quod proferens aliquid iniurioſum extra iudicium in famoſo libello, licet ſit verum punitur pœna capitali per tex. in d. l. vnica, & ibi gloſſ. idem voluit Oldrad. in conſil. 53. colum. 1. poſt nume. 2. verſic. ſi extra iudicium, vbi ſimiliter dicit in ſpecie, quod per libellum famoſum extra iudicium, etiam ſi ſit verum, quod profertur tenetur, & allegat d. l. vnica, & quod ibi notatur, & quod notatur in d. l. eum, qui nocentem, idem dicit Io. Andr. in addit. ad Specul. in titu. de iniur. & damn. dat. in princip. in addit. mag. vbi in ſua plena diſtinctione affirmauit teneri pœna l. vnicæ, qui extra iudicium per libellum famoſum cõtra aliquem dixit verum idem, quod per libellum famoſum etiam ſi dicat verũ quis tenetur per text. in d. l. vnica dixit ſequendo Ioann. Andr. per omnia Abb. in capit. cum te colum. 9. poſt num. 28. verſi. ſecundo caſu, aut ſit per libellum de re iud. eadem ſequitur ibi Felyn. colum. fin. idem latè affirmauit Boſſ. in tit. de injur. vbi poſt nume. 4. verſic. nec obſtat lex prima dixit, quod omnes tenent teneri pœna famoſi libelli eum, qui dicit verum in famoſo libello, & inferius verſic. ſed in ſecundo membro, quando extra iudicium, dicit, quod quis pũnitur per talem libellum etiam, quod probet eſſe verum, & non reperit in hoc contradicentem, idem firmauit Couar. in l. 1. var. reſol. capit. 11. poſt nume. 6. verſic. ſecundo eadem ratione deducitur, vbi intelligit tex. in d. l. vnica, quod iubeat capitali pœna puniri eum, qui per famoſum libellum, & non per iuſtam delationem alterius honorem læſerit, vera eius crimina manifeſtans, cum non per famoſos libellos homines publicè infamari, ſed per accuſationes ſceleratos ad iudicem deferre deceat, idem apertius voluit Ant. Gomez. in 3. tom. de delict. capit. 6. de iniur. num. 1. vbi dicit mortis pœna puniri eum, qui in famoſo libello improperat alicui delictum morte dignum, alias Iudicis arbitrio extra ordinem punitur, & hoc ſiue verum, ſiue falſum in dicto libello cõtineatur, quod communiter dicit affirmare Doctor. Idem dicit ſimiliter de communi teſtando Alex. de Neuo conſi. 82. nume. 5. qui hoc concludit ex tex. in d. l. vnica, quæ punit conficientem libellum famoſum, etiam ſi dicat uerum, cum aliter ſi uelit conſulere ſuæ ſaluti ad accuſationem procedat, quod de iure canonico dicit omninò procedere, cum debeat ante publicationem procedere,

dere ſecreta monitio, & charitatiua correctio, & eo non ſe corrigente dicendum eſt eccleſiæ, vt compellatur facere pœnitentiam iuxta tex. in c. ſuper litteris, & in cap. cum oporteat de accuſat. Aliàs contra procedens tenetur iniuriarum, & hanc dicit eſſe communem opinionem, idem per omnia dixit Plac. in Epithom. delict. cap. 1. nu. 5. verſic. ad id maximè pertinet analytica declaratio tex. in l. 1. C. de famoſ. libell. & in cap. 3. poſt nume. 2. verſic. verum permiſſa omnia contendũt, vbi dicit pœna famoſi libelli puniri vel morte, ſi morte dignum crimen improperat, vel alias iudicantis arbitrio, ſiue verum dicat, ſiue falſum, qui libellum famoſum fabricat per tex. in glo. in d. l. vnica ab omnibus Doctoribus communiter recepta cum alijs innumeris, qui ex prædictis haberi poterunt, ex quibus facilè colligitur, prout eorum plerique teſtantur hanc eſſe communem Doctorum opinionem, vbi de iniuria agitur, quæ per famoſum extra iudicium infertur; Nam licet ſcribentes dicant poſt Bart. in d. l. eũ, qui nocentem, quod non punitur, qui nocentem informat ex eo, quod dicit verum, ſi manifeſtat id, quod Reipublicæ, ſcire expedit quam opinionem communem eſſe dixit Alexand. in l. 3. de lib. & poſthum. tamen prædicti non loquuntur de iniuria, quæ per famoſum libellum infertur, & propterea non faciunt ad caſum noſtrum.

123 Ea verò, quæ dixit Plot. in conſ. 130. nullius debent eſſe conſiderationis, cum ex eis dictis appareat contra veras viris regulas pro Amico Doctore conſuluiſſe: Nam dum opinionem ponere conatur, quod in famoſo libello, licet verum dicere allegat Spec. in tit. de iniur. & dam. dat. verſ. item quod ſum homo honeſtus, qui dicit quod ſi talis non eſſet actio non competeret contrà verum dicentem per tex. in l. eum, qui nocentem, & tamen ibi verbum nullum de famoſo libello, & ſupra loquutus eſt de plurium iniuriarũ ſpeciebus, & clarum eſt debere intelligi ſecũdum l. quã allegat per iura vulgaria, ergò non loquitur in iniuria famoſi libelli, & dicit etiam ibi Io. Andr. in addit. Item allegat Archid. in c. de prima 5. q. 1. allegantem Hugonem, ſed idem Archid. ibi allegat Azzo. dicentem prædicta habere locum in libello porrecto in iudicio, & non vbi poneretur extra iudicium, & dicit, quod intellectum Azzo. videtur ſequi Io. 2. q. 1. cap. ſi peccauerit in fin. & hoc reſpondet Archid. in qua opinione tãquàm vltimo relata permanere videtur iuxta ea, quæ dixit Bal. in auth. ex teſtamenro in 1. col. de collat. cum ſimil. Item allegat Salyc. in d. l. vnica, qui tamen ſi benè conſideratur nihil tale dicit: Nam licet in poſitione caſus cum diuidit, & ſummat dictum tex. dicit reum puniri niſi docuerit vera eſſe, quæ dixit, tamen nihil dicit hoc eſſe de libello extra iudicium affixo, ſed intelligendus eſt, quod loquatur de libello porrecto in iudicio, prout loquitur tex. quem ſummat: Nam ibi dicitur, quod propoſita de alicuius crimine, accuſatione ſi probat, quod dicit laudatur, aliàs punitur talione; ergò ita eſt intelligendum ſummarium, quod ponit Salyc. ne videatur ſummarium ponere text. cõtrarium, ergo patet, quod Plot. non benè fundat id, quod pro Amico nititur, & nihilominus ipſe etiam non firmat pedes, dum refert veram opinionem eorum, qui dicunt, nec vera licere in libello extraiudiciali dicere, ſed intendit excuſare Amicum, quod fretus dicta opinione, licet nõ vera deliquerit, & tamen hoc de iure non ſubſiſtit: Nam ſi quis delinquens contra communes Doctorum ſententias excuſaretur ob ſingulares opiniones rarò crimina punirentur, & cum hæc ignorantia iuris dici poſſet, nec etiam Ruſticus excuſandus veniret, cũ debeat quemadmodum vadit ad nemus pro lignis, eodem modo accedere ad Doctorem pro conſilio ſecundum ea, quæ poſt Bald. & alios habentur per Alexan. & Iaſ. in l. iuris ignorantia. C. qui admitt. & in l. ſi quis id, quod ff. de iuriſd. omn. iud. & in l. fin. C. de iur. & fact. ignor. cum ſimil. ergo patet non eſſe attendenda ea, quæ Plot. conſuluit, ſed ſeruari debere communem opinionem, vt non liceat etiam de his, quæ vera ſunt aliquem in famoſo libello extra iudicium infamare.

124 Nec obſtat ſupradictæ concluſioni glo. in §. iniuria inſtit. de iniur. quia d. glo. loquens generaliter de iniuria nullum verbum in ſpecie dicit de infamia, quæ fit in famoſo libello, de quo in d. l. vnica probatur contrarium, & nihilominus eadem glo. in d. l. vnica, & in d. l. eum, qui nocentem firmat concluſionem noſtram, & non eſt veriſimile, quod voluerit ſibimet ipſæ contrariari, & in omni euentu communis opinio eſt pro noſtra concluſione, de quo erat præſens dubium, vt ſupra fundatum fuit, ergo inficiari non poteſt.

125 Et ſi diceretur, quod licet ita ſit de iure ciuili, tamen ſecundum canones excuſatur, qui verũ dicit in famoſo libello ſecundum Ioan. Andr. in addit. ad Spec. in tit. de iniur. quẽ ſequitur Abb. in c. cum te de re iud. per ea, quæ habentur 5. q. 1. in ſumma. Reſpondetur, quod nec etiam de iure canonico quis excuſatur in caſu prædicto quicquid dicat Ioan. Andr. cum Abb. quia etiam de iure prædicto non licet quem infamare per libellum extra iudicium etiam de eo, quod eſt verum, vt eſt tex. in cap. ſi peccauerit. q. 1. & ibi gl. in verbo proditor, vbi patet non licere tibi publicè arguere eum, qui in te peccauit, ſed ſecretè ipſum debes corrigere, aliàs proditor eris, & non corrector; Ad quod cum glo. opponat ad tex. in l. eũ, qui nocentem, Reſpondet illud intelligi, quando quis directè vult aliquem accuſare, & tex. in cap. 1. 5. q. 1. licet nec etiam apertè loquatur de libello, qui extra iudicium affigitur, tamen nõ exprimit, quod excuſetur ſi verum dixerit, ſed tantum dicit, quod ſi ſcripturam non probauerit flagellabitur; ex quo tex. non licet ſumere argumẽtum à contrario ſenſu, quia reſultaret ex eo legũ correctio, videlicet nedum tex. in d. l. vnica. C. de famoſ. libell. ſed & in d. cap. ſi peccauerit. 2. q. 1. & triuialis concluſio eſt, quod nõ ſumitur tale argumentum, vbi reſultat iurium correctio, vt dicunt Scribentes in l. 1. §. huius. ff. de off. eius cui ma. eſt iuriſd. & præſertim Iaſo. num. 37. Cum ſimil. & nihilominus quicquid dicant præfati ſcribentes, communis concluſio eſt, quod etiam de iure canonico non licet in famoſo libello contra aliquem vera exprimere extrà iudicium, vt atteſtatur Alexan. de nouo in d. conſil. 82. ſupra allegato,

gato, quo fit, vt noſtra concluſio tam de iure ciuili, quam de iure canonico firma remaneat, nec emittitur, quod in temporibus pœnis repræſentandis non canones, ſed iura ciuilia ſeruantur, vt quotidiè videmus in Vrbe, dũ homicidæ, fures, & alij delinquentes puniuntur, qui ſecũdum canones nunquam morti traderentur, ſed alijs pęnitentijs ſubijcerentur, & iam extare fertur Vrbis ſtatutum, quod iura ciuilia in pœnis ſeruari debeant, & tamen in omni euentu, vt dictum eſt omni iure factum, de quo agitur ſecundum communem concluſionem improbatur.

126 Et hæc omnia fortius dicenda ſunt, vbi prauo animo, & infamandi libidine prædicta facta ſunt, quo caſu indiſtinctè dicendum eſt, quem teneri, ſiue verum, ſiue falſum dicat, ſiue in libello famoſo, ſiue aliter extra iudicium, ita latè dixit Oldrad. in d. conſi. 53. & Roman. in d. conſ. 96. & Ioan. Andr. in d. addit. in tit. de iniur. Abb. Fely. & alij in d. c. cũ te de re iud. Idem voluit Couar. d. cap. 11. poſt num. 6. verſic. primum iniuriarum actione propoſita, & latiſſimè Plac. in d. cap. 1. in ſua Epithom. delict. nume. 4. & ſeq. & Anto. Gomez. in d. 3. tom. de delict. cap. 6. de iniur. & Alex. de Neuo. in d. conſi. 82. nume. 5. & probatur maniſeſtiſſimè ex tex. in l. iuſtiſſima C. de offic. Rector. Prouin. ibi nam ſi verę voces fuerint, nec ad libidinem per clientelas effuſæ, & in l. 2. C. quan. & quib. quart. par. lib. 2. vbi durum iudicatur, & inhumanum noſtros defectus detegi, Nam non quid fit, ſed quo animo fiat inſpicitur, vt in c. 1. in fine 15. quæſt. 6. & hinc eſt, quod Deus nõ manum, ſed cor interrogat 14. q. 5. c. ſi quid inueniſti, & alijs, vt in primis informationibus plenè dictum fuit, & habetur latiſſimè per Oldrad. Io. Andr. Abb. Rom. & alios, qui ſupra allegati fuerunt, ex quibus patet indubitatam eſſe concluſionem punibilem eſſe iniuriam, quæ prauo animo, & ex libidine infamãdi profertur quantumcunque veriſſima probetur.

127 Sed quod in caſu noſtro pręſumatur animus prauus, & vera infamandi libido in appoſitione dictæ tabellæ ex deductis in proceſſu negari non poteſt, nam cum contineantur ibi iniurioſa verba contra Abbatem, vt ſupra demõſtratum fuit, animus iniuriandi ex iuris præſumptione pręſumitur, ita, quod ſi non probatur, contrarium omninò tenendum eſt, quod eo animo iniuria dicta ſit, vt eſt tex. & ibi gloſ. in l. ſi non conuitij C. de iniur. & ita dicunt Oldrad. Abb. Felyn. Couar. & cæteri ſupradicti ſcribentes in locis pręallegatis, & habetur per Ang. in l. item apud §. ſi quis libello ff. de iniur. cum ſimil. & cum ex cõiecturis animus colligatur, vt ipſi dicũt, indubitatum eſt in caſu, de quo agitur manifeſtas adeſſe cõiecturas dictam tabellam ex infamandi libidine eſſe fabricatam, & affixam, nam quæ erat neceſſitas in ea nominare Abbatem, cumque de naturali pingere cũ habitu prælaturæ in demonſtratione actus prædicti vna cum teſtibus, & iudicibus, & alias, vt ex ea D. meus videre potuit, & ſi pręddicta qualia erant iam in iudicio, ac in actis aderant, cur in propatulo affigenda erant? Quinimò etiam ſi in rem iudicatam tranſijſſet ſententia non licebat improperare, vt dicit Angel. in l. veſtem ff. de iniur. quod tenetur iniuriarum, qui dicit alicui dãnato, me tædet de tali condemnatoria contra te lata, hoc modo reproperãdo, & in l. eum, qui nocẽtem ſequendo Dyn. & Ray. voluit quod quãuis liceat alicui manifeſtare crimen nocentis ſecundum illum tex. tamen ſi res erat in iudicio, & erat iudicata ita, quod non poſſit amplius accuſari, vel condemnari, non licet illud amplius improperare, nec manifeſtare, alias tenetur iniuriarum, quia non animo manifeſtãdi crimina amore Reipublicæ, cum iam detecta ſint, ſed infamandi libidine improperata cenſentur. Et in caſu prędicto ſtante qualitate negocij, & longiſſimis litibus, quæ inter eos verſæ ſunt, & inimicitijs, quæ inter eos verſantur, & conſuetudine, quam. I. habet infamandi, & iniuriandi Abbatem, vt ex libro ampliſſimo per eum ſcripto demonſtratur cum alijs, quæ eruditiſſimus Iudex conſiderare poteſt, eſſet de re certiſſima, & liquidiſſima dubitare, ſi hæſitaretur præfatam tabellam alio animo, quàm infamãdi Abbatem eſſe affixam, ergo firma remanet in oĩbus noſtra concluſio, quod ſecundum communem omnium opinionem nõ valet prædictum. I. excuſari pęna famoſi libelli.

128 Et cum prædicta de iure communi ſint veriſſima ex forma motus proprij felicis recordationis Pij Quinti, ac bannimentorum fiunt ita clariſſima, quod nulla poſſunt tergiuerſatione inficiari, de quibus, An intrent in caſu noſtro, dum quarto quæſitum fuit dubitari non poteſt, ibi. n. apertè diſponitur capitis, ac fortunarum omniũ pœnam incurriſſe, qui huiuſmodi libellos fabricauerit, legerit, tenuerit, vel aliter tractauerit, ſiue vera, ſiue falſa contineant, quę omnia ſunt in viridi obſeruantia, nam non multum eſt, quod vidimus morte punitum Nicolaum Frãcũ Poetam eximium non ex alio, quam quia librum famoſum compoſuit, qui deſuper cauſam prędictã inſcriptam publicè tenebat, & alios duos nobiles viros non ex alio niſi, quia illum legerunt ad triremes condemnatos, & quatenus exaduerſo opponitur prædicta in vſu non eſſe C. de quo ex prædictis demonſtratur cõtrarium, vel in deſuetudinem abijſſe; Reſpondetur, quod cum prædicta habeant legis vigorem, etiamſi demonſtrarẽtur actus contrarij, cum iam ſeruari cępta ſint, ex illis dici non poteſt in deſuetudinem abijſſe, niſi de conſenſu ſuperioris abrogata eſſent, vel conſuetudo prædicta contraria fuiſſet per legitima tempora præſcripta annorum videlicet quadraginta, vt in cap. fina. & ibi glo. Abb. & ſcriben. de conſuet. & habetur latè per Felyn. poſt alios in cap. 1. de tregu. & pac. cum ſimil. vel ſi loquamur ſecundum ius ciuile ſaltim requiritur, quod ſit decurſum longum tempus videlicet decimum, poſtquam non ſeruari cępta ſunt, vt dixit Bart. in l. de quibus num. 3. ff. de leg. Nã oportet, quod iudex pluries iudicauerit, & decurſum ſit decennium, alias dici nõ poteſt legem eſſe per conſuetudinem abrogatam, vt dixit ibi Bart. col. penul. num. 14. verſi. quæro, quod ſi iudex pluries iudicauit cum ſimil. Ergo in caſu noſtro, cum poſtquam cępta ſunt non ſeruari (ſi tamen tale ceptum eſt, quod non conceditur) decennium minimè ſit decurſum negari non poteſt dicta banna, &

na, & motum proprium eſſe in viridi obſeruantia, & locum habere in caſu noſtro.

129 Vltimo dum tandem quæſitum eſt, quid dicẽdum ſit de libro ſub claue reperto penes ipſum cum inſcriptione, & proteſtatione, de quibus in eo, in quo infra ſpatium multorum annorũ ſcripſit conuitia, de quibus in intitulatione, & confeſſionibus, in quo etiam nonnulla continentur de Cardinalibus, & Prælatis, & de præterito ſummo Pontifice aſſerendo Abbatem ea ſibi dixiſſe, & de nonnullis ex prædictis alios informatos fuiſſe, quem etiam aſſeruit, & faſſus fuit oſtendiſſe illis, de quibus in ſuis conſtitutis, Reſpondetur, quid aliud dici poſſe, niſi quod ſit in aperto crimine omni pœna digniſſimo, tam ex reiteratione, & frequentia delinquendi, quæ capite puniri facit etiam non capitalia crimina, vt in l. vnica C. de ſuper exact. libro decimo, & in l. capitalium §. ſolent ff. de pœn. & in l. omnes C. de lat. eodem libro, & habetur per Bartol. in dicta l. vnica in ſecundo not. & ibi per Angel. in addition. & per eundem Bartol. in d. l. omnes, & per Giammat. in conſilio decimo ſeptimo, numero decimoſexto, & voto decimoſeptimo, per totum, Nam geminans delictum non debet ſperare de venia, vt dixit Bald. in l. tertia, C. de Epiſcop. Aud. numero quarto, cum ſimil. quam etiam ex deteſtabilitate dicti criminis, Nam fabricare famoſum librum, vel famoſas cantilenas ad alterius iniuriam eſt crimen grauiſſimum, quo quis capite punitur, & inteſtabilis fit, quo tenetur, qui compoſuit, vel qui ſcripſit, vel edidit, vt in l. lex Cornelia §. ſi quis librum ff. de iniur. vbi annotatur, quod etiam ex lege duodecim tabularum talis iniuria capitalis erat, & eſt text. in l. ob carmen ff. de teſtibus, & in l. Is, cui §. final. ff. de teſtament. cum ſimil. & in eo, qui fabricauit non refert, An manifeſtauerit, vel non ſcripturam infamatoriam, vt omnes dicunt in d. l. vnica C. de famoſ. libell. Nam iuxta text. dicunt, quod qui facit, vel qui inuentum libellum manifeſtat punitur, ergo in inuentore requiritur manifeſtatio, non autem in faciente, & ita per dictam alterationem loquuntur, ibi Bald. Angel. Odofr. Salyc. & cæteri ſcribentes, & clarius Angel. in d. l. lex Cornelia §. fina. ff. de iniur. qui dicit, quod ſcribens, dictãs, & manifeſtans, vel alterum eorum faciens capitaliter condemnatur, ergo iſte, qui dictum librum contumeliarum plenum compoſuit, quomodo dictas pœnas euitare poterit? Et fortius quia etiam alijs manifeſtauit, vt in puncto dicitur, qua propter eſt bis punibilis, primò ex compoſitione, ſecundo ex manifeſtatione, & cum etiam principium, & ſuper Illuſtrium perſonarum temerariè obloqui auſus fuerit, cogitet circumſpectus Dominus meus quid agendum ſit, Bartol. enim d. l. omne de delator. qui mitiſſimi fuit ingenij, ſimilia, lingua prius, & deinde ſtatim capite punienda cenſuit, ego autem vellem, vt reſipiſceret, & tã per offenſum, quam per Curiam Palinodia decantata ſecum miſericorditer ageretur. LAVS DEO.

Secundum reſponſum incerti conſulentis, & ſine nomine in eadem cauſa Pro I. contra Fiſcum, et Abbatem.

130 ADSIT DEVS. Quo ad primam dubitationem, nunquid verba, & pictura in tabella appoſita contineant iniuriã contra Abbatem negatiuè omnino reſpondendum eſt, Nã primo ipſa verba, & eorum ſenſum inſpiciendo nullo modo iniurioſa dici poſſunt, inquit enim, *hauendo l'Abbate indotti diuerſi falſi teſtimonij*, hucuſque nulla eſt iniuria, cum inducere falſos teſtes, niſi ſcienter inducãtur nullum ſit delictum, nec ex eo, quis dicatur falſarius, vt tradit poſt alios Clar. in prax. crim. in §. falſum nu. 6. Cum igitur ibi non dicatur, quod ſcienter induxerit, nulla ſibi infertur iniuria, Neque obſtat, quod exaduerſo allegabatur. I. hoc voluiſſe intelligere, cum in ſua depoſitione dixerit Abbatem ſubornaſſe dictos teſtes, quia hoc eſt omnino falſum in facto, quinimò in dicta eius confeſſione eadem verba repetijt, quæ in tabella ſunt oppoſita, videlicet, quod teſtes dixerunt ſe fuiſſe ſubornatos à dicto Abbate, & non quod Abbas illos ſubornauerit, inquit enim, *li quali teſtimonij dopoi furono meſſi preggione, confeſſorno hauer detto il falſo per ſubornatione dell' Abbate*, ſed dato etiã, quod in dicta confeſſione dixiſſet illos fuiſſe ſubornatos ab Abbate, nõ ideo ſequitur quod hoc voluerit explicare in tabella, nam licet eius opinio fuerit, quod Abbas ſubornauerit dictos teſtes, nihilominus hæc opinio non facit eum teneri iniuriarum, poſtquam eam non explicauit in tabella, immo hinc manifeſtè elicitur cõiectura, quod ipſe hac tabella noluerit iniuria afficere Abbatem, quia ſi ipſe exiſtimabat eum contra ſe teſtes ſubornaſſe, immo iam ſciebat dictos teſtes in tormẽtis in faciem Abbatis depoſuiſſe de illius ſubornatione, & tamen hoc tacuit in dicta inſcriptione, ſed ſolũ dixit eum induxiſſe, quod, vt ſupra diximus nullam importat iniuriã, apertiſſimè conſtat, quod in dicta tabella nihil aliud intendebat niſi ſui voti cauſam citra illius iniuriam applicare.

131 Minus obſtat, quod licet ea verba de iure nõ inferant iniuriam, tamẽ cum ſecus ſit ſecundum communem loquendi vſum, ideo dici poſſunt iniurioſa, ex quo cum quis dicit talem contra ſe induxiſſe falſos teſtes, communiter ſolet intelligi, quod doloſè induxerit. Quia reſpondetur primo, negando dictum communẽ loquendi vſum, quem qui allegat probare debet Io. de Anan. in cap. 1. de ſagit. nume. 5. in fine Felyn. in prohem. decretal. glo. 1. nume. 17. & plenè per Dec. conſi. 472. num. 15. immo in contrarium faciunt tradita per Iaſ. in l. 3. nu. 6. de lib. & poſthum. Salyc. in l. de tutel. num. 1. & ibi Iacobi de Sancto Georg. num. 8. de in integr. reſt. minor. vbi dicunt, quod hæc verba, tu falſum dicis non ſunt iniurioſa, quia non intelliguntur, quod ex certa ſcientia, & ſic doloſè dixeri quamquàm ſuperbi quidam,

& elati

& elati incontinenti illa aſſumant pro iniuria, Prætereà & ſecundo eſto millies, quod hęc verba poſſent importare falſitatem contra Abbatem ex prætenſo vſu loquendi, cum tamen ex eorum propria ſignificatione in inducente non importent, vtiq; iudicanda ſunt non continere falſum, ita in terminis concludit Alex. conſ.70. nu.1. in fine & conſ.74.nu.11.lib.1. & Hippol. de Marſi. conſil.7.num.21.& conſil.51.num.30. & ideo dicitur etiam, quod ſi verba poſſunt aliquo modo ſonare iniuriam, & non iniuriam, & eſt definiendum, aut ſint iniurioſa, vel ne, iudicanda omnino ſunt non eſſe iniurioſa Barto.conſ.108.circa fin.1.volum.Riminal.in l.fin.nu.3.& 5. ff. quod quiſque iur. Fel.in cap.cum te in fin.de ſent. & re iud.facit, quod tradit Aym.conſ.6.nu.41. vbi dicit, quod improperari verba, debent etiam ſecundum fictionem pro defenſione Rei in cauſa criminali, ergo tanto magis in caſu noſtro impropriè ſunt accipienda.

132 Subdit poſtmodum in fine dictæ inſcriptionis *per gratia del Santiſſimo Saluatore, &c. diſſero hauer commeſſo tal falſità à contemplatione di eſſo Abbate*, hæc ſimiliter nullam continent iniuriam Abbatis, quoniam ipſe non affirmat, quod Abbas subornauerit, ſed quod teſtes ita dixerunt, quos cum ſupra falſos appellaſſet iam eis omnẽ ademit fidem contra Abbatem, quia teſtibus affirmantibus ſe falſum depoſuiſſe nõ creditur, vt eſt communis opinio de qua Dec. conſ.189. nu. 8.verſic.primo quia & nu.3.Boſſ.in tit.de Inqui. nu.42.Clar.§.falſum nu.6.

133 Secundo principaliter, dato etiam, quod dicta verba de ſui natura eſſent iniurioſa, adhuc in caſu noſtro dicendum eſt non continere iniuriã contra Abbatem, cum non ad fuerit dolus, & animus iniuriandi, qui ad iniuriam neceſſariò requiritur l.illud §.ſane ff.de iniur.vbi gl. concordantes allegat Cyn. Alber.& alij in l. ſi non conuitij C.eod.& de communi teſtatur Soc. conſil.118. num.7.volum.1. Dolus autem, & animus iniuriandi nunquam præſumitur, vbicunque adeſt aliqua alia cauſa Io.Andr.ad Spec.tit.de iniur.in princ.in verbo concipitur verſic.aut illud conuitium, & poſt alios Couarr.lib.1.var.reſolu. c.11 num.6. Sed hic adeſt iuſtiſſima cauſa nempè voti, ergò ex dicta cauſa non ex animo iniurioſo picturas, & verba in dicta tabella appoſita fuiſſe, præſumendum eſt neque obſtat, quod Couar.in loco citato requirat ad euitandam iniuriæ præſumptionem, illud ad vtilitatem negocij, (quod tractatur) pertinere, at verba, & picturę nihil conferunt ad votum abſoluendi, cum potuerit ſine illis adimplere, quia primo reſpondetur, quod immo, vt ita publicetur, & propaletur voti cauſa & beneficij à Deo accepti magnitudo. Nec facit quod cum potuerit ſine illis adimpleri, ea non debuerunt apponi, non enim valet conſequentia, cum vtroque modo votum abſolui poſſit, Nullibi enim reperitur prohibitum in huiuſmodi tabellis voti ſui cauſam pingi, & inſcribi facere, quod quidem omnino debet excuſare. I. Secundo cũ l. animaduerterit hoc paſſim ab alijs obſeruari, nã aliqui pictura, prout videmus in omnibus eccleſijs in huiuſmodi votorum tabellis depingi ſolere inimicos, ſeu aggreſſores nudatis gladijs, & vouentes, vulnerantes, & non ideo dicuntur facere ad infamiam alicuius, quia principalis intentio attenditur, quę eſt Deo gratias referre: aliqui ſcriptura, quidam etiam vtraque ſimul ſui voti, cauſam, & qualitatem exprimunt, habuit ipſe iuſtam cauſam hæc faciendi, l. quid ſit fugitiuus §. apud Labeonem ff.de edil.edict.& hæc conſuetudo quatenus etiam eſſet irrationabilis. illum omnino debet excuſare à dolo, culpa & pœna, vt tradit Corn.in l.iuris ignorantia num.8.C. qui admitt. Caſſad.ad reg.Cancell.deciſ.49. num.4.latiſſime Petr.Roiz.deciſ.5.nume.88. & ſeqq. cum alijs congeſtis à Gabr.lib.7.concluſ.8. nume.18. & ſeq.vbi de communi teſtatur, de qua etiã Soarezi in verbo dolus nu.120.eo quidem maxime, quia facta Religionis gratia excuſant facientem Paul.de Caſtr.in l.filius fam.§.vltim.ff.de procu. & improprijs terminis voti Hippol.de Marſi. ſingul.ſuo 149. Tertio eſto, etiam quod hæc nõ ſit neceſſaria, & iuſta cauſa ſcribendi, atque pingendi prædicta, nihilominus qualis illa ſit ſufficit ad excludendam doli, & animi iniurioſi præſumptionem, cum ad hoc quælibet cauſa etiam iniuſta, dummodo ſit colorata ſufficiat Ioann.Andr. ad Specul.in præalleg. tit. de iniur.in princip. in verbo concipitur verſicu.propter quod tex. in l. item apud Labeonem §.ſi quis Aſtrologus ff. eo. titul. Alber.in d.l.ſi non conuitij in 4.columñ.in princip.Riminal.in d.l.fin. num.7. ff. quod quiſque iur.Hippol.de Marſi.conſil.7.num.25.& 26. & conſil.11.num.10.& 11.& conſ.51.num.29.& conſil.62.num.3.Miſinger.conſil.19.nu.2.Boſſ. in tit.de iniur.nu.3.verſic.ſecundo fallit, & num. 4.verſi. ſed contra, & latiſſimè alios congerit Gabriel.d.lib.7.concluſi.8.in princip.Vbi communem aſſerit.

134 Ex quibus etiam concluditur, quod dicta tabella non ſit libellus famoſus, vt proponitur in ſecunda parte primi dubij, cum ex ſupradictis ſatis aperte conſtet nullam iniuriam continere, ſine qua nõ poteſt eſſe libellus famoſus l.lex Cornelia §. ſi quis librum l. item apud Labeonem §. ait Prætor de iniur. l. vnica. C. de famoſ.libell.

135 Præterea non poteſt eſſe libellus famoſus, ex quo Abbas iam erat publico iudicio damnatus, & infamatus, & ſic non poterat amplius infamari, vt eſt tex.& ibi no. in l.2.C.vt intra certum tẽpus.Spec.tit.de accuſat.ff.§.6.num.23.& libellus famoſus non poteſt dici quandocunque infamare non poteſt d.l.vnica C.de famoſ.libell. & cap. qui in alterius famam V.q.1.cum ſim. & pro hoc facit, quod qui publico iudicio de honore ſuo, & fama alicubi expoliatus eſt nulla eſt iniuſtitia eũ vbique de eodem crimine infamare Martin. ab Azpilqueta in repet.C.inter verba 11.q.3.concl. 6. Coroll.67. Item in hac eadem cauſa in ſua informatione, & tradit Sot.Segobien.de iuſt.& iu. lib.5.quæſt.10.art.2.colum.2.verſ. hæc tamen diſcordia, & ratio eſt ſecundum ipſum, quia ille iure, publicoque præconio in pœnam mulctatus, eſt ſua fama, atque adeo cuicũque facta eſt facultas ſcelus illud propalandi, vnde ſi licet de eo crimine in alia ciuitate, in qua quis vtitur bona fama illum impunè infamare, multomagis licebit

in ea-

in eadem ciuitate, in qua fuit lata ſententia, quæ notorium inducit emptorem in princ. ff. de act. emptio. Fulgoſ. in l. incerti iuris nu. 8. C. de inter dict. Iaſ. in l. ſi vero §. ſi quis pro rei qualitate nu. 2. ff. qui ſatiſd. cog.

136 Nec obſtat ſi dicatur ab ea ſententia fuiſſe appellatum, quia quatenus de prætenſa appellatio ne conſtet, illa fuit admiſſa cum conditione videlicet oratore in carceribus remanente, quę conditio, cum non fuerit adimpleta nihil prodeſſe poteſt appellatio iuxta tex. in l. ſi ea C. de condit. in ſer. gloſſ. in l. in teſtamento de condit. & demonſtrat. cum vulgar. Nec dicatur, quod non tenebatur huiuſmodi conditionem adimplere, cum ex gratia Principis ſibi fuerit dicta conditio remiſſa quia hoc nunquam conſtitit, imo expreſſe negatur, & quatenus etiam hodie conſtaret nihil, releuat, quia debebat huiuſmodi gratiam, ſiue licentiam oſtendere, & intimare ante confectionem dictæ tabellæ, Nam cum ſibi non cõſtiterit habuit iuſtam cauſam exiſtimandi ſententiam, tranſitum feciſſe in iudicatum, & conſequenter omnino debet excuſari, vt in ſimili tradunt Doctores de bannito, qui etiam ſi habuerit gratiam poteſt impunè occidi, ſi aliter non fecerit fidem, de ipſa gratia, etiamſi proteſtetur occidenti ſe illam habere, vt de communi teſtatur Cla. §. homicidium verſic. ſed quid ſi bannitus num. 58. Menoch. de arbit. Iud. lib. 7. q. 90. nume. 34. Deci. in l. qui cum alio num. 4. cum ſeq. de reg. iu. Nec quicquam facit, ſi allegetur tollerantia Principis, & aliorum Superiorum, quia adhoc, vt tollerantia operetur debet eſſe talis, vt appareat, Nec ſufficit ſola tollerantia, quæ apparet ex facto, vt per Abba. in capitul. niſi eſſent nume. 9. de præben. & dignit. & in ſimili de bannito tradit Menoch. d. q. 90. num. 57. Et præterea reſpondetur, quia dicta ſententia ad inſtantiam Fiſci, & pro eo fuit lata, & ab ea nõ appellauit, & ſi quoad ipſum videtur tranſijſſe in iudicatum, ergo non poteſt hodie Fiſcus contra I. de huiuſmodi appellatione opponere Arg. l. Pompon. ff. de neg. geſt. cum ſimil. & hæc quoad primam dubitationem.

137 Quoad ſecundum verò quęſitum, An ea, quę in dicta tabella continentur probentur eſſe vera de hoc non eſt dubitandum, ſunt enim veriſſima nã quod Abbas teſtes induxerit patet ex productione articulorum, ſuper quibus etiam iurauit, omnia in eis contenta eſſe vera, quod autem fuerint falſi ex eorum depoſitione etiam in tormentis confirmata liquido apparet. Ad auferendum rem, & exiſtimationem I. patet ex lectura dictorum articulorum, in quibus continetur ipſum. I. iniuſtè, iniquè, & indebitè petere, & exigere ac in præteritum exegiſſe fructus illius cenſus, de quo agebatur, cum precium illius realiter non perſoluiſſet, & quod I. ſub bona fide deceperat Abbatẽ. Quare ſi dicta teſtium vera fuiſſent, qui pluſquã ſufficienter omnia in dictis articulis contenta depoſuerunt ipſe I. & re ſua, & fama expoliatus fuiſſet, quod verò ex Dei beneficio, & Iudicum diligentia teſtes dixerint ſe falſum depoſuiſſe contẽplatione, & intuitu Abbatis, hoc pariter patet in actis ex copia examinum criminalium eorundẽ teſtium, qui etiam in tormentis in faciem Abbatis confirmarunt, ſe fuiſſe ab eo ſubornatos, & magis apparet diuinum auxilium, & beneficium interceſſiſſe, ex quo dicti teſtes habebantur pro nobilibus, & probis viris, de quibus nulla videbatur ſuſpicio, quod tale facinus perpetrarent, & perpetratum ita facile detegerent quod omnino detenebat. l. quando Deo votum emiſit.

138 Quæ cum ita ſint, & probentur ex actis inſpiciẽdum eſt iuxta ſeriem propoſiti dubij, quæ opinio ſit magis communis, An illa, quæ vult, quod iniuria vera, quotieſcunque Reipublicæ intereſt poſſit impunè propalari, vel cõtraria, de quo quidem non eſt dubitandum, nam ſi vel numerum ſpectemus, vel auctoritatem Doctorum aſſerentium iniuriam veram, ſi Reipublicæ expedit obijci, & exprobrari poſſe etiam in libello famoſo apparebit huiuſmodi ſententiam magis communiter approbari, nam pro ea eſt tex. expreſſus can. 1. 5. q. 1. & ibi firmat glo. & Archid. glo. in §. primo, quam ibi ſequitur Pet. de Bellapert. Io. de Platea num. 13. in fine, & Emil. ferr. inſtit. de iniur. Spec. eo. tit. in princ. verſ. item quia cantaſti, & ibi Io. And. in addit. in verbo concipitur verſ. ſecundo caſu Oldrad. conſ. 53. num. 2. Abb. in c. cum te nume. 28. verſicul. ſecundo caſu de ſenten. & reiud. Cyn. qui refert Pet. in d. l. 1. C. de famoſ. libel. vbi etiam Salyc. in princ. Ange. in l. lex Cornelia §. ſi quis librum ff. de iniur. Alber. in l. ſi non conuitij C. eod. & in l. eum, qui ff. eod. Auffre. in deci. Cappell. Toloſ. 127. nu. 6. in fine Bonifac. de Vital. in tracta. malef. tit. de libell. famoſ. num. 4. & 5. Cla. q. 68. verſ. libelli Hippol. Bonacoſſ. inter communes opiniones criminales in litera L. verſic. libelli, qui omnes ferè ſupra relati affirmant hanc opinionem à canoniſtis teneri, vnde cum ſimus Romæ, vbi etiam in temporalibus ius canonicũ obſeruatur Bar. in l. priuilegia C. de ſacroſanct. eccl. num. 2. Cec. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ num. 111. de conſtitut. ab hac opinione in iudicando, non eſt recedendum, ſed dato etiam ſine veri præiudicio, quod hæc non eſſet magis communis cõcluſio, & quod à iure ciuili minimè reciperetur, nihilominus propter numerum, & auctoritatem ſupradictorum Doctorum dictam opinionem ſequentium dictus I. omnino excuſandus eſſet propter iuris obſcuritatem, vt per Cardin. in clem. 1. quæro de vſur. Felyn. in prohem. decretal. gloſ. 1. nu. 2. verſ. & ideo Corn. in l. iuris ignorantia nu. 7. C. qui admitt. Bellamer. deciſ. 755. num. 2. cum alijs late congeſtis per Corat. in tract. de comm. opin. lib. 3. tit. 13. nu. 8. & latius deductum eſt in alijs informationibus.

139 Quod autem hæc prætenſa iniuria ſit de illis quæ Reipublicæ expedit propalari, expreſſe tradit Bartol. in l. eum qui in princ. ff. eod. Alexand. in l. 3. num. 6. ff. de liber. & poſthum. Are. in d. §. 1. inſtitut. eod. Gramm. deciſ. 37. num. 2. Couarr. d. lib. 1. cap. 11. nu. 6.

140 Qui omnes ſupra relati dictam opinionẽ ſequuntur, & ſi nõ diſtinguant, an illud prauo animo factum ſit, vel ne nihil facit, Nam dato quod illa communis concluſio ſolum procedat, quando non prauo animo fiat, quod tamen expreſſe negatur, nihilominus ſuffragatur. I. ex quo ipſe nullomodo poteſt dici habuiſſe prauum animũ,

vt in-

vt inferius ex pluribus coniecturis apparebit, Nam ea, quæ in animo conſiſtunt per extrinſecas coniecturas probantur l.non omnes §.à barbaris ff. de re militar. Cyn. Alber. Fulgoſ. & alij in d.l.ſi non conuitij in princ. Abb.in cap.paſtoralis §.cum autem num.4.de offic. deleg. cap. eccleſia 2.nume.12.de electio. cap.cum te num.29. de re iud.Mayner. in l.nullus videtur nu. 3. & in l.pęnal.nu.2.de reg.iur.coniecturæ autem plures ſunt videlicet.

141 Prima quia dicta tabella affixa fuit in eccleſia, vbi ſimilia vota affigi ſolent non libelli famoſi, ſecunda qualitas loci, cum elegerit Eccleſiam obſcuram, & nõ admodum frequentatam, ad quam ipſe iamdiu deuotionis cauſa quotidiè accedere ſolitus erat. Tertia apponi eam curauit in loco ſatis eminenti, vnde à nemine verba legi potuiſſent. Quarta minutiſſimis literis dicta verba ſcribi fecit. Quinta, quia nomen ſuum appoſuit, quod fieri non ſolet in libellis famoſis cap. quidam maligni V. q.1. Sexta, quia deuotè flexis genibus poſt miſſa auditam, quam ipſe celebrari fecerat, elemoſina Sacerdoti, & multis pauperibus erogata dictam tabellam appendi curauit, quæ omnes coniecturæ apertiſſimè demonſtrant bonum animum. I. ab omni iniuriandi, & delinquendi cogitatione remotum, Nõ eſt enim veriſimile, quod hæc prauo animo fieri poſſint, cum nemo præſumatur immemor ſalutis æternæ c.cum contingat de iur. iur. & ibi Doctor. in l.fina.C.ad l.Iul.repetund.Gram. deciſ.56.num. 14. Adde. I. eſt nobilis, bonæ exiſtimationis, & famæ, nunquam ſolitus delinquere, aut quemquam lædere, vt latiſſimè probatum eſt, pro nobilibus præſumendum eſt multum. Glo.in capit. illud 40.diſtinct.Aym.conſi.6. nume.28.& contra homines bonæ cõditionis, & famæ ceſſat delinquendi præſumptio Aymon. conſi.21.nume. 9. per ea, quæ ſcribit Bald. in l. cunctos populos col.4.verſ.quintum exemplum C. de ſumm.Trinit.& fid. Catthol.

142 Non obſtant coniecturæ exaduerſo adductæ ad probandam malam intentionem. I. quia prima coniectura deducta ex præſentia inimicitia falſa eſt in facto, vt conſtat per remiſſionem, iniuriam ad inuicem factam ſuperioribus annis, Iniuria enim ſemel remiſſa in perpetuum cenſetur remiſſa Alc.in tract.præſumpt.reg.2.præſum pt.vlt.Lancell. de offic. Prætor. §. 3. tit. de iniur. num.33.Ex parte vero. I. poſt dictam remiſſionẽ non probatur aliquam præceſſiſſe iniuriam cõtra Abbatem, & quod pretenſa memorialia contra ipſum Abbatem Sanctiſſimo, ſeu iudicibus porrecta, ea fecit ad ſui defenſionem à vexationibus, & moleſtijs ſibi ab Abbate illatis, & quatenus etiam adeſſet inimicitia, cum tamen eiuſmodi tabellam fecerit ex rationabili, & iuſta cauſa nempè voti, non poteſt pręſumi, quod ex cauſa inimicitiæ fecerit per ea, quæ ſingulariter tradit Pet. Gerard. ſin. 14. nume.11. cum ſeq.& M. Mantua.in cap. quæ in eccleſiarum nume.35.de conſtit.vbi dicunt, quod occidens bannitum, cũ quo habebat capitale. I. inimicitias, non præſumitur, quod occiderit cauſa inimicitiæ, ſed potius ad publicam vindictam, in delictis enim talis præſumitur animus, qualis eſſe debet l.merito ff. pro ſoc. & Mantua. in loco citato, & faciunt optimè notata per Bart.in l.verum ff.de furt.nu. 4.Marſil.in rubr.de fideiuſſo. nume.48.cum ſeq. & confirmatur hoc, quia ſemper ſumitur interpretatio excluſiua delicti l. inter omnes §. rectè ff.de furt.& faciunt, quæ tradit Menoch. lib.1.de arbitr.iud.d.q.90.nu.25.Marſi.conſi.7. nu.23.& 25.& in d.rub.de fideiuſſ.nu.47.

143 Secunda cõiectura adducitur cõtra. I. quod propria manu ſcripſerit quandam querelam nomine cuiuſdam della Gatta, contra Abbatem, allegando ſeipſum in teſtem, & alia id genus multa, ex quibus quidem quatenus conſtent vera eſſe, nõ poteſt elici prauus animus, cum fecerit ad defenſam, vel ſuam, vel querelantis, Et cum præſertim in iudicio fecerit, vbi prauus animus videtur abeſſe l. iniuriarum ff. de iniur. l. vnica C. de famoſ.libell.Marian.Socin. in cap.ſi culpa num. 21.de iniur.& damn.dat. & cum præſertim conſtet de remiſſione iniuriarum, vt ſupra dictũ eſt.

144 Tertia coniectura ſumitur ex libro per.I. cõſcripto, de quo dicemus inferius, quem, cum non prauo animo, nec ad effectum infamãdi fecerit, vt apertiſſimè demonſtrabitur, ſed ad ſui defenſionem, & animo ad Principem deferendi, nulla poteſt ex eo praui animi coniectura deſumi, cum iſte ſit actus licitus ad l. Papinianus exuli.de minor.not.in c.ſemel malus de reg. iur.in 6.

145 Præterea omnes ante dictę coniecturæ, quatenus verę eſſent, in facto ſunt generales, illæ vero, quas ſupra retulimus ad fauorem. I. ſunt ſpeciales, & ab ipſa re deſumptæ, & ideo excludunt illas generales ad tex.in cap.1. de reſcript.Bart.in l.cum de indebito in princip.de probat.Corn.in l.non codicillum num.3.& 4. C.de teſtam.Mayner.in l.contractus nu.82. de reg.iur.Aym.conſ. 258.nu.21. vol.2.

146 Quarta coniectura cõtra.I.adducitur, quod ipſe conſultus à Procuratore ſuo, ne deberet exprimere nomen Abbatis, id tamen expreſſit. Ad hoc reſpondetur, quod cum dictus Procurator ſolum dixerit, quod ſibi non placebat expreſſio nominum, cum tamen ipſe vellet explicare magnitudinem gratiæ à Deo receptæ, & cum alias multas ſimiles tabellas pluribus in locis vidiſſet cum expreſſione nominum, & narratione totius facti, noluit ſequi opinionem illius, ſed purum factum explicare, augebat enim magnitudinem gratiæ, Magnitudo periculi, quod ſibi imminenebat ex perſonæ qualitate.

147 Quinta, quod tantummodo expreſſerit nomen Abbatis, & non teſtium, leuiſſima quidem eſt, non enim ad rem faciebat expreſſio nominũ ipſorum teſtium, quia ipſe fuit liberatus ab inſidijs Abbatis, qui eos induxerat ſuper articulis ab eo iuratis, & cui acquirebatur per talem depoſitionem.

148 Quæ omnes ſupradictæ coniecturæ, & quæcunque aliæ in caſu noſtro poſſent exaduerſo deduci, tolluntur, & eliduntur per coniecturas, & præſumptiones pro.I.facientes, cum præſertim hæ faueant Reo, & delictum excludant, illæ vero admittant, vt tradit Aym.conſi.8. nume.7. & 9.vbi dicit, quod ſemper illa præſumptio præualet,

ualet, ex qua inducitur bonitas alicuius, & præſumptio faciens pro reo eſt fortior præſumptione accuſatoris vt in terminis noſtris voluit Burſat.conſi.94.nu.22.immo præfertur, etiam quod ſit par, vel in aliquo debilior, & inferior per eũdem Aym.conſi.6.num.40.cum ſeq. Alex.conſi.30.col.fina.in 2.dob.lib.7. Abb.in c. ex literis de probat. Glo. in cap.clerici 81. diſtinct. Accedit, quod coniecturæ, & præſumptiones pro. I. faciẽtes validantur ſuo dicto iurato, quod non fecerit animo iniuriandi, cui quidem ſtandum eſt Marſ.d.rubr.de fideiuſſ. nu.40. Guid.Pap.conſi.223.Miſing.conſi.7.nu.33.& 24.qui loquitur in proprijs terminis animi iniuriandi.

149 Præterea dato etiam, quod coniecturæ ex aduerſo deductæ aliquid operari deberent, negari non poſſet, quin ex coniecturis ex parte. I. cõſideratis cauſa redderetur dubia, & in tali dubio non eſſet præſumendus animus iniuriãdi l. item apud labeonẽ §. ſi communem ff. de iniu. Alber. in d.l.ſi non conuitij in 4.col.poſt med.cum præſertim verba in dubio præſumãtur prolata in bonam partem glo. & ſcriben. in l.2.C.de his quib. vt indi. Auguſt.in addit.ad Ang.in tracta. maleſ. in verbo verba iniurioſa num. 3. Ripa in l.fin.q.7.nume.28. C. de reuoc.donat. & in dubio nunquam capitur præſumptio delicti ex actu, quem quis facit niſi facienti ſit fauorabilis Alex.conſi.127.num.12.lib.4.Aym.conſ.8.nu.4. Accedunt regulæ communes, quod reo ſemper eſt fauendum, præſertim contra Fiſcum, & præſertim in criminalibus l. non puto ff. de iure Fiſcum vulgar.& ideo dicitur in l.abſentem ff. de pęn. quod melius eſt nocentem abſoluere, quàm innocentem condemnare, & plura tradit Marſil. d.conſi.7.num. 20. & pulcherrimè Aym.d.conſi.6.num.128. Et cum ex ſupradictis dictus. I. de iure communi omnino ſit abſoluendus, illud ſupereſt videre, An in caſu noſtro habeant locum motus proprij, & bannimenta.

150 Breuiſſimè reſpondetur, quod nullo modo locum habere poſſunt, quia cum ſolum augeãt, vel confirment pœnam à iure communi impoſitam, ſi de iure communi. I. nullo modo venit puniendus, quia vt ſupra latiſſimè probatum eſt dicta tabella nullam continet iniuriam, neque ad effectum infamandi fuit appenſa, & ideo dici nõ poſſit libellus famoſus, vtique nec etiam ex cõſtitutionibus, aut bannimentis pœnam merebitur iuxta trad.per Hippol.conſi.7.num.15.circa finem. Neque obſtat, quod in dicta conſtitutione Pij Quinti dicatur eos ad pœnam libelli famoſi teneri, qui in dictis libellis etiam vera, expreſſerint, quia cum veniat tantummodo augendum ius commune, & ſupra ſatis abundè probatum ſit, quod de iure communi, quotieſcunque dicitur verum, quod Reipublicæ intereſt detegi præſertim non animo iniuriandi, nec diffamandi non poteſt incurrere pœnam libelli famoſi, vtique ſecundum dictum ius commune debet interpretari Hippol.in loco præallegato.

151 Vltimo vero quoad librum penes ipſum. I. ſub claue repertum, quod ex eo puniri nõ poſſit apertiſſimè demonſtratur, cum non animo iniuriandi dictum librum compoſuerit, ſed ad ſui defenſionem, & ad effectum producendi in iudicio contra Fiſcum, vt patet ex illius proteſtatione in inſcriptione dicti libri, quę animum proteſtãtis declarat l. ſi quis §. hoc edicto ff. de relig. & ſumpt.funer. cum ſimil. pręſertim cum ſit repetita expreſſe in princip. dicti libri, quæ geminatio magis declarat illius intentionem Felyn. in cap. ſi cautio de fid.inſtrum. nume.39. cum ſeq. Dec. conſi.666.num.4. Aymon. conſi.105. num.3.& conſi.201. nu.42.

152 Neque obſtat, quod ex aduerſo dicitur illam proteſtationem tanquam facto cõtrariam proteſtanti non prodeſſe, illud enim procedit, quando ſcriptura, in qua proteſtatio apponitur, non poteſt niſi in malam partem accipi, & ita ſentit Bar.in l.ſi extraneus de acquir.hæred. cum ſimil. ſecus vero quando aliter poteſt intelligi, prout in caſu noſtro, Nam ipſe dictum librum confecit pro ſui defenſione, & animo iudicibus porrigendi pro eorum informatione, quo caſu prodeſt ſibi ſua proteſtatio, cum ex ea percipiatur, quæ fuerit illius intentio Riminal. in d.l. fin.nu.3.ff.quod quiſque iur.& Rub. Alexandrin.in repet.§.morte l.non ſolum nu.359.ff.de nou.oper. nunc. poſt Innocen. Compoſtell. Ioann. Andr. Abb.& alios in cap.cum M. Ferrarien.& conſtit. vbi nouiſſimè Marc.Mantua.de communi teſtatur nu.60. poſt Rip. ibi nu.96.

153 Præterea res ipſa demonſtrat, quæ fuerit illius intentio in dicto libro cõficiendo, cum nulli oſtenderit niſi iudicibus pro eorum informatione, ſicuti proteſtatus fuerat, ex quo apparet, quod non habuit animum iniuriandi, ſeu diffamandi, ſi enim talem hăbuiſſet animũ iniuriãdi, ſeu diffamandi, dictũ librum publicaſſet, ſed imò nec ẽt voluit illius copiam dare cuidam Alexandro Lario, qui tunc erat Abbatis inimicus, & pollicebatur velle cõtra Abbatem inueſtigare, quæ omnia apertiſſimè demonſtrant validiſſimam eſſe illius proteſtationem, neque ad alium effectum dictum librum compoſuiſſe, & illo vſum fuiſſe niſi ad eum, quem in dicta proteſtatione, poſuerat.

154 Ea vero, quæ dicuntur in dicto libro contineri de præterito ſummo Pontifice, Cardinalibus, & Prælatis, aſſerendo Abbatem ea de ipſo ſummo Pontifice, Cardinalibus, & Prælatis ſibi dixiſſe, vtiq; nõ ipſe de illis obloquitur, ſed Abbatem obloquentem accuſat, & ſic tale delictum Abbatis ſimul cũ alijs in eodem libro adnotauit.

155 Vlterius cum. I. fecerit dictũ librum pro informatione iudicum, quibus oſtendit, & nõ ad effectum accuſandi videtur eſſe quędã ſimplex denunciatio, & propterea ex eo nullo modo pęna calumniæ eſt puniendus, licet non probauerit, cum nominauerit teſtes de ſingulis exceſſibus in eo contentis informatos, ac etiam adnotauit in quibus officijs Nòtariorum, & proceſſibus de huiuſmodi delictis poſſet inquiri per ea, quæ tradit Ang.in tract.maleſ. in verbo necnon ad denunciationem num.20. Aegid. Boſſ. in tit. de denunc.num.14. Quare ex his omnibus apertiſſimè concluditur. I. omnino abſoluẽdum eſſe.

LAVS DEO.

Tertium

Tertium reſponſum incerti Conſulentis, & ſine nomine in eadem cauſa Pro I. contra Fiſcum, & Abbatem.

156 ADSIT DEVS. Attingendo ſolum ex propoſitis dubitationibus vnicam difficultatem, quæ forſan magis ſubſtantialis videtur Dico, quod iniuria per dicentem verum non committitur, quando ſumus in delictis, quæ expedit Reipublicæ ſciri l. quod Reipublicæ, & l. cũ qui nocentem ff. de iniur. vbi Bar. in princ. Azo. Cyn. Ang. Hoſt. Bart. Abb. in locis allegatis per Briſcien. qui eos ſequitur in ſuo repertor. in verbo iniuria col. 3. verſ. ſi improperatur & latius colum. 4. verſic. quando alicui Cyn. in l. ſi non conuitij C. de iniur. Afflict. de pace iuramen. firman. verſicul. iniuria punitur num. 75. Iaſ. qui alios cumulat & ſequitur in l. ſi perperuit in princ. nu. 7. verſicul. limita ff. de lib. & poſthum. Salyc. in l. ſi non es C. de iniur. Bal. in §. 1. inſtitut. de iniur. Sozin. conſil. 118. ſub nu. 1. verſicu. ſed in hac prima dubitatione lib. 1. & hanc communem opinionẽ eſſe teſtantur Alex. in d. l. ſi pepercerit in princ. num. 6. in fin. & iterum in l. 3. nu. 6. ff. de liber. & poſthum. Boer. poſt conſuet. bitur. conſil. 1. & cõſil. 4. num. 33. verſicul. ſexta opinio fuit Petri, iuncto nu. 36. ver. quid dicendum, Villalob. litera A. num. 28. Clar. in pract. §. iniuria verſ. Item quæro nunquid dicens Suarez. in commun. opin. litera I. nu. 85. & 86.

157 Et iſtam communem opinionem ſibi locum vendicaſſe particulariter etiam in libello famoſo dicit glo. in §. 1. in verbo fieret. inſti. de iniur. tab. à Monteleone in ſua prax. crim. arbitra. par. 4. nume. 1049. & Canoniſtis in puris terminis libelli famoſi dicit Io. And. ad Specul. in tit. de iniur. colum. 1. in fine Abb. poſt Hoſtien. & Io. And. in c. fin. in fine de iniur. Felyn. in c. Dilecti filij de excep. & alij omnes quos enumerat, & allegat Briſcien. in d. ſuo repertor. in verbo iniuria colu. 4. verſicul. quando alicui & eſt tex. in c. qui in alterius, & ibi glo. 5. quæſt. 1. & c. 1. 2. & 3. vbi pariter glo. 5. quæſt. 6. quod quidem ius Canonicum, cũ ſimus in terris eccleſiæ ſeruandum eſt, & non ciuile, facitque pro hac eadem opinione vrgens, & irrefragabilis ratio, quia ſi iniuria non committitur per dicentem verum, prout ſupra firmaui ſecundum communes opiniones, quæ non habent contradictorem, ergo nec etiam libellus famoſus quia vbi non eſt locus actioni iniuriarum, conſequenter nec libelli famoſi l. lex Cornelia §. ſi quis librum num. 4. verſicu. ſi tamen de iniur. Vitel. in tract. malef. tit. de famoſ. libell. num. 3. ideo fatuũ eſt dicere, quod veritas excuſat conuitiantem ab iniuria, ſecus autem à libello famoſo, quia (vt dixi) vbi non datur iniuria, ibi non dicitur libellus famoſus, & licet aliqui contrarium dixerint, parum eſt curandum de eorum opinione, poſtquã ex contraria ratione, & communi omnium ſententia, de qua ſupra.

158 Similiter contra tot auctoritates Illuſtrium Conſultorum, & legũ non habebit obſtare quædam aſſerta diſtinctio aliquorum, dum dicunt, ꝙ dicta communis opinio per tot auctoritates cõprobata tunc vendicet ſibi locum, quando non animo prauo verba, aut ſcriptura extraiudicialiter fuerint prolata, alias ſi non bono animo, tũc etiam, quod Reipublicę interſit propalari, & ſint vera, nihilominus habeat locum actio iniuriarũ, quia ſi recte aduertatur iſta nõ eſt diſtinctio, ſed mera contrarietas ſupradictæ concluſioni facta, quia ſi bono animo verba prædicta debuiſſent proferri, non opus eſſet iuxta communes opiniones prædictas diſtinguere, an expediat eſſe notũ Reipublicæ, vel non, quia ſufficeret verum eſſe, quod obijcitur præter id, quod Reipublicæ intereſſet propalari, prout in Cornuto, paupere, ceco, claudo, & ſimilibus, & ſic fruſtratorius eſſet tex. in d. l. cum, qui nocentem in princ. dum aſſignans rationẽ deciſionis dicit, peccata enim nocentium nota eſſe, & oportere, & expedire, Idem pariter de tex. in l. lex Cornelia in fine ff. de iniu.

159 Et ſi præmiſſis non obſtantibus placebit adhærere dictæ opinioni contrarię, quæ eſt inferior numero, & qualitate Doctorum, & deſtruit rationes per leges prædictas expreſſas, licet à communi opinione paternitatem veſtram nullomodo diſceſſuram putem inſtinctè a tot, tantiſque Doctoribus firmat, Placeat ſaltem iſtam ex aduerſo aſſertam diſtinctionem ſubdiſtinguere, videlicet, vt eo caſu noſtro ſuffragetur veritas, improperati conuitij extraiudicialiter quantumcunque Reipublicæ interſit, videlicet quãdo cõcernit defectum abſque culpa cõuitiati, vt in Baſtardo, leproſo, & ſimilibus, & iſto caſu procedat diſtinctio exaduerſo aſſerta, in alijs verò caſibus prouenientibus ex defectu conuitiati, vt in fure, ſubornatore, & Inductore teſtium falſorum, & ſimilibus, procedat communis opinio, vt ſufficiat verum eſſe, quod improperatur non obſtan., ꝙ extraiudicialiter fuerit conuitium improperatũ, quam diſtinctionem firmant Io. Tab. in d. §. 1. nume. 3. & 4. inſtitut. de iniur. & pulchre Afflict. de Pac. iuramen. firman. capitu. 1. §. iniuria numero 75. & 76.

160 Et ſaltim negari non poteſt, quod ſtante varietate, & dubietate opinionum ſit adhærendum huic noſtræ opinioni tanquam æquiori, & benigniori, prout in re dubia benigniorem interpretationem ſequi non minus iuſtius, quam tutius dixit tex. in l. proxime ff. de his, quæ in teſtament. delent. Abb. & alij in cap. 1. circa finem de conſtitut. Natt. conſil. 671. in fine.

LAVS DEO.

Reſponſum Vincentij Parentij in eadem cauſa pro I. contra Fiſcum, & Abbatem.

161 ADSIT DEVS. Multiplicitas dubiorum, & informationes longiſſimæ exaduerſo datæ cogunt me præter ſtilum Curiæ longius ſcribere, breuitate tamen maiori, qua potero ſingula capita perſtringam his, quæ exaduerſo deducuntur reſpondendo, & quoad primum caput,

capur,quod pictura,&verba in tabella poſita nõ contineant iniuriam contra Abbatē ſatis oſtenditur;Nam pictura ipſa nihil turpe cõtinet, cum Abbas inhoneſtè depictus non fuerit,prout erat in caſu Paridis de Puteo, cũ ille ſuam Amaſiam nudam depinxerat.

162 Ex verbis autē nihil iniurioſum Abbati eſt imputandum,quia ea verba,*hauendo il Reuerendo Abbate,&c. indotti diuerſi falſi teſtimonij per leuare la robba,& la fama,&c.*nullius delicti infamia Abbatem efficiunt, quia non dr̄ in eis, quod Abbas induxerit dictos teſtes ſciens eſſe falſos, Non ſequitur.n. talis induxit falſos teſtes, ergo falſum cõmiſit,cũ requiratur,quod inducens,eos falſos eſſe ſciuerit,vt declarat Bal. ĩ l.fin.ſub nu.8.verſ. iſta glo.eſt notabilis C.ſi minor ſe maior.dixerit cum cõgeſtis per Iul.Clar.in prax. crim.in verbo falſum verſi.producens falſos teſtes, & verſ.vrēs dicto falſi teſtis, cum ergo in dicta tabella nihil contineatur de ſcientia dicti Abbatis, dicta verba nullam inferunt iniuriam per prædicta.

163 Nec verba illa *per leuare la robba, & l'honore*, quicquam faciunt, quia ex inductione teſtiũ ſuper eo,quod I.vteretur falſo inſtrumēto cenſus, ſciens id eſſe falſum, quia pecunias non ſoluiſſet abſque dubio ipſi auferebantur bona, & honor, quia tunc diceretur falſum committere, vt eſt text. in l. maiorem C. de falſ. cum congeſtis per Iul.Clar.d.§. falſum verſi. vtens falſo inſtrumento pœna falſi eſt deportatio cum publicatione bonorum l.1.§.fin.ad l.Cornel.de falſ. Ideo cum nõ expreſſerit in dictis verbis, quod Abbas ſciēs dictos falſos teſtes ad faciendum condemnari.I. de falſo induxerit, nõ poteſt dici, quod iniurioſum aliquid illi obiecerit per præallegata, & in dubio verba interpretari debent, vt iniuriam nõ contineant iuxta tradita per Aym.conſi.9.num. 20.cum ſimil.

164 Neq; poteſt interpretari, quod. I. intellexerit,quod Abbas ſciēter falſos teſtes induxerit ex his,quæ ex aduerſo dicuntur per eum dici in ſuis cõſtitutis,quia hoc,quod ex aduerſo dr̄, vt mihi aſſeritur in dictis cõſtitutis nõ continetur, ideo aliter reſpõdere opus nõ eſt.prout ēt minus quicquã facit,quod dicitur de cõi vſu loquendi,quia vt communis vſus loquendi in aliqua materia allegari poſſit requiritur,quod is plenè,& cõcludēter probetur,vt declarat Bar.in l.labeo ſub nu.6. & ſeq.de ſuppell.leg. Aret.in cõſ.107.paulo ante fui verſ.ad ſeptimũ,& conſ.159. ſub nu.180.Frãcum.Niconit. in repet.rubr. de nou. oper. nunc. nu. 246. cum aũt nulla probatio facta ſit de hoc communi vſu loquendi,nec credimus ēt in ea fieri poſſe, cum talem vſum communem loquendi non adeſſe certũ ſit apud omnes, non video q̃uo illa verba, de quibus in tabella interpretari poſſint,vt iniuriam contiuuant per prædicta.

165 Alia vero verba ſubſequentia, quod teſtes illi dixerint falſum teſtimoniũ dixiſſe ad inſtãtiã Abbatis nullum pęnitus exprobrãt delictũ Abbati,cum ex eo, quod illi teſtes id dixerint non probetur,quod Abbas eos ad id dicendũ ſubornauerit,vt per Dec.conſ.189.nu.9.& cõſ.134.in 1.col.Hippol.in conſ.78. nu.11.& ſeq. & nu.18. Gram.conſ.crim.46. col. penul. in fine,& ex aduerſo ſcribentes id etiam fatentur, ideo non poteſt dici, quod in dicta tabella aliquid ſcriptum ſit, quod delictum aliquod Abbati importet, & conſequenter nihil eſt in dicta tabella contra ipſum iniurioſum excluſo dicto delicto per ſupra deducta.

166 Quo fit, vt cũ iniurioſum aliquod non contineatur in dicta tabella, & libellus famoſus appellari non poſſit, cum ſolum libellus famoſus is dicatur,vt pęna libelli famoſi locũ ſibi vendicet, in quo aliquid iniurioſum continet, vt declarat gl.in l.1.in verbo famoſum, vbi alij omnes C.de famoſ.libell.eſt tex.in c.1.5.q.1.ibi,quod in alterius famam, & propterea videmus, quod in pœna famoſi libelli punitur etiam delinquens pęna iniuriarum l. lex Cornelia §. ſi quis librum, vbi Bart.circa princip. & omnes alij de iniur. Bonif. de Vitall.in tract.de malef.in tit.de famoſ. libell. circa princ. ex quo ergo dicta tabella nihil iniurioſum continet contra Abbatem ſumus in caſu claro, quod ea non poteſt libellus famoſus cenſeri per præallegata.

167 Quoad tertium dubium, an probentur vera ea,quæ in dicta tabella continentur, affirmatiue reſoluendum eſt, quod enim Abbas teſtes induxerit conſtat ex ipſis articulis, in quibus ſunt teſtes nominati, & inducti, & articuli ſunt medio iuramento ſpecificati, quod induxit ad tollendum honorem,& bona.I.ſatis probatur, ex quo ex iſtis teſtibus inducebatur,quod.I.vteretur inſtrumēto falſo,vt ſupra dictum eſt. Quod teſtes ſint falſi,& dixerint, quod depoſuerint ad inſtãtiam Abbatis, ſatis probatur ex proceſſu,in quo dicti teſtes fuerunt condemnati, qui quidem proceſſus facit fidem contra omnes, quod ita fuerit factum, ſicut in eo continetur, vt declarant Bart.in l.2.nume. 12. C.de eden.& ibi omnes alij. Cum ergo hoc ſolum nunc quæratur, an huiuſmodi teſtes fuerint falſi, & depoſuerint ſe dixiſſe, quod depoſuerunt ad inſtantiam Abbatis, & ſic ſolum quæratur de veritate huius facti, & non de effectu facti, An ſcilicet huiuſmodi teſtes probent contra Abbatem ſatis prædictum factum verificatur ex dicto proceſſu per præallegata. Nec obſtat, quod dictum illorum teſtium non noceat Abbati, quia hoc non eſt neceſſarium pro verificatione contentorum in tabella, cum in ea ſolum dicatur, quod teſtes dixerunt, non quod teſtes probent, vt dictum eſt. Ex quo ſequitur,quod nec ſentētia,qua Abbas fuit condemnatus eſt neceſſaria pro verificatione contentorum in tabella,cũ ſolum in ea dicatur,quod teſtes erãt falſi, & dixerunt depoſuiſſe ad inſtantiam Abbatis, & hoc factũ ſatis verificatur ex dicto proceſſu,quod ſufficit,cũ nõ agatur ad effectũ iſtius facti, ſed qđ ita factũ fuerit, vt ſupra oſtenſum eſt. Vltra quod,ſi ſentētia neceſſaria eſſet, poſtquam ſunt lapſa fatalia appellationis, ea operatur rei veritatem, etiamſi ſuper deſertione appellationis nihil fuerit iudicatum,vt habetur per Rot. de appell. in nou.deciſione prima, ſub nu. 3. & alijs ſeqq. Vnde cum oſtendatur verum, quod in tabella continetur, & id non contineat aliquod delictum Abbatis, ſatis oſtenditur in ea non contineri aliquid in-

furioſum contra Abbatem, quod ſolum ſufficit pro liberatione.I.ab omni pœna prætenſi famoſi libelli per ſupra deducta.

168 Et quãuis ſtantibus præmiſſis non eſſet opus aliquid reſpondere ad quartum dubiũ, quæ ſcilicet ſit magis communis opinio in hoc dubio, an ſit locus pœnæ famoſi libelli, vbi contenta in dicto libello vera probantur, & expedit Reipublicę ea ſciri, & publicari, attamen, vt omnibus ex partibus menti D. mei ſatisfaciam dico opinionem negatiuam eſſe magis cõmunem ſi numerentur, & ponderentur dicta Doctorum, In primis eam tenet gloſſ. in §.1. in verbo fieret inſtit. de iniur. Petr. de Bellapert. in l.1. C. de famoſ. libell. Cyn. in eodem loco, Salyc. etiam, dum ponit ſummarium eiuſdem legis in princ. Ibi tertio, quod de pęna dixerat, vbi clarè loquitur Archid. in d.c.1. ibi adde hoc totum 5.q.1. Bellam. ibidem ſub nu. 1. ad fin. & ſeq. vbi hoc idem Laurentius tenet, Boniſ. de Vitall. de maleſ. in titu. de famoſ. libell. nu.3. Ang. in l. lex Cornelia §. ſi quis librum ſub num.4. verſi. ſi tamen ipſe volet oſtendere de iniur. Et de iure canonico idem aſſerit Io. Andr. in addit. ad Specul. in titu. de iniur. & damn. dat. in princ. in addit. ſuper litera B. circa med. verſi. canones excuſantur Abb. cap. cum te ſub num.28. verſi. ſecundo caſu, ibi ſecundum Canones excuſatur de re iud. Io. Bapt. Plot. inter conſi. crim. vltimo loco collecta in 1. lib. conſi.131. nu.5. & eſt tex. qui cauillari non poteſt in capit.1. incip. qui in alterius 5.q.1.

169 Auctoritas autem iſtorum vndecim Doctorum præualere debet auctoritatibus ex aduerſo deductis, Nam dum primo loco adducitur gl. in l. eum qui nocentem de iniur. dico, quod ea non debet haberi in conſideratione, ex quo contrarium tenuit in d.§.1. inſtit. de iniur. Ang. in l. vnica C. de famoſ. libell. non meretur allegari, cum contrarium tenuerit in d.§. ſi quis librum. Azzo. de famoſ. libell. bene dicit, quod qui proponit libellũ in iudicio, ſi probet excuſatur, quod & nos admittimus, ſed nõ dicit, quod ſi extra iudicium proponit, & probet verum, quod puniatur, ideo in hoc propoſito non meretur allegari, & conſequenter eius opinio non eſt contraria ei, quod tenuit Laurentius Vgo, Archid. & Aegid. in d.c. de prima, ex quo nihil dicit de pęna probantis veritatem cõtentorum in libello extraiudicialiter dato, Boſſ. in tit. de iniur. ſub n.4. paulo ante fin. verſi. ſed in ſecundo membro refert Abb. in d. c. cum te, qui ſecundum canones tenet contrariũ, Vnde cum conſtet de relato magis ei ſtatur, quã referenti iuxta trad. per Dec. in conſi.63. ſub nu. 6. remanet igitur tñ Rom. in conſil. 96. Oldrad. in conſi.53, Couar. lib.1. var. reſol. c.11. ſub nu.6. verſ.2. Alex. de Neuo. Ant. Gomeſ. & Plac. qui in totum ſunt numero ſex, & vt plurimũ ſunt moderni, quorũ auctoritati præualere debent Petr. de Bellapert. Cyn. Salyc. Laurent. Vgo Archid. Aegid. Boniſ. de Vital. Ioan. Andr. Abb. & Plot. qui ſunt numero decem, excluſis Ang. & glo. qui etiam contrarium dixerunt, cum pro hac parte ſint antiquiores Doctores, & in maiori numero, & pro eis eſt tex. in d.c.1.5.q.1.

170 Et hæc opinio comprobatur, quia tenentes contrariam opinionẽ mouentur, ex quo, quod extra iudicium non liceat alicui aliquid iniurioſum opponere, etiamſi verum ſit, quę opinio cõmuniter dãnatur, vbicunq; Reipublicæ expedit id ſciri, vt declarat Bart. in d. l. cũ qui nocentẽ de iniur. & hanc opinionẽ approbat Couar. d.c.11. nu.6. cõmunemq; dicit Boer. in cõſ.4. ſub nu.33. verſ. ſexta opinio fuit Petri, iuncto nu.36. verſic. quid dicendum, Villalob. de cõmun. opin. ſuper litera A. n.28. Iul. Clar. in prax. crim. in §. iniuria penul. pag. verſ. itẽ quæro, nunquid dicens Alex. in addit. ad Bart. in d.l. cũ, qui nocentem, & hinc ſequitur, quod tenentiũ contrariũ quod ẽt vbi probatur veritas adhuc ſit locus pęnæ libelli famoſi, limitari ſaltim debet eo caſu, quo contẽta in libello famoſo expedit Reipublicę ſciri, Nam cum ita ſit cõis opinio omniũ, quod id, quod dicitur ẽt extra iudicium, ſi verum ſit, & expediat Reipublicæ ſciri pęna iniuriarũ locum non habeat, vt hr̃ per ſupra allegatos Doctores non video rõnem diuerſitatis, vt id permittatur in iniuria prolata in ſcriptura, cũ idem ſit aliquẽ verbo iniuria afficere, vel ſcriptura, vt optimè declarat Rom. vidẽdus in conſ.378. in 1. dub. Plot. d. cõſi. 131. nu.18. Ideo cũ ſolum hoc cõſideretur ad excuſandum iniuriã inferentẽ, quod expediat Reipublicæ id quod dr̃ ſciri non videtur ratio diuerſitatis, cur magis excuſetur hoc voce exprimens, quã ſcriptura, cũ vtraq; dicatur iniuria verbalis, vt per Doctores pręallegatos, & ſic cõcludo opinionẽ tenentium pęnam libelli famoſi habere locum ẽt in vera dicente nullo mõ procedere eo caſu, quo id ſciri Reipublicę expedit ꝑ ſupra deducta, cũ in hoc quarto dubio pręſupponat̃ expedire Reipublicę, qđ contenta in tabella ſcirẽtur, ſumus in caſu claro qđ nõ eſt locus alicui pęnæ, & in hoc nullã eſſe cõtradictionẽ ꝑ præallegata.

171 Nec id, quod dicit Ang. ex aduerſo allegatus, quod vbicunq; aliquis fuit cõdẽnatus de aliquo delicto, id delictũ alicui non põt obijci ſine iniuria, quia condẽnatus non põt amplius accuſari, quia contrariũ dicit Bar. in d.l. cũ, qui nocẽtem, vbi loquitur in eo, qui fuit mitratus, & ſic condẽnatus cũ exequutione cõdẽnationis, & hoc oſtẽditur, quia etiã ſi de eo, quod expedit Reipublicę quis nõ poſſit accuſari, ſi id opponatur, & verum ſit nõ eſt locus pęnę iniuriarũ, vt per Cyn. in l. ſi nõ cõuitij col. antepen. ſub nu.11. paulo ante finẽ verſ. primo caſu C. de iniur. quem oẽs Doctores ſequũtur, vt per Boer. in loco ſupra allegato ideo cũ in caſu noſtro præſupponatur expedire Reipublicę ſciri, quod cõtinebatur in tabella, nõ põt eſſe locus pęnę iniuriarũ, nec libelli famoſi ꝑ prędicta. Neq; eſt bona rõ de iure diuino nõ dẽ quis detegere vitiũ alterius ita, vt faciens cõmittat peccatum, ergo etiam iniuriarũ tenetur, quia hoc argumentum non procedit, vt per Couar. d. c.11. verſi. ſextum.

172 Ad id vero, quod dr̃, quod prauo animo, & ex libidine iniuriandi. I. huiuſmodi tabellam fecerit, & affixerit, facile reſpondetur, quod cum animus iniuriandi tollatur ex coniecturis, vt per Abb. capit. cum te ſub nume.29. vbi Felyn. circa fin. de re iudic. ſatis cognoſcitur, quod. I. non habuit animum iniuriandi ſtante rei veritate, &

quod

quod ſatisfaciendo voto id fecit; Non eſt enim veriſimile, quod ſi habuiſſet animũ iniuriandi, tabellam hanc non poſuiſſet ex cauſa voti, & in Eccleſia, cum nemo præſumatur immemor ſalutis æternæ l. fin. C. ad l. Iul. repetund. Alciat. de præſumpt. 3. reg. præſumpt. 4. prout oſtenderet immemorem eſſe, ſi alteri iniuriam facere voluiſſet, dum animæ ſuæ in explendo voto conſulere volebat, Vnde cum adſit cauſa voti, & veritas facti ceſſat animus iniuriandi, vt per Abb. d. capit. cum te nu. 29. & ibi Felyn. circa finem de re iud. cum ſimilibus.

173 Quantum attinet ad vltimum dubium de libro, in eo non poteſt cadere aliqua pœna libelli famoſi, quia cum ille liber fuerit factus, & exhibitus in iudicio, iudicibus, & Notarijs duntaxat, ceſſat pœna libelli famoſi, vt habetur in d. l. 1. C. de libell. famoſ. & volunt omnes Doctores exaduerſo allegati, ideo ſuper tali libro nulla eſt vis facienda.

174 Nec poteſt eſſe locus cõſtitutioni Pij Quinti contra authores libellorum famoſorum, tum quia ea loquitur de libellis conſcriptis in infamiam alicuius, quod minimè conuenit tabellæ, de qua agitur, Cum in ea nihil, quod infamia Abbatem afficiat contineatur, vt ſupra oſtenſum eſt, vt autem ſit locus alicui diſpoſitioni pœnali, qualitatem in ea appoſitam verificari neceſſe eſt Ioann. Andr. in capit. 1. de homicid. in 6. Pariſ. conſi. 49. num. 20. in 3. Tum etiam quia cum huiuſmodi conſtitutio veniat augendo pœnas à iure communi ſtatutas, ab ipſo iure communi interpretationem recipere debet, vt eſt text. in l. 2. C. de noxalib. & ibi omnes not. Hipp. conſil. 7. nume. 15. circa finem, & ſequen. Cum autem in caſu, quo expedit Reipublicæ aliquid fieri ceſſet pœna iniuriarum, & libelli famoſi, vt ſupra oſtenſum eſt, ceſſare etiam debet pœna dictæ conſtitutionis ſecundum ius commune interpretandæ per præallegata, ideo non eſt locus alicui pœnæ contra. I. ratione dictarum tabellæ, & libri per ſupra deducta. L. D.

Reſponſum Hieronymi Gabrielij in eadem cauſa pro I. contra Fiſcum, & Abbatem.

175 ADSIT DEVS. Quoad primum dubiũ verba tabellæ hæc ſunt, *Hauẽdo, &c. indotti diuerſi teſtimonij falſi per leuare la robba, & l'honore ad. I. per gratia del Santiſſimo Saluatore, &c. diſſero hauer commeſſo tal falſità à contemplatione di eſſo Abbate*, Illa igitur dictio falſi poteſt intelligi, non quod Abbas eos induxerit, vt falſum dicerent, ſed quia ex euentu iam apparuerant falſi idcirco quoad Abbatem præſupponitur inductio ſola variorum teſtium, illa autem verba per leuargli, &c. denotant effectum, qui ſequebatur ex inductione teſtium niſi detecta eſſet falſitas, Nam dictio, vt hoc modo per ſepè capitur veluti in euangelijs, vt impleretur ſcriptura, idcirco concluditur tabella his verbis, *diſſero hauer commeſſo tal falſità à contemplatione di detto Abbate*, non dicitur à ſubornatione, ſed à contemplatione, *di detto Abbate*, quod nõ requirit ſcientiam Abbatis, Hęc vero interpretatio capienda eſt, quia verba, & actus ſemper, ſi quo modo poteſt, ita interpretanda ſunt, vt excludatur delictum Dec. conſi. 189. col. 2. nume. 5. Roman. conſi. 353. in fine Alex. conſi. 128. num. 4. vol. 4. Iaſ. in l. non ſolum §. ſciendũ de nou. oper. nunc. in fine, Hippol. in pract. §. diligenter nume. 190. Marian. iun. conſi. 39. nu. 73. volum. 2. Iaſ. conſi. 153. num. 3. volum. 2.

176 Quoad ſecundum non eſt dubiũ, quod concluſio tabellæ, quod ſcilicet teſtes dixerint ſe falſum depoſuiſſe contemplatione Abbatis, eſt vera, & verum pariter eſt, quod Abbas induxit hos teſtes, immo ad effectum, de quo agitur, vt euitetur delictum, & pęna, verum etiam eſt, quod Abbas illos ſcienter induxit, nam quamuis teſtibus ipſis non habeatur plena fides c. ſicut de teſtib. Tamen quia non ſolum ipſi teſtes, ſed ẽt Abbas cõdemnatus fuit opinione. I. verum id erat, quæ opinio hoc caſu ſpectanda eſt, qm̃ excludit dolum, ſine quo non incurritur pęna libelli famoſi l. lex Cornelia §. fin. de iniur. & inſtit. eod. §. 1. & in vniuerſum explorati iuris eſt pęnam capitalẽ, vel corporalem ſine dolo non incurri l. cum aũt §. excipitur de edil. actio. Ang. in l. plagum C. de Plag. Veronen. conſ. 34. nu. 27. Doct. omnes in l. ſi quis maior C. de tranſ. latè Hippol. in l. de minore nu. 33. de q. Dolum aũt excludit quæuis cã etiam iniuſta glo. Ang. & alij in l. 1. & d. l. Plagij C. de plagiar. Paul. conſ. 371. col. fin. vol. 1. in his terminis Soc. conſi. 118. nu. 7. qui hoc fatetur verũ in extraiudicialibus, & Boſſ. de iniur. col. 3. & latè Hippol. in d. l. de minore nu. 83. de q. Immo reſpectu Fiſci, cuius fauore lata eſt ſentẽtia, quãuis Abbas appellauerit, verum eſt, quod Abbas ſciẽter induxit falſos teſtes, quia Fiſcus acquieuit ſententiæ pro ſe latæ, nec pôt eam impugnare, & de intereſſe Fiſci hoc loco agimus, imò reſpectu ẽt Abbatis, quatenus de iniuria, quam prętendit tractaretur, expectandus eſſet finalis exitus iudicij, nec antea poſſet damnari. I. l. ſi quidem C. de iniur. Ex quibus puto ad effectum, de quo agitur, vt ſcilicet euitetur pœna non poſſe negari quin tabella verum contineat.

177 Quoad tertium, an ſufficiat famoſum libellum verum continere ad euitandam illam pęnã, quamuis de iure ciuili glo. ſint contrariæ, & Doctores varij ſiquidem, quod tunc euitetur pœna famoſi libelli, notat glo. in §. 1. inſtit. de iniur. Petr. & Cyn. in l. 1. C. de famoſ. libell. gl. & Doctor. 5. q. 1. in ſumma, tñ communis opinio eſt, quod de iure Canonico pœna famoſi libelli nõ incurratur ab eo, qui verum ſcribit per tex. clarum in cap. 1. 5. q. 1. & ita fatentur etiam illi, qui volunt iure ciuili veritatem non excuſare Oldrad. conſ. 53. col. penul. Io. Andr. ad Specul. tit. de iniur. in princ. in verbo concipitur Abb. in c. cum te nu. 28. de re iud. Nec refert, quod ius canonicũ conforme Euangelio cõſulat, vt fratrem occulte, & fraterne admoneamus Canõ ſi peccauerit 2. q. 1. quia nõ propterea decernit eum, qui per libellũ manifeſtat aliquem delinquentem eſſe puniendum, quando delictum eſt verũ, & huiuſmodi de quo quis accuſari poſſit, tũc enim dicitur inter-

eſſe Reipublicæ, vt manifeſtum fiat, vt declarat Abb. in cap. fina. de iniur. nume. 28. Alexand. de Neuo. conſil. 82. numero 48. Socin. conſil. 118. col. 1. vol. 1.

178 Et hæc opinio vera eſt, & communis etiam de iure ciuili, quando libellus non editur principaliter ad infamiam, ſed ob aliam cauſam, Boſſ. de iniur. num. 3. col. 3. Felyn. in d. c. cum te in fine de re iud. Alex. de Neuo d. conſi. 82. col. 3. dum vult eodem modo incurri pœnam famoſi libelli, quo committitur, vt quis contra eum agere iniuriarum poſſit. Cum igitur in caſu noſtro principalis cauſa edendi tabellam fuerit ſatisfacere voto, & ſic facere rē licitam, & I. verum ſcripſerit non poteſt dici incurriſſe pœnam famoſi libelli, quamuis in conſequentiā videretur Abbas iniuria affici l. eū qui §. 1. de iniur. Etenim in delictis principalis intētio inſpicitur, nec punitur, quis, licet delinquat, qui credit ſe non delinquere l. item apud labeonem §. ſi quis Virgines de iniur. l. diuus, vbi Bart. de ſicar. Paul. conſi. 199. col. 2. vol. 1. Gozad. conſi. 61. nu. 14. Rom. in l. 1. §. occiſorum col. 2. ad Sillan. Cum igitur principalis intētio fuerit ſatisfacere voto, & ſaltem opinione maximè probabili ipſius. I. id, quod propter alium finem ſcribebatur de Abbate eſſet verum, & Fiſcus illud habuerit pro vero, nec appareat, quod non ſit verum, videtur omnino. I. tutus à pœna famoſi libelli.

179 Non obſtat, quod conſtet de odio, & maleuolentia. I. erga Abbatem, & quod aliquid malo animo fit, veritas nō excuſet Abb. Felyn. in d. c. cum te Couar. qui alios citat lib. 1. var. reſol. cap. 11. nu. 6. quoniam tūc ſufficit ad hoc, vt dicatur actus factus malo animo cōſtare de odio niſi ex tempore, & modo, tunc quando fit actus, Is malus animus aduerſus præſentem percipiatur, & ita loquuntur Doctores, ſed quando tempore actus malus animus aliter, quam ex odio procedenti non percipitur, actus cenſetur ſine animo iniuriandi factus, quando principalis intentio alia fuit Bal. in l. ſi prædium C. de edil. actio. Marian. d. conſ. 39. cum alijs ſupra adductis, ex odio enim oritur ſolum præſumptio quædam, quę nō ſufficit ad probādum malum animum, quē probare oportet eum, qui id aſſerit, & eo minus ſufficit huic caſui, in quo multę coniecturę adſunt, excludentes intentionem infamandi Abbatem, nempe quod antea dixerat de voto facto, quod viderat alias ſimiles tabellas affixas, quod ſciebat ſe cum iuramento promiſiſſe ſub graui pęna, nec etiam verbali iniuria Abbatem afficere, cui non eſt credendum voluiſſe contrauenire, & alię multæ, quæ ſine dubio ſuperant illam, quæ ex odio ſolo colligitur ad l. diuus de in integr. reſtit. c. literas de præſumpt.

180 Nec poteſt negari, quin de cauſa appareat, & coniecturis excludentibus dolum, & animum, & conſilium, infamiam, & iniuriam inferendi, maxime quia ſufficit aliquo modo, & præſumptionibus, & veriſimili id colligi Alex. conſi. 92. in fi. vol. 1. 53. nu. 3. vol. 3. 115. nu. 10. vol. 4. Ang. cōſi. 288. nu. 10. Curt. in l. quod te ſi cert. pet. num. 12. Iaſ. in l. nō ſolum §. ſciendum col. penul. de oper. nou. nunciat.

181 Nec obſtat, quod potuerit ſine pictura, & nō expreſſo nomine Abbatis ſatisfacere voto, quia id concedimus, ſed dicimus factum hoc dolo carere, nec cadere in aliquam ſpeciē delicti, & propterea concludimus non poſſe vllo modo dici eſſe puniendum. I. pœna famoſi libelli, nec dici poſſe iniuria affeciſſe Abbatem, quoniam illius principalis intentio non fuit infamare, vel iniuria afficere Abbatem, & ſine dubio dolo caruit, quem requirit etiam iniuria Bald. conſilio 277. volum. 5. à quo non poteſt dici, quin excuſetur ex cauſis prædictis, cum quælibet cauſa ſufficiat Boſſ. in tit. de iniur. numero 3. & colum. 3. Paul. d. conſi. 375. colum. fin. Iaſ. 153. volum. 2. cum alijs ſupra adductis, Idcirco cum ſecluſo dolo factum non cadat in delictum, nulla pœna etiam affici poteſt.

182 Ex his patet non intrare nec motum proprium nec bannimenta, primo ex lectione liquet fuiſſe ſpecialia, & cum conditionibus expiraſſe, Secundò quia diſtinguntur, & limitantur ſecundum diſpoſitionem iuris c. cum dilectus de conſue. l. ſciendum in princ. qui ſatiſd. cog. l. 2. C. de noxa. vt ſcilicet veritas ſola non excuſet ſi principaliter animo iniuriandi, & dolo libellus conſcriptus ſit ſine aliqua alia cauſa, hoc vero caſu principalis intentio fuit diuerſa, ad fuit aliqua cauſa, & dolus abfuit, & ſic ſatisfactum eſt quarto dubio.

183 Quod atinet ad vltimum, & ſic, An propter librum, in quem congeſſit crimina Abbatis, & illum iudicibus, & iuſtitiæ miniſtris oſtendit poſſit pœna famoſi libelli puniri, Reſpondendum etiam puto negatiue, quia ex proteſtatione non ſola, ſiquidem ſola non ſufficeret Soci. d. conſil. 118. Sed iuncta cum ſucceſſu, qui animum declarat ad l. quędam de reb. dub. l. ſed Iulianus §. proinde ad Macedonia. Si quidem illum non edidit, ſed miniſtris iuſtitiæ oſtendit, vnde apparet non ad infamiam, neque in contumeliam Abbatis ſcripſiſſe, ſed vt ad iudicum notitiam eius delicta deduceret ad vtilitatem publicam, & contra eum inquirerent, qua de re eſt potius laudandus, quàm condemnandus d. l. prima, C. de famoſ. libell.

184 Nec obſtat, quod ille tex. loquatur, quando via ordinaria accuſationem inſtituit, quia quāuis id magis laudet, & ſuadeat ibi Imperator, tamen ad effectum, vt pœna euitetur, vtque iniuria Abbati facta dici nequeat, ſatis eſt abeſſe dolum, & ſcripturam aliqua alia de cauſa factam eſſe, & alio conſilio, & propterea non poſſe aliquo modo tractari de famoſo libello, qui non conuenit ei ſcripturæ, quæ fit, vt iudicibus detur, vt de delicto alicuius notitiam habeant, in qua verſatur maxima vtilitas Reipublicæ, & ſic reſpectu pœnæ famoſi libelli eadem ratio excuſat eum, qui accuſat, & eum, qui per eam ſcripturam crimina ad notitiam iudicum deducit, vt facillimè percipitur ex præmiſſis.

185 Nec refert, quod is, qui accuſat non excuſetur à pœna famoſi libelli niſi probet delicta eſſe vera dicta l. prima, quia eo caſu accuſator, qui non probat non punitur pœna famoſi libelli, quia eiuſmodi ſcripturæ famoſi libelli non

non ſunt, quia aliam ob cauſam, quàm propter infamiam concipiunt, ſed punitur vti calumniator iuxta l.fin.C.de accuſat.vt in d. l. 1.C. de famoſ.libell. declarant glo. & Doctor. à qua tamen pœna multæ,& leues etiam cauſæ excuſant l.1.§.1.ad Tupillia. vbi omnes Doctores, & quã pęnam quamuis incurrant accuſatores, tamen minimè incurrunt, qui non accuſant, ſed crimina ſuggerũt iudicibus,& probationes, quas poſſunt præbent,eoſq; inſtruunt, quos non eſſe aliqua pęna dignos not.Doct.in l.1. C. de calumn. & vſus iudiciorum, & mos inueteratus iudiciũ, qui de criminibus ius dicunt planè oſtendit.

186 Concludo igitur.I.eſſe à pœna famoſi libelli ſine aliquo dubio abſoluendum, iniuriaque ſe affectum Abbatem dici non poſſe, & propterea non eſſe cõmiſſam pęnam conuentionalẽ, imò neq; vti calũniatorem pęna vlla affici poſſe,quia non accuſauit, ſed crimina iudicibus nota fecit, & ſe probationibus inſtruxit, de quo vltimo ſi amplius dubitabitur, quod non credo, poterit alias latius ſcribi,nunc ſatis,ſuperque oſtendiſſe eſſe abſoluendum. I. à pœna tam famoſi libelli, quàm conuentionali. LAVS DEO.

Secundum reſponſum Auguſtini Lazarini in eadem cauſa pro I. contra Fiſcum, et Abbatem.

187 ADSIT DEVS. Concluſiuè procedẽdo, quoad primum negatiuè reſpondendum eſt,quia verba prædicta *per hauer indotti teſtimonij falſi*,non continent delictum ſaltem punibile,neq; etiam infamiã,Nam multi inducunt teſtes pro bonis,& legalibus, qui in eorum depoſitionibus poſtea reperiuntur falſi.Non propterea inducens illos puniri poteſt, niſi poſt publicationẽ ipſorum appareat falſum dixiſſe, & iſto caſu etiam nõ tenetur, ſi non vtatur, vel dixerit ſe velle vti,vt declarat Bart. in l. Diuus nume.2. ibi idem duo de atteſtationibus ff.de falſ.& hinc etiam eſt, quod producens inſtrumẽtum falſum non committit falſum, nec de falſo tenetur niſi duobus concurrentibu; Primo,quod vtatur falſo inſtrumento in iudicio;Secundo,quod probetur,quid ipſe falſificauerit, vel ſcienter vſus fuerit Abb.in c.inter dilectos nu.4.de exceſſ.Pręlat. Lanfran.in c. quoniam contra §. inſtrumentum productiones nu.54.verſ.quæro vlterius de probat.& ignorantia præſumitur,ſi poſt obiectionẽ falſitatis deſiſtat ab vſu illius, vt per Doctores prædictos Clar.in §.falſum in verſi.producẽs dicit,quod producens falſum inſtrumentum, dicitur falſum committere,quando ſciebat illud eſſe falſum,ſi enim ex ſola inductione teſtiũ, qui falſum depoſuerunt, quis falſum committeret, vel alias delinqueret, vtiq; vſus non requireretur,& ſi alias diceretur, fruſtra etiam fieret illa interrogatio,& reſponſio, quæ paſſim in iudicijs ſeruantur, vt producens inſtrumentum, vel inducens teſtes interrogetur,& præciſè reſpondeat, An velit vti pro bonis,de qua per Bart. in d.l.Diuus ff. de falſ. cum autem ex ſola inductione falſum nõ committatur,ergo non poteſt dici, quod quis dicendo alteri induxiſſe falſos teſtes dicatur in iniuriam, vel infamiam inferre.

188 Et ad tollendum omnem difficultatem dicitur,quod ex quo non dixit Abbatem falſos articulos induxiſſe, quo caſu præſumitur ſcientia, ſed tantum falſos teſtes induxiſſe, ex quo non dixit ſcienter, teſtes ad falſum deponendum induxiſſe ad effectum, vt dicatur deliquiſſe, & ita in terminis concludit Bart.in l.ſi aduerſarius in fine C.de fid.inſtrum.& in l.ſi falſos C.de falſ.& in tantum requiritur ſcientia, quod ad aliquem puniendum non ſufficit inductio falſorum teſtium,nec depoſitionum illorum vſus, quia iſto caſu non dicitur delictum conſumatum, ſed id fieri niſi poſt admonitionem, quod aduerſarius intendit redarguere teſtes de falſo,ille declaraue rit illis pro bonis vti velle Salyc. in l. ſi falſos in princ.& ibi Doctor. C.de falſ. Et in tantum etiã requiritur dura, & aperta huiuſmodi ſcientia, quod huiuſmodi declarationem facere non poteſt, ſiue non tenetur niſi poſt publicatas atteſta tiones eorundem Bartol. in d.l. diuus, & in d.l.ſi aduerſarius C.de fid.inſtrum.ibi quando apertis teſtibus reperitur,quod aliquis Afflict. deciſion. 189.facta publicatione Fulgoſ.conſil.177.publi cato proceſſu. Nam ſi ad effectum iniuriãdi Abbatem voluiſſet. I. huiuſmodi tabellam ponere, in ea annotaſſet, quod teſtes ſubornauit, prout ſubornaſſe ab illis ſibi dictum fuit, & de quo ipſe ſcientiam habebat,prout deſuper examinatus confitetur, quia iſto caſu per ſolam ſubornationem,quæ ſcientiam, & proprium factum præſuponit,delictum conſumatur,ac ex ea ſolum quis punitur,& ſic dicitur infamari,& in tantum hoc eſt verum,quia non requiritur monitio, nec declaratio, quod illis teſtibus vti nolit Salyc. in d. l.ſi falſos in fine C.de falſ.Clar. in §.falſum verſ. ſubornans autem.

189 Nec obſtant illa verba, *per leuare l'honore, & la robba* ad. I. quia hoc erat occaſionaliter ideſt, quod ex depoſitione ipſorum teſtiũ hoc cauſabatur, ſed non quod Abbas ſcienter falſos teſtes induxerit ad hunc effectum, & iſta interpretatio capi, & admitti debet ad excludendum delictum,tum reſpectu Abbatis, vt non præſumatur adhoc induxiſſe falſos teſtes, tam reſpectu ipſius I.ne incidat in delictũ, & ſemper capi debet omnis interpretatio, vt delictum excludatur Gabr. latè lib.7.concluſ.2. in princ. etiam ſi impropria eſſet iſta interpretatio Gabriel. ibidem num.10. Et poſito etiam, quod prædicta eſſent dubia, & quod reciperẽt prædictam,vel aliam interpretationem, & quod.I. potuerit facere tabellam pro voto, & ſic in caſu licito, vel ad effectum iniuriandi,& ſic in caſu non licito, cum ſimus in cauſa criminali, in qua pro parte Fiſci requiruntur probationes luce meridiana clariores l. fin.C.de probat. ſequitur, quod. I. ex præmiſſis condemnari non poſſit, quia iſto caſu probatio Fiſci remaneret offuſcata, & obnubilata, taliter, quod ſequi debet abſolutio ipſius rei Corn. conſ.134. in cauſa Gaſparis col.fin.vol.4. Iaſ. poſt Bart.in l.non ſolum §. ſciendum col. 2. ff. de nou. oper. nunc.& hoc eo maximè procedit, quãdo proba-

tio actoris, & ſic Fiſci redditur dubia ex ſe abſq; eo, quod ex probatione rei obnubiletur, vel dubia reddatur Felin. in cap. in præſentia num. 22. extra de probat.

190 Et quod dicitur de verbis in tabella appoſitis à fortiori dicẽdum de pictura in ea appoſita, cum fecerat ea, quæ alij facere conſueuerunt, quod ſcilicet in tabella depingi faciũt perſonas inſultantes, & vulnerantes, ac alias delinquẽtes, necnon iudicis torquentes, vel alias grauantes, vt hoc notum eſt omnibus, quæ conſuetudo, & quod per alios id fieri ſolet excuſat ipſum. I. etiã ſi talis conſuetudo eſſet mala, & cõtra prohibita a iure diuino, vt dicit Bart. loquens in vſura in l. quis ſit fugitiuus §. apud labeonẽ ff. de edil. edic. & Aym. latè conſi. 6. nu. 105. cum ſeqq.

191 Et quod hmõi tabella nõ ſit libellus famoſus demonſtratur, quia nõ in forma libelli, & ad edendum libellũ famoſum, ſed pro voto, & illius adimplemento fecit, hęc. n. fuit illius principalis intentio, & ita ipſe declarat fol. 17. & clarum eſt de iure, quod ẽt quando quis inquiſitus hẽt pręſumptionẽ iuris cõtra ſe, ſtatur aſſertioni ipſius rei inquiſiti affirmantis ſe ad hunc effectũ feciſſe actũ de quo agitur, ſi huiuſmodi aſſertio adiuuetur aliquibus mediocribus coniecturis Aret. cõſ. 80. nu. 6. Natt. cõſi. 499. nu. 13. Coniecturæ aũt, & præſumptiones, ꝙ fecerit ad hunc effectum ſcilicet pro voto ſunt, quia iam cõſtat ipſum litem habuiſſe, & in qua tractabatur de eius honore, & bonis, & quod illa pendẽte reperiebatur poſitus in maximo diſcrimine, & cõſtat etiam fuiſſe per ſentẽtiam liberatum, & quod tabella fuit edita, & affixa in loco ſolito pro votis affigi, & in forma voti obtenti, non autem in forma libelli famoſi, prout etiam ita declarat idem. I. & quod ex pluribus alijs non poteſt dici libellus famoſus, ex quo cum eius aſſertione non ſolum mediocres, ſed vehementes adducũtur cõiecturæ, & pręſumptiones, ſequitur, quod eius aſſertioni ſtari debeat, pro quo etiam facit, quod quilibet actus diiudicatur ex principali propoſito l. ſi quis nec cauſam in prin. & l. rogaſti in princ. ff. ſi cert. pet. ſequitur, quod id attendi debet, non autẽ, quod poſſit iudicari libellus famoſus, prout in ſimili dicitur, quod ſi eſt impoſita pœna contra turbãtem Prælatum, & vnus committat delictum, ex quo ſequitur ſecundariò turbatio ſtatus, ille incidit in talem pœnam, quia principaliter non tendebat hoc eius propoſitum Alex. conſi. 1. nu. 33. volum. 3.

192 Ex pluribus etiam alijs non poteſt dici libellus famoſus, Primò, quia in tali libello non ſolet apponi nomen edentis, ſeu cõficientis, prout eſt appoſitũ hic. Secũdò ſolet libellus ad infamiam affigi in plateis, & locis magis frequentatis, vt videatur, & in hoc anno Iubilei appoſitus fuiſſet in columnis alicuius Portæ Sanctæ, prout conſiderat Ang. in l. lex Cornelia §. ſi quis librum ff. de iniur. ibi puta in vna colũna in Platea, & hoc factum non fuit, ſed appoſitus fuit in Eccleſia parua in loco obſcuro, alto, & eminenti, adeò vt vix legi poſſit, vt dicit Pictor teſtis Curiæ. Tertiò qa diuerſis nominibus appellãtur tabella, & libellus l. ſi idem C. de codicill. Quartò, quia ad eſſentiã libelli requiritur, quod cõtineat iniuriã l. vnica C. de libell. famoſ. in fine ibi alterius opinionem non lædat l. lex Cornelia §. ſi quis librũ ibi ad infamiã alterius ff. de iniur. ſed vt dictum fuit in principio dicta verba non continent iniuriam, merito, &c.

193 Quoad ſecundum dubiũ dicitur, quod dicta in tabella ſunt vera, prolata tamen pro voto, & non pro libello ad effectum iniuriandi, Nam verum eſt Abbatem induxiſſe teſtes, qui confeſſi fuerunt falſum depoſuiſſe contemplatione eiuſdẽ Abbatis, qui teſtes hoc probant cõtra Fiſcũ, qui illos contra Abbatem induxit, & cuius Fiſci cauſa nunc agitur probant ẽt, & verificant huiuſmodi factum omiſſo illo articulo, an probent contra Abbatem, cum etiam hodie de conſuetudine, vt atteſtatur Boſſ. & Clar. probent teſtes præſertim quando ſunt plures contra ſubornantem, & quæ cõſuetudo ſeruatur ẽt in Curia, prout in cauſa Pampilonen. contra D. Doctorem Roldam, qui fuit condemnatus per tres conformes à Magnificis DD. Locũtenẽtibus Gubernatoris, Auditoris Camerę, & Vicarij ex eo, quod duo teſtes per eũ in Rota examinati depoſuerũt fuiſſe ab eo ſubornatos, vel ſaltem faciunt indicium ad torturam, vt pluries ſeruatũ fuit in Curia, & hoc eſt etiam de iure, & adhoc poſſent plures Doctores allegari relati per Boſſ. in tit. indit. nu. 156. & hoc Magnificus D. Fiſcalis, qui in dies dicit, & allegat huiuſmodi teſtes probare contra corrumpentes, & ſubornantes nõ negabit, prout hucuſque non negauit, & hoc etiam conceditur in puncto.

194 Quo ſtante dicitur verior, & cõmunior opinio, quod qñ dicta in libello ſunt vera, & ea ſciri intereſt Reipublicæ, liceat ẽt in famoſo libello dici, Nam intereſt Reipublicę ſciri aliquẽ eſſe falſarium Bar. in eũ, qui nocentem in prin. ff. de iniur. Alexand. in l. & ſi pepercerit nu. 6. ff. de lib. & poſth. & quod iſta ſit verior, & cõmunior opinio demonſtratur ex numero, & qualitate Doctorũ, qui deſcribuntur, & nominantur per alios excellentes dños pro hac parte ſcribẽtes, & quod iſta opinio ſit verior, & quod de iure canonico ita teneatur, nullus eſt, qui hoc neget. Cum autẽ nos ſimus in terris Eccleſiæ, imò in Vrbe capite totius Eccleſiæ, non eſt dubitandum, quin iſta opinio ſit tenenda, & ſeruanda, etiã ſi eſſemus in foro ſeculari c. ſi duob. in fin. de appell. & ibi Abb. & Dec. nu. 6. dicunt, quod etiã in terris, quę ſunt ex tẽporali iuriſdictione Eccleſiæ debent ſeruari Canones ẽt inter Laicos. Et ſi diceretur, quod pro alia parte ſint numero plures Doctores negatur, Dicitur inſuper, quod tenentes hanc partem ſunt maiores pondere, & qualitate, prout ſunt Cyn. Pet. Angel. Archid. Specul. Io. And. Salyc. Abb. Aug. Alberi. & alij, quo caſu eorum opinio tenenda eſt per tex. in l. 1. §. ſed neq; ex multitudine Auctorum ff. de vete. iur. enul.

195 Secundo reſpondetur, quod ẽt dato, quod duo, vel tres Doctores tantum hãc opinionẽ tenerent. I. excuſari debet, tũ ex eo, quod ſi iſti Doctores crediderunt hãc eſſe verã opinionẽ, multo magis potuit dictus. I. iuriũ ignarus id credere, & excuſari debet, & ad ipſum excuſandum hoc

hoc ſufficit, prout in terminis argumentatur Plot.in conſi.131. nu.6.

196 Et eo magis prædicta concluſio procedit, quia hæc dicta vel facta non fuerunt animo prauo, demonſtratur primò, quia dicendo hæc animo prauo facta includeretur delictũ, & animus delinquendi, ſed delictum non præſumitur l.merito ff. pro Soc. nec animus delinquendi Dec. conſi.234. num.5. & iſte actus, qui poteſt ſe habere ad votum, & ſic ad bonum, & etiam ad iniuriam, & ſic ad malum in bonam partem, & ſic pro voto interpretari, & intelligi debet Bal.in l. 1.col.4.nu.C. de ſeru.fugit. Bart. in l.non ſolum §.ſed vt probari ff.de nou.oper.nunc.

197 Secundo quia iſte actus affigendi tabellas in Eccleſijs communiter reputatur licitus, & quando quis facit actum, qui communiter licitus reputatur, licet in veritate ſit illicitus excuſatur Bart. in l. qui ſit fugitiuus §. apud labeonem & ibi Alex.in Apoſtill.& Salyc.ff. de edil.edict.Iaſ. conſi.153.col.4.verſic. ſeptimo facit lib.4.Grat. conſi.49.nu.12. lib.2.

198 Tertio iſte prauus animus iniuriandi, & delinquendi à iure non præſumitur, vbi alia coniectura præſumi poteſt, & quando excuſari poteſt aliquo errore vero, vel præſumpto, talis animus non præſumitur Ruin.conſi.145. abſque multiloquio nu.16.vol.5. ſed in caſu noſtro nõ ſolum poteſt capi alia coniectura, & huiuſmodi caſus poteſt excuſari aliquo colore, ſed dicitur de hoc euidenter, & ex ipſo facto apparere, cum affixerit votum in forma voti.

199 Quarto quod hoc non fecerit animo prauo, & hoc ſit quid dependens ab animo ſtare debet eius declarationi l.labeo ff.de ſuppell.leg.& nulla maior habetur declaratio, & certitudo mẽtis, & voluntatis noſtræ, quã illa, quę verbis expreſſa eſt Pariſ. conſi.131. nu.20. vol.1. ſed.I.medio iuramento declarauit non animo iniuriandi, ſed pro explendo, & adimplendo voto id feciſſe medio iuramento declarauit, Merito, &c.

200 Quinto, & eo maximè ſtare debet dictæ declarationi, & dicendum eſt hæc pro voto, & non animo prauo facta fuiſſe ex eo, quod vltra præmiſſa plura concurrunt, primò quia. I. fol.21.& 92.medio iuramento ita teſtificatus fuit, quod pro voto.I. fecit, & quod hoc ſibi ita declarauit, vt fol.92.ibi, *M.I.diſſe, che fece queſto voto quando litigaua con l'Abbate per conto di quelli teſtimonij*; Secundo quia veritas eſt, quod in lite tractatum fuit de maximo præiudicio, & honore ipſius.I. adeo, quod veriſimiliter potuit vouere, ꝑut alij communiter in ſimilibus vouere ſolent, Tertio concurrunt etiam alia ſuperius dicta in demonſtrando tabellam non eſſe libellum famoſum.

201 Sexto principaliter facit, quod notãter dixit Bal.in conſi.155.reperitur vol.3.quod talis præſumitur animus alicuius, qualis eſſe debet aliorũ ſimilia facientium, ſed alij ſimilia facientes ſcilicet tabellas in Eccleſia pro votis affigentes, non ſolent habere prauũ animum, ita nec etiam præſumi debet in dicto. I.

202 Vlterius, & ſeptimo loco ad excluſionẽ ipſius praui animi, conſiderandum eſt, quod tam Couarr.var.reſol.lib. c.11.nu.6. quã Petr. à Pla. lib.1.c.1. nu.4. videntur conſiderare prauitatem animi ex quodam calore intenſo malignandi, & quando abſq; vlla cauſa hæc dictæ fuerint, ſed in caſu noſtro ex prædictis, quia datur cauſa hęc, videtur ceſſare, merito, &c. Et inſuper præfati Doctores non loquuntur de pęna famoſi libelli, ſed tantum iniuriarum, & quãdo dicta in tabella ex aliqua cauſa excuſari non poſſent, ſed in caſu noſtro nõ ſolum ex cauſa legitima excuſantur, ſed demonſtratur contrarium eſſe verius. Et ſic ex prædictis vr̃ clarè cõcludi, quod de iure cõmuni, vt in puncto dicitur, D.in totum excuſari debet.

203 Sed vlterius, & quod non intrẽt motus proprij, & aſſerta bannimenta dicitur primo, quod prædictę oẽs diſpoſitiones allegãtur pro libellis famoſis, ſed in caſu nr̃o non datur libellus famoſus, vt ſupradictũ eſt, merito, &c. Secũdo quoad motũ propriũ Pij Quinti, vbi videtur maior difficultas per illa verba in eo apposita videlicet vera ẽt exprimẽdo dicitur, quod dictus motus proprius nihil cõe habet cum caſu noſtro, & aliquo pacto nõ intrat, & hoc principaliter, quia dictus motus proprius loquitur, & editus fuit contra ſcribentes monita vulgo *detti gli auiſi*, vt dicitur in Rubrica illius, ibi contra ſcribentes exẽplantes monita vulgo *detti gl'auiſi*, & ritorai, & argumentum ab ipſa Rubrica validum eſt in iure l.1. & ibi Docto.ff.ſi cert.pet.l.1. circa fin.C.ne fideiuſſ.dot.dentur, & quæ Rubrica materiam nigri demonſtrat Io.de Imol. in rubr.ff.de verb.oblig.

204 Secundo demonſtratur ex illis verbis in dicto motu proprio appoſitis ibi, ſub quodã ficto colore quarundã literarum incerto auctore ſcriptarũ, & per illa verba ibi, nec literas monitorũ appellatas literas de auiſi, & ibi, de futuris ſucceſſibus, & ibi, ſecreto tractantur, & pluribus alijs locis, quæ verba conuenire, & adaptari non poſſunt caſui noſtro, & de ſe patet, & cui non cõueniunt verba legis, nec conuenit illius diſpoſitio l.ſi ſeruum §. nõ dixit Prætor ff.de acquir.hęred.

205 Non obſtant illa verba ibi, nec præſumat libellos famoſos, &c.& ſic, quod videtur cõprehẽdere libellos famoſos, quia dicitur primo, quod dicta tabella nõ dicitur libellus famoſus, ſed votum, vt ſupra dictum eſt. Secundo quia ibi, dum dr̃ de libellis famoſis intelligitur de prædictis literis, vt ipſemet motus proprius declarat ibi, ſimiles libelli, literæ, ſiue ſcripturæ, & ibi, quod in hmõi libellis, literis, ſiue ſcripturis, & ſic dũ motus proprius loquit̃ de libellis, idẽmet intelligit, & declarat de literis monitoriorũ auiſi nuncupatis. Tertio quia dictus motus proprius loquitur per hmõi verba videlicet, talia præſumentes, & ibi, tam nefarios præſumptiones, dr̃, quod licet dolus, & animus iniuriandi, tñ quando lex vtitur, iſtis verbis, præſumentes, & præſumptores agens ad pęnam iniuriæ debet probare dolum, & animũ iniuriandi, & quod iniuria dolo facta fuerit Felyn.in c.quoniam contra nu.11.de probat. Marſ.ſing. 287. retigi tibi alias Plot. qui plures alios allegat in l.ſi quando num.22.ff. de iur.iur. fol.13. Quarto quia dictus motus proprius videtur temporalis, dum diſponit, quod huiuſmodi ſcripturæ conſignentur Illuſtriſſimo Cardinali Ruſticuccio, & quod pœna augeatur arbitrio

bitrio ipſius Pij Quinti, vt ibi, arbitrio noſtro, & non dicit ſucceſſorum noſtrorum. Et quoad illa verba, etiam vera exprimendo, dicitur, quod procedit quoad dictas literas, *gl'auiſi*, nuncupatas, & intelligi etiam debent præterquam, vbi agitur, quod Reipublicæ interſit id ſciri per ſupradicta.

206 Nec obſtant bannimenta Plantefij deſuper, vt dicitur facta, quia per illius mortem, & finem officij euanuerunt, & quæ ſpecialiter renouata non fuerunt per alios Gubernatores; Et in ſuper loquitur de libellis famoſis, & debet intelligi ita de iure communi, vt inferius dicetur, & loquuntur etiam per dicta verba præſumat, vel audeat, in quibus exaduerſo debet probari dolus, & animus iniuriandi per ſupradicta.

207 Alius motus proprius Sanctiſſimi Domini Noſtri Gregorij Papæ Decimitertij loquitur ſimiliter de ſupradictis literis, *li auiſi*, nuncupatis, & contra dictarum literarum fabricatores, vt ibi in Rubrica contra famigeratores, & menantes, & hoc oſtẽditur etiam ex ipſo prohemio, vt ibi, ſed noua etiam in dies, & ibi ſecta quædam emerſerit hominum curioſorum, qui quæcunque de publicis, priuatiſque negocijs, & ibi, iam artem quaſi quandam, & prohemium cauſam finalem diſpoſitionis, & mentem diſponentis oſtendit l. 1. ff. ad Maced. l. fina. ff. de hæred. inſtit. & ex alio non comprehendit caſum noſtrum, quia loquitur de confectis ab incerto auctore, & ex pluribus alijs in eo deſcriptis.

208 Quo vero ad librum, in quo dicũtur ſcripta multa ad infamiam aliorum, dicitur primo in huiuſmodi iudicio non poſſe de pęna contra ipſum agere. I. ex quo non potuit ſe defendere, cum copia contentorum in eo ſibi tradita non fuerit, & quæ ante cõdemnationem etiam non petita tradi debet, ſiue conuictus, ſiue confeſſus ſit, & ita formaliter dicit Clar. §. fina. quæſt. 49. verſic. ſed nunquid tenetur, vbi aut loquitur, an ſit danda ante condemnationem, & licet fuerit ſolum tradita quoad rubricam, tamen ipſa Rubrica, cum non ſit perfecta, & loquatur generaliter, attendi non debet, præſertim quoad pœnam imponendam per ea, quæ dicit Bald. in rubr. c. an ſeruus ex ſuo facto gl. in rubr. ff. ſi quis teſtam. lib. ius. fuc. Felyñ. in rubr. vt lit. non conteſt.

209 Secundo. I. ſcripſiſſe dicitur huiuſmodi librũ cum expreſſa proteſtatione reiterata, tã in principio, quam paulo poſt principium, quod non animo iniuriandi, & quo ad effectum, de quo ibi ſcripſit, quæ proteſtatio præcedens actui ſequenti facit, vt actus ſequẽs nihil operetur l. qui in aliena §. celſus, & ibi Bart. ff. de acquir. hæred. Nec obſtat, ſi dicatur, quod proteſtatio, quando eſt contraria facto nõ releuat proteſtantẽ Doct. in c. cum M. Ferrarien. de conſtit. Quia reſpondetur primo, quod quando actus contrarius dependet ſolum à facto, & voluntate proteſtantis, licet ſit contraria facto, tamen releuat, & actus ſequens nihil operatur, Alex. conſi. 7. col. fina. Nec etiam obſtat, quod actus vol. 4. Secundo reſpondetur, quod, ex quo proteſtatio incontinenti, & nõ ex interuallo facta fuit, ſimiliter releuat Bar. in d. l. qui in aliena §. celſus nume. 5. ff. de acquir. hæred. ſed in caſu noſtro huiuſmodi proteſtatio facta fuit in actu, qui dependet ſolum à facto, & voluntate ipſius proteſtantis, meritò, &c. Tertio principaliter conſiderandum eſt, quod cum videatur conſtituere differentiam inter libellum famoſum, & librum ad infamiam alterius factũ, ac etiam conſtituere diuerſam pœnam, Nam de libello famoſo, & illius pœna loquitur text. in l. vnica C. de libell. famoſ. quæ imponit pœnam capitalem, & de libro loquitur text. in l. lex Cornelia §. ſi quis librum ff. de iniur. & imponit ſolũ pœnam pro libello ad infamiam alterius facto, ſecundum quod ille ſit inteſtabilis, & ſic cõtra. I. quando alia ceſſarent, non poſſet tractari niſi de huiuſmodi pœna, quod ſit inteſtabilis. Quarto, quia. I. dictum librum fecit pro ſe defendendo, & ad effectum tractandi in iudicio, & ſolum iudicibus oſtendit, & alijs denegauit, quo caſu dicitur dediſſe operam rei licitę, & de eo puniri non poſſe. LAVS DEO.

Tertium reſponſum Proſperi Farinacij in eadem cauſa pro Fiſco, & Abbate contra I.

210 ADSIT DEVS. Tractabo ſolum, quę opinio ſit magis communis, an ea, quæ vult veritatem conuitij excuſare auctorem libelli famoſi, an vero contraria, & quidem hæc diſputatio in duas partes diſtinguẽda eſt, Primo quid de iure canonico, ſecundo quid de iure ciuili; Si loquamur de iure canonico, & tunc dico, quod licet Abb. in c. cum te ſub num. 20. verſi. ſecundo caſu ibi, ſecundum canones excuſantur Oldrad. conſi. 59. num. 2. Io. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de iniur. & damn. dato Alberi. in l. ſi non conuitij C. de iniur. & Capell. Toloſ. deciſ. 527. nu. 6. ex aduerſo allegari videãtur annuere opinionem affirmatiuam placere Canoniſtis per tex. in cap. 1. incip. qui in alterius V. quæſt. 1. vbi etiam Archid. & Bellam. Nihilominus communis opinio eſt in contrarium, vt teſtatur Alex. de Neuo in conſi. 82. nu. 5. & Clar. in §. iniuria verſi. item quæro nunquid in fine, & ante eos Felyn. in d. c. cum te nume. 23. de re iud. & eſt tex. expreſſus in cap. ſi peccauerit 2. quæſt. 1. vbi etiam glo. in verbo proditor, & ideo cum habeamus textum, & Doctores, qui de communi teſtantur non eſt vlterius deſuper amplius diſputandũ. Nec aliquid facit tex. in d. capit. qui alterius exemplo allegatus, quia id, ad quod allegatur non probat, nec ad id probandum poteſt in eo ſumi argumẽtum à contrario ſenſu, quia tale argumentum nõ poteſt ſumi, vbi ſequitur correctio alterius legis, vt per Iaſ. in l. 1. §. huius ff. de off. eius cui mand. eſt iuriſd. num. 37. prout in caſu noſtro ſequeretur correctio, nedum text. in d. cap. ſi peccauerit 2. q. 1. ſed etiam l. vnicæ C. de famoſ. libell. de qua infra dicetur.

211 Et in omnem euentum admiſſo, quod de iure canonico veritas cõuitij excuſaret auctorem libelli famoſi, erit tamen ſine dubio, & de neceſ-

ſitate

ſitate eadem opinio limitanda, vt non procedat quando prauo animo, & mala intentione id factum fuerit, quia prauus iniuriantis animus rem alias æquam prorſus efficit iniquam c. cum miniſter, & capit. relegentes 23. quæſt. 5. Non enim id, quod fit, ſed quo animo id fiat, præſertim de iure Canonico inſpicitur capit. 1. in fine 15. q. 6. Deuſque non manum, ſed cor interrogat 14. q. 5. cap. ſi inueniſti, & ita in terminis concluditur per Couar. Plac. & Gomez. in locis infra proximè allegandis; Et ſi diceremus, quod ius canonicum permitteret, quem prauo animo, & mala intentione contra alterum famoſum libellum cõponere, & quod eum excuſaret veritas conuitij, vtique eſſet nutritiuum peccati mortalis, quod eſt abſurdiſſimum, nec vllo pacto dicendum, an autem. I. bono, vel malo animo libellum iſtum famoſum cõpoſuerit ex præſumptionibus hinc inde deductis rectiſſimè D. meus percipiet, quas in propoſito repetere non eſt neceſſe, poſtquàm ſæpè ac ſæpius in alijs informationibus fuerunt deſcriptæ.

212 Si vero loquimur de iure ciuili, & tunc pro opinione affirmatiua ex aduerſo deducuntur infraſcriptæ auctoritates, videlicet gloſſ. in §. 1. in verbo fieret inſtit. de iniurijs vbi Io. de Platea, Aemil. Ferret. & Petr. de Bellapert. Idem Petr. in l. vnica C. de famoſ. libell. Specul. in tit. de iniur. in princ. verſi. item quod cantaſti Cyn. in l. vnica C. de famoſ. libell. & ibidem Salyc. Angel. in l. lex Cornelia §. ſi quis librũ ff. de iniur. Vitellin. de maleſ. tit. de libell. famoſ. num. 4. & 5. Clar. in pract. quæſt. 68. verſi. libelli in princip. Bonacoſſ. inter commun. opin. crim. verſi. libelli Plot. conſ. crim. diuer. 131. nu. 5. vol. 1.

213 Quibus reſpondendo dicitur, quod glo. in §. 1. inſtit. de iniur. in verbo fieret non præcisè loquitur de libello famoſo, ſed generaliter de iniuria, ſpecialiter autem de libello famoſo, contrarium dixit in l. vnica C. de famoſ. libell. in verbo ſanè, & in l. eum, qui nocentem in verbo diffamare ff. de iniur. Bellapert. in d. §. 1. num. 10. nullum quidem verbum facit de libello famoſo, ſed generaliter ſolum loquitur de iniuria, ideo non facit ad dubium, Idem Bellapertic. in l. 1. C. de famoſ. libell. dicit contrarium eius, ad quod allegatur Specul. in tit. de iniur. in princ. in verſic. itẽ quod cantaſti allegat text. in d. l. eum, qui nocentem, qui loquitur, & intelligitur de iniuria, nõ autem de libello famoſo, vt ibi declarat gl. & ideo idem Specul. qui ſupra loquutus fuit de diuerſis iniuriarum generibus debet intelligi ſecundum legem, quam allegat, & ſic de iniuria, nõ autem de libello famoſo Salyc. in l. vnica C. de famoſ. libell. licet in poſitione caſus ſummando, & diuidendo text. dicat reum puniri niſi docuerit vera eſſe ea, quæ dixit, eſt tamen intelligendus, vt loquatur non de libello extra iudicium porrecto, ſed de libello porrecto in iudicio, prout loquitur tex. quem ipſe ſummat, & declarat ibi glo. in verbo ſanè Ang. in l. lex Cornelia §. ſi quis librum ff. de iniur. nullam facit fidem, quia eſt ſibi textus contrarius in l. vnica C. de famoſ. libell. Boniſ. de Vitellin. in tit. de libell. famoſ. nu. 3. nõ loquitur de libello famoſo, ſed generaliter de iniuria, & allegat tex. in d. l. eum, qui nocẽtem, qui, vt ſupra dixi limitatur in libello famoſo. Clar. in pract. q. 68. verſi. libelli in princ. & Bonacoſſ. qui eum refert in ſuis commun. opin. crim. verſic. libelli ſimpliciter dicunt, quod componens cõtra veritatem libellum famoſum capite punitur, ſed quid ſi ſecundum veritatem nihil dicunt, ſumere autem argumentum iſto caſu in dictis Doctoribus à contrario ſenſu eſt inconueniens, maximè ad correctionem legum, vt alias dixi.

214 Remanet ergo pro affirmatiua opinione Io. de Platea inſtit. de iniur. §. 1. nu. 8. & 15. Aemil. Ferret. ibidem, quem non vidi, ſi hoc dicat Cyn. in l. vnica C. de famoſ. libell. Plot. conſi. crimin. diuerſ. 131. nu. 5. vol. 1.

215 Pro cõtraria autem opinione habemus text. qui cauillari non poteſt in l. vnica C. de famoſ. libell. ibi ſanè ſi quæ per libellum famoſum proſequenda putauerit re proprio, ibidem glo. in verbo ſanè, alia glo. in l. eum, qui nocentem in verbo infamauit ff. de iniur. Ang. in l. vnica C. de famoſ. libell. Roman. conſi. 96. col. 2. poſt nume. 2. verſi. ſecundo vero caſu Oldrad. conſi. 53. col. 1. verſic. ſi extra iudicium Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de iniur. in princ. Azzo. in ſumma. C. de famoſ. libell. Bellapert. in l. 1. C. de famoſ. libell. Alberic. in l. ſi non conuitij columna tertia, verſiculo ſi extra iudicium de iniu. deciſ. Toloſ. 127. numero ſexto, verſi. nunc redeo Abb. in capitulo cum te colum. ſecunda, numero 28. verſi. ſecundo caſu de re iud. vbi, & Felyn. colum. fina. Couarr. var. reſol. libro primo, capitulo vndecimo num. 6. verſic. ſecundo eadem ratione Boſſ. tit. de iniur. numero quarto, propè fin. vbi quod in hoc omnes conueniunt Gomez. de delict. tit. de iniur. num. 1. propè ſi vbi de communi, Alex. de Neuo conſi. 82. num. 5. vbi de communi Plac. in Epithom. delict. capitulo primo, nume. quinto, verſi. ad id maximè pertinet, & capitulo tertio, numero ſecundo, verſi. Verum præmiſſa omnia, vbi de communi Ioacchin. Miſing. conſi. 7. num. 29. vbi de magis communi. Ex quibus dubitandum non eſt, quin iſta contraria opinio ſit magis communis, & verior, Tum quia Doctores eam ſequentes ſunt maiores numero, pondere, & menſura, Tum etiam quia pro ea adſunt quinque videlicet Boſſ. Gomez. Plac. Alexan. de Neuo, & Ioachin. qui omnes teſtantur de communi, & magis communi opinione, quibus, an ſit magis credẽdum, quam Dominis ex aduerſo informantibus; & contrarium aſſerentibus optimè Dominus meus iudicabit, & ideò ab ea nullo pacto in iudicando recedendum eſt, quæ non ſolum, vt dixi procedit de iure ciuili, ſed etiam de iure Canonico, licet in caſu noſtro, vbi agitur de pœna capitali imponenda, & ſumus in foro contentioſo, & non pœnitentiali, parum eſt curandum de iure Canonico, etiam quod ſimus in terris Eccleſię per ea, quæ in ſua doctiſſima informatione D. Cæſar Lucianus latè deduxit.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Quæ-

Quartum reſponſum incerti Conſulentis, & ſine nomine in eadem cauſa Pro I. contra Fiſcum, & Abbatem.

216 ADSIT DEVS. Quoniam veritas nimis alterando euertitur,& iam in eadem cauſa ad fauorem.I. ſatis abunde ſcriptum fuit, nó eſt opus illa iterum in dubium reuocare, quæ optimis, ac validiſſimis rationibus firmata fuerunt ,quibus quidem nihil releuans reſpondetur nec reſponderi poteſt, illud ſolum nunc attingã eam ſentẽtiam crebriori calculo approbare,quæ
u habet,quod iniuria vera,[u] & quæ Reipublicæ ſciri expediat poſſit impune propalari etiam per libellum famoſum, quod quidem licet etiam iam à tot primi nominis Aduocatis firmatum fuerit, nihilominus, vt domino meo tollatur labor in euoluendis libris rem Paulo Fuſius explicabo. In primis igitur pro hac communi, & veriſſima concluſione eſt text. de iure ciuili expreſſus in l. eum,qui nocentem ff.de iniur.qui generaliter,& indiſtinctè inquit eum,qui nocentem infamauit non eſſe bonum,& æquum,ob eam rem condemnari, & huius aſſertionis. I. C. rationem magis vniuerſalem dicens,peccata enim nocentium nota eſſe,& oportere,& expedire,quæ ratio mẽs eſt anima legis,vt docet Alciat.in l.nominis,& l. rei §.verbis ex legibus ff. de verborum ſignificat. & Rugger.de iur.interpret.par.5. num.18. & par.6. nu.30.& propterea cum tam verba, quàm mens, & intentio legis illius verificentur,tam ſi per famoſum libellum delicta nocentium propalentur quam ſine, vtique ſi etiam admittamus nos eſſe in libello famoſo,habemus legem expreſſam iniquum eſſe I.ob eam rem condemnari,cũ expreſſerit verum,vt alias probatum fuit, nam, & illud, quod ſub generalitate legis continetur, dicitur eſſe in lege expreſſum l.fin.ff.quod cum eo. Bart. & Docto.in l.1.ff.de vulg.Zaſ.conſ.18. nu.26.libro 2.Dec.conſi.5.in fine cum alijs congeſtis per Tiraquel.in retract.lignag.§.1.gloſſ.7.num.201. cum ſeq.& plene Vaſquez.de ſucceſſi progreſſ. libro 2.§.11.nume.27. & quod in ratione legis expreſſæ includitur dicitur in l.expreſſum l. prætor ait §.1.& ibi Bartol.& alij ff.de oper.nou.nunc.l. his ſolis C.de reuoc.donat.in princip.inſtitut.de leg.part. tutel.& ideo tunc non dicitur fieri extẽſio,cum caſus ille dicatur incluſus,vt late per Io. de Anan. in cap. cum ſit Romana de Simon. nu. 1.Bald.in d.l.his ſolis Iaſ.in authent. quas actiones num.17.C.de ſacroſanct.eccleſ.Nonius in §. ſed cum aliquis nume.3.de teſtamen. Immo plus dicitur, quod oratio vniuerſalis in omnẽ caſum verificari debet etiam in minimo Dec. conſil. 11. num.2. in princip.& in eo,in quo minor adeſt ratio Decian.conſ.5.num.2.cum alijs adductis per Tiraq. in l. ſi vnquam in præfationibus nu.118. C.de reuoc.donat.

217 Ex quibus apparet,quod reſtrictio gloſſ. ibi in verbo infamauit, prorſus reijcienda eſt, cum ſit omnino contra verba[x]& mentem illius legis, & eo quidem maxime,quia ipſamet gloſſ. ſibi cõtraria, & Doctores infra citandi ita hanc legem interpretati ſunt. Neque obſtat,quod dicta gl. mouetur per l.vnicam C.de famoſ.libell.quia immo ille quoque contextus contrarium probat, & noſtram confirmat ſententiam,vt Cyn. Saly. & alij ibi tradunt,& patet ex illis verbis, quæ per libellum famoſum, & ibi aſſertionibus ſuis veri fides fuerit opitulata.&c.quorum verborum ſcilicet omnino ſenſus eſt,quod cum regulariter in libellis famoſis non cõſueuit apponi nomen auctoris,ſi quis eſt publicæ ſalutis amator, nomen ſuum profiteatur, & abſque vlla trepidatione accedat,& ore proprio edicat, quæ per libellum famoſum proſequutus eſt,ſciens,quod, ſi aſſertionibus ſuis veri fides fuerit opitulata, laudem, & præmium conſequetur,& ſic omnino probat intentionem noſtram contra glo.ibi, cuius intellectus nullo modo poteſt admitti, vt primo probatur ex verbis ſequentibus dicti text.vbi dicit, ſin verò minime hæc vera oſtenderit capitali pœna punietur,quæ quidem verba nullo modo verificari poſſunt in eo, qui in iudicio alium accuſat. Nam eo caſu, ſi non probat non capitali pœna punitur,ſed ſimili ſupplicio iuxta l.fin.cum ſim. C.de accuſat.& trad.Boſſ.titu.de accuſat.nu.17. 2.dum in fine ſubdit tex.huiuſmodi autem libellus alterius opinionem non lędat.Ex quibus verbis apparet,quod neceſſario intelligendum eſt, de famoſo libello iam compoſito, non autem de falſa accuſatione in iudicio facta, quæ nullo modo dicitur famoſus libellus,ſed calumnioſa accuſatio,vel denunciatio tot. tit. de accuſ. & ad ſen. conſil. Turpill. & ideo cum in hac vltima parte diſtinctionis, quando non probatur, proculdubio non loquatur in eo, qui falſo accuſat, ſed in eo,qui falſo libellum famoſum componit omnino conuincitur, quod etiam in primo membro, dictæ diſtinctionis, quando probat loquatur in iiſdem terminis,cum ex eo,quod ſequitur demõſtratur,& declaretur qualis fuerit intentio in pręcedentibus l.ſed Iulianus §. perinde ad Macedo. Dec.conſ.11.nu.1.in fine.

218 Et pro hac item ſententia, ſi vltra leges expreſſas auctoritates quærimus eſt in primis glo. inſtitut.de iniur.in verbo fieret, dicitur enim in eo contextu,ſi quis ad infamiam alicuius libellũ aut carmen vel hiſtoriã ſcripſerit,cõpoſuerit,ediderit, dolove, malo fecerit; quo quid eorũ fieret gloſſ.ibi inquit niſi nocens erat,nam peccata nocentium nota fieri expedit l.eum, qui, & ſic ſi gl. refertur,prout omnino debet propter illa verba, quod quid eorum fieret ad omnia, quæ ſuperius dicta ſunt in textu,non potuit quidem certè hãc expreſſius firmare opinionem.Idem ibi expreſſione tradit Ioan.de Platea num.8.& num.13.in fine,Petr.de Bellaprrt.num.10.vbi reiecta opinione,glo.in d.l.eum,qui ita ipſe diſtinguit, quod ſi delictũ, quod exprobratur eſt huiuſmodi, quod ab alio poſſit accuſari non tenetur ſi ſit verum, quia tunc expedit Reipublicæ,alias ſecus. Idem Petr.in d.l.vnica C.de famoſ. libell.& Emil.Ferret.in d.§.1.qui interpretando illa verba text. ſi quis ad infamiam alicuius libellum.&c. inquit, ſed hæc ita demum puniuntur ſi innocentem infamauerit,

famauerit,nam peccata nocentiũ nota eſſe oportet,& expedit Paul.in l.eum qui ff.eod.Cyn.quoque apertè hoc firmat in l. vnica C. de famoſ. libell.vbi etiam Petr.refert,Alber.ibidem, licet nihil expreſſe dicat, cum tamen remittat ſe ad 5.q.1.vbi in c.1. hæc expreſſe probatur ſententia, vt inferius videbimus intelligendus, eſt ſecundum iura ab eo allegata iuxta illud Bart.in l. non ſolũ §.ſi liberationis ff.de liber. leg. & ante ipſum adnotauit Ioan.Andr.in cap.cum Nuncius de teſtibus, & iſtos Doctores facere numerum incommuni tradit poſt alios Corat.de commun. opi.li.1.tit.6.nu.141.Cum præſertim hanc ſententiam expreſſe teneat idem Alber. in l. ſi non conuitij, vbi dicit hanc opinionem placere Canoniſtis,& in l.eum qui ff.eod.vbi remittit ſe ad,ea,quæ tradit in l.ſi non conuitij,Saly. in d.l. vnica duobus in locis hanc ſequitur opinionem, Primo, dum in principio dicit textum quod de pœna dixerat limitat,& reſtringit ad caſum, in quo carmine famoſo ſcripta vera eſſe non probauerit, ſecundo dum num.1.ait, qui famoſum carmen de aliquo inuenerit illud pandere non debet, aliàs punitur pœna capitali,niſi docuerit vera eſſe, quæ dixit, vel pandit. Ang.in d.l.eum qui num.3. verſ.in gl. ibi,& in l. lex Cornelia §. ſi quis librum nume.4. verſi.ſi tamen ff.eo.de iniur.& in l.vnica C.de famoſ.libell.vbi ponit regulã, quod non liceat per libellum famoſum iniuriare,quam limitat ſecundum diſtinctionem à ſe traditam in l.ſi non conuitij C. de iniur. in qua ſe remittit ad ea,quæ dixit in l.3.C.eo.vbi dicit, quod aut diffamatio eſt falſa,& tenetur, aut eſt vera, & tunc ſi Reipublicæ intereſt ſciri non tenetur, & hanc aſſerit eſſe veritatem,& ſic ſemper hanc tenet opinionem,licet falſo allegatur pro contraria in d.l.vnica Bonifac.de Vitellin.in tract.de malef. in titul. de libell.famoſ.proponens in principio qua pœna ſit feriendus author libelli famoſi ſub nu.3. inquit, ſi autem quis infamat aliquem de eo, quod ipſe deliquit,non tenetur iniuriarum, vt ff. eod. in l. eum,qui nocentem,& ſubdit num.ſeq. Item punitur criminaliter, qui famoſum libellum falſo, fecerit ad alicuius infamiam,quia capite punitur & ſic ſentit, quod in vera exprimente per libellũ famoſum,vtraque pœna ciuilis nempe, & criminalis ceſſat, quæ ſupradixerat dari auctoribus falſi libelli Plot.inter conſil,crimin.diuerſ.131. nume.5.lib.1.Iul.Clar.in practic. crimin. quæſt.66. verſ. libelli, vbi inquit libelli famoſi auctor, qui fabricatus ſit de alio ad eius infamiam contra veritatem punitur pœna capitali l. vnica. Idem dicit Hippol.Bonacoſſ.inter commun. opin. crim. verſic.libelli.

219 Pro hac eadem ſententia eſt tex.expreſſus de iure canonico qui cauillari non poteſt in ca.1.5. quæſt.1.vbi Adrianus Papa ſcribens dicit, qui in alterius famam publicè ſcripturam, aut verba cõtumelioſa confinxerit,& repertus ſcripturam nõ probauerit flagelletur, ergo à contrario ſenſu, ſi vera probauerit non punietur, quod quidem argumentum eſt fortiſſimum, frequens, & vtiliſſimum l.1.§.huius rei ff.de off.eius cum ſimil.& eſt gloſſ.notabilis in l.in teſtamento §.mulieri ff. de teſtam.quæ dicit ſenſum contrarium pro lege accipi ita,quod illud,quod venit à contrario ſenſu habetur,perinde,ac ſi eſſet expreſſum in l. vel canone,quam glo. ſequuntur,& extollunt ibi Bal. & Paul.de Caſtr.& alij,quos plene refert Euerardus in loco à contrario ſenſu,& hoc etiam ibi gl.tam in principio quæſtionis,quam in dict.cap.1. paſſim affirmat adducens text.io d.l. eum, qui, & hoc idem in principio, dictæ quæſtionis firmat Archidiacon.verſic.adde hoc totum, Vgo, Laur. Bellamer.ſub num.2.ad fin.& ſeq.ſpecul.titul.de iniur.in princ. verſicul. item quia cantaſti, & ibi in addit. Iohan. in verbo concipitur verſicul. ſecundum canones excuſatur Oldrad.conſi.53. colum.1.qui firmat hoc placere Canoniſtis Abb.in c.cum te ſub num.28.verſic. ſecundo caſu ibi, ſecundum canones excuſatur de re iud. Aufrer. ad Capell.Toloſ.deciſ.125. num.6. in fine Lancell. de duello par.1.concl.20.nu.1.vbi dicit Io. And. opinionem veriorem, & magis approbatam, & omnes fere ſupra relati dicunt hanc opinionem veriorem,& magis approbatam.

220 Neque obſtat,dum ex aduerſo dicitur,quod immo etiam de iure canonico ſola veritas conuitij non eximit quem ab actione iniuriarum ſecũdum communem opinionem relatam ab Alexandro Neccio conſil.82.num.5. & alijs,pro qua allegatur,text.in cap.ſi peccauerit 2.q.1.& ideo nõ licet arguere à contrario ſenſu in d.c.1.5. q.1. ne ſequatur correctio text. in d.c. ſi peccauerit quia reſpondetur primo,quod tex.in d.cap. ſi peccauerit loquitur,quando quis occultum delictum, & ſolum ſibi notum corã omnibus patefacit,vt apparet ex illis verbis,quia enim ſecretum,& ibi,nã ſi ſolus noſti, & ibi, vt ab altero neſciatur, & ibi nemo alius illum nouit,& per totum,ſecus autẽ, cum delictum omnibus,vel pleriſque notum propalatur,vt ibidem expreſſe decidit ille tex.ex illis verbis, ergo corripienda ipſa ſunt coram omnib. quæ peccantur coram omnibus, & confirmatur per tex.in c.1.de pœn. & remiſſ.& ſcripſit D.Paulus 1.ad Timoth.cap.5.& ita etiam limitat,& declarat hunc tex. Gundiſal.in tracta.de hær. q.10. num.6.& propterea cum Abbas non occulte peccauerit,ſed palam, & in iudicio, cuius delictũ eſt notorium propter ſententiam, licuit I. illud publice propalare ſecundum dicti capituli deciſionem,& ſic non modo nihil vrget ille contextus, & communis opinio, quæ fundatur in eo, quod immo apertiſſime pro noſtra militat ſententia.

Secunda hæc diſcordia inter vtrumque textũ & Doctores facile ſedari poteſt ea adhibita diſtinctione, qua & multæ aliæ componuntur diſcordiæ, & antimoniæ in iure Canonico per Doctores infra citandos, nam aduertẽdum eſt, quod Canonum, ſiue decretorum duplex eſt genus, vnum quidem eorum, quæ inſtituta ſunt de iure diuino, alterum eorum, quę iure humano inſtituta ſunt,& poſitiuo, vt poſt D.Thom. tradit Cardin. Sancti Sixti de poteſtate eccleſiæ lib.3. cap. 54. circa finem, & cap.57. in reſponſione ad nouum argumentum, & hinc dicunt Doctores, ꝙ duplex eſt forus iuris Canonici, alter quidem cõtentioſus, vel exterior, alter verò intrinſecus, vel conſcientiæ ſecundum Anton.de Butr.in ca.Inquiſitioni de ſent.excommun.Abb. in c.1. nu.9. verſ.

verſ.& hæc procedunt de reſtit.ſpoliat.& in c.ad audientiam num.2.de homicid.Felyn.in c.1.nu. 41.verſic.ex his rationibus de conſtitution.& in c.nouit nume.6. verſ. ergo ex prædictis de iudic. & in d.c.inquiſitioni num.2. Andr. Iſern.in c.1. §. ſi verò voluerit numero 7. in fine de capitan. qui cur.vend.Laur.de Rodulph. in ca. conſuluit in vlt.notab.de vſur.Andr.ab ex ea.in c.1.nume. 248.de conſtit.Caſſan.in conſue.Burgund.rub. 4.§.23.gloſ.1.nume.45.& eſt communis opinio, de qua teſtatur Ludou.Gome.in c.2.in princ.nu me. 21. vbi etiam nume. 32. hoc latè confirmat. de conſti.in 6.& ideò dicimus,quod tex. in d.c.ſi peccauerit, & Doctores ex aduerſo allegati, qui in eo ſe fundant, intelligẽdi ſunt in foro, in quo nos verſamur iudiciali, & contentioſo ſecundumius poſitiuum, & ideò ſibi inuicem non aduerſantur.

221 Et ſupradicta diſtinctio procedit etiã, ſi lex non diſtinguat, dummodo ſub ſit ratio diſtinguendi,vt plenè tradit Andr.ab ex ea.in d.cap.1. numero 286.verſ.& hæc ampliatio de conſtit.& eſt communis opinio,vt patet ex his,quæ tradit Dec.in c.1.numero 38.de off.deleg.ſed hic ad eſt manifeſta ratio diſtinguendi, cum tex.in d. c. ſi peccauerit ſit de ſumptum ex Auguſtini verbis in Homelia de pœnitentia,vt patet ex inſcriptio ne illius,qui verba Euangelij, & ſaluatoris Chriſti recenſet ex Matth.capitu.18. & propterea ſecundum diuini iuris præcepta, & charitatis debent intelligi,vt etiam expreſsè colligitur ibi,ac charitate prędit eſſe debemus & tradit expreſſe ibi Archid.col.2.in fine,tex.verò in d. cap.1.5. quæſt.1.ex eo intelligendum eſt in foro contentioſo,quia ſunt verba Adriani ſummi Pontificis reſcribentis in hoc foro, vt patet ibi, ſi non probauerit,& ibi flagelletur, & ratio differentiæ inter vtrumque forum illa eſt,quia cum forus exterior reſpiciat ſolum humanæ ſocietatis conſeruationem,& publicam vtilitatem,& publicè expediat peccata nocẽtium palam fieri, propterea non punit eum, qui vera aliorum delicta manifeſtat, ſed ſecus eſt in interiori foro animo, cuius præcipua intentio,& ſollicitudo eſt dirigere homines ad ſalutem, & ſic nulla eſt contrarietas, quia diuerſitas fori ex cauſa diuerſificat iudiciũ vt tradit Calderin.in proœm.decretal.in 4.quęſt. & Imol. ibidem in verbo Rex pacificus in fine principij, Neq; ex hoc dicatur, quod ius Canonicum peccatum nutriat, quia hæc eſt omnino falſum, Nam ius Canonicum hoc fieri expreſſe prohibet in d. c. ſi peccauerit, qui reſpicit legem diuinam, quæ non ſolum datur populo,ſed omnibus virtuoſis, & ideò nihil admittit, quod ſit virtuti contrarium,ſed text.in d.ca.1.5.quæſt.1. qui loquitur ſecundum legem humanam, quæ cum detur populo, in quo ſunt multi à virtute deficientes non põt prohibere quicquid eſt contra virtutem,ſed ſufficit,vt prohibeat ea,quę deſtruunt humanum conuictum, alia vero habeat quaſi licita, nõ quidem quia approbet, ſed quod non punit per ea, quæ tradit poſt D. Thom. 2.2. quæſt.77.art.1. verſ.ad primum argumentũ Cepoll.in tract.de ſimulat.contract. nume.23. non enim omnia, quæ à lege non puniuntur, dicuntur à lege approbari, vt eſt tex. in c. hac ratione 31. quæſt.1.& gl.in c.omnis 3.diſtinc.quæ communiter recipitur ſecundum Martinum Nauar. in ſua apolog. quæſt.1.monito.51. numero 3.& latius in capitu. qualitas numero 42. de pœnit. diſtinct.5.

222 Quibus ſtantibus proculdubio aſſerendum eſt ab hac opinione minimè recedendum eſſe, cum ſit communis, & ferè ab omnibus recepta ſententia,nihil repagantibus, qui ex aduerſo allegantur. Quia primo ad tex.in l.vnica C.de famoſ. libelli reſpondetur, quod probat contrarium, vt ſupra dictum eſt ex opinione Petr. Cyriet. aliorum, ad glo.ibi, & in l. cum, qui nocentem,dicimus,quod non męretur allegari,ex quo contrarium tenuit in d.§.1.Ang.in d.l.vnica contrarium probat eius,ad quod allegatur, vt ſupra dictum eſt,Io.Andr.Alberi. Abb. Deciſ.Tholoſ. contrarium probãt, & pro noſtra ſententia omnino faciunt,quia ipſi omnes referunt duas opiniones, & cum neutram expreſsè approbẽt, dicendum eſt non in prima,ſed in vltimo loco relata ſententia,quæ eſt noſtra reſidere per glo.fina. in l.qui filium §. fina.ad Trebell. Bart. in l.bonæ fidei nume. ſecundo, ff.de poſſ.cum vulg. Azzo. benè dicit, quod qui proponit libellum famoſum in iudicio, ſi probet excuſatur, quod & nos admittimus,ſed nõ dicit, quod ſi extrà iudicium proponit,& probat verum,quod puniatur, ideo non męretur allegari, ex quo nihil dicit de pęna probantis veritatem contentorũ in libello extra iudicialiter dato.Boſſ.refert Abb. in d.c. cum te, qui ſecundum canones tenet contrarium, vndè cum conſtet de relato,magis ei ſtatur,quàm referenti ad trad.per Dec.conſ.63.nume. 6. Et dum dicit,quod in hoc omnes cõueniunt, intelligendum eſt de iure ciuili,quod tamen falſum eſt, vt ex pręmiſſis apparet.Felyn.quidem proponit regulam,quod conuitij veritas non excuſat,ſed illam declarat, & limitat non procedere, quando ex tali veritate conſequitur Reſpublica commodum, prout eſt in caſu noſtro, & ideo facit pro noſtra ſententia, & auget numerũ pro parte noſtra relatorum. Quare ſuperſunt tantum in contraria opinione Oldrad.Rom.Couarru.Alex.de Neuo Gomez.Placa & Miſinger.qui ſunt numero ſeptem,& plerique moderni, & propterea nullo modo præferendi tot, ac tantis ſupra pro noſtrã concluſione allegatis auctoribus, qui dempta gl. in d.§.1. quia contrarium tenet in l.cum, qui,& in l. vnica, & Oldrad.in d. conſ.53.ſuperſunt nobis vigintiquatuor, & ſic ſuperamus aduerſarios in decem, & ſeptem pondere,& auctoritate Illuſtrib. quare nihil dubij ſupereſt, quod hæc communior, & verior ſententia eſt.

223 Sed dato etiam citra veri pręiudicium,quod hæc non eſſet magis communis opinio, cum tamen ſit adeo controuerſa, & tantorum Doctorum opiniones,hinc indè referãtur excuſari omnino debet. I. in hoc caſu, etiam ſi non eſſet ſequutus veriorem ſententiam per ea, quæ in alia informatione deduximus, quibus nũc addimus Andr.ab ex ea in d.ca.1.numero 299. de conſtit. vbi alios citat, & Mandoſ. ad reg. Cancell. reg. 18.quæſt.2. num.2. vbi de communi teſtatur, &

Menoch.

Menoch.de arbitr.iud.quæſt.53. nume.9.vbi dicit ignorantiam iuris dubij excuſare ſicut ignorantiam facti, & hoc comprobatur, quia in his etiam,quæ ad fidem pertinent,& ſunt inter Doctores,& Theologos controuerſa, licet ante determinationem Eccleſiæ illam, vel illam partem amplecti, quod eſſe ab omnibus Theologis approbatum refert Martinus Nauarr.in cap.ſi quis autem num.48. de pœniten. diſtinct.7. per text. in cap.damnamus de Summ. Trinit.

LAVS DEO.

Iſta cauſa fuit multum ventilata, & tandem illius iudex, qui fuit Fabius Menichinus de Colle Veteri, Vir certè integerrimus, & ſapientiſſimus condemnauit carceratum ad æſtimationem iniuriæ Abbatis,& ad ſoluendum Fiſco ſcutorũ duo millia cum cominatione,quòd niſi ſolueret infra tantum tempus,tranſmitteretur ad Arcem Ciuitatis Hoſtiæ, prout ipſo non ſoluente trãſmiſſus fuit, & ibi propter aeris malignitatem diẽ ſuum obijt.

ADDITIONES.

a *Scandali*. Quod delicta ratione ſcandali, & mali exempli ſint grauiora, & magis punibilia probauit idem D. meus Farinac. in ſua pract. crim.tit.de delict.& pęn.q.18.nu.65.

An autem ratione timoris ſcandali ſint Reo denegandæ defenſiones præſertim in deprehenſo in crimine notorio, aut infraganti ſcripſit idem D.meus Farinac. vbi ſupra q.21.nu.73.74. & 144.& 145.

Et generaliter, quod ratione ſcandali multa concedantur multavè denegentur contra iuris regulas Felyn. in c. nihil nu.2. de reſcript.Tiraq. de pœn.temper.cauſ.46.Nouell. reg.205. vbi latè Menoch.de recuper.poſſ.remed.1. nume.319. & ſeqq.apud quos cum allegatis per eos reperies huius concluſionis plures illationes, declarationes & exempla.

Et particulariter, quod ratione ſcandali euitandi poſſit delinquens impunitus dimitti, voluit idem Tiraquel.d.cauſ.46.num.1.& nu.3.per tex.in l. qui cædem ff.de ſicar.glo.in capit.ſi ergo in verbo clamoribus 8.q.1.tex.in c.vnuſquiſque & ibi etiam glo.22.quæſt.3. licet in contrarium, quod immo ratione ſcandali euitãdi delinquẽs non poſſit impunè dimitti ibidem per Tiraq. allegat.nu.4.in l.decurionum C. de pœn.

Et an ècontra ratione ſcandali euitandi poſſit innocens condemnari dic,quod non,licet bene poſſit pęna accelerari,vt per Tiraq.d.cauſ.46. nu.2.& eſt communis,vt per Clar.in pract.§.fin. q.8.verſ.ſed nunquid in fin.

b *Extincta*. Controuerſia eſt inter Doctores, an appellatio extinguat ſententiam,an vero tantum ſuſpendat eius effectus, in qua materia vide Diaz.reg.37.pract.Corrad.in tit.de appell.num. 21.Villalob.in commun. opin.in verbo appellatio num.112.113.& 125.deciſ.Pedem.5. num.5. Vbi quod extinguit, vel ſaltim quod ſuſpendit Ant.Gomez.de delict. tit. de homicid.nume.69. vbi plura adducit ad probandũ,quod extinguat. Sed dubitat de hoc ibi Suarez. in addit.litera M. vbi etiam de materia remiſſiuè, & deinde reprobat in propoſito differentiam, quæ fit ab aliquibus Doctoribus inter cauſas ciuiles, & criminales Lancell.in tract.de attenta. cap.12.in præfat. num.108.& ſeqq.vbi multa adducit pro,& contra,& poſtea reſoluit,quod quatenus appellatio reſpicit futura non extinguit, ſed ſuſpendit ſententiam: quatenus vero reſpicit præterita extinguit in totum, & hanc diſtinctionem dicit communẽ ex Corrad. & Villalob. in locis pręcitatis.

Et in materia tradita alia concluſio,quod ſcilicet appellatio conſeruat appellantem in ſtatu, in quo erat ante ſententiam l. 1. ff. nihil nouar. appell.penden.l. ſciendum ff. de appell.recipien. l. appellatione C. de appellat. Verum quia hæc concluſio habet in ſe plures illationes, & declarationes te remitto de illis ad eundem Lancell. in tract.de attenta.capit.12.in præfat. nume.48. & ſeqq.

c *Iurantem*. Veriſſimam credo hanc concluſionem immo & magis cõmuniter receptam, quod ſcilicet iuratæ alicuius aſſertioni nõ credendum ſit quando illi reſiſtit aliqua præſumptio, & præſertim iuris ad cuius comprobationem vide pluribus comprobationem Menoch.de recuper.poſſeſ.in 16.remed.nu.35.& ſeqq.& de arbitr.quęſt. lib.2.caſ.186.num.7.& caſ. 298. num.6.& latius in tract.de præſumpt. lib.1. quæſt.77. quem omninò videas vltra infraſcripta in hac materia. Riminal.inter conſi. crim.diuer. conſi.83. nume.8. lib.2.& inter ead.conſ.Laureu. ab Oca conſi.63. num.19.& ſeqq.eod. lib.2. Lamberteng.in tract. de contract.eorum,&c. glo.1. num.185.& ſeqq. vbi plures alij antiquiores adducuntur concordantes Maſcar.de probat. lib.1. concl.94.nu.20. Et licet contra hanc concluſionem videatur facere deciſ.Pedem.71.num.29. vbi videtur teſtari de communi opinione, præſertim quando iurãs eſt vir bonæ famæ, vt in ead. deciſ. Pedem. 101. nu.25.Ego tamen à prima opinione,vt dixi magis communiter recepta nunquam in iudicando diſcederem etiam quod iurans eſſet bonæ famæ niſi aliæ concurrerent præſumptiones pro ipſa aſſertione, prout in ſpecie voluit Lamberteng. vbi ſupra d.glo.1.num.182.& ſeqq.Immo eſt generale,& regulare, quod nunquam aſſertioni alicuius iuratæ credatur niſi is fuerit bonæ famæ, & non leuis vitæ, vt per eundem Maſcar. d. concluſ.94.num.28.Bene crederem contrariam opinionem poſſe procedere, vel quando agitur de modico præiudicio, prout voluit Tiraq.in tract. de iudic.in reb.exig.pag.mihi 30.in paru.impreſ. verſic. hinc eſt; Vel quando aſſertio iurata eſſet alijs coniecturis adiuuata, quia tunc in concurſu præſumptionum iuramẽtum præualet, vt per Cardin.Alban.conſi.14.nu.7. nec diſſentit Lamberteng.vbi ſupra d.glo.1.ſub eod.num.182.vbi num.190.dicit remitti iudicis arbitrio,quæ nam iſto caſu coniecturæ ſufficiant.

d *Extimatione*. Quod iniurians teneatur iniuriato ad extimationem iniuriæ non habet difficultatem,quia iura ſunt aperta, voluit Hoſtien. in ſũma de maled.§.qui vero æqualibus in princ. eſt tex.in l.conſtitutionib.in fine ff. de iniur.qui

loquitur etiam in actione ciuili oriente ex l.Cornel.in illis caſibus,de quibus in l.lex Cornelia ff. eod.item eſt tex.in §.pœna autem verſic. ſed poſtea,& §.in ſumma inſtitut.eod. Hoſtien. in c.cũ te,nu.4.in verbo iniuriarum actione verſ. & agitur de re iud.& ibi etiam Io.And. poſt nu.2.Ant. de Butr.nu.4.Abb.nu.23.& Alex.de Neuo num. 10. eſt etiam tex. in c.olim, & ibi præſertim Maria.Socin.nu.21.extra de iniur.Adden.ad Beluiſ. in pract. lib. 1. cap.3. rubr. de iniur.nu.76.in verbo ciuiliter Marant.in Spec.par.4.in princ.nu.5. verſ. dicitur autem magis ciuiliter Boſſ. in tit.de iniur.numero 2.

Verum quomodo ſit facienda iſta æſtimatio, laborant Doctores, quod ſi facienda ſecundum tempus factæ iniuriæ non autem ſecundum tempus æſtimationis tex. eſt ad literam in l.iniuriarum æſtimatio. ff. de iniur. Salyc.in l.4.nu.4.ſub verſ.quæro tunc,ibi, & debet iurare de præterito Felyn.in c.cum te poſt nu.17.de re iud. Azzo. in ſumma de iniur. nu.15. in fine Hoſtien. in ſumma eod.tit.nu.7.& §.& inquantũ ante med.verſ. quia ſemper eſt relatio ad tempus, quo facta fuit Cirill.in ſumma Crim.rubr.24.§. fin. nu.3.verſ. quæ quidem iniuria fol.100.

Quod enim pars debeat ſuã iniuriam æſtimare medio iuramento, pariter non habet difficultatem,prout voluerunt glo.in §. pœna autem in verbo æſtimauerit inſtit. de iniur. Io.Fabe.in §. ſed,& lex Cornelia nu.3.poſt med. inſtitut. eod. vbi teſtatur de vſu cauſarum, & communi opinione Doctorum, & Gloſarũ, quod ſcilicet pars debet non ſolum æſtimare, ſed etiam iurare Maria.Socin. in c. olim nu.25. extr.de iniur.Vbi reprobato Bar.in l.iniuriarũ æſtimatio.ff.de iniur. teſtatur ita ſemper vidiſſe obſeruari, & quod cõmunis conſuetudo eſt contra Bart.pract. Beluiſ. lib.1.cap.3.rubr.de iniur.nu.82.

Sic pariter, quod Iudex non debet ſtari huic ęſtimationi partis,ſed quod ipſe ſuo arbitrio eſtimatam à parte iniuriam taxare debeat communiter receptum eſt,vt voluerunt Cyn.in l.ſi non conuitij nu.13.in 9.quæſtione,& nu.19.in 15.q. & ibi etiam Alberic.nu.16.C.de iniur.eſt tex.expreſſ.in §.pœna autem verſ.ſed poſtea, & ibi glo. in verbo æſtimauerit Io.Fab.nu.1. in fine Nicaſ. nu.4.& nu.5.& Aret.in princ.inſtit.eod. Salicet. in l.4.nu.4.& ibi etiam Io.Fab.nu.7.C.eod. Bar. in l. iniuriarum æſtimatio nu.3. ff.eod. Item Io. Fab. in §. ſed & lex Cornelia poſt nu.3. verſ. poteſt enim dicere inſtitut.de iniur. Ang. in l. item apud Labeonem §.ſi quis ſeruo nu.5.ff.eod. Hoſtien. in ſumma de maled. §. qui verò æqualibus in prin.Felyn.in c.cum te poſt num.16.de re iud. Marian.Soçin.in c.olim nu.25.extr.de iniur.Specul.in tit.de iniur.§.1.poſt nu.7.Marant. de ord. iudic.par.4. in princ. nu.6.Soc.conſi.146.nu.15. in fine verſ. circa quartam, & vltimam quæſtionem lib.1.Iodoc.in pract.crim.c.135.num.3.Cirill.in ſumma crim.rub.24.§.fina.nu.3.verſ. ideò Prætores.fol.100.

Sed an Iuramentum partis debeat præcedere taxationem Iudicis, an vero è contra, in hoc videtur ſtare difficultas. Vna enim fuit opinio, quod iuramentum debeat pręcedere taxationẽ, & ſic quod pars debeat prius iurare quanti ęſtimet ſuam iniuriam,& poſtea iudex taxat quantitatem ęſtimatam, & iuratam ſecundum Cyn. in l.ſi non conuitij num.19.& ibi etiam Alberic.numero 16.C.de iniur.Io.Fab.in §.pœna autem numero 1.in fine inſtitu.eod.& in §. ſed.& lex Cornelia pariter numero 1. in fine inſtitut. eod. Vbi quod ita tenent Doctores ſuo tempore moderni,& num.3.in fine,Aret.ibidem num.2. & eſt de mente Bar.in l.iniuriarum æſtimatio nume.2.ff. eod.Abb.in c.cum te num.23.verſic.& æſtimabitur iniuria de re iud. & Alex.de Neuo nu. 11.vbi ad hoc allegat gloſſ. in c.ſi Canonici in verbo & iniurijs de offic.ordinar.pract.Beluiſ.lib.1. capit. 3.rubr.de iniur. num.82. Roman.conſil.146.nu. 15.in fine libro 1.Iodoc.in pract.crimin.capitul. 135. numero 3.

Altera fuit opinio, quod iuramentum partis præſtetur poſt taxationem iudicis, & ſic quod primo loco pars ęſtimat iniuriam ad certam quãtitatem,deinde iudex taxat ęſtimatam,& poſt iudicis taxationem pars iurat vſque ad taxatam quantitatem à iudice ſecundum Salycet. in l.4. nume.4. C.de iniur. Aret.in §. pœna autem poſt numer.2.verſic.ſicut etiam dicimus inſtitut.eod. per l.ſancimus cum autem. ibi poſita C. de iudic. Vbi in ſimili loquitur de taxatione expenſarum Ioh.Fab.in d.l.ſi non conuitij poſt numer.8.verſic.item iudex Felyn.in c.cum te num. 6. verſicu. adde etiam de re iud. Et pro hac opinione videtur tex.in c.olim in fine,& ibi gloſſ.in verbo taxatione,& Marian.Socin.numero 23. verſic.& volunt aliqui extr.de iniur.Hoſtien. in ſumma de iniur.nume.7.§.& inquantum in princ. verſic.indè eſt Marant.de ordin.iudic.par.4.in princip.num. 6. Vbi quod prima pars extimat, ſecundo iudex æſtimationem taxat, tertio dat iuramentum ſuper quantitatem taxat,& quarto condemnat ad ſummam taxatam,& iuratam Bonif.de Vitellin. in tit.de iniur.nume.38.Rot. in titul. de iniur.& damn.dat. deciſ. 1.aliàs 152. in nouis, & deciſ.4. nume.1.& nume.2.Vbi benè declarat,& reſpondet illis, qui dixerunt, quod iuramentum debet præcedere taxationem , diſtinguendo taxationem,& illius modum iudex hoc facere cum cauſa,ſecus autem ſine cauſa, vt per eandem Rotam eod.tit.deciſ.4.in fine Plot.de lit.iuran. §.46.numero 1.Foller.in pract.crimin.canon. capitu.33. numero 153.

Et retenta iſta vltima opinione, nunquid poſſit iudex poſt taxationem ab ipſo factam,& iuramẽtum partis ſuper ſumma taxata pręſtitum iniuriantem condemnare in minori,quàm ea, quę fuit per partem iurata? videtur quod non ſecundum Bonif.de Vitellin. in tit.de iniur. nume.38. cuius contrarium videtur voluiſſe Rota in titul. de iniur.& damn. dat.in nouis deciſ.1. aliàs 152. Pro reſolutione dicas, quod poteſt iudex hoc facere cum cauſa,ſecus autem ſine cauſa,vt per eãdem Rot. eod.tit. deciſ.4.in fine, prout hæc omnia benè deducit P. meus Farinac. in titu.de var. & extraordi.crimin.q.105.inſpect.2. vbi alia plura reperies in materia æſtimationis iniuriarum.

c *Contumelioſis*. Iſta opinio Anan.communiter reprobatur, ſicuti poſt alios, quos allegat antiquiores,

quiores, bene congeſſit Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract. crim. canon. cap. 66. alias 60. rubr. de maled. litera A.

f *Monaſterio*. An iniuria facta Monaco, & Religioſo regulari cenſeatur facta monaſterio, & Abbati, & an ꝓ ea poſſit Abbas agere, vide Ang. in l. 1. §. item aut. num. 1. ff. de iniur. vbi cõcludit, quod ad emendationem damni ciuiliter Abbas ſine mandato agere non poteſt, aliter autem poteſt, ſi iniuria fuerit Monacho illata in contemptũ Abbatis, vel Monaſterij Io. Fab. in §. patitur nume. 2. inſtitut. eod. vbi quod pro iniuria facta Monacho, monaſterium agit nomine proprio, quia immo nomine monaci iniuriarũ actio non naſcitur, vt ibi per eum, quod & idem voluit Bonif. de Vitellin. in tit. de iniur. num. 37. Nicaſ. in d. §. patitur num. 3. Vbi quod immo Abbas non poteſt agere pro iniuria facta monaco niſi in ſui contumeliam facta ſit Io. Fab. in §. ſeruis inſtit. eod. num. 1. vbi quod Abbas poteſt agere pro iniuria etiam leui facta ſuo Religioſo, ad idem Iodoc. in pract. crim. cap. 137. num. 10. Marian. Socin. in c. olim num. 15. verſic. item pro iniuria facta Monaco extra de iniur. vbi quod Abbas, & monaſteriũ poſſunt agere pro iniuria facta ſuo Monaco niſi Monacus eſſet in ſtudio de licentia Abbatis, vel Abbas ageret in longinquis partibus Pract. Beluiſ. lib. 1. cap. 3. rubr. de iniur. num. 64. & ſeq. vbi quod Monaci non poſſunt remittere iniurias quoad actionem natam monaſterio, ſecus autem quoad ſuam perſonam, & nume. 66. vbi amplius, quod etiam, quod Monacus remiſerit iniuriam ſibi illatam, poteſt ipſemet Monacus agere nomine Monaſterij, & pro illius intereſſe.

g *Cautionem de non offendendo*. Inimicitia, an probetur ex cautione de non offendendo, res nõ tranſit ſine difficultate, & multi tenuerunt contrariũ eius, quod hic præſupponitur per D. Cõſulentem, inter quos præcipuè fuerunt Maluaticen. inter conſi. crim. diuer. conſi. 110. num. 27. lib. 1. Hippol. Rimin. conſ. 88. num. 17. lib. 1. Eugen. conſi. 27. nu. 22. etiam lib. 1. Ideo pro reſolutione vide eundem D. meũ Farinac. tit. de indit. & tortur. q. 49. nu. 121. & ſeqq.

h *Præſumitur*. Aduerte, ne decipiaris in hac propoſitione, licet enim dici ſoleat, quod in fractione pacis, ſeu treguæ cauſa noua præſumatur, & non ex antiqua, ſed ex noua cauſa præſumitur rupta Thob. Non. inter conſi. crimin. diuer. cõſi. 152. num. 13. verſi. nec etiam dicatur lib. 1. & inter ſua conſilia, conſi. 96. nume. 16. & conſi. 108. num. 19. poſt Bal. Pariſ. & Soc. iun. in locis per eũ relatis cũ alijs per Nicol. Moron. in tracta. de fid. tregu. & pac. q. 10. num. 4. Secundum antiquam impreſſionem Nouell. in pract. crim. cap. fina. nu. 29. Herculan. in tract. de caut. de non offenden. cap. 13. num. 7. & cap. 47. num. 27. & ſeqq. Benintend. deciſ. Bonon. 65. nu. 20. Maſcar. de probat. concl. 1131. nu. 38. & concl. 1157. nu. 1. & ſeqq. Honded. conſi. 97. num. 30. lib. 1. apud quos plures alios reperies concordantes. Hęc tamen concluſio procedit quando iam apparet etiam de noua cauſa vltra antiquam, & ſic quãdo eſt probatum aliquod factum de nouo, ex quo veriſimiliter offendens potuit moueri, tunc enim pax, & cautio præſumitur rupta potius ex noua, quam ex antiqua cauſa. Vnde ſecus ſi alia non apparet cauſa, quam antiqua, ſic enim apertè declarando dixerunt Nicol. Moron. d. q. 10. nume. 7. & q. 44. nume. 12. Aduocati Marchian. inter conſi. crim. diuer. conſil. 150. nume. 58. & ſeqq. lib. 1. Cepha. conſi. 35. num. 6. & ſeqq. & fere per tot. lib. 1. Vulpell. de pace q. 47. vbi teſtatur de communi opinione Herculan. de caut. d. c. 13. num. 8. & q. Maſcar. d. concl. 1157. nu. 64. & ſeq. poſt alios plures quos allegat antiquiores.

i *Noua cauſa*. Tritiſſima eſt apud omnes concluſio, quod offenſione ſequuta ex noua cauſa, nec pax, nec cautio de non offendendo rupta dicitur, ſicut poſt alios relatos antiquiores teſtantur Soc. Iun. conſ. 103. num. 7. lib. 3. Herculan. de caution. cap. 13. nu. 1. & ſeqq. Nicol. Moron. de fid. tregu. & pac. quæſt. 9. ſecũdum antiquam impreſſionem Aduocati Marchian. inter cõſi. crim. diuer. lib. 1. conſi. 150. nume. 44. & ſeqq. Cephal. conſi. 35. num. 1. & ſeqq. lib. 1. Thom. Non. conſ. 96. num. 15. & conſi. 108. num. 17. Vulpell. de pace quæſt. 45. Maſcar. de probat. concl. 1131. nu. 27. & concl. 1157. nume. 6. & ſeq. Benintend. deciſ. Bonon. 65. num. 2. Duen. reg. 16. in 2. limitat. Clar. in pract. §. fina. quæſt. 47. verſ. quæro nunc, & vide alios ibidem relatos per Baiard. num. 49. & ſeqq.

Verum quicquid ſit de iure contrarium ſeruatur in Vrbe, & ſtatu Eccleſiaſtico vigore Bullæ Pij Quarti, & eſt conſtitutio 128. & Pij Quinti, & eſt conſtitutio decima, quibus conſtitutionibus prohibetur poſſe nouam cauſam allegari in fractione pacis, treguæ, & cautionis de nõ offendendo. Sed ſi huiuſmodi conſtitutiones ſic ſimpliciter, & generaliter intelligerentur, eſſent vtique iniquæ, nedum irrationabiles, & propterea plures declarationes, & limitationes ad eas videas per Herculan. in tract. caut. de nõ offenden. cap. 13. num. 5. & cap. 51. nu. 20. & ſeqq. Maſcar. de probat. concl. 1157. num. 51. & ſeqq. & concl. 1131. num. 37. Hieron. Mauon. deciſ. Lucen. 100. num. 20. & ſeqq. Honded. conſil. 97. nume. 36. & ſeqq. Thob. Non. conſi. 110. nu. 9. & 10. & conſi. 111. num. 14.

K *Lata culpa*. Veriſſima eſt concluſio, quod lata culpa non æquiparatur dolo, quando agitur de pœna mortis, & de capitali delicto, hoc enim probat tex. in l. in l. Cornelia dum dicit ne in hac lege culpa lata pro dolo accipitur, & ibi gloſſ. in verbo culpa lata Bar. Alber. Ang. & Marſil. ff. de ſicar. Odoffr. in l. in actionibus num. 2. verſi. item fallit & ibi etiam Bald. col. 2. verſic. interdum de genere pœnæ Iaſ. num. 27. Dec. nume. 19. ff. de in lit. iuran. Claud. Seyſel. in l. 1. num. 32. ff. de legib. vbi quod ita communiter cõcluditur per Doct. Alciat. in l. magna num. 3. verſi. quod ego verum ff. de verb. ſignif. Cagnol. in l. contractus ſub nu. 9. verſi. item aduerte ff. de reg. iur. Dec. in cap. nu. 30. in 1. lect. de conſtit. Marſil. conſi. 67. num. 40. & ſeq. Cepoll. conſi. 33. num. 5. vbi de communi, & conſi. 41. nu. 9. Tiraq. de pęn. temper. cauſ. 14. num. 5. vbi poſt Bart. in l. in lege Cornelia ff. de ſicar. quem allegat dixit nullam eſſe legem, quæ

culpa

culpa morte puniat Marant. in Spec. in 4.par.in prin.nu.58. ad finem Villalob.in commun. opinio.litera L,nu.6.vbi de communi Ant.Gomez. de delict. cap.3. tit. de homicid.num.15. Clar.in pract.§.fin.q.84.in prin. ibi, & loquendo de pœna mortis, & vbi de cõi Franc.Becci.conſ.51.nu. 6.Cephal. conſi.76. nu.71. lib.1. Menoch.de arbitr.quæſt.lib.2.caſu 324.nu.11.

Et etiam, quod non agatur de pœna mortis, ſed de pœna corporali lata culpa non æquiparatur dolo ſecundum glo.in l.in actionibus in verbo non etiam ob culpam, & ibi Bal. col.2.verſic. item fallit in pęnis corporalibus Iaſ.nu.26. Dec. nu.19.ff.de in lit.iuran. Bart.in l.quod nerua nu. 20.verſ. primo enim dicit, & verſi.aut loquimur in actionibus, ſeu accuſationibus.ff.depoſ. idem Bart.in l.1.§.1. num.1.& 2.verſ.idem ſi tractatur de pœna corporali. ff.ſi quis teſtam.liber. & in l. in lege Cornelia in ſummario,& nu.1.ff.de ſicar. Pau.de Caſt.in l.1.nu.9.verſ.quoniam in corporalibus pœnis.ff.de legib. Marſil.in l.in lege Cornelia per illum tex.in ſummario, & nu.1.& ſeqq. & in l. lege Cornelia,la 2.§.cum quidam,nu.3.ff. ad l. Cornel. de Sicar.Cagnol.in l.cõtractus ſub nu.8.& 9. ff.de reg.iur. Salyc.in l.1.num.6. C.de Sicar. & in l.1. nu.5.verſ.ſecundo caſu.C.depoſ. vbi teſtatur de communi opinione Ant.de Butr. in c.2.poſt nu.9.& ibi etiam Imol.col.2.in princ. nu.12.ad med. verſ. idem ſi imponat pœnam afflictiuam perſonæ Felyn. poſt num.4.Abb.nu.6. ante med. verſ. idem eſt dicendum Mant. nu.40. vbi reſpondet contrarijs Bero.nu.37.de conſtit. Ang. de maleſ. in verbo ſcienter, & doloſè nu.1. & 4.& ibi Auguſt.in addit.in princ.firman.in repertorio verbo culpa lata,nu.21.Cępoll. caut.2. nu.12. Marſil. conſi.67. num.40. & ſeq. Cępoll. conſi.33.num.5.vbi de communi Diaz.reg.540. vbi de communi Blanch.in pract.§.viſis inditijs, nu.137. fol.mihi 56. vbi alij referuntur concordantes Capr. concl.78.nu.36.vbi quod ita communiter tenetur Matth. in ſuis reg. crim. verſ.2. incip. vbicunq; agitur de imponenda pœna corporis afflictiua inter commun. opin.tom.1. fol. mihi 344. in antiq. impreſſ. Ant.Gomez.var.reſol.tom.3.cap.3.rubr.de homicid.nu.16. Clar.in pract.§.fin.q.84.in princ. vbi etiam de communi ex Cępoll. & Marſil. in locis præcitatis Cępha. conſi.76.nu.71.lib.1.Burſat.conſi.77.nu.14.vbi de communi,& conſi.92.nu.8.eod.lib.1.

Verum an generaliter,an, & quando lata culpa æquipararetur dolo vide latiſſimè tractantem more ſuo D.meum Farinac. in tit. de pœn.temper. nõdum impreſſ.q.87.nu.1.& ſeqq. vnde hęc praua ſumpta.

L.Animus iniuriandi. Fallitur hic D.ſcribens, dũ credit ex verbis ſui natura iniurioſis nõ præſumi malum iniuriandi animum, quia incontrarium adeſt communis opinio, quæ probatur expreſsè ex l. ſi non conuitij in princ.C.de iniur.in illis verbis probare potes, ſumpto inde argumento à contrario ſenſu, & ibi hoc annotarunt gl.in verbo probare Butrig. in 2.notab. & in verſ.oppono,quod qui dolum,&c.Bellapert.in princip. Cyn.nu.2.verſ.ad legem iſtam, & ibi in addit.litera A, Bal.in ſummar. Salyc.nu.1.in princ.& in l.oppoſit.Ang.nu.3.& Io.Fab.num.4. in fine,& nu.5.Felyn.in c.cunctæ nu.18.verſ.& omne verbum de ſentent. & re iud.Doct. Baerch.in addit. ad Beluiſ.in pract.lib.1.cap.3.rubr.de iniur.nu.5. in verbo probare tenetur Aug. in addit. ad Ang. de maleſ.in glo.verba iniurioſa,nu.3.Rom.conſ. 96.nu.4. & ibi Mandoſ. in addit. litera B. Bonif. de Vitell.in tit.de iniur.nu.44. Socin.conſi.146. poſt num.7.lib.1.vbi quod ita communiter concludunt omnes Iodoc.in pract. crim.cap.137.nu. 14. in fine.

Bene verum eſt,quod quando verba non ſunt de ſui natura iniurioſa, ſed puta in differentia, poſſuntq́ue eſſe dicta ad bonum, & ad malũ ſenſum,& ſic cum animo iniuriandi, & ſine eo,tunc vtique malus animus non præſumitur,& probãdus eſt per allegantem ſecundum Alber.in l. iniuriarum actio in princ.nu.1.& in §.ſi quis per iniuriam,& in l.item apud Labeonem §.ſi communẽ per iura prædicta.ff.de iniur.& benè etiam declarat Ioh.Fab. in l.ſi non cõuitij, nu.5.C.de iniur. vbi idem quando verba prolata de ſe non ſunt iniurioſa, & puta Gyronicè dicta, & in §.fin.nu. 5.inſtit.eod.Azzo. in ſumma de iniur. nu.4.in fine,vbi ponit ſeptẽ caſus, in quibus animus iniuriandi non præſumitur,ſed oſtendi debẽt Beluiſ. in pract.lib.1.cap.3.tit.de iniur. nu.7.in fine iuncto num.8.verſ.vt ſic iniuriatus Aug.in addit.ad Ang.de maleſ.in glo.verba iniurioſa,nu.3.

M. Cauſa etiam iniuſta. Quod in crimine iniuriarum excuſat cauſa nedum iuſta,ſed etiam iniuſta,voluerunt Bart.in l.fin.nu.7.ff.de hęred.inſt. Cępoll.conſi.crim.70.nu.13.Boer.conſi.4.num. 43.Aym.conſ.9.nu.36.& conſi.13.nu.2.ex quorum dictis colligitur excuſari ab iniuria eum,qui pertulit verba iniurioſa in aliquem de quibus, vel erat publica fama, vel eadẽ audiuerit ab amicis coniunctis, ſeu alijs fide dignis viris refert, & ſequitur Claud. ad Bertaz. conſi.175. ſub litera A, & plenè proſequitur Ioh. Petr. Surd. deciſ. Mantuan.89.nu.22.in fine,& nu.28.etiam in fine, ſed certè iſtis caſibus cauſa, & credulitas poteſt dici potius iuſta quàm iniuſta, quam quidẽ iuſtam cauſam ab iniuria excuſare dubitandum non eſt ſicut poſt Oldrad.& Barbat.in locis pręcitatis tradit idem Claud.in loco præallegato,& Ioh.Petr.Surd.qui alios refert,& plenè hanc cõcluſionem probat deciſ. Mantuan. 89. num.22. ſeqq. vſque ad nu.29. Verum quod cauſa etiam iniuſta, &c. excuſet ab iniuria ſcripſerunt magis explicitè Anto. Gomez. var.reſol. tom.3.cap.6. rub. de iniur.nu.2. verſ.aduertendum tamen,vbi alijs relatis teſtatur de cõmuni opinione,& ante eum Io.Andr.ad Specul. in tit. de iniur.in princ. in verbo concipitur ante finẽ verſ.propter quod Alex.conſi.212.nu.4.in fine verſ.item iſte teſtis, & nu.5.in prin.lib.2. Ruin.conſi.145. nu.16.lib. 5.vbi quod ad excuſandum ab iniuria ſufficit error verus, vel præſumptus Oldrad. conſi.53.nu. 3.verſ. imò quandoque Aym. conſi.386. nu.20. Boſſ.in tit.de iniur.nu.3.in fin. & num.4. verſ.& ideò fortè, &c. Put.deciſ.52.nu.2. lib.3.Io.Petr. Surd.d.deciſ. Mantuan.89. num.22. & num.27. ante finem.

N. Sufficiunt. In hac materia ſcias, quod cauſa,ſeu

ſa, ſeu credulitas excuſans delinquentem debet probari per allegantem, aliàs non ſuffragatur, ſecundum Bart. in l.1.§.non autem, ff.ſi quis teſtam.lib.eſſe iuſ.fuer. Corn.conſ.280.nu.6.verſ. ita etiam,lib.4. Dec.cõſ.452.nu.11. vbi amplius, quod probandum eſt cauſam prædictam fuiſſe ante delictum, quod & idem voluit Rolan.conſ. 57.nu.13.lib.1. Gomez.in §.ex maleficijs,nu.24. Inſtit.de action. Aym.conſ.254.nu.4. Gabr.lib. 7.concl.8.nu.63.Clar.in Pract.§.fi.q.60.verſ.ſed hic quæro, Menoch.de recuper.poſſeſſ. remed.5. num.60.Honded.conſ.35.num.55.

Immo non ſufficit probare exiſtentiam cauſæ, ſed etiam neceſſe eſt probare, quod quis ex illa cauſa motus fuerit, & crediderit non delinquere, aliter enim dolus præſumitur, nec allegata cauſa excuſabit, Iacob.Butrig.in l.plagij,la ſecunda,colum.2.verſ.non tamen apparet,quod hoc crediderit,C.ad leg.Flau.de plagiar.vbi propterea dixit neceſſe eſſe eum, qui vult ſe excuſare ex credulitate, ſiuè iuſta, ſiuè iniuſta probare aliquid, quod veriſimile ſit eum ſic credidiſſe, Gome.in §.ex maleficijs,poſt nu.32.inſti.de act. Alex.conſ.103.num.13. verſ.& dato quod, lib.1. Cur.Sen.cõſ.55.nu.12. Aym.cõſ.254.nu.4.verſ. & ſi dicatᷣ,Cagn.in l.q̃ te,nu.5.ff.ſi cer.pet.Mayner. in l.ferè in omnibus, n.20.in fi.ff.de reg. iur. Tiraq.q̃ alios refert, de pœn.tẽper. cauſa 43. nu. 9. Gabr.lib.7.cõcl.8.n.66.vbi pariter alios refert nu.71.vbi & alijs relatis facit concluſionẽ,quod potius p̄ſumitur dolus, quàm quod quis ſit motus ex iniuſta cauſa, Clar. in Pract. d.q.60. eod. verſ.ſed hic quæro, poſt Alex.& Blanch.in locis per eum citatis,Menoc.de retinen.poſſ.remed.3. nu.653.& de recuperan. remed.9.nu.46. Bertaz. conſ. 375. poſt num.15.lib.2. Honded.conſ.35. num.56.ſeq.& conſ.105.nu.33.& num.37.

Sed an iſta cauſa ſit benè probanda, an verò ſufficiat præſumptiua probatio dicas, quod licet aliqui dixerint cauſam hanc plenè probandam eſſe, vt per Iacob.Port. in conſ.96. num.35. vbi tamen non dicit, quod ſit reprobanda, ad quod ſit legitimè probanda, & per teſtes omni exceptione maiores. Magis tamen communiter receptum eſt ad huius cauſę iuſtificationem ſufficere ſemiplenã probationẽ ſecundũ Alex in cõſ.115. n.15.lib.4.Io.de Amicis cõſ.85.n.9. Curt.Iun.q̃ tñ loquitur in ꝓbatione iuſtæ cauſæ in cõſ. 132. nu.11. verſ.quinimo dixit, Alex.in cõſ.34. nu.8. Aym.cõſ.254.n.5.& conſ.386.nu.20.Gab.d.cõcluſ.8.n.64. Hercul.de negat.nu.7.Menoch.d.remed.5.recuper.poſſ. nu.60.in fi. Bertaz.conſ.11. nu.21.& cõſ.38.nu.11.& conſ.275.nu.18. Fran. Becc.conſ.4.num.18.& conſ.78.nume.29. Plot. inter conſ.crim.diuer.tom.1. conſ.131.num.14. Burſat.conſil.152.num.32. lib.2. Honded.conſ. 105.num.26.

Et propterea cauſam prædictam poſſe coniecturis probari, dummodo tamen ſint vehementes,voluerunt Claud.Battand.regu.crim.81.nu. 2. Matth.in ſuis regu. crim. verſic.licet quælibet iniuſta, fol. mihi 346. colum. 2. inter commun. opin.tom.1.

Sic etiam quod quis motus fuerit ex illa cauſa, ſeu credulitate probari coniecturis, & veriſimilitudinibus, euidentibus tamen, ſeu vehementibus ſcripſerunt Boſſ. in titulo de decret. Mediolanen.ſub nume.19. poſt Aretin. & Alex. quos allegat Tiraquell.de pœn.temperan. cauſa 43. numero 9. refert eum Bertazol. conſilio 11. poſt numer.20. & conſilio 417.nume.32. Honded. conſilio 105. nume.33. & nume. 37. vbi videtur conſentire probabilibus coniecturis, Brunor.à Sole in ſuo Compend. iur. verſic.credulitas, & cauſa,folio 56.colum.2. ex Bart.Angel.& alijs ibi per eum allegatis.

Et inter alias coniecturas ea ſufficiens videtur, quando quis ante delictum expreſsè coram teſtibus declarauit ſe ſic agere velle ex aliqua cauſa, Gabri.lib.7.concl.8.nu.67.ex Aym.in loco per eum citato.

Immo & id probari per iuramentum delinquentis, videtur de mente Angeli in l. plagij, la ſecunda, num.1. ad medium, verſic. ſed qualiter probabitur,& poſt medium, verſic. modo ſi ſtatutum, & poſt nume.2. verſic. ſis tamen cautus, C.ad leg. Flau. de plagiar. Gabriel. libro 7.concluſ.8. numero 65.68. & 69. vbi tamen declarat, niſi contra iuramentum adſit iuris præſumptio, Bertazol.conſil.11.num.21.poſt Alexand.Curt. Ioan. de Amic. & Alciat. in locis per ipſum citatis, Honded.conſi.105.num.36.& ſequenti. vbi tamen etiam vltra iuramentum videtur requirere concurſum aliquarum coniecturarum ex allegatis per eum, prout etiã ita videtur de mente Ang.& Gabr.in locis proximè citatis.

o *Notoria.* Immo quando iniuria illata continet aliquod vitium, quod erat notorium, tunc iniurians tenetur etiam quod illud vitium, aliàs expediret Reipublicæ ſciri. Tunc enim non poteſt dici, quod Acipublicæ expediebat hoc ſcire, cum iam ſciretur, & eſſet notorium, ſecundum Angel.in l.3.C.de iniur. vbi ponit exemplum in monacho, quem eſſe apoſtatam notorium erat, vel in eo, quem pariter de furto, vel homicidio condemnatum eſſe notoriè conſtabat. Tunc enim ſi diffamatio continet prædicta notoria delicta non poteſt dici ad alium finem diffamationem proceſſiſſe,niſi contumeliæ.Conſtat autem auctoritate propria nemini inferendam iniuriam, quæ non poteſt producere aliquem bonum effectum, niſi contumeliæ, l.nullus, C. de iudic. quod & voluit idem Angel. in l. eum qui, num.1.ff.eod. ea ratione, quia ſententia,& condemnatio producit notorium iuris.

p *Mores.* Veriſſima, & generalis eſt concluſio, quod iniuria dicitur inferri, quando contra aliquem proferuntur verba, quibus dicitur aliquid commiſſum contra bonos mores Ciuitatis, talia enim verba iniurioſa reputari, ſcripſerunt Ioan.de Anan. poſt Bartol. quem allegat in cap. 1. poſt nume.5. extra de maledic. & eſt text. in l. item apud Labeonem, §. ait Prætor, & §. ſeq. & §.meminiſſe autem,in fine, ff.de iniur. vbi etiam declarat,quando quid dicatur factũ, aut dictum contra bonos mores, Bart. in d.§.ait Prætor,nu. 5.Ang.in d.l.item apud Labeonẽ,§.idem ait, vbi illud dicit factum contra bonos mores, quod repugnat bonis moribus ciuitatis, Glo.in c.cũ te, in verb.minimè, verſ.item illud,ext.de re iud.vbi

amplius quod iniuria nõ dr̃, niſi contineat quid factũ, aut dictũ contra bonos mores. Et ita etiã hoc idẽ tradiderunt ibi Hoſt.nu.11. Fely.nu.18. ad med.& Alex.de Neuo nu.26. Roma.conſ.97. nu.1. Socin.conſ.146.in princ. & nu.1.& ſeq. in diſcurſu,lib.1.Gram.deciſ.14.num.9.

q *Proteſtatio.* Veriſſima eſt concluſio,ꝙ proteſtatio nõ facit,q n iniuriãs actione iniuriarũ teneaẽ ſecundũ Alberi.in l.item apud Labeonẽ, §. idem ait,nu.2.ff.de iniur. vbi benè cõprobat, & reſpõdet contrarijs, Soci.conſ.118.num.5. in fi.lib.1. vbi de communi, Couarru. variar.reſolut.lib.1.

* cap.11.num.1.

Et de mentita data cum proteſtatione ſaluo honore mentiti, quod pariter mentientem non excuſet, ſcripſerunt Alex. in addit. ad Bart. in l. item apud Labeonem, nu.3.lit.E.in verb.tu mẽtiris, & ibi etiam Pornat.lit.I. ff.de iniur.vbi alij referuntur concordantes,Alber.in l.quę omnia, nu.2.verſ.ſed quis ſi dixit,ff.de procurat.Iaſ.in l. vt vim,nu.37.verſ.etiam ſi diceretur,ff.de iuſt.& iur. & ibi etiam Claud.Saiſell.in 2.lectu.nu.125. verſ.tertio intelligebat. Vbi quod ita eſt de mẽte Doctorum, Bolognet.nu.94.verſ.ſed ego puto,in fi.Adden.ad Beluiſ.in Prac.lib.1.c.3.rub.de iniur.nu.17.in verb.tu mẽtiris, Boer.cõſ.4.n.24. Soc.Iun.conſ.122.nu.11.lib.2. Couar.var.reſol. lib.1.c.11.nu.1. Petr. à Plac.in Epit.delict. lib.1. c. 1.nu.11.fol.23. Pract.Corrad. tit. de iniurian, nu.4.verſ.item ſi dicatur,fol.mihi 403.

r *Mortem.* Iſta cõcluſio, ꝙ imponatẽ pœna capitalis ꝑꝑ conſuetudinẽ delinquẽdi,nõ trãſit ſine difficultate.Ideò de illiꝰ veritate,& materia vide regulam cũ ſuis ampliationibus, & limitationibus poſitas per D. meum Farinac. in tit.de pœn. temper.q.23.per totum.

ſ *Doli.* Cõmuniter receptũ eſt,dolũ eſſe difficilis ꝓbationis,& propterea præsũptionibus,& cõiecturis probari. Sic.n.cõmuniter not. omnes in l. dolũ, & ibi ꝑſertim Io.Sicar.nu.4.verſ.ratio aũt, C.de dolo,eſt ẽt tex.in c.2.de renũciat.in 6.Pau. de Caſt.in l.ꝙ nerua,nu.3.ff.depoſ. Purpu.in l.1. nu.128.ff.ſi cer.per.Abb.in c.ſi aũt,nu.4.& ibi ẽt Fely.nu.1,& 2. & Dec.nu.6.& nu.11.de reſcript. Boer.deciſ.100.nu.3.& ſeq. Corn.cõſ.140.nu.9. lib.2. Neuiz.cõſ.22.nu.47.Ruy.cõſ.nu.10.lib.1. Pariſ.conſ.75.n.31.lib.1.& conſ.78.nu.23.lib.4. Hercul.de negat.nu.275.in fin. Io. Bapt.Lup.de vſur.cõment.2.§.1.nu.51. Maſc. qui alios plures refert,de probat.lib.1.concl.530.nu.1. ſeqq.Menoch.qui etiã alios refert,de præsũpt.lib.1.q.58. nu.10.& lib.5.præſumpt.3.num.42.ſeqq. & in 3. remed.retinen.poſſeſſ.nu.617.in fine.

Et ad probandum dolum non ſolum admittuntur præſumptiones iuris, ſed etiam hominis ſecundum Menoch. de præſumpt.lib.1.q.58.nu. 20. ſequitur poſt Gloſ. Corn. Socin. & Alexan. in locis per eum citatis, & adducit rationẽ, quia certum eſt doli coniecturas arbitrio iudicis remitti.Ergo intelligendum eſt de coniecturis hominis,non autem legis,quia coniecturæ legis arbitrio iudicis non relinquuntur, cum ea,quæ lege determinata ſunt, arbitraria dici non poſſunt, prout idem Menoch. probauit in tracta.de arbitr. quæſt. lib.1. quæſt.14.num.2. & præſumptiones, coniecturaſq; iudicum non eſſe à lege ſcriptas dixit Bald.in rubr.de præſumpt. num.3. Quamuis contrarium ſcripſerit Virg. Boccac. in Conſtitut.Picen. gloſ.8. ſub num.282. poſt medium, vbi dixit, quod nec etiam ad reſcindendum contractum ſufficiunt coniecturę hominis, prout hęc omnia benè deduxit D.meus Farinac. in titu.de pœn.temperan. quæſt.89. nume.16.& ſeqq. vbi latiſſimè more ſuo pertractat probationem doli,& fraudis.

t *Inducti.* Quando teſtes falſi fuerunt in facto proprio producti, & inducti à parte, tunc licet alias diſputent Doctores, an faciant inditium ad torturam, iſto tamen caſu inditium facere ſcripſit idem D. meus Farinac. in titulo de indit. & tortur. quæſt. 45. num. 35, & ſeqq. quem videas omninò declarantem hanc dubitationem.

u *Iniuria vera.* Quia omnes iſti conſulentes valdè ſe controuertunt in diſcuſſione iſtius articuli, an ſcilicet, & quando veritas illati conuitij in iudicio, vel extra verbo, aut in ſcriptis conuitiantem excuſet. Idcirco non ab re putaui hic referre, & reſcribere tredecim, & inter ſe varias, & diſſonantes Doctorum opiniones, & optimè quidem diſtinctas per D. meum Farinac. in titu. de var. & extraordinar, crimin. nondum impreſſo, quæſt.105. inſpect.5. apud quem etiam reperies realem, & veram tantæ dubitationis reſolutionem. Vna fuit opinio, quod veritas conuitij conuitiantem excuſet, pro qua videtur text. in l. 3. C. de iniur. vbi quod ille, cui fuit dictum, quod eſt delator, ſi delator non eſt, poteſt contra ſic dicentem iniuriarum iudicium experiri, ergo ſumpto ibi argumento à contrario ſenſu, ſi verè delator eſt, talem actionem non habet, prout ſic arguendo aduertit ibidem Angel, in princ. & ante eum Butrigar. in Summario, & Io. Fab. poſt num.2. facit etiam text. in l.cum qui nocentem, ff.eodem, dum ibi dicitur eum, qui nocentem infamauit, non eſſe bonum, & æquum ob eam rem condemnari, & ibi Gloſ. in verbo infamauit, Bellapert. in l.ſi non conuitij, colum.2. in
* princ.verſ.item dicit, vbi affirmat, quod ita communiter tenetur, C.de iniur. Et pro hac opinione facit Angel. in l.item apud, §.interdum, num. 1. ff. de iniur. quod ſcilicet iniuriarum actione non tenetur is, qui perſonam re vera infamem aliqua infamatoria iniuria afficit. Addo pro hac eadem opinione Gloſ. in §.iniuria autem, in verbo fieret, Inſtit. de iniur. Azo. in Summa de iniur, num.14. Speculat.in tit.de iniur.§.1. num. 3.verſ.item quod ſum homo honeſtus, Præpoſi. Alexandri. in cap.1. in princ.in 2.notab. quinta quæſt.1. Pract.Beluiſ.lib.1.cap.3. rubri,de iniur. nume.57.& ſequentib. Auguſtin. ad Angel. de malefic. in gloſ. verba iniurioſa, num. 3. in fine, ex Anchar.quem allegat in conſil.327. Bonifac. de Vitellin.in tit.de iniur. nume.12.in fine, verſ. ſi autem verum eſſet, Plor.conſ.crim.diuerſ.131. num.5.lib.1.Pract.Conrad.tit,de iniurian.num. 34.verſ,decimotertio ceſſat actio.

Secunda & præcedenti contraria fuit opinio, quod immò veritas cõuitij nõ eximat iniuriantem à pœna iniuriarũ, pro regula firmat Fely.in c.cum te,in fin.de ſent.& re iud. Diaz reg.784.in princ.

prin. Iodoch. in Prac. crim. c. 136. nu. 1. Miſinger. conſ. 7. nu. 29. vbi audet teſtare de communiori
* Doctorum opinione, ſed loquitur quando malo animo illata eſt iniuria, Boſſ. in tit. de iniur. nu. 35. verſ. quoad primã quæſtionẽ, Pract. Conrad. in tit. de iniurian. nu. 4. verſ. itẽ amplia, fol. 403.

Tertia eſt opinio Hoſtien. in Summa de iniur. §. cõtra quos, verſ. illud etiam, ex cuius dictis colligunt Doctores, quod ſi iniuria cõtinet aliquid turpè proueniẽs culpa iniuriati, & tunc iniuriãs non teneatur ſi verum dicit, vtputa quando improperatur delictum ab iniuriato cõmiſſum, ſecus verò ſi cõtineat id, quod ſine iniuriati culpa accidit, prout ſi dicatur ꝙ eſt baſtardus, ſic enim Hoſtienſem eo loci diſtinguere voluiſſe ſcripſit, Alber. in l. ſi non conuitij, nu. 9. verſ. Hoſtien. in Summa, C. de iniur. licet eam ſequuti nõ fuerint Io. Fab. in l. 3. C. de iniur. Abb. in c. cũ te, nu. 76. in fi. verſ. quarta fuit quorundam opinio, & nu. 27. Io. Andr. in addit. ad Specul. in princ. in additione magna, verſ. alij diſtinguũt in 4. opinione, Oldrad. conſ. 53. nu. 1. in princ. Roman. conſ. 96. nu. 1. in 2. opinione, Boer. conſ. 4. nu. 22. Ludou. Bologn. in addi. ad Anan. cõſ. 44. in 2. opinione.

Quarta eſt opinio, quod iniuriarum pœna nõ habet locum quando quis dicit verum, ſi iniuria contineat aliquod factum punibile, & pro quo iniuriatus accuſari poteſt, quia tũc intereſt Reipublicæ delicta punire, vtputa ſi quis alteri diceret, Tu es homicida, latro; & ſimilia, ſecus autem quando iniuria continet factum nõ accuſabile, & non punibile, quia tunc inhumanum eſt alienos defect⁹ detegere, vtputa ſi dixero, Tu es pauper, ſcabioſus; & ſimilia, ſecundũ Bellapert. in l. ſe non cõuitij, col. 2. verſ. vnde diſtinguo, & iſta diſtinctio fuit etiam Dyni ſicut teſtatur Cyn. ibid. nu. 12. verſ. dicunt quidã moderni, &c. ſequitur Bellapert. in §. 1. nu. 10. Inſtit. de iniur. Et hanc diſtinctionẽ licet eam ſequuti nõ ſint, retulerũt Cyn. in d. l. ſi nõ conuitij, nu. 12. verſ. dicũt quidam moderni, Alberi. ibid. nu. 9. verſ. dicunt quidam, Abb. in d. cum te, nu. 28. verſ. ſextam opinionem, de re iud. Marian. Socci. in c. fin. nu. 25. verſ. aduerte tamen, extra de iniur. Io. Andr. in addit. ad Specul. in titu. de iniur. in princ. in additione magna, verſ. Dynus alijs verbis vtens, in ſexta opinione per eum relata, Boer. conſ. 4. nu. 33.

Quinta fuit opinio, quod veritas illatæ iniuriæ excuſet iniuriantem quando improperatur aliquod delictũ, quod propalari Reipublicæ expediat, ſecus autẽ ſi improperatum delictũ non expediat Reipublicæ ſciri. Sumetur hæc diſtinctio ex textu in l. eum qui nocentẽ in illis verbis, Peccata enim nocentium nota eſſe, & oportere, & expedire, ff. de iniur. Et voluerũt Bellapert. in l. ſi non cõuitij, col. 2. verſ. vnde diſtinguo, C. de iniur. vbi Cyn. in ead. l. ſi non conuitij, nu. 12. in 8. queſt. vbi quod quando improperatur aliquid ꝙ expedit Reipublicæ ſciri, ſiuè de eo quis poſſit accuſari, ſiuè etiam quod non poſſit accuſari, & tunc vtroque caſu, ſi verum dicatur, iniuriarum actio non datur, ſecus verò quãdo improperatur aliquid quod nõ intereſt Reipublicæ ſciri, prout eſt quãdo quis vocat claudũ, vel mancũ, & cum diſtinctione Cyni ſic generaliter intellecta, & ampliata per eum, pertranſeunt Ange. in l. ſi non es, C. de iniur. vbi primum diſtinctionis caput exemplificat in eo, qui alteri dicit quod eſt leproſus, excommunicatus, latro, ſpurius, aut infamis. Secundũ verò diſtinctionis caput exemplificat in eo qui alteri dicit, *Zoppo, cieco, cornuto*, & ſimilia. Et ita reiectis aliorum opinionibus dicit eſſe tenẽdum inferens, propterea ꝙ primo caſu auctor in libello debet adijcere ꝙ diffamatio nõ eſt vera in ſecundo autẽ non. Et pro hac eadẽ diſtinctione cum ſuis exemplis vide etiã Bart. in l. eum qui nocentẽ, & ibi etiam Ange. nu. 1. & 2. ff. eod. Adden. ad Bart. ibi lit. B. vbi alij referuntur concordantes, & eundẽ Ang. in l. lex Cornelia, §. ſi quis liberũ, nu. 4. ff. eod. Saly. in l. 3. & ibi adden. lit. A. in verbo expedit Reipublicæ, C. eod. Io. Fab. ibidem nu. 3. & Inſtit. eod. §. iniuria autẽ, nu. 4. vbi ꝙ ita conſueuerunt dicere DD. Aret. ibid. etiam nu. 4. & Nicaſ. nu. 4. Abb. in c. cũ te, nu. 27. in verſ. quinta fuit opinio, & n. 28. Anan. nu. 3. in fi. Felyn. in c. cũ te, nu. 18. in fi. in 2. & 3. fallen. de ſent. & re iud. Abb. in c. fin. nu. 5. verſ. aut dico verum, ext. de iniur. Io. And. in addit. ad Specul. in tit. de iniur. in prin. verſ. alij aliter diſtinguũt, in 5. opinione, Oldrad. conſ. 53. num. 1. col. 1. poſt princ. Roman. conſ. 96. nu. 2. in 4. opinione, Grammat. deciſ. 37. nu. 1. & 2. Boer. conſ. 4. nu. 33. verſ. ſexta opinio, & nu. 36. verſ. quid dicẽdum. Vbi nõ ſolum teſtatur de cõmuni, ſed etiam ꝙ in hoc om-
* nes Doctores cõueniũt, & nu. 46. & ſeqq. vbi reprobat DD. tenẽtes contrariũ, & nu. 50. & ſeqq. omnibus, vbi ponit in ſpecie, quæ ſint delicta, ꝗ ſciri, & nota eſſe Reipublicæ, expediat Ludou. Bologni. in addit. ad Anan. in conſ. 44. verſ. alia fuit opinio, L. vlt. Socin. cõſ. 118. nu. 1. col. 2. verſ. ſed in hac prima dubitatione, lib. 1. & conſ. 146. nu. 6. eod. lib. 1. Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in Pract. crim. canon. c. 66. aliàs 60. rubr. de maledicis, lit. C. Iodoc. in Pract. crim. c. 136. nu. 4. Boſſ. in tit. de iniur. nu. 3. Petr. à Plac. in Epit. delict. c.
* 1. nu. 3. vbi de cõmuni, Fab. à Mõtelion in Praxi arbitr. par. 4. q. 9. nu. 42. fol. 366. Ant. Gomez. de delict. c. 6. rub. de iniur. nu. 2. verſ. dubium tamen.

Sexta eſt opinio præcedentis opinionis declaratoriæ, ꝙ iniurians tenetur actione iniuriarum, etiam ꝙ dicat verũ, & etiam ꝙ iniuria contineat vitia, quæ Reipublicæ expediat nota eſſe, & etiã ꝙ proueniant culpa iniuriã paſſi, & ꝙ de illis poſſit accuſari, idem iniuriã paſſus ſi animo iniuriãdi ipſum vitiũ improperauerit, Poma. in addi. ad Bar. l. eum qui nocentẽ, lit. A. verſ. qñ vero obijcitur, ff. de iniur. Alber. in l. ſi nõ conuitij, nu. 10. verſ. ſed ſi dicat, C. de iniur. põderãdo tex. in l. iuſtiſſimos, C. de offic. DD. in illis verbis, Nã ſi veræ voces ſint, nec ad libidinẽ effuſe; ex qbus non ſolã veritatẽ cõuitij iniuriantẽ excuſare, ne iniuriarum actione teneatur iniurians, niſi etiã iniurianti voluntas abſit, apertiſſimè in eo tex. ꝓbari videtur. Item facit tex. in cap. cum te, de re iud. & per illum tex. hoc ibidem adnotarunt Abb. num. 1. in 1. notab. & num. 26. verſic. prima opinio, & nume. 29. verſic. in præcedentibus enim iuncto verſic. ſed in hoc vltimo caſu Felyn. num. 18. in in fine verſic. ratio iſtorum caſuum, &c. & Alex. de Neuo num. 3. Hoſtien. in capit. fina. nume. 4.

in fine verſic. ſin autem hoc dicit ad infamandum & num. 5. verſic. ſi ergo hoc dicatur ad infamandum extra de iniur. & ibi etiam Ioan. Andr. ſub num. 5. Ant. de Butr. poſt num. 1. & Marian. Socin. num. 21. verſi. aut quis & num. 22. verſic. & hoc caſu iuncto verſic. aut ſolum dixit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de iniur. in princ. in addit. magna pariter in princ. & in prima opinione Hoſtien. & in fine dictæ additionis verſic. in ſecundo membro Oldrad. conſi. 95. nu. 2. in fine & num. 3. in diſcurſu & num. 4. & ſeq. Doctor Baert. in addit. ad Beluiſ. in pract. lib. 1. cap. 3. rubri. de iniur. num. 57. in verſ. non ſic in illa perſona, Roma. conſ. 96. nu. 3. & ſeqq. vbi latè Grammat. deciſ. 37. per totam, Ludou. Bologni. in addit. ad Anan. conſ. 44. ad finem, verſ. his ſic præmiſſis, Diaz in Prac. crim. canon. cap. 66. aliàs 60. rubr. de maledicis, nu. 6. verſ. & ſiuè verum dixerit, ſiuè falſum; & ibi Ignat. Lopez in addit. litt. * C. teſtatur de communi ex Curt. Iuniore, quem allegat in l. fin. num. 30. ff. quod quiſque iuris, ac etiam teſtatur hanc opinionẽ in forenſibus controuerſijs receptam eſſe, licet Regia Hiſpaniar. lex plurimum refragatur, vt ibi per eum, Alex. de * Neuo conſ. 82. nu. 4. & 5. vbi de cõmuni, Aufrer. in addit. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 127. nu. 8. Vrſil. in addit. ad Afflict. deciſ. 206. nu. 13. Boſſ. in tit. de iniur. nu. 3. verſ. & de alio, Couar. variar. reſolut. lib. 1. cap. 11. poſt nu. 6. verſ. ego quidem primum animaduerto, iuncto verſ. primum iniuriarum actione propoſita, &c. Petr. à Plac. in Epith. delict. lib. 1. cap. 1. nu. 3. verſ. Cardo igitur fol. 14. in princ. & num. 4. fol. 15. Quamuis contrarium quod ſcilicet non teneatur propalans vitia, quæ Reipublicæ intereſt ſciri, etiam quod animo iniuriandi id fecerit, voluit Bellapert. in l. ſi non conuitij, col. 2. verſ. ergo etiam ſi verum ſit, iuncto verſ. vnde diſtinguo, & verſ. item quod dixi, C. de iniur. Azo in Summa de iniur. num. 14. vbi generaliter dixit, quod iniurians animo iniuriandi non tenetur quando dixit verum.

Septima eſt opinio, quæ ex præcedẽti opinione infertur, quod quando iniuria illata continet aliquod vitium, quod erat notorium, tunc iniurians tenetur etiam quod illud vitium, aliàs expediret Reipublicæ ſcire. Tunc enim non poteſt dici quod Reipublicæ expediebat hoc ſcire, cum iam ſciretur, & eſſet notorium ſecundum Angel. in l. 3. C. de iniur. vbi ponit exemplum in monacho, quem eſſe apoſtatam notorium erat, vel in eo quem pariter de furto, vel homicidio condemnatũ eſſe notoriè conſtabat. Tunc enim ſi diffamatio continet prædicta notoria delicta, non poteſt dici ad alium finem diffamationem proceſſiſſe, niſi contumeliæ. Conſtat autem authoritate propria nemini inferendam iniuriam, quæ non poteſt producere aliquem bonum effectum, niſi contumeliæ, l. nullus, C. de iudicijs, quod & voluit idem Ang. in l. cum qui, nu. 1. ff. eodem, ea ratione, quia ſententia, & condemnatio producit notorium iuris.

Octaua eſt opinio, & illa quidem declaratoria ſextæ præcedẽtis opinionis, quod iniuriarũ pœna habet locũ, etiam quod iniuria ſit vera, & etiã quod expediat Reipublicæ illam ſciri, quãdo iniurians iniuriam protulit ſine vlla cauſa (vt puta in rixa) ſecus autem ſi cum aliqua cauſa. Primò enim caſu videtur adeſſe animus iniuriandi. Secundo verò caſu videtur abeſſe ſecundũ Pontat. in addit. ad Bar. in l. eum qui nocentẽ, lit. A. verſ. ſi verò non habet cauſam, ff. de iniur. Hoſtien. in Sũma de injur. & damno dat. §. contra quos, verſ. niſi hoc dicas ex cauſa, vbi cauſam exemplificat, quãdo iniuria infertur per viam exceptionis ſeu oppoſitionis iudicialis. Et ita etiam voluit, & exemplificat Alberi. in l. ſi nõ conuitij, nu. 9. poſt med. verſ. ſi ex cauſa, & num. 10. verſ. ſed ſi dicat conuitiũ ſine cauſa, C. de iniur. & ibi etiam cauſam exẽplificat, quando infertur conuitiũ cauſa correctionis, vel coram ſuperiore, vt puniatur, vel vt ab hominibus euitetur ne illis afferat aliquod nocumẽtum corporale, vel ſpirituale, Abbas in cap. cum te, num. 28. in fi. verſ. primo caſu, & nu. 29. de re iud. & ibi etiam Fely. nu. 18. in fin. in 1. fallen. Hoſti. in c. fin. nu. 4. in fin. ibi, Nec dicendi iuſtã cauſam habet, & nu. 5. ſub verſ. ſi ergo, &c. ext. de iniur. & ibi etiã Io. And. ſub nu. 5. Ant. de Butr. ſub nu. 1. & Marian. Socin. nu. 22. verſ. tertio caſu, Io. And. in addi. ad Specu. in tit. de iniur. §. 1. in addi. magna, poſt med. verſ. ſi ſine libello, Oldrad. conſ. 53. nu. 2. verſ. ſi ex cauſa, & nu. 3. vbi etiam ipſi benè hãc diſtinctionẽ exemplificant, Roma. conſ. 93. nu. 6. col. 2. verſ. ſi verò ſine libello, Grammat. deciſ. 37. nu. 6. & ſeqq. & nu. 13. in fine, quod ita fuit deciſum in illa curia communi omniũ voce, cum fuerit cõdemnatus ad exilium quidam, Carolus Mormelis nobilis Neapolitanus qui ſine cauſa, & in Rixa dixerat Leonardo de Ligorio quod erat ſpurius, & filius pediſſeq; meretricis, quãuis verum dixerit, Diaz reg. 784. in 1. 2. & 3. fallen. vbi declarat, & exemplificat, quãdo iniuria dicatur facta ex cauſa excuſabili, relati per Boer. cõſ. 4. nu. 35. & 36. Alex. * de Neuo conſ. 82. nu. 4. & 5. vbi de communi Aufrer. in addit. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 127. nu. 7. & ſeqq. Boſſ. in tit. de iniur. nu. 3. verſ. ſecũdo fallit, Couar. varia. reſol. lib. 1. num. 6. verſ. tertio ad præmiſſa, &c. & d. nu. 6. poſt med. verſ. ſextũ iuris eſt apertiſſimi, & eod. nu. 6. in fi. verſ. ſeptimũ apparet, &c. Vbi tamen quod nec iuſta cauſa excuſat iniuriantem ab actione iniuriarum, quando praua intentione iniuria illata eſt, Petr. à Plach. in Epit. delict. lib. 1. c. 1. nu. 3. verſ. ſecundo cõueſtiri poſſet, fol. mihi 14. poſt med. & nu. 4. verſ. tertio apparet, fol. 15. refert verba Couarr. in locis præcitatis.

Nona eſt opinio (& iſta quidẽ reſpicit ſolum iniuriã in iudicio illatã) quod iudicialiter accuſans, & in accuſatione accuſatũ infamans, ſi vera dixerit, non ſolũ non punitur, ſed etiam præmiũ & laudem meretur, ſecus autem ſi non vera propoſuerat, tex. ad literam in l. 1. §. ſanè, & in §. fin. vero, & ibi Gloſ. in verbo ſanè, Iac. Butr. in Sum. C. de famoſis libellis. Itẽ Gloſ. in l. cum qui nocentẽ, in verb. infamauit, ff. de iniur. Alius lex in l. ſi quidã, & ibi Gl. in verb. ſi pſeueret, & in verb. receſſit, C. eo. Alberi. in l. ſi nõ cõuitij, nu. 1. C. de iniur. in verſ. Nota ꝙ fides veri, & nu. 9. verſ. alij dicunt, & verſ. D. Oldra. & ibi ẽt Cyn. n. 12. verſ. alij dicũt ꝙ licet, Hoſt. in Sum. de iniur. & damno dat.

dat.§.contra quos verſic.quod ſi vocis vbi ponit exemplum quando quis obijcit infamiam alicui promouendo vel agenti ad hæreditatem tanquã legitimo opponit quod eſt ſpurius Ioh.Fab.in l.3.numero 3.verſic.& hoc niſi in iudicio C.de iniur.Abb.in cum te numero 26.verſicu.tertia:fuit opinio & nume. 28. verſic. ipſe verò de re iud. & ibi etiam Fylin.nume. 18.in fine in 4.fallen.Hoſtien.in c.fina.numero 4. verſicul.quid ſi aliquis extra de iniur. & ibi etiam Ioh.Andr. numero 5. Ant.de Butr.numero primo,Abb.num.5.& Marian.Socyn.numero 20.verſic.primò caſu & numero 21.& nume.23.verſic.circa ſecundum Ioh. Andr.ad Specul.in titu.de iniur.in princ.in additione magna verſic.gloſ. II.in 3.opinione & iterum infrà verſicu. poſſet autem ſic ritè diſtingui Oldrad.conſil.53.poſt numerum 1.col.1.in prin. & colum.2.nume. 2.verſic. ſi in iudicio Azzo.in ſumma de libellis famoſis nu. 2. in fine. Auguſt: ad Ang.de malef.in gloſſ. verba iniurioſa nume. 3.in fine Roman.conſil.96.num.1. in prima opinione & nume.2.in 3.opinione.& d.num.ſecundo,in 5.opinione ipſius Romani verſi.primo,caſu addem ad Capell.Tholoſan.deciſ.410.num.2.

* Vbi quod ita communiter tenetur Biaz.reg.784. in 4.fallen.Boer.conſi.4. num.34.& num.37.ſibi

* de communi Socyn.118.num.4.& 5.lib.1.Vbi latè cõprobat hanc concluſionem & loquitur etiã in accuſatione ciuili pro intereſſe partis Aufrer. in addit.ad Capell.Tholoſ.deciſ.127.numero 4. & 5.Boſſ.in ti.de iniur.nu.3.verſ.& hanc concluſionem & d.num.3.in fine.verſic.aduerte tamen.

Sic & excipiens contra teſtes actorem vel accuſatorem ipſos infamando pariter iniuriarum actione tenetur ſi infamatoriam exceptionẽ nõ probauit ſecus vero ſi illam probauit (quamuis aliquis dixerit vtroque caſu non teneri) ſecundum Alber.in l.ſi non conuitij numero 11. verſ. quid ſi opponitur in modum exceptionis. & numero 12.& ibi etiam Salyc.col.fina.in fine num. 6.C.de iniur.Ioh.Fab.in §.iniuria autem ſub nume.3.in fine.inſtit.eod.Anchar.in c.cum dilecto numer.2.& ſeqq. de ordine cognationum vbi ſic ad partes diſputato articulo hanc firmat concluſionem & reſpondet contrarijs Abb.in c. cum te num.28.verſ.ſiue excipiendo de re iud. Hoſtien. in c.fina.nume.4.verſic.idem eſt ſi hoc faciat excipiendo extrà de iniur.& ibi etiam Io.And.poſt numerum 5.Ant.de Butr.poſt num.1.Abb.num. 5.verſic. idem ſi repellam te à teſtimonio,& Marian.Socyn.num.2.verſicu.& idem dicendum eſt & num.25.verſ.& hoc procedit etiam.Ioh.And. in addit.ad Specul.in tit.de iniur.in princ. in additione magna verſ.& hoc intelligo ſiue agendo ſiue excipiendo Oldr.conſil.53.num.6. & omnibus ſeqq. Vbi latè comprobat refert contraria & illis reſpondet Pract.Beluiſ.lib.1.cap.6.nume. 4. & num.7.Auguſtin.ad Ang.de malef.in glo. verba iniurioſa nume.4.Idem Ang.de malef.ibidem numer.16. Quamuis Salyc.ibidem allegatus per Auguſtin.in addit. contrarium dixerit. Adden. ad Capell.Tholoſ.deciſ.410.numero 2.verſi.ſed

* quid pone aliquis vbi quod ita cõmuniter tenetur Boer.conſil.4.num.21.22.& 23.& num.37.& 38.Vbi relatis & reprobatis contrarijs hanc opinionem teſtatur communem,& loquitur non ſolum in excipiente contra teſtes,ſed etiam in excipiente contra illum qui intendit promoueri ad aliquod officium vel dignitatem Socyn. conſil. 118.num.4.& 5.per totum lib. Vbi latè comprobat & conſ.146.num.9.num.11.& ſeq.eod.lib.1. Iodoch.in pract.crim.cap.136.num.2.& ſeq.Aufrer.in addit.ad Capell.Tholoſ.deciſ.127.nume. 6. Boſſ.in tit.de iniur.num.4.poſt princ.verſ.ſed aduerte vbi qđ ità loquuntur Doctores,& quod propterea errauit Iaſ.qui dixit in l.fina. ff. quod quiſque iuris Doctores tenere contrarium videlicet quod non teneatur proponens exceptionem infamatoriam etiam quod illam non probauerit,& licet poſtea pro defenſione Iaſonis multa adducat,fatetur tamen contra eum eſſe communem opinionem,prout etiam eam cõmunem teſtatur ibidem num.21. Pract.Conrad.tit.de iniuria.nu.16. fol.406.in fine Villalob. in commun. opin.litera A.num.29.

Quamuis de conſuetudine Franciæ incipientem non puniri etiam quod famoſam exceptionem propoſitam non probauerit teſtetur idem Boer.d.conſ.4.num.49.

Et quamuis etiam excipiens non fuerit pertinax in probando quod tunc excuſandus ſit multum ſibi æquũ videri dixerit additionator ad Capell.Tholoſ.deciſ.410.nu.2.verſ.ſed ponè aliqs.

Decima eſt opinio & illa quidem reſtricta ad iniurias illatas per preces ſeu memorialia Principi ſeu ſuperiori porrecta. Quod Principi porrigens memoriale in quo aliquem infamet iniuriarum actione tenetur tex. in l. item apud labeonẽ §.ſi quis libello ff.de iniur. dum ibi dicitur ſi quis libello dato vel Principi,vel alij famam alienam inſeſtatus fuerit iniuriarum erit agendum vt Papinianus ait Sycin.conſ.118.nume.5.col.3.in fine verſ.hoc idem probat tex. Vbi loquitur quando contenta in memoriali Principi porrecto nõ probantur.lib. 1.ſecus autem ſi probentur ſecundum Boſſ.in tit.de iniur.num.4.poſt princ.verſi. ſed dic iuncto verſic. ſed aduertè Pract. Conrad. tit.de iniuriam.nu.15.in fine verſ.& dic fol.406.

Decimaprima eſt opinio & illa ẽt reſtricta ad libellũ famoſum quod libelli famoſi pœna habet locum etiam quod quis in eo verum dixerit tex. in l.1.C.de famoſ.libell.Vbi verũ dicens in libello iudicialiter porrecto non tenetur ſecus ſenſiens ſi in libello famoſo extraiudicialiter publicato,& ibi gl.in verbo ſanè Iacob.Butrig.in ſummar.Bal.num.1.& voluerunt Bella pert.in l.ſi nõ conuitij col.2.verſ.itẽ quod dixi C.de iniur. Alberic.ibidem nu.9.poſt med.verſ.ſcientia iudiciũ Abb.ĩ c.cũ te nu.29. ad finẽ verſ.2.caſu,& nu.29. ẽt in fine de re iud.Ioh.Andr.in addit.ad Spec.in tit.de iniur.in prin.in addit. magna verſ. 20.caſu aut ſit per libellũ famoſum Oldra conſ.53. nu.2. verſ.ſi p libellũ Azzo.in ſumma de famoſis libellis nu.2.in fine Roman.conſ.96.nu.2.col.2.verſ. ſecũdo vero caſu Alex.de Neuo cõſ.82. nu.5.ad med.verſ.allegat ẽt Boſſ.in ti.de iniur.nu.4.poſt princ.verſ.Nec obſtat l.1. C.de famoſ.libell.Vbi quod ita dicũt oẽs & d.n.4.ante finẽ verſ.aduertè tñ vbi dixit in hoc nõ reperiſſe contradicentem Couar.var.reſol.lib.1.c.11.nu.6.circa med.verſ.2.

eadem ratione Petr. à Plach. in Epith. delict. lib. 1. cap. 1. num. 5.

Contrarium videtur voluiſſe Spec. in titu. de iniur. §. 1. num. 3. verſic. item quod cantaſti iuncto verſic. item quod ſum homo honeſtus Ang. in l. lex Cornelia §. ſi quis liberum num. 4. verſi. ſi tamen ipſe vellet oſtendere ſe dixiſſe verum ff. de iniur. Vbi tamen loquitur quando expedit Reipublicè probari conuitium deſcriptum in libello famoſo & in l. eum qui nocentem in princ. num. 3. ff. eodem videtur de mente Petri de Bellapert. in l. 1. C. de famoſis libellis aliter intelligendo illum tex. quam intellexerint gloſſ. & alij præcitati Doctores videlicet, quod ſi is qui fecit famoſum libellum dicat ſe dixiſſe verum; & hoc probet ſolemniter non puniendus, ſed laudandus eſt, vt ibi per eum cuius opinionem dixit veriorem Cyn. ibidem; Nec diſſentire videtur Angel. pariter nume. 1. Vbi licet faciat concluſionem quod ſcribens famoſam cantilenam contra aliquem teneatur pœna illius legis ſiue dicat verum, ſiue falſum hoc tamen videtur limitare, niſi ea quę ſunt deducta in libello famoſo deducat in iudicio, & probet Salyc. in princip. & num. 1. Addo pro eadem contraria opinione Bonif. de Vitellin. in tit. de iniur. nume. 12. & in titu. de libell. famoſ. nume. 1. verſi. ſi verum non erat iuncto num. 3. Plot. conſi. crimin. diuer. 131. num. 5. & ſeqq. lib. 1. Vbi amplius dicit num. 14. ſufficere, vt contenta in libello famoſo probentur per vnum teſtem, & quod alij Doctores contrarium voluerint videlicet veritatem conuitij non excuſare à pœna libelli famoſi, excuſandus tamen eſt adhuc is qui vera dixit in libello famoſo credens ſe ſic facere poſſe fretus authoritate Doctorum qui hanc contrariam tenēt opinionem, & in hac opinione reſidere videtur Boer. conſil. 4. nume. 35. iuncto numero 46. & ſeqq. Quando tamen agitur de conuitio quod Reipublicè expediat ſciri, & notum eſſe, Iodoch. in pract. crim. capit. 126. numero quarto, Bonif. de Vitellin. in titulo de famoſ. libell. numero tertio, & videtur de mente Petri de Bellapert. in §. 1. numero nono, ad finem numero decimo, inſtit. de iniur. vbi tamen loquitur quando libellus famoſus continet delictum de quo quis accuſari poteſt Emil. Ferrett. ibidem & Ioan. de Platea numero octauo, & numero decimotertio, in fine vbi pariter loquitur quando libellus famoſus continet delicta quæ ſciri Reipublicę expediat Lancillott. in tractat. de duell. concluſ. 20. numero primo, Bonacoſſ. in commun. opin. crimin. par. 1. verſic. libelli famoſi author fol. 108. colum. 1. in fine, & videtur de mente Clari in pract. §. fin. quæſt. 68. num. 26. verſic. libelli famoſi author, ſumpto ex eius dictis argumento à contrario ſenſu. Et hæc contraria opinio videtur procedere de iure Canonico, & Canoniſtis placere ſcripſerunt Alberic. in l. ſi non conuitij numero nono, poſt med. verſic. canoniſtæ tamen Fab. de Monte Leon. in pract. arbitrar. fol. mihi 323. num. 1049. verſicul. niſi vellet probare Alb. in capit. cum te num. 28. ad finem poſt verſic. ſecundo caſu, &c. de ſent. & re iud. Ioann. Andr. in addit. ad Specul. nume. 2. colum. 2. verſic. aliqui tamen Aufrer. ad deciſ. Tholoſ. 127. num. 6. in fine, Et probatur in cap. 1. & 2. quinta quæſt. 1. & ibi gloſ. in d. capitulo 1. in verbo de prima, & in verbo incurrere, & ibi etiam Archid. nume. 1. & 2. Vbi tamen refert in hoc contrarias antiquorum opiniones Turrecrem. in cap. de prima, & in d. capitulo primo, incip. qui in alterius ead. cauſ. quinta quæſtion. 1. in diſcurſu, & in d. capit. 2. Vbi ſæpius hanc firmat opinionem prout etiam eam firmat Præpoſ. Alexandrin. in d. capit. 1. & ſecundo, Bellamer. in d. capit. de prima, Vbi refert dicta per Archid. colore.

Duodecima eſt opinio, quod licet prouocatus inferendo aliam iniuriam non euadat pœnam ſi tamen illata iniuria à prouocato vera ſit, tunc nullo modo punitur propter præcedentem prouocationem ſecundum Marian. Socin. in capit. fina. numero vigeſimoprimo, in fine extra de iniur. & latius per Bolognett. in l. vt vim num. 94. ſub verſic. ſed ego puta. Vbi bene comprobat hanc concluſionem, & verſiculo ſecundo caſu ff. de iuſt. & iur. Vbi iccirco præſumetur in dubio quod vnuſquiſq; dicat falſum, & propterea oportebit quod vterque probet dictum ſolum faciunt ſcripta per Beluiſ. in pract. libro primo, capitulo tertio, rubr. de iniur. nume. 22. Vbi dixit quod non datur actio iniuriarum cōtra ſecundum iniuriantem quando is iniuriam, intulit ad propulſandum primam iniuriam, prout videtur facere quando dicit verum quo caſu non creditur primo iniurianti, prout conſiderauit Bolognett. in loco præcitato Vrſill. in addit. ad Afflict. deciſ. numero decimotertio, Vbi dicit ſe habuiſſe de facto in quodam cauſa in qua quidam Fabius Dulcius prouocatus dixit ſuo Procuratori, quod erat traditor ex quo demonſtrauerat ſuos articulos parti aduerſe; Et quia verum dixerat fuit per ſacrum Conſilium abſolutus. Quamuis per plures ſententias fuerat cōdemnatus in pęnam ſcutorum ducentorum.

Decimatertia eſt opinio quod de iure Canonico iniurians tenetur indiſtinctè etiam quod verum dixerit extraiudicialiter tamen, & illud quod dicit interſit Reipublicę ſciri; Et hoc quid extraiudicialiter infamando videtur habere iniuriandi intentionem, quæ facit quem iniuriarum pœna teneri, Et etiam quia prius ſemper charitatiua monitio præcedere debet ſecundum Iaonn. Fab. in §. iniuria autem poſt nume. quarto inſtit. de iniur. Vbi quod ita dicunt Doctores iuris Canonici & ita etiam atteſtatur Nicaſ. ibidem numero quarto, Ignat. Lopez. in addit. ad Diaz. in pract. crimin. Canonica cap. 66. alias 60. rubr. de male dicis litera C. verſic. illud equi-
* dem, vbi non ſolum teſtatur de communi opinione, ſed etiam quod hoc eſt expeditiſſimum de iure pontificio, & propterea non vulgariter notandum in Tribunalibus Eccleſiaſticis Alex.
* de Neuo conſi. 82. num. 4. & 5. Vbi de communi prout etiam illum refert Clar. in pract. §. iniuria nu. 16. verſi. item quęro in fine.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

Sequitur

Sequitur ſummarium additionum, quod ponendum erat poſt ſummarium Conſilij præſentis ſed ſcriptoris errore poſt poſitum fuit.

Scandali timore, an reo ſint deneganda defenſiones in addit.lit.[a].verſi.an autem ratione.

Scandali ratione multa conceduntur, multaque denegantur contra iuris regulas in additione litera[a]. verſ.& generaliter.

Scandali ratione poteſt delinquens impunitus dimitti, in addit.litera[a]. verſi.& particulariter.

Scandali ratione non poteſt innocens condemnari in addit.litera[a].verſi.& an ècontra.

Scādali ratione poteſt pœna accelerari in addit. litera[a], verſi.& an ècontra.

Appellatio, an & quando conſeruet appellantem in ſtatu in quo erat ante ſententiam in addit.litera[b].verſi.& in materia.

Iniurians tenetur iniuriato ad extimationem iniuriæ in addit.litera[d].in princ.

Iniuriarum extimatio fit per partem medio iuramento in addit.litera[d]. verſi.verum quomodo.

Iniuriarum æſtimatio facta per partem taxanda eſt per iudicem in addit.litera[d].verſi. ſic pariter, ſed an iſto caſu taxatio iudicis debeat præcedere iuramentum & æſtimationē partis, an vero ècontra ibidem in verſ. ſed an iuramentum, & ſeqq.

Clericum verbis iniurioſis afficiens non incidit in excōmunicationem, nu.24.in fine, & in addit.litera[c].

Iniuria facta Monaco ſeu alteri religioſo regulari, an cenſeatur facta monaſterio ſeu Abbati, & an, & quando poſsit pro ea Abbas, & Monaſterium agere vide in addit. litera[f].

Inimicitia an probetur ex cautione de non offendendo in addit.litera[g].

Cauſa noua an cenſeatur infractione pacis ſeu treguæ, vel cautionum de non offendendo in addit. litera[h].

Bulla Pij Quarti & Quinti volens cauſam nouam non excuſare in fractione pacis treguæ, ſeu cautionis de nō offendendo quomodo intelligatur, & quas declarationes recipiat in addit. litera[i].

Culpa lata non æquiparatur dolo quando agitur de pœna mortis ſeu corporali, & generaliter quando laſa culpa æquiparatur dolo vide in addit. litera[k].

Animus iniuriandi ſemper præſumitur quando verba ſunt de ſe iniurioſa ſecus ſi ſint indifferentia, poſſintque ad bonum, & ad malum ſemper trahi in addit.litera[l].

Cauſa ſeu credulitas iniuſta excuſans delinquētem debet probari allegantem, & quod fuerit ante delictum immo non ſufficit probare exiſtentiam cauſæ, ſed ne cauſa eſt probare quod quis ex illa cauſa motus fuerit, & crediderit non delinquere, ſed an iſto caſu debeat eſſe concludens an vero admittantur coniectura & qua, & an ſufficiat iuramentum delinquentis vide hæc omnia in addit. litera[n].

Iniuria dicitur generaliter inferri quando contra aliquē proferentur verba quibus obijcitur aliquid cōmiſſum contra bonos mores Ciuitatis, nu.61.& in addit.lit.[p].

Mentita data cum proteſtatione, ſaluo honore mentiti nō excuſat mentientem in addit.litera[q].

Teſtes qui dicūt ſe falſum depoſuiſſe ad ſubornationem producentis eos an faciant contra prohibentem indicium ad torturam in addit. litera[r].

ARGVMENTVM.

De pace ſeu cautione de non offendendo quando dicatur rupta per offenſionem à familia paciſcentis, vel eiuſdem paciſcentis familiæ, an etiam rupta dicatur per minas, per illationem metus per verba iniurioſa, per offenſionem cum liuore ſeu per aliam leuem offenſionem. Quando à pęna pacis, aut cautionis ruptę excuſet noua cauſa, & quę: Et nonnulla etiam de teſtium inhabiliū fide ac probatione.

SVMMARIVM.

Pax dicitur rupta per percuſsionem in qua fuit inflictus liuor, dolor, vel tumor, nu.1.

Cautio de non offendendo dicitur rupta ex leui offenſa, & percuſsione quando ſimpliciter eſt promiſſum non offendere abſque eo quod dicatur in perſonam, nu.1. verſi. & in præſenti caſu.

Pax dicitur rupta per ſolam illationem metus & per ſolas minas, nu.1.verſi.verum etiam.

Pax dicitur rupta per ſolam iniuriam verbalem, num.1. in fine vbi idem de promiſsione, de non offendendo ſimpliciter præſtita.

Offenſio perſonalis tunc propriè dicitur quando vel tangitur corpus, vel res corpori cohærens, nu.2.in fine.

Familia verbum plures habet ſignificationes, nu.3.

Familiæ appellatione non continetur fœmina quando ſumus in materia in qua conſideratur ſanguinis coniunctio, vt puta in legatis fideicomiſsis, & alijs vltimis voluntatibus.

Familiæ appellatione continetur etiam extranei, & ſeruientes in eadem domo ſub vno capite, & ſub vno patre familias exiſtentes, nu.3.verſi.ſi vero.

Familiæ appellatio extenditur ad omnes coniunctos amicos & familiares in eadem domo ſub vnius regimine commorantes, nu.4.

Cautio de non offendendo non dicitur ſublata per pacem ſub ſecutam, num. 5.& in addit.litera[a]. Vbi de materia.

Pax dicitur rupta per offenſionem factam fœmina comprehenſæ in pace, nu.5.in fine.

Pax an dicatur rupta per offenſionem factam vni de familia paciſcentis, nu.6.

Iniuria facta vni de familia, vel domo cenſetur facta Domino Domus, nu.6.verſi.2.reſpondetur.

Teſtes inhabiles, & præſertim minores non admittuntur ad probādum ea quæ geſta ſunt in via publica quamuis ex accidenti in illo actu alij teſtes non interuenerint, num.7.

Teſtes inhabiles, & minores plenè probant ea quæ geſta ſunt in loco ſolitario & abdito, nu.7. verſi. reſpondetur primo.

Teſtes inhabiles quando non ſint admittendi ſine tortura, num.8.

Acclamatio de neceſsitate inſultum præſupponit, nu.10.

Inditium oritur indubitatum contra corrixantem quando rixa finita aduerſarius alter reperitur vulneratus, nu.10.verſi.& vbi inter duos.

Cautio de nō offendendo nō dicitur rupta ex noua cauſa

quæ dicitur producta ex omni offenſione prouocãte ad iram, nu. 11. declara, vt nu. 12.

Cauſa iniuſta, & leuis excuſat à pœna cautionis ruptæ, num. 11. contra nu. 12.

Cauſa noua præſumitur in cautione rupta de non offendendo, nu. 11. contra, nu. 14.

Cauſa iniuſta non excuſat in actu à iure naturali, vel ciuili Notario prohibito, nu. 13.

Offenſio non dicitur ea ſola quæ ad iram prouocat niſi etiam punibilis ſit, nu. 15.

CONSILIVM XXXI.

ADSIT DEVS. Quod pax & promiſſio de non offendendo per percuſſionem in qua inflictus fuerit, vel liuor, vel dolor, vel tumor, prout cõtingit in percuſſione illata per Dominum Petrum Peregrinum D. Fauſtinæ de Fabijs rupta dicatur in terminis ſufficiat allegare Herculan. in tracta. de caut. de non offendendo cap. 26. num. 6. & ſeq. & cap. 27. num. 18. In pluribus locis in diſcurſu vbi loquitur in fortioribus terminis etiam in percuſſione facta manu vacua vel pugno. Et in præſenti caſu ſupplicatur aduerti, quod res caret difficultate. Nã quidquid alias diſputent Doctores, an & quæ requiratur offenſa, vt dicatur rupta promiſſio de non offendendo quando promiſſum eſt non offendere perſonam tantum, vbi tamẽ ſumus in ſimplici promiſſione de non offendo, & in ſimplici pace, prout eſt hæc de qua agitur in qua nulla facta eſt mentio de offenſione in perſonam, tunc non ſolum ex leui offenſa & percuſſione dicitur rupta Pax, & cautio reſpectu principalis paciſcentis ſecundũ Vulpell. qui ſic diſtinguendo contrarijs reſpondet in ſuo tractat. de promiſſ. de non offenden. q. 10. per totam & reſpõſo 51. nu. 6. Verum etiam ſola metus illatio & ſolæ minæ ſufficiunt ad rumpendum Pacem, vt per Ang. in l. ſi cum exceptione §. ſatis ſub num. 2. ff. quod met. cauſ. Marſil. in ſing. 337. In fine, & in l. is qui cum telo num. 21. ff. de ſicar. & in l. 1. in princ. num. 50. ff. de quæſt. Pariſ. conſ. 165. nu. 3. & 22. lib. 4. Hercul. de caut. cap. 26. num. 14. Nicol. Moron. in tractat. de fid. treg. & pac. quæſt. 172. num. 13. in nouis alias q. 46. nu. 25. in antiquis Petrin. Bel. de re milit. pag. mihi 136. à tergo nume. 52. in fine Thob. Non. conſi. 111. num. 18. lib. 1. Et quod plus eſt ex ſola iniuria verbali pacem, ſeu ſimplicem promiſſionem de non offendendo dici rupta poſt Bart. in l. licitato §. quod illicite ff. de public. cum alijs per eum allegatis, pulcre defendit idem Vulpell. in d. tractat. de promiſſ. de non offenden. quæſt. 91. num. 5. & ſeqq. nec diſſentit Cephal. in conſi. 190. per totum vol. 2.

2 Si igitur pax & cautio ſimpliciter præſtita de non offendendo ruptæ dicuntur per ſolam metus illationem per ſolas minas, & per ſolas iniurias verbales, vt præfertur, multo magis cenſeri debet rupta Pax & cautio in præſenti caſu in quo, vt ex actis apparet, & quatenus non plene conſtet facilis mihi ſupponitur probatio nõ ſolum interuenerunt minæ, & verbales iniuriæ, ſed etiam perſonalis offenſio quæ tunc propriæ dicitur quando, vel tãquam corpus, vel res corpori cohærens l. ſed & quæſtionis in prin. & ibi Bar. num. 2. format contrarium, & illud reſoluit ff. de iniur. idem Bar. in d. §. quod illicite verſi. Quandoque offenſa dicitur Hoſtien. in ſumma de iniur. num. 7. §. & in quantam verſic. & notandum Bonif. de Vitallin. in tit. de iniur. num. 42. in fine verſi. & non ſolum Ancha. in c. nuper de ſenten. excom. Alex. conſil. 36. Viſa inquiſitione col. 2. lib. 1. Vulpell. d. q. 91. nu. 1.

3 His ſtantibus non obſtant ex aduerſo latè & ſubtiliter conſiderata per DD. ſcribentes, quia dum primo dicitur quod D. Fauſtina cum ſit fęmina ſocrus D. Galathæi, ideo nõ dicitur de eius familia, vel domo, & per conſequens non comprehenſa in inſtrumento pacis, diſtinguendum eſt, quod verbum familia plures habet ſignificationes, vt bene aduertunt dicti ex aduerſo informantes ex l. pronunciatio §. familia ff. de verbor. ſignifica. Quãdo enim refertur in materia in qua conſiderabilis eſt ſanguinis coniunctio, vt puta in legatis fidei commiſſis, & alijs vltimis voluntatibus, & tũc verum eſt quod illius appellatione fęmina non continetur, & in ijs terminis loquitur Corneus ex aduerſo allegatus in conſilio 214. nume. 3. & ſeq. vol. 2. & conſil. 26. nume. 3. & conſi. 41. num. 5. & ſeqq. vol. 4. Si vero nomen familiæ refertur in materia indifferenti, & in qua ſanguinis coniunctio non ita cõſideretur ſicut in vltimis voluntatibus, & tunc comprehendit non ſolum agnatos cognatos affines & quomodolibet cõiunctos, ſed etiam extraneos & etiam ſeruientes dummodo in eadem domo ſub vno capite, & ſub vno patre familias commorentur ſic enim aperte probat tex. in d. §. familiæ, ibi quę ſunt ſub vnius poteſtate, &c. & ibi communiter in domo D. Galathæi, qui dictę Domus & caput eſt & regimen habet, vt patet in libris vniuerſitatis in quibus conſtat gabellas, & collectas ab ipſo exigi tanquam Domino Domus merito de illius familia iudicari debet per text. in d. §. familiæ, & conſequenter in inſtrumento pacis comprehenſa.

4 Nec obſtet dicere, quod ex quo Donna Fauſtina eſt ſocrus D. Galathæi eamq; D. Galateus debeat habere loco matris, & reuerenter tractare §. ſocrum inſti. de nuptijs cũ alijs allegatis, ideo non ſit de ſeruientibus D. Galathæi, nec de eius familia. Non enim valet conſequentia nõ eſt de inſeruientibus ergo non eſt de familia, quia familiæ appellatio extenditur non ſolum ad ſeruientes, ſed etiam ad omnes coniunctos amicos, & familiares in eadem domo ſub vnius regimine commorantes etiam quod non ſeruiant d. §. familliæ, & ibi cõmuniter per Doctores, & hoc non habet difficultatem, prout nec etiã obſtet quod Dominium Domus in qua habitant dicti Galatheus & Fauſtina ſpectat ad D. Fauſtinam, & nõ ad D. Galatheum, & ſic D. Fauſtina recepit in eius domo D. Galatheum non autem ècontra. Quia vt mihi ſupp. hoc in facto verum non eſt cum dimidia dictæ Domus ſit D. Galathæi dotalis, altera autem dimidia ſit filiorum quõdam Antonij Peregrini, & hæc ſit prima reſponſio ad hanc primam obiectionem.

5 Reſpõdetur quod dato D. Fauſtina tanquam non

non exiſtens de domo vel familia D. Galathei non eſſet comprehenſa in inſtruméto pacis (pro ut certe contrarium verius eſt) negari tamen nõ poteſt quin ſit comprehenſa in cautione ante pa cem pend. Petrum præſtita de nõ offendendo oſ fendere faciendo ipſum D. Galatheum eiuſque affines & conſanguineos vſque ad quartum gradumque cautio cum nullo pacto ſublata cenſea-
a tur per ſubſecutã pacem [a] vt per Hernal. de caut. de non offenden. cap. 9. nume. x 1. & per Vulpell. de pace q. 30. per totam ideo per offenſionem factam affini feminę ruptam eſſe tradit idem Hercul. cap. 17. num. 13. in fine.

6 Dum autem Secundo apponitur quod ex quo in inſtruméto pacis eſt facta mentio illorum de familia & domo nõ paſſiue quod ſcilicet non offendatur ſed tantum actiuè quod ſcilicet nõ offendãt ideo per offenſionem factam d. Fauſtine tanquam paſſiue non comprehenſe in inſtruméto pacis lex non dicatur rupta ad tradita per Vulpell. in tracta. de non offendendo quæſt. 80. cum alijs allegatis pariter duplici modo reſpondetur & primo quod ſi bene cõſiderentur verba inſtrumenti pax nõ ſolum dicitur inita reſpectu D. Petri & D. Galathei ſed etiam reſpectu omnium de vtriuſque familia & domo cum hinc inde remittantur offenſe non ſolum recepte a D. Galatheo & D. Petro ſed etiam ab alijs qui ſunt de vtriuſq; familia & domo vnde ſubſequens generalis promiſſio de non contraueniendo paci prędictę quacunque cauſa vel ratione nulli dubium quod dicitur rupta per offenſam factam illis de familia & domo poſtquam vt dixi etiam cum illis particulariter eſt inita pax per remiſſionem ad inuicem facta iniuriarum & remiſſionum. Secũdo reſpondetur quod dato millies quod in inſtrumento pacis non eſſet facta mẽtio paſſiue eorum qui ſunt de familia vel domo paciſcentium adhuc tamen tacite videtur in eo comprenſ. cum enim iniuria facta vni de familia vel domo cẽſeatur facta Domino Domus. gloſſ. & Bal. in l. ſi quis homicidij C. de auus. Alex. in addit. ad Bart. in l. item apud labeonem §. ſi quis ſeruo ff. de iniur. Albe. in eadẽ l. item apud labeonem §. ſi vſumfructum numero 1. Petr. Amplac. in epit. delut. lib. 1. capit. 5. nume. 15. adeo pariter per offenſionem factam vni de familia principalis paciſcẽtis cenſeatur rupta cautio de non offendendo ipſum paciſcentem ẽt quod non fiat mentio paſſiua de illis qui ſunt de eius domo vel familia vt per fabrum in l. denunciamus C. de ijs qui ad Eccleſ. confug. Anfreſ. in addit. ad deci. Tholoſ. 498. Petrus a Placha in epitom. delut. cap. 7. nu. 10. in fine Menoc. de arbitr. q. caſu 335. num. 4. cent. 4. lib. 2.

7 Dum Tertio prætenditur nõ eſſe probatam affectionẽ de qua agitur ex eo quod impuberes illi deponũt de geſtis *in via publica* in qua licet ex accidenti caſu non interuenerint alij teſtes quia tamen potentia poterant alij teſtes habiles interuenire ideo inhabiles & pręſertim minores non admittuntur iux. tex. in l. in teſtimonium ff. de teſtibus Marſil. in l. infans ſub 31. nu. ff. de ſicar. cum alijs adductis Reſpondetur primo quod in facto verum non eſt quod teſtes deponant de geſtis *in via publica* ſed de geſtis intus domum D. Fauſtine quo caſu cum ratione loci ſolitarij & abditi actus dicatur difficilis probationis vt per Thob. Non. in conſil. cx 1. nu. 24. dat. impuberes plenam faciunt probationem Alber. in d. l. in teſtimoniũ ff. de teſtibus Marſil. in pract. §. diligenter nume. 80. & ſeqq. & in l. de minore in princ. numero 45. & 49. & in l. infans d. numero 35. & 37. ff. de ſicar. Biaz Regula 465. in prima limitatione Carer. in pract. de indit. & tortur. §. vltimo an teſtis nu. 16. fol. mihi 67.

8 Hæc eſt vera quod iſto caſu inhabiles non admittantur ſine tortura iudex trad. per Gram. ex aduerſo citatum in conſil. fina. in fine quia Grãmatic. loquitur in teſtib. inhabilibus non ratione ętatis ſed ratione infamię quia ad purgãdum defectus famæ & ſtatus bene concedo quod teſtes poſſint torqueri ad Alex. in l. ex libero ff. de quæſtio. prout illum refert Iohan. Mar. Monticell. & aduerſo alleg. in repertorio teſtium pagina 119. colum. 2. verſi. 2. At quod propter defectum ętatis teſtes impuberes torqueantur in caſu quo veritas aliter haberi non poteſt credo in iure non probari cum iuſto caſu nec etiam ſi vti rei examinarentur torqueri poſſunt l. primæ §. impuberes ff. ad Sillan. l. de minore in princ. ff. de quæſtio.

9 Et eo magis iſti impuberes plane probãt quia D. Galatheus eſt ſolitus vt mihi ſupponitur manus in feminas inijcere & percutere quo caſu ſub intrant iuris pręſumptiones qđ ſemel malus ſemper præſumitur malus in eodẽ genere mali. & ſucceſſiue ſuccedit alia cõmunis concluſio quod teſtes alias inhabiles plene probant quando deponunt pro eo pro quo vrget iuris pręſumptio Anchar. in c. per tuas num. 4. de Simon. Aijm. conſi. 6. num. 66. Corrad. in pract. folio mihi 74. nu. 5. verſic. vnum magis ſignandum Nouell. reg. 156. in 3. fallen.

10 Reſpondetur ſecũdo etiam circunſcripto dicto iſtorum teſtium quod inſultus & percuſſio per D. Galatheum Do. Fauſtine illata probatur ẽt per illos teſtes q audita acclamatione D. Fauſtine ad rumorẽ currẽtes inuenerũt D. Galatheũ cũ ipſa altercante & finita altercatione eã percuſſam cum tumore ſeu liuore viderunt, acclamatio enim de neceſſitate inſultum præſupponit gloſſ. in l. capite quinto in fine ff. de adulter Bar. in l. 1. num. 7. C. vnde vi Cepo. conſil. crim. 29. nume. 8. & 9. Alciat de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 39. nume. 12. Et Vbi inter duos altercantes vnus reperitur percuſſus vel vulneratus vulnus præſumitur illatum ab altero altercante etiam quod teſtes de vulnere ſeu percuſſione non deponant & iſta ſola pręſumptio facit inditium indubitatum ſufficiens ad condemnandum Saly. in l. fin. C. de probat, Brun. de indit. prima, par. quæſt. 4. num. 6. in fine & ſeq. Caſon de indit. tracta. 10. capitu. 1. rub. de indit. per viſum nume. 14. & ſeq. Marſil. in l. repet. num. 29. ff. de quæſt. & in rubr. de probat. num. 334. Blanch. ad l. fin. ff. de quęſt. nume. 305. Vnde ex omnibus prædictis ſimul iunctis quin ſaltim ſit probata offenſio de qua agitur nullus credo dubitationi locus ſit.

11 Dũ Quarto & vltimo ad hoc vt D. Galatheus a pace rupta excuſet allegatur noua cauſa quod ſcilicet fuerit aqua madefactus a Do. Fauſtina cum

cum iſto caſu non ſolum ſufficiat offenſio quælibet prouocans ad iram etiam non punibilis, vt per Bar. in l. 1. num. 2. ff. de ijs quibus, vt indign. & Caſtren. in conſi. 255. vol. 2. ſed etiã ſufficiat quælibet cauſa iniuſta & leuis ad Alex. conſi. 19. col. 1. vol. 1. Aug. Bero. conſi. 185. nume. 14. vol. 2. in dubioque ſemper noua cauſa præſumatur Soc. Iun. conſi. 73. nu. 7. vol. 3. cum alijs ex aduerſo deductis multipliciter reſponderi poteſt.

12 Primo enim dicitur quod non eſt ita abſolute in iure, verum quod quælibet cauſa etiam iniuſta, & leuis ſufficiat ad excuſandum quem à pace rupta ſaltim quo ad pœnam cõuentionalem à qua certum eſt cauſam iniuſtam non excuſare vt per Cagnol. in l. quod te num. 42. ff. ſi cert. petet Paul. de Caſtr. in conſ. 295. viſo ſupra ſcripto punto col. 1. num. 1. verſ. Ideo fuit in culpa lib. 1. Donin. Quirin. conſi. crim. d. verſic. 26. num. 22. tit. 2. Et quod nec etiam excuſet à pœna legali raptæ pacis latè defendit collegium Maceratenſe, inter conſilia crim. diuer. 150. nu. 51. & ſeqq. vol. 1. vbi reſpondet contrarijs concordantes allegat, & teſtatur de veriori opinione, prout etiã hanc vti veriorem tenet, & defendit Vulpell. in tractat. de pace. q. 48. per totum. Vbi quod non quælibet cauſa iniuſta ad iram prouocans ſufficit niſi etiam ſit probabilis. Cauſa enim affectata & non veriſimilis minimè excuſat à pace rapta Moron. de fid. treg. & pac. quæſt. 123. num. 6. ſeqq. Hercul. de caut. cap. 47. nume. 26. ſeq. Clar. in pract. q. 47. ſub verſi. Quæro nunc. Ergo non quolibet iniuſta ſufficit.

13 Secundo dicitur quod quatenus verũ ſit cauſam iniuſtã excuſare à pace rupta, id ſanè intelligendum eſt quãdo ſumus in actu qui non ſit de genere prohibitorum, vel à iure naturali, vel à Ciuili notorio alias ſecus Saly. in l. Senatus nu. 3. ff. de his qui ſibi ad ſcrib. Tiraq. de pœn. temper. cauſa 43. nu. 13. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 30. num. 6. & in terminis pacis ruptæ tradit Vulpell. d. q. 48. num. 9. & conſi. 88. num. 5. & conſ. 36. nu. 10. Moron. de fid. treg. & pac. q. 114. num. 1. & 7. ſed percuſſio illata D. Fauſtinæ tanquam perſonalis iniuria eſt prohibita ab vtroq; iure, vt per Cæpol. in conſi. crim. 21. nu. 31. Ergo in ea cauſa iniuſta non excuſat.

14 Tertio dicitur quod pariter non eſt verum in iure, quod in dubio alio non docto offenſio præſumatur facta ex noua cauſa. Nam quicquid dixerit in contrarium Soc. Iun. ex aduerſo allegatus veritas eſt, quod in dubio noua cauſa non præſumitur, & quod eam allegans concludenter probare debet, ſecundum Bald. in l. ſi prædiũ nu. 17. C. de edil. edic. Rom. conſi. 183. in fine Pariſ. conſi. 165. num. 26. vol. 4. Vulpell. in tract. de pace q. 47. nu. 1. vbi teſtatur de communi opinione Cæpha. conſi. 35. nu. 6. ſeqq. vol. 1. Colleg. Maceraten. d. conſi. crim. diuer. 150. nu. 58. vol. 1. Moron. de fide treg. & pac. q. 113. nu. 4. & 14.

15 Quarto dicitur quod ad hoc, vt noua cauſa excuſet debet præuenire non ſolum à facto aduerſarij iniuſto & illicito, vt latè per eũdem colleg. Maceraten. d. conſi. 150. num. 49. & ſeqq. ſed etiam punibili. Non enim dicitur offenſio ea ſola quæ ad iram prouocat, niſi etiam punibilis ſit ita expreſsè dixit Bart. melius ſentiens, & declarans in l. licitatio §. quod illicite num. 4. ff. de public. & in l. ſi ſtipulatus §. Griſogonus ff. de verbo obliga. Anchar. in c. ſi clericus in fine de ſenten. excommun. Corn. conſ. 51. vol. 1. prout hos refert, & ſequitur Vulpell. de promiſſ. de non offenden. quæſt. 90. vbi teſtatur de receptiui opinione Moron. de fide & 5. q. 123. nume. 2. Cum itaque D. Galatheus non probauerit, vt audio quod D. Fauſtina madefecerit ipſum aqua oliuarum quinimò ex aduerſo probetur, quod licitũ eſt in terra ſemini abſque aliquo pœnarum incurſu aquam oliuarum in via publica proijcere vtique nulla poteſt dici facta D. Galatheo per D. Fauſtinam offenſio quę, vel illicita ſit, vel pœnam mereatur ideo etiam ceſſat allegatio & excuſatio nouæ cauſæ per præallegata.

16 Quinto & vltimo videtur ceſſare omnes amaritudines ex breue leonis de qua in conſtitutionibus Marchiæ volente nouam cauſam allegari non poſſe. Nam quicquid forſam deputando dici poſſit, an motus proprij fæ. record. Pij Quarti, & V. ſeruari debeant in terra ſomnini prout ex aduerſo D. ſcribens probare conatur de conſtitutionibus tamen Marchiæ quod ibi ſeruentur. Nullam credo dubitationem, ideo fruſtra diſputatur an adſit noua cauſa poſtquam vigore dicti breuis etiam quod adeſſet non excuſat. Concludo ergo quod D. Galatheus videatur per prædicta puniendus nedum pœna conuentionali pacis, & promiſſionis de non offendendo ruptæ, ſed etiam legale, & locale dictarum conſtitutionum Marchiæ de quibus per Vulpell. in conſi. 2. num. 3. ſaluo ſemper, &c.

ADDITIONES.

a Per ſubſequentem pacem. Contrarium quod immo per ſubſequtã pacem præcedens cautio de non offendendo cenſeatur extincta conſulendo tenuit Bero. in conſi. 205. nu. 13. & ſeq. lib. 3. Nicol. Maron. de fide trega. & pac. q. vltima, ſecundum vltimam impreſſionem, vbi in fine dixit ita videri de conſuetudine ſeruari latiſſime defendit Hier. de monte q. 189. per totam in diſcurſu, & ſequitur Mar. Ant. Eugen. in cõſi. 82. num. 9. & nu. 35. ex quibus facta numeratione Doctorum licet forſan dici poſſet hanc contrariam opinionem eſſe magis communiter receptam veriori tamẽ ſine dubio eſt opinio hic firmata quam etiam D. meus Farin. latè defendit in ſua pract. criminali par. 2. in titu. de var. & diuerſ. criminibus q. 107. par. 1. in quæſt. 12. Duplici potiſſimum ratione ductus. Primo quia per ſubſequentem contractum nunquam cenſetur facta nouatio niſi fuerit expreſsè dictum l. fina. C. de nouat. Secũdo quia per præſtitam cautionem in qua Fiſco applicatur dicitur eidem Fiſco ius quæſitum, ideo ſine eius conſenſu illud tolli non poteſt, ex quibus rationibus concludẽdum eſt per ſubſecutam pacem non tolli præcedentem cautionem non ſolum quando in contractu pacis partes expreſsè illam non caſſarunt (quo caſu illa eo magis videtur in ſuo robore permanere, quia ſi partes voluiſſent caſſare hoc

vtique dixiſſent l.1.§. ſin autē C. de caducis tollen. capit. ad audientiam in fine de decimis,) ſed etiam quod expreſsè in ipſa pace fuerit derogatum dictæ cautioni. Non enim partes cum iſtis priuatis cautionibus poſſunt iuribus Fiſci præiudicare, prout in ſpeciem ampliauit Vulpell. in tract. de pace q.30. num.3. Vbi concluſionem in concuſſum exiſtimat.

Et licet prædicta de iure bene procedant, aduerte in primis quod licet per pacem non ſit ſublata cautio ſi tamen poſt pacem vna pars offendat aliam præſumitur offenſio facta non ex antiqua quæ iam per pacem ſopita eſt, ſed ex noua cauſa ſecundum Hercul. in tracta. de caut. de nō offen. d. capit. 9. nume. 12. & etiam voluit Marc. Ant. Eugen. d. conſi. 82. num. 35. & ſeq. Vbi ampliat etiam ſtante conſtitutione, quod noua cauſa allegari non poſſit, & ita ſæpius apud ipſum ſeruatum fuiſſe teſtatur.

Aduerte ſecūdo quod licet pariter cautio nō cenſeatur ſublata per ſubſequentem poteſt tamen iudex ſtante pace mandare, vt ipſa cautio caſſetur vel habeatur pro caſſa ſi ita ſibi videbitur, & in propoſito tunc demū arbitrabitur cautionem eſſe caſſandam ſi odij, & inimicitiæ rancorem ceſſaſſe exiſtimauerit ſecus ſi aliter ita colligitur ex traditis per Hercul. de caut. de non offen. d. cap. 9. num. 9. & 10. & nu. 14. verſi. Quamobrem, vbi amplius quod in dubio facta pace pręſumitur ceſſare timor ſcandali.

Aduerte tertio, quod ſi iudex requiſitus caſſare cautionem recuſaret illam caſſare ſine iuſta cauſa adhuc habetur pro caſſa quo ad partem ſi credendum eſt Herculano de caut. de non offen. d. cap. 9. num. 14. in fine verſic. plane de curris dicto valde dubito, & verius crederem, & etiam tutius à tali genere denegatione, ſeu recuſatione eſſe appellandum.

Aduerte quarto quod iudex nō poteſt ex officio, & parte non petente cautionem caſſare quamuis pax ſequta ſit, ſed neceſſe eſt vt petatur & non ſufficit vnius partis inſtantia altera recuſante, ſed neceſſarius eſt vtriuſque partis conſenſus ſecundum Hercul. in tractat. de caut. de non offen. d. cap. 9. nu. 11. verſ. iudex autem & nu. 14. vbi huius concluſionis rationes affert.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De mandante aliquem baſtonari, an teneatur pœna mortis ſi baſtonatus moriatur: & de pluribus qualitatibus aggrauātibus delictum: ex quibus pœna arbitraria poteſt extendi vſque ad mortem.

SVMMARIVM.

Mandans aliquod illicitum, ſi ex mandato homicidium ſequatur, mandans tenetur de occiſo & pœna mortis, nu. 1. & in addit. litera a. vbi de materia.

Mandans an excuſetur ex eo quod mandatarius exceſſit fines mandati, in addit. litera a. vbi formantur plures concluſiones.

Mandans aliquem vulnerari, an teneatur de occiſo, & pœna ordinaria ſi vulneratus moriatur in addit. litera a. verſi. 1. & 2.

Mandans aliquem vulnerari in facie, nō tenetur de exceſſu, ſi mandatarius occidat in addit. litera a. in 2. concluſione.

Animus occidendi cognoſcitur ex parte corporis læſa in addit. litera a. in 2. concluſ.

Mandans aliquem percuti ſeu vulnerari cum enſe, gladio aut alio inſtrumento ad occidendum apto: ſi mandatarius occidat tenetur de occiſo, quia debebat præcogitare quod ex percuſſionibus cum illis armis facile ſequi poterat mors in addit. litera a. in 3. & 4. concluſione, vbi ampliatur etiam quod mandans expreſsè fuerit proteſtatus mandatario ne occideret, ſed tantum vulneraret.

Mandans aliquem percuti cum alapa, baculo, aut alio inſtrumento ad occidendum non apto, ſi mandatarius cum dicto inſtrumento occidat, tenetur mandans de occiſo, nu. 1. & ſeqq. ſed contrarium videtur verius, vt in addit. litera a. in 3. concluſione, in verſi. ſi verò mandat quis, &c.

Mandans aliquem vulnerari cum paruo cultello non apto ad occidendum, nō tenetur de homicidio ſequto, ſi vulneratus occidat in addit. litera a. in 3. concluſ. poſt verſi. Si vero mandat quis, &c.

Animus occidendi non præſumitur in percuſſione facta cum baculo quamuis in capite, & iteratis vicibus in addit. litera a. in tertia concluſione, in fine quamuis contra, num. 2.

Mandans ingredi poſſeſſionem, non tenetur de homicidio ſequto in ingreſſu in addit. litera a. in quinta concluſione.

Mandans fœminam rapi non tenetur de homicidio in actu raptus ſequto in additione litera a. in ſexta concluſione.

Dans operam rei illicitæ non tenetur de eo quod ſequitur quando illa res illicita non erat præordinata ad id quod ſequtum fuit in additione litera a. in ſexta concluſione.

Ingrediens domum, vt ſtuprum committat non tenetur de furto ſequto propter apertas ianuas ſic relictas à ſtupratore in additione litera a. in ſexta concluſione, in fine.

Mandans non tenetur de exceſſu quando erat in poteſtate mandatarij ſeruare fines mandati, & non ſeruauit, ſecus ſi non erat in poteſtate mandatarij ſeruare mandatum in additione litera a. in ſeptima concluſione.

Animus occidendi inſpicitur ex genere armorum, nu. 2.

Mandans aliquem baſtonari in humeris & bracchijs nō tenetur de homicidio ſi mandatarius in capite percutiat, nu. 3. & in addit. litera a. in ſeptima concluſione. in fine vbi idem ſi quis mandat aliquem vulnerari in cruribus, & mandatarius vulneret in capite.

Mandans aliquem percuti extra prætorium non tenetur, ſi mandatarius percuſsit in Prætorio, nu. 3.

Mandans aliquem percuti cum virgis, & leui baculo non tenetur ſi mandatarius percutiat cum baſtono, nu. 3. & ſeqq.

Pœna arbitraria poteſt extendi vſque ad mortem quando in delicto cōcurrunt tot qualitates aggrauātes, vt adſit arbitrandū iudex animū ſuū promoueat nu. 6.

Pœna

Pœna augetur ratione perſonæ offenſæ, vt puta quia ſit publica perſona, & non priuata, nu.7. Idem ſi fuerit reipublicæ vtilis aut valde in arte ſua perita, nu.8.

Pœna augetur ex qualitate perſonæ offendentis, vt puta ſi fuerit perſona publica, quæ propterea acrius punienda quam priuata, nu.9.

Pœna augetur propter cauſam ex qua quis motus fuit ad delinquendum, num.10.

Pœna augetur ratione temporis commiſſi delicti de nocte, num.11.

Proditor acrius punitur, nu.12.

Lenocinij crimen grauiſsimum eſt, num.13. Immo grauius adulterio d.num.13.

Pœna augetur ratione ſcandali & mali exempli, nu.14.

CONSILIVM XXXII.

Reſponſum Ioannis Iacobi Panici, tunc Procuratoris Fiſcalis.

1 ADSIT DEVS. Quod Guglielmus Curſor mortis pęna afficiẽdus veniat obſequutam mortem Petri Aloyſij Curſoris ex ſuo mandato, vt fatetur ad baſtonandum Alpherio dato. Moueor primo quia certiſſima eſt iuris cõcluſio quod mandans aliquod illicitum ſi ex mã-
a dato ſequatur homicidium de occiſo ª ordinaria pœna tenetur etiam quod occidendi animum non habuerit, ita per tex. in l. quoniam multa facinoroſa C. ad l. Iul. de vi & l. ſi quis aliquid §. qui abortionis ff. de pœnis; & in l. 1. §. ex incendio, & in l. ſi quis ædes, & in l. penult. ff. de incen. rui. & naufra. & per Tex. in c. fina. de homicid. in 6. in puris terminis mandati concludit Cępol. conſi. crim. 34. nu. 53. 54. & 64. Io. Mar. Mõticell. in ſua pract. crim. reg. 7. nu. 51.

2 Secundo moueor, quia an mandans teneatur vel nõ teneatur de homicidio potiſſimum inſpicitur genus armorum quo mandatum eſt aliquẽ percuti, ita communiter tradunt Doctores in l. 1. §. diuus Adrianus in verſi. ſi claua. ff. ad l. Cornel. de ſicar. & in c. ſignificaſti il ſecundo, ibi ratione inſtrumenti, &c. extra de homicid. ſed ex percuſſionibus cum baſtono in caput præſertim illatis; non minus poteſt ſequi mors quã ex vulneribus, vt per Bar. in d. §. diuus in fine Carer. in pract. in tracta. de homicid. §. homicidij autem num. 59. Socin. conſi. 178. in princ. verſic. 2. eadẽ concluſio lib. 2. latè Octau. Vulpell. conſil. 126. nume. 27. & 28. vol. 1. & poſt eum nouiſſimè Ioſeph. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 93. num. 27. Ergo mandans ſimpliciter baſtonari nõ adiecta proteſtatione, ne in caput percutiat ei, ex baſtonatis homicidium ſequatur; de homicidio tenetur; Nec excuſatur dicens quod non putabat baſtonari in capite, quia cum percuſſiones non dentur ad menſuram; debebat id putare, cogitare, & præcauere d. cap. fina. de homicid. in 6. Bal. in l. cum mandati in fine C. manda. Cępol. d. conſi. 34. ſub nu. 59.

3 Tertio & magis in ſpecie diſtinguo ſic, ſi quis mandat aliquẽ ligno percuti in humeris, & brachijs, vnde non poteſt ſequi veriſimiliter mors vt in caſu in quo conſuluit Pariſ. in conſi. 161. num. 14. & 17. vol. 3. & tunc ſi mandatarius percutiat in capite, mandans non tenetur de occiſo quia mandatarius exceſſit fines mandati. Item ſi quis mandet percuti extra prætorium, & mandatariua percutiat in Prætorio, vt exẽplificat Bal. in l. non ideo minus nume. 34. C. mandati cum alijs relatis per Ioann. Mar. Monticell. in pract. crim. d. reg. 7. num. 63. Item etiam ſi quis mandet aliquem percuti cum virgis & leui baculo, ſeu ligno, mãdatarius autem percutiat cum baſtono pro exemplificat Menoch. in tracta. de arbitr. q. caſ. 352. num. 3. lib. 2. ijs in quã caſibus, mandans non tenetur de occiſo duplici ratione; Primo quia mandatarius exceſſit fines mandati; Secundò quia mandatarius ex mandato nõ potuit veriſimiliter mortem futuram cogitare, vnde ſecus in eo qui ſimpliciter mandauit quem baſtonari, Si enim ex baſtonatis mors ſequatur non excuſari quod mandatarius exceſſerit fines mandati, quia quod ſibi mandatum fuit, fecit, minus excuſatur quod non poterat veriſimiliter mortem cogitare, quia cum vt dixi, & quotidie nos experiẽtia docet ex baſtonatis ſępius inferatur mors; debebat mandans id cogitare, & præcauere, vt dicit tex. in d. c. fin. de homicid. in 6.

4 Quarto quod mandans quem percuti cum fuſtibus ſeu baculo ſimpliciter, vel etiam ſic occidens de homicidio, & illius de pęna ordinaria teneatur, Non ſic in mandante, ſeu occidente leui ligno aut baculo fuit de mente Felyn. in d. c. ſignificaſti num. 12. verſi. Et propter iſtum text. infero vbi poſt Bart. & Ang. in l. æquos C. de curſo. publico lib. 12. cõcludit quod percutiens cõductum equum cum fuſtibus & baculo tenetur de occiſo equo ſecus ſi percuſſiſſet cum virgis, & leui baculo, facit tex. in §. item lex Cornel. inſtit. de publ. iudic. Vbi quod lege Cornelia de ſicarijs tenetur non ſolum ambulans cum ferro animo occidendi, ſed etiam ambulans cum ligno & baculo, quia teli appellatione etiam lignum cõtinetur, & magis in terminis videtur tex. apertus in l. 1. incip. ſi virgis & locis C. de emenda. ſeruo. vbi quod corrigens ſeruum cum virgis, & locis non tenetur de occiſo, ſecus ſi cum fuſte & ferro.

5 Licet ergo aliqui Doctores relati, pręter alios Ant. Gomez. de delict. tit. de homicid. nume. 18. ſimpliciter dixerint ex percuſſionibus cum baculo non præſumi animum occidendi, & licet etiã aliqui alij relati per Clar. in pract. fina. q. 89. ſub verſic. Ponè aliquis, dixerit pariter mandantem aliquem baculo percuti nõ teneri de homicidio ſi percuſſus moriatur; Eorum tamen opinio quę forſan communis, eſt neceſſaria per prædicta intelligenda eſt, vel adiecta proteſtatione ne in capite percuſſiones inferantur, vel melius vt virgis & leui baculo iux. text. in d. l. 1. C. de emend. ſeruor. alioquin eorum opinio apertè erronea & falſa, vt multis docet Ant. Gomez. videndus d. tit. de homicid. nu. 18.

6 Sed dato etiam quod mandans aliquem baculo percuti non ordinaria, ſed arbitraria pœna ex iniuriarum pro motu iudicis teneatur. Non tamen erit inconueniens in præſenti caſu mortis pœnam imponere, quia etiam pœna arbitraria, & iniuriarum poteſt extẽdi ad mortem quando concur-

concurrunt in delicto tot qualitates aggrauantes, vt ad id arbitrandum iudex facile animum ſuum promoueat ſecundum communiter, & ab omnibus receptam opinionem de qua teſtantur Aym.conſil.220.num.14.& conſil.224.nume.2. verſic.2.aduertendum Grammat. conſil.39. nume.8.Anto.Gomez.vbi ſupra tit. de iniur. nu.8. Clar.in pract.§.fina.q.83.verſic.ſed quæro quando Hippol.Riminal.conſil.327.num.15.ſeqq.& conſil.245.num.7.lib.3.Ioſeph.Ludou.deciſ.15. num.17.ſeq.1.par.

7 Corruit autem in præſenti homicidio & mandato prima aggrauans qualitas ex perſona offenſa & occiſa; quæ non priuata ſed publica erat, & Curſor ſanctiſſimi, cuius authoritas, dignitas & prærogatiua quanta ſit Curſorũ priuilegia præleguntur & ratione perſonæ offenſę pœnam augendam dicit tex.in l.aut facta.§.perſona. ff. de pęnis latè Luc.de Pèn.in l.vnica col.4.circa med. verſic.Itè attendenda eſt perſona,&c.C.de Collon.Illiricar.lib.11.& quod magis puniatur perſona publica quam priuata probat tex.in l.omne delictum.§.qui commilitonem. ff. de remilitar. Cępo.d.conſil.crim.34.nu.61. Carer.in pract.in tract. homicid.§. circa igitur tertium quibus ex cauſis pęna augeatur,nu.15.

8 Secunda qualitas aggrauans ſumitur, quia non ſolum occiſus vt dixi erat perſona publica, & curſu,ſed magis vtilis publico quà cęteri Curſoris,erat enim particulariter Curſor ſanctiſſimę Inquiſitionis; ſacræ Rotæ,& publici Gymnaſij; Vnde quo vtilior erat publica eius opera eo magis in ipſum attendentem eſt augenda pœna Carer.vbi ſupra num.19.& patet tangibili ratione, quia ſicut aliquando iudex poteſt delinquenti mortis pœnã indulgere,& aliam mitiorem quando eſt valde in ſua arte peritus & Reipublicę vtilis ad plenè tradita per Petr.à Plach.in Epith.delict.cap.33.per tot.Clar.in pract.q.60. verſ.pariter etiam ita èconuerſo debet poſſe augere pœnam,in eo qui ſic peritum, & Reipublicæ vtilem opprimi iuſſerit.

9 Tertia ſumitur qualitas ex perſona ipſius offendentis, qui pariter & ipſe Curſor & publica perſona erat, vnde acrius puniendus quam priuata Luc.de Penn.in d.l.1.col.3.ad finem verſic. perſona,&c.Tiraq.de pœn.temperan. cau.28.nume.18.ſeq.Foller.in pract.crimin.canon.cap.16. nu.10.Carer.vbi ſupra ſub nu.18. in fi.verſic. ſic & ratione offendentis pag.mihi 249.à tergo.

10 Quarta qualitas oritur ex illicita cauſa qua motus fuit Guglielmus ad ita mandandum ea ſimile,quia ipſo directo fuit Petrus Aloyſius deputatus Rotæ Bidellus à DD. Auditoribus, qđ quidem ei non contingiſſet ſi ſe bene in ſuo officio geſſiſſet,videtur enim hæc iniuria quodammodo ipſi Rotæ illata & propter cauſam pęnam augeri probat tex. in d. l. factam. §.cauſa Luc.de Penn.in d.l.1.C.de collon.Illiricar.lib.11.col.2. poſt med.verſ.cauſa enim.

11 Quinta ex tempore patrati delicti deducitur qualitas illud aggrauans, quia ſcilicet noctis tẽpore eo cõmiſſum quo caſu acrius punitur quãſi de die d.l.aut facta.§.tempus;& alijs. ff.de pœnis l.1.& 2.ff.de perib.balnea. Bal.in l. nõ minorem. C.de tranſact.Tiraq.de pęnis cau.57.nu.4. & 5. Grammat.conſil.17.nu.3.& 4. Cyrill. in ſumma crim.in 2.partic.§.voto,nu.2.& ſeq.

12 Sexta colligitur qualitas ex eo quod Guglielmus in ſuis conſtitutis fatetur quod fingebat ſe Petri Aloyſij amicum, vnde illum poſtea offendendo dicitur proditor & acrius puniendus Couarr.variar.reſolut.lib.2. cap. vlt.nu.7. Minoch. de arbitrar.quæſt.caſu 361.nu.24. ſeq. lib.2.& q. 90.nu.49. ſeq. lib.1.

13 Septima eſt qualitas aggrauans,quia Guglielmus pro præmio illi ſicario & mandatario promiſit lenocinium, quod crimen quam grauiſſimum ſit videas Corrad. in pract. pag.377. nu.1. ſeqq.Et ſi promiſſio pecuniæ quæ de ſe delictum non facit delictum magis atrox vt in l. Cicero ff. de pœn.& in ca.1. de homicid. in 6.multo magis debet reddi atrox delictum ratione promiſſi lenocinij quo de per ſe eſt delictum & grauiſſimũ. Immo maius quam adulterium teſte Dec.in cap. quia quæſitum, colu.10. in fine verſic. in 4. caſu principali,num.78.

14 Ex quibus omnibus cum negari non poſſit delictum iſtum fuiſſe mali exempli; Ideo illius ratione multo magis pœnam eſſe augendam plenè tradit Carer.in pract.vbi ſupra, num.27. pag. mihi 250. ſiue igitur de iure mandans aliquem baculo percuti percuſſo occiſo teneatur pœna ordinaria homicidij prout verius credo ſiue potius pœna arbitraria ex in Curia. Adhuc tamen non video quomodo ex tot aggrauantibus prędictis qualitatibus poſſit reus iſte mortis pęnam aufugere. LAVS DEO.

Non obſtantibus præmiſſis iſte pauper Curſor fuit ad triremes tranſmiſſus.

ADDITIONES.

a DE Occiſo. Materia iſtius Conſilij continet pœnam mandantis, quando mandatarius exceſſit mandatum,in qua pro illius reſolutione proponende ſunt aliquæ propoſitiones,quarum prima eſt,quod ſi aliquis mandat alterum ſimpliciter vulnerari non adiecto inſtrumento cũ quò vulnus inferri debeat,& mandatarius illum occidat,tenetur mandans pœna ordinaria homicidij ſecundum communem de qua per Anto.Gomez.in tit. de homicid. nume.18. in fine Clar.in pract.§. fina. q.89. verſic. ponè aliquis Menoch. de arbitrar.quæſt.caſu 352.nume.2. & ſeq. lib.2. Monticelli reg.crim.7.num.58.& ſeq. Relati per Brunor. à ſole quos tamen ipſe non ſequitur in q.34.nume.44.in princ.iuncto verſi.contrarium tenuit,&c. Apud quos plures alios reperies relatos concordantes Doctores.

Sed contrarium,quod iſto caſu non poſſit imponi pœna ordinaria homicidij dixit magis communem opinionem Matth.Griſald.in ſuis regulis criminalib. in verſ. mandans aliquem tantum percuti inter commun.opin.diuerſor. tom.1.fol. mihi 345.col.2.in fine. Vbi & alij referuntur Doctores idem tenentes Hier. de Monte quæſt. 16. nume.16. Vbi quod iſto caſu mandans punitur pœna exilij Monticell.reg.crim.7. ſub nume.12.

Vbi

Vbi ampliat.hanc contrariam opinionem,etiam in mandante alicui membrum mutilari l.Quamuis in hac ampliatione contrarium dixerit nume.62.) Brunor.a ſole d.q.34. num.44. verſicul. in mandante autem,& num.46. Vbi alijs relatis pariter teſtatur de magis communi opinione.

Secunda ſit concluſio quod mandans aliquẽ sfreſari ſi occidatur, mandans non tenetur pęna ordinaria Clar.d.quæſt.89.eodem verſicu. ponè aliquis Menoch.d. caſu 352. ſub num.2. & ſeqq. Ant.Galeat.Maluaticen.conſi.crim. diuerſ.111. per tot.lib.1.Et facit pro hac concluſione alia cõcluſio quæ vult quod ex parte corporis læſa dignoſcitur animus occidendi de qua in cap.ſignificaſti il 2.Et ibi communiter omnes extra de homicid.Et de vulnere illato in faciem expreſſe loquitur Maſcard.de probat. lib.2. concluſio.864. num.16.

Tertia eſt concluſio quod ſi quis mandat aliquem percuti ſeu vulnerari cum inſtrumento, apto ad occidendum vt puta enſe, & tunc ſequuto homicidio mandans tenetur pœna ordinaria Petr.a Plach.in Epith.delict.lib.1.c.15. nu.3.fol. mihi 237.Ant.Gomez.d.tit.de hom.nu.18.in fine Monticell.d.reg.crim.7.nu.62.

Si vero mandat quis aliquem percuti ſed cum inſtrumento non apto ad occidendum, vt puta, alapa baculo aut ſimili,& tunc non eſt imponenda pœna ordinaria homicidij: homicidio ſequuto,ſecundum magis communem opinionem Doctorum; De qua per Clar. Menoch. & Ant.Gomez in locis præcitatis & per Monticell.d.regul. crim.7.nu.17.& num.63.& ſeq. Vbi idem ſi quis mandauit vulnerari cum paruo cultello nõ apto ad occidendum. Quicquid in contrarium hic D.Conſultor pro ſui officij fiſcalatus debito defendere conetur,& quamuis etiam Ant. Gomez in loco præcitato, pulchrè contra communem, defendat etiam iſto caſu forè imponendam pęnã ordinariam, ſed pro communi maximè facit votum Gramm.23. Vbi refert mitiori pœna fuiſſe punitam quandam mulierem quæ cum baculo iteratis percuſſionibus ſuam ancillam etiam pręgnantem occidit, & ſic benè probat non præſumi animum occidendi in percutiente cum baculo,ita nec etiam præſumi debet in mandante cũ baculo percuti. Quamuis in capite ſequatur percuſſio præſumptio enim leuitatis armorum fortior videtur præſumptione partis corporis læſe ſecundum Marſil.in l.1.nu.58.ver.confirmo hãc opinionem C.de ſecar.in l.1.§.diuus nu.37. verſ. alia etiam ratione ff.eodem.

Quarta eſt concluſio præcedentis Tertiæ concluſionis ampliatiua quod ſi quis mandat aliquẽ percuti aut vulnerari cum inſtrumẽto ſeu armis ad occidendum aptis, & tũc ſi expercuſſione aut vulnere,ſequatur mors vulnerati mandans tenetur pœna ordinaria. Quamuis mandatario inhibuerit ne occidat ſecundum cõmunem,de qua alijs relatis teſtatur Ant. Gomez. Vbi ſupra d. tit.de homic.num.18.verſi.quarto facit notabile fundamentum,& tradidit Monticell.d.reg.crim. 7.num.60. Et in propoſito vide Brunor. a ſole d.q.34. num.47.Vbi an credatur mandanti aſſerenti ſi nõ mandaſſe occidi ſed tantũ vulnerari.

Quinta eſt concluſio quod ſi quis mandat aliquid quod de ſe non eſt delictum vt puta ſi quis mandat ingredi poſſeſſionẽ,& in ingreſſu ſequatur homicidium tunc mandans non tenetur pęna ordinaria ſecundum Cepoll.in conſ.36.num. 4.iuncto nu.6.in fine & ſeq.Marſil. conſ.67. nu. 34.& ſeq.Carer.in pract.crim.in tract. de hom.§. circa tertium de cauſis excuſantibus nu.44.Monticell.d.reg.crim.7.nu.105.

Sexta eſt concluſio quod ſi quis mandat aliquod delictum, non tamen de ſe ordinatum ad homicidium prout in eo qui mandat fęminam rapi libidinis cauſa,ſi ex raptu homicidiũ ſequatur mandans de eo non tenetur, licet bene teneatur de raptu ſecundum Bar.Alex. Aret. Gramm. & Carer.in locis relatis per Petr.a Plach. in Epitho.delict.lib.1.c.15. nu.20.& per Monticell. d. reg. crim.7. nu.52.& 65. Et eſt ratio quia dans operam rei illicitæ non tenetur de eo quod ſequitur quando illa res illicita non erat præordinata ad id quod ſequutum fuit ſecundum Bar.in l.diuus la 2.in fine ff.de Sicar.Aret.conſ. 146. nu.8. Aym.conſ.8.nu.29.Boſſ.in tit. de homic. nu.74. Vbi de materia & nu.93.Menoch.de præſump.li. 5.præſump.3.nu.138.Claud. ad Bertazz. conſil. 299. litera A. verſ. ſed caſus Burſatt. conſil.134. nu.22.& 24.Et facit tex.in l.verum la 2.ff.de fur. Perquem tex.notant ibi Doctores quod ingrediens domum vt ſtuprum committeret,ſi ianuis, apertis ingrediantur fures & furtum committãt, non tenetur primus ingrediẽs libidinis cauſa ad furtum nõ præordinata,de furto ſequuto de quare vide omnino deciſ.Pedemont.104.num.8.verſic. Nec nocet tex. & Ioſeph.Ludou.deciſ.lucen. 61.ſub nu.7.

Septima eſt concluſio, & illa quidem generalis quod ſi quis mãdat delictum quod vel ex eius qualitate vel ex genere armorum quo mandatũ eſt illud fieri non poteſt à communiter accidentibus ſequi mors, & ſic erat in poteſtate mandatarij ſeruare fines mandati,& tunc de exceſſu nõ tenetur mandans, ſecus ſi non erat in poteſtate, mandatarij ſeruarum mandatum ſecundum Mõticel.qui alios refert concordantes d.reg. crim.7. nume.51.& ſeq.& nume.58.& ſeqq. Vbi nume. 62. Ex hoc infert quod ſi quis mandat aliquem vulnerari in cruribus, & ille vulneret in capite & vulneratus moriatur non tenetur mandans de exceſſu.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

In hoc conſilio plura tractantur in materia Raptus, Ad hoc, vt illius pœna ordinaria ſuccedat, quæ requirantur, & præcipue, An,& quæ raptæ mulieris inhoneſtas rapientem excuſet, per quem,& quo modo probanda, quãdo, & quot modis à pœna raptus quis excuſetur.

SVM.

SVMMARIVM.

Raptus dicitur committi eo ipſo, quod quis libidinis cauſa de loco ad locum mulierem ducit abſque eo, quod rapiẽs domum rapta ingrediatur, ſeu pœnes illius muros expectes nu. 1.

Mulier ſemper præſumitur rapta cauſa libidinis niſi ſit turpis, aut vetula. num. 2. & in additionibus litera [b].

Raptus committitur etiam, quod mulieri non ſit illata vis, ac etiam, quod ipſamet conſenſerit ſe rapi. nu. 3. dummodo non adſit conſenſus eorum, in quorum domo rapta fuit, videlicet parentum, fratrum, & aliorũ ſimilium num. 4. Contra, quod ſine violentia raptus non dicatur committi num. 39. ad finem, & num. 44. & nume. 55. vbi de muliere ſponte aufugiente, & nu. 62. & quod immo requiratur non ficta, & interpretatiua violentia, ſed vera aut in perſonam rapta, aut parentum, vel alterius, in cuius cuſtodia rapta detinebatur num. 42. & licet ſufficiat ſeductio num. 40. & nume. 45. cuius contrarium videtur verius nu. 46. hoc tamen intelligitur, dummodo fuerit fraudolenta deceptoria, & falſis promiſſionibus compoſita, aliter ſecus nu. 41. & num. 46.

Teſtis vnicus non probat plenè nu. 5.

Copula carnalis probatur præſumptionibus, quando agitur ciuiliter, ſecus vbi agitur criminaliter num. 6. & 7. etiam, quod agatur ad defenſionem Rei.

Inhoneſtas mulieris probanda eſt plenè, non autem præſumptiuè nu. 6. 7. & 14. in fine contra, quod ſufficiat præſumptiua probatio ad excuſationem rapientis nume. 32. 51. & ſeq. vbi amplius, quod inhoneſtas probatur per teſtes ſingulares, & num. 53. vbi etiam, quod probatur teſtibus deponentibus de eorum credulitate, & nu. 54. vbi, quod probatur teſtibus deponentibus de auditu.

Defenſio Rei probari debet non præſumptiuè, ſed concludenter, quando ſumus in criminibus exceptis num. 7. Contra num. 54. vbi quod ſufficit leuior probatio per coniecturas per teſtes de auditu, & de eorum indicio, & credulitate.

Raptus crimen eſt exceptum nu. 8.

Inhoneſtas mulieris ad hoc, vt quis excuſetur à raptu, probanda eſt per Reum, & non per fiſcum eſt probanda honeſtas nu. 9. Contra nu. 50. Diſtingue, vt in addit. litera [c]. vbi referuntur Doctores contrarium tenentes.

Raptus pœnam non habet locum in rapiente mulierem inhoneſtam, dummodo inhoneſtas ſit meretricia num. 10. Contra, quod non habeat locum etiam, quod inhoneſtas non ſit meretricia, & quod ſola animi inhoneſtas ſufficiat num. 30. & nume. 97. vbi quod ſufficit mulierem fuiſſe prius ab alio cognitam, & nu. 48. & ſeq. & nu. 60. & 61. & in addit. litera [d].

Raptus committitur etiam rapiendo mulierem inhoneſtã ſi tempore raptus ſtabat in domo aliena, ex qua fuerit rapta inuitis ibidem exiſtentibus nu. 11. Contra nu. 31. & in addit. litera [e].

Inhoneſtas mulieris ad hoc, vt quis excuſetur à pœna raptus probanda eſt tempore raptus, non autem antea, num. 12. & ſeq. Declara, vt in addit. litera [f].

Qualitas ſiue incluſiua, ſiue excluſiua delicti ſemper eſt probanda tempore delicti num. 13. & 14. in fine, vbi etiam, quod non præſumptiuè, ſed plenè probanda eſt.

Mulier iudicatur honeſta, vel inhoneſta ex habitu, inceſſu, conuerſatione, & loco nu. 14.

Minor non excuſatur in delictis carnis nu. 15. Vbi etiam quod minor ætas nunquam excuſat niſi in minore quatuordecim annorum contra prædicta num. 64. & 65. Vbi quod immo iudex non ſolum poteſt, ſed tenetur minuere pœnam, & num. 66. Vbi quod iſto caſu non poteſt imponi niſi pœna pecuniaria, quod an verum ſit vide infra in addit. litera [f]. & litera [g]. & litera [h]. vbi quod in delictis carnis minor ætas facit minuere pœnam etiam, quod quis ſit maior quatuordecim annorum.

Nobiles puniuntur mitius in arbitrarijs ſecus in pœnis certis, & à iure determinatis, in quibus puniuntur ſolum mitius circa qualitatem pœnæ, ſed non circa quãtitatem num. 16. ſed quod nobiles regulariter mitius puniantur, nume. 67. de materia vide in addit. litera. [i]

Raptus pœna habet locum etiam, quod mulier rapta ſit vilis num. 17. Contra num. 57. Declara, vt in addit. litera. [k]

Quilibet dictio eſt vniuerſalis, & comprehendit omnes, perſonas cuiuſcunque gradus, ſtatus, conditioniſue ſint. nu. 18.

Amoris ardor non excuſat à crimine raptus nu. 19. Contra in addit. litera. [l] vbi de materia.

Præſumptio cedit veritati. nu. 50.

Pater repreſentando filium, an faciat, vt non poſſit imponi pœna ordinaria. nu. 21. & nu. 63. de materia vide in addit. litera. [m]

Carcer diuturnus, an faciat minuere pœnam num. 22. & num. 66.

Schalas apponens de nocte ad feneſtram alicuius pœna, capitali plectendus eſt nu. 23. contra, quod non ſit pœna capitalis, ſed arbitraria num. 39. & 58. & in additione litera. [n]

Torqueri poteſt Reus confeſſus, aut conuictus pro habendis qualitatibus aggrauantibus delictum nu. 23.

Fuga ſocij criminis facit indicium ad torturam contra, alium ſocium num. 24. contra in additione litera. [o]

Fama vehemens de ſe ſola facit indicium ad torturam. num. 25.

Teſtis vnus de viſu iunctis adminiculis inducit plenam probationem in materia difficilis probationis. nu. 26.

Teſtes de auditu licet non probent plenè faciunt tamen præſumptionem nu. 27. quod quando verum ſit vide in addit. litera. [p]

Subornatio teſtium præſumitur facta de mandato eius, ad cuius vtilitatem teſtes depoſuerunt nu. 29.

Mendacium de ſe ſolum facit indicium ad torturam nume. 28. & in addit. litera. [q] vbi de materia.

Teſtes de auditu probant copulam, & commixtionem carnalem nu. 33. & ibi in addit. litera. [r]

Teſtis, qui habet notam vocem probat excepto teſtamento num. 34.

Teſtes ſemper cenſentur conteſtes, quando poſſunt eſſe conteſtes. nu. 35.

Teſtis vnus de certa ſcientia iunctus cum præſumptione facit plenam probationem. nu. 36.

Præſumptiones plures coniunguntur ad faciendam plenam probationem in materia difficilis probationis, num. 37. quod an verum ſit, & quando vide ibi in addit. litera. [s]

Inhoneſtas matris arguit inhoneſtatem filiæ, numero 38.

Nobiles

Nobiles cauſas ſuas criminales dicunt extra carceres nu me.43.

Honeſtas dicitur quaſi honoris ſtatum conſeruans, & eſt virtus contraria turpidini, mulierque habens mentem corruptam, etiam ſi corpore fuerit intacta non dicitur honeſte viuere nu.49.

Teſtes ſingulares probant inhoneſtatem mulieris. nume.52.

Teſtes de credulitate probant inhoneſtatem mulieris. num.53.

Interrogatoria iudicis probant ad fauorem inquiſiti. nume.56.

Raptus pœna ordinaria non imponitur vbi mulier rapta non fuit carnaliter cognita nu.59. & ibi litera u. vbi de materia.

Raptus non committitur, vbi non adeſt transductio de vno loco ad alium, & propterea non ſufficit, quod gratia commodioris vſus quis amoueat puellam de vna Camera ad aliam, ſed requiritur diuerſitas loci in totum in addit. litera a.

Inhoneſtas mulieris, & eius meretricia vita, quando, & ex quibus actibus probetur in additione litera. t

CONSILIVM XXXIII.

ADSIT DEVS. In hac cauſa prætenſi raptus per fiſcum mota contra Illuſtriſſimum, & Excellentiſſimum Ducem potiſſimum, fiebat fundamentum in propria illius confeſſione, dum dicit in ſumma, quod ſciens ipſe etiam, præcedente tractatu cum Iulia; quæ prætenditur rapta eandem Iuliam egreſſurã ex domo ſui Domini aſſociatus à quatuor, ſeu quinque hominibus enſibus armatis, illam propè dictam domum in platea illorum de Gabrielis expectans egreſſa Rheda, ſeu curru accepit, & ſecum conduxit, ex qua quidem confeſſione dicebat idem fiſcus, ſe non videre, quomodo poſſit effugere ordina-
1 riam pœnam raptus, cum ad eius eſſentiam non ſit neceſſe rapientem ingredi domum raptæ, nec minus, quod pœnes muros dictæ domus rapiens expectet, ſed eo ipſo, quod quis libidinis cauſa de
a loco ad locum a mulierem conducit ſtatim dicatur raptum committere teſte claro ſic poſt alios, definiente raptum in pract. crim. §. raptus in princip. Iodoc. in ſua pract. tit. de rapt. nume. 2. & niſi
b mulier ſit turpis, vel vetula libidinis b cauſa præ-
2 ſumitur rapta alio non docto ad tradita per Carer. in pract. crim. in tract. de hom. poſt 10. excuſationem §. ſecundo caſu nu. 12.

3 Committitur enim raptus, & hæc eſt vera, & communis opinio etiam, quod mulieri non ſit illata vis, ac etiam, quod ipſamet conſenſerit ſe rapi, vt in l. vnica §. pœnas autem verſ. eſt huic pęnæ & §. ſeqq. ac ibidem Alber. nu. 7. verſ. oppono quod voluntas mulieris, & num. 17. verſ. ſed qualiter poſſunt rapi volentes C. de rapt. Virg. item eſt tex. in l. raptores iu fine, verſic. vt huic pœnæ, vbi etiam idem Alber. num. 6. & 7. vbi reprobatis Guid. de Suzzar. & Gandin. contrarium aſſerentibus, ita per Oldra. dicit communiter teneri C. de epiſc. & Cler. Mattheſil. ſing. 99. ver. nota tex. Corrad. in pract. titul. de raptor num. 6. pag. 371. Clar. qui pariter poſt Alber. vbi ſupra de communi teſtatur in d. §. raptus verſ. adde quod, vbi amplius dicit, quod ita alias declarauit Senat. Mediolan. in cauſa raptus filiæ cuiuſdam Cauponis Iodoc. in d. tit. de rapt. nu. 3. & 4. vbi affirmat hoc eſſe habendum pro indubitato.

Et ſtante præfata concluſione ſic, vt ſupra auctoritate tex. Doctorum communi conſenſu, & Iudicum obſeruantia firmata, licet parum eſſet curandum de opinione illorum, qui præfata non reſpicientes moti ſolum vulgari illa ſignificatione verbi raptus, quod vim in ſe continere præſefert raptum ſine violentia non committi dixerunt, adhuc tamen eorum obiectioni ſatisfaciendo eorumdem opinio declarari, & diſtingui poteſt in hunc modum, quod aut mulier rapta, nec parentes, nec maritũ, nec fratres habebat, & tunc
4 ſi paſſa fuerit ſe rapi, non poſſit de raptu tractari, quaſi nulli dicatur facta vis, at ſi in poteſtate parentũ ſit, vel in aliorum domo reperiatur, & tunc licet ipſi ſtante eius conſenſu vis illata non dicatur, bene tamen dicitur facta violentia parentib. vel alijs, in quorũ poteſtate permanebat, ſic pulchre declarat tex. in c. de rapt. 36. q. 1. Alber. in d. l. raptores nu. 7. verſ. item quoniam maior fit iniuria propinquis, & etiam fit eis violentia C. de Epiſc. & Cler. Abb. omnino videndus in ca. cum cauſa num. 4. de rapt. vbi in ſpecie declarat etiam parentibus ignorantibus, & abſentibus violentiam fieri ſequitur poſt multa Boſſ. in tit. de rap. nu. 16. Clar. in d. verſ. adde quod in fine ibi, contra voluntate ſuorum, &c. Carer. pariter videndus in d. §. ſecundo caſu nu. 7. Marſil. in d. l. vnica num. 16. & 17. C. de rapt. Virg. Vnde cum Iulia haberet patrem, qui quãto fuerit ex hoc caſu dolore affectus ſatis examinati teſtes probant, & cũ etiam permaneret in domo Nobilium, & honeſtiſſimarumq́ perſonarum, quibus quantum pariter hæc ſeductio diſplicuerit omnes ſciunt, negari non poteſt ipſis vim factam, & per conſequens ordinariam raptus pœnam ſubintrare per præallegata, & per almæ vrbis ſtatutum, quod omnes difficultates tollit in lib. 2. cep. Si in princ. ibi vel inuitis parentibus puellas, aut pueros abduxerit.

Quibus non obſtat dicere, quo ſtante inhoneſtate dictę Iuliæ quæ alias aſſeritur paſſa fuit ſe carnaliter cognoſci, non poſſit vllo pacto tractari de pęna raptus ordinaria, hæc enim obiectio, in qua tota vis huius cauſæ cõſiſtere videtur pluribus modis tollitur, & primo dicitur non eſſe cõcludenter probatum prætenſum Iuliæ ſtuprum
5 ex dicto Cæſaris de Piſis, quia eſt vnicus, & ſingularis l. iuſiurandi C. de teſtib. ca. cum à nobis eod. tit. ne deponit de viſu prætenſæ copulæ carnalis, ſed tantum de auditu oſculorum, & aliarum prætenſarum tergiuerſationum, & ualde ſuſpectus reddatur de falſo, cum dicat eam cognouiſſe de nocte ſine lumine, cum eſſet ualde obſcurum, & inueriſimilem reddat rationem, quomodo dictam Iuliam ad vocem cognouerit, vltra quod eius teſtimonium non eſt ſufficiens, cum participem ſe faciat prætenſi criminis ab equite Bauerio, ut aſſeritur commiſſi l. quoniam liberi. C. de teſtib. l. fina. C. de accuſat. Alex. conſil. 57. in princip. uolum. 1. alijque teſtes ad defenſionẽ examinati nullam dictæ Iuliæ inhoneſtatem probant, quia ſunt ſingulares, & deponunt de quibuſdam

buſdã remotis, patiuntur plures exceptiones, vt
ex depoſitionibus eorundẽ videri pōt, quinimò
maior pars ipſorum deponunt nunquàm vidiſſe
ſupredictam Iuliam aliquos actus inhoneſtos fa
cere,& qui nō cōuenirent honeſtiſſimæ mulieri.
Et licet in probando copulam carnalẽ,q̃ dire-
ctè probari nō pōt,admittatur ꝓbatio indirecta
per p̃ſumptiones, & per actus p̃paratorios ad di-
6 ctã copulã, Nihilominus hęc concluſio procedit
ſolũ, vbi agiẽ ciuiliter, ſecus vbi criminaliter ad
Bart. in l.5. nu. 2. verbo nota ergo ff. de adulter.
Corn.cōſ.191.in fi.lib.4.Matth. ſing.119.Aym.
cōſ.205.n.20.& ſeq.Menoch.caſu 31.n.25.lib.1.
ẽt ad defenſionẽ rei,quia illud,quod cōiter trad.
ſcribentes ad exculpationẽ,& defenſionẽ inqui-
ſiti admitti teſtes ſingulares ſocios cōplices,& a-
lios inhabiles declarãẽ nō procedere in crimini-
bus exceptis,in quib. ẽt, q agãẽ de fauore defen-
7 ſionis probationẽ debere eſſe concludentẽ,& ex
teſtib.habilibus,& idoneis per tex. ĩ c. fi.extra de
teſtib.poſt Crot.in tract.de teſtib. nu.104.tradit
apertè Gig.de crim.læſ.maie.lib.2.tit.qũo, & per
8 quos crimẽ lęſę maieſtatis probeẽ q.17.& raptus
crimẽ eſſe crimẽ exceptũ poſt Marſ.& alios,quos
allegat tradit pariter Corrad.in prac. tit.de rapt.
9 nu.5.Nō probata itaq; copula, & inhoneſtate ꝑ
c parte Ill. & Excell. Ducis, ꝓut probare debebat[c]
Boſſ.in tit.de plurib.viol.nu.65.verſ.practica ta-
men eſt fruſtra illius calore excuſatio quæritur.
Secundo dr̃,q adhoc,vt ꝑ inhoneſtatem mu
lieris raptæ pęna raptus ordinaria non habeat lo
cũ,non ſufficit quęlibet inhoneſtas,prout ẽt nec
ſufficit probare mulierẽ alias fuiſſe ſtupratã, niſi
10 ẽt probetur inhoneſtas meretricia,[d] & quod vti
d meretrix ſui copiã fecerit,ſic.n.de meretrice intel
lexit gl.in d. l.vnica in princ. in verbo honeſtarũ
ibi,ſecus eſt in meretrice,&c.vbi Albe.n.10. verſ.
quid in meretrice Bal.col.fi.verſ. venio ad qq.C.
de rapt.virg.Caſtr.in d.l.raptores,nu.2.verſ. q̃ro
vtrum lex iſta habeat locum in eo, qui rapuit me
retricem.C.de epiſc.& cler.Carer.in prac.in trac.
de homic.poſt 10. excuſatio.§.hinc nata occaſio-
ne,nu.8.ver. ſed quid ſi rapiatur meretrix Viu.in
cōmun.opi.verbo raptor verſ.ſed præfata nō ha-
bent locũ in meretrice Clar.in d.§.raptus verſ.q̃-
ro nunquid, vbi loquiẽ de publica meretrice Io-
doc.d.tit.de rapto.n.10.verſ. nã in meretricibus,
vbi exẽplificat in mulieribus, q̃ omnibus proſti-
tuerunt ſe queſtus gratia Marſ.in d.l.vnica n.19.
ibi inhoneſtæ mulieres, & ſic meretrices Menoc.
de arbitr. iudic. caſu 291. vbi nu.7. exẽplificat in
ea,q̃ pluries pretio ſe proſtituẽdo plures admiſit,
& quicquid alij aliter dicant non eſt recedendũ
ab hac opinione, quã ſequiẽ, & cōem dixit Boſſ.
in tit.de rapt.mulier.n.1.ibi, niſi ſint meretrices,
& latius nu.10.vbi tandẽ concludit,quod ſi tene
re velimus eorũ opinionẽ, quia contra cōem di-
xerũt raptũ non cōmitti in muliere ſemel ſtupra
ta,erit tñ adhuc declaranda,vt procedat, qñ ſtu-
prum fuit cōmiſſum non ſecretè, ſed publicè mo
re meretricio ſine verecũdia, & taliter, q licet ex
eo non poſſet dici meretrix, poſſit tñ dici, quod
arti meretriciæ initium dederit, & ita in Senatu
Mediol.teſtatur nunq̃ audiuiſſe fieri fundamen-
tum ſuper mulieris inhoneſtate,niſi fuerit mere-
tricia,& propterea Io.Fab.in §.ſoror inſti. de in-
off.teſt.eleganter dicit, quod ſi mulier amore ca-
pta copiam amanti faciat,non propterea dicitur
meretrix, & latè proſequitur Menoch. de arbitr.
iud.cent.4.caſu 328.per totum.
Tertio reſpōdetur, q Doctores in materia ſe-
11 quentes,ſi videantur, non dicunt pęnam raptus
non habere locum in muliere ſemel carnaliter co
gnita ex eo, q de iure raptus cũ ea non cōmittaẽ,
ſed quia non præſumitur vis illata illi mulieri, q̃
aliàs paſſa eſt ſe carnaliter cognoſci, & ſemel co-
gnita præſumitur, vt ipſi dicunt voluntariè ac-
ceſſiſſe,ergò vbi mulier habet parẽtes,& eſt in al-
e terius poteſtate[e] ceſſat præſumptio nō exiſtẽti,
violentię,quia ſatis per raptũ dr̃ facta vis parẽti-
bus non mulieri,eiusq; conſenſus nō attendiẽ,&
raptus dr̃ cōmiſſus ſaltim reſpectu dictorũ paren
tum per ſuperius allegata,quæ hic non repeto.
Quarto dato demum,q præfata oĩa ceſſarent,
prout fortiter vrgeri indubitanter creditur qua-
liſcunq; ex aduerſo ad excuſationẽ pęnæ raptus
ſupponatur inhoneſtas,ſiue meretricia,ſiue non
12 illa vtiq; probanda erat,non per bienniũ ante ra
f ptũ,vt ex aduerſo ſupponitur,ſed tp̃e raptus,[f] &
delicti, prout probata nō fuit, ſic mihi ꝓbat Bal.
in d.l.vnica col.1. verſ. qñ inſpicitur qualitas, q̃
inerat tp̃e delicti Iodoc.d.tit.de rapt.n.10. vbi q
iſto caſu lex non reſpicit vitã p̃teritã,ſed p̃ſentẽ,
dũtaxat, hoc eſt qualitatẽ tp̃e raptus Carer. vbi
ſup.n.11.vbi in d. l.vnica inſpiciẽ qualitas delicti
tp̃e delicti Marſ.in d.l.vnica,nu.119.ibi,qñ ſuf-
ficit tp̃e raptus eã honeſtã eſſe, & generale eſt, q
13 qualitas ſiue incluſiua, ſiue excluſiua delicti ſem
per eſt probanda tp̃e delicti Pariſ. cōſ.62. nu.37.
& cōſ.36.nu.33.vol.4. cũ ſimil. Nec dicaẽ, q iſto
caſu de p̃terito ſit p̃ſumendũ in p̃ſens per regulã
ſemel malus, quia iſta regularis p̃ſumptio ceſſat
in terminis noſtris ꝑ ea,q̃ in ſpecie dixerit Carer.
vbi ſup.nu.12.Marſ.d.nu.19.verſ.aut dubitatur,
vbi,q qñ ſumus in dubio,An mulier ſemel inho-
neſta fuerit honeſta tp̃e raptus, tũc id iudicaẽ ex
14 eius habitu inceſſu,cōuerſatione,& loco,vbi ra-
pta reperiebatur, ſed hæc Iulia tp̃e raptus incede
bat honeſto habitu,& decenti,cũ nobilibus per-
ſonis verſabatur,& permanebat, imò vt deponit
vxor d.N.de Frangipanis erat in eius domo ten-
ta,& reputata vti nobilis,ideò nō inhoneſta, ſed
p̃ſumenda eſt honeſta.Et in oẽm euentũ, quate-
nus ẽt vellemus eã p̃ſumere inhoneſta de p̃teri-
to,in p̃ns ꝑ d.regulã ſemel malus, Adhuc dr̃,q ta
lis præſumptio nō ſufficit,quia dicta qualitas nō
p̃ſumptiuè, ſed plenè, & ſpecificè ꝓbãda eſt poſt
alios Card.Alb.conſ.14.nu.13.Rolan.conſil.11.
n.35.vol.3.& eſt deciſ.Lucen.52.nu.28.par.1.
Ad ea vero, q̃ de minorando pęnã ex pluribus
cauſis deduci poſſent, facilis eſt rñſio dicebat tũc
fiſci Procurator, qui erat Ioannes Iacobus Pani
15 cus Maceratenſis,nã ad caput minoritatis repli-
g cabat,quod in delictis carnis[g] adultus maior qua
tuordecim annor.nō excuſatur,eſt deciſ. Lucen.
17.nu.68.cũ ſeq.1.par.nec lex auxilium §. in deli
h ctis §.de mino.procedit in minore[h] vigintiquin-
que,ſed in minore quatuordecim, prout intelle-
xiſſe,vr̃ Iaſ.in l.more.ff.de acq.hær.& facit tex.in
l.excipiuntur in fi.ff. ad Syll. & ad cōtraria egre-

giè reſpondet Vulpell.reſpõ.101. Innocentia.n.
purgandi crimen non adulta ætate defendi côue
nit l.ſi quis te reum.C.ad l.Cornel.de Sicar.
i Et dum adducitur etiam nobilitas, [i] dicitur,
quod illa prodeſt in arbitrarijs,ſecus in pęnis cer
16 tis,& à iure determinatis,vt poſt Bald.& Salyc.
in l.nemo C.de ſacroſan.eccl.trad. Folle.in prac.
crimin.can.cap.16.num.181.niſi velimus dicere,
quod etiam in pęnis à iure determinatis nobilis
mitius punitur circa genus mortis,quia vbi igno
bilis ſuſpenderetur nobilis decapitatur teſte Bar
tol. qui ſic dicit ſeruari in Italia in l. deſertorẽ ff.
de re milit.refert,& ſequitur Gig.de crim.læſ.Ma
ieſt.lib.2.tit.de pęn.q.1.nu.12.
17 Dum adducitur vilitas [k] Iuliæ præterquã pro
k ut dictum eſt nõ vilis, ſed nobilis reputatur text.
in d.l.vnica C.de rapt.Virg.non facit diſtinctio-
nem perſonarum,ſed loquitur generaliter perdi
ctionem quarumlibet, quæ dictio eſt vniuerſalis
& propterea cõprehendit oẽs fęminas cuiuſcũq;
18 gradus ſtatus, cõditionisve ſint vult l. Iulianus
ff.de leg.3.l.1.§.generaliter ff.de leg. præſtant.cũ
vulgar.immo d l.vnica quoad pœnam mortis ha
bet etiam locũ in ſerua, & in Ancilla, quod plus
eſt,vt legitur in eo contextu.
19 Dum verò adducitur ardor amoris dr̃, quod
l ille pariter non excuſat in delictis carnis, præſer-
tim in crimine raptus,qui non niſi ex irrationa-
bili amore, & libidine, vt plurimũ proficiſcitur,
& ſi aliter diceremus nunquàm raptus puniretur
pœna ordinaria, quia ſemper raptus præſuppo-
nit libidinis,& amoris cauſam.
Et dum adducitur præſumptio innocentię,ex
ſpontanea conſtitutione reſultãs, dicitur, quod
ſtante veritate delicti probata,vt dixi ex eius cõ-
feſſione, præſumptio cedit veritati l. ſi qui adul-
terij C.de adult. & l. fina. in princ. ff. quid met.
cau. cum concord.
21 Cum verò ſit fundamentũ in præſentatione [m]
m facta per Illuſtriſ. Cardinalem ſatis reſpondet
Clar.in pract.crim.q.60.verſ.ſolet etiam dici.
22 Et dũ poſtremò adducit̃ diurnus carcer omiſ-
ſis alijs reſponſionibus dr̃, quod hoc de facto nõ
ſeruatur in atrocibus, & clarè patet omnibus, &
negatur carcerem poſſe dici diutinũ, qui non du
rauit per annũ,& tamen ad inducẽdum iſto caſu
diuturnitatẽ requiritur curſus plurium annorũ
non duorum menſium ad tradita in ſimilibus in
l.ſi diutino cum ibi notat.ff.de pœn.
Et poſtremò in oẽm euentũ dato,& non con-
ceſſo,ꝙ in caſu,de quo agitur tractari deberet de
pęna arbitraria,vt ex aduerſo prętenditur,adhuc
pęna mortis veniret imponenda per ea, q̃ tradit
Mattheſ.ſing.101. ob qualitates aggrauãtes, vi-
delicet ob ſubornationẽ Alexãdri fratris,& Mu-
tij Patris Iulię ob hominũ armatorũ cõuenticu-
n lã, & appoſitionem ſchalæ [n] ad feneſtrã Nobilis
23 Viri noctis t.pe, ob quã ſolã qualitatem capitu-
lis pęna induci deberet ſecundũ Bal.in l.fin.circa
finem ff.de rer. diuiſ. quem ſequuti ſunt Alex. in
§. ſancte quoq; inſtit.eod.& Grã. deciſ.36. n.13.
de quibus qualitatibus delictũ aggrauantibus vr
gent contra Excell. D. Ducem violentiſſima, &
forſan ẽt indubitata inditia, ex quibus remanet
conuictus,vel ſaltim grauiter ad torturã inditia-
tus,vt infra demonſtrabitur,& propterea quatẽ-
nus de dictis qualitatibus nõ videatur conuictus
quod non creditur,erit,ſuper prædictis qualitati
bus delationem.ſ. armorum prohibitorũ quæ in
hmõi delictis perpetrandis deferri ſolent,& alijs
cõplicibus, & vt ſuper his etiã dicat̃ confeſſus,&
conuictus reiteratis vicibus torquendus ſine ꝑ-
iudicio cõfeſſatorũ,& probatorũ, vt quotidie in
ſimilib.fieri cõſueuit Cępoll.conſ.crim.32.n.19.
Boſſ.in tit.de indit.& conſider.ant. tortur.n.30.
Anto.Gomez.tit.de delict.cap.13.nu.20.
Quod aũt ſuper pręmiſſis,& alijs pluribus qua
litatibus,de quibus in proceſſu adſint clariſſima,
& indubitata,Primò ſe offert fuga omniũ cõpli-
cum,qui interuenerunt in ipſo raptu.Item,& fu-
ga duarum Ancillarum D.Frangipani, quæ om-
nes poterant veriſimiliter dicere veritatem,&ad
eam occultandam præſumendum eſt, quod fugã
ſibi hoc mãdãte Excell. D.Duce procurauerint,
prout etiam ex proceſſu apparet eũdem Ducem
pecunias, & equum dediſſe Alexandro fratri Iu-
liæ,& eũ Florentiam verſus miſiſſe,vbi ſubintrat
o cõis Doctorum cõcluſio, quod fuga ſociorum [o]
24 Inquiſiti faciat inditium cõtra ipſum inquiſitũ
Gram. deciſ.11. nu.14. & deciſ.14.nu.4. & deciſ.
42.nu.13.& conſ.17.nu.19. Alex.cõſ.65.nu.10.
verſ.etiã vol.1.& conſ.41.col.fi.vol.2. & cõſ.90.
crim.diuerſ.nu.17.vol.2. in fol. vbi de communi.
Secundo ſuccedit vehemens illa fama proba-
ta pluſquàm per decem honeſtos viros deponen
tes publicè per vrbem dici Iuliam aufugiſſe per
feneſtras cum ſchalis cum dicto Excellent.Duce
25 Galleſij, quæ vehemens fama clarius eſt, quod
de ſe ſola facit inditium ad torturam Gram. de-
ciſ.34.nu.53.Marſil.in pract. ff.diligenter nu.19.
Duen.reg.301.in 1.limit.Menoc.de arb.iud.li.2.
Tertio adeſt depoſitio Magnifici D.Ioſeph te
ſtantis ſe vidiſſe perſonam ea nocte deſcenden-
tem ex ſchala per feneſtram,quę depoſitio de vi-
26 ſu,& certa ſcientia iunctis depoſitionibus alio-
rum teſtium deponentium de adminiculis, & di-
centium ſe vidiſſe in eadem feneſtra filos corde,
& ſignum ſchalæ,& deſcenſus, non eſt inconue-
niens,quod in materia difficilis probationis pro-
ut eſt delictum de nocte commiſſum inducat ple
nam probationem præmiſſæ qualitatis ſchalarũ,
& deſcenſus per feneſtram iuxta trad. per Pariſ.
conſil.57.nu.24. & 25. vol. accedente præſertim
vehementi fama, de qua ſup. Rimin. inter conſ.
crim.diuerſ.conſil.84.nu.18.thom.2. in fol.
Quarto non parum vrgent dicta aliorum te-
ſtium deponentium de auditu à Cecilia, & à Io-
hanna, quod ipſa Iulia aufugerat vt ſupra cum
27 dicto D.Duce,qui teſtes de auditu licet non pro
p bent, tamen faciunt præſumptionem [p] Roland.
conſ.84.nu.16.vol.2.Menoch.de arbitr.iud.cap.
475.num.5.cum ſeq.lib.2. vbi quod iſta pręſum-
ptio transfert in aduerſariũ onus probandi con-
trarium, præſertim in caſu difficilis probationis
Gozzad.conſ.79.nu.11.Brun. conſ.crim. diuerſ.
115.num.23.thom.2.in fol.vbi, quod ſi teſtes de
auditu ſunt duo faciunt inditium ad torturam.
Quinto idẽ Excellentiſ.D.Dux in multis rñ-
det inueriſimilia, & in pluribus eſt varius, & ſibi
contrarius.Primo.n.dicit,quod die ſabbati Iulia
diſceſſit

diſceſſit de Vrbe,& quod ab ea nocte,ĩ qua aufu-
git eã amplius non vidit, & tñ per depoſitiones
duorũ Aurigarũ, & Ioãnis Paradiſi conſtat,ꝙ eã
retinuit in ſuo Palatio vſq; ad ſequentẽ diẽ Mer
curij. Dicit ſecũdo Alexandrũ fratrẽ Iuliæ nocte
ſequenti raptũ ſecũ fuiſſe dum expectabat Iuliã
egreſſurã è domo ſui Dñi, & tñ ex depoſitionib.
Mutij Pris, & Settimiæ ſororis Alexãdri cõſtat,
quod eo tꝑe reperiebatᷣ in lecto domi ſuæ. Dicit
tertio,ꝙ ipſe pauloante raptã cognouit carnali-
ter Iuliã, & in domũ eius Dñi ingreſſus fuit per
quandã portulã, & tñ ex depoſitionibus triũ pe-
ritorũ apparet illã portulã per menſem, & vltra
ante raptũ nunq̃ fuiſſe apertã. Dicit quarto,ꝙ Iu
lia poſt fugã iuit domũ Patris, & tñ Pater, & alij
28 teſtes deponunt cõtrariũ,& omiſſis alijs,ſicut di
q cunt Doctores vnũ ſolũ mendaciũ[q] facit inditiũ
ad torturã, qñ reſpicit ſubſtantiã negocij Boer.
deciſ.164.nu.29.par.1.Foller.in prac.crim. in ver
bo ad defenſam,nu.5. vbi de cõmuni Boſſ. tit. de
indit. n. 36. vbi quod practica ita ſeruatur Rolã.
à Vall.conſ.14. nu.9.vol.4. Multomagis facient
inditium multa mendacia ſimul iuncta.

Sexto ex præmiſſis infertᷣ,quod cũ ex proceſſu
clarè cõſtet Patrẽ, & fratrẽ Iuliæ requiſitos fuiſ-
ſe,vt deberent ad exculpationẽ Excell. D.Ducis
dicere ipſos cõſenſiſſe, & pñtes fuiſſe raptui. Nõ
ſolũ oritur contra D. Ducẽ præſumptio delicti,
29 ſed ẽt,qđ talis ſubornatio fuit facta de eius man
dato per tradita pBoſſ.in tit.de indit.n.63.Bero.
conſ.118.nu.27.lib.3.Lãcel.de attẽtat.c.1. n.80.
cũ ſeq. quare nihil ſupereſſe vr̃ impedimẽti,quin
idẽ Illuſtr. & Excell. D.Dux torqueri nõ debeat
pro vlteriori veritate,& poſt torturã,ſiue ſubſti-
neat,ſiue nõ,cõdẽnari in pęnã raptus ordinariã.

Verũ præmiſſis pro parte fiſci ſubtiliter addu-
ctis nõ obſtãtibus pęnæ raptus locũ nõ eſſe, mul
to verius per alios Iuriſconſultos, & cõſulentes,
& p̃cipuè per Burſat. tũc in Vrbe degentẽ, cuius
conſiliũ eſt in ordine 45.lib.4. ꝓ veritate conclu
ſum ex eo p̃ſertim,ꝙ probatũ fuerat p̃dictã Iuliã,
30 q̃ aufugit nõ eſſe perſonã honeſtã,ĩ requirit tex.
in d.l.1.C.de rapt. virg. Nec requiritᷣ, ꝓut ex ad-
uerſo creditᷣ,ꝙ mulier abducta ſit meretrix, & me
retricio more viueret, ſed ſatis eſt, quod probetᷣ,
ꝙ fuerit inhoneſta, & inhoneſtè viueret ẽt cũ ali
quibus ſecretè actus inhoneſtos faciẽdo, ꝓut de-
clarat Pau.de Ca.in cõſ.272.lib.2. quẽ ſequũtur
Aug.in addit.ad Ang.in tract.de malf. in ver. *che
hai adulterata la mia donna*, ſub nu.16. Cępol. in
cõſ.crim.57.1.2.& 3.col. Afflic.in cõſti.Regni in
verſ.ſi quis rapere,nu.11.Boer.q.317.n.8. Marſil.
ſing.74.& in l.maritus ſub nu. 48. de quæſt. & in
rubr.de fideiuſſ.nu.175.Alcia.in tract. p̃ſump. in
reg.2.p̃ſump.q.& in cõſ.21.ſub n.6.lib.7.Rimin.
ſen.cõſ.17.nu.20.& Gram. deciſ. fi.n.2. Cephal.
cõſ.140.nu.26.quia cũ ille tex. in d. l. requirat,ꝙ
abducta ſit honeſta,ſequitur,ꝙ ea,q̃ ẽt ſecretè cũ
alijs honeſtatẽ nõ ſeruauit, nõ eſt de mulieribus
cõprehenſis in d. l.1. vt per prædictos Doctores,
& iſto caſu ẽt ſufficeret,quod ſolusmet,qui abdu
xit eã prius ſtupraſſet,vt optimè declarat Cępol.
d.cõſ.57.vbi ſupra,ſtuprũq; cũ muliere, q̃ nõ ho-
31 neſtè viuit, ẽt ſi maneat in domo aliena non eſt
punibile Alci.d.cõſ.21.n.3.Alex.cõſ.13.n.5.li.7.
Grã.deciſ. fi.n.6. & paria ſunt inhoneſta mulier,
& meretrix Alex.d.conſil.13.nu.5. in 7.Gram.d.
deciſ.vlt.nu.6. vbi igitur probatur de inhoneſta-
te mulieris ceſſant pœnæ propoſitę contra abdu
centes honeſtas mulieres ẽt, quod nõ probetur,
quod meretricio more viuerẽt ꝑ ſupra allegata.
r Huiuſmodi aũt inhoneſtas,[r] licet probãda ſit,
prout fiſcus contẽdit,ſatis tñ eſt,quod probetur
inditijs,& p̃ſumptionib.Rom.cõſ.91.nu.6.Soci.
iun.conſ.32.vol.2.Rolan. conſ.50.vol.1.Burſat.
32 cõſ.69.nu.10.& ſeqq.vol.1. tũ ex eo, quia inho-
neſtatis actus ſolẽt cõmitti ſolũ in ſecreto iuxta
tradita in c.tertio loco de p̃ſum. & in c. p̃terea de
teſtib.Pari.cõſ.54.n.62.in 4.tũ ẽt, q̃a ſufficit iſto
caſu,qđ ꝓbetᷣ inhoneſtas aĩ mulieris,prout opti-
mè declarat Pariſ.cõſ.160.n.26.& ſeq.in 4. tũ, &
demũ, q̃a hic agitᷣ ad excuſationẽ, & defenſionẽ
inquiſiti,& nõ principaliter ad puniẽdũ mulierẽ,
vt optimè declarat Ceph.in d.cõſ.140. ſub n.26.

Et quod plenè, & ſufficiẽter probata ſit inho-
neſtas huius mulieris,apparet ex depoſitione Cę
ſaris teſtis de certa ſcĩa rei venereæ cũ Equite Ba
ueria,& quod ingreſſus fuit domũ cũ Equite Ba
ueria, quodq; Iulia aperto hoſtio domus ipſius,
& eques inuicẽ amplexati, & deoſculãtes intra-
rũt quãdã Camerã, eoſq; ipſe teſtis audiuit oſcu
33 lãtes,& cõmiſcẽtes,talis.n.teſtis, qui deponit de
ſ auditu cõmixtionis[ſ] ſimul cũ teſtis cõplexibus
plenè ꝓbat copulã,qñ nõ agitᷣ de ſeparatione ma
trimonij,vt eſt tex. in c. p̃terea in verſ. de auditu
vbi Abb.ſub n.4.& Fely.circa fi.de teſtib.vbi oẽs
cõcludũt cũ teſtib. ſufficere ꝓbationes violẽtas,
prout ſunt cõplexus & oſcula ad ſufficientẽ pro-
bationẽ ẽt ſine fama præſertim cũ idẽ teſtis habe
ret notam vocem equitis, quẽ audiuerat pluries
34 loqui,quo caſu ſubintrat cõis opinio,ꝙ excepto
teſtimonio teſtis, qui hẽt vocẽ notã probat iux-
ta tex.in l.in ſumma. §. idem labeo de aq.plu.arc.
habetur per Felyn.in d.c.præterea ſub nu.4.

Cũ hoc teſte de certa ſciẽtia, cõcurrit ẽt dictũ
Vincentij,qui dicit,ꝙ vidit equitẽ ingredi de no
cte in domũ,vbi erat ipſa Iulia, & põt eſſe conte-
ſtis cũ Cęſare,ex quo deponit, ꝙ fuit ẽt ante tp̃s
Natiuitatis Dñi noſtri ex illa regula, ꝙ qñ teſtes
35 põt eſſe cõteſtes ſemper cenſentᷣ conteſtes Alex.
conſ.47.col.2.poſt med.lib.2.Aym.cõſ.78. nu.9.
& nõ inconuenit, qđ vnus teſtis, qui deponit de
certa ſcĩa cõiugatur cũ alio teſte, qui deponit de
aliquo alio, quod reddat integrã probationẽ in
hac maxima materia difficilis probationis, iuxta
tradita per Pariſ.conſ.57.nu.24.& 25.in 1. Cum
ergo habeamus vnũ teſtẽ de certa ſciẽtia copulę,
vt ſupra oſtenſum eſt, & duos teſtes, qui viderũt
ingredi illã domũ, in qua erat Iulia noctis tẽpo-
re dato ſigno ſibi Iuliæ, quod quidem inducit p̃-
ſumptionẽ copulæ,vt per Pariſ.loco ſupradicto,
ſumus ĩ caſu claro,quod vnus teſtis de certa ſcĩa
36 iunctus cũ præſumptione facit plenã probatio-
nem, iuxta tradita per Aym. conſ.35. ſub nu.36.

De eodẽ ingreſſu deponit ẽt Iulius Gallico-
nus,qui licet non deponat de viſu, tamen de au-
ditu à D.Alphonſo,qui ſimul cum Equite ingre
diebatur,& teſtes de auditu faciunt præſumptio
nem Dec.conſ.272.nu.3.quę pręſumptio ex hoc
teſte etiam fit maior, quia deponit, quod eques

Ingrediebatur viculum,& teſtis remanebat in ca
pite vinculi ad cuſtodiendum locum, quod fieri
non ſolet niſi quãdo aliquis vult ingredi aliquã
domum,in qua poſſet eſſe aliquod periculũ: Ac-
cedente etiam dicto Fauſti,qui ſimiliter deponit
de auditu,quod eques ingreſſus fuit domum Iu-
liæ,& deponit de certa ſcientia de plurib. allo-
quutionibus ſecretis etiam de nocte cum dicta
Iulia,quæ colloquutiones ſecretæ ſunt præpara
toriæ ad Venerẽ iuxta illud viſus,& colloquiũ.

Et vlterius concurrunt plures teſtes de amore
inter Iuliã,& equitem,& ẽt de literis amatorijs,
quæ omnia ẽt ſunt inditia ad Venerẽ, vt per Pa-
riſ.conſ.24.nu.64.& conſ.59.num.21.in 4.Vnde
cum habeamus plures præſumptiones,& admini
cula,quod inter equitem,& Iuliam fuerit cogni
37 tio carnalis,in hac materia difficilis probationis
plurium præſumptionum concurſus ſufficit pro
t plena probatione [t] iuxta tradita per Aym.conſ.
73.ſub nu.19.& volunt etiam Doctores ſupra al
legati, qui conſiderant, quod ſupradicta omnia
reddunt hanc mulierem parũ honeſtã, cũ ſimiles
colloquutiones ſecretè de nocte,& ſimiles amo-
res nõ cõueniãt honeſtis mulierib.vt ibi per eos.

Et vltra cõuerſationem parũ honeſtã cũ equi
te Baueria, Fauſtus,& alij teſtes deponunt de ſi-
mili amore,& ſecreta colloquutione cũ alio equi
te Bonauentura Religionis Militenſis,& etiam
cũ D.Baldaſſare de Comitibus,qui aſſerit ipſam
fuiſſe contentam recipere literas amatorias,&
cũm D. Alexãdro,qui manebat in domo D.Ora
toris Sabaudiæ,cui faciebat ſigna cum manibus,
quę omnia ſine dubio non conueniunt honeſtis
mulieribus: Et ſimiliter Florius,& Lazarus depo
nũt, quod ſola incedebat in curru,& ad uineam
ſola colloquuta fuit cũ illo Nobili,quæ ſimiliter
nõ cõueniũt honeſtis mulierib.vnde cũ inhone-
ſtas cõprehendatur ex ſignis, quæ ſolũ denotent
animũ parũ honeſtũ mulieris,vt per Paris. d.cõſ.
160.n.26.& ſeq.in 4.ſumus in caſu claro, ꝙ ſatis
probatur inhoneſtas ipſius Iuliæ per ſupradicta.

Eo adiuuatur prędicta inhoneſtas ex alijs duo-
bus teſtibus,qui deponunt de parum bona fãma
matris,& aliarũ ſororũ eiuſdẽ Iuliæ, cũ in domo
Matris tempore Pij Quarti paſſim aulici dome-
ſticè conuerſabantur,non eſt autem dubiũ, ꝙ ex
38 inhoneſtate Matris coadiuuatur probatio inho
neſtatis filiæ Cęphal.d.cõſ.140. nu.30.quę ẽt ex
teſtib.Fiſci comprobãtur,dũ dicit, ꝙ frater Iuliæ
duxit meretrices in domũ,vt ſimul ſtarent cũ ſo-
rorib. Iuliæ,ꝙ non conſueuit fieri inter honeſtas
mulieres,qua ſtãte inhoneſtate non eſt dubiũ, ꝙ
eſt locus pęnę d.l.1.C.de rap.virg.per ſupradicta.

Pro appoſitione ſchalæ,cum de ea nihil probe
tur releuans, non eſt vlterius inſiſtendum,& in
omnem euentum,cum ſolum poſſit prætendi ex
39 hoc facto appoſitionis ſchalæ pęna iniuriarũ in
ea non põt conſiderari niſi pęna extraordinaria
pro modo facti,& qualitate perſonarũ,& in iſtis
arbitrarijs magis cõis eſt opinio, quod nõ poſſit
imponi pęna corporalis,vt per Gram.cõſ.48.ſub
n.2.Iul.Cla.ĩ prax.crim.§.fi.q.83.ver. ſed quæro.

Et prætereadico, quod ex alio capite de pęna
raptus cõtra Illuſt.D.Carceratũ tractari nõ põt,
ſi quidem in facto nulla pęnitus violẽtia interue
nerit,ſine qua raptus nõ cõmittitur Bonif.de Vi-
tell.in tit.de rapt.in prin.Iodoc.eo.tit.nu.2. Mar
ſil.in l.vnica nu.14.C.de rap. Virg.cũ late conge
ſtis per Gill.de Crem.in conſ.40.col.2.& 3.lib.1.
diuerſ.crim.ſicuti enim raptus dicitur committi,
quando puellæ renitenti Flos virginitatis eripi-
tur per tex.in c.de raptorib. 36. q.1. ita ẽt ceſſat,
vbi concurrit libera voluntas,& conſenſus mu-
lieris Pariſ.170.nu.7.& hoc eo magis locum ha-
bet in caſu noſtro,in quo mulier non ſolum nu-
dum præſtitit conſenſum, ſed totum perfecit,
prout aliàs cum alijs ſuis Amatoribus facere ſo
lita fuit, vt ex proceſſu colligitur.

40 Nec dicatur ad raptum ſufficere ſeductionem
ex qua interpretatiua reſultat violentia per tex.
& ibi Doct.in d.l.vnica §.fi.verſ.ſiue volentib.ſi-
ue nolentibus,&c.quia pluribus modis rñdetur,
& primo negatur de aliqua ſeductione conſtare,
& in dubio inſpecta conditione perſonę,vt infra
dicetur nõ præſumitur,imò tñ abeſt,ꝙ dicta mu
lier fuerit à Duce ſeducta, ꝙ imò potius ipſa per
impoſturã,& malas artes Ducẽ ſeduxerit, vt ex
ipſo facto manifeſtè deprehenditur, manu palpa
tur,& oculis cernitur.Secundo dr̃, ꝙ ſeductio ita
demum effectũ præfatũ operatur,ſi fuerit fraudu
41 lenta,& deceptoria nẽpe falſis promiſſionib. cõ-
poſita Marſil.in conſ.61.nu.21.lib.1.& latè poſt
alios tradit Crem.d.cõſ.40. nu.4.& ſeq. ꝙ nõ eſt
dicendum in caſu noſtro,cum ex ſolutione nota
bili pecuniarũ ſumma omnis fraus,& deceptio
ex parte Ducis excludatur,& ex parte verſuræ,&
ſagacis mulieris includatur.

Tertio rñdetur, ꝙ ad committendũ raptũ non
ſufficit ficta,& interpretatiua ſed oĩno vera in ali
42 qua perſona requiritur violentia ſi nõ mulieris,
ſaltim parentũ, vel alterius, ſub cuius cuſtodia
detinetur,prout ẽt ex aduerſo Fiſcus admittit &
eſt tex.ſing.in d.c.de rap.§.puellæ in fine 36. q.1.
Matth.ſing.99.nota tex.&c.ante finem,quã con
cluſionem multis comprobat iuribus,& argumẽ
tis ad declarationẽ d.l.vnicæ C.de rap.Virg.Cre
mon.in ſup.cit.conſ.40.nu.7.& 8. tunc enim mu
lieris conſenſus non attenditur,quando parenti
bus,ſeu alijs reſiſtẽtib. vis infertur,ſed cũ in caſu
noſtro ceſſet ab oĩ parte non ſolũ violentia,verũ
ẽt oĩs querela,& reclamatio,& rõnabiliter,ſi qui
dẽ ex tali fuga nullũ Parẽtes detrimẽtũ ſenſerint
ſed lucrũ dotis pro filia ignobili nobili uiro ma-
trimonio copulanda reportauerint merito,&c.

Vnde ex prædictis indubitata ſolidatur cõclu
ſio, ꝙ dictus carceratus ab omni tam raptus, quã
ſtupri pęna ueniat penitus abſoluẽdus, & ſi quã
leuẽ,aut modicã pro participatione dictæ fugæ,
& carnali cognitione forſan habita cũ dicta An-
cilla fugitiua meruiſſet diuina carceratione ſatis
licet panẽ ad penitudinis ignẽ concoctũ comede
re,ꝑſertim inſpecta iuuenili ętate amoris inſania
ex Veneficio Sirenis cãtu cõtracta nobilitate,&
prõpta eius obediẽtia per ſpontaneã ad nutũ Sã
ctiſſimi comparitionẽ deuotè exhibita,prout ita
his oĩb.rectè conſideratis per Ill. D.V. nõ minus
timorata cõſciẽtia,& integritate q̃ doctrina præ
ſtãtiſſimã iuſtitiã ſic exigente fieri,& pronũciari
cũ habilitatione interim à carcerę,cũ iam de eius
cõſtet innocẽtia,ſicuti tàm de iure, quàm de cõ-
ſuetudine,

43 ſuetudine, præſertim in cauſis Nobiliū quotidie ſeruatur, vt poſt alios atteſtať Marſi.in ſing.387. licet,&c.& exempla in Romana Curia ſunt ſatis nota inſtatur,& ſupplicatur,&c. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Reſponſum Auguſtini Lazzarini in eadem cauſa pro Duce contra Fiſcum.

ADSIT DEVS. Vltra dicta per alios DD. ſcribentes, Illuſtriſs. & Excellentiſs. Ducem eſſe in caſu abſolutionis moueor ex plu-
44 ribus,& primo,quia crimen raptus ex vi vocabuli requirit violentiam, prout in terminis dicunt Ang.& Pau.de Caſt. in l.ſed eximendi in prin.ff. ne quis eũ, qui in ius vocatus, ſed in caſu noſtro non ſolũ non probatur aliqua violentia, ſed ex proceſſu informatiuo reſultat, & probatur volũtaria fuga eiuſdẽ Iuliæ, vt inferius etiam dicetur Meritò,&c. Nec obſtat ſi dicatur,quod ad inducẽdam violentiā ſufficiat,quod quis ſeducat mu-
45 lierẽ blandis verbis,vel cũ promiſſionibus,ſeu ẽt cũ pecunijs l.vnica verſ. & huic pœnæ C. de rapt. Virg.quia dr̃ primo, quod non conſtat de aliquibus præcedẽtibus verbis,promiſſionibus, vel dationibus,& poſito, quod cõſtaret hmõi promiſ-
46 ſiones, verba debent eſſe doloſa, & fraudulenta Ang.in d.l.vnica, nu.5. Tertio, quia ẽt iſto caſu non dr̃ quis rapuiſſe ẽt cum dictis verbis, niſi interueniat ẽt violẽtia,vt dixit Ang.in d.l. ſed eximendi,& Marſil.in d.l.vnica poſt Ang. in d.l.ſed eximendi dicit,& hinc eſt,quod cautus debet eſſe ille,q. accuſat aliquẽ de raptu, vt ſemper deducat neceſſario cõcludẽter violentiā, aliàs succũberet,& hinc dixit Boſſ.in tit.de rapt. mulier.nu. 15. q̃ licet raptus dicať mediantibus dolis, & ſollicitationib⁹,ſubdit tñ ipſe ꝓ iſta verba,videlicet vt verũ fatear hoc eſſe falſum, qa ſi ita diceremus poſſet capi, & puniri vniuerſus ferè Mundus.

Secundo ceſſat crimen raptus, qñ mulier, q̃ dr̃
47 rapta fuit ab alijs per prius cognita Boſſ. de pluribus violẽtijs,nu.69.quia nõ p̄ſumiť, quod quis ꝑ vim rapuerit illā,q̃ alteri cõſenſerat Marſ.ſing. 74.circa med.Grā.deciſ.107.n.5. poſt Marſi.cõſ. 47.& in l.maritus in fi.ff.de q̃ſt.quos ipſe ibi allegat,& dicit Carrer.ĩ ſua pract.§. circa quartā nu. 283.qđ ſiue ab alio,ſiue ab ipſo raptore aliàs cognita fuit,ceſſat raptus,qa vis nõ p̄ſumiť,& plures ad hoc allegat. Quod aũt Iulia fuerit ꝑ prius ab alijs carnaliter cognita deponit D. Flori⁹ fol. 28.de auditu,& quod cognita fuerit ab Alphõſo Palatonio, & equite Bauerio dicit Iulius Gallicomio de auditu ab ipſo Alphõſo fol.54.& Illuſt. D.Baldaſſar de Comitibus ex cõfeſſione equitis Bauerij, qui teſtes de auditu in caſu iſto probāt, vt inferius dicetur, & vr̃ ẽt probari cõcludenter attẽta facti qualitate ex depoſitione Cæſaris de Piſis,qui fol.204. dicit aſſociaſſe, & vidiſſe dictũ equitẽ, & D. Alphonſum de nocte introiuiſſe in domũ per portā apertam à Iulia, & fol.214. dicit *detto Caualiere ſe ritiraua da banda in quella medeſima ſtanza con Giulia, & li ſi chiauauano cred'io, & ſe ritirauano in vn cantone, & li s'abbracciauano, & li ſentiuo bacciare*, & audiuit Iuliā dixiſſe equiti in fante ex cauſa, prout eques ipſi retulit,quia tetigerat illius anum.

Tertio ad eſſentiā criminis raptus requiritur,
48 quod mulier,q̃ dr̃ rapta honeſtè viueret, & ſic in muliere ſoluta in honeſtè viuente ceſſat raptus, demonſtratur ex d.l.vnica de rapt.virg.in primis verbis ibi raptores virginũ honeſtarũ,& ita dixit Pau.de Caſt.not.& viden.cõſ.272. q̃ritur viſo ꝑ totũ vol.2.per tex.in l.qui adulteriũ cũ ibi notatis.C. de adulter. Et ibi ſubdit plus vr̃ velle gl.in d.l.vnica in prin.licet innupta ẽt inhoneſtè viuẽte cõmittatur adulteriũ punibile, non ſic cõmittitur crimẽ raptus,in quo requiritur honeſtas in muliere,& quod in ſoluta requiratur honeſtas dixerunt ẽt Marſil.d.l.vnica nu.13.& Rimin.conſ. 17.nu.20.vol.1.& ibi, quod rapiẽs, & cognoſcẽs mulierẽ inhoneſtè viuentẽ non venit puniẽdus, & hoc procedit ẽt in muliere ſemel ab alio tacta, vel oſculata,vt per Marſil.in d.l.vnica, nu.13.

49 Honeſtas aũt dr̃ quaſi honoris ſtatum conſeruans, & eſt virtus contraria turpitudini Archid. in c.erit aũt lex 4. diſt. in princ.& honeſtè viuere eſt in ſe nihil turpitudinis habere Pariſ.cõſ.9.nu. 33.vol.2.Quinimò mulier,q̃ habet mentẽ corruptam, etiāſi corpore fuit intacta non dr̃ honeſtè viuere,imò adultera Alex. cõſi.77.nu.1. vol.7.& idẽ dixit Pariſ.conſ.160.nu.22.vol.4.& facit adhoc tex.notabilis in c.nec ſolo 32.q.5. cuius verba formalia ſunt hæc, nec ſolo affectu, & tactu, ſed aſpectu quoq; appetitur, & appetit concupiſcentia fœminarum; Nec dicatis vos aĩos habere pudicos,ſi habeatis oculos impudicos, qa impudicus oculus impudici cordis eſt muneris,& ſe ſibi inuicẽ ẽt tacente lingua cõſpectu mutuo cordia nunciāt impudica, & ſecundũ cõcupiſcentiā carnis alterutro delectātur ardore, & intactis ab immunda violatione corporib. fugit caſtitas ipſa de moribus,& in c.ſeq. dr̃, qui viderit mulierẽ ad concupiſcendum eā, iam mœchatus eſt in corde ſuo, quia etiā ſolo viſu cum turpiter innupta cõcupiſcitur, adulterium perpetratur, & ita etiā hos textus deſcribit Alex.in d.conſ.77.

50 Dubium tñ vr̃, cui incũbat onus probandi honeſtatẽ,vel inhoneſtatẽ prætenſæ raptæ,& clarũ eſt ex cõi omniũ opinione, q̃ cum non habet cõtradictorẽ,q̃ Fiſco agẽti pro raptu incũbat onus probandi, Iuliā tunc fuiſſe honeſtæ vitæ Veron. conſ.57.nu.7.verſ. poſtremò Marſil. legendo, & conſulendo,vt in l.ſi quis ne quæſt.nu.137. ff.de q̃ſt.in rubr.de probat.nu.442.ſing.187.ante finẽ & in conſ.96.nu.9.& conſ.38.Plot.in l.ſi qñ, nu. 355.& ſecundũ aliam impreſſionem. §.8. nu.2.& 3.C.vñ vi addit.ad Crot. in trac.de teſtib.n.394. in fine Rimin.d. cõſ.17.nu.16. Cęphal. cõſ.206. nu.7.conſ.8.nu.7.& 8.conſ.377.nu.9. conſ.350. nu.24.conſ.504. nu.24.& conſ.601. nu.10. Rolan.poſt plures alios,quos allegat cõſ.84. nu.10. vol.3.Burſat.cõſ.69. nu.4.Vulpell. cõſ.61. nu.5. & ſeq.Bertaz.conſ.50.nu.1.qui ſupradictos omnes refert,& atteſtatur non ſolũ de cõi, ſed quod iſta concluſio nullum habet contradictorem, cũ autem Fiſcus id non probauerit ſequitur, quod inculpatus de raptu abſolui debet, & dicit idem Burſat.poſt alios,quos allegat d.conſil.69. nu.4. Comprobatur hoc tam ex eo,quod iſta qualitas

honeſtatis mulieris non naſcitur cum muliere, nec præſumitur præſertim, quando agitur de præ iudicio alterius Bertazzo d.conſ.50.num.10. & etiam ex eo, quod agitur criminaliter, quo caſu etiam ceſſat præſumptio, & probari debet Roſil. conſ.12.in 2.vol.diuerſ.in fol.

Et licet, vt demonſtratum eſt Fiſco incumbat onus id probandi, & Fiſcus aliter non probauerit, & ſic Reus abſolui debeat per ſupradicta, tamen pro parte D. Ducis ad tollendum omne dubium fuit probata inhoneſtas ipſius Iuliæ, & ſic quatenus eſſet præſumptio honeſtatis, veritas tamen præfertur præſumptioni l.fina.ff. de proba. Et quod ſit probata inhoneſtas, præmittendo, quod
51 inhoneſtas probatur ex inditijs, præſumptionibus, & coniecturis, vt in terminis dicunt Veron. d.conſi.57.nu.8.Pariſ.d.conſi.160. num.28. ver. licet enim, dicitur inquam probata inhoneſtas, per teſtes formiter examinatos deponentes reſpectiue vidiſſe illam facere actus inhoneſtos, non conuenientes honeſtæ mulieri, audiuiſſe oſculari, vidiſſe homines de nocte ad illam acceſſiſſe, ac ſolam cum ſolo loquentem, amorem cum pluribus feciſſe, & hoc dicitur ſufficere ad probandum inhoneſtatem mulieris, cum de neceſſitate non ſit probandum certum factum in ſpecie, ſed in genere mulierem eſſe inhoneſtę vitę, & teſtes ſingu
52 lares ſufficiant, quorum vnus probet de vna re inhoneſta, alius de alia, vel quod viſa fuit deridere iuuenes, vel viſa in rebus Venereis, vel ſola cũ ſolo oſculante, vel tangente, prout docet Alex. ponens dicta media conſ.13.nu.23.vol.7.ita etiã tenuit Bal.conſ.207.quia dicta domina vol.4. & iſta eſt cõmunis opinio, prout atteſtatur Gram. d.deciſ. vlt. nu.9. Nam cum agatur de probanda impudicitia, ſeu inhoneſtate mulieris, ſolent ſufficere qualeſcunque probationes etiam pręſumptiue, præſertim, quando non agitur ad diſſolutionem matrimonij c.literis c. tertio loco de præſump. & dixit Fel.in c.præterea nu.3. de teſtibus, quod admittuntur inditia latiora, & Abb.in d.c. tertio loco col.1.dicit inter cætera, quod aſſertiũ
53 teſtium credentium, quod ita ſit multum operatur, & cum probatio copulæ carnalis illicitæ ſit de actibus, qui clam fieri ſolent dicuntur ſufficere qualeſcunque probationes Alex.conſ.64.col. fi.vol.1.conſil.53.vol.2.conſ.90. vol.6. refert, & ſequitur Iacob.Alban.conſ.25.nu.4. & 7. Nam
54 cum agatur de probanda innocentia, & non vt inhoneſta puniatur leuior probatio requiritur coniecturæ ſufficiunt teſtes de auditu, & de iudicio, & credulitate probant Cęphal.conſ.140.nu. 10.& nu.27.28.& 29.poſt Dec.conſ.458.& 469. & Gram.conſ.56.nu.21.& cõſ.169.nu.8.& alios quos idem Cęphal.nu.10.allegat, & ratio ſecundum Cęphal.ibi nu.11.& 12. quia agitur de probanda innocentia, & de damno vitando contra Fiſcum de lucro tractantem.

Quarto ceſſat pœna raptus ex eo, quod Iulia voluntarie diſceſſit, & aufugit, quæ volũtaria fu-
55 ga probatur per teſtes Fiſci, quod ipſamet eadẽ nocte conneptam ſe fecit etiam lauando corpus, & proijciendo cordulam ex feneſtra, & quod noluit cenare, & demonſtratur etiam ex pluribus interrogatorijs per fiſcum factis, quæ interrogatoria, cum hodie ſuccedant loco inquiſitionis pro-
56 bant, & eiſdem verbis iudicis interrogantis ad fauorem inquiſiti ſtat Bero. cõſ.173. nu.23. vol.3. & Bertazz.in conſ.222.nu.2.vbi alios ad hoc allegat, & qua voluntate ſtãdum hodierna die ceſſat crimen raptus, dixit in terminis Pariſ. conſil. 170.nu.4.vol,4.& dicit hoc tradi per omnes in c. cũ cauſa extr.de rap.& in d.l.vnica C. eo.ti. & ita dicit tex.in d.c.cum cauſa ibi, cum habuerit mulieris aſſenſum, & dixit Barbat.conſ.vlt. nu.1.volum.2.quòd licet crimen raptus committatur ẽt in volente d.l. vnica, tamen hoc ſublatum eſt de iure Canonico per tex.in d.c.cum cauſa, & ratio eſt, quia volenti, & conſentienti nõ fit iniuria, l. cum donationis C. de tract. Alciat. in terminis noſtris in conſil.21.nu.6.lib.7. Illa enim dicitur rapi, quæ per vim trahitur cum rapina violentiã comitetur ſecundũ Bal.in d.l.ſed eximendi ff. ne quis eum, qui in ius vocatus, Nec poteſt dici rapta, quæ ſe volens rapiendam expoſuit c. lex illa 27.q.2.& ita dicit Catald. de Boncompag. conſ. 59.nu.27.in 1.vol.diuerſ.paucę impreſſ.& in hoc videndus eſt Giliol.de Cremon.conſ.40.per tot vol.2.conſ.diuerſ.dictæ paucæ impreſſionis, vbi in caſu monialis dicit, quod quando non fuit illata vis mulieri, patri, vel fratribus, qui erant abſentes etiam ſi adducẽs eſſet armatus cum ſocijs ex eo, quod adhoc non erant armati, ſed ſoliti arma deferre ceſſat crimen raptus, & illius pœna.

57 Quinto ceſſat crimen raptus, & impunitas carnalis cognitionis ſtante vilitate eiuſdem Iuliæ, & parẽtum, prout credimus probatũ, & quod ipſa Iulia tempore aſſerti raptus, ſeu verius voluntariæ fugæ erat Ancilla, & tũc eſt, quod Ang.in l.ſi qua Ill. C.ad Orficianũ loquens de iſtis fanteolaſtribus modo vnã donum, modo aliã domum ingrediẽtibus dicit, quod cognitio non dr̃ punibilis refert, & ſequit̃ Pariſ.d.cõſ.160.nu.10. vol.4. & Gram. poſt Ang.in d.deciſ.vlt.n.7.dicit nõ debere puniri ſcholares habentes acceſſum ad iſtas mulieres, q̃ fanteſchæ vulgò appellantur licet ſint liberæ.

Nec obſtat, quod dr̃ de ſchala, & quod Iulia per ſchalã deſcẽderit, quia hoc nihil ad D.Ducẽ, qui ſcalã nõ appoſuit, non ſubminiſtrauit, nec apponi, & ſubminiſtrari mãdauit, ſed Iulia, quæ aufugit, & aufugere procurauit, vt dictum eſt, cum ſchala
58 deſcẽdere voluit. Secundo qñ ſchala apponitur cã libidinis in muliere nõ caſta agitur ſolũ de pęna iniuriarũ Bal.in l.ſi.n.3.ff.de rer.diuiſ. per tex. in l.verũ ff.de fur.& hodie appoſitio ſchalæ conſideretur ſolũ ad aggrauandũ principale delictum & ſic raptũ, prout dicit Clar.§.fi.q.68.verſ.Aſcẽdẽs, ſed cũ rapt⁹ ceſſet, ceſſare ẽt dr̃ qualitas ſchalæ, cũ non poſſit aggrauare raptũ, qui nõ exiſtit.

Sexto, & quatenus ẽt eadẽ Iulia fuiſſet honeſta, prout non erat, & inhoneſtas nõ fuiſſet probata, prout fuit, cũ tñ non, probetur, quod tunc
u Iulia eſſet virgo, & quod ſtuprata fuit [u] à D.Du-
59 ce, adhuc pęna ordinaria puniri non poſſet, ſed tñ pęna extraordinaria, ita dixerũt Ang. in d.l. vnica nu.6. Anan.in c.vlt.col.pen.de rap. Veron. d.conſ.59.in fine Dec.conſ.234.col.pen. Martil. conſ.105.Carrer.in pract. §.circa quartum num. 285.& etiã alij, quos refert, & ſequitur Menoch. de arbitr.Iudic.caſu 360.nume.30.& 31.

Cum

Cum autẽ dicta Iulia eſſet inhoneſta ab alijs
per prius cognita, & etiam ab ipſo D. Duce etiã
præſuppoſito aſſerto raptu, qui penitus in caſu
noſtro ceſſat per ſupradicta, tunc contra ipſum
60 D.Ducem non poſſet tractari de pęna raptus or
dinaria,ita dixit Paul. de Caſtr. in d.conſil.272.
vol.2.Gram.d.deciſ.107.nu.5.vbi nu.6.ſubdit,
quod de coitu non violato habito cum muliere
61 non nupta, quæ nomen honeſtæ mulieris non
retinet,iudicandus eſt, prout de coitu habito cũ
meretrice,& Marſil. in l. Maritus num.46. dicit,
quod ſtatutum loquens,quod rapiens mulierem
ſolutam puniatur pęna capitis, nõ habet locum
in rapiente mulierem, quæ ſemel ab alio fuit ta-
cta,vel quam alius oſculatus eſt, quia tunc non
præſumitur rapta per vim,& contra eius volun-
tatem Mart.d.ſing.74.circa med.Ioſeph. Fonta-
nell.conſ.97.nu.37.in 2.vol.conſil.pauc. impreſ.
quod fortius procedit in caſu noſtro,cum proba
ta fuerit voluntas eiuſdem Iuliæ, & Menoch. de
arb.iud.caſu 291.nu.2.& 3.cõcludit,quod rapiẽs
mulierem inhoneſtæ vitæ ſecundum magis rece-
ptam, & veram opinionem pęna extraordinaria
iudicis arbitrio punitur, & ad hoc allegat Bal. in
l.ſi.ff.de rer.diuiſ.Marſi. Didac.& plures alios,vt
ibi per eum, & ſic præſuppoſito raptu commiſſo
in perſonam mulieris inhoneſtæ non poteſt tra-
ctari niſi de pęna extraordinaria, & ſic ſolum de
pęna non corporis afflictiua,Gabriel.lib.7.crim.
cõcl.14. nu.8. & ſic niſi de pęna pecuniaria,vt de
clarat Soc.conſ.104.in fine vol.1.
Quæ pęna extraordinaria minorari etiam de-
62 bet ex pluribus,& primo quia dicta Iulia nõ fuit
rapta,ſed conſenſit,& volũtarie acceſſit,vt ſupra
dictum fuit,& in hoc vr̃ intrare, quod dicit Bart.
in l.2.nu.7.ff.de duob.reis,quod ſi articulatũ fuit
ꝙ Titius cognouit ſe iam violenter, quod iſtud
aduerbium violenter poteſt intelligi etiam paſſi
ue,hoc eſt de violentia illata ipſi Titio per quam
compulſus eſt hoc facere,& ſic,quod D.Dux me
diantibus illicitis actibus,illicito, amore, ac illici
tis medijs fuerit ad id per Iuliam inductus.
Secũdo,quia idem D.Dux ſponte, ac in carce
63 rib.poſitus,& oblatus fuit per Illuſt.&Reuer.D.
Card.quo caſu,vel in totũ ipſe venit liberandus,
vel ſaltẽ pęna minorãda, vt in cautela 1. Veron.
vt ibi late per eũ,& ita ẽt tenuit Menoch. de arb.
iud.caſu 347.in fine Aym.conſ.309.nu.3.vbi di-
cit,quod debet liberari,vel ſaltem in exilium mit
ti,& ita etiam tenuerunt Salic. in l. propter inſi-
dias C.qui accuſat.non poſſ.Fel.in cap.accuſaſti
nu.13.de accuſat.Marſil.in l.1.§. ad quæſtionem
nu.16.ff.de quæſt.& plures alij, quos allegat Me
noch.in d.caſu 347.
Tertio, cũ D. Dux natus fuerit decimanona
64 Aprilis 1566.& ſic minor annis viginti, tunc eſ-
ſet reſpectu huius ætatis,pęna etiam minorari de
bet,& ita eſt cõis opinio omnium gl.in l. impuni
tas C.de pęn. Doctor.in l.auxilium §.in delictis,
ff.de minor,& in l.1.C.ſi aduerſ.delict.Marſil.ſin.
628.& plures alij,quos allegat Sfor.Odd. in trac.
de reſtit.in integ.in 2.p.q.80.art.9.nu.72.verſ.in
contrarium eſt communis, & ibi loquitur in mi-
nore vigintiquinq; annis, & de maiore quatuor
decim,& ibi nu.73.cum ſeq. allegat plures ratio-
nes videndas,quæ multũ conferunt ad caſum no
65 ſtrum. Nec erit dubitandum, an Iudex in caſu
hmõi teneatur minorare hanc pęnam, quia cõis
concluſio eſt,ꝙ tenetur,vt dicit Sfort.in d.art.9.
nu.73. & ad hoc allegat Foller. in pract. Canon.
in 2.p.ver.omnibuſque recte penſatis, & alios,vt
ibi per eum,& cum teneatur, & poſſit dubitari,
quam pęnam ita minorandam imponere debeat,
dicitur, quod communis opinio eſt, quod quo-
ties pęna veniret imponenda corporis afflictiua
66 propter dictam minorem ętatem pecuniaria tan
tum imponi debet Marſil.conſ.30.nu.20.conſil.
39.nu.59.Gram.deciſ.23.nu.12.Soc. iun.conſil.
117.nu.38.lib.3.Rolan.a Valle conſ.51.nu.41.li.
1.& conſ.77.nu.9.verſ.8.lib.3.
Quarto minorari debet pęna ex longa carcera
tione D. Ducis cũ maxima corporis, & perſonæ
afflictione,& incommodo gl.& Doct. in l.ſi diu-
tino ff.de pęn.Robert.Marant. de ord. Iud. in 7.
par. principa. nu.101. Gramm. conſ.63.nu.5.
67 Quinto ex nobilitate ipſius D.Ducis,propter
quam nobilitatem pęna ſimiliter mitigari debet
debet Gram.deciſ.23.nu.10. & deciſ.32. Couar.
lib.2.var.reſol.c.9.nu.4.fol.507.Foller.in d.prac.
canon.in 2.p.Rub.omnibuſque diligenter penſa
tis nu.11.Luc.de Pen.in l.2.C.de deſer. lib.12.&
in l.nobilioris in 2.priuile.C.de dignit.eo. lib. &
eſt tex.in l.ſplendidioris C.de diuer.offi.eo.li.12.
Cum autem tractetur de pęna extraordinaria
moderanda, & vnica tantum cauſa ſufficiat ad
minorandum pęnam,& in caſu,de quo agitur de
ducantur quinque legitimæ cauſæ,& vna quæq;
cauſa debeat intelligi cum effectu aliquid operã-
di,ſequitur,quod pęna taliter eſt moderanda,vt
ad nihilum,vel ad modicum reducatur, & ita ſpe
ratur exequi à D. V. Illuſtriſſima Iudice iuſtiſſi-
mo,& doctiſſimo. LAVS DEO.

Reſolutio huius cauſæ fuit poſita per Burſatt. in conſ. 445. in fine,quia ſcilicet Dux fuit relaxatus cum pœna ſcutorum duorum millium in pios vſus arbitrio Sanctiſſimi erogandorum,ac etiam ipſi iniuncto inſeruiendi proprijs ſumptibus & expenſis per Biennium pro Generali Duce, & Gubernatore in Ciuitate Auinioni.

ADDITIONES.

a *Locum*. Ergo vbi nõ adeſt tranſductio de loco ad locũ raptus crimẽ nõ intrat, & propterea non ſufficit,ꝙ gratia cõmodioris vſus quis puellã amoueat de vno loco ad aliũ puta de vna Camera ad aliam, ſed requiritur loci diuerſitas in totũ,vt per Maſcar.de proba.concl.1253. nu.20.& ſeqq.& in ſpecie in caſu huius conſilij vide bene & reſpondentem,& declarantẽ Burſa.conſ.445. nu.39.& ſeqq.li.4.Honded.conſ.98. nu.1. & nu.25.li.1.Dec.trac.cri.to.2.li.8.ti.raptus quid n.31.

b *Libidinis*. Ergo vbi mulier non fuit rapta cauſa libidinis,prout eſt, quando rapitur mulier vetula,& antiqua inepta ad Venerem, tunc non dicitur committi raptus,ſed pręſumitur ex alia cauſa rapta Carer.in pract.§.homicidium num.289. Maſcar.concl.1253.nu.33.& 34.

c *Debebat*. Pro hac opinione Boſſij addo Stephan.Lambert.in tract.de contract. cor. &c. glo. ſub nu.4. iũcto nu.50. vbi in ſpecie reprobat Cę-

poll. in d. conſil. 57. Nec diſſentit Pariſ. in conſil. 160. nu. 28. Verum pro contraria opinione, quod immo iſta qualitas inhoneſtatis ſit probãda per fiſcum vltra allegatas infra nu. 50. Addo Andr. Sayl. de pace publica c. 13. nu. 7. lib. 1. & Bertaz. in conſ. 50. lib. 1. per totum vbi alios refert concordantes, teſtatur de communi, & reſpondet contrarijs, & in hac contrarietate conſidera ſi poſſet dici, quod prima opinio procedat quando qualitas inhoneſtatis requiritur à iure cõmuni. Secunda autem, quando requiritur à ſtatuto prout diſtinguit Maſcar. de prob. lib. 3. concl. 1248. num. 18. & ſeqq. vbi etiam dat alias diſtructiones, quas ibi videas per eum. Sed quod imò. Indiſtinctè & oī caſu ſi probanda per inquiſitum vide late conſulentem Laderc. Imol. in conſ. 183. lib. 1. per totum vbi etiam multa bona in materia.

d *Meretricia*. Hæc concluſio vltra inferius tradita in conſilio expreſſe reprobatur per Burſat. in d. conſ. 145. nu. 47. & ſeqq.

e *Poteſtate*. Videtur cõcludere D. Fiſcalis, quod raptus dicitur etiam committi in muliere inhoneſta, quando illa rapitur ex aliena domo inuitis parentibus, aut alijs ibidem exiſtentibus, quod Burſat. in conſ. 445. nu. 48. verſ. ad tertium & nume. 49. non admittit quoad pœnam ordinariam.

f *Tempore raptus*. Iſta concluſio declaratur, ſeu potius reprobatur per Burſa. in conſ. 445. nu. 50. & ſeqq. lib. 4.

g *In Delictis carnis*. Verior eſt opinio, quod etiã in delictis carnis minor ætas faciat minuere pœnam, etiam in maiore quatuordecim annorum, dummodo ſit minor xxv. licet bene verſi ſit, quid non excuſat in totum ſecundum Alberic. in l. auxilium §. in delictis nu. 3. ff. de minor. Odd. de reſtit. in integr. par. 2. q. 81. nu. 1. & ſeqq. & poſt nu. 19. & 20. Franc. Calax. in repet. l. ſicuratorem in verbo vel aduerſarij dolo C. de reſtit. in integ. Et licet contrarium videatur de mente glo. in l. ſi ex cauſa §. nunc videndum in verbo & ſubuenitur verſi. ſi vero criminaliter. ff. de minor. & in d. §. in delictis in verbo atrocioribus per illum tex. in illis verbis, vtique nulla deprecatio adulterij pœnę eſt, &c. Prima tamen opinionẽ veriorẽ eſſe cõmuniter receptum eſt per Doctor. cum in crimine ſodomiæ, quod atrociſſimum eſt inter delicta carnis minorem xxv. annorum mitius puniendũ eſſe ſcripſerunt Soc. iun. conſ. 7. lib. 3. Hipp. Rim. conſil. crim. diuer. 135. nu. 18. thom. 1. Menoch. de arbit. q. lib. 2. caſu 286. nu. 18. & caſu 329. nu. 5. Rolan. conſil. 77. nu. 9. verſ. ſextodecimo accedit lib. 9. Et ſi etiam in hoc ſodomiæ crimine contrarium voluerit Gramma. in conſt. Regni tit. de reſtit. minor. nu. 7. in fine Bombin. conſi. 65. prout illum refert Bonacoſ. in commun. opin. par. 2. verſ. ſodomitæ puniuntur fol. 71. col. 1. Et cum hac contra opinione concordet etiam conſtitutio Marchiæ lib. 4. cap. 69. ſed circumſcripta dicta conſtitutione nulli dubium, quod de iure communi, & veriori, & magis communis eſt opinio illa, quæ etiam in delictis carnis fauet minoritati, ad minorandum pęnam.

h *Minore*. Falſa eſt concluſio, quod ſcilicet in delictis minor xxv. annorum nõ puniatur mitius quia immo regula eſt in contrarium, quæ probatur in l. ferè in omnibus, & ibi præſertim Dec. nume. 1. in 1. not. & nu. 3. verſ. & idem eſt dicendum in minoribus xxv. annis, & ibi etiam Gabr. Mayner. nu. 10. ff. de reg. iur. & de communi teſtatur Petr. à Plac. in epithom. delict. c. 32. nu. 11. Clar. in pract. §. fi. q. 60. in prin. Rolan. cõſil. 77. per tot. lib. 3. Odd. de reſt. in integr. par. 2. q. 80. nu. 72. & ſeqq. & latiſſimè comprobat D. meus Farinac. in tit. de pęn. temper. nondum impreſſ. q. 92. nu. 41. Vbi alios plures & antiquiores, & recẽtiores refert Doctores reprobando Vulpell. in loco per Conſultorem allegato.

i *Nobilitas*. Nobilitas, an, & quando faciat in delictis minuere pęnam, uide regulam cum ampliationibus, & limitationibus poſitam per D. meum Farinac. in tit. de pęn. temper. nõdum impreſſ. in q. 98. nu. 93. & ſeqq.

k *Vilitas Iuliæ*. In crimine raptus crederẽ, quod vilitas non excuſet rapientem ſaltim à pœna extraordinaria, quicquid dicatur in hoc eod. conſ. infra nu. 57. ſed circũſcripto raptu in ſtupro Doctores uidentur tenere illud eſſe impunibile per tex. in l. quæ adulterium, & ibi glo. in uerbo adulterium C. l. Iul. de adulter. Bal. conſ. 206. num. 1. lib. 3. Socin. conſil. 148. nu. 4. & nu. 6. Natt. conſ. 421. nu. 12. Thob. Non. conſ. 53. nu. 10. & nu. 36. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 61. nu. 13. & ſeq. & tamen ne hoc etiã crederem admittendũ quoad oẽm pęnã, ſed tantum quoad pęnam ordinariã.

l *Amoris*. Verius eſt, quod ardor amoris faciat etiam mitigare pęnam in delictis carnis, nec eſt bona ratio, quod alioquin nunquam delicta carnis punirentur, cum ſemper ex amore proueniat per id, quod in ſimili videmus de oſculante puellam in via publica, cum aliquatenus parcendum eſſe exemplo Piſiſtati Athenienſium Tirãni ſcripſit Valer. Marc. lib. 5. rer. memoria. cap. 1. quem refert Tiraq. de pęn. temper. cauſ. 4. in fine nu. 5. & extat deciſ. afflicti 276. & poſterum Ludou. Piguer. deciſ. crim. 7. per totam prout pariter amorem excuſare ab infamia, & meretricio ſcripſit Ioh. Fab. in §. ſoror inſtit. de inoff. teſtam. loquitur Menoch. de arb. q. lib. 2. caſu 328. nu. 3. & ſeq. prout hæc, & alia quamplura in iſta materia excuſationis propter amoris latiſſime more ſuo deduxit D. meus Farina. in tit. de pęn. temper. q. 98. nu. 77. & ſeqq.

m *Præſentatione*. Quicquid de iure dicant Doctores in hac materia in practica difficile eſt obtinere diminutionem pœnæ propter præſentationem carcerati factam à patre, & contrarium ſeruari ſcripſit Rayner. de Forlin. in l. milites agrum §. deſertorem ff. de re milit. Cępoll. caut. 1. in fin. vbi tamen loquitur in crimine læſę Maieſtatis, Carer. in pract. crim. in tract. de homicid. & aſſaſſin. §. nono quæro nu. 16. fol. mihi 103. & in §. circa itaque ſecundũ nu. 11. in fine Menoch. de arb. q. lib. 2. caſu 347. nu. 4. Vbi refert Cla. allegatum hic in conſil. Verum ad hæc vide regulam cũ ſuis ampliationibus, & limitationibus poſitam per D. meum Farinac. in tract. de pęn. temp. q. 98. cauſa 18. nu. 174. & ſeqq. vbi præſertim nu. 172. dicit ſe nunquam habuiſſe hũc caſum in practica, ſed ſi cõtigeret crederet male facere Iudicem, qui pęnam non minueret ſaltim Principe conſulto.

n *Scalæ.* Vide in materia, quæ dixit D. meus Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. in titul. de delict. & pœn. q. 20. nu. 145.

o *Fuga ſociorum.* An fuga ſocij criminis faciat inditium ad torturam contra alium ſocium eſt articulus contrauerſus, vt videre eſt apud D. meum Farinac. in ſua Pract. crim. in tit. de indit. & tortur. nume. 21. & ſeqq. vbi referuntur Doctores hinc inde contrarij, & poſtea relatis aliorum diſtinctionibus ipſe ſuam proponit ſententiam, & addo Honded. in conſil. 97. nume. 30. & ſeqq. & conſi. 87. num. 148. & ſeqq. vbi loquitur in aſſerto mandatario contumaciæ, & in contumaciam condemnato, dicitque, quod non facit inditium contra prætenſum mandantem, & quod contraria ſententia communiter reprobatur.

p *Præſumptionem.* An teſtimonium de auditu faciat præſumptionem, vel ne, diſtingue, aut ſumus in ciuilibus, aut in criminalibus, ſi in ciuilibus, & tunc nulli dubium, quod facit aliquam præſumptionem ſecundum omnes; ſed an hæc præſumptio transferat onus probandi contrarium in aduerſarium Doctores varij fuerunt, ſed magis communis opinio eſt quod non; ſi verò in criminalibus, & tunc verior eſt opinio, quod non faciat præſumptionem, nec inditium, præſertim ad torturam, licet hæc opinio non tranſeat ſine contradictoribus, prout hæc omnia benè videre poteris apud D. meum Farinac. in ſuo tract. de teſtib. q. 49. num. 4. & ſeqq. vſque ad num. 17. & nu. 32. & ſeqq. vſque ad num. 31.

q *Mendacium.* Mendacium an, & quando faciat inditium ad torturam, vide regulam cum ſuis ampliationibus, & limitationibus, poſitam per D. meum Farinac. in ſua Pract. crim. par. 1. in tit. de indit. & tortur. q. 52. num. 1. & ſeqq.

r *Inhoneſtas.* Inhoneſta, ſeu meretricia mulieris vita quomodo, & ex quibus actibus probetur, vide Bald. in l. data opera, colum. 11. verſic. potes poni aliud, C. qui accuſ. non poſſ. & in l. neque naturales, col. 1. C. de probat. Mattheſ. ſing. 101. Boſſ. in tit. de plurib. violent. nume. 68. Franc. Marc. q. 899. num. 11. fol. mihi 302. Natta conſi. 206. ad fin. Rolan. conſi. 74. nu. 18. & ſeqq. volum. 1. Pariſ. conſil. 160. per tot. vol. 4. Tiraq. de legib. connub. pag. 284. num. 34. Cepha. conſ. 140. num. 27. & ſeqq. volum. 1. Alexan. conſi. 13. lib. 6. Hippo. Rim. conſ. 274. lib. 3. Soc. Iun. conſ. 99. nume. 28. volum. 2. Monticell. in repert. teſt. pag. mihi 370. reg. 10. nu. 4. Decia. in tract. crim. tom. 2. lib. 8. titu. raptus quid, nume. 10. & 16. & Maſcar. concluſ. 63. lib. 1. & concl. 452. num. 12. & concl. 810. nu. 19. & concl. 981. nu. 3. & concl. 1163. num. 19. 20. & 25. Et quod etiam inhoneſtas, & meretricia vita probetur per teſtes ſingulares, adeas D. meum Farinac. in tract. de teſt. tit. de oppoſ. contr. dict. teſt. q. 64. num. 223.

ſ *Commixtionis.* Si vis ſcire an, & quando copula carnalis probetur per teſtes deponentes de auditu ſuper commixtionibus, oſculis, tergiuerſationibus, & ſimilibus, vide regulam cum ampliationibus, & limitationibus, poſitam per D. meum Farinac. in ſuo tract. de teſt. quæſt. 69. nu. 197. & ſeqq.

t *Plena probatione.* In delictis occultis, & difficilis probationis poſſe quem cõdemnari ex præſumptionibus, & inditijs, ſcripſerunt Bald. in l. quicunque, num. 25. C. de ſeru. fugit. Alex. conſi. 69. num. 1. ſeqq. libro 2. Brun. de indit. & tortur. par. 1. quæſt. 4. num. 7. verſ. item adde, Aym. conſ. 73. num. 19. Gram. conſ. 22. nume. 14. ſequitur Marſil. conſi. 44. num. 8. ſeqq. Carer. in Pract. in 2. tract. de indit. & tortur. §. in tex. ergo ibi argumentis conuictus, num. 2. Nouell. reg. 160. in 3. fallen. vbi refert ad occultationem, ſeu lacerationem ſcripturarum, & reg. 162. in princip. & in 2. fallen. Herculan. de negat. qui tamen in ciuilibus loqui videtur, nu. 309. & 317. Penaſ. ſing. 8. in prin. vbi teſtatur de communi, Pariſ. conſ. 57. num. 33. & ſeqq. & conſi. 75. num. 16. ſeqq. lib. 1. Iuſtin. Bonderan. conſ. crim. diuerſ. 54. num. 34. ſeqq. libro 2. Paul. Meren. inter eadem conſi. 90. num. 27. ſeqq. eod. lib. 2. Matth. in ſuis reg. crim. verſ. in criminalibus occultis, fol. mihi 346. col. 1. inter commun. opin. diuer. lib. 1. deciſ. Pedem. 72. nu. 1. vbi alij referuntur, Monticell. reg. crim. 11. nu. 18. & 19. vbi alij referuntur, Clar. in Prac. §. fina. q. 20. verſ. ſcias tamen, ad fin. ibi alij verò dicunt, &c. vbi quod ita communiter tenetur ex Carer. in loco per eum citato, & quod ita apud eum ſeruatur, Ioſeph. Ludou. concl. 45. in 6. ampliat. Euge. conſi. 27. num. 12. Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 496. num. 4. & concl. 459. nu. 16. & concl. 461. num. 10. verſ. limita concluſionem, & lib. 2. concl. 830. nu. 4. & 7. vbi alios plures refert concordantes, & libro 3. concluſ. 1386. num. 4. ſeqq.

Sic & pariter imperfectas probationes, ac præſumptiones coniungi ad condemnãdum in criminibus occultis, & difficilis probationis, ſcripſerunt Roman, conſ. 7. num. 3. Marſil. conſi. 44. num. 10. Aym. conſi. 73. num. 19. ſeq. Pariſ. conſ. 57. num. 36. ſeqq. & conſ. 74. num. 20. ſeqq. lib. 1. Alex. conſ. 24. num. 42. lib. 2. Grat. conſ. 104. nu. 15. ſeq. lib. 1. Gabriel. lib. 1. tit. de probat. concl. 1. nu. 30. & 32. Brunor. à Sole in ſuo conſ. crim. num. 7. Nicol. Moron. de fid. treg. & pac. q. 186. ſub num. 7. Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 40. num. 13.

Et licet contrarium, quod immo etiam in criminibus occultis, & difficilis probationis, non poſſit ſequi condemnatio, ex præſumptionibus, & coniecturis defendat Boſſ. qui contrarijs reſpondet in tit. de conuict. num. 46. & ſeqq. poſt Dec. quem allegat in cap. porrecta, col. 1. de confirma. vtil. vel inutil. & in conſ. 149. col. 1. quod & apertius ſcripſit Præpoſit. in cap. is qui fidem, num. 4. de ſponſal. prout illum refert Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 58. num. 18. Bertaz. conſi. 41. num. 21. ſeqq. lib. 1. licet ſecus dicat in ciuilibus Maſcard. de probat. lib. 3. concl. 1220. nu. 14. vbi videtur reſidere cũ Boſſ. in loco præcitato quicquid in contrarium dixerit, Clar. in q. 20. verſic. ſcias tamen, in fine.

Tu tamen non recedas à propoſita opinione, quæ ſicut magis cõmuniter recepta eſt, ita etiam eſt verior, & Deci. in contrarium allegatus per Boſſ. in loco præcitato, non loquitur in inditijs, ſeu præſumptionibus, ſed in ſuſpitionibus, quæ minus ſunt quàm inditia, ſeu præſumptiones,

prout

prout benè aduertit Menoch. de præſumpt. lib. 1.q.58.nu.19. Verum prædicta concluſio declaratur duobus modis; Primo dummodo inditia, & præſumptiones ſint indubitatæ. Secundo, vt procedat quoad pœnam extraordinariam, ſecus quoad ordinariam, prout benè declarat D. meus Farinac. in tit. de reo confeſſo, & conuicto nondum impreſſo, q.86. num.33. & ſeqq.

u *Fuerit.* In crimine raptus, ſi mulier rapta non fuerit cognita, an poſſit imponi pęna ordinaria, vltra Doctores hic allegatos adde Cæpoll. in Authen. ſed nouo iure, num.91. C. de ſeru. fugit. Cuma. conſi.96. Clar. in Pract. §. raptus, verſ. ſed quid ſi ille, & ibi relatos per Baiar. nu.22. Ludou. Peguer. deciſ. crim.7. per totum, Gabr. Caſat. & alios conſil. crim. diuer. conſil.59. lib.2. num.11. Pract. Conrad. lib.1. cap.9. tit. de raptor. fol. mihi 372. nu.11. Maſcar. de probat. concl.1253. num. 21.35. & ſeqq. Decia. tract. crim. tom.2. lib.8. tit. raptus quid, num.33. & ſeqq. vbi conſtituit plures caſus.

x *Pecuniaria.* Quod non poſſit imponi pœna corporalis, quando propter minorem ætatem receditur à pœna ordinaria, non tranſit ſine difficultate, quia contrarium verius credidit Fulg. in conſi.157. col. antepen. verſ. quibus ex omnibus, vbi hoc admittit ſtante atrocitate delicti, in quo conſuluit, videlicet in furtis reiteratis, & cum fractura, orout etiam in ſimilibus furibus famoſis hoc idem admittit Caccialup. cóſ. crim. diuer.95. num.3. & 20. tom.1. Sfort. Odd. de reſt. in integr. d.q.80. num.97. vbi de pœna carceris, & triremium, Bertazol. conſi.118. in fine, vbi de homicida annorum 18. qui fuit damnatus ad triremes arbitrio Principis, Oſaſc. deciſ. Pedem.60. num.9. vbi quod fuit fuſtigata, & in perpetuum exilium damnata quædam muliercula, quæ partum in latrinam effuderat, Hipp. Rim. conſ.244. num. 30. lib. 3. vbi & hanc admittit opinionem in delictis iteratis, Ludou. Peguer. deciſ. crim.24. num. 23. vbi quod apud eum fuit fuſtigatus, & poſtea ad triremes per quinquennium tranſmiſſus quidam, qui in Eccleſia furtum commiſerat modici valoris, & idem in ſacrilego, qui ei fuit amputata manus, non obſtante minori ætate iudice Bertachino in loco per eum relato, teſtatur Clar. in §. ſacrilegium, verſ. ſed quæro quæ ſit pœna.

Quod & idem procedere in impuberibus, doli capacibus, & pubertati proximis facere, videtur tex. in §.1. Inſtit. quib. mod. tute. fini. vbi dicitur, quod deportatio puppilli facit finire eius tutelam, ergo puppilli deportari poſſunt, prout illum tex. ſic ponderarunt. Et in illis terminis voluerunt Igne. in l.1. §. impubes, nu.5. ff. ad Sillan. Io. de Anan. in cap.1. nu.11. verſ. colligit etiam, &c. de delict. puer. Aldobrand. in §. idem, nu.4. Inſtit. quib. mod. tut. finia. Carer. in Pract. crim. in 2. tract. de homicid. §. circa quartum, num. 4. vbi de condemnatione ad triremes; nec diſſentire videtur Clar. in Pract. §. fin. q.60. ſub princip. ibi, ſed in omnem caſum, &c. vbi negat proximis pubertati poſſe imponi pœnam mortis, ſeu mutilationis membri tacitè ſentiens alias pœnas corporales poſſe infligi, & præſertim fuſtigationis, prout teſtatur ſe ſic vidiſſe ſeruatum in crimine ſodomiæ in quibuſdam pueris, Simoncell. de decret. lib.2. tit.6. inſpect.4. verſ. item puppillus, vbi notabiliter dixit, quod proximus pubertati punitur in corpore, non in pecunia, Zaſ. quem allegat in l. is qui bonis, nu.19. ff. de verb. oblig. quamuis hodie tanta ſit hominum auaritia, vt totum contrarium nedum in minoribus, ſed etiam in maioribus ſeruetur. Et propterea ſi vis ſcire quid in hac contrarietate ſit dicendum, & quid in vrbe ſeruetur, vide D. meum Farinac. in tit. de pœn. temper. q.92. num.171.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De pluribus inditiis in materia Deturbationis feneſtrarum.

SVMMARIVM.

Mandans moleſtari non poteſt, niſi conſtet de mandatario, num.1. & in addit. lit.[a] *vbi de materia.*

Teſtes à Fiſco producti probant contra Fiſcum, num.2.

Inditium remotum probari debet per duos teſtes, & conteſtes, num.3.

Teſtes deponentes de facto nocturno dicuntur ſuſpecti de falſo, niſi adijciant quod cælum albeſcebat, vel luna lucebat, num.4. & in addit. lit.[b] *vbi de materia.*

Teſtes qui de nocte dicunt aliquem cognouiſſe ad vocem, an probent, num.4. & num. 13. & in addit. lit.[c] *vbi de materia.*

Confeſsio ſuper delicto debet eſſe ſpontanea, & libera, & non per modum loquendi, & ex leuitate conſilij emanata, num.5. & in addit. lit.[d] *vbi amplius quod confeſsio debet eſſe explicita, & clara: non autem dubia, & æquiuoca.*

Confeſsio non facta coram Iudice non poteſt dici indicialis, num.5. in fine.

Confeſsio extraiudicialis leuiter emanata non eſt attendenda, num.5.

Confeſsio erronea probato errore concedit, num.6.

Confeſsio dubia declaratur per confitentem, ibid.

Singula quæ non proſunt multa collecta, iuuant ad torquendum. Declara vt num.7. & in addit. lit.[e]

Inditia ac torturam debent eſſe legitima, & à iure approbata, num.7.

Probatio præſumptiua admittitur in delictis occultis, & difficilis probationis, num.8.

Inimicitia capitalis oritur ex iniurijs, & minis, num.9.

Inimicitia capitalis facit inditium ad torturam, quando nemo alius imputatur de delicto, ibid. in fine.

Minæ probata cauſa minarum faciunt inditium ad torturam, & iuncta inimicitia ſufficiunt ad condemnandum, num.10.

Minæ probantur per teſtes ſingulares, num.11.

Teſtes deponẽtes ſe aliquem cognouiſſe ad vocem, quam notam habent, admittuntur in probatione actus inter viuos, & etiam in criminalibus, nu.13. Vbi etiam quod faciunt inditium ad torturam concurrentibus adminiculis.

Probatio per euidentiam loci, aut facti eſt alijs probationibus certior, & fortior, num.14.

Fama ſola facit inditium ad torturam in delictis occultis,

tis, & difficilis probationis, & iunctis adminiculis ſufficit ad condemnandum, num. 15.

Variationes, & mendacia ſi plura ſint, faciunt inditium ad torturam, etiam quod non ſint ſubſtantialiá, num. 16.

CONSILIVM XXXIIII.

1 ADSIT DEVS. Prima facie videtur dicendum in hac cauſa deturpationis feneſtrarũ inquiſitos eſſe in caſu abſolutionis; Nam prout eorum defenſor dicebat, aut D. Lælius impedit D. Aſcanium, & alios, quod deturpationem parietis fecerint fieri ab extra. Et tunc dico, quod non datur actio mandati contra Aſcaniũ,
a & alios, niſi conſtet de mandatario, [a] doctrina eſt Bart. in l. ſi is qui, §. ſi tu Titium, num. 2. ff. de furt. Et adeò eſt impeditum exercitium iuriſdictionis in procedendo, vt omnia corruant, Anchar. conſ. 216. incip. Nos Bartol. de Salyc. in fin. Bart. ſequitur Pariſ. conſi. 171. nu. 10. volum. 4. Marſil. conſ. 49. cui ſe ſubſcripſit Ruyn. Matthe. in conſtit. terminum vitæ, de homicid. puniendis, num. 26. qui ſequitur Bart. & Anchar. vbi ſuprà, Boſſ. tit. de delict. num. 34. vſque ad num. 42. Foller. in Praxi crimin. verbo capiat informationem, num. 18, & 59. cum plurib. quæ poſſent deduci. Cum ergo non conſtet quis fuerit mandatarius, non poteſt agere, nec moleſtare Aſcanium, & alios de aſſerto mandato dictæ deturpationis, quando eſt impeditum exercitium iuriſdictionis in procedendo.

2 Si verò aduerſus ipſos proponitur querela, quod deturpauerint dictos parietes, proijciendo ſpurcitiem in illos ex feneſtris eorum domus in conſpectu feneſtrarum deturpatarum exiſtentium, & tunc dico quod hoc nullatenus probatur, ſiquidem teſtes informatiui extent, qui deponunt circa horam ſeptimam noctis, in quo delictum factum præſupponitur audiuiſſe multos homines in ſtrada obſtrepentes, & fugientes. Quibus quidem teſtibus idem Fiſcus ſtare tenetur, quoniam induxit Socin. Iun. conſil. 69. colum. 2. vol. 1. Pariſ. conſi. 88. col. 2. vol. 3. Aym. conſi. 69. colum. 1. in fine, ſequitur Gabr. qui dicit hanc partem eſſe veram, & communem, de teſtibus, concl. 1. num. 14. ſequitur Nom. conſil. 99. num. 10. & 18. Cephal. conſi. 82. nu. 47. lib. 1. Burſat. conſi. 20. num. 23. volum. 1. Merito ergo cum habeamus inditia delicti plenè probantia, & inuehentia, contra eos qui erant foris, fruſtra quærimus vexare innocentes viros.

3 Nec obſtant leuia quædam, quæ afferuntur contra Aſcanium, & matrem, nempè dictum cuiuſdam Sellarij aſſerentis; *Doppo il monitorio la detta Delia è ſtata diece volte nella mia Bottega, dicẽdo che il figliuolo l'hauea ſaputo, & hà brauato, & minacciato contra detto Lelio, che cercaua di cauarli di caſa, con dire gl'hauerebbe tirate dell'Archibugiate, & che non ſe voleuano partire, & gli farò ſcherzo, che non gli piacerà, & doppo il monitorio ha brauato di nuouo, & particolarmente queſta ſettimana paſſata.* Quia iſte teſtis tantummodo deponit de inditio remoto, hoc eſt de minis, & iuris concluſio firmiſſima eſt, quod quando eſt inditium remotum, ſeu adminiculum, vt habeatur eius aliqua ratio, debet probari per duos teſtes de tempore, & loco concordes, Io. de Amicis in conſil. 127. nu. 10. qui dicit indubitatam eſſe iuris concluſionem, quam ſequuntur communiter Doctores, Socin. conſil. 54. num. 2. lib. 4. Boer. deciſ. 163. num. 3. ſequitur Iul. Clar. q. 22. in princi. & in verſic. aut vero teſtis non deponit de viſu. Et cum tam Aſcanius, quam mater negauit, dictum Sellarij, & ipſi ſic vnius iam apparet non facere inditium ad torturam, quod eſt indubitati iuris.

4 Non obſtat dictum Melangularij, & vxoris aſſerentium ſe nocte, qua delictum commiſſum, dicitur audiuiſſe Deliam acclamãtem in domo, & commonefacientem filium, & alios, ne obſtreperent, quoniam poſſet dici illud, quod dixit Oldradus duobus teſtibus deponentibus coram ſe de facto nocturno, [b] quod erant falſi, ex quo non dicebant albeſcente cœlo, vel luna lucente vidiſſe, idcirco eos crimine falſi reputauit, Ang. in conſil. 194. viſis proceſſibus, colum. 2. Bart. in tract. de teſtib. verbo Titium eſſe, vel fuiſſe, Bald. in c. Aretuſa, colum. 1. de ſtatu hominum, Ang. in l. ſi cũ exceptione, §. in hoc quod metus cauſa. Statim enim quod teſtis vult deponère de facto nocturno non creditur, & incidit in falſum, Rolan. conſi. 7. num. 24. cum ſeqq. volum. 1. Vnde cum per approximationem qui notam haberent
c vocem [c] Deliæ, teſtes dicant de facto nocturno, eis non creditur in criminalibus, Io. ab Imola in l. 2. §. idem Labeo ait, colum. 2. verſ. item pro hac parte facit, de aqua pluui. arcenda, quem ſequitur Felyn. in cap. præterea, nume. 4. de teſtibus. Calephat. in conſ. 86. num. 40. lib. 1. diuer. criminal. paruæ impreſſionis, ſequitur Rolan. in conſ. 3. num. 44. volum. 3. Et quod non probent vbi agitur de condemnando, aut de torquendo, ſequitur Boſſ. in titu. de indit. & conſiderat. ante tortur. num. 173. verſ. fateor quod concludunt in ciuilibus, Burſat. in conſi. 34. nu. 10. volum. 1. Et pro hac opinione fuiſſe iudicatũ, dicit Cotta Memorial. teſtis deponentis, quod factum eſt de nocte, & ſequitur Clar. q. 21. verſ. ſed quid ſi teſtis nõ viderit ratio teſtis, quæ eſt vna, & eadem cum dicto, vt ſi dixerit; ſcio, quia audiui vocem illius, & erat ſibi benè nota. Attamen audire mulierem acclamantem de facilè potuit decipi. Et ideò neceſſe habuit teſtis dicere aliam rationem, aliàs non probat, vt eſt ſingulare dictum Aym. conſ. 7. num. 4. & conſi. 99. num. 8. & 9. qui dicit, quod de facili poſſunt decipi, nullatenus probant, Grammat. in conſi. 45. num. 7.

5 Non obſtat, quod dicitur Aſcanium confeſſum fuiſſe in actu exequutionis, dum ducebatur captiuus dictum delictum commiſiſſe hoc modo, videlicet; *O Dio, ò Dio ſe hò fatto il male io, perche voglieuo caſtigare la mia madre, & ſorelle,* vt deponit Capitaneus Hieronymus, & alius exequutor, quoniam reſpondetur illam non eſſe
d confeſſionem [d] emanatam ſuper delicto ſponte, & libere, iuxta tradita per Doctores, præſertim Boſſ. in tit. de confeſſ. in princ. & per Clar. in q. 55. verſ. vnum tamen ſcias, per Boer. in cap. at ſi clerici, in princ. num. 142. de iudic. Sed fuit quidam modus loquendi ex leuitate conſilij adductus;

ctus;

ctus; Nam cum eſſent dictæ captiuæ in carceribus eiuſdem Aſcanij, ſorores, & mater, & cum haberet etiam notitiam, quod D. Lælius obtinuerat mandatum de capiendi dictum Aſcaniũ, ſciens innocentiam ſororis, & matris, & ſui. Ideò dum conducebatur dixit; *O Dio, o Dio ſe hò fatto il male io, perche vogliono caſtigar la mia madre, & ſorelle.* Nam non dixit illa verba; *Se hò fatto il male io;* ex eo quod deliquerit, ſed dixit ad oſtendendam innocentiam ſororum, & matris. Nam ſi aduerſarius vult imputare huius criminis ſocios & participes omnes de domo comparatiuè, multe res verba illa effudit, quę non aliter veram confeſſionem inducunt ex qua nõ aderat iudex nec extraiudicialem de qua loquitur Bar. poſt gl. ibi in l. 5. ff. de adulterijs & plenè per Boſſ. in tit. de confeſſ. Ideo iudex debet animaduertere vt non ſit leuiter facta huiuſmodi confeſſio quæ nõ eſt attendenda vt declarat Boſſ. in titul. de confeſſ. num. 2.

6 Quę ſtatim declaratur ab ipſo conſtituto quo nam pacto illa verba fuerint prolata an confitendo delictum. An vero comparatiue ad ſorores, & matrem, nã dicit interrogatus, an dixit illa verba Birroarijs, reſpondit *Se li ſcarſi imputano à me ſimil delitto, & ch'io ſia ſtato, ch'hanno à far loro*, & ſic vbi aliqua ſuſpitio eſſet contra ipſum confitẽtem, tamen conſtito de errore prout conſtat in caſu de quo agitur non eſſet attendenda, & ideo probato errore concidit confeſſio Boſſ. in tit. de confeſ. nu. 35. qui dicit confeſſionẽ nõ perimi ſed declarari, cum ergo ipſemet Aſcanius hanc confeſſionem declarauerit & declaratio perſiſtat ſequitur quod nullatenus facit inditium Clar. d. q. 55. verſic. ſed pone quod Reus verbo bene poteſt Reo excuſare, &c. Præſertim quia vt dixi ſupra per teſtes illos informatiuos conſtat delictum, fuiſſe commiſſum in ſtrada publica à viatoribus cõſequenter Aſcanius ſorores & Mater ſunt immunes & omni proſ ſus ſuſpitione carentes.

7 Nec obſtat regula legis ſecundæ de excuſat. Tuto: quæ non probant ſingula multa collecta iuuant pręſertim cum agitur de torquendo vt declarat Gabr. concluſ. 1. num. 27. de probat. quia il-
c lud procedit in probationibus imperfectis [c] pendentibus ad eundem finem & effectum & habentis cauſas colligatas alioquin regulæ non eſt locus declarat Alex. conſ. 24. nu. 41. ver. non obſtat quod in criminalibus non iungantur probationes vol. 1. Cec. in c. cum cauſam nume. 32. verſic. ſecundo limitatur non habere locum in criminali Pariſ. in conſ. 69. num. 43. volum. 4. & eſt ratio, quia inditia quæ præcedunt torturam debent eſſe certa & legitima & conformia iuri, & ab ipſo approbata non ex ceruicis iudicis deſcendentia, & voluit poſt Bald. Rom. & Alex. Iaſ. in l. milites C. de milit. teſtam. Brun. de indit. in fine tractatus Hippol. conſ. 15. num. 17. Pariſ. conſ. 151. nume. 14. & 15. volum. 4. & tradit nouiſſime deciſ. Pedemont. 79. nu. 56. & 57. Quare cum ſupradicta inditia non poſſint coniungi nec reintegrari in vnam ſpeciem probationis ſequitur quod tanquã diuerſa ſe ipſa lacerant & diuidũt & cõſequẽter nõ poterũt cumulari ad effectũ torturæ & ita Aſcanius rimanet abſq; inditijs conſiderabilibus

8 Verum præmiſſis non obſtantibus eſt maxime aduertendum quod contra Aſcanium vrgent plura quæ ipſum nedum inditiarum ſed penitus conuictum reddunt cum ſimus in delicto noctis tempore patrato in quo tãquam difficilis ſit probatio præſumptiones & inditia nedum ſufficiũt, & coniuguntur ad torquendum ſed etiam ad cõdemnandum ſecundum communem Doctorum concluſionem de qua per gloſſ. in l. cum exceptione ꝗ. iu hac ff. quod met. cauſ. Brun. de indit. 2. p. q. 7. Gramm. not. 21. nu. 4. & ſeq. & conſ. 17. nu. 3. & 4. Boer. deciſ. 86. nu. 6. Menoch. de arb. q. lib. 2. caſu 116. nu. 14. centur. 2.

9 Primo enim contra eundem vrgent vt deponũt plures teſtes odium & inimicitia orta ex monitorio de euacuando facto ad inſtantiam D. Lelij inquiſito & ſororibus propter earum inhoneſtam vitam, quod monitorium vt ipſe Aſcanius in ſuis conſtitutis fatetur multum egræ tulit dicens; *Et io habbi a male che detto Lelio mi habbia mandato detto monitorio che mi partiſſe di caſa per riſpetto delle mie ſorelle Zitelle* iunctis iniurijs & minis occaſione dicti monitorij in eundem Aſcanium per ipſum D. Lelium illatis prout pariter idem Aſcanius fatetur dicens; *Et il detto Lelio era alla fineſtra, & con parole ingiurioſe mi diſſe forfante manigoldo ti farò dar tante baſtonate quante ne potrai portare, & molte altre parole ingiurioſe occorſero fra di noi dicendomi ancora infame vituperoſo, & ſuergognato:* Ex quibus monitorij iniurijs & minis & grauem & capitalem ortam eſſe inter eos inimicitiam dubitandum non eſt. Ad trad. per Grammat. vot. 5. & 6. & conſ. 52. ſub num. 8. late Blanch. de indi. ad l. fi. nu. 100. 104. & ſeq. ff. de q. Rolan. conſ. 24. nu. 38. lib. 1. & conſ. 64. nu. 30. & ſeqq. lib. 2. Ant. Gomez tit. de probat. delict. ſub num. 14. & capitalem inimicitiam in occultis, & quando nemo alius de delicto imputatus eſt ſufficere ad torturam dixit Clar. in pract. quæſt. 21. ſub verſicul. inimicitia propè finem vbi quod ita vidit ſeruari.

10 Secundo è conuerſo vrgent minæ poſt dictũ Monitorium per Aſcanium in Lelium illatæ de quibus deponunt Angelus Sellarius dum dicit, *Doppo il monitorio Delia è ſtata due volte nella mia Bottega dicendo che il figliolo l'hauea ſaputo, & ha brauato & minacciato contra detto Lelio che cercaua di cauarli di caſa con dire che gl'haurebbe tirate delle archibugiate & che non ſi voleuano partire & gli farò vn ſcherzo che non gli piacera, & doppo il monitorio ha brauato di nouo, & particolarmente queſta ſettimana paſſata, & Eliſabetta* altera teſtis dicit, *Et Aſcanio riſpoſe a Lelio molto in collera, fatte quel che potete per giuſtitia, & ſe coſa mi farete indegna, io me ne reſentirò, & di poi che il detto Aſcanio vſcì fuora brauando, diſſe baſta le parole che ha detto Lelio ſaranno cauſa che lo voglio ſuergognare in eterno brauando ancora d'altre parole.* Quæ quidem minæ probata cauſa minarum quod ad torturam ſufficiant tradit Clar. in d. quæſt. 21. verſic. minæ in fine. Vbi quod ita Senatus mandat ſeruari, & quod minæ iuncta præcedente inimicitia & delicto non ex interuallo ſequuto vt in caſu noſtro ſufficiant non ſolum ad torquendum ſed etiam ad condemnandum traditur per Calcan. in conſil. 63.

ſil.63.colu.3.num.2. Aymn.conſil.35. Ex pluribus concludendum eſt nume.4. verſic. quinimò iſtis tribus,&c.li.1. Et nouiſſime ſequitur Ioſeph Maſcard.in ſuo tract.de probat.concluſ.496.nu.17.volum.1.

11 Nec verum eſt quod in caſu noſtro vt ex aduerſo D. ſcribens opponit minæ non ſint probatæ niſi per vnum teſtẽ, quia vt prædixi duo ſunt teſtes qui de dictis minis deponunt, & licet forſan non ſint conteſtes in loco & tempore, hoc tamen nihil refert quin ſingularitas teſtium nõ noceat in probatione minarum vt poſt Grammat.in deciſ.5.num.14.tradit Gabr.concluſ.2. nu.56.in tit.de teſtibus lib.1.

12 Tertio fortiter etiam vrget rumor ille inſolitus circa ſeptimam horam noctis in qua delictũ fuit perpetratum in domo inquiſitorum factus, de quo deponit Nicolaus Meiangularius dicens *Queſta notte ſu le ſette hore in circa hò inteſo vn grã rumore in caſa di Aſcanio & Delia ſua madre, & particolarmente inteſe gridare che fate, che fate non fate rumore, & perche io ſtò ſotto la caſa ho inteſo queſto per la verità ſentendo gridare, & fare rumore da baſſo per le ſcale:* Et idem etiam deponit Lucia vxor dicti Nicolai dicens. *Io sò che lunedì a notte ſu le ſette hore ſentij vn gran fracaſſo nella caſa ò appartamento di ſopra doue ſtanno madonna Delia con tre figliole grãde & il figliuolo Aſcanio, qual rumore, & fracaſſo per eſſer io vecchia e ſtando male alletto non ſentij troppo bene ma per il gran rumore che ſi faceua io mi ſuegliai che ſi ſuegliò ancomio marito, & detto rumore nõ è ſtato mai così fuori che quella ſera.*

13 Nec etiam verum eſt vt ex aduerſo D. ſcribẽs pariter opponit quod dicti teſtes redduntur ſuſpecti ex quo deponunt de actu nocturno abſq; eo quod luna luceret vel lumen adeſſet, ceſſat enim oppoſitio quia nõ deponunt de viſu, ſed de auditu. Qui auditus poteſt percipi etiam nulla, exiſtente luna. Prout nec etiam verum eſt quod eiſdem teſtibus non plenè credatur in criminalibus cum deponant de auditu per notam vocem loquentis abſque eo quod loquentem viderint, ad trad.per Imol.Fely.Rolan.Boſſ.& alios exaduerſo allegatos quia in contrarium eſt regula iuris & cõmunis quod videlicet actus inter viuos probentur per teſtes ſic deponẽtes de auditu per notam vocem loquentis vt videre eſt apud gloſſ. Bar.Cynum Bald.Alexand.Iohan.Andr.& alios quos in propoſito cumulat Menoch. de arbit. q. lib.2.caſu 475.num.16.& ſeqq.centur.2. Vbi nu.19. ampliat id etiam procedere in criminalibus; Et licet Roland. & alij exaduerſo allegati dixerint iſtos teſtes non facere inditium ad torturam cum eis aliquantulum de fide diminuatur ex eo, quod voces hominum ſæpiſſime fallantur & mutentur. Vbi tamen cum dicto horum teſtium cõcurrit aliqua veriſimilitudo vel adminiculũ propter ꝙ non ita faciliter teſtis à voce decipi poſſit tunc quod plenè credatur dubitandum non eſt: vt per Clar.exaduerſo allegatum in practi. q.21. verſicu. ſed quid ſi teſtis. Vbi quod ita firmant Doctores. Vbique & per Menoch.d.caſu 475.nume.18.& num.22. Vbi quod iudicis arbitrio relinquitur, quale ſit iſto caſu ſufficiens adminiculum, & in caſu noſtro quod iſti teſtes veriſimiliter decipi non potuerint apertiſſimè deducitur, ex eo quia deponunt de rumore nocturno facto in domo ipſorum inquiſitorum. In qua non niſi ipſi inquiſiti veriſimiliter rumorem facere poterant, ideo optimè probant & concludunt.

14 Quarto & fortius vrget euidentia loci facti & delicti perpetrati feneſtrarum aſpectus, & qualitatis ictum qui vt plures teſtes deponunt, & vt audio etiam D.meus optimè vidit, & conſiderauit non potuerunt deorſum ex via venire, ſed neceſſe eſt vt prouenerint ex præeminenti domo aduerſariorum, quæ quidem loci & facti euidentia cæteris alijs probationibus certior & fortior eſt ad trad.per gloſſ.in c.ad noſtram il 2.in verbo requirit de iure iuran. Azo.in ſumma in rub. C.eo. tit.Bal.in l.contra negantem C.ad l.Aquil.Et in l.1.C.ſi aduerſ.liber.Et in l.penult.C.de periu.tutor. cum alijs per Marſil.in l.1. §.ſi ſeruum ff. de quæſtion; Et nouiſſime per D. Ioſephũ Maſcar. in ſuo tract. de prob.concl.8. nu.1.& ſeqq.vol.1.

15 Quinto contra inquiſitos vrget fama in vicinia de qua deponit Angelus Sellarius dum dicit *Ma per il vicinato ſi dice che ſiano ſtate dette donne & Aſcanio Viterbeſe per il diſparere che è tra di loro.* *Et Dionora* altera teſtis dum pariter dicit, *& l'ho inteſo per il vicinato che le Caraſelle ſono ſtate tirate dalle fineſtre di Delia, & Aſcanio ſuo figliolo, & Iohanna* altera teſtis dum etiam dicit. *Et ſi preſume che Aſcanio habbia fatto quella inchioſtratura nelle fineſtre di madonna Lauinia quale è gentil donna da bene in queſta contrada tutti la tengono come madre;* Quæ quidem fama etiam de ſe ſola facit inditiũ ad torturam in ijs quæ ſunt difficilis probationis vt per Boſſ.in tit.de part. ſuppoſit. nu.20. Et per Clar.in pract.q.21.verſ. fama ſola in fine & iuncto aliquo alio adminiculo ſufficit ad condemnãdum vt per Grammat.conſ.57.nu.17.& deci.42. num.12.Conrad.in pract.pag.142.colum.in 4.limitatione Menoch.de arbitrar.q.caſu 89. nu.93. lib.1.centur.1.Iohan.Mar.Monticel.in ſua prac. crim.reg.11.nu.12.18.& 19. Vbi in ſpecie etiam loquitur in delictis commiſſis de nocte.

16 Sexto non omitto mendacia, & variationes inter Aſcanium matrem & ſororẽ tam circa tempus quo iuerunt ad dormiendum quam circa tẽpus de mane ſurrexerunt in die commiſſi delicti, quę cum plura ſint, & breuitatis cauſa hic non refert etiam quod non tangerent ſubſtãtiam negotij prout re vera tangunt, faciunt tamẽ inditium ad torturam Alexan.conſ.153.lib.5.Ruy.conſil. 149.nu.150.pariter vol.5.Boſſ.in tortur.reorum num.27.ſeqq.

Poſſem vltimo loco multa alia afferre cõtra dictos inquiſitos ex Proceſſu met reſultantia præſertim de inhoneſto eorum viuere & extraiudiciali Aſcanij confeſſione, ſed quia ex præmiſſis ſatis ſuperque credo probatum delictum; ideo vlterius non inſiſto. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Mandatario*. An procedi poſſit contra mandantem non conſtito de mandatario; nemo eſt qui materiam melius explicet cum ſuis amplia-

ampliationibus & declarationibus quam Dom. meus Farin. in ſua pract. crim. par. 1. tit. de inquiſ. q. 3. per totam.

b *De facto nocturno.* Teſtes de facto nocturno deponentes quid & quantum probent quomodo deponere debeant, & an ad probandum factum nocturnum admittantur inhabiles, uide quæ diſtincto ordine poſuit D. meus Farin. in tract. de teſtib. q. 62. nu. 33. & ſeqq.

c *Notam haberent vocem.* Vide quæ in propoſito dixit D. meus Farin. in tract. de teſtib. d. q. 62. nu. 45. & ſeqq. Vbi quod admittitur teſtimonium, eorum qui de nocte dicũt ſe aliquem cognouiſſe ad uocem quam notam habent, non tamen dicũtur omni exceptione maiores. Et propterea non faciunt inditium ad torturam ſecundum ueriorem opinionem. Quamuis alij ibi per eum relati contrarium dixerint.

d *Confeſſionem.* Confeſſio iſtius inquiſiti prout hic exemplificatur non eſt pura ſed conditionalis, & qui ſub conditione aliquid fatetur non dicitur pure, & libere fateri, & tamen confeſſio ad hoc ut confitenti nocte debet eſſe non conditionalis, ſed pura & libera, clara & expreſſa, non autem dubia incerta tacita vel implicita, prout optimè comprobat Dom. meus Farin. in ſua practic. crim. par. 2. in titul. de reo confeſſ. & coniuſt. nondum impreſſ. q. 81. nume. 32. Immo debet etiam eſſe ſpecifica continens locum & tempus, commiſſi delicti non autem generica & informis vt ibi per eum num. 31.

e *Imperfectis.* Concluſio hic per conſultorem firmata bene procederet quando ageretur de cõdemnando aliquem, tunc enim veriſſimum eſt, quod plura imperfecta in ſuo genere non plene probata non coniunguntur, ſed ad effectum torquendi, & præſertim in delictis occultis contrarium eſt verius & in facto ſeruatur concurrentibus tamen illis tribus requiſitis poſitis per Dom. meum Farinac. in ſua practic. crimin. part. 1. titu. de Indit. & tortur. q. 37. num. 48. Et pro hac contraria opinione adduco Gramma. deciſ. 34. num. 35. Soc. conſil. 54. nu. 2. & 3. lib. . . . Gig. de crim. læſæ maieſt. lib. 2. titul. quomodo, & per quos crimen læſ. maieſt. probetur q. 25. nume. 3. Boſſ. in titul. de pacto ſuppoſ. nu. 36. verſ. Itẽ aduertatur Theſaur. deci. Pedemon. 24. in fine Pau. Granut. Theorem. 23. nume. 14. Arnal. Albert. de agnoſcen. aſſert. cathol. & hæret. q. 26. num. 2. & ſeq. Menoch. de præſump. lib. 2. q. 91.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Duo præcipuè in hoc conſilio enucleantur, Vnum, quod reſpicit admiſſionem Procuratoris, ſeu defenſoris pro abſente contumace in cauſis criminalibus, alterum, quod reſpicit impunitatem homicidii, commiſſi ad neceſſariam defenſionem, & in vtroque caſu plura notanda, & practicabilia explicantur.

SVMMARIVM.

Procurator poteſt interuenire pro abſente contumace, quando contra ipſum vigore ſtatuti poteſt procedi ad ſententiam diffinitiuam nu. 1. 3. & 6. quod quando verum ſit vide in addit. litera [a].

Iudex ex officio inquiſiti innocentiam, & defenſionem inueſtigare debet, ſupplendo de facto, & teſtes examinando num. 2. & in addit. lit. [b]

Defenſor, & inſtructor innocentiæ admittitur pro abſente contumace citato num. 4. & 5. de materia, in addi. litera. [c] *& litera.* [d]

Pater pro ſuo intereſſe poteſt comparere pro ſuo filio abſente, & citato ſub num. 6. quod quando verum ſit. in addit. litera. [e]

Voluntas, & propoſitum diſtinguunt maleficia num. 7.

Dolus ſemper requiritur, quando ſtatutum pro aliquo delicto imponit, pœnam corporalem ſub nu. 7. & in addi. lit. [f] *vbi de materia.*

Defenſio probatur per teſtes de credulitate nu. 8.

Defenſio probatur per teſtes inhabiles nu. 8. & in addit. litera. [g]

Reus in dubio abſoluendus etiam quod probationes Fiſci in aliquo excedant ſuas probationes nume. 9. & nume. 38.

Animus bonus, & bona voluntas probatur ex coniecturis ſub nu. 10.

Defendere ſe, & vim vi repellere omnes leges, omniaque iura permittunt nu. 11.

Prouocatus ſi voluit ſe vlciſci venia dignus eſt. nu. 12.

Aggreſſus, & in periculo vitæ conſtitutus, ſi occidat aggreſſorem non tenetur poſt num. 12.

Auctor ſiue inceptor rixæ ſemper dicitur eſſe in culpa. num. 13.

Rixæ inceptor non dicitur, qui ira aliquid facit, ſed qui ad iram prouocat. nu. 14.

Animus malus colligitur ex delatione armorum noctis, tempore. nu. 15.

Occidere quis poteſt illum, qui contra ſe armatus venit, nu. 16. & nu. 20.

Percutere poſſum illum, qui eſt in actu percutiendi me. num. 17.

Aggreſſor præſumitur ille, qui eſt aſſociatus, nu. 18.

Aggreſſor præſumitur ille, qui fortior, & potentior eſt. num. 19.

Prouocatus, & inſultatus quicquid facit ad eius defenſionem facere præſumitur nu. 21. & in addit. lit. [h] *vbi de materia.*

Homicidium, vt dicatur factum ad defenſionem ſufficit probabiliter dubitare de offenſione nu. 22.

Homicidium dicitur factum ad neceſſariam defenſionẽ non ſolum quando ſubeſt periculum mortis, ſed etiam quando imminet periculum alicuius iniuriæ perſonalis. nu. 23.

Mentita facit, vt mentiens dicatur Author rixæ, nu. 24. & in addit. lit. [i]

Culpa vbi procedit caſum tenetur ille, qui fuit in culpa. num. 25.

Mentita data ad propulſandum iniuriam non eſt punibilis num. 26. quod quando verum ſit. vide ibi in addit. litera. [l]

Iniuriam verbalem cum alia verbali iniuria propulſare licet nu. 27. declara vt in addit. lit. [m]

Mentitus non poteſt mentientem vulnerare num. 28.

Inſul-

Inſultatus non tenetur aufugere nu.29.& 30. & in addit.lit.ⁿ vbi de materia.

Homicidium etiam factum, ad defenſionem punitur ſi fuit exceſſum in defenſione nu.31.ubi declaratur quo modo hoc procedat & nu.32.& 33.

Inſultatus non habet materiam in manibus ad effectum ponderandi ictus,& percuſſiones nu.32.

Excedens modum inculpatæ tutelæ punitur quando poterat ſe tueri aliter quam percutiendo aggreſſorem, & quando non erat in diſcrimine vitæ conſtitutus aliter ſecus nu. 33.

Percutiens aliquem pluribus ictibus cenſetur feciſſe ad vindictam nu.33.in fine.

Iudex quandocunque ſibi conſtat de innocentia inquiſiti non poteſt reum condemnare num.34.in fine. Sed an teneatur examinare teſtes ſibi nominatos a defenſore ſeu, Inſtructre Innocentiæ vide ibidem in addi. litera.°

Teſtes debent examinari coram Iudice nu.35.

Teſtes non dicuntur ſingulares,ſi conueniunt in effectu, & in ſubſtantia,licet diſcordent in verbis nu.36.

Defenſio probatur coniecturis nu.36.in fine.

Teſtes non repetiti, quando fuerunt examinati pro Curia informatione non probant nu.37.& 38.

CONSILIVM XXXV.

Reſponſum Iohannis Ayolæ de Maſſa Lunen. Sarzanen. Dioc.

ADSIT DEVS. Proponitur,quod alias Hippolitus D.Ambroſij Ayolæ de Maſſa Lunen.dum eſſet annorum quadraginta in circa vſuratus cum ſex liberis de bona, & honeſta familia dictæ Terræ Maſſæ, ac frater germanus tũc d.Gorgij Ayoli Medici Sanctiſſimi Domini noſtri Papæ Pij Quinti,& Nepos ex fratre D.Ioannis,Ayolę Vtr.Iur.Doct. necnon & Miles honoratus,& Vexillifer vnius ex legionibus Illuſtriſſimi D. Principis, prout de prædictis omnibus, & alijs expreſſe deponunt plures teſtes, & haberet diſſentionem,ſeu inimicitiam cum quodam Frãciſco de Roccha,ac Bernardino,& Ioan.Baptiſta eius filijs ex cauſa cuiuſdam Appodij ad eius Domum,ſiue etiam aliarum rerũ ita, quod inter eos erat mala intelligentia,ſeu verius inimicitia, prout pariter colligitur ex depoſitionibus teſtium, deſuper etiam examinatorum,& cuperet d. Hippolitus ex cauſis præmiſſis, & alijs cum eis benè pacificè, & amicabiliter viuere pluries requiſiuit D.Caſtellanũ amicum eorum communem,quatenus ex eius humanitate ſe imterponere vellet, & inter ipſos pacem, & cõcordiam ponere ita vt inſimul pacificè,& amicabiliter viuerent,& benè vicinarent,prout expreſſe etiam deponit D. Caſtellanus, Qui fratres, & ſi dicto Caſtellano, & alijs verba darent,tamen tàm ipſe,quã dicti eius filij continuo non ceſſabant ipſi iniuriare, inſidiari, ac minari de huiuſmodi iniurijs, & moleſtijs deinceps tanquam de facto egregio ſe gloriare,& iactare, ſicut manifeſte etiam colligitur ex depoſitionibus ſecundi teſtis ſuper 4.c.& clarius & latius ex depoſitione 12.teſtis ſuper 6. cap.qui bus ſic vertentibus inter eos confidens ſe d. Hippolitus in ſua innocentia,ac bono animo, & verbis ſibi datis a D.Caſtellano,cum haberet in mãdatis à D. Capitaneo Fabritio eius ſuperiore reuidendi quolibet ſero cuſtodias Palatij ſupradicti Illuſtriſſimi D. Principis,ſicut expreſſe deponit d.Capitaneus Fabricius ſuper 2.ca.& vno ſero ex obliuione id omiſiſſet ipſius poſtmodũ recordatus,poſtquam ad lectum iam acceſſerat ſtatim ſurrexit, & cum tempus æſtiuum eſſet indutus ſolum camiſia, vno pari calzonorum, & calceis, ſeu crepidis in pedibus acceptis, & accepta ſolummodo ſpata ſolus ex cauſa præmiſſa ad Palatium acceſſit,dictas cuſtodias reuidit, & poſtea quam dicto eius officio iam functus erat, dum inopinate, & bona fide rediens, dictus Io. Baptiſta vnus ex filijs dicti fatri,qui ipſum obſeruabat, vt eidem inſidiaretur iam armatus ſpata foras exierat aſſociatus a dicto Bernardino eius fratre ſpata ſimiliter armato, prout inter cæteros ſimiliter deponunt Petrus Thomaſij tertius ſuper 7. cap. verſus finem, dum videlicet deponit, *ch'in quel mentre,che detto Hippolito era andato à riuedere detta guardia ſcontrò detto Gio. Battiſta in piazza dal canto della caſa di m.Marc' Antonio Mancetti*,ac Michael ſextus eius ſuper 8.ca.dum videlicet deponit,*che vidde dinanzi la caſa di detto Hippolito detto Gio: Battiſta,che contendeua con lui, & che Berardino ſuo fratello era vn poco più da banda*, quod & deinceps repetit ſuper 11.c.& idem expreſſius affirmat Sebaſtianus aliàs Cipolla ſeptimus teſtis ſuper dicto c.8. quatenus maxime deponit, *che vidde detto Hippolito, che veniua di verſo piazza, ch'era in Camigia, & che Gio: Battiſta del Frate gli veniua drieto,& ſi sbottoneggiauano,&c.* dictus igitur Ioannes Baptiſta armatus,& aſſociatus,vt ſupra p.Hippolito redeunti a Palatio obuiam ſe ei fecit,inſequutuſque ipſum fuit vſq; ad eius domum ſiue Apothecam verbis iniurioſis,& minatorijs ipſum prouocando,atque laceſſando,& inter cætera ad ipſum dicendo, ſeu exprobando *noi ci conoſciamo,io ſono da tanto quanto te*, & ſecundũ aliquos teſtes etiam ſubiungebat,*& più ſi ſa quel che tu hai fatto,&c.*& demum non contentus prædictis,ac etiam non obſtãtibus bonis, & placidis verbis,quæ D.Hippolitus ad eos proferebat videlicet,*ch'andaſſi a far i fatti loro, che non ſi fidaua di loro,* & ſimilia,D. Io. Baptiſta euanginando ſpatam, quam ad latus habebat aduerſus D.Hippolitum cum ea admenauit,& ipſum vulnerauit ſatis magno vulnere in collo, vt expreſſe deponit D.Sebaſtianus aliàs Cipolla ſeptimus teſtis ſuper 8.cap.iuncta depoſitione Ioſephi quondam Magiſtri Bondielli decimiſeptimi, & vltimi teſtis in ordine, & colligitur etiam ex depoſitione Pellegrini Angeli tertijdecimi teſtis ſuper dicto c.8.& aliorum etiam propter quod Do.Hippolitus ira,& furore accenſus,prout ex præmiſſis commotus fuiſſet etiam vnus ſanctus, dictum Io.Baptiſtam ſpata ſimiliter repercuſſit, & vulnerauit in vno bracchio,& videns ſe ſolum, & duos fratres contra ſe aſtantes aduerſus dictum Bernardinum contra ſe venientem cum ſpata irruit, & ipſum ſimiliter percuſſit,& vulnerauit alio vulnere in capite,prout ſic in effectu deponũt dictus Michael ſextus teſtis ſuper nono, Sebaſtianus aliàs

Cępolla

Cępolla ſuper octauo verſus finem, & Peregrinus Angeli tertiuſdecimus ſuper dicto 8.ca.affirmantes concorditer, quod D. Hippolitus fuerit primo a dicto Io. Baptiſta percuſſus, atque habuerit (vt ipſi dicunt) *la prima botta,* prout etiam dicunt,& affirmant D. Fabius Quartus teſtis ſuper 4.c.verſus finem aſſerens ita audiuiſſe à dicto met Io.Baptiſta,& quod etiam poſtmodum repetit ſuper 12.c.necnon Andreas Guidi quintus teſtis ſuper dictum 12.c. & Magnificus D. Fuluius Pizzutus nonus teſtis ſuper eodemmet ca. & ita in effectu ſe habet factum, & ſtat veritas, & probatur depoſitionibus dictorum teſtium,licet aliter referatur, & falſo in aſſerta inquiſitione, de qua ſupra,ſed non mirum cum facta, & formata fuerit ad aſſertam denũciam Gaſparis q.Righetti de Aringhis cognati dicti fratris,& auũculi dictorum filiorum, vt eſt notiſſimum,& deponunt Dominus de Venturinis undecimus ſuper octauo,Pellegrinus Cortila decimuſquartus, & Rochus Cicchiperij teſtes deſuper examinati, ſicut patet eorum teſtimonijs, & cum poſt paucos dies dictus Bernardinus ex dictis vulneribus, vt dicitur mortuus fuerit, & dictus Io. Baptiſta debilitatus,ſiue ſtroppiatus remanſerit, & D. Hippolitus ad abundantem cautelam ſe abſentauerit, & Magnificus D. Commiſſarius Iuſtitiæ dictæ terræ Maſſæ contra eum inquſitionem formari fecerit,de qua ſupra & in actis, ipſumque citari commiſerit ad reſpondendum dictæ inquiſitioni ad formam ſtatuti d.l.ſub rub.de modo procedendi contra nõ comparentes fol.21.& D.Ambroſius tanquam Pater,& legitimus adminiſtrator,& tanquam etiam inſtructor,& omni meliori modo,&c.quo de iure poterat,tam pro eius intereſſe,quàm etiam pro oſtendendo de innocentia dicti eius filij ſtatim coram prædicto Domin. Commiſſario comparuerit, & aſſerendo dictum aſſertum homicidium,& maleficium,vt aſſeritur per dictum eius filium commiſſa, & perpetrata fuiſſe coacte contra eius voluntatem,& propoſitum,ac pro defenſione eius vitæ, & honoris vti ab eis prius inſultatum prouocatum, percuſſum & vulneratum, & per conſequens licite, & impune, deſuperque ſtatim eidem quædam capitula exhibuerit, & ipſum requiſiuerit, quatenus pro veritate,ac demõſtratione innocentiæ dicti eius filij teſtes per eum ipſi nominandos, & inducendos,examinare vellet, prout in dictis actis, ſuper quibus licet diu inſtatum, ac diſputatum fuerit, tamen poſtremo dictis D. Commiſſarius illa admiſit,dictoſque teſtes recipi, & examinari commiſit, & ita poſtremo exequutum fuit, prout in dictis actis,ad quæ &c.quibus ſic ſtantibus quęritur modo, quę nam de iure in præmiſſis futuræ eſſe debeant partes ipſis D. Commiſſarij,ſiue alterius deſuper iudicare debent, & omiſſis ſuperfluis,ſtudendoque breuitati,prout Conſultores decet paucis, & ſine ſcrupulo aliquo reſpondendo videtur abſoluendum D. Hippolitum vti penitus inoxium,ac innocentem à dicta inquiſitione,& contentis in ea.

Pro cuius rei euidentia prædictis præmittendum eſt veram, & communem eſſe Doctorum
1 ſententiam, quod vbicunq; Iudex contra abſentem in eius contumaciam procedere poteſt [a] ad ſentent iam diffinitiuam, ſiue in ciuilibus,ſiue in crimina libus,prout in præſenti caſu vigore dicti ſtatuti de modo procedendi contra non comparentem, tunc & eo caſu quilibet etiam extraneus & tanto magis eius Pater,fratres,ſiue alij coniũcti abſq; aliquo mandato comparere poſſunt ad oſtendendum de eius innocentia demonſtrandũ & docendum,puta,quod aſſertum homicidium, de quo inquiritur commiſſum fuerit ſine dolo inopinatè,ac citra animum delinquendi, & ad eius neceſſariam defenſionem vitæ,ſeu honoris,& ſic licite. Quinimmo etiam ipſe iudex ex eius proprio officio, [b] & nemine etiam petente huiuſmo-
2 di defenſiones, & innocẽtiam inquiſiti propoſitas requirere, & inueſtigare debet, ſupplẽdo etiã de facto & teſtes producendo,& ipſo reperto innocente non obſtante eius contumacia,quæ pręſentia Dei tunc repleri debet iuxta l.properandũ §. cum autem hermodotium C.de iud.ipſum abſoluere,& liberare debet per text. l. ſi non defendantur cum ibi not.per Bart.ff.de pęn. & l.1.§.fi. ubi etiam Bar.ff.de q. & in l.4. §. hoc autem iudicium colum.penult.ff. de damna. infect. tradunt Caſtr. conſil. 168. ſuper 1. dubio dicendum eſt columni. fina. uerſic. ſuper 5. libro in nou. Alex. conſ.4.uiſo proceſſu col.1.n.3. & ſeq.lib.6.vbi dicit pluries ita vidiſſe practicati, & obſeruari Bononiæ Ang. conſ.190. Vbi inquit, quod bonus Iudex in maleficijs toto poſſe ſuo ſemper veritatẽ inquirere debet, & maximè ad defenſam, prout in caſu noſtro agitur,& prout ad plenum tradit Dec.conſ.429.colum.2. Veronen. conſil.41.
3 colum.2.verſ.non cõnſtat,&c.vbi ſic inquit, Nã conſtat, quod in omnibus caſibus, in quibus de Iure communi contra abſentem deueniri poteſt ad ſententiam, tunc admittitur quilibet veniens etiam ſine mandato ad defendendum, non tanquam Procurator,ſed tanquam defenſor, & nutus conſ.47.col.2.verſ.item quia, & conſ. 49. per totum,& conſ.50. & 51. vbi dicit hanc eſſe communem ſententiam Corn.conſ. 194. col. 2. verſ. non ergo &c. lib.1. vbi dicit Doctores communiter cõuenire in hoc,quod defenſor [c] admittatur,
4 & latius conſ.204.in princ.eod.lib.1. & conſ. 17. col. 3.lib.3.vbi dicit hoc etiam procedere non obſtante ſtatuto, quod contumax habeatur pro cõfeſſo,vt ibi Rin.conſ. 9. per totum lib. 2. & conſ. 118.nu.4.eod.lib.vbi hanc eſſe communẽ opinionem omnium,prout etiam dixit Alex. d. conſ. 4. col.1.lib.6.Aret.conſ.146.col.3.Marſil.pract.ſua crim.§.ſequitur nu.43.& ſeq.vbi inquit, quod inſtructor [d] ſecũdum communem opinionem ad-
5 mittendus eſt ad reſpondendum, & docendum de innocentia inquiſitorum non obſtante etiã ſtatuto prohibente Procuratorem comparere, poſſe in cauſa criminali, vt ibi, & per eũdem etiã conſ.39. nu.29.& ſeq.conſ.43.nu.38.& conſ.49. nu.44.conſ.73.nu.42.& conſ.81.num.55. & ſeq. Marant. Spec.ſuo par. 6. ſuper verbo inquiſitio num. 183. & ſeq. Boſſ. tracta. ſuo crim. tit. an in criminalibus iudicijs quis poſſit interuenire pro abſente col.5.Quinimo fortius voluit Iaſ. in l.2.
6 col.3.C.qui teſt.fac. poſſ. Quibus ex forma ſtatuti Ciuitatis Mediolani, ſi accuſatus, vel inquiſitus

tus ſit contumax haberi debeat pro confeſſo, & conuicto, quod tamen tali caſu poterit interuenire quilibet etiã penitus extaneus ad ipſum excuſandum, & oſtendendum de eius innocentia non obſtãte etiam, quod ſtatutum ſeu decretum diſponat, quod reus debeat ſe perſonaliter conſtituere in carceribus, vt ibi, & ſequitur Marſil. in locis, & conſilijs ſupra citatis, & nouiſſime latius, & diffuſius omnibus alijs tradit, & decidit Rolan. a Valle conſ. 47. in præſenti cauſa per tot. li.
e 3. vbi dicit hoc maxime procedere in Patre, [e] quando cõparet etiam pro intereſſe ſuo, prout in præſenti caſu dictus Dom. Ambroſius, vt apparet ex actis, vt ibi num. 31. & ſeq. qui videndus eſt quia reſpondet ad omnia, quæ in contrarium adducentur, vt ibi ſub num. 27. ad finem ver. non obſtant modo &c. & ad finem poſtmodum inuehit contra Iudices nimis ſeueros, & crudeles, ac ſitientes ſanguinem humanum exiſtimantes, licet falſo propter aſperitatẽ, & credulitatẽ ad magna aſcendere non timentes tremendum Dei iudicium, ſubdens poſtremo, ſed vhè illis, quia condemnabuntur ad ſtigias infernales, & pęnas, quas merere ferent, vt ibi.

7 Secundo præmittendum eſt etiam, quod voluntas, & propoſitum diſtinguunt maleficium, vt habetur in l. qui iniuriæ ff. de iur. in l. quod Reipublicæ ff. de iniur. in l. 1. C. ad l. Corneliam de Sicar. ac in l. 1. §. diuus ff. eod. tit. & in c. ſignificaſti il ſecundo extra de homicid. iunctis his, quæ per dictam regulam tradit Marſil. conſ. 25. nu. 4. conſ. 26. nu. 8. conſ. 35. nu. 11. conſ. 40. nu. 19. & alibi etiam ſæpe Doctor. Ex quibus infertur, quod vbi quis delinquit citra volũtatem, ſeu animum delinquẽdi puta caſualiter, ſeu inopinatè, vel coactus pro defenſione eius vitæ, & honoris, & ſic ſine dolo, prout in propoſito caſu D. Hippolitus deliquiſſe dicitur, vt ſupra dictum fuit, & infra etiam latius demonſtrabitur, quod tũc tale delictum dicitur, & eſt impunibile eo, quia vbicunq; lex, ſeu ſtatutũ loquitur de pœna corporali, ſeu
f alia ſemper intelligi debet, ſi dolus [f] affuerit per not. in l. in actionibus ff. de in lit. iur. & inſtit. de ſuſpect. tutor. §. ſuſpectos iunctis ſcriptis per Caſtren. in l. 1. C. vbi ſen. vel Clariſſ. vbi exclamat cõtra iudices ignaros, qui neſciũt recedere a verbis ſtatutorum & volũt punire delicta, nõ diſtinguẽdo, an commiſſa fuerint per dolum, vel ſine dolo, contra quos allegat etiam Bal. in l. data opera C. qui accuſ. non poſſ. & ſequuntur Alex. conſ. 109. viſis, & vt oportet col. 3. ſub nu. 5. vbi Moder. addit citat concordantes lib. 1. Marſil. d. conſ. 4. nu. 25. & ſeq. & conſ. 25. col. 1. & 2. & Soci. Iun. conſ. 117. nu. 13. lib. 3. quod & eo magis etiã procedere videtur ſtante ſtatuto Maſſæ ſub. rubr. de pœn. cõmitten. homicid. fol. 24. Quod ita demum homicidium punit, ſi ſtudioſe, & doloſe cõmiſſum fuerint, vt patet ex eo, ſecus ergo a contrario ſenſu, ſi non doloſe vel ſtudioſe commiſſum fuerit, prout in pſenti caſu, vt etiã infra dr Igitur, &c.

8 Tertio præmittendũ eſt ſimiliter, quod defenſio eſt multũ priuilegiata adeo, quod quis fecerit homicidium, ſeu aliud delictum ad eius defenſionem, probatur etiam per teſtes deponẽtes de credulitate tantum, vt puta, ſi dixerit, quod accuſatus, ſeu inquiſitus percuſſerit, ſeu occiderit Titiũ ad eius defenſionem, licet alias teſtes ſic deponẽtes regulariler nõ probent, vt omnes ſciunt, Itẽ,
g & per teſtes etiam alios minus idoneos [g] puta fratres conſanguineos, affines, ſeu domeſticos ipſius delinquentis. Itẽ & per coniecturas, ſeu præſumptiones, ſecunduũ quas Iudicis arbitrio relinquuntur, ita in effectu cõcludit Bart. in conſ. incipien. Vannutius Petri & Bal. in l. vni. in prin. col. 9. C. de confeſſ. prout in ſimilibus caſibus ipſos referunt, & ſequuntur Alex. cõſ. 76. col. fina. lib. 1. & cõſ. 109. col. 3. eod. lib. 1. Iaſ. Dec. Claud. & alij in l. vt vim ff. de iuſt. & iur. Marſil. conſ. 4. nu. 13. & ſing. 19. Tu ſcis poſt med. Gram. cõſ. 29. nu. 38. conſ. 56. nu. 21. & cõſ. 69. nu. 9. Boſſ. d. eius tract. crim. tit. de fauor. defen. col. 3. nu. 3. & ſeq. motus per regulam l. merito ff. pro ſoc. & ſcripta per Bart. Alex. Iaſ. & alios in l. non ſolum. §. ſed vt probari ff. de oper. nou. nunc. & alia etiam de quibus ibi.

9 Poſtremo præmitto etiã, quod accuſatus, ſeu inquiſitus in dubio magis eſt abſoluẽdus, quam cõdemnandus dato etiam, quod probationes accuſatoris, ſiue fiſci in aliquo excederent probationes Rei, quia per hoc non tollitur prærogatiua ipſius Rei, quominus abſolui debeat per l. abſentem ff. de pœn. iunctis per Moder. in regula l. fauorabilibus ff. de reg. iur. & Soc. in proprijs terminis cõſ. 135. viſo proceſſu per totum lib. 3. vbi multa congerit, de quibus ibi, & ſequitur Boſſ. d. eius tract. tit. de conuit. ad finem, & tit. de fauor. defen. ſub nu. 2. verſ. hinc eſt & col. 3. nume. 3. vbi videndum.

10 His ſic prǽſuppoſitis pro declaratione infra dicendorum diſcutiendum venit modo, an ex his, quæ ſupra propoſita ſunt D. Hippolitus veniat abſoluendus, & paucis vt ſupra concludendũ eſt, quod ſic attento quod, vt ex depoſitionibus dictorum teſtium manifeſtã apparet dictum aſſertum homicidium, & vulnera, vt aſſeritur per eum commiſſum, & illata in perſonas dictorum Ioan. Baptiſtæ, & Bernardini reſpectiuè, tamen commiſſum, & illata fuerũt citra animum, ſeu propoſitũ delinquendi, ſeu ipſos offendẽdi, ſed pro defenſione eius vitæ, & honoris dumtaxat, & ſic ſine dolo, & per conſequens licite, & impune, cum per dictos teſtes, vt probatum fuit, quod tũc D. Hippolitus domo foras exierat ex cauſa licita, ac de mandato eius Capitanei ad reuidendũ cuſtodias Palatij ſolus in camiſia, & cũ ſola ſpata, quod tamen veriſimiliter nõ feciſſet, ſi animum delinquẽdi, ſeu rixandi habuiſſet, ſed ſocios ſecum adhibuiſſet, & arma ſaltem defenſibilia ſe induiſſet, put facile ſibi erat, vt teſtes ſupradicti deponũt. Ex his enim, & ſimilibus deprehenditur eius bonus animus, bonaque volũtas, & innocentia ſua, vt patet ex multis, quæ in ſimilibus caſibus ſcribit Marſ. d. conſ. 4. n. 2. & ſeq. & conſ. 51. licet nedum nu. 45. & ſeq. Quod & eo magis etiam in pręmiſſo caſu dicendum eſt ex eo, quod probatum fuit etiã, quod erat vxoratus, onuſtus multis filijs, ac bene directus, & vt vulgo dicitur *ben'inuiato dell'arte, & miſtier ſuo*: ita quod pro ipſo nullo modo faciebat rixas, ſeu queſtiones querere, & quod etiam ex eo clariſſime deprehẽditur, quod ſæpe,

& ſæpius antea deprecatus fuerat Magnificum D. Caſtellanum Arcis Maſſæ, quatenus ſe interponere vellet, & pacem, ac concordiam inter eos ponere, ex quibus ſine dubio manifeſtè apparet de eius bono animo, voluntate, ac intentione, quæ non erat rixandi cũ eis, ſeu ipſos offendendi, ſed benè è contra manifeſtè apparet de malo animo, & intentione D. Io. Baptiſtæ, & Bernardini offendendi dictum Hippolytum ex eo maximè, quod licet tunc temporis non haberent quid foris agerent, & iam tempus eſſet eundi dormitum, tamen ambo armati foras exiuerunt in plateam, & vt credere licet rixandi cauſa cum D. Hippolyto, cum vnus ex eis, videlicet Io. Baptiſta ipſi de palatio redeunti ad eius domum ſtatim ſe obuiam ei fecerit, ſeu verius ipſum inſultauerit, & verbis prouocare cœperit, *dicendo noi ci conoſciamo, &c. io ſono da tanto quãto te, & più, &c. ſi ſa quel che tu hai fatto*, & ſimilia, & inſequendo ipſum vſque ad eius domum, ſeu apothecã poſt multa euaginauit ſpatam, quam ad latus habebat, & cum ea D. Hippolytum in collo vulnerauit, & dictus Bernardinus, qui ibidem propè ipſum aſtabat armatus cũ ſpata ſe pręparabat contra ipſum venire, quinimò veniebat animo, vt creditur ipſum occidendi, ex quibus ſi nos ipſos decipere nolimus manifeſtè cõſtat de malo animo, & intentione eorum offendendi, & occidendi D. Hippolytum, & ideò licuit ſibi conſtituto in tanto diſcrimine. vitæ, & honoris D. Ioã. Baptiſtam repercutere, & dicto Bernardino contra ipſum, vt ſuprauenienti obuiare, ac ipſum vulnerare, & occidere, & non ſpectare, quod ab eis vlterius percuteretur, vel vulneraretur, prout iam ſe præparauerant, & ex hoc certè non debet iudicari ipſum fuiſſe in aliquo dolo, ſeu culpa, ſed qđ immo quicquid fecerit eius defenſionis gratia feciſſe dicatur, & per conſequens licitè, & impunè, quia cum vim vi repellere cunctis, & ſe impu-
31 nè defendere omnes leges, omniaq; vera permittunt, vt habetur in l. ſcientiam. §. Qui cum aliter ff. ad l. Aquil. & in l. . . §. cum igitur ff. de vi, & vi arma. & in l. vt vim cum ibi plenè traditis per Moder. maximè Iaſ. Dec. Claud. & alios ff. de iuſtit. & iur. Cępol. conſ. 41. cum Petrus, nu. 11. vnde ex hoc non minus ſapienter, quàm eleganter dixit Cicero in 1. de Officijs, ſecundum quod ipſum refert, & ſequitur Alex. in ſimili caſu conſil. 119. num. 4. lib. 7. quod is, qui ſeipſum non defendit, aut iniuriæ dum poteſt non reſiſtit, tàm eſt in vitio, quàm ſi parentes, aut amicos, ſeu Patriã in maximo diſcrimine conſtituti deſerat, tum etiam quia vera, & communis eſt omnium ſententia, & concluſio, quod inſultatus, & prouocatus, prout in effectu fuit dictus Hippolytus, & dum tunc eſſet perſona publica, ac publico officio fungeretur pro Illuſtriſſimo ſuo Domino à dictis Io. Baptiſta, & Bernardino, vt ex ſupradictis pluſquàm manifeſtè apparet regulariter excuſatur de eo, quod fecit aduerſus inſultantem, ſeu prouocantem, cum præſumatur id magis feciſſe ad eius defenſionem, quam vindictam, & ex hoc benè dicit tex. l. qui cum maior. §. ſi libertus.
32 ff. de bon. libert. quod ignoſcendum eſt ei, qui prouocatus voluit ſe vlciſci, ad quod etiam benè facit tex. clem. vnic. de homicid. & d. l. ſcientiam §. qui cum aliter. ff. ad l. Aquil. & l. ſi adulterium cum inceſtu. §. Imperatores. ff. de adulter. vbi, difficillimum enim eſt, iuſtum dolorem temperare, & ita per ſupradicta, & alia quaſi in proprijs terminis tradunt Aug. de Arim. in addit. ad Angel. tract. malef. ſuper ver. & Titius ſe defendẽdo, &c. verſic. Tu autem in hac materia, &c. ſub num. 11. Marſil. pract. ſua crim. §. quoniam, col. 12. verſic. vlterius etiam Iudex, &c. nume. 62. & conſil. 4. col. 11. nume. 4. & ſeq. & nume. 25. & conſil. 25. nume. 17. cum ſeq. & conſil. 81. num. 1. vbi quod aggreſſus, & in periculo vitę conſtitutus, ſi occidat aggreſſorem nõ tenetur, & quod licet ſe defendere per fas, & nefas, & quod occidẽs aggreſſorem, nõ dicitur committere maleficium, vt ibi, nume. 2. & 10. & conſil. 108. circa cauſam, nu. 10. & ſeq. & latius conſil. 114. colu. 1. & idem effectu in ſimilibus caſibus conſuluerunt Cæpoll. conſilio vigeſimonono, numero quinto, & pluribus alijs eius conſilijs Grammatic. conſil. 29. 56. & 69. & pluribus alijs eius conſilijs Carrer. latè, vbi infinita accumulat practic. ſua criminal. §. homicidium, numero vigeſimoſexto, verſ. quinto excuſat defenſio, &c. Socin. in conſil. 117. nume. 13. lib. 3. & Boſſ. d. eius tract. tit. de homicid. nume. 83. & alibi etiam paſſim Doct. Quod autem in propoſito caſu D. Hippolytus à dictis Io. Baptiſta, & Bernardino fuerit prouocatus, inſultatus, & vulneratus, & per conſequens excuſandus, & abſoluendus ſit, vt ſupra clariſſimè apparet ex depoſitionibus ſupradictorum teſtiũ quatenus maximè deponunt dictos Ioã. Baptiſtam, & Bernardinum armatos noctis tempore exijſſe foras, dictumq; Ioã. Baptiſtam aſſociatum vt ſupra verſus dictum D. Hippolytum redeuntem de Palatio uerſus eius domum, cum quo inimicitiã, ut ſupra habebat, & cui tàm ipſe, quàm dictus fratres eius Pater iam minati fuerant, ut colligitur ex depoſitionibus Laurentij ſecundi teſtis ſuper 4. cap. Magnifici Do. Caſtelani octaui, Magiſtri Ioannis Silemi decimi ſuper 3. cap. & Ioannis de Gragnola duodecimi ſuper 6. proceſſiſſe, ipſumque, quem diſſimulatè debuiſſet uerbis iniurioſis, & minatorijs prouocaſſe dicendo cõtra eum ut ſupra *Noi ci conoſciamo, &c.* necnon huiuſmodi, & ſimilibus uerbis ipſum inſequutum fuiſſe uſque ad eius Apothecam, ubi demum cõtra ipſum euaginauit enſem, eundemque percuſſit, & uulnerauit in collo, & dictum Bernardinum, qui ipſi propè aſtabat ſe contra ipſum etiam præparaſſe, ex quibus non ſolum de inſultu prædicto manifeſtè probari dicitur, ſed quod etiam ipſi authores, & inceptores dictæ rixæ fuerant, & ideò impunè ab eo uulnerari, & occidi potuerunt ſecundum Ang. in d. trac. & ſuper d. uerbo d. Titius ſe defendendo, &c. uerſic. quærit ibi gl. ad finem Marſil. d. conſil. 25. nume. 27. & alios ſuperius ci-
33 tatos. Nam author, ſiue inceptor rixæ ſemper dicitur eſſe in culpa ſecundum Bal. in l. ſi ex plagis. §. cum Tabernarius ad l. Aquil. Marſil. in d. conſil. 108. num. 11. ad quod benè facit etiam dictum Bald. poſt Ariſt. per eum allegat. conſ. 143. ſuper quæſt. col. 1. lib. 1. ubi quoad propoſitum dicit, quod non dicitur incipere, qui ira aliquid facit,

facit,

facit, ſed qui ad iram prouocat, & quod ille etiā
dicitur Princeps culpæ, à quo malitia incipit per
iura, & auctoritates, de qbus ibi ſimiliter ad prę-
miſſa facit ſcriptū per Iaſ. in ſimili caſu conſ. 20.
circa prin. lib. 3. vbi dicit, quod in iſtis cauſis cri-
minalibus initium ſpectandum eſt, allegat inter
cætera l. 3. §. ſcio ff. de minor. ſed in propoſito ca-
ſu, vt ex ſupradictis apparet auctores, & inceptores
res dictæ rixæ fuerūt dicti Io. Baptiſta, & Bernar
dinus, qui cum tunc temporis non haberent ali-
quam cauſam ſaltem apparentem exeundi extra
Domum, tamen exierunt, & armati ambo, vt ſu-
pra, ex quibus quidem armis, & delationem ea-
15 rundem ſaltem noctis tempore, & prohibitio ſi-
ne dubio apparere videtur de earū malo animo
iuxta notata per Cepoll. conſ. 32. nu. 5. Marſil. 6.
eius pract. §. cum pro cōplemento nu. 41. & Aym.
conſi. 97. nu. 8. dictumq; Hippolitum obſeruan-
tes inſultarunt, prouocarunt, inſequuti ſunt, &
vulnerarunt vt ſupra, & ideo ſi ab eo deinceps,
vt dicitur repercuſſi, vulnerati, & occiſi fuerunt
ſibi ipſis imputandum fuit, & eſt per regulam c.
damnum, quod quis ſua culpa ſentit, &c. & ſi-
mil. de reg. iur. lib. 6. eo quod ipſi in diſcrimine
vitæ, & honoris conſtituto, & iam vt ſupra per-
cuſſo, & vulnerato licuit pro eius defenſione di-
ctos eius inimicos, aggreſſores, & prouocantes
repercutere, vulnerare, & occidere, & dicuntur
magis à ſe ipſis vulnerati, & occiſi, quam à D.
Hippolito tanquam illi, qui talium vulnerum,
& homicidij cauſam ipſi præbuerunt, & è contra
D. Hippolitus quicquid vt dicitur contra eos fe
cit, & admiſit iure defenſionis feciſſe præſumi
debeat per ſupradicta, & ſcripta per Bar. in l. ſed ſi
quæcunque ff. ad l. Aquil. vbi dixit, quod eo ip-
16 ſo, quod probo, quod aliquis veniebat cōtra me
cum gladio, prout in propoſito caſu dictus Ber-
nardinus contra D. Hippolitum, & poſteaquàm
à dicto Io. Baptiſta vt ſupra percuſſus, & vulne-
ratus fuerat, prout inter cęteros deponūt ſupra-
dicti Petrus Thomaſij tertius ſuper d. ca. 7. propè
finem, Magiſter Michael textus ſuper octauo, &
vndecimo, ſebaſtianus aliàs Cepolla ſeptimus
ſuper d. 8. c. dum maximè deponit, *che in quell' in-
ſtante detto Gio. Battiſta sfodrò la ſpada, & menò
vna coltellata à Hippolito, & lo colſe frà la gola, &
la maſcella, & che Gio. Battiſta fu il primo à ferire
detto Hippolito, & che detto Hippolito vedutoſi feri-
to, & detto Bernardino venire contra di lui per af-
frontarlo ſe gli ſcorſero addoſſo, & menogli vna col-
tellata ſù la teſta*, & ego occidi ipſum probata vi-
detur defenſio mea, quod etiam reperit in d. l. ſi
17 ex plagis §. Tabernarius eod. tit. vbi dicit, quod
ſi percutio te antequam percutias me, dum ta-
men tu es in actu percutiendi me, in dubio vi-
deor feciſſe ad defenſionem meam, & ſic licitè
per d. l. ſed & ſi quæcunque, prout etiam expreſ-
sè affirmat Bald. in l. 2. C. ad l. Cornel. de ſicar.
vbi dicit, quod ille, qui fuit primò inſultatus,
prout in caſu noſtro D. Hippolitus, vt ſupra fuit
dictum, & probatum, & in dubio etiam præſu-
mi debet, ex quo dictus Ioann. Baptiſta, & Ber-
nardinus erant longè eo potentiores, & fortio-
res, quia duo fratres, & ſolet dici, quod frater,
qui adiuuatur à fratre quaſi turris fortiſſima re-
putari debet, vt dicit Sapiens. Prouerb. 18. &
è contra D. Hippolitus erat ſolus in camiſia, &
18 cum ſola ſpata, & ſolet etiam dici vnum nihil,
duos autem poſſe plurimum, prout dixit Alciat.
emblemat. 110. vbi etiam poſtmodum ſubiun-
git quoad propoſitum, quod quando duo con-
iuncti veniunt contra vnum, victoria certiſſi-
ma eſt, vnde ſuccedit præſumptio iuris contra
19 eos, quod tanquam fortiores, & potentiores
primo rixam inceperint, dictumque Hippoly-
tum ſolum, & per conſequens inferiorem ei in-
ſultauerint, vt not. dixit Flor. poſt Rainer. in l.
1. §. cum arietes ff. ſi quadruplic. paup. feciſſ. dic.
prout ipſum refert, & ſequitur Cæpoll. poſt Fe-
lyn. & alios per eum citatos conſilio 28. & 29. &
Grammat. conſilio decimo octauo, ad finem in
crim. & per conſequens ipſi licuerit repercutere,
vulnerare, & occidere eius aggreſſores, & dicitur
feciſſe ad defenſionem, & non ad vindictam, vt
ibi per Bald. in l. multis ad finem C. de liber. cap.
vbi poſt multa concludit, quod in probando de-
fenſionem alicuius ſufficit probare, quod aduer-
20 ſarius eius animo occidendi, ſiue vulnerandi
contra eum veniebat, prout in caſu noſtro dicti
Ioann. Baptiſta, & Bernardinus contra D. Hip-
politum, & ſequitur etiam Alexand. plures alios
alios adducendo d. conſil. 66. & 109. lib. 1. Corn.
conſi. 107. colum. 2. num. 7. & ſequen. conſi. 162.
colum. 3. lib. 1. & latè Mod. in §. vt vim, & maxi-
mè Iaſ. colum. 2. & 3. Dec. conſi. 676. & 678. lib.
4. Cæpoll. latè Marſil. Boſſ. Soc. Iun. & Gramm.
in conſilijs, & locis ſupra allegatis, & idem etiam
Gramm. d. conſi. 18. & conſi. 56. per tot. Quibus
in locis Doctores prædicti communiter conclu-
dunt, quod quicquid fecit inſultatus, & aggreſ-
21 ſus, ſicut D. Hippolytus ad eius defenſionem fe-
h ciſſe præſumatur, & per conſequens nulla pœna
plectendus ſit, cum quod fit lege permittēte nul
lam pęnam mæreatur l. Gracchus C. de adulter.
cum ſimil. & vltra ſupradictos latè tradit, & pro-
bat etiam ipſemet Marſil. in l. 1. in princip. col. 4.
ſub nume. 28. C. de ſicar. ad quæ benè conferunt
etiam plura, quæ in propoſito ſcribit Socin. Iun.
conſi. 36. colum. 4. nu. 4. lib. 2. et conſi. 117. lib. 3.
Quinimò non ſolum quis excuſari debet ab ho-
micidio, quando occiſit inſultantem venientem
contra ſe cum armis, ſed etiam quando probabi-
22 liter dubitari poterat de offenſione, vt voluerūt
Innoc. in c. ſi vero extra de ſent. excom. et Ange.
de Aret. in §. ius autem gentium inſtitut. de iur.
nat. gen. et ciuil. quem refert, et ſequitur Gram.
d. conſi. 18. nu. 5. et conſil. 29. nu. 2. et alijs etiam
conſilijs ſupra relatis, et Marſil. d. conſi. 4. 25. 81.
et alijs etiam ſupra citatis, ſed nemini. Dubium
eſt, quin in præſenti caſu d. Hippolytus valde, et
iuſte timere deberet de dictis Io. Baptiſta, et Ber
nardino eius inimicis, cum vt ſupra eſſent duo,
et ipſe ſolus, et iam ab eis, vt ſupra prouocatus,
inſultatus, et vulneratus fuiſſet, et ideo iuſtam
habuerit cauſam ſe uertendi contra eos, ac ipſos
vulnerandi, et occidendi per ſupradicta.
23 Vltimo non omitto etiam, quod nedum licet oc
cidere aggreſſorem, ſeu inimicum, quādo ſubeſt
periculum mortis, ſed etiam quando imminet pe
riculū alicuius iniuriæ perſonalis, ut uoluit Bar.

in l.1.C.vnde vi,& conſ.ſuo incipien. Vanutius Petri Ant.de But.in c.olim il 1.col.pen.de reſtit. ſpol.Alex.d.conſ.76.col.pen.& conſ.109.col.4. ſub nu.3.lib.1.Gramm.d.conſil.18.num.6.conſ. 29.num.5.& conſ.56.num.2.& idem etiam nor. conſuluit Soc.iun.d.conſ.117.nu.2.11.& ſeq.li. 3.& quod maxime dicunt procedere, quando aggreſſus, ſeu inſultatus erat debilior ipſo aggrediente, ſicut in caſu nr̃o D. Hippolytus, qui erat ſol⁹,& aggredie͂tes duo,& fratres, vt ſupra dictũ fuit, quibus nec ẽt refragari vr̃ quædã leuia, quæ ab aliquibus magis forſan nimis curioſis, quàm veridicis contra d. Hippolytum obijci poſſe aſſerebantur, licet falſo, vt infra apparebit.

24 Et primo, quod ipſe, vt dr̃ fuerit auctor, in-
i ceptæ dictæ rixæ mentiendo,[i] vt ẽt dr̃, ſeu dicẽdo ſe mentiturum D.Io.Baptiſtã aſſerentem, *ch'era da quanto lui, & più*, vt deponunt nonnulli ex teſtibus ſupradictis, & ſignanter Magiſter Michael ſextus ſuper octauo cap. Sebaſtianus aliàs Cæpolla ſeptimus ſuper eo. D. Fuluius nonus ſuper duodecimo, qui deponit ita audiuiſſe *à D. Io. Baptiſta, che haueua detto contra detto Hippolito, ch'era huomo da bene quanto lui, & vn poco più*, prout ſic etiam deponit Dominicus de Venturinis vndecimus ſuper ſecundo, & quod ex hoc dicta
25 rixa inceperit, & ſic quod ipſe inculpa fuerit, & per conſequens puniri debeat per ea, quæ ſupradicta fuerunt in fundamẽtis pro eius parte factis ſecundũ Bal. poſt Ariſt. & alijs ſupra citatis, &c. quia negatur, & pro fundõ conſiderandum eſt, quod dictus Hippolitus eſſet maior dicto Io.Baptiſta tàm reſpectu ętatis, quàm ẽt aliarũ qualitatũ, & circunſtantiarum ſupra relatarum, de quibus apparet ex actis, licuit ipſi ſecundũ veritatẽ dicere aduerſus dictum Io.Baptiſtã ſe in eius cõtemptũ contra eũ iactantem, *che l'era da quanto,*
l *che lui, e più*, tanquã prouocato, tu mentiris[l] &c.
26 per no.per Bar.in l.quæ omnia ver.ſed ſi aduerſarius per illũ tex.ff.de procu.& Iaſ. in l.fi.nu.5.ff. quod quiſquam iur.& Marſ.in d.eius prac.§.qm̃ nu.62.ſed non tamen ex hoc licuit dicto Io. Baptiſtæ enſem euaginare cõtra eum, & ipſum vulnerare, prout euaginauit, & vulnerauit, vt ſupra dictum fuit, & apparet ex actis, ſed ſolum parem,
m & ſimilem iniuriam verbalẽ[m] ſecundũ veritatẽ ei
27 referre poterat ſecundum Fel.in ca. dilecti col.5. extra de excep.per tex.l.neganda C.qui accuſare non poſſ.& ſequitur Boſſ.poſt Claud.per eum citatum d.eius tract.tit.de homic.ſub nu.86.vbi ex hoc inuehit contra homines militãtes, qui ex ta-
28 libus verbis, tu mentiris, &c. exiſtimant, licet falſo ſe poſſe quamlibet iniuriã non ſolum verbalẽ, ſed ẽt perſonalẽ inferre, vt ibi, ex quib. in propoſito caſu ſine dubio concludi põt, & dẽt, ꝙ D. Hippolitus ex dictis verbis non dr̃, nec recte dici põt fuiſſe auctor, ſiue inceptor dictæ rixæ, ſed bene dictus Io. Baptiſta armatus, & aſſociatus à dicto Bernardino, vt patet ex ſupradictis, & actis, & per conſequẽs ipſe, & nõ D. Hippolytus puniendus veniat per ſupradicta, & alia vulgaria.

29 Secundo prędictis non obſtat ẽt ſi diceretur, ꝙ imò D. Hippolytus puniri debeat, ex quo t pe dictæ rixæ reperiebatur in loco lato, & amplo, videlicet in Platea Maſſę, vnde facile aufugere potuiſſet, & propterea ꝙ magis aufugere debuiſſet, quàm vulnerare, & occidere, prout vulneraſſe, & occidiſſe dicitur per trad.per Doct.in cle.1. de homic.in l.1.C.vnde vi, & in l.is qui aggreſſorem C. ad l.Corne.de Sicar.& alijs locis vulg. quia negatur ſaltẽ in caſu, de quo agitur, quo vt ſupra dictũ extitit fuit, eſt, & erat Miles honoratus, ac Vexillifer vnius ex legionib. præfati Ill. Principis de bona, & honeſta familia, fuiſſetq; iam aggreſſus, percuſſus, & grauiter vulneratus, & duo fratres armati contra eũ, vt ſupra perſtiterant, pp ꝙ aufugere nõ potuiſſet abſq; maximo periculo vitæ,
n & honoris, & ideo aufugere[n] non tenebatur, ſed
30 magis eis reſiſtere, ac ſe defendere præſertim cũ iã vt ſupra vulneratus eſſet, & à dictis fratrib. inſequi, & occidi potuiſſet, vltra ꝙ ẽt fugiẽdo infamis, & ignominioſus effectus fuiſſet, quo nihil deterius viro honorato, & ꝙ crudelis dictus fuiſſet ſi eius famã, & honorẽ neglexiſſet, ita per ſupradicta, & alia in proprijs terminis decidit Bal. in c.1.col.7.de pac.tenẽ.in vſib.feud.& in d.l.licẽtiã §.cũ aliter ff.ad l.Aq.& in d.l.1.verſ. pone qui dã fecit inſultũ, &c. C. vnde vi, vbi diſtinguit, & tandẽ cõcludit, ꝙ ſi fuga tradit ſecũ periculũ vitę vel honoris, ſeu ẽt rerũ, prout in caſu præmiſſo, ꝙ tũc quis aufugere nõ tenetur, ſed magis aduerſario reſiſtere, & ipſum ſi aliter ſe defendere nõ põt vulnerare, & occidere, vt ibi, quẽ ſequuntur Alex. d.conſ.119.col.fi.lib.7.Cepoll.conſ.28.num.16. cõſ.29.nu.18.et Clar.conſ.41.nu.8.et cõſ.43.nu. 3.Cor.cõſ.204.col.2.nu.7.& ſeq.lib.1. Dec. poſt alios per eũ relatos in d.l.vt vim col.fi.Marſ.cõſi. 4.nu.18.& conſ.25.num.44.& notat Boſſ.d.eius tract.tit.de homi. nu.86.& Mod. communiter in d.l.vt vim ff.de iuſt.& iur. igitur, &c.

31 Quarto rurſus prædictis ẽt non obſtat, ſi diceretur, ꝙ D. Hippolytus omnino puniendus veniat dato etiam, quod dictis Io. Baptiſtæ, et Bernardino, vt dicitur dicta vulnera intulerit ad eius defenſionem, et quod fuerit conſtitutus in periculo vitę, et honoris, et quod etiam non teneretur aufugere, et ꝙ defenſio ita demum permiſſa cenſeatur, dummodo fiat cũ moderamine inculpatæ tutelæ, ſed ſi tale moderamen excedatur in defendente puniri debeat ipſe defendens ſecundum Doc. communiter in d.l.vt vim, et in l.1. C. vnde vi in d.§. qui cum aliter, ſed D. Hippolytus in caſu propoſito non vr̃ ſeruaſſe debitũ moderamen, ſicut exitus poſtmodũ demõſtrauit, ex quo dictus Bernardinus, ut dicitur ab eo uulneratus, deinceps mortuus eſt, et per conſequens tanquã excedens modum ut ſupra puniendus uideatur, quia negatur, et pro fundõ conſiderandum eſt, quod cum ipſe Hippolytus à dictis Io. Baptiſta, et Bernardino prius prouocatus inſultatus, et uulneratus fuiſſet ut ſupra, et de nouo contra ipſum ẽt aſtarent, ut ipſum uulnerarent, et occiderent, ut ſupradictum, et probatũ fuit, et in ſpecie deponunt Magiſter Michael ſextus teſtis, Peregrinus Angeli Mozzini tertiuſdecimus ſuper nono, deponendo, *che detto Hippolito vedutoſi ferito, & hauer doi fratelli attorno per defenſione della vita ſua ſegli voltò contra, come haurebbe fatto ogn'altro*, ſicuti deponit etiã Sebaſtianus aliàs Cępolla ſeptimus teſtis ſuper d.nono cap. licuit ipſi cum armis,

armis,& eis reſiſtere, & vim vi ſe defendendo re-
pellere dato etiam licet non conceſſo, quod mo-
deramen culpatæ tutelæ in aliquo exceſſiſſet, li-
cet reuera non exceſſerit vt infra dicetur, cũ vul-
nera,ſeu percuſſiones dari non poſſint cum men-
ſura, nec magis aggreſſus tanquam conſtitutus
ĩ periculo mortis, & quaſi extra ſe poſitus & alie
nus à mente Arg.l.hac cõſultiſſima §. & cum hu-
mana fragilitas C.qui teſt.fac. non poſſ.non poſ
32 ſit habere ſtateram in manibus, & ictus, ſeu per-
cuſſiones ponderare, & per cõſequens nec etiam
pro exceſſu puniri debeat,Nam tunc demum ex-
33 cedens modum inculpatæ tutelæ punitur,quan
do poterat ſe tueri aliter, quam percutiendo ag-
greſſorem,& quando non erat in diſcrimine vitę
cõſtitutus, prout in caſu præmiſſo ſine dubio re-
periebatur D.Hippolitus, vt apparet ex ſupradi-
ctis,ita in effectu tradit, & cõcludit Cepoll.cõſi.
eius 1.nu.10.& ſeq.qui allegat Bald.in c.1. col.3.
de pac.tenen.& in cap.1. §. 1.ad finem de pac.iu-
ram.firm.& in d.l.vt vim de iuſt. & iur. & alijs de
quibus ibi, & per eundem etiam conſil. 29. viſo
proceſſu col.penul. & fina. verſic. ego tamen his
non obſtantibus vbi poſtremo diſtinguendo fa-
cit tres caſus & in tertio & vltimo caſu,qui con-
currit caſui noſtro concludit vt ſupra videlicet,
quod aggreſſus, qui occidendo aggreſſorem ex-
ceſſit formam defenſionis, ſeu moderaminis in-
culpatæ tutelæ non veniat puniendus aliqua pę
na,prout ſic in effectu concludit etiam conſi.44.
per tot.& hanc partem tanquam veriſſimam, &
æquiſſimam tenuerunt etiam Alex. d. conſil.76.
& 109.lib.1.& Aug.de Arim. in addit.ad Ang.in
lib.mal.ſuper ver.& Titius ſe defendendo,&c. in
addition. incipien. tu autem in hac materia, &c.
Marſil.d.conſi.4. col.4. ſub num.19.vbi alios in-
finitos citat,de quibus ibi,& conſi.etiam 25.col.
6.ad finem ſub num.36.verſi.quia reſpõdeo, &c.
& conſi.81.num.16. & ſequen. & pluribus etiam
alijs eius conſilijs,& Gramm.conſi.29.ſub num.
32.& ſeq.verſi.nec ſuffragatur Fiſco,&c.& conſ.
56.num.15.& ſequen.verſi. Nec militaret pro Fi
ſco,&c.vbi alios adducit,& ſubiungit hoc maxi-
mè procedere quando inſultatus, ſeu percuſſus
ſtatim repercuſſit inſultantem, ſeu percuſſorem,
prout contingit in pręmiſſo caſu,ſicut ex ſupra-
dictis apparet. Quod autẽ in propoſito caſu D.
Hippolytus non exceſſerit modum, ſeu formam
inculpatæ tutelæ manifeſtè colligitur ex eo,
quod percuſſus ſpata ſimiliter ſpata repercuſſe-
rit dictos eius aduerſarios, & vnico tantum vul-
nere pro quolibet eorum, Cum tamen pluries
ſaltem dictum Bernardinum percutere potuiſ-
ſet,ex quo ſicut teſtes ſupradicti deponũt ſemel
percuſſus ſtatim cecidit in terram, propter quod
ipſum ſæpè, & ſæpius percutere, et repercutere
potuiſſet, ac etiam occidere eum, et tamen non
niſi ſemel eum percuſſit vt ſupra, ex quo manife-
ſtè deprehenditur, quod non habebat animum
occidendi eum, ſed tantum ſe defendendi, et ſic
non poteſt dici,quod exceſſerit modum,ſeu mo-
deramẽ incu'patæ tutelæ,vt probatur ex ſcriptis
per Cępoll.in ſimili caſu d.cõſ.29. ſub nu.25.vbi
dicit, qđ ſi quis pluries aliquem percuſſerit cen-
ſetur feciſſe ad vindictam, et ſic moderamen do-
fenſionis exceſſiſſe, ſecus ergo ſi ſemel tantum,
prout in caſu noſtro, vt ibi licet, et ſi in caſu no-
ſtro D.Hippolitus in aliquo exceſſiſſet modum,
ſeu moderamen prædictum, Nihilominus etiam
excuſandus veniret.

34 Quinto D.Hippolito obeſſe quoq; non vide-
tur,ſi cõtra eum obijceretur de dicto ſtatuto de
mod. proced. contra non comparentem fol. 21.
iuncto alio ſtatuto ſub rub.de pęn. cõmitten.ho
micid.fol.24. in quib. diſponitur,quod ſi cõmit-
tens homicidium, vel aliud maleficiũ poſt debi-
tas citationes de ipſo factas non comparuerit co
rã D.Poteſtate, ſeu Commiſſario vltimo per D.
Poteſtatem poni debeat in bãno pro ea ſumma,
et pęna, qua per dictum ſtatutũ condemnandus
veniret,et ſic in caſu nr̃o capitis, et cõfiſcationis
bonorũ,vt in dicto ſtatuto de pęn.cõmitten.ho-
micid. Etſi deinceps in dicta contumacia perſeue
rauerit haberi debeat pro confeſſo, et cõuicto,et
exequutio de dicto bãno contra eũ fieri debeat,
vt in dictis ſtatutis,ſed D.Hippolitus inquiſitus
fuit citatus,et poſitus in banno,et nunquam cõ-
paruit ad ſe excuſandum, et defendendum de di-
ctis vulneribus,et homicidio, vt ex actis appare-
re dicitur,igitur videtur,quod haberi debeat pro
confeſſo,ac condemnari in pęna capitis, et con-
fiſcationis bonorũ iuxta formã dicti ſtatuti, qđ
ipſe D.Cõmiſſarius obſeruare iurauit igitur,etc.
quia negat̃,qñ ipſi D. Poteſtati, ſeu Iudici quo-
o modocunq; conſtat de innocẽtia [o] ipſius inqui-
ſiti,prout in caſu noſtro D. Hippoliti per ſupra-
dicta per ea,quæ latè ſupra deducta fuerũt in pri-
mo euidenti,et vltra ibidem dicta ſic in ſpecie tra
dit,et decidit Cępoll.d.conſi.29.ſub nume.19.et
ſeq.verſi.ſuper tertio principali dubio.

35 Sexto minus ẽt releuare etiam ſi diceretur di-
ctos teſtes vt ſupra examinatos pro oſtendenda
de innocentia D.Hippoliti in aliquo ſibi nõ ſuf-
fragari,ex quo, vt dr̃ examinati non fuerunt per
p ipſum M. D.C. coram quo [p] pręſens cã vertitur,
prout debebãt iuxta auth.apud eloquentiſſimũ
cum ibi not.C.de fid.inſtrum.iunctis ſcriptis per
Marſ.in l.1.in prin.col.4.ſub nu.10.de quæſtion.
et conſi.eius 2.col.3. ſub nu.26. et Gram.conſil.
41.et voto eius 3. nu. 42. ſed Notariũ eius curiæ
actuarium ad criminalia, quia replicatur hoc in
præſenti caſu nihil ipſi obeſſe, ex quo per ſtatu-
tum, et ordinamenta dictæ terræ Maſſæ, et eius
Curiæ diſponitur Notarium Curiæ poſſe in om
nibus exercere officiũ, prout ipſe D. Poteſtas, vt
habetur in rubro,et nigro ſtatuti ſub rubr. quod
Notarius Curiæ poſſit exercere officium in om-
nibus ſicut Poteſtas fol.87.

36 Septimo ſimiliter nõ obſtat etiamſi diceretur
dictos teſtes ẽt probare non videri exequutio in
aliquib.videntur ſingulares, quia negatur,ex quo
conueniunt in effectu,et ſubſtantia rei videlicet,
quod D. Hippolitus fuerit prius à dictis Io.Ba-
ptiſta, et Bernardino prouocatus, inſultatus, et
vulneratus, et iſtud vr̃ licet forſan in verbis non
conuenirent,vt hr̃ in l.3.in prin.ff.de teſt. et in l.
qui ſnĩam,vbi Bald.not. C. de pœn.ad quod be-
ne facit etiam tex. c. nihil obſtat de verb. ſignif.
iũctis traditis per Aym. tract.de antiq.temp.par.
4.ſub num.157. et Gram. conſi.41.nu.12.et ſeq.

Præterea dato etiam ſine tamen veri præiudicio, quod aliqua ſingularitas in eis conſiderari poſſet, nihilominus non obeſſet, ex quo diceretur adminiculatiua, & non obſtatiua, quæ non nocet, nec dicta teſtium infringit, vt probatur ex trad. per Iaſ. per Bart. & alios in repetit. l. admonendi colum. 87. & ſequen. de iur. iuran. & latius Aym. d. eius tracta. par. 4. ſub dicto nume. 157. & maximè in caſu noſtro, in quo concurrunt aliæ coniecturæ, & præſumptiones adminiculatiuæ, quæ ſolæ ſufficere videntur probanda defenſione, ſeu innocentia, vt latè ſupra dictum fuit in tertio euiden. & trad. Soci. iun. d. conſ. 135. lib. 3. & Grammat. conſil. 67. col. fina. in crim.

37 Poſtremo minus etiam afficere videtur, ſi diceretur duos ex teſtibus ſupradictis videlicet Michaelem ſextum teſtem, & Sebaſtianũ alias Cepolla ſeptimũ in aliquibus variare videri ab ijs, quæ, vt dicitur primo depoſuerunt, quando vt aſſeritur ſimpliciter pro informatione curiæ deſuper examinati fuerunt, &c. quia quicquid ſit, Nihilominus adhuc benè probare videntur ex eo, quod in hoc in effectu cõcordant, quod dicti Ioann. Baptiſta, & Bernardinus fuerunt primi, qui Dom. Hippolytum prouocarunt, & vulnerarunt, ſicut per alios teſtes expreſsè probatum extitit, & iſtud ſatis videtur ad probandum de innocentia D. Hippolyti, vltra quòd dictis primus depoſitionibus minus etiam curandum videtur, & quo teſtes prædicti ſimpliciter, ac parte abſente, & non citata examinati fuerunt & minus etiã deinceps ſeruatis ſeruandis repetiti prout debebant, & alias nihil probant, & in aliquo D. Hippolyto nõ officiant, quia licet iudex poſſit pro informatione ſua circa delictum commiſſum recipere, & examinare teſtes ſecreto in camera tamen tales teſtes quicquam non probant, nec inditium etiam faciunt niſi poſtmodum re-
38 petantur, & de nouo examinentur reo citato, prout notanter dixit Angel. d. eius tractat. malefic. ſuper verbo fama publica præcedente verſicul. quæro qualiter probetur inditium, qui allegat Bart. hoc dicentem in l. fina. ff. de quæſtio. & idem etiam voluit Salyc. in l. fina. ad fin. C. eodem titu. de quæſtion. & alios, de quibus ibi, & ſequitur Marſil. alios plures congerendo in l. 1. in princ. col. 2. nu. 4. & aduertas. §. de quæſtion. & conſil. 95. in præſenti cauſa col. 2. num. 6. 2. par. & alij etiam alibi.

Ex quibus omnibus remotis contrarijs vt ſupra firma remanet concluſio, quod D. Hippolytus tanquàm innocens, ſeu innoxius à dicta inquiſitione, & contentis in ea omninò abſoluendus veniat, quæ & ſi ex aliquibus forſan dubia dici poſſet, quod tamen expreſsè negatur, Nihilominus adhuc ſequenda foret. per d. l. abſentem ff. de pœn. & damn. l. fauorabiliores cum ibi not. ff. de regul. iur. cum ſimilibus, de quibus ſupra in 4. & vlt. euiden. & ita in ſpecie, & proprijs terminis expreſsè tradunt, & decidunt Socin. iun. d. conſil. 135. lib. 3. & Grammat. d. conſil. 67. colu. fina. & propterea ſic ego etiam in præſenti caſu dico, & conſulo ſub correctione tamen, &c.

LAVS DEO.

ADDITIONES.

a **P**oteſt. Opinionem iſtius conſultoris quod ſcilicet admittatur Procurator quando contra abſentẽ vigore ſtatuti procedi poteſt ad condemnationem, firmarunt plures Doctores & antiqui & moderni; & fuit opinio Dyni quam ſecuti ſunt Alber. in l. pen. §. ad crimen nu. 12. ff. de publ. iudi. vbi refert Doctores antiquos contrarium tenẽtes, & poſtea ſubdit quod iſtorũ rationibus Dynus dicit facile reſponderi poſſe Ang. in d. §. ad crimen. nu. 4. ver. nono & vlt. fallit. Vbi
* teſtatur de cõi & practicata opinione à qua dicit in iudicando & conſulendo non eſſe recedendũ. Quãuis diſputationis gratia contrariam opinionem veriorẽ affirmare videatur Imol. ibid. n. 15.
* & 16. Vbi hãc opinionem quam dicit communẽ latè à cõtrarijs defendit & nu. 21. in fi. ſub 9. fallen. & Rub. Alexandri. nu. 98. ex Corn. quem allegat in conſ. 17. incip. moris eſt lib. 3. & cõſ. 122. col. 2. verſ. & inſuper lib. 4. Quod & idem voluit Rub. nu. 101. allegans inter alios Iaſ. in l. 2. nu. 3. (qui teſtam. facere poſſ.) qui loquitur in ſtatu Mediolani in quo adeſt decretum, vt contumax habeatur pro confeſſo & conuicto, quia tunc poterit interuenire, quilibet etiam penitus extraneus ad oſtendendum innocentiã inquiſiti etiã quod adſit ſtatutum volens quod Reus debeat ſe perſonaliter in carceribus ponere Cyn. in l. reos nu. 6. C. de accuſat. Marian. Socin. in c. veniens nu. 138. extrà de accuſat. Vbi quod hæc opinio ſibi magis placet Auguſt. ad Ang. de malef. in verbo qui D. Iudex videns, &c. nu. 14. Vbi ex Ang. quẽ
* allegat in d. §. ad crimen dixit hanc eſſe communem opinionẽ conſuetudine cõfirmatam à qua in iudicando & conſulendo non eſt recedendũ, quãuis diſputationis gratia & de iuris rigore cõtraria videatur verior & nu. 20. Vbi pariter comprobat hanc opinionẽ quod ſcilicet iſto caſu admittatur comparens non ſolum tanquam inſtructor & defenſor innocentiæ ſecundum opinionem Bar. ſed etiam tãquam Procurator Cepoll.
* conſil. crim. 45. nume. 3. Vbi de communi & practicata opinione & latius conſil. 49. per totum. Vbi quod iſto caſu omnino Procurator admittitur ad allegandum cauſas innocentiæ licèt ſecus ad ſuſcipiendum in ſe totam cauſam, & totum iudicium, & ibi plenè hanc defendit concluſionem & reſpõdet contrarijs, & conſ. 50. nu. 1. & ſeqq. Vbi quod hæc eſt communis ſententia & conſ. 52. nu. 3. verſ. & ſimiliter Barthol. de Val-
* marin. conſ. crim. diuerſ. poſt nu. 41. Vbi teſtatur de communiori opinione licèt contrariam crediderit veriorẽ lib. 1. Marſil. in pract. §. ſequitur nu. 27. verſ. ſed primam opinionem. Vbi teſtatur de
* magis communi ex Iaſ. in loco per eũ citato (licet dictam magis cõem ipſe nõ ſequatur vt ſupra cum retuli) Nouell. poſt tractat. ad defenſam in 11. fallen. fol. 174. & ibidem fallen. 12. Bonacoſſ. in commun. opinio. crimin. par. 1. verbo Procurator il 1. fol. mihi 138. colum. 4. verſic. item limitati adſint ſtatuta, vbi de magis communi, & Aret. quem allegat in conſ. 153. nume. 6. Io. Ioch. in pract. crim. cap. 24. rubr. de procurat. nume. 5. verſ.

verſic.verum ſe: Vant.in tit.de nullit.ex defectu inhabilit.& mand.nu.176. maximè quod hodie.

Contrarium,quod nec etiam admittatur Procurator in caſibus in quibus abſens de iure communi poteſt condemnari licèt benè admittatur allegans cauſas abſentiæ, vel etiam inſtructor, ſeu defenſor innocentiæ, ſenſiſſe videntur omnes ferè Doctores allegati d.num.230. Qui dum dicunt admitti defenſorem innocentiæ in caſu in quo abſens poteſt de iure communi condemnari, negant etiam Procuratorem eſſe admittendum, & in ſpecie ita etiam videtur de mente glo. in d.l.ſeruum quoque.§. publicè in verbo datur verſic.Tu dic; & in fine d. glo. verſic. vel ſi uis ff. de procurat.et gloſſæ intellectum magis communiter à Doctoribus receptum eſſe teſtatur ibidẽ Alberic.nume.2. uerſic.in alijs capitalibus, et in uerſic.Item litera dicit Ang.num.3. ad med. Vbi reprobatis contrarium tenentibus teſtatur ita practicari Fulgoſ.in l.penult.§.ad crimen, nu.4. et nume.6.uerſic.alij dicunt. ff. de publ. iudic. et nume.8.Vbi quod eſt ridiculum dicere, quod iura prohibẽtia Procuratorem in criminalibus interuenire intelligantur ſolum,ubi Reus non poteſt damnari Bened. de Plumbin. nu.12. et ſeqq. Vbi latiſſimè hanc ſententiam à contrarijs defendit,dicitque quod cum opinione Bar. omnes communiter conſentiunt et ab ea non eſſe recedendum et Rub. Alexandrin.nume.61.Vbi teſtatur de communi: Quamuis Iaſ.Corn.et Marſil. ibi per eum relati contrarium dixerint et Rub. Alexandrin. nume.170. uerſic.tertia datur ſolutio et ſeqq.et nume.177.Vbi præſertim,nu.172. hanc dicit ueriorem opinionem, et etiam communem ex Iaſ. quem allegat in l.2. col.3. C. qui teſtam. facere poſſ. eamq; benè comprobat, et à contrarijs defendit Ang.in l.reos, nume.7. C.de accuſat. Vbi latè defendit iſto caſu non admitti Procuratorem, ſed benè defenſorem. Quod et idem comprobauit Salyc.ibidem num.11. Card. Zabarell.in cap.ueniens,nume.8.in fine,col.3.in fine uerſic. ſi uerò ad totam cauſam, et nume.9. col.4.in princ. extrà de accuſat. et ibi etiam Ant. de Butr.nu.12.col.3.et 4. in diſcurſu. Vbi multa ponit pro hac opinione Ang. de malef. in uerbo. Qui D.Iudex uidens,&c.num.17.Vbi quod iſto caſu nunquam uidit admitti aliquem procuratorem Cępol.conſil.49.per totum. Vbi licet iſto caſu admittatne dum defenſorem ſine mandato, ſed etiam Procuratorem,id tamen intelligit non ad ſuſcipiendum in ſe totam litem,& totum iudicium,ſed tantum ad proponendas cauſas innocentiæ ad affectum, vt ſuo principali proſit non autem noceat iuxta Doctrinã Bar. Et idem conſuluit in conſil.72.nume.8.ſeqq.Alex.conſ.116. in princ.nume.1.verſic. ſed ita & nume.18. lib.2. Vbi relatis contrarijs hanc dicit magis communem & de facto ſeruatam opinionem Gab.lib.7. concluſ.9.nume.34. & ſeqq. Vbi relatis doctoribus cõtrarium tenentibus hanc teſtatur eſſe magis communem opinionem Menoch. de arbitr. quæſt.lib.1.q.80.num.96.& ſeqq.vſque ad num. 99.Vbi licèt referat plures teſtantes de contraria communi opinione. Eam tamen intelligit procedere quando abſẽus poteſt condemnari in pęnis à relegatione infra, ſecus in pęnã vltimi ſupplicij, quia tũc nemo pro abſente auditur etiam quod,is poſſit condemnari niſi ad ſolã innocentiam,ſeu abſentiam allegandum, vt ibi per eum.

Et hæc contraria opinio procedit etiam ſi ſtatuta velint cõtumaciam haberi pro confeſſo prout ſic in ſpecie ſcripſerunt Bal.in l. ſeruum quoq; §.pubblicè nu. 3.verſ. ſed pone ex forma ſtatuti il 2.ff. de procur.vbi reddit rationem,& ibi etiam Alberic.nu.24.Vbi relatis in hoc antiquorũ opinibus & argumentis ita communiter vidiſſe ſeruari in iudicijs teſtatur,& nu.25. in fine verſ. itẽ credo iuncto verſ. ſi autem ex conſuetudine vel ſtatuto,vbi pariter ita ſeruari teſtatur Ang.nu.3. ad med.verſ.& ſic ſecundum eum,iuncto ver. ſed iſta opinio non eſt vera Fulgoſ.num.18. & ſeqq. Vbi relatis hinc inde opinionibus contrarijs & earum argumentis huic videtur adhærere ſententiæ tanquam communi Paul. de Caſtr. poſt nu. 5.Vbi in hoc reprobat Gandin. cõtrarium tenẽtem, dicitque quod nimis large loquutus fuit Rub.Alexandrin.in l.penult.§.ad crimen nu. 61. ff.de publ.iudic. Vbi teſtatur de cõmuni opinione quamuis Iaſ.Corn.& Marſil.ibi per eum relati contrarium dixerint, Alberic. in l. reos nu. 11. verſ.item quęritur ſi ex ſtatuto &c.C.de accuſat. Vbi relatis hinc inde contrarijs opinionibus Doctor, concludit (quicquid ſit de iure) communiter vidit iſto caſu non admitti Procuratorem, & ibi etiam Bal.nu.20.Vbi quod ſecundum omnes verior eſt iſta opinio cõtra Dyn.Card. Zabarell. in c.veniens nu.10.verſ.quid ſi per ſtatutũ extra de accuſat.Ang.de malef.in verbo Qui D. Iudex videns,&c.nu.17. Vbi quod iſto caſu nunquam vidit admitti aliquem Procuratorẽ Cępoll.cõſ. crim.53.nu.1.verſ. eſto quod ſecundum formam ſtatutorum &c. Alex.conſ.116.in princ.nu.1.verſ. ſed ita & nu.1.nu.18.lib.2.Vbi relatis contrarijs hanc dicit magis communem & de facto magis ſeruatam opinionem Barth. de Valmarin. conſ. crime.diuerſor.64.poſt num.41.& ſeq.lib. 1. Vbi quod hęc opinio eſt probabilior in iure, licet contraria ſit communior Marſil.in pract. §. ſequitur nu. 27. Vbi licet contrariam opinionem dixerit magis communem ex Iaſ. quem allegat in l. 15. qui C.;qui teſtam.facer. poſſ. hanc tamẽ videtur amplecti ſententiam ſcilicet comparens non admittatur tanq̃ Procurator ad omnes actus iudiciales ſed tantum ad docendũ de innocentia vel legitima abſentia, vel de incompetentia iudicis & ſim.Blanch.in pract.§. verum quia num. 54.& ſeqq.Vbi refert Doctores,& argumẽta hinc inde pro vtraq; opinione, & tandem hanc tuetur ſententiam eumq; alijs comprobat rationibus, imò etiam tenet quod iſto caſu nec & admittitur defenſor ſeu inſtructor innocẽtię Nouel. poſt trac. ad defenſam in 14. ampliatione Pract. Conrad. rubr.de comparat.inquiſit.num. 5. Vbi quod ita apud eum obſeruatur,& recte rationibus ibi per eum adductis fol.mihi 262. Clar.in pract.§.fina. q.32.num.11.verſ.hæc autem concluſio. Vbi relatis hinc inde Doctoribus contrarium tenentibus dixit ſibi ſemper placuiſſe hanc opinionem tanquam magis communem & in practica indiſtinctè ſeruatã Alias (inquit ipſe) eſſet deſtruere

omnino propoſitam huius quæſtionis regulam cũ hodie (prout ſuo loco dixi) vigore ſtatutorũ Italiæ & generalis conſuetudinis abſens poſſit pro quocumque crimine etiam capitali condẽnari & ita tenendum & ſeruandum in practica affirmat alias errabitur Villalob. in cõmun. opin. verſ. abſens, num. 10. Vbi de magis communi & Alex. in loco prçcitato Bertazz. conſ. 422. nu. 12. Vbi refert & ſequitur Clar. in loco præcitato & teſtatur de communi opinione lib. 2. Sigiſmund. Scau. in tract. de indit. cauſ. ciuil. & crimin. cap. 101. nu. 44. verſ. Amplia prædictam concluſionẽ fol. 242. col. 2. Vbi quod ita ſemper ſeruauit & ſeruari vidit nec vnquam contrarium ſeruatum fuiſſe audiuit.

Quod dicendum contrarietate vide D. Meum Farinacium in tit. de var. & diuerſ. quæſt. nondũ impreſſ. q. 99. nu. 227. et ſeqq. Vbi teſtatur hanc contrariam et negatiuam opinionem eſſe magis receptam in practica.

b *Officio*. Veriſſima eſt iſta concluſio licet male noſtrę tempeſtatis fato parum ſeruatur à iudicibus ignaris & Deum non timentibus quod quã uis Procurator non poſſit interuenire qñ Reus abſens citatur, debet tamen iudex ex ſuo officio facti veritatem & rei innocentiam perquirere & illam inuenerit aſtinebit ſe à cõdemnatione prout dixit D. Meus Farinacius in tit. de inquiſitione. q. 11. nu. 10. & in tit. de indit. & tortura q. 39. nu. 98. Quibus addo vrbis ſtatutum lib. 2. cap. 8. facit tex. in c. iudicãtem 30. q. 5. cum alijs remiſſiue relatis per Marian. Socin. in c. veniẽs nu. 272. extra de accuſat. Ant. de Canar. in tract. de excuſatore par. 1. nu. 5. verſ. & quod ex officio Cępol. conſ. crim. 20. nu. 12. & conſ. 27. nu. 10. verſ. & rõ eſt, et n. 11. & conſ. 49. nu. 2. & cõſ. 50. n. 4. & cõſ. 52. nu. 2. verſ. & quia Iudice & nu. 7. & conſ. 45. nu. 3. & ſeqq. Vbi bene exornat Tom. Doct. cõſ. crim. diuerſ. 76. nu. 3. lib. 1. Baldaſſ. de Rimbot. inter eadem conſilia conſ. 77. nu. 1. Cępoll. caut. 66. nu. 2. & caut. 255. nu. 3. & ſeqq. Marſi. in conſ. 17. & ſeqq. ibidẽ in ſubſcriptione. Vinc. Saluiob. ad dict. conſilium Nouell. in tracta. ad defenſ. in princ. nu. 11. Cirill. in ſumma crim. rub. 10. de procur. nu. 2. in fine verſ. reorum tamen fol. mihi 91. col. 2. Boſſ. in tit. an in criminali iudic. num. 6. in fine verſ. Quemadmodum etiam & nu. 8. verſ. & ideo quemadmodum Clar. Vbi ſupra d. q. 33. nu. 2. verſ. ſed quod plus eſt poſt med. & verſ. ratio autem huius concluſionis Rolan. conſil. 47. nu. 9. & ſeqq. lib. 3. Vbi benè exornat & hanc concluſionem cõmuni Doctorum calculo receptam eſſe teſtatur Monticell. reg. crim. 13. nu. 44. Bertaz. conſ. 303. nu. 8. & ſeq. lib. 2.

c *Defenſor*. Quamuis non admittitur procurator, admittĩ tamen defenſor, inſtructor ſeu excuſator innocentiæ præſertim quando ſumus in caſu in quo abſens vel de iure cõi vel de iure ſtatutorũ, poteſt condemnari tex. ferè ad literã in l. ſeruum quoque §. publice ff. de Procurat. Bar. ibidem nu. 2. & ſeqq. Vbi ampliat hoc procedere in oĩ genere cauſarũ, de mundo ſiue ſit pecuniaria & ſiue ſit capitalis, & ſiue contineat pęnam relegationis ſiue aliam quãdo abſens poteſt cõdemnari, dicitque quod iſto caſu comparens admittitur non vt procurator vt .ſ. poſſit ſuo principali prodeſſe & obeſſe ſed tantũ vt proſit informando & inſtruendo Iudicem de eius innocentia, & ſequitur ibi Ang. ante num. 1. ver. Bartholus autem & in verſ. in non capitalibus & verſ. ſeq. Incip. verum ſic & nu. 1. verſ. in capitalibus, & d. nu. 1. in fine. vbi teſtatur de cõmuni opinione Ang. nu. 3. poſt med. verſ. ſequitur in tex. & innocentiam excuſantem Fulgo. poſt num. 10. & ſeq. & nu. 22. & ſeqq. Paul. de Caſtr. nu. 1. & ſeqq. vſque ad nu. 6. Vbi alijs relatis intellectibus ad tex. in d. §. publice concludit. Bar. Lecturam ſibi multum placere, eamque veram putare per rationes ab eo conſideratas quibus non poſſe reſpondere opinatur eamq; affert differentiam inter defenſorẽ & procuratorem vt defenſoris officium ſit oſtendere ſolum reum debere abſolui tanquam innocentem procuratoris vero vt generaliter ad omnes actus admittatur, & ſic quod primum liceat ſecundum autem non ſubdens ibidem nu. 5. exẽplum huius defenſoris quãdo ſic licet vult oſtendere quod nõ accuſatus vel inquiſitus interfecit ſed alius & nu. 8. Vbi iterum declarat differentiã inter defenſorem & Procuratorem idem Bar. in l. penult. §. ad crimen nu. 5. & 6. ff. de public. iudic. Fulgo. ibidem nu. 8. in fine & nu. 9. Benedict. de Plumbin. nu. 18. & 19. Vbi quod iſto caſu defenſor non admittitur plene in crimine capitali ad defendendum & ſubeundum iudicium, ſed tantum ad Iudicem informandum & inſtruendum de rei innocẽtia vt ipſe iudex ſit inſtructus & informatus & ſeipſo veritatem perquirat, debetq; idem Iudex ſuper tali inſtructione & informatione procedere & veritatem perquirere vt ibi per eum nu. 21. & Rub. Alexandr. nu. 172. Ange. in l. reos nu. 7. C. de accuſat. & ibi etiam Salicet. nu. 11. ad med. verſ. & ne credas Card. Zabarell. in c. veniens nu. 9. verſ. dic. ergo extra de accuſat. & ibi etiam Ant. de Butr. nu. 17. col. 6. ante med. ver. tertius caſus eſt: Abb. n. 19. in fine & n. 22. Anan. nu. 21. col. penult. in fine verſ. ſed quęro nunquid autem Maria. Socin. nu. 133. ad finem verſ. ſed debet intelligi Ant. de Canar. in tract. de excuſatore par. 1. nu. 4. verſ. ſed Bar. &c. & nu. 5. Vbi exornat & nu. 6. Vbi quod talis defenſor præſertim admittitur quando contra abſentem poteſt procedi ad diffinitiuam ſententiam & par. 2. num. 2. Vbi iſto caſu probata innocẽtia Reus is eſt omnino abſoluendus etiam nemine petente & nu. 3. Vbi quod innocẽtię allegatio poteſt in quacũq; parte iudicij proponi & num. 6. Vbi quod poteſt proponi etiam poſt rem iudicatam, & ſi propoſita innocentia probetur pariter Reus eſt abſoluendus Principe conſulto Mari. Soc. in cõſ. poſito poſt trac. Ant. de Can. de excuſatore per totũ Vbi teſtatur ſe ita alias obtinuiſſe ĩ quatuor cauſis capitalibus quas recenſet & in quibus omnibus affirmat ſe obtinuiſſe abſolutiones reorum & in fine d. conſilij ponit tres modos quibus iſte defenſor ſeu excuſator innocentię poteſt comparere Maran. de ordine iudici. par. 4. in princ. diſt. 1. nu. 42. Cæpoll. conſ. crim. 20. nu. 10. & ſeqq. & conſ. 45. nu. 9. & ſeqq. & conſ. 46. nu. 7. & ſeq. & conſ. 47. nu. 7. & omnibus ſeqq. Vbi multa deducit in materia, & concludit quod defenſor & in-

ſtructor innocentiæ admittitur nō ſolum tanq̄ vnus de populo ſed ēt tanquā Procurator dummodo non veniat ad plenam defenſionem & ad ſuſcipiendum in ſe totum onus iudicij, quod & idem dixit idem Cępoll. conſ. 48. nu. 4. & latius cōſ. 49. per totum. Vbi propoſitis hinc inde contrarijs ita dubitationē reſoluit & conſ. 51. per totum & conſ. 53. nu. 1. & ſeq. & conſ. 54. num. 8. & ſeqq. Vbi late & nu. 13. Vbi amplius q̄d ſi Iudex nō admittit defenſorem & inſtructorem innocētiæ tenetur in ſindicatu ad damna et intereſſe et facit litem ſuam et conſ. 72. num. 8. et ſeqq. Tom. Doct. conſ. crim. diuerſ. 76. nu. 1. et ſeqq. lib. 1. et inter eadem conſ. Bapt. de Bollant. conſ. 80. nu. 1. et ſeqq. Vbi quod hæc eſt indubitata omnium concluſio, dicuntque iſto caſu probata innocentia abſentem eſſe abſoluendum quamuis ratione contumaciæ habeatur pro confeſſo. Quod et idem conſuluerunt alij Doctores in eodem caſu, et inter eadem conſilia videlicet in conſ. 73. 78. et 79. Addo pro hac eadem concluſione Petr. Calephat. inter eadē conſ. crim. diuerſ. conſ. 104. nu. 1. et ſeqq. Cępoll. caut. 109. et 255. nu. 2. Marſil. in pract. §. ſequitur nu. 27. circa med. et nu. 43. et ſeqq. Vbi pluribus hanc comprobat concluſionē Nouell. in tracta. ad defenſam in princ. nu. 10. in fine verſ. aut Procurator vult venire tanquā nudus defenſor et num. 11. et poſt d. tracta. in 16. et 17. fallen. fol. mihi 175. Cyrill. ī ſumma criminal. rubri. io. de procura. §. 1. nu. 2. verſ. ſed tamen fol. mihi 51. col. 2. pract. Conrad. rubr. de comparit. ✱ inquiſ. nu. 6. in 27. limitat. Vbi de magis cōmuni opinione fol. mihi 264. Allegat etiam Corn. cōſ. 225. nu. 4. lib. 3. et conſ. 122. nu. 5. lib. 4. Boſſ. in tit. an in criminali iudic. nu. 6. ver. eſt verum et nu. 7. et ſeq. Vbi quamuis dicat Mediolani hanc opinionem videri duram in practica: Ipſe tamen ſi iudex eſſet ſemper talem inſtructorem admitteret ceſſante ſuſpitione fraudis et colluſionis facta cum citato vel eius affinibus ad hoc vt examinarētur teſtes ſuſpecti relati per Clarū (quos tamen ipſe non ſequitur) in pract. crim. §. fina. q. 33. nu. 2. verſ. ſed quod plus eſt qui teſtantur de ✱ communi magis communi et ſeruata opinione Gabr. lib. 7. concluſ. 9. nu. 35. Vbi alij referuntur concordantes et nu. 57. Rolan. conſ. 47. per totū lib. 3. Vbi hanc limitationem pluribus Doctorū authoritatibus teſtantium de communi, magis ✱ cōmuni et ſeruata opinione exornat contrarijs reſpondet, et demum in fine cōſilij valde inuehit contra iudices contrarium facientes Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 1. q. 80. nu. 58. Vbi contra Clar. in loco infra citando et hanc concluſionem admittit quando de innocentia poteſt ſtatim conſtare Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 1. q. 80. nu. 98. verſic. Ego intelligo Bonacoſ. in commun. opin. opin. crimin. par. 1. verbo Procurator. il 1. fol. mihi 138. verſ. limita etiā in inſtructore & fol. 139. col. 1. in princ. Bertazz. conſ. 303. num. 1. & ſeqq. ✱ Vbi de communiori ſententia Vulpell. conſ. 57. nume. 1. & ſeq. Vbi teſtatur de magis communi opinione declaratq; ſtilum contrarium eſſe admittendum quamuis quis compareret directe ad negationem delicti ſecus vero ſi ad illius excuſationem, & in caſu in quo ipſe conſuluit Brunor. à Sole in ſuo compend. iur. ver. Procurator in criminalibus, vbi alijs relatis teſtatur de magis cō✱ muni opinione fol. 163. col. 4. in fine.

d *Inſtructor*. Iſte autem inſtructor ſi ad iudicis aures nominauerit teſtes de veritate facti informatos, eius officium erit illos examinare & veritatem perquirere ſicuti ſcripſerunt Rub. Alexandrin. poſt Bart. & Marſil. in locis per eum relatis in l. penult. §. ad crimen nu. 102. ff. de publ. iudic. Anan. in cap. veniens, num. 21, col. penult. in fine verſic. & ideo dicit ſe feciſſe porrigi capitula extra de accuſat. Marian. Soc. in conſil. poſito poſt tract. Ant. de Canar. de excuſatore in fine verſ. ſecunda practica eſt. Vbi loquitur etiam non obſtante ſtatuto, quod teſtes non poſſint produci niſi per principales & præſentes & in princ. dicti conſilij Cępoll. conſil. crim. 20. poſt num. 11. & & ſeq. vbi quod ita alias vidit obſeruari idē Cæpoll. caut. 66. nume. 1. & ſeq. Vbi tamen quod iudex ī officio debet nominatim teſtes examinare; Iſtudque benè notandum in practica affirmat ac teſtatur iſto modo ſemel adiuuaſſe amicum ſuū et caut. 255. in princ. & num. 1. Marſil. in pract. ſequitur nu. 18. verſ. modo redeundo ad quæſtionem Blanch. in pract. §. verum quia, num. 58. Vbi licet, num. 56. & ſeq. probet eam opinionem quæ vult in cauſis capitalibus admittendum eſſe defenſorem et inſtructorem innocentiæ admittit tamen hanc cautelam quam teſtatur in practica ſeruari vt teſtes ſecreti iudici nominentur de rei innocentia examinati eoſque iudex nominare debeat et cognita veritate eundem reum abſoluere teneatur Pract. Conrad. rubr. de comparit. inquiſitor. nu. 6. in 21. limitatione fol. 264. Boſſ. in tit. an in criminali iudic. nume. 8. poſt princip. Viui. opin. 649. num. 2. Rolan. conſi. 47. num. 26. et ſeq. lib. 3. Vbi alijs relatis teſtatur de commu✱ ni et practicata opinione Menoc. d. q. 80. nu. 58. contra Clar. hanc concluſionem admitit quando comparens offert ſe in promptu teſtes ſuper probatione innocentiæ Monticell. reg. crim. 13. nume. 43. & 49. verſic. prima igitur cautela; Et nos Romani habemus Vrbis ſtatutum lib. 2. cap. 8. in quo dicitur, quod ſicut iudex ex officio pro indagandis reorū & nocentium delictis diligenter teſtes examinat; Ita èconuerſo ex eodem officio ſeruata qualitate pro innocentia inueſtigare et indagare et teſtes de veritate facti informatos per quoſcumq; ad eorum notitiam deducuntur interrogare et examinare, et in actis annotare & deſcribi facere teneatur & debeat.

Verum, quia hæc concluſio non tranſit ſine difficultate, et eam plures Doctores non modicè authoritatis reprobarunt, idcirco videas omnino in materia declarātem D. meum Farinacium in tit. de var. ac diuerſ. quæſt. nondum impreſſ. q. 99. limitat. 44. per totam nume. 230. et ſeqq. vſq; ad nume. 242.

e *Patre*. De iure communi non ſolum pater pro filio, ſed maritus pro vxore Abbas pro monaco, Epiſcopus pro clerico, Vniuerſitas pro ſuo ciue, Dominus pro vaſſallo et alijs ſimiles quorū intereſt reum citatum ad comparendum non condemnari poſſunt pro eodem citato abſente interuenire ad eius defenſionē etiam in cauſis capitalibus

pitalibus ad tex. in l. huius. ff. de appellat et in l. ſeruũ quoq; §. publicè in verbo datur verſ. huic opponitur de eo ff. de procur. Alber. ibidem col. 2. nume. 5. verſic. item oppono il 1. & colum. 3. in princ. d. nume. 5. in fine verſic. vnde concludunt & nume. 21. verſic. quæro etiam, & num. 25. poſt med. verſic. fallit ſecundum quoſdam, & verſic. Item fallit in Patre Odofr. nume. 3. poſt princip. colum. 3. in princ. Vbi quod Dominus defenden do ſeruum non dicitur defendere alium, ſed rem ſuam, ſicut ſi defenderet Aſinum, vel Bouem ſuũ ne auferatur ei Ang. poſt num. 6. verſic. ſequitur il 1. Item glo. in l. 1. in verbo ignominia in fine ff. An per alium cauſ. appellat. Bar. in l. penult. §. ad crimen nume. 8. ff. de publ. iudic. & ibi etiam Alberic. nume. 4. verſic. item ſeruus Angel. nume. 4. verſic. quartò fallit. Vbi in ſpecie de patre defendente filium ne ex eius condemnatione poſtea fiat executio in ſuis bonis pro legitima debita ſecundum formam ſtatuti Imol. num. 19. ad finem verſic. extrà gl. & num. 21. colum. 17. in 4. fallen. Et Rub. Alexandrin. num. 89. Bal. in l. reos, num. 21. C. de accuſat. & ibi etiam, nu. 24. Vbi quoad Patrem hanc magiſtralem reddit rationem, quia ſcilicet ſi filius pateretur iniuſtitiam; poſſet pater pro tali iniuſtitia ſuo nomine agere. l. 1. ff. de iniur. ſi poteſt agere, ergo poteſt aſſiſtere, vt talis iniuſtitia non fiat argumento. l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. Ang. in d. l. reos, num. 1. verſic. hoc autem niſi interueniens interuenit ratione ſui proprij intereſſe, item gloſ. in cap. ueniens in uerbo criminali uerſic. Item dominus defendit ſeruum extra de accuſat. Et ibi etiam Hoſtien. nume. 3. uerſic. Item in ſeruo Card. Zabar. poſt nume. 8. uerſic. aut criminaliter. Vbi ampliat generaliter in quolibet tertio cuius interſit ſe opponere ne reus condemnetur Ant. de Butr. nume. 19. ad finem uerſic. Quarto oppono Abb. nu. 13. Anan. nume. 20. Arer. poſt nume. 74. uerſic. ſed iſte leges Marian. Socin. nume. 229. & ſeqq. uſque ad nume. 245. Vbi poſt longam diſputationem hãc
* dixit eſſe communem omnium Doctorum ſententiam Bero. nume. 24. Vbi licèt improbet rationem Bald. in d. l. reos: Non tamen diſcedit ab hac limitatione Felyn. in cap. meminimus, num. 12. extrà de accuſat. Gandiſi. in tit. utrum procuratorem, nume. 10. in 7. & 8. caſu Socin. reg. 322. in 7. & 8. fallen.

Et licet hæc concluſio ſit communiter recepta, habet tamen contradictores, & apud nos in ſtatu Eccleſiaſtico uigore conſtitutiones Pontificiæ non ſeruatur ideo ad materiam, uide ampliantem, limitantem & declarantem D. meum Farinacium in tit. de uar. ac diuerſ. quæſtion. nõdum impreſſ. q. 99. nume. 154. & ſeqq. uſque ad nume. 171. Vbi ad ſaturitatem omnia per tractata reperies.

f *Dolus*. Concluſio per conſultorem firmata eſt veriſſima & ad eius comprobationẽ vide pluries concordantes allegatos per D. meum Farinacium in Prac. crim. par. 2. tit. de pęn. temperan. q. 87. num. 25. Quamuis aliqui pauciores ibi per eum relati, num. 26. Contrarium dixerint & nu. 27. Vbi hoc præſertim procedere affirmat quando ſtatutum imponit pęnam pro eo quod de iure communi punibile non eſt. & nu. 28. Vbi pariter quod hęc eadem concluſio multo magis procedit quando ſtatutum expreſsè requirit dolum, ſeu de dolo mentionem facit, & num. 30. & ſeqq. Vbi idem ſe ſtatutum tacitè requirit dolum, & quando tacitè hoc requirere dicatur.

g *Idoneos*. Ad comprobationem huius concluſionis, vide quæ dixit D. meus Farinac. in ſuo tractat. de teſtibus q. 62. nu. 90. & ſeqq. Vbi facit regulam cum ſex limitationibus.

h *Præſumatur*. Procuocatus quod quicquid facit facere pręſumatur ad ſui defenſionem, & non ad vindictam voluerunt Cępoll. conſ. crim. 29. num. 6. & 7. & conſil. 41. nu. 3. Marſil. conſ. 137. num. 19. & ſeqq. & num. 28. & in pract. §. quoniã num. 72. Ang. de maleſ. in verbo & dictus Titius ſe defendendo verſic. aduertas nu. 17. Nouell. in tract. ad defenſam, num. 63. Clar. in pract. §. fina. q. 60. verſicul. nunc quæro Matth. Gribal. in ſuis commun. opinionib. fol. mihi 346. col. 2. in prin. Maſcard. de probat. concluſ. 1126. nu. 3. 4. & 5. & concluſ. 490. nume. 1. Et licet hæc opinio videa-
* tur communiter recepta. Contrarium tamen quod imò prouocatus dicatur facere vindictam & non ad defenſam ſuaderi videtur ex textu in l. qui cum maior. §. ſi libertus ff. de bon. libertorũ. Vbi quod ignoſcendum eſt ei qui prouocatus voluit vlciſci ergo etiã in prouocato datur vltio & vindicta; & propterea aliqui Doctores dixerunt quod prouocatus offendendo prouocantem dicitur doloſè & ex propoſito offendere; Quamuis non appenſatè ſecũdum eundem Cępoll. in conſil. 42. nu. 5. Alex. conſil. 76. ſub nu. 1. lib. 1. Tiraq. de pen. cauſ. 1. nu. 8. Boſſ. in tit. de homicid. ſub nu. 91. Pro concordia crederem diſtinguendum quod ſi prouocatus offendit prouocantem, timens adhuc iterũ offendi & tunc non ad vindictam, ſed ad defenſionem offendiſſe dicitur. Si verò prouocatus offendit quando non poterat amplius timere de prouocante (puta ſi iã effugiebat, vel ceciderat in foueam) & tunc dicitur facere ad vindictam. Sic enim colligitur ex trad. per Cępoll. in d. conſ. 29. num. 27. & ſeqq. & d. conſil. 42. nu. 3. & ſeqq. Grandi. in tit. de defenſion. à reo facien. num. 5. Carer. in pract. pag. mihi 154. num. 22. & ſeqq. Et tamen nec etiam iſto vltimo caſu. Quamuis offenſio ſit facta ad vindictam poteſt imponi pœna ordinaria, ſed tantũ extraordinaria propter præcedentem prouocationem vt benè declarat Cępoll. in locis præcitatis, & etiam poſt alios quos allegat antiquiores ſcripſerũt Tiraq. de pęn. d. cauſ. 1. nu. 9. Duen. reg. 192. nu. 5. ampliatio. Petr. à Plach. in Epith. delictor. lib. 1. cap. 28. num. 7. fol. mihi 466. & nu. 13. fol. 473. Matth. Gribald. d. fol. 346. colu. 2. in princ. Ant. Gomez. de delict. tit. de homicid. nu. 24. Maſchar. d. concluſ. 490. nu. 13. & d. concluſ. 1126. nu. 45. & ſeqq. vſque ad nu. 51.

i *Mentiendo*. Concluſio per conſultorem firmata quod ſcilicet, ille qui dat mentitam dicatur prouocator, & auctor rixę eſt veriſſima quando datur mentita abſque eo quod mentiens fuerit primo loco iniuriatus: nam per mentitam redarguitur mentitus de doloſo mendacio prout in ſpecie aduerterunt Pariſ. de Puteo & Socin. in

locis

locis relatis per Baiard. in addit. ad Clar. §. iniuria nu. 66. Et voluit Bolognett. in l. vt vim, num. 94. verſ. ex quo inferunt in fine, & verſic. ſed tamen ibi, ſed ſi vult proferre, &c. de iuſtit. & iur. Et propterea per mẽtitam irrogari iniuriam ſcripſerint Ioan. de Anan. in cap. 1. nume. 5. de maledicis Bar. in l. item apud Labeonem. §. ait Prætor, nu. 3. in fine ff. de iniur. Nicaſ. in §. iniuria autem, nu. 3. inſtit. de iniur. Adden. ad Alberic. in l. quæ omnia, nume. 1. litera A. in verbo mentiris ff. de procuratorib. Vbi teſtatur ſe ita vidiſſe ſępius in praxi ſeruatum, & quod à quodam nobile pro conſilio habuit decem aureos. Iaſ. in l. vt vim nu. 37. ff. de iniur. Bolognett. in l. vt vim. num. 94. verſic. nec admittẽda eſt. ff. de iuſt. & iur. Ang. de maleſ. in glo. verba iniurioſa, nu. 9. & ibi Auguſt. in addi. Dec. conſ. 488. nu. 4. Boer. conſil. 4. num. 10. & & nume. 14. Vbi amplius quod mentita eſt grauis iniuria Socin. conſi. 146. num. 2. ad med. verſ. confirmantur prædicta lib. 1. Iodoch. in pract. criminal. cap. 136. Socin. iun. conſil. 122. nu. 11. lib. 2. & ididem nume. 14. Clar. in §. iniuria in princip. poſt med. Menoch. conſil. 41. nume. 8. & 9. Vbi alios refert Paul. Granut. theorem. 5. num. 3. Bertazz. conſi. 135. nu. 2. Vbi quod ita de communi omnium conſenſu receptum eſt: ſecus autem ſi mentiens mẽtitam profert ad propulſandam iniuriam ſibi primo loco datam, quia cum hoc licitè faciat vt mox dicam, ideo non poteſt dici auctor rixæ.

l *Tu mentiris*. Dicat quidquid velit Clar. in pract. §. iniuria, nu. 15. verſi. quæro etiam quia & verior & magis recepta eſt opinio quod mentita data ad propulſandam iniuriam impunibilis eſt ſecundum Bar. in conſil. 45. lib. 3. prout illum allegat Alex. in addit. ad eundem Bar. in l. itẽ apud Labeonem. §. ait prætor. num. 3. litera E, & in verbo Tu mẽtiris ad finem. ff. de iniurijs videtur tex. in l. quæ omnia. §. 1. in illis verbis dicat Dominum mentiri, & paulo infra niſi fortè purgari magis conuitium, & ibi gloſ. in verbo Conuitium Bar. num. 1. Albet. nu. 2. Ang. etiam, nu. 2. & Pau. de Caſt. 3. ff. de procur. Abb. in cap. cum te nu. 25. ad med. verſ. exemplum ſi diceres de ſent. & re iudic. & ibi etiam Alex. de Neuo ſub nu. 17. Iaſ. in l. vt vim. nume. 36. in fine. ff. de iniur. Dec. ibidem nu. 36. verſic. non obſtat dictũ Bartholi Claud. Seyſell. num. 70. in fine in prima lectura, & in ſecunda lectura nu. 125. Bolognett. nu. 94. in prin. verſic. Et pro hac facit & verſi. item ſicut in fine, & verſ. Nam reſolutio ibi, ſed ſi in properiũ, &c. & verſic. ſed tamen ad med. vbi teſtatur de magis communi Doctorũ opinione Pract. Beluiſ. lib. 1. cap. 3. rubr. de iniur. num. 17. & ibi in addit. verſ. q intellige in verbo Tu mentiris Doctor Baert. in ſua additione ad eundem Beluiſ. vbi ſupra nu. 22. in verſ. dixerunt ad inuicem iniurias, vbi latè hanc probat concluſionem Ang. de maleſ. in gl. verba iniurioſa nu. 9. verſic. niſi faceret gratia ſui iuris vel honoris conſeruandi Capyc. deciſ. 58. nume. 2. Dec. conſil. 488. nume. 5. Boer. conſil. 4. nume. 25. Iodoch. in pract. crim. cap. 136. num. 6. Aufrer. in addit. ad Capell. Tholoſ. deciſio. 127. poſt num. 2. Socin. iun. conſ. 122. nu. 12. lib. 2. & ibidem num. 15. Boſſ. in tit. de iniur. num. 7. verſ. quo ad ſecundum & in tit. de homicid. nume. 86. Fab. à Monte Leon. in Praxi arbitra. par. 4. q. 9. nume. 64. 64. fol. 369. Pract. Conrad. tit. de iniuriantib. nu. 4. verſ. quando quis dicit fol. 403. & nu. 34. ad med. Andr. Gayl. obſeru. 100. nume. 3. verſ. fallit iſta concluſio & nume. 4. eadem par. 2. Vbi pariter de cõmuni Baiard. in addit. ad Clar. §. iniur. nu. 63. & ſeqq. Vbi nu. 66. ampliat quod talis mẽtita ad repulſandam iniuriam permittitur, & etiam in foro conſcientiæ Viu. opinio. 6. nu. 1. verſ. ceterum & verſ. ſeq. Menoch. conſ. 41. per totum lib. 1. Vbi latè comprobat hanc concluſionem eamque ampliat etiam ſtante edicto grauiter puniente mentitam quia ad huc intelligendum eſt, vt non comprehendat mentitas datas ad propulſandum iniuriam quod & idem voluit Bertazz. conſ. 349. nu. 3.

Nec tamen communis concluſio recipit duas notabiles limitationes: Primo vt procedat quãdo mentita eſt data in continenti tempore illatæ iniuriæ ſecus ſi ex interuallo ſecundum Bolognett. in l. vt vim. nume. 94. verſic. ſed ego puto ff. de iuſt. & iur. Boſſ. in tit. de iniur. nume. 7. verſ. ſed ego puto ff. de iuſt. & iur. Boſſ. in tit. de iniur. nume. 7. verſic. quoad ſecundum Andr. Gayl. obſeruat. 101. num. 5. verſ. intellige autem hanc fallentiam lib. 2. Baiard. in addit. ad Clar. §. iniuria, num. 64. in fine.

Secundo vt pariter procedat, quando illata iniuria eſt falſa, & mentita eſt vera ſecundum Alberic. in l. qui omnia, nume. 1. in fine poſt Oldrad. quem allegat ff. de procur. Claud. Seyſell. in l. vt vim num. 12. verſic. quod tamen ff. de iuſt. & iur. in prima lectura Bolognett. num. 94. verſ. ex quo infertur in princip. & verſic. ſed tamen in fine Auguſtin. ad Ang. de maleſ. in glo. verba iniurioſa poſt num. 9. Boer. conſ. 4. num. 28. verſic. primò niſi Boſſ. in tit. de homicid. num. 46. Viui. opin. 6. nu. 1. verſ. ſed aduertè Paul. Granut. theorem. 5. nu. 1. verſ. ipſe autem in princip. & d. nu. 1. ante finem. Ibi dummodo verum dicas & nu. 3. verſic. dummodo verum haud ſit & nu. 10. poſt princ. Secus ſi iniuria illata ſit vera, & conſequẽter falſa mentita. Idem Alber. in d. l. quæ omnia nume. 2. verſic. ſed quid ſi dixit ff. de procurat. & ib. etiam Pau. de Caſt. poſt nu. 3. Claud. Seyſell. in d. l. vt vim in ſecunda lectura, nume. 125. verſ. ſed ſi verum dicebat Bolognett. nume. 94. verſic. ex quo infertur, & verſic. Nec admittenda eſt in fine ibi ſi tamen poſtea appareret, &c. & verſ. ſed tamen in fine Doctor Baert. in addit. ad Beluiſ. in pract. lib. 1. cap. 3. nume. 22. in verbo dixerunt ad inuicem iniurias Boer. conſil. 4. nume. 27. & nu. 29. in fine Soarez. in commun. opin. litera I. nume. 73. Vbi de communi. In dubio autẽ, quia quilibet præſumitur bonus & non malus iniuria præſumetur falſa & mentita vera ſecundum Bolognett. in l. verum. nume. 94. verſic. ſed tamen in fine. Cuius contrarium videtur voluiſſe Socin. iun. in conſil. 122. nume. 15. in fine, lib. 2. Vbi dixit quod, qui alterum mentitur, debet probare, quod iniuria illata, ſit falſa & ſic mendacium iniuriatis.

m *Verbalem*. Quod iniuriatus poſſit impunè parem & ſimilem verbalem iniuriam iniurianti referre

ferre voluerunt Iaſ. in l. ut uim, num. 36. ff. de iniur. & ibi etiam Bolognett. nume. 94. in prin. Vbi * teſtatur quod ita concludunt communiter Doctores faciunt dicta per Beluiſ. in pract. lib. 1. cap. 3. tit. de iniur. num. 16. Vbi dixit, quod ſi iniuriatus dedit cauſam iniuriæ ſibi illatæ non competit ſibi iniuriarum actio iuribus ibi per eum allegatis Marian. Socin. in cap. fina. nume. 21. ad finem extra de iniur. Vbi tamen loquitur quando prouocatus veram infert iniuriam. Ang. de maleſic. in glo. verba iniurioſa nu. 10. & ibi Auguſt. in addit Grammat. deciſ. 37. nume. 3. & ſeqq. Iodoch. in pract. cap. 136. num. 7. Vbi tamen loquitur, quando iniuriæ hinc inde illatæ non ſunt enormes, ſed tollerabiles & cap. 137. nume. 12. Petr. a Plach. in Epith. delict. lib. 1. cap. 1. nu. 21. fol. 33. & ſeq. Fab. à Monte Leon. in prax. arbitr. par. 4. q. 9. num. 14. & nu. 63. fol. 369. pract. Conrad. tit. de iniurian. nume. 34. verſ. decimoquarto ceſſat iniuria fol. 412. Vbi tamen loquitur quo ad priuatam vindictam non quoad publicam faciunt ſcripta per Andr. Gayl. obſeru. 100. nu. 1. & 2. & num. 4. & ſeqq. par. 2. Vbi hæc concluſio exornatur, & obſer. 101. nume. 4. & 5. Vbi etiam * de communi, quando præſertim in continenti iniuriam retorquetur, vt ibi per eum Baiard. in addit. ad Clar. §. iniuria, nume. 63. verſic. & quod prouocatus verbis, & nu. 64.

Contra quod imò puniatur, ſed mitius, & ſic quod non liceat iniuriato aliam in iniuriantem iniuriam inferre voluerunt Specul. (qui tamen à nonnullis alijs pro contraria opinione allegatus) in tit. de accuſ. §. 1. nume. 11. verſic. quid ſi te vocaui lationem, & tum me, &c. Vbi hanc ſentẽtiam à contrarijs defendit quamuis poſtea aſſerat quoſdam alios cõtrarium affirmare relati per Pomat. in addit. ad Bar. in l. cum qui nocentem litera A. in fine additionis ff. de iniur. Abb. in cap. cum te nu. 25. de re iud. Vbi arguit pro & contra & ita poſtea reſoluit ſequitur ibidem Alexan. de Neuo in c. ſicut ex litteris nu. 9. in fine vbi refert dicta Specul. in loco præcitato & nu. 8. vbi etiam quod iſto caſu prouocatio primi iniuriantis, nõ excuſat ſecundum iniuriantem à peccato mortali, (de quo tamen me remitto ad Theologos) Dec. in l. verùm poſt nume. 36. ff. de iuſtit. & iur. Claud. Seyſel. ibidem, num. 70. in prima lectura, & in ſecunda lectura, num. 125. in princ. & d. nume. 125. in fine verſ. 2. modo, Bolognett. nu. 94. verſic. ſed in contrarium, & iterum infra verſ. & ideo hic Decius concludit. Vbi teſtatur ita eſſe * de mente communiter Doctorum & verſ. Nam reſolutio in fine. Et in hac opinione tanquam vltimo loco per eum relata reſidere videntur addentes ad Capell. Tholoſ. deciſ. 410. num. 2. Capyc. deciſ. 58. Vbi licet multa hinc inde adducat ita tamen in occurrẽti caſu fuiſſe reſolutum per ſacrum Conſilium Neapolitanum teſtatur, vt ſcilicet ſic prouocatus iniuriam inferens leui, pecuniaria pœna fuerit mulctatus Ferrat. conſ. 39. num. 1. Boer. conſ. 4. nu. 28. Vbi teſtatur de communi & practicata opinione reprobatis Luc. de Penn. & Specul. ibi per eum relatis contrarium tenentibus & num. 31. Afrer. in addit. ad Capell. Tholoſ. deciſ. 127. nume. 2. Roſſ. in tit. de iniur. num. 6. & num. 8. & in tit. de homicid. nu. 88. Miſinger. conſil. 7. nume. 26. Vbi præſertim quando prouocatus non in continenti, ſed ex interuallo cum alia iniuria vult illatam iniuriam propulſare Andr. Gayl. obſer. 100. nume. 9. & ſeqq. par. 2. * Clar. in pract. §. fi. q. 60. nu. 14. Vbi de communi & ſeruata opinione Baiard. in addit. ad Clar. §. iniuria, nume. 66. Petr. à Plach. in Epith. delict. lib. 1. cap. 28. num. 12. Viui. opin. 6. nu. 4. Decian. lib. 3. cap. 33. nume. 6. in ſuis tracta. crimin. Granut. theorem. 5. num. 2. & poſt num. 11. Bertazz. conſ. 358. nu. 4. & ibi Claud. in addit verſic. quæ concluſio, & in propoſito vide vrbis ſtatutum lib. 7. cap. 71. in fine.

Pro ſolutione potes dicere prout etiam videtur de mente huius conſultoris quod prima opinio procedit quando iniurians dicit falſum, & iniuriatus refert iniuriam veram quia tunc prouocatus nullatenus tenetur: ſecunda autem opinio procedit quando iniuriatus refert iniuriam falſam: ita diſtinguendo tradit Bolognett. in l. vt vim num. 94. ſub verſ. ſed ego puto & ſub verſicul. ſecundo caſu ff. de iuſtit. & iur. & eſt veriſſima diſtinctio.

n *Aufugere*. Adhuc dicitur quis ſe defendere, & ſi defendendo alium occidat dicitur homicidium commiſſum ad defenſionem quamuis fugiendo poſſet periculum euadere, ſed quid ſi inſultatus ſit perſona ignobilis cui non ſit dedecus aufugere. Quid ſi ſit Clericus, & quid de eo qui à longe videns ſuum inimicum inſultare volentem, poteſt retrocedere, & ſimulare illum vidiſſe, noluitque hoc facere; Et an iſtis caſibus effugiatur etiam pœna extraordinaria; & de materia vide Petr. à Blach. in Epith. delictor. lib. 1. cap. 28. nume. 10. & ſeqq. fol. mihi 470. Ant. Gomez. de delict. in tit. de homicid. nume. 23. Villalob. in commun. opinio. litera F. nume. 178. Clar. in pract. §. homicidium verſic. atque adeo Maſcard. de probat. concluſ. 1126. nume. 13. & pluribus ſeqq.

o *Innocentia*. Non eſt dubium, quod quandocumque Iudici conſtat de innocentia contumacis inquiſiti non poteſt ipſum vllo pacto condẽnare prout etiam Iudex ex ſui deleto officio, & cum omni conatu tenetur veritatem inquirere etiam pro rei innocẽtia ſi innocens fuerit; Verũ quod ad inſtãtiam patris prout in hoc caſu videtur factum debeat teſtes examinare ad defenſam rei ſatis abſurdum videtur, & propterea ſi vis ſcire An, & quando Iudex debeat examinare teſtes ſibi nominatos à defenſore, ſeu inſtructore innocentiæ contumacis inquiſiti uide, quæ dixit Dom. meus Farinacius in ſua pract. crimina. par. ſecunda, titul. de uaria. ac diuerſ. quæſtion. q. 99. nume. 230. et ſeqq. Vbi benè hanc materiam explicatam reperies.

p *Coram quo*. Teſtes an debeant examinari coram Iudice, an ab ipſo Iudice, an à Notario de mandato Iudicis, An tale mandatum præſumatur et de materia uide quæ dixit D. meus Farinacius in ſuo tracta. de teſtib. q. 77. cap. 4.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Pax an dicatur rupta ab eo, qui emiſſo canem ſuper rota Archibuſii: illud in aduerſarium ante ipſum proficiſcentem, declinauit: ſed ab aliis impeditus Archibuſium non exonerauit.

SVMMARIVM.

Pax dicatur rupta per declinationem Archibuſij, in eum cum quo declinans pacem fecerat, num. 1. & omnibus ſeqq. in diſcurſu.

Pacem violare non dicitur qui aliquo modo hominem nō offendit neque tangit, nume. 1. poſt principium contra, nume. 6.

Pax an dicatur rupta ab eo qui cauſa, occidendi inimicum ſuum cum telo ambulat, nume. 1. per totum in diſcurſu.

Affectus, non ſequuto effectu non punitur eadem pœna de generali conſuetudine, ſub nu. 1.

Venenum propinans, ſi mors non ſequatur, non tenetur pœna mortis, ſub nu. 1.

Aſſaſſinij crimen effectu non conſumato non punitur eadem pœna, ſub nu. 1.

Affectus etiam non ſequuto effectu punitur quando deuentum eſt ad actum proximum, nume. 1. ante finem, vbi tamen quod non punitur pœna ordinaria, ſed extraordinaria.

Pacis violatores puniuntur, vt in cap. 1. de pace tenenda, & de pace iuramen. firman. quæ iura procedunt in violatore pacis publicæ & vniuerſalis factæ inter duas ciuitates, non autem in violatore pacis priuatæ, nu. 1. in fine, quod an verum ſit in addit. litera [a].

Pax an dicatur rupta vigore ſtatuti vrbis per ſolam gladij euaginationem, nu. 2. & nu. 7.

Teſtes examinati pro fiſco probant contra fiſcum, nu. 2. ante finem.

Pax rupta cenſetur non ſolum per realem offenſionem, ſed etiam per minas, & illationem metus, nu. 5. & in addit. littera [b]. & nu. 9.

Iniuriarum actione tenetur non ſolum qui offendit & percutit, ſed etiam qui manū eleuat ad effectum percutiendi, & percutere minatur, nu. 6. & in addit. lit. [b]

Statuentes quod veriſimiliter interrogati ſtatuiſſent idē eſt ac ſi expreſſiſſent, nu. 7.

Inueriſimile quod eſt probari debet per allegātem, etiam quod in negatiua conſiſtat, nu. 8.

Pax non dicitur rupta ex iuſta cauſa, quādo ſolum rumpitur ex eo quod inimicus deambulat ante domum illum rumpentis, nu. 10. & nu. 11. Vbi etiam An minæ inducant iuſtam cauſam rumpendi pacem.

Paria ſunt, quem eſſe confeſſum vel conuictum, nu. 12.

Teſtes duo plene probant, & reum conuincunt, nu. 12.

Inimicitiæ exceptio contra teſtem debet per opponentem in ſpecie probari, nu. 13.

Mulier in criminalibus, nō repellitur à teſtificādo, n. 14.

Teſtes inhabiles probant in delictis occultis & difficilis probationis, nu. 15.

Archibuſetta deferens incidit in crimen læſæ maieſtatis. nume. 16.

Teſtes fœminæ probant in crimine læſæ maieſtatis. n. 16.

CONSILIVM XXXVI.

1 ADSIT DEVS. Dubitari cōtingit præſuppoſita aſſerta pace per amicos facta per Antonium Maynardum ex una, & Ioh. Baptiſtā Coramarium ex altera abſque inſtrumento ac alia cautione, & præſuppoſito quod dum Antonius eſſet in Apotheca barbitōſoris ſpatiarentur aduerſarius & ſocij enſibus armati contra ſolitū ante illam apothecam, & quos cum uidiſſet idem Antonius accepto archibuſio à Rota ibi exiſtente, canē eduxiſſet, ſed confeſtim ab alijs cōpreſſus ad ulteriora progreſſus non fuerit; Nunquid dicatur per hoc uiolata aut rupta pax, ita quod Antonius condemnari poſſit in pęnis iuris communi contra uiolatores pacis aut alia: Viſo hoc proceſſu dicebat Antonij defenſor uiolatam pacem non eſſe aliquo modo, quia de iure communi is qui hominem non offendit, neque aliquo modo attingit pœna uiolatæ pacis non tenetur c. 1. §. ſi quis hominem & ibi caſus de pace tenē. & eius uiolat. c. 1. §. homicidium quoque & ibi gloſ. in uerbo homicidium de pac. iuram. firman. & Dum quæritur An qui cum telo ambulat liberi hominis occidendi cauſa uiolator pacis ita quod conatus inducat eum in pœna uiolatæ pacis, & tūc recurrendum eſt ad id quod eleganter ſcripſit Gram. deciſ. 2. nu. 8. qui ait de generali conſuetudine Italiæ ac totius mundi nunquam punitur affectus, niſi ſequatur effectus, & ita firmat Specul. in tit. de accuſ. §. 1. Ang. in l. 1. §. hæc uerba ff. quod quiſque iuris Bal. in l. 4. C. de ſeru. fugit. & hodie niſi delicta fuerint conſumata & perfecta non habent pœnam impoſitam per conſtitutionem aut legem Afflict. deciſ. 21. fuit dubitatum, qui ait quod pœna contenta in conſtitutione aut lege requirit delictum eſſe conſumatum, & idcirco in propinante uenenum licet mors nō ſequatur tamen pœna mortis non punitur, quia effectus non eſt ſequutus, & præterea licet ſimus in atrocibus in quibus punitur affectus, licet nō ſequatur effectus, tamen intelligendum eſt puniri eadem lege non eadem pœna iuxtà Doctr. Guliel. & Cyn. in l. 1. de extraord. crim. Raynerij in l. qui ea mente de furt. Barth. Veronen. conſ. vlt. col. penult. Fely. in c. inquiſitionis col. 5. de accuſat. dicens quod in atrocibus, non punitur delictum pœna mortis, ſi non fuit perfectè conſumatum adducēs viuas & efficaciſſimas rationes nu. 22. & 23. licèt enim fuerit deuentum ad actum proximum non punitur pœna mortis, & idcirco in pœna aſſaſſinij quod eſt pluſquàm atrociſſimum, pęna mortis non tenetur qui delictum attentauit, ſed non perfecit vt ibi nume. 25. & 26. & idcirco eleganter dicebat Menoch. de arbitrar. iudic. caſu 360. qui omnes caſus diſcurrit, nume. 14. & 15. quod quando aliquis habet cogitationem aliquid faciendi; & procedit ad actus proximos; tunc ſi contra quem quis agebat ſe defenderit, vt in columis è manu aggreſſoris euaderetur puniendus eſſet Didac. in clement. ſi furioſus parte ſecunda, in initio, nume. 6. verſic. ſecundo. Præterea de homic. (quāquam affirmet ipſe hoc ſolum procedere in atrocibus), & ibi

ſubdit

ſubdit num.18. & 20. quod quando cogitatio & conatus ſtant in actibus multū proximis facto: quod tunc extraordinariè debeant puniri. Vnde cum dicat nume.36. quod ille, qui ambulauit cū telo liberi hominis occidendi cauſa ſi perſtiterit in actibus proximis, quod debeat puniri vt dicit Abba. conſil.30.& Didac. in d. Clem. nume.10. tamen hoc caſu etiā ſi ſimus in attrociſſimo nulla pœna puniri poteſt; Quia quo ad pacem, ea quæ dicta ſunt locum habent in pace vniuerſali,
a vt ſi fuerit facta pax inter ciuitates, [a] aut aliqua Regna, vt declarant Doctores omnes in d.cap.1. de pace tenen.& pace iuram.firman.qui caſus nō ſunt noſtri, & præterea nullus fuit offenſus in homicidio in caſu de quo agitur, ergo nulla pœna pacis violatæ tenetur.

3 Nec poteſt habere locum ſtatutum capit.27. lib. 2. quod vult ad hoc vt habeat locum pœna pacis violatæ debeat educi gladius, & admenari, vt ibi in verbo,& per ſolam euaginationem, &c. & ſic velit inſultari perſona; hic autem non fuit deductus gladius neque ſchopetum paratum in illum licet fuerit canis dimiſſus, quia tamen ſuperer at aduolutio Rotæ, quę eſt omnis vis illius tormenti ac puluis,& quod eſſet onuſtum ſchopetum, quæ cum non fuerit parata nec aduoluta, ergo conſtat hunc non habuiſſe animum neque mentem aliquid agendi nec minus potuiſſe, & ita apparet nulla conſtitutione violatæ pacis teneri, & ſic non inſultaſſe cum non poſſit dici euaginaſſe per ſolam euaginationem ſclopeti vt declarat Foller. in pragm. ad reſtringendum de ictu ſclopet.& baleſtr. nume.33.& 35. quia qualitas productiua pęnæ cauſatur à duobus ab iniurioſis dictis,& quod ſit emiſſus ictus ſclopete, vt dicit idem Foller.in pragm. in verbo ſtatuimus, nume. 39. & 40. ſed hic non eſt emiſſus ictus, ergo &c. Vnde cum ſimus in caſu claro non emiſſi ictus,nulla pœna violatæ pacis locum habere poteſt præſertim illi,quia illi tres inſoliti deferre arma ſe illis accinxerunt,& ante apothecam præfatam ſpatiabantur, vt ex dicto Buſchetti & Gaſparis fol.8.& 10.probatur,qui cum ſint teſtes informatiui optimè probant Gabr. concluſ.1. nu.14. de teſtibus iccirco Antonius iuſto timore motus cum eſſet in domo ſua potuit apprehendere tormentum in manibus, et canem educere; Vnde cum adhuc remaneret aliquid agendum ad exonerationem Archibuſijs, nempe aduoluere Rotam,& quod puluis & pilla plumbea adeſſet, qui actus dicuntur eſſe magis proximi & propinqui ad delictum vna cum exoneratione, & adhuc requirebatur,quod perſona attingeretur ex forma iuris Foller.in d.pragm. in verſ. & quod non nu. 60. licèt ſtatutum aliter diſponat & ſola euaginatione contentetur vtique dicendum eſt nec ad actum proximum facti nec ad eductionē ſeu euaginationem enſis,ſeu armorū deuentum extitiſſe,& ideo intrare dicta per Menoc. loco ſupracitato & Grammat. d.deciſ.2. quod in atrocibus & atrociſſimis quādo nō eſt deuentum ad actum proximum nulla pœna teneatur.

Preterea quod omnino D.Antonium Saluat. illud eſt conſiderandum quod cum Buſchettus vexatus eſſet eodem die cum aduerſario qui cum alijs armis ante apothecam in qua erant idē Antonius,& Buſchettus,ſpatiabantur, & ſic motus de loco ad locum factus per aduerſarios armatos qui venerant præſumptione iuris ad eos appenſatè animo offendendi cadit, quia vt dixi motus de loco ad locum arguit appenſamentum & delictum vulgatis iuribus: ergo ſi dictus Antonius accepit in manibus Archibuſium dicendum eſt non alia occaſione accepiſſe quam vt ſe ſaluaret ab aduerſarijs qui habebant animum inſultandi, & occidendi, tum ex vulnere recepto eodem die à Buſchetto, tum etiam ex minis prælatis & verbis iniurioſis, vt in proceſſ. fol.7. ille eſt enim prouocator iniuriæ, qui ad iram concitat, & eam prouocat; Et propterea cum Antonius eſſet in Apotheca in qua ratione cubiculi poterat dici & præſumitur & habetur pro ſua aduenerintq; aduerſarij armati ſpaciantes,ſtantibus rixa & minę eodem die habitum accipiendo arma,& etiam ea adducenda non poteſt dici violator pacis,nec pęna alicuius attentati delicti teneri per præmiſſa, & ſic de iuris cenſura eſſe arbitror.

4 Quo vero ad Archibuſettum nullum dubium remanet cum Ioſephum Barberium conſtet eſſe inimicum & vilem ipſamque mulierem non cognouiſſe & habuiſſe reſponſum eſſe in ueriſimile quod deponit.

5 Præmiſſis non obſtantibus in eadem cauſa: ego conſultus valde dubitaui contra inquiſitū. Primo quod incident in pœnam fractæ pacis per directionem Archibuſij & emiſſionem canis aduerſus Ioannem Baptiſtam prout teſtes informatiui deponunt, & ipſe in ſua confeſſione non inficiatur per Doctrinam Ang. in l. ſi cū exceptiones.§.ſatis.ff.quod met. cauſ.Vbi dixit quod pax rumpitur nō ſolum per realem offenſionem, ſed etiam per minas, & illationem metus & Angelum ſecuti ſunt Marſil. in l.his qui cum telo nu. 21.ff.de ſicar.& in l.1.in princ. nu.50. ff. de quæſtionibus,& in ſing.337. in fine Nouell.in pract. crim.c.fi.num.68.& 92. Petrin. Bel.in tract. de re milit.pag.mihi 136.à tergo nu.52. in fine.

6 Licet enim ex ſimplici eleuatione, vel directione Archibuſij non ſequatur offenſio & percuſſio non per hoc tamen eſt quin ſic eleuans &
b minans [b] vtili actione iniuriarum non teneatur l.item apud Labeonem §. ſi quis pulſatus. Vbi Bar.ff.de iniur.Ang.de maleſ.in ver. admenauit; & Auguſtinus in addit. in princ. Boer. conſil.4. numc.16.Petr.à Blach.in Epith. delict.lib.1.cap. 6.nume.1.& 2.

Ideo non obſtant ex aduerſo in primis conſiderata de generali conſuetudine, quod etiam in atrociſſimis eadem pœna non puniatur affectus non ſequuto effectu:nam hæc conſuetudo benè obſtaret quando ad effectum rumpendi pacem eſſet neceſſaria realis percuſſio & offenſio, tunc enim nō ſequuta percuſſione ex ſimplici conatu de percutiendo non diceretur rupta pax ſed cum vt dixi per ſolam metus illationem & minas de percutiendo pax dicatur rupta & non aliter ac ſi fuiſſet ſequuta percuſſio: Ideo non video quomodo per carceratum poſſit euitari dicta pœna fractæ pacis,cum præſertim per ipſum nō ſteterit niſi à mediatoribus fuiſſet impeditus quin etiam ad effe-

ad effectum perueniſſent ſic in terminis reſpondet Marſilius, videndus conſil. 83. nume. 21. 22. & 23.

7 Præterea ſi vt cauetur ex verbis ſtatuto c.27. lib.2.ad hoc vt pax rupta dicatur ſola armorum euaginatio; ſufficit, multo magis debet ſufficere directio archibuſij; & emiſſio canis quæ nihil aliud poſt ſe expectabat niſi exoneratione, & iſte caſus directionis archibuſij & emiſſionis canis debet in ſtatuto haberi pro expreſſo, quia ſi de eo fuiſſent interrogati ſtatuentis idem & multo magis veriſimiliter ſtatuiſſent quod ſtatuerunt de educatione & euaginatione enſis gloſ.in l.tale pactum §. fina. ff. de pact. Socin. iun. conſil.1. nume.157.& conſil.128. nume.17.vol.1.Rolan. conſil.62.nu.25.vol.3.

8 Dicere autem prout ex aduerſo dicitur quod rota archibuſij non erat deuoluta nec archibuſium erat puluere & pila oneratum, eſt prorſus inueriſimile & contra id quod communiter fieri ſolet, nunquam enim ſolet emitti canis ſuper rota, qui in rota ſit deuoluta, & archibuſium oneratum; vnde aduerſario cõtrarium aſſerenti & inſolitum, ac inueriſimili alleganti incumbit onus probandi etiam quod in negatiua conſiſtat l. ei qui.ff.de probat.l.in exceptionibus ff.eod. Aym. de antiquit. tempor.2.par. nume.46. & 47. pag. mihi 111.Cephal.conſ.85. nu.38. & ſeqq. vol.1. Hercul.in tracta. de negat.nume.4. & præſertim quod habemus vnum teſtem ſcilicet Ioſephum Barbitonſorem qui dicit quod archibuſium erat oneratum vt in proceſſ.fol.3.

9 Sed hæc vltima ſint dicta ex abundanti quia etiam circumſcripto ſtatuto, ac etiam quod rota archibuſij non eſſet deuoluta, nec archibuſium oneratnm: adhuc tamen per ſolas minas & ſimplicem metus illationem de iure communi pax dicitur rupta per ſupra allegatos quibus addo Nicol.Moron.in trac.de fide treg. & pace q.172. nume.13.& 14. Vbi quod ita aliàs iudicauit ipſe in ciuitate Firmana.

10 Multominus debet excuſari aduerſarius ex eo quod dicat ſe habuiſſe iuſtum timorem ex quo viderat Ioannem Baptiſtam cum duobus ſocijs enſibus armatum, & deambulantẽ; Nam reſpondetur quod præterquam quod ipſe non fuit motus ex allegato iuſto timore, ſed quia Ioannes Baptiſta reſpiciebat in feneſtras illarum fęminarum Buſcherri vt deponit idem Ioſeph.Barbitõſor d. fol.3. Adhuc tamen ſola hæc deambulatio cum hominibus armatis non inducit iuſtam cauſam rumpendi pacem; præſertim quando deambulatio fit ante domum ipſorum deambulãtium propinquam domui aduerſarij prout in caſu noſtro, ſic in terminis reſpondet Marſil. pariter uidendus conſ.21.num.29.& ſeqq.& melius in nu. 36.& ſeqq. vſq; ad nu.40.

11 Imò & quod plus eſt dicitur quod etiã quod Ioãnes Baptiſta ſic armatus minatus eſſet offendere aduerſarium, prout non eſt minatus ſi tamen non potuiſſet ſe in actio percutiendi non poterat ipſe aduerſarius ex ſolis minis de offendendo aliquem iuſtum timorem allegare ut poſt alios tradit Petr. Duen. reg.192.in 4. ampliatione ſub verſic. quam ampliationem veram intelligo, &c. ibi ſecundo, intellige, &c. Petr.à Plach.in Epith.delict.lib.1.cap.28.ſub nu.18.

12 Quod autem idem carceratus veniat puniendus pœna delationis archibuſettorum credo pariter modicam habere difficultatem cum deſuper conuictus reperiatur per duos teſtes videlicet Ioſephum, & Lauram vt in proceſſ.fol.2. à tergo & fol.21. à tergo & ſeq. & paria ſunt quem eſſe confeſſum, vel conuictum ad effectum vt ordinaria pœna condemnari poſſit ſicuti in practica ſeruari nouiſſimè teſtatur Modernus D. Ioſeph. Ludou.in deciſ.Lucen.13.nu.60.1.par. Teſtes enim duo plenè probant tam in ciuilibus quàm in criminalibus l.vbi numerus ff.de teſtib. cap. in omni extra eodem Dec. in l. iuris ignorantia nu.24. C. qui admitti.

13 Nec obſtet allegata exceptio inimicitiæ inter inquiſitum & barbitonſorem, quia ſi Antonius morabatur in eius domo neſcio quomodo poſſent dici inter ſe inimici, & tamen exceptio inimicitiæ per opponentem probari debet in ſpecie euidenter & manifeſtè Iaſ.in l.Titiæ, nu.11.ff.de legat.1.Gram.deciſ.34.& deciſ.86.nu.5.

14 Nec etiam obſtet quod altera teſtis Laura ſcilicet, & ſit mulier, nam in criminalibus de iure ciuili teſtis mulier non repellitur l. ex eo. ff. de teſtib.Ant.Gomez.tit.de probat.delict.nu.13.Michael Craſſ.in cõmun.opin.lib.2. c.17.q.9. Clar. in pract.§.fi.q.24.verſ. Quæro igitur.

15 Præſertim in delatione archibuſettorum, quæ cum vt omnes ſciunt ſoleant ſecretè deferri, & ſic difficile ſit illorum delationem probare, ideo admittuntur etiam teſtes fœminæ & alios inhabiles Corſett.ſing.verbo mors. Rolan. conſil.3. nu.5.vol.3.Clar.in prac. q.24.verſ.ſciendum Io. Mar.Monticell.in repert. teſtium pag.41. col.1. verſ.6.& pag.74.col.1.verſic.3.& pag.355.col.2. verſic. ſecundo.

16 Et cum deferentes archibuſetta incidant in crim. læſ.maieſt. vt cauetur in conſtitutione Pij Quarti. Dubium non eſt quod feminarum depoſitiones cõcludenter probant tale delictum l. in quæſtionibus vbi Bar.ff.ad l.Iul.maieſt.Alberic. in l.famoſi.ff.eod.Crot. in tract.de teſtib. nu.17. Gig.de crim.læſ.maieſt.lib.2.tit.quomodo & per quos crimen lęſę maieſt.probetur.q.6.nu.5.& 6.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a INter *ciuitates*. Non eſt dubium quod tex. in cap.1. de pace tenen. & in ca.1. de pace iuram. firman. loqui videntur in violatoribus pacis publicæ, & puta inter duas Ciuitates aut inter duo Caſtra: Attamen idem eſſe in violatoribus pacis initæ inter ſingulares perſonas, expreſſe voluit Bald. in d. cap.1. nu.1. in fine de pace tenen. .ſequitur Vulpell.in tract.de pace quæ hodie ſub ſequitur poſt illatas iniurias & quæ reconciliatio appellatur (licèt benè videat requirere quod eadem pax ſit iuramento firmata aliàs ſecus) & eſt de mente Alberici in tracta.de ſtatut. par.1.q. 51.quem refert Marſil.in rubr. ff.de fideiuſſorib. ſub q.29.num. 243. dum diſputant an fideiuſſor

pro

pro obſeruatione pacis datus teneatur ad pœnas de quibus tenetur principalis iuxta tex. in l. fina. ff. de re milit. & in c. 1. de pace tenen. in vſib. feudor. ſentientes dictas pœnas procedere etiam in pacibus priuatorum ſic & iura prędicta ad priuatę pacis violationis pœnam ponderat Melch. de Facin. conſil. crimin. diuerſ. 78. nume. 38. iuncto nu. 42. lib. 1. in 4.

b *Minans*. Quod per minas & manus eleuationem etiam non ſequta percuſſione iniuria infera tur allegatur hic tex. ad literam in d. l. apud Labeonem §. 1. ff. de iniur. cuius tex. verba referre placuit ſi quis inquit ibi iuris conſultor pulſatus quidem non eſt verum manus aduerſus eum leuare, & ſepę perterritus eſt quaſi vapulaturus nō tamē percuſſus vtili iniuriarum actione tenetur. Et per iſtum tex. hanc concluſionem firmarunt ibi Ang. Hoſt. in ſumma de iniur. §. contra quos in fine num. 6. etiam in fine verſ. & contra ipſum Bonif. de Vitelin. tit. de iniur. num. 48. Boer. con ſil. 4. num. 16. Iodoch. in pract. crim. cap. 137. nume. 2. Vbi de minantibus & geſtantibus vibrare lapides baculum cultrum aut ſimilia arma Petr. à Plach. in Epith. delict. lib. 1. cap. 6. poſt num. 1. & nu. 2. Vbi & idem de habente in manibus cultellum, aut baculum, & cum eo minante, ad quæ vide etiam Conrad. in pract. tit. de iniuriantib. num. 11. ad finem verſ. item iniuriam facit fol. 405. Ant. Gomez. de delict. cap. 5. rubr. de iniur. poſt num. 3. verſ. & adde quod licet Baiard. ad Clar. in §. iniuria nume. 1. & nume. 2. Vbi de retinente æquum freno, quod dicitur perſonaliter offendere equitantem quamuis illum non percutiat ex Vulpell. quem allegat in tracta. de pace q. 92. Viui. deciſ. 368. nu. 3. Theſaur. deciſ. Pedemont. 229. num. 3. Vbi quod ſola manus eleuatione dicitur inferri iniuria.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De receptante bannitos quando pro receptatione puniri poſſit nou conſtito præſertim quod receptati eſſent bāniti: Et quod receptans banni ſcientiam haberet, Et de pluribus inditiis ex quibus in propoſita facti ſpecie Fiſcus ad torturam deuenire prætendebat.

SVMMARIVM.

Receptare homines de ſe delictum non eſt, quia natura docet, vt vnuſquiſque alteri ſubditum præbeat, nu. 1.

Delictum vbi non eſt ibi pœna non cadit, nec Iudex procedendo iuriſditionem habet, nu. 1.

Qualitas tribuens iuriſdictionem procedendi imprimis, & ante omnia probanda eſt antequam Iudex procedat, nu. 1. in fine, & nu. 11.

Qualitatum tres ſunt ſpecies, vna ſcilicet, quæ aggrauat delictum, altera quæ diuerſificat delictum, & altera, quæ producit, ſeu infert delictum. nu. 2.

Qualitas aggrauans delictum, ſeu delictum inferens in primis, & ante omnia probanda eſt à Fiſco, vt illius pœna locum habeat, nu. 2.

Fiſco non probante reus abſoluendus eſt, nu. 1. in fine.

Receptans bannitum non poteſt puniri de receptatione niſi prius conſtet de banno receptati, num. 1. & ſeq. & nume. 14. Vbi amplius quod debet conſtare de banno tempore receptationis.

Regula non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit ab eſſe poſt, nume. 3.

Bannitus, qui non eſt hodie, nec etiam de præterito præſumitur bannitus niſi probetur ſemel bannitum fuiſſe, nume. 3.

Status perſonarum non præſumitur mutatus, nu. 3.

Præſumitur de præſente in præteritum, nu. 3.

Bonus quilibet præſumitur, & nō malus, nu. 3. poſt med.

Præſumptiones habens contra ſe debet contrarium probare pluſquam ſufficienter, nu. 3. in fine.

Teſtis curiæ etiam quod vnicus ſit plene probat contra curiam præſertim ſi deponat in tortura, nu. 4.

Depoſitio facta in tortura præſumitur vera, nume. 4. in fine.

Mutatio nominis eſt delictum & punitur pœna falſi. nume. 5.

Falſitas & delictum non præſumitur, nu. 5.

Teſtis de credulitate plene probat contra producentem, nu. 5. in fine. Vbi etiam idem ſi deponat de auditu & in addit. littera a. Vbi declaratur.

Receptans contumaces & latitantes pro aliquo leui delicto non tamen bannitos & condemnatos capitaliter non punitur, nu. 6.

Bannum quod hodie contumacibus datur dicitur ſententia diffinitiua, & non interlocutoria, nume. 6. verſ. bannum enim.

Sententia diffinitiua requirit ſcripturam, nu. 6. in fine.

Bannum non probatur niſi per ſcripturam, nu. 6. in fine.

Receptans bannitum ignorans illum eſſe bannitum, ſed tantum ſuſpicans non eſt puniendus niſi receptatus eſſet in albo communis bannitorum deſcriptus, vel eſſet notorium, & publica fama, quod erat bannitus, num. 7. & nu. 15. vbi de materia, & ampliatur etiam quod receptatus eſſet bannitus pro crimine leſæ maieſtatis, & quod in dubio præſumitur ignorantia.

Teſtimonium parte non citata receptum habetur pro non teſtimonio, nume. 8.

Præſumptio excluſiua delicti tollit præſumptionem incluſiuam, nume. 9.

Præſumptio minoris delicti ſemper eſt, nu. 10.

Qualitas probanda eſt non per præſumptiones & coniecturas, ſed plenè & concludentes præſertim in criminalibus, & vbi agitur de puniendo, nu. 11.

Corpus delicti non per præſumptiones & coniecturas ſed plene & concludenter probanda eſt nu. 11. in fine.

Præſumptio mala oriens & regula ſemel malus non eſt ſufficiens ad torturam niſi alia concurrant. nu. 12.

Tortura non poteſt inferri vbi non conſtat de corpore delicti nu. 12.

Vulnerans aliquem non poteſt capitaliter condemnari & banniri niſi in euentum mortis etiam quod habuiſſet animum occidendi nu. 13.

Receptans bannitum neceſſe eſt non ſolum quod receptatus ſit bannitus ſed quod taliter ſit bannitus vt non potuerit receptari nu. 13. in fine.

Receptans bannitum non doloſe nec ad malum finem non punitur numer. 16. declara vt in additione littera. b

Dolus

Dolus faciens actum illicitum debet in ſpecie probari nu. 16. verſ. & vbi factum.

Confeſſio qualificata nō poteſt ſcindi quando de delicto confeſſato aliunde non conſtat num. 16. declara vt in addit. litera. c

Ignorantia præſumitur ex abſentia nu. 17. verſ. præſertim cum etiam.

Incertitudo principalis delinquentis infert in acceſſorio incompotentiam procedendi nu. 18. & 19. vbi declaratur quando debeat conſtare de principali delinquente.

Contumacia vnius alteri non nocet nu. 19. in fine.

Litterarum tranſmiſsio de ſe non eſt delictum. nu. 20.

Inditium delicti ſumi non poteſt ex actu qui poteſt eſſe & non eſſe delictum nu. 20.

Inditia non debent eſſe dubia vel equiuoca ſed certa probabilia veriſimilia & concludentia nu. 20. in fine.

Actus cenſetur ſemper explicatus ex cauſa licita potius, quam ex illicita nu. 21.

Inditium culpæ vel innocentiæ maxime ſumitur a veriſimilitudine nu. 21. in fine.

Teſtis qui patitur plures deffectus & carceratus pro pluribus capitalibus delictis nihil probat etiam in caſibus priuilegiatis num. 22.

Inditia remota ſunt probanda per duos teſtes nulla laborante ſuſpitione vel macula nu. 22. in fine.

Sermo ſeu alloquutio ſecreta præſumitur potius in bonā partem quam in malam nu. 23. Vbi etiam quod inditium non facit niſi alia concurrant & alijs concurrentibus facit tātummodo inditium de delicto perpetrando non autem de perpetrato.

Teſtis allegans alium in conteſtem redditur falſus ſi ille conteſtis allegatus non concordat cum ipſe nu. 24.

Inditia debent eſſe legitima etiam in delictis occultis & difficilis probationis. nu. 25.

Atrociſsimum vbi eſt delictum nec etiam licitum eſt iura transfgredi nu. 26.

Querela præſumitur calumnioſa ex diuturnitate temporis num. 27.

CONSILIVM XXXVII.

1 ADSIT DEVS. Pro reſponſione eorū quæ contra Dominium Equitem conrugium docte admodum & ſubtiliter per intergerrimum Dominum Iudicē dubitationis cauſa obijciuntur facienda imprimis eſt concluſio quod ex quo receptatio hominum de ſe delictum non eſt cum natura doceat vt vnuſquiſque alteri ſubſidium præbeat l. vt vim ff. de iuſt. & iur. notat in ſpecie Carer. in prac. crim. in trac. de homi. §. poſt vero maleficium nu. 10. Vbi autem delictum nō eſt ibi nec pęna cadit nec iudex procedendi iuriſditionem habeat Bart. & alij in l. vbi pactū C. de tranſact. Marſil. conſ. 128. nu. 25. & in prac. crim. §. conſtante nu. 100. Hippol. Riminal. conſ. 327. nu. 26. vol. 3. idcirico Fiſcus qui ex qualitate capitalis banni prætendit incurſum pœnarum a ſacris conſtitutionibus inflictarum nullo pacto audiendus eſt niſi per ipſum prius plene & concludenter probata dicta qualitate iuriſdictionū procedendi tribuente l. 2. §. ſed ſi dubitatur ff. de iud. l. ſi quis ex aliena. ff. eodem Abb. & Doct. in ca. ſi clericus laicum de foro compet. Carrer. vbi ſupra §. circa igitur tertiam nu. 18.

2 In delictis enim dantur tres ſpecies qualitatū quarum vna dicitur aggrauās altera diuerſificās & altera producens ſeu inferens delictum de quibus per Doct. in l. aut facta ff. de pęnis Bar. Salic. & alios in l. quid tamen ff. de adulter. plene luc. de penna in l. vnica C. de colonis illerician. lib. 11. & ſicut qualitas aggrauans delictum in primis pro parte Fiſci probanda eſt vt ipſius delicti pena grauari poſſit vt per Guglielm. de Benedic. in c. Raynuccius in verbo mortuo itaque teſtatore il 1. nu. 168. de teſtam. Brun. conſ. 69. nu. 3. Foller. in prac. crim. verbo & ſi confitebuntur in 4. p. 3. partis nu. 9. ita & multo magis debet conſtare in primis de qualitate delictum inferente vt eiuſdem delicti pęnam locum habeat Boſſ. ti. de delict. nu. 4. vbi propterea dixit quod vbi qualitas facti infert delictum tunc non ſufficit conſtare de facto niſi etiam conſtet de qualitate facti vnde inferēdo ad primum caput imputati criminis receptationis. ſ. bannitorum cū in proceſſu ꝙ viderim nō conſtet receptatos per D. Equitem in eius vinea fuiſſe bannitos corruit omne Fiſci fundamētum & abſolutioni locus eſt l. Actor de probat. l. ei qui ff. eodem l. qui accuſare de eden. cum vulgaribus.

3 Et licet nec ſufficerent ad victoriam D. Inquiſiti adhuc tñ dr̄ ꝙ imò conſtat curiæ dictos receptatos non fuiſſe bannitos ſed famulos Equitis Tholomei nuncupatos. ſ. Oratium & Franciſcū vt modo dicam quos non eſſe bannitos ſatis conſtat ex fide Communitatis Priuerni teſtantis vt mihi ſupponitur eos non fuiſſe nec eſſe bannitos ſed publice verſari in ea ciuitate nec obſtet obiectio ꝙ talis fides non concludat de tempore receptationis ſed de præſenti & ſic potuerit eſſe ꝙ ab eo tp̄e citra fuerint aggratiati nā rñdetur ꝙ obiectio forſan procederet ſi pro parte Fiſci fuiſſet probatum eos fuiſſe bannitos tp̄e receptationis. Tunc enim ſubintrare poſſet regula ꝙ nō probat hoc eſſe quod ab hoc contingit abeſſe de qua in l. non hoc C. vnde legittimi ſed aliter non conſtito de dicto banno tempore receptationis ſuccedit alia regula quod ſtatus perſonarum non præſumitur mutatus & qui hodie eſt talis retroetiā pręſumitur fuiſſe talis quia de pn̄ti pręſumitur in præteritū Salyc. in l. ex perſona C. de probat Alc. conſ. 16. lib. 2. nu. 5. Bertran. conſ. 7. colu. 2. lib. 1. Cęph. conſ. 96. nu. 19. vol. 1. Et plene Euerard. in loco de tempore ad tempus concurrente præſertim alia iuris præſumptione ꝙ quilibet præſumitur bonus, & non malus & bannitus de qua per Alcia. de præſump. reg. 3. pręſump. 2. Gabriel li. 7. concluſ. 2. nu. 9. ſeqq. in 3. illat. & cum hæc præſumptio quod ſcilicet de præſenti pręſumatur in præteritum ſit præſumptio iuris; Fiſcus ſui contrarium aſſerendo dicit receptatos hodie non bānitos fuiſſe tamen bannitos tempore receptationis debet hoc non ſolum probare ſed etiam plus quam concludenter probare ipſi vt dixi obſtāte iuris præſumptione Marſil. ſing. 442. Villalob. in ſua collecta communum opinionum verb. præſumptio nu. 314. Franc. Hercul. de neg. nu. 4. Cæpha. conſ. 138. nu. 18. lib. 1. & conſ. 241. nu. 87. li. 2. non probauit ergo, &c.

4 Quod autem receptati eſſent dicti Oratium & Franciſcus famuli Equitis Tholomei præterquā quod id conſtat ex confeſſione ipſius D. Equitis

Coniugij quo iſto caſu vt infra dicam cum de receptatione aliunde non appareat quam ex eius confeſſione nō poteſt pro parte acceptari & pro parte non,adhuc tamen ſatis dicitur id probatū ex depoſitione Rocchi teſtis pro informatione Curiæ examinati ſemper dicentis eos fuiſſe dictos Horatium & Franciſcum & non alios quo caſu etiam quod ſit vnicus plene probat contra Fiſcum Cæpha.conſ.141.nu.15.& conſ.82.nu.47.in 1.& conſ.168.nu.52.& 65.in 2.Gabriel tit.de teſtibus concluſ.1.nu.14.& 15.preſertim cum id etiam ratificet & deponat in tortura & ſic eo magis puram & meram veritatem dixiſſe præſumendum eſt l.edictum & ibi gl.& Alber.ff.de q.Hier.Magon.deciſ.lucen.89.nu.12.1.par.

Nec facit quod Roccho credendum non ſit cū non reddat concludentem rationem ſed ſolū dicat eos ſic noīari quia ita ſic dixerit D. Eques nā replicando dr̄ ꝙ vt mihi ſupponitur cōſtat in proceſſu quod Roccus ſic crediderit eos nominari quia vti tales ſe nominari faciebant dicti receptati vnde eo magis ei credendum eſt quia cum mutatio nominis ſit delictum l.vnica & ibi gloſ.& doct.C.de nomin.muta.& falſi pęna puniatur vt per Bonif.de Vitell.in tit.de pęn.ſibi nom.mutan.Menoch.de arb.q.caſu 218.lib.2.falſum autem & delictum non præſumatur niſi probetur l.cū precib.C.de probat.c.in præſentia extra codē ſed quod tales re vera recuparentur quales ac nūcupari permittebat & conſequenter Rocco ad Fiſci inſtantiam examinato plene credendum eſt contra Fiſcum etiam quod minus concludenter

5 & de credulitate [a] deponet Marſil.in rub.de proba nu.278.Aym.conſ.201.nu.7.Soc.iun.cōſ.69.nu.12.vol.1.Gabriel tit.de teſtibus concl.nu.15.Burſat conſ.340.nu.13.li.3.ac etiam quod de auditu Pariſ.conſ.50.nu.60.in 1.Iacob.Non.conſ.99.nu.10.& 18.Burſat.conſ.20.nu.23.lib.1.

6 His ſic vt ſupra firmatis nō obſtent aliæ dubitationes factę circa hoc primū caput receptationis bannitorum dum.n.1.fit fundm̄ ſuper cōfeſſione D.Equitis aſſerentis dictos receptatos eſſe eo tempore cōtumaces a Terra Priuerij rn̄detur ꝙ non ſequitur ſunt contumaces fugaces vel latitantes ergo banniti & cōdemnati. Nec bulla ſanctiſſimi vltimo emanata hoc ſic fugientes vel cōtumaces quo leui rixa vt idem D. Eques dicit puniendos arbitraliter ſed vos tātummodo qui vel ſint homicidæ vel graſſatores ſtratarum vel de alio capitali crimine banniti vel diffamati nos aūt tales eſſe D. Eques minime fatetur & aliud eſt quem eſſe contumacem aliud aūt bannitum vel condemnatum Natt.conſ.542.nu.6.ſeqq.Bānum enim quod hodie contra abſentes a ſtatuto vel generali conſuetudine habitos pro confeſſo fertur eſt ſentētia diffinitiua Natta vbi ſup.Corrad.in prac.tit.de contumace & bannito ſub nu.37.Clar.in prac.q.44.verſ.licet autem & verſ.dictum eſt D.Ioſeph.Ludou.in comm.opi.cōcl.3.in prin.ſententia aūt diffinitiua requirit ſcripturā vant.ti.de nullit.ex deffec.proaſſ.ſine ord.iud.ac ſolēnita formæ ipſius ſentētia nu.69.ſeq.ideo cū nec de ſcriptura nec de ſn̄ia conſtet nō pn̄t dicti receptati dici capitaliter banniti vel condēnati etiam quod eos contumaces fatētur D.Eques.

7 Imò & quod plus eſt & ex abundanti etiam ꝙ D.Eques eos ſuſpicatus fuiſſet capitaliter bannitos prout tamen non fuit ſuſpicatus: ſed id pro certo non ſciret.Non aliter conſtito quod eſſent in albo communis bannitorum deſcripti iuxta tradita per Boſſ.in tit.de rapin.nu.22.ſeq.Vel in quod in loco receptationis non eſſet notorium vel publica vox & fama ꝙ eſſent banniti ad trad.per eundem Boſſ.ibidem nu.29.ſeqq.Menoch.de arb.q.caſu 348.nu.15.ſola ſuſpicio banni niſi illud pro certo ſciatur non facit receptatorem puniendum Rolan.conſ.45.nu.17.vol.1.

8 Nec in hoc aliquid eſt deferendum depoſitioni Nalli dicentis vt ex aduerſo opponitur vidiſſe in vinea D.Equitis quatuor armatos cum armis prohibitis tale enim teſtimonium parte non citata prolatum omiſſis alijs reſponſionibus pro nō teſtimonio reputatur & in nulla debet eſſe conſideratione l.ſi quando C.de teſtib.c.2.extra codē cum ſimilibus vltra quod non ſequitur erant ſic armati ergo erant banniti.

9 Dum ſecundo fit fundm̄.in eo quod dicti receptati dormirent in forti lecto ex virgultis conſtructo.Et ſic mala videatur oriri præſumptio cōtra eos quod eſſent banniti ex iſta Clandeſtina & occulta dormitatione rn̄detur quod nec præſumptio clandeſtinitatis tollitur ex alia contraria præſumptione quod .ſ. vt Roccus deponit cuius dicto vt ſupra probaui ſtandum eſt contra Fiſcū ijdem receptati de die laborabant publicæ in vinea ēt prope viam publicam quo caſu iſto pręſumptio ꝙ de die ſe publice videri permittebant excluſiua delicti tollit pręcedentē incluſiuā Bar.in l.non ſolum §.probari ff.de nou.ope.nunciat.Gram.dec.18.nu.1.Rom.conſ.68.viſis in propoſito Foller.in prac.crim.diuc.139.n.15.ſeq.vol.1.

10 Reſpōdetur rurſus quod dato quod ex hac latitatione oriretur aliqua ſuſpitio cōtra eos ꝙ fugerent curiam non per hoc tamen ſequitur præſumptio quod eam fugerent pro capitali cauſa vel banno potius quam ex leui & in dubio cum aliud non conſtet eſt ſemper capienda præſumptio minoris delicti & cauſæ ad fauorem rei quā grauioris ad fauorem Fiſci Bal.in l.fi.col.fi.verſ.ſed in nihil apparet nu.17.C.de edil.act.Pem.cōſil.455.nu.5.ſeq.Alciat.de præſump.regu.1.præſump.6.nu.1.& ſeqq.Gabriel lib.2.concluſ.2.nu.5.& 6.Rolan.conſ.11.nu.38.vol.3.& conſ.1.nu.36.eodem volum.

11 Rn̄detur & tertio ꝙ in omnem euentum dato quod ex occulta hac dormitatione oriretur præſumptio quod eſſent capitaliter banditi & condēnati prout certe hoc nunquam credo equiſſimo D.mei iudicio conueniens videbitur adhuc tamen per hoc non dicetur conſtare in propoſito eos eſſe vere bannitos ad hoc vt ſubintret poteſtas procedendi contra eorū receptatores quia vt ſupra dixi qualitas præſertim iuriſdictionem tribuens non præſumptiue & per cōiecturas ſed plene & concludenter probari debet Illuſtriſſi.D.Card.Albanus conſ.14.nu.13.D.Ioſeph.Ludou.deciſ.lucen.52.nume.28.prima parte poſt Ares in conſil.163.ſub numero primo,verſic.ſed antequam conſtet de iſta qualitate quod maxime procedit in criminalibus, & vbi agitur

de

de puniendo Bal. in l. ſi quando num. 2. C. vnde & ibidem Iaſ. in 4. notab. Bar. in l. diuus per illum tex. ff. de teſtament. milita. & de corpore delicti non per præſumptiones & coniecturas ſed plene & concludenter conſtare debet l. 1. §. Item illud ff. ad Sillan. ibi liquere igitur debet, &c. & in dict. l. ſi quando C. vnde vi ibi patefacta, &c. Vbi etiã Bald. & Iaſ. in d. 4. notab. Capella Toloſ. deciſ. 313. Aym: conſ. 244. in princip. Ioachi Mifinger. obſerua. 81. conſ. 3. Foller. in prac. crim. verbo capiat informationem nu. 18.

12 Dum tertio obijcitur quod ex quo D. Eques fatetur ſe alias receptaſſe Dominicũ Ceſarem & Proſperum publicos homicidas, & capitaliter condemnatos ideo ſubintret regula quod ſemel malus, &c. Hæc obiectio tollitur pluribus modis & primo dicitur quod inditium oriens ex regula ſemel malus non eſt ſufficiens ad torturam niſi alia concurrant Franc. Caſon. de indit. & tortur. tract. 1. cap. 2. rubr. de fama retrum num. 2. in fine Boſſoſ. in tit. de inquiſ. num. 29. & in titu. de indit. & conſ. dict. ante tortur. poſt num. 65. verſicul. loquor de fama & nu. 66. & ſeqq. Brun. conſil. crim. diuerſ. 115. nu. 66. tomo 2. in magnis Rolan. conſ. 11. nu. 35. ſeqq. vol. 3. præſertim in caſu noſtro in quo vt ſupradixi non conſtat de corpore delicti quod videlicet illi receptati in vinea eſſent banniti quo caſu non poteſt deueniri ad torturam etiam quod mille extarent inditia nedum generalia ex regula ſemel malus ſed etiam ſpecialia Vrgentia indubitata ſic enim text. in d. l. 1. §. item illud ff. ad Syllan. proprie loquitur in tortura vt patet ibi non haberi de familia quæſtionem notat Clar. in pract. q. 4. in princip. & q. 64. ver. debet autem iudex Aym. conſ. 244. in prin. Boſſ. tit. de delict. num. 14. Gabriel lib. 7. concl. 27. nu. 8. Plot. cõſ. crim. diuer. 137. nu. 22. vol. 1. in magnis.

13 Secundo dicitur non cõſtare quod D. Eques fuerit ſemel malus nec quod vnquam receptauerit bannitos quinimo cõſtat de contrario videlicet de eius nobilitate & bona fama quæ vt notũ eſt plurimum operatur in demonſtrando innocẽtiam inquiſiti & licet ipſe Dominus Eques fateatur eos tunc contumaces pro archibuſata illata in illum de Penagallis & forſan etiam crediderit pro tali archibuſata eſſe bannitos vel condemnatos. Non per hoc tamen fatetur eos capitulariter bannitos prout requirit bulla, quia non ſequuta morte & quod habuiſſent animum occidẽdi non poterant ea de cauſa capitaliter condemnari niſi vt communiter obſeruatur per tribunalia conditionaliter & in euentum mortis ſaltim de generali cõſuetudine de qualitate per Gram. deciſ. 2. & deciſ. 74. & vot. 8. Syluan. conſ. 43. nu. 2. lib. 1. Ant. Gomez in tract. de delict. tit. de homic. nu. 11. d. Ioſeph Ludou. deciſ. Lucen. 15. nu. 30. ſeq. 1. par. Et ad hoc vt receptator puniatur neceſſe eſt non ſolum quod receptatus ſit bannitus, ſed taliter bannitus vt non potuerit receptari Plot. in l. ſi quando nu. mihi 589. C. vnde vi in antiqua impreſſione.

14 Tertio dato quod vt in dubio per acta R. D. Gubernatoris conſtet de duabus capitalibus cõdemnationibus presbyteri Dominici. Non per hoc tamen conſtat quod tempore receptationis eſſet bannitus. Et prout de iſta qualitate banni conſtare debet Petr. a Plau. in Epithom. delict. c. 19. nu. 27. verſ. cæterum Menoch. de Arb. q. caſu 191. nu. 4. conſ. crim. diuerſim. nu. 21. vol. 2. in magna impreſſione.

15 Quarto iterum dato quod etiam eo tempore dicti Dominicus, Ceſar & Proſper eſſent capitaliter banniti prout non erant non poteſt tamen de receptatione Dominus Eques puniri quia nõ conſtat eum habuiſſe ſcientiam de capitalibus ipſorum condemnationibus Ant. Gomez. d. tit. de homicid. nu. 50. Menoch. d. caſu 348. nu. 15. Roland. conſ. 45. nu. 10. ſeqq. vol. 1. quod procedit etiam in receptantibus bannitis pro crimine læſæ maieſtatis Gig. de crimin. læſ. maieſtatis lib. 3. rub. fi. q. 10. nu. 8. Petr. a Plach. vbi ſupra c. 16. nu. 6. qui omnes in propoſito etiam concludunt in dubio præſumi ignorantiam & non ſcientiam.

16 Quinto iterum dato quod D. Eques habuiſſet notitiam quod eſſent capitaliter banniti prout non erant ſaltim de eo tempore & ſi erant nullã de banno habebat notitiam non per hoc tamen eſt puniendus quia vt ipſe dicit illos receptauit b non doloſe & ad malum finem ſed pro tractando pacem inter eos & illos de Penegallis & ſic ad bonum finem Soc. in l. 1. num. 9. ff. de verb. obligat. & conſ. 262. nu. 15. vol. 2. & conſ. 90. nu. 3. dolus enim eſt ille qui receptationem alias de ſui natura licitã illicitã facit ideo ſine dolo receptatis nõ punitur Carer. in prac. in trac. de homic. in §. poſt verò maleficium nu. 10. poſt Bal. in l. quocunque in pun. C. de ſeru. fugit. Et vbi factum alias de ſe licitum illicitum redditur ex dolo & ſcelere non ſufficit probare factum niſi etiam probetur dolo & ſcelere cõmiſſum d. l. 1. §. itẽ ff. ad Syllan. ibi liquere igitur dẽt ſcelere interemptũ Brunor. a ſole in ſuo conſ. crim. nu. 13. ſed hic non conſtat de aliquo dolo ex tali receptatione ergo nulla põt c imponi pęna & iſto caſu cũ aliunde non cõſtat de huiuſmodi receptatione quam ex cõfeſſione D. Equitis illa non põt ſcindi per fiſcũ ſed in totũ vel acceptari vel refutari debet vt per Hier. de Mont. qui concordãtes allegat in q. 16. nu. 18. ſeq.

17 Dum quarto prætenditur D. Equitẽ poſſe torqueri ad induendum nomen & cognomen illius vulnerati & curati in eius domo quem fiſcus prętendit bannitum & famoſum cum non ſit veriſimile ipſum ſaltim à ſuis domeſticis non perquiſiuiſſe & ſciuiſſe illius nomen ex præallegatis tollitur nec dubitatio quæ forſan poſſet procedere qñ cõſtaret illũ vulneratum & curatũ receptatũ fuiſſe bannitum. Tunc enim ex aſſerta veriſimili ſcientia poſſet dubitari an D. Eques eſſet torquẽdus nec ne, at non cõſtito de corpore delicti nec conſtito quod ille eſſet bannitus prout nec etiã præſumi debet ex ſola vulneri adhibita cura in domo Equitis cum hoc ſit opus charitatis & nõ delictum non video, quomodo poſſit tractari de tortura ad iudicandum, nomen illius receptati & curati poſtquam non cõſtat eum eſſe nedum capitaliter ſed nec etiam nullo modo bannitum vt ſupra late deductũ eſt. Preſertim cum etiã D. Eques dicat ſe & tẽpore a domo abſentẽ quo caſu oritur præſumptio ignorantiæ & non veriſimilitudo ſcientiæ Menoch. de arbitr. quæſt. ca-

ſu 186.nu.16.Rolan.conſ.9.nu.44.vol.3. & ſtante vilitate ipſius vulnerati & curati non eſt tam veriſimile, vt ex aduerſo prætenditur ſi domeſtici non curauerint diligēter indagare illius nomen & cognomen, contenti ſolum ſciuiſſe quod erat poroarius equitis Tholomei & nec quo ad primã imputationem de receptatione bannitorum.

18 Quo vero ad imputationem captare Neapolionis in qua prætenditur D. Equitem fuiſſe participem cum Ant. Colorito de Maentia qui vt deponit Marianus alias in vrbe examinatus & hac de cauſa ad triremes tranſmiſſus fuit caput talis capturæ Dicitur quod ex quo non conſtat dictum Antonium aſſertum caput ſeu principale in hoc delicto re vera illud commiſiſſe non poteſt procedi contra D. Equitem vt illius complicem vel participem quia ex incertitudine principalis delinquentis inferens in acceſſorio incōpetentia procedendi vulgata l. ſi is qui rem §. ſi tu Titium ff. de fur. Bar. conſ. 184. Bal. conſ. 159. circa finem vol. 1. Anchar. conſ. 216. Marſi. conſ. 49. nu. 13. & 34. nu. 6. & 69. nu. 6. Ioh. Mar. Monticell. in pract. crim. reg. 7. nu. 107.

19 Et dicatur quod per prædictum Marianū conſtat D. Antonium fuiſſe vt ipſe deponit caput talis capturæ & forſan etiam vigore talis depoſitionis fuerit idem Antonius hic in vrbe in contumaciam condemnatus Reſpōdetur quod ad hoc vt in propoſito dicatur conſtare de principali delinquente debet delictum probari non per vnum teſtem ſed vel per delinquentis propriam confeſſionem vel per duos teſtes plene certe & concludenter Boſſ. tit. de delict. num. 38. in fine & tit. de mãda ad homicid. pariter in fine Menoch. de arbitr. q. caſu 349. nu. 13. & caſu 352. nu. 15. lib. 2. & propter ſolam fictam confeſſionem reſultantem ex condemnatione in contumaciam iſto caſu minime ſufficere dixerunt Bar. in d. §. ſi tu Titium & ibi Alex. in Addit. Vbi quod ita omnes Doctores ſequuntur & praticantur Ang. de maleſ. verbo dicto maleficio ſemper aſtitit nu. 20. Foller. in pract. crim. verbo capiat infamationem num. 56. Boſſ. tit. de delicta nu. 51. Alex. cōſ. 99. nu. 4. verſ. præterea lite lib. 1. vbi pariter teſtatᷣ de cōi Burſa. conſ. 20. nu. 2. ſeqq. lib. 1. & Nouiſſime D. Ioſeph. Maſcar. in trac. de prob. concl. 169. nu. 17. & ſi aliter diceremus ſequeretur abſurdū, ꝙ contumacia vnius alteri noceat cōtra l. qui repudiãtis in fine & in l. Papinianus §. meminiſſe ff. de inoffi. teſt. & l. eius qui delatorē, vbi Bar. ff. de iure fiſci cū ſimi.

20 Hoc ſtante corruunt oĩa prætenſa inditia ex aduerſo deducta & nihilominus, quia innocētiæ cãpus Titius D. Equuitis, vnde quaq; latiſſimus apparet ſigillatim reſpōdendo in primis dr̃ ꝙ nō obſtant litteræ miſſæ per D. Equitē Antonio Colorito per manus Io. Perrini. Quia miſſio litterarum de ſe nō eſt delictum nec delictum inferunt. Et licet intus litteræ poſſint continere bonū & malū & ſic delictū, & non delictum: non per hoc tñ pōt ex ijs ſumi inditiū; quia vbi actus pōt interpretari pluribus modis nunq̃ ex eo oritur inditium malum qñ de ſalute hominis tractatur, vt dixit Bal. conſ. 259. vol. 1. Marſ. conſ. 18. nu. 18. & conſ. 51. nu. 6. & inditia nō debent eſſe dubia vel equiuoca, ſed certa probabilia veriſimilia & concludentia l. Milites §. oportet C. de queſt. Mãtua conſ. 118. nu. 17. Io. Mar. Monticel. in prac. crim. reg. 10. nu. 23. Rolan. conſ. 57. nu. 31. ſeqq. vol. 4.

21 Et prææallegata potiſſimū procedūt in caſu noſtro in quo D. Eques reddit cauſam tranſmiſſioni dictarū litterarū vt. ſ. Antonius Coloritus qui fuit mediator vt ipſe mutuauerit D. Petro Gaetano ſcuta 30. ſuper eius bacili eſſet ēt mediator in operãdo vt idē D. Petrus reſtitueret pecunias mutuatas &. iam per teſtes probatū fuit motū, ut ſupra factum ſuper dicto bacili mediante ipſo Antonio, vnde ſucedit regula ꝙ actus qui potuit explicari ex licita, & ex illicita cauſa cēſeri debet explicatus ex licita, & non illicita. Bar. in l. ſi. §. de illo verſ. quæro qñ. ff. de bon. eorum qui mor. &c. Corn. conſ. 261. de duob. nu. 15. lib. 4. Abb. conſ. 68. col. 2. verſ. probo ſic lib. 1. Aym. cōſ. 18. Andr. iuuenis in fine Ruy. cōſ. 4. Proponiť nu. 19. lib. 5. Alciat. de præſump. reg. 3. præſump. 1. nu. 2. & ibi in addit. ſub littera A. Ant. Gabriel lib. 7. cōcl. 2. n. 28. in 3. illatio. & in caſu noſtro impaſſibile eſt ex dicta litterarum trãſmiſſione ſumere aliquod inditiū quod in illo tractaretur de captura Neapolionis, quia vltra alias inueriſimilitudines deductas per aliū D. Scribentē quas hic non repeto illa vr̃ ineuitabilis. Quod Io. Perrinus habuit litteras à D. Equite de ſero ante omiſſam capturã Neapolionis, Neapolio aūt fuit captus ſequenti ſummo mane tp̃e quo colliguntur roſe & ſic ante ortū ſolis quo tp̃e Io. Perrinus forſan non adhuc diſceſſerat de ciuitate Sectię & ſi diſceſſerat nō adhuc peruenerat ad terrã Maentiæ, & ſi peruenerat nihil potuit Antonio Coloritus ope rari in captura Neapolionis ꝑ receptas litteras cū iam erat captus vt dixi ſummo mane, vn̄ ſicut ex veriſimilitudine vel inueriſimilitudine deduci r̃, & excluditur inditium culpæ, vel innocentiæ vt per Bal. conſ. 180. Mortuo filio vol. 3. Aret. conſ. 9. col. 2. Oldr. conſ. 13. incip. cum quæſtio in fine cū alijs per Brun. à Sole in ſuo conſ. crim. nu. 18. multo magis debet excludi inditium delicti data illius impoſſibilitate, vt in caſu noſtro.

22 Nec ēt obſtet allocutio ſecreta facta, vt prætēditur per Antoniū Coloritū cū D. Equite eodē die quo fuit captus Neapolio, quia de ea nō conſtat niſi per depoſitionē Io. Perrini, qui præterq̃ ꝙ eſt vnius, & vox vnius vox nullius patitur ēt plures defectus, & reperitur carceratus pro pluribus capitalib. delictis; ideo nihil probat ēt in caſibus priuilegiatis & vbi alias teſtes inhabiles admitterentur Marſ. ſing. 385. Ceph. cōſ. 65. nu. 27. & 28. vol. 1. & conſ. 250. nu. 33. ſeq. vol. 2. Rolan. conſ. 3. nu. 49. ſeqq. vol. 3. & cōſ. 98. nu. 46. vol. 4. & conſ. 57. nu. 41. ſeqq. eod. vol. & tñ certū eſt inditiū quodlibet remotum debere probari ꝑ duos teſtes nulla laborãte ſuſpitione vel macula Grã, cōſ. 3. nu. 18. Ant. Gomez. de delic. tit. de tortura reorū, n. 18. Corra. in prac. pag. 296. n. 26. Menoc. de arbit. quęſt. caſu 270. n. 6. & 23. li. 2. Rolã. cōſ. 3. nu. 37. ſeqq. vol. 3. Oſaſc. deciſ. Pedem. 79. n. 31. Alciat. conſ. 455. nu. 1. Vbi quod hæc concluſio eſt communiter canonizata in iudicijs & ſcolis.

23 Et in omnem euentum quatenus conſtaret de hac ſecreta alloquutione prout non conſtat non tamen cōſtit o quid inter eos tractatum fuerit

rit

rit ſermo præſumitur habitus in bonam partem, & non in malam vt tractauerint delictum prout optime deduxit & comprobauit alius D. ſcribẽs auctoritate Bal.Marſilij, & aliorum Doctorum; ideo iterum ſubintrat concluſio ſupra firmata, quod ex actu dubio & equiuoco non oritur contra agentem inditium ad torturam cum' inditia debeant eſſe certa,& concludentia non autẽ dubia & equiuoca,& quod hoc ſit verum patet: nã ex ſola ſecreta alloquutione etiam facta ad aures quod plus eſt nunquam oritur inditium contra loquentẽ niſi alijs concurrentibus, & delicto incontinenti ſequuto Bal.in l.1.nu.10.& ibid. Iaſ. ſub nu.30.verſ.5.mirabiliter limita.C.de ſeru. fugit Anan. conſ.59.nu.2. ver. intellige tribus concurrentibus ff.priuileg.cred.& ſic ex ſecreta allocutione ſumitur indicium delicti nõ perpetrati; ſed perpetrandi & incontinenti ſubſequti,quod non poteſt ſummi in caſu noſtro, quia delictum vt ſupra dixi erat perpetratam ante dictam allocutionem ergo impoſſibile erat,vt in ea tractaretur de capiẽdo Napolionẽ, qui iam erat captus: nec video iure probari quod ſecreta alloquutio faciat præſumere in præteritum licet bene pluribus concurrentibus faciat aliquando præmere futurum vt dixi.

24 Multo minus obſtet depoſitio Matthęi, qui retulit Io. Perrino nomine D. Equitis vt à curia donec fuerit liberatus à carceribus alioquin ſi in fortiam curię peruenerit erit ſuſpenſus:nam pro parte D. Equitis dicitur hoc non eſſe verum qđ patet,qa Matthęus dicit ſię retuliſſe qui ſic ſibi dictum ab Alexandro Alexander autem examinatus dixit contrarium & ſubſtinuit in tortura, vnde depoſitio Matthæi redditur falſa Gramm. cõſ.26.nu.20. ſeqq. & conſ.31.nu. 8. Alex.conſ. 91.poſt nu.7.col.penul.in fine lib.4. Gabr.tit.de teſtibus lib.1.concluſ.2.num.11.Bertazz.conſil. 334.nu.3.lib.2.Decian.conſ.92.nu.51.lib.2.

25 Pariter non obſtet,quod ſumus in tractatu,& ſic in delicto difficilis probationis:nã præterquã quod vt optime cõſiderauit alius D. Scribẽs cui propter eius ſcientiam & ſingularem bonitatem plurimũ de foro & debeo licet non conſtet de aliqno tractatu. Ad hoc tñ dř, quod etiã in delictis occultis,& difficilis probationis inditia ad torturam debent eſſe legitima & ita certa vt vix reus poſſit denegare delictum ſic in ſpecie huic obiectioni reſpõdet Oſaſcus videndus deciſ. Pedem. 79.nu.10.iũcto nu.55.ſeq.Pariſ. conſ.15. nu.14. lib.4.Cęph.conſ.233.nu.20.& 21. lib.2. Moder. Ferrar.ab Anguil.in conſ.50.nu.9.ſeqq. lib.1.

26 Et in atrociſſimis id quod vulgo dici ſolet, ꝙ licitũ eſt Iudici iura tranſgredi & ſimilia, cõiter declaratur per Doctores procedere, vbi conſtat. Quẽ commiſiſſe illud delictum atrox de quo imputatur ſecus ſi pẽdeat proceſſus. Et ſic habet locũ in puniendo non in procedendo,ſeu torquendo Marſil.plene in pract.§. diligenter nu.157.& plurib.ſeqq.Iod.in pract.crim.c.55.nu.9. Rolan. conſ.7.nu.42.ſeqq.vol.1.& cõſ.12. nu. 32. ſeqq. vol.3.Brunor.à Sole in ſuo conſ.crim. nu.87.Et licet Clar.in pract.§.1.verſ. ſunt etiam in fine teſtetur apud eum ſeruari quod ẽt in procedendo põt in atrociſſimis Iudex iura tranſgredi: nec tñ conſuetudo Mediolani de qua ipſe teſtatur non debet ad alias ciuitates extendi Rolan. conſ.94. nu.22.conſ.98.nu.23. & ſeqq.vol.4.Hippol. Riminald.conſ.245.nu.41.& ſeqq.lib.3.

27 Et in caſu noſtro res caret omni difficultate, quia vt ſupra probatum fuit tam in prima,quam in ſecunda imputatione nulla prorſus inditia ne dicam leuia vrgent contra D. Equitem ẽt quod ſimus in occultis & atrociſſimis, ideo abſolutioni locus eſt inquam eo magis D.Iudex inclinare poterit quod Neapollio,qui vt mihi ſupponitur eſt inſtigator in cauſa iam ſunt lapſi quinq; anni quod fuit captus & ſi eo tempore habebat ſuſpectum D.Equitem cur pariter eodem tempore nõ dedit contra ipſum querelã? Ideo ſubintrat concluſio quod ex diuturnitate porrectionis querele permittitur falſitas & calumnia l.2.§.ſi quis.ff. ſi quis caut.Bal.conſ.37.in fi.lib.1.Aym. cõſ.75. nu.9.Foller. in pract. verb. Item quod commiſit falſitatem nu.18.Cęph.conſ.183.nu.3.Plot.in l. ſi quando §.ſi nu. 11. Corrad. in pract. pag.230. col.2.in princ.verſ.77.vt accuſator &c.

Et ex his ni fallor ſint ſublatæ doctiſſime dubitationes Eccell.D.Iudicare debentis. Propterea ſupplicatur pro relaxatione & abſolutione ipſius Do.Equitis prout certe abſoluendus erat quamuis ferè allegatis non obſtantibus fuit ſemel tantum tortus, ſed tortura eo magis ſuam innocentiam patefecit. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a De *Credulitate*. Concluſio per D.meum hic firmata nõ tranſit ſine difficultate, & ſatis dubia redditur ex ijs quę ipſe ſcripſit in tracta.de teſtibus q.62.nu.241. Vbi facit aliã concluſionẽ quod producens teſtes licet cẽſeatur approbare corã perſonas nõ tamen prohibetur impugnare corũ dicta & propterea in teſtibus deponẽtibus de auditu ſeu de credulitate quod non bene probent contra producẽtem voluerunt alij nõnulli Doctores per eum relati d. q.62. nu. 228. & 235. Ideo concordando contraria dicas,quod opinio affirmatiui per coſultorem hic firmata, tunc demum procedit qñ producẽs teſtes adhuc poſt eorum publicationem eorum examen reproducit, quia tũc cenſetur ẽt approbaſſe dicta eorundem teſtium ſecus ſi tantum illos examinare feciſſet, ſed examen nõ produxiſſet prout bene aduertit idem D.Farin.d.q.62.num.229.& 236.

b *Non doloſè & ad malum finem*. Vide tamẽ Bullam Sixti V.in ordine ſextã contra bannitas &c. in verſ.Neq; receptatores de qua in 2.par.Bullarij fol.mihi 1377. quæ bulla ſuperuenit poſt hoc reſponſum in qua ſtatuit receptatores bannitorum non excuſari ſub prætextu non doloſè & penitus inculpatę,nec ad malum finem receptationis. Quæ lex quamuis dura ſit ſeruanda eſt, ſed cum temperamento equitatis.

c *Aliunde non conſtat*. Addo probat eadem concluſione relatus per Maſcard.de probat.lib. ſecũdo,concluſio.867. nume.7. Honded, qui tamen loquitur,quando confeſſio non habet contra ſe præſumptionem in conſil. 96. nume. 24. libro 4.

Verum non ſine ratione de hac eadem concluſione dubitauit, idem D. meus Farin. in ſua prac. crim. par. 2. tit. de reo confeſſ. & conuict. q. 81. nume. 155. & ſeqq. Vbi propterea dixit iſto caſu cõfeſſum non poſſe effugere pœnam extraordinariam prout fuit de mente Maſcard. d. concluſio. 867. nume. 7. & ante eum expreſsè voluit Marſil. in conſil. 129. nume. 2. Nec diſſentit Oſach. qui de communi opinione teſtari videtur deciſ. Pedemont. 60. nume. 9.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Recenſentur plura inditia ac plures præſumptiones ex quibus arguitur ſtuprum, ſeu adulterium diſcutiturque an ex illis poſſit Reus torqueri, vel etiam condemnari & inquam pœnam.

SVMMARIVM.

Stuprum & adulterium ſunt delicta occulta & difficilis probationis. nu. 1.

Socij, & participes criminis admittuntur in delictis occultis & difficilis probationis, nume. 1. verſic. & vbi delictum.

Socij, & participes criminis admittuntur in probatione adulterij & copulæ carnalis. nu. 2.

Verisimile, quod eſt pro veritate habetur. nu. 3.

Inditium oritur cõtra reum inquiſitum de delicto de quo nemo alius inculpatur. nu. 3. in fine.

Filij concepti ex muliere vxorata præſumuntur ex matrimonio & non ex adulterio nati, quamuis ipſa vxor ſit inhoneſtæ vitæ, quod quando verum ſit & de materia, nu. 4. & in addit. littera [a].

Inueriſimile, quod eſt pro falſo reputatur, numero 4. in fine.

Confeſſio extraiudicialis geminata habet maximã præſumptionem veritatis, nume. 5. & in addit. littera [b]. vbi etiam an probet plenè.

Adulterium probatur ex oſculo amplexio alijſque ſimilibus præparatorijs. nu. 6.

Adulterium & ſtrupum probatur per confeſſionem adulteratæ, & ſtrupata. nu. 6. ante fin.

Teſtis conſanguineus maximè probat contra ſuum conſanguineum. nu. 6. in fine.

Carnalis copula maximè probatur ex eo, quod mulier horrida, & incompta cum viro exeat ab aliquo cubiculo. nume. 7.

Præſumptiones plures, & plura imperfecta coniunguntur in ijs, quæ ſunt difficilis probationis. nu. 8.

Socij criminis depoſitio iunctis adminiculis facit inditium ad torturam. nu. 9.

Socius criminis non facit inditium ad torturã niſi ſuam depoſitionem confirmauerit in tortura & ad faciem inculpati. nu. 10.

Mulieres de iure Canonico in criminalibus repelluntur a teſtificando præterquam in caſibus in quibus veritas aliter haberi non poteſt. nu. 11.

Teſtes inhabiles alia ratione quam infamiæ non torquentur ad purgandam inhabilitatem. nu. 12.

Lenones, & Lenæ repelluntur a teſtificando. nu. 13.

Criminoſus ad hoc vt quis dicatur non ſufficit ſola carceratio niſi de crimine fuerit conuictus confeſſus vel condemnatus nu. 13.

Teſtium confrontatio facta cum reo habet vim citationis num. 14.

Teſtis depoſitio quando eſt varia attenditur primum dictum & non ſecundum, niſi ſecundum fuerit magis veriſimile & magis adminiculatum nu. 15.

Clerici hodie de conſuetudine torquentur etiam quod contra eos non vrgeat fama delicti de quo imputantur. num. 16.

Præſumptiua probatio ſufficit ad condemnandum in pœnam extraordinariam nu. 17.

CONSILIVM XXXVIII.

1 ADSIT DEVS. Adulterij ac ſtupri crimen reputatur a iure difficilis probationis vt bene not. Soc. iun. conſ. 32. verſi. quinimò dici poſſet vol. 2. Menoch. de arbit. q. caſu 116. nu. 11. verſicul. ſeptimus caſus lib. 2. ideo coniecturas ac præſumptiones ſolas haberi pro plena & concludenti probatione communiter ab omnibus receptum eſt vt per Fel. in c. præterea nu. 2. verſ. quod probatio extra de teſtibus Rom. conſ. 167. Ant. accuſat. nu. 7. verſ. vltimo hoc adulterium Marſi. conſ. 1. nu. 47. & conſ. 116. num. 10. verſ. quod in his & eſt tex. vbi notant omnes in c. litteris & in c. tertio loco extra de præſumpt. & vbi delictum eſt de ſui natura difficilis probationis & aliter veritas haberi non poteſt quam per ſocios criminis tunc ſocios & participes admitti ſcripſerunt Marſil. in lib. 1. §. Diuus Antoninus in fine num. 21. ff. de quæſt. Carer. in pract. crim. in 2. tract. de indit. & tort. §. octauum inditinm 2. 12. Dec. in conſ. 342. col. 2. in fine verſ. ad hoc reſpondetur num. 3. Aym. conſ. 178. nu. 3. verſi. hoc ita preſupposito vol. 1. qui proprie loquuntur in teſtimonium mulierum participum criminis Gram. vot. 3. nu. 6. Natt. conſ. 298. nu. 9. lib. 2. Menoch. de arbit. q. lib. 2. caſu 474. nu. 36. Cæphal. conſ. 75. nu. 45. lib. 1.

2 Et in ſpecie quod in crimine adulterij ſeu probatione copulæ carnalis ſocij & participes criminis admittuntur tradiderunt Alex. conſ. 13. in fi. lib. 7. Pau. de Caſt. in conſ. 348. Notãdum quod adulterium in fine nu. 3. lib. 1. Aym. d. conſ. 178. num. 3. Ioh. Maria Monticel. in pract. crim. reg. 4. nu. 18. & nu. 30. vbi alios adducit concordantes Carer. vbi ſupra ff. §. decimum inditium nume. 4. Natta. in conſ. 205. num. 4. verſicul. poteſt etiam dici quod admittantur ad teſtimonium qui cum eam rem habuerunt lib. 1. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſio. 158. & concluſio. 65. num. 14. & lib. 2. concluſi. 1063. num. 26. 27. & 38. vnde cum in proceſſu mihi tranſmiſſo videam agi contra iſtũ d. C. de ſtupro & adulterio reſpectiua commiſſo cum & pro illius probatione vltra alias præſumptiones, & teſtium depoſitiones de quo mox dicam habeamus etiam ſpontaneam confeſſionem ipſius ſtupratæ ac adulteratæ vix credo negari poterit quin ſaltim ex omnibus ſimul iunctis præfatus C. conuictus non dicatur per præallegata.

Coadiu-

3 Coadiuuatur enim primo hæc eadem confeſſio ab euentu partus quæ carnalem cognitionẽ præcedentem de neceſſitate præſuponit. Cur igitur dicere volumus meritori dum pro adulterio nominat & nõ alium ſi nulla poteſt aſſignari veriſimilis ratio quare potius alium taceat prætenſum verum adulterium & falſo inculpet? Certe eius confeſſio ex hac ſola conſideratione valde veriſimilis redditur Deo magis attendenda tanquam veritati conſona quia quod veriſimile eſt veritate habetur c. quia veriſimile extra de præſump.c.bonæ de appellat.cum alijs per Tiraq. de reuocan.donat.in præfat. num.32.& ſeqq. Et ſi non fuit is, qui carnaliter cognouit quis fuit alias? & proceſſu non apparet alium eſſe inculpatum vel diffamatum de hoc delicto ideo valdè contra eundem D.Iura præſumũt Soc. conſ.54. circa finem vol.3.

4 Nec etiam obſtet dicere prout ex aduerſo dicitur quod filij præſumuntur concepti & nati ex
a marito [a] etiam quod vxor ſit adultera & inhoneſtæ vitæ l.filiam diffinimus ff. de ijs qui ſunt ſui vel alteris iur.l.miles §.defuncto ff.de adult. cum alijs per Gabr.in tit.de præſump.concl.14.per totam. Quia iſta præſumptio tollitur ex veritate facti & ex breuitate temporis quod interceſſit a die quo nupſit ſecundo viro vſque ad diem partus quo ſtante impoſſibile eſt vt fuerit reddita grauida ab ipſo 2.viro vt ex aduerſo ſupponitur ideo ceſſat præſumptio prædicta vt in ſimili declarat idem Gabr.d.concluſio.14.nu.19.verſicu. Quinto limita poſt Abbat. Fel. Alex. & Pariſ. in locis per eum relatis. Si enim mulier iſta pueros ex viro ſuo concepiſſet inueriſimile prorſus eſt, quod eos clam & eodem viro ignaro parere voluiſſet. Et quod inueriſimile eſt pro falſo reputatur l.non eſt veriſimile ff.quod met.cau.l. melius in princ.ff.de leg.2.l. ex facto §. ſi quis autem ſuſceperit ff.ad Trebell. cum ſimilibus & ex contrarijs præſumptionibus tolli præſumptionem filiationis prædictam ſatis apparet ex deciſ.Rotæ per Achill.de Graſſ. in tit. qui filij ſint legit. deciſi. alias 331.ſub tit.de filio & filiatione.

5 Secundo. Hæc eadem confeſſio coadiuuatur ex depoſitione F. dicentis quod tẽpore prædicti partus ſibi liberè faſſa eſt pueros ex eo concepiſ-
b ſe quo caſu ex talis confeſſionis geminatione [b] facta præſertim ante formatum proceſſum contra Canonicum maxime præſumitur veritatem dixiſſe ad tradita per Paul. in l. cum ſcimus num.6. verſ.nota quod confeſſio C.de agricol.& cenſit. lib.12.Felyn.in c.olim nu.9.in fi.ver. & forte extra de reſcrip.Anan.in c.de hoc num.5. & ibi etiã Fel.nu.3.de Symon.Foller.in pract.crim.verb.& ſi confitebuntur il 2.num.37.Gabr.in tit.de confeſſ.concl.3.num.3.Claud. Battan. reg. crim.54. nu.5.Cauell.Cott.in ſuis Memorial.verbo Geminatio verborum verſ. item quod de geminata confeſſione extraiudiciale.

6 Succedunt depoſitiones aliarum duarum mulierum deponentium de viſu quod amplectebatur & oſculabatur. Quo caſu ex oſculo & amplexu alijſque ſimilibus præparatorijs probari ſaltẽ præſumptiue adulterium & copulam carnalem communiter ab omnibus receptum eſt vt per gl. in l.quod ait lex in verbo in rebus & ibi Bart. nu. 2.ff.de adult.idem Bart.in l.capite.Quinto nu.2. ff.eod.Abbas in c.3.loco nu.4.verſic.& licet Bar. extra de præſump. & in c. præterea nu.2. vbi etiã Fel.nu.4.in fine extra de teſtib. idem Fely. in ea. nu.1.de præſumpt.Dec.conſ.577.nu.3. Soc.iun. conſ.32.nu.14.lib.2.Burſat. conſ.69. num.10.& ſeq.late Hippol.Rimin.conſ.264. lib.3. Et præfatæ mulieres non ſolum deponunt de oſculo, & amplexu verum etiam & de eiuſdem & M. cõfeſſione ex qua etiam probari adulterium & ſtuprũ dixerunt Soc.iun.conſ.32.num.17.& ſeqq.lib.2. Bero.q.84.ſub nu.7.& eo magis prædictis mulieribus credendum eſt cum ſint conſanguineæ ipſius Dec. conſ.163. nu.11. verſ.& ad hoc accedit Aym.conſ.6.nu.62.Gab.tit.de teſtib.concl.4.nume.88.lib.1.Bertazz.conſ.334.nu.5.Hippol. Rimin.conſ.61.nu.28.& conſ.52.nu.117. li.1. Maſcard.de prob.lib.2.concl.858.nu.17.

7 Quarto maxime oritur adulterij præſumptio ex eo quod præfatæ mulieres dicũt vidiſſe Canonicum & vna poſt alium egredientes ſtabulum & quod habebat pallium ſordidum & deturpatũ per id quod in ſimili de muliere pariter horrida, & incompta exeunte cum viro ex aliquo cubiculo tradidit Ferrett.ex ſententia multorum in cõſil.389.Redemptoris noſtri in cauſa nobilis Dominæ Catherinæ num.21. verſ.poteſt etiam dici volum.2.

8 Ex quibus omnibus ſaltem ſimul iunctis hũc fore conuictum facile dici poteſt ex generali regula quod in ijs, quæ ſunt difficilis probationis plures præſumptiones & plura imperfecta coniũguntur ad faciendam vnam plenam probationẽ quia tunc habet locum regula ſi non proſunt ſingula multa collecta iuuant Bald.in l. quicunque col.6.verſi.octauo nota C.de ſeru. fugit Alexan. conſ.24.col.fi.lib.2.Gramm.conſi.136. num.22. Petr.Calleffat.conſ.crim. diuerſ.103. nu.21.p.1. Matth.Gubal.lib.1.comm.opi. in ſuis regulis crimin. in col.5. verſ.in criminibus occultis cũ alijs nouiſſime per Maſcard. de probat. concluſ. 496. num.4.lib.1.

9 Et ijs ſtantibus non obſtent ex aduerſo allegata, quia dum dicitur nullum facere inditium, quia facit ſe ſociam criminis iam fuit reſponſum quod hoc non procedit in adulterio, & in alijs delictis exceptis & difficilis probationis, & quæ ſecreto abſque gentium & teſtium multitudine committi ſolent: & nihilominus ſocius criminis iuncto aliquo adminiculo his caſibus adhuc facit inditium prout ex aduerſo D. ſcribens fatetur & communiter receptum eſt Brun. de indit. & tortur.par.1. quæſtio. 3. nume.24. & 25.Petr. Moncad.in addit.ad Crot.in tract.de teſtib.par. 3.num.95.littera H.Clar.in pract.§.fin.q.21.verſic.ſed quid in criminib. exceptis & facit Doctr. Sbłyc.in l.fina.circa fin.verſi.ſed ego reſpondeo. C.de accuſat.quem quotidie practicari dixerunt Boſſ.in tit.de indit.& conſiderat. ante tortur.nume.149.Decian.conſil.18.nu.64.67.& 69. lib.1. Maſcard.de probat.lib.3.concluſ.1311.num.12. Menoch.de arbitr.quęſt.caſu 474.num.43.cent. 5.lib.2.In caſu autem noſtro plura adeſſe adminicula dubitandum non eſt poſtquam adſunt &

plures adulterij præſumptiones,vt præfertur cõcludentem. Inducentes probationem.

10 Dum ſecundo dicitur non fuiſſe tortam ad faciem: Ideo nihil probare,nec aliquid facere inditium ad trad.per Marſil.in pract.§. diligenter nume.61.Blanch.de indit.nu,380. Boer.deciſ.319. poſt nume.4.Clar.in pract.§.fin.q.21. verſ.quæro nunquid in fine & quæſt,45. verſic. Ceterum ſi Reus Vulpell. conſil.30. nume.7. & conſil.83. nume.8.Reſpondetur,quod ſi non fuit torta torqueatur & torta ſatis probabit licet ſe fecerit ſocium criminis per præallegata.

11 Dum tertio contra mulieres pro fiſco examinatas opponitur quod ex quo ſunt mulieres; ideo contra clericum minime admittuntur ſaltim de iure canonico cap.mulierem q.5.cap.forum§ in fine,de verb.ſignif.cap.quoniam & ibi glo.& communiter omnes extra de teſtib. Specul. in tit. de teſtib.§.1.num.83.verſ. ſecundum canones autẽ Alber.in l.qui teſtamento §.mulier num. 4. verſ. de iure autem canonico, & ibi Paul. de Caſtr. & Innoc.ff.de teſtam.Roland.conſ.24.nu.13.lib.1. Dicitur,quod in delictis occultis & difficilis probationis, & vbi aliter veritas haberi non poteſt prout in caſu noſtro non ſolum mulieres ſed omnes alij teſtes inhabiles admittuntur, & pro idoneis reputantur ſecundum communem de qua per Dec.conſ.342.nu.Emmanuel Suarez in commun.opin.littera 7.num.131.Gomez. in titu.de probat.delict.num.21.verſ.Item adde Cla. q.24. ver.ſciendum eſt tamen & ex text. in l.conſenſu C.de repud.& in l.non omnes §. a Barbaris ff. de milit.4. & in muliere voluerunt Io. Andr. in addit.ad Specul.vbi ſupradicto num.83.litera H.in fine additionis Felyn.in d.c.quoniam nu.1. ver, ſed ipſum non ſequitur & ibi etiam Abb.num.2. verſ.& quod habet veritatem & Imol. etiam nu. 2.in fine Iaſ.in l.fin.num.7.verſ. & licet in criminalibus C.de his quib.vt indignis D. in l.fœmine num.36. verſ. Sed dato quod communis opinio ſit vera & ibi in addit. litera B.ff. de reg.iur.idem Rolan.conſ.7.num.17.& conſ.24.nu.14.lib.1.

12 Dum quarto creditur id non verum eſſe niſi cum tortura ad Clar.in q.24. verſ.item infamis, & q.25.in princ.Aduertatur quod præfati loquũtur quando inhabilitas conſiſtit in infamia ſecus ſi in ratione ſexus ætatis & ſimilia quia tunc abſurdum eſt dicere quod debeant torqueri in caſu in quo à iure admittũtur in teſtes prout in ſpecie declarant Car.in pract.in tract. de indit.3, in textu ergo ibi teſtibus ſuperatus n.37.& §.vltimo incipiente an teſtis nu.27.Matheſel ſingu, 188.incipiente nota quod in ſubſidium verſ.hoc tamen debet intelligi Gabr. lib.1.titul. de teſtib. concluſ.5.nu.8.Boſſ.in tit.de indit.& conſid. ante tortur.nume.151. ad finem Plot.conſ.crimin. diuerſ.132.num.24.lib.1.

13 Dum 5. conſideratur quod ex quo inculpat prædictas mulieres pro lenis ideo tanquam Lenæ & infames nullum debent facere inditium l. 1.in princ.& l.Athletas §.ait Prætor ff. de ijs qui not.infam.Aufrer.de reprobat. teſtium num.63. pract.Corrad.in rub.de teſtib.verb.læno & meretrix nu.17.fol.mihi 80.Maſcard.de probat.lib.3. concl.1356.num.21. pariter in facto aduertatur quod tales mulieres in earum depoſitionibus nõ fatentur ſe lænas ideo non ſequitur talis imputatur de crimine ergo eſt criminoſus quia requiritur vel quod teſtib.uel quod ſententia vel quod ex ſua propria confeſsione conuictus ſit gl. in c. non num.8.q.4.& in c.fin.25.diſtinc.in vltim.q. Gram.voto 30.num. 25.Foller. in pract. crimin. verbo item quod venenauit ſororem nu.28.Nec etiam ſufficit ſola carceratio quia qđ criminoſus quis ſit arguitur ex pęna & condemnatione non autem ex carcere & imputatione l. teſtam. Centurio ff.de manumiſſ.teſtamento Placen. in practic. inquiſitorum verbo calcer verſ.1. in fine.

14 Dum ſexto pariter cõtra eaſdem mulieres opponuntur de citationis defectu. Hoc non habet dubium quod debent repeti canonico citato, & cum eius interogatorijs quatenus illa dare intendat vel quod melius credo debent ſuas depoſitiones confirmare ad illius faciem. Habet enim confrontatio vim citationis Afflict. in conſtitu. ſi damna clandeſtina num.28. ante finem verſic. vel iudex faciat venire teſtes par.1.& in rubr. de his qui fideiuſſ.dare poſſ. in conſtitu. humanitate num.20.verſ.& intelligo etiam par.2.Vulpell. conſ.68.num.7.Clar.in prac.q.11,verſ.item quæro & q.45.verſ.cæterum & ita fieri poteſt.

15 Dum ſeptimo deducitur variationis defectus in ijſdem teſtibus cum primo negant & deinde affirmatiuè deponant cõtra quo caſu primo ſtandum eſt depoſitioni Alber. in l. qui falſo num. 6. & ibi etiam Bal.ante nume.1.ff.de teſtib. gloſ.in cap.in tua & ibi communiter docet extra de teſtib.Alciat.de præſump.reg.2.præſump.29.nu.6. verſ.ſed Abbas Boſſ.in tit.de Oppoſ.conteſt.nu. 5.Couar.var.reſolut.lib.2.cap.13.nu.8.ſub verſ. ceterum ſi teſtis.Dicitur quod quando habemus teſtem varium & cõtingit dubitari cui dicto magis ſtandum ſit, An primo vel ſecundo. Nulla inuiolabilis regula dari poteſt in iure quam attendatur dictum adminiculatum & magis veriſimile Aym.conſ.6.num.49.Cęphal.conſ.60.nume.12.& 14.Clar.in pract.quæſt.53.verſ. Quartus eſt caſus prope finem, ſed ſi eſt quod ſecunda depoſitio iſtarum mulierum eſt magis veriſimile & adminiculata ex confeſſione M. ex depoſitione F. ab euentu partus, & alijs de quibus ſupra ergo & ſine dubio magis attendenda eſt.

16 Dum vltimo dicitur, quod non poteſt agi de tortura clerici cum nulla præceſſerit delicti infamia ad pariter tradita per Abb.Antiquum in c.1. In verbo vt audiuimus de depoſito & ibi communiter Doct.Alex. ad Bart. in l. fin. nume.5.in verbo ſpecialia ff.de quæſt. Felyn. in c. vniuerſitate poſt num.2.de ſenten.& commun. Reſpondetur quod quicquid ſit de iure, de conſuetudine contrarium ſeruatur,quia legitimis exiſtentibus inditijs & conſiderat ante tortur. num.103. in fine Simanc. de hæret.tit.65. nume. 48. Clar. q.54.verſ.Sed an clerici circa medium & nouiſſimè per Paul.Granut.Theorem.18.lib.1. Quare ex præmiſſis iſtum bonum Canonicum, aut torquendum aut ſaltim ex tot tantis quæ præſumptionibus & inditijs contra ipſum laborantibus in pœnam extraordinariam poſſe condemnari iure exiſtimo ſecundum doctr.Inno.in cap. quia veriſimile

veriſimile num.2.verſ.nota tamen de præſumpt. quos referendo ſequuti ſunt Aret. in c. tertio loco nu.19.& 20. de probat. Burr. in c. afferre poſt nume.7.& ibi etiam Card. Zabarel. in fin. Imol. nu.3.& Felin.num.6.de pręſumpt. Alber. in l.abſente,num.3.ff.de pęn.Gram.deciſ.8.nu.8.Boer. deciſ.164.nu.6.Boſſ.in tit.de conuict.num.38.& in tit.de confeſſ.num.21. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Nati ex marito.* Si ſcire volueris an & quando filius præſumatur natus ex marito potius quam ex adulterio & ècontra omiſſis antiquiorum authoritatibus recurre ad Neuizz. in conſil.34.nu.9.& omnibus ſeqq. Curt. iun.conſil.31.num.3.Gozzad.conſil.12.& 13.Alciat. de præſumpt.reg.1.præſumpt.35.num.1.reg.3.præſumpt.37.per totum Grat. reſp.158. num.7.ſeq. par.2.Duen.reg.344.Nouel.reg.92.Pract. Conrad.fol.mihi 386.nume.28.Cęph. conſ.62.num. 82.& ſeqq.ſiue etiam in conſil.82.nu.62.& ſeqq. lib.1.Rolan.conſ.22. nume. 9. lib.3. Menoch.de arbitr.quæſt.lib.2.caſu 89.nu. 19. & ſeqq.Achill. de Graſſ.deciſ.1.in tit. qui filij ſint legitimi Maſcar.de probat.concluſ.788.per totum.& cōcluſ. 789.num.8.& ſeqq.& concluſ.805, per totum & concluſ.1003.nu.34.Apud quos reperies materiam latiſſimè pertractatam.

b *Confeſſionis geminatione.* Confeſſio extraiudicialis geminata non ſolum habet magnam veritatis præſumptionem, ſed etiam inducit plenā probationem ſecundum Bar.Gabr. Claud. Battan.Catell. Cott.& alios in locis hic per D. meū allegatis, quibus addo Roman. in l. nuda ratio poſt princ.ff.de donat.Iaſon.in §.in perſona nu. 48.Inſtit.de actio.& in l.ſi pacto nu.5.C.de pact. & in l.Sed & ſi poſſeſſori §.final.num.8.ff.de iur. iur.Paul.de Caſtr.in conſ.151.num.2.lib.1. Marſil.in l.1.nume.40. C.de ſicar. Mantica in cap.at ſi clerici nume.32. de iudic. & voluit Rota, quæ tamen loquitur in iudicio ciuili in vna Militeñ. Abbatiæ coram bon.mem.R.P.D.Gipzio Lunæ 27.Aplilis 1592.verſic.tertio.Adhuc huiuſmodi confeſſione.

Sed quicquid prædicti Doctores dicant ego nunquam ex confeſſione extraiudiciali etiam geminata aliquem condemnarem, ſed tantummodo acrius torquerem & propterea de hac limitatione tanquam non trita dubitauit Diaz in reg. 125. in 3. fallen. verſ. ſed tu aduerte & Maſcard. de probat.lib.1.concluſ.350. num.24. verſic. ſed Bar.&c.dicens quod prędictorū Doctorum opinio poſſet procedere in ciuilibus prout loquitur Bar.in d.l.cum ſumus & ceteri, qui cum ſequuntur ſecus autem in criminalibus.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Impugnatur teſtis,ex cuius dicto immediatè delictum, tangente iunctis aliquibus adminiculis, prætendebat fiſcus Rçum nominatum,& inculpatum de conſpiratione & tractatu in fuga carceratorum, torqueri debere;concluditurq. quod propter plures defectus quos dictus teſtis & in dicto & in perſona patiebatur, & de quibus in ſummario non poterat de iure (non obſtantibus aſſertis adminiculis) ad prætenſam à fiſco torturam deuenire.

SVMMARIVM.

Regula ſi non pręſunt ſingula multa collecta iuuarit,bene procedit,vbi agitur de tortura inferenda, nu.1.

Berroarij teſtes non ſolum non probant examinati, ſed à teſtimonio repelluntur. num.2.& nume.3.Vbi quid in caſu in quo veritas per alios haberi non poteſt.

Teſtes inhabiles admittuntur in ijs, quæ ſunt difficilis probationis, & vbi veritas aliter haberi non poteſt, nume. 3. Vbi bene declaratur hæc concluſio duobus modis.

Teſtes inhabiles etiam in ijs, quæ ſunt difficilis probationis non ſunt omni exceptione maiores, nu.4.

Teſtis vnus ad hoc vt faciat inditium ad torturam immediatè deponant ſuper delicto debet carere omni macula, nume.4.

Carceres frangens & inde aufugiens habetur pro confeſſo de delicto pro quo erat carceratus, nu.5.

Accuſatus de crimine pendente accuſatione, teſtis eſſe nō poteſt.nu.5. in fine.

Bannitus in contumaciam dicitur infamis & repellitur à teſtificando. nu.6.

Contumacia,& bannum vnius non inducit probationem delicti in præiudicium tertij. poſt nu.6.

Socius criminis non meretur nomen teſtis.nu.6. in fine.

Socij criminis depoſitio facta in tortura non eſt attendenda ad renocationem primæ depoſitionis emanatæ extra torturam, nu.7.

Reus examinatus vt particularis quoad ſe & teſtis quo ad alios ſi in tortura dicat contrarium eius quod dixit extra torturam attenditur primum dictum extra torturam & non ſecundum in tortura num.7.

Socio criminis periuro adhibenda fides non eſt præſertim quando ex interuallo eſt varius a prima depoſitione. nume.8.

Teſtis deponens ſe tantum credere illud quod prius præciſe affirmauerat dicitur varius & non probat. nu.9.

Teſtis poteſt corriggere ſuum examen incontinenti & nō perfecto examine ſecus ex interuallo hoc nu.vltimo caſu non ſolum non probat ſed tanquam periurus punitur. nu.10.

Teſtis varius etiam in non ſubſtantialibus nihil probat, quando variationes ſunt plures vel quando teſtis iurauit dicere veritatem ſuper tota cauſa.nu.11.

Mendax & falſus teſtis in vno præſumitur mendax, & falſus in alijs num.12.

Teſtis inueriſimilia deponens eſt ſuſpectus de falſo.num. 13.in fine.

Teſtis qui dicit aliquid fuiſſe dictum in præſentia alicuius dicitur ſuſpectus de falſo quando is qui in conteſtem nominatur negat ſe talia audiuiſſe nu.14.

Teſtis vnus ſuper delicto deponens non facit inditium, quando illius depoſitioni aliqua coniectura reſiſtit nu. 14.verſ.& hinc.

Teſti

Teſtis deponenti pro non delicto & ad fauorem Rei magis creditur quam deponenti pro delicto & contra reum num. 15.

Teſtes inhabiles admittuntur ad defenſionem rei. nume. 16.

Teſtis qui patitur plures defectus nullam facit fidem etiam in caſu in quo aliàs teſtes inhabiles admittuntur nu. 17.

Teſtis inhabilis ex pluribus defectibus non coadiuuatur adminiculis nu. 18.

CONSILIVM XXXIX.

1 ADSIT DEVS Iam video contra Martellum extare depoſitionem Melchioris Bairoarij, qui immediate deponit de tractatu & conſpiratione ſuper fuga carceratorum & hanc depoſitionem iunctis alijs quibuſdam adminiculis, ſeu ſuſpitionibus quę ex proceſſu reſultare videntur contra eundem Martellum, videlicet amicitia & parentela cum carceratis aufugientibus acceſſu ad carceres & alloqutione cum eiſdem carceratis in die ſequutæ fugæ inſtructione data Melchiori in carceribus Turris Nonæ ſuper eo de quo volebat ipſum recordari: Et quod erat inquiſitus pro eodem delicto pro quo detinebantur illi, qui aufugerũt, ſine dubio primo aſpectu inducere plenum inditium ad torturam contra ipſum Martellum vix denegari poſſe videtur per regulam quod ad torquendũ ſi non proſunt ſingula multa collecta iuuant de qua per Brun. de indit. & tortur. par. 1. quæſt. 2. num. 6. Cępo. conſil. 32. nume. 17. Grammat. conſi. 3. nu. 6. & deciſ. 34. num. 35. Pariſ. conſ. 153. nume. 36. verſic. 40. principaliter nume. 4. Gabr. lib. 1. tit. de probat. concluſ. 1. nume. 27. Præſertim in caſu noſtro in quo agitur de tractatu & conſpiratione ad fugiendum quæ cum ſit difficilis probationis admittit inditia, & præſumptiones ne dum ad torquendum, ſed etiam ad condemnandum Bal. in l. quicunque, num. 35. C. de ſeru. fugit. cum alijs per Menoch. de arbitr quæſt. lib. 2. caſu 16. num. 15. & per Clar. in pract. §. fin. q. 20. verſ. ſcias tamen in fine.

2 Verum re melius ruminata. Dico in primis, ꝙ Fiſcus nullum omnino poteſt facere fundamentum in confeſſione dicti Melchioris, quia cum ſit viliſſima perſona & Birroarius non ſolum non plenè probat, ſed omnino nihil probat, quia à teſtimonio repellitur, vt voluit Bald. in l. etiam nume. 4. C. de teſtibus, & in l. fi. in 8. quæſt. de edict. diu. Adrian. tollen. Aug. in l. ſciendum. ff. de vſur. Lanfranc. de teſtib. in c. quoniam contra in verb. teſtium depoſitiones num. 64. verſ. quid de Birroario & ibi in addit. extra de probat. Alber. de Muſetis in tract. de teſtib. cap. 2. num. 37. & num. 57. Aufrer. in tract. de reprobat. teſtium verſ. Birroarius, num. 12. Boſſ. in tit. de denunciat. nu. 12. & 13. Burſat. conſ. 65. num. 12. lib. 1. Maſcard. de de probat. concluſ. 189. nume. 1. & 2. lib. 1. & concluſ. 1358. nu. 6. lib. 3.

3 Sed nunc audio fiſcum ſtatim reſpondentem & dicentem aduerte Domine, quod vbi veritas aliter haberi non poteſt & in ijs quæ ſunt difficilis probationis: prout videtur caſus noſter admittuntur teſtes inhabiles & facta in domo vel in carceribus non poſſunt per alios teſtes melius probari quam per domeſticos & carceratos; Ideo vana eſt tua conſideratio ad tex. in l. conſenſu cum ibi not. per Doct. de repud. & in l. nõ omnes §. à Barbaui. ff. de re milit. & in l. diuus verſ. Sed ſi aliter veritas ff. de quæſt. Gabr. tit. de teſtib. concluſ. 7. num. 1. lib. 1. Clar. in pract. §. fin. verſ. ſciendum eſt tamen & ego replico quod illa reg. quæ vult admitti teſtes inhabiles vbi veritas aliter haberi non poteſt intelligitur quando non ſolum & loci in quo dicitur commiſſum delictum non interfuerunt alij teſtes verum etiam quando de eiuſdem loci natura nec intereſſe poterant & ſic quando actu & potentia veritas aliter haberi nõ poterat ſecus ſi actu tamen ſine potentia: prout in caſu noſtro in quo poterant in carceribus reperiri etiam alij carcerati qui non eſſent Birroarij, vt bene declarat Crot. de teſtib. nume. 71. & 72. Blanch. de indit. nu. 354. Gram. conſ. 26. nu. 37. & conſ. 45. num. 11. Boſſ. tit. de indit. nu. 170. & eſt communis vt patet ex tumulatis per Ste. Lamberteng. de contract. corum, &c. gloſſ. 1. nu. 188. & bene teſtatum Burſat. conſ. 346. num. 17. lib. 4. Decian. conſ. 25. num. 2. lib. 2. Rolan. conſ. 7. num. 15. & conſ. 24. num. 67. lib. 1. Hippol. Riminal. conſ. 114. nu. 15. & conſ. 120. num. 48. & conſ. 183. nu. 2. lib. 2. & conſ. 360. num. 87. & ſeq. lib. 4. vbi bene reſpondet claro contrarium tenẽti in pract. §. fin. q. 24. num. 19. verſ. ſciendum eſt tamen in fine vltra quod eadem regula volens d admitti teſtes inhabiles in ijs quæ ſunt difficilis probationis procedit quando agitur ciuiliter ſecus ſi criminaliter prout videtur de mente Boſſ. de indit. num. 175. & ſeqq.

4 Et in omnem euentum etiam in caſu difficilis probationis teſtis inhabilis non eſt omni receptione maior Boſſ. ibidem dicto num. 177. verſ. non tamen credas Hippol. Rimin. inter conſ. crimin. diuerſ. conſ. 84. nu. 9. tomo 2. in folio Gabr. tit. de teſtib. concluſ. 7. nu. 7. Benintend. deciſ. Bononien. 43. num. 9. ad finem Rolan. conſ. 24. nu. 69. lib. 1. Menoch. de arbitr. quęſt. lib. 2. caſu 106. num. 3. Et in Birroario etiam admiſſo in aliquo ſpeciali caſu quod non per hoc propter eius maximam vilitatem reputari debeat integrę fidei in ſpecie ſcripſerunt Lanfranch vbi ſupra dicto nu. 64. verſ. quid de Birroario Clar. in pract. §. fin. q. 7. verſ. habes igitur in fine Maſcar. de prob. lib. 1. concl. 189. num. 24. & certi iuris eſt nunquam oriri inditium ad torturam ex dicto vnius teſtis immediate de delicto deponentis niſi is non ſolum ſit omni exceptione maior ſed etiam omni prorſus macula quamuis minima expers & vt aiunt inuulnerabilis l. maritus & ibi gloſ. in verbo illicite in fine ff. de quæſt. Clar. in pract. q. 21. verſ. vnus teſtis & q. 22. verſ. vnum tamen ſcias Franc. Becc. conſ. 67. nu. 15. & conſ. 85. nume. 3. Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 89. nu. 6. ſeqq. vbi ampliat etiam in criminibus exceptis prout etiã ampliat Bertazz. conſ. 332. nu. 5. & 6. vol. 2.

5 Secundo idem Melchior erat carceratus & inquiſitus ſuper eo quod dimiſerit ſine iudicis mãdato & pecunia corruptus quandam mulierem quam prius ad carceres conduxerat immo quod eandem

eandem mulierem alijs carceratis carnaliter cognoſcendam tradiderit prout ipſemet fatetur in proceſſu & cũ ex carceribus aufugerit pro confeſſo ſuper præmiſſis de iure habetur ſecundum communem de qua poſt alios teſtantur Boer. deciſ.225.nu.9.verſ.his habitis Claud. Battand. in pract.crimin.reg.142.incip.carcerum effractores nu.2.& 3.Ant.Gomez.var.reſolut.tom.3.cap.9. de captura reorum num.11.Franc.Becc.conſ.40. nu.20.lib.1. Viuius in verb. fugiens à carcere publico num.1.Menoch.de arbitr.quæſt.lib.2.caſu 301.num.1.& de præſumpt. lib.1. q.89. num.45. Emmanuel.Soarez in ſua collect.commun.opinio litera F.num.383.ideo non video quomodo de hoc crimine confeſſus poſſit in alium in teſtē recipi cum regulariter ne dum criminoſus a teſtimonio repellatur ſecundum communem de qua per Clar.in pract.§.fin.q.24.verſ.quæro nũquid in fine. Sed etiam & is qui ſolum de crimine accuſatus eſt l.in teſtimonium & ibi gloſ.in verbo. reus ff.de teſtib.cap.fina.& ibi glo. in uerbo pendente accuſatione extra eodem Cępol. caut.4. ſi vis impedire in princip.Roland. conſil.16. num. 19.in fin.vol.1.

6 Tertio præfatus Melchior reperitur condemnatus,& capitaliter Bannitus ſuper eo quod particeps fuerit de fuga carceratorum. Vnde tanto minus nomen teſtis meretur l.quæſitum, & in l. ob carmen. ff. de teſtib. Bannum enim & condēnatio etiam in contumaciam lata cōdemnatum infamat ſi capitalis ſit prout latè docet Nellus in tract.de Bannit.par.1.2.temp.q.49.pract.Corradi rubr.de contumac.& Bannit.nume.25. Rolan.conſil.41.nu.48.lib.1.vbi de communi. Et ſi dixeris,quod iſto caſu bannum & condemnatio eſt pro eodem delicto pro quo eſt imputatus, & nominatus Martellus, & per conſequens quod non tanquam teſtis, ſed tanquam eiuſdem criminis particeps ipſum nominauit in ſocium: ego reſpondeo quod quo ad Martellum non ſequitur: Melchior erat condemnatus pro tractatu in fuga carceratorum ergo in eo delicto erat culpabilis: quia cōtumacia & bannum vnius non inducit probationē delicti in tertij præiudicium l. eius qui delatorem ff.de iur.fiſci Nell.de bannit. in prima parte 2. temp. quæſt.34. Boſſ. de publica: bonor.nume. 56.& in omnem euentum negari nō poteſt quin ſaltim vt aſſertus ſocius criminis pariter teſtis nomen minime mereatur l. fina.in fi.C.de accuſat. l.quoniam liberi. C. de teſtib.Ant.Gomez.var.reſol.tom.3.c.12. Rubr.de probat. delict. num. 16. in princ.

7 Quarto eſt periurus cum primo loco ante torturam neget ſe aliquid ſcire de Martello & alijs in tortura autem illum nominat.Quo caſu ſtandum eſt potius primo dicto extra torturā quā ſecūdo in tortura vt in terminis in aſſerto ſocio criminis, prout fuit habitus iſte Melchior qui fuit tortus ad habendum complices poſt alios plures quos allegat Bertaz. relatus inter conſ. crim. diuerſ.conſ.70.num.27.tomo 2.in folio. Quando enim aliqui examinatur nō ſimpliciter vt teſtes ſed vt principalis quo ad ſe & teſtis quo ad alios prout pariter negari nō poteſt fuiſſe hunc Melchiorem examinatum tunc quod in præiudiciū, eius de quo interrogatur ſit potius ſtandum primo dicto extra torturam quam ſecundo in tortura aperte docuit Menoch. de arbitr. quæſt. lib.2. caſu 108. num.15. Vbi alios refert & fuit Doctr. Bald.in l.1.§.quæſtioni ff.de quæſtion.quem ſequuti ſunt Aret.in c.cum in tua, nume.11. extra de teſtib.Dec.conſ.189.nu.10.verſic.non obſtat quod ſecundum dictum Grammat. vot.54. nu. 11.Grat.conſil.60.num.9. Boſſ. in tit. de oppoſ. contra teſt.nume.1.ad med.verſic.eſt etiam conſiderandum Cęphal.conſil.233. nu.14. & ſeq.& conſil.234.nu.9.& ſeq.

8 Et, quando ex ſecunda depoſitione facta in tortura detegitur apertè periurium primæ depoſitionis tunc indiſtinctè etiam quod quis ſimpliciter ſit examinatus vti teſtis quod huic periuro nulla prorſus ſit fides adhibenda & quod ſaltim neutræ depoſitioni ſtandum ſit conſuluit Dec. conſil.189.nu.10.in fine verſic. tertio ad dictum Conradi Aym.conſil.6.nume.16. Cæphal.conſ. 234.nume.2.& 3. lib.2. Menoch. d.caſu 108.nu. 16.Gabr.lib.7.de crimin. concluſ.26. nume.8.in quinta limitatione. Et quando variatio eſt facta ex interuallo & in alio examine, prout in caſu noſtro,quod tunc eo magis attendatur primū dictum, & non ſecundū in tortura videatur Cęphal. dicto conſil.234. nu.10. verſic. quarto poteſt reſponderi & ſeqq. lib.2.

9 Quinto eſt etiam varius & ſibi ipſi contrarius in pluribus. Dicit enim in eodē examine fol.12. *Che Antoniaccio ſi fece dare dalli sbirri vna chiaue per aprire il Torrone per far fuggir li prigioni*, & fol.13. à tergo dicit; *Inteſi che Antoniaccio diſſe à detti sbirri ò ſe ſi poteſſe hauer vna chiaue per aprire quella porta*. Et paulo infra interrogatus Reſpōdit, *che crede, che detta chiaue gli ſia ſtata data*. Videat ergo D.meus quomodo prius affirmat illud quod deinde ſe tantum credere aſſerit & ſic variatio eſt aperta relatos per Gabriel lib.7.crim. concluſ.29.nume.41. verſic. contrarium vbi adducit concordantes, & per Monticell.in repert. teſt.fol.210.col.1. verſic. final. & fol.246.col.1. verſic.ante penul.nec diſſentit Petr.Ant. à Petra in tract.de fideicom.q.12.num.959.Prout etiam in propoſito variatio, & contradictio eſt etiam ineuitabilis & euidens cum dicat: *Antoniaccio ſi fece dare dalli sbirri la chiaue per aprire il Torrone*, & deinde dicit: *ma non lo aſpettorono, perche detta porta fu aperta dalli prigionieri*: Ergo ſi cuſtodes, & ſatellites aperuerunt cum claue illam ianuam abſque eo quod expectaſſent Antoniaccium falſum eſt,quod eandem clauem Antoniaccio tradidiſſent.

10 Item varius,quia fol.14.à tergo in tractatu ſuper fuga carceratorum inculpat Medeſſem Birroarium & illum dicit, interueniſſe in alloqutione facta cum Martello, & alijs verum fol.23. pariter à tergo dicit in prædicto tractatu non interueniſſe Medeſſem: Nec mihi dicat fiſcus quod iſta eſt correctio, & non variatio quia correctio eſt licita incontinenti, & non dum perfecto primo examine ſecus ex interuallo & in alio examine quo caſu teſtis varius non ſolum non excuſatur ex eo quod dicat ſe variaſſe animo corrigendi. Nec aliquid probat Alber.in l.qui falſa, nu.1.

verſic.

verſi.& intellige.ff.de teſtib. Cyn. in auth.at qui ſemel, nume.5.in fine,& ibi Bald.nume.3. verſic. ſed ſi ex interuallo,& Salyc.num.8. verſic. ex interuallo autem.C.de probat. Butr. Felyn. Imol. Anan.& Zabarel. in cap. præterea per illum tex. extra de teſtib.cogen.Rota tit.de teſtib.in nouis deciſ.19.Clar.in pract.§.fin.quæſt.53.verſ.quartus eſt caſus: verum etiam tanquam inter duo iuramenta quorum vnum de neceſſitate eſt falſum puniendus eſt Boſſ. de public. proceſſ. nu. 28.ſeq.& de tortura teſt.nu.23. ſeqq.

11 Et iterum varius, quia fol.4. à tergo dicit, *che Antoniaccio venne per il materazzo alle 21. hore*, & fol.26. *Quando venne Antoniaccio per il matarazzo, fu sù'l mezzo dì*. Non ergo video, quæ fides adhibenda ſit huic teſti tot varietatibus, & contradictionibus implicato. l.qui falſa, vel varia.ff. de falſ.l.cũ precum.ff.de libera.can.cap.licet cauſam de probat. varietates enim quando ſunt plures tollunt fidem teſti etiam quod nõ reſpiciant ſubſtantiam negotij de quo agitur Aret.conſ.71. nu.1.& colum.2.ad fin.Alex.conſ.45.nu.6.lib.2. prout illos referendo ſequitur Petr.in trac. de fideicomm.q.17. num.973. Præſertim quando iurauit dicere veritatem ſuper tota cauſa Put. deci. 78.nu. 2.par.3.pract.Conrad.tit.de teſtib.rub.de contrariet.teſtium poſt num.19.ſub 8.limit. ver. ſublimatur hæc limitatio fol.mihi 123.

12 Sexto non ſolum eſt varius, ſed etiam mẽdax & aperte falſus cum dicat fol. 12. *Che la porta del Torrone l'aprirono li Prigionieri tutti* & ſic includit etiam in hoc Medeſſem & tamen hoc eſt aperte falſum cum ſatis ex proceſſu conſtet Medeſſem eo tempore non fuiſſe in Arce ſed in Hoſpitio vnde ſubintrat concluſio quod mendax & falſus in vno præſumitur etiam mẽdax & falſus in alijs l.cum de indebito ff.de probat.Bal.in l. fi. nu.18. C.de edict.Diu.Adria.tollen.Fel. in c. ex litteris nu.15.in 7.notab.de fid. inſtrum. Salyc. in l.ſi ex falſis nu.14.in princ.iuncto ver.ſed veritas eſt in contrarium C.de tranſac.Nell.de teſtib.nu.239. verſ.teſtis qui dicit falſum in vno articu.& num. 240. Pariſ. conſ.90.num.29.volum.1. Boſſoſ. in titul. de oppoſ. contr. teſt. num.22. Iacob Porr. conſ.94.nu.26.

13 Septimo inter alia deponit vnum quod omnino inueriſimile eſt videlicet quod Martellus, & alij tractauerint corrumpere cuſtodes carcerum pecunia mediãte in carcere & taliter vt ipſe Melchior omnia intellexerit. Quod quam veriſimile ſit maxime cum idem Melchior faciat ſe ignorãtem in eodem tractatu optime credo D. iudex arbitrabitur; Tractatus enim ſolet ſemper ſecretè fieri ideo Doctores dicũt illum eſſe difficilis probationis erit ergo credendum quod Martellus ſi hæc tractaſſet non inueniſſet locum occaſionem & tempus ſecrete alloquendi iſtos cuſtodes carcerum abſque eo quod Melchior hæc audiret certe ſic. Et ſi aliter fuiſſet vnde huic teſti tanquam inueriſimilia deponenti omnis a iure non ſolum ſublata eſt fides ſed de falſo ſuſpectiſſimus eſt ex relatis per Roland.conſ.7.nu.17.vol.1.Carauit. inter conſ.crim.diuerſ.conſ.116.nu.16.ſeqq.tomo 2.in folio Burſat.conſ.346.nu.12. volum.4. Maſcar.de prob.lib.4.conclu.1358.num.1.ſeqq.

14 Octauo confunditur depoſitio Melchioris ex depoſitione Medeſſis qui examinatus & tortus dicit ſe fuiſſe præſentem quãdo Martellus & alij per Melchiorem nominati ingreſſi ſunt carceres nec talia quę Melchior deponit fuiſſe tractata vl latenus ſe audiuiſſe confirmat & tamen ſi vera fuiſſent ipſe audiuiſſet ex quo ſine dubio Melchioris depoſitio,aut falſa,aut ſaltim de falſo ſuſpecta redditur Alex.conſ.91.poſt num.7. col.penul.in fine lib.4. Bal. in cap. cum cauſamq; inter nume.17. extra de teſtibus Grammat. conſil.26. num.20.& conſil.38.num.28.Gabr.tit.de teſtib. lib.1.concluſ.2.num.11.Decian.conſ.92. nu.51. lib.2. Bertazz. conſil.334. nume.3. lib.2. Burſat. conſil.192.nume.8.lib.1.Hippol. Rimin. conſil. 554.in 4.lib.5.

Et tunc duę ſubintrant iuris cõcluſiones: Prima,quod teſtis etiam quod immediatè de delicto deponat nunquam tamen facit inditium ad torturam ſi eius dicto aliqua coniectura ne dũ teſtis aliqua depoſitio reſiſtat Bal.in l.2.num.4. verſic. quod intelligo C. quorum appellat. quem communiter ſequuti ſunt Doctores, vt per Iaſon de indit.tract.10.cap.1.num.5.Gram.voto 3.nu.21. Iodoc.in pract.cap.36.nu.15.Maſcar. de probat. lib.2.concluſ.894.num.8.Menoch.de pręſumpt. lib.1.q.89.num.10.

15 Secunda ſubintrat concluſio, quod quando vnus teſtis eſt alteri contrarius ſtatur depoſitioni illius teſtis qui deponit pro non delicto, & pro reo non autem illi qui deponit contra reum & pro delicto Boſſ.in tit.de defenſ.reorum,nu.7. in fine Gabr.tit.de teſtib.lib.1.concluſ.4. nu.41. & pluribus comprobat Rolan. conſil.57. nu.47. ſeqq.vol.4.cum alijs per Maſcar. de probat.lib.1. concluſ.496.nu.15.& ſeq.

16 Nec obſtet ſi dicatur quod iſte Medeſſes non eſt omni exceptione Maior, & quod patitur aliquas exceptiones, quia nunquam probabitur, ꝙ patiatur tot defectus & inhabilitates quas patitur ipſe Melchior & ſic erit bene ſufficiens ad elidendum & confundendum dicti Melchioris falſam inculpationem & nihilominus certiſſimi iuris eſt, quod ad excluſionem delicti & ad Rei defenſionem etiã teſtes non omni exceptione Maiores,& inhabiles admittuntur ſecundum communem de qua per Marſil. in l. vnius §. cogniturum,nu.49.ff.de quæſtion.Aym.conſ.2.nume.1. Boſſ.in tit. de crim. læſæ Maieſtat. nume.114.& ſeq.Pau.Ghirlan.de relaxat.carcerat. rubr.de abſolut.Innocentis q.3. per tot. Clar. in pract.§.fi. q.24.verſic.item ſcias.Franc.Marc.deciſ.423. nume.23.par. 2. Emmanuel Soarez in ſua collecta commun.opin.littera T.num.132.& 147. Natta conſil.140.nu.2.vol.2.Cępha.conſil.110.nume. 30.ſeqq.& conſil.140.nu.8.ſeq.lib.1.

17 Quare cum iſte Melchior tot & tantos defectus patiatur ſequitur neceſſario, quod nullam prorſus faciat fidem etiam,quod ſimus in caſu in quo alias teſtes infames, & inhabiles admitterentur Marſil.ſing.385.& conſ.102. num.12. Aym. conſil.66. nume. 55.& 57. Grammat. conſil.55. num.22.in fine Grat.reſponſ.59. nume.41.lib.1. Pariſ.conſil.2.nume.85.lib.4.Cęphal. conſil.65. nume.27.& 28.vol.1.& conſ.250. nume.33. ſeq.

vol.

vol.2.Roland.conſil.3.nume.29.ſeqq.vol.3.& conſ.98.um.46.vol.4.Burſat.conſ.346.nu.15.in fine & num.17.verſ.vlterius lib.4.

18 Item ſequitur quod aſſerta adminicula quæ forſan iudex conſiderauit ad corroborationem depoſitionis Melchioris nihil in caſu noſtro operabuntur quia teſtis prorſus & ex pluribus inhabilis prout eſt Melchior non poteſt aliqua alia coniectura adminiculari Bald.in l. falſus num.3. C.de furt.Ang. in l. ſi quis ex argentarijs §.cogẽtur nu.6.ff.de eden.Aym.conſ.9.nu.12.Natta cõſil.298.nu.10.Rolan.conſ.98.nu.34.vol.4. Quare ſupplicatur pro fauorabili expeditione & abſolutione. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

In infraſcriptis dubiis & eorum reſolutione data per duos excellentiſſimos conſulentes optime declaratur materia ſimulationis, an ſcilicet. Quando & quibus coniecturis illa probetur, an etiam ceſſante cauſa ſimulationis ceſſare debeant eiuſdem ſimulationis præſumptiones, & poſtmodum an poſſit de ſimulatione criminaliter agi quando fuit de ea ciuiliter oppoſitum, & in ciuili iudicio pronunciatum.

SVMMARIVM.

Teſtes de credulitate probant in caſu difficilis probationis præſertim quando reddit ſui dicti concludentem rationem.num.1.

Teſtes inhabiles admittuntur in probatione delicti difficilis probationis & vbi veritas aliter haberi non poteſt.nu.2.& in addit.

Teſtes inhabiles plene probant quando eorum depoſitiones ſunt adminiculatæ.nu.3.& in addit.lit.[b]

Fraus & ſimulatio probatur per publicam vocem & famam.nu.4.

Inimicitia non repellit teſtem ſequuta reconciliatione nõ de recenti nu.5.& in addit.litera.[c]

Simulatio & fraus probatur per teſtes nu.6.

Teſtes ſingulares probant fraudem & ſimulationem. num.7.

Simulatio & fraus probatur coniecturis nu.8.contra nu.65.ſeqq.& in addit.litera.[d]

Simulatio probatur ex locatione bonorum facta illi qui rem alienauit num.9.præſertim ſi facta fuit non diu poſt alienationem.nume.10.declara vt.nume.3.& 84.ſeq.

Simulatio & fraus præſumitur ex breuitate temporis & vicinitate actuum.nu.10.

Simulatio præſumitur ex coniunctione ſanguinis nu.11.declara vt nu.39.86.

Contractus præſumitur ſimulatus ab inueriſimilitudine nu.12.

Simulatio arguitur ex inſolito pacto.nu.13.

Simulatio præſumitur ex qualitate loci vbi celebratur contractus nu.14.declara nu.42.declara nu.42.declara vt nu.89.

Torqueri poteſt non reſpondens præciſe.nu.15.

Simulatio contractus probatur ex confeſſione extraiudiciali.nu.16.

Ratificatio quæ fit facto eſt potentior ea quæ fit verbis. num.17.

Fraus & ſimulatio præſumitur ex mendacio & falſo aſſertione.nu.18.

Collecta ſolui debent non à conductoribus ſeu colonis, ſed à Dominis terrarum nu.19.niſi pactum ſit in contrarium nu.93.

Recedens a ſolita diligentia doloſus & fraudolentus præſumitur.nu.20.

Tortura poteſt inferri ex mendacijs, variationibus, contrarietatibus non præciſis, & inueriſimilibus reſponſionibus nu.21.

Simulatio probatur præſumptionibus nedum iuris ſed hominis num.22.& ſufficiunt duæ ibidem, contra num. 66.67.69.70.

Falſitas probatur coniecturis etiam hominis nu.22.

Res iudicata in iudicio ciuili non obſtat iudici criminaliter procedenti, nu.23.declara, vt nu.58.

Fiſcus ſemper reſtituitur aduerſus ſententiam ex nouis ſuperuenientibus probationibus, nu.23.declara cauſa cognita aliter ſecus, nu.28.& nu.59.

Simulationis cauſa ceſſante ceſſat præſumptio ſimulationis, nu.24.& nu.29.& nu.60.

Simulatio contractus præſumitur ex procedentibus inimicitijs, nu.24.

Præiudicata reddit proceſſum contra eam factum omnino nullum, num.25.

Sententia contra rem iudicatam eſt prorſus inualida. nume.26.

Simulationis cauſa dicitur ciuilis, & non criminalis. nume.26.

Cauſa dicitur criminalis quando agitur de pœna fiſco applicanda declara dummodo pœna proueniet ex delicto, ſecus ſi ex contractu illicito, nu.26.

Iudex criminalis non poteſt cognoſcere de cauſa ciuili. nume.27.

Reſtitutio in integrum aduerſus rem iudicatam debet peti infra quadriennium, nu.28.

Probationes luce meridiana clariores requiruntur in pœnis capitalibus, nu.31.

Præſumptiones ad condemnandum ſufficiunt in cauſis ciuilibus ſecus in criminalibus, nu.31.& 37.

Teſtis deponens de ſua imaginatione nihil probat numero 32.

Teſtis vnius non probat plene, nu.32.

Præſumptio quælibet debet probari per duos teſtes, n.32.

Teſtis inhabilis ex pluribus defectibus non probat in caſu difficilis probationis, & in cauſis priuilegiatis imò nec facit minimam coniecturam.nu.32.

Teſtis inimicus in totum repellatur à teſtimonio, nu.33. Etiam in caſibus, in quibus inhabilis admittuntur d. nume.33.

Confeſſio extraiudicialis probari debet per duos teſtes. nume.34.

Teſtis etiam tacendo dicitur committere falſum.nu.35.

Fama probanda eſt per duos teſtes, nu.36.

Fama non facit inditium ad inquirendum etiam in caſibus priuilegiatis, nu.36.

Teſtes deponentes de fama debent eſſe omni exceptione maiores ẽt in crimine hæreſis, nu.36.& in addit.litt.[e]

Fraudis

Fraudis ſuſpitio ceſſat in his, quæ fiunt ex interuallo. nume.39.
Carnem ſuam nemo odio habet, nu.40.
Præſumptio ſemper ſumenda eſt ab eo quod frequentius accidit, nu. 42.
Confeſſio vnius alteri nocere non poteſt, num.44. & 45. & nume.91.
Aſſertiua verba alteri nocere non debent, nu.44. Præſertim ſi principaliter & non incidenter prolata fuerint d. nume.44.
Factum vnius alteri nocere non debet. nu.45.
Ignorantia præſumitur. nu.46.
Ratificatio inſtrumenti non inducitur niſi probetur ſcientia omnium contentorum in inſtrumento, nu.46.
Simulatio non præſumitur, vbi conſtat de veritate actuum, nec in dubio præſumenda eſt. nume. 51. & nume.61.
Actore non probante Reus abſoluendus eſt etiam quod nihil perſtiterit. nu.52.
Exceptione propoſita eaque non obſtante ſi fuerit pronunciatum in cauſa principali, cenſetur etiam pronunciatum ſuper ipſa exceptione, ita quod amplius de ea quæri non poteſt ſi ſententia tranſitum fecit in iudicatum. nu.54. & ſeqq. vbi nu.56. ampliatur etiam quod agatur ad diuerſum finem, & ibi an & quando declarantur agi ad eundem diuerſum finem.
Sententia lata in vno iudicio obſtat etiam in aliquando id quod deducitur in ſecundo iudicio fuit etiam deductum in primo. nu.55.
Sententia lata in iudicio ciuili facit præiudicium etiam in criminali, nu.55.
Simulationis exceptio ſi opponatur aduerſus inſtrumentum, & ea non obſtante iudex mandet inſtrumentum exequi cenſetur tunc dicta ſimulationis exceptio reiecta, & ſuper ea pronunciatum. nu.57.
Res iudicata pro veritate habetur præſertim tranſacto biennio etiam, quod non conſtet de proceſſu. nu.57.
Exceptio rei iudicatæ obſtat quando ſecundum iudicium venit ad receſſionem primi iudicij. nu.57.
Criminaliter agi non poteſt de eo quod ciuiliter fuit cognitum & iudicatum. nu.58. vbi ampliatur hæc concluſio pluribus modis.
Accuſatus ciuiliter non poteſt criminaliter moleſtari. quando vtraq. accuſatio tendit ad vindictam. nu.58.
Fiſcus in pœnalibus non reſtituitur. nu.59. Vbi ampliatur pluribus modis. & in addit. littera f.
Fiſcus lapſo quadriennio non poteſt reuocari bona in ſui fraudem alienata. nu.59. in fine.
Iuramentum tollit præſumptionem ſimulationis. nume. 61. in fine.
Simulatio alienationis non præſumitur ex eo quod alienans ſit perſona rixoſa & facilis ad committenda delicta. nu.62. & 64. & 87.
Alienatio non præſumitur in fraudem fiſci quando delictum fuit cõmiſſum, aut ex interuallo poſt alienationem, aut ex cauſa inopinata.
Teſtis inimicus, reconciliatus tamen non de recenti non repellitur à teſtificando. nu.63. & nu.64.
Simulationis præſumptiones probandæ ſunt per duos teſtes. nume.66.
Iuramentum in ſupplementum probationis non defertur in cauſa ſimulationis. nu.68.
Præſumptio & coniectura idem eſt. nu.69.
Præſumptio alia eſt iuris alia hominis. nu.69. Vbi etiam An præſumptio hominis dicatur probatio.
Præſumptiones aliæ ſunt leues aliæ graues, aliæ probabiles & alia violentes. nu.69. in fine.
Dolus non probatur coniecturis niſi illæ ſint perſpicua, & tales vt non poſſint accipi niſi in malam partem. nume.70.
Simulationis præſumptiones tolluntur per cõtrarias præſumptiones. nu.72.
Inditia delicti tolluntur per contraria inditia. nu.71.
Simulatio excluditur pluribus præſumptionibus de quibus. nu.72. & ſeqq.
Sententia confirmans inſtrumento facit illa tranſire in perpetuam fidem. nu.73.
Obſeruantia ſubſequuta auget fidem inſtrumenti. n.74.
Emens nomine proprio vel alterius cenſetur emiſſe de ſua propria pecunia, & non de aliena. nu.75.
Fama bona tollit præſumptiones ſceleris, nu.76.
Conſtitutio ſpontanea facit inditium innocentiæ. nu.77.
Teſtes non repetiti non faciunt fidem. nu.78.
Teſtis de credulitate non probat, etiam quod dicat ſi pro certo credere. nu.79.
Teſtis criminoſus repellitur à teſtificando. nu.80.
Teſtis inimicus repellitur etiã in articulo mortis. nu.81. etiam quod inimicitia non ſit capitalis. ibidem.
Teſtis de auditu non eſt verus teſtis. nu.81.
Fama formiter non probata nihil probat. nu.81.
Confeſſio extraiudicialis facta parte abſente non facit inditium. nu.83.
Pacta rumpunt leges. nu.88.
Obliuio præſumitur ex minori ſpatio, quam octo annorum. nume.90.
Confeſſio debet eſſe neceſſaria concludens, & omni exceptione maior ad hoc, vt noceat confitenti. nu.91.
Confeſſio contra quam eſt iudicatum attendenda non eſt. nume.91.
Poſſidere quis præſumitur iure familiaritatis potiusquã alio. nume.91.
Simulatio non præſumitur ex eo quod quis omittit. n.93.
Mendacia non ſuper facto, ſed ſuper circumſtantijs non faciunt inditium ad torturam. nu.95.

CONSILIVM XL.

Dubia data per Proſperum Farinacium, qui tunc erat in hac cauſa Iudex delegatus.

ADSIT DEVS. Quod Curtius & Paulus de Rinaldis in fraudem Fiſci & præcedente colluſione cum Mario eorum fratre proprio nomine emerint ac poſſederint bona Turrichiæ; reuera & prout Fiſcus prætendit empta de pecunijs dicti Marij & ad ipſum Marium ſpectãtia: Dubitationis gratia multa in medium afferri poſſunt, quæ fraudem prædictam ante omnium oculos apertè ponere videntur.

1 Et in primis ſe offert depoſitio Laurentij ſer Georgij aliàs examinati in ciuitate Imolenſe liberè dicentis ſe credere, quod bona prædicta fuerant empta de pecunijs Marij: Quis teſtis licèt, de credulitate deponat probat tñ iſto caſu; Tum quia ſumus in delicto occulto; & difficilis ꝓbationis ad trad. per Frãc. Hercul. in tract. de negat. nu.16. & 17. Tum ẽt, quia ipſe teſtis optimè ſuæ creduli-

credulitatis reddit rationem; dicens ſcilicet vidiſſe laboratores aſportare bona & ligna ad domum Marij;& quod ex burſatio pretij dictorum bonorum fuit facta Caramato Procuratori venditoris in domo eiuſdem Marij ibidem præſentis & aſſiſtentis; Et quod de dicta exburſatione, vti Notarius à partibus electus ſe rogauit, quo caſu quãdo teſtis bonam veriſimilem reddit rationem plenè probat etiam ſi de credulitate deponat Felyn in cap.quoties,nu.9.verſic. limit.2. extrà de teſtibus Roman. conſil. 57. nume. 27. ſeqq.volum.1.Anton. Gomez de probat.delict. nume.10.Viui.in commun.opin. verſi. teſtis deponens de credulitate,nu.5.

2 Et licèt rurſus idem teſtis non ſit forſan omni exceptione maior, quia tamen vt dixi agitur de probatione fraudis,quæ à iure reputatur difficilis probationis. Ideo iſto caſu etiam inhabiles teſtes admittuntur, & probabilibus reputantur,vt per Hercul.vbi ſupra d.nu.16.& 17. Ioan. Mar.Monticell.in repert.teſt.pag.74. col.1. verſic.3.&4.Cęphal.conſil.110.nu.29. ſeqq.vol.1. Quando enim delictum eſt de ſui natura occultum, tunc propriè ſumus in caſu in quo dicitur,
a veritatem aliter haberi non poſſe [a]. Et in tali caſu teſtes inhabiles, & aliàs non admittendos reputari idoneos & admittendos, omnes vno ore fatentur Clar.in pract.crim. q.24. verſic. ſecundum eſt tamen Soarez in commun.opinio.littera T.nume.131.

3 Succedit ſecundo loco depoſito Iulij Forbichini famuli,ſeu factoris Marij liberè dicentis & per plures rationes concludentis,quod dicta bona ſpectabant ad Marium, & non ad fratres. Et ita ſibi ſępius dixit & faſſus eſt idem Marius licet vt in occurrenti caſu poſſent ſaluari è manibus fiſci, fuerint empta nomine dictorum fratrum, & quod ipſe de mandato dicti Marij, & de illius pecuniarijs ibidem plantauit,& reſpectiuè plantari fecit vineam,& quod antequam Marius bãniretur neminẽ niſi ipſum vocari audiuit dominum à laboratoribus dictorũ bonorum & aliàs prout latius in ſuo examine;qui teſtis licèt enim forſan patiatur aliquam exceptionem: non per hoc tamen eſt repellendus,& non idoneus reputandus,quia vltra quod ſumus in occultis,vt ſupra conſideraui; Adhuc eius dictum eſt coadiu-
b uatum pluribus, alijs veriſimilitudinibus: [b] & coniecturis de quibus infra dicam. Quo caſu teſtes inhabiles plenè probant fiſci intentionem etiam quod inhabilitas reſultet ex cauſa criminis, vt per Io.Mar.Monticell.in Repert.teſt.pag. 24.column.1.verſic.penult. & pag. col.1. verſic.6. Aym.conſ.275.nu.9.lib.2.

4 Succedit & tertio dictum Melchioris de Galantibus deponentis inter alia de publica voce, & fama quod Marius erat dominus dictorũ bonorum, & quod licet inſtrumentum emptionis cantaret in perſonam Pauli & Curtij id ſanè factum fuit ne ad manus Fiſci peruenirent in caſu quod idem Marius aliquod delictum committeret,& per publicam vocẽ & famam probari fraudem & ſimulationem eſt tex.in cap.cum Diœceſi,vbi gloſ.& Innocentia de vſur.tradit Gugliel. in Clement. ex grandi eodem titul. Cępoll. in tracta.de ſimulat. contract.præſumpt.26.nu.88.

5 Nec dicatur,quod iſte teſtis Melchior nõ probat tanquam inimicus, quia de iſta aſſerta inimicitia minimè conſtat,& dato quod vt ex aduerſo ſupponitur eſſet inimicus Horatij de Rinaldis fratris conſobrini inquiſitorum,non per hoc ſequitur quod ſit inimicus eorundem inquiſitorum. Et in omnem euentum cum non de recen-
c ti fuerit ſequuta pax & reconciliatio [c] etiam cum ipſo Horatio & omnibus alijs de familia Rinaldorum. Exceptio veteris inimicitiæ teſtem non repellit ſecũdum communem diſtinctionem de qua per Marſil.in l.1.§.præterea,nu.5. ff.de quæſtion.Ant.Gomez variar.reſol.tit.de probat.delict.ſub nu.14.& per Michael de Craſ.in cõmun. opin.lib.2.cap.17.q.32.

6 Vnde cum habeamus teſtes clarè fraudẽ hanc & ſimulationem probãtes non videtur vlterius quærendum cum certi iuris ſit per teſtes potiſſimum fraudem & ſimulationem probari Bal. conſil.299.vol.4.Anchar.conſ.226.aliàs 228. incip. ad corruptionem,nu.1.& 2.Dec.conſ.493.nu.9. Port.Imol.conſ.69.nu.6.vol.2.&c.

7 Nec etiam refert quod præfati teſtes videantur ſingulares & nõ conteſtes,quia etiam per teſtes ſingulares fraus & ſimulatio probatur Caſtren.conſil.169.nu.4.vol.2.Cuman.conſil.157. col.2.poſt med.nu.3.& 4.

8 Et nihilominus vltra depoſitiones præfatorum teſtium habemus in præſenti caſu plures ac
d plures coniecturas [d] quibus fraudem & ſimulationem concludenter probari communiter receptum eſt Boſſ.in tit.de bon.publican.nu.50.Rolan.conſil.40.nume.30.ſeqq.volum.2. Menoch. de arbitrar. quæſt.caſu 247.Oſaſc. deciſ. Pedemont.nume.2.Clar.in pract.crimin.q.78. verſic. fraus autem.

9 Prima oritur coniectura ex locatione dictorum bonorũ facta ab emptoribus Mario Aym. conſil.156.nume.10.Tiraq. de iure conſtit. conſtit.q.nume.3.Rolan. d.conſil.40. nume. 24. 31. 32.& 44.vbi etiam de materia Ioſeph.Ludou. in ſuas commun. opinio.concluſ.51. verſic. octaua coniectura eſt.

10 Secunda eſt coniectura, quia eadem locatio facta fuit non dici poſt emptionem dictorum bonorum; ſed breui tempore & ferè incontinenti, ex qua temporis breuitate & actuum vicinitate fraus & ſimulatio præſumitur Gig. de crim. læſ. maieſt.lib.3.tit.1.q.6.nu.10.Rolan.conſ.47. nu. 11.ſeqq.vol.2.Put.deciſ.171.lib.2.

11 Tertia ſuccedit coniectura, quia locatio prædicta reperitur facta Mario fratri germano inquiſitorum,& ſic coniunctæ perſonæ; Quæ ſanguinis cõiunctio etiam de ſe ſola non modicã fraudis, præſumptionem arguit Grat. conſil.53. ex themate præſentis conſultationis,num.68. verſ. Nam fraus propter conſanguinitatem Aymo. conſil.82. Dominus Bartholomæus,nume.5.verſic.tertio arguitur fraus Bertran.conſi.132. Dubitatur quis finalem victoriam, nume. 9. verſic. fraudis enim ſuſpitio vol.2.Pariſ.conſil.143.nume.22.volum.4.

12 Quarta ſubintrat [e] coniectura, quia prout inquiſiti liberè in eorum conſtitutis fatentur: Marius

rius erat perſonarum ſanè mētis, rixatus in practicabilis,& talis quod eius conuerſationē quantum poterant aufugere procurabant. Vnde ſi dicta bona fuiſſent propria corundem Inquiſitorum ementium, non eſt veriſimile quod ſic faciliter,& incontinenti poſt factam emptionem illas locaſſent viro ſic rixoſo & in practicabili, & non à veriſimili contractus præſumitur ſimulatus & fraudolentus Caſtren.conſil.58. viſis his, nu.9. verſic. item reſultat tertia coniectura Dec. conſ.644. viſo & perlecto. nu.6. Aym. conſ.100. nume.5.& conſil.153.numc.11.verſic. Probatur hoc & conſ.73. nu.16. verſic. Quinto probatur, & nu.41.verſ.Rurſus maximè.

13 Quinta,& non leuis eſt coniectura, q̄ qn̄ locātur ſimilia bona non ſolet conductori per locatorum concedi licentiā incidendi arbores & ligna prout liberè fatetur Mengarol. in ſuis conſtitutis. Et nihilominus in locationē de qua agitur adeſt pactum quod Marius poſſit dictis arbores & ligna incidere. Vnde ex hoc inſolito pacto & fraus & ſimulatio deducitur l. ſi quis ſub conditione, vbi glo.& Docto.ff.de condit. & demonſtrat. Cępoll. de ſimulatione contract. præſumpt.8. Petr. Gerard. ſing.77. nume.6. & ibi in addit.cum alijs, per Tiraq.de retract. conuent.in præfatione, nu.32.

14 Sexta, accedit coniectura, quia exburſatio partis pretij dictorum bonorum fuit facta in domo ipſius Marij, ſimulatio autem & fraus præſumitur non ſolum ex qualitate perſonarum contrahentium; ſed etiam ex qualitate loci, vbi celebratur contractus Grat.conſil.81. viſo legato facto Baldaſſari, nu.44. verſic.ex qualitate nu.2. Rolā. conſil.11. nu.75. vol.3. Moder.Virg. Boccac.in conſtit.March.gl.8.nu.284.

15 Septima, ſumitur coniectura contra inquiſitos, quod ſępius interrogati de loco vltimę factę ſolutionis pretij dictorum bonorum nunquam fateri voluerunt illam fuiſſe factam in domo dicti Marij prout re vera facta fuit, ſed non pręciſe reſpondendo ſemper de hoc minimè ſe recordari aſſeruerunt, ex quibus quidem non præciſis reſponſionibus in facto proprio & delicti circunſtantias tangentè quod maxima cauſa cōtra eos oriatur ſuſpitio, & quod ſi iudex voluiſſet potuiſſet etiam ex hoc ſolum illos torquere & cogere ad præciſè reſpondendum ponit Bal. in accuſationem, num.11. verſic. ſuper hoc melius. C. qui accuſ.non poſſ. Boſſ. in tit. de Reſpon. à reo facta. nu.4. ſeq.Clar.in pract.crim.q.45. verſ.

16 Octaua ſubintrat coniectura ex propria confeſſione ipſius Marij, qui dum aliàs erat carceratus in Caſtro Tuxignani examinatus pluries dicit Mengaiolum eſſe ſuum laboratorem in bonis Turricchiæ, & tamen eo tempore non dum ſibi facta locatio dictorum bonorum à Curtio & Paulo, ſimulatio autem contractus & fraus probatur non ſolum ex confeſſione iudiciali, ſed etiam extraiudiciali Cępol.de ſimulat.contract. præſumpt.26. nu.85. Tiraq. de retract. conſang. glo.14.§.1.nu.55.& 56.

17 Nona, & fortior reſultat coniectura, ſeu potius probatio ex inſtrumēto permutationis aliquarum petiarum terræ dictorū bonorum aliàs factæ cum quodam Carolo Tallono per ipſum Marium aſſerentem in dicto inſtrumento dictas terras & bona eſſe ſua propria, & tanquam ſua permutare, & diſtrahere cum dicto Carolo, cui quidem inſtrumento Curtius & Paulus non ſolum non contradixerunt; ſed etiam poſtquam Marius fuit bannitus expreſsè acquieuerunt, & illud ratificarunt ſi non verbis ſaltim facto, ſcilicet poſſidendo dictas terras permutatas quo caſu ratificatio, quæ facto fit potentior eſt quam quæ verbis. l. Paulus reſpondit. ff. rem rat. haben. cap. dilecti filij il ſecundo. Et ibi Dec. in 2. notab. extrà de appellat. Vnde nou video quomodo ad præſens poſſit iſti inquiſiti negare quin bona p̄fata fuerint ipſius Marij cum illius confeſſioni, & aſſertioni in dicto inſtrumento permutationis factæ legitime acquieuerint conſenſerint, nec vnquam reclamauerint.

18 Decima, Naſcitur coniectura ex alio inſtrumento emptionis alterius petij terræ vulgo dicti. *Il pezzo della Querzola*, factæ per ipſum Marium neminè propriè à quondam Iacobo della Tauerna: quod quidem petium terræ emptum ad præſens poſſidetur ab inquiſitis inſimul cum alijs bonis Turricchię, & cum illis incorporatam ſi enim dictorum bonorum Marius non fuiſſet dominus non vtique emiſſet illud petiolum terræ à præfato Iacobo: & tamē interrogati ijdem inquiſiti, vbi habuerint hoc petium terræ negāt illud fuiſſe emptum à Mario, ſed dicunt fuiſſe comprehenſum inter bona ab ipſis empta à Domino Paulo de recuperatis, quod eſt falſum: Et ex hac falſa aſſertione, & mendacio fraus & ſimulatio præſumitur l. ſi quis affirmauerit. ff. de dolo Aym.conſil.2. num.13. vol.1. Hippol. Riminal. conſil.274. num.67. lib.3. Tiber. Decia. conſ.32. nume.24. lib.3.&c.

19 Vndecima, vrget coniectura ex libris Maſſariorum in quibus apparet, quod antequam Marius eſſet bannitus ſemper ſoluit collectas dictorum bonorum,& poſt bannum Marij illas ſoluit Mengaiolus, quem fiſcus prætendit eſſe laboratorem Marij: Quæ quidem collectarum ſolutio apertè eiuſdem Marij dominum probat cum collectæ ſoluuntur non à conductoribus, ſeu colonis, ſed à Dominis terrarum ad latè tradita per Oſaſch in deciſ. Pedemont. 83. licèt ſecus ſit in emphyteuta modicam ſoluētem penſionē Clar. in §. emphyteuſis q.46.

20 Duodecima, colligitur coniectura ex libro æſtimi in quo iſta bona per inquiſitos empta à Domino Paulo de recuperatis nondum fuerunt poſita ſub nomine venditoris, & tamen quando Curtius emit alia bona per ipſum empta ponatur in dicto libro ſub ſuo proprio nomine, vnde ſubintrat concluſio, quod qui recedit à ſolita diligentia, doloſus, & fraudulentus præſumitur Aym.conſil.28. num.5. Ioſeph. Ludou deciſ. Lucen. 13. nu.22. 1. par.

21 Tertiadecima & vltima coniectura, ſeu fraudis ſuſpitio generaliter oritur ex tot mendacijs variationibus contrarietatibus non præciſis, ac in veriſimilibus reſpōſionibus de quibus in proceſſu & examinibus ipſorū inquiſitorum ex quibus ſolis etiam, quod aliud contra ipſos non vrgerent

gerent poſſe iſto caſu iudicem ad torturam deuenire præſertim contra Mengaiolum tanquam teſtem veriſimiliter informatum dubitandum non eſt ſecundum communem practicam de qua per Boſſ.in tit.de tortur.teſt.nu.19.ſeqq. & num.39. Brun.a ſole in ſuo conſ.crim.nu.76.Ant.Gomez de delict.tit.de tortur.reor.nu.29.

22 Sed in caſu noſtro non eſt agendum de tortura quia ſtantibus tot coniecturis res videtur expedita quod poſſit deueniri ad cõdemnationem, quia vt ſupra deduxi quando agitur de probando fraudem & ſimulationem, probatio ex probationibus reſultans habetur à iure pro plena & cõcludenti probatione etiam quod coniecturæ ſint hominis & non iuris dummodo veriſimiles iudicis arbitrio vt per Ioſeph.Lud.in commun.opin. concl.15.ver.13.coniectura eſt & ex dec. Pedem. 41.nu.2.ſufficiunt enim hominis coniecturæ nõ ſolũ ob probationem ſimulationis ſed etiam ad probationem falſitatis Mandell.conſ.99.num.6. in fine Maſcar.de prob.lib.2.concl.740.nu.4.vbi de communi, nec requiruntur plures quam duæ Cęphal.conſ.287.nu.4.lib.2.Gab.concl.6. nu.1. lib.7.Bertazz.conſ.90.nu.32. vbi ergo tot cõcurrunt coniecturæ & veriſimilitudines prout in caſu noſtro res nullam prorſus habet difficultatem. At ibi vltra coniecturas habemus etiam teſtium depoſitiones ac contrahentis propriam confeſſionem prout hic habemus confeſſionem Marij non videtur vlterius inſiſtendum.

23 Nec aliquid facit aſſerta res iudicata per ſententiam Barij Pugialini obtentam contra Fiſcũ in iudicio ciuili, tum quia res iudicata in ciuilib. non obſtat iudici criminaliter procedenti, & ex officio vt per Clar.in pract.crim.q.2.verſ.fina. in fine tum etiam quia ſemper Fiſco aduerſus ſentẽtiam competit reſtitutio ex nouis ſuperuenientibus probationibus l.vnica C.de ſent.aduer.Fiſc. lat.Boſſ.in tit.ſi aduer.rem iud.nu.5.& ſeqq.

24 Nec etiam facit quod ex quo in præſenti caſu non videtur conſtare de cauſa aſſerte ſimulationis: ideo omnes pręallegatę coniecturę corruant Rolan.conſil.47.num.30.lib.4.Quia cum ex propria reorum confeſſione conſtet quod Marius prædictus erat pluribus, capitalibus inimicitijs cum Raualijs circunductus & eſt notorium iuncto quod prout ijdem inquiſiti fatetur idem Marius erat etiam homo rixoſus & facilis ad delinquendum ex prædictis inimicitijs pręcedentibus oriri ſufficientem cauſam ad præſumendum fraudem in Fiſci præiudicium eſt communis opinio vt per Clar.in prac.crim.q.68.verſ.fraus aũt, &c.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Reſolutiones dubiorum Alexandri Gambari I. V. D. Imolen.

25 ADSIT DEVS. Quoniam res iudicata ex ſententia D. Darij de qua oppoſitum fuit reddit proceſſum contra DD. Curtium & Paulum de Rinaldis factum omnino nullũ Paul. de Caſt.conſ.247.nume.3.lib.1.Aym.conſ.204. numero ſeptimo fruſtra quæritur de coniecturis ad oſtendendum contractum ſimulatum, illicitũ & ſeu in fraudem factum, & etiam quia res ipſa iudicata eſt contrariarum probationum excluſiua, ex quibus aliqua ſententia contraria ferri non poteſt niſi prorſus inualida capitul. bona il primo de electio. capitul. ſicut de re iud. l. 1. C. quando prouo. non eſt neceſſ. & C. ſentent. reſcind. non poſſeſs. per totum; & eſt communis opinio vt per Alexand.conſilio vigeſimoquinto numero vigeſimoquinto, lib.3. Roman.conſil. 223.nu.10.vbi adde.

26 Non obſtat rem iudicatum in ciuilibus obtentam non præiudicare quin criminaliter procedi poſſit, vt per Clar. quæſtione ſecunda, verſicul. final. Nam cauſam hanc prætenſi illiciti contractus ſuis ſimulationis nullo modo eſſe criminalem ſed verè ciuilem conſtat quia licet cauſa in qua agitur ad pęnam Fiſco applicandum dicatur criminalis, & vbi parti obuenit dicatur ciuilis vt per Iaſ. commun. opin. dicen. in rubr. ff. de iud. numero ſecundo, Boer. quæſtion.449. numero ſecundo, Marantic. de ordina. iudi. quarta, par. diſtinctione prima, numero ſecundo, per text. in l. licitatio §. quod illicite de public. tamen illud procedit quando pœna prouenit ex delicto, ſecus ſi procedat ex aliquo contractu illicito vt iſto caſu; ſi tamen verum eſt quod aliqua pœna debeatur propter huiuſmodi aſſertam ſimulationem quod ego non video. Quia dato quod pęna applicatur Fiſco nihilominus cauſa dicitur ciuilis non autem criminalis Bald. in l. final.verſicul.quæro quando pœna C.de litig. Alexan.in l. Prætor de ſepulc.viol.Maranti. præcitato loco nu.30.verſic.item in quantum Rota deciſ.10. an iudex appellationis ſit de appellatio. in antiquis Menoch.de arbitrar. iudic. quæſt.82. numero 4. libro primo.

27 Hinc ſequitur, quod cum Pius Quintus, ſit iudex ſolum delegatus ad cauſas criminales, vt conſtat ex litteris ſuæ delegationis, quod non potuerit niſi nulliter cognoſcere hanc ciuilem cauſam Rot. in antiq. deciſio.19.incip. Rot. quibus. Vbi agitur ſit de iudic.Felyn.in cap.meminimus numero vndecimo, de accuſat. Rota dict. deciſio.10. Menoch.d.quæſtion.82.numero tertio, & conſequenter proceſſus ſit nullus ex defectu iuriſdictionis vt latiſſime per vant. in titul. ex de nullitat. ex defectus iuriſdiction. delegat. per totum.

28 Nec releuat quod procedatur contra dictos fratres quod pro inde dederint opem Mario eorum fratri vt dicitur bannito occultando bona in fraudem Fiſci quia de auxilio aliquo præſtito tempore banni non conſtat, & minus aliqua, nec etiam minima inditia oſtendi poſſunt. Vnde cũ occultatio ſimulationis in ſit a principio, & nil aliud ſit occultatio quam ſimulatio ſicuti ipſa ſimulatio non facit cauſam criminalem nec quæque ipſa occultatio.

29 Nec obſtat quod fiſco dicatur competere reſtitutionem in integrum aduerſus ſententiam vt l. vnica C.de ſenten.aduerſ.Fiſc.late Boſſ.tit.ſi aduerſ. rem iudic. nume.5. & ſeq.quia reſpondetur quod licet huiuſmodi reſtitutio potuiſſet conce

V di ex

di ex cauſa quam hic ego non video tamen debebat peti & de ea cognoſci ſaltem ſummariè vt ibi per Boſſ. quod cum non fuerit factum nunc id allegando Fiſcus, audiendus non eſt & propterea erat talis reſtitutio corā iudice ciuili & ciuiliter non autem coram iudice criminali vt ſupra deductum eſt. Item talis reſtitutio in integrum aduerſus rem iudicatam debuerat peti infra quadriennium à rei iudicatæ tempore vt in l. fi. C. de tempor. reſti. in integ. peten. & tradit ibi Boſſ. ſed hic iam lapſum eſt quadriennium quia dicta ſententia fuit præſente Fiſco lata de anno 1580. vt in ea apparet merito ceſſat obiectio de reſtitutione.

29 Quod attinet ad defenſionem ob non deductam per Fiſcum cauſam ſimulationis & minus probatam vt de iure requirebatur ex receptiſſima Doctorum ſententia Bart. conſ. 65. incip. Petrus Nicola Rota in nouiſ. deciſ. 1. Cæpoll. de ſimula. contract. præſump. 24. nu. 77. præſump. 26. num. 89. cuius practica. in opponen. ad proceſſum fuit obiuuata Bero. cōſ. 65. lib. 2. Rolan. conſ. 97. nu. 27. 28. & 29. lib. 4. cum alijs latius alias deductis non obſtat quod dicatur, immo apparet de cauſa ſufficienti ad præſumendum fraudem cum D. Paulus fateatur inimicitias cum Raualeis & tollis & Marium hominem rixoſum & facile ad delinquendum & inimicitiam eſſe ſufficientē cauſam ad præſumendū fraudem vt per Cla. in prac. q. 78. ver. fraus autem. Quoniam reſpondetur cōfeſſionem D. Pauli de inimicitijs huiuſmodi eſſe generalem & obſcuram declararique illam aſſertam antiquam inimicitiam fuiſſe ſopitam per pacem ita quod tempore emptionis dictorum bonorum de Turtichia factam à dictis fratribus à R. Paulo de recuperatis nulla aderat inimicitia licet poſtea ſuperueniente dicatur & idem dicitur de Mario qui tempore contractus erat pacificus & quietus licet poſtea forſan offenſus ex cauſis delicta commiſerit.

30 Reſpondetur quod ad hoc vt quis obtinere poſſit ſuper ſimulatione contractus debet deducere certam & claram ſpeciē ſimulationis & certum modum quo fuerit facta ſimulatio, & exprimi certa perſona ob quam ſimulatio facta fuerit & ad cuius rei reparationem & omnia iſta debet concludenter probari vt tradunt omnes ex receptis Doctorum opinionibus igitur inimicitia in generē non ſufficit, clauſula autem loquitur vbi agitur de probando fraudem abſque ſimulatione quo caſu non vertitur præiuditium tertij ſeu pretium rei venditæ reſtituitur, ſed hic tractatur de annullatione contractus in præiudicium emētium. Igitur, &c.

31 Stante igitur re iudicata & quod non fuerunt deducta deducenda & minus illa probata firma remanet concluſio alias firmata quod coniecturæ non releuant & nil operantur ad condemnandum, & minus ēt ad quæſtionem iſto enim caſu quo criminaliter proceditur ad pęnas Capitales Pontificiæ conſtitutionis probationes debent eſſe clariſſimæ vt l. ſciant cunctis. C. de probat, & inditia debent eſſe indubitata, & luce meridiana clariora vt verba dictæ legis declaran. tradit Boſ. tit. de conuic. nu. 9. & ibi ſub nu. 11. inquit quod coniecturæ ſufficiunt vbi cauſa eſt ciuilis non autem vbi criminale iudicium intentatur pro quo Bar. in l. Prætor §. Prætor ait de edend. & ibi Iaſ. Hip. in l. 1. de qq. & conſil. 20. nu. 48. & in practica in §. expedita nu. 81. inter cauſas ciuiles prout verè eſt ciuilis obſtat res iudicata ſi vero non eſt criminalis vt prætenditur coniectura hominis nil operatur ad plenam probationem præcipue in capitalibus.

32 Nihilominus neque teſtes examinati neque coniecturæ deducte obſtent; & quod attinet ad Laurentium primum teſtem Curiæ eius depoſitio nil obſtat, quia deponit per verbum imaginare, quod idem eſt quod iudicare, & non eſt teſtiū iudicare ſeu imaginari ex cōiecturis ſed iudicis Franc. Curt. tracta. de teſtib. nu. 100. Pariſ. conſ. 29. num. 9. & præcipue in criminalibus Iaſ. conſ. 187. lib. 4. Non igitur probat etiam ſi adducātur coniecturæ quæ tamen ſunt leues friuole, & minimè concludentes: & quoad illum dum dicit Marium fuiſſe præſentem inſtrumento non probat quia vnicus l. iure iurandi C. de teſtib. l. maritus in fine de qq. pro nihilo enim haben. etiam vnius depoſitio in quacumque cauſa Cępo. cōſ. 61. nu. 9. maxime in probata pręſumptione in qua duo requiruntur gl. & Doc. in l. fi. C. famil. herciſc. Arch. conſ. 388. nu. 5. vbi loquitur in his terminis præſumptionis ad prob. fraudē Boſ. de partu ſuppoſ. nu. 36. & maxime quod dictus teſtis plures defectus in perſona & in dictis patitur quo caſu nec etiam probat in caſu difficilis probationis quod etiam procedit in cauſis priuilegiatis Soc. com. dicens conſ. 118. col. antepenult. lib. 1. Dec. conſ. 133. Cęphal. conſ. 65. nu. 27. cum ſeq. lib. 1. Vbi quod nec etiam facit minimam cōiecturam & vllam pręſumptionem & quod patrātur plures defectus ſatis liquido apparet: ipſe. n. fatetur in eius examine alias pro falſitatibus pęnas ſoluiſſe, & nouiter ob falſam depoſitionem, & alia delicta fuit pèr P. V. condemnatus ad Triremes & in confiſcatione bonorū item fuit examinatus non citata parte per iudicem incompetentem in alia cauſa inter alias perſonas, & ad alium finem quo fit vt omnino repellatur & nil operetur etiam in caſu difficilis probationis, &c.

33 Nec releuat quod Iulius Formichinus olim famulus Marij deponat eſſe bona dicti Marij ex illius confeſſione, & per non nullas rationes quas adducit quia ipſe teſtis in totum repellitur ex inimicitia. Fatetur enim in eius repetitione ſe fuiſſe offenſum & verberatum a Mario, & fuiſſe ab eo querelatum, & quod ſer Laurentius inſtigabat contra Marij nomine Bar. in l. 3. in prin. pe teſtibus per authent. ſi dicatur §. 2. C. de teſtibus Doctor. in capitulo primo, de his §. repellantur & in §. cum oportet eodem quod procedit etiam in caſibus in quibus ſolēt inhabiles admitti quia in illis non admittuntur inimici Grammatic. conſilio tertio, numero decimoquarto, conſilio 46. per totum, & conſilio 64. numero ſexto, Rot. 3. numero tertio, Alexand. conſilio 99. in princip. libro primo, conſilio 177. in fine lib. 4. Hippol. conſil. 15. nu. 6. conſ. 20. nu. 24. Carrer. in practic. num. 165. Hæc ad torturam ſufficiunt Hippol. l. 1. §. præterea de qq. Plac. de delic. de qq. num. 7.

Et

34 Et dum deponet de cõfeſſione Marij eſt vnicus, & inhabilis cum tamen ad probandum confeſſionem requirãtur duo teſtes omni exceptione maiores Abb.conſil.65.nu.28. Preter id quod aſſerta confeſſio Marij nil faceret, vt infra deducam, item iſte eſt vilis, pauper, ſolitus oſtiatim quærere panem & conſuetus furta & alia delicta committere pro quibus fuit publicè tortus: fuit receptus non citata parte, vnde cũ patiatur multiplices defectus, vt dictum eſt de præcedenti teſte, & ipſe in totum repellitur Socin.d.conſ.118. Cephal.d.conſil.65.

35 Præterea apparet, quod doloſè deponit tacendo veritatẽ, quia deponit quod Marius frequentabat bona Turricchiæ. ſed tacet quod tanquam affictuarius DD.Curtij & Pauli: Quod veriſimile eſt teſtem ipſum ſciuiſſe, & dum deponit de plantatione vineæ eſt mendax, quia illa plantabatur ad inſtantiam DD.Fratrum videlicet Pauli, & Curtij, vt deponit Mengaiolus, quod quoque ipſe tacet, vnde cum taceat qualitates alterantes eius depoſitionem tenetur pœnam falſi Alciat.conſil.59. nume.9. lib.6. per cap.1. de crimin. falſi.

36 Depoſitio verò Melchioris de Galãtibus nullius eſt momenti deductis in contrarium nõ obſtantibus, quia expreſsè apparet ex eius confeſſione, quod eſt inimicus D. Horatij fratris conſobrini dictorum fratrum, & aſſerta reconciliatio vera non eſt, nec probatur, & ipſe teſtis nil aliud deponit niſi de fama, quod illa ſint bona Marij, quæ debuit probari per duos teſtes Clar. quæſt.o.6.verſic. ſciendum eſt autem dicens, eſſe commun.opin. & ibidem ponit requiſita in probatione famæ, quæ hic deficiunt, quin ipſe teſtis de fama, non faceret etiam inditium ſufficiẽs ad inquirẽdum etiam in caſibus priuilegiatis Pegn. Hiſp.ad director. inquiſit.libro tertio, ſchol.20. tit.de mo. conti. proceſſ. per inquiſit. verſ.ex his primum ibi, quod teſtes deponentes de fama etiã in crimine hæreſis debet eſſe omni exceptione
e maiores. [c] præter id quod teſtis vnicus de fama eſt ſuſpectus cum plures haberi poſſint, vt noſtri dicunt.

37 Quoad coniecturas, vt ſupra dictum fuit ſi cauſa eſt ciuilis ob res iudicatas, ſi criminalis cõiecturalis probatio non ſufficit ad reſciſſionem contractus criminaliter procedendo, prout in Proceſſu fuit Aym.de antiquit.tempor.parte prima, viſo de fama, nu.36.per tex.in l. fi.de probat.

38 Sed breuiter reſpondendo, quia per ſe friuolæ ſunt. Dicitur, quod non obſtant tres primæ in ordine coniecturæ; Quia nos ſumus in diuerſis terminis: nam locatio per ſe non eſt ſuſpecta; ſed quando fit incontinenti ab emptore venditori remanente in poſſeſſione rei venditæ; Ita enim loquuntur, & intelliguntur Doctor. hanc materiam tractantes, nos autem ſumus in locatione, quæ fit non venditori; ſed tertio in quo non cadit conſideratio ſibi remanentis poſſeſſionis; Et quamuis ſit facta coniunctæ perſonæ cum ceſſent præcedentes coniecturæ coniunctio ſanguinis nil operatur, quia hæc coniectura non eſt per ſe conſtituitiua, ſecundum vt dicunt omnes.

39 Item dicitur coniectura coniunctionis ſanguinis habere locum, vbi præceſſerint inditia delicti tempore alienationis, ſiue contractus, vt per Doctor.in l.poſt contractum de donat. Et in ſpecie Narob.in repetit. nume.63. 105. ſed hic non præcedebant inditia delicti in ſpecie, vt ſupra pluries dictum fuit; Igitur talis coniectura in nulla debet eſſe conſideratione, & vnus eſt dictã locationem fuiſſe factam ex interuallo, & non incontinenti, & fraudis ſuſpitio ceſſat in his, quę ſunt ex interuallo Aymon conſil.100. nume.8. & ſi inſpiciatur Aym. in allegato conſil.156. loquitur quando apparet de cauſa ſimulationis, vt ibi numero decimo. Et de locatione facta venditori per interpoſitam perſonam, vt ibi nu.11. & quando emptor venditori locat incontinenti, quæ hic non verificantur.

40 Quarta coniectura de qualitate Marij, non obſtat, quia non conſtat, quod Marius tempore factæ locationis eſſet talis; & dato quod conſtaret magis veriſimile eſt quod D. Paulus ipſi Mario locationem fecerit, & hæc veriſimilitudo eſt fortior, quia a virtute, & ab amore fraterno procedit, illa ab odio & vitio oritur, nemo enim vnquam ſuam carnem odio habuit, vt inquit diuus Paulus ad epheſ.epiſt.5.& vna præſumptio tollit aliam, & fortiori minorem l.diuus. Vbi Doctor. de reſtit.in integr.

41 Quinta coniectura non releuat, quia non apparet, quod pactum incidendo arbores pro vſu ſit inſolitum, quia paſſim apponi ſolet cum pacto de plantãdis neceſſarijs maximè in locis vbi eſt abundantia arborum, vt eſt notorium in dictis bonis Turricchiæ, & id conceſſum potius cenſeri debet ob beneuolẽtiam fraternam quam quod dolus ſit præſumendum. Quia ſemper inter duas coniecturas præualet nobilior, quæ eſt excluſiua delicti, vt dicunt omnes, &c.

42 Sexta coniectura de exburſatione pecuniarum in domo Marij, nullius eſt conſiderationis, & momenti. Nec Doctores in dubijs allegatis, videlicet Gratian.& Roland. de loco aliquid dicunt; ſed tantum de perſona ſuſpecta, & hoc caſu domus Marij, non debet inducere præſumptionem ſimulationis contractus, qui euidenter apparet verus Roland. conſil.85. numero quinquageſimoquinto libro . . . Nec talis coniectura concludens eſt, quia ſæpiſſimè ſolent fieri inſtrumenta in alienis locis, & præcipuè exburſationis pecuniarum, & tamen ſimulatè non cõſtat, & inſtrumentum venditionis huiuſmodi cum prima exburſatione fuit facta domi Domini Horatij, Nec propterea dici poteſt ſimulata, & præſumptio ſemper ſumenda eſt ab eo quod frequentius accidit, non autem ab eo, quod raro, vel nunquam Baldus conſilio trecenteſimo, columna ſecunda, libro ſecundo. Aymon de antiquit. tempor. quarta parte, ſectio materia iſta nume.118.

43 Septima coniectura leuiſſima eſt præter id, quod nõ conſtat exburſatio illam fuiſſe factam domi Marij, & immo veriſimile eſt, quod non recordentur de loco ob lapſum longi temporis præcipuè de re non admodum releuante, quin etiam ſi ipſi de mendacio cõuincerentur, tamen

non eſſe contra eos inditium, quia confitendo minus aliquod inditium cõtra eos vrgeret Marſil.conſil.15. Et quod confeſſio quod domi Marij nullam induceret præſumptionem ſatis conſtat ex ſupra deductis.

44 Octaua coniectura de confeſſione Marij in examine ſibi facto à Domino Dario olim Tuſſignani Gubernatorem tollitur, quia confeſſio vnius, alteri non poteſt nocere Paul. de Caſtr. conſil.134. in cauſa ſer Ludouici. in principio libro primo. Alexand.conſil.46.colum.quinta, libro quinto, Areti.conſil.21. Affilic. deciſio.150. num.36. Anchar.conſil.52.numero nono, & maximè, quia Marius non fatetur bona Turricchie eſſe ſua, ſed tantum aſſertiuè dixit Mengaiolum eſſe ſuum laboratorem à Turricchia nil autem in ſpecie dixit de bonis de quibus controuertitur. vnde neceſſario non concludit capit.in præſentia de probatio.cum vulga.& eſt aſſertio non autem confeſſio, quia abſque interrogatione à ſeipſo id aſſerit, quæ verba aſſertiua alteri non nocere, ſed tamen ſibi l.quidam de probat.l.optimam de contrahen.ſtipul.Socin.iun.conſil.214. colum.quarta, libro ſecundo. Dec. conſil.42. in quarto Dubio Aymon Crauet.de antiquit. tempor. par.1. tertiæ par. tertia particula incip. Propoſitum. Nec etiam Mario præiudicat, quia dicta verba, vt patet non fuerunt principaliter, & propter ſe probata, ſed incidenter, vt per Aym. ibi nume.16.& 17. Et ſatis conſtat, qua occaſione, & qua mente, & intentione ille dicta verba pluries inculcauerit, nam cum deueniſſet ad rixam cum Iohãnino de Lollis de Cirieno voluit oſtendere iuſtam habuiſſe cauſam rixandi ex eo, quod Iohanninus prius offenderet Mẽgaiolum quem ob id vocat eum ſuum laboratorem, non tamen quod eſſet, vel ita vocat ratione conſanguinitatis, vel familiaritatis ad trad. in l. qui iure familiaritatis ad trad. in l. qui iure familiaritatis de acquireud. poſſeſſio. Inſpiciendum enim eſt, qua contemplatione quid fit, vel dicatur Bald. l.ſi pater §.qui duos de adoptio. Deci. conſ.120. colum. fina.

45 Nona coniectura reſoluitur, quia inquantum in inſtrumento permutationis de quo agitur fateri videtur bona permutata eſſe ſua ex ſupra deductis liquido ſatis oſtenſum fuit talem confeſſionem tertio præiudicio, non eſſe confeſſioni enim tunc datur fides cum ſoli confitenti nocet aliàs ſecus, vt l.Scia ad Senatuſconſult. Valleia. l.qui autem §.ſimili modo de his, qui in fraudem cred. l.Deo nobis de Epiſc. & Cleric. l. aſſiduis l. qui potio in pignor. habean. l. ſi quis poſt C. de bon. præſcript.auth.quod obtinet C. de probat. §. Primum quidem in auth.de affinit.dot.quæ iura cum alijs authoritatibus colligitur Menoch. conſi.39.numero vigeſimoſeptimo, libro primo, factum enim vnius tertio nocere non poteſt l. ſi quis in ſuo §. legis. C. de inoffic. teſtamen.l.non debet de reg.iur.cap.non debet eodem titu.lib.6. Aymon Crauet.de antiquit. tempor.par.1. ſect. Propoſitum noſtrum, nume.38.quin etiam confeſſio iurata non eſt nociua alteri abſenti Aym. de antiq.temp.par.1.ſect. Propoſitum noſtrum, nu.38.Iaſ.conſil.36. lib.3.

46 In quantum vero dicitur videndum DD.Paulum & Curtium acquieuiſſe dictæ confeſſioni dicitur in his fuiſſe ignorantes, quod præſumitur l.quod vulgo.ff.pro emptore. l.fina. pro ſuo tradunt omnes in capit. ab excommunicatione de reſcript. Natta conſil.16.nume.7. lib.1. Roland. conſil.66.nume.1. libro tertio, præcipuè ad euitandum pœnam Aymon Crauet.conſil.244. nume.4. Grammat.conſil.25.nume.1.Menoch. caſu 186.num.3. conſil.74. nume.17. libro primo. Nec dicendum eſt eos ratificaſſe confeſſionem Marij, quia non inducitur ratificatio contentorum in inſtrumento niſi quis ſciat clarè & ſpecificè tenorem inſtrumenti, nec ſufficit habere notitiam in genere, vnde etiam ſi notitia præmutationis in genere, præſumitur tamen notitia inſtrumenti, & contentorum in eo in ſpecie non præſumitur, ſed de ea ſpecificè conſtare debet Paul.de Caſtr. conſil. 465. colum. penult. col.1. libro primo, conſil.382.libro ſecundo Aym. conſil.197.nume.14. Natta conſil.162. nume.32. libro primo. Quæ ſcientia hic, vt dictum eſt non probatur prout probari debuit, quia non præſumitur Natta Plenius conſil.636.nume.190.cum ſeqq.lib.3.

47 Decima coniectura, dum dicitur Marium emiſſe nomine proprio petiolum terræ nuncupate la Querzola, quod poſſideri dicitur ab iſtis fratribus: Reſpondetur eos ignoraſſe talem empt.onem, & dictam eos poſſediſſe ignoranter inter alias plurimas; Quia iſtæ poſſeſſiones Turricchie ſunt diſtinctę in diuerſas petias terrarum ſeparatim poſitas, & leuis eſt coniectura, quod ſi ipſe non eſſet bonorum omnium de Turricchia Dominus non emiſſet dictum petiolum terræ ex quo non concludit, quia potuit emere, & non eſſe Dominus dictorum bonorum, & quia alio reſpectu potuit emere, vt quia ſpectabat ſibi concedi poſſeſſionem D.Hieronymi Bonchi ſui Soceri prout poſtea conſignata, & dimiſſa fuit quibus dictum petiolum reperitur vicinum. Non obſtat reſponſio DD. Fratrum de petiolo terræ Querzolæ præfatæ, quia intellexerint de petia terræ contenta in inſtrumẽto emptionis in quo adeſt petium terræ nuncupatam la Querzola & ita intellexerunt de ſua non autem de aliena, & ſic non deprehenditur de mendacio.

48 Vndecima coniectura, non obſtat, quia Marius, & alij affictuarij ſoluerunt collectas ex pacto, & paſſim fiunt talia inſtrumanta Imolę, & in eius contractu, quod affictuarij ſoluant, & dato quod non adeſſet pactum expreſſum, cum ſit affictuarius potius præſumendum eſt, quod ſoluerit, quia habebat fructus, & erat affictuarius quã quod Dominus, nec tenet conſequentia, quia ſi alij affictuarij ſoluunt collectas, vt aſſeritur ex aduerſo, ſequeretur, quod etiam ipſi eſſent Domini, quod eſſet abſurdum, non enim concludit coniectura, quia quis poteſt ſoluere collectas abſque eo quod ſit dominus prout ex pacto expreſſo, vel tacito, vel ex conſuetudine, vel errorem, ſeu indebitè, &c.

49 Duodecima coniectura inanis eſt, quia etiam ſi dictus Curtius emerit petiolum terrę, & ollam poſuit ad ſuum æſtimum, tamen quandoque & emit

emit, & non poſuit, Et in omnem caſum videtur quod allegata in contrarium poſſint procedere, quando non poſuiſſet ad ſuum æſtimum, nec ſoluere collectas, ſed venditori, ſed ſui affictuarij ſoluerunt collectas non autem alius quã affictuarius merito, &c.

50 Decimatertia, coniectura nil facit, quia nullæ adſunt variationes, contrarietates, & inueriſimiles reſponſiones quam ſubſtantiales ſint, nam concordant omnes quod frumenta & ligna fuerunt aſportata domum DD. fratrum, & quod vinea fuit facta de eorum mandato, & de eorum expenſis; ſi autem Mengaiolus forſan lapſus fuerit in aliquibus circumſtantijs, id per errorem potius contigiſſe præſumendum eſt propter longũ tempus, quam quod dolo id fecerit; & tortura potiſſimum ceſſat, quia cauſa eſt ciuilis non autem criminalis.

51 Patet igitur nõ eſſe probatam ſimulationem neque fraudem ex coniecturis, nec admitti poſſe ad condemnandum in criminalibus præſertim in capitalibus, & adhuc ſumus in reg. quod ſimulatio non præſumitur. Vbi conſtat de veritate actuum Bald. l. ei qui ad finem de diſtract. pignor. nec in dubio etiam præſumenda eſt l. quãnis, & ibi Bald. l. ſi quis alte. vel ſibi. l. ſed ſi maritus in fine. ff. qui, & à quibus cap. fin. de re. nunc. in ſexto. Barto. conſil. 65. Bal. in cap. 1. §. ſi inſtrumentum de non tenen. Cæpol. de ſimul. contrac. ſupra allegato loco, & cumulat. per Rolan. conſil. 6. nu. 28. lib. 3.

52 Nec non dicti fratres obtinere debent quam adhuc non fuit producta aliqua ſententia per quam Marius appareat fuiſſe condemnatum in pœnam confiſcationis bonorum; & ſic ſumus in alia regula, quod actore non probante Reus abſoluitur, etiam ſi nil præſtiterit etiam ſi aſſumpſerit in ſe onus probandi, & l. qui accuſare. Vbi Iaſ. C. de eden. cum vulgarib. Ex his conſtare arbitror dubia fuiſſe reſoluta, & iſtos fratres eſſe in caſu abſolutionis; id quæ clarè ex ſupra deductis apparere; & dato quod eſſemus in dubio, adhuc pronunciando eſt in eorum fauorem. Quia in dubio pro Reo, & in dubio contra fiſcum ll non puto de iure fiſci, & in dubio contractum non eſſe annullandum, ſeu reuocandum Alexã. conſ. 157. lib. 7. Dec. conſ. 168. col. 2. poſt med.

LAVS DEO.

Reſolutiones eorundem Dubiorum Bartholomæi Bertazzoli Iuriſconſulti Ferrarienſis.

53 ADSIT DEVS. Viſis omnibus Proceſſibus factis contra DD. Curtium, & Paulum fratres de Rinaldis de Ciruno, ſeu de Tuſſignano, & ſubtiliſſimis dubitationibus excitatis contra eos per Clariſſimum iuris Conſultum Proſperum Farinacium Locumtenentem, &c. & delegatum Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi DD. Cardinalis ab Altaemps pro diſcuſſione, & diſſolutione dubiorum ipſorum, & totius huius cauſæ, Tria principalia dubia ſigillatim examinanda fore arbitror, ex quorum diſſolutione facile apparebit, An dicti fratres imputati ad aliquam pœnam teneri poſſint: Primum erit, An ſtante ſententia lata ad fauorem ipſorum Deorum de anno 1580. per Gubernatorẽ ipſius Caſtri potuerint de nouo venari ſuper eiſdem, ſuper quibus iudicatum fuit ad eorum fauorem, ſecundum An ex quo non conſtat de aliqua cauſa ſimulationis, vt pro Fiſco prætenditur Marij fratris ipſorum fratrum quo potuerit moueri ad dandum pecunias fratribus, vt nominibus ſuis emerent terras in loco Turricchiæ poſſit pro parte fiſci ſimulationem allegari: tertium erit An poſitio, quod illa ſententia non impediret criminaliter; Iterum agi poſſe contra eos, & cauſam videretur ſufficiens ſimulationis; An ſtantibus præſumptionibus in dubijs præcitatis, & alijs contrarijs pro ipſis fratribus. Illi ſint iterum abſoluendi, & penitus liberandi, nec contra iſtos, vel aliquos ex teſtibus poſſit ad torturam deueniri.

54 Quoad primum dubium ſtante ſententia lata in cauſa criminali agitata contra dictum Marium in exequutione illius in qua pro parte fiſci fuit accepta; Tenuta iſtorum bonorum, quaſi fuiſſent bona ipſius Marij, & venirent in eorum confiſcatione, vt in proceſſu fol. 86. & ſequen. in cuius Proceſſu fuit oppoſitum & exceptum pro parte ipſorum fratrum dicta bona eſſe propria, & non dicti Marij, & fuerunt producta inſtrumenta emptionis ipſorum factæ per ipſos & locationis factæ per eos dicto Mario, & alia documenta ad cauſam facientia, & ſtante quod per Procuratorem Fiſcalem fuerit oppoſitum quod inſtrumenta ipſa fuerunt ficta & ſimulata, & in fraudem fiſci, & creditorum ſuorum facta rationibus, & cauſis de quibus in ſua ſcriptura in proceſſu fol. 98. Cum per ipſum Dominum Gubernatorem fuerit pronunciatum bona ipſa Turricchiæ pleno iure ſpectaſſe, & pertinuiſſe, & ſpectare, & pertinere ad lectos fratres, & eis competere actionem contra dictum Marium pro ſcutis octuaginta pro affectibus eorum bonorum; & vt ipſa ſententia regiſtrata in Proceſſu fol. 115. Non puto, quod modo aliquo ipſi fratres eodem met de cauſa inquiri, vel vendi poſſint, quia cum in exequutione ſententiæ criminalis ipſi comparuerint, & de dominio, & poſſeſſione ipſorum oppoſuerint, & iura ſua produxerint, pro parte vero Procuratoris Fiſcalis replicatum fuerit de fictione & ſimulatione ipſorum inſtrumentorum proculdubio cenſetur reiecta replicatio Procuratoris Fiſcalis, nec amplius poteſt procedi criminaliter contra ipſos fratres, vt eſt tex. expreſſus in l. tertia. C. de ordin. iudic. Vbi gloſſ. in verbo tempore, quæ ſecundum opinionem Ioan. communiter receptam firmat, quod ſi opponatur exceptio. Et ſit deciſum in principali cenſetur etiam deciſum ſuper exceptione, & replicatione, & non poteſt contrauenire ſententiæ per textu in l. finali. C. de fide inſtrumentorum in fine, & idem in dicta l. tertia tenent Cynus, Bartolus, Baldus, Albericus, Angelus, Salyc. & Pau. de Caſtr. & idem eſt ſiue opponatur per viam exceptionis, ſiue replicationis, vt per

Angel. Ibi, quæ ſententia ſatis probatur ex dicta l.fin.Caſtren. nume.10. quod ſi in cauſa fuit cognitum de falſo nõ poteſt iterum de eo opponi poſt ſententiam in iudicatum tranſactã quod admittunt Bart.& alij in l.1.C.ſi ex falſ.inſtrum. Preterea cum replicatio dicti Procuratoris Fiſcalis,quę non poterat ſtare cum ſententia cenſeretur reiecta,vt per Felyn. in cap. ſuborta nume.3. & 4.de ſent.& rei iud.& Socin. conſil.352, col.3. in ſecũdo, ſuper ea omninò videtur pronunciatum.l.1.& 2.C,de ordi.cogn.

55 Confirmatur,quia cum ſententia ipſa cenſeatur lata ſuper facto nempè quod ipſi fratres eiãt Domini ipſorum bonorum & nulla ſimulatione interueniente bona ad eos pleno iure ſpectabãt, & ſic delictum non fuiſſe commiſſum, & in hoc ſecundo iudicio idem venit in diſputationem,& & diſcuſſionem ſententia lata in primo iudicio obſtat in ſecundo Barto.in l.2.§.1. nume.3. ff.de vi,bon.rapt.Bald.in l.ex morte, nume.4.C. ad l. Iul. Aquil. Et in fortiori caſu, quando primum inditium fuit ciuile, & in eo fuit iudicatũ, quod aliud criminale nõ poſſit intẽtari, videtur Curt. iun.in conſil.318. nume.3. & ſeq. & conſil. 350. ferè per totum; Quam opinionem tenet. Etiam Anton.Gabr.in ſuis commun. concluſ.lib.2. tit. de exceptione concluſ.ſecunda,nume.11.& Do. Rimin.iun.conſ.413.nu.6.

56 His accedat,quod quando fuit cognitum ſuper except. vel replicatione oppoſita, & ea met reiecta non poteſt excipiens,vel replicans de nouo agere,quia ei obſtat exceptio rei iudicatę Bartol.& alij in l.1.C.de ordin.cognoſcen. Vbi Caſtren.nume.7.Abb.conſil.50.in primo vol.Ortc. conſil.96. in ſecunda col. & Gabr. dicta ſecunda concluſio.nume.10.& ſufficit, quod fuerint dati termini ad probandum Caſtren. in l. fin.autem §.fina.ff.de negot.geſt.Et licèt aliqui intelligant hanc concluſionem procedere quando agitur ad eundem finem: nihilominus alij aliter ſentiunt vt per Bartol.& Curt.ſupra citatos, & per Crot. in l.qui Romæ.§.duo fratres,nume.62. verſ. ſexta & vltima concluſio.ff.de verbor.oblig. & cum ſatis videatur agi ad eundem finem nẽpe ad auferendum hæc bona à poſſeſſoribus ſub prætextu, quod fuerint Marij, & per eos ſimulatè quæſita ceſſat huiuſmodi diſputatio,nam quando tractatur de eodem facto licet per diuerſa media ſatis agi dicitur ad eundem finem Rip. nu.25. & Alci. nu.11.in d.§.duo fratres.

57 Et ad propoſitum, quando eſt oppoſita exceptio ſimulationis contra inſtrumentum, & ea non obſtante commiſſa eſt illius exequutio cenſeatur reiecta exceptio ſimulationis videtur. D. Simon. de Pret. conſil.10. nume.18. & ſeq. Dubium autem non eſt,quod cauſa in qua fuit oppoſitum de iuribus dictorum fratrum,& replicatum de ſimulatione,erat cauſa criminalis,& exequutio ſententiæ in cauſa criminali latæ ex quo bona ipſa Fiſco veniebant applicanda ſi vera fuiſſet fiſci intenti ad trad.per Bart.in l. tertia.ff. de ſepul.violan. & Maſcard. concluſio. 463. nume. 1. Et cum ab ea ſententia non fuerit appellatum in iudicatum tranſiuit,& pro veritate habetur l.ingenuum.ff.de ſtat.homin.l.res iudicata, vbi latè Cagnol.ff.de regul.iur.Et tanto magis cum ſit lapſum biennium; quia tunc habetur præſumptionem pro ſe etiam ſi non conſtaret de proceſſu Grammatic.deciſio. 24. nume.6. & 7.Cæphal.conſil.458. nume.15. Nam & hoc caſu dicitur de antiquo Maſcard. concluſio. 32. nume. 13.& quod quando iudicium ſecundum venit ad reſciſſionem primi obſtet exceptio rei iudicatæ tenet etiam Ang.in l.cum quæritur. ff. de except.rei iud.

58 Nec hoc caſu obſtat l. vnica. C. quando ciuilis actio præiud. crimin. in qua clariſſimus motiuans ſe fundare videtur, quia illa non procedit, quando fuit oppoſita exceptio in Proceſſu criminali vel ciuili, & de ea fuit cognitum, & deciſum incidenter cum principali, vt in dicta l. tertia.C.de ordin.iudic.Et ita declarat Barto.in dicta l. vnica, numero 3. ſicut etiam non procedit quando fuit iudicatum ſuper facto, vt per Bart. Alberic. & Salyc. ibi prout hic ſatis videtur iudicatum declarãdo ſuper dominio poſſeſſorum & Bero.conſil.166.numero primo & ſecundo,in tertio volum. Vbi idem voluit etiam ſi per probationes inualidas, vel nõ factas Reus fuerit abſolutus,vt in numero tertio, & ſeptimo. Præterea, quando vtraque cauſa ciuilis, & criminalis tendunt ad vindictã ſemel accuſatus in vna non poteſt in alia amplius accuſari, vel inquiri Maran.in tract.de ordin.iudic.parte quarta,in principio,numero nono,& in ſexta parte,in fine, num. 89. Nec aliter tenet Clar. in dubijs citatis in practic.§.fina.quæſtione ſecunda,in fine. Quinimò ſequitur Maran.quando eadem Iudicia tendunt ad idem ſecus ſi aduerſa,& in q.14. verſi. Tertius caſus loquitur in alia quæſtione diuerſa de qua agendum non eſt.

59 Quod modo poſſit pro parte fiſci reſtitutio peti ex Boſſ.etiam in dubijs citato in titul. ſi aduerſ.rem iudicatam reſtit.poſtule.numero quinto,& ſequen. Non eſt verum, nam vera & communis opinio eſt, quod in pęnalibus fiſcus non
f reſtituatur, ſicut non reſtituitur minor. l.an nalium.ff.de minor.Ita tenet Angel.in l. fina. ante fin.ff.ſi quis teſtamen. liber.eſſe iuſ. fue. Nell. in tractat.bannit.ſecunda parte,primi tempor. tertia quæſtione in fine Socin. conſil. 108. numero nono, in quarto capite deciſione 121. nume.19. Boer. quod etiam ſequitur Angel.deciſ.264.numero decimooctauo,tertia colum. Cęphal.conſil.241.nume.63.& ſequen.& Dec. nume.42. Anton.Gabr.in titu.de criminal.libro ſeptimo, concluſione decimatertia, nume.14. & ſequen. Vbi
* dicit veriorem,& communem,quam ſententiam tenet etiam Thob. Non. conſil.105. nume. 3. & ſeq.Octau.Vulpell.in conſil.41.num.3. & ſeq.& nouiſſimè eam tenet Sfortia Oddus in ſuo tract. dd reſtitut.in integr.1.par.q.3.art.13.nume.85. Nam fiſcus in pęnis habet cauſam lucratiuam l. apud Celſum.§.de authore.ff.de dol.exceptio. & propterea nõ reſtituitur etiam ad lucrum ex bonis vacantibus, vt per Cęphal. in d. conſil. 605. nu.41. & ſequen. Quæ concluſio procedit etiam ſi Iudex errauerit in ſententia Bald. in addit. ad Specul.in titulo de accuſatoribus, colu. ſecunda verſiculo. Quod ſi Iudex, & Franciſc. Creuen.

ſing.

ſing.23. Quid ſi iudex: nec contra hanc concluſionem tenet Boſſ. in dubijs citatus: Quinimò illam tenet nume.9.& ſeq. & maximè, nume.14. & idem tenet in tit.ſeq.de ſupplicatione aduerſ. rem iudica.nume.6. Dicens, quòd aliàs ſequeretur, quod retractarentur omnes ſententiæ abſolutoriæ,& quod nunquam haberetur locum regula ſemel accuſatus,&c. eadem opinione in his terminis tenet Alciat.in l. ſub prætextu, num.6. C.de tranſact. Nec poteſt Princeps de poteſtate ordinaria retractare primam ſentētiam, vt Boſſ. tradil.in d.tit.de ſupplic.aduerſ.rem iudicatam, nume.7.& ſeq. Et licet Fiſcus in ſententijs contra eum latis reſtituatur intra triennium.l.vnica C.de ſenten.aduerſ.fiſc.lat.lib.10.eius tamen diſpoſitio non procedit in cauſis criminalibus ſecundum Odofred. Ibi & per Boſſ. in d.tit. ſi aduerſ.rem iud.nume.9.& 14. Et cum lapſi fuerint ne dum tres anni, ſed quinq; à tempore latæ ſententiæ ceſſat omnis ſcrupulus: Nam & fiſcus in auocanda bona in fraudem fiſci alienata excluditur quadriennio, aut Gomez.in ſuis var. trac. in tract.de delict.cap.vlt. nu.5. in fine, ex quibus eſt diſſolutum primum dubium ex cuius diſſolutione cetera dubia remanent ſuperuacua, vt tamen conſtet Clariſſimo D.Commiſſario hos fratres etiam in reliquis iuſtitiam fauore procedam ad diſcuſſionem & diſſolutionem aliorum.

60 Secundum igitur dubium an pro parte fiſci potuerit agi criminaliter ad bona ipſa prætextu aſſerte ſimulationis intentate, quod ſcilicet dicti fratres emerent de pecunijs Marij eius fratris terras ipſas quas ipſe voluerit ſeruare, & defendere in cauſa cōfiſcationis ſuorum bonorum ſub nominibus fratrum, prout euenit caſus, quod fuit ex cauſa homicidij bannitus & confiſcata fuere omnia eius bona, iudicio meo facile ſoluitur, nā ego certè arbitror nullum ius hoc caſu fiſcū prætendere potuiſſe, quia veriſſima & communis eſt omnium concluſio, quod ſi non probatur cauſa quam quis motus fuerit ad ſimulationem huiuſmodi, quæ ſit legitima, & rationabilis, vt quia periculum aliquid inſtaret contrahenti propter q̃ vellet ſeruare bona eius nō poteſt admitti ſimulationis oppoſitio, vel propoſitio, ita declarat * Bart.communiter receptus in conſ.65. Petr. Nicol.col.3.verſic.in contrarium. Vbi concurrebāt plures præſumptiones contrariæ, & tamen reſoluit pro hac parte: idem tenent Anchar. conſil. 227.ad corroborationem in princ.& 2.col. Aret. col.65.col.3.verſic.in contrarium Bellam.in conſil.173.2.colu.in 2. volum. Rot. in tit. de donat. deciſ.1.in nouis. Alex. in conſil. 111. in princ.3. col.& conſil.28.nu.10.in verſic. Curt. iun. conſil.108.nume.11.Mandel. Alb. in conſil.9. nu.1. & ſeq.& illic nume.6.& 7.firmat, quod debet eſſe cauſa ſufficiēs, & idonea, & quod propter eam deuentum fuerit ad ſimulationem quam ſententiam tenet in conſil.97. nume.24. eandem tenet Port.Imol.conſil.66.nume.6. & 113. in princip. Natta conſil.628. nu.17. & ſeq. Bero. conſ.147. nume.28.& ſeq.2.vol.Rolan.à Vall.conſil.47.& ſeq.4.vol. Alciat. poſt alios in l.poſt contractum nume.41.ff.de donat.Maſcar.in d.tract. concluſ. 439.nume.13.& concluſ.448.nume.1.& num.6. Quinimò debet cōſtare, quod ab initio ante cōtractum fuerit cōuentum de tali ſimulatione facienda, vt pretium reſtituatur, vel fingeretur numerari, aut in caſu iſto, quod terræ fuiſſent acquiſitæ Mario, & remanēt in eius dominio alioquin ſimulatio non probatur ex quo debent attendi actus à principio conuenit Caſtren. con ſil.173. Præſuppoſito in princ.vol.2.Alexā. d.conſil.28. 2.col.& probatur in l.4.§. ſi ab ignoto. ff.de manumiſſ. Natta conſil.528.nume.20.Port.d.conſ. 66.nume.8.Aret.d.conſ.65. col.4. Alb. d.conſ.9. nu.8.& Rolan.d.conſil.67.nu.29.

61 Et cum de prædictis non conſtat, non eſt aliqua ſimulatio præſumenda, quę regulariter non præſumitur validus verus, & legitimus non autem fictus, vel ſimulatus l. rogaſti §. ſi tibi Bal. & alij, & maximè Dec.num.6.ff.ſi cert. pet. & idem Bal.in conſil.158.nume.7.in 4.vol. Ruin.conſil. 119.nume.1.vol.Crauet.conſil.145. nu.2. Abb. d.conſil.97.nume.73.Maſcard.d.concluſ.448.in princ.& nume.3. Rota in deciſ.Verall.deciſ.163. num.2.3. par. Quod tanto clarius procedit quādo apparent inſtrumenta. vt in caſu iſto Anch.d. conſil.327.2.dub.Bal.conſ.21.pūctus q.2. col.4. vol.& in l.quamuis per illum tex. C. ſi quis alter vel ſibi Dec.conſil.458.num.7. & Aym.Crauet. d. conſil.145. nume. 2. & quando eſt oppoſitum iuramentum inſtrumentis tanto minus eſt præſumenda ſimulatio Curt.iun.d.conſ.108.nu.13. 109.nume.21.& conſil.ſeq.nume.15.Grammat. deciſ.45.num.1.& 2.Port.d.conſil.66.num.13.& 14.& 192.nume.8.Rolan.d.conſil.477.col.fina. Vbi quando eſt iuratum, omnia & ſingula vera fuiſſe, & eſſe.

62 Et certè in caſu iſto ego non potui ex proceſſibus cognoſcere, quod præfatus Marius habuerit cauſam faciendi talem ſimulationē, nec quod vngeret imminens periculum admittendi bona ſua; Et licet fratres ipſi in iuris conſtitutis fateātur ipſum fuiſſet terribilem beſtialem, phantaſticum & ſine ratione non propterea eſt præſumenda ſimulatio alia cauſa non apparēte, fuerit non eſt præſumenda in donatione, quā faceret iuuenis criminoſus & male moratus dubitās ne aliquid delictum committere, tunc enim donatio non cenſetur facta in fraudem fiſci cū delictum non ſit illius cauſa, ſed facilitas naturæ, vt in terminis declarat Alciat.in d.l.poſt contractū nume.24.alias num.37. ſecundum aliam impreſſionem, & tanto minus eſt præſumenda iſta ſimulatio, ex quo ipſe Marius non prouidiſſet periculo confiſcationis omnium bonorum, ſed tantum reſpectu iſtorum bonorum Turricchiæ, & non eſt veriſimile, quod ſi habuiſſet & animum committendi delictum, vel in tuto ponendi bona ſua non prouidiſſet ſuper omnibus, vt ad propoſitum conſiderat Alexā. in d.conſil.111.ad finem, & quando conſtat delictum ex inopinata cauſa eueniſſe, vel non incontinenti non præſumitur fraus, vel ſimulatio Boſſ.in tit.de bon. publicat. nume. 51. Quo fit, vt cum ipſe Marius non commiſerit delictum aliquod, niſi poſt biennium vel circa, & vt audio etiam prouocatus non poteſt dici dictus contractus fraudulentus vel ſimulatus.

63 Nec obſtat, quod dicti de Riminaldis habuerint alias inimicitias cũ illis de Paulis, & de Lollis de Ciruno, quia illæ ſopite & finitæ fuerunt per pacem factam de anno 1565. & cum eſſent antiquæ non ſunt in conſideratione, nam teſtis inimicus facta pace, vel reconciliatione de recenti non admittitur in teſte contra inimicũ reconciliatum, ſi tamen reconciliatio ſic antiqua admittatur, quia amplius non cenſetur inimicus Marſil. poſt Bal. per eum citatum in l. 1. §. præterea, nu. 6. de quæſt. Maſcard. d. tract. concl. 1046. nu. 23. Didac. in c. 8. pract. quæſt. nu. 5.

64 Nec obſtat, vt obijcitur in dubijs, quod ipſi fratres faſſi fuerint, quod dictus Marius erat in inimicitijs capitalibus cum illis de Raualeis circumductis: Quo caſu videtur conſtare de cauſa ſimulationis. Nam non vidi in proceſſu, quod iſti faſſi fuerint tempore contractus emptionis dictorum bonorum dictum Marium habuiſſe aliquam inimicitiam cum dictis Raualeis, nec ſufficit, quod fuerit homo rixoſus & facilis ad delinquendum, vt ex Alciat. ſupra probatum extitit. Nec Iul. Clar. in q. 78. in verſic. fraus autem in d. §. fina. aliter tenet quando tempore contractus talis inimicitia nõ vrgebat, ſed firmat quod omnino exigitur cauſa, vt ſimulatio præſumatur.

65 Supereſt tertium & vltimum dubium. In qua antequam ad eius diſſolutionem deueniam, & præſertim ad reſponſionem coniecturarum in dubijs propoſitarum aliqua præfari oportet, & primo, quod in ſimulationibus, & fraudibus; an duæ præſumptiones ſufficiant ad cõuincendum fraudantem, vel ſimulantem, eſt opinio ſatis dubia, & quandoque Docto. pro hac parte, & quandoque pro altera ſecũdum caſuum diuerſitatem conſuluerunt; & ego etiam pro prima opinione Reſpondi in conſil. 92. nume. 31. 1. vol. conſiliorum meorum criminalium quando falſitas apparebat in inſpectione ſcripturę, ſed extra illum vel ſimilem caſum, ego ſemper fui opinionis contrariæ quod maxime quando apparent inſtrumenta publica ſimulationem oppoſitã, exigatur probatio plena, vt hoc caſu voluit Anchar. in allegato conſ. 227. in 3. & 4. dubio Aret. d. cõſ. 65. 2. col. & ſeq. Alex. in d. conſ. 111. in 3. vbi voluit teſtes ſingulares non probare, & ante eos id voluit Caſtren. in conſ. 388. num. 2. 1. volum. vbi firmat ſimulationem hoc caſu coniecturis non probare, & ante illos etiam ſecundum Lanc. ſententiam reſpondit Bal. in conſil. 11. 2. col. in 4. volum. vbi firmat quod contra inſtrumẽta facienda eſt probatio per plures teſtes, & quod non ſufficiũt probationes coniecturales idem tenẽt Doct. in dict. conſ. 463. num. 11. Abb. d. conſ. 9. num. 8. Bero. d. conſ. 147. num. 35. & ſeq. in 2. vbi exigit teſtes eſſe plures, & omni exceptione maiores, & quod non ſufficiant duæ præſumptiones, tenet etiam Ioh. de Anan. inter Conſ. Caſtren. 2. volum. conſil. 261. 2. colum. quam etiam tenet Port. d. conſ. 192. num. 7. & Roland. a Vall. de conſil. 47. num. 30. in 4. & hoc caſu quando extant inſtrumenta contradicentia, exigitur maior probatio ad probandum ſimulationem Alex. d. conſ. 28. num. 13. Dec. d. conſ. 463. num. 3. vbi quod exiguntur probationes clariores & num. 9. Crot. in conſil. 244. num. 9. & 21. & quod exiguntur probationes clariores & fortiores tenuit etiam Rota in lib. 4. deciſ. Verall. deciſ. 163. num. 5. & quod exigantur probationes veræ & non præſumptæ reſoluit eadem Rota in d. Deciſionibus Verall. in 2. par. deciſ. 421. num. 3.

66 Sed & coniecturas haſce ſigillatim & particulariter probandas eſſe per duos teſtes reſpondit Burſatt. in conſ. 117. nu. 21. & Ioſeph. Ludou. de-
67 ciſ. 51. col. 3. verſ. & dictæ coniecturæ. Et quod hoc caſu præſumptiones hominis non ſufficiant ſed exigantur probationes legis voluit Bal. in d. conſ. 21. 2. col. Crauet. d. conſ. 145. nu. 2. & quod duæ non ſufficiant tenet Rolan. qui alios citat d.
68 conſ. 47. num. 30. Burſatt. conſ. 321. nume. 52. & ſeq. & Rot. d. deciſ. 163. num. 6. & in tantum exigitur plena probatio pro ſimulatione vt nõ poſſit deferri iuramentum in ſupplemẽtum ſemiplenæ probationis Anchar. d. conſ. 217. in 3. Rub. & Dec. d. conſ. 463. nu. 10. Et ad propoſitum quod ſimulatio non probetur coniecturis, multis citat Aym. Crauett. conſ. 21. num. 4. vbi voluit quod quando agitur de probanda fraudi requiruntur probationes luce meridiana clariores.

69 Verum ſuper iſtis præſumptionibus & coniecturis quæ vno nomine nuncupantur vt per Mãtic. in tract. de coniectu. vltim. volunt. lib. 1. tit. 2. in princ. & Maſcar. de probat. d. trac. de probat. q. 13. num. 2. & 8. eſt latius inſiſtendum quia aliquę ſunt à iure approbatę vt eſt in materia filiationis & alijs huiuſmodi, & illæ poſſunt dici veræ & plenæ probationes Dec. in rub. de probat. nu. 13. ſecus in his quæ remittuntur arbitrio iudicis, quas præſumptiones hominis vacant. Menoc. in trac. de arbit. iud. lib. 2. caſu 115. Roland. in tractat. de lucr. dot. quęſt. 76. num. 21. Maſcard. d. trac. q. 10. nu. 40. & ſeq. & q. 14. num. 11. & ſeq. Huiuſmodi autem coniecturę non veniunt appellatione probationum, ſed potius dicuntur argumenta quę a probationibus differunt cap. furis §. argumentũ de verbor. ſignific. Doct. in l. 1. num. 7. poſt Rom. C. de teſtam. milit. & in d. rub. de probat. nu. 13. nec ſunt probationes directe ſed inflexæ vt poſt Bal. & alios declarat Mantic. d. ti. num. 5. & 6. vbi dicit quod non propriè accipitur quod per coniecturam accipitur præterea coniecturæ ſunt fallaces cum rationes q̃ ex eis pendentibus diſputationibus huc atque illuc trahuntur nullaque adhibent perſuadendi neceſſitatẽ vt ex Cicero. ſcribit idem Mantic. d. tit. 1. nu. 7. Hinc eſt quod conſtitutio coniecturalis eſt difficillima vt ex Cicero ad Heren. probat. Petrus Foller. in prac. crim. canon. c. 29. num. 32. ſic enim licet inditia habeãtur pro quadam ſpecie probationis, tamen etiam in euidentibus inditijs ſæpæ quis reperitur deceptus Calepin. de Calepin. in 2. vol. conſiliorũ crimin. 1. impreſſor. conſ. 52. & ſeq. Addo quod iſte coniecturæ minus probant vltra caſus à iure expreſſos ſecundum Mantic. tit. 1. nu. 7. Et quandoque ſuſpitiones nuncupantur, quarum multæ exiguntur ad inducendum vnam præſumptionẽ Doc. conſil. 175. ad finem & Mantic. d. lib. 1. titul. 2. num. 5. & inter has coniecturas & pręſumptiones hominis quæ remittuntur arbitrio iudicis vt per Menoch. d. caſu 115. Mantic. d. tit. 2. nume. 1.

debet

debet fieri diſtinctio quia aliæ ſunt leues & aliæ graues, vel aliæ probabiles & aliæ violentæ vt declarat Petr. Calepha.d.2.volum. conſiliorum crimin.conſil.86.nu.3.Mantic.d.titu.2. nu.5.& nu. 11.Maſcard.d.quæſt.10.num.26.& ſeq.& quæſt. 14.num.17.

70 His ſic præfatis ea applicanda caſui noſtro: dicimus præſumptiones hominis non probare ſimulationem in caſu iſto, etiam ſi ſint plures cum exigantur plenę probationes contra inſtrumenta & maxime quando agitur de probãdo vel præſumendo dolo nam eo caſu debent eſſe adeo perſpicuę, & non poſſint accipi, niſi in malam partẽ Caſtr.in l.dolum C.de dolo Maſcard.d.trac.concluſ.530.dolus nu.7. & coniecturã hominis non ſufficere ſup.ex veriori & frequentiori Doct. ſententia comprobatum extitit, quod etiam voluit Maſcard.in concl.130.nu.9.& ſequenti.

71 Cæterum quatenus opinio tenentium ſimulationem ex coniecturis & probationibus poſſe probare certum eſt illa non procedere quãdo vrgentiores & fortiores ſunt pro altera parte nam hæ omnino ſunt attendendæ Crauett. d. conſ. 145.nu.11.Port.d.conſ.66.nu.10. & Alciat. in d. l.poſt contractum nu.20.alias 34.ſecundum aliã impreſſionem Maſcard.concluſ.405.nu.5.& ſeq. nam hoc eſt regulare & vna præſumptio altera tollat l.Diuus ff.de integ.reſtit.minor.Gramma. conſ.7.num.8.in ciuili & Marſil.conſ.109.num. 29.& quando apparet ex alijs præſumptionibus & coniecturis de veritate ſcripturæ quod iudicãdum ſit pro ea habetur per Rep.in c.2. de reſcrip. nu.36.& Aym.Crauett.conſ.28.num.9.idem eſt dicendum de inditijs ſecundum Blanch. in prac. crim.in §.datis defenſionibus nu.61.fol.37. nam fortius vincit debilius Maſcard.concluſ.225.nu. 15.882.nu.15. & plura veniũt pauciora Maſcar. d.vlt.concluſ.nu.15.& veriſimiliora ſunt proferenda Burſatt.conſ.153.nu.45. Vnde cum in propoſito pro dictis fratribus militent vehementiores & fortiores præſumptiones nedum hominis ſed iuris pro veritate inſtrumentorum, & excluſione ſimulationis debent ceſſare aliæ ſatis leuęs & modici momenti conſiderate tamen ſubtiliter per clariſſimum D.Moticiantem.

72 Nam quæ in cæteris pro ipſis fratribus militat prima præſumptio in inſtrumentis quod fuerint vera & non ſimulata vt ſupra probatum fuit & maxime quod fuerunt iurata.

Secunda, quia nulla extabat cauſa ſimulationis vt etiam ſupra probatum fuit, &c.

Tertia quia ſimulatio quatenus facta fuiſſet, fuit tantummodo facta de parte bonorum quæ non eſt veriſimilis vt ſupra.

Quarta, eſt poſſeſſio ipſorum fratrum dictorum bonorum qui ſuper eis plures contractus inierunt locationis & aliorum vt conſiderat Alb. d.conſ.9. nu.11.

73 Sexta coniectura eſt ſententia lata pro dictis fratribus confirmans dicta inſtrumenta quæ facit tranſire illa in perpetuam fidem Bald. conſ. 402. volum.5. in fine Aym. Crauett. conſ.101. nu.4.& 701.nu.4.& Alex.Strac.in 1.Thom.conſiliorum criminalium conſ.117.nu.10.

74 Sexta eſt quia dicta inſtrumenta habuerunt executionem ſemper per omnia tempora, nam obſeruantia ſubſequuta auget fidem inſtrumenti Aym. Crauett.d. conſ.101. nu.4.65.num.11. 158.num.1.& 277.col.4.& 5.Beci.conſ.103. nu. 26.& late Ioſeph.Ludou.concl.38.col.3.verſ.infertur 6.& duobus illationibus præcedentibus.

75 Septima, eſt quod præſumptio iuris eſt pro emente nomine proprio l.& magis ff.de ſol. Quinimò emens nomine alterius & ſoluens pretium cenſetur ſoluiſſe de ſua pecunia nõ eius pro quo emit l.2.vbi Bar.& alij C. pro ſocio Abb. conſil. 46.tria in 3.dubio 1.vol.Bar.in l.ſi prius nu.4. C. com.veri.iudic. Dec. conſ.21. nu.10.& 99. nu.2. & in alijs conſilijs.

76 Octaua eſt bona fama ipſorum fratrum probata quod operatur, & ſi vrgeant coniecturæ ſceleris alicuius, illa tamen ſit præferenda Bal.d.conſil.402.nu.4.late Maſcard.d.trac.reg.234.bonitatem num.8.& concl.ſeq.Bec. conſ.102. nu.23.& oẽs admittunt illam tollere inditia res exiſtẽtia.

77 Nona, & vltima præſumptio eſt quod iſti fratres cum eſſent in libertate citati, tamen comparuerunt, & carceri ſe præſentauerunt ſpontaneæ ad docendum de innocentia ſua, nam ſpontanea rei comparitio facit inditium pro innocentia cõparentis Marſil. in pract.crim.§.diligenter, num. 204.& in conſil.117.nu.49.Nouell. latè in trac. ad defenſam in tit. inſertiones reorum in cõſtit. nume.10.& ſeq.Grammat.conſil.29. num.31. & ſeq. Quæ quidem præſumptiones, quæ ſunt iuris ferè omnes tollunt eas, quæ ex aduerſo in dubijs proponuntur, quibus etiam facile reſpondetur.

78 Namque quoad primum de teſtibus pro curia examinatis non video quid faciant, vel facere poſſint contra tot iuris præſumptiones exiſtentes pro validitate ipſorum contractuum cum nihil ſciant vel deponant de facto ipſo, ſed ab extra de fama, vel aliquibus coniecturis non concludentibus; vltra quod ſunt reprobati ex multis iuſtiſſimis cauſis. Namque vltra quod non video illos teſtes repetitos in hac cauſa parte citata, quod neceſſarium erat; vt per Salyc. in l. fi. in fi.C.de qq.Gram. conſ.15. nu.1. & 2. Clar.in d.§.fi.q.45. verſ.ceterum.

79 Primus teſtis deponit de credulitate, & de nõ veritate quo caſu etiam ſi dicat pro ſe certè credere non probat Crot.in trãct.de teſtib.nu.312. & cũ fundet ſe in ratione leuiſſima, quod ex quo quod contractus ſolutionis poſtremò loco factę pro pretio dictarum terrarum, fuit celebratus in domo Marij credit pecunias ſolutas fuiſſe D.Marij, quod certè tam ridiculum quam falſum eſt, & maximè cum alia inſtrumenta fuerint facta in domo D.Horatij de Cirum & illic ſolutæ pecuniæ in maiori ſumma ceſſat omnis ſcrupulus, vltra quod iſte teſtis fuit condemnatus ex nonnullis delictis, vt ipſe fatetur tanquam criminoſus, & eſt etiam ſingularis prout ſunt ceteri alij, qui non probant ſimulationem contra inſtrumenta contrarium continentia, vt ſupra abundè fuit comprobatum.

80 Secundus Iulius eſt reprobatus per multos teſtes tanquam fur. luſor, vel blaſfemator. Et ſic non eſt idoneus teſtis Gram. conſ.23.nu.2.& 3. & deciſ.11.nu.12. & eſt ſingularis ſicut ceteri,

Tertius

81 Tertius Melchior de Galantibus vltra quod eſt inimicus Reorum cui non crederetur etiam in articulo mortis Marſil.in d.l.1.§.præterea, nume.7. ff.de qq. Et an dicatur inimicus, necne remittitur arbitrio Iudicis Gomeſ.tom.3. ſuorum tract.cap.12.nu. 14. quod procedit etiam ſi non ſit capitalis inimicitia Aym. Crauett. conſil.6. nume.32.deponit de auditu & fama, & teſtis de auditu non eſt verus teſtis cap. licèt ex quadam vbi Docto.de teſtib.Marſil.in conſil.20.num.5. & 40.nume.8.& 76.num.5. & Calepin. de Calepin.in 2.vol. eorundem conſil.52. nume.19. Inquantum vero deponit de fama minus probat tā formiter prout debet probari ſuper fama Bar. & alij in l.de minore §.plurimum,nume.19. ff.de quæſt. Marſil. in conſil.76. nume.25.Blanch.in pract.crimin.in §.4.par.nume.17.& ſeq. fol.154. in l.fiua.nume.311.ff.de qq.& latè Matth.Brun. in 2. tom. conſiliorum criminalium conſil.155. nume.50.& ſeq.

82 Cum itaque iſti teſtes patiantur tot exceptiones, & deponant non ſuper facto, ſed ab extrà. ſintque ſingulares in dictis eorū non video quale poſſit in eis de iure fieri fundamentum contra tot publica inſtrumenta,& tot iuris præſumptiones ſupra adductas contradicentes eorum dictis; & maximè quia vt ſupra probatum eſt ſimulatio contra inſtrumenta non probatur coniecturis hominis vel teſtibus ſingularibus, & alijs huiuſmodi, & prætenditur in dubijs imò exiguntur plenè probationes: & propterea ea, quæ depoſuit ipſi Iulius de confeſſione Marij non cenſetur vera vel probata, & tanto minus, quia vnus teſtis, & ſingularis de ea facta parte abſente deponit,qui non facit aliquod inditium Docto. in cap.ſi cautio de fid.inſtrumen. Natt. conſil.101. num.14. & alibi ſæpe Docto. vltra quod ſi dicta confeſſio fuerit probata illa non noceret dictis fratribus,vt inferius demonſtrabitur.

83 Quo vero ad alias coniecturas ꝑter dicta duorum teſtium in dubijs conſideratas arbitror illas eſſe leuiſſimas, & nō tollere vllo modo adductas ſupra pro dictis fratribus,quæ proculdubio ſunt fortiores & potentiores, & quibus in dubijs citatæ debuiſſent etiam omnes plenè probari, vt ſupra fuit concluſum, quibus facilè reſpōdetur.

84 Et ad primam,quod præſumatur ſimulatio ex quo ea bona poſt contractum ferè in continenti fuerunt per fratres locata Mario per ea, quæ in dubijs deducuntur: Reſpondetur quod Doctores citati in cōtrarium, Primo loquuntur in alia ſimulatione contractus vſurarij, vel pignoris in quo locatio benè conſideratur, vt faciat ſuſpicionem ſimulationis: At ſecus in alia ſpecie, vt per Abb.d. conſil.9. nume.15. Vbi alius locauit nomine acquirentis,& illic dicit quod non eſt agendum tam ſubtiliter ad impugnandum inſtrumentum,& nume.16.decidit quod licèt non ſoluatur affectus propter affinitatem, vel familiaritatem conductoris, non propterea contractus, cenſetur ſimulatus; & quando interuenit confeſſio penſionis receptæ in inſtrumento non poteſt inferri ad ſimulationem Rimin. iun. conſil.83.nume.13.

85 Ad ſecundam reſpondetur, quod non ſtatim fuit facta eidem locatio, ſed poſt ſex menſes, vel circa poſt contractum quo caſu non pręſumitur ſimulatio Aym. Crauett. conſil.114. nu.5. Præterea locatio fuit facta per duos annos tantum, & non eſt veriſimile quod ſi res fuiſſent Marij noluiſſet ſibi fieri locationem pro longiori tempore,vt poſſet dictis bonis decētius gaudere,&c.

86 Tertia,de coniunctione perſonæ non probat, nec præſumi facit ſimulationem ſecundum communem opinionem Doctorum in l.poſt contractum de donat. & maximè quando non eſt probata cauſa expreſſa ſimulationis, vt per Alciat. ibi nume.4.Anchar.d.conſil.227.nume.6. Curt. d.conſil.108.nume.34.& 11.nume.7.Boſſ.in tit. de bon.publican.nume.46. Vbi intelligit de coniuncto cui præcipi poterat ex Crot. in conſ.182. nume.77.

87 Quarta,fuit ſublata ex deciſione Alciat.ſupra citata in d.l.poſt contractum,quod licèt Marius eſſet eius naturæ prout illum eſſe fatētur fratres non habebant propterea cauſam iſtam faciendi dictam ſimulationem cum nullum periculum ei ſuperſtaret, vel immineret, & illam non fuiſſet de parte bonorum,ſed de omnibus alia qualibet via ne poſſet propter cōfiſcationem illa ammittere,vt ſupra & Doctores in contrarium allegati loquuntur in diuerſis caſibus diuerſam rationé habentibus, quibus ſpecialiter non ſatisfaciam propter breuitatem temporis cum valde inſtetur pro reſolutione ne cauſa prius expediatur antequam reſolutionis meæ perueniant ad clariſſimum Dominum Iudicem.

88 Quinta,facile ſoluitur, quia negari nō poteſt quin poſſit fieri paſtum de incidendo ligna virida conductori: immo id ſolet concedi ex pacto, nam pacta rumpunt leges gl.& Cagnol.in l.contractum.ff.de reg.iur. & cum pactum tantummodo fuerit factum de incidendo pro vſu cōductoris,vt in inſtrumēto iſta coniectura poteſt retorquere contra fiſcum cum veriſimile nō ſit quod ſi bona fuiſſent Marij noluiſſet poſſe incidere ſuo arbitrio omnia ligna,quæ ſibi viſa fuiſſent.

89 Ad ſextam ſupra eſt ſatisfactum, quia nihil facit,quod vltima ſolutio pecuniarū pretij dictorum bonorum fuerit facta in domo Marij, quia nullam habet rationabilem ſub ſequentiā,quod propterea facta fuerit ſimulatio cum eo alioquin idem eſſet dicendum de d.Horatio in cuius domo fuerunt celebrati alij contractus horum bonorum,& cum nullibi etiā conſtet,quod Marius potuiſſet habere tot pecunias pro ſoluendo toto pretio dictarum terrarum, & maximè cum conſtet in proceſſu de acquiſitionibus ipſius Marij dimidiæ domus terrarum & aliorum bonorū, vt fol. 148. & ſeq. tanto minus eſt præſumenda ſimulatio.

90 Septima, quod noluerunt reſpondere affirmatiuè,vel negatiuè in quo loco facta fuerit ſolutio vltima pretij dictorum bonorum quo caſu poterat torqueri ex trad.per Clar. q.45. verſ. ſed ponè minus cæteris obſtat. Quia ſi benè aduertatur hoc non reſpicit factum cum ſiue fuerit facta ſolutio in vno loco per dictos fratres magis quā in alio non infert ad ſimulationem, & ſunt lapſi octo anni,vel circa, vnde illius loci præſumūtur obliti,

obliti, nam obliuio etiam ex lapſu minoris temporis præſumitur Grammat. deciſ. 60. nu. 14. & 15. conſ. 23. num. 3. & 41. num. 11. Cephal. conſ. 77. num. 28. & 428. num. 39. Et cum Doctores iſto caſu loquantur cum grano ſalis vt attendatur, ſ. an reſponſio ſit facta ſuper negotio principali & attendatur etiam lapſus temporis an ſit præſumenda obliuio non crediderim eos iuſte potuiſſe torqueri & cum ex inſtrumento dictæ ſolutionis poſſit cõſtare vbi fuerit facta d. ſolutio quod iudicio meo non iuuat Fiſcum non video quare non habeatur declaratio huius dubij alia via.

91 Octaua de confeſſione Marij facta in illo ſuo conſtituto ante locationem ſibi factam in qua faſſus fuit Menguiolum eſſe ſuum laboratorem tollitur ex eo quia illa non concludit ad ſimulationem cum potuiſſet, fuiſſe tractatum de locando eidem per fratres & ipſe iam feciſſet Mengaiolum eius colonum confeſſio enim debet eſſe neceſſaria concludẽs & omni exceptione maior & ex Anchar. & Roman. tradit Aym. Crauet. conſ. 157. num. 9. præterea tum contra illam prætẽſam confeſſionem fuerit iudicatum illa nõ eſt aliquo modo attendenda Alciat. in l. 2. vltim. pag. C. de edend. Marſil. conſil. 20. num. 62. Addo quod illa confeſſio non potuit nocere dictis fratribus ad probandum ſimulationẽ l. 1. §. illud ff. ad Silleia. Alciat. in d. l. poſt contract. num. 33. Quinimmo etiam quod dictus Marius poſſediſſet dicta bona ſine aliqua conductione non propterea probaretur ſimulatio cum præſumeretur poſſediſſe iure familiaritatis a fratribus l. qui iure familiaritatis ff. de acquirend. poſſeſſ. Roman. conſil. 5. Viſo puncto in fine Rota de donat. d. deciſ. 1. in nonis & Cum. ium d. conſ. 108. nu. 26. & 110. nu. 4.

92 Nona & Decima de acquiſitionibus factis per Marium de terris illic contiguis parum ſeruiuit fiſco cum nõ concludant ſimulationem, probatio enim debet eſſe neceſſario concludens l. non hoc C. vnde legi cap. in præſentia de probat. cur enim non potuit dictus Marius emere illas terrulas vt eſſent proprie vel vt venderet fratribus abſque præiuditio emptionis terrarum factæ per fratres ſicut ipſi vel conſtrendo vel alio modo contrahendo non potuit præiudicare fratribus vt ſupra ceſſant tales coniecturæ.

93 Vndecima de ſolutione facta per Marium collectarum pro tempore ſui affictus nihil etiam facit quia poteſt fieri pactum in contrarium vt per Boſſ. in tit. de princip. & Priuil. eius num. 120. & ſicut Mengaiolus & alij conductores ex pacto tenebantur ad collectas ita idem dicendum eſt de Mario, præterea cum hæc conſiſtant in omittendo nõ poteſt propterea inferri ad ſimulationem vt declar. Albar. d. conſ. 9. nu. 15. in fine & nu. 16.

94 Duodecima de æſtimo in quo non fuerint deſcriptæ terræ ipſe eiſdem rationibus tollitur nam cum communiter ſic ferè vbiq; practicatur quod non tam cito deſcribantur ad æſtimum emptoris & id fateatur feciſſe de alijs emptis per eos, ipſi fratres in ea nullum poteſt fieri fundamentum maxime cum agatur de omiſſis vt ſupra.

95 Decimatertia & vltima quod propter mendacia, variationes & contrarietates poſſit deueniri ad torturã contra reos, & præſertim contra Mengaiolum tanquam teſtem veriſimiliter informatum licet potius dici illos fuiſſe conuictos, Reſpõdetur quod talia aſſerta mendacia ſi extant non ſunt ſuper facto, ſed ſuper circumſtantijs quo caſu non faciunt inditium ad torturam Carer. qui alias citat in ſua prac. crim. nu. 119. quod amittit Clar. in q. 21. ver. mendacium, & Oſarch. deciſ. Pedemont. 79. num. 17. ſed cum tot probationes & legis præſumptiones militent pro reis non video quo iure poſſit deueniri ad torturam contra eos & tanto minus ad condemnationem cum ſententia mea, ſint in caſu certæ abſolutionis & liberationis plenariæ ab his venationibus quas certè paſſi ſunt iudicio meo, indebite maxime ſtãte dicta ſententia ad eorum fauorem in iudicatũ tranſacta de qua latius tetigi in primo dubio, & idem eſt dicendum de Mengaiolo qui tanto minus poteſt torqueri ſi nulla extant inditia contra principalis vel contra eos non poſſit procedi & maxime cum non conuincatur fuiſſe mediatorem cõtractus & illi interfuiſſe Boſſ. de tortur. teſt. nu. 13. & alij alibi.

Ex quibus iunctis his qui egregie & ſubtiliter ſcripſit excellens Iure Conſultus D. Alexander Gambarus Imolenſis eius ſum ſententiæ, quod dicti fratres ſint liberandi & penitus abſoluendi. Laus Deo Opt. Max. Et ita iuris eſſe cenſeo ego Bartholomæus Bertazzolus Iur. vtri Doctor. Et Aduocatus Ferrarien. Et in fidem hæc me ſubſcripſi & ſubſignaui. LAVS DEO.

Fuit finita hæc cauſa per compoſitionem.

ADDITIONES.

a *Poſſe*. Teſtes inhabiles an, & quando admittantur in caſu, vbi veritas aliter haberi non poteſt vide, quæ latiſſime ſcripſit Dom. meus Farinac. in tract. de teſtib. quæſt. 62. limitatio. 3. nume. 5 & ſeqq.

b *Veriſimilitudinibus*. Quod teſtes inhabiles probent quãdo eorum dicta ſunt adminiculata alijs veriſimilitudinibus ponit D. meus Farin. in trac. de teſtibus q. 62. nu. 33.

c *Reconciliatur*. Teſtis inimicus reconciliatus an, & quando probet vide quæ dixit D. meus Farin. in tract. de teſtibus q. 53. nu. 58.

d *Coniecturas*. Simulatio an probetur coniecturis varij varia dixerunt. ſed de fraude an coniecturis probetur adhuc res eſt cõtrouerſa, nam quod probetur coniecturis, & præſumptionibus probat mihi tex. in c. 2. de renunciat. in 6. Alber. in l. dolum num. 1. verſ. fraus etiam C. de dolo Aym. conſ. 100. num. 4. & conſil. 43. num. 12. Grat. conſil. 81. viſo legato facto nu. 42. verſ. fraudes ſufficientes lib. 2. Pariſ. conſ. 97. num. 17. verſicu. cum iſta non poſſint lib. 3. & conſ. 52. nu. 35. verſic. ex quibus coniecturis lib. 1. Barbat. conſ. 8. nu. 8. lib. 4. Iohan. Baptiſt. Lup. de vſur. commentar. 2. §. 1. num. 51. Decian. conſ. 32. num. 4. lib. 3. Menoch. de præſump. lib. 5. præſump. 3. nu. 43. Maſcar. qui plures alios refert concordantes de probat. lib. 2. concl. 815. nu. 1.

Contra, quod fraus non probetur coniecturis, ſed requiratur concludens probatio probare videtur

videtur tex. in l. ſed & ſi maritus §. & ſi cōſtanter in illis verbis dilucidis hoc probationibus ff. qui, & à quibus, ſequitur Anchar. conſ. 251. nume. 4. nec diſſentit Natta conſ. 212. num. 2. lib. 1. idem Anchar. in conſ. 385. poſt nu. 5. vbi expreſſe dixit quod ex quo fraus eſt crimen, ideo probationes debent eſſe luce clariores non de cōtingenti, ſed de neceſſario concludentes Decian. in ſuis tract. crimin. par. 1. lib. 1. cap. 5. nu. vbi poſt Bal. & Anchar. in locis citatis dixit, quod ad probandum fraudem requiruntur manifeſtę, & certiſſimę probationes, vel ſaltim perſpicaciſſima, & indubitata inditia ſicut in alijs criminibus requiritur in l. fi. C. de probat.

Saluādo primam opinionem communem potes dicere, quod cum fraus ſit difficilis probationis hoc ideo probatio, quæ reſultat ex inditijs, & coniecturis dummodo ſint perſpicua vt in l. dolū C. de dolo dicitur dilucida, & concludens, & eodem modo reſponderi poteſt ad gl. in l. dolum in verbo perſpicuis C. de dolo vbi inditia perſpicua declarat pro manifeſtis probationibus, ac ſcilicet ſatis dicatur manifeſta probatio ea, quæ in materia doli, quæ eſt difficilis probationis ex perſpicuis inditijs reſultat.

e *Omni exceptione maiores.* Teſtes ſuper fama deponentes, an debeant eſſe omni exceptione maiores poſuit Dom. meus Farinac. in ſua practic. crimin. in titul. de indit. & tortur. quæſt. 47. nu. 210. & ſeqq.

f *Reſtituatur.* Iſta materia, an & quando Fiſcus reſtituatur habet plura capita, & intricatè ponitur per Doctores ideo ad eius reſolutionem vide ſeptem concluſiones, quas ex dictis eorum Doctorum fideliter relatorum colligit Dom. meus Farinac. in pract. crimin. par. 2. in tit. de var. & diuerſ. q. nondum impreſſ. q. 101. nu. 35. & ſeqq. vſque ad num. 44.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Duelli pęna ſeu quæ alia locum habeat in eo qui alterum deliberatè ad certamen inuitat Archibuſetti delatio an per teſtes ſingulares, & quomodo probetur. Alapam Officiali inferens quomodo puniatur, & quid de eximente capitaliter bannitum ex manibus Curiæ illumque ad locum tutum reducente & ex his plura alia diſcutiuntur de quibus in ſummis.

SVMMARIVM.

Duelli pœna tenetur qui alium ad certamen inuitat deliberate nu. 1.

Duellum non dicitur committi quando non adeſt aliquis locus particulariter aſſignatus à Superiore ad effectū duellandi nu. 2. Vbi etiam quid vigore conſtitutionum ſummorum Pontificum.

Plerunque dictio denotat regulam in contrarium & de materia num. 2 verſicul. aduertendum tamen.

Delictum dicitur graue ex pluribus qualitatibus & circunſtantijs explicatis nu. 3.

Delicti iteratio auget pœnam nu. 4.

Teſtes duo in criminalibus ſufficiunt ad conuincendum. num. 5.

Conuictus in criminalibus poteſt æque condemnari ſicut confeſſus nu. 5.

Teſtes non dicuntur contrarij ſeu ſingulares quamuis vnus viderit vno tempore & loco & alius altero tempore & altero loco nu. 6.

Teſtes ſingulares in loco & tempore probant actum in genere nu. 6. verſic. licet enim.

Teſtes ſingulares probāt crimen læſæ maieſtatis & quando num. 7.

Teſtes de auditu licet non probent plenè faciunt tamen præſumptionem num. 8.

Teſtes ſingulares adminiculati probant plene num. 8.

Alapam officiali inferens punitur pœna mortis nu. 9.

Teſtis vnus de viſu facit inditium ad torturā etiā alijs non concurrentibus nu. 10.

Teſtes de auditu ſi plures ſunt faciunt inditium ad torturam nu. 10. in fine.

Eximens bannitum & capitaliter condemnatum ex manibus Curiæ tenetur pœna criminis læſæ maieſtatis. num. 11.

Socij & participes criminis admittuntur in teſtes vbi veritas aliunde haberi non poteſt num. 12. verſicul. & nihilominus.

Socij & participes criminis admittuntur in teſtes in crimine læſæ maieſtatis nu. 13.

Mala fama in genere iuncto quolibet alio adminiculo ſeu ſuſpitione facit inditium ad torturam nu. 14.

Teſtibus deponentibus ſuper mala fama magis creditur quam deponentibus ſuper bona nu. 15.

Fama bona in genere non tollit inditia in ſpecie nu. 15.

CONSILIVM XLI.

1 ADSIT DEVS. In iſta cauſa fuiſſem excesſiuum requiſitus vt pro veritate meam proferrem de iure ſententiam non poſſum niſi contra carceratū valde dubitare plura enim ſunt delicta ex proceſſu apparentia & ea quidem omnia capitalia quibus iſte B. capitaliter etiam puniendus videtur. Primo enim eum de præſenti anno deliberate ad conſilium publicum accedendo illud non ſolum turbauerit verum etiam vnum ex Maſſarijs ibidem exiſtētibus ad ſingulare certamen inuitauerit prout plene probatum creditur ex tot teſtibus deſuper examinatis de quibus in ſumm. mihi tranſmiſſo fol. 1. & præſertim ex dicto A. dicentis *Viddi che lo preſe per la cappa dicendo vieni fuora adeſſo, &c.* Non ab re forſan erit dicere per huiuſmodi deliberatam inuitationem & procurationem (licet forſan ſecus eſſet ſi in pura rixa id ageretur) per ipſum fuiſſe incurſum in pęnā capitis & confiſcationis bonorum duellantibus impoſitā a conſtitutionibus ſummorū Pontificum videlicet Iulij 2. & Pij 4. per ea quæ in proprijs terminis & in ſimili cōſtitutione Caroli 2. Imperatoris tradidit Plet. in ſuo tractat. de in lit. iuran. § 42. nu. 4. vbi videatur.

2 Et licet non ignorem de iure duellum propriè non dici, nec eius pœnam imponi poſſe vbi in eo locus aliquis ſuperiore Principe aſſignatur non

reperitur

reperitur argumento text. in l. qua actione §. ſi quis in colluctatione ff. ad l. Aquil. & plene ſcripſerunt Io. de ligna in tract. de Duell. §. vlt. q. 6. num. 8. Iacob de Caſtil. in eod. tract. in princip. num. 44. & par. 3. nu. 3. in fine & cap. 4. num. 2. & par. 4. cap. 4. num. 1. Pariſ. de Put. in tract. de re milit. §. nobiles lib. 2. Alciat. in eod. tract. cap. 17. Pariſ. conſil. 31. num. 66. volum. 1. Aduertendum tamen eſt quod quicquid ſit de iure contrarium videtur forſan ſuaderi ex dicta conſtitutione Pij 4. in illis verbis: tamen plerumque locum aut campum tutum, &c. Ponderando ibi dicta dictionē: plerumque ex qua aperte arguit poteſt quod licet plerumque in duellis locus tutus interuenire ſoleat non tamen excluditur, quin quandoque etiam ſine loco tuto Duellum committi poſſit, etiam punibile ſit vigore dictæ conſtitutionis vt per gl. in authent. Caſſam in verb. per italiam, & ibi Bartol. num. 2. C. de ſacroſanct. eccleſ. & in l. 1. in verb. ſponſam C. de rapt. virg. cum alijs per Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed. 8. num. 91. & ſeq. Et clari iuris eſt dictionem plerumque regulam in contrarium denotare l. tutela ff. de tutel. l. qui duos ff. de leg. 3. cum plene tradita per Tiraq. de retract. conſang. §. 1. gl. 9. nu. 224.

3 Et in omnem euentum negari non poteſt delictum hoc etiam quod Duelli pœnam non mereatur (prout æquius & nonnullis tempeſtate noſtra excellentiſſimis conſulentibus etiam verius in alio contingenti caſu viſum fuit) grauem tamen reputari debere & grauiter puniendum. Primo ratione loci publici in quo talis diffida (vt dicam) facta dicitur. Secundo ratione perſonæ diffidatæ, quæ pariter fuit publica videlicet Maſſarius illius oppidi. Tertio ratione cauſæ eo quia propria auctoritate affidauerit caſtratos in territorio communitatis. Quarto ratione armorum & præſertim Archibuſij quibus armatus intrauit conſilium. Quinto ratione euentus cum ex tali diſfida idem publicum conſilium fuerit turbatū & impedimentum, quæ omnes qualitates grauitatem delicti & pęnę quod inducant dubitādum non eſt ad tex. cum ibi notat per Doct. in l. aut facta ff. de pęnis & in l. Grachus C. ad l. Iul. de adulter. Bar. & Salyc. in l. denunciaſſe §. quod tamen ff. eodem Coret. in pract. in trac. de homicid. §. circa igitur tertium quibus ex cauſis pœna augeatur num. 1. ſeqq. Bart. Thege. in trac. crim. par. 15. ſeqq. vbi late Clar. in prac. §. fi. q. 60. Et ante iſtos latiſſime Luc. de penna in l. vnica col. 2. circa medium verſic. nec autem qualitas C. de colon. Illericia. lib. 11.

4 Et eo magis delicti grauitas in hoc 1. capite attendenda eſt ex alio quod non ſemel ſed iterata vice de anno ſcilicet 1582. & Archibuſio & pugione armatus in publicum conſilium ingreſſus illud turbauit ac impediuit altercando cum N. & alijs Maſſarijs prout concludenter deponunt teſtes de quibus in eodem ſummo fol. 1. a tergo quo caſu ob delicti iterationem pœnam augendam probat tex. in l. 3. C. de epiſ. audien. & in l. capitalium §. ſolent. & §. Graſſatores ff. de pœnis Anton. Gomez. var. reſol. tomo 3. tit. de homic. cap. 3. nu. 60. in fin. & in tit. de furto cap. 5. nu. 5. & ex non capitali pœna effici capitalem probat pariter text. in l. omnes §. delatores C. de collat. lib. 10. & in l. 1. C. de ſuper exact. cod. lib. 10. Et vtrobique Bar. Ang. & Luc. de Penna Marſi. ſing. 378. num. 1. ſeqq. Vulpell. reſponſ. 16. nu. 4. lib. 1. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 838. nu. 2. ſeq. & tamen ſola pugionis delatio capitalem pœnā meretur vigore conſtitutionum Pij Quarti, & Pij Quinti.

5 Secundo etiam non video quomodo capitalē pœnam iſte reus effugere poſſit ex eo quod vt cōſtat ex teſtibus de quibus in ſummo fol. 2. pleniſſime probatum eſt ipſum pluribus & iteratis vicibus geſſiſſe Archibuſettum prohibitum cuius delationis pœna, vigore conſtitutionum Pij IIII. & V. etiam de ſe ſola capitalis eſt cum confiſcatione bonorum & cum vt dixi de hoc plene conuincatur per plures teſtes cum tamen ad conuincendum etiam in criminalibus duo ſufficerent l. vbi numerus ff. teſtib. cap. in omni extra eo. Dec. in l. iuris ignorantia nu. 24. C. qui admitti iudicis partes non erunt niſi per illum condemnando cum paria ſint quem eſſe confeſſum vel conuictum l. qui ſententiam & ibi Doct. ff. de pęnis l. fi. C. de cuſtod. reorum c. at ſi clerici in verſ. ſi vero & ibi communiter omnes extra de iudic. ca. de hoc extra de ſimo. c. 1. & c. primates 2. q. 1. Gram. deciſ. 36. ſub nu. 61. Rota in tit. de hæret. deciſ. 1. alias 875. num. 3. in antiq. Boſſ. in titul. de conuict. num. 3.

6 Nec obſtet quod præfati teſtes non ſint attendendi tanquam ſingulares in loco & tempore. Nam pro reſponſione dicitur quod cum hic agatur de actu, delationis archibuſetti qui de ſui natura iterabilis eſt & pariter non agatur de probādo quod B. vnica tantum vice geſſerit Archibuſettum, ſed quod ſolitus ſit illum gerere: ſolitū autem & conſuetum non poſſit niſi ex pluribus diuerſis actibus concludi idcirco in pręſenti caſu diuerſitas in loco & tempore non videtur inducere in teſtibus ſingularitatem obſtatiuam quia poteſt ſtare quod vnus viderit vno tempore & loco & aluis altero tempore & altero loco ſecundum communem de qua teſtatur Alex. de Neuo in conſ. 71. ſub num. 9. plene Hippol. Rimin. conſil. crim. diuer. 85. num. 9. 20. & 28. volum. 2. in folio Marſil. conſ. 5. num. 6. ſeqq. volum. 1. Neli. in tract. de teſtib. num. 224. licet enim vti teſtes non probent in ſpecie vnicam vicem. ſ. vnicum actū delationis Archibuſetti, probāt tamen in genere B. fuiſſe ſolitum gerere Archibuſetta: & quando agitur de probando quod in genere teſtes ſingulares plene probant ſecundum communem de qua vltra Hippol. Rimin. d. conſil. 85. num. 1. & pluribus ſeqq. & præſertim nu. 16. teſtatur etiam Michael Graſſ. in ſuis commun. opin. lib. 2. c. 17. in fine Anton. Gomez. vbi ſup. tit. de probat. delict. ſub nu. 12. Stephan. Lamberteng. in tract. de contract. eorum 2. glo. 2. num. 12. 17. 18. 26. ſeqq. vbi reſpōdet contrarijs & bene declarat materiā.

7 Præſertim in caſu noſtro in quo deferens Archibuſetta vigore dictarum conſtitutionum incurrit crimen læſæ maieſtatis quo caſu quando pariter agitur de probando quid in genere nulli dubium quod teſtes ſingulares faciunt plenam probationem Foller. in pract. crimin. verb. item

quod

quod commiſit crimen læſ.maieſt.nume.3. Marſil.conſil.1.nume.27.Hippol. Riminal. d.conſil. 85.nume.9.& 10.Stephan.Lamberterg. d.gl.12. nu.30.Gig.de crimin.læſ.maieſt.lib.2.tit.quom. & per quos crimin.læſ.maieſt. probet q.8.Oſaſc. deciſ.Pedem.79.nume.39.

8 Et cum iſte B.habeat contra ſe non ſolum plures teſtes de viſu licet ſingulares,ſed etiam de auditu à quibus depoſitiones dictorum teſtium de viſu ſingularium ſunt adminiculatæ cum teſtes de auditu licet non plenè probent, faciunt tamen non ſolum adminiculum,ſed etiam præſumptionem Roland.conſil.82.nume.16.vol.2. Cephal.conſil.140.nume.29.vol.1. Menoch. de arbitr.quæſt. caſu 475.nume.5.& ſeqq. Put. deciſ. 13.lib.2.Neceſſario etiam ſequitur, quod ijdem teſtes ſingulares ſic, vt ſupra ab alijs teſtibus de auditu adminiculari plenam faciunt probationem, vt per Aym. conſil.73.nume.36.Roland.d. conſil.82.nume.41.ſeqq.volu.7. Cephal. conſil. 141.nume.12.lib.1.Gabriel. tit. de teſtibus concluſ.2. nume.76.

9 Tertio: Non omittenda eſt etiam alapa per B.data Ioã.Andreæ Schiauetto Maſſario Caſtri noui de qua ſi per teſtes in ſummario mihi tranſmiſſo fol.5.eum conuictum dicere velimus condemnationem capitalem facere debere non ſine ratione crediderim: cum communiter ab omnibus receptum ſit pęnam quam dicunt Doctores de iure arbitrariam,in dãte alapam officiali poſſe etiam vſque ad mortem incluſiue ad mortẽ extendi,vt per Bald.in cap.§.Iniuria tit.de pace iuramen.firman.quem ſequuti ſunt poſt alios antiquiores quos allegant Marſil. in l. facinoris §. cogniturum,num.70.ff.de quæſt. Grammat. deciſ.36.nume.4.Carer.in prac.in trac.de homicid. pag.mihi 249.nume.18.Boſſ.in titu.de iniur.nume.30. Roland. conſil.48.nnm.1.vol.2.Petrus à Placha in Epith.delict. c.6.nu.3.& 15. Ioh.Mar. Monticell.in ſua pract.crimin.reg.2.nu.3.

10 Quod ſi eundem B. de huiuſmodi alapa non eſſe conuictum prætendatur negari tamen non poteſt ipſum reperiri pluſquam ſuffragij ad torturam inditiatum ex ſola depoſitione Aurelij Clarelli de viſu deſuper deponentis: Teſtem.n. vnum de viſu etiam alijs non concurrentibus inditium facere ad torturam & communiter receptum eſt & quotidie practicatur ſicuti ex gloſ.in l.3.in verb.conuictus, & ibi communiter omnes C.ad l.Iul.Maieſt.Bar.in l.1.§.idem Cornelio & in l.Maritus,& in l.fin.& ibi etiam Marſil. & alij ſcriben. ff. de quæſt. teſtantur Cępol. conſil.40. in 4.dubio verſic. imò plus Boer.deciſ.164.nu.3. Clar.in pract.q.22.in princip.Anto. Gomez.tit. de tortura reorum nume.7.Oſaſch.deciſ.Pedem. 79.nume.9.& 15.Paul. Granut.Theorem.23.nume.5.& 6.vbi reſpondet contrarijs, & nouiſſimè Ioſeph Maſcard.in tract.de probat.lib.1. in præfat.q.15.nume.12. ergo multo magis concurrentibus depoſitionibus quatuor aliorum teſtium de quibus in eodem ſummario dicto fol.5. qui teſtes licet deponant de auditu, faciunt tamen inditium ad torturam cum plures ſint Brun. conſil. crimin. diuerſ.115. nume.23. tomo ſecundo, in folio Pract.Corradi titul.de negat. crimin. & tortm.num.41.verſic.ſecundus eſt gradus fol.mihi 303.col.2.

11 Quarto ſuccedit aliud capitale delictũ, quod ſcilicet exiſtens hic B. caporalis Turatorum & inſequens Antonellum de ſara,qui in birroarios plures archibuſatas exonerauerat cum archibuſettis prohibitis, vt eum caperet illum liberauerit,ac in tutum reddiderit prout concludentiſſimè creditur probatũ per teſtes de quibus in ſummario fol.7. à tergo de viſu & præſentia in liberatione dicti Antonelli concludenter deponentes quo caſu eundem B.capitulariter puniri poſſe tanquam reum criminis læſ.maieſ.probat.tex. in l.4.ff.ad l.Iul.Maieſt.& ibi Bar.num.3.Luc.de Penna in l. quoties, nume.5. C.de exact. tribut. lib.10.Alexand.conſil.35. nume.4. verſic.quandoque punitur lib.2.idem Alex.in l.2.§.præto.& ibi etiam Iaſ.ff.ne quis eũ, qui in ius voc. Cagn. in l.1.§.is non videtur num.27. verſi.ſi vero eximatur.ff.ſi quis ius dicen.non obtem. Gig.de crimin.læſ.maieſt.lib.1.tit.qualiter. & à quibus crimin.læſ.committ. q.58. in princ. & poſt concordantes quos allegat dixit magis communiter receptum Petr.à Placha in Ephit. delict. capit. 38. nume.7. lib.1.

12 Nec obſtet ſi dicatur, quod tales teſtes nullã inducant probationem tanquam ſocij criminis, quia ſi vt in facto mihi ſupponitur verum eſt, quod præfati teſtes nunquam de hoc fuerint inquiſiti,aut carcerati ne dum confeſſi,aut condẽnati: neſcio videre quomodo poſſint dici ſocij criminis. Non enim ex quo extant ſocij B.in inſecutione Antonelli ſequitur propterea, quod eundem Antonellum ſaluauerint ſicut ſaluauit B. quia vnum poteſt ſtare ſine altero l. non hoc C.vnde cogna.& quando Docto.tractant de diminuendo fidem teſti propter criminis participationem ſemper præſupponunt illius confeſſionẽ ſuper crimine, & hoc non credo habeat difficultatem. Et nihilominus adhuc dicitur, quod de ſui natura per nullos alios poteſt magis veriſimiliter probari quam per ſocios B. qui & ipſi erant de Tura & Antonellum inſequebantur ſimulq; in delicto cuius veritas aliunde melius haberi nõ poteſt quam per dictos ſocios & homines de iura; ideo & ſocij & participes criminis in teſtes admittuntur nõ ſolum ad torquendum, ſed etiã ad plene conuincendum non aliter, ac ſi eſſent idonei & habiles ſi credendum eſt Marſil. in l.1. §.Diuus nume.15.ff.de quæſt.& in rubr. de fideiuſſor.nu.369.& conſil.61.in fin.Dec. conſ.342. col.1.& 2.Aym.conſil.178. col.1. verſic. Hoc ita præſuppoſito Bertazz.conſil.106.num.9. vol.1. et inter conſilia crim.diuerſ.70.nume.9. tomo 2. Natta conſil.298.nume.9.lib.2.Rolan.conſ.73. nume.26.vol.1.

13 Præſertim cum vt dixi ſimus in delicto excepto propter quod quis efficitur Reus criminis læſæ maieſtatis,& in quo non ſolum ſocij criminis admittuntur in teſtes,vt per Foller.in prac.crim. verb.Item quod commiſit crimen læſ. maieſt.nume.3.& per Antonium Gomez.tit.de proba. delict. nume.16. verſic. Adde tamen iuncto nu.18. Verumetiam ſuccedunt loco aliorum habilium dummodo non ſint inimici, vt per Boſſ. in tit.de crim.

crim.læſ.maieſt. nume.111. præſertim in caſu de quo agitur in quo adſunt etiam alij plures teſtes de auditu de publica voce, & fama de confeſſione extraiudiciali ipſius B.& alij demum, qui ipſum viderunt ſanguinolentum. Quæ omnia de ſe ſeparatim conſiderata, ac multo magis ſemel iuncta quantum probent non eſt opus cartas allegationibus implere cum D. Iudicare debenti notiſſima ſint.

24\. Quinto & vltimo non eſt parui facienda imputatio, quod transmiſerat petras Archibuſetto Curtietto famoſo bannito prout deponit M. de quo in ſummario fol. 8. qui teſtis cum vnicus ſit & de viſu deponat dubitandum non eſt quin faciat inditium ad torturam per ſuperius allegata præſertim contra hominem, qui plura commiſit homicidia, vt in eodem ſummario fol. 3. & qui generaliter reputatus eſt malæ vitæ, & famæ, vt in fol. 7. à tergo quo caſu ſubintrat concluſio, quod mala fama in genere iuncto quolibet alio adminiculo, ſeu ſuſpitione facit inditium ad torturam, vt per Gandin. in tit. à quo vel à quibus poſſ. fama: incipere nume. 12. verſicu. ſed pone quæſtionem Angel. de maleſ. in verb. quod fama publica. num. 41. verſic. ſed iuncta cum alijs Nouell. reg. 4. in prima fallen. Brun. conſil. crim. diuerſ. nume. 6. & 66. vol. 2. & conſil. 124. num. 24. vol. 1. Grat. conſil. 57. num. 8. lib. 2. vbi quod hoc omnes fatentur prout illum refert Clar. in pract. §. fin. q. 21. ſub verſ. fama ſola ibi ceterum ſi cum ipſa fama concurrant alia adminicula; ergo multo magis iuncta cum vno teſte de viſu.

25\. Quod ſi forſan ex aduerſo probata fuerit bona vita, & fama eiuſdem B. adhuc dicitur, quod magis credendum eſt teſtibus deponentibus ſuper mala fama quam contrarium aſſerentibus ſuper bona ſi credendum eſt Socin. iun. conſil. 88. nume. 15. volum. 2. Tilet. conſil. crimin. diuerſ. 123. nu. 20. ſeqq. vol. 1. Corrad. in prac. pag. 118. nume. 6. verſic. 44. Adde, &c. alijſque relatis per Gabr. tit. de teſtib. concluſ. 5. num. 25. verſic. colligitur & per Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 235. num. 3. & in omnem euentum probatio bonæ famæ ſecundum veram & practicatã opinionem non tollit inditia in ſpecie contra inquiſitũ laborantia Alex. conſil. 77. num. 1. vol. 1. Marſil. conſil. 3. nume. 12. Rom. conſil. 167. in fine Clar. in pract. §. fin. q. 60. verſic. frequens etiam in fine Cephal. conſil. crim. 40. nume. 42. & 43. Burſatt. conſil. 153. nu. 9. lib. 2. Bertazz. conſ. 373. nu. 15. lib. 2. Menoch. conſil. 101. nume. 56. verſic. non obſtat lib. 1. Quibus ſic in iure firmatis creditur B. ſine præiudicio eorum de quibus eſt confeſſus, & conuictus poſſe ſuper alijs de quibus tantummodo inditiatus eſt iuxta facti, & perſonæ qualitatem torqueri ad arbitrium D. Iudicis cuius integerrimo Iuditio hæc currenti ferè calamo ſcripta ſubmittuntur. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

De donatione omnium bonorum facta à minore inimicitias habente cuidam ſuo conuicto an & quando in fiſci præiudicium præſumatur ſimulata, & inualida plura aduerſus eam opponuntur ex quibus & ſimulatio & nullitas dictæ donationis deprehenditur.

SVMMARIVM.

Contractus præſumitur verus & non ſimulatus. num. 1. Fallit niſi in contrarium vrgeant ſimulationis coniectura. nu. 38.

Iuramentum excludit præſumptionem ſimulationis. nume. 2. contra nu. 35. de materia in addit. littera [a].

Decretum Iudicis excludit præſumptionem ſimulationis. nume. 3.

Simulatio donationis præſumitur quando donator remanet in poſſeſſione rei donatæ, ſicut ècontra non præſumitur quando transfert poſſeſſionem in donatarium. nume. 4.

Simulatio non præſumitur nec dicitur probata niſi etiam præbetur cauſa ſimulationis. nu. 5.

Simulatio licet probetur præſumptionibus, præſumptiones tamen debent eſſe concludentes, & a iure approbatæ. nume. 6.

Simulatio donationis an præſumatur ex eo, quod donatarius retrodonauit rem donatam donanti. nume. 7. & nume. 32.

Simulatio non præſumitur, niſi vbi agitur de alterius præiudicio. nu. 7.

Simulatio multo minus præſumitur, quando agitur ad pœnam. nu. 8. declara vt. nu. 39.

Donatio etiam non inſinuata valet, quando eſt iurata. nu. 9. contra nu. 26. ſeq.

Donatio etiam ſine inſinuatione requiſita à ſtatuto valet, quando ſtatuto generaliter renunciatum eſt. nume. 10. contra nu. 26. ſeq.

Donatio facta à minore xxv. annorum de iure communi non valet etiam quod interuenerit curatoris authoritas, & Iudicis decretum. nu. 11.

Donatio facta à minore validatur iuramento. nume. 12. Vbi tamẽ, quod hoc fallit in donatione omniũ bonorũ.

Læſio enormiſſima facit præſumere dolum & propterea contractus non firmatur iuramento. nu. 12. in fine, & in addit. littera [b]*. vbi de materia.*

Donatio minoris, vbi à iure in aliquo caſu permittitur: Id vtique intelligitur cum decreto Iudicis, & non alias. nume. 14.

Decretum Iudicis interpoſitum ab incompetenti Iudice prout ſunt Iudices minores & poteſtates caſtrorum nihil operatur. nume. 14. verſic. ex Iudicis Decretum, & in materia, qui ſint competentes Iudicis in addit. littera [c].

Decretum Iudicis interpoſitum ab alio quam ab eo, qui ſpecialiter deputatus eſt ad interponenda decreta non valet. nu. 14. in fine.

Delegare non poteſt, qui nullam habet iuriſdictionem. nume. 15.

Decretum interponendi authoritas delegari non poteſt. nu. 15. in fi. declara vt in addit. littera [d].

Decretum ſine cauſa interpoſitum nihil operatur. nu. 16. vbi etiam numerantur cauſæ quibus Iudex poteſt interponere decretum in donatione minoris.

Decretum Iudicis cõtinens manifeſtum errorem nullum & iniquum reputari debet. nu. 16. in fine.

Minor

Minor nec etiam donare poteſt ex cauſa benemeritorum niſi benemerita ſint talia ex quibus potuiſſet legitime in iudicio conuenire. nu.17.

Benemeritorum aſſertio facta in donatione, & inter perſonas prohibitas non probat benemerita. nu.17. verſi. & nihilominus, & nu.30.

Delegatus debet diligenter cuſtodire fines ſuæ delegationis. nume.18.

Decretum interpoſitum à Iudice non ſedente pro tribunali non valet. nume.18. in fine, de materia in addit. littera [c].

Decretum Iudicis habet præſumptionem pro ſe, quia illud eſt interpoſitum a Iudice maiore ſecus ſi à Iudice minore, & municipali. nu.19. Item præſumptio generalis oriens ex interpretatione.

Decretum iudicis non tollit præſumptiones ſpeciales, num.36.

Solemnitas non præſumitur ex antiquitate temporis quando ex lectura inſtrumenti apparet eam non interueniſſe, nu.19. verſi. & cum ex lectura inſtrumenti & in addit. litera [f]. vbi de materia.

Donatio omnium bonorum præſentium & futurorum regulariter nulla & inualida eſt. nu.30.

Clauſula in fine poſita refertur ad omnia præcedentia intellige hoc non procedere. Primo in clauſula modificatiua qualificatiua, vel conditionali. Secundo quãdo capitula ſunt inter ſe ſeparata, & vnumquodque habet claram & determinatam diſpoſitionem. nu.11. verſic. & ſi diceres.

Donatio omnium bonorum, nec etiam iuramento ſuſtinetur. nume.22.

Conſtitutio Egidiana ſuper contractibus minorum ſeruari debet in toto ſtatu Eccleſiaſtico. nu.23.

Iuramentum non firmat contractum, quando ſtatutum præſumit illud metu & dolo extortum. nume. 24. & ſequen.

Iuramentum à ſtatuto reprobatum non firmat donationem ex defectu ſolemnitatum ſtatutariarum. nu.25.

Minor eadem facultate dicitur iurare, qua etiam ad donandum ſeductus fuit. nume. 26. verſic. Et inter alias rationes.

Iuramentum non ſupplet defectum inſinuationis quando à ſtatuto in donatione requiritur, & iuramentum & inſinuatio. nu.27.

Simulatus contractus non dicitur contractus. nu.78.

Donare omnia bona ſua eſt ſpecies dementiæ. nu.29.

Fraus & ſimulatio præſumitur ex donatione maioris partis bonorum. nu.29.

Simulatio donationis præſumitur ex aſſertione meritorum. nume.30.

Simulatio præſumitur ex conuictione perſonæ cum qua contrahit. nume.31. & in tract. littera [g]. vbi de materia.

Simulatio præſumitur ex clauſula appoſita in contractu quod ſcilicet contrahens pure vere non ficte, nec ſimulate contraxit. nu.33.

Simulatio præſumitur ex omiſſione ſolemnitatum: iuris communis etiam ſtatutariarum. nu.34.

Donatio præſumitur ſimulata, quando donator tempore donationis habeat capitales inimicitias. nu.37. & in addit. littera [h]. vbi daclaratur.

Simulatio probatur duabus præſumptionibus. nu.38.

Iudicandum non eſt contra fiſcum in dubio quando agitur ex contractu. nu.39.

CONSILIVM XLII.

1 ADSIT DEVS. Donationem de qua agitur eſſe bonam & non ſimulatam prima facie ex infraſcriptis deducebatur, & primo ex regula quod quilibet contractus præſumitur verus non ſimulatus l. cũ precibus C. de probat. Barto.conſil.65. ſub nume.2. verſic. his præmiſſis Bald. in l. rogaſti. §. ſi tibi. ff. ſi cert. petat. & cap.1. nu.1. in fin. de feud. dat. inuic. leg. commiſſ. Paul. de Caſt. conſil.261. in princ. lib.2. Pariſ. conſ.54. nu.6. lib.1. Aym. conſil.145. nu.2.

2 Secundo, quia eſt iurata quod iuramẽtum re-
a gulariter excludit præſumptionẽ ſimulationis [a] Alex. conſ.18. nu.5. lib.3. Socin. conſ.82. num.2. lib.3. Aym. conſil.40. num.7. & eſt communis, vt per Curt. iun. conſil.231. num.29. volum. tertio. Boſſ. in tit. de bon. public. ſub num.29. verſi. magis communis.

3 Tertio in eadem donatione reperitur interpoſitum decretum Iudicis, quod excludit penitus omnem ſimulationis ſuſpitionem Dec. conſil. 341. nume.22. Cęphal. conſil.326. nume.43. cum alijs multis per Simoncel. de decret. lib.3. tit.7. nume.41. & 46.

4 Quarto conſtat de eius effectu ex locationibus factis per Donatarium, quod pariter excludit ſimulationem Menoch. conſ.343. ſub nu.15. verſic. nono ſicut econuerſo videmus, quod vbi donatur remanet in poſſeſſione præſumitur ſimulatus Bart. in l. ſicut §. ſuperuacuum, nume.5. ff. quib. mod. vet. hipot. ſol. Dec. conſil.543. ſub nume.18. Afflict. deciſio.40. ſub nume.18. Aym. conſil.156. num.1.

5 Quinto nulla probatur cauſa quare donataria voluerit, ita ſimulare, & tamen impoſſibile eſt quod arguatur ſimulatio niſi probetur illius cauſa Bal. in l. poſt contractum col.2. de donat. & d. conſil.61. lib.1. Rot. in nou. deciſ.1. de donat. & d. conſil.61. lib.1. Rot. in nouis deciſ.1. de donat. Sigiſ. Goffred. conſil.52. nu.53. Rimin. iun. conſil.83. nu.19. late Boſſ. in tit. de pub. bon. nu.41. cum pluribus ſeqq.

6 Sexto nulla etiam affertur coniectura ſimulationis, & tamen debent eſſe cõcludentes & à iure approbatæ Bar. in d. conſil.61. col.2. Dec. conſil.463. nu.8. Abb. conſ.3. col.3. & cõſ.45. nu.23. Rolan. conſ.47. nu.28. vol.4.

7 Ideo non facit coniectura, quæ ſumitur ex eo quod donataria poſt annum retrodonauit quãuis nulliter donant, quia iſta coniectura venit poſt donationem & propterea non attenditur Bald. in l. vnica in 10. q. C. ſi ſeru. ext. poſt Imol. conſ.66. nu.9. Rolan. d. cõſ.47. nu.29. vltra quod iſta coniectura facit de directo cõtra ſimulationem, quia ſi filius primus donator voluiſſet fraudare fiſcum vtique non procuraſſet retro ſibi donationem fieri, quia hoc modo fiſcus ex perſona ſua capere potuiſſet, & tamen non capitur præſumptio ſimulationis, niſi in eo caſu quo id põt præſumi factum fuiſſe in alterius præiudicium Bal. conſ.34. nu.12. in fi. cum ſeqq. lib.1. Corn. cõſil. . . in fi. lib.4. Aym. cõſ.8. nu.4. Rolã. cõſ.2. nu.57. vol.3. Burſat. conſil.155. nu.17. vol.2.

Vltimo

8 Vltimo ad excludendum fiſcum, qui agit ad pœnam, & ſic certat de lucro hæc magis dicenda ſunt, vt dicit Cęphall. dicto conſil. 326. nume.45.vol.3.

9 Et quod attinet ad præſentiam nullitatem ex defectu inſinuationis illa tollitur per iuramentum prout fuit in terminis deciſum in Rota coram R. P. D. Seraphino in vna Roman. donationis de vncijs in qua fuit dictum, quod defectus ſolemnitatis inſinuationis non vitiat donationem iuratam Ioan.Andr. in addit. ad Specul. in tit. de iur. edit. §. porro ver. quid ſi renunciauit cum concor.per Gabr.in tit.de donatio.concluſio.prima,nume.66.Riminal.iun.in §.primo, nume.256.& ſub nume.270. Inſtitut. de donat. Roland.conſil.18.num.48.vol.1.Put. deciſ.377. nume.3.lib.1.

10 Minus obſtat ſtatutum, quia ſufficit illi fuiſſe renunciatum etiam per generalem renunciationem Corn.conſil.186.nume.8.libro ſecundo, & fuit etiam deciſum in vna Vrbeuetana donationis, vt dicitur in dicta deciſione: Merito cum habeamus caſum deciſum non eſt, aliter diſputandum, &c.

11 Verum præmiſſis non obſtantibus donationem præfatam ex omni parte,& nullam & inualidam eſſe,ne dum ſimulatam probatur donationem à minore xxv. annorum factam de iure communi minimè valere etiam, quod Curatoris authoritas, & Iudicis decretum interceſſerit bene probat tex.in l.1.§.1.& ibi glo. in verb. Ita eſt ff. de tutel.& ratio.diſtrahen.in l.fin.ff.de curat. furioſ.& in l. final.§. cum autem vbi communiter omnes.C.de maior.facult. alienand. Bald. in l.1. nume. 1. C. ſi aduerſus. vendit. Duen.reg.31.in tertia ampliatione.Roland. conſil.54. nume.28. ſeq.libro ſecundo.

12 Et licet non ignorem donationem à minore factam validari iuramento per auth.ſacramenta puberum.C.ſi aduerſ. vendit. quam etiam in donatione locum habere dixerunt Dec.conſil.186. & 181.numero quarto.Curt.iun.conſil.141.numero quarto. Beltrand. conſil.175. numero primo. Rip.reſponſ.4.numero primo,tit.de donat. Menoch.conſil.29.numero octauo,libro primo. Horum tamen opinio pulchrè limitanda eſt, vt procedit in limitatione particulari alicuius certę quantitatis pecuniarum, vel quotæ bonorum in qua minor non poteſt dici enormiſſimè læſus habito reſpectu ad bona remanentia: At ſecus in donatione bonorum omnium, vel maioris partis in qua cum idem minor dicatur pati enormiſſimam læſionem: iccirco illam minimè firmari iuramento bene declarat Sforz.Oddus tracta. de reſtitutio.in integr.parte ſecunda,quæſtione decimaoctaua, articulo primo, numero decimoſeptimo,& articulo ſecũdo,numero decimonono, ſeqq.Vbi enim minor enormiſſimè læſus eſt præ-
b ſumatur à iure deceptus[b]: quia enormiſſima læſione dolus re ipſa oritur à iure præſumptus, vnde iſto caſu iuramentum generaliter nihil operari ſcripſerunt Cęphal.conſil.34.numero vndecimo, iuncto nume.37. ſequentib. & conſil.142. iuncto num.43.ſeqq.volum.primo, & conſ.208. nume.8. Et de magis communi teſtatur Steph. Lamberteng. in tract.de contract.eorum, &c. gl. fin. nume.88.

13 Nec iſto caſu aliquid facit deciſio ex aduerſo deducta, quia in ea non dubitatur de nullitate donationis ob minorem ætatem cum ibi donans eſſet maior xx.annorum,& ſic habebatur pro maiore ex vrbis ſtatuto, quod in Peruſina ciuitate adeſſe non apparet.

14 Secundo, quando in aliquibus caſibus ſpecialiter iura permittunt minores donare, tunc ſine dubio non niſi cum Iudicis decreto id facere poſſunt Bertrand. conſilio 188. numero decimoquarto, volumine tertio. Socin. conſil.130. columna prima,libro primo.Hippolyt.Riminal. Inſtitut.de donatio.§. primo, numero 201. Menoch. de arbitr.libro ſecundo, caſu 171. numero quadrageſimoſexto. Et Iudicis decretum debet
c intelligi de interpoſito à competenti[c] Iudice ſecus ab incompetenti l. prima, & per totum C. ſi non à competen. iud. l. ſi prædium. C. de præd. min. Bero. conſilio vigeſimoſecundo, numero quadrageſimoſexto,ſequen.volumine ſecundo. Prout in caſu noſtro incompetens fuit poteſtas Drutæ. Tum quia regulare eſt omnes Iudices minores,& caſtrorum poteſtates non habere auctoritatem interponendi decreta, vt poſt Angelum, & alios quos allegat concludit Simoncell. de decreto libro tertio, titulo ſeptimo, numero trigeſimonono, & quadrageſimo. Tum etiam, quia in ciuitate Peruſina ad interponenda huiuſmodi decreta adeſt Iudex decretorum deputatus, qui vocatus Iudex communis, vt clare legitur in inſtrumento donationis de qua agitur: Ideo nemo alius poterat illud interponere prout etiam in terminis declarat idem Simoncell. vbi ſupra,libro primo,titulo primo, inſpect. prima,nume.34.

15 Et conſequenter non obſtat delegata authoritas illi Iudici per Gubernatorem Peruſij, quia cum nec Gubernator, ſed ſolum Iudex cõmunis illius ciuitatis talem habeat auctoritatem interponendi decreta vtique, nec illam alteri delegare poterat per regulam l. nemo plus. ff. de regulis iur.l.obſeruare.§. final. ff.de offic. Præconſ. lega. cum alijs per Vant. in titulo de nullitat. ex defect. Iuriſdictionis deleg. numero tertio. Vltra quod etiam authoritas interponendi decreta maioribus magiſtratibus conceſſa, nec etiam dele-
d gari[d] poteſt. l. ſecunda.ff.de offic. eius gloſ. vltima,in l.prima.C.de præd.minor. Barto. in l. Imperium,numero vigeſimo.ff.de iuriſdictio. omn. iudic. Natta conſilio 162. numero vigeſimo, libro primo.Hippoly.Riminald. conſilio quinto, nume.129.lib.1.

16 Tertio, dato etiam quod Iudex interponens decretum competens eſſet, adhuc tamen manifeſtè, vt nullum & manifeſtè iniquum eſt cum ſine cauſa interpoſitum fuerit. leg. magis puto.§.non paſſim.ff.de rebus eorum l. ob æs. C. de præd.minor. Neuizza.conſilio 556. numero tertio,parte tertia, & conſilio octuageſimoquinto, ſub numero primo.Roland.conſilio ſeptimo,numero vigeſimo,volum.3. Cęphall. conſilio 207. numero 28.in fine. Cauſæ enim, quibus Iudex in donatione minoris poteſt ſuum interponere

decretum enumerantur poſt alios per Oddum de reſtitutio. in integr. dicta quæſtio. 58. artic. primo numero tertio, ſequentib. parte ſecunda. Et ſunt hæc videlicet, qualitas bonorum donatorum, quæ ſeruando ſeruari non poſſint cauſa dotis, vel donationis propter nuptias: nullitas donantis modicam quantitatem cauſa pia, & aliæ de quibus ibi per eum. Sed in donatione de qua agitur nulla adfuit, nec exprimitur cauſa ex qua ſuſtineri poſſit donatio, & ex qua moueri potuerit Iudex ad interponendum ſuum decretum: ergo tanquam continens manifeſtum, & viſibilem errorem omnino nullum, & iniquum reputari debet Bald. in l. ſecunda, in vltima quæſtio. ff. ſi ex noxal. cau. aga. Alciat. regula tertia, præſump. decima, in fine. Natta conſilio 162. nume. 6. in fine, volum. 1.

17 Nec dicat quis, quod ſatis de cauſa apparet in donatione cum dicatur illam factam fuiſſe ob benemerita: Nam niſi benemerita ſint talia, vt ex illis minor potuerit in Iudicio legitimè conueniri: Minor nec etiam donare poteſt de iure communi Aret. conſilio vigeſimoquarto, in fine Natta conſilio 173. ſub numero primo, verſicul. plus voluit, & conſilio 180. numero ſeptimo, libro primo, latè defendit Simoncell. de decret. libro primo, titulo ſecundo. Inſpect. 4. numero vigeſimooctauo ad finem, verſic. contraria: igitur & ſequentib. ſequitur Oddus de reſtitutio. in integr. quæſtio. 58. articulo primo, numero octauo. Et nihilominus ex ſimplici donantis aſſertione meritorum non debebat Iudex moueri ad interponendum decretum cum certum ſit in iure talem aſſertionem, etiam iuratam nullam facere probationem inter perſonas prohibitas donare, vt per Alexand. Dec. & alios in l. ſi donatione C. de collact. Gabriel. de donatio. concluſione prima, numero ſexageſimo, & ſexageſimoprimo, Franc. Beccius conſilio quinquageſimoſecũdo, nume. 68. Clar. in §. donatio quæſtione ſexta, verſic. ſed hic occurrit, & fuit deciſum in vna Romana de Caris coram Domino Blanchetto die Veneris 11. Maij.

18 Quarto, & omnibus prædictis ceſſantibus decretum prædictum eſt nullum, quia interpoſitum à Iudice contra formam literarum Gubernatoris Peruſij in quibus ſibi præcipitur, quod in illius interpoſitione obſeruet ea, quæ de iure ſeruare tenetur, vt patet in illis verbis: *Aduertendoui ad oſſeruare quanto di ragione ſi deue*: Ergo non obſeruans ea, quæ de iure ſeruare debebat decretum eſt nullum defectu iuriſdictionis delegatæ l. diligenter in princip. ff. manda. cap. cum dilecta. & ibi ſcriben. de reſcript. cum alijs per Vantium in titulo de nullitat. ex defect. iuriſdict. delegat. nume. 91. Quod autem Iudex non ſeruauerit de iure ſeruanda patet expreſsè. Tum, quia interpoſuit decretum nulla prorſus cauſa motus nedum iuſta, & ſi errauit in ſubſtantia decreti, quæ eſt cauſa. Tum etiam, quia illud interpoſuit informiter, & non ſedendo pro tribunali prout ſedere l. tertia. §. ſi cauſa agnita. ff. de bonor. poſſeſſ. leg. natural. §. ſi quæratur, vbi Bald. in fin. ff. de confirma. tutor. Duen. regula 188. numero tertio. Roland. conſilio ſeptimo, numero vigeſimoprimo, ſeqq. volumine tertio. Hippoly. Riminal. conſil. 5. nume. 215. vol. 1. & ſic errauit etiam in forma ipſius decreti.

19 Nec valet dicere, quod ex quo Iudicis decretum habet à iure præſumptionem pro ſe; ideo omnia præſumpta præſumantur ſolemniter acta quia talis præſumptio habbet locum in decreto Iudicis maioris ſecus in decreto Iudicis municipalis, & maioris prout fuit Poteſtas Drutæ Marſil. ſingul. 438. conſilio nonageſimooctauo, numero vigeſimoprimo, libro primo. Gabriel. titu. de ſenten. concluſio. quinta, limitatione prima, numero vigeſimoſecundo. Menoch. ad arbitr. quæſt. caſu 4. numero ſexto, ſequen. Roland. conſil. 90. nume. 47. volumine primo. Et cum ex lectura inſtrumenti appareat hanc ſolemnitatem

f non interueniſſe [f] prout quando re vera interuenit notarius de ea facere ſolet mentionem nullatenus præſumenda eſt etiam, quod eſſemus in diuturnitate temporis Cephall. conſil. 133. nume. 129. volum. primo, & conſil. 192. nume. 43. Maſcard. de probat. libro tertio, concluſio. 1224. nume. 35. Ergo multo magis in caſu noſtro non eſt præſumenda in qua nulla interceſſit temporis diuturnitas.

20 Quinto donatio hæc prorſus nulla, & inualida eſt non ſolum propter minorem ætatem, vt ſupra probaui, ſed etiam quia eſt omnium bonorum præſentium, & futurorum quam donationem de iure inualidam eſſe ex quo donanti aufertur libera teſtandi facultas omnes ſciunt l. ſi libertas. §. ſi quis plures. ff. de iur. patronat. l. prima. C. vt actio ab hæred. vel contra l. ſtipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum obligatio. Clar. in §. Donatio quæſtione decimanona, in principio.

21 Nec iuuat dicere, quod in præſenti donatione donans ſibi reſeruauerit ſcuta 200. ad effectum teſtandi, vt patet in inſtrumento, ibi ſolum & dumtaxat reſeruatis ducentis aureis cauſa teſtandi. Nam pro reſponſione aduertatur, quod iſta reſeruatio non fit in donatione, ſed in promiſſione de non reuocando donationem: Donatio enim, vt clare in ea legitur eſt generalis omnium bonorum præſentium, & futurorum nihil penitus donanti reſeruato, vt patet ibi: nihil excluſo. Deinde facta donatione promittit donans hanc donationem nullo modo reuocare ſolum, & dumtaxat dictis ducentis aureis reſeruatis, & ſic, vt vides reſeruatio eſt facta quoad reuocationem donationis, non autem quoad ipſam donationem. Ita quod ſit ſenſus Donauit donans omnia bona nihil excluſo: ſed reſeruauit ſibi potentiam reuocandi donationem vſque ad ducentos aureos. Quare cum in donatione nihil fuerit reſeruatum remanet prorſus nulla, & inualida tanquam à iure improbata per præallegata. Et ſi diceres, quod illa reſeruatio appoſita in promiſſione de non reuocando donationem debet etiam referri ad ipſam donationem cum clauſula in fine poſita referatur etiam ad omnia præcedentia l. talis ſcriptura §. final. ff. de legat. primo cum alijs per Gabriel. tit. de clauſulis concl. 9. in princ. Reſpondeo, quod in caſu noſtro nõ poteſt talis reſeruatio facta in vno capitulo

pitulo referri ad aliud. Tum quia capitula ſunt inter ſe ſeparata, & vnumquodque habet claram & determinatam diſpoſitionem etiam abſq; relatione dictæ reſeruationis ad trad. per eundem Gabr. dict. concluſio. 9. numero octauo, & nume. 12. Tum etiam quia clauſula modificatiua, qualificatiua, vel conditionalis prout eſt reſeruatio de qua agitur appoſita in vna parte inſtrumenti non refertur ad aliam, vt per Gabrielem ibidem, nume. 11.

22 Et iſto caſu, nec etiam valet allegare iuramentum, quia donatio omnium bonorum, nec etiam cum iuramento ſubſternetur, ſecundum magis communem de qua per Clar. in §. donatio quęſt. 20. in princ. Duen. regu. 219. in ſecunda ampliat. Rolan. conſil. 65. num. 1. ſeqq. vol. 1. Oſaſc. deciſ. Pedem. 100. nu. 41.

23 Sexto nulla prorſus, & inualida eſt prædicta donatio, quia caret ſolemnitatibus ſtatutarijs, tum ciuitatis Peruſiæ. Tum etiam Egidianæ conſtitutio Marchię de qua in quinto libro, rubr. 25. volentis donationes minorum nullam obtinere firmitatem doloſeque extortas præſumi ſi vltra Iudicis decretum, & alias ſolemnitates de quibus ibi factæ fuerint ſine proximiorum conſenſu. Et hanc Aegidianam conſtitutionem fore ſeruandam in toto ſtatu eccleſiaſtico dubitandum non eſt ex Bulla Sixti Quarti, & Pauli Tertij, de qua in bullario fol. 110. & 381. parte prima. Et etiam in locis in quibus particularia ſtatuta ſuper contractibus minorum vigent, vt per Modernos à Cyngulo in interpretatione illius conſtitutionis. in fine gloſſ. decima, nume. 40. ſequentibus.

24 Nec iuramentum circa iſtud defectum aliquid operabitur, quia Aegidiana conſtitutio præſumit contractum doloſum, & illud metu extortum: Ideo ceſſant vires iuramenti Thob. Non. conſil. 108. numero decimotertio. Gabriel. conſilio decimotertio, numero ſecundo, volumine primo. N. conſil. crimin. diuerſ. 152. nume. 9. & nume. 15. in fine, & conſil. 154. nume. 2. & conſil. 155. nume. 8. Seraphin. de priuil. iuramen. priuil. 62. nume. 18.

25 Imò in ipſa conſtitutione reprobatur expreſsè dictum iuramentum, & eo non obſtante donatio annullatur ſi aliæ ſolemnitates non interuenerunt: Ideo iuramentum à ſtatuto reprobatum non firmat donationem ex defectu ſolemnitatum ſtatutariarum nullam Bald. in l. 1. nu. 2. C. ſi aduerſ. vendit. & in trac. de ſtat. Gemin. ver. donatio, nume. 2. Natta conſil. 166. nume. 27. & ſeq. & conſil. 173. nu. 3.

26 Septimo eiuſdem donationis nullitatis reſultat ex defectu inſinuationis requiſitę, tum de iure communi. §. 1. inſtit. de donat. l. penult. C. eodem, tum vigore ſtatuti Peruſini, tum etiam vigore conſtitutionis Aegidianæ de qua, &c. Nec obſtat iuramentum cum expreſſa renunciatione ſolemnitati inſinuationis: iuxta deciſionem Rotæ ex aduerſo allegatam. Quia quicquid in ea deciſione Domini dixerint contrarium, & ſæpius fuit reſolutum in vna Romana de Mattheis Coram Oradino die 14. Nouembris 1569. & die 16. Ianuarij 1570. vt patet in libro ſuarum deciſionum 380. Romana bonorum de Matthæis & 388. Romana de Matthæis & coram Reuerendiſſimo D. Blanchetto in vna Rom. de Caris 11. Maij 1584. Quarum deciſionum copia datur & in quibus fuit reſolutum, quod ſolemnitatibus donationis inductis à ſtatuto ad obuiandū fraudibus prout eſt inducta inſinuatio à ſtatuto Peruſino minimè poſſit etiam cum iuramento renunciari. Et inter alias rationes in dictis deciſionibus conſideratas ea potiſſimum inconuincibilis videtur, quia ſi poſſet renunciari cum iuramento ſolemnitatis inſinuationis in donatione à ſtatuto requiſitæ facile eſſet eludere ſtatutum cum ſemper tales renunciationes procurarentur. Et certum eſt, quod eadem facilitate qua minor donat eadem facilitate iurabit renunciabit, & omnia alia faciet l. doli §. diuerſum ff. de dol. except. Neuizza. conſilio vigeſimoſecundo, nume. 39. Cęphal. conſil. 25. nume. 28. & ſequentibus, & conſil. 62. in fine, & conſil. 142. num. 55. volum. primo.

27 Et in omnem euentum aduertatur deciſio ex aduerſo allegata non loquitur in terminis conſtitutionis Aegidianæ, nec illam conſiderauit, & ſi conſideraſſet dubio procul contrarium reſoluiſſet. Tum quia per illud iuramentum contrarium reprobatur. Tum etiam, quia requirit ad validitatem donationis, & inſinuationem, & iuramentum ergo vnum non poteſt ſuppleri per alium, ſed vtrumque debet interuenire l. cum hi. §. ſi Prætor, & ibi Bald. ff. de tranſactio. Natta conſilio 167. numero ſeptimo, in fine latè Oſaſch. deciſio, Pedemont. 164. numero quinto. Et hoc fundamentum inſinuationis deficientis ſit ex abundanti deductum, quia etiam eo omiſſo ſatis plene ex præmiſſis de nullitate donationis conſtat.

28 Octauo, & vltimo donatio prædicta non ſolum eſt nulla, ſed etiam ſimulata, & in fraudem facta: ergo non eſt donatio, quia ſimulatus contractus, contractus non eſt l. qui ſub imagine, vbi gloſſ. & Barto. C. de diſtract. pigno. l. ſimulatè. ff. de ritu nupt. l. imaginaria, vbi Barto. & alij. ff. de reg. iur.

29 Probatur hæc ſimulatio primo ex exceſſiuitate donationis, quia ſcilicet fuerunt donata omnia bona ſpecies enim dementię eſt omnia bona ſua donare: quia donare eſt perdere l. contra iuris. §. fina. ff. de pact. l. prohibere §. plene. ff. quod vi, aut clam l. filius familias. ff. de donatio. & nemo tam fatuus reperitur, vt omnia bona ſua iactare, & perdere præſumatur: ideo ex donatione exceſſiua, & immoderata, vt puta maioris partis bonorum potius fraus, quam donatio vera præſumitur leg. omnes §. latius ff. de ijs, quæ in fraud. cred. Alexand. conſil. 86. numero tertio, libro ſeptimo, & conſilio quinquageſimoquinto numero quinto, libro primo. Afflict. deciſio. 370. 370. numero decimotertio. Cęphall. conſil. 137. numero ſeptuageſimooctauo, libro primo, & conſilio 208. numero decimoquarto, & conſilio 210. numero octuageſimooctauo, libro ſecundo latè Franciſc. Beccius videndum omninò in hac materia conſil. 52. nume. 54. 59. 71. 77. & 120. in fine. lib. 1.

30 Secundo eadem ſimulatio ex aſſertione meritorum, qui enim ſimulatè donare volunt, vt pluzimum ex cauſa meritorum ſe id facere aſſerunt; ideò ex tali aſſertione ſimulationē præſumi ſcripſerunt Afflict. in c. 1. in princ. nu. 26. de feud. da. in cu. l. communi Pariſ. cōſ. 86. nu. 31. verſ. tertio ſimulatio Afflict. d. deciſ. 370. in 3. dubio vbi refert conſilium Neapolitanum iudicaſſe donatio nem factam conſanguineo ob benemerita fraudulentam, & ſimulatam nō obſtante meritorum allegatione ſequitur Franc. Deci. d. conſil. 52. nu me. 68. & nu. 69. lib. 1.

31 Tertio oritur ſimulatio ex cōiunctione perg ſonæ[g] cui facta eſt donatio. l. data C. de donat. l. pen. verſ. faciliorq́; ſuſpitio. ff. de bon. liber. Bart. in l. poſt contractum, nu. 2. ff. de donat. Bal. conſil. 70. nu. 1. lib. 1. Afflict. d. deciſ. 370. num. 14. Alciat. conſil. 313. nu. 2. cum alijs per Franc. Dec. d. conſ. 52. nu. 55. & ſeq.

32 Quarto eſt ſimulationis præſumptio, quia donataria retrodonauit ex cauſa mortis omnia bona ſibi donata eodem filio donanti, vnde donatio præcedens multo magis pręſumenda eſt ſimulata per ea quæ in propoſito adducit idem Frāc. Becc. d. conſil. 52. nu. 80.

33 Quinto non leuis oritur coniectura ex clauſula in donatione poſita purè verè nō fictè, nec ſimulatè. Si enim donatio non eſt ſimulata quid opus eſt illud in inſtrumento exprimere? & ex hac expreſſione clariſſima, & veriſſima oriri ſimulationis præſumptionem dixerunt Rolan. conſ. 40. nu. 39. lib. 2. Tiraq. de retract. conuent. in pręfat. nu. 19. Natta conſ. 198. nu. 15. Io. Bapt. Lup. de vſur. comment. 2. §. 1. nume. 39. Franc. Becc. d. conſil. 52. nume. 83. Ioſeph. Ludou. concluſ. 51. verſic. vigeſimoquarto, coniectura eſt Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 177. num. 67. verſ. tertium eſt exemplum,

34 Sexto ex omiſſione ſolemnitatum huius com munis & ſtatutariarū prout ſupra probaui oritur etiā fraudis & doli præſumptio: iuxta tradita per Rolan. conſ. 60. nu. 43. ſeq. vol. 4. Cęph. cōſ. 115. nu. 11. ſeq. lib. 1. Maſcar. de prob. concl. 531. n. 18. Menoc. de arbit. q. lib. 2. caſu 225. nu. 61.

35 Non obſtat iuramentum, quia ſecundum veriorem opinionē non ſolum non firmat contractum ſimulatum, vt per Corn. conſil. 135. nu. 19. ſeq. vol. 1. Cęphal. conſ. 118. nu. 32. Ruin. conſil. 132. nume. 15. verſ. Quinimò, vol. 4. verum etiam magis arguitur ex eo ſimulatio vt pluribus demonſtrat Franc. Becc. d. conſil. 57. nu. 12. iuncto, nu. 40. 107. 108. & nu. 110.

36 Non obſtat Iudicis decretum tum quia eſt interpoſitum ſine cauſa & ex pluribus defectibus eſt nullum vt ſupra probaui, tum etiam quia per illud non tolluntur ſpeciales præſumptiones ſimulationis ſic in ſpecie reſpondet Franc. Becc. d. conſ. 52. nu. 13. & 14. iuncto, nu. 111. & ſeqq.

37 Non obſtat, quod hic non poteſt excogitari cauſa cur facta ſit talis donatio ſimulata. Quia pro cauſa ſufficit allegare, quod donans habebat h capitales inimicitias[h] tempore donationis Clar. in pract. q. 78. verſ. fraus autem Menoch. de præſump. lib. 3. præſum. 124. nu. 7. vbi alios adducit.

38 Non obſtat, quod in dubio contractus pręſumatur verus & non ſimulatus, quia hoc procedit dummodo in contrariū non vrgeant ſimulationis coniecturæ, quæ iſto caſu habentur pro concludenti probatione Clar. d. q. 78. verſ. fraus autem & ſufficiunt duo ſecundum magis communem opinionem de qua per Aym. cōſ. 156. nu. 4. Rolan. conſ. 40. nu. 21. ſeqq. lib. 2. Oſaſc. deciſ. Pedem. 42. nu. 2. Gram. deciſ. 76. nu. 30. latè Franc. Becc. d. conſ. 52. nu. 41. ſeqq. 47. ſeqq. 91. & ſeqq. & nume. 119.

39 Non obſtat demum, quod in dubium contra fiſcum, quia agit ad pęnam l. non puto de iure fiſci Cęphal. conſ. 326. nu. 45. vol. 3. Quia nos non ſumus in dubio, ſed in claris. Et tamen dato etiā quod eſſemus in dubio ex quo non agitur ad pęnam corporalem, ſed ex contracto. Nec contra fiſcum, ſed pro fiſco iudicandū eſt, vt per Cuma. Alex. Rip. & alios in l. 1. ff. ſolut. matrim. Neuizzan. in Sylu. lib. 6. nume. 47. verb. Item in dubio contra fiſcum Natta conſil. 42. in fine Couar. variar. reſolut. lib. 1. cap. 16. nu. 3. & in terminis reſpondet Franc. Beccius d. conſil. 57. num. 19. iuncto nume. 124. Concludo ergo, quod donatio de qua agitur non ſolum nulla, ſed etiam ſimulata euidenter ex prææallegatis apparet.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a PRæſumptionem ſimulationis. Pro hac opinione, quod iuramētum tollat exceptionem ſimulationis addo deciſio. Pedemon. 42. nume. 6. vbi loquitur de iuramento aſſertorio in eo, ſcilicet, qui iurauit omnia, & ſingula in contractu expoſita fuiſſe, & eſſe vera, & ibi teſtatur de magis communi opinione pro qua, vide etiam plures alios Doctores idem teſtantes relatos per Maſcard. de probat. libro primo, concluſio. 447. nume. 23. & nume. 38. & 39. Contrarium, quod imò iuramentum non firmet contractum ſimulatum vltra allegatos infra numero trigeſimonono, tenuerunt plures alij relati per eundem Maſcard. dicta concluſio. 447. nume. 33. 34. 44. & 45. Ioſeph. Ludou. concluſio. 51. verſic. & quando adſunt, & ſequen. vbi loquitur & ampliat etiam non petita abſolutione, & verſi. vigeſimoprimo, coniectura, &c. Vbi amplius, quod immo ex iuramento oritur maior præſumptio ſimulationis quod & idem dixit Ioan. Baptiſta Lup. in tracta. de vſur. comment. ſecundo. §. primo, nume. 36. reprobato Bald. ibi per eum relato contrarium dicente pro concordia potes dicere prout etiam aduertit Maſcard. dicto concluſio. 447. num. 38. quod prima opinio procedat in iuramento aſſer torio. Secunda autem in iuramento promiſſorio, ſed certè hæc diſtinctio penitus confirmat primam opinionem, quia hodie nullum celebratur inſtrumentum in quo etiam non apponatur iuramentum aſſertorium, & ſic ſecundum eam ſequeretur, quod hodie nunquam poſſet dari de ſimulatione inſtrumenti: idcirco verius dicas ſecundum eundem Maſcard. eadem concluſ. 447. nume. 41. & 42. vt prima opinio procedat quando ex eodem inſtrumento non apparent coniecturæ,

ćturæ, ſed præſumptiones ſimulationis, vel quādo non petitur abſolutio à iuramento ſecus ſi ſimulationis coniecturæ ex eodem inſtrumento appareant, vel ſi à iuramento petatur abſolutio. His enim duobus caſibus iuramentum non impedit oppoſitionem ſimulationis, vt ibi per eum; & multo magis hæc eadem exceptio poterit opponi ab hærede iurantis ad quem effectus periurij non tranſit, vt in dicta deciſio. Pedemont. 41. numero ſeptimo. Nec diſſentit Maſcard. d. concluſ. 447. nume. 43.

b *Præſumitur à iure deceptus*. Quod dolus, & fraus præſumatur ex enormi, vel enormiſſima lęſione ſicut communiter à Doctor. receptum eſt, ita pariter probatur in l. omnes §. Lucius, &c. ff. de ijs, quæ in fraudem cred. l. ſi ſuperſtite verſic. ſanè. C. de dolo cap. nuper hoc de renuncia. Dec. in l. fraudis, numero tertio. ff. de regul. iur. Alciat. in cap. cum contingat, nume. 77. ad finem de iur. iur. Couar. in cap. quamuis de pact. in ſexta par. 3. §. 4. numero quinto, & variar. reſolut. libro ſeptimo, capitulo quarto, numero quinto. Bald. conſil. 55. numero ſexto, libro tertio, hoc in conſil. 214. numero nono, & conſil. 265. numero ſecundo, libro ſecundo. Roman. conſil. 54. numero quarto, & conſil. 68. numero tertio, verſic. pręſumit enim vis Dec. conſil. 29. numero ſexto, verſ. Nam ex enormi Ruyn. conſil. 98. nume. 26. libro primo, & conſil. 140. numero decimo, verſic. nec prædictis libro quarto Aymon conſil. 192. numero tertio, & conſil. 142. numero primo. Marian. hoc in conſil. 98. nume. 26. lib. 2. Crot. conſ. 120. nume. 23. & conſil. 142. nume. 1. Marian. Socin. conſil. 98. nume. 26. libro ſecundo. Crot. conſil. 120. nume. 23. libro primo. Curt. iun. conſil. 141. nume. 6. vbi de communi prout illum refert Villalob. in communi opinio. littera D. nume. 91. Cęphal. conſil. 467. nume. 12. Roland. conſil. 59. nume. 25. libro primo. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 815. nume. 58. & lib. 1. concluſ. 531. nu. ſeqq. Vbi de materia, & alios refert concordantes, & nume. 28. declarat hoc procedere in enormiſſima læſione, ſecus ſi non ſit enormiſſima ex allegatis ibi per eum Menoch. de pręſumpt. libro quinto, præſumpt. 3. nume. 69. ſeqq. vbi alijs relatis concordantibus contra Maſcar. eo loci ampliat. hanc præſumptionem, nedum in læſione enormiſſima, ſed etiam in enormi, ea præſertim ratione motus, quod contra legem diuinam ſit in omni negotio proximum ſuum fraudare, vt hebetur apud Diuum Paulum ad Theſſalon. cap. quarto. Ne quis ſupergrediatur neque circumueniat in nagotio fratrem ſuum. Et relatum eſt in cap. 1. de emptio. & venditio. Brunor. à Sole in ſuo compend. iur. verſ. dolus præſumitur ex enormiſſima, vbi alios refert, & in verſic. fraus & dolus, vbi pariter loquitur de enormi lęſione, & cōcordantes affert.

c *Competente Iudice*. In interponendis decretis in contractibus mulierum, ſeu minorū, qui nam ſint competentes iudices, vide omnino Bocacc. in conſtitut. Marchiæ gloſ. 4. numero trigeſimoſeptimo, & omnibus ſeqq. Vbi nume. 38. dicit, quod Præſides Prouinciæ ſunt competentes iudices in interpoſitione Decreti. & nume. 44. Vbi idem de Auditoribus, ſeu Locumtenentibus dictorum Præſidum, & nume. 39. & ſeqq. vſque ad nume. 44. Vbi quod de conſuetudine poteſtates terrarum ſi ſunt iuris periti poſſunt interponere decreto. Et idem ſi imperiti dummodo decretum interponant in præſentia eorum aſſeſſoris periti ſecus autem ſi ſint idiotæ, & ibi alia ponit ad materiam iſtorum Poteſtatum, & nu. 54. vbi quod Iudices Pedanei non poſſunt interponere decreta, & nu. 55. & plurib. ſeqq. diſcurrit de omnibus iudicibus vrbis, qui nam ſcilicet poſſint, vel non poſſint interponere huiuſmodi decreta. Quamuis hodie hæc diſputatio ceſſet cum in eadem vrbe habeamus deputatos Iudices ad illa interponendum priuatiuè quoad alios.

d *Delegari poteſt*. Vide in propoſito Simoncell. in tract. de decret. lib. 1. tit. 1. in ſpect. ſecunda, numa. 77. & ſeq. vbi facit concluſionem quam dicit communem, quod ſcilicet decreti interponendi authoritas delegari non poteſt, quod & idē probauit Boccac. in conſtit. Marchię glo. 4. num. 53. Verum hæc concluſio limitari, ſeu potius declarari videtur pluribus modis & primo, vt non procedat in terris Eccleſiæ, & iure Canonico, ſecundum quod huiuſmodi authoritas delegari etiam poteſt ſecundum Simonc. in loco præcitato nu. 82. Secundo in delegato Principis, vt per Virg. Bocacc. vbi ſupra d. num. 53 Tertio in eo Iudice, qui in locum abſentis remoti, vel mortui eſt ſuffectus, qui non delegatam, ſed ordinariam dicitur habere iuriſdictionem Simoncell. Vbi ſupra d. nu. 77. in fine & ſeq. quarto in Locumtenente præſidij, qui pariter non delegatam, ſed ordinariam dicitur habere iuriſdictionem, & propterea decreta interponere non prohibetur licet ſecus in Auditore, qui non niſi delegatam dicitur habere iuriſdictionem Simoncell. ibidem nume. 81. Vbi tamen ex Bar. in loco per eum relato conclu dit, quod quicquid ſit da iure hodie de conſuetu dine etiam aſſeſſores interponunt decreta.

e *Pro tribunali*. Veriſſima eſt iſta regula, quod ſcilicet decretum Iudicis interponi debeat in loco iudicij, & Iudice ſedente pro Tribunali ad cuius comprobationem, vide Virg. Boccac. in conſtit. Marchiæ gl. 4. nu. 18. Et quidem hæc eadem regula benè procedit in decreto Iudicis requirente cauſæ cognitionem prout eſt quando interponitur in actu contentioſæ iuriſdictionis, ſi vero interponatur in actu voluntariæ iuriſdictionis quo caſu non requiritur cauſæ cognitio, & tunc non videtur prohibitum illum interponi poſſe etiam in plateis & campis ac Iudice non ſedente pro tribunali prout ſic diſtinguendo concordat contraria Stephan. Lamberteng. in tract. de contractib. eorum, &c. glo. 14. quæſt. 8. nu. 23. & ſeqq. Vbi ex hoc infert de iure decretum interponendum in contractu mulierum vigore ſtatuti non eſſe neceſſe, quod interponatur à Iudice ſedente pro tribunali quamuis de conſuetudine huiuſmodi decreta ſolent interponi, vel in domo Iudicis, vel contrahentium prout etiam de eadem conſuetudine teſtatur Virg. Boccac. d. gl. 4. nume. 35.

f *Solemnitatem non interueniſſe*. Practicabilis eſt iſta materia, An ſolemnitas alicuius actus, quæ

alias præſumeretur ex temporis diuturnitate pręſumatur, quando ex facie & lectura ſcripturæ, vel actorum in qua, ſeu quibus talis ſolemnitas interuenire debebat eam non interueniſſe apparet. Ad quam vide Curt.iunior.conſil.trigeſimo numero quarto, Gozzadin.conſil.72. ferè per totum Aymon Crauett.de antiquit.tempor. parte tertia in princ. nume. 27. & ſequentib. & eadem parte tertia, ſect. vidimus in genere, nume.35. vbi in ſpecie de decreto iudicis de quo particulariter etiam per Simone.in tit.de decre.libro tertio tit. ſeptimo, num.33. & ſequentib. Vbi facit concluſionem cum duabus declarationibus, & nu. 36. Vbi generaliter de materia de qua etiā per Vant. in tracta.de nullitat.in titul.de nullit. ex defectu citationis. nume.14. Vbi loquitur de ſolemnitate citationis de qua etiam per Stephan.Lamberteng.in tracta. de contracta. eorum, &c. gloſſ.7. nume.70. Et de materia, nume.71. & ſeq. Vbi diſtinguit, & diſtinctionem, ibi videas iuncto, nume.59.60. & 66. vbi etiam omnino videas Rolā. conſil.2.nume.1282.& ſeq.libro primo, Cęphal. conſil.47.nume.1.& ſeqq. libro primo, qui pariter diſtinguit, & conſil.135.nume.129.eodem libro primo, & conſil.162.nume.19.libro ſecundo. Hercul.de negat.nume.167.& ſeqq. vſque ad nume.194. Vbi pariter pulchre declarat Virg. Boccac.in conſtit.Marchiæ glo.8. nu. 302. Broncer. de finib.regen.Cap.105. nu.17.

g *Ex conuictione perſona*. Non ſemper vera eſt iſta præſumptio oriens ex conuictione perſonæ quamuis illa videatur communiter recepta prout ad eius comprobationem addi etiam poteſt Anton.Gomez.in tit.de confiſcat.bonorum ſub nume.4.Clar.in pract.quæſt.78.ſub verſic.Fraus autem cum alijs relatis per Maſcard. de probat. libro primo, concluſio.446. numero octauo, & concluſio.558. numero decimoſeptimo, & concluſio. 815. numero decimo, libro ſecundo. Vbi numero vndecimo ampliat. etiam in perſona domeſtica, & nume.65. Menoch.de præſumpt.libro tertio, præſumpt.124.nume.28.& 29. Vbi quod iſto caſu appellatione coniunctæ perſonæ venit vxor & quilibet alius cui quis imperare poteſt. Item & negotiorum geſtor & etiam amicus magna amicitia coniunctus. Quoniam ſolam iſtam pręſumptionem non inducere ſimulationē contractus verius crediderūt Papien. in pract.in verbo ſecundo ſi donauit fol.mihi 31.Iaſ. in §. Item ſi quis numero quadrageſimoprimo. Inſtitut.de action. Boſſ. in tit. de bonorum publicat. nume. 46.C.licet referat, qui cum in l. poſt contractum ff.de donat.teſtantem in pract.ſeruari, quod ſola iſta coniectura ſufficiat ad præſumendum alienationem ſimulatam, & in fraudem fiſci Maſcar. qui alios refert d. concluſio. 558. nume. 18.& d. concluſio.815.numero 12.& ſeqq. Vbi amplius, quod in aliquibus caſibus, ſanguinis coniunctio tollit ſuſpitionem ſanguinis Menoch. de præſumptio.libro tertio, præſumpt.num.23.& ſeqq. vbi concludit, quod ex alienatione, ſeu donatione omnium bonorum facta coniunctæ perſonæ fraus non præſumitur, quando nō concurrit cauſa fraudis puta inimicitia capitalis, vel aliqua alia coniectura etiam leuis.

h *Capitales inimicitias*. Declara, vt per Menoch. de præſumpt.lib.3.præſumpt.124. nu.7.

Fam.Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De comburente, ſeu lacerante ſcripturas, quod teneatur ad damna, & intereſſe partis cuius erant ſcripturæ, quomodo huiuſmodi damna, & intereſſe probentur, & an iuramento damnum paſſi, quomodo dove, & per quem probandus ſit tenor, ſeu qualitas ſcripturarum combuſtarum & laceratarum.

SVMMARIVM.

Confeſſio partis ſuperat omnes alias probationes. num. 1. & nume. 21.

Subtrahens probationes aduerſarij condamnatur, iuxta eiuſdem aduerſarij iuramentum in litem ad damnati intereſſe, nume. 1. verſic. quamuis enim, & per totum conſilium in diſcurſu, vbi de materia de qua etiā in addit. littera a.

Impediens teſtis examen facit, vt teſtis impeditus habeatur pro corrupto. nu. 1. in fine.

Comburens ſcripturas alicuius tenetur ad damna, & intereſſe damni paſſi, quæ probantur ipſius iuramento in litem etiam non probato tenore ſcripturarum, nume. 1. & omnibus ſequentibus, in diſcurſu, vbi de materia.

Iudex criminalis debet condemnare reum etiam ad intereſſe ciuile. nu. 2. in fine.

Comburens ſcripturas habet contra ſe præſumptionem, quod fouet iniuſtam cauſam, & ſi contrarium prætendit ei incumbit onus probandi. nu. 3.

Præſumptionem habens contra ſe debet ſuam intentionem probare. nume. 3. in fine, & nume. 26. vbi quod iſto caſu probatio debet eſſe clariſſima, & concludentiſſima.

Legatarius non poteſt legatum propria auctoritate capere, ſed debet capere de manu hæredis. nu. 4. & nu. 13. & nume. 22.

Exequutores teſtamenti tenentur reddere rationem. nume. 4. & nume. 24.

Adminiſtrator quilibet tenetur reddere rationē ſuæ adminiſtrationis vna cum reſtitutione ſcripturarum. nume. 4. & nu. 25.

Aſſertioni iurantis non creditur in vtilitatem ipſius aſſerentis. nu. 5. in fine.

Comburans, ſeu lacerans ſcripturas non habet præſumptionem contra ſe, quando is erat nobilis & bonæ famæ. nume. 6.

Fama bona in genere non tollit probationes in ſpecie. n. 6.

Teſtamentum Patris inter liberos valet ſine ſolemnitatibus iuris. nu. 7.

Princeps poteſt concedere facultatem condendi teſtamentum ſine ſolemnitatibus iuris. nu. 7.

Rationis diuerſitas facit, vt non ſit facienda illatio de vno ad aliud. nu. 8.

Conſuetudo non inducitur in his, quæ conſiſtunt in libera facultate alicuius. nu. 8. in fine.

Actus

Actus præſumitur factus iuxta exequutionem præcedentis tractatus. nu. 9.
Præſumptio vna tollit aliam num. 12.
Hæredes ſunt Domini ſcripturarum teſtatoris. nu. 13.
Lacerans ſcripturas tenetur ad omnia damna, & intereſſe damni paſſi nu. 13. in fine etiam non probata releuantia ſcripturarum aliter quam per iuramentum de damno paſſo. nu. 14.
Laceratio ſcripturarum præſumitur facta dolo & malo animo. nu. 14. & nu. 25. verſ. Primo quia.
Iuramentum in litem maxime regulatur a poſſibili & à veriſimili nu. 15. & nu. 16.
Legatum cenſetur ademptum per teſtatorem per ſuperuenientem inimicitiam. nu. 16.
Principij ordo ſequentia declarat nu. 17.
Voluntas aliquid faciendi ſemper præſumitur durare. num. 17.
Comburens lacerans ſeu aliter occultans alienas ſcripturas tenetur pœna falſi nu. 20. teneturque ad damna, & intereſſe partis iuramento liquidãda dicto. nu. 20.
Exequutor teſtamenti non poteſt officium ſuum alteri demandare nu. 23.
Exequutor teſtamenti nullam habet authoritatem niſi adita hæreditate nu. 23.
Combuſtio ſcripturarum ſemper præſumitur facta inutilitatem comburentis & in damnum Domini ſcripturarum. nu. 25. verſ. Secundo quia.
Corpus delicti probatur coniecturis quando eſt occultum & difficilis probationis nu. 27. in fine.
Tortura an fuerit illata ſuper veritate delict. an vero ſuper ſocijs & complicibus non eſt attendenda reſponſio de interrogatorio iudicis. nu. 28.
Tortura data cum pro teſtatione de non præiudicando, proteſtatus non prodeſt reo confeſſo etiam quod in eo perſiſtas nu. 28.

CONSILIVM XLIII.

Reſponſum Vincentij Parentij ſacræ Aulæ aduocati.

1 ADSIT DEVS. Circumſcripta pœna criminali pro qua ſcribere non intendo cũ pertineat ad fiſcum, ſed pro intereſſe ciuili Illuſtriſſimorum fratrum bon. mem. Cardin. Rambuglietti. Dico quod cum ex confeſſione partis aduerſę, quę ſuperat omnes alias probationes Aym. conſil. 175. num. 1. probetur clare quod ipſa pars aduerſa ſcripturas cõburit in quib. erant codicilli ex quibus prætenditur pro parte dictorum hæredum fuiſſe reuocatum legatum quod continebatur in teſtamento eiuſdem Cardinalis de bonis Italiæ dico negari non poſſe quin eadẽ pars aduerſa condemnari debeat ad damna & intereſſe quæ oſtendunt ijdem Domini fratres hæredes pati ex ipſa cõbuſtione ſcripturarum. Quãuis enim qui allegat voluntatem aliquam alicuius teſtatoris eam perfectam, & non ſimpliciter præparatam probare debeat vt ſonant omnia ex aduerſo deducta hoc procedit quando ageretur contra alium, quam contra illum qui ſubtraxit vel combuſit ſcripturam quas aſſerit actor probare id quod prætendat nam contra talem ſufficit probare quod is furto ſubtraxerit ſeu combuſſe-

a rit & ſic facultatem probandi abſtulerit [a] vt eſt tex. in l. ſi de poſſeſſione vbi notant omnes C. de probat. tradit Hoſt. in capit. peruenit 1. in verbo oſtendit vbi optime diſtinguit Henrichi Buich. nume. 2. de teſtib. cogen. id procedere affirmans quando probatur ſubtractio partis aduerſę & ibi Felyn. in 2. columnn. ibi in verb. iuribus, optime Abb. in accepimus ſub num. 4. vbi Felyn. ſub nume. 15. de fid. inſtrum. Boer. deciſ. 292. in fine. Vnde cum in caſu noſtro probetur plene ipſa combuſtio facta per partẽ aduerſam de ſcripturis 60. mem. Cardinalis in quibus erãt dicti codicilli reuocatorij dico quod ſatis probatur concludenter quod dicti codicilli talem reuocationem continerent per prædicta & optime facit gloſ. in cap. cum cauſam in verb. compellas de teſtibus quod
b contra impedientem [b] examen teſtis habetur pro producto & probante.

2 Et conſequenter negari non poteſt quin contra ipſam partem aduerſam quę ita combuſit deferri poſſit iuramentum in litem ex quo colligatur perfecta probatio dictæ reuocationis Bald. in l. 1. ſed hic dubitatur C. de fid. inſtrum. Aym. conſil. 6. ſub num. 8. Dec. conſ. 521. num. 18. Plo. in l. ſi quando num. 653. & num. 707. & 714. C. vnde vi prout pariter nec negari poteſt quin hodie debeat ferri generalis condemnatio ab damna & intereſſe quæ patiuntur ex huiuſmodi combuſtione ad quæ damna & intereſſe omnino condemnari debet vt eſt tex. in termin. in l. ſi quid de cleric. 12. q. 2. & trad. Abb. in d. cap. accepimus ſubdicto num. 4. verſicul. ego dico & ibi Fely. dicto nume. 15. verſ. ſed tenetur ad intereſſe partis de fid. inſtrum. hoc enim intereſſe quod illud legatum fuerit reuocatum poterit probari in exequutione vel per ſolam iuris præſumptionem ſtante dicta combuſtione vt ſupra deductum eſt aut ſaltim per iuramentum in litem vt ſupra etiam deductum eſt: Hodie autem condemnatio in genere ad dicta damna & intereſſe denegari non poteſt iuxta d. c. ſi quis de clericis cum iudex criminalis parti atteſtantur pro ſuo intereſſe reum in intereſſe ciuili condemnare debeat Aym. conſil. 14. num. 6.

3 Nec obſtat quod pro parte aduerſa deducitur ſcripturas cõbuſtas fuiſſe nullius momenti, quia nihil probant nam aduertendum eſt quod cum is qui combuſit habeat præſumptionem contra ſe vt per Aymon. d. conſ. 6. ſub num. 8. Vbicunque plenè probata eſt ipſa combuſtio facta per partem aduerſam tũc ipſe debet clare probare iuſtam cauſam fouere ad hoc vt non habeatur pro conuicto vt bene in ſua diſtinctione declarat Hẽrichi Bocch in d. c. peruenit ſupradicto. Stante ergo huiuſmodi combuſtione non ipſa pars Dominorum Hæredum debet probare vt ex aduerſo prætenditur ſed ipſamet pars aduerſa quæ combuſit, probare debet, ſe bonam cauſam fouere, quia ſcripturæ non ſint authenticæ, vt bene per Henrich. loco ſupradicto, & in hoc ęquiuocat pars aduerſa & Domini ex aduerſo ſcribentes dum volunt quod Pars Dominorum Hæredum probare debet quia hoc verum eſſet ſi non probaretur plene combuſtio partis aduerſæ ſed probata combuſtione pars comburens probare debet ſe fouere

bonam cauſam per prædicta & hoc ſapit rationẽ quia iam vt dixi contra partem comburẽtem eſt præſumptio vt per Aymon. d. conſ.6. nu.8. cum alijs allegatis & vbi præſumptio eſt pro vna parte is qui præſumptionem contra ſe habet probare debet vt per Marſil. ſingul.451. verſ. item vbi præſumptio.

4 Hoc firmato quod ipſa pars aduerſa debeat docere de ſua bona cauſa dico quod ex deductis extenſo eam non docet dum enim primo loco adducitur quod ipſi poterãt huiuſmodi ſcripturas comburere eo quod eſſent legatarij rerum Italiæ & in eis hæredes non ſe poſſunt intromittere dico quod cum ipſi eſſent legatarij. Et Domini fratres eſſent hæredes eorum legata minime licite, capere poterant niſi de manu hæredis l.1.in prin cip.& rediguntur ff.quorum leg.& dum ipſi aſſerunt tanquam procuratores executorium hoc feciſſe reſpondetur quod ſicut exequutores tenebãtur rationem reddere hæredi iuxta tradita per Iacob. a Lansb.in tract.de execut.vltim. volunt. volum.5. ita & ipſi tanquam procuratores exequutorum cum quilibet adminiſtrator teneatur reddere rationem l.1.§. officio de tut. ration.10. in redditione autem rationum continetur vt ipſæ ſcripturæ etiam hæredi reſtituantur vt eſt tex. in terminis in l.ſi ita fuerit ſocius §.1. in fine de manum.teſtam.l.cum ſeruus circa fin. & ibi Pau. de Caſtr.circa princip.de cond.& demonſtr.cum igitur debuiſſent hæredibus exhibere ſcripturas illasque etiam reſtituere eis nullo modo fuit cõmiſſa facultas comburen. ideo cum illicite hoc fecerint intrant ſupradicta.

5 Nec obſtat, quod ambo legatarij aſſerunt illas ſcripturas fuiſſe nullius momenti, quia non erant Codicilli authentici. Nam cum hæc aſſertio tendat ad dictorum aſſerentium vtilitatem eis nullo modo creditur. l. nullus de teſtib. cum vulgarib. Et dictum Claudij, qui ad eius etiam vtilitatem aſſerit nullius eſt momenti dict.l.nullus,& quia etiam omnes tractant de ſe exonerando; ita vt eis credi non debeat, Aymo. Crauet. conſil.112. nu.10.

6 Nec obſtat, quod Dominus Aduerſarius habeat præſumptionem pro ſe tanquam nobilis & eius bona fama probetur, quoniam hæ præſumptiones poſſent operare ſi non conſtaret, quod ipſi combuſſiſſent ſcripturas deliberato cõſilio, & ita loquitur Menoch. in conſil.48. nume. 19. ex aduerſo allegatus: quia ibi cum Protocollum non fuiſſet pęnes illam nobilem mulierem propter eius nobilitatem non præſumebatur laceraſſe & falſum commiſiſſe, ſed cum appareat pleniſſimè, quod pars aduerſa combuſit, & ſic quod in hoc deliquit bona fama in genere non operatiua ex quo in ſpecie conſtat, quod dolum commiſerit, comburendo Marſil.conſil.44.nume.21. Tunc enim minor pręſumptio in ſpecie eſt, quod ideo illicitè combuſerit dictas ſcripturas: quia contra partem aduerſam facit Aymo. dicto conſil.6.nume.8.

7 ✱ Excluſa igitur probatione per aſſertionẽ partis aduerſæ videndum eſt an ea, quæ deducuntur ex aduerſo probent in illis ſcripturis nõ potuiſſe contineri eoſdem codicillos authenticos, & in hoc ſolum duo deducuntur. Primum, ſcilicet, quod de codicillis debuiſſet rogari notarius, nec ſufficiebat præparatio ad codicillandum per infinita, quæ ex aduerſo deducuntur. Sed hoc fundamentum probationis ſatis leue oſtenditur ex quo Cardinalis habebat facultatẽ ſola eius ſcriptura, vel ſubſcriptione teſtandi, codicillandi, diſponendi, & mutaudi ea quæ prius diſpoſuerat, vt in facultatibus ei conceſſis expreſsè legitur; non eſt autem dubium à Principe ſibi potuiſſe concedi, ſicut enim lex hoc concedit, vt patri inter liberos l.fi.C.de famil.herciſcun.cum ibi not. Ita & Princeps hoc concedere potuit, &c. Sed & quod Principi Inſtit.de iur. natur. gent. & ciuil. vnde cũ ſatis eſſet quod ipſe Cardinalis ſua ſubſcriptione duntaxat declaraſſet voluntatem ſuã aliter diſponendi de bonis Italiæ, quam in teſtamento continebatur hoc quod ex aduerſo deducitur non oſtendit inter dictas ſcripturas combuſtas non potuiſſe eſſe aliquam ſcripturam manu teſtatoris ſubſcriptam, quæ hanc diſpoſitionem contineret, quod nobis ſufficit, & habebant locum ea, quæ ſupra deduxi.

8 Secundum etiam, quod deducitur eſt, quod Cardinalis teſtamentum, quod fecerat voluit per Notarium rogari, & voluit illud deponi pęnes ædes ſacras & ex hoc inferunt DD. ex aduerſo ſcribentes, quod ſi codicillos authenticos feciſſet, ſimiliter illos noluiſſet per Notarium rogari, & apud ædes ſacras deponi. Sed huic fundamento facile reſpondetur, quia dum teſtamentum fecit, id potuit facere apertè, quia in eo diſponebat in vtilitatem ſuorum familiarium in quorum manibus vitam ſuam habebat. Dum vero codicillos faciebat diſponendo de bonis Italiæ aliter quàm in teſtemento contineretur id tendebat in damnum illorum, qui erant pęnes ipſum in quorum manibus vitam ſuam habebat. Ideo tanquam prudens vir voluit huiuſmodi diſpoſitionem ſecretam facere ne ſuos familiares ſibi odioſos redderet ſtante ergo diuerſitate rationis de vno ad aliud inferri non poteſt l.Papinianus de minor. cum vulgar. Vltra quod erat in facultate Cardinalis diſponendi coram notario, & teſtibus, vel etiam ſecretè per propriã ſcripturam, vt dictum eſt in his autem, quæ conſiſtunt in libera facultate alicuius non poteſt allegari conſuetudo ad tradita in cap. cum eccleſia de cauſ.poſſ.& propr.

9 Ex quo igitur ex aduerſo debet probari bona cauſa ex his, quæ ex aduerſo deducuntur non poteſt dici legitimè probatum, quod inter ſcripturas combuſtas non potuerint eſſe codicillo, vel ſubſcripti manu Cardinalis in quibus diſponeretur de bonis Italiæ per ſupradicta. Imò maiores præſumptiones ſunt pro hac parte, quod in dictis ſcripturis adeſſet huiuſmodi diſpoſitio. Primò, quia Cardinalis tractauit de faciendo huiuſmodi diſpoſitionem, quia fecit ſibi tranſmitti minutam de faciendo huiuſmodi diſpoſitionem vt plenè probatur, & in facto dicitur præſumitur autem aliquid factum: iuxta exequutionem pręcedentis tractatus Alciat. de præſumptio. 2. reg. præſumpt.2.reg.præſumpt.24.

10 Secũdo, quia poſt habitam huiuſmodi minutam

tam Cardinalis ipſe vltra ſolitum clauſus in ſuo cubiculo ſcripſit manu ſua per aliquot dies, & id ſecrete fecit ab omnibus ſuis familiaribus, quod tanto magis arguit feciſſe hoc in exequutionem præcedentis tractatus, vt ſcriberet huiuſmodi diſpoſitionē clam à ſuis familiaribus cū in alijs negocijs non ita ſoleret cauere à ſuis familiaribus.

11 Tertio, quia cum paulo poſt huiuſmodi receptam minutam, & ſuas ſcripturas factas ſecreto à familiaribus retinuit ſemper pęnes ſe claues dictarum ſcripturarum quas prius relinquebat in manibus Claudij hoc autem non poterat cenſeri factum ob aliud niſi, quia nolebat, quod Claudius videret huiuſmodi diſpoſitionem, quæ ad eius præiudicium tendebat, vir enim prudens nihil cenſetur feciſſe ſine cauſa.

12 Quarto, quia probatur etiam ex confeſſione eiuſdem Claudij, quod paulo ante receptam minutam, & id quod Cardinalis ſecreto ſcripſit, & dum vixit Cardinalis, iā cęperat proſequi odio eundem Claudium, veriſimile eſt ergo, quod voluerit reuocare iam amplum legatum ei factum l.3. in fine de adimen. lega. quæ præſcriptiones quamuis forſan poſſent habere difficultatem ſi non haberemus præſumptionem, quæ transfunderet onus probandi in partem aduerſam, vt ſupra deductum eſt ex Henrich. Borch. & alijs ſupra dictis. Ex quo tamen parti aduerſæ incumbit onus probandi, vt in ſuis probationibus vtitur dumtaxat præſumptionibus, & coniecturis. Dico, quod huiuſmodi præſumptioni pro parte hæredum ſatis probare debent cum vna præſumptio tollat alteram l. Diuus de in integr. reſtitut. cum vulgar. LAVS DEO.

Reſponſum Tiberij Ceraſij, tunc ſacræ aulæ aduocati, & modo Illuſtriſſimi & digniſſimi theſaurarij in eadem cauſa.

13 ADSIT DEVS. Dominium omnium ſcripturarum, quæ repertæ fuerunt in hæreditate erant hæredis l. Hæredis l. Hæreditas de iur. iur. Nam legatarij tenebantur capere ſua legata de manu hæredis. l.1. quoniā legati etſi aliquæ ſcripturæ ad eorum manus peruenerant debebant reſtituere hæredibus Dominis omnium ſcripturarum. l. fi. §. inter cetera de lib. leg. l. ſi ita fuerit. §. quæſtio ad finē de manum. teſtam. l. cui libertas de cond. & demonſt. Roman. conſ. 411. num.3. Soc. conſil.46. num.4. vol.1. & conſ.159. ſub nume.17. verſic. tertio vol.2. Rolan. conſ.49. nume.21. vol.1. Et hinc reſultat, quod cum ipſi legatarij lacerauerint ſcripturas Codicillorum, quæ erant hæredis teneantur, & condemnari debeant ad omnia damna & intereſſe ipſius hæredis c. ſi quis de Cleric. 22. q.2. Felin. in cap. accepimus ſub nu.5. de fid. inſtru. Plot. in l. ſi quando §.43. ſub nu.2. C. vnde vi.

14 Nec hoc caſu probare debent hæredes, quod ſcripturæ eſſent authoritate, & tales, quæ ſibi releuarent, quia cum talis laceratio ſit de genere prohibitorum præſumptio eſt, quod malo animo facta fuerit Anchar. conſ.173. nume.8. Curtſen. conſil.55. ſub nume. 24. Pariſ. conſil.67. nume.27. vol.3. Aym. conſil.6. num.8. & conſil.28. nume.8. Et conſequenter, quod ſcriptura releuaret cōtra ipſos & prodeſſet hæredibus. l. ſi de poſſeſſione, vbi Bald. nu.2. Paul. nu.3. C. de probat. Roman. conſil.346. nume.4. Abb. in d. cap. accepimus, nume.4. & 5. Et ibi etiam Felin. ſub nume.15. de fid. inſtrum. Pariſ. d. conſil.67. num.27. volu.3. Aym. d. conſil.6. nume.8. & tenuit Rota coram R. P. D. Robuſterio in voa Oxometr. Archipresbyteratus de anno 1576. die 6. Aprilis: Ob idque tali caſu ſtatu ſtatur iuramento ipſorum hæredum Bald. conſil.80. nume.2. vol.3. & in l.1. nume.1. in fine. C. de fid. inſtrum. Dec. conſil.521. nume. vlt. Marſil. in rubr. C. de probat. nume.35. Afflict. deciſ.330. Aym. d. conſil.6. ſub nume.8. Plot. in l. ſi quando. §.43. nume.2. & ſeq. C. vnde vi.

15 Maximè, quia plura concurrunt, quæ adminiculum præſtant huic iuramento. Primo facultas quam habebat Cardinalis teſtandi, & diſponendi per ſcripturam ab eo ſubſcriptam tantum, & ſic datur poſſibile, quod codicillus eſſet ſolēnis, quod potiſſimum attenditur in hoc iuramento Imol. in cap. final. nume.6. de eo, quod met. cau. vbi quod ſi volo iurare, quod in hæreditate erāt margaritæ res precioſè, & negaret, ſufficit oſtendere teſtatorem feciſſe diuitem adeo quod poſſibile ſit ipſum talia reliquiſſe in hęreditate Iaſ. in d. l. ſi quando. nume.21. C. vnde vi. Alexā. conſil. 103. ſub nume.4. lib.1. Plot. in eadem l. ſi quando. §.10. nume.16.

16 Dicitur & ſecundo veriſimile quia ſuperuenit odium Cardinales erga legatarium qua propter veroſimiliter eſt ademptio legati l.1. §. fin. de adimen. legat. l. ſi inimicitiæ. ff. de his quib. vt indig.

17 Tertio quia conſtat de præparatione facta ab ipſo teſtatore codicillandi, quia fecit fieri minutam per Petitos & illam ſibi afferri quæ præparatio eſt adminiculnm ſequentium quia ex ordine Principij alia declaramus Aymo. conſil.9. nume. 32. & qui habuit ſemel voluntatem aliquid faciēdi præſumitur in eadem voluntate perſeueraſſe l. cum qui de probat. C. maiores de baptiſ.

18 Quarto, quod poſt receptam minutam Cardinalis cępit ſcribere ſecreto prohibuit familiaribus ne ingrederentur cubiculum clauſit armariū in quo codicillus erat & claues penes ſe retinuit quæ omnia oſtendunt Cardinalem mutaſſe voluntatem & eam voluiſſe celare familiaribus.

19 Non obſtat quod Cardinalis ſolitus eſſet teſtare palam & publicè & coram notario & teſtibus quia diuerſa eſt ratio in teſtamento facto ad fauorem familiarum vel in eo quod illis pręiudicium inferebat immo hoc oſtendit, quod quia mutauit modum teſtandi quam etiam ſubſtantiam illius mutauerat. LAVS DEO.

Reſponſum Proſperi Farinacij in eadem cauſa.

20 ADSIT DEVS. Comburens, lacerans, ſeu aliter occultans alienas ſcripturas ſiue publicas ſiue priuatas non ſolum falſi pœna tenetur

netur l.paulus in fine ff.de falſ.Felyn.in cap.acce pimus,nume.13.pariter in fine extra de fid. inſtr. Angel.de maleſic.in verb.falſario nume.9. Aym. conſil.6.nume.8. verſic. ſecundum crimen Conrad.in pract.tit.de falſar.num.8.in med. verſic.ſic ſecundum Angelum,&c. Sed etiam ad damna,& intereſſe partis iuramento liquidanda condemnari debet Felyn.d.nume.13.in fin.Aym.d.nu.8. Rom.ſingul.381.& ibi in addit.Plot. de in lit.iuran.§.43.nume.3.

21 Quod Illuſtris D.Chriſtophorus & D. Claudius combuſerint, & lacerauerint ſcripturas teſtibus non indignus,quia & ipſi hoc ore proprio fatentur ſic in terminis,dicit etiam Bald. in conſil.323.nume.1.verſic.ſuper combuſtione autem vol.4.Quod autem ſcripturæ combuſtæ, & laceratæ ad Illuſtriſſimos Dominos de Rambuglicttis hæredes ſpectarint probatur clare in l.nihil ff. verb.ſign.& in l.hæreditas.ff.de reg.iur.

22 Nec obſtat,quod comprehenduntur ſub legato bonorum,quia dato quod comprehēdantur. Non per hoc dicuntur non eſſe de hæreditate, quia prius ad hæredem peruenire debent, & poſtea de manu hæredis,non autem propria authoritate illas legatarius capere debet l. eſt non dubium,& ibi gl. C.de legat.

23 Nec etiam obſtet, quod illas acceperint tanquam procuratores executorum, tum quia executor de iure nō poteſt officium ſuum alteri demandare Bal.in l.nulli licere,nume.8.C.de epiſc. & cler.Tum etiam, quia quatenus poſſet: id tamen nec aliquid aliud poſſet niſi prius adita hæreditate facto inuentario ad effectum reddendi rationem,& data cautione (ne dicam ſatiſdatione) de conſeruando hæredem indemnem, ac de adimplendo contenta in teſtamēto, vt pluribus comprobat Capra in tracta. de execut.teſtamen. memb.5.num.1.& omnibus ſeqq. Quorum neutrum interuenit in caſu noſtro, & tale mādatum fuit factum poſt apprehenſionem,& combuſtionem ſcripturarum.

24 Et præmiſſis ceſſantibus dubium nō eſt, quòd etiam exequutor teſtamenti tenetur reddere rationem de ijs, quæ ad eius manus peruenerunt Capra, vbi ſupra in octauo membr. nume.8. & ſeqq. Et in tali redditione rationum ſcripturas comprehendi, ne etiam dubitandum eſt l. ſi cui libertas ff. de conditio. & demonſtrat. Menoch. de arbitr.quæſt.caſu 209.nume.29.libro ſecūdo. Ideo ſicut tenebatur executor dictas ſcripturas conſeruare: ita etiam, & teneri debet eius procurator. Sed ceſſat omnis difficultas in caſu noſtro in quo agitur de combuſtione codicillorum reuocantium legatum bonorum Italię, ſiue in totum,ſiue pro parte. Dicere autem quod per legatum omnium bonorum Italiæ exiſtentium cenſeantur etiam legati Codicilli reuocatorij eiuſdem legati quatenus fieri contingerit quantum à ratione diſtet optimè vnus quiſq; conſideret.

25 Et quod inter ſcripturas combuſtas adeſſent codicilli iam fatentur dicti legatarij ideo ſuper eſt ſolum videre an & quis debeat probare qualitatem & tenorem codicillorum combuſtorum, & an præſumendum ſit quod illi eſſent informes & vt prætenditur exaduerſo in forma minutæ. An vero eſſent perfecti, & manu q. Cardinalis ſcripti ſeu ſubſcripti iuxta facultatem a Sanctiſſimo conceſſam & quidem res nullam prorſus videtur pati difficultatem quia reſoluenda ſit ad fauorem Fiſci & illius Illuſtriſ. DD. Aderantium. Primo quia combuſtio & laceratio ſcripturarum ſemper præſumitur facta dolo & animo occultādi veritatem Aym.d.conſil.6.num.7. in fine Maſcard.qui concordantes adducit in tract. de probat.lib.2.concl.959.nu.7. in fine vbi de communi. Secundi quia ſcriptura combuſta & lacerata ſemper præſumitur quod fuerit nociua comburenti ſeu laceranti ſi enim non fuiſſet nociua illā non combuſiſſet nec laceraſſet Bart.in l.2. §.Diuus in fine ff.de iur.Fiſci Pariſ.conſ.67. num.27. lib.3.Tertio quatenus onus probandi non ad cōburentem ſpectaret ſcripturarum tamen & tenorem & qualitatem ac in eis contenta poſſe per iuramentum damnum paſſi probari ſcripſerūt Bal. in l.de poſſeſſione nume.1. & ibi etiam Caſtren. num.3.C.de probat.Felyn.in c.accepimus num. 13.de fid.inſtrum.Afflict.d.deciſ.330.nu.3. verſ. immo ſit dandum iurameutum Phanuc.de in lit. iuran.par.2.memb.2.num.59.verſic. idem dicendum eſt contra lacerantem & comburētem Dec. conſi.521.num.18.Plot.viden.de in litem iuran. §.43.num.2.Pariſ.pariter viden.in conſ.134.nu. 29.volum.40.eſt gloſ.in c.cum olim in verb.ſine reprehenſione verſ. item quandoque ſufficit extra de priuil.& eſt communis vt per Maſcard.qui alios refert d.concl.959. nu.6.

26 Et hinc infertur quod aſſertæ contrariæ coniecturæ exaduerſo per Doctores ſcribentes adductæ minimè ſuffragantur,tum quia leues ſunt,& generales tum etiam quia cum contra DD. ſcribentes vrgeat iuris præſumptio quod ſcilicet dolo lacerauerint & combuſerint ſcripturam ipſis nociuam contrarium probare debent nō per præſumptiones, ſed per clariſſimas & concludentes probationes Cæpha.conſil.138.num.18.& conſil.241.num.87.Menoch.de præſump.lib.1.q.31. nume.8.& 9.& in terminis poſt Henrich. Boich. quem allegat Boer.deciſ.292.num.9.ad fin.verſ. aut quęritur an habeatur pro conuicto vbi quod comburens debet ſuam innocentiam, & iuſtam cauſam probare claris & euidentib. documentis.

27 Immo ſi recte inſpiciantur ea omnia, quæ in propoſita facti ſpecie concurrunt plures nempè violentiſſimæ apparebunt coniecturæ aperte demonſtrantes Dom.Cardinalem codicillaſſe nec hic illas repeto, quia in informatione facti ſatis bene deducuntur ſed bene dico quod cum ſimus in crimine falſi & ſic in delicto difficilis probationis ad præſumendum illius corpus ſufficiunt coniecturæ & præſumptiones Gabr.lib.7.de crimin. concluſio.17. nume.13.& 14. Clar. in practic.q. 99.in princ.

28 Nec obſtat tortura data Dom.Claudio.Non eſt verum in facto, quod fuerit illata ſuper hac combuſtione cum illam ſemper iudex habuerit pro certa & confeſſata ſed bene (& quidem prudenter) ex illa Dom.Iudex arguebat etiam quod Claudius veriſimiliter venenauerat Dom. Cardinalem vt patet in proceſſu ibi & Dom.dicente quod ipſe conſtitutus combuſit etiam codicillos &

los & alias ſcripturas pertinentes ad hæreditatē quæ magis ipſum conſtitutum indicant & ſuſpe ctum reddunt in participatione mortis prædicti Illuſtriſſimi D. Cardinalis reſp.&c. Nec iſto caſu attendēda eſt D. Claudij negatio quia an tortura fuerit illata ſuper aliquo delicto nec ne non attenditur reſponſio & negatio rei, ſed iudicis interrogatio Gramm.deciſ.96.nu.1. verſic. & tanto magis Boſſ.titul.de indit.num.130.in fin.verſicul.& tunc cauere debent iudices. Immo in decreto fuit expreſſe proteſtatum de non præiudicando confeſſatis quo caſu deſuper non ſequuta alia iudicis interrogatione proteſtatio iuuat idē Boſſ.dict.num.130.ſeqq. Anton.Gomez.var.reſol.tom.3.cap.13.rubr. de tortur. reorum nu.20. verſic.& in tantum eſt verum Deciān. conſil.93. num.20. ſeqq. iuncto num.74.ſeqq.& conſ.111. num.6.verſ.ſed dum deueniet ad eorum quæſtionem ſcribi faciat in actis lib.3. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Facultatem probandi abſtulerit.* Vide in hac materia Dominum meum Farinacium in tract. de teſtib.q.78.nu.138.& ſeq.vbi plenè examinat pœnam ſubtrahentis teſtis aduerſarij à teſtificādo & particulariter an perdant cauſam quid in ciuilibus & quid in criminalibus ibi per eum materia pertractatur.

b *Impedientem examen.* Impediens teſtes ne examinentur tenetur parti læſæ ad damna, & intereſſe prout bene probat D.meus Farin.in trac.de teſtib.q.67.nu.251.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De teſte qui videns falſum depoſuiſſe ſponte ſe ad corrigendum in iuditio præbet, ſed ex interuallo: An & quando poſſit torqueri vel puniri. Et quod de teſte qui non dolo ſed per errorem ignorantiam ſeu obliuionem falſum depoſuit. An & qua pœna & quando puniri poſsit. Non nulla de teſtium fide & probatione, ac etiam quando producens articulos cenſeatur facere omnia in eis contenta.

SVMMARIVM.

Teſtis varius non punitur de falſo ſi ſe corrigendo licet ex interuallo variauit nu.1.declara vt nu.17.& ſeq. in diſcurſu.

Teſtis varius torquendus eſt ad videndum in quo dicto perſiſtat hoc intellige in cauſa criminali ſecus ſi in cauſa ciuili in qua variatio non ſufficit ad torturam niſi teſtes ſint viles numero ſecundo, & in addit.litera.[a]

Teſtis etiam ex interuallo poteſt ſe corrigere quando docet de errore primæ ſuæ depoſitionis nu.3. & 4.& 5.

Præſumptio cedit veritati nu.3.& nu.19.

Inditia delicti tolluntur per cōtraria inditia nu.3.ad fi.

Depoſitio facta in tortura prænalet depoſitioni facta extra torturam nu.5.& in addit.litera.[c]

Tortura teſtium ceſſat quando ueritas aliunde haberi poteſt.nu.4.in fine.

Teſtis ob varietatem non torquetur quando ducet de iuſto errore vt puta cauſato ex veriſimili obliuione nu.5.Vbi etiam per quantum tempus in teſte obliuio præſumatur & etiam quod ex cauſa obliuionis poteſt teſtis etiam in continenti ſe corrigere & nu.6.& nume. 17.verſ.dico quod & nu.18.

Obliuio in teſte, per quantum tempus præſumatur ſub. nume.1.

Cauſa quolibet,& qualibet credulitas etiam fatua & temeraria excuſat in crimine falſi. num.1. in fine & in addit.litera.[d]

Teſtes non puniuntur de falſo propter varietatem quando ſunt varij per ignorantiam obliuionem vel errorem.nu.6.

Error iuſtus vel obliuio excludit dolum & lata culpa. num.6.

Teſtis compatriota non eſt idoneus.nu.7.

Teſtis pauper, & vilis in totum repellitur in criminalibus.num.7.

Teſtes recepti parte non citata nec etiam faciunt minimum aut leue inditium nu.7.in fine.

Teſtes reprobatorij debent eſſe omni exceptione maiores. nume.8.

Teſtis conuincitur de falſo per depoſitionem aliorum teſtium contrarium deponentium. nu.8. ver. & ſtante.

Teſtis inueriſimilia deponens dicitur de falſo ſuſpectus. nume.9.

Producens articulos cenſetur fateri omnia contenta in illis nu.10.in fine limita in ruſtico & idiota nume.12. item limita quando articuli continerent factum alienum.nu.13. item limita quando fuerunt per aduerſarium impugnati. nu.14. item limita quia talis tacita confeſſio poteſt quandocunque ante ſententiam per producentem reuocari.nu.15.

Variatio ſeu contrarietas in reo facit inditium ad torturam.num.10.in fine & num.11.Vbi declarat quando immediate factum & delictum ſeu perſonam delinquentis ſecus ſi tangat circunſtantias facti, & illius qualitates & in addit.littera.[c] vbi pariter declaratur materiam.

Error in vna qualitate ſeu circunſtantia non attenditur quando per alias qualitates & circunſtantias poteſt conſtare de identitate corporis ſeu perſonæ.nu.15.ver. & error in vna qualitate.

Falſitas non præſumitur committi ſine magno lucro, & commodo. nu. 16.

Teſtis dicens falſum per errorem credens ſe dicere verum an puniri debeat ſaltim pœna extraordinaria. nu.17.& ſeqq.in diſcurſu.

Teſtis ex interuallo ſi corrigens an puniri debeat tanquā periurus & falſarius & quando nu.17.verſ.ſecundo quia & ſeqq.in diſcurſu.

Error excuſat a dolo ſed non a lata culpa.nu.17. verſ.di co quod.

Culpa leuiſsima an poſsit criminaliter puniri.nu.17. in fine,& in addit.litera.[l]

Pœnam non meretur quod lege permittente fit nu.20.

Falſitas cauſata per errorem, & ſine dolo punibilis non eſt nec ordinaria nec extraordinaria pœna.nu.22.

CON-

CONSILIVM XLIIII.

1 ADSIT DEVS. Contra Gabrielem, & Ludouicum ſculptores teſtes ciuiliter examinatos qui ex interuallo ſponte ſe corrigendo dixerunt in ſecunda depoſitione contrariũ eius qui depoſuerunt in prima aut Fiſcus intendit de ueuiri poſſe ad condemnationem vt ad torturã quod vtroq; caſu repellendus ſit probatur aperte. Et primo reſpectu pœnæ in terminis eſt doctrina Boſſij in titu. de publica proceſs. nume. 36. ſeqq. dicentis quod licet non credatur teſti ſe ex interuallo corrigẽti vt tollatur prima depoſitio non tamen per hoc punitur de falſo vti varius.

2 Reſpectu torturæ[a] ſi prædicti teſtes fuiſſent
a examinati in cauſa criminali tunc poſſet dubitari an illi locus eſſet nec ne & forſan alio non docto affirmatiue reſpondendum foret per ea, quæ tradit idem Boſſ. in loco nuper citato aliquando pariter per verbum forte & generaliter in omni teſte vario tradit idem Boſſ. in titul. de tortur. teſtium num. 4. num. 12. & num. 19. verſic. contrarium tamen & nu. 21. verſicul. tamen Doctores, & dict. num. 21. in fine. Vbi quod ita praticatur cum alijs per Anton. Gomez. de delict. tit. de tortur. reor. num. 29. & per Clar. in pract. §. fin. quæſtion. 25. verſ. item teſtis varius, at cum ſumus in cauſa ciuili & teſtes prædicti non ſint viles perſone (ſed ſculptores ſculptura enim dicitur non vilis aut mecanica ars ſed liberalis) non eſt tractandum de infligendo torturam ob variationem ſeu vacilationem teſtium vt per Cyn. Barto. & Iaſ. quos referendo ſequitur idem Boſſ. titul. de tortura teſtium. num. 14. per tex. in l. diuus in fine & ibi Bar. ff. de quæſt. Marſil. in lege eos num. 1. verſic. quod eſt intelligendum ff. ad l. Cornel. de fal. Anton. Gomez. dict. titul. de tortur. reor. nu. 29. in fine Cyrill. in ſumma crim. rubr. 29. titul. de q. §. 3. num. 4. Matheſil. ſingul. 188. verſicu. quia in cauſa ciuili.

3 Et licet hæc pauca ſufficerent pro abſolutione teſtium adhuc tamen vt plene Dom. meo ſatisfaciam ad eorundem fauorem in caſu noſtro conſiderandum eſt quod cum per felicem & sfortiam ad defenſam examinatos ſit concludenter probata ſecũda depoſitio & ſic veritas correctio-
b nis[b] quod ſcilicet ille Franciſcus de quo in Apoca non eſt ille idem qui primo loco fuit recognitus ab ipſis teſtibus vtique ceſſat omnis præſumptio ſubornationis quam doctores ſummunt cõtra teſtem ex interuallo ſe corrigentem quod falſum dixerit loquutus cum parte de qua per Boſ. dict. num. 37. & ſeq. vbi enim apparet de veritate depoſitionis non eſt attendenda pręſumptio falſitatis, quia præſumptio cedit veritati l. ſi qui adulterij & l. fina. in princip. ff. quod met. cauſ. l. cum de indebito §. 1. ff. de probat. cum ſimilibus, & ceſſante præſumptione falſitatis, & ſubornationis torturæ locus eſſe non poteſt: quia ſi inditia & præſumptiones ad torturam tolluntur per contraria inditia & præſumptiones l. diuus & ibi gloſſ. in verbo æſtimatur ff. de integr. reſtit. cum alijs per Marſil. in l. 1. num. 50. ſeq. C. ad l. Corn. de Sicar. Roland. conſil. 7. nu. 38. ſeqq. volum. 1. multo magis tollentur per contrariam veritatis concludentem probationem, & in terminis ſic voluerunt Couarru. variar. reſolut. lib. 2. cap. 13. num. 8. poſt verſicul. cæterum ſi ibi ſed & ſi teſtis oſtenderit ſe erraſſe ven. in commun. opin. in verbo teſtis oſtendens ſe erraſſe vbi alijs relatis teſtatur de communi Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 108. nu. 2.

4 Pręterea teſtis varius non alia ratione torquetur niſi vt videatur in quo dicto perſiſtat & ſic vt ſciatur quę depoſitio verior ſit an prima vel ſecunda quia præſumptio veritatis reſultans ex cõſtantia teſtis in tortura, præualet ſemper depo-
c ſitioni factę in tortura[c] Bar. in l. eos nu. 2. & nu. 4. verſi. & tunc aut ſecundũ dictum eſt cum tormẽtis & ibi etiã Marſ. nu. 8. verſic. qñq; teſtis variat. ff. ad l. Cornel. de falſ. Pindar. in tract. de teſtibus colum. 1. par. 2. num. 1. verſicul. fallit tamen hæc regula & latius cap. 3. nume. 1. & ſeqq. Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſump. 29. num. 10. Gabr. lib. 7. concluſ. 26. num. 1. Boſſ. titul. de oppoſ. contra teſt. nume. 1. Menoch. de arbitr. quæſt. caſu 108. nu. 14. lib. 2. ideo cum impreſenti caſu appareat per alios teſtes de veritate ſecundæ depoſitionis illi omnino ſtandum eſt vt per Pindar. in tracta. de teſtib. lib. 1. cap. 13. per totum & cõſequenter fruſtra tractaretur de tortura quæ nõ niſi in ſubſidium datur & ceſſat ſemper quãdo veritas eius quod quæritur per alios teſtes & aliunde habetur ſecũdum communem & obſeruatam opinionem de qua poſt alios teſtatur Clar. in practic. §. fin. quæſt. 64. verſicu. debet etiam Ioh. Mar. Monticell. in pract. crim. reg. 10. num. 12. Boſſoſ. in tit. de tortura teſtium num. 43. Bertazz. conſil. 153. num. 8. lib. 1.

Igitur quod prædicti Gabriel, & Ludouicus ſint de iure tutti ab omni prætenſa tortura nullus credo dubitationi locus ſit per prædicta Multo etiam certius tuti ſunt ab omni pœna ex eo quod non vera dixerint in prima depoſitione quia ẽt in hoc ſupplicatur aduerti in facto quod ad recognoſcendam pro Franciſco deſcripto in apocha illum qui reuera non erat talis ducti fuerunt iuſto errore cauſato non ſolum propter temporis lapſum videlicet ſeptem annorum in quibus teſtes nunquam viderunt illum Franciſcum ſed ẽt ex ſimilitudine ætatis; barbæ ſtaturæ & claudicationis exiſtente inter Franciſcum recognitum, & Frãciſcum deſcriptum in Apocha vnde inſtat in terminis communis doctorum cõcluſio: quod etiam ex interuallo liceat teſti ſe corrigere quando de iuſto errore doceatur ſecundum Abb. Felyn. Dec. Alciat. capic. & Couarr. quos in propoſito refert, & ſequitur Menoc. viden. d. caſu 108. num. 7. & Viu. in loco procitato, & in terminis etiam iuſtum errorem cauſari ex veriſimile obliuione tradunt Bald. in l. presbyteri C. de epiſco. & Cleric. Aret. in cap. per tuas num. 8. verſicu. ſecundo uero caſu extra de probat. Alciat. de præſump. reg. 2. præſumpt. 29. num. 3. Menoch. dict. caſu 108. num. 8. & in teſtibus obliuionem a iure præſumi etiam ex minori curſu quam decem annorum vt puta duorum vel trium concludunt Cæpha. conſil. 164. num. 5. volum. 2. Hippol. Riminal. conſ. 344. num. 73. ſeqq. lib. 3. immo etiam

ex lapſu vnius anni menſis vel diei Boſſoſ. in tit. de reſpon. a reo facien. num. 5. ergo multo magis ex lapſu ſeptennij vt in caſu noſtro in quo concurrit etiam vt dixi ſimilitudo effigiei barbæ ætatis ſtaturæ & claudicationis inter vnum & alium Franciſcum adeo quod vnuſquiſque etiam prudentiſſimus facile decipi poterat & firmiter illũ credere eſſe Franciſcum de quo in Apoca. iuncta præſertim doloſa perſuaſione aduerſarij qui & illud idem ipſis teſtibus audacter affirmabat ideo ſi vt dicũt doctores ſine ſpecie a crimine & pęna

d falſi [d] excuſat quælibet credulitas etiam fatua temeraria, & iniuſta vt per Ang. de maleſ. in verbo falſario ſub num. 1. Caſtren. cõſi. 204. Quantum ad primum in tertio dubio lib. ſecundo Iaſ. conſil. 153. nu. 3. Siluan. conſ. 7. nu. 18. vol. 1. Franc. Clar. in pract. §. fin. q. 60. ſub verſ. Et generaliter ibi tu vero dicit Menoch. de recup. poſſeſ. remed. 5. num. 53. & conſ. 98. num. 34. lib. 1. Becc. conſil. 78. num. 28. volum. 1. Multo magis ſunt excuſandi iſti teſtes propter iuſtam credulitatem cauſatam ex dicta ſimilitudine & propter iuſtum errorem pariter cauſatum ex prædicta obliuione, & excurſu ſeptennij.

6 Et certum eſt iure teſtes non puniri quando ſunt varij per ignorantiam obliuionem vel errorem Barba. conſ. 80. num. 12. lib. 1. Tindar in tracta. de teſtibus par. 3. cap. 5. nu. 2. Ioh. Mar. Monticell. in Repert. de teſtibus pag. 294. col. 2. verſicul. 2. Cum enim falſum non committatur ſine dolo vt notum eſt vbi autem adeſt error vel obliuio ibi non ſolum excluditur dolus ſed etiam lata culpa Bal. in d. l. Presbit. C. de epiſcop. & Cler. & in ſuo tracta. de teſtibus par. 2. nume. 25. Nell. in eodem tracta. de teſtibus par. 2. num. 162. conſequens eſt vt non ſolum prædicti teſtes nõ poſſint puniri ſed nec etiam torqueri Boſſ. tit. de tortur. teſt. num. 42.

7 Quibus non obſtent excellentis Dom. Iudicis motiua quia dũ primo allegatur depoſitio Vincentij de Morleſchis teſtis ab aduerſario inducti pro Curię informatione examinati prout in proceſſu fol. 42. & ſeqq. & dicentis quod Franciſcus noſter principalis eſt ille cui venditum fuit vinũ de quo agitur reſpondetur quod teſtis iſte non ſolum nihil probat ſed potius tãquam falſus ſeu ſaltim de falſo ſuſpectus & ſubornatus præſumitur ex infraſcriptis eſt enim in primis compatriota aduerſarij & ſic reſpectu perſonę non idoneus ſed ſuſpectus E. accedens & vbi Bald. extra vt lite non conteſt. Franc. Cur. in tract. de teſtibus concluſ. 30. num. 65. Bertaz. conſ. 359. num. 7. lib. 2. Eſt inſuper vilis & Pauper multo ideo in criminalibus pariter non idoneus Soarez in ſua collecta commun. opin. littera T. nu. 125. immo & in totam repellitur Pariſ. conſi. 54. nume. 57. lib. 4. Aym. conſ. 249. nu. 12. verſ. accedit etiam vilitas Rolan. conſ. 16. num. 22. & conſ. 73. num. 28. lib. & conſil. 63. num. 34. lib. 2. Vbi de communi Anton. Gomez. var. reſol. tom. 3. tit. de probat. delic. ſub num. 19. verſicu. 11. repellitur teſtis vbi bene loquitur in materia eſt etiã informiter receptus principalibus noſtris ſculptoribus nõ citatis nec ad eorum faciem repetitus quo caſu nec minimũ quidem contra eos aut leue inditiũ inducit Bar. in C. maritus nu. 3. in fine ff. de q. per l. ſi quando in fine C. de teſtibus Abb. in cap. 2. nu. 14. & ibidem Felyn. num. 3. verſicul. & iſtud idem & Are. in 1. notab. extra eodem idem Aret. in l. 2. num. 4. ante med. verſicul. quod probatur ratione C. de eden. Alber. de Malet. in tract. de teſtib. cap. 7. nu. 48. verſ. ſi autem teſtis.

8 Vnde cum iſte teſtis ſit & nulliter examinatus reſpectu dictorum ſculptorum at etiam patiatur in perſona exceptiones prædictas agaturque de reprobando alios duos teſtes videlicet sforziam & felicem ad noſtrum fauorem examinatos qui de directo deponunt contrarium eius quod ipſe depoſuit nullum propterea poteſt in eius depoſitione fieri fundamentum per regulam quod teſtes reprobatorij debent eſſe in vulnerabiles in ſuper latino gradu & ſine vlla prorſus macula & ſuſpitione prob. ad Ioh. Monach. in c. 1. num. 11. de teſtibus Anan. conſ. 97. num. 2. Aymo. conſil. 56. num. 3. & 9. volum. 1. eſt tex. in cap. 1. & ibi gl. in verbo Stephan. Papa extra de excep. Specul. in tit. de teſtibus reprobatorijs in princ. & nu. 3. Rota de reſcrip. deciſ. 22. in antiq. Gramm. conſ. 12. num. 31. Boer. deciſ. 40. num. 130. Hippol. Riminal. conſ. 809. num. 70. lib. 7. Et ſtante vt dixi depoſitione dictorum Felicis, & Sfortiæ, qui aperte contrarium deponendo dicunt quod iſte Franciſcus recognitus ab illo teſte non eſt ille ſocius Michaelis Moretti cui fuit venditum vinum vt in Apoca neceſſario ſequitur quod dictus teſtis falſum depoſuerit quia ad conuincendum teſtẽ de falſo ſufficiunt contrariæ depoſitiones aliorum teſtium Clar. in pract. §. falſum verſic. conuincitur etiam teſtis de falſo in princ. Boſſ. titul. de oppoſ. contra teſt. num. 13. vbi quod quando contrarietas inter teſtes eſt manifeſta plures conuincunt pauciores de periurio & falſitate, & ibi adducit concordantes.

9 Eſt inſuper idẽ teſtis de falſo ſuſpectus ex alio quia ſcilicet aſſerit ſe fuiſſe præſentem quando aduerſarius illinc ad octo dies poſt venditum vinum petijt ab hoc Franciſco per ipſum recognito ſibi ſolui pretium dicti vini venditi vt in proceſſu fol. 44. Quod quam veriſimile ſit conſideret dominus meus cum iuxta tenorem apocæ de qua in eodem proceſſu fol. 4. fuerit emptori conceſſa delatio vnius menſis ad ſoluendum dictum vinum: teſtis autem inueriſimilia deponens non ſolum non probat ſed etiam de falſo ſuſpectus eſt Iacob. in. de S. Gerorg. in l. ob carmen §. fi. nu. 1. in fine & nu. 2. 3. & 7. ff. de teſtib. Iacob. Egid. in tracta. de teſtib. concluſ. 19. num. 39. verſ. illud enim quod non eſt veriſimile & concluſ. 32. nu. 69. Boſſ. in tit. oppoſ. contra teſtes num. 94. Roland. conſ. 7. num. 17. volum. 1. & conſil. 73. num. 38. volum. 2. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 474. num. 59. cent. 2. Igitur ſtante nullitate inhabilitate & falſitate prędicti teſtis, non video quo modo poſſit Fiſcus in eius depoſitione ſuam intentionem fraudare.

10 Dum ſecundo allegantur articuli per Franciſcum Nouarienſem in cauſa ciuili producti in quibus ponitur quod ille Franciſcus ſocius Michaelis Moretti, qui faciebat hoſpitium in via Crucifixi deſcriptus in Apoca erat patria Veronenſis

nenſis

-nenſis & quod obijt in hoſpitali Sãcti Rocchi ergo non eſt Mutinenſis nec obijt in hoſpitali ſancti Iacobi prout in fide de qua in proceſſu fol.vltimo & prout inde poſitione felicis de qua in eodem proceſſu fol.30.& ſeqq. Et propterea ex hac contrarietate inter principalem & teſtes circa patriam & locum mortis iſtius Franciſci videatur oriri quędam ſuſpicio contra ipſum producentẽ cum certi iuris ſit quod producendo dictos articulos tacite videatur fateri omnia in eis contenta l.cum præcum C.de libera caut. authe. ad hæc C.de fid.inſtrum. cum ſimil. & ex variatione ſeu contrarietate oritur inditium ad torturam Boſſ. in titul.de conſiderat.ante tortur.num.38. ſeqq. Marſil.ſing.103.cum ſimilibus.

11 Reſpondetur primo quod variatio ſeu contrarietas tunc demum conſiderabilis eſt, & facit inditium ad torturam quando immediate [c] tangit ipſum factum vel ipſam perſonam de qua agitur ſecus ſi tangat qualitates, & circunſtantias facti vel perſonæ non mutata ipſa perſona vel ipſo facto Rolan.conſil.3.num.53.volum.3. vbi plures adducit concordantes Oſaſc.deciſ.pedem.79.nume.16.vbi teſtatur de communi Brunor.a ſole in ſuo conſil.crimin.num.78.Nouell.in tract.ad defenſ.in rub.an indicia pro reo danda ſint nu.56. Bonacoſſ.in commun.opin.crim.par.1. in verbo mendacium ſeu variatio circa circunſtantias fol. mihi 12.a tergo colum.2. & quando variatio nõ tangit ſubſtantiam negotij tunc non facit inditium contra variantem Boſſ.titul. de indit. & conſiderat ante tortur.dict.nume. 38. in fine vbi quod ita practicatur & hoc ſtante ſupplicatur aduerti quod ſubſtantia negotij de quo agitur nõ eſt an Franciſcus de quo in Apoca eſſet Veronẽſis vel Mutinenſis & an obierit in Hoſpitali ſancti Rocchi, vel ſancti Iacobi quia ſi de hoc principaliter ageretur variatio afficeret, & ſubintraret motiuum, ſed ſolum controuerſia eſt an iſte Frãciſcus hodie conuentus ad ſoluendum pretium vini venditi ſit ille ſocius Michaelis Moretti qui faciebat Hoſpitium in via crucifixi & de quo in Apoca & propterea pro parte iſtius Franciſci cõuenti multa articulantur ad concludendum, ꝙ ipſe non eſt ille Franciſcus qui faciebat dictum, hoſpitium in dicta via crucifixi cum D.Michaele & de quo in Apoca quia illa perſona Franciſci ſocij ipſius Michaelis & in Apoca deſcripti erat diuerſa perſona ab ipſo articulante ſiue ergo ille eſſet Mutinenſis ſiue Mediolanenſis vt dicit teſtis & ſiue etiam Veronenſis prout fuit articulatum & ſiue obierit in hoſpitali ſancti Rocchi ſiue in Hoſpitali ſancti Iacobi, non per hoc perſona articulata eſt eadem cum perſona articulante prout ex aduerſo contenditur, quia articulans non eſt Mediolanenſis nec Mutinenſis, nec Veronenſis, ſed Nouarienſis, & non obijt ſed viuus eſt ideo cum variatio in articulis conſiſtat circa qualitates & circunſtãtias quæ non mutata ſubſtantiam facti nec perſonam articulatam variantẽ nõ efficit & attẽdenda nõ eſt per præallegata.

12 Reſpondetur ſecundo quod ex quo producẽs eſt perſona ruſtica idiota & neſciens nec legere nec ſcribere contrarietaſque ſeu variatio conſiſtat non ſuper negotio principali ſed ſuper qualitatibus & circunſtantijs ſine quibus vt ſupra, deduxi veritas facti optime ſtare poteſt idcirco tacita confeſſio reſultans ex productione ſcripturæ continentis in ſe variationem ſeu contrarietatem producenti non nocet etiam quod peritiores in producendo conſulere potuerit vt poſt Bal.in l.ſi ex falſ.ad finem C.de tranſact. & Dec. in c.ex parte il 2.nume.26.de offic.delegati quos allegat bene, declarat Oddus Peruſinus in ſuo tractat.de reſtitut.in integ.1.par.q.9.art.7. num. 51.præſertim in caſu noſtro in quo agitur criminaliter & ſic de imponenda pœna quo caſu probandum eſt pro parte fiſci quod malitioſe ruſticus produxerit aliter nõ poteſt ex tacita confeſſione reſultante ex productione condemnari, Natta conſil.586.nume.4.& 5. Oddus ubi ſupra nume.56.

13 Reſpondetur tertio quod ex quo articuli continent factum alienum, & ſic uериſimiliter incognitum producenti qui facile decipi poterat an ille Franciſcus eſſet Mutinenſis uel Veronenſis, ideo tacita confeſſio ex productione ſcripturæ reſultans producenti non nocet Alex. conſil. 108. num.6.uerſ.item quando ſcriptura uolum.1.

14 Reſpõdetur quarto, & hoc tollit omnem difficultatem, quod ex quo poſitiones ſeu articuli de quibus agitur fuerunt per aduerſarium negati & hodie etiam per fiſcum negentur, & impugnentur non poteſt nec pars, nec fiſcus ullo pacto ſe fundare in tacita confeſſione ex illorum productione reſultante Boer.deciſ.252.poſt nume.4.Aymon.de antiq.tempo.par.1.ſect.uiſo de uerbis enunciatiuis an probent. nu.51. Gabriel. tit.de confeſſ.concluſ.4.nume.28. ſeq.lib.1.Ferrans Gargiar.conſ.crim.diuerſ.126.num.84.uolum.1.in folio & qui uult tacitam confeſſionem recipere pro ſe debet etiam recipere contra ſe Rota de reſtitut.ſpoliato deciſ.17.alias 408, fuit dubitatum in nouis, & in terminis in tacita confeſſione reſultante ex productione poſitionum eſt alia deciſio in titul.de teſtib. & attenta deciſ.42. alias 311.in antiquis.

15 Reſpondetur quinto, quod in omnem euentum negari non poteſt quod confeſſio quam fecit producens in iſtis articulis reſpectu Patriæ, & loci ubi mortuus eſt ille Franciſcus eſt erronea, & de illius errore apparet & per fidem Hoſpitalarij & per teſtium depoſitiones unde quandocunque poteſt reuocari per producentem ante ſententiam Bellam.deciſ.496.Aym. ubi ſupra num. 55.64.& ſeqq.Gabriel d.concluſ.4.num.21. ſeq. ubi loquuntur etiam quod error conſiſtat in facto proprio ac etiam quod articuli eſſent medio iuramento producti, ergo multo magis in caſu noſtro in quo agitur de facto alieno, & in productione articulorum non eſt adhibitum iuramentum, & error in una qualitate, & circunſtantia non attenditur quando per alias qualitates, & circunſtantias conſtare poteſt de identitate corporis ſeu perſonæ Caſſad.de præben.deciſ.11.nu 3.Rot.tit.de reſcript. deciſ.6.alias 133. in Nouis ubi, & quod plus eſt loquitur in errore nominis ſeu cognominis, quare ſtantibus ſimplicitate, & ruſticitate perſonæ producentis, & quod poſitiones fuerunt ex aduerſo impugnatæ & quod non

continent contrarietatem ſeu variationem ſubſtantialem & quod ponunt factum alienum veriſimiliter producenti incognitũ & quod per alias circunſtantias poteſt conſtare de identitate perſonæ articulatæ & quod de errore tacitæ confeſſionis, & productione articulorum reſultantis aperte conſtat ex proceſſu non video quomodo ſuper dicta tacita cõfeſſione poſſit fiſcus aliquod inditium ſumere.

16 Et demum vltra præmiſſa non omitto vnum, quod in præſenti cauſa videtur valde conſiderandum; quod ſtante paupertate iſtius Franciſci cõuenti item ſtante quod agitur de parua ſumma, videlicet ſcu. 14. & ſtante etiam quod inter iſtos ſculptores & ipſum Franciſcum nulla, vnquam adfuit amicitia ſeu familiaritas immo nec etiam non video pariter cauſam vnde potuerunt iſti ſculptores ſeduci ad deponendum falſum, qua cauſa ceſſante debet ceſſare omnis præſumptio falſi quia ſine cauſa & lucro falſum non committitur, & per modicum lucrum nunquam falſum præſumitur Ferranſ. Gargiar. diſt. conſ. 126. nu. 16. in fine & ſeq. Cæpha. conſil. 75. nume. 22. & conſil. 76. num. 48. vol. 1. Rolan. conſ. 11. nu. 55. ſeqq. volum. 3. Iacob. Port. Imol. conſ. 95. nume. 17. ibi amplius quod falſitas non prǽſumitur vbi non adeſt maximum lucrum.

17 Nec dicatur teſtes ſe corrigentes poſſe puniri ſaltim aliqua pęna extraordinaria propter corũ primam falſam depoſitionem licet per errorem, & ignorantiam factam. Primo, quia teſtis falſum dicens licet per errorem & credens ſe dicere verum falſarius eſt, & punitur pœna extraordinaria ſecundum magis communem de qua teſtatur Gabriel. lib. 7. de criminal. conclu. 33. num. 5. & voluit Marſil. in l. 1. §. præterea nu. 12. ff. de Sicar. Plot. de in lit. iuran. §. 44. num. 15. vbi de magis communi. Secundo quia quando teſtis vult ex interuallo ſe corrigere non auditur ſed tanquam periurus & falſarius puniri debet ſecundũ aliam communem de qua teſtatur Couarr. Zelatus per clarum in q. ſcilicet verſicul. quartus eſt caſus ibi ſi vero velit illud corrigere ex interuallo, &c. His enim non obſtantibus contrarium ſine dubio verius eſt in caſu noſtro in quo præſupponitur non ſolum, quod conſtet de errore dictę primę teſtium depoſitionis ſed etiam quod idem error fuerit iuſtus, & cauſatus ex veriſimili obliuione per curſum ſeptennij ex ſimilitudine effigiei. Barbæ ætatis, ſtaturæ patriæ & claudicationis inter vnum & alium Franciſcum recognitum & etiam ex falſa perſuaſione aduerſarij quia & quod plus eſt etiam falſos teſtes deſuper induxit & examinauit, quibus ſtantibus, dico quod licet error excuſans teſtem a dolo regulariter illũ non excuſat a lata culpa l. fina. ff. de magiſtr. conue. & propterea pro modo culpæ teſtis falſum deponens per errorem puniendus ſit criminaliter ſecũdum communem de qua ſupra in primo fundamento ibi tamen error iſte cauſatur a veriſimili obliuione non ſolum in teſte excluditur dolus ſed etiam lata culpa Bal. in tracta. de teſtibus parte 2. num. 25. Nellus in ſimili tract. par. 2. nu. 162. vbi autem in crimine ceſſat dolus & lata culpa: non poteſt pro leui aut leuiſſima ad extraordinariam pęnam criminaliter procedi ſed tantummodo ciuiliter ad damni refectionem l. qui edes ff. de incend. ruin. & naufrag. Cyn. in l. ſi quis non dicam rapere in fine verſ. ſi leuiſſima C. de epiſc. & cleric. Bald. in l. data opera ſub num. 5. & nu. 6. in fine C. de ijs qui accuſ. non poſſ. Dec. in capit. 2. num. 34. in prima littera, & num. 40. in 2. lectura extra de conſtitu. Capra conclu. 5. nu. 25. ſeq. Boſſ. in tit. quom. proced. per actio. in delict. nu. 37. vbi de communi. [f]

18 Et propterea teſtes per obliuionem variantes minime puniendos aſſeruerunt Tendar. in tract. de teſtib. par. 3. cap. 5. num. 2. & Ioh. Maria Monticell. in repert. teſtium pagina 294. colum. 2. verſicu. 2. & in caſu noſtro excurſu ſeptennij in quo teſtes nunquam amplius viderunt Franciſcum in Apoca deſcriptum & ex quo fuerunt ducti ad recognoſcendum illum qui pro tali ipſis ſupponebatur ab aduerſario & qui eidem Frãciſco erat ſimilis in ętate, effigie, barba, ſtatura, patria, & claudicatione, dubitandũ non eſt cũ vt dixi excuſabilis obliuio in teſtibus inducatur non ſolum ex curſu duorum vel trium annorum Cæph. conſil. 164. num. 5. volum. 2. Hippol. Riminal. conſil. 344. nume. 73. ſeqq. volumn. 3. ſed etiam ex lapſu vnius anni menſis vel diei Boſſoſ. in titul. de reſpon. a reo facien. nu. 1.

19 Præterea licet etiam teſtis ex interuallo ſe corrigere nequeat & ſe corrigens puniatur tãquam periurus de falſo vt ſupra in ſecundo fundamento hoc tamen limitatur non procedere vbi probaretur error primæ depoſitionis tunc enim etiã ex interuallo licitum eſt teſti ſe corrigere, & probare errorem prout ſupra dixi ex Couarr. var. reſolut. lib. 2. cap. 8. verſic. cæterum ibi, ſed & ſi teſtis oſtenderit ſe erraſſe, &c. vbi alios adducit cõcordantes Menoch. de arbitr. quæſt. caſu 108. nume. 6. 7. lib. 2. cent. 2.

20 Nec dicat mihi Dom. meus prout ore tenus dicebat quod iſtud intelligitur quoad præſtandũ fidem ſecundæ depoſitioni non autem, quo ad tollendum pœnam quæ veniebat imponenda ex prima depoſitione, quia ſi de iure vt dicunt Doctores præfati licitum eſt teſti etiam ex interuallo ſe corrigere docto de errore neceſſario etiam ſequitur, ꝙ talis correctio ſit impunibilis: quia quod fit lege permittente pœnam non meretur l. Grauius. C. de adult. & in materia noſtra ſic arguit Boſſoſ. in tit. de pub. proceſſ. nu. 32. in fine.

21 Nec etiam obſtat Couarr. allegatus per Clar. in d. q. 53. ſub verſic. quartus eſt caſus, quia vt ex eius lectura clare legitur & ideo illum videri ſupplicatur loquitur in caſu nõ probati erroris; vbi aperte probat, quod paria ſunt ſe incontinenti corrigere non docto de errore vel ex interuallo cum probatione erroris, ſed primo caſu teſtis nõ punitur ergo nec in ſecundo.

22 Poſſet etiam dici quod falſitas per errorẽ cauſata, & ſine dolo punibilis non eſt nec ordinaria nec extraordinaria pęna ſecundum communem de qua poſt alios per Franciſcum Beccium in cõſil. 78. num. 9. 16. 33. & in fine lib. 1. vbi quod ita omnes fatentur, ſed quia hæc nimis generalia ſunt idcirco ex promiſſis rationibus quæ magis ſtrictæ faciunt ad pũctum: concludo quod ſtante pro-

te probatione erroris & iuſta ac excuſabili cauſa ipſius erroris potuit teſtis ex interuallo ſe corrigere ſine metu alicuius pœnæ. Et ſi contrarium prætendens. Aduerſarius præmiſſis non acquieſcit: aduertat idem quod probato errore de quo ſupra magis puniendus eſt ipſe, & teſtis per eum inductus, qui falſum ſine vlla correctione depoſuerunt, quam teſtis, qui errorem cognoſcens bonum opus operando ſe emendauit, & correxit & hoc non habet dubium. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Reſpectu torturæ.* De teſte vario, quod ob ſolam variationem poſſit torqueri plenè diſcutit Do. meus Farinacius in tracta. de teſtibus q.66.par.3. nume.98.& ſeqq. Vbi facit regulam cum quinque ampliationibus, & quatuor limitationibus, & in ſpecie de teſte, qui ſub colore correctionis variauit vltra hic deducta, vide eundem D.meum Farinacium d. q.66. nume.244. & in ſpecie, quid de teſte examinato in cauſa ciuili an propter variationem poſſet torqueri, vide declarãtem ipſum D. meum Farinacium ead. q.66. nu.114.& ſeqq.& in q.69.nu.63.& ſeqq.

b *Veritas correctionis.* Et ſic aduerte, quod ad hoc vt corrigens ex interuallo effugiat præſumptionem ſubornationis non ſolum eſt neceſſe, vt alleget cauſam erroris, ſed etiam, vt illam probet alias nihil facit, vt per Do. meum Farinacium in tract.de teſtib.q.66.num.245. Quamuis Boſſ. ibi per eum allegatus in tit.de publicatione proceſſus, nume.29.in fine, & nume.31. verſicu. ſed vbi receſſiſſet videatur ſentire iſto caſu ſufficere ſolã allegationem erroris abſque alia probatione.

c *In tortura.* De iſta materia, vide latè tractantem D.meum Farinacium in trac. de teſtib.q.66. par.5.per totam, nume. 166. & ſeqq. Vbi facit regulam cum quatuor ampliationibus, & nouem limitationi.

d *A crimine & pœna falſi.* Notabilis eſt iſta concluſio, quod à crimine falſi cauſa iniuſta, & temeraria excuſet, quam vltra allegatos hic per Dom. meum approbarunt Butrig.in l.plagi. la ſecunda col.1.verſ.& ideo dicit Dyn.& col.2. verſ.Redeo ergo ad quæſtionem. C. ad l. Flauiam de plagiarijs. Vbi ponit exemplum in vendente rem duobus iux.l.qui duobus.ff.de falſ.Bal.in l.2.§. quod obſeruari in 3.notab. C.de iuramento calumniæ Marſil.in l.1.§.præterea, nu.13.ff.de ſicar. Socin. iun.conſil.37.nu.23. lib.2. Pariſ. conſil.151. nu. 29.lib.4.Marſil. conſil.7. num.25.& 26.Cęphal. conſil.230. nume.14. lib.2. Honded.conſil.105. nume.29.lib.1.Vbi reprobatis Ang.& Cępoll.in locis per eum relatis contrarium tenentibus teſtatur de communi.

e *Immediatè.* Aduerte ne decipiaris, quia variatio, & mendacium non ſolum faciunt inditium quando tangunt immediatè ipſum delictum, ſed etiam ſi tangant delicti qualitates, & circunſtantias ſubſtantiales, tamen ſic enim declarat idem D.meus Farinacius in ſua pract. crimin.in par.1. tit.de indit.& tortu.quæſt.52.nume.11.& ſeqq. & nume.31.& ſeqq.

f *Vbi de communi.* Et Boſſ. ſic dicentem refert & ſequitur Clar.in pract.§.homicidium verſ. culpa dicitur ad finem, & cum iſta communi vltra hic allegatos concurrunt Cępoll. conſil. criminal.41. num.9.verſic.interdum eſt leuiſſima Auguſtin.non Angel. de maleſ. in verbo ſcienter & dolosè, nume.15.idem Ang. de maleſic. in verbo incendiario, num.5.verſic.Non obſtat d. lex, qui ædes, & nume.6. Firman. in repertorio in verbo Culpa leuiſſima nu. 18. Marant. in Speculo par. 4.in princ. nume.70. Vbi reprobat Bart. contrarium dicentem Maſcard.de probat.lib.1.concluſio.469.ſub nu.3.& 4.

Quamuis contrarium, quod immo leuiſſima culpa poſſit etiam criminaliter puniri ſcripſerit Bart.in l.reſpiciendum. §. delinquunt poſt nu.4. ff.de pęn.& in l.1.nume.3.in fine verſic.aut leuiſſima. ff.de legib.Vbi quod mitius punitur quàm leuis Paul.de Caſt.in d.l.1.nume.9.in fine Anto. de Butr.in cap.2.nu.9.poſt med.verſic.ſi pęna eſt criminalis de conſtitu.Vbi quod Cynus contrarium volens malè dixit & ibi etiam Imol. nu. 12. in fine verſic.& tangit etiam nec diſſentire videtur Angel. de maleſ. in verbo ſcienter & dolosè. nume.13.Blanc.in pract.§.viſis inditijs, nu.153. iuncto nume.157.verſic. teneo opinionem Bart. fol.mihi 61.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Materia iſtius conſilii eſt. An licentia deferendi omne genus armorum etiam prohibitorum comprehendat archibuſetta, Et an eadem licentia data alicui, vt poſsit facere deferre dicta arma duobus ſuis amicis, extendatur etiam ad amicos non euntes in ſocietate illius, cui fuit conceſſa licentia, Et hinc multa de interpretatione priuilegiorum, ac de illorum extenſione, ſeu reſtrictione, ac etiam de interpretatione verborũ generalium, ſeu vniuerſaliũ magiſtraliter expoſita reperies.

SVMMARIVM.

*Armorum delatio de iure communi prohibita eſt, nu.*1.*& in addit.littera* [a].

*Priuilegia ſunt ſemper interpretanda, vt lædant ius commune minus, quam ſit poſsibile.num.*1. *Declara vt nume.*15.*& ſeqq.*

*Priuilegia Principum ſunt ſtricti iuris intelligenda, ac ſemper interpretanda, vt ſe conforment æquitati, & honeſtati, nu.*2.

*Priuilegia ſunt interpretanda ſecundum mentem concedentis.nu.*2. *& nu.*6.

*Verba generalia in priuilegijs reſtringuntur, vt minus comprehendant, quam ſit poſsibile, licet ſecus ſit in beneficijs.nu.*3.*Declara vt nu.*2.*& ſeqq.*

*Verba vniuerſalia, & generalia accipiunt reſtrictionem, ne ſequatur inconueniens, & abſurdum. nu.*3. *Declara vt nume.*31.

Verba

Verba quantumcunque generalia debent reſtringi ad æquitatem. nu.3.

Priuilegium exorbitans debet intelligi ſtrictiſſimè, vt ſe conformet æquitati, & honeſtati. nu.3.

Licentia data alicui deferēdi arma pro ſe, & alijs debet intelligi pro defenſione perſonæ illius, cui data eſt licentia, non autem pro alijs, qui ad ſui libitum poſſint dicta arma deferre. nu.4. declara vt nu.40. & ſeqq.

Doctori non conuenit ignorare ius, in quo verſatur. nu.5. declara vt nu.47. & ſeqq.

Generalis, & vniuerſalis conceſſio, cuncta complectitur, & nihil excludit, nume.7. Amplia primo etiam in materia ſtricta, & odioſa. nume. 8. & nume. 24. Vbi idem in pœnalibus. Amplia ſecundo, etiam, quod in vno caſu ſit maior ratio, quàm in alio. nume.9. Amplia tertio, quia comprehendit etiam ea, quæ ſpeciali nota digna ſunt. nume. 10. Amplia quarto, vt comprehendat caſus inopinatos, & inſolitos, & omnia ea, quæ dici, aut excogitari poſſunt, ſiue in genere, ſiue in ſpecie, nu.11. & nu.32. Amplia quinto, qui generalis oratio habet vim ſpecialis, & indiuiduæ expreſſionis. n.12. Amplia ſexto, & multo magis in diſpoſitionibus humanis, quæ nunquam reſtringuntur etiam in caſu, in quo de iure reſtrictio fieri debet. nu.13.

Priuilegia, quādo ſunt clara non recipiunt reſtrictionem à iure communi. nu.15.

Vniuerſalis oratio, quando comprehendit omnes caſus, tunc non dicimur eſſe in dubio, ſed in claris. nu.15. & nu.26. in fine.

Verba non interpretantur, vt minus derogent iuri communi, quàm ſit poſſibile, quando ſumus in diſpoſitione hominis. nu.16.

Interpretatio, quæ verborum proprietati repugnat non dicitur poſſibilis. nu.17.

Interpretatio, quæ conuenit proprietati verborum nunquàm cenſetur excluſa. nu.17.

Verba ſunt propriè intelligenda, & interpretanda etiam in materia ſtricta, & odioſa. nu.17.

Licentia deferendi omne genus armorum etiam prohibitorum, an comprehendat archibuſetta, nu.1. & omnibus ſeqq. in diſcurſu.

Armorum delationis pœna de iure communi eſt pecuniaria. nume.18.

Receſſus omnis à iure communi dicitur odioſus. num.18. verſic. hoc ſtante.

Diſpoſitio pœnalis dicitur odioſa. nu.18. verſic. ſecundo rationem pone.

Pœnalia ſunt ſemper reſtringenda. nu.18. in fine.

Vniuerſalis oratio comprehendit etiam caſus improprios. nu.19. in fine.

Diſpoſitio, quæ tollit conſtitutiones ſpeciales à iure communi exorbitantes, vel illi derogantes non odioſa, ſed fauorabilis eſt, & latè interpretanda. nu.20. in fine.

Armorum deferendi licentias ſuperior dare poteſt ex cauſa. nume.22.

Diſpoſitio partim odioſa, & partim fauorabilis in totum reputari debet fauorabilis. nu.23.

Verba vulgaria non debent iuxta iuris regulas ſubtilizari, ſed groſſo modo, & prout homines vulgariter loquuntur intelligi. nu.25.

Interpretatio nunquam admittitur in claris. nu.26.

Diſpoſitio reputari debet fauorabilis, & non odioſa, quādo agitur de euitando pœnam. nu.27.

Interpretatio ſemper ſumēda eſt, vt pœna euitetur. n.27.

Priuilegia ſunt strictè interpretanda, quando agitur de præiudicio tertij ſecus quantū ad ius cōcedentis. n.28.

Securitates Principum non ſtrictè, ſed latiſſimè impetranda ſunt. nu.28.

Principis contractus omnes ſunt bonæ fidei. nu.28.

Securitatē ſeruare ſpectat ad Principis honorem. nu.29.

Iniuriam nemini facit, qui authoritate ſua lege permittente vtitur. nu.30.

Voluntas venit metienda à poteſtate. nu.30.

Verba ſemper ſunt interpretanda, ne ſequatur præiudicium tertij. nu.31.

Vniuerſalia verba, an reſtringantur propter veriſimilitudinem. nu.32.

Voluntas etiam ex actu nullo cognoſcitur. nu.33.

Mens concedentis percipitur ex declaratione, quam ipſe concedens facit. nu.33. in fine, & nu.46.

Declarans vno modo mentem ſuam non poteſt alio modo declarare in præiudicium illius, ad cuius fauorem facta eſt declaratio. nu.34.

Genus dicens cenſetur dixiſſe omnes eius ſpecies. nume. 35. in fine.

Referenti non creditur, neque docto de relato. nu.36.

Arma proijciens dum inuenit Curiam, an præiudicet licentiæ, quam habet illa deferendi. nu.36. & ſeqq.

Actus præſumitur factus ex cauſa potius excludente delictum, quam includente. nu.37.

Veritas rei non immutatur per noſtrum affirmare, vel negare. nu.38.

Delictum vbi non eſt ibi non cadit pœna. nu.38. in fine.

Opinio in delictis, non attendatur potius quàm veritas in addit. littera b.

Negans delictum non prohibetur poſtea illud fateri, & poſtea probare aliquam cauſam eiuſdem delicti excluſiuam. nu.39.

Reus non prohibetur vti pluribus exceptionibus, & defenſionibus. nu.39. in fine.

Expreſſa, quæ non ſunt in priuilegio non debent ſuper intelligi. nu.40.

Mens colligitur ex verbis. nu.41.

Mentis noſtræ nullum eſt maius teſtimonium quàm qualitas inſpecta verborum. nu.41.

Lex quod non dicit, nec nos dicere debemus. nu.41.

Priuilegia recipiunt interpretationem a verbis, & non a voluntate non expreſſa. nu.41.

Voluntas in mente retenta nihil operatur. nu.41.

Credens fide digno excuſandus eſt. nu.42. Vbi ampliatur etiam in crimine læſæ maieſtatis, & nu.57.

Armorum generalis prohibitio non extenditur ad Doctorem. nu. 44.

Defraudari nemo debet ſub fide publicæ ſcripturæ. n.44. in fine, & nu.49.

Declaratio priuilegijs facta poſt priuilegium retrotrahitur ad tempus conceſſionis. nu.45.

Priuilegijs verba dubia declarantur a concedente priuilegium. nu.46.

Ignoratio in facto excuſat a pœna quemlibet etiam prudentiſſimum virum. nu.47.

Dubietas in iure æquiparatur dubietati facti. nu.48.

Ignorantia iuris dubij difficilis, & controuerſi excuſat ignorantem. nu.48. in fine.

Iudicis licentia, & authoritas excuſat omnem perſonam etiam ex falſa cauſa perueniens. nu.49.

Iudicis factum iuſtam credulitatem, & bonam fidem inducit. nume. 49.

Fides publicæ perſonæ non debet aliquem decipere. n.49.

Iudici aliquid aſſerenti de mandato Principis Princi-

pe præſente credendum eſt, nec mentiri præſumitur. nume. 49.

Capitaneus generalis belli habet in armis omnimodam poteſtatem. nu. 54.

Conſtitutio qualibet nunquàm cenſetur tollere priuilegia in corpore iuris clauſa. nu. 55.

Diſpoſitio odioſa recipit interpretationem iuris communis, vt minus illi deroget, quàm minus ſit poſsibile. nume. 55.

Obſeruantiá ſubſequuta poſt principium declarat priuilegium. nu. 56.

Licentia, ſeu priuilegia conceſſa cenſentur conceſſa ex titulo præcedentis facultatis. nu. 56.

Obſeruantia ſubſequuta inducit validitatem actus etiã, quod ſit contra ius commune. nu. 56.

Obſeruantia quando eſt notoria poteſt Iudex ſe de ea extraiudicialiter informare. nu. 56. in fine.

CONSILIVM XLV.

ADSIT DEVS. De anno 1584. ſub die duodecima Iulij Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus D. Dux Soræ Capitaneus generalis ſanctæ Eccleſiæ conceſſit Bernardino Cotto, tunc Locumtenenti in criminalibus Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi D. Vicarij vrbis licẽtiam ſub his verbis videlicet. *Di poter far portare à duoi ſuoi amici di giorno, & di notte ogni ſorte d'arme offenſiua, & defenſiua, ancorche prohibita,* Vigore dictæ licentiæ idem Cottus nominauit duos eius amicos, quorum vnus erat I. V. D. eidemq; tradidit nominationem prædictam in ſcriptis eius manu ſubſcriptam, & ſigillo ſignatam. Accidit, quod de menſe Octobris ſequenti de nocte, idem Doctor deferens propter inimicitias, quas habebat Archibuſettum, peruentus ad Pontem Sixti ſuper Tiberiũ audito rumore multitudinis biruariorum in eum venientium, ſciensq; Bariſellum ſibi maleuolum ad effugiendum occaſionem, ne ab ipſa formaretur, ac ne ei redderet rationẽ delationis armorum prohibitorum, archibuſettum, quod gerebat extra Pontem proiecit. Binuarij hoc aduertentes illud inuenerunt in Ripa Tiberis, & poſt eius inuentionem eundem Doctorem ad carceres duxerunt, ipſoq; examinato, & veritatem confitente fuit de pluribus dubitatum per Iudicem cauſæ, vt in infraſcriptis dubijs ab eodem Iudice datis.

Dubia data per Iudicem.

LIcet Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Do. Dux Soræ Generalis Status Eccleſiaſtici cõceſſerit priuilegium ſiue licentiam ſub die duodecima Iulij 1584. Excellenti D. Cottæ Locumtenenti Illuſtriſs. D. Vicarij Vrbis, vt poſſit deferri facere duobus eius amicis omne genus armorum prohibitorum, nihilominus vr̃ dicendum D. F. Iuriſconſultũ non potuiſſe ad eius libitũ deferre archibuſettum prohibitum vti amicum d. Excellentis D. Cottæ ab eo nominatum in quadã eius ſcriptura ſub die 24. Iulij 1584. virtute priuilegij ſiue licentiæ ſibi a dicto Illuſtriſſimo & Excellentiſſimo D. Duce conceſſæ ex pluribus.

1 Primo, quia ſumus in materia prohibita, † & a in ſe continente delictũ tàm de iure cõi, cum delatio armorum prohibita ſit, vt dicit glo. per illum tex. in authen. de armis verſus finem in verbo minores collat. 6. quàm ex decretis, ſiue cõſtitutionibus Pontificijs, & præſertim Pij V. expreſsè prohibentis delationem dictorum archibuſettorum breuioris mẽſuræ ſub pęnis grauiſſimis, quæ prohibitio fuit renouata de anno proximè pręterito die 3. Febr. à Reuerendiſs. D. Gubernatore de ordine expreſſo Sanctiſſimi cum reuocatione licentiarũ, ſiue priuilegiorũ conceſſorum tam à ſanctiſſimo, quàm à d. Illuſtriſs. Generali deferendi huiuſmodi archibuſetta. Quo caſu priuilegiũ conceſſum à d. Illuſtriſs. & Excell. D. Duce deferre faciendi d. archibuſetta dicto Excellenti Dño Cottæ debet interpretari, vt minus lædat ius cõmune, & ſucceſſiuè Conſtitutiones Pontificias ſuccedẽtes loco iuris communis, & præſertim in Statu Eccleſiaſtico, quàm ſit poſſibile. C. cũ dilecta de reſcriptis, & tradit Alex. cõſ. 15. Reuer. D. Vicariæ nu. 1. vol. 2. & propterea huiuſmodi priuilegium conceſſum deferendi arma etiam prohibita debet reſtringi ad pugiones, & gladios prohibitos à Pio IIII. non autem ad archibuſettos prohibitos à Pio V. & etiam à ſanctiſſimo cũ reuocatione etiam paucis menſibus ante omnium licentiarum, & priuilegiorum conceſſorum deferendi huiuſmodi arma vti magis exoſa Principi hodie ſedenti illa prohibenti tanquam minus licita, & honeſta, & peſſimi exempli in Vrbe.

2 Secundo, quia priuilegia Principum debent ſtrictiſſimè intelligi, & ſe conformare æquitati, & honeſtati ad tradita per Caccheran. deciſ. Pedemon. 90. nu. 11. ſed priuilegium, de quo agitur non dicetur honeſtati conforme, ſi includeret dictos archibuſettos paulo ante de ordine ſanctiſſimi prohibitos cum reuocatione licentiarum, priuilegiorum dictorum armorum dicti Excellẽtiſſimi Ducis, quem non eſt veriſimile voluiſſe in dicto priuilegio huiuſmodi arma includi, & mẽs eius attendenda eſt in huiuſmodi priuilegio conceſſo dicto Excellenti Domino Cottæ March. deciſ. 365. quæritur nu. 32. cum dictum genus armorum ſit peſſimi exempli, & pręſertim in Vrbe, vbi reſidet ſummus Pontifex.

3 Tertio quia, ſi Illuſtriſſimus Dux voluiſſet in dicto priuilegio dictos archibuſettos cõprehendi, illud verbis expreſſiſſet, nec contentus fuiſſet verbis generalibus, ſciens, quod licet verba generalia regulariter omnia cõprehendantur, nihilominus iſtud non eſt verum in priuilegijs Principum, quia in ijs verba generalia reſtringuntur, vt minus comprehendant quàm poſſibile ſit, licet ſecus ſit in beneficijs March. dicta deciſ. 365. numero trigeſimoſecundo. Immo verba vniuerſalia, & generalia recipiunt reſtrictionem, ne ſequatur inconueniens, & abſurdum Salyce. in l. 1. nume. 22. verſic. ſecundo limita. ff. de leg. primo, & verba quantumcunque generalia debent reſtringi ad æquitatem Crauet. latè videndus, conſil. 221. emptores, numero primo, vidẽdus etiam Oſaſc. dicta deciſ. 90. nume. 12. & 13. Et eo magis iſtud procedit, quod priuilegium conceſſum alicui eſt exorbitans, prout in caſu, de quo agitur, quia

quia tunc debet reſtrictiſſimè intelligi, vt ſe conformet æquitati, & honeſtati Caccheran. d. deciſio. Pedemonta.90. nume.11. 12.& 13. omninò videndus.

4 Quarto præſuppoſito citra veri præiudicium, quod dictum priuilegium conceſſum Excellenti D.Cottæ poſſit comprehendere etiã archibuſettos ſub dictis verbis generalibus, nihilominus non potuit d.D.I.deferre dictum archibuſettum vigore nominationis factæ per Excellentem D. Cottum, quia dictum priuilegium cum ſtrictiſſimè ſit intelligendũ, vt dixi ſupra debet interpretari, vt poſſit deferri facere duobus eius amicis dicta archibuſetta pro defenſione perſonę d. Excellentis D.Cottæ, non autem, vt poſſit nominare amicos, concedendo eis, vt ad eorum libitũ poſſit huiuſmodi arma deferre, & hãc exiſtimo fuiſſe mentem Excellentiſſimi Domini Ducis omninò attendendam viri etiam conſonam ęquitati, & honeſtati volentis mediante dicto priuilegio prouidere ſaluti corporis dicti Excellẽtis D. Cottæ Iudicis criminalis in vrbe, & habẽtis etiã inimicitias particulares, nõ autem voluntatibus amicorum dicti Excellentis D.Cottæ, & hoc eſt iſtud, quod voluit Caccheran.d.deciſ.90. nu.11. 12.& 13. poſt Iaſ. Crauett. & alios ibi citatos, & per hoc crediderim d. D.F.non poſſe tueri à pœnis cõminatis in Conſtitutionibus Pij V. & bannis Reuerendiſs.C.Gubernatoris ex ordine ſanctiſſimi vltimo loco publicatis.

5 Nec dicatur D.F.crediдиſſe huiuſmodi priuilegium comprehendere etiam archibuſettos, & eũdem Dominum Cottam habuiſſe facultatem illum nominandi, prout nominauit. Quoniam reſpondeo d. D. F. Iuriſconſultum, & eminẽtis ingenij, vt circumfertur non poſſe iſtud allegare, tum quia priuilegium præfatum ne verbum quidem de archibuſetto, & ſimiliter, nec in ſcriptura D.Cottæ, tum quia optimè ſciebat, vel ſcire debebat Dominum Cottam non habere ex ipſo facultatem faciendi dictam nominationem; tum etiam quia non conuenit Doctori ignorare ius, in quo verſatur l.2.§.ſeruius. ff. de reg. iur. quod non ignorauit D.F. proijciendo dictum archibuſettum ſciens, quod non comprehendebatur in dicto priuilegio.

6 Secundo reſpondetur negari non poſſe, quin dictum priuilegium armorum in hoc debeat aliquam difficultatem per ea, quæ dicta ſunt vnde D.F.debebat adire dictum Excellẽtiſſimum Ducem pro declaratione dicti priuilegij, cuius Principis copiam quotidie habere poterat, cum in priuilegijs mens concedentis inſpiciatur March. d. deciſio. 365. numero 32. & propterea cum iſtud non fecerit non caret dolo, nec poteſt ignorantiam iuris ſe tueri, cum ſit Doctor Excellentiſſimus d.§.ſeruius, vnde puniri debet dictis Conſtitutionibus Pontificijs.

Reſolutiones Dubiorum.

7 ADSIT DEVS. Quibus non obſtantibus, ad fauorem D.F. pariter adducebatur vulgaris illa, ſed veriſſima concluſio, quod ſcilicet conceſſio generalis, & vniuerſalis cuncta cõplectitur, & nihil excludit per vulgatam regulam, de qua in l.Iulianus.ff.de leg. tertio. l.1.§.& quod autem.ff.de aleato.l.fina.§.vxori. ff.de aur. & argent. lega. l. à procuratore C. mandat. cum alijs adductis per Pariſ.conſil.53.num.21. vol.2. & 53.nume.45.vol.3.& conſil.35.nume.5.vol.1. & conſil.61.nume.36.& conſil.63.nume.41. volum.2. Dec. in l. omnia nume. 1. ff. ſi cert. petat. Couarru.variar.reſolutio.libro primo, capit.13. nume. 2. & alibi paſſim Doctores. quæ quidem hæc regula, & concluſio plures notabiles, & ad propoſitum facientes communiter etiam, & à Doctoribus receptas habet ampliationes, quia.

8 Primo procedit etiam in materia odioſa, & ſtrictè interpretanda Angel. in l.final. colum. final.verſic. tertio quæritur. ff. de conſtitutionib. Princip.Deci.conſil.quinto, poſt numero quarto, Aymon conſil.294.nume.3.verſ.quanto fortius, & conſil.118.nu.14.

9 Secundo procedit etiam, quod in vno caſu ſit maior ratio, quàm in alio Dec.conſ.5.nume.2.& conſ.277.col.2.Neuizz.conſ.19. num.1. Cęphal. conſ.29.nu.1.& conſ.138.num.10.vol.1.& conſ. 227.nu.15.vol.2.Rolan.conſ.7.nume.21. vol.4. Aym.d.conſ.294. nu.2.

10 Tertio comprehendit, quæ ſpeciali nota digna ſunt Aym. d. conſil.294. nume.2. verſic.ſed magis in terminis noſtris Cęphal. conſil.36.nume.10.& ſeqq. & conſil.92. nume.10. & ſeqq. & conſil.150.nume.11.vol.1.Rolan. conſil.54.nume.44.& ſeqq.vol.3.

11 Quarto comprehendit non ſolum caſus inopinatos, & inſolitos, ſed etiam ea omnia, quæ dici, aut excogitari poſſunt, ſiue in genere, ſiue in ſpecie. Corn.conſil.46.numero tertio, volumine tertio. Crauett.d. conſil.294.nume.2. verſic. ſed adhuc magis in terminis, & conſil.209. nume.6. Franc. Hercul. in tracta. de negat. ſub nume.84. Natt.conſil.525.uu.23.

12 Quinto id, quod ex generali diſpoſitione venit, dicitur comprehenſum nõ per extenſionem, ſeu interpretationem, ſed per intentionem, & per proprietatem verborum, quia generalis oratio habet enim ſpecialis, & indiuiduæ expreſſionis Barto. in l. 1.in fine.ff.ſi quis in ius voca. non ierit.& in l.ſi duo in fine per illum text. ff. de adminiſtrat. tut. & in l. omnes, vbi etiam Bald. & Angel.C.de de præſcript.triginta vel quadraginta annorum Aym. conſil.294. numero ſecundo, verſic.ſed magis in terminis tradunt communiter Doctor.in l.prima. ff.de vulgarib. & pupillar. plenè Tiraquell.de legib. connub. gloſ.5. nume. 86.& ſeqq.

13 Sextò, vbi aliàs vniuerſalis diſpoſitio aliquam reciperet de iure reſtrictionem, vel declarationẽ, vtputa ad terminos habiles ad ſubiectam materiam ad naturam rei ſecundum ius commune & ſimilia. Hæ tamen reſtrictiones, & declarationes procedunt, quando ſumus in diſpoſitione legis, ſtatuti, vel alterius conſtitutionis ſecus in diſpoſitione hominis Curt.conſ.1.num.2.& ſeqq. Rolan.conſ.27.nu.27.vol.4.& conſil.61. nu.43. & ſeqq.vol.1.& conſil.60.num.50. eodem vol.1. Oſaſc.deciſ.Pedemont.169.nu.5.

14 Cum itaq; Illuſtriſſimus & Excellentiſſimus Dux Soræ cōceſſerit Domino Bernardino Cotto licentiam deferri faciendi duobus ſuis amicis omnes ſpecies armorum etiam prohibitorum, vt patet ibi, *ogni ſorte d'arme ancorche proibite, &c.* quod ſub hac vniuerſali, & generali conceſſione comprehendi debeant etiam archibuſetta, quod quin ſit vna ſpecies armorum prohibitorum, negari non poteſt, nullus locus credo dubitationi remaneat per præallegata. Quibus non obſtent ex aduerſo motiuata, quia reaſſumendo ſigillatim omnia eius fundamenta.

15 Dum primo opponitur, quod ex quo archibuſetta ſunt arma prohibita à iure communi à Pontificijs Conſtitutionibus, & à bannimentis Reuerendiſſimi D. Gubernatoris de ordine ſanctiſſimi nuper promulgatis; Ideo tanquàm arma magis exoſa Principi, & peſſimi exempli non debeāt comprehendi ſub generali conceſſione omnium armorum prohibitorum, ex quo dicta conceſſio debet interpretari, vt minus lędat ius commune, conſtitutiones, & bannimenta prædicta, quæ loco iuris communis ſucceſſerunt quàm ſit poſſibi le c. cum dilecta de reſcrip. Alex. conſ. 15. Reuerēdiſſimæ D. Vicariæ nu. 1. vol. 2. Reſpondetur primo, quod hæc regula procedit in dubio ſecus in claris, ſic in terminis poſt Corn. in conſil. 24. col. pen. littera A. vol. 2. & Gozza. in conſ. 53. nu. 17. quos allegat ſimili argumento, Reſpondet Oſaſ. deciſ. Pedemon. 23. nu. 41. verſ. minus obſtat iuncto prçcedēti, nu. 3. Vbi expreſsè loquitur in priuilegijs, & ſic in materia regulariter ſtrictè interpretanda, prout prætenditur hæc de qua agitur. Quod autem quādo in diſpoſitione adeſt dictio vniuerſalis, tunc dicamus eſſe in claris, & non in dubio, ſic ponderauit idem Oſaſc. d. deciſ. 23. nu. 39. Ibi & cum dicat omnia, &c. tradit Aym. d. cōſil. 294. ſub nu. 1, ſub verſ. ſimiliter quando relinquitur, &c. Ibi, vbi verba fideicommiſſi ſunt vniuerſalia, illa ſunt clara, &c. & melius ſub nume. 8, col. antepen. verſic. quarto quod dictum Cornei in fine, & conſ. 290. nu. 6.

16 Reſpondetur ſecundò, quod eadem regula volens verba fore interpretanda, vt minus derogēt iuri communi quàm ſit poſſibile, &c. procedit in diſpoſitione legis, ſeu ſtatuti, ſecus in diſpoſitione hominis, prout nos ſumus, ſic pariter in ſpecie, & in materia vniuerſalis diſpoſitionis poſt Bal. Iacob. de Arena Alex. & Iaſ. per eum citatos declarat Curt. conſil. 1. nu. 3. & vltra Roland. vbi ſupra allegatum refert, & ſequitur idem Oſaſc, d. deciſ. Pedem. 169. nu. 5.

17 Reſpondetur tertio, quod prædicta concluſio non procedit ſimpliciter, & generaliter, ſed conditionaliter, quatenus ſcilicet ſit poſſibile, non enim inquirunt Doctores, quod verba interpretari debeant, vt minus derogent iuri communi ſimpliciter, ſed dicunt, vt minus illi derogent, quàm ſit poſſibile, ergò debent intelligi dummodo talis interpretatio non repugnet proprietati verborum, quia non dicitur de iure poſſibilis illa interpretatio, quæ verborum proprietati repugnat vulgata. l. nō aliter. ff. de leg. 3. l. 1. §. ſi is, qui Nauem verſ. in re igitur, &c. ff. de excit. actio. nec dicimus poſſe, quod iure non poſſumus, & vbi aliqua à iure recipitur interpretatio non intelligitur de ea, quę proprietati verborum repugnet, ſicut ècontra, vbi excluditur lata interpretatio etiam in materia odioſa, & pœnali non cenſetur excluſa ea, quæ ex proprietate verborum inſurgit l. cum lege, & ibi Aret. per illum tex. ff. de teſtamen. Calder. conſilio primo, titulo de conſanguinit. & affinit. Oldrad. conſ. 215. numero ſexto, columna tertia. Dec. conſilio quinto, poſt nume. 4. & in l. factum §. in pœnalibus, nume. 10. ff. de reg. iur. Aymon dicto conſil. 294. numero tertio, verſiculo quanto fortius, & numero quinto, verſic. Infertur ex præmiſſis, vbi quod etiam in materia odioſa, & ſtrictè interpretanda non eſt recedendum à proprietate, & vniuerſalitate verborum etiam, quod actus remaneat iniuſtus, & conſil. 118. nume. 12. Vbi quod etiam in materia odioſa, & pœnali non excluditur interpretatio, quæ ex verborum proprietate, & generalitate deſcendit, igitur cum propriè, & ex natura generalis, & vniuerſalis conceſſionis omnium armorum prohibitorum veniunt archibuſetta, tanquàm illorum ſpecies, vt ſupra demonſtratum eſt tradit Aymon in locis proximè allegatis, & Dec. in l. in toto in princ. verſic. & hoc propriè. ff. de regu. iur. per l. ſemper in generalibus. ff. eodem immo dicantur ſpecificata, & expreſſa, vt pariter dixi ſupra. Non videmus quomodo contraria interpretatio dicatur de iure poſſibilis, poſtquā eſſet contra propriam naturam vniuerſalis diſpoſitionis, & contra id, quod fuit expreſsè conceſſum in licentia, vel ſaltim à iure habitum pro expreſſo.

18 Reſpondetur quarto, non eſſe verum, quod per incluſionem archibuſettorum in conceſſione, de qua agitur dicatur lædi ius commune ſaltim quoad pœnam, de qua tractatur ea ſcilicet, quæ imponitur à conſtitutionibus, & bannis, quia licet de iure communi arma ſint prohibita, non tamen pro eorum delatione imponitur pœna illa rigoroſa, de qua in dictis conſtitutionibus, & quam comminatur fiſcus; ſed tantum pecuniaria videlicet, viginti ſolidorum cum amiſſione armorum, vt per Afflict. ſuper tertia parte, feud. titu. de pace tenen. cap. ſi quis Ruſticus in diſcurſu, ſed benè læduntur conſtitutiones, & bannimenta prædicta. Hoc ſtante non eſt inferendum de læſione iuris communis ad læſionem Conſtitutionum, & bannimentorum prædictorum, quia cum dicta bannimenta, & conſtitutiones ſint non ſolum exorbitantia à iure communi, ſed etiam pœnalia, dubium non eſt, quod dicantur odioſiſſima duplici reſpectu. Primo ratione exorbitantiæ, quia omnis receſſus à iure communi dicitur odioſus capit. quæ à iure de regul. iur. Iul. Abb. in cap. quia in tertio notab. de priuileg. & in capit. olim ſuper gloſ. prima de verborum ſignificatio. notant Doctor. in l. ſi verò §. de viro. ff. ſoluto matrimon. Menoch. in l. final. numero trigeſimooctauo. C. de edict. Diui Adriani tollen. in tracta. de adipiſcen. poſſeſſ. remed. 4. Secundo ratione pœnæ criminis, ſcilicet Maieſtatis, vt per Gig. de crimine læſæ maieſtatis libro tertio, titu. 1. nume. 4. vulgata. l. factum §. in pœnalibus ff. de reg. iur. ideo vbi agitur de

huiuſmodi

huiuſmodi pœnæ impoſitione potius ſumenda eſt interpretatio pœnæ excluſiua,& conſequenter dictarum conſtitutionum, ac bannimentorũ derogatiua, quàm incluſiua vulgata reg. c. odia de reg.iur.in 6.dict.l.factum §.in pœnalibus cum alijs per Roland.conſil.59.nume.52. & ſeqq.volumine tertio.

19 Reſpõdetur quinto, quod dato millies, quod Archibuſetta eſſent arma magis exoſa,magis perniciosa,& peioris exempli,quàm arma breuiora, quæ in licentia fuiſſe incluſa Fiſcus non inficiatur, prout cõtrarius verius eſſe apertè colligitur ex Conſtitutione Pij Quinti dicentis, quod eadem ratio pernicioſitatis,& ſcandali,quę militat in archibuſettis,militat etiam in armis breuioribus, adhuc tamen non poſſunt excludi a generali,& vniuerſali conceſſione deferendi omnes ſpecies armorum prohibitorum, quia vt alias dictũ fuit vniuerſalis prædicta conceſſio debet omnes ſpecies armorum prohibitorum comprehendere etiam quod in vna ſit magis pernicioſa,exoſa, & prohibita quàm alia,& ſic etiam,quod in vna ſit maior ratio, quàm in alia ex concluſione ſupra firmata, quæ nullum habet contradictorem, cui addo Benevintend.deciſio. Bononien.76. numero nono,& Royz.deciſio.Lituan.prima numero 264.poſt deciſiones pedemontanas, & Cęphall. conſ.150.num.8.lib.1.Vbi etiam,quod plus eſt, quod includit caſus improprios,& hæc quoad primam oppoſitionem.

20 Dum ſecundo opponitur, quod ſumus in licentia, & ſic in priuilegio, quod cum præſertim ſit exorbitans,debet ſtrictiſſimè intelligi,licet ſecus ſit in beneficijs,vt per Franc.March. deciſio. 365.numero trigeſimoſecundo,parte prima.Pariter vt ad proximum motiuum pluribus modis reſpondetur. Et primo,vt modo, quod non ſumus in priuilegio exorbitanti a iure communi,licet bene ſit exorbitans a conſtitutionibus,& bãnimentis prædictis, quę cum imponant grauiorem pęnam, eaque imponitur a iure communi, ideo licentia,quæ tollit rigoroſam pęnam dictarum conſtitutionum, & bannimentorum exorbitantium à iure communi, & quæ illis deroget non debet iudicari exorbitans, nec correctoria, quia exorbitantia,& correctio conſtitutionis debet ſummi habito reſpectu ad ius commune non autem ad alias præcedentes conſtitutiones exorbitantes ab ipſo iure communi,& diſpoſitio,quę tollit conſtitutiones ſpeciales, a iure communi exorbitantes,vel illi derogantes,non odioſa,ſed fauorabilis eſt,& late interpretanda Dec. in l. in omnibus cauſis numero vndecimo,& ſeqq.ff. de reg.iur.ubi in terminis loquitur de priuilegio Felyn. in cap.cum acceſſiſſent columna prima, numero ſecundo,in tertio,notab.extra de conſtitutionibus Gorrad.conſilio primo, numero trigeſimo quinto, & conſilio nono, numero trigeſimoprimo,conſilio crimin.crimin.diuer. 124. ſub numero 14.volumine primo Menoch.de acquir. remed.4.num.40.ad l.fi.C.de edict.Diu.Adrian. tollend.

21 Et ſi dicatur, quod ſaltim negari non poteſt hanc licentiam eſſe odioſam, & exorbitantem à iure communi habito reſpectu ad generalem prohibitionem iuris communis, de qua in primo dubio. Replicatur primo, quod hic non agitur de imponenda pęna iuris communis,quę vt dixi eſt pernicioſa,ſed pœna conſtitutionum, & bannimentorum,ideo cum reſpectu talis pœnæ licentia in nihilo deroget dicto iuri cõmuni non exorbitans,nec odioſa, ſed fauorabilis iudicanda eſt per proxime deducta.

22 Replicatur ſecundo,quod licet ius commune generaliter prohibeat vſum armorum,non tamẽ excludit,quin ſuperior poſſit dare licẽtias armorum ex cauſa ſibi bene viſa,vt per Marſil.in prac. §.pro complemento col.1.& Pariſ.conſ.171.nu. 17.lib.4. ideo ſi licentia armorum data à ſuperiore habente poteſtatem non exorbitans a iure cõmuni,ſed conformis cum iure,iudicanda erit.

23 Replicatur tertio, quod quando conſtitutio vno reſpectu eſt fauorabilis,vt puta,quia ex parte reducat nos ad ius commune,altera vero reſpectu odioſa, vt puta, quia ex alia parte in aliquo deroget iuri communi vt exaduerſo deducitur, debet in totum reputari non odioſa, ſed fauorabilis,& ſic interpretandi Abb. in capit. literis ad finem extra de reſtitu.ſpoliat.Anchar.conſ.215. ſcripſit Papa col.2.verſ.in contrarium,&c. Aym. conſil. 118. nu.10. & hæc ſit prima reſponſio ad hanc ſecundam oppoſitionem.

24 Secundo principaliter reſpõdetur,quod dato quod ſimus in priuilegio, vel conceſſione exorbitanti,& ſic in materia ſtricte interpretanda, non per hoc tamen eſt recedendum à proprietate verborum generalium,& vniuerſalium,quæ generaliter, & vniuerſaliter intelligenda ſunt etiam in materia odioſa, & ſtricte interpretanda ex cõcluſione ſuperius firmata,quibus addo Aym.videndum in materia in d.conſ.294.nu.2.ver. amplius operãtur vbi ꝙ etiam in pęnalibus, & vbi agitur de imponenda pœna capitali, verba vniuerſalia ſunt vniuerſaliter intelligenda in omni caſu etiã vbi alias de iure pęna capitalis non imponeretur & eſt pulchrum dictum,ergo multo magis debẽt vniuerſaliter intelligi in caſu noſtro,in quo agitur de euitando pęnam impoſitam à conſtitutionibus,& bannimentis exorbitantibus,vt ſupra à iure communi,addo etiam Tiraquell.de retrac.lignag.§.1.gloſſ.14. nu.102. vbi quod non ſolum vniuerſalis diſpoſitio, ſed etiam generalis,quod minus omnes caſus cõprehendit nedum in odioſis ſimpliciter, ſed etiam in odioſis, & pęnalibus ſimul, & ibi plures adducit concordantes, dato ergo ſine veri pręiudicio, qđ ſimus in priuilegio & dato quod regulariter priuilegia ſint ſtricte interpretanda,vt in dubio,non per hoc tamen tollitur lata interpretatio, quæ ex vi generalis, & vniuerſalis orationis inſurgit per præallegata,& ſupra traditis nu. vbi probauimus ex Dec. Aret. Oldr.Calder.& Aym.quod in quacunq; materia etiam odioſa reſtringibili, & pęnali qualitas, & proprietas verborum ſeruari ante omnia debet, & ſecundum eum nõ ſtricta,ſed lata ſumenda eſt interpretatio,prout in terminis in priuilegio cõcludit Dec.in d.l.in omnibus cauſis nu.11.& 12. & magis in terminis in diſpenſatione, cui magis quam priuilegio videtur aſſimilari hęc armorum licentia in l.fęminę ab omnib.offic.nu.59.ff.cod.

25 Tertio etiam reſpondetur, quod dato pariter, quod eſſemus in priuilegio, vel in materia aliàs ſtrictè interpretanda, & quæ aliquam de ſtricto iure reciperet reſtrictionem, vel interpretationẽ ceſſat tamen talis interpretatio in verbis prolatis vulgari ſermone, quæ non debent iuxta iuris regulas ſubtilizzari, ſed groſſo modo, & prout homines vulgariter loquuntur intelligi Dec. in l.ſi tibi pecuniam colum.1. ff. ſi cert. petat Aym. conſil.118.num.23.vulgaria enim verba vulgariter ſunt intelligenda, & ſecundum communem vſum loquendi,vt ibi per eum,& in ſpecie in materia armorum tradit Cardinal.in Clement.1.§. præfate quoque de ſtat.monac. ſed cui dubium, quod ſecundum communem, & vulgarem vſum loquendi ſub conceſſione omnium ſpecierum armorum, etiam prohibitorum veniunt Archibuſettum, ergo ſic interpretanda dicta licentia, & non aliàs.

26 Quarto reſpondetur, quod omnes regulæ iuris admittentes aliquam interpretationem, vel intellectum in diſpoſitionibus hominum,vel legum ſtrictam,vel latam non procedunt niſi in diſpoſitionibus dubijs,& quæ indigent intellectu, vel interpretatione,ſecus in claris vulgata l. continuus §.cum ita ff.de verb.oblig.l.ille, aut ille §. cum in verbis ff.de leg.3.Curt.iun.conſ.169.nu.1.Cæphal.conſil.138.nu.2.& ſeqq.volum.1. Roland.conſ.55.num.6.& 7. volum.1.& conſ.79. num.55.& ſeqq.volum.3.& conſ.100.nu.62.lib.4.& in terminis in ſecuritate conceſſa à Principe tradit Dec.conſil.51.num.2.& nu.3.verſic.prędicta tamen,&c. ſed ſic eſt, quod per verba vniuerſalia,de quibus in licentia res dicitur clara, & nõ dubia, vt per Aymon. ſupra allegatum in conſil. 290.num.6.& conſil.294. ſub num.1. ſub verſic. ſimiliter quando relinquitur,&c.ibi,nam vbi verba ſunt vniuerſalia illa ſunt clara, &c. & melius ſub num.8.colum.antepenultima, verſicul.quarto,quod dictum Cornei, &c. in fine ergo ceſſat in ea ſtricta interpretatio,quæ regulariter in priuilegijs recipitur.

27 Quinto reſpondetur, quod quælibet diſpoſitio,quæ de ſui natura tanquàm odioſa ſit ſtrictè interpretanda,fauorabilis tamen reputatur,& latè interpretanda eſt, quando prout in præſenti caſu agitur de euitando pœnam Cæphal.conſil. 140.num.24.volum.2.extendenda enim reſtringuntur,& reſtringenda extendũtur, quando res fauorita poſtulat Dec.conſil.137. in fine, & in l. factum §.in pęnalibus num.6.& num.8.ff.de reg. iur.& contra pęnam ſemper interpretatio ſumẽda eſt,etiamſi ageretur de crimine læſæ Maieſtatis Salycet.in l. quiſquis §. filij vero colum.1. C. ad l.Iul.maieſtat.& ante eum Bald. in l. illud colum.2.poſt medium C.de ſacroſanc.eccl.

28 Reſpondetur ſexto, quod tunc demum priuilegia ſunt ſtricte interpretanda, quando ſumus in caſu, in quo alicuius tertij ius læditur, ſecus ſi non agitur de præiudicio tertij, quia tũc quantum ad ius concedentis etiam priuilegia ſunt latè interpretanda contra concedentem, & in fauorem eius,cui conceduntur,ita poſt Oldra.quẽ allegat in conſi.268.quæſtio eſt colum.2. verſic. præterea,&c.concludit Dec.in d.l.in omnib. cauſis num.13.in fine ff.de regul.iur.& magis in terminis in caſu ſecuritatis conceſſæ per Principem pulchrè tradit idem Dec.d.conſil.51.num.2.in fine verſicu. & quod talis conceſſio,& numero tertio, verſicul. ex quibus datur intelligi, vbi poſt Bald.in conſi.456. proponitur quod quidam Nicodemus libro tertio, pulchre concludit, quod quando conceſſio data à Principe neminem lædit non ſtricte, ſed large, & ad bonum ſenſum in fauorem eius, cui conceſſio facta reperitur interpretanda eſt, tum quia omnes Principis contractus ſunt bonæ fidei, tum etiam quia ſpectat ad Principis honorem ſecuritatem ſeruare, & idem tradit Brun.inter conſilia feudalia conſil.12.col. penultima,mihi ante finem & hæc declaratio eſt etiam recepta in Rota in titul.de præbend.deciſ. 4.alias 97. numero primo,in nouis & de offic. legat.deciſio.3. alias 119.numero ſecundo,pariter in nouis, ſed ſic eſt, quod hic non agitur de alicuius tertij, vel priuatæ perſonæ præiudicio, ergo latiſſime,& ad fauorem Domin.F.licentia cõceſſa Dom. Bernardino interpretanda eſt, quia ſic magis tuetur honor Excellentiſſimi Domin. Concedentis,vt per præfatos Doctores.

29 Dum tertio opponitur,quod verba quantumvis generalia recipiant interpretationem, vt ſe conforment æquitati,&c.ne ſequatur abſurdum vel inconueniens,vt per Salyc.in l.1.numero vigeſimoſecundo, uerſiculo ſecundo limita ff. de leg.primo,Aymon.conſilio 221.numero primo, Oſaſc.deciſ.pedemontan.90. numero undecimo & ſeqq.& quod menti Concedentis, quæ præcipue in priuilegijs attendenda eſt,ut per Marc.deciſ.365. numero trigeſimoſecundo, ſic ut ſupra ſemper præſumitur conformis æquitati, & honeſtati, ut per eundem Oſaſc. ibidem num.17. quæ æquitas non ſuccederet, ſi in conceſſione comprehenderentur archibuſetta,quæ ſunt arma perniocioſiſſima & mali exempli,& propterea non ſit veriſimile,quod excellentiſſimus illa voluerit cõprehendi ſub generalitate, & vniuerſalitate verborum per ſupra allegata.

30 Dicitur primo, quod in hac obiectione videtur præſupponi, quod quando excellentiſſimus Dominus Dux Soræ concederet alicui licentiã archibuſettorum, faceret contra æquitatem, & quod ex tali licentia reſultet abſurdum,& inconueniens, cum concedat facultatem deferendi ea arma, quæ ſunt peſſimi exempli, & valde pernicioſa,& hoc aſſumptum,nec verum videtur, nec præſupponi debet, ſi enim, vt alias demonſtratum fuit, nec hodie dubitatur idem excellentiſſimus habet tam de iure communi, quàm vigore facultatum ipſi vti Generali Capitaneo Sanctæ Romanæ Eccleſiæ à Sanctiſſimo conceſſam poteſtatem, & authoritatem deferri faciendi huiuſmodi arma, vtique dum iure, & authoritate ſua lege permittente vtitur, nemini iniuriam facit, nec aliquid contra æquitatem committit capitul. qui peccat 23. quæſtione quarta, l. Gracchus C.de adulter. l. fina. & ibi Doctor. ff. quod quiſque iur. l. quod Reipublicæ & l. quod iniuriarum §. primo, ff. de iniur. l. Nullus ff. de regul. iur. l. tertia, ff. delibera. homicid. exhibend. cum ſimilibus. A poteſtate enim uenit,

metienda voluntas Ripa in l. naturaliter §. nihil commune nu. 107. ff. de acquiren. poſſeſſ. & licet gerere tale genus armorum ſit de ſe iniquum, & & peſſimi exempli, ceſſat tamen iniquitas in illo gerente cum licentia Superioris Marſil. in prac. §. pro complemento colum. 1. Marſil. conſil. 171. num. 17. lib. 4. igitur cum habeamus in conceſſione verba vniuerſalia apta de ſui naturam comprehendere etiam archibuſetta, non eſt recedendum ab eorum proprietate prætextu iniquitatis vel abſurdi, quia vt dixi data poteſtate, & voluntate in concedente omnes ceſſat iniquitas, & abſurditas tam reſpectu ipſius concedentis, quàm eius, cui conceditur.

31 Dicitur ſecundo, quod imò in licentia, de qua agitur inconueniens, & abſurdum oriretur, quādo ſub vniuerſalitate verborum, de quibus in ea non cōprehenderentur archibuſetta contra propriam naturam, & ſignificationem dictorum verborum vniuerſalium, quia tunc vere ageretur de præiudicio tertij, & de imponendo pęnam, ſic in propoſito ad inducendum abſurdum, & iniquū, & tertij præiudicium, & pęnæ irrogationem conſiderarunt Doctores exaduerſo allegati ſcilicet Aymon. d. conſil. 221. num. 4. & ſeqq. & Oſaſc. d. deciſ. pedemont. 90. num. 9. & num. 11. in fine nume. 13. & 17. dum dicunt verba generalia, ac etiā vniuerſalia fore reſtringenda, vt ſe conforment æquitati, quia æquum non videtur id quod reſpicit præiudicium tertij, vel quando quis damnum indebitè pateretur, ſeu pro alio pœnam incurreret, ſi ergo ne quis damnum patiatur, & ad euitandum pœnam, & vbi agitur de præiudicio tertij receditur à propria ſignificatione verborū vniuerſalium, quia iſto caſu dicitur reſultare iniquitas abſurdum, & inconueniens, vt ibi per eos multo magis dictæ proprietati inhærendum eſt, vbi de eiuſdem tertij præiudicio ageretur, & de euitando pęnā, prout iu caſu noſtro. Tunc enim dicitur ſequi abſurdum, quando ſequitur præiudicium tertij l. nam abſurdum fide opc. liber. Doctor. in l. fina. §. in computatione C. de iure deliberan. Et quando agitur de euitando pœnam, tunc inſurgit æquitas, & non iniquitas l. placuit & ibi Doctor. C. de iudic.

32 Dicitur tertio, quod ſtante conceſſione vniuerſali non eſt admittenda illa concluſio, quod ſcilicet non ſit veriſimile excellentiſſimum Dominum Concedentem cogitaſſe, vel uoluiſſe in licentia comprehendere tam peſſimum genus armorum, quia ut ſupra dictum eſt num. . . .

Vniuerſalis conceſſio omnium armorum prohibitorum trahi debet nedum ab omnia ea arma prohibita, quæ dici, aut excogitari potuerunt per Concedentem tam in genere, quàm in ſpecie, ſed etiam ad incogitata, & inopinata, & etiā quod vnum genus armorum ſit magis prohibitū & perniciosum quàm aliud, ut pariter dixi ſupra quibus addo, quod illuſtriſſimus Dominus Concedens licentiam armorum prohibitorū ſub uniuerſali ſigno cenſetur cogitaſſe de omnibus ſpeciebus armorum prohibitorum, quæ ſub dicta uniuerſalitate comprehenduntur, & ſi non cogitauit debebat cogitare. Nec talis non cogitatio, & cui eſt facta conceſſio debet nocere ſic in ſpecie mutatis mutandis poſt Bart. Bald. Alexan. & Corn. quos allegat ſimili argumento reſpondet Aym. videndus in ſpecie, & ſæpè allegato conſil. 294. col. 2. verſic. Sed adhuc magis in terminis, & nume. colum. antepe. verſic. quarto dictum Cornei in fine, vbi quæ vniuerſalia verba non reſtringūtur propter aliquam veriſimilitudinem, quia tunc dicimur eſſe in claris, & nō in dubio, & vbi ſumus in claris ceſſat omnis veriſimilitudo, vt ibi per eum, qui multum doctè loquitur in materia vniuerſalis diſpoſitionis, & ſtante generalitate verborum non poteſt allegari, quod concedens non cogitauit de ijs, quæ ſub generali conceſſione continentur, vt per Doctor. & Dec. qui in terminis loquitur in ſecuritate conceſſa à Principe in conſil. 51. ſub nu. 1. Ibi nam ſi cogitaſſet, non ita de facili conceſſiſſet, &c. & in fine Conſilij: Ibi quoniam reſpondetur, quod immo veriſimiliter cogitauit, &c.

33 Dicitur quarto, & hoc tollit dubietates, quod dato millies, quod de mente Excellentiſſimi Domini concedentis dubitaretur, & quod conceſſio reciperet aliquam dubitationem, vel interpretationem: Hic non eſt opus alia interpretatione, quàm ea, quam iam fecit idem Excellentiſſimus, qui vt alias dictum fuit: Nec video quid nam ex aduerſo replicetur ſtatim habita notitia, quod Dominus I. fuit carceratus pro archibuſetto, & ſtatim perlecta ſua licentia eidē per Reuerendiſſimum Dominum Gubernatorem tranſmiſſa, & licentiæ verbis benè perpenſis ordinauit ipſum relaxari, prout de tali ordine fidē fecit manu ſua idem Reuerendiſſimus Dominus Gubernetor in relaxatione mandati de ipſum excarcerādo, dum dicit, & quia idem excellentiſſimus, ita mandauit, &c. quod mandatum, licet non habuerit effectum, adhuc tamen ex eo deprehenditur eius mens, & voluntas, quæ etiam ex actu nullo percipitur l. fina. ff. de verb. eorum l. in teſtamento, vbi etiam Bart. ff. de fideicommiſſ. liberto. Idem Bar. in l. gerit, col. 3. verſic. ſecundo aduerte. ff. de acquiren. hæredit. Pariſ. 79. num. 16. lib. 2. Boer. deciſ. 172. nume. 22. Oſaſc. deciſ. Pedemonta. 102. nume. 23. Siluan. conſil. 54. nume. 12. Et ex declaratione concedentis illius mentem dignoſci, & ſecuritatem recipere interpretationem eſt conſ. Menoch. 244. nu. 17. lib. 4.

34 Et quia vt audio pro parte Fiſci, vel inſtigatoris prætenditur, quod hodie excellentiſſimus declarat mentem ſuam non fuiſſe in dicta licentia per illa verba vniuerſalia comprehenſa archibuſetta, non poſſum in hoc aliud dicere, niſi quod donec de iſta contraria declaratione in ſcriptis, non conſtet, prout bene conſtat de prima declaratione, non eſt credendum, tantum Principem in præiuditium carcerati velle aſſerere id, cuius contrarium primo loco aſſeruit. Et nihilominus quatenus etiam illud aſſereret, quod non creditur, nec expectatur à benignitate tanti Ducis, adhuc tamen tunc etiam poteſt replicari. Primo, quod talis declaratio contraria proprietati, & naturæ verborum vniuerſalium, de quibus in licentia non debet nocere dicto Domino F. qui in dicta licentia ſic vniuerſaliter concepta confiſus eſt ad tradita per Aymon. d. conſ. 294. colum. 1.

ſub verſicul.ſed adhuc magis in terminis.Secundo, quod qui ſemel declarauit mētem ſuam vno modo non poteſt alio modo illam declarare in præiudicium illius, cui per primam declarationē ius quæſitum eſt Dec.conſ.5 1,colum.fi. poſt Caſtren.in l.hæredes palam §.ſed & ſi poſt ff.de teſt, Socc.conſ.260.nu.10,& ſeq.vol.2,

35 Dum quarto opponitur,quod ſi excellentiſſimus Dominus Concedens voluiſſet in licentia comprehendere archibuſetta, vtique illa expreſſiſſet non expreſſit, ergo &c. Reſponſio aperta colligitur ex ſupra firmatis concluſionibus, vbi probatum, quod vniuerſalis conceſſio comprehendit etiam ea, quæ ſpeciali expreſſione digna ſunt,item,quod illud, quod venit ſub vniuerſali diſpoſitione habetur pro expreſſo,item quod ſtā te vniuerſali conceſſione res dicitur clara,& non dubia,quæ oīa ſatis ſuperque hanc tòllant obiectionem addo Socin.conſ.249.num.9.& Aymo, d.conſil.294.num.2.verſic.ſed magis in terminis ſed quorū dictis poſt Bart.in l.1.in fine ff. ſi quis in ius voca.non ierit & alios,quos allegat aperte infertur, quod tantum eſt dicere omnes ſpecies armorum prohibitorum,prout dictum eſt in licētia de qua agitur, quātum ſi in indiuiduo eſſent enunciatæ omnes,& ſingulæ armorum prohibitorum ſpecies,

36 Dum quinto opponitur de proiectione archibuſij quaſi,quod ex illa D.F.proiecit archibuſettum non eſt ea,de qua in dubio,quod ſcilicet crediderit licentiam ſibi non ſuffragari,& non comprehendere archibuſetta,ſed quia vt dixit in ſuis Conſtitutis timebat Curiam Petri Angeli Bariſelli ipſius maleuoli,& inimici, vt per teſtes probatum eſt,& talis dubitatio fuit iuſta, & probabilis,cum præſertim non haberet pęnes ſe originale licentiæ Excellentiſſimi Domini Concedētis,quo caſu non tenebatur idem Bariſellus credere nominationi Domini Bernardini Cottæ referentis ſe ad licentiam, excellentiſſimi niſi ſibi oſtenſo relato ad tradita in Authen.ſi quis in aliquo C,de eden.Dec.conſil.385.nu,6.& ſeqq. vnde ad effugiendam carcerationem, & moleſtias, quæ ſibi poterat contingere, ob non exhibitionem licentiæ excellentiſſimi archibuſettum proiecit,& non quod dubitaret de viribus licentiæ.

37 Tollitur ſecundo eadem obiectio dato quod talis proiectio poſſit præſumi etiam facta ex eo, quod dubitauerit proijciens de licentia, nihilominus eſt potius præſumendum, quod fuerit facta ex cauſa prænarrata,& in actis probata excludente dolum,& delictum, quā ex alia quauis exaduerſo prætenſa includente delictum Bart.in l. fi.§.de illo verſ.quæro quando ff.de bon.cor.qui mor.Corn.conſi.261.de duobus num.15. vol.4. Abb.conſil.68.colum.2.verſicu. tertio probo ſic volum.1.Aymon.conſil.18. Andreas Iuuenis in fine Ruin.conſil.4.proponitur ante num.19.lib. 5,Alciat.de præſumpt.regul.3. præſump.1. nu.2.

38 Tollitur tertio omnis difficultas,quia dato ſine veri præiudicio, quod dictus D. F. proiecerit archibuſettum,cum crediderit illud non comprehendi in licentia,adhuc tamen talis proiectio nihil ipſi nocet, nam aut reuera licentia cōprehendebat archibuſettum,aut non comprehendebat, ſi non comprehendebat, & tunc eſt puniendus etiam,quod illud non proieciſſet,ac etiam,quod proiecerit ex quauis cauſa iuſta, vel probabili, ſi verò in licentia non comprehendebantur archibuſetta,vt ſupra demonſtratum eſt,& tunc etiā, quod illa gerens dubitaſſet, vel credidiſſet non

b comprehendi, talis credulitas,& timor [b] non debent inducere pœnam,vel delictum, vbi non eſt, quia per noſtrum affirmare,vel negare veritas rei nō immutatur l.cum falſa C.de iur.& facti ignorant.l.aſſumptio,& ibi Bart.ff.ad municipa. & in fortioribus terminis, ita in ſimili reſpondet Menoch. de arbitrar. quæſtion. caſu 336. nume. 28. Proiectio enim archibuſetti de ſe nō eſt delictū, & vbi delictum non eſt, ibi pęna non cadit Bart. & alij in l.vbi pactum,C.de tranſact. Marſil. conſil.128.nume.25.& in pract.crimin.§.conſtante, nume.100. Hippolyt, Riminald. conſil.327.nume.29.volum.3,

39 Tollitur quarto oppoſitio prædicta per id, quod in iiſdem ferè terminis tradunt Doctores de eo, qui fecit homicidium, vt puta ad defenſionem, vel aliàs de iure non punibile, qui licet illud negauerit non prohibetur poſteà conuictus probare defenſionem, vel aliam cauſam excludentem pœnam l.nemo ex his in princ.ff.de reg.iur.l.ſi fugitiui, & ibi Dec.in vlt. notab. C. de ſeru. fugit. Bald.in l.fina.C.de his,qui à non.dom.ſic præfatus D.F. licet proijciendo archibuſettum,conſtiterit tunc illud negare, non prohibetur poſtea conuictus illud fateri,& licentiā probare ex prædictis,& ex generali regula, de qua in cap. nullus pluribus defenſionibus, & ibi Dyn. nume. 2. de reg.iur.in 6.

40 Dum ſexto opponitur, quod licentia de qua agitur fuit conceſſa Domino Bernardino Cotto pro defenſione ſuæ perſonæ,non autē,vt poſſit nominare amicos, qui ad eorum libitum tale genus armorum gererent, & quod talis fuit mēs Excellentiſſimi,ęquitati,& honeſtati conformis ad tradita per Oſaſc. d. deciſ.90. nu.11.12.& 13. Reſpondetur primo, & negatur aſſumptum, de quo in dubio, quod ſcilicet talis fuerit mens excellentiſſimi,quando enim pro defenſione alicuius conceditur licentia armorū pro pluribus perſonis ſolent apponi aliqua verba, quæ id ſi non expreſsè ſaltim tacitè importent,vtputa quando dicitur concedimus tibi licentiam cum duobus tuis famulis,ſocijs,& familiaribus.& ſimilia,quæ verba in licentia,de qua agitur, cum nullo pacto appoſita reperiatur,nec aliquod aliud verbum reperiatur, quod hāc reſtrictam cauſam importet, merito ſub intelligi non debet, quia ſi voluiſſet excellentiſſimus Dominus: concedens hoc ſubintelligere facile fuiſſet illud exprimere ſaltim, vt præfertur per aliquid ęquipollens non expreſſit ergo,&c.cap.ad audientiam de decimis in fine & in l.1.§.ſinautem ad deficient. C.de caducitat. tollen. Socin.iun. conſil.160.nu.3. lib.2. Alciat. conſil.73.num,3.Curt.iun.conſil.49.col.3. in fine,& nume.3.Cęphal.conſil.134. nume.46. Vbi quod iſta argumentatio propria procedit in materia ſtricta ad reſtringendum odia, & ſic ad euitandum pœnam,prout in caſu noſtro.

41 Reſpondetur ſecundo,quod dato,quod mens

Excel-

Excellentiſſimi fuerit concedere Domino Bernardino Corto hãc licentiam pro ſua defenſione, tamen de tali mente non apparet ex verbis licentiæ, & hoc eſt certum, quia illa verba *di poter far portare à duoi amici ſuoi, &c.* ſunt ſimplicia, & non reſtituta ad cauſam defenſionis, immo etiam apta de ſui natura comprehendere aliam cauſam, quàm defenſionis, vt de ſe patent, & clara ſunt, idcirco iure potuit dictus D.F. inhærendo verbis licentiæ ſimplicibus, & non reſtrictis, & iuxta illius formam nominatus à dicto Bernardino, arma, de quibus in ea gerere, quia iure etiã credebat mentem Excellentiſſimi Domini concedentis eſſe aliam, quàm quæ ex verbis percipitur, cum verba ſint notæ earum rerum, quæ ſunt in animo, nec mens præſumatur cõtraria verbis, & mentis noſtræ nullum ſit maius teſtimonium, quàm qualitas inſpecta verborũ, l. Labeo. §. idem iubera. ff. de ſuppellect. lega. l. proſpexit. ff. qui, & à quibus Bald. in cap. mandatum de reſcript. in princ. Barto. in l. 3. ff. ad l. Pomp. de parricid. Vbi quod nec iuriſconſultus, nec Imperator poteſt facere, quod illud dicatur cõtineri in lege, quod lex non loquitur, ergo multo magis non continebitur in diſpoſitione hominis ad ſuperius tradita; refert, & ſequitur Aym. conſil. 214. colu. 2. ante medium Rota de præben. deciſio. 4. aliàs 97. nume. 1. in nouis, vbi propriè loquitur in priuilegio, & conſequenter cum dictus Dominus F. videret verba licentiæ ſimplicia, clara, & non reſtricta, non tenebatur aliàs perquirere mentem Excellentiſſimi per præallegata, & quia etiã ſciebat, quod in priuilegijs verba præcipuè attendenda ſunt potius, quàm voluntas non expreſſa c. porrò de priuileg. & voluntas in mente retenta nihil debet operari præſertim in pręiudicium tertij l. ſi repetendi. ff. de condi. ob ca. l. cum quidam, & ibi Aret. nu. 9. ff. ſi cert. pet. cum alijs allegatis.

42 Reſpondetur tertiò, quod mentem Excellentiſſimi præſumendum eſt, quod potius ſciuerit Dominus Bernardinus, cui principaliter conceſſa eſt licentia, quam dictus D.F. qui nihil egit cũ eodem Excellentiſſimo, ideo ſi in hoc idem D.F. crediderit Domino Bernardino, & eius ſimplici nominationi, iuſtè, & probabiliter credidit, tum quia credidit ei, qui veriſimiliter præſumendus erat informatus de dicta mente Excellentiſſimi, tum etiam, quia credidit viro nedum de ſe fide digno, verùm etiam Iudici, & publicę perſonæ, vnde dato millies, quod mens Excellentiſſimi non eſſet ſimplex, ſed reſtricta ſolum ad cauſam defenſionis dicti Domini Bernardini, venit tamen excuſandus idem D.F. per iuſtam credulitatem l. iuſtè poſſidet. ff. de acquiren. poſſeſſ. Iaſo. in l. pacta nouiſſima nume. 8. & ſeqq. C. de pactis. Aym. conſil. 6. nume. 90. Menoch. de recuperan. poſſeſſ. remed. 5. nume. 52. Cęphall. conſil. 71. nume. 10. & ſeqq. volu. 1. Ioſeph. Ludouic. in 1. lib. commun. opinion. concluſ. 15. verſic. penult. lib. 1. qui loquuntur etiam in crimine læſæ maieſtatis.

43 Nec huic tertiæ reſponſioni obſtet replicatio, quod iuris ignorantiam neminem excuſet præſertim Doctorem, cui turpe ſit ignorare ius in quo verſatur ad l. ſecunda. §. ſeruius. ff. de reg. iur. Hæc enim concluſio non militat in caſu noſtro ex pluribus, de quibus dicam in ſequenti oppoſitione.

44 Reſpondetur quarto, quod dato etiam, quod plus eſt, quod licentia expreſsè fuiſſet data Domino Bernardino pro eius defenſione, & quod in licentia adeſſent illa verba pro ſua defenſione, &c. prout non adſunt, quis quæſo debet eligere iſtos amicos pro ſua defenſione, nemo certè niſi is, cui conceſſa eſt licentia, quia de ſuo intereſſe agitur, & hoc non habet dubium, quid agitur eſt, quod prohibeat, quin potuerit pro eadẽ ſua defenſione per D. Bernardinum eligi dictum D. F. eius carus, & fidelis amicus, ſolitus ipſum per vrbem aſſociare, & qui in occurrenti caſu, vt probatum eſt vitam pro ſua defenſione omni periculo magis expoſuiſſe, quàm quilibet alius; nihil certè video, quod reſiſtat niſi dicatur, vt aliàs dictũ fuit, quod eſt Doctor togatus, & in armis inexpertus, & ſic inhabilis. Sed replicatur, quod Doctori non ſolum prohibitum non eſt deferre arma, verum etiã, quod generalis prohibitio iuris ſuper delatione armorum non extenditur ad Doctorem Barto. in l. Medicos. C. de Medic. & profeſſ. lib. 10. Ptr. à Placha in epithom. delictorum cap. 8. nume. 20. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſu 394. nume. 74. lib. 2. Et licet electus ſit forſan inhabilis, & in armis inexpertus, id cedet dãno eligentis cuius intereſt, & non electi; Non enim dicit licentia, quod per dictum Dominum Bernardinum debeãt eligi milites, vel vti dicam perſonæ valoroſæ potiuſquàm inepti, ſed eius arbitrio relinquitur electio, quicunque ergo ad hunc effectum eligatur, non debet ſub fide publicæ ſcripturæ defraudari etiam, quod inhabilis, & in armis inexpertus ſit l. 1. & ibi Alber. C. de ijs, qui ven. ętat. impetra. Boſſ. in tit. de remed. ex ſola clemen. Princip. ſub nu. 42. cum alijs allegatis.

45 Reſpondetur qointo, quod, vt iterum dictum fuit, non video, quid huic fundamanto replicari poſſit dubitare de mente Excellentiſſimi Domini concedentis, ad quem effectum hæc licentia fuerit Domino Bernardino conceſſa, an ſcilicet pro ſua defenſione, an verò generaliter, vt duobus amicis ſibi bene viſis hanc facultatem concederet, videtur omninò ſuperfluum, cũ iam idem Excellentiſſimus habita notitia de carceratione pręfati Domini F. & perlecto tenore licentię cõceſſę Domino Bernardino, mandando ipſum relaxari apertè declarauerit mentem ſuam ad fauorem dicti Domini F. quę quidem declaratio etiã, quod ſit facta poſt licentiam, tamen retrotrahitur ad tempus licentiæ, & omni tempore fieri potuit l. hæredes palam. §. ſed & ſi totam, vbi in ſpecie Caſtren. ff. de teſtam. Boer. deciſ. 172. nu. 13. & ſeqq. Pariſ. conſil. 65. nume. 5. lib. 1. Et quod Excellentiſſimus ſic, vt ſupra mandauerit apparet ex mandato relaxationis iam ipſi Domino F. conceſſo, & ad præſens ſic iubente eodem Excellentiſſimo in actis producto.

46 Et ſtante ordine prædicto Excellentiſſimi de relaxando ipſum Dominum F. arguitur ſic, aut idem excellentiſſimus habebat authoritatem cõcedendi has licentias, aut non, ſi non habebat authoritatem, & tunc intrat diſputatio, an credens eum habere debeat pati damnũ ſub fide Princi-

pis,

pis,ſi verò habebat hanc authoritatem, & quod haberet,iam ſatis aliàs clariſſimè demonſtratum fuit, nec video amplius dubitari, & tunc, quod eius declarationi,|& mandato omnino ſtandum ſit apertè docet vulgaris illa regula, quod verba conceſſionis dubia ſint per concedentem declaranda, &iuxta illius mentem interpretanda cap. cum veniſſent de iudic.l. Neratius, & ibi Dec. in 2.notab.ff.de reg.iur.idem Dec.in l. in ambiguis num.3.ff. eod. & in dict. conſil.51. in fine verſic. & quando aliqua dubitatio Iacob.Port.Imo.cõſil.96.num.8.Cæphal.conſi.58.num.35. volum. 1. Franc. March. exaduerſo allegatus deciſ.365. num.32. Neſcio igitur videre, quomodo fiſcus, vel inſtigator audeat contrarium attentare contra eiuſdem excellentiſſimi voluntatem, declarationem,& mandatum.

47 Dum ſeptimo prætenditur inanem eſſe excuſationem dicti D.F. dicentis ſe crediſſe Domino Bernardino Cotto Iudici,& publicę perſonę quia cum eſſet Doctor, & peritus, bene ſciebat, vel ſaltim ſcire debebat, quod ipſe D. Bernardinus ex ſe non habebat facultatem concedendi licentiam gerendi archibuſetta, & quod licentia, quam habebat ab excellentiſſimo erat ſibi ſolum conceſſa pro eius defenſione, & non aliorũ,ideo cum non cõueniat Doctori ignorare ius, in quo verſatur l.1.§.ſeruius ff.de reg.iu.excuſari minus poteſt ex allegata credulitate contra ius.Dicitur primo,quod non ſumus in ijs,quæ iuris ſunt,ſed in ijs quæ ſunt facti,ſcire enim mentem excellentiſſimi qualis ſit eſt quid facti, & non quid iuris propterea iuſta creditur credulitas etiam Doctoris credentis ei,qui veriſimiliter de facto erat informatus,& ignorantia in facto excuſat à pœna quemlibet prudentiſſimum, cum non dicatur in dolo,qui ignorat Aymon.conſil.8.nu.10.& conſil.319.num.19.Doctor.in cap. cognoſcentes extra de conſtitution.Guid.V.Papa conſ.199. Dominus Noſter Ruy.conſ.86.nu.10.lib.4. Siluan. conſ.62.nu.16.

48 Secundo etiam,quod hoc iuris eſſet,negari tamen non poteſt ex diſputationibus, & allegationibus hinc inde deductis rem eſſe dubiam,an ſcilicet mens excellentiſſimi ſit talis, qualis exaduerſo ſupponitur reſtricta ſcilicet ad ſolam defenſionem Domini Bernardini,an vero ſimplex & generalis, prout ſimplicia, & generalia ſunt verba licentiæ. Dubietas autem in iure æquiparatur dubietati facti l.manifeſtiſſimi §.fin aut em neſcius. C. de furt. Bart. in l.penult.§.ad crimen col.penult.ff.de publ.iudic.Menoch. de arbitrar. quæſtion.quæſtione 53.nume.9.lib.1.& licet regulariter ignorantia iuris neminem excuſet, id tamen non procedit in ſe decipiẽte in aliquo iuris dubio difficili,& controuerſo Neuizzan.conſil.34.nume.21.Aegid.concluſ. fina. & ignorantia iuris dubij excuſat Doctorem etiam quod peritiores non conſuluerit,latè poſt alios Lamberten.de contract.eorum gl.1.nu.170.& ſeqq.

49 Tertio Doctor decipiendo ſe in ijs, quæ iuris ſunt, licet non excuſatur credens priuatæ perſonæ,benè tamen excuſatur credendo Iudici, & ſic publicæ perſonę,Iudicis enim licentia,& authoritas excuſat omnem perſonam etiã Doctorem à dolo,& pœna d.l.iuſtè poſſidet. ff.de acquiren. poſſeſſ. etiam quod licentia præuenerit ex falſa cauſa Menoch.in 3.remed.retinen. poſſeſſ. num. 640.& ſeq.& ex facto iudicis iuſtã credulitatem, & bonam fidem induci tradita per Hieron. Gabriel.conſil.33.nume.7.& antè iſtos Dec. conſil. 137.col.fina.Socin.conſil.32.nu.19. & ſeqq.Vbi ampliat etiam,quod Iudex, vel officialis nulliter egerit,& vt dicit Signorol.in conſil.102.nec ius, nec naturalis æquitas ſuadet, vt ſub fide publicæ perſonæ quis remanere debeat deceptus, prout remaneret dictus Dominus F.qui non ſolum credidit iudici,ſed iudici in Romana Curia veterano, circumſpecto, probatæ, & expectatæ fidei, quem iuſtè credere debebat, quod niſi potuiſſet, talia vnquàm attentare auſus non fuiſſet pręſente in eodem loco Principis concedentis, & Summi Pontificis perſona, à quibus facilè redargui poterat,ſi contra eorum mentem aliquid egiſſet ad tradita per Roman.in conſ.54.nume.6.& ſeq. quem refert,& ſequitur Gram. conſil.13. nu.14. & conſil.54. nu.17.

50 Quartò, & hoc ſupplicatur aduerti, quod credulitas dicti Domini F. non fuit iniuſta, ſed iuſta, & probabilis per prædicta triplici ratione. Primo,quia credidit Iudici, & ſic publicæ perſonæ,vt modò dixi. Secundo, quia credidit ei, quẽ veriſimiliter pręſumendum erat ſciuiſſe mentem excellentiſſimi,vt ſupra dixi. Tertio,quia videns verba licentiæ ſimplicia, & non reſtricta ad aliquam defenſionem dicti Domini Bernardini,nõ tenebatur aliàs ipſius Excellẽtiſſimi mentẽ perquirere, vt ſupra. Sed iuſtè credidit illam non aliam eſſe, quàm ea,quæ ex verbis percipitur, vt pariter dixi. Vnde non poteſt reprehendi tanquàm Doctor de ſua credulitate, quia non iniuſta,ſed iuſta,& probabilis fuit. Et hæc excuſatio credulitatis deducitur ad fauorem præfati D. F. ex abundanti, quia etiam ea circumſcripta eſt tutus ex præallegatis.

51 Dum octauo opponitur,quod cum negari nõ poſſit, quin ſaltim licentia prædicta eſſet dubia non caruit dolo dictus D. F. non procurando illius declarationem apud Excellẽtiſſimum cuius copia quotidie haberi poterat, ex præmiſſis triplex patet reſponſio. Primo, quod licentia prędicta ſatis fuit declarata per Excellentiſſimũ,qui habita notitia de carceratione dict. D. F. ipſum mandauit relaxari, & hæc declaratio licet fuerit facta poſt dictam carcerationem, tamen retrotrahitur ad tempus conceſſæ licentiæ, vt ſupra probatum eſt.

52 Secundo autem prętenditur dubietas circa genus armorum, an ſcilicet licentia comprehenderet archibuſetta, aut circa qualitatem amicorũ, an ſcilicet de amicis, qui arma prædicta gererent pro defenſione dicti Do. Bernardini, an verò ad eorum libitum. Primo caſu licentia nulla indigebat declaratione,quia vt ſupra demonſtratum eſt ſtante generaliter, & vniuerſalitate verborũ, quod comprehenderẽtur etiam archibuſetta, dicimur eſſe in claris,& non in dubio, item dicimur eſſe in expreſſis,non in tacitis,vt pariter dixi. Secundo caſu, an ſcilicet licentia fuerit conceſſa dicto Domino Bernardino pro eius ſola defenſione,

ne, an vero ſimpliciter, prout eiuſdem licentiæ verba ſonant. Non erat pariter opus adire Excellentiſſimum, quia ſatis fuit dicto Domino F. ſe cõfidere innominatione præfati Domini Bernardini etiam, quod fuiſſet iniuſta ex ſupra traditis, tum etiam, quod proceſſerit ex falſa cauſa, vt pariter dixi. Item etiam, quod fuerit Doctor, cum agatur de dubietate facti, vt etiam ſupra. Item etiam, quod eſſet dubietas iuris, vt pariter ſupra. Quibus in locis tradita apertè hanc etiam tollunt difficultatem.

53 Tertio etiam præmiſſis circumſcriptis, nec iſto caſu dici poterat nos eſſe in dubio cum verba licentia eſſent ſimplicia, & nõ aſtricta ad aliquam defenſionem ipſius Domini Bernardini, ideò iure credidit præfatus D. F. mentem Excellentiſſimi non aliam eſſe, quàm quę ex verbis colligitur. Nec tenebatur perquirere mentem excellentiſſimi, cum videret verba licentiæ ſimplicia, & non reſtricta ad aliquam cauſam, vt ſupra. Et ſi mens Excellentiſſimi fuiſſet alia, quam, quæ ex verbis percipitur facile ſibi erat illum pro aliqua ſolita, vel æquipollentia verba exprimere, vt ſupra. Et ſic non ſumus in dubio, ſed in claris, item non in iniuſta, ſed iniuſtiſſima, & probabili credulitate, quæ etiam Doctorem quemcunq; peritiſſimum excuſare debebat.

54 Dum nono, & vltimo audet inſtigator dicere quod Excellentiſſimus, & Illuſtriſſimus Dux Soræ non habet authoritatem concedendi licentias deferendi archibuſetta ſtantibus Pij Quarti, & Quinti Conſtitutionibus expreſsè auferentibus hãc facultatem omnibus officialibus Sedis Apoſtolicę etiam Cardinalibus, & Legatis de Latere. Reſpõdetur, quod ex quo idem Excellentiſſimus D. Dux eſt eiuſdem Summi Pontificis, & Sedis Apoſtolicæ Generalis Capitaneus, non ſolum habet in armis omnimodam poteſtatem, ſed in armorum vſu poteſt ea omnia expedire, quæ poteſt ipſe Summus Pontifex etiam, quod requireret ſpeciale mãdatum l. 2. C. de offic. eius qui vic. alter. gerit. Bart. in l. 1. §. à præfectis, quem legit cum §. hi, quibus ff. de leg. 3. Caſtren. in l. 2. ff. de offic. eius Siluan. conſil. 74. num. 4. lib. 2. Notant omnes Barto. Bald. Alex. Fulgoſ. & Iaſ. in ſpecie nume. 7. & alij communiter in l. conuentionum ff. de pact. Vbi cõcludunt, quod Capitaneus Generalis multo maiora in armorum vſu expedire poteſt, vt ibi eſt videre, & per Parid. de Put. de re militar. quæſt. 17. lib. 1. & quæſt. 6. nume. 2. & 3. lib. 7. Et in terminis poſt Bald. & Iacob. de Arena in l. 1. col. 1. num. 3. verſ. ſecundo quæritur. C. etiam per procurat. cauſ. teſtit. quos refert, & ſequitur tradit Dec. in conſ. 690. nu. 5.

55 Ideò non obſtant Conſtitutiones prædictæ, quia non excludunt Capitaneum Generalem, qui vt præfertur de iure communi talem habet poteſtatem & omnis lex, ſeu Conſtitutio generalis, ſeu abrogatoria ſubſequens nunquàm tollit priuilegia in corpore iuris clauſa gloſ. & communiter Doctor. in authen. qua in Prouincia C. Vbi de crimin. agi oportet Prob. in rubr. de reſcr. in 6. nume. 7. & in cap. 2. nume. 5. de offic. deleg. etiam in 6. & quælibet diſpoſitio etiam odioſa accipit interpretationem à iure communi, & vt minus quàm ſit poſſibile illi deroget. l. 2. de noxal. cap. cum dilectus de conſuet. Alex. & Imol. in l. 1. §. lex Falcidia. ff. ad l. Falcid. cum vulgaribus.

56 Et in caſu noſtro res tanto minus habet difficultatem, quia facultas dicti Excellentiſſimi à iure communi proueniens fuit confirmata ex ſubſequuta obſeruantia, ex qua in faciem Principis, & ipſo ſciente, vt creditur, & nemine contradicente ſemper conceſſit licentias deferendi arma prohibita perſonis ſibi benè viſis, quę quidem licentiæ conceſſæ cenſentur ex titulo præcedentis facultatis, & in eius executionem, & non aliàs Aym. conſil. 10. nume. 9. etiam ſi aliquando tantum conceſſæ fuerint, nec in tempore præſcriptibili Bald. conſil. 245. lib. 3. Socin. conſil. 145. nume. 3. lib. 1. Roman. conſil. 271. num. 4. Ang. conſil. 184. col. 1. idem Aym. conſi. 101. num. 4. Aret. conſil. 15. in fine, & conſil. 95. nume. 6. Dec. conſil. 48. col. 1. Menoch. poſt alios de arbitrar. quæſtion. caſu 99. nu. 11. lib. 2. qui omnes communiter probant, quod obſeruantia ſubſequuta inducit validitatem actus, quod procedit etiam, quod obſeruantia ſit contra ius commune. Ruin. conſil. 104. nume. 3. in fine lib. 5. Dec. in cap. ex tenore de reſcript. nume. 8. & conſil. 487. num. 1. Caſſan. in Conſuetud. Burgund. fol. mihi 130. col. 1. nume. 1. & ſeqq. Riminal. conſil. 591. nu. 8. lib. 3. Siluan. conſil. 96. nume. 15. Et cum obſeruantia ſit notoria in Vrbe, poterit Iudex ſe de ea ex proprio officio extraiudicialiter, & in Camera informare, vt notant omnes, & in ſpecie Butr. in cap. fina. de conſuetud. Socin. iun. conſil. 65. num. 38. & ſeq. lib. 1.

57 Reſpondetur ſecundo, quod dato, quod idem Excellentiſſimus D. Dux Soræ non haberet hãc authoritatem concedendi huiuſmodi licentias, adhuc tamen nullam mœretur pœnam, & venit excuſandus per ea, quæ in proprijs ferè terminis conſuluerunt Dec. in conſi. 690. viſis dubitationibus Ruin. conſil. 23. viſo themate, vol. 1. Concludentes ad fauorem Ducis Grauinæ inculpati de crimine læſæ maieſtatis ex eo, quod tractauerit cum inimicis Cæſareę Maieſtatis, & illum excuſantes propter licentiam ſibi datam à Capitaneo generali dictæ Cæſareæ Maieſtatis, licet talis licentia eſſet nulla, & inualida defectu poteſtatis ipſius concedentis. Et ex ijs ni fallor ſunt ſublatę omnes difficultates motę per Dominum iudicare debentem, à cuius iudicio præfatus Dominus F. fuit liberatus, quia adueniente ſede vacante ſummi illius Pontificis Gregorij Decimitertij ex carceribus in quibus reperiebatur egreſſus fuit, propoſitaq; poſtmodum cauſa in prima ſignatura coram ſucceſſore ſanctiſſimo Sixto V. fuit vnanimiter votatum, quod omnino abſoluendus erat, & ita fuit exequutum.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Prohibita*. Quod annorum delatio de iure cõmuni ſit prohibita videtur text. in l. 1. C. vt armorum vſus, & in l. 1. ff. ad l. Iul. de vi publ. Par. de Putau tract. de ſindic. in verbo captura cap. 1. nu. 15.

nu.15.in fine Couarru.variar.reſolut.lib.2.c.20. nume.18.Petr.à Placha in Epith.delict.lib.1.c.8. nume.1.fol.mihi 120.cum alijs per D.meum Farinacium in ſua pract.crimin. quæſt.28. num.65. tit.de carcerib.& carcerat.

b *Credulitas,& timor.* Subtilis eſt illa dubitatio, nunquid in delictis attendatur potius delinquētis credulitas,vel opinio,quàm veritas,vel ècontra,ad quam materiam,vide quę ſcripſit D.meus Farinacius in pract.crimin.par.2.tit.de pen.temperan.q,87.num.7. & ſeqq. Verum quod attinet ad propoſitam proiectionem archibuſetti dic parum referre, quod proijciens opinaretur licentiam, quam habebat deferendi arma non extendi ad delationem archibuſettorum, ſi reuera talia arma comprehendebat, nam in delictis attenditur veritas, & non opinio, quando veritas excludit delictum, & opinio illud includit ſecundum Bart.in l.inter omnes §.rectè in fi.ff.de furt. Alber.in l.non ſolum.§. proculus nu. 3. ff. de iniur.Menoch.de arbitrar.quæſt.lib.1.q.90.nu.20. & 25.Sicut ècontra attenditur opinio,& non veritas, quando opinio excludit delictum, & veritas illud includit Aym. conſil.2. nume.2. Franc. Becc.conſil,60.nu,15.

Fam. Cent. V.I.D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Diſcutitur in præſenti conſilio an is qui gratiam habuit, ſeu per compoſitionem fuit abſolutus de pluribus furtis partibus non concordatis poſsit iterũ criminaliter tam pro pœna quo ad publicam vindictam, quam pro intereſſe ciuili eorundem partium inquiri torqueri, & moleſtari.

SVMMARIVM.

Teſtes in criminalibus de iure canonico ad teſtificandam an cogi poßint,an hoc ſit remiſſum arbitris iudicis, & quid ſi examinando ſe teſtis acquirat aliquam capitalem inimicitiam, & alia ad materiam. nume.1. & ſeqq. Et in addit.littera a. & nu. 26.

Socius criminis non admittitur ad teſtificandum,nec vti teſtis,nec vti denunciator. nume.3. & nume.27. Vbi declaratur.

Compoſitio eſt ſeruanda in tantum, vt is qui compoſuit amplius moleſtari non poßit.nu.4.& nu.6.ſeqq.

Gratia etiam,quod ſit nulla defectu poteſtatis,aut voluntatis ſeruanda eſt agratiatus amplius moleſtari non poteſt.nu.4. & nu.10.

Gratiam ſi quis obtinuit non poteſt amplius interrogari, & cogi ad fatendum crimen. nu.4. & an ad reuelandum complices.nu.27.in fine.

Compoſitio facta parte non concordata præiudicat fiſco licet non præiudicet parti, quoad ſuum intereſſe. nume.5.& nume.8.in fine, & nu.9. Vbi quod ſi in compoſitione fuit caſſatus proceſſus,& d.nume.9. in fine. Vbi quod ſi pars ſciuit compoſitionem, & non contradixit, & nu.11. Vbi quod ſi compoſitio fuit facta de ſcientia Principis ad quæ vide etiam, nume.14.ſeqq. & nume.20.ſeqq.

Crimina ſemel remiſſa amplius in vltionem non redeunt. nume.6.

Compoſitio eo magis eſt attendenda cum fuerit facta delicto non plene probato.nu.7.

Compoſitio parte non concordata an & quando valeat. nume.8.& nu.9.verſ. & licet Pariſ.& nu.12.ſeqq. & nu.19.& nu.23.ſeqq.

Retractari non poſſunt ex ſuperuenienti caſu ea quæ ſemel ab initio iure permittente effectum ſortita fuerunt. nume.8.

Publica fide & authoritate decipi nemo debet. nume.10. declara,vt nu.24.

Diſpenſatio Matrimonij quamuis nulla excuſat diſpenſatum. nume.10.

Bannitis datus ſaluuſconductus ſeruandus eſt, nu.10. Vbi etiam quod reduci debet ad locum in quo reperiebatur ante datum ſaluumconductum.

Facta multa tenent, quæ à principio fieri prohiberentur. nume.10.

Forma facit actum indiuiduum.nu.13.

Factum proprium impugnare quis poteſt, quando illud à iure improbatum eſt, nu.13.

Compoſitio facta ab officiali à iure non permiſſo dicitur quædam illicita redemptio,& illuſio.nu.13.in fine.

Abſolutus ignorante eo de cuius intereſſe tractatur non prohibetur iterum moleſtari. nu.14. verſ. quod enim.

Actio duplex pro quolibet delicto competit ciuilis, ſcilicet,& criminalis. nu.15.

Tranſactio vnius alteri non nocet. nume.15. ſub verſic. iura enim cautum eſt.

Princeps etiam ſine partis conſenſu poteſt gratias facere & remittere pœnas tam pecuniarias,quam corporales etiam in præiudicium eorum, qui damna & intereſſe paßi ſunt. nu.16.

Tortura poteſt dari etiam quãdo agitur ciuiliter ſi actio ciuilis habet annexum delictum. nu.18.

Caſus diuerſificare non ſufficit niſi diuerſitatis ratio efferatur.nu.19.in fine.

Clauſulæ acceſſoriæ ad actum omnes corruunt data inualiditate ipſius actus.nu.20.

Ignorans non dicitur conſentire. nu.21.

Iacens non præiudicat ſibi quando ſcit ius ſuum ſibi ſaluum eſſe.nu.22.

Teſtis tanquam veriſimiliter informatus poteſt torqueri ex ſola ſuſpitione.nu.25.

Cautio de non offendendo poteſt peti ab eo, qui timet offendi.nu.26. in fine.

Socius criminis admittitur in occultis & difficilis probationis.nu.27. verſ. Verum hoc regula.

CONSILIVM XLVI.

1 ADSIT DEVS. Defenſores cuiuſdam carcerati nomine.I.qui alias pro furtis cōpoſuit,ſeu gratiam reportauit ad effugiēdum ne is amplius ſuper dictis furtis tanquam teſtis interrogaretur, vel etiam pro intereſſe ciuili partis moleſtaretur dicebant,quod in cauſis criminalibus quando tractatur de crimine propter varias, & diuerſas opiniones Innoc. & Hoſtienſis Doctores omnes in cap.delictorum, de teſti. cogen. hanc opinionē ſunt ſequuti, quod ſcilicet in cauſis criminalibus ſit arbitrariam iudici non cōpellatus teſtis dicere teſtimoniū, & quod ſi teſti imminęat periculum inimicitiæ capitalis contrahende

hende iudex non debet cum cogere ad teſtimonium perhibēdum fuit ſingulare dictum Bal. ibi in d.cap. dilectorum num.4. verſ. hic quæro,&c. & hoc firmauit Collectan.(reprobando Ber. & Cyn.) in cap.1.colum.1. de teſti. cogen. & dicit indiſtincte teſtes compelli niſi vbi agitur de criminibus probandis contra teſtes per dict.cap.dilectorum & ſubiungit quod Hoſtien. in ſumma eo.ti.§.2.in fine affirmat quod curia amplectitur eorum opinionem qui dixerunt teſtem non compelli in criminalibus ſiue agatur ciuiliter ſiue criminaliter attamen Collectan. putat non eſſe recedendum ab opinione Hoſtien.per dict.cap. dilectorum videlicet quod de iure canonico regulariter quis nō compellitur dicere teſtimonium contra ſe etiam. quod veritas aliter haberi non poſſit & ſatis eſt vt dixi,& ita de æquitate canonica ſeruari dicit Franc. March. deciſ.376. lib.2. quem ſequitur Bonacoſſ.in tract.de æquit. canonica.quæſt.49.incipien.concluſio quod de æquitate canonica per licet ſecus ſit de iure ciuili vt ibi per eum.

2 Et hanc eandem opinionem quod ſit arbitrarium iudici teſtes compellere niſi immineret magnum periculum inimicitiæ capitalis cum eo cōtra quem teſtificaretur voluit Felyn.in d.cap.dilectorum num.3.de teſti.cogen. vbi amplius ſubdit in verſicul.fin.quod Imol.dicit curiam Rom. indiferenter non cogere teſtes vbi agitur de crimine qualitercunque de illo agatur, & rurſus, quod de iure canonico teſtes in criminalibus nō cogantur declarat Zanettia.in trac.de differ. iur. ciuil.& cano.num.292.verſicul.214.differ.de iure canonico teſtes,&c. & nouiſſime ſequutus eſt Menoch.caſu 487.de arbit.iudi.dicens iudicis arbitrio hoc relinqui qui ſua diligentia conſiderabit an ipſi teſti immineat vel non aliquod periculum ſi teſti imminebit periculum non compelletur vbi vero probabiliter non imminebit tunc compellet & erit vtile Reipubl.ne delicta remaneant impunita at ſi vt dixi imminet periculum æquitati non conuenit vt teſtis in ſui vel ſuorū perniciem teſtimonium ferat l.lege iulia de teſtibus ca.cum P.Manconella de accuſat. vnuſquiſque enim ſapiens prudenſque inimicitias euitare ſolet, & ordinata charitas incipit a ſe ipſo merito non compellitur teſtis dicere teſtimonium, & hanc opinionem poſt multas diſtinctiones tradit gloſſ.& ibi Abb. num.3. in fine in d. capitulo dilectorum & in cap. ſuper eo num.3. de teſti cogen.ſequitur And. Guil. obſeruat 100. num.20. lib.1.Foller.in pract. crim. canon. in verbo teſtibuſque diligenter examinatis nu.12.ſeqq.& nu. 16.vbi ait hanc opinionem ab omnibus ſequendam & ex hoc ſolo capite l. non poſſe capi ad teſtificandum, ſuper prætenſis furtis videtur indubitabile.

3 Inſuper hic idem vt aſſeritur vbicunque dixerit teſtimonium faceret ſe ſocium criminis quo caſu particeps delicti ad finem vt ille alius particeps de delicto puniretur non debet admitti ut teſtis ſed tanquam notificator vt declarat Clar. quæſt.21.verſiculo retenta igitur communi opinione ibi ego tamen credo contrariam opinionē & ſic non de teſte cogendo agitur, ſed agitur de compellendo denunciatorem vel accuſatorem, qui nō poteſt hic teſtis examinari vt egregie tradit Specul.in tit.de teſte in rub.quæ poſſunt contra teſtes opponi verſicul. item quod eſt ſocius criminis num.37.& nume.38.verſic. quod ſi quatuor homines,& egregie ac pulcherrime docet Ruyn. in conſil.158. num.18. volum.5. aſſerens ob authoritates & iura ab hac opinione quā veriſſimam putat recedendum non eſſe ſubdēs amplius quod teſtis qui eſt compellendus ubi compelli poſſet debet eſſe eius, qualitatis vt non faciat ſe ſocium criminis.

4 Præſertim ſtante compoſitione ſuper præmiſſis delictis facta quæ tollit omnem omnino actionem fiſco maxime quando fuit facta cum interuentu Principis,& de eius ſcientia vt per plura diſcurrit & concludit Pariſ. in conſilio primo, per totum in 4.uolumin. Vbi inter alia dicit ſi quis vellet obijcere, gratiæ de defectu poteſtatis aut voluntatis incurreret ſacrilegium vt ibi per eum nam qui obtinuit gratiam a Principe etiam mediante pecunia non poteſt vlterius interrogari, de contentis in gratia vt notabiliter tradit Affl. in titul.ſi de feud.ſuer.controuer. inter. Domin. & Agnatiin §.naturales in 4.notab.& in tit. quę ſint regalia in verbo & bona committentium crimen læſæ maieſtatis verſ. an autem delinquens, num.146.& ita ſeruatas licet ex ordinib. Mediolani debeat fateri crimen cum ſuis qualitatibus ſequitur Boſſ.in tit.de remed.ex ſola clem. Principis num.29.

5 Nec obſtat quod ſine parte fuerit abſolutus, quo caſu omnia cenſentur eſſe ſubreptitie obtenta cum de iure omnia quæ obtinentur in præiuditium partis non vocate ſint nulla quia facilis, eſt reſponſio ex dict. conſil. Pariſ.1. ibi ipſe huic fundamento reſpondit, quod non eſt ſublatum ius procedendi ciuiliter, quoad partem: cauſa enim criminalis pertinet ad Principem; Ciuilis autem ad partem cum ergo Princeps remiſerit ius ſuum tantummodo, & de parte nihil dixerit iuſpartis voluit eſſe illæſum,& ita Pariſ. reſpondit d. motiuo.

6 Vulgatum enim eſt in iure quod crimina ſemel remiſſa & abolita inultionem ne redeunt vlterius l.ſi cui §.iiſdem de accuſat capit.de hijs eodem ti.l.licet §.fi.ff.naut.caup.ſtabul.Anan.conſil.17. Venefran. conſil.37. qui ampliat Pariſ. d. conſil.1.num.60.& ſeq.lib.4.& maxime cum crimen compoſitione ſeu tranſactione fuerit finitū ſeu ſopitum vnde alterius de nouo non intentatur neque reuiuiſcit l. fratres, & l. non minorem C.de tranſac.cap.primo,delict.conteſt.in 6.& ad propoſitum Pariſ.de Put.de Syndica.in uerb.an ſi compoſitio fol.mihi 98.a tergo ubi quod ſimiles compoſitiones rei tranſactæ & finitæ patiuntur exceptionem.

7 Quod etiam tanto magis eſt dicendum cum ſimus in criminibus de quibus plene non liquebat & coniecturę tantum aderant ac pręſumptiones quę magis per compoſitionem extingūtur Luc. de Pen.in l.1. col.2. poſt med.C.de deſertor. lib. 12.Pariſ.de Put.præallegat.in tracta.Syndica.in uerb.compoſitio fol.mihi 96.num.5. fab.a monte Leon in ſua proxim.arbit.par.5.num.75.præſertim

ſertim in caſu noſtro in quo procedebatur per inquiſitionem & de crimine reus ab aliquo nō poſtulatur vt trad.Iac. de pen. in d.l.1. col.2. in fine lib.12.& col.etiam is in fin.& ſeqq.& ſeq.Vbi refert an via ordinaria accuſationis agatur inter partes an vero ex officio Iudicis quo caſu licite ſunt ſemper compoſitiones vt ibi per eum.

8 Et ex his tollitur id quod pro fiſco adduceretur contra compoſitionem pręfatam parte non concordata ſequutam quia dato proceſſu ex officio tantum & ex cauſis de quibus ſupra licita & valida fuit compoſitio & in hoc fundatam habet l.intentionem cui ſat eſt dicere iure permittente quæ ſemel ab initio effectum ſortita fuere ex aliquo caſu ſuperueniente retractari non poſſunt etiam ſi eo ad veniēte initium ſaltim legitimum ea capere non potuiſſent l. in ambiguis §.non eſt nouum de reg. iur. factum in 6. & ibi Dyn. Ampliat.Cagno.d.§.eſt,nouum nu.6. Et licet ſoleat dici quod compoſitiones debeant fieri parte con cordata & non alias in hoc videtur aduertēdum ne equiuocetur, quia dicitur ex prędictis quod compoſitio valuit, & tenuit & facit ſublatum delictum & crimen ſeu ius agēdi criminaliter quando fuit ſublata pęna & fiſco eſt clauſum os omnino ita vt criminaliter amplius moleſtare non poſſit compoſitū quoniam id quod ſoluitur per compoſitionem loco pęnæ quæ erat imponenda ſuccedit vt tradit Pariſ.de Put.in d.verb.An ſi cō poſitio nu.2.& 3.poſt Luc.de Pen. prælleg.paſſim in d.l.1.l. de deſertor.lib.12. & magis expreſſe Paul.Grill.de relaxat. carcerat.ſub. tit. de pęn. compoſit. & quæſt. ſeq. num.7. Vbi valde magiſtraliter loquitur in materia & cum maxima ęqui tate videlicet, vt pars poſſit prætendere ſuum intereſſe tantum quod non niſi ciuiliter examinare poſſet vt late conſtat ex dictis per Ruyn. conſ. 60.lib.5.non autem agere poſſet ad inualidandū ſeu irritandum compoſitionem.

9 Et iſtud comprobari videtur ex verbis ipſius compoſitionis ex quibus eſt omnino caſſatus,& ſublatus proceſſus ex quo efficitur vt non niſi ciuiliter vt fuit dictum per partem pro ſui intereſſe agatur rei perſecutorie prout virtualiter declarat Boſſ. in tit.quomodo ꝓcedatur per act. in delict. num.41.& 51. in cauſa criminali ciuiliter agatur non poteſt dici criminaliter agi vt idem Boſſ. tra dit poſt.Felyn. in d. loco nu.52.& licet Pariſ. de Put. forſan nimis animoſe pace tanti viri dixerit in verbo compoſitio pręalleg.cōpoſitionem fieri non poſſe contradicente parte nō tamen obſtat quia nō loquitur ſecundum iura communia ſed ſecundum conſtitutiones Regni Neapol. Et ſi quæ iura allegat ad caſum noſtrum non faciunt ad propoſitam & recipiunt interpretationē modo quo ſupra ſeruato iure partis ciuiliter agendi & forſan ſi quādo à principio via ordinaria fuiſſet actum ſed poſito quod potuerit fieri compoſitio & vt ſupra valida fuerit ſumus extra omnē difficultatem quod videtur procedere omnino cum pars expreſſe nō contradicat prout expreſſe requiritur etiam pro intereſſe ſuo ciuili quinimo cum iam diu fuerit compoſitus & etiam iam diu fuerit in carceribus emācipatus & publice ac palam vti liberatus ſupra annum omnibus vidētibus fuerit verſatus non contradicendo videtur pars tacite conſentiſſe & ſic videtur omnino etiā pro ſui intereſſe cōfirmata compoſitio ut tradit Alberic.in l. quoties col.6. ſub nu. 18.C. de precib. imper. offeren. nec enim iudex hoc caſu vbi prima tum tantum remanſiſſet intereſſe poterit niſi interpellatas & requiſitas officium ſuum impartiri vulgata l.4.§. toties ff. de damn.infect.qđ nec impartiendum foret attento quod ſumus in trāſactione facta ſuper caſu dubio in qua eſt ſublatum omne ius tam criminale quam ciuile ſuper toto facto ſecundum opinionē de qua per Ruy. d.conſ.60.nu.9.lib.5.

10 Ex quibus in omnem euentū non venit fraudandus ex publica auctoritate & fiducia l.1.C.de his qui ven. ętat. per quem text. dicebat Pariſ.in conſ.68.nu.177. & ſeq.lib.4. neminem ſub bona fide & publica authoritate vt ſupra debere illaqueari inferens ad ſubſtentationem cuiuſdam diſpenſationis Apoſtolice ſuper federe matrimonij ad effectum vt diſpēſati etiam nulliter ſub eo colore non decipiantur vnde dicit poſt Oldrad. & Bar.quod Bannito ſemper debet ſeruari ſaluus conductus & hinc dicimus hoſti ſeruandam eſſe fidem a publica perſona l. cōuentionum vbi Iaſ. poſt alios. ff. de pact. Vnde pariter ad caſum noſtrū dicebat Pariſ. in loco prællegato quod multa facta tenent quę ſi a principio oppoſita fuiſſent fieri nō potuiſſent ne ſequatur abſurdum & nequis ſub bona fide damnū patiatur vt ibi nu. 175.& ſeq.& vtique remaneret in laqueo contra bonam fidem tit. oneroſo redimens vexationes, & moleſtationes ſuas, & hinc dicebat Signorol. conſ.102.quod equitas naturalis ſuadet, vt quis ſub auctoritate & fiducia publica non debeat remanere deceptus vnde etiam ſi actus officialis nō tenet debet fieri reintegratio & reductio ad locū in quo reperiebatur affidatus vigore dictę fiducię ſequitur Neuiz.conſ.83.num.6.& inter conſ. Brun.feud.12.col.mihi pen.ante finem vbi fauorabiliter pręcedere dicitur interpretatio quando agitur de manutentione franchitie cum honorē concedentis reſpiciat ne quis decipiatur ſub ea & alia fuere adducta in iſto clariſſimo tribunali in ſimilibus terminis ad propoſitum & in terminis noſtris ita tradit Boſſ. de remed. ex ſol. clem. Princip.num.42. Clar.§.fi.q.59. verſ. adde quod referent ita fuiſſe ſeruatum in quodam Chriſtophoro Pilono de anno 1545.

11 Sed quia dictę compoſitiones fere omnes fieri ſolent de Principis conſcientia non debet remiſſus quo quomodo moleſtari etiam pro quocunque partium intereſſe ex tradit Pariſ.conſ. 1. nu. 65.& ſeq.lib.4.poſt Iſer.& Afflict.in tit.quę ſunt regalia verſ. & bona cōmittentium licet ſatis ſit nobis apparere de tacito conſenſu ſeu ſaltim de non contradictione prætenſæ partis.

12 Verum præmiſſis ſic, vt ſupra longo ſermone ad fauorē iuris ſubtiliter deductis per illius defenſores videlicet Dominicum Bombellium, & Lentalum Capellum in Rom.Curia non mediocris nominis aduocatos. Ego qui in eadem cauſa etiam conſultus reſpondi eundem l. non obſtante gratia ſeu compoſitione allegata eundem omnino torturæ ſubijciendum exiſtimari ex infraſcriptis

ſraſcriptis. Et Primo quia compoſitio facta per Iudicem parte non concordata inualida prorſus eſt, nedum quoad intereſſe partis ſed etiam quo ad pęnam ratione publice vindictę imponendam & propterea ſic ab eo abſolutas quod non ſolum ciuiliter, vt ex aduerſo admittitur conueniri ſed etiam ciuiliter accuſari poſſit in terminis videatur Pariſ.de Put.qui magiſtraliter loquitur & reſpondet contrarijs in ſuo tracta. ſindicat. verbo compoſitio cap.1.num.6. prope finem & nu.7.& cap.4.nu.1.verſ.Et quia Reipub.vindicta & verſ. Vbi autem lęſus. & cap.5.num.5.in fine & cap.9. num.3.4.& 5.Et ante eum ita etiam de mente Innoc.in c. Odoardus de ſolut. Luc.de Penn.in l.1. col. antepen. verſ. hoc autē circa hanc materiam aduertendū videtur &c.C.de de ſert.lib.12.quos & alios referrendo ſequitur Proſper. Carauit. ſu per rit.mag.car.273.nu.1.& ſeqq.

13 Nec admittenda in propoſito eſt reſpōſio domini ſcribentis quod ſcilicet Pariſ.de Put.loquatur nimis animoſe, & non de iure communi ſed Regni cum leges per eum adductę vt ipſi dicit nō faciunt ad propoſitum quia immo dicitur quod loquitur de iure communi vt patet in d.ca. 1.nu. 6.prope finem verſ. Et etiam de iure cōmuni &c. Et pro eius opinione adſunt iura aperta ſi videantur videlicet in l.fina.verſ.item reſcripſerūt. il 1.& ibi gl. in verbo niſi euidenter ff. ad Turpil. in l.2.& ibi Bal.in ſummario & l.fin.verſ.niſi forte ille qui paſſus eſt ſuum conſenſum ad petendā abolitionem accōmodauerit. C. de abolit. Quibus iuribus partis cōſenſus requiritur in compoſitione pro forma ideo aliter facta in totum corruit nec poteſt aliquo reſpectu ſubſtineri quia forma facit actum indiuiduum & eius omiſſio in totum vitiat l. adoptio non iure ff.de adopt.l. cū hi §. ſi prętor ff.de tranſact.idem Pariſ.d.capit.1. nu.7. & vbi iudex vel alius facit actum reprobatum a iure, & prohibitum vel ob publicam vtilitatē vel propter intereſſe tertij prout in caſu noſtro tunc non prohibetur contra illud etiā quod ſit factum proprium venire & actū annullare Iacob.de Aren.in tract.de bannit. ſub nu.39.Natt. conſ.289.nu.6. idem Pariſ.vbi ſupra cap.9.nu.5. in fine præſertim vbi agitur de Principis conſenſu vt in caſu noſtro Pariſ. d. cap.9.nu.3. vbi propterea dicit quod compoſitio facta ab officiali in caſa a iure nō permiſſo eſt quędam illicita redemptio & illuſio ideo denuo inquiri poteſt l.tranſigere ff.de tranſact.c. fin. de colluſ. detegen. cum ſimil.

14 Et licet ſolusquem viderim Paul. Ghirlan. ex aduerſo allegatus in tracta de relaxat. carcerat. tit.de pęnar. compoſi. q. 5. nulla facta mentione de opinione Paridis in locis pręcitatis nec de eius rationibus vt ſupra adductis dixerit iſto caſu cōpoſitionem valere reſpectu fiſci & quod ad pęnā criminis licet ſecus reſpectu intereſſe partis eius tamen opinio, & diſtinctio tanquam ſingularis parum probabilis, & contra communem, vt ex præallegatis patet reijcienda eſt. Quod enim nō ſolum compoſitio ſed etiam quod plus eſt abſolutio ordinaria via iuris, & ſeruatis ſeruandis facto per iudicem ignorante eo de cuius intereſſe tractatur non prohibeat quin iterum abſolutus poſſit inquiri non ſolum pro intereſſe partis ſed etiam quoad pęnam criminis eſt tex. in l.ſi cui §. iiſdem vbi Bar.& alij ff.de acuſat. Follet.in pract. crim.canon.cap.35.nu.6. Boſſ. tit. de ſenten.nu. 81.& de cōmuni teſtatur Ant. Gomez.de delict. cap.1.nu.26. in fine Couar. variar. reſolu. lib. 2. cap.10.nu.1.verſ.3. admittenda eſt, &c. Clar. in pract.§.fin.q.57.verſ. ſed pone immo Pandis opinio non ſolum communis, vt præfertur ſed etiā vſu recepta videtur teſte Gram.in conſtit.Regni fol. 153. de concordia partis poſt nu. 4. prout illum refert Clar.in pract.quæſt.59. ſub verſ. adde quod vbi dicit per cōſilium Neapolitanum fuiſſe reuocatam compoſitionem factam per quendam Moyſen. parte non concordata, & not. 35. nu.6. & ſeqq.vſque ad finem vbi refert vltimo ſupplicio fuiſſe affectum quendam Eliſeum qui pro homicidijs ſe compoſuerat non habita partium remiſſione.

15 Secundo, & ſine veri præiudicio dato quod prout, & aduerſo contenditur non poſſit contra agi niſi pro intereſſe partis non concordatae attamen quod pro iſto intereſſe non poſſit criminaliter agi ſed tantum ciuiliter nec iure nec ratione probatur, iure enim cautum eſt, non ſolum in furto prout in caſu noſtro ſed etiā in omnibus alijs priuatis, & publicis delictis porti intereſſate datam eſſe a iure duplicem actionem, & viam agendi ſcilicet, & criminaliter, & ciuiliter l.fin.ff. de priuat.delict.l. ſed ſi nomine ff.de falſ. Boſſ. in tit. quomod. procedat per action. in delict.nu.1. igitur ſi compoſitio facta cū fiſco non nocet parti quoad ſuum intereſſe prout ex aduerſo conceditur. Neceſſario etiam ſequitur quod nec noceat in iure agendi criminaliter pro dicto intereſſe alioquin unius tranſactio & compoſitio alteri noceret contra l.qui cetu §.fi.ff.ad l.Iul.de ui publ.l.2. & ibi communiter omnes C. de abol. & in propoſito conſiderat Paul.Ghirlan.d.tit.de pęn. compoſit.q.5.nu.7. Et in terminis quod ſequuta cum fiſco compoſitione poſt cęptum iudicium criminale non ſit opus parti non cōcordatæ pro ſuo intereſſe nouam excitare ciuiliter actionem ſed illud idem iam cęptum criminaliter iudicium proſequi virtualiter ſe ipſum declarando tradit Ghirlan. ubi ſupra q.3.num.4.ubi concordantes allegat, & quæſt.5.nu.2. in fine & quæſt. 6.nu.7.

16 Nec ad propoſitum faciunt late deducta per Ruyn. in conſ. 60. uol.5.& per Pariſ.conſ. 1.uol. 4. ex aduerſo allegatos quia loquuntur non in compoſitione iudicis prout eſt hęc de qua agitur ſed in gratia Principis de qua non eſt facienda illatio ad compoſitionem. Princeps enim prout ibidem conſiderat idem met Pariſ.nu. 1. & ſeqq. non ſolum abſque conſenſu partis poteſt remittere omnes pęnas pecuniarias, & corporales a iure uel ab homine inflictas prout etiā tradit Boſſ. tit.de Remed.& ſola Clem. princ.nu.23.& communem dixit Suarez in cōmun. opin. uerſ. princeps nu.257.Verum etiam poteſt iuri priuatorū, & ſingularum perſonarum damnis, & intereſſe in parte uel in totū eius arbitrio derogare ſecundum communem de qua per Dec. in conſil.250. nu.5. Petrin.Bel.de re miūt.fol. mihi 130.nu. 20. Gabriel.conſ.172.nu.49.Bonacoſſ.in commun.

opin. prima par.verſ.gratia ſeu remiſſio prope finem, & propterea idem Pariſ. in d.conſ.1.nu.65. dixit quod ſtante Principis gratia nec ciuiliter nec criminaliter pars conqueri poteſt, quæ ratio non militat in compoſitione iudicis qui non ſolum ſuper penis a iure impoſitis nullam habet poteſtatem illas cõmutandi, & alterandi vulgata l. 1.§.fin.ff. ad Turpil.l.ſi operum C. de pœnis c.iudicet 5.q.7.cum ſimilibus, verũ etiam ſibi in ſpecie a iure prohibitum eſt, reum ad pecuniariam compoſitionem admittere party non concordata. dicta lege fina. ff. ad Turpil. & l.7. & fina. C. de abolit.

17 Præterea, & in hoc ſupplicatur aduerti, quod prædicti Pariſius, & Ruynus loquũtur in caſu in quo aggratiatus nõ reuocat in dubiũ delictum, cuius occaſione pars non concordata prætendit interreſſe, & ideo ſtante delicti confeſſione, ſola ciuilis actio ſufficit ad recuperandum dictum intereſſe abſque eo quod criminaliter agatur non ſic in caſu noſtro in quo compoſitus negat delictum cuius plenas probationes cũ pars in promptu non habeat iure ſuo fruſtrata remanebit niſi ei detur ius agendi criminaliter pro ſuo intereſſe iuxta d. l. fin.ff. de furt. & §. ex malefic. inſtit. de actio. Et conſequenter iſto caſu ſtantibus indicijs poſſe pro dicto intereſſe ad habendam veritatem delicti deueniri ad torturam in terminis late concludit Pariſ.omnino videndus in tracta. ſindicat verbo tortura il 3.cap.2. incip.pone aliquis per totum refert, & ſequitur Rip. in rub.extra de iud.num.97.& 98. Boſſ.tit.de indic.nu.101.

18 Tertio,& in omnem euentum,& ex abundanti dato etiam quod pro intereſſe partiũ non poſſet niſi ciuiliter agi adhuc tamen ex quo ciuilis hæc actio habet annexum delictum, & ex delicto proficiſcitur poſſe ad torturam deueniri quando veritas aliter haberi non poteſt.per tex. in cap. 1. de depoſito tradit idem Pariſ. de Put. verbo tortura il 3.cap.7.num.12.& verbo tortus cap.5.nu. 1.verſ.quæ limita &c. Franc.Caſſon.in tracta.de tormentis cap.8.nu.1. Marſil. in l. diuus nu.6.ff. de queſt.late Paul. Ghirland. in tracta.de quæſt. & tortura q.7.per totam in diſcurſu & præſertim num.7. vbi in terminis loquitur in actione furti ciuiliter intentata.

19 Quibus non obſtet dicere prout ex aduerſo innuitur quod quando proceditur ex offitio, & nõ ad inſtantiam partis prout in caſu noſtro proceſſum ſupponitur, valet cõpoſitio etiam parte nõ concordata nam præterquam quod verum non eſt in facto fuiſſe contra Lutium proceſſum ex ſolo iuddicis offitio cum ſemper omnibus delictis adſint quærelantium,& interreſſatorum depoſitiones adhuc tamen dicitur iure non probari qđ compoſitio facta ſine partis conſenſu valeat quãdo inquiritur ex offitio iura enim, & authoritates ſuperius adductæ generaliter loquuntur,& ſine diſtinctione nec poteſt aſſignari ratio cui iſto caſu compoſitio valeat potius quãdo inquiritur ex offitio quam quando ad inſtantiam partis, & propterea non ſufficit diuerſificare caſus niſi ratio diuerſitatis afferatur Aym. conſ. 186.colu.2. verſ.4.reſpondeo, & conſ.187.nu.2.& conſ.190. pariter num.2. Et in terminis quod concluſio ſupra firmata procedat etiam quando fuit proceſſum ex offitio videatur Pariſ. d. verbo compoſitio cap.4.num.1. Vbi vero iudex ex mero offitio procedit &c.

20 Minus obſtat, clauſula compoſitionis in qua mandatur caſſari, & aboleri proceſſus ad tradita per Boſſ. in tit.quom.proced.per actio.in delictis num.41. Nam præterquam quod Boſſ. loquitur in gratia Principis de qua, vt ſupra demonſtraui non eſt, inferendum ad compoſitionem. Adhuc tamen etiam dicitur quod aliud eſt,mandari caſſari proceſſus, vt in noſtra compoſitione aliud autem mandare ne aggratiatus poſſit in futurum amplius criminaliter moleſtari, vt in caſu Boſſij ſi enim compoſitio in qua iudex mandat caſſari proceſſus,eſt nulla Abolitioque & caſſatio eſt de ſubſtantia compoſitionis, vt per Ghirlan. d. tit. de pœnarum compoſitione quæſt.1.nu.9.in fine & nu.11. data inualiditate principalis actus omnes aliæ acceſſoriæ clauſulæ quãtunque prægnantes pariter vti nullæ, & inualidæ nihil operantur gloſ. in l. ſi Patronus §. Præterquam ff. ſi quis in fraudem Patro.Put.deciſ.1.nu.2.lib.1.Et præterea, vt ſupra probaui, & eſt indubitatum etiam quod iudex mandaſset in compoſitione in futurum Amplius non poſse criminaliter procedere non per hoc eſset prohibitum parte non concordata ſi non quo ad pœnam ſiſci ſaltim pro ſuo intereſse agere & criminaliter, & ciuiliter.

21 Multo minus obſtat opponere de tacito conſenſu partiũ quæ vt ex aduerſo prætenditur nunquam contradixerũt ante carcerationem nec de præſenti contradicunt poſtquam eſt carceratus, & nomine id petente iudex non tenetur ſuum officium impartiri vulgata l.4.§. toties ff. de damn. infect. ad hoc enim. Primo reſpondetur quod cum pro parte non probetur partes intereſsatas habuiſse notitiam compoſitionis prædictæ ideo ex earum taciturnitate vel ante vel poſt carcerationem non poteſt aliquis argui conſenſus quia ignorans nunquam dicitur cõſentire l.nec ignorans C. de donat. l. Mater decedens ff. de inoff. teſt. Bar.in l.quæ dotis num.20.ff.ſolut.matrim. cum Vulgaribus.

22 Secundo dato etiã quod partes ſciuiſsent cõpoſitionem prædictam non per hoc tñ non reclamando ſibi in aliquo præiudicarũt, quia ſciendo compoſitionis inualiditatem,ſciebant etiam ſibi ius ſaluum eſse & propterea non erat neceſsaria aliqua reclamatio. prout in ſimili conſiderauit Rot. coram D. Geraphino in vna Imolen. Caſtrorum die veneris 22. Aprilis 1575.

23 Tertio iam alias fuit dictum quod in compoſitione requiritur partis conſenſus non tacitus ſed euidens, & expreſsus, vt eſt text. in d.l.fin. & ibi gl. in d.verbo niſi euidenter ff.ad Turpil. imo etiam debet parti præfigi terminus, vt per Iac.de pœn.in d.l.1.col.antepen. verſ.Hoc autem circa hanc materiam C. de deſertor lib. 12. Pariſ. de Put.d.verb. compoſitio cap.4.num.3.in fin.Carauit tit. 272. nu. 20. vbi amplius quod nec ſola termini præfictio conſenſum inducit.

24 Demum non obſtet quod turpe videatur Lutium decipi ſub fide publica ad l. primũ. C. de ijs qui venit. ætat. impetr. cum late congeſtis per Pariſ.

Pariſ. Signorol. & Boſſ. ex aduerſo allegatos. Nā ad hoc optimè reſpondet Pariſ. de Put. dict. verb. compoſitio pag. 4. verſic. His ceſſantibus. num. 3. verſic. Nam non debet quis decipi re, iuncto cap. 9. nume. 3. 4. & 5. Vbi inter alia dicit, quod iudex faciendo compoſitionem reprobatam à iure ſine partis conſenſu dicitur facere non, vt officialis & publica perſona vti priuatas; ideo eo caſu remanet compoſitus deceptus non ſub publica fide, ſed ſub priuata fide, & dictum Boſſij in tit. de remed. ex ſol. Clem. princ. nume. 42. ex aduerſo in terminis allegatam retorquetur in contrarium, quia non ſimpliciter dicit carceratum ſtante gratia nulla fore dimittendam, ſed torquendam ſi ex proceſſu appareat de nullitate gratiæ. Vltra quod. l. in caſu noſtro non poteſt dici in aliquo deceptus à Iudice. Nam præſuppoſita ad eius fauorem per DD. ſcribentes cōtenditur opinione Pauli Ghirlandi, quod ſcilicet iſto caſu ſit tutus quo ad pœnam fiſci non quo ad intereſſe partis in nihilo poteſt conqueri ſi modo pro dicto intereſſe conuenitur. Quia in compoſitione verbum nullum de partis intereſſe, nec aliquid deſuper fuit ſibi per Iudicem permiſſum.

25 Concludo igitur ex præmiſſis, quod compoſitio facta parte non concordata de iure non valet, nec reſpectu partis quo ad ſuum intereſſe, nec reſpectu fiſci quo ad pœnam criminis, vt in primo fundamento & eſt verior opinio. Et quatenus valeat reſpectu fiſci licet non reſpectu partis prout ex aduerſo inſtatur, poterit tamen compoſitus ſtantibus inditijs pro partis intereſſe non ſolum ciuiliter, ſed etiam criminaliter conueniri, & torqueri pro habenda veritate, vt in ſecundo fundamento. Et quatenus etiam non poſſet pro dicto intereſſe non niſi ciuiliter agi. Adhuc tamen in cauſa ciuili habēte annexum delictum poterit ad torturam procedi, vt in tertio fundamento. Et quatenus in omnem euentum, nec criminaliter, nec ciuiliter poſſet cōpoſitus vti reus principalis interrogari quod dicere ſatis videtur abſurdum. Non erit tamen prohibitum ipſum vti teſtem ad reuelandum complices, & participes compellere, & torquere, vt in quarto fundamento. Et ita ex præmiſſis fuit deuentum ad torturam per Ioannem Mariam Brugnolum Locumtanentem in crimin. Reuerendiſſimi Vrbis Gubernatoris. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Pluribus comprobatur ſubreptitiam gratiam delinquenti non ſuffragari, & inſimul etiam declaratur ex quibus, & quando gratia dicatur ſubreptitia, vel obreptitia.

SVMMARIVM.

Captus cum gratia ſubreptitis puniendus eſt non aliter ac ſi gratiam non habuiſſet. nu. 1. & nu. 3. & nume. 5. & nu. 6. verſ. dico in primis & ſeq.

Decipi nemo debet ſub fide publica. nu. 1.

Subreptio & obreptio vitiat gratiam ipſo iure. nume. 1. verſ. veritas tamen eſt.

Bannitus, & reſtitutus vigore gratiæ ſubreptitiæ poteſt impune occidi. nu. 1. verſ. imò etiam.

Gratia redditur ſubreptitia ob taciturnitatem temporis qualitatum aggrauantium delicta, vt puta in homicidio ſi fuerit tacita qualitas præmeditationis. numero 2.

Subripiens & obripiens in gratia non decipitur à principe, ſed ipſe decipit Principem. nu. 3.

Clauſula attentis narratis facit gratiam conditionalem qua propterea narratis non verificatis dicitur nulla. nume. 4. & 16.

Gratia dicitur ſubreptitia quando in ea non exprimuntur alia delicta per ſuplicantem commiſſa. nu. 5.

Opinio communis ſeruanda eſt in iudicando.

Veniæ ætatis conceſſio nunquam à Principe datur ex ſimplici ſupplicatione minoris, niſi etiam contenta in ſuppoſitione probauerit. nu. 7.

Veniæ ætatis conceſſio vitiatur per ſubreptionem, & obreptionem. nu. 7. verſ. & propterea.

Gratia ſubreptitia nocet ſubripienti non autem tertio. nume, 8.

Confeſſio, vbi adeſt non eſt perquirenda alia probatio. nume. 9.

Verba vbi ſunt clara & aperta non eſt deſuper vlterius ambigendum nu. 9. verſ. & nihilominus.

Qualitas aggrauans exiſtens in principali delinquente aggrauet etiam auxilium & opem ferentem. nume. 9. verſic. Præterquam etiam.

Gratia redditur ſubreptitia etiam per ſubreptionem qualitatem, quæ non inducunt diuerſam ſpeciem delicti. nume. 10. & nume. 12. Vbi tamen qualitates ſunt tales, quæ vel Principem retraxiſſent à Gratia, vel ad eam concedendam difficiliorem reddidiſſent. d. n. 12.

Gratia non redditur ſubrepeitia ex taciturnitate qualitatum, quæ à iure ſtylo, vel conſuetudine exprimi non ſolent. nume. 10.

Pacis violatio eſt delictum punibile. nu. 10. verſ. Reſpondetur Primo.

Occidens aliquem ſi occiſum derobauit dicitur committere latrocinium, & aſſaſſinium. nume. 10. verſic. Reſpondetur Primo.

Delicta plura diuerſi generis pluribus pœnis puniuntur etiam, quod ſint commiſſa eodem tempore. nume. 10. in fine.

Obreptio magis vitiat gratiam, quam ſubreptio. nume. 11.

Subripiens Principi punitur pœna falſi ſiue ſubreptio ſit cōmiſſa in litteris iuſtitiæ, ſiue in litteris gratiæ, num. 11. verſ. nec dicat mihi.

Reſcripta gratiæ facilius multo irritantur, quam iuſtitiæ. nu. 10. in fine.

Argumentum de maiori ad minus non procedit in gratijs. nume. 13.

Gratiæ delinquentibus conceſſæ ſunt exorbitantes à iure communi, & magni præiuditij. nu. 13.

Subreptio non vitiat gratiam quando concedens habebat notitiam eorum, quæ tacita fuerunt. nu. 14.

Vicinus non præſumitur ſcire facta vicini, quando fuit abſens à loco. nu. 14. verſ. Omiſſis ne longior ſim.

Gratia ſubreptitia an valeat fiſco, aut parte non reclamante. nu. 15.

Ignorantia in dubio præſumitur poſt nu. 15.

Ignorans nõ dicitur conſentire, nec renũciare poſt. n.15.
Gratia ſubreptitia, vel obreptitia eſt nulla, & innalida ipſo iure. nu.15. in fine.

CONSILIVM XLVII.

1 ADSIT DEVS. Licet prima facie videatur dicendum captũ cum gratia ſubreptitia, vel obreptitia fore relaxandum priori obnoxium condemnationi per Regulam, quod nemo decipi debeat ſub fide & authoritate publica de qua in l.1.ĩ fi.C.de his, qui ven.ętat.impetrat. Alber.in l.eos.C.eod.& in l.pſenti. C. de his, qui ad eccleſ.fug.Boſ.in tit.de remed. ex ſola Clemẽ. Principis nu.42.verſ.eſt verũ Clar. in pract. §. fi. q.59.verſ.adde quod Vulpell.reſponſ.19. nu.12. &13.Veritas tñ eſt in contrarium, vt per Clar.in pract.d.q.59.verſ.debet aũt aduerte, vbi poſt plures Doctores quos allegat teſtatur in facti cõtingentia aliquos, qui ſurreptitias exhibuerunt gratias fuiſſe decapitatos, & laqueo ſuſpenſos & eſt ratio, quia ſurreptio & obreptio gratiã non ſolũ vitiat, ſed eam vitiat ipſo iure c.ad audientiã il 2. & ibi latè Feli.extra de reſcr.Soci. conſ.77. n.83. lib.1.Aym.conſ.68.nu.2.Imò & ꝙ plus eſt bannitus & reſtitutus vigore gratię ſubreptitiæ põt ẽt impunè à quolibet priuato occidi ſtante ſtatuto quod Bannitus poſſit impune occidi Alex. cõſ. 114.nu.2.verſ.qnia dicta impetratio, & n.3.& ferè per totũ lib. 1. Catelli Coſta in memoriali in verbo Bãnitus, qui in ciuitate tolleratur in verſ. ſed quid dices de illo Boſſ. d.tit.de remed.ex ſola Cle.prin.n.37. & in tit. Banniti quid admittant, n.3.poſt med.ver.ſucceſſiuè quæro Bert.cõſ.104. nu.1.ſeqq.& n.5.lib.1. ergo multo magis iudice.

2 Cum igitur Ioãnes & Attilius appenſatè & in conuenticula Bannitorũ, qui ad hoc fuerũt vocati & conduci interfecerũt ſub pace Virgiliũ Thomai quẽ ẽt interfectum ſpoliauerunt archibuſio & Pallio, & ob id præfatus Attilius fuerit de cõuerſatione bannitorũ homicidio appẽſato pace fracta derobationeq; ſubſequuta condẽnatus & nunc exhibeat prętenſam gratiã in qua ſimpliciter narratur de aſſiſtẽtia ad dictum homicidium in perſonã Virgilij præfati de qualitatib ſupradictis conuerſationibus.ſ.Bannitorum appenſatæ tractatus cũ dictis bannitis de præfato homicidio patrando habiti, & tentati pacis fractę, derobationis ſubſecutæ nulla prorſus in dicta prætenſa gratia fuerit facta mentio: ſequitur ꝙ eis nullo pacto ſuffragetur, &c.cũ certiſſimi iuris ſit gratiã reddi ſubreptitiã ex taciturnitate qualitatũ aggrauantiũ delictũ & præſertim ꝙ illud fuerit pręmeditatè & appenſatè cõmiſſum Iaſ. in l. nec dãnoſa nu. 2. & ibi Bal. & alij. C. de precib. imper. offeren. Boſſ.d.tit.de remed.ex ſola Clem. princ. nu.33.& nu.38.ſeq. Ant. Gomez.de delict. rubr. de tort. reorum nu.38. verſ. Item adde Menoch. de arbitr.quæſt.lib.2.caſu 203.n.30.& ſeq. Clar. d.q.59.eodem verſic.Debet autem.

3 Nec obſtet regula l.1. C. de his, qui ven. ętat. impetra. quod.ſ. nemo debeat decipi ſub fide & authoritate Princip.quia qui ſubripiẽdo, vel obrepiendo gratiã extorquet nõ decipitur à Principe, ſed ipſe decipit Principem. Patet ad ſenſum. Nam ſi ſupplicans veritatẽ expreſſiſſet Princeps gratiã non conceſſiſſet ergo in cõceſſione gratiæ Princeps fuit deceptus & nõ ſurripiens. Et propterea nõ immerito iure cautũ eſt quod pp talẽ deceptionẽ impetrans non ſolũ caret impetratis ſed ẽt punitur pęna falſi l.ſi quis obrepſerit ff. ad l.Corn. de falſ. & conſequenter, is qui per obreptionẽ gratiã extorquet ſi deiecta veritate vitæ periculũ ſubit non põt de alio conqueri niſi de ſe ipſo, qui doloſè, & mendaciter cũ Principe agere voluit Aym.conſ.68.nu. 11.vnde eidẽ accidit illud proprie quod vulnerato accidere ſolet, qui vulnus detegere nolens chirurgo ob id non tuus eſt.ſic in terminis cõſiderat Aym. d.cõſ.68.n.10. ſequitur Ferrant.Cargrar. conſ.crim. diuer.126. nu.103. & ſeqq. lib.1. vbi bene ponit materiã & Boſſ.ex aduerſo allegatus in d.tit.de remed.ex ſola Cle.prin.n.42.verſ.eſt verũ prout ex eius lectura clarè legitur nõ loquitur in gratia ſurreptitia, vel obreptitia, ſed in aliter nulla ex defectu poteſtatis Principis, quia tunc vere impetrans dr ſub illius authoritate deceptus, verum qñ gratia eſt ſubreptitia tũc ſecus eſt, vt ſupra probaui, & idẽ Boſſ.in loco præcitato paulo infra ſe ipſum bene declarat & latius in d. tit. Banniti quid amittant nu.3.poſt med.verſ.neceſſariò quæro.

4 Et præmiſſa eo magis locũ habent in caſu noſtro in quo adeſt in gratia clauſula attẽtis narratis quæ clauſula gratiam reddit conditionalem Caput.deciſ.228. nu.3. par.2. vnde narratis non exurentibus veris, & ſic conditione non verificata cõditionalis gratia euaneſcit l. pecuniam quã ff.ſi cert.petat.cum alijs per Rolan.conſil.58.nume.15. ſeqq. volu.3. & per conſequens remanet impetrans ſine gratia. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Aliud reſponſum Farinacij in eadem cauſa.

5 ADSIT DEVS. Dixi & repeto, ꝙ gratia delicti ſurreptitia delinquenti non ſuffragatur ad euitandã ordinariã & capitalẽ pœnã non aliter, ac ſi nullã habuiſſet gratiã ſecundum cõem & cõiter ſeruatã opinionẽ de qua poſt Guliel.de Benedic.Iaſ.Carer.& Iodoc. quos allegat teſtator Clar.in pract.fi.q.59. verſ. debes aũt aduertere cũ alijs aliàs relatis. Et hæc concluſio nõ ſolum procedit quando ſurreptio cõſiſtit in qualitatibus delicti de quo ſupplicans gratiã petit, ſed etiã qñ reticentur alia particularia & diuerſa delicta ẽt ea de quibus ſupplicans gratiam habuerit ſecundum aliam cõem & pariter ſeruatã Doctorum opinionem de qua per Io. Lupũ in c. per veſtras in 4.notab.num.11. de donat.inter vir.& vxor.Boer.deciſ.217.n.22. Neuiz. in ſylua nupt. lib.1.nu.151. Boſſ.in tit.de remed.& ſola Clem. prin.nu.35.& 38.Ant. Gomez var.reſolut. lib.3. tit.de tortur.reorum nu. 38. verſ. item adde & in tit.de homicid.nu.60. Couarr. var. reſolut.lib.2. c.20.nu.8. Petr.à Placha in Epith. delict. cap.38. nu.4.& cap.45.nu.11.lib.1.Sebaſt.Medic.de reg. iur.reg.3.nu.54.Bonacoſſ.in commun.opin. Crimin.par.2.verſ.remiſſio delicti pag.mihi 67.col.1.

Quibus

6 Quibus ſtātibus licet vlterius in puncto iuris non eſſet diſputandum, ſed non obſtantibus gratijs ſurreptitijs pro parte Attilij & Ioannis in actis productis eſſent contra eos exequendæ ſententiæ capitales cum à cōi & ſeruata opinione minimè recedendum ſit in iudicando, vt per Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſump. 30. nu. 3. Grat. cōſ. 111. Caſus talis eſt nu. 51. lib. 2. Neuiz. in Silua lib. 5. in 1. limit. nu. 64. Emanuel Suarez in cōmun. opin. in verbo opinio nu. 19. Vt tñ ſatisfaciā motiuis Excellentiſs. Dñi mei Sorbolunghi in deciſ. Dico pręmiſſis & pariter repeto non obſtare regulam textus l. 1. C. de his, qui venit ætat. impetra. quod. ſ. nemo ſub principali authoritate decipi debeat. Qui textus ſubtiliter ponderatus vr̄ loqui ēt, quod impetrans aliquid ſubrepſerit, vel obrepſerit, vt patet in ea lege, in qua minor falſo, & per obreptionem ſe Principi idoneū expoſuerat ad res ſuas adminiſtrandum. Et tñ nec cum eo per eundem Principem aduentam ætatis admiſſo contrahens principali authoritate, deciperentur, denegatur ipſi minori reſtitutio aduerſus non bene adminiſtrata. Hæc enim Imperato

7 ris conſtitutio ſi illius medulla inſpiciatur nō loquitur, vt ex aduerſo deducitur in cōceſſione veniæ obreptitiæ, quia Princeps nunquam cōcedit veniam ętatis ex ſimplici ſupplicātis expoſitione quod ſit idoneus, ſiue falſum, ſiue verum exponat niſi illud etiam & per teſtes, & per alia documenta legitimè probauerit. l. 2. C. eodem. Rolan. conſ. 7. nu. 94. vol. 3. & ſic non ſequit̄ minor poſt impetratā veniam in aliquibus contractibus male adminiſtrat res ſuas. Ergo Principi dum expoſuit ſe idoneum obreptionē cōmiſit. Quia vt dixi vltra aſſertionem minoris ſuper identitate ſit etiā probatio anteq̄ venia concederetur. Et per conſequens ſumus extra terminos obreptionis, vel ſurreptionis. Et poteſt ſtare quod per teſtes probatū ſit quē eſſe idoneum in adminiſtratione rerum ſuarū, & tñ illas non bene adminiſtret, vt quotidie ēt in maioribus cōtingere videmus. Et propterea quod imò quod re vera per Principem conceſſa eſt minori venia ætatis cōtrahendi, ſeu alienandi ex aliquibus cauſis per eundē minorē expoſitis in ſupplicatione per ſubreptionem, vel obreptionē, quod talis venię admiſſio & licentia cōtrahendi tanquā ſubreptitia & obreptitia nulla prorſus ſit, nec contractus valideт etiam, quod principali authoritate ſuffulta ſit poſt Deci. quē allegat in conſ. 403. nu. 16. verſ. eſt ergo videndū de veritate eorum & nu. 17. verſ. cogitauit enim concilium latè cōſuluit. Rolan. d. conſ. 7. nu. 97. & omnib. ſeqq. vol. 3.

8 Et nihilominus dato etiam, q̄ textus in d. l. 1. debeat intelligi qñ Principis conceſſio eſt obreptitia (quod non creditur per ſupradicta) ſupponitur aduerti, q̄ ibi nō probatur gratiā ſubreptitiā ſuffragari ſurripienti: hoc eſt minori, qui per ſubreptionem veniā ætatis impetratus eſt prout ſunt termini quęſtionis noſtrę, ſed bene dicit illā ſuffragari alijs, qui cum minore contraxerunt, & cōfiſi ſunt de principali authoritate, quia nō eſt ęqnum q̄ ipſi decipiantur ab ea prout, nec etiam ęquum eſt, q̄ minor ſurripiens poſſit dare de nullitate conceſſionis, quia eſſet illud admittere ad allegandum ſuam turpitudinē & deceptionem quam Principi fecit. Et propterea ibi Imperator denegat reſtitutionē minori contrahenti de eius venia, ēt q̄ illam dicat ſubreptitiā, quia ſurreptio nocet ſurripienti licet nō alijs. Et hæc bene probantur in eo textu, qui ſic intellectus facit in præſenti caſu pro fiſco cū ex eo apertè probetur gratiam ſubreptitiam nocere ſurripienti non aūt tertio prout in terminis d. l. 1. hanc declarationē de præiudicio tertij optimè ponit Rolan. videndus d. conſ. 7. nu. 114. Et in ſpecie in gratia ſurreptitia delinquenti conceſſa, quod minimè ipſi ſuffragetur in præiudicium fiſci non obſtante regu. d. l. 1. apertè declarat Boſſ. pariter videndus in tit. de remed. ex ſola Clemen. Principis num. 42. ad fin. & latius in tit. Banniti, quod amittit, nu. 3. poſt medium verſic. ſucceſſiuè quæro.

9 Dum ſecundo, negatur pro parte Ioannis aliquam adeſſe ſurreptionem reſpectu fractionis pacis. Hæc oppoſitio tollitur ex facto. quia legēdo ipſius cōſtitutum reperiet D. meus, quod ipſe fatetur ſe etiam comprehenſum in pace facta cum occiſo. Ideo ſtante eius confeſſione nō eſt requirenda alia probatio l. 1. C. de cōfeſſ. l. ſi confeſſio ff. de cuſtod. reorum cū ſimil. Et nihilominus ēt in ſententia apparet ipſum fuiſſe condemnatum tanquam pacis fractorem, vt patet in illis verbis ſecurè, & ſub pace inter ipſum & ſupradictos. Attilium, Petrum, Ioannem & Petrum Paulum de anno 1576. ſequuta, & per d. Philippum rogata, quæ verba cum ſint clara & aperta non eſt deſuper vlterius ambigendum l. continuus. §. cum ita ff. de verb. oblig. l. ille. §. cum in verbis. ff. de leg. 3. cū vulgar. & dictio reſpectiuè in alia clauſula ſententiæ poſt dicta verba appoſita non reſpicit perſonam Petri, Ioannis, ſed aliorum condemnatorum, qui in dicta pace non erant comprehenſi. Pręterquam etiam, quod dato quod Petrus, Ioānes non eſſet in pace comprehenſus, qualitas tñ fractionis pacis in principalē delinquentem exiſtens aggrauat ēt Ioannē auxilium & opē ferentem ipſi Attilio ſecundum cōmunem de qua per Salyc. in d. l. vnica nu. 26. C. de rapt. Virg. Pariſ. conſ. 166. nu. 1. & plurib. ſeqq. vol. 4. Iccirco & eadem qualitas aggrauans debebat exprimi in ſupplicatione, & non expreſſa, gratiam vitiat ad tradita per Iaſ. in l. nec damnoſa. C. de precib. imper. offeren. cum alijs ſupra allegatis.

10 Dū tertio opponitur, quod ex quo qualitates omiſſe in ſupplicatione de qua agitur, non inducūt diuerſam ſpeciē delicti: iuxta tradita per Bar. in d. l. qui ſeruo num. 2. ff. de furt. Nec etiam ſunt à iure, ſtylo, vel conſuetudine requiſitæ: iuxta tradita per Menoch. de arbitrar. quæſt. caſu 201. nume. 27. & ſequentib. Iccirco nullam inducunt ſurreptionem, quia quando conceditur, quod eſt plus cenſetur etiam cōceſſum quod eſt minus cap. cui licet de regul. iur. in 6. Reſpondetur. Primo non eſſe verum in facto quod qualitates hic omiſſæ non inducant diuerſam ſpeciē delictorū, ſed quod imò contrariū ſit verius apparet, quia pacis violatio eſt delictū de ſe ēt ab homicidio ſeparatum, & punibile l. ſi. in fi. ff. de remilit. c. 1. de tenen. in vſib. feud. c. 1. §. ſi quis vero de pace iuram. firm. Bart. in l. 1. nu. 6. ff. ad l. Iul. maieſt. Alber.

ber.in tracta. de ſtatut.par.1.q.51.Berber.in viatorio iuris rubr.33.nu.3.Marſ.in rubr. de fideiuſ. q.29.nu. 243. Vulp.de pace q.51. Itẽ derobatio archibuſij ferraioli & enſis facta occiſio in ſtrada non ſolũ latrocinij pęnã,& nomẽ aſſumit,vt per Brun.conſ.crim.diuer.115.nu.74.tom.2. in magnis.Verũ etiã & aſſaſſinij.Bald.in l.de his. C.de furt.plene Cęphal.conſ.57.nu.21.ſeqq. vol.1. & nos viarũ graſſatores ſaltim vigore bannimẽtorum ẽt pro vna vice capitaliter puniendos notoriũ eſt.Rurſus bannitorũ conuenticula & cõuerſatio pariter,& de ſe capitale crimen eſt ſecundũ Pontificias cõſtitutiones & ideo cũ hæc tria delicta in ſupplicationibus omiſſa ſint inter ſe diuerſa reparara & capitalia,nec adeundẽ rei finẽ tendunt. Nõ vnica,ſed pluribus pęnis plectẽda erãt ẽt, quod eodem tpe cõmiſſa eſſent:iuxta l.nunq̃ plura.ff.de priuat.delict.vt poſt alios ꝑ Io. Bapt. de Roſſello in conſ.crim. diuerſ.90. per totum & Alex.de Neuo conſ.91.vol.1.in paruis & eſt cõis vt per Petr.à Plach.in epit.delict.lib.1.c.1.nu.18. verſ.terrio in hoc tractatu & ante cũ Couar.var. reſolut.lib.2.c.10.nu.8.verſ.ſecundo,& illud cenſeo,& per conſequens gratia homicidij etiam, ꝙ in ſe ſubſtineretur, & ſubreptionis vitio non ſubiaceret non eſt tamen extendenda ad alia delicta diuerſa in nomine & pœna.

11 Reſpondetur ſecundo, ꝙ gratia Ioannis ſubiacet non ſolũ vitio ſurreptionis, ſed ẽt obreptionis. Quia inter alia exponit ſe non interfuiſſe homicidio,ſed ſolũ tractatui & etiam per vim.Et tñ tam ex tenore ſententiæ quã ex ſua propria confeſſione cõſtat ſe ſponte & nõ per vim fuiſſe pręſentẽ d.homicidio, & hæc obreptio magis vitiat gratiã quam ſurreptio,vt per Abb.in c.cũ dilecta nu.15.de reſcrip.Bero.in c.ſuper litteris in 1.lect. nu.1.in fi.& in 2.lect.nu.1. extra eod. eſt tex. in l. ſi quis obrepſerit.ff.de falſ.& in l. & ſi legib. C. ſi cont.ius vel vtilit. publ. nec dicat mihi D.meus, quod tex.in d.l.ſi quis obrepſerit cum concordãtibus procedit in reſcriptis iuſtitiæ à iudice conceſſis nõ autem in reſcriptis gratiæ Principi porrectis,quia quod imò loquatur in reſcriptis gratiæ Principi oblatis patet euidẽter in textu per illa verba ſi libello dato, &c. libellus enim eo loci ſumitur non pro petitione iuſtitiæ,ſeu ſententię præſidi,vel iudici facta prout loquitur ille tex. in princ. ſed pro gratioſis precibus Principi oblatis vt ꝓbat tex.in l.1.C.quan.libell. Princ.datus notar Menoc.de arbit.q.caſu 314. n.12. in terminis declarat gl.viden.in d.l.& ſi legib. in verbo mendax.C.ſi contra ius, vel vtilit. publ. & conſuluit Ferrans Galgiar.cõſ.cri. diuerſ.176.n.103.ſeqq. vol.1.in magnis.Et quoad nullitatem gratiæ res nullam prorſus habet difficultatẽ, quia reſcripta gratiæ facilius multo irritantur quã iuſtitiæ Menoch.poſt alios,vbi ſupra caſu 201. nu. 5.

12 Reſpondetur & tertio non eſſe admittendum in iure illud aſſumptum, ꝙ .ſ. ſurreptio in gratijs nõ inducatur, niſi ex omiſſione qualitatũ inducentiũ diuerſam ſpeciẽ delicti.Non.n.reperio legem.aut Doctorẽ hoc dicentẽ, ſed bene reperio, ꝙ ſurreptio ſemper inducitur ex omiſſione qualitatum, quæ vel Principẽ retraxiſſent à gratia, vel ad eam cõcedendum difficiliorẽ reddidiſſent c.dudum de elect.c.ſuper litteris. & ca. poſtulaſti extra de reſcript.latè Iaſ.in l.1. nu. 2. C. ſi contr. ius vel vtilit. publ. cum alijs per Menoch. d.caſu 201.nu.23.& 24.vbi quod ſuper hoc ſtatur arbitrio iudicis, qui in præſenti caſu has qualitates omiſſas in ijs ſupplicationibus tales eſſe minimè dubito, quin exiſtimabit. Et ſic ceſſat aliud motiuum,quod ex quo,nec à iure, nec à conſuetudine expreſſæ reperiuntur prædictæ qualitates, vt in gratijs adijciantur:iccirco earum omiſſio non vitiet. Nam ſatis à iure expreſſum eſt in genere omnes qualitates forè deducendas,quę Principẽ vel retraxiſſent à conceſſione gratiæ, vel difficiliorem reddidiſſent per præallegata.

13 Reſpondetur & quarto, ꝙ non procedit in gratijs illud argm̃ de maiori ad minus. Eſt.ſ.cõceſſa gratia de homicidio, ergo ẽt cenſetur cõceſſa de derobatione archibuſij,& conuenticula bãnitorũ c.cui licet de reg.iur.in 6. Nam prærerquam ꝙ derobatio & conuenticula prædictæ nõ ſunt minora delata quã homicidiũ,ſed pariter capitalia, vt ſup.dixi.Adhuc tñ ẽt, ꝙ minora eſſent non valet argm̃ prædictum,quia gratiæ delinquentibus conceſſæ ſunt exhorbitantes à iure cõi, & magni præiudicij,vt per Menoc.de caſu 201. nu.6. & 7. in exorbitantibus autem non valet argm̃ de maiori ad minus.Euerar.in loco à maiori.nu.4.verſ. non procedit ẽt hæc argumentatio cũ ſimilibus.

14 Dum quarto,deducitur præſumpta notitia ꝑſtatarum qualitatũ ex eo, ꝙ delictũ fuerit factum in paruo caſtro, quo caſu eius Dñs præſumitur habuiſſe notitiã & ſcientiã omniũ circũſtantiarũ ipſius delicti per regulã l. vñ Octaui. ff. vñ cogna.& ſtante ſciã prædicta non erat neceſſe illas exprimere in ſupplicatione:iuxta tradita ꝑ Fely. in c.ſuper litteris.nu.8.verſ.3.Reg.extra de reſcr. & in c. in noſtra extra eod. cum ſimil. Omiſſis ne longior ſim pluribus reſponſionibus, q̃ in propoſito afferri poſſent.dr̃ ſolũ quod Reg. d.l. Octaui non procedit data abſentia à loco delict. (prout Illuſtriſs. Dñs tẽpore delicti abſens erat & in vrbe cõmorabatur) poſt Iaſ.Bar.in l.is põt. nu.63. ff.de acqui.hęred.Alex.in l.Lucius §.Titius.ff.de liber.& poſth.Mantic.in l.1.in 1.lectur. nu.61.& ibid.Purpur.nu.122.ff.ſi cert. petat.

15 Et dum quinto & vltimo loco dr̃ gratiã hmõi etiam ſurreptitiã cenſeri tacitè approbatã ab Illuſtriſs.D.& eius fiſco nunquam propterea reclamante, aut opponẽte ad tradita per Abb. in c. cũ dilecta.nu.6.& ſeq.extra de reſcrip. dr̃, ꝙ dubitatio forſan procederet vbi Illuſtriſs. D. & eius fiſcus ſciuiſſet gratiam prædictam fuiſſe ſubreptitiã:tunc enim ſciens,& non opponens, ſeu contradicens cenſetur tacitè illi conſentire. At data ignorantia, q̃ in dubio ſemper præſumitur. l. verius. ff.de probat. nullus præſumitur conſenſus, ſeu renũciatio nec tacita,nec expreſſa.l.nec ignorãs.C.de donat.l.mater decedẽs. ff. de inoff. teſt. Bar.in l.q̃ dotis.nu.20.ff.ſolu.matr. Pariſ.cõſ.20. nu.63.vol.1.& cõſ.12.nu.245.vol.2.& alibi paſſim ẽt cõiter Doctores vltra, quod prout iterum dixi gratia ſurreptitia, vel obreptitia eſt nulla & inualida ipſo iure ẽt parte, ſeu fiſco non opponẽte,ſeu reclamãte c.ad audiẽtiã il 2.& ibi Fely.nu. 22.extra de reſcr.c.ſi codẽ tpe eod.tit.lib.1.Aym. conſ.

cõſ.68.n.2.Ferrarit.Gargier.d.cõſ.cri.diuer.126.n.103.l.j.cũ alijs ꝑ Menoc.d.caſ.201.n.2.3.& 17.

26 Et in caſu noſtro ſupponit̃ aduerti quod gratia cõceſſa eſt iſti Petro Ioãni cũ clauſula attẽtis narratis: imò ẽt cũ clauſula attenta eius innocentia quo caſu eadem gratia dr̃ conditionalis Caputaq. deciſ.228.nu.3.& faciens fundamentum in ea debet probare narrata eſſe vera & ſuã innocentiam Dec.conſ.403.nu.16.17. Quæ non ſolũ minimè probata ſint. Sed omnino prorſus de ſua nocentia & delicto per eius propriam confeſſionem pleniſſimè conſtet. Et deficiente conditione gratia euaneſcit.l. pecuniã quam. ff. ſi certum petat.cum vulgar. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

De materia falſæ monetæ ac de iudice competente in hoc crimine: & præſertim an ſubditus Imperatoris: qui in feudo Imperii Papales monetas falſas cudi iubebat: illaſque in ſtatu Eccleſiaſtico expendendas procurabat: poſſit à Delegato Papæ extrà ſtatum Eccleſiaſticum citari: proceſſari, ac puniri.

SVMMARIVM.

Moneta dicitur falſa in materia, quando habet plus æris & minus argenti admixtum, quam lege vel conſuetudine cautum eſt. nu.1.

Moneta dicitur falſa in forma quando quis ſine authoritate illã cudit ſub nomine alicuius Principis, & iam quod aliàs ſit iuſti ponderis & bone lige. nu.2.

Monetam falſam cudẽs tenetur crimine læſæ maieſtatis, & propterea punitur pœna ignis, infamiæ confiſcationis bonorum & feudorum, ac etiã priuatiõne omnium dignitatũ. n.3. & n.13. vbi quod iſto caſu non dicitur cõmitti crimen læſæ maieſtatis ſtrictè, ſed lògo modo, & n.20. & 21. vbi de materia de qua ẽt. n.41. & 43.

Moneta falſa ſub effigie Pontificis & ſub Papalibus inſignibus cudens dicitur cõmittere crimen læſæ maieſtatis in ipſum Pontificem. & hac ratione delicti, & læſæ maieſtatis Põtificiæ efficitur illi ſubditus, poteſtq. ab eo citari, proceſſari, & puniri, etiam quod ſit ſubditus Imperatoris. num.4. & omnibus ſeqq. in diſcurſu, vbi etiam referuntur contraria, & illis reſpondetur.

Crimen læſæ maieſtatis non committitur à non ſubdito. nu.4. & nu.19. Fallit in crimine commiſſo in Papam cuius ratione etiam nõ ſubditus efficitur; & poteſt ab eo puniri. nu.4. & omnibus ſeqq. in diſcurſu, vbi proponuntur contraria & illis reſpondetur.

Monetam falſam fabricans ſub nomine alieni Principis cui quis ſubditus non eſt an puniatur pœna ordinaria falſæ monetæ, an vero extraordinaria. nu.5. & nu.8. & nu.19. & nu.22. & ſeq. & nu.42.

Delictum inchoatum in vno territorio, & ſucceſſiuè perfectum in alio poteſt ab vtriuſque territorij iudice puniri, etiam quod delinquens nihil operetur in illo territorio. nu.6. & nu.34. & 37.

Monetam falſam cudens puniendus eſt authoritate cudendi monetas ſi illam habet. nu.8.9. & 10. vbi amplius, quod ipſo iure cenſetur eo priuatus. nu.43.

Delinquens in officio priuari debet officio quo deliquit. nu.8. & nu.43.

Pœna priuationis officij pp delictũ cõmiſſum in officio eſt conſecutiua ad pœnã principalem ipſius delicti. nu.9.

Notarius fabricans falſum inſtrumentum punitur amputatione manus, ſeu aliàs iudicis arbitrio, et amplius priuatur officio notariatus, ita quod non poteſt in futurum illud exercere. nu.9.

Fama ſola ſufficit ad inquirendum. nu.11.

Confeſſio extraiudicialis ſufficit ad torturam nedum ad inquirendum. nu.11.

Teſtis vnicus ſufficit ad torturam. nu.11. ante finem.

Reus in contumaciã condẽnari poteſt dummodo ad inquirendum legitima præcedant inditia. nu.11. in fine.

Feuda in caſu confiſcationis, an applicẽtur Cameræ iudicis confiſcantis, an vero principi proprietario. nu.12.

Crimen læſæ maieſtatis ſtrictè non dicitur committi, niſi quando Principis maieſtas principaliter, & directè offenditur in perſonam, vel ſtatum. nu.13.

Papa non intendit alicuius Principis iuriſdictionem perturbare. nu.14.

Iuriſdictio eſt fundamentũ iudicij, & ſine ea contra aliquem procedi non poteſt. nu.14. vbi ẽt quod in primis, & ante omnia diſcutiendum eſt de iuriſdictione.

Feudatarius cudens falſam monetam puniẽdus eſt à competente iudice cui ipſe ſubeſt. nu.15. & nu.35.

Papa procedere poteſt cõtra quemlibet, vbique exiſtentẽ, quia Dei Vicarius eſt, & cuius eſt terra & plenitudo eius. nu.16. Præſertim ſi deliquit in ſuo territorio, ac etiã præſertim in beneficialibus, & in concernentibus animarũ poteſtatẽ, vel etiã ſi delinquens fuerit inuentus in territorio ſummi Pontificis d. nu.16. vbi tamen ſecus videtur extrà iſtos tres caſus, ſed contra. nu.32.

Delinquens non poteſt puniri ab illo iudice, cui ſubditus non eſt, aut ratione delicti, aut ratione originis, aut ratione domicilij. nu.17.

Citare nemo poteſt extrà ſuum territorium. nu.18.

Monetam non auream vel argenteam, ſed vilem & æreã adulterans non dicitur committere crimen læſæ maieſtatis. nu.19. in fine, declara. nu.24. & 25.

Papa ſi non actu, ſaltem habitu habet in terris imperij temporalem iuriſdictionem. nu.20. & nu.39.

Subditus Imperatoris offendẽdo Papã dicitur oĩno in illũ cõmittere læſæ maieſt. crimẽ. nu.20. verſ. iccirco ſubditus, & nu.38. & per totum conſilium in diſcurſu.

Monetam falſam alicuius Principis cudẽs Principem ipſum offendere dicitur. nu.20. in fine & per totum conſilium in diſcurſu.

Criminis læſæ maieſtatis Reus punitur ab illo Principe cuius maieſtas læſa eſt. nu.38.

Monetæ falſæ cognitio ſpectat ad illum Principem cuius moneta falſificata eſt. nu.26. in fine. & nu.35. ſeq.

Iuriſdictio conceſſa per Principem ſuperiorem cognoſcendi ſuper crimine falſæ monetæ & læſæ maieſtatis alicui Principi inferiori cenſetur conceſſa cumulatiuè nõ autem priuatiuè. nu.27. & nu.29.

Papa conceſſit Imperatori gladium temporalis iuriſdictionis. nume.28.

Papa poteſt citare ſubditum Imperatoris etiam in terris Imperij. nu.29. & nu.40.

Princeps ſuperior põt auocare cauſam ab inferiore. n.30.

Subditus Imperatoris dicitur originaliter ſubditus Papæ. nu.33. & per totum conſilium in diſcurſu.

Papa habet iuriſdictionem etiã in terris Imperij. nu.23.

Sagittam emittens in vno territorio poteſt etiam puniri

ab illi alio territorio in quo ſagitta percuſſionem fecit. nu.34.nu.36.& 37.

Monetam falſam falſificantes puniuntur à ſuis competentibus iudicijs.nu.15.& 36.

Mandās poteſt etiam puniri in loco in quo mandatū fuit executum ne dum in loco dati mandati. nu.37.

Priuilegio abutens illud perdit. nu.43.

CONSILIVM XLVIII.

1 ADSIT DEVS. Aſtrictè reſpondendo ad ea de quibus pro veritate conſultus & interrogatus fui. Dico in primis monetā de qua agitur eſſe falſam, tum in materia, tum etiam in forma; falſitas in materia eſt euidens, cum illa habeat plus æris & minus argenti admixtum, quā ea quæ huiuſmodi Pontificis iuſſu in ſtatu Eccleſiaſtico cuditur.l.2. ibi falſa effuſione, &c. C. de falſ.mon.l. creditor oblatā ibi quaſi heroſas, &c. ff.de ſolut.ſinguli enim Principes,& alij, qui monetas cudunt certam habent ac definitam metallorum commixtionem tam in aurea & argentea pecunia,quam etiam in ęrea; igitur qui plus ęris aut minus argenti immiſcent quam lege vel conſuetudine cautum eſt ij inquam in crimen falſæ monetę incidunt, vt pluribus bene demonſtrat nouiſſimè Tiber.Decian.in ſuis tracta. criminal. lib.7.tit.de falſ.monet.c.23.num.9.ſeqq. Et ante eum Afflic.in tit.de condemn.falſ. monet.in conſtit.adulterinam.nu.5.verſ.ratione materię,& in tit.quæ ſint regalia c.1. in verbo monetæ. nu.4. & 5.Et videtur melior tex.in l.1.ibi modo vt debiti ponderis ſint & ſpeciei probe,& ibi gl. in verbo ſpeciei.C.de veter.numiſmat.poteſt lib. 11.

2 In forma falſitas eſt euidentior cū iſte D. Cudens ſine vlla prorſus authoritate monetam ſub nomine & effigie ſanctiſſimi Pontificis fabricari iuſſerit.Quo caſu moneta dicitur falſa etiā quod alias iuſti ponderis & bonæ ligæ exiſteret ſecundum gl.in l.ſacrilegij in verbo extrinſecus. ff. ad l.Iul.pecul.& in l.2. in verbo volumus,& in verbo obnoxij.C.de falſ.monet.Bar. in l.qui falſam nu.2.ff.de falſ.Curt.in tract.de monet. nu.20. in fine Boſſ.in tit.de falſis monet.nu.2.Menoch. de arbitr.quęſt.lib.2.caſu 316.nu.15.ſeqq.& nouiſſimè.Ludou.Piguer.deciſ.crim.46.nu.7.

3 Data falſitate monetæ ſuccedit pęna criminis læſæ maieſtatis d.l.2.ibi cuius obnoxij crimen læſæ maieſt.committunt,& ibi notāt omnes. C.de falſ.moneta.Gig.de crim.lęſę maieſt.tit.qualiter & à quibus.crim.lęſ.maieſt.cōmittun.q.62.lib.1. Gram.conſ.6.nu.7. Hæc autem pęna erit cōfiſcationis bonorum & feudorū infamiæ & priuationis omnium dignitatum mortis naturalis,ac etiā ignis d.l.2.Menoc.d.caſu 316. nu.8. ſeqq. & latè Decia.d.tit.de falſ.monet.c.28. nu.1. ſeqq. lib.7.

4 Nec mouet me,quod iſte D. Cudens ſit feudatarius Imperatoris, & quod propterea non dicatur commiſiſſe crimen læſæ maieſtatis in Papam cum ei ſubditus non videatur ad tex.in Clem.paſtoralis,& ibi gl.in verbo non ſubfuit de re iudic. cū alijs per Cępol.conſ.17.n.16.ſeq.& per Boſſ. in tit.de falſ.monet.nu.6.& per Clar.in prac. §.læſæ maieſtatis,verſ.vidi qnq; dubitari; quia quicquid ſit in ſubditis aliorum Principum in Papa hoc ſpeciale eſt, vt oēs illi dicantur ſubditi, oēs ab eo puniri poſſint, oēſq; in illum crimen læſæ maieſtatis cōmittere dicantur Præpoſ.poſt Barr. & Anch.quos allegat in c.in primis.§.de perſona nu.18.2.q.1.Bonif.de Vitallin.in d. Clem.paſtoralis.§.ſanè.nu.22. ſeqq. vbi quatuor rationibus hāc fundat concluſionē Gig.vbi ſup.q.3. Decia. vbi ſupra tit.de crim.læſæ maieſt.cap.8.nu.2.

5 Et ex his ceſſat etiam alia difficultas nunquid ſcilicet fabricans monetam ſub nomine alterius Principis quā eius cui eſt ſubditus pęna ordinaria puniri poſſit. Nā licet Marſil.in l. qui falſam, nu.52.ff.de falſ.& in conſ.71.num. 10.ſeqq. poſt Alex.& Creman.quos allegat hunc reum à pęna mortis & ordinaria excuſandum crediderit, verior tamen videtur opinio quod imò nullatenus excuſetur,vt per Menoc.d.caſu 316. nu.26. ſeqq. & tamen in caſu noſtro hæc dubitatio non facit ad propoſitum cū vt ſupra probaui Papa ſit omnibus Princeps,& dominus.

6 Et adhuc omiſſo fundamento, quod ſubditus Imperatoris poſſit puniri à Papa propter cōmiſſum crimen læſæ maieſtatis in Papam fabricādo illius falſam monetā; dicitur inſuper in caſu noſtro,quod poteſt à Papa puniri ratione delicti cōmiſſi in ſtatu Eccleſiaſtico, & hoc quia falſam monetā Papalem cudebat eo animo & intentione, vt in ſtatu Papæ illa expenderetur, prout ſic expendendam diſtribuebat pluribus ſubditis eccleſiæ,qui ad eam officinam concurrebant pro dictis monetis habendis, vnde ſubintrat cōcluſio, Quod quando delictum inchoatum in vno territorio, & ſucceſſiuè perficitur in alio, poteſt ab vtriuſq; territorij iudice puniri etiā, quod delinquēs nihil operetur in illo territorio in quo delictū conſumatur,ſecundum cōem de qua teſtatur Abb.in c.fi.nu.25.de foro cōpet. & ab hac cōi nō recedendum dixit Conrad.in pract.crimin.tit.de inquiſ.nu.16.propè finem fol.251.col.1.ſequitur Clar.in pract.§.fina.q.38.verſic. item pono.

7 Augetur in facto fundamentum; quia habita noritia per D. Marchionem quod detecta ſuarū monetarū falſitate in ſtatu Eccleſiaſtico Papa illas reprobauit, & vt à bonis recognoſcerētur nō niſi eas baiochellas expendibiles fecit,quæ ſigno Crucis eſſent ſignatæ, ſtatim idē Marchio eaſdē falſas baiochellas fabricari iuſſit cum ſimili ſigno Crucis,vt in ſtatu Eccleſiaſtico facilius expenderentur; & hoc conſtat etiam in Proceſſu.

8 Et dato rurſus,ꝙ nō eſſet puniendus pęna criminis læſæ maieſtatis; ex quo non ſui Principis, ſed alterius monetā falſificauit, iuxtà opinionē Cumani, Alex. & Marſil. relatorū per Minoc.de arbitr.quæſt.caſu 316.nu.26. qui propterea ēt dixerunt pęnā eſſe non vltimi ſupplicij, ſed deportationis;adhuc etiam omnino crederē ipſum fore priuandum iure cudendi monetas per regulā, quod delinquens in officio priuat̄ officio in quo deliquit,l.ſi aliquid,vbi præſertim Ioā. de Platea, & cōiter alij.C.de ſuſcep.li.10. Capyc. deciſ.121. nu.17.Dec.in c.vt noſtrum nu.4. de appellat.

9 Et hæc pœna priuationis eſt conſequutiua & neceſſaria ad ordinariam pęnam delicti prout in ſpecie videmus in notario fabricante falſum inſtrumentum, qui vltra pœnā amputationis manus,ſeu aliam iudicis arbitrio imponendam,iuxta trad.

tà trad.per Clar.in §.falſum.verſ.fabricãs falſum priuatur etiam officio notariatus, nec poteſt in futurum illud amplius exercere, ſecundum communem de qua per Alex.in l.ſi quis ex argẽtarijs. §.coguntur.nu.6.& ibi etiam Alber.Ang.nu.12. Caſtr.nu.3.Iaſ.nu.12.ff.de eden.Franc.Marc.deciſ.660.nu.1.& 2.par.1.& deciſ.299.nu.2.par.2. Clar.in pract.§.ſi.q.73.verſ.notarius.

30 Siue igitur D.Marchio fabricando falſam monetam Papalem incurrerit crimen læſ.maieſt.in Papam & illius pœna puniendus ſit; ſiue non: iure tamen cudendi monetas omninò priuandũ eſſe non ſolum ex præmiſſis crediderim verũ etiã ipſo iure priuatum etiam, quod in ſententia expreſſa non ſit priuatio ſuadere poteſt ex trad.per Caſtreo.in conſil.203.ſecundum antiquam impreſſionem.in princ.

31 At autem in proceſſu de quo agitur habeamus ſufficientes probationes ad monendum., hunc enim monitorium,& ipſo poſtmodum contumace exiſtente,& non comparente ad condemnandum, crederem quod ſic cum habeamus probatã, vt audio publicam famam,quod huiuſmodi monetæ ſine eo loci fabricatæ; item & confeſſionem extraiudicialem ipſius met fabricatoris, & cuſſoris monetarum,nec non etiam depoſitionem alterius teſtis ſic dicẽtis monetas per eum habitas in dicto loco cuſſas & fabricatas extitiſſe; quæ omnia ſimul iuncta indubitãter ſufficiunt ad inquirendum cum vnumquodque de per ſe ſatis ſuper quam ſufficeret, prout de fama ſcripſerũt Salyc.in l.ea quidem,num.137.C.de accuſ.Boſſ.in tit.de inquiſ.num.27.in fine.Clar.in pract.§.fin. q.6.in fine principij.& verſ.ſucceſſiuè quæro ad finem.Menoch.de præſumpt.lib.1.q.88.nu.16. & 17.De confeſſione extraiudiciali, quod immo etiam ſufficiat ad torturam nedum ad inquirendum Boſſ.in tit.de confeſ.nu.57.Clar.q.21.verſ. confeſſ.Ant.Gomez.variar.reſolut.thom.3.tit. de tortur.reor.num.8.Rolan.conſil.31.num.17. vol.3.Gabr.tit.de confeſſ.concluſ.1.num.53.Et de vnico teſte Clar.d.q.21.verſ.vnus teſtis Menoch.vbi ſupra d.q.89.num.11.Et reum poſſe in contumaciam condemnari. Dummodo præcedant legitima ad inquirendum inditia etiã,quod delictum non ſit plenè probatum habemus Bullam Pij Quinti ſub datum Romę,apud Sanctum Petrum idibus Septembris anno ſexto, cuius verba ſatis clara ſunt. Et tenuit Rota corã D. Orano in vna Romana Notariatus ſub die 12. Februarij 1588.

32 His ſtantibus ſi quæratur,An feuda huic Domino confiſcanda veniant applicanda Cameræ Apoſtolicæ, An vero Imperiali dubitabilis meo iuditio eſt quæſtio & longiori ſtudio indigens, ideo pro nunc remitto me ad ea, quæ ſcripſi in primo libro mearum commun.opin.Crim.q.25. Vbi latimè pertractaui materiam confiſcationis bonorum; ſed vtcumq; ſit in ſententia condemnatoria quatenus ferri cõtingat nullo pacto declarandum crederem cui talis pœna veniant applicanda; ſed ſimpliciter erit ferenda ſententia in pœnam confiſcationis bonorum feudorum, &c.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Motiua incerti ſcribentis aduerſus votum Farinacij prædictum.

13 ADSIT DEVS. Illa concluſio D.Farinacij,quod ſcilicet, Illuſtriſſimus D. AC. poſſit de mãdato ſanctiſſimi formare proceſſum contra N.Reum criminis falſæ monetæ, extra tamen ſtatum Eccleſię commiſſi; eſt adeò apud me dubitabilis,vt verear potius ne iuriſdictionis, & citationis defectui proceſſu huiuſmodi iure ſubiacere dicatur; nam præterquam quod doctrinæ per eum adductæ, & præcipuè Præpoſ.Vitalin. Gig.& Decian.in ijs terminis proceſſus, & punitionis non loquuntur; quamuis dumtaxat affirment talem commiſiſſe crimen læſæ maieſtatis, quod declaratur ab eodem Præpoſ.in §.in perſona ex aduerſo adducto,nu.19.Largè tantum cõmiſſum dici,vbi honor tantum Papæ leſus eſt falſando eius monetam,nec mirum,quia ſtrictè crimen læſæ maieſtatis non dicitur committi, niſi quando Principis maieſtas principaliter & directè offenditur in perſonam,vel ſtatum. Aym.cõſil.6.num.79.& fatentur Boniſ.ex aduerſo adductus in quarta ratione Gig.in d.q.9.crimen læſæ maieſtatis & Decian.in cap.8.num.2.lib.7.Dicitur vlterius non valere conſequentiam, commiſit crimen læſæ maieſtatis contra Papam.ergo Papa poteſt non ſubditum punire; cum puniri valeat ab eius Iudice cõpetẽte vt ſtatim dicetur.

14 Nos itaque pœnam dicti N.maiorem,vel minorem non inficiamur,ſed à quo Iudice ea inferri poſſit inquirimus; Et quod non à Sũmo Pontifice facit,quia certum eſt Papam obteſtari in c. nouit.in princ.de Iudic.ſe nolle alicuius; Principis iuriſdictionem perturbare,de qua iuriſdictione Principio conſtare debet antequã contra aliquem procedatur Ancharan.(loquens in legato à latere) conſil.177.incip.ex prædicta ſub numero.2.Ibi poſtremò ex facti ſerie Gram.conſ.1. poſt deciſ.num.53.Aym.conſil.196.num.4.& 5. ex ratione.Nam eſt totius iudicij fundamẽtum. Marſil.ſing.10.num.3. Alioqui omni nullitatis vitio ſubiacent Pariſ.conſil.114.nume.11.& 12. vol.4.Decian.de criminal.cap.56.verſic. Et qui aſſerit ſe iuriſdictionẽ habere lib.4.vt iure, quidem clarus moneat quod antequam inquiratur Iudex cognoſcat, an locus in quo aliquis deliquit ſit de ſua iuriſdictione in praxi.q.38.verſic. vlterius quæro,ſuperat enim forus delicti omnes alios.§.ſi quis vero cõprehenſor in auth.vt nulli Indicum,& in c.ſtatutum §.1.de reſcript.in 6.

15 Modo ſi delicti locum attendimus in confeſſo eſt illud patratum fuiſſe extrà ſtatum Eccleſiæ, & in feudo ſubiecto. Imperiali mediatè. Idcirco ſic feudatarius à competenti Iudice cui ipſe ſubeſt,puniendus eſt,iuxtà tex.in terminis,vbi benè gl.in l.1.§.ſi verò miles. C.de falſ.monet. Sequitur Decian.in lib.7.criminal.tit.de Iudic.falſ.monet.cap.26.ſub nume.1.ibi, ſed tamen prædicta non videntur lib.2.qui Iudex erit Imperator nõ item Summus Pontifex.Clar.d.q.35.verſic.item etiam dicendum.

16 Non obſtat, quod Summus Pontifex proce-

dere poſſit contra quemlibet, vbiq; exiſtendū ex ratione, quia eſt Rei Vicarius cuius eſt terra & plenitudo eius, &c. Nam reſpondetur primo id procedere ſi ille deliquit in territorio Pontificis, & poſtea aufugit prout Decian. declarat in d. lib. 4. crimin. cap. 18. nume. 6. & firmat expreſſim etiā Menoch. conſil. 316. de arbitr. iudic. nume. 26. ibi quando vidit monetam in illius territorio & iuriſdictione, & ſub num. 43. ibi in cuius territorio hoc agitur; & Decian. d. cap. 27. de excuſat. nu. 3. fol. 151. d. 2. lib. ibi ſe vitiauit monetam Principis ſub quo repertus fuit: Secundo æquè procedere in beneficialibus; & in concernentibus animas, omnemq; aliam poteſtatem quam exercere poteſt contra omnes ſubditos iuxta. capit. facta ſubditorum, & cap. cuncta per mundum cum ſua materia q. q. 3. Tertio decimus concluſionē procedere ſi N. in territorio Summi Pontificis eſſet inuentus vel remiſſus Clement. Paſtoralis verſ. quod ſi punitio criminis de re iudi. Bart. in extrauag. qui ſint rebelles verbo rebellādo ſub nu. 10.

17 Si enim Summus Pontifex. Iudex non eſt ratione delicti; ergo nec ratione originis, nec domicilij dicti N. cum iudicem eſſe iuris eſt exploplorati cum ille ortus ſit M. ibique & in eius Caſtris inhabitet, & pluſquam pro cōperto eſt, quē non niſi ratione delicti originis, vel domicilij forum ſortiri; Panormita. in cap. vlt. nu. 13. de for. compet. Decian. lib. 4. criminal. cap. 16. in princ. ibi. Non enim poteſt delictum extra locum to. 1. Clar. vbi ſupra q. 38. & ſeq.

18 Quibus conſequens eſt, vt cum nemo citare valeat extrà ſuum territorium vulgata l. fin. ff. de iuriſd. omn. iudic. Clar. in praxi q. 31. verſic. ſed hæc quidem infertur ſi contra N. Romæ procedetur omnia corruent quemadmodum, & rueret priuatio dicti N. quoad eius feuda ab Imperatore habita ad d. Clement. paſtoralem verſ. propter quam etiam quatenus.

19 Eoque magis cum non videatur de iure dici poſſe dictum N. meram pœnam læſæ maieſtatis incurriſſe, vt dicebamus. Primo, quia non ſubditus prout de communi teſtatur Rolan. conſ. 15. nume. 7. lib. 4. & conſil. 4. nume. 2. lib. 1. Secundo, quia alterius Principis quem in ſui monetā adulterauit Marſil. conſ. 71. nume. 11. Menoch. de arbitrar. d. conſil. 316. ſub nume. 26. & 28. Piguer. deciſ. crim. 46. nu. 15. Decian. lib. 1. criminal. tit. de falſ. monet. cap. 73. nume. 19. & cap. 27. de exſat. num. 3. & 12. Tertio, quia non auream, vel argenteam monetam is adulterauit, ſed vilem, & etiam æream Menoch. ibidem. nu. 33. & 41. Decian. d. c. 27. de excuſat. nu. 2. d. lib. 2. Quare, &c.

LAVS DEO.

Reſponſio Farinacij ad Motiua præcedentia.

ADSIT DEVS. Pro reſolutione eorum quæ aduerſus priora ſcripta obijciuntur, de duobus dubitandum videtur. Primo, an ſubditus Imperatoris cudendo falſam monetā pontificiam in feudo Imperatoris, dicatur in Papam commiſiſſe crimen læſæ maieſtatis; Secundo an cognitio & punitio huius criminis ſpectet ad Papam, vel ad Imperatorem.

20 Circa primum dixi, & repeto quod ex quo Papa ſi non actu ſaltem habitu, habet in terris Imperij etiam temporalem iuriſdictionem, & ob id ſubditi Imperatoris dicuntur etiam ſubditi ipſius Papæ ad Bar. in extrauag. ad reprimen. in verbo totius Orbis, nume. 9. Præpoſ. in cap. cum ad verum, col. 4. verſicu. tertio adducitur, & col. 11. verſic. ſed intelligo, vbi de communi 96. diſtinct. reſtaur. Caſtaldin. in tracta. de Imperatore. q. 5. nu. 2. Gig. de crim. læſæ maieſt. lib. 1. tit. qualiter, & à quibus crim. læſ. maieſt. commitca. q. 2. nu. 2. verſic. Papa enim, & q. 3. num. 2. Boſſ. in tit. de crimin. læſ. maieſt. nume. 109. Iccirco ſubditus Imperatoris offendendo Papam dicitur omnino in illum cōmittere crimen læſæ maieſtatis. Præpoſ. cap. in primis. §. de perſona, num. 18. 2. q. 1. Boniſ. de Vitalin. in Clement. Paſtoralis, num. 24. de re iud. Gig. d. q. 3. num. 3. Boſſ. d. num. 109. Decian. lib. 7. cap. 8. nu. 2. par. 2. Sed ſic eſt quod qui Principis monetam falſam cudit Principem ipſum offendere dicitur, & Reus læſæ maieſtatis eſt. l. 2. C. de falſ. monet. Gram. coſ. 6. num. 7. Minoch. de arbitr. caſu 316. nu. 45. Decian. vbi ſupra cap. 26. nu. 1. Ergo ſubditus Imperatoris cudēdo falſam monetam Pontificiam dicitur eiuſdem Pontificiæ maieſtatis læſæ criminis reus.

21 Hinc ceſſat prima ex aduerſo conſideratio, quod ſcilicet non ſubditis cudendo falſam monetam non dicatur committere crimen læſæ maieſtatis de qua per Rolan. in conſi. 15. nu. 7. lib. 4. & conſil. 4. nume. 2. lib. 1. Quia vt probaui nos non ſumus in non ſubdito, ſed in ſubdito ſaltim habitu, qui quidem habitus ſufficit ad incurrendum crimen lęſę maieſtatis, vt præallegati dicūt.

22 Ceſſat etiam ſecunda conſideratio, quod ſcilicet alterius Principis quam ſui adulterans monetam non incurrit in crimen læſę maieſtatis Marſil. conſi. 71. num. 11. Menoch. d. caſu 316. nu. 26. & 28. Peguer. deciſ. crim. 46. num. 15. Decian. vbi ſupra cap. 23. num. 19. & cap. 27. nu. 3. & 12. Nam vt præfertur, vbi ſubditus Imperatoris falſam Pontificiam monetam cudit non alienum, ſed ſuum Principem offendere dicitur.

23 Et nihilominus poſſim affirmare, vel quod propoſita concluſio non eſt vera, prout eam validiſſimis rationibus reprobat Menoch. ex aduerſo allegatus in d. caſu 316. nume. 26. & ſeqq. & Vel ſaltim intelligenda, vbi vſus illius monetæ alterius Principis eſt reprobatus in loco, vbi cuditur (quod non contingit in caſu noſtro). Prout loquitur Peguer. ex aduerſo allegatus d. deciſ. 46. num. 15. & ſic loquitur etiam poſt alios quos allegat Couarr. in tract. numiſmatum, cap. 8. tit. de falſ. monet. nume. 3. ad finem, verſic. excuſatur autem.

24 Tertiam autem conſiderationem, quod ſcilicet pœna criminis læſæ maieſtatis non habeat locum in cudente monetam vilem & æreā, ſed tantummodo auream, vel argenteam, ad Menoch. d. caſu 316. nume. 33. & 41. & Decian. d. cap. 27. nume. 2. Vltra quod Pontificiæ Bacochellæ non poſſunt dici moneta ęrea cum argenteum in notabili quantitate admixtum habeant, adhuc tamen

men communis interpretatio eſt quod pęna falſæ monetæ ordinaria de qua in l.2.C.de falſ.monet habet etiam locum in cudente æream quicquid in contrarium ſenſiſſe videatur gloſ. in d. l. 2.in verbo nummos prout teſtatur Couarr.in d. tracta. numiſmat.d.cap.8.nu.3.verſ.nec in huius criminis punitione & verſi. Qua rõne &c. ſequitur vui poſt alios quos allegat in ſui cõmu.opin. verbo monetã poſt nu. 2. verſ. Nec quicq̃ refert.

25 Et dato quod contrariam opinionem ſubſtinere velimus vtique intelligenda omnino eſt, in cudente monetam minimam, & viliſſimi valoris prout loquũtur Doctores citati per Menoch. & Decian. ex aduerſo allegatos,& præſertim Alex. in conſ.104.lib.1. vbi loquitur in cudente bagattinos, etiam reprobatos Afflict.in conſtit. Adulterinam nu.4. Vbi de cudente monetam minutiſſimam quæ valet ſex pro vno torneſio, & in qua etiam non eſt, impreſſa . facies Principis, & tamen d.num.4. in fine videtur reſidere cum contraria opinione.Marſil. in conſ.71.nu.1.& ſeqq. Vbi non de cudente ſed de tondente minimam monetæ quantitatem loquitur Boſſ. tit. de falſ. monet num.4. Vbi etiam loquitur de tondente quadrantes Menoch.d.caſu 316.nu.33. vbi pariter loquitur de cudente bagattinos,& monetam viliſſime valoris quæ prorſus ceſſant in caſu noſtro in quo ſubditus Imperatoris non modicam ſed notabilem quantitatem falſæ monetæ fabricauit, & non ſolum quadrantes, & bagattinos ſed etiam baiocchellas quæ non poſſunt doci viliſſimi valoris, & hæc quoad primum dubium.

26 Quo verò ad ſecundam dubitationem adhuc perſiſto in mea opinione quia ſi ſubditus Imperatoris commiſit crimen leſæ maieſtatis in Papã, ergo Papa eiuſdem criminis eſt, competens iudex, veriſſima enim eſt, iuris concluſio,quod cognitio,& punitio criminis leſę maieſtatis ſpectat ad ſuprēmum Prencipem cum maieſtas læſa eſt, & non ad alios intantum quod cum ſit de reſeruatis ipſi Principi, nullo pacto venit in generali conceſſione iuriſdictionis , vt pluribus probat Gig.lib.1.tit.quis de crim.læſ.maieſt.cognoſcere poſſ.nu.1.& ſeqq.latè etiam Decian.d.lib.7.cap. 38.num.5.& ſeqq.Et hoc eſt, quod iudicio meo multum in terminis de ſubdito Imperatoris offendente Papam; dixit Boni F. de Vitallin. in d. Clem. Paſtoralis num.74. in fine, quod ratione delicti perpetrati contra perſonam Papę ſortitur forum Papæ, & contra eum poteſt procedere vti ſuæ maieſtatis læſorem. Et pariter in crimine falſæ monetæ quod cognitio talis criminis ſpectet ad principem cuius moneta falſificata ſit, probauit Gig. an loco proximè citato num.4. & num.8. Decian.d.lib.7. cap.26.nu.1.

27 Immo & quod plus eſt, dato quod ſupremus Princeps expreſſe conceſſiſſet cognitione criminis lęſę maieſtatis,& falſæ monetę alicui alteri inferiori Principi non videtur illam conceſſiſſe priuatiuè quoad ſe ſed tantum cumulatiuè, vt bene conſuluit Gram. in conſil.6.nu.22. in fine & ſeq. Nec diſſentit Decian.d.lib.7. cap.26. rubr.de iudicib.falſ.monet.nu.1.verſ.fateor tamen, vbi amplius dixit qđ poterit iſto caſu Princeps vel præuenire vel cauſa auocare.

28 Hinc neceſſario infertur quod cum Papa gladium temporalis iuriſdictionis imperatori conceſſerit Clement. 1. de iure iuran.c. venerabilem extra de elect.cum alijs per Præpoſ.in d.c.cum ad verum col.3.verſi. proparte Papæ 96.diſtinct.& per Reſtaur.Caſtalld. in tracta. de Imperatore q. 5.nu.4. aut in iſta conceſſione cognitionem criminis læſe maieſtatis & falſæ monetæ conceſſiſſe non dicitur,aut ſi conceſſit,non priuatiuè ſed cumulatiuè conceſſit.

29 Nihil ergo video quod impediat Papam eſſe competentem iudicem in ſubditum Imperatoris qui falſam Pontificiam monetam fabricando ipſum offendit quod ſi competens eſt iudex, nihil eſt etiam quod impediat quin poſſit eundem delinquentem citari facere etiam in terris Imperij propter ſuperioritatem quam in illis habet ſecũdum Bart. in extrauag. ad reprimen. in verbo per edictum nu.10.& Boſſ. in tit. de crim.læſ.maieſt. num.140.108.& ſeqq.

30 Quibus non obſtet primo tex. in l. 1.§. ſi vero miles C.de falſ.monet.per quem tex.videtur probare monetarium eſſe puniendum à competentibus iudicibus & ſic ab ordinarijs non autem a ſupremo principe nam non per hoc in tex. negatur quin princeps poſſit cumulatiuè procedere etiã præueniendo, & auocando cauſam prout declarat idem Decian. exaduerſo allegatus d. cap. 26. nu.1.verſ.fateor tamen.

31 Non obſtet ſecundo Clar.quæſ.35.verſ.Idem etiam dicendum vbi quod diues,& Principes,recognoſcentes in ſuperiorẽ Imperatorem puniuntur ab ipſo Imperatore quod & ego fateor, ſed non negat Clar.poſſe puniri à Papa præſertim in crimine contra Papam commiſſo vt hic; ſi enim hoc dicere non benè diceret perpræallegata.

32 Non obſtat tertio quod ſcilicet Papa poſſit cõtra ſubditum Imperatoris procedere vel quando in teritorio Pontificis eſſet inuentus vel remiſſus vel ibidem deliquiſset ad tex.in Clement.paſtoralis verſ. Quod ſi punitio criminis de re iud. Bar.in extrauag.Qui ſint rebelles in verbo rebellando nu. 10. cum alijs exaduerſo allegatis aliàs ſecus. Nam in prędictis caſibus nedum Papa ſed etiam Imperator procedere poteſt contra non ſuum ſubditum vt in d.Clement.paſtoralis Gig. d.tit.quis de crim.læſe maieſt.cognoſ.poſſ.nu.11 Decian.d.cap.38.nu.7.ad med. ſed Papa indiſtinctè poteſt procedere quia ſemper dicitur procedere contra ſuum ſubditum,vt ſæpius dixi.

33 Non obſtat quarto regula illa quod reus non ſortiatur forum niſi ratione delicti originis vel domicilij de qua per Panormit. Decian. & Clar. ex aduerſo citato quia ſubditus Imperatoris dicitur ſubditus Papæ etiam originaliter vt voluit Præpoſ. in c.1.§. de perſona verſ.vel etiam intellige ſubditum originaliter 2.q.1. Et vbi quis delinquit in teritorio Imperatoris dicitur delinquere in teritorio Papę quia eam ſuperioritatẽ quam habet Imperator in Caſtris per ipſum alijs inferioribus in ferenti eandem habet Papa in terris Imperij, & propterea pari modo poteſt citare vt per Bar.& Boſſ. in locis per eum relatis qui talem citandi poteſtatem admittunt non ratione delicti commiſſi in teritorio Papæ, ſed ratione ſuperiorita-

rioritatis quã habet Papa in terris Imperij dummodo aliàs ſit competens iudex prout erit in crimine læſæ maieſtatis & falſæ monetæ.

34 Et ex his credam rem eſſe in certo & tuto, adhuc tamen in dubio hanc ſententiã amplecti debere omnino arbitror ad fauorem Pontificiæ & eccleſiaſticæ poteſtatis, eo magis quod in caſu noſtro non eſſet inconueniens dicere quod iſte ſubditus Imperatoris ſit etiam ſubditus Papæ ratione loci delicti ex quo falſam monetam in ſuo Caſtro fabricabat, illamque diſtribuebat ſubditis eccleſiæ vt in ſtatu eccleſiaſtico expenderent, quo caſu ratione finis ipſius delicti etiam iudex eccleſię dicitur competens per ea quę in ſimili de emittente ſagittam ex vno teritorio ad aliud, quod vtriuſque teritorij iudex ſit competens dixit Clar. in pract. q. 38. verſ. vidi aliquando, & ego latius reaſſumpſi in primo lib. mearum opin. criminal. q. 7. num. 46. LAVS DEO.

Proſper Farinacius. I. C. Rom.

Votum Tiberij Ceraſij tunc fiſci & ſacræ Aulæ Aduocati digniſſimi, & nunc Illuſtriſſimi & meritiſſimi Theſaurarij in eadem cauſa.

35 ADSIT DEVS. Feudatarius ſacri Imperij fabricans in ſuo feudo falſam monetam cum inſignibus ſummi Pontificis illã tranſmiſit expendendam in ſtatu Sedis Apoſtolicæ. Quęritur primo an ſummus Pontifex poſſit cum citare & contra ipſum procedere ad pęnas à iure ſtatutas, ſecũdo qua pęna ab ipſo ſacro Imperio puniri poſſit, & concluſiuè procedendo dico qđ fabricans falſas monetas de iure puniri debet per ſuos competentes iudices, vt inquit tex. in l. 1. C. de falſ. monet. & ibi gloſ. in verbo iudices explicat. Quibus ipſe delinquens eſt ſubditus.

36 Subditus autem efficitur delinquens non ſolum ratione originis vel domicilij ſiue feudi, ſed etiam ratione delicti aduerſus illum Principem cuius maieſtatem lędit imprimẽdo falsò eius inſignia in illa moneta, vt concludit Afflict. in tit. quæ ſint regalia §. monetæ nu. 70. vbi reddit rationẽ quia qui Principi iniuriatur ad ipſum Principem eſt remittendus l. 1. C. ſi quis Princip. Maledix. d. l. 1. C. de falſ. monet. & ideo ibi concludit quod cumulatiuè erit Iuriſdictio cuiuſque quod & firmat nouiſſimè Decian. in ſuo tracta. crim. lib. 7. cap. 26. ſub nu. 1. Qui ſubditi quod ita ſeruat vſus hodiernus, id etiam tenet Gram. conſil. crim. 6. Negari enim non poteſt quin ratione delicti perpetrati contra ſummum Pontificem, is ſortiatur forum ipſius Pontificis, vt poſſit contra illum tanquam ſacrilegum, & læſorem ſuæ maieſtatis procedere, vt inquit Vitulin. in Clement. Paſtoralis §. ſane nu. 24. in fine de re iud.

37 Immo ex quo tradidit hanc monetam falſam expendendam in ſtatu eccleſiaſtico efficitur etiã ex hoc ſubditus ipſius ſtatus vbi moneta falſa expenditur, prout dicitur de mandato dato in vno, & exequuto in alio territorio Albe. in l. hęres abſens §. apud Labeonęm, & ibi Iacobin. de San. Georg. nu. 1. Curt. Iun. nu. 2. de iudic. & eſt communis, vt teſtatur Abb. in c. fina. nu. 27. de foro compet. Ant. Gabr. de communi lib. 7. concluſ. 1. nu. 27. Clar. in §. fina. q. 38. verſ. item quæro, & de ſagitta trãſmiſſa de vno in alium territorium vt a Domino vtriuſq; territorij poſſit puniri dicit communem idem Abb. in d. c. fina. num. 25. de foro compet. Nell. de bannit. in 2. par. 1. tempor. q. 8. Clar. in d. q. 38. verſ. Item ponè.

38 Accedit quod imprimẽdo in dicta moneta inſignia ſummi Pontificis ſine eius licentia, & authoritate lædit eius maieſtatem l. 2. ibi cuius obnoxij crimen læſę maieſtatis committunt, & ibi omnes notant C. de falſ. monet. Gram. conſ. 6. nu. 7. Gig. in tit. de crim. læſę maieſtatis tit. quando, & in quibus q. 62. lib. 1. Vnde licet ſit is ſacri Imperij ſubditus poteſt nihilominus propter huiuſmodi crimen lęſę maieſtat. erga ipſum ſummũ Pontificem commiſſum ab ipſo puniri Præpoſ. in c. in primis §. de perſona col. 6. verſic. Intellige ſubditus actu. & col. 7. verſ. etiam ſi eſſet ſubditus Imperio 2. q. 1. Vitalin. in d. Clement. Paſtoralis §. ſane. nu. 24. qui bene hoc probat de re iud. Gig. in d. tracta. crim. læſę maieſt. in tit. quib. & quando crim. lęſę maieſt. q. 3. nu. 3. Decian. in d. tracta. crim. lib. 7. cap. 8. num. 2.

39 Maximè quia iſte delinquens etiam ratione originis vel domicilij non eſt, omnino exemptus ab ipſo ſummo Pontifice, quia ſaltim habitu dicitur illi ſubditus Bar. in l. 1. §. Præſidens num. 4. verſ. Nam eccleſia ff. de requiren. reis Canoniſtæ in c. nouit vbi Dec. qui de communi teſtatur nu. 63. de iudic. Boſſ. in praxi crim. tit. de crim. læſę maieſt. num. 109. Et de communi teſtatur etiam Couarr. in c. peccatum 2. par. §. 9. ſub nu. 7. verſ. Primum an ſit verum de reg. iur. in 6. licet ipſe aliter ſentire videatur, ſed reprobatur per Moder. Patau in. Ant. Peregrin. in tracta. de iure fiſci lib. 1. tit. de ijs qui profiſci num. 37. Plura in id accumulat Card. Alba. in tract. de poteſt. Papæ par. 2. nu. 16. & ſeqq.

40 Et propterea poteſt ſummus Pontifex ratione huius criminis læſę maieſtatis ipſius dictũ delinquentem citare ad comparendum coram ipſo vt, ex mente Bar. in extrauag. ad reprimen. in verbo per ædictum, & Aret. conſ. 158. col. 2. ſcripſit Egid. Boſſ. in ſua prax. crim. tit. de crim. læſę maieſt. ſub num. 108. vel ſ. aut loquimur de ſubiecto Imperatori cum num. ſeqq. Quod etiam ſentit Reſtaur. Caſtald. in tracta. de Imperatore q. 50. num. 17.

41 Quod verò attinet ad ſecundum caput pęnæ infligendæ huic delinquenti qua ſcilicet puniri debeat dico quod ſi agitur de pœna inferenda a ſummo Pontifice cuius maieſtas (vt dixi) fuit offenſa, illa erit ordinaria mortis naturalis, & ignis ac cõfiſcationis omnium bonorum d. l. 1. & 2. C. de falſ. monet. gloſ. & alij in c. Quanto de iure iuran. cum alijs per Menoch. de arbitr. d. caſ. 316. nu. 8. ſeqq. Decian. vbi ſupra lib. 7. cap. 28. nu. 2. & ſeqq.

42 Quò verò ad ſacrum imperium in cuius feudo delictum fuit commiſſum licet Cuman. cõſ. 139. ad finem ſenſerit ab eodem Domino loci poſſe huius puniri & ſequitur Alex. conſ. 104. num. 2. lib.

lib.1.Marſil.in l.ſi quis falſam nu.52.C.de falſ.& conſ.71.nu.11.Nichilominus hic recipit duas declarationes. Prima vt, intelligatur quando illa moneta falſa non expendebatur in illo loco feudi vbi fuit fabricata, & in iſto caſu loquitur Alc. in d.conſ.104.lib.1.Pariſ.conſ.169.nu.26.libr.4. Iudoch.in praxi crim.cap.65.nu.6. Couarr. practicar.quæſt. in tracta.de nummiſinat cap.3.propè finem vnde cum iſta moneta tanquam fabricata ſub inſignibus, & nomine Papæ poſſit expendi in quolibet loco etiam vbi fabricata fuit Bart. in l.2.& fine. C. de veter. numiſm. poteſt lib.10.Franc.Marc.deciſ.186.nu.2.par.1.Meritò igitur pęnæ huic extraordinariæ locus non erit ſed ordinariæ. Secundo declaratur quãdo imago & inſignia alterius Principis, quam ſupremi vt, ſunt ſummus Pontifex,& Imperator fuit falſo ſuppoſita Salyc. in d.l.2. in fine.C.de falſ.monet.Marſil.in d.l.qui falſam num.103.C. de falſ. Abb.in d.c.quanto num.7.de iure iurın. & ita in ſpecie dictum Cumani & Alc. declarat Menoch. d.caſu 316.nu.26.cum ſeqq.par.1.

43 Quin etiam quando eſſet locus pęnæ extraordinariæ deportationis nõ poſſit etiam negari pœna priuationis huiuſmodi facultatis, & indulti amplius, & de cætero cudendi monetã quia qui abutitur priuilegio, illud amittit.l.fin.C.de pact.dotal.Oldrad.conſ.101. Aym. conſ.96.num.10. & qui deliquit in offitio, munere vel dignitate illa priuari debet l. ſi aliquid, & ibi notant omnes C.de ſuſcept.lib.7. Bald. in l. reum C. de præcar. Dec.in c.vt noſtrum nu.4.de appell.Capic.deciſ. 121.nu.17.Capell. Tholoſ. deciſ.270. & ibi Gofred. & quod fabricantes falſas monetas poſſint omni gradu dignitate, & priuilegijs priuari, eſt, tex.in l.1.§.1.& in d. l.2.C.de falſ. monet. tradit Decian. vbi ſupra lib.7.cap.8.num.13.

LAVS DEO.

Et ita, vt ſupra fuit reſolutum, & exequutioni mandatum ab eodem Farinacio tempore quo erat, locum tenens in criminalibus Illuſtriſſ. D. C.

ARGVMENTVM.

Defenditur mulier vidua quę cum pro liquidatione damnorum, & intereſſe ad quæ eius aduerſarius erat iam condemnatus a iudice laico eundem aduerſarium coram iudice Eccleſiaſtico conueniſſet fuit accuſata quod ipſius laici iudicis iuriſdictionem turbauerit.

SVMMARIVM.

Iudex Eccleſiaſticus poteſt taxare intereſſe ad quod iudex laycus laycum condemnauit.nu.2.

Pœnam non meretur quod lege permittente fit.nu.2.

Iuriſdictio iudicis ſecularis non dicitur turbari ex eo quod pars vna conueniat alteram coram iudice eccleſiaſtico ſi de his competens fuerit ſiue incompetens.nu.2. & per totum.

Acta facta coram iudice incompetente tenetur ad expenſas.nu.2.verſ.nec non etiam.

Reus conuentus coram iudice incompetente debet fori declinatoriam allegare.nu.2.verſ. poterat autem.

Turbatæ poſſeſſionis actio poteſt eſſe ciuilis, & criminalis.nu.3.

Iuriſdictionis turbatæ actio poteſt eſſe etiam criminalis. num.3.

Iuriſdictio dicitur turbari non ſolum per litigantes ſed etiam per extraneos poſt.num.3.

Eximens aliquem à ſuo competẽte iudice nedum tenetur parti ad intereſſe ſed etiam illis iudici dicitur facere iniuriam, & criminaliter punitur poſt num.3. Declara dummodo interueniat ius aliter ſecus d.nu.3.verſ. Tertio quatenus.

Iuriſdictionis ſeu poſſeſſionis turbatæ actio criminalis, vt detur tria requiruntur: Primo vt turbans prætendat ſe habere ius in re turbata; ſecundo quod turbatio fiat cum impedimento tertio, vt interueniat vis.nu.3, verſ. Attamen.

Iuriſdictionis turbatæ pœna, non committitur ſine dolo & animo turbandi. nu.4.

Dolus non præſumitur niſi probetur, ſaltim ex manifeſtis & perſpicuis inditijs.nu.4. verſ. Quod autem.

Dolus non præſumitur in muliere.nu.4.in fine.

Iuriſdictio iudicis non dicitur turbata poſt cauſam finitam, & ſententiam prolatam etiam quod ab ea fuerit appellatum.nu.5.

CONSILIVM XLIX.

1 ADSIT DEVS. Ex ijs quæ tum in facto tum etiam in iure dilucide deducuntur per inſignem ætatis noſtræ iuriſconſultum, D. Octauianum Vulpellum,& alios eximios Doctores qui dicti D. Vulpelli ſententiæ ſe ſubſcripſerunt ad fauorem D. Octauiæ Plumbonicæ nullũ video dubitandi locum remanſiſſe quin ſententia aduerſus eam lata pro prætenſa turbata iuriſdictione iudicis layci per aditionem Iudicis eccleſiaſtici reuocari debeat: & nihilominus, vt morem geram D. meo Alexandro Vulpello germano fratri ipſius D. Octauiani aliquas rationes ꝑ mei ingenij tenuitate ad eiuſdem pauperis viduę fauorem Adducam per eoſdem ferè tramites diſcurrendo; per quos prędicti celeberrimi iuriſconſulti etiam ipſi percurrerunt.

2 Et primo, aut iudex eccleſiaſticus aditus per iſtam mulierem pro remedio excõmunicationis ad liquidationẽ damnorum, & intereſſe, ad quæ per iudicem laycum eius aduerſarius fuerat condemnatus, erat competens (prout eum competentem fuiſſe alij DD. ſcribentes benè demonſtrant) & tunc non poteſt dici iudicis layci turbata iuriſdictio, nec turbatæ iuriſdictionis pœnam ſuccedere poſſe, quia quod iure permittente fit pœnam non meretur l. gracchus C.ad l.iul. de adulter. in terminis Cephal. conſ.661.nu.45. Si vero erat incõpetens; & tunc nullibi iure cautum reperitur quod is qui plures adit Iudices etiam incompetentes; & aduerſarium coram eis pro eadem cauſa citat, iuriſdictionis turbator dici poſſit benè verum eſt, quod omnia geſta coram iudice incompetenti ſunt nulla l.fi.C.ſi non à competenti iudice l.2.ff.ſi quis in ius voca.non ierit c. veniens cum ibi notatis de accuſ.nec non etiam is qui aduerſarium coram competenti iudice

dice trahit in expenſis primi iudicis condemnatur ſecundum gloſ.in c.ex tenore in verbo careat extra de reſcript.quam communiter receptam dixerunt ibi Abb. nu.7.Imol.nu.7. Dec.nu.9.Soccin.conſ.41.nu.1.lib.1.Poterat autem ſic citatus coram illo iudice comparere, & fori declinatoriam vel litis pendentiam coram alio iudice allegare l.fina.C.de except.l. ſed & ſi ſuſceperit.ff.de Iudic.l.vbi ceptum ff.eod. ſed quod poſſit ex hoc aut pars aut iudex criminaliter ad pœnã pro turbata iuriſdictione agere apud nos certè in vrbe inauditum eſt,(quando pręſertim nulla pręceſſit iudicis inhibitio) Ad quæ in terminis,& in ſimili ferè caſu aliàs contingente in ſtatu Sereniſſimi Ducis Vrbini videantur Cæphal. conſ. 661. nu. 45.& ſeqq.lib.4.Hier. Gabr. conſ.166.num.2. & conſ.167.num.26.lib.7.Marc.Ant. Eugen.conſ. 31.nu.20.& ſeq.& nu.46.& ſeqq.lib.1.

3 Secundo non inficior quod ſicut criminaliter agi poteſt pro turbata poſſeſſione, ita etiam agi poſſit pro turbata iuriſdictione, ſecundum Bart. Alex.& alios,in l.iniuriarum §.ſi quis ff.de iniur. Boſſ.in tit.de plurib. violen.nu.50. Prout etiam non negatur quod iudex poſſit criminaliter punire non ſolum litigantes coram eo ſed etiã pror ſus extraneos qui ſuam iuriſdictionem turbant ſecundum Bart. in l. 1.§. is videtur nu.6.ff.ſi quis ius dicen.non obtemp.& quod eximens aliquem a ſuo competẽti iudice ne dum teneatur parti ad intereſſe l.1. & per totũ ff. ne quis eum qui in ius vocat. eſt vi exim. Verum etiam iudici faciat iniuriam, & criminaliter puniatur Bar.in l.ſed eximendi §. item ſiquis nu.4.ff. eodem. Attamen ad hoc vt pœna & crimen turbatæ iuriſdictionis habeat locum tria principaliter requiruntur,primo vt is qui turbaſſe prætenditur, prætendat etiam ius ſuper re turbata, non enim datur turbatio niſi ab eo qui ius ſuper re poſſeſſa prætendit, & ſe poſſidere contendit §. retinendæ inſtit. de interdict.l.1.§.eſt igitur hoc interdictum,& tot.tit.ff. vti poſſidetis. Secundo requiritur quod turbatio fiat cum impedimento; omnis enim turbatio præſupponit moleſtiam, & impedimentum, aliquod fieri ei qui ſe turbatum aſſerit l.vim facit & ibi gloſ.ff.de vi & vi arma. Tertio quatenus attinet ad interdictum ne quis eum qui in ius vocat. &c.requiritur niſi in aſſerta turbatione aliter tale interdictum non habet locum, vt patet ex proprijs verbis illius edicti ibi vi enim at, & in l. 1. in fine princ. ibi vi eripuit & in l. 3.§. quod prætor; & ibi notant oẽs ff. ne quis eum; ſed ſic eſt quod iſta mulier nullũ prætendit ius ſuper iuriſdictione iudicis laici, item nec recurrendo ad iudicem eccleſiaſticum pro remedio eccleſiaſtico ad liquidationem ſuorum damnorum, & intereſſe nullo modo, tetigit iuriſdictionem iudicis layci nihilque fecit quod dictus iudex laycus ſuam iuriſdictionem, exercere nequiuerit nedum quod aliquam intulerit vim: Ergo nullo pacto contra eã agi potuit de turbata iuriſdictione,ad quę etiam videantur omnino Gabr.conſil.166. in princ. & nu.1.& conſ. 167. nu.9.& nu.12.verſ.tamen ſufficit quod non ſit impeditum exercitium iuriſdictionis & nu.30.lib.2. Eugen. conſ. 31.nu.20.& nu.35.in fine & nu.36.& ſeqq.

4 Tertio etiam admiſſo quod actus facti ab iſta muliere coram iudice eccleſiaſtico aliquo modo inferrent turbationem iuriſdictionis iudicis layci, non tamen potuit eadem mulier criminaliter ad pœnam condemnari,quia per prędictos actus non habuit animum turbandi iuriſdictionẽ laycalem ſed ſolum facilius conſequendi liquidationem ſuorum damnorum, & intereſſe: Ceſſante autem hoc animo ceſſat dolus,& ſine dolo ceſſat etiam pœna turbatæ iuriſdictionis, Gloſ. in l. in criminali in verbo habeatur poſt princ.C. de iuriſd.omn.iudic.Bal.conſ.431.nu.1. & nu.2. verſ. ſexta ratio lib.4.Cæphal.d.conſ.661.num.64. & ſeqq. lib. 4. Quod autem hic ceſſet omnis dolus, & animus turbandi iuriſdictionem apparet primo ex iuris præſumptione quia dolus non præſumitur niſi de eo appareat ſaltim ex manifeſtis, & perſpicuis inditijs l. dolum cum ibi notatis C. de dolo l.quoties §.qui dolo & l.verius ff.de probat.Bal.d.conſ.431.nu.1.in fine verſ.& neutrum horum prę ſumitur Gabr.conſ.166.nu.9.& conſ. 167.nu.3. ſecundo quia mulier & tutrix Bald. d. conſ.431.nu.2.verſ. Quarta ratio, tertio quia ex turbatione nulla huic mulieri reſultabat vtilitas latè Cæphal.d.conſ.661.nu.50. Et pluribus ſeq. Gabr.d.conſ.167.nu.6.& nu.37.

5 Quarto non eſt omittẽdum quod cauſa liquidationis damnorum, & intereſſe pro qua comparuit mulier coram iudice eccleſiaſtico, eſt diuerſa à cauſa cõdemnationis dictorum damnorum iam finita per ſententiam diffinitiuã iudicis laici; ideo non poteſt dari de turbata iuriſdictione laicali Cęphal.d.conſ.661.nu.15.& ſeqq.vbi amplius dicit quod licet a ſententia fuerit appellatũ adhuc tamen illa cauſa per ſententiam deciſa dicitur finita, & non pendere Dec. in c. quoniam nu.38.de conſtit. cum alijs ibi per eum allegatis, quæ multò magis militant in caſu noſtro in quo habemus & ſententiã & rem iudicatam: ſed hæc vltima ſint dicta ex abundanti cum ex alijs præmiſſis ſatis liqueat de Innocentia huius pauperrime viduæ. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Materia huius conſilii reſpicit pręcipuè probationem occultationis inſtrumenti, de quo Notarius rogatus mendaciter negat ſe rogatum fuiſſe, & pro rogatus probatione prædicta plures cenſiderantur coniecturæ, & præſumptiones, ex quibus prædictam occultationem concludenter eſſe deductam contenditur ad effectum, vt ipſe Notarius ſaltim extra ordinem puniri poſſit vltra damna, & intereſſe partis, & in diſcurſu multa etiam de fide teſtium diſcutiuntur præſertim deponentium ſe ex cortina, vel pariete aliquid vidiſſe, vel audiuiſſe.

SVM-

SVMMARIVM.

Falſitas quando criminaliter agitur, probari debet per plena, & concludentes probationes. nu. 1. & in addit. litera [a] vbi de veritate huius concluſionis.

Falſitas probatur præſumptionibus quando agitur ciuiliter, ſeu ad pœnam extraordinariam. nu. 2. & nu. 4.

Præſumptiones admittuntur etiam ad conuincendum, quando ſumus in delictis occultis, & difficilis probationis. nu. 3. & in addit. litera [b] vbi de materia.

Præſumptiones in criminalibus faciunt plenam probationem ad imponendum pœnam extraordinariam. nu. 5.

Præſumptiones in criminalibus ſufficiunt ad imponendũ pœnam extraordinariam. nu. 6. & in addit. litera [c]

Falſitas probatur duabus præſumptionibus. nu. 7. non ſolum iuris, ſed etiam hominis. nu. 8.

Occultans inſtrumentum punitur pœna falſi. nu. 9.

Confeſſio extraiudicialis facta parte præſente plenè probat. nu. 10. & in addit. litera [d] vbi de materia, & nu. 11. vbi præſertim quando eſt, adminiculata, & quando agitur de intereſſe ciuili.

Producens depoſitiones teſtium ſibi publicatas cenſetur approbaſſe non ſolum perſonas eorumdem teſtium, ſed etiã dicta. nu. 12. & in addit. litera [e] vbi de materia

Teſtes cortinati in criminalibus non admittũtur. nu. 13. & in addit. litera [f] vbi de materia.

Teſtes cortinati probant, quando agitur de pœna pecuniaria, vel quando agitur de crimine ciuiliter. nu. 13.

Teſtes qui abſconditi ſub ledo dicunt ſe aliquid vidiſſe, aut audiuiſſe plenè probant. nu. 14.

Teſtes cortinati probant in criminalibus dicentes ſe aliquem audiuiſſe etiam quod illum non viderint, præſertim quando ſumus in occultis. nu. 15.

Teſtes cortinati probant iunctis adminiculis. nu. 16.

Teſtes deponentes de formalitate verborum, & de ea diſcordantes non probant. num. 17. & in addit. litera [g] vbi de materia.

Teſtes non dicuntur contrarij, quando deponunt per verba diuerſa in eorum cortice dummodo in ſubſtãtia ſint æquipollentia. nu. 17.

Teſtes deponentes per eumdem præmeditatum ſermonem ſunt ſuſpendendi de falſo. nu. 18. & in addit. litera [h] vbi de materia.

Teſtes inter ſe varij, & contrarij non ſolum non probant, ſed etiam ſunt de falſo ſuſpendendi. nu. 19.

Reſponſio cenſetur facta ſecundum præcedentem interrogationem. nu. 19. in fine. & nu. 29. in fine.

Pronomen hic, iſte, is, & ſimilia ſunt relatiua ad præcedentia, & ſecundum ea intelliguntur cum omnibus ſuis qualitatibus. nu. 20.

Renuncians donationi dicitur donare. nu. 21.

Teſtes varij non in negocio principali ſed in circunſtantijs probant, nec aliquid de eorum fide diminuitur. nu. 22. & in addit. litera [i] vbi de materia.

Teſtes non dicuntur contrarij etiam quod vnus deponat plus altero. num. 22.

Teſtium varietas in modico nõ eſt conſiderabilis. nu. 22.

Teſtium dicta quando ſunt contraria omnibus modis concordanda ſunt etiam ad effectum, vt probent in addit. litera [l] vbi de materia.

Teſtes ſecundo loco examinati debent explicitè reſpondere abſque eo, quod referunt ſe ad primum examen, & quod ſi teſtis pateſtatur quod ſe in ſecundo examine aliquod dixerit diuerſum à primo, Refert ſe in omnibus, & per omnia ad illud primum examen. nu. 23. & in addit. litera [m]

Teſtes criminoſi non probant. nu. 24. dummodo communiter à populo fuerit habitus pro tali aliter ſecus d. nu. 24. nec ſola inquiſitio, aut carceratio facit reputare teſtem criminoſum niſi etiam crimen fuerit probatũ, & quid ſi eſt carceratus, & nõdum relaxatus. nu. 25. & in addit. litera [n] vbi de materia.

Relexatus ſub cautione de repræſentando habetur pro abſoluto, nec infuturum amplius moleſtari poteſt niſi noua ſuperueniant. nu. 25. ad finem.

Teſtes inhabiles, & infames probant, quando alijs præſumptionibus ſunt adminiculati. nu. 25. in fine.

Teſtes ſingulares probant confeſſionem extraiudicialem factam parte præſente. nu. 26. & in addit. litera [o]

Teſtes ſingulares adminiculati alijs præſumptionibus probant. nu. 26. in fine.

Teſtis vnus plenè probat contra producentem. nu. 27.

Teſtis præſumitur veritatem dixiſſe & verificationẽ circumſtantiarum ſuæ depoſitionis. nu. 28.

Inueriſimile, quod eſt præſumi non debet. nu. 29. in fine.

Producens poſitiones, articulos, exceptionis, & interrogatoria cenſetur fateri omnia contenta in illis. nu. 30.

Tacens, & non contradicens iuncto aliquo alio actu exteriore præſumitur conſentire. nu. 31. in fine.

Adminiculum adiuuat alias præſumptiones, & probationes. nu. 32.

Periurium committere velle nemo præſumitur. nu. 33.

Cauſa delinquendi ceſſante ceſſat delicti præſumptio, ſicut è contra data cauſa delinquẽdi facile præſumitur delictum. nu. 34.

Mandatum præſumitur ex datione pecuniarũ. nu. 34.

Falſitas præſumitur ex receptione pecuniæ. nu. 34. in fine

Periurium committitur etiam in poſitionibus, & eorum reſponſione. nu. 35. in fine.

Variatio facit inditium, & præſumptionem contra variantem. nu. 36.

Mendax habet præſumptionem delicti contra ſe. nu. 37.

Notarius rogans, ſi rogatus de inſtrumento, de quo reuera rogatus fuit incurrit in crimen falſi. nu. 38.

Falſi crimen magis lædit famam hominis, quàm aliud crimen. nu. 38.

Falſitas præſumitur ex qualitate perſonæ. nu. 39.

Præſumptiones ſi ſunt, plures ſufficiunt, & probant etiam vbi alias præſumptiua probatio non admittitur. num. 40.

Factum vnius partis alteri parti non præiudicat. nu. 41.

Animus agentis ex præcedentibus actibus cognoſcitur. nu. 41. in fine.

Subſcribens cenſetur fateri omnia contenta in ſcriptura ſubſcripta, non tamen cenſetur negare ea, quæ in ſcriptura contenta non ſunt. nu. 42.

Vniuerſale nõ infertur affirmatiuè, aut negatiuè ex pluribus particularibus. nu. 42.

Incluſio vnius non eſt excluſio alterius, quando illud alterum alia ratione poteſt includi. nu. 42.

Actus agentium non operatur conſenſum nec tacitum, nec expreſſum vltra eorum intentionem. nume. 43. in fine.

Inſtantia data corruit argumentum. nu. 44.

Argumentum à ſufficienti partium numeratione non valet, quando omnes partes numeratæ non ſunt. nu. 44.

Regula non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit ab eſſe. num. 45.

Iactare ſuum nemo præſumitur. nu. 46.

Paria

Paria ſunt non eſſe, vel eſſe, & non apparere. nu. 47.
Falſitas ſine cauſa, & lucro non præſumitur commiſſa. num. 49. vbi tamen, quod ſi de falſitate apparet lucrū præſumitur.
Falſitas in dubio non præſumitur. nu. 50.
Præſumptio generalis tollitur per præſumptiones ſpeciales. num. 50.
Fama bona in genere non tollit ſpecialia inditia. nu. 51.
Conuictus torqueri poteſt ad habendum complices cum proteſtatione &c. nu. 52.

CONSILIVM L.

1 ADSIT DEVS. Non poſſum, vt Romæ moris eſt breuis eſſe, cum congeries informationum, & in facto, & in iure hinc inde exhibitarum longiorem requirat ſermonē, ſed perſtringendo quantum potero potiores rationes, & fundamenta pro vtraque parte in medium adducta partes fiſci, ac Illuſtris Domini A. pro ſuo ciuili intereſſe illi adherentis de iure fauorabiliores eſſe apertiſſimè ni fallor demonſtrabo. Certiſſima enim eſt, iuris concluſio, quod licet aliàs dici ſoleat, prout dicunt Domini exaduerſo ſcribentes, quando de falſitate agitur criminaliter probatio debeat eſſe certa, plena, concludens, &
a neceſſaria [a] ſecundum cōmunem de qua per Soccin. Iun. in conſ. 39. nu. 44. & 77. & conſ. 61. nu. 8. & 9. vol. 2. Boſſ. in tit. de falſ. nu. 14. Clar. in §. falſum verſ. trita eſt concluſio.

2 Eorum tamen concluſio intelligenda eſt, vt procedat, quādo agitur criminaliter ad effectum puniendi corporaliter, & pœna ordinaria falſi, ſecus, ſi vel quando agitur ciuiliter, vel tractatur tantum modo de imponenda pœna pecuniaria, & extraordinaria, tunc enim quando ſcilicet ciuiliter agitur, & leuiores probationes admitti, ac præſumptiones haberi pro vera, & concludenti probatione in crimine falſi, & verius, & communius receptum eſt, vt videre eſt apud eumdē Boſſ. in tit. de falſ. eodem nu. 14. & nu. 137. Clar. in §. falſum eodem verſ. trita eſt concluſio Natt. conſ. 633. nu. 8. & ſeqq. Cæphal. conſ. 287. nu. 5. & ſeq. vol. 2. & conſ. 338. nu. 21. & ſeq. vol. 3. Tiber. Decian. conſ. 100. nu. 9. & nu. 11. vol. 2. Oſaſc. deciſ. Pedemont. 117. nu. 7. Menoch. in l. fina. nu. 700. C. de edict. Diu. Adrian. tollen. & in tracta. de præſumptionibus lib. 1. quæſtio. 99. num. 11. & num. 19. in fine.

3 Et quando ſumus in occultis, & ijs, quæ ſunt
b difficilis [b] probationis, prout negari non poteſt talem eſſe occultationem inſtrumenti, tunc pariter etiam quod criminaliter agatur, & nedum in crimine falſi, ſed generaliter in omni alio delicto ſolas præſumptiones admitti ad plenè cōuincendum reum, illumque condemnādum omnes Doctores communiter, & ore vno fatentur Bald. in l. quicūque nu. 25. C. de ſeru. fugitiu. Alex. conſ. 24. nu. 6. & num. 42. vol. 2. Matthe. Gribal. poſt ſuas communes opiniones in regulis criminalibus col. 5. verſ. in criminibus occultis Oſaſc. deciſ. Pedemontan. 72. nu. 1. & ſeqq. Ioſeph. Ludouic. in ſuis commun. opinion. concluſ. 45. verſic. ampliatur ſexto Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 496. num. 4.

4 Detecta autē falſitate ſic per præſumptiones vt ſupra poſſe tunc propterea deueniri ad pœnā aliquam extraordinariam, & leuiorem, vt puta pecuniariam nemo dubitat, & in terminis in crimine falſi tradiderunt Aym. conſ. 73. nu. 19. verſ. quod procedit Menoch. de pręſumptionibus lib. 1. d. quęſt. 99. nu. 11. in fine iuncto nu. 19. pariter in fine Decian. conſ. 109. num. 76. vol. 2. Iohan. Mar. Monticell. reg. crimin. 15. nu. 161. cum alijs relatis per Bertaz. conſ. crimin. 91. nume. 31. & ſeqq. lib. 1.

5 Et generaliter ſufficere præſumptiones etiam in criminalibus ad impoſitionem alicuius leuioris, & extraordinariæ pœnæ apertè ſcripſerunt Boſſ. in tit. de conuict. nu. 34. vbi teſtatur de communi, & practicata opinione Marſil. in rubr. de probat. nu. 238. & ſeqq. vbi pariter teſtatur de veriori, & cōmuniori opinione Tiraquell. de pęn. temperan. cauſa 27. nu. 1. & ſeqq. Anton. Gomez variar. reſolut. tomo 3. tit. de probat. delict. nu. 25 & ibi in addit. litera G. vbi etiam de communi, & æquiori opinione Rolan. conſil. 11. nu. 15. vol. 3. Cæphal. conſ. 141. nu. 19. vol. 1. Menoch. de arbitrar. quæſtion. lib. 2. caſu 279. nu. 4. & ſeqq. & in tracta. de præſumptionibus lib. 1. quęſt. 40. nu. 10. & quæſt. 41. nu. 8. & latius quæſt. 47. nu. 15. & ſeqq. vbi ampliat hanc concluſionem procedere ſiue pręſumptiones ſint vehementes ſiue ēt non.

6 Immo iudicem poſſe iſto caſu extendere pœ-
c nam etiam vſque ad afflictionem corporis [c] incluſiue, vt puta fuſtigationis, triremium, & ſimilia dummodo extraordinaria ſit communiter receptum eſſe teſtatur Clar. in pract. crimin. quæſt. 20. verſic. ſcias tamen in fine Grammat. deciſ. 8. Boer. deciſ. 164. Ioan. Mar. Monticell. reg. crimi. 11. nu. 24. verſ. limita quarto Ioſeph. Ludouic. deciſ. Lucen. 45. in princ. Menoch. de præſumptionibus d. quæſt. 47. nu. 17.

7 Et quando in crimine falſi præſumptiones admittuntur, tunc duas tantummodo ſufficere prę ſumptiones dixerunt Aym. conſ. 134. nu. 39. Gabriel. concluſ. 6. nu. 5. lib. 7. Cęphal. conſ. 287. nu. 40. lib. 20. Tiber. Decian. conſ. 100. nu. 11. vol. 2. & conſ. 109. nu. 76. eodem lib. Hippol. Riminal. conſ. crimin. diuerſ. 128. num. 1. vol. 1. Bertaz. d. conſ. 91. nu. 32. vol. 1. Maſcard. de probationib. lib. 2. concluſ. 740. nu. 45.

8 Et non ſolum admitti præſumptiones iuris, verum etiam hominis poſt Boſſ. quem allegat. in tit. de partib. ſuppoſit. nu. 33. latè comprobat Menoch. vbi ſupra de præſumptionibus lib. 1. quæſt. 58. num. 20. & ſeqq. & quæſt. 97. nu. 16. vbi alios adducit concordantes.

9 Quare cum hic agatur de occultatione inſtrumenti, & ſic de re occulta, & difficilis probationis, vt de ſe patet, & quæ falſi criminis nomini, ac etiā pœnæ ſubiecta eſt, l. Paulus §. 1. ff. de falſ. l. eum, qui C. eodem Boer. deciſ. 292. nu. 5. Curt. Iun. in l. qui accuſare poſt nu. 12. C. de eden. Cla. in pract. §. falſum verſic. Item Notarius negans Menoch. de arbitrar. quæſtio. lib. 2. caſu 311. nu. 1. & ſeqq. fueritque pro ea dictus Dominus, M. non corporaliter, ſed extra ordinem, & leuiter pęna pecuniaria mulctatus ad fauorem fiſci, ad fauorem autem dicti Domini A. nō niſi ciuiliter condem-

condemnatus fuerit ad damna, & intereſſe, ſolum videndum eſt, in præſenti caſu, an contra eundem Dominum M. adſint in proceſſu duæ, vel plures præſumptiones, quæ in cognitionem prædictæ occultationis animum iudicis inducāt data enim exiſtentia dictarum præſumptionum, quin benè fuerit ſic vt, ſupra condemnatus dubitandum non eſt per præallegatas communes Doctorum opiniones, & in iudicijs paſſim receptas, & canonizatas, vt notum eſt.

10 Et quidem ſi verum fateri volumus, & ſi benè inſpiciatur proceſſus, vnuſquiſque facilè iudicabit ex eo oriri nedum probabiles, ac veriſimiles præſumptiones, ſed etiam plenas, & concludentes probationes, occurrunt enim primo depoſitiones duorum teſtium, qui ſub lecto adhunc effectum poſiti apertè dicunt ſe vidiſſe, & audiuiſſe, quando dictus Dominus M. liberè faſſus eſt, dictum Dominum A. ſe fuiſſe rogatum de inſtrumento renunciationis, de quo agitur, & ſic concludenter deponunt de illius confeſſione extraiudiciali facta parte præſente, ex qua quidē con-
d feſſione non præſumptiua, ſed plena, [d] & concludens oritur probatio contra eundem Dominū confitentem ſecundum communem Doctorum opinionem, de qua per Doctores in c. atſi clerici, vbi præſertim Dec. nu. 20. & ſeqq. Bero. num. 142. extra de Iudic. Diar. in reg. 125. in 7. 8. & 11. Fallen. cum alijs relatis per Maſcar. de probat. lib. 1. concluſ. 346. nu. 5. & concluſ. 349. nu. 1. & concluſ. 350. nu. 23. & concluſ. 497. nu. 9. & 12. & 13.

11 Et licet Clar. in pract. quæſt. 55. verſ. vnum tamen dixerit apud eum non ſeruari, quod confeſſio extraiudicialis etiam facta parte præſente, & acceptante ſufficiat ad condemnandum, ſed tantummodo ad torquendum, & idem etiam affirmauerint aliqui alij relati per Maſcardū in locis ſupra citatis horum tamen opinio etſi tanquā contra communem Doctorum traditionem minime attendenda ſit, adhuc tamen ea admiſſa non obſtat in propoſita facti ſpecie, tum quia confeſſio dicti Domini M. eſt adminiculata, vt mox demonſtrabo quo caſu, & ad cōdemnandum illam ſufficere dixit etiam Clar. in d. verſ. vnum tamen tum etiam quia reſpectu dicti Domini A. agitur de intereſſe ciuili, vnde quin non plenè probet dubitandum non eſt, ſicut poſt Abb. Salycet. Felin. & alios, quos allegat diſtinguendo concludit Maſcard. d. concluſ. 349. nu. 7.

12 Nec obſtant exceptiones datæ aduerſus perſonas, & dicta horum teſtium ſic de confeſſione extraiudiciali deponentium nam (& in hoc aduertatur) cum idemmet Dominus M. eaſdem depoſitiones antea per ipſum benè viſas, & conſideratas ſimpliciter, & abſque vlla proteſtatione in
e hoc iudicio produxerit, [e] tacitè dicitur approbaſſe, & faſſum eſſe omnia in dictis depoſitionibus contenta, & ſic ad præſens non poteſt amplius, aut contra eorum dicta, aut contra perſonas excipere Roman. conſ. 104. nu. 6. cum alijs ibi relatis per Mandoſ. in addit. Aym. conſ. 201. num. 7. Burſat. conſ. 58. nu. 15. & conſ. 89. num. 11. lib. 1. Menoch. conſ. 23. nu. 1. & ſeq. & conſ. 60. nu. 17. & 18. lib. 1. Alex. conſ. 191. nu. 4. vbi poſt Odoffr. d. Salicet. & alios quos allegat ampliat hoc procedere etiam quod producens proteſtatus fuerit, ſe nolle vti depoſitionibus teſtium, & ibi teſtatur de communi ergo multo magis vbi nulla præceſſit proteſtatio in caſu noſtro, dum enim Doctores dicunt, quod producens cenſetur approbare eorum perſonas, non autem dicta vulgata l. ſi quis, & ibi notāt omnes C. de teſtibus procedit, & habet locum in inducente ſolum teſtes, & faciant illos examinare, at ſi quis poſt illorum examen producat eorumdem depoſitiones, tūc nec contra perſonas, nec contra dicta opponere poteſt, & etiam, quod nō plenè deponant, plenam tamen, & concludentem faciunt probationem, vt poſt præallegatos benè declarat Burſat. d. cōſ. 58. nu. 15. & conſ. 89. nu. 11.

13 Et licet hæc ſola reſponſio ſufficeret, vt tamen clarius liqueat de leuitate exceptionum contra iſtos teſtes oppoſitarum, remittēdo me ad latius ſcripta in informatione facti, in qua benè euacuantur omnia ex aduerſo deducta, & reaſſumendo ſolum aliquas principaliores oppoſitiones. Dum primo dicitur illos non probare, quia in cri-
f minalibus non admittuntur teſtes cortinati [f] ad tradita per Imol. in l. in ſumma §. idē labeo verſ. item pro hac parte ff. de aqua pluuia. arcen. Feeli. in c. præterea nu. 4. de teſtibus Adden. ad Matthesil. notab. 124. in fine reſpondetur primo nos non eſſe in criminalibus, ſed in ciuilibus ſaltim reſpectu dicti Domini A. qui non niſi pro ſuo intereſſe ciuili fiſco adheret, immo etiam quando tractatur de pœna pecuniaria, tunc non dicitur agi criminaliter, ſed ciuiliter ſaltim ad effectum probationis, prout benè declarat Menoc. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 98. nu. 3. & 4. ideò teſtes cortinati admittuntur Marſil. in rubr. de probat. nu. 332. Pariſ. conſ. 33. nu. 21. lib. 2. & eſt communis, vt per Alex. conſ. 99. nu. 5. lib. 3.

14 Reſpondetur ſecundo dato etiam, quod in totum eſſemus in criminalibus, quod iſti teſtes nō ſunt ſimpliciter cortinati, nec deponunt ſe audiuiſſe tantum ex cortina, vel tenui pariete, prout loquuntur Doctores ex aduerſo allegati, ſed dicunt, ſe ex lecto vidiſſe dictum Dominum M. ſic confitentem, & alloquentem cum dicto Domino A. quo caſu eos plenè probare etiam in criminalibus poſt Abb. in c. cum cauſam extra de teſtibus, & alios, quos allegat in fortioribus terminis conſulit Ruin. conſ. 71. nu. 21. lib. 3. quem refert, & ſequitur Gig. in tract. de crimin. læſ. maieſtat. lib. 2. tit. quomodo, & per quos crimen læſ. maieſtat. prob. quæſt. 20. in fine poſt. num. 8.

15 Reſpondetur tertio, quod dato rurſus, quod teſtes iſti non vidiſſent dictum Dominum M. ſed ſolum de auditu deponerent, adhuc nō credo ſit expeditum in iure, quod in criminalibus teſtes cortinati nō probent, quia quod immo probent conſuluit Alex. in conſ. 24. nu. 10. lib. 2. quem ſequutus eſt Socci. conſ. 54. nu. 5. lib. 3. refert Gig. vbi ſupra d. quæſt. 20. nu. 7. verſ. contrariam partem, nec diſſentit Menoch. de arbitrar. quæſtionibus lib. 2. caſu 475. nu. 29. & nihilominus quando ſumus in occultis, prout negari non poteſt nos ſic eſſe, dum de occultatione inſtrumenti agitur, quod teſtes cortinati etiam in criminalibus admittuntur optimè relatis contrarijs, & diſtinguendo

guendo

guendo tradit Gig. dicta quæſt. 20. nu. 8. verſic. concluderem ego.

16 Reſpondetur quarto, & hoc non negant Doctores exaduerſo citati, & benè etiam fatentur domini exaduerſo informantes, quod etiam in criminalibus benè pleneque probant teſtes cortinati, quandò cum eorum depoſitione concurrunt, prout in caſu noſtro, aliqua adminicula, vt per Alex. Ruin. & Menoch. in locis nuper citatis, vbi amplius, quod quale debeat eſſe hoc adminiculum relinquitur arbitrio iudicis &c.

17 Dum ſecundo opponitur, quod prædicti teſtes non probant tanquàm diſcordes in formalitate[g] verborum prolatorũ à dicto Domino M. iuxta tradita per Abb. conſil. 65. num. 29. Geminian. conſ. 142. in cauſa Prioris nu. 6. Dec. conſ. 163. nu. 10. verſ. decimoquinto obijcitur Rimin. Sen. conſ. 145. nu. 24. lib. 1. Rolan. conſ. 33. num. 20. lib. 2. Bertaz. conſ. crim. 192. num. 22. lib. 1. & conſ. 558. nu. 10. lib. 2. Reſpondetur primo non eſſe verum in facto, quod prædicti teſtes aſtringant ſe ad formalitatem verborum, ſed referant verba dicti Domini M. non formalia, & præciſa, ſed in effectu ſimilia, vt ipſi dicunt, & prout & eorumdem teſtium depoſitione clarè liquet, quo caſu omnis ceſſat diſputatio, cum ſufficiat verba eſſe ęquipollentia in ſubſtantia, licet diuerſa in cortice c. nihil obſtat de verbor. ſignificat. & verborum ſubſtantia non in eorum cortice, vel ſuperficie, ſed in ſenſu, & intentione conſiſtit c. intelligentia, & c. pręterea eod. tit. de verbor. ſignificat. c. Marchion. 1. quæſt. 1.

18 Reſpondetur rurſus, quod Doctores omnes exaduerſo citati loquuntur, prout etiam, & ita intelligi debent, vel in caſu, in quo teſtes ſunt interrogati de formalitate verborum, vel quando vis, & differentia eſt in verbis, vt benè declarat Dec. videndus in conſ. 163. col. 9. poſt nu. 10. in fine verſ. decimoquinto obijcitur, ſed in caſu noſtro non eſt vis, & differenria in verbis, minuſque fuerunt dicti teſtes ſuper formalitate verborum interrogati, quicquid exaduerſo contra facti veritatem ſupponuntur, ergò non ſolum probant, etiam quod diſcordent in tali formalitate, ſed ſi concordarent eſſent ſuſpecti, & eo minus probarent tanquã deponentes per eumdem pręmeditatum ſermonem[h] ſecundum veriſſimam, & communem Doctorum opinionẽ, de qua per Alber. in l. teſtium nu. 10. ff. de teſtib. Cor. conſ. 63. nu. 3. vol. 5. Pariſ. conſ. 83. nu. 31. vol. 1. Guid. Pap. conſ. 75. nu. 3. Iacob. Port. Imolen. conſ. 96. nu. 38. Neuizzan. qui bene loquitur in materia conſ. 26. nu. 26. & ſeqq. plures allegat concordantes Ioan. Mar. Monticell. in ſuo repert. teſt. fol. 253. col. 2. & ſeq. & eſt tex. in l. 3. §. & ideo, & ibi communiter notant omnes. ff. de teſtibus.

19 Dum tertio aduerſus eoſdem teſtes opponitur, quod ſunt inter ſe ipſi, & ſibi ipſis varij, & contrarij, ideo non ſolum non probant, ſed etiam ſunt de falſo ſuſpecti l. qui falſa, vel varia ff. de teſtibus l. eos ff. de falſ. c. præterea de teſtibus cum alijs ex aduerſo allegatis, & quando teſtes ſunt ſuſpecti, tunc non probant etiam, quod ſint varij, & contrarij in circunſtantijs facti, licet nõ ipſo facto Marſil. ſingul. 618. Aym. conſil. 178. nu. 4. Soccin. conſ. 40. num. 5. lib. 3. Reſpondetur, quod ſi bene conſiderentur eorũ dicta, nulla eſt inter ipſos contrarietas, prout benè animaduertit, & minutim deducit noſter Dominus in facto informans, cuius informationi in hoc me remitto, & quam videri ſupplicatur. Et inter alia aduertatur non eſſe verum, vt ex aduerſo ſupponitur, quod teſtes diſcordent de inſtrumentis, & ſic in prædicamento ſubſtantiæ ex eo, quia vnus teſtis deponat de inſtrumento renunciationis, factæ per Reuerendum Patrem Dominũ M. Alius verò de inſtrumento renunciationis, & donationis factæ per Dominum I. quia veritas eſt, quod vtrique teſtes deponunt de renunciatione facta à Reuerendo Patre Domino M. Domino I. & illa verba prolata per vnum teſtem dum dicit dictum Dominũ M. reſpondiſſe dicto Domino A. *E vero ch'io mi ſono rogato di queſta renuntia, & donatione fatta per Monſignor* I. & intelligi debent non quod donatio, ſeu renunciatio eſſet facta à Reuerendo D. I. ſed ad fauorem Reuerendi Domini I. & ſic ab ipſo Reuerendo Domino M. ſecundũ quod interrogabatur à dicto Domino A. dicente, *meglio ſariano paſſate le coſe, ſe voi mi haueſte dato quello inſtrumento di renuntia, che fece Monſignor M. à fauore del Veſcouo di P.* Omnis enim reſponſio cenſetur facta iuxta præcedentem interrogationem l. ſi defenſor §. 1. ff. de interrog. actio. gl. in c. tua in verbo diſpenſauerit de ſponſal. & in c. peruenit il ſecondo in verbo recuſant de teſtib. cogen. Bart. in l. de ætate §. quod autem ff. de interrog. actio. cum alijs per eumdem Bart. & Doctor. in l. ſi cui la 1. §. 1. ff. de leg. 1.

20 Præſertim in caſu noſtro, in quo dictus Dominus M. expreſsè ſe refert ad renunciationem, de qua fuit interrogatus à dicto Domino A. dum dicit e vero, che io mi ſon rogato di queſta renuntia, & donatione, Hoc enim pronomen hic, iſte, is, & ſimilia ſunt relatiua ad præcedentia, & ſecundum ea cum omnibus ſuis qualitatibus intelliguntur Rolan. conſil. 79. nu. 54. vol. 3. Cęphal. conſ. 140. num. 17. vol. 1. ſed ſic eſt, quod dictus Dominus A. in ſua interrogatione clarè expræſſit renunciationem factam a Reuerendo Domino M. ergo & de eadem renunciatione dicẽdum eſt, quod intellexerit dictus Dominus M. dum reſpondit, *E vero che io mi ſon rogato di queſta renuntia, & donatione*, ſunt enim hæc verba, quæ omninò ad præcedentem interrogationem referuntur, ideò ſecundum eam ſunt intelligenda per præallegata.

21 Et licet teſtis copulatiuè dicat renuntiatione & donatione, non per hoc malè dicit, nec diſcordat ab altero teſte ſolum deponente de renunciatione, nam qui renunciat donationi donare dicitur, & omnis renunciatio donatio eſt l. Modeſtinus, & ibi omnes ff. de donat. l. ſi quis delegauerit ff. de nouat. Tiraquell. in l. ſi vnquam in verbo donatione largitus nu. 173. C. de reuoc. donat. & in tracta. de legib. connub. gloſ. nu. 43.

22 Et dato etiam, quod inter dictos teſtes poſſit forſan conſiderari aliqua modica contrarietas, & tamen erit non in negocio principali, ſed in circumſtantijs,[i] quo caſu non erit de fide illis diminuendum ad gl. in c. dudum in verbo ſubſtantia de

de conuerſ.coniugat.& in cap.eccleſia ſutrina in verbo vacillaſſe de cauſ.poſſeſſ.& proprietat. Ludouic.de Alfer.in conſ.crimin.diuerſ.143.nu.14. lib.1. cum cumulatis per Anton. Gabriel. concl. 4.nu.19.& ſeq.lib.7.Nec dicuntur teſtes contrarij etiam quod vnus deponat plus altero Dec. conſ.163.num.10.ad finem verſ.& quando vn teſtis plus dicit Neuizzan.d.conſ.26.nu.27.ver. quod ſi vnus dicit pluſquã alius, immo & quod plus eſt,etiã quod contrarietas tangat negocium principale nihil nocet, quandò conſiſtit in modico Neuizzan.ibidem ſub d.nu.27. Boſſ. in tit. de tortur.teſt.nu.32.& quando iudex videt inter teſtes aliquam contrarietatem debet omne conatum facere, vt illorum dicta ad concordiam reducat etiam verba improprijãdo Dec. conſ.272.nu. 1.in fine Alciat.de præſumptio.reg.2. præſumpt. 28.ſub num.2. & ſeq. etiam ad effectum, vt pro-
l bent, [l] & vltra præfatos tradit Soccin.Sen.conſ. 56.nu.17.vol.4. Soccin. Iun. conſ. 73.nu.7.vol. 2.& eſt communis vt teſtatur Corn.conſil. 206. nu.4.lib.4.Cephal.conſ.77.nu.47.lib.1.Et illud, quod exaduerſo dicitur teſtes contrarios etiam in circunſtantijs non probare,quando ſunt aliàs ſuſpecti, ceſſat pœnitus in caſu noſtro, quia vt mox in ſequenti oppoſitione dicam ex nulla parte poſſunt dici ſuſpecti.

23 Et demum ceſſat in his teſtibus omnis contrarietas, quia licet,vt exaduerſo deducitur teſtis ſecundo loco examinatus debeat explicitè reſpondere abſque eo, quod in genere ſe referat ad primum examen,vt in deciſ. pedemont.128.nu.7. ſi tamen explicitè, & ſpecialiter reſpõdens expreſ-
m sè proteſtatur, [m] quod ſi in ſecundo examine aliquid dixerit diuerſum à primo,refert ſe in omnibus,& per omnia ad illud primum examen,prout fecerunt in propoſito dicti teſtes,tũc certum eſt, quod non poteſt dare de contrarietate inter alia examina, ſicut poſt Bartol.quem allegat optimè adnotauit Boſſ. in tito. de oppoſit. contra teſtes nu.8.& in tit.de tortura teſtium num.34. & poſt Marſil.ac Boer.quos pariter allegat,ſequitur etiã Menoch.de arbitrar.quæſtionib. lib.2. caſu 109. nu.13.Nec diſſentit Neuizzan.d.conſ.27.nu.35. vbi alios adducit.

24 Dum quarto opponitur, quod prædicti teſtes ſunt criminoſi, cum pluries pro diuerſis delictis fuerint inquiſiti,& carcerati, & ſic nullam fidem faciant ad tradita per Ruin. conſ. 36.nu.4.vol.4. & conſ.158.nu.21.vol.5. Natt.conſ.123.in cauſa nu.2.& conſ.394.nu.9.cum alijs exaduerſo allegatis, quæ videntur procedere etiã non ſequuta condemnatione, vt per Grammat. conſil. 35. nu.32.& Aufrer.in tracta.de reproba.teſt.nu.29. Reſpondetur in primis, quod adhoc, vt teſtis repellatur à teſtimonio,& nõ probet tanquàm criminoſus non ſufficit illũ reuera eſſe criminoſum
n niſi etiam conſtet,quod pro criminoſo, [n] & inhabili communiter à populo teneatur,& reputetur ſecundũ Riminal.Sen.in conſ.383.nu.50. vol.2. quem refert, & ſequitur Maſcar.de probat. lib.1. concl.27.num.2.

25 Prætereà non eſt verum, quod ijdẽ teſtes poſſint dici criminoſi,quia ſola inquiſitio,caueratio vel imputatio antè condemnationem nõ reddit inquiſitum criminoſum, vt ad literam dicit text. in c.fina.in fine 15. quæſt.8. & vbi gloſ. in verbo accuſarunt concordantes adducit & in c. nonne 8.quæſt.4. vbi etiam glo.in verbo ſententia Foller.in pract.crimin.verbo item quod ſororem venenauit.nu.28.in fine verſ.nam nõ ſtatim Crot. in tracta. de teſtibus in 30. quæſt.nu.189. vbi loquitur etiam ſequuta condemnatione, ſi ab ea fuerit appellatum. Et Doctores, qui in contrarium alleganturloquuntur, vel quando iam crimen eſt, probatum, licet de eo teſtis non fuerit condemnatus,prout loquitur Aufrer.d.num.29. vel quando accuſatus iam eſt, caueratus, & nondum relaxatus, prout loquitur Grammat. in d. conſ.31. nu. 32. At vbi inquiſitus fuit relaxatus etiam ſub cautione de ſe repræſentando, vt in caſu noſtro, tũc vel reputatur tacitè abſolutus, vel ſaltim habetur pro innocente, quia & niſi noua ſuperueniat amplius moleſtari non poteſt nõ aliter,ac ſi eſſet abſolutus,vt benè declarat Boſſ.videndus in tit.de ſentent.num.60.& communiter practicatur,vt ex relatis pes Clar.in pract.§.fina. queſt.46.verſ.pariter etiam. Et in omnem euentum etiam teſtes criminoſi inhabiles, & infames probant, quando alijs præſumptionibus adminiculati ſunt Aym.conſilio 6.num. 66.in 1.volum. Ruin.conſ.149.num.6.in 5. Tiber. Decian.conſ. 18.nu.204. in 1. &c.

26 Occurrit ſecũdo ad fauorem dicti Domini A. depoſitio P. ſic vt ſupra de altera confeſſione extraiudiciali dicti Domini M. teſtificantis,nec refert,quod diuerſo tempore, quia ad probandum confeſſionem extraiudicialem factam præcipuè parte præſente, teſtes etiam ſingulares in loco,& tempore coniungunt.ad faciendam plenam probationem ſecundum veriorem,& magis communem opinionem, de qua poſt Pariſ. in cõſilio 57. num.19.lib.4. Soccin.Iun. conſ.178.num.6. lib. 2. Curt. Iun.conſilio 64.num.8. cum alijs relatis per Gabriel. titolo de teſtibus concluſ. ſecunda nume.53. & per Aym. de antiquitat. temporum par.4. ſectione ſed enim num.15.& ſeqq.teſtatur Hippol.Riminaldo inter conſilio crimin. diuerſ. 82.num.10.& conſilio 85.num.20.verſiculò poſtremò &c. & num.21.tomo 2.Rolan.conſil.82. nume.41. & ſeqq. vol.2. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Peruſin.nona num.15.parte prima. Et quando teſtes ſingulares ſunt adminiculati tunc probãt indiſtinctè, etiam ſimus in ſingularitate obſtatiua Aym.conſ.73. num.36. Gabriel.d.concluſ.2. num.76. Rolan.d.conſ.82.nu.41. & ſeqq. vol.2. Cephal. conſ.141.nu.12.lib.1. Menoch. de præſumpt.lib.1.quæſt.86.

27 Occurrit tertio, & depoſitio S. pariter teſtificantis ſe fuiſſe præſentem, & neceſſaria ſubminiſtraſſe quando teſtes prędicti poſuerunt ſe ſub lecto, vt dictum. Dominum Martinum commodè viderent, & audirent, & cum talis teſtis ſit ab eodem Domino Aduerſario inductus, & examinatus, neſcio videre, quomodo poſſit contra illius perſonam aliquid opponere vulgata l.ſi quis teſtibus C. de teſtibus Aym. conſilio. 188.num. 5. Gramat. deciſione 34.nume. 2. Menoch. conſiliò 60.nume.17. libro primo,cum alijs ſupra allegatis.

28 Concurrit quarto, quod iã ipſe Dominus M. confrontatus cum vno teſte fatetur omnes qualitates, circunſtantias, & colloquia habita ſuper dicto inſtrumento renunciationis cum dicto Domino A. in illo loco, & de illo tempore, de quibus deponunt prædicti teſtes, licet neget ſe dixiſſe, quod fuerat rogatus de dicto inſtrumento, vndè ex verificatione circunſtantiarum, & qualitatum inferri, & præſumi debet etiam veritas in facto principali, quia nullum maius ſignũ dari poteſt, quod teſtes veritatem dixerint niſi quando circunſtantiæ actus, ſuper quo deponunt apparent veræ, & e contra ad tradita poſt alios per Boſſ. in tit. de tortur. teſtium nu. 29. & per Anton. Gomez. variar. reſolut. tom. 3. cap. 12. de probat delict. nu. 11.

29 Conuenit quinto, quia cum eidem Domino M. legeretur depoſitio teſtis dicentis, Miſer M. *dimando al Signor A. ſi come andauano le liti, il Signor A. riſpoſe bene, ma meglio andarebbono, ſe voi mi deſſete l'iſtromento di renuntia, che hà fatto Monſignor M. alle donationi fatteli dalla bona memoria di Monſignor di P. del quale voi vi ne ſete rogato, & Miſer M. riſpoſe, è vero, ma il Signor C. mi l'hà rubbato*, ex ſe idem Dominus M. dixit, *diſsi è vero ch'io non l'hò rogato, & non diſsi altrimente, che io l'haueſſe rogato*, ſi dominus M. ſic vt ſupra dicto Domino A. affirmanti ipſum rogatum fuiſſe de hoc inſtrumento? Reſpondit *e vero*, neceſſe eſt, quod etiam dixerit, *e vero ch'io mi ne ſon rogato*, non autem *e vero, ch'io non mi ne ſono rogato*, quia dictus Dominus A. non dicebat, quod ipſe non fuerat rogatus de dicto inſtrumento, ſed quod fuerat rogatus, vnde reſpondendo *è vero*, debemus *credere*, quod iuxta interrogata reſponderit l. 1. & vbi gloſ. in verbo, vt interrogatus ff. de verbor. obligat. Alioquin reſponſio iſta caſu eſſet inſulſa, fatua, non ad propoſitum, & inueriſimilis, ideo non præſumendo Bald. in l. fina. in vltimo notab. C. de hereditate inſtituenda Aym. conſ. 8. num. 6. & 7. Guid. Pap. in tracta. de præſumptionibus in principio.

30 Concurrit ſexto ad prædicta tacita confeſſio ipſius Domini M. quæ colligitur ex interrogatorijs pro eius parte, datis, dum dicit. Et ſi teſtis dixerit dictum Dominum M. dixiſſe fuiſſe rogatum de dicto prætenſo inſtrumento, interrogetur, an audiuerit ab eodem domino M. huiuſmodi inſtrumentum fuiſſe furto ſubtractum à dicto Domino I. Ecce ergo, quod iuxta depoſitiones præfatorum teſtium iam idem dominus M. fatetur ſe dixiſſe, quod fuerat rogatus de hoc inſtrumento, & quod dictus dominus I. illud ſibi ſurripuerat, cum certum ſit in iure, quod producens poſitiones, articulos, exceptiones, interrogatoria, & ſimilia, dicatur tacitè fateri omnia in eis contenta l. cum præcum C. de liberal. cau. Authen. ad hæc G. de fid. inſtrument. c. cum olim in ſine de cenſibus cum alijs per Cephal. conſ. 249. num. 13. lib. 2. Rolan. conſ. 69. nu. 53. vol. 3. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 347. num. 16. & concluſ. 348. nu. 48.

31 Concurrit ſeptimo, quia iam ex actis conſtat ex depoſitione præſertim dicti Domini I. ac etiã idẽ Dominus M. fatetur, quod Reuerendus Dominus I. dum vixit ſæpius ipſum requiſiuit, vt vellet ei tradere in publicam formam hoc inſtrumentum renunciationis, & quod ob id fecit pluries diligentiam inter ſuas ſcripturas de illud reperiendo, & eo non reperto valdè ipſe Reuerendus Dominus I. de hoc conquerebatur, vnde primo ſequitur, quod niſi de hoc inſtrumento ipſe Dominus M. rogatus fuiſſet, veriſimiliter Reuerendus Dominus I. non requiſiuiſſet ab eo illud ſibi dari in publicam formam. Secundo ſequitur, quod idem Dominus M. non contradicendo huic requiſitioni, & faciendo diligentiam de reperiendo tale inſtrumentum tacitè cenſetur fateri ſe de eo rogatum, cum ex non contradictione iuncto aliquo alio actu exteriori conſenſus à iure præſumatur clem. prima de procurat. l. ſi filius ff. ad Macedon. Bart. in l. qui enim §. 1. ff. rem rat. hab. & in l. cum taberna §. 1. in fine ff. de pignoribus cum alijs relatis per Maſcard. concluſ. 1218. nu. 51. lib. 3.

32 Et licet non ignorem, quod iſta credulitas Reuerendi D. I. etiã iuncta perquiſitione dicti Domini M. non inferat de neceſſitate ad rogitum huius inſtrumenti, prout exaduerſo conſideratur, Negari tamen non poteſt, quin hæc ſimul iuncta faciant aliquam præſumptionem, ſeu adminiculum ſi non neceſſarium ſaltim probabile ſatis alias adiuuans præſumptiones, & probationes ſecundum Bald. in l. ea quidem nu. 9. verſ. adminiculum eſt C. de accuſat. Dec. conſ. 146. col. penul. nu. 14. verſ. adminiculum enim lib. 1. Idem Bal. in conſ. 30. caſus talis quidam Petrus in fine libro tertio Soccin. conſ. 89. num. 14. lib. 1.

33 Concurrit octauo inſtrumentum cenſus impoſiti per Reuerendum Dominum I. ſuper Palatio ad fauorem bonæ memoriæ Cardinalis de R. cum acceſſione, & fideiuſſione Reuerendi Domini M. in quo quidem cenſu idem Reuerendus dominus I. medio iuramento aſſerit dictum Palatiũ ad ipſum pleno iure ſpectare &c. Ex hoc enim inſtrumento renunciationem prædictam fuiſſe factam dubitandum non eſt, alioquin Palatium non ad dictum Reuerendum Dominum I. ſed ad ipſum Reuerendum dominum M. ſpectaret; nec eſt præſumendum illum exemplaris vitæ, & bonitatis, virum voluiſſe ſine cauſa peierare, cum potuiſſet, ſi renunciatio non fuiſſet facta facere, quod Reuerendus Dominus M. imponeret cenſum, & ipſe vti fideiuſſor accederet, & bonam fidem recognoſceret, & quod quis peierare velit præſumendum minimè eſt, cum periurium ſit delictum vulgata l. merito ff. pro ſocio. Alci. de præſumpt. reg. 3. præſumption. 1. nu. 1. Gabriel. lib. 7. concluſ. 2. nu. 1. Ergò ad excludendum periuriũ, & delictum dicendum eſt, omninò renunciationem fuiſſe factam, & ſic reuera Palatium non ad Reuerendum dominum M. ſed ad ipſum Reuerendum dominum I. pleno iure ſpectare, prout in inſtrumento aſſeritur.

34 Concurrit nono Apocha ſcutorum. In quibus dictus, Dominus I. fecit ſe debitorem ex cauſa donationis dicto Domino M. & quam in eius porta bireto poſuit, iuncta eiuſdem domini M. epiſtola ipſi Domino I. tranſmiſſa ſub his verbis. *Non potrò mai ſodisfare alla minima parte*

parte dell'obligo che li tengo, & per non vſar molte cer rimonie ſolo gli dirò che ſempre metterò, & la robba, & la vita in ſeruitio ſuo, come vuol il douere: la ringratio aſſai di tante corteſie vſate verſo di me, & la poliZa, che trouai nel porta banetto mi chiarì affatto, ſiche ſenZa cerrimonie ſon tutto voſtro. Ex qua quidem Epiſtola clarè apparet de cauſa occultandi hoc inſtrumētum videlicet de maxima amicitia, quæ erat inter dictum dominū M.& dictum Dominum I. propter quā offert ſe exponere ad eius vtilitatem,& propriam vitam, ac omnia eius bona,ergò non eſt mirum,ſi inſtrumentum occultauit,vt ei rem gratam,& vtilem faceret,ſicut enim delictum non pręſumitur, vbi delinquendi cauſa aliqua conſiderari non poteſt, vt per Bart. conſ. crimin.diuerſor.8.nu.8.vol.1.Foller.inter eadem conſilia conſ. 138.nu.13.& in pract. crim. verbo item,quod ſororem venenauit nu.19.& in verbo capiat informationem num.45.ita è contra data cauſa delinquendi facile delictum præſumitur ſecundum Franc.Iaſ.de indit.tracta.1.cap.9. nu.2. & in tracta.2.cap.1.& ſeqq. vbi etiam de materia Blanch. de indit. nu.255.& ex datione pecuniarum præſumi mandatum ad delinquendum ſcripſerunt Bart. in l. non ſolum §. ſi mandato ff. de iniur. Innocent. in c.ad audientiam extra de homicid.Brun.de indit.& tortur.par.1. quæſt.4.nu. 10.Carer.in practica crimin.in tracta.de indit.& tortur. in 23. inditio pag. mihi 54. & in ſpecie, quod falſitas præſumatur ex receptione pecuniæ cōſuluit Iacob. Philipp.Port.conſ.94.nu.6.verſ. Addo quod vterque.

35 Conuenit decimo qualitas perſonæ ipſius domini M.qui licet faciat ſe ſupremum in omni probitate, non tñ talis ex actis apparet, immo & qđ mendax, & periurus ſit ac ēt promptus ad negandum, & occultandū inſtrumenta per ipſum rogata dignoſcitur ex infraſcriptis,& primo,quia iam libere faſſus eſt,ſe pluries fuiſſe requiſitum à Reuerendo D. I. vt ſibi traderet in publicam formā hoc inſtrumētum renunciationis,& tñ poſtea in iudicio iactationis per ipſum introducto poſitionibus reſpondens hoc idē medio iuramēto negare nō erubeſcit quare,& periurus dicitur,& periurij pęnā de iure nō aufugit ad gl. in c.quicunque in verbo recipiatur 6.q.1. Guid. Pap. conſ.29. in fine.Carauit in rit.magn. Cur.79.nu.7.& 8. Riminal.conſ.591.& ſeq.lib.3.

36 Secundo eſt varius, periurus,& mendax,quia examinatus in præſentia iudicio criminali ēt medio iuramēto negat ſe nunq̃ fuiſſe loquutum cū dicto Domino I. de requiſitione ſibi vt ſupra facta à Reuerendo domino I. dum vixit vt ſibi traderet hoc renunciationis inſtrumentum in publicam formam, & tamen in cauſa ciuili pariter, & medio iuramento dixit, & faſſus eſt ſe alloquutū fuiſſe cum præfato Domino I.de prædicta requiſitione vnde, & ex hac variatione valde etiam contra ipſum præſumendum eſt Gramat. conſil. 17.num.9.& voto 30.nu.3. Iacob.Port.Imolen. conſ.96.nu.33.

37 Tertio interrogatus in hoc eodē criminali iudicio an aliquod munus fuerit ſibi datum à dicto domino I. & præſertim an aliqua cedula fuerit à dicto domino I. poſita in ſuo portabrieto medio iuramento Reſpondit *io non hò viſto cedula alcuna nel porta barette,ne nella valiſia,& dal Signor G.non hò hauuto ſe non danno,* & tamen contrarium de directo ſcripſerat in epiſtola tranſmiſſa ipſi Domino I. de qua ſupra quare tanquam mendax maximam habet cōtrà ſe delicti de quo nunc agitur præſumptionem Boer.deciſ.164.num.29. par.1. Foller.in pract. crimi. in verbo ad defenſam poſt num.5. Iacob.Port. Imolen. conſ.94.num.37.& conſ.96.nu.33. Boſſ.tit.de indit.num.36.Rolan. conſ.14.nu.19.vol.4.

38 Quarto examinatus in cauſa ciuili liberè deponit per hæc verba, dixit tamen eidem domino A. etiā quod ipſe teſtis rogatus fuiſſet de huiuſmodi inſtrumento renunciationis, & quod hoc certò ſciret nihilominus quia non inueniebatur, non dixiſſet quod ſibi fuerit furto ſublatum,etiā quod ipſe illud ſciuiſſet, quia opus fuiſſet, quod ipſe probaret huiuſmodi furtum ſeu dictum inſtrumentum daret, quare negari nō poteſt, quin ſit facilis ad rogata per ipſum inſtrumenta hilari fronte neganda, vnde non fidelis, & bonus Notarius, prout talem ſe exclamat, ſed infidelis, & falſus (ſit citra iniuriam dictum) reputandus eſt, quia Notarius, qui negat ſe de aliquo inſtrumento rogatum, de quo reuera rogatus eſt falſi crimen incurrit Curt. Iun.in l. qui accuſare poſt num.12. C. de eden. Clar. in §. falſum verſ. item Notarius negant Menoch. de arbitrar. quæſtionibus caſu 311. num.1. & ſeqq. Maſcard.de probatione concluſione 1094.num.25.lib.3. Et nullum eſt crimen, quod magis hominis famam lædat, quam falſi Afflictus, deciſione vltima num. 23. Boſſ. in tit. de falſ. num. 72. Neuizzan. conſilio.8.nu.36.

39 Et conſequenter de qualitate perſonæ ipſius Domini M. qui & varius, & mendax, & in pluribus facilis ad peierandum,& promptus ad negan da inſtrumenta per ipſum rogata maximam contra eumdem oriri occultationis, & negationis, de qua agitur præſumptionem dubitandum non eſt per ea, quæ in ſpecie in crimine falſi tradiderunt Bart. & alij in l. 1. §. ſi quis neget ff. quemadmodum teſtamen.apert. Aym.conſ.134.num. 34. Pariſ.conſilio 54. num.3.lib.4. Boſſ. in tit.de falſ. nume.7.& 8. Tiber. Decian. conſilio 100. num.43.vol.2.

40 Et ſi,vt ſupra probaui in crimine pręſertim falſi, prout eſt hoc de quo agitur ad conuincendū reum, ac ad ipſum condemnandum ciuiliter ad intereſſe partis, & etiam ad aliquam pecuniariam,& extraordinariam pęnam, & forſan etiam ad corporalem, duæ tantummodo ſufficiant præſumptiones,caſus certè noſter omni prorſus carebit difficultate, cum non duæ, ſed plures, & plures cōcurrant in idem,ne dicam præſumptiones, ac coniecturæ,ſed etiā probationes, vnde ſubintrat concluſio, ꝙ vbi aliàs præſumptiones in criminalibus non ſufficiunt, ſufficiunt tñ, quando plures ſunt Bal.in l.ſi quis ex argentareis §.1. nu. 4.ff.de eden. Aret.in c.veniēs il 1.nu.27. extra de teſtib. & in conſ.13.nu.9. Caccialup. in l. admonendi nu.153.& ibidem Curt.Sen.nu.291.ff. de iureiur.cum alijs relatis per Menoch.de præſumptionibus lib.1.quæſt.40.nu.11.

41 Nec obſtant modo leuia quædam ad fauorem dicti Domini M. per ex aduerſo Dominos informantes conſiderata, & primo, quod cum idem dominus M. tranſmiſerit Reuerendo domino I. liſtam, ſeu notam omnium inſtrumentorum concernentium ſuum intereſſe, de quibus ipſe fuit rogatus, & inter quæ non erat annotatũ hoc renunciationis, de quo agitur inſtrumentum, idem reuerendus dominus I. non ſolum nihil dixit de tali renunciatione, ſed manu propria ſubſcripſit tranſmiſſam liſtam; quod vtique non feciſſet ſi dictus dominus M. ſe de alijs inſtrumẽtis rogaſſet arguendo a ſufficienti partium numeratione ad tradita per Bar. & Ang. in l. patre furioſo ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. Hæc enim conſideratio diluitur pluribus modis, & primo dicitur, quod in propoſito, aut volumus reſpicere perſonam dicti D. Martini ridicula eſt, argumentatio, quia fatuus ipſe fuiſſet, ſi in illa liſta appoſuiſſet inſtrumentũ, quod occultauerat, & factũ vnius partis alteri non præiudicat l. ſeia in princ. ff. ad Velleia. l. trãſactione matris C. de tranſact. l. poſt certum C. de libera cau. ſi verò conſideremus per ſonam dicti reuerendi domini I. nec minus ex ipſius taciturnitate poſſumus colligere aliquẽ conſenſum in hoc, quia iã, vt ex actis apparet, & idẽ dominus M. fatetur ſæpè, ac ſæpius ipſe reuerendus dominus I. expreſsè antea conqueſtus eſt, de occultatione talis inſtrumenti, quare ſtante expreſſa contradictione, ac conqueſtione, non põt ex hoc ſubſequenti actu colligi aliquis cõſenſus, quia ſatis ex præcedentibus contrarium apparet, & qualis fuerit animus agentis in ſequenti benè dignoſcitur l. ſi ſeruus plurium §. fina. ff. de leg. 1. Aym. conſ. 220. nu. 11. Ruin. conſ. 10. nu. 10. vol. 5. & conſ. 112. nu. 3. vol. 2.

42 Præterea argumentum ſumptũ à ſubſcriptione alicuius ſcripturæ per tertium confectæ, valet quidem affirmatiuè, cũ ſubſcribens tacitè videatur fateri omnia cõtenta in ſcriptura ſubſcripta l. emptor §. lucius ff. de pact. l. 1. §. 1. ff. de conſtit. pecun. l. ſicut §. non creditur ff. quib. mod. pign. vel hipoth. ſoluat quod valeat hoc argumentum negatiuè, & quod ſubſcribens cẽſeatur tacitè negaſſe ea, quæ in ſcriptura nõ continentur iure nõ probatur, quia per affirmationem plurium inſtrumẽtorum particulariũ non reſultat excluſio, & negatio aliorum vniuerſalis, & ex pluribus particularibus non infertur ad vniuerſale, nec affirmatiuè vel negatiuè, vt per Imol. Calder. Panormit. & alios in c. genero extra de elect. ſicut eos refert, & ſequitur Euerard. in loco a partiũ numeratione nu. 3. verſ. nec mirũ, quia ex propoſitionibus particularibus incluſio vnius non eſt, excluſio alterius quando illud alterum alia ratione poteſt includi. Dec. in l. 1. in princ. in 3. lect. num. 84. ff. ſi cert. pet. Menoch. de arbitrar. quæſtionib. lib. 2. caſu 64. nu. 18. & benè exemplificat Cephal. conſ. 117. nu. 13. & 14. lib. 1.

43 Præſertim in caſu noſtro, in quo hæc liſta inſtrumentorũ fuit tranſmiſſa Reuerendo D. V ſone per dictum D. Martinum, non ad effectum, vt alia inſtrumenta in liſta contenta excluderẽtur, ſed vt idem Reuerendus dominus I. ipſi ſolueret mercedem de rogatu dictorũ inſtrumẽtorũ, ideo liſtæ prædictę ſe ſubſcribens tacite facit ſe debitorem in inſtrumentis contentis in ea, at quod propterea cenſeatur tacitè affirmaſſe dictum D. M. ſe non rogaſſe de alijs inſtrumentis, ac præſertim de inſtrumento renũciationis, de quo agitur, nec tranſmittentis liſtam, nec illam ſubſcribentis talis fuit intẽtio, vnde ſuccedit regula, quod actus agentium non inducit conſenſum, nec tacitum nec expreſſum vltra eorum intentionem l. non omnis, & l. rogaſti ff. ſi cert. pet. l. 1. ff. de auth. præſtan. l. 1. §. ſi conuenerit ff. de poſiti.

44 Et quod in hoc caſu non valet argumentũ negauit ſumptũ à tranſmiſſione dictę liſtę, & illius ſubſcriptione apparet manifeſte, nam in ea non fuerunt deſcripta omnia inſtrumẽta rogata per ipſum dominum M. etiam vltra inſtrumentum renunciationis, de quo agitur, deficit enim inſtrumentum inſinuationis factæ per dictum dominum A. ad fauorem Reuerendi domini I. de anno. Item deficit inſtrumentum procuræ factum de anno 1570. per Reuerendum dominum M. in perſonam dicti Domini I. ad dotandum quamdam cappellam arbitrio dicti Reuerẽdi domini I. quare data inſtantia corruit argumẽtum c. venerabilem vbi præcipue Bald. extra de elect. Bart. in l. interdum in princ. ff. de condit. indebit. nec valet in propoſito argumentum à ſufficienti partium numeratione, quo vtitur Dominus ex aduerſo ſcribens, qñ omnes partes numeratæ nõ ſunt l. filius §. filiusfamilias miles. ff. de liber. & poſthum. gl. in l. cum hi §. ſi præter, & ibi Paul. de Caſtr. ff. de tranſact. cum alijs relatis per Euerar. in d. loco à partium enumeratione nu. 3.

45 Et præmiſſis ceſſantibus adhuc dicitur, quod liſta inſtrumentum, de qua ſupra non concludit niſi de tẽpore præterito videlicet ab anno 1562. de menſe Iunij vſque ad annum 1571. de menſe Aprilis, inſtrumentum aũt hoc renunciationis, de quo agitur fuit poſteà celebratũ videlicet de anno 1572. quare non probat hoc eſſe, quod ab hoc contingit ab eſſe l. non hoc C. vnde Cogna. c. in præſentia de probat. cum ſimilibus.

46 Nec ẽt obſtat lis mota per dictum Dominum M. de anno 1577. cõtra Reuerendũ dominum I. ſuper mercede inſtrumentorũ per ipſum rogatorum pro intereſſe dicti Reuerendi Domini V. & in quo iudicio nõ petijt mercedẽ inſtrumenti renunciationis, de quo agitur, qđ vtique nõ feciſſet, ſi de eo rogatus fuiſſet, cũ nemo præſumatur velle iactare ſuum l. cum de indebito ff. de proba. cum alijs ex aduerſo allegatis: Nam vt ſupra tetigi factum dicti domini M. volentis occultare inſtrumentum, de quo fuerat rogatus non præiudicat Reuerendo domino I. & fatuus fuiſſet Notarius, ſi poſtq̃ negauit ſe de aliquo inſtrumento rogatum voluiſſet petere mercedem illius inſtrũ & turpitudinẽ ſuã detegere, hæc. n. conſideratio ad fauorẽ dicti D. M. ridicula eſt, vt de ſe patet.

47 Multò minus obſtat alia conſideratio, quod is ex quo Reuerendus dominus I. de anno 1574. reuocauit donationes factas Reuerendo Domino M. Idcirco nulla aderat renunciatio eiuſdem Reuerendi Domini M. quia ſi talis renũciatio fuiſſet non erat opus reuocatione hæc enim coniectura non concludit de neceſſitate, quod renunciatio

ciatio

citatio fuerit facta, quia potuit eſſe, prout fuit, quod renunciatio fuerit facta, & quod non appareat, & paria ſunt quid non eſſe vel eſſe, & non apparere l. duo ſunt Titij ff. de teſtam. tut. l. in lege ff. de contrah. empt. & hoc ideo Reuerendus dominus I. reuocauit donationem non quia renunciatio non fuerit facta, ſed quia illam non reperiebar, & ſi illam reperijſſet, non vtique renunciaſſet, & hoc modo argumentum retorquetur.

48 Prout etiam nec obſtat, quod de anno 1567. Reuerendus Dominus M. promiſerit non moleſtare reuerendum dominũ I. ſuper vſufructu bonorum donatorum item promiſerit ſoluere legata, non contrahere debita, bona donata non alienare, & in caſu contrauentionis dederit facultatem dictam donationem reuocandi, quæ omnia præſupponũt eo tempore iam donationẽ in ſuo robore remanere, & nullam fuiſſe factam renunciationem, alioquin fruſtratoriũ fuiſſet illud inſtrumentum; hęc nempè conſideratio inducit aliquam præſumptionem excluſiuam renunciationis de tempore, quo tale inſtrumentum fuit celebratum, videlicet de anno 1566. at renunciatio, de qua agitur prætenditur facta de anno 1572. ideo de vno tempore non eſt inferendũ ad aliud.

49 Nec aliquid facit præſumptio illa generalis, quod ſine cauſa, & lucro falſitas non præſumitur commiſſa Fulgoſ. conſ. 173. Franc. Becc. conſ. 78. nu. 27. Nam prærerquamquod de cauſa huius occultationis ſatis concludenter apparet ex ijs, quę ſupra dixi in verſ. concurrit nono fruſtra recurritur ad hanc generalem præſumptionem, cum & per teſtes, & per alias probationes ſupra deductas cõcludenter appareat ſaltim ad effectum, de quo agitur de hac occultatione inſtrumenti, vnde probata occultatione, cauſa eo ipſo præſumitur, quia falſitas nõ pręſumitur gratis cõmiſſa Iacob. Port. Imol. cõſ. 96. nu. 20. vol. 2. vbi alios adducit.

50 Et minus facit alia generalis præſumptio, quod ſcilicet falſitas in dubiorum præſumitur Bald. in l. iuris gentium §. quod ferè ff. de pact. Roman. conſ. 553. in fine, item quod in dubio Notarius præſumitur bonus, & fidelis non autem malus falſarius Pariſ. conſ. 28. num. 49. vol. 2. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 13. nu. 1. hæc enim generalis pręſumptio eſt prorſus ſublata per cõtrarias ſpeciales præſumptiones, & probationes, de quibus ſupra l. cũ. de indebito vbi Bar. ff. de prob. Bal. in l. ſiue poſſidetis col. 1. in fine. C. de probat.

51 Aſſerta legalitas, & bona fama dicti Domini M. quantum legitimè ſit probata, optimè dominus Iudex poterit cognoſcere ex ſupra deductis, cum ex proceſſu appareat ipſum eſſe facile ad deierandum, & negandum, ac occultandum in occurrenti caſu inſtrumẽta, de quibus fuit rogatus ne parti ad intereſſe teneretur. Et nihilominus quicquid ex aduerſo allegetur vera, communis, & practicata opinio eſt, quod bona fama notarij nõ tollit ſpecialia inditia, ac præſumptiones contra ipſum laborantes Cępoll. conſ. crimi. 40. nu. 42. & 43. Alex. conſ. 77. nu. 5. vol. 1. Marſil. conſ. 3. nu. 12. Roman. conſ. 167. in fine.

52 Quare concludo, quod cum ex proceſſu plenè conſtet de occultatione inſtrumẽti, potuit de iure ipſe dominus M. non ſolum condemnari, vt cõdemnatus fuit, ſed debebat torqueri ad habendum ab ipſo ad cuius inſtantiam dictum inſtrumentum occultauerat ſine tamen præiudicio eorum, de quibus erat confeſſus, vel conuictus iuxta cõmunem practicam, de qua per Cępoll. conſ. crimi. 32. nu. 19. verſ. ſubdit tamen Boſſ. in tit. de indit. & conſiderat. antè tortur. nu. 130. verſ. cauti tamen iudices, & nu. 131. verſ. poſſent etiam iudices, & in tit. de ſenten. num. 70. verſ. & quando conuictus torquetur Anton. Gomez. de delict. cap. 13. nu. 20. verſ. & in tantum eſt verum, & ita fieri pro iuſtitia ſupplicatur &c. LAVS D.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Concludens, & neceſſaria.* Hanc eamdem opinionem, quod ſcilicet in crimine falſi requiratur plena probatio, quando præſertim criminaliter agitur ad pœnam, immo quod ſtrictior, & concludẽtior probatio requiratur, quàm in alijs delictis tenuerũt etiam plures alij relati per Gab. lib. 7. concluſ. 6. nu. 2. & nu. 6. qui teſtantur de cõmuni & per Ceph. in conſ. 287. nu. 4. & conſ. 230. nu. 20. & ſeq. conſ. 233. nu. 28. Emanuel Soarez. in cõm. opin. in verbo falſitas nu. 16. & nu. 18. Franc. Becc. conſ. 78. nu. 10. & ſeqq. lib. 1. Caputaquen. deciſ. 3. nu. 5. par. 2. Octau. Cacher. conſ. 66. nu. 4. lib. 1. Magon. deciſ. Lucen. 33. nu. 3. Monticell. reg. cum is. in fine verſ. cõtrarium Socin. &c. & hæc opinio ſine dubio, & magis communiter recepta eſt ſicut apparet ex congerie antiquiorũ, & aliorum Doctorum relatorum per prædictos iuniores, quandò agitur criminaliter, & ad pęnã corporalem infligendam.

Quamuis contrarium, quod in crimine falſi falſi ſuſpicio habeatur pro cõcludẽti probatione fuerit originale dictũ Archid. & Domin. in c. in memoria diſt. 11. Dec. cõſ. 166. nu. 4. relati per Gab. d. concluſ. 6. nu. 1. lib. 7. & per Monticell. d. reg. crimin. 15. nu. 21. & ſeqq. & nu. 161. & per Ceph. d. conſ. 287. nu. 8. Card. Alba. conſ. 33. per totũ, vbi vbi latè Bertaz. conſ. 91. nu. 31. & ſeqq. lib. 1. Caputaq. deciſ. 4. num. 1. lib. 2. vbi tamen loquitur quandò ſuſpitiones ſunt vehementes, tenduntque ad eumdem rei finem.

Ad quam materiã, ſeu vltra prædictos plures exoptaueris eã tractantes Doctores pro, & cõtra cum pluribus declarationibus, & diſtinctionibus vide Dec. cõſ. 189. nu. 1. & ſeq. Grat. reſpon. 151. nu. 8. 26. & ſeqq. lib. 6. firman. in repert. in verbo falſitas literarum nu. 74. & nu. 113. Rub. Alexandrin. conſ. 16. il primo, nu. 6. Siluan. conſ. 7. per totum pract. Corrad. fol. mihi 400. nu. 34. Villalob. in commun. opin. littera F. nu. 3. Franc. Marc. deciſ. 651. nu. 2. par. 2. Mandel. cõſ. 59. per totũ Nouell. reg. 242. n. 1. Neruel. de negat. n. 129. & 131. vide etiam inter conſ. crimin. diuer. in folio lib. 1. in conſil. 118. nu. 13. & ſub nu. 34. verſ. quia huic obiectioni, & nu. 43. & conſ. 118. nu. 37. & ſeqq. & conſ. 120. ſub nu. 1. & nu. 13. in fi. & conſ. 123. nu. 10. & conſil. 125. nu. 9. & ſeqq. & nume. 22. & conſ. 124. nu. 20. & ſeqq. & conſ. 126. num. 69. & ſeqq. & nu. 82. & nu. 100. & conſ. 127. num. 12. & conſ. 128. nu. 1. & in fine conſilij iſti enim cõſulentes

ſentes propoſitum articulum benè diſcutiunt, pro cuius reſolutione vide etiam Hieron. Gabr. conſ.169.& conſil.180.in diſcurſu lib.1.Boſſ. in tit.de falſ.nu.5.6.13.14.79.& 133. Gabr.d. concluſ.6. per totam Menoch. de præſumpt. lib.1.q. 99.num.7.& ſeqq.Sfort. Odd. conſ.78.nu.1. Ioſeph.Ludouic.deciſ. lucen.13. per totã in diſcurſu & deciſ.15.nu.65.& ſeq.

b *Difficilis probationis*. Præſumptiones,& inditia an,& quando, & quomodo ſufficiant ad condemnandum in delictis occultis, & difficilis probationis, nemo eſt, qui latius accuratius, & ſecundum veritatem difficultatem enodet, quam D. meus Farinac. in practica crimin. par.2.tit. de reo confeſſo,& conuicto quæſt.86.nu.32.& pluribus ſeqq. vbi nu.35. declarat,quæ nam ſint delicta occulta, & difficilis probationis, & nu. 36. & ſeqq.particulariter ponit de tractatu, conſilio mandato, & ſimilibus.

c *Vſque ad afflictionem corporis*. Controuerſa eſt iſta quæſtio, an ex præſumptionibus poſſit quis in pœnam corporalem condemnari, & quidem magis recepta, & etiam ſeruata videtur opinio negatiua, quamuis non ignorem, quandoque etiam fuiſſe ſeruatam affirmatiuam, prout hæc omnia benè explicat, & reſoluit D. meus Farina. in pract. crimin. in tit. de reo confeſſ. & conuict. quæſt.86.nu.113.& ſeqq.vbi nu.115.& 116. expreſsè ponit de pœna fuſtigationis, & num.118. ponit de pœna exilij, & nu. 119. ponit de pœna trium ictuum funis, & in propoſito aduerte ad vnum,quod eſt magnę importantiæ in practica, ſecundum quam ſæpius vidi conſultum, & iudicatum ab eodem D. meo Farinac. quod nũquam ex præſumptionibus, & inditijs condemnatur quis in pœnam corporalem niſi duobus concurrentibus. Primo quod prę ſumptiones ſint violentiſſimæ, & inditia ſint indubitata ſecundo qđ agatur de delicto atrociſſimo, & pro quo imponatur pœna mortis, ſic enim,& in ijs terminis loquuntur Doctores, qui teſtantur quandoque ex præſumptionibus, & inditijs reos cõuictos fuiſſe ad triremes tranſmiſſos, ſecus ſi prædicta duo non concurrunt, & rurſus, in eodem propoſito vide notabile dictum Clar.in pract.§.fina.quęſt. 63.verſ.iuſſis, vbi benè aduertit,quod licet ſuprema conſilia, & tribunalia prout Mediolani, & Neapolis quandoque etiam tranſmiſerint ad triremes reos grauatos inditijs indubitatis, id vtiq; fecerunt,propter authoritatem,quam habebant iudicandi ſecundum eorum cõſcientiam, & propterea omninò crederem talem obſeruantiam non eſſe trahendam ad alios iudices, qui ſic iudicandi auctoritatem non habent.

d *Plena, & concludens*. Apud Doctores ſatis cõtrouerſum eſt, an confeſſio extraiudicialis facta parte præſente ſufficiat ad condemnandum, an verò tantum ad torquẽdum, vna tamen fuit opinio,quod ad condemnandum ſufficiat,prout videtur fuiſſe de mente Bald. (licet forſan ab alijs pro contraria opinione allegatur) in l.quoniam C. de his qui notan. infam. qui text. loquitur de confeſſione extraiudiciali facta parte præſente, & acceptante, dicitque ibi Bald. quod iſto caſu ſufficit ad condemnationem, & habet vim iudicialis cõfeſſionis, licet regulariter ſufficiat ad torturam,& hanc opinionem ſequuti ſunt Iacob.de Aren.Anton.de Butr.& Abb.in locis relatis (qui tamen, vt infra eum referam contrarium credit verius) in c.at ſi clerici nu.35.de iudic.Bero.in c. at ſi clerici nu.142.vbi relatis,& reprobatis rationibus Aret. ibi contrarium ſentientis hanc pluribus comprobat opinionem, & veriorem dicit, & etiam communem Mant.nu.33.per totũ,vbi pariter latè defendit, & reſpondit contrarijs argumentis ibi per Aretin. & Dec. adductis Abb.in c. olim nu.10.verſ.ſed dictũ Innocentij de reſcript. vbi ponit exemplum in eo, qui in præſentia mariti confitetur ſe adulteraſſe vxorem, talis enim confeſſio plenè contra cõfitentem probat, & ibi per cũ faciunt pro hac opinione deducta per Tindar. de teſtib. lib.2.par.1.cap.6. num. 10. & ſeqq. Diaz. reg.125.in 2.fallen. Foller. in pract.crimin. verbo & ſi confitebuntur par. 2.nu. 32. fol. 321. Capr.in tracta.de notor.membr.1.nu.43. vbi tamen loquitur in confeſſione facta corã pluribus, relati per Maſcar. (quos tamen ipſe nõ ſequitur) de ꝓbat. lib.1. cõcluſ.349.nu.1. in princ.& nu.7. in fine & concluſ.497.nu.9.& cõcluſ.350.nu.23. item relati per eundẽ Maſcar.concluſ.346.nu.5.

Altera fuit opinio, quod eadem extraiudicialis confeſſio quamuis parte pręſente emanata nõ niſi ad torquẽdum ſufficit, pro qua allegatur, vt dixi Bal. in d.l. quoniam col. fi. verſ. & aduerte, quod in criminalibus ff.de infam.& expreſsè voluerunt Ant. de Butr. in c. at ſi clerici nu.28.col. fina.verſ.ſi an noceat extra de iudic.Imol.ibidem nu.10. ad medium vbi ni fallor videtur teſtari de communi opinione Aret.nu.35.vbi relatis,& reprobatis contrarijs dicit hanc opinionem acriorem,& ſibi magis placere Felin.nu.5.ad fine verſ. quid autem operetur Dec.nu.128.& ſeqq.vbi videtur reſidere in opinione Aretini, cuius fundamenta refert,& ibi in addit.litera A.Fel.in c.olim nu.3.& 4. vbi benè comprobat hanc opinionem extra de reſcript. Pariſ. de Put. de ſindica. verbo tortura c.3.ſub nu.3. vbi refert, & ſequitur Bald. in d.l.quoniã fol.mihi.316.Tindar.de teſtib. lib. 2.par.1.cap.6.nu.9. verſ. & ſi dicis iuncto nu. 19. & 20.vbi benè declarat,& reddit rationem Diaz. reg.125.in 8.fallen.ver.ſed contrariã ſententiam Blanch.de indit.nu.210.& ſeq. vbi benè comprobat,& reſpondet cõtrar. Foller. in practica.crim. verbo,& ſi cõfitebuntur par.2.nu.31.vbi licet ex Tindaro, quem allegat dicat confeſſionem extraiudicialem ſufficere ad plenam probationem ſi parte præſente facta fuerit, hoc tamen videtur reſtringere quoad hoc, vt confitens poſſit cogi ad perſeuerandum in tortura, & ſic videtur ſentire, quod non niſi ad torturam inditium faciat Anton. Gomez. variar. reſolut. tomo 3.cap.13. rubr.de tortura reorum num.8.verſ.rurſus etiam extende Clar. in pract.§.fina.quæſtione 55.verſ. vnum tamen, vbi quod quicquid ſit de iure ita ſemper vidit in practica ſeruari niſi vltra præſentiam tot alia concurrerent,vt omnibus ſimul iunctis diceretur de crimine liquere; Maſcard. poſt alios quos allegat dicta concluſ. 349. poſt nu. 1. verſ.ſed quod tantum,& nu.2. & ſeqq. & cõcluſ. 497.nu.10.& ſeq.& concluſ.346.nu.6.verſ. contra

tra

tra tamen, vbi alijs relatis teſtatur de communi Mandoſ.in addit.ad Roman.conſ.373.in vltima addit.in fine verſ.amplia &c.

Si primam opinionẽ teneri volueris eã intelligas procedere, dummodò a parte præſente fuerit etiam expreſſe acceptata, aliter ſecus Milles in ſuo Repertorio verſ. confeſſio extraiudicialis, ſicut illum refert Maſcar.de probat.lib.1.concluſ. 497.nu.12.Cyn.Salycet. & Alex.relati per Dec. in c.at ſi Clerici nu. 137. verſ. contrarium tamen de iudic.Bero.ibidem nu.143.verſ.ſed contrariũ, vbi de communi, & verſ.quare cogita, vbi quod niſi confeſſio fuerit à parte præſente expreſsè receptata non facit niſi inditium.

Contrarium, quod nõ ſit neceſſaria expreſſæ acceptatio,ſed ſufficiat ſola partis pręſentia dixit communem Maſcard. d.concluſ.497.num.13.ex Dec.quem allegat in c. at ſi clerici nu.137. de iudic. qui reuera non teſtatur de communi, ſed de veriori opinione, & loquitur, quando confeſſio eſt parti præſenti fauorabilis, quia tunc tacendo videtur acceptare, & ibi per eum, & iſto caſu expreſſam acceptationem non requirit tenent relati per Bero. (quos tamen ipſe non ſequitur) in d.c.at ſi clerici.num. 143. in princ. iuncto verſic. at verò, & ſeq. & expreſsè ibi Mant. num.33.ad finem verſ.cogita; & an ſola &c.

Et quatenus expreſſam acceptationẽ requiri volueris, ſcias ſufficere eam fieri nedũ à fiſco, ſed etiam ab aliquo Notario tanquàm publica perſona nomine fiſci, & Reipublicæ,& iſto caſu confeſſio extraiudicialis plenè probabit ſecundum Felin. in c.olim. nu.2.in 2. fallen.verſ.cõtrarium &c.& nu.6.in 5.fallen.extra de reſcript. & in c. at ſi clerici num. 6. ad finem, & ibi etiam Dec. poſt num.133.& Mant.nu.33.verſic. ſecundo quia in fine de iudic.Butr.in c.per inquiſitionem nu. 28. in princ.& verſ.& idem puto de elect. Maſcar. de probat. lib.1.concluſ.350.nu.32.

Immo non ſolum ab ipſo Notario tanq̃ publica perſona nomine fiſci acceptari poteſt talis cõfeſſio,ſed etiam à qualibet priuata perſona ſic nomine abſentis fiſci, ac Reipublicæ acceptante, & hoc caſu talis confeſſio etiam extraiudicialis plenè probabit Diaz.reg.25.in 7.fallen. Aret.in d.c. at ſi clerici nu.35.ad finẽ de iudic.vbi dixit,quod confeſſio extraiudicialis plenè ꝓbat crimen quãdo eſt facta præſente parte, & acceptante tam nomine ſuo,quàm Reipublicæ,& fiſci, nec diſſentire videtur ibidẽ Dec.nu.139.& ſeqq.vbi reſpondet contrarijs, & Mant.nu.33.verſ. ſecũdo quia, & verſ. ad ſecundum &c. Maſcard.dicta concluſ. 350.num.34.

Contrarium,qđ talis confeſſio nõ poſſit acceptari à perſona priuata nomine fiſci, voluerunt Felin. in d. c. at ſi cleri nu.5. in fine, & nu.6. verſ. fallit ſecundo de iudic. Butr. in c. per inquiſitionem num.28.verſ. ſi autem fiat coram priuata extra de elect. Felin. in c. olim nu. 2. in 2. fallen. de reſcript.relati per Maſcard. d. cõcluſ.350.nu.33.

Verum hæc oĩa ceſſant retenta contraria opinione, de qua ſupra & quã libentius amplector, quod ſcilicet confeſſio extraiudicialis etiam facta parte præſente,& acceptante non probet crimen quoad condemnationem, ſed tantum quoad torturam, & ita teneas præterquàm quando de crimine ciuiliter ageretur, tunc enim extraiudicialem confeſſionem plenè probare dixerunt Bald.in d.l.quoniam in prima lectu.col. fin. verſ. ſed in ciuilibus cauſis ff.de infam. Aret. ĩ d.c.at ſi clerici nu. 35. poſt med. extra de iudic. Maſcard. poſt alios, quos allegat d. concluſ.349.nu.7.

e *Produxerit*. De hac materia vide D.meum Farinac.in tracta.de teſtib.quæſt.62.nu.241.& ſeq. vbi multos refert Doctores pro, & contra,& poſtea diſtinguit, prout hic.

f *Teſtes cortinati*. Teſtes ex tenui pariete, vel cortina,aut per rimulas aliquid audiuiſſe,aut vidiſſe teſtantes, an, & quando, & in quibus caſibus probent vide, quæ ſcripſit D. meus Farinac. in tracta. de teſtib. q.69.nu.175. & ſeqq.

g *Formalitate verborum*. Teſtes in formalitate verborum diſcordantes, an, & quando dicantur ſingulares, & probent vide, quæ dixit D. meus Farinac.in tracta.de teſtib.q.64.num.67.& ſeqq. vſque ad num. 72. vbi facit concluſionem negatiuam, & eam limitat tribus modis.

h *Præmeditatum ſermonem*. Teſtes deponentes per eumdem præmeditatum ſermonem, an, & quando probent, an verò ſint ſuſpecti de falſo, vide, quæ dixit idem D. meus Farinac.in tracta. de teſtibus quæſt. 65. num. 24. & ſeqq. vbi facit concluſionem, quod ſunt ſuſpecti, & eam limitat tribus modis.

i *In circunſtantijs*. Teſtes ſi ſunt inuicem contrarij non in negocio principali, ſed in circunſtantijs an, & quando probent, & quando non vide ea, quæ dixit D.meus Farinac. in tracta. de teſtib.q.65.nu.16.& pluribus ſeqq.

l *Ad effectum, vt probent*. Regula eſt in contrarium, quod immo teſtes contrarij ad cõcordiam reducti minimè probant, benè verum eſt, quod eadem regula patitur ſeptem notabiles declarationes, quas ponit D. meus Farinac. in tracta.de teſtib. q.65.nu.76. & ſeqq. vſque ad nu.90.

m *Expreſsè proteſtatur*. Iſta materia teſtis referentis ſe ad primum examen, & de proteſtatione quã in propoſito facit teſtis ad effectum fugiendi contrarietatem ponitur per D.meum Farinac. in tracta.de teſtib.q.66.num.39. & ſeqq.

n *Pro crimino ſo*. Teſtis criminoſus,an, & quando à teſtimonio repellatur, & de materia vide, quæ dixit D. meus Farinac. in tracta. de teſtibus quæſt.56.nu.126.& pluribus ſeqq.

o *Confeſſionem extraiudicialem*. Teſtes ſingulares an probent confeſſionem extraiudicialem factam parte præſente uide, quæ dixit idẽ D. meus Farinac.in tracta.de teſtib.q.64.nu.134. & ſeqq.

LAVS DEO.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Nunquid auditor camerę habeat iuriſdictionem ſicut vrbis Gubernator in puniendo, cuſtodes carcerũ delinquentes in eorum officio & plura de eorum facultatibus & iuriſdictionibus non ſpernenda in hoc reſponſo ſecundum veritatẽ reſoluuntur.

S V M M A R I V M.

Auditor Cameræ habet iuriſdictionem ſicut Gubernator Vrbis puniendi cuſtodes Carcerum delinquentes in eorum officio occaſione præſertim carceratorum eiuſdem Auditoris.nu.1. & ſeqq.per totum.

Carceres ſunt Principis, & de illius regalibus. nu.1.

Carceratorum Cuſtodia pertinet ad officiales principis. num.2.

Offendens maieſtatem alicuius magiſtratus poteſt ab ipſo magiſtratu puniri etiam quod aliàs non eſſet ſub eius iuriſdictione. nu.2.

Auditor Cameræ habet maiorem iuriſdictionem quam vrbis Gubernator tam reſpectu perſonarum quam reſpectu loci. nu.3.

Præuentio habet locum inter Auditorem Cameræ, & Gubernatorem Vrbis ſub.nu.3.& nu.10.

Iuriſdictio cenſetur in dubio pluribus conceſſa cumulatiuè non autem priuatiuè. num.3. verſ. & vbi pluribus vbi ampliatur ſiue generaliter ſiue ſpecialiter de aliqua re ſit conceſſa iuriſdictio.

Iudex Curiæ de Sabellis ſindicatur à Gubernatore vrbis, & ab Auditore Cameræ. nu.4.

Iudex ſoldani, & turris nonæ ſindicatur à Gubernatore vrbis, & ab Auditore Cameræ ſub.nu.4.

Appellatur in ciuilibus a ſententijs latis per iudicem Curiæ de ſabellis, & turris nonæ ad Auditorem Cameræ ſub.num.4.

Obſeruantia ſubſequuta poſt legem habet vim legis interpretatiuè.nu.5.

Abſurda vitanda. num.6.

Scientia, eſt difficilis probationis ideo coniecturis probatur.num.7.

Scientia præſumitur ex præſentia, & conuerſatione poſt. num.7.

Scientia præſumitur ex multiplicitate, & qualitate actuum obſeruatorum ſub.nu.7.

Sciētia præſumitur ex diuturnitate tēporis.nu.7.in fine.

Gubernator vrbis an ſolus, an vero aſſociatus, & cum quibus poßit, & debeat viſitare carceratos, num.8. & num.11.

Gubernator vrbis an ſit ſuperintendens aliorum tribunalium.nu.8.& ſeq.

Gubernator vrbis antiquitus nullam habebat cauſarum cognitionem neque tenebat particulare tribunal.nu.9.

Auditor Cameræ vigore facultatum cognoſcit etiam de capitalibus criminibus.nu.3. & nu.10.

CONSILIVM LI.

1 ADSIT DEVS. Quod auditor cameræ habeat iuriſdictionē ſicut Gubernator vrbis puniendi cuſtodes carceratorum qui præſertim in eorum officio vel illius occaſione delinquūt cum carceratis ſui tribunalis nec quod iſto caſu poſſit Gubernator in huiuſmodi cauſis ſe intromittere in præiuditium dictæ Iuriſdictionis demonſtratur id veriſſimum eſſe. Primo de iure communi. Secundo vigore facultatum. Tertio vigore Bullarum, & aliarum conſtitutionum. Quarto ex obſeruantia ſubſequuta. Quinto ab abſurdo vitando.

2 De iure communi, res videtur expedita quia carceres non ſunt Gubernatoris, ſed ſunt Principis, & de illius regalibus Bal.in tit.quæ ſint regal. col. fina. verſic. Item omnia palatia Martin. Lauden.de Prencip.quęſt.40. Pariter, & carceratorum cuſtodia non pertinet ad Gubernatorem ſolum ſed ad Principis officiales. Clar.in pract.§. fina. q.46. verſ. Et quoniam vbi quod hæc concluſio cum de iure tum etiam de conſuetudine recepta eſt; ſed ſic eſt quod Auditor Cameræ dicitur officialis Papæ; ergo ad eum ſicut ad Gubernatorem pertinet carceratorum cuſtodia, & conſequenter dum ipſi cuſtodes delinquūt, poſſunt æque ab omnibus puniri. Quia omnium iuriſdictionem, & maieſtatem offendunt l. ſi conuenerit, & ibi Docto. ff. de iuriſd. omn.iud.l. nullū C.de teſtibus l.ſi lis C.ad l.Cornel. de falſ. Aym. conſ.53.nu.5. Boſſ. in tit.de falſ. nu.103. & alibi ſæpiſſime Docto.qui loquuntur etiam in caſu in quo alias iudex eſſet incompetens quod efficitur competens propter læſam maieſtatem, & iuriſdictionem ergo multo magis, in caſu noſtro in quo Auditor Camere de iure communi in carcerum cuſtodes non minorem habeat iuriſdictionem quam Gubernator cum ſit Papæ officialis prout eſt Gubernator ad eumque carceratorum cuſtodia æque ſpectet per præmiſſa.

3 Vigore facultatum, res etiam videtur clara, quia in criminalibus Auditor Cameræ non ſolū habet eandem iuriſdictionem inquirendum de omnibus, & ſingulis quibuſcumque & quantumcumque enormibus criminibus, & delictis in vrbe, & Curia commiſſis, ſicut Gubernator ſed ēt maiorem, tum reſpectu perſonarum cum poſſit procedere contra quoſcumque officiales Curiæ, & etiam contra alios quoſcumque cuiuſcumque dignitatis eccleſiaſticę etiam epiſcopalis vel maioris vel mūdanæ; ſtatus ordinis, gradus, vel conditionis ac etiam exemptos quod non poteſt Gubernator, tum etiam reſpectu loci cum procedat etiam vltra diſtrictum, quod nec etiā poteſt Gubernator hinc ſequitur quod inter vtrāque præuentio locum habet l.1.vbi Bar.ff.de offic. Conſ. l.qui prior ff.de iudic. Roman.conſ.412.num.4. Boſſ.in tit. de foro compet. nu.9. & vbi pluribus conceſſa eſt iuriſdictio non priuatiuè ſed cumulatiuè dicitur conceſſa ſecundum cōmunem Regulam de qua per Bart. per illum tex. in l.1.C. de offic.Præf.vrb.Bal.in l.1.nu.6.C. de caduc. tollē. Iaſ. in l. quod ſi rerum §.ſi quis poſt num.8. verſ. pro iſta parte de legat. 1. vbi de magis communi Felyn.in c.paſtoralis col.1.nu.2.de off.ord.Rug. conſ.7.nu.7. lib.4. Gram. vot.28.nu.4. & 6. Decian. conſ.118.nu.21. & ſeqq. lib.3. latiſſimè Io. Petr. Surd. conſ.56. nu. 19. Qui omnes loquuntur ſiue iuriſdictio ſit conceſſa generaliter ſiue etiam ſpecialiter de aliqua particulari cauſa.

4 Vigore Bullarum, & conſtitutionū nec etiam video quomodo Gubernator poſſit hanc iuriſdictionem prætendere quoad alios priuatiuè, nā in reformatione Pij Quarti tribunali cum vrbis cauetur quod cuſtodes carcerum ſeruent taxam a Camerario æditam ſub pęnis in ea contentis, ergo ſunt etiam ſubiecti camerario cuius Camerarij literas Auditor Cameræ vigore ſuarum facultatum poteſt exequi; In reformatione Pauli tertij ad fauorem pauperum carceratorū in verſ.

carce-

carcerum cuſtodes, diſponitur quod non poſſint cuſtodes carceratos ad alios carceres transferre, vel à compedibus liberare ſine licentia iudicum de quorum mandato detinentur, ergo tenentur etiam parere iudicibus, & in ſequenti confirmatione dictæ reformationis, datur facultas carcerum Præſidi cuſtodes carcerum contrauenientes punire per pœnas pecuniarias, & corporales; ergo non ſunt ſubiecti priuatiuæ iuriſdictioni Gubernatoris in reformatione curiæ de Sabellis edita per Gregorium Decimumtertium ſtatuitur, quod illius Curię iudex ſtet ſindicatui corā Gubernatore Vrbis, & Auditore Cameræ, & idem ſtatuitur in reformatione Pij Quarti, quoad iudicem Soldani; imò in cauſis ciuilibus ab eo vigore dictæ reformationis appellatur ad Auditorem Cameræ ſi iudices harum curiarum ſunt ſubiecti iuriſdictioni Auditoris Cameræ multo magis cuſtodes, & demum in reformatione facta per R. D. Viſitatores tempore Sixti Quinti, & etiam ſanctiſſimi D. N. Clementis VIII. in domo eiuſdem Gubernatoris habetur in fine dictæ Reformationis, *Che le guardiani & cuſtodi non poſſino pigliar più delle tanſe ordinate ſotto pena di corda, fruſta, & altre pene maggiori ad arbitrio de' Giudici ſuperiori*; Ergo ne dum Gubernatoris iuriſdictioni; ſed aliorum ſuorum iudicum iuriſdictionem ſubijciuntur. Et hæc vltima reformatio tollit omnem difficultatem cum ſit facta ipſo Gubernatore, præſente & conſentiente.

5 Ex obſeruantia ſubſecuta omnis tollitur dubietas cum conſtet ex infinitis propèmodum caſibus, de quibus datur particularis notula, quod à multo tempore citra Auditor Cameræ ſemper animaduertit in cuſtodes ſuorum carceratorum delinquentes; Hæc autem obſeruantia vim interpretatiuè legis habet: cap. cū dilectus de conſuetud. l. ſi de interpretatione. ff. de legib. Aym. conſ. 201. nu. 11. Bero. conſ. 91. nu. 10. lib. 1. Menoch. conſil. 341. nu. 5. & 23. lib. 4. Etiam, quod talis obſeruantia repugnaret verè & legitimę interpretationi Rot. diuerſ. deciſ. 574. nu. 3. & ſeq. par. 1. & deciſ. 256. nu. 6. & ſeq. par. 2.

6 Et demum ſi aliter diceremus plura ſequerentur abſurda, & inconuenientia, & inter alia illud potiſſimum, vel quod cuſtodes delinquētes cum carceratis Auditoris Cameræ non punirentur cum Auditor Cameræ ne ſuæ iuriſdictioni fiat pręiudicium nollet delictum denunciari Gubernatori; vel quod Gubernator manus immitteret in carceratos Auditoris Cameræ etiam in ſecretis exiſtentes, & delinquentes; cum cuſtodibus, quæ omnia quam ſint abſurda vnuſquiſque conſideret. Ideo euitanda. L. 1. §. pro ſecundo. C. de caduc. tollen. cap. venerabilem & cap. in geneſi extrà de electione cum ſimilibus. His ſic vt ſupra firmatis.

7 Non obſtat dum Gubernator ad effugiēdam vim obſeruantiæ dicit Gubernatores fuiſſe ignorantes eorum, quæ obſeruatæ fuerunt. Nam in caſu noſtro ſciētia, quę eſt difficilis probationis, & propterea coniecturis probatur ſecūdum Bar. in l. qui Romæ. §. duo fratres in 3. q. ff. de verbor. oblig. Aym. conſil. 193. num. 7. Rota diuerſorum, deciſ. 397. nu. 3. par. 1. Pręſumitur. Primo ex conuerſatione, & pręſentia Gubernatoris, & eius iudicum, ac notariorum in carceribus & viſitationibus in quibus huiuſmodi cauſæ pertractatæ fuerunt Bar. in l. is poteſt nu. 17. verſ. aliquando ille. ff. de acquir. hæred. Put. deciſ. 27. nu. 2. lib. 1. Dec. in l. 1. in vltima lect. nu. 50. ff. ſi cert. pet. Secūdo ex multiplicitate, & qualitate actuum obſeruatorum, qui propterea facile, & Gubernatori, & iudicibus innoteſcere poterant cap. quanto de translat. præl. cap. illud. de cler. excōmu. Corn. conſil. 168. col. 2. ad finem lib. 4. Aym. conſ. 148. nu. 5. Tertio ex diuturnitate temporis Salyc. in l. authoritatem in fi. C. vnde vi. Aymon de antiq. temp. par. 4. §. materia. num. 62. cum alijs per Maſcard. concluſ. 1293. nu. 15. & ſeqq. lib. 3.

8 Nec etiam obſtent Bulla Sixti Quarti, quinta in ordine & Iulij Secundi, decimatertia in ordine quibus videtur probari, quod Gubernator debeat viſitare omnes carceres, & quod ſit ſuperintēdens aliorum Tribunaliū, nam pro reſponſione dicitur. Primo, quod dictæ Bullæ hodie non ſunt in vſu & facultates Tribunalium vrbis ſunt diuerſæ, & multum ampliatæ ab eo, quod tunc erant; & quod hoc ſit verum patet, quia Auditor Cameræ in pluribus cauſarum generibus habet iuriſdictionem priuatiuè quoad ipſum Gubernatorem, & alios Iudices, ac etiam, quia hodie Gubernator nullatenus prætendere poteſt in aliorū tribunaliū cauſas, manus immittere ſub prætextu huius ſuperintendentis, & hoc eſt notorium, ergo nec ēt id poteſt in cauſis cuſtodum carcerū.

9 Secundo ex vi dictarum Bullarum efficitur ſuperintendens nō generaliter in omnibus cauſis, ſed in eo tantum & ſpecialiter, vt vnumquodq; tribunal ſuos iuriſdictionis ordines obſeruet, & non egrediatur; imò tempore dictarum Bullarū ipſe Gubernator nullam priuatarum cauſarum cognitionem habebat, neque earundem cauſarū tribunal per ſe, vel alium tenebat, ſed ad eum venientem ad ſuum iudicem remittebat, vt in dictis Bullis expreſsè legitur, quæ omnia ſunt hodie immutata prout pariter eſt notorium.

10 Tertio in Bulla Iulij Secundi adhuc dicitur, ꝙ inter Gubernatorem, & Auditorem Cameræ ſit locus præuentioni dummodo non agatur de pęna capitali, vel mutilatione membri (licet hodie Auditor Cameræ vigore facultatum etiam de capitalibus cognoſcat) ſi inter eos habet locum præuentio; ergo Gubernatoris iuriſdictio nō eſt priuatiua ad iuriſdictionem Auditoris Cameræ.

11 Quarto ex dictis Bullis poteſt ſumi argumentum contra Gubernatorem cū dicunt, quod Gubernator cū alijs viſitationibus, viſitet carceres Capitolij Vicarij, & Auditoris Cameræ; ergo etiam Auditor Cameræ habet carceres, & conſequenter etiam cuſtodes ſine quibus carceres ſtare non poſſunt. Et ſic cum dicti carcares, & eorum cuſtodes ſpectent ad Auditorem Cameræ, neceſſe eſt etiam dicere, quod poſſit eos punire tanquam ſuos miniſtros & officiales.

Et ex præmiſſis videntur etiā ſublata alia fundamenta Gubernatoris dum dicebat hanc cuſtodum punitionē ad ipſum priuatiuè quoad alios ſpectare ratione loci, & perſonarum, cum carceres ſint ſui, & non aliorum Tribunalium, & corū

cuſtodes

cuſtodes ipſi,& non alijs inſeruiunt. Nam prout ſupra iure probauimus carceres ſunt Gubernatoris, ſed Papæ, carceratorumque cuſtodia non ad ſolum Gubernatorem, ſed ad omnes Papæ officiales ſpectat; vſus autem carcerum communis eſt omnibus tribunalibus; tum vigore dictarum Bullarum, vt præfertur; tum ex notorie & inueterata obſeruantia. Sic & carcerum cuſtodes nō ſolum Gubernatori; ſed omnibus alijs iudicibus inſeruiunt carceratos ad eorum inſtantiam; & mandatum recipiendo & relaxando; Quæ omnia adeo ſunt in iure & in facto patētia, vt de illis dubitare inconueniens videatur, & ita vt ſupra ſine alia controuerſia fuit reſolutum, & obſeruatum me exiſtente Locumtenente Illuſtriſſimi D. Burgheſij tūc A. C. & ad præſens digniſſimi Cardinalis. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

De legitima Aui, quæ ſaluatur Nepoti propter delictum Patris, An debeatur ipſi Nepoti vita Aui: An vero expectanda ſit eiuſdem Aui mors.

SVMMARIVM.

Pater non tenetur ſoluere legitimam pro filio delinquente, etiam ſtante ſtatuto volente, quod propter filij delictum eius legitima confiſcari poßit, quādo idem delinquens filius alios filios habet, ſed talis legitima nepoti reſeruatur. nu. 1. & nu. 5. & nu. 6. & nu. 7.

Legitima aui quæ reſeruatur nepoti propter delictum Patris non debetur ipſi nepoti in vita aui. nu. 1. & ſeqq. per totum.

Conſtitutio pœnalis & correctoria non trahitur ad caſum non expreſſum. nu. 1. & nu. 9. in fine.

Nepos viuente auo non poteſt prætendere illius legitimam. nume. 2.

Mors ficta non debet plus operari, quam vera. nu. 2. in fi.

Conſtitutio loquens de caſu ſimplici non trahitur ad caſum mixtum, ſed caſus mixtus remanet in diſpoſitione iuris communis. nu. 3.

Nepos vocatus ad legitimam aui propter delictum patris non cenſetur vocatus tanquam ſucceſſor fiſci, ſed tanquam ſucceſſor aui, & ex propria perſona. nu. 4.

Viuentis nulla eſt ſucceſsio. nu. 4.

Subrogatus non poteſt pluſquam is cuius loco ſubrogatur. nu. 5. in fine, & nu. 6. in fine.

Pater viuens non tenetur filio aſsignare legitimam. n. 6.

Comparatio non datur inter æqualia, & inter ea quorum vnum ſubrogatur loco alterius, ſed inter diuerſa. n. 7.

Anima, quæ peccauit mori debet. nu. 8. in fine.

Pater viuens habet vſumfructum in peculio aduentitio filij. nume. 9.

CONSILIVM LII.

1 ADSIT DEVS. Quod legitima Aui, quæ ſaluatur nepoti propter delictum Patris non obſtante conſtitutione, quod Pater pro filio delinquente legitimam ſoluat ad trad. per Bal. in l. ſi qua pœna ante finem ff. de his, qui ſunt ſui vel alieni iuris, quem referendo ſequuti ſunt Auguſtin. ad Ang. de malef. in verbo dictum Sēpronium num. 14. Alex. conſil. 75. ſub nu. 9. lib. 1. Nell. de bannit. in prima par. ſecundi tempor. q. 34. in fine verſic. Vnum nota Thob. Non. conſil. 95. ferè per totum Viui. in commun. opin. in verbo ſtatutum diſponens in 2. & 6. fallen. non debeatur in vita ipſius Aui, ſed poſterius mortē demonſtratur ex infraſcriptis, & primò, quia talis conſtitutio loquitur ſolum de ſolutione legitimæ in vita Patris fiſco facienda propter delictū filij delinquentis; ſed quod eodem filio delinquente ſoluatur nepoti in vita Aui, nihil dicit, ergo ad illum caſum extendenda non eſt cum ſit pœnalis & iuris communis correctoria Bal. in l. ſi qua pœna in ſecunda lectura ad finem verſic. per hoc apparet. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iuris. Viui. opin. 71. nume. 3. Thob. Non. conſ. 94. nume. 11. verſic. ſecundo reſpondetur, & conſil. 95. ſub nume. 2. & nume. 10. Oſaſc. deciſ. Pedemon. 88. nu. 4. & ſeq. & nu. 10.

2 Secundo, quando filius naturaliter moritur, nepos viuente auo non poteſt prætendere legitimam l. quæritur. C. de inoff. teſtam. l. 1. §. ſi impubes. ff. de colla. bonor. l. ſecūda. §. interdum. ff. de vulgar. & pupill. ergo eam minus poteſt prætendere quando filius eſt mortuus, ciuiliter fictione iuris, quia mors ficta non debet plus operari quam vera & naturalis. l. liber homo. ff. de ſtipul. ſeru. l. adoptio. ff. de adopt.

3 Tertio, quando Doctores concludunt conſtitutionem ſimpliciter volentem Patrem habentem filium delinquentem teneri pro illo ad ſolutionem legitimæ non extendi ad caſum mixtum quando ſcilicet Pater habet filium, & nepotem. Dicunt etiam, quod caſus ille mixtus remanere debet in diſpoſitione iuris communis ad l. commodiſſimè. ff. de liber. & poſthum. vt videre eſt apud Thob. Non. poſt alios quos allegat d. conſil. 95. num. 1. & ſeq. iuncto nume. 11. verſic. Quarto cū ſtatutum, & ego alias dixi in primo lib. q. 24. nume. 172. Vbi alios retuli, ſed de iure communi nepoti nō debetur legitima viuente auo, ergo nec vigore conſtitutionis.

4 Quarto, quando nepos vocatur ad legitimam aui propter delictum Patris delinquentis, non vocatur tanquam ſucceſſor fiſci; ſed tanquā ſucceſſor Aui; & ex propria perſona Bald. in d. l. ſi qua pœna, nume. 5. verbo, vel dic. Ruyn. conſ. 8. nume. 6. Vbi quod iſto caſu nepos incipit in ſucceſſione tenere primum locum ad l. 1. §. fina. ff. de bonor. poſſeſſ. contra tab. Thob. Non. d. conſ. 95. poſt nume. 3. Et poſt nume. 8. & nume. 10. verſ. Non obſtat. Quinto, ergo debet intelligi poſt eius mortem, quia viuentis nulla eſt ſucceſſio l. qui ſuperſtitis. ff. de acquir. hæred. l. hæreditas. ff. de verb. ſignif. Dec. in cap. in præſentia. nu. 262. in verſic. ſed reſponderi poteſt, & ibi etiam Bero. nu. 536. verſ. Non obſtat, extrà de probat.

5 Quinto, vt ſupra in principio admonui excluſo fiſco à legitima filij delinquentis nepos ſubintrat, & ſubrogatur in locū Patris delinquentis text. expreſſus in d. l. ſi qua pœna in fine in illis verbis ſine dictio nepos filij loco ſuccedit; & ibi Bal.

Bal. in ſummario, & nume. 3. ff. de his qui ſunt ſui vel alieni iur. Alex. conſil. 75. num. 9. verſic. confirmo prædicta verſic. & ex hoc lib. 1. Thob. d. cõſil. 95. nu. 2. & ſeq. ſed ſic eſt, quod Pater ab Auo viuente legitimam prætendere non poterat, ergo nec nepos ex regula, quod ſubrogatus nõ debet plus poſſe, quàm is cuius loco ſubrogatur. l. ſi eum. §. iniuriarum. ff. ſi quis caut. l. ſi viua matre. §. in nepotibus verſic. Nam licèt. C. de bon. matern. Cephal. conſi. 682. nu. 17. lib. 5. Et ita vt ſupra fuit reſolutum in Rota, vt patet ex ſequenti deciſione hic regiſtrata. LAVS DEO.

Deciſio coram Illuſtriſſimo Domino Blanchetto, Spoletana legitima.

Lunæ die vltima Maij 1596.

6 FVit reſolutum Franciſcum non teneri aſſignare legitimam Baldinæ ex filio nepti propter delictum cõmiſſum à Patre, tritæ enim ſunt Regulæ quod Pater viuens filio non tenetur prꝗſtare legitimam. l. 1. §. ſi impub. ff. de collat. bon. l. 2. §. interdum. ff. de vulgar. & pupill. Gremmatic. deciſ. 101. num. 61. & 65. Socin. iun. conſil. 51. nume. 4. lib. 4. & ſemper eſt expectanda mors illius l. cum quæritur. C. de inoffic. teſtamen. indubitati iuris eſt etiã, quod filio de medio ſublato ob crimen cõmiſſum nepos ſubintrat in locum ipſius l. ſi qua pœna. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alien. iur. l. 1. §. fina. ff. de bon. poſſeſſ. contra tab. qui non poteſt plus iuris habere quã haberet ipſe pater.

7 Ab his regulis non eſt recedendum propter conſtitutionem, quæ vult quod filij delinquentis legitima, & viuo Patre fiſco applicetur, quia non habet locum iſtud ſtatutum, quando adeſt alius, qui rationabilius ſuccedat quã fiſcus, quod intelligitur de nepote Bal. in d. l. ſi qua pęna. nume. 5. Alex. conſil. 75. nu. 9. lib. 1. Ruin. conſil. 8. nume. 6. vol. 5. Thob. Non. conſil. 95. nume. 2. & 10. Si enim Doctr. Bal. intelligenda eſſet de eo, qui non ex propria perſona, ſed iure ſubrogationis in locum fiſci ſuccederit non daretur comparatio, quæ non cadit inter æqualia, & inter ea quorum vnum ſubrogetur loco alterius, ſed inter diuerſa in quibus maior ratio viget in vno quam in alio, cum igitur nepos ſubintret in locum patris non fiſci, omnes prædictæ regulæ firmatæ vendicant ſibi locum quoad ipſam in bonis aui, quæ procederent in patre ipſius ſi delictũ non commiſiſſet.

8 Non obſtat Salyc. in auth. bona damnatorũ. nume. 4. C. de pręſcript. Vbi vult, quod bona dãnatorum deferantur ad filios ex Principis indulgentia, & per conſequens ſubrogentur in locum fiſci, quia Salyc. loquitur de bonis quæ erant ipſius delinquentis, re & ſpe, in caſu autem propoſito bona non ſunt delinquentis, ſed aui, qui nullum commiſit delictum, nec Salyc. loquitur quãdo adeſt perſona in medio, & quæ abſque miniſterio hominis ſubintrando in locum patris prout eſt nepos, excludit fiſcum, ſicut enim in caſu commiſſi delicti nõ poteſt prętendere fiſcus aliquod ius in bonis fideicommiſſo ſubiectis propter ſubſtitutum, ita in propoſita quæſtione propter nepotem cui magis debetur legitima fiſcus remouetur non autem nepos admittitur ex fiſci Priuilegio aliàs ſequeretur alterum ex his quod ſi accuſ. poſt perpetratum delictum à filio, alios ſuſceperit filios, vel quod alij filij priuarentur legitima, vel duplex ex bonis ipſius legitima detraheretur quod eſſet maximè iniquum, cum anima quæ peccat ipſa mori debeat, & pater non debeat filij iniquitatẽ portare Hierem. 31. & 5. Zeul. 18.

9 Pręterea ſi nepos iure ſubrogationis legitimã habere deberet, alterum ex duobus neceſſario ſequeretur, vel quod omnia iura Patris Poteſtatis confunderentur. Hoc enim peculeum inter aduentitia tanquàm à fiſco proueniens veniret cõnumerandum, & cum in eo pater viuens habeat vſumfructum. l. cum oportet. C. de bon. quæ lib. ſi legitimam in vita nepti dare teneretur & proprietatem & commodum vſusfructus ſibi à lege delatum ſine culpa amitteret, vel ſi ſecundum dicta iura hic caſus venit decidendus neceſſario ſit expectanda mors ipſius aui, quod & æquitati & iuſtitię conuenit; ſtatutum enim exorbitans nõ debet extendi, & caſus ab eo omiſſus remanere debet in diſpoſitione iuris communis. l. commodiſſima. ff. de libe. & poſthum. l. ſi cum dotem. ff. ſolut. matrim. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

De publica fide quando ſeruanda ſit: & in ſpecie decapitaliter bannito: abſoluto & remiſſo: ex eo quia curiæ præſentauit caput alterius banniti, An poſſit iterum inquiri ſi delicta illius: cuius caput præſentauit erant minora, & leuiora iis, quibus fuerat capitaliter damnatus, An vero ſit dimittendus & relaxandus in priſtinam libertatem, ne ſub fide publica deceptus videatur.

SVMMARIVM.

Gratia delicti, vel ſecuritas conceſſa à Principe vel à iudice ſine cauſæ cognitione, & ſine ordine iudiciario ſeruanda eſt, quamuis inualida fuerit, ne quis ſub fide publica decipiatur. nu. 1.

Sententia abſolutoria ſi ex aliquo iuris defectu fuerit nulla & inualida reuocanda eſt, nec abſoluto prodeſt, nec idem abſolutus conqueri poteſt de fide publica. nume. 2. & nu. 25. in fine verſic. nec poteſt conqueri, & nu. 26. & nu. 33. 34. & 41. Contra nu. 15. & 16. & de materia ferè per totum conſilium.

Sentẽtia ſi fuerit nulla poterit idem Iudex ſi ordinarius ſit, vel eius ſucceſſor ſuper tali nullitate cognoſcere & pronunciare. nu. 2. & nu. 3.

Abſolutus nulliter à delicto poteſt iterum inquiri & proceſſari ab eodẽ iudice qui nulliter abſoluit. nu. 2. in fi.

Sententia dicitur notorie iniuſta quando de iniuſtitia conſtat ex actis. nu. 3.

Appellare non eſt neceſſe à ſententia notoriè iniuſta. nume.4. & nu,33.verſ.ſi hac fieri poſſunt.

Ius dicendi de nullitate non niſi ſpatio viginti annorum præſcribitur.

Bannitus remiſſus & abſolutus eo, quia occidit aliũ bannitum, ſeu etiam, quia præſentauit curia caput alterius banniti pro delictis tamen minoribus & leuioribus illis quibus remiſſus & abſolutus erat condemnatus, nunquid poſsit iterum inquiri & moleſtari, An vero debeat dimitti, ne ſub fide publica deceptus videatur. nume.1. & omnibus ſeqq. Vbi multa pro & contra deducuntur.

Bannitus abſolutus & remiſſus, quamuis nulliter remiſſus & abſolutus non poteſt impunè occidi.nume.6. contra.nu.35.& in addit.littera [a]. vbi de materia.

Bannitus tolleratus non poteſt impunè occidi. nu.6. & in addit.littera [b]. vbi de materia, & nu.8.

Securitas data in caſu in quo dari non debet, dummodo ſit data à perſona habente facultatem, ſeruari debet. nume.7.

Prætor ſiue Iudex an poſsit conſtituere præmium capienti bannitum.nu.9.& in addit.littera [d].& nu.10. vbi etiam an poſsit concedere capienti, ſeu occidenti bannitum nominatione alterius banniti, ſeu remiſsionem ſui ipſius.

Bannitum capiens ſi præmio non gaudet: recuperat tamen expenſas factas in captura ipſius banniti. nu.9. & in addit.littera [c].vbi de materia.

Fides data à Præſide, vel Iudice de mandato Principis dicitur fides data ab ipſo Principe.nu.10.

Factum iudicis de mandato Principis, dicitur factum Principis. nu.10.& nu.38.

Conſtitutio, ſeu ſtatutum concedens præmium & nominationem capientibus, ſeu occidentibus bannitos dicitur fauorabilis. nume. 11. & in addit. littera [f].vbi de materia.

Cauſa ceſſante non ceſſat effectus iam conſumatus. numero 13.

Gratia & liberatio delicti obreptitia non eſt ſeruanda, quando obreptio fuit doloſa, ſecus ſi per ignorantiam commiſſa fuerit.nu.14.

Actus palam geſtus non cenſetur dolo factus. nume. 14. in fine.

Delictum an dicatur grauius, vel leuius cognoſcitur ex qualitate pœnarum impoſitarum.nu.14. & in addit. littera [g]. vbi de materia.

Gratia quamuis nulla defectu Poteſtatis, ſeruanda eſt. nume.16.& 17.

Surreptio non operatur, quando in gratia expreſsè dicitur eam eſſe trahendam etiam ad non expreſſa. nume. 18.

Iudex poteſt concedere ſaluum conductum reo citato ad comparendum pro delicto pro quo Procurator interuenire non poteſt quando dubitat de alijs delictis moleſtari.nu.22.& nu.28.vbi etiam ſecus ſi ſaluum conductum concederet non ad iſtum effectum.

Bannitus remiſſus & abſolutus cum aliqua qualitate, vel conditione non verificata qualitate, & conditione poteſt impunè interfici. nu. 28. & in addit. littera [h]. & nume.24.vbi de materia, & nume.25.& num.38. verſ. Hæc enim obiectio.

Actus conditionalis nihil ponit in eſſe.nu.23.in fine.

Actus legitimè factus nihil operatur.num.23.in fine, & nume.25.verſic.& paria ſunt, & nu.35.ad finem.

Iudex non poteſt remittere bannitum: ex eo quod alium bannitum occiderit, ſeu ceperit ſi delicta capti, ſeu occiſi banniti erant maiora, & grauiora illis, quæ commiſerat capiens, ſeu occidens bannitum. nume.25. & nu.38.ad finem declara, vt in addit.littera [i].

Paria ſunt aliquid non eſſe factum, vel non legitimè factum, nu.25.& nu.35.ad finem.

Sententia quæ trãſit in iudicatum facit de albo nigrum. nume.26.

Sententia notoriè iniuſta, ex eiſdem actis dicitur nulla. nu.26.& nu.29.in fine.

Iudex promittens impunitatem Reo ſi delictum fatebitur, nõ tenetur illam ſeruare.nu.27.& nu.34.in fine: & in addit.littera [l]. vbi de materia.

Teſtes non debent iudicare. nu.30.

Sententia lata contra caſum legis ſeu conſtitutionis tanquam continens expreſſum iuris errorem dicitur notoriè iniuſta.nu.31.

Sententia lata contra ſtilum dicitur notoriè iniuſta. nume.32.

Stilus pro lege ſeruandus eſt.nu.32.

Appellationis Iudex corrigit & reuocat grauamen iudicis à quo: Ad hoc enim inuenta eſt appellatio.nu.33.

Sententia notoriè iniqua, nunquam tranſit in iudicatũ. nu.33.verſ.ſi hac fieri poſſunt, iuncto nu.4.

Occidens bãnitum dicatur miniſter & executor iuſtitiæ. nu.35.verſ.ſi priuato licèt.

Gratiam ſubreptitiam obtinens non decipitur ſub fide publica, ſed ipſe decipit Principem.nu.36,

Bannitus, qui per gratiam ſubreptitiam occiſus fuit poteſt impunè occidi. nu.36.

Tollerantia banniti non facit quin illum occidens puniri poſsit, niſi tollerantia fuerit cum Principis ſcientia. nu.37.& in addit.littera [m].vbi qualis debeat eſſe tollerantia bañiti, ad hoc vt illum occidens impunitate non gaudeat.

Gratia Principis certo modo conceſſa; alio modo denegata cenſetur.nu.38.verſ.Principis enim gratia iuncto. nume.23.& ſeqq.

Gratia conceſſa pro homicidio nõ deliberato cenſetur denegata ſi homicidium fuerit deliberatum. nume. 38. poſt medium.

Abſolutus per viam diſpenſationis ab eo qui diſpenſandi poteſtatem non habebat poteſt iterum inquiri. nu.30. in fine.

Teſtium depoſitio non releuat, nec concludit data poſsibili veritate in contrarium. nu.39.

Confeſsio oris proprij, eſt maior probatio omnibus alijs. nume.40.

CONSILIVM LIII.

1 ADSIT DEVS. Fuit dubitatum in ſacra conſulta. Nunquid quidam Simon de Monteacuto capitaliter condemnatus pro pluribus delictis. Sed abſolutus & remiſſus (Fiſco citato & non appellante) eo quia Curiæ præſentauerat caput alterius banniti & condẽnati poſſit iterum inquiri, & moleſtari cõſtito ex proceſſu quod iniuſtè fuerit remiſſus & abſolutus, cum delicta illius cuius caput præſentauit curię eſſent minora & leuiora ijs pro quibus ipſe fuerat capitaliter damnatus; & propterea non poterat gaudere indultu Pontificio conceſſo Bannitis alios bannitos pro pari, vel maiori delicto occidentibus, An vero ſit dimittendus & relaxãdus in priſtinam

ſtinam libertatem; ſuis tamen condemnationibus obnoxius ne ſub fide publica deceptus videatur, & requiſitus ab Illuſtriſsimis DD. eiuſdem conſultæ Cardinalibus, vt quid in propoſita dubitatione ſentirem pro veritate explicarem. Dicebam, quod quando delinquens ſine vlla cauſæ cognitione, & iudiciario ordine, & ſic per modū gratię obtinuit remiſſionem delicti, vel ſecuritatem aliquam à Principe vel à Iudice, dictaq; gratia, ſeu ſecuritas inualida eſt: Tunc vtique ne is ſub fide publica decipiatur impunitus dimitti debet ad trad. per Bart. in l. is qui reus nume. 12. ad finem. ff. de publ. Iudic. Alber. in l. præſenti nu. 8. poſt med. verſic. ſed ſi hoc caſu data ſit C. de his, qui ad eccleſ. confu. Boſſ. in tit. de remed. ex ſola clemen. Prin. nume. 42. verſ. eſt verum, &c. Et iſti ſunt propriè termini l. 1. C. de his qui ven. ætat. impetr. ibi. Ne hi qui cum eis contrahunt principali authoritate circumſcripti eſſe videantur, & latius dixi in primo libro q. 6. nume. 27. & q. 29. num. 95. ibi ſi percurrantur omnes Doctores loquẽtes in materia omnes in quam loquuntur in remiſſione delicti vel ſecuritate cōceſſa per viam gratiæ & non iuſtitiæ.

2 Quod ſi per viam iuſtitiæ, & ordine iudiciario abſolutionem à iudice quis obtinuerit, taleſque abſolutio ex aliquo iuris defectu nulla & inualida ſit non eſt amplius recurrendum ad terminos d. l. 1. C. de his qui ven. ætat. impetra. An ſcilicet, quis debeat, vel non debeat decipi ſub fide publica, ſed ad terminos. l. ſi Præſes. C. quomodo, & quando Iudex, & l. 1. C. de ſenten. & interloq. omn. iud. quibus probatur, quod quando ſententia eſt nulla, poteſt tūc idem Iudex ſi ordinarius ſit, ſeu etiam eius ſucceſſor iterato ſuper eadem cauſa cognoſcere & pronunciare; & ita etiam latè tradiderunt Vant. tit. coram quo nullitas, &c. nume. 9. & ſeqq. & Capra concluſ. 26. nume. 19. ſeqq. vbi de communi; & in criminalibus quod nulliter abſolutus poſſit ab eodē iudice, ſeu ſucceſſore iterum inquiri, & proceſſari videtur in terminis tex. in l. ſi accuſatoribus, & ibi hoc notant Bal. ante nu. 1. in ſummario. iuncto nu. 6. & ſeqq. Saly. nu. 1. in princ. iuncto verſ. item quod ſentẽtia nulla, & nu. 11. & 12. C. de accuſat.

3 Quare, tùm ſententia abſolutoria lata ad fauorem Simonis de Monte Acuto præſupponatur notoriè ex eiſdem actis in ipſa, & conſequenter ipſo iure nulla ſecundum magis communem, & canonizatam opinionem de qua poſt alios antiquiores teſtatur Contard. in l. vnica in 9. limitatione. nume. 41. ſeqq. C. ſi de moment. poſſeſſ. Cęphal. conſil. 241. nume. 45. ſeqq. lib. 2. Menoc. in l. fina. nume. 852. ſeq. C. de edict. diu. Adria. tollen. Nihil video quin poſſit ab ipſo met iudice ac etiā ab ipſius ſucceſſore corrigi & reformari per præallegata; cum, vt inquit Bal. in d. l. ſi accuſatoribus nume. 7. verſic. ſeptimo nota. Iſte eſt caſus in quo idem Iudex, vel eius ſucceſſor poteſt corrigere ſuum errorem commiſſum tam in procedendo quam etiam in pronunciando; & quod nullitas ſententiæ, quæ ex eiſdem actis prætenditur poſſit coram eodem iudice intẽtari dixit cōmunem Villalob. in ſuis commun. opinio. verſic. nullitas. nume. 45.

4 Nec obſtat in caſu noſtro quod fiſcus nō appellauerit, quia ſtante notoria iniuſtitia appellatio non erat neceſſaria. l. 1. §. 1. ff. quæ ſenten. ſine appell. reſcin. ius autem dicendi de nullitate non niſi ſpatio triginta annorum præſcribitur Aym. de antiq. par. 2. ſect. ex præmiſſis. nu. 25.

5 Verum contra prēmiſſam hanc meam ſententiam directè ſentiens alter doctiſſimus vir & conſultor aduerſus prædicta dicebat ſic: Non ambigitur iudicē poſt ſentẽtiam nulliter latam dummodo non per ſordes id fecerit poſſe ex integro ſentẽtiam ferre, nec reuocatur etiam in dubium pro nunc, num ſententia, quæ appareat iniuſta ex eiſdem actis habeatur pro nulla; de quo tamē ſatis dubitaretur ad effectum de quo agitur, ſed his præſuppoſitis dubitari. Primo in facto num ſententia liberatoria de qua agitur appareat iniuſta ex eiſdem actis in quo opus eſſet videre, nūquid inæqualitas, & exceſſus delictorum Simonis appereat ex proceſſu tunc fabricato, & ſuper quo fuit ſententiatum an vero ex nouo proceſſu quod nunc factum fuit per Gubernatorem, ſecūdum erat dubium, quod tangit D. Farinacius in principio ſui Reſponſi, videlicet nunqnid dato, quod ex eodem Proceſſu appareat de iuſtitia liberatoriè, & ſic de eius nullitate iſte Simō ſic iniuſtè & nulliter rebannitus potuerit nunc capi, & poſſit puniri, An verò debeat reponi in eam libertatem in qua erat ante huiuſmodi ſentẽtiam cuius ipſe fidem ſequutus libere poſtea ſemper & hucuſque verſatus eſt in ciuitate, & territorio, vt alij nō banniti; & in hoc idem D. Farinacius primo loco conſiderabat quod l. 1. & ibi Docto. C. de his, qui ven. ætat. loquuntur de fide Principis; Et quod ſic loquuntur omnes alij, qui dicūt neminem decipiendum eſſe ſub fide publica nō autem de fide iudicis: Secundo, quod ſententia huiuſmodi liberatoria nulla nullum præſtat impedimentum quin ſententiæ condemnatoriæ antea latè contra Simonem exequi poſſint, & debeant cum delicta ipſius & pōdere & numero in tãtum excedant delicta banniti ab eo interfecti.

6 Ex his tamen inquiebat Excellentiſſimus vir animus non quieſcit meus, vt poſſim recedere à contraria opinione. Primo, quia bannitus nulliter [a] remiſſus non à Principe, ſed à magiſtratu non poteſt impunè offendi ſub fide rebannitionis licet inualidè Nell. in tracta. de bannit. 3. par. ſecundi tempor. q. 84. verſ. Puto tamen, quod licèt. Vbi Nell. in fortioribus terminis id dicit de eo, qui propria quadam temeritate verſabatur, & craſſa magiſtratus ignorantia tolleratus fuerat, & admiſſus ad honores, & ſic tacitè tantum erat rebannitus. Multo igitur magis id videtur dicendum de eo qui in magiſtratu, ad id authoritatem habente declaratus eſt expreſsè pro rebannito reſtringitur etiam, quia Nell. id dicit de magiſtratu, qui non habebat ius rebanniendi, & ſic carebat iuriſdictione; qua in hoc non caruit Gubernator Aſculi, & eius Locumtenēs, qui huiuſmodi facultatem habebant ſpecialiter à Principe demandatam; & licèt Nell. ibi loquatur de offenſione priuati non autem quod huiuſmodi rebannitus tutus ſit à publica vindicta iudicis, tamen ſic eſt intelligendus, quia ratio generalis eſt

quod

b quod tollerantia [b] pręſtat ei ſecuritatem, vt dicit Salyc. in l. nullus num. 1. C. de Iude. Quem refert & ſequitur Ioan. de Anan. in cap. ſicut nume. 12. extrà eod. tit. Alex. conſil. 1. nume. 1. lib. 2. & conſil. 108. ad finē lib. 6. Et in terminis, quod huiuſmodi tolleratus tutus ſit etiam à Iudice declarat Marſil. in pract. §. aggredior nu. 28. cum ſeqq. & conſil. 46. omnipotens. num. 3. Vbi idem tenet in eo qui falſo exiſtimās ſe poſſe frui generali abolitione, ſiue indulgentia Principis abſque tamen debitis requiſitis publicè vel ſatus fuerat in ciuitate Forliuij, & à Gubernatore & officialibus Papæ ibi tolleratus.

7 Secundo facit quia ſeueritas data in caſu in quo dare non debuit dummodo ſit data à perſona habente facultatem ſeruari debet Bart. in l. is qui reus. nume. 12. verſic. dicit tamen. ff. de publ. iudic. Et Pau. de Caſtr. conſil. 423. quia ſub nume. 9. lib. 1. & ſic cum D. Gubernator habuerit facultatem concedendi huiuſmodi liberatorias licet ſimus in caſu quo eam dare non debuerit, tamen eſt ſeruanda ſecuritas inde emanata.

8 Tertio, quia licet ſupradicta concluſio de bannito de facto tollerato quod non poſſit impunè

c offendi habeat quoſdam contradictores; tamen retenta etiam contraria opinione, eam non habere locum quando agitur de prouidēdo offenſioni faciendæ, dicit in ſimili Alexan. in l. huiuſmodi. §. ſi ita nume. 3. de lega. primo. Quem refert & ſequitur Dec. conſil. 327. nume. . . Vbi dicit, quod hæc eſt mitior opinio.

9 Quarto facit, quod licèt Prætor nō poſſit cō-

d ſtituere præiudicium [d] capienti bannitum, ſi tamen id faciat, & aliquis eius fidem ſequutus capiat bannitum licet non conſequatur præmium

e recuperat tamen à Republica expenſas [e] factas in captura Bart. in l. 1. in princ. nume. 4. ff. de Iuſtit. & iur. & ſic patet, quod capiens bannitum licet ex defectu iuriſdictionis Prætoris non conſequatur præmium. Non tamen debet ſub eius fide remanere in aliquo damno.

10 Quinto dicebam publicam fidem Simoni ſeruandam eſſe l. 1. C. de his ven. ætat. impetr. Quæ num habeat locum in fide Principis tantum: An etiam iudicis remitto me ad ſcripta per D. Farin. d. ſua q. 6. nume. 27. & q. 29. nume. 45. cum ſeqq. Præterea fides data huiuſmodi Simoni potius debet dici fides ipſius met Principis quam Præſidis quia Pręſes id non fecit propria authoritate, nec ordinaria iuriſdictione id facere poterat l. 1. §. fin. ff. de quæſtio. cum alijs, ſed id fecit ex iuriſdictione ſpecialiter demandata per litteras, ſiue alio pacto Bar. in d. l. 1. in princ. nume. 3. ff. de iuſt. & iur. Et in terminis banniti, qui alium præſentauit dicit Auguſt. ad Ang. de malefic. in glo. quod fama publica ad nume. 77. & Nell. tertia parte, ſecundi tempor. quæſt. 6. & quæſt. 64. Et Roman. ſingul. 543. Et hoc licet aliqui teneant contrarium, tamen in ſtatu Eccleſiaſtico apertum eſt iudicis etiam ſuperiores ante huiuſmodi litteras non habuiſſe hanc facultatem etiam poſt conſtitut. fel. recordat. Pij Papæ Quarti, quæ fuit pluries reuocata. Et ex hoc etiam alio capite intrat regula d. l. 1. C. de his qui ven. ætat. Quia factum Præſidis ex ſpeciali mandato Principis cenſetur factum ipſius met. Principis l. 1. §. qui mandare & l. 3. ff. de offic. eius.

11 Sexto, quia ſi huiuſmodi liberatoriæ in dubiū ſic reuocentur, vt ita liberati à bannis pro triginta annis quibus datur dici de nullitate, poſſunt trahi ad iudicium carcerari, & in diſcrimine vitæ poni pauci, aut nulli dabunt aures huiuſmodi bannimentis, & prodent amicos, vt tādiu poſtea iuuant de eorum ſtatu incerti & cogantur, aut triginta alijs annis exulare, & exponere ſi vindictæ propinquorum banniti interfecti, aut ad ciuitatem redire cum eo, tam longo dubio ſtatu, & diſcrimine vitæ & ſic impeditur effectus iſtius, tam proficuæ & fauorabilis conſtitutionis, vt tā

f fauorabilem [f] dicunt Nell. d. 2. par. ſecundi tempor. q. 50. & 3. par. q. 6. poſt Iacob. Butrig. & Bar. & Bal. per eum allegati.

12 Et ex hoc reſponſum videtur omnibus in contrarium adductis, quia Gubernator Aſculi habebat facultatem concedendi huiuſmodi liberatorias in vim litterarum, & bannitorum.

13 Ad ſecundum, quod liberatoria nulla, nullum de iure præſtet impedimentum exequutioni condemnatoriarum antea latarū Reſpōdetur quod licèt liberatoria non obſtet; obſtat tamen fides, & ſecuritas inde emanata: iuxtà illud, quod dicitur, quod ceſſante cauſa nō ceſſat effectus iam conſumatus, vt latè per Tiraquel. de cauſ. ceſſan. limitatio. 1.

14 Concedo autem, vt dicebam, quod ſi deprehēdi poterit iſtum Simonem, dolo obrepſiſſe liberatoriam. quod tunc penitus carere debebit omni eius commodo, & effectu. ex l. ſi quis obrepſerit. ff. de falſ. Et quia dolus & fraus nemini debēt patrocinari; & ex alijs, quæ omittuntur breuitatis cauſa cum nulla in hoc fiat controuerſia; ſed hactenus ex relatione nullus deprehenditur dolus, quia vt dicebam delicta dicuntur grauia, vel

g leuia non ex ipſo facto tātum ſed ex qualitate [g] pœnarum impoſitarum c. non afferamus 24. q. 1. Ioan. Andr. in cap. ac ſi clerici nume. 13. extrà de iud. ſing. de Amod. conſil. 209. quæſtio proponitur. nume. 9. Felin. in cap. dilecti filij. nume. . . extrà de except. Et ſic potuit iſte Simō iuris ignarus decipi in pondere delictorū & in pœna, quinimò hactenus potius apparet de non dolo, quia in his, quæ ſunt de genere permiſſorū, ſiue actus indifferentis ſi actus fiat palam non cenſetur dolo factus. l. fina. ff. de ret. nupt. & l. non exiſtimo ff. de adminiſtrat. tuto. cum alijs; ſed ex proceſſū facilius, & certius hæc omnia perpendi poterūt.

15 Et ad comprobationem præmiſſorum contra eandem meam ſententiam: Alter conſultor reſpondebat ſic: In cauſa Simonis de Monte Acuto, qui ſub prætextu, quod alium ſibi ſimilē Ducem bannitorum occiderit fuit à Locūtenente Gubernatoris Aſculi per ſententiam diffinitiuā à banno liberatus & plenariam omnium delictorum; nec non etiam ad primam remiſſionem obtinuit in qua propterea publicè deambulare cœpit. Non videtur mihi in dubium reuocandum an prædicta ſententia ſit nulla ex defectu iuriſdictionis, vel ex notoria iniuſtitia, & an propterea fiſcus non obſtante lapſu decennij, ſeu vigore reſtitutionis in integrum poſſit appellare; ſeu reuiſionem

uiſionem & reuocationem huiuſmodi ſententię petere. Indubitati enim iuris ſunt iſtius modi inſpectiones: Adeò vt in ijs D. Farinacij opinionē prorſus admittendo cenſerem. Sed alibi in præſenti cauſa difficultatem, ſeu (vt vocant) punctū cōſiſtere opinor in eo videlicet, an prædictus Simon ſub Clypeo huiuſmodi ſententiæ liberatoriæ ſe tueri poſſit, vt ſub fide publica deceptus dicatur, quotieſcunque prætextu nullitatis ſententiæ ipſum capi, & carcerari contingat; & in huiuſmodi terminis non loquitur, nec vllo pacto adaptari mihi poſſe videntur iura per dictum D. Farinacium allegata videlicet l. ſi Præſes C. quomodo & quando iudex; & l. ſi accuſatoribus. C. de accuſ. cum authoritatibus Bal. Salyc. Vantij Cęphal. Menoch. & aliorum.

16 Prout neque etiam in hiſce terminis admitterem dicti D. Farinacij diſtinctionem, An videlicet per modum gratiæ, & nulla cauſę cognitione præcedente remiſſionem banni, & delictorū obtinuerit; an vero ordine iudiciario. Et ſic per viam iuſtitiæ, & an Principe, vel à iudice ad effectum, vt ex improuiſo capi, & puniri poſſit, vel non; vtroq; enim caſu ſi id fiat nulli dubium eſt quod ſub fide publica deceptus dicetur; & propterea intrat ratio & prohibitio text. in l. 1. C. de his qui veniam & Doctr. Bar. Boſſ. Clar. Vulpell. per Farinac. allegatorum in eius lib. 1. q. 6. nu. 2. Vbi dum refertur, quod is qui à Cardinale Caraffa fuerat nulliter abſolutus de homicidijs, & alter qui ſimiliter à Iudice Burgi ſententiæ cum principalis remiſſionem nulliter obtinuerat, & poſtea capti fuerunt, tandem poſt longas diſceptiones vnus à Hieronymetto alter de communi viſitatorum voto in priſtinam libertatem reſtituti licet priori condemni obnoxij, & tamen certum eſt, quod iudex Burgi reum illum non poterat liberaſſe ex mera gratia, ſed potius ex eo, quod bannitum occiderit, vel ab occiſore fuerit nominatus, aut quod ſimile id quod non niſi per viam Iuſtitiæ, & ordine iudiciario fieri potuit; & propterea prædictam diſtinctionem nulla præſertim Doctorum authoritate fulcitam, & contra mentem eiuſdem Farinac. prorſus reijcerem.

17 Et huiuſmodi obſeruantiam etiam in caſu defectus præſentatis iudicis ſequuta eſt anno ſuperiori ſacra cōſulta cuiuſdam Interamnenſis nulliter à Gubernatore Vrbis gratiati me ipſo pluries cauſam proponente, adeò vt non videā quare nunc præfatus Simon ſub iſta fide publica decipi poſſit cum præſertim remiſſionem obtinuerit ex occiſione alterius ſimiliter banniti, quæ fauorabilior mihi videtur quam ſi ex nominatione, ſeu compoſitione.

18 Prout ſimiliter mihi non videtur in iſto caſu intrare ſubreptio ex eo, quod nō expreſſerit quędam alia delicta, videlicet homicidium, blaſphemiam & impedimentum præſtitum ſacerdoti cōſecranti; quia cum remiſſa ſint ſpecialiter in ſententia delicta etiam non expreſſa etiam quod eſſent grauiora & plura expreſſis, & tandem reſtitutus, ac ſi vnquam deliquiſſet: Militabit ſemper ratio naturalis & iuriſgentium, & ciuiles etiam, vt non debeat decipi ſub fide publica iſtius ſententiæ etiam ſi iſte Iudex Locumtenens Generalis Reuerendiſſimi Viſcontis, qui ſummam authoritatem quoad bannitos ferebatur à ſanctiſſimo D. N. habuiſſe, verè non habuerit facultatem addendi huiuſmodi clauſulam.

19 Huc accedit quod maior pars delictorum per Simonem patratorum non videtur probata niſi mediante eius confeſſione, quæ non ſufficit; Et quod citato, & interrogante fiſco fuerunt examinati teſtes, qui deponunt per maius temporis ſpatium interfectum à Martino fuiſſe bannitum, & ſemper Marco Sciarrę adhęſiſſe, adeo vt impoſſibile videt, quod omnia eius facinora potuerint numerari, & deduci, ac cum illis Simonis comparari. Vnde non ſine ratione Iudex, & forſan abſque vitio notorię iniuſtitię potuerit addere clauſulam generalem, etiam quoad nō expreſſa licet male fecerit addendo inſuper etiam ſi maiora expreſſis. Præterquam quod cōparationes, & ponderationis delictorum non ita adamuſſi, & ſubtiliter conſiderari ſoleant, loquor in occidentibus manu propria bannitos non autem in nominationibus, quę ſunt odioſę, & propterea à S. D. N. & à felic. record. Pio Quinto fuerunt etiam prohibitæ, & ſufficiat exemplum recens Baptiſtellæ.

20 Et propterea ſum in eodē voto dictum Simonem non poſſe damnari ad mortem ex veteribus delictis, nec ſententiam reuideri debere niſi prius è carceribus dimitteretur. Aliàs enim non modo frangeretur publica fides, ſed omnes banniti propter iſtud malum exemplum ab occidendis alijs retraherentur, nec publicè expediret. Abſit autē vt credam D. Simonem eſſe è carceribus relaxandum, ſed potius prout aliàs dixi cēſerem proceſſum ſuper nouo delicto eſſe impugnandum, & omnem diligentiam adhibendum, vt ſi non conuincat ſaltem eruantur inditia vrgentia ex quibus ad triremes damnari, aut acriter cum proteſtationibus torqueri poſſit, cum in homine, tam facinoroſo quodlibet leue inditium ſit grauiſſimum, & pęnæ ex nō capitalibus fiant capitales.

21 Verum præmiſſis non obſtantibus meam propoſitam ſententiam de iure veriorem eſſe affirmabat; Tertius conſultor & Doctrina & integritate excellens, ad præſensq; ob eius merita, meritò in ampliſſima dignitate conſtitutus. Dicebat enim ipſe in hoc articulo, An ſcilicet & quando fides publica ſeruanda ſit, tres eſſe cōſtituendos caſus, Primus eſt, quando Princeps purè & ſimpliciter concedit gratiam vel ſaluumconductum hoſti, & rebelli, quia tenetur ad illius obſeruantiam nequis ſub fide publica decipiatur. l. 1. ff. de conſtit. pecu. l. 1. C. de his qui ven. æta. Iſto enim caſu nulla pœnitentia admittitur per quam fides publica poſſit violari l. contentionum. ff. de pact. l. fina. ff. de legatio: vbi violator fidei publicè datur in prædam hoſti offenſo, & procedit concluſio etiam ſi gratia non eſſet concedenda Menoc. de arbitr. caſu 337. nu. 5.

22 Et idem eſt dicendum in ijs, quæ iudici ſunt permiſſa de iure purè & abſolutè prout quando bannito Iudex ſaluumconductum concedit temporalē, vt cognoſcatur de delicto in caſu in quo non admittitur Procurator, & tunc etiam eſt ſeruandus. Bart. in l. is qui reus. nume. 12. ff. de public. iudic.

Secundus

23 Secundus caſus eſt, quando Princeps fecit gratiam non quidem puram & ſimplicem, ſed conditionalem vel qualificatã; & noluit quod illa conditio vel qualitas per iuſdicentem purificaretur exemplum concedit rebannitionẽ Princeps bannitis qui habeant legitimam pacem, producitur pax, quæ non eſt, legitima puta quia non ab omnibus heredibus, tamen iudex pronunciat pacem legitimam quę non eſt, & rebanniuit, ſeu cancellauit bannum certè non valet hæc gratia, & poteſt iſte ſic rebannitus impunè interfici, quia paria ſunt quod aliquid ſit non factum, vel factum minus legitimè, in puncto eſt conſilium crim. Cepo. 7. nu. 5. & per totum Nell. in 1. par. 3. temp. q. 3. vbi nec fides publica violatur hoc caſu quia ſibi imputet ſi conditionem appoſitam à Principe non impleuit. Actus enim conditionalis nihil ponit in eſſe l. ſi quis fundum ff. de contrahendi empt. & actus ſubſequutus à iudice nihil operatur ex quo non eſt legitimè factus l. ſi non ſecundum ff. de donat. inter vir. & vxor.

24 Simile exemplum ponit Boſſ. qui citat prædictos in tit. banniti quid amitt. nu. 3. verſ. ſucceſſiuè vult, quod ſi Princeps faciat gratiam qualificatam, puta bannitis, qui non animo deliberato ſunt banniti; & iudex rebanniret eum, qui eſſet animo deliberato nihil acquirit, nec eſt tutus ſi interficiatur. Niſi Iudex eſſet talis qui poſſit diſpenſare ſuper qualitate, quia ſi faciat ex certa ſcientia valeret ex cauſa prout dat exemplum in Senatu Mediolani, vt idem dicit Clar. §. fina. q. 57. nume. 9.

25 Et in hoc ſecundo caſu poteſt accommodari exemplum de banno per quod rebanniuntur, & gratiantur banniti, qui interfecerint bannitos paris, vel maioris delicti; quia ſi iudex liberat bãnitum, qui interfecit alium bannitum pro mino-
1 ri delicto,[1] certè nulliter facit, & non poteſt de iure hoc facere, vt per Socin. conſil. 157. lib. 2. per totum, & non poteſt ille rebannitus conqueri de fide publica ex quo Iudex facit contra ius conſtitutionis, & in caſu non permiſſo. l. relegati. ff. de pen. in fine, & paria ſunt non eſſe vel eſſe, ſed nõ legitimo modo factum d. l. ſi non ſecundum ff. de donat. inter vir. & vxor. Nec poteſt conqueri de fide publica iſte rebannitus contra conſtitutionem quaſi crediderit Iudici, & ſic bono viro, qui excuſationem inducit. Quia hoc non procedit in ſententia iudicis via iuris lata, quæ ita demum tuetur ſi iuſta & valida eſt. Aliàs autem ſubiacet de ſui natura retractationi, & non eſt ſententia l. 4. §. condit. ff. de re iud.

26 Tertius caſus eſt, quando Iudex peruiam iuſtitiæ inter priuatos; vel etiam inter priuatum, & publicum iuſtitiam facit; quia ſi pronunciat cõtra ius litigationis ſententia à qua non appellatur tranſit in iudicatum, & facit de albo nigrum ſi contra ius publicum eſt nulla, iuxtà notat. in l. 2. C. quan. prouoc. non eſt neceſſ. & qui habet ſententiam pro ſe non dicitur habere fidem publicam à qua non liceat recedere, ſed dicitur habere clypeum iuſtitiæ habentem præſumptionẽ pro ſe donec appareat de contrario; ita Felyn. in cap. quoniam contra nume. 23. & ſeq. verſic. tertia cõcluſio de probat. vbi quod ſi notoria iniuſtitia ex actis conſtat ſententia redditur nulla; & dicit communem num. 26. Vant. de nullit. ex defect. Proceſſ. num. 127. Vbi quod tunc ceſſat pręſumptio, & eſt nulla; & ſic patet ad ſenſum, quia quotidie videmus ſententias reuocari, vel ex capite iniuſtitiæ, vel nullitatis, vel alio remedio, & non poteſt habens ſentẽtiam pro ſe dicere habeo fidem publicam, contra quam non eſt licitum venire; Quia niſi quatenus ſententia ſubſtinetur de iure non tribuit remedium fidei publicæ, & ad hunc terminum non poteſt deduci ex quo iudex tenetur iudicare ſecundum acta, & probata. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic. Præſid.

22 Probatur multis exemplis, quod quando iu-
1 dex promittit impunitatem[1] vel dat fidem ſuam delinquenti, quod ſi confiteatur, delictum illum liberabit; certè iſta non poteſt dici fides publica, quia non eſt data facultas iudici hoc promittendi; & vbicunque iudex excedit facultatem ſuam promittendo aliquid, non intrat fides publica, ſed fatuus eſt ille, qui iudici credit hoc caſu; ita Boſſ. tit. de confeſſ. per tort. nume. 12. Vbi dicit communem, & magis communem Clar. pariter §. fina. q. 55. nume. 9. dicit hanc veram communem, & magis communem.

28 Hoc idem probatur in exẽplo Bartoli, & Doctores in l. is qui reus. nume. 12. dum concedunt, quod fidantia data à iudice bannito, vt veniat ſe excuſandum à nouo delicto, valet, & eſt ſeruanda quando non poteſt audiri per Procuratorem; & quando bannitus non eſt bannitus à ſuperiore & ſi concederet fidantiam bannito à ſuperiore, vel ſupra poteſtatem ſibi traditam nõ valeret, nec eſt ſeruanda, ita Menoch. de arbitr. caſu 337. nu. 11. Idem quando iudicauit contra bannum Principis, & non ſecundum acta & probata, quia excedit poteſtatem ſuam per prædicta.

29 Quibus ſic, vt ſupra per iſtum eximium iuriſconſultum explicatis, ego amplius non obſtantibus votis, ſeu reſponſis aliorum prædictorum DD. meorum Conſultorum in eadem dubitatione à mea iam firmata ſententia, nullatenus recedendum eſſe exiſtimans pro contrariorũ reſponſione iam ſcriptis addebam eſſe præcipuè videndum nunquid ſententia ad fauorem Simonis de Monte Acuto lata ſit notoriè iniqua, nec nè; & quidem affirmatiuè reſpondendum eſſe ſuadeo; Primò, quia in proceſſu apparet, quod debita per Simonẽ confeſſata ſunt (ni fallor) 84. & ea quidem atrociſſima; ac pro maiori parte læſæ maieſtatis crimen in ſe continentia, delicta autem patrata per Aſcanium cuius caput Simon ad Curiã aſportauit, non niſi duo concludenter probata apparent. Primum & principale, quod fuit caput bannitorum & latronum, aliud quod duo commiſit homicidia nempè in perſonam Bernardi & Franciſci Phebi de Monte Acuto. Prout deponunt teſtes pro parte Simonis ſuper quarto articulo examinati, de alijs autem delictis per Aſcanium commiſſis nullus eſt teſtis, qui de viſu aliquid deponat: quare ſententia rebannitionis ad fauorem Simonis lata nõ ſolum ex eiſdem actis redditur notoriè iniqua, vt per Socin. ſen. in conſil. 134. nume. 1. in fine, lib. 1. & per Socin. iun. cõſil. 38. nu. 29. iuncto num. 30. lib. 2. ſed etiam dicitur nul-

tur nulla, quia ſine probationibus lata, attento quod ſumus in criminalibus: Ruyn. conſ.68.nume.6. lib.5. Gabr. tit. de ſenten.nume. 13. Quicquid forſan ſecus ſit in ciuilibus.

30 Secundo quatenus forſan eadē ſententia fundata fuerit in eiſdem teſtibus, qui audacter deponunt, quod Aſcanius, & plura & maiora commiſerit delicta quam Simon: adhuc etiam & ex hoc magis detegitur eiuſdem ſententiæ iniquitas: quia hoc iudicare non ad teſtes, ſed ad iudicem ſpectabat, Barto.in tracta.teſtim. numero duodecimo, verſic. magis iudicat. Tindar. de teſtib. parte prima, capitulo quinto, numero quinto. Frāc. Curt.in tracta.de teſtib.concluſio.51. num.100. in princip. Grammatic.deciſio.103.numero vigeſimoprimo. Aymon conſilio quadrageſimoprimo, numero quarto. Boſſ.in tit.de oppoſit. contra teſtes, numero tertio. Rota diuerſ.parte ſecunda deciſio.107. numero trigeſimotertio. Bertaz. conſil.95.nu.16. lib.1.

31 Tertio iniquitas ſentētiæ apparet ex proprijs verbis appoſitis in ea in qua iudex Simonem abſoluit etiam à non expreſſis delictis, & etiā quod eſſent grauiora & plura; quā ea quæ expreſſa fuerunt: de quo quidem valde miratus fui, cum iſtè Iudex multum benè ſcire debebat quod bannimenta nō tribuunt authoritatē remittendi bannitos, quę alios occidunt niſi quando delicta per remiſſum commiſſa non ſint grauiora commiſſis per occiſum; quare hæc ſententia lata contra caſum legis, & conſtitutionis poteſt dici nocoriè iniqua tanquam continens expreſſum iuris errorem ad trad. poſt alios quos allegant antiquiores per Vant.in tit. de nullit. ex defect. Proceſſ. 122. Tiraq.de ll.connub.glo.7.nu.59. & per Stephan. Lamberteng.tract.de contract.gl.3. nu.30.

32 Quarto poteſt etiam dici hæc ſententia notoriè iniqua non ſolum de iure, ſed etiam de ſtylo; nam omnes quas præ manibus rebānitionis ſentētias habui, & in vrbe & extra eam latas in omnibus inquam vidi expreſſa delictorum nomina, & qualitates per occidētem & occiſum patratorum: ideo contra ſtylum lata dicitur nulla, Oſaſch.deciſ.Pedemont.22.nu.6.& 7.Brunor.in ſuo conſ.crim. nu.125. Verum in caſu noſtro delicta Aſcanij occiſi, nec in proceſſu, nec in ſentētia expreſſa reperiūtur; ideo notorietas iniquitatis reſultat ēt per relationem ad acta, prout dixit Cōtard.poſt Præpoſ. & alios quos allegat in l.vnica in 9.limit.poſt nu.42.C.ſi de moment.poſſeſſ.

33 Data notoria iniquitate, ac nullitate huius ſententiæ nō video quid obſtet, quin iſte Simon poſſit modo prout iuris fuerit condemnari; & ad hoc dicendum moueor ex infraſcriptis; Primo, quia ſi fiſcus ab hac ſententia in termino appellaſſet; quis dubitat quod iudex appellationis deguſtans iniquitatē ſententiæ, & ſtante quod ageretur de pęna capitali potuiſſet Simonē carcerare, & carceratum examinare, & poſtmodum detecta iniquitate illum cōdēnare ad debitas pęnas? Hoc certè difficultatem non patitur, nec in iure, nec in facto: in iure quia proprium eſt iudicis ad quam errorem & grauamen iudicis à quo corrigere: ad hoc enim inuenta eſt appellatio Franc. in rubr.de appella.nu.1.in fine Maran. in Speculo in 3.par.6.partis principalis in 2.actu nu.1. iūctò.num.4. & 5. in facto, quin quotidie videmus iudices appellationum abſolutos à primo iudice condemnare, condemnatos abſoluere; carceratos liberare, relaxatos carcerare, non tortos torquere, & omnia alia indiſtinctè facere, quæ ad ſui libitum potuit idem. Primus iudex, & ſicut videmus ad mortem condemnatus in prima inſtantia in ſecūda, vt plurimum, vel abſolutos in totum, vel in parte; ita etiam quandoq; vidimus (vt mox ſubijciam exemplum) abſolutos à pęna mortis in prima inſtantia, in ſecunda ad mortem condemnatos. Si hæc fieri poſſunt quādo fiſcus appellauit in tempore; fieri vtique & etiam hæc poterunt fiſco non appellante in caſu notoriæ iniquitatis ſententiæ, quæ nunquam tranſit in iudicatum, & ſemper poteſt reuideri ad trad. per Menoch. Cephal. & Contard. in priorib. ſcriptis allegatis. Non ſolum per alium iudicem, ſed per eundem, vel eius ſucceſſorem ad tex.in l.ſi accuſatoribus, & ibi Bal.in ſummario.iuncto num.6. & ſeqq.& Saly.nu.1.in princ.iuncto verſ. Itē quod ſententia nulla, & nu.11.& 12.C.de accuſat.

34 Secunda (& nunc ingredior fidem publicam) Regula.l.1.C.de his qui ven. ætα. impetr. volens nemiuem ſub fide publica decipi debere, vel procedit in Principe, prout loquitur tex. vel ēt in iudice prout aliàs dixi non tamen procedente cum cauſæ cognitione & ordine iudiciario; tūc enim quicquid Iudex faciat, vel promittat cōtra iuris prohibitionem, nulliter agit, nec talis actus fiſco præiudicat, ſicut nec prodeſt reo, qui tunc nō dicitur tutus ſub fide publica; ſed ſub clypeo iniuſtitiæ, & propterea non aliter ac ſi iudex nihil feciſſet, aut promiſiſſet puniri poteſt: prout in fortioribus terminis dicitur de iudice promittente impunitatem. Prout fateatur delictū; talis enim promiſſio ſeruanda non eſt, cū promittendi à iure poteſtatē non habebat, nec pōt iſto caſu is cui promiſſa eſt impunitas conqueri de fide publica, vt benè deduxit alter conſultor quē mox proximè retuli ex Boſſ.& Claro.in locis per eū relatis.

35 Tertio, & magis in terminis facit illa cōcluſio communiter à Doctoribus approbata, quod bānitus nulliter à iudice reſtitutus & cācellatus de banno poteſt impunè à quolibet priuato occidi de qua per Nell.in tracta.de bannit.in 1.par. tertij temp.q.3.Marſil.ſing.340.incip.Cautè agant bāniti, verſ.itē amplia & 2.Petr. à Plac. in epith. delict.lib.1.c.36.nu.8.vbi de cōi Boſſ. in tit. bannit.quid amitt. nu. 3. verſ. ſucceſſiuè quæro cum alijs per Brunor.à Sole in ſuis quæſt. legal. q.26. nu.55.& ſeqq.& per Maſcar.de probat.lib.1.concluſ.162.nu.5. Si poteſt occidi, ergo non fuit deceptus ſub fide & ſecuritate publica violator ad ea quæ latius dixi in primo lib.q.29. nume.12. & ſeqq. Si priuato licèt occidere bannitum ſic nulliter reſtitutum & cancellatum ex banno, multo magis hoc licere debet Iudici; tū quia ſic occidēs bannitum dr̄ miniſter & executor iuſtitiæ Bal.in l.1.nu.15.verſ.Quæro an talis occiſor C.ſi non à cōpet.iud. Ruyn.cōſ.4.nu.13.verſ. Et quilibet & nume.18. verſ. ſi id faciat lib.5. Tum etiam quia vtroque caſu militat eadem ratio cōmuniter per Docto. in propoſito conſiderata, quia ſcilicet,

paria ſunt aliquid non eſſe factum, vel factum, & minus legitimè l. quoties. ff. qui ſatiſdic. cogan. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. & quod nullum eſt, nullum præſtat impedimentum Alexan. conſ. 114. nu. 3. verſic. non ergo præſtant impedimentum, vol. 1. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 202. nume. 56.

36 Quarto in propoſita facti ſpecie res eo mihi clarior videtur; quia prout D. meus ſuo voto admittit iſte Simon in expreſſione ſuorum delictorum omiſit quædam alia delicta etiam grauiſſima, vnde dato etiã quod non à iudice per viam iuſtitię, ſed à Principe ipſo ex gratia remiſſus fuiſſet, non poteſt conqueri de fide publica, quia non decipitur, ſed decipit non exprimendo, & ſubripiendo. Subreptio autem vitiat gratiam ipſo iure, & ea non obſtante poteſt remiſſus impunè occidi Alexan. conſ. 114. nu. 2. verſ. quia dicta impetratio, & nu. 3. & ferè per totum lib. 1. Catell. Cotta in memoral. in verbo bannitus, qui in ciuitate tolleratur verſ. ſed quid diceres de illo Boſſ. in tit. de remed. ex ſola clemen. Princ. nu. 37. & d. tit. bannit. quid amitt. nume. 3. co. verſi. ſucceſſiuè quæro & multo magis à iudice puniri Clar. in pract. §. fin. q. 59. verſic. debes autem aduertere Bertaz. conſil. 104. nu. 1. ſeqq. lib. 1.

37 Non obſtant modo ea, quę per DD. meos cõtrarium ſentientes ex aduerſo deducuntur; Et primò dum dicitur quod ſicut bannitus non reſtitutus & toleratus occidi non poteſt à priuato, nec etiam à iudice moleſtari, vt per Nell. Marſil. & alios benè per ipſum allegatos; ita nec etiam debeat moleſtari iſte Simon non ſolum tolleratus, ſed etiam ex ſententia iudicis liberatus.

38 Nam pro reſponſione aduertò quod tolerãtia non inducitur per iudicis & magiſtratus patientiam, ſed eſt neceſſaria Principis ſcientia [m] & approbatio, vt per Menoc. qui alios refert de arbit. quęſt. lib. 1. q. 90. nn. 57. Principis autem ſcientia & tollerantia habet vim tacitæ gratiæ, ideo non eſt mirũ ſi non põt ſub ea offendi & decipi; quia fides publica quoquo modo data ſit, ſemper eſt ſeruanda; ſed in caſu noſtro hæc Principis ſcientia non detur, ideo ſimile adductũ de tolerantia non obeſt quin iſte facinoroſus puniri poſſit.

39 Non obſtat ſecundo dum dicebatur, quod ſententia data ad fauorem Simonis nõ dicitur fides Præſidis, ſed fides Principis, cum Præſes non ex ſua propria iuriſdictione, ſed ex Principis authoritate talem concedere poſſit liberatoriã per præſentationem alterius banniti ad trad. per Auguſtin. Nell. & Roman. in locis ex aduerſo citatis; ideo ſubintrat regula, quod factum Præſidis ex ſpeciali mãdato Principis dicatur factum ipſiuſmet Principis. l. 1. §. qui mandata. & l. 3. ff. de offic. eius; & conſequenter deceptus iſto caſu ſub fide Præſidis dicatur etiam deceptus ſub fide, & ſic etiam ſubintrat regula. l. 1. C. de his qui ven. æta. impetran. Hæc enim obiectio optimè procederet ſi Præſes Principis mandatum ſeruaſſet nempe quod illum remiſiſſet, qui præſentaſſet bannitum pro maioribus, vel æqualibus delictis; ſic enim cantat fides ipſius Principis, ſed cum iudex mandati fines exceſſerit. Is non à mandante, ſed ab exequutore mandante decipitur, & ſic non à Principe, ſed à iudice fuit deceptus; Principis enim gratia certo modo conceſſa alio modo denegata cenſetur l. cum lex. ff. de legib. l. cum Prætor. ff. de indic. Cępoll. conſilio ſeptimo, numero quinto. Vide gratia conceſſa habita legitima pace, quod cenſetur denegatã non habita tali pace. Boſſ. in tit. banniti quid amitt. ſub numero tertio, verſic. ſucceſſiuè quæro. Vbi de gratia per Principem conceſſa pro homicidio commiſſo animo non deliſierato, quod pariter cenſetur denegata pro homicidio deliberato; ſic & in propoſito gratia per Pontificem conceſſa occidenti bannitum, vt poſſit ſe rebannire dummodo delicta occidentis ſint æqualia, vel minora commiſſis per occiſum, cenſetur denegata ſi illa eſſent grauiora, aut maiora; ideo factum à iudice non poteſt dici factum à Principe; Quia Iudex non fecit quod à Principe ſibi mandatum fuit, nec ad id faciendum ex ſe ipſo poteſtatem habebat; ideo ſuccedit, quod voluit Clar. in pract. §. fina. quęſt. 57. verſi. habet etiam locum dum dixit quod abſolutus per viam diſpenſationis ab eo, qui poteſtatem diſpenſandi non habebat, poteſt ad huc iterum inquiri, & moleſtari non obſtante tali diſpenſatione ſecundum gloſſam, quam communiter approbatam in capitulo, de his extra de accuſatio.

39 Non obſtat; tertio id, quod aliter Dominus meus cõſiderabat, quod videlicet teſtes fiſco interrogante examinati apertè deponunt, quod Aſcanius à Simone occiſus maiori tempore ſtetit bannitus ſemper adhærens Marco Sciarræ, quam ſteterit Simon, ergo neceſſe eſt, quod plura commiſerit delicta, cum banniti à communiter contingentibus non ſoleant ſtare abſque eo quod delicta non committant. Hæc enim conſequentia eſt admodum veriſimilis & probabilis, non tamen concludens, & neceſſaria prout eſſe debet capit. in præſentia de probat. l. fina. C. eod. Poteſt enim eſſe; & quotidie videmus etiam contingere, quod illi banniti vno tempore committant plura delicta, quã alio, & pariter quod vno tempore delicta per eos commiſſa grauiora ſint quod alio tempore patrata: Data autem poſſibile veritate in contrarium, teſtium depoſitio non releuat. Bald. in l. conuenticulam nume. 5. C. de epiſcop. & cler. Alexan. conſil. 76. nume. 9. & conſil. 24. nume. 29. lib. 2. pract. Conrad. tit. de teſtib. rubr. de dubio dicto nume. 32. verſi. & ideo teſtis deponens per poſſibile iuncto verſ. Poteſt etiam ſic ſubiji fol. 129. colum. 1. Bertazz. conſil. 251. nume. 26. lib. 2. Præſertim in caſu noſtro in quo ſufficit pluralitas delictorum, ſed eorum etiã grauitas conſideranda eſt ad hoc vt Principis indulgentia locum habeat.

40 Nec demũ & quarto obſtet, quod maior pars delictorum per Simonem patratorum non appareat probata niſi ex eius confeſſione, quæ non ſufficit ſecundum eundem D. meum. Nam nullam credo reperiri in propoſito maiorem probationem, quam oris proprij cõfeſſionem l. 1. C. de confeſſ. l. ſi confeſſus. ff. de cuſto. reor. l. cum ſententiam. C. de pen. cum vulgaribus.

41 Et per hæc ni fallor non recedendo à iam ſcriptis exiſtimarem iſtum Simonem non obſtante ſenten-

ſententia ad eius fauorem lata poſſe denuo ſuper eiſdem inquiri & moleſtari, & etiam prout iuris fuerit condemnari & puniri; & ita alias tempore fel.record. Pij Papę Quinti de anno (ſi recte memini) 1569. fuit in Vrbe ſeruatũ in quodam nomine concepto ex Gruttibus Firmi, qui de anno 1568. ab Auguſtino Palono: tunc Firmi Gubernatore, ſiue eius Locumtenente ſimili modo nulliter & indebitè remiſſus & abſolutus, cum liberè per ciuitatem verſaretur ſuccedente alio Gubernatore nẽpè Reuerendiſſimo, tunc D. Ghiſlerio, fuit ab eiuſdem D. Ghiſlerij Locumtenente captus carceratus, & nõ obſtante eius abſolutoria ad triremes condemnatus; & ad vrbem ad iſtum effectum tranſmiſſus cum pro parte dicti Cõcetti fuerit ab iſta condẽnatione ad triremes appellatum; & cauſa reuideretur in Vrbe appellationis Iudex eundem Conceptũ furca ſuſpendi mãdauit, prout ſuſpenſus fuit, nec pro fuit eius Aduocatis ante oculos Iudicis ſemper præponere aſſertæ fidei publicæ clypeum. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Bannitus nulliter*. Si cum nullitate abſolutionis, & remiſſionis concurrit tollerantia pro ut verè loquitur, & intellexit Doctiſſimus iſte vir contra ſententiam D. mei Farinacij ſcribens; & tunc vera eſt eius concluſio, quod bannitus quamuis nulliter remiſſus & abſolutus non poſſit impunè occidi propter tollerantiam prædictã de qua dicam in ſequentem additione; ſi vero non concurrit tollerantia prædicta, & tunc, & verſus & magis communiter receptum eſt bannitum prædictum poſſe impunè occidi prout firmauit hic idem D. meus Farinacius. nu. 35. & ibi per eum allegatis addo Dec. in cap. quæ in eccleſiarum nu. 65. extrà de conſtit. Alex. conſ. 114. nu. 5. in fine verſic. Et dato quod dicta mulier ignoraſſet, quod gratia eſſet inualida lib. 1. Maſcard. in pract. §. aggredior. nu. 5. Carer. in prac. in tract. de homicid. §. ſeptimo igitur excuſatur nu. 10. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 1. q. 90. nu. 13. & ſeqq. Et nouiſſimè Baiard. in addit. ad Clar. §. homicidium nu. 249. Et procedit iſta concluſio etiam, quod occidens putauerit occiſum fuiſſe ritè abſolutum, & cancellatum ſecundum Alex. & Carer. in locis præallegatis, & voluit Nell. in tract. de bannit. in 1. par. tertij temporis quæſtio. 3. in fine. Qui tamen dixit quod licèt iſto caſu occidens non poſſit puniri; non tamen debet conſequi præmium.

b *Tollerantia præſtat ſecuritatem*. Ad comprobationem huius concluſionis, vltra hic allegatos addo Bal. & Saly. in l. nullus. C. de iude. Iaſ. l. omnes populi nu. 48. ff. de iuſt. & iur. & in l. ſi creditores verſic. tertio ſingulariter. C. de fideicommiſſis, vbi dixit quod hæc opinio non habet contradictorem Felyn. in cap. quæ in eccleſiarum. nume. 7. extrà de conſtit. & ibi etiam Bero. nu. 118. Marſil. conſil. 9. num. 25. & ſeqq. & conſil. 10. nume. 25. in fine, & ſeqq. & ſing. 77. incipiente patientia, ſeu tollerantia verſic. Et ex hoc tenementi: & ita tracta. de bannit. in verbo Capti, nume. 15. Ioan. de Arnon. ſingular. 10. incip. Præcedentibus Carer. in pract. in tracta. de homicid. §. ſeptimò igitur excuſatur. nume. 22. Vbi alij referuntur concordantes Foller. in pragm. de exul. nume. 10. Carauit. in eadem Pragmat. nume. 10. Pract. Conrad. rubr. de homicid. nume. 7. in decima ampliatione fol. 317. Boſſ. in tit. banniti quid amitt. num. 2. & nume. 3. verſic. Ex hac communi Doctorum opinione infertur Monticell. reg. crimin. 3. nu. 36. Cephal. conſ. 35. nu. 20. lib. 1. Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 90. nu. 56. Nicol. Moro. de fide treg. & pace. q. 105. nu. 12. & nu. 14. & nu. 16. Hercu. de caut. c. 23. nu. 11. verſ. debet tamen eſſe bannitus nõ ſopportatus. Clau. in addit. ad Bertazz. conſ. 226. littera A. verſ. 3. fallit, vbi teſtatur de veriori, communiori, & crebriori doctorum ſententia reprobatis Ruyn. & Dec. contrarium tenentibus in locis per eum relatis Vulpell. conſil. 59. nu. 8. Maſcard. de probat. lib. 1. concl. 162. nume. 7. & nume. 31. Brunor. à Sole in quæſt. legal. q. 26. nu. 32.

c *Contradictores*. Contrarium quod imò occidens bannitum tolleratũ puniri non poſſit, ſcriptum reliquerit Ruyn. conſi. 89. nu. 8. lib. 4. Dec. in conſil. 327. col. 2. verſic. Quarto & vltimo; iuncta col. fina. verſic. vltimò non obſtat lib. 3. vbi refert Ioan. de Anan. in cap. ſicut de iude. dicẽtem nunquam potuiſſe obtinere, vt puniretur occidens bannitum tolleratum; & propterea inquit Dec. prima opinio poteſt procedere ante factũ; Hæc autem poſt factum, item contra faciunt cõſiderata per Marſil. in pract. §. aggredior. nume. 28. verſic. ſed aduertas, & nume. 29. Catell. Cotta in memoral. in verſic. Bannitus, qui in ciuitate tolleratur, vbi licèt pro hac opinione alleget Bald. & Corn. in quibuſdam conſilijs in quibus nihil dicunt de occidente bannitum tolleratum, ſed loquuntur in diuerſis terminis prout ex eorum lectura apparet, benè tamen aduertit Ioan. de Anan. male referri pro prima opinione per Iaſon. in loco præcitato, cum non teſtetur in ciuitate Bononiæ fuiſſe ſeruatum, vt bannitus tolleratus non poſſit impunè occidi; ſed imò contrarium, quod ſcilicet impunè occidi poſſit aperte teſtatur, prout etiam in libro meo ſic teſtatur in dicto capitulo, columna tertia, numero duodecimo; Et pariter ſecundum hanc contrariam opinionem: idem Cotta teſtatur tempore ſuo Papiæ fuiſſe ſeruatum in caſu magis dubitabili in perſona cuiuſdam, qui ſcolarem ab omnibus tolleratum, & in Rotulo Regio deſcriptum interfecerat Thob. Non. conſ. 112. nume. 16. Vbi quod hæc cõtraria opinio poteſt procedere poſt factum ex Dec. in loco præcitato.

d *Præmium*. Adde in materia Angel. de malef. in verbo, quod fama publica nume. 77. & ibi Auguſtin. in addit. Vbi an Iudex ex poteſtate ordinaria poſſit facere vt bannitus alium bannitum capiens, ſeu occidens poſſit ſeipſum remittere, & vide etiam Marſil. Roman. & alios allegatos per Nicol. Pignolat. in additio. ad Roman. ſingular. 543.

e *Expenſas*. Procedit hæc concluſio etiam quod capienti, ſeu occidenti bannitum ſtatuatur præmium, nam tunc vltra præmium capienti, debet

refeci expenſæ ſi quas fecit in captura ipſius banniti ſecundum Nell. de bannit. in 2. par. ſecundi temp. q.19. Vbi declarat hanc concluſionem procedere quando ſtatutum pro præmio aliquid capienti cōcedit ſecus ſi ſimpliciter nulla facta mētione præmij capienti bannitum pecuniarum aliquam quantitatem ſolue mandaret, tunc enim non reficiuntur expenſę niſi quatenus excedant quantitatem à ſtatuto datam: ſed contra quod capiens bannitum, ſi capienti à ſtatuto conſtitutum ſit aliquod præmium non debeat vltra præmium repetere expēſas factas in tali captura pluribus probat & reſpondet contrarijs Petras. ſingul.14.nu.13.ſeqq.

f *Fauorabilem*. Statuta permittentia bannitis poſſe impunè offendi fuiſſe introducta propter publicam vtilitatem ſcripſerunt Bar.in l.2.nu.1. C. qua licèt vnicuique ſine iudic. vindict. Ioan. Andr.in addit.ad Specul.in tit.de conſtit. in fine in vltima additione, verſic.concludamus igitur Anan.in cap.1. nume.5. colum.3. ad med. verſic. pro hoc etiam facit extrà de maled. ex Bar. quem allegat in conſil. incip. ſtatutum Caſtri Plebis Ioan.Bapt.de Sancto Seuer.in repet. l.omnes populi poſt nume.54.ff.de iuſtit.& iur. Silueſtr.Aldobr.in addit.ad Dec. in cap. quæ in eccleſiarum nu.54.& ſeq.littera C. & littera D. extrà de conſtit.Nell.in tract. de bannit.in 1. par. ſecundi tēpor. q.1. Gozzadin. conſil.61. nume.16. Marſil. in pract.§.aggredior.nume.53.& ſeqq. in diſcurſu & in ſingul.294.incip. Odia reſtringi Clar. in pract.§.homicidium nume.43. verſic. plerunque etiam, & ibi videntur enim talia ſtatuta Hercul. de caut.capit.23.nume.7.ad finem.Vulpell.conſil.58.nume.2.

Iccirco tanquam fauorabilia fore extendēda, & largè interpretanda ſcripſerunt relati per Silueſtr.Aldobr.in addit.ad Dec.in d.c.quæ in eccleſiarum nu.54.& ſeq.littera C. & littera D. extrà de conſtit.& ibi etiam Bero. nu.110.& nu.117. verſ.ſed reuertendo iuncto verſ.nō aduerſať,&c. Vbi benè comprobat & reſpōdet contrarijs, idē Dec.in cap.dilecti.nu.31.de except.Nell. de bannit.in 2.par.ſecundi temp.q.7.in fine verſ.Quarto tale ſtatutum Dec.conſil.327.nu.3. in fi.verſ. & tale ſtatutum lib.3.Gozzad.conſ.61.num.20. verſic.Item talia ſtatuta Socin.conſ.257.num.1. Cępoll.conſ.5.nu.12.ad finem. Marſil. in pract. §.aggredior.nu.1.in fine,& latius nu.57.& ſeqq. Viui.opin.770.nu.2.Vulpell.conſ.59. nume.20. Brunor.à Sole in quæſt.legal.q.26. nu.3. Burſat. conſil.134.nu.3.lib.2.

Sic & fauorabile eſſe ſtatutū conſtituens præmium occidenti,ſeu capienti bannitum propter publicam vtilitatem,& conſequenter extendendum colligitur ex allegatis per Silueſt. Aldob.in addit.ad Dec.in c.quę in eccleſiarū nu.55.littera D.extrà de cōſtit.Vbi Dec. in cōſ.65.nu.3. lib.1. Item Dec.in c.dilecti.num.38.de excep.Decia.in tract.crim.lib.4.c.29.nu.2. in fi. verſ. ſed quando dat præmium eſt fauorabile,&c.Bruno. à Sole in quæſt.legal.q.27.nu.3.& ſeq.& nu.6.& ſeqq. vbi propterea quod tale ſtatutum extenditur etiā ad perſonas inhabiles,ex quib.propoſitā concluſionem cōiter receptam eſſe negare non poteſt.

Quamuis contrarium, quod imò talia ſtatuta ſint odioſa, nec propterea largè interpretanda, aut extendenda ſint voluiſſe videantur Fortun. Garz.in repetit.l.conuentionum,nume.12.in fine. ff. de pact. Vbi dixit huiuſmodi ſtatuta eſſe odioſa pœnalia, & iuris communis correctoria Alber. in quarta parte, ſtatutorum quæſtio. 18. num.6.ad finem,verſi.Et maximè quia vbi quod hoc ſtatutum eſt contra ius commune odioſum, & in mitiorem partem interpretandum Decian. in tracta.crimin.lib.4.cap.29.num.2.in fine Brunor.à Sole in quæſt.legal.q.26.nume.21. in fine. Vbi quod hoc ſtatutum eſt ſtrictè iuris,& contra ius commune.

g *Ex qualitate pœnarum*. Vide in terminis remiſſionis bannitorum Dec. in conſ.65. nu.3. verſic. Remittendū eſt,& nu.4.lib.1.& Soci.in cōſ.157. nu.16.& ſeqq.lib.1.vbi declaratur quādo in propoſito delictum dicatur maius, vel minus reſpectu pœnæ impoſitè,& generaliter vide,quę dixit D.meus in ſua pract.crimin.par.1.tit.de delict.& pen.q.18.nu.83.& ſeqq.

Dicetur etiā in terminis de quibus agitur delictum maius, & minus reſpectu qualitatum aggrauantium, & ex grauantium ipſum delictum prout benè deducit & exemplificat Dec. in conſil.65. incip. Et pro tenui mea facultate nume.1. poſt med.iuncto numero quinto,verſi. Non obſtæt, quod ſupra in contrarium dicitur de qualitatibus.Vbi tamen hanc concluſionem declarat dummodo qualitates delicti ſint expreſſę in banno, aliter ſecus, verum quod ex qualitatibus & circunſtantijs delictum reputetur maius vel minus in ſpecie conſuluit Socin.conſil.157. nu.12. lib.2.& latius dixit Do. meus Farin. in ſua pract. crimin.par.1.tit.de delict. & pen.q.18. nume.63. & ſeqq. Vbi vide.

Sed nunquid occidens bannitum pro furto poſſit remittere ſe,vel alium bannitum pro homicidio; Et ſic an homicidium ſit maius delictum, quam furtum,vel ècōtra vide quæ dixit D. meus Farin. in ſua pract. crimin. par.2. in tit.de variar. ac diuerſ.quæſtio.nondum impreſſ. quęſtio.103. nume.187.& ſeqq.

h *Conditionalem vel qualificatam*. Quod bannitus habens gratiam qualificatam vel cōditionalem qualitate,ſeu conditione nō purificata poſſit impunè interfici voluit ēt Dec.in conſil.327. col.pen.verſ.Pręterea dato,& verſ.ſecundo dicta gratia fuit qualificata lib.3. Et in materia vide omninò Baiard. cum allegatis per eum in addit. ad Clar.§.homicidium nu.248.& 250.

i *Pro minori delicto*. Fallit iſta concluſio quando ſtatutum expreſsè mandaret contrarium valere enim ſtatutum ſuper nominationibus & remiſſionibus bannitorum etiam, quod nominandus, & liberandus ex banno ſic bannitus pro maiori delicto, quāuis qui occiſus fuit. voluit Dec. in conſil.65.nume.2.verſ. ſed tamen his non obſtantibus,lib.1.Vbi exemplificat in ſtatuto dicēte,quod ſi quis interficeret bannitum in pœnam mortis poſſit eximere alium bannitum non rebellem quem eligere velit. Tūc enim,quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis,hoc ideo poteſt occidens quemcunque bannitum eligere dum-

dummodo non ſit rebellis; & in ſimili ſtatuto conſuluit Ang.in conſil.67.

Promittit impunitatem. O pauperes iudicum animæ, qui inanis gloriæ cupidi, & vt videantur in mundo horribiles, & valoroſi non curant illicitis & indirectis vijs reorum confeſſiones extorquere, & vtinam verè eſſent cum bene ſciam, vt plurimum eas falſas reperiri, quando præſertim delictum habet complices, & vni aſſertorum cōplicum promittit Iudex impunitatem, vt alios detegat. Hæc enim non niſi à ſummo Pontifice fieri poſſunt. Et qui Princeps eſt caueat quantū poteſt à promiſſione huiuſmodi impunitatis, cū vt dixi ſępiſſimè inde cum iure. ſed falsè prorumpant confeſſiones, cum aliud nō procuret is qui impunitatem habuit, quam ſe ipſum ſaluare; & quoad alios detegendos mali Iudicis voluntati conſentire. Vtcunque ſit, & verius & magis cōmuniter receptum crediderim, quod iudex nullo pacto poſſit reo vt confiteatur delictum impunitatē promittere, & ſi promiſerit ne confitens ſub fide publica deceptus remaneat omnino eam ſeruare teneatur, ſic enim ſcripſerūt Dec. in l. ea eſt natum nu.7.& ſeqq.ff.de reg. iur. &c. & ibi Hier. Cuchal. in addit. littera A. Nec diſſentit ibidem Cagnol.nu.17.ſeqq.faciunt tradit per Magalot. in tract.de ſaluoconduct.par.2.nu.21. Couar.variar.reſolut.lib.1.cap.2.nu.16. verſ. rurſus è contrario, vbi dicit iſto caſu fidem ſeruandam ex veriori doctorum opinione, & d.nume.16. ante finem verſ.Cauendum, &c. dixit ab huiuſmodi ſimulationibus & promiſſionibus cauendū ex frequentiſſima doctorum admonitione & eodē nu. 16.in fine verſ. quod vero dicitur, &c. concludit quod talis promiſſio non eſt ſeruanda quādo de delicto & crimine conſtat per rectos iuris tramites, ſecus ſi iudex impunitatem promiſiſſet in caſu in quo promittere non poterat, quę diſtinctio iudicio meo ex omni parte hanc comprobat opinionem, quam etiam veriorem teſtatur, & pluribus cōprobat Placha in epith.delict.d.c.37.nu.4. in fine verſ. nec deſunt & ſeqq. Faciunt dicta per Viui.opin.415.nume.3.verſic.in contrariam vero partem, nec diſſentire videtur Clar. in pract.§. fin.q.55.verſic.circa primum, vbi licèt aliam opinionem dixerit cōmunem; eam tamen ſibi nunquam placuiſſe affirmat, quia per eum illaqueatur reus fraude, & mendacio, quod à quolibet bono viro, & præſertim à iudice, qui veritatis amantiſſimus eſſe debet ſummopere vitandum eſt, & propterea poſt Dyn.& Parid. de Put. quem allegat conſulit iudicibus, vt ab huiuſmodi promiſſionibus ſe abſtineant, & in hanc ſententiam (ni fallor) tanquam veriorem deſcendere videtur Franc.Pigna in additio.ad director.inquiſit.parte tertia, comment.23.fol.468.col.2.in fine verſ. Hæc tamen opinio, & fol.469.colum.1.verſi.Alteram ſententiam, &c. Nec diſſentit Cartar. (licet contrariam opinionem dixerit communem) d.lib.2.cap.1.nu.23. in princ. & nu. 24. & nu.39. verſic.Altera eſt & ſeqq. Vbi etiam refert fundamentum huius opinionis.

Nec à prædicta concluſione diſſimile eſt id qđ Doctores pariter ſcripſerint confeſſionē ſub promiſſione impunitatis emanatam tāquam iudicis dolo extortam minimè confitenti nocere prout videtur fuiſſe originale dictum Imolæ in conſil. 109.quem referendo ſequuti ſunt Dec.in l.ea eſt natura, num.7.& ſeqq.& ibi in addit.littera A. & littera B.ff.de reg.iur. Vbi latè defenditur hæc cōcluſio, & reſpondet contrarijs; nec diſſentit ibi Cagnol.nume.17.& ſequentib.Vbi in hoc Imolæ opinionem dixit communem veriorē, equiorem, & ſibi magis placere Marſil.in l.1.§.queſtioni poſt nume. 29. ff. de quæſtio. & in rubr. C. de probat.nume.127.Et in pract.§. poſtquam nu n. 15. ſeq. Vbi propterea, quod iudices indocti, & modice fidei promittunt iſtas indulgentias quas non poſſunt promittere & ſingular.201. ante finem verſi.teneas tamen perpetuò menti. Adden. ad Alciat.in tract.de præſumpt.reg.3. præſumpt. 27.littera à poſt nume.4.Caſon.de tormen.c.18. rubr.de confeſſ.ſpontan.nume.11.verſi. ſeptimò in confeſſione Neuiz.in ſilua. lib.1.cap.2. nu.65. in fine Carer.in pract.in 2. tracta. de indit. &c.§. in tex.ibi voce propria confeſſus, nume. 17. & §. in tex.ibi formidine tormentorum. nume.10. in tertio tract.de homicid.§.& nota doctrinam.nume.14.Foller.in pract.crimin.verbo & ſi confitebuntur parte prima, num.15.ſequentib. vbi alios refert, benè comprobat & reſpondet contrarijs Gig.de crimin.læſ.maieſt.libro ſecundo, tit.quomodo & per quos. crimin. læſ. maieſt. prob. q.1. nume. 21. Vbi loquitur ſiue confeſſio ſit emanata in tortura ſiue etiam ſpontè Couarr.variar. reſolut.lib.1.cap.2.nume.16.verſic. rurſus, & contrario, &c. Vbi alijs relatis teſtatur de veriori opinione de qua etiam teſtatur, vt pluribus eam cōprobat (licet contrariam dixerit veriorē) Plach. in epith.delict.cap.37.nume.4. in fine verſic. nec deſunt & ſequentib.relati per Menoch.de arbitr. quæſt.libro ſecundo, caſu 367.numero ſexto.vbi de communi ex Cagnol.in loco præcitato; relati per Viui.opinio.415.nume.3.verſic.in contrariam verò partem Anto. Gomez. variar. reſolut. thom.3.cap.12.rubr.de probat.delict. nume.6.& ibi in addit.Suarezz.littera C. Vbi hanc opinionem indiſtinctè ſequendum dixit reprobato Clato.contrarium ſentiente; & ita aliàs fuiſſe ſeruatum in Senatu Mediolani; teſtatur idem Clar. in pract.§.fina.quæſtio.55. verſic. allegare etiam poſſet (licèt vt mox eum referam in verſicu. circa ſecundum in contrariam partem tanquā magis communem dixit equiorem idem Clar. in d. verſic.circa ſecundum ad finem Monticell. regu. crimin.19.nume.16.Bertazz. conſil.95. poſt nume.3.& ſeqq.libro primo. Vbi & alios refert, & teſtatur de communi, & ibidem nume.11. Vbi ampliat etiam in confeſſione geminata & duplicata Claud.ad eundem Bertazz. conſil. 95. littera C. verſic.non licet his artibus Franciſ. Pegna in additio.ad director.inquiſit.parte tertia, comment. 23.fol.469.colum.2.in fine verſic. poſtremò, &c. & verſic.ſeq.Sigiſmund.Scau.de iudi. cauſ. ciuil. & criminal. libro primo, capit.86.nume.35.verſi. Inhoneſtam autem, & ſequentib.Vbi licèt contrariam opinionem fateatur communem eam tamen pluribus rationibus improbat, & hanc defendit ſententiam Franc.Perſonal. de inditio. & tortur.nume.70.

Verum, quia propoſita concluſio in vtroque eius capite non tranſit ſine difficultate & plures habet contradictores: iccirco pro reſolutione & declaratione iſtius articuli, vide quæ latè ſcripſit D. meus Farinac. in pract. crim. par. 2. tit. de reo confeſſ. & conuict. nondum impreſ. q. 81. c. 8. per totum nu. 276. & ſeqq. Vbi ad ſaturitatem more ſuo & fideliter materiam explicat.

m *Principis ſcientia.* Concluſio illa quod occidens bannitum tolleratum, non gaudet impunitate procedit in eo qui vere eſt tolleratus, ſcilicet publicè, & palam & à ſuperiore, ſecus ſi occultè, vel non à ſuperiore, tunc enim non prohibetur quis tolleratum bannitum occidere ſecundum Marſil. in pract. §. aggredior nume. 29. in fine, & nume. 32. pariter in fine, & ſeq. Foller. in pragm. de exul. nume. 10. Vbi quod tollerantia debet eſſe in ciuitate, & alijs locis habitatis ſecus in ſiluis & nemoribus Boſſ. d. tit. banniti quid amitt. nume. 2. Vbi quod bannitus dicitur tolleratus quãdo probatur eum conuerſari palam, & notoriè per plateas & vicos Ciuitatis, & quod habebatur pro liberato Cephall. conſil. 35. numero 20. lib. 1. Vbi quod bannitus dicitur tolleratus quando moram trahit, & continuè habitat in loco Menoch. de arbitr. lib. 1. q. 90. num. 57. Vbi quod tollerãtia debet eſſe talis, vt appareat Principem approbaſſe illius banniti habitationem in Ciuitate & propterea ſimplex tolleratio, & de facto non ſufficeret ex Abb. Filij. & Gomeſ. in locis per eum relatis quibus adde Ruyn. conſ. 85. lib. 4. Vbi diſtinguit plures caſus in quibus bannitus dicitur tolleratus, & non tolleratus in Ciuitate Bertazz. conſil. 340. nume. 2. lib. 2. Vbi facta concluſione, quod tollerantia debeant eſſe de Principis ſcientia non autem ob nimiam banniti audaciam pulchrè ibi declarat & exemplificat quãdo præſumatur bannitum eſſe tolleratum potius ex ſua audacia quam ex ſcientia Principis, & ècõtra Thob. Non. conſil. 112. nume. 15. in fine. Vbi quod in ſtatu eccleſiaſtico multo magis probanda eſt ſcientia Principis cum vigore Bullarũ Gubernatoris terrarum non poſſint bannitos tollerare Vulpell. conſil. 59. nume. 11. & ſeq. vbi quod tollerantia debet eſſe vel à Principe, vel à Ciuitate non recognoſcente ſuperiorẽ. Surd. conſ. 377. nume. 28. lib. 3. Vbi quod bannitus non dicitur tolleratus niſi is tolleret, qui poteſt de bãno eximere & diſpenſare ex Ruyn. Bero. & Pariſ. in locis per eum relatis, quod & idem eſt de mẽte Maſcardi de probat. lib. 1. concluſio. 162. nume. 7. & Brunor. à Sole in quæſt. legal. q. 26. nume. 32. verſic. intellige fallentiã & Baiard. in addit. ad Clar. §. homicidium. nume. 243.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De validitate, ſeu inualiditate ſocietatis animalium in quà præcipuè adſit pactum quod loco demortuorũ quodlibet anno noui fœtus ſubrogentur. Plura ad interpretationem Bullæ Sixti Quinti reprobantis ſocietatis ad caput ſaluum: Et plura etiam de cenſibus ac aliis contractibus vſuram ſapientibus vel non.

SVMMARIVM.

Societas non dicitur vſuraria quando lucrum nõ eſt tantum ad certam quantitatem.

Societas animalium an ſit vſuraria & illicita ex facto, quod loco demortuorum alij ſubrogentur. nume. 1. & ſeqq. per totum conſilium in diſcurſu.

Verba conſtitutionis pœnalis, vbi non conueniunt ibi nec etiam conuenit pœna ipſius conſtitutionis. nu. 1. in fine, & nu. 4. in fine.

Socida animalium datorum ad meliorandum eius eſt natura, vt loco mortuorum ſubrogentur alia. nu. 2.

Pactum quod venit in obligatione ſecundum naturã contractus non facit ipſum contractum vſurarium. nu. 2. & nu. 24. poſt med.

Vſura vt excludatur omnis interpretatio facienda eſt præſertim in foro contentioſo. num. 2. in fine, & nu. 24. ad finem verſ. & cum verſemur.

Conſuetudo faciendi contractus vſurarios excuſat à pœna vſuræ. nu. 3. & nu. 17. verſ. ſecundo ex conſuetudine, vbi amplius quod ad probandum iſtam conſuetudinem ſufficit ſemiplena probatio, & nu. 19. & nu. 22.

Bulla Sixti Quinti improbans ſocietates factas ad caput ſaluum, vt locum habeat, tria requirit: Primo quod capitale ſit ſaluum: ſecundo quod ſit ſemper ſaluum: tertio quod ſit ſaluum damno & periculo ſocij minoris. nu. 4.

Verba clara, & expreſſa dubitationem non recipiunt, nume. 4.

Semper dictio importat idem quod omni caſu & omni tẽpore. nume. 5.

Mixtum non continetur ſub ſimplici in pœnalibus. nu. 6.

Conſtitutio pœnalis ſtrictiſſimè interpretanda eſt tantumque extenditur quantum loquitur. numero ſexto in fine.

Animalium mortuorum loco viuos fœtus ſubrogare, ſpectat ad bonum virum ſiue proprietarius, ſiue infructuarius ſit, nu. 8.

Bulla Sixti V. ſuper ſocietatibus ad caput ſaluum admittit pactiones & conuentiones ſecundum iuſtitiam, & æquitatem iuris communis. nu. 8. in fine.

Proteſtationes contrahentium adhibitæ in contractibus, quod per quaſcunque clauſulas, ſeu pacta non intendunt facere contractum vſurarium: & quatenus faciant, declarant haberi pro non appoſitis, ſaluant ipſum contractum ab vſura. nu. 9. & nu. 17. & nu. 18. & nume. 21.

Vſura non præſumitur committi à viro bonæ famæ. num. 10. & nu. 21. Vbi idem de muliere nobili.

Emens animal morboſum, ſi de morbo notitiam habuit non poteſt agere redibitoria actione contra venditorem. nume. 11.

Societas non dicitur vſuraria ex eo quod capitale ſit ſaluum aliquo caſu niſi ſit ſaluum omni caſu. nu. 12.

Societas animalium dicitur vſuraria quãdo tradens animalia detrahere vult capitale ante finitum tempus ſocietatis antequam ruſticus aliquod lucrum conſequatur. numo. 12.

Societas non dicitur vſuraria quando capitale remanet ſaluum damno vtriuſque ſocij. nume. 12. verſic. Et tamen aduertendum, vbi tamen quod eſt prohibita & illicita licèt non punibilis.

Societas animalium dicitur vſuraria quando adeſt pactum quod loco demortuorum ſubrogentur alia extrà gregem, & aliunde.nu.13.

Animalia mortua morbo naturali an cedant damno domini illorum, an vero ſocij minoris.nu.14.

Damnorum fatalium oppellatione venit pecus morte extinctum nedum latrocinio, aut incendio. nu.14.

Aeſtimatio pecudum non transfert dominium nec facit emptionem, & venditionem.nu.15.

Periculum pecudum æſtimatarum in ſocietate animaliũ an pertineant ad dominum animalium: an vero ad ſocium. nume.16.

Proteſtatio contraria facto nihil operatur, fallit quando proteſtatio recipit actus futuros, item fallit quando eſt notificata parti, & de illius conſenſu appoſita. nu.18.

Conſuetudo etiam reprobata excuſat à pœna.num.19.& in addit.littera [a]. vbi de materia.

Bona fides excuſat à præſumpta vſurarum fraude etiam orta ex iniuſtis & temerarijs cauſis.nu.19.in fine.

Cenſus impoſitus ſuper re certa licitus & approbatus eſt. nume. 20.

Contractus præſumitur iuſtus, & legitimus non autem vſurarius.nu.20.

Cenſus impoſitus cum pacto de retrouendendo nõ niſi infra decem annos, & duos menſes, eſt illicitus & vſurarius. nu.21.

Cenſus dicitur vſurarius propter pactũ quod non teneatur tradens pecuniam ad remiſſionem fructuum in caſu deteriorationis rei cenſuræ: niſi deterioratio aſcendat ad quartam partem. nu.21.

Vtile per inutile non vitiatur quando ita ſuadet contrahentium voluntas, & quando vtile ſeparari poteſt ab inutili. nu.21.

Cenſus ad rationem decem pro centinario valet in locis in quibus adeſt conſuetudo faciendi huiuſmodi cenſus. nume.22.

Cenſus non dicitur benè celebratus, quando pecuniæ fuerunt exburſatæ fuerunt ſtatim reſtitutæ. nu.23.

Cenſus in quo fuerunt exburſata pecunia & gemma inſimul non dicitur iuſtè celebratus, nu.23.

Teſtes reprobantes inſtrumentum debent eſſe omni exceptione maiores. nume.23.& in addit. littera [b]. vbi de materia.

Fideiuſſores non ſunt idonei teſtes contra creditorem. nume.23. in fine.

Contractus emptionis & venditionis poteſt transfundi in contractum ſocietatis. nu.24. verſic. Domini communicatæ ſibi quæſtioni.

Contractus qualis ſit cognoſcitur ex pactis in eo appoſitis.nu.24.verſ.cum enim conuentum fuerit.

Societatis contractus dicitur quando vnus cõmunicat capitale & alter operas.nu.24.verſ.illis autem.

Contractus qualis ſit cognoſcitur ex mente contrahentium.nu.24.verſ.quia ſubſtantia.

Contractus duo poſſunt exurgere ex vno actu.nu.24.verſic. Maxime quod.

Debitum ex vno contractu poteſt transfundi in alium. nume.24.verſ.aut etiam debitum.

Nouatio primi contractus omnino inducitur per ſecundum contractum incompatibilem cum primo.num.24. verſic. quoniam quando.

Societatis contractus eſt compatibilis cum contractu venditionis.nu.24.verſ.ſed extrà dubium eſt.

Societatis contractus in quo differat à contractu venditionis.nu.24. verſ. Nam in iſto.

Societas non dicitur illicita ex pacto, quod durante ſocietate in fine cuiuslibet anni reſtituatur ponenti capitale pars dicti capitalis. nume. 24. poſt medium verſic. haud etiam.

Societas in qua capitale ſaluum ſeruatur dicitur vſuraria.nu.24.verſ. Quia ſtipulatio.

Pacta non ſecus ac leges adaptantur ad ea quæ frequentius accidunt.nu.24.ante finem verſ. Nam pacta.

Societas eſt plurium conuentio ſuam pecuniam induſtriã vel laborem conferentium ad lucrandum.nu.24.in fine verſ.eſt autem in mente.

Contractus qualis ſit cognoſcitur à contrahentium denominatione.nu.24.in fine.

CONSILIVM LIIII.

1 ADSIT DEVS. Bulla Sixti Quinti ſuper ſocietatibus ad Caput ſaluum non habet locum in caſu noſtro; quia vt ex eius lectura apparet loquitur quando lucrum ad certã quantitatem fuit expreſſum; ac etiam quãdo capitale remanet ſaluum damno & periculo alterius ſocij non obſtante quocunq; fortuito caſu; quæ quidem pacta minimè interuenerunt in inſtrumẽto de quo agitur quia lucrum non fuit redactum ad certam quantitatem; ſed tantum ad illud quod ſupererit deductis expenſis quolibet anno, & ita etiam in caſu mortis animalium non fuit dictum quod ſocius teneatur totum damnum reſarcire, ſed tantum quod ex fętibus primi anni in locum mortuarum pecudum quolibet anno alij cõmuni damno ſubtragentur; Ideo cum verba conſtitutionis non conueniant, nec etiam illius pœna applicari põt.l.4.§.ait Prætor, & ibi Alex. nu.25. ff.de dam.infect.Felyn.in c.nonnulli, ſub nu.34. de reſcript. Neuizz.conſil.15.nu.11.

2 Præterea natura dationis animalium ad ſocietatẽ videlicet meliorandum prout noſtrũ inſtrumẽtum ea eſt vt in locum mortuarum pecudum fœtus gregis quolibet anno ſubrogentur, & hoc eſt notorium: igitur pactum prædictum, quod venit in obligationem ſecundum naturam contractus non reddit illum vſurariũ prout aliàs reſoluit Rota in vna Cremonen.prætenſarum vſurarum coram R.P.D.Orano. Veneris vltima Aprilis 1593. Vbi amplius dicitur, quod in foro exteriori & contentioſo omnis interpretatio fieri debet, vt excludatur vſura ſecundũ gl. in l. ſi fratres §.itẽ ſi ex facto in verſ.in certa quantitate. ff.pro ſocio Bal.in l.rogaſti. §. ſi tibi nu.19. Et ibi Dec. nu.6.ff.ſi cert.pet.cum alijs ibidem allegatis.

3 Et ex ijs apparet non verificari querela aduerſarij dicentis quod in inſtrumẽto prædicto adeſt expreſſum pactum, quod ſemper capitale ſaluum eſſe deberet; & quod Præcodium fuerit expreſsè datum ad caput ſaluum. Hæc enim verba in inſtrumento non reperiuntur, imò etiam omnem euentum dici poteſt quod cum paſſim, & vbique talis contractus ſic ad meliorãdum quotidie per totam prouinciam Cãpaniæ, vbi celebrentur talis conſuetudo excuſat ac pœna etiam quod cõtractus eſſet vſurarius (prout non eſt) Rolan.cõſil.75.nu.42.& ſeq.lib.1.& conſ.96.nu.26.& ſeq. lib.2.& cõſ.58.nu.18.lib.4.Menoc.de præſumpt. lib.3.præſumpt.122.nu.27.

4 Ex magis ſtrictè reſpondendo Bullæ prædictę Sixti Quinti. Præſuppono mihi pro veritate, ꝙ eadem Bulla, tria copulatiuè requirit; Primum quod capitale ſit ſaluum; ſecũdum, vt ſit ſemper ſaluum; tertium vt ſit ſaluum damno & periculo ſocij minoris: ſic enim ſi Bullę verba bene perpẽdantur expreſsè legitur in ea, & cum verba vt dixi ſint clara & expreſſa dubitationẽ non recipiũt l.cõtinuus.§.cum ita.ff.de verb.obl.l.ille, aut ille §.cum in verbis.ff.de legat.3. & vbi cõſtitutionis verba non verificantur ibi nec etiam ipſa cõſtitutio locum habere poteſt l.quarta.§. ait prætor,& ibi Alex.nu.25.ff.de damn.infect.Felin. in c.non nulli ſub nu.34.verſ. vbi verba de reſcript.

5 Hoc firmo fundamẽto aduertatur, quod licet per pactum quod loco de mortuarum dum fœtus geritur videatur conueptum vt, capitale ſit ſaluum D. Iulio; non tamen eſt, prouiſum & conuentum vt ſemper & omni caſu dictum capitale ſit ſaluum nam ponamus, quod tempore diuiſionis non adeſſent tot fętus qui ſufficerent ad complendum numerum pecudum demortuarum tũc vtique ſocius minor vigore inſtrumenti non tenetur alios fętus ſeu pecudes ſubrogare & ſic iſto caſu capitale non eſſet ſaluum, dato caſu in quo vigore inſtrumenti non ſit ſaluum Bulla non poteſt intrare, cum illud tantummodo pactum improbet per quod capitale ſaluum ſit non aliquo caſu ſed ſemper, dictio enim ſemper idem importat quod omni caſu & omni tempore l.ſemper ff. de iur.Immunit.notant Docto.in l.1.ff.ſolut.matrim.Hippol. Riminal. conſ.490.nu.2. Menoch. conſ.244.nu.22.& ſeqq.

6 Sic pariter aduertatur quod quãdo fœtus ſubrogantur in locum pecudum demortuarum,talis ſubrogatio non fit damno ipſius ſocij minoris; ſed damno vtriuſque, quia etiam ſocius maior cõfert partem ſuam fętum & agnorum ſic etiam eſt vtilitas vtriuſque licet forſan maior ſit vtilitas ſocij maioris in caſu reſtitutionis faciendæ, ſatis eſt qđ iſta ſubrogatio non cedit totali damno ſocij minoris quare ſubintrat cõcluſio quod conſtitutio pœnalis loquens ſimpliciter de damno vnius nõ habet locum in caſu in quo damnũ non eſt vnius tantum ſed alterius; quia in pęnalibus mixtum ſub ſimplici non continetur l.vim paſſa §. perſcriptione & l. mariti §.hoc quinquennium ff. de adulter. Iaſ.in §.omnium nu.28. inſti. de action.vbi de communi,& fuit reſolutũ in vna Romana Prælationis coram D. Seraphino die, 23. Iunij 1572. & pœnalis conſtitutio ſtrictiſſimè interprætanda eſt, tantum extenditur quantum loquitur:nec ex identitate rationis ad alios caſus quam expreſſos in ea contrahenda eſt l. factum ſuum §. in pœnalibus;& ibi communiter ff. de reg.iur.cum vulgaribus.

7 Et ex ijs tolluntur omnia quæ exaduerſo deducuntur de furto bannitorum & de morbo pecudum, qui caſus, cum exaduerſo credantur fortuitò,hoc ideo non videatur honeſtum, vt tunc capitale ſit ſaluum nam ſi non aderunt fetus ſubrogandi capitale non erit ſaluum & conſequenter non verificabũtur verba Bullæ improbantis hoc pactum in omni caſu & ſemper nõ autem in aliquo caſu vt probaui.

8 Et rurſus aduertatur quod in hoc inſtrumento quamuis pecudes fuerint datæ extimatæ:non tamen fuit conuentum vt tempore diuiſionis,& reſtitutionis earum,ſi numerus non erit complectus teneatur ſocius minor de ſuo illum complere in pecunia;ſed tantum fuit dictum, vt durante ſocietate fętus ſubrogentur in locum demortuarum quod quidem pactũ non ſolum non eſt, contra æquitatem & iuſtitiam, ſed immo æquiſſimũ, & iuſtiſſimum reputari debet, cum vnuſquiſque bonus vir ſiue proprietarius ſiue vſufructuarius ſic ita etiam facere debuiſſet l. vetus in fine l. vel inutilium,& l.quid ergo ff. de vſufruct.§.in pecudum & §.ſeq.inſt.de rer.diuiſ.Aret. ibidem nu.1. in fine vbi expreſsè notat quod vnuſquiſque bonus vir debet hanc fętuum ſubrogationem facere de eodem grege,alias iſte contractus non diceretur ad meliorandum, ſed ad deteriorandum, & conſequenter huiuſmodi pactum cum ſit conforme iuri communi, & illius æquitati non poteſt dici improbatum à Bulla, quæ expreſsè admittit pactiones & conuentiones ſecundum iuſtitiam, & æquitatem iuris communis.

9 Nec eſt omittenda proteſtatio, de qua in inſtrumento in quo contrahentes expreſſe declarant ſe non intendere aliquam facere pactionem contra ſolitum, & contra Bullas Apoſtolicas, & ad illas ſe omnino referunt,quo caſu talis proteſtatio excuſat ab vſura, quamuis in inſtrumento aliqua pacta reperiuntur illicita prout aliàs fuit reſolutum coram D. Orano in vna foroliuien. cenſus Lunæ 15. Nouembris 1589.

10 Et demum non eſt omittenda qualitas, & bona fama D. Iulij, non ſoliti vſuras exercere nec etiam indigẽtis aut pauperis prout in ſimili poſt Fulgoſ.& Dec.in locis per eum relatis conſiderauit Menoc.de præſumpt.lib.3.præſump.123.nu.8.& Rolan.conſ.58.nu.21.lib.4.& alibi paſſim & communiter Doctores.

11 Et hæc quoad actionem criminalem. Quo vero ad ciuilem nec etiam audiẽdus eſt aduerſarius quamuis aſſerat ſe emiſſe pecudes morboſas,nam cum ipſe de aſſerto morbo ſcientiam habuerit,illaſque ſic æſtimauerit, prout ad eandem æſtimationem decepit ad meliorandum nullam vtique pro dicto aſſerto morbo actionem habet l.1.verſ.1.ff.de edil.edict.cũ alijs per Ant.Gomez.de contract. thom.2.cap.11.rubr.de empt.& vendit.nu.48.verſ.quod tamen intellige. Igitur ſiue ciuiliter ſiue criminaliter agatur omnino abſoluẽdus eſt D. Iulius ex pręallegatis.

12 Nec Doctorum authoritates rationeſque dubitandi cauſa per excellentiſſimum, & integerrimum D. meum iudicem Cæſarem Bartholellum Illuſtriſſ. & Reuer. D. Cardinalis Aldobrandini digniſſimũ auditorẽ in mediũ adductæ retrahũt me à iam ſcriptis nã Archiepiſcopus Florentinus in tracta.de vſur.c.2.§.39.nu.59.verſ. Aliomodo loquitur in pacto per qđ capitale eſt, ſaluũ in omnem euentum & ſic ſemper & omni caſu prout loquitur Bulla Sixti Quinti quod nõ contingit in caſu noſtro prout & dictũ & ſcriptum fuit,in nu. autẽ 60. in fine & ſeq.loquitur in facto per quod tradens animalia detrahere vult capitale ante finitum tempus ſocietatis, & antequã ruſticus vllum

lum conſequatur lucrum; quod quidem pactũ in inſtrumento de quo agitur nec etiam reperitur; & tamen aduertendum quod quãdo per pactum capitale ſemper remanet ſaluum damno communi prout, ex aduerſo prætenditur in caſu noſtro remanere:& tunc de iure communi licet idem pactum ſit prohibitum non, tamen eſt, vſurarium, & punibile prout idem Archiep. nu. 62. expreſsè concludit;& idẽ tradidit ſumma Siluestrina aliàs ex aduerſo allegata in verbo ſocietas. 11. queſt. 9. concordat eadem Bulla Sixti Quinti in qua vt, quis vſurarius dicatur, & puniatur non eſt, contenta quod capitale ſit ſemper ſaluum;ſed adhuc requirit vt, ſit ſaluum damno ſocij minoris contrarium ex hoc ſentiens quando remaneret ſaluũ damno communi ex preallegatis,& ſic Authoritas Archiepiſcopi in loco præcitato facit omnino impunibilem,& ab omni vſura vacãtem contractum de quo nunc agitur.

13 Deciſio Iacob. de Graſſ. 20. lib. 2. loquitur in pacto quod in locum Ouium demortuarum ſubrogentur Agni vel aliunde ſuppleantur,& quod ſemper ſit capitale ſaluum; ergo non facit ad pactum de quo agitur in quo vt prædixi ex pacto capitale non ſemper remanet ſaluum.

14 Tex. in l. cum duobus §. damna ff. pro ſocio nõ probat rationem extra cõſideratam quod ſcilicet pecudes morbo naturali peremptæ propter æſtimationem cedere debeant damno domini, quia immo quod peremptarũ pecudum damnum habeat eſſe commune apertè in illo text. deciditur; & licet loquatur in damnis fatalibus appellatione tamen fatalium damnorum venire pecus morte extinctum nedum latrocinio aut incendio explicat Bar. ibidem in verſ. Quidam mercator Salyc. in l. ſi paſcenda num. 2. & ibi etiam Iaſ. etiam nu. 2. Dec. viden. nu. 16. & 17. C. de pact. & tamen vt ſupra dixi quamuis pactum quod pecudes demortuæ damno communi cedant eſt et à iure prohibitum non tamen eſſet vſurarium, & punibile vt ſupra probaui ex Archiepiſcop. , & Siluestr. in locis præcitatis.

15 Ad argumentum de translatione dominij per æſtimationem colligitur reſponſio extrad. per Saly. & Dec. in d. l. a paſcenda dicentes quod per æſtimationem pecudum non transfertur dominium nec inducitur emptio, & venditio quia ea tantum ſit, vt facilius de damno conſtare poſſit; & propterea facit damnum commune.

16 Ambroſ. de vignate in tracta. de vſuris. num. 185. volens non valere pactum quod periculum pecudum æſtimatarum pertineat ad alium quam ad ipſum ponentem animalia allegat Bald. in d. l. ſi paſcenda, qui ſi videatur contrarium omnino reſcribit prout & ibi ſcripſerũt Salyc. Iaſ. & Dec. quos ſupra allegaui, & nihilominus dato quod iſtud factum non valeat, non tamen per hoc eſt, vſurarium, & punibile, vt ſuperius dixi.

17 Et per hæc creduntur ſublatæ doctiſſimæ dubitationes per D. meum excitatæ; ſed quatenus nõ ſit illis ſufficienter reſponſum, adhuc ex infraſcriptis duobus fundamentis non poſſe in caſu noſtro tractari de aliqua pœna demonſtratur; Et prima ex proteſtatione de qua in inſtrumento in quo contrahentes expreſsè declarant *ſe non intendere* aliquam facere pactionem inſolitum, & contra Bullas Apoſtolicas, & ad illas ſe omnino referunt; quo caſu talis proteſtatio excuſat ab vſura, quamuis in inſtrumento aliqua pacta reperiantur illicita prout iam dixi fuiſſe reſolutum coram D. Orano in vna foroliuien. cenſus lunæ 13. Nouembris 1589. ſecundo ex conſuetudine inducta ſic contrahendi prout conſtat ex tot inſtrumentis in actis productis ex qua contrahentem ab vſura excuſari voluit Bar. in l. qui ſit fugitiuus §. apud labeonem, & ibi etiam Salyc. ff. de edilit. edict. Bald. in l. 1. in 3. quæſt. in fine verſ. & hoc facit ad quæſtionem C. de his quæ penę nomine Afflic. deciſ. 22. nu. 5. Et tamen ad effectum excuſandi delinquentem ſufficere ſemiplenã conſuetudinis probationem, voluerunt Plot. inter conſ. crim. diuerſor. conſil. 108. num. 122. in fine lib. 1. in paruis Bertazz. conſ. 53. num. 21. & conſ. 56. nu. 5. & conſ. 132. num. 4.

18 Nec obſtet quod per ſubſequẽter diuiſionem pecudum illicitam tanquam contrariam proteſtationi dicatur, receſſum ab ipſa proteſtatione ad Bart. in l. pro hærede §. Papinianus nu. 6. ff. de acquir. hęred. quia reſpondetur quod ex quo proteſtatio eſt, facta in contractu, reſpiciente etiam actus futuros, & futuram diuiſionem præſente, & conſentiente aduerſario iccirco per ipſam diuiſionem, & actus quoſcumque factos in exequutionem præcedentis contractus licet pręſtatione contrarios non cenſetur receſſum a proteſtatione ſic vt ſupra de conſenſu partis adhibita Bar. in l. non ſolum §. mortè num. 16. & ſeqq. ff. de oper. nou. nunciat. vbi tunc demum per actus contrarios concludit recedi a proteſtatione antea facta quãdo ſcilicet proteſtatio eſt, parti ignota ſecus ſi notificata; ergo multomagis quando eſt, facta de conſenſu contrahentis, & in ipſo contractu præſertim ad excludendum delictum prout in caſu noſtro, ex Bart. in d. §. morte nu. 28. & aduertit Gabr. in aliàs allegato conſ. 47. nu. 10. lib. 2.

19 Et pariter nec obſtet quod talis cõſuetudo ſit reprobata a cõſtitutione Sixti Quinti, quia etiã
a conſuetudo reprobata [a] excuſat a pęna Anchar. in c. cum vexerabilis col. 1. ver. ex quo nota, & ibi etiam Anan. nu. 4. extra de conſuetud. Dec. conſ. 170. colum. 3. verſ. & iſte contractus lib. 1. Catell. Cotta in memoralibus in verbo conſuetudo facit verſ. Et vlterius, & ſaltim negare non poteſt quin ex tot inſtrumentis D. Iulius iuſtè crediderit huiuſmodi contractus ſic celebrari potuiſſe, ideo excuſandus cum a præſumpta vſura ũ fraude excuſet bona fides etiam ex iniuſtis,& temerarijs cauſis orta Aym. cõſ. 145. nu. 14. in fine lib. 1.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Deciſio coram D. Orano foroliuien. cenſus Lunæ 13. Nouembris 1589. de quo ſupra fit mentio.

20 ADSIT DEVS. Fuit concluſum ſententiam AC. annullantem annuum cenſum de quo eſt quæſtio, tanquam fœneratitium

reuo-

reuocandam eſſe; cum enim fuiſſet ſuper re certa conſtitutus, & de eo cōfectum publicum inſtrumentum præſumptionem pro ſe habet, vt ſit factum de contractu licito Cępoll. de ſimulat.con tract.præſumpt..26.nu.85. Eſt enim regulare, vt omnis contractus præſumatur iuſtus, & legitimus Bal.in l.rogaſti §.ſi tibi nu.19.ff.ſi cer.petat. Alex.conſ.200.nu.4.lib.2. Soccin. Iun. conſ.83. nu.3.lib.2.cum ſimilibus.

21 Tanto autem magis quod celebratus fuit cum muliere nobili in qua difficilius cadit p̄ſumptio vſuræ Tiraq. de retract. conuentiona. in præfato nu.34.Couarr.variar. reſolut.lib.3.cap.8.num.3. præſertim cū in ipſo actu proteſtata fuerit ſe velle emere ſeruata forma Bullarum Pontificum ſuper cenſibus æditarum ſignanter etiam conſtitutionis Pij Quinti cū clauſula non alias aliter nec alio modo, ad Bar.in l.non ſolum §.morte nu.24. & ibi Alex.num.13.& 14.ff.de oper.nou.nuncia. Gabr.conſ.47.nu.8.lib.2. ex qua arguitur præciſa ipſius intentio l.non aliter de lega. 3.l. qui heredi §...... ff.de condit.& demonſtrat.licet enim in illo legatur duplex appoſitum pactum d. conſtitutione damnatum vnum de retrouendendo quod aliàs non eſt illatum in liberam & reſolutā voluntatem vendētis ſed eſt limitatum, vt poſſit tantū redimere infra decem annos, & duos menſes; Alteram per quod ad remiſſionem cenſus nō vult teneri niſi damnum & deterioratio;cuius occaſione petitur remiſſio aſcēdat ad quartam partem, nihilominus non concludere contractum vſurarium, ſi debent tanquam vitioſa pro non appoſitis haberi l. cum præcario de præcar. nā illis nō obſtantibus adeſt voluntas diſponendi in principali actu; ita quod qui amplius concedere voluit vtique quod non minus eſt voluiſſe dicatur; Et quod plus eſt additum ſecundum intentionem diſponentis ſeparabile eſt, adeoque non vitiatur vtile per inutile; ſed inutiliter tantū adiectum vitiatur l.1.§.ſed mihi ff.de verbor.oblig. hoc autem comprobat clauſula dictę conſtitutionis non obſtantibus aliquibus pactis directe vel indirectè talem facultatem auferentibus ex quo colligitur intentionem Papæ non fuiſſe confirmari actus in contrarium Ang. in l. quod autem ff.ſi quis omiſſ.cauſ.teſtam.

22 Neque vſurarius redargui poteſt ſub prætextu quod fuerit conſtitutus ad rationem decē pro centinaio nam quicquid ſit de iure communi de quo per Tiraq. de retract. conſangu. §.1.gl.6.nu. 26.& ſeq. ille cenſus fuit venditus ſecundū vſum & obſeruationē Prouinciæ Rimandiole vbi prędia ſuper quibus eſt impoſitus cenſus ſunt ſita. In qua quidem Prouincia ſolent vendi & conſtitui cenſus ad rationem decem pro centinario certum autem eſt quod ſtante huiuſmodi conſuetudine ceſſat omnis præſumptio vſuræ, & ex conſuetudine debet iudicari contractus licitus l.quis ſit fugitiuus §. item apud Labeonē vbi Bar.ff. de edil.edict. l. quid ergo §.1. in verſ. cum vſuris ſed vel triennal. & ijs quæ in regione ſeruantur ff.de contrar. & vtil. acto. Oldrad. conſ. 207. Calder. conſ.4. tit. de vſur. Cepoll. in tracta. de ſimulat. contract.nu.4.& 47.Bart.Socin.conſ.87. nu.21. lib. 2. Dec. in l.2. num.17. C. de eden. cum ſimilibus, & probat extrauagan.Marſil. in tit. de empt.& vendit. in communibus.

23 Minus habita fuit ratio teſtium deponētium in huiuſmodi creatione cenſus pecunias ritæ nō fuiſſe ſolutas ex quo reſtitutæ fuerunt in continenti, nec pęnes venditorem cenſus remanſerūt neque integrum præciſum fuiſſe in pecunia numerata; ſed partim in gemmis quæ contrauantur formæ præſcriptæ in cōſtitutione Pij Quinti quia Domini reſponderunt iſtis teſtibus nullam fidem adhibendam; ex quo enim ad repugnationem publici inſtrumenti fuerunt inducti, neceſſe eſt, vt ſint omni exceptione maiores [b] Bar.cōſ. 147.nu.36.& ſeq.vol.2. Tantum autem abeſt, vt ſint talis vt etiam omnino ſint repellendi, cum ſint fideiuſſores qui regulariter repellūtur Crot. de teſtibus autem ſaltem ſecundum Angel. conſ. 295. arbitrio iudicis remittuntur, ex quibus, & alijs hinc inde deductis fuit reſolutum ſententiā AC. reuocandam.

b

Alia Deciſio coram eodem Orano Cremonen. pratenſarum vſurarum Die Veneris vltima Aprilis 1593. de qua pariter ſupra ſit mentio.

24 Venditioni per Oprādos flamenos mercium de quibus in inſtrumento certo cōſtituto pretio & promiſſioni factæ ſcutorum in emptionem 200. petiarum panni pro ſortimento vt aiebant negotiationis ad effectum, vt ex prædictis pecuniarum ſummis iunctis in ſupplementū nominibus debitorum quatuormillium ſcutorum quantitas intra quinquennium oprandis reſtituen. quoniam pactum ſequens adiectum legebatur, *Per quali tutta ſumma, & robba, denari con tanti gli conſegnaranno, & altri dinari riſcoteſſero da debitori, gli ſaranno conſegnati da riſcuotere come di ſopra, & per tale tempo che detti Flammeni negotiaranno il denaro ſuo come di detti Oprandi promettono a detti Opranni che dell'vtile cauaranno di tutto il negotio ſi farà inſieme per ambe le parti darne la parte dirà in conſcientia ſua Miſer Giouanni, Paterno.* Quæſitum fuit ab Illuſtriſſimo D. Senatore vrbis coram quo cauſa vertebatur, Præſuppoſitis non nullis an pactum huiuſmodi ſit inualidum, & reddat contractum illicitum ita quod pecunię per Flamenos Oprādis ſolutæ veniant in ſortem complectendæ. Domini communicatæ ſibi quęſtioni negatiue reſponderunt, quia etiam ſi in dicto inſtrumēto appareat ab initio fuiſſe inter partes initum contractum emptionis & venditionis fuit tamen ille in continenti in eodē inſtrumento in contractum ſocietatis transfuſus, vt patet ibi, *Chi per il tempo che li Flammeni negotiaranno il danaro ſuo come di detti Oprandi, promettono che dell'vtile cauaranno de tutt'il negotio ſi farà inſieme per ambe le parti, darne la parte:* Cum enim conuentum fuerit quod exactæ pecuniæ intra quinquennium oprandis reſtituendæ, ſimul cum pecunijs Flamenorum negotientur, & de toto negotio quod inſimul fiet oprandi partem lucri habeant, quam Ioannes Paternus arbitrabitur neceſsè eſt

quod

quod dicamus partes etiam quod nomen contractus non expreſſerint voluiſſe contractum facere, qui pactis expreſſi conuenirent Aret. conſ. 55. num. 4. Aym. conſ. 20. in princ. illis autem magis nullus congruit quam contractus ſocietatis, ſiquidem vtraque pars communicat negotiationi pecunias, & ſic capitale, & Flameni vlterius ſuas operas præſtãt Iuxta l. Coircum l. ſeq. ff. pro ſoc. vnde etiam ſi ſocietas non fuerit expreſsè in conuentionem deducta ſufficit quod ex contrahentium mente reſultet, quia ſubſtantia actus non autem verba attendi debent vt eſt, Deciſ. Guid. Pap. 186. quam ſequitur Couarr. lib. 3. variar. reſol. cap. 2. num. 2. in fine Maximè quod inconueniens non eſt vter vno actu duo contractus exurgant ſecũdum Siluestr. in verbo ſocietas il 1. nu. 18. Aut etiam debitum ex vno contractu in aliũ contractum conuertatur l. certi condictio §. depoſuit cum l. ſequen. l. rogaſti in princ. & §. 1. vbi DD. ff. ſi cert. petat. l. ſi ex precio C. eo neque vero neceſſum fuit expreſſe contractum emptionis hoc caſu innouari; quoniam quando datur incompatibilitas contractus primi cum ſecundo tunc abſque alia expreſſione extinguitur prima obligatio l. cum in plures §. in lege ff. loca. Bal. in l. pacta nouiſſima nu. 4. C. de pact. Dec. conſ. 463. nu. 5. ſed extra dubium eſt contractum ſocietatis eſſe compatibilem cum contractu venditionis, nam in iſto pecunia nulli periculo ſubmittitur, ſed pure & ſimpliciter debetur, in illo vero pecunia ſubiacet periculo vitæ, & ſub certis conditionibus reſtituenda eſt Hier. Gabr. conſ. 81. nu. 3. & ſeq. lib. 1. Haud etiam contrarium dicendum ſuadet quod oprãdi ſtipulati ſunt in fine cuiuslibet anni durante quinquennio partem capitalis ſibi reſtitui quia ſtipulatio huiuſmodi non fuit concepta per verba per quæ voluerint ſuum capitale ſaluũ fore quo caſu proculdubio promiſſio redargueretur vſurariæ prauitatis iuxta gloſſ. c. plerique 14. quæſt. 3. c. per veſtras & ibi Card. nu. 11. Abb. nu. 7. & ſeq. Præpoſ. num. 4. de donat. inter vir & vxor. & de communi teſtatur Iaſ. conſ. 174. nu. 2. lib. 2. cum allegatis ſed venit in obligationem ſecundum naturam contractus Roman. conſ. 420. nu. 7. verſ. Quod autem quando ſcilicet in negotiatione capitale nullum incommodum aut damnũ fuiſſet paſſum ad text. in §. illud expeditum in ſtit. de ſocieta. Calder. in c. nauiganti quæſt. 7. de vſur. Nam pacta non ſecus ac leges ad ea adaptantur quæ frequentius accidunt; eſt autem in mente contrahentium cõſideratio potius lucri quam damni pro ut etiam ſocietas definitur plurium conuentio ſuam pecuniam induſtriam vel laborem conferentium ad lucrandum l. 1. & tot. tit. ff. pro ſoc. Nauarr. in ſeptimo præcepto Decalogi num. 351. & cum verſemur in foro exteriori, & cõtentioſo interpretari nos oportet verba ad excluſionẽ vſuræ gloſ. l. ſi fratres §. item ſi ex facto in verſ. in certa quantitate ff. pro Soc. Bal. in l. rogaſti §. ſi tibi nu. 19. & ibi Dec. nu. 6. ff. ſi cert. petatur Alex. conſ. 221. nu. 6. lib. 2. Aym. conſ. 48. nu. 8. Non obſtat quod obſeruantia ſubſequuta huiuſmodi intellectum euertat ex quo oprandi egerũt pro integro capitali, & fructibus quia ſi ſocietas nullum damnum fuit perpeſſa iuſtum fuit vt preter capitale partem lucri ſentirẽt & cum in ſub dictione calculi pecuniæ à partibus enuncientur date pro capitali, & negotiatio vocetur ſocietas non videtur vlterius circa qualitatem contractus inhærendum l. ille aut ille §. cum in verbis de legat. 3. l. Ancillæ C. de furt. & hoc optime deductum fuit per ſcribentes pro oprandis quorum etiam reſponſiones ad alia allegata pro fameris placuerunt Dominis. LAVS D.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Conſuetudo reprobata*. Contrariũ quod immo conſuetudo reprobata à Principe, vel à lege non excuſet delinquentẽ ſuaderi videtur ex traditis per Bal. in auth. nauigis per illum text. C. de furt. & in auth. omnes Peregrini etiam per illum text. verſic. vlterius nota. C. commun. de ſucceſ. quos & alios in propoſito refert Tiraq. de pen. temperan. cauſ. 42. nume. 15. Vbi expreſsè hanc firmat limitationem Gabr. lib. 7. concluſ. 8. num. 30. poſt Felyn. & Roch. de Curt. in locis per eum citatis; & expreſsè etiam ni fallor ita declarat Abb. in cap. cum venerabilis. num. 5. de conſuet. Vbi quod in eo tex. conſuetudo quamuis praua excuſat, quia nõ adhuc illius prauitas fuit declarata & ſic reprobata Ludou. Piguer. deciſ. crim. 34. nume. 9. Vbi amplius dicit ſufficere, quod conſuetudo ſit à lege ſimpliciter reprobata, quia tũc intelligitur reprobata non ſolum in præteritum, ſed etiam in futurum, ſecundum communem de qua per Alexand. Imol. & Iaſ. in locis ibi per eum citatis.

b *Omni exceptione maiores*. Ad reprobandum inſtrumentũ an teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores, nec nè diſtinguẽdum eſt inter teſtes extraneos, & inſtrumentarios; Extranei enim teſtes ſi contra inſtrumentum dicere audent propter præſumptionem inſtrumenti reſultantẽ præcipuè ex fide notarij debent eſſe omni exceptione maiores ſecuti poſt alios plures quos allegant antiquiores ſcriptũ reliquerunt Conra. in pract. in tit. de teſtibus in rubr. omni exceptione maior nume. 90. fol. mihi 110. Monticell. in repert. teſtium in rubr. teſtes qualis, & quos eſſe debeant ad impugnandum inſtrumentum fol. mihi 318. col. 2. verſ. 3. & verſ. 5. Octau. Cacheran. conſ. 64. nume. . . Vbi quod in hoc omnes cõſentiunt & conſil. 66. nume. 2. & inter conſil. crim. diuerſ. lib. 1. conſil. 117. nume. 53. & ſeqq. & conſil. 118. nume. 24. & conſil. 126. nume. 15. & ſeqq. & nume. 45. & conſil. 127. nume. 11. Maſcard. de probat. lib. 1. in præfatione. 6. num. 68. & ſeq. & lib. 2. concluſ. 919. nume. 5. & ſeqq. vbi exornat & ampliat hanc concluſionem, & lib. 3. concluſio. 136. nume. 2. Et propterea fœminas ad reprobandum inſtrumentũ non admitti latiſſimè refutatis contrarijs defendit Alber. in l. qui teſtamento §. mulier nume. 5. & ſeqq. ff. de teſtam. Et latius explicauit D. meus Farin. in tract. de teſtib. q. 59. nu. 77. & ſeqq. immo ſecundum aliquos iſta qualitas qđ teſtis ſit omni exceptione maior articulanda, & probanda eſt prout in ijs terminis ſcripſerunt ijdem conſulentes inter conſil. crim. diuerſ. lib. 1.

conſ.

conſ.112.nu.24. & conſ.117. ſub nu.53. & ſeqq. Cacheran.d.conſ.64.nu.47. & conſil.66.num.2. Cuius tamen contrarium inter eadem conſi. criminalia conſuluerunt alij videlicet in conſ. 122. nu.17.& conſ.123.num.20.& ſeqq.& num.14.& conſ.126.nu.15.& ſeqq. iuncto num.24.& ſeqq. & nu.45.& conſ.127.nu.11. lib.1. Ad quæ videre poteris quæ generaliter ſcripſit D.meus Farin. in tracta.de teſtib.quæſt.62.num.6.& ſeqq.

Si verò agitur de reprobatione inſtrumenti facienda per teſtes inſtrumentarios, & tunc magis communiter videtur, receptum eos non requiri quod ſint omni exceptione maiores, ex quo à partibus rogati cenſentur approbati prout colligi poteſt ex allegatis per eoſdem conſulentes criminales in conſ.126. nu.23. & nu.34. & ſeqq. & nu.38. vbi amplius quod iſto caſu admittitur clericus cõtra laycum & conſ.129.nu. 23. Menoch. de arbitrar.quæſtion.lib.2.caſu 105. nu.6. & nu. 33. Virg.Boccac.in conſtit Marchie gl. 7.nu. 14. & ſeq.Montecell.in repet.teſtium rubr.vbi ſupra d.fol.318.col.2.verſ.penu.Natta conſ.95.nu.10. & ſeqq. & nu.68.& ſeqq.lib.1. Quamuis contrarium tenere videatur Anchar. Regien. quæſt.71. par.1. vbi alia ponit ad materiam.

Retenta iſta communi opinione declara eam non procedere in tribus caſibus primo quando teſti inſtrumentario ſuperueniunt defectus poſt celebrationem inſtrumenti prout in ſpecie declarant Menoch.d.caſu 105.ſub nu.7.verſ. Hæc tamen Doctrina, & Anchar.d.quæſt.71.num.5.ſecundo vt pariter non procedat quoad notarium ſed tantum quoad partes Boſſ. in tit. de falſ. nu. 46.Anchat.d.q.61.nu.8. Menoch.dubitatiuè loquens d.caſu 105.num.7.in fine verſ. cogitabam tamen tertio quando inſtrumentum reprobatur ab vno tantum teſte inſtrumentario tunc enim etiam quod inſtrumentarius ſit debet eſſe omni exceptione maior. Maſcard. de probat. in præfatione d.quæſt.6.nu.59.

Fam. Cent. V.I.D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Multa in ſequenti conſilio tractantur, quæ in ſummario perſpicies, ſed præcipuè agitur de probatione tractatus, ſeu mandati ad occidendum, de filio, ſeu famulo occidente inimicum Patris, ſeu Domini, an de eiuſdem Domini, ſeu Patris mandato occidiſſe præſumantur, de capientibus, ſeu occidentibus delinquentem capitali pœna dignum, & in fragranti repertum, ac de illis, qui delinquentem, ſeu occiſorem ex manibus Curiæ, vel inimicorum ipſum capere, aut occidere volentium eximere procurant.

SVMMARIVM.

Accuſare alieno, & procuratorio nomine nemo poteſt.nu. 1. & in addit. litera [a].

Tutor, & Curator accuſare non poſſunt tutorio, aut curatorio nomine.nu.1.

Sindicus non poteſt accuſare nomine vniuerſitatis.nu.1.

Accuſatio vbi eſt nulla, totus proceſſus deſuper fabricatus redditur nullus, & inualidus. nu.1.

Teſtes examinati parte non citata niſi repetantur non probant, nec faciunt inditium.nu.2.& nu.21.faciunt tamen aliquam præſumptionem coadiuuatiuam aliarum probationum.nu.36.

Teſtis periurus ſibi contrarius, & repugnans nullam facit fidem, & de falſo poſſet puniri.num.3. vbi etiam quod nullum facit inditium.

Reus de ſe confeſſus de alijs interrogari non poteſt.nu.4.

Socij criminis dictum non facit inditium etiam contra hominem mala fama.nu.4.

Mandatarij depoſitio non facit inditium contra mandantem.num.4. & nu.17. vbi quod nec facit inditium ad tranſmittendum inquiſitionem, facit tamen aliquam præſumptionem, & concurrente alio adminiculo ſufficit ad torturam.nu.34. Præſertim in delictis occultis & difficilis probationis.num.35.

Socius criminis non admittitur niſi depoſuerit in tortura, & ad faciem inquiſiti.nu.4.in fine, & num.21.& nu.41. vbi ampliatur etiam in criminibus exceptis.

Exculpatio facta per eum, qui dicitur ad patibulum prodeſt inculpato, tollitque inculpationis inditium.nu.5. & nu. 16. Declara vt.nu.38.

Inquiſitio continens qualitatem mandati non ſuſtinetur ſi probetur de conſilio.nu.6.

Mandatum non præſumitur, ſi filius aut famulus occidat inimicum Patris.nu.7.& nu.23. verum quomodo hæc concluſio intelligatur, & an ad condemnandum, vel ad torquendum, & quid ſi alia concurrant.nu.29.& ſeqq.& nu.33.& nu.47.

Inimicitia ſola non eſt, ſufficiens inditium ad torturam. nu.8. quod an verũ ſit vide in.nu.43.verſ.hanc autẽ.

Conuenticula ad hoc, vt ſit punibilis tria requiruntur primo, quod ſit facta ad malum finem, ſecundo quod procedat deliberatio, tertio quod conſtet de authore.nu.9.

Auxilium poteſt quis præſtare delinquenti, & occiſori poſt delictum, ſeu homicidium commiſſum, ne ab inimicis accidatur.nu.10 cõtra.nu.64.& ſeq.& nu.90.

Exculpatio ſocij criminis valde prodeſt exculpato.nu.12 & nu.16. Declara vt.nu.38.

Tormenti impatientia facit variare reum.nu. 13.

Tortura in caput aliorum debet eſſe moderata.nu.13.

Confeſſio extorta cum indebitis tormentis non nocet confitenti, nec alteri etiam præſeruata nu.13.nec conualidatur per ſuperuenientiam inditiorum.nu.14.& in addit. litera [b].

Tortura inflicta ſine appoſitione temporis facit præſumere dolum contra iudicem.nu.14. Declara vt.nu.42.

Allegans mortuos inteſtes ſuſpectus eſt, nu.14.

Teſtes quo ad alios, & principales quoad ſe ſi in ſuo dicto fuerit varius ſtatur potius primæ depoſitioni, quàm ſecundæ, etiam factæ in tortura.nu.15.

Mandatarij dictum inuerisimile nullam prorſus facit fidem.num.18.

Contrariorum eſt eadem diſciplina. nu.18. ante finem.

Argumentum ab ijs, quæ frequenter accidere ſolent validum eſt.nu.18.in fine.

Homicidium, quod fuerit factum non præcedente tractatu, & deliberatione plura ſigna.nu.18.19.& 20.

Tractatus non præcedentis ſigna, & coniecturæ plures ponuntur.nu.18.& 19.

Pater magis tenetur ex periculo filij, quàm ex periculo ſuo.nu.19.in fine.

Veriſimile quod eſt magis ſemper attendi debet. nu.20.

Veriſimilis depoſitio ſemper magis attendenda eſt.nu.20 & nu.39.verſ.nam pro reſponſione.

Fama bona tollit inditium reſultans ex depoſitione ſocij criminis.nu.20.in fine.

Inimicitia non facit inditium, quando conſtat de percuſſore.num.22.

Mandatum non præſumitur niſi tribus concurrentibus, videlicet præcedente inimicitia, ſecreta alloquutione, & homicidio incontinenti ſequuto. nu.23. in fine Declara vt.nu.46.

Inimicitia non facit inditium niſi ſit præciſa, & correſpectiua ad vindictam ſubſequutam. nu.24.

Vindicta modum excedere nemo præſumitur.nu.24.

Mandans fieri vindictam præſumitur mandaſſe vindictam non exceſſiuam.nu.24.

Præſumptio ex præſumpto ſumi non poteſt. nu. 25.

Specialia plura non ſunt præſumenda ad incurrendum delictum, ſed benè ad excludendum.nu.25.

Minæ non faciunt inditium niſi correſpondeant offenſæ ſubſequutæ.nu.25.

Fama habetur pro ſomnio, & vano rumore populi quando non eſt formiter probata in criminalibus.nu.26.

Conſtitutio ſpontanea tollit inditia ad torturam. nu.27. Declara vt.nu.59.

Dominus tenetur de delicto famuli quando erat informatus q^d dictus famulus eſſet perſona facinoroſa.nu.32.

Socij criminis depoſitio admittitur in delictis occultis, & difficilis probationis. nu. 35. quod an verum ſit vide in addit. litera [c].

Teſtes mortui probant etiam parte non citata.num. 37. Declara, vt in addit. litera [d].

Vltra dictio eſfertur ad modicum tempus.nu.42.

Inimicitia oritur ex qualibet perſonali offenſa. nu.43.

Cautio de non offendendo arguit inter cauentes malum animum.nu.44.

Fama in delictis occultis ſine adminiculis facit inditium ad torturam, ſed cum adminiculis ſufficit ad condemnandum. nu.48. præſertim ſi fuerit orta in continenti poſt delictum.num.49.& qui ſi eſt coniuncta cum vno teſte de viſu, & alijs adminiculis.num.68.& quid ſi concurrant cum ea duo teſtes de credulitate.nu.69.

Fama probatur per teſtes, qui dicunt ſe audiuiſſe ita publicè dici. nu. 50. & in addit. litera [e]. vbi de veritate iſtius concluſionis.

Fama quando eſt orta ex aliqua probabili cauſa, tunc non eſt neceſſe, quod teſtes nominent authores ipſius famæ.nu.51.

Aſſociantes delinquentem ad effectum, vt occidat. præſumuntur conſilij, & participes delicti, & arguunt præcedentem tractatum.nu.52.

Animus agentis dignoſcitur ab effectu, & euentu rei, & ab operibus.nu.52.verſ.nec obſtet, & nu.85. in fine.

Mendacia, & variationes faciunt inditium tractatus præcedentis.nu.53.

Tractatus eſt difficilis probationis.num.54.

Tractatus probatur præſumptionibus, & inditijs.nu.54. & in addit. litera [f]. vbi de materia.

Præſumptiones, & inditia ſufficiunt in probatione vindictæ tranſuerſalis, & criminis læſæ maieſtatis.num. 55.& num.73.

Inquiritur hodie ex iudicis officio in omnibus delictis etiam ſine Accuſatore.nu.57.

Fama bona tollit inditium malæ famæ in genere, ſed non inditia ſpecialia.nu.58.

Conuictus condemnatur ſicut confeſſus. nu.60.

Fuga ſocij criminis facit inditium contra conſocium. nu. 61. & in addit. litera [g]. vbi declaratur & nu. 72.

Mendacia, variationes, & contrarietates reddunt reum valdè ſuſpectum de delicto.nu.62.

Præſumptionibus non eſt locus, quando ſumus in claris. num.63.

Alternatiua oratio ſufficit, quod in vna parte verificetur nu.65. & nu. 92.

Crimen læſæ maieſtatis punitur ex ſola conſpiratione, & attentatione etiam effectu non ſequuto. nu.66. & nu. 91.& nu.97.

Confeſſus non expectat niſi iudicis condemnationem.nu. 66.in fine.

Teſtes de credulitate plenè probant, quando eorum dicti concludenter reddunt rationem.nu.70.

Teſtes de auditu faciunt aliqualem præſumptionem, quæ licet non transferat onus probandi contrarium, coadiuuat tamen alias probationes, & præſertim probationem famæ.nu.71.

Contumacia vnius non nocet alteri. nu.72.verſ.& licet, vbi declaratur.

Eximentes reum ex manibus Curiæ pœna criminis læſæ maieſtatis tenentur.nu.73.

Teſtes infames admittuntur in crimine læſæ maieſtatis. num.74.

Teſtes inhabiles probant ſi veroſimilia deponunt poſt. num.74.

Teſtes non dicuntur contrarij, ſi vnus deponit plus altero.nu.75.

Teſtes deponentes, quod quis non fuerit in tali loco quando deponere debeant.nu.76.

Teſtibus affirmantibus magis credendum, quam negantibus.nu.76.in fine.

Capere delinquentem in fragranti vnicuique licet.nu.77 verſ.moneor præcipuè. Et vigore Bullæ vnuſquiſque tenetur ad id.nu.78.

Reus criminis læſæ maieſtatis impune occidi poteſt.nu.79 & nu.82.vbi ampliatur etiam ante condemnationem.

Bannimenta emanata de ordine Papæ ſunt ſeruanda in toto ſtatu eccleſiaſtico.nu.80.

Obſeruantia ſubſequuta Principe ſciente, & patiente eſt bannimentorum interpres.nu.81.

Occidere licet homicidam incontinenti, & in fragranti. nu.77.& ſeqq.

Interpretatio ſemper facienda, ne diſpoſitio reddatur eluſoria.nu.82.

Vindictam faciens tranſuerſalem reputatur Reus læſæ Maieſtatis, & à quolibet occidi poteſt.nu.83.

Occidere licet delinquentē, & reſiſtentem ſe capi.nu.84.

Animus agentis ſemper præſumitur directus potius ad licitum, quam ad illicitum.nu.85.

Exequutor iuris dicitur exequutor Iuſtitiæ. nu.86.

Ius obiectum iuſtitiæ, & à iuſtitia appellatur. nu.86.

Occidens hominem authoritate iuris dicitur miniſter iuſtitiæ & Dei.nu.86.

Quicunque dictio comprahendit etiam perſonas improprias.nu.87.

Extenſio de perſona vera ad fictam permittitur etiam in pœnalibus, quando perſona ficta repræſentat veram. num.88.

Priuata perſona æquiparatur officiali in actu Capturæ à iure permiſſa.nu.89.

Con-

Conſtitutio omnis pœnalis intelligitur effectu ſequuto. nu.91. Declara vt nu.92.
Reſiſtentia ſolo verbo committitur, violentia verò requirit corporalem offenſionem. nu.93.
Rebellio dicitur crimen læſæ maieſtatis in primo capite. num.94.
Crimen læſæ maieſtatis contra Rempublicam, Principem aut eius conſiliarios commiſſum, dicitur commiſſum in primo capite ſecus ſi contra alias perſonas inferiores. num.95.
Delicti qualitas cognoſcitur ex qualitate pœnæ. nu. 96.
Criminis læſæ maieſtatis pœna, quæ ſit tam in primo, quã in ſecundo capite. nu.96.
Crimen læſæ maieſtatis conflictum ab aliqua conſtitutione, an habeat omnia ſpecialia veri criminis læſæ maieſtatis. num.98. & 99.

CONSILIVM LV.

Reſponſum Raynaldi Auguſelli.

1 ADSIT DEVS. Dicitur pro parte D. Franciſci in primis quærelam, ſiue accuſationem præfatam fuiſſe nullam, nulliterque fuiſſe, & ineptè inſtitutam, quia in criminalibus, & præſertim in grauiſſimis non admittitur quis ad
a accuſandum alieno nomine [a] l.2. C. qui accuſare, vbi Salyc. & alij Aret. de maleſ. in verbo ad quærelam num. 20. Foller. in pract. crimin. in verbo audiantur exceptiones nu.10. Clar. in pract. crimin. in §. fi. quæſtione 14. verſ. item quæro, qui propterea dicunt, quod nec tutor, nec curator, nec ſindicus poſſunt procuratorio, turorio, aut curatorio nomine accuſare, & vbi quærela, ſeu accuſatio eſt, nulla totus proceſſus deſuper formatus redditur nullus, & inualidus ita, vt nulla ferri poteſt ſententia ſaltim valida niſi abſolutoria Marſil. conſ.49. num.9.10. & ſeq. latè Rolan. conſ.31. in primo vbi multa ad annullãdum proceſſum, & ſententiam factam, & latam ſuper libello inepto, vel nullo, ſiue inquiſitione nulliter formata, & nu.16. ſubdit, quod ſi feretur ſententia condemnatoria illa eſſet taliter nulla, quod de illius nullitate, & ineptitudine quandocunque dici poterit, & etiam poſt rem iudicatam, & Marſil. ſupra.

2 Quod verò attinet ad depoſitionẽ ſaluſtij dicitur primo, quod ex quo eſt facta in mero proceſſu informatiuo parte abſente nõ monita, nec citata, ideo nihil pœnitus probat taliter quod nec indicat præfatum Dominum Franciſcum l. ſi quando C. de teſtibus Alex. conſ.180. num.8. in ſecundo vbi dicit cautus eſſe debet iudex, vt licet poſſit informationes capere, & teſtes examinare parte non citata ad effectum capiendi delinquentem, & in informationes tamen poſtea debet teſtes repetere, vel parte citata illos examinare latè Rolan. in conſ.12. in 3. Clar. in pract. in §. fina. quæſtione 41. verſic. Cæterum ſi reus, vbi dicit, quod valdè erraret iudex ſi omiſſa repetitione teſtium procederet ad torturam, vel ad condemnationem, cum teſtes præfati nullam pœnitus faciunt fidem contra reum imputatum cũ eo abſente, & non citato fuerint recepti, & quæſtione 11. verſ. item quæro propè finẽ Ruin. conſ.7. in 5. Gramat. conſil. 15. & 64. vbi dixit præfata procedere etiam ſi mille eſſent teſtes, & etiã quod iudex magnum arbitrium, & præeminentiam haberet, & vot. 30. vbi etiam ſi eſſemus in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, vel humanæ, & Marſil. in pract. crimin. in §. diligenter. nu. 175.

3 Secundo, quia in vltima depoſitione tam ante torturam, quàm in tortura, & poſt fol. 79. 80. 81, reuocat ea omnia, quæ in primo ſuo examine contra præfatum dominum Franciſcum depoſuerat, dicendo illa minimè vera eſſe, ſed illa dixiſſe præ nimio dolore tormentorum, ſed illa eſſe vera, quæ dixit in ſecundo conſtituto, & in vltimo ſuo examine, vnde cum ſit periurus, & ſibimet contrarius, & repugnans nullam fidem facit l. qui varia, vel falſa de teſtibus c. licet cauſam de probat. cum enim iurauerit dicere veritatem deponendo contraria non dixit verum quia contraria non poſſunt eſſe vera, ſed falſa Bald. in l.1. num.13. C. de furtis Abb. in c. in noſtra de teſtibus, & quia ignoratur in quo dicto inſit veritas, ideo neutri dicto ſtetur Bal. in l. ſi ſcriptura C. de fid. inſtrument. & in conſ.101. in 1. Menoch. cõſ. 60. in 1. Grammat. conſ.26. Alex. conſ.143. in 2. num. 2. in fine, quia violato ſemel iuramento, quod eſt confirmatorium veritatis, in cæteris remanet ſuſpitio falſi, vnde in nihilo creditur Foelin. in c. teſtimonium de teſtibus num. 19. & non ſolum non probat, ſed de falſo puniri poſſet, cum ſit contradictio, & repugnãtia in dictis ipſiuſmet teſtis Bart. in l. eos in fine de falſ. Aret. de maleſ. in verbo falſarij col.4. in fine. Et in tantum hæc ſua depoſitio ruit, vt nullum faciat inditium contra dictum Franciſcum Bald. conſ.171. in 2. nu.3. Crauett. conſil.6. num.46.47.48. Gram. voto 6. nu.15. Rolan. conſ.34. & 75. in primo cum ibi notatis Burſat. conſ.34. & 70. in 1. num.11. vbi amplius etiam, ſi tortus fuiſſet, vt ibi.

4 Tertio, quia facit ſe ſociũ, & participem criminis, qui de ſe confeſſus de alijs interrogari nõ poteſt c.1. de confeſſ. l. fina. C. de accuſat. & illius reſponſio etiam in caſibus alias exceptis non indicat nominatum ad quæſtionem Natta conſil. 298. Boſſ. de indit, nu.14. Boer. deciſ. 319. nu.3. vbi communem dixit, quod ſola confeſſio prætenſi ſocij criminis non indicat imputatũ, etiam ſi nominatus eſſet mali nominis Grammа. deciſ. 28. & 56. Marſ. in conſ.22. Rolan. d. conſ.16. vbi ampliat etiamſi tortus fuiſſet, & idẽ dixit de mandatario contra mandantem nominatum, vt illũ non indicat Grammat. vbi ſupra. Et vlterius requiritur, quod dictum ſocij illud in tortura in faciem imputati, & conſequenter præfati Domini Franciſci nominati ſubſtineat, nec ſufficeret, quod alias in ſua abſentia tortus fuiſſet aliàs pœnitus ruit illius depoſitio Clar. ſupra in §. fina. in quæſtione 45. verſ. Cæterum &c.

5 Quarto tollitur illius depoſitio ex reuocatione per ſaluſtium facta quando ducebatur ad patibulum, qui dixit præ dolore tormentorum nominaſſe præfatum Dominum Franciſcum, vt patet ex fide, quæ datur in actis, quę exculpatio tollit inditiũ, ſi qđ erat occaſione ſuæ depoſitionis Iaſ. in l. de die q. ſatiſd. coga. in l.1. nu.7. de eo, per quem factum Boſſ. de defenſione fauor. nu.10.

Cum

6 Cum igitur de tractatu, colloquio, & mandato non conſtet ex depoſitione Saluſtij, vt ſupra, nec aliundè conſtare poſſit neceſſario Dominus Franciſcus venit abſoluēdus iuxta dicta p Ruin. conſ.6.in 5. vbi formata inquiſitione de mandato reus abſolui debet etiā ſi contra ipſum de conſilio, vel perſuaſione conſtaret, Bero. conſ. 170. in 3. vbi deducto aſſaſſinio in inquiſitione niſi expreſsè probetur traditio, vel promiſſio pecuniæ, licet homicidium, & mandatum probarentur, abſoluendus eſt, nec aliquo modo condemnari poteſt, ex quo qualitas deducta in inquiſitione non fuit iuſtificata Alex. conſ. fina. in 2. Boſſ. in tit. de inquiſitione num. 81. Riminal. iun. conſ. 61. in primo.

7 Nec ex eo, quod homicidium fuit commiſſum à filio, & Saluſtio familiari, arguitur mandatum vel ſcientia, quia ſola familiaritas, vel conſanguinitas non eſt ſufficiens inditium ad inducendum ſcientiam, vel mandatum ad delictum niſi aliter de eo conſtet Bald. in l.1.C.de ſeru.fugit. Boſſ. in tit. de mandato ad homicidium nu.39. Bal. conſ. 98. in primo vbi expreſsè non pręſumitur mandatum à familiari, vel amico meo. Iaſ. in d. l.1. vbi ex delicto famuli non tenetur Dominus, nec ciuiliter, nec criminaliter.

8 Inimicitia ſola non eſt, ſufficiens inditium ad torturam Marſil. in pract. in §. diligenter nu.69. Natta conſ.499. & conſ.42. vbi quod eſt inditiū remotum à delicto non ſufficit ad torquendum, ſed alia inditia, & adminicula requiruntur, & ita communiter tenetur Boſſ. de indit. nu.46. vbi dicit ita practicari.

9 Allegatus tractatus reſultans ex congregatione gentium poſt delictum commiſſum nō intrat, tum quia de tractatu non conſtat, tum quia conuenticula dicitur illa, quæ facta fuit, & quæ tendit ad malum, non autem ad bonū Crauet. conſ. 4. num. 18. & duo copulatione requiruntur, vt actus adunationis gentium ſit illicitus, primo oportet probare caput, & authorem talis adunationis; ſecundo quoad malum finem animo deliberato, & tractatu præcedente factum fuiſſet, intantum, quod non ſufficeret probare, quod multi homines concurriſſent vnus poſt alium ad rumorem, cum poſſit abſque dolo, & ex improuiſo, & ad bonum finem currere, & vnus poſt alterum ſuperuenire Alexan. in conſ. fina. in 2. Marſil. in pract. in §. conſtanter nu.40. cum ſequen. latè Pariſ. in conſ. 171. in 4. pulchrè Corn. in conſ. 199. in 40. quæ omnia rectè cōuenirent caſui noſtro, in quo gentes variæ, & diuerſæ inconſulto Domino Franciſco acceſſerunt vnus poſt alium ad ſe condolendum cum ipſo de occurſo caſu, vt deponunt multi ex teſtibus examinatis, qui actus non eſt de genere malorum, ſed eſt actus pietatis, & charitatis mixtos conſolari.

10 Et licet aliqui ex ipſis, qui ita acceſſerunt concurriſſent cum armis ad locum rumoris; id actum fuit ad ſaluandum Bernardinum, ne ab inimicis interficeretur, qui actus eſt licitus gl. in clement. prima in gloſ. magna propè finem, quam ſequitur Horatius de Callio conſ. inter conſilia crim. diuerſ. 168. lib. 1. maximè, quia inſequebatur à Vincētio, & Franciſco de Spatianis cum Archibuſijs, & iſti tanquam attinentes, & conſanguinei licitè potuiſſent currere, & illum euadere, ne interficeretur ab inimicis, cum vnicuique licitū ſit ſanguinē ſuū redimere, ita in terminis Rhob. Non. conſ.96. &c. LAVS DEO.

Reſponſum Lentuli Cappelli in eadem cauſa.

11 ADSIT DEVS. In iſta cauſa contra D. Franciſcum intentata, tria videntur principaliter inſpicienda, & diſcutiēda circa id, quod fuerit conſcius homicidij committendi per filiū, & famulum in perſonam Aloyſij. Primum erit dictum Saluſtij famuli occiſoris, & complicis cum dicto filio in homicidio dicti Aloyſij. Secundum erit inimicitia eiuſdem Domini Franciſci, cum fratre interfecti; tertium vocēs ſuſcitatæ, quod Aloyſius fuit interfectus ex cauſa, ſeu ad inſtātiam dicti Franciſci, quibus ſublatis erit ſublata omnis imputatio, & totus proceſſus contra dominum Franciſcum fabricatus.

12 Quoad primum habemus intentionem fundatam ex primo dicto ſaluſtij, qui recenſendo ſeriem facti nullum verbum dicit, & conſequenter pœnitus excludit dictum Franciſcum, & vtique ſi idem Dominus Franciſcus particeps fuiſſet dicti homicidij ius veritatis, quæ coegit ad confitendum de ſe ipſo pariter coegiſſet ad confitendum de alio, cum inueriſimile ſit quempiam nulli in ſui necem veritatem dicere, & in alterius ſalutem mentiri iuxta text. in l. fina. C. de accuſat. Gram. vot.3. verſ. accedit.

13 Quod vtique ſecundo loco dixit propter tormenti impatientiam dixiſſe cenſetur d.l.1.§. quæſtioni ff. de quæſt. Et iſtud comprobatur ex reiteratis tormētis, & exceſſiuis in perſonam dicti Saluſtij illatis in caput aliorum, quod de iure fieri non poterat, qui in eo leuis debet eſſe tortura, non autem exceſſiua, & immoderata, prout præſupponitur illata cōtra præfatum, vt tradit Boſſ. de tortura teſtium nu.31. cum alijs, quo caſu confeſſio in eadem tortura emanata præiudicare nō debet d.§. quæſtione, & Paul. de Caſtr. conſ.273. nu.7. lib.2. & iſtud eſt indubitati iuris, quod confeſſio per tormētum indebitè illatum ex tortura

L nullius eſt momenti [b] Doctor. communiter in l. penult. ff. de quæſt. & ibi Bart. & Salycet. in l.2. C. de cuſtod. reorum Alexan. conſ.5. col.1. lib.1. conſ.93. colum.1. eod. lib. Grammat. conſ.21. nu. 18. & conſ.32. nu.6. vbi quod talis confeſſio eſt, ipſo iure nulla, nec præiudicat confitenti, nec ēt alteri, contra quem, vt teſtis deponeret Bar. in d. l. penultima & l. fin. C. de accuſat. Dec. conſ.198. col. penultima & etiam ſi in ea cōfeſſione fuiſſet perſeueratū ex interuallo Alex. d. conſ.5. Gram. d. conſ.37. nu.7. & ſeq. Paul. de Caſtr. conſ.273. num.4. lib.1.

14 Amplius etiam, quod poſtea ſuperuenerint inditia non pręualidant talem depoſitionem Bart. in l. maritus col. prima de quæſt. Bald. in l. fin. nu. 3. C. de accuſat. d. conſ.37. nu.7. & 10. vbi ſubdit, quod talis confeſſio extorta facit pręſumere violentiam contra iudicem, & iſtud apertiſſimè demonſtratur

monſtratur ex quo inconfuſo, & incerto modo torturam dimiſit non appoſita hora, vnde contra eumdem Dominum iudicem præſumitur dolus contra Aym. conſ.142.num.9. quod videtur fuiſſe, ne eius iniuſtitia detegeretur, prout idem voluit in conſ. 28.nu.7. ſuſpicans cõtra eum, qui allegat mortuos in teſtem, qui non poſſunt rem manifeſtare.

15 Facit ad prædicta, quod vbi ſumus in principali quoad ſe, & teſte quoad alios ſtatur potius primo dicto ſine tortura, quàm ſecundo cum ea ſequuto, & emanato Bart.in l.1.§.quæſtioni ff. de queſt. Dec.conſ.175.nu.8.conſ.189.nu.10.ad finem deciſ.pedem.39.nu.22.

16 Accedit, quod vbi primum habuit libertatem ſe excuſandi, vbi fuit ductus ad patibulum ſaluſtius reuocauit depoſitionem factam contra Dominum Franciſcum tanquàm extortam ex vi, & metu tormentorum, qua de re habetur dicta confeſſio, & depoſitio pro nulla, omnino nõ valida, ad Bald.in conſ.364.nu.4.lib.3. Et eſt vulgatum in iure, qđ excuſpatio prodeſt inculpato, oſtendit ſignum innocentiæ, & non poteſt ex cauſa inferri torturam etiam ſtantibus inditijs Alex. ad Bart.in l. ſi quis in graui §. ſi quis moriens ff. ad Syllan.conſ.1.vol.4.Marſil.in pract.§.diligenter nu.700.& in ipſum Gram. vot.11.nu.17.& 18.

17 Præterea etiam, quod ſaluſtius foret mandatarius non facit indicium niſi ad inſtructionem Bald.conſ.79.lib.5.Marſil.in §.diligenter nu.60. cum ſequen.Gram.deciſ.28.nu.9.& conſ.38.nu. 20. vbi quod nec valet tale dictum ad formandũ inquiſitionem, latè Boer.deciſ.319.per totam.

18 Et eo magis cum ſumus in dicto valdè inuerisſimili, quia ſimilia mandata de occidendo perſonas non ignotas, & in nobili, ac populoſa ciuitate in locis publicis in meridie, & vbi de facili ſcandala poſſunt deueniri. Et ibi delinquẽtium non omnino erat tuta ſalus ob inimicos, & ſatellites curiæ ſimilia facta, & delicta alia deliberatione fuerit, quàm per nugas, & præſumptoriæ, & publicè, & palam in aula ſumpta occaſione adaptandi tormenti ignei, prout recenſet ſaluſtius, accedente maximè matura ætate, ſagacitate, ac prudentia dicti Franciſci, ac experientia, nobilitate, non egeni, ſed potius opulenti, & vbi de vnici filij ſalute tractabatur; Nam vtiquè ſi præfata cum deliberatione, & tractatu, & vbi diſcuſſa forent omnia diſcutienda fuiſſent facta ante delictum, in delicto, & poſt ipſum delictum ad euadendum fuiſſent factæ præparationes, quod dicto Domino Franciſco facile fuiſſent ex qualitate perſonæ facultatibus, & parentela, & ex alia temporis, & loci commoditate, non autem ita improuide commiſiſſet bona, vitamque filij vili perſonæ ſaluſtij tantũ, poterat enim habere ęquos paratos, & alia accomodata ad factum, & denique potuiſſent, & debuiſſent aliæ circunſtantiæ probari, & interuenire, quæ in præmeditatis delictis ſolent adhiberi à communiter accidẽtibus, de quibus ſolet poni exemplum per Alberic.in 3. par. ſtatutor.quæſtio.64.Clar.in §. homicidium verſiculo ex prępoſito &c.quæ cum non interuenerint ſumpto argumento ab oppoſitis ad delictum præmeditatum, & deliberatum tractatum cum dicto Franciſco arguere non poſſumus argumẽto tex.in l.fina.ff.de leg.3. Et quia ſolemus dicere, quod contrariorum eadem eſt diſciplina inſtit.de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris in princ. Euerard.in top.loco ſuo, & validum etiam eſt argumentum in criminalibus à communiter accidentibus Marſil.in pract.§.2.quæſt.36.Bald.in l. conuenticulam colum.3.& fin.C. de Epiſcop.& Cleric. Et ab ijs, quæ frequenter accidere ſolent in caſibus, & non accedunt inſurgit inueriſimilitudo, & oritur inditium, & tollitur Bald. in l. neque natales C.de probat. Iaſ.in l.non hoc poteſt Bald. ibi col.fina.C. vnde cogn.

19 Et inter alia inueriſimilia illud potiſſimũ colligitur, quod nec vnum nummum quidem habebant dicti interfectores, quod poterat eſſe euidens ſignum nõ conſilij, nec iuſſus paterni, iſtud enim abhorret omnis bona ratio patrem non cogitaſſe de periculo filij, cui prouidere potuiſſet, ſi ſciuiſſet eum periculum ſubiturum l.cum ratio ff. de bon. damnat. iuncta l. iſti quidem ff. quod met. cauſ. Alciat. præſumpt. omnium prima de præſumpt. vbi magis tenetur Pater ex periculo filij, quàm proprio.

20 Accedit, quod potuerit idẽ pater aſſociatum filium mittere, & præparatum, & tamen acceſſit incautus, vnde tollitur omnis paterna deliberatio, vt optimè demonſtrat Card.Alban.conſ.12. vnde cenſeri debet potuis homicidium inconſulto animo, & iuuenili, quã deliberato, & ſenili patratum, quod eſt magis veriſimile, & ideo attendendum, & in probationibus Fęlin. in c.auditis. col.13. de præſumpr. & in ſpecie noſtra in depoſitione Mandatarij Grammat.conſ.44. verſic. & potiſſimum cum ſeqq. & Aym. etiam conſ.6.nu. 27.& in propria confeſſione ſpontanea Dec.in l. ætatem C.de tranſact. Marſil.in l.1. in princ.nu. 35.ff. de quæſt. & inter duo dicta attenditur magis veriſimile etiam quod vnum dictum foret cũ tortura, aliud vero ſecus, vt notant omnes Doctores in c. auditis de præſumpt. Aym. d.conſ.6. nu.49.Cęphal.conſ.60.nu.12.& 14.& ſaltim oritur ex prædictis incertitudo eneruans inditium inſurgens ex prædictis, quia iudex non poteſt applicare animum magis ad vnum, quam ad aliud dictum Marſil.in l.repeti nu.14.de quæſtion.concurrente maximè, prout ſupponitur bona fama, & laudabili vita, pacifica, quieta, & honeſta ſupradicti D. Franciſci, quæ indubitanter eneruat depoſitionem dicti ſaluſtij, Grammat. in ſpecie conſ.21.nu.10.& in conſ.35. ſub 49.

21 Et tandem non fuit repetitus in faciem dicti Franciſci, & non confrontando, vnde pro nihilo reputatur eius dictum Bart.& alij in l.maritus ff. de quæſtion.c.2. de teſtib. & ibi Doctores, dicunt enim, teſtes informiter examinati nullius ſunt momenti Marſil.in l.1.num.4.de quæſtion. Pariſ.conſ.2.nu.165.lib.4.vbi loquitur in crimine læſæ maieſtatis.

22 Non obſtat ſecundũ videlicet inimicitia, quia conſtat de percuſſore, ſeu interfectore, quo caſu non intrat præſumptionem contra inimicũ quæ tunc demum procedit, quando ignoratur, à quo fuerit quis interfectus, cum inimicus dicatur ſemper mala cogitare Blanc. in repet.l.fina.nu.90.ff.

de

de quæſt. ſpeculat. de præſumpt. vbi ita declarat. §.2.verſ.ſed pone, ceſſat enim præſumptio in claris per iura notiſſima.

23 Quatenus verò velimus arguere cõſilium, ſeu mandatum in homicidio commiſſo ex manu alterius, aduertendum eſt, quod licet filius, ſeu famulus delinquit in re ſpectante ad Patrẽ,ſeu cõtra inimicum Patris,nõ per hoc præſumitur mãdatum niſi aliunde probetur tex. in c. cum ad ſedem,& ibi gl.de reſtit.ſpol.gl.in l.3.§. cum igitur ff.de vi,& vi arm.Bar.in l.1.§.familiæ. ff. de publ. per quæ in indiuidua Bal.conſ.53.num.5. Anan. conſil.59.nu.2.Vbi poſt Bal.in l.1.C.de ſeru. fugit. ait tria contineri ad effectum, vt quis teneatur de facto alieno in delictis,ſeu contra eum pręſumatur videlicet inimicitia capitalis,ſecreta alloquutio,& homicidium in continenti ſequutũ, quæ tria ſi non concurrunt non præſumitur aliquo pacto mandatum Carrer.in prax. §. circa ſecundum nu.16.Ita expreſsè inquit,&c.

24 Sed aduertatur, quia inimicitia debet eſſe præciſa, & correſpectiua, & immediatè in omnibus, & per omnia ad id, quod fuit ſequutũ, fuit enim vulneratus Dominus Franciſcus à fratre Aloyſij interfecti non autem ab interfecto, & ideò nõ præſumitur voluiſſe excedere terminos vindictę in alteram perſonam,à qua non fuit offenſus, & & maximè extra perſonam de agnatione offendentis ſecundum tradita per Alexan. in l. ſi quis §.ſed & ſi quis mandauit.ff.de acquiren. hæredit. vbi vindicta in dubio etiam expreſsè demandata cenſetur in dubio cogitata de ſimili in omni qualitate, & ita declarat Bald.in l.ſi prædium. C. de delict.aſt. vbi argumẽtum offenſæ ſequutæ quomodo,& qualiter proceſſerit, à qualitate præcedentis cauſę colligitur,& ita declarat Bar.in l.olfacta cauſa. ff.de pœn. & regulariter de cauſa immediata præſumendum non autem mediata. l. ſi lier. ff.rer.amot. cum ſimilib.

25 Et alias eſſet fingere præſumptum ſuper præſumpto,& inculcare ſpeciale ad vindictam,quod nec etiam in fauoribus admittitur l. vnica. C. de dot. promiſſ. & ſaltim de iure ſpeciali ſimilis fictio admitteretur ad excludendum delictum, vt tradit Aymon conſil.6.nume.43. ſecus autem ad includendum delictum, & ad pęnam ſumpto argumento à ſpeciali l. eius ſingulare. ff. de leg. & maximè cum ſint inculcata, ſeu geminata. Et videmus in minis,quæ præſeferunt inimicitiam, & eius ſunt argumentum, ex quibus non ſumitur inditium niſi quatenus ſunt,& appareat exequutæ in modo,& qualitate prolata, & ideò cenſentur eſſe poſitæ ſub conditione quadam, videlicet caſu, quo fuerint verificatæ ſecundum modum prolatum, & non aliàs, & ſic ex inimicitia, de qua agitur non poteſt inferri ad delictum ſequutum extra proportionem cauſæ dictę inimicitiæ.

26 Poſtremo non operatur fama, quæ videtur tanquàm ſomnium quoddam, & rumor populi vani abſque aliqua circunſtantia, cum non conſtet à quibus perſonis habuerit ortum, ex quibus de cauſis, quæ debent eſſe etiam probabiles, de quibus diſponere debent teſtes etiam non interrogati,addito etiam, quod ſint, & eſſe debent honeſti, fide digni, & omni exceptione maiores retenta quacunque opinione Barto. in l. de minore. §.plurium de quæſtion.& Bald.in cap.literis de præſumpt.per ea, quæ Aymon conſilio 26. numero ſaptimo. Et præſertim in criminalibus Crot.de teſtibus par.7.verſic.aggredior numero 30. & ibi, & ſequenti, & nouiſſimè Clar. §.fina. quæſtio.6.verſic.amplius quæſt.31. non quidem à maleuolis Dec.conſil.57.nume. quarto.Thob. Non.conſil.99.nume.27. Cęphal. conſil.65. eodem numero latiſſimè Burſatt.conſil.20. num.1. Vulpell.conſil.30.nu.2.Bald.conſil.402.num.5. lib.5.447.nu.10.eod.lib.

27 Ex quibus omnibus videntur ſublata quæcũque inditia, & præſumptiones contra dominum Franciſcum, quia nec vnum quodque de per ſe, nec omnia ſimul iuncta operari aliquid poſſunt, cum nihil ſubſtantiale colligatur ex eis, ſintque imperfecta, & lædibilia, & tandem ex ſpontanea comparitione tollitur omnis ſuſpitio, & titubatio, & etiam ſi adeſſet inditium ad torturã, quia aliàs eſſet ſpecies fatuitatis cum dicta comparitione velle celare delicta Marſil.in §. diligenter numero 204. Cęphal. conſilio trigeſimoprimo, nume. 8. Grammat.conſil.61.nu.31. Socin. iun.conſil.39.nu.33.& ſeqq. lib.2.

LAVS DEO.

Reſponſum Proſperi Farinacij in eadem cauſa.

28 ADSIT DEVS. Ea,quæ per Dominos ex aduerſo ſcribentes ad fauorem Domini Franciſci deducuntur,licet ſubtilia ſint, non tamen poſſunt apud oculatiſſimum Iudicem, nec facti veritatem immutare,nec minus iuris diſpoſitionem, quæ ex clara facti ſpecie oritur obumbrare,vrgent enim contra eundem dominum Bonauiſum tot,tantaque nedum inditia, & ea quidem indubitata,ſed etiam violentæ pręſumptiones, mãdatum, de quo agitur arguentes, vt illud negare, & occultare vellet, vt dici ſolet contra ſtimulum veritatis,& conſcientiæ calcitrare.

29 Vrget enim primo loco contra ipſum vulgaris illa, ſed vera concluſio, quod delictum commiſſum à famulo, filio, vel conſanguineo occaſione domini, Patris, vel conſanguinei de illius ſcientia, conſenſu,& mandato commiſſum à iure præſumitur cap. conſtitutus il primo in verſi. ſi quis autem de conſanguineis,& ibi glo.in verbo veriſimile extra de teſtibus Barto. in l. de pupillo §. ſi quis ipſi prætori numero decimonono, in decima quæſtione.ff.de nou.oper. nunciat. & in l.1.§.Idem Labeo. ff. quod vi.aut clam; Rom. conſil.68.nume.2. verſic. iuris enim præſumptio eſt,& conſil.152. nume.4. Imol. in l.hæres meus §.fina.verſic.An autem impedimentum.ff.de cõditio.& demonſtratio.Alexan.in l.1.nume. quarto verſi.puto opinionem Bartoli veram.C.ne liceat potent.Marſil.conſil.3.nu.18.& ſeqq.Natt. conſil.451.nume.6.lib.3.& eſt communis, vt per Bero.in conſil.118.nume.22. libro tertio, quem refert, & ſequitur Lancellot. de attentatis cap.r. nume.80.& ſeq.

30 Contra quam opinionē, prout benè animaduertunt ex aduerſo Domini Scribentes, licet nō ignorem ſenſiſſe Baldum, Ananiam, & alios relatos per Boſſ. in tit. de mandato ad homicidium, nume. 39. Nihilominus omiſſa pro nunc diſcuſſione ſuper veritate prædictarum contrariarum opinionum, ſupplicatur aduerti, quod quando vltra conſanguinitatem, vel famulatum delinquentis concurrit aliqua alia præſumptio mandati, res tunc nullam prorſus habet difficultatē, & Bartoli opinionem contra Baldum pręualere, vel ſaltem ſic poſſe eorum contrarias opiniones concordari ſcripſerunt Roman. in dicta l. prima §. ſi quis ipſi Prætori numero octauo, ff. de nou. oper. nunciatio. Abb. in cap. cum cauſam nume. 19. de teſtibus Alexand. conſil. 69. nume. 5. lib. 2. Marſil. d. conſil. 3. nume. 18. verſic. & ſaltim hoc procedit Grammat. conſil. 8. nu. 3. Petr. à Placha in epith. delict. lib. 1. cap. 14. poſt nu. 4. verſ. quod ipſe veriſſimam intelligerem.

31 Et in propoſito vera practica eſt, quod quando cum conſanguinitate, vel famulatu concurrit vnica tantum præſumptio etiam leuis, & an violenta, tunc ſine dubio oritur ex ea inditium indubitatum ad torturam Boſſ. d. tit. de mandato nume. 52. At ſi non vnica, ſed plures concurrant præſumptiones nō leues, ſed vrgentes, prout infra in caſu noſtro eas concurrere mox demōſtrabo, & tunc ad punitionem illas ſufficere ſentiunt omnes pręfati Doctores præſertim Abb. in d. cap. cum cauſam poſt d. nume. 19. Marſil. d. conſil. 3. nu. 20. verſic. quinimò prædicta, &c. & non ſolum in pœnam extraordinariam, ſed etiam in ordinariam Duen. regula 203. in prima limitatione, verſic. quod tamen intelligo verum Petrus à Placha dicto cap. 14. num. 4. Vbi plures alios adducunt concordantes.

32 Vrget ſecundo, quia vt mihi in facto ſupponitur, & ſi opus fuerit probabitur Saluſtius famulus dicti Franciſci erat homo facinoroſus, malæ vitæ, & ſolitus homicidia committere, vnde dictus Franciſcus tanquàm veriſimiliter informatus de ſua conditione l. fina. §. ſeruorum. ff. naut. caup. & ſtabula: puniri poteſt de delicto per eum commiſſo Alciat. de præſumpt. regula tertia, pręſumpt. 40. nume. 4. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 86. verſic. Hinc infertur poſt princ. Et cum hoc homicidium ſit commiſſum cōtemplationes ipſius Domini Franciſci, & propter offenſam ei prius illatam non extraordinaria, ſed ordinaria pœna imponenda eſt, vt per Duen. & Plach. in locis præallegatis.

33 Imò, & quod plus eſt, quando famulus eſt vilis conditionis, & famæ, prout negari non poteſt fuiſſe iſtum Saluſtium etiam, quod nō eſſet aliàs criminoſus, ſi occaſione domini delinquat, non poteſt ipſe dominus ignorantiam allegare, ſed de illius ſcientia, & mandato deliquiſſe præſumitur Card. in Clemen. ne in Agro §. portò in 4. no tab. de ſtatu Monach. Felin. in cap. Petrus Diaconus nu. 7. extra de homicid.

34 Vrget tertio dictum eiuſdem Saluſtij: nam licet non me lateat, quod ſola depoſitio mandatarij, aut alterius aſſerti ſocij criminis inditium ad torturam non faciat contra nominatū mandantem, ſeu alias de delicto partis participem, vt per Bald. Marſil. Grammat. Boſſ. & alios ex aduerſo allegatos, nihilominus quin ſaltim aliquam pręſumptionem faciat omnes admittunt teſte Claro in pract. quæſt. 21. verſic. ſed quid in criminibus ad finem, & quando cum tali dicto conuenit etiam aliquid aliud adminiculum, ne dicam inditium, vel præſumptio, nemo dubitat, quia ex eo etiam ſufficiens oritur inditium ad torturam, vt in mandatario conſuluit Rolan. conſ. 14. nu. 18. vol. 4. Hieron. de monte quęſt. 16. nu. 21. Et generaliter in omni ſocio criminis dixit communem Clar. d. q. 21. verſ. ſed quid in criminibus exceptis ad finem, latè conſuluit Tiber. Decian. conſ. 18. nu. 64. 67. 68. 69. & 71. lib. 1.

35 Et quando ſumus in occultis, in quibus alij teſtes haberi non poſſunt, prout in caſu noſtro, in quo agitur de tractatu homicidij, vt infra dicam.

c Depoſitio ſocij criminis admittitur [c] Verall. deciſ. 140. in fi. lib. 2. vbi inſert ad materiam confidentiæ Dec. conſ. 342. nu. 2. verſ. Venio ad ſecundum, & nu. 3. Gram. vot. 3. nu. 6. Natt. conſ. 298. nu. 9. lib. 2. Cęph. conſ. 75. n. 40. & ſeqq. lib. 1. Menoc. de arbitr. q. lib. 2. cent. 5. caſu 474. nu. 36. Tiber. Decian. d. conſ. 18. num. 67. vol. 1. Maſcar. de probat. lib. 1. concluſ. 158. poſt num. 6. in 4. limit. & concluſ. 466. nu. 6.

36 Nec facit, quod idem Saluſtius non fuerit cōfrontatus, vel ſaltim repetitus reo citato ad l. ſi quando C. de teſtibus cum alijs ex aduerſo allegatis; quia primo dicitur, quod teſtis etiam non citata parte examinatus facit aliquam præſumptionem, aliasq; coadiuuat probationes, licet nō inducat ſufficiens inditium ad torturam Grammat. deciſ. 34. nu. 33. Dec. in c. in nomine Domini il 1. nu. 18. extra de teſtibus Decian. d. conſ. 18. nume. 59. vol. 1. Burſatt. conſil. 345. nu. 29. verſi. quæ probationes volum. 4. pręſertim in occultis Franc. in cap. 1. nume. 5. de homicid. in 6. Rolan. conſil. 12. nu. 77. vol. 3.

37 Secundo dicitur, quod mors [d] omnia ſupplet
d l. fi. Vbi Caſtren. in ſummario C. de teſtibus Ioā. Mille. in prac. fol. 84. nu. 17. Aym. de antiq. temp. par. 1. ſect. Ampliatur nunc num. 11. fol. mihi 39. cum alijs per Stephan. Lamberteng. in tracta. de contract. glo. 11. nu. 20.

38 Nec etiam facit aſſerta exculpatio facta, vt dicitur à Saluſtio, dū ad turcas duceretur, quæ maximè videtur reo prodeſſe ex Bal. Iaſ. & Boſſ. allegatur per Dños Informantes. Tū quia de tali exculpatione non conſtat ſaltim per teſtes legitimè & formiter examinatos, tum etiam, quia quatenus conſtaret, certi iuris eſt illam exculpato nō prodeſſe, quando inculpatio eſſet adminiculata, prout in caſu noſtro ad latè tradita per Marſil. in prac. §. reſtat numero primo, & omnibus ſeqq. quem refert, & ſequitur Foller. in pract. verbo, & ſi confitebuntur in tertia parte, tertiæ par. principalis nume. 101.

39 Prout etiam nec facit, quod idem Saluſtius ſit varius, cum primo loco dominum Frāciſcum non inculpauerit, & deinde in tortura illum nominauerit, quo caſu ei minimè credendum eſt, tum quia periurus, vt latè pluribus Doctorum auctoritatibus comprobat vnus ex dominis informan-

formantibus, tum etiam; quia quando ſumus in principali quoad ſe, & teſte quoad alios ſtatur potius primo dicto ſine tortura, quàm ſecundo cum tortura, vt in deciſione Pedemont. 79. numero vigeſimoſecundo, cum alijs allegatis per alterum dominum informantem. Nam pro reſponſione dicitur, quod quãdo habemus teſtem varium, & contingit dubitare, cui dicto magis ſit ſtandum, an primo ſine tortura, an ſecundo cum tortura, vel aliàs. Nulla verior, & magis infallibilis regula dari poteſt in iure, quàm quod attendatur illud dictum, quod eſt magis adminiculatum, & magis veriſimile, ſiue ſit primum, ſiue ſecundum, ſiue pro reo, ſiue contra reum, & ſiue in tortura, ſiue extra torturam emanauerit ad tradita per Tiraquell. de reuoc. donat. in præfatione nume. 49. Aymon conſilio ſexto, numero 49. Boſſ. in titulo de oppoſit. contra teſtes ſub numero primo in medio Cępoll. conſilio crimin. 60. numero decimonono, & vigeſimo, volumine primo. Clar. in pract. quęſtione quinquageſimatertia, verſicul. quartus eſt caſus propè finem ibi quo vero ad primam, &c.

40 Quod autem ſecũda depoſitio Saluſtij ſit magis adminiculata, & magis veriſimilis, quam prima, ex ijs, quæ dicta ſunt, & infrà dicentur clariſſimè patebit: ſed inueriſimilitudo primæ ſuæ depoſitionis apparet manifeſta, cum in ea dicat ſe nunquàm ſciuiſſe, quod Bernardinus volebat occidere Andream niſi in illo mane, in quo ipſum interfecerunt. Item, quod per prius antè diem ſequuti homicidij nunquam fuerat requiſitus, nec etiam tractauit cum dicto Bernardino de occidendo Andream; Item, quod nec ſciebat cauſam, nec ille ſcire procurauit, quare Bernardinus vellet occidere Aloyſium, quæ omnia quo modo poſſint in mentem hominum cadere, optimè Dominus Iudex arbitrabitur. At in alia depoſitione per torturam emanata omnia ſuo ordine exponit, & magis veriſimiliter, & completè veritatem fatetur, ergò illi ſtandum eſt, & non primæ per præallegata.

41 Nec demum obſtēt ea quæ de reiterata, & immoderata tortura ſine temporis, vel horæ indicatione Saluſtio inflicta per Dominum Scribentem ex aduerſo deducuntur, & quod propterea confeſſio, vnde emanata minimè obeſſe debeat domino Franciſco. Hæc enim obiectio tollitur ex facto, nam non eſt verum, quod Saluſtio fuerit inflicta iterata tortura ad habendum eius confeſſionem ſuper mandato, licet benè fuerit bis tortus, in prima enim tortura quoad dictũ Franciſcum ipſe iam liberè faſſus eſt veritatem, illamque ſpontè ratificauit, nõ ſolum in ſecundo eius conſtituto, vbi latius explicat factum, ſed etiam in tertio conſtituto, vbi reddit rationem, quare à principio nolebat nominare dictum Franciſcum, ſecunda autem tortura fuit data ad conualidandum eius dictum, quod iure fieri, & poterat, & debebat, alioquin ſine tortura depoſitio ſocij criminis nihil valuiſſet Rolan. conſilio decimoſexto, numero decimoſeptimo, & conſi. 73. numero vigeſimoſecundo, & ſequ. libro primo. Clar. in pract. quæſt. 21. verſicu. ſcias etiam Menoch. de arbitrar. quæſi. libro ſecundo, caſu 474. nume. 49. & ſeqq. Hieron. de Monte quæſtio. 16. nu. 22. Maſcard. de probat. lib. 1. conclu. 158. nume. 3. & concl. 462. nu. 28. & ſeq. & lib. 2. concluſ. 857. nu. 34. vbi ampliat etiam in criminibus exceptis, ergo iſto reſpectu tortura non põt iudicari, nec iterata, nec immoderata, nec indebitè illata.

42 Nec etiam verum eſt in facto, quod fuerit inflicta ſine appoſitione horæ, quia in proceſſu mihi exhibito reperio expreſſum, quod prima tortura fuit in totum per ſpatium vnius horæ, & vltra, quæ dictio vltra refertur ad modicum tempus l. hæc adiectio. ff. de verb. ſign. c. literæ, & ibi glo. in verſ. tribus annis, & vltra ad medium extra de dilat. Pariſ. conſ. 87. num. 20. vol. 3. & tamen etiam ante dictam horam Saluſtius faſſus erat mandatum d. Franciſci; ſecunda autem tortura, vt præfertur illata ad conualidandum eius dictum non fuit niſi per ſpatium vnius quartæ partis horę, ergò nec etiã reſpectu temporis fuit immoderata.

43 Vrget quarto capitalis inimicitia inter dominum Franciſcum, & dominum Baptiſtam fratrē Vterinum Aloyſij occiſi, cuius occaſione dicit Saluſtius ſibi fuiſſe datum mandatũ ad occidendum dictum Aloyſium, quæ inimicitia ſatis dicitur contracta ex qualibet perſonali iniuria & offenſa, & ſic multo magis in caſu noſtro ex vulnere illato per Baptiſtam eidem domino Franciſco Bal. in l. in ijs §. nam is in licinnia. ff. ſol. matrim. Marſil. in pract. §. præterea ſub nu. 54. verſic. item oritur il ſecundo. Rolan. conſ. 24. num. 28. & 29. vol. 1. & conſ. 95. nu. 26. & ſeqq. vol. 4. Hanc autem capitalem inimicitiam non ſolum facere prę ſumptionem, ſed etiam ſufficiēs inditium ad torturam iuncto aliquo alio adminiculo dubitandũ non eſt ſecũdum opinionem eorum, quos refert Clar. in pract. §. fi. q. 21. verſ. inimicitia, & forſan etiam ſine adminiculis ſecundum aliorum communem, quam veriorem dixit Anto. Gomez. variar. reſol. tit. de tortura reorum num. 11. verſ. ſed certè communis opinio, &c. & communem dixit Nouell. in pract. crim. ſub rubr. de forma citandi reos criminis nume. 4. fol. mihi 81. ſed adhuc admiſſa prima opinione.

44 Augetur, & adminiculatur hæc præſumptio, quia iam in proceſſu conſtat, quod dominus Frãciſcus ſæpius requiſitus ſemper recuſauit dare pacem ipſi domino Baptiſtæ, & propterea inter ipſos datę ſunt cautiones de non offendendo. Vnde deprehenditur, quod pariter, & ſemper habuit animum faciendi vindictam vulneris ſibi illati, cum malus animus non cenſeatur eliſus ex dicta cautione §. nouiſſimè inſtit. de ſuſpect. tutor. gl. fi. in c. literas extra de reſtit. ſpol. Guliel. de Cun. in tract. de ſecurit. nu. 37. fol. mihi 100. tom. 6. inter tractatus antiquos Menoch. dict. conſil. 100. nume. 185. lib. 1.

45 Nec obſtat dicere, prout ex aduerſo dicitur, ꝙ inimicitia Do. Franciſci erat cum Baptiſta, non autem cum Aloyſio, ideò non debet attendi tanquam non correſpectiua, & non reſpiciens perſonam, de qua erat ſumēda vindicta ad tradita per Bart. Bal. & Alex. in locis ex aduerſo citatis, quia hoc motiuum ceſſat penitus in caſu noſtro, in quo clarè apparet vindictam fuiſſe tranſuerſalē, & ſumptam de homine non inimico. Nam &

Bernardinus occiſor nullam habebat inimicitiā cum Aloyſio, & tamen occaſione paternę inimitiæ illum occidit,ergo pręſumendum eſt de illius ſcientia, & conſenſu ſaltim concurrente aliqua alia præſumptione, vt ſupra probaui.

46 Et iſto caſu,nec etiam obſtet, quod ad præſumendum mandatū domini in famulum non ſufficiat inimicitia capitalis niſi etiam concurrat, quod homicidium fuerit incontinenti ſequutū, & ſecreta alloquutio ad Bal.in l.1.nu.10. verſ. & ille dicitur mādare.C.de ſeru.fugit. cum alijs per Carrer.in pract.in 3.tract.de homicid.§. circa ſecundum videlicet de mandante nume.16. Nam pro reſponſione aduertendū puto,quod iſta concluſio affirmatiuè ſumpta, prout eam affirmatiuè ponit Bal.in l.1. eſt veriſſima in ſe, quia ſecreta alloquutio facta per dominum ſeruo iuncta inimicitia, & delicto incontinenti ſequuto facit præſumere mandatum,& ſimiliter eadem concluſio eſt etiam veriſſima negatiuè concepta, & reſtricta ad inditium ſecretæ, vel alterius dubiæ alloquutionis; nam ex ſecreta alloquutione, vel ex alijs dubijs verbis prolatis à domino erga famulum, nunquam præſumitur mandatum niſi concurrente inimicitia, & homicidio incontinenti ſequuto, prout benè ſcripſit Carrerius in loco præcitato. At quod nunquam poſſit præſumi, aut probari mandatum ex alijs inditijs, vel præſumptionibus niſi dicta tria concurrant, hoc falſum eſt in iure, nec doctores ex aduerſo allegati id dicunt, cum certiſſimum ſit multis alijs modis præſumi mandatum,videlicet ex perſonis, ex cauſis, ex moribus, ex minis, ex animoſitate loquentis, & familiaritate, ex conuerſatione, & alijs quampluribus inditijs, de quibus latè per eundem Baldum, vbi ſupra numero vndecimo.

47 Ideò retorquendo argumentum dico ſic; ad probandum mandatum domini in ſeruum ſufficiunt inditia,& coniecturæ patet ex præallegatis per dominum ex aduerſo ſcribētem, quia ex inimicitia, & ſecreta alloquutione iuncto homicidio incontinenti ſequuto, mandatum iuris præſumptione dicitur concludenter probatum. Addo ego, quod hæc ſola iuris præſumptio ſufficit ad condemnandum, & puniendum, vt per Abb. Marſil. Ducren. & Petrum à Plach. ſupra allegatos in verſic.& in propoſito vera practica eſt &c. Iaſ.in l.1.nume.28.& 29.iuncto nume.31.verſic. Quinto mirabiliter limita. C.de ſer. fugit. Aym. conſ.35.nu.4.lib.1.Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.496. nume. 17. & 18. ſed ſic eſt quod in caſu noſtro vltra inimicitiā capitalem, habemus etiā depoſitionem Saluſtij,quæ eſt magis propinqua pręſumptio,quàm ſecreta alloquutio. Item habemus & alias plures coniecturas arguentes mandatum, ergo illud dicitur plenè, & concludenter probatum, etiam per regulam generalem, quod vbi lex contentatur præſumptionibus probatio inde reſultans dicitur liquidiſſima, & euidens l.licet Imperator in princ.ff.de leg.1.c.literis,& cap. afferte de præſumpt. Iaſ.in l. non hoc ſub nu.15. C.vnde Cogna. Cępha.conſ.82.nu.4. vol.1.cum alijs per Tiraq.de reuoc.doua.in verbo donatione largitus nu.133.& ſeqq.

48 Vrget quinto fama orta ſtatim,& incontinenti ſequuto delicto, quod ſcilicet Aloyſius fuerit interfectus ex cauſa D. Franciſci, & ad illius inſtantiam; Quæ quidem fama cum ſimus in tractatu,& mandato,quod vt mox dicam reputatur à iure difficilis probationis, & in quo, vt dixi lex contentatur præſumptiuis probationibus, ſi ſola ſit ſine adminiculis facit ſufficiens inditium ad torturam. Boſſ. in tit.de partu ſuppoſito nu.20. Clar.in pract.q.21.verſic.fama ſola ad finem ibi, poſſet eſſe delictū adeò difficilis probationis, &c. Si verò eſt iuncta cum adminiculis facit plenam probationem,& ſufficit ad condemnandum Grāmat.conſ.57.nu.17.& deciſ.42.nu.12.Marſil.cōſil.116.n.12.Corrad.in prac.pag.mihi 142.col.1. in 4.limitat.Franc.Herculan. in tract. de negatiua.nu.309.Menoch.de arbitr.quæſtion.lib.2.caſu 88.nu.88. & 93.

49 Et eo magis in propoſito attendenda eſt iſta forma, quia vt præfertur orta eſt incontinenti ſequuto homicidio, quo caſu magis ineſſe videtur,& magis probat, vt poſt Gandin. conſiderat Marſil.d.conſ.3. nu.7.

50 Nec refert,prout ex aduerſo opponitur,quod iſta fama videatur informiter probata, cum non conſtet vnde, & à quibus habuerit originem, & ex qua cauſa, nam reſpectu cauſæ illa apparet euidens,vt ſupra deduxi, ſcilicet ex inimicitia capitali, & ex vulnere illato per dictum Baptiſtam Domino Frāciſco, ſed reſpectu eorum, à quibus fama originē habuit, quicquid Doctores ex aduerſo citati recantent, verior, & magis communis, ac etiam ſeruata præſertim in curia Romana eſt opinio,quod non ſit neceſſe illos nominare,
c ſed ſufficiat deponere, quod ita dici publicè [c] teſtes audiuerint Caſſad. deciſ.3. ſub nu.7. de probat.Clar.in pract.§.fi.q.6.verſ.debent etiam dicere ad finem Caputaquen.deciſ.7. famæ probatio lib.2.Maſcar.de probat.lib.2. concluſ.749. nu.4. & 5. Imò etiam ſufficit teſtes deponere ſuper cōmuni opinione,& reputatione Alexā. conſil.51. nu.3.vol.1.Ruyn.conſ.52.vol.5. Io. Mar. Monticell.in repert.teſt.fol.mihi 386.col.1.verſ.teſtis deponens ſuper communi opinione.

51 Et quando fama, vel communis opinio orta eſt ex aliqua rationabili cauſa,vt in caſu noſtro, in quo populus audito homicidio commiſſo per Bernardinum in perſonam Aloyſij,ſciens, quod inter eos nulla particularis vigebat inimicitia, meritò,& optima ratione motus fuit ad opinandum,& credēdum, quod illud fuerit commiſſum ex cauſa inimicitiæ,quam habebat D.Franciſcus cum dicto Baptiſta,& ad illius inſtantiam. Tūc, & eo caſu ad probationem famæ, vel communis opinionis non eſt neceſſe authores nominare,vt pulchre conſuluit Ferrant. Gargiare inter conſ. crim.diuerſ.conſ.126.nu.77.vol.1.in folio, Franciſcus Curt.in tract.de conſuet. nu.642. Meſcar. qui alios adducit d.concluſ.649.nu.20.

52 Vrget ſexto, Hominum congregatio facta in domo domini Franciſci ſtatim ſequuto homicidio,vnde progredientes,& euntes ad locum,quo ſi retraxerat homicida inſequutus a Birrecarijs illum ſaluarunt,& ex manibus curiæ euadere fecerunt,quo caſu præcedentis tractatus euidentiſſima col-

ma colligitur præſumptio, vt per Boniſ. de Vitellin. ſub rubr. de indit. nu. 3. Gandin. ſub tit. de præſumpt. & indit. nu. 19. Blanch. ad l. fin. num. 249. ff. de quæſtio. Nec obſtet, prout ex aduerſo conſideratur, quod talis congregatio, ſeu concurſus hominum nõ ſit attendendus, quia factus ad bonum finem, & ad ſaluandum Bernardinum à manibus inimicorum, non autem à manibus curiæ iuxta tradita per Thob. Non. in conſ. 96. Nam ad quem finem, & quo animo homines præfati ſe congregauerint in domo dicti Franciſci, & inde armati ad Montem Lucium conualuerint, euentus rei ſatis clarè demonſtrauit, cum Bernardinũ homicidã ſaluauerint è manibus curiæ, ideò ſubintrat concluſio, quod ab euentu rei, & ab operibus eorum operantium animus dignoſcitur Bal. in procem. decret. in verſ. Rex Pacificus num. 14. Gram. conſ. 13. nu. 2. & 3. Neuiz. conſ. 50. nu. 52. Cephal. con. 75. nu. 3. vol. 1. & qualis fuit finis, & effectus talis præſumitur ſuiſſe præordinatio l. ſi quis adulterij C. ad l. Iul. de adulter. & exitus rei agentium animum probat. l. aut facta. §. euenit. ff. de pœn. Burſat. conſ. 346. nu. 26. vol. 4.

53 Et ſi, vt ex aduerſo contenditur talis conuerſus, ſeu congregatio hominũ ſequuta fuit in domo d. D. Franciſci ad bonum finem, & ſine illius præſcientia, aut tractatu. Cur quæſo negauit ſe dictos homines vidiſſe? & cur circa iſtã perſonarum congregationem tot dixit mendacia, & variationes, vt benè per dominum ex aduerſo ſcribentem pro veritate ſupponitur? Non aliud dici poteſt niſi, quod ex dictis mendacijs, & variationibus, maxima cõtra ipſum oriatur delicti, & præcedentis tractatus præſumptio. Boer. deciſ. 164. nu. 29. par. 1. Foller. in pract. crim. verbo ad defenſam poſt nu. 5. Iacob. Port. Imol. conſ. 94. nu. 37. & conſ. 96. nu. 33. Boſſ. in tit. de indic. nu. 36.

54 Et demum non eſt omittendum, quod hic agitur de delicto, quod à iure reputatur difficilis probationis, nempè de tractatu, ac mandato ad homicidium Aym. conſ. 220. nu. 15. Marſil. in pract. §. principium nu. 16. Io. Mar. Monticell. reg. criminal. 11. num. 17. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſu 116. nume. 15. lib. 2. Ideò inditia, & præſumptiones non ſolum ſufficiũt ad torquendum, ſed etiã

f ad condemnandum [f] Bald. in l. quæcunque nume. 25. C. de ſeru. fugitiu. Alex. conſil. 24. nu. 6. & nu. 42. vol. 2. Matth. Gribald. poſt ſuas commun. opin. in ſuis regulis criminalibus col. 5. verſ. in criminalibus occultis.

55 Et cum agatur de vindicta trãſuerſali, pariter etiam agitur de crimine læſæ maieſtatis, & rebellionis, quia talem vindictam ſumẽtes huiuſmodi criminis reputantur, & tanquàm rebelles puniuntur à Bullis Summorum Pontificum, vt in Bulla Pauli Secundi, de qua in Bullario fol. 90. par. 1. Vbi concordantes Bullæ allegantur, & in crimine autem læſæ maieſtatis, & rebellionis, cũ ſit difficilis probationis etiam ad condemnandũ præſumptiones ſufficiunt, admittunturq; ad plenè conuincendum participes criminis per præallegata cum alijs congeſtis per Maſcar. de probat. lib. 1. concluſ. 462. nu. 20. & ſeqq.

56 Quare concludo, quod ſtantibus reſpectiuè familiaritate, & filiatione eorũ, qui Aloyſium interfecerũt, & quod Saluſtius homicida famulus retentus per D. Franciſcum erat vilis perſona, & malæ vitæ, depoſitione eiuſdem Saluſtij, capitali inimicitia inter dictum Franciſcum, & Baptiſtã, & quod homicidium fuit commiſſum ex cauſa dictæ capitalis inimicitiæ, & quod dictus Frãciſcus ſæpius requiſitus ſemper recuſauit dare pacem d. Baptiſtæ, fama incontinenti poſt homicidium orta, quod Aloyſius fuerit occiſus ad inſtantiam dicti Domini Franciſci, hominũ armatorum cõgregatione ſtatim poſt homicidium iuncta in domo dicti Domini Franciſci pluribus variationibus, & mendacijs eiuſdem d. Franciſci curia dictã congregationẽ difficultate probationis, ac atrocitate delicti, quod pro crimine læſæ maieſtatis reputatur à conſtitutionibus Pontificijs, poſſit Do. Iudex, qui hæc omnia notiſſima habet eundem Franciſcum à tormentorum dolore abſoluere, & liberare, & in pœnam, de qua in dictis Bullis, condemnare. Res enim adeò clara ex præmiſſis deprehenditur vt ferè, & digito tangitur, & oculis cernitur.

57 Ea enim, q̃ de inepta querela ex aduerſo obijciuntur, cum vnus alterius nomine abſque ſpeciali mandato accuſare non poſſit l. 2. C. qui accuſar. non poſſunt cum alijs allegatis parum faciunt ad propoſitum, carcerati iuris ſit hodie in quibuſcunq; delictis etiam ſine accuſatione iudicẽ ex officio procedere poſſe Boſſ. in tit. de inquiſit. nu. 8. Ant. Gom. tit. de delict. c. 1. n. 10. & n. 49. in fin. pract. Corrad. tit. de inquiſit. nu. 2. Clar. in pract. q. 3. verſic. ſed certè quidquid ſit de iure Tiber. Decian. conſ. 18. nu. 195. & ſeq. lib. 1.

58 Et multo minus facit aſſerta bona fama dicti Franciſci, quia quatenus probetur, prout hucuſque nõ eſt probata, pariter, & in iure certum eſt, & in practica quotidie ſeruatur, quod bona fama non tollit niſi inditium malæ famæ, non autem inditia ſpecialia ſuper delicto, de quo inquiritur Cepoll. conſ. crim. 40. nu. 42. & 53. Alex. cõſil. 77. nu. 5. vol. 1. Marſil. conſ. 3. nu. 12. Roman. conſ. 167. in fine Clar. in pract. §. fina. quæſt. 60. verſic. frequenter etiam.

59 Et ad id, quod de ſpontanea cõſtitutione adducitur pro ſigno Innocentiæ experientia, quæ eſt rerum magiſtra optimè reſpõdet, cum indies videamus multos in introitu carcerũ, & iſtis ſic ſpontè conſtituentibus expectari innocentes, & inculpabiles: in exitu autem nocentes repertos, & condemnatos ad ſupplicium mitti; exitus ergò cauſæ, & non introitus carcerum ſuam innocentiam, vel culpam demonſtrabit.

60 Et hæc quoad Franciſcum, quo vero ad alios, qui conuicti reperiuntur pro eo, quod Bernardino occiſori commoditatem ex manibus Curiæ euadendi præſtiterint ſubintrat Bulla ſanctiſſimi Sixti V. de qua in Bullario fol. 1377. 2. par. verſi. Duces quoque Princeps &c. & parum curãdum eſt, quod ipſi in eorum exeminibus negent ſ. deliquiſſe, ac vidiſſe Curiã, vel Bernardinũ, quia ad effectum, vt reus poſſit condemnari etiam in ordinariam pœnam paria ſunt, illum eſſe, vel cõfeſſum, vel etiam conuictum l. qui ſententiam, & ibi Doctor. C. de pœn. l. fina. C. de cuſtod. reorum Grammat. deciſ. 36. ſub nu. 61.

61 Poſſem etiam adducere fugam [g] contumaciã, g & condemnationẽ Capitanei Antonij, & ſequa ciũ,ex qua aliqua oritur præſumptio contra eoſdem carceratos, & inquiſitos de eodẽ delicto iux ta tradita per Gram.conſ.17.nu.19.& conſil.57. num.20.Paul.Merend.in conſ.crimin.diuerſ.90. nu.17.vol.2.vbi teſtatur de communi ex Iaſ.in l. admonendi nu.169.ff.de iureiuran.

62 Rurſus, & poſſem referre plura mendacia, variationes,& contrarietates eorundem inquiſitorum,ex quibus pariter valdè ſuſpecti, & culpabiles redduntur, vt per Boer.deciſio.164.num.29. Foller.in pract.in verbo ad defenſam poſt nume. quinto.Boſſ.in tit.de indit.nu.36.Rolan. conſil. 14.nume.19. vol.4.

63 Et demum poſſem multas alias præſumptiones,& inditia contra eoſdẽ laborantia,& ex proceſſu apparentia in medium adducere,ſed cum vt præfertur veritas rei etiam per teſtes concludenter probata reperitur,fruſtrà recurrendum eſſe ar bitratus ſum ad præſumptiones,& coniecturas l. ſi qui adulterij l.ſi.in princ. ff.quod met. cau.l.cũ de indebito.§.1.ff.de probat.Neuiz. conſ.12.nume.13.Rol.conſ.61. vol.3.

64 Sed ſupplicatur aduerti,quod etiam, quod nõ haberemus aliquas probationes,adhuc crederem ſine dubio iſtos carceratos poſſe condemnari ex ſola, & propria eorum confeſſione, cum fateantur extra ciuitatem egreſſos fuiſſe,& acceſſiſſe ad locum rumoris animo præſtandi auxilium, & ſal uandi Bernardinum ex manibus inimicorum inſequentium,licet negent,vt prefertur vidiſſe Bernardinum,aut inimicos, iſte enim ſolus egreſſus ex ciuitate præſertim cum armis, & acceſſus ad rumorem animo,vt dicunt ſaluandi Bernardinũ ex manibus inimicorum,non ſolum illicitus eſt, ſed etiam punibilis,& pœna capitali,patet, quia vigore Bullæ dictæ omnes illi,qui miniſtros, aut exequutores iuſtitiæ in eorum officij libera exequutione impediuerint, vel inſequuti fuerint pe na mortis digni ſunt, & læſæ maieſtatis criminis rei reputantur. Sed ſic eſt, quod iſti ad impediendum exequutionẽ iuſtitiæ inſequuti ſunt illius miniſtros, & exequutores, qui iſto caſu erant inimici Bernardini illum quærentes capere, prout verum eſt, vel occidere, vt ex aduerſo ſupponitur, ergo &c. Quod autem iſto caſu prædicti inimici Bernardini, quos non negant carcerati inſequutos fuiſſe reputẽtur miniſtri, & exequutores iuſtitiæ, probatur clariſſimè ex bannimentis de ordine ſanctiſſimi emanatis per San Giorgium tunc Vrbis Gubernatorem ſuper occiſione,& extirpatione homicidarum, & bannitorum, & ſuper nominationibus cõcedendis ipſis occiſoribus, tàm in Vrbe, quàm extra in toto ſtatu eccleſiaſtico, quibus cauetur vnicuique licitum eſſe non ſolum homicidam infragranti capere, ſed etiam occidere,vt in dictis bannimen tis in verſic. ſi dichiara, &c. & in verſic.ſeq. ergò inſequentes,& impedientes iſtos occiſores dicũtur inſequi,& impedire miniſtros iuſtitiæ,& exequutores bannimentorum de ordine ſanctiſſimi emanatorum,&c.

65 Nec refert, quod etiam carcerati negent impediuiſſe occidere volentes Bernardinum, cum illos non viderint, quia ſufficit mihi, quod ad hunc effectum illos inſequuti fuerint, vt in Bulla, quæ ponit, & conſiderat ſolam inſequutionem contra miniſtros iuſtitiæ etiam, quod actua liter non fuerint impediti,vt patet ibi,impediuerint,vel inſequuti fuerint,illa enim dictio,vel eſt alternatiua, ad cuius verificationem ſufficit vnã tantum partem eſſe veram cap. inter cæteras extra de reſcript.cap.in alternatiuis, & ibi Doctor. de reg.iur.in 6.

66 Præterea vigore eiuſdem Bullæ ſic curiam impedientes reputantur, vt dixi Rei criminis læſæ maieſtatis, in quo crimine ſufficit ſola conſpiratio, & attentatio etiam, quod ad effectum non fuerit producta Foller.in practic.criminal. verbo item quod commiſit crimen læſæ maieſtatis,nume.89.Boſſ.in titulo de crimin.læſ.maieſt.nume ro quadrageſimotertio. Clar. in §. læſæ maieſtatis verſic.ſcias autem Menoch. de arbitr.quęſtio. libro ſecundo,caſu 36.numero vigeſimoquarto, & ſequentib. Vbi ampliat etiam, quod nõ ſit deuentum ad actum proximum. Vnde cum habeamus reorum ex ore proprio confeſſionem, non credo partes Iudicis in alio verſari debere niſi in ipſos condemnando l.1.C.de confeſſ.l.ſi confeſſus.ff.de cuſtod.reorum. l. proinde.ff.ad l.Aquil. cum vulgaribus. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Reſponſum ſecundum Proſperi Faricij in eadem cauſa.

67 ADSIT DEVS. Vltra iam ſcripta, & pro reſponſione eorum, quæ per eximios dominos Aduocatos ad defenſionem carceratorum adducuntur quæſtionem hanc in duas partes diuidendam putaui. In quarum prima diſcu tiendum erit, An ex teſtibus examinatis, & alijs, de quibus in proceſſu appareat eos plenè conuictos, quod Bernardinum homicidam, vel ſaluauerint, vel quod ad ſe ſaluandum auxilium præbuerint. In ſecunda, An idem conſtet ex eorundem propria confeſſione, ita quod vtroque caſu Bullæ ſanctiſſimi locus ſit, aliqua deducentur.

68 Et circa primam partem dubij res videtur clariſſima, quia, vt in ſummario teſtium, quod ad partes datur apparet. Iam ad fiſci fauorem concurrere plures teſtes deponentes de publica voce, & fama contra carceratos, quod ſcilicet homicidam ſaluauerint, & quod idem homicida eorum aduentu, & ope, Curiæ manus euaſerit. Item, & teſtem vnicum de viſu plenè ſuper facto deponentem. Item, & multos teſtes de credulitate, & eorum iudicio, item, & alios teſtes de auditu item, & plura alia adminicula. Quibus omnibus ſimul iunctis ſuccedit concluſio, quod licet in criminalibus, ad conuincendum reum non ſufficiat fama iuncto cum vno teſte de viſu ad gloſſa in capitulo veniens il primo in ver bo illorum extra de teſtibus. Marſil. in l. de minore.§.plurium.num. numero quinquageſimoquin to. ff.de quæſt.o. Dec.conſil.210.numero nono, verſic.

verſicu. poſtremo conſiderandum eſt lib. 2. cum alijs relatis per Hippolyt. Riminald. inter conſil. criminal. diuerſ. 83. nume. 18. & conſil. 84. nume. 11. libro ſecundo. Vbi tamen cum fama, & teſte de viſu concurrunt aliqua alia adminicula, tum ſine dubio etiam in criminalibus oritur ex ea cōcludens, & plena probatio, & ad condemnandum ſufficiens, vt declarat Bald. qui benè loquitur in materia in l. ſi quis ex argentarijs. §. 1. col. ſecūda, numero tertio, & quarto. ff. de eden. Dec. conſil. 163. colum. penultima, nume. 12. verſic. tamen ſi aliæ adſint coniecturæ, volumine primo, & eſt communis, vt per Crot. in tract. de teſtibus num. 102. quem refert, & ſequitur Clar. in pract. §. fina. quæſtio. 63. verſic. vltimo Hippoly. Riminal. dicto conſil. 84. nume. 18. & ſeqq. inter conſ. crim. diuer. lib. 2. Maſcar. de probat. concluſ. 754. nume. 4. lib. 2.

69 Augetur fundamentum, quia in caſu noſtro, vt prædixi non ſolum cum fama, & teſte de viſu concurrunt aliqua alia adminicula, ſed etiam vltra adminicula concurrunt plures teſtes deponentes de eorum iudicio, & credulitate, quod ſci licet homicida curiæ munus euaſerit ope, & auxilio carceratorum, quare ſubintrat alia particularis concluſio, quod quando cum fama, & cum vnico teſte de veritate facti concurrant duo alij teſtes de credulitate, & iudicio, tunc ſine dubio reus plenè conuictus videtur Bald. in dict. l. ſi quis ex Argentarijs numero quarto, verſic. vnde in criminali. ff. de eden. Aret. in conſilio decimotertio, colum. 4. verſi. in criminalibus Dec. d. conſil. 163. poſt nume. 12. libro primo. Hippoly. Riminal. d. conſil. 84. nume. 19. Ergo multo magis iſti carcerati poſſunt dici conuicti, cum vltra famam, & teſtem de viſu, ac teſtes de iudicio, & credulitate concurrunt etiam aliqua alia adminicula, ſeu præſumptiones, quas inſimul fore iungendas ad rei condemnationem etiam in pęnam ordinariam, ſcripſit idem Riminald. videndus d. conſilio 84. numero vigeſimo, & ſeq. & numero vigeſimotertio, in fine, & numero 26. Vbi concordantes allegat Aret. conſil. crimina. diuer. 71. numero decimoſeptimo, & ſeqq. libro primo. Cęphal. conſil. 225. no. 11. & ſeq. lib. 2.

70 Augetur rurſus præcedens conſideratio, quia depoſitiones præfatorum teſtium ſic de eorum iudicio deponentium fundatæ ſunt, in optima ratione. Primo, quia concurrentes ad rumorem erant affines, & conſanguinei ipſius homicidæ. Secundo, quia dicti occurrentes erant numero plures, Bariſellus autem à paucis ſatellitibus erat aſſociatus. Tertio, quia homicida erat taliter defeſſus, vt nec fugere, nec currere poterat niſi ab alijs adiutus fuiſſet. Quarto, quia Theophilus pertenuit Vincentium, ne inſequeretur Bernardinum, vnde, & alia ſubintrat iuris concluſio, quod teſtes de eorum iudicio, & credulitate, vbi aliàs plenè non probarent, ſi eorum dictum incongrua, & veriſimili ratione fundatur Felin. in capitulo quoties numero nono, verſicu. limita ſecundo extra de teſtib. Socin. regula 407. numero ſexto, latè Roland. conſilio 57. numero 28. & ſequentibus, volumine primo, & eſt communis, vt per Viui. in ſuis commun. opinio. verbo teſtis deponens de credulitate, nume. 5. & per Anto. Gomez. variar. reſol. tomo 3. cap. 13. rubr. de probat. delict. nume. 10. verſic. Item adde quod ad hoc, vbi alios adducit.

71 Augetur & tertio, quia vt pariter conſtat ex informatione facti vltra famam, & teſtem de viſu, & teſtes de credulitate, & alia adminicula fiſcus habet etiam pro ſe aliquos alios teſtes de auditu, qui quidem teſtes de auditu, licet non plenè probent, negari tamen non poteſt, quin ſaltim faciant aliquam præſumptionem aliarū probationum adiuuatiuam Alexan. conſil. 77. nu. 4. libro primo. Vbi loquitur in criminalibus Ruin. conſil. 106. numero decimoſeptimo, libro quinto. Marſil. ſingul. 371. teſtes de auditu, vbi, quod hæc concluſio procedit non ſolum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus, & ſingula. 557. tu ſcis, quod teſtis de auditu verſicu. ſcias tamen Rolan. conſil. 82. numero quinquageſimoſexto, volumine ſecundo. Cęphal. conſilio 140. numero 29. libro primo. Put. deciſio. 13. libro ſecundo, qui amplius dicunt, quod iſta pręſumptio trāsfert onus probandi contrarium in aduerſarium, quod ego non credo verum in criminalibus, ſed quod talis præſumptio adiuuet alias probationes etiam in criminalibus non habet difficultatem præſertim in coadiuuando probationem famæ, quia tunc ſi teſtes de auditu plures ſint æquiparentur vnico teſti de viſu, & iuncti cum fama plenè probāt, vt per Maſcard. qui concordantes allegat in tracta. de probat. concluſ. 753. nume. 13. lib. 2. vbi dicit hoc eſſe indubitatum.

72 Augetur quarto ſupra relata, quia vltra præſumptiones, adminicula, & teſtes, de quibus in informatione facti, ac etiam vltra mendacia, variationes, & contrarietates, quibus, vt in alia informatione dixi ſatis ſe carcerati in eorum conſtitutis inuoluerunt, non eſt omittenda fuga, & contumacia Capitanei Antonij, & aliorum ſociorum in delicto, de quo agitur, ex qua non leuem præſumptionem contra carceratos oriri dixi, & reperto ex Alex. in conſ. 65. nu. 10. verſ. accedit fuga lib. 1. Gram. conſ. 14. nu. 4. & conſil. 17. nu. 10. & conſ. 57. nu. 20. & deciſ. 11. nu. 14. & deciſ. 42. nu. 13. & eſt cōmunis, vt per Pau. Merend. inter conſ. crimin. diuerſ. 90. nu. 17. vol. 2. Et licet vt ex aduerſo reſpondetur non ignorem, quod vnius ficta confeſſio, contumacia, vel condemnatio non egreditur de iure perſonam condemnati, & contumacis ad l. 1. ff. de in lit. iuran. & l. eius qui. ff. de iure fiſci. Corn. conſ. 42. nu. 9. vol. 2. Caſtren. conſ. 168. nu. 7. vol. 1. cum alijs allegatis per Dominos ex aduerſo ſcribentes, hæc tamen ſunt intelligenda, vt procedunt quoad plenum pręiudicium, & quoad plenam probationem, prout ſic expreſsè loquuntur Corn. & Caſtr. in locis præcitatis non autem quoad inducendum præſumptionem, & inditium, prout nos loquimur, quia ad hunc effectum non eſt dubium, quod vnius fuga, & cōtumacia alteri nocet, vt per Alex. Grām. & Merēd. ſup. allagatos. Et licet etiam quoad inditium contrarium in ſpecie ſenſerit Ia. in lect. l. admonēdi nu. 89. in 4. limit. ff. de iureiu. & Boer. deciſ. 215. nu. 25. Eorum tamen opinio tanquam contra communem attendenda, non eſt, quando

do alia concurrunt, prout ſic has contrarias Doctorum authoritates conciliando declarat Viui. in commun.opin. poſt verbum fugiens à carcere verſ.quærit Bar. nu.5.

73 Augetur demum prædicta, quia ſumus in titulo criminis læſæ maieſtatis non ſolũ vigore Bullæ, ſed etiam de iure communi, ſecundum quod eximentes reum ex manibus Curiæ læſæ maieſtatis pœna afficiendi ſunt l.cuiuſque, & ibi Barto. nume.3.ff.ad l. Iul.maieſtat. Marant.diſputat.1. nume.11.Cagnol.in l.1.§.Is non videtur nu.27. verſic. ſi verò eximatur. ff. ſi quis ius dicen. non obtempera.Boſſ.in tit.de captura nume.16. cum alijs relatis per Petr. à Placha in epithom. delict. cap.38. nume.7. Ideò ad condemnandum ſufficiunt præſumptiones, & coniecturæ dummodò euidentes,& perſpicuæ Gig.de crimin. læſ.maieſ. lib.2.quomod & per quos q.29.Maſcard.de probat.concluſ.462.nu.20.& ſeqq. lib.1. Ergo multo magis in præſenti caſu ſufficere debent præſumptiones, cum vltra eas concurrant plures teſtes de fama, de auditu, de credulitate, & etiam vnius teſtis de viſu.

74 His tacitis non obſtent contraria, quia dum primo opponitur de inhabilitate Palmij teſtis pro curiæ informatione examinati,reſponſio eſt in promptu duplex. Primo,quod in crimine læſæ maieſtatis etiam teſtes infames deplorati, ſeu aliàs quomodocunq; inhabiles admittũtur Alexan.conſi.127.nu.19.in fine lib.4.Abb.in cap.1. nume.5. verſicu. fallit in crimine læſæ maieſtatis extra de confeſſ.& in cap.licet Heli nume.10.verſic. Nota, quòd in crimine, & ibi etiam Ioan.de Anan. col.4. extra de ſimon. Marſil. conſil.1.nu. 27.Bellon. conſil.43. quatuor proponuntur mihi dubia nume.2.verſic.Ad ſecunda: An ſindicus Grammat.voto 3.nume.30. Secundo quod ſtantibus adminiculis, & coniecturis coadiuuãtibus depoſitionem eiuſdem Palmij non eſt curãdum de illius inhabilitate Aym.conſil.6. nume.66.in 1.Ruyn.conſil.149. nume.6.in 5.Tiber. Decian. conſil.18.nume.204.in 1.Adminicula enim ſupplent defectum probationis Bald.in l. ea quidem nu.9.verſic. adminiculum eſt C. de accuſat.Dec. conſil.146.colum.penul. nume.14. verſic. adminiculum enim in primo.

75 Dum ſecundo aduerſus eoſdem teſtes pro curiæ informatione examinatos opponũtur, quod ſunt inter ſe contrarij, & varij ſupplicatur aduerti, quod licet vnus forſan deponat plus altero, non per hoc poſſunt dici contrarij Anchar. conſil.77.nume.4.Franc. Curt.in tract. de teſtib.nu. 19.Dec.conſil.100.nu.4. in primo Ruyn. conſil. 145.num.20.in quinto Pariſ.conſil.87.nu.35.in tertio Rolan.conſ.33.nu.6.in ſecundo.

76 Et dum tertio acriter ex aduerſo ſuſtinetur tã in facto,quàm in iure,quod depoſitio Palmij, & aliorum teſtium dicentium Bernardinum homicidam fuiſſe in Monte Lucio tempore aduentus Curiæ,confundantur ex teſtimonio Bangelli,& aliorum quatuor teſtium etiam ad inſtantiã Curiæ examinatorum,& deponentium ſe eo tempore, & eo loci Bernardinum minimè vidiſſe. Pro reſponſione ſupplicatur aduerti, quod nõ ſequitur teſtes tunc in eo loco non viderunt Bernardinum,ergo Bernardinus in eo loco non aderat, quia vt patet ad ſenſum poteſt eſſe,quod quis ſit in vno loco,& non videatur à teſtibus præſertim in loco,de quo agitur,in quo concurrerat multitudo hominum, aderat cõflictus ſatellitum cum Saluſtio,aduenerant illi armati cum Capitaneo Antonio, & facile erat non vidiſſe inter tot homines vnum hominem; ideò neceſſe erat, quod teſtes deponunt, quod Bernardinus tunc, & eo loci nõ abfuit,quia ſi adfuiſſet ipſi vidiſſent prout benè declarat gl.in l. hoc interdictum in verbo,an non,& in fine gloſſæ,& ibi Bart.num.8.& melius Ang.nume.4.ff.de itin. actu. priuat. Item glo. in §. ſin autem in verbo, & vidiſſe in fine in Authent. de hæred. & falcid. quam ſequuti ſunt Felin. in cap.in noſtra nume. 8. verſic. ſubdit tamen Dominus meus extra de teſtibus Ruin. conſil.97.nume.8.verſic. Item negatiua lib. 4. ſed cũ ſic teſtes prædicti formiter ſuper negatiua depoſuerint,neceſſario ſequitur, quod magis credendum ſit alijs teſtibus aſſerentibus ſe vidiſſe Bernardinum etiam,quod pauciores ſint,quàm iſtis affirmantibus ſe non vidiſſe, cum ens magis imprimatur in hominum memoria, quàm non ens Felin.in d.cap. in noſtra nume. 8. verſic. quoniã negari nõ poteſt extra de teſtibus Bal. in l. actor. nume.5.in fi.C.de probat. & in l. teſtium nu.21. verſic.tertio dico conſiderandum. C. de teſtibus Natt.conſil.283.num.4.lib.2. Mantua. conſ.67. nume.12.lib.1. Et hæc quoad primum dubium.

77 Quo vero ad ſecũdam partem quæſtionis dixi,& repeto,quod etiam circumſcripta omni probatione opinio mea eſt, quod poſſint iſti carcerati ex eorum propria confeſſione condemnari in pœnam Bullæ,cum ingenuè fateãtur: ſe armatos ex ciuitate ęgreſſos, & ad locum rumoris veloci paſſu profectos fuiſſe animo ſaluãdi Bernardinum homicidam ex manibus inimicorum, qui eum inſequebantur, & ad ita tenendum moueor præcipuè,quia Vincentius,& frater,qui homicidam Bernardinum inſequebantur licitè, & iure permittente hoc faciebant. Primo inſpecto iure communi, quo cautum eſt vnicuique etiam priuato,ac etiam inimico,& offenſo licitum eſſe malefactorem in fragranti repertum, & fugientem, & perſequi,& capere,vt benè declarat Bal.viden. in l.neminem num.1.C.de exhiben.reis argumẽto.tex.in l.capite quinto.ff.de adulter. & in l. interdum §.furem.ff.de furt.Foller.in prac. crimin. in verbo item quod fuit captus in fragranti crimine nu.5. Anto. Gomez. variar.reſolut.tom.3. capit.9. rubr. de captura reorum ſub nume. 3. ad medium verſ.imò etiam, quod magis eſt,vbi concordantes allegat.

78 Secundo vigore Bullæ ſanctiſſimi contra bannitos,&c.de qua in Bullario 2. par.fol.1376.verſic.præterea, qua pariter cauetur, quod quilibet priuatus non ſolum poteſt impunè in auxilium curiæ etiam armatus,ac etiam irrequiſitus currere in actu capturæ,& perquiſitionis, verum etiã, & tenetur ſub pœna,& vt alias dixi inſpectis bãnimentis San Giorgij poſſunt iſtæ perſonæ priuatæ homicidam in fragranti repertum,& fugiẽtem non ſolum capere, ſed etiam occidere ſine vllo metu pœnæ.

Tertio

79 Tertio vigore aliarum Bullarum, de quibus in alia informetione volentium facientes tranſuerſalem vindictam, prout fecit Bernardinus ipſo iure euavere rebelles, ac reos læſæ maieſtatis, quo caſu pariter impunè poſſe occidi dubitandũ non eſt l.3.§.fin.ff.ad l.Cornel.de Sicar.Ruin.in conſil.4.num.2. verſicu. Nam quamuis proditor, & num.13.verſic. Item propter quietem Imperij & num.15.verſic. & ratione confirmatur volum.5. Boſſ.in tit.de defenſione reorum nu.60. & in tit. de crimin.læſæ Maieſt.nu.77.& num.119. vbi de communi.

80 Vndè aut volumus dicere, quod iſti Conſanguinei Aloyſij, occiſi perſequebantur Bernardinum animo ipſum capiendi, licitè poterant hoc facere inſpecto ſolum iure communi, ſi animo occidendi; & hoc etiam poterant facere inſpectis bullis prædictis, & bannimentis San Giorgij. Nec refert, prout exaduerſo conſideratur, quod dicta bannimenta nõ ſint extendenda vltra quadraginta miliaria argumento tex. cum ſua materia in l.ſina.ff. de iuriſd.omn.iudic. quia cum ſint emanata ex ordine, & authoritate ſanctiſſimi reputari debent, & per totum ſtatum eccleſiaſticũ ſeruanda ſunt indiſtinctè non aliter, ac ſi ab ipſomet ſanctiſſimo fuiſſent emiſſa, & publicata c. vt fame §.ſina.& ibi gloſ.in verbo quorum auctoritate de ſentent.excommunic.c.mulieres §.illi verò, & ibi pariter gl.in verbo authoritate vel mandato extra eodem l. certe §.1.ff.de precar.l.ita tamen §.geſſiſſe ff.de adminiſtrat.tutor.iuncta Bulla Pij Quinti 109. de qua in Bullario ſecũda par. fol.1083.

81 Et hoc non habet difficultatẽ, quia notorium eſt, quod illa bannimenta Sangiorgij ſuper impuna occiſione bannitorum, & homicidarum, ac ob id ſuper nominationibus concedendis fuerũt per totum ſtatum eccleſiaſticum etiam vltra quadraginta miliaria obſeruata, quæ obſeruantia, Principe præſerrim ſciente, & patiente optima fuit eorumdem bannimentorum interpres cap. cum dilectus extra de conſuetud.l. ſi de interpretatione ff.de legib.Dec.conſil.11.num.9. Cęph. conſ.331.nume.31. & ſeqq. lib.3.Burſatt.conſil. 44.num.44.lib.1.Gabriel titul.de conſuetu.concluſ.1.in 8.ampliat.nu.43.

82 Nec etiam refert, quod Aloyſius non obijt ſtatim, ideo Bernardinus non poterat dici homicida etiã, quod is eſſet letaliter vulneratus, & quod propterea requirebatur iudicis declaratio, quod ille eſſet homicida. Hæc enim obiectio tollitur ex facto, quia licet Bernardinus ſtatim recepto ictu Archibuſij non obierit, paulo tamen poſtea obijt, & fere incontinenti, cum non potuerit nec medicamenta ſuſcipere, nec peccatorum ſuorum confeſſionem ſacerdoti facere, & ſatis eſt, quod tempore, quo Curia erat in Monte Lucio ipſe iam erat mortuus; Dicere autem prout exaduerſo dicitur, quod erat, nihilominus expectanda iudicis declaratio, quod ſcilicet Bernardinus eſſet homicida antequam vigore dictorum bannimẽtorum poſſet occidi, non bene intrat in caput meum, quia ſi hæc conſideratio eſſet vera, nullus in fragranti homicida repertus poſſet capi, aut occidi, & ſic dicta bannimenta eſſent prorſus eluſoria contra tex.in l.tali ff. de iure dotis, & l. ſi in diem ff.de condition. & demonſtratio. cum alijs per Aym.de antiquit.tempor,par.4.§. 1.nu.139. Et quod non requiratur declaratio ſaltim, quando delinquens, vel eſt notorius, vel in actu fugæ, & ſic quaudo periculũ eſt in mora videatur Rui. d.conſil.4.num.8.iuncto nume.19.verſic.poſtremo non obſtet, & ſeqq.Boſſ.in titul.de defenſione reorum nu.60.& ſeqq.& in tit. de crimin. læſe Maieſt.num.78.Ferrett.conſil.131.nu.3.& ſeqq. Clar.in §.læſe maieſt.verſ. penul.

83 Et nihilominus ſupplicatur aduerti, quod ẽt ceſſantibus bannimentis ſan Giorgij, cũ vt dixi Bernardinus fecerit tranſuerſalem vindictam poterat vti rebellis, & reus læſæ maieſtatis vigore Bullarum impune occidi à quolibet priuato d. l. 3.§.ſi.ff.de Sicar.cum alijs ſupra allegatis.

84 Sed quid plura? Veritas facti eſt, quod Vincentius, & frater perſequebantur homicidam nõ animo occidendi abſolutè, ſed capiendi tantum, & forſan etiam occidendi, ſi in captura reſiſteret, & hoc etiam ſolo iure communi inſpecto, & circumſcriptis omnibus Bullis, & bannimentis erat omnino eis licitum impunè agere Salyc. in l.fin. nu.3.C.de exhibẽ. reis Pariſ.de Sindica.in verbo reſiſtentia cap.1.poſt num.5.& poſt verſicu. Adde quod ſi familia poteſtatis fol. mihi 279. a tergo colum.2. Ang. de maleſ. in verbo, quod fama publica præcedeu.poſt num.54.verſicul.ſed Salycetus Corrad.in practic.titul.de captura reorum nume.5.verſicul.& addas Baldum, & Salycetum fol.mihi 262.colum.2.qui omnes ſequendo Salycetum in loco citato loquuntur in homicidio cõmiſſo in perſonã reſiſtentis ſe capi à priuatis perſonis habentibus licentiam capiendi a iudice, ergo multo magis in ijs, qui à lege, &c. ex quo reus erat repertus in fragranti, talem capiendi auctoritatem habebant.

85 Et ſi forſan dixeris, quod immo iſti habebant abſolute animum illum occidendi, nõ autem capiendi, & tunc reſpondeo. Dato etiam, quod iſto caſu homicidium fuiſſet illicitum, & punibile, prout exaduarſo contenditur, quod non credo per ſupra allegata, quod hoc non præſumitur a iure, & debẽt carcerati id probare, quia animus agentis debet ſemper præſumi directus ad licitũ, non autem ad illicitum, & delictum vulgata l.merito ff.pro ſocio cum alijs per Alcia.de præſump. reg.3.præſump.1. nnm.2. Gabriel lib.7. concluſ. 2. num.28. Et quod talis iſto caſu fuerit animus horum inſequentium non ſcilicet occidendi, ſed capiendi ex euentu rei demonſtratur, quia non occiderunt aliquem, immo nec percuſſerunt, ſed Curiæ Capienti tantummodo aſtiterunt, & ab euentu rei animus agẽtium optimè dignoſcitur l.ſi quis adulterij C.ad l.Iul.de adulte.l.aut facta §.euenit ff.de pęn.Burſat.conſil.346.nu.26. vol. 4.cum allegatis in alia informatione, &c.

86 Et ſic concludo, quod Vincẽtius, & frater prędicti licite, ac iure permittente inſequebantur Bernardinum Bonauiſum non ſolum iure communi inſpecto, ſed etiam vigore Bullæ, & bannimentorum, & hoc ſiue animum capiendi, ſiue ẽt occidendi eumdem Bernardinum habuiſſent, ſi iure permittente hoc agebant, ergo in illo actu

dicun-

dicuntur Miniſtri, & exequutores iuſtitiæ, quia iuris exequutor dicitur exequutor iuſtitię, vt p Luc. de Penna in l. neminem col. 1. in princ. ante num. 1. ibi & iuſtitiæ exequutiuum C. de ſuſcep. præpoſ. & Anchar. lib. 10. Ius enim eſt obiectum iuſtitiæ, vt ex Ariſt. 5. Ethicor. probat idem Luc. de Penna in d. l. neminem poſt princ. verſic. cum ſcientia & colum. 2. poſt num. 6. verſic. ius vero, & à iuſtitia appellatum eſt ius l. 1. in princip. ff. de iuſt. & iur. ideo qui iuris auctoritate homines capit, percutit, & occidit, non ſolũ iuſtitiæ, ſed Dei Miniſter dicitur cap. qui malos percutit, & c. quicunque percutit 23. quæſt. 1. Deus enim eſt iuſtitia c. exiſtimant 11. q. 3. Luc. de Penna in l. neminem colum. 2. num. 5. verſic. Deus enim, & col. 3. num. 7. verſ. Chriſtus enim, ergo Miniſter Dei dicitur Miniſter iuſtitiæ Bal. in terminis in l. 1. nume. 15. verſic. quæro, an talis occiſor dicatur exequutor iuſtitiæ C. ſi a non competen. iud. Ruin. d. conſ. 4. nu. 13. verſ. & quilibet ſecundum eum intelligitur electus, & deputatus exequutor, & miniſter iuſtitiæ, & nu. 18. ver. ſi id faciat, vt miniſter iuſtitiæ volum. 5.

87 Rurſus ſi iſti dicuntur miniſtri, & exequutores iuſtitiæ, & iam carcerati fatentur ſe hos fuiſſe inſequutos animo ſaluandi Bernardinum ex illorum manibus, non video quid impediat intrare Bullam, quæ proprie loquitur de inſequentibus miniſtros iuſtitiæ ad effectum prædictum, & non ſolum loquitur de inſequentibus miniſtros iuſtitiæ ſimpliciter, & proprie, ſed de inſequentibus quoſcunque miniſtros, aut exequutores iuſtitiæ quo caſu comprehẽdit propter illud ſignum vniuerſale quoſcunq; etiam illos, qui non ſunt proprie miniſtri, aut exequtores iuſtitię Ceph. conſ. 137. nu. 35. & conſ. 150. nu. 8. lib. 1. Oſaſc. dec. Pedemon. 102. num. 4. vbi plures adducit concordãtes Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glo. 14. num. 102. Vbi quod hoc procedit etiam in odioſis, & pœnalibus.

88 Sed hoc vltimum ſit ex abundanti deductum quia vt probaui in illo actu Vincentius, & frater erant proprie exequutores iuſtitiæ, & ſaltim negari non poteſt, quod repreſentabant publicos miniſtros, quia illorũ munere fungebantur, ideo ſubintrat concluſio, quod etiam in pœnalib. fit extenſio de perſona vera ad perſonam fictam, quando illa ficta perſona repreſentat veram, vt ex Bart. in l. poſtulante ff. ad Trebell. & in l. 2. ff. de leg. præſtan. ſcripſit Tiraque. de legib. connub. gl. 5. nu. 195. faciunt tradita per Rol. in conſi. 68. nu. 42. & ſeqq. vol. 1.

89 Et in proprijs fere terminis, quod priuatæ perſonæ ęquiparentur publicis officialibus, quando quærunt capere, aut occidere eos, qui impunè capi, aut occidi poſſunt, vel iure communi permittente, aut aliquo alio ſtatuto, ſiue conſuetudine id concedente, & quod pœna ſtatuta reſiſtentib. publicis officialibus habeat etiam locum in reſiſtentibus iſtis priuatis perſonis, videatur Luc. de Penna in l. quoties col. 2. poſt num. 6. verſ. tertio caſu iuncta col. 3. num. 7. verſ. aut per eos, qui capiendi poteſtatem non habent. C. de exact. tribut. lib. 10.

90 Quare nõ obſtat, dum dicebatur per dominos ſcribentes fuiſſe licitum carceratis accedere ad Mõtem Luceum animo ſaluandi Bernardinum ex manibus priuatorum, & inimicorum ad gl. in clemen. 1. & ibi Imol. num. 17. de pœn. Horat. de Call. inter conſil. crimin. diuerſ. 168. nu. 26. lib. 1. Non. conſil. 96. nume. 10. & conſil. 101. nume. 19. procedunt hęc enim, quando illi inimici, & priuatæ perſonæ nullam habebãt, aut a iure, aut aliunde poteſtatem, vel capiendi, vel occidendi, & ſic, quando non erant Miniſtri, aut exequutores iuſtitię, ſecus in caſu noſtro, in quo iſti priuati reputantur, & a iure, & a Bullis Miniſtri, & exequutores iuſtitiæ, impuneque eis conceditur authoritas, & capiendi, & occidendi per prærallegata.

91 Et multo minus obſtat, dum pariter dicebatur Bullam non intrare, quia ex quo debet intelligi effectu ſequuto, prout omnes conſtitutiones, & ſtatuta pœnalia ſic interpretari debet ad tradita per Catald. Marſil. & alios exaduerſo citatos. Idcirco non comprehendit carceratos, qui licet habuerint animum, vel impediẽdi, vel ſaluandi Bernardinum ex manibus Miniſtrorum prædictorũ; non tamen, nec impedierunt, nec euaſerunt, cum vt ipſi aſſerant, nec Curiam, nec illius Miniſtros, nec Bernardinum viderint. Quia pro reſponſione huius obiectionis, & admiſſo pro nunc ſine præiudicio veritatis iſto præſuppoſito, quod ſcilicet carcerati effectu non ſaluauerint Bernardinum (vt enim in prima parte quæſtionis plene dixi contrarium verius apparet.) Ad huc dicitur, quod, ex quo ſumus in eximente reum ex manibus Miniſtrorum iuſtitiæ, & ſic in crimine læſæ maieſtatis tam de iure communi, quã vigore Bullæ, vt ſupra probaui, ſequitur illa communis concluſio, de qua in alia informatione, & cui nihil per Dominos exaduerſo ſcribentes replicatum vidi. quod in tali crimine punitur ſola conſpiratio, & attentatio, etiam, quod ad effectum nõ fuerit producta Foller. in pract. crim. verbo itẽ quod committit crimen læſæ maieſtatis num. 89. Boſſo. in tit. de crimin. læſæ maieſtat. num. 43. Clar. in §. læſæ maieſtatis verſic. ſcias autem Menoch. de arbitrar. quæſtion. lib. 2. caſu 36. num. 24. vbi ampliat etiam, quod non ſit deuentum ad actum proximum.

92 Dicitur ſecundo, & hoc tollit omnem difficultatem, quod Bulla loquitur alternatiue per hæc verba impediuerint, ſeu verberauerint, vel inſequuti fuerint, ergo ſufficit ſola inſequutio miniſtrorum, & exequutorum iuſtitiæ etiam, quod illos non impediuerint, vel verberauerint, cum in alternatiuis ſufficiat vnam partem eſſe veram ẽt in pœnalibus Bar. in l. qui ſi ducenta §. verum ff. de rebus dubijs Euerard. in loco a natura alternatiue num. 8. verſic. ad hoc autem, vt pœna committatur, & quando ſtatutum, ſeu cõſtitutio punit expreſſe aliquem actum reſpicientem ſolum conatum, ſeu attentatum, tunc ad incurſum pœnalis conſtitutionis non eſt neceſſaria delicti cõſumatio Corn. conſi. 249. licet videatur prima facie per totum lib. 1. præſertim in columna 2. poſt num. 2. verſicu. quod & ſumitur ex verbis ſtatuti iuncta colum. 3. verſic. & ex quo ſtatutum, & verſicu. non enim obſtat, quod pœnæ ſtatutarię vbi in ſimilibus fere terminis loquitur de ſtatuto puniente

niente eum, qui ad delictum faciendum ſe condu xit Abb. in c. tua nuper nu. 6. in fine extra de ijs, quæ fiunt à Prælat. Marſil. in l. qui falſam num. 9. ff. de falſ. Tiraq. de pœn. cauſ. 37. num. 4. & ſeqq. Menoch. de arbit. quæſt. lib. 2. caſu 360. nu. 115. & ſeqq.

93 Ideo non facit ad propoſitum Caſtren. exaduerſo allegatus in conſil. 27. in primo, quia loquitur in ſtatuto puniente non reſiſtentiã, prout ex aduerſo ſupponitur, ſed violentiam ablatiuam, vel compulſiuam, quæ non dicitur commiſſa niſi vis inferatur corporaliter de perſona ad perſonã, vt ibi per Caſtren. dict. conſil. 27. num. 3. reſiſtentia enim etiam ſolo verbo committitur capitu. ſi quando de offic. deleg. l. generaliter in fine C. de non numerat. pecun. l. quoniam C. de appellat. l. 1. §. 1. C. de bon. matern. At Bulla non ſolum punit violentiam, aut reſiſtentiam, ſed ſolam inſequutionem, vt dixi, quæ inſequutio non requirit perſonalem offenſam, ideo non inferendum. Ecce ergo, quod etiam circumſcripto fiſci proceſſu poſſunt iſti carcerati ex eorum propria con feſſione in pœnam Bullæ condemnari.

94 Nec facit, quod Bulla contra inſequentes miniſtros, & exequutores iuſtitiæ videatur inducere crimen læſæ maieſtatis non in primo, ſed in ſecundo capite; nam quod immo in primo capite probatur triplici ratione. Primo quia eos facit rebelles: rebellionis autem crimen reputatur in primo capite læſę maieſtatis, non autem in ſecundo clemen. paſtoralis cum ibi notatis de reiudicata in terminis Tab. de Monte Leone in ſua praxi arbitrar. par. 4. ſub rub. læſæ maieſtatis criminis materia nu. 339. fol. mihi 172. Vbi etiam ponit omnes caſus, in quibus huiuſmodi crimen dicitur cõmiſſum in primo, vel in ſecundo capite.

95 Secundo ad cognoſcendum in quo capite crimen prædictum ſit, inſpici ſemper debet perſona contra quem committitur, ſi enim conſpiratur, contra aliquam Rempublicam, Principem, vel Principis Conſiliarium, vel collateralem, tunc incurritur primũ caput læſæ maieſtatis, ſi vero non contra Principem, aut Rempublicam, eiuſque Conſiliarios, ſed contra alias perſonas non tam intrinſecas inſpiratur, & tunc incurritur in ſecundũ caput dicti criminis, vt per Tab. à Monte Leone vbi ſupra num. 321. verſicul. in ſecundo capite ſed Bulla noſtra ſtatuit, quod huiuſmodi delinquentes ſint rebelles ſanctæ Sedis Apoſtolicæ, & Romanæ eccleſiæ, ergo quin de primo capite intellexerit dubitandum non eſt.

96 Tertio qualitas delicti cognoſcitur ex qualitate pœnæ Bar. Ang. & Doct. in l. leuia ff. de accuſ. Soc. conſ. 157. num. 5. lib. 2. vbi de communi. Pœna autem criminis læſæ maieſtatis in primo capite eſt mortis naturalis, demolitionis domus, publicationis bonorum, infamiæ, & priuationis dignitatum etiam in filios. In ſecundo capite pœna tantummodo eſt mortis naturalis l. fin. ff. ad l. Iul. maieſtat. iuncta l. quiſquis C. eodem, & in ca. Felicis de pœn. ac in terminis adnotauit idẽ Fab. à Monte Leone vbi ſupra nu. 361. & ſeq. fol. 175. ſed ſic eſt quod Bulla contra ſic impedientes, ſeu inſequentes exequutores iuſtitiæ imponit omnes prædictas pęnas, quæ de iure communi impoſitæ ſunt reo læſæ Maieſtatis in primo capite, ergo de illo capite intelligere voluit, & hoc credo non habeat difficultatem.

97 Si Bulla facit huiuſmodi delinquentes reos læſę maieſtatis in primo, ergo puniri debent eadem pœna ex ſolo affectu, & tractatu etiam non ſequuto effectu, nedum de iure communi iuxta diſpoſitionem dict. l. quiſquis cum alijs cumulatis per Boſſ. in tit. de crimin. læſæ maieſt. num. 43. ac per Menoch. de arbit. quæſt. lib. 2. caſu 360. num. 24. ſeqq. ſed etiam de generali conſuetudine, de qua teſtantur Soc. iun. conſil. 105. num. 37. lib. 3. Clar. in pract. §. læſæ maieſtatis verſi. ſcias autem Vicc. in commun. opinion. verbo ſtatutum puniens in fine verſicul. hæc autem declarant non procedere.

98 Quare cum iſti carcerati animo ſaluandi Bernardinum ex manibus inimicorum, qui vt aliàs dixi iſto caſu reputãtur miniſtri, & exequutores iuſtitiæ illos fuiſſe inſequutos libere fateantur, licet negent ſecundum Bernardinum ſaluaſſe; ex hoc ſolo conatu puniri debent in pœnam bullæ non aliter, ac ſi reipſa ſaluaſſent per præællegata. Nec obſtet prout ſubtiliter etiam Dom. meus motiuabat. Quod & ſi Bulla inducat crimen læſę maieſtatis, illud tamen eſt fictum, & non verũ, & quæ ſupra adducuntur procedunt in crimine læſæ maieſtatis vero, non autem ficto. Hæc enim obiectio tollitur ex claris verbis d. bullæ dum dicit læſæ maieſtatis reatum uerum, ac nulla iuris, aut hominis fictione confictum, crimen incurriſſe, &c.

99 Nec etiam obſtet, quod licet Bulla ſtatuat iſto caſu incurri crimen læſæ maieſtatis, non per hoc illi tribuit omnia ſpecialia eiuſdem criminis, prout eſt hoc, quod puniatur affectus non ſequuto effectu, nam ſatis fuit Bullæ inducere crimen læſæ maieſtatis in genere eo, quia in conſequentiã veniunt, poſtea omnia ſpecialia l. ſemper generalibus ſpecialia inſunt ff. de regul. iur.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Alieno nomine.* De iure communi non eſt dubium, quod ſicut pro reo in Capitalib. nõ admittitur procurator, ita nec etiam admittitur pro accuſatore tex. in l. 1. in fine ff. an per alium cauſ. appellat. in illis verbis, idemque erit probandum, & in ipſo accuſatore iuncto verſ. precedenti incipien. ſin autem. Item text. in l. penultim. §. ad crimen ff. de pub. iud. dum ibi dicitur ad crimẽ iudicis publici perſequẽdum fruſtra procurator interuenit, & ibi hoc adnotarunt gloſſ. in verbo iudicij, & in verbo procurator Ang. in ſummario Imol. nu. 6. in fine Benedict. de Plumb. num. 1. in 1. notab. & num. 50. & Rubr. Alexandr. num. 48. Alber. in l. reos num. 6. C. de accuſat. vbi ampliat ſiue pœna excedat relegationem, ſiue non, quando crimen eſt publicum Alber. in dict. §. publice num. 18. verſicul. ſed ille rationes ff. de procur. & ibidem num. 25. poſt medium uerſicul. de ſecundo genere Ang. ibidem colum. ſina. in princ. verſicul. ex parte accuſatoris Paul. de Caſt. num. 12. vbi

vbi amplius quod ex parte accuſatoris nō admittitur procurator etiam, quod agatur de pęna pecuniaria niſi proſequatur proprium intereſſe, & ſic maior eſt prohibitio ex parte accuſatoris,quā accuſati,& in iure canonico habemus tex.in c. in criminalibus 5. quæſt.3. Dum ibi dicitur in criminalibus cauſis,nec accuſator niſi per ſe aliquē accuſare poteſt,& in cap. abſens 3. quæſt.9. dum pariter ibi dicitur abſens per alium accuſari, aut accuſare non poteſt glo.in cap. veniens in verbo criminali extra de accuſat. & ibi etiam Hoſtienſ. num.2. in fine in eodem verbo criminali Ancha. num.17.Abb.in ſummario Marian. Socin. num. 154.& ſeqq. vſque ad num.158. vbi pluribus defendit, quod in criminalibus accuſator non poteſt proponere querelam,ſeu libellum per Procuratorem,ſed debet ipſemet perſonaliter comparere Gandin.in titul.verum procurator,&c.nu.10. Soc.regul.322.in princ.Cepol.conſil.20.num.5. Iul.Scarlat.conſil.crimin.diuerſ.118.num.4. lib. 1.Blanc.in pract.crimin.in §. verum quia num.9. & ſeqq.fol.mihi 15.& 16.Vant.in tit.de nullitat. & defect.inhabilit.ſeu mandat.num.176.practic. Corrad.rubri.de comparit.inquiſit. num.2. in 1. ampliatione fol.261.Boſſ.in titul.an in criminali iudicio num.1.verſicul.prima igitur eſt concluſio Anton.Gomez.de delict.c.12 num.12.vbi de communi Menoch.de arbit.q.lib.1.q.79. num.2. vbi teſtatur hoc eſſe conſtitutiſſimum apud omnes Gabr.lib.7.concluſ.9.num.3.Monticell.reg. crim. 13.nu.12.

Sed quid de iure contrauertatur apud nos in practica hæc ampliatio non recipitur,quia ad accuſandum vnuſquiſque nomine alterius admittitur dummodo ad id habeat ſpeciale mandatum. Nec diſſentit Clar.in pract.§.fina.q.14.num.22. verſ.item quæro nunquid, & quæſt.32. verſicul. ratio autem nu.3.& verſic.quæro nunquid num. 22.vbi dixit,quod quicquid ſit de iure, ita ſeruatur in practica ex Carauit. quem allegat ſuper ritu Magnæ Curiæ 108.nu.3.in fine, & huius practicam rationem reddit, quia hodie etiam pęna tallionis non eſt in vſu,& ideo ceſſat id,quod dicebatur accuſatorem non poſſe per procuratorē accuſare, quia iudicium redderetur eluſorium in caſu,in quo ipſe de calumnia addictam tallionis pęnam eſſet condemnandus, vt ibi per Clar. qui tamen vnum ſolum caſum excipit, in quo exiſtimat accuſatorem non poſſe per procuratorem accuſare,quem ibi per eum videas, & clarum referēdo ſequitur Andr.Gail.de pace pub.lib.1.cap.10. poſt nu.7.& ita etiam teſtatur Sigiſmund.Scacc. de iud.cau.ciuil.& crim.c.101.nu.44. ver.ſi de cōſuetudine fol.245.col.1.in fine.

b *Momenti.* Vtinā hęc concluſio per Conſultorē firmata,quæ veriſſima eſt hodie per iudices ſeruaretur,cum non ignotum ſit ſępiſſime reos ſine inditijs omnino ne dicam legitimis torqueri,& ob id confeſſos ad ſupplicium mitti, ſed vhè animæ eorum, melius forſan eſſent ſi nati non fuiſſent niſi peccati pęnitentiam egerint,& debitam reddiderint ſatisfactionem, in tantum enim prædicta concluſio procedit de iure, ut communiter receptum ſit confeſſionem in indebitis tormentis extortam ad condemnandum non ſufficere etiā, quod fuerit uerificata per inſpectionem oculorū ſicut poſt Marſil.quem allegat in practic.§.ſecunda quæſtio per totum, voluit etiam Gabr. Saray in addi.ad Mattheſ. ſing.55. nota quod quotieſcunque ver. item prædicta adeo vera ſunt,vbi ponit exemplum in eo,qui confeſſus eſt tribus vulneribus hominem occidiſſe, illumq; ſepelliſſe in horto,in quo facta perquiſitione de mandato iudicis fuit repertum occiſi cadauer ſic enim tribus vulneribus,prout reus fatebatur confeſſum,& ſepultum, talis inquam confeſſio etiam ſic verificata non ſufficit ad condemnandum, vt ibi per eū, quem etiam conſulendo ſequutus fuit Bertazi conſil.341.num.21.lib.2. Bruno. a ſole in ſuo cōſil;crimin.num.179.idem Bertaz.conſil.8.nu.51. & conſ.40.num.6.& conſil. 162.nu.6. lib.1.& cōſil.449.num.6.lib.2.& licet Marſi. in loco præcitato dixerit iſto caſu reum poſſe, aut in extraordinariam pęnam condemnari, aut abſolui ab obſeruatione iudicij, ac deinde inchoato proceſſu ſeruatis ſeruandis condemnari ad hoc, ne confeſſatum delictum impunitum remaneat, ſequitur Foller.in practic.crimin. in uerbo & ſi confitebuntur par.3. num.35. Hæc tamen declaratio fuit viſa multum periculoſa Domin. meo Farin. in ſua practic.crimin.titul.de reo confeſſo,& conuicto quæſt.83.num.13.Pręſertim ut ipſe inquit coram eodem iudice,qui iam cōfeſſionem extorſit ſine inditijs, nam ſi coram eo reus iſte iterum conſtituatur, conſtituitur vtique coram iudice ſuſpecto,& iniuſto,& de cuius iniuſtitia ex eiſdē actis bene liquet, poſtquam ſine inditijs torturā inflixit,& ideo ſicut ſemel grauauit ſemper, & in futurum quod grauare paratus ſit credēdum eſt. Quare ab eodē iudice proceſſum nouum formari poſſe,& contra iſtum ſic indebite tortum,& cōfeſſum procedi debere minime admitto,& crederem etiam,quod ſi is ab iſto iudice in iudicio nouo iterum interrogatus, iterum etiam ſponte fateretur delictum alias confeſſatum in tortura, quod nec etiam ex confeſſione ſua poſſet condēnari per regulam, quod cōfeſſio extorta inditijs non procedentibus, non ſolum non ſufficit ad cōdemnandum etiam,quod ſit geminata,& millies ratificata,ſed etiam omnia inde ſequuta ſunt nulla ipſo iure, vt in proprijs terminis concludit idem Marſil.in pract.§.occurrit ante num.1.verſic.nam etiam ſecunda confeſſio, verum coram alio,& diuerſo iudice,coram quo ceſſare pręſumitur omnis metus, poſſet forſan prædicta Marſilij declaratio verificari iuxta ea,quæ idem Marſil.dixit in d.§.occurrit num.1.& ſeqq.Et propterea ſi coram alio iudice iſte reus ſponte fateretur crederem ex ſua hac confeſſione poſſe condemnari cōcurrentibus tam ijs ſupradictis, ſi vero negaret, eſſet vel in pace dimittēdus, vel ad plus in aliquā extraordinariam pęnam condemnandus,non tamen corporalem,& ita teneas pro veritate.

c *Admittitur.* In delictis occultis, & difficilis probationis, an ſocius criminis admittatur veritas eſt, quod admittitur, & admiſſus, an faciat inditium ad torturam, an ad condemnandum, & in quam pęnam, & an requiruntur adminicula, & quæ, & qualitas explicatur materia per Dominum meum Farinacium in ſua practic. criminal. titul.

titul.de indit.& tortur.quæſt.43.num.68.& ſeq. & num.156.& ſeqq.

d *Mors*. Tempore iſto Dominus meus Conſultor ſequutus fuit communem opinionem, quod teſtes mortui etiam parte nõ citata probent, quã nonnulli etiam traxerunt conſulentes in materia criminali,& illam tractantes, ſed poſtmodum in ſuo luculentiſſimo tracta.de teſtibus, vbi omnia bene ruminauit,videlicet in q.72. limitat.11. num 129.& ſeqq. Declarauit concluſionem prædictam locum habere tantum in ciuilibus, non autem in criminalibus, & ibi teſtatur de veriori opinione quam,& ego veriſſimã credo, & ſæpius ſeruatam in practica,ſic dicente,& cõſulente eodem Dom.meo Farinac.

e *Publicè*. Iſta concluſio, quod in criminalibus ſufficiat teſtes ſic dicere ſe publicè dici audiuiſſe, hodie non tranſit ſine difficultate per ea, quæ D. meus Farinac. accuratius explicando materiam poſt hæc ſcripta ſcripſit in ſua pract.crim.p.1.tit. de indit.& tortur.q.47.ſub num.257.& ſeqq.vbi etiã in tertia impreſſione, operis adduxit aliquas Rotæ deciſiones volentes in criminalibus huiuſmodi teſtimonio non bene famam probare.

f *Ad condemnandum*. Quod in probatione tractamus præſumptiones, & inditia ſufficiant ad condemnandum vltra hic allegatos voluerunt Carer. in prac.crimin.in trac.de indit.& tortur.§. in textu ergo ibi argumentis conuictus nu.2. Clar. in prac.§.fi.q.20.verſ. ſcias tamen ad finẽ, ibi alij vero dicunt,&c. vbi teſtatur ita apud eum ſeruari Menoch.de arbit.quæſtion.lib.2.caſu 116. nu. 15.Maſcard.de probat.lib.3.concl.1386.num.4. & ſeqq.& per totam vbi amplius ponit quis,quo modo, & quibus inditijs,& præſumptionibus excludatur tractatus.

Verum ne decipiaris aduerte,quod hęc eadem concluſio declaratur duobus modis, primo ſcilicet,vt procedat in inditijs, & coniecturis indubitatis, ſecus in alijs, ſic enim de inditijs, quæ ſint ita certa,vt via denegare ſufficiat,loquitur Bald. qui originaliter in hac materia allegari ſolet in d.l.quicunque C.de ſeru. fugit. quem ſic dicentẽ retulerunt Boer.deciſ.164.nu.4.ante med.Brun. d.q.8.num.9.par.2.Maſcard.de probat.lib.2.conclu.822.nu.14. & expreſſe in inditijs indubitatis loquitur.

Secundo, vt pariter procedat non quoad pęnam ordinariam,ſed tantum quoad extraordinariam,& mitiorem ſecundum Clar.in d.q.20. ver. ſcias tamen ad finem.

g *Fugam*. Non eſt dubium,quod fuga ſocij criminis facit præſumptionem contra ſocium,verũ iſta præſumptio de ſe ſola non ſufficit ad torturã cum adminiculis autem ſic, prout concordando contraria optime,& ſecundum veritatem diſtinguendo dixit D.meus Farin.in ſua prac. crim. in tit.de indit.& tortur.q.48. nu.21.& ſeqq.vbi bene declarat materiam.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Plura ac diuerſa enumerantur inditia quib. fiſcus prætendebat pro mandato ad vulnerandum Inquiſitum eſſe torturæ ſubiiciendum, & propterea quomodo prædicta iuſtitia fuerint eliſa in ſummario conſilii omnia explicantur.

SVMMARIVM.

Singula ſi non poſſunt multa tamen collecta iuuant, & ſufficiunt ad torquendum num.1. etiam quod in genere ſuo non fueri t perfecte probata nu.2.contra nu.6. declara vt nu.7.

Mandatum eſt difficilis probationis nu.2.

Tortura in delictis occultis & difficilis probationis facilius per iudicem inferri debet quam in alijs delictis, nu.2. declara vt nu.5.

Inditia plura lenia faciunt vnum graue inditium nu.3.

Inditia etiam remota & leuia, ac etiam adminicula debent concludenter probari per duos teſtes nu.4.

Inditia imperfecta & in genere ſuo non plene probata non coniunguntur ad effectum torturæ niſi ſint propinqua & coherentia delicto, & niſi etiam tendant ad eundem rei finem nu.7.

Inimicitia non facit inditium niſi probetur quod fuerit euidens & manifeſta aut niſi appareat de cauſa inimicitiæ nu.8.

Inimicitia putatiua & non vera quando faciat inditiũ ad torturam, nu.9.

Inimicus quis non præſumitur.nu.10.

Aſſertioni iuratæ alicuius habenti pro ſe aliquam præſumptionem ſtandum eſt,etiam quod in cõtrarium adſit aliqua alia præſumptio.nu.10.

Epiſtolas ſeu literas recipiens non dicitur in ſui præiuditium confiteri id quod in dictis litteris continetur de facto tertij.nu.11.

Inimicitia an & quæ oriatur ex eo quod aliquis adiuuat aduerſarium meum in lite quam habet contra me. num.12.

Inimicitia an ſit capitalis vel non,attenditur loci conſuetudo nu.11.in fine.

Delicti cauſa ceſſante,ceſſant etiam omnia delicti inditia.num.13.

Verba dubia & obſcura inditium non faciunt. nu.14.

Præcedentia declarant ſequentia nu.15.

Receptans delinquentem ignorans commiſſum delictum non tenetur & in dubio ignorantia præſumitur,& iuramento receptantis probatur.nu.16.

Conuerſatio cum delinquente non facit inditium contra conuerſantem niſi fuerit intrinſeca, & continuata. num.17.

Fuga ſocij criminis non facit inditium contra conſocium num.18.

Contumacia vnius alteri non nocet.nu.19.

Varius non dicitur qui primo dubitatiuè, & per verbum videtur reſpõdere,& poſtea melius cogitans reſpondet præciſe & deliberate nu.20.

Torqueri nemo poteſt ſine inditijs,etiam in atrociſſimis. num.21.

Delicto non probato,reus relaxandus eſt aut ſua fideiuſſione de repreſentando, aut eſt abſoluendus ex hactenus deductis non autem ex capite innocentiæ. nu.22. & ſeqq.

Fama bona in genere vix tollit inditium malæ famæ in ſpecie.nu.25.

Ami-

Amicitia non tollit inditium inimicitiæ, ſi inimicitiæ cauſæ adſunt. num. 25.

CONSILIVM LVI.

ADSIT DEVS. Ex proceſſu contra Illuſtriſſimum Dominum Carolum pro parte fiſci colliguntur infraſcripta inditia.

Primum, odium ſeu inimicitia Domi. Caroli cum Dom. Gratioſo ortũ ex eo quod Dom. Gratioſus importunè adiuuabat Comitem Sempronium in lite magnæ importantiæ & plurium Caſtrorum, quam habebat cum Patre ipſius Dom. Caroli, vt in literis Capitanei Antoni Mariæ de quibus in proceſſu.

Secundum oriri videtur inditinm ex eiſdem literis in illis verbis, *Stia all'erta per guaſtare li partiti che mi conſidero hora deuono ſtringere, co'l mezzo, & importunità al Gratioſo,* hæc enim verba, *guaſtare i partiti,* videntur ſonare in cõſilium ſubſequẽtis delicti, cum ab euentu dubia verba interpretationem recipiant.

Tertium quod Iohan. Philippus Mãcinus qui dictum Gratioſum inſultauit, ſtatim patrato delicto ſe recepit in domũ dicti D. Caroli; Ibidemque ſe cum eo aſſociauit, & inſimul iuerunt ad montem Quirinalem.

Quartum conuerſatio eiuſdem Iohan. Philippi cum Domino Carolo, qui ipſum adiuuabat apud ſuperiores pro obtinenda extractione frumenti.

Quintum, fuga, contumacia, & reſpectiue condemnatio Ioh. Philippi, Calixti, & Andreæ, qui prætenduntur ſocij in eodem crimine.

Sextum, contumacia Capitanei Antonij Mariæ qui prædictas litteras D. Carolo ſcripſit.

Septimum, quod idem Dom Carolus exhibitis ſibi dictis literis, noluit a principio eas libere recognoſcere, ſed ſępius interrogatus & monitus ad illas recognoſcendum, ſemper reſpondit per verbum videtur, licet tandem per plures monitiones illas recognouerit.

1 Stantibus prædictis inditijs prout in proceſſu ad quem relatio habeatur, fuit dubitatum, an ex quo agitur de mandato, & ſic de delicto occulto & difficilis probationis, poſſit deueniri ad torturam etiam quod aliqua ex prædictis inditijs non ſint plene probata, & quidem prima facie videretur forſan propoſitum dubium affirmatiuè reſpõdendum cum præmiſſa inditia licet de ſe & ſingulariter non ſufficientia ad torturam, inſimul tamen iuncta bene ſufficiant, per regulam ſi nõ proſunt ſingula, multa iuuant, de qua in l. cum ſcimus C. de agric. & cenſit. lib. 11. quæ quidem regula licet in criminalibus ad cõdemnandum forſan non admittatur, ex pluribus relatis per Cab. lib. 1. tit. de probat. concluſio. 1. num. 23. Bene tamen quoad torquendum admittitur, ex alijs relatis per eundem Gabr. d. concl. 1. nu. 27.

2 Præſertim in caſu noſtro in quo agitur de mãdato, & ſic de delicto occulto, & difficilis probationis Boſſ. in titul. de Indit. & conſiderat ante tortu. num. 15. Quo caſu non ſolum plura imperfecta inditia, etiã in genere ſuo non perfecte probata optime coniunguntur ad faciendum vnum ſufficiens inditium ad torturam Gabr. d. concl. 1. num. 32. poſt Butr. Roman. Alexand. & Aret. in locis per eum relatis. Sed etiam generaliter leuiora ſufficere inditia; iudicemq; ſemper proniorem eſſe debere ad torquendum, dixerunt Bald. in l. quicunque num. 25. in 8. notab. C. de ſeru. fugit. & in l. 3. num. 3. C. de epiſcop. audien. Caſon. in quæſt. poſt trac. de indit. & tortur. rub. de non torquen. ſine in dict. cap. 5. num. 4. verſicul. ſed ſecundum aliquos & numero 5. Clar. in pract. §. fina. quæſtio. 64. verſicul. Et ideo dici ſolet vbi de communi.

3 Et propterea cũ in propoſita facti ſpecie plura prædicta vrgeant inditia licet forſan leuia, Dicendum tamen eſt quod faciunt vnum graue inditium per Doct. Bar. in l. fin. ſub nu. 6. verſ. Nam poſſunt eſſe quædam inditia ff. de q. ex qua colligunt Doctores concluſionem quod duo leuia inditia faciunt vnum graue ad torquendum ſufficiens vt per Boſſ. in tit. de indit. num. 71. Practic. Conrad. tit. de negat. crim. & tom. num. 29. Bertazz. conſ. 213. num. 8. lib. 1.

4 Verum præmiſſis non obſtantibus contrariũ videtur reſoluendum. Primo per regulam quod inditia ad torturam ſiue proxima, ſiue remota, ſiue grauia ſiue leuia ſint, & ſiue etiam ſigna ſeu adminicula exiſtant, illa tamen plene & concludenter probari debent, gl. in l. fina. in verbo vel indit. C. famil. herciſc. Bar. in l. ſi. num. 7. & ibidem Marſil. num. 6. & Blanch. num. 46. ff. de q. Boſſ. in tit. de indit. nume. 18. 19. & 22. Oſaſch. deciſ. Pedem. 79. num. 16. & 31. & dixi latius in 2. lib. tit. de indit. & tortu. q. 37. nu. 13. & ſeqq.

5 Secundo per aliam regulam quod licet in delictis occultis leuiora admittantur inditia, nõ propterea ſequitur quod omnia prætẽſa inditia ſufficiant ad torquendum, ſed illa etiam debent eſſe certa, ne dum veriſimilia & etiam ad torturã ſufficientia, ita loquitur Bald. ſupra exaduerſo allegatus in d. l. quicunque num. 25. C. de ſeru. fugit. & in terminis declarat Oſaſch. d. deciſ. Pedemon. 69. nu. 55. verſ. nec obſtat, & num. 56. aliter eſſet in poteſtate cuiuslibet iudicis reum torquere ſine legitimis, & ſufficientibus inditijs ſub prætextu quod delictum eſſet occultum quod videtur abſurdum.

6 Tertio quia licet dici ſoleat quod ad torquendum plura imperfecta coniungantur, veritas tamen eſt quod illa debent eſſe in genere ſuo perfecte probata, aliter nihil operantur, fuit Doc. Bal. in l. ſi quis ex argentarijs num. 4. ff. de eden. quam omiſſis alijs ſequuti ſunt Boſſ. in tit. de indit. nu. 20. & 21. Carer. in pract. in tracta; de indit. & tortur. §. quæ autem, & quę alia num. 5. cum alijs per me cumulatis de titul. de indit. & tortur. q. 37. nume. 37. vbi late probaui hanc opinionem eſſe magis communiter receptam licet plures alij ibidẽ relati num. 34. contrariam dixerint, & pro communi addo Anton. Galeat. Maluaticen. conſil. crim. diuerſ. 110. num. 6. & ſeq. lib. primo. Vbi ampliat etiam quod inditia eſſent mille, & nouiſſime Lud. Peguer. dec. 17. num. 41. verſ. ſed ſtando primæ opinioni, & ſeqq.

7 Quarto & in omnem euentum etiam admiſſa contraria opinione quod ſcilicet plura imperfe-

cte pro-

& probata coniunguntur ad inferendum torturam, illa tamen intelligenda eſt vt procedat duobus concurrentibus. Primò, quod inditia non ſint remota à delicto ſed illi propinqua & cohærentia; Secundo quod eadem inditia tendant ad eũdem finem, vnumqne inferat in aliud, & illud coadiuuet aliter ſecus, ita Blanch. quem videri ſupplicatur in d.l.fin.ff.de quæſt.nu.366.& ſeqq. Vbi bene exemplificat hanc declarationem, quã dicit colligi ex mente Doctorum Carer.in pract. vbi ſupra nu.4.& ſeqq.vſque ad nume.9. Eugen. conſil.27. num.63.Maſcard.de probat.lib.3.con clu. 1223, num.32. Sed ſic eſt quod præmiſſa inditia nec delicto de quo agitur proxima ſunt, nec, inter ſe aliquam habent connexitatem, nec vnũ coadiuuat aliud, ergo fruſtra, tractatur de illorũ coniunctione ad torturam inferen. per præmiſſa,

8 Et in hoc eſt inſiſtendum quia etiam ceſſantibus omnibus prædictis fundamentis (prout certe multum vrgent) Adhuc ſi recte perpendantur inditia de quibus ſupra qualiacumque ſint, aperte dignoſcitur non ſolum non ſunt plene probata, ſed nec nullatenus probata, nec aliquo modo ſubſiſtunt. Diſcurrendo enim in primis. Primum inditium inimicitiæ certum eſt quod de ea apparenter non conſtat quia DD. Carolus & Gratioſus palam ſe inuicem beneuoli & amici etiam cũ obſequiorum præſtatione profitebantur, prout optime probarunt teſtes defenſiui minus etiam conſtat de cauſa inimicitiæ, quia iam fuit reſolutum non conſtare quod Gratioſus præſtiterit ad iumentum in lite vertente inter patrem Domin. Caroli & Comitem. Non conſtito ergo de cauſa inimicitiæ, nec etiam de ipſa inimicitia conſtare dicitur ad effectum de quo agitur, ad quem aut debet probari euidens, & manifeſta inimicitia, (quæ vt dixi non probatur in caſu noſtro) aut illius cauſa Grammatic. vot.34. nume.4.& conſil. 44.num.7.Burſatt.conſil.20.num.18.verſicul. ſecundo reſpondetur lib.1.Menoch. de præſumpt. lib.5.præſump.lib.5.præſump.42.Decian. in tractat.crim.par.1.lib.3.c.25.nu.30.32.& 35.

9 Et licet nõ ignorem ſufficere in propoſito cauſam inimicitiæ ſiue verum, ſiue falſam, in caſu tamen noſtro non conſtat de cauſa inimicitiæ nec vera nec falſa quia nec cauſa adeſt vt dixi, nec D. Carolus credidit illam adeſſe, & niſi de credulitate doceatur non poteſt fiſcus in falſa & putatiua cauſa ſe fundare vt per Caſon.de indit.tracta. 2.cap.3.nume.3.verſ. nihil tamen refert, & latius explicaui in titu.de indit.& tortur.q.52.nu.146. iuncto num.151.

10 Accidit quod Domin. Carolus in ſuis conſtitutis ſemper negauit ſi credere Domin. Gratioſum eſſe ſibi inimicum cui quidem aſſertioni iuratæ ſuper credulitate animi ſui ſtandum eſt etiã ad excluſionem delicti, tum quia talis aſſertio habet pro ſe iuris præſumptionem, quod ſcilicet inimicus quis non præſumitur ad trad. per Cępoll. conſil.21.num.35.& conſil.24.num.12. quem refert, & ſequitur Anchar.iun.q.fina.73.nu.8. ſeq. Claud.Seyſell.in l.Celſus nume. mihi 25. verſic. fallit primo Menoch.de præſumpt.lib.1.quęſtio. 77.num.17.qui ampliant etiam quod contra talem aſſertionẽ adeſſet alia iuris præſumptio equipotens, tum etiam quia cum eadem aſſertione cõcurrit probatio tertium ad defenſam examinatorum quod ſcilicet D. Carolus & D. Gratioſus ſe inuicem tractabant tanquam amici.

11 Nec in hoc eſt facienda vis in receptione & retentione literarum Capitanei Antonij Mariæ ad inducendum credulitatem quod Gratioſus adiuuant Comitem. Non enim ſequitur Antonius Maria mihi ſcripſit quod Gratioſus erãt meus inimicus, & quod ipſi ita credidit, ergo & ego etiam illum inimicum credidi, cum recipiens literas continentes factum tertij, & extranei (prout in caſu noſtro, Capitaneus Antonius Maria ſcripſit factum dicti Gratioſi) non dicitur in ſui præiuditium illud factum approbare Criman.conſil.177.colum.mihi penulti.in prin. verſ.erunt ergo tres caſus, quem referendo ſequuti ſunt Ripa in l. admonendi num.139. verſic.intellige 2.& in c.cum M.num.132.verſic.tertio declarat Gabr.lib.1.tit.de præſumpt.concluſ.2.nu. 9.Menoch.de arbitr.lib.2.caſu. . . num.3.in fine verſic.hoc intelligunt interpretes, qui propterea amplius communiter cõcludunt ex receptione literarum ſine proteſtatione induci approbationem contentorum in litteris, ſed non confeſſionem, quod vera ſint ea, quæ in dictis literis continentur.

12 Tum etiam quia per auxilium præſtitũ in cauſa capitali inimicitia non oritur prout voluit, Bar.in l.3.§.fina. num.3. in fine ff. de adimen. legat, & licet Blanch.in practic. ad l.fin. ff.de q.nu. 138.& ſeqq. declarauit Doctrinam Bartholi eſſe intelligendam quo ad capitalem inimicitiam nõ autem quin ſaltim ex tali adiuuamento oriatur aliqua non capitalis inimicitia. Aduertendum tamen eſt quod Blanch. loquitur in adiuuamento præſtito in cauſa capitali, & contra accuſatum non autem in cauſa ciuili prout eſt hæc de qua agitur dicere enim quod contrahatur inimicitia cum illis qui commendant ſeu adiuuant litigantes ciuiliter videtur abſurdum, & vſu non receptum cum quotidie commendentur in vrbe litigantes, & tamen non per hoc talis commendatio producit odium vel inimicitiam, ad inducendũ autem vel non inducendum inimicitiam attendendam eſſe loci conſuetudinẽ ſcripſerunt Bart. in l.Tutor §.ſi Tutor nume.1.ff.de ſuſpect. tutor Paul.Meren.conſ.crim.diuer.88.nu.41.lib.2.Onded.conſil.107. nu.35.

13 Quare ceſſante inimicitia, ceſſat cauſa delicti, ceſſante autem cauſa delicti, ceſſant etiam omnia prætẽſa inditia ſi quæ adſunt, quia nemo prę ſumitur ſine cauſa delinquere Bar.inter conſilio crim.diuerſ.conſ.8. num.8. lib.1.Foller. inter ea. conſ.138.nu.13.& in pract.crim. in verbo item, quod ſororem venenauit poſt num.19. Gramm. conſ.42.nu.10.in fine Caſon.de indit. & tortur. tracta.1.cap.9.nu.2.& dixi in tit. de indit.& tortur.q.52.nu.150.lib.2.

14 Secundum inditium ſumptum ex verbis litterarum Capitanei Antonij Mariæ ibi. *Stia all'erta di non guaſtare i partiti, & c.* iam fuit reſolutum non ſubſiſtere prout non ſubſiſtit duplici ratione; Primo quia talia verba non ſonant nec inferunt in delictum, & dato etiam quod poſſint interpretari

terpretari in delictū,& ſic eſſent dubia & obſcura,adhuc dicitur quod ex verbis dubijs & obſcuris,& quæ vario modo interpretari poſſunt inditium non oritur Bald.conſil.259.num.4.libro 1. Aymon.conſ.6.nu.12.Burſatt.conſ.336. nu.16. lib.3.Menoch.conſil.283. nume.5. & ſequentib. libro tertio.

15 Secundo hic ceſſat omnis difficultas quia ex verbis præcedentibus videlicet, *Si vaglia della ſeruitù, & ſia ſicura che'n hauerà vittoria, &c.* Clare patet quod ſequentia verba pariter vt præcedentia intelliguntur via iuris & non alias cū ex præcedentibus ſequentia declarentur Bart.in l. auia in princip.in verſ.item oppono ff.de condi. & demonſtrat.Rom.ſing.672.in fine Roland.conſil. Corn.44.lib.1.Menoch.lib.2.caſu 264. num.19. & 20.Oſaſch.deciſio.Pedemont.147. nu.16.

16 Tertium inditium deſumptum ex receptatione Iohan.Philippi poſt patratum delictum,dicitur quod in caſu noſtro ex ea non oritur nec plenum nec ſemplenum inditium,quia tota uis receptationis conſiſtit in ſcientia, quod receptatus delictum commiſerit glo.Bart.& alij in l.1.§. fin. ff.de receptator.Boſſ.in tit. de rapin. num. 21. de qua quidem ſcientia iam fuit in facto reſolutum quod in actis non conſtat,& in dubio non præſumitur. Bal. in l.quicunque nume.2.& ſeqq.C.de ſeru.fugit.Aret.conſil.127.num.1. Boſſ. vbi ſup. num.17.Simanchide inſtitut.cathol. cap.15. nu. 18.& ſequent.cum alijs per Bertazz. conſil.126. num.4.& per Maſcard.lib.3.concluſ.1258. nu.3. vltra quod etiam receptantis ignorantia probatur iuramento Carer.in pract.in tracta.de homicid.§.poſt vero maleficium num.11.Bertazz. dic. conſil.126.& ibi in addit. litera C. verſ. tertio ſe defendit receptator.li.1.Maſcard.d. concl.1258. num.4.vbi alias refert.Data autem ignorantia receptatio nullum prorſus facit inditium nec plenum nec ſemiplenum per præallegata.

17 Super quarto inditio deſumpto ex conuerſatione Iohan. Philippi cum Dom. Carolo fuit ēt reſolutum non eſſe inſiſtendum quia ad hoc vt conuerſatio cum delinquente aliquid operetur, ea quidem debet eſſe intrinſeca & continuata; prout non fuiſſe in caſu noſtro conſtat in proceſſu: aliter autem nullum facit inditium ſecundum Caſtren.Ang. Aym.in locis relatis per Maſcard.de probat.lib.1. concluſio.451. nume.9. & dixi in titul.de indit.& tortur.quæſt.43. nu.137. & q.51.nu.91.

18 Super quinto inditio videlicet fuga & contumacia Iohan.Philippi Calixti, & Andreæ, nullū prorſus poteſt fiſcus facere fundamentum, tum quia iſti non ſunt condemnati tanquam ſocij criminis non facit inditium contra alium Iohann. Andr.in addit.ad Specul.in titul.de præſumpt.§. ſpecies in addit.magna num.4.Iaſ.in l. admonendi num.89.verſic. quarto limita in prima lectura & num.176. in repetitione, & ibi etiam Rip. nu. 174.ff.de iureiurand. Diaz.reg.303.verſ. quarto ſublimita Boer.deciſ.215.num.25. & deciſi.255. numero 13.

19 Ad Sextum inditium de contumacia Capitanei Antonij Mariæ reſponderi poteſt vt ad proximum vltra quod abſurdū videtur quod vnius contumacia alteri noceat Bar.& cōmuniter omnes in l.cum filius ff.de verbor. oblig. Boſſ. in tit. de delict.nu.61.Natt. conſil. 549. num.29. lib.3. & dixi in titul.de delict.& pen.quæſtio.24. num. 176.libro primo.

20 Septimum & vltimum inditium eſt minus cōſiderabile omnibus alijs. Nam DD. Carolus in primis reſponſionibus non audet recognoſcere, manum Capitanei Antonij Mariæ,ſed dubitatiue reſpondet per verbum videtur, prudentiſſime quidem reſpondit, cum bene ſciret, & quotidie etiam experientiam docent quam facile ſit hominum manum falſificare prout animaduerterunt Marſil.in rubr.de probat.num.317.Bar.Felyn.& alij in locis relatis per Grauat. ad veſtr. in practi. lib.6.cap.1.num.26.Vulpell.conſ.135.nu.8.Maſcar.conclu.330.num.2.& 3.lib.1.Et dum poſtea per plures monitiones ommiſſo verbo videtur talem manum recognoſcit,nō poteſt de aliqua varietate ſeu contrarietate redargui, non enim dicitur ſibi varius & contrarius ille qui primo dubitatiue per verbum videtur, & poſtea melius cogitans præciſe, & deliberate reſpondet Tindar. in tract.de teſtib.lib.1.c.6.nu.1. Crot. de teſtib.par. 3.num.343.in fine verſ. & idem dicēdum Foller. in prac.crimin. in verbo capiat informationem, nu.58.Gabr.lib.7.concl.29.nu.46.

21 Igitur ceſſantibus omnibus prædictis inditiis fruſtra dubitatur an ſtante difficultate probationis poſſint in perfecta,& non plene probata inditia ſimul iungi ad torturam inferendam, nam ſine inditijs neminem poſſe torqueri etiam in criminibus exceptis & atrociſſimis ſatis in iure probatum eſt l.1.& fin.ff.de quæſt.l. milites §. oportet C. eod. cum late per me congeſtis in titul. de indit.& tortur.q.37.nu.1. iuncto nu.79. ſeqq.

22 Relaxandum itaque crederem iure poſſe Do. Carolum vel ſub cautione de ſe repræſentando ſecundum communem totius Italiæ: & præſertim vrbis practicatam opinionē de qua per Marſil.in l.repeti num. mihi 14. ff. de quæſtion. & in pract.§.quoniam num.49.Menoch.de præſump. lib.1.q.93.num.1.Brunor. à ſole quæſt.17. num. 10.Carer.in pract.crim.§.circa ſeptimum nu. 23. Clar.in practic. quæſt.64. verſ. illata reo tortura Boer.deciſ.163.nu.15.& ſeqq.Qui omnes in fortioribus terminis loquuntur quādo inditia ſunt prorſus purgata per torturam,ergo multo magis nulla illata tortura non exiſtentibus ſufficientibus inditijs,& quando ſperatur de eorum ſuperuenientia per capturam alicuius complicis vel alio modo prout in caſu noſtro ſecundum aliam communem praticam de qua per Boſſ.in titul.de ſent.num.61. & per Clar.§. fin.q.46.verſ. pariter etiam quam ſeruari quoque in vrbe & ſtatu eccleſiaſtico,& omnes ſciūt,& ego alias dixi in tit. de inquiſ.q.4.nu.25.lib.1.

23 Vel ad plus cū abſolutione ex hactenus deductis vt pariter in Regno Franciæ communiter ſeruari teſtatur igneus, in l.neceſſarios §. non alias nume.180.verſic.& ideo iudex ff.ad Syllan.& in Regno Hiſpaniæ idem teſtatur Couarr. varia.reſol.lib.1.c.1. num.8.verſ. cuius ſententiam & in vniuerſo Mediolani Dominio teſtatur idē Boſſ. in titul.de ſenten.num.65.Clar.quæſt.62.verſic. forma

forma autem, & in vrbe paſſim in omnibus tribunalibus (loquitur in caſu non probati criminis, non autem in caſu probatæ innocentiæ) ita etiam ſeruari omnibus in foro criminali verſantibus eſt ſatis notum.

24 Nec iure pretendit iſte Dom. Inquiſitus abſolutionem ex capite innocentiæ prout de frequẽtiori doctorum opinione etiam in caſu non probati criminis teſtari videtur Couarru. vbi ſupra dicto numero octauo, verſicu. ſed quo rem, &c. Quando enim hoc ibi teſtatur Couarru. loquitur in ciuilibus, &c. ſed in criminalibus dicit opinionem ſupra relatam in praxi receptam, additq; quod hac praxis eſt magis reipublicè expediens ad punienda ſcelera & ad effugiendas delatorum præuaricationes, vt in d. nume. 8. verſic. cuius ſententiam, prout nec etiam obſtet doctrina Baldi in l. nihil. C. de quæſtion. vbi dixit per illum tex. quod habetur pro innocente is contra quem nõ adſunt inditia: loquitur enim ibi Bald. non de vera innocentia, ſed de præſumpta, qui enim habetur pro tali, non eſt verè talis, præſumpta autem innocentia non ſufficit ad abſoluendũ reum diffinitiuè, ſed debet eſſe vera & clara Boſſ. d. tit. de ſenten. nume. 65. ibi niſi quando clarè conſtat de innocentia rei.

25 Nec pariter obſtet, quod Dom. Carolus probauerit bonam famam, & amicitiam cũ Gratioſo; nam ex his cenſeri probatam innocentiam ſatis abſurdum videtur, bona enim fama in genere vix tollit inditium malæ famæ in genere; inditia autem in ſpecie minimè tollit Alexan. conſil. 77. nu. 5. lib. 1. Roma. conſil. 167. in fine Clar. q. 60. verſic. frequens etiam; ergo multo minus probat innocentiam. Amicitia autem nõ ſolum non probat innocentiam, ſed nec etiam tollit inditium inimicitiæ, ſi inimicitiæ cauſæ adſunt Carer. in pract. in 2. tract. de indit. & tortur. §. quartum inditium nu. 14. in fine.

26 Nec demum obſtet quodam teſtibus defenſiuus conſtet, quod D. Marchio erat in lecto tẽpore cõmiſſi delicti, nam hęc negatiua excludit eius præſentiam & aſſiſtentiam; & quoad hoc poſſet forſan diffinitiuè & tanquam innocens abſolui, ſed non excludit mãdatum de quo principaliter inquiritur, & ita dum in huiuſmodi cauſa iudex fui, reſolutum fuit: quamuis ex duobus alijs cõiudicibus, vnus in torturam, alter vero in abſolutionem ex capite innocentiæ libentiſſimè declinabat, licèt poſtmodum pro abſolutione ex hactenus deductis mecũ ſenſerit, alio adhuc in ſua opinione pro tortura perdurante.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſio de repreſentando, an & quando expiret per ſententiam præſertim in ciuilibus: & ſub qua ratione debitor captus tanquam de fuga ſuſpectus relaxari debeat.

SVMMARIVM.

Fideiuſſiones, obligationes, & actiones de earum natura ſunt perpetuæ niſi per adiectionem temporis vel alterius qualitatis fuerint reſtrictæ. nu. 1.

Fideiuſſor de repreſentando dicitur perpetuo obligatus. nu. 1. in fine.

Actus ſequens declarat animum in præcedentibus. nu. 2. ad finem, & nu. 20.

Contractus regulatur ſecundum mentem contrahentiũ. nu. 2. in fine.

Contractus à partium voluntate nomen recipit. nume. 2. in fine.

Fideiuſſoris obligatio quanto tempore duret inſpicienda eſt ipſius fideiuſſoris intentio. nu. 3.

Fideiuſſio de repreſentando, & fideiuſſio de iudicatum ſoluendo, equiparantur quo ad durationem. nu. 4.

Fideiuſſor de iudicatum ſoluendo non dicitur liberatus per ſententiam latam contra principalem debitorem. nume. 4.

Fideiuſſio præſtita non facta mentione iudicij autẽ contemplatione non cenſetur ſublata per ſententiam. nume. 5. de materia. nume. 23. 24. 25. & nume. 30. & nume. 35.

Fideiuſſio accedens non obligationi, quæ contrahitur ex litis conteſtatione, ſed obligationi prouenienti ex contractu non expirat per ſententiam. nu. 6.

Fideiuſſio non expirat per ſentẽtiam condemnatoriam. nume. 7.

Appellatio quando propter deſertionem facit tranſire ſententiam in rem iudicatam: tunc primus iudex eſt ille, dictam ſententiam exequitur. nu. 7.

Fideiuſſor cum obligatione Camerali cenſetur obligatus ad omne id ad quod obligatus eſt principalis. nume. 7.

Fideiuſſio non reſtricta ad certum iudicem, ſed ſimpliciter facta non expirat per ſententiam. nume. 7. in fine.

Fideiuſſor de repreſentando reum carceratum, qui propterea relaxatur ſubintrat in locum dictæ carcerationis de debitore facta. nu. 8.

Fideiuſſio de iudicio ſiſti expirat per ſententiam quando in fideiuſſione eſt facta mentio de iudicio aliter ſecus. nume. 9.

Fideiuſſor datus in prima inſtantia, an teneatur in ſecunda. nu. 9. verſ. Tum etiam.

Fideiuſſio de repreſentando in eiſdem ſtatu, & terminis, &c. non expirat per ſententiam. nu. 9. de materia per totum conſilium & præſertim. nu. 22. & nu. 15. & nu. 24. & nu. 32. ſeq. omnibus.

Fideiuſſiones de repreſentando, & de iudicio ſiſti differunt inter ſe poſt nu. 9.

Fideiuſſio de iudicio ſiſti, vel de repreſentando non expirat per ſententiam quãdo ante ſententiam fideiuſſor fuit in mora: fuitque commiſſa pœna. num. 10. & nume. 21. & 27.

Fideiuſſio de repreſentando virtualiter cõtinet niſi obligationem de iudicatum ſoluendo in caſu non repreſentationis. nu. 10. in fine de materia. num. 22. in fine, & nu. [illegible]6. & nu. 30.

F[illegible] [illegible]repreſentando aliquem ſub pœna debiti ta[illegible] [illegible]bitum. nu. 11.

[illegible] [illegible]am cauſam quam litis non expi[illegible] [illegible]. 11.

Obligatio Cameralis aperit omnes vias procedendi contra obligatum. nu.12.
Creditor non poteſt contra debitorem exequutionem facere niſi verificato debito. nu.12. verſ. vel id.
Iurata diſpoſitio non comprehenditur ſub lege generaliter loquente. nu.13.
Iuramentum eſt implendum in forma ſpecifica. nu.13.
Fideiuſſio non expirat per ſententiam quando fideiuſſor renunciauit omne legum auxilio. nu.13.
Renuncians omne legum auxilio cenſetur etiam renunciaſſe beneficio excuſſionis, diuiſionis, ordinis & purgationis moræ. nu.13. in fine.
Fideiuſſio de repreſentando, & de iudicio ſiſti differunt inter ſe. nu.14.
Fideiuſſio de repreſentando eſt nomen generis, & poteſt referri ad diuerſas ſpẽs prout diuerſi ſunt caſus. n.16.
Captus, vt ſe defendat liberatur ſtatim quod adeſt, qui illum defendat. nu.17.
Captus, vt ſoluat non aliter liberatur quam ſi ſoluat. nume.17. de materia. nu.28.
Debitor de fuga ſuſpectus carceratus non debet relaxari cum fideiuſſione de iudicio ſiſti, ſed cum fideiuſſione de iudicatum ſoluendo. nu.17. de materia. nu.19. vbi etiam quid vigore ſtatuti Vrbis; & quid de ſtilo curiæ, & nu.28. ſeq. & nu.34. & nu.36.
Fideiuſſiones cenſentur præſtitæ ſecundum exigentiam rei ſecundum naturam contractus, & ſecundum ſubiectam materiam. nume.18. verſ. & ideo quando, & nu.34. ante finem.
Decretum Iudicis debet regulari, & interpretari ſecundum petitionem partis ſub nu.18.
Conceſſio Principis interpretatur ſecundum petitionem oris. nu.18. verſ. prout etiam.
Iudex præſumitur voluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis. nu.18. in fine.
Fideiuſſio de iudicio ſiſti eſt duplex. nu.22. verſ. Idque multo magis.
Fideiuſſio de repreſentando eſt ſimplex fideiuſſio de iudicio ſiſti poſt nu.22.
Fideiuſſor de repreſentando liberatur per empta inſtantia. nu.23. in fine.
Fideiuſſio præſtita pro ſecuritate officij cuſtodis carceris iudicis, vel curiæ non expirat per ſententiã. nu.32. vbi declaratur, & nu.35. in fine.
Fideiuſſio de repreſentando quandocunque, vel toties quoties non expirat per ſententiam. nume.30. & nume.31. in fine.
Interpretatio ſemper facienda eſt ſecundum ſubiectam materiam etiam in materia ſtricta etiam per impropriationem verborum. nu.34. in fine.
Fideiuſſio non expirat per ſententiam quando poſt ſententiam durat cauſa pro qua fuit præſtita fideiuſſio. nume.35. in fine.

CONSILIVM LVII.

Reſponſum incerti ſcribentis.

1 ADSIT DEVS. Fideiuſſionem de repreſentãdo in eiſdem ſtatu & terminis in quibus reperitur ſub pœna debiti pro quo detinebatur factam per R. P. D. Quæſadam coram Reuerendiſſimo Gubernatore Vrbis pro liberatione, & excarceratione Georgij vigore mandati ſuſpitionis fugæ ad inſtantiam D. Antonij creditoris carcerati nõ poſſe dici expiratam per ſententiam poſtea latam per Reuerẽdiſſimum A.C. contra Do. Georgium principalem debitorem. Demonſtratur primo, quia fideiuſſiones obligationes & actiones de earum propria natura ſunt perpetuę niſi per adiectionem temporis, vel alterius cuiuſcumque qualitatis fuerint reſtrictæ & alteratę l. ſciat C. de actio. & obligatio. tot. tit. de perpe. & tempor. actionibus in inſtitut. Cum igitur hæc de qua agitur non fuerit reſtricta ad aliquod tempus, minuſque illius natura per adiectionem alicuius qualitatis fuerit alterata; ſequitur quod dicitur perpetua, & durat etiam poſt ſententiam donec fuerit facta realiter dicta repreſentatio. Hinc dixit Azo in ſumma in tit. C. de fideiuſſ. nume.8. Quod iſte fideiuſſor perpetuo dicitur obligatus.

2 Et hæc fuit mens, & intentio ſupradictorum contrahentium, quæ colligitur nedum ex verbis dictæ fideiuſſionis importantibus perpetuitatẽ, cum fideiuſſor ſe obligauerit repreſentare dictũ debitorem in eodem ſtatu & terminis in quibus ille reperiebatur, & ſtatus & termini erant quod ille per ſententiam nõ eſſet liberatus, ſed tantum donec fuerit deuentum ad actum illum repreſentationis. Verum ẽt ex repreſentatione poſt duos ferè annos facta per D. Quæſadam qui putans ſe fuiſſe in tempore & poſſe purgare morã; pro eius liberatione repreſentauit D. Georgium in carceceribus, demum citauit D. Io. Antonium Radiũ ad videndum mandari caſſari inſtrumentum ſtãte dicta repreſentatione, nam ex geſtis & poſtea ſequutis colligitur voluntas contrahẽtium cum actus ſequẽs declaret animum in præcedentibus Rimin. iun. in conſ.31. nu.96. & contractus regulatur ſecundum mentem contrahentium Cęph. conſ.312. Hinc à partium voluntate nomen recipit & intelligi debet prout contrahentes ſenſerunt Cęphal. in conſ.319. & 703.

3 Accedit quoq; finis & effectus propter quem hæc fideiuſſio eſt data nẽpe pro ſecuritate & cautela D. Io. Antonij, quæ cũ duret etiam poſt ſententiam nimirum ſi debet quoq; durare dicta fideiuſſio; intentio enim fideiuſſoris & conſtitutionis Pij Papæ V. conſiderandũ eſt in hac materia vt dixit Theſaur. in deciſ. Pedemo. 202. nu.4. verſ. In contrariũ in 2. par. omnino videndũ, quæ ſi fuerit à Dñis meis cõſiderata, vtiq; ex eis habebitur reſolutio iſtius dubij, ſi enim hæc fideiuſſio lata ſententia expiraret contrarium finem & effectum produceret, & liberationẽ induceret contra intentionem contrahentium & abſurdiſſimũ hoc reſultaret, quod dum talis fideiuſſor inciperet teneri liberaretur, & ſententia eodem momẽto eſſet principiũ & finis, ortus, & occaſus eiuſdẽ obligationis, quod non eſt dicendum.

4 Secundo, quia fideiuſſor de repreſentando, & de iudicatum ſoluendo quo ad durationem ęquiparantur. Roman. in conſil.210. circa finem. Bartol. in l. cum apud Sempronium nume.7. ff. iudi. ſoluen. Caſtr. in l. Græcè. §. & poſt litẽ nu.3. ff. de fideiuſ. ſed fideiuſſor iudicatũ ſolui per ſententiã contra principalem debitorem non dr̃ liberatus, verum tenetur quoq; in ſecunda inſtantia vt latè Pedemont. in d. deciſ.202. num.4. cum multis

ſeqq.

ſeqq. oĩno viden. propter rationes quas allegat ad rem noſtram multum fauen. ergo nec iſte fideiuſſor de repreſentando ſub pena debiti.

5 Tertio quoniam huiuſmodi fideiuſſio, eſt facta abſque aliqua mẽtione Iudicij minuſq; illius reſpectu & contemplatione ex qua longe poſtea fuit motum coram alio iudice,& in alio tribunali videlicet coram R. AC. ſed tantum pro ſecuritate dicti creditoris quo fit vt illa non dicatur ſublata per ſententiam latam ad trad. per Bald. omnino viden. in d. l. Grece §. & poſt litem qui limitando hic d. §. & poſt litem inquit ſed quid ſi in fideiuſſione non eſt facta mentio de iudicio tunc tenetur repreſentare ad omnem petitionem iudicij,& ſic his §. locum non haberet, hoc idem ſenſerunt Bald. in d. l. 2. §. fina. ſub num. 3. & Alex. ſub num. 4. ff. qui ſatiſda. coga. Dum reddendo rationem d. l. Grecè. §. & poſt litem dicunt ex ratione fideiuſſionem de iudicio ſiſti per ſententiã expirare quia iudicium finitur per ſñiam merito fideiuſſio iudicio ſiſti tm̃ vitam habet, quantam iudicium ipſum habet: & ad ſupradicta bene faciunt quæ ſcribunt Caſt. in d. l. 2. §. in fideiuſſorem nu. 4. & Soc. ſenior. nu. 11. ff. qui ſatiſda. cog.

6 Quarto animaduertendum eſt quod in propoſito caſu D. Queſſada fideiuſſor non acceſſit obligatione, quæ contrahitur in litis conteſtatione ad perſiſtendum in iudicio vſque ad finem, quæ cum finiatur per ſententiam, nimirum ſi & fideiuſſio illa accedens ſimiliter lata ſentẽtia expirat ex quo ſublato principali tollitur etiam acceſſorium cum in hoc caſu non dum eſſet cęptum iudicium, verum accedit obligationi prouenienti, ex conuentione & contractu dicti cenſus, quę cũ non tollatur per litis coteſtationem & ſententiã & ſit perpetua minuſq; iſta acceſſoria debet lata ſñia expirare ad trad. per Caſtr. in d. §. & poſt litẽ ver. in tex. ibi quia ciuilis & naturalis ſubeſt obligatio dum inquit, primus autẽ obligatur ſtatim, & non liberatur per ſententiam ſecundus obligatur ſtatim & liberatur per ſententiam.

7 Quinto, hæc fideiuſſio nõ dicitur expirata per ſententiã primo, quia eſt condemnatoria,& non abſolutoria, ſecundo quia propter deſertam appellationem fecit tranſitum in rem iudicatam,& ſic primus iudex eſt ille qui eam exequi debet Pedemon. in d. dec. 202. nu. 12. omnino viden. Balb. deciſ. 99. Marſi. in ſingu. 313. Tertio quia fideiuſſor ſe obligauit in forma Cameræ,& ſicut principalis, merito tenetur ad omne id quod ipſe principalis, tenebatur vt Rota tenuit ĩ cauſa illa Nucerin. coram R. P. D. Oradino ſub die 7. Februarij 1570. Quarto quia non eſt reſtricta ad certũ iudicem ſed ſimpliciter eſt facta Aegid. deci. 353. Rota in vna Anconitana fideiuſſione coram R. P. D. Cæſare de Graſſis.

8 Sexto nam ſicut debitor ſi non fuiſſet tunc relaxatus à carceribus vtique ſequuta ſententia cõtra eum non fuiſſet liberatus ſic nec fideiuſſor debet dici liberatus cum nec fideiuſſio ſubrogetur, & ſubintret in locum dictæ ſequeſtrationis perſonæ prius factæ Gabr. conſil. 53. Si enim hæc expiraret lata ſententia eodem tempore per iſtam deluderetur pars iudex & legis diſpoſitio vt conſiderauit Gabr. in d. conſ. 53. in fine.

9 Nec ſupradictis aduerſantur authoritates, & Doctores volentes per ſententiam expirare fideiuſſionem de iudicio ſiſti tum quia loquuntur de fideiuſſione in qua facta eſt mentio de iudicio,& conſequenter ad illud dicitur reſtricta quo caſu tantam vitam habet quãtam habet iudicium ad Bald. in locis citatis. Tum etiam quia eorum opinio tanquã in mera ſubtilitate fundata fuit vſque huc ab omnibus iudicibus in quibuſcunque locis reprobata quia caret iure, ratione & æquitate & tuta nõ dicitur ad potius ſophiſtica vt vtar verbis Pedemon. in d. deciſ. 202. num. 4. vbi reſpõdetur ad omnia iura ſuper quibus videtur fundata dicta concluſio quod fideiuſſor in prima inſtãtia datus non teneatur in ſecunda. tertio reſpondetur quod loquuntur in fideiuſſore de iudicio ſiſti non autem de fideiuſſore de repreſentando in eiſdem ſtatu & terminis in quibus reperitur,& cum iſte fideiuſſiones longe inter ſe differant vt Barto. numero primo, in l. prima, vbi Iaſo. etiam numero primo, poſt alios ff. ſi qui in ius vocand. non iuer. Iaſo. in l. ſecunda §. in fideiuſſorem numero ſeptimo. ff. qu. ſatiſda. cogan. Boſſ. in tit. de carcerat. fideiuſſ. num. 59. & Alciat. poſt alios in parergo lib. 3. cap. 20. ſequitur quod diſpoſitum in vna non habet locum in altera ſtante maxime ſupradicta diuerſitatis ratione conſiderata per Bald. in allegatis locis, ex quibus concurrente etiam ſtilo, & cõmuni obſeruantia per fidem notariorum probata, videtur ſine dubio ſublata omnis difficultas. LAVS DEO.

Reſponſum Fabricij Paulutij in eadem cauſa.

10 ADSIT DEVS. Pœna in qua ſe obligauerat Quæſa fuit poſt duos menſes intra quos non præſentauit iuxta formam ſuæ obligationis Prouanam l. reum §. fi. ff. ſi quis cautio l. ſi deceſſerit ff. qui ſatiſd. coga. ſpecul. de dol. & contumac. §. reſtat ſub num. 23. verſ. ideo autem Alexand. in l. eum pro quo in princip. ff. de in ius voca. afflict. deciſio. 234. Et propterea ſero petit iuuari ſententia contra Prouanam lata cum tempore ſententię iam moram & pęnam incurriſſet. vnde non intrat diſpoſitio §. & poſt litem l. gręcè ff. de fideiuſſ. qui loquitur qnando mora non commiſſa pœna vt non ſit incurſa Alexand. in l. ſi vero in princip. ff. qui ſatiſdat. cogan. Iaſ. in l. 2. §. final. num. 9. verſicul. limita. ff. qui ſatiſdat. cogan. Et propterea ſi modo etiam quod vigore obligationis Prouanam repreſentare non teneretur non tamen effugere poteſt pœnam, quã iam incurrit,& ex hoc capite cogendus eſt ad ſoluendum debitam vt declarat Alexand. in d. l. ſi vero verſic. nec obſtat §. & poſt litem, nam fideiuſſio ſua virtualiter in ſe continebat obligationem de Iudicatum ſoluendo ſaltim in euentum in quem non repreſentaſſet poſt duos menſes, prout euenit,& ſic non erat ſimplex cautio de iudicio ſiſti vt ex hoc tolluntur omnes amaritudines exaduerſo excitatæ.

11 Quibus,& reſponderi poteſt nos verſari extra terminos d. §. & poſt litem, quia videtur in cõfeſ-

ſo fuiſſe quid partes Prouanam eſſe debitorem liquidum; & ad hoc pondero verbum illud debiti, ſi enim partes non credidiſſent ſummam ob quam carceratus erat verã eſſe non ſic dixiſſent, ſed addidiſſent præſens, vel ſimilia verba; & ideo cautio non fuit data propter iudicium, ſed propter aliam cauſam nempè, vt cautum eſſet creditoribus de eorum credito, & terminus duorum menſium datus inſeruiret pro pecunia cogenda, & ſoluenda, certum eſt enim, quod ſi aliam ob cauſam quam litis præſtetur fideiuſſio diſpoſitio nem.§.non intrare, vt per Bart.in l. penult. C. de fideiuſſ.Aret.in §.2.nu.2.Inſtit.de ſatiſda. Caſtr. in d.§.& poſt litem.

22 Nec obſtat iudicium motum contra Prouanã quia id factum fuit, vt & cõtra eum obtineretur mandatum de nouo, & vt pinguius prouideretur creditoribus, vt fit in huiuſmodi obligationibus Cameralibus in quibus patent omnes viæ ad ius ſuum proſequendum, & ſic reſpõdent Alex.in d. l.ſi verò in princ. verſ.nec obſtat.& Iaſ.in d.l.2.§. fi.Et non iudicamus ab euẽtu, ſed ab origine rei, euentus enim nõ mutat primã eſſentiam rei iam perfectæ. Vel id factum fuit, vt debitum verificaretur prout fieri debere tradit poſt alios Alex. in l.2.§.fi.nu.6.ff.qui ſatiſda. cog. Prout etiam non obſtat, quod non conſtaret in actis Gubernatoris de credito, cum ſimplex copia inſtrumenti eſſet producta, quia reſpondeo quod Prouana, & Quæſada non ignorabant veritatem facti, quod ſatis eſt, & propterea, vt dixi poſita ſunt illa verba, ſub pœna debiti.

23 Poſſet etiam attentari non intrare diſpoſitionẽ d.§.& poſt litem propter iuramẽtum, quia iurata diſpoſitio non comprehenditur ſub lege generaliter loquen.c.conſtitutus de reſcript.Bar.in l.ſi inſulam col. fi.de verb.obli.Gabr.de iur. iurã. concluſ.5.nu.1.& 18.Pedemon.deciſ.49.ſub nu. 12.verſ. ſed difficultas & iuramentum eſt implendum in forma ſpecifica.l.ſi pecuniam. ff.de cõdit. cauſ.dat.Gabr.de iur.iuran.concluſ.8. Rolã. cõſ. 31.nu.8.vol.2. Quod tanto magis procedit ſtãte renunciatione omnium legum & ſtatutorum auxilio per quam cenſetur renunciatũ d. l. græcè §. & poſt litem ex congeſtis per Rolan.conſil.13. à nu.6.vſq; ad nu.21.vol.1. Vbi deducit multa quibus renunciatur per dictam clauſulã, & in ſpecie ad materiam fideiuſſorum beneficio excuſſionis diuiſionis ordinis purgationis more, &c.

24 Et non eſt dubium mentem ſtipulãtium fuiſſe non iudicio, vel liti prouidere, ſed pluribus, & exactioni, quia vltra verbum debiti ſupra ponderatũ addiderunt in terminis in quibus reperitur, & ſic in carceribus, quæ non ſunt verba propria cautionis iudicio ſiſti cum tunc ſoleat dici, quod ſtabit iuri reſpondebit libello; Et propterea dixit Alciat.in lib.3.parerg. ca.20. quod hæ cautiones inter ſe maximè differunt.

25 Poſſet etiam dici.§.& poſt litem nõ procedere in cautione de repreſentando, ſed deſiſtendo tãtũ, quia viſum eſt quod fideiuſſor de iudicio ſiſti ſatis moleſtiam patiatur inſiſtẽdo per integrã inſtantiam, & ſic plures, quod non poteſt applicari ad cautionẽ de repreſentando, quæ vnica vice terminatur, vt dicunt præallegati.

Reſponſum Franciſci Moſchenij Bergomenſis in eadem cauſa.

16 ADSIT DEVS. In iſta Romana fideiuſſionis de repreſentando dico fideiuſſionem de repreſentando eſſe nomen generis, & referri poſſe ad diuerſas ſpecies, prout diuerſi ſunt caſus in quibus præſtari debet, vt patet ex diſtinctione tradita per Bar.in l.neque impuberes.ff.de in ius vocã. Cum quo alij tranſeunt, vt teſtis eſt ibidem Iaſ. in fi. & Soci. qui plenius explicat nu. 4.Et Cotta qui plures alios addit in ſuis memoral. verbo fideiuſſor de iudicio ſiſti, qui videatur quoniam ſolus ſufficeret, ad huius noſtri dubij reſolutionem.

17 Si quis enim (inquit Bar.) captus ſit vt ſe defendat liberatur ſtatim quod adeſt, qui illum defendat vt ſunt termini illius text. vbi vocatus in ius (quod apud veteres, &c.C.idem eſt ac ductus vel tractus in ius ſicut declarat Nothom.de verb.ſig. verbo vocare in ius) ſtatim dimittitur ſi habeat defenſorem, ſi vero captus ſit vt ſoluat nõ aliter (inquit) liberatur quã ſi ſoluat, & propterea Bal. in c.dilectis nu.12. de appellat. quem etiam citat Cotta, vbi ſupra monet iudices ne relaxent carceratos cum fideiuſſore de iudicio ſiſti. Quia tales fideiuſſiones liberarentur præſentiam, ſed debent (inquit) fideiuſſores promittere iudicatum ſolui, ideo quidam iudex pro incauta relaxatione fuit condemnatus ac deſolatus.

18 Cum ergo in caſu noſtro Prouana eſſet captus vt liberauit noſtros principales à fideiuſſione ꝑ eo pręſtita, quę ſpecies incidit in eam in qua quis captus eſt, vt ſoluat nõ potuiſſet liberari dando fideiuſſores de ſtando iuri ſecundum prædicta; ſed neceſſe habebat eos dare de liberãdo noſtros principalis, vel ſoluendo quãti eorum intererat liberari. Et ideo quando dedit fideiuſſorem de repreſentando intelligendus eſt ipſum dediſſe iuxtà exigentiam rei, & ſecundum naturam contractus ac ſubiectam materiam, vt latè probat Dec. conſ.388.nu.4. Et ſic de repreſentando dictũ debitorem non, vt ſe defenderet, quia hoc ab eo nõ deſiderabatur, ſed vt liberaret, vel ſolueret. Alioquin ſatis inepta fuiſſet hæc fideiuſſoris ꝑſtatio & intentioni actoris minimè conueniens cum tamen decretũ iudicis debeat regulari, ac interpretari ſecundum petitionem partis, vt plura cingeret Folyn.in c.licèt Helij nu.18.de ſimon. Prout etiam conceſſio regulatur ex petitione Anchar. conſ.132.in prin.& probat tex.in c.inter dilectos verſ.ceterum de fid.inſtru.& in l.1. C. de diuerſis reſcr. Maximè cum aliud de iure facere nõ poſſet & præſumi ſoleat pro iudice, quod voluerit ſe cõformare cũ diſpoſitione iuris Alcia.de præſump. reg.3.præſumpt.9. & 10.

19 Ex his patet praxim cuius meminit Caccialup. in tract.de delict.ſuſpen.q.9. (præterquam quod habet authores grauiſſimos, qui eam defendunt in puncto iuris quos citat idem Caccialup.) etiã iuuari hac diſtinctione. Quia vt plurimum debitores iurantur ſuſpecti nõ quia ſe nõ defendunt quod parum curæ eſt creditoribus, quibus ſatis conſul-

conſultum eſt varijs remedijs contra cõtumaces proditis, ſed quia non ſoluunt & ſuſpitio eſt ne ſoluere poſſint, vt etiam ponderauit idẽ Caccialup. vbi ſupra cui vſui frequẽtiori veriſimile eſt praxim ſe accommodaſſe l. nam ad ea ff. de legib. Et cum hac praxi cõuenit etiam ſtatutum vrbis lib. 1. cap. 98. dum vult debitorem ſuſpectum, qui cauerit de ſtando iuri & ſe repreſentãdo relaxari debere: nam videtur expreſsè ponere cautionem de repreſentando tãquam diuerſam à fideiuſſore de ſtando iuri, & conſequenter illam intelligere de ſoluendo debito vt dicta praxis paſſim intelligit. Et rurſus cum eadem cõuenit peculiares ſtylus tribunalium vrbis de qua teſtãtur pleriq; notarij diuerſorum tribunaliũ, & maximè Cameræ Apoſtolicę corã quibus quotidie exercentur iſtę fideiuſſiones propter decreta viſitæ. Nam oẽs teſtãtur fideiuſſionem de repreſentando non ſolũ non finiri per ſententiã, vt ſolent finiri ſimplices fideiuſſiones de ſtando viri, ſed tũc maximè iuris ſumere, quia tũc verè dicatur cõſtare de credito, vt merito dicendum ſit iudicem & partes ſe cum hac eadem praxi, tum generali, tum etiã particulari, & in iure fundata ſe conformare voluiſſe.

20 Quod de aduerſario in ſpecie colligitur ex eo, quod tentauit longè poſt terminum repreſentare debitorem putans ſibi licere purgare moram. Nã ex hoc declarauit intellexiſſe ſe teneri ad repreſentationem pro ſolutione debiti non autem de ſtando iuri, cum hæc fideiuſſio iam eſſet finita per ſentẽtiam, & ideo ſatis haberet opponere fideiuſſionem ſuam expiraſſe. Actus enim ſubſecuti declarant qualis fuerit mens in præcedentibus l. ſed Iulianus. §. ſed ſi initio. ff. ad Macedon. cum alijs per Aym. conſil. 6. nu. 30.

21 Quamquam verò ex his ſatis tollatur omnis difficultas; tamen ad pleniorem Dominorum ſatisfationem addebamus, quod etiã ſi eſſemus in ſimplici fideiuſſore de iudicio ſiſti. Tamen cum aduerſarius ꝓmiſerit repreſentare poſt duos mẽſes ſub pęna debiti & tẽpore ſentẽtiæ lapſi eſſent dicti duo menſes videri poſſit cõmiſſa ſtipulatio pęnę debiti vt latè probat Iaſ. in l. 2. §. in fideiuſſorẽ nu. 9. verſ. limita. ff. qui ſatiſda. coga. L. D.

Reſponſum Gineſij Proyde in eadem cauſa.

22 ADSIT DEVS. Quod fideiuſſio de repreſentando expiret per ſententiam Iaſ. viden. in l. cum pro quo nu. 1. ff. in ius voca. Bal. in l. 2. §. fi. n. 3. Alex. nu. 4. ff. qui ſat. da. cog. lãtè Moder. Proſp. Farin. in ſuis qq. crim. l. j. q. 34. nu. 103. idem Iaſ. in l. duobus §. ſi ei qui ſub nu. 1. verſ. ſuper hoc 1. par. iuncto nu. 19. ff. iur. iur. Bald. in d. l. cum pro quo in 1. lectu. ibi tex. ibi exhibere ideſt repreſentare Iacob. de Sanct. Georg. ibi nu. 2. in fine verſ. vnum tantum qui omnes loquuntur in fideiuſſione de repreſentando, idq; multo magis fideiuſſio cõcipiatur per verba iudicio ſiſt, quia fideiuſſio de iudicio ſiſti eſt duplex Paul. Caſtr. in l. 1. nume. 10. ff. ſi quis in ius voca. ierit Iacob. de Sanct. Georg. nume. 3. & vtraque expirat per ſententiam prout optime, idem Iacob. viden. in d. l. cum pro quo ſub nume. 2. verſic. vnum tamen vbi dicit quod fideiuſſio de repreſentãdo eſt ſimplex fideiuſſio de iudicio ſiſti, & ſub iſta vero fideiuſſione de repreſentando non venit fideiuſſio de iudicatum ſoluendo Iaſo. in d. l. cum pro quo ff. in ius vocan. ſub nume. 1. Pariſ. conſil. 48. lib. 1. per totum conſilium.

23 Neque facit ad propoſitum differentia, quę ex aduerſo fit de fideiuſſione data inchoato iudicio vel ſimpliciter ante inchoatũ iudicium nulla facta mẽtione futuræ litis quia licet fideiuſſor, qui nulla lite mota ſe obligauit de repreſentando teneatur in perpetuum: tamen id verum eſt donec lis inchoetur & poſt inchoationem vſque ad ſententiã. Vnde ſe deinde per eorũ principalem fuerit lis mota & ſententia lata, tunc fideiuſſio per ſententiam expirat Salyc. viden. in l. pen. C. fideiuſſ. ſub nu. 2. verſ. dic ergo & idem ſentit expreſſe glo. in verb. pro ſcriptura dum dicit, quod perpetuo tenetur niſi antea cauſa ſit finita, quia tũc lata ſententia liberatur; neque poteſt dici quod glo. intellexerit de fideiuſſione iudicij, quia ſi eſſet fideiuſſor iudicij non poterat dicere, quod perpetuo tenebatur, quia bene glo. ſciebat quod inſtantia de iure ciuili Triennio expirabat l. properandum C. iudicij, & ſic fideiuſſor iudicij non poterat teneri vltra triennium, quia ſunt per ſententiam: ita perempta inſtantia fideiuſſor de repreſentando liberatur, vt tradunt Docto. d. l. fin. & in d. §. & poſt litem.

24 Hinc eſt vt Bal. in d. l. cũ pro quo. ff. in ius voc. in 1. lectu. dixerit paria eſſe, quod parti vel iudici fiat promiſſio de repreſentando, quia vtroq; modo per ſententiam expirat, & licèt idem Bal. contrarium tenuerit in l. 2. §. in fideiuſſorem. ff. qui ſat. da. coga. tamen contrarium tenet ibi Alexan. ſub nu. 5. verſic. dicebat. Vbi firmat opinionem Saly. vt licèt nõ fuerit datus occaſione litis obligatio non ſit perpetua quod intelligitur iuxtà d. doctr. Salyc. quæ eſt melior & clarior doctrina, quæ ſit in iſta materia.

25 Vltra, quod in hoc caſu poteſt dici fideiuſſionem fuiſſe occaſione litis, quia pars aduerſa intendebat petere eximi à nexu fidelis, vt ipſe expreſsè dicit in iuramento ſuſpitionis fugæ, & hęc petitio erat facienda in litè, quia aliàs fruſtratorium eſſet petere ab aliquo niſi peteretur in iudicio, quia nemo cogeretur, & idem eſt fideiuſſio in iudicio, vel occaſione litis ſicut dicimus de trãſactione, quæ licèt non poſſit fieri niſi lite mo a ſufficit tamen quod fiat occaſione litis mouẽdæ l. 2. C. tranſact. vbi Iaſ. & cæteri Roma. conſ. 517. nume. 15. & conſil. 371.

26 Dicitur autem, quodquod iſte erat fideiuſſor de ſoluendo eſt fabula, quia fideiuſſor de ſoluendo non præſtatur niſi à condemnato.

LAVS DEO.

Reſponſum ſecundum Gineſij Proyde in eadem cauſa.

27 ADSIT DEVS. Vt iam dixi nulla eſt differentia inter fideiuſſorem de iudicio ſiſti, & de repræſentando ad effectum de quo

agitur, quia vtraque expirat lata ſententia Iaſ. in l. cum pro quo nume. 1. ff. in ius vocan. Bal. in l. 2. §. fina. nume. 3. Alexan. nume. 4. ff. qui ſatiſda. coga. idem Iaſ. in l. duobus. §. ſi ei qui ſub nume. 1. verſic. ſuper hac prima parte iuncto nume. 19. ff. iniurian. Bald. in l. cum pro quo in prima lectura Iacob. de Sanct. Georg. ibi nume. 2. in fin. verſic. vnum tamen Franc. deciſ. 183. ſub nume. 4. par. 1. Proſper Farinac. in ſuis qq. Crimin. lib. 1. qõ. 34. nume. 103. Vbi dicit communem, ſiue ergo fideiuſſio concipiatur per verbum repræſentare, ſiue per verbum ſiſtere, nam refert, quia ambo ſunt de iudicio Sixti Paul. Caſtren. in l. 1. ff. ſequi in ius voca. non ierit: & ibi Iacob. de Sãcto Georg. nume. 3. & Iaſ. videñ. in d. l. cum pro quo. ff. in ius voc. ſub nu. 2. verſic. vnum tamen, vbi dicit quod fideiuſſio de repręſentando eſt ſimplex fideiuſſio de iudicio Sixti.

28 Neque obſtat dicere, quod iſte fuerat captus, vt ſolueret, & propterea fideiuſſio debeat intelligi de iudicatum ſoluẽdo, quia reſpondetur quod fuit captus antequam fuiſſet conductus tanquã ſuſpectus de fuga quo caſu non tenebatur dare niſi fideiuſſionem de iudicio ſiſti Alexã. in l. neq; impuberes. §. qui eius. ff. in ius vocan. in princ. ſtatim poſt ſummarium. ver. & poteſt exemplificari Ang. in l. ſi ab arbitro §. qui ex cauſa num. 2. poſt med. verſ. Et tunc iudex. ff. qui ſatiſd. coga. Idem in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. 10. Roder. Suarez in repet. l. 2. tit. de cos empletamientos, &c. incip. vlterius nota nu. 4. Petr. Peccius in tracta. de iure ſiſten. cap. 31. nu. 3. Proſper Farin. in d. par. 1. q. 33. nume. 29. Vbi dicit, quod ita cauetur per Bullam Pij Quinti in Bullario conſtit. 139. Ante enim quam quis ſit condemnatus per ſententiam tranſactam in iudicatum non poteſt capi, vt ſoluat l. nomine. C. appell. Proſper Farin. d. q. 3. num. 26. Cott. in ſuis memor. ver. fideiuſſio de iudicio ſiſti in fine. ver. Tamen non puto Roder. Suarez. vbi ſupra nu. 25. vbi explicat debere intelligi doctrinam Bar. in l. impuberes. ff. in ius voc. vt tunc dicatur captus, vt ſoluet quãdo fuit prius cõdemnatus, & ita etiam declarat Proſper, vbi ſupra ſubd. nume. 26. vbi etiam allegat Bart. in d. l. neque impuberes, & in num. 28. in fine melius declarat videlicet, quod hodie in vrbe quando quis eſt captus, vt ſoluat non relaxetur cum fideiuſſore de iudicatum ſoluendo, ſed cum fideiuſſore ſoluendo in forma depoſiti ne lites ex litibus oriantur.

29 Et tollit difficultatem ſtatutum vrbis ca. 157. lib. 1. dum dicit, quod ad petitionem fideiuſſoris procedatur ſummariè contra principalis, vt eos extrahant à fideiuſſore eo modo, & forma quo per aliud ſtatutum 89. eod. lib. ordinatur procedi in cauſis ſummarijs in quibus cauſis prædictum ſtatutum ordinat, quod prius quam mandatum exequutiuũ relaxetur quod citetur & detur terminus dierum quinque ad probandum quo elapſo abſoluat, ſeu relaxet mandatum. Vnde antequam iſta fierent impoſſibile erat, quod eſſet captus vt ſolueret. Imò etiam, quod teneretur dare fideiuſſionem de iudicatum ſoluẽdo ex quo eam nõ dedit expirauit per ſententiã Cotta in d. ver. de iudicio ſiſti Proſp. Farin. vbi ſupra nu. 28.

30 Et quod ſub fideiuſſione de repreſentãdo nõ comprehendatur fideiuſſio de iudicatum ſoluendo Iaſ. in l. cum pro quo. ff. in ius vocan. ſub nume. 1. Pariſ. conſi. 48. lib. 1. per tot. conſ. Menoch. conſil. 212. nume. 15. & 26. Vbi dicit, quod nunquam fideiuſſor de repreſentando cenſetur fideiuſſiſſe de iudicatum ſoluendo niſi promiſerit repreſentare quandocunque vel toties quoties & plures allegat, neque intereſt quod fideiuſſio de repreſentando pręſtetur ſimpliciter ante litẽ motam nulla facta mentione litis, quia vtcunque ſit expirat lata ſententia Salyc. in l. penult. C. fideiuſſ. ſub num. 2. verſic. dic ergo Ang. Aret. in §. ſed hodie Inſtit. de ſatiſda. ſub nume. 4. verſic. quandoque aliquis dicens, quod licet verum ſit quod fideiuſſor, qui ante litem motam & nulla facta lites mentione ſi obligauit repreſentare teneatur in perpetuum tamẽ intelligitur, quod perpetuo duret donec lis inchoatur & poſtquam fuerit inchoata vſq; ad ſententiã qua lata expirat, & ita eſt de mẽte omnium doctorum ſupra citatorum.

31 Maximè quod in caſu iſto clariſſimũ eſt, quod fuit præſtita occaſione litis mouendæ, quia pars aduerſa intẽdebat petere eximia fideiuſſione, vt ipſe in iuramento ſuſpitionis fugæ aſſeruit quod petere debebat in iudicio modo quo in ſummarijs proceditur & conſequenter litem mouere intendebat.

32 Nec obſtet Pau. de Caſt. in l. 2. §. in fideiuſſorẽ nu. 4. ff. qui ſatiſda. cogan. Quia non facit contra nos imò facit expreſsè pro nobis, quia ipſe nõ diſtinguit an fideiuſſio præſtetur occaſione litis, nec nè, ſed ſimpliciter dicit, quod ſi fideiuſſio de repreſentando præſtetur parti, vel iudici recipiẽti prò parte expirat lata ſentẽtia. Et iſte eſt caſus noſter. Dum vero ipſe & Soci. in d. §. in fideiuſſorem nu. 11. dicunt quod ſi eſt præſtita pro ſecuritate officij cuſtodis carceris iudicis vel curiæ, ꝙ non expirat per ſententiam; Reſpõdeo ꝙ loquũtur in criminalibus in quibus huiuſmodi fideiuſſiones ſolet præſtari pro Curię & carceratorũ ſecuritate. At in ciuilibus ſemper præſtãtur pro ſecuritate partis, quia curia non habet deſuper intereſſe, & iſta fuit præſtita pro ſecuritate partis, quia fuit præſtita ſub pęna debiti, & fuit facta ſtipulatio in fauorem partis, & non in fauorẽ iudicis, vel curiæ; Et quod loquãtur in criminalibus colligitur apertè ex Doct. Bar. quam allegant in l. ſi quis reum nu. 4. ff. cuſto. reor. qui loquitur in crim. in quib. ſtatur pro cautela curiæ; quia eorũ dictum debet intelligi ſecundum Doctr. Docto. quem allegant Bar. in l. . ff. liber. leg. Imò. Bart. quem ſupplico videri, loquitur quãdo fideiuſſor promiſit repreſentare quãdocunq; quo caſu clarum eſt, quod tenetur poſt ſententiã, quia dictio qñcunq; ęquipollet clauſulæ toties quoties, qui non eſt caſus noſter & cõſequenter Pau. & Soci. ſunt intelligendi ſecundũ doct. Bar. quã allegãt.

33 Tollit omnem penitus difficultatem quod fideiuſſor ſe obligauit pſentare in terminis in quibus reperitur, vnde cum poſt ſententiam conſentatoriam non reperiatur in eiſdem terminis cum longè diſtet ſtatus condemnati à non condemnato fideiuſſio expirauit, vt in puncto tradit Menoch. d. conſ. 212. nu. 28. lib. 3. LAVS DEO.

Deciſio

Deciſio coram nunc Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. Arigono Romana fideiuſſionis de repreſentando Luna 24. Ianuarij 1594.

34 ADSIT DEVS. Propoſui difficultatem ſuper fideiuſſorie facta per D. Quæſadam de repręſentando Georgium Prouanam ad fauorem D. Ioan. Antonij Radij poſt duos menſes in eiſdem ſtatu & terminis in quibus tunc temporis reperiebatur ſub pœna debiti pro quo detinebatur an per ſententiam poſtea latam ad fauoré Radij contra Prouanã huiuſmodi fideiuſſio expiraſſet, & fuit reſolutum non expiraſſe, quia cũ Prouana fuiſſet carceratus, vt liberaret Radium à quadam fideiuſſione aliàs facta in impoſitione cuiuſdam cenſus; ideo vt exarcerarentur nõ ſufficiebat fideiuſſio de iudicio Sixti quæ ſolet expirare lata ſententia, nam per talem fideiuſſionem non implebatur cauſa ob quam erat carceratus; ſed requirebatur liberatio, vel ſaltẽ dare fideiuſſionem deliberando ad trad. per Bart. in l. neque impuberes nume. 2. & Iaſ. ſub nume. 5. ff. de in ius vocan. Et ibidem Pau. de Caſt. in §. qui in ius nume. 3. verſic. item ſcias & Socin. numẽ. 4. verſic. 2. limita. & Iacobin. de ſanct. Georg. num. 3. & 4. & tradit Bal. in cap. dilectis num. 12. verſic. nota bonam practicam de appell. Roman. in ſingul. 142. Et meritò in caſu de quo agitur hęc fideiuſſio de repręſentando intelligenda, & interpretanda eſt prout de iure veniebat præſtanda, & ſic non de iudicio Sixti, quia carceratio hoc non deſiderabat, ſed vt ipſe Radius liberaretur cum ſemper ſit accipienda illa interpretatio ſecundum exigentiam, vti & ſecundum ſubiectã materiam l. ſi vni in princ. & ibi Barto. ff. loca. Calder. in conſil. 11. col. fi. verſi. quia ergo ſubiecta materia, &c. Quod procedit etiã in materia ſtricta, & opus eſſet impropriare verba, vt poſt alios per Soci. in conſil. 388. nume. 4.

35 Et ita tolluntur omnia, quæ deducuntur pro D. Quæſada nempè fideiuſſionem de repręſentãdo habere eandem vim quam habet fideiuſſio de iudicio Sixti & expirare prolata ſententia l. græcè §. & poſt litem ff. de fideiuſſorib. & trad. Iaſ. Iacobin. de ſanct. Georg. & alij in l. eum pro quo ff. de in ius vocan. quia loquũtur in fideiuſſione facta parti vel iudici reſpectu litis, vel iudicij; & quia per ſententiam finitur iudicium & finitur lis, cenſetur etiam finita illa fideiuſſio prout dicit Bal. in l. fideiuſſor §. in fideiuſſorem, ſub nume. 3. verſic. quia poſt ſententiam non dicitur ff. qui ſatiſda. cogan. & eodem modo loquuntur Pau. de Caſtr. in l. 1. ſub nu. 5. ff. ſi quis in ius vocat. & Socin. in l. penult. ſub nume. 2. C. de fideiuſſ. quæ nõ erat facta reſpectu iudicij vel litis, ſed pro aſſicuratione vt Radius liberaretur ob quam etiã cauſam Prouana erat carceratus, quæ cauſa durabat poſt latam ſententiam; & conſequenter non poterat dici extincta fideiuſſio, ſed potius durare, cũ durante eadem cauſa, & faciunt trad. per Pau. de Caſtr. in dict. l. fideiuſſor §. in fideiuſſorem ſub nu. 4. verſic. ſi vero pro ſeruitute officij, vbi etiam Socin. nume. 11. qui dicunt fideiuſſionem de repræſentando, quę non fuit data reſpectu litis, vel iudicij, ſed pro ſecuritate officij, vel curiæ durare etiam poſt latam ſententiam.

36 Non obſtat Prouanam fuiſſe captum & carceratum tanquam ſuſpectum de fuga quo caſu pro illius excarceratione ſatis erat prę ſtare fideiuſſionem de iudicio Sixti, quia quamuis ſecundũ terminos iuris, vt poſſit recipere difficultatẽ & Pau. de Caſtr. in d. l. neque impuberes. §. qui ius. ff. de in ius vocã. dicat reum captum tanquàm ſuſpectum de fuga relaxandum eſſe cum fideiuſſione de ſtando viri, ſupple, & de iudicatum ſoluendo & apparet etiã ex deductis per Caccialup. in trac. de debito ſuſpect. q. 9. tamen prout ibidem tradit idem Caccialup. ſecundum praxim non ſufficit cautio de iudicio Sixti, & eo minus ſufficiebat in caſu iſto, quia prout apparet ex decreto non ſolum fuerat carceratus tanquam ſuſpectus de fuga, verum etiam pro liberatione Radij.

37 Nec obſtat ſtatutum Vrbis cap. 98. lib. 1. quia vltra quod loquatur in capto ob ſolam ſuſpitionem fugę, quod non erat in caſu iſto cum captura fuerit facta quoque pro liberatione, nihilominus cum dicat debitorem relaxandum eſſe cũ fideiuſſione de ſtando iuri & ſe repręſentando ex huiuſmodi expreſſione colligitur fideiuſſorẽ de repręſentando conſiderari à ſtatuto tanquam diuerſam à cautione de ſtando iuri.

LAVS DEO.

ARGVMENTVM.

Strictæ, ſed magiſtraliter diſcutitur ille articulus, An ſcilicet, quando, & quibus coniecturis, ſeu præſumptionibus probetur fraus ad effectum condemnandi.

SVMMARIVM.

Fraus tanquam quid occultum, & difficilis probationis præſumptionibus, & coniecturis probatur. nume. 1. vbi etiam referuntur contrariam tenentes, & in addit. littera [a]. *vbi de materia, & nu. 7.*

Præſumptiua probatio non ſufficit in delicto occulto, & difficilis probationis, ſed requiritur concludens & plena quando criminaliter agitur licet ſecus ſi ciuiliter agatur. nu. 2. & nu. 3.

Filiatio eſt difficilis probationis, ideò probatur coniecturis, & præſumptionibus declara, vt nu. 3. & in addit. littera [b]. *vbi latè explicatur an & quando filiatio cõiecturis, & præſumptionibus probetur.*

Præſumptiones in criminalibus non ſufficiunt ad condẽnandam niſi fuerint vrgentiſſimæ violentiſſimæ, & indubitatæ etiam in delicto occulto, & difficilis probationis. nu. 4.

Dolus, ſeu fraus non probatur præſumptionibus & coniecturis niſi illa fuerint perſpicua. nu. 4. ante finem, & in addit. littera [c]. *vbi etiam quæ dicantur perſpicua inditia, & perſpicua præſumptiones.*

Præſumptiones veriſimiles, & probabiles non ſufficiunt in criminalibus ad condemnandum. nume. 4. in fine,

Amicitia non tollit inditium inimicitiæ, ſi inimicitiæ cauſæ adſunt. num. 25.

CONSILIVM LVI.

ADSIT DEVS. Ex proceſſu contra Illuſtriſſimum Dominum Carolum pro parte fiſci colliguntur infraſcripta inditia.

Primum, odium ſeu inimicitia Domi. Caroli cum Dom. Gratioſo ortũ ex eo quod Dom. Gratioſus importunè adiuuabat Comitem Sempronium in lite magnæ importantiæ & plurium Caſtrorum, quam habebat cum Patre ipſius Dom. Caroli, vt in literis Capitanei Antoni Mariæ de quibus in proceſſu.

Secundum oriri videtur inditinm ex eiſdem literis in illis verbis, *Stia all'erta per guaſtare li partiti che mi conſidero hora deuono ſtringere, co'l mezzo, & importunità al Gratioſo*, hæc enim verba, *guaſtare i partiti*, videntur ſonare in cõſilium ſubſequẽtis delicti, cum ab euentu dubia verba interpretationem recipiant.

Tertium quod Iohan. Philippus Mãcinus qui dictum Gratioſum inſultauit, ſtatim patrato delicto ſe recepit in domũ dicti D. Caroli; Ibidemque ſe cum eo aſſociauit, & inſimul iuerunt ad montem Quirinalem.

Quartum conuerſatio eiuſdem Iohan. Philippi cum Domino Carolo, qui ipſum adiuuabat apud ſuperiores pro obtinenda extractione frumenti.

Quintum, fuga, contumacia, & reſpectiue condemnatio Ioh. Philippi, Calixti, & Andreæ, qui prætenduntur ſocij in eodem crimine.

Sextum, contumacia Capitanei Antonij Mariæ qui prædictas litteras D. Carolo ſcripſit.

Septimum, quod idem Dom Carolus exhibitis ſibi dictis literis, noluit a principio eas libere recognoſcere, ſed ſæpius interrogatus & monitus ad illas recognoſcendum, ſemper reſpondit per verbum videtur, licet tandem per plures monitiones illas recognouerit.

1 Stantibus prædictis inditijs prout in proceſſu ad quem relatio habeatur, fuit dubitatum, an ex quo agitur de mandato, & ſic de delicto occulto & difficilis probationis, poſſit deueniri ad torturam etiam quod aliqua ex prædictis inditijs non ſint plene probata, & quidem prima facie videretur forſan propoſitum dubium affirmatiuè reſpõdendum cum præmiſſa inditia licet de ſe & ſingulariter non ſufficientia ad torturam, inſimul tamen iuncta bene ſufficiant, per regulam ſi nõ proſunt ſingula, multa iuuant, de qua in l. cum ſcimus C. de agric. & cenſit. lib. 11. quæ quidem regula licet in criminalibus ad cõdemnandum forſan non admittatur, ex pluribus relatis per Gab. lib. 1. tit. de probat. concluſio. 1. num. 23. Bene tamen quoad torquendum admittitur, ex alijs relatis per eundem Gabr. d. concl. 1. nu. 27.

2 Præſertim in caſu noſtro in quo agitur de mãdato, & ſic de delicto occulto, & difficilis probationis Boſſ. in titul. de Indit. & conſiderat ante tortu. num. 15. Quo caſu non ſolum plura imperfecta inditia, etiã in genere ſuo non perfecte probata optime coniunguntur ad faciendum vnum ſufficiens inditium ad torturam Gabr. d. concl. 1. num. 32. poſt Butr. Roman. Alexand. & Aret. in locis per eum relatis. Sed etiam generaliter leuiora ſufficere inditia; iudicemq; ſemper proniorem eſſe debere ad torquendum, dixerunt Bald. in l. quicunque num. 25. in 8. notab. C. de ſeru. fugit. & in l. 3. num. 3. C. de epiſcop. audien. Caſon. in quæſt. poſt trac. de indit. & tortur. rub. de non torquen. ſine in dict. cap. 5. num. 4. verſicul. ſed ſecundum aliquos & numero 5. Clar. in pract. §. fina. quæſtio. 64. verſicul. Et ideo dici ſolet vbi de communi.

3 Et propterea cũ in propoſita facti ſpecie plura prædicta vrgeant inditia licet forſan leuia, Dicendum tamen eſt quod faciunt vnum graue inditium per Doct. Bar. in l. fin. ſub nu. 6. verſ. Nam poſſunt eſſe quædam inditia ff. de q. ex qua colligunt Doctores concluſionem quod duo leuia inditia faciunt vnum graue ad torquendum ſufficiens vt per Boſſ. in tit. de indit. num. 71. Practic. Conrad. tit. de negat. crim. & torm. num. 29. Bertazz. conſ. 213. num. 8. lib. 1.

4 Verum præmiſſis non obſtantibus contrariũ videtur reſoluendum. Primo per regulam quod inditia ad torturam ſiue proxima, ſiue remota, ſiue grauia ſiue leuia ſint, & ſiue etiam ſigna ſeu adminicula exiſtant, illa tamen plene & concludenter probari debent, gl. in l. fina. in verbo vel indit. C. famil. herciſc. Bar. in l. ſi. num. 7. & ibidem Marſil. num. 6. & Blanch. num. 46. ff. de q. Boſſ. in tit. de indit. nume. 18. 19. & 22. Oſaſch. deciſ. Pedem. 79. num. 16. & 31. & dixi latius in 2. lib. tit. de indit. & tortu. q. 37. nu. 13. & ſeqq.

5 Secundo per aliam regulam quod licet in delictis occultis leuiora admittantur inditia, nõ propterea ſequitur quod omnia prætẽſa inditia ſufficiant ad torquendum, ſed illa etiam debent eſſe certa, ne dum veriſimilia & etiam ad torturã ſufficientia, ita loquitur Bald. ſupra exaduerſo allegatus in d. l. quicunque num. 25. C. de ſeru. fugit. & in terminis declarat Oſaſch. d. deciſ. Pedemon. 69. nu. 55. verſ. nec obſtat, & num. 56. aliter eſſet in poteſtate cuiuslibet iudicis reum torquere ſine legitimis, & ſufficientibus inditijs ſub prætextu quod delictum eſſet occultum quod videtur abſurdum.

6 Tertio quia licet dici ſoleat quod ad torquendum plura imperfecta coniungantur, veritas tamen eſt quod illa debent eſſe in genere ſuo perfecte probata, aliter nihil operantur, fuit Doc. Bal. in l. ſi quis ex argentarijs num. 4. ff. de eden. quam omiſſis alijs ſequuti ſunt Boſſ. in tit. de indit. nu. 20. & 21. Carer. in pract. in tracta; de indit. & tortur. §. quæ autem, & quę alia num. 5. cum alijs per me cumulatis de titul. de indit. & tortur. q. 37. nume. 37. vbi late probaui hanc opinionem eſſe magis communiter receptam licet plures alij ibidẽ relati num. 34. contrariam dixerint, & pro communi addo Anton. Galeat. Maluaticen. conſil. crim. diuerſ. 110. num. 6. & ſeq. lib. primo. Vbi ampliat etiam quod inditia eſſent mille, & nouiſſime Lud. Peguer. dec. 17. num. 41. verſ. ſed ſtando primæ opinioni, & ſeqq.

7 Quarto & in omnem euentum etiam admiſſa contraria opinione quod ſcilicet plura imperfecte pro-

&c probata coniungantur ad inferendum torturam, illa tamen intelligenda eſt vt procedat duobus concurrentibus. Primò, quod inditia non ſint remota à delicto ſed illi propinqua & cohærentia; Secundo quod eadem inditia tendant ad eũdem finem, vnumqne inferat in aliud, & illud coadiuuet aliter ſecus, ita Blanch. quem videri ſupplicatur in d.l.fin.ff.de quæſt.nu.366.& ſeqq. Vbi bene exemplificat hanc declarationem, quã dicit colligi ex mente Doctorum Carer.in pract. vbi ſupra nu.4.& ſeqq.vſque ad nume.9. Eugen. conſil.27.num.63.Maſcard.de probat.lib.3.con clu. 1223, num.32. Sed ſic eſt quod præmiſſa inditia nec delicto de quo agitur proxima ſunt, nec inter ſe aliquam habent connexitatem, nec vnũ coadiuuat aliud, ergo fruſtra, tractatur de illorũ coniunctione ad torturam inferen. per præmiſſa.

8 Et in hoc eſt inſiſtendum quia etiam ceſſantibus omnibus prædictis fundamentis (prout certe multum vrgent) Adhuc ſi recte perpendantur inditia de quibus ſupra qualiacumque ſint, aperte dignoſcitur non ſolum non ſunt plene probata, ſed nec nullatenus probata, nec aliquo modo ſubſiſtunt. Diſcurrendo enim in primis. Primum inditium inimicitiæ certum eſt quod de ea apparenter non conſtat quia DD.Carolus & Gratioſus palam ſe inuicem beneuoli & amici etiam cũ obſequiorum præſtatione profitebantur, prout optime probarunt teſtes defenſiui minus etiam conſtat de cauſa inimicitiæ, quia iam fuit reſolutum non conſtare quod Gratioſus præſtiterit ad iumentum in lite vertente inter patrem Domin. Caroli & Comitem. Non conſtito ergo de cauſa inimicitiæ, nec etiam de ipſa inimicitia conſtare dicitur ad effectum de quo agitur, ad quem aut debet probari euidens, & manifeſta inimicitia, (quæ vt dixi non probatur in caſu noſtro) aut illius cauſa Grammatic.vot.34. nume.4.& conſil. 44.num.7.Burſatt.conſil.20.num.18.verſicul. ſecundo reſpondetur lib.1.Menoch. de præſumpt. lib.5.præſump.lib.5.præſump.42.Decian. in tractat.crim.par.1.lib.3.c.25.nu.30.32.& 35.

9 Et licet nõ ignorem ſufficere in propoſito cauſam inimicitiæ ſiue verum, ſiue falſam, in caſu tamen noſtro non conſtat de cauſa inimicitiæ nec vera nec falſa quia nec cauſa adeſt vt dixi, nec D. Carolus credidit illam adeſſe, & niſi de credulitate doceatur non poteſt fiſcus in falſa & putatiua cauſa ſe fundare vt per Caſon.de indit.tracta. 2.cap.3.nume.3.verſ. nihil tamen refert, & latius explicaui in titu.de indit.& tortur.q.52.nu.146. iuncto num.151.

10 Accidit quod Domin. Carolus in ſuis conſtitutis ſemper negauit ſi credere Domin. Gratioſum eſſe ſibi inimicum cui quidem aſſertioni iuratæ ſuper credulitate animi ſui ſtandum eſt etiã ad excluſionem delicti, tum quia talis aſſertio habet pro ſe iuris præſumptionem, quod ſcilicet inimicus quis non præſumitur ad trad. per Cępoll. conſil.21.num.35.& conſil.24.num.12. quem refert, & ſequitur Anchar.iun.q.fina.73.nu.8. ſeq. Claud.Seyſell.in l.Celſus nume. mihi 25. verſic. fallit primo Menoch.de præſumpt.lib.1.quęſtio. 77.num.17.qui ampliant etiam quod contra talem aſſertionẽ adeſſet alia iuris præſumptio equipotens, tum etiam quia cum eadem aſſertione cõcurrit probatio tertium ad defenſam examinatorum quod ſcilicet D. Carolus & D.Gratioſus ſe inuicem tractabant tanquam amici.

11 Nec in hoc eſt facienda vis in receptione & retentione literarum Capitanei Antonij Mariæ ad inducendum credulitatem quod Gratioſus adiuuant Comitem. Non enim ſequitur Antonius Maria mihi ſcripſit quod Gratioſus erat meus inimicus, & quod ipſi ita credidit, ergo & ego etiam illum inimicum credidi, cum recipiens literas continentes factum tertij, & extranei (prout in caſu noſtro, Capitaneus Antonius Maria ſcripſit factum dicti Gratioſi) non dicitur in ſui præiuditium illud factum approbare Criman.conſil.177.colum.mihi penulti.in prin. verſ.erunt ergo tres caſus, quem referendo ſequuti ſunt Ripa in l. admonendi num.139. verſic.intellige 2.& in c.cum M.num.132.verſic.tertio declarat Gabr.lib.1.tit.de præſumpt.concluſ.2.nu. 9.Menoch.de arbitr.lib.2.caſu. . . num.3.in fine verſic.hoc intelligunt interpretes, qui proptrea amplius communiter cõcludunt ex receptione literarum ſine proteſtatione induci approbationem contentorum in litteris, ſed non confeſſionem, quod vera ſint ea, quæ in dictis literis continentur.

12 Tum etiam quia per auxilium præſtitũ in cauſa capitali inimicitia non oritur prout voluit, Bar.in l.3.§.fina. num.3. in fine ff. de adimen. legat, & licet Blanch.in practic. ad l.fin. ff.de q.nu. 138.& ſeqq.declarauit Doctrinam Bartholi eſſe intelligendam quo ad capitalem inimicitiam nõ autem quin ſaltim ex tali adiuuamento oriatur aliqua non capitalis inimicitia. Aduertendum tamen eſt quod Blanch. loquitur in adiuuamento præſtito in cauſa capitali, & contra accuſatum non autem in cauſa ciuili prout eſt hæc de qua agitur dicere enim quod contrahatur inimicitia cum illis qui commendant ſeu adiuuant litigantes ciuiliter videtur abſurdum, & vſu non receptum cum quotidie commendentur in vrbe litigantes, & tamen non per hoc talis commendatio producit odium vel inimicitiam, ad inducendũ autem vel non inducendum inimicitiam attendendam eſſe loci conſuetudinẽ ſcripſerunt Bart. in l.Tutor §.ſi Tutor nume.1.ff.de ſuſpect. tutor Paul.Meren.conſ.crim.diuer.88.nu.41.lib.2.Onded.conſil.107. nu.35.

13 Quare ceſſante inimicitia, ceſſat cauſa delicti, ceſſante autem cauſa delicti, ceſſant etiam omnia prætẽſa inditia ſi quæ adſunt, quia nemo pręſumitur ſine cauſa delinquere Bar. inter conſilio crim.diuerſ.conſ.8. num.8. lib.1.Foller. inter ea. conſ.138.nu.13.& in pract. crim. in verbo item, quod ſororem venenauit poſt num.19. Gramm. conſ.42.nu.10.in fine Caſon.de indit. & tortur. tracta.1.cap.9.nu.2.& dixi in tit. de indit.& tortur.q.52.nu.150.lib.2.

14 Secundum inditium ſumptum ex verbis literarum Capitanei Antonij Mariæ ibi. *Stia all'erta di non guaſtare i partiti, &c.* iam fuit reſolutum non ſubſiſtere prout non ſubſiſtit duplici ratione; Primo quia talia verba non ſonant nec inferunt in delictum, & dato etiam quod poſſint interpretari

terpretari in delictũ,& ſic eſſent dubia & obſcura,adhuc dicitur quod ex verbis dubijs & obſcuris,& quæ vario modo interpretari poſſunt inditium non oritur Bald.conſil.259.num.4.libro 1. Aymon.conſ.6.nu.12.Burſatt.conſ.336. nu.16. lib.3.Menoch.conſil.283. numc.5. & ſequentib. libro tertio.

15 Secundo hic ceſſat omnis difficultas quia ex verbis præcedentibus videlicet, *Si vaglia della ſeruitù, & ſia ſicura che'n haverà vittoria, &c.* Clare patet quod ſequentia verba pariter vt præcedentia intelliguntur via iuris & non alias cũ ex præcedentibus ſequentia declarentur Bart.in l. auia in princip.in verſ.item oppono ff.de condi. & demonſtrat.Rom.ſing.672.in fine Roland. conſil. Corn.44.lib.1,Menoch.lib.2.caſu 264. num.19. & 20.Oſaſch.deciſio.Pedemont.147. nu.16.

16 Tertium inditium deſumptum ex receptatione Iohan.Philippi poſt patratum delictum,dicitur quod in caſu noſtro ex ea non oritur nec plenum nec ſemplenum inditium,quia tota uis receptationis conſiſtit in ſcientia, quod receptatus delictum commiſerit glo.Bart.& alij in l.1.§. fin. ff.de receptator.Boſſ.in tit. de rapin. num. 21. de qua quidem ſcientia iam fuit in facto reſolutum quod in actis non conſtat,& in dubio non præſumitur. Bal. in l.quicunque numc.2.& ſeqq.C.de ſeru.fugit.Aret.conſil.127.num.1. Boſſ. vbi ſup. num.17.Simanchide inſtitut.cathol. cap.15. nu. 18.& ſequent.cum alijs per Bertazz. conſil,126. num.4.& per Maſcard.lib.3.concluſ.1258. nu.3. vltra quod etiam receptantis ignorantia probatur iuramento Carer.in pract.in tracta.de homicid.§.poſt vero maleficium num.11.Bertazz. dic. conſil.126.& ibi in addit. litera C. verſ. tertio ſe defendit receptator.li.1.Maſcard.d. concl.1258. num.4.vbi alias refert.Data autem ignorantia receptatio nullum prorſus facit inditium nec plenum nec ſemiplenum per prællegata.

17 Super quarto inditio deſumpto ex conuerſatione Iohan. Philippi cum Dom. Carolo fuit ẽt reſolutum non eſſe inſiſtendum quia ad hoc vt conuerſatio cum delinquente aliquid operetur, ea quidem debet eſſe intrinſeca & continuata; prout non fuiſſe in caſu noſtro conſtat in proceſſu: aliter autem nullum facit inditium ſecundum Caſtren.Ang. Aym.in locis relatis per Maſcard.de probat.lib.1. conclu ſio.451. nume.9. & dixi in titul.de indit.& tortur.quæſt.43. nu.137. & q.51.nu.91.

18 Super quinto inditio videlicet fuga & contumacia Iohan.Philippi Calixti,& Andreæ, nullũ prorſus poteſt fiſcus facere fundamentum, tum quia iſti non ſunt condemnati tanquam ſocij criminis non facit inditium contra alium Iohann. Andr.in addit.ad Specul.in titul.de præſumpt.§. ſpecies in addit.magna num.4.Iaſ.in l. admonendi num.89.verſic. quarto limita in prima lectura & num.176. in repetitione, & ibi etiam Rip. nu. 174.ff.de iureiurand. Diaz.reg.303.verſ. quarto ſublimita Boer.deciſ.215.num.25. & deciſi.255. numero 13.

19 Ad Sextum inditium de contumacia Capitanei Antonij Mariæ reſponderi poteſt vt ad proximum vltra quod abſurdũ videtur quod vnius contumacia alteri noceat Bar.& cõmuniter omnes in l.cum filius ff.de verbor. oblig. Boſſ. in tit. de delict.nu.61.Natt. conſil. 549. num.29. lib.3. & dixi in titul.de delict.& pen.quæſtio.24. num. 176.libro primo.

20 Septimum & vltimum inditium eſt minus cõſiderabile omnibus alijs. Nam DD. Carolus in primis reſponſionibus non audet recognoſcere, manum Capitanei Antonij Mariæ,ſed dubitatiue reſpondet per verbum videtur, prudentiſſime quidem reſpondit, cum bene ſciret, & quotidie etiam experientiam docente quam facile ſit hominum manum falſificare prout animaduerterunt Marſil.in rubr.de probat.num.317.Bar.Felyn.& alij in locis relatis per Grauat.ad veſtr. in practi. lib.6.cap.1.num.26.Vulpell.conſ.135.nu.8.Maſcar.conclu.330.num.2.& 3.lib.1.Et dum poſtea per plures monitiones ommiſſo verbo videtur talem manum recognoſcit,nõ poteſt de aliqua varietate ſeu contrarietate redargui, non enim dicitur ſibi varius & contrarius ille qui primo dubitatiue per verbum videtur, & poſtea melius cogitans præciſe, & deliberate reſpondet Tindar. in tract.de teſtib.lib.1.c.6.nu.1. Crot. de teſtib.par. 3.num.343.in fine verſ. & idem dicẽdum Foller. in prac.crimin. in verbo capiat informationem, nu.58.Gabr.lib.7.concl.29.nu.46.

21 Igitur ceſſantibus omnibus prædictis inditiis fruſtra dubitatur an ſtante difficultate probationis poſſint in perfecta,& non plene probata inditia ſimul iungi ad torturam inferendam, nam ſine inditijs neminem poſſe torqueri etiam in criminibus exceptis & atrociſſimis ſatis in iure probatum eſt l.1.& fin.ff.de quæſt.l. milites §. oportet C. eod. cum late per me congeſtis in titul. de indit.& tortur.q.37.nu.1. iuncto nu.79. ſeqq.

22 Relaxandum itaque crederem iure poſſe Do. Carolum vel ſub cautione de ſe repræſentando ſecundum communem totius Italiæ: & præſertim vrbis practicatam opinionẽ de qua per Marſil.in l.repeti num. mihi 14. ff. de quæſtion. & in pract.§.quoniam num.49.Menoch.de præſump. lib.1.q.93.num.1.Brunor. à ſole quæſt.17. num. 10.Carer.in pract.crim.§.circa ſeptimum nu. 23. Clar.in practic. quæſt.64. verſ. illata reo tortura Boer.deciſ.163.nu.15.& ſeqq.Qui omnes in fortioribus terminis loquuntur quãdo inditia ſunt prorſus purgata per torturam,ergo multo magis nulla illata tortura non exiſtentibus ſufficientibus inditijs,& quando ſperatur de eorum ſuperuenientia per capturam alicuius complicis vel alio modo prout in caſu noſtro ſecundum aliam communem praticam de qua per Boſſ.in titul.de ſent.num.61. & per Clar.§. fin.q.46.verſ. pariter etiam quam ſeruari quoque in vrbe & ſtatu eccleſiaſtico,& omnes ſciũt,& ego alias dixi in tit. de inquiſ.q.4.nu.35.lib.1.

23 Vel ad plus cũ abſolutione ex hactenus deductis vt pariter in Regno Franciæ communiter ſeruari teſtatur igneus, in l.neceſſarios §. non alias nume.180.verſic.& ideo iudex ff.ad Syllan.& in Regno Hiſpaniæ idem teſtatur Couarr. varia.reſol.lib.1.c.1. num.8.verſ. cuius ſententiam & in vniuerſo Mediolani Dominio teſtatur idẽ Boſſ. in titul.de ſenten.num.65.Clar.quæſt.62.verſic. forma

forma autem, & in vrbe paſſim in omnibus tribunalibus (loquitur in caſu non probati criminis, non autem in caſu probatæ innocentiæ) ita etiam ſeruari omnibus in foro criminali verſantibus eſt ſatis notum.

34 Nec iure prętendit iſte Dom. Inquiſitus abſolutionem ex capite innocentiæ prout de frequētiori doctorum opinione etiam in caſu non probati criminis teſtari videtur Couarru. vbi ſupra dicto numero octauo, verſicu. ſed quo rem, &c. Quando enim hoc ibi teſtatur Couarru. loquitur in ciuilibus, &c. ſed in criminalibus dicit opinionem ſupra relatam in praxi receptam, additq; quod hac praxis eſt magis reipublicè expediens ad punienda ſcelera & ad effugiendas delatorum præuaricationes, vt in d. nume. 8. verſic. cuius ſententiam, prout nec etiam obſtet doctrina Baldi in l. nihil. C. de quæſtion. vbi dixit per illum tex. quod habetur pro innocente is contra quem nō adſunt inditia: loquitur enim ibi Bald. non de vera innocentia, ſed de præſumpta, qui enim habetur pro tali, non eſt verè talis, præſumpta autem innocentia non ſufficit ad abſoluendū reum diffinitiuè, ſed debet eſſe vera & clara Boſſ. d. tit. de ſenten. nume. 65. ibi niſi quando clarè conſtat de innocentia rei.

35 Nec pariter obſtet, quod Dom. Carolus probauerit bonam famam, & amicitiam cū Gratioſo; nam ex his cenſeri probatam innocentiam ſatis abſurdum videtur, bona enim fama in genere vix tollit inditium malæ famæ in genere; inditia autem in ſpecie minimè tollit Alexan. conſil. 77. nu. 5. lib. 1. Roma. conſil. 167. in fine Clar. q. 60. verſic. frequens etiam; ergo multo minus probat innocentiam. Amicitia autem nō ſolum non probat innocentiam, ſed nec etiam tollit inditium inimicitiæ, ſi inimicitiæ cauſæ adſunt Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. & tortur. §. quartum inditium nu. 14. in fine.

36 Nec demum obſtet quodam teſtibus defenſiuus conſtet, quod D. Marchio erat in lecto tēpore cōmiſſi delicti, nam hęc negatiua excludit eius præſentiam & aſſiſtentiam; & quoad hoc poſſet forſan diffinitiuè & tanquam innocens abſolui, ſed non excludit mādatum de quo principaliter inquiritur, & ita dum in huiuſmodi cauſa iudex fui, reſolutum fuit: quamuis ex duobus alijs cōiudicibus, vnus in torturam, alter vero in abſolutionem ex capite innocentiæ libentiſſimè declinabat, licèt poſtmodum pro abſolutione ex hactenus deductis mecū ſenſerit, alio adhuc in ſua opinione pro tortura perdurante.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſio de repreſentando, an & quando expiret per ſententiam præſertim in ciuilibus: & ſub qua ratione debitor captus tanquam de fuga ſuſpectus relaxari debeat.

SVMMARIVM.

Fideiuſſiones, obligationes, & actiones de earum natura ſunt perpetua niſi per adiectionem temporis vel alterius qualitatis fuerint reſtrictæ. nu. 1.

Fideiuſſor de repreſentando dicitur perpetuo obligatus. nu. 1. in fine.

Actus ſequens declarat animum in præcedentibus. nu. 2. ad finem, & nu. 20.

Contractus regulatur ſecundum mentem contrahentiū. nu. 2. in fine.

Contractus à partium voluntate nomen recipit. nume. 2. in fine.

Fideiuſſoris obligatio quanto tempore duret inſicienda eſt ipſius fideiuſſoris intentio. nu. 3.

Fideiuſſio de repreſentando, & fideiuſſio de iudicatum ſoluendo, equiparantur quo ad durationem. nu. 4.

Fideiuſſor de iudicatum ſoluendo non dicitur liberatus per ſententiam latam contra principalem debitorem. nume. 4.

Fideiuſsio præſtita non facta mentione iudicij autē contemplatione non cenſetur ſublata per ſententiam. nume. 5. de materia. nume. 23. 24. 25. & nume. 30. & nume. 35.

Fideiuſsio accedens non obligationi, quæ contrahitur ex litis conteſtatione, ſed obligationi prouenienti ex contractu non expirat per ſententiam. nu. 6.

Fideiuſsio non expirat per ſentētiam condemnatoriam. nume. 7.

Appellatio quando propter deſertionem facit tranſire ſententiam in rem iudicatam: tunc primus iudex eſt ille, dictam ſententiam exequitur. nu. 7.

Fideiuſſor cum obligatione Camerali cenſetur obligatus ad omne id ad quod obligatus eſt principalis. nume. 7.

Fideiuſsio non reſtricta ad certum iudicem, ſed ſimpliciter facta non expirat per ſententiam. nume. 7. in fine.

Fideiuſſor de repreſentando reum carceratum, qui propterea relaxatur ſubintrat in locum dicta carcerationis de debitore facta. nu. 8.

Fideiuſsio de iudicio ſiſti expirat per ſententiam quando in fideiuſsione eſt facta mentio de iudicio aliter ſecus. nume. 9.

Fideiuſſor datus in prima inſtantia, an teneatur in ſecunda. nu. 9. verſ. Tum etiam.

Fideiuſsio de repreſentando in eiſdem ſtatu, & terminis, &c. non expirat per ſententiam. nu. 9. de materia per totum conſilium & præſertim. nu. 22. & nu. 15. & nu. 24. & nu. 32. ſeq. omnibus.

Fideiuſsiones de repreſentando, & de iudicio ſiſti differunt inter ſe poſt nu. 9.

Fideiuſsio de iudicio ſiſti, vel de repreſentando non expirat per ſententiam quādo ante ſententiam fideiuſſor fuit in mora: fuitque commiſſa pœna. num. 10. & nume. 21. & 27.

Fideiuſsio de repreſentando virtualiter cōtinet niſi obligationem de iudicatum ſoluendo in caſu non repreſentationis. nu. 10. in fine de materia. num. 22. in fine, & nume. 26. & nu. 30.

Fideiuſſor de repreſentando aliquem ſub pœna debiti tacitè videtur fateri debitum. nu. 11.

Fideiuſsio præſtita ob aliam cauſam quam litis non expirat per ſententiam. nu. 11.

Obligatio Cameralis aperit omnes vias procedendi contra obligatum. nu. 12.

Creditor non poteſt contra debitorem exequutionem facere niſi verificato debito. nu. 12. verſ. vel id.

Iurata diſpoſitio non comprehenditur ſub lege generaliter loquente. nu. 13.

Iuramentum eſt implendum in forma ſpecifica. nu. 13.

Fideiuſsio non expirat per ſententiam quando fideiuſſor renunciauit omne legum auxilio. nu. 13.

Renuncians omne legum auxilio cenſetur etiam renunciaſſe beneficio excuſsionis, diuiſionis, ordinis & purgationis moræ. nu. 13. in fine.

Fideiuſsio de repræſentando, & de iudicio ſiſti differunt inter ſe. nu. 14.

Fideiuſsio de repræſentando eſt nomen generis, & poteſt referri ad diuerſas ſpẽs prout diuerſi ſunt caſus. n. 16.

Captus, vt ſe defendat liberatur ſtatim quod adeſt, qui illum defendat. nu. 17.

Captus, vt ſoluat non aliter liberatur quam ſi ſoluat. nume. 17. de materia. nu. 28.

Debitor de fuga ſuſpectus carceratus non debet relaxari cum fideiuſsione de iudicio ſiſti, ſed cum fideiuſsione de iudicatum ſoluendo. nu. 17. de materia. nu. 19. vbi etiam quid vigore ſtatuti Vrbis; & quid de ſtilo curiæ, & nu. 28. ſeq. & nu. 34. & nu. 36.

Fideiuſsiones cenſentur præſtitæ ſecundum exigentiam rei ſecundum naturam contractus, & ſecundum ſubiectam materiam. nume. 18. verſ. & idea quando, & nu. 34. ante finem.

Decretum Iudicis debet regulari, & interpretari ſecundum petitionem partis ſub nu. 18.

Conceſsio Principis interpretatur ſecundum petitionem oris. nu. 18. verſ. prout etiam.

Iudex præſumitur voluiſſe ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis. nu. 18. in fine.

Fideiuſsio de iudicio ſiſti eſt duplex. nu. 22. verſ. Idque multo magis.

Fideiuſsio de repræſentando eſt ſimplex fideiuſsio de iudicio ſiſti poſt nu. 22.

Fideiuſſor de repræſentando liberatur per empta inſtantia. nu. 23. in fine.

Fideiuſsio præſtita pro ſecuritate officij cuſtodis carceris iudicis, vel curiæ non expirat per ſententiã. nu. 32. vbi declaratur, & nu. 35. in fine.

Fideiuſsio de repræſentando quandocunque, vel toties quoties non expirat per ſententiam. nume. 30. & nume. 31. in fine.

Interpretatio ſemper facienda eſt ſecundum ſubiectam materiam etiam in materia ſtricta etiam per impropriationem verborum. nu. 34. in fine.

Fideiuſsio non expirat per ſententiam quando poſt ſententiam durat cauſa pro qua fuit præſtita fideiuſsio. nume. 35. in fine.

CONSILIVM LVII.

Reſponſum incerti ſcribentis.

1 ADSIT DEVS. Fideiuſſionem de repræſentãdo in eiſdem ſtatu & terminis in quibus reperitur ſub pœna debiti pro quo detinebatur factam per R. P. D. Quæſadam coram Reuerendiſſimo Gubernatore Vrbis pro liberatione, & excarceratione Georgij vigore mandati ſuſpitionis fugæ ad inſtantiam D. Antonij creditoris carcerati nõ poſſe dici expiratam per ſententiam poſtea latam per Reuerẽdiſſimum A.C. contra Do. Georgium principalem debitorem. Demonſtratur primo, quia fideiuſſiones obligationes & actiones de earum propria natura ſunt perpetuæ niſi per adiectionem temporis, vel alterius cuiuſcumque qualitatis fuerint reſtrictæ & alteratę l. ſciat C. de actio. & obligatio. tot. tit. de perpe. & tempor. actionibus in inſtitut. Cum igitur hæc de qua agitur non fuerit reſtricta ad aliquod tempus, minuſque illius natura per adiectionem alicuius qualitatis fuerit alterata; ſequitur quod dicitur perpetua, & durat etiam poſt ſententiam donec fuerit facta realiter dicta repræſentatio. Hinc dixit Azo in ſumma in tit. C. de fideiuſſ. nume. 8. Quod iſte fideiuſſor perpetuo dicitur obligatus.

2 Et hæc fuit mens, & intentio ſupradictorum contrahentium, quæ colligitur ne dum ex verbis dictæ fideiuſſionis importantibus perpetuitatẽ, cum fideiuſſor ſe obligauerit repræſentare dictũ debitorem in eodem ſtatu & terminis in quibus ille reperiebatur, & ſtatus & termini erant quod ille per ſententiam nõ eſſet liberatus, ſed tantum donec fuerit deuentum ad actum illum repræſentationis. Verum & ex repræſentatione poſt duos ferè annos facta per D. Quæſadam qui putans ſe fuiſſe in tempore & poſſe purgare morã, pro eius liberatione repræſentauit D. Georgium in carceribus, demum citauit D. Io. Antonium Radiũ ad videndum mandari caſſari inſtrumentum ſtãte dicta repræſentatione, nam ex geſtis & poſtea ſequutis colligitur voluntas contrahẽtium cum actus ſequẽs declaret animum in præcedentibus Rimin. iun. in conſ. 31. nu. 96. & contractus regulatur ſecundum mentem contrahentium Cęph. conſ. 312. Hinc à partium voluntate nomen recipit & intelligi debet prout contrahentes ſenſerunt Cęphal. in conſ. 319. & 703.

3 Accedit quoq; finis & effectus propter quem hæc fideiuſſio eſt data nẽpe pro ſecuritate & cautela D. Io. Antonij, quæ cũ duret etiam poſt ſententiam nimirum ſi debet quoq; durare dicta fideiuſſio; intentio enim fideiuſſoris & conſtitutionis Pij Papæ V. conſiderandũ eſt in hac materia vt dixit Theſaur. in deciſ. Pedemo. 202. nu. 4. verſ. In contrariũ in 2. par. omnino videndũ, quæ ſi fuerit à Dñis meis cõſiderata, vtiq; ex eis habebitur reſolutio iſtius dubij, ſi enim hæc fideiuſſio lata ſententia expiraret contrarium finem & effectum produceret, & liberationẽ induceret contra intentionem contrahentium & abſurdiſſimũ hoc reſultaret, quod dum talis fideiuſſor inciperet teneri liberaretur, & ſententia eodem momẽto eſſet principiũ & finis, ortus, & occaſus eiuſdẽ obligationis, quod non eſt dicendum.

4 Secundo, quia fideiuſſor de repræſentando, & de iudicatum ſoluendo quo ad durationem ęquiparantur. Roman. in conſil. 210. circa finem. Bartol. in l. cum apud Sempronium nume. 7. ff. iudi. ſoluen. Caſtr. in l. Græcè. §. & poſt litẽ nu. 3. ff. de fideiuſ. ſed fideiuſſor iudicatũ ſolui per ſententiã contra principalem debitorem non dr̃ liberatus, verum tenetur quoq; in ſecunda inſtantia vt latè Pedemont. in d. deciſ. 202. num. 4. cum multis

ſeqq.

ſeqq. oīno viden. propter rationes quas allegat ad rem noſtram multum fauen. ergo nec iſte fide iuſſor de repreſentando ſub pena debiti.

5 Tertio quoniam huiuſmodi fideiuſſio, eſt facta abſque aliqua mētione Iudicij minuſq; illius reſpectu & contemplatione ex qua longe poſtea fuit motum coram alio iudice,& in alio tribunali videlicet coram R.A.C. ſed tantum pro ſecuritate dicti creditoris quo fit vt illa non dicatur ſublata per ſententiam latam ad trad. per Bald. omnino viden.in d.l.Grece §. & poſt litem qui limitando hic d.§.& poſt litem inquit ſed quid ſi in fideiuſſione non eſt facta mentio de iudicio tunc tenetur repreſentare ad omnem petitionem iudicij,& ſic his §.locum non haberet,hoc idem ſenſerunt Bald.in d.l.2.§.fina.ſub num.3. & Alex. ſub num.4.ff.qui ſatiſda.coga. Dum reddendo rationem d.l. Grecè.§. & poſt litem dicunt ex ratione fideiuſſionem de iudicio ſiſti per ſententiā expirare quia iudicium finitur per ſnīam merito fideiuſſio iudicio ſiſti tm̄ vitam habet,quantam iudicium ipſum habet: & ad ſupradicta bene faciunt quæ ſcribunt Caſt.in d.l.2.§. in fideiuſſorem nu. 4.& Soc.ſenior.nu.11.ff.qui ſatiſda.cog.

6 Quarto animaduertendum eſt quod in propoſito caſu D.Queſſada fideiuſſor non acceſſit obligatione, quæ contrahitur in litis conteſtatione ad perſiſtendum in iudicio vſque ad finem, quæ cum finiatur per ſententiam, nimirum ſi & fideiuſſio illa accedens ſimiliter lata ſentētia expirat ex quo ſublato principali tollitur etiam acceſſorium cum in hoc caſu non dum eſſet cęptum iudicium,verum accedit obligationi prouenienti, ex conuentione & contractu dicti cenſus,quę cū non tollatur per litis coteſtationem & ſententiā & ſit perpetua minuſq; iſta acceſſoria debet lata ſnīa expirare ad trad.per Caſtr.in d.§.& poſt litē ver.in tex.ibi quia ciuilis & naturalis ſubeſt obligatio dum inquit,primus autē obligatur ſtatim, & non liberatur per ſententiam ſecundus obligatur ſtatim & liberatur per ſentēntiam.

7 Quinto,hæc fideiuſſio nō dicitur expirata per ſententiā primo,quia eſt condemnatoria,& non abſolutoria, ſecundo quia propter deſertam appellationem fecit tranſitum in rem iudicatam,& ſic primus iudex eſt ille qui eam exequi debet Pedemon.in d.dec.202.nu.12.omnino viden.Balb. deciſ.99.Marſi.in ſingu.313.Tertio quia fideiuſſor ſe obligauit in forma Cameræ,& ſicut principalis,merito tenetur ad omne id quod ipſe principalis,tenebatur vt Rota tenuit ī cauſa illa Nucerin.coram R.P. D. Oradino ſub die 7. Februarij 1570. Quarto quia non eſt reſtricta ad certū iudicem ſed ſimpliciter eſt facta Aegid.deci.353. Rota in vna Anconitana fideiuſſione coram R. P.D.Cæſare de Graſſis.

8 Sexto nam ſicut debitor ſi non fuiſſet tunc relaxatus à carceribus vtique ſequuta ſententia cōtra eum non fuiſſet liberatus ſic nec fideiuſſor debet dici liberatus cum nec fideiuſſio ſubrogetur, & ſubintret in locum dictæ ſequeſtrationis perſonæ prius factæ Gabr.conſil.53. Si enim hæc expiraret lata ſententia eodem tempore per iſtam deluderetur pars iudex & legis diſpoſitio vt conſiderauit Gabr.in d.conſ.53.in fine.

9 Nec ſupradictis aduerſantur authoritates, & Doctores volentes per ſententiam expirare fideiuſſionem de iudicio ſiſti tum quia loquuntur de fideiuſſione in qua facta eſt mentio de iudicio,& conſequenter ad illud dicitur reſtricta quo caſu tantam vitam habet quātam habet iudicium ad Bald.in locis citatis. Tum etiam quia eorum opinio tanquā in mera ſubtilitate fundata fuit vſque huc ab omnibus iudicibus in quibuſcunque locis reprobata quia caret iure,ratione & æquitate & tuta nō dicitur ad potius ſophiſtica vt vtar verbis Pedemon.in d.deciſ.202.num.4.vbi reſpōdetur ad omnia iura ſuper quibus videtur fundata dicta concluſio quod fideiuſſor in prima inſtātia datus non teneatur in ſecunda.tertio reſpondetur quod loquuntur in fideiuſſore de iudicio ſiſti non autem de fideiuſſore de repreſentando in eiſdem ſtatu & terminis in quibus reperitur,& cum iſte fideiuſſiones longe inter ſe differant vt Barto.numero primo,in l.prima, vbi Iaſo.etiam numero primo, poſt alios ff.ſi qui in ius vocand. non iuer. Iaſo.in l.ſecunda §.in fideiuſſorem numero ſeptimo.ff.qu.ſatiſda.cogan. Boſſ. in tit.de carcerat.fideiuſſ. num.59. & Alciat. poſt alios in parergo lib.3. cap.20. ſequitur quod diſpoſitum in vna non habet locum in altera ſtante maxime ſupradicta diuerſitatis ratione conſiderata per Bald. in allegatis locis, ex quibus concurrente etiam ſtilo, & cōmuni obſeruantia per fidem notariorum probata,videtur ſine dubio ſublata omnis difficultas. LAVS DEO.

Reſponſum Fabricij Paulutij in eadem cauſa.

10 ADSIT DEVS. Pœna in qua ſe obligauerat Quæſa fuit poſt duos menſes intra quos non præſentauit iuxta formam ſuæ obligationis Prouanam l.reum §.fi.ff.ſi quis cautio l.ſi deceſſerit ff.qui ſatiſd.coga. ſpecul. de dol. & contumac.§.reſtat ſub num.23.verſ. ideo autem Alexand.in l.cum pro quo in princip.ff.de in ius voca.afflict. deciſio.234. Et propterea ſero petit iuuari ſententia contra Prouanam lata cum tempore ſententię iam moram & pęnam incurriſſet. vnde non intrat diſpoſitio §. & poſt litem l.gręcè ff.de fideiuſſ. qui loquitur qnando mora non commiſſa pœna vt non ſit incurſa Alexand. in l.ſi vero in princip. ff. qui ſatiſdat. cogan. Iaſ. in l.2.§.final.num.9. verſicul.limita.ff.qui ſatiſdat. cogan. Et propterea ſi modo etiam quod vigore obligationis Prouanam repreſentare nōn teneretur non tamen effugere poteſt pœnam, quā iam incurrit,& ex hoc capite cogendus eſt ad ſoluendum debitam vt declarat Alexand. in d. l. ſi vero verſic.nec obſtat §.& poſt litem, nam fideiuſſio ſua virtualiter in ſe continebat obligationem de iudicatum ſoluendo ſaltim in euentum in quem non repreſentaſſet poſt duos menſes, prout euenit,& ſic non erat ſimplex cautio de iudicio ſiſti vt ex hoc tolluntur omnes amaritudines ex aduerſo excitatæ.

11 Quibus,& reſponderi poteſt nos verſari extra terminos d.§.& poſt litem,quia videtur in cōfeſ-

ſo fuiſſe quid partes Prouanam eſſe debitorem liquidum; & ad hoc pondero verbum illud debiti, ſi enim partes non credidiſſent ſummam ob quam carceratus erat verã eſſe non ſic dixiſſent, ſed addidiſſent præſens, vel ſimilia verba; & ideo cautio non fuit data propter iudicium, ſed propter aliam cauſam nempè, vt cautum eſſet creditoribus de eorum credito, & terminus duorum menſium datus inſeruiret pro pecunia cogenda, & ſoluenda, certum eſt enim, quod ſi aliam ob cauſam quam litis præſtetur fideiuſſio diſpoſitio nem.§.non intrare, vt per Bart.in l. penult. C. de fideiuſſ. Aret.in §.2.nu.2.Inſtit.de ſatiſda. Caſtr. in d.§.& poſt litem.

12 Nec obſtat iudicium motum contra Prouanã quia id factum fuit, vt & cõtra eum obtineretur mandatum de nouo, & vt pinguius prouideretur creditoribus, vt fit in huiuſmodi obligationibus Cameralibus in quibus patent omnes viæ ad ius ſuum proſequendum, & ſic reſpõdent Alex.in d. l.ſi verò in princ. verſ.nec obſtat.& Iaſ.in d.l.2.§. fi.Et non iudicamus ab euẽtu, ſed ab origine rei, euentus enim nõ mutat primã eſſentiam rei iam perfectæ. Vel id factum fuit, vt debitum verificaretur prout fieri debere tradit poſt alios Alex. in l.2.§.fi.nu.6.ff.qui ſatiſda. cog. Prout etiam non obſtat, quod non conſtaret in actis Gubernatoris de credito, cum ſimplex copia inſtrumenti eſſet producta, quia reſpondeo quod Prouana, & Quæſada non ignorabant veritatem facti, quod ſatis eſt, & propterea, vt dixi poſita ſunt illa verba, ſub pœna debiti.

13 Poſſet etiam attentari non intrare diſpoſitionẽ d.§.& poſt litem propter iuramẽtum, quia iurata diſpoſitio non comprehenditur ſub lege generaliter loquen.c.conſtitutus de reſcript.Bar.in l.ſi inſulam col. fi.de verb.obli. Gabr.de iur. iurã. concluſ.5.nu.1.& 18.Pedemon.deciſ.49.ſub nu. 12.verſ. ſed difficultas & iuramentum eſt implendum in forma ſpecifica.l.ſi pecuniam. ff.de cõdit. cauſ.dat.Gabr.de iur.iuran.concluſ.8. Rolã. cõſ. 31.nu.8.vol.2. Quod tanto magis procedit ſtãte renunciatione omnium legum & ſtatutorum auxilio per quam cenſetur renunciatũ d. l. græcè §. & poſt litem ex congeſtis per Rolan.conſil.13. à nu.6.vſq; ad nu.21.vol.1. Vbi deducit multa quibus renunciatur per dictam clauſulã, & in ſpecie ad materiam fideiuſſorum beneficio excuſſionis diuiſionis ordinis purgationis more, &c.

14 Et non eſt dubium mentem ſtipulãtium fuiſſe non iudicio, vel liti prouidere, ſed pluribus, & exactioni, quia vltra verbum debiti ſupra ponderatũ addiderunt in terminis in quibus reperitur, & ſic in carceribus, quæ non ſunt verba propria cautionis iudicio ſiſti cum tunc ſoleat dici, quod ſtabit iuri reſpondebit libello; Et propterea dixit Alciat.in lib.3.parerg. ca.20. quod hæ cautiones inter ſe maximè differunt.

15 Poſſet etiam dici.§.& poſt litem nõ procedere in cautione de repreſentando, ſed deſiſtendo tãtũ, quia viſum eſt quod fideiuſſor de iudicio ſiſti ſatis moleſtiam patiatur inſiſtẽdo per integrã inſtantiam, & ſic plures, quod non poteſt applicari ad cautionẽ de repreſentando, quæ vnica vice terminatur, vt dicunt prææallegati.

Reſponſum Franciſci Moſcheniј Bergomenſis in eadem cauſa.

16 ADSIT DEVS. In iſta Romana fideiuſſionis de repreſentando dico fideiuſſionem de repreſentando eſſe nomen generis, & referri poſſe ad diuerſas ſpecies, prout diuerſi ſunt caſus in quibus præſtari debet, vt patet ex diſtinctione tradita per Bar.in l.neque impuberes.ff.de in ius vocã. Cum quo alij tranſeunt, vt teſtis eſt ibidem Iaſ. in fi. & Soci. qui plenius explicat nu. 4.Et Cotta qui plures alios addit in ſuis memoral. verbo fideiuſſor de iudicio ſiſti, qui videatur quoniam ſolus ſufficeret, ad huius noſtri dubij reſolutionem.

17 Si quis enim (inquit Bar.) captus ſit vt ſe defendat liberatur ſtatim quod adeſt, qui illum defendat vt ſunt termini illius text. vbi vocatus in ius (quod apud veteres, &c.C.idem eſt ac ductus vel tractus in ius ſicut declarat Nothom.de verb.ſig. verbo vocare in ius) ſtatim dimittitur ſi habeat defenſorem, ſi vero captus ſit vt ſoluat nõ aliter (inquit) liberatur quã ſi ſoluat, & propterea Bal. in c.dilectis nu.12. de appellat. quem etiam citat Cotta, vbi ſupra monet iudices ne relaxent carceratos cum fideiuſſore de iudicio ſiſti. Quia tales fideiuſſiones liberarentur præſentiam, ſed debent (inquit) fideiuſſores promittere iudicatum ſolui, ideo quidam iudex pro incauta relaxatione fuit condemnatus ac deſolatus.

18 Cum ergo in caſu noſtro Prouana eſſet captus vt liberauit noſtros principales à fideiuſſione ꝓ eo prẽſtita, quę ſpecies incidit in eam in qua quis captus eſt, vt ſoluat nõ potuiſſet liberari dando fideiuſſores de ſtando iuri ſecundum prædicta; ſed neceſſe habebat eos dare de liberãdo noſtros principalis, vel ſoluendo quãti eorum intererat liberari. Et ideo quando dedit fideiuſſorem de repreſentando intelligendus eſt ipſum dediſſe iuxtà exigentiam rei, & ſecundum naturam contractus ac ſubiectam materiam, vt latè probat Dec. conſ.388.nu.4. Et ſic de repreſentando dictũ debitorem non, vt ſe defenderet, quia hoc ab eo nõ deſiderabatur, ſed vt liberaret, vel ſolueret. Alioquin ſatis inepta fuiſſet hæc fideiuſſoris ꝑſtatio & intentioni actoris minimè conueniens cum tamen decretũ iudicis debeat regulari, ac interpretari ſecundum petitionem partis, vt plura cingeret Folyn.in c.licèt Helij nu.18.de ſimon. Prout etiam conceſſio regulatur ex petitione Anchar. conſ.132.in prin.& probat tex.in c.inter dilectos verſ.ceterum de fid.inſtru.& in l.1. C. de diuerſis reſcr. Maximè cum aliud de iure facere nõ poſſet & præſumi ſoleat pro iudice, quod voluerit ſe cõformare cũ diſpoſitione iuris Alcia.de præſump. reg.3.præſumpt.9. & 10.

19 Ex his patet praxim cuius meminit Caccialup. in tract.de delict.ſuſpen.q.9. (præterquam quod habet authores grauiſſimos, qui eam defendunt in puncto iuris quos citat idem Caccialup.) etiã iuuari hac diſtinctione. Quia vt plurimum debitores iurantur ſuſpecti nõ quia ſe nõ defendunt quod parum curæ eſt creditoribus, quibus ſatis conſul-

conſultum eſt varijs remedijs contra cōtumaces proditis, ſed quia non ſoluunt & ſuſpitio eſt ne ſoluere poſſint, vt etiam ponderauit idē Caccialup. vbi ſupra cui vſui frequētiori veriſimile eſt praxim ſe accommodaſſe l. nam ad ea ff. de legib. Et cum hac praxi cōuenit etiam ſtatutum vrbis lib. 1. cap. 98. dum vult debitorem ſuſpectum, qui cauerit de ſtando iuri & ſe repreſentādo relaxari debere: nam videtur expreſsè ponere cautionem de repreſentando tāquam diuerſam à fideiuſſore de ſtando iuri, & conſequenter illam intelligere de ſoluendo debito vt dicta praxis paſſim intelligit. Et rurſus cum eadem cōuenit peculiares ſtylus tribunalium vrbis de qua teſtātur pleriq; notarij diuerſorum tribunaliū, & maximè Cameræ Apoſtolicę corā quibus quotidie exercentur iſtę fideiuſſiones propter decreta viſitæ. Nam oēs teſtātur fideiuſſionem de repreſentando non ſolū non finiri per ſententiā, vt ſolent finiri ſimplices fideiuſſiones de ſtando viri, ſed tūc maximè iuris ſumere, quia tūc verè dicatur cōſtare de credito, vt merito dicendum ſit iudicem & partes ſe cum hac eadem praxi, tum generali, tum etiā particulari, & in iure fundata ſe conformare voluiſſe.

20 Quod de aduerſario in ſpecie colligitur ex eo, quod tentauit longè poſt terminum repreſentare debitorem putans ſibi licere purgare moram. Nā ex hoc declarauit intellexiſſe ſe teneri ad repreſentationem pro ſolutione debiti non autem de ſtando iuri, cum hæc fideiuſſio iam eſſet finita per ſentētiam, & ideo ſatis haberet opponere fideiuſſionem ſuam expiraſſe. Actus enim ſubſecuti declarant qualis fuerit mens in præcedentibus l. ſed Iulianus. §. ſed ſi initio. ff. ad Macedon. cum alijs per Aym. conſil. 6. nu. 30.

21 Quamquam verò ex his ſatis tollatur omnis difficultas; tamen ad pleniorem Dominorum ſatisfationem addebamus, quod etiā ſi eſſemus in ſimplici fideiuſſore de iudicio ſiſti. Tamen cum aduerſarius ꝓmiſerit repreſentare poſt duos mēſes ſub pęna debiti & tēpore ſentētiæ lapſi eſſent dicti duo menſes videri poſſit cōmiſſa ſtipulatio pęnę debiti vt latè probat Iaſ. in l. 2. §. in fideiuſſorē nu. 9. verſ. limita. ff. qui ſatiſda. coga. L. D.

Reſponſum Gineſij Proyde in eadem cauſa.

22 ADSIT DEVS. Quod fideiuſſio de repreſentando expiret per ſententiam Iaſ. vi den. in l. cum pro quo nu. 1. ff. in ius voca. Bal. in l. 2. §. fi. n. 3. Alex. nu. 4. ff. qui ſat. da. cog. latè Moder. Proſp. Farin. in ſuis qq. crim. l. j. q. 34. nu. 103. idem Iaſ. in l. duobus §. ſi ei qui ſub nu. 1. verſ. ſuper hoc 1. par. iuncto nu. 19. ff. iur. iur. Bald. in d. l. cum pro quo in 1. lectu. ibi tex. ibi exhibere ideſt repreſentare Iacob. de Sanct. Georg. ibi nu. 2. in fine verſ. vnum tamen qui omnes loquuntur in fideiuſſione de repreſentando, idq; multo magis fideiuſſio cōcipiatur per verba iudicio ſiſti, quia fideiuſſio de iudicio ſiſti eſt duplex Paul. Caſtr. in l. 1. nume. 10. ff. ſi quis in ius voca. ierit Iacob. de Sanct. Georg. nume. 3. & vtraque expirat per ſententiam prout optime, idem Iacob. viden. in d. l. cum pro quo ſub nume. 2. verſic. vnum tamen vbi dicit quod fideiuſſio de repreſentādo eſt ſimplex fideiuſſio de iudicio ſiſti, & ſub iſta vero fideiuſſione de repreſentando non venit fideiuſſio de iudicatum ſoluendo Iaſo. in d. l. cum pro quo ff. in ius vocan. ſub nume. 1. Pariſ. conſil. 48. lib. 1. per totum conſilium.

23 Neque facit ad propoſitum differentia, quę ex aduerſo fit de fideiuſſione data inchoato iudicio vel ſimpliciter ante inchoatū iudicium nulla facta mētione futuræ litis quia licet fideiuſſor, qui nulla lite mota ſe obligauit de repreſentando teneatur in perpetuum: tamen id verum eſt donec lis inchoetur & poſt inchoationem vſque ad ſententiā. Vnde ſe deinde per eorū principalem fuerit lis mota & ſententia lata, tunc fideiuſſio per ſententiam expirat Salyc. viden. in l. pen. C. fideiuſſ. ſub nu. 2. verſ. dic ergo & idem ſentit expreſſe glo. in verb. pro ſcriptura dum dicit, quod perpetuo tenetur niſi antea cauſa ſit finita, quia tūc lata ſententia liberatur; neque poteſt dici quod glo. intellexerit de fideiuſſione iudicij, quia ſi eſſet fideiuſſor iudicij non poterat dicere, quod perpetuo tenebatur, quia bene glo. ſciebat quod inſtantia de iure ciuili Triennio expirabat l. properandum C. iudicij, & ſic fideiuſſor iudicij non poterat teneri vltra triennium, quia ſunt per ſententiam: ita perempta inſtantia fideiuſſor de repreſentando liberatur, vt tradunt Doct. d. l. fin. & in d. §. & poſt litem.

24 Hinc eſt vt Bal. in d. l. cū pro quo. ff. in ius voc. in 1. lectu. dixerit paria eſſe, quod parti vel iudici fiat promiſſio de repreſentando, quia vtroq; modo per ſententiam expirat, & licèt idem Bal. contrarium tenuerit in l. 2. §. in fideiuſſorem. ff. qui ſat. da. coga. tamen contrarium tenet ibi Alexan. ſub nu. 5. verſic. dicebat. Vbi firmat opinionem Saly. vt licèt nō fuerit datus occaſione litis obligatio non ſit perpetua quod intelligitur iuxtà d. doctr. Salyc. quæ eſt melior & clarior doctrina, quæ ſit in iſta materia.

25 Vltra, quod in hoc caſu poteſt dici fideiuſſionem fuiſſe occaſione litis, quia pars aduerſa intendebat petere eximi à nexu fidelis, vt ipſe expreſsè dicit in iuramento ſuſpitionis fugæ, & hęc petitio erat facienda in litē, quia aliàs fruſtratorium eſſet petere ab aliquo niſi peteretur in iudicio, quia nemo cogeretur, & idem eſt fideiuſſio in iudicio, vel occaſione litis ſicut dicimus de tranſactione, quæ licèt non poſſit fieri niſi lite mota ſufficit tamen quod fiat occaſione litis mouēdæ l. 2. C. tranſact. vbi Iaſ. & cæteri Roma. conſ. 517. nume. 15. & conſil. 371.

26 Dicitur autem, quodquod iſte erat fideiuſſor de ſoluendo eſt fabula, quia fideiuſſor de ſoluendo non præſtatur niſi à condemnato.

LAVS DEO.

Reſponſum ſecundum Gineſij Proyde in eadem cauſa.

27 ADSIT DEVS. Vt iam dixi nulla eſt differentia inter fideiuſſorem de iudicio ſiſti, & de repræſentando ad effectum de quo

agitur, quia vtraque expirat lata ſententia Iaſ. in l. cum pro quo nume. 1. ff. in ius vocan. Bal. in l. 2. §. fina. nume. 3. Alexan. nume. 4. ff. qui ſatiſda. coga. idem Iaſ. in l. duobus. §. ſi ei qui ſub nume. 1. verſic. ſuper hac prima parte iuncto nume. 19. ff. iniurian. Bald. in l. cum pro quo in prima lectura Iacob. de Sanct. Georg. ibi nume. 2. in fin. verſic. vnum tamen Franc. deciſ. 183. ſub nume. 4. par. 1. Proſper Farinac. in ſuis qq. Crimin. lib. 1. qõ. 34. nume. 103. Vbi dicit communem, ſiue ergo fideiuſſio concipiatur per verbum repræſentare, ſiue per verbum ſiſtere, nam refert, quia ambo ſunt de iudicio Sixti Paul. Caſtren. in l. 1. ff. ſequi in ius voca. non ierit: & ibi Iacob. de Sãcto Georg. nume. 3. & Iaſ. viden. in d. l. cum pro quo. ff. in ius voc. ſub nu. 2. verſic. vnum tamen, vbi dicit quod fideiuſſio de repręſentando eſt ſimplex fideiuſſio de iudicio Sixti.

28 Neque obſtat dicere, quod iſte fuerat captus, vt ſolueret, & propterea fideiuſſio debeat intelligi de iudicatum ſoluẽdo, quia reſpondetur quod fuit captus antequam fuiſſet conductus tanquã ſuſpectus de fuga quo caſu non tenebatur dare niſi fideiuſſionem de iudicio ſiſti Alexã. in l. neq; impuberes. §. qui eius. ff. in ius vocan. in princ. ſtatim poſt ſummarium. ver. & poteſt exemplificari Ang. in l. ſi ab arbitro §. qui ex cauſa num. 2. poſt med. verſ. Et tunc iudex. ff. qui ſatiſd. coga. Idem in l. nemo carcerem. C. de exact. tribut. lib. 10. Roder. Suarez in repet. l. 2. tit. de cos empletamientos, &c. incip. vlterius nota nu. 4. Petr. Peccius in tracta. de iure ſiſten. cap. 31. nu. 3. Proſper Farin. in d. par. 1. q. 33. nume. 29. Vbi dicit, quod ita cauetur per Bullam Pij Quinti in Bullario conſtit. 139. Ante enim quam quis ſit condemnatus per ſententiam tranſactam in iudicatum non poteſt capi, vt ſoluat l. nomine. C. appell. Proſper Farin. d. q. 3. num. 26. Cott. in ſuis memor. ver. fideiuſſio de iudicio ſiſti in fine. ver. Tamen non puto Roder. Suarez. vbi ſupra nu. 25. vbi explicat debere intelligi doctrinam Bar. in l. impuberes. ff. in ius voc. vt tunc dicatur captus, vt ſoluet quãdo fuit prius cõdemnatus, & ita etiam declarat Proſper, vbi ſupra ſubd. nume. 26. vbi etiam allegat Bart. in d. l. neque impuberes, & in num. 28. in fine melius declarat videlicet, quod hodie in vrbe quando quis eſt captus, vt ſoluat non relaxetur cum fideiuſſore de iudicatum ſoluendo, ſed cum fideiuſſore ſoluendo in forma depoſiti ne lites ex litibus oriantur.

29 Et tollit difficultatem ſtatutum vrbis ca. 157. lib. 1. dum dicit, quod ad petitionem fideiuſſoris procedatur ſummariè contra principalis, vt eos extrahant à fideiuſſore eo modo, & forma quo per aliud ſtatutum 89. cod. lib. ordinatur procedi in cauſis ſummarijs in quibus cauſis prædictum ſtatutum ordinat, quod prius quam mandatum exequutiuũ relaxetur quod citetur & detur terminus dierum quinque ad probandum quo elapſo abſoluat, ſeu relaxet mandatum. Vnde antequam iſta fierent impoſſibile erat, quod eſſet captus vt ſolueret. Imò etiam, quod teneretur dare fideiuſſionem de iudicatum ſoluẽdo ex quo eam nõ dedit expirauit per ſententiã Cotta in d. ver. de iudicio ſiſti Proſp. Farin. vbi ſupra nu. 28.

30 Et quod ſub fideiuſſione de repreſentãdo nõ comprehendatur fideiuſſio de iudicatum ſoluendo Iaſ. in l. cum pro quo. ff. in ius vocan. ſub nume. 1. Pariſ. conſi. 48. lib. 1. per tot. conſ. Menoch. conſil. 212. nume. 15. & 26. Vbi dicit, quod nunquam fideiuſſor de repreſentando cenſetur fideiuſſiſſe de iudicatum ſoluendo niſi promiſerit repreſentare quandocunque vel toties quoties & plures allegat, neque intereſt quod fideiuſſio de repreſentando pręſtetur ſimpliciter ante litẽ motam nulla facta mentione litis, quia vtcunque ſit expirat lata ſententia Salyc. in l. penult. C. fideiuſſ. ſub num. 2. verſic. dic ergo Ang. Aret. in §. ſed hodie Inſtit. de ſatiſda. ſub nume. 4. verſic. quandoque aliquis dicens, quod licet verum ſit quod fideiuſſor, qui ante litem moram & nulla facta lites mentione ſi obligauit repreſentare teneatur in perpetuum tamẽ intelligitur, quod perpetuo duret donec lis inchoatur & poſtquam fuerit inchoata vſq; ad ſententiã qua lata expirat, & ita eſt de mẽte omnium doctorum ſupra citatorum.

31 Maximè quod in caſu iſto clariſſimũ eſt, quod fuit præſtita occaſione litis mouendæ, quia pars aduerſa intẽdebat petere eximia fideiuſſione, vt ipſe in iuramento ſuſpitionis fugæ aſſeruit quod petere debebat in iudicio modo quo in ſummarijs proceditur & conſequenter litem mouere intendebat.

32 Nec obſtet Pau. de Caſt. in l. 2. §. in fideiuſſorẽ nu. 4. ff. qui ſatiſda. cogan. Quia non facit contra nos imò facit expreſsè pro nobis, quia ipſe nõ diſtinguit an fideiuſſio præſtetur occaſione litis, nec nè, ſed ſimpliciter dicit, quod ſi fideiuſſio de repreſentando præſtetur parti, vel iudici recipiẽti prò parte expirat lata ſentẽtia. Et iſte eſt caſus noſter. Dum vero ipſe & Soci. in d. §. in fideiuſſorem nu. 11. dicunt quod ſi eſt præſtita pro ſecuritate officij cuſtodis carceris iudicis vel curiæ, ꝙ non expirat per ſententiam; Reſpõdeo ꝙ loquũtur in criminalibus in quibus huiuſmodi fideiuſſiones ſolet præſtari pro Curię & carceratorũ ſecuritate. At in ciuilibus ſemper præſtãtur pro ſecuritate partis, quia curia non habet deſuper intereſſe, & iſta fuit præſtita pro ſecuritate partis, quia fuit præſtita ſub pęna debiti, & fuit facta ſtipulatio in fauorem partis, & non in fauorẽ iudicis, vel curiæ; Et quod loquãtur in criminalibus colligitur apertè ex Doct. Bar. quam allegant in l. ſi quis reum nu. 4. ff. cuſto. reor. qui loquitur in crim. in quib. ſtatur pro cautela curiæ; quia eorũ dictum debet intelligi ſecundum Doctr. Docto. quem allegant Bar. in l. . ff. liber. leg. Imò Bart. quem ſupplico videri, loquitur quãdo fideiuſſor promiſit repreſentare quãdocunq; quo caſu clarum eſt, quod tenetur poſt ſententiã, quia dictio qñcunq; ęquipollet clauſulæ toties quoties, qui non eſt caſus noſter & cõſequenter Pau. & Soci. ſunt intelligendi ſecundũ doct. Bar. quã allegãt.

33 Tollit omnem penitus difficultatem quod fideiuſſor ſe obligauit pſentare in terminis in quibus reperitur, vnde cum poſt ſententiam conſentatoriam non reperiatur in eiſdem terminis cum longè diſtet ſtatus condemnati à non condemnato fideiuſſio expirauit, vt in puncto tradit Menoch. d. conſ. 212. nu. 28. lib. 3. LAVS DEO.

Deciſio

Deciſio coram nunc Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D. Arigono Romana fideiuſſionis de repreſentando Luna 24. Januarij 1594.

34 ADSIT DEVS. Propoſui difficultatem ſuperfideiuſſorie facta per D. Quæſadam de repręſentando Georgium Prouanam ad fauorem D. Ioan. Antonij Radij poſt duos menſes in eiſdem ſtatu & terminis in quibus tunc temporis reperiebatur ſub pœna debiti pro quo detinebatur an per ſententiam poſtea latam ad fauorē Radij contra Prouanā huiuſmodi fideiuſſio expiraſſet,& fuit reſolutum non expiraſſe, quia cū Prouana fuiſſet carceratus, vt liberaret Radium à quadam fideiuſſione aliàs facta in impoſitione cuiuſdam cenſus; ideo vt exarcerarentur nō ſufficiebat fideiuſſio de iudicio Sixti quæ ſolet expirare lata ſententia, nam per talem fideiuſſionem non implebatur cauſa ob quam erat carceratus; ſed requirebatur liberatio, vel ſaltē dare fideiuſſionem deliberando ad trad. per Bart. in l. neque impuberes nume.2.& Iaſ.ſub nume.5.ff.de in ius vocan.Et ibidem Pau.de Caſt. in §. qui in ius nume.3.verſic.item ſcias & Socin.numē.4. verſic.2. limita.& Iacobin.de ſanct.Georg.num.3. & 4. & tradit Bal.in cap.dilectis num.12.verſic. nota bonam practicam de appell. Roman. in ſingul.142. Et meritò in caſu de quo agitur hęc fideiuſſio de repręſentando intelligenda, & interpretanda eſt prout de iure veniebat præſtanda, & ſic non de iudicio Sixti, quia carceratio hoc non deſiderabat,ſed vt ipſe Radius liberaretur cum ſemper ſit accipienda illa interpretatio ſecundum exigentiam, vti & ſecundum ſubiectā materiam l. ſi vni in princ.& ibi Barto.ff.loca.Calder.in conſil.11. col.fi.verſi.quia ergo ſubiecta materia,&c.Quod procedit etiā in materia ſtricta, & opus eſſet impropriare verba, vt poſt alios per Soci. in conſil. 388. nume.4.

35 Et ita tolluntur omnia, quæ deducuntur pro D.Quæſada nempè fideiuſſionem de repręſentādo habere eandem vim quam habet fideiuſſio de iudicio Sixti & expirare prolata ſententia l. græcè §.& poſt litem ff.de fideiuſſorib. & trad. Iaſ.Iacobin.de ſanct.Georg.& alij in l.eum pro quo ff. de in ius vocan. quia loquūtur in fideiuſſione facta parti vel iudici reſpectu litis, vel iudicij; & quia per ſententiam finitur iudicium & finitur lis,cenſetur etiam finita illa fideiuſſio prout dicit Bal.in l.fideiuſſor §.in fideiuſſorem, ſub nume.3. verſic.quia poſt ſententiam non dicitur ff. qui ſatiſda. cogan.& eodem modo loquuntur Pau. de Caſtr.in l.1.ſub nu.5.ff.ſi quis in ius vocat.& Socin.in l.penult.ſub nume.2.C.de fideiuſſ.quæ nō erat facta reſpectu iudicij vel litis, ſed pro aſſicuratione vt Radius liberaretur ob quam etiā cauſam Prouana erat carceratus, quæ cauſa durabat poſt latam ſententiam; & conſequenter non poterat dici extincta fideiuſſio, ſed potius durare, cū durante eadem cauſa,& faciunt trad. per Pau. de Caſtr.in dict.l.fideiuſſor §.in fideiuſſorem ſub nu.4.verſic.ſi vero pro ſeruitute officij,vbi etiam Socin. nume.11. qui dicunt fideiuſſionem de repræſentando,quę non fuit data reſpectu litis,vel iudicij,ſed pro ſecuritate officij, vel curiæ durare etiam poſt latam ſententiam.

36 Non obſtat Prouanam fuiſſe captum & carceratum tanquam ſuſpectum de fuga quo caſu pro illius excarceratione ſatis erat pręſtare fideiuſſionem de iudicio Sixti, quia quamuis ſecundū terminos iuris,vt poſſit recipere difficultatē & Pau. de Caſtr.in d.l.neque impuberes. §.qui ius. ff. de in ius vocā. dicat reum captum tanquàm ſuſpectum de fuga relaxandum eſſe cum fideiuſſione de ſtando viri, ſupple, & de iudicatum ſoluendo & apparet etiā ex deductis per Caccialup.in trac. de debito ſuſpect.q.9. tamen prout ibidem tradit idem Caccialup. ſecundum praxim non ſufficit cautio de iudicio Sixti,& eo minus ſufficiebat in caſu iſto, quia prout apparet ex decreto non ſolum fuerat carceratus tanquam ſuſpectus de fuga,verum etiam pro liberatione Radij.

37 Nec obſtat ſtatutum Vrbis cap.98. lib.1. quia vltra quod loquatur in capto ob ſolam ſuſpitionem fugę, quod non erat in caſu iſto cum captura fuerit facta quoque pro liberatione,nihilominus cum dicat debitorem relaxandum eſſe cū fideiuſſione de ſtando iuri & ſe repręſentando ex huiuſmodi expreſſione colligitur fideiuſſorē de repręſentando conſiderari à ſtatuto tanquam diuerſam à cautione de ſtando iuri.

LAVS DEO.

ARGVMENTVM.

Strictæ, ſed magiſtraliter diſcutitur ille articulus, An ſcilicet, quando, & quibus coniecturis,ſeu præſumptionibus probetur fraus ad effectum condemnandi.

SVMMARIVM.

Fraus tanquam quid occultum, & difficilis probationis præſumptionibus,& coniecturis probatur.nume.1.vbi etiam referuntur contrariam tenentes,& in addit.litera a. vbi de materia,& nu.7.

Præſumptiua probatio non ſufficit in delicto occulto, & difficilis probationis, ſed requiritur concludens & plena quando criminaliter agitur licet ſecus ſi ciuiliter agatur.nu.2. & nu.3.

Filiatio eſt difficilis probationis, ideò probatur coniecturis,& præſumptionibus declara, vt nu.3. & in addit. littera b. vbi latè explicatur an & quando filiatio cōiecturis,& præſumptionibus probetur.

Præſumptiones in criminalibus non ſufficiunt ad condēnandum niſi fuerint vrgentiſſimæ violentiſſimæ, & indubitatæ etiam in delicto occulto, & difficilis probationis. nu.4.

Dolus,ſeu fraus non probatur præſumptionibus & coniecturis niſi illæ fuerint perſpicuæ. nu. 4. ante finem, & in addit.littera c. vbi etiam quæ dicantur perſpicua inditia,& perſpicua præſumptiones.

Præſumptiones veriſimiles, & probabiles non ſufficiunt in criminalibus ad condemnandum. nume. 4. in fine, nume.

nume. 5. vbi quod multo minus ſufficiunt leues præſumptiones.

Scientia non probatur præſumptionibus, quando agitur de graui praiuditio. nu.6.

CONSILIVM LVIII.

1 ADSIT DEVS. Alias deducta ad fauorem D. Hieronymi C. minimè tolluntur ex traditis per Alexand. in conſil. 69. lib. 2. & per
2 Gram. in conſil. 8. volentes fraudem [a] tanquam quid occultum & difficilis probationis præſumptionibus & coniecturis probari ad tex. in cap. 2. de renunciat. in 6. Quod etiam pluribus Doctorum authoritatibus cõprobauit Maſcar. de probat. lib. 2. concluſ. 815. nume. 1. Nam pro reſponſione primo crederem poſſe forſan dici verius eſſe fraudem non coniecturis, ſed dilucidis probationibus probandam eſſe prout videtur text. expreſſus in l. ſed etſi maritus §. & ſi conſtanter. ff. qui & à quibus per quem text. in terminis dixit Ancharan. viden. conſi. 251. num. 4. quod quando agitur de ſcientia, & participatione fraudis (prout punctualiter agitur in caſu noſtro.) Tũc dilucidę requiruntur probationes ſequitur Natta. conſil. 212. nu. 2. lib. 1.

3 Et generaliter etiam quod ſimus in delicto occulto, & difficilis probationis, quod non ſufficiat præſumptiua probatio, ſed requiratur plena, & concludens, latè defendit Boſſ. contrarijs reſpondens in tit. de conuict. num. 46. & ſeqq. poſt Dec. in locis per eum citatis Bertaz. conſil. 41. nu. 21. & ſeqq. lib. 1. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſio. 1220. nume. 14. Vbi reſidet cum opinione Boſſij in loco præcitato (quicquid in contrarium dixerit Clar. per eum allegatus in q. 20. verſic. ſcias tamen in fine.) Et etiam admiſſa contraria opinione, quod fraudes, & occulta delicta præſumptionibus probentur ea vtique intelligenda eſt quando ciuiliter agatur ſecus ſi criminaliter, & ad pęnam prout bene declarat Alcia. in l. poſt contractam num. 34. verſ. ſed & ſi ff. de donat. conſuluit Bertaz. in conſ. 41. nu. 21. & ſeqq. lib. 1.

3 Et optime facit, quod tradunt docto in cap. afferte de præſumpt. dum dicunt quod licet filia-
b tio [b] tanquã difficilis probationis violentis præſumptionibus, & coniecturis probetur. Hoc tamen intelligitur quando agitur ciuiliter ſecus ſi criminaliter, & ad pœnam ſecundum cõmunem intellectum ad illum text. (quicquid in contrarium ibi dixerit Abbas) prout ibi bene declarant Aman. nume. 1. verſic. & procedit iſtud in cauſa ciuili Anto. de Butr. nume. 7. verſic. ſed poſſet dici Card. Zabar. in fine verſic. ex hoc dic. Imol. nume. 3. verſic. poſſet tamen dici, & nume. 4. verſic. aduerte tamen Anchar. nume. 3. in 4. notab. Præpoſit. in cap. 15. qui fidem num. 4. de ſponſalibus Pau. de Caſt. in l. ſciant cuncti poſt num. 4. C. de probat. Mattheſ. ſing. 118. & ibi Gabr. Saraina in addit. Vbi alios plures refert concordantes ſarmient ſelect. interpretat. lib. 1. cap. 1. nu. 8.

4 Tertio, & rurſus etiam, quod vellemus tenere, quod in occultis & difficilis probationis præſumptiones & coniecturæ ſufficiant ad condemnandum criminaliter (cuius contrarium verius forſan apparet ex præallegatis.) Adhuc tamen & hoc intelligendum eſſet dummodo pręſumptiones & coniecturæ ſint non ſolum veriſimiles, & probabiles, ſed etiam vrgentiſſimè, & violentiſſimę, ita quod rem patentem & indubitatam ante oculos iudicis ponerent aliter ſecus, ſic enim in iudicijs indubitatis loquitur Carer. in prac. in 2. tract. de indit. & tortu. §. in text. ergo ibi argumentis conuictus num. 2. quem refert. Clar. in d. q. 20. verſi. ſcias tamen ad finem ſic etiam in præſumptionibus violentiſſimis & in dubitatis inditijs loquitur idem Boſſ. in tit. de par. ſuppoſit. nume. 32. verſic. non credo tamen, & ſic pariter in vrgẽtiſſimis præſumptionibus loquitur Maſcar. de probat. lib. 1. concluſ. 459. nume. 16. Et ante iſtos videatur Bal. qui originaliter pro contraria opinione allegatur in l. quicunque nu. 25. C. de ſeru. fugit. Vbi loquitur quando inditia ſunt ita certa, vt vix denegari ſufficiat prout bene aduertit Oſaſc. deciſ. Pedemon. 79. nume. 55. verſic. nec obſtat, & ſic demum tex. in cap. 2. de renunc. in 6. allegatus per Grammatic. in d. conſil. 8. nume. 7. intelligendus eſt de coniecturis, & præſumptio-
c nibus perſpicuis [c] ſicut ibi declarat glo. in verbo coniecturas per tex. in l. dolum, & ibi glo. in verbo proſpicuis. C. de dolo malo, vbi expreſsè declarat inditia perſpicua, ideſt manifeſtas probationes. At vbi præſumptiones & coniecturę nõ ſunt vrgentiſſime, ſeu violentiſſimæ, & indubitate, quod tunc ad condemnandum etiam in ciuilibus non ſufficiant nedum in criminalibus quãuis, ſint veriſimiles & probabiles optime tradidit Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 94. nu. 4. alioſque plures refert & ſequitur Maſcar. de probat. lib. 3. d. concluſ. 1221. nu. 76.

5 Quarto, & in omnem euentum ſuperflua videtur dubitatio an fraus probetur, vel non probetur coniecturis, cũ prout per alios Dominos ſcribentes ad ſaturitatem demonſtratum fuit in propoſita facti ſpecie nullæ adſint coniecturæ, quæ D. Hieronymum vrgeant. Et quatenus adſint erunt potius leues quam veriſimiles & probabiles: ideò non attendendæ. Dec. conſ. 189. nu. 15. Menoch. de pręſumpt. lib. 1. q. 94. nu. 5. Et tamen etiam quod eſſent veriſimiles & probabiles, nec ad condemnandũ ſufficiunt ex allegatis per Menoch, & Maſcard. vbi ſupra.

6 Quinto crederem in caſu noſtro aduertendũ, quod iam conſtat de delinquentibus qui petiam panni adulterarunt & in ea vt prætenditur fraudem commiſſerunt ſolum agitur contra Domin. Hieronymum de ſcientia, & participatione Do. Fraudis & vt alias dixi quando agitur de graui, præiudicio ſcientia non probatur cõiecturis Rota ex dolo & contumacia deciſio. 21. in antiquis Put. deciſio. 147. num. 2. lib. 1. Mohedan. deciſio. 4. alias 160. titul. de probat. Anchara. dict. conſilio 251. num. 4.

7 Ea igitur quæ per Alexand. & Grammatic. ex aduerſo allegatos deducuntur ex præmiſſis apparet aut non eſſe vera in iure aut non applicari caſui noſtro ex declarationibus & limitationibus, prædictis, & præſertim ex eo quod in caſu Alexa. vltra alios coniecturas aderant duo teſtes de viſu, & in d. conſ. 69. num. 4. & in caſu Gramm. ade

rāt quatuor clariſſimę præſumptiones per ipſum ſic nuncupatę & numeratę in dict.conſil.8.nu.4. inter quas aderat præcipue quod inquiſitus erat alias ſolitus ſimiles fraudes committere, quæ cū non concurrant in caſu noſtro immo bona vita & fama Domini Hieronymi ſic patens, & lucida adeo non inferendum. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *FRaudem.* Quod fraus coniecturis probetur vltra Alexand.Gramm.& Maſcard. hic per iudicem dubitandi cauſa allegatos voluerunt etiā Alber.in l. dolum num.1. verſ. fraus.etiam C. de dolo Aym.conſil.100.nu.3.& conſi.143. nu.12. Grat.conſil.81.viſo legato facto num.42.verſic. fraude ſufficienter lib.2.Paris conſil.97.num.17. verſic.cum iſta non poſſint lib.3.& conſil.52.nu. 35.verſic.ex quibus coniecturis lib.4.Barba. conſil.8.nu.8.lib.4.Iohan.Bap.Lup.de vſur.commē. 2.§.1.num.51.Decian.conſil.32.nu.4.lib.3. Menoch.de præſumpt.lib.5.præſumpt.3.nu.43.

Quamuis contrarium Anchar.& Nattan. hic per Do. meum allegatos voluerint idem Ancha. conſil.385. poſt nu.5. vbi expreſſe dixit quod ex quo fraus eſt crimen ideo probationes debēt eſſe luce clariores non de contingenti, ſed de neceſſario concludentes Decia.in ſuis tractat. crim. par. 2.lib.1.cap.5.num.7.vbi poſt Bal. & Anch. in locis citatis dixit quod ad probandum fraudem requiruntur manifeſte, & certiſſime probationes vel ſaltim perſpicaciſſima & indubitata inditia ſicut in alijs criminibus requiritur in l. fina. C. de probatio.

Saluando primam opinionem, quæ videtur communis potes dicere quod cum fraus ſit difficilis probationis hoc ideo probatio quæ reſultat ex inditijs, & coniecturis dummodo ſint perſpicua vt in l.dolum C.de dolo dicitur dilucida, & concludens, & eodem modo reſpōderi poteſt ad gl.in l. dolum in verbo perſpicuis C. de dolo vbi inditia perſpicua declarat pro manifeſtis probationibus vt ſcilicet ſatis dicatur manifeſta probatio ea quæ inditijs reſultat.

b *Filiatio.* Ex recentioribus nullus eſt qui melſus explicet hunc articulum an ſcilicet & quando filiatio coniecturis probetur quam Maſcar. in ſuo tract.de probat.ideo eius dicta hic ſummatim reaſſumere non abſurdum putaui facias itaque regulam ſecundum ipſum in concluſ.787. lib. 2. q. ex quo filiatio nedum difficilis ſed fere impoſſibilis probationis a iure reputetur vt in d.conclu. 787.num.5.& ſeq.idcirco ad illius probationem coniecturæ, & præſumptiones ſufficiunt num.3. & ſeq.& num.11.

Amplia primo, quod licet reſpectus matris filiatio poſſit directe probari per obſtetrices, & alios teſtes qui fuerunt præſentes partui Maſcar. concluſi.787.num.1.& 2. Attamen etiam iſto caſu in probando quem eſſe filium matris ſufficiūt coniecturæ, & præſumptiones ibidem num.7. & 8.licet aliqui relati per eum contrarium dixerint.

Amplia ſecundo vt filiatione per coniecturas probata probatio inde reſultans & illius effectus dicatur verus & certus & propterea intelligatur verus filius & certus pater Maſcar. d. concl.787. num.12.

Amplia tertio vt præſumptiones & coniecturæ ſufficiant etiam in probatione filiationis ſpuriorum Maſcar.d.conclu.787.nu.15.

Amplia quarto vt ad probationem filiationis vnica tantum ſufficiat coniectura ſi vehemēs ſit vt in caſu c. afferte de præſumptionibus Maſcar. d.concl.787. nume.16.& multo magis ſufficient duæ vel tres coniecturæ & per eundem Maſcard. concluſ.796.nu.12.& 3.

Amplia,quinto vt in probanda filiatione plures coniecturæ & præſumptiones coniunguntur ad faciendam plenam probationem, & ſic habet locum regula ſi non proſunt ſingula multa collecta iuuant Maſcard.d.conclu.796.nu.12.& 3. vide tamen ibidem nu.4.5.& 6. vbi referuntur plura conſilia doctorum in quibus plures concurrūt præſumptiones, & tamen non dicitur plene probata filiatio,& ſic nō habet locū regula prędicta.

Limita primo vt filiatio probetur coniecturis & præſumptionibus legis non autem hominis Maſcard.dict.concluſ.787.num.12.& eſt magna limitatio.

Limita ſecundo quod agitur de auferendo alicui hęreditatem quia tunc filiatio non probatur coniecturis Maſcar.d.concl.787.nu.17.

Limita tertio vt credatur coniecturę in probatione filiationis ſi ita iudici viſum fuerit alias ſecus Maſcard.d.concl.787.num.18.

Limita quarto quando vir & coniux fuiſſent carcerati in aliquo loco cum bona cuſtodia abſque eo quod aliquis ingredi poſſet per ſpatium vnius anni,quia fęmina reperta prægnante & cuſtodibus deponentibus quod nemo ad eam aditū habuit excepto viro filius inde natus dicitur vere filius & ſic datur caſus in quo probatio filiationis non dicitur impoſſibile reſpectu patris vt in regula Maſcard.d.conclu.787.num.9. licet aliqui ibidem relati contrarium dixerint, & non ſine ratione cum etiam potuerit eſſe (prout ſæpe contigiſſe vidimus) quod mulier illa fuerit prægnans redita a Cuſtodibus.

c *Præſumptionibus perſpicuis.* veriſſima eſt illa cōcluſio quam hic tangit Dom. meus Farin. quod ſcilicet dolus ſeu fraus coniecturis & inditijs probetur talia tamen inditia debent eſſe perſpicua, prout dixit tex.in l.dolum C.de dolo. Cuius verba ſunt hæc dolum ex inditijs perſpicuis probari conuenit per quem tex. vltra omnes Doctor. vbi communiter hoc voluerunt & aperte tradiderūt Luc.de Penna in l.quemadmodum num.23. ver. nam perſpicuis C.de agric.& cenſ.libr.11. & omnes doctores infra mox allegati dū conantur declarare,quæ ſint iſta perſpicua inditia Capra cōcluſio.78.nu.50.Neuizza conſil.22.num.46.Cæphal.conſil.121.nu.11.lib.1.

Sed quæ dicantur inditia perſpicua Doctores vario modo loquuti ſunt. Aliqui enim dixerūt inditia perſpicua hoc eſt non leuia Bar. in l. dolū nu.1.l.de dolo Bal. ibidem in verſi. nota quod ea Alber.nu.3.in fine vbi declarat inditia perſpicua hoc eſt non friuola & iniuſta.

Aliqui dixerunt inditia perſpicua hoc eſt manifeſte

nifeſte probationes glo.in l. dolum in verbo perſpicuis Decian.in ſuis tract.crim.par.1.lib.1.cap. 5. numer.7. vbi requirit manifeſtas & certiſſimas probationes.

Aliqui dixerunt inditia perſpicua hoc eſt quę non poſſunt trahi niſi in malam partem vt in exēplo glo.in d.l.dolum in verbo conuenit C.de dolo.de illis hiſpanis qui inuitauerunt ad prādium neſcio quem & illum inebriarunt vt fideiuberet pro eis quam gloſſ.communiter ſequuti ſunt doctores omnes ibi & præcipue Pau. de Caſtr.nu.2. & Iohan.Sicard.num.3.Neuizza conſi.22. num. 46.Rota Ianuen.deciſio.168.num.12.Virg. Boccac.in conſtitu.Piceni gl.8.poſt nu.283. Maſcar. de prob.lib.1.concl.530.poſt nu.6. in ſecunda limitatione Io.Betr. ſurd. deciſ. Mantua.216. nu. 45.in fine.

Aliqui dixerunt inditia perſpicua hoc eſt maniſeſtiſſima inditia declarauit Marian. Soc. conſil. 37.nu.27. lib.2. prout illum refert & ſequitur Maſcar.de prob.lib.1.concl.130.nu.9.Idem Soc. iun.conſi.177.num.25.lib.2.Virgil. Bocca. in cōſtit.Picen.glo.8.ſub nu.282.in fine Aym.conſ.8. nu.1.vbi requirit inditia clara & manifeſta & ita etiam declarat Rolan.conſ.11.nu.9.lib.3. Alber. in l.dolum in prin.C.de dolo vbi declarat inditia perſpicua hoc eſt aperta & manifeſta.

Aliqui dixerunt inditia perſpicua ideſt perſpicacia hoc eſt perfectè efficacia Bal. in conſil.250. in quæſtione Domini colum.2.in princ. nu.1. in fine verſ.item nemo præſumitur lib.1. refert & ſequitur Aymon.conſil.8.poſt nume.1.Decian. in ſuis tractat.crimin.parte prima, lib.1. capitulo 5. numero ſeptimo, vbi requirit perſpicaciſſima inditia Virg.Boccac.in conſtitu.Picen.gloſſ.8. ſub num.282.

Aliqui dixerunt inditia perſpicua eſſe iudicis arbitrio remiſſa prout dixi ſupra, hac eadem inſpectione nu.10.

Aliqui dixerunt inditia perſpicua ideſt inditia vrgentia Bald.in l. dolum in princip. & ibi etiam Alex.num.2.& Io.Sicard.num.3. ad finem C. de dolo Virgil.Boccac.in conſtit.Picen.glo. 8. poſt nu.283.Menoch.de præſump.lib.5. præſumpt.3. poſt nume.44. vbi quod debent eſſe vrgentia, & concludentia.

Aliqui dixerunt inditia perſpicua hoc eſt præſumptiones valde euidentes Rota Ianuen.deciſ. 168.num.12.Hieronym.Gabr.conſil.82. numero quarto,vbi quod fraus ſeu dolus debet euidenter probari.

Aliqui dixerunt inditia perſpicua hoc eſt inditia indubitata (licet quæ iſta dicantur indubitata inditia iudicis arbitrio relinquant) Lucas de penna in l.quemadmodū nu.23.& 24.C. de agri. & cenſ.lib.11.cuius verba refert Capra cōclu.78. nu.51.Decian.in ſuis tract.crim.par.1.lib.1. d. ca. 5.num.7.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Fideiuſſor de repreſentando an liberetur, & quando, ſi principalis propter nouum, commiſſum delictum aufugerit, & quid ſi dictus principalis non fuerit condemnatus: Quid ſi delictum pro quo aufugit non erat capitale: quid ſi fideiuſſor nullá fecit diligentiam de ipſum repreſentando: quid ſi pro primo delicto noua non ſuperuenerunt inditia, quid ſi Reo pro ſecuudo delicto inquiſito nō offeratur pro primo delicto ſaluus conductus, & quid etiam de fideiuſſore de non diſcedendo ſi ne licentia ex aliquo loco, an & quando cenſeatur liberatus per ſubſequutam licentiam, an talis licentia debeat eſſe expreſſa,& in ſcriptis,an vero ſufficiat orete nus & ſine ſcriptis data, hæc omnia in infraſcriptis oribus Reſponſis ſubtiliter, & ſecundum, veritatem reſoluuntur, & non nulla etiam ponuntur de Notario quando in inſtrumento per ipſum rogato poſſit apponere ſolitas, & conſuetas clauſulas quas in ſpecie non appoſuit.

SVMMARIVM.

Relaxatio ſub cautione de repreſentando habet vim abſolutionis ab obſeruatione iudicij,& illius loco ſucceſſit. nume.1.

Relaxatus ſub cautione de ſe repræſentando non poteſt niſi nouis ſuperuenientibus inditijs reuocari ad carceres nume.1.& nume. 23. & num. 29. vbi declaratur materia.

Fideiuſſor de repreſentando non tenetur repreſentare reum pro quo promiſit niſi noua ſuperueniant inditia. nu.2.& nu.4.& nu.30.in fine,& nu.36.

Fideiuſſor nunquam cenſetur in plus obligatus, quam principalis nu.2.

Fideiuſſor de repreſentando non cenſetur fideiuſiſſe niſi pro ea cauſa pro qua principalis detinebatur.nu.3.

Fideiuſſor de repreſentando non tenetur ſi principalis nouum commiſit delictum & pro illo aufugit. & quid ſi non eſt adhuc condemnatus, & de materia num.4. & num.6. & num.20. Vbi quid ſi fuit ſolum relaxatum mandatum de capiendo.& num.26.& quid ſi principalis eſt condemnatus, ſed pro delicto capitali nu. 24. & num.31. & ſeq. & num.35. & ſeqq. vbi etiam de materia.

Citatus pro vno delicto, ſi dubitat, moleſtari de aliquo alio delicto poteſt a iudice ſuper delicto de quo dubitat moleſtari petere ſaluum conductum,& iudex tenetur illum concedere nu.5.

Fideiuſſor de repreſentando non tenetur amplius repreſentare quando poſt fideiuſſionem conſtat de innocentia eius pro quo fuit promiſſum num.8. & nu.30.

Fideiuſſor quod aliquis non diſcedet de aliquo loco ſine licentia, ſequuta licētia amplius non tenetur nu.9. vbi ampliatur etiam quod de licentia non plene conſtet & nu.10. vbi an talis licentia debeat eſſe expreſſa, & quibus verbis,& num.11.vbi an talis licentia debeat

eſſe

eſſe in ſcriptis & quid ſi notarius omiſerit apponere iſtam qualitatem in ſcriptis, an poſſit poſt rogatum inſtrumentum illam addere tanquam ſolitam apponi in ſimilibus fideiuſsionibus d.num.11.12.13.& 16.vbi concluditur quod etiam quod fuerit promiſſum de non diſcedendo ſine licentia in ſcriptis adhuc ſufficit licentia oretenus data & num.14.& ſeqq.vbi de materia, & nu.18.vbi quod ſufficit licentia iudicis abſque conſenſu fiſci & nu.19.vbi quid ſi poſt licentiam reus non fideliter diſcedat.

Iudicis licentia in omni actu pœnam excludit. nu.9.

Obligatus ſub conditione cenſetur liberatus per exiſtentiam contrariæ conditionis num.9.verſi.& facit vina ratio.

Conditio tacita impedit ortum actionis & obligationis ſicut expreſſa.nu.9.ante finem.

Obligatus in certum caſum non cenſetur obligatus vltra illum caſum nu.9.in fine.

Clauſula in inſtrumento apponi ſolita habetur pro appoſita nu.11.& in addit. litera [a]. vbi de materia.

Notarius ſemper præſumitur rogatus apponendi in inſtrumentis ſolitas clauſulas nu. 11. & nu.14.& 15. vbi declaratur hæc concluſio quomodo intelligatur & in addit.litera [a]. vbi late de materia.

Conſuetudo contrahentium obligandi ſe vno modo potius quam alio attendenda eſt.nu.11.in fine.

Stilus probandus eſt per allegantem. num.12.

Carcerati non relaxantur niſi cum licentia in ſcriptis.nume.12.ver.Nec de tali ſtilo.

Doctori teſtanti de conſuetudine non creditur niſi de loco in quo quis vnatus fuit. nu.12.in fine.

Obligationes & ſtipulationes ſunt ſtricti iuris & id quod in illis non fuit expreſſum habetur pro omiſſo. numero 13.

Fideiuſſiones ſunt ſtricti iuris, & in illis forma verborũ maxime attendenda.nu.13.

Fidem fallere turpe eſt.nu.16.

Securitas data bannito a iudice,qua aſſecurandi poteſtatem non habet ſeruanda eſt.nu.16.

Obligatus ad vnum tempus extra illud tempus non cenſetur obligatus. nu.20.in fine.

Fideiuſſorem de repreſentando non teneri in dubio pronuntiandum eſt.nu.21.

Clauſula codicillaris an poſſit per notarium in teſtamento apponi ſine expreſſo mandato teſtatoris,& appoſita an cenſeatur de eiuſdem teſtatoris voluntate appoſitam fuiſſe in addit.lit.[a] ver.ſed in ſpecie & verſ. verum de effectu.

Conſtituti clauſula an poſſit per notarium ſine expreſſo contrahentium iuſſu in inſtrumentis apponi,in addit lit.[a] verſ.quid de clauſula conſtituti.

Iuramentum an poſſit per notarium in inſtrumento extendi,tanquam ſolitum apponi,ſi partes expreſſæ non iurarunt in additione litera.[a] verſicul. Quid de iuramento.

Notarius an poſſit extendere inſtrumentum ad cõſilium ſapientis,& cum quibus clauſulis in addit.lit.[a] verſ. & an notarius.

Clauſulæ appoſita in inſtrumentis quia ſic apponi ſolent nõ autem quod contrahentes in ſpecie illas apponi iuſſerint quem operetur effectum in addit.lit.[a] verſ. verum de effectu.

Notarius poteſt clauſulas conſuetas in inſtrumentis apponere etiam poſt ſcriptum inſtrumentum:quod an verum ſit & quando in add.lit.[a] ver.& in mat.aduerte.

Notarius omittens apponere in inſtrumento clauſulas, conſuetas an puniatur de falſo in addit.liter.[a] in fine verſ.an autem notarius.

Teſtificandi actus legitimus eſt,& a iure non prohibitus. num.25.

Fideiuſſor non excuſatur propter fugam principalis ob nouum delictum ſed ipſe non fecit diligẽtiam de illum repreſentando. nu.27.contra nu.38. & ſeqq.

Iudex indebite aliquem carcerans tenetur & punitur vt nu.29.verſ.quod ſi cauſa non præcedente.

Iudicis arbitrium regulari debet ſecundum terminos iuris, & equitatis num. 29. verſicul. Et facit generalis ratio.

Iudex quando ex aliqua cauſa vult recedere à iure communi,debet illam exprimere, & declarare nume. 29. in fine.

Cautela conſtituendi in mora fideiuſſorem de repreſentando antequam condemnetur is pro quo fuit promiſſum,ſi nouum commiſerit delictum quomodo procedat nu.26.& nu.31.ver.& licet dixerim.

Capitis pœna intelligitur de morte ciuili non autem de naturali nu.31.in fine.

Ceſſante vna ratione ex plurib. quibus lex inducta fuit ad aliquid diſponendum non ceſſat diſpoſitio legis.nu. 37. in fine.

Turbare iuriſdictionem eſt crimen læſæ maieſtatis. numero 33.

Opinio equior attendenda eſt num.37.verſicu.& nihilominus.

CONSILIVM LIX.

In hac Eugubina pœnæ conuentionalis ſtrictè & breuiter procedendo firmabo concluſiones aliquas,ex quibus fideiuſſorem Maſtricgij non teneri ad illum repreſentandum clariſſime apparebit.

1 ADSIT DEVS. Prima ſit concluſio quod cum relaxatio ſub cautione de repreſentando habeat vim abſolutionis ab obſeruatione iudicij, & illius loco ſucceſſerit ſecundum communem practicam de qua teſtantur Boſſ. in tit.de ſent.nu.61.& Brun.q.legal.17. poſt nu.10. ideo relaxatus ſub tali cautione non poteſt niſi nouis ſuperuenientibus inditijs reuocari Boſſ.d. nu.61.vbi quod ita ſeruatur,& in titu. de plurib. violen.num.114.Aymon.conſil.321.in fine ver. non omitto,Bruno.d.q.16.num.10.Thol. Non. conſil.103.num.5.

2 Secunda ſit concluſio quod quãdo Iudex nouis non ſuperuenientibus inditijs reuocat reum ſubdicta cautione relaxatum ſicut ipſe reus non ſe repreſentare per præallegata ; ita nec etiam tenebitur fideiuſſor qui nunquam cenſetur in plus obligatus quam principalis l.grecè §.illud ff.de fideiuſſor.Boſſ.in tit.de carcer.fideiuſſor.committen.nu.52.ver. non enim poteſt obligari fideiuſſor, & in terminis conſuluit Thob. Non. dict. conſil.103.num.5.& Hieronym.Gab.conſ.181. nu.25.lib.1.

3 Tertia ſit concluſio quod fideiuſſio de repreſentando,etiam quod non ſit in ea expreſſa cauſa pro qua fideiubetur prout expreſſa reperitur, in caſu noſtro adhuc ſemper reſtringitur ad cauſam pro qua reus principalis erat inquiſitus vide

licet

licet carceratus Gabr.d.conſil.181.nume.4.& 5. lib.1.& conſil.173.nu.11.lib.2. Rolan.conſi.58. nume.10.lib.1.Hercul.de caut.de non offenden. cap.23.nume.20.Marc.Anto. Eugen.conſil.68. nume.38.lib.1.

4 Quarta ſit cōcluſio. Quod licet magna ſit inter Doctores controuerſia, an fideiuſſor de repreſentando teneatur repreſentare illum, qui aufugit, vel ex conſcientia patrati criminis, vel ob timorem noui delicti ad curiam denunciati, etiam quod non adhuc citatus fuerit, nec forſan hodie dignoſci poſſit, quæ nam ſcribentium ſententia verior & rationabilior ſit, vt latè deduxi in mea pract.crim.par.1.tit.de carcerib.& carcerat.q.34. nume.54.& ſeqq. vſque ad nume. 62. Nihilominus quando contra Reum ſic ſub cautione prædicta relaxatum nulla ſuperueniāt inditia in cauſa pro qua fuit relaxatus, tūc ſine dubio fideiuſſor non tenetur illum repreſentare etiam quod pro nouo delicto, nec monitus, nec citatus, nec etiam accuſatus reperiatur prout pariter plurib. probaui in d.q.34.nume.62.ſeqq. vſq; ad nu. 69. Et ita alias, (vt ibi nume.68.in fine teſtatus ſum) obtinui coram ſapientiſſimo & integerrimo iudice, & pluries ſeruaui in vrbe.

5 Quinta & vltima ſit concluſio, quod quando quis citatur pro vno delicto, & citatus dubitat moleſtari ſuper alio poteſt à iudice ſuper delicto de quo dubitat moleſtari ſaluum conductum petere, ideoq; non ſolum poteſt, ſed etiam tenetur illum concedere Boſſ. in tit. de citatione nu. 35. & ſeq. vbi quod impium eſſet aliter dicere Clar. in pract.§. fin.q.32. verſi. Tu ſcis ad finem Tiber. Decian.conſil.96.per totum lib.3.Quintil. Mandoſ.in ſua pract.cōmiſſ.in tract.de ſignatur.grat. rubr.de ſalu.conduct. verſ.Iudex nonnunquam, vbi quod ita paſſim ſeruatur.

6 His ſic in iure firmatis concluſionibus concludo fideiuſſorem Maſtrichij nō teneri ad eum repreſentandum. Primò, quia noua contra eum non ſuperuenerunt inditia delicti pro quo carceratus & relaxatus fuit. Secundò, quia iam in partibus eſt notorium, quod ipſe imputatus & denuntiatus reperitur de alio nouo delicto. Tertio, quia Iudex non vult ipſi concedere ſaluumconductum pro alijs delictis prout tenetur. Et ita iuris eſſe cenſeo ſaluo, &c.

Secundum Reſponſum in eadem cauſa.

7 ADSIT DEVS. Licet dubitationes, & conſiderationes excellentiſſimi D. Prætoris doctiſſimè appareant, nō tamen recedo à prioribus ſcriptis; Aut enim fiſcus intendit pœnam ex eo quod fideiuſſor promiſerit repreſentare D. Maſtrichium, & tunc ipſum non teneri, etiam q Maſtrichius adhuc nō fuerit pro prætenſo nouo delicto condemnatus iuxtà ea quæ poſui in primo lib.q.34. num.59. Ex rationibus aliàs per me deductis, quas hic minimè repetendas cenſui, credirur clariſſimè apparere, & illis addo Marc.Ant. Eugen.in conſil.2. nu.34. ſeqq. pluribus & conſil.67.nume.1.ſeqq. & conſil.68. nume.10. ſeqq. & nume.41. ſeqq. lib.1. Quibus in locis pluribus comprobat fideiuſſorem de repreſentando non teneri per mutationem ſtatus rei principalis, & quod is condemnatus non fuerit, teſtaturque de veriori, equiori, & humaniori ſententia.

8 Addo etiam, quod in caſu noſtro res videtur eſſe extrà omnem difficultatem, quia contra Maſtrichium pro delicto pro quo fuit promiſſum ipſum repreſentare non ſolum non ſuperuenerunt inditia poſt ipſius relaxationem; ſed imò etiam claruit eius innocētia cum fuerit repertus verus delinquēs & occiſor, qui iam pro eodem delicto condemnatus extitit, quo caſu eo minus fideiuſſorem tenere ad ipſum repreſentandum pluribus probat Gabr.conſ.181.nu.6.& 7. lib.1. quem referendo ſequutus ſum d.q.34.nu.66.ſeqq.

9 Et in hoc capite non immorabor, quia iam video ex requiſitoria ad inſtantiam fiſci relaxata pœnam ab eo prætendi nō ex cautione de repreſentando, ſed ex promiſſione de non diſcedendo de ciuitate; Et quidem etiam ex hoc capite fiſcū nullum ius habere euidenter ex eo deprehēditur quod in prædictis dubitationibus iam pro veritate ſupponitur D.Prætorem dediſſe licentiam diſcedendi ex ciuitate; Iudicis autem licentia in omni actu pœnam excludit l.ait Prætor §.penul. & ibi glo.in verbo imputandum. ff.de minor.l.2. 2.§.Caſſius.ff.de aqua plu.arcē. l.furti. §. qui iuſſu. ff.de his, qui notan.infam.l.ſi quis. Id quod §. 1.& ibi glo.in verbo Iuſſus.ff.de iuriſd. omn. iudic.præſertim in propoſita facti ſpecie in qua expreſſe fideiuſſio de non diſcedēdo eſt reſtricta ad diſceſſum ſine licentia, tūc enim ſi de licentia appareat fideiuſſorem non teneri cōſuluerunt Caſephat.inter conſil.crim.diuerſ. conſil.87. nume. 846.lib.2.in parua impreſſione.Hippol. Rimina. in ex aduerſo allegato conſilio 135.nu.10. ſeqq. iuncto nume. 27. in fine lib. 2. (licèt in caſu ſuo non eſſet probata licentia, &c.) Bertaz.conſ.80. lib.1. Vbi loquitur in fortioribus terminis quando ſcilicet, de licentia non plenè conſtat; ſed diſcedens iuſtè credidi illam fuiſſe conceſſam à iudice; Et facit viua ratio, quia obligatio ad pęnā in caſu quo quis ſine licentia diſceſſerit, habet in ſe tacitam contrariam conditionem, vt non teneatur obligatus ſi diſceſſerit cum licentia cap. cum apoſtolica.§.fina. verſic. Nam & in Lateranenſe conſilio, & ibi glo.in verbo datur. Intelligi extrà de his, quæ fiunt à prælat.ſine conſen.&c.l. Inter ſocerum.§.cum inter.ff.de pact.dotal. Tacita enim conditio impedit ortum actionis & obligationis ſicut expreſſa.l.Item quia. §.huius rei & ibi gl.in verbo malè petitur & cōmuniter Doct. ff.de pact. fideiuſſorq; obligatione in certum caſum nō cenſetur obligatus vltra illum. l. fideiuſſores Magiſtratuum.§.Aurelio, & l. ſi in pignore ff.de fideiuſſor.cum alijs per Riminald. d. conſil. 135. nume.8.& ſeq. & per Doctiſſimum Oldrad. conſil.11.nu.25.ſeqq.

10 Poſſem plura alia ad comprobationem huius concluſionis in medium afferrè, ſed quia cum indubitatam video cōuertam me ad dubitationes contra Maſtrichium excitatas; & in primis non obſtat, quod licentia non ſuffragetur niſi verbis expreſſis interuenerit, vt in his terminis reſpondet

det Riminal.d.conſil.135.nume.19.nec diſſentit Bertazz.d.conſ.80.nu.11.Quia iam præſupponitur verbis expreſſis licentiam datam à iudice, qui etiam ſi non dixerit damus licentiam, dixit tamē alia ſimilia verba licentiam inferentia, & quod ex verbis infertur expreſſum dicitur etiam quod pro forma expreſſio requiratur Aymon. conſilio 149.num.11.& conſil.257.num.6.& in tracta.de antiq.tempor.par.1.ſect. ampliatur nunc nu. 58. Roland.conſil.27.nu.34.ſeqq.lib.4.Cæpha. conſil.74.num.20.ſeq.& conſil.82.nu.75.lib.1.

11 Nec etiam obſtet quod prædicta licentia non ſuffragetur ex eo quod non fuerit data inſcriptis ad tradita per me in primo lib.q.30.nu.184. poſt Boſſ.in titul.de carcer.fideiuſſor.committen.nume.46.& 48.ex quo in inſtrumento fideiuſſionis de qua agitur illa clauſula ſine licentia debeat extendi de licentia in ſcriptis tanquam de communi ſtilo ſolita per notarios apponi in ſimilibus fideiuſſionibus prout teſtatur Bertazz.d. conſ.80. num.11.& dixi etiam dicta q.30. nu.184. & propterea vel habeatur pro appoſita l. vt liberis C. de collat.Aymon.conſil.34.num.5.Cæphal.conſil.88.num.1.ſeqq.lib.1.Gabr.lib.6.titul.de conſuetud.concl.3.nu.55.vel eam ſaltim poſſit apponere notarius qui ſemper præſumitur rogatus in

a inſtrumentis conſuetas clauſulas a apponere Gabriel.d. concl.3. num.1. præſertim in caſu noſtro in quo iam in primo inſtrumēto ad erat hæc clauſula in ſcriptis indeque contrahentis conſuetudinem ſic ſe obligantis eum prędicta clauſula videtur probata ad tradit.per Menoch. conſi.37. nu. 39.ſeqq.lib.1.cum alijs ex aduerſo allegatis.

12 Nam pro reſponſione negatur primò aſſumptum quod.ſ.hęc clauſula in ſcriptis ſit ſolita per notarios in huiuſmodi fideiuſſionibus apponi; & qui ſtilum ſeu conſuetudinem allegat probare debet Pariſ. conſil.168. nume.15. lib.4. Roland. conſil.4.num.35.lib.3.deciſ.lucen.Ludou.36.nume.6.par.1.Maſcard.de proba.lib.3. concl.1338. num.1.& ſeq.Rota diuer.par.3.deciſ.1009.nu.1. nec de tali ſtilo teſtatur Bertazz. in ex aduerſo citato conſil.80.num.11. quia non loquitur de aliqua forma concipiendi fideiuſſiones huiuſmodi, ſed de licentia, quæ per iudices datur, retentis in carceribus qui ſecundum communem practicam non relaxantur ſine Bullettino vt ibi per eum, & per Parid.de Put. de Sindicat. in verbo carcer. & carceratus cap.5.incip.& licet nu.1.& ſeq. fol.mihi 144.& per Auguſt.ad Ang. de malef. in verbo fama publica poſt num.9.1.verſic.& nota,& dixi latius in primo lib.q.30. num.91.& ſic non facit ad caſum, prout etiā nec moueor ex ijs, quæ ego teſtatus ſum in primo lib. q. 30. nume. 184. tum quia ibi pariter loquor de fideiuſſionibus, quæ fiunt pro retentis in carceribus licet latioribus, non autem de retentis per ciuitatem, & tamen ēt pro ijs quandoque factas fideiuſſiones etiam ſine clauſula in ſcriptis concipi ſolere pariter teſtatus ſum d.q.30.num.60.tum etiam quia hęc mea atteſtatio intelligenda eſt de ſtilo vrbis non autē de ſtilo ſtatus ſereniſſimi Ducis Vrbini in quo verſatus minime fui ad trad.per Alexand. conſil. 5.circa primum dubium colum.penultim.ſub nume.11.in fine verſic.item reſpondeo lib.3. Gabr. tit.de prob.concl.4.nu.3.verſ. concorda iſtas Rolan.conſ.94.nu.22.lib.4.Hipp.Rimin. conſ.245. nu.41.ſeqq.lib.3.

13 Et licet in primo inſtrumēto fideiuſſionis fuerit appoſita clauſula in ſcriptis, non tamen per hoc cenſetur repetita in ſecundo, immo contrarium, quia ſi in ſecundo voluiſſent partes dicere ſine licentia inſcriptis obtinenda, ſic vtique expreſſiſſent ſicut expreſſerūt. in primo, ideo quod non fuit expreſſum habetur pro omiſſo l. ſi cum dotem in princip.ff. ſolut.matrim.l. ſi extraneus ff.de condit.& ob cauſ. præſertim in ſtipulationibus & fideiuſſionibus in quibus cum ſint ſtricti iuris ideo in illis tantum dictum quantum ſcriptum l.quicquid aſtringendæ ff.de ver.obligat.l. Blanditus C.de fideiuſſor.Cur.iun. conſ.36. nu. 5.Rolan.conſ.58.nu.20.lib.1. Boſſ.tit. de carcer. fideiuſſor.committen.num.46. verſic.dico quod vbi iuncto nu.48.in fine verſic.ſed tamen, vbi dicit quod in huiuſmodi fideiuſſionibus maxime, attendēda eſt forma verborum, & niſi verba ſint clara non dicitur cōtrauentum, & propterea iſto caſu alternatiue ſufficere licentiam aut verbis expreſſam aut in ſcriptis redactam, voluit Riminal. in ſæpius ex aduerſo allegato conſil.135. nu.19. & hinc ſequitur quod cum contrahentes diuerſo modo ſeruauerint, quia ſcilicet vna vice appoſuerunt clauſulam in ſcriptis, altera autem vice non appoſuerint non poteſt notarius illam apponere ſub prætextu, quod ſit rogatus apponere omnes clauſulas conſuetas, quod enim vario modo, & difformiter obſeruatur non dicitur cōſuetum, prout in his terminis ſcripſerunt Iaſ. in l. vt liberis nu.14.verſ.limita tamen C.de collat Neuizz. conſil.28.num.1.& 2.Gabriel.titul.de conſuetu. concluſ.3.num.32.lib.6. Cæphal. conſ.88.num. 13.libro primo.

14 Præterea illa concluſio quod notarius præſumatur rogatus apponere omnes clauſulas cōſuetas intelligēda eſt vno modo ſcilicet de illis clauſulis, quæ ſunt de natura contractus, & ſine quibus contractus non ſubſiſtit, & tunc ad eaſdem clauſulas poterit idem notarius extendere etiam dictionem, & cætera vt bene demonſtrant Tira. in tract.de conſtitut.limitat.31.num.3. verſic.l. & ſub verbo, & cætera Couarr.variar.reſolu.lib. 1.cap.15.num.9.Cæphal.d.conſil.88. nume.1.& ſeqq. lib.1. vbi alios refert. Secus autem ſi vellet extendere ea ſine, quibus inſtrumentum poteſt ſubſiſtere, & tunc accidentalia ipſius contractus & inſtrumenti vt per eundem Tiraq.vbi ſupra d. limitat.31.num.2.& num.10.Couarru. vbi ſupra d.num.9.verſ.ſimiliter,&c.Cæpha.d. conſ.88.nume.13.Hab.d.concluſ.3. num.23. ſed ſic eſt quod inſtrumentum fideiuſſionis æquæ ſubſiſtit ſi dicatur ſine licentia ſimpliciter ac ſi dicatur ſine licentia in ſcriptis, ergo, &c.

15 Addo etiam, quod prædicta concluſio, quod ſcilicet notarius cenſeatur rogatus apponere in inſtrumento clauſulas conſuetas non poteſt applicari caſu noſtro, quia hic non agitur de apponendo aliquam clauſulam apponi ſolitam in inſtrumento, prout eſt conſtitutum præcarium, iuramentum Hipothecaria, & ſimiles, in quibus Doctores loquūtur & exemplificant, ſed ſumus

in

in apponen.verbum quod reſpicit ipſam ſubſtantiam contractus, quo caſu etiam quod in alijs cõtractibus fideiuſſionis, iſtud verbum eſſet ſolitũ apponi ſi non eſt appoſitum habetur pro omiſſo nec poteſt per notarium aut per conſuetudinem ſuppleri, vt bene declarat Angel. videndus in l. licet per illum tex. C. loca. quem ſequitur Iaſ. in d. l. vt liberis, num. 14. verſicu. ſecundo limita C. de collat. Et generaliter tradiderunt Socin. iunio. conſil. 124. num. 48. lib. 1. Cæphal. dict. conſi. 88. num. 20. Gabr. d. concluſ. 3. num. 27. in 4. limitat. & tanto minus poteſt in caſu noſtro tractari de apponendo in inſtrumento fideiuſſionis clauſulam in ſcriptis cum etiam notarius inſtrumenti, copiam partibus tradiderit, & lis ſuper inſtrumẽto fuerit mota Gabr. d. concluſ. 3. nu. 42. & 45.

16 Et nihilominus crederem (& ita apud nos indiſtinctè ſeruatur) quod etiam quod fideiuſſio expreſſe conſtaret de licentia in ſcriptis obtinenda adhuc eſt tutus fideiuſſor ſi iudex oretenus tantum licentiam conceſſiſſet vel coniunctis oculis diſceſſum permiſiſſet per illud vulgare, quod Turpe eſt fidem quomodocunque datam fallere l. 1. ff. de conſtitu. pec. l. conuentionum. ff. de pac. cap. 1. extra de dolo, ſed turpius eſt ſub iudicis fide publica quem deceptum remanere l. 1. cum ibi notat. C. de his qui ven. ætat. impetra. eſt enim fides fundamentum iuſtitiæ, & ideo vbi fides non ſeruatur ibi iuſtitia defecit, quia ſub fide lex & iuſtitia continetur §. feſtinabis in authent. de mandat. princip. & propterea, quod plus eſt ſecuritatem bannito datam à iudice, etiam quod eam dare non debuiſſet ſeruandam eſſe, ne is ſub fide publica decipiatur ſcripſerunt Bar. in l. is qui reus, num. 12. ad finem ff. de publ. iudic. Alber. in l. præſenti nu. 8. poſt med. verſicul. Sed ſi hoc caſu C. de his qui ad eccleſ. confugiunt Menoch. de arbitr. lib. 1. quæſt. 81. num. 12. & lib. 2. caſu 336. nume. 27. & 33. & caſu 337. num. 5. & ſequen. Clar. in pract. §. fin. q. 32. verſic. ſed hic quæro in fine. vnde tanto magis ſeruanda eſt licentia data Maſtrichio a iudice oretenus, licet eam debuiſſet dare in ſcriptis ne de fidei publicę violatione arguatur, & hæc reſponſio ſit ex abundanti deducta, quia vt dixi ex inſtrumento minimè colligitur licentia debuiſſe dare in ſcriptis.

17 Et ſic concludo quod ex quo in inſtrumento fideiuſſionis non eſt appoſitum verbum in ſcriptis, non poteſt idem verbum per notarium extendi ſub clauſula, &c. Primò quia non probatur ſtylus in ſtatu Sereniſſimi Ducis Vrbini, quod huiuſmodi fideiuſſiones ſtipulentur cum prædicto verbo inſcriptis, ſecundo quatenus hoc probaretur non poteſt per notarium ſuppleri, quia non reſpicit clauſulas confirmatorias contractus, ſed formam, & ſubſtantiam ipſius contractus. Tertio quatenus etiam expreſſe in dicto inſtrumento eſſet promiſſum, quod Maſtrichius non diſcederet ſine licentia in ſcriptis obtinenda, adhuc per ſententiam oretenus datam fuiſſet tutus fideiuſſor.

18 Ad id autem quod non ſufficiat licentia iudicis, ſed quod requiratur etiã licentia fiſci ad trad. [illegible] Hippol. Riminal. dict. conſil. 135. num. 35. ex Bart. & Bald. quos allegat in l. neque ff. de in ius vocan. & Parid. de Put. de ſindic. d. cap. 5. verſi. & licet ad finem reſponſio eſt facilis, nam allegata per Riminal. loquuntur in valde diuerſis terminis nempe in licentia danda pro relaxatione carceratorum, non autem in licentia danda detento ſub fideiuſſione per ciuitatẽ cum expreſſa promiſſione quod non diſcedet ſine licentia iudicis, iſto enim caſu ſola iudicis licentia abſque cõſenſu fiſci ſufficiet. Bertazz. d. conſ. 80. num. 13. & ita paſsim apud nos ſeruatur; & tamen aduertatur, quod Bartol. Bald. & Pariſ. per Riminald. allegati nec etiam dicunt prout ipſe prætendit, quod carceratus non poſſit per iudicem relaxari ſine licentia partis & fiſci, quia ſi hoc dicerent eſſet cõtra trad. per eundem Parid. in d. capitul. & licet in princip. & num. 1. vbi pluribus probat tutum eſſe cuſtodem qui carceratum relaxat de mandato iudicis licet ſecus ſi ſine eius mandato Angel. in d. l. neque §. qui in ius num. 1. ff. de in ius vocan. vbi eam reddit rationem, quia ſcilicet eius eſt relaxare cuius eſt carcerare Ang. de male. in verbo fama publica num. 90. verſi. & iſto caſu bene aduertat iudex cum alijs a me relatis in primo, lib. q. 31. nume. 91. ſed tantum dicunt quod ſola partis & fiſci licentia ſine iudicis mandato non ſufficit, & bene dicunt prout etiam voluerunt Boer. deciſi. 217. num. 24. Franc. Becc. conſil. 44. num. 34. lib. 1. ſed nihil ad rem.

19 Pariter & ad id quod licentia alicui data de diſcedendo de ciuitate ſit intelligenda dummodo fideliter diſcedat Afflict. deciſi. 307. num. 2. Rolan. conſil. 79. nu. 71. lib. 3. Riminal. d. conſil. 135. num. 20. & propterea quod non debeat ſuffragari d. Maſtrichio qui poſt diſceſſum non ſe fideliter geſſit, tum quia interuenit inſtrumento illicito, tum etiam quia ſtat latitans & fugitiuus l. fulcinius §. quod latitare ff. de edil. edict. cum alijs allegatis reſpondetur retorquendo argumentum quod quanto magis licentiatus poſt diſceſſum, prætenditur a fiſco delinquens tanto magis fideiuſſor liberatur per mutationum ſtatus cum omnis promiſſio ſiue de repreſentando ſiue etiam, de non diſcendendo habeat in ſe tacitam conditionem rebus ſic ſtantibus & non alias cap. quẽadmodum & cap. clericus extra de iure iuran. l. fi. ff. qui ſatiſd. cogan. cum alijs per me relatis in 1. lib. q. 34. nu. 40. ſeqq.

20 Et ſic hodie D. Maſtrichius latitat, & fugitiuus apparet hoc ideo eſt quia timet pro prætenſo nouo delicto capi, & carcerari iuxta mandatũ relaxatum per iudicem ideo magis fideiuſſor liberatur quia facto iudicis impeditur vt pariter probaui d. q. 34. num. 46. ſeq. Et ad liberationem fideiuſſoris non refert quod licẽtia fuerit data per iudicem ſub aliqua conditione tacita vel expreſſa quia ſufficit datam eſſe licentiam cum fideiuſſor noluerit ſe vlterius obligare, quam vnquam ad tempus datæ licentiæ, & obligatus ad vnum tempus, non cenſetur ad aliud tempus obligatus l. Lutius la ſecunda §. Paulus & ibi Bar. ff. de adminiſtr. tutor. Neuizz. conſil. 51. nu. 28.

21 Quæ omnia & ſic latiſſimè demonſtrent fideiuſſorem iſtum eſſe in caſu abſolutionis, negari tamen ſaltim non poteſt quin rem dubiam reddant, at in dubio fideiuſſorem non teneri nec pœ-

nam

nam exigi poſſe iudicandum eſt. Calephat.d.conſil.87.num.17.Gab.conſi.181.num.76.ſeq. lib.1. & conſil.173. numer.4. & 23. lib. 2.

LAVS DEO.

Tertium Reſponſum in eadem cauſa.

22 ADSIT DEVS. Aduerſus Miſtrichios Ciues Eugubinos adhuc in præpoſita Eugubina prætenſe fractæ fideiuſſionis dantur per Excellentiſs. D. Piſauri Locumtenentem infraſcripta dubia.

23 Primo ſcilicet quia Farin.in q.4.num.25.cenſet ac exemplificat in iudicis reſidere arbitrio nouis etiam nõ ſuperuenientibus inditijs ſuper antiqua cauſa repreſentationem requirere. Et præterea idem Farin.q.34.num.78. comprobat cauthelam requirendi antiqua ex cauſa tanquam approbatam frequentiori calculo licet ſuadeat abſtinendum vbi noua non ſuperuenerint inditia vt cõſcientiæ ſatisfiat, animæq; ſaluti cõſulatur.

24 Secundo quoniam ſi recte inſpiciantur ſcribẽtes ad fideiuſſoris excuſationem vbi reus nouum patrarit delictum omnes explicant de capitali crimine, & quo reus repreſentatus comparens periculo vitę ſe ſubijceret vt legere ac videre eſt apud omnes maioremvè partẽ illorum qui ſuper hoc ad eorundem Eugubinorum fauorem adducti allegatique fuere.

25 Tertio quia in defenſionibus ac allegationib. iuris præſupponitur quod interuentus pro teſte minimè ſit actus prohibitus quinimmo ſit legitimus iuxta tex.in l.penultim.C. de hæret. & Manich.ac munus publicum ac neceſſarium toto titul.extra de teſt.cogen. & quod ad euitãdum delictum ſit pro teſte interuentus cauſalis pręſumẽdus, fiſcoque incumbat onus deducendi, quod ſcienter ac præmediatè doloſeque fuerit ad eum deuentum, hoc agitur eorum præſuppoſito ſtante videtur quod minime à repreſentatione detur excuſatio cum vt ſupra ſcribentes ad fauorem ac excuſationem fideiuſſoris fundent ſe ſuper nouo delicto graui tamen & capitali, ſtanteque eodem præſuppoſito videtur quod detegatur militarem adhuc fugam & latitationem abuſumque pręten ſę licentiæ, & ſic adhuc ſuper his vigere fundamẽta fiſci non apparente præſertim iuxta communem practicam alias atteſtatam quod in ſcriptis ſit obtenta, & cum ita ſuadeant præcedentes promiſſiones, & ex eis etiam ita inferat illa dictio, & cætera.

26 Quarto quoniam licet Farinac. diſtinctionis federe vtatur in allegata q.34.num.62. Attamen fatetur vidiſſe pluries in practica ſeruari, quod condemnatio exigatur rei præſentandi vt fideiuſſori competat excuſatio de qua etiam practica Scapp.de iu.non ſcrip.lib.5.c.72.num.2. at hic nulla apparet nedum condemnatio, ſed neq; etiã inquiſitio formata.

27 Quinto & vltimo quia nullibi apparere videtur quod pro parte fideiuſſoris aliqua fuerit cura ac diligentia adhibita pro filio repreſentando, & nihilominus Cæphal.conſil.164.num.25. vol.2. qui in terminis conſuluiſſe videtur indicat ac cẽſet diligentiam vti neceſſariam præceſſiſſe ac præcedere debuiſſe quinimmo nec adhibitionem diligentiæ excuſationem præſtare, & ad excuſationem ſufficere ſentire ac probare videtur Do. Farinac.quæſt.34.num.16.& ſeq.vſque ad 20. & ex his præcipue non videtur excuſationi ſocius, &c.

LAVS DEO.

Finis Dubiorum.

28 ADSIT DEVS. Multum debeo Excellentiſſimo Domino Locumtenenti Piſauri poſtquam ea quæ per me pluribus implicatum negotijs breuius forſan quam par eſſet, & currenti ferè calamo ad fauorem Dom. Ioann. Mariæ Maſtrichi & eius fideiuſſoris ſcripta fuere impugnare conatur in ſuis doctiſſimis dubitationibus ex ijs, quæ ego idem alias ſcripſi, & ad publicam vtilitatem imprimi curaui, ſed quidem dubitationes prædictæ licet etiam ſtricte prout ſapientiſſimi iudicis eſt difficultatem præſeferant adhuc tamen eas, ex infraſcriptis facile dilui poſſe arbitratus ſum.

29 Et quo ad primam dubitationem, dico quod reus relaxatus ſub fideiuſſione reuocatur quãdo que etiam nouis non ſuperuenientibus inditijs iudicis arbitrio non ſimpliciter & abſque cauſa, ſed iuſta concurrente cauſa, & non aliàs; cauſę autem erunt. Prima ſi quando iudex vult expedire cauſam & dubitatur de condemnatione corporali, ſecunda quando proceſſus non fuit perfectus nec purgata inditia tertia quando iudex ſperat, alia noua inditia de proximo, ita hæc tradidi, & exemplificaui in titul.de inquiſ.q.4.poſt nu.25. verſ.limita præcedentem ampliationem lib. primo. Quod ſi cauſa non præcedente iudex relaxatum ſub fideiuſſore recarcerauerit, non ſolum tenetur parti ad damna & intereſſe, ſed etiã poteſt criminaliter puniri vt dixi d.q.4.num.25.in fine, & latius in titul. de carceribus, & carcerat. q.27. nume. 134. & ſeqq. & facit generalis ratio quod quando iudicis arbitrio aliquid a lege vel ab homine commiſſum eſt, id vtique intelligitur dummodo procedat, ſecundum terminos & tramites iuris, & æquitatis; & iuſta cauſa ſic ſuadente alias ſecus l.1.ff.de vſur.c.iudicet ille verſic. bonus iudex 3.quæſt.7. Marſi.ſingul.397.incip.arbitrium Menoch.de arb.q.lib.1.q.9.nume.3.& 4. & q.77. num.1.cum alijs per me allegatis in titul.de indi. ad tortu.quæſt.37.num.194.& ſeqq.immo quando iudex ex aliqua cauſa vult recedere a regula iuris communis propter arbitrium ſibi a lege conceſſum debet dictam cauſam exprimere & declarare Felyn.in c.1. poſt num.50. verſ.& prædictis adde de conſtitu.& in cap. cum ordinem poſt nume.8.verſicul.bene facit de reſcript.Abb.& communiter omnes in capit. ſicut de re iudi. Riman. conſil.483.num.13.& 14.& ibi Mandoſ. in addi. & conſ.499.num.3. & dixi in tit. de delic. & pen. q.17.nu.63.

30 Sed in caſu noſtro iudex non ſolum nullam, habet cauſam ex prædictis reuocandi Dom. Maſtrichium verum etiam reperto vero delinquẽte

iam

iam pro eodem delicto pro quo Maſtrichius tenebatur capitaliter condemnato, detectaque ipſius innocentia ſe repreſentare contingeret, non poſſet niſi abſolui. Quo caſu fideiuſſorem nullatenus ad repreſentandum teneri pluribus docet Gabr. conſil. 181. num. 6. & 7. lib. 1. quem referendo (prout aliàs dixi) ſequutus ſum in titul. de carcerib. & carcerat. quæſt. 34. nu. 66. & ſeqq. & certe nimis a iure, & æquitate alienũ eſſet dicere quod quando reus ſub cautione de repreſentando relaxatus innocens detectus abſoluendus, eſt poſſit per iudicem pro eadem conficta cauſa ad carceres remitti, nec vnquam talia fieri vidi, & audiui in vrbe, quæ omnium aliarum ciuitatũ, & mater & magiſtra eſt. Et licet dixerim in d. q. 34. num. 78. & ſeq. communiter eſſe receptam in practica cauthelam illam requirendi relaxatos ſub cautione de ſe repreſentando, & eorum fideiuſſores cõſtituendi in mora antequam ipſe relaxatus banniatur ſeu condemnetur pro nouo delicto dixi, tamen etiam ibidem, quod hæc cauthela inuenta eſt ad illaqueandas animas iudicum tanquam declarari debere vt non procedat quando pro antiquo delicto noua non superueniunt inditia, tũc enim cum fiſci inſtantis dolus & malitia ſit aperta, poterit dici conſtitutus in mora cum requiratur ad repreſentandum eum quem de iure repreſentare non tenetur vt pariter dixi & probaui in d. q. 34. nu. 63. & ſeqq.

31 Quoad ſecundam & tertiam dubitationem dicitur quod fideiuſſor non tenetur etiã quod reus principalis commiſerit delictum quod mortis pęnam non mereatur, & ſic etiam quod ſi ſe repreſentaret periculo vitæ non ſe ſubijceret, quod optime probat tex. in l. ſed & ſiquis ff. ſi quis cau. vbi capitaliter condemnatus in propoſito accipitur non ſolum condemnatum in mortem naturalem, ſed etiam in exilium vt patet ibi reum capitaliter condemnatum accipere debemus qui morte exiliové coercitus eſt, & ibi magis expreſſe hoc notat gloſſ. in verbo morte & in verbo exilio, & poſt gloſſ. Alex. in ſummario Bar. in princ. in ver. item nota quæ dicatur cauſa capitalis Alberi. nume. 1. in 1. notab. Iaſ. poſt num. 1. Ang. ante nu. 1. verſic. ſequitur in tex. qui morte, &c. & pro hac interpretatione facit illa vulgaris, & communis concluſio quod quando a lege facta eſt mentio, capitalis pœnæ, ea vtique intelligenda eſt nõ de pęna mortis naturalis, ſed ciuilis videlicet deportationis relegationis aut exilij ad gloſſ. in l. 1. in princip. in verbo capitali C. ne chriſtia. macip. afflict. deciſ. 404. nu. 14. verſicul. quarta difficultas Foller. in princip. crim. in verbo pœnis debitis feriantur num. 48. Clar. in pract. §. fin. q. 67. in prin. Menoch. de arbitr. lib. 2. caſu 316. nume. 10. cum alijs per me cumulatis in titul. de delict. & pen. q. 19. num. 1. & ſeqq.

32 Facit etiam quia omnes fere rationes, quibus Doctores mouentur ad concludendum liberari fideiuſſorem de repreſentando, ex eo quod principalis reus aliud commiſſerit delictum, & ob id timore Curiæ aufugerit æquè procedunt ſiue delictum commiſſum mereatur pęnam mortis ſiue aliam mitiorem prout late deduxi in tit. de carcerib. & carcera. d. q. 34. num. 40. & ſeqq. & inter prędictas rationes ea potiſſimum generalis eſt, & cõprehendens etiam delicta non capitalia quia ſcilicet difficultas repreſentandi ſuperueniens poſt obligationem fideiuſſoris ipſum à mora excuſat de qua pariter dixi ead. q. 34. num. 44. & ſeqq. ex Marſi. Gabr. Cæphal. Thob. Non. ac alijs ibidem per me allegatis. Quibus ſtantibus dico, quod licet in propoſita facti ſpecie ceſſaret ratio conſiderata per Doctores propter vitæ periculum, nõ tamẽ per hoc ceſſant aliæ rationes prædictę, ideo ſubintrat alia concluſio, quod quando legis diſpoſitio fundata eſt in pluribus rationibus quarum vnaquaque de ſe ſufficiẽs eſt ad illam diſpoſitionem inducendum tunc etiam, quod aliqua ex eis ceſſet, non per hoc tamen ceſſat ipſa diſpoſitio §. affinitatis ac §. ſocrum inſtitu. de nupt. l. ſi non lex Eliaſentia, & ibi Bald. & Imol. ff. de hær. inſtituen. cum alijs per Tiraquell. in tract. ceſſan. cauſ. limit. 22.

33 Sed in caſu noſtro tollitur omnis difficultas ex facto, quia ex intimatione ſeu requiſitione facta DD. Maſtrichis ac etiam ex delegatione cauſæ factam per Sereniſſimum Do. Ducem Vrbini ſub die 29. Maij 1596. Domino Prætori Piſauri apparet quod Curia prætendit contra Dom. Io. Mariam plura crimina, & præſertim illud, quod deliberate & appenſate diſceſſerit ex ciuitate Eugubij ad interueniendum in Caſtro Fractarum, & in Abbatia montis Coronæ ſtipulationi inſtrumenti renouationis ad fauorem Dom. Cæſaris Comiti Bentiuolij factæ per illos fratres hęremitas de bonis & iuriſdictione Carpinarum, & ſic ex tali intimatione apertè dignoſcitur, quod pro parte fiſci contra ipſum Domin. Ioann. Mariam prætenditur crimen turbatæ iuriſdictionis, & læſæ maieſtatis iuxta ea quæ poſt antiquiores ſcripſerunt Gig. in tracta. de crim. læſ. maieſt. lib. 1. titul. qualiter & a quibus crimen. læſ. maieſtat. committit. q. 22. num. 1. & ſeqq. Menoch. de arb. lib. 1. caſu 220. Decian. in ſuis tract. crimin. tom. 2. lib. 7. ca. 9. & quod hoc ſit verum apparet quod alij aſſerti complices qui aufugerunt fuerunt capitaliter ſic pro turbata iuriſdictione condemnati, & eorum bona publicata. Nec refert quod DD. ſcribentes pro Dom. Ioann. Maria pręſupponant ipſum non deliquiſſe prout ego etiã credo quod nec deliquerit nec talẽ animum habuerit, quia ſatis eſt quod fiſcus prætendat contrarium, nec propterea poteſt idem fiſcus in noſtro præſuppoſito ſe fundare cum illud impugnent vulgata regula ex eo de regul. iur. in 6.

34 Et ex prędictis ceſſant etiam ea quę de licentia non data in ſcriptis de abuſu prætenſę licentię in dubitationibus deducũtur vltra quod iam ſatis in alijs allegationibus fuit reſponſum.

35 Quoad quartam dubitationem dico, quod licet in q. 34. nu. 62. in fine dixerim ſępius vidiſſe, in practica ſeruari illam opinionem, quod ſcilicet niſi fuerit ſequuta condemnatio rei principalis fideiuſſor de illum repreſentando non excuſetur, hanc tñ practicam teſtatus ſum in terminis, primi capitis diſtinctionis ibidem per me adhibitę quando ſcilicet ſuperuenerunt noua inditia illius delicti pro quo reus carceratus, & relaxatus cautionem pręſtiterit, ſi vero noua non ſuperuenerint

nerint indiria, tunc etiam nulla ſequuta condẽnatione fideiuſſorem non teneri ad reum repreſentandum & verius dixi,& in practica ſeruatum fuiſſe teſtatus ſum ibidem,nu.68.aad finem. Nec ſcap.ex aduerſo allegatus in tract.de iu.nõ ſcript. lib.5.c.72.nu.3. teſtatur de contraria practica, ꝙ ſcilicet non liberetur fideiuſſor niſi ſequuta condẽnatione rei principalis.Imò expreſsè dicit contrarium,ꝙ ſcilicet per ſolam inchoationem.Proceſſus liberetur fideiuſſor,vt patet ibi dum dicit. Dummodo tũc proceſſus inchoatus nõ fuerit,& ita teſtatur in Romana curia & Bononię ſeruari.

36 Sic & pariter dato, quod magis cõmunis opinio ſit fideiuſſorem teneri ad repreſentandum Reum non ſequuta condemnatione prout teſtatus ſum d.q.34.num.59.in fine. Hęc tamen communis opinio per me etiam rationabiliter declaratur, vt procedat quando noua ſuperueniunt inditia aliter ſecus; Et hanc diſtinctionem dicto nume. 68. in fine dixi multum æquam & rationabilem,& ab ea in conſulendo & iudicando nõ recedendum; nec talis declaratio repugnat prædictæ magis communi opinioni, quia Doctores eam tenentes ſimpliciter loquuntur, nec eorum ſententiam etiam in caſu non ſuperuenientium inditiorum procedere affirmant: ideò ratione, & æquitate ſic ſuadente non fuit abſurdum dict. communem ſic declarare & limitare, & in concurſu opinionem eam eſſe attendendam, qua diſtinctione vtitur ſatis in iure receptum eſſe poſt gloſ. in cap. ſcientes in vltima gloſ. in fine extra de cenſib. ſcripſerunt Conrad. in ſuo Breuiario tit. de ſentent. nume.31. Franc. deciſio.817. nume.10.parte ſecunda.Oſaſch. deciſio. Pedemon. 21.nume.16.& Ioſeph.Ludouic. deciſio. Lucen. 29.nume.80.& ſequentib.parte prima, cum pluribus alijs quos allegare ſuperfluum eſt.

37 Vltra quod poſſet etiam forſan attentari prout in prioribus ſcriptis etiam annui hodie non eſſe ſatis expeditum,quæ nam ſit magis communis opinio cum poſt primam libri mei ęditionem pro opinione ad fauorem fideiuſſoris ſuperuenerint doctiſſimi, & grauiſſimi ætatis noſtræ conſulentes cum Marc.Anto.Eugen.conſi.2. num.34. & ſequentib.& conſil.67.num.1.& ſeqq.& conſil.68.nume.10.& ſeqq.& num.41.& ſeqq.teſtantem contrariam opinionem eſſe veriorem æquiorem & humaniorem,prout etiam eandem æquiorem ego etiam teſtatus ſum in d. q.34. nume.62. & Honded.conſil.115. nu.12. & ſeq. 17. & ſeqq. 38. & ſeqq. poſt Menoch. & Ioan. Baptiſtam in locis per eum relatis, & nihilominus dato quod opinio cõtra fideiuſſorem ſic magis communis: Adhuc tamen cum cõtraria ad fauorem fideiuſſoris dixi æquior ſit, illa vtique attendenda eſt, & non communis: ſicuti poſt antiquiores quos allegat conſulendo tradiderunt Mantua. conſil. 121.nu.3.lib.2.Port.Imolen.conſi.42.nu.3. Cęphal.conſil.93.nu.6.lib.1.& conſil.166.nu.17.& ſeqq.lib.2.Thob.Non.conſ.31. nu.11.& cõſ.94. num.11. Præſertim in caſu noſtro in quo negari non poteſt quin D. Io. Maria ſit factus in repreſentabilis culpa & facto iudicis,qui delictũ,quod prætenditur ab ipſo patratum in requiſitione ſibi facta ad ſe repreſentandum intimauit,& patefecit; capturamque contra ipſum decreuit, quo caſu ſubintrant per me tradita in dict. quæſt. 34. nume.46.& ſequentib.Et etiam tetigi in vltimis allegationibus.

38 Ad vltimam dubitationem de non adhibita diligentia in repreſentando D.Io.Mariam iuxta conſ.Cęph.164.nu.25.Reſpõdetur pluribus modis; Et primò dicetur in facto quod imò conſtat de diligentia prædicta cum D. Valerius contulerit ſe ad ciuitatem Piſauri, ſupplicaueritque Sereniſſimo Duci vt permitteret eius filiũ ſe repreſentare in Arce Piſauri abſque eo quod à birroarijs duceretur;& tamen hoc minimè obtinuit niſi præſtita quadam alia fideiuſſione quam inuenire non potuit.

39 Secundo reſpondetur Cephalum ex aduerſo allegatum in d.conſil.64. nu.25. minimè dicere, quod quando Reus eſt effectus irrepreſentabilis ex eo quod aufugerit timens capi à curia propter nouum delictum vlla requiratur pro parte fideiuſſoris diligentia ſed, extra terminos huius caſus ſolum concludit, quod fideiuſſor de repreſentando reum non tenetur quando adhibita diligentia de illum repreſentando non potuit, ergo, quod niſi adhibeatur diligentia fideiuſſor teneatur in terminis fugæ & timoris ante dicti, nec Cœphalus dicit, nec ex eius verbis colligi poteſt.

40 Tertio reſpondetur, quod difficultas, ſeu impoſſibilitas repreſentandi Reum, & deſuper diligentia adhibita, vel non adhibita non eſt ſufficiens cauſa ad liberandum, vel non ad liberandum fideiuſſorem; quia ſecundum veriorem opinionem fideiuſſor tenetur non obſtante quacunque difficultate impoſſibilitate ac diligẽtia adhibita,vt plenè probaui in tit.de carcerib. & carcerat.d.q.34.num.16.& ſeqq. ſed benè ſolum attenditur an propter nouum prætenſum delictum & illius timorem ſit factus, vel non factus reus ipſe irrepreſentabilis.

41 Quarto & ijs ceſſantibus dicitur,quod ex quo fuga D.Io. Mariæ propter nouũ prætenſum contra ipſum delictum eſt notoria, idcirco non fuit neceſſaria aliqua diligẽtia, ſeu proteſtatio, ſecũdum veriorem, æquiorem & magis communem opinionem de qua alijs relatis teſtatur Oſaſch. quem ſolum ad id allegare volui in deciſ.Pedem. 175.nu.12.Sublatis ergo(ni fallor)omnibus dubitationibus prædictis,nihil ſupereſſe video, niſi quod D.Valerius ab huiuſmodi moleſtijs abſoluatur & liberetur. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Conſuetas clauſulas*. Practicabilis eſt iſta materia nunquid, ſcilicet notarius cẽſeatur rogatus à partibus apponere inſtrumento ſolitas, & conſuetas clauſulas quamuis in ſpecie ſibi nõ fuerit iniunctum, vt illas apponat; Et quidem regula eſt affirmatiua,quę probatur in l.fi.& ibi gl. & Bal.C.de fideiuſſorib.& in l.ſi prius.§.rectè placuit,& ibi Bar. ff. de aqua plu. arcen. cum alijs de quib. per Marſil.in ſing.123. Et latius per Gabr. lib.6.tit.de conſuet.concluſ.3. nu.1. Et omnibus

ſeqq. vbi facit regulam cum ſuis ampliationibus declarationibus, & illationibus, tam in genere, quam in ſpecie; & particulariter, nu. 14. ponit an Notarius poſſit in inſtrumento extendere hypothecam bonorum; & nu. 15. an poſſit extendere quarentigiam & nu. 16. Vbi an poſſit extendere clauſulam præcarij; & nu. 17. an poſſit apponere renunciationē exceptionis diſcuſſionis, & nu. 19. & ſeqq. Vbi an poſſit in contractu apponere pœnam & alia plura contingibilia in facto ad ſaturitatem more ſuo explicat, & ad eandem materiā vide Iaſ. in l. 2. nume. 31. & ſeq. C. de iur. emphyt. Aym. conſ. 73. nu. 4. lib. 1. Diaz reg. 147. omnino Neuiz. conſ. 28. per totum Marſil. ſingu. 123. vbi pariter facit regulam affirmatiuam cū tribus limitationibus Capyc. deciſ. 159. nume. 59. Tiraq. in tract. de cōſtit. l. mit. 31. nu. 1. & omnibus ſeqq. Vbi etiam copioſè materiam pertractat Catell. Cotta in ſuis memoral. in verſ. Notarius ſimpliciter & verſic. ſeq. fol. mihi 607. & ſeq. ſecundum vnam impreſſionem; & ſecundum aliam fol. 484. in ſine & ſeqq. Pacium Scalam in tract. de conſil. Sapientis lib. vltimo c. 1. & ſeqq. Vbi pariter generaliter & diſtinctè ponit totam materiam Couarr. in rubr. de teſtam. nume. 14. Vbi etiam ponit aliqua notabilia.

Sed in ſpecie, quid de clauſula codicillari an Notarius poſſit in teſtamento eam extendere; ſi teſtator hoc expreſſe non dixerit, vide latè Gabri. vbi ſupra concluſio. 4. per totam Aym. conſil. 75. nu. 4. Michael Craſſ. in commun. opin. c. 3. q. 16. lib. 2. Vbi facit concluſionem negatiuam; & eam teſtatur communem.

Quid de clauſula conſtituti vide Tiraq. vbi ſupra in d. 31. limit. Neuizz. conſil. 28. per totum Gabr. d. concluſ. 3. nu. 12.

Quid de iuramento an poſſit Notarius illud in inſtrumento extendere ſi partes re vera non iurarunt; vide Neuizz. d. conſ. 28. nume. 8. Marſil. d. ſing. 123. in vlt. limitatione Gabr. d. concluſio. 3. nu. 24. & 25. Cephal. d. conſil. 88. nume. 49. lib. 1. Stephan. Lamberteng. de contractib. eorum, &c. glo. finis q. 2. nume. 18. Catell. Cotta in loco præcitato Maſſa de oblig. Cameral. ad ſextā particulam q. 2. nu. 17. & ſeqq. Pacium Scalā, vbi ſupra c. 2. in fine Duen. reg. 236. limitat. 20. verſ. Eſt tamen notandum Tiraq. de legib. connub. glo. 7. nu. 121. & ſeq. & nu. 199. Menoch. conſ. 37. nu. 43. & ſeq. lib. 1.

Et an Notarius poſſit clauſulas inſtrumenti extendere ad conſilium ſapientis, quomodo ſit facienda talis extenſio; & quæ clauſulæ poſſint apponi vide Pacium Scalam in tracta. de conſil. Sapien. lib. vlt. cap. 1. & ſeqq. Gabr. d. concluſ. 3. nu. 37. Cephal. conſ. 28. nu. 7. & ſeqq. 37. & ſeqq. 54. & ſeqq. 66. & ſeqq. lib. 1. & conſil. 88. num. 10. 14. & ſeq. eod. lib. 1.

Verum de effectu & poteſtate iſtarum clauſularum appoſitarum à notario potius de ſtilo quā de expreſſo mandato contrahentiū, An habeant eādem vim; ac ſi de cōtrahentium voluntate eſſent appoſitæ, & an de eorundem voluntate appoſitæ cenſeantur, vide Pariſ. in Repert. ſuorum conſiliorum in verbo clauſulæ ſolitæ apponi de conſuetudine Couarr. in rubr. de teſtam. nu. 14. Vbi benè declarat Cephal. conſ. 94. nume. 29. & ſeqq. lib. 1. Vbi pariter declarat Menoc. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 144. nume. 5. & ſeqq. vbi quod clauſulæ conſuetæ apponi; præſumuntur appoſitæ de voluntate partium, & operantur idem ac ſi partes expreſſe apponi mandaſſent; cuius contrarium videtur voluiſſe Neuiz. d. conſil. 28. nu. 8. & omnibus ſeqq. Vbi etiam refert contraria; & Hier. de Monte quæſt. 3. nu. 45. vbi alios refert cōcordantes; ad quam materiam vide etiam Illuſtriſſimum Manticam in tract. de coniect. lib. 3. tit. 14. num. 1. & ſeqq. Vbi in ſpecie, quid de clauſulis teſtamenti; & magis in ſpecie, quid de clauſula codicillari, vide Menoch. vbi ſupra d. caſu 144. Vbi quod talis clauſula codicillaris præſumitur appoſita de volūtate teſtatoris; cuius cōtrarium quando præſertim teſtator parauit ſe ad teſtandum & non ad codicillandum pulchrè defendit. Anchar. Regien. q. 1. nume. 12. & pluriſ. ſeqq. par. 2. Sed primam opinionem maximè ſi teſtamentum publicè etiam teſtatore & teſtibus lectum fuerit ſubſtinet Roland. conſil. 7. num. 27. & ſeqq. lib. 4. Ideo pro reſolutione, vide Mantic. vbi ſupra d. tit. 14. nume. 1. & ſeqq. lib. 3. & tit. 10. nume. 1. & ſeqq. lib. 1.

Et in materia aduertè ad vnum quod eſt notabile in pract. vt in omni caſu in quo notarius poteſt in inſtrumento ponere clauſulas conſuetas, quia ſic præſumatur à partibus rogatus; hoc vtique intelligendum eſt quando inſtrumētum eſt in fieri ſecus poſtquam eſt factum, quia poſt factum inſtrumentum non poteſt amplius notarius clauſulas prædictas apponere niſi reperiantur in originali ſi credēdum eſt relatis per Gabr. lib. 6. tit. de conſuetud. concluſ. 3. num. 33. Cuius tamen contrarium voluerunt alij ibi per eum relati. nume. 34. & 35. Firmantes etiam generaliter concluſionem quod clauſulæ conſuetæ apponi habentur pro expreſſis etiam quod omiſſæ fuerint, quod & idem voluit Grauat. ad Veſtr. in practic. lib. 7. cap. 1. rubr. de calculo feren. ſenten. nume. 34. Vbi & alios ipſe refert, ideo ad præmiſſa, vide declarantem Couarr. variar. reſolut. lib. 1. cap. 15. nu. 9. Et in propoſito hoc vnum eſt abſolutum quod quando notarius inſtrumenti alicuius tradidit parti copiam extenſam non poteſt poſtea aliquid ſuo originali inſtrumento, Addere vel minuere prout hic firmat D. meus.

An autem notarius omittens in inſtrumento clauſulas cōſuetas de falſo puniatur, vide Gabr. d. concluſ. 3. nu. 7. Blar. in pract. §. falſum verſ. pariter etiam Menoch. de arbitr. quæſtionib. lib. 2. caſu 370. nu. 4. & ſeqq.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Agitur in hoc conſilio de pœna ſurripientis Anulum Piſcatoris Papæ ad effectum ſigillandi contra eius mentem literas Apoſtolicas in forma Breuis, quas tamen ſurripiens in facinore deprehenſus ſigillare nequiuit:

nequiuit: Multa pro eius excuſatione adducuntur ad effectum vt pœnam ordinariam cap. ad falſariorum de crimine falſi effugerit: Et hinc etiam diſcutitur, qua pœna afficiẽdus ſit Secretarius Breuium, qui dictas literas eius tamen manu non ſubſcriptas ipſi ſubripiẽti tradiderat, quaſi quod futuræ ſurreptionis, & ſigillationis conſcius, & particeps fuerit, vel ſaltem ei commoditatem ad prædicta peragendum contra ſui officii debitum præbuerit, & obiter etiam tractatur, An, & qua pęna puniendus ſit is, qui primo loco examinatus tanquam principalis quoad ſe, & teſtis quoad alios nõnulla depoſuit ad excuſationem conſocii, &. poſteà tortus falſam fuiſſe exculpationem faſſus fuit, non tamen ad alterius ſubornationẽ, nec ſpe lucri ad falſa deponendum ductus, ſed ex ſe, & pietate inquiſiti motus.

SVMMARIVM.

Diffinitio vbi non conuenit, ibi nec etiam datur diffinitum. nume. 1.

Falſitas eſt mutatio veritatis. nu. 1.

Furtum eſt contractio rei alienæ lucri faciẽdi cauſa, vel ipſius vſus, aut poſſeſſionis. nu. 2.

Conatus hodie de generali conſuetudine effectu non ſequuto non punitur pœna ordinaria. nu. 2. in fine, & in addit. litera [a]. Vbi de materia.

Pœna debet tenere ſuos auctores. nu. 3.

Delicti menſura plagarum modum regulat. nu. 3.

Delictum, vbi non eſt procedi ibi non poteſt. nu. 3.

Carceris priuati pœna non habet locum in eo, qui alium capit, & ſtatim occidit, quia homicidium, cuius cauſa facta eſt captura ipſam capturam abſorbet. nu. 4.

Affectus etiam in atrociſsimis non punitur eadem pœna effectu non ſequuto. nu. 5. vbi ampliatur etiam quod fuerit deuentum ad actum proximum, & in addit. litera [b]. vbi de materia, & nu. 7.

Pœna cap. ad falſariorum de crimine falſi non habet locum pro vnica falſitate commiſſa in literis Apoſtolicis, ſed requiritur iteratio, & frequentatio criminis. nume. 8. quod an verum ſit in additione litera [c]. & nume. 23.

Pœna cap. ad falſariorum de crimine falſi non habet locum niſi effectu conſumato. nu. 6.

Verbum futuri temporis rem perfectam deſignat. nu. 6. & de materia. nu. 25.

Verbum frequentatiuum requirit perſeuerantiam, & reiterationem actus. nu. 8.

Pœna cap. ad falſariorum an habeat locum in falſificante breuia. nu. 9. & in addit. litera [d]. & nu. 22.

Doctoris opinio excuſat delinquentem. nu. 9. in fine quod an verum ſit in addit. litera [e].

Pœna cap. ad falſariorum loquitur de clericis, ideò non extendit ſe ad presbyteros. nu. 10. quod an verum ſit, vide in addit. litera [f].

Conuictus dicitur, qui poſt negationem pluribus teſtibus, vel alia legitima probatione ſuperatur. nu. 11.

Conuictio, & probatio idem ſunt. nu. 11.

Conuictus dicitur, quando teſtes in vnum rei finem concordant. nu. 11.

Delictum non præſumitur. num. 12. vbi ampliatur etiam quod in contrarium vrget aliqua alia præſumptio, quod, An verum ſit, vide in additio. litera [g], & nume. 51.

Sigillum præſumitur appoſitum de voluntate domini ipſius ſigilli. nu. 12. & de materia in addit. litera [h].

Fama bona tollit omnia inditia contra inquiſitum laborantia, ſub nu. 12.

Præſumptionem habens contra ſe grauatur onere probandi per fortiores præſumptiones, & probationes. nu. 12. in fine.

Teſti odioſo non creditur. nu. 13. & nu. 36.

Teſtis dicitur inimicus, ſi cauſas inimicitiæ habeat, vel habere præſumatur ſine mentis odio. nu. 13.

Inimicitia repellit teſtem etiam in crimine læſæ maieſtatis, & etiam in caſu, in quo veritas aliter haberi non poteſt. nu. 13.

Socius, aut particeps criminis non poteſt recipi in teſtem. nu. 14. & nu. 82.

Teſtis variare non debet, & variando punitur. num. 14. & non probat. nu. 37.

Periurus in vno repellitur in totum. nu. 14.

Periurium non purgatur per torturam. nu. 14. vbi etiam quid de conſuetudine ſeruetur, & quid in teſte, qui vltra periurium patitur alios defectus.

Dictum vnius dictum nullius. nu. 15.

Teſtes qui patiuntur plures defectus non admittuntur etiã in delictis occultis, & difficilis probationis. n. 15.

Teſtis qui in totũ repellitur non poteſt ex teſtimonio aliorum adiuuare. nu. 16.

Furtiua res reperta pœnes hominem bonæ famæ non facit contra ipſum inditium. nu. 17. & nu. 43.

Inſtrumenta apta ad fabricandum falſam monetam reperta contra hominem bonæ famæ non faciunt contra ipſum inditium. nu. 17.

Falſitas non reſultat, nec ſequitur poſſibili veritate in eſſe poſita. nu. 17. in fine.

Falſitas præſumitur commiſſa ab eo, vel de eius mandato cuius commodo cedit. nu. 18. vbi hoc declaratur, & in addit. litera [i]. vbi de materia.

Probationes eo magis requiruntur clariores quo ſumus in delicto grauiori. nu. 19.

Præſumptionibus violentis nemo condemnari poteſt etiã in graui crimine. nume. 19. & in additio. litera [k]. vbi de materia.

Præſumptionibus, vbi quis eſt conuictus non poteſt condemnari in pœnam ordinariam delicti. num. 19. & in addit. litera [l]. vbi de materia, & nu. 20.

Reficere, vel reaptare aliquid non eſt propriè de nouo facere. nu. 21. vbi de materia.

Exemplis non iudicandum. nu. 22.

Sententia lata in aliqua cauſa de mandato Principis non facit ius generale in omnibus alijs cauſis. numero vigeſimoſecundo.

Delicta non capitalia efficiuntur capitalia ex reiteratione delinquendi. nu. 23.

Breue Apoſtolicum non dicitur niſi fuerit annulo piſcatoris ſigillatum. nu. 25. & nu. 47.

Pœna non poteſt eſſe corporalis, quando ex aliqua cauſa receditur ab ordinaria. nu. 25. in fine.

Tortura loco teſtium ſuccedit. nume.26.

Credens amico, vel fide digno viro excuſatur. nume.26. & nume.77. & nume.117. & nume.118. in fine, & nume.134.

Teſti deponenti de facto proprio credendum eſt. nume. 27. in fine.

Veriſimilitudo multum attenditur in probationibus. nume.28.

Teſtis quoad alios, & principalis quoad ſe, ſi in tortura dixit contrarium eius, quod extra torturam depoſuerat attenditur primum dictum, & non ſecundum. nu.29. Declara vt nu.54.

Inditium remotum duobus teſtibus probandum eſt. nu. 30. in fine.

Veriſimile, quod non eſt, nunquam præſumitur factum licet ſit poſſibile. nu.31.

Facta talia præſumuntur ſubſequuta qualia prædicata demonſtrant. nu.31. in fine.

Reſponſiones reorum interrogatorijs ſibi factis declarantur ex præcedentibus negatis, ſub nu.32.

Tortura etiam cum proteſtatione data purgat inditia, quando reus interrogatur ſuper facto principali, & ſic quando proteſtatio eſt contraria facto. nu.32.

Tortura facit in ea perſiſtens puram veritatem dixiſſe præſumatur. nu.32. & nu.125. in fine.

Reus præſumitur interrogatus ſuper facto principali, quando ſuper eo reſpondet, & præcedit interrogatorium hoc modo conceptum, videlicet ad Domini interrogationem, &c. nu.42. in fine.

Præcipuè dictio eſt implicatiua præcedentium. nu.33.

Tortura pro habendis complicibus debet eſſe moderata. num.34. & ſi fuerit exceſſiua purgat etiam in negotio principali. nu.35. in fine, & in addit. litera [m].

Tortura dicitur leuis, quando non excedit tempus, in quo poteſt dici vna Aue Maria, ſub nu.34.

Sacerdotes ſunt mitius torquendi non ſolum propter dignitatem ſacerdotis, ſed propter periculum excommunicationis, ſi fortè quæſtionis modus excedatur. n.34.

Tortura non poteſt repeti etiam quod prima inditia fuerint multum vrgentia, & manifeſta niſi prima tortura fuerit leuis. nu.35.

Socius criminis non facit inditium, ſed tantum qualem qualem præſumptionem etiam in caſibus exceptis. nu. 38. & etiam quod eſſent plures. nu.39. niſi concurrant adminiculantur. nu.40. de materia. nu.82.

Socius criminis odioſus, & inimicus inditium non facit etiam in caſibus exceptis. nu.40. in fine.

Teſtis vnus de viſu non facit inditium ad torturam niſi ſit omni exceptione maior. nu.41.

Inditium remotum purgatur per vnicam torturã. nu.42.

Cõfeſſio extraiudicialis probãda eſt per duos teſtes. n.44.

Probatio omnis præſertim in crimine falſi debet concludere per neceſſe, & non per poſſibile. nu.45.

Sigillum non dicitur authenticum, ſi literæ non ſunt legibiles, vel ſi illud non ſit integrum. nu.46.

Sigillum corruptum fidem non facit. nu.46.

Falſitas commiſſa in ſcriptura priuata, quæ alteri nocere non poteſt impunibilis eſt. nu.46. in fine.

Breue non ſubſcriptum à Secretario nõ dicitur breue, ſed omninò dicitur imperfectum, & inualidum. nu.47. & nu.75. & nu.86. in fine, & nu.90. & nu.113.

Falſitas, quæ alicui nocere nõ põt impunibilis eſt. nu.47. quod an verũ ſit, & quando, vide in addit. litera [n].

Falſificatio ſolum literarũ iuſtitiæ, quæ ſint modici praiudicij, ſine vſu non obligat quem ad pœnã falſi. nu.48.

Lex, ſeu ſtatutum imponens pœnam locum non habet niſi in delicto dolus interuenerit. nu.49.

Dolus licet probetur præſumptionibus, attamen præſumptiones debent eſſe concludentes. nu.50.

Præſumptio excludens delictum dicitur nobilis præſumptio, nume.51.

Conſilium præſumitur potius datum in bonum, quàm in malum. nu.51.

Teſtis, qui tractat de ſe exculpando, & alium inculpando nihil probat. nume. 52. etiam in occultis etiam in tortura, et præſertim contra officialem ibidem. nu.52. & nu.83. & nu.99.

Tortura non purgat defectum teſtis propter proprium intereſſe. nu.52.

Teſtis in cauſa propria, & de facto proprio deponens non probat etiam quod ſit officialis, quando tractat de ſuo intereſſe, aut de ſe exonerando. nu.53.

Teſtis dictum, quod penitus deſtruitur non coadiuuatur ex adminiculis. nu.53. in fine.

Corrigere teſtis poteſt ſuum dictum in continenti, & ante publicationem. nu.54. vbi de materia.

Teſtis dictum ſemper attenditur illud quod eſt magis à præſumptionibus adminiculatum. nu.54.

Teſtis in facto proprio ſine intereſſe, aut probat plenè ſaltim cum adminiculis, aut probat pluſquam ſemiplenè. nume.55.

Teſtis dictum ſuppletum ex pluribus præſumptionibus, & coniecturis ad plenam probationem. nu.55.

Probatio dubia, et ſemiplena ſufficit ad defenſionẽ. n.56.

Pietas, & miſericordia excuſat à dolo. nu.57.

Periurium ſine dolo non committitur. nume.57. & num. 93. vbi etiam, quod in dubio potius præſumitur error quàm dolus.

Prælatus, & Doctor præſumitur ſemper ſine dolo aliquid feciſſe. nu.57.

Officialis habet pro ſe præſumptionem excluſiuam doli, & delicti. nu.57. in fine.

Dolus non præſumitur ex actu agẽtis non apportante cõmodum, vel lucrum. nu.58.

Aſſenſioni iuratæ alicuius ſtari debet ad excluſionem doli iunctis adminiculis. nu.58.

Confeſſionis reuocatio iuſtificatur ex præſumptionibus, & coniecturis. nu.59. & in addit. litera [o].

Confeſſio qualificata ſi pro qualitate adſunt præſumptiones non ſufficit ad condemnandum. nume. 59. & in addit. litera [p].

Officialis expurgat ſe proprio iuramento. nu.59. in fine.

Pœnitentia, & reuocatio admittitur, quando ius fiſci nõ eſt factum deterius etiam in cauſa appellationis, & ante ſententiam. nu.60.

Teſtis poteſt reuocare ſuum dictum antequàm fuerit alloquutus cum parte. nu.60.

Periurium, ſeu mendacium ſine damno alicuius impunibile eſt. nu.61.

Periurium non committitur à principali delinquente falſum reſpondendo in interrogatorijs ſibi factis. nu.62. & nu.92. vbi ampliatur etiã, quod quis ſit principalis quoad ſe, & teſtis quoad alios, & nu.127. & ſeqq.

Confeſſio non acceptata à fiſco confitenti non præiudicat. nume.63.

Cauſa qualibet excuſat à contemptu, & tranſgreſſione legis. nu.64.

Auxilium non dicitur quis dediſſe delicto niſi præcedente tractatu, & præſcientia illius. nu.65. & 66. vbi etiã idem de auxilio poſt delictum, & nu.94.

Receptans

Receptans hæreticum, ſeu alium delinquentem data igno rantia, quod receptatus eſſet delinquens. nume. 66. & nume. 94.

Auxiliator, ſeu Conſultor non poteſt moleſtari niſi prius conſtito de veritate principalis delinquentis. nu. 67. & nu. 121. & ſeq. vbi quod debet conſtare plenè, verè, & certè, non autem præſumptiuè, nec per contumaciam, vt ibidem. nu. 123.

Imperfectum, & nullum æquiparantur in iure. nu. 68.

Mendacium non eſt punibile, quando non continet in ſe aliquod delictum. nu. 69.

Variatio, ſeu contrarietas non attenditur, quando non eſt circa ea, quæ impunibilia ſunt. nu. 69.

Confeſſio non poteſt facere delictum, vbi delictum non eſt. nume. 69.

Cogitationis pœnam nemo facit. nu. 69.

Veritas attenditur, & non opinio, quãdo ex veritate delictum accuſatur. nu. 69. & nu. 133. vbi idem è contra.

Subditus reuelans ſecreta Domini ſui nõ punitur ſi cum mala intentione non reuelauit. nu. 70.

Teſtis inductus pro fiſco probat plenè contra fiſcũ. n. 71.

Conſulens non tenetur de conſilio ſi illud reuocauit pœnitens. nu. 72.

Pœnitentia habet locum in delictis etiam atrocibus re integra. nu. 72.

Deſtinatio pro opere perfecto habetur. nu. 73.

Animus antecedens ex ſubſequutis declaratur. nu. 73. & nume. 107.

Credens ſibi ita facere licuiſſe excuſatur à delicto. nu. 73. in fine.

Breuia Apoſtolica de ſtilo etiam poſt impreſſionem ſigilli poſſunt per Secretarium abradi, deleri, & accommodari ſecundum mentem Sanctiſſimi. nu. 74. & nume. 86. & nu. 108. & 109.

Scriptura non dicitur publica ſine ſubſcriptione Notarij. nume. 75.

Notarius, & Secretarius à pari procedunt. nu. 75.

Falſitas non cadit in ſcriptura imperfecta, & priuata. nu. 76. & nu. 91.

Caſus ſi ſit fortuitus, & inſolitus de eo non tenetur. nu. 77. in fine.

Confeſſio erronea reuocari poteſt. nu. 79.

Præſumptio iuris dicitur liquidiſſima probatio. nu. 79.

Confeſſio conditionalis habetur pro negatione non verificata conditione. nu. 79. in fine, & nu. 112.

Confeſſio dubia ſemper interpretatur contra ſe fundantem in ea. nu. 79. in fine.

Pœna non cadit ſuper omni eo, quod illicitum eſt, & contra bonos mores, ſed tantum in eo, quod punibile à iure reputatur. nu. 80.

Cardinales habent præſumptionem pro ſe, vt eorum aſſertioni credatur. nu. 81. & nu. 118. vbi quando præſertim teſtantur ita eſſe mentem Sanctiſſimi, & etiã, quod agatur de præiudicio tertij. nu. 118.

Falſitas, & delictum, vt excludatur omnis interpretatio facienda eſt. nume. 84. & nume. 93. verſic. quod autem, quod potius præſumitur error, quàm dolus, & nume. 135.

Falſitas non præſumitur commiſſa, vbi non adeſt magnum lucrum. nu. 85. in fine.

Breuia Apoſtolica ſolent à Secretarijs ſigillari in albis, & poſt ſigillationem in ea deſcribitur Breue iuxta mẽtem Sanctiſſimi. nu. 86.

Falſitatis ſuſpicio ceſſat vbi adeſt bona mens, & intentio. nume. 86.

Iuramento inquiſiti ſtatur ſuper bona intentione ipſius. nume. 87. & nume. 105. & ſeq. vbi ampliatur hæc concluſio.

Notarius vbi videt inſtrumentum indigere accommodatione ſcripturæ melius facit conficiendo nouum inſtrumentum, quàm illud corrigendo. nume. 87. verſicu. conſtat etiam.

Confeſſio in criminalibus debet eſſe clara, certa, liquida, præciſa, & inuulnerabilis. nu. 88. & 111.

Officialis tenetur de negligentia, & culpa. nu. 89.

Furtum, ſeu proditio dicitur caſus fortuitus, & ab eo nemo ſe præcauere poteſt. nu. 89.

Pœna non committitur ex actu nullo, & imperfecto. nu. 90. quod quando verum ſit vide in addit. litera q.

Breue imperfectum non dicitur Breue. nu. 90.

Breue, quod deficit in ſui forma non dicitur falſum, aut nullum. nu. 91.

Occultationis delictum ſine dolo non committitur. nu. 94.

Occultare delictum non dicitur is, qui delictum ignorat. nu. 94. & nu. 126.

Scientia præſumpta delicti non ſufficit ad incurrendam pœnam, ſed requiritur dura, & indubitata. nume. 94. & non ſufficit.

Breuis narratiua admittit probationem in contrarium, diſpoſitiua vero non. nu. 95.

Officiali aliquid aſſerenti de mandato Papæ creditur, quando Papa eſt præſens. nu. 97.

Credulitatis cauſa, vt excuſet debet probari per allegantem, & etiam, quod ex illa credulitate ad delinquendum motus fuerit. nu. 100.

Teſtis vnus plenè probat defenſionem rei. nu. 102.

Teſtem quem quis produxit pro ſe tenetur recipere contra ſe etiam quid ſimus in diuerſa cauſa, & inter diuerſas perſonas. nu. 103.

Animus tanquã Deo ſoli notus non poteſt per teſtes probari, ideò iuramento probatur. nu. 105. & ſeq. vbi ampliatur etiam in criminalibus, & etiam quod in cõtrarium adſit aliqua præſumptio, & de materia.

Animus præcedens cognoſcitur ab eo, quod quis poſtea fecit, aut non fecit. nu. 107.

Animus agentis qualis fuerit ab euentu cognoſcitur. nume. 107.

Culpa non dicitur in eo, qui facit actum ſolitum, et conſuetum. nu. 108. in fine.

Licitum vbi eſt id, quod eſt plus cenſetur etiam licitum, quod eſt minus. nu. 109. in fine.

Sigillum Principis abſque Notarij ſubſcriptione fidem non facit. nu. 113.

Falſi ſuſpicio in literis Apoſtolicis habetur pro falſitate non ſolum ad tollendum fidem, ſed etiam ad puniendum. nume. 114.

Breuia aliter expedita, et ſubſcripta, quàm per Secretarium Collegij nullius ſunt roboris, aut momẽti. n. 113.

Delinquere quod quis velit nemo cogitare, aut diuinare tenetur, quia delictum reputatur caſus fortuitus. nume. 116. et ſeq.

Caſus fortuitus dicitur ille de quo quis veriſimiliter cogitare non poteſt. nu. 117. verſ. et vbi delictum.

Caſus fortuitus nemini imputandus. nume. 117. verſic. de caſu autem.

Fautores, et defenſores falſificantium literas Apoſtolicas non incurrunt alias pœnas, quàm excommunicationis. nu. 120.

Pœna c. ad falſariorũ de crimine falſi non habet locũ in falſificãte literas apoſtolic. nullas, et inualidas. n. 124.

Ignorans delictum non poteſt dici illius fautor, vel defenſor. nu. 126.
Ignorantia excludit dolum, & delictum. nu. 126.
Teſtis, qui à principio negauit ſubornationem timens de pœna non punitur de mendacio, ſi poſtea ſubornationem fateatur. nu. 129.
Mendacium eſt delictum, & turpitudo. nu. 130.
Teſtis dicitur deponere in cauſa propria, quando agitur de eius laude, vel vituperio. numero 130. verſicu. & vbi agitur.
Teſtis dicens in iudicio contrarium eius, quod dixerat extrà iudicium poteſt torqueri. nu. 131.
Teſtis falſum deponens credens dicere verum excuſatur à falſo. nu. 133.
Opinio vehemens excuſat opinantem, licèt falſum opinetur. nume. 133.
Credulitas iniuſta excuſat à pœna, à falſo, & periurio. nume. 134.
Mendacium pietatis cauſa factum, & non damnoſum impunibile eſt. nu. 136. & ſeq.

CONSILIVM LX.

Reſponſum Auguſtini Lazzarini.

ADSIT DEVS. Et ſi Illuſtris D. B. & agentes pro eo potius, ac clementiam Sanctiſſimi D. Noſtri Sixti Quinti confugere, quàm viam iuris, & de eius viribus pro ipſius defenſione experiri velint, & intendebant; nihilominus ad ipſum ſanctiſſimum magis gratum, & faciliorem ad indulgētiam reddendum infraſcripta deducuntur. Præmittendo, quod idem D. B. inculpatur primo, quod ſubtraxerit anulum piſcatoris, intendens cum eodem accommodare in alio Breui ſigillum, quod inerat aliqualiter ſuppreſſum, & prout forſan accōmodaſſet, ſi impeditus non fuiſſet, & in hoc dicitur ipſe confeſſus. Secūdo, quod amouerit ſigillum compreſſum cum dicto anulo ex breui, ſiue literis in forma Breuis, & appoſuerit in alio Breui, quod deſiderabat ſibi concedi, & in hoc prætenditur cōuictus, & quod propterea vtroque caſu intret diſpoſitio c. ad falſariorum extra de crimin. falſ.

1 Quibus ſic præmiſſis, quoad primum de ſubtractione, & conatu ad reaptandum ſigillum, dicitur ex ipſa ſubtractione anuli non eſſe cōmiſſam falſitatem, nec furtum, quia cui non conuenit diffinitio, nec conuenit diffinitum. l. 1. §. dolū. ff. de dolo, & cui non conueniunt verba legis, nec cōuenit illius diſpoſitio. l. 4. §. toties ff. de dā. infec. ſed diffinitio falſitatis eſt mutatio veritatis l. quid ſit falſum. ff. de falſ. authen. de inſtru. caut. & fide in princip. per ſubtractionem autem dicti anuli nulla eſt facta mutatio veritatis merito falſitas commiſſa non dicitur.

2 Sic nec etiam poteſt dici commiſſum furtum, quia furtum eſt contractio rei alienæ lucri faciēdi cauſa, vel ipſius vſus, vel poſſeſſionis l. 1. §. furtū. ff. de furt. Sed D. B. nō ſubtraxit cā lucri faciēdi ipſum anulum, & ſic ceſſat ipſum furtum, & licet vti illo voluerit, cum tamen vſus non fuerit, nec etiam de vſu puniri poteſt, quod demonſtrat gl. in d. l. 1. §. furtū in verſ. vſus dum allegat l. qui iumenta. ff. de furt. Vbi interuenit vſus conſumatus, & ad hoc etiam facit, quod conatus [a] hodie de conſuetudine nō punitur, vt inferius dicetur, & licet poſſet forſan dici, quod graue ſit delictū in furto commiſſo in re Principis, hoc intelligi debet in furto pro lucri faciendo rem ſubſtractam aliter ſecus.

a

3 Quare ceſſantibus falſitate, & furto, non poteſt tractari de aliqua pœna, quia pœna debet tenere ſuos authores l. ſancimas l. de pęnis, & pro mēſura delicti debet eſſe plagarū modus, vt in Deutoronomio c. 25. Ibi iuncta menſurā delicti, &c. & vbi delictum nō eſt punibile procedi non pōt Marſ. in §. cōſtante nu. 102. & in conſ. 100. n. 21.

4 Et alia etiam videtur huiuſmodi delictū ſubtractionis excuſabile, quia ſubtractio facta fuit, vt accommodaret ſigillum aliqualiter ſuppreſſum, & hoc incontinenti erat faciendum, non autem ex interuallo, quo caſu facit adhoc doctrina Bart. in l. capite quinto propè finē. ff. de adulter. Vbi examinans materiam priuati carceris dicit, quod ſi quis aliquem capiat, vt vulneret, & occidat incontinenti, quod non attenditur ipſa captura, ſed delictum, propter quod ille capiebatur per tex. in l. illud. ff. ad l. Aquil. ſed in caſu noſtro anulus fuit ſubtractus pro adaptando, & accommodando ſigillum, & cum nō fuerit adaptatum, & accommodatum, ceſſat id, propter quod anulus acceptus fuerat.

5 Non obſtat ſi dicatur, quod ex quo Dominus B. venit ad actum proximum, & per eum non ſtetit, quominus dicto anulo vteretur, & falſum cōmitteret, & ſimus in atrocibus, videtur haberi perinde, ac ſi delictum conſumaſſet indicit glo. in l. 1. §. hęc autem verba in verbo fructamus ff. quod quiſque iuris, quia dicitur, quod iſto caſu non poteſt tractari de pœna ordinaria, & de ea, quæ poſita eſt in dict. cap. ad falſariorum ex eo, quod etiam in atrociſſimis [b] mitius punitur, qui actum non perfecit, licet deuenerit ad actum proximū, & hanc eſſe communem opinionem atteſtatur Marſil. in conſil. 105. numero primo, loquens in aſſaſſinio, & ita etiam tenent. Afflict. ſuper tertia parte, conſtitut. rubr. 24. in princip. poſt numerū vigeſimum, & alij, quos refert Clar. in §. final. quæſtio. 92. verſicu. ſcias tamen, ex eo maximè hoc procedit, ex quo dicto capitulo ad falſariorum non punit conatum, vt requiritur ſecūdum Clar. in d. quæſt.

b

6 Secundo ceſſat diſpoſitio, & pœna dicto cap. ad falſariorum ex eo, quod requirit rem perfectam, & conſumatam, quod demonſtratur ex illis verbis deprehenſi fuerint, & gloſ. Ibi in verbo deprehenſi ſubdit, & conuicti fuerint, & ex eo etiam, quod illud verbum fuerint eſt futuri temporis, quod rem perfectam requirit l. prima §. fina. ff. quod quiſque iuris, vbi formaliter dicitur, quod parum enim cum effectu accepimus, &c. & ideò ſubdit textus, ſi cum vellet ſtatuere prohibitus ſit, nec effectum decretum habuerit, ceſſat edictum, ſubdit etiam textus, ibi ſtatuerit verbum, rem perfectam, & conſumatam requirit, & ſic ex illo verbo fuerint futuri ſubiunctiui poſito in dicto cap. ad falſariorum, concluditur ex illo textu, quod etiam ſi per ſe

non

non ſtetit, & impeditus fuit, prout prætenditur
in caſu noſtro, cum perfectè Dominus B. non
impreſſerit, nec ſigillo vſus fuerit, non poteſt
pœna d.cap.puniri.

7 Et quod etiam in atrocibus, & quando deuen
tum eſt ad actum proximum, quis non puniatur
etiam in atrocibus pro actu conſumato, ſed pœ-
na arbitraria tenent Cyn. & Bald. in l. ſi quis nō
dicam rapere. C. de epiſcop. & cleric. Rayner. de
Forliu. & Bald. in l. qui ea mente. ff. de furt. Gu-
lielm. de Cuneo, Iacob. Butr. in dicta l. ſi quis
non dicam rapere, prout refert, & ſequitur Sil-
uan. conſilio 43. numero nono, vbi reddit ratio-
nem, quia ſi pro delicto perfecto, & conſumato
capitalis pœna imponitur, certè ſi non ſortiatur
effectum, non poteſt pœna capitalis imponi.

8 Ex alio etiam videtur ceſſare diſpoſitionem
dicto cap. ad falſariorum, quoniam vt locum ha
c beat requiritur, quod quis exercuerit [c] huiuſmo-
di vitium falſificandi literas Apoſtolicas, prout
bis repetit, vt ibi vitium falſitatis exercent, &
quando imponit pœnam ſimiliter vtitur eodem
verbo, vt ibi falſitatis vitium exercuerint, ſed
verbum exercere eſt verbum frequentatiuum, &
verbum frequentatiuum requirit perſeuerantiā,
& reiterationem actus ſecundum Luc. de Penna
in l. prima. C. de deſertor. & occult. libro vndeci-
mo, colum. ſecunda, & tertia, & Hippoly. Bona-
coſſ. in quæſtio. criminal. in verſiculo receptator
bannitorum.

9 Tertio poſſet etiam dici, quod dicto cap. cum
loquatur de literis Apoſtolicis non ſe extendat
d ad Breuia, [d] quę non ſunt plumbata, prout adhoc
plura iura, & plures Doctores allegant Staffil. &
Gomez. in tracta. Breuium, numero 1. 2. 3. & 4
Vbi licet in contrarium multa alia allegent, ta-
men prima opinio in caſu, de quo agitur videtur
recuſare, cum tendat ad excluſionem delicti, ex
eo, quod notanter dicit Plot. in conſilio 131.
numero octauo, in primo volumine, conſil. cri-
e minal. in filio, vbi quando pro vna opinione [e] ad
ſunt plures Doctores, licet plures alij contra-
rium teneant, quod illi minoris numero releuāt
ad excuſandum.

10 Quarto poſſet etiam forſan attentari, quod
cum d. cap. ad falſariorum loquatur de Clericis
f non ſe extendat ad presbyteros, [f] prout eſt Do-
minus B. quia caſus pœnales ſunt ſtricti iuris, &
non recipiunt interpretationem extenſiuam, ſeu
ſimilitudinariam Bald. in l. cum proponas circa
finem. C. de hæred. inſtituen.

11 Quo vero ad ſecundum de amotione huius ſi-
gilli, & applicatione illius in alio Breui, in quo
Dominus B. prætenditur conuictus dicitur, qui
poſt negationem pluribus teſtibus, vel alia legi-
ma probatione ſuperatur l. fina. C. de probatio.
iuncta l. ſi curres cum gloſ. C. de pœn. gloſ. rela-
ta ad tex. in capitulo primo, ſecunda quæſtione
prima, & conuictio, & probatio idem ſunt Bero.
in cap. at ſi clerici numero 18. & numero 20. ex-
tra de iudic. & conuictus dicitur quando teſtes
in vnum rei finem concordant l. qui ſententiam
C. de pœn. Ibi in vnum conſpirantes, concordan
teſq; rei finem conuictus ſit. Et quod attentis
his, quæ in facto præſupponuntur Dominus B.
non poſſit dici conuictus, demonſtratur diſcur-
rendo ea, ex quibus ipſe prætenditur conuictus.

Deducitur enim primo teſtificatio Hortenſij
Peruſini deponentis de viſu quoad amotionem,
& appoſitionem præfatas. Deducitur ſecundo,
quod breue ſigillandum reperitur pęnes ipſum,
& in eius tamburro, de quo ipſe, & non aliàs ha-
bebat clauem, & quod aliàs non potuiſſet d. Bre-
ue immittere in eo. Deducitur tertio, quod cede-
bat commodo, & vtilitati ſolius ipſius, & ſic ex
his prius prætendit illum conuictum.

12 Quibus non obſtantibus contrarium videtur
poſſe affirmari, præmittendo in primis, quod deli
ctum non præſumitur, & quis non præſumitur
deliquiſſe vulg. l. merito. ff. pro ſocio, & hoc pro-
g cedit etiam, ſi aliqua præſumptio [g] vrgeret in cō-
trarium Alex. ad Bar. in d. l. merito poſt Roman.
quem allegat in conſil. 353. in fine. Secundo,
quod ſemper præſumitur ſigillum appoſitum de
h voluntate illius, cuius ſigillum [h] eſt, & ita de ſi-
gillo dicit Anton. de But. in cap. tertio loco in 2.
notab. de probat. refert, & ſequitur alios adhoc
Dec. in conſil. 175. num. 7. verſi. quinto non ob-
ſtat, idem etiam tenet Ioan. Bapt. Plot. in conſil.
95. nume. 6. Vbi loquitur etiam in Anulo piſca-
toris, prout loquitur etiam Dec. in d. conſil. 175.
nume. 7. Tertio, quod exiſtente illius bona vita,
& fama per teſtes formiter examinatos prout cre
dimus probata, tollitur omnis criminis ſuſpicio,
ac tolluntur etiam inditia, ſi quæ extarent con-
tra ipſum Corn. in conſil. 189. nume. 40. & 41. &
Pariſ. conſil. 153. num. 35. vol. 4. Accedente quar
to loco approbatione ſanctiſſimi, qui cū in Pin-
cernam inter alios elegit, quod officium non niſi
hominibus integræ, & approbatæ vitæ confer-
tur. Et ex ijs infertur, quod cum Dominus B.
pro ſe habeat ſupraſcriptas iuris præſumptiones,
fiſcus, qui intendit venire contra has præſum-
ptiones, debet pro ſe habere fortiores præſum-
ptiones, quàm aliàs eſſent neceſſarię Abb. in cap.
quia veriſimile in 2. notab. de pręſumpt. Aym. la-
tè in conſil. 75. nu. 12.

13 Non obſtant modo, quæ ex aduerſo conſide-
rantur, quia Hortenſius nihil probat; Primo,
quia eſt odioſus, & maleuolus, ac inimicus ip-
ſius Domini B. & cauſam odij dicitur habuiſſe,
ex quo ipſemet confitetur in primo conſtituto,
fol. 45. ſe multum malè ſatisfactum de Domino
B. & per teſtes formiter examinatos credimus ꝓ-
batum ipſum minatum fuiſſe de ſuſpendi facien-
do ipſum Dominum B. teſti autem odioſo non
creditur Feli. in repertor. in verbo teſtis propter
odium fol. 132. Abb. in c. quoties nu. 4. de teſtib.
& ad repellendum teſtem ſufficit, quod inimici-
tiæ cauſas habeat, vel habere præſumatur ſine
mentis odio Innocen. in cap. cum I. & A. in fine
de re iudic. idem dicit Rolan. in conſil. 24. nu. 44.
vol. 1. & exceptio inimicitiæ repellit etiam in cri
mine læſæ maieſtatis Gramma. conſil. 15. nu. 12.
& etiam in caſu, in quo veritas aliter haberi non
poſſit Grammat. conſil. 45. nu. 19.

14 Secundo, quia videtur ſe ipſum facere ſocium
criminis, & teſtis non debet eſſe ſocius, vel parti-
ceps criminis l. quoniam liberi, & ibi Doctor. C.
de teſtib. Pariſ. conſil. 163. num. 7. vol. 4. & etiam

eſt varius ſibi ipſi cõtrarius in pluribus, vt patet eius dictis, & in decreto torturæ, & teſtis variare non debet, quia veritas, de qua teſtis iuerat non recipit contrarietatem, neq; diuerſitatem l. qui bona.§.ſi quis ſtipulatus.ff.de damn. infec.Natt. conſil.31.nume.14. & qui variè deponit non ſolum non probat.l.2.ff.de teſtib.ſed punitur.l.qui falſo,vel varie.ff.eodem tit.Et hinc etiam eſt periurus, & conſtitutus inter diuerſa iuramenta,& periurium repellit teſtem, intantum quod periurus in vno in totum repellitur propter indiuiduitatem iuramenti Innocen.in cap.fraternitatis de hæreticis Bal.& Doctor.in l.ſi ex falſis.C.de trãction.Aym.conſ.6.nu.14.Nec huiuſmodi periurium purgatur per torturam Aymon d. conſil.6. nume.16.& 48.Ruin. conſil.146. nume.4. vol.5. Rolan.conſil.98.num.19.vol.4. Nec refragatur, quod dicunt Boſſ. & Clar. quod de conſuetudine hoc non ſeruatur, tum quia intelligi debet de conſuetudine Mediolani,& ita in terminis declarant Rolan.conſil.94.nume.20. cum ſeq. & conſil.98.nume.22.vol.4. Burſat. conſil.239. nu.13. vol. 4. Tum etiam quia hoc non procedit in eo, qui patitur plures defectus, quia licet tortura habilitet ab vno, non tamen à pluribus defectibus per ea, quæ notat Natt. conſil. 298. nume.6. & 7.volum.2.

15 Eſt etiam idem Hortenſius vnicus,& ſingularis, & dictum vnius eſt dictum nullius cap. cum dilecti in fine de accuſat.l.ius iurandum.C.de teſtibus.Nec obſtat ſi dicatur,quod ex quo ſumus in his,quæ ſunt difficilis probationis teſtes inhabiles admittuntur Salycet. in l. ea quidem col. 1. verſic.ad nonam quæſtionem. C.de accuſa. quia hoc non procedit, quando teſtis patitur plures defectus, & exceptiones Grammat. conſ.35. nu. 34. quia iſto caſu vnus defectus remittitur, non plures Siluan.conſ.50.nu.4.

16 Nec etiam obſtat ſi dicatur, quod idem Hortenſius ex alijs, qui per fiſcum adducuntur coadiuuatur,vel adminiculatur, quia cum in totum repellatur non poteſt ex alijs coadiuuari, & adminiculari Marſil. ſingular.554. quia quod nihil eſt ſupplementum,vel adminiculum non recepit Natt.d.conſil.298.nume.10. & quando teſtis eſt omninò inhabilis nõ poteſt ſuppleri ex teſtimonio aliorum etiam omni exceptione maiorum Corn.conſil.42.colum.fina.vol.1.& conſil.172. nume.20.vol.2.Aymon conſil.9.num.12.& Rolan.latè d.conſil.98.nu.34.& 35.vol.4.

17 Nec obſtat ſecundum, quod breue fuerit repertum pęnes ipſum, & in eius tamburro, quia res prohibita reperta pęnes aliquem, qui eſt bonæ famæ nullum facit inditium.l.2. C.de furt. & exemplum etiam eſt,ſi pęnes aliquem bonæ vitæ & famæ reperiantur inſtrumenta apta ad cudendum falſam monetam, quod ſimiliter inditium non facit contra eum,qui eſt bonæ vitæ,& famæ Marſil. in l. qui falſum nume. 124. C. de falſ.& quoad tamburrum, ex quo præſupponitur in facto,& credimus per teſtes plenè probatum,quod alius potuit in eo immittere ceſſat præſumptio contra ipſum Dominum B. quia poſſibili veritate in eſſe poſita nullum ſequitur neceſſariò delictum, ſeu falſitas Boſſ. in tit. de defenſione reorum num.70.& in tit.de falſ.num.49. 50. & 134. refert, & ſequitur Becc. & conſil. 78. nume. 11. in fine.

18 Non obſtat quartum, quod ſolius ipſius commodo,& vtilitati cedebat,quia hoc habet locum i in homine malæ famæ,& deploratæ vitæ, ita notanter dixit Curt. ſen. in conſil. 55. in fine additionem refert,& ſequitur Ferran.conſ.123.nu.8. vol.1.conſil.crimin.

19 Et ſic ceſſant in contrarium adducta, quod ex his Dominus B. non poſſit dici conuictus, & hic comprobatur ex eo,quod hic agitur de graui delicto : quo caſu quando agitur de graui,& maiori delicto tantomagis requiruntur probationes luce clariores,ita notanter dixit Oldrad. in conſil.210.regulariter in princip. & in graui crimine k etiam ex præſumptionibus violentis [k] nemo poteſt condemnari cap. literas §. quo circa de præſumption.glo.& Abb.in cap.quanto colum.1.eodem tit. de præſumpt. Et poſito etiam ſine præiudicio,quod in hoc ipſe eſſet conuictus, non poteſt condemnari pęna ordinaria, ſed tantum ex- l traordinaria Doctor.in dicta l.fin. C. de probat. Innocen. in d. cap. quia veriſimile de præſumpt. Abb.in cap. auditi nume. 32. & 33. de præſcript. Bald.in dict.l.fina.ad finem. C.de probation.Eſt gloſ.notabilis in cap. inter ſolicitudinem in gloſ. fina. de purga. cano. latè atteſtans de communi in rubr.de probat.nume.238.vſque ad num.241. Boer. deciſio. 164. nume. 6. & Doctores præfati loquuntur in caſu, quo contra aliquem adeſſent e præſumptiones, & inditia vehementiſſima, & indubitata, &c. b

20 Accedat ad hoc diſpoſitio cap.afferte extra de præſumptio. Vbi licet adeſſet violenta præſumptio contra illam mulierem de ſubtractione pueri, tamen Salomon eam noluit condemnare ad mortem,quæ iuſtiſſimè erat condemnanda, ſi legitimè fuiſſet probatum cõtra eam, quod filium alterius ſurripuiſſet, & ita poſt alios, quos allegat dicit Felin.in d.c.afferte.nu.6.

21 Et poſito etiam ſine præiudicio, quod idem D. B. voluiſſet aptare, reficere, & accommodare dictum ſigillum aliqualiter ſuppreſſum, tamen videtur contra ipſum non poſſe tractari ſaltim de pœna ordinaria, & ſic quod nec etiam habeat locum diſpoſitio d.cap. ad falſariorum, quia aliquid reficere,vel reaptare non eſt propriè de nouo facere, ſed impropriè, & hinc eſt, quod ſi ex forma ſtatuti de inſtrumento ſoluatur gabella non procedit ſi inſtrumentum reficiatur Anto. de Butr.in cap.3. per illum textum de Iudæis, & hinc eſt etiam quod actus, qui non poteſt à principio fieri ſine licentia Principis, poteſt tamen refici ſine eius authoritate, vel licenta gloſ. eſt notab.in cap. cum acceſſiſſent in gloſ. fina. & ibi Doctor. de conſtitution. refert, & ſequitur, ac alia adhæc allegat Iaſon in l.prima. §. ſi quis edificium in principio per illum textum. ff.de nou. oper.nunciatio.

22 Nec obſtat exemplum de Archiepiſcopo Cuſentino,qui ob falſitatem Breuium dicitur priuatus,& combuſtus,quia non eſt iudicandum,exẽplis etiam de Principum, ſed legibus, vt tradunt Doctor.in l.3.per illum textum C.de legib.& notatur

tatur in l.1. de conſtitu. Princip. & dicit Alexan. in conſil. 150. num. 6. volum. 6. & Pariſ. in conſil. 31. num. 17. volum. 1. & quando Princeps contra ius etiam cum cauſæ cognitione ferret ſententiã non faceret ius generale, ſed ſolum in cauſa, in qua lata fuit ſeruaretur, vt iurium correctio euitetur, & quia non eſt credendum principem vnica ſententia obſeruationem legalem velle euerti l. ſi quando C. de inoffic. teſtam.

23 Præterea, & ſecundo præſuppoſito, prout præſupponitur in facto, qu od Domisnu u Archiepiſcopus Cuſentinus committens plures, falſitates in literis apoſtolicis pluries fuiſſet monitus ab Alexandro Sexto, & non obſtantibus, monitionibus continuaſſet in falſificando dictas literas, prout quingentas, & vltra falſificaſſe dicitur, merito propter reiterationem poruit iuridice, vt præmittitur damnari, quia reiteratio delictorum ita aggrauãt, & operatur, quod delicta non capitalia efficiuntur capitalia, ita notanter dixit Bart. in l. vnica C. de ſuper exact. lib. 10. præſertim quando quis fuiſſet monitus, vt videtur ſentire tex. in dic. l. vnica, & ibi ſi in eiſdem ſceleribus perſeueret, & ibi gloſſ. in verbo perſeueret dicit ſæpius facien. ſubdens, ſed ſi ſemel tantum id admiſerit, tunc extra ordinem puniri debet, vt declarat eadem gloſſ. in verbo perſeueret in fine.

24 Accedat ad fauorem ipſius Domini B. quod ipſe primo tormento funis, & ſecundo tormento vigiliæ tortus fuit, vt in quibus tormentis etiam ſuper præmiſſis criminibus dicitur interrogatus, & tortus, & cum perſtiterit in negatiua dicuntur purgata inditia etiam violenta, & probationes debilitatæ adeo quod ſaltim pœna ordinaria, ſi conuictus fuiſſet non poſſet puniri.

LAVS DEO.

Reſponſum Franciſci Ciceronis in in eadem cauſa.

25 ADSIT DEVS. Dominus B. ex ablatione annuli piſcatoris facta ſanctiſſimo Domino noſtro, vt breue ſigillaret, quod tamen ab alio ſuperuentus, & impeditus non ſigillauit, non poteſt tanquam falſarius puniri, cum non dicatur Breue Apoſtolicum niſi annulo piſcatoris ſigillatum, ac ſigno ſecretarij ſubſcriptum fuerit, vt per Rebuff. in prax. benef. in titul. de Breu. Apoſtolic. num. 15. verſicu. aliud eſt breue facit, quod dicit Afflict. deciſion. 21. poſt num. 4. & 12. dicens literas non Regis dici niſi eius ſigillo fuerint ſigillatæ tunc verè, quis tanquam falſarius, puniri poteſt, ſi illud ſigillauit, vt in terminis voluit Dec. in conſil. 175. verſi. quinta falſitas arguitur poſt num. 4. Si vero impeditus, ſeu detectus non ſigillauit pœna extraordinaria iudicis arbitrio puniendus venit iuxta dicta per Grammat. deciſ. 74. verſus finem, & Menoch. de arbitr. caſu 360. num. 65. verſicul. decimus eſt caſus, & voluit in terminis volentis ſigillare literas Regis, & nõ ſigillantis Afflict. d. deciſ. 21. per totam. Quæ quidem pœna debet eſſe pecuniaria, & non corporis afflictiua, nam quando pro delicto veniret imponenda pœna mortis, & ex aliqua cauſa minoranda eſſet, tunc talis pęna minorata non debet eſſe corporalis, ſed pecuniaria, vel alia, quæ non ſit corporis afflictiua Grammat. conſ. 36. nu. 27. conſil. 39. nume. 4. & 12. voto 5. nume. 3. & voto 23. nume. 19.

26 Immo cum dictus Dominus B. fateatur ſe ex conſilio Domini G. Secretarij dictum Annulũ Sanctiſſimo Domino noſtro accepiſſe, vt Breue ſigillaret, idque etiam in tortura, quæ loco teſtiũ ſeu probationum habetur ſecundum Crauett. in conſil. 35. nu. 20. volum. 1. & Boſſoſ. in titul. de confeſſor. poſt num. 56. ſuſtinuerit excuſatur ab omni pœna, nam à pœna excuſatur, qui credidit amico, vel fide digno Bart. in l. fina. ff. de hære. inſtituen. Crauett. conſil. 319. num. 14. lib. 2.

27 Nec minus poteſt dictus Dominus B. vt falſarius puniri ſub prætextu, quod ſigillum ex vno Breui reiecto extractum fuerit ab eo immiſſum in aliud Breue inſcio Sanctiſſimo Domino noſtro, nam reſpondetur, quod cũ Dominus B. non habuerit niſi duo Breuia in manibus, vnum ſcilicet ſcriptum ſecundum minutã Illuſtriſſimi Domini Cardinalis Lancellotti, & aliud ſibi traditũ a Domino G. cum ſigillo ſuppreſſo, & ſic dictum primum Breue non habuerit præmanibus, atque id eſſe verum in tormentis ſubſtinuerit, non poteſt dici, quod extraxerit ſigillum ex dicto primo Breui quod præ manibus non habuit, & illud in vltimo Breui immiſerit, ſed potius, quod dictum vltimum breue cum ſigillo ſuppreſſo fuerit ſibi a dicto G. traditum, tortura enim ſuccedit loco teſtium, ſeu probationum iuribus ſupra adductis, confirmantur pręfata ex depoſitionibus dicti G. in primo, ſecundo, & quarto examinibus, ac etiã in confutatione cum Dom. B. aſſerentis tradidiſſe dictum Breue D. B. cũ ſigillo præfato ſuppreſſo; cui tanquam deponenti de facto proprio eſt credendum l. quæro §. fina. ff. de ædil. Paul. de Caſtro. in l. ſeruus C. de teſtib. & in l. quicunque in fine C. de ſeru. fugit. Salicet. & Bal. in l. ſi quis Decurio in 4. appoſ. C. de falſ. Tiraq. in tract. de vtroque retrac. §. 1. gl. 14. nu. 47. cum alijs ſeq. & ita iudicaſſe Sacrum Concilium Neapolitanum, refert Afflict. deciſ. 369. num. 6.

28 Secundo adiuuantur præfata ex depoſitione Domini Petri Nauarre, aſſerentis ſe tradidiſſe D. Hortẽſio Procuratori D. B. cartam albam ſignatam annullo piſcatoris non ſuppreſſo cum cordone, vt cum ea conueniret Dominum Antoniũ ſcriptorem, qui ſecundum eius minutam Breue deſcriberet, cui etiam deponenti de facto proprio eſt credendum viribus præfatis, & ſic veriſimile eſt dictam cartam perueniſſe ad dictum Antoniũ ſignatã dicto annullo piſcatoris, prout ſibi trãſmiſſa fuit, & dictus G. etiam in primis examinib. deponit, & illum in dicta carta dictum Breue deſcripſiſſe, abſque eo, quod pecunias in emendo aliam cartam expenderet, veriſimilitudo enim multum attenditur in probationibus l. cum de ætate ff. de probat. & coaddiuuat ſaltim aliã probationem iuxta notat. per gl. in l. 2. in verbo legitimus ff. de excuſat. tutor. facit capitul. cum cauſam cum ibi notat. de probat. quæ enim non proſunt ſingula multa iuuant iuribus pręallegatis, & in

& in l. inſtrumenta cum gloſſ. Cod. de probationibus.

29 Non obſtat dictum G. in tortura dixiſſe dictũ Breue fuiſſe ſcriptum in quadam carta alba abſque ſigillo, nam cum in tot præcedentibus eius examinibus interrogatus de ſe & de dicto B. ſemper depoſuerit dictum Breue cũ ſigillo ſuppreſſo tradidiſſe, licet contrarium poſtea dixerit in tormentis, ſtandum eſt primæ eius depoſitioni ſine tormentis Bart. in l. 1. §. quæſtioni ff. de quæſtio. Dec. in conſil. 175. nu. 8. & in conſil. 189. ſub nume. 12. Boſſoſ. in tit. de part. ſuppoſ. num. 18. & in in tit. de oppoſ. poſt num. 1. Anton. Gab. in titu. de crimin. concluſio. 26. num. 4. verſicu. limit. Menoch. de arbitrar. caſu 118. num. 15. verſic. declaratur primo præſertim cum eius primam depoſitionem in ſecundo, & quarto examinibus, ac etiã in confrontatione cum d. B. confirmauerit Dec. in d. conſ. 189. num. 12.

30 Non obſtat depoſitio Domini Antonij ſcriptoris aſſerentis ipſum deſcripſiſſe dictum Breue ſecundum minutam illuſtriſſimorum Cardinalium Sacræ Conſultæ in carta alba non habente ſigillum ſuppreſſum, & in ea appoſuiſſe ceram, & ſic illam tradidiſſe D. G. Nam reſpondetur nullam eſſe fidem adhibendam Domino Antonio, & primo quia cum hoc ſit inditium remotum ab ipſo delicto amouendo ſigillum ab vno Breui, & illud immittendo in aliud Breue, & non probetur per alium teſtem niſi per ipſum Antonium ſolum illud tradidiſſe D. G. cum cera ab eo appoſita abſque impreſſione ſigilli ſuppreſſi credendũ non eſt. Inditium enim remotum duobus teſtib. eſt probandum, cum vnicus, & ſingularis non faciat aliquod inditium gl. in l. fi. C. fami. Erciſcun. Alexand. in conſil. 23. nu. 18. volum. 1. Bal. conſi. 515. nu. 2. vol. 5.

31 Secundo quia cũ ex depoſitione Domini Petri teſtis Curiæ, cui credendum eſt ad plenam, probationem l. ſi quis teſtibus, & ibi communiter Doctor. C. de teſtib. Anton. Gabr. in titul. de teſtib. concluſio. 1. poſt num. 14. probetur fuiſſe tranſmiſſam Domino Antonio cartam annulo Piſcatoris ſignatam, vt in ea dictum breue deſcriberet non eſt veriſimile, quod voluerit iactare pecunias in emptione alterius cartæ, in qua deſcripſerit dictum Breue, & quod non eſt veriſimile in genere nunquam præſumitur factum, licet ſit poſſibile Bal. in l. fina. C. de hæred. inſtituen. in 7. oppoſ. Curt. iun. in conſil. 178. num. 6. & ſeq. Felin. in cap. auditis num. 23. de præſcrip. præſertim cum talia præſumãtur eſſe facta ſubſequuta qua ſua prędicata demonſtrant l. 3. vbi Bar. ff. de fund. inſtruc. l. qui vinum ff. de trit. vin. ol. leg. Crauet. conſ. 35. nu. 16.

32 Dicitur quod cum Dominus B. præfata in tormentis ſuſtinuerit perinde eſt ac ſi plene probaſſet pręfata vera fuiſſe, & eſſe, tortura enim ſuccedit loco teſtium, & probationum iuribus præcitatis. Neque obſtat Dominum B. fuiſſe tortum cum proteſtatione in forma, nam cum fuerit in prima torturæ ei per horam illata, interrogatus ſuper dicto primo Breui reperto in eius tãburro, ac etiam ſuper amotione ſigilli à dicto primo Breui, & illius immiſſione in vltimo Breui ſibi tradito à dicto Domino G. & ipſe conſtanter ſemper dixerit nunquam vidiſſe breue aſſertum inuentum in eius tamburro, nec illud Hortenſio Procuratori dediſſe, nec ab eo ſigillum amouiſſe ſed habuiſſe dictum vltimum Breue à dicto G. cũ ſigillo aliquãtulum ſuppreſſo, vt ex proceſſu clare colligitur, dum ibi dicitur, *io non ho viſto mai il Breue, che dite eſſer ſtato trouato nel tamburo*, & Domino dicente non eſſe veriſimile illud non vidiſſe, cum illud repertum fuerit in eius tamburro, quod clauſum tenebat claue, & Hortenſius aſſeruerit ab ipſo ſibi datum, & illud deferret Franciſco Sellari. Reſpondit *non è vero, io non l'ho dato ad Hortenſio*, & inferius dicitur *quell'altro Breue che mi dette G. mi lo dette nel modo, ch'io lo diedi al Cardinal Datario, & io non hò leuato, ne tocco ſigillo, hauendomi detto, che quell'altro Breue, che mi haueua dato era ammaciato vn poco il ſigillo io per aſſettarlo pigliai l'Anulo Piſcatorio*, & ſic clarum eſt ex præmiſſis d. B. fuiſſe examinatum ſuper principali prætenſo delicto Breuis reperti in eius tamburro ac illius ſigilli amotione, & tranſlatione in vltimo Breui, & receptatione dicti vltimi Breuis cũ ſigilli ſuppreſſione, & ipſum negaſſe vidiſſe dictũ primum Breue in eius tamburro, & illud Domino Hortenſio tradidiſſe, & ab illo ſigillum amouiſſe, & in aliud vltimum Breue immiſiſſe, ſed affirmaſſe dictum vltimum Breue a Domino G. cũ ſigillo ſuppreſſo habuiſſe, vnde cũ Dominus iudex proſequendo dictum examen dicat, & admonente Domino, vt ſuper negatis per ipſum omiſſis tot ſubterfugijs veritatem dicat, & præcipue ſi ſuper amotio ne ſigilli à primo Breui, & annexione eiuſdem in vltimo Breui aliquis alius interuenerit, & qui nam ſibi perſuaſerit, vt in dicto vltimo Breui apponerentur verba illa citata partem pro habenda cõfeſſione, & complicibus, &c. D. B. reſpondit *io ho detta la verita, non poſſo dire altro*, dicitur reſpondiſſe dixiſſe veritatem ſuper ſuperius ab eo negatis, & ſic ſuper principali prætenſo delicto, & cum poſt decretum de torquendo pro habenda oris proprij confeſſione, ac vlteriori veritate, ac præſertim ſuper complicibus, & cum proteſtatione, & poſtquam fuit funi allegatus per dominum Iudicem fuerit monitus ad ingenue cõfitendum ea, quę per ipſum negata fuerunt ſtantibus tot violantiſſimis præſumptionibus, & ipſe reſpondit *io non poſſo dir altro, che quello, che ho detto*, & in funem eleuatus dixerit, *io ho detta la verità, l'ho detta al Papa*, & interrogatus, quomodo audeat dicere non habuiſſe primum breue inuentum in eius tãburro, cum illud tranſmiſerit Domino Franciſco Sillario, vt inde minutam extraheret, &c. & ipſe reſpondit, *io non l'ho viſto detto Breue, & non ne sò niente*, & pluries per per dominum monitus ad veritatem dicendam ſuper negatis ab ipſo, ac ingenue procedendum, reſpondit *io l'ho detta la verità l'ho detta*, non eſt dubium, quod ſuper principali prætenſo delicto ab eo ſuperius negato fuit tortus, ex præcedentibus enim ab ipſo negatis declarantur reſponſiones præfatæ ſubſequentes l. ille aut ille ff. de leg. 3. Crauett. conſil. 9. num. 32. immo ſi reſponſiones præfatæ eſſent ambiguæ ex præcedentibus interrogationibus eſſent ambiguæ interpretandæ Cæ-

dæ Cæphal.conſil.39.num.10.Corn.conſi,101. nume.13.volum.2.adeo,quod dicta proteſtatio tanquam contraria facto nihil operatur, & dicitur purgaſſe inditia contra eum laborantia, torturæ enim effectus eſt, vt per eam purgentur non ſolum inditia, ſed etiam plene probationes l.edictum Diui Auguſti, & ibi Alba.& Marſil.ff.de q. Boſſ.in tit.de confeſſ.nu.28.& in titu.de confeſſ. per tortur.nume.26.Marſil. in practic.crimina.§. quoniam num.42.& ſingul.262.Gæpoll.cõſ.36. nu.20.vbi dicit ita vidiſſe ſeruari Veronæ Grammat.conſil.64. num.10. Quod procedit etiam factis proteſtationibus per iudicem torquentem, Grammatic.deciſ.96.num.2.Boſſ.in titul.de confeſſ.num.29.& in tit.de ſentent.nom.70.Bertaz. conſil.53.num.24.& ſeq.& conſil.209. num.12. volum.1.& in conſ.266.nu.1.& 2.volum.2.nam ex purgatione ipſa per torturam cenſetur puram veritatem dixiſſe d. l. edictum, vbi gloſſ. & Abb. Grammat.dict.deciſio.96.num.2.Bertaz.d.conſ. 266.num.3.conſil.427. num.1.& hanc eſſe communem obſeruantiam, & communiter totum, mundum ita tenere, & ſeruare dicunt Doctores relati per Iul.Clar.in pract. crimin.q.64.ver. illata reo tortura num.38.proteſtationes enim,quæ fuerit per iudices,qui non intendunt rem torquere,ſuper quibus extant plene probationes,vel ſic conuictus,vel confeſſus operantur,vbi rei interrogantur ſuper alia materia,quã ſuper ea, de qua confeſſus,vel conuictus eſt,aliter ſi ſuper delicto ipſo interrogantur huiuſmodi proteſtationes tã quam contrariæ facto nihil operantur Boſſ.in d. tit.de confeſſ.num.29.Grammat.d.deciſion.36. num.2.Bertaz.conſ.333.nu.7. ideo idem Boſſ.in tit.de indit. num.129.& ſeq.dicit,quod quando iudices confeſſum,vel conuictum de crimine torquent, ſi proteſtantur nolle eum torquere ſuper confeſſis, & conuictis,ſed tantummodo interrogare ſuper alijs delictis cauere debeant ne eum, interrogent ſuper confeſſis,& probationib.Nam per huiuſmodi interrogationem factam proteſtans à proteſtatione recedat,vt tradunt communiter Doctores in l.nõ ſolum §. morte ff. de nou. oper.nunciat.& in cap.cum M. Ferrarien.de conſtitut.Simac.in tracta.de hæret.in titul.de proteſtatio num.7.Cæphal.conſi.222.num.14. vol.2. Quinimmo quando reus de tortura de complicibus interrogatur præmiſſa dicta proteſtatione,ſi fuerit ſuper principali delicto interrogatus, vel fuerit a notario ſcriptum,& aduerſus interrogationem domini,& reus reſponderit ſuper ipſo delicto principali,de quo eſſet conuictus, ac etiam condemnatus à proteſtatione facta receſſum dicitur, nam cum iudicio ſtandum non ſit quid in interrogatione comprehendit cap.quoniam contra de probat.Maſcard.in tract.de probat. concl. 949. volum.2. ſi reſponſio ſequuta fuerit de ipſo delicto de illo reum fuiſſe interrogatum,dicendũ eſt, reſponſio enim dicitur eſſe conformis interrogationi,& talis ſequuta dicitur, qualis interrogatio præceſſit §.præterea inſtit.de inutil. ſtipul. Natt.conſ.89.nume.22. volum.1.Grat.conſ.81. num.42.lib.2.

33 Et ideo cum Dominus B. fuerit per plures vices interrogatus,& monitus ad dicendum veritatem ſuper negatis, & ipſe reſponderit, *io ho detta la verità non poſſo dir' altro, che quello, che hò detto*, dicitur reſpondiſſe veritatem ſuper principali delicto,quod ſuperius negauerat,pręſertim cum ex illa interrogatione facta ante torturam illatam videlicet,& admonente Domino,vt ſuper negatis per ipſum omiſſis tot ſubterfugijs veritatem, dicat, & præcipue ſi ſuper amotione ſigilli à primo Breui,& annexione eiuſdem in vltimo Breui aliquis alius interuenerit,& ex alijs interrogationibus ſimilibus factis in tortura appareat clare ipſum fuiſſe interrogatum ſuper principali delicto per ipſum negato, & non ſuper complicibus, dictio enim præcipue eſt implicatiua pręcedentiũ l.fin.C.de his qui ven. æta. imp. & §.cum autem in auth.de leonib. & eſt ſenſus, quod licet iudex moneatur ad reum torquẽdum principaliter pro habendis complicibus, & perſuatoribus ad delictum committendum,tamẽ illum etiam torquet ſuper principali delicto negato, cum dictio præcipue ſit implicatiua præcedentium iuribus præfatis ſicut etiam dicitur de dictione maxime, vt per Pariſ.conſil.65.nu.19.vol.1.

34 Et præfata multo magis procedere debent,cũ D.B.poſt dictam torturam in eum illatam,fuerit etiam denuo in funem eleuatus tortus per tertiã partem vnius horæ,& poſtmodum incontinenti acerrime tortus vigiliarum per octo horas etiam cum ſquaſſibus,& in negatiua perſteterit,& licet dicta tortura vigiliarum, & funis inſimul fuerit illata pro habendis complicibus, tamẽ cum fuiſſet alias tortus etiam pro complicibus habendis non poterat dicta tortura in eum reiterari,tortura enim pro habendis complicibus debet eſſe moderata,vt dicit igne.in l.|& ſi certus num.10.ff.ad Silla.Sequitur Clar.d.quęſt.64.verſic.veritas eſt in fine,& quidem leuis,& non reiterata,cum tũc vti teſtis in alios torqueatur Boſſ. in tit.de mandato ad homicid. num.31.& ſic non poterat excedere ſpatium dicendi vnum Miſerere, cum leuis tortura dicatur, quando quis torquetur per ſpatium dicendi Aue Maria,vel Pater noſter, vel vnum Miſerere,deinde deponitur abſque aliquo impulſu, quaſſatione, vel tractu cordæ, vt dicit Grill.in tract.de tormen.ver. quarto nunc videndum eſt nu.4. & 5. præſertim cum dictus Dominus B.ſit ſacerdos,idcirco mitius torquẽdus erat quam laycus tum propter periculum excommunicationis,ſi forte modus quæſtionis excedatur, tum etiam propter dignitatẽ ſacerdotis, cui ſumma ſemper, & vbique reuerentia debetur, vt per multa iura dixit Sima.in tracta.de hære. in tit.de torment.cap.65.num.49. eſt communis opinio, vt teſtatur Abb. in cap. cum in contemplatione poſt nu.6.de reg.iu.& Iul.Cla.in dicta q.64. poſt num.24.in fine.

35 Et tortura non poteſt reiterari neque in laicum ſuper principali delicto etiam,vbi prima inditia fuerint multum vrgentia, & manifeſta niſi fuerit prima vice leuiter tortus,vt de conſuetudine ſeruari,& practicari teſtatur Bart.in l.vnius §. reus nu.2.ff.de quęſt.ſequitur Salicet.in l.2.C.de cuſtod.reorum Socin.conſil.54.num.14.voto 3. Grammat.conſil.20.poſt nume.5. Iul. Clar.d.q. 64.verſic.vltimo videndum eſt poſt nu.46.Grill

in loco præallegato, vbi etiam ſubdit ſemel iſto, modo leuiter tantum poſſe ex eiſdem inditijs ſecunda vice repeti in tormentis, quotieſcunq; cõtra reum militant legitima inditia, ex quibus de iure torqueri poterat ſequitur Iul. Clar. d. q. 64. poſt nu. 46. ſubdens, quod in hoc omnes conueniunt, vt repeti poſſit, vel non poſſit ſecundum, qualitatem inditiorum præcedentium, & quod ſæpe ſic faciunt boni aſſeſſores, quia incipiunt à leui tortura, & ſi ex ea habent veritatẽ bene quidem, aliàs eam repetunt, vnde cum tortura pro habendis complicibus non poſſet contra Dominum B. reiterari, & fuerit tam acerrime, [m] etiam cum ſquaſſibus reiterata, concludendum eſt dictum tormentum vigiliarum, ac funis in ſimul in eum illatam ſolum ex eo, quia contra eum non erat probatum ſufficienter, vt poſſet haberi confeſſio ſua, vel vt purgarentur inditia contra eum laborantia, vt in ſimili dicit Gҿpol. conſ. 32. poſt nu. 19. verſ. nec poteſt dici, &c.

36 Nec vis aliqua eſt facienda in depoſitione dicti Do. Hortentij procuratoris aſſerentis vidiſſe Dominum B. quodam temperino amouiſſe ſigillum anuli Piſcatoris à primo Breui, & illud immiſſe in vltimo Breui ſcripto abſque ſigillo anuli piſcatoris, & dicta Breuia repoſuiſſe intus tamburum, nam reſpondetur nullam eſſe ei fidem adhibendam, & primo quia, cum ipſemet fateatur, ſe male ſatisfactum de dicto B. ei tãquam odioſo, & inimico non creditur, etiam vbi ageretur de probando crim. læſ. maieſt. Bar. in l. quęſtionibus ff. ad l. Iul. maieſt. Crot. in tract. de teſtib. poſt nu. in 3. par.

37 Secundo quia, cum in eius examinibus fuerit, & ſic varius, & ſibi ipſi contrarius ei non creditur Grammatic. conſil. 44. num. 10. & conſi. 59. nu. 6.

38 Tertio quia, cum faciat ſe criminis ſocium, & participem nihil probat contra Dominum B. ſociũ omnes criminis etiam in caſibus exceptis nõ ſtatur etiam mediante tortura ad faciendum inditium niſi qualem præſumptionem gloſſ. & Salic. in l. fi. C. de accuſat. etiam ſi perſona ab ipſo, nominata eſſet malæ conditionis, & famæ propter talem nominationem non poterit torqueri Guid. de Suza. in tract. malef. in rub. qualiter reus ſubijciatur Aug. de Arimin. in addit. ad Ang. in tract. males in verbo fama publica col. 2. Alc. conſil. 127. in fine volum. 4.

39 Et etiam ſi eſſent plures confitentes de nominato vt in l. maius de q. ſed vbi talis nominatus, eſt bonæ famæ talis nominatio non operabitur, quicquam, vt per Gramm. conſ. 35. nu. 23. 24. & 25. & conſil. 56. nu. 5.

40 Et licet ſocio criminis inculpato, ſeu nominato in caſibus exceptis concurrentibus alijs adminiculis ſeu inditijs faciat inditium ſufficiens ad torturam contra nominatum Gramm. conſ. 21. num. 11. tamen ſi probetur odioſus, & inimicus, non facit inditium ſufficiens ad torturam contra eum, ſocius enim criminis, ſi probatur inimicus, non probat contra ſocium, Grammatic. conſilio 78. num. 13.

41 Præterea cum fuerit ſuper ipſo delicto per horam tortus abſque eo, quod in tormentis tã acerrime repeteretur, dicitur pluſquam ſufficiẽter tortus, & inditia purgaſſe viribus præcitatis, præſertim cum ex depoſitione teſtis etiam de viſu, qui nõ ſit omni exceptione maior, & ſimilibus ſuſpicionibus, & inditijs nõ plenis etiam, vbi reus eſt valde ſuſpectus non poſſit niſi leuiter per ſpatiũ dicendi Aue Maria, vel Pater noſter, vel vnum Miſerere abſque aliqua ſquaſſatione torqueri, vt dicit Grill. in loco præallegato.

42 Vltimo dicitur, quod iſtud prætenſum inditiũ remotum, quod dictum primum Breue fuerit inuentũ in eius tamburro, dicitur ex vnica tortura purgatum, nec repeti poterat Alexan. conſ. 5. num. 5. volum. 1.

43 Nec aliud poterat operari dicti Breuis inuentio penes ipſum niſi inditium ad torturam, ſi homo malæ famæ fuiſſet, quod tamen in homine, bonæ famæ non eſt dicendum, eſt communis opinio, vt teſtatur pract. Corrad. in tract. de Prætor. §. 3. de offi. prætor. in cau. crimin. in rubr. de furib. poſt num. 6.

44 Nec obſtat eiuſdem Hortenſij depoſitio aſſerentis Do. B. ſibi extraiudicialiter faſſum fuiſſe, Dominum G. dediſſe ei dictum vltimum breue, cum cera, & cordone abſque impreſſione ſigilli, nam reſpondetur ei non eſſe fidem adhibendam cum ſit vnius, & ſingularis in eius dicto, & confeſſio extraiudicialis tanquam inditium remotũ ſit probanda per duos teſtes conteſtes de loco, & tempore, alias nihil releuat Foller. in pract. crim. in rub. & ſi confitebuntur in princi. in 2. par. 3. p. Et præterea dictus teſtis reijcitur rationibus, & iuribus proxime dictis, ac per torturam pręfatam purgauit inditia, quæ contra eum extabant.

45 Neque obſtant depoſitiones eiuſdem Hortenſij aſſerentis vidiſſe dictum primum Breue ſigillatum abſque aliqua ſuppreſſione in manib. Domini G. abſque illius ſubſcriptione Domini Iacobi Laurentij ſcriptoris aſſerentis ipſum ex dicto primo Breui extraxiſſe minutam vltimi Breuis, & illud primum Breue eſſe ſignatum, anulo piſcatoris, & nunc reperiri abſque dicto ſigillo, eiuſdem Hortenſij aſſerentis ipſum habuiſſe a Domino B. dictum primum Breue ſigillatum, & non ſuppreſſum, vt inde extraheret minutam ad effectum conficiendi aliud Breue cum clauſula, citatis citandis, & ſeruatis ſeruandis, & dictis G. aſſerentis ſe ſigillaſſe dictum primum Breue cum anulo piſcatoris, ſed illud non ſubſcripſiſſe, & Domini Antonij aſſerentis ſe appoſuiſſe ceram cum cordone in dicto primo breui, & hodie dictã ceram cum cordone in eo non reperiri; nam reſpondetur primo Dominis Hortenſio, & G. non eſſe cõtra dictum D. B. fidem adhibendam ſuper præmiſſis rationibus & iuribus ſuperius allegatis nec alij tres prænominati aliquid deponunt contra eum, licet enim viderint dictum primum Breue ſigillatum, tamen non ſequitur fuiſſe ſic ſigillatum dicto Domino B. traditum, vel ei fuiſſe aliter traditum, probatio enim debet neceſſario cõcludere, cum non probet hoc eſſe, quod ab eo cõtigit ab eſſe cap. in præſentia de proba. l. ne quem natales. C. eod. titul. l. non hoc C. vnde cognat. præſertim in crimine falſi, in quo probatio magis ſtricta, & cõcludens requiritur, quam in alijs criminibus Grammat. conſi. 30. num. 3. Secundo dicitur,

dicitur,quod cum Dominus B. in tormentis ſibi acerrime illatis ſubſtinuerit ſe nunquam vidiſſe dictum primum Breue, cenſetur puram veritatẽ dixiſſe viribus præallegatis.

46 Sed dato abſque veri præiudicio, quod dictus B.ex dicto primo Breui ſigillũ amouerit, & illud in dicto vltimo breui immiſerit, & in amotione, & immiſſione fuerit aliqualiter ſuppreſſum,&fractum, ita quod nauicellæ ſignum non appareat, & indigeret noua impreſſione, & adhunc effectũ abſtulerit Sanctiſſimo Domino noſtro anulum piſcatoris,tamen non poſſet, vt falſarius puniri, nam cum dictum ſigillum eſſet ſuppreſſum, nec integrum, & propterea noua ſigillatione indigeret, vt ex depoſitionibus dictorum Dominorum G.Antonij ſcriptoris, ac Hortenſij colligitur ſigilli falſitatis in eo conſiderari non poteſt, cum non dicatur ſigillum authenticum ſi literæ non ſunt legibiles,vel non eſt integrum Abb. in cap.inter dilectos ſub nume.3.de fid.inſtrument. ſi enim literæ ſigilli legibiles omnes nõ ſunt, vel legantur ita paucæ,quod neceſſariò non concludunt ſigillum eſſe illius, cui aſcribitur, vel ſculpturæ ſunt conſumptæ, nec aliter poteſt certificari,cuius ſit illud ſigillum, vel ſi ita fractum ſit, vt colligi non poſſit, cuius ſit ratione ſigni, vel ſigillum eſt corruptum, aut non benè apparet dictum ſigillum fidem non facit Abb. in d. cap. inter dilectos nume.4.Menoch.de arbitr.caſu 113. nume.12.& ſeq. Crauett. conſil.46.nume.6.& per conſequens in eo falſitas conſumata, & perfecta conſiderari,vel puniri non poteſt, cum nemini nocere poſſet,ſicut dicitur de ſcriptura priuata,vt per Crauett.dict.conſil.46.nume.5.& 6. Afflict. dicta deciſio. 21. nume. 12.& non ſufficiat præparatio,& conatus ad ipſa delicta, vt per Crauett. d. conſil.46.nume.2.Afflict. d. deciſ.21. per totam.

47 Secundo dicitur, quod cum dictum vltimum Breue nõ ſit manu Secretarij Apoſtolici ſubſcriptum,& ſic in forma Curię conſueta expeditum dicitur imperfectum, & inualidum, nec fidem aliquam facit ad tradita per Rebuff.in loco præallegato,& Socin.in conſil.12.ſub nu.24.vol.1.Lancellott.Cuma.in temp.omn.iudic.lib.1.cap.1.de imper.§.4.de præſtim.& pot.imper. verſic.6. poſt nume.2.& per conſequens cum huiuſmodi falſitas alicui nocere [n] non poſſit, non poteſt dictus Dominus B. ex ea puniri,falſitas enim,quæ nulli nocet non facit conficientem puniri pœna legis Corneliæ de falſis Alexand. conſilio ſeptuageſimoquarto, columna quarta, verſicu. & licet ſcripſiſſet vol.1.Afflict.d.deciſ.21. poſt num.12. & ſeqq. &c.

48 Tertio dicitur, quod cum dictum vltimũ Breue videatur continere ipſius iuſtitiam, potiuſquàm gratiam ex illa clauſula citatis citandis, & ſeruatis ſeruandis,non poteſt tanquàm falſarius puniri, ſola enim falſificatio literarum iuſtitiæ, quæ ſint modici præiudicij ſine vſu non obligat quem ad pœnam falſi Anton.de Butr.in cap. accedens,nume.3.de crimin.falſ.Boer.deciſ.82.

LAVS DEO.

Reſponſum Lentuli Cappelli in eadem cauſa.

49 ADSIT DEVS. Ex toto percunctato proceſſu Domini G. non conſtat neque conſtare creditur aliquod doloſum, & quod ibi delictum tendat, & quod dolum ſapiat, quibus ita præſuppoſitis non venit de pœna quærendũ, ſed an ſit crimen,quia lex quælibet,ſiue communis, ſiue municipalis imponens pœnam delicto intelligitur tamen ſi doloſè fuerit commiſſum Bart. in l.1.§.1. ff.qui accuſar. non poſſ. Salyc.in l.penult. C.de ſicar.Dec.conſil.9.Alexand.conſil.119.lib.7.

50 Et ad hoc,vt dolus probetur,probationes,ſeu probationes debent eſſe multum concludentes, & quæ non niſi in malam partem capi, & interpretari poſſint l.dolum,& ibi Pau.de Caſtr.C.de dolo Aym.conſil.8.num.1.& conſil.99. in princ. Marſil.conſil.44.nume.21. Grat. conſil. 33. nume.37.& ſeq.conſil.45.nume.8.& conſil.50. nume.42.volum.2.

Sed conſideratis fiſci prætenſionibus, quod nihil doloſi inſurgat,aut probetur apparet.

Primum enim prætendit conſultaſſe, & perſuaſiſſe Domino B. ad mouendum anulum Piſcatorium.

Secundo, quod in traditione vltimi Breuis reſpectu qualitatis eiuſdem Breuis non fuerit cum ſigillo compreſſo, vel ne traditum, contraria, & inter ſe repugnantia depoſuerit.

Tertio, quod ſigillum impreſſerit in primo Breui inſcio Sanctiſſimo, nec appoſitis in eo verbis citata parte, & ſeruatis ſeruandis ex ordine Sanctitatis ſuæ.

Quarto,quod dicta verba in vltimo Breui incongruè in narratiuis appoſuerit non in diſpoſitiuis,nec ſecundum mentem Sanctiſſimi.

51 Quoad primum nõ probatur, nec reſultat aliquod delictum ex dictis verbis dato,& non conceſſo,quod probarentur, quia benigno, ac licito modo interpretari debebunt, videlicet ex licentia Sanctiſſimi, & eo conſulto, quæ eſt nobilis præſumptio ad excludendum delictum capiendi iuxta tex.in l.merito.ff.pro ſocio, vbi Alexan.ad Bart.ſubdit etiam ſi vrgeret præſumptio in contrarium latè Aym.conſil.3.nume.20.Dec.in c.1. nu.48.de offic.deleg.& in reg. conſilij de reg. iur. vbi conſilium ſemper in bonũ vſum verti debet non autem in malum,& Alex.in conſil.74. lib.1. vbi excuſat illum, qui notarium tentauerat, vt ſibi vellet dare inſtrumentum de quadam nota, quam ſibi oſtendebat, de qua nullatenus fuerat rogatus, & forſan aderat ſuſpicio contra tentantem, & tamen dicit eum requiſiuiſſe, vt euitetur falſitas,quatenus fuerit rogatus,& non aliàs.

52 Sed talia verba nullatenus probantur ex dicto D. B. ex quibus prætenditur conſilium videlicet, *Eccoui il Breue ſegnatelo da voi, ò fatelo ſegnare*, tractat enim de ſe exonerando,& alium inculpando, vnde dicitur deponere in cauſa propria, & ideò de iure tale dictum non recipitur l. nullas & ibi Alber.ff.de teſtib.Bart.in l. deferre ff.de iure fiſci

re nici Abb. in c. inſuper num.8. de teſtib. Guid. Pap.conſ.133.col.2. Pariſ. conſ.15.num.29.vol. 2.Aym.conſ.99.nu.2.conſ.110.num.12.vbi ampliat.Grammat.conſ.35.etiam in occultis & tantò magis cōtra officialem, vt ibi Dec. Pedemon. 79.nu.42. Vbi ſemper reprobatur teſtis factum proprium in depoſitione habens admixtum crimen cum alio Aym.conſ.73.nu.37. Menoch.caſu 99.nu.6.etiam ſi atteſtaretur cum tortura,quę licet omnem defectum purget, proprij tamen intereſſe vitium non ſupplet, vt tradit Boſſ. loquens de inimico,quia deponit in cauſa propria, quod non admittatur etiam cum tortura Boſſ.de iniquis num.52. eſt enim cecus in probatiſsimo quolibet viro ſui ipſius amor inquit poſt alios Tiraquell.de pęn. remitt.caſu ſi num.65.

53 Quæ pręcedunt etiam ſi eſſemus in officiali, & in alio quocunque, cuius dicto ſimplici ſtari deberet, quia non admittitur in reſpicientibus cauſam propriam, & quando ex eius aſſertione factum proprium iuſtificaretur contra tertiū Bald. in l.ne in arbitris C.;de arbitr. Rolan. conſ.3.nu. 20. lib.3. & maximè quandò contra inculpatum pœna reſultaret latè Gig. læſ. maieſtat. quomodo,& per quos quæſtione quinta & rebell.quęſt. 14. Vbi ita declarat tex. in clemen. prima de probat. vndè nihil facit de per ſe, nec per aliud adminiculari poteſt, cum pœnitus, deſtruatur ad Bal. & Angel. in l. ſi quis ex argentarijs §. cogentur ff. de eden.

54 Sed nec probatur ſignum compreſſum, ſeu cū ſigno compreſſo tradatum fuiſſe vltimum Breue quia quicquid dixerit in primo reuocauit, & conexit in vltimo etiam cum tortura Domini G. quod facere potuit maximè antè publicationem quia incontinenti feciſſe dicitur Fœlin.in cap.2. colu. 2. vbi tradit reg. cum limit. de teſte cogen. Bar. Alber. & Ang. in l.ſi poſtulauerit §. ſed & ſi negauerint ff.de adulter. Boſſ. de oppoſit. contr. teſtes nu.1. Alciat. præſumpt.29. num.10. & 14. quicquid diſtinguendo voluerit Bart. in l. 1. §. quæſtioni ff. de quæſtion.an ſimus de principali, vel in teſte, ſeu in vtroque ſimul, & ſemel ſecundum quam diſtinctionem nunquam, aut rarò potuit obtinere Boſſ. in loco prærallegato inquit,in omni enim caſu ſequuta maximè tortura vltimū dictum ſemper attenditur maxime quando eſt circumſtantiarum per præſumptiones iuxta doctrinam Bald.in l.2.C. de cuſtod.reorum, & tradit Clar. in §. fina. quæſt. 53.4.caſu ad finem.

55 Dicet enim Antonius ſcriptor examinatus ſe deſcripſiſſe breue,de quo agitur in carta ſimplici, & alba nō ſubſignata prius vt dicebat Dominus G. cuius dictum in facto proprio ſine eius intereſſe probat plenè ſi credendum eſt Pau.de Caſt. in l.quicunque. C. de ſeruit. fugit. cum conſilijs collectis per Aym.conſil.73.nu.30.178.nu.7.vel ſecundum communem probat pluſquàm ſemiplenè,idem conſil. 99. nu.6. maximè iunctis alijs Iaſ.in l.nec is col.ff.de acquiren.hæred. vbi dicit, quod ſufficiunt quæcunque inditia, quæ adſunt notiſſima in proceſſu,ex quibus apparet non tantum adminiculata reuocatio, ſed etiam apertè erroneum primum dictum,cum ex pluribus præſumptionibus, & coniecturis fides vnius teſtis tātum ad plenam probationem ſuppleatur Aymon conſil.73.nu.17.& 18. Barto.in l.1. §. idem Cornelio.ff.de quæſtionib.

56 Quæ omnia ad defenſam ſunt pluſquam ſufficientia quicquid foret ad offenſam,cum non intendam partem fiſci tueri, cum ad defenſam ſufficiant etiam dubia, & ſemiplena tantum Alexā. conſil. 115.col.fina.lib.4. Io. de Amic. conſil.85. Aymo.conſil.2.numc.16.Natt. conſil.412. cum alijs lib.2.accedente præſertim inuerſimili dicto Domino B.quia ſi voluiſſet ſubſignare Breue D. G. & inſeruire amico, poterat in eo momento, quo erat in limine ſignādi illud ſignare Sanctiſſimo Conſulto,vnde non oportebat nouam, & periculoſam quærere occaſionem, prout optima conſideratione arguit ad propoſitum tex.in cap. accedens de crimin.falſi.

57 Nec obſtat, quod ſaltim fuerit contrarius in dictis, & ideò pœnam mendacij ex primo dicto, ſeu periurij veniat puniendus,quia reuocatio,& correctio, quæ ſupra admittitur cum qualitate ſua allegata,videlicet illud feciſſe ex cauſa pietatis, & miſericordiæ, quæ excuſat à dolo l. & eleganter §.idem Labeo, vbi gloſ. de dolo except. l. fina. ff.de cuſtod. reorum, vbi loquitur,etiam in officiali, & periurium ſine dolo non incurritur, & dolus, & periurium à qualibet cauſa excuſatur ad Grammatic,vot.10.numc.21.& 22. Clar. §.periurium in ver. excuſari, & quod excuſatio à delinquente allegata debeat admitti cum reuocatione voluit Boſſ.de confeſſ.num. trigeſimoſeptimo,maximè cum ſit confirmata per torturam l. edictum,vbi gl. & Alber.ff. de quæſt.cum alijs, & concurrat bona qualitas, & conditio, ac ſtatus dicti G. Doctoris, & Prælati, quem non eſt præſumendum feciſſe ad malum, ſeu malo modo corruptum, vt conſiderat Aym.conſ.56.num. 14. in Doctore, & Aduocato non egeno Rubr. Alexandrin.in conſ.15. vbi non præſumitur nobilis facere animo occultandi veritatem, maxime cum ſit etiam officialis, à quo ſemper dolus videtur abeſſe l. 2. Ibi, quod non arbitramur C. de offic.ciuil. Iudic. Alciat. reg. 3. præſumpt.13. Maſcard.concluſ.1132. vbi late lib.3.

58 Et præſertim cum nullum poſſet ſpectare commodum niſi iacturam honoris, corporis, & bonorum, prout ad excludendum dolum arguunt gl.in c.accedens de crimin. falſit. Aym. conſ. 75. nu.13.& ſeq.319. num.10. Rolan.conſ.38.lib.1. Dec.latè conſ.78.num.7. vndè ſtari debet maximè cum iuramento aſſertioni ſuæ de cauſa allegata iunctis tot veriſimilibus, vt tradit Aretin. conſ.80.num.6. Ruin conſ. 1. num.3. & 4. lib.5. Siluan.conſ.7.num.9. latè Alciat. præſumpt.16. reg.3. cum apoſtilla, & ſic etiam, quod præſumptio vrgeret in contrarium,quia prærallegati Doctores loquuntur in prohibitis.

59 Et non eſt nouum, quod confeſsio, & ſic reuocatio licet ſuſpecta habens pręſumptionē contra ſe iuſtificetur ex pluribus præſumptionibus,

o & veriſimilibus [o] Tiraquell. in repet. l. ſi vnquā nu.88.C. de reuocan. donat. & confeſsio quali-

p ficata acceptari debeat cum qualitate [p] ſua omni caſu, quando adeſt præſumptio & veriſimilitudo pro qualitate Grat. cōſ.76.nu.32.93.nu.2.

volum.1.& maximè in caſu noſtro, cum ſit in ſe ipſa reuocatio vera, ſeu pro vera habeatur, ideo talis in omni ſui parte debet cenſeri Dec. conſil. 527.num.10.& ſimus in officiali, qui proprio iuramento ſe expurgat Maſcard. concluſio. præalleg.num.30.

60 Maxime facit ſequuta pœnitentia, & reuocatio, & præſertim re integra, cum deterius adhuc non fuerit ius fiſci effectum l. qui falſum ff. de falſ.l.3.C.de fid. instrument. Aymon. conſil.46. nu.11. quod reuocatio falſi admitteretur etiam in cauſa appellationis, licet proculdubio ante ſententiam Natt.conſil.151.numer.8.& 9.lib.1. præſertim quando nullum damnum inueni potuiſſet, quia ſequuta pœnitentia habetur, ac ſi à principio inchoatum non fuiſſet; non actu, nec potentię Caſtren.conſi.130.poſt med.& colum. fina.lib.1.& maxime in tempore licito, & ſic incō tinēti, quo caſu reuocatio primi dicti fieri poteſt etiam ſine reatu periuris inquit Bald. in authen. at qui ſemel C.de prob. quia factum lege permittente pœnam non mereri per iura vulgata; & incontinenti dictum fuit ſupra, reuocari dicimus, quando partem non potuit alloqui, vt notant omnes in c.præterea de teſtib.cogen.Bart.in d.§. ſed & ſi negauerint ff.de adulter. Alcia.d. reg.29. num.10.Modern.à Sancto Angelo in cōſil.103. num. 10. quinimmo Pedemont. voluit deciſ.79. nume.18. quod incontinenti dicatur antequam conuincatur, nullum enim interim damnum poteſt conſiderari.

61 Vnde dum periurium, ſeu mendacium ſuccedit ſine damno nemo punitur ex eo in foro conſcientiæ, ſed ſolum Deum habet vltorem Ruyn. conſil.83. lib. 4. Clar. d. §. periurium ante finem. Bal.in l.fi. ff.quod falſ.tut.author.& in auth.contra qui propriam col.2. C.de nō numerat.pecun. late Socin.iun.conſil.37.& duobus ſequen.lib.2. Modern. præfati conſil.129.& pluribus alijs ſeq. more ſubſcribentiū Grat. qui deducit bona fundamenta in conſ.72.lib.1.Alcia.conſi.461.Natt. conſil.314.lib.2.

62 Licet ſimus in principali in quo non notatur periurium, cum poſſit ſemper variare, & prout dictum fuit ſaltem vſque ad ſententiam, non tantum ante publicationem, vt tradit Bald.in d.cap. præterea num.4.de teſtib.cogen. Hern. in conſtitut.de damn.colum.mihi 10.in fine Boſſ.de examin.reor.num.10.de periur.num.3.4.& 5. Cla.§. fin.quæſt.45.verſicul.quid ergo ſi reus voluit Bero.quæſt.134.metuit enim detegere turpitudinē ſuam, cum ſemper à principio de breue compreſſo dixerit extraiudicialiter a ſe tradito dicto Domino B.in contrarium dixiſſe reddebatur mendax, & non ſine infamia, & tandem in toto proceſſu pro principali reputatus fuit, & de ſuo facto principaliter ſemper interrogatus, vnde pro principale erat habendus, ad propoſitum Moder. præ alleg.conſil.102. nu.2. & conſil.ſeq.nu.10.& 11.

63 Sed fiſcus nunquam acceptauit, neque habuit pro acceptato tale dictum videlicet primū, prout conſtat ex toto proceſſu, & ex tortura vltimo illata, ideo ſuper eo non poteſt facere fundamentum, vt tradit Boer.deciſ.252.colum.2.ver. limita regulam.

64 Ex quibus tollitur obiectum cap. ad falſariorum de crimin. falſ. quod voluerit defendere, & ſic, quod in contemptum officij ſui, ſeu debitum eius tranſgrediendo voluerit delictum occultare, quia conſtat de alia cauſa præallegata per D. G.& excuſabili, ex qua fuerit motus ad primum dictum ferendum, quæ ſi fundata foret in ſola cō cupiſcentia, & particulari voto, ac deſiderio, cum ſatis ſit excludere principale propoſitum delinlinquendi, & delictum confouendi, & tranſgrediendi excuſat à quocunque contemptu etiam ſupremo, & trangreſſionis legis, & debiti ſui, vt acuit, prout optime tradit Archid.in cap.quicunque 71.distinct.quem ſequutus fuit Fœlin.in ca. cum quidam num.7.de iureiurañ.in cap. cum nō liceat eod. num.3.de præſcript. motus enim fuit pro pietate, & miſericordia infortunij dicti B. nec putans male facere ex pluribus probabilibus cauſis, non autem animo ratificandi, & confouēdi delictum poſt illud perfectum, & ita præſumēdum eſt in crimine læſæ maieſtatis tradit Caph. conſil.75.num.8. & poſt alios Maſcard. concluſ. 1258.nu.70.

65 Quinimmo etiam, quod de cauſa non conſtaret, oporteret probare de iſto propoſito delictū, defendendum adhoc, vt aliquis participet de alieno infortunio, ac delicto ex actu præſtito in eo, & punitur de per ſe prout ille actus ſe extendit, & ſic de contrarietate, & varietate, ac mendacio in caſu noſtro debent quæri, quod tamen excluditur, & diluitur per ſupra dicta, non autem de cōplicitate in delicto alieno, vt declarat Barto. in l. quis ſeruo §.fina.ff.de furt. Aretin. de malef. ſemper aſtitit num.24. Grat.conſil.73.lib.1. quia ratione dicunt eſſe neceſſariam illam clauſulam ad hoc, vt habilius, & commodius delictum ſequeretur tradit Fœlyn. in cap. ſicut dignum colu.3. de homicid. Grammatic.deciſio.25. Pariſ.conſil. 152.num.3. & ſeq. & conſil.164. num.12.& ſeq. lib.4. in quibus locis dicit debere ea de cauſa tractari de tractatu, & præſcientia, & facit Boſſ. de homicid. nu. 25. maxime cum ſimus in actu poſt delictum, ex quo non adeo præſumitur Marſilio. conſilio 30.

66 Sed nullatenus conſtat de ſcientia aliqua delicti tranſmutationis ſigni, ſeu ſigilli de vno Breue ad alterum, quæ omnino eſt neceſſaria maxime in actu poſt delictum in quocūque atroci crimine etiam læſæ maieſtatis Bar.in l. omnes C.de agricol.& cenſet.lib.11.Bar. in l. vtrum de parricid.deciſion.pedemon.80.Carrer.de hæretic. nume.29.Vbi contra receptatorem de hæreſi debet articulari ſcientia, quia præſumitur ignorantia l. verius de probat.reg.præſumitur in 6.quæ excuſat Iohan.de Amic. conſil.53. num.1. & 2. & excludit propoſitū, cum ad ignorata animus non trahatur l.mater decedens de inoff.teſtam.

67 Hinc eſt, quod debet conſtare de veritate delicti principalis, nec ſufficit præſumptiue regulariter contra tertium Bartol.in l.ſi is qui rem §.ſi tu Titium ff.de furt. Alex.conſil.99.nume.40.lib.7. Fęl.in c.ſcitu dignum de homicid.nu.32. Marſil. §.conſtante nu.53.ſolet allegari Brun.conſ.146. vol.2. de quo non creditur conſtare ad effectum tertij vt ſupra.

Quo

68 Quo vero ad amotionem ſigilli Anuli Piſcatoris erat iam detecta,& non poterat conſiderari aliquod probabile, & proficuum auxilium, &defenſio, & ideo eo caſu non incurritur pœna Bal.in l.ab hoc verbo colum. fin. ff.de infamibus Aymon. conſil.309. ad finem,& ideo conſideratur magna ſimplicitas, & illa pietas,& miſericordia allegata, cum de alio conſiderari non poſſit Aymon.conſil.8.nu.13.cum non poſſit commodum inquiſito, nec poſſit fiſco damnum afferre, quia ſiue dixerit dediſſe Breue cum ſigno compreſſo ſiue ſine aliquo ſigno neceſſe erat noua ſubſignatione,cum imperfectum, & nullum conuertantur l.penultim.C.ad Sillan.& ſic caret omni dolo, in quo non datur auxilium, & defenſio Bart.in l.ſæpe in fine de ver.ſignif.

69 Vnde ſuccedit alia exceptio,quod non eſt cõſiderabilis variatio, nec actus aliquis poteſt argui punibilis ex mendacio, ſeu contrarietate, ſi illud ſemper,in quo variatur,& contrariatur non trãſit in delictum,nec foret punibile etiam,quod cõfeſſatum foret à principio, vel ſic in caſu noſtro, vbi nõ eſt punibile etiam quod dixiſſet ſe dediſſe breue ſignatum cum ſigno compreſſo, quia non prohibetur, ita imperfectum in quaſcunque manus transferri,cum ſit ſimplex notula, nõ autem breue,quod requiritur perfectum Bart.in l.diuus ff.de teſtib.milit.& in l.1.§.ſi parui.ff.quod.ſi aut clam: vnde partes,nec variando, nec contrariando, nec expreſsè confitendo poſſunt facere delictum,quod de ſui natura non eſt delictũ ad Marſil.conſi.15. nu.15.conſi.51.nu.67.Riminal.ſen. conſil.151.nu.18. lib.1.Rolan. conſil.3.num.53. lib.3.Boſſ.de indit.num.36.Alexand.conſil.111. nu.2.& 3.lib.3.Bertaz.conſil.18.poſt alios lib.1. & cogitationis pęnam nemo patitur l. cogitationis ff. de pęn. & attenditur magis id, quod eſt in veritate, quam in opinione, quando ex eo delictum excuſatur Caſt.conſ.299.col.fi.lib.1. Becc. conſ.60.nu.15.

70 Pro quibus omnibus accedit id, quod voluit gloſſ.& tex.in cap.1. de non forma.fidel.& tex.& gloſſ.magiſtralis in cap.1.quib.mod.feud. amitt. vbi Bald. Aluarott.& Afflict.& alij volunt,quod Vaſſallus iurans fidelitatem Domino ſuo tum demum ex tranſgreſſione iuramenti incurrit feloniam,ſeu proditionem reuelando forſan ſecreta Domini ſi præter actum geſtum, ſeu reuelationem concurrat mala intentio,domino ſuo perniciem inferendi principaliter,& realiter fuerit pernicies ſequuta ſequitur Gig.læſ.maieſt.qualiter, & à quibus quæſt.21. num.12. & ſeq. lib.1. & tamen maxima eſt vaſſallo in dominum ſuum neceſſitas, ſi vero nullum, aut modicum damnum ſit domino illatum non tenetur ſi defecerit, aut contra cum egerit in officio ſuo Cæphall.conſilio 75.num.32.

71 Et ſic ad propoſitum in caſu noſtro defecerit mala intẽtio, vt dictum fuit, & demonſtratur ex dictis Hortenſij deponentis de integritate Domini G. in iſto facto, vnde coadiuuat alias præſumptiones ad excludendum dolum, & reſiſtit coniecturis,quæ in contrarium facerent ad tradi. per deciſ.pedemont.72.num.3.ac teſtis inductus pro fiſco probat contra ipſum etiam ſi vnicus Thob.Non.conſil.99.nu.26. & Gabr.de teſtib. concl.1.nu.15.

72 Nec damnum aliquod eſt ſequutum attenta reuocatione,& correctione, quæ vt nec à principio potuerit damnum afferre ex defenſione inchoata ſi nõ perſeueretur videatur iuxta tex.notan.in l.2. vbi nec ſufficit vnquã defendiſſe, quia non durauit defenſio ff. quib. ex cauſ. in poſſeſſ. eatur Dec.in reg. non videtur defendere nu.4. & vbi Cagnol.de reg.iur.idem Dec.in c.1.num.58. de offic.delega.ibi non tenetur dans malum conſilium,ſi conſilium reuocauit,multum enim operatur pęnitentia etiam in atrocibus,prout tradit Burſa.conſ.94.lib.1.& præcipue re integra Boer. deciſ.252. colum,2. etiam quod non motu proprio reuocantis præceſſerit,ſed ex impedimento, ſeu coactione facti, quia potuiſſet ante præiudicium plene illatum pęnitere,& ſe corrigere etiam ſponte ante ſuperueniens impedimentum,& iſta interpretatio tanquam benignior eſt ſumenda, prout tradit Caſſan.conſil.63.nu.64. iunctis ijs, quæ per Aym. conſ.244. col.3. poſt alios.

73 Nec obeſt ſigillum in Breue impreſſum inconſulto ſanctiſſimo ſtante cauſa allegata,quod volebat verba à ſanctiſſimo ordinata addere radendo,& corrigendo Breue præfatum,& ſub ea deſtinatione,& contemplatione ſigillauit,& deſtinatio pro opere perfecto habetur, ac ſi raſiſſet Bart. in l.cętera §.fin.ff.de leg.1.& de ea aſſertione partis ſtatur maxime iuratæ Fęlyn.in cap. ex literis, colum.4.in fine de fid.inſtrumen.Maſcard.d.concluſio.1132. num.30. vt fuit ſupradictum, fuitq; ea intentio demonſtrata ab effectu,quia ſequendo Alex.conſ.70.num.4.lib.1.abſtinuit à raſura, & fuit procuratum aliud breue cum verbis ordinatis, à ſanctiſſimo,nec eſt nouum, quod ex ſubſequutis declararetur intentio antecedens l. cum quædam de reb. dub. l. ſed Iulianus §. proinde ff. ad Macedon. Aym.conſil.319.ſub nume.16.Alber.conſil.62.num.9.quod nulla eſt fortior interpretatio voluntatis,quam ſumpta à ſubſequutis & cum conſtet de bono animo ſatis eſt credidiſſe ſibi ita licere facere ad Bald.conſil.243.in fine li. 4.Aym.conſ.18. & in fine Menoch.cau.finarien. 2.reſcrip.133.

74 Nec eſt dubium,quod potuiſſet corrigere, & radere etiam poſt ſigillum impreſſum non tantũ de ſtilo, qui præſupponitur probari, & excuſat Dec.d.conſil.275. colum.4. ſed etiam de iure ante ſcripturam perfectam,& partibus traditam,ad effectum probandi Fęlin.in d.c.ex literis num.6. & 8.de fid. inſtrument. Alex.conſ.70.nu.4.lib.1. Pariſ.conſi.28.num.41.& ſeq.lib.2. Grammatic. conſil.ciuil.69.nu.53.& ita ſentit conſ. crim. 24.

75 Scriptura vero, & etiam Breue dicitur imperfectum ante ſubſcriptionem ſecretarij, prout tradit Lancellot.Conrad.in templo iud.lib.1.de imperat.§.4.de præſtantia,& potentia imperat.ver. 6.num.2.& in ſecretario Aymon.conſi.46.nu.2. & eſt regulare non cenſeri publicam ſcripturam, ſine ſubſcriptione Alexand.conſi.50.num.5.lib. 3.etiam ſi adeſſet ſigillum deciſion.pedemon.71. nume.9. & de notario ad ſecretarium promiſiuè argumentatur Dec.in allegato conſil.175. & eſt ſancitum ex Conſtitutione Summorum Pontificum,

ficum, quæ deducuntur in facto, quod Breuia nõ recipiantur ſine ſubſcriptione Secretarij, vnde aliàs nõ exeunt de Cancellaria iuxta tex. in cap. porrecta de confirm. vtil. vel inutil.

76 Sic igitur tollitur alia pręſumptio traditionis dicti primi Breuis per Dominum G. facta domino B. quia per hoc nõ poteſt dolus aliquis argui, cum ſimus in ſcriptura imperfecta, & conſequenter priuata, in qua non cadit falſitas, nec conſequenter dolus, ſeu animus malignandi, cum non poſſit commodum afferri doloſo, nec contra aliũ damnum parare ad Alexã. conſ. 74. lib. 1. Aym. d. conſ. 46. col. 1. & 2. Caſtr. in alleg. conſ. 130. lib. j. Grat. conſ. 72. eod. lib. Alciat. conſ. 461. & ſaltim non præſumitur mala intentio, quia fruſtrà non committuntur falſitates Cuman. conſ. 136. col. fina. Et per totum, facile enim erat ſibi ſubſcribere primum breue.

77 Nec quicquid fuerit ſequutum, nec dolo, nec culpæ adſcribi officiali, quia credidit Pincernæ, & Cubiculario ſecreto Sanctiſſimi, & conſequẽter de fide approbato ad Alciat. pręſumpt. 19. vbi nu. 4. dicit quicquid in ſimilibus perſonis perperam contingit fortunæ vitio potius quàm perſonæ ſequutum vr̃, & ſi hmõi perſonis credatur, excuſatur ẽt officialis prout in no. caſu tradit Ang. in l. ſi à bonæ fidei. ff. de rei iudic. quod dictũ pro notabili refert Gerard. ſing. 30. alia adducit Tiraquel. de pęn. remitten. caſu 31. nu. 12. cauſ. 51. nu. 36. Maximè cũ tractetur de caſu pluſquã fortuito, & inſolitiſſimo ſaltim à quadraginta annis citra, & tandem de raro cõtingentibus, & auditis, Ideò etiam ſi qui teneretur de caſu fortuito non tantum de culpa excuſaretur, vt tradit Corn. exẽpla adducens conſ. 12. col. 2. lib. 4. Grat. conſ. 94. nume. 48. vol. 2. vbi dicit etiam, quod eſſemus in officiali, quem excuſat.

78 Sed quia breue præfatum à conſueto ſolet trãſire per manus etiam ſcriptorum, & nemo dicat traditum à d. G. aut nullus adeſt defectus d. G. vt tradit ſimul. Grammatic. conſil. 65. ciuil. in fine, vel quia poſſibile per alios potuiſſe curari excuſatur dominus iuxta doctrinam Bart. in l. Labeo §. 1. ff. de pact. per tex. not. in l. vnica §. ille autem C. de latin. libert. tollen. Roman. conſil. 446. in fine, & ſing. 643. nunquid.

79 Nec reſultat confeſſio, *ſe l'haue hauuto il Procuratore del B. l'ho dato io*, cum hoc non dicat ille Procurator; ergo eſt erronea, & reuocabilis ad Bald. in l. 2. nume. 4. C. de error. Aduocat. nec ſi dictum fuerit, *ſe non l'ha dato Antonio, ò Pietro, è neceſſario l'habbia dato io*, quia fundatam habet intentionem ex præſumptione iuris per text. in d. §. ille, aut ibi ne domeſticis detur occaſio ea inmente furandi. C. de latin. libert. tollen. cum alijs adductis contrà dictos Petrum, & Antonium, quæ præſumptio iuris liquidiſſima eſt probatio, & ſaltem transfert onus probandi in aduerſariũ l. licet imperator, & ibi Iaſo. ff. de leg. primo, cum ſimilibus, & per conſequens eſt conditionalis cõfeſſio, quæ maximè precedentibus negationibus habetur pro negatione Boſſ. de confeſſ. num. 23. & ſeq. & ſemper interpretatur contra ſe fundantem in ea ad Aymon conſil. 157. num. 9. Alexan. conſil. 115. nu. 2. lib. 3.

80 Quæ fuerunt dicta ex ſuprabundanti pro maiori innocentiæ iuſtificatione, ſed ſatis eſt, quod dederit breue imperfectũ, & ſine ſubſcriptione, nec ex iam dictis dolo, aut culpa imputatur, nec omnia aliàs illicita, & contra bonos mores acta punibilia, cum illud tantum puniatur, & pro delicto habeatur, quod lex ſtatuit eſſe delictum, inquit Bald. in conſil. 15. ad finem lib. 1.

81 Poſtremò illa allegatio, quod fuerint incongruè appoſita illa verba parte citata, & ſeruatis ſeruandis in vltima minuta, non debet afficere ſecretarium, cuius manus, & medio non fuit confecta, ſed per manus Illuſtriſſimorum Dominorũ Cardinalium de ſacro Concilio, quorum factũ excuſat D. Secretarium, cum pro eis, prout pro Principe ipſo ſupremo præſumatur pręſumptione etiam iuris, & de iure ſecundum tex. in l. vnica ff. de offic. præfect. prætor. & per illum tex. Rom. conſil. 46. nume. 5. lib. 1. Guid. Pap. deciſio. 29. qui æquiparat Sacrum Conſilium Præfecto prætorio, de quo loquitur ille tex. & Grammatic. deciſio. 19. gloſ. in cap. cum olim de priuileg. quæ loquitur de Cardinalibus, & quando ſunt plures Cardinales, vt omninò credatur Alexand. conſil. 92. nume. 14. & ſeq. lib. 3. vbi optimè, & ad propoſitum Alciat. conſi. 479. in decimo dub. vbi ad propoſitum. LAVS DEO.

Reſponſum Gyneſij Proida in eadem cauſa.

82 ADSIT DEVS. Quod Dñs Secretarius fuerit in conſilio, ſuaſione, vel perſuaſione, vt D. B. anulum piſcatoris ſubtraheret nulli biconſtat, nec id clare dictus D. B. deponit, & quatenus id depoſuiſſet non creditur, tum quia ſe ſocium criminis facit, vt in iſta materia falſitatis Breuis Apoſtolici tradit Dec. conſil. 174. in cauſa falſitatis ſub num. 2. verſicul. ſecundo dato, idem Dec. conſil. 188. Lętatus ſum nu. 9. Fulg. conſil. 177. Bertaz. conſil. 152. nu. 2. & 10. idem cõſil. 157. num. 7. lib. 1. Suer. crimin. Nat. conſi. 298. nu. 1. & 2. Rolan. conſil. 16. nu. 5. & 7. & conſ. 73. nu. 1. lib. 1. vbi infinitos allegat.

83 Tũ etiam quia, cum dicat D. G. dixiſſe, quod ipſe per ſe breue ſigillare poterat agit de ſe exonerando, vnde ei non creditur Bar. in l. deferre ff. de iur. fiſci Grammatic. conſ. 35. Suor. crimin. nu. 33. Pariſi. conſil. 15. num. 29. lib. 2. Boſſ. de oppoſit. contr. teſt. num. 58. Burſat. conſil. 217. nu. 17. verſic. 4. lib. 2.

84 Tum, & tertio, quia illa verba *lo potrete ſigillare da voi* ſunt intelligenda *de ſigillatione licita*, & per miſſa ſcilicet pręuia Sanctiſſimi communicatione, vt delictum, & falſitas excludatur Alexan. cõſil. 89. nu. 14. lib. 3. idem conſil. 128. quoniam abunde lib. 4. num. 2. in fine ibi nam non apparet & nu. 3. Dec. conſ. 188. Lętatus ſum ibidem dicitur, quod eis dixit.

85 Præſertim, quia ſubſtinuit in tormentis, & quod ex dictis B. & Hortenſij conſtat, quod B. cõquerebatur de dicto G. quia remorabatur Breuis expeditionem, ob idque ipſe Dominus B. vt Secretarium ſupplantaret, ab eoque breuis ſub-

ſcriptionem extorquere potuiſſet decreuerat illud falſo ſigillo ſigillare, & deinde illi dicere, quod fuerat ſigillatum de ordine Sanctiſſimi, vnde omnis ſiniſtra ſuſpicio aduerſus ſecretarium tollitur ſtante etiam, quod non conſtat, quod quicquam datum, vel promiſſum dicto Secretario fuerit, & falſitates non ſolent committi niſi magno ſuſcepto, vel pollicito lucro Alexan. conſil. 129. nu. 10. lib. 3.

86 Quod autem breue prætenſum ſigillauerit antequàm appoſuiſſet illa verba ſeruatis ſeruãdis, & parte citata nihil refert, ex quo illud ſigillauit cum intentione ſtatim illa apponendi, ſi Breue commodè radi poterat, quod facere potuit, quia non refert ante, vel poſt ſigillauit modo id fecerit intentione addendi in loco congruo verba præfata à Sanctiſſimo apponi iuſſa Deci. conſil. 174. col. 9. verſic. tertio hoc, ex quo ſolent Secretarij mẽbranas albas ſigillare, & deinde illas ſcribere, vt conſtat in actis, & in ſimili Bald. in rubr. C. de fide inſtrument. ſub numero 27. ad finem. Multo magis poſt ſigillatas, & ſcripturas radere, & apponere clauſulas, quas apponi Sanctiſſimus mandat, quia vbi eſt bona mens, & intentio omnis falſitatis ſuſpicio ceſſat Dec. d. conſ. 174. col. 9. in fine. Alexan. conſil. 177. lib. 7. præſertim antequam fuerit ſubſcriptum, & partim conſignatum, quia non dicitur Secretarius adhuc functo officio ſuo Felyn. d. cap. ex literis nu. 8. vbi Imol. Socin. vbi ſupra nume. 6. Bald. in rubr. C. de fide inſtrum. nume. 43.

87 Et de iſta bona intentione ſtatur iuramento ipſius Secretarij Socin. d. conſil. 95. ſub nume. 5. verſic. & ſi dicatur vltra, quod de dicta bona intentione conſtat ex actis, dum ſtatim fuit ab eo ex parte Domini B. efflagitatũ Breue reſpondit, quod non poterat illud conſignare, licet eſſet ſigillatum, quia erat aliquid adhuc addendũ. Conſtat etiam ex eo, quod videns non poſſe commodè radi breue, voluit, quod aliud de nouo fieret cũ participatione Illuſt. Dñi Cardinalis Lancellotti Præfecti Signaturę Breuiũ vſus cautela addentis ad Speculat. tit. de inſtrum. edit. dicentis, ꝙ ibi Notarius, vel Secretarius videt aliquid eſſe addendum, melius eſt, quod nouum Breue, ſiue inſtrũ conficiat, quàm quod primũ corrigat refert, & ſequitur Soci. conſ. 94. ſub nu. 5. lib. 1.

88 Quod vero dictũ primum Breue d. Secretarius tradiderit Domino B. neque ex teſtibus, neq; ex eius confeſſione conſtat, nam ſicut probationes ita cõfeſſio in criminalibus, vt noceat debet eſſe clara, certa, liquida, præciſa, non illatiua, & inuulnerabilis Bertaz. conſ. 54. nu. 2. conſ. 55. nu. 7. cõſil. 70. nu. 8. conſ. 114. nu. 9. lib. 1. Crauet. cõſ. 117. nu. 9. Foller. in prax. crim. ciuil. verſ. & ſi confitebuntur par. 1. nu. 59. Item debet continere locũ, & tempus ſicut accuſatio Boſſ. in prax. tit. de confeſſ. nu. 43. Bart. conſ. 228. Catherina nu. 1. lib. 1. Et vtrunq; defuit, nam eſt incerta, quia non fatetur certe, & ꝓciſè, ſed dicit ſi ſollicitator habuit illud. Ego illi tradidi, ſollicitator negat habuiſſe, & in alio conſtituto credo ex præfatis cauſis dediſſe, & cauſæ erãt ratione officij, quia breuia nõ contractãtur regulariter ab alijs, quam à Secretario, & ſcriptoribus, & poteſt eſſe, ꝙ aliunde, ꝗ ab ipſo Secretario D. B. habuerit, vel à ſcriptoribus, vel quod fuerit ſubtractũ; & & non cõtinet confeſſio tẽpus, & locũ traditionis, quia nõ dicit, quo die, quo loco tradidit, vnde ei non nocet.

89 Nec refert, ꝙ ſaltem ratione officij videatur teneri de negligentia ob malam breuis cuſtodiam, ſicut dicimus de commẽtarienſi, quia ſufficit, vt excuſetur, quod quoquomodo ſine eius ſciẽtia, vel negligentia breue ad manus D. B. peruenire potuerit Pariſ. de Put. de ſindica. verſ. carcer c. an. ſi plures nu. 8. 9. & 10. Bertaz. conſ. 69. nu. 4. & in caſu iſto potuit ſine eius culpa peruenire ad dominum B. vel facto ſcriptorum, qui huiuſmodi breuia ſemper cõtractant, vel quia ei fuiſſet ſubtractum ſine eius negligentia ex loco, vbi ſolent breuia cuſtodiri, ob idq; nõ dicitur in culpa, quia nemo poteſt ſe à proditione præcauere Angel. in l. ſi. ff. de cuſtod. reorum Pariſ. vbi ſupra nume. 8. & iſta ſubtractio dicitur caſus fortuitus, pro qua non tenetur officialis, vt benè per Pariſ. vbi ſupra. Et quod fuerit ſubtractum ſuadetur etiam ex eo, quo Breue prædictum peruenit ad dominum B. imperfectum abſque ſubſcriptione dicti Secretarij, ſi enim dictus Secretarius illud ei dediſſet, vtiq; dediſſet perfectum cum ſubſcriptione, vt moris eſt.

90 Et vtcunque ſit breue prædictum ante ſubſcriptionem eſt mera cartula, tam propter Bullam Leonis Decimi id diſponentem, quàm ex generali ſtilo Secretariæ ab immemorabili tempore citra ad tex. in cap. porrecta de confirmat. vtil. vel inutil. vbi Doctor. diſponentes literas Apoſtolicas deuiantes à ſolito ſtilo Cancellariæ, ſiue Secretarię fidem non facere, vnde etiam, quod ei illud dediſſet pœnam non mœretur, quia ex actu

q imperfecto pœna [q] non committitur, quia ex nihilo nihil fit Bal. in l. ea quidem. C. ſi manua. ita fuerit verſic. nota ſecundo Riminal. iun. in l. 1. ff. quod quiſque iuris nume. 107. & paria ſunt nullum ei dediſſe breue, vel dediſſe imperfectũ, quia breue imperfectum non eſt Breue l. quoties. ff. qui ſatiſdare cogat. l. non putaui §. non quæuis. ff. contr. tab. l. quarta. §. condemnatum. ff. re iudic. Afflict. deciſio. 366. numero decimo. Hippol. de Marſil. in l. fina. ff. de quæſt. nume. 16. & 17. Riminald. iun. in l. prima. ff. quod quiſque iuris, nume. 106. & 107. Neuizza. conſil. 70. columna prima, & ſecunda.

91 Nec poteſt dici, quod ſaltem ſi non poterat præiudicare parti ex defectu ſubſcriptionis erat falſum, quoniam reſpondeo, quod falſum dicitur, quod habet imaginem veritatis, ideſt quod habeat omnia requiſita breuis ſiue inſtrumenti videlicet ſigillum, & ſubſcriptionem, nam ſi ſubſcriptio deficit non habet in ſui apparentia imaginem veritatis, & breue deficit in ſui forma, & non dicitur Breue falſum, nec nullum Barto. in l. quid ergo. §. cum autem. ff. his qui not. infam. Idem in l. ſi quis legatum ſub nume. 2. ff. ad l. Cornel. de falſ. Socin. conſil. 104. verſic. tertius caſus lib. 2. Boſſ. de falſ. nu. 90. Menoch. de arbitra. iud. caſu 306. nume. 18.

92 Quantum ad caput de mendacio dico, quod neque de periurio, neque ratione occultationis delicti Domini B. puniri poteſt ratione mendacij,

cij, quia mendacium cum periurio in principali inquiſito non punitur in foro fori de iure,& cōſuetudine generali.Clar.in prax.§.fin.quæſt.45. Alex.ad Bart.in l.1.ff.bon.eorum Boſſ.tit.de periur.nume.3.Bald.in l.& ſi legibus ſub nu.2. C.ſi contr.iur.vel vtil.publ.Menoch.de arbitrar. iud. caſu 314.nume.17.Burſat.conſil.112.ſub nu.19. verſicu.Secundo dicitur lib.1.etiam quod interrogetur, vt principalis quoad ſe, & teſtis quo ad alios: nam iſta cautela ſolum operat, vt ratione iſtius variationis torqueri poſſit Grammat. vot. 76.nu.14.in fine.

93 Præſertim quando periurium non fuit doloſum,quia tunc proculdubio omni pœna etiā extraordinaria liberatur. Clar. §.periurium verſic. excuſari Cagno.in l.ſi quis maior nu.185.& ſeq. C.tranſac.Boſſ.tit.de periur.nu.5. Iaſ.in l.videamus.nu.7.ff.de iur.iuran. Claud.in d.l.ſi quis maior nu.41.Burſat.d. conſ.112. nu.14. quia periurium,ſiue mendacium ſine dolo non præſumitur ſicut nec falſum Florian. in l. de ætate. §. ſi cū eſſet.nu.4.ff.de interrog.act.Bertaz.conſ.57. nu.7. lib. 1.ſuor. crimin.

Quod autem dolus adfuerit pręſumitur de iure quoniā in iſta materia falſi, & periurij potius præſumitur error quàm dolus Burſat. vbi ſupra ſub nu.14. Boſſ. de defenſione reorum nu.69. in fine maximè in viro integræ famæ, & vitæ ante actæ inculpatæ,qualis eſt Dominus Secretarius, quia tunc ſine dubio excuſatur à dolo, & conſequenter à periurio etiam,quod probent habuiſſe ſciētiam ipſius rei, quam negauit, ex quo potius eius ſimplicitati, quàm dolo adſcribendū eſt Couarru. in c. quamuis pactum par.1.§.7. ſub nu.5. verſ.ſi teſtis Rimin. in l. qui accuſare C. de eden. Rub. conſ. 16.& potius præſumitur error quàm malitia Dec.d.conſ.174.nu.5.Vltra quod ex proceſſu conſtat iuſta ratione fuiſſe inductū ad credendum illi dediſſe breue ſcriptum in carta ſigillata, ex quo Illuſtriſſimus & Reuerēdiſſimus Dominus Datarius & ipſe Dominus Secretarius in ſuo conſtituto ei dixerat,quod Dominus B. conſtanter aſſerebat illi dediſſe vltimum breue ſigillatum, vnde facili potuit venire in opinionem, quod breue prædictum feciſſet ſcribere in carta ſigillata,vt multoties ſolet.

94 Si ceſſat periurij pœna, quia abeſt dolus, ceſſat & occultationis ſuſpicio, quæ ſine dolo non committitur præſertim, quia vt quis de occultatione puniatur neceſſe eſt,quod fuerit ſciens delicti,quod prætenditur occultaſſe,& præſumitur ignorantia in iſtis terminis niſi ſciētia probetur gl.in l.1.ff.receptato verſ.latrones Roman.conſ. 473.circa propoſitam Roland.conſ.45.nu.15.& 16.lib.1.Burſat.conſ.222.nu.1.lib.2.Et non ſufcit ſcientia præſumpta delicti, ſed requiritur clara,& indubitata noritia Ruin.conſ.66. nu.18.& 19.lib.3.Gomez.reg.de annal.queſt.48.in fi.Crauett.conſ.193.nu.8.Mohed.deciſ.159.aliàs 160. Put. deciſ.6. ſcientia de probat. & nullibi cōſtat, quod Dominus Secretarius habuerit ſcientiam tranſactionis ſigilli de vno Breui in alterum.

95 Nihil etiam obſtet, ꝙ clauſula ſeruatis ſeruandis fuerit appoſita potius in narratiua, quàm in diſpoſitiua, ex quo aduerſus narratiuam breuis etiam Motu proprio emanati admittitur probatio in cōtrarium Put.deciſ.151.in fi.lib.3.aduerſus verò diſpoſitiuam non admittitur probatio in contrarium Crauet.de antiq. tempor. par.1.c. ampliatur nunc ſub nu.28.Paul.Caſtren. conſil. 426.col.7.ſub num.2. lib.1. facit tex.& ibi glo.& Doctor.in Clemen.1.de probat. inſuper non poterat reduci ad praxim,vt ponerentur in diſpoſitiua, quia breue prædictum eſt reſcriptum gratiæ, cuius diſpoſitiua reſpicit tempus præſens, narratiua verò reſpicit præteritum Crauett. vbi ſupra nume.30.Paul.dicto conſil.406.vnde cum in dicto Breui gratioſo ageretur de confirmanda ſententia, quatenus in prætenſum fuiſſet ſeruatis ſeruandis,& parte citata lata, neceſſario illa clauſula apponi debebat in narratiua, quæ reſpicit tempus præteritum, cum in diſpoſitiua tempus præteritum cadere non poſſit, cum reſpicit tempus præſens,i deſt ipſum diem,quo fit gratia, & dicunt Crauett.& Pau.vbi ſupra.

96 Accedit,quod Dominus Secretarius ſcribere fecit Breue iuxta minutam ſubſcriptam ab Illuſtriſſimis Dominis Cardinalibus Sacræ Conſultæ aſſerentibus Sanctiſſimum iuxta illius minutæ tenorem mandare Breue expediri, in qua minuta clauſula prædicta poſita erat in narratiua, vndè omnis tollitur difficultas, quia Domino, Secretario ſufficit ſequutum fuiſſe ordine Illuſtriſſimorum Dominorum Cardinalium.

97 Et tandem non obeſt, quod dictum vltimum Breue fuerit ſcriptū ſine participatione Illu.Dn̄i Præfecti ſignaturæ Breuium ob eandem rationē nempe,quia erat ſubſcriptum ab eiſdem Ill.Dn̄is de Sacra Conſulta, quibus nephas quodammodo eſſet non parere præſertim, aſſerentibus ita mandaſſe Sanctiſſimum Dominum noſtrum,creditur enim in his nedum tot Illuſt. ſed etiam vni propter dignitatis,ac officij pręrogatiuam pręſertim,quando Papa eſt præſens in Curia,ad quem facile recurri poteſt,quia tunc non eſt pręſumendum ipſum mentiri Pariſ.conſ.11.nu.17.& conſ. 132.nu.19.& 20.vol.4.Gab.de prob.concl.3.nu. 20.& 22.Hieron.Alba.de Card.priuil.nu. . .

LAVS DEO.

Reſponſum Proſperi Farinacij in eadem cauſa.

98 ADSIT DEVS. Ex proceſſu contra D. G.formato quinq; mihi proponuntur capita, in quibus ipſum deliquiſſe, pro parte fiſci prętenditur.

Primum eſt,quod conſuluerit D.B.ſuſceptionem anuli piſcatoris.

Secundum, quod ſigillauerit cum eodem anulo primū breue abſq; clauſula parte citata,& ſeruatis ſeruandis contra mentem Sanctiſſimi.

Tertium, quod dictum primum breue ſic ſigillatum, & abſque dicta clauſula tradiderit eidem Domino B.

Quartum,quod in vltimo Breui non appoſuerit clauſulam parte citata, & ſeruatis ſeruandis, ſaltim in loco congruo, & iuxta mentem Sanctiſſimi.

Quintum, quod ad defenſionem Domini B. & ad occultandum amotionem ſigilli per ipſum, vt prætenditur factam de primo in vltimum Breue depoſuerit falſum, dicendo, quod vltimum Breue conſignauit Domino B.cum ſigillo compreſſo, cũ poſtea faſſus fuerit pro veritate, quod illud ſine ſigillo tradiderit.

99 Circa primum caput non video contra Dominum G.aliud vrgere niſi depoſitionẽ ipſius Domini B.dicentis,quod nunquam Anulum ſuſcepiſſet niſi id poſſe impune facere ſibi affirmaſſet Dominus G.cui quidẽ depoſitioni minimè ſtandum eſſe in præiudicium ipſius Domini G. facit primo vulgaris illa, ſed veriſſima cõcluſio, quod minimè credendum eſt ei, qui ad ſui exculpationem alium inculpat, videtur enim iſto caſu deponere in cauſa propria ideò nõ probat l. nullus ff. de teſtib.l.omnibus, C. eodem, & in terminis in inculpante alios ad ſe exonerandum, & iunioribus conſuluerunt Iacob. Port. Imolen. conſ.96. num.10.Hippol.Riminal.inter conſil.crimin.diuerſ.conſ.82.nume.23. tom.2.in magnis Bertaz. conſil.225.nume.15.& ſeq.lib.1.Burſat.conſ.69. nume.36.vol.1.

100 Facit ſecundo, quia quando quis vult ſe excuſare ex aliqua iuſta ſeu iniuſta credulitatis cauſa,prout iſto caſu facit Dominus B.debet non ſolum probare dictam credulitatis cauſam, prout ſcripſerunt Tiraquell. in tracta. de pœn. temper. caſu 43.numero nono. Claud. Battand. reg.criminal.81.nume.2.Matth.Gribal. in ſuis reg. crimin.reg. incip. licet quælibet in primo tomo cõmun.opin.fol.mihi 346.colum.2.Iacob. Port. d. conſil.96.nume.35.Roland.conſil.57. nume.13. vol.1.Menoch.de recuperan.poſſeſſ. remed.5.nume.60.Verum etiam quod ex eadem credulitate, & cauſa motus fuerit ad ſic faciendum,vt per Cagnol.in l.quod te nume.43. ff.ſi cert. petat. Boſſ. in tit.de decret.Mediolan. ſub nume.19. verſicu. Dicamur igitur Menoch.de retinen.poſſeſſ. in 3. remed.nu.653.ergo niſi Dominus B. probauerit aſſertum conſilium D.G.cuius credulitate ſe motum dicit ad ſuſcipiendũ anulum, minimè ei credendum eſt in præiudicium ipſius Domini G.

101 Præterea, & tertio aſſertio Domini B. confunditur penitus ex depoſitione Hortenſij Perugini, qui in eius confeſſione in totum, & per totũ exculpat D.G. vt in proceſſu fol.156. & ſeqq. dum dicit, *Vn giorno il B.ſi lamentaua del G.che non gli voleua ſottoſcriuere quel Breue vltimamente fatto ſecondo la minuta ſottoſcritta dalli Cardinali della Conſulta, & ſtando lui, & io à Monte Cauallo pigliò quel primo Breue inſieme con quel Breue vltimo, & mi diſſe cogli erò ben'io il G. a farli ſottoſcriuere queſte Breue, & coſi preſe vn temperino*, & quæ ſequuntur, *Et mi diſſe il B. dopoi che ci l'hebbe attaccato il G. vn giorno me lo ſottoſcriuerà quando manco ſe lo penſa*, & fol.158. *il B. mi diſſe, che il G. gli haueua moſtrato quel Breue vltimo con la cera, & con il cordone, & che gli haueua detto Signor B. ecco quì il voſtro Breue,ma a me non mi baſta l'animo di farlo ſpedire dal Papa, ſe baſta l'animo a voi, pigliatelo voi ò parole ſimili. Mi diſſe anco il B. che voleua dir al G. che il Papa ſi era contentato, che ſi foſſe meſſo il ſigillo in detto Breue*, & fol.160. *Il B. voltatoſi à me mi diſſe il G.non mi vuole ſpedire queſto Breue voglio, che me lo ſpediſca ò voglia ò non voglia*, & quæ ſequuntur, & paulò infra. *Io diſſi ò Signore queſto non ſta bene, & manco il G. lo ſottoſcriuera, & lui lo diſſe baſta farò ben in modo, che lo ſottoſcriuera perche dirò, che Noſtro Signore ſi è contentato che lo ſigilli, & lo ſpontarò vna volta.*

102 Et licet ipſe teſtis ſit vnicus, probat tamen defenſionem, & innocentiam rei Anchara. conſil. 283. numero quarto. Ioan. de Amic.conſilio octuageſimo ſexto,numero decimonono, Aym. Crauett.conſilio ſecũdo, numero decimoſexto. Horat. lect. inter conſil. criminal. diuerſ. conſil. 168. nu.17.vol.1.Natt.conſ.412.nu.23.Maſcar. concluſ.904.nume.10.

103 Et licet pariter aliquas patiatur exceptiones, non tamen poteſt fiſcus,qui eius dicto vtitur aduerſus dictum B. dare de illius inhabilitate in eo, quod deponit ad fauorem Domini G. quia teſtem, quem quis produxit pro ſe tenetur etiam recipere contra ſe etiam quod ſimus in diuerſa cauſa, & inter diuerſas perſonas l. ſi quis teſtibus, & ibi gloſ. ordinaria, & communiter Doctores.C.de teſtib.Speculat.in titu.de teſte §.ſæpè teſtes rubr. de teſtib. reproba. numero ſexto. Nicol.de Milu. in ſuo repertor. verſiculo teſtem contra me productum Zindar. in tract. de teſtib. parte tertia,capit.1. numero octauo. Grammat. deciſ.34. nu.12.

104 Circa ſecundum caput, dicitur ex proceſſu minimè apparere, quod dictus D.G. contra mentem Sanctiſſimi ſignauerit primum Breue, non enim G. fatetur, quod Sanctiſſimus ſimpliciter, & in totum Breue reiecerit,ſed tantũ, quod mandauerit in illo apponi clauſulam parte citata, & ſeruatis ſeruandis, vt patet ex eius depoſitione, fol. 4. & ſeqq. vbi dicit, *Noſtro Signore mi diſſe, che per eſſere il B. ſuo ſeruitore non voleua ſi faceſſe aggrauio neſſuno, & che ſe ci aggiongeſſe*, citata parte, & ſeruatis ſeruandis,& B. fol.19. *Mi diſſe il G. di hauer propoſto al Papa la minuta ſottoſcritta dal Cardinale Montalto, & che il Papa gli haueua ordinato, che ſe ci metteſſe*, citata parte, & ſeruatis ſeruandis,& fol.81. G.dicit, *portai quella minuta, & il Breue fatto a Noſtro Signore, & il tutto propoſi a Sua Beatitudine, & Noſtro Signore mi diſſe, che ſi contentaua,che ſi ſpediſſe però, che ſe ci metteſſe*, citata parte,& ſeruatis ſeruandis,& fol.228. *Quando propoſi il primo breue a Noſtro Signore, mi riſpoſe, che quanto alla cenfirmatione della ſentenza ſi doueſſe fare, purche la ſentenza foſſe data*, citata parte, & ſeruatis ſeruandis, ſed ſic eſt, quod idem Dominus G. prout fatetur fol.81. dictum Breue ſignauit animo radendi, & apponẽdi dictam clauſulam,ergo non contra mentem Sanctiſſimi, ſed ſecundum illam dictum Breue ſignauit.

105 Et quod talis fuerit animus ipſius Domini G.probatur per eius iuramentum,quia cum animus tanquam ſoli Deo notus nõ poſſit directè, & per teſtes probari ad gloſ.in cap.de occidendis 23. quæſtion.5. in Clemen. exiui de Paradiſo de verbor.ſignific.& in l.2.ff. de interrog. actio. Idcirco iuramentum eo caſu ſuccedere in vim plenæ, & concludentis probationis probat text.in cap. præſentium in princip. de teſtib, & atteſtat.

in cap. cum in tua verſic. niſi proprio firmauerit iuramento, qui matrim. accaſſ. poſſ. Gloſſ. in cap. ſignificaſti in verbo ſi ita eſt de homicid. & in l. 1. in verbo non occidendi animo. C. ad l. Cornel. de ſiccar. Roman. conſil. 389. nume. 5. & ibi Mandoſ. in additio. litera E. vbi alios adducit Couarru. practic. quæſtion. capit. 32. numero quarto, verſic. cæterum quidam Hercul. de negatiu. nume. 275. & ſeqq. Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſumpt. 16. nume. 1. Roſand. conſil. 11. nume. 11. & ſeqq. vol. 3. Maſcard. concluſ. 94. nu. 1. & ſeq. & nume. 6. & ſeq. lib. 1.

106 Quæ concluſio procedit non ſolum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus, vt per glo. in d. l. 1. ff. de ſicar. & in capit. ſignificaſti de homicid. Marſil. conſil. 96. nume. 6. & ſeqq. Corrad. in practic. titul. de homicid. poſt numerum ſeptimum, verſic. adde tamen fol. mihi 317. colum. 1. Nicol. Arelatan. in addit. ad Alciat. vbi ſupra in prima addit. in princip. & loquuntur præfati Doctores in homicidio, & ſic in prohibitis iure diuino naturali gentium, & ciuili. Et procedit etiam, quod in contrarium adſit aliqua præſumptio ſecũdum communem, de qua teſtatur Oſaſc. in deciſi. Pedemonta. 71. num. 29. ergo multo magis, vbi aſſertio iurata coadiuuatur alia præſumptione, vt per Anchara. Regien. in ſuis quæſtion. familiar. quæſt. 73. nu. 89. par. 1. & conſuluit Illuſtriſſimus Card. Alban. in conſ. 14. nu. 8.

107 Prout in caſu noſtro, in quo pro domino G. concurrit non ſolum præſumptio generalis, quæ oritur ex eius ante acta honeſtiſſima, & laudabiliſſima vita, ac ex fidelitate, quam ſemper exercuit in officio præſertim Secretarij Breuium, ſed etiam concurrit ſpecialiſſima, & fortiſſima illa præſumptio, quæ ab euentu colligitur. Si enim ipſe ſignaſſet hoc primum Breue animo non apponendi clauſulam ſibi iniunctam à Sanctiſſimo ac animo contraueniendi illius ſanctiſſimę menti, vtique poſtquàm ſigillaſſet illud ſubſcripſiſſet, ac Domino B. tradidiſſet ſine dicta clauſula, hoc non fecit, ergo &c. Vnde ſuccedit concluſio, quod ex eo quod quis poſtea fecit, & non fecit animus præcedens dignoſcitur Blanch. de indit. nume. 58. Grammat. conſil. 3. num. 2. Maſcar. concluſ. 95. nu. 1. & ſeqq. lib. 1. Et ab euentu qualis in præteritum fuerit agentis animus optimè percipi probat tex. in l. ſi cõcubina. §. 1. & ibi Bar. ff. rer. amot. Pariſ. conſ. 143. nu. 16. lib. 4. Euerard. in loco ab euentu. nu. 2. & 4.

108 Nec obſtet ſi dicatur, quod ſatis Dominus G. fecit contra mentem Sanctiſſimi, cum hoc primum Breue ſignauerit ſine illa clauſula, quam ipſe iam liberè fatetur Sanctiſſimum mandaſſe, vt opponeretur, & quod propterea debebat prius in eodem breui apponere dictam clauſulam, & poſteà illud ſignare. Hæc enim obiectio tollitur ex antiquiſſimo, & inueterato ſtilo ſic faciendi, & ſignandi Breuia, prout fecit, & ſignauit Dominus G. videlicet, quod quando in aliquo Breui iam ſcripto Sanctiſſimus vult apponi, vel deleri aliqua verba, non per hoc Secretarius abſtinet ſe aſſignatione dicti Breuis cum anulo piſcatoris, ſed poſtquàm illud ſignauit domum reuertus, verba, ſeu clauſulas apponendas, delendas, aut abradendas, apponi, deleri, vel abradi facit iuxta mentem Sanctiſſimi, dictumq; breue ſubſcribendo partibus conſignat nullo alio verbo facto cum ſanctiſſimo, quia ſatis eſt, quod ſanctiſſimi voluntas adimpleatur, & quod Breue non expediatur contra illius mentem, quo caſu ſuccedit alia concluſio, quod non dicitur in culpa, qui actum facit conſuetum, & ſolitum l. ſi pignore. §. fina. & ibi Barto. poſt gloſ. in verbo dolo. ff. de pignorat. actio. l. ſi quis fugitiuus. §. apud Labeonem. ff. de ædil. edict. Carauit. inter conſil. crimiual. diuerſor. conſil. 116. nume. 31. tomo ſecundo. Hierony. Agon. deciſio. Lucen. 33. nume. 28. par. 1.

109 Quod autem talis fuerit, & ſit antiquitus ſtilus, vltra quod creditur benè hoc fuiſſe probatũ per teſtes ad defenſam examinatos, Adhuc tamẽ dicitur quod iſtud idem, & plus apparet probatũ in proceſſu ex depoſitione Antonij Ordoſij fol. 70. & Petri Nauarrę fol. 186. qui apertè deponũt ſuper ſignatione cartarum albarũ in forma Breuis, ſi enim habita per Secretarium mente Sanctiſſimi poteſt Secretarius ſignare cartas albas cũ anulo Piſcatoris, & in illis poſteà breue prout Sanctiſſimus ordinauit deſcribi facere, ergo multo magis poteſt ſignare breue iam ſcriptum, & ex illo delere, abradere, aut etiam addere aliqua pauca verba iuxta eiuſdem Sanctiſſimi mentem per regulam, quod ſi licet, quod eſt plus, licet etiam, quod eſt minus Authen. multo magis C. de ſacroſanct. eccleſ. l. fina. iuncta gloſ. & ibi Ioan. de Plat. C. qui ætate lib. 10. cap. cum in cunctis, vbi gloſ. & Canoniſtæ omnes extra de elect. cum alijs, de quibus per Euerard. in loco à minori. nume. 1. & ſeqq.

110 Circa tertium caput, quod ſcilicet Dominus G. malefecerit conſignando D. B. ſiue Hortenſio eius procuratori hoc primum breue ſigillatũ abſque clauſa parte citata, & ſeruatis ſeruandis. Dicitur in primis in proceſſu nõ conſtare, quod dictus Dominus G. conſignauerit hoc Breue domino B. ſiue Hortẽſio eius Procuratori, & quod hoc non conſtet diſcurrendæ ſunt depoſitiones dictorum B. Hortenſij, & G. D. enim B. ſemper negauit, & negat in omnibus ſuis conſtitutis nedum non habuiſſe primum breue, ſed nec illud vnquam vidiſſe, & licet in tortura fol. 205. dicat, *hora ve dico reſolutamente, che il detto Breue me lo dette il G. & io lo diedi al mio Procuratore, & dopoi me lo reſe, & lo miſi nel tamburro*, Tamen poſteà ſubdit, *gli tormenti fan dire gran coſe, fatemi calar à baſſo, che dirò ogni coſa, & queſto lo dico per li tormenti*, & fol. 206. à tergo, *queſto ch'io dico nella corda, nella vaglia, & nelli tormenti non è vero.* Hortenſius fol. 44. dicit, *il G. mi diſſe per l'amor di Dio fatemi queſto apiacere, laſſatemi ſtar vn poco queſto breue queſta ſera, perche dimane io parlarò con il B.* & fol. 102. confrontatus cum Domino B. ſemper perſiſtit in hoc, *che non ſi ricorda, chè queſto breue à lui gli l'habbia dato il G. ne che lui l'habbia dato al B.* & fol. 128. *non mi ricordo, che il G. habbia dato à me queſto breue*, & fol. 142. *per quelle parole che'l G. ne voleua parlare con il B. vado penſando, che lui medeſimo gli l'habbia dato, ma non lo sò di certo.* Ecce ergo, quod nec Dñs B. nec Hor-

tenſius dicunt, quod dictus G. ipſis dederit hoc primum breue, Dominus autem G. fol. 81. dicit, *vedendo ch'il breue non ſi poteua in modo alcuno accommodare, non lo volſi ſottoſcriuere, ne darlo*, & fol. 83. *queſto primo breue io non sò chi l'habbia hauuto non sò ſe ſia reſtato in man de ſcrittori, ouero ſe così imperfetto foſſe nelle mani del ſollicitatore, & ſe il ſollicitatore l'ha, biſogna, che gli lo habbia dato io*, & fol. 120. *mi pare ma non me ne ricordo bene, ch'in quella ſera, che quel Procuratore mi ſollicitaua tanto per hauer queſto breue ch'io lo deſſi à lui*, & fol. 121. *& ſe io gli l'hò dato, come credo hauerglilo dato gli l'hò dato ſigillato*, & fol. 123. *Il primo breue fu dato per vna carta bianca da me s'è ſtato dato al Procuratore del E.* & fol. 169. *A tergo, io ci hò penſato, & non l'hò dato al B. quel primo Breue biſogna, che lui l'habbia hauuto di mane di vno delli tre ſcrittori.*

111 Dum ergo Dominus G. fatetur ſe dediſſe hoc Breue per verbum credo, per verbum non recordor, per verbum neſcio, per verbum videtur, vt ſupra reſpectiuè deducitur, non poteſt fiſcus facere fundamentum in hac ſua confeſſione, quia talis confeſſio non eſt certa, & concludens, ſed dubia, & incerta, ideò non releuat præſertim in criminalibus Roman. conſil. 321. numero quarto, Aymon conſilio 157. numero nono. Foller. in practic. in verbo, & ſi confitebuntur in prima parte, tertiæ partis, numero 59. Anton. Gomez. variar. reſolut. tomo tertio, cap. 13. rubr. de tortura reorum nume. 8. ad medium verſic. & licet præfati Doctores Bertaz. d. conſil. 70. nume. 12. libro primo, & paria ſunt nihil fateri, vel obſcurè, & incertè fateri l. de ætate. §. nihil. ff. de interrogat. actio. & incerta confeſſio non eſt confeſſio l. certum in princ. & ibi gloſ. ff. de confeſſ. Bertaz. conſil. 54. nume. 2. vol. 1.

112 Et dum idem Dom. G. dicit, *ſe il ſollicitatore l'ha hauuto biſogna che gli l'habbia dato io*, nec pariter talis confeſſio concludit, quia eſt conditionalis, vnde non verificata conditione, quod videlicet hoc Breue peruenit ad manus Hortenſij, prout Hortenſius negat confeſſio euaneſcit, & reſoluitur in negationē l. hæc venditio in princ. cum ibi not. per Doctor. ff. de contrah. empt. l. neceſſario. §. quod ſi pendente. ff. de priuil. & commod. rei vendic. Roland. conſil. 18. nume. 14. & ſeqq. volum. 3. Cephal. conſi. 56. nume. 12. vol. 1. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. glo. 2. nume. 21. 23. & ſeqq.

113 Secundo admiſſo ſine veritatis præiudicio, quod Dominus G. dederit hoc Breue domino B. ſiue Hortenſio eius Procuratori, adhuc dicitur, quod in nihilo deliquit, nam aut volumus conſiderare dolum, ſeu culpam Domini G. in hac traditione breuis ex eo, quod D. B. potuerit illud ſic ſigillatum in iudicio producere, ac illius exequutionem habere, ex quo ſolum Principis ſigillum abſque notarij ſubſcriptione fidem faciat, & robur inferat literis ad tex. in c. 2. cum ibi notat. per Doctor. extra de fide inſtru. cum alijs relatis per Gabr. lib. 1. tit. de præſumpt. concluſ. 4. num. [illegible] & ſeqq. & per Menoch. in tract. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 57. nu. 13. & 14. iuncto nu. 26. & ſeqq. Et tūc dico, quod cum in expeditione Breuium Apoſtolicorum ex antiquiſſima, notoria, ac immemorabili conſuetudine ſemper ſolitum ſit, vt apponatur manus Secretarij, prout etiam teſtatur Rebuff. in pract. benef. in tit. de breui Apoſtolico num. 64. vbi expreſsè dicit, quod huic breui non ſolet Papa ſubſcribere, ſed ſecretarius imò, & de ſubſtantia Breuis eſſe ſubſcriptionem ſecretarij apertè tradit idem Rebuff. ibidem nu. 15. dū in definitione Breuis etiam eiuſdem Secretarij ſubſcriptionem requirit: Idcirco ex ſolo ſigillo ſine notarij ſubſcriptionē Breue tanquā imperfectum, & nullum nullam poterat habere in iudicio exequutionem, cum certiſſimi iuris ſit ſolum ſigillum non dare firmitatem ſcripturæ, vbi ad illius ſolemnitatem vltra ſigillum etiā ſubſcriptio requiritur l. ad teſtium. §. ſi quis teſtiū, & ibi Bar. in ſummario. ff. de teſtam. Iaſ. in l. neque dotis nume. 94. & ibi etiā Alex. nu. 38. ff. ſolu. matr. Aym. de antiquit. tempor. par. 1. ſect. quæritur etiam in hac materia nu. 172. Gabr. d. concluſ. 4. nu. 5. Menoch. de præſumpt. d. præſumpt. 57. nu. 37.

114 Et ſtante ſtilo prædicto non expediendi Breuia ſine ſecretarij ſubſcriptione ſtatim, quod Dominus B. voluiſſet in iudicio vti d. Breui ſigillato, & non ſubſcripto, non ſolum de iure tale breue tanquàm relaxatum contra ſtilum Secretariæ nullum, & ſuſpectum de falſo exequutionem nō habuiſſet, verum etiam & producens poterat tanquàm falſarius puniri, quia ſpeciale eſt in literis Apoſtolicis, quod ſuſpicio falſi habeatur pro falſitate non ſolum ad tollendum fidem literis, ſed etiam ad puniēdum cap. ad noſtram, & cap. porrecta de confirmat. vtil. Abb. in cap. quam graui nume. 2. de crimin. falſ. Felyn. in cap. 2. nume. 16. & 17. de reſcript. Nicol. de Milu. in eius Repertorio, in verſicu. reſcriptum Apoſtolicum ſi eſt contra ius, & ſtilum Roma. conſil. 326. numero duodecimo. Rebuff. in pract. benefic. in rubr. opponi quæ contra Bullam poſſint. numero vigeſimo. Ludouic. Gomeſ. in tracta. de grat. expetat. numero 58. Maſcard. de probat. libro ſecundo, concluſ. 747. nume. 2.

115 Sed quid plura habemus Bullam Leonis Decimi regiſtratam in libro priuilegiorum Secretariorum Apoſtolicorum fol. 51. in fine, quæ incipit in iunctum nobis circa medium, ibi, ac huiuſmodi breuia, &c. Vbi Summus Pontifex decreuit, quod breuia aliter expedita, & ſubſcripta, quàm per Miniſtrum deputatum à Collegio nullius ſint roboris, ac momenti, & partibus minimè ſuffragentur, idem probatur in eodem libro priuilegiorum Dominorum Secretariorū in tit. de ſtatutis Collegij capit. 5. fol. 156. Vbi quod Breuia, & Bullæ debent ſubſcribi per deputatos à Collegio Secretariorum, & non per alios, & fol. 182. verſiculo breuia autem ſupradicta, vbi ponitur forma, & modus ſubſcribendi dicta Breuia. [illegible]

116 Si verò fiſcus prætendit Dominum G. in traditione huius Breuis ſigillati licet non ſubſcripti deliquiſſe ex eo, quod eidem Domino B. com[illegible], & occaſionem præbuerit delinquendi [illegible] ſigillum ex eo, & in aliud breue [illegible], prout ſit eundem Dominum B. feciſſe [illegible] fiſcum prætenditur. Et tunc [illegible] dico dato ſine veri præiudicio quod hæc

Domi-

Dominus B.commiſerit,non tamen ex dicta Breuis traditione imputari poteſt Dominus G. aliqua culpa. Quia quod quis velit delinquere nemo cogitare,aut diuinare tenetur l. ſi putatur in fine.ff.ad l.Aquil.l. ſi fideiuſſor.§.ſi cum debitor. ff.mandati, & ſi delinquat reputatur caſus fortuitus numero ſecundo,verſic. item poteſt exemplificare. C. de pignorat. actio. Vbi inter caſus fortuitos numerat falſam ſententiam, & falſum teſtimonium.

117 Et eo minus Dominus G. poterat ſuſpicari de aliquo delicto committendo per dictum B. cũ ipſe in eius poſſe haberet perſonam, & vitam Summi Pontificis, & ſi ſe ipſum Sanctiſſimus eidem Domino B. confidebat, tanto magis poterat Dominus G.illi confidere Breue ſigillatum, & non ſubſcriptum abſque eo, quod ſuſpicaretur ipſum in dicto Breui aliquid mali fabricaturum, vnde qui bono virocredidit non dicitur in culpa, & in delicto l.Argentum.ff.rerum amotarum Bald.in d.l.quæ fortuitus numero vigeſimo ſexto,verſic. item in culpa non eſt Marſil.in practic.§.principium poſt numerum decimumſecundum.Pariſ.conſil.157.numero vigeſimotertio,libro quarto. Et vbi delictum committitur ab aliquo,qui confideret debebat,nec tale, quod veriſimiliter de eo ſuſpicari poterat dicitur caſus fortuitus Bald.in l.ſi incurſu. numero ſecundo. C. depoſiti, & in dicta l. quæ fortuitis. numero ſecundo,verſic. item poteſt exemplificare. C.de pignoratit.action.Pariſ.conſil.156. numero 21. & ſeqq. volumine quarto. Sebaſtian. Medices in tracta.de caſ. fortuit.parte prima,quæſtio.16.numero vigeſimoquarto. De caſu autem fortuito cum humano conſilio præcaueri non poſſit. l. 2. §.grani ff.de adminiſtra.rer.ad Ciuitat.pertinen. capit. ſæpè,& ibi gloſ. in verbo inſperatus 50.diſtinctio.Iniquum eſt quem teneri dicta l. quę fortuitis.C.de pignorat.actio.l.cum duobus. §.damna. ff. pro ſocio dicta l. ſi putatur in fine ff.ad l. Aquil.Tiraquel.de pœn.cauſa decimatertia, numero primo, & numero tertio. Clar. in pract. §. homicidium verſicu. caſu autem Carauit. dicto conſilio criminal. diuerſor. 116. numero trigeſimoquarto,& ſeq.tomo 2.

118 Circa quartum caput non eſt multum elaborandum,quia omiſſa pro nunc diſputatione, An clauſula parte citata, & ſeruatis ſeruãdis, de qua in vltimo Breui appoſita fuerit in loco cõgruo, vel incongruo, ſatis fuit Domino G. pro certo ſciuiſſe ex fide tot Illuſtriſſimorum Dominorũ Cardinalium de Conſulto ſubſcriptorum in illa minuta, quod Sanctiſſimus in ea forma volebat Breue expediri, quod enim credendum ſit Cardinalibus ſic de mente Summi Pontificis atteſtãtibus præſertim Pontifice præſente ſcripſerunt Roman. conſil.59.nume.6.& ibi Mandoſ. in addit. litera K. alios adducit Alciat. de præſumpt. reg.1.præſumpt.48. nume.23. Pariſ. conſil.132. nume.2.libro quarto.Put.deciſio.2.num.4.lib.1. Vbi ampliat etiam, quod agatur de tertij præiudicio. Ergò multo magis iuſtè, & pro veritate erat credendum fidei, & ſubſcriptionibus tot Illuſtriſſimorum, inter quos erat præſertim Illuſtriſſimus Dominus de Montealto, cuius facultates ſunt adeò ampliſſime ſi videantur, vt quicquid ipſe mandat, & iubet habetur pro mandato,& iuſſu Sanctiſſimi. Et ſicut dicunt Doctores credens viro fide digno excuſatur à dolo, & pœna ad gl.in l.Titio ſundus in verbo actiones, vbi Bart.& omnes.C.de condit. & demonſtrat. cum alijs per Gabriel.lib.7.concluſ.8. nu.36. neceſſario ſequitur,quod pariter, & multo magis ab omni dolo, & pœna immunis eſſe debeat Dominus G. qui vt ſupra credidit tot Illuſtriſſimis, & digniſſimis Cardinalibus verũ aſſerentibus, & hoc nullam credo habeat difficultatem.

119 Circa qnintum,& vltimũ caput,in quo prætendit fiſcus,quod Dominus G. non ſolum poſſit puniri de falſo,ſed quod etiam inciderit in pęnas c.ad falſariorum de crimin. falſ. pro puniuntur fautores, & defenſores falſificantium literas Apoſtolicas, vt diſtinctè procedamus de tribus dubitandum mihi propoſui.

Primo, quæ pœna à dicto Canone falſariorũ imponatur fautoribus,& defenſoribus prędictis.

Secundo dato, quod Dominus G. falſum depoſuerit, An inciderit in pœnas dicti Canonis tanquàm defenſor falſitatis commiſiſſe in literis Apoſtolicis.

Tertio,an reuera falſum depoſuerit, & de falſo puniri poſſit.

120 Prima dubitatio reſoluitur ex traditis per Marian.Soci.ſen.in d. c. ad falſariorum.num.50. verſ.circa quintam, vbi expreſsè dicit, quod ille textus videtur ſatis clarus, quod fauores, & defenſores prædicti ſolum ſunt excõmunicati abſque incurſu aliarum pœnarum,de quibus ibi.

121 Secunda dubitatio non poteſt niſi negatiuè reſolui, quia dato pro nunc, quod Dominus G. de falſo teneatur ob falſam depoſitionẽ factam ad fauorem,& defenſionẽ Domini B.prout contrarium verius eſſe mox in reſolutione tertiæ dubitationis demonſtrabo, adhuc tamen non incidit in pœnam canonis ad falſariorum defenſionem indictam triplici ratione; Primo, quia non conſtat in actis ſaltim plenè,& ſufficienter,quod Dominus B. falſificauerit vltimum Breue, vnde non conſtito de principali delinquente, fruſtra agitur de puniendo fautorem, ſeu defenſorẽ delinquentis per ea, quæ ſcripſit Marſil.in pract. §. conſtante,nu.40.& ſeqq. & in conſ.24. num.23. Pariſ.conſ.171.nu.10.lib.4. Petr. à Plach. in epithom.delic.c.16.nu.9.Corrad.in pract.tit.de cõſentientibus nu.7.in fin.Maſcar.de probat.lib.1. concluſ.169.nu.14.& 15.verſ.ſecundo limita.

122 Et dato ſine veri præiudicio,quod de prædicta aſſerta falſificatione Breuis contra Dominũ B.adſint aliquæ pręſumptiones, non per hoc tamen dicitur concludenter conſtare de principali delinquente adhoc, vt illius fautor, vel defenſor poſſit inquiri, nedum puniri, quia adhuc effectũ debet de dicto principali delinquente conſtare plenè,verè,& certè, nõ autem præſumptiuè prout declarat Boſſ.in tit.de delict. nu.38.in fine, & in tit.de mandat.ad homicid. nu.36. in fine Menoch.de arbitra.quæſtion.lib.2.caſu 349. nu.13. & caſu 352.nu.15.

123 Et dato rurſus etiam ſine veri præiudicio, ꝙ iſta pręſumptiua probatio ſufficeret ad condemnandum

 nandum

nandum Dominum B. in aliquam pœnam, non tamen ſufficit ad hoc, vt Dominus G. poſſit dici illius defenſor, fautor, vel auxiliator per id, quod in ſimili dicũt Doctores de probatione reſultante ex ficta confeſſione contra principalem delinquentem, quod non ſufficit ad procedendum de auxilio, fauore, ſiue mandato contra tertium, ſecundum Bart. in l. ſi is, qui rem la ſecunda. §. ſi tu Titiũ. ff. de furt. vbi Alex. in addit. teſtatur, quod ita communiter practicatur Angel. de malefic. in verbo dicto maleficio ſemper aſtitit verſ. quæro ad hoc nu. 20. Foller. in practica crimin. verbo capiat informationem. num. 69. Boſſ. tit. de delictis nu. 51. Thob. Non. conſil. 101. nu. 7.

124 Secunda eſt ratio, quia tex. in capit. ad falſariorum loquens de falſificantibus literas Apoſtolicas debet intelligi de falſificantibus literas validas non autem nullas, & inualidas Gandin. in tit. de falſarijs in penult. & vlt. col. num. 32. & ſequen. Bonifac. de Vitellin. in tit. de falſ. num. 29. Alex. conſil. 145. in fine lib. 6. Roland. conſil. 38. nume. 19. & ſeqq. iuncto nume. 45. vol. 1. ſed dato ſine veri præiudicio, quod Dominus B. falſificauerit vltimum breue illud quidem deficiebat in forma, quia carebat ſubſcriptione, & ſic erat nullum, vt ſupra probaui, ergo non ſubiacet pęnis à Canone in dictis falſificãtibus literas Apoſtolicas, ſi principalis delinquens nõ aſtringitur dictis pęnis, ergo nec eius defenſor, aut fautor, nimis enim abſurdum eſſet plus punire defenſorem, quàm principalem delinquentem.

125 Tertia eſt ratio, quia tẽpore, quo Dominus G. affirmauit ſe conſignaſſe Domino B. vltimũ breue cum ſigillo compreſſo, ignorabat prorſus falſitatem, quam fiſcus prætendit in dicto Breui per Dominum B. commiſſum, vt in proceſſu fol. 121. Vbi oſtenſo dicto primo breui recognoſcit illud ſubdens, *bene è vero, che in queſto non ci è il ſigillo, & per quanto ſi vede è ſtato leuato, ma chi ſe l'habbia leuato io non lo sò*, & quod hoc ignoraret etiam in tortura perſiſtit, vt in fol. 262. dum dicit: *Io non sò che l'habbia leuato il ſigillo del primo breue, &c.* & ignorantiæ probatio eſt perſiſtentia in tortura optimè dignoſcitur, quia in tortura perſiſtens puram veritatem dixiſſe à iure præſumitur l. edictum, & ibi gloſ. in verbo efficaciſſimos. ff. de quæſtion. Alexan. ad Bart. in l. vnius §. reus in ſecunda addit. ff. de quæſtio. Grammat. deciſione octaua, num. nono, propè finem Boer. deciſio. 163. nu. 12.

126 Quare non poteſt dici defenſor, ſeu fautor falſitatis, qui falſitatem ignorabat capit. felicis poſt principium ibi, aut poſteà receptauerit, vel defenſauerit ſcienter de pœnis in ſexto. l. 1. C. de his, qui latron. ibi ſciens ſuſceperit l. 3. §. non tantum verſicu. quid enim ſi ignorans recepit. ff. de incend. ruin. & naufrag. l. cũ ſatis. §. fi. C. de agric. & cenſit. lib. 11. & data ignorantia omnis excluditur dolus, & delictum l. ex maleficijs §. longè minus. ff. de actio. obligat. l. genero. ff. de his, qui notan. infam. Aym. conſil. 8. nu. 10. & excluſo dolo ſemper ceſſat pœna legis Tiraq. de pœn. temperan. cauſa 33. nume. 10. Cęphal. conſil. 140. nume. 32. lib. 1. Menoch. de arbitrar. quæſtio. lib. 2. caſu 324. nu. 21.

127 Tertia, & vltima dubitatio, An ſcilicet Dominus G. per reuocationem primæ depoſitionis iuratæ teneatur de periurio, aut falſo, pariter reſoluenda eſt negatiuè, & ad ſic dicendum moueor in prim, s, quia fuit examinatus non, vt teſtis, ſed vt reus principalis, cui licitum eſt varia, & contraria dicere, ac etiam veritatem medio iuramento negare ſine periurij incurſu, cum ſed ſolum Deum habet vltorem l. 2. C. de rebus credit. Boſſ. tit. de periur. numero tertio. Clar. in pract. §. fina. quæſtio. 45. verſicu. quid ergo ſi reus Burſat. conſil. 112. numero decimo, & conſilio 239. numero vigeſimo. Bertaz. conſil. 124. nume. 2. & vbi Claud. in additio. reiectis contrarijs teſtatur de receptiſſima, & ſeruata opinione etiam quoad pœnam extraordinariam Vulpell. conſi. 102. vbi quod ita communiter practicatur.

128 Et idem in eo, qui eſt examinatus vti principalis quoad ſe, & teſtis quoad alios, quod non puniatur de periurio, ſeu falſo, ſed tantum, quod propter mendacium, & variationem poſſit torqueri tradidit Carauit. ſuper rit. magn. Cur. Vicariæ 79. nu. 14. in fine, quem refert, & ſequitur Pau. Granut. theorem. 3. nu. 11.

129 Et magis in terminis de teſte, qui à principio gubernationem negauit, timens aliqua pœna puniri, quod excuſetur, nec periurus dici poſſit conſuluit Vulpell. conſil. 102. nu. 12. quem refert, & ſequitur Claud. in addit. ad Bertaz. conſil. 124. in 1. addit. in fine.

130 Præterea, quod iſto reſpectu reputandus ſit Dominus G. tanquàm principalis examinatus, & interrogatus in cauſa propria, & non vti teſtis conſidero, quod iam ante carcerationem dixerat Illuſtriſſimo Domino Datario, quod illud vltimum breue ſic ſigillatum tradiderat Domino B. fol. 262. dum in tortura pendens dicit, *l'ho negato, perche così mi trouauo hauer negato à Monſignor Illuſtriſſimo Datario*, Vnde ſi in iudicio examinatus contrarium dixiſſet remanſiſſet conuictus de mendacio, delicto, ac turpitudine, cum mendacium ſit delictum, & turpitudo l. electio §. neque hæredi iuncta glo. in verbo danda. ff. de noxal. l. contra negantem, & ibi glo. magna in verſicu. & ſic nota hic. C. de non numerat. pecun. cum alijs per Sarmien. Select. interpret. lib. 3. cap. 13. nu. 4. verſic. mendacium enim eſt. Et vbi agitur de laude, vel vituperio alicuius ibi dicitur agi de illius propria cauſa Boſſ. de oppoſit. contra teſtes nume. 120. Oſaſc. deciſio. Pedemont. 79. nume. 4. Burſat. conſil. 59. nume. 24. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſio. 1357. nume. 5. Et propterea non tenetur quis de periurio, & falſitate, vbi negat illud ſi fateretur redundaret in confitentis infamiam, aut vituperium, vt per Neuizza. in Silua. in verbo monitoriæ poſt nume. 44. verſi. & idem videtur, & ratio eſt in promptu, quia viri boni magis timent infamiam, & turpitudinem, quàm mortem l. iſti quidem in fine principij. ff. quod met. cauſ.

131 Et hinc etiam ſequitur, quod alio reſpectu, tractabat Dominus G. de cauſa propria, quia ſi dicebat in iudicio contrarium eius, quod dixerat extra iudicium illuſtriſſimo Domino Datario, poterat ex hac variatione torqueri Alexand. conſil. 251.

ſil.251. in fine lib.6. Boſſ. de tortura teſtium nu. 21.& de oppoſit.contra teſtes poſt nume.3. verſ. licet tamen Clar.in pract.§.fin.quæſt.25.ver. ſed pone,quod teſtis vnde ne in mendacio, & variatione reperiretur,ex quo incurrebat, vt probaui infamiam,& turpitudinem item ad effugiendum torturam, quæ maior pęna eſt, quam vtriuſque manus abſciſſio Marſil.in practic.§. expedita nu. 59.Boſſ.titul.de tortura num.12.Rolan.conſilio 12.num.41.lib.3.potuit ſine periurij,& falſitatis pęnæ incurſu tanquam in cauſa propria,vt principalis interrogatus veritatem negare per præallegatā,& per ea,quę in propoſito ſcripſit Bertaz. d.conſi.124.per totum.Vbi concludit,quod etiā examinatus vt teſtis poteſt negare veritatem, & dicitur periurus,quando aliqua ratione,vel cauſa tractatur de eius interesse, commodo, vel incommodo.

132 Moueor ſecundo ad excuſandum Dominū G.à pœna falſi,quia iuſto errore, iuſtave credulitate ductus fuit ad deponendum ſe tradidiſſe D. B.vltimum breue cum ſigillo compreſſo, cum.n. illud ſic prima vice vidiſſet ſigillatum in manib. illuſtriſſimi Domini Datarij, non ſuſpicans, vt ignorans de aliqua transmutatione ſigilli de primo in vltimum breue, ſicut Fiſcus prætendit, & neſciens quo nam pacto, illud breue ſic ſigillatū ipſe tradidiſſet ex illis paginis albis, quæ ſignari ſolent in quibuſdam occaſionibus, prout aſſerit in fol.241.dicens, *il Cardinal Datario mi moſtrò il ſecondo,& il terzo breue,che nel terzo ci era il ſigillo, ſuppreſſo,et mi diſſe,che il B.gli haueua dato detti doi breui,& che giuraua non hauerli tocchi,all'hora io entrai in opinione diſcorrendo da me ſteſſo, ch'io haueſſi fatto ſcriuere detto Breue in vna di quelle carte, che ſogliono remanere ſigillate, quando l'eſpeditione non hà effetto,ch'io allhora ſoglio ſopprimere il ſigillo, & per queſto diſcorſo mi confirmai in tale opinione, & quando ſon ſtato addimandato lo diceuo nell'eſſamine ſicuramente ch'era coſi*.

133 Vnde ſubintrat concluſio, quod teſtis, licet in rei veritate ſit falſus,tamen ſi iuſta credulitate illud falſum dixit excuſatur à falſo,& periurio c. quanto verſicul.ſi verò legitimam de iure iuran. cap.homines verſic.fac illum iurare 22.q.2.Marſil.in rubr.de probat.num.188.& in rubr. de falſ. ſub num.2.Boſſ.in titul.de falſ.ſub num.137.Seraphin.in tract.de priuileg.iuramen.priuileg.11. num.4.Vehemens enim opinio excuſat opinantem licet falſum opinetur gloſſ.in l.ſi quis extraneus §. ſciendum in verbo puto ff. de acquirend. hæredi.& quod vehementer opinamur ſcire dicimur gloſſ. in l. 2.§. idem labeo in verbo ſciant ff. de aqu.pluu.arcen.& in pęnalibus, & odioſis modo veritatem, & modo opinionem inſpicimus, prout reo fauorabilius eſt ad euitandum pęnam l.inter omnes §.recte ff.de furt.Aymon.conſil.2. nu.8.Franc. Becc.conſil.60.nu.15.

134 Et eo magis in hoc fuit iuſta credulitas, & opinio Domini G.quod Dominus B. medio iuramento aſſerebat ſe habuiſſe ex ſuis manibus illud breue, ſui ſigillatum cum ſigillo compreſſo, quare ſi crediderit viro fide digno excuſatur à dolo,& pęna gloſſ. in dic.l. ſi Titio fundus in verbo actiones ff.de conditio. & demonſtratio. Marſil. in pract.in princip. num.8. Caſſador. deciſio.19. de regul.Cancellar. num.1.in fine Menoch.conſil.107.num.25.Decian. conſil.29. nu.19.A qua quidem pęna,& dolo,vt vulgare eſt excuſat non ſolum iuſta, ſed etiam iniuſta credulitas Clar. in pract.quæſt.60.verſicul.& generaliter vbi in terminis de falſo,& periurio, & Clarū ſequuti ſunt Suarezz.in ſuis commun.opin. verbo credulitas, num.330.Franc.Becc.conſil.60. num.16.Bertazi conſil.257.num.12.& 13. lib.2. Burſat.conſil. 279.nu.12.& conſ.290.ſub nu.9.lib.3.

135 Ideo ſi Dominus G. primo dixit vnum, ac deinde aliud videtur ſic dixiſſe quodam errore, ductus potius quam dolo ex præmiſſis, quibus ēt ceſſantib. ſatis videtur in hoc tutus iuris præſumptione volēte, quod in crimine falſi præſumatur potius error,quam malitia l.quod adhibitus in fine ibi magis error,quam malitia, & ibi præcipue Bald.C.de ijs qui in teſtam.aſcrib. Cuman. conſil.136.ad primum num.3.Dec. conſil.175. num. 5.cum alijs per Franc.Becc.conſil.78. num.13.& in dubio præſumitur, quid potius negatum per errorem,quam doloſe Burſat. conſil. 112. nu.14.

136 Quod, & eo magis præſumendum eſt, quod non lucri cauſa, ſed pietate motus Dominus G. ſic primo depoſuit,vt ipſe fatetur fol.262.vbi dicit, *ſe bene io diſsi di hauer dato quell'ultimo Breue al B.con quel ſigillo coſi compreſſo lo diſsi per pietà,& compaſsione,che gl'haueuo,acciò non haueſſe tanto male,& neſſuno mi hà ricercato ch'io diceſsi queſto, malo diceuo da me ſteſſo per pietà*, & fol.265. *Io non diſsi altro,reſtai conuitto della miſeria ſua,& gli hebbi compaſsione*. Mendacium autem pietatis cauſa factū excuſabile eſt Boſſ.in titul. de periur. nume.4. & ceſſante lucro ceſſat dolus Marſil. conſil.62. nume.4.Aymon.conſil.8.num.13.Roland.conſilio 265.num.3.lib.2.Suarez.in commun. opin.verſicul.periurium num.10.Burſat. conſ.112.num.14.

137 Et demum non omitto,quod ex prima depoſitione Domini G.Fiſcus nullum paſſus fuit dānum, & mendacium non damnoſum punibile, non eſt gloſſ.in l.fundum cuius §. fi. in verbo dixerim ff.de euict.Alexand.conſil.145. num. 2. in fine verſicul.confirmo per id lib.6. & in terminis videatur Burſat.d.conſi.112.nu.12.& 13.iuncto num.25.vbi concludit,quod ex eo, quod teſtis à principio non manifeſtat id, quod ſciebat, non dicitur Fiſcus damnum,aut præiudicium pati,& ideo pro falſo puniri non poteſt, & licet per primam teſtis negationem idem Fiſcus non ita faciliter inuenerit veritatem, cum opus fuerit longioribus examinibus,hoc tamen damnum nō eſt conſiderabile,ſed leue,& nullius momenti,vt ibi per eum.

138 Longius,quam putabam me traxit calamus, ſed huius probiſſimi Viri innocentiæ rationes, adeo in ſcribendo ſuperabundarunt, vt nec eas, omnes propter ingenij, & virium mearum debilitatem in medium attuliſſe bene eſt,vt fatear, ſed quia quod ego non potui, exhibebunt alij Doctiſſimi Domini ſcribentes,& cum agatur coram oculatiſſimis,& ſapientiſſimis iudicibus,inſtante iuſtiſſimo,& ęquiſſimo Domino Procuratore Fiſcali remittendo me in omnibus ſaniori, ac prudentiori eorum iudicio, ac Sanctiſſimi Domini no-

ni noſtri, benignitati finem faciam ad Laudem Dei.

Exitus cauſæ ſi recte memini fuit, quod Domini iudices locum tenentes in criminalibus tunc Gubernatoris Vrbis, & nunc illuſtriſſimi Domini Cardinalis de Camerino, qui erant quondam Michael Angelus Sorbolongus, & Fabritius Peruginus ad præſens epiſcopus Terracinenſis condemnarunt Dominum B. in pęnā mortis, & Dominum G. in pęnam triremium ad tempus, verū ex gratia Sanctiſſimi tunc Sixti Quinti Pontificis Maximi dictus Dominus B. fuit ad triremes tranſmiſſus, vbi obijt, Dominus autem G. ab Vrbano Septimo ſucceſſore Sixti Quinti, fuit ab eiuſdem triremibus, ad quā iam tranſmiſſus erat liberatus. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Conatus*. Quod hodie de generali conſuetudine conatus, ſeu affectus in delictis non puniatur pęna ordinaria communiter apud omnes receptum eſt, ſicuti poſt alios, quos allegant antiquiores teſtati ſunt Grammat. deciſ. 2. num. 8. & ſeqq. & deciſio. 74. num. 9. Clar. in pract. §. fin. q. 92. & in §. homicidium verſic. vltimo quæro Menoch. de arbitrar. q. lib. 2. caſu 360. num. 92. Ant. Gomez. de delict. titul. de homicid. nu. 30. Ioſeph Ludou. deciſ. Lucen. num. 26. & ſeq. par. 1. Hipp. Riminal. conſil. 327. num. 11. lib. 3. Marc. Anton. Eugen. conſil. 31. num. 41. Ludouic. Peguer. deciſ. crimin. 7. nu. 13. & quamuis Menoch. vbi ſup. num. 93. & ſeq. alijque per eum ibidem relati dubitauerit de hac generali conſuetudine, ex qua nullus ex Doctoribus, qui de ea teſtantur vbiq; locorum vexatus eſt, ſed potius ad ſic teſtandum motus fuit, ex quo in pluribus Italiæ locis vrgēt ſtatuta volentia non conſummato delicto conatum non puniri, quibus bene poteſt dici, quod ſit derogatum iuri communi, & ſic vbi talia ſtatuta non vigent non poſſit de aſſerta conſuetudine puniri, quia tamen durum eſt contra ſtimulum, calcitrare, idcirco non recedas à propoſita communi Doctorum opinione & atteſtatione, quam ſic communem, & indubitatam aſſerit Clar. in loco præcitato expreſſe affirmans, quod etiam circumſcriptis ſtatutis abſolutum eſt de conſuetudine in delictis non conſummatis non puniri delinquentem ordinaria delicti pœna.

b *Atrociſsimis*. An autem non ſequuto effectu, & in atrociſſimis puniatur conatus eadem pęna Clar. in loco per Cōſultorem citato relatis hinc inde contrarijs diſtinguit opinionem affirmatiuam habere locum, quando lex, ſeu ſtatutum expreſſe etiam conatum punit, ſi vero expreſſe non punitur conatus, & tunc tutior videtur contraria opinio, licet quandoque etiam contrarium, fuiſſe iudicatum teſtetur, & pro hac negatiua opinione adduco etiam Ioſeph. Ludou. d. deciſ. Lucen. 15. num. 30. & ſeqq. vbi eam dicit magis communem, & reſpondet contrarijs, vide tamen, quę in propoſito dixit Gabr. lib. 7. concluſi. 1. nu. 13. & ſeqq. & Hier. Gabr. conſi. 170. lib. 1. & Menoc. dict. caſu. 360. ſub numero quadrageſimo, & numero 95. Et quid in crimine aſſaſſinij alias latius dixi.

c *Exercuerit*. Non confidant Apoſtolicarum literarum falſatores de huiuſmodi concluſione per Conſultorem firmata, quia non iam lapſus, eſt annus, in quo vidi duos Sacerdotes in Platea Portis morti traditos eo, quia ſemel tātum Apoſtolicam bullam faaſificauerunt.

d *Breuia*, Hodie hæc diſputatio eſt ſublata per Bullam legi ſolitam in cęna Domini, in qua pęna c. ad falſariorum de crimine falſi extenditur, etiam ad falſificantes literas Apoſtolicas in forma Breuis, & ſupplicationes a Papa, ſeu de eius mandato, vel Datarij licentia ſignatas.

e *Opinione*. Paſſim circumfertur, & à conſulentibus allegatur iſtud conſilium Ploti ad excuſandum delinquentes, ad cuius comprobationem poteſt adduci illa communis Doctorum concluſio, quod licet ignorantia iuris delinquentē non excuſet, excuſat tamen quando ius eſt dubium, & controuerſum ad tex. in cap. 1. cum ibi notatis per Iohann. Andr. Butr. Abb. Card. & Anchar. in capitul. cura de iure patron. Ang. in l. plagij la 2. num. 1. in fine verſicul. modo ſi ſtatutum C. ad l. Flau, de plagiar. vbi quod excuſatur quis à dolo, quando aliquid fecit cum Concilio Aduocati, quamuis ignorantis, & quamuis etiam potuerit peritiores conſulere Marſil. conſil. 62. num. 10. Boer. deciſio. 19. nume. 9. verſicul. pro quo facit ſecundum ipſos Caſſad. deciſ. 19. nu. 1. in fine tit. de reg. Cancell. Cur. iun. conſ. 19. nu. 5. & conſil. 163. numè. 20. idem Marſil. in practic. crimin. in princip. num. 8. Tiraquell. qui innumeris Doctorum authoritatibus hanc concluſionem exortat, & ex ea plures facit illationes de pęn. temperan. cauſ. 51. num. 26. & plurib. ſeqq. Ioann. Bapt. de Plot. conſil. crimin. diuerſ. 131. nu. 6. ad finem tomo. 1. lib. 1. Mantic. in milleloq. cent. 1. nu. 43. Gabriel. qui plures alios refert concordantes lib. 7. concluſ. 8. num. 36. Menoch. de recuperan. poſſeſ. remed. 13. nu. 36. & conſil. 1. num. 98. Steph. Lamberteng. de contract. eorum, &c. gloſſ. 1. nu. 213. & ſeqq. vbi pluribus hanc probat concluſionem Maſcard. de probat. lib. 2. conclu. 647. num. 3. vbi alios refert & nu. 1. & 2. vbi facit concluſionem, quod non dolus, ſed error præſumitur in credente aſſertioni, & perſuaſioni alterius, & ibi pariter alios refert concordantes Bertaz. conſil. 80. nu. 3. lib. 1. & conſil. 257. nu. 15. & ſeq. lib. 2. vbi quod hanc concluſionem omnes admittunt quando nō tractatur de præiudicio alicuius, & conſ. 421. num. 5. & 6. vbi pariter teſtatur de communi opinione, & num. 22. Franc. Beccac. conſil. 98. num. 16. vbi etiam de communi Hector Aemil. in tractat. de teſtib. in verbo teſtis bonæ conditionis, & famæ nu. 1. fol. 344.

Et licet quando in iure controuerſo, & conflictu opinionum ſtat pro vna parte cōmunis opinio, an tunc huius communis opinionis ignorātia excuſet à dolo, & pęna apud Doctores ſit dubium, & controuerſum, multaque hinc inde poſt alios, quos allegant antiquiores effuderit Oſaſc. deciſ. pedemont. 54. num. 6. verſicul. non obſtat. Steph. Lamberteng. in trac. contract. eorum, &c. gl. 1. num. 177. & ſeqq. Anton. Maria Corazz. in tract.

tract.de communi opinione lib.3. tit.13. nu.1.& omnibus ſeqq. Mihi tamen ſemper magis placuit eorum ſententia, quæ in hoc delinquentem ex capite prædictæ ignorantiæ excuſat, pro qua fortiter facit alia Doctorum concluſio, quod ſcilicet credens viro fide digno excuſatur non ſolum in ijs, quæ ſunt facti, ſed etiam in ijs, quæ ſunt iuris ſecundum communem, de qua alijs relatis teſtatur Franc.Becc.conſil.98.nu.16.lib.1.

f *Presbyteros.* Contrarium ſeruatur de facto, vt dixi ſupra litera E.

g *Præſumptio.* Non tranſit ſine difficultate Conſultoris concluſio, nam quamuis pro ea apertè ſenſerit Menoch. de præſumpt. lib.5. præſumpt. 2.nu.22. expreſſe dicens, quod generalis præſumptio pro non delicto procedit etiam quod in contrarium adſit aliqua alia iuris ſpecialis præſumptio ex Roman. quem allegat in conſil.353. in fine verſ. eſt ergo quem in idem allegauerat prius Cardin.Alban.ad Bart.in l.merito num.1. ff.pro ſocio, & ex hoc infert ibi Menoch. quod licet in dubio quis donare non præſumatur, ad excludendum tamen delictum donatio præſumitur ex Alciat.& Fortun. Gazzia. in locis ibi per eum relatis, quos etiam aſſerit ſe ſequutum fuiſſe in eod. tracta.de præſumpt. lib.3. præſumpt.142. & ante Menoch. hoc idem videtur fuiſſe de mente Roland.conſ.11.nu.35.& ſeq. lib.3. vbi dixit, quod licet de præterito præſumatur in præſens l.ſiue poſſidetis C. de proba. Hæc tamen præſumptio ceſſat, quando ex ea reſultaret delictum, quia præſumptio l.merito ff. pro ſocio, quod ſcilicet quis non præſumatur delinquere tanquam potentior tollit aliam præſumptionem contrariam, & faciunt, quæ in ſimili, quæ dixit idem Dom. meus Farinac.in titul.de indit.& tortur.quæſt.47.nume.283.& ſeq.

Attamen contrarium ſuaderi videtur ex traditis per eundem Menoch.d.præſump.2.nu.55. vbi pariter expreſſe dixit, quod iſta præſumptio generalis, quod delictum non præſumatur excluditur quando in cōtrarium adeſt aliqua vrgentior præſumptio ex Alciat. quem allegat in tracta.de præſumpt.reg.2. præſumpt.21. in fine, quod & idem voluit Claud.Seiſel. in repetit. l. vt vim nu.108. ff.de iuſt. & iur. vbi dixit, quod in prohibitis ceſſat generalis præſumptio excluſiua delicti quando contra accuſatum vrget alia præſumptio vehementior, quod & idem voluiſſe videtur Hier. Lauren.deci. Auenionen.20.num.10. & Maſcar. de probat.lib.1. concluſio.495. nu.16. vbi dixit, quod delictum præſumitur, quando pro delicto adſunt præſumptiones ex Abb. & Fel. quos allegat in cap.1.de præſumpt. faciunt pro hac contraria opinione, quæ dixit idem Domin.meus Farinac.in tit.de indit.& tortur.quæſt.47. num.285. & quæ ſcripſit Decian. cum allegatis per eum in tracta.crimin.tom.2. lib.6. cap.5. num.15. vbi in ſpecie dixit verba æquiuoca, quæ poſſunt in bonum, & in malum ſenſum, vt puta in Blaſphemiā & in non Blaſphemiam accipi intelligenda eſſe in bonum ſenſum potius, quam in malum niſi aliquæ coniecturæ in contrarium vrgeant, vt puta qualitas perſonæ proferentis.

Ideo pro veritate dicas, quod licet Alciat. in loco præcitato loquatur in ciuilibus, non autem quando agitur ad pęnam, & criminaliter, prout ſunt termini quæſtionis noſtræ, quo caſu delictū non præſumi etiam, quod in contrarium adſit alia præſumptio ibidem ſentire videatur, Attamen quando cōtra hanc generalem præſumptionem nō delicti vrgent aliqua delicti ſpecialis præſumptio, tunc ſine dubio crederem hanc delicti ſpecialem præſumptionem pręualere illi generali excluſiue delicti per regulā, quod ſpecialis præſumptio tollit generalem de qua in l. cum de indebito, & ibi Bart. ff.de probat. Bal. in l.ſiue poſſidetis colum.1. in fine C. eodem cum alijs relatis per Stephan. Lambertengh. de contract. corum, glo.finis num.127.& per Maſcar.de proba. lib.3. concluſio.1224. num.6. & ſeqq. & dixit in ſimili de fama idem D.meus Farin.in tit.de indit.& tortur.q.47.nu.193. & ſeqq.

Quod ſi cum præſumptione generali excluſiua delicti concurrat aliqua alia ſpecialis præſumptio pariter pro non delicto, & tunc alia contraria delicti præſumptio licet ſpecialis tollitur per prædictas præſumptiones non delicti generalem ſcilicet, & ſpecialem ſimul per aliam regulā, quod plures præſumptiones vincunt minores de qua per Natt. conſil. 31. num.9. lib.1. & concluſ.39. num.14.eod.lib.1. Beron.conſil.160. num.7. lib. 1. & conſil.19. num.2. & conſil.119.nu.18.lib.2. Decian.conſil.100. num.48.lib.2.cum alijs relatis per Maſcard. d. concluſion.1224. num.26. & per totam illam concluſionem, in qua bene diſcutitur, an, & quando vna præſumptio aliam tollat & ex ibi traditis bene poterit decidere alios caſus in materia huius ampliationis contingentes.

h *Sigillum.* Multa de probatione ſigilli, & præſertim an, & quando cenſeatur oppoſitum de voluntate eius, cuius eſt ſigillum videas per Aym. in conſil.221.nu.12. & de antiquitat. tempor. p. 1.§.quæritur etiam in hac materia nu.44. & plurib.ſeqq. Diaz.reg.244. Soci.reg.373. nouell.reg. 195.11. Fallen. Couarruuia. practic. quæſt.cap. 22.num.9. pract. Corrad.fol.mihi 167. num.2.& num.16. in 11.limit. Rolan. conſil.2. num.140.li. 2. Cæphal.conſil.141.nu.10.lib.1. Rot.diuer.deciſ.235.par.1. Gabr.lib.1.tit.de præſumpt. concl. 4. Iacob.Port. Imolen. conſil.95.nume.15.lib.2. Menoch.de arbitrar. quæſt. lib.2. caſu 91.nume. 22.& in tracta.de præſumpt. lib.2. præſumpt.57. & 58. Maſcard.de probat.lib.3.concl.1302.

i *Commodo, & vtilitati.* Generalis eſt concluſio, quod falſitas, ſurreptio, ſeu occultatio ſcripturarum, & omne delictum regulariter præſumitur, commiſſum ab eo, de cuius commodo, & vtilitate agitur, vel de eius mandato ad cuius concluſionis comprobationem, & materiam vide per Alb. in l. 2. §. ſi quis in ſuo ff. ne quid in loco publico Blanch.de indit.nume.422. Natt.conſil.314.nume.10.lib.2. Grat.conſil.59.nume.7.lib.1. & conſil.37.nu.11.lib.2. Bero.conſil.118.cum Alphon. num.22.lib.3. Boſſoſ.in titul.de indit.& conſiderat. ante tortur. nume.58. & nume.63. Campeg. de teſtib. reg.394. verſicu. ſexto ille præſumitur Lancellott.de attenta.cap.1. num.80.& ſequen. Franc.Becc.conſi.70.num.21. pract. Corrad.fol. mihi 292.colum. 2.verſicu. ſeptimo quoniam res

ſub-

ſubtracta,&c.Maſcar.de probat.lib.2.concl.831. nu.12.&concl.1003.nu.65.

k *Violentis.* Non tranſit ſine controuerſia articulus iſte,an ſcilicet ex præſumptionibus violentis ſeu vehementibus poſſit quis criminaliter condẽnari. Nam pro opinione negatiua adduci poſſunt Iaſ.in l.ſeruum fugitiuum num.29.C.de ſerui fugit.Marſil.in rubr.C.de probat.num.254.& ſeqq.vſque ad nume.260. vbi late defendit hanc opinionem,alios refert,& teſtatur de magis communi,& æquiori opinione,& in l.repeti num.27. ff.de quæſt.& in pract.§.quoniam nume.32.& in §.diligenter num.22.Foller.in pract.crim.in verbo dentur capitula nume.24. vbi alij referuntur Matthes.in ſuis regul.crimin. verſic. in criminali etiam violenta præſumptio fol.mihi 344.colum. 2.inter commun.opin.diuer.tom.1.relati per Menoch.quos tamen ipſe non ſequitur de pręſump. lib.1.pręſump.97.nu.22.Cæph.conſ.204.nu.23. vbi de communi.

Pro opinione autem negatiua facere videtur tex.in d.c.afferte,& ibi gloſſ.in verbo date, & notant communiter omnes in ſummario extra de præſumpt.& ibi præſertim Abb.nu.6. in fine ver. aut præſumptiones non ſunt vrgentiſſimæ, vbi expreſſe loquitur non ſolum quando agitur ciuiliter,prout videtur loqui ille tex. ſed etiam ſi criminaliter, & quod etiam in criminalibus ex violentis præſumptionibus poſſit quis condemnari voluit Monticell. qui alios refert reg. crimin. 11. num.5.vbi amplius dixit quod violenta præſumptio importat idem quod indubitatum inditium Auguſt.ad Ang.de maleſ.in verbo quod fama publica ſub nu. 22. & 24. vbi ſentire videtur & pręſumptione violenta poſſe etiam ſequi condemnationem, & pro hac parte faciunt deducta per Marſil.in rubr.C.de proba.num.248. & ſeqq.vſque ad num.254.& 255. & ſeqq.Menoch.de præſump.lib.1.q.94. num.3. vbi quod ita omnes admittunt in d.c.afferte Ioſeph.Lud.concl.45. ver. declara id vbi de præſumptione vrgente,& verſi. ſeq.vbi de præſumptione violenta.

Verum ſuſtinendo primam opinionem,aduerte quod tex. in d. c. afferte non videtur obſtare, quia ibi licet ex violenta præſumptione fuerit lata ſententia,non tamen fuit lata criminaliter, & ad pęnam, ſed tantum ciuiliter ad reſtitutionem rei,& propterea videtur,quod præſumptio violẽta ſufficiat ad condemnandum ciuiliter ad reſtitutionem rei,non autem criminaliter ad pęnam & iſte videtur communis intellectus ad illũ text. quicquid in cõtrarium ibi dixerit Abb.vt ibi præſertim per Anan.nu.1. verſicul. & procedit iſtud in cauſa ciuili Ant.de Butr.num.7. verſi.ſed poſſet dici Card. Zabarell. in fine verſic. & hoc dicit Imol.nu.3.verſ.poſſet tamen dici, & nu.4. verſi. aduerte tamen Ancharan.nu.3. in 4. notab.præpoſit.in cap.is qui fidem num.4.de ſponſal.& vltra prædictos ſic etiam illum textum intellexerunt,& hanc materiam declararunt Pau. de Caſ. in l.ſciant cuncti poſt num.4.C.de prob. Matth. ſing.118. & ibi Gabr. Sazayn. in addit. vbi alios plures refert concordantes Sarmien.Select.inter pret.lib.1.cap.1.num.8.Boſſ. in titul.de par. ſuppoſ. nume.31.

Quid dicendum? Diſtingue inter pœnam pecuniariam, & corporalem. Primo enim caſu ex præſumptione violenta poteſt quis in aliquam pęnam pecuniariam condemnari & ita de pęna pecuniaria videtur loqui Auguſt. ad Ang. de maleſ.vbi ſupra allegatus d.verbo quod fama publica nu.22.& 24. Secundo autem caſu hoc eſt quo ad pęnam corporalem ſecus, ſic in ſpecie reperio diſtinguentem Marſil.in d.rubr.C.de proba.ſub num. 254.& ſeqq. in verſi.& ſic iſta videtur communis opinio,& in d.l.repeti num.26.& 27. ff.de quæſtionib.& late docet Menoch. de præſumpt. lib.1.quæſt.97.nu.19.& ſeqq. Et faciunt pro hac diſtinctione, &c.

Et aduerte in propoſito, quod propoſita ampliatio loquitur de vnica violenta pręſumptione; nes violentę fuerint plures, ex quibus formetur vnum inditium indubitatum,& tunc poſſe ex dictis pluribus violentis pręſumptionibus ad condemnationem deueniri dubitandum non eſt,ſed an in pęnam pecuniariam, an verò in corporalẽ.

l *Extraordinaria*. Indubitata eſt Doctorum, concluſio, quod quando iudex ex pręſumptionibus quantumuis violentis, ſeu indubitatis inditijs aliquem condemnat,quod non niſi raro facere debet,debeat etiam multum ſuam ſententiam temperare, & ob id pęnam vltimi ſupplicij, ſeu alium delicti ordinariam imponere nequeat, ſed tantum maiorem ſecundum Innocen.qui adhoc originaliter allegatur in cap. quia veriſimile nume.2.verſicul. nota tamen de pręſump. quem referendo ſequuti ſunt Aretin. in cap. tertio loco num.19.& 20.de probat.Anton. de Butr. in cap. afferte poſt num.7.& ibi etiam Card.Zabar.in fine Imolen.num.3.Fel.num.6.de pręſump. Albe. in l.abſentem num.3.ff.de pęn.Iaſ.in l.ſeruum fugitiuum num.3.C.de ſeru.fugi.Auguſt. ad Ang. de maleſ.in verbo quod fama publica num.24.& ibi alter additionator litera A.vbi concordantes refert Marſil.in rubri.C.de probat.num.260.vbi alios refert,& in l.repeti num.28.ff.de quęſt.& in practic.§.quoniam nu.33.& §. poſtquam nu.50. Aymon.conſil.73.num.19.in fine Gramma. deciſio.8.num.8.Gig.de crimin.lęſ.maieſt.lib.2.tit. quomod.& per quos crim.lęſ. maieſt. prob.q.24. nu.4.Boer. deciſion.164. num.6. vbi alios refert Carrer.in practic.crim.in 3.tracta. de homicid. §. & nota Doctores num.9.& in 2.tracta. de indit. & tortur.§. in textu. ergo ibi argumentis conuictus num.2.verſic.nam tunc iudex Brun.de indi. & tortur.par.1.q.4.num.13.ad finem verſicu.aduertendum tamen,& num.14.Tiraquell. de pęn. cauſ.27.num.1. & ſeqq. vbi latiſſime exornat, & quamplures refert in idem concordantes Grammatic.deciſion.38.num.17.& deciſio.56. nu.21. & deciſ.96.num.4.& ſeqq.& deciſio.22.num.14. vbi quod ita communiter tenẽt Doctores Diaz. regu.370.in princip.& in prima ampliatione vbi ampliat etiam quod inditia eſſent vrgentiſſima, & talia, vt arctarent mentem iudicis ad aliud nõ credendum Petr.à Plach.in epithom. delict. cap. 14.num.3.in fine, vbi de magis communi Boſſo. in titul.de conuict.num.38.& num.40. & nume. 42.& num.45.& in titu.de confeſſ.nu.21. Duen. reg.303.in prima limitatione Capic. deciſi. 126.

nu.15.

num.15.Clar.in practic.§. fina. quæſt.20. verſic. ſcias tamen ibi alij dicunt, quod vbi ex prẹſumptionibus,&c.vbi alios refert, & teſtatur de com muni Anton. Gomez. de delict. cap.3.de homic. num.45.& ibi Soarez.in addit.litera I. in verbo, & eleganter, vbi quod hæc concluſio cereberrimis Doctorum ſuffragijs recepta eſt Monticell. reg.crimin.11.nu.11.& 25.& nu.26. vbi alios refert,& ampliat etiam in pęnis pecuniarijs, in qui bus pariter pęnam ipſam non ordinariam, ſed mitiorem imponere debet,& ita etiam ampliat Boſ. in titul.de conuic.num.41.Nicol.Moron.de fid, treg.& pac.quæſt.186.num.2.Bertaz. conſi.341. num.36.lib.2.Hippol.Riminal.conſil.121.num. 25.lib.2, vbi alios refert antiquiores Maſcard.de probat.lib.3.concluſion.1221. num.55. vbi alijs relatis teſtatur de communi, & num.73. & ſeqq. vbi bene loquitur Menoch.de præſump. lib.1. q. 97. num.15. vbi loquitur quando quis condemnatur ex ſuſpicionibus hominis, vel etiam legis, & num.16. vbi idem quando quis condemnatur ex præſumptionibus hominis etiam. violentis re probato Sarmien.contrarium tenente, & nu.17. vbi idem quando quis condemnatur ex præſumptione vehementi, & nume.19. & pluribus ſeqq. vbi pariter loquitur in præſumptionibus violentis late comprobat hanc concluſionem, quam dicit magis in iure receptam, & ſingulariter reſpondet omnibus, argumentis Sarmien. contrarium ſentientis.

Et quamuis contrarium, quod ſcilicet ex violentiſſimis præſumptionibus poſſit quis in pęnã ordinariam condemnari voluerunt Abb. in cap. afferte num.6.in princip.iuncto verſicul.aut agitur criminaliter de præſumpt.Carrer. poſt Brun. quem allegat in pract.in 2.tracta.de indit. & tortur.§.io tex.ergo ibi argumentis conuictus nu.5. Menoch.de prẹſumpt.lib.1.q.97. nu.83. Bellam. deciſ.689.ſeu 688.num.33.in fine verſicul. ad vndecimum dico vbi propterea dicit, quod dictum Innocentij in d. quia veriſimile communiter reprobatur Maſcard. de probat. lib. 2. concluſion. 865.nume.2. & ſeqq. vbi plures admodum refert doctores dicentes,ſi tamen reuera hoc dicant, ex inditijs indubitatis ſine alijs probationibus poſſe veniri ad pęnam mortis Hierony.Laurent.deciſion.Auenionen.15.num.18.vbi videtur facere differentiam inter inditia indubitata, & præſumptiones violentiſſimas primo caſu dicit non poſſe imponi pœnam mortis ordinariam, ſecundo autem caſu ſic, & ante iſtos modernos ad eas Sarmien.Select.interpret.lib.1.cap.1.per totum, vbi pluribus Innocen.doctrinam in d. c. quia veriſimile improbat,reputatque abſurdiſſimum dicere,quod iudex poſſit ordinariam pœnam mitigare ex qualitate probationum, ideo iſto caſu, vel pœna ordinaria plectendum, vel omnino abſoluendum concludit ex rationibus ibi per eum deductis,quas hic repetere ſuperfluum eſſet Lud. Peguer.deciſion.crimin.17. num.41. & ſeqq. vbi loquens in caſu, in quo concurrebat ſemiplena probatio cum alijs adminiculis teſtatur, apud eum fuiſſe impoſitam pœnam vltimi ſupplicij, & ordinariam.

Attamen quicquid prẹfati Doctores dicant, non recedas à prima opinione, & à propoſita ſublimitatione,quę ſic verior, & magis communiter recepta eſt ita etiam, & in praxi magis ſeruata,illaque procedit non ſolum in pœnis ordinarijs,& à lege,ſeu ſtatuto ſtatutis,ſed etiam in arbitrarijs ſecuti reprobatis Bald. & Brun. in locis per eum relatis voluit Boſſoſ.in titul.de conuict. num.42.& 45.

m *Acerrime*. Nota notabile dictum veriſſimum in iure,& ſępius in practica ſeruatum ab integris iudicibus,quod quando reus vltra debitum modum torquetur pro complicibus,ſeu pro vlteriori veritate habenda,quibus caſibus,vt notum eſt tortura debet eſſe moderata,idemque reus in tortura perſiſtens etiamque factum principale negauerit, tunc talis perſiſtentia perſiſtenti maxime, ſuffragatur ſaltem ad effugiendum pœnam ordinariam.

n *Nocere*. Reorum aduocati in falſitatibus excuſandis vt plurimum hoc axiomate vtuntur, quod ex quo falſitas non nocuit vt puta quia cõmiſſa in ſcriptura nulla, imperfecta, ſeu aliomodo fidem non faciente idcirco punibilis non ſit, in qua quidem materia Doctores, & prẹſertim Conſulentes vario modo loquuti ſunt, quorum dicta non explicite,ſed implicite, & remiſſiue hic referre propoſui, videas igitur pro reſolutione, propoſiti articuli Paul.de Caſt.conſil.130.videtur dicendum lib.1. Soccin. conſil.104. nume.3. lib.1.Aymon. conſil.46. num.1. & ibi Stracca in addit.Natt.conſi.588.per totum Marſil.in l.1. §. prẹterea num.23.ad l.Cornel. de Sicar. Plot.in l. ſi quando num.722. C. vnde vi ſecundum antiquam impreſſionem Nouell.reg.114. in 2. limit. Franc.Turzan.opin.80.Boſſ.in tit.de falſ.nu.85. pract.Corrad.fol.mihi 399.nu.33.Roland.conſ. 38.num.14.& ſeqq lib.1. Clar. in pract.§.falſum verſicul.item excuſatur, & ibi Barard. in addit. Emanuel Soarez.in commun. opin.in verbo falſitas num.14.& num.19.Vulpell.conſil.1. nu.13. & conſil.6.num.2.& conſil.48.nu.1.& ſeq.& cõſil.26.Burſat.321.num.13.lib.3.Menoch.de arbitrar.quęſt.lib.2.caſu 306. Gabr. lib.7. concluſ.5. Monticell.reg.crimin.15.nu.63.& num.151. Iul. Harlatin.conſil.crimin. diuerſ.106. num.14. lib. 2.Ioſeph.Ludouic.deciſi. Lucen.13. & deciſ.15. par.1.& Vicc.in commun.opin.verbo falſitas Vegius conſil.45.& 46. Caput aqueus. deciſ.5. 2.p. Hippol.Riminal.conſil.344.num.71.& 72.lib.3. Maſcar.de probat.lib.2.concl.339.num.13.& 14. apud quos etiam reperies quid de falſificante librum,ſeu ſcripturam priuatam, quę pro ſcribente fidem non facit,& quidem,quãuis præfati omnes Doctores valde cõtrouertant in eo prẹcipue an quamuis falſitas non nocuerit poſſit imponi pęna extraordinaria,ego tamen vt & in hac re ſecundum veritatem, & forſan etiam magis receptam à Doctoribus prẹdictis ſententiam, quod ſentiam dicam, crederem eſſe diſtinguendos tres caſus.Primus erit caſus in eo,qui non animo nocendi falſificauit ſcripturam,quę nec etiã ad nocendum apta erãt,& iſto caſu crederem nec ordinariam,nec extraordinariã pęnam imponi poſſe; Secundus erit caſus in eo,qui falſificauit ſcripturam non aptam ad nocendũ, ſed animo nocendi

& iſto ſecundo caſu non ordinariam, ſed extraordinariam tantummodo pœnam imponere, poſſe crediderim. Tertius eſt caſus in eo, qui animo nocendi ſcripturam ad nocendum aptam falſificauerit, & tunc quamuis ea nocuerit, quia tamen nocendi malus animus fuit, & quoad falſificantem iam falſitas eſt perfecta, licet non fuerit ad effectum producta certe crederem iſtum poſſe, effugere ordinariam falſi pœnam. Verum quia hodie hæc pœna falſi eſt arbitraria, vt alias ſuo loco dicetur, poterit iudex in vnoquoque caſuũ prædictorum primi videlicet, & ſecundi pœnam leuiorem, & grauiorẽ arbitrio ſuo infligere. Nec negari poteſt, quod ſi falſitas fuit ad effectum, producta, & nocuit multo grauius punienda erit quam ſi effectus nõ nocuit, & ita in conſulendo iudicando crederem eſſe tenendum, prout etiam dum hæc communicaui cum D. meo Farin. eiuſdem ſententiæ ipſum omnino inueni.

o *Præſumptionibus, & inueriſimilibus*. Quamuis Boſſ. in titul. de confeſſ. num. 59. & ſeq. dixerit errorem reuocatæ confeſſionis plene probandum eſſe, Attamen quod ſi de errore conſtet per inditia, ſeu coniecturas tunc plene ille dicatur probatus voluit Bald. in l. fin. nu. 2. num. 2. ad finem verſicul. ex quibus ibi niſi reuocans probaret contrarium, vel clare per inditia cõtraria elidentia, quẽ ibi etiam refert Salycet. num. 2. verſicul. item ponit aliud exemplum C. de probat. ſequitur Pariſ. de Put. de Sindicat. verbo tortura cap. 1. num. 5. ſol. mihi 315. idem Bald. in l. error poſt nume. 12. C. de iur. & facti ignorant. vbi ſecundum Iacob. de Aren. dixit, quod error probatur ex qualitate facti, & coniecturis, & conſidero, quod Bald. in d. l. fina. loquitur, quandoquis vult probare errorẽ confeſſionis emanatæ in tortura præcedentibus inditijs, quo caſu vult illum probare per contraria inditia elidẽtia, quibus reus tortus fuit Claud. ad Bertaz. conſil. 103. litera C. verſicul. error poterit multis modis probari, & verſicul. ego in tribus caſibus lib. 1. Vbi probationem erroris per coniecturas præcipue admittit in tribus caſibus, primo videlicet in confeſſione emanata per torturam, Secundo quando reus ex multiplici, & intricata iudicis interrogatione potuit facile errare, tertio in confeſſione ruſtici, addo eundem Bertazz. conſil. 162. num. 9. in fine, & ſeqq. vbi pluribus explicat confeſſionis errorem coniecturis, & præſumptionibus probari.

p *Qualitate*. Quod qualitas in confeſſione adiecta probari poſſit ex prǽſumptionibus, & quod iſto caſu confeſſionem poſſit per fiſcum pro parte acceptari, & pro parte non ſcripſit Gabr. lib. 7. conclu. 19. nu. 14. Vulpell. conſ. 94. num. 10. vbi ponit exemplum in eo, qui confitetur ſe carnaliter cognouiſſe mulierem volentem tamen, dicitque, quod hæc qualitas voluptatis mulieris non poteſt per Fiſcum ſeparari à confeſſione, quando eſt probata inhoneſta vita ipſius mulieris, quæ facit præſumere, vt non inuita, ſed volens cognita fuit, addo & Thom. Triuiſ. deciſ. crimin. 46. nu. 16. lib. 2. vbi facit concluſionem, quod confeſſio qualificata diuidi non poteſt, quando præſumptio non eſt contra confitentem, vel quãdo pro qualitate adſiut inditia, aut præſumptiones Bertax. conſil. 27. nu. 10. in fine & ſeqq. lib. 1. vbi qualitatem defenſionis cõfeſſioni de homicidio adiectam præſumptionibus probari bene conſuluit, & in addit. litera A. verſicu. hæc multo magis procedunt, & conſil. 31. num. 12. verſicul. namq; huiuſmodi obiectum dict. lib. 1. & conſil. 449. num. 14. & ſeqq. vbi plures ponit præſumptiones, quibus probatur qualitas defenſionis confeſſioni, adiecta lib. 2. & conſ. 450. nu. 2. & ſeqq. dicto lib. 2. vbi repetit idem Hondede. conſil. 96. num. 25. in fine Iohann. Petr. Surd. conſil. 173. num. 66. & ſeq. lib. 2.

q *Exacto imperfecto pœna non committitur*. Quando hæc concluſio vera ſit, & quando non, vide Iaſ. in l. vbi pactum num. 20. in fine & ſeqq. C. de tranſact. Rip. in l. 1. num. 24. ff. de vulgar. & pupillar. Felin. in c. ex tenore nu. 9. & ſeqq. & ibi etiam Dec. num. 23. & ſeqq. extra de reſcript. Aym. conſil. 191. num. 6. & 7. & in tracta. de antiquitate tẽporum p. 4. §. videamus modo de aliquibus limitatiouibus num. 12. & ſeqq. Catell. Cotta in memoral. in verbo actus nullus Tiraq. de legib. connub. gloſſ. 8. num. 205. & ſeqq. Roland. conſil. 38. num. 19. & ſeqq. lib. 1. & conſil. 27. num. 14. eod. lib. 1. Sarmien. Select. interpret. lib. 1. capitul. 14. numero ſeptimo.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Tractatur materia homicidii, quando ſcilicet dicatur præmeditate aut non præmeditate commiſſum ad effectum imponendi pœnam ordinariam. Pluresque explicantur præſumptiones & inditia: quæ tractatum, & præmeditationem includunt, & quæ etiam homicidium in pura rixa fuiſſe commiſſum tractatu non præcedente demonſtrant.

SVMMARIVM.

Animus deliberatus occidendi, & præcedens tractatus probatur coniecturis num. 1. Contra quod non præſumptiue, ſed clare, & diſtincte talis animus probãdus ſit num. 21, in princip. concorda & ſufficiant coniectura ad effectum imponendi pœnam extraordinariam, ſecus ad effectum imponendi pœnam ordinariam d. nu. 21. in fine.

Inimicitia facit præſumere homicidium fuiſſe deliberate commiſſum num. 2. intellige dummodo ſit capitalis, alias ſecus num. 16.

Conuerſans cum inimico meo dicitur inimicus meus. nume. 2. intellige dummodo conuerſatio fuerit directa et continuata, aliter ſecus num. 14. verſicul. Quod enim attinet.

Armorum delatio facit præſumere præcedentem animum deliberatum occidendi nume. 3. Declara procedere in non ſolito genere arma, vel ingerente arma inſolita, et prohibita aliter ſecus nu. 17.

Animus deliberatus præſumitur ex præcedentibus, et ſubſequentibus verbis. nu. 4.

Animus

Animus deliberatus & præmeditatus occidendi præſumitur ex deambulatione per locum, vbi homicidium fuit commiſſum. nu.5. Declara procedere in homine malæ conditionis & famæ vel in deambulatione inſolita aliter ſecus. nu.19.

Agreſſor præſumitur is qui magis iuuenis eſt & magis rixoſus nu.6. declara vt nu.20.

Animus deliberatus ſeu præcedens tractatus, non præſumitur niſi probetur. nu.7.

Agreſſor præſumitur is qui in eius ſocietate habebat plures perſonas nu.8.

Agreſſor præſumitur is, qui occiſus & mortuus remanſit. num.9.

Aggreſſor non præſumitur is qui primo alloquutus fuit, ſed qui primò inſultauit nu.10.

Animus deliberatus occidendi maxime præſumitur ratione loci in quo homicidium fuit commiſſum. nu.11.

Præſumptiones excludentes delictum in totum, aut includentes delictum, minus debent præualere præſumptionibus includentibus delictum in totum vel maius delictum. nu.12.

Qualitates exgrauantes delictum præſumendæ potius, ſunt quam illud aggrauantes nu.12. in fine.

Iuratæ aſſertioni alicuius ſtandum eſt etiam quod in contrarium vrgeant præſumptiones, quando talis aſſertio coadiuuatur aliquibus alijs præſumptionibus. nu.13.

Inimicitia non præſumptiue, ſed plene & concludenter probanda eſt. nu.15.

Teſtes in criminalibus debent eſſe omni exceptione maiores nu.17. in fine.

Præſumptio quilibet tam quoad torturam quam quoad condemnationem debet per duos teſtes concludenter probari. nu.18.

Conſuetus delinquere criminoſus, & male non dicitur is qui ſolum de delicto eſt inquiſitus & procaſſatus, niſi fuerit confeſſus conuictus aut condemnatus. nu.20.

Præſumptiones & inditia ſufficiunt vel ad torturam inferendam vel ad condemnandum in pœnam extraordinariam, præſertim in delictis occultis, & difficilis probationis non autem ad condemnandum in pœnam ordinariam. nu.21. per totum.

CONSILIVM LXI.

1 ADSIT DEVS. Requiſitus vt pro veritate meam proferrem ſententiam, an ex propoſita facti ſpecie in hac Panormitana homicidij conſtet Simonem Setaiolum occidiſſe Carolum Garganum deliberate & præmeditate, an vero potius in rixa reſpondendum de iure exiſtimaui quod homicidium prædictum non præmeditate ſed in pura rixa patratum fuit, & licet prima facie pro tractatu & deliberatione præcedente vrgere videantur non nulla inditia ſeu coniecturę ex quibus deliberationem & tractatum probari ſcripſit Clar. in §. homicidium verſic. ex propoſito num.6. ad med. ibi animus autem deliberatus, &c. & in verſicul. Alia etiam eſt defenſio. nu. 30. poſt med. ibi certe vel præſumptiue, &c.

2 Primo enim loco ſe offert præcedens inimicitia ex eo ſumpta, quod Vitalis conuerſaretur cũ Zarzano inimico Ribere vnde poſtea idem Ribera & Simon ſe retraxerunt à conuerſatione Vitalis & Gargani. Conuerſans autem cum inimico, meo dicitur meus inimicus Marſi. in l.1. §. præterea num.12. verſicul. item dicitur inimicus ille, & num.13. num.55. ad finem verſicul. igitur inimicus meus Blanch. de indit. num.163. & ſeqq. Menoch. de præſumpt. lib.5. præſump.42. nu.12. & ſeqq. Decian. parte prima, lib.3. cap.42. num.7. & ſeqq. & ea inimicitia præcedente homicidium inde ſubſequutum præſumi deliberatè commiſſum ſcripſerunt Alber. in l. & ſi amici domum ff. de adulter. & in tractat. de ſtatu. quæſt.64. idem Blanch. ſupra num.89. & ſeq. Paul. Meren. conſil. crim. diuerſ.90. nu.11. lib.2. Menoch. de arb. quæſtion. caſu 391. num.2. Bertaz. conſil.208. nu.13. lib.1. Maſcard. de probat. lib.1. concluſion.98. nume.1. & ſeqq.

3 Secundo ſuccedit delatio armorum occultorum nempe Loricæ ex qua quidem armorum delatione animum præſumi deliberatum voluiſſe, videntur Blãch. vbi ſupra nu.78. Caſon. de indi. & tortur. tract.3. cap.8. Menoch. d. caſu 361. nu.43. Maſcard. de probat. lib.1. concluſio.97. nu.1. & ſequent.

4 Tertia fortiter vrget quod ſimõ fuit prius qui manus ad arma poſuit præcedentibus iſtis verbis videlicet *Ancora và à lungo, finimola*: Hæc enim verba præcedentem reſolutionem altercãdi aperte demonſtrare videntur, poſtquam ægrè ferebat ſimon quod colloquium vlterius in lõgum protraheretur, & in continenti enſem euaginauit, animum autem deliberatum ex præcedentibus, ſeu ſubſequentibus verbis optime deprehendi, ſcripſit Marſil. conſil.21. num.15. & 16. cum alijs per Maſcar. de probat. lib.2. nu.46. & ſeqq.

5 Quarto ſubintrat deambulatio ſeu aſtantia, in loco commiſſi delicti, ex qua maxime pręſumẽdum videtur, quod Simon & Ribera expectarent inimicum illuc tranſiturum prout tranſiuit ad tiad. per Bar. in l. fina. nu.5. ad finem, & ibi etiam Blanch. num.70. & ſeq. ff. de quæſtion. Roman. in l. ſi quis in Villa nu.5. ff. ad Syllan. Salyc. in l. fin. num.9. in fine ver. & viſus fuit illo Sero C. eodem Nouell. in pract. crim. in princ. num.59. & in tracta. ad defenſam tit. an inditia pro reo danda ſint nu.63. Franc. Caſon. de indi. & tortur.3. c.2. num.2. & 3.

6 Quinto non videtur omittendus quod dictus Simon. prætenditur iuuenis rixoſus & ſolitus ſimilia facere vulnerare ſcilicet & occidere, quo caſu, & animus deliberatus à iure præſumitur Gandin. in titul. de homicidiar. num.28. Foller. in practic. crim. in verbo recipiatur defenſiones nu.29. Marſil. in l.1. §. diuus Adrianus num.50. ff. de Sycar. Maſcard. d. concl.97. num.22. Attamen re maturius diſcuſſa, & intus ruminata homicidium, prædictum nulla pręcedente deliberatione & tractatu, ſed in pura rixa commiſſum fuiſſe ſi ad coniecturas & pręſumptiones recurrendum eſt omnino dicendum uidetur ex infraſcriptis.

7 Primo enim ad ſui fauorem habet Simon iuris præſumptionem uolentem quod animus deliberatus ſeu præcedens tractatus non pręſumatur niſi probetur, homicidiumque in dubio non præmeditatę ac deliberate ſed in pura rixa cõmiſſum pariter pręſumatur Marſil. in l. ſi in rixa num.28. ff. ad Cornel. de Sicar. Carer. in practic. crim. in p 3. tractat. de homicid. & aſſaſſin. §. quarto quæro. num.7.

num.7.& nu.9.vbi alij referuntur,& verſic. quin to quæro & num.2.in fine verſic.ſed quod in dubio Boſſo ſ.in tit.de homicid.num.23. ad med. & num.25.Menoch.de arbitrar. quæſt. d. caſu 361. nu.23.Burſat.cōſ.316.nu.34.lib.3.Io. Pet. Surd. conſil.40.nu.48.lib.1.

8 Secundo & magis in ſpecie habet idem Simon pro ſe fortiorem præſumptionem eam ſcilicet, quia Carolus Garganus in eius ſocietate habebat plures perſonas & plures armatos quam ipſe haberet,quare non eſt præſumendum quod pauciores voluerint inſultare plures (eo præſertim, quia ſi ſimon voluiſſet non ſibi defuiſſet commoditas alios conuocandi amicos) Marſil. conſ.51. num.17.Blanch.in pract.crim. in vltima parte in cip.tertia pars defenſionis nume.17. Menoch.de arbitr.quæſtion.caſu 363. num.7.& nume.10.& ſeq.Card.Alban.conſil.12.num.6. Vbi in terminis de eo quod habet commoditatem conuocandi plures ſocios,vnum tantum ſibi aſſumit ſociū & rixatus eſt cum tribus alijs armatis prout punctualiter accidit in caſu noſtro.

9 Tertio pro eodē Simone ſtat alia præſumptio quod ex duobus rixantibus mortuus & occiſus, præſumitur fuiſſe aggreſſor Io.Faber.in §.ius autem gentium num.8.inſtitut.de iur.natural.gentium & Ciuil.Boer.deciſion.237. num.4. ad finē verſic. ſecundo quando vnus mortuus eſt, quos & alios refert, & ſequitur Menoch. de arbitrat. quæſtion.caſu 363.num.15.& ſeqq.Vulpell.conſil.44.num.16.& conſil.45.nu.3.Honded.conſil. 99.nu.21.apud alios alij plures referuntur concordantes.

10 Quarto res clarior reddi videtur ex veritate facti cum appareat ſimonem & Riberam non inſultatos fuiſſe Garganum,& ſocios ſtatim quod ipſos viderunt,ſed Ribera Garganum tantummodo alloqui voluit, quare ſi quam velimus dicere proceſſiſſe præmeditationem illam vtique non non ad inſultandum ſed ad alloquendum fuiſſe ex ipſo euentu dignoſcitur. Quod ſi poſtmodum ex alloquutione, & verborum altercatione rixā fuit ſequuta. Homicidium non poteſt dici præmeditate, commiſſum prout pariter conſuluit Card.Albbn. d. conſil.12. numero 4. & numero ſexto,in fine.

11 Quinto non eſt omittendus locus in quo homicidium commiſſum fuit nempe in via publica, & in qua multi poterant occurrere homines, qui inſultatum defendere & ſe interponendo impedire potuiſſent ne occideretur (eo præſertim cū facile Smon ſcire potuiſſet Carolum etiā de nocte ſolitum eſſe ex domo exire) prout in ijs termi nis conſiderauit Bertazz.in conſil.85.nu.16. lib. 1.poſt Mart. quem allegat in conſil. 152. nume.8.lib.1.

12 Ex quibus ſic vt ſupra deductis duæ ſubintrāt veriſſimæ concluſiones, vna eſt quod in concurſu præſumptionum & coniecturarum præualere ſemper debeant illę quę aut delictum excludunt ſecundum Rom.in conſil.68.num.8. verſic. cum enim,& ibi Mandoſ.in addit. litera D. Gramma. deciſ.18.num.5.Foller.conſil.crimin.diuerſ.139. num.18.lib.1.Rolan.conclu 11.num.35. & ſeqq. lib.3.aut minus includunt delictum Bald. in l.ſi. colum. fin. verſicul. ſed ſi nihil apparet num. 17. C.de edil.actio.idem Roman.conſil.455.num.5. & ſeq.Alciat.de pręſumpt.regul.1.pręſump.6.nume.1.& ſeqq.Gabr.lib.7.concluſion.2.num.6. in delictis enim potius pręſumendum eſſe qualitatem ex grauantem quam aggrauantem,bene ſcripſit Dyn.in reg.in obſcur.num.17. quem ſequutus eſt Florian.de Santo Petro in l. item nulla §. ſed ſi plures nu.5.poſt med.verſ. vno modo ff. ad l.aquil.

13 Altera ſuccedit concluſio quod cum vt dixi in dubio homicidium pręſumatur potius commiſſum in rixa quam animo deliberato, & pro hac, generali pręſumptione concurrāt etiam alię ſpecialis prææallegatę pręſumptiones, hoc ideo in hoc Simonis & Ribere aſſertionibus iuratis ſtandum eſſe, quamuis in contrarium alię vrgeant, pręſumptiones, voluit Senat. Pedemonta.deciſ. 71.num.29.Conſuluit Card.Albanen.conſi.14. num.8.ſequitur Stephan.Lamberteng.in tracta. de contract.eorum,&c.gl.1.num.182.& ſeqq.& in terminis voluerunt Marſil. conſil.96. num.8. Grammat.deciſ.25.num.5.Cęphal. conſil.76.nume.75.& ſequent.lib.1. Ioſeph.Ludou. deciſion. Lucen.16.numer.2.Bertazz.conſil.85.nume.23. libro primo.

14 Et quamuis præmiſſis ſic in iure firmatis non opus eſſet alio modo reſpondere præſumptionibus in contrarium adductis adhuc tamen aduerti in præſenti caſu nullam extare legitimam præſumptionem pro aſſerta deliberatione, & præmeditatione homicidij; quod enim attinet ad primam præſumptionem ex inimicitia ſumptam reſpondetur tribus modis. Primo quod ex conuerſatione cum inimico non oritur inimicitia,niſi illa fuerit ſtricta & continuata ſic enim quādo ex conuerſatione oritur quædam qualitas,quæ conuerſantes facit nuncupare adhærentes ſequaces, confederatos, & de eadem factione loquuntur Doctores exaduerſo allegati,& expreſſe declarāt Marſil.in l.1.§.præterea num.12.verſicul.& intelligi ff.de quæſtion.Blanch.de indit.nu.170. Gig. de crimin.læſ.maieſt.lib.2.rubr.qui accuſare poſſint.q.6.nu.11.ante finem Maſcar.de prob. lib.2. concl.898.nu.29. & 30. vbi amplius requirit cohabitationem.

15 Secundo reſpondetur quod aſſerta hæc inimicitia non concludenter probatur,quia de ea non deponit niſi Ioſephus Dozzina qui eſt vnicus famulus Gargani, & qui etiam ſe inſultatum prætendit,& tamen certum eſt inimicitiam eſſe probandam non ſic per vnicum & inhabilem teſtem ſed plene concludenter & manifeſte Gram.conſ. 44.nu.8.& deciſ.34.nu. 24. Tiber. Dec.par.1.lib. 3.cap.25.nu.31.

16 Tertio & in omnem euentum inimicitia quæ ex huiuſmodi conuerſatione oritur non eſt capitalis Marſil.in l.1.§. præterea nu. 56. ff. de quęſt. Maſcard.de prob.d.concluſion.898.num.28.iuncto num.25.verſicul.Verumtamen &c.ideo nullam in homicidio inducit præmeditati & deliberati animi pręſumptionem ſecundum communē de qua poſt Anchar.teſtati ſunt. Mant. cōſ.152. num.13.& conſ.173.nu.14.lib.2. Pancirol.conſ. 151.num.3.& 4.Decian.conſ.67.nu.9.& 10.li.3.

Maſcard.

Maſcard.de probat.lib.1.concluſio.98.nume.5. Bertazz.conſil.85.nume.17.& ſeqq.lib.1.& dixi aliàs in mea pract.criminal.in tit.de indit. & tortur.q.49.nume.100.Quicquid in contrarium affirmare auſus fuerit Blanch.in tract.de indit. nume.90.verſ.Intelligo prædicta.

17 Ad ſecundam præſumptionem deſumptam ex dilatione armorum reſponſio colligitur ex eiſdē Doctoribus ex aduerſo allegatis,qui loquuntur, vel in non ſolito gerere arma, vel in gerente arma inſolita, prout ſunt arma aſtata archibuſij & ſimilia; & etiam declarat Nouell. in tract. ad defenſam in rubr.An inditia pro reo danda ſint nu. 67.& ſeq.poſt Roman. Bart. & Alex. in locis per eum relatis, ſecus autem in deferente enſem & loricā; Non enim lorica in Ciuitate Panormi creditur eſſe de genere armorum prohibitorum cū pro eius delatione imponatur pœna tantum pecuniaria & leuis.Et vt plurimum nobiles abſque pœna illam publicè deferunt. Vltra quod etiam creditur hanc loricæ delationem non eſſe probatam per teſtes omni exceptione maiores, prout de iure in criminalibus requiruntur Bal. in l. fin. nu.4.verſ.quędam eſt probatio maior. C.de probat.Dec.conſ.429.nu.12.verſ.quarto in criminalibus Franc.Marc.deciſ.285.nu.4. lib.2. Burſatt. conſ.346.nu.9.lib.4.

18 Ad tertiam præſumptionem de verbis prolatis à Simone, & quod fuit primus, qui manus ad arma poſuit vnico verbo reſpondetur iſtud non probari niſi per depoſitionem prædicti Ioſephi, qui vt aliàs ſupra aduerti eſt vnicus famulus occiſi; & etiam prætendit ſe inſultatum,& ſic principalis in cauſa. Quare ex eius ſola depoſitione non poteſt dici concludenter probata hæc præſumptio, cum certiſſimi iuris ſit quamlibet præſumptionem ad hoc, vt inditium faciat per duos teſtes præſtandam eſſe ſecundum Glo. in l.fin.in verbo vel inditijs, & ibi communiter omnes. C. famil.herciſc.Anto.Gomez.variar. reſolut. to.3. cap.13.rubr.de tortur.reor. nu.18. Clar. in pract. §.fina.q.22.in princ.Menoch.de arbit.quæſt.lib. 2.caſu 270.nu.23.& de præſumpt. lib.1.q.91.nu. 2.qui omnes loquuntur quando agitur de tortura; Ergo multo magis quando de condemnatione tractatur: Vbi enim agitur de coniunctione plurium pręſumptionum ad effectum condēnandi.Tunc indubitatum eſt quamlibet præſumptionē de per ſe & in genere ſuo debere eſſe perfectè, & concludenter probatam ſecundum Bal. in l. ſi quis ex argentarijs.§.1.nu.4.ff.de eden.quem cōmuniter Doctores ſequuti ſunt teſte Clar.in practic.§.fi.q.63.verſ.Tu ſcis ad med.Gabr. lib.1.tit. de probat.concluſ.1.nu.31.Cęphal. conſ.225.nume.46.& ſeqq.lib.2.Maſcard.de probat.lib.3.cōcluſ.1223.nu.33.& ſeqq. Vbi de receptiſſima opinione,& dixi latius in mea pract. crim. par. 2. tit. de reo confeſſ.& conuict.q.86.nu.95.& ſeqq.

19 Ad quartam præſumptionem ortam ex deambulatione ſeu abſtantia in loco commiſſi delicti. Reſpondetur illā procedere in homine malę conditionis & famæ, & ſolito ſimilia cōmittere aliàs ſecus Roman.in l.1.§.ſi quis in Villa num.4. & 5. ff.ad Syllan. Foller. in pract. crimin.in verbo capiat informationem nume. 39. in fine Menoch. de præſumpt.lib.1.q.89.nu.126.& ſeq. Blanch.de indit.nu.71.in fi.iuncto nu.76. Ang. de malef.in verbo,quod fama publica nu.50.verſic.Intellige tamen & ibi Aug.in addit.verſ.fateor tamen; vltra quod eadem pręſumptio habet locum in trāſitu, ſeu deambulatione inſolita & per locū inſolitū, ſecus autē ſi per viā publicam, & in qua homines ſolent & ſtare,& deambulare Imol.in l.iuſto poſt nu.4.ff.de vſuca.Blāc.de indit. n.76. Nouell.in tract.ad defenſam rubr. an inditia pro reo danda ſint poſt nu.63.verſ.Tu tamen dic.

20 Ad quintam,quod ſcilicet Simon ſit ſolitus & vulnerare, & occidere tollitur negando aſſumptū, nec obſtet quod aliàs forſan pro homicidio fuerit inquiſitus & proceſſatus; Ex ſola enim inquiſitione & proceſſu non poteſt dici,quod quis ſit conſuetus delinquere,prout nec etiam poteſt dici crimino ſus & malæ famæ niſi confeſſus, vel conuictus, aut cōdemnatus extiterit Grammat. vot.30.nu.25.& ſeqq. & cōſ.45. nu.32.Carer.in pract.in tract.de indit.§. decimumquartum inditium nu.2.Foller.in prac.crim.in verbo Itē quod ſororem venenauit nu.28. poſt med.

21 Quare cū ex pręmiſſis nihil ſuperſit, quod meę huic ſententiæ iure obſtare videatur facile concludi poſſe crediderim homicidium prædictū nō appenſatè & præmeditatè, ſed in pura rixa commiſſum extitiſſe; Et quatenus etiam ex præſumptionibus primo loco poſitis dicere vellemus cōtrariū (prout re vera dici non poteſt) non tamen ex hoc poſſet vllo pacto fiſcus ex prædictis præſumptionibus, & coniecturis mortis pęnam ordinariam prætendere.Quāuis enim vt ſupra firmaui dici ſoleat animum, & illius deliberationē tanquam quid latens in corde cōiecturis,& pręſumptionibus probari.Nō tamen deſunt magnæ authoritatis Doctores,qui in ſpecie dixerūt tractatum & deliberationē præcedentem non præſumptiuè, ſed clarè & diſtinctè probandū eſſe fuit dictū Bal.in l.non ideo minus nu.26.C.de accuſat. quē ſequuti ſunt Carer.in pract. crim. in 3.tract. de homicid.& aſſaſſin. §.quarto quæro num.7.& nu.9.Marſil.in l.ſi in rixa nu.27. ff. de ſicar. Ideo ad hæc euitanda contraria communiter receptū eſt primam opinionem procedere, vel quoad torturam inferendā ſicut in ſpecie adnotarunt Marſil.cōſ.96.nu.11.Clar.in pract.§. homicidiū verſ. Alia etiam eſt defenſio poſt med.ibi ſecundus eſt caſus,&c.& poſt eum Ioſeph.Ludo.deciſ.Lucen. 16.nu.1.& 2.Flamin. Cartar. de execut.ſent.c.fi. nu. 244. Vel quoad imponendā pęnā extraordinariā non autem ordinariam ex illa cōi & veriſſima concluſione quod ex pręſumptionibus & inditijs quātumuis videntis & indubitatis ſi iudex aliquem condemnare velit, (quod nō niſi raro facere debet) ſentētiam ſuam multum temperare; & ob id non vltimi ſupplicij,ſed aliam mitiorem imponere valeat pęnam fuit originalis doctrina Innoc.in c. quia veriſimile nu. 2. verſ. nota tū de præſumpt. quem cōmuniter ſequuti ſunt plures doctores quos referre longum eſſet ſufficiat ad id allegaſſe Grammat. deciſ. 42. nu. 14. Vbi dicit,ꝙ ita communiter tenetur Boſſ.in titu. de conuict. nu.38.40.42.& 45.& in tit.de confeſſ. nume.21. Petr.à Plach.in Epith.delict.cap.14.nu.3.in fine.

Vbi magis de communi Anto. Gomez de delict. cap.3.rubr.de homicid.nume.45. & ibi Soarez in addit.litera I.in verbo,vt elegãter, vbi quod hæc concluſio creberrimis Doctorum ſuffragijs recepta eſt. Prout in ſpecie intractatibus conſilijs, alijſque delictis occultis & difficilis probationis; & ſi dici ſoleat cõiecturas & præſumptiones ſuffcere ad condemnandum, Id tamen intelligendũ eſt quoad pœnam extraordinariam non autem quo ad ordinariam ſecundum Clar.in pract. §.fi. quæſt.20.verſic.ſcias tamen ad finem Boſſ.in tit. de par.ſuppoſ.num.32.ad finem Menoch. de præſumpt.lib.1.q.58.nume.19.& q.40. nume.13. Et magis in terminis, quod animus deliberatus in homicidio ſe præſumptionibus probetur nõ ſufficiat ad condemnandum in pœnam mortis; ſed in aliam mitiorem; & forſan etiam pecuniariam, voluerũt Marſil.in l. 1. §. diuus Adrianus nu.36. & ſeqq.ff.ad l.Cornel.de ſicar. & in cõſ.96. nu.9. & ſeqq.Rolan.conſ.11.nu.11.& ſeqq.lib.3. Lud. Piguet.deciſ.crim.nu.18.& ſeqq. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

De cautione de non offendendo ſeu pace, quod non cenſeatur rupta ex offenſione ſequuta nõ ex cauſa pro qua fuit cautum ſeu facta pax: ſed ex antiqua.

SVMMARIVM.

Promiſsio hominis de ſui natura etiam, quod non ſit expreſſè dictum reſtringitur ad eã cauſam pro qua fuit promiſſum. nu.1.

Promiſsio,ſeu fideiuſsio de repreſentando Reum non extenditur vltra cauſam pro qua ipſe Reus erat inquiſitus & proceſſatus.nu.1.verſ.ſimile dicimus.

Promiſsio, ſeu cautio de non offendendo non extenditur ad nouam cauſam: ex quo pro ea nõ cenſetur promiſſum.nu.1.verſ.& in promiſsione de non offendendo.

Cautio de non offendendo non cenſetur rupta per offenſionem ex antiqua cauſa iam exiſtente ante præſtitam cautionem.nu.1.& ſeqq.omnibus per totum.

Promiſſor, ſeu fideiuſſor non tenetur vltra cauſam pro qua fideiuſſit. nu.2.

Cautio de non offendendo licet à principio ſit fauorabilis antequam præſtetur; præſtita tamẽ odioſa reputatur, & ſtrictè interpretanda eſt. Et propterea in dubio iudicandum eſt eam non eſſe ruptam. nu.3.

Homicidium quo animo fuerit commiſſum probatur coniecturis.nu.4.

Plures quod traxerint pauciores in eorum voluntate præſumendum eſt potius quam èeontra.nu.5.

Inimicitiarum pluralitate data occiſus, quis ſemper præſumitur ex cauſa grauioris inimicitiæ.nu.5. in fine.

Præſumptio,quæ vel pœnam excludat, vel mitiorem includat ſemper capienda eſt.nu.6.

Inimicitia, & cauſa delicti ceſſante; ceſſat omnis præſumptio delicti.nu.6.ad finem.

Amicitia inquiſiti cum occiſo excludit præſumptionem homicidij.nu.6.in fine.

Conditio ſignificatur per ablatiua abſoluta. nu.7.verſic. Primo quia.

Conditione non verificata deficit diſpoſitio cõditionalis. nu.7.verſ.Hic autem.

Exceptionibus omnibus excluſis à ſtatuto præſupponente aliquam qualitatem, vel conditionem non cenſentur excluſæ illæ exceptiones in quib. deficit requiſita qualitas,vel conditio.nu.7. verſ. Et quando ſtatutũ,&c.

Qualitas requiſita in diſpoſitione hominis, legis, aut ſtatuti inprimis & ante omnia probanda eſt nu.7.in fi.

Exceptionibus prohibitis à ſtatuto non cenſentur prohibitæ illæ,exceptiones, quæ veniunt ex natura contractus expreſſè vel tacitè, prout nec etiam non cenſentur ſublatæ exceptiones illæ, quæ veniunt ex natura ſubiectæ materiæ. nume.8.& nume.9. Vbi pariter quod cenſentur excluſæ exceptiones friuolæ non autem releuantes.

Præfatio conſtitutionis mentem conſtituentis declarat, & ſubſequentem diſpoſitionem reſtringit. nu.9. verſ. Quod præcipuè.

Cautio non cenſetur rupta ex noua cauſa legitima & iuſta: Quamuis Bulla Pij Quarti abneget allegari poſſe nouam cauſam. nume.9. in fine: Præſertim quando allegans nouam cauſam non eſt de principalibus paciſcentibus.nu.10.

Teſtis de auditu vim facit præſumptionem.nu.11.

Cautio,vt dicatur rupta ex noua cauſa ſufficit præſumptiua probatio.nu.11.

Cautio præſumitur rupta potius ex noua; quam ex antiqua cauſa.nu.11.Et data noua cauſa.

CONSILIVM LXII.

1 ADSIT DEVS. Ad comprobationem eorum,quæ in hac cauſa prætenſæ cautionis fractæ per D. Lucentium Aduocatum doctè, & luculenter tam in iure, quam in facto deducta fuere, conſidero quod omnis promiſſio de ſui natura, & etiam quod non ſit expreſsè dictum reſtringitur ad eã cauſam pro qua fuit promiſſum; & quæ promiſſionem præcedebat l.Triticum, & ibi gloſ. Barto. nume.2. & alij communiter ff.de verb.oblig.Roman.in l.generaliter nu.8.verſ.fallit 2.ff.eodem Felyn.in c.ſi cautio num.17.in 12. limit.de fide inſtrum.Cephal.conſil.156.nu.13. & ſeq.lib.2.& conſil.662.nume.6.lib.5.ſimile dicimus in promiſſione de repreſentando Reum, quod non extenditur vltra cauſam pro qua reus erat inquiſitus & proceſſatus Roman. conſ.210. in princ.Cuman. conſil.32. Marſil.in rubr. de fideiuſſor.num.171.& ſeqq.Hier.Gabr. conſ.181. nume.4.& ſeqq.lib.1. & conſil.173.nu.11. lib.2. Thob.Non.conſil.103.nume.1.Marc.Anto.Eugen.conſil.68.nume.38.lib.1. Hercul.de caut.de de non offend.cap.23.nu.20.& dixi in tit.de carceribus, & carceratis q.34.nume.31.lib.1. Et in promiſſione de non offendendo,quod propterea non extendatur ad nouam cauſam ex quo pro ea non cenſetur promiſſum, tanquam extranea, & non comprehẽſa in cautione iam ſatis omnibus natum eſt ad trad. per Clar. in pract. quæſtione quadrageſima ſeptima,verſic.quæro nunc Thob. Non.conſil.96. num.15. Hercul. de caut.de non offend. c.13. nu.1. & ſeqq. Vulpell. de pace q.45. Maſcat.de probat.lib.3.concluſ.1131. nu.27. Et quod nec etiã cautio de non offendendo extendatur ad aliam cauſam antiquiorem & diuerſam

ab ea

ab ea pro qua fuit cautio præſtita; in terminis voluit idem Hercul.de caut. de non offen. ca.28. nume.7.& ante eum Alexand.in addit.ad Barto. in l.aut facta.§. cauſa. ff. de pœn.Vbi ſi quis promiſit pro attinentibus, quod non offendent . nō intelligitur promiſiſſe pro inimicitijs,quæ eſſent inter eos prout in caſu noſtro cum alijs per Do. ſcribentem allegatis.

2 Sed ſic eſt,quod D. Saladinus (cuius reſpectu prætenditur rupta cautio) interuenit homicidio equitis non ex cauſa inimicitiæ inter D. Rentiū Aluitretum & DD.Maſſeos cuius occaſione idē Dom.Rentius promiſit pro ſe & ſuis conſanguineis,&c.Sed ex cauſa,quia filius D. Equitis aliàs occidit Annibalem Miglianū fratrem DD. Mutij Bruti & Agamennonem principalium interfectorum,ergo non poteſt tractari de aliqua exactione pœnæ, ſeu contrauentione promiſſionis per Regulam quod promiſſor, ſeu fideiuſſor non tenetur vltra cauſam pro qua promiſit, vel fideiuſſit l.ſi vltra, & l.blanditijs. C. de fideiuſſorib. Gozzad.conſil.65.nu.3.Rolan.conſil.58.nu.10. lib.1.& conſ.31. nume.13.& ſeq. lib.4. Menoch. conſil.216.nu.10.lib.3. Ioſeph. Cunia. ſuper rit. magn.Cur.ſicil.cap.65. nu.18. Vbi facit generalem concluſionem,quod nunquam fideiuſſio extenditur ad perſonas, & cauſas extraneas per l. ſi vnus.§.ante omnia.ff.de pact. & l. ſecunda in fin. ff.de fideiuſſor.

3 Cautio enim de non offenden.licèt in principio ſit fauorabilis antequam præſtetur ratione publicæ vtilitatis. Præſtita tamen odioſa eſt, & strictè interpretanda Dec.conſ.406.num.6. & 7. Bero.conſ.196.nu.40.lib.3.Rimin.iun. conſ.47. nu.14.lib.4.Hier.Gabr.conſ.171.nu.2.lib.1.Hercul.de caut. cap.19. nume.9. Et propterea in dubio cautionem non ruptam,nec exactioni pœnę locum eſſe quilibet bonus Iudex arbitrari debet Hercul.de caut.cap.33.nume.6.Thob.Non.conſil.11.num.25.Maſcard.de probat.lib.3.concluſ. 1131.num.11.At nos non ſumus in dubio,ſed in claris per præallegata.

4 Quod autem Saladinus in homicidio interuenerit non ex cauſa inimicitiæ Dominorum de Aluitretis cum DD.Maſſeis, ſed ex cauſa homicidij aliàs patrati per filium Equitis in perſonam Annibalis Migliani; probatur ex pluribus præſumptionibus deductis per Dominum Scribentem; quæ præſumptiones iſto caſu ſufficiunt; Quia ex qua cauſa, & quo animo fuerit homicidium commiſſum probatur præſumptionibus,& coniecturis; Rolan.conſ.11.nu.11.& ſeqq. lib.3. cum alijs traditis per Maſcar.de probat.lib.1.con cluſ.99.nu.4.& concluſ.97.num.14.& lib.2.concluſ.864.nu.2.& nu.26.

5 Et inter præſumptiones enumeratas ea potiſſimum magni ponderis eſt, quod ex quatuor occiſoribus certum eſt, quod tres inuenerunt non ex cauſa pro qua fuit præſtita cautio per Dom. Rentium de Aluitretis,& ideo eſt potius præſumendum, quod iſti tres traxerint in eorum voluntatem Saladinum, quam Saladinus traxerit ad ſuam voluntatem illos tres capit.ſi duo ex tribus,& ibi Gemin.in tertio notab. de offic. deleg. in ſexto.Idem Gemin. in cap. aliquibus nume.9. de reſcript.eodem libro ſexto Abb.in cap.cum ſit in tertio notab.de decim.Iaſ. in l.duos Iudices, numero decimoſeptimo. ff. de re iudic. Vltra, quod Saladinus attinebat in tertio gradu tam Annibali Migliano occiſo, quam Domino Rentio Aluitreto, ſed reſpectu Equitis occiſi maiorem odium gerebat in ipſum Equitem, & quia eius filius occiderat Miglianum; quam ex eo quod filius Mariani Maſſei occidiſſet fratrem Dom.Rentij; Quia prædictus Eques erat in proximiori gradu Vincentio occiſori eius filio, quam Fauſto filio Mariani Maſſei; Ideo ſubintrat concluſio, quod data pluralitate inimicitiarum homicidium ſemper præſumitur cōmiſſum ex cauſa grauioris inimicitiæ, quam ex cauſa inimicitiæ minus grauis. Franc.March.deciſ.Delphin.423.numero vigeſimoſeptimo. Ioā. Turrius inter conſil.crimin.diuerſ.conſil.81.nume.34.& ſeqq.lib.2.

6 Sed dato etiam quod prędictus Saladinus potuiſſet pariter moueri ex vtraque cauſa; Adhuc tamen ſumēda eſt ea cauſæ præſumptio; quæ vel pœnam excludat,vel mitiorem includat l.ſi præſes,in fin.& ibi gl.in verbo mitior, ff. de pęn.Bal. in l.ſi Prędium,num.17.ad finem verſic. ſed ſi nihil apparet,C.de ędilit.actio. Vbi in terminis infert ad promiſſionem de non offendendo; Et in caſu noſtro videtur ceſſare omnis difficultas ex ijs quæ mihi in facto ſupponūtur videlicet quod Dom. Rentius tempore homicidij commiſſi ſtabat prout etiam ſtat hodie carceratus in Vrbe;& quod in proceſſu non apparet de aliqua inimicitia ſeu odio inter prędictum D. Rentiū & Equitem occiſum. Immo apparet de amicitia inter Equitem mortuum & D.Colonnellum Horatiū Aluitretum patruum D. Rentij; Quia ceſſante inimicitia & cauſa delicti omnis etiā ceſſat eiuſdem delicti præſumptio Bart.inter conſ.crim. diuerſor.conſ.8.nu.8.lib.1. Foller.inter eadē conſ. conſ. 138. nume.13.& in pract. crimin.in verbo quod ſororem venenauit poſt crimin.19. Gram. conſ.42.num.10. in fine, Franc.Caſon.de indit. tracta.1.cap.9.num. 2.Bertazz.conſ.556.nu. 20. ſeq.lib. 2.& accedēte amicitia multo minus pręſumendum eſt contra eundem Saladinum quod ex cauſa prædicti Domin. Rentij homicidio interuenerit ad trad.per Aym.conſ.8.nu.13. Franc. Marc.deciſ.423.nn.20.cum ſimilibus.

7 Nec prædictis obſtet Bulla Pij Quinti, quia licet emendet in cauſis treguarum & pacis fractarum data contrauentione alicuius in ſtipulatione comprehenſi pęnam conuentionalem à fideiuſſoribus exigi nulla excuſatione, vel exceptione penitus admiſſa: Non per hoc tamen poteſt exigi pœna de qua agitur per contrauentiotionem Saladini. Quia vt probaui non ex cauſa pro qua fuit cautum homicidio interuenit,ſed pro alia, & diuerſa; Et iſto caſu Bulla non obſtat ex infraſcriptis. Primo, quia loquitur conditionaliter videlicèt data contrauentione; quæ verba conditionem important l. acceptis nummis.ff.ad l. Falcid. l.euictis prædijs, & ibi Bart.ff. de euict.Roland.conſil.63.num.37. ſeq. lib.4.deciſ.Pedemont.145.nume.6.Hic autem non dicitur cōtrauentum cautioni; quia cautio non cō-

prehendit cauſam antiquam, & diuerſam ab ea propter quam fuit præſtita, ergo non verificata conditione deficit conſtitutio. l. ſi quis ſub conditione. ff. ſi quis omiſſa cau. teſta. l. legata ſub conditione. ff. de condit. & demonſtratio. cum ſimilibus; Et quando ſtatutum præſuppoſita aliqua qualitate, vel cõditione excludit omnes exceptiones non cenſentur excluſę illæ per quas dicitur qualitatem requiſitã deficere Bart. in l. 1. §. & paru. nu. 3. verſ. quandoq; opponitur. ff. quod in auth. clam. Abb. in c. cum quis. nu. 6. & ibi Auguſt. Bero. nu. 19. & nu. 27. de reſtit. ſpoliat. Alex. conſ. 119. nu. 2. lib. 1. cum alijs per Aſin. in praxi §. 31. cap. 21. nume. 1. ſeqq. & per Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 48. num. 1. Qualitas enim requiſita in quacunque diſpoſitione hominis legis, aut ſtatuti in primis & ante omnia probanda eſt, & ea non probata diſpoſitio nõ habet locum l. diuus. ff. de milit. teſtam. præſertim ſi pęnalis ſit. Clar. in pract. §. fi. q. 85. verſ. Vbi agitur Burſatt. conſil. 346. nume. 22. in fi. lib. 4.

8 Secunda ratio ob quam cautio non dicatur facta per offenſam factam ex antiqua & diuerſa cauſa ſumitur ex illa regula, quod omnis promiſſio de ſui natura cenſetur tacitè reſtricta ad cauſam pro qua fuit promiſſum, & non ad aliam, vt ſupra deduxi, ideo hęc exceptio non cenſetur excluſa à Bulla Pij Quarti. Quia per quodcunq; generale ſtatutum tollens exceptionem nunquam cenſentur ſublatę exceptiones: Illę quę veniunt, ex natura contractus, illiq; inſunt vel tacitè, vel expreſsè Alex. d. conſ. 119. poſt nu. 2. lib. j. Dec. in c. ex parte il 2. nu. 57. Et ibi etiam Fely. verſ. Decimò fallit de offic. dele. Ant. de Canar. in tract. de exeq. inſtrum. poſt nu. 56. q. 26. Bened. de Barz. in tract. de guarentig. q. 15. Maſſa de obli. Camera. in 4. parti. q. j. nu. 10. Aſyn. in praxi vbi ſupra d. §. 31. cap. 30. Prout pariter, nec cenſentur ſublatæ exceptiones, quæ veniunt ex natura ſubiectæ materiæ Bal. in auth. præſente poſt princ. C. de fideiuſſ. Bero. in d. c. item cum quis nu. 32. extrà de reſtitu. ſpol. Aſyn. d. §. 31. cap. 29.

9 Tertio exceptio hæc, quod offenſio ſequuta fuerit ex cauſa non comprehenſa in obligatione eſt exceptio releuans legitima & approbata à iure; Ideo non cenſetur excluſa à Bulla, quæ & ſi tollat omnes exceptiones, intelligi tamen de friuolis & cauillosis non autẽ de iuſtis & legitimis. gloſ. in cap. ſine exceptione in gl. 1. 12. q. 2. Et in cap. ex parte il ſecũdo, in verbo nullę de offic. delega. Bero. in d. c. Item cum quis nu. 23. de reſtitu. ſpoliat. Ant. de Canar. in tract. de exeq. inſtrum. q. 1. num. 1. & ſeq. vbi latè; quod præcipuè eſt admittendum, in cauſa Bullæ de qua agitur, in cuius pręfatione expreſsè dicitur eam conditam ad obuiandum cauillationibus quas ad ſolutiones pęnarum effugiendas hominũ malitia indies excogitat; Præfatio autem ſicut mentẽ conſtituẽtis declarat, ita pariter & ſubſequentem diſpoſitionem reſtringit l. fin. ff. de hæred. inſtituen. Rolan. conſil. 86. nu. 51. lib. 1. Oſaſc. deciſ. Pedemon. 52. nu. 10. ſeq. & deciſ. 59. nu. 5. & ſeqq. Sic in ſimili eandem Bullam Pij Quarti excludente exceptionem nouę cauſæ intelligendam eſſe de noua cauſa leui & effectata, non autem de legitima & iuſta voluerunt Hercul. de caut. de non offen. c. 13. nu. 5. ſub 2. declaratione, & c. 51. nu. 20. ſeqq. Bertazz. conſ. 4. nu. 10. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1157. nu. 1. ſeq.

10 Poſſet etiam hic attẽtari, quod Saladinus interuenit in homicidio Equitis ex cauſa noua, quia ſcilicet Eques in Vrbe contra ipſum porrexit Memoriale Sanctiſſimo. Quæ quidem noua cauſa cum is non ſit de principalibus paciſcentibus vtique ipſum & eius fideiuſſores excuſat, vt in Bulla Pij Quinti. verſ. ſi vero ſupradicti principales fol. 933. par. 2. & expreſsè declarant Herculan. d. cap. 13. num. 5. Maſcar. d. concluſ. 1157. nu. 56. Onded. conſ. 97. nu. 37.

11 Nec refert, quod non ſit concludens probata cum de ea non deponat niſi vnicus teſtis de auditu, qui vix faciet præſumptionem. Rip. in l. 1. nume. 88. ff. ſi cert. petat. Henric. in cap. præterea. nume. 7. de teſtib. Marſil. in pract. §. examinanda nu. 29. Nam ad probationem nouæ cauſæ ſufficit probatio præſumptiua etiam per famam & rumorem Alex. conſ. 115. num. 16. & 17. lib. 4. Maſcard. d. concluſ. 1156. nume. 71. ſeq. Honded conſ. 97. nu. 29. Et data noua cauſa offenſio præſumitur facta potius ex ea quã ex antiqua Rom. conſil. 183. in fine verſ. Vltimò nec præſumendũ eſt Hercul. d. cap. 13. nu. 7. & cap. 47. num. 27. ſeq. Benintend. deciſ. Bononien. 65. nume. 20. Thob. Non. conſ. 96. num. 16. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1131. nu. 38. Honded. d. conſ. 97. nu. 30. Et hoc vltimum fundamentum ſit dictũ ex abundanti; Quia exceptio quod offenſio illata fuerit ex cauſa antiqua, & non comprehenſa in conuẽtione eſt validiſſima & inconuincibilis ex præallegatis; & ita vt ſupra fuit per Iudices Ciuitatis Aeſculi iudicatum. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Agitur de conductore domus, in qua eius famulus propter inimicitiam quam habebat cum locatore ignem immiſit: & illã combuſit: An dictus conductor teneatur ipſi locatori ad damna paſſa occaſione incendii per eius famulum immiſſi.

SVMMARIVM.

Conductor domus non tenetur locatori ad emendam damni occaſione incendij per eius famulum in conductam domum immiſſi, niſi vel idem conductor fuerit in lata aut leui culpa: vel etiam famulus deliquit in officio cui propoſitus erat, vtputa in coquina, in fornace, in ſtabulo & ſimilibus nu. 1. & nu. 4.

Pactum continens idem quod ius commune non obligat in plus, ſed efficacius nu. 2.

Pactum appoſitum in contractu locationis intelligitur ſecundum eius naturam. nu. 2.

Conductor non tenetur de incendio immiſſo per eius famulum in re conducta, Quamuis promiſerit uti re locata more boni inquilini: eamque reſtituere potius meliorataui, quam deterioratam nu. 2. & nu. 6.

Actum

Actum quem quis impugnat producere & approbare non poteſt.nu.3.in fine.

Dominus non tenetur de delicto ſui famuli delinquentis circa ea ad quæ non eſt deputatus.nu.5.& nu.7.

Conductor tenetur etiam de incendio rei conductæ cauſato ſine eius dolo, aut culpa quando promiſit rem conductam ſaluam reddere præter vim & vetuſtatem: Tunc enim duos tantum caſus excipiendo videtur ſe ad alios obligaſſe.nu.7.in fine.

CONSILIVM LXIII.

1 ADSIT DEVS. Quod Do. Franciſcus Caluus nõ poſſit aliquid prætendere à Magnifico D.Lucantonio Iuncta occaſione ſuæ domus combuſtæ ab Alexandro Priſtino tanquam famulo d. D. Lucantonij conductoris prædictæ domus probatur clariſſimè ex facti veritate, ex qua cõſtat quod incendium prædictum fuit immiſſum à dicto Alexandro propter eius ſolã nequitiam, non autem culpa aliqua etiam leuiſſima ipſius D.Lucæ Antonij, qui propterea tale quid nunquã de tali homine excogitare poterat. Quare ſuccedit veriſſima illa & communis concluſio quod conductor domus non teneatur locatori ad emendam damni occaſione incendij per eius famulum in conductam domum immiſſi, niſi vel is fuerit in lata, aut leui culpa; vel etiam famulus deliquerit in officio cui præpoſitus erat, vt puta in coquina, in fornace, in ſtabulo, & ſimilibus Calcan. conſil.40. colum.2. verſic. Quandoque conſtat Anan.conſil.71.nume.3. Gozad. conſil. 63.num.14.iuncto nu.16. & nu.18. ad finem vbi de communi Carauit.conſ.crim.diuer.116.nu.1. & ſeqq.lib.2.Rolan.conſ.95. nu.11.ad finem, & nu.12.& ſeqq.nu.27. & 28.lib.2. Menoch. de arbitr.quæſt.lib.2.caſu 390.nu.19.Maſcard.de probat.lib.2.concluſ.993. nu.5. Vbi etiam alij relati teſtantur de communi.

2 Nec refert, quod in inſtrumẽto locationis fuerit promiſſum vti re locata more boni inquilini, eamque reſtituere potius melioratam quam deterioratam: Iſtud enim pactum quo continetur idem quod ex iuris communis diſpoſitione venit; non obligat plus, ſed efficacius l. qui mutua C.de pact.pigno.Natta conſ.416. nume.8. lib.2. omniſque promiſſio in contractu locationis appoſita intelligitur, ſecũdum eius naturam l.quæro §.inter locatorem.ff.locatæ; & in proprijs terminis in ſimili pacto in inſtrumento locationis appoſito. quod non per hoc Dominus teneatur pro incendio per famulum immiſſo, vbi aliàs de iure communi non tenetur, videatur Gozzadin. dicto conſilio 63.in figuratione caſus, & num.6. 19.& ſeqq.cuius conſilium fuit canonizatum in Rota in vna Romana releuationis indemnitatis coram Reuerendiſſimo Domino Seraphino ſub die tertia Iulij 1581.& in eadem cauſa ſub die ſeptima Maij 1582. qua deciſione retuli in primo meo libro titu.de delict.quæſt.24.nume.70. iuncto nume.81.ſeq.

3 Vltra, quod nec etiam poteſt aduerſarius fundere ſe in inſtrumento locationis, quia non ipſe domum locauit D. Lucæ Antonio; ſed alter extraneus cuius domum poſtea ſubhaſtatam tanquam plus offerens emit & poſt emptionem prędicto locationis inſtrumento ſtare noluit; illudque impugnauit, ideo non poteſt, ſe in illo fundari vulgata regula ex eo de reg. iur. in 6.l. Papinianus.§.meminiſſe. ff. de inofficioſo teſtam.l.1. C.de furtis cum ſimilibus. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Deciſio coram R. P. D. Litta in cauſa prædicta Romana incendij ſiue prætenſorum damnorum & intereſſe Lune 17. Martij 1597.

4 DOmini tenuerunt Franciſcum Caluum nõ poſſe agere ad emendam, damni paſſi occaſione domus combuſtæ contra Iunctam, ea ratione moti, quia conſtat de incendiario, & quod odio particulari quo Alexander Priſtinus incendiarius ipſum Frãciſcum Dominus domus proſequebatur dictum damnum dedit quo fit, vt iure merito Iuncta illud reſarcire non teneatur, nõ enim dolo, aut culpa ſua illatum fuit ad tex. in l. tertia.§.ait Prætor. ff. nautæ caupon. & ſtab. Et in l.ſi ſeruus ſeruum. §.proculus. ff. ad l. Aquil. in l.ædiles circa princip. ff. de ædilit. edict. Anchar. conſil.348. & latè poſt alios Roland. conſil.95. nume.14.libro ſecundo. Nec ex eo, quod Priſtinus eſſet inſtitor reſpectu negotij librorum; ſeu famulus Iunctæ, tenetur Iuncta de incendio facto ab eo, vt in terminis ſerui non deputati ad coquinam, ſeu ad officium ignis, ſed ad aliud peragendum not. Alciat.in l. quæ fortuitis col. 4. C. de pignor.actio. Afflict.deciſio.57.& Add.ad Angel.de maleſic. verſic. Incendiarius per text. in l. 1.§.familiam.ff.de public. Et in l.ſi vero plures §. ſi non ff.de his, quæ eiect.vel effud. Ioan. de Ana. conſilio ſeptuageſimoprimo, numero tertio. Gozadin.conſil.63.nume.14.Et Roland.d. conſ.95. nume.27.& ſeq.

5 Nec obſtat, quod Priſtinus eſſet malè conditionis, & famæ quaſi quod Iuncta in eligendo ſimilem perſonam fuerit in aliqua culpa; quia eſt aduertendum, quod reſpectu negotij cui fore poſitus fuit. Et ad quod fuit electus non poteſt aliquo modo damnari ipſa electio; cum teſtes pro parte Calui inducti de ſufficientia & idoneitate illius reſpectu negotij bibliothecarij optimè deponant. Vnde cum circa officium cui præpoſitus fuit non deliquerit, non eſt in aliquo condẽnandus Iuncta ratione dictæ ſuę electionis, ita Saly. in d.l.quæ fortuitis.num.7. verſ. ſed DD.Cõiter C.de pign.act.per Bar.in l.ne quid in princ. ff. de incend.Ruyn.& Naufrag.Menoch.de arbitr.caſu 390.nu.19.cum alijs de quibus ſupra.

6 Sicut etiam nõ obſtat promiſſio nomine Iunctæ conductori facta de qua in inſtrumento locationis de habitando domum more boni inquilini; & reſtituẽdo eam potius melioratam quam peioratam; Quia hoc pactum recipit interpretationem à iure cõmuni & à ſubiecta matèria quatenus ſiluit damnum non oriatur, vt bene declarat Gozzad. d. conſil. 63. in locis hic ponderatis per informantes pro Iuncta.

7 Et ad illam diſtinctionem hic per informantes pro caluo factam, quod aut incendium doloſe fit à ſeruo, & hoc caſu indiſtinctè pro eo tenetur Dominus, aut non doloſè, & non teneatur tunc Dominus, niſi concurrentibus requiſitis de quibus ſupra, fuit reſponſum de iure non ſubſiſtere. Cum dolus ſerui, quoad ea in quibus non eſt deputatus non debeat aliquo modo obeſſe Domino, aliàs ſequeretur abſurdum, quod ſcilicet pœna furti, homicidij, & alterius delicti per ſeruum commiſſi, quod ſine dolo regulariter non committitur redundaret in caput Domini, & ita ſuos non teneret authores, & ad tex. in l. qui inſulam §. Coloni. ff. locati ſuper quo prætenditur fundari dictam diſtinctionẽ fuit reſponſum Colonum ibi teneri de incendio facto per ſeruum nõ ex eo quod culpa famuli inſulæ fuerit combuſta, ſed quia hac lege ipſe Villam conduxerat, vt in corruptam redderet præter vim & vetuſtatem, vnde cum duos tantum caſus exceperit reſpectu aliorum voluit cum effectu teneri; & ita etiam de damno quod illa tum fuit à ſeruo ad tex. in l. nã quod liquidè. ff. de pœna legata cum vulgaribus.

LAVS DEO.

ARGVMENTVM.

Defendens officialis, qui in ſindicatu inquirebatur quod ſine iuriſdictione defenſiones denegando, & ſtatutis Ciuitatis contraueniendo proceſſerat cõtra Hæbreum de furto accuſatum, & propterea nonnulla notabiliter explicantur ad excuſationẽ eiuſdem Iudicis ſub ſindicatu exiſtentis de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Inquiri nemo poteſt à Iudice qui illi ſubditus non ſit ratione originis domicilij, aut delicti. nu. 2. & in addit. littera [a]*. vbi de materia.*

Statutum Bononiæ lib. 5. rubr. 3. in fine iuncta rub. 32. in in verſi. Adijcientes, &c. volens iudicem non poſſe inquirere, aut per accuſationem procedere pro delictis extra Ciuitatem & territorium commiſſis in aliquem qui non ſit ciuis, aut de Comitatu, &c. Quomodo intelligatur. nu. 2. & ſeqq.

Iudex incompetens in criminalibus efficitur competens parte non opponente. nu. 2. ver. Reſpondetur primo.

Iuriſdictio in criminalibus prorogari poteſt. nu. 2. verſic. Reſpondetur primo.

Vagabundus dicitur, qui non ſtat firmus in loco, & per mundum vagatur iſque vbique puniri poteſt. nu. 3. & in addit. littera [b]*. vbi de materia.*

Statutum non comprehendit foreſes niſi de illis expreſſam faciant mentionem. nu. 4.

Forenſes non gaudent beneficio ſtatuti. nu. 4.

Extenſio de perſona ad perſonam fieri non debet etiam in caſu in quo alias de iure Conſtitutio, ſeu ſtatutum extendi poſſet. nu. 5.

Iudex denegans reo defenſiones tenetur, & punitur in ſindicatu. nu. 6.

Defenſiones poſſunt reſtringi & abbreuiari reo confeſſo. nu. 6. verſ. Tum quia.

Defenſiones poſſunt denegari Reo quando calumnioſe petuntur etiam quod de calumnia præſumptiue conſtet. nume. 6. in fine.

Iudex pronuncians contra legem, vel conſtitutionem excuſatur quãdo in aliqua cauſa credit illam legem, ſeu conſtitutionem ad rem non facere. nu. 8.

Officialis non ſeruãdo ſtatuta maxime excuſatur ſi fuit alienus à ſordibus. nu. 8.

Iudex tenetur ſeruare ſtatuta ſi ſibi fuerunt data eaque ſeruare iurauerit aliter ſecus. nu. 9.

Officialis non tenetur ſeruare ſtatuta niſi coram ipſo allegentur, & producantur. nu. 9.

Iudex pronuncians contra iura, aut contra ſtatuta non punitur niſi probetur quod malo animo, & per ſordes ſic pronunciauerit. nu. 10.

Iudex inique iudicans nunquam facit litem ſuam. numero 10.

Iudex in dubio potius errore quam dolo præſumitur male iudicare. nu. 10.

Officiales hodie non ſindicantur niſi de furtis, & barattarijs. nu. 10. verſ. & hinc communiter.

CONSILIVM LXIIII.

1 ADSIT DEVS. Stantibus præſuppoſitis, quorum copia datur: Proponitur dubium ab Excellentiſſimo, & integerrimo Domino meo Cartulario. Nunquid expenſis incompetentia, denegatione dilationum, contrauentione Statutorum, & alijs de quibus in dictis pręſuppoſitis, reſultet ea probatio doli, quę ſufficiat in cauſa Sindicatu ad pœnam, ſeu intereſſe partis. Pro huius dubij ſolutione ni fallor. Primo videndum eſt, an in cauſa de qua agitur Dominus Pellegrinus re vera (vt ex aduerſo prætenditur) incompetens fuerit Iudex Dilationes denegauerit Bononiæque ſtatutis contrauenerit. An vero ſecus. Secundo dato quod prædicta omnia commiſerit. An ex hoc poſſit tanquam doloſus condemnari in ſindicatu, & quidem reaſſumendo primam partem dubitationis in omnibus negatiue reſpondendum eſſe ex infraſcriptis clariſſime demonſtrari creditur.

2 Quod enim imprimis attinet ad Iudicis incõpetentiam quam Aduerſarij prætendunt non ſolum ex diſpoſitione Iuris communis volẽtis neminem poſſe pro delicto inquiri, aut moleſtari, qui aut ratione originis domicilij, aut delicti iu-
a dici ſubditus [a] non ſit cap. ſi diligenti de foro cõpet. Angel. de malefic. in verbo hæc eſt quædam inquiſitio verſic. quarto principaliter quæro nume. 50. Cępoll. conſil. crimin. 58. nu. 21. Iodoc in pract. cap. 8. tit. de inquiſit. nu. 4. Socin. reg. 87. in princ. Boſſ. in tit. de inquiſit. nu. 67. Couarr. prac. quæſt. cap. 11. num. 6. Octau. Cacheran. conſ. 64. nu. 7. verſ. Secundum autem requiſitum, ſed etiã ex diſpoſitione ſtatuti Bononię lib. 5. rub. 3. in fi. iuncta rub. 32. in verſ. Adijcientes &c. Quibus cauetur non poſſe per iudicem pro maleficijs extra ciuitatem & territorium Bononiæ commiſſis in aliquem inquiri, aut per accuſationem procedi, vere non ſit ciuis, vel comitatu & diſtrictu ciuitatis

tatis etiam quod prætendatur ratione contracta tionis rei furatæ poſſe procedi, vt in 19. præſuppoſito. Ex quibus propterea ſine iuriſdictione proceſſum prætendatur contra Caynum hębreū à Dauit hębreo de furto accuſatum cum non eſſet, nec de ciuitate, nec de comitatu, nec de diſtrictu Bononiæ, nec ibidem domicilium habuiſſet, aut delictum perpetraſſet. Reſpondetur, Primo quod ex quo ante litem conteſtatam pro parte Cayni non fuit in iudicio oppoſitum de iudicis incompetentia, prout opponi debebat, hoc ideo iudex alias incompetens poteſt parte non opponente delinquentem punire Boſſ. in tit. de for. cō pet. nume. 71. Clar. in pract. §. fina. q. 42. in princ. Vbi facit generalem concluſionem, quod etiam in cauſis criminalibus iuriſdictio prorogatur ſecundum communem de qua teſtantur Docto. in locis ibi per eum relatis in l. 1. ff. de iudic. & in ſpecie in crimine furti. Quod contra furem per viā accuſationis procedi poſſit etiam coram Iudice prorſus incompetente ratione originis Domicilij, vel delicti quando in loco, vbi agitur non fuit oppoſita ante litē conteſtatam fori exceptio voluit Azzo. in rub. Vbi de crimine agi opor. nu. 1. & poſt eum Bonif. de Vitell. in tit. de iuribus, & latro. nu. 4. in fine.

3 Reſpondetur ſecundo. Quod ex quo Caynus prædictus examinatus primo dixit ſe nominari Vitalem Effraym, deinde Caynum. Pariterque primo loco dixerit ſe Iudæum Anconitanū, & non Leuantinum; deinceps in ſententia per ipſum iuranti obtenta ſe ſubditum venetorum fecerit, & demum in articulis ſe Iudæum Orientalem profiteatur eiuſque exercitium eſſe inſeruire modo vni, & modo alteri pro ſupracarico Nauium ſecundam accidentiam, prout in ſexto præſuppoſito: neceſſario ex præmiſſis ſequitur ipſum dici poſſe Vagabundum, cum is proprie vagabundus dicatur, qui non ſtat firmus in loco & per mundum vagatur Barto. in l. quarta §. Prætor numero vigeſimoquarto. ff. de damn. infect. & in l. prima, nume. ſecundo. C. de Tiron lib. 10. & in l. prima. C. de Colon Iracens. lib. 11. Ioan. Bertach. in tract. de Epiſcop. parte tertia, nu. 15. tomo decimotertio. Petr. de Baiſio in tracta. de electo parte ſecunda, capitulo vigeſimonono, b numero ſecundo, tomo 15. Vagabundum [b] autem vbiq; puniri poſſe dubitandum non eſt l. 1. & ibi gloſſ. & communiter omnes. C. Vbi de crimine agi opor. Bart. in l. hæres abſens. §. proinde nume. 4. & ibi etiam Curt. iun. nume. 10. ff. de iudicijs poſt glo. ibi in verbo debebit Boſſ. in tit. de foro competen. nume. 70. Iodoch. in pract. crim. cap. 33. nume. 9. & ſeq. Grammat. deciſ. 26. nu. 9. Clar. in pract. §. fina. q. 39. verſi. Ceterum ſi reus. Ludou. Beguer. deciſ. crimin. nu. 10. iuncto nu. 1. & ſeqq. vbi plura ex ſacris literis affert in deteſtationem vagabundorum.

4 Reſpondetur tertio. Et in ſpecie non ſolum ad id, quod reſpicit incompetentiam vigore ſtatutorum Bononiæ, ſed etiam eorum in obſeruātiam. Quod ſtatuta prædicta ſi rectè intueantur facta ſunt ad fauorem Ciuium Bononienſiū, & eorum qui ſunt de diſtrictu, & territorio Bononiæ non autem de forenſibus. Veriſſima enim eſt iuris concluſio, quod ſtatutum forēſes non comprehendit niſi de forēſibus expreſſam faciat mentionem ſemperque facienda ſit interpretatio, vt ſtatuentes minime forenſes comprehendere voluerint cap. vt animarum. §. ſtatutum de conſtit. in ſexto. l. fina. & ibi Docto. ff. de iuriſdictio. omn. iud. Ruin. conſil. 18. nume. 7. lib. 5. Cęphal. conſil. 141. nume. 67. & ſeqq. lib. 1. & propterea forenſes ſtatuti beneficio minime gaudere ſi præſertim in loco ſtatuti nō habitent voluit Caſtren. in l. omnes populi numero decimo. ff. de iuſtit. & iur. quem referendo ſequuti ſunt, idem Ruyn. in conſil. 112. nume. 11. eod. lib. 5. & conſil. 200. nu. 12. lib. 2. Pariſ. conſ. 12. num. 26. libro ſecundo. vbi alijs relatis teſtatur de vera, & communi concluſione.

5 Reſponderi etiam poteſt quarto loco, & ex abundanti, quod ſtatuta Bononiæ loquuntur de Poteſtate Ciuitatis, qui multo inferioris eſt iuriſdictionis quam hodie ſit Auditor Turroni delegatus à Papa in omnibus cauſis criminalibus; ideo ad eundem Auditorē extendenda non ſunt per regulam. Quod de perſona ad perſonam extenſio fieri non debet etiam in caſu in quo alias de iure conſtitutio, ſeu ſtatutum poſſet extendi Tiraq. de leg. connub. glo. 5. num. 195. & de reuocan. donat. in verbo libertis nu. 28. ſeq. Alba. cōſ. 74. nu. 2. Cęph. conſ. 2. nu. 22. & conſ. 142. nu. 22. lib. 1. deciſ. Pedem. 23. nu. 48. Rolan. conſ. 56. nu. 24. lib. 3. & alibi paſſim & communiter doctores.

6 Quod vero attinet ad denegationem defenſionum propter quam D. Peregrinum in Sindicatu & ex dolo teneri prætendatur ad tradita per Barto. & Alexand. in l. 4. §. hoc autem iudicium. ff. de damn. infect. cum alijs per Parid. de Put. in tracta. Sindic. in verbo condemnatio, capit. quarto, numero primo, & numero tertio, & numero decimoquarto. Marſil. in pract. §. nunc videndū. numero decimonono. Plot. de in lit. iuran. §. 30. in fine, nume. 9. Rolan. conſil. 12. nume. 44. & 58. lib. tertio. Minime crederem in caſu noſtro poſſe dici denegatas fuiſſe defenſiones cum imò eas datas fuiſſe appareat ex proceſſu, Caynus enim prædictus ſub die 4. & 7. Octobris reſpectiue fuit poſitus ad largam cum termino ad ſe defendendum & copiarum decreto, & poſt hæc ſic ad largam per menſem in circa exiſtens articulos dedit & teſtes ſuper illis examinauit prout in 4. & 10. præſuppoſito. Quare licet poſtea pro eius parte in termino citationis ad ſententiam fuerint petite dilationes ad ſe defendendum merito non obſtante tali petitione fuit pronunciatum. Tum quia in confeſſum poteſt Iudex defenſiones, & dilationes reſtringere, & abbreuiare ſecundum Ferran. Vaſq. contrau. Illuſtr. cap. 36. nume. 1. & cap. 5. nu. 20. Carauit. ſuper rit. mag. Curiæ 210. nume. 15. Menoc. de arbitr. quæſt. lib. 1. quęſt. 70. nu. 4. & ſeqq. Tum etiam, quia cum iam Cagnus, vt dixi ſteterit ad largam per menſem articulos dederit & teſtes examinauerit ſequitur quod calumnioſe, & ad effugiendum condemnationem in termino citationis ad ſententiam dilationis quam iam habuit ad ſe defendendum petierit: Ideò iure potuit repelli. ad Alex. conſ. 65. num. 5. lib. 1. qui loquitur in cauſa Sindicatus & in fortiori-

rioribus terminis quando nulla prorſus fuit data dilatio ad ſe defendendum facitq; concluſionem, quod iſto caſu Iudex nõ ſolum poteſt reijcere petentem dilationem quando expreſſe apparet de calumnia, ſed etiam ſi præſumptiuè, vt ibi per eum. At hic calumnia erat euidens; ideò multo magis repellendus erat Boſſ. in titu. de indit. nume. 80.

7 Et demum, quod attinet ad prætenſam contrauentionem ſtatutis Bononiæ rub. 25. eodem lib. 5. Quo cauetur non poſſe quem corporaliter puniri in defectum ſolutionis pœnæ pecuniariæ iam ex præmiſſis colligitur reſponſio ſtatutum prædictum non militare in caſu noſtro, duplici ratione. Primo, quia loquitur de Poteſtate Bononiæ. Secundo, quia non extenditur ad forenſes: & ex prædictis Dominum Peregrinum, nec ſine iuriſdictione proceſſiſſe, nec defenſiones denegare, nec Bononiæ ſtatutis contraueniſſe omnino concludendum eſſe exiſtimo.

8 Verum, & nunc aggredior ſecundam partem propoſitæ dubitationis. Dato, quod omnia prædicta commiſiſſet, non tamen per hoc poteſt dici in dolo, ita vt tanquam doloſus in ſindicatu teneatur ad aliquid. Eſt enim in primis excuſandus, quia ex præallegatis, quæ in facto veriſſima ſunt, & in iure non ſunt prorſus inſulſa probabiliter potuit credere ſic poſſe agere procedere, & pronunciare prout fecit. Ad tex. in l. Cum prolatis, & ibi glo. in verbo pro latis verſic. Et idem ſi quælibet alia, & communiter omnes. ff. de re iudic. dum dicunt non dici quem contra legem, ſeu conſtitutionem pronunciare, quando ex aliqua cauſa non credidit pronuncians cõſtitutionem, ſeu legem ad rem facere. Præſertim quando ad ſic procedendum, & pronunciandum motus eſt iudex non per ſordes præce, vel præmio, vel odio (de quibus nulla eſt ſuſpicio contra probiſſimum virum) ſed ex cauſa publicæ vtilitatis ne delicta remaneant impunita, tunc enim eo magis excuſatur officialis non ſeruando ſtatuta quæ ſeruare iurauit, ſecundum Parid. de Pat. de Sindic. in verbo iuramentum, nume. 4. fol. mihi 205. colum. 4.

9 Secundo non video contra Do. Peregrinum poſſe dari de controuentione ſtatutorum poſtquam dicta ſtatuta ſibi non fuerunt data, nec ab ipſo iurata, Iudex enim tenetur de neceſſitate ſequi ſtatuta licet illi in cauſa non ſint producta non alia ratione niſi, quia iurauit illa ſeruare ſecundum Parid. de Sindic. in verbo ſtatuta, cap. 1. numero quinto, & numero ſeptimo. Ergo ſi ſibi non fuerunt data, nec illa ſeruare iurauerit vtique ſeruare non tenetur niſi ſibi allegentur, & producantur prout in ſimili de extrauaganti nõ regiſtrata in volumine ſtatutorum tradunt Docto. omnes in d. l. cum prolatis, vbi expreſſe Bart. numero ſecundo, & Alexand. poſt numerum decimumnonum. ff. de re iudic. requirunt ſtatuta fuiſſe officiali data ad hoc, vt illorum productio non ſit neceſſaria.

10 Tertio. Et hoc omnem difficultatem tollere videtur, quia ad hoc vt Iudex in ſindicatu de dolo teneatur non ſufficit probare ipſum male pronunciaſſe, aut contra iura, aut contra ſtatuta, ſed quod dolo, & malo animo ſic male pronunciauerit. Nec malo animo & dolo pronunciaſſe dicitur, niſi etiam probetur, aut præce, aut odio, aut pecunia corruptum pronunciaſſe prout eſt text. expreſſus in l. ſi filiusfamilias. ff. de Iudic. & ibi Angel. in ſummario adnotauit Iudicem inique iudicantem nunquam litem ſuam facere. Et dixit Caſtren. in l. ſeruo inuito. §. cum Prætor, numero ſecundo. ff. ad Trebell. Quod dolus iudicis, tunc bene probatur, quando probatur ipſum dixiſſe, quod volebat ferre ſententiam odio, vel amicitia cum aliter nõ videatur bene dolum poſſe probari ex quo in dubio potius error quam dolus præſumitur. Et hinc communiter receptam eſſe omnes teſtantur. Quod ex generali conſuetudine hodie officiales non ſindicantur, niſi de furtis male ablatis, & barattarijs, non autem de ſententijs iniquis, & male latis vt videre eſt apud Amad. in tracta. Sindic. nume. 136. in fine. Clar. in pract. §. fina. quęſtio. 73. item Iudex in fine. Ioſeph. Ludouic. concluſio. 38. illat. 2. & deciſione Lucen. prima, num. 50. & deciſione tertia, nu. 39. Bertaz. conſil. 71. nu. 3.

11 Quare cum in præſuppoſitis datis nihil videã expoſitum, quod iudicantis ſordes reſpiciat, habueritque Dominus Peregrinus manus mundas negari non poteſt quin indebite fuerit in ſuo ſindicatu vexatus. Et propterea ſuccedat illud, quod dixit Pariſ. de Put. in tracta. ſindic. in rubr. de offic. ſindicator. capitulo primo, numero primo, & numero ſexto, officialem, qui mundas in officio habuit manus, & qui de corruptione, & barattaria non diffamatur non debere in ſindicatu pati ſcrupuloſam inquiſitionem. Quod ſi aliter fiat frangetur neruus Iuſtitiæ deprimetur authoritas Iudicum. Augebitur maleficorum audacia ſucceſſores in officio anteceſſoris ſui exẽplo perterriti ad delicta puniẽda lento calce procedent: Refert & ſequitur Grammatic. conſ. 54. nume. 3. Et ita ijs omnibus in ſacra conſulta bene diſcuſſis fuit de eius ordine, & mandato idem Dominus Peregrinus liberatus & abſolutus.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Subditus non ſit.* Hanc eandem propoſitionẽ, & regulam ponit Dominus meus Farinac. in ſua pract. criminal. parte prima, titulo de inquiſ. quæſt. 7. nume. 2. & ſeqq. pluribus, vbi ponit 11. declarationes.

b *Vagabundum autem.* Vagabundus quis proprie dicatur bene explicat Dom. meus Farinac. in ſua pract. crimin. par. 1. tit. de inquiſ. q. 7. nu. 15. Vbi inter alia dixit in propoſito quem dici vagabundum, qui per mũdum vagatur, nec certum habet domicilium etiam quod in loco originis domicilium habeat ſi per mundum vagatur, & num. 16. Vbi ponit quid de bannito, an dicatur vagabundus, & nume. 14. Vbi an vagabundus ſit remittendus ad Iudicem loco delicti, ſi ab eo petatur remiſſio.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Tractantur in quatuor infraſcriptis reſponſis generaliter materia Bullæ Sixti Quinti prohibentis armatas, & caualcatas an, & in quibus caſibus habeat locum, de pluribus excuſationibus, ne illius pœna incurratur, & præcipue in vltimis duobus reſponſis plene diſputatur, an illa ſit reſtricta ad caſum, in quo conuocantur gentes ad effectum adipiſcendæ, vel recuperandæ poſſeſſionis, prout eadem Bulla loqui videtur, an vero extendi etiam debeat ad qualcunque congregationes factas ad alios effectus, & in ſpecie ad proſequendos, & inſultandos bannitos ſeu inimicos & inde ſumpta occaſione plura afferuntur notanda in materia conuenticulæ, & illius pœnæ, ac plura etiam de interpretatione extenſione, ac reſtrictione Conſtitutionum, & Statutorum: Materia in Vrbe & Statu Eccleſiaſtico quotidie contingens, & practicabilis.

SVMMARIVM.

Publicatio conſtitutionis fieri debet non tantum in Vrbe, ſed etiam in alijs locis, in quibus eadem conſtitutio locum habet num. 1. & in additio. litera [a]. vbi remiſſiue ponitur materia legis, ſeu conſtitutionis non publicatæ quando ſubditos liget.

Conſtitutiones non ligant niſi poſt lapſum duorum menſium, quando ſunt conſtitutiones Pontificis, ſed requiritur maius tempus nu. 2. & ibi in addi. lit. [b] vbi ponitur regula quod lex, ſeu conſtitutio publicata non ligat niſi poſt duos menſes ea, quæ remiſſiue pluribus modis declaratur.

Conſtitutio, ſeu ſtatutum, liget etiam ignorantes, quando ita Princeps in conſtitutione ſtatuit, id tamen intelligitur quoad annullationem actus, non autem quoad pœnam, & ibi in additio. litera. [c] vbi remiſſiue ponitur materia, an, & quando ſtatutum, ſeu conſtitutio liget ignorantes.

Qualitates à ſtatuto requiſitæ ſunt in primis verificandæ, ad hoc, vt ſtatutum habeat locum. nu. 4.

Forma ſtatuti, ſeu conſtitutionis eſt præciſe ſeruanda. nume. 5. & ibi in addi. litera. [d] vbi remiſſiue, an, & quando omiſſio formæ vitiet actum, & an etiam, & quando in lege, ſeu ſtatuto dicatur aliquid pro forma requiſitum.

Lex, ſeu ſtatutum loquens cum aliquo præſuppoſito non habet locum niſi prius illo præſuppoſito verificato, nu. 6. & nu. 97.

Cœtus, ſeu congregatio hominum non dicitur facta niſi in ea interueniant decem, aut viginti homines nu. 7. 8. & 10. vbi quid in caſu bullæ Sixti V. & in addi. lit. [e] vbi generaliter de materia.

Conuenticula quando punibilis ſit, & quando non, quot homines faciant conuenticulam, & generaliter de tota materia vide in addit. lit. [e]

Statu, ſeu legis vna pars aliam declarat. nu. 9.

Conuenticula licita, & ad bonum finem non cenſetur prohibita in caſu Bullæ Sixti Quinti. nu. 11. & ſeqq. contra. nu. 48.

Bulla Sixti Quinti prohibens armatas, & caualcatas pro recuperanda poſſeſſione, & c. declaratur vt non procedat, quando notoriè conſtat de iuſtitia cauſæ rei inquiſiti. nu. 11. & ſeqq.

Qualitas adiecta in vno capitulo cenſetur etiam repetita in alio nu. 12. vbi declaratur hæc concluſio, de qua etiam vide in addit. lit. [f]

Verba vniuerſalia recipiunt interpretationem, & reſtrictionem a iure communi. nu. 13.

Conſtitutiones omnes recipiunt interpretationem à iure communi. nu. 14.

Statuta, & conſtitutiones ſunt ſemper interpretandæ, vt minus lædant ius commune, quam ſit poſſibile. numero 15.

Verba vniuerſalia, & geminata recipiunt interpretationem, & reſtrictionem ne ſequatur abſurdum, ne quis indebite damnum patiatur, & iuxta normam æquitatis. nu. 16. & ibi in addit. litera. [g] vbi remiſſiue ponitur, an, & quam interpretationem recipiant verba vniuerſalia.

Verba quouis quæſito colore, vel ingenio ſunt intelligenda vt excuſent cauſam coloratam, & iniuſtam, non autem iuſtam. nu. 17.

Conuenticula vbi eſt prohibita intelligitur de ea, quæ ex profeſſo, & præcedente tractatu ſit à principio, non autem de ea, quæ fit ex pluribus ad rumorem concurrentibus. nu. 17. & ſeqq. nu. 24.

Bulla Sixti Quinti prohibens conuenticulas, & armatas reſtringitur ad inuaſionem rerum ſtabilium, non autem mobilium. num. 21. ſeqq. Declara vt. num. 50. ſequentib.

Prohemium ſtatuti, ſeu conſtitutionis reſtringit, & declarat ſubſequentem diſpoſitionem. nu. 22.

Statuta, & conſtitutiones pœnales vltra eius verba non extenduntur, nec trahuntur ad caſus ſimiles. numero 23.

Credulitas, & opinio excuſat in delictis. nu. 25.

Animalia per vim ablata incontinenti recuperare licet etiam congregando gentes. nu. 26.

Exequutoribus iniuſte exequentibus reſiſti poteſt etiam conclamando, & vocando amicos num. 27. Declara & nu. 39. 40.

Birruarij debent portare inſignia, aliter illis reſiſtens iuſta ignorantia excuſatur. nu. 28.

Euentus rei, non autem animus, & opinio delinquentis, attenditur in delictis. nume. 30. quod quando verum ſit vide in addit. litera. [k] per totum additionem.

Dolus in ſtatutis ſemper requiritur præciſus nu. 31. quod quando verum ſit vide remiſſiue in addit. litera. [l]

Occidens vnum putans occidere alium non tenetur pœna delicti, ſed mitiori. nume. 32. quod quando verum ſit vide in additione litera [m]. vbi diſtinguuntur plures caſus.

Tortura eſt remedium ſubſidiarium, & non datur niſi in defectum probationum nu. 33. & ibi in addit. lit. [n] de materia.

Negatiua probatur per teſtes, qui dicunt ſe aliquid non audiuiſſe etiam quod nō dicant, quod ſi dicta fuiſſent

ipſi audiuiſſent, quando ſumus in re magni momenti, & quando ſumus in re magni momenti, & quando veriſimile eſt, quod teſtes præſentes audiuiſſent illud, quod fuit dictum. nu. 34.

Tortura inferri non debet ſine cauſa nu. 35.

Exequutor iuris dicitur exequutor iuſtitiæ. nu. 36.

Exequutio quando dicatur impedita, & quando prohibita. nu. 37.

Opinio non excuſat in ijs, quæ ſunt de ſe mala à iure prohibita, & contra bonos mores nu. 38.

Officialibus iniuſte exequentibus ad hoc, vt reperiri poſſit duo requiruntur. Primum vt notorie conſtet de iniuſtitia exequutionis. num. 39. Secundum vt alio modo ſucurri non poſſit ei, contra quem fit exequutio niſi reſiſtendo. nu. 40.

Bulla Sixti Quinti prohibet conuenticulas, & armatas etiam pro tuenda, vel recuperanda poſſeſſione. numero 41.

Conſtitutio ligat etiam ignorantes, quando in ea adeſt decretum irritans poſt. nu. 41.

Conuenticula de iure communi eſt prohibita nu. 55, maxime ad inuadenda aliena territoria. nu. 42.

Conſtitutio ligat etiam ignorantes quando imponit nouã pœnam ſuper actu a lege antiqua prohibito. numero 43.

Conſtitutio eſt publicanda ſecundum formam à conſtituente deſcriptam, & talis publicatio ſufficit. numero 44.

Sacrilegium eſt dubitare, de poteſtate Pontificis. numero 45.

Bulla Sixti Quinti prohibentis conuenticulas, & armatas comprehendit etiam ſingulares perſonas conuocantes, & concitantes ad arma. nu. 46.

Verba vbi ſunt clara in conſtitutione fruſtra dubitatur de mente conſtituentis. nu. 47.

Exceptio firmat regulam in caſibus tamen exceptis. num. 49. & num. 76. declara vt. nu. 117.

Teſtes examinati coram iudice, & notario non poſſunt dicere ſe non dixiſſe, prout Notarius ſcripſit. nu. 50.

Teſtis vnus immediate ſuper delicto deponens facit inditium ad torturam. nu. 13.

Teſtis vnus poteſt eſſe, quod audiuerit illud, quod alter non audiuit. nu. 54.

Conuenticula ad hoc vt puniatur requirit dolum. numero 56.

Conuenticula ſeu congregatio ad effectum profugandi, bannitos, & hoſtes Ciuitatis licita eſt, & impunibilis. nu. 57. & omnibus ſeqq. in diſcurſu etiam ſtante conſtitutione prohibente dictas conuenticulas. nu. 58.

Hoſtes Reipublicæ, atque banniti e medio tollendi ſunt. num. 57.

Conuenticula ſi non habuit ſuum effectum non eſt locus, exequutioni pœnæ. numero 57. verſicul. qui dummodo.

Credulitas iuſta ſeu colorata excuſat à pœna. nu. 59.

Statuta permittentia bannitos poſſe impunè occidi ſunt fauorabilia, & propter publicam vtilitatem introducta nume. 60. & in addit. lit. p vbi etiam referuntur contrarium tenentes.

Occidens bannitum Zelo iuſtitiæ non ſolum eſt tutus in foro conſcientiæ, ſed meritum acquirit. nu. 61. & in add. litera. q

Defendere res ſuas vnicuique licet. num. 62. & ſeqq. vbi etiam, quod licet ſe defendere à vi turbatiua, & per defenſionem rerum ſuarum, licet etiam conuocare amicos, & vicinos nu. 64. Expulſusque de ſua poſſeſſione poteſt incontinenti accedere ad illam armis recuperandam nu. 65. & nu. 81. & ſeqq. vbi de materia, de qua etiam. nu. 95. & 96.

Defenſio dignitatis, & officij eſt permiſſa ita vt etiam, ex interuallo, & mediante vi poteſt quis recuperare illud quod fuit in diſcrimen poſitum. nu. 66.

Conſtitutio contra ius commune non eſt extendenda, ſed tantummodo cum expreſſis, vel ſimilibus extendenda num. 67.

Pontifex habet omnia iura in ſcrinio pectoris. nu. 68.

Conſtitutio generalis debet generaliter intelligi. num. 69. & 79. declara vt nu. 109. & ſeqq.

Prohemium conſtitutionis denotat cauſam finalem illius num. 70.

Legis mens maxime attendenda. nu. 71. & nu. 90.

Oratio vniuerſalis complectitur omnes caſus, quando ſalua ratione recti, ſermonis reſtringi non poteſt. numero 72.

Verba legis, ſeu conſtitutionis ſunt maxime attendenda. nu. 73. & nu. 93. vbi præſertim in odioſis.

Statutum dicitur fauorabile etiam quod ſit pœnale, quando cauſa, propter quam introductum eſt, fauorabilis. num. 75.

Statutum propter publicam vtilitatem introductum dicitur fauorabile. num. 76. contra. nu. 133.

Statuta etiam odioſa ſunt proprie intelligenda. nu. 77.

Exempla non reſtringunt regulam. nu. 78.

Quodcunque verbum vniuerſale non eſt reſtringendum, ſed extendendum. nu. 80.

Conuenticula, ſeu congregatio pro inſultandis inimicis à iure prohibita eſt. nu. 82. ſeq.

Argumentum de minori ad maius eſt receptiſſimum in iure nume. 84. & habet locum etiam in materia odioſa. num. 85.

Ratio conſtitutionis ſcripta, vbi eſt eadem in pluribus caſibus, non dicitur fieri extenſio, ſed exultatio. numero 86.

Interpretatio illa ſemper magis eſt recipienda, quæ præcludit viam ad delicta committenda. nu. 87.

Conſtitutio quamuis dura, & rigoroſa ſeruanda eſt. nu. 88. declara vt. nu. 136.

Interpretatio benignior ſemper recipienda eſt in dubio. num. 89.

Talis dictio reſtringitur ad præcedentem qualitatem. num. 91.

Superſtitioſus ad inuentiones inducendas non eſt, quod legibus non inuenitur expreſſum. nu. 92.

Huiuſmodi dictio habet relationem ad ea, quæ ſunt expreſſa. num. 94.

Prouocatus poteſt vim vi repellere, & venientem cum armis, cum armis etiam repellere licitum eſt. num. 95. & num. 96.

Iniquum eſt alterius odio alium prægrauari. nu. 98.

Factum vnius alteri nocere non debet. nu. 99.

Pœna ſuos debet tenere auctores. nu. 100.

Statutum contrarium naturali æquitati dicitur irrationabile, & propterea maxime reſtringendum. nu. 101. & ſeqq. & nu. 106. & nu. 108.

Pœna l. quiſquis C. ad l. Iuliam Maieſtatis puniens filios propter delictum patris non habet locum in omnibus, capitibus criminis læſæ Maieſtatis, ſed ſolum quando illud committitur contra Principem, & eius Conſiliarios nu. 104. immo in foro conſcientiæ diſpoſitio dictæ legis quiſquis non eſt ſeruanda. num. 105.

Con-

Conſtitutio contra naturalem iuſtitiam non valet. num. 106. & 107.

Statuta odioſa ſunt reſtringenda ita vt ſufficiat ſi vel nimirum operentur. nu. 107.

Præcedentia quando declarentur per ſequentia. nu. 110.

Proœmij ratio generalis reſtringitur ad expreſſas qualitates. nu. 111.

Generi per ſpeciem derogatur. nu. 112.

Statuta correctoria debent reſtringi ad cauſam, propter quam inducta ſunt. nu. 113.

Statuta ſunt reſtringenda, vt quãtum fieri poteſt ad ius commune reducantur præſertim quando continent ius irregulare, & anomalum. nu. 114.

Periculum vbi maius eſt ibi magis cõſulendum. nu. 115.

Lex in dubio trahi debet ad caſum magis neceſſarium. nume. 116.

Conſtitutio interpretanda eſt, vt corrigat ius commune minus quàm ſit poßibile. nu. 118.

Alius, alia, aliud, intelligitur de ſimili. nu. 119. & etiam quod ſit adiunctum verbo in vniuerſali quæcunque. nu. 120. fallit in diſpoſitione hominis. nu. 121.

Extenſio a maioritate rationis non ſemper eſt licita. nume. 122. prout non eſt licita in conſtitutione correctoria iuris communis. nu. 128. & præſertim ſi eſt correctoria, & pœnalis ſimul. nu. 124.

Conſtitutio irrationabilis non extenditur ex identitate, ſeu maioritate rationis. nu. 125.

Conſtitutio, quæ induit priuationem ipſo iure non patitur aliquam extenſionem. nu. 126.

Abſoluendus eſt in dubio potius nocens, quàm condemnandus innocens. nu. 127.

Bulla Sixti Quinti prohibentis armatas, & conuenticulas non comprehendit eas, quæ factæ ſunt ad propulſandas manifeſtas iniurias. num. 128. item nec comprehendit eas, quæ factæ ſunt ad inſultandum inimicum. nume. 129.

Seditionis auctores quomodo puniantur. nu. 130. & quãdo puniantur vti rei læſæ maieſtatis. nu. 131.

Conſtitutio pœnalis regulariter reſtringenda. nu. 132.

Præſcriptio longißimi temporis licet ſit inducta propter publicam vtilitatem dicitur odioſa, & non fauorabilis. nume. 133.

Receptus omnis à iure communi dicitur odioſus. nu. 134.

Statutum quamuis generale reſtringitur, ne quis videlicet damnum patiatur. nu. 135.

Statuta intelligenda ſunt ciuili modo, & ſecundum æquitatem. nu. 137.

Statuta ſunt iure interpretanda ita vt eorum interpretatio non poßit à ſapientibus reprehendi. nu. 138.

Statutum iniquum, qui tranſgreditur non vituperatur. nume. 139.

Ratio naturalis eſt potentißima in interpretatione ſtatuti. nume. 140.

Statutorum verba ſemper debent reduci ad intellectum naturalis æquitatis. nu. 141.

CONSILIVM LXV.

Reſponſum Lentuli Cappelli de Amatrice.

ADSIT DEVS. Conſtitutio, de qua agitur non afficit iſtos foranenſes carceratos. Primo ea ratione, quia cum ſit lex ſpecialis, & poſitiua non obligat ignorantes, ad effectum enim, vt ſimiles conſtitutiones ligent, & obligẽt non ſufficit in locis vicinis eſſe publicatas non
a tantum in vrbe niſi etiam publicatio [a] in proprio
1 loco fiat, vt notant omnes in auth. vt factæ nouæ conſtitutiones, vbi tex. dicit debere fieri publicationem in vrbe, & Prouincijs, & poſt publicationem factam poſt duos menſes ligare, & notant omnes in cap. cognoſcentes de conſtit. vbi Dec. nume. 38. & 39. Alexan. in ſpecie conſil. 12. lib. 7. cum addit. dum dicit conſtitutionẽm factã in Vrbe non ligare Prouinciales, & tradit Rimſen. conſil. 9. nume. 19. & ſeq. lib. 1. alios poſt communem adducit Burſat. conſi. 200. nume. 102. & ſeq. lib. 2. & in ſpecie nume. 3. & 4. Quinimò nume. 8. dicit ſatis non eſſe in conſtitutione Ponti-
b ficis tempus duorum menſium [b] ad obligãdum,
2 ſed maius requiri, & ſaltim ad pœnam, vt etiam tradit nume. 19.

Secundo, & hoc nõ habet difficultatem reſpectu pœnæ incurrendæ etiam, quod in conſtitutione ſit appoſitum tempus, quo cenſeatur pro promulgata habita, & quod voluiſſet ligare for-
c taſſe ignorantes [c] quia niſi expreſsè dicatur illud
3 interpretari debet reſpectu retractationis, & annullationis actus, non autem reſpectu pœnæ, vt declarat glo. in Clemen. 2. in ver. ex nunc, & ibi Card. de Hæret. Dec. d. cap. 2. de conſtitut. nume. præallegato, & ibidem Felyn. nume. 7. verſi. contrarium, & expreſsè Rimin. ſen. d. conſil. 9. nu. 22. lib. 1. vbi licet conſtitutio noua ponat tempus, ex quo vellet ligare, & ſtandum ſit tempori determinato, non autem procedit reſpectu pœnæ nõ ſequuta publicatione in loco, in quo, & per quos præſumatur delictum commiſſum, & prohibitio ſequuta ſecundum Burſat. & alios præallegatos.

Tertio in caſu noſtro conſtitutio præfigit expreſsè tempus, quo etiam in diſtrictu debet fieri publicatio, & in Prouincijs de dicta eius publicatione, & quod ſecundum eam formam facta fuerit tanquam de qualitate à lege requiſita, debet ante omnia conſtare, quia ſtatutum, ſeu conſtitutionem intentans, & in ea initens debet illud
4 obſeruare cum qualitatibus ſuis, & illas verificare iuxta not. per Bar. in l. 1. §. 1. ff. ne quin in flum. public. Gozad. conſil. 69. nume. 26. poſt alios Socin. iun. conſil. 130. eod. nume. 26. lib. 3. Vbi plus dicit, quod debet etiam probari ſtatutũ, ſeu conſuetudinem fore vſu receptam non tantum qualitates adeſſe in ea requiſitas, quod idem voluit Duen. reg. 38. par. 1.

Quarto in conſtitutione maximè pęnali, quæ eſt ſtricti iuris in diſpoſitis ab ea videtur tradita
d forma, [d] quæ venit præcisè verificanda ad Bart.
5 in dict. l. 1. §. 1. ff. ne quid in flum. public. deciſ. Pedemont. 71. nume. 72. glo. Fulg. & Bald. in l. mancipia in verbo aduocandum. C. de ſeru. fugit. Socin. conſil. 55. nu. 2. cum duobus ſeqq. lib. 1. Dec. conſil. 644. nume. penult. & in fine latè Tiraq. in repet. l. ſi vnquam in glo. libertis. C. de reuocan. donat. Vbi omnes volunt, quod vbicunque aliqua ſuppoſitio inſurgit diſpoſitio ad hoc, vt ea locum habeat, verificari debet ante omnia præ-
6 ſuppoſitũ. Præſupponitur enim prohibitio de cœtibus coadunatis, armatis, & caualcatis, &c.

Cætum

7 Cætum verò faciunt viginti, ſeu ſaltim decẽ homines, & tradit Cyn. & Bald. in l. 1. C. de tutor. & curator. Ill. Perſon. Bart. & Alex. ad eum in l. prętor la ſeconda, in princ. ff. vi bonor. rapt. Alciat. in l. deteſtatiõ, §. fin. ff. de verb. ſignif. idem dicit
8 de congregatione, ᵉ ſubdens legem pęnalem cõ
e tra ſimiles congregantes gentes, & turbas nõ punire, ſi minus decem pedibus, aut quatuor equitibus contulerit reſpectu caualcatæ, & eſt regulare, quod vna pars ſtatuti, & conſtitutionis, ac cu-
9 iuſcunque legis aliam declaret l. vtrum, vbi Ang. Bart. & alij, ff. de petit. hæred. Dec. conſ. 553. nu. 8. cum alijs, quæ allegarentur, nos verò ſumus in quatuor hominibus tantum non autem decem, ſeu viginti, & ita in ſpecie, ac ſignãter tradit Bal. de quatuor hominibus in conſil. 319. lib. 2. quod non faciant adunatum, & cætum.

10 Quintò ex alia parte fortificatur, dum in eadẽ conſtitutione dicitur militum copias cogere armatorum manus, cætus, cõuentus, & cætera, quæ verba exercitus coactionẽ quodammodo demõſtrant, exercitus autem in pluribus perſonis conſiſtit, quàm ſupradictis ad trad. per Alex. in dict. l. prętor, & conuentus, ſeu conuenire propriè populo conuenit, vt declarat Bud. in declarationibus ad Pandectas fol. mihi 92.

Sextò & ex alia parte pondero illa verba in cõſtitutione poſita videlicet illicitas collectas, &c. ex quibus videtur prohibere adunatas, & conuẽ-
11 ticulas ad malum finem, & nõ aliàs, & licet dicta qualitas illicitorum ſit vni capitulo tantum adie-
12 cta, intelligitur tamen repetita, ᶠ non tantum
f ad declarationem, ſed ad qualificationẽ, & aliorum capitulorũ in diuerſis orationibus, quę non ſub vno, & eodem constructo verborum prolatæ fuerunt, quando ſumus ad refrenandum exorbitantia à iure communi, & odioſa ſeu pęnalia, ſeu etiam quando ius commune non læditur, vt declarat Bart. in l. 3. §. eritque, ff. bonor. rapt. tradit Gozad. conſ. 6. num. 30. & conſ. 85. nume. 6. & in ſpecie Bertazz. cõſ. 76. Sed in caſu noſtro iſti carcerati licitè ſe congregauerint pro recuperanda, ſeu potius manutenenda poſſeſſione, ſeu amouẽda perturbatione bonorum vniuerſitatis, de cuius iuribus non tantũ in promptu, ſed etiam notoriè conſtare prætenditur, in facto iſte enim caſus nunquam videtur à conſtitutione excluſus, ſeu prohibitus, vt in ſpecie tradit Marſil. conſ. 16. & 64. in princ. Aym. conſ. 4. num. 16. 17. & 18. & conſ. 18. nu. 7. cum ſeqq. & Alciat. conſ. 364. nu. fin. vbi dixit, quod quando cõſtat congregationẽ, ſeu coadunatam eſſe factam pro re licita, ceſſant rationes prohibitiuè, videlicet occaſio maligu andi, & omnis alia præſumptio mala, quæ ſolet oriri contra cõgregationes, ſubdens iſtud ex poſtfacto poſſe apparere videlicet pro re illicita facta nõ fore, & purgatur omnis pręſumptio etiã ex poſtfacto contraria, quod idem voluit in cõſil. 360. ſequitur Roland. conſ. 27. num. 31. vol. 3. & conſequenter etiam, quod non fuerit appoſita dicta qualitas illiciti, verba tamẽ quælibet vni-
13 uerſalia dictæ conſtitutionis per diſpoſitionem iuris communis modo, quo ſupra reſtringi, & interpretari deberent, cum regulariter bullæ ab eodem iure interpretationem recipiãt, vt tradit Ri-
14 minal. conſ. 20. in fine, lib. 1. & quia ſemper venit facienda interpretatio, vt quantò minus fieri poteſt à dicto iure cõmuni recedatur per eas, vt ad
15 propoſitam tradit Aym. conſ. 3. nume. 13. & maximè dum ſumus ad euitanda odia Silu. conſ. 56. nume. 11. & 18. Tantò igitur magis cum ſit adiecta qualitas illa in prohibitione, quæ veniret à fiſco probanda, vt per Corn. conſ. 216. colum. 2. volum. 3. & ſaltim omninò futurus euentus per ſupradicta bonæ, vel malæ cauſæ veniret expectandus.

Et alias dicere maximum ſequeretur abſurdũ, & inconueniens, quia vnuſquiſque videns, & attendens ſimiles conſtitutiones prohibitorias, vt quis poſſet recuperare ſuum de facili vſurparet aliena ea confidentia, quod non poſſint aliàs auferri niſi cum lite, cuius dubius eſt euentus, vnde ne fraudibus via aperiatur contra tex. in l. in fundo de re. vend. Cum alijs nempè dicendum eſt de congregationibus adunatis legem voluiſſe intelligere, quę cum machinatione, & mala intentione à principio colliguntur, & nõ aliàs, & ſic iuxta iuris communis diſpoſitionem. Nec eſt verũ,
g quod verba quamuis vniuerſalia, ᵍ & geminata ad euitandum abſurdum reſtringantur, & ne quis indebitè damnum patiatur, & maximè iuxta normam æquitatis prout tradit Marſil. conſil. 16. Aym. conſ. 13. prælleg. & ad caſum noſtrum
16 Bertazz. conſ. 76. Nec alia cenſetur fuiſſe Principis intentio, qui potius impropriari verba ſua patitur, quàm quod alicui damnum indebitè, & in pręiudicium inferatur cap. ſuper eo de off. deleg. vbi Bald. Fely. Dec. & alij, pro quo allegatur ſolemne dictum Compoſtell. & commune in cap. cauſamque de reſcript. quod ſi Papa mandet clerico prouideri de certo beneficio, non obſtante collatione alteri facta intelligitur de collatione inualida, non autem valida, & iuſta. & ad hoc infinita allegarentur.

Septimò ſuadentur præfata ex alijs verbis ibi, quouis quæſito colore, vel ingenio, & cætera, quæ demonſtrant cauſam, & modum, quãdo intercederet aliquis prætextus tãtum propriæ poſſeſſionis, ac proprij iuris tuendi, & ſub eo clipeo accedit machinatio fraus, & ſimulatio ſub ſpecie rectè auferendi poſſeſſionem, & ius tertij vſurpãdi, vt denotant verba præfata iuxta text. in l. ſed
17 & Iulianus in princ. ff. ad Maced. & in l. vir vxori, §. mulier ff. ad Vellcian. vbi glo. in verbo interceſſionem, & Ronchegall. in l. reos, in princ. ſub num. 29. fol. mihi 709. & ſub num. 31. fol. 710. ff. de duobus reis, & ſic vbi eſſemus in caſu claro, & vbi non daretur color quęſitus à vi incluſi ad excluſum arg. l. cum prætor cum ſimil. in princip. de iudic. licita congregatio, & coadunata eſſet, & foret caſus ommiſſus remanens in diſpoſitione iuris communis, vt pro vulgaria.

Octauò, & ad propoſitum dicitur, quod non immeritò conſtitutio requirit cõcurſum, & multitudinem hominum, ac cętum armatorum, quia cum eis à communiter accidentibus ſolent violentiæ damna inferri iuxta tex. in l. 2. §. dolo, ff. vi bonor. rapt. quæ gens ſeu coadunatio non cadit in caſu noſtro iuxta rationem, & mentem cõſtitutionis, cum quatuor tantum homines fuerint con-

congregati ruſtici cum pugnalonibus, lineis ad
aratrum deputatis maiori parte, & abſque aliqua
populi congregatione, ſeu conſilio, ac præſidio,
vt conſiderat Bald.conſ.pręalleg.319.lib.2.& di-
cebat Bald. conſ. 262. in ſpecie noſtræ conſtitu-
tionis, quod ex facto, ex qualitate perſonarum,
18 & qualitate cauſæ intrat, & remittitur prohibi-
tio prædicta, quia ſi perſonæ non côueniunt, mo
dus, & cauſa non obſtat prohibitio, prout aper-
tius demonſtrat, & aperit Aym.conſ.4. num.16.
Rolan.& alij alleg.& nouiſſimè poſt alios infini-
tos Menoch.conſ.28.num.12.ſeq.lib.1.

Nec quicquam faciunt alij homines fortuito
coadunati, vſq; ad numerum nouem, quia opor-
tebat à principio ad hunc effectum eſſe coactos
19 iuxta text. in l.4.§.ſi ab ignoto, ibi ab initio hoc
agi debet, ff.de manumiſſ. Bart. in l.quod ait lex
§.quod ait, ff.de adult.vnde Corn.côſ.199. lib.4.
dicebat, quod ſtatutum prohibens ſub pœna fie-
ri adunatam non includit concurrentes ad rumo
20 rem cum zappis, ſecuribus, & ſimilibus, & latè in
ſimili excuſat Rom.conſ.145.lib.5.& ſuper eodē
conſuluit Dec.conſ.256.& declarat Alex.conſil.
fin.num.3.volum.3.Riminal.Sen.conſ.23. lib.1.
Pariſ.conſ.152.nume.30.& 33.volum.4. vbi niſi
pręcedat à principio tractatus non tenetur com-
plex ex eodem delicto, & quod nec ſufficit incidē
ter occurriſſe poſt propoſitam, & liberationem
factam.

Nonò dicitur, quod nec verba conſtitutionis
comprehendant hunc caſum, quia non loquun-
tur de alio niſi de inuaſione rerum ſtabilium, vt
21 conſtat ex proemio, ſecundum quod reſtringun
tur, & refrenantur diſpoſita, & maximè ſubſequē
22 tia iuxta tex.& Doctor.in l.fi. ff.de hęred. inſtit.
& in l.1.ff.ad Maced.& ſtatuta, & conſtitutiones
23 pœnales vltra eius verba non extenduntur, nec
trahuntur ad caſus ſimilitudinarios l. factum, §.
in pœnalibus, vbi Dec.de reg.iur.eſt tex. in l.1.§.
is qui nauem, ff.de exercitoria Dec.conſ.569.co-
lum.1.aliud enim eſt fauere inſultum, & inuade-
re territoria aliena, ex quo cædes.& ſcandala ſo-
lent oriri, inde prodijt tex.in l.quoniam nulla C.
ad l. Iul. de vi publ. aliud verò pro damnis datis
pro ſuo conſeruando ſe congregare citra inten-
tionem alterius damnificandi, quo caſu non pu-
nitur congregatio, & coadunatio, vt declarant
omnes pręallegati, & Alex.in conſ.111.ad finem
volum.1.& maximè dum iſtæ ruſticę perſonæ ſic
facere poſſe credunt, quod ſatis excuſat, vt latè
deducit Menoch.d.conſ.28.

Decimò & ex præfatis excuſatur Guidus qui
nô fecit adunatam, ſed videns ſibi boues ereptos
de nocte conclamauit, non enim excuſaretur, ſi
à principio mala intentione, & malo animo ea ſe
ciſſet præcedente deliberatione inuadēdi, & vſur
24 pandi, iuxta trad. per Corn.Rom. Dec.& Pariſ.
præallegatos, & iuxta tex. in l.2.§. homines d.tit.
de vi.bon.rapt.& declarat Alexan. in d.conſi.fin.
volum.2.eo enim caſu dicitur facere armatam, &
caualcatam, & leuare rumorem ad arma, non au-
tem quãdo fuiſſet rumor ab aliqua cauſa aliã an-
tecedenti occaſionaliter leuatus, & conclamatū
extitiſſet, prout tradit Felyn. in rubr. de treg. &
pace, nu.6.Marſil.conſ.67. num.21.& 30.& Sil-
uan.conſ.43.vbi latiſſimè ad propoſitum; Depa-
ſcebatur enim boues Guidus in Territorio Fo-
rani, & propterea ſic facere poſſe ſibi licitum cre-
debat, & opinabatur, credulitas autem, & opinio
25 excuſat in delictis, vt latè tradit Aym. conſil.88.
num.6.& maximè, vt pœna euitetur, & ſic nô ani
mo faciendi caualcatam, & coadunatam, nec ac-
clamãdi ad arma eo acceſſit ſolus, & ſaltim iſtud
depaſci nô tendebat ad id, quod ſequutum fuit,
nec ad acclamationem, quæ nec etiam illicita
26 fuiſſet, cum potuiſſet etiam gentes congrega-
re pro recuperandis bobus ablatis maximè incô-
tinenti ad Boſſ.de plur. violent.numero 9. Bald.
in cap.fin.de iuram.calum.num.6.Caſtren. in l.re
fectionis, num.4.ff.commun.præd. Cępoll. conſ.
4.num. 14.& 15. & in ſpecie Bart.in l.prohibitū,
h C.de iur.fiſc.lib.10. vbi exequenti [h] etiam reſiſti
27 poteſt, non tantum ſpolianti, & conuocare ami-
cos, & adiutorium, vt per acclamationem ſuccur
rite ſuccurrite, quando de facto procederetur per
eos, ad quod opinio, & credulitas Guidi per ſu-
pradicta ſufficiēs foret, & idem ſi dicti officiales,
ſeu exequutores incogniti forent, prout ex no-
cte intempeſta falli poterat Guidus in cognoſcē
do eripientes boues ſuos, & ideò inquit Bart. ibi-
i dem, quod debent portare inſignia [i] ne ignorã-
28 tia allegetur ad excuſationem, & ex his tollitur,
vt dicitur de bulla reſiſtentiæ exequutoribus fa-
ctę, quia habet locum in eo, qui cognoſcebat eos
pro officialibus, & exequutoribus, licet loqua-
tur dicta bulla de exequutoribus, & miniſtris Iu-
ſtitiæ, prout ex eius tenore apertè conſtat, & de
exercentibus cum iuriſdictione, & ideò ſunt etiã
excuſati ex præfatis accurrentes in eius præſidiū
fortuito.

Vndecimò ceſſare videntur omnes difficulta-
tes ex eo ſolo, quod boues adducti non erant de
territorio, & hominum Cantalupen. cum qui-
bus prætenditur cadere diſceptationem agrorū,
ſed de territorio Siliceñ, & Aſpereñ, cum quibus
29 non cadebat aliqua controuerſia, & ideò ceſſant
verba bullę, & diſpoſitio per iura vulgaria, & ad
K hunc effectum attenditur euentus [k] non autem
30 animus, qui non erat ad id, quod euenit ordina-
tus, quia non cogitabatur de bobus Siliceñ. &
Aſpereñ. etiam ſi eſſemus in prohibitis, quia po-
l tius ſumus inculpoſo, quàm in doloſo delicto,
& dolus præciſus ad ſequuta requiritur in ſtatu-
31 tis, ſeu conſtitutionibus, ad hoc, vt earum pęna
incurratur, ad quod ſufficit alleg. Cępoll. conſil.
m 33.de eo, qui cogitabat occidere [m] Sempronium,
& occidit Titium, vt non teneatur pœna delicti
32 ſed mitiori pro culpa, & ſic pecuniaria, & uoluit
latè Marſil.conſ.7.Anan.ante omnes in c. fin.de
maled.& Bonif.de inſult. & percuſ.& conſequen
ter ſumus in caſu omiſſo à conſtitutione præfa-
ta, qui de eius ſubſtantia dolum requirit, nec la-
ta etiam culpa ſufficit vt etiam Dec. conſilio 9.
tradit.

Et ex præfatis tollitur, quod dicitur de depo-
ſitionibus reuocatis, quia etiamſi teſtes redirent
ad primum dictum nihil magis efficerent, & tor-
tura non eſt indiſtinctè, & ſuperfluè inferenda,
33 ſed in ſubſidium tantum, & vbi aliud fieri non
poteſt, cum ſit remedium probationis extraordi-
narium

n narium ª ad Bartol. in l. 1. §. ſi quis dicatur ff. de quæſt. Rolan. eod. tit. 1. q. in fine. & Gandin. ibidem in princ. Aym. conſ. 35. num. 20. & eſt regulare in materia probatoria, l. approbatio, C. de approbat. cum ſimil. ad quod etiam optimè in facto reſpondetur.

Prout etiam reſpondetur benè ad id, quod allegatur contra Magnificum d. Marcum de conſilio dato dictis inquiſitis, & nihil probatur ſufficienter contra eum ex dicto Io. Baptiſtæ etiam ſi illud non reuocaſſet, quoniam contrarium deponunt alij nominati ab ipſo audiuiſſe verba cõſilij, ex quo ſolum probatur negatiua cũ veriſi-
34 militer fuiſſent dicta verba nota inquiſitis præſentibus, ſi dicta fuiſſent, maximè cum ſimus in re magni momenti, prout declarat poſt Felyn. Boſſ. de defenſ. reor. nu. 16. & maximè quia alio modo teſtes ſeriem facti narrant, ex qua affirmatiua diuerſa poſitione facti excluditur negatiua, prout declarat idem Felyn. in cap. cum Ioannes, colum. penul. de fid. inſtrum. & idem Boſſ. de falſ. num. 35. & propterea non eſt quærendum de tortura contra Ioan. Baptiſtam maximè reuocantẽ, cum conſtet de errore prædicta aliorum, & quia maior numerus attenditur ſecundum Boſſ. in d. tit. de falſ. & conſequenter nihil probaret contra
35 d. Marium, & tortura inferetur ſine cauſa, quod fieri non debet niſi neceſſario Bart. in d. l. 1. §. ſi quis dicatur in fine, & ibi pariter Marſil. in l. edictum, ff. de quæſt. LAVS DEO.

Reſponſum Proſperi Farinacij in eadem cauſa.

ADSIT DEVS. Præſentis cauſæ diſceptatio in duas partes diuidenda eſt, in prima erit diſcutiendum an, & qua pęna puniendi ſint Guidus, & alij Foranenſes, qui acclamando, & gentes conuocando boues repertos damnum dantes in Territorio Cantalupi, & iam à cuſtodibus damnorum datorum captos ex manibus eorundem cuſtodum eripuerunt, illos in eorum officio libera exequutione impediendo, & alias prout in proceſſu. In ſecunda erit videndum, an & qua alia pœna ſint plectẽdi ijdem forenſes, dum de mane ſequenti deliberatè, & cum armis inuaſerunt territorium Cantalupi, & animo prout dicunt tuendi eorum poſſeſſionem, prædam pluriũ animalium in eodem territorio fecerunt, illamq; ad Florani Caſtrum tranſportarunt.

Circa primum non eſt multum laborandum, quia pęna iam determinata apparet in Bulla Sãctiſſimi Domini Noſtri Sixti Quinti contra bãnitos, homicidas, &c. ſub verſ. Duces quoq;, &c. in illis verbis, vel etiam quoſcunque Iudices, miniſtros, aut exequutores iuſtitiæ in perquiſitione, capturæ vel abductione, ac omninò in eorum officij libera exequutione, ſiue in vrbe, ſiue extra, vbique locorum impediuerint; Negari enim non poteſt, quin cuſtodes damnorum datorum ſint iuſtitiæ miniſtri, & exequutores, quia omnis
36 iuris exequutor dicitur etiam exequutor iuſtitiæ, vt per Luc. de Pen. in l. neminem, colum. 1. in princ. ante nume. 1. ibi, & iuſtitiæ exequutiuum, C. de ſuſcep. præpoſ. & Anchar. lib. 10. & in fortioribus terminis voluit Bal. in l. 1. num. 15. verſicul. quæro, an talis, C. ſi non à competen. iudic. Ruin. conſ. 4. num. 13. verſ. & quilibet ſecundum eum, & num. 18. verſ. ſi id faciat, vt miniſter iuſtitiæ, volum. 5.

Nec etiam negari poteſt, quin ipſi impediuerint dictos Cuſtodes in eorum officij libera exequutione, quia dum ab eorum manibus, & poteſtate eripuerunt boues in exequutione captos, nõ ſolum dicuntur impediuiſſe exequutionem,
37 ſed etiam illam vetaſſe, & prohibuiſſe, quod plus eſt, cap. ex literis, de off. deleg. c. nouit, de iudic. & benè declarat Bald. in l. legis virtus, num. 6. in fine, ff. de legibus.

Nec debent excuſari ex eo, quod dicunt ſe putaſſe id ipſis, licuiſſe pro manutentione poſſeſſionis eorum Territorij. Primo quia res incontinẽti ablatas, incontinenti etiam, & per vim recuperare licet Boſſ. tit. de plurib. violent. nu. 9. Secundò quia exequutoribus iniuſtè exequentibus reſiſti poteſt Bartol. in l. prohibitum, C. de iur. fiſc. lib. 10. Tertio quia ſaltim hæc eorũ opinio, quod id ſibi licuerit, licet non licuerit debet à pęna excuſare Aym. conſ. 88. num. 6. cum alijs ex aduerſo allegatis. Decipiuntur enim Foranenſes, dum putant ſe eſſe in poſſeſſione illius Territorij, in quo capti fuerunt boues, cum vt mihi ſupponitur veritas ſit in cõtrarium, nec opinio, quod ita ſit ipſos excuſat, quia in ijs, quæ ſunt de ſe mala
38 à iure prohibita, & contra bonos mores, prout eſt exequutores, & miniſtros iuſtitiæ impedire, & vim illis facere cum armis, opinio non excuſat Anchar. conſ. 173. num. 6. Cephal. conſil. 35. nu. 15. ſeqq. & conſ. 64. nu. 20. volum. 1. Vulpell. de pace, quæſt. 48. num. 9. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1157. num. 25. ſeqq. Gabriel. concluſ. 8. num. 86. lib. 7. vbi in terminis loquitur in violentia facta cum armis.

Et dato ſine veri præiudicio, quod illud territorium eſſet Forani, & non Cantalupi, non per hoc erat Foraniẽſibus licitum animalia propria auctoritate ex manibus cuſtodũ eripere ſub prætextu, quod iniuſtè exequerentur licet forſan ſecus eſſet ex manibus priuatorum, prout loquitur Boſſ. ex aduerſo allegatus, quia ad hoc, vt ſit lici-
39 ta reſiſtentia officialibus iniuſtè exequentibus duo requiruntur; Primum vt notoriè conſtet de iniuſtitia exequutionis ſecundum Luc. de Penn. in d. l. prohibitum, num. 9. & 29. C. de iur. fiſc. Parid. de Put. in tract. ſindic. in verbo reſiſtentia, capit. 1. An ſi Iudex num. 2. verſ. & hoc cum certum eſt Socin. reg. 442. in 2. fallen. Mille. in prax. crim. fol. mihi 49. num. 22. & 36. Felyn. in c. ſi quando, num. 2. in 3. & 4. fallen. & ibidem Dec. nu. 8. ſeqq. de off. deleg. Marant. in ſua 1. diſput. num. 36. &
40 & 37. & num. 44. in fine. Secundò requiritur, vt alio modo ſuccurri non poſſit ei, contra quem ſit exequutio niſi reſiſtendo, l. addictos, & ibi precipuè Bald. in ſummar. C. de epiſc. audien. Pariſ. de Put. in d. c. 1. An ſi Iudex poſt num. 3. verſ. tamen quoad eum Mille. vbi ſupra fol. mihi 50. nu. 25. Marant. d. 1. diſputat. num. 13. & 14. Vnde ſi illud territorium erat Cantalupi, res eſt clara, quod non poſſunt Foranenſes reſiſtendo excuſari,

ſari, quod cuſtodes iniquè exequerentur, ſi verò poſſeſſio eiuſdem Territorij erat turbida, cũ ambo prætenderent ſe poſſidere, & tunc nec etiam poſſunt excuſari, cũ cũ non cõſtet notoriè de iniuſtitia exequutoris per præallegata, & quatenus etiam notoriè de hoc conſtaret, nec etiã illis erat licita reſiſtentia cum armis, & propria auctoritate, cum potuiſſent Iudicem ſuperiores etiã Principem adire intentare interdictum, vnde vi remedium l. ſi quis in tantam, & alia opportuna, ac ciuilia remedia, & vt ſupra dictum reſiſtentia in caſu iniuſtæ exequutionis eſt ſolũ permiſſa in ſubſidium, quando via iuris reſiſtenti ſuccurri non poterat, alias ſecus, quare nihil video, quod excuſet iſtos Foranenſes à pœna prædictæ bullæ in primo propoſito capite.

In ſecũdo verò capite res multò minorem habet difficultatẽ quia de directo intrat Bulla eiuſdem Sanctiſſimi Sixti Quinti edita de mẽſe Martij 1587. contra conuocantes ad arma, & inuadẽtes aliena territoria etiam ſub prætextu tuendæ,
41 vel recuperandæ poſſeſſionis, prout in caſu noſtro, in qua quidem Bulla tales inuaſores pœna criminis lęſæ maieſtatis, & tanquam Sanctę Romanæ eccleſiæ rebelles plectantur.

Nec obſtet, quod non ſit publicata in Caſtro Forani, & quod propterea non obliget ignorantes reſpectu pœnæ, quia ſtante decreto irritanti, de qua in Bulla, nulli dubium, quod ligat etiam ignorantes c. dudum, & in c. pen. de præben. in 6. cap. 1. §. adijciebat de conceſſ. præbend. eod. lib. gloſ. in cap. ſi eo tempore in verbo ignoranter de elect. in 6. Oſaſc. deciſ. Pedemont. 5. nu. 2. & hæc ſit prima reſponſio.

Secundò reſpondetur, quod inuadere aliena territoria, & ibidem prædam facere, & boues rapere, prout fecerunt Foranenſes nulli dubium,
42 quod etiam circumſcripta bulla à iure communi eſt prohibitioni, l. 2. §. homines, & §. ſi quis & per totum, ff. de vi bono. rapt. l. ſi quis ad ſe fundum, C. ad l. Iul. de vi publ. vel priua. cũ alijs, per Boſſ. in tit. de rapin. nu. 1. & ſeqq. & de plurib. violent. num. 1. quaſi ſubintrat concluſio, quod quando lex imponit nouam pęnam ſuper actu à lege an-
43 tiqua prohibito, tunc comprehendit etiam ignorantes ſecundum veriorem opinionem, quam à contrarijs defendit Dec. in c. 2. in 1. lectura, num. 35. de conſtit. & in communem dicit Capra concluſ. 5. num. 34.

Tertio reſpondetur, quod in Bulla, de qua agitur in verſ. volumus autem &c. expreſsè dicitur, quod ſi ea fuerit publicata in Vrbe ad Valuas Lateranenſes, Principis Apoſtolorum, & in Acie Campiflorũ afficiat indiſtrictu poſt quindecim dies, & alibi poſt triginta omnes, & quaſcunque perſonas non aliter, ac ſi illis perſonaliter intimata fuiſſet, & ſic ſecundum Bullam ſola publicatio facta in Vrbe videtur ſufficere, & hæc fieri poſſe
44 ab eadem Bulla dubitandum nõ eſt, vt per eundem Dec. in d. cap. 2. in 2. lect. num. 34. poſt gloſſ. in clem. 2. de hæret.

Quartò reſpondetur, quod quatenus velimus dicere Bullam requirere publicationem etiã extra Vrbem, prout videtur annuere, in verſ. ſed & quo facilius, &c. Non tamen eam requirit in omnibus Oppidis, & Caſtris, ſed tãtum in Oppidis, & Caſtris benè viſis Pręſidibus, & Gubernatoribus Prouinciarum, & Ciuitatum, prout cantant verba clara illius conſtitutionis, quare ſi præſidi illius Prouinciæ viſum fuit illam publicare in Ciuitate principali, & non in Oppido Forani, non per hoc in Oppido non publicato deſinit habere ſuas vires, quia in quo loco ſit facienda publicatio, vt afficiat ignorantiam prætendentes, Præſidis arbitrio remiſſum eſt, quare diſcedendum nõ
45 eſt à voluntate Pontificis, de cuius poteſtate dubitare eſſet ſacrilegium, l. 2. C. de crimin. ſacrileg.

Non obſtat ſecundò dum dicebatur, quod ex quo Bulla loquitur de cętibus, coadunatis armatis, caualcatis, & hominum copijs, non poſſit propterea applicari caſui noſtro, in quo nõ niſi quatuor homines interuenerunt. nam præterquam quod vt mihi ſupponitur in facto ex proceſſu apparet nouem homines interueniſſe in huiuſmodi facinore. Adhuc tamen dicitur, quod etiam quod ſi non plures fuiſſent, quàm quatuor, Bul-
46 la pœnę locum habet, quia in ea non ſolum puniuntur militum copias cogentes, armatorumq; manus, cætus, & conuentus facientes, & congregantes, ſed etiam conuocantes, & concitantes ad arma ſigillatim ſingulares perſonas publicè, aut priuatim palàm, vel occultè, hęc ſunt propria verba ipſius Bullæ, quæ cum clara ſint, & perſonarũ
47 ſingularitatem compręhendat, fruſtra de conſtituentis mente dubitari contingit l. continuus, §. cum ita, ff. de verb. obligat. l. ille, aut ille, §. cum in verbis, ff. de leg. 3. cum vulgaribus.

Nec minus obſtet tertio, dum cõſiderabatur, quod Bulla puniebat non omnes collectas, & armatas ſimpliciter, ſed tantum illicitas, & ad ma-
48 lum finem, & ſub ficto, & quæſito colore, ac prætextu tuẽdæ poſſeſſionis, quam quis verè, & realiter non habet, vnde ſecus, quãdo collecta eſt licita, & pro tuenda poſſeſſione, quàm quis verè, & realiter habet prout exaduerſu Foranẽſes prętendunt habere in territorio, de quo agitur. Hæc enim excuſatio prorſus colligitur ex claris, & apertis verbis ipſius Bullæ, dum valet illius pœnã habere locum, nec contrauenientes excuſari ex quauis cauſa etiam vrgentiſſima, & à iure, vel à cõſuetudine permiſſa etiam, quod prouocati, & laceſſiti fuerint, ac etiam pro tuenda, vel recuperanda eorum poſſeſſione, quæ verba adeò clara ſunt, vt diſputatione nõ indigeãt, & Bulla Paulo infrà ex caſibus à iure permiſſis non niſi tres tantum admittit, Primò contra latrones, graſſatores, & bannitos, Secundò in auxilium Curiæ, & Miniſtrorum Iuſtitię, Tertio ad tuẽda, & propugnanda loca maritima, ergo in cæteris Bullæ
49 prohibitio remanet firma, quia exceptio firmat regulam in caſibus non exceptuatis, l. nam quod liquidè, §. final. in 1. reſponſ. ff. de pœn. leg. & incluſio vnius eſt excluſio alterius, cap. nonne de præſumpt. cap. cum Prætor, in princ. ff. de iudic. cum ſimilibus.

Et ad abſurdum, ſeu inconueniens, quod ex aduerſo conſideratur, quod ſcilicet ſic intelligẽdo Bullam, datur occaſio vſurpãdi bona aliena, poſtquam eorum recuperatio nõ poteſt fieri armata manu, & propria auctoritate: benè reſpondet

det

det eadem Bulla, in verſ. quare monemus, &c. vbi in tali caſu admonet ſpoliatus ſuas prætenſiones in iudicium deducere, & non temere, & vi adhibita Ius ſibi dicere, & illis iam plura ſunt adinuenta à legibus remedia videlicet interdictum, vnde vi, vti poſſidetis, l. ſi quis in teſtamento l. extat quod met. cau. & alia plura per Menoch. cumulata in ſuis tract. de recuperan. retinen. vel adipiſc. poſſeſſ. quare nullum ſequitur abſurdum, & inconueniens ex bulla prædicta, ſed benè obuiatur pluribus ſcandalis, cędibus, & tumultis, qui exinde ſæpè oriri ſolent, vt in præfatione Bullæ benè exprimitur; Vnde dum Foranẽſes credunt ſe excuſari allegando quod id fecerunt animo tuendę eorum poſſeſſionis, tunc propriè incidunt in caſum bullæ, & hinc factũ extitit, quod ipſi poſtea hoc præcipuè animaduertẽtes examinati in Vrbe negarunt ſe id feciſſe pro tuenda eorum poſſeſſione, & ſic vt ſcriptum reperitur in examinibus eorum factis coram Commiſſario talia nunquam dixiſſe audacter affirmare contendunt, ſed talis negatio cum fuerint examinati coram Iudi-

50 ce, & Notario nihil ipſi prodeſt Clar. §. falſum, verſ. Pone teſtis in fine, Hier. de Monte q. 12. nu. 3. & 4. Maſcar. de probat. lib. 2. concl. 1094. nu. 11.

Minus obſtat quarto loco, quod Bulla in eius prohemio loquitur de inuaſione rerum ſtabiliũ, ergo non trahenda ad inuaſionem, & rapinã animalium, quia dum Foranenſes rapuerunt boues, vtique inuaſerũt territorium Cantalupi, & hoc ideò eo loci fecerunt, vt ſuos prætenſos limites,

51 & confines conſeruarent, quo caſu expreſsè loquitur Bulla, vt patet ibi ſub prætextu recuperãdæ, ſeu manutenendæ, aut adipiſcendę poſſeſſionis bonorum immobilium, finium, ſeu terminorum, & limitum, &c. Et dum Foranenſes ſic armati territorium Cantalupi ingredientes boues rapuerunt, tunc præcipuè inciderunt in caſum dictæ Bullæ in illis alijs verbis, Agros vaſtent, aliena rapient, & inuadant: Illud enim verbum rapere non poteſt verificari in ſtabilibus, ſed propriè in mobilibus, ac ſe mouentibus, prout ſunt

52 animalia.

Multo minus obſtat quinto dicere, quod Bulla non intrat, quia boues rapti non erant Cantalupi, quia ſatis eſt, quod non eſſent Foranenſium, & ſic erant alieni, vnde ſatis intrat Bulla, quæ loquitur contra rapientes aliena, & dum rapuerũt iſtos boues, qui ſtabant in territorio Cãtalupi, & erant eorum, qui in dicto territorio laborabant, ſatis inuaſerunt territorium, & agros Cantalupi, quare iterum intrat eadem Bulla, quæ etiam loquitur contra inuadentes agros, & territoria aliena.

Et demum, vt deſcendam ad D. Marcum non video quomodo ipſe poſſit effugere torturã ſtante depoſitione Io. Baptiſtæ contra ipſum depoponentis de auditu, dum Foranenſes ad ſic faciẽdum côuolebãt. Vnus enim teſtis immediatè ſu-

53 per delicto deponens inditium facit ad tortu-

o ram ° ſecundum communem, de qua per Anto. Gomez. variar. reſolut. tom. 3. cap. 13. de tortura reorum, num. 7. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 22. in princ. verſ. alia autem eſt glo. & in verſ. breuiter, tu dic Franc. Becc. conſ. 70. num. 12. Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 89. nu. 11. Maſcar. de probat. lib. 1. quæſt. 15. num. 12. & lib. 2. concl. 894. num. 5. Nec aliquid eſt dicere, quod Io. Baptiſta reuocauit dictum ſuum negans ſe ſic depoſuiſſe, vt ſcriptum reperitur, quia ad hoc iam ſupra fuit reſponſum, quod ipſi non creditur contra aſſertionem Iudicis, & Notarij.

Nec etiam eius dictum debilitatur ex eo, quod alij examinati dicunt ſe non audiuiſſe id, quod deponit Io. Baptiſta, quia aduertatur in facto, quod non omnes incedebant inſimul cum ipſo d. Marco, ſed vnus poſt alium, & longe vnus ab

54 alio ambulabat, ideò poteſt ſtare, quod vnus audiuerit, quod alter non audiuit Alexan. conſ. 43. num. 18. lib. 4. Hector. Egid. in tract. de teſtib. verbo teſtis auditum alienum deponens nu. 16. fol. 247. Quare & Foranenſes condemnandos in pęnam Bullarum Apoſtolicarum tanquàm reos læſæ Maieſtatis ex duplici capite, & d. Marcum fore torquendum de conſilio deſuper dato ex præmiſſis de iure poſſe concludi arbitror.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Reſponſum incerti ſcribentis in materia Bullæ, de qua in præcedentibus reſponſis.

ADSIT DEVS. Superioribus diebus decem, & ſeptẽ homines armati vocati à Præſide Montis Fortini iuſſu etiam Domini iter arripuerunt verſus Aprutium, vi bannitum, qui in illis finib. omnia côturbabant interficientes, ſed in reditu fuerũt capti in Caſtro Aſulæ ac ſi exules, & facinoroſi homines eſſent, non autem exequutores conſtitutionum emanatarum contra bannitos. Modo quæritur, an vltimo ſupplicio damnari poſſint vigore Bullę Sixti Quinti in ordin. 8. in 2. par. Bullarum incipientis, dum pro cõmuni, &c. quæ prohibet fieri armatas, cætus, & conuentus, &c. Ad quod negatiuè reſpondendũ eſſe moueor, quia licet congregationes, ſiue con-

55 uenticulæ ſint de iure prohibitæ, l. 1. ff. de colleg. illic. l. conuenticula, C. de epiſc. & cleric. c. 1. §. cõconuenticula, de pac. tenen. C. de his, qui ad eccleſ. confug. l. denunciamus, C. de Monopol. l. 1. 3. q. 4. cap. conſpiratores, 11. quęſt. 1. cap. coniurationum, 17. diſt. c. multis, de hęret. c. cum ex iniuncto in princ. & cap. excommunicamus, §. adijcimus de reſid. cap. cum I. & A. Luc. de Penn. in l. quemadmodum, C. de agricol. & cenſit. lib. 11. num. 197. Natt. conſ. 665. num. 2. verſic. pro quo facit volum. 4. Felyn. in cap. exhibita, num. 4. extra de iudi. Nihilominus vt illi, qui conuenticulas, vel congregationes faciunt puniri poſſint re-

56 quiritur dolus, l. 1. ff. de dol. Alex. l. 1. num. 5. C. ex quib. cauſ. infam. irrog. & eſt communis opinio, vt teſtatur Alciat. conſ. 6. num. 18. lib. 7. Iaſ. in l. 1. §. quod Prætor, num. 3. ff. ne quis eum, qui in ius vocat. Plot. etiam de communi teſtatur l. ſi quando, num. 765. C. vnde vi. & in caſu noſtro non adeſt dolus niſi bonus, cum iſti carcerati in-

57 tenderent bannitos, atque hoſtes Reipublicæ de medio tollere, quod legibus exigitur, vt fiat, vt

eſt

eſt tex.in terminis d.l.1. §.non fuit autem, &c.ff.
de dol. Petr. de Anchar. in cap. conſtitutionem,
num.4.de verb.ſignif. in 6. Stephan. de Feder. in
tract.de interpretat.iur.par.1.nu.52.

Quinimò etiam ſi vnio facta eſſet cum dolo,
nihilominus delicto non ſequuto nõ eſſet locus
exequutioni pœnæ Boſſ. de crimin. læſæ Maieſt.
num.29.& ſeq.

Et quod ſtante conſtitutione, ne fiant vnio-
nes, conuenticulæ, &c. quod nihilominus liceat
illas facere in perniciem malefactorum hominũ
58 abſque incurſu pęnarum in ea contentarum ha-
bemus in terminis conſilia grauiſſimorũ Docto-
rum, qui ſunt omnino videndi Bald. conſ.319.&
262. Decretum Domini, &c. volum.2. Graue.cõ-
ſil.4.num.15. Menoch.conſ.28.nu.12.vol.1. Ro-
land. à Valle conſ.17.num.32.vol.3. Corn. conſ.
216.vol.3. Bertazz.conſ.crim.77.nu.12.& ſeq.&
59 ſufficit, quod ſaltim cauſa ſit colorata, vel quod
quis habuerit iuſtam cauſam credendi Bertazz.
conſ.192.nu.8.& ibi Addent.

Et tantò magis licuit iſtis carceratis armatã,
& conuenticulam facere ad eſtirpationem banni
torum, poſtquã habemus conſtitutiones, & ban-
nimenta, quæ quidem præmio alliciunt ad illos
occidendos, quæ quidem conſtitutiones, ſeu ſta-
60 tuta ſunt fauorabilia Reipublicæ, & bonum pu-
p blicum reſpiciunt, [p] l.2. vbi Bart. & Docto. C.
quaad.lic.ſine iud.ſe vindic. Iaſ.conſ.233.col.pe-
nul.lib.1.& in l. vbi pactum, nu.16. C.de tranſac.
Dec.& recentiores in c.quæ in ecclcſiarũ, nu.54.
de conſtit.& idem conſ.327.nu.3.in fi. Clar.in §.
homicidium, verſ.plerumque etiam vt dixi, &c.

Et bannitum occidens zelo iuſtitiæ, non ſolũ
61 eſt tutus in conſcientia, ſed meritum acquirit, [q]
q vt dicitur de iudice, qui iuſtitiam, & bonum pu-
blicum præoculis habens hoc genus hominum è
medio tollit c. pro humani de homicid. in 6. Sil-
ueſt.in ſumm.in verbo aſſaſſinus, num.3. Iaſ.d.l.
vbi pactum, eod.num.16. Dec.in d.c.quæ in eccle
ſiarum, nu.55. Alberic.in tract. ſtatut.par.4.q.19.
D.Thom.2.2.q.64.art.2.& 3.

Prętereà bulla Sixti Quinti, cum tollat defen-
ſionem rerum ſuarum, prohibendo, ne quis iure
62 ſua defendat ſtatuit expreſsè contra tex.in l.vim
vi, ff.de iuſt.& iur. vbi Bar. Iaſ. & indifferẽter Do
ctores omnes, & l.ſi vim, §.ad ianuam, ff.quod vi,
aut clã l.de pupillo, §.meminiſſe, ff.de nou.oper.
63 nũciat. Dum enim infertur ius turbatiuũ, quod
liceat ſe defendere Bart. l.1.§.hoc interdicto, nu.
2.& 3.ff. de itinere, actuque priuato. l.1.§.uim, ff.
de vi, & vi armata, cap. olim extra de reſtitu. ſpo-
liat. Carrer.in pract.crimin.§.circa quartum, nu-
64 me.19. pág.168. Imò pro defenſione rerum licet
conuocare amicos, & vicinos Bartol. in l. deuo-
tum, C. de metaticis, & Epidem.lib.12. & l.pro-
hibitum, C.de iure fiſci, lib.10. Hippol. ſing.456.
Alexand.in conſil.119.num.5.volum.7.item ex-
65 pulſus de poſſeſſione poteſt incontinenti acce-
dere ad illam armis recuperandam, l.3.§.cum igi-
tur, ff.de vi, & vi armata, l.ſi quis ad ſe defenden-
dum, ff.ad l. Iul. de vi publ. Alexand.in Apoſtill.
ad Bartol. in l.ſi quis io tantam, C. vnde vi, So-
cin. Senior conſil.122. colum.2. volum.4. Aret.
in §.recuperandæ, nume.2.inſtitut. de interdict.
vbi dicit incontinenti facere etiam ſi quis ſtete-
rit per decem annos, dummodo fuerit intentus
præparationi annorum Boſſ.tit.de pluribus vio-
66 lent. nu.7. Quinimò pro defenſione dignitatis,
vel officij etiam ex interuallo vi mediante poteſt
recuperare, quod fuit indiſcrimen poſitum Bart.
in repet.l.1.num.6. C. vnde vi, per text.in l.item
apud Labeonem, in §.afficitur ff.de iniur. Et ideò
cum iſta Bulla ſit contra ius commune, & potiſ-
ſimum prohibeat, ne poſſeſſiones accipiantur, re-
tineantur, vel recuperentur manu armatorum,
quod etſi verbis amplioribus declaret, nullo mo-
67 do tamen eſt extendenda, ſed tantũmodo in ex-
preſſis, vel ſimilibus caſibus intelligenda text.&
ibi gloſ. Authen. quas actiones, C.de ſacroſanct.
eccleſ. vbi Bart. nu.8. Bald. & alijs Doct.in l.illã,
vbi Caſtren. Alex.& alij C.de collat. Dec.in cap.
tranſlata, in 2.lect.nu.10.de conſtit. Bart.in l.Cę-
ſar C.de vecti. Gabriel. conſ. 17. num.1.& ſeq.&
conſ.180.nu.7. Alber.in l.ſi quis non dicam rape
re, nu.2.& 24.C.de epiſ.& cleric. Socin.iun.conſ.
16.num.4.& 30.num.26.volum.1. Pariſ. conſ.69.
nu.175.& ſeq.vol.3. Crauett. conſ.173. nu. 13.&
conſ.176.num.2. LAVS DEO.

Reſponſum alterius incerti ſcribentis in materia eiuſdem Bullæ Sanctiſſimo datum.

ADSIT DEVS. Quæritur, an conſti-
tutio Fęlicis recordationis Sixti Quinti
contrafacientes caualcatas intelligatur reſtricta
ad eum caſum tantum, quo Duces, Barones, &
aliæ perſonæ in ea nominatim expreſsè conuo-
cant ad arma, & congregant gentes ad effectum
adipiſcendi, vel recuperandi poſſeſſionem, vel ge
neraliter locum habeat in quibuſcunque congre
gationibus ab eiſdẽ factis ad alios effectus, & in
ſpecie ad perſequendos, & inſultandos inimicos;.
Cui quidem quæſtioni vt reſpõdeam, à S.V. quæ
habet omnia iura in ſcrinio pectoris, c.1.de con-
68 ſtit.lib.6. & l.omnium, C.de teſtam. requiſitus,
cum rationes, quæ hincinde conſiderari poterãt
huc, & illuc animum meum impellerẽt diu, mul-
tumq; cogitaui in quam ſentẽtiam ire deberem.
Prima nempè cõſideratione generaliter videba-
tur intelligẽda conſtitutio, Primò quia initium
generaliter loquitur, vt in quibuſcunq; Prouin-
cijs, & locis Romanæ eccleſię ſubiectis armorum
ſtrepitus conquieſcat, atque facinoroſorum ho-
69 minum audacia compreſſa ſecuritas perpetuò cõ
ſeruetur, igitur generaliter debet intelligi l. regu
la §.ſi quis ius ignorans ibi initium cõſtitutionis
demonſtrat cum ſeq. ff.de iur.& fact.ignor. Nam
70 ex prooemio colligitur cauſa finalis, & conſtitu-
tio extenditur, reſtringitur, & declaratur l. 1. in
princ. ff.ad Maced.& l.vlt.ff.de hære.inſti. & Bar.
vtrobiq; Bald.conſ.51.nu.7.lib.5. Ang. conſ.67.
nu.1. Anch.conſ. 199. nu.1. Io.de Ana.int.conſ.
Paul.Caſtr.conſ.261.nu.2.lib.2. Roma.conſ.16.
nu.4. Alex.conſ.7.nu.5.lib.2.& conſ.134. nu.25.
lib.6. Soc.Sen.conſ.67.nu.10.& 12.lib.1.& Dec.
conſ.640. nu. 13.& plerique alij neque vnquam
intelligitur reiecta huiuſmodi interpretatio, quę

ex proœmio colligitur Pariſ.conſ.69.nu.16.lib.4.

Secundò etiam perpendebam, quod in eodem proœmio in verſic. cum igitur ibi omnino abolere nitimur, cōſtitutio vult omnino prauos abuſus abolere, ergo in omnibus caſibus, in quibus talis abuſus colligendi armatos homines irrepſit
71 locum habere debet, quia ſentētia legis maximè ſpectanda eſt l.nominis, & rei §. verbum ex lege, ff.de verb. ſignif. l. ſcire oportet, §.aliud, ff.de excuſ.tutor.l.non dubium, C.de legi.

Tertiò conſiderabam, quod in verſ. Nos attendentes conſtitutio diſponit, ne poſthac quiſque eorum, de quibus ſpecialem fecit mētionem propter prædictas, vel alias etiam vrgentiſſimas cauſas etiam à conſuetudine permiſſas, etiamſi ab alijs fuerit prouocatus aduerſus huiuſmodi manifeſtas iniurias debeat proſilire, &c. ergò omnes
72 caſus complectitur, neque ſalua ratione recti ſermonis videtur poſſe reſtringi l.in fraudem, §. vlt. ff.de mil.teſt.l.1.§.& generaliter, de lega.præſtan. coniuncta l. Plautius de aur. & argent. lega.& in dubio melius etiam eſt verbis conſtitutionis in-
73 ſeruire, l.1.§.ſi is, qui nauem, ff. de exerc. action. quam legem omnes aſſeſſores præoculis habere debent, vt inquit Bald.in cap.ſignificante, num. 6.de appell.

Quartò etiam cogitabam, quod hæc conſtitutio in §. exterum ſubiungit interdum aliquā vrgere occaſionem armatos homines colligēdi, idque in caſibus infraſcriptis permittit, cui conſequens eſt, vt in caſibus non expreſſis generalis prohibitio locum habeat. Nam exceptio confir-
74 mat regulam in caſibus ſpecialiter non exceptis, l.nam quod liquidè, §.penul.ff.de pœ.lega.l.quæſitum, §.idem reſpondit domo inſtituta, & ibi notat glo.in verbo non poteſt, de fund.inſtruct. Oldr. conſ.95.nu.2.& conſ.133.nu.1. in fine, Rom. conſ.271.num.3.Fely.in c. quoniam frequenter in princ. vt lit.non conteſt.

Quintò hæc etiam ſententia cōfirmatur, quia in §. ſed & ſi quis ſubiungit conſtitutio, quod ſi quis alius caſus inciderit, qui ſimiliter armorum auxilium depoſcere videatur, quamprimum ſint conſulendi Romani Pontifices, ſeu eorum Magiſtratus, à quibus ſubſidiū, aut licentia ſuper præmiſſis impetretur, ita vt tales armorum collectas de alicuius ex ſuperioribus prędictis permiſſu, vel auctoritate factas fuiſſe manifeſtè conſtet. Ex quibus verbis colligitur armatorum hominum præſidium ab hominibus priuatis implorare abſque permiſſu ſuperiorū eſſe omnino interdictū, & conſequenter conſtitutionem non eſſe reſtrictam ad cauſam poſſeſſionis, ſed generaliter eſſe intelligendam.

Neque videtur obſtare, quod hæc conſtitutio pœnam imponat, quia ex hoc ſolo non poteſt dici odioſa, ſi in principali diſpoſitione ſit fauora-
75 bilis, licet quoad pœnam ſit rigoroſa Bal.in l.ab exequutione, num.23.quorum appell.non recip. Nam principali propoſitum inſpicitur Bald. cōſil.14.de verbor.ſignif. Riminal. & Franc.in cap. ſciant cuncti, in fine, de elect.lib.6. Anchar.conſ. 112.num.4.& 6.Roman.in l.in teſtamento, nu. 6.verſic.volens, C.de teſtamen.mili.& conſ.238. num.2. Alciat.conſil.10.num.11.lib.2. Tiraquel. in præfat.de vtroque retract.num.56.& §.1.gl.9.
76 num.232. & quidem fauorabilis eſt conſtitutio, quæ principaliter inducta eſt propter publicam vtilitatem, l.hoc modo in fi. de cond.& demonſt. Gozzad.conſ.5.nu.5.in fi.& 6.Craue. conſ.294. num.8.verſ.Primum, & prætetea quamuis diſpoſitio ſit odioſa, non tamen vſque adeò debet re-
77 ſtringi, vt à propria verborum ſignificatione ſit recedendum, cap. ad audientiam, & ibi Abb. nu. 1. de decim. l.cum lege, & ibi Aretin.ff.de teſtam. Dec. conſ.5. num.4. & conſil.534. nu.5. Crauet. conſ.118.num.12.

Neque videtur refragari, quod cōſtitutio ſpecialiter loquatur, quando quis armatos homines conuocauerit pro retinenda, adipiſcenda, vel recuperāda poſſeſſione, quia hoc exempli cauſa di-
78 ctum poteſt intelligi, quo caſu lex non debet reſtringi l.1.§.quod vulgo de vi, & vi armat. l.damni infecti, ſtipulatio pertinet ad finem, ff.de dam. infect. l. regula, §. & licet, ff. de iur.& fact.ignor. Bald. in l. 1. circa princ. de iuſt. & iur. Seuer.in l. omnes populi, nu.122.in fine, & d. tit. nam in §. Nos attendentes diſponendo generaliter ait minimè ferendum eſſe, vt quis temerè, vel vi adhibita ius ſibi dicat, & ideò hoc generaliter eſt intelli-
79 gendum, nec debet reſtringi, niſi alia ſit diſpoſitio, per quam reſtringi poſſit Imol.in l. ſi mihi, & tibi, §.ſi ſtipulatus, & ibidem Alexand.num.3. de verb.oblig.

Sextò prohibet conſtitutio, ne quis præſumat violenter, aut de facto ſub prætextu retinendæ, & tuendæ poſſeſſionis recuperatæ, vel adeptæ, vel alio quocunque quæſito colore, vel ingenio militum copias cogere, vel tumultuoſas collectas, vel caualcatas facere, igitur generalis eſt prohibitio non reſtricta ad caſum adipiſcendę tuendæ, vel recuperandæ poſſeſſionis, nam illud ver-
80 bum quocunque eſt vniuerſale, nec reſtringitur, ſed potius extenditur l. ait Diuus, ff.de iur.fiſci, Dec.conſ.599.nu.2. Soc.Iun. conſ.38.nu.1.& 2. lib.3.& copioſè Tiraq.de retract.lignag.§.1.gl.7. num.20.cum ſeqq.

Septimò plurimum mihi videbatur vrgere, nā ſi conſtitutio prohibet armatos homines cōgregare ad effectum etiam retinendæ, vel confeſtim
81 recuperandæ poſſeſſionis, quod à iure ſpecialiter permiſſum eſt, l.3.§.cum igitur, & l. qui poſſeſſionem de vi, & vi arm. ea nimirum ratione, quæ in conſtitutione expreſſa eſt, ait armorum ſtrepitus cōquieſcat, & facinoroſorum hominum audacia compreſſa ſecuritas, & tranquillitas in locis Romanæ eccleſiæ ſubiectis perpetuò conſeruetur, multo magis intelligitur voluiſſe prohiberi ar-
82 matos homines colligere ad proſequendos, vel inſultandos inimicos, quod à iure etiam cōmuni ſpecialiter prohibetur l. 1. in princ. & §. 1. ff.ad l. Cor.de ſicar.l.is qui cum telo, C.eod.tit.§.itē lex inſtit.de publ.iud.neq; enim priuatis hominibus
83 cōceditur alicui vim inferre, ne ſit occaſio maioris tumultus faciendi l.nullus, C. de iudi.l.extat, ff.quod met.cauſ.l.nō eſt ſingulis, ff.de reg.iur.& hoc quidem in hac etiā conſtitutione ſpecialiter prohibetur in §. nos attendentes in illis verbis, ideoq; minimè ferendū, vt quis temerè, vel vi adhibita ius ſibi dicat, ſed magis talē improbitatē,

& audaciam, legum ſeueritate, & grauioribus pęnis propoſitis compeſcendam, & coercendam eſſe cenſemus, itaque iſte abuſus tanquàm magis dānabilis multò magis ex verbis, & ſententia hu
84 ius conſtitutionis debet coerceri, nam hoc argumentum ſi de quo minus ergo & de quo magis receptiſſimum eſt auth. multo magis de ſacroſ. eccl. & de epiſ. & cler. & l. vni in fine, de rei vxor. actio. l. ex diuerſo, §. ſocero, & l. ſed etſi ff. ſolu. matrim. l. ſi patroni, §. ſi fideicommiſſariam, verſic. quod fortius, ff. ad Trebell. Oldrad. in conſil. 268. nu. 5. Rom. in authen. præterea, num. 5. vnde vir, & vx. qui loquitur de extenſione legis nouiſſimæ, & Aret. in l. qui pignoris, nu. 3. ff. de acquir. poſſ. & hoc quidem argumentum locum habet etiam in
85 materia odioſa, cap. illorum de ſent. excom. l. nec in ea, §. ſed qui ff. ad l. Iul. de adult. & l. ſed ſciendum, ff. ad l. Pompe. de parricid. l. in ſuis de libe. & poſthum. Felyn. in c. translato, num. 19. ad finem verſ. quod fortè de conſtit. Dec. conſ. 333. nu. 4. verſ. ſecunda iſta concluſio Crauett. conſil. 425. num. 11. & alibi ſępè, & propterea cum eadem ratio, quæ ſcripta eſt, & adhuc maior in hoc caſu locum habeat conſtitutio non dicitur extendi, ſed
86 enucleari, l. ſi poſtulauerit, §. ſed ſi negauit, ff. de adult. l. his ſolis ibi tacitè etiā cautum putamus de reuoc. donat. Oldr. conſ. 185. in fine, Bald. in l. de quibus, nu. 35. in verſ. item nota. ff. de leg. vbi loquitur de pœnali conſtitutione idem Bald. de naut. fęn. Anchar. in conſ. 304. nu. 4. Paul. Caſtr. in conſ. 472. num. 3. lib. 1. & in conſ. 83. nu. 1. ad finem, & 2. lib. 2. Ioan. de Anan. inter conſ. eiuſdem Pauli Caſtr. in conſil. 267. num. 2. & 3. eod. lib. 2. Curt. ſen. conſ. 80. num. 2. Dec. conſil. 284. colum. 2. verſ. & cum iſta ratio, & conſil. 372. nu. 2. Iaſ. in l. in eum, num. 3. ff. de in ius vocan. & in authen. quas actiones, nume. 17. cum ſeqq. de ſacroſanct. eccleſ. Rip. in l. vlt. nume. 143. de reuoc. donat. Tiraquel. de legibus connub. gloſſ. 3. nume. 23. Crauett. conſil. 183. colum. 2. & conſil. 56. num. 7.

Octauò, & vltimo hæc interpretatio magis etiam videtur recipienda, quia præcludit viam ad delicta committenda, quod publicam reſpicit
87 vtilitatem, c. vt famæ, de ſent. excom. l. ita vulneratus, ff. ad l. Aquil. coniuncta l. hoc modo in fin. & ibi not. Bar. & Bal. de condit. & demonſtrat. & hunc tex. meliorem de iure dicit Iaſ. in l. qui ſi patris, num. 56. verſ. alibi, C. vnde liber. quod tradit etiam Bartol. in l. 2. §. exercitus, ff. de his qui not. infa. & in l. quemadmodū, C. de agricol. & cenſ. lib. 11. Alex. in conſ. 57. num. 5. lib. 6. & conſ. 171. nu. 6. lib. 7. Dec. conſ. 372. nu. 8. Gozza. cōſ. 5. nu. 5. in fin. & 6. Crauet. conſ. 294. nu. 8. verſ. Primū.

Neque ad rem pertinet, quod hæc conſtitutio
88 dura videatur, quia poſtquàm eſt edita debet obſeruari, l. proſpexit qui, & à quibus Bal. in l. acceptam, num. 38. C. de vſur. Socin. ſenior conſil. 4. num. 2. lib. 1. & luit maximum etiam vitium contineret, tamen antequàm corrigitur eſſet ſeruanda, vt colligitur ex l. maximum vitium de liber. præter. Bal. conſ. 473. nu. 1. lib. 5.

Sed quamuis hæ rationes videantur eſſe probabiles, ego tamen contrariam ſententiam tanquam benigniorem magis puto eſſe amplectendam, quod imò hæc conſtitutio debeat reſtringi ad eum caſum, quo retinendę, adipiſcendæ, ſeu recuperandæ poſſeſſionis gratia, vel ob finium cōtrouerſiam armati homines colliguntur, quia in
89 re dubia benigniorem ſententiam ſequi non minus iuſtum, quàm tutū eſt l. proximè paulò poſt princ. de ijs, quæ in teſtam. delen. & ambiguas, & diuerſis legum interpretationibus titubātes cauſas benignè, atque naturalis viris moderamine temperare optima ratione Iuſtinianus cōſtituit in l. non ſine ratione de bon. quæ liber.

Primò igitur conſidero principale propoſitū
90 legiſlatoris vtique diligenter obſeruandum eſſe l. non putauit ad finem ibi prętoris propoſitum, ff. de bono. poſſeſſ. contra tab. & l. ſi emancipato ibi, quia prætoris propoſitum, eſt de leg. præſt. l. ſi quis nec cauſam, ff. ſi cert. peta. principale autem propoſitam huius conſtitutionis eſt, vt illū abuſum, qui eſt maximè damnabilis omnino tollat, quando ſcilicet Barones, & alij nominatim expreſſi ſub prætextu recuperandæ, ſeu manutenēdæ, aut adipiſcendæ poſſeſſionis bonorum immobilium, finium, ſeu terminorum, & limitum territorij, vel agrorum ad arma populos conuocare armatorum hominum copias cogere non dubitant, vt euidenter expreſſum eſt in §. cum igitur, Neque enim oneris huius conſtitutionis eſt omnes omnino armatorum hominum collectas his pęnis propoſitis corrigere, ſed eum tantum abuſum, qui eſt maximè damnabilis radicitus euellere. Proindè illico ſubiungit diſpoſitionem, in verſ. Nos attendentes, in quo ait minimè ferendum eſſe, vt quis temere, vel vi adhibita ius ſibi dicat, & ideò talem improbitatem, & audaciam grauioribus pœnis propoſitis coercendam conſtituit. Pondero enim illud verbum talem, quod
91 quidem reſtringitur ad ſupraſcriptam qualitatem Franc. in cap. 2. de tempo. ordinan. lib. 6. Bal. conſil. 284. num. 2. & conſil. 285. verſic. opinio, vnde prohibet vniuerſis, ne quis præſumat violenter, aut de facto ſub prætextu retinendæ, aut tuendæ poſſeſſionis recuperatæ, vel adeptæ militum copias cogere, vel ſingulares perſonas ad arma conuocare, ergo ad alios caſus non debet extendi, quia non eſt ſuperſtitioſis adinuētioni-
92 bus inducendū, quod legibus non inuenitur expreſſum c. inter corporalia transl. prælat. Rom. in l. ſi cum dotem, §. ſi maritus, nu. 26. ff. ſolu. matri. Nam contenti eſſe debemus verbis ſtatutorum,
93 præſertim in odioſis, & pœnalibus Bald. in rubr. de poſtul. prælat. nu. 11. & plerique alij.

Secundò conſidero, quod in eod. §. Nos attēdentes videtur ſe reſtringere, quando quis propter prædictas, vel alias etiam vrgentiores cauſas etiam à conſuetudine permiſſas aduerſus huiuſmodi iniurias, aut recuperandæ, vel adipiſcendę, vel retinendæ poſſeſſionis, uel alio quouis prætextu, aut quæſito colore, vel ingenio præſumat militū copias cogere, vel ad arma conuocare, ergo præſupponitur aliqua veriſimilis cōtrouerſia poſſeſſionis, vel finium, vt ſub eo prætextu id factum poſſit intelligi, nam illa quidem dictio huiuſmodi habeat relationem ad ea, quæ ſunt ex-
94 preſſa cap. ſi Abbatem, §. huiuſmodi cum gloſſ. in verſic. huiuſmodi eod. tit. & c. 2. & ibi Gemin. num. 3.

num.3.vt lit.pend.lib.6. & præſuppoſitam debet verificari, vt paulò poſt ſubijciam.

Tertiò hanc eandem ſententiam confirmo ex ſeq. verſ. quare his præſentibus, in quo admonet etiam Duces, & reliquos, qui ſuper poſſeſſione, ſeu quaſi, aut ſuper finibus, aut alijs huiuſmodi rebus aliquas inter ſe lites, vel controuerſias habent, vt ſi illas amicabiliter componere, vel ſuper eis tranſigere commodè nequeant eaſdem in iudicium deducant, vel perſequantur, & donec illæ definiantur æquo animo ferant: ex quibus verbis manifeſtè colligitur reſtringendam eſſe totã illam conſtitutionem ad collectionem armatorum hominum factam ſub quocunque prætextu adipiſcendæ, tuendæ, vel recuperandæ poſſeſſionis, vel finium.

Quartò conſidero, quod huiuſmodi conſtitutio eſt admodum dura, quia prohibet armatorum hominum collectionem etiamſi fiat ob cauſas vrgentiſſimas à iure permiſſas, veluti ſi quis fuerit prouocatus, quo caſu vim vi repellere, &
95 iniuriam propulſare, omnes leges, omniaq; iura permittunt cap. ſignificauit, in fine, de homicid. leg. vt vim de iuſtit. & iur. leg. ſcientiam, §. qui cum aliter ad leg. Aquil. & in ſpecie nos etiam
96 poſſe eum, qui cum armis venit armis repellere, & non ſolum reſiſtere, & tueri poſſeſſionem ſed confeſtim etiam cum armis eam recuperare, caſus eſt expreſſus in l.3.§.cum igitur de vi, & vi armat. igitur hæc conſtitutio quantum fieri poteſt reſtringi debet.

Quintò etiam conſidero, quod dum conſtituit contra principales auctores, & particulariter delinquentes tãquam criminis læſæ Maieſtatis procedendum eſſe ſubiungit etiam, & nihilominus omnem, & quamcũque poſſeſſionem, ſeu quaſi ſic contra præſentem conſtitutionem apprehenſam nullius eſſe roboris, & momenti, igitur ſi hoc præſuppoſitum verificari non poſſit eius diſpoſitio ceſſat, nam ſimili modo ſi ſtatutũ dicat, quod turbans aliquem in poſſeſſione tali pœna puniatur, & reſtituat poſſeſſionem nõ habet locum niſi in eo caſu, quo reſtitutio poſſeſ-
97 ſionis fieri poſſit, ſicuti ſtatutum præſupponit gloſſ. in l.mancipia, & ibi Fulgoſ. & Salycet. nume.3.C.de ſeru.fugit. Roman. in ſingul.186.incip. ſtatutum Socin. Sen.conſil.119.num.31. libro 4.Dec.conſil.201.num.2.Ruin.conſil.55.in fine lib.3.& in conſil.87.nu.5.verſ. alia etiam ratione lib.4.& in conſ.83.num.5.lib.5. Socin. Iunior conſil.154.nume.22. libro 3.Natta in conſil.343. nume.2.& communem hanc opinionem dicit Curt. Iun.conſ.76.num.3.& ſequitur conſil.182.num.2.

Sextò hæc conſtitutio multò magis debet reſtringi, quia continet odium irrationabile, nam in §. quod ſi quis & in §. Ducatus verò imponit pœnam grauiſſimam, quæ pro nephario crimine læſæ Maieſtatis irrogatur, nam filios etiam, & deſcendentes, & familiam ab vniuerſo ſtatu eccleſiaſtico perpetui exilij pœna coercet, eoſque ad omnes dignitatis gradus inhabiles reddit, & bonorum omnium tam allodialium, quàm feudalium publicationem ipſo iure, & ſine vlla declaratione inducit, & Cameræ Apoſtolicę adſcribit, iniquum eſt autem alterius odio alium præ-
98 grauari, cap.ſi compromiſſarius, §.pono de elect. cap.non debet de regul.iuris lib.6.l.ſi quis in ſuo §.legis de inoffic.teſtamen.neque enim debet no-
99 cere factum alterius ei, qui nihil fecit leg. de pupillo, §. plurium, ff. de oper.nou. nunciat.neque puniendus eſt is, qui neque dolum, neque culpã
100 admiſit, quia pœna ſuos tenet auctores l.ſancimus, C. de pęn. neque etiam filius debet portare iniquitatem patris, ſed anima, quæ peccauerit ipſa morietur Ezechiel.cap.18.& cap.ſi habes, 24. quæſt.3. eodem titu. ne filius pro patre, & ſtatu-
101 tum, quod eſt contrarium naturali æquitati di-
102 citur irrationabile Aretin. conſil.92.nu.2.igitur tale odium eſt maximè reſtringendum Bart. in l.1.ff.de verbor.ſignif.& in l.ſi quis in tantam, num.3.C.vnde vi, Bald.in l.ſi ita de iniuſt.teſt.& in l.ſi captiui, nume.7. de epiſcop. & cleric. Iaſ.in l.ſi quis id quod colum. 2. verſic.item vbi tractatur de odio, ff.de iuriſdict. omn.iud.& in conſil. 106.colum.1.verſ.pro iſta parte lib.4.Dec.in cõſil.64.num.2.& 3. Ruin.conſ.103.num.14.lib.3. Ripa in l.vltima, num.141.de reuoc.donat. & latè cumulat Pariſ.conſil.64.nume.176.cum ſeqq. libro 3.& tale ſtatutum eſſe contra ius Diuinum tradit Bald.in rub.res int.alios act.num.6.in fin. & Salyc.num.4.

Ex his ergo apparet hanc conſtitutionem eſſe non modo contra ius ciuile, & Canonicum, ſed etiam contra ius naturale, & diuinũ, & ideò tanquam correctoriam, & pęnalem, & odioſam odio
103 irrationabili quoad fieri poteſt eſſe reſtringendam. Nam ſimili modo in locis proximè citatis reſtringitur l.quiſquis, C.ad l.Iul.Maieſtatis quę pro vero non confecto crimine læſæ Maieſtatis parentum eorum etiam filios coercet, & hęc quidem conſtitutio adhuc eſt magis odioſa, & correctoria, quia conſtituit ex eo ſolo, quod quis cõuocat homines ad arma in caſibus à iure ſpecialiter permiſſis pro tuenda ſcilicet, vel cõfeſtim recuperanda poſſeſſione teneri eum, & filios, & deſcendentes hoc crimine læſæ Maieſtatis, neq; diſpoſitio d.l.quiſquis, C.ad l.Iul.Maieſtatis dum loquitur de filijs puniendis in omnibus Capitibus criminis læſæ Maieſtatis locum habet, ſed ſo-
104 lum contra Principem, & Conſiliarios, qui ſedent ad latus ipſius Principis verè crimen læſæ Maieſtatis committitur Soc.Sen.cõſ.275.nu.3. lib.2.Ruin.conſ.3.nu.12.lib.5. Bero.conſ.65.nu. 140.& nu.155.lib.1. Caputaq. deciſ.295.par.2. vnde ſi illa conſtitutio tanquàm odioſa, & rigoris plena reſtringitur, multò magis hæc reſtringi debet, quia decernit filios, & deſcendentes, & totam familiam tanquam reos criminis læſæ Maieſtatis grauiſſima pęna ipſo iure coerceri, ẽtſi contra hoĩes priuatos ꝓ tuenda ſua poſſeſſione in caſu ſpecialiter à iure permiſſo hoc factum fuerit.

Quin etiam Alciat.conſ.19.num.14.& 15.lib. 9.putat d.l. quiſquis, C.ad l.Iul.Maieſtatis, quæ filios ex crimine patris coercet in foro conſciẽtię
105 non valere, & peccare eum, qui eã obſeruat per c.lege & c.cõſtitutiones 10.diſt. ſequitur Rolan. conſ.74.num.21.lib.3. licet ipſe hoc dictum attribuat Angel.in l.fallaciter, C.de abſol. qui tamen ſolum, dicit eam legẽ de cõſuetudine nõ ſeruari,

ſed

ſed quod cōſtitutio contra naturalem iuſtitiam
non valeat,tenet etiam Anchar. conſ. 298.nu.4.
in fine,& Soc.iun.conſil.101. num.10.lib.2. Igi-
tur multò facilius verba huius cōſtitutionis etſi
non patiantur debent moderari, l.quamuis,ff.de
in ius vocan. l. penul. §.videamus verſ.& hoc fit,
ff.de bon. poſſ. cont. tab.nam ſtatutum quod eſt
107 odioſiſſimum ſic debet intelligi, & reſtringi, vt
ſufficiat,ſi vel minimum operetur l. ſi quando,in
princ.C.de inoff.teſt. Oldr.conſ.150. nu.3.Bald.
108 conſ.226.nu.2. in fine,lib.5.qui dicit ſtatutum
iniquum , & contra naturalem rationem, aut nō
valere,aut ſanè eſſe intelligendum mediante na-
turali ratione,& quod ſtatutum ſit reſtringendū
& ſatis ſit,ſi quid minimū operetur ſcribit Corn.
conſ.11.nu.8.& conſ.35.nu.4. lib.1.Soc.Sen.in
l.ſi filius ad finem de vulg.ſub. Soc.Iun.cōſ.131.
nu.48.lib.1.Crauet.conſ.223.nu.5.& in reſponſ.
pro genero,num.73.cum ſeqq.

His autem explicitis rationibus tanquàm fir-
miſſimis iactis fundamentis non obſtant iura ſu-
perius pro contraria opinione allegata , quia ex
ſupradictis facilè ſubuerti poſſunt,nam quod pri
mo dicebam conſtitutionē generaliter eſſe intel-
ligēdam, qua initium eſt generale d. l. regula,§.ſi
109 quis ius ignorans cū ſeq.ff.de iur.& fact.ignor.
habet locum , quando initium legis eſt generale
per modum regulæ, & ex ea infertur ad ſpeciē di-
uerſum eſt,quando poſt principium generale lex
non procedit inferendo,ſed declarando mentem
ſuam,in quibus caſibus loquatur, vt in caſu pro-
110 poſito,tunc enim præcedentia per ſequentia de
clarantur l.ſi ſeruus plurium, §.vlt.de leg.1.& ita
intelligit Imol.in l.ſi ita quis §.ea lege,nu.9.in fi.
de verb.obli.nam ratio generalis præfationis de-
111 bet intelligi reſpectiuè ad qualitates expreſſas
in ſeq.diſpoſitione, quæ ſi non concurrant ratio
non poteſt adaptari,l.1.§.occiſorum, cum ſeq.ff.
ad Syllan.l.quod conſtitutum , ff.de mil. teſtam.
Bal.in l.j.in princ.de orig.iur.Purp.conſ.388.nu.
5.Sarn.in reg.de anna.poſſeſſ.q.1.num.1.& 7.ad.
112 finē , vnde ſi principium eſt generale, & poſtea
ſequitur ſpecies reſtricta,ſpecies reſtringit genus
Bald.conſ.358.num.2.lib.1.

Secundò non obſtat,quod hæc conſtitutio in
eodem proœmio , verſ.cum igitur, vult omnino
prauos vſus abolere , quia dici non poteſt, quod
perſonas in ea expreſſas voluerit omnes abuſus
tollere, ſed eos tantum , de quibus ſpecialiter lo-
quitur , quia ſtatutum maximè odioſum, pœna-
113 le, & correctorium debet reſtringi ad cauſam,
propter quam conditum eſt Bald. in l.3. §.ex hoc
edicto,ff.naut.caup.ſtab.Bal.& Salic. in l. vlt.C.
ad Maced.Alex.conſ.208.nu.10. lib.2. vel etiam
debet intelligi de his, quæ ſunt eiuſdem generis
Oldrad.conſil. 297. num.5.Ruin. conſ.68.num.
11.lib.4.Crauet. conſ.236.num.6. & 7.& conſil.
373.num.47. Decian. conſil.16.nu.32.lib.1.Ri-
minal.Iun.conſil.328. nume. 30. cum ſeqq.& in
dubio accipienda eſt etiam illa interpretatio per
114 quam ſtatutum reſtringatur,& ad ius commu-
ne reducatur præſertim quando continet ius ir-
regulare,& anomalum Bal. in conſ.495. in prin.
lib.1.Butr.conſ.72. num.2.Paul. Caſtr.conſilio
291.lib.2. Ioan. de Anan.conſ.72. num.2. Aret.
in l.more,num.4.ad finem de acq.hæred.Decian.
conſ.54.num.27.lib.j.

Tertiò ſimiliter non obſtat, quod conſtitutio
in verſ.Nos attendentes diſponit,ne quis debeat
etiā ſi fuerit prouocatus aduerſus manifeſtas in-
iurias proſilire , quia reſpondeo,quod cōſtitutio
ſe reſtringit ad huiuſmodi iniurias recuperandæ,
vel adipiſcendæ poſſeſſionis ſeu quaſi domino-
rum,feudorum,prędiorū,finium,limitum,& ter-
minorum , & quomodocūque bonorum, & ideò
ſufficit , quo ſpecialiter expreſſit , quia in his ma-
ius periculum ſubeſſe videtur, & vbi periculū ma
115 ius intenditur,magis eſt conſulendum c. vbi pe
riculum,in princ. de elect. lib.6. l.j.§.ſed etſi quis
ff.de Carb. edic. & l.4.in fi. ff.ad Velle. Aret.in l.
1.num.7.ad finem , verſ.non obſtat textus ff.ſo-
116 lut.matrim. Vnde etiam lex in dubio debet tra
hi ad caſum magis neceſſarium Bal. conſ.35. nu.
2.verſ.ſed lex in dubio lib.2.

Quartò non obſtat,quod conſtitutio in §.ex-
terum excipit aliquos caſus , & exceptio confir-
met regulam in caſibus non exceptis,quia reſpō-
deo , quod licet exceptio confirmet regulam, nō
tamen eam longius producit,vt faciat ſub ea cō-
117 prehendi caſus,qui de ſui natura non continē-
tur Bal.per illum tex. in l.generali, §.vxori,nu.3.
vſufr. legat. & in l. Lucius Titius, §. pluribus,in
fine,ff.ad Trebell. Paul.Caſtr.conſ.406. num.4.
lib.j.& conſ.257.num.5.lib.2.Alexand. conſ.39.
39.num.10.ad fin.lib.4.& conſ.106.num.4. verſ.
ſolum lib.5.& conſ.65.nu.9.lib.7.Soc.Sen. conſ.
47.num.3.lib.j. Dec.conſ.40.num.4.& conſ.44.
eodem num.4.Felyn.in c.nonnulli,§. ſunt & alij
num.43.ad fi.de reſcript.

Quintò ſimiliter non obſtat , quod conſtitu-
tio in §. ſed & ſi quis vult,quod in caſibus,in qui
bus vſus armorum requiritur à Romanis Ponti-
ficibus , qui pro tempore erunt , & eorum Magi-
ſtratibus licentia petatur , quia ex hoc nō ſequi-
tur , vt in omnibus omninò caſibus , ſi licentia
non fuerit petita crimen læſæ Maieſtatis com-
118 mittatur,ſed ius commune ſeruandum eſt , ſic
enim debet intelligi conſtitutio , vt ius commu-
ne minus corrigatur quàm fieri poſſit cap. cum
dilectus de conſuetud. & ſuperius dictum eſt , ſi
autem licentia petatur , tunc nulla omnino pœ-
na locum habere poteſt l. Gracchus , C.ad l. Iul.
de adulter.

Sextò non obſtat, quod conſtitutio prohibet
non ſolum ſub prætextu retinendæ, & tuendæ
poſſeſſionis recuperatæ, vel adeptæ, ſed etiam
alio quouis quæſito colore,vel ingenio militum
copias cogere , quia licet illud verbum quocun-
que ſit vniuerſale,tamen ex illa dictione alio po-
teſt reſtringi, vt de ſimili intelligatur veluti pro-
pter finium controuerſiam , vt in eadem conſti-
119 tutione expreſſum eſt , nam illa dictio, alio, de
ſimili intelligitur leg. ſi fugitiui,cum gloſſ. com-
muniter recepta , C. de ſeruis fugit. Bald. conſil.
395. nume.7. libro 2. Anchaian. conſil. 361.nu-
me. 3. Alexand. conſil. 1. nume. 12. lib. 4. Cor-
ne.conſil.245. nume. 12.lib.1.Socin. Sen.conſil.
104.num.1.lib.3.Felyn.in cap. ſedes, num.40.de
reſcript. Ruin. conſil. 10. nume. 12.lib. 1. Socin.
Iun.conſil.160.nume.13. lib. 2. quod locum ha-

 bet

bet etiam ſi hæc dictio, alio, coniuncta ſit cũ hoc
120 verbo quæcunque Iaſ. in l. ſi vnus in princ. nu. 9. & 10. ff. de pact. quod ſaltim recipiendum eſt, quando agitur de odio reſtringendo, vel de di-
121 ſpoſitione legis, licet aliud poſſit dici de diſpoſitione hominis, vt declarat Socin. Sen. in conſ. 110. in fine, lib. 3. & Ruin. in d. conſ. 10. num. 12. lib. 1. & in conſ. 73. nu. 20. lib. 3.

Septimò non obſtat, quod ſi conſtitutio prohibet armatos homines congregare propter retinendum, aut illico recuperandam poſſeſſionem, multò magis videatur prohibuiſſe ad perſequendos, & inſultãdos inimicos, quia primum puto
122 poſſe reſponderi, quod non ſemper extenditur diſpoſitio ducto argumento à maiori ratione l. ſi pupillorum, §. 1. ff. de reb. cor. quam l. notat Aret. in l. 2. in princ. colum. 1. de verbo. oblig. vnde eleganter conſuluit Ioan. de Ana. in conſ. 2. quod licet hoſpes teneatur ex delicto famuli commiſſo in rebus receptis, non tamen poſſit conueniri ex delicto eiuſdem famuli commiſſo in perſonã, quamuis ratio edicti locum habeat, vt excludatur occaſio delinquendi, & iniuria perſonalis ſit maior pecuniaria, l. ſeruorum, ff. de pœn. Quare cum hæc conſtitutio anguſtiſſimam recipiat interpretationem, vt ſuperius demonſtratum eſt, hoc argumentum locum non habet, nam ſtatutum, quod eſt correctorium iuris communis non
123 poteſt extendi etiam ex identitate, vel maioritate rationis, vt eſt communis opinio Alexan. in auth. quod ſine, num. 3. in fine, de teſta. & in authen. licet, num. 4. & in auth. ex cauſa, nu. 5. & 6. de lib. preterquam etiam communem atteſtatur, & ſequitur Fab. de Pep. in auth. præterea, nu. 31. vnde vir, & vxor, & Curt. iun. in conſ. 6. num. 13. & hanc ſententiam communem, & indubitatam profitetur Soc. Iun. in conſ. 331. num. 26. & 27. lib. 1. & cõmunem dicit, & ſequitur etiam Plot. inter conſil. ad vlt. volunt. conſ. 168. num. 38. & ſequitur Iaſ. conſil. 4. num. 11. lib. 1. Neque enim attenditur ratio conſtitutionis, ſed caſus formaliter expreſſus, Tiraq. qui multos auctores congerit in l. ſi vnquam in verſ. libertis, num. 2. & 4. de reuoc. donat.

Sed quia in hoc ſimplici articulo plerique diſſentiunt, & variæ ſunt Doctorum opiniones. Secundò reſpondeo, quod lex pęnalis ſimul, & cor-
124 rectoria non poteſt extendi etiamſi habeat expreſſam rationem, quamuis ſi eſſet ſolum pœnalis, vel correctoria extenderetur tex. eſt ſingul. in clem. 2. cum gloſſ. in verbo in eiſdem de ætat. & qualit. quam allegat Rom. in auth. ſimiliter, nu. 104. verſ. nec obſtat glo. ibi item non obſtat ad l. Falc. Anto. de Butr. in c. vlt. num. 58. verſ. prædicta confirmat de conſuet. & Alexan. in l. ſi conſtante in princ. num. 5. verſ. hoc tamen intelligi debet & ibidem Ioan. Crot. in 1. lect. num. 49. ff. ſolut. matrim. Seuer. in l. omnes populi, nu. 122. verſ. 7. & ibidem Ioan. Crot. num. 105. de iuſt. & iur. Ruin. in conſ. 112. num. 18. lib. 2. & conſil. 3. num. 13. lib. 5. & conſ. 143. nu. 9. in fine, cum ſeq. eod. lib. 5. Ioan. Crot. in l. Gallus, §. & quid ſi tantum eod. num. 49. de libe. & poſthum. & in l. 1. in princ. num. 41. de verb. oblig. Caſſad. deciſ. 3. nu. 8. de teſtam. Crauet. in conſ. 723. num. 2. verſ. vſque adeò, & Rolan. in conſ. 27. num. 19. & 21. in fin. lib. 1. Hæc autem conſtitutio non ſolum eſt pœnalis, ſed etiam correctoria, ergò extendi non debet; Quod multo magis eſt etiam recipiendũ,
125 quia hæc conſtitutio continet odium irrationabile, quia eſt contra ius diuinum, & humanũ, quo caſu nullo modo extenſio permittitur Soc. Sen. conſ. 30. num. 20. cum ſeqq. & maximè, nu. 23. lib. 1. & Crauet. d. conſ. 723. num. 2. & conſil. 972. num. 42. Item multò magis hoc eſt recipiendum, quia inducit priuationem ipſo iure, quo ca-
126 ſu extenſio eſt prohibita Io. Andr. in cap. odia, num. 12. de reg. iur. lib. 6. in Mercur. & ſequitur Bald. in l. de quibus, num. 35. ibi nota tamen, ff. de legib. Tiraq. qui alios conſonantes refert in l. ſi vnquam, in verſic. reuertatur num. 248. de reuocan. donat.

Præterea extenſio poſſet admitti, ſi ij tantum, qui homines armatos ad perſequendos, & inſultandos inimicos congregarunt reatu criminis læſæ Maieſtatis, & pœnis huius conſtitutionis tenerentur, ſed quia filij, & deſcendentes cum tota familia eiſdem pœnis ſubijciuntur quantum fieri poteſt debet reſtringi, & moderari Ruin. conſ. 60. num. 11. verſ. non obſtat lib. 5. & ſuperius la-
127 tè oſtendi, nam ſanctius eſt nocentes etiam abſolui, quàm innocentes condemari l. abſentem, ff. de pœn. quanquàm in hoc caſu auctores ſeditionis à iure communi puniantur, vt paulò poſt ſubijciam. Hoc amplius ſi huiuſmodi extenſio admittatur, vt conſtitutio locum habeat etiam in congregationibus factis ad perſequendos, & inſultandos inimicos, neceſſe eſt etiam dicere, & cõfiteri, quod locum habere debeat etiam ſi huiuſmodi congregationes armatorum hominum
128 factę fuerint ad iniurias manifeſtas propulſandas, quia niſi reſtringatur ad cauſam retinendæ, adipiſcendæ, vel recuperandæ poſſeſſionis in eadem conſtitutione, in verſ. Nos attendentes hoc diſertis verbis fuit expreſſum, vbi etiamſi ab alijs prouocati, & laceſſiti fuerint, &c. quod ſanè abſurdum, & irrationabile eſt, nam vt quis poſſit ſe tueri, & vim vi repellere iure naturali, & diuino, canonico, & ciuili permiſſum eſt c. ſignificauit in fine de homicid. cum alijs ſuperius citatis.

Tertiò, & vltimo reſpõdeo eandem rationem in caſu propoſito non ſubeſſe, nam ideò conſtitutio prohibet armatos homines congregari ſub prætextu retinendæ, vel recuperandæ poſſeſſionis, quia hoc à iure communi ſpecialiter eſt permiſſum, & tamen ex hoc plura facinora, & ſeditionum tumultus oriri ſolent, vt in conſtitutione fuit expreſſum. At ſi quis ad perſequendos, &
129 inſultandos inimicos coegerit homines armatos proculdubio lege Cornelia de ſicar. condemnatur d. l. is, qui cum telo, C. ad l. Cornel. de ſic. &
130 qui auctores ſeditionis, & tumultus fiunt populo concitato ſatis, ſuperq́ue puniuntur, quia pro qualitate dignitatis, aut in furcam tollũtur, aut beſtijs ſubijciuntur, aut in inſulam deportãtur l. ſi quis aliquid la ſeconda, §. auctores, ff. de pœn. Vnde quia facilius poteſt contingere, vt quis ſub pretextu retinendæ, vel confeſtim recuperandæ poſſeſſionis homines armatos conuocet, quia nulla pœna reperitur impoſita ſpeciali-

ter

ter ab hac conſtitutione prohibere, argum. l. ſed ſi ego in fi.ff.ad Velleian. vbi dicitur, quod ſenatus mulieri, quæ ſe pro alio obligat ſuccurrere voluit non donanti, quia facilius ſe mulier obligat, quàm alicui donat, nam vbi maius periculum intenditur plenius eſt conſulendum, vt ſuperius dictum eſt: Quare in hoc caſu, quo quis inimicos cum hominibus armatis perſequitur, & aggreditur, ceſſat conſtitutio, quia facinus delinquentis non remanet impunitum, ſed grauiſſimè à iure cõmuni coercetur licet lege Iulia Maieſtatis, nõ
131 teneatur niſi milites ſollicitauerit, concitaueritvè, quo ſeditio, tumultusvè aduerſus Rempublicam fiat, vt dicitur in l. 1. in fi.ff.ad l. Iul. Maieſtatis, quando autem ratio ſcripta ſuadet extenſionem, & alia ratio, quæ non eſt ſcripta eam excludit, tunc extenſio non debet admitti Ioan. Crot. in l. ſi conſtante, in 1. lect. num. 49. in fine, ff. ſolut. matrim.

Octauò, & vltimo non obſtat, quod ratione publicæ vtilitatis hæc conſtitutio interpretatione debeat potius, quàm reſtringi d. l. hoc modo de condit. & demonſtr. quia quando conſtitutio
132 eſt pœnalis regulariter reſtringitur c. ſtatutum de elect. lib. 6. l. interpretatione, & l. ſi præſens, ff. de pœn. & tradit Alexan. in conſ. 113. num. 2. lib. 2. & Ruin. in conſ. 143. num. 9. in fin. cum ſeq. lib. 5. quòd multò magis locum habet quando conſtitutio non ſolum eſt pœnalis, ſed etiam correctoria, & continet odium irrationabile, vt ſuperius dictum eſt; Neque etiã omnino ſequitur ſtatutum conditum eſt propter publicam vtilitatẽ, ergo eſt fauorabile, quia præſcriptio longiſſimi
133 temporis inducta eſt etiam propter publicã vtilitatem, & tamen conſtat eam eſſe odioſam, l. vltima, in fine de anna. except. & ſimiliter Maced. Senat. Conſul. eſt inductum propter publicam vtilitatem, l. 1. in princ. ff. ad Maced. & tamen illud eſt odioſum, l. qui exceptionem, ff. de condit. in-
134 deb. Imò omnis etiam receſſus à iure communi dicitur odioſus, & reſtringi debet c. 1. de ſil. preſtit. lib. 6. Rom. conſ. 448. nu. 2. Corn. conſ. 216. num. 8. lib. 1. & conſ. 80. num. 6. lib. 3. Crauet. cõſ. 170. nume. 3. & conſ. 646. nume. 2. & conſil. 173. nume. 3. in fine. Et quamuis propter publicam vtilitatem ſit edita hæc conſtitutio, tamen debet reſtringi, ne quis indebitè diſpendium patiatur,
135 ſic enim interpretari generalia verba ſtatutorũ eſt ſanctum, & æquum, vt inquit Anchar. conſil. 207. num. 10. circa med. & hoc poſt gloſſ. ſcribit Bar. in l. vlt. §. in computatione, num. 8. C. de iur. delib. & in l. omnes populi, num. 51. verſ. primo caſu de iuſt. & iur. Ang. conſ. 6. in fine, & conſ. 68. num. 1. Anchar. in conſ. 400. num. 4. & conſ. 241. num. 1. Imol. in l. ſi verò, §. de viro, num. 10. verſ. Item videtur ff. ſolut. matrimo. Abb. in conſ. 19. num. 1. lib. 1. & communem dicit Alex. in conſil. 50. num. 12. lib. 1. & ſequitur in conſ. 106. nu. 24. lib. 3. Dec. conſ. 356. num. 4. verſ. non obſtat, & conſ. 445. num. 50. qui dicunt hoc habere locum etiamſi per hanc interpretationem ſtatutum ſuperfluum redderetur.

Neque etiam refragatur, quod dictum eſt legẽ quamuis curam debere obſeruari. l. proſpexit, qui & à quibus, qui id locum habet, quãdo loquitur
136 in ſpecie, vel indiuiduo, aliud eſt, ſi generaliter loquatur, quia reſtringi debet, vt reſpondet Io. Crot. in l. 1. num. 3. de leg. 1. quod ego confirmo, quia ſtatutum ciuili modo, & ſecundum æquita-
137 tem debet intelligi, etiamſi præcisè loquatur l. ſi cui, & ibi notat Bald. in 2. lect. ff. de ſeruit. l. ſeruum Stichum, §. ſequitur, & ibi poſt Raph. Cuman. not. Iaſ. not. 3. dicens illum textum eſſe meliorem de iure, addo etiam l. ſed & aliam, ibi, iuſta interpretatione, ff. de conſti, pecun. quam adhoc propoſitum adducit Afflic. in cap. 1. §. veſtigalia, num. 134. quæ ſint regal. idemque ſcribit Bald. in l. 1. num. 80. in fi. & ſeq. C. qui accuſ. poſſ. & Roman. in conſ. 90. num. 4. Alex. in conſ. 83. num. 5. & conſ. 144. nume. 7. lib. 2. ſic enim ſtatutum de-
138 bet interpretari, vt non poſſit à ſapiente reprehẽdi, l. Saluius Ariſto. de lega. præſta. l. ſi ita quis, ff. de ędil. edict. Bald. conſ. 91. num. 2. lib. 4. Corn. conſ. 11. num. 6. lib. 1. Soc. Sen. conſ. 84. nu. 5. lib. 1. Socin. Iun. conſ. 1. num. 128. lib. 1. & conſ. 10. lib. 4. quod eo facilius eſt recipiendum, quia qui
139 ſtatutum iniquum tranſgreditur non vituperatur, vt notat Bald. in l. 1. num. 2. C. de Monopol. & quia ratio naturalis eſt potentiſſima in ſta
140 tutorum interpretatione idem Bald. in c. 1. §. opinioni, num. 3. C. de pact. conſt. & ideò verba
141 ſtatutorum debent reduci ad intellectum naturalis æquitatis, quæ vulgò magis placet, idẽ Bal. in conſ. 456. num. 1. verſ. octauo, & verſ. Decimo, lib. 2. Io. de Anan. in conſ. 72. ad finem. Atque ex his omnibus ſaluo iudicio S. V. ego magis puto hanc cõſtitutionem benigna interpretatione reſtringendam eſſe ad collectionem armatorũ hominum factam cauſa adipiſcendæ, retinendæ, vel recuperandæ poſſeſſionis, vel ob finium controuerſiam, quam generaliter intelligendam.

LAVS DEO.

Et ita vt ſupra per Doctiſſimum iſtum Virum fuit reſpõſum, fuit etiam per Sanctiſſimum Clementem Octauum reſolutum, & propterea carcerati prædicti fuerunt ex gratia liberati, & excarcerati.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Publicatio*. Regulariter niſi lex, ſeu conſtitutio publicetur non ligat ſubditos tex. eſt in l. fin. §. fin. vbi præcipuè Bald. C. de caduc. tollen. & tex. in l. fin. vbi gl. & Bart. ff. de decret. ab ordinar. facien. & not. in c. vt animarum de conſtit. lib. 6. Rolan. conſ. 8. num. 28. volum. 3. & conſil. 99. num. 4. volum. 2. Grat. conſ. 49. num. 33. vol. 2. Plot. in l. ſi quando, §. 52. num. 12. C. vnde vi. alias num. 858. Burſat. conſ. 200. nu. 102. & ſeqq. lib. 2. vbi de communi, & plures adducit concordantes. Verum ampliationes, & limitationes huius regulæ, & de modo faciendi publicationem, vide eundem Bald. vbi ſupra, & in tract. ſtatut. verbo publicare, pag. mihi 137. Duen. reg. 129. in 1. ampliat. Alexan. conſ. 89. circa fin. volum. 3. & conſil. 12. lib. 7. eundem Plot. in d. l. ſi quando, §. 52. num. 12. Rimin. Sen. conſ. 9. num. 19. & ſeqq. lib. 1. Rolan. conſ. 99. nu. 38. volum. 2. & conſ. 8.

num. 23.& ſeqq.volum. 3. Grat. reſponſ. 49.nu. 37.Soc.iun.conſ.30.num.11.& 15.part.1.Ceph. conſ.35.num.48.volum.1.Burſat.conſ.300.nu. 302.& ſeq.lib.2.Gabr.cōcl.3.lib.6.tit.de clauſul. num.45.Rot.diuer.deciſ.578.num.3.par.1.

b *Menſium*. Lex ſeu conſtitutio etiam publicata non ligat niſi poſt duos menſes text. eſt in authen.factæ nouæ cōſtitutiones, &c. Verum quia hæc concluſio patitur multas limitationes, ideò quando vera ſit, & quando non vide Doctor. in clem.2.verbo ex tunc de hæret.Franc. in cap.hoc conſultiſſimo, §. contractus, in fin. de reb.eccleſ. non alien. Felyn.in cap.2.num.7. col.4. in princ. & ibidem num.8. de conſtit. verſ. & poſito. Dec. ibidem,num.37.Capra d.concluſ.5. num.18.Rimin.Sen.conſ.9.nu.22.lib. 1. Ceph. conſ.35.nu. 47.volum.1. Menoch. de arbitr. quæſt.caſu 185. num.5.& plurib.ſeqq.

c *Ignorantes*. Statutum ſiue conſtitutio regulariter non ligat ignorantes. Verum, quia hæc regulā habet multas ampliationes,& limitationes, ideò ad eorum cognitionem, & materiam, vide eoſdem Felyn.d.cap.2. de conſtit. per tot. Duen. reg.129. Capra concluſ.5.num.19.& ſeqq. Pedemont. deciſ.5.num.2. & 8.& deciſ.71. num. 1. & ſeqq. & num.23.& plurib.ſeqq.Plot.d.§.52.aliàs num.332.& 858.C. vnde vi,Blanch.in pract.crimin.pag.mihi 816.colum.2.nu.22.Grat. reſpon. 49.num.34.& ſeqq. volum. 2. Rot.diuerſ.in nouiſſ.deciſ.578.nu.3.par.1.Gabr.tit. de clauſ.concluſ.3.num.1.& pluribus ſeqq.Menoch.de arbit. quæſt.caſu 186.nu.10.

d *Forma*. Formę omiſſio quando vitiet actum, quandove ſit præciſè ſeruanda, & quando non materia eſt practicabilis, & ſæpiſſimè per conſulentes agitata,ideò ad eius cognitionē, vide tex. in l.cum hi,§.prętor,ff.de tranſac. & in l.Męuius, & in l.qui hæredi,ff.de condit & demonſtr.Bald. in l.ordo,colum.2.C.de exequut.rei Iaſ.in l.1.nume.10.ff.de lib.& poſthum.Felyn.in cap.cum dilecta,6. colum. verſ. de formæ obſeruantia de reſcript.Gram.deciſ.79. num.11.& 14. Aym.conſ. 93.num.7.Bero.q.24. num.1. Marant.in Specul. tit.de ordin.iudic.par.2.num.22. 25. & 26.Pedemont. deciſ.92.num.15. & deciſ.128.num.16. & deciſ.163.num.4.& ſeqq.& deciſ. 169.nu.5.Marian.conſ.15. viſis prædictis, colum. 14. & ſeqq. Natt.conſ.430.num.18.volum.2.Rolan. conſil. 81.num.25.26.39.40.& 52.volum.1. & conſ.43. num.13.16.27.39.40.42.lib.2. & conſ.73.nu.40. eod.lib.2.& conſ.30.num.2.volum.3.& conſ.55. num.26.eod.volum.3.& conſ.72.num.54.d.vol. 3.& conſ.60.num.24. & 25. volum. 4. Diaz reg. 27.& reg.298. & 650. Dec.conſ.532. num.5.Pariſ.conſ.19.num.289.volum.2.& conſ.9. num.8. volum.3.& conſ.97.nu.2.eod. volum. 3. & conſ. 100.num.3. volum.2. & conſ. 20. num.16.& 17. & conſ.65.num.4. & ſeqq. volum.4. Scarlett.inter conſ.crimin.diuerſ.in magnis conſ.118.num. 11.volum.1.Emilia.conſ.64. per tot. Neuizzan. conſ.2.num.30.Soc.Iun.conſ.37.nu.14. & ſeqq. par.2.Tiraq.de retract.par.1.§.1.gl.21.num.10.& §.37.glo.2.num.29.& par.2. §.4.gl.6.num.31.& ſeqq.& de legib.connub.pag.mihi 474. num.26. & pag.510.num. 188. & in tract. de iudic.de reb. exig.pag.32.verſ.2.eſt textus. Silua. conſ.40.nu. 17. Cephal. conſ.35. num.46. Sarmien.Selectar. interpret. lib.2. cap. 1. in diſcurſu præſertim, nu. 12.& ſeqq. Menoch. de arbitr. quæſt.q.40.nu.6. & caſu 237.nu. 34. Anchar.q.11.num. 24. & 26. lib.2.& q.56. num.5. & 6.eod. lib.Brunor.à Sole in ſuo conſ.crim. num. 30. Virg.Boccac.in conſtit.March.glo.6.num.159.& plurib.ſeqq. Apud quos Doctores reperies etiam, & an quando,& per quæ verba dicatur in lege, ſeu ſtatuto inducta forma.

e *Congregatione*. In hoc reſponſo tractatur materia conuenticulę,quę quando licita ſit,& quādo non,quādo punibilis ſit, & quādo non, quot homines faciant cōuenticulas, & generaliter de tota materia vltra hic allegatos remitto lectorē ad tex.in l.conuenticulam,C.de epiſ.& cler. Bal. conſ.319.lib.2.Marant.in Spec.par.6. in princip. rubr.de inquiſit. num.129. & ſeqq. vbi etiam recenſet varias pœnas conuenticulæ Aym.conſ.4. num.14.& ſeqq. Felyn. in cap. exhibita de iudic. Alex.conſ.225.lib.2.Iaſ.conſ.20. & conſ. 86.lib. 3.Corn.conſ.199.lib.4.& conſ.216.lib.3.Boſſ.in tit.de crim.læſ.maieſt. num. 21. & ſeqq. & in tit. de vnio.num.1.& 2.Rolan.conſ.17.nu.32. lib.3. Oſaſc.conſ.65.nu.47.Plot.conſ.crim. diuerſ.cōſ. 131.num.21.& in fin.lib.1.Pariſ.conſ.171. nu.9. & 10.lib.4.Bonacoſſ.quæſt.crimin.verbo cōgregatio Fabian.de Mont.Leon.in ſua prax.fol.mihi 273.num.834.& ſeqq.Bertaz. conſ.57. nu.17. & conſ.77.num. 12. & ſeqq.& conſ. 192. num.8. & ſeqq.& ibi in addit.litera B. & conſ.146.num. 28.& ſeqq.lib.1.Vulpell.conſ.96.lib.2. Menoch. conſ.28.num.12.lib.j. & conſ.175.num. 7. lib.2. Decian.lib.7.cap.19. rub. de ſeditioſ.num. 48.& ſeqq.par.2.Maſcar.de prob.concl.450.lib.1.

f *Repetita*. Qualitas in vna parte orationis appoſita in diſpoſitione legis, ſtatuti,ſeu hominis, an & quādo cenſeatur repetita in alia vide Imol. concluſ.5.lib.2. pag. mihi 373. deciſ. Pedem.68. num. 10.& ſeqq.Cephal.conſ.67.num. 16.conſi. 68.num.16.& ſeqq.& conſ.140.num.19.& ſeqq. & num.25.volum.j.& conſ.138. num.50.Anch. q.7.num.13.2.par. vbi quod qualitas adiecta vni capitulo non cenſetur repetita in alio, quando vnum, quodq; capitulum habet orationem perfectā, & vide etiam Menoch. de præſumpt.lib.2. concl.6.per tot.

g *Vniuerſalia*. Licet vulgo dici ſoleat,quod verba vniuerſalia ſunt vniuerſaliter, & generaliter intelligenda, & hæc regula pluribus modis per Doctores amplietur, habet tamen etiam plures notabiles declarationes, & limitationes, de quibus lectorem remitto ad tex.in l.j.§. quod autē, ff. de aleator. & in l. in perſonam ſeruilem, ff. de reg.iur.& in l.à procuratore,C.mand.& in l.cum fideicommiſſ.§. cum Pollidius, ff.de vſur.l. cum vinum,C.de fideicom.& in l.inquiſitio,C.de ſolut.& in tex.in cap.ſi Romanorum,§.dicendo vero,19.diſtinct.c.ſolitæ,de maiorit.& obed. glo. & ibi Bart.in l.ſi pluribus,de leg.2.Iaſ.in l.fin. C.de inoff. teſtam. & in l.j. in 3. notab.ff.ſolut.matrimo. vbi Ripa num.14.Dec.in l.j.C. de eden.in 3. notab. & ibidem Bolognett. num. 26. & ſeqq. idem Dec. in l.j. ff. de reg.iur. & in l.2.C.vnde liberi.

beri,& in l.j.§.ſi procurator,colum.ſi.verſ.ſecundo,ff.quod quiſque iuris,& idem Dec. conſ.301. num.6.& conſ.619,num.2.Hipp. Rimin.inſtitu. per quas perſonas ius nobis acquiratur §.1.num. 49.& 50. Mattheſ. ſing. 136. in addit.Duen.reg. 133.Soc.reg.229.& conſ.50.num.1.& ſeqq. vol. 1.Aym.conſ.3.nu.1. & plurib. ſeqq. & conſ.186. num.5.& conſil.294.num.j. & de antiq. tempor. par.4.num.76.& plurib. ſeqq. in diſcurſu fol.mihi 179.Cott.in memorab. verbo præſentis, & in verbo ſtatutum Mediolani, & in verbo filius renuncians Rom. ſing.56. Neguſan. in tract.de pignor. & hipoth. in 1.membr.8. par. ſub num. 23. & ſeqq.Imol.concl.16.& 17.lib.3.& concluſ.41. lib.2.Pedemon.deciſ.23.num.11.deciſ. 26. nu.8. & 18.deciſ.59.nume.8.& 15.deciſ.68. nu.7. deciſ. 90.nu.19.& 20.iuncto nu.5.& 6.& 13.deciſ. 100. num.44.deciſ.119.nu. 8.deciſ.167. nu.11.& ſeq. Euerard. in loco de generalitate prope fin.Natt. conſ.474.num.23.& ſeqq.vol.2.& conſ.613.nu. 6.& 7.vol.3.Plac. in Epit. delict.c.j.pag.17.in fine, Diaz in reg.733.Plot.in l. ſi quando, §.6.nu. 33. & ſeqq. C.vnde vi, Virice.de teſtam.coniug. cap.15.num.2.& 5.Corn.conſ.220.nu.xj. vol.2. vol.2.Couar.var.reſol.cap.13.nu.j.& ſeqq.folio mihi 211.Nouell.reg.167. Crot.conſ.104.nu.6. & 7.Rolan.conſ.5.nu.35.& ſeqq.45.& ſeqq.vol. j.conſ.60.nu.47.& ſeqq.eod.vol.j.conſ. 174.nu. 54.& ſeqq.eod.volum.conſ.86.nu.48.& 73.eod. volum.conſ.96. nu. 12. & ſeqq.28.& ſeqq.& nu. 48.d.volum.1.& conſ.134.num.19.& ſeqq. eod. volum.conſ.87.nu.8.& ſeqq.vol.2.conſ.21.nu. 3.& 4.& ſeqq.vol.3.& conſ.54.num. 44. & ſeqq. eod.vol.3.& conſ.7.num.21.volum.4.& conſ.27. nu.18.volum.4.& prius in conſ.55.num.50.vol. 3.& conſ.61.nu.9.& ſeqq.eod. vol.3.& conſ. 70. num.42.eod.vol.3. deciſ.Bonon. 76.num.9.Neuiz.conſ.19.num.j.Hercula.de negat.num.5.81. & ſeqq.& num.85.Hieron.de Monte, q.j.nu.12. & 35.& q.27.num.21. Oſaſc. conſil. 64. num.62. Thob.Non.conſ.95.num.7.Aſin.inter conſ. crimin.diuer.conſ.114.num.36.& ſeqq. volum.2.in in magnis Moron. in tract. de fid.tregu.& pac.q. 4.num.22.& ſeqq.& q.121.num. 167.Anchar.q. 7.num.2.par.2. Cephal. conſ.13.num.43.conſil. 29.in diſcurſu,& conſ.36.nu. 10. & ſeqq. cõſ.40. num.5.& ſeqq.conſ.53.nu.18.44.47.& ſeqq.cõſ. 58.num.76.conſ.72.num. xj. & ſeqq. & conſ.76. num.84.& ſeqq.& conſ.75.num. 53.conſ.92.nu. 10.conſ.96.num.j.& 25.conſ.114.num.25.conſ. 121.num.1.& ſeqq. & conſ.116.num.36.& conſil.137.num.35.& conſ.138.num.10. & conſilio 150.num.8.& ſeqq. & conſ. 295. nu.xj. volum.j. & conſ.227.nume.15.volum.2.Tiraq.de retract. §.1.gl.7.num.20.& ſeqq.& gl.14. §.j.nu.91. cum multis ſeqq.& §.31.gl.j.num. xj. & de legib.connub.gl.7.pag.492.num.86.& plurib. ſeqq.præſertim num.97.119.123.124.& 125. Redoan.de rebus eccl.non alien.rub.2.nu.42. & ſeqq.pag.mihi 51.& in rub. 12. num.xj.& ſeqq. pag. mihi 82. & pag.233.nu.13.Lancell.de attent. appell. pendden. cap. 12. in præfat.nu.66.& ſeqq.Simoncell. de decret.lib.2.tit.5.num.9.& 10. Bertazz.conſil. 76.num.7. & pluribus ſeqq.Menoch.de recuper. poſſ.fol.mihi 93.num.12.& ſeqq. per tot. quæſt. in diſcurſu, & fol. mihi 234. num.86. & idem de arbitr. quæſt. q.8.num.13.q.55. num.17. & 18. et caſu 183.nu.16. et caſu 183.num.16.et caſu 316. num.32. Maſcard.concl.70.num. 14. et concluſ. 1157.num.92.Gabr.lib.6.tit.de verb.ſignif.concluſ.4.num.7.et concl.9.per tot. Peregr. in tract. de fideicom.art.7.num.24.et art.23.num. 85.Simon de Petr.de interpret.vltima volunt.lib.2.ſolut.j.num.13.et ſeqq.et num. 287. et ſeqq.et lib. 4.ſolut.j.num.25.et ſeqq. Illuſtriſſimus Mantic. in tract.de coniectur.vlt.volunt.lib.8.tit. 18.nu. 18.num.35.lib.10.tit.2.nu.25.et lib.xj.tit. 8. nu. 16. iuncto tit.6.num. 26. Honded. conſ.5.num. 51.49. et ſeqq. lib. j. et in pluribus alijs conſilijs in diſcurſu lib.j. et conſ. 86. num.18. et pluribus ſeqq. volum. 2. apud quos etiam reperies plures in genere de generali oratione, ſeu diſpoſitione, quando ſit generaliter intelligenda, quos caſus comprehẽdat, quam recipiat interpretationem, et in ſpecie de infraſcriptis dictionibus videlicet omnis nullus quicunq; quiuis, quilibet, quiſque qualiſcunque quicquid, quouis modo, quoquo modo, quomodocunque qualitercunque quolibet modo, et quandocũque materia eſt ſatis practicabilis, et nota conſulentibus, ideò perlegas omnes præcitatos Doctores, apud quos eam pleniſſimè tractatam reperies.

h *Exequenti.* Exequutoribus iniuſtè exequentibus, an et quãdo reſiſti poſſit latiſſimè tractatur materia per D.meum Farinac.titu. de carcerib.et carcerat.q.82.nu.88.et ſeqq.

i *Inſignia.* Vide, quæ in propoſita dixit idem D.meus Farinac.d.q.32.num.37.

K *Euentus.* Regula eſt in contrarium, quia imò in delictis attenditur animus, et voluntas, non autem euentus, et veritas tex.eſt expreſſ. in l.Diuus Adrianus, ff.ad l.Cornel. de ſica. cuius verba ſunt, hęc Diuus Adrianus in hæc verba reſcripſit in maleficijs volũtas ſpectatur non exitus et ibi gloſ.alia concordantia iura.in idem allegat Luc. de Penn.in l.quoties,nu.6.C.de exact.tribut.lib. 10.vbi bene exornat hanc concluſionem Ignc.in l.j.§.impubes,nu.35. ff. ad Syllan. Anchar.conſ. 216.Nos Bartholomeus nu.4.et conſ.175.permittendum eſt,nu.2. Tiraq. de pęn.temper.cauſa 51. nu.7.et nu. 9.vbi facit concluſionem generalem, quod actus hominũ non euentu, ſed conſilio metiendi, et æſtimandi ſunt ad tex.in l.verum,§.ſciẽdum,ff.de minor.et in l.ſed aq vltro,§.j.ff.de neg. geſt.et in l.fraudis interpretatio ff.de reg. iur.vbi dicitur fraudis interpretatio ſemper in iure ciuili non ex euentu duntaxat, ſed ex conſilio quoque deſideratur Barth.Thęgc. in ſuis tract. crim. par.19.num.13.et num.17. Oldrad. conſ.53.nu.4. verſ.et cum ex delictis,et nu.5.

Benè verum eſt, quod hæc regula patitur principaliter duas limitationes, quarum prima eſt, vt procedat in eo, qui omninò habuit animum non delinquẽdi, tunc enim non tenetur de omni euentu, & exitu, quia contra eius voluntatem contigit, & iſto caſu non veritas actus, ſed agentis intentio inſpicitur ſecus autem in eo, qui habuit animum delinquendi, ſed non tantum quantum poſtea ſequutum fuit, quia tunc tenetur de omni exitu, & euentu, & ſic non voluntas, ſed veri-

tas

tas attēditur, ita declarat Bart. in l. Diuus Adrianus ante numero primo, in primo, & tertio exem plo. ff. ad l. Cornel. de ſicar. refert, & ſequitur Tiraq. de reuoc. donat. in verbo reuertatur nu. 353. vbi & hanc limitationem declarat non procededere in pęnis impoſitis ipſo iure, in quibus etiam iſto caſu non magis inſpicitur opinio delinquentis, quàm veritas, ſeu exitus ex Aret. quem allegat in l. qui ſe pupillum in fi. de acquiren. hæred. Verum & benè aduertit Bart. in loco præcitato, materia huius limitationis tractatur in l. quoniã multa facinora. C. ad l. Iul. de vi publ.

Secunda eſt limitatio, vt non procedat, quando veritas rei tendit in vtilitatem accuſati, & ſic quando accuſatus habuit animum delinquendi, & credebat ſe delinquere, ſed reuera nō deliquit, vt puta, quia actus ab eo geſtus non erat, delictū tunc enim non attenditur ipſius opinio, & credulitas, ſed veritas rei, ita Bar. in l. inter omnes §. §. rectè in fi. ff. de furt. benè comprobat Menoch. de arbitr. libro primo, q. 90. num. 20. & 25. & fuit de mente Alber. in l. non ſolum §. proculus nu. 3. ff. de iniur. & ſic in pœnalibus modo attenditur veritas, & modo opinio prout reo fauorabilius eſt ad euitandum pœnam ſequitur Aym. conſ. 2. nume. 2. Franc. Beui. conſ. 60. nume. 15. & hæc limitatio procedit etiam, quod accuſatus fateretur ſe reliquiſſe, & pœnam mereri; nã adhuc, nec talis confeſſio ei nocet.

l *Dolus*. Dolus, an. & quando requiratur in delictis, & quando non, & an, & quando ſufficiat lata culpa pōſuit latiſſimè regulam in ſuis ampliationibus, & limitationibus Do. meus Farinac. in tit. de pęn. temper. q. 87.

m *Occidere*. Ad materiam occidentis Titiū dum credebat eum eſſe Meuium diſtinguēdi ſunt plures caſus. Primus erit puta quando quis occidit Titium credendo eum eſſe Meuium, & ſic quando errat in perſona, & an iſto caſu teneatur occidens de omni eo, quod ſequutum eſt, ſeu potius pęna extraordinaria ſit puniendus remitto te ad tex. in l. eum, qui nocentem. §. ſi. in princ. ff. de iniur. & in l. ſi per errorem. ff. de iuriſd. omn. iud. & ibi Doctor. Iaſ. in l. ſi pater col. 2. C. de rer. inſtit. & in l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas nu. 57. ff. de acquir. poſſ. & in l. ex eſt nume. 18. ff. de legib. Ang. in l. ſi cum ſeruo. ff. de iniur. Alex. in addit. ad Bart. in l. reſpiciendum. §. delinquunt. ff. de pœn. glo. in cap. j. vero il ſecundo de ſenten. excommun. Carrer. in §. homicidij num. 57. fol. 54. ſecundum vnam impreſſionem & ſecundum aliã verſic. tertio quęro fol. 108. Boſſ. in tit. de homic. nume. 73. Bonif. in tit. de inſultu & percuſſ. col. 8. verſic. ſed quid ſi percuſſi nume. 37. Plac. in epith. delict. cap. 27. num. 1. Grammat. conſil. 5. & ſuper conſtit. Regni fol. mihi 14. num. 21. Cauar. in repet. cap. Alma mater de ſent. excommu. in 6. §. 10. verſic. ſexto infertur nume. 14. Clar. in §. homicidium verſi. dicunt etiam aliqui, & ibi relatos per Baiar. nume. 12. Alba. conſ. 30. nume. 1. & 2. Theſaur. deciſ. Pedemōt. 243. Suarez. in addit. ad Gomez. in tit. de homicid. nu. 34. litera H. Mandell. conſil. 30. nu. 2.

Secundus erit caſus, quando non erratur in perſona, ſed puta ego volens vulnerare Titium meum inimicum, quem benè cognoui, occidam alium ibidem proximè ſtantem, vel caſu prætereuntem puta cum baculo lapide, archibugio, ſeu alio inſtrumento, & an iſto caſu pęna ordinaria, ſeu extraordinaria tenear remitto te pariter ad eoſdem Boſſ. in tit. de homicid. num. 73. circa fin. Bonif. de Vitel. in tit. de inſultu, & percuſſ. nu. 35. Plac. lib. 1. cap. 27. nume. 1. propè fi. Gomez. d. tit. de homicid. nume. 35. Couar. in d. c. Alma mater in 6. §. 10. verſ. 6. infertur Maſcard. lib. 2. Corneſ. 864. nu. 6. & ſeqq. Theſaur. deciſ. Pedemont. 243.

Tertius erit caſus in iniuriante vnum quando vellet iniuriare alium, & tunc quomodo puniatur, & an teneatur eadem actione iniuriarum traditur per eundem tex. expreſſum in l. eum, qui nocentem §. ſi. in princ. ff. de iniur. Plac. d. c. 27. nu. 4. Gomez. d. tit. de homicid. nu. 34.

Quartus erit caſus in occidente mediatorem, & quomodo iſto caſu puniatur occidens vide latè per eundem Plac. d. c. 27. nu. 12. Gomez. d. tit. de homicid. nu. 35. Herculan. de caut. de non offen. c. 34. nu. 13. & ſeqq. Menoch. de arbitr. quæſt. caſu 324. nu. 9.

Et quid de occidente Principem, ſeu Magnatem neſciens eū eſſe talem vide eundem Plac. qui alios adducit d. cap. 27. nu. 6.

Aduerte tamen, quod inquiſito dicenti ſe occidiſſe vnum pro alio non creditur ſuper tali errore, ſi aliunde conſtat de delicto, ſed potius eſt torquendus ad habendū veritatem ſi adſunt aliquæ coniecturæ in contrarium iuxta ea, quæ conſulendo tradidit idem Mandell. d. conſ. 30. nu. 3.

n *Extraordinarium*. Iſta materia ponitur latiſſimè per Do. meum Farinac. in tit. de indit. & tortur. q. 30. nu. 3.

o *Torturam*. Hæc concluſio regulariter in iure eſt veriſſima, ſed patitur multas declarationes, de quibus per D. meum Farinac. tit. de indit. & tortur. q. 37. nu. 54. & ſeqq.

p *Reſpiciunt*. Contrarium, quod imò talia ſtatuta ſint odioſa, & propterea non largè, ſed ſtrictè interpretãda ſenſiſſe videãtur Fortun. Garz. in repet. l. cōuentionum nu. 12. in fine. ff. de pact. vbi dixit huiuſmodi ſtatuta eſſe odioſa pœnalia, & iuris communis correctoria Alber. in 4. par. ſtatutorum q. 18. nume. 6. ad fin. verſicu. & maximè, quia vbi quod hoc ſtatutum eſt contra ius commune odioſum, & in mitiorem partem interpretandum Decia. in tracta. crim. lib. 4. cap. 29. nu. 2. in fine Brunor. à Sole in quęſt. legal. q. 26. nu. 21. in fine, vbi quod hoc ſtatutum eſt ſtricti iuris, & contra ius commune. Tu tamen ab iſta concluſione, quæ magis communis eſt non recedas; Nã quod huiuſmodi ſtatuta ſint introducta propter publicam vtilitatem voluerunt Bart. in l. 2. nume. 1. C. qua licet vnicuique ſine iudi. vindi. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. in tit. de conſtit. in fine in vlt. addit. verſicu. concludamus igitur Anan. in cap. 1. nu. 5. vol. 3. ad med. verſ. pro hoc etiam facit extra de maled. & Bart. quem allegat in conſil. incip. ſtatutum caſtai plebis Ioan. Bapt. de Sancto Seuer. in repet. l. omnes populi poſt nume. 54. ff. de iuſt. & iur. Siluestr. Aldobr. in addit. ad Dec. in cap. quæ in eccleſiarum nu. 54. & ſeq. litera C. & litera D. extra de conſtit. Nell. in trac.

de

de bannit.in 1.par.ſecundi tempor.q.1.Gozzad. conſil.61.nume.16.Marſil. in pract.§. aggredior num.53.& ſeqq.in diſcurſu,& in ſing.294. incip. odia reſtringi Clar.in pract.§.homicidium.num. 43.verſic.plerumque etiam ibi, videntur enim talia ſtatuta Hercula.de caut.cap.23.num.7.ad fi. Vulpell.conſ.58.nu.2.

Idcircò tanquam fauorabilia fore extẽdenda, & largè interpretanda ſcripſerunt relati per Silueſtr.Aldobr.in addit.ad Dec.in d.c.quæ in eccleſiarum nume.54.& ſeq.litera C.& litera D. extra de conſtit.& ibi etiam Bero.num.110.& nu.117. verſic. Sed reuertendo iuncto verſic. non aduerſatur,&c.vbi benè comprobat,& reſpondet contrarijs idem Dec.in cap.dilecti nume.31.de except.Nell.de bannit.in 2.part.2.tempor.q.7.in fine verſic.& tale ſtatutum lib. 3. Gozzad. conſil.61. nume.20. verſ. item talia ſtatuta Soci.conſ.257. num.1.Cepoll.conſ.5.num.12.ad finem Marſ.in pract.§.aggredior nu.1.in fine,& latius nu.57.& ſeqq.Viui.opi.770.nu.2.Vulpell.conſ.59.nu.20. Brunor.à Sole in quæſt.legal.q.26. nu.3. Burſat. conſil.134.nu.3.lib.2.

Sic & fauorabile eſſe ſtatutũ conſtituens præmium occidenti, ſeu capienti bannitum propter publicam vtilitatem, & conſequenter eſtendendum colligitur ex allegatis per Silueſtr. Aldobr. in addit.ad Dec.in c.quę in eccleſiarum num.55. litera D.extra de conſtitut.vbi Dec.in conſil.65. nume.3.lib.1.idem Dec.in c.dilecti. nume.38. de except.Decia.in tract.crimin.lib.4.cap.29.nu.2. in fine verſic. ſed quando dat præmium eſt fauorabile,&c. Brunor.à Sole in quæſt.legal.q.27.nume.3.& ſeqq. & nume.6. & ſeqq. Vbi propterea, quod tale ſtatutum extenditur etiam ad perſonas inhabiles, ex quibus propoſitam ampliationem communiter receptam eſſe negari non poteſt,prout hęc omnia benè congeſſit idem Dom. meus Farinac.in tit.de var.ac diuer.quæſt.q.103. nume.4.& ſeqq.

q *Acquirit*. In hac propoſitione Doctores magis communiter concludunt, quod occidens bãnitum zelo iuſtitiæ,& publicę vtilitatis eſt tutus in foro cõſcientiæ,ſecus ſi occidat ex cauſa odij, & ad vindictam colligitur hæc diſtinctio ex traditis per Ioan.Andr.in Addit.ad Specul.in tit.de conſt.in fine in vlt.addit.ad fin.verſ.peccat enim qui id non agit zelo iuſtitiæ Anto. de Butr. in c. quæ in eccleſiarum num.22.ad med. extra de cõſtit.& ibi etiam Felyn. nume.13. & 14. vbi quod an quis occiderit zelo iuſtitiæ,vel propter vindictam ſtabitur dicto occidentis Dec. num.56. Alber.in 4.par.ſtatutorum q.19. & 20. nu.5.in fine Nell.de bannit.in 2.par.2.tempo.q.11. Carauit. ſuper pragm.Regni de exul.nu.85. & ſeqq.vbi relatis,& reprobatis cõtrarijs teſtatur communem eſſe opinionem occidentem bannitum non peccare in foro conſcientiæ, quando illum occidit non ad vindictam, & animo fundendi ſanguinẽ humanum,ſed zelo iuſtitiæ,& publicę vtilitatis, & propterea ſubdit ſe credere paucos occidentes bannitos non peccare in foro conſcientiæ, cum pauci ſint,qui ſolum zelo Reipublicæ illos occidant,ſed ſolum,aut propter vindictam, aut propter conſequutionem præmij, aut vt ſe eximant à proprijs delictis, & ibidem alia notabilia ponit in materia Boſſ.in tit.banniti quid amittant ſub nume.4.Petr.à Plach.in epithom.delict.lib.1.capit.36.nume.12.& ſeqq.vbi latè de materia Ant. Gomez.in l.tauri 76.nume.18. Cęphal.conſ.35. poſt nume.22.lib.1.Clar.in pract.§.homicidium nu.44. verſ. ſed nunquid vbi de materia Menoc. de arbit.lib.1.q.90.nu.6.Brunor. à Sole in quęſt. legali q.26.nume.69.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Plura adducũtur ad excuſationem filiæ quæ vt ſuam ſaluaret pudicitiam de qua à Patre tentabatur: Patrem ipſum occidi procurauit: Et plura etiam de pœna mitigãda filio minori: qui eidem parricidio conſentiit: Et de reuocatione mandati quando mandantem excuſet ſequuto homicidio non obſtante reuocatione.

SVMMARIVM.

Parricidij pœna locum non habet quando pater tentans pudicitiam filiæ; fuit ab ipſa filia occiſus. nume.1. & ſeqq. & præſertim. nu.4. Vbi an teneatur patrem accuſare ſi accuſandi commoditatem habet, & nume.5. Vbi quod ſi occidat ex interuallo poſt vim illatam, & non eodem inſtanti. nu.5. & 6.

Parricidij pœna locum non habet quando pater occidit filium,vel ècontra ex vna illarum cauſarum propter quas permiſſa eſt exhæredatio. nu.1.

Pater impunè occidit filium,qui ſuam nouercam,ſeu etiã patris concubinam carnaliter cognouit. nu.1. & nu.5. verſ. Quod ſi Pater: Vbi quid ſi occidat non incontinenti,ſed ex interuallo poſt commiſſum ad vlterium.

Pater committendo in filium aliquam ingratitudinem perdit Priuilegium paternum & ècontra. nu.2.

Pater volens carnaliter cognoſcere filiam, ſe patrem non facit,nec ſe verè patrem eſſe oſtendit. nu.2.

Parricidia plura impunita dimiſſa fuerunt,ex iuſta cauſa commiſſa de quibus ponuntur exempla. nu.2. verſ. Et hinc plura.

Occidens eum, qui ſibi vel ſuis ſtuprum inferre intendit ſine pœna dimittendus eſt. nume.3. & nume.6. Vbi quid ſi audit non in actu ſtupri,ſed propter periculum futuri ſtupri.

Iniuriam facere nõ dicitur, qui ſe tueri voluit cum aliàs non poſſit. nu.3.

Dolor iuſtus facit mitigare pœnam etiam in occidente ex interuallo. nu.5. in fine.

Minor in delictis non excuſatur, nec in integrum reſtituitur; Benè tamen propter minorem ætatem pœna mitigatur. nu.7.

Minori delinquenti mitiganda eſt pœna etiam in grauioribus, & atrocioribus. nu.7. verſ. qua quidem concluſio, & num.8. Vbi idem in crimine raptus, inceſtus, ſodomiæ, falſæ monetæ, & alijs atrociſſimis delictis, quod an verum ſit vide in addit. litera A.

Minor viginti annorum, ſed maior quatuordecim, licèt vigore motus proprij Pij Quarti nullam pœnæ diminutionem

tionem in crimine homicidij habeat: Recipit tamen ille Motus proprius tres declarationes: Prima, ſcilicet vt loquitur in bannitis & in contumaciam condemnatis non in alijs: Secundo, vt non per hoc ſint ligatę manus Iudicis quam poſſit pœnam mitigare: Tertia, vt non oſtendatur ad participes, & conſentientes. nu. 9. & nume. 10.

Statutum de delinquente trahitur etiam ad mãdantem, declara vt nu. 11.

Mandans, & mandatarius pari pœna puniuntur. nu. 11. Vbi declaratur procedere quoad pœnam legalem non autem quoad ſtatutariam.

Mandans non propriè, ſed interpretatiuè dicitur facere. nume. 11.

Furor cauſat delinquentem. nume. 13. Vbi idem de inſano fatuo demente frenetico malinconico mente capto, & alijs. nu. 13.

Confeſſio quamuis ſpontanea quandoque etiam non vera eſt. nume. 14.

Confeſſio furioſi confitenti non nocet. nu. 14. in fine.

Exculpatio ſocij criminis non tollit plenas delicti probationes, & multo minus oris proprij confeſſionis debilitat tamen. nu. 15.

Mandans poſt mandati reuocationem factam reintegra non tenetur amplius de delicto ſequuto; etiam quod reuocationem non intimauerit occidendo. nu. 16.

Vxor non reuelans ſuo merito mortem ipſi inferendam quomodo puniatur. nu. 17.

Delictum non reuelans nunquam punitur pœna capitis. nume. 17.

Agentes & conſentientes pari pœna puniuntur. nu. 18.

CONSILIVM LXVI.

1 ADSIT DEVS. Pater ſanctè licet Beatrix Cincia Franciſci patris necem impiè procurauerit, ſi tamen verum eſt, (prout veriſſimum creditur) Quod idem Franciſcus andem Beatricem in Caſtro Petrellæ (vbi occiſus fuit) in obſcuris, & recluſis ſtantijs more carceris retinendo, & male tractãdo illius pudicitiam violare tentauerit, non erit contra ius dicere, quod aliqua miſeratione digna ſit. Certiſſimi enim iuris eſt, quod mortis, & parricidij pœna locum nõ habet quando parentes occidunt filios, vel ècontra ex vna illarum quatuordecim cauſarum quibus inter eos permiſſa eſt exhæredatio, & de quibus in authent. vt cum de appellatione cognoſcitur §. cauſas autem tex. eſt in l. diuus Adrianus. ff. de parricid. Qui quidem tex. licet ſpecialiter loquatur in filio a patre occiſo ex eo quod nouercam, ſeu ipſius patris concubinam carnaliter cognouerit, generaliter tamen ad omnia parricidia commiſſa ex quacunque ingratitudinis cauſa in eadem auth. comprehenſa extenditur debere dixerunt Bar. & Ang. ibidem Iaſ. in l. ius autem ciuile nume. 28. ff. de iuſtit. & iur. Petras. ſing. 2. nu. 8. verſic. Adde tamen Carer. in pract. crim. in verbo pœnis debitis feriantur num. 27. Petr. à Plac. in Epith. delict. cap. 22. nu. 28. Pract. Cõnrad. tit. de homicid. nume. 14. in 22. limit. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 356. & ſeqq. Qui omnes Doctores per tex. in d. l. Diuus expreſsè, & vno ore dicunt non pœnam mortis naturalis, ſed vel depoſitionis; vel aliam iudicantis arbitrio iſto caſu imponi debere.

2 Quod autem tentare pudicitiam filiæ dicatur grauis & inhoneſta iniuria, & cõſequenter comprehendatur inter cauſas enumeratas in dicta authentica, vt cum de appell. cogno. in illis verbis, ſi grauem & inhoneſtam iniuriam eis ingeſſerit; & quod etiam ſit maior ingratitudo maiusve delictum quam illud filij, qui patris nouercam, aut concubinam cognoſcit. De quo in eadem authẽ. In illis alijs verbis. Si nouercæ ſuæ, aut concubinæ patris filius ſe ſe immiſcuerit: Dubitandum non eſt ex præallegatis Doctoribus dicentibus, quod ſi pater ingratitudinis cauſas in filium cõmittit, vel ècõtra; perditur ab vtroque omne paternum, ac filiale priuilegium reſpectiuè; Ergo multo magis illud perdit pater dum quærit carnaliter cognoſcere filiam: Cum ex hoc ſe patrem non faciat, nec ſe verè Patrem eſſe oſtendat. Ad trad. poſt Alber. quem allegat per Marſil. in l. inauditum nume. 2. ff. de ſicar. & ſing. 160. incip. Pater & filius poſt princ. & per Boer. deciſ. 318. poſt nume. 2. Vbi docet ex antiquorum hiſtorijs quãdoque etiam irrationabilibus animalibus commixtionem parentum cum filiabus horridam viſam fuiſſe; Et hinc plura antiqua recitantur exẽpla, quibus antiquitus huiuſmodi parricidia ſic ex cauſa commiſſa impunita remãſere, vt ex Cellio lib. 12. cap. 37. & Iuſtin. lib. 1. legitur de Semiramide Marre à Nino filio interẽpta, quod eius concubitum & cõgreſſum optaſſet & ex Plutarc. in Paral. de Cyane filia, quæ Patrem Cyamnum, quod ab eo per vim ſtuprata fuiſſet gladio confoderit, & de Medullina filia, quæ ab Aruntio Patre ebrio violata, eidem mortẽ intulit, & ex Cic. pro Milone de Horeſtè, qui ob eius ſcelera matrem occiderat; In primis à dimidia parte Iudicum damnatus, ab alia abſolutus, tandem à Minerua liberatus extitit.

3 Verum & magis in ſpecie ad huius miſerrimæ mulieris excuſationem facere videtur tex. in l. 1. §. fi. ff. de ſicar. Vbi dicitur dimittendam eſſe eum qui ſibi, vel ſuis ſtuprum per vim inferentem occidit, & ibi gloſſ. in verbo dimittendum. Allegat text. in l. iſti quidem. ff. quod met. cauſ. Vbi dicitur ſtupri timorem maiorem eſſe quam mortis. Item allegat, tex. in l. tertia. §. quod ait Prætor in fine. ff. de inced. Ruin. & naufraſ. Vbi habetur nõ dici iniuria hoc facere, qui ſe tueri voluit cũ aliàs non poſſet; & faciunt trad. per Carer. in pract. crim. in tract. de homic. §. 26. excuſatur. Vbi alijs relatis facit generalem concluſionem excuſari, ſcilicet eum, qui occidit volentem per vim ſe, vel ſuos ſtuprare; Et legitur apud Valerium Maximum lib. 6. c. 1. de pudic. rubr. 12. C. Marium Imperatorẽ pronunciaſſe iure occiſum fuiſſe C. Lucium Nepotem à C. Plotio Manciplario; Cum idem Lucius eundem Plotium de ſtupro compellere auſus fuerit; ſic etiam, & in l. 2. §. initium. ff. de orig. iur. legitur Virginum patrem excuſatum fuiſſe ab homicidio Virginis filiæ licet innocuæ, & inculpabilis, vt eam à ſtupro Appij liberaret; Ergo multo magis excuſanda videtur Beatrix, quæ patrem delinquentem & ſtuprum committere volentem occidit.

Nec

4 Nec dicat fiſcus quod ſi Beatrix tẽtata fuit de ſtupro à Patre, debebat Patrem non occidere ſed accuſare; prout annuere videtur tex. in l. inauditum, ff. ad l. Pomp. de parricid. Nam vltra quod accuſandi poteſtas erat ſibi à patre ſublata per illius retentionem inſtantijs clauſis, & ſub clauè; ipſaque eadem Beatrix ſæpius ad Vrbem ſuis cõſanguineis nuntios tranſmiſerit, & literas quibus in genere de malis tractamentis paternis cõquerebatur; ſubſidiumque poſtulabat, & ob id etiam tunc fuerint Sanctiſſimo memorialia porrecta; prout hæc omnia cõcludenter probata creduntur. Adhuc tamen vnico verbo reſpondetur. Quod hoc ideo tex. in d. l. diuus, ff. de parricid. mãdat iſto caſu parricidam non prorſus impunitam dimittere, ſed pęna deportationis plecti, quia nõ accuſauit ſed occidit, ſi enim non occidiſſet, ſed accuſaſſet nulla prorſus pęna afficiendas eſſet vt benè adnotauit gloſſ. in dict. l. diuus, verſic. Relegatur ergo.

5 Nec etiam dicat idem fiſcus (prout ſic dicentem mihi ipſi illum videre videor) quod prædicta omnia procedunt ſi Beatrix tempore tentati ſeu commiſſi ſtupri in ipſum manus intuliſſet ſecus autem ſi ex interuallo prout fecit & procurauit per alium occidi. Nam pro reſponſione dicitur quod immo tex. in dict. l. diuus Adrianus, ff. ad l. Pomp. de parricid. expreſsè loquitur in parricidio commiſſo ex interuallo poſt iniuriam illatã, cum ponat caſum in patre occidente filium non repertum in actu venereo cum matre, ſed in venatione, & in ſiluis, & ſic poſt commiſſum adulterium, & tamen non mortis (propter iuſtum dolorem) ſed deportationis pœnam imponit vt benè adnotauit Decian. in ſuis tract. crim. in tom. 2. lib. 9. cap. 8. rubr. de aſcendentibus deſcendentes occidentibus, num. 11. Tacitè ſentiens quod ſi pater filium cum vxore deprehenſum occidiſſet, nulla pœna punitus fuiſſet. Quod etiam fuit de mente gloſ. in d. l. diuus in fine, & expreſsè tradiderunt ibidem Bart. & Ang. Alijque plures relati per Bertazz. conſ. 356. nu. 18. lib. 2. & faciunt tradita per Afflict. in conſtit. ſi maritus. nume. 2. & per Carer. in pract. crim. in tract. de homicid. verſ. 6. excuſat, num. 5. Vbi alijs relatis facit concluſionem. Quod iuſtus dolor minuit pœnam etiam in occidente ex interuallo.

6 Et in terminis in occidente propter ſtupri periculum quod ſufficiat timor non ſolum inſtantis, ſed futuri periculi. (Prout in hoc periculo ſemper erat Beatrix) noluit gloſ. in l. iſti quidem & in l. metum in 1. gloſ. ff. quod met. cauſ. & probat tex. in l. 1. ff. eod. Vbi dicit metum eſſe mentis trepidationem non ſolum inſtantis periculi, ſed etiam futuri. Igitur quicquid fecit Beatrix. Id vtique feciſſe dicendum eſt aut propter imminẽtis ſeu futuri ſtupri periculum ac metũ & ſic iſto reſpectu excuſanda tanquam ſi pro ſui honoris defenſione occidiſſet Clar. in pract. §. homicidiũ, verſ. idemque Aſin. conſ. crim. diuerſor. 114. nu. 2. & ſeqq. lib. 2. Aut ſi forſan ſtuprata fuit in vindictam illatæ iniuriæ; & pariter etiam excuſanda propter iuſtũ dolorem etiam quod ex interuallo occidere ſeu occidi fecerit ex præallegatis & hæc quoad Beatricem.

7 Quo verò ad Bernardum qui & ipſe pariter in huiuſmodi parricidij tractatu facto per Sicarium Olimpium cum Iacobo aſſenſum præſtitiſſe fatetur: Pono ante oculos Sanctitatis Veſtræ in primis illius tenellam & minorem ætatem, tempore enim patrati delicti non niſi 16. attigerat annũ (vt mihi ſupponitur.) Quare ſubintrat concluſio quod licet in delictis minor in integrum non reſtituatur ad hoc vt in totum excuſetur à pœna l. 1. C. ſi aduerſ. delict. l. ſi ex cauſa, §. nunc videndum, ff. de minor. Benè tamen ratione ætatis illius miſeratio habenda, ac pœna etiam minuenda eſt l. ferè in omnibus, ff. de reg. iur. l. aut facta, §. perſonam, ff. de pœn. Clar. in pract. §. fi. quæſt. 60. in princ. Quæ quidem concluſio procedit generaliter in omnibus delictis dict. l. ferè in omnibus, ff. de regul. iur. l. aut facta, §. perſonam, ff. de pœn. Clar. in pract. §. fin. q. 60. in princ. Quæ quidem concluſio procedit generaliter in omnibus delictis d. l. ferè in omnibus, & ſic etiam quod grauiora & attrociora ſint prout adnotarũt Alberic. in l. auxilium, §. in delictis, nu. 3. ff. de minor. Io. de Anan. in cap. 1. num. 8. in ſine in gloſ. fi. de delict. puer. Guliel. Mayner. in d. l. ferè in omnibus, num. 14. Aret. in §. in ſumma, nu. 1. Inſtit. de oblig. quæ ex delict. naſcun. & in tract. malef. in verbo ſcienter & doloſè poſt num. 12. Gerard. Mazzon. conſ. 64. num. 1. in fine, Rolan. conſ. 7. num. 8. lib. 3. Franc. Calder. in repet. l. ſi curatorem in verbo vel aduerſarij dolo. num. 61. C. de integr. reſtit. minor.

8 Hinc in pluribus atrociſſimis delictis minorẽ ætatem fuiſſe legitimam cauſam minuendi pœnam videtur communiter receptum per Docto. prout in crimine raptus & in minore 18. annorũ conſuluit Cuman. cõſ. 95. incip. Chriſtophorus ad finem verſ. & hæc benignior ſententia quem referendo ſequuti ſunt Roland. conſ. 77. num. 9. lib. 3. Hippol. Riminal. conſ. crim. diuerſ. 135. nu. 16. tom. 1. & in crimine inceſtus habemus text. in l. ſi adulterium cum inceſtu, §. fratres, ff. ad l. Iul. de adulter. per quem text. idem tradiderunt Nouell. in tract. ad defenſam, par. nu. 37. Maurit. de reſtit. in integr. cap. 153. num. 5. in fine Rolan. d. conſ. 77. nu. 7. lib. 3. Menoch. de arbitr. quæſtion. lib. 2. caſu 329. num. 3. & in crimine ſodomiæ cõſuluit in minore viginti annorum Soc. Iun. cõſ. 7. lib. 3. Quẽ pariter referendo ſequuti ſunt Hippol. Riminal. d. conſ. 135. num. 18. Menoch. d. caſu 329. num. 5. & caſu 386. nu. 18. Rolan. d. conſ. 77. num. 9. verſ. ſextodecimo accedit, & in crimine falſæ monetæ. Quod ſub læſa maieſtate continetur habemus tex. in leg. 1. §. impuberes, C. de falſ. monet. Vbi quod impuberes in totum excuſantur, ſed in puberibus quod pariter excuſentur à pœna ordinaria conſuluit Caccialup. conſil. criminal. diuerſ. q. 5. nume. 3. in fine, & ſeq. tom. 1. quẽ pariter ſequuti ſunt Rolan. d. conſil. 77. nume. 9. ſub verſic. decimooctauo, &c. Et Hippol. Rimin. conſil. 245. nu. 24. lib. 3. Ex quibus etiam in atro-
a ciſſimis [a] minorem ætatem à pœna ordinaria excuſare communiter receptum eſſe videtur.

9 Nec obſtet motus proprius Pij Quarti volens homicidis minorem ętatem non prodeſſe ſi xiiij. expleuerint annum; Reſpondetur enim primo,

quod

quod loquitur in bannitis, & in contumaciam condemnatis; ideo non extendendus ad non bānitos, & non condemnatos. Et nihilominus non per hoc erunt ligatæ manus Iudicis propter minorem ætatem pęnam diminuere prout in terminis prædicti Motus proprij bene probauit Sforz. Odd. de reſtit. in integr. parte ſecunda quæſt. 81. nume. 33. & ſeqq. Et latè conſuluit Honded. conſil. 99. nume. 48. & ſeqq. Vbi in fine conſilij teſtatur ita de anno 1583. fuiſſe Peruſiæ ſeruatum, & iudicatum.

10 Reſpondetur ſecundo, quod Motus proprius loquitur in homicidis; ergo nō extendendus ad participes & conſentientes prout in ſimili Bulla conſuluit Cornel. conſil. 159. lib. 1. Et in terminis noſtræ cōſtitutionis ſcripſit Flamin. Cartar. de exeq. ſentent. cap. fin. nume. 233. Vbi alijs relatis cōcordantibus teſtatur magis communem Doctorum opinionem eſſe, quod ſtatuta de homicidis loquentia non trahantur ad conſultores perſuaſores & complices.

11 Nec facit reſponſiō D. Fiſcalis dicentis, quod nos non ſumus in ſimplici conſenſu, vel cōſilio, ſed in mandato quo caſu ſtatutum de delinquente trahitur etiam ad mandantem, quia mandans, & mandatarius pari pœna puniuntur l. non ſolū. §. ſi mandato. ff. de iniur. l. lex Cornelia. §. fina. ff. eod. Et qui per alium facit per ſe ipſum facere videtur. l. 3. §. deieciſſe. ff. de vi & vi. armat. l. ita autem. §. geſſiſſe. ff. de adminiſtratione tutor. cum ſimilibus. Huic enim reſponſioni replicatur. Primo, quod mandans, & mandatarius pari pœna puniuntur ſcilicet legali non autem ſtatutaria. Quia mandans non verè & propriè, ſed interpretatiuè facere videtur: Et propterea conſtitutio pœnalis de perſona homicidæ loquens (prout loquitur Bulla noſtra) non comprehendit mandātem (licet forſan ſecus eſſet ſi conſtitutio loqueretur in rem puniretque non homicidam ſed homicidium) fuit magiſtralis doctrina Bar. in l. hæc verba poſt nume. 1. ff. de adulter. & in l. aut qui aliter §. hæc verba per illum tex. nu. 3. & ibi præcipuè Alex. in addit. in fine. ff. vt vi, aut clam, quam communiter ſequuti ſunt Doctores prout videre eſt apud Iaſo. qui relatis aliorum opinionibus ſic de communi teſtatur in l. ſi quis id quod nu. 36. ff. de iuriſd. omn. iudic. Afflict. deciſ. 404. nu. 6. Boſſ. in tit. de pęn. nu. 14.

12 Replicatur ſecundo, & in hoc S. V. dignetur reſpicere, quod Bernardus non fatetur ſe principalem authorem ſubſequuti parricidij, ſed tantū dixiſſe ſe conſcium, & conſentientem tractaturi iam facti inter Beatricem & Olimpium; ſic enim cantant propria verba Beatricis. Dum confitendo delictum dicit, *Et io dißi ad Olimpio, che non voleuo ſe nè faceſſe niente, ſe non ci era il conſenſo de' miei fratelli, cioè Giacomo, Bernardo & Paolo: Et coſi Olimpio reſtò in appuntamento, che voleua venire lui à parlarci, & mi diſſe s' accordaranno bene li voſtri fratelli*; Et paulo infra: *Et tornato Olimpio da Roma mi diſſe, che haueua parlato con Giacomo ſolo, & che non haueua parlato con gli altri fratelli, perche non haueua voluto trattare con Ragazzi*, prout etiā ſic, idem Bernardus *in ſua confeßione* dicit, *Olimpio parlò con Giacomo & Paolo mio fratello, & diſſe, che voleua ammazzare noſtro Padre sì perche l' haueua toccato all' honore, & l' haueua cacciato dalla Rocca: Quant' anco, che Beatrice noſtra ſorella reſtaua male ſodisfatta di detto noſtro Padre, che lo teneua tanto reſtretta, & che non voleua ſtar più à quella vita, & che perciò lei s' era deliberata di farlo morire, & che voleua, che detto Olimpio faceſſe detto effetto, & che detta Beatrice voleua, che ſi foſſe fatto con conſenſo di detto Giacomo, di Paolo & mio, cioè voleua, che noi lo ſapeßimo prima, che ſi faceſſe, & che foßimo bene contenti: & che però lui era venuto à Roma ad intendere la volontà noſtra, & detto Giacomo, Paolo & io gli diceßimo, che faceſſe quello li pareua com' ha detto, detto Signor Giacomo*. Quare cum Bernardus nullum dederit mandatum, ſed ſimplicē pręſtitiſſe conſenſum fateatur; ceſſat vtique ex facto D. Fiſcalis conſideratio: Quod ſcilicet conſtitutio puniens delinquentem trahatur etiam ad mandantem.

13 Pono rurſus ante oculos Sanctitatis Veſtrę fatuitatem, & imbecillitatem intellectus eiuſdem adoleſcentuli (quæ etiam probata creditur) & ex qua non admodum mirandum videtur ſi Iacobi fratris forſan perſuaſionibus facilis fuit ad ſic conſentiendum & annuendum ijs, quæ idem Iacobus cum Olimpio ſicario pertractabat. Quare ex hac ſola intellectus debilitate, & imbecillitate iuncta præſertim tenella ætate videtur ab ordinaria pœna excuſandus cum de iure iſtud operetur ne dum furor ipſe, ſed quælibet intellectus debilitas & defectus & Docto. tractantis materiā promiſcuè loquuntur non ſolum de furioſo, ſed de inſano fatuo demente & frenetico, malinconico, mente capto & huiuſmodi generis alijs omnibus, vt per Alexan. in l. ex facto nume. 34. ff. de vulgar. & pupill. Maria. Socin. in cap. ad audientiam nume. 28. ad finem de homicid. Blanch. in pract. crim. in §. imbecillitate etiam nu. 11. Gram. conſil. 16. num. 7. in fine & ſeqq. Clar. in pract. §. ſi. q. 60. verſi. Item quæro & alibi paſſim, & communiter Doctores.

14 Nec omittendum cenſui Pater Sancte; Quod vtinam Bernardi confeſſio vera ſit, nec releuat, quod ſine tortura, & ex ſola Iacobi confrontatione emanauerit, & ſic quodammodo ſpontanea reputari debeat; ſuccedūt enim pulchra verba tex. in l. 1. §. ſi quis vltro. ff. de quæſtion. Dum ibi dicitur ſi quis vltro de maleficio fateatur non ſemper ei fides habenda eſt: Nōnunquam enim aut metu, aut aliqua alia de cauſa in ſe confitentur; Metu enim inferendæ torturæ iſtum puerū ad ſic confitendum forſan adduxit cum facile putauerit ex dicto Iacobi ipſum eſſe torquendum prout Iacobus tortus fuit, ſic etiā & tenera ætas, & intellectus imbecillitas facile etiam potuerūt in cauſa eſſe, vt ſic, vt factus eſt fateretur, ſicut enim ſi vere patiens intellectus defectum delictū commiſit excuſari iure debet, vt ſupra probaui: ita etiam ſi illud fateatur confeſſionis ratio habenda non eſt Bal. conſ. 347. nu. 4. lib. 3. Igne. in l. 3. §. ignoſcitur nume. 75. in fine ff. ad Syillan. Foller. in pract. crimin. in prima parte, tertiæ partis principalis verbo, & ſi confitebuntur nu. 28. fol. mihi 297.

15 Accedente præſertim, quod confeſſio prędicta emanauit

emanauit ad nominationem Iacobi factã ad eius faciem; Et tamen Iacobus dum ſua peccata ſacerdoti confeſſus eſt, cum ſacerdos illum abſoluere noluiſſet niſi, quod de alijs falſo confinxit prout poterat reuocaſſet, eundem Bernardum in ſcriptis & ſolemniter explicauit; exculpationem (vt audio) pro ſuæ conſcientiæ exoneratione Illuſtriſſimo Do. Cardinali Alexandrino tranſmiſit vt de ea S.V. fidem faceret. Per hanc autem exculpationem, licet non ignorẽ minimè tolli plenas delicti probationes; & multo minus oris proprij confeſſionẽ. Negari tamen non poteſt quin etiam probationes, & confeſſiones debilitet ad trad. per Grammat. vot. 3. nume. 15. & ſeqq. & voto 11. nume. 11. in fine Marſil. conſil. 109. nu. 30. & ſeqq. Tiber. Decian. conſil. 18. nume. 65. & ſeq. lib. 1. Hippol. Riminal. conſil. 420. num. 17. lib. 4. Sed hæc vltima Bernardi confeſſionem reſpicientia ſint dicta ex abundanti cum ex præmiſſis minoritate, ſcilicet & fatuitate ſatis videatur ipſum excuſare poſſe à pœna ordinaria.

16 Quod vero attinet ad Lucretiam vxorẽ Franciſci ſupplicatur S.V. vt illius confeſſionem ſecundum veritatem in actis apparentem conſiderare dignetur; Veritas enim eſt, quod licet à principio ipſa etiam conſenſerit Parricidio per ſicarios committendo de ordine, & mandato Beatricis, & forſan etiam ipſius Lucretiæ; conſenſum tamen ſiue mandatum datum, re integra reuocauit, imò & ſicarijs in die ante commiſſum delictũ acriter perſuaſit, vt à tanto ſcelere ſe abſtinerẽt, & ex ſtantijs in quibus ad ſcelus perpetrandum conducti erant, eos abire fecit animo, vt intentione amplius delictum non committendi; quãuis poſtea ipſa ignorante, & à ſola Beatrice ſeducti die ſequenti reuerſi Franciſcum occiderint; ſic enim, & non aliàs ipſa fatetur, & eius confeſſio comprobatur ex depoſitionibus Martij ſicarij & Beatricis; Quare ſubintrat concluſio quod quando mandans mandatum reuocat, etiã quod poſtea delictum ſequatur non amplius de mandato, ac delicto tenetur, tex. in cap. quicumque: ibi niſi licentiam re integra reuocarent de ſentẽ. excommun. Bart. in l. non ſolum. §. ſi mandato, nume. 12. ff. de iniur. Ang. de malef. in verbo Sempronium mandatorem nume. 15. Blanch. caut. 7. nu. 2. poſt pract. crimin. Menoch. de arbitr. queſt. lib. 2. caſu 357. nume. 7. Etiam quod reuocatum mandatum occidendo non intimauerit Auguſt. ad Ang. de malef. Vbi ſupra ſub nume. 15. verſic. Quinimò, &c. Pract. Contra tit. de mandante homicidium nume. 6.

17 Et licèt vxor non reuelando viro ſuo mortem ipſi inferendam forſan dici poſſet ex ſola non reuelatione, quod puniri debeat; Id tamen intelligendum eſt de pęna extraordinaria & relegationis non autem de pœna mortis & ordinaria; prout tex. in l. frater. ff. ad l. Pompon. de parricid. per quam tex. Marſil. ibi facit generalem concluſionem. Quod nunquam propter non reuelationẽ delicti imponitur pœna capitis, niſi quando delictum erat committendum contra Principem, aut Papam ſecus ſi contra alios etiam ſub nomine parricidij comprehenſos.

De perſona Iacobi plura eſſent dicenda, quæ propter temporis breuitatem omittere cogor. Alijſque DD. Scribentibus proponẽda reſeruo. Hoc ſolum addito, quod ſi Beatrix ſoror, quæ in hoc delicto principalis operatrix fuit propter cauſam quam habuit aliquam mereatur commiſerationem ſequitur. Quod Iacobus qui tantum eſt particeps & conſcius non poſſit in plus condemnari quã ipſa principalis per regulam. Quod agentes & conſentientes non diſpari, ſed pari pęna plecti debent. De qua in l. ſi quemque. C. de epiſc. & cleric. & in l. Quiſquis. C. ad l. Iul. maieſt. cum alijs per Boſſ. in tit. de mandat. ad homicid. nu. 59. & per Clar. in pract. §. fi. q. 88. in princ.

19 Hæc Pater ſancte currenti ferè calamo propter temporis anguſtiam in tam ardua cauſa dixiſſe voluit, vt ſi ex illis S.V. ad aliquam pœnæ mitigationem iure deueniri poſſe exiſtimauerit Clementia & pietate ſua vtatur in iſtos miſerrimos carceratos. Qui non Do. Iudicis ſentẽtiam, nec Do. Fiſcalis miſericordiam in quibus etiam plurimum fidunt, ſed eiuſdem S.V. ſanctiſſimum expectant iudicium, illique humiliter, & genuflexi ſe ſubmittunt.

Omnes fuerunt vltimo ſupplicio affecti excepto Bernardo, qui ad triremes cum bonorum cõfiſcatione condemnatus fuit, ac etiam ad intereſſendum aliorum morti prout interfuit. Delictum enim iſtud adeo horribile fuit, & inauditũ, vt ſcilicet duo filij vna filia, & vxor in patris, & mariti reſpectiuè necem conſpirauerint etiã mediante pecunia, vt quidẽ dici poſſit, non niſi maxima ſanctiſſimi Pontificis benignitate Bernardum minorem fuiſſe à morte ſaluatum, prout & idem firmiter ſperabatur de ſorore Beatrice ſi propoſitam excuſationem probaſſet prout non probauit. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIO.

1 E*Tiam in atrociſsimis*. Iſte Bernardus Cincius qui conſenſit neci Frãciſci patris fuit à morte liberatus dum propter eius minorem ætatem ſed etiam quia re vera ferè fatuus & puſilli animi reputatus fuit: in tantum, quod accidente Iacobi maioris exculpatione cum prius ipſum inculpaſſet, ex qua quidẽ inculpatione idem Bernardus ſe ad confitendum duxit; Aliquantulum de eius confeſſione fuit dubitatum, & ijs omnibus concurrentibus non tibi mirum videatur ſi accedente etiã Sanctiſſimi Pontificis clementia mortem euaſit. Alioquin quod ſola minoritas ſufficiens fuiſſet in hoc crimine ad mitigandum pœnam vix credo obtinui potuiſſet, cum nõ deſint Doctores, qui (quicquid ſecus ſenſerint in atrocibus, ſeu atrocioribus delictis,) in atrociſſimis propter minorem ætatem pœnam in aliquo diminuendam non eſſe, apertiſſimè affirmauerint gloſ. in l. ferè in omnibus in glo. 1. verſic. aut atrociſſima. ff. de regu. iur. Vbi quod iſto caſu minori in nihilo ſuccurritur, & videtur de mente Petr. de Bellapert. in l. 1. C. ſi aduerſ. delict. col. 2. verſ. ſi autem quæritur de criminali, & ibidem Cyn. nume. 1. verſicu. ſi de atrocioribus, qui videntur exemplificare in crimine adulterij, facit alia glo. in l.

in l. auxilium. §. in delictis in verbo atrociora in fine.ff. de minor. Vbi dixit, quod in atrociſſimis nullo modo ſubuenitur minori Anchar.in cap.1. nume.4. verſic. ſi de atrocioribus de delict. puer. Gandin.in tit.de pœn.reor.num.30.verſic.aut eſt atrociſſimum Duen. reg.259. in ſecunda limitat. Plach.in Epith.delict.cap.32. nume.5. Gramma. in conſtitut.Regni in tit.de reſtit.minor.num.7. vbi refert duos caſus ibi deciſos, quem poſt alios referendo ſequitur Sforz.Odd.de reſtitu.in integrum parte ſecunda, q.80.nu.101.Vulpell.conſil.101. per totum, & præſertim nume. 13. & 14. Vbi conſuluit in caſu duorum parricidium, audacterque teſtatur, quod ita Romę ſeruatur, vbi ipſe pluries iudicauit (ſed vtinam is vel Romæ fuerit Iudex, vel tantum fuerit, vt de hac obſeruantia teſtari poſſit) & Vulpellum ſic decentem refert Flamin. Cartar.de exeq. ſententiæ cap. fina. nume.235. ſeq. Ioſeph. Ludouic. deciſ. Lucen.17. nume.55.iuncto nume.72. ſeqq. vbi refert in vrbe fuiſſe ſuſpenſum puerum minorem annorum quatuordecim qui vna cum craſſatoribus viarũ tenuit habenas equi cuidam Tabellioni Veneto rum dum ipſum in via publica derobarunt Brunor.à Sole in ſuo Compendio Iuris verſ. Minor capax mali.fol.135. col. 4. in princ.Vbi refert gl. in d.l.ferè, & ego memini etiam tempore Gregorij Decimitertij, in arce ſancti Angeli ſuſpenſum per pedes quendam adoleſcentulum, qui fuit cõſcius, & particeps fugæ, quã iam præparauerat ex illa arce facere (prout in ipſo actu fugæ fuit præuentus & captus) Cæſar, qui & ipſe tunc fuit capite obtruncatus.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De Incurſu Bullæ Alexandrinæ.

SVMMARIVM.

Bullæ Alexandrinæ, vt locus ſit tria copulatiuè requiruntur. Primò, ſcilicet Dolus, ſecundo quod iniuria fuerit illata ex cauſa litis: tertio, quod iniurians non fuerit prouocatus.nu.1. & nu.8.

Rixæ inconſultus calor, facit abeſſe omnem dolum. nu.2. & in addit.litera [a].

Iracundia facit, vt delinquens mitius puniatur in addit. litera [a].

Offenſio inter litigantes præſumitur non ex cauſa litis. nume.3. & nu.9.

Teſtis vnicus examinatus pro informatione Curiæ: plenè probat contra Curiam.nu.3.in fi.

Prouocans dicitur nō ſolum, qui facto, ſed etiam qui verbis alium incitat ad iram.nu.4.in fine.

Prouocatus delinquendo dicitur delinquere ſine dolo. nume.5. & in addit. litera [b].

Prouocatus offendendo prouocantem dicitur offendens ex noua cauſa, & non ex antiqua: nu.5.

Prouocatus non tenetur actione iniuriarum ſi prouocanti iniuriam infert.nu.5.in fine.

Teſtibus magis informatis & plenè narrantibus totam facti ſeriem minus creditur quam alijs non tantum informatis.nu.6.

Author rixæ dicitur prouocans, & non prouocatus. nu.7.

Dolus in offenſione cognoſcitur ex genere percuſſionis & inſtrumenti cum quo fuit facta percuſſio. nu.8. verſ. De dolo enim.

Confeſſio qualificata diuidi non poteſt. nume. 8. verſic. Et perpendendo.

Precarium poteſt quandocunque reuocari.nu.8.in fine.

Offenſio ſemper tribuenda eſt cauſæ cui magis conuenit. nume.9.

CONSILIVM LXVII.

1 ADSIT DEVS. Ad hoc, vt Alexandrinæ locum habeat tria copulatiuè requirũtur. Primò, quod in offenſione, ſeu minis, & iniurijs Dolus interuenerit: Secundo, quod eadem offenſio, ſeu iniuriarum illatio ex cauſa litis proceſſerit. Tertio, quod ex parte offenſi, ſeu iniuriati nulla interceſſerit prouocatio; Et vno ex dictis requiſitis deficiente Alexandrinæ Conſtitutioni locum non eſſe fuit reſolutum coram Illuſtriſſimo Domino Blanchetto die Veneris decima Nouembris 1581. Cuius Deciſionis copia datur infra.

2 In caſu noſtro dolus nõ interueuit, quia quicquid pro parte fiſci, & inſtigatorum contra Mutium prætenditur: Id omnia proceſſit non appẽſatè, aut præmeditatè, ſed in ſubitanea & improuiſa rixa calore iracundiæ prout conſtat ex Proceſſu; & de hoc non eſt dubitãdum quo caſu dolum [a] abeſſe probat tex. in l.quicquid, & ibi præſertim Cagnol. qui in ſpecie loquitur in crimine iniuriarum nume.10.& ſeq.ff.de reg.iur. iur.cap. ira. §. notandum 11. q.3. l.1. §.quærit.ff.ad Turpill. cum alijs per Tiraquell. de pœn. temperan. cauſ.1.nu.1.& ſeqq.

3 Minus poteſt dici prætenſas minas, ſeu iniurias per Mutium illatas aduerſario proceſſiſſe ex cauſa litis, tum quia in dubio noua cauſa præſumitur, & non litis ſecundum Iaſ.in l. qui ſeruum nume.2.verſ.Et aduersè. ff.de verb. obl. Cephal. conſil.35.nume.4.lib.1. Et habetur in eadem deciſione coram Illuſtriſſimo Blanchetto in verſic. quod autem, tum etiam, quia vt deponit Ambroſius teſtis Curiæ idem Mutius cępit in aduerſarium iniurias proferre propter alia turpia & iniurioſa verba in ipſum ab aduerſario prolata, & ſic non propter litem, huic autem teſte licèt vnicus ſit plenè credendum eſt contra Curiam eo, quia ab ipſa circa productus, & examinatus fuit Aym. conſ.100.nu.13.Socin.iun.conſ.69.nũ.11. lib.1. Gabr.tit.de teſtib.concluſ.1. poſt num.14. lib.1. Burſat.conſ.311.nu.21.lib.3.

4 Hinc & tertio ceſſat aliud requiſitum, quod ſcilicet iniuriatus iniuriantem non prouocauerit cum ex depoſitione eiuſdem teſtis conſtet, q aduerſarius prouocauit Mutium dum ei pro ſuis deuotionibus in Eccleſia incidenti incepit dicere: *Done andate*, & ipſe reſpondit: *Per le mie orationi, che per gratia di Dio non ſono prigione*; Et Dominicus replicauit: *Quando te ci farò metter io non vſcirai*: Ex quibus verbis Dominicum fuiſſe authorem rixæ & prouocantem negare non poteſt cum prouocans is propriè dicatur, qui alium nedum facto, ſed etiam verbis ad iram incitat Arch.

in c. li

in c.ſi quis ſacerdotum nu.2.11.q.1.Aret. conſil. 33.in fine,Aym.conſil.119.nu.11.

5 Data prouocatione duo neceſſario ſequũtur.
b Primũ,quod quicquid poſtea facit prouocatus [b] ſine dolo facere dicitur Cępoll.conſ.51.nume.9. Marſ.conſ.137.num.21.& ſeqq.& in pract.crim. §.quoniam nume.65.& ſeqq.Nouell. in tract. ad defenſ.in princ. nu. 29. Secundum quod ex prouocatione noua cauſa producta cenſetur Philip. de Vbàld.conſ. crim. diuerſ.153.nu.2. lib.1.Vulpell.de paceq.48.nu.2.& nu.7. Hercula. de caut. non offen.cap.34.num.18.Surd.deciſ. Mant.79. nu.1. Et conſequẽter in caſu noſtro ceſſante dolo pro parte Mutij, pro parte, autem aduerſarij exiſtẽte prouocatione quem nouam cauſam inducit. dubitandum non eſt non ſolum non eſſe locum Alexandrinæ ex præallegatis, ſed nec etiã alicui alteri pęnæ arbitrariæ pro prętenſa illatione iniuriarum; quia data prouocatione etiam in crimine iniuriarum omnis ceſſat pęna vulgata l. vt vim cum ibi notat.per Docto.& præcipuè Iaſ. nu.36.& Bolognett.nu.94. in princ.ff.de iuſti.& iur.Beluiſ.in pract.lib.1.cap.3.tit.de iniur. nu.16. Gram.deciſ.37.nu.3. ſeqq.

6 Nec obſtant alij tres teſtes pro fiſco examinati, qui vidẽtur deponere de minis & inſultu cum manibus erectis ipſius Mutij in aduerſarium; nã teſtes prædicti non deponunt de principio rixæ, prout deponit Ambroſius alius teſtis Curiæ,& propterea magis credendum eſt ipſi Ambroſio tanquam magis informato de tota ſerie facti à principio vſque ad finem; quam alijs qui à principio rixæ non aſtiterunt. Bal.in l. Lucius in prima lectura nu.5.ff.de infam. Nell.de teſtib. num. 198.Rebuff.de teſtib.par.1.glo.8. nu.9. Bertazz. conſil.251. num.40. Et tamen data prouocatione, vt ſupra excuſandus eſt Mutius à minis & inſultu prædictis nulla præſertim ſequuta offenſione perſonarum ex præallegatis.

7 Quæ de tumultu in Eccleſia per eoſdem teſtes dicuntur; tolluntur ex fide canonicorum eiuſdẽ eccleſiæ contrarium deponentium; & nihilominus quatenus ẽt diuina fuiſſent impedita,(prout nõ fuerunt) rixę author & inceptor, qui fuit aduerſarius teneri debet & non Mutius, qui prouocatus vlciſci quęrebat l.qm̃ multa facinora C.ad l.Iul.de vi publica l.hoc iudic. ff.de ſeru.corrupt. Bal.in l.1.nu.14.in fi.C.de ſeru. fugit. L. D.

Deciſio coram Illuſtriſs. D. Blanchetto Veneris 10. Nouembris 1581. Cuius ſupra ſit mentio.

8 PRopoſui cauſam Romañ. incurſus Alexandrinæ, & dubitaui an in caſu de quo agitur ſit locus Alexandrinæ & cui veniat applicanda pœna parti, vel potius fiſco & fuit reſolutum in caſu propoſito non eſſe locum cõſtitutioni Alexandrinæ; non enim quęlibet rixa, aut percuſſio ſufficit ad effectum, vt ſit locus d.conſtitutioni, ſed requiritur, vt interueniat dolus, vt per Card. in Clemen.1.39.q. de priuileg. Marſil. ſing.283. cum alijs allegatis pro Annibale. Secundo neceſſe eſt, vt iniuria verbis, vel factis illata ſit ex cauſa litis Put.deciſio.104. lib.1. Quorum neutrũ probatur in caſu de quo agitur; de dolo enim Fabij non conſtat. Imò ex genere percuſſionis, & inſtrumẽto quo percuſſit Octauium leuior videtur offenſa quam,vt ſit locus Alexandrinæ, & iura de verberatione, ſeu inuaſione loquentia videtur poſſe conuenire propoſito caſui:& perpendendo Fabij confeſſionem, quæ diuidi nõ poteſt Bar.in l.Aurelius.§.idem quæſijt. ff. de liber. leg. Abb.& alij in cap.bone il ſecundo de poſtul. prelat. potius videtur ipſum prouocatum fuiſſe ab Octauio, quam Octauium inuaſiſſe cum in primo conſtituto dicat Octauium voluiſſe per vim gradus aſcendere in ſecundo, quod prouocatus ab eius importunitate eum repulit. Vnde ſicut Octauius ſibi ipſi patruo prohibente ius dicere non debebat, ita nec Fabius cogebatur pati, vt eo inuito,ad patrem per domum ſuam accederet præcipuè cum quo ad ius habitãdi iam obtinuiſſet Fabius mandatũ de euacuando contra Octauium,& patrem ipſius, qui præcario nomine domum inhabitabant, vt videre licèt ex obligatione Ioan.extractu.fol.38.& eius declaratione fol. 210.quod pręcarium poterat Fabius quandocũque reuocare Abb.in cap.fina.de præcar. num.6. Dec.in cap.ad noſtram in fine de confirm. vt vel inutil. Cum igitur iure permittente Fabius prohibuerit Octauio altiorem aſcenſum non dicitur dolosè repuliſſe.

9 Quod autem id totum acciderit ex noua cauſa. Primò ita præſumitur in dubio Iaſo, in l.qui ſeruum nume.2.verſic.& aduerte. ff. de verb.obl. Cephal.conſil.35.nu.4.Put. d.deciſ.104. Secundo ex ſupradictis patet,quod fuit occaſione tranſitus Octauij per gradus, qui actus reſpicit poſſeſſionem domus; quæ poſſeſſio nõ erat amplius in lite: vnde offenſio potius eſt tribuenda cauſæ cui magis conuenit Cęph.in loco allegato. Tertio ſi alicuius litis occaſioni eſſet attribuenda potius conueniret illi pro qua fuerat tũc citatus Fabius, quam huic in qua iudicio poſſeſſorio obtinuerat. Nec obſtat, quod Fabius dicat, quod de domo controuerteret in iudicio cum Octauio, quia in primo conſtituto dicit,quod litigauerat, & lis erat finita prout erat in poſſeſſorio; In ſecundo conſtituto narrat factũ non autem, quod occaſione litis ipſum verberauerit, ſed quia nolebat,vt tranſiret per domum ſuam,ex quibus,& alijs deductis pro hærede Fabij Domini dixerũt non eſſe locum Bullæ Alexandrinæ. Quare non fuit neceſſaria Deciſio ſecundæ partis, dubij de applicatione pœnæ, &c.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a DOlum abeſſe. Si iracũdia facit abeſſe dolum ſequitur etiam,quod delictum iracũdia cõmiſſum, mitius puniatũ ſcilicet,non pro dolo, ſed pro culpa. Prout eſt tex.in l.2.ibi ſeu calorẽ, &c. C.de abolit.& in l.aut facta.§. cauſa ibi cum quis per irã ab extraneo pulſatus eſt.ff.de pen. & in c. ſi quis iratus,& ibi glo.1.2.q.3.& in c.ira 11.q.3. vbi quod ira ſępe innocentes ad crimen adducit.

Itē gl.in l.3.in gl.1.de diuort. vbi quod ira excuſat à culpa & minuit delictū,& idē dixit in l.quicquid.ff.de reg.iur.Quod.n.inconſulto iracundię calore fit de dolo caret.l.1.§.queri.ff.ad Turp.per q̄ & alia plura additis etiā Philoſophorū Ariſt.ac Plat.authoritatib.Hiſtoricorū Valerij Maximi, Plutarchi & Auli Gellij exēplis Theologorū, ac ēt ſacræ paginæ confirmationibus hāc regulam pluribus cōprobat & exornat Tiraq.de pęn.tēp. cauſ.1.nu.1.& oībus ſeqq. in diſcurſu Rom. ſing. 514.volo cómentare nu.5.& in l.cū mulier n.65. ſeq.ff.ſol.matr.Fely.in c.ſicut nu.2.& nu.4. in fi. de iure iur.Dec.in l.quicquid nu.7.& 8.ff. de reg. iur.Cagn ibid.nu.6.& 7.Miſinger.nu.3.& nu.7. Iaſ.in l.ſi filibm tuā nu.6.ver.3.fallit.C.de inoff. teſt.Iacob.Bolenc.in repet.l.capitalium.§.famoſos nu.195.ff.de pen.Nouel.in tract.ad defenſam nu.82.verſ.calor iracundiæ,vbi loquens in homicidio calore iracundię cōmiſſo dixit iſto caſu eſſe imponendā non pęnam ordinariā homicidij,ſed aliā mitiorē arbitrio iudicantis corā voto 19.& 24.ſeq.Carer.in pract.in tract.de homic.§.ſeptimò excuſat nu.1.& ſeqq.fol.mihi 161. Bero cōſ. 189.nu.2.ſeqq.lib.3.Petr.à Plac.in Epith.delict. lib.1.c.2.nu.19.vbi pluribus exornat hanc cōcluſionē Duen.reg.292.in c.limit.verſ.in quo eſt notandū Boſſ.in tit.de homic.nu.60. vbi propterea ex authoritate D. Gregorij dixit difficilius eſſe irā continere quā miracula facere Clar.in pract. §.fi.q.60.verſ.eſt etiā, vbi dixit quod licet Iaſ. in l.ſi duo patroni.ff.ſi quis iurauerit il 2.poſt nu.1. ff.de iure iur. dixerit factum calore iracundiæ nō eſſe punibile,& quod ita ſolet communiter dici: veritas tamen eſt ſecundum omnes,quod mitius punitur Card.Alba.conſ.6.nu.2.Moron.in trac. de fid.treg.& pace q.164.nu.1.ſeqq. Menoch. de arbitr.quæſt.lib.2.caſu 319.n.33.& de præſump. lib.5.præſumpt.3.nu.117.& lib.1.q.14.num.21. 22.& 36.Honded.conſil.105.num.47.Claud.ad Bertazz.conſil.135.litera B. lib.1. vbi præſertim quando ira ſubitò animum concitat.

Et licèt contrarium, quod imò in delictis ira non excuſet per tex.in l.ſi non conuitij.C.de iniur.& eo quia ſi aliter diceremus nunquam punirētur delicta cum nullum ferè ſit delictum, quod ſine ira cōmittatur, & illud præſertim, quod ſub iniuriarum actione cadit voluerint Bald. in d.l.ſi non conuitij poſt nu.2. verſ. vel dic, vbi dixit,q̄ quædam ſunt, quæ ſortiuntur iuris effectū & repudium, & iſta nihil operātur ſi fiant calore iracundiæ; quia nō procedunt ex animo,ſed potius ſecundum quandam alterationem: quædā vero ſunt,quæ non ſortiuntur effectum ſicut ſunt maleficia,& in illis nō diſtinguitur an emanauerint calore iracundię,vel non,quoniā maleficia nunquam debent remanere impunita An.in d.l.ſi nō conuitij nu.6.Fely.in c.dilecti Felyn.nu.15.in fi. verſ.de alijs geſtis de except.vbi refert verba Bal. in d.l.ſi nō conuitij Aret.in l.1.verſ.in tex.&c.C. ſi aduerſ.delict.Bertaz.conſ.44.nu.8.C.vbi tamē limitat niſi ira fuerit talis, & tamen quod hominem à mēte extraxerit,quod difficile eſt probare.

Non tamē per hoc recedas a prima opinione, veritas tn̄ eſt,q̄ in delictis ira non excuſat in totū prout loquuntur iuris Doctores pro ſecūda opinione allegati,ſed tantū facit vt mitius delinquens puniatur; & ita loquunt̄ Doctores pro prima opinione allegati & expreſsè declarat Roma.d.ſing. 314.nu.5.Reſpondendo d.l.ſi nō conuitij, prout etiam ſic reſpondet Dec.in l.quicquid nu.7.& 8. ff.de reg.iur.Cagn.ibid. nu.6.& 7. vbi ſic intelligunt verba Baldi per eos relata in d.l.ſi non conuitij Nauar.in cap. ſi quis iratus nume.4.verſ.3. quod &c.de pęnit.diſt.in.1.fol.261.tom.1.in magnis. Et nihilominus, nec etiam ita delinquens mitius punitur niſi prouenerit iuſta cauſa.

Et in ſpecie ad noſtrum propoſitum,quod vbi datur rixa ibi ceſſet dolus vide tex.in l.1.§. diuus in fine.ff.de ſicarijs,& ibi Alber.num.5.in fine,& in l.ſi in rixa poſt num.1.ff.eod.Grammat.deciſ. 17.num.4.& vot.23.num.20.& deciſ.23. num.6. Menoch.de arbitr.quæſt.caſu 362. nume.4. verſ. hæc iuris & Doctorum ſententia; & nume.11.in fine verſic.Quo vero ad pœnam, & num.26.Ludouic. Piguer.deciſ.crimin.14.nume.15. Clar.in pract. §.homicidium nume. 30. verſic. alia etiam eſt defenſio in fine. Honded.conſil.99. num.45. lib. 1. Qui propterea inferunt homicidium in rixa commiſſum tanquam ſine dolo commiſſum non puniri pœna mortis.

b *Prouocatus ſine dolo.* Veriſſima eſt iſta concluſio,quod quicquid facit prouocatus,ſine dolo fa cere dicatur, quam vltra hic allegatos comproba runt etiam Rom.ſing.3.Tiraq.de pęn.temperan. cauſ.1.nu.6.Et licèt aliquando dicant Doctores quod prouocatus dolosè & ex propoſito delinquit licèt non appenſatè,vt per Gram.deciſio.5. nu.28.Cępoll.conſ.42.nu.5.Alex.conſil.76. ſub nu.1.lib.1.Tiraq.de pęn.d.cauſ.1.num.8. Boſſ.in tit.de homic. ſub nu.91.Veritas tamen eſt, quod dolus prouocati dicitur cauſatus à deteriori dolo prouocantis, & propterea non habetur incōſideratione quoad effectū pęnæ; quia ſemper prouocatus ſi prouocatū offendat mitius punitur ēt quod inculpatæ tutelæ moderamē excedat,ignoſcendū.n.eſſe ei, qui prouocatus ſe vlciſci voluit dicit tex.in l.qui cū maior.§.ſi libertus.ff.de bon. libert.& per iſtū tex. hanc firmarūt concluſionē Io.Andr. in c. ſignificauit in verbo antecedentis iuncta gl.ibi de pęnit.& remiſſ. Spec. in tit.de accuſat.§.1.verſ.quid ſi te vocaui Ang.in l.ſi adulterium cum inceſtu.§.Imperatores. ff.de adulter. Florian.in l.1.§.cū arietes.ff.ſi quadrup.paup. feciſ.dic.Luc.de Penn.in l.erat.in q.5. C. de Caſtr. pęc.lib.12.Aret.conſ.34.viſis diligenter teſtibus ante finem Iaſ.in l.vt vim nu.11. ff.de iuſt.& iur. Felyn.in cap. ſignificaſti il 2. nu.14. de homicid. & in c.dilecti filij num.12.de except. Et ibi etiam Abb.nu.17.in fi.& nu.18.Idem Abb.in c.1.nu.2. de iniur.Miſinger.in l. quicquid nu.4. verſ. & eſt ratio. ff. de reg. iur. Iacob.Boulenc.in repet.l.capitalium.§.famoſos num.195. verſic. pro hoc facit.ff.de pęn.Nouell.in tract.ad defenſam nu.79. ſeqq. verſicu.Prouocatus,&c.Tiraquell.de pœnā temperan.cauſa 1.nu.3.& num.5. ſeqq.Vbi pluribus Doctorum authoritatibus hanc comprobat ampliationem Marſ.in pract.§. quoniam nu.62. & ſeqq.& conſil.137.per totū Cępol. conſ.crim. 29. nume.41.& ſeq. Meren. in tracta.ad defenſ. nu.60.& ſeqq.Boſſ.in tit. de homicid. ſub nu.59.

Vbi

Vbi amplius de prouocato ab eo, qui ridere cœpit Clar. in pract. §. fin. quæſtio. 60. verſic. Nunc quæro Anto. Gomez. de delict. in titu. de homic. nume. 24. in fine ex quibus hanc concluſionem communiter, & ab omnibus receptam eſſe dubitandum non eſt.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Recurſus ad curiam ſecularem ad impediendum executionem iuriſdictionis eccleſiaſticæ quãdo ſit improbatus aut licitus.

SVMMARIVM.

Clericus opportunus coram iudice eccleſiaſtico dependentia litis coram iudice ſeculari eſt excõicatus. nu. 1.

Clericus impediens iuriſdictionem eccleſiaſticam recurrendo ad curiam ſecularem, & faciendo illi committi cauſam eſt ipſo iure excommunicatus. nu. 1. & nu. 10. & nu. 12. & nu. 15.

Recurſus in cauſis eccleſiaſticis ad Iudices laicos non ſolum eſt prohibitus, ſed etiam ſic recurrens committit ſacrilegium. nu. 1. in fine, & nu. 18.

Recurſus ad Iudices ſeculares eſt prohibitus etiam, quod Iudex eccleſiaſticus vim faciat & male procedat. nu. 2. & nu. 10. contra, nu. 6. & nu. 14. vbi quando Iudex eccleſiaſticus de facto procedit, vtputa nõ obſtante appellatione. Dicas hanc ſecundam opinionem procedere duobus concurrentibus. Primò, vt conſtet de malo & iniuſto Proceſſu iudicis eccleſiaſtici: Secundò, vt grauatus non habeat commoditatem recurrendi ad ſuperiores eccleſiaſticos, & ab illis obtinendi remedium, ſecus ſi grauamen ſit reparabile per recurſum ad ſuperiores eccleſiaſticos, quia tũc recurſus ad ſeculares eſt prohibitus etiam, quod eccleſiaſticus de facto & male procedat d. nu. 6. ſeq. & nu. 11. & nu. 25. & num. 17. vbi quod in omnem euentum nec etiam quando iudex eccleſiaſticus procedit de facto recurri poteſt ad ſecularem ad effectum obtinendi mandata contra iudices eccleſiaſticos ne eorum officium gerant.

Iudex ſecularis non poteſt ſupplere negligentiam iudicis eccleſiaſtici. nu. 2. & nu. 10.

Conſuetudo recurrendi ad iudices ſeculares non excuſat ab excommunicatione. nu. 3. & nu. 8. in fi. & num. 11. verſ. Ex quibus, &c. & nu. 16. & nu. 26.

Prouiſio iudicis ſecularis ad impediẽdum iuriſdictionem eccleſiaſticam præſumitur attenta de mãdato eius de cuius intereſſe agitur. nu. 4. & nu. 24.

Recurrens ad curiam ſecularem ad effectum impediendi exequutionem literarum apoſtolicarum cadit ab omni commodo litis. nu. 5.

Recurſus ad iudices ſeculares eſt punibilis, ẽt quod iudex ſecularis non inhibuerit iudici eccleſiaſtico. nu. 9.

Recurſus ad curiam ſecularem eſt punibilis etiam, quod poſtea recurrens proſequutus fuerit grauaminis cauſam coram iudice eccleſiaſtico. nu. 11.

Iudex ſecularis non poteſt iudicem eccleſiaſticum citare ad allegandum cauſam quare parere nõ teneatur ſuæ inhibitioni. nu. 11.

Iudex laicus eſt incapax iuriſdictionis in perſonas eccleſiaſticas, & in eorum cauſas. nu. 11. verſ. Ex quibus, & nume. 17.

Canonicatus poſſeſſio dicitur vacare per reſignationem illius factam in manibus ordinarij. nu. 13.

Excommunicatus auditur pro defenſione ſuæ poſſeſſionis. nu. 14. in fine.

Priuilegio ſpeciali per legem generalem nunquam cenſetur derogatum. nu. 20.

Recurſus ad iudices ſeculares tanto magis punibilis eſt, quando recurrens fecit carcerare exequutores literarum apoſtolicarum. nu. 22.

Recurſus ad curiam ſecularem probatur iuribus minus formiter extractis propter difficultatẽ illa extrahendi ſeruatis ſeruandis. nu. 23.

Priuilegio abutens priuilegio gaudere non debet. nu. 26.

Excommunicatus non poteſt opponere declinatoriã fori nec à cenſuris abſolui niſi conſtet de paritione. nu. 26

CONSILIVM LXVIII.

1 ADSIT DEVS. Do. Ferdinandus, qui lite pendente ſuper benefitio Sancti Petri coram Reuerendiſſimo Epiſcopo Caputaqueñ. ſiue illius Vicario Delegato apoſtolico inter ipſum & D. Nicolaum declinando eccleſiaſticum forum expreſsè proteſtatus fuit dependẽtia litis coram Cappellano maiori iudice ſeculari coram quo iam obtinuerat à Prorege Neapolis cõmitti cauſam prædictam, & poſtmodum ſequuta ſententia ad fauorem dicti D. Nicolai ad illius exequutionem impediendum affixit, ſeu affigi fecit Regiam prouiſionem in Oſtio Eccleſiæ S. Petri ſine dubio, tum de iure communi, tum etiam ex Bulla in Cęna Dñi ipſo iure excõicatus eſt c. nouerit, & cap. graue. de ſent. excom. & in d. Bulla §. 16. Recurſus enim in cauſis eccleſiaſticis ad iudices laicos, non ſolum eſt prohibitus c. qualiter & quando, vbi Doctores omnes de iudic. ſed etiam ſic recurrens ſacrilegium cõmittit Caiet. in ſumma in verbo excommunicatio cap. 30. & ſeq.

2 Imò recurſus ad ſecularem iudicẽ eſt prohibitus etiã, quod iudex eccleſiaſticus vim faceret & male procederet, nõ enim poteſt ſecularis iudex, cuius minor eſt poteſtas, ſupplere negligentiam eccleſiaſtici, qui ipſo ſeculari, & poteſtate, & authoritate maior eſt ſecundum Io. Andr. & Abb. Antiq. in d. c. qualiter & quando nu. 1. & ibi etiã Imol. nu. 7. & Barb. nu. 3. de iudic. ſed benè ſecularis iudicis negligentiam eccleſiaſticus ſupplet c. ex tranſmiſſa & c. licet cum ſeq. de foro compet.

3 Nec releuat aſſerta cõſuetudo in Regno Neapolis concedendi huiuſmodi conſeruatorias: nã vltra quod in dicta Bulla in Cęna Domini derogatur omnibus contrarijs conſuetudinibus, & iam immemorabilibus. Adhuc tamen de iure talis conſuetudo reprobata eſt Rota deciſio. 10. de conſuetud. in antiq. Biſegnet, deciſ. 2. eod. tit.

2 Prout etiam nec obſtat, quod talis Regia prouiſio fuerit obrẽta ab eius Procuratore ipſo ignorante, & ſine eius mandato, nam vltra quod ipſe, talem ignorantiam allegare non poteſt cum expreſsè dependentia litis cõrã iudice ſeculari proteſtatus fuerit coram Iudice eccleſiaſtico, adhuc tamen quod talis prouiſio fuerit ad eius inſtantiam emanata præſumitur à iure, Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis prætori. nu. 19. ff. de oper. nou. nunciat. Et patet ex memoriali inſerto in dicta

prouiſione prout etiam, ita aliàs fuit reſolutum in Rota in vna Leodicen. Canonicatus lunæ 11. Martij 1596. coram R.P.D. Blanchetto.

5 Et ex præmiſſis ſequitur, quod dictus D. Ferdinandus ceciderit ab omni iure tam in petitorio, quam in poſſeſſorio, quod habet, ſeu habere prętendit in beneficio de quo agitur iuxtà Innocentij Conſtitutionem 14. in ordine incip. officij noſtri de qua in Bullario par. 1. fol. mihi 132. ſecundum quam in aliàs fuit reſolutum per tres conformes latas à tribus ordinarijs tribunalibus vrbis A.C. Gubernatoris & Vicarij in quadam cauſa Abbatię pro Illuſtriſſimo D. Cardinali de Aragona contra D. Abbatem Sellarolum.

6 Et pariter non obſtet, quod videatur pœnam de qua agitur ceſſare quando talis recurſus fit ad effectum reſiſtendi Iudici Eccleſiaſtico procedēti de facto ad Achil. deciſ. vlt. de attentat. & corā R.P.D. Blanchetto in vna Salamantina Canonicatus 24. Maij 1595. Nec enim declaratio procedit duobus concurrentibus; Primo, vt conſtet & appareat de huiuſmodi violentia, & proceſſu de facto ex quo ſe excuſare prætendit recurrens ad Curiam ſecularem, vt expreſsè legitur in illa Salamantina in qua Iudex ille interpoſitam appellationem non admiſit, & in ijs terminis loquitur etiam Couarr. pract. quæſt. cap. 35. nu. 3. Vbi latè. Secundo neceſſe eſt, vt is qui ſe grauatum prætendit, & qui vim Iudicis Eccleſiaſtici timet non habeat commoditatem recurrendi ad alium ſuperiorem Eccleſiaſticum; ſecus ſi potuiſſet eccleſiaſticum ſuperiorem adire, ita in terminis hęc materia & Doctrina Couarru. in præcitato loco declaratur in illa Oſcen. Penitentiariæ ſæpius allegata coram eodem R.P.D. Blāchetto 10. Aprilis 1595. Et in alia Leodicen. Canonicatus corā eodem 11. Martij 1596.

7 Sed in caſu noſtro aduerſarius non ſolum nō docet de non admiſſione ſuæ appellationis imò, in actis conſtat de admiſſione; Et quod peius eſt ante prolatam ſentētiam recurſum habuit ad iudicem ſecularem, eidem quæ fecit cōmittere cauſam, & quod magis deterius lite pendente noluit conſentire in iuriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici; ſed eius forum declinando expreſsè proteſtatus fuit dependentia litis coram Iudice ſeculari. Et demum prolata ſententia non appellauit ad Papam eiuſque ſanctam ſedem apoſtolicam prout regulariter appellari ſolet & debet. Sed ad ſuperiores volens intelligere de iudicibus ſecularibus prout poſtea facto ſe declarauit affigēdo Regias prouiſiones in foribus Cathedralis Eccleſiæ; Et tamen poterat recurrere ad Nuntiū apoſtolicum commorantem in ciuitate Neapolis; ex quibus omnibus certè nō video quomodo poſſit cenſuras aufugere cum ſolus recurſus ad ſeculares Iudices illas comminetur & infligat c. nouerit, & c. grauè de ſent. excō. cū aliàs allegatis; Igitur in ſpecie reſpondeā ex aduerſo deductis. Non obſtet in primis deciſio Salamantina, quia ibi Iudex de facto procedebat appellationē non admiſit, nec alia via erat ſuccurſum pati, niſi recurrendo ad ſeculares iudices quę oīa ceſſant ī caſu nrō vt mox dixi, & ſic nulla eſt cōtrarietas inter illā Salamātinā, & hāc noſtrā Oſcen. vt ſup. deduxi.

8 Minus obſtat, quod in illa Oſcen. recurſus fuerit habitus poſt rem iudicatam & conſenſum partis recurrentis, quia quomodocunque illius facti veritas ſe habeat, ſatis eſt ex lectura Deciſionis talis ratio non habetur in cōſideratione, nec deciſio in conſenſu, aut re iudicata fundatur; ſed in eo potiſſimum, quod recurſus huiuſmodi eſt illicitus, & quod laici iudices ſunt incapaces iuriſdictionis in perſonas eccleſiaſticas non obſtante quacunque conſuetudine etiam immemorabili contraria Felyn. in cap. 2. de maior. & obed. Rot. deciſ. 10. de conſuetud. in antiqui. cum alijs in d. deciſ. allegatis.

9 Et demum non obſtat, quod Iudici eccleſiaſtico non fuerit inhibitum, quia vltra, quod ſatis aduerſarius credidit inhibuiſſe per affixionē prouiſionis Regiæ ante fores eccleſiæ cathedralis: Adhuc tamen ad incurrendum pœnas Bullæ in Cœna Domini, non legitur in ea eſſe neceſſariā inhibitionem; ſed benè ſufficere recurſum ad effectum impediendi iuriſdictionem eccleſiaſticā; Qui quidem recurſus in caſu noſtro eſt patens & probatus, ideo, &c.

Tenor autem Deciſionum ſupra allegatarum mox ſequitur infrà. LAVS DEO.

Deciſio coram Illuſtriſſ. D. Blanchetto; Oſcen. Penitentiaria Luna 10. Aprilis 1595.

10 Domini dixerunt ſententiam abſolutoriam vltimo loco datam in iudicio criminali ad fauorem Pauli ſubſtineri nō poſſe; nam & de iure communi, & ex Bulla in Cœna Domini recurſus in cauſis eccleſiaſticis ad iudices laicos eſt prohibitus cap. qualiter & quando, Vbi docto. de iudic. & recurrens eſt ipſo iure excommunicatus c. nouerit & cap. grauè de ſent. excommun. & in d. Bulla. §. 16. & committi ſacrilegium Caet. in ſumma in verbo excommunicatio cap. 30. & ſeq. nec excuſari poteſt ex trad. per Couarr. pract. quæſt. cap. 35. num. 3. Nam & ſi Iudex eccleſiaſticus male procedat non poteſt Iudex ſecularis cuius eſt minor poteſtas ſupplere negligentiam eccleſiaſtici, qui ipſo poteſtate & authoritate eſt maior, vt declarant omnes Doctores in d. cap. qualiter, & quando de iudic. videlicet Ioan. Andr. & Abb. antiq. nume. 1. Collect. in fi. Card. etiam in fine Anch. nume. 5. Butr. nume. 8. Abb. nume. 7. Imol. nume. 7. Barba. nume. 23. ſed illius negligentiam eccleſiaſticus ſupplet cap. ex tranſmiſſa cap. licet cum ſeq. de foro compet. Superioritatem autem iuriſdictionis probant c. ſolitè de maior. & obed. cap. denique 96. diſtinct. & Clemen. Romani de iure iuran.

11 Quæ licèt de planè procedant multo magis applicantur propoſito caſui in, quo Paulus habuit recurſum ad iudices laicos, non ſolum ſemel ſed pluries ad effectum impediendi mādatum de manutenendo ad fauorem Capituli rite & rectè decretum, ſcilicet 19. Octobris 1587. & 18. Nouembris & 17. Decembris eodem anno de menſe Februarij 1589. etiam quando obtulerat ſeparatum parere mandatis Archiepiſcopi Cęſaraugu-

ſtani,

ſtani, nec excuſari poteſt Paulus à tali recurſu: ex eo, quod poſtea voluerit proſequi grauaminis cauſam coram eccleſiaſtico, quia talis excuſatio non habet locum quando recurri poteſt ad eccleſiaſticum, qui tale grauamen impediat prout poterat Paulus aderendo Metropolitanũ, vel Nuntium Apoſtolicum & illum ad iſtum effectũ non recurriſſe euentus docuit, quia neutrum adiuit, & prouiſiones Regiæ multo magis hoc declarãt, quia non ſolum inhibetur iudici eccleſiaſtico ne ad vlteriora procedat, ſed illi mandauerat, vt quę decreuerat reuocet & coram ipſo Iudice ſeculari compareat ad alligandas cauſas ex quibus parere non teneatur. Ex quibus nihil aliud inferri poteſt niſi quod ipſi Iudices volunt de cauſa eccleſiaſtica cognoſcere, quod eſt admodum abſurdũ: cum Iudex laicus ſit incapax iuriſdictionis in perſonas eccleſiaſticas, & eorum cauſas, nec immemorabilis hoc caſu ſibi ſuffragatur Doct. in cap. cauſam de præſcript. Felyn. in cap. 2. de maior. & obed. Rota 11. de conſuetud. in antiq. & Biſign. 2. eodem tit. præcipuè cum in d. Bulla in Cœna Domini derogetur conſuetudinibus etiam immemorabilibus.

12 Non obſtant, quæ allegantur de defectu iuriſdictionis. Et quod Rota non cognoſcit de iuſtitia ſententiarum, quæ ſunt extrà Rotam latæ, quando de illarum exequutione nõ agitur, quia in caſu propoſito Hieronymus Pinos, habet fundatam intentionem ſuper re curſibus & clara iuris diſpoſitione per quam Paulus propter excommunicationem incurſam redditur incapax beneficiorum, & cum ipſe Paulus excipiat de abſolutoria quam tranſiuiſſe in rem iudicatam prætendit; licitum eſt Hieronymo replicare de illius notoria iniuſtitia pręterea vltra recurſus productos coram Locumtenente criminali AC. adſunt alij producti coram me regiſtrati fol. 326. & 335. Ex quibus ipſum incidiſſe in pœnas in Bulla in Cęna Domini contentas negare non poteſt.

LAVS DEO.

Deciſio coram Illuſtriſſ. D. Blanchetto die Mercurij 14. Maij 1595. Canonicatus Salamant.

13 RESolutum fuit Antonium de Soria manutenendum, cum enim per reſignationem felicis factam in manibus Ordinarij vacaret poſſeſſeſſio Canonicatus de quo agitur Rot. de renũt. in antiq. Caſſad. deciſ. 4. num. 3. de reſtit. ſpoliat. potuit illius capere poſſeſſionem Antonius, & eius poſſeſſio eſt manutenibilis, nec obſtat, quod acta non ſint integra, quia notarius teſtatur de contrario fol. regiſtri 42.

14 Non obſtat exceptio excommunicationis propter recurſum ad Cõſilium Regium. Nam iſte recurſus hoc caſu defenſionem propriæ poſſeſſionis, & appellationis admiſſionem non eſt improbatus Achil. deciſ. 36. de appell. Vrbanius enim egit cum poſſet iudici de facto procedenti de facto etiam reſiſtere Paris conſ. vlt. lib. 4. & fuit dictum in illa Tarracioneñ. Villæ de Reus coram R. P. D. Meo Decano, pręterea excõmunicatus auditur pro defenſione ſuæ poſſeſſionis, cap. intelleximus de iudicijs Menoch. de retinẽ. remed. 3. num. 711. & ſeq. LAVS DEO.

Deciſio coram R. P. D. Pegna Oſcen. Canonicatus die Veneris prima Decembris 1595.

15 VTraque parte informante ſuper dubio dato an Paulus Lizanus fuiſſet excõmunicatus ob recurſum ad Tribunal ſeculare iuſtitia Aragonum a quo illius procurator obtinuerat firmã iuris ad Inhibeñ. Iudice Eccleſiaſtico ne appellatione pendente aliquid innouaret, & Paulus dicta inhibitione fuerat vſus ſuper prætextu quod ſibi licebat iuxta diſpoſitionem Sacrorum Ordinum Canonum vno tantum ex DD. Paulum excuſari poſſe dicente: Cæteri affirmatiuè reſponderunt illum ipſo iure incidiſſe in ſententiam excommunicationis quia recurrẽdo ad iudices ſeculares cauſam prębuit vt immunitas eccleſiaſtica violaretur, cap. nouerit, & cap. grauè de ſent. excommun. & §. 16. Bulla in Cęna Domini. Vbi excommunicationis vinculo innouantur qui ad Cancellarias & ad Curias ſeculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus, & mandatis contra Prælatos & Iudices Eccleſiaſticos.

Nec Paulus turbatur copioſa turba Doctorum aſſerẽtium licitos eſſe in quibuſdam caſibus ipſos recurſus ad iudices ſeculares quoniam Sacrorum Canonum authoritas illis omnibus pręponderabat per quam etiam excludebatur prætenſa antiquiſſima conſuetudo nõnullarũ Prouinciarum de qua teſtabantur Couar. in pract. quæſt. cap. 35. num. 3. Nauar. in Manual. cap. 27. nu. 70. Menoch. tract. de retinen. poſſeſſ. remed. 3. num. 365. & ſeq. & Petr. de Aeſtudan. tracta. de exequ. manda. Reg. lib. 1. cap. 1. num. 72. Dicebatur enim talem conſuetudinem tanquam improbatam, & ſacris Canonibus inimicam quæ clericos iuriſdictionem laicorum, quandoque ſuppo nit non fuiſſe attendendam æqualiter & quando vbi communiter Docto. & Abb. num. 7. de iudic. Marian. Socin. in cap. ſi quis clericus, nu. 28. & in cap. ſanè, num. 10. de for. compet. Rot. in deciſ. 10. de conſuet. in antiq.

17 Neque Deciſiones Rotales Achil. 30. de appell. impreſſ. & R. P. D. Decani in illa Tarraconeñ. Villæ ad Reus die 4. Decembris 1592. & R. P. D. Blanchetti in Salamantina Canonicatus die 24. Maij proximè præteriti ſuffragabantur Paulo; quia licèt per illas Deciſiones concederetur facultas recurrendi ad iudices laicos & inuocandi eorum auxilium ad defenſionem propriè poſſeſſionis qua quis de facto ſpolietur, & quãuis quis propria authoritate defendere poteſt, nuſquam tamen dicitur in eis quod talis recurſus fieri poſſit ad effectum obtinendi mandata contra Prælatos & Iudices Eccleſiaſticos ne eorum officium rectè & ritè exerceant. Hoc enim nunquam docuit Rota quæ optimè nouit Iudices laicos nec actu neque habitu haberi iuriſdictionem in clericos, immo illius eſſe penitus incapaces c. cauſam de reſcript. & c. ſacerdotibus, 11. quæſt.

21.quæſt. 1. & propterea cum ſine inferiores Iudicibus Eccleſiaſticis,cap.denique 96. diſtinct.& Clement.ne Romani de iureiuran. nec poſſe nec debere Eccleſiaſticos corrigere aut alia præcepta facere Abb.in d.cap. qualiter & quando, num.7. Vnde Domini nõ receſſerunt à deciſione in hac cauſa coram R.P.D.meo Blãchetto die 10. Aprilis proximè præteriti. LAVS DEO.

Deciſio coram Illuſtriſſ. D. Blanchetto, Leodien. Canonicatus die 11. Martij 1596.

18 PEndenti lite ſuper Canonicatu de quo agitur inter Egidium Blocquerium & Iohannẽ Clarium A.C. Doctore Vniuerſitatis Louaniẽſis fuit declinatus forus ſub prætextu Priuilegiorum cõceſſorum à fel. record. Martino Quinto, Paulo Secundo,& Gregorio Decimotertio Vniuerſitati Louanien. quibus cauetur ne cauſę ipſorum cognoſcãtur extra dictam Ciuitatẽ cum decreto irritante & clauſula ſublata; Ideo propoſito negotio in Signatura Sanctiſſimi D. N. fuit reſcriptũ Rotę quod conſtito in huiuſmodi cauſa priuilegia nõ obſtare cauſam & cauſas cognoſcat alioquin ſuam inhibitionẽ moderetur. Quare commiſſa mihi cauſa dubitaui, an priuilegia obſtarent ad effectum de quo agitur ſcilicet cognitionis cauſæ vel moderationis inhibitionis.

19 Pro parte Egidij ad euitanda priuilegia tria potiſſimum deducta fuerunt. Primo quod huiuſmodi priuilegia erant reuocata per Conciliũ Tridentinum ſeſſ.24.cap. 20. Secundo quod cõfirmatio, fel. recordat. Gregorij Decimitertij habebat clauſulam quatenus ſint in vſu,& ideo de illorum vſu docendum. Vltimò quod Iohannes Clarius propter recurſus habitos ad iudices laicos ad impediendã exequutionem literarũ Apoſtolicarum non merebat gaudere priuilegijs quibus fuerat abuſus.

20 Et 12. Ianuarij proximè præteriti propoſito per me ſupradicto dubio, Domini circumſcripto vltimo capite cenſuerũt priores duas oppoſitiones Egidij non habere locum; & priuilegia obſtare illa enim ſunt clariſſima quibus per Concilium non fuiſſe derogatum probatur. Primo ex regula quod priuilegio ſpeciali per legem generalem nunquam cenſetur derogatum Bald. in l. non plures,num.4. C.de ſacroſ.eccleſ. Quod multo magis procedit quo ad priuilegia Vniuerſitati conceſſa Rom. conſ.436. Secũdo quia per Sacram Concilij Congregationem fuit reſolutum literas conſeruatorias de quibus in decreto eiuſdem Concilij ſeſſ. 14. cap. 20. eſſe ſaluas,nec eſſe ſublatas per d.cap.24. Tertio filius Record. Gregorius Decimuſtertius atteſtabatur in ſua confirmatione ex prædicto Decreto ipſis priuilegijs non eſſe derogatum, cuius atteſtationis & ſummam in eccleſia poteſtatem, & viri eminentem ſcientiam nemo dubitat ſtandum eſſe.

21 Nec obſtat clauſula quatenus ſint in vſu; quia de vſu ſatis dicebant Domini conſtare, & de his priuilegijs habui mentionem circa facultates nominandi per Put.deciſ.11.de priuileg.

22 Quare Domini mandarũt vt ſupra tertia obiectione Egidij particulariter dubitari videlicet an conſtet de tali recurſu ſol. Clarij ad Iudices laicos vt ipſe priuilegijs ſupra dictis gaudere nõ poſſit. Et hodie 11. Martij concorditer per Dominos fuit reſolutum, conſtare de tali recurſu Iohannis Clarij ad Iudices laicos vt priuilegijs præſentis gaudere non poſſit, ipſe enim obtinuit tam à Cõcilio Brabantiæ ſuper ſeſſoriam quam à Gubernatore Bruxellenſi inhiberi Iudicibus Apoſtolicis ne in huiuſmodi cauſa procedãt, vt etiam fecit carceribus mancipari exequutorem qui ſibi monitorium ab Auditore Camerę decretum pręſentauit, ex quibus incidit in pęnas Bullæ in Cęna Domini.

23 Nec obſtat quod iura non ſint in forma probante quia ex facto conſtat quod iura fuerunt extracta citata parte cum interuentu Iudicis & notarij ſubſcriptone, & in probandis huiuſmodi recurſibus Rota pluries fidem adhibuit iuribus minus formiter extractis propter difficultatem illa extrahendi ſeruatis ſeruandis.

24 Nec etiam obſtat quod non ſit probatum inhibitiones emanaſſe ad inſtantiã Iohannis Clarij quia id præſumitur Bart. in l. de pupillo, §. ſi quis Prętori,num.19.ff.de oper.nou. nunciat.ſecũdo ex tenore ſupplicationum conſtat Iohannem ſupplicaſſe.

25 Nec obſtat quod recurrerit ad effectum obſer ſeruationis priuilegiorum, quia debebat recurrere ad conſeruatores & ad iudices Eccleſiaſticos vſque ad Papam qualiter & quando de iudic. vbi Egid. verſ.1. quæritur Butr. num.2. Imol. num.3. Ioan. de Anan. num.1. in fine, Alex. conſ.8. num. 1. verſ. quinimò lib. 1. Vt enim fuit dictum corã me in cauſa Oſcen. Pęnitentiarię de menſe Aprilis anni præſentis iudex laicus non poteſt ſupplere negligẽtiam Eccleſiaſtici ſi benè ècontra Eccleſiaſticus poteſt ſupplere negligẽtiam laici.

26 Nec etiam ſuffragatur conſuetudo quia eſt improba à iure c. nouerit de ſent. excommun. & per Bullam in Cęna Domini.

Ex quibus ſequitur Iohãnem ſibi pręiudicaſſe, tum quia priuilegio abutens, priuilegio gaudere non debet cap. ſuatum, cap. verum de priuilegijs, tum etiam quia vti excommunicatus non poteſt opponere declinatoriam fori,& à cẽſuris abſolui non põt niſi conſtet de pactione. L. D.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Iudex criminalis, an & quando poſſit incidẽter ſeu principaliter ſuper ciuili intereſſe, & actione partis reo criminaliter abſoluto vel condemnato aut etiam omiſſa criminali condemnatione pronunciare, articulus practicabilis & ſecundum veritatem reſolutus.

SVMMARIVM.

Iudex criminalis an poſſit pronunciare ſcripturã de falſo ſuſpectam non probare abſque eo quod reum criminaliter 1

nae liter condemnet num.1.& omnibus ſeqq.in diſcurſu & nu.9.ſeqq.

Actio ciuilis vt ſcripturæ fides nõ detur deſcendit ex crimine falſi.num.1.

Iudex criminales poteſt cognoſcere de actione ciuile ſcilicte ex crimine etiam principaliter nu.1.Vbi tamen dubitatur de hac concluſione,& nu.9.

Cauſa dicitur criminalis & non ciuilis etiam quod de crimine ciuiliter agatur nu.1.in fine.

Iudex criminalis poteſt reum criminaliter condemnare in pœnam, & inſimul ad intereſſe partis,nu.2.

Iudex criminalis non poteſt reum expreſsè abſoluere à criminalitate & eundem ciuiliter condemnare,nu.3.

Iudex criminalis poteſt omiſſa criminali condemnatione reum ciuiliter condemnare,num.4. Declara primo procedere quãdo ciuilis actio ex crimine deſcendens principaliter intentatur coram iudice criminali,ſecus ſi incidenter, d.num.4. Declara ſecundo dummodo de crimine plenè conſtat ſecus ſi aliter.nu.5.

Iudex criminalis male facit condemnando ex præſumptionibus reum coram ipſo ciuiliter querelatum de crimine falſi.nu.4.in fine.

Relaxatio rei carcerati abſque cautione habet vim abſolutionis.num.5.verſ.quæ quidem relaxatio. Vbi amplius quod non poteſt amplius moleſtari niſi noua ſuperueniant inditia.

Iudex criminalis nõ poteſt reum relaxatum ſine cautione ciuiliter condemnare.nu.5.in fine.

Actus annullatio dicitur pœna, num. 6. Vbi tamen quod non per hoc cauſa dicitur criminalis quando agitur de annullatione actus.

Cauſa non dicitur criminalis quãdo pœna applicatur parti,& non fiſco. nu.6.

Notarius non incurrit infamiam ex eo quod eius inſtrumentum fidem non facere tanquam de falſo ſuſpectũ declaratur.num.7.

Pœna infamiæ non ex præſumptionibus, ſed ex plenis & concludentibus probationibus irrogatur.num.7. verſ. Pœna enim infamiæ.

Pœna infamiæ non incurritur niſi per ſententiam vel cõfeſſionem partis: num.7.verſ.immo nec ſola probatio.

Iudex criminalis poteſt omiſſa criminali condemnatione declarare inſtrumentum non probare quando plenè cõſtat de crimine, reuſque ſub fideiuſſione relaxatur ac fiſco ius criminaliter agendi ad pœnam reſeruatur. num. 8.

Falſi crimen producit duplicem actionem vna eſt criminalis ad pœnam alio ciuilis vt non detur fides ſcripturæ,num.9.

CONSILIVM LXIX.

1 ADSIT DEVS. Deciſio Robuſterij in illa Bononienſe nullitatis legitimationis de Sancto Petro per Illuſtriſſimam D.V. ad fauorem aduerſarij allegata in qua dicitur validã eſſe ſententiã Iudicis criminalis declarantes non eſſe adhibẽdam fidem ſcripturæ omiſſa criminali cõdemnatione ad pœnam eo, quia ciuilis actio, vt ſcilicet ſcripturæ fides non detur ex crimine falſi deſcendit l.damus. Vbi Salyc.C.de crimin.falſ.& quando actio oritur ex crimine poteſt Iudex cauſæ criminalis de illa cognoſcere Bal. in l. ſi pro fure.§.conditio. ff.de condit. furtiu. Boſſ. in tit.de decret.Mediolani nume.30.Apud me.(Quamuis Rotæ authoritas magna ſit) non tranſit ſine difficultate, & ni fallor videtur eſſe contra omnia iura & Doctorum communes opiniones volentes iudicem criminalem non poſſe de actione ciuili etiam ex crimine deſcendente principaliter cognoſcere,ſed tantum incidenter, cum tũc cauſa adhuc non dicat̃ ciuilis, ſed criminalis ad trad. per Felyn.in cap. meminimus nume. 11. de accuſat.Rot.deciſ.19.Nota quod vbi agitur tit.de iudic.in antiq.& in tit. de appellat. deciſ.10.incip. An Iudex appellationis in antiquioribus cum alijs per Menoch.de arbitr. quæſt.lib.1. quæſt.82. nume.2.& ſeqq.

2 Verum admiſſa deciſione præfata; & pro reſolutione iſtius articuli an ſcilicet,& quãdo poſſit Iudex criminalis,ſeu principaliter ſuper ciuili intereſſe actione partis pronunciare. Diſtinguendi ſunt ſecundum veritatem plures caſus, quorũ primus eſt quando Iudex criminalis condemnat accuſatum in aliquam pœnam; & inſimul etiam ad intereſſe partis; & hoc caſu poteſt quidem Iudex hoc facere,& valet ſententia Bar.in l.interdũ §.qui furem nume.4.ff.de furt.Boſſ.in tit.de furt. nu.49.Rolan.conſ.30.nu.1.& ſeqq.lib.2.Clar.in pract.§.fi.q.2. ſub verſ.& hæc quidem concluſio, ſed iſte non eſt caſus noſter.

3 Secundus eſt caſus, quando Iudex criminalis Reum expreſſe abſoluit à criminalitate, & deinde eundem condemnat ciuiliter; & tunc certum eſt, quod neque Iudex poteſt hoc facere, neque ſentẽtia vllo pacto ſubſtinetur ad trad. per Nattam in conſil.407.nume.14.lib.2.Hippol. Riminal.conſil.crimin.diuerſor.106. nume.8. lib.1.in parui; & latius per Bertazz. conſil.232. per tot. lib.1.& iſte pariter non videtur caſus noſter cum Theodorus Ceraldus non fuerit expreſsè à Do. Cappello abſolutus.

4 Tertius eſt caſus,quando Iudex omiſſa criminali condemnatione, vel expreſſa abſolutione, reum ciuiliter condemnat, aut ad rei reſtitutionem; aut ad annullationem inſtrumenti; prout ſic feciſſe videtur D.Capellus, & tunc licèt hanc ſentẽtiam ſubſtineri poſſe prima facie de iure videatur ex deciſione Robuſterij allegata; eſt tamen aduertendum, quod eadem Deciſio recipit duas notabiles declarationes, quæ optimè caſui noſtro applicantur: quarum prima ſumitur ex Doctoribus allegatis in eadem Deciſione videlicet ex Bal.in l.ſi pro fure §.conditio ff. de condit. furtiu.& ex Boſſ. in tit. de decret. Mediolani nume.30. Qui quidem Boſſ. eo loci materiam hanc declarando & diſtinguendo dicit poſſe Iudicem criminalẽ ſuper ciuili actione ex crimine deſcendente principaliter omiſſa condemnatione ad pœnam cognoſcere,& pronunciare, quando ea ciuilis actio principaliter, & nõ incidenter coram eo intentatur, (quod in caſu noſtro factũ non fuit) & ita dicit eſſe intelligẽdam doctrinam Baldi in d.§.conditio, ſecus autem quãdo coram ipſo criminali Iudice criminalis actio principaliter intentatur, & ciuilis incidenter (prout propriè in caſu noſtro contingit;) tunc enim inquit Boſſ. nume.31.abſurdum eſt dicere, quod contra formam petitionis poſſit Iudex omiſſa condemnatione, ad pœnam principaliter intentata ſuper

ciuili actione incidenter petita cognoſcere, & pronunciare ſecundum Bart. in l. interdum §. qui furem. ff. de furt. cuius opinionem dixit communem ex Fely. & Aret. in locis ibi per eum relatis, & melius declarat idem Boſſ. in tit. de plurib. violen. poſt nume. 113. verſic. & notabilis quæſtio: vbi dixit male facere Iudicem criminalem ſi data coram ipſo querelam ſuper crimine falſi condemnat querelatum ciuiliter ex præſumptionibus cũ ſuper crimine concludentes non habent probationes, id enim non niſi Principi, vel Senatui licitum eſt facere, vt ibi per eum; & hæc ſit ſecunda reſponſio ad deciſionem Robuſterij.

Secunda eſt declaratio, vt eadem deciſio procedat, quando iam plenè conſtat de delicto, & quando iam cõſtat accuſatum eſſe crimino ſum, ſic enim loquuntur omnes Doctores volẽtes Iudicem criminalem poſſe accuſatum condemnare ciuiliter; ſecus autem ſi de crimine non conſtat, nec reum eſſe criminoſum apparet, ita vt poſſit criminaliter condemnari ſecundum Boſſ. in dict. titu. de pluribus violen. eodem num. 113. & Creſcent. deciſione quinta, aliàs 167. nume. 2. & 3. in titu. de Iudic. Quod autem in caſu noſtro non cõſtaret de aſſerto crimine Theodori, nec ipſum fuiſſe criminoſum non eſt dubitandum poſtquã Iudex dum ipſum ciuiliter cõdemnauit eundem criminaliter accuſatum & carceratum abſq; vlla cautione relaxari mandauit, quæ quidem relaxatio, aut habet vim abſolutionis ſecundum Anan. in conſilio decimoſeptimo, column. fina. verſicu. præterea, &c. aut illius Innocentiam arguit, & ſecundum Alexan. in conſi. 179. incip. In cauſa Angelorum numero nono, libro ſecundo. Et vt cumq; ſit ſic relaxatus tanquam tacitè declaratus non culpabilis, non poteſt amplius niſi noua ſuperueniant carcerari & moleſtari, vt bene declarat Boſſ. in tit. de ſenten. nume. 60. & ſeq. Nec diſſentit Baiard. ad Clar. quæſt. 57. nume. 7. quæſt. 62. nume. 6.

6 Nec præmiſſis obſtent leuia quædam ex aduerſo conſiderata. Et primò, quod ſatis D. Capellus cenſeatur criminaliter condemnaſſe per annullationem inſtrumenti, quæ pęna eſt ad l. Turpia. ff. de lega. 1. cum alijs ex aduerſo allegatis: nã ad hoc, vt cauſa dicatur criminalis, & vt ſuper ea criminalis Iudex poſſit pronunciare pœna non debet reſpicere intereſſe partis, ſed fiſci ſeruandũ glo. in l. 2. in princ. in verbo aureorum, & ibi Bar. nume. 1. ff. de ſepulch. viola. Felyn. in rubr. de iudic. nu. 1. & ibi Aret. nu. 21. teſtatur de communi opinione Peregr. de iure fiſci lib. 4. tit. 8. rubr. de pęn. & mulct. nume. 6. & nume. 8. Alioquin ſequeretur abſurdum, quod omnes cauſæ. Reſpicientes annullationem inſtrumentorum, ſi de pœna corporali, aut pecuniaria fiſco applicanda non ageretur, poſſint coram criminali Iudice intentari contra communem iudiciorum ſtilum, & practicam.

7 Nec etiam obſtet dum pariter dicitur, quod in caſu noſtro ſatis dicatur pronunciatum ſuper pęna cum fuerit dictum inſtrumentum de falſo ſuſpectum per quem declarationem dicatur etiam Notario irrogata infamia, quę maxima pęna eſt. Hoc enim aſſumptum ſicut de iure nõ ſubſiſtit, ita etiam nec ex aduerſo ſcribens nihil pro eo allegat. Pœna enim infamiæ nõ ex ſuſpitionibus & præſumptionibus, ſed ex plenis & concludentibus probationibus, irrogatur Alci. de præſumptio. reg. 22. nu. 4. Pract. Conrad. rubr. de contumac. & bannit. nu. 35. Imò nec ſola probatio ſufficit niſi adſit expreſſa ſententia vel confeſſio Glo. in l. ſed & ſi poſſeſſori §. fina. in verbo probatum eſſet. ff. de iure iuran. Bald. in capit. teſtimonium nume. 5. extrà de teſtibus Gramm. conſ. 34. nu. 6. & vot. 3. nu. 36.

8 Et ex ijs tollitur exemplum illius ſententiæ aliàs per me datę ad fauorem Octauiani Aromatarij contra quoſdam notarios de falſo accuſatos; dum eram locumtenens criminalis AC. in qua omiſſa criminali condemnatione inſtrumentum de quo agebatur nullius fidei declaraui; in illa enim cauſa conſtabat de crimine, Reique nõ ſimpliciter, ſed ſub fideiuſſione. Relaxati fuerũt, & vlterius fiſco ius criminaliter agendi ad pœnam expreſsè reſeruaui iuxtà practicã de qua per Boſſ. in loco ſupra citato. Quibus concurrentibus non potuit dici eos tacitè fuiſſe abſolutos, aut declaratos Innocentes prout in caſu noſtro fuit declaratus Theodorus ex prææallegatis.

LAVS DEO.

Deciſio Robuſterij de qua ſupra ſit mentio Bononienſe, Nullitatis legitimationis de Sancto Petro Luna 28. Aprilis 1578.

9 DIfficultas fuit per me reſtricta ad defectum iuriſdictionis in quo fuit reſolutum, quod ſententiã extrà Rotam latam non ſit nulla ad effectum iuriſdictionis; ſed ſit valida, quia iudex in ſententia non iudicauit in cauſa ciuili. Reſtitutionis Rei; ſed iudicauit ſuper eo, quod non ſit adhibẽda fides illi ſcripturæ, quod prouenit à crimine falſi. Nam ex hoc crimine oritur duplex actio æquè principalis, criminalis ad pœnam ciuilis, vt non detur fides ſcripturæ l. damus. C. de crimin. falſ. vbi Salyc. quod poteſt agi ſuper vtraq; ſi pars velit, & poſt alios Iul. Clar. in pract. crim. q. 19. verſ. Per exceptionem. Et quando actio oritur ex crimine: Prout hic iudex cauſæ criminalis poteſt cognoſcere de illa Bald. in l. ſi pro fiere. §. conditio de condit. furt. Boſſ. videndo poſt alios in tit. de decret. Mediolan. num. 30. Quæ res nullam prorſus difficultatem habuit pęnes Dños.

10 Præſertim ſtantibus commiſſionibus directis eidẽ iudici, & licet vltima videatur limitare omnes ad ciuilem, quæ habet originem à crimine, tamen hæc cauſa ciuilis ſuper qua fuit pronunciatum eſt talis vt dictum eſt, cum non ſuper reſtitutione rei fuerit pronũciatum, ſed ſuper eo, quod non ſit adhibenda fides dictæ ſcripturæ.

Et ex hoc, quod Iudex non condemnauit ſuper reſtitutione Rei, ſed tantum ſuper eo, quod prouenit à crimine tolluntur omnia, quæ ex aduerſo adducebantur, &c.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Tractatur in hoc conſilio materia parti de quota litis & alienationis rei litigioſæ: ſed præcipuè diſcutitur an pœna pacti prædicti habeat locum in clientulo qui cũ Procuratore, ſeu Aduocato de quota litis paciſcitur: Et quid ſi pactum prædictum ſit nullum: Et hinc plura de teſtium fide, & probatione: ac etiam de recognitione apochæ per teſtes qui notam habeãt manum ſcribentis: aut per comparationem litterarum deponentes: Pluraque etiã de probatione ſcientię per pręſumptiones faciẽda, ac demum, an tortura dari poſſit. Vbi agitur de pœna pecuniaria, & infamiæ: & in ſpecie quid in pacto de quota litis.

SVMMARIVM.

Pœna non habet locum niſi in caſu à iure expreſſo. nu. 1. Et in addit. litera [a]. Vbi de materia.

Pœna pacti de quota litis an habeat locum in clientulo, loqui tale pactum facit paſſiuè, num. 1. & ſeqq. & nu. 22. & ſeqq. & in addit. litera [c].

Pactum de quota litis eſt prohibitum quia per illud inuitantur Aduocati, & Procuratores ad vincendum litẽ per fas, & nefas, & ſic ad delinquendum, num. 2. & in addit. litera [b].

Ratione ceſſante, ceſſat etiam diſpoſitio. nu. 2. in fine.

Pactum de quota litis non punitur niſi fuerit factum cũ Aduocato aut Procuratore. num. 3. quod an verum ſit, & quando vide in addit. litera [c]. & nu. 8.

Aduocati & procuratores facientes pactum de quota litis vocantur crudeles, & deprædatores, nume. 4. & num. 25.

Ceßio rei litigioſæ facta Aduocato ſeu Procuratore, an ſit valida ſeu punibilis, in addit. litera [c].

Aduocati & Procuratores facientes pactum de quota litis non repetunt expenſas factas in lite de ſuo nec etiã repetunt ſi aliquid tanquam fideiuſſores ſoluerunt. num. 5.

Verba ſtatuti vbi non conueniunt ibi nec etiam conuenit ſtatuti diſpoſitio. nu. 6.

Litigioſæ rei alienatio valet ſi eius effectus collatus fuit poſt litem, num. 7.

Inquiſitio formari non põt. Vbi delictum non adeſt. nu. 7.

Pactum de quota litis eſt improbatum etiam quod illud fiat nomine honorarij aut ſalarij. nu. 8.

Scientia de iure non præſumitur. num. 4.

Scientia non præſumptionibus per plenis & concludentibus probationibus probanda eſt quando agitur de pœna. nu. 9. & num. 38.

Teſtes qui dicũt ſe recognoſcere apocham manu alicuius ſcriptam, quia illius manum notam habent non probant niſi etiam dicant ſe aliàs vidiſſe illum ſcribere. nu. 10. & poſt nu. 76.

Teſtes niſi fuerint præſentes quando apocha fuit ſcripta non plenè probare illius cognitionem etiam quod dicãt ſe habere notam manum ſcribentis. nu. 11. & nu. 76. & nu. 77. verſ. in prima, &c. & quid de ſtilo Rotæ. nu. 12. & num. 76. in fine, & num. 77. verſ. Non obſtat ſtilus Rotæ: & quid vigore ſtatuti Vrbis. nu. 13. Vbi etiã quid in criminalibus, & in addit. litera [d].

Statutum ſimpliciter loquens non debet trahi ad cauſas criminales quando eſt poſitum in libro Ciuilium. n. 13.

Comparatio litterarum non facit indicium ad torturam niſi alia concurrant. nu. 14.

Comparatio litterarum debet fieri coram iudice. nu. 15.

Periti deponentes ſuper comparatione litterarum debent eligi à iudice non autem à fiſco debentque eſſe vtrique parti confidentes, num. 16.

Peritorum iuramentum nõ poteſt recipi niſi partibus præſentibus aut legitimè citatis. num. 16. Vbi idem quod nec peritorum relatio recipienda eſt parte non citata.

Comparatio litterarum nunquam facienda niſi in ſubſidium & in defectum probationum. num. 17. Vbi propterea quod pro forma requiritur iuramentum partis affirmantis ſe non habere aliàs probationes.

Delicti corpus probari debet plene & concludenter, non autem præſumptiue. num. 18.

Falſitatis præſumptiones tollunt fidem apochæ, & inſtrumenti. num. 20.

Probatio ſtatutaria contra vel præter ius commune dicetur requiſita pro forma, nec poteſt per æquipollens adimpleri. num. 21.

Statuta generalia & indefinita recipiunt interpretationem paßiuam à iure communi. nu. 22.

Aduocatus ſeu Procurator faciendo pactum de quota litis dicitur litis redemptor. num. 23.

Statuti vna pars præcedens declarat aliam partem ſubſequentem, nu. 24.

Relatiuum quis vel qui habet relationem ad præcedẽtia, & ſecundum ea declarationem, & reſtrictionem recipit, num. 24.

Statutum loquens de pacto de quota litis non comprehendit forenſem, nu. 26.

Verbum: fuerit prouenerit, & ſim. denotat actum conſumatum & perfectum. nu. 27.

Auferri à me non poteſt illud quod nunquã habui. nu. 27.

Pœna non incurritur ex pacto nullo. num. 28. fallit in prohibitis. num. 29. Declara fallentiam, vt d. num. 29. & quid ſi agatur de amißione rei ex aliquo contractu à iure vel à ſtatuto prohibito. nu. 30. & ſeq.

Ceßio facta in potentiorem prohibita à ſtatuto poſt pœnã non habet locum quando eſt nulla & inualida. nu. 30.

Emphyteoſis ſeu feudatarius alienans feudum ſeu emphyteoſim ſine domini cõſenſu ſi alienatio fuerit nulla non amittit rem alienatam, nu. 31.

Pactum de quota litis nullum facit incurrere pœnam, nu. 32. & ſeqq.

Tortura non poteſt dari. Vbi agitur de pœna pecuniaria. nu. 33. & nu. 52.

Tortura dari non poteſt etiam quod agatur de pœna infamia. nu. 34. & nu. 35.

Iniuriarum actio infamiam irrogat condemnato etiam quod iniuria leuis ſit. nu. 34.

Tortura dari non poteſt. Vbi agitur de iniuria verbis illata. nu. 34.

Tortura non datur niſi. Vbi agitur de crimine atroci, & capitali. nu. 34.

Cauſa non efficitur criminalis, ex eo ſolum quod actio infamatoria intentetur. nu. 35.

Pactum de quota litis faciẽtes an incurrant crimen falſi. nu. 36. & ſeq.

Tortura

Tortura an poſſit dari in pacto de quota litis, nume. 33. & ſeqq. & in addit. litera [g]. & num. 50. & ſeqq.

Pœna pacti de quota litis quæ ſit ſub nu. 33. & in addit. litera [f].

Teſtimonium de auditu auditus non habetur pro teſtimonio. num. 39.

Teſtis ſibi varius, & contrarius reputatur falſus. numero 39.

Teſtis denunciator & accuſator repellitur à teſtificando. num. 39. in fine.

Teſtis odioſus & maleuolus non probat etiam quod odiũ non ſit capitale. nu. 41.

Teſtis famulus accuſatoris non admittitur. nu. 42.

Teſtis tractans de ſuo proprio commodo & intereſſe repellendus eſt etiam quod commodum & intereſſe ſit ſecundarium. num. 43.

Confeſſio extraiudicialis probanda eſt per conteſtes idoneos & omni exceptione maiores quando ſumus in criminalibus. num. 43.

Confeſſio extraiudicialis non facit plenam probationem ſed tantum inditium. nu. 44.

Teſtes prorſus inhabiles & qui à teſtimonio repelluntur, nec probationem nec inditium faciunt, num. 44. Nec ſupplentur ex adminiculis, nu. 45.

Identitas rei non præſumitur ſed pluralitas ad effectum excludendi delictum, num. 46.

Teſtes ſingulares non probant adminicula. nu. 47.

Imperfecta plura non coniunguntur quando vnumquodque de per ſe non eſt concludenter probatum. num. 47.

Ignorantia probatur iuramento. nu. 48.

Scientia debet probari plenè & non per præſumptiones quando pro ignorantia concurrit aliqua præſumptio. num. 48.

Ignorans non acceptat nec ratificat. nu. 49.

Acceptatio ex ſola taciturnitate non ſequuto aliquo actu poſitiuo non inducitur. nu. 49.

Tortura non datur vbi non adeſt delictum, nu. 50.

Bulla Gregorij XIII. de datis & promiſſis non habet locum quando nihil fuit promiſſum officiali iuſtitiam miniſtranti, num. 51. Vbi alia de materia dicta Bulla quando habeat & quando non habeat locum.

Litigioſo vitium non intrat quando lis eſt ſuper poſſeſſorio ſuſpenſo petitorio. nu. 51. Vbi etiam quod lis ſuper petitorio non facit fructus litigioſos.

Tortura eſt maior pœna quam vtriuſque manus abſciſſio. num. 52.

Pœna omnis corporalis quamuis minima eſt maior omni pœna pecuniaria quamuis magna. nu. 52. in fine.

Torqueri quis non poteſt in caput aliorum niſi fuerit cõfeſſus aut plenè conuictus de delicto. nu. 53.

Teſtes recognoſcẽtes ſcripturam alicuius quia notam habent manum ſcribentis, plenè probant quando concurrunt adminicula, quod quando verum ſit & de materia, num. 54. 55. & 56. & nu. 58. & in omnibus ſeqq.

Cauſa matrimonialis an æquiparetur cauſæ criminali in materia probationis. nu. 55.

Teſtes in cauſa matrimoniali admittuntur etiam nõ omni exceptione maiores, ſecus autem in cauſa criminali. num. 55.

Probationes duæ ſemiplenæ iunctis adminiculis probare plenè in criminalibus, ſecus autem ſine adminiculis. num. 56. & num. 69. & ſeq. & num. 77. verſic. & addebant.

Probatio plena inducitur ex varijs indicijs & adminiculis. num. 58.

Scriptura priuata quæ ſola non ſufficit ad probationem ſufficit tamen iunctis adminiculis. num. 59.

Apocha ſeu ſcriptura confecta à tertio nihil probat niſi cõcurrant adminicula. nu. 59.

Teſtes recognoſcentes ſcripturam quia notam habent manum ſcribẽtis faciunt aliqualem probationem vel ſemiplenam vel ferè ſemiplenam. nu. 60.

Teſtes qui dicũt ſe notam habere manum alicuius de facili decipi poſſunt. nu. 62.

Probationes omnes ſunt iudici arbitrariæ poteſtque iudex varijs & diuerſis animi motibus ad perfectã probationem & credulitatem induci. nu. 63.

Veriſimilitudo facit admitti probationem, quæ aliàs nõ admitteretur. nu. 65. in fine. & nu. 64.

Adminicula operantur admiſſionẽ probationis quæ aliàs non admitteretur. nu. 64.

Comparatio litterarum ſcriptura priuata facit plenam probationem concurrentibus adminiculis. num. 65. & 66. & num. 71. Vbi ampliatur etiam in criminalibus.

Comparatio litterarum non facit plenam probationem, quia manus de facili poſſunt falſificari. nu. 66.

Imperfectè probationes etiam diuerſi generis coniunguntur ſi tendant ad eundem rei finem, num. 67. etiam in cauſa matrimoniali. nu. 88.

Cauſa matrimonialis non requirit fortiores probationes quam cauſa criminalis. nu. 70. & nu. 77. ante finem.

Qualitas & adminiculum facilius probatur quam ſubſtantia rei. nu. 72.

Matrimonium requirit leuiores probationes quando principaliter diſputatur non de illius exiſtentia ſed ad effectum legitimitatis. nu. 73. & nu. 77. ad finem.

Comparatio litterarum non requirit illam exactam probationem de qua per Doctores in l. comparationes, C. de fide inſtrum. num. 74.

Teſtes recognoſcentes ſcripturas quæ regulariter fieri ſolent abſente parte probant, ſi notam habent manum ſcribentis. poſt num. 76.

CONSILIVM LXX.

1 ADSIT DEVS. Apocha de qua agitur etiam data illius veritate non continet in ſe aliquod punibile delictum reſpectu D. A. qui prætẽditur paſſiuè feciſſe pactum de quota litis; Non enim in iure reperio ſtatutam pœnam aliquam litigãtibus, qui cum Aduocatis & Procuratoribus huiuſmodi pacta faciũt licèt benè ipſi Procuratores & Aduocati puniantur; Ideo ſubintrat concluſio quod vbi pœna nõ eſt expreſſa [a] ibi dicendum eſt illam à iudice imponi non poſſe, l. at ſi quis §. diuus, ff. de relig. §. cum igitur in authen. de non eligen. Dec. in l. factum, §. in pœnalibus, num. 51. ff. de reg. iur. Roland. conſ. 27. num. 14. lib. 1. Hippol. Riminald. conſ. 327. num. 28. lib. 3.

a

2 Et quod pęna pacti de quota litis inflicta Aduocatis & Procuratoribus qui talia pacta procurant non habeat locum in promittentibus & litigantibus facit argumentum à ceſſante ratione; cum non alia de cauſa talia pacta à iure improbentur, & punibilia ſint, niſi quia per ea Aduocati & Procuratores inuitantur ratione lucri ad vincendum litem per fas, & nefas [b] Barto. in l. ſi quis Aduocatorum, ver. nam ſicut reprobatur, & ibi etiam Alberic. poſt nu. 2. in fine, verſ. quia

b

præ-

præſumptio eſt & Paul. de Caſtr. num.2.in fine, verſ.& iſta fuit cauſa, C.de poſtulan. Plot. de in lit.iuran. §.16.num.8. verſ. Ne detur eis materia delinquendi. Quæ quidẽ ratio cum ceſſet in partibus litigantibus ſine dubio ceſſare etiam debet pœna, l. adigere, §.quamuis,ff.de iure patronat. cum ſimilibus.

3 Et propterea quod plus eſt pœnam prædictã etiam reſpectu recipientium tales promiſſiones, & pacta locum non habere niſi dicti paciſcentes

c fuerint Aduocati ſeu Procuratores; [c] ſcripſerunt Paris conſ.19.num.53. lib.3. Natt.conſ.145.nu. 16.Plot.de in lit.iuran.d.§.16.num.11.Peregr.de iure fiſci,lib.4.tit.7.num.16.in fine,Franc. Becc. conſ.49.num.4.Ergo multo minus debet habere locum in parte litigante & promittente, in qua vt prædixi prorſus ceſſat ratio pœnalis diſpoſitionis.

4 Quod apertius demonſtratur ex eo quod iura ciuilia, non ſolum non puniunt partes litigãtes ſic ab Aduocatis ſeu Procuratoribus per pactum de quota litis oppreſſas. Verum etiam earum miſerentur propter damnum & deprædationẽ quã per huiuſmodi pacta patiuntur ab Aduocatis, quos propterea leges appellant crudeles & deprędatores ipſorũ litigantium tex.in d.l. ſi quis Ad-

* uocatorum, & ibi communiter omnes Præpoſ. in cap.infames,§.arceantur, num.1.3.q.7. Plot.d. §.16.num. 8.verſ. & dicuntur eſſe deprædatores, Virg.Boccac.in tract.de pactis, par.3. num.29.& num.47.verſ. 3. paciſcentes, & nu.48. Vbi quod pactum de quota litis dicitur de robatio & furtũ.

5 Immo volunt quod ſi Aduocati ſeu Procuratores aliquid expenderint in lite aut etiã aliquid ſoluerint tanquã fideiuſſores ſui clientuli actionem mãdati perdant, & nihil ab eo repetere poſ-

* ſint per tex.in l.ſumptus,& ibi gloſ.& communiter omnes,ff.de pactis,& in l.ſi contra C.mandati,& ibi præſertim Bald.& Salyc.in ſumm. Quare non eſt credendum quod ex pacto de quota litis iura voluerint punire cliẽtulos poſtquam ex eodem pacto illos lucrari permittunt.

6 Sic & ſtatutum Vrbis lib. 1. cap.118. non imponit pœnam parti litigãti & paciſcenti de quota litis ſeu actiones in litem deductas in alium transferentis ſed tantum ipſi litis redemptori res ſeu actiones in iudicium deductas in ſe trãſferri facientis ab eo quæ omne lucrum & commodũ quod inde habuerit & etiam tantundem aufert. Quæ verba cum non poſſint applicari clientulo litiganti & paciſcenti ſequitur quod nec etiam applicari poſſit pœna ſtatuti, l. factum, §.in pœnalibus, ff. de regul. iur.l. 1.§.ſi qui nauem,ff.de exerc. actio. Bald.in cap. ſignificante, num.6. de appellat.

7 Et eo magis cum iam fiſcus prętendat apochã fuiſſe factam tempore litis, & ſic tempore illicito,& quod illius exequutio fuerit collata poſt tẽpus litis, & ſic ad tempus licitum ad effectum fugiendi vitium litigioſi & ad faciendum fraudem legi; Et tamen quando res litigioſa venditur tẽpore litis, ſed illius effectus transfertur ad litem finitam quod tunc non intrat aliqua pœna. Adeſt deciſio Guidonis Papæ 337. cum alijs per Io. Sicar. qui videatur in l.fin.nu.20.C.de litig. Igitur cum reſpectu D. A. non tractetur de aliquo delicto, fruſtra etiã videtur tractare de ipſius tortura aut condemnatione cum vbi delictum non cadit, ibi nec inquiſitio formari poteſt nec carcerationi locus eſt, ne dum pœna Alber.in l. prętor edixit, §. præterea,ff.de iniur. Bart.& alij in l.vbi pactum, C.de tranſact. Marſil. conſ.128. nu.25. Hippol.Riminal.conſ.327.nu.29.lib.3.

8 Quod vero attinet ad D. V. pariter etiam pro nunc ſine veritatis præiudicio data apocha prædicta, & illius ſcientia & acceptatione, nõ video ex ipſius parte poſſe dari aliquod delictum, cum iura punientia paciſcentes de quota litis loquantur vt dixi non niſi in Aduocatis & Procuratoribus, & illis quidẽ qui ſub colore honorarij ſeu ſalarij faciunt huiuſmodi pacta de quota litis, d. l.ſi quis Aduocatorum, & ibi gl.in verbo honorariorum Odofred.poſt nume. 1.& Alberic. ante nume. 1.C.de poſtulan. Archidiac. in c.infames, §.arceantur in verbo honorarum, & ibi Turrecremat.ante nu.1.3.quæſt.7. Ergo non poſſunt trahi ad D.Valerium qui nunquam operas ſuas tanquam Aduocatus pro aliquo ſalario locauit, nec locare ſolitus eſt; ſed iudicandi manere functus ſemper ſe laudabiliter geſſit; Et in huiuſmodi lite non ſpe lucri aut ſalarij, nec tanquam Aduocatus ſed ratione affectionis & parẽtelæ ſe ingeſſit.

9 Et nihilominus etiam indebitè vexatur cum apocham non ſcripſerit aut ſubſcripſerit, nec qđ eam ſcribi fecerit aut ſcientiam habuerit ſeu aliquo modo acceptauerit in proceſſu non appareat. Immo vt benè in facto deducitur probationes ſeu præſumptiones ſcientiæ quæ contra ipſum prætenduntur prorſus falſi deteguntur, & tamen vltra quod ſcientia de iure non præſumitur l.verius, ff. de probat. Adhuc ad effectum incurrẽdi pœnam præſertim priuationis officij ſeu dignitatis; & ſic quando agitur de graui pręiudicio ſcientia non præſumptionibus, ſed plenius & concludentibus probationibus deducenda eſt Pariſ.conſ.23.nume.241. lib.7. Put.deciſ.77.nu. 7.lib.2.Rot.de dol.& contumac.deciſ.21. in antiquis Mohedan.deciſ.4.aliàs 160.titu. de probat. Simon de Pretis conſ.199.nu.36. Riminal.conſ. 66.num.19.lib.3.

10 Verum præmiſſa omnia procedunt vt prędixi præſuppoſita veritate apochæ, ſed illa ceſſante corruunt omnia fundamenta fiſci qui propterea nõ credat ſe dictam apocham legitimè feciſſe recognoſcere. Nam teſtes qui illam recognoſcere nituntur tanquam habentes notam manum nihil probant. Primo quia non dicunt ſe aliàs vidiſſe ſcribere D. A. Caputaq. deciſ.27.libro 1.in manuſcript.

11 Secũdò quia etiam quod dixiſſent ſe aliàs vidiſſe ſcribere D. A. adhuc nec etiam probat niſi fuerint præſentes ſcripturæ de qua agitur & hoc propter facilitatem contrafaciendi alienas manus tex.in §.ſi quis igitur in auth. de inſtrumentor.cautione,& fide collat.6.Alexan. conſi.150. lib.5. Marſil. rubr.de probat.nume.299.Aym.de antiq. tempor. par.1.ſect. quæritur etiam in hac materia,nu.59.& 60.

12 Nec obſtat ſtilus Rotæ ſeu Curiæ conſuetudo recognoſcẽdi ſcripturas per notitiam manus

quia

quia talis recognitio & ſtilus limitatur non procedat in recognitione apocharum Peregr. deciſ. 276.lib.2.Rota diuerſ.deciſ.277.num.2. par.3.& fuit reſolutum in vna Comen Iuriſpatronatus

d Lunę 6.Martij 1595.coram Millino. [d]

13 Et quicquid ſit in Ciuilibus in quibus procedit Rotæ & Curiæ ſtilus in criminalibus talis ſtilus non apparet probatus;Ideo non inferendum niſi probetur in ſpecie quando criminaliter agitur, Nec ſuffragatur ſtatutum Vrbis lib. 1. c.84. Quia pariter non loquitur in criminalibus ſed in ciuilibus prout apparet ex libro in quo dictũ ſtatutum eſt ſituatum valet inter cauſas ciuiles, l. Imperatores,ff.de in diem adiect. Menoch.de retinen.poſſeſſ.remed.3.num.608. in fine,Anchar. Regien.quęſt.1.num.4.par.1.Bertazz. conſ.399. nu.2.par.2. & cum expreſsè de criminalibus cauſis non loquatur vtrique ad eas trahendum non eſt cum criminales cauſę ſpecialem requirant expreſſionem aliàs in generali diſpoſitione non cõprehenduntur, c.licèt de offic. Vicarij Clement. non poteſt de procurat.cum vulgarib.

14 Nec etiam idem fiſcus faciat fundamẽtum in comparatione litterarum facta per peritos; Nam vltra quod comparatio litterarum niſi alia concurrant nec etiã inditium facit ad torturã,Curt. iun.in l.admonendi,nume.116.& ibi etiam Purpurat.nume.187.ff.de iureiuran. Aym. de antiq. tempor. par. 1.§. quæritur etiam in hac materia, num.72. Vulpell.conſ.135.nu.14.Thom.Triuiſ. deciſ.52.num.28.

15 In caſu tamen de quo agitur iſta comparatio eſt prorſus nulla. Primo quia non fuit facta coram iudice Bald.in l.comparationes,nume.17.& ibi etiam Ang.num.4.& Paul.de Caſtr.num.10. C.de fide inſtrum. Natta conſ.632. poſt num.6. lib.3.Vulpell.conſ.135.nu.5.

16 Secundò quia periti qui ſuper comparatione depoſuerunt, fuerunt electi à fiſco non autem à iudice prout eligi debebant, & illi quidem vtriq; parti confidentes, & ſic de conſenſu partium Salyc.in d.l.comparationes,num.18.in fine, verſic. & debent eligi vel dari non ſuſpecti Menoch. de arbitrar.quæſt.lib.2.caſu 114.poſt num.26.Vulpell.conſ.135.num.3.& propterea peritorum iuramentum non poſſe recipi niſi partibus præſentibus aut legitimè citatis adhoc vt poſſint opponere ſi eos habeant pro ſuſpectis ſcripſerunt Bar. in l.Theopompus, num.11.ff.de dot.prælegat.& Fely.in cap.quia indicante, num.1.de præſcript. & cum vt dixi periti non fuerint electi de conſenſu partium non potuit eorum relatio ſeu iudiciũ recipi niſi parte citata Bar.& Felyn. in locis præcitatis, & eſt communis vt per Villalob. in commun.opin.litera E. num.30. cum alijs relatis per Maſcar.de probat.concluſ.930.num.21.licèt ſecus quando periti de communi partium conſenſu ſunt electi,vt pluribus probat Pacian.in tract. de probat.lib.1.c.47.num.124.

17 Tertiò ad comparationẽ litterarum nunquã poteſt deueniri niſi in defectum probationum & iſto caſu pro forma requiritur iuramentum partis quod non niſi per litterarum comparationẽ ſuam intẽtionem probare poteſt tex. in auth. de inſtrumentorum fide & cautione, §. ſi verò nihil Salyc.in d.l.comparationes,nume.7. & ibi etiam Ang.num.11.Natta conſ.632. num.5. & 6.in fi. Menoch.d.caſu 114.num.34. Maſcar.de probat. lib.1.concluſ.330.num.33.quę iuramenti forma cum in caſu noſtro non fuerit adhibita comparatio eſt ipſo iure nulla Bald. in d.l. comparationes,col.2.in fine, nu.5.in 3. oppoſit. & ibi etiam Paul.de Caſtr.poſt num.12. Bero.conſ.86.nu.8. lib.3.Vulpell.conſ.135.num.2.Triuiſan.d.deciſ. 52.nu.29.& 30.

18 Ex quibus cum appareat comparationem factam per peritos eſſe nullam ipſo iure, teſteſque recognoſcẽtes apocham quia notam manum habent nullam facere probationem neceſſario ſequitur quod prætenſi delicti corpus non eſt probatum prout illud non ſolum probari, ſed plenè & non præſumptiuè probari debere probat.Tex. in l.1.§.item illud in verbo liquere, ff. ad Syllan. & in l.ſi quando, in verbo patefacta, & ibi Bald. nume.2. & Iaſ.nu.4.in 4.notab.C.vnde vi,Boer. deciſ.288.nu.2.in fine,verſ. ſi verò agitur de maximo præiudicio.

19 Et hæc vltima ſint dicta ex abundanti cum vt prædici etiam probata veritate apochæ reſpectu A.nullum poteſt conſiderari delictum, reſpectu vero D. V. nulla apparet participatio ſeu legitima ſcientia.

20 Verum quia præmiſſis non obſtantibus Illuſtriſſimus Do. meus Theſaurarius in huiuſmodi cauſa iudex adhuc dubitare videtur An. idem A. ſit plenè conuictus quod ſcripſerit apocham de qua agitur ſeu ſaltim ad torturam inditiatus per teſtes prædictos ſcripturam recognoſcentes, & propter comparationẽ litterarum, & etiam propter notitiam manus quam habent ipſius ſcribẽtis.Iccirco quod attinet ad primã partem An.A. ſit conuictus conſiderandæ in primis ſunt tot tãtæque præſumptiones falſitatis, quæ aduerſus apocham per informantes in facto deducuntur; & ex quibus ne dum ipſi apochæ,ſed etiam publico inſtrumẽto fidem tolli indubitatum eſt: Neuizzan. conſ.27.nume.12.& ſeq.& num.25.Menoch. in l.fin. nume.700.C.de edict.diu.Adrian. tollen.& in tract.de præſumpt. lib.1. q.99.nu.5. Cephal.conſ.338.num.71.& ſeqq.lib.3.Decian. conſ.100.nu.9.& nu.11.

21 Nec dicatur quod quicquid ſit de iure cõmuni & in alijs delictis, in hoc de quo agitur crimine,& vigore ſtatuti Vrbis,lib.1.cap.118.publica fama per tres idoneos teſtes probata aliquali iudicio præcedente facit plenam probationẽ quoniam omiſſis alijs reſpõſionibus ſatis ſit pro nũc dicere quod in proceſſu nõ conſtat de aſſerta fama;& cum hæc ſtatutaria probatio ſit contra vel præter ius commune non poteſt per æquipollẽs adimpleri ex quo cenſetur requiſita pro forma: Felyn.in cap.cum dilecta,num.6.colum.9.in fin. verſic.nonum ſignum extra de reſcript. Anchar. conſ.241.in fine.verſ. Nam quando lex Soc.iun. conſil.2. nume.7.lib.2.Roland. conſil.72.nume. 6.lib.3.

22 Sed vt ſupra iterum dixi etiam data plena recognitione apochę non video quomodo contra
c D.A. propter pactum de quota litis paſſiuè [c] factum prout prætenditur poſſit tractari de aliqua

pœna;

pœna; Nec obſtet quod contrarium ſuaderi videatur ex prędicto Vrbis ſtatuto quod prima facie videtur quod magis generaliter loquatur nēpè de eo qui facit pactum de quota litis, & ſic vtramque perſonam comprehendere. Nā quod immò non debeat intelligi niſi de faciente pactū quotæ litis actiuè non autem paſſiuè facit iuris concluſio quod ſtatuta generalia ſeu indefinita recipiunt interpretationem paſſiuam à iure cōmuni Deciſ.Pedemont.177.num.5.Rolan.conſ. 72.nume.28.32.& ſeqq.lib.3.& conſ.37. num.2. lib.2.Cephal.conſ.25.num.17.& ſeqq.lib.1. Sed ſic eſt quod de iure communi faciens pactum de quota litis paſſiuè non meretur pœnam ergo, &c.

23 Præterea hoc clarius demonſtratur. Nam prima pars ſtatuti quæ ſolum tractat de tranſlatione rerum ſeu actionum litigioſarum expreſsè tātum punit redemptores litium non autem venditores; Ita & ſecunda pars loquens de eo qui facit pactum de quota litis, intelligi debet de eodē redemptore, & ſic non de litigante, ſed de Aduocato ſeu Procuratore, qui faciendo tale pactum propriè dicitur litis redemptor, l.ſi remunerandi §.Maurus,& ibi gloſ.in verbo redemptionem, ff. mandati,l.litem,& ibi gl.in verbo redemiſſe,Bal. in fine,verſ.3.nota.Paul.de Caſtr.num.1.verſ.& quando dicatur litem redimere Salyc. nu.2. Fulgoſ,num.3.& Ioan.Sicar. nume.1. verſ.ſed is appellatur redemptor litis,C.de procurat. & in l.ſalarium in vltimis verbis,ff.mandati,& in l.ſi contra in verbo redemiſti,C.mandati.

24 Et talis interpretatio facienda eſt, tum quia pars ſtatuti præcedens declarat ſubſequentē partem deciſ.Pedemont.63.num.8.& deciſ.147.nu. 16.Cephal.conſ.58.nu.12.lib.1.Menoch.de arbitrar.quæſt.lib.2.caſu 69.nume.10.& 20. Tum etiam propter [illegible] propter ſubſequens relatiuum, qui ibi, & qui de litis quota pactum fecerit, per quæ verba relationē fieri ad præcedentia & conſequenter iuxta [illegible] partem ſtatuti fore declarandam & reſtringendam probatur ex trad. per [illegible] a natura copulæ,num.2.Cephal.conſ.16.nume.20.lib.1. Rolan.conſ.58.num.23.lib.5.

25 Et vlterius quod ſtatutum hanc omnino recipiat declarationem probatur ex qualitate pœnæ expreſsè in eo valet dum ibi dicitur. Et omne lucrum & commodum quod exinde prouenerit turpe & illicitum cenſeatur, & ab eo auferatur; Quæ quidem verba non poſſunt applicari parti litiganti quæ ex huiuſmodi pactis non ſolum nō recipiunt lucrum aut cōmodum ſed euidens dānum prout dicit tex.in l.ſi qui Aduocatorum ibi cum graue damno litigatoris, C. de poſtulan.& propterea furtum & deprædationem pati dicuntur d.l.ſi qui Aduocatorum in verbo & deprædatione.& ibi Bald.poſt num.1.Alber.num.2. verſ. nota prædam Cuman. nu.1.in 2.notab. & Aret. num.3.Plot.de in lit.iuran.§.16.nume.8.verſ.dicuntur eſſe deprædatores.

26 Quibus accedat quod Aſcanius eſt forenſis, ideo non comprehenditur ſub ſtatuto Romano prout in terminis ſcripſit Carpan.ad ſtatutum Mediolan.c.429.num....

27 Immo fortius dico & in hoc ſupplicatur aduerti quod data veritate pacti, nec etiam reſpectu Procuratoris & aduocati poteſt hodie fiſcus prætendere (prout prætendit) auferre fructus in dictum præſertum pactum deductos. Nam aut loquimur de iure communi, & tunc crederem rē eſſe expeditam quod tales fructus non cadunt in commiſſum cum hoc à iure cautum nō reperiatur, aut loquimur de iure ſtatutario, & tunc idē reſpondendum ex quo nondum peruenerunt ad manus Aduocati, ſeu Procuratoris prout requirit ſtatutum in illo verbo prouenerit, & in alio verbo auferatur verbum enim prouenerit actum conſumatum & perfectū & ſic traditionem realem ſignificat text.ferè ad litteram in l.1.§.final. quod quiſque iur. ſic & verbum auferatur, ſignificat idē quia non poteſt à me auferri quod nunquam habui,l.decem,ff.de verbor.oblig.l.manumiſſiones,ff.de iuſt.& iur.l.1.§. cæterum,ff.quib. mod. vſusfruct.amittat. & vbi ſtatuti verba non conueniunt, Ibi nec ſtatutum locum habet, l.1. §.ſi is qui nauem, ff.de exercit.actio. Bald.in rubr.de poſtulat.præfat.num.11.cum vulgar.

28 Addo demum (& hoc fundamentum reſpicit etiam D.V.) donatio de qua agitur propter plures quos patitur defectus tam iuris,quam ſtatutarios eſt ex omni parte nulla; & ex pacto autem nullo pœna non incurritur l. ſi quis legatum,C. de falſis l. 1. §. fin. & ibi notant omnes, ff. quod quiſque iuris cum ſimilibus.

29 Nec dicatur quod in prohibitis ad excuſandū à pœna non requiratur validitas actus; Nam autem nullitas reſultat ſolum ex cōſtitutione prohibente actum & tunc eſt verum quod in prohibitis ex actu nullo incurritur pœna prout eſt in diſtractione corporum Sanctorum martyrū quę ab eadem lege & punitur & annullatur de qua in l.nemo martyrum, & ibi gloſ. in l.diſtrahat,C.de ſacr. ſanct. eccleſijs. Item & in eo qui ducit duas vxores qui parit ab eadem lege punitur cum annullatione ſecundi matrimonij, vt in l. cum qui duas,& ibi gloſſ.in verbo effectus, C.ad l.Iul. de adulterijs,& iſte non eſt caſus noſter; Si vero nullitas reſultat aliunde quā ex lege vel ſtatuto prohibente actum & tunc ſi actus eſt nullus pœna non incurritur etiam quod ſimus in prohibitis ſecundum Tiraq.de legib. connub.gloſſ.8.num. 207.& de vtroque retract.par.1.§.1. gloſ.2. poſt num.6.Sarmient.Select.interpr.lib.1.cap.14.nu. 6.& 7. Vbi reddit rationem quia primo caſu adeſt vnus defectus ſecūdo autem adeſt duplex defectus, & præſertim quando nullitas reſultat ex defectu formæ prout in caſu noſtro.

30 Et in ſpecie quod quando agitur de amiſſione rei ex aliquo contractu à iure vel à ſtatuto prohibito quod talis pœna non habeat locum quādo contractus eſt nullus voluit Barr. in l. filium, §.ſi quis contra tabulas,nume.1.ff. de legat.præſtan.Vbi loquitur de ceſſione in potentiorē prohibitam à ſtatuto ſub pœna quod cedens cadat à iure ſuo & Bart. ſic dicentem ſequuti ſunt plures Doctores relati per Tiraq. de legib. connub. d.gloſ.8.nume.209.reprobato Bald. contrarium tenente in l.quid ergo. §.cum autem ad finem,ff. de his qui not.infam.

31 Et in alienatione emphyteuſis, vel feudi ſine Domini

Domini conſenſu quod res alienata non cadat in cōmiſſum ſi alienatio fuerit nulla voluit Bal. in l.2. nume.3. C. de Epiſcopali audientia quem ſequuti ſunt innumerè ferè Doctores relat. per Tiraq.de legib.connub. d. gloſ.8.num.205.& de retractu. Vbi ſupra num.6. & per Catell.Cott.in ſuis memoral. in verbo actus nullus verſ. & ideo ſingulariter decedit Bal.& per Simoncell. in tracta.de decret.lib.2.tit.6.inſpect.6.nu.30.

32 Et in terminis pacti de quota litis voluit Carpan.ad ſtatutum Mediolan. cap.429. nume. 28. poſt Bart.Aret.Alciat. & Iaſon. in locis per eum relatis.

33 Siue igitur apocha de qua agitur ſit plenè recognita ſiue non videtur ex præmiſſis DD. A.& V.indebitè moleſtari.

Quod vero attinet ad ſecūdam partem dubij quæ torturam reſpicit non eſſet vlterius inſiſtendum quia ſi etiam data veritate apochæ delictū in ea non continetur fruſtra tractatur de tortura, & nihilominus vt plenè D. meo ſatisfaciam cum pro pacto de quota litis de iure communi,
f non imponatur aliqua pœna [f] corporalis, vigore autem ſtatuti Vrbis imponatur tātum pecuniaria nempè omiſſio lucri, in pactū deducti neceſ-
g ſario ſequitur quod torturæ [g] locus eſſe non poteſt Aym. conſ.137.nu.11.& ſeqq. Vbi teſtatur ita ſeruari in Curia Delphinali & conſ.41.nu.9. Vbi quod ita etiam ſeruatur per ſupremam Curiam Gratianopolis Iodoch. in pract. crim.c.35. rubr.de criminoſ.traden.tortur.nume.4.Ludou. Peguer. deciſ. crim. 16.nu.3. Boſſ.in tit.de indit. & conſiderat.ante tortur.num.92. Vbi quod ita in pract.ſeruatur ex Angel.quem allegat in l.fin. num.4.verſ.quarto,nota C.de quæſt. Anto.Gomez.de delict.cap.13.rubr.de tortur.reor.num.2.
* Vbi de communi Vulpell.conſ.24.nu.13.& conſil.33.num.7.Bertazzo.conſil.215.num.7.lib.1. Soarez.in commun.opin.litera Q.num.1.Franc. Perſonal.in tract. de indit.& tortur. nu.11. verſ. Tu vero prudens Iudex.

34 Nec refert quod pro pacto de quota litis imponatur pœna infamiæ. Nam non per hoc tortura inferri poteſt quod probo euidenti ratione. Nam actio iniuriarum etiam quod iniuria ſit leuis condemnato infamiam irrogat. c. cum te, & ibi Butr.num.1.in 1.notab. Imol.nu.1.& 2.verſ.
* & nota Card.Zabarell.num.2. Vbi de communi Abb.num.7.& ſeq.Felyn.nume.9.Vbi etiam de
* communi Alexan.de Neuo,num.4.& nu.26. extra de re iud. Quicquid alij contrarium dixerint Clar.in pract.§.iniuria,nu.9. verſ.item condem-
* natus.Vbi etiam de communi Andr.Gayl.obſer. 102.num.1.& num.6. par.2.& tamen abſurdum eſſet dicere quod pro leui & verbale iniuria propter infamiam poſſet irrogari tortura prout aduertit Iodoch. in pract.crim. cap.35. rubr.de criminoſ.traden.torturæ,num.5. Cum & generaliter non pro leui delicto ſed tantum pro capitalibus & atrocioribus tortura à iure permittatur prout dicit tex.in l.edictum & ibi præſertim Marſil.num.1.ff.de quæſtion.cum alijs per Ant. Gomez.variar. reſolut.tom.3.cap.13.rubr.de tortu-
* ra reorum.Vbi de communi & per Boſſ. in tit.de indit.& conſiderat.ante tortur.num.92.

35 Immo infamia non ſolum non operatur effectum torturæ, ſed nec etiā operatur vt cauſa ſeu actio dicatur criminalis, Actio enim depoſiti mādati & de dolo ſine dubio infamat, & tamen nō criminalis ſed ciuilis reputatur prout benè aduertit Miſinger.obſer.98.in fine,centur.2.& cōſil.7.num.18. & tamen pariter erit abſurdum dicere quod in cauſa ciuili, inferatur tortura, l.Di-
* uus in fine,& ibi communiter omnes, ff. de quæſtion. Caſon. de tormentis, cap.8. num.1.Brun. de indit.& tortur.par.2.q.3.nu.5.& 6.

36 Nec etiam obſtet ſi dicatur quod facientes pactum de quota litis incurrant crimen falſi prout voluit Virg.Boccac. in tract.de pactis, par.3.nu. 46.cum allegatis per eum. Nam vltra quod ad inferendam torturam non attenditur qualitas criminis, ſed qualitas pęnæ, nec iure cautum reperitur quod pro crimine falſi poſſit infligi tortura quādo nō niſi pœna pecuniaria imponitur.

37 Adhuc ſupplicatur aduerti quod hæc opinio non eſt vera in iure. Nam gloſſ.quæ ad id allegatur in l.1.§.fin. ff. de falſis nihil tale dicit licet gl. in l.ex Senatuſconſulto, ff.ad l.Iul. de vi priuata loquitur in diuerſis terminis; nempè quando interuenit ius aut concuſſio vt ibidem aduertit gl. 1.Rolan.autem in conſ.36.num.21.lib.3.allegat gloſ.& Bartol.in l.ſumptus, ff.de pactis, qui nihil de pœna falſi dicunt, & ita etiam Peregrin.in tracta.de iure fiſci, lib.4.titu.7.nume.16.teſtatur ita
* communiter teneri per Doctores in d.l. ſumptus & in l.litem C. de procuratoribus, qui nec etiam tale quid dicunt, ideo ſicut Doctori ſine legibus aut authoritatibus loquenti non creditur ita minus credendum quando non fideliter allegant.

38 Omnia autem prædicta: eo magis procedunt ad fauorem D. V. quem vt etiam ſuperius tetigi dato millies quod apocha prędicta ſit concludēter recognita tanquam manu D. A. ſcripta: Attamen aliquam de ipſa apocha habuiſſe ſcientiā in proceſſu non conſtat, nedum quod illam acceptauerit, & in ſpecie in hac prætenſa ſcientia aliquantulum ex deductis in proceſſu Immorādo reaſſumo concluſionem ſupra firmatam, nu. 9. nempè quod in caſu noſtro ſcientia non per pręſumptiones & coniecturas ſed per concludētiſſimas probationes per fiſcum deducenda eſt. Primò quia agitur de graui præiuditio Abb. in cap.cum in iure, num.2.verſ.item cum agitur extra de offic.deleg.Ruin.conſ.66.nume.13.& ſeq. lib.3.Iaſ.conſ.159.col.penult.verſ. quarto principaliter lib.2. Deciſ. Pedemont. 174.poſt nu.4. Secundò quia agitur de pœna infamię priuationis gloſ. de dol. & contumac. deciſ. 21. in antiq. Mohedan.deciſ.4.alias 160.tit. de probat.& etiā voluit Rota in vna Romana Secretariatus corā D.Seraphino Lunæ 17. Februarij 1592. Vbi dixit quod quando agitur de pœna ferenda requiritur certa,& indubitata ſcientia.

39 Sed quod immo, nec verè, nec præſumptiuè de hac aſſerta ſcientia in proceſſu conſtet apparet euidenter diſcurrendo dicta teſtium quod ſuper ea deponere conantur. Depoſitio enim nullatenus eſt attendenda; Tum quia deponit de auditu ab A.& ſic de auditu auditus quo caſu iura talem depoſitionem non habent pro teſtimo-

nio,

nio,cap.licèt ex quadam,& ibi omnes extra de teſtibus,Abb.in cap.cum litteris, num.5.verſ.Nam talis,& ibi Felyn.nume.2.ante finem,eodem tit. Natt.conſ.170.nume.1.in fine. Tum quia redditur falſus ex negatione A. Bald. in cap. cum cauſam quæ inter num. 17. de teſtib. Gram.conſ.26. num.20.& conſ.38.nume.28. Gabr.tit.de teſtib. lib.1.concluſ.2.num.11.Tum demum quia vt benè in facto deducit circa hoc particulare de ſciẽtia eſt ſibi expreſsè varius & contrarius,ideo falſus,l.qui falſo,ff.de teſtib.l.eos,ff.de falſis,cap.in tua,& ibi omnes extra eod. Boſſ.in tit.de oppoſ. contra teſtes,nu.2.& nu.10.verſ. immo eum,&c. Et quando hæc omnia deeſſent, negari non poteſt quin ſit denunciator & accuſator (omiſſis alijs) cap.forus,§.in omni de verbo.ſignif.c.accuſatores,3.q.5.Specul. in tit. de teſte,§.1.num.89. verſ.item quod ipſe eſt teſtis & accuſator.

40 Aſſerta cõfeſſio extraiudicialis probata vt dicitur per duos alios teſtes, nec pariter attendenda eſt,cũ vnus ſit viliſſimus,& pauperrimus, quæ vilitas & paupertas inſimul iuncta non ſolum diminuit de fide teſtis; ſed facit omnino ipſum à teſtimonio repellere, præſertim in criminalibus Pariſ.conſ.54.num.57.lib.4.Aym.conſ.249.nu.12. verſ.accedit etiam vilitas Rolan. conſ.63.nu.34. lib.2.de communi Ant.Gomez.de delict. cap.12. rub.de probat.delict.num.19.Menoch.de arbitr. caſu 96.num.6.& 7. Vbi ampliat etiam quod eſſemus in caſu in quo teſtes inhabiles admitterentur.

41 Faceturque etiam ſe non beneuolum, ſed maleuolum A. quæ maleuolentia tollit fidem teſti etiam quod inde nõ oriatur capitalis inimicitia Specul.in tit.de teſte, §.1.nu.82. verſ. item quod amore,odio,&c.Gig.de crim.leſ.maieſt. lib.2.rubr.quomo & per quos crimen leſæ maieſt.probetur q.2.num.30.Bertazz.conſ.178.num. 17.lib.1. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1127. nume. 6.& ſequen.

42 Et quando aliàs nõ pateretur exceptiones de quibus in informatione facti ſatis eſt quod eſt famulus F.accuſatoris, l.etiam C. de teſtib.lib.1.§. ad quæſtionẽ,ff.de quæſt.c.ſi teſtes, 4.q.3. Gabr. tit.de teſtib.lib.1.concluſ.19.nu.4.

43 Alter autem agit de ſuo proprio commodo cũ ex ſua depoſitione ſperet recuperare mutuatas pecunias, ideo pariter repellendus ratione ſui proprij intereſſe l.omnibus, & ibi præſertim Bal.C. de teſtib. l.nullus, ff.eod. etiam quod commodũ & intereſſe eſſet ſecũdarium & in conſequentiam gloſſ.in d.l.omnibus,in verbo in re propria,& ibi Salyc.num.1. verſ. ſed nec hæc videtur natura iuncto num.2.Odofr.num.1.verſ. & idem eſt in cauſa propria ſecundario Cephal. conſ.65. num.37. & certum eſt in iure quod cõfeſſio extraiudicialis debet probari non ſolum per duos conteſtes Bero.in cap.ac ſi clerici,num.135.verſ. requiritur etiam & num.136.& ſeq.de iudic.Foller.in pract. crim.verbo & ſi confitebuntur par.2.num.1. fol. 316.Deciſ.Pedemont.79.num.29. ſed etiam per teſtes idoneos & omni exceptione maiores Bero.in d.cap.ac ſi clerici,eod. num. 13.& præcipuè in criminalibus Bald.in l.fin.nu.5. verſ. quædam eſt probatio maior,& ibi alij Doctores C.de probat.Dec.conſ.429.num.12.verſ.4. in criminalib. Boſſ.in tit.de conuict.num.11.

44 Et in omnem euẽtum extraiudicialis confeſſio nõ inducit plenam probationem; ſed tantum facit inditium gl.in l. cap. 5. in verbo accuſatori. verſ.ſed ſi extraiudicium,ff.ad l.Iul.de adult.Specul.in tit.de confeſſ.§.nunquid videndum, verſ. ſiquidem quis confitetur crimen extraiudicium Bart.in l.ſi confeſſus,num.3. & ibi Ange.num.1. ff.de cuſtod.reor. ex inditio autem non poteſt dici probata ſcientia ad effectum de quo agitur ex præallegatis;ſed in caſu noſtro cum teſtes prædicti ſint prorſus inhabiles & à teſtimonio repellantur nec probationem nec inditiũ faciunt Felyn. in cap.cum dilecti, nume. 10.& ſeq.de accuſ. Marſil.ſing.197.poſt med. Diaz reg.755. in 3.fallen.Carrer.in pract.in tract.de indit. §.vltimo an teſtis,num.33.

45 Nec dicat fiſcus quod licèt prædicti teſtes aliquas patiãtur exceptiones,attamen eorum dicta ſupplentur ex adminiculis. Nam vltra quod teſtes ſunt prorſus inhabiles non ſuppletur ex adminiculis;quia nihil adminiculandum reperiunt Corn.in l.1.num.35.verſ.Tu dicas, C.de teſtam. Gram.deciſ.11.nume.2.Hippol.Riminal.conſil. 409.num.28.& ſeqq.lib.4.

46 Adhuc dicitur quod in proceſſu nulla adſunt adminicula aſſertæ ſcientię. Dum enim fiſcus facit fundamentum in confeſſione D D. V. & A. dicentium fuiſſe tractatum de alia apocha, ex hoc inferens quod cum alia nõ reperiatur apocha cõcludendum ſit quod apocha de qua in actis ſit illa. Hoc aſſumptum non procedit de iure ſecundum quod præſumitur pluralitas, & non identitas Alex. & Ruin.in locis relatis per Rot. diuerſ. 441.nume.2. & vbi aliàs præſumeretur identitas ea tamen non præſumitur in criminalibus Aym. poſt Corn. quem allegat in conſ. 244. in 2.Gramat.conſ.23.nume.1.Foller.conſ.crimin.diuerſ. 140.num.17.lib.1.Octau.Cacheran.conſ.64.nu. 45.poſt med. Maſcard. de probat. lib. 1.concluſ. 496.nu.6.Menoch.de præſumpt.lib.5. præſumpt. 2.num.9.& propterea fiſco incumbit onus probandi quod hæc apocha ſit illa.

47 Dum etiam idem fiſcus nititur in depoſitione M.& P. ſupplicatur aduerte quod vltra exceptiones quas patiuntur in perſonis & in dictis de quibus in informatione facti, quam videri ſupplicatur ſunt ſingulares in eorum depoſitionibus, quia vnus deponit de vna re & alius de alia adminicula autem non probantur per teſtes ſingulares, quia vnumquodque adminiculum de per ſe debet plenè & concludenter per duos teſtes probari Boſſ.titu.de indit.nume.18.19. & 22.Deciſ. Pedemont.79.nume.30.in fine, Clar.in pract.q. 22.in princip.Maſcard. de probat.lib.3. concluſ. 894.num.2.& in terminis ſcientiæ Corn. conſil. 153.nume.4.lib.4. Nec poſſunt plura in perfecta inſimul coniungi quando vnumquodque de per ſe non eſt concludenter probatum Bald. in l. ſi quis ex argentarijs,§.1.nume.4. ff.de eden.Alex. conſ.180.num.6.lib.2.Gramat.conſ.3. num.18. Surd.conſ.132.num. 58. in fine lib.1.

48 Accedat præmiſſis vltra aliàs coniecturas maxima veriſimilitudo ignorãtiæ D. V. qui ſe apocham

chę fabricationis particeps fuiſſet. Vtique credẽdum eſt quod procuraſſet etiam eiuſdem apochę vel illius duplicati retentionem. Quod cum non fecerit non modica oritur ignorantiæ præſumptio quæ non ſolum facit vt eius iuramento ſuper tali ignorantia ſtandum ſit, c. nulli in fine, de elect. in 6. Mandell. conſ. 9. num. 36. Cephal. conſil. 250. nu. 12. Sed etiam operatur vt quis ſcientiam probare voluerit, non præſumptiones; ſed cõcludentes probationes afferre debet Rota Ianuen. deciſ. 14. nu. 76. cum alijs per Cephal. conſ. 247. num. 96. & conſ. 250. num. 11. & conſil. 393. num. 93.

49 Et ex prædictis infertur neceſſario quod ſi D. V. ignorauit apocham, vtique non poteſt dici quod illam acceptauerit, quia ignorans, nec acceptat, nec ratificat. l. nec ignorans, C. de donat. Bart. in l. quæ dotis, nume. 20. ff. ſolut. matrimo. Socin. conſ. 159. nu. 31. lib. 2. Pariſ. 47. nume. 97. & ſeqq. lib. 1. & dato rurſus quod ſcientiam habuiſſet, nõ per hoc dicitur illam acceptaſſe ex ſola taciturnitate non ſequuto aliquo actu poſitiuo de quo nullibi conſtat Aym. de antiq. tempo. par. 1. §. viſo de verbis, num. 20. & ſeqq. cum allegatis per alios DD. Scribentes.

50 Sed quia non video Illuſtrem D. meum Cõmiſſarium in totum quieſcere quin ſaltim prędictos D. D. V. & A. torquendos prætẽdat, & quia ſi apocha de qua agitur non eſt plenè recognita negari tamen nõ poteſt quin ad ſint inditia probabilia quod fuerit ſcripta manu ipſius A. ſicut & pariter ſi ſcientia D. V. non eſt plenè probata pariter nec negari poſſe videtur quin adſint dictę ſcientiæ inditia ex quibus & ipſe D. V. poſſit torqueri. Icci rco hoc particulare dubium de tortura verum reaſſumendo. Dico triplici ratione non poſſe tractari de prætenſa tortura. Primo quia vbi non adeſt delictum tortura non infertur text. ad literam licèt vulgaris in l. 1. §. item illud ff. ad Syllan. Boſſ. in tit. de delict. n. 14. Gabr. lib. 7. concluſ. 17. nu. 1.

51 Et quod hic non adſit delictum demõſtratur. Nam Bulla Gregorij XIII. de datis & promiſſis non intrat quia nihil fuit promiſſum officiali iuſtitiam miniſtranti, prout aliàs declarauit Rota in deciſione cuius copia data fuit & infra regiſtrabitur. Sic nec pariter intrat pactum de quota litis. Tum quia reſpectu D. A. eſt impunibile, tũ etiam quia idem reſpectu D. V. ſtante nullitate prætenſe donationis prout ſupra dictũ fuit. Nec etiam intrat vitium litigioſi, quia quando D. A. tanquam tertius fuit admiſſus ad litẽ; ſuper poſſeſſorio tantum litigabatur ſuſpenſo iam petitorio lis autem ſuper poſſeſſorio litigioſam rem nõ * facit ſecundum communem de qua in Deciſ. Pedemont. 44. num. 10. etiam quod primo fuerit intẽtatum petitorium, & poſtea ſuſpenſum Curt. iun. conſ. 184. colum. 2. Aym. conſ. 182. nume. 5. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſu 202. num. 26. & in omnem euentum bis ſuper petitorio nõ facit fructus litigioſos Afflict. ſuper Conſtit. Regni. lib. 2. rubr. 41. verſ. decimuſoctauus caſus.

52 Secunda eſt ratio quia ſiue agatur de pęna litigioſi ſiue etiam de pęna pacti de quota litis pęna non eſt niſi pecuniaria; in qua torturam minimè inferri poſſe ſatis ſuperque ſupra probatum fuit, & facit inconuincibilis ratio per Doctores * communiter cõſiderata, quia ſi aliter diceremus ſequeretur abſurdum, quod ex modo probandi, reus grauius puniretur quam ex modo condemnandi, cum tortura ſit maior pœna quam vtriuſque manus abſciſſio ad trad. per Marſil. i l. diuus, nume. 2. & 3. ff. de quæſtion. cum alijs per me cumulatis, d. q. 42. nu. 14. Omniſque corporalis pęna quamuis minima maior ſit qualibet pecuniaria pœna quamuis magna leg. in ſeruorum, ff. de pœnis.

53 Tertiò & eo minus poſſet tractari de tortura contra D. A. in caput V. quoniam ad hoc vt quis in caput aliorũ torqueri poſſit neceſſe eſt quod ſit confeſſus aut plenè conuictus delicto de quo inquiritur, l. qui vltimò, ff. de pęn. Ludo. Peguer. deciſ. crim. 5. num. 29. verſ. ſcias tamen. Quod autem D. A. non ſit plenè conuictus non eſt opus repetere iam dicta.

54 Nec obſtat modo deciſio cum informationibus datis in illa Toletana matrimonij de Pugno roſto in qua concluditur in cauſa matrimoniali plenam induci probationem per teſtes deponentes ſe habere notam manum ſcribẽtis iunctis adminiculis de quibus ibi. Nam pro reſponſione in primis ſupplicatur aduerti quod i caſu illius Deciſionis multa concurrebant, quæ hic non concurrunt, ibi enim vltra teſtes deponentes de nota manu ſcribentis, aderant quinque teſtes deponentes de veritate matrimonij. Hic autem nullus adeſt teſtis, qui deponat de veritate pacti de quota litis. Ibi teſtes qui recognoſcebant ſcripturam per notitiam manus, erãt producti ab eo qui ſcripturam impugnabant, hic non. Ibi teſtes recognoſcentes ſcripturam erant octo ſi benè eos numeraui, hic autem non ſunt niſi tres; Ibi aderant vtriuſque partis teſtes pluſquam centũ deponẽtes de publica voce & fama matrimonij de quo agebatur, hic autem nullus. Ibi aderant teſtes plenè probantes confeſſionem extraiudicialem ſcribentis. Hic autem nullus: Ibi vltra alia adminicula ſcriptura de qua agebatur fuit aliàs producta parte præſente, & nihil opponente; ex qua non oppoſitione prout dicit Rota res erat in confeſſo nedum in probato. Hic autem apocha fuit ſemper impugnata; Ideo non inferendũ de caſu illius deciſionis ad caſum noſtrum.

55 Præterea nõ eſt facienda etiam illatio de cauſa matrimoniali quamuis ſit grauis, ad cauſam criminalem in qua agitur de pęna & pecuniaria, & infamiæ. Nam licèt prout inquit Rota cauſa matrimonialis non requirat fortiores probationes quam cauſa criminalis non tamen èccontra ſequitur quod in cauſa criminali ſufficiant probationes quæ ſufficiunt in cauſa matrimoniali, & poſſent dare multa exempla, ex quibus hoc vnũ ſufficiat quod in cauſa matrimoniali admittuntur teſtes non omni exceptione maiores Rota diuerſ. par. 1. deciſ. 336. num. 3. & coram Cęſar de Graſſ. deciſ. 72. num. 10. & tamen in criminalibus eſt indubitatũ quod teſtes debent eſſe omni exceptione maiores Bald. in l. fin. num. 5. verſ. quædam eſt probatio maior; & ibi not. it omnes C. de probat. Boſſ. in titul. de conuict. nume. 11.

Hippol.

Hippol. Riminal. conſ. 524. nu. 10. lib. 5. Ludoui. Peguer. deciſ. crim. 17. nu. 38. in fine & ſeqq.

56 Et propterea ſupplicatur aduerti quod eadē Rota ī dicta Toletana expreſsè dixit quod in criminalibus ad effectum prędictum non ſufficiunt adminicula cū vnica ſemiplena probatione, ſed debent eſſe duæ ſemiplenæ probationes vltra dicta adminicula quod & idem voluerūt Gandin. in tit. de præſumpt. & indit. indubitat. num. 2. ad med. ver. & licet in cauſa ciuili Simanch. in tract. de hæret. c. 50. nu. 2. vbi de communi Boſſ. in tit. de conuict. nu. 23. Ant. Gomez. de delict. cap. 12. nu. 26. Bertaz. conſ. 41. nu. 21. in fine, Hippol. Riminal. conſ. crim. diuerſ. 84. nu. 11. lib. 2. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 459. nu. 7. in caſu autem noſtro non reperiuntur iſtæ duę ſemiplenæ probationes; quia cōparatio litterarum vltra quod non eſt legitimè facta in criminalibus, nec inditium facit nedum ſemiplenam. Teſtes autem de nota manu pariter, nec ſemiplenam inducunt, ergo non poteſt dici plenè recognita ſcriptura de qua agitur. LAVS DEO.

Deciſio 144. *coram* . . . . . *die* 8. *Iunij* 1588. *de qua ſit mentio. ſupra num.* 51.

57 FVit reſolutum declaratoriā fel. record. Gregorij XIII. non obſtare quo minus poſſit pcedi ad taxationem expeñ. & relaxationis mandati pro fructibus & damnis & intereſſe ad fauorem hæredum Pomponij præfata enim declaratoria per quam innouatur diſpoſitio Bonifacij Octaui quæ habetur in c. 1. de ſent. excom. & extrauag. locum habet cōtra illos qui pro iuſtitia, vel gratia obtinenda ab ipſomet Papa vel ab officialibus vel relegatis eorū in Curia vel vbi Papa reſidet aliquid ſoluunt vel promittunt vt potentiorū ſuffragationibus petita obtineant quæ res multum differt à caſu propoſito in quo promiſſio facta eſt in Prouincia Marchiæ, & pro dotibus filiarum & pro labore & expenſis factis per generos Dianæ quo caſu non eſt locus Bullæ vt per Nauar. ſuper d. Bulla nu. 26. verſ. 3. Hic enim nihil datum eſt vel promiſſum Curialibus vel alijs exercentibus iuſtitiam pro obtinendis fauoribus ab ijs qui ab antiquis dicebantur ſumus vēditores, & ſic huiuſmodi corruptela hoc caſu nō poteſt conſiderari: fuit enim conſideratum Bullam non habere locum quādo aliquid datur pro conſequenda iuſtitia, ſi ille qui dedit verè fouebat iuſtitiam vt in caſu iſto ex litis exitu liquet vt per Nauar. vbi ſupra nu. 14. verſ. pretio vero. Quod vero deducitur ex pacto de quota litis ex l. ſi qui Aduocatorum, C. de poſtulan. non pertinet ad præſentem inſpectionem vtique continet exceptionem quæ ſit impedimento exequutionem quæ nunc petitur. LAVS DEO.

Reſponſum Horatij Arigoni, de quo ſit mentio ſupra nu. 54.

58 ADSIT DEVS. Quod per teſtes deponentes ſe habere notam manum & litteræ ſcribentis concurrētibus alijs adminiculis cedula dicitur recognita; fuit aliàs reſolutum in vna Taruiſin. Matrimonij coram Reuerend. Paleotto prout ipſe adnotauit in deciſ. 62. verſ. Præterea id fortè procederet, & ita aliàs fuit reſolutū in Barchioneñ. Matrimonij coram R. P. D. meo Robuſterio de anno 1565. & ita etiam in hac cauſa fuit firmatū de menſe Februarij præſentis anni. Et hæc concluſio probatur quia quando cōcurrūt adminicula inducitur plena probatio vt eſt text. in cap. cum cauſam de probat. cum & in ciuilibus ex varijs inditijs, inducatur plena probatio gloſſ. in l. 2. in verbo legitimus, ff. de excuſ. tutor. cum infinitis accumulat. per Marſil. in rubr. C. de probat. nu. 309. & ſeq.

59 Sicut etiam probatur ex textu in l. inſtrumēta, C. de probat. Vbi eſt tex. expreſſus quod ſcriptura priuata quæ ſola non ſufficeret ad probationem ſufficit enim ſi alijs adminiculis adiuuetur, & prout ibi habetur in gloſ. in verbo inſtrumenta ille tex. loquitur etiam in ſcriptura confecta à tertio prout etiam ibi declarat Bal. ante numerum primum, & Salyc. nume. 1. & tamen ſcriptura tertij de per ſe nihil probat vt tradūt omnes in l. admonendi, ff. de iureiuran. Salyc. in l. in bonæ fidei, num. 13. C. de reb. credit. Felyn. in c. 2. colum. 2. verſ. ſexta declaratio de fide inſtrum. quanto igitur magis hoc eſt dicendum in caſu noſtro cum teſtes qui deponunt habere notam manum aliquid probent.

60 Nam & videmus quod ſcriptura non iuuata aliquo adminiculo facit aliqualem præſumptionem; quia non eſt præſumendum de facili quod quis faceret vnam falſam apodiſſam propter timorem magnæ pœnæ. Item quia ſcit quod poteſt de facili probari cōtrarium per comparationem litterarum vt trad. Bar. in l. admonendi, ante nume. 26. ff. de iureiurand. cum quo ibi omnes tranſeunt, & eſt cōmunis opinio vt habetur per Rolan. à Vall. in conſ. 26. num. 14. volum. 1. ergo ſequitur quod ſi etiam concurrant teſtes deponentes ſe habere notam manum quod faciant aliqualem probationem vel ſemiplenam vel ferè ſemiplenam vt latiſſimè tradit Ruin. in conſil. 46. ſub nume. 8. verſ. nam adſunt plurimi teſtes cum pluribus ſeqq. volum. 4. & Rolan. de Valle in d. conſ. 26. nume. 24. volum. 1. Ita quod iunctis adminiculis reſultabit plena probatio vt patet ex ſuperius adductis & infra adduceñ.

61 Et in ſpecie quod ſcriptura priuata dicatur plenè probata ſtantibus adminiculis trad. Anto. de Butr. in d. c. 2. colum. 3. verſ. tertius caſus de fide inſtrum. & ibi etiam Abb. colum. 3. verſ. ſi vero non producuntur teſtes & uerſ. dicerem tanta & Iaſ. in repet. l. admonendi, num. 9. ff. de iureiuran. & trad. Alex. in conſ. 76. colum. 1. verſ. conſtat autem iunctis his quæ dicit col. 2. verſ. ſed hic poteſt reſponderi, lib. 3. & latiſſimè Iaſ. in conſ. 129. per tot. volum. 1. qui loquitur in fortioribus terminis quando ſcriptura debiti erat confecta per ipſummet creditorem, & tamen propter adminicula vult quod plenè probet.

62 Confirmantur præmiſſa quia ratio eſt, quare non probent teſtes diceñ. ſe habere notam manum, quia teſtes poſſunt de facili decipi propter ſimili-

ſimilitudinem litterarum,& quia poteſt quis litteras alicuius de facili contra facere vt per Gramat.in deciſ.84. per tot. & per Dec. in conſ.615. colum. 2. verſ. nam licèt teſtis viderit,& propterea ceſſante hac ratione probare debet regula, l.adigere,§.quamuis,ff.de iure patron.

63 Sed quando adſunt adminicula ceſſat huiuſmodi ratio quia materia probationis arbitraria eſt,& repoſita in arbitriũ ipſius iudicis, & ex mero eius iudicio pendet, an aliquid ſit ſufficienter & concludenter probatum,l.3.§.1. ibi. Tu magis ſcire potes,ff.de teſtib. Dec.in conſ.94.num.1. & quando iudex inducitur ad fidem indubitatã ſatis dicitur adducta cõcludens probatio d. l.3.§.1. & l.quinquaginta,ff.de probat.Bart.& alij in d.l. admonendi,Socin.in conſ.98.nume.8. volum.4. Ita quod iudex ex diuerſis animi motibus, & varijs ſuggeſtionibus deuenit ad perfectam probationem, in qua quidem materia probationũ verſatur fauor publicus, & generalis ne facultas probationum reſtringatur, & propterea nimirum ſi ſtantibus adminiculis ceſſat ratio ipſius regulæ, quia ipſis ſtãtibus ceſſat ſuſpitio ſuper qua fundatur regula, etiã inducitur veriſimilitudo, propter quam veriſimilitudinem admittitur probatio quæ aliàs non ſufficeret vt plura ad huiuſmodi propoſitum facientia cumulat Aym. in tract. de antiq.temp.in 1.par.nu.214.cum ſeq.

64 Præſertim quia in caſu noſtro cedula iſta non adducitur ad plenè probandum matrimonium; ſed tantum ad probationem matrimonij adminiculañ. Imò quod plus eſt,& in cauſa criminali,& matrimoniali propter adminicula admittitur illa probatio quæ aliàs non admitteretur, vt per Aret.in conſ.13.ſub num.9.verſ. ſed caſus noſter eſt longè diſſimilis Dec. conſ.163. ſub nu.7.paulo poſt princ.verſ.2. poteſt reſponderi, & nu.8.& per Ant.Gabr.in lib.1.in tit.de probat. concluſ.1. num.29.& num.42. LAVS DEO.

Reſponſum Tiberij Ceraſij ad præſens digniſsimi & Illuſtriſs. Theſaurary, in eadem cauſa; de quo ſit etiam mentio ſupra num. 54.

65 ADSIT DEVS. Limitatio pluries per Rotam videtur fundata ſuper authen.at ſi contractus,C.de fid.inſtru. Vbi diſponitur quod cõparatio litterarum in ſcriptura priuata faciat plenam probationẽ quando iungitur aliquo argumento,idem ponit Salyc.in l. comparationes, colum. vlt. C.de fide inſtrum.Abb.in cap.2. ante nu. 3. verſ. dicerem tamen de fide inſtrum. Alex. in conſ.239.ſub num. 4. verſ.accedit & ſub nu.5. ibi concurrentibus alijs adminiculis, & ſub nu.6. verſ.& tunc regulariter cum num.ſeq.vol.6. & in conſ.58.ſub nu.1. verſ. præterea poſito lib.7.Socin.conſ.41.ſub nume.2. verſ.vel ſecundo,vol.3. Natt. conſ.632. nu.2.3.& 4. volum.3.Ioan.Cephal.conſ.141.ſub num.10.& ſub nume.22.verſ. nam quatenus, & in proprijs terminis quod teſtes dicentes ſe habere notam manum ſufficiant cum adminiculis, Ruin.conſ.46.ſub num.9.verſ. Item ſi volunt,& nume.11. in fine, & ſub nume. 12. verſicu. quod autem, & nume. 14. volum. 4.

66 Secundò fundari videtur quia ratio quare in apocha priuata non ſufficit comparatio eſt propter ſuſpitionẽ falſitatis quæ de facili in iſtis poteſt committi, vt in auth.de inſtit.caut. & fid. in princ. quæ ſuſpitio ceſſat, vbi adſunt in contrarium adminicula pro veritate apochæ, quia ſuſpitio falſitatis tollitur ex coniecturis contrarijs Paris.conſ.28.nu. 50. volum. 2. Ideo tunc remanet incorrectum ius antiquum ſecundum quod ſola comparatio ſufficit leg.comparationes, C. de fide inſtrumen.

67 Accedit & tertio pro limitatione alia regula quod plures imperfectæ probationes etiã diuerſi generis ſi tendant ad eundem finem cõiungantur ad faciendam plenam probationem,cap.cum cauſam & ibi gloſ.in verſ.adminicula Abb. nu.2. Felyn.ſub num.10.verſ.ſecundo caſu Dec. num. 10.de probat. ſimilis gloſ. in l.2.in verſ. legitimis de excuſ. tut. Bald. in l. Spadonem, §.qui iura ff. eod.Bart.in l.admonendi,nume.48. & ibi Iaſ. de communi, num. 257. de iureiuran. cum alijs per Gabr.de commun.opin.fol.1.nu.1.

68 Nec dicatur quod iſta coniunctio non datur in cauſa matrimoniali, & vbi agitur de præiudicio alterius matrimonij, quia cõtrarium videtur verius per ea quæ trad. Iacob. de Leoniſſa inter conſ.matrim.conſ.51.per tot. & præſertim,num. vlt.volum.1.Cæpoll.conſ.ciuil. 3. ſub nu.9.verſ. tertio principaliter.

69 Quod ſine difficultate procedit vbi vltra duas ſemiplenas additur aliquod adminiculum ſecundum Aret.in conſ.13. ſub nu.9. verſ. eſt præterea Bart.conſ.26.nu.8.& in fine,volum.4.Dec.conſ. 163.ſub nume.7.verſ. 2. poteſt reſponderi Gabr. commun.concluſ.fol.4. num.4. Socin.Iun.conſ. 31.num. 34. & 35. volum.2. & eſt de mente eiuſdem Aret.in cap. veniens, el 1.num.22.Dec. ſub nu.15.verſ.& ideo iunct. verſ. ſupra facta de teſt. Duen.in 1.par.reg.300.amplia.2.& limita.1. Vbi concluſionem per eos ampliatam ad cauſam matrimonialem, vt non conſtringantur probationes limitat niſi vltra duas ſemiplenas adderetur aliud adminiculum.

70 Nam & in criminalibus hoc indubitatè procedit vt docet Bald. in l. ſi quis ex argentarijs, §. 1. ſub num.4.ff.de eden.Aret.in d.cap.bonitas,el 1. ſub num.22.verſ.pro veritate Felyn.nu.13. Dec. ſub num.15.verſ.ſuper facta de teſt.Boſſ. in praxi crim.titu.de conuict.num.23. Cephal.conſ.141. num.10. cum alijs per Gabr. fol.3.nume.29.pari ratione id procedere debet in cauſa matrimoniali in qua fortiores probationes non requiruntur ſecundum Alex.conſ.143.ſub num.4.vol.2. Dec. in cap.pro debilitate ſub nu.4.verſ.2. quod Abb. de off.deleg.& ita in ſpecie argumentatur Aret. d.conſ.13.ſub nume.9.verſ. ſi ergo Dec.d.conſil. 163.ſub num.7. verſ.2. Socin.iun. conſil.31. nu. 34.volum.2.

71 Et quod vbi agitur ad pœnam ſufficiat comparatio cũ adminiculis concludit Ioan. Cephal. in ſ.alleg.conſ.141.nume.10. & col.fi.lib.1.ergo eodem modo in cauſa matrimoniali propterea.

72 Præterea videtur aduertendum quod iſta adminicula modo nõ deducuntur pluraliter ad ꝓbandum

bandum matrimonium, ſed iſtam qualitatem tãtum quod cedula ſit ſcripta manu Comitis I.B. quo caſu leuiores probationes ſufficere deberent cum qualitas facilius probetur quam ſubſtantia gloſ. in l. talis ſcriptura, §. fin. in verb. vniuerſa, de lega. 1. Ang. in l. ſciendum, colum. 2. de verb. obli. Grat. conſ. 43. num. 9. & 11. lib. 2. Aym. de antiq. temp. par. 2. nu. 63. Natta conſ. 460. nu. 8. vol. 2.

73 Prout etiam ſi directè tenderent ad matrimonium probandũ tamen quia non diſputatur principaliter matrimonium ad effectum pronunciandi ſuper eo ſed incidenter ad effectum legitimitatis vel illegitimitatis adhuc leuiores probationes ſufficere debent Gemin. conſ. 27. num. 8. cum alijs per Pariſ. conſ. 57. num. 41. cum plurib. ſeqq. volum. 4. & per Cephal. d. conſil. 141. nu. 9. & pluries tenuit Rota.

Deciſio coram Paleotto Taruiſina matrimonij de vna fit mentio ſupra num. 58.

74 DIe 13. Iunij 1558. concluſum fuit nemine diſcrepante, recognitam eſſe abundè cedulam ex depoſitionibus teſtium de quibus in dubio nec enim requiritur exacta illa probatio de qua Docto. in l. comparationes, C. de fide inſtru. cum Rota acquieſcat legitimis tantum coniecturis aliàs raro hic in Curia poſſent recognoſci iura & ..... Alex. conſ. 14. nu. 10. Præterea id fortè procederet ſi ſola hæc probatio niteretur tantum dicto illorum duorum aut trium teſtiũ. Verum hic cõcurrunt plura alia adminicula de quibus in alio dubio ante à me propoſito, & facit cõſil. Decij 163. num. 3. in princ. & quod per literas acceptas, vbi adeſt cõſenſus in matrimonium de præſenti id probetur ait Pur. de ſponſal. 5.

75 Recognita autem cedula Domini nihil dubitarunt quin ex ea probaretur matrimonium tum ex verbis illius claris, tum ex alijs adminiculis veluti ex confeſſione ipſius Margaritæ teſtibus de publica voce, & depoſitione aliorum teſtium, ac cæteris de quibus in dubio aliàs propoſito.

LAVS DEO.

Deciſio Barchionen. matrimonij coram Robuſterio de qua fit mentio ſupra eodem nu. 58.

76 DIe mercurij 31. Ianuarij 1565. Domini pro maiori parte reſoluerunt quod ex iſtis tribus teſtibus ſolis non ſit ſufficiẽter recognita cedula, quia quicquid ſit in apocha publica in priuata oportet quod teſtes deponentes pro recognitione reddant cauſam ſcientiæ quia erũt præſentes cũ ſcriberetur cedula, & recognoſcant manum Afflict. deciſ. 181. nume. 8. Dec. in conſ. 615. vel 616. num. 3. Felyn. in c. 2. nume. 14. de fide inſtrum. & ibi etiam Dec. Ruin. in conſ. 69. num. 2. in 4. cum alijs quæ fuerunt dicta coram Do. Paleotto in Romana duorum milliũ de mẽſe Maij 1559. & in cauſa criminali Alex. in conſ. 150. nu. 16. lib. 5. & ſecundum hanc regulam certũ eſt cedulam nõ eſſe ſufficienter recognitam; quia nullus teſtis vidit eum ſcribere. Hæc regula ſolet limitari variè, ſed præcipuè duobus modis primo, vbi cõcurrunt aliæ coniecturæ, vt quia teſtes per comparitionem & alia ſigna notam habent manum Alexan. in d. conſ. 150. nume. 16. lib. 5. & ita fuit dictum coram D. Paleotto in Taruiſina matrimonij de menſe Iunij 1558. Vnde hic videñ. eſſet ſi alia concurrant; & quæ ſunt, ſecundo eadem regula limitatur in ſcripturis quæ regulariter fieri ſolent abſente parte prout in Epiſtolis, & cedulis mercatorum, & tunc etiam non requiritur exacta illa probatio dũmodo recognoſcens viderit illum alia ſcribere, & rationem differentiæ inter iſtum caſum, & alios ponit Socin. & l. ſi ſcripſero colum. penult. in fine, ff. de condi. & demonſtr. Ruin. in conſ. 78. nume. 4. in 4. & in aliàs fuit dictum in vna Auinioneñ. coram D. Oradino de mẽſe Aprilis 1560. ſed nec iſte eſt caſus noſter quia ambe partes erant præſentes, & quia ſaltim alterum de duobus requiritur vel quod viderit alia ſcribere, & primus tertius nunquam viderunt Petrum ſcribentem, ideo non probant; Nõ obſtat ſtilus, nã vel procedit in inſtrumentis publicis non priuatis vel in apochis Romanis fortè propter ſtatuta vel alia ſed quia Domini guſtarunt quod hic plura alia. Ideo ordinarunt vt ponantur omnia inſimul circumſcriptis omnibus exceptionibus de quibus ad partem videbitur & dubitetur an cedula ſit ſufficienter recognita, & conſtet de matrimonio. LAVS DEO.

Particula Deciſionis Toletana matrimonij coram . . . . . Sabbati 23. Februarij 1572.

77 CIrca ſecundam difficultatem dixerunt illam etiam habere plures partes; Prima eſt an iſta ſpecie ſcripturarum ſufficere debeant in caſu iſto pro illius recognitione teſtes qui deponũt ſe habere notam manum ſcriben. quia viderunt illum aliàs ſcribere, vel potius neceſſarij ſint teſtes qui viderunt illum tunc ſcribere dictam cedulam, ſecunda poſitio quod nõ ſufficiant tales teſtes qui dicunt habere notam manum, &c. An ſint verè duæ limitationes quæ pro parte Ariæ adducuntur etiam in materia matrimoniali cum tot circunſtantijs prout hic quando adſunt adminicula vel quando non poteſt parti producenti cedulam aliquid imputari. Tertia poſitio quod ſint veræ iſtæ limitationes in iure, an applicentur in facto huic caſui de quo agimus, & ſic an adſint adminicula ſufficiẽtia vel in iſto caſu poſſit parti producenti imputari. Quarta an ſuſpitiones quæ adducuntur contra dictam cedulam ſint de iure conſiderabiles, & taliter quod præponderẽt dictis adminiculis; Ita quod cedula non ſit habẽda pro ſufficienter recognita. In prima Domini firmarunt regulam pro Dom. Ioanne quod pro recognitione huiuſmodi cedularum regulariter non ſufficiunt teſtes qui dicunt habere notã manum; quia viderunt illum aliàs ſcribere, ut hic benè deducunt informantes D. Ioannis; Nõ obſtat ſtilus Rotæ de qua per Mohed. poſt Alexand. &

alios ex aduerſo allegatos, quia dicebant procedere reſpectu tertij; & quando teſtes ſunt examinati in Curia; nam tūc propter difficultatem copiæ teſtium fortè exiſtētium in longinquis partibus facilè eſt vt admittatur talis probatio ſed in caſu iſto probatio ſuper recognitione eſt in partibus recepta in qua ſi pars in cōfectione ſcripturæ illos adhibuiſſet, potuiſſet illos habere, & ſic ceſſat ratio in iſto caſu & quamuis reſpectu Domini Ariæ fortè poſſet dici quod ſumus in tertio cui nihil poteſt imputari tamen dicebant hoc pendere à veritate ſecundæ limitationes totam reducitur ad diſpoſitionem iuris communis cum ſtilus procedat in probatione facta in Curia, & hic eſt facta probatio extra Curiam, in ſecunda firmarunt limitationem pro Dom. Aria hoc eſt regulam huiuſmodi pro Dom. Ioanne firmatam non procedere quando cōcurrunt aliqua adminicula, quia tunc ſufficiunt teſtes dicentes recognoſcere cedulam & habere notam manum quia viderunt aliàs ſcribere cap. cum cauſam & ibi gl. & ſcriben. de probat. cum multis alijs hic per informantes adductis quod procedit etiam in cauſa matrimoniali ac etiam vbi agitur de infringēdo, ſecundo matrimonio publico ac indubitato, quia iſta non requirunt maiorem probationem, quam crimen requirit Aret. conſ. 13. num. 9. Dec. conſ. 163. num. 7. poſt princ. verſ. ſecundo poteſt reſponderi; & addebant quod licèt in criminalibus duæ ſemiplenæ nō coniungantur tamen quādo adſunt alia adminicula ſeu coniecturæ benè coniungantur Bald. in l. ſi quis ex argentarijs, §. 1. de eden. Felyn. Grat. Cepoll. & alij per Gabr. de commun. opin. lib. 1. tit. de probat. concluſ. 1. nu. 29. 36. & 42. Præſertim cum hic agatur principaliter de matrimonio ad effectum illegitimatis tantū quo caſu Rota ſolet ſeruare conſil. Gemin. 27. quod non requiratur tam exacta probatio, vt firmauit in vna Mediolanē. legitimitatis & in alijs pluribus cauſis. Quoad ſecundam limitationem quando nihil poteſt parte imputari nihil fuit firmatum neque in iure neque in facto, ſed Domini remiſerunt hanc diſputationem ad aliam Rotam ſi opus fuerit. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Expreſſa.* Pluribus Doctorum authoritatibus comprobatur hæc eadem concluſio per eundem Do. meum Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. tit. de delict. & pen. q. 18. nu. 6. & 7. ſed incontrarium fortiter videtur vrgere, tex. in l. 1. C. de theſaur. lib. 10. in fine, in illis verbis; & velut temerator legis ſaluberrime puniatur, & ibi gloſ. in verbo legis per quem tex. notant ibi Doctores quod contraueniens prohibitioni legis extra ordinem iudicis arbitrio punitur licèt in ipſa lege pœna expreſsè non imponatur vt videre eſt per Bar. ibi in princ. verſ. Quartò punitur, & Alex. in addit. ad eundem Bar. litera E. Bald. ante num. 1. verſ. & qui imperaret, & Io. de Platea, nu. 9.

b *Per fas & nefas.* Hanc eandem rationem adduxerunt Bart. in l. ſumptus, nume. 2. &c. verſ. vt igitur ff. de pact. & ibi etiam Paul. de Caſtr. nu. 2. ad finem verſ. quoniā datur ſibi materia calumniandi Fulgoſ. nu. 1. verſ. præſumptum enim Belapert. in l. litem, colum. 2. verſ. præſumitur enim C. de procurat. & ibi etiam Cyn. nume. 1. in fine, verſ. licèt enim Alexand. num. 2. verſ. & huius ratio eſt Iaſ. num. 1. verſ. ratio huius prohibitionis Fulgoſ. colum. 2. verſ. ſuſpectum enim habuit lex & Ioan. Sicar. nu. 1. verſ. ratio autem legis Gozzadin. conſ. 3. nu. 25. ad med. verſ. ergo in fortioribus Plot. de in lit. iuran. §. 16. nu. 8. verſ. nè detur eis materia delinquendi Franc. Boer. conſil. 49. num. 2. Nauar. conſ. 4. ſub num. 3. tit. de pact. lib. j. & in Manuali confeſſ. cap. 25. rub. de peccat. aduocat. & procurat. num. 30. ad finem ſequitur Iacob. de Graff. in deciſ. caſ. cōſcien. lib. 3. cap. 8. nume. 12. par. 1. Vinc. de Franch. deciſ. 265. nu. 2. par. 1. Alphon. Villagut. in pract. crim. canon. lib. 9. rub. de Aduocatis, tit. 2. concluſ. 14. in fin. verſ. probatur & tertio, Summa Silueſtrin. in verbo Aduocatis, nume. 12. uerſ. & ratio prohibitionis Sot. de iuſt. & iure, lib. 5. q. 9. art. 4. uerſ. unum autem Virg. Boccac. in tract. de pactis par. 3. nu. 25. Marcabrun. ab Anguill. conſ. 45. nu. 6.

c *Aduocati ſeu Procuratores.* Hanc eandem concluſionem ſequuti ſunt Bolognin. deciſ. 41. nu. 44. par. 1. Ioan. Pet. Surd. conſ. 306. nu. 10. lib. 3. Carpan. in comment. ad ſtatut. Mediolan. c. 429. litera E. uerſ. de iure communi.

Immò ſecundum Bertrand. conſ. 160. num. 1. in princ. & d. num. 1. in fine, lib. 4. Pœna pacti de quota litis nec etiam habet locum in Aduocato & Procuratore qui litem exercet, non ſicut Aduocatus aut Procurator in cauſa, & dixit etiam Pariſ. d. conſ. 19. eod. num. 53. lib. 3. poſt Paul. de Caſtr. & alios quos allegat quod ceſſio facta alicui Procuratore uel Aduocato non inducit pactum de quota litis. Quamuis conſtituatur Procurator in rem ſuā ſequitur Plot. de in lit. iuran. d. §. 16. eodem, num. 11. In quo tamen uide Franc. Marc. deciſ. 19. ſub num. 4. par. 1. Vbi refert fuiſſe condemnatum in priuationem procurationis & etiam in certam pœnam pecuniariam quendam Procuratorem qui tempore ſuo ſibi fieri fecerat quādam ceſſionem & remiſſionem à ſuo clientulo de re, de qua lis pendebat, quod & idem repetit deciſ. 470. par. 2. nu. 38. & Horat. Carpan. in Cōment. ad ſtatuta Mediolan. c. 429. litera B. in fin.

Et uide rurſus in propoſito Vrbis ſtatutū lib. 1. cap. 118. Vbi nulla facta mentione de Aduocatis ſeu Procuratoribus ſimpliciter loquitur de facientibus pactum de quota litis, niſi dixeris huiuſmodi ſtatuta recipere interpretationem paſſiuam à iure communi; ſed bannimenta Gubernatoris Vrbis, cap. 50. expreſsè loquantur non ſolū de Aduocatis & cauſidicis, ſed etiam de notarijs ſollicitatoribus, & alijs facientibus huiuſmodi pacta. Item bannimenta generalia ſtatus Eccleſiaſtici ſub cap. 78. loquūtur de aduocatis cauſidicis notarijs, & ſollicitatoribus.

d *Coram Mellino.* Particula Deciſionis hic allegatæ eſt tenoris infraſcripti. Addebant etiā quod non ſunt benè recognitæ, quia in recognitione cedularum priuatarum non ſufficit quod teſtes dicant ſe habere notam manum, ſed requiritur quod fuerint præſentes, & uiderint ſcribere, ut

fuit

fuit reſolutum in cauſa Auihioneñ. fideicōmiſſi 26. Iunij 1583. coram bō. me. D. de Rubeis, & in cauſa Bracchianē matrimonij 31. Ianuarij 1575. coram D. epiſcopo Trioleñ.

e *Paſſiuè*. Pluribus vt vides hic D. meus contēdit pœnam pacti de quota litis, nec de iure communi, nec vigore ſtatuti Vrbis afficere clientulū qui paſſiuè tale pactum facit, & quidem ita magiſtraliter hanc nouam declarationem defendit vt in eam adduxerit Illuſtriſſimum Dom. Theſaurarium huius cauſæ iudicē, ſub cuius iudicio adhuc controuerſiam hanc indeciſam pendere teſtatus fuit idem Dom. meus in ſua pract. crimin. par. ſecunda, in tit. de var. ac diuerſ. crimin. quæſtio. 106. num. 67. Vbi tamen ipſe de hac declaratione dubitari videtur vigore ſtatuti Vrbis & bannimētorum tam Vrbis quam ſtatus eccleſiaſtici de quibus ibi.

f *Pœna*. Pœna pacti de quota litis de iure communi non eſt pecuniaria ſed priuationis aduocationis in aduocato, tex. expreſſus in l. ſi qui aduocatorum in fine illis verbis, ab hac profeſſione penitus arceantur, C. de poſtulan. & ibi gloſſ. in verbo ſi quis in fine Bart. in ſumm. Bald. num. 1. Angel. in ſumm. Paul. de Caſtr. in ſumm. Cuman. ante num. 1. Paul. Salyc. in princ. & in figuratione caſus Aret. ante nume. 1. Paul. de Caſtr. in l. ſumptus, num. 2. verſ. & debet ſibi interdici, & c. ff. de pact. alius tex. in l. ſi remunerādi, §. Maurus, ff. mādati, in illis verbis aduocationibus ei idem Saturninus interdixerat, & ibi glo. in verbo interdixerat Fulgoſ. num. 1. Odofred. colum. 2. in princ. & d. colum. 2. ad med. in verbo interdixerat. gloſ. in l. litem in gl. fin. C. de procurat. tex. in c. infames, §. arceantur, & ibi Canoniſtæ 3. quæſt. 7. Gram. deciſ. 73. num. 16. Peregr. de iure fiſci, lib. 4. tit. 7. num. 16. Vbi de communi Rolan. conſ. 36. num. 21. lib. 3. Franc. Marc. deciſ. 19. nume. 1. verſ. & ex pœna priuationis par. 1. & deciſ. 470. num. 1. par. 2. Bertazz. conſ. 91. num. 38. lib. 1. Virgil. Boccac. in tract. de pact. par. 3. nume. 47. in princ. & verſic. quinto puniantur, & facit ſtatutum Vrbis, lib. 1. cap. 118. Vbi quod faciens pactum de quota litis perpetuò infamis eſt Horat. Carpan. in cōment. ad ſtatut. Mediolan. cap. 429. litera O. & voluit Guid. Pap. deciſ. 102. nu. 2.

g *Torturæ locus*. Dixit quantum potuit hic D. meus ad effectum vt ſui clientuli torturam euitent, ſed vtinam hoc obtineat poſtquam fructus deducti in prætenſum pactum de quota litis de quorum amiſſione agitur aſcendunt ad maximā quantitatem & iam. Vbi pœna pecuniaria eſt magna, iudices quandoque licèt non benè ad torturam prorumpunt, Verum quādo maximam facit dubitationem eſt quod vigore bannimentorum Vrbis facientes pactum de quota litis non ſolum amittunt rem ſeu pecuniam in pactum deductā, ſed etiam puniuntur pœna pecuniaria, & etiam corporali arbitrio iudicis, ideo nō de ſimplici pœna pecuniaria ſed de corporali agi dicitur. Fecit tamen hæc controuerſia per compoſitionem reſoluta.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

An, & quando bona mobilia ſpectent ad Dominum confiſcantem, an verò ad Dominum loci vbi ſita ſunt.

SVMMARIVM.

Bona mobilia in caſu confiſcationis ſpectant ad Dominū illius loci, vbi delinquens condemnatus eſt non autem ad Dominum loci, vbi bona ſita ſunt nu. 1. & nu. 3.

Bona mobilia ſequuntur perſonam condemnatam. nu. 1. in fine.

Domicilium non dicitur quis contrahere in loco vbi commoratur non animo ſemper habitandi; ſed recreationis gratia. nu. 2.

Opinio communis ſemper in iudicando ſequenda eſt. nume. 3. in fine.

Bona mobilia in caſu confiſcationis ſpectant ad Dominū loci vbi delinquens condemnatus eſt, etiam quod Dominus loci, vbi bona ſita ſunt habeat ius confiſcandi nu. 4. contra nu. 6.

Bona mobilia in caſu confiſcationis hodie de conſuetudine ſpectant ad Dominum loci, vbi bona ſita ſunt, & non ad Dominum confiſcantem. nu. 5.

Bona mobilia confiſcanda non ſpectant ad iudicem confiſcantem, ſed ad fiſcum loci, vbi bona ſita ſunt, quando delictum in illo loco fuit commiſſum. nu. 7.

Forus ratione delicti eſt potentior, quam ratione originis. nu. 7. ad finem.

CONSILIVM LXXI.

1 ADSIT DEVS. In iſta Subiaceñ. confiſcationis dicebatur pro parte fiſci, quod bona ſtabilia D. Pauli de S. Cruce ſpectabant ad fiſcum Vrbis, vbi ipſe fuit factus contumax, & condemnatus, non autem ad fiſcū terræ Subiaci, vbi bona ſita ſunt, & vbi delictum commiſit per tex. in cap. 1. §. ſi iudex in illis verbis Dominicis eius omnia bona mobilia ſub ſacramento iudici repreſentet. Vbi Andr. de Iſern. Aluar. & Afflict. de pac. tenen. in vſib. feudor. Afflict. in d. c. 1. §. ſi quis hominem in 10. notab. nu. 1. & 2. & in cap. 1. §. his conſequentem num. 11. in tit. hic finit. lex. Feder. l. mercatores, vbi Bal. C. de commer. & mercat. Oldrad. conſil. 17. nume. 2. Alexā. in addit. ad Bar. in l. cunctos populos nume. 50. in verbo impoſitionem. C. de ſumm. trinit. & fid. cathol. & in conſil. 31. nume. 4. & ſeq. vol. 1. Gig. in tracta. de crim. læſ. maieſt. q. 2. in fine ſub tit. de pœn. committen. crim. læſ. maieſt. Petr. Becch. de iur. Siſten. cap. 8. nume. 6. Ioā. le Cirier. in tract. de primog. lib. 2. q. 8. nu. 1. & 2. Vbi dicit, quod iſta eſt mera veritas Iacob. de Sancto Georg. in tract. de feud. in verbo cum mixto imperio nume. 17. verſic. ſed veritas eſt in contrarium Bar. Caſſan. ſuper conſuetud. Burgun. in tit. de confiſc. in verbo & appartient la confiſcations. verſ. Aduertē, quia Bal. Strach. in tract. de aſſecurat. glo. 35. num. 9. in fine, & ſeq. communem dicit Roman. in ſuo ſingu. 572. incip. licèt magna & magis approbatam opinionem eſſe dicit Carauit. ſuper rit. magne Cu-

tit.132.nume.4. Et ratio optima eſt, quia mobilia ſequuntur perſonã, vt per Bal. Afflict. & alios ſupra allegatos, & propterea ſicut perſona dicti D. Pauli eſt obnoxia ſententiæ latæ contra eum in hoc tribunali; ita & ſubiacent illius bona mobilia, quæ eius perſonam ſequatur Regula acceſſorium de reg.iur. cum ſimilib.

2 Quod eo magis procedit, quia hęc mobilia nõ erant in loco Subiaci perpetuò permanſura, ſed ad tempus tantum: cum Paulus illac acceſſerit recreationis gratia ad effugiendos calores æſtiuos Salyc. in l. cunctos populos nume. 14. verſic. Et hoc intelligo. C. de ſumm. trinit. & fide cathol. Alexã. conſil. 16. nume. 2. verſic. venio ad ſecundam lib. 1. quod infinitis more ſolito comprobat Tiraq. de iure primogenitu. q. 48. nu. 34. & ſeq. Et quia nõ cenſentur eſſe eius loci in quo ſunt illa, quæ ad tempus tantum ſunt in eo loco ad alium locum reuocanda, ſed dicuntur eſſe illius loci ad quem reuocanda ſunt l. ex facto §. rerũ. ff. de hæred. inſtit. vbi Doctores omnes. l. pen. §. cum ita legatum. ff. de aur. & argen. lega. Tiraq. vbi ſupra nu. 4. & ſeq.

3 Non obſtat tex. in d. cap. 1. §. ſi vero violator ibi à iudice in populo publicentur, & ibi Bald. de pac. tenen. quia illa verba in populo intelliguntur populo ſecũdum, primum intellectum, quem ad illum tex. tradit Iſern. ibidem in §. ſi vero violator nu. 2. vbi Aluarot. in princ. & Afflict. in §. ſi quis hominẽ in 10. notab. Et nobis ſufficit, quod pro hac parte ſit communis, & magis communis opinio prout ſupra oſtendimus, quia ab ea nõ eſt recedendum, ſed in iudicando illa ſequi debet argum. l. Quod maior. ff. ad munici p. Io. And. Abb. Butr. & alij in cap. 1. circa finem extrà de conſtit. Alexan. conſil. 92. nume. 7. volum. 3. Beron. conſil. 78. nu. 7. vol. 2.

4 Minus obſtat, dum ex aduerſo reſpondetur iſtud procedere, quando Dominus loci mobilia reperta ſunt non habebat ius confiſcandi, quia hęc diſtinctio non probatur iure, & communiter tollitur per omnes Docto. ſupra allegatos, qui loquuntur quando Dominus Territorij, vbi mobilia reperta ſunt habet ius confiſcandi, quia illi tribuunt bona ſtabilia tanquam territorio adhærẽtia, quæ non poſſent tribui niſi haberet tale ius vt patet ex lectura eorum, & cuique ad ſenſum, ſed vera ratio & diſtinctio eſt quid bona ſtabilia ſequuntur territorium ſuum, & ideo Domino territorij applicantur mobilia vero perſonã Domini, vt per Bald. Tiraq. & alios ſupra allegatos, qui vnanimiter ita tenent, & diſtinguunt, & propria iudici, qui perſonam fecit contumacem, & condemnauit tribui debent, &c.

5 Quibus nõ obſtantibus ſit, vt ſupra per D. Fiſci Aduocatum ſubtiliter deductis. Ego qui pro Fiſco terræ Subiaci conſultus reſpondebam, dicebam quod illa concluſio Doctorum volentiũ in caſu confiſcationis bonorũ mobilia bona ſpectare ad iudicem, ſeu Dominum confiſcantẽ nõ autem ad iudicem loci, ſeu territorij vbi ſita ſunt de qua per Bal. Oldrad. Afflict. & alios plures ſupra allegatos. Recipit tres declarationes quarum vnaquæq; caſui noſtro optimè applicari poteſt. Prima enim eſt declaratio, quod quicquid ſit de iure contrarium in pract. ſeruatur ſicuti teſtantur Clar. in pract. §. fin. q. 78. verſic. ſed hic quæro nunquid in fine Burſatt. conſil. 43. nume. 13. Peregr. de iure fiſci lib. 5. rubr. de publ. bonor. capit. 1. nume. 141.

6 Secundo eadem concluſio declaratur, vt procedat quando Dominus, ſeu Iudex loci, vbi bona ſita ſunt non habet ius confiſcandi, ſecus ſi illud habeat prout in caſu noſtro, ſic enim poſt Andr. de Iſern. quem allegat expreſsè concordãdo contraria, & diſtinguendo ſcripſit Afflict. ex aduerſo allegatus in cap. 1. §. ſi quis hominem in 10. notab. nu. 1. verſic. vel dic ſecundo, & nu. 12. iuncto nume. 15. Vbi optimam reddit rationem, & idem repetijt in eod. cap. 1. ſi Iudex nume. 12. in fine in verſic. Item quoniam Baro non habet Imperium.

7 Tertia eſt declaratio, vt tex. in d. c. 1. §. ſi quis Iudex extrà de pace tenen. in quo præcipuè fundatur concluſio ex aduerſo firmata nõ loquitur quando Reus cuius bona confiſcantur deliquit in territorio, & in loco in quo eius mobilia ſita ſunt prout propriè contigit in caſu de quo agitur, ſed extrà illud, videlicet in loco Iudicis procedentis, & cõfiſcantis, ſic enim & pariter, tex. illum expreſsè declarant ibi Bal. nu. 1. in fine verſ. & nota iuncto nume. 4. verſic. Reſpondeo, & verſic. vel dic Afflict. nume. 9. verſicu. tertio nota, & nume. 12. verſic. dicit hic Bal. iuncto verſic. Item quoniam nemo, &c. Et propterea prout etiam bene aduertit Do. ex aduerſo ſcribens dicunt communiter Doctores bona mobilia ſpectare ad Iudicem procedentem, & confiſcantem propter delictum in ſuo territorio commiſſum, & non ad iudicem loci, vbi bona ſita ſunt, quia perſona delinquentis propter delictum magis obnoxia eſt Iudici confiſcanti quam Iudici loci bonorũ, & bona mobilia ſunt talis naturæ, vt ſequantur perſonam non autem locum, vbi ſita ſunt. Igitur retorquendo iura & rationes ex aduerſo allegata. Dicitur bona mobilia Pauli ſanctæ Crucis exiſtentia in terra Subiaci, magis ſpectare ad illum fiſcum quam ad fiſcum Iudicis condemnantis, cum propter delictum ibi commiſſum magis illi foro & iuriſdictioni obnoxia ſit delinquẽtis perſona quam foro, & iuriſdictioni Iudicis confiſcãtis & procedẽtis ratione originis. l. 1. C. de iuriſd. omn. iud. Auth. qua in prouincia. C. vbi de crim. agi opor. cum alijs per Cyrill. in ſumma crim. tit. vbi de crimin. agi opor. nume. 2. Et ita in proprijs terminis arguendo de delictis ad contractus derat Alex. conſ. 16. poſt nu. 2. col. 3. ad med. verſ. & dato quod etiam teneremus. lib. 1.

8 Quæ omnia eo magis procedere videntur in propoſita facti ſpecie in qua niſi Princeps ſupremus cauſam ad ſe auocaſſent. Dubium non eſt, quod Illuſtriſſimus D. Abbas Subiaci potuiſſet procedere, & omnia bona, etiam mobilia confiſcare. Nec propterea credendum eſt Sanctiſſimum voluiſſe præiudicare eidem Illuſtriſſimo in ſuo iure confiſcandi cũ hoc expreſsè non dixerit.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Nunquid hodie ſi mulier fuerit criminaliter accuſata, & condemnata de adulterio: & in monaſterium detruſa: eius dos acquiratur marito an vero monaſterio & filiis iuxtà diſpoſitionem textus in Authentic. ſed hodie C. ad l. Iul. de adult. Cuius Authenticæ intellectus magiſtraliter, & ſecundum veritatem diſcutitur.

SVMMARIVM.

Dos vxoris adulteræ criminaliter accuſatæ, & in monaſterium detruſæ, nunquid hodie acquiratur monaſterio, & filijs, an vero marito, nu. 1. & omnibus ſeqq.

Tex. in l. conſenſu. C. de repud. & in auth. vt liceat matri, & auiæ. §. quia vero plurimas videntur correcti per tex. in §. adulteram in Auth. vt nulli iudicum, & in Auth. ſed hodie. C. de adulter, nu. 1. contra nu. 2.

Dos vxoris adulteræ, & in monaſterium detruſa acquiritur viro quando fuit ciuiliter actum, ſi vero criminaliter acquiritur monaſterio, vel filijs. nume. 3. contra quod acquiratur marito etiam, quod criminaliter fuerit actum. nu. 4. & ſeqq.

Dos vxoris adulteræ non amittitur, & viro non acquiritur, niſi idem vir criminaliter ipſam accuſauerit. nume. 5. contra quod dos amittatur, & viro acquiratur etiam, quod fuerit actum ciuiliter & per viam exceptionis. nume. 6.

Dos vxoris adulteræ hodie de iure canonico marito acquiritur, ſiue ciuiliter, ſiue criminaliter agatur per tex. in cap. plerunque de donat. inter virum & vxorem, per quem tex. corriguntur iura ciuilia contrarium diſponentia. nu. 8.

CONSILIVM LXXII.

1 ADSIT DEVS. Requiſitus, vt pro veritate reſponderem nunquid hodie mulier criminaliter condemnata de adulterio, & in monaſterium detruſa dotem amittat ad viri ſui lucrum, & vtilitatem iuxtà tex. in l. conſenſu. C. de repud. & in Auth. Vt liceat matri & auiæ. §. quia vero plurimas; Primo, quidem aſpectu inclinabam pro negatiua per tex. in §. adulteram in Authen. vt nulli iudic. & in Auth. ſed hodie C. ad l. Iul. de adult. quibus cauetur iſto caſu dotem ipſam non viro, ſed monaſterio, & filijs applicari; Et per quæ iura corrigi tex. in d. l. conſenſu. C. de repud. & in d. auth. vt liceat matri & auiæ. §. quia vero plurimas dixit Curt. iun. in rubr. C. de eden. nu. 28. & ante eum Alex. in l. cũ mulier in fi. ff. de ſol. matr. vbi teſtatur de veriori opinione.

2 Et dato, quod in caſu noſtro iſta legum correctio non ſit admittenda prout nec eam in ijs terminis admiſiſſe videtur glo. fin. in d. auth. ſed hodie in prima ſolutione & poſt gl. magis clarè Roman. in l. Lucius Titius nume. 16. verſic. ſed certè ff. ſol. matrim. & Salyc. in d. authẽ. ſed hodie poſt
* nume. 4. cum quo tranſire cõmunem Doctorum opinionem reprobato Curt. in loco præcitato teſtatur Bolognett. in eadem rubr. C. de eden. nume. 28. & benè comprobat Bertaz. conſil. 20. nume. 28. ſeq.

3 Adhuc tamen pro concordia prædictarum legum Doctores diſtinguunt, quod tex. in d. l. conſenſu, & in d. §. quia vero procedunt quando maritus pro adulterio ciuiliter egit tex. vero in d. §. adulteram, & in auth. ſed hodie procedant quando criminaliter fuit actum (prout in caſu noſtro) ſecundum gloſ. in d. l. conſenſu §. vir. quoque in verbo ſibi habere in vltima ſolutione Butrig. in d. auth. ſed hodie in fine, & ibi etiam Cyn. nu. 4. Bal. etiam nu. 4. & ibi relati per Alexã. in d. l. cum mulier col. fina. in fine, & ibi etiam Imol. nu. 22. vbi poſt longam diſputationem in hac opinione reſidere videtur quando pręſertim fuit actum criminaliter nõ ad ſeparationem thori, ſed ad aliam pœnam Præpoſ. Alexandrin. in cap. plerunque, nume. 4. verſ. ſed certè de donat. inter vir. & vxor. Dydac. in 4. Decreta. par. 2. cap. 3. §. 6. nu. 4. Bertazz. conſ. 20. nu. 3. lib. 1. vbi quod hæc diſtinctio
* ab omnibus defenditur.

4 Verum quicquid dicant Doctores prędicti crederem omnino eorum opinionem, ac diſtinctionem eſſe contra tex. expreſſos ac etiã contra ma-
* gis cõmunem omnium aliorum opinionem, qui tractantes materiã amiſſionis dotis propter adulterium ſecundum terminos d. l. conſenſu, & d. §. quia vero plurimas loquuntur pręcipuè quando mulier criminaliter accuſatur tex. eſt in d. §. quia vero, & in l. maritus. §. ſocer. ff. de adulterijs. Per quæ iura (quæ iudicio meo clariſſima ſunt in eorum lectura) non ſolum apparet dotis amiſſionẽ locum habere in criminali iudicio prout etiã adnotauit glo. in d. l. conſenſu in verbo adultera, & voluerunt Boer. deciſ. 338. nu. 2. Bolognett. in d. rubr. C. de eden. nu. 27. & Surd. de Alimen. tit. 7. q. 16. ſub nu. 54. & ſeqq. in diſcurſu.

5 Sed imò etiam Bar. in d. §. Socer. auſus eſt affirmare non niſi criminaliter agatur dotis amiſſioni locum non eſſe prout etiam hoc idem voluit Card. Zabarell. in c. plerunque nu. 1. in fine de do
* nat. inter vir. & vxor. & de communi videtur. Ibi dem teſtari Ant. de Butr. nu. 9.

6 Et licèt non ignorem hanc Barto. opinionem reprobari per Bald. in d. l. cum mulier col. 4. in 13. oppoſit. Roman. in d. l. Lucius nu. 7. & pluribus ſeqq. iuncto nume. 23. Abb. in d. cap. plerunque num. 4. & ibi etiam Alexan. de Neuo nu. 4. Alex.
* conſil. 189. nume. 1. & num. 10. lib. 6. Vbi de communi Pariſ. conſi. 54. nu. 58. lib. 4. Pract. Conrad. rubr. de Adulter. nume. 23. Clar. in pract. §. adulterium verſic. & ſcias in fine communiter dicentes, quod dotis amiſſio locum habet, ſiue criminaliter agatur, ſiue etiam ciuiliter, & ſiue per modũ actionis, ſiue etiam per viam exceptionis.

7 Adhuc tamen omnes prædicti Doctores pro indubitato admittunt poſſe criminaliter agi ad amiſſionem dotis cum ſolum dubitent an poſſit agi ciuiliter & per viam exceptionis, ergo nimis abſurdum videtur dicere prout dixerunt Cyn. Butrig. & Bal. in d. Auth. ſed hodie. Alijque præcitati Doctores, quod text. in d. l. conſenſu, & in d. §. quia vero ſint intelligendi, quando ciuiliter

agitur; non autem quando criminaliter poſtquã iſtorum intelligentiæ repugnant expreſſa iura, & aliorum omnium doctorum intellectus,& pro pterea prædicta diſtinctio nõ immeritò minimè placuiſſe videtur glo.in d.auth. ſed hodie cũ eam ponat in ſecunda ſolutione & poſt eam aliam ponat ſolutionem in qua tanquam vltimo loco per eam relata ipſam reſidere credendum eſt ponat, nec eadem diſtinctio placuit addenti ad eandem glo.in verſic. vel dic in margine & expreſſe reprobatur per Salyc.in d.authẽ. ſed hodie nume.4. & per Roman.in d.l.Lucius col.3.nume.15.in quinta,& ſexta ſolutione,& col.4. nu.16. & ſeqq. vbi ampliat etiã, quod fuerit criminaliter actum ad pœnam detruſionis in monaſterium.

8 Ex quibus licèt etiam hodie de iure ciuili omnino exiſtimarem mulierem criminaliter de adulterio conuictam dotem amittere marito applicari: attamẽ de iure Canonico res nullam videtur habere difficultatem,per tex.in d.cap. plerunque de donat.inter vir.& vxor. Qui tex. dubium non eſt quod communiter per omnes intelligitur, ſiue ciuiliter,ſiue etiam criminaliter agatur,prout aduerterunt Abb.ibidem nume.4.Alex.de Neno. nume.4.& nume.19.& Roman.in d. l.Ludius.nume. 23. Et cum ſuperuenerit poſt leges Iuſtiniani & poſt ius authenticorum clariſſimi iuris eſt, quod per illud cenſetur etiam correcta auth. ſed hodie ſecundum communem Doctorum opinionem de qua teſtatur idem Bolognett. in d. rubr. C.de eden.nume.29. Et cum ſimus in terris eccleſiæ ius canonicum ſeruandum eſt, & non ciuile; Et ita vt ſupra pro veritate ſaluo ſemper iudicio melius ſentientis reſpondendum cenſui.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

De aſſerto ſocio criminis carcerato: Altero ſocio in contumaciam condẽnato: quando poſſit pro ſui defenſione proponere defenſiones reſpicientes etiam innocentiam, & defenſionem prædicti condemnati: & an ſi admittatur: & recipiatur talis defenſio proſit in aliqua parte eidem contumaci: & an etiam reus inquiſitus teneatur fiſco nomina teſtium examinandorum nominare: Et quid ſi aliquos nominauit: eoſque examinare fecit, An poſſit vltra nominatos, & examinatos: alios nominare & examinare nondum didicitis depoſitionibus teſtium examinatorũ.

SVMMARIVM.

Socius criminis pro ſuo intereſſe poteſt aſſumere defenſionem quamuis communem cum altero ſocio. nume.1.in princ.& nu.5.

Conſors litis poteſt ſine mandato pro ſuo conſorte comparere,& defenſiones facere in ciuilibus,vel etiã in criminalibus ſi delicta leuia ſint ſecus ſi grauia.nume.1.

Contra quod etiam in criminalibus poſſit conſors, ſine mandato comparere, & defenſiones facere. nume. 5. & ſeq.

Socius criminis poteſt pro ſuo intereſſe facere defenſiones quamuis communes cum altero ſocio, quando ſumus in delictis correlatiuis prout eſt adulterium ſtuprum & ſimilia; ſecus ſi delicta non ſint correlatiua, ſeu connexa: & quando in propoſito delicta dicantur correlatiua & connexa.nu.2.& nu.7.

Procurator, ſeu defenſor in criminalibus quando admittitur poteſt probare ad ſui principalis excuſationem proponendo quod homicidium fuit factum ad defenſionem, vel quod occiſus erat bannitus non autem poteſt negare delictum.nume.3. & in addit.litera a. vbi de materia.

Confeſſio partis non admittit probationem in contrariũ, quia illa ſuperat omnes alias probationes.nu.3.in fi.

Socius criminis poteſt proponere defenſiones communes cum ſocio non ad excuſandum ſocium,ſed ad ſe ipſum defendendum:& propterea talis defenſio non prodeſt ſocio abſenti.nu.5.& nu.8.

Procurator poteſt in criminalibus comparere pro abſente contumace quando delictum non eſt capitale quamuis ſit publicum.nu.6.

Mandans & mandatarius ſunt correlatiua.nu.7.in fi.

Defenſio denegari non poteſt à Iudice etiam habente abſolutiſſimum,& ampliſſimum arbitrium.nu.8.in fi.

Teſtium nomina aduerſario, quis edere tenetur ad hoc, vt eorũ perſonis cognitis poſſit idem aduerſarius ſua interrogatoria formare.nu.10.

Teſtium nomina reus non tenetur fiſco edere.nu.11.

Stilus quando eſt notorius & reſpicit ordinatoria iudicij poteſt Iudex ſi de eo extraiudicialiter, & camera informare.nu.11.ad finem.

Teſtium nomina ſi fuerint ſemel ſpecificata à reo, nõ per hoc prohibetur vltra ſpecificatos,& examinatos, alios nominare & examinare,dummodo examinatorum teſtium dicta non fuerint dedicita. nume.10. & omnibus ſeqq.

Teſtium productiones, & nominationes plures fieri poſſunt in prima inſtantia.nu.13.

CONSILIVM LXXIII.

1 ADSIT DEVS. Videbatur prima facie dicendum Illuſtriſſimum Dom. Ludouicum Bonellum imputatum quod mandauerit Lazzaro de Montecchio, vt occideret Ioannem Baptiſtam Florutium; iam pro tali homicidio in contumaciam condemnato non debere admitti ad probandum infirmitatem prædicti Lazzari tẽpore aſſerti homicidij. Quoniam prout dicebat Excellentiſſimus D. Ioan.Baptiſta Spada fiſci,& ſacræ Aulæ digniſſimus Aduocatus concluſio illa, quod ſocius criminis poſſit pro ſuo intereſſe aſſumere defenſionem ſocij cõtumacis iuxta gl. in cap. ſi quando in verbo per exploratores in fine 2.q.6.& in cap.hæc quippe in verſic.expulſus, 3. q. 6. non procedit in delictis grauibus, & capitalibus. In quibus aliàs regulariter procurator nõ admittitur quale eſt iſtud de quo agitur Præpoſ.in d.cap.ſi quando,colum.penult.in fine,ſub num.30.uerſ.in gloſſ. circa intellectum,&c. Dec.

in cap.

in cap.cum M.num.12.in 4.limitat.& ibi Rip.nume.54. in prima fallen. de conſtit. & per Butr. & alios hãc dicit magis communem Gabr. de crim. concluſ.9.nu.87.in 20. limitat. & ex Modernioribus, idem dicit Iodoch. in ſua prax. crim. c. 24. col.2.uerſ. in conſortibus leuiorum criminũ, &c. Vbi dicit hoc procedere in leuioribus criminib. & hoc optimè probatur ex Bal. quem nemo citat in l.ſeruũ quoque. §. publicè, ff.de procurat. Vbi cum diſtinxiſſet cauſas criminales, in tria membra. In primo membro in quo tractat de capitalibus indiſtinctè, dicit quod nullus admittitur pro reo contumace. In ſecundo membro in quo tractat de cauſis medijs quod incipit colum. 2. uerſ. Venio ad ſecundam partẽ, &c. dicit quod in iſtis cauſis ſocius admittatur pro ſocio contumace, ut in colum.7. uerſ. Vnum hic quæro, &c. & ſic manifeſtè ſentit quod ſocius criminis admittitur pro ſocio ſolum in cauſis medijs non autem in capitalibus ut dixi.

2 Rurſus concluſio ſupradicta quod ſocius criminis poſſit aſſumere defenſionem ſocij abſentis intelligitur in delictis correllatiuis hoc eſt in illis quæ de ſui natura non poſſunt committi niſi cõcurrentibus duabus perſonis, ut in adulterio ſtupro & ſimilibus, ſecus autem in alijs ut per Soc. in cap.ueniens, ſub nume.273.in 35.fallen.de accuſ. ſequitur Felyn. in d.cap.cum M, ſub num.8. de conſtit. Homicidium autem autem non eſt tale quia potuit cõmitti à Lazzaro ſine aliquo interuentu Do. Ludouici, & ſic reſpectu ipſius homicidij non poteſt Dom. Ludouicus aſſumere defenſionem Lazzari, & dicere non fuiſſe ab ipſo commiſſum, licèt poſſit negare illum tanquam mandatarium occidiſſe cum mandatum huiuſmodi ſit delictum correlatiuum, vt de ſe patet per ſupradicta.

3 Vlterius etiam, quando admitteretur huiuſmodi defenſor, tamen non poſſet negare illum commiſiſſe delictum, ſed poſſet tãtum illum excuſare, quod commiſit ad ſui defenſionem, vel
a quod occiſus erat bannitus [a] de quo conſtabat notoriè, vel aliquid eiuſmodi Rub. Alexandrin. in tract.de poteſt.Procur.num.353.& Socin.ſen. in quodam ſuo cõſilio, quod impreſſum eſt poſt tracta. Anto.de Canar. de excuſatore incip. prædictam dubitationem poſt med. in verſicu. Ideo obſeruabimus, &c. Et infrà prope finem verſ. Prima eſt, vbi loquitur de eo qui, comparet tanquã principalis, qui benè poteſt excuſare reum contumacem, non tamen negare delictum, quod tanto magis procedet in caſu noſtro in quo Lazzarus vigore conſtitutionum Apoſtolicarum habetur pro confeſſo, & tanquam talis eſt tam condemnatus; Quia contra confeſſionem partis nulla poteſt admitti probatio; cum illa omnes probationes ſuperet l.contra qui propriam, C.de nõ numer.pecun. l.ob carmen, §.teſtes, ff.de teſtibus. Aym.conſ.171.num.10.

4 Et ex his patet reſponſio ad contraria quæ loquuntur in excuſatione non in negatiua delicti; nec in delictis capitalibus, & nõ correlatiuis quale eſt homicidium, & multo minus loquuntur in iam confeſſis & condemnatis.

5 Verum ijs non obſtantibus, nihil video de iure ſubſiſtere quod impedire poſſit quin. Idem Illuſtriſſimus Do. Ludouicus probare valeat Lazzarum aſſertum mandatarium non occidiſſe, nec potuiſſe tunc Ioã. Baptiſtam occidere, quia erat infirmus licèt enim hæc defenſio reſpicere videatur innocentiam abſentis condemnati pro quo tam de iure communi quam vigore conſtitutionum nemo audiri poſſit quia tamen eadem defenſio eſt etiam communis conſorti carcerato; & ab illo proponitur non ad effectum defendendi abſentem; ſed ad effectum defendendi ſeipſum. Icirco quod omnino admittenda ſit communiter receptum eſſe negari non poteſt ex gloſ.in cap.ſi quando in verbo per exploratores, in fine verſ. Item per ſocium litis 2. quæſt. 6. & in cap.ſtatuit in verbo alter illorum, 2.q.5.& in cap.hęc quippe in verbo de expulſis, 3.q.6. Aret. in cap.veniens, num.79.de accuſat. Specul.in tit.de procurat.§.j. num. 10. in fine, verſ.12. per ſocium Alber. in l. ſeruum quoque, §.publicè, nu.6.in fine; verſ. Itẽ eſt caſus ſatis notabilis, ff.de procurat.in l.penul. §.ad crimen, num.1.in fine, verſ.eſt & alius caſus, ff.de publ.iudic. Rub.Alexandrin.ibidem, nume. 106. Vbi quamuis dubitet de hac opinione Alberici, dicit tamen ab ea in iudicando non eſſe recedendum Nouell.poſt tract. ad defenſ. fallent.20, fol.mihi 176.Bar.de Valmarin.conſ.crim. diuerſ. 69.num.46.lib.1.Iul. Scarlatin.inter eadem Cõſilia conſ.114.nume.21.eodem lib.1.Vbi teſtatur ita aliàs Ferrariæ fuiſſe iudicatum.

6 Quibus non obſtent Imol.Præpoſ.Doct.Rip. & Butr.in locis relatis per Gabr.qui de magis cõmun.opin.teſtatur lib.7.concluſ.9.poſt num.82. Declarantes quod illa concluſio quę vult cõſortem pro conſorte ſine mandato audiri habeat locum in ciuilibus non autem in criminalibus, & capitalibus; Nam quod imò gl.in d.cap. ſi quando, & omnes præallegati Doctores qui eam ſequuntur expreſsè loquantur in criminalibus, & capitalibus ex eorum lectura apertè deprehenditur; Ideo aut declaratio eſt vera aut ſaltim non eſt communiter recepta. Vbi enim non agitur criminaliter, vel delictum non eſt capitale, tunc quod pro abſente admittatur Procurator etiam quod non ſit eiuſdem criminis aſſertus ſocius; ac etiam quod delictum ſit publicum; eſt tex. in l.1. ff.an per alium cauſa appellationis Odofr.in l.ſeruum quoque, §.publicè in princ. verſ. primo ſi aliquis & ibi etiam Alberic.num.16. colum.5. verſ. ſunt etiam multi alij caſus & Ang.nu.1.ff.de procur.ſcripſerunt Cyn.in l.reos, num.5.C.de accuſat.Marian.Socin.in cap. veniens, num.48. verſ. uidetur ergo & num. 49. extra de accuſat. igitur ut conſortium & delicti communio ſuam operetur ſpecialitatem iuxta mentem Doctorum, dicendum omnino eſt ut procedat etiam in capitalibus prout expreſsè in capitalibus ultra pręcitatos Doctores loquitur Bal. ex aduerſo allegatus viden.in d.l.ſeruum quoque, §.publicè, colum.7. num.8.uerſ.Vnum hic quæro. Vbi expreſsè dicit quod in cauſa criminali, & capitali, ilic qui eſt ſocius eiuſdem litis poteſt facere cõmunem defenſionem pro ſe & alio ſocio, & quod ita dicunt Canoniſte; & ſic apparet ita per Canoniſtas cõiter teneri, prout ẽt teſtatur Valmar.d.cõſ.69.nu.46.

Secun-

7 Secundò reſpondetur quatenus etiam magis communiter eſſet opinio quod in capitalibus cõſors litis non admittatur pro cõſorte, illa tamen limitatur & declaratur vt non procedat in delictis connexis ſeu correlatiuis prout eſt mandatũ ad occidendum cum homicidio vigore mandati commiſſo ſecundum Fely. in cap. cum M. Ferrarienſis, num 8. extra de conſtit. Marian. in cap. veniens, nu. 273. in fine, in 35. fallen. extra de conſtit. & voluit Gabr. d. conſ. 9. num. 83. Nec dicatur prout dicitur in caſu noſtro delictum non eſſe cõnexum aut correlatiuum cum Lazzarus potuerit occidere ſine interuentu Dom. Ludouici. Nam hic annexio & relatio conſideratur non ex eo quod ambo interuenerint in homicidio; ſed ex eo quod vnus occiderit ex mandato alterius prout in monitorio, & iſto reſpectu mandantem & mandatariũ eſſe correlatiua in ſpecie dixerunt Euerar. in loco à correlatiuis, num. 2. Decian. in tract. crim. lib. 9. cap. 33. num. 1. Indeque exequutum delictum ambobus annexum dubitandum non eſt.

8 Tertio reſpondetur (& hæc reſponſio tollit omnem difficultatem) aduertendum maximè eſſe quod fruſtra hic diſputatur, An aſſertus criminis ſocius poſſit pro conſocio comparere, & ſuas facere defenſiones prout loquũtur Præpoſ. Dec. & alij ſupra contrarium allegatæ: Nam Do. Ludouicus, nec propoſuit, nec vnquam proponere cogitauit defenſiones pro Lazzaro; & quod ex illis Lazzarus iuuetur; ſed tantum voluit pro ſe ipſo defenſionem proponeret, & ita cantant articuli: quo caſu etiam, quod de iure criminis ſocius non admittatur pro conſocio, non tamen prohibetur pro ſe ipſo defenſionem proponere. Quamuis communem cum ſocio; talis enim defenſio non iuuat ſocio, ſed tantum ſe ipſum prout in his terminis benè aduerterunt Bal. in d. l. ſeruum quoque §. publicè nu. 8. col. 7. ad med. verſ. ſi autem vnus eorum faceret defenſionẽ ſuo nomine. ff. de procurat. Valmarin. d. conſil. 69. num. 46. verſic. de iure ciuili, & extat in terminis inter eadem conſil. crimin. diuerſ. conſilium Scarlatini 114. nume. 8. iuncto nume. 19. in fine & omnibus ſeqq. lib. 1. vbi propterea dicit, quod ad tollendũ omnem difficultatem poteſt Iudex interloqui & declarare defenſionẽ carcerati non prodeſſe condemnato abſenti, & quod ſe aliter fieret eſſet cõtra omnia iura mundi, & tolleretur defenſio, quę à nullo iudice abſolutiſſimum, & ampliſſimum arbitrium habente tolli nequit ſecundum glo. in Clement. ſæpè. §. non ſic tamen in verbo defenſiones, & ibi Card. Zabarell. col. 2. verſic. quæro de quibus de verbor. ſignific. Afflict. deciſio. 241. poſt nume. 2. Boſſ. in titu. de indit. & conſiderat. ante tortur. nu. 74.

9 Et ex ijs tollitur etiam quod ex quo Lazzarus propter eius contumaciam, & condemnationem habetur pro confeſſo, iccirco contra eius confeſſionem; & quod non deliquerit nulla admittenda ſit probatio cum vt prædixi non ad Lazzari fauorem, nec ad eius confeſſionem impugnandũ; ſed tantum ad detergendum innocentiam D. Ludouici proponatur defenſio quę nullo pacto reijcienda videtur ex præallegatis.

10 Et hęc quoad primam dubitationem. Quo vero ad ſecundam nunquid ſi licet ſuper alijs articulis datis; poſſit idem Illuſtriſſimus Dom. Inquiſitus vltra iam nominatos & examinatos teſtes alios nominare & examinare nondum publicatis ac didicitis depoſitionibus eorundem teſtiũ examinatorum affirmatiuè reſoluendum eſſe; facit naturalis ratio quia non alia de cauſa tenetur producens teſtium nomina edere aduerſario niſi vt eorum perſonis ab eo cognitis poſſit ſua interrogatoria fotmare ſecũdum Veſtr. in ſua pract. lib. 6. cap. 2. rubr. de teſtib. & eorum inductione, nu. 18. Ergo vbicunque fiſco non auſertur poteſtas cognoſcendi perſonas teſtium & formãdi interrogatoria, nec etiam producenti auferri debet facultas alios nominandi arguendo à non ceſſante ratione.

11 Et qđ quis teneatur fiſco vel aduerſario edere nomina teſtium. Non ita ſine controuerſia tranſit quia contrarium ſcripſerunt Bald. in l. fin. nu. 16. C. de eden. Alexand. in l. 1. §. editiones, nu. 20. & 21. ff. eodem Matan. in Speculo par. 6. actio. 10. rubr. de actor. edit. nume. 60. Campeg. in tract. de teſtib. reg. 300. in princ. quos omnes relatis & reprobatis contrarijs refert & ſequitur Honded. in conſ. 101. nume. 40. & ſeqq. Vbi propterea infert in criminalibus quod quando reus ad ſui defenſionem producit teſtes, non tenetur fiſco eorum nomina edere quando vel adeſt accuſator principalis vel fiſco adhærens Doctores autem affirmatiuam opinionem tenentes intelliguntur fiſco aut parte petente & non aliter ſecundum Fulu. Pacian. in tract. de probat. lib. 1. cap. 63. num. 131. & iſto eſt ſtilus Curiæ; prout antequam cauſa de qua agitur eſſet in rerum natura adnotaui in ordinatorijs iudicis poterit Illuſtriſſimus D. meus de huiuſmodi ſtilo à Notarijs & Procuratoribus ſe in camera informare ad trad. per Grat. reſpon. 78. num. 1. par. 2. Capell. Tholoſ. deciſ. 115. nu. 3. Vant. in tit. de nullit. ex defect. proceſſ. & nullit. ſenten. num. 86. Rolan. conſ. 44. nu. 36. lib. 1. Cacheran. deciſ. Pedemont. 22. nume. 4. Igitur cum Do. fiſcalis nunquam inſtiterit pro nominatione teſtium examinandorum multo minus poteſt dici quod hodie ſit nobis præcluſa via nominandi alios teſtes per præallegata.

12 Verum ijs omnibus circumſcriptis quod ante didicita teſtificata; & etiam poſt publicationem poſſit qui alios teſtes nominare, & producere vltra iam nominatos & examinatos eſt tex. expreſſus in cap. conſtituti, il 2. in fine extra de teſtib. & ibi præſertim Bellam. num. 4. & ſeqq. & expreſsè voluerunt Bald. in auth. at qui ſemel nume. 5. verſ. ſed hic eſt dubitandum; & ibi etiam Salyc. nume. 8. C. de probat. C. de probat. Andr. Gayl. obſeru. 105. num. 2. uerſ. 1. fallit & num. 3. Vbi teſtatur ita apud eum in illa Camera ſeruari Alex. Striat. in pract. iudiciar. cap. 18. num. 67. Vbi pariter teſtatur ita ſeruari in pract. Surd. deciſ. Mantuan. 153. num. 1. in fine, & nu. 2. ergo multo magis in caſu noſtro, in quo teſtes examinandi fuerunt nominati ne dicam ante didicita teſtificata, ſed etiam ante publicationem teſtium.

13 Et demum quod in prima inſtantia poſt primam productionem teſtium poſſit fieri ſecunda,

& tertia productio aliorum teſtium, eſt text. expreſſus in §. quoniam vero multi, & ibi præſertim Angel. num. 18. in 2. notab. in auth. de teſtibus, & & aduertit Butr. in cap. fraternitatis, num. 14. colum. 6. in fine, verſ. primum quando, & verſic. ſecundus quando.

74 Quare ſi legibus certandum eſt concludi indubitanter debet Illuſtriſſimum Dom. Ludouicum tam de iure, quam etiam de ſtilo poſſe alios teſtes inducere & nominare, & ita vt ſupra tam in prima quam in ſecūda dubitatione reſolutum fuit.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a QVod occiſus erat bānitus. Veriſſima eſt iſta cōcluſio qđ in criminalib. admittitur Procurator ſeu ſaltim defenſor ad allegandū quod occiſus erat bannitus ſecundum Bartol. in l. ubi pactum, num. 10. C. de tranſac. quem ſequatur omnes Doctores teſte Marſil. in conſ. 73. nu. 76. Vbi ſubdit ſe hāc doctrinam millies practicaſſe, & obtinuiſſe Alber. in 4. par. ſtatutorum, q. 38. num. 1. & ſeqq. per totā quæſtionem. Vbi amplius quod talis oppoſita exceptio impedit proceſſum ad vlteriora; Ibidemque teſtatur de veriori communi, & ſeruata opinione, idem Alber. in l. ſeruū quoque, §. publicè, num. 19. ff. de procurat. Vbi relatis hincinde antiquorum contrarijs opinionibus, & argumentis dixit eā vidiſſe ſeruari in iudicijs per magnos Doctores licèt aliqui minus periti volētes ſe oſtentare aliquando inhæſerint contrariæ ſententię Pau. de Caſt. ibidem, nu. 5. Aret. in cap. veniens, nume. 34. & ſeqq. vſque ad num. 38. Vbi benè hanc concluſionem comprobat reſpondet contrarijs eamq; veriorem melioribusque & fortioribus rationibus comprobatam affirmat quā contraria Marian. Socin. ibidem, nu. 191. & ſeqq. vſque ad num. 199. Vbi refert Doctores & argumenta quæ faciunt pro & cōtra, ſed tamen ni fallor in hac videtur reſidere ſententia Gandin. in tit. vtrum Procurator, &c. nu. 15. vſque ad finem tituli. Vbi diſputat, primo an exceptio banni impediat litis conteſtationē; & poſtea an poſſit per Procuratorem opponi, & in vtraque diſputatione reſoluit quod ſic; & ita teſtatur communiter ſentire Doctores, & communiter etiam obſeruari, licèt etiam dicat quod quandoque etiam vidit obſeruari contrarium Cępoll. conſ. crim. 73. nu. 6. & ſeqq. vbi ampliat quod etiam poſt ſententiā poteſt opponi exceptio banni ac inſtari ſententiam caſſari, & occiſorem abſolui Barth. de Valmarin. conſ. crim. diuerſ. 69. num. 36. lib. 1. Angel. de Caſtr. conſ. crim. diuerſ. 61. nume. 1. lib. 2. Cępoll. caut. 65. num. 2. ad med. Marſil. in pract. §. ſequitur num. 40. verſ. modo vlterius ſcias Clar. in pract. §. fin. q. 32. nume. 19. verſ. Quæro modo in princ. Vbi licet apud eum ſeruari teſtetur nō admitti Procuratorem ad exhibēdum bannum niſi reo in carceribus conſtituto. Hāc tamen concluſionem de iure communi à Doctoribus communiter receptam nō inficiatur relati per Gabr. lib. 7. concluſ. 9. num. 28. Vbi plures referuntur Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 1. quæſt. 80. nume. 135. & ſeq. Vbi alios refert concordantes & teſtatur de recepta opinione Monticell. reg. crim. 13. nu. 19. & 49. verſ. Alia etiam erit cautella fol. 129. colum. 1. Iodoch in pract. crim. cap. 24. rubr. de Procuratoribus, nu. 5. verſ. ſi verę per ſtatutum Bertazz. conſ. 303. nu. 3. lib. 2. Carauit. ſuper pragm. Regni de exul. la 1. num. 160. ſeqq. Vbi benè referuntur dicta Doctorum qui hāc tenent concluſionem; Et licet hæc concluſio vt vides communiter recepta, recepit tamen duas notabiles declarationes poſitas per Dom. meum Farinac. in ſua pract. crim. par. 2. in tit. de var. ac diuer. quęſt. nondum impreſſ. q. 99. num. 194. & ſeqq.

Sic etiam idem Procurator ſeu defenſor poterit, prout hic firmat Dom. Conſultor proponere quod homicidium fuit factum ad defenſionē ſecundum Cępoll. in conſ. 47. num. 11. & conſ. 48. poſt num. 3. & conſ. 50. nu. 2. & conſ. 73. poſt nu. 1. Monticell. reg. crim. 13. nu. 34.

Et generaliter eundem Procuratorem ſeu defenſorem admitti ad allegandum impunitatē delicti commiſſi ſcripſerūt Marſil. in pract. §. ſequitur nu. 27. in fine, verſ. & per iſte, & num. 28. Vbi atteſtatur in contingentia facti & in contradictorio iudicio aliàs feciſſe abſoluere per Procuratorem quendam puerum ſeptem annorum qui caſu aliter percuſſit & occidit alium puerum Nouell. poſt tract. ad defenſam, in 15. fallen. fol. mihi 175. Rolan. conſ. 11. num. 20. lib. 3. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 1. quæſt. 80. num. 135. & num. 139. Vbi infert quando maritus vxorem in adulterio deprehenſam interfecit, quia tunc poterit is audiri per Procuratorem ex Paris in conſil. 154. in fine, lib. 4. Vbi ampliat etiam in inquiſitis quod aſſociauerint unum ad occidendum dictam uxorem adulteram, & in adulterio comprehenſam. Nam & hos poſſe per Procuratorē audiri ibidē tradit.

Quamuis contrarium, quod non ſolum Procurator ſed quod nec etiam defenſor & inſtructor innocentiæ poſſit proponere aliam defenſionem ſeu excuſationem per quam dicatur delictum cōmiſſum quacūque ratione eſſe impunibile voluerit Anton. de Canar. in tract. de excuſatore, par. 2. nume. 2. dicens amplius quod nec iudex ex ſuo officio iſto caſu reo non petente poſſet ſupplere.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

An ingrediens ſub nomine Curiæ in domū mulieris animo illam carnaliter cognoſcendi poſſit de iure communi puniri pęna mortis.

SVMMARIVM.

Ingrediens ſub nomine Curiæ domum mulieris ac illam carnaliter cognoſcere an puniatur pœna mortis, nu. 1. & omnibus ſeqq.

Magiſtratus non ex falſo aſſumens tenetur pœna L. Iuliæ maieſtatis, num. 1. Declara quando hoc fecerit animo vſurpādi iuriſdictionem Principis, ſecus hinc tali animo,

mo; Quia tunc non tenetur niſi pœna arbitraria,nu.2.

Declara ſecundo ſub nomine magiſtratus hominẽ occiderit,aut ſaltim occidi curauerit, ſecus ſi hac non fecerit,num.3.

Vſurpantes iuriſdictionem officij Sanctæ inquiſitionis, & cum eo alios terrentes atque concutientes non pœna mortis,ſed alia mitiori arbitrio iudicis puniendi ſunt, num.4.

Doctorem vel militem ſe faciens cum non ſit tenetur pœna falſi qua iſto caſu erit arbitraria, & non mortis, num.5.

Clericum ſe faciens cum non ſit tenetur pœna arbitraria & non mortis,num.5.

Comitem Palatinum ſe faciens legitimando baſtardos cũ non ſit,ad mortem condemnatur, nu.6.

Notarium ſe faciens & falſa inſtrumenta conficiens cum non ſit Notarius,punitur pœna mortis, num.6.

Citare faciens coram ſe Dominos Parlamenti ſine authoritate punitur,vt num.7.

Nobilem ſe faciẽs cum ignobilis ſit tenetur pœna falſi & non læſæ maieſtatis,num.8.

Vſurpans indebitum dignitatis locum ſacrilegij pœna tenetur.num.9.

Sacrilegij pœna arbitraria eſt,& non mortis,nu.9.in fin.

Faciens ſe fiſcalem cum non ſit actusque iuriſdictiales exercens ſub nomine fiſcalis qua pœna puniatur.n.10.

Carceris priuati pœna non habet locum in eo qui libidinis cauſa mulierem clauſam retinet, nume.11.verſic. & valde facit.

CONSILIVM LXXIII.

1 ADSIT DEVS. Licet regula ſit quod gerens ſe promagiſtratu cum non ſit pęna legis Iuliæ maieſt.teneatur l.3.& ibi Angel.num. 2.ff.ad leg.Iul.Maieſt.Capic.deciſ.130. num.21. Tiraquell.de nobilitat. cap.13.num.1.in fi. Gig. tit.qualiter & à quibus crimen læſæ maieſt. committ.q.22. nu. 15.& conſequenter gerens ſe pro curia cum non ſit tale crimen incidere uideatur. Hęc tamen regula patitur duas notabiles limitationes quæ caſui noſtro rectiſſimè applicantur.

2 Prima eſt ut talis falſus actus fiat animo uſurpandi iuriſdictionem Principis, & non ad alium effectum Bart. in l.omnes populi, nu.14.ff.de iuſtit.& iur.Caccialup.ibidem,nume.22.& Iaſ.nu. 35.ad finem, ubi expreſsè dicit quod ſi nõ animo uſurpandi iuriſdictionem Principis quis utitur falſa poteſtate punitur pęna arbitraria, idẽ Caccialup.in lege Imperium,num.14. ff. de iuriſdict. omn.iudic. Decian.lib.7.cap.9.num.5.uerſ. Quæ tamen uera intelligo & num.9.ubi teſtatur quod omnes Doctores ſequuntur doctrinam Bar.in d. l.omnes populi, & ita etiam expreſsè ſeipſum declarat Gig.ubi ſup.q.55.nu.1.

3 Secunda eſt limitatio ut is qui magiſtratus falſum nomẽ aſſumpſit aut hominem occiderit,aut ſaltem occidi curauit, tũc enim intrat pœna mortis, & læſæ maieſt. ſecus uero ſi talia non fecit ita in ſpecie poſt Andr.de Iſern.quem allegat uoluit Caccialup.in d.l.omnes populi,num.22.uerſ.adde quod ff.de iuſt.& iure, & in d.l.Imperium,nu. 14.uerſ.ſi uero non occidiſſet, ff.de iuriſdict.om. iudic. ubi hoc dicit notandum Decian. lib. 2.d.c. 9.nu.5.Menoch.de arbitr. quæſt.lib. 2.caſu 320. num.2.& nu.4.ubi miratur quod Gig. in d.q.22. non aduertit & quod fuerit immemor huius declarationis, quod nõ dixiſſet Menoch. ſi uidiſſet eundem Gigam in quæſt. 55. nume. 3. ad finem, ubi & ipſe in terminis approbat ſupradictas limitationes.

4 Quare licet Marcus Antonius carceratus ingreſſus fuerit ſub nomine Curiæ domum Minicę mulieris nõ animo uſurpandi iuriſdictionẽ Principis, nec aliquem occidendi, ſed tantum animo carnaliter cognoſcendi eandem Minicam (licet non cognouerit) neceſſariò ſequitur quod is pęna mortis non teneatur per præallegata,& per id quod in fortioribus terminis poſt Simanc.quem allegat uoluit idem Menoch.d.caſu 320. num.11. ubi dixit,quod uſurpantis Sanctæ Inquiſitionis officium & cum eo alios terrentes atque concutientes non pęna mortis,ſed alia mitiori arbitrio iudicis puniendi ſunt.

5 Quibus non obſtent doctiſſimę allegationes Illuſtriſſimi D.mei Gubernatoris, & primo argumentum ſumptum ex l.eos, §.fin. ff. de falſis, per quem textum uoluerunt Docto. quod faciens ſe militem uel Doctorem cum non ſit pœna falſi teneatur ut per Bar.in d.l.eos, & ibi etiam Alberic. num.3.Felyn.in procem. decret.nu.37.ad finem, uerſ. & idem eſt Caſſan. in conſuetud. Burgund. fol.214.colum.2.nu. 10. Bon.de Cortil. in tract. de nobilit.par.3. num.165.Tiraq. de nobilit.cap. 13.nu.2.pœna enim falſi iſto caſu non erit pœna mortis,ſed alia extra ordinem iudicis arbitrio,ita in terminis Menoch. de arbitr. q. lib.2. caſu 318. num.20.& 22.& d.caſu 320. nume. 7. & maximè facit, quia faciet ſe clericum cum non ſit pariter non pœnā mortis, ſed arbitraria punitur,idẽ Felyn.ubi ſupra nume.38.Menoch. d.caſu 318. nu. 21.Tiraq.d.c.13.nu.14.in fine, Bon.de Cortil.d. par.3.num.265.

6 Secundò non obſtet doctrina Baldi in l. data opera,nu.50.C.qui accuſ.nõ poſſ.ubi dicit quod poteſt ad mortem condemnari,qui tanquam comes Palatinus baſtardos legitimauerit, uel tanquam Notarius inſtrumenta celebrauerit cũ nõ eſſet Comes, aut Notarius; Non enim ex caſu Baldi eſt inferendum ad caſum noſtrũ, quia quãdo Comes Palatinus legitimat baſtardos, & notarius celebrat inſtrumẽta tunc utique ultra nomen Comitis & Notarij, quod falſo aſſumunt exercent etiam iuriſdictionales actus & ſic Principis iuriſdictionem uſurpant. Quæ quidem non fecit iſte infęlix carceratus qui licet Curiam nomen ſibi adſcripſerit non tamen Principis iuriſdictionem in aliquo uſurpauit, nec iuriſdictionales actus exercuit, & propterea doctrinam Baldi non eſſe extendendam ad alios caſus in terminis uoluit Menoch.uiden.d.caſu 320.nu.8.& ſeqq.

7 Pariter etiam & ſic benè reſpondetur deciſio. Guid.par.423. in qua ille nobilis Rodulphus fecerat plures actus iuriſdictionales citare enim fecerat Dominos Parlamenti ad comparendum coram ipſo. Eos nõ comparentes mulctauerat aliaque plura fecerat tirãnidem ſapientia ut benè ibi ad notauit Additionator littera A,in princ. quæ minimè interuenerunt in caſu noſtro.

8 Tertiò nec etiam obſtent tradita per Tiraq.in tract.

tract.de nobilitat.cap.13.nume.1.vbi dixit quod faciens ſe nobilem cum non ſit vel incidit in crimen falſi, vel etiam in crimen læſæ maieſt. labitur enim Tiraquell. dum credit pœna læſæ maieſt. teneri eum qui nobilitatem vſurpat cum ignobilis ſit, & tex. in l.1. ff. ad l. Iul. Maieſt. per ipſum ad id allegatus non probat intentionem ſuam & valdè abſurdum eſſet ſi hodie vellemus punire pœna mortis omnes eos qui faciunt ſe nobiles cum ſint ignobiles iſtorum enim multitudine omnes ciuitates plenè ſunt & propterea melius loquuti ſunt Caſſand.d.fol.214.num.10. Ioan.de Platea in l.1.num. 7. verſ. item in lata & ante eum Bart. num.64.C.de dignitatibus, lib.12. Bon.de Cortil.d.par.3. num. 165. qui iſto caſu non dixerunt imponi pœnam mortis, ſed pœnam falſi quæ vt ſupra dixi arbitraria eſt.

9 Quartò nec etiam obſtet quod vſurpãs indebitam dignitatis locum ſacrilegij pœna teneatur Bart. in l.1. per illum text. C. vt dignit. ord. ſerua. Bon. de Cortil. de nobilit. d. par.3. num.166. in fine, Tiraquel. d. cap.13. num.3. Nam vtrunque ſit iſto caſu pœna ſacrilegij non eſt mortis ſed arbitraria prout benè declarat Menoch. d. caſu 320. num.15.

10 Quintò & demum nec obſtet deciſio Franciſci Marciſis. ſub nume.3. ad finem, vbi de eo qui fingendo ſe procuratorem fiſcalem ſub vmbra officij, & de nocte fieri fecit aperturam Cameræ cuiuſdam iuuenculæ dicitque quod videtur exercuiſſe officium magiſtratus, ad l. 1. ff. ad leg. Iul. maieſt. & pariter incidiſſe in pœnam falſi, d. l. eos, ff. de falſis. Hæc enim deciſio vltra quod dubitatiue ibi loquitur per verbum videtur, & aliter ponit iſtum caſum. Adhuc tamen non dicitur ibi iſtum puniendum pœna læſæ maieſt. ſed tantum pœna falſi.

11 Et ex his indubitanter concludo ingredientẽ ſub nomine Curiæ, & alienam domum animo cognoſcendi carnaliter mulierem non poſſe de iure communi pœna mortis puniri. Quod præſertim eſt magis dicendum in caſu noſtro in quo nulla mulier fuit carnaliter cognita & mulier cuius domum Marcus Antonius ingreſſus fuit erat nedũ inhoneſta, ſed publica meretrix. Et valdè facit quod licèt aliàs pœna priuati carceris ſit pœna mortis, & læſæ maieſtatis. Non tamen eſt talis quando quis in priuato carcere retinet mulierem libidinis cauſa Bart. in l. verum, in fine, num.6. ff. de furtis, Angel. de malef. in verb. iudex dictum Caium num.10. Neuizzan. in Silua lib.4. nume. 46. in 4. limitatione, verſ. facit quia includens meretricem Foller, in prac. crim. in verbo item quod commiſit crimen læſæ maieſtatis, num.109. ad finem Boſſ. in tit. de plur. violen. num.62. Bertazz. conſ.426. nu.2. in fine, lib.2. & in caſu noſtro nõ ſolum nõ poteſt tractari de pœna mortis, ſed nec etiam de aliqua alia corporali pœna, quia iam ꝓbatum eſt quod mulier cuius domum ingreſſus fuit Marcus Antonius per vim, & ſub nomine Curię erat inhoneſta, & meretrix. Ideo ſubintrãt bandimenta Dom. Gubernatoris Vrbis expreſsè violentia quod quis per vim ingreſſus fuerit domum inhoneſtè mulieris animo illam carnaliter cognoſcendi, & non cognouerit, non pœna mortis, aut corporalis, ſed trium ictuum funis, & ſcutorum centum punietur. Et ita fuit ſaluatus à pœna mortis ſed non à pœna triremium.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Simonia quando, & ex quibus actibus inducatur quomodo probetur: & de pluribus actibus, ſeu præſumptionibus includentibus: ac excludentibus ſimoniæ crimen, latiſſimè, & magiſtraliter explicatur materia in ſequenti Conſilio & Deciſionibus infraſcriptis.

SVMMARIVM.

Simonia eſt reſignare beneficium ad fauorem certæ perſonæ cum reſeruatione penſionis, & cum clauſula, & nõ aliter, &c. nu.1.

Declara dummodo præcedat pactio, & cõuentio de ſic reſignando ſecus ſi nulla præcedat pactio. nu.2. item declara, quia talis reſignatio conditionalis, ſeu modalis non inducit veram ſimoniam, ſed tamen ſpeciem ſimoniæ, quæ ad priuationem non ſufficit. nu.14. Item declara procedere dummodo beneficium fuerit collatum illa reſeruatione penſionis ſolus ſi ſine ea. nu.15. Item declara procedere, quando reſignatio fit in manibus ordinarij: ſecus ſi fiat in manibus Papæ, quia tunc non committitur ſimonia cum Papa poßit cõferre cui vult libere, & ſine penſione. nu.17. & nu.18. Vbi ampliatur hæc declaratio, ſiue reſignatio fiat ab eo, qui non tenetur reſignare, & ſiue ab eo, qui tenetur, & ſiue interuedat ſcientia Papæ, ſiue non, & nume.33. imò nec etiam iſto caſu per reſignationem in manibus ordinarij cum reſeruatione, &c. dicitur probata ſimonia, niſi etiam probetur ſcientia, & conſenſus ipſius ordinarij. num. . . Item declara niſi reſignatio fiat reſeruato Papæ beneplacito. nu.19. & 33. & nu.32.

Simonia non committetur ex quouis actu ſimoniaco, niſi præcedente conuentione, aut pactione ſimoniaca. nu.2. & num.3. Vbi ampliatur etiam, quod poſt reſignationem fuerit data aliqua pecunia, & nu.11. & nu.13. & nu.24. & nu.42. & nu.44. & nu.48. & nu.53. & nu.62. & nu.64. & nu.80. & nu.95. & nu.109.

Simonia cum committitur ex datione pecuniæ poſt reſignationem beneficij, niſi fuerit probatum, quod ante reſignationem præceſſerat pactum de dando illam pecuniam reſignanti, ſed eſt præſumendum quod fuerit data ex cauſa ſpontaneæ renunciationis, & gratitudinis quæ non inducit ſimoniam. nume. 3. & nume. 42. & nume.44. & nume.48. & ſub nume.53. poſt medium, & nu.62. & nu.82. in fine.

Teſtes examinati in iudicio ciuili fidem non faciunt in criminali. nu.5. Declara niſi fuerit examinati formiter inter eaſdem perſonas, & ad eundem, tunc enim licet non inducant plenam fidem faciunt, tamen quandam præſumptionem, ſeu indicium ſufficiens ad inquirendum. nu.6.

Socij criminis depoſitio non nocet nominatio in crimine ſimoniæ. nume.7. & in addit. litera [a] Vbi de materia. & nume.

& nume.29.in fine,& nume.41.& nu.46.& nu.81. & nu.106.poſt med. verſ.

Confeſſio extraiudicialis non facit plenam probationem. nume.8.

Teſtes ſingulares loco,& tempore non probant in crimine ſimoniæ, & præſertim confeſſionem extraiudicialem. nume.8.etiam in materia ſimoniæ.nume.9.& nu.27. in fine,& nume.29.& nume.43.& nume.50.& nume.63.& nume.106. verſic. aut ſunt ſingulares literaᵈ.& nume.106.poſt medium verſicu. autem ſunt ſingulares.

Teſtes ſingulares probant quādo tendunt ad eundem finem. nume.9.

Simonia probatur & corriſpectiuitate actuum. num.11. & nu.39.vbi quod vtens mandatis correſpectiuis cenſetur comiſiſſe ſimoniam, quæ impedit reſtitutionem in ſpolio declara,vt ibi.

Simonia ad hoc, vt dicatur ex correſpectiuitate actuum neceſſe eſt non ſolum identitas notarij & teſtium, ſed etiam quod actus incontinenti & ſubſequenter vnus poſt alium fuerit celebrati.nu.11.& nu.36.conſil.54. vbi quod actus non dicuntur correſpectiue quando partes digreſſe fuerunt ad extraneos actus, & nu.93.

Simonia quæ inducitur & correſpectiuitate actuum non dicitur vera ſimonia, ſed præſumpta, & non apta ad priuationem.nu.11.& nu.39. vbi declaratur.

Simonia non inducitur ex correſpectiuitate actuum, niſi probetur præcedens pactio & conuentio.nu.11.in fine, & ſub nume.53.

Simonia præſumpta ex correſpectiuitate actuum excuſatur in Rota quantum fieri poteſt.nu.12.& ſub nu.39.

Correſpectiuitas actuum eſt potius interpretando in non ſimoniam quam in ſimonia.nu.12.& ſub nu.53.

Simonia non per præſumptiones,ſed per concludentes probationes probanda eſt,quando agitur ad priuationem, ſiue criminaliter,ſiue ciuiliter agatur. nume.13.Vbi pleniſſima, & exactiſſima probatio, et nume.25.Vbi requiritur quod quis ſit legitimè conuictus, & quod requiritur clariſſima probatio, quando agitur ad condemnandum criminaliter licet ſuus quando agitur, aut ciuiliter, aut tantum ad effectum inquirendi, & nu.43.Vbi quod requiritur concludens probatio etiam quod de crimine ciuiliter agatur,& nume.45. vbi declarat contraria procedere non quando agitur ad priuationem, ſed ad repellendum aliquem ab aſſequutione beneficij nondum obtenti,& num.53.& nume.65. & nu.104. Vbi xemplificatur quando debet eſſe iſta plena probatio,& in addit.literaᵇ.Vbi de materia, & nume.105.& nu.106.Vbi quod requiritur exactiſſima probatio.

Simonia conuentionalis punitur ſicut realis. nume.16. Vbi hoc declaratur procedere dummodo poſt dationem vel promiſſionem ſequatur effectus propter quē quid datum, aut promiſſum fuit aliàs ſecus. nume.16. et nume.38.

Simonia non punitur, nec committitur niſi ſequuto effectu propter quem fuit aliquid datum, vel promiſſum. nume.15.et nume.16.et num.38.et nume.83.in fine. Vbi amplius quod effectus exequutio debet eſſe conformis tractaui aliter non dicitur inducta ſimonia, et nume.106.ad med.verſ.nam cum Papa.

Simonia an ſit,et quando aliquid dare,vel promittere colliganti ad hoc,vt renunciet liti.nu.20.et ſeqq.

Impedimentum non ſufficit allegare,ſed oportet probare. nume.21.

Accuſator in crimine Simoniæ non auditur niſi ſe ſubſcripſerit ad pœnam Talionis, aut arbitrariā. nu.23. & nume.114.

Simonia probatur inditijs,& coniecturis. nu.25. ante fi. & ſub nu.45.& nu.79. intelligi dummodo coniecturæ & inditia ſint euidentia,& concludentia, & talia vt reum omnino de crimine cōuincunt alias ſecus nu.26. & nu.43.& nu.45.Vbi quod dictæ coniecturæ debent eſſe euidentes clarè & ſimoniam neceſſario concludentes,ita vt nihil aliud importare poſſint quam ſimoniā, & nu.61.& num.66.& d.nume.79. verſ. coniecturæ autem,& num.104.vbi declaratur quales debent eſſe iſte præſumptiones.

Teſtis examinatus,ſine interrogatorijs,& tractans de ſe exonerando nihil probat in cauſa ſimoniæ.nu.28.

Teſtis deponens de auditu alieno nihil probat. nu.32.

Teſtis dictum ſemper interpretatur cōtra producentem. nume.41.

Confeſſio reſignantis cedentis, ſeu donatis non præiudicat ceſſionario Reſignatario, ſeu donatario quando emanauerit poſt reſignationem,ceſſionem,ſeu donationem.nu.41.& nu.46.& nu.52.vbi de confeſſione reſignantis facta in ſuplicatione ad effectum obtinendi abſolutionem à ſimonia, & nu.103. in fine.

Simonia non probatur per famam cum vno teſte. nu.43. & nume.47.Vbi multo minus probatur per ſolam famam, & nume.50. Vbi idem ſi cum fama concurrat confeſſio extraiudicialis, & nume.58.& nume.106. poſt medium,& nu.113.

Teſtis dicto primo loco licet ſtandum ſit potius quam ſecundo: Attamen per ſecundum etiam extraiudiciale detrahitur primo dicto tantum vt illius vigore non poteſt deueniri ad ſententiam.nu.26. in fine.

Simonia non probatur per verba generalia, vt puta ſi dicatur,quod nō erit ingratus,aut ſimilia verba. nu.49. & nu.105.ad finem,& nu.106.ad finem.

Teſtes ſingulares concurrentibus adminiculis non probāt in crimine ſimoniæ.nu.51.

Confeſſio ſocij criminis facta in ſuplicatione ad effectum obtinendi abſolutionem à ſimonia non nocet alteri ſocio. nume.52.

Simonia in dubio non præſumitur commiſſa, actusq́; præſumendus eſt potius geſtus pro excluſione ſimoniæ quā pro incluſione.nume.53.poſt medium,& nume.12. & nu.75.& nu.90.in fine.& nu.98.& nu.104. in fi.

Simonia inducitur per reſignationes retroceſſiones cū reſeruatione penſionis & per regreſſus.nu.54. in fine.

Simonia non dicitur probata per ſuplicationes hinc inde datas eodem tempore præſtitosq́; cōſenſus ſuper vtraque ſuplicatione quando hæc fiunt non à principalibus ſed à procuratoribus.nu.55.

Simonia non cenſetur probata ex ſuplicationibus ſignatis in Curia ſub eadem data niſi etiam mandata fuerint correſpectiua.nu.55.

Procurator non cenſetur habere mandatum faciendi incidere dominum in pœnam.nu.55.

Confeſſio interpretanda eſt, vt minus noceat confitenti quam ſit poſſibile.nu.56.

Verba quæ aliquid præſupponunt nihil diſponunt ſuper eo quod ſupponunt.nu.56. in fine.

Verba enunciatiua non probant quando contingit principaliter,dubitare de enunciato nu.58.

Teſtes ſuper fama deponentes non probant ſi non deponunt de authoribus famæ. nume. 58. ad finem. & nume.113.

Simonia

Simonia commiſſa à tertio ignorante eo, qui aſſequutus fuit beneficium an faciat beneficium ſimoniacam poſt triennalem poſſeſsionem. nume.59. & ſeq. & de materia. nume.74.

Simonia non dicitur probata ex eo, quod reſignante fuerit à reſignatario pecunia mutuata in die reſignationis. nume.62.

Simonia præſumptio reſultãs ex correſpectiuitate actuũ tollitur ex qualitate perſonæ. nu.62.

Teſtes ſingulares, & de auditu non probant in crimine ſimoniæ. nu.63.

Scientia debet eſſe certa & ſpecifica ad effectum, vt quis de crimine ſimoniæ conuincatur. nu.67.

Poſsibile, & non poſsibile pro conſtante poni non poteſt. nume.67.

Credens honeſto viro circa illud, quod eius officium concernebat non dicitur eſſe in culpa. nu.68.

Veriſimile, quod magis eſt attendi debet. nu.69.

Actus palam geſtus arguit bonam fidem etiam, quod prohibitus ſit. nu.70.

Confeſsio ſpontanea arguit dolum abeſſe. nu.71.

Præcedentia declarans ſequentia. nu.72.

Simonia non committitur ſine animo illam committendi. nume.72.

Præſumptio fortior tollit debiliorem. nu.73.

Præſumptiones plures vincunt pauciores. nu.73.

Præſumptiones plures coniunguntur ad faciendum plenam probationem. nu.73.

Voluntas hominis magis declaratur facto quam verbis. nume.75.

Abſoluendus in dubio potius eſt reus quam condemnandus. nu.75. in fine.

Simonia committitur nõ aliter ex præcedenti mutuo quã ſi pecunia gratis data fuiſſet. nu.77.

Simoniæ crimen atrociſsimum eſt, & in iure pontificio maxime execratum. nu.78.

Teſtis inimicus non admittitur in crimine ſimoniæ. numero 81.

Teſtis de auditu non probat non exprimendo eos à quibus audiuit. nu.82.

Simonia non probatur ex probatione tractatus præcedentis, niſi etiam probetur tractatum fuiſſe concluſum, & conuentum. nu.80. & 83.

Actum aliquid eſſe non arguitur ex ijs, quæ geſta non ſunt. nume.83.

Donare, et iactare ſuum nemo præſumitur. nume.84. Vbi tamen, quod hæc regula non procedit in mutuo gratuito.

Mutuum eſt actus permiſſus à charitatis fonte emanans. numero octuageſimoquarto. Vbi ampliatur etiam ſi mutuans aliquid ſecundario ab eo cui mutuauit ſperaret.

Simonia non dicitur probata ex mutuo pecuniarum. nu.84. declara vt nu.97. & nu.99.

Simonia an cenſeatur probata ex præſtatione parui conſenſus. nu.87.

Simonia non præſumitur ex correſpectiuitate actuum, quando actus correſpectiuè habent cauſam expreſſam & licitam. nu.91. & ſeq.

Voluntas datur pro ratione in ijs, quæ ſunt in noſtra facultate. nu.94.

Inſtrumentum publicum habet præſumptionem pro ſe, & non præſumitur ſimulatum. nu.96.

Simulatum, qui dicit inſtrumentum debet etiam cauſam ſimulationis probare. nu.97.

Quietantia verificata in certis ſummis præſumitur vera in totam. nu.97.

Simonia, ſeu confidentia non probatur ex eo ſolum quod poſt reſignationem beneſitij reſignans ſteterit in illius poſſeſsione. nu.98.

Mutuans gratis poteſt aliquid à mutuatario ex gratia liberalitatis recipere non præcedente pactione. nu.99.

Liber mercatorum non probat pro tertio, nec contra tertium. nu.103.

Præſumptiones hominis nõ ſufficiunt ad condemnandũ. nu.104. & in addit. litera c. vbi de materia.

Teſtes recepti parte non citata ne dum probationem non faciunt, ſed nec inditium. nu.105. & nu.106.

Teſtes deponentes ſuper aliqua re & quia viderunt literas, & inſtrumentum non probant niſi appareant literæ, & inſtrumentum. nu.105. in fine.

Teſtis inſtigatus non probat contra accuſatum. nu.106.

Teſtes non reddentes cauſam ſcientiæ, & non interrogati in criminalibus non probant. nume.106. verſic. Non obſtãs quartus teſtis.

Simonia non probatur per probationem ſimplicis promiſſionis: niſi etiam probetur acceptatio. numero 106. in fine.

Simonia non cenſetur probata ex correſpectiuitate conditionali non verificata conditione. nu.107.

Confidentiæ crimen requirit plenam probationem etiam ſi de ea ciuiliter agatur. nu.108.

Teſtes nimis audacter, & animoſe deponentes non probant. nu.108.

Teſtes adhærentes factioni inimicorum habẽtur pro inimicis. nume.108.

Confidentia non probatur ex perceptione certorum fructuum: niſi conſtet de præcedenti conuentione. numero 109.

Beneficiati poſſunt in vita de fructibus beneſitij liberè diſponere.

Patronus pauper ali de fratribus beneſitij. numero 109. in fine.

Teſtibus de tempore deponentibus magis creditur quam deponentibus ſine tempore. nu.110.

Teſtibus deponẽtibus ad fauorem rei, & ad excluſionem delicti magis creditur quam deponentibus ad fauorem fiſci. nu.110.

Teſtis in parte falſus in totum reputatur falſus. numero 111.

Teſtes deponentes de publica fama conuincuntur per alios teſtes, qui de prædicta fama nihil deponunt. numero 112.

Fama publica non probat crimen confidentiæ. nu.113.

CONSILIVM LXXV.

1 ADSIT DEVS. Ne ſcripturarum pluralitas legentem iudicem faſtidiat reaſſumam in præſenti reſpõſo ea quæ alias in hac cauſa ſcripſi & paucis additis, quam breuius potero reſpondebo fundamentis & rationibus ex aduerſo adductis: Prætendit nempe aduerſarius fuiſſe commiſſam ſimoniam per Dominum Policanũ ex eo quod cum tam de iure, quam vigore decreti de quo in bulla archidiaconatus debuiſſet ſuũ canonicatum libere dimittere in manibus Papæ: illum reſignare voluit nõ libere, ſed ad fauorem Domini Mariani cum reſeruatione penſionis ducatorum 80. ad fauorem Domini Franciſci B. &

cum

eum clauſula non aliter, &c. Quibus caſibus benè commiſſam ſimoniam probat tex. in cap. cum pridem extra de pact. glo. in cap. ordinationes in verbo precio 1. q. 1. cum alijs poſt Redoan. de ſimon. par. 2. cap. 10. nu. 1. & ſeqq.

2 Reſpódebam ad hæc primo loco & modo rurſus repeto concluſionem prædictam veriſſimam eſſe eamque benè procedere quando reſignationes cum conditionibus, & reſeruationibus prædictis fiunt præcedente pactione & conuentione, ſic enim expreſsè loquitur tex. ex aduerſo allegatus in d. cap. cum pridem, in verſ. nos etiam non duximus, &c. Abb. in c. non ſatis poſt num. 8. de ſimon. Rodoan. pariter ex aduerſo allegatus d. c. 10. num. 1. & ſeqq. Pactione autem aut conuentione non præcedente nulla committitur ſimonia ex reſignationibus conditionalibus, & ad fauorem tertij; ſic enim expreſsè declarat gl. ex aduerſo allegata in d. cap. ordinationes, 1. q. 1. Innocent. in cap. tua nos in fine, de ſimon. Archid. in c. quicunque verſ. item duplex eſt actus, 1. quæſt. 1. Summa Angel. in verbo ſimonia, il 3, nu. 39. verſ. vtrum renuncians Rodoan. in ex aduerſo allegato c. 10. num. 6. & 7.

3 Et quod generale ſit ſimoniam non committi non præcedẽte pacto aut conuentione etiã quod appareat poſt reſignationem beneficij data pecunia fuit ſæpius reſolutum in Rota videlicet corã Illuſtriſſimo Dom. Blanchetto in vna Romana ſimoniæ 7. Februarij 1596. in verſ. Ad conſtituẽdum autem, & in alia coram Dom. Seraphino in vna Tullen. parochialis 28. Maij 1598. verſ. Non obſtant teſtes deponentes de ſolutione.

4 Et cum hæc in iure nullam habeant difficultatem, pars aduerſa prætendit ex triplici capite. Primò ſcilicet per teſtes, Secundò per confeſſionem Dom. Pellicani. Tertiò per actuam correſpectiuitatem conſtare de præcedente pactione & conuẽtione Dom. Pellicani cum D. Biſſio de ſic reſignãdo Archidiaconatũ prædictum ad hoc vt poſtea ipſe Dom. Biſſius cederet liti quam ſecum habebat ſuper d. Archidiaconatu prout reuera ceſſit.

5 Circa teſtes. Docebam in primis eos non probare, quia non ſunt examinati in hoc iudicio criminali, quod ad præſens tractatur coram A.C. ſed in iudicio ciuili, & in Rota. Quo caſu ſubintrat concluſio quod teſtes examinati in iudicio ciuili, fidem non faciunt in criminali Felyn. in c. qualiter & quando, il 2. §. ad corrigendos, num. 49. verſ. ſed aduerte de accuſat. Innocen. in cap. per Inquiſitionem, nume. 2. verſ. & non obſtat, & ibi etiam Bellam. num. 3. in 3. concluſ. & Butr. num. 30. de elect. Paul. de Caſtr. in conſ. 168. ſuper primo dubio num. 3. lib. 1.

6 Nec obſtet quod modo dicatur quod immò probent quia ſunt examinati formiter inter eaſdem perſonas, & ad eundem effectum ſecundum Pariſ. in conſ. 80. nu. 50. lib. 1. cum alijs ex aduerſo allegatis. Nam vltra quod non eſt verum in facto ſimus inter eaſdem perſonas, & quod agatur ad eundem finem. Quia in hoc iudicio interuenit perſona fiſci, quæ in iudicio Rotali non interueniebat, item hic agitur criminaliter, & ad puniendum, in iudicio uero ciuili, nec criminaliter, nec ad puniendum agebatur. Adhuc tamen dicitur quod etiam quod agatur inter eaſdem perſonas acta & probationes factæ in iudicio ciuili nõ inducunt plenam fidem in iudicio criminali, licet benè faciant quandam præſumptionem ſeu indicium ſufficiens ad inquirendum prout expreſsè tradunt omnes Doctores ex aduerſo allegati per Dominum ſcribentem Baldus ſi licet in l. quod euitandi, poſt nume. 1. C. de condit. ob turp. cau. Bart. in l. 2. §. hoc edicto, nu. 5. ff. de arbitris. Abb. in cap. at ſi clerici, num. 29. & ibi etiam Felyn. nu. 12. vbi teſtatur de commun. opinione Dec. num. 203. & ſeqq. ex de iudic.

7 Dicebã ſecundo iſtos teſtes non probare, quia aliud nõ deponunt niſi de extraiudiciali confeſſione Domini Frãciſci Biſſi aſſerti ſocij criminis ſimoniæ, & etiam forſan Do. Pelliciani, & in eo quod deponunt de confeſſione d. Do. Biſſi nihil prorſus afficiunt, quia etiam quod D. Biſſius hæc iudicialiter deponeret talis depoſitio Pelicano

a non nocet [a] prout fuit reuolutum in d. Tullen. parochialis coram Domino Seraphino in verſic. quæ autem & verſic. final. & in alia Tullen. prætenſæ ſimoniæ coram Domino Orano 21. Aprilis 1597.

8 In eo autem quod deponunt de extraiudiciali confeſſione Domini Peliciani: Vltra quod extra iudicialis confeſſio plenam probationem nõ inducit Spec. in tit. de confeſſ. §. nunc videndum, verſ. ſiquidem quis confiteatur crimen extra iudicium Bart. in l. ſi confeſſum, nume. 3. & ibi etiam Angel. nu. 1. ff. de cuſtod. reorum, ſuccedit etiam quod ex quo iſti teſtes ſunt ſingulares loco & tẽpore non dicuntur præſertim in criminalibus plenè probare confeſſionem extraiudicialem Marſ. in l. de minore, §. plurimum, nu. 115. ff. de quæſt. Pariſ. conſ. 154. nume. 27. & ſeqq lib. 4. Foller. in pract. crim. in 2. par. 3. par. principalis verbo etſi confitebantur, num. 2. & 3. Boſſ. in tit. de indit. & conſiderat ante tortu. num. 21.

9 Nec huic ſecundæ reſponſioni obſtet replicare quod teſtes ſingulares etiam probant quando tendant ad eundem finem: ad tradit per Ioſeph. Ludou. in deciſ. Peruſin. 4. nu. 9. & ſeq. Lanfran. Dec. & Cephal. in locis extra citatis. Nã fruſtra recurritur ad iſtas generales regulas poſtquam in ſpecie in materia teſtium deponentium confeſſione extraiudiciali habemus certas doctrinas volentes eos non probare ſi ſint ſingulares loco, & tempore prout & in terminis in materia ſimoniæ aliàs dixi extare deciſ. Put. 171. nu. 11. lib. 2. & etiam fuiſſe reſolutum in Rota coram eadem Domino Seraphino vbi ſupra verſ. non obſtant teſtes deponentes de confeſſione, & verſic. ſeq. & coram eodem Domino Orano in verſ. aut ſunt ſingulares.

10 Circa vero aſſertam cõfeſſionem Domini Pelicani aſſerentis ſe renunciaſſe hanc canonicatam cum reſeruatione penſionis, quia ſic requiritur à d. Biſſio qua quidem confeſſione nullam eſſe maiorem probationem Dominus ex aduerſo ſcribens contendit; Reſpondetur in facto (& in hoc dignetur aduertere Dominus Iudex cum in traditione copiæ huius confeſſionis imperfecta proponitur ab aduerſario Domini Pelicani reſponſio.) Quia veritas eſt quod ipſe Dominus

Pelicanus nunquam fatetur pactum ſeu conuẽtionem aliquam de ſic reſignando Canonicatũ, immo illud expreſsè negat per hæc verba videlicet. *Non ho fatto patto alcuno, ne prima ne poi circa la reſegna del Canonicato:* Sed ſolum fatetur requiſitionem ſibi factam à Domino Biſſio. Et illam quidem poſt ceſſionem litis prout in interrogatorio 13. 16. & 19. quorum copia datur in hac parte: Et ſic non poteſt prætendi aliqua pręcedens conuentio: Tunc quia illa expreſsè negatur: Tum etiam quia requiſitio prædicta dicitur facta poſt ceſſionem & non antea.

11 Et demum circa correſpictiuitatem actuum à Biſſio Pelicáno & Do. de Bononia eodem die & coram eodem Notario factorum ex qua præcedere ſimoniacam conuentionem præſumitur ſecundum Rotam diuerſa deciſ. 81. parte tertia, libro primo, & deciſ. 503. parte tertia, libro tertio, cum alijs ex aduerſo allegatis. Supplicatur in primis aduerti non eſſe verum in facto omnes aſſertos actus fuiſſe celebratos eodem die & coram eodem Notario & teſtibus: Nam ceſſio litis fuit facta per Dominum Biſſium per plures dies ante reſignationem Canonicatus, & etiam coram diuerſis teſtibus licet eodẽ die confecta fuere mandatum Domini Pelicani ad reſignandum & mandatum Domini Mariani de Bononia ad conſentiendum penſioni: Et tamen ad inducendum actuum correſpectiuitatem neceſſaria eſt non ſolum idẽtitas Notarij, & teſtium, ſed etiam quod actus incontinenti, & ſubſequenter vnus poſt alium fuerint celebrati prout loquuntur deciſ. ex aduerſo allegatæ.

Et nihilominus etiam quod omnes prædicti actus eſſent celebrati eodem tempore ac coram eodem Notario, & teſtibus, nõ ex hoc inducitur vera ſimonia. Sed tantum præſumpta quæ non eſt apta ad priuationem, c. cum pridem, de pact. cap. conſtitutus, & cap. ſuper eo de tranſact. Niſi enim probetur præcedens pactio & conuentio ſola actuum correſpectiuitas non inducit veram ſimoniam. gloſſa in cap. tua nos, in verbo purè & ibi præſertim Card. Zabarell. numero ſecundo, in fine, & numero tertio, de ſimon. Put. deciſione 171. numero nono, ſequentib. libro ſecundo, Rota vbi ſupra coram eodem Illuſtriſſimo Domino Blanchetto in verſ. iſtis non refragantur.

12 Et inſuper etiam ſimonia præſumpta ex correſpectiuitate actuum excuſatur in Rota quantum fieri poteſt, quia aliter ferè omnia mandata quæ de partibus veniunt ad reſignandum propter huiuſmodi correſpectiuitatem iudicarentur ſimoniaca: Et propterea hæc præſumptio ex correſpectiuitate oriens regulariter non admittitur, & excuſatur: Rota diuerſ. deciſ. 82. parte 3. libro primo. Et in dubio actus correſpectiui interpretandi ſunt potius in non ſimoniã quam in ſimoniam: Rota coram dicto Illuſtriſſimo Domino Blanchetto verſ. neque enim omnia, &c.

13 Et ex omnibus prædictis ſtat firma prima reſponſio alias data ad ea quæ ex aduerſo ſcribuntur videlicet nullam eſſe probatam ſimoniam ex reſignatione Canonicatus ad fauorem tertij facta per Dominum Pelicanum cum clauſulis, & reſeruationibus de quibus in ea ex quo nõ eſt probata præcedens pactio, & conuentio de ſic reſignando: Et nihilominus quando agitur nedum criminaliter (prout in caſu noſtro) ſed etiam ciuiliter ad priuationem. Tunc nõ ſolum non admittuntur præſumptiones, ſed requiritur pleniſſima & exactiſſima probatio prout ſępius fuit reſolutum in Rota in pluribus deciſionibus relatis vltimo loco per Dominum Oranum in illa Tulleñ. prætenſæ ſimoniæ vltima Ianuarij 1597. & rurſus 21. Aprilis eiuſdem anni.

14 Reſpondetur ſecundo quod ſimonia, quæ ex aduerſo prætenditur ex eo ſcilicet, quod reſignatio Canonicatus non eſt libera, ſed conditionalis, ſeu modalis non eſt propria & vera ſimonia, ſed tantum habet ſpeciem ſimoniæ; Ideo ad priuationem non ſufficit; ſecundum communem de qua alijs relatis teſtatur Pariſ. conſilio 29. numero primo, ſequentib. libro 4. quem ſequuta & Rota Chiſſanen. 38. Clar. in pract. §. ſimonia, verſic. item clericus.

15 Reſpondetur tertio quod etiam data præcedẽti pactione, & conuẽtione. Quia tamen reſignatio & reſeruatio facta per Dominum Pelicanum non habuerunt effectum, cum Papa beneficium alteri cõtulerit ſine vlla reſeruatione penſionis: Hoc ideo ceſſat ſimoniæ pęna prout fuit reſolutum coram Domino Orano in illa Tulleñ. prætenſæ ſimoniæ, verſic. Nam cum Papa. Vbi licet pręceſſerint ſimoniacę promiſſiones ad effectum habendi conſenſum pro aſſequutione coadiutoriæ cum futura ſucceſſione cuiuſdam Abbatię: Quia tamen non fuit facta collatio illius Abbatiæ in vim dictus conſenſus. Hoc ideo reſoluit Rota non fuiſſe commiſſam ſimoniam, ſaltim punibilem: allegat inter alia Summam Armillam in verbo ſimonia, num. 4.

16 Nec obſtet quod ſimonia conuentialis puniatur ſicut realis: & quod paria ſunt promittere, vel dare ad tradit per Redoan. & alios ex aduerſo allegatos: Nam hæc vera ſunt, dummodo poſt dationem vel promiſſionem ſequatur effectus propter quem quid datum, aut promiſſum fuit aliàs ſecus, & iſti sũt proprij termini d. deciſionis Tulleñ. poſt Summ. Armil. quã allegat in verbo ſimoniæ, nu. 4. & in caſu noſtro non ſolum non fuit ſequutus effectus reſignationis, ſed nec etiã fuit extenſus in curia aliquis cõſenſus à procuratore facto ad reſignandum. Ideo ſimonia nõ dicitur cõpleta, nec punibilis eſt vt per Nauar. in tit. de ſim. cõſ. 23. nu. 3. ver. ſecunda ratio, & cõſ. 36. n. 4. li. 5.

17 Reſpondetur quartò quod quando reſignatio fit in manibus Papæ ẽt quod fiat ad fauorem tertij, & cum reſeruatione pẽſionis, & cum clauſula non aliter, &c. nõ dicitur ſimoniaca (quicquid ſecus ſit quando fit reſignatio in manibus ordinarij prout ex aduerſo allegati loquũtur) Bero. cõſ. 87. nu. 7. lib. 1. Caſſado. tit. de ſimon. deciſ. 2. in fi. nu. 6. & 7. & tit. de renunciat. deciſ. 3. num. 1. & 2. Couar. uar. reſol. li. 1. c. 5. verſ. verũ Rom. Pontif. Redoan. de ſimo. par. 2. c. 13. n. 1. ſeqq. Decian. to. 1. li. 5. c. 84. nu. 9. verſ. & ideo reſignatio, & verſ. & ideo ſi qs denũciat Rot. diuerſ. to. 3. li. 1. deciſ. 79.

18 Nec obſtent declarationes ex aduerſo datæ, quod ſcilicet propoſita cõcluſio intelligatur, vel in reſignatione facta ab eo qui reſignare non tenebatur,

-nebatur, vel accedente ſcientia Papę aliter ſecus; quę declarationes prædictæ ſunt diuinatiuæ, & contra rationem dictę concluſionis cum ſcilicet, quia quando quis renunciat beneficium in manibus Papæ, non obſtante quacunque conditione, ſeu reſeruatione Papa confert illud beneficiũ cui vult: Et ſic reſignationem acceptat; cõditionem reijcit: Nec inquam eſt ratio qua mouentur Doctores ad excludendam ſimoniam in reſignationibus quæ fiunt in manibus Papæ, prout in ſpecie conſiderauit Rota diuerſ. dicta deciſione 79. part. tertia, libro primo, igitur ſiue reſignatio fiat ab eo, qui non tenetur reſignare, & ſibi ab eo, qui tenetur & ſiue etiam intercedat ſcientia Papæ, ſiue non ſemper militat ratio prædicta quod Papa non aſtringitur ſeruare conditiones, & reſeruationes in reſignatione appoſitas: Ergo ſemper dicitur excluſa ſimonia arguendo ab identitate rationis.

19 Reſpondetur quintò quod mãdatum de quo agitur ad reſignãdum cum reſeruatione penſionis videtur reſtrictum ad beneplacitum Papæ, & Sedis Apoſtolicæ, cum dicat modiſque & formis in omnibus, & per omnia prout ſupplicatione deſuper ſignata, & ſignando continetur ſeu continebitur & aliàs iuxtà eiuſdem ſupplicationis tenorem, & non aliter nec alio modo. Quibus ſtantibus omnis excluditur ſimonia propter reſeruatam Papæ authoritatem, & beneplacitum, ad plenè tradit per Decian. vbi ſupra d. cap. 84. nume. 9. & aliàs fuit benè iudicatum per Dominum meũ in illa Compoſtellañ. prætenſæ ſimoniæ.

20 Reſpondetur vltimo loco quod quicquid fecit Dominus Pelicanus illud vtique fecit vt tolleret impedimẽtum præſtitum à Domino Biſſio petente aduerſario, & cui propter ſuam impotentiam minimè reſiſtere valens, non erat poſſibile habere exceptionem litterarum Apoſtolicarum: Ideo iſto caſu etiam pro conſecutione poſſeſſione poſſeſſionis ſine ſimoniæ labe pecuniam dare potuit nedum reſignare Canonicatum cum reſeruatione penſionis ad fauorem d. tunc aduerſarij: Abb. in capitulo delicti, in 1. numero quarto, verſic. puto tamen & ibi etiam Marian. nume. 6. verſ. ſubdit tamen: Anan. nume. 8. circa finem, verſ. puta tamen hic extra de ſimon. Decian. d. c. 34. num. 10.

21 Nec dicatur hic non conſtare de impedimento prædicto & potentia Domini Biſſi, prout impedimentum non ſufficit allegare, ſed oportet etiam illud probare ad trad. per Aym. Dec. Boer. & alios ex aduerſo allegatos: Nam quod de impedimento, & impedimentis potentia pleniſſimè conſtet: teſtes de quibus in præſuppoſitis, & quorum copia datur pleniſſimè docent.

22 Nec etiam obſtet quod in huiuſmodi excuſatione à ſimonia non cõcurrant tria requiſita de quibus per Armill. in ſumma verbo ſimonia, numero vigeſimoquinto. Primò ſcilicet, quòd ſit jus aquiſitum. Secundò quod ſit certus de aquiſitione. Tertiò quod ſit in poſſeſſione: Nam prima duo requiſita ſatis conſtant: Tum ex litteris Apoſtolicis Archidiaconatus ad fauorem Domini Pelicani. Tum etiam ex ceſſione litis facta per Dominum Biſſium in qua declarat nullum ius in dict. Archidiaconatu habuiſſe, & habere: Tertium vero requiſitum ſcilicet poſſeſſio nõ eſt neceſſarium quando aduerſarius eſt potens, quia tunc etiam pro conſequutione poſſeſſionis eſt licitum dare pecuniam ſine ſimoniæ labe ſecundũ Abb. Marian. Anan. & Decian. in locis proximè citatis, qui in terminis, & expreſsè ita declarant. Et eſt communis à qua in iudicando non eſſe recedendum, dixit & teſtatus fuit Ioan. Bapt. Ferret. viden. conſilio 235. numero primo, & ſecundo, libro primo. Et ex iſtis omnibus reſponſionibus quarum vnaquaque ad victoriam ſufficit excluſa videtur omnis fiſci, & inſtigatoris intentio.

23 Prædictis autem alter ſcribens addebat eſſe cõſiderãdum quod in caſu de quo agitur cum agatur de crimine ſimoniæ criminaliter tria neceſſario ſunt firmanda. Primò quod in hoc crimine nullus accuſator auditur niſi ſe ſubſcripſerit ad pœnam talionis. & licet Nullus de ſimon. in cap. dudum, il ſecundo, numero ſecundo, verſiculo & ideo de elect. vel ſaltem ad præſentiam extraordinariam arbitrio Iudicis iuxtà cap. ſuper his de accuſat. vbi Butr. ante nume. 2. Præpoſ. in cap. primo, 2. quæſt. 8. numero 13. in medio verſiculi. Tamen vt fatetur in his terminis ita firmauit Rota vt per Creſcent. deciſione 159. in manuſcript. & hoc ſolam fuit reſolutum coram bo. me. Domino Cantuario in vna Hiſpaleñ. beneficij de Carmona 13. Februarij 1581. Quapropter cum ex aduerſo talis inſcriptio facta non ſit vtique querela deſuper data omnino venit reijcienda.

24 Secundò quod hoc crimen nũquam committitur niſi præcedente pactione, capitulo tua nos, capitulo fin. de ſimon. cap. Artaldus, 8. quæſt. 3. Doctores omnes in dict. capitulo veniens, Pute. deciſ. 171. num. 9. libro ſecundo, Caputaque deciſ. 239. num. 7. part. 3. & ita fuit firmatam coram Sanctiſſimo, in una Firman. Capellania 7. Maij 1582. & hoc eſt indubitatum ex tot deciſionibus in his terminis in Rota factis.

25 Tertiò quod cum hic agatur criminaliter ad effectum condemnandi neceſſarium requiritur quod quis ſit legitimè conuictus vt clarè habetur in conſtitutione fel. rec. Pij Quinti ſuper ſimonia ędita in Bullario, num. quinto, & ex textu Claro in cap. de hoc de ſimon. Gloſſ. communiter approbatam in cap. veniens, in verb. per illorum de teſtibus Alciat. de communi conſilio 2. numero quarto, & 41. libro primo, tomo primo, & ſepiſſimè ita firmauit Rota vt recenſetur in illa Romana ſeu Hiſpaleñ. ſimonia corã Illuſtriſſimo Domino Blanchetto 7. Februarij 1596. & propterea vt quis conuictus dici poſſit ad effectũ illum condemnandi requiritur clariſſimã probatio quæ nullatenus excludi poſſit leg. qui ſententiam, & ibi Salycet. in ſummario, C. de pœn. leg. raptores, vbi gloſſa in verbo conuicti, capitulo de Epiſcopis & Clericis, Albericus in ſuo dictionario in verbo conuictus cum alijs ſimilibus, & conſequenter licet in hoc crimine admittantur coniectura, & inditia hoc tamen intelligi debet quando agitur ciuiliter, aut ad effectum inquirendi, vel reum in carceribus detrudendi, non autem quando agitur ad condemnationem crimi-

criminaliter. vt benè declarat Decius in capitulo porrecta, numero ſecundo, de confirmat. vtilis,vel inutilis. Et ita diſtinguit Marian.Socin. ſin omnino videñ. in capitulo ſicut, num. quinto. verſicul. ſed plus placet, de ſimon. Vbi etiam Zabarell.

26 Et quicquid ſit ſaltem coniecturæ,& præſumptiones huiuſmodi debent eſſe tales, quæ omnino reum de tali crimine conueniant Alexander de Neuo conſilio 64. numero quarto, Clarus in §. ſimonia in fine, quam opinionem ſemper amplexa fuit Rota vt atteſtatur dictus Illuſtriſſimus Dominus Blanchettus in vna Aqueñ. ſimoniæ 19. Ianuarij 1594.& ſucceſſiuè in dict. Hiſpalenſ.

27 His formatis nulli dubium eſt quod principalis noſter omnino venit abſoluendus tum reſpectu perſonæ querelantis, quæ ſe non ſubſcripſit tum etiam reſpectu probationis. Et quod attinet ad probationem certè hic nō ſolum non adeſt clariſſima probatio, prout requiritur ſed nec etiam aliqua ſuſpicio, vt apparet ſingula diſcurrendo. Quæ autem hic deducuntur pro ſimonia ſunt hæc primo depoſitiones quarundam teſtiū qui ad effectum de quo agitur nihil probāt, tum quia non ſunt examinati in hoc iudicio, ſed in cauſa ciuili, & ad alium effectum, quo caſu in iudicio criminali, nihil probat maximè interueniēte fiſco, & ſic tertia perſona; Tum etiam quia in dicto non concludunt. Nam Nicolaus Antonius Ferrarius ſecundus teſtis nihil probat cum ſit ſingularis, & præcipuè quia deponit ſolum de confeſſione extraiudiciali Domini Pellicani, quo caſu talis confeſſio ſic probata nihil nocet, tum quia non eſt ſufficienter probata cum requirantur duo teſtes conteſtes ad Afflict. deciſione 364. numero quarto, quam paſſim ſequuta fuit Rota vt per Pute. deciſione 470. & ſequen. libro ſecundo, & ita fuit firmatum in hac cauſa coram Reueren.P.Dom.Pegna 15.Iunij 1591.& in tertia.ſimoniæ fuit ita deciſum coram Sanctiſſimo in vna Firmana Capellania 7. Maij 1582. & in alia Tullen. Parochialis coram R. P.D.Seraphino 28.Maij 1593.

28 Franciſcus Fortunatus tertius teſtis, qui fuerat deputatus relator pro exequat. Regio de quo in eodem proceſſu folio 92. licet patiatur multas exceptiones ex quo fuit examinatus abſque interrogatorijs, & tractat de ſe exonerando, & eſt inimiciſſimus noſtri principalis, & conſequenter eius depoſitio eſt nullius momenti, vt pluries Rota firmauit vt habetur ī illa Romana ſiue Hiſpalen. ſimonia corā Illuſtriſſimo Domino Blanchetto tamen adhuc, nec etiam in dicto aliquid probat circa ſimoniam, ſolum enim deponit de negligentia noſtri principalis circa expeditionē Regij exequatur per quam nihil ad ſimoniam inferre poteſt cum ſit quid diuerſum à ſimonia.

29 Septimus & nonus teſtes deponunt de cōfeſſione B. quo caſu nihil probant,& præcipuè cum ſint ſingulares, vt ex dictis reſolutionibus factis in Firmana Capellania coram Sanctiſſimo Tulleñ.Parochialis coram Domino Seraphino,& in alia Calaguritana coram Domino Pamphilio latè firmatur. Vltra quod talis confeſſio quantum uis probata, tanquam confeſſio ſocij criminis nihil releuaret, vt in eiſdem depoſitionibus habetur.

30 Octauianus Piuotta, vltimus teſtis loquitur ſolū de auditu alieno & ſic nihil penitus probat c. licet ex quadam de teſtibus cum ſimil.

31 Pirrus Bonamicus non ſolum non probat aliquam ſimoniam dum deponit de tractatu facien do de penſione imponenda ſuper Archidiaconatu ſed certè eam penitus excludit dum expreſsē deponit ſe increpidè credere inter Pellicanum & Byſſum nullam interueniſſe colluſionem.

32 Secundò deducitur ceſſio litis facta per dictū Byſſum ſub die 7. Octobris 1588. per quam idem Byſſus, recognoſcendo,& aſſerendo ſe nullum habere ius conſentit immiſſioni in poſſeſſionē Domino Pelicano quo ceſſio licita,& valida fuit Pute.deciſ.495.lib.2.

33 Tertiò deducitur reſignatio facta per principalem noſtrum ad fauorem Mariani de Bononia, ſed hæc cum ſit facta in manibus Sanctiſſimi caret omni labe ſimoniæ non obſtante gloſſa in capitulo ex parte, de offic. delegat. cum alijs ex aduerſo allegatis, ita atteſtatur Caſſado. deciſione ſecunda, numero ſecundo, de renunc.& deciſ. ſecunda, de ſimon. Nauarr. in Manual. in cap. 23. numero 107. verſicul. ad decimum dico cum alijs cumulatis per Modernos de reſignat. lib. primo, quæſtione ſecunda, numero ſexto, cum ſequent. Præſertim cum eadem reſignatio fuerit facta reſeruato beneplacito Sanctiſſimi, & non aliàs vt apparet ex illis verbis, iuxtà formam ſupplicationis deſuper ſignatæ vel ſignādæ,& non aliàs &c. & conſequenter ceſſat omnis ſimonia Paleott. deciſione 320. Redoan. de ſimon. capitulo 15. numero 32. & 42.

34 Quartò deducitur confeſſio ipſiuſmet Pellicani in qua dicit ſe conſenſiſſe reſignare Canonicatum cum pēſione ad fauorem Byſſi ex eo, quia ipſe erat forenſis in illis partibus, & ad effectum ſe cum dicto Byſſo reconciliandi,& ſe ab eius vexationibus redimendi, ſed hæc confeſſio nec etiā aliquid circa crimen de quo agitur probat; Tum quia in fine dicit intelligendo tamen hæc facere velle accedente beneplacito Sedis Apoſtolicæ; Tum etiam quia ſtātibus vexationibus præſtitis ab eodem Byſſo de quibus in ipſamet confeſſione, & latius vna cum eiuſdem Byſſi potētia probant plures teſtes deſuper examinati vtique prędictam reſignationem licitè facere poterat ad redimendam ſe à vexationibus prædictis.

35 Et ex his ceſſant omnia quæ ex aduerſo obijciuntur, & omnino principalis noſter abſoluendus eſt ex eo quod prætenſa querela nō fuit ſubſcripta ad pœnam iuris tam ex quo nulla probatur pactio pręcedens ſine qua ſimonia nunquam committitur vt eſt tritiſſimum in iure.

36 Nec dicatur ex correſpectiuitate nonnullos actuum præſumi debere ſimoniam. Quam talis correſpectiuitas ad hoc vt noceat actus debent eſſe conſtituti ſub vna & eadem die coram eodē Notario & teſtibus, & debent eſſe proportionati, & coniuncti; ita vt vſus neceſſario ab alio defendant Verall. deciſione quarta, lib.2. in manuſcript. Mohedan. deciſ. 224. aliàs tertio de ſimon.

Pute.deciſ.171.& 490.lib.2.Cotta 673.aliàs 37. & hæc opinio fuit etiam firmata in dicta Romana ſiue Aiſpaleñ.ſimonia quę correſpectiuitas in caſu noſtro nullo modo probatur ceſſio enim litis fuit facta ſub die 7.Octobris 88.per acta vnius Notarij poſſeſſio capta per Dominum Pellicanũ fuit ſub die 53.eius per acta Ioannis luce alterius Notarij,reſignatio vero licet fuerit per acta eiuſdem Ioannis luce non tamen fuit coram eiuſdẽ teſtibus. Vnde ceſſare debet omnis correſpectiuitas.

37 Et in omnem euentum iam vt dixi reſignatio fuerit facta cum beneplacito Sedis Apoſtolicæ, & non aliàs vtique ſiue fuerit correſpectiua ſiue conditionalis ſiue quantumuis illicita, & ſimoniaca,tamen nihil nocet reſignanti,vt ſupra oſtẽdi. Et ita vt ſupra concluſum fuit.Iſte probus Sacerdos fuit abſolutus in tribunali Illuſtriſſimi D, A.C.de voto etiam Doctiſſimi viri.

LAVS DEO.

Tenor autem Deciſionum allegatarum, infrà ſequitur.

Deciſio coram Domin. Chiſanen.in ordinatione 37.

38 DIe 19.Decembris coram Dom.Chiſaneñ.in vna Lucana Canonicatus inter Vincentiũ de Collæ,& Matthæum, in qua facta erat conuẽtio de permutando beneficia, & ad partes alia cõuentio quod Venantius liberaret domum Malegaſij ab annuo cenſu Florenorum 13. & reperiebatur inſtrumentũ in quo fuerant aſſignata melioramenta aſcendentia ad valorem ducatorum 320. fratribus dicti Malegaſij, & teſtes examinati dicebãt dictam aſſignationem fuiſſe factam ex dicta cauſa ante permutationem. Fuit dubitatum an eſſet probata ſimonia, & concluſum fuit quod non,quia executio non erat conformis tractatui, & conuentioni,& potuit ex alia cauſa eſſe factum inſtrumentum, & quia ad priuandum quẽ beneficio de neceſſitate debet probari ſimonia realis Abb.in cap. conſtitutus de tranſact. & cap. cum pridem de pact. in cap. ſuper eodem de tranſac.Paris conſilio decimotertio, numero decimoquarto, volumine quarto, & conſilio 29. numero 12. eodem volum. Mohedan. deciſione 224.& idem fuit firmatum in eadem cauſa 29. Iunij 1557. LAVS DEO.

Deciſio coram eodem Chiſanen. in ordinatione 42.

39 DIe prima Februarij in vna Lucana Canonicatus inter Vincentium de Colle, & Matthæum Veridium fuit dubitatũ, an ex quo Matthæus vſus fuerat mandatis correſpectiuis cenſeretur commiſiſſe ſimoniam quæ impediret reſtitutionem in ſpolio, & fuit concluſum quod nõ, cum non ſit realis, nec etiã expreſſa conuentualis,ſed tantum præſumptiua,ideſt quę habet ſpeciem ſimoniæ, quæ non apta eſt ad priuationem cap.cum pridem de pact.& cap.conſtitutus,& capitulo ſuper eo, de tranſact. & maximè quia huiuſmodi mandata reciproca paſſim fieri ſolent in partibus, nec partes ſciunt omnino eſſe ſimoniaca, ideo mitius cum illis agendum, & præſertim in cauſa ſpolij, & ad adducta in cõtrarium videlicet Creſcen.74. Mohed.224.Gomez.4. in prin. Put.3.de ſimon. Peregr.82.& 83.non procedunt in ſpolio, ſed in priuatione in forma iuris.

LAVS DEO.

Deciſio coram Reueren. P. Dom. Aldobrandino nunc Sanctiß. D.N. Firmana Capellania S. Mariæ de Ieſus Luna 7.Maij 1582.

40 DOmini tenuerunt ſimoniam non probari quatuor enim prætendunt pro parte Cinthij probare teſtes ab ipſo examinati confeſſionem Hieronimi donantis, qui donauerat præcedenti conuentione de ſibi dandis his de quibus deponunt teſtes: Confeſſionem Antonij quod præceſſerit huiuſmodi conuentio: famam prætenſę conuẽtionis effectuationem talis promiſſionis ex quo teſtes deponunt, quod Antonius ſibi pro duobus vel tribus annis illa pręſtitit.

41 Quoad confeſſionem Hieronymi aliàs Ciampaglias ſecundus ad ſextum deponit de confeſſione poſt donationem factam & eſt ſingularis, quia dicit, quod quando Ciampaglia id ſibi dixit erant ſoli, & idem dixit ſuper primo ibi, *anco me lo diſſe in piazza da lui & me*, teſtius & quintus ad 16. & ſuper ſecundo videtur percutere tempus poſt donationem, quartus percutit idem tẽpus vltra quod videtur ſingularis in omnibus illa verba, *& non ci fu preſente niſſuno*, poſſunt referri, tam ad ea quæ ipſe refert dixiſſe Antonio, & dictam teſtis ſemper interpretatur contra producentem Rota in antiq. ſexto, de teſtibus Tiraquel. de retract. lignag. §. primo, gloſſa ſexta, numero quarto, leg. quinta, ad id & ſuper primo deponit de cõfeſſione Hieronymi ante & poſt donationem, idem deponit ſextus de cõfeſſione poſt donationem, & eſt ſingularis, quia dicit quando id dixit Hieronymus non aderat niſi Hieronimus & teſtis examinatus ſolum deponit de tempore poſt donationem taliter quod octauus, tertius, quartus, ſextus, deponunt de confeſſione poſt donationem, quæ donatario non præiudicat, vt dicunt Paulus de Caſtro numero 337.in princip.libro ſecundo, Corneus conſilio decimoquinto, numero octauo, prope finem, libro primo,& eſt generale, quod confeſſio cedentis poſt confeſſionem, non præiudicat ceſſionario Paulus de Caſtro in leg.facta,§.inhæres,ff.ad Trebell. Afflictus deciſione 165. numero quinto, Riminald.conſilio 151. numero ſecundo, libro primo, & conſilio 381. numero 21. & 23. libro ſecundo.

42 Accedit quod ſecũdus quartus,& ſextus, ſunt ſingulares,& quãuis tertius, & quintus uideãtur deponere de cõfeſſione ẽt ante donationẽ quę ſolet pìudicare tñ ambo iſti teſtes ſũt admodũ dñis ſuſpecti,

ſuſpecti, & graues patiuntur exceptiones tertius enim eſt Cornelia ſoror vxoris Ciampagliæ, & ſic inter coram qui ſi non valeret dicta donatio ſuccederet in hoc iure patronatus, quintus eſt ſoror Ciampaglia diceret ſe commiſiſſe hanc ſimoniam eius dictam tãquam illius qui huius criminis participes fuiſſet non nocuit donatario, capitulo ſunt primo, vbi Doctor. de teſtibus Alexand. de Neuo conſilio 64. num. 4. cum ſequen. ergo non præiudicabit dictum illorum qui aſſerunt ab ipſo audiuiſſe, capitulo licet ex quadam de teſtibus.

42 Quoad confeſſionem Antonij de ea deponit ſolummodo Vincẽtius, & conſequentes tanquã ſolus, & ſingularis non probat vltra quod non probet *Hieronimo gli ho dato tanto, non gli voglio dare più niente*, fieri enim poteſt, quod dederit, non ea conuentione, ſed ex cauſa remunerationis, quo caſu non committitur ſimonia, & hoc eſt quod ſonat illud quod ad 20. *me diſſe che ſe lui donaua le predette coſe gli donò per vna certa coſa, & baſta*, ſi enim erat donatio ergo non eſt ex præcedenti conuentione & pacto. Et illa verba *per vna certa coſa*, poſſunt interpretari ex cauſa remunerationis ſpontaneç non autem quod præcederet conuentio quod ſimoniacum non eſt, cap. Artaldus, 8. quæſt. 7. Dec. in cap. veniens 1. nume. 7. de teſtibus.

43 Fama non obſtat quia etiam quod de crimine ſimoniæ ciuiliter agatur requiritur nihilominus concludens probatio, & præterea non ſufficit fama cum vno teſte gloſſ. in capitulo veniens primo, de teſtibus communiter approbata, vt dicit Decius conſil. 210. prope finem, licet enim probetur per inditia, & coniecturas debent tamen eſſe euidentia, & concludentia Iulius Clarus in §. ſimonia, in fine, hinc eſt quod fama ſimul cum teſtibus ſingularibus de confeſſione non probat ſimoniam Dec. in d. cap. veniens, num. 12. in fine, verſi. non obſtat extra de teſtibus, Put. deciſ. 171. in fine lib. 2.

44 Effectuatio non obſtat, quia etiam ſi probaretur Antoniũ aliquid dediſſe Ciampagliæ poſt reſignationem id non argueret concludenter ſimoniam non probata conuentione præcedenti Doctor. in dicto capitulo veniens, de teſtibus, vbi Decius numero ſeptimo, & dicto conſil. 210. columna finali, & Domini inhærere voluerant huic rigori exactè probationis quatenus requiritur in hoc crimine proprio vehementes exceptiones quas patiuntur teſtes ſecundus enim eſt filius Iacobi Ciampagliæ, qui Curtium præſentauit, qui negat ſe conſanguineum Curtij, & tamen in proceſſu folio 64. de contrario apparet & ſuper ſecundo deponit id eſſe notorium. Primus ignorat tertius in vxorem habet ſororem Ciampagliæ. Sextus ſoror Ciampagliæ, ſeptimus eſt vxor Ciampagliæ, octauus vt deponunt teſtes reꝓbatarij patitur multas exceptiones vltra quod iſte teſtis nihil concludit, & primus, & octauus, qui non ſunt affines, & conſanguinei nihil deponunt de publica voce, & fama, de ea autem deponunt illi teſtes, qui ſunt affines, & conſanguinei, & patiuntur exceptiones cum ſi vera fuiſſet fama potuiſſet per alios teſtes non patientes huiuſmodi exceptiones probari, & cætera. LAVS DEO.

Deciſio coram Reueren. P.D. Stephano Decano Veneris 28. Maij 1593. Tullen. Parochialis, in eadem materia.

45 FVit reſolutum ſimonia, in caſu de quo agitur non probari, nam cum agatur ad effectũ priuationis ea plenè & concludenter eſt probanda gloſſa, in capitulo veniens, il primo, in verbo illorum, de teſtibus, & ibi Abbas numero quarto, quam eſſe communiter approbata teſtatur Alciat. conſilio ſecundo, numero 40. & 41. libro primo, tomo primo, & tenuit Rota in cauſa Firmana Capellaniæ, ſeptima Maij 1582. coram Sanctiſſimo Domino noſtro, quicquid ſit vbi agitur ad repellendum aliquem ab aſſequutione beneficij, nondum obtenti, quo caſu ſufficiant probationes leuiores, vt per Fab. deciſio. 47. libro ſecundo, & tenuit Rota in cauſa Caurcẽſ. Canonicatus coram me 10. Maij 1581. & in alia Culaguritana, *che harò* 20. Maij 1590. coram Dom. Comitalo, & quamuis in hac materia vti difficilis probationis ſoleant admitti coniecturæ, & inditia cap. per ſuas de ſimon. capitulo primo, de teſtibus, in ſexto, Corneus conſilio 342. numero decimooctauo, libro primo, conſilio 122. numero octauo, Menoch. de arbitr. caſ. numero vigeſimoſecundo, Clar. in §. ſimonia, verſicul. Item ſciat: Nihilominus huiuſmodi inditia, & coniecturæ etiam ſi ciuiliter agatur debent eſſe euidentes, & clarè ac ſimonia neceſſario cõcludentes, ita vt nihil aliud importare poſſent Felyn. in capitulo ſuper his, numero decimoſeptimo, de accuſatio. Natta conſilio 299. numero decimotertio, Vetall. deciſione 202. parte prima, Clarus in dicto §. ſimonia, in fine, & habetur in dicta deciſione Firmana Capellaniæ.

46 Quæ autem hic pro ſimonia deducuntur ſunt hæc primo dictum Deſiderij regnantis, qui dicit ſe reſignaſſe parochialem ſub promiſſione cuiuſdam ſummæ pecuniarum ęqui, & quarundam aliarum rerum, ſed hæc depoſitionem probat cum ſit confeſſio cedentis facta poſt reſignationem, quæ non nocet ceſſionario Caſtren. in leg. facta, §. ſi hæres ad Trebellian. Afflictus deciſione 165. numero quinto, Riminald. conſilio 151. numero duodecimo, libro primo, & 381. numero vigeſimoprimo, libro ſecundo, Caputaque deciſione 185. parte prima, & fuit dictum in dicta Firmana. Præterea non probat quia Deſiderius eos ſocius criminis, qui in hac materia non admittitur capitulo ſicut, il primo, de teſtibus Alexand. de Neuo conſilio ſexageſimoquarto, numero quarto, præſertim vbi agitur ad effectum priuationis vt diſtinguit Fab. dicta deciſione 47. libro ſecundo, gloſſa in dicto capitu. veniens, in verbo confeſſo & Alciat. dicto reſponſ. ſecundo, num. tertio, & quarto, maximè cum iſta confeſſio facta fuerit inter pocula, & poſtea reuocata,

& licet regulariter ſit ſtandum primo dicto tamē per ſecundum etiam extraiudiciale tantum detrahitur primo vt illius vigore non poſſet deueniri ad ſententiam Butr. & Abb. in c. cum in tua de teſtibus cum alijs per Gabr.concluſ.30.de criminal.nume.30.& hoc modo tollitur etiam probatio eorum qui deponunt de confeſſione Deſiderij ne plus credatur copiæ quam originali.

47 Non obſtant teſtes deponentes de fama quia ad effectum priuationis non admittitur etiam ſi ciuiliter agatur glo. in d.cap.veniens, & ibi Abb. num.8.& Dec.nu.12.de teſtib.idem Decius conſil.210.prope finem Clar.d.§.ſimonia in fin. Gabr.concluſ.1.de probat.num.12.Put.171.in fine, lib.2.& fuit dictum in cauſa Imolen̄. confidentiæ coram R. P. D. meo Pamphilio de menſe Februarij 1592. & etiam in præcitata Deciſione Firmana.

48 Non obſtant teſtes deponentes de ſolutione pecuniarum & emptione equi, quia neſciunt ex qua cauſa fuerint hæc facta neque deponunt de præcedenti conuentione, vel animo & intentione ſimoniaca quod tamen eſſet neceſſarium cum abſque præcedenti pactione non inducatur ſimonia cap.artaldus,8.quæſt.3.3.gloſſ. in cap.quam piæ in verbo poſtmodum,1.q.2. & tradunt communiter Boet.in d.cap.veniens, Dec.conſil.118. nume.4.Paris conſ.30.nume. 21. lib.4.Put.deciſ. 171.num.9. lib.2. Mohed. 166. & fuit latè deductum à R.P. D. meo Orano in Deciſione Luſentina confidentiæ.

49 Non obſtant ijdem teſtes dicentes audiuiſſe patrem reſignatarij dicentem ſe non fore ingratum, hæc enim verba generalia nullam probant ſimoniam vt per Sotum de iuſtit.& iur.lib.9. q.8. artic.5.concluſ.3. & fuit dictum in vna Britonocien̄.penſionis coram R.P.D.meo Ciptio,immo ex iſtis verbis potius excluditur pręcedēs pactio, & infertur pecunias,& equum datas poſt iam datum mandatum ad reſignandum.

50 Non obſtant teſtes deponentes de confeſſione Georgij reſignatarij, quia ſunt ſingulares, & eſt notiſſima concluſio confeſſionem per teſtes ſingulares non probari Alexan.conſ.132. nume. 6.lib.5. Put.deciſ.3. de probat. A... in repertorio tit.de teſtibus num.23. Alciat.d.conſ.2. nume.5. etiam ſi cum confeſſione concurrat fama Dec. in d.c.veniens,num.12.in fin. Put.171. in fin. lib.2. & fuit dictum in ſupra citata cauſa Firman̄.

51 Non obſtat deciſio facta in cauſa Biſſignanen̄. penſionis coram Illuſtriſſimo Lācellotto de anno 1574. quia ibi concurrebant multa adminicula, & præſertim ſuſpenſio facta ab ordinario ob ſimoniam & cōfeſſio vtriuſque ante reſignationem & fundatur in dicto Gabr. in concluſ.2. de teſtibus in fin. Qui generaliter dicit teſtes ſingulares probare concurrentibus adminiculis, nec loquitur in materia ſimoniæ ad effectum priuationis. In quo caſu factæ fuerunt poſteriores deciſiones,quæ ſunt in proprijs terminis ſimoniæ, & fuerant maiori ſtudio elaboratæ.

52 Poſtremo nō obſtat porrectio ſupplicationis pro abſolutione à ſimonia,quia cum hæc confeſſio proueniat ob eodem Deſiderio ea non poteſt præiudicare reſignatario, vt per Bald. in l.in bonæ fidei,colum.5.verſ.expedita eſt tertia pars,C. de rebus cred. Felyn.in cap. ſi conſtiterit,colum. 2.de accuſat. Dec.in Rubr. de conſtit.nu.14. Vltra aliàs reſponſiones ſupra deductas.Et ita concluſum,&c. LAVS DEO.

Deciſio coram R. P. D. Pamphilio Calaguritan. Confidentia Ven. 25. Iulij 1593.

53 DOmini ſteterunt in reſolutis coram R.P.D. Penia quod non conſtet de tali cōfidentia aut ſimoniaca pactione quæ præiudicet Iuſtino & Dominico cum enim in hoc crimine requiratur plena probatio vt iam ſi de eo ciuiliter agatur Abbas in cap.veniens in 1.num.4. de teſtibus poſt glo.ibi quam communiter eſſe approbatam teſtat. Alciat. conſ.2.nume.41. Thoma & tenuit Rot. in cauſa Imolen̄. confidentiæ de anno præterito viſum fuit Dominis in caſu de quo agitur talem probationem non adeſſe, quia quod Ioānes Sanctorius dederit mandatum ad conſentiē-dum Coauditore ſui Canonicatus cum futura ſucceſſione ad fauorem Didaci cuius Pater Frāciſcus per tres dies antea dederat ſimiles mandatum pro Coauditoria ſui Canonicatus cum futura ſucceſſione ad fauorē Iuſtini filij ipſius Ioānis non includat de neceſſitate cōfidentiam niſi conſtet de præcedenti conuentione vel animo ſeu intentione ſimoniaca vſque ab initio conſentiendi Coauditorie ad fauorem filij alterius Canonici vt alter canonicus pariter & ipſe conſentiret Coauditorie ad fauorem ſui filij, quia cum poſſit dari caſus quod actus iſte ſecundi conſenſus factus fuerit ſecluſa omni pactione, & vitio factus ad oſtenden̄. gratitudinem erga primum conſentien̄. quod non eſt prohibitum ad l.ſi non ſortem, §. libertus,vbi gloſ.in verbo natura,ff.de cond.in lib. & ita in dubio ad excludendum delictum cenſetur factus l.merito,ff. pro ſoc. Put.deciſ.440. lib. 2. ex eo non confertur de neceſſitate ad cōfidentiam ſeu ſimoniam qui ex his quæ poſtea ſequatur abſque præcedenti pactione non probatur,cap.Artaldus, ibi antequam eligeretur 8.quęſt.prima gl.in cap. quam pro in verbo poſtmodum,1.q.2.gloſſ.& Doct.in cap.tua nos de ſimon.& in cap.vehemens, il 1.vbi Dec.num.7.de teſtibus,idem Dec.conſ.118.num.4. Pariſ.conſil. 30.num.21.lib.4. Put.deciſ.171. nu.9. lib.... Molad.deciſ. 166. & fuit reſolutum in cauſa Cuſentin̄. Confidentiæ coram D.meo Orano & poſtea in pluribus alijs cauſis ſæpiſſimē.

54 Neque obſtat quod iſta mandata ad conſentiendum Coadiutorijs ſint facta intra modicum tempus & in perſona eiuſdem prioris,quia cum non ſint facta eodem die, ſed poſt triduū,& poſtquam partes digreſſę fuerūt extraneos actus ceſſat correſpectiuitas ſufficiens ad inducendam ſimoniam iuxtà deciſ.Caput.197.par.2.in impreſſ. quicquid dicendum ſit ad alios effectus,vt loquūtur Anchar.conſ.434.num.3,Aym.conſ.153.nu. 8. & alios ponderauit Rota in cauſa Oſcen̄. prioratus 20.Iulij 1582, coram D.Orien̄. Neque obſtant deciſiones in contrarium allegatæ,quia vel

loquuntur

loquuntur in mandatis datis eodem die, vt Peregrin. deciſ. 82. lib. 1. Paleott. 150. vel multa alia cõcurrebant pro probatione confidentiæ vel ſimoniæ, quæ huic deficiunt vt in cauſa Reatiñ. penſionis coram me & in alia Feranden. præceptoriæ coram D. meo Gipſio in quibus aderant reſignationes, & retroceſſiones cum reſeruatione pẽſionis, & regreſſus quas vti ſimoniacas ad confidentiales expreſsè damnat conſtitutio Fel. Dec. Pij Quinti ſuper confidentijs addita.

55 Neq; obſtat quod ſupplicationes fuerint expedite ſub eadem data, & per Priorem vnico cõtextu & coram eiſdem Notario, & teſtibus pręſtitus cõſenſus ſuper vtraque ſupplicatione, quia quicquid dicendum ſit quando eodem tempore præſtatur conſenſus ab ipſiſmet principalibus, & loquitur Achill. deciſ. vnic. de reſignat. & deciſ. in cauſa Bononienſi translationis penſionis coram Sanctiſs. Tamen quando conſenſus præſtatur â Procuratore ſat eſt quod mandata non fuerint correſpectiua, & ſimoniaca, & nihil refert quod ſupplicationes fuerint expedite in Curia ſub eadem data, quia non attenditur datæ ſupplicationis circa correſpectiuitatem, ſed tempus mandatorum, & ſi fuerint diuerſa tempore, & abſque ſimonia vel cõfidentię vitio expedita non potuit procurator porrigendo eodem tempore ſupplicationes, & præſtando conſenſum vnico contextu facere correſpectiua mandata quæ non erant & facere incidere Dominos in pœnam confidentiæ cum ad hoc mandatum nõ extendatur l. 1. ſi procurator, ff. ſi qui iudicant ob temp. Bart. in l. ſi pcuratores, nume. 8. & Iaſ. num. 5. ff. de condict. indebit. Alex. conſ. 17. nu. 12. lib. 6.

56 Non obſt. quod Iuſtinus interrogatus à Iudice an permutationes Canonicatuum inter Franciſcum & Ioannem fuerint factæ ſub beneplacito ſedis Apoſtolicæ reſpõdendo facta fuiſſe ſub beneplacito dictæ Sedis videatur ſaltem implicite fateri illas fuiſſe permutationes, quia cum iudex non interrogauerit, An gratia Iuſtini eſſet facta permutatio ſed præſupponendum illam eſſe permutationem ne dicam ſuggerẽdo interrogauerit an eſſet facta ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ. Reſponſio Iuſtini debet intelligi iuxtà interrogationem quod ſcilicet interuenerit beneplacitum Apoſtolicum non autem quod voluerit aliquid firmare ſuper eo an eſſet permutatio vt confeſſio minus noceat competenti iuxtà l. ſi quis intentione, ambigua ff. de iudic. Mohed. deciſ. 37. maximè quod Iuſtinus tam antequam poſtea interrogatus de tractatus cõuentionibus, & permutatione, & an ſciret cauſam cur Franciſcus ſibi reſignauit Canonicatum ſemper reſpondit eo quia de dicto tempore erat cauſa ſtudiorũ reſidebat in loco de Arnedo quod ſuadet ipſum noluiſſe in prædicta reſponſione fateri permutationẽ quam ignorabat, & vulgaris eſt regula, quod verba quæ aliquid pręſupponunt nihil diſponũt ſuper eo quod ſupponunt ad l. ex facto, la 1. de hęred. inſtit. Clem. 1. præben. Rot. deciſ. 23. de procur. in antiq. Felyn. in c. ſedes, colum. 8. verſ. 6. declar. de reſcru.

57 Minus facit falſa confeſſio Didaci in quibuſdam ſuis litteris, quia vltra quod nihil pręiudicat Iuſtino filium in quo adeſt narratio facti nõ eſt recognitum, & licet oſtendantur litteræ Didaco in quibus dicit ſe tranſmittere filium ſeu factum ſui negotij nõ tamen conſtat quod foliũ de quo agitur ſit illud quod Didacus tranſmittit, & in omnem euentum continet potius relationẽ prætenſionis Andreæ quam ſui, ſ aliquid fateatur cũ in principio dicat illud eſſe factum quod ipſi opponebat adnotata per Rot. deciſ. 60. de reſcrip. in antiq. Caſſad. deciſ. 4. nu. 8. de probat.

58 Non obſtant teſtes de publica voce, & fama, quia præter id quod Dominis non videbatur ſatis concludens eorum depoſitio quæ de permutatione enunciatiuè tantum loquebatur Bartol. conſ. 113. nu. 5. lib. 1. maximè quando prout hic contingit principaliter dubitare de enunciato, gloſ. in l. optimam de contrah. & committ. ſtipul. Alexand. conſ. 21. lib. 1. Dec. in auth. ſi quis in aliquo num. 37. C. de eden. fuit dictum crimen confidentię, & ſimonię, & ſi de eo ciuiliter agatur nõ probat ex publica voce & fama etiam cum vno teſte quando prout hic agitur de priuatione beneficij gl. in d. cap. veniens, il 1. & ibi Abb. ſub nu. 8. & Dec. conſ. 210. prope fin. Clar. in §. ſimonia, in fin. Put. deciſ. 171. in fi. lib. 2. cum alijs per Gabr. concluſ. 1. de probat. num. 12. cum ſeq. & fuit reſolutum in cauſa Firmana Capellaniæ 7. Maij 1582. coram Sanctiſſ. & aliàs ſæpiſſimè maximè cum non cõſtet vnde iſte rumor habuerit originẽ & potuerit proceſſiſſe à maleuolis vel intereſſatis Anchar. conſ. 154. Dec. conſ. 175. colum. 2. Aym. conſ. 41. num. 2. & quidem iſta fama eſt per valdè inueriſimilis ex eo quod ordinarius qui ſingulis annis viſitat ſuam Eccleſiam non potuiſſet hoc tanto tempore ignorare, nec tollerare Rot. deciſ. 6. de iur. patr. in nou. Caſſad. deciſ. 2. num. 3. de cauſ. poſſ. & propr. Dec. conſ. 118. nume. 2. Felyn. in cap. ſicut num. 29. verſ. tertio fallent. de re iudic.

Et ita Domini cõcluſerunt maximè quia verſamur in ſimonia, vel confidentia commiſſa à parentibus Iuſtini, & Didaci, & ſic à tertijs abſque eo quod conſtet ipſos habuiſſe de ea notitia quæ non tollit beneficium regulæ de triennali, vt per Sarnen. ſuper d. regula quæſt. 12. nu. 8. & fuit deciſum in cauſa Iſpaleñ. beneficij 16. Nouembris 1579. coram Sanctiſſimo.

60 Neque obſtat, quod regula non habeat locũ contra ſuperiorem, quia Caſſad. deciſ. 7. num. 10. ſuper regulis, & alijs in contrariũ allegati loquũtur quando ordinarius inquireret de titulo non autem quando ſed ob crimen ſimoniæ cõtra tertium ius ſufficit allegare triennalem, præſertim cum Iuſtinus nõ modo ſit triennalis, ſed decennalis, imò etiam vicennalis, & vlterior poſſeſſor pacificus quo caſu intrat & præſumptio alterius tituli Caſſad. deciſ. 8. ſuper reg. ita vt forſan defendi poſſit, & ab ordinario inquirenti de tit. ad not. per Franc. in c. ordinarij in tertia limitatione de officio ordin. in 6.

Alia benè tolluntur per informantes.

LAVS DEO.

Deciſio coram Illuſtrißimo Do. Blanchetto Aquen. ſimoniæ Mercurij 19. Ianuarij 1594.

61 FVit reſolutum non conſtare de tali ſimonia quæ noceat Alexandro ſæpius enim in Rota fuit reſolutum quod ad probationem ſimoniȩ non quælibet inditia & coniecturæ ſufficiũt ſed illas ex quibus reus conuincitur ex conſ. Alex. de Neuo 64. num. 2. Felyn. in cap. ſuper his num. 17. de accuſat. Clar. in §. ſimonia, num. 2. vt in cauſa Firmana Capellaniæ coram Sanctiſſimo Domino Noſtro in cauſa Tullen. parochialis, corã R. P. D. meo Decano, & in alia Brittonorien. commendæ coram R. P. D. meo Gipſio anno 1586.

62 Coniecturȩ autem & inditia ſtante reſolutione vltimo loco facto quod apocha Iulij Spinolæ non probet ſunt admodum leues. Nam mandatum ad reſignandum & mutuum vno & eodem die fuerint confecta tamen cum neutrum loquatur de Alexandro Butio & vtrunque ſit permiſſum videlicet reſignare beneficium libere & dare pecunias mutuo non poteſt & illis inferri ad delictum vt fuit reſolutũ coram R. P. D. meo Penia in cauſa Calaguritana confidentiæ 24. Decembris 1592. Preterea ſi aliqua ex hac correſpectiui tate poſſit oriri prȩſumptio illa eliditur ex qualitate Iulij Spinolȩ, & cum totum hoc negotium non potuerit perfici ſine ſcientia ordinarij in cuius facultate erat beneficium liberè in manibus ſuis reſignatum perſonȩ ſibi benè viſe conferre non probata eius ſcientia & conſenſu prȩſumptiones pro parte Stephani eliduntur.

63 Non obſtat inſtrumentum inter Iacobum & Alexandrum ac fratrem eius. Primo quia cũ habeat ſuam cauſam ſeparatam & expreſſam licitã non probat ſimoniam Put. deciſ. 171. & 489. lib. 2. Nec refragatur obiectus ſimulationis, quia ex teſtibus pro parte Alexandri conſtat de veritate, & teſtes deponentes contrarium ſunt inimici ipſius qui repellantur, vt fuit dictum in hac cauſa & ſunt ſingulares, & de auditu qui nihil probant Io. de Amicis conſ. 123. num. 10.

64 Non obſtat etiam quod ſi attendantur verba inſtrumentorum nunquam poterit probari ſimonia, quia ad palliandum ſemper cauſa licita in illis exprimitur, quia tunc cauſa expreſſa non attẽditur quando probata eſt prȩcedens pactio ſine qua ſimonia non probatur Paris conſ. 30. nu. 21. lib. 4. Mohed. deciſ. 167. &c.

LAVS DEO.

Deciſio coram R. P. D. Litta Aretina Confidentiæ Lunæ 23. Ianuarij 2595.

65 DOmini pro maiori parte tenuerunt ſimoniam non fuiſſe probatam in caſu & ad effectum de quo agitur, & moti fuerunt quia ad probandum huiuſmodi crimen & ſi ciuiliter agatur requiritur probatio plena & concludens Abb. in cap. ueniens, num. 4. vbi Dec. num. 8. de teſtibus Alciat. conſ. 2. nu. 41. Thom. 1. Natta conſil. 299. num. 3. in fine, verſ. quia reſpondeo lib. 2. ita ſçpè tenuit Rota & prȩſertim in illa Firmana Capellaniȩ 7. Maij 1582. coram Sanctiſſimo D. N. tũc Rotæ Auditore, & in illa Calaguritana Confidentiæ 25. Iunij 1592. coram R. P. D. Pamphilio tales autem probationes non afferuntur aduerſus D. Emiliam ideo, &c.

66 Nec refert quod etiam per coniecturas probari poſſit ſecundum Butrium & alios in cap. ſicut de ſimonia. Quia hæc opinio procedit vbi ſigna, & coniecturæ quæ deducuntur ſint adeo vrgentes quȩ reum ipſum de tali crimine omnino conuincant ad conſil. Alexandri de Neuo 64. pluries qer Rotam Canonizatam.

67 Quæ autem adducuntur aduerſus Dominum Emilium non ſunt tales, immo vnica videtur cõiectura, & admodum debilis, vt merito inſufficiẽs reputari debuit vti fundata ſuper prȩſumpta ſciẽtia illius Clauſule additæ à reuiſore in ſupplicatione ſignata per Papã attenta ſcilicet Marij pau pertate, &c. & deſumpta ex eo quod in actu præſentationis magni conſenſus Emilius ipſe potuerit eſſe certus de contentis in ipſe ſupplicatione ad tex. in l. non eſt ferendus, ff. de tranſact. Siquidem quia cum etiam poſſibile ſit Emilium talem conſenſum præſtitiſſe abſq; eo quod legerit ſupplicationem non poteſt, idcirco ex ſola præſtatione conſenſus inferri concludenter ad certam & ſpecificam ſcientiam dicti Decreti in ipſa ſupplicatione appoſiti, qualis requiritur ad effectũ, vt quis cõuincatur de tali crimine, & pœna eius innodetur Put. deciſ. 147. lib. 1. Mohed. deciſ. 4. de probat. quod enim eſſe & non eſſe poteſt pro cõſtanti poni non debet l. non hoc C. vnde cognati, cum vulgaribus præſertim cum pro ignorantia dicti Decreti, & excuſatione ipſius Emilij plura hoc in caſu concurrant.

68 Primum eſt quod ex actis conſtat ab expeditore dictȩ ſupplicationis Emilio pro litteris fuiſſe ſignificatũ qualiter ſupplicatio dictæ reſignationis fuerat per Papam admiſſa, & ſignata iuxtà actum ipſius reſignatarij, quod erat vt de licẽtia Papæ poſſet pro reſignante cui reſeruabatur certa penſio expenſus illum tangentes ſoluere, quo fit vt marito in culpa dici non poſſit Emilio dum credidit honeſto viro, circa illius quod concernebat officium eius gloſ. in l. Titio cui fundus, ff. de condit. & demonſtrat, & in cap. cupientes, in princ. in verbo notitia, de elect. in 6. cum alijs per Decian. conſ. 29. nu. 19. lib. 2.

69 Secundum eſt quod ſupplicatio reperitur ſcripta Galliæ, & ſatis obſcurè, quo fit vt veriſimili ſit Emilium eam non legiſſe minuſque ab eo in actu præſtationis conſenſus in Cancellaria legi potuiſſe. Vnde merito id quod magis veriſimile eſt hoc in caſu attendi debet l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de regu. iur. & reg. in obſcuris, eodem titul. lib. 6.

70 Tertium eſt quod ſi Emilius notitiam habuiſſet dicti Decreti, vtique non ſoluiſſet, ita palam prout ſoluit, ſed in occulto, & clauſulam, quod quidem bonam fidem arguit in eo l. nõ exiſtimo, ff. de adminiſtr. tuto. & benefacit tex. in l. vlt. ff. de ritu nupt. vbi Bar. ĩ ſummario dicit quod ſi actus prohibi-

prohibitus celebretur palam poteſt quis prætextu ignorantię excuſari, ſecus ſi clam & in abſcondito, &c.

71 Quartũ eſt, quia carceratus Emilius occaſione huius prętenſi delicti, & interrogatus, an Marius reſignans eſſet pauper, reſpondit non eſſe pauperem, quod ſi dictum decretum nõ ignoraſſet vtique ſic non reſpondiſſet cum proprium hominis ſit ea quæ ſibi proficua ſunt liberè fateri cum difficultate autem quæ ſibi nociua eſſe cognoſcit, ſed potius dixiſſet eum pauperem eſſe maximè cũ paupertas & diuitiæ ex conditione perſonarum, & modo facultatum variæ extimentur.

72 Quintum eſt quod in præcedenti pactione de ſoluendis prędictis expenſis pro reſignante reſeruatur beneplacitum Papæ. Quæ reſeruatio licitã non tantum reddit ipſam pactionem ad cõgeſta per Moder. de reſign. lib. 14. quæſt. 5. nu. 9. & ſeq. tit. 2. ſed etiam ſimul non leue argumentum probet quod Emilius non habuerit animum cõmittendi aliquo modo tale crimen, ſolent namq; ex præcedentibus, quæ ſequuntur declarari l. ſi ſeruus plurium, in ff. de leg. 1. Caſſad. deciſ. 24. nu. 7. ſuper regu. & indubitati iuris eſt ſine animo non committi ſimoniam ſicut de furto dicitur quod ſine affectu furandi non committitur, l. furtum, ff. de vſucap. & §. ſi tamen Inſtit. eodem tit.

73 Sextum & vltimum eſt, quod ſtatim factus certus Emilius de dicto Decreto repetijt, & cum effectu conſequutus eſt omne quod pro Mario reſignante ſoluerat; Quæ omnia quin ſaltem vnita iuſtificent ignorãtiam dicti Decreti, & excludãt vnicam illam coniecturam ſcientiæ deſumptam ex ſola præſtatione magni conſenſus ſuper ipſa ſupplicatione præſertim ad effectum de quo agitur negari non poteſt. Tum quia fortior coniectura debiliorem vincit cap. afferte de præſumpt. ſi plures pauciores ſuperant gloſſ. in l. diuus, ff. de integrum reſtit. cum alijs per Angel. in conſ. 134. incipit diſoluto matrimonio, ibi prope finem, tũ etiam quia abſurdum non eſt vt plures coniecturæ ſimul iunguntur ad faciendam plenam probationem gloſſ. in cap. tertio loco, in cap. cum cauſam de probat. gloſſ. in c. illud de præſumpt. cum alijs per Barbatiam conſ. 27. nume. 2. & ſeq. lib. 1.

74 Nec obſtat quod ignorãtia etiam ſi ſit probabilis impediat aquiſitionem, ex tit. ſimoniaco, c. vobis de ſimonia; Quia reſpondetur quod ſi Emilius propter iuſtam ignorantiam excuſatur à crimine ſimoniæ, & tale delictum attentis ſupradictis verè non poteſt dici ab eo, vel ab alio cõmiſſum merito igitur ceſſat obiectũ, quod procedit dumtaxat eo pro conſtanti præſuppoſito, quod commiſſa fuerit ſimonia ab aliquo, & ea mediante beneficium fuerit obtentum argum. l. mancipia, C. de ſeruis fugit. & l. Lucius Titius, ff. de fideicomm. libert.

75 Neque obſtat, quod poſt ſcientiam dicti decreti Emilius fuerit adeptus poſſeſſionem beneficij, quia reſpondetur, quod imò ex tali actu per eum facto poſtea quam accuſatus, & proceſſatus fuerat de tali crimine iũcta maximè repetitione eius quod indebite ſoluerat pro Mario arguitur ſuæ intentionis nunquam fuiſſe committere ſimoniam cum facto non minus quam verbis declaretur hominis intentio vulgate. l. Paulus. ff. rem ratam habere, & in ſenſum ſenſati hominis cadere non debeat accuſatum de ſimonia pendente inditio ſimoniacũ actum facere voluiſſe. Et ſupradictam opinionem, quod ſcilicet non ſit probata ſimonia ad effectum de quo agitur eo libentius amplexi ſunt Domini, quod ſic excluditur præſumptio delicti iuxta tex. in l. merito. ff. pro ſoc. reus ipſe cõſtituitur in ſtatu abſolutionis prout ſemper in dubio recti iudicis partes eſſe debent Ang. in l. de die num. 1. ff. qui ſatis dare cogantur per tex. in l. fauorabiliores. ff. de reg. iur.

LAUS DEO.

Deciſio coram nunc Illuſtriſſimo Dom. Blanchetto Romana, ſeu Iſpalenſem Simoniæ Mercurij 7. Febr. 1596.

76 Egit Fiſcus contra Do. Gaſparem Varellam tanquam reum Simoniæ commiſſæ inter ipſum & quõdam Fabritium della Pegna ſuper reſignatione nonnullorum beneficiorum in diœc. Cordubeñ. & Iſpaleñ. quam deduxit in ſerie facti ſubſequenti beneficia hęc obtinebantur prout hodie obtinẽtur à Guagdinſaluo della Pegna fratre Fabritij, qui diſcedens ab vrbe conſtituit duos procuratores ad illa reſignandam quæ fuerunt reſignata dicto Fabritio licet nulliter prout Rota reſoluit: Ante tamen & poſt ipſorum reſignationem ad ſui fauorem Fabritius tractauit cum Gabriele de Soria de illis ſibi reſignandis cum reſeruatione penſionis, ſed Gabriel recuſauit. Poſtea tractauit de illorum reſignatione cum D. Varella cum reſeruatione penſionis, vel fructuum, quod non negat Dominus Varella, ſed dicit ſe noluiſſe conſentire alicui ex dictis reſeruationibus. Verũ tamen vt prætendit fiſcus ad euitandum ſolutionem compoſitionis conuenerunt, vt nomine ficti, mutui Varella exburſaret Fabritio ſcuta quinque mille monetæ, & quãdo beneficia erãt grauata annua penſione ducatorum de Camera 140. in fauorẽ Nicolai de Palatios vt illa libera conſequeretur. Varella emere ſi ſimularet pro ſcutis 1400. cenſum Vitalitium à Fabritio ad rationem decem pro cẽtinario ſub periculo vitæ dicti Nicolai de Palatios penſionarij & admodum ſenis, & benefitia huiuſmodi poſtea libere reſignantur in ſui fauorem. Nunc autem cõtractum ſimoniacum probat. Primo quia benefitia, vt prætendit fiſcus aſcendunt ad valorem ſcutorum mille, vt ex calculo valoris producto per Lelium della Pegna inſtigatorem in hac cauſa contra Varellam. Secundo quando ante ipſam reſignationem die 7. Aprilis 1588. reperitur quidam paruus conſenſus Fabritij ſuper reſignatione horum beneficiorum die ſequenti 8. dicti menſis Varella & Fabritius acceperunt à Dominis de Pinello ſcuta 4. milia ad cambium ſub expreſſione, quod illa accipiebant pro negotijs expediendis, quæ à Baldaſſare Suarez mercatorẽ Granateñ. fuerant ſibi tranſmiſſa, & literæ cambij fuerunt directè Ferdinando Varellæ procuratoris dicti Domini Gaſparis, ſed ſtatim dicta ſcuta quinque milia monetæ ceſſerunt in commodum

dum Fabritij de mandato etiam Varellę & illa ſoluta fuerunt cuidam Spinole creditori Fabritij die vero xv. eiuſdem menſis, ſiue obligationi acceſſit Lelius frater Fabritij, & accuſator, eadẽ die ſtatim fuit initus cõtractus cenſus ſuper vita Nicolai, vt dictum fuit & Pater Varellę conſtitutus procurator irreuocabilis ad exigendum fructus dicti anni 1588. ne Do. Varella damnum pateretur propter quandam fideiuſſionẽ præſtitam per ipſum pro ſumma ſcutorum 550. ad cãbium accepta à Domino Fabritio ab eiſdem Binellis. His peractis die 8. Maij, & ſic per menſem poſt à Fabritio reſignantur hæc beneſitia libere in fauorẽ Varellæ. Poſtea ante tempus redditus literarum Camilli Varella reſtituit pecunias Pinellis & fecit ſibi iura cedi ab eiſdem tam contra Fabritium quam contra Lelium. Quod cum perueniſſet ad aures Fabritij miſſi ad Varellam Notarium Pontianum nomine rogans cum vt tali ceſſioni vellet renunciare cui Varella reſpondit, quod daret ſatisfationem Fabritio de mẽſe Februarij 1589. celebratur quodam inſtrumentum inter Fabritium, & Varellam, in quo inſertis tribus quietantijs Varellæ, pro diuerſis pecuniarũ ſummis a Fabritio receptis ad computum dicti mutui, & numeratis ſibi actualiter prout teſtatur Notarius ſcutis mille & quingentis à Fabritio pro reſiduo ſcutorum quinque millium mutuatorum abſoluitur & quietatur Fabritius à toto prędicto debito de mẽſe Auguſti eodem anno 1589. Fabritius aſſumens certam pecuniæ quantitatem acceſſit ad domum Laurentiæ filiæ Nicolai de Palatios cum Varella, & ſimulauit ſibi vẽdere cenſum Vitalitium 120. ſcutorum dicens Varellę, quod deſeruire debeat pro extinctione penſionis, quam Do. Nicolaus habebat ſuper dictis benefitijs in præparatorijs autẽ huius contractus Varella dicit ſe interueniſſe reliquum audiuiſſe à Fabritio, qui illinc ad nonnullos dies miſit Notarium ad Varellam vt conſentiret ceſſationi cenſus Vitalitij per ipſum empti cui Varella reſpondit ſe allocuturum Fabritium, cum quo poſtquam fuit allocutus Notarius receſſit, nec ſtipulatus fuit prædictam caſſationem.

77 Iſta igitur omnia coniungendo, & ab his quæ vno quoq; tempore geſta fuerunt arguendo prętendebat fiſcus ſimoniam concludenter probatam. Nam in veroſimile videtur quod amicus, Amico gratis abſq; vlla obligatione mutuo det ſcuta quinque millia, & quod quis emat cauſam ſuper vita ſenis fore decrepiti præcipuè reſpondentem penſioni quam idem ſenex ſuper beneficijs reſignatis habebat prout ex parte Fabritij in veriſimile eſt quod illi voluerit fratrem inopem priuare beneficijs, & Varella diuiti renuntiare. Quibus accedit quod Cãbium fuit captum pro expediendis negocijs Baldaſſaris Zuares, & tamẽ nulla negotia illius commiſſa reperiebantur, immò Varella in ſuis conſtitutis interrogatus ſi d. Baldaſſarem cognoſcat negat ſe illum cognoſcere licet poſtea oſtenſa ſibi partita dixerit putaſſe ſi interrogatum, an aliquem Baldaſſarem Zuares Curialem, & Romæ reſidentem cognoſceret nõ autem extra curiam, litteræ quæ debebant dirigi ad d. Baldaſſarem Zuares fuerunt directè Procuratori Varellę ante redditum illarum fuerunt reſtitutæ pecuniæ Pinellis à Varella apud quẽ nullo alio prætęxtu poterat intrare Fabritius pro extinctione iurium ſibi à Pinello contra ipſum ceſſorum niſi quia per reſignationem ſibi fuerat ſatisfactæ. Præterea ad quid Fabritius debebat procurare extinctionem penſionis mediãte cauſa ſuper vita Laurentię niſi quando Prior ille cenſus ſcutorum 140. fuerat factus pro cautella Varellæ ne penſionem ſoluendo verſaretur in damnó non enim alia de cauſa poterat inſtare Fabritius pro extinctione huius cenſus, niſi quia pẽſio erat extincta. Hinc ſequi uidebatur probatio ſimonię concludens, nec ſuffragari videbatur inſtrumentum reſtitutionis pecuniarum, quia aut erat, aut non erat ſimulatum mutuum, ſi erat ſimulatum, & inſtrumẽtum reſtitutionis eidem uitio ſubiacebat, ſi erat uerum reſtitutio pecuniarum nõ excludit ſimoniam cum ex mutuo pecuniarum ad effectum obtinendi beneficiorũ reſignatione cõmittatur ſimonia perinde ac ſi pecunia fuiſſent gratis datę.

78 Quare de mandato Sanctiſs. D. N. propoſui in Rota an eſſet probata ſimonia, & cauſa ab omnibus Dominis diligentiſſimè diſcuſſa prędictis minimè obſtantibus, quæ copioſiſſimis, & doctiſſimis tam per fiſci aduocatum informationibus, quam per nonnullos ex Reuer. DD. meos in cauſæ propoſitæ rationibus, & authoritatibus fuerũt in Rota allegata, & roborata maior pars Dominorum cenſuit ad effectum vt D. Varella tanquam ſimoniæ reus poſſit condemnare dictam ſimoniam non eſſe probatam. Agitur enim de atrociſſimo crimine, quo nullam reperitur in iure põtificio ex extra & à Sanctis Procuratoribus magis exercendis propoſitionibus indicatum, cap. cos 1. quæſt. 1. vbi Ioan. de Turrecrem. c. per tuas, de ſimon. & cum alijs, quas enumerat per duas calumnias Tiber. Decian. tract. crim. in par. 1. c. 85. & Ioan. Bernard. Diaz in ſua pract. criminal. canon. cap. 91. & ideo in illius odium plura ad illius probationem ſpecialia ſunt ſtatuta.

79 Inter cætera autem ex eo, quia occultè cõmitti conſueuit cautum eſt ex præſumptionibus, & coniecturis probetur cap. per tuas, cap. ſicut vbi Innocent. & Abb. de ſim. cap. 1. de teſtibus, in 6. Aym. conſ. 122. nu. 7. Sarnen. in reg. trien. quæſt. 18. verſ. ſed tenuit Rota coniecturæ autem debẽt vehementes & reum de crimine conuincentes, c. euidentia de accuſat. Alex. de Neuo conſ. 64. nu. 2. Felyn. in cap. ſuper his, num. 13. de accuſat. Caputaq. deciſ. 202. per totum, lib. 1. & tenuit Rota coram Sanctiſs. D. N. in vna Firmana Capellanię 10. Maij 1582. & poſtea coram RR. DD. meis & auditoribus in infraſcriptis cauſis, coram Domino Gipſio in vna Brittonien. Commendæ 17. Decembris 1588. coram Domino Orano in vna Coſentina Confidentiæ 24. Februarij 1591. & coram D. Pegna 4. Decembris 1592. in vna Calaguritana Cõfidentię, & in vna Tullen. parochialis coram Domino Decano 28. Maij 1593. & coram me in vna Aquen. ſimoniæ 12. Maij eodem anno & 19. Ianuarij 1594. & coram Do. Litta in vna Aretina confidentiæ 23. Ianuarij 1595. & hanc ſententiam ſequũtur Clar. in ſua pract. criminal.

minal.in verbo ſimonia,num.12.Foller.in pract. etiam criminal.cap.18.nu.2. Ignat.Lopez.in eadem pract.cap.91. littera B. & cauetur conſtitutione Pij Quinti,num.5.in Bullario,§.& vt ſimoniæ,vbi vult quod reus ſit contextus.

80 Ad conſtituendam autem probationem concludente neceſſaria eſt probatio tractatus præcedentis,& pactionis, cap. Artaldus,8. q.3.gloſſ.in cap.quam Pio in verbo poſtmodum, 1.q.2. Doctor.communiter in cap.veniens,il 1.de teſtibus, Dec.conſ.128.num.4.Paris conſ.30.num.21.lib. 4.Alciat.conſ.2.num.20.lib.1. Put.deciſ.171.lib. 2.& Moh.d.deciſ.266. fuit reſolutum ferè in omnibus ſupradictis cauſis. In caſu autem de quo agitur non probatur iſta conuentio quod ad cuitandam ſolutionem cōpoſitionis in Dataria partes,quę per prius tractauerāt de reſignatione horum beneficiorum cum reſeruatione fructuū ſeu penſionis poſtea conuenerint, vt numeratis Fabritio ſcutis quinque millia monetæ reſignatio

81 libera fieret.

De cauſa enim ſolus deponit Lelius della Pegna accuſator in ſua querela, & memoriali porrecto Sanctiſſ.D.N.idque ſine iuramento qui cum eſſet inimicus Varellæ fidem non meretur, vt in d.cauſa Firmana Capellaniæ, & in d. Immoleñ. coram D.Pamphilio,& in alia Aqueñ. coram me reuolutum fuit deinde cū fuerit ſocius criminis, & muneris minus ei eſt credendum gloſſ.fin.in c.

82 1.de teſtibus,in 6.

Nicolaus autem de Palatios quamuis poſſit repelli vt inimicus,quia tunc temporis litigabat cū Varella, tamen eſt de ſimplici auditu non exprimit à quibus & cum factum eſſet,de recenti facilè poterat reminiſci à quibus & vbi audiuiſſet dici tertio eius depoſitio contrariatur facto dicit enim audiuiſſe tractatum fuiſſe de reſignatione beneficiorum inter Fabritium, & Varellam cum reſeruatione penſionis 650. ducatorum, & quod poſtea beneficia fuerunt liberè reſignata demum quod Varella, vt ſubueniret Fabritio in ſuis neceſſitatibus dederat illi pecunias & tamen prius fuerunt mutuo datæ pecunię,quam reſignata beneficia, & ſi attendendum & cauſa pecuniarum datarum ab ipſo expreſſa non eſt illicita, [illegible] dicit quod cōtemplatione beneficiorum fuerint data quinque millia, ſed ad effectum ſubueniendi Fabritio in ſuis neceſſitatibus [illegible] vt infrà dicetur.

83 Minus poteſt argui iſta prętenſa cōuentio per fiſcum ex tractatu prędecenti probato de renunciandis iſtis beneficijs cum reſeruatione fructuū, vel penſionis, quādo ad effectum huius criminis probandi requiritur probatio concluſionis non tractatus cum multa tractentur quæ non perficiuntur l.fin.C.de his quibus vt indig.& in materia ſimoniæ tradit Alex.in d.conſ.2. nume.30. & præterea & his quæ geſta nō fuere non arguitur, aliquid actum fuiſſe, l.in l.ff.de contrahen.empt. Anchar.conſ.303.nume.9.verſ.præſumen. Aym. conſ.20. nume.9. Menoch. de præſumpt. lib.1.q. 23.num.1.& pro hac ſententia deciſ. 36. in manuſcript. in qua dicitur coram Chiſſaneñ. fuiſſe in vna Lucana Canonicatus dubitatum an conſtaret de ſimonia ex eo quod probatur inter Vincētium & Matthæum conuentum fuiſſe de permutandis certis beneficijs ad partes pacto adiecto, quod alter eorum liberaret quandam alterius domum ab annuo cenſuo florenorum 13. & cum liberatio iſta non habuiſſet effectum, ſed illi cuius commodi debebat cedere liberatio fuiſſent conſignata certa melioramenta aſcendentia ad 120. florenos nihilominus Rota reſoluit non eſſe probatam,quia executio non erat conformis tractatui, & tamen vt in deciſione legitur aderāt teſtes deponentes illa melioramenta fuiſſe conſignata ex cauſa dictæ permutationis beneficiorum.

84 Non obſtat prętenſum argumentum ex regula quod nemo præſumitur iactare ſuum,ad l.cum de indebito, C. de probat.tam contra Varellum quam contra Fabritium ponderatum, & deductum cōtra Varellam deducitur hoc pacto quod non præſumitur ipſum voluiſſe gratis Fabritio ferè decocto abſque obligatione Camerali mutuo dare tantam pecuniæ quantitatem ſi ab eo non fuiſſet recepturus,hæc beneficia quod attendit paruus cōſenſus ſub datum die 7. Aprilis præcedente contractu mutui. Contra Fabritium autem quod ipſe non præſumitur voluiſſe homini diuiti reſignare gratis beneficia valoris vt prætēdit fiſcus mille ſcutorum & illis fratrem priuare. Multis enim modis reſpondetur & primo quod in mutuo gratuito non habet locum regula d.l. cum de indebito vt poſt Bartol.in l. ſi tibi decem in prin.ff.de pact.& in l.2.§.mutui datio. ff.ſi cer. pet. tradit Burſat. conſ.389.nu.9. lib.4.mutuum eſt enim actus permiſſus à Charitatis fonte emanans S.Thomas 2.2.q.78.arti.2. etiam ſi mutuās ſecundario aliquid à mutuum recipiente ſperet S.Thomas vbi ſupra glo.in cap.conſuluit in verbo ſperantes de vſur. Nauarra in Manual. cap. 17.num.219.

85 Secundò eadem præſumptio militaret contra Binellos, qui cum dederint dicta ſcuta quatuor millia tam Fabritio,quàm Varellæ inſolidum cū ſola epiſtola cambij directa Ferdinando Varellæ poſſent præſumi voluiſſe iactare ſuum cum fidē Fabritij fuerint ſequuti, nec dicendum videtur ipſos ſequutos fuiſſe fidem Varellæ, nō Fabritij, quia illinc ad octo dies voluerunt obligationem Lelij præcipuè cum tunc temporis Fabritius nō eſſet,nec reputaretur decoctus,immò vt eſt notū illinc ad annum vel paulo poſt obtinuit à fel.record. Sixto V. deſtinari Collector ſpoliorum in Hiſpaniam. Nec obſtat quod Varella nullam receperit obligationē Fabritij, quia aut Fabritius ſoluebat Pinellis, & Varella erat liberatus, aut ſolui cogebatur Varella, & per ceſſionem iurium à Pinellis erat ſibi ſuccurſum.

86 Tertiò cum poſt mutuum vſque ad tempus reſignationis non eſſet cautum Varellæ ſuper reſignatione faciēda ſibi per Fabritium illinc ad mēſem cum potuiſſet Fabritium pœnitere vel potuiſſet mori argumentum de regione deſumptū non concludit. Nō eſt enim veriſimile quod pro beneficijs quorum valor reperitur expreſſius ad ducatos 400. & erant grauata penſione 140.ducatorum auri de camera Varella voluerit tantam pecuniæ quantitatem erogare.

87 Nec ſuffragatur paruus cōſenſus. Primo quia neſci-

neſcitur vnde ille prouenerit. Secundò cum eſſet reuocabilis, non poterat per illum eſſe cautũ Varellę, & ideo non poteſt ex illo inferri ad prçſumptionem ſimoniæ Nauarta de ſimon.conſ. 50. & 51. Put.deciſ.445. lib.1. Immo non eſt veriſimile quod vir iuris peritus Referendarius Iuſtitiæ diues, qui poterat in officijs ſeu cenſibus ſuas collocare pecunias voluerit, animam & honorẽ ſuum periculo damnationis æternæ & perpetuæ infamie ſubijcere.

88 Obiectum de litteris cambij directis procuratori Varellæ, quæ debebãt dirigi Baldaſari Xuares tollitur, quia Varella in ſuis conſtitutis dicit dictum Baldaſarem Xuares fuiſſe ſolitum ad ipſum tranſmittere negocia mediante procuratore, & licet aliquo modo variare videatur in ſuis conſtitutis circa cognitionem Baldaſaris, tamen non videtur conſiderabilis variatio.

89 Nec obſtat conſideratio ex perſona Fabritij, & qualitate beneficiorum. Valor enim ad ſcuta mille non probatur, quæ enim fuerunt mihi data computa per fiſcum illa ne dum non ſunt in forma probanti, ſed ſunt etiam in multis alterata, & producta fuerũt à Lelio accuſatore, etiam inſtigatore, vt mihi retulit Notarius, & contra dicta computa vrget expreſſio valoris facta in reſignatione obtenta per Fabritium in qua exprimitur beneficia iſta non excedere valorem 400. ducatorum prout etiam exprimitur idem valor in reſignatione de qua agitur.

90 Accedit, quod de tempore reſignationis factæ à Fabritio in fauorem Varellæ Fabritius erat incapax iſtorum beneficiorum, quia cum eſſet natus in vrbe non poterat illa beneficia retinere, & quod à Guidiſaluo fratre, qui in ſui fauorem reſignauerat controuerſiã patiebatur ſuper iſtis beneficijs, iam enim ille ſeſe oppoſuerat procuratori Fabritij, qui horum beneficiorum poſſeſſionẽ capere contendebat, & poſſeſſionem nunquam dimiſit, vt videre licet prout ego vidi in proceſſu coram R. P. D. Giptio in cauſa ſuper iſtis teſtimonijs agitata inter Varellam & dictum Gundiſaluum fol.58.& 69. Quare hoc caſu ad excludẽdum delictum debet præualere prçſumptio oriẽs ex amicitia mutua inter Varellam & Fabritium caputaq. deciſ.202. lib.1. amicitia enim eſt ſufficiens ad excludendũ doli præſumptionẽ Blanch. in pract.crimin.fol.mihi 125.nu.21. & ſimili tradit. put. deciſio.387. in vna Iſpalen. lib.1. vbi in procemio inſtrumẽti, quod deducebatur ad probañ. Simoniam erant expreſſe cauſa liberalitatis, & cauſa concordiæ iſta erat apta ad inducendam ſimoniam per illam excludebatur Rota maluit amplecti cauſam excluſiuam ſimoniæ quam incluſiuam ad idem facit deciſio. 42. diuerſ.in manuſcript.

91 Non obſtat, prætenſa correſpectiuitas oriens & tot actibus die 8. Aprilis celebratis videlicet, Cãbij cum Dominis de Pinellis mutui inter Fabritium, & Varellam mandati irreuocabilis facti in perſonam procuratoris Varellæ ad exigendũ fructus illius anni & emptionis cenſus 140. duc. ſuper vita Nicolai de Palatius. Primo, quia mandatum irreuocabile arguit contrarium, ſi enim Fabritius erat reſignaturus beneficia ad quid cõſtituere Ferdinandum Varellam procuratorem ad exigendum fructus illius anni, quæ debebat ad ipſius filium & reſignatarium pertinere.

92 Secundo, quando actus correſpectiui habent cauſam expreſſam licitã excludunt præſumptionem ſimoniæ Put.deciſ. 171. lib. 2. Mohed.223. fuit reſolutũ prima Februarij 1591. coram R. P. D. Giptio in cauſa ſuper iſtis beneficijs, & coram me in cauſa Aquieñ. ſimoniæ 19. Ianuar. 1594. Quod autem reſignatio beneficiorum ſit licita, & contractus mutui ſint à iure approbati eſt indubitatum, & fuit ſupra deductum.

93 Tertio, vbi datur temporis interuallum ceſſat correſpectiuitas Tiraq.de retract.conuent. §.primo glo.4.idem in præfat.repetit.l.ſi vnquam. C. de reuoc.donat.nu.83.

94 Nõ obſtat impoſitio cenſus ſuper vitam Nicolai de Palatios, quia in his, quę ſunt in facultate noſtra datur pro ratione voluntatis, ſed quod dicta impoſitio cenſus non reſpexerit pẽſionem 140.ducatorum impoſitam ſuper beneficijs iſtis videtur colligi. Primo igitur cenſus erat ſcutorũ 140.anni in auro penſio vero ducatorum auri de Camera. Secundo, quia magis expediebat Varellæ pro extinctione penſionis agere cum ipſomet Nicolao, & non cũ Fabritio: Nicolaus enim pro ſatis minori ſumma extinxiſſet illam, vt poſtea euentus docuit, vel ſuſcipere in ſe onus ſoluendi penſionem vita ſenis durante, nam vtraq; modo minorem quantitatem pecuniarum Fabritio numeraſſet, & mors dicti Nicolai ceſſiſſet comodo Varellæ non autem Fabritij, ſeu Lelij, qui etiam impoſitioni huius cenſus conſenſerat, & pro illo ſe obligauerat.

95 Iſtis non refragantur quem de renuntiatione iſtorum beneficiorum fuerũt ſubſequuta. Primo quia omnia geſta poſt reſignationem non probato tractatu præcedenti non inducunt probationem ſimoniæ, vt fuit dictum in omnibus præcedentibus cauſis in Rota.

96 Sed ſigillatim omnia percurrẽdo etiam remouentur. Primo conſideratur reſtitutio facta per Varellam pecuniarum Pinellis, & ceſſio obtenta contra Fabritium ab eiſdem, & inſtãtia Fabritij pro caſſatione dictæ ceſſionis. Dicta reſtitutio pecuniarum reſpicit potius cõtractum inter Pinellos, & Varellam, quam renunciationem beneficiorum quando hoc negotium fuit geſtum cum illis qui quoad beneficia nullum intereſſe habebant ceſſio iurium obtenta, excludit potius præſumptionem ſimoniæ: Ad quid enim ſi dediſſet pecunias Fabritio ad effectum obtinendi beneficia voluiſſet cedi ſibi iura contra eundem Pinellis inſtãtia Fabritij pro extinctione ceſſionis iurium non concludit, quia illam non obtinuit, nã licet Varella dixerit Pontiano, quod daret ſatiſfactionem: Fabritio tamen illam nũquam dedit, niſi illinc ad decem mẽſes reſtitutis ſibi pecunijs, ſi enim geſta per Fabritium ſunt ponderanda, ſunt etiam habenda in conſiderationem geſta per Varellam.

97 Nec mouerunt allegata contra dictum inſtrumentum quietantiæ, nam inſtrumentum publicum habet præſumptionẽ pro ſe Pariſ. conſ.104. nume.61.lib.1. eſt enim probatio probata l. cum

precibus.

precibus. C. de probat. & allegans illius ſimulationem, ſeu falſitatem debet cauſam ſimulationis probare. Bart. conſil. 65. ſæpius in rota canonizato. In caſu autem propoſito cauſam ſimulationis quietantiæ non probatur niſi ex præſumpta ſimulatione mutui præcedentis, quæ non eſt probata & eſt tardo totius diſputationis. Excluditur etiam hæc præſumptio ſimulationis, quia vt dictum fuit facta eſt iam inſertione aliarum quietātium pro certis ſummis & reali ſolutione 1500. & pro reſiduo, ex qua excluditur præſumptio ſimulationis Salyc. in l. ab Anaſtaſio nu. 4. C. mand. & iuſtificatur etiam, quia Varella oſtendit ſe de tempore receptarum pecuniarum à Fabritio, ſeu paulo poſt feciſſe nonnullas expenſas in Cancellaria, & expenſe penſionem quam ſoluebat Gundiſaluo Marin. aſcendentes ad non modicam pecuniæ quantitatem, & licet mediante mutuo contrahatur, ſimonia tamen hoc eſt verum ſi procedat tractatus de mutuandis pecunijs & reſignando benefitia, qui hoc caſu non probatur, nec etiam deducitur cum allegetur emptio benefitiorū ex precio conuento ex quibus omnibus, & ſimul iūctis, & ſigillatim excluditur prætenſa ſimulatio huius contractus.

98 Neque enim omnia ſunt in deteriorem partē interpretanda immo in hoc caſu præſumptiones ſunt in melius referendæ Tiber. Decian. in tract. crimin. par. 1. cap. 86. nume. 7. vbi de hoc crimine agit Chiſaneñ. deciſ. 169. in qua cum quidam reſignaſſet benefitium, deinde remanſiſſet in poſſeſſione illius poſt benefitium coram eiſdem Notario, ac teſtibus eodem die reſignatario numerauit cēſum, & dedit vineam, & obtinuit retroceſſionem dicti benefitij Rota maluit pecuniam, & vineæ conſignationem aſcribere reſtitutioni fructuum per biennium indebite perceptorum, quā cauſam obtineri benefitiorum reſignationem de reſtitutione tamen nulla fuerat facta mentio, & fuit etiam dictum coram Dom. Litta in illa Aretina confidentiæ.

99 Preterea licet ex aliquo actu poſſit oriri aliqua ſuſpitio, non tamen contractus irritatus, & geſta, vti illicita reuocari debent, vt in eo, qui mutuo dedit gratis pecunias ſi poſtea à mutuatario ea cauſa liberalitatis aliquid recipiat, ex nonnullis tamen circunſtantijs cauſa liberalitatis præſumatur falſa, quia dans erat pauper recipiens erat lucri cupidas licet receptio ſit ſcandaloſa, & apta ad inurendam notā vſurariç prauitatis recipienti tamen non ideo primus contractus cenſetur vſurarius, & recipiens ad reſtitutionē recepti tetur, vt per Corrad. de contract. q. 29. 3. concluſ. verſ. 45. carus iuncta concluſ. 5.

100 Non obſtant geſta cum Laurentia filia Nicolai de Palatios, quia non obſtant tali contractu, de quo Varella erat infirmatus, vt ſupra dictum fuit ipſe ſoluit per quinq; menſes poſt penſionem Nicolao de Palatios, ſi enim probaſſet geſta per Fabritium, poterat nō ſoluere, & cum Fabritius intraret apud Varellā pro caſſatione cenſus & Varella recuſauerit, & intentioni Fabritij non ſatisfecerit imò obtinuerit mandatum contra Lelium non poteſt inferri ad conuerſionem ſimoniacā inter ipſos, potuit enim Fabritius credere, quod ex cauſa gratitudine Varella cūm liberaret à cenſus ſolutione multo magis ſtante prętenſa penſionis extinctione.

101 Non obſtat ſupplicatio caſſationis pēſionis reperta in regiſtro ſupplicationum, quia Varella negat illam fuiſſe de conſenſu ſuo porrectam, & eſt admodum in vero ſimile, quod illam porrexerit, cum enim expreſſiſſet valorem iſtorum benefitiorum ad 400. ducatorum petendo caſſari pēſione 650. ducatorum impoſitam ſuper illis parabat ex propria confeſſione concludentem probationem volenti impetrare hæc benefitia propter non expreſſionem veri valoris.

102 Non obſtant litteræ directe Epiſcopo Corbeñ. in quibus Varella aſſerit hæc benefitia ſibi reſignata cum fructuum reſeruatione ad fauorē Fabritij. Primo, quia dictæ litteræ non fuerunt tranſmiſſe. Secundo, quia apparet ex qua cauſa illas ſcripſerit, ideſt ne occaſionem vnionis factæ ſeu faciendç ſeminario impedierūt in perceptione fructuum illorum benefitiorum.

103 Vltimò nō obſtat, partita libri Fabritij, quia tritiſſimum eſt, quod partite etiam mercatorum pro tertio, nec contra tertium, probant Doctores in l. admonendi. ff. de iur. iur. & tenuit Rota in pluribus cauſis. Secundo iſta partita fuerit annotata. 16. Septembris 1589. & ſic per 16. menſes poſt reſignata benefitia non poteſt præiudicare Varellam, confeſſio enim reſignantis perfecta reſignatione ad probandam ſimoniam non nocet reſignatario, vt fuit reſolutum in dictis cauſis Firmana Capp. coram Sanctiſſimo Domino noſtro, & Pallen. Parochialis coram Reuerendo Domino Decano.

104 Quare cum fiſci probatio non fundatur ſuper aliquo publico inſtrumento, ſeu aliqua Varellæ clara confeſſione atque vlla iuris, & de iure præſumptione cum non probetur tale factum, quod lex præſupponat ſimoniacum, & ſuper illo

b diſponat non eſt cenſendus conuictus Varella [b] Regulæ autem. l. cum de indebito. C. de probat. & correſpectiuitate ponderate fuit ſatisfactum, nec cum vllas aliàs fiſcus adduxerit iuris pręſumptiones, minus debet ſequi condemnatio præcipuè in magno & grauiſſimo delicto cum illę non ſufficiunt ad effectum condemnandi Innocent. in cap. quam veroſimile de præſumpt. Doct. omnes in cap. afferte gladium eod. tit. Vero ſimilia autem & in vero ſimilia alia allegata cum in calcſcant in hominis præſumptiones, & contrarijs coniectaris, & vero ſimilibus, & in vero ſimilibus confundantur non conſtituunt certum probationis ſtatum l. diues. ff. de integr. reſtit. capit ex tranſmiſſa, qui fil. ſint legit. Bal. in l. vti poſſideris in vlt. col. C. de probat. & non debet & illis Dominus Varella reus condemnari. Tum, quia ex

c præſumptionibus hominis [c] nemo condemnandus eſt Marſ. in pract. crimin. §. diligenter. nu. 13. 21. & 22. Boſſ. de concect. num. 46. Tiraq. de pen. temperan. cauſ. 27. Berou. conſil. crimin. 299. nume. 1. & 341. nume. 16. Iodoc. in pract. crimin. capit. 10. nume. 16. & cap. 49. nume. 4. & in terminis ſimoniæ Put. deciſ. 387. lib. 1. & idem deciſ. 4. de ſimon. Tum, quia in concurſu probationum illę ſunt præferendç, quæ excludunt delictum cap. fi. de

de præſumpt. Rom. conſ. 68. ſanctius eſt enim no centem abſoluere, quam innocentem condemnare l. abſentem. ff. de pœn. Ex his ita pro maiori parte ſimoniam non probari deciſum fuit, &c.

LAVS DEO.

Deciſio coram D. Orano Tullen. prætenſæ ſimoniæ Veneris vltima Ianuarij 1597.

105 DOmini altera parte informante conuenerunt non cōſtare de ſimoniaca electione facta per cōuentum Canonicorum Regularium Monaſterij S. Huberti de Atreijo ad effectum, vt ex ea poſſit deueniri ad condemnationem D. Nicolai Laurentij Abbatis dicti Monaſterij. Quia teſtes ad hoc inducti fuerūt recepti pro informatione Curiæ, & non repetiti parte citata quo caſu ne dum probationem non faciant, ſed nec aliquod indicium ad torturam, vel ſententiam ſecūdam communem opinionem, quam tradit Ant. Gomes tom. 3. de delict. capit. 12. nume. 18. quem refert, & ſequitur Iul. Clar. in pract. crimin. q. 11. nume. 2. & quæſt. 45. nu. 13. Ioannes Roſus ſing. 96. & latè Bertazzol. conſil. 95. crimin. nume. fin. lib. 1. & hoc eſt, quia deficiente partis citatione nullum pondus habet teſtimonium cap. ſignificauit de teſtibus l. ſi quando. C. eod. l. iudices. C. de fide inſtrumē. & licet iudices ab initio non citent reos, ſed illis nō aliter vocatis ſoleant teſtes ſummarie examinare, tamē ſi velint ad punitionem procedere neceſſe eſt, vt iterū teſtes præuio iuramento formaliter repetant. Secundo dum dicebatur, quod etiam circumſcripto priori capite teſtes non faciebat fidem. Nam primus deponit, quod Laurentius ſe fecerit elegi in Abbatem per ingreſſum ſimoniacum reddens rationē, quia ſic intellexit per litteras de partibus Peregr. deciſio. 121. incipit n. decima eiuſdem lib. 3. Vbi dixerunt Domini nō probari intruſionem per teſtes deponentes ſe vidiſſe litteras, & inſtrumentum poſſeſſionis intruſi, niſi inſtrumentum producatur in actis, ſecundus & tertius teſtes minus probant, cum teſtificentur de promiſſionibus in genere, nec cōcludant Laurentium obtinuiſſe Abbatiam mediante illis promiſſionibus, & tamen crimen ſimoniæ etiam, quod ciuiliter agitur debet probari concludenter, vt eſt gl. in cap. veniēs el primo. Vbi Abb. numē. 4. Dec. nume. 8. de teſtibus. Dec. conſil. 37. nume. 7. Natt. conſil. 199. nume. 13. lib. 2. & fuit dictum coram Sanctiſſimo in vna firmana Capellaniç, & in multis alijs cauſis.

LAVS DEO.

Deciſio coram eodem D. Orano in eadem Tullen. prætenſe ſimoniæ die Lune 21. *Aprilis* 1597.

106 IN vna Tulleñ. prætenſæ Simoniæ in qua fiſcus contra D. Nicolaum Laurentium Abbatem de Atreijo ad priuationem agendo petebat ipſum ad pactiones illicitas, & diuerſas promiſſiones deſcendiſſe ad effectum, vt à prædeceſſore conſenſum pro aſſecutione coadiutoriæ cum futura ſucceſſione impetraret, ideoque quamplurimas teſtes pro informatione curie examinari curauerat. Verum cum deuentum eſſet ad propoſitionem dubij ſequentis: An ex teſtibus reſultaret probatio ſimoniæ Domini fiſco, & illi adhærente informare recuſantibus reſoluerunt negatiue, & ratio fuit, quia quando ad priuationem inſtituitur actio nō ſufficit quilibet, ſed exactiſſima etiam ſi ciuiliter agatur requiritur probatio gloſſ. cap. veniens il primo in verbo illorum, vbi Abb. nume. 4. Dec. num. 8. de teſtibus Alciat. conſil. 2. nume. 19. & ſequen. Natt. conſil. 299. nu. 15. verſic. Quia reſpondetur lib. 2. Et ſæpius tenuit Rota, vt in vna firmana Capellaniæ Coram Sanctiſſimo, & in alia Tulleñ. parrochialis coram R. P. D. meo Decano, ac in cauſa Calaguritana confidantiæ coram R. P. D. meo Pamphilio, & pluribus alijs cauſis, hanc autem probationem deſiderari in hac cauſa patebat: Tum quia teſtes fuerant in partibus inducti abſque partis citatione iuſta. l. ſi quando. C. de teſtibus, & ille qui examinatus fuerat in curia erat vnicus, & inſtigator fiſci, vnde non attendendus capit. 1. de elect. lib. 6. Rota deciſio. 50. de appell. In no. ex quo videtur ad ſui commodum depoſuiſſe Barth. communiter approbatus in l. deferre. ff. de iure fiſci. Tum etiam quoniam admiſſo eorum valido examine nullus reſultabat eius effectus, nam cū Papa eidem D. Laurentio contulerit Abbatiam ſimpliciter per obitum prædeceſſoris pactiones præcedentes de quibus per teſtes cauſarūt quidem delictum, ſed tale, quod per pęnitentiā potuit aboleri, non autem ſimoniam punibilem, ita Silueſt. in ſumma in verbo Simonia num. 4. & ibi Armil. eod. num. Felyn. in cap. fin. nume. 3. de ſimo. Gig. de penſio. quæſt. 4. nume. 3. Rebuff. conſil. 63. per totum Decia. in praxi criminal. libro quinto, capit. 82. tit. ex quibus cōtract. vel pact. indiu. ſimo. numero duodecimo. Quod eo magis videbatur dicendum, quia teſtes de pollicitationibus deponentes, aut de auditu loquuutur, aut ſuum dictum referunt ad famam, quæ non ſufficit Deci. conſil. 110. propè finem Clar. in §. ſimonia in fin. Put. deciſio. 171. numero vndecimo, libro ſecundo. Moheda deciſione tertia, de ſimon. Aut ſunt ſingulares, aut ſocij, & participes criminis, quos notiſſimum eſt in hac materia non admitti cap. ſicut il primo de teſtibus Alexand. de Neu. conſil. 64. nume. 4. Fab. deciſ. 47. libro ſecundo. Non obſtat quartus teſtis deponens de ſcientia iſtius promiſſionis, quia cum non reddat cauſam ſcientiæ non concludit. Potuit enim certas eſſe, vel per famam, vel aliam opinionem Bal. in cap. fin. de iuram. calum. Rayn. conſil. 30. per totum lib. 1. Nam in cauſa criminali mora ad inſtantiam fiſci nunquam creditur teſti rationem non aſſignanti etiam, quod non fuerit interrogatus Dec. conſil. 429. nume. 11. Marſil. ſingul. 621. verſic. tertio ſcias pariter nullum fieri poteſt fundamētum in dicto ſeptimi teſtis, quia deponit tantummodo de promiſſione generali, & vrbana gratitudine, quæ verba non inducunt ſimoniam iux. text. in cap. cum veniſſent de inſtitut. Boer. deciſio. 153. nu. 37.

nu.37.& 38.& fuit dictum coram R.P.D. meo Gipſio in vna Bictonaueñ. commodè. Addito, quod deponit de ſimplici promiſſione nō autem acceptatione, vt bene hic per informãtes quorũ ad omnia particularis reſponſio placuit.

LAVS DEO.

Deciſio coram D. Robuſtero Pampilonem Abbatiæ de Sangueſſa 10. *Nouembris* 1597.

107 Domini dixerunt, quod valida ſit præſentatio ſub conditione, quod teneatur ſeruare capitulationes ſi propterea approbauerit illas, quia hæc eſt conditio vel modus de iure approbatus, ac licitas: Ideo non vitiat præſentationem neque præſentatio reſoluitur ſi Papa non approbat capitulationes, quia correſpectiuitas eſt cum illa conditione ſi Papa approbauerit non autem eſt ſimplex correſpectiuitas, ſed limitata & conditionalis, vnde non exiſtente conditione correſpectiuitatis non corruit præſentatio, ſed correſpectiuitas, & ſic obſeruatio conſtitutionum, & hoc eſt, quia dicitur, quod clauſula ſaluo beneplacito non refertur ad præſentationem, ſed ad obſeruationem cõſtitutionum, & ſic omnes, qui viderant fuerunt pro non ſimonia. LAVS D.

Deciſio coram Reuer. P. D. Pamphilio Imolen. Confidentiæ Luna 24. *Februarij* 1592.

108 Domini reſoluerunt non eſſe adhibendam aliquã fidem teſtibus examinatis pro parte fiſci, quia cum tractetur de crimine confidẽtiæ in qua requiritur plena probatio etiam ſi de ea ciuiliter agatur Abb.in cap.veniens il primo, nume.4.de teſtibus poſt glo. ibi quam communiter eſſe approbatam teſtatur Alciat. conſil.2. nu.41. tom.1. Viſum fuit Dominis non eſſe credendum iſtis teſtibus, qui nimis audacter, & animoſe loquuntur contra Laurentium Ancha.conſil.227. ſub nume.5.Alexan.conſil.15.nu.4.lib.3. Gram. conſil.15.nume.14.latè Aym.conſil.2.num.6. & vt perſpicitur ex eorum lectura tanquam adhærẽtis factioni illorum de Rainaldis, qui ſunt inimici Laurentij oſtẽdunt ſe pariter eſſe illius inimicos cap.repelluntur & cap. cum oporteat cum ibi notat de accuſat.Bald.in l.ſi quis teſtibus nume.15. & ibi Salyc. nume. 13. C. de teſtibus latè poſt alios Iaſ.in l.liberi nu.2.C.de inoff.teſtam.

109 Præſertim, quia ſi eorum dicta rectè perpendantur, nec etiam concludenter probãt aliquam confidentiam tantum enim dicunt Laurentium patronum Capellarum de quibus agitur poſt factam præſentationem percepiſſe certam partem fructuum ex dictis Capellis, quod de neceſſitate non includit confidentiam niſi conſtet de præcedenti conuentione, vel animo, ſeu intentione ſimoniaca percipiendi præfactos fructus vſque ab initio, quia cum poſſit dari caſus, quod ex poſt facto Rectores ſponte ſua, vel ex aliqua iuſta cauſa conceſſerint certam partẽ fructuum patrono, quod nō eſt prohibitum, ex quo beneficiati poſſunt in vita diſponere libere de fructibus ſui beneficij glo.in cap.præſenti de offic. ordin. in 6. & tradunt communiter ſcribentes in cap.fin.de pecul.cleric.ex his quæ poſtea ſubſequuntur ſimonia, vel confidentia abſque præcedenti pactione non probatur cap. artaldus ibi antequam eligeretur 8.q.1.glo.in cap. fi. quampio in verbo poſt medium 1.q.2.no.communiter Doct. in d.capit. veniens il primo de teſtibus Dec.conſil.118. nume.4. Pariſ.conſil.30.nume.21.lib.4.Put.deciſio. 171.nume.9.lib.2.Mohed.deciſ.166. & fuit alias reſolutum in cauſa Cuſentina confidentiæ corã Do.meo Orano de anno præterito, & ceſſat difficultas in hoc caſu, vbi cõſtat de cauſa perceptionis iſtorum fructuum vigore ſententiæ ordinarij Imolen. latè de anno 1572. per quam vergente Laurentio ad inopiam fuerunt condemnati Rectores ad pręſtandum ipſi certam portionem fructuum dictarum Capellarum pro alimentis ſuis, & ſuæ familiæ iuxta tex.in cap. quicunque 16.q. 7.cap.nobis §.fin.cum ibi no.de iur.patr. lamber. lib.3.q.1. principali numero primo cum alijs allegatis, quæ cauſa cum poſt factam præſentationẽ ſuperuenerit, & ſic diſtincta, & ſeparata ab ipſa præſentatione, excludit omnem confidentiam Put.d.deciſ.171. & deciſ.440. lib.1. & 491.lib.2. Mohed.deciſ.224.cum ſimilibus.

110 Nec obſtat, quod aliqui ex præfatis teſtibus videantur deponere de perceptione fructuũ etiã ante ſententiam ordinarij Imolen. quia præter id quod non videntur bene percutere illud tempus, vt animaduertunt informantes pro Laurentio nihil dicunt de præcedente conuentione, & in omnem euentũ conuincuntur ex teſtibus examinatis pro Laurentio, quibus Domini dicebãt magis eſſe credendum, quia diſtinguunt tempora ante & poſt ſententiam, & optimè probant de primo tempore Rectores percepiſſe integros fructus quouſque ſuperueniente ſententia Laurentius incępit leuare, & percipere medietatem illorum pro alimentis ſibi aſſignatam Alexan.conſi. 88.nume.8.lib.5. Dec. conſil.448. nume.37.latè Aym.conſil.94.nume.3.pręſertim cum eorum dicta coadiuuentur ex ipſis met ſententijs glo. in l. cenſus, & ibi not.omnes.ff.de probat.& deponãt ad fauorẽ rei, & excludendo delictum Rom.conſil.166.nume.2.Grammat.conſ.60.col.2.cũ alijs allegat per Gabriel concluſ.4. nume.21. & num. 44.de teſtibus.

111 Ponderabant etiam Domini, quod teſtes fiſci conuincuntur de mendacio quatenus aſſerũt Laurentium habere modicam familiam, & multa bona, & quod poteſt ſe & ſuam familiam ſuſtentare abſque iſtis fructibus Capellarum, quia contrariũ patet ex teſtibus Laurẽtij, qui iunctis ſententijs bene probant eius neceſſitatem, & paupertatem de tempore ſentẽtiarum: vnde propter indiuiduitatem iuramẽti eorum depoſitio in totum redditur falſa Innoc.Card.& alij in cap.fraternitatis de hæretic. latè alios congerit. Gabr. concluſ.de criminal.

112 Et ita non obſtat, quod præfati teſtes deponant de publica voce, & fama, & quod confiden-

tia fuit publica, & notoria in loco Tuſſignani per multos annos, qui conuincuntur ex pluribus teſtibus examinatis, qui de hac fama nihil deponunt Aym.conſil.57.num.10.vltra quod eorum depoſitio redditur penitus inueriſimilis ex eo, q ordinarius, qui ſingulis annis viſitat ſuam Eccleſiam non potuiſſet illam tanto tempore ignorare, nec illam tolleraſſet Rot. deciſ.6. de iure patr. in nouis Caſſad.deciſ.2.nume.3.de cauſſ. poſſ. & propr.Dec.conſ.118.nu.2.Fely. in cap. ſicut nume.29.verſ.falit de re iudic.

113 Accedit, quod crimen confidentiæ, & ſimoniæ etiam ſi de ea ciuiliter agatur non probatur publica voce, & fama etiam cum vna teſte, quando prout hic tractatur de priuatione beneficij gl. & Abb.in d.cap.veniens il primo, ſub nume.8. & Dec.nume.12. in fi.verſic. non obſtat de teſtibus idem Dec.conſil.210. propè fin. Clar. in §.ſimonia in fi.Put.deciſ.171.in fi.lib.2.cum alijs allegatis per Gabr.concluſ.1.de probat. nume.12.cum ſeq.& fuit alias reſolutum in cauſa Firmana Capellaniæ de anno 1582.maxime cum non cõſtet, vnde iſte rumor habuerit originem Ancha. conſil.254.Dec.conſil.575.col.2. Aymon conſil.41. nume. 1. potuit enim proceſſiſſe à maleuolis, & inimicis prout in hoc caſu factũ fuiſſe aſſerit Io. Paulus, qui poſtquam examinatus ſuper confidentia deponit de ea ex publica voce & fama, & in quadam ſua atteſtatione dicit omnia per ipſum depoſita audiuiſſe à quibuſdam per ipſum nominatis, qui ſunt inimici ipſius Laurentij, & hæc diuulgauerant, & quod nec ante, nec poſtea intellexerat, &c.

Deciſio Creſcentij 160. *In manuſcriptis.*

114 IMpetrans certo modo deducens poſtea ſimoniam ad effectum, vt aduerſarius declaretur priuatus beneficio, & ſic ciuiliter ad cap. per tuas in fi.de ſimo.& deciſ.420. in nouis. licet non debeat ſe inſcribere ad pœnam tallionis cum criminaliter non agatur ad cap.qualiter & quando.de accuſatio: tamen Domini ad lucrũ, quod ſe inſcriberet ad pœnam extraordinariam iudicis arbitrio iux.eod.ſuper litteris eo.tit.& notant Doctores 42.Abbas & Felyn.in 4.col.eod. titu. licet Alexan.in l.ſi cui in princ.in apoſt. de accuſationibus teneat indiſtinctè non habet locum inſcriptio quando agitur ciuiliter, ſed debet intelligi, vt ſupra, & tanto magis, quanto ſi in litteris expreſſiſſet vacationem ſimoniam Papa nõ dediſſet, nec vnquam conſueuit dare niſi præcedente inſcriptione, & in forma iuris, & in hoc in vna conuerſana coram Domino Ludouico.

ADDITIONES.

a NOn nocet. Socius criminis, an & quando admittatur in teſtem in crimine ſimonię vide quæ dixit D.meus Farin. in pract. crim.par.1.tit. de indit.& tortur. q.43. nu.53. vbi facit regulam negatiuam, quod.ſ.ſocius criminis, nec etiam in materia ſimoniæ admittatur in teſtem quando criminaliter agitur licet alij contra nu.55.ſi vero agatur ciuiliter admittitur particeps ſceleris, & non muneris d.nume.13.item admittitur contra eum, qui fecit ſimoniam ſecus contra tertium nume.54. Item admittitur cõtra diffamatum ſecus contra non diffamatum d.nu.54.

b *Conuictus Varella*. Iſta deciſio fuit magis plena & magis exẽplaris omnibus alijs deciſionibus hucuſque factis in Rota, in materia ſimoniæ, & quidem mirabilis eſt illius concluſio ex qua videtur colligi ſimoniam nõ dici plene probatam ad effectum conuincendi Reum, niſi de ea conſtiterit, aut ex publico inſtrumento, aut ex clara confeſſione, aut ex præſumptione iuris, & de iure. Is enim hæc ita ſimpliciter admittẽda ſint nunquã ferè erit caſus detegẽdi ſimoniam cum nullus ſit tam fatuus, qui aut ſimoniam fateatur, aut illius cõficere faciat publicum inſtrumentum, aut etiã actum gerat ex qua eiuſdem ſimoniæ oriatur prę ſumptio iuris & de iure. Cogita.

c *Præſumptionibus hominis*. Doctores allegati in hac deciſione probant regulã illam, quod ex præſumptionibus nemo cõdemnandus eſt. Quæ quidem regula, & concluſio eſt in ſe veriſſima, & bene probata in l.abſentem in princ.ff.de pen.& ibi gl.in verbo damnari, & ibi Bart.col.1. verſ.venio ad ſecundum Bal.in l.milites num.5.C.de quęſt. Bart.in l.quod nerua num.15.in fine. ff. de poſit. Aret.in cap. tertio loco nu.15. in fine de probat. glo.in l.fin.in verbo, vel inditijs verſ. non autem ex præſumptione.C.de probat. & ibi Cyn. nu.1. Pau.de Caſt.nume.3.Bal.in l.1.num.6. verſ. item quoniam ad commiſſionem pœnarum.C.de his, quæ pœn.nom.Boer.deciſ.164.nu.1.Brun.de indit.& tortu.par.1.q.4.nu.7. verſ. item adde Ang. de Caſt.conſ.crim.diuerſ.94.nu.2.lib.1.in paruis Gram.conſ.13.nu.37.Dec. conſ.189.nu.3. & nu. 15.Boſſ.in tit.de conuict.nu.16.Ant.Gomez. de delict.cap 12.rub.de probat.delict. nume.25. vbi * de communi Monticell.reg.crim.11.nume.2.vbi ampliat etiam, quod præſumptiones eſſent probabiles, & euidentes Octauian.Cauleran.cõſ.65. nu.46.Marcar.de probat.lib.1.cõcluſ.459. nu.8. & 9.& concluſ.496. nu.2. & lib.3. concluſ.1167. nu.3. Et faciunt pro hac concluſione aqua tanquam veriſſima in iudicando non recedas Doctores allegati infra hac ead.q.nu.3.in ſeq.ampliat.

Quamuis contrarium, quod imò & inditijs, & præſumptionibus poſſit, quis criminaliter condemnare videatur fuiſſe de mente Doctorum allegatorum infra hac ead.q.nu.4. & in ſpecie ſcripſerunt Marſil.in l.1.§.idem Cornelio ſub nu.3. ff.de quæſt.vbi alios refert concordantes Roma. conſ.7.nu.3.& ibi Mãdoſ. in addit. littera D. vbi plures alios refert concordantes.

Verum in ſpecie de prę ſumptionibus hominis quod non ſufficiant ad condemnandum criminaliter voluit gloſ. in l.abſentem in princ. per illum tex.in verbo damnari in fine, & ibi Bar.col.1. verſic. venio ad ſecundum, & Alber. nume.2. ad finem verſicu. aut eſt præſumptio hominis. ff.de pœn.Roma.in l.excipiuntur nume.3.in fine verſic.aut ſunt alia inditia. ff. ad Sylla. & videtur de mente Diaz reg.370.in 1.limit. Maſcard. de probat.lib.3.concluſ.1221.nume.50.& nume.76.re-

lati per Menoch. (quos tamen ipſe nō ſequitur) de præſump.lib.1.q.97.nu.22.

Quod vtique intelligendū eſt vt hominis prę-ſumptiones non ſufficiant ad condemnandū regulariter ſed in caſibus in quibus præſumptiua probatio admittitur quod tunc etiam præſumptiones hominis recipiantur ſcripſerunt Dec. in cap. tertio loco num. 57. in fine de probat. Abb. in cap.afferte poſt num.1.de præſumpt. vbi dixit poſſe iudicem ſe mouere ad condemnandum ex præſumptionibus quas ipſe ſolus elicuit iudicio ſui intellectus. Marſil.in leg.1.§.idem Cornelio, nume.3.poſt med.ff.de quæſt. Boſſ.in tit.de conuict. num. 20. & 21.vbi hominis præſumptiones eas dicit in propoſito quas iura iudicis arbitrio remittunt vt iuxtà facti & perſonarum qualitatem præſumat & nume. 37. vbi loquitur in præſumptionibus hominis violentiſſimis & in tit.de part. ſuppoſ. nume. 34. Cęphal.conſ.448.nume. 20.lib.3.Ioſeph.Ludou.concluſ.45.in 5.ampliatione, & ita etiam videtur de mente Maſcar. de probat.lib.3.concluſ.1221.&73.ſeqq. Menoch. de præſumpt.libro primo,quæſt.58. numero 20. ſequen.Vbi alios refert concordantes, quæſt.97. num.15.& 16.

Et tamen præcedentem declarationem iterū declara vt procedat, quando hominis præſumptiones ſunt violente & indubitatè, ſecus ſi non ſint tales prout expreſsè declarat Menoch.de p̄ſumptionibus,lib.1.q.94.num. 2. verſ. tertius eſt caſus & ſeq.& latius in quæſt.97.nu. 16. & ſeqq. prout in præſumptionibus violentiſſimis loquitur Boſſ.in tit.de conuict.nu. 37. & etiam in prę-ſumptionibus vehementibus,hoc idem admittit Rom. in d.l. excipiuntur ſub nume.quarto, ff.ad Syllan.

Et nihilominus etiā ex præſumptionibus hominis violentis & indubitatis non vera pęna delicti, ſed mitior imponenda erit iuxtà tradita per eundem Maſcar.d.concluſ.1221. nu.73. & ſeqq. admittit Rom.in d.l.excipiuntur,num.4. in fine, ff.ad Syllan. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Agitur de immunitate Eccleſiaſtica, in qua reſoluuntur aliquæ notabiles dubitationes ſpecialiter expoſitæ, in principio Reſponſi.

SVMMARIVM.

1 *Iudex Eccleſiaſticus non tenetur ſtare proceſſui facto per iudicem ſecularem,num.1.*

2 *Iudex in cauſa propria nemo eſſe poteſt,nu.1.verſ.Quod maximè proceſſus factus ab incompetēti iudice fidem non facit num.1.in fine.*

3 *Delegatus ad cognitionem cauſæ cenſetur etiam delegatus ad aſſumendum probationes ſuper illa cauſa, numero ſecundo. Vbi etiam quod cenſetur delegatus ad diffinitionem illius cauſæ etiam quod non fuerit expreſsè dictum.*

Immunitate Eccleſiaſtica regulariter gaudere debent cōfugientes ad eccleſiam ex qua extrahi non poſſunt, num.3.

Regulam habens pro ſe dicitur habere præſumptionem iuris.num.3.

Præſumptionem iuris habens contra ſe,debet contrarium probare concludentiſſimè & euidentiſſimè,nu.3.

Qualitas tribuens iuriſdictionem nō præſumptiuè & per inditia,ſed concludenter probari debet, nu.4.

Probatio aliqua, vbi requiritur à lege intelligitur de plena probatione non autem de præſumptiua,nu.5.

Vera eſſe dicimus ea quæ vel proprijs oculis inſpeximus, vel aliàs indubitanter nouimus,num.5.in fine, & nume.21. Vbi propterea quod non dicitur verè conſtare illud quod conſtat per præſumptiones & coniecturas.

Probatio vbi requiritur ſub conditione illa tunc debet eſſe concludens & plena non autem præſumptiua,nu.6.

Iudex Eccleſiaſticus non tenetur remittere Curiæ ſeculari captos in eccleſia niſi ex proceſſu ab ipſo facto non autem à iudice ſeculari,veræ plenè & concludenter nō autem præſumptiuè conſtiterit eos deliquiſſe, nu.1. & ſeqq.in prima & ſecunda dubitatione.

Proditoriè non dicitur occiſus is qui fuit occiſus à ſuo inimico,quamuis per inſidias,num.7. verſ. Nec refert & ſeq.& num.15.

Verè aduerbium,importat idem quod propriè,num.8.

Conſtitutionis verba propriè ſunt intelligenda, n.8. in fi.

Bulla Gregorij Decimiquarti ſuper immunitate Eccleſiæ ab illa excludens tantummodo duos caſus,nempè homicidium proditorium, & in Eccleſia aut Cimiterio commiſſum non debet extendi ad alios caſus, nume.9. & ſeqq.

Immunitas Eccleſiaſtica habet locum etiam in committētibus delicta grauiſſima & atrociſſima, num.9. verſ. cum quatenus, & nu.16.

Immunitas Eccleſiaſtica an debeat ſuffragari committēti homicidium præcedēte tractatu & animo deliberato,nu.10.& nu.17.et ſeqq.

Immunitas Eccleſiaſtica non ſuffragatur delinquētibus prope eccleſias,& quomodo intelligatur iſtud prope,nume.11.et num.20.

Immunitas Eccleſiaſtica ſecundum aliquos in deſuetudinem abijt,num.12.

Exceptio firmat contrarium in caſibus non exceptis, nu. 13.verſ.Primo quia.

Taxatiua dictio tantum impedit extenſionem ad non expreſſa,nu.13.verſ.& præſertim.

Forma nihil addi aut minui poteſt,num. 13.verſ. Immo in eadem conſtitutione.

Permiſſum in certo loco cenſetur prohibitum in alio loco numero 14.

Clauſula ſublata,&c.excludit omnem extraneam interpretationem & extenſionem,num.14.

CONSILIVM LXXVI.

ADSIT DEVS. Pater Sāctè, in hac cauſa immunitatis Eccleſiaſticæ quatuor reſoluendæ videntur dubitationes; Prima eſt nunquid Ordinarius cui vigore Bullæ Gregorianæ commiſſa eſt cognitio ſuper remiſſione delinquētiū ad Curiam ſecularem,debeat ēt ad effectū pręmiſſum recipere ꝓbationes ſuper p̄tenſo delicto, an vero teneatur ſtare ꝓceſſui fabricato p ipſam ſecularem Curiā.Secūda, an ſufficiat de codē delicto cōſtare per inditia,& p̄ſumptiones, an vero

debeat id per concludentes probationes apparere. Tertia an delictum de quo agitur & quod prętēditur ſit comprehenſum in dicta Bulla Gregoriana. Quarta an eadem Bulla ad alios caſus quā ad ibi expreſſos extendi poſſit.

1 Et quidem aſſumendo defenſionem immunitatis eccleſiaſticæ crederem, circa primam dubitationem reſpondendum quod Archiepiſcopus Panormitanus debeat ſuper prætenſo delicto ꝓbationes admittere, nec ſecularis iudicis, proceſſui vllo pacto ſtare. Primò quia regulare eſt quod iudex eccleſiaſticus non teneatur ſtare proceſſui facto per iudicem ſecularē Gram. conſ. 43. nu. 1. Clar. in pract. §. fin. q. 36. verſ. vltimo quæro; Vbi de cōi, quod maximè debet procedere in iſto caſu in quo iudex ſecularis contendit de ſua iuriſdictione, & ſic eo magis reputatur incompetens reſpectu proprię cauſę, & proprij intereſſe, l. 1. C. ne quis in ſua cauſa, l. nulli, C. de iudi. Proceſſus aūt factus ab incōpetenti iudice nullibi fidem facere poteſt, l. fi. & per totum, C. ſi non à compet. iudi.

2 Secundò quia cognitio iſtius articuli per dictā Bullam ſpecialiter demādata eſt ordinario vt patet in illis verbis, niſi cognito prius per Epiſcopū ſeu ab eo deputatū, &c. Cui aūt delegatur cognitio alicuius articuli vel cauſæ delegata etiam cenſetur poteſtas ſumendi probationes ſuper illo articulo & cauſa l. vbi, & ibi gl. in verbo relationis, & Iacob. Butrigar. colum. 2. verſ. & reſpondetur C. de falſis. Et quod plus eſt delegatus à lege vel à Principe ad cognitionem cauſæ non ſolum cenſetur delegatus ad receptionem probationem vt ſupra; ſed etiam ad eiuſdem cauſæ diffinitionem Salyc. in d. l. vbi nu. 4. ad finem cum alijs per Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 1. quæſt. 37. num. 13. & ſeqq. num. 37.

3 Ad ſecundam dubitationem crederem reſpōdendum non poſſe Archiepiſcopū prætenſos delinquentes Curiæ ſeculari conſignare niſi prius ſibi conſtito de delicto plenè certè & concludenter, non autem per inditia & pręſumptiuè; Primò quia capti in eccleſia habēt regulam immunitatis eccleſiaſticæ pro ſe, c. inter alia c. penult. & fin. de immunit. eccleſ. c. ſicut antiquitus 17. q. 4. Qui autem habet pro ſe regulam dicitur etiam pro ſe habere iuris præſumptionem, l. ab ea parte, ff. de probat. Gloſ. in rub. de reg. iur. num. 6. verſ. & dicitur regula, Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 38. num. 6. ergo qui dicit caſum non comprehenſum in regula immunitatis eccleſiaſticæ cū faciat aſſertionem contra præſumptionem iuris eā debet concludentiſſimè & euidentiſſimè probare l. fin. in fin. princ. & ibi omnes ff. quod metus cauſa Abb. cap. quia veriſimile in 2. notab. de præſumptio. Aym. de antiq. par. 2. ſect. ex præmiſſis, num. 46. & ſeqq.

4 Secundò quia qualitas tribuens iuriſdictionē non præſumptiuè & per inditia ſed concludēter probari debet l. 2. §. ſed ſi dubitetur ff. de iudi. Paris de Put. de ſindic. in verbo iudex, c. 2. nu. 13. verſic. iudici ſemper debet conſtare Benintēd. deciſ. 38. nu. 3. Andr. Gayl. de pace publica cap. 13. nu. 12. & ſeqq. lib. 1. ergo dum pro Curia ſeculari inſtatur carceratos ſibi conſignare tanquam ſubditos ſuæ iuriſdictioni propter qualitatem cōmiſſi delicti, debent ipſum delictum & qualitatem plenè probare per præallegata.

5 Tertiò quādo lex probationem requirit intelligi debet de probatione plena & vera, non autē de præſumptiua; Patet quia quando eadē lex voluit eſſe contenta argumentis & præſumptionibus, ſed expreſsè dixit vt in l. non oēs, §. à Barbaris ibi argumentis tamen cognoſcēdum eſt, ff. de re militar. & in c. pro humani, ibi & poſtquā probabilibus conſtiterit argumētis, &c. de homicid. in 6. & alibi ſæpiſſimè. Verum Bulla Gregorij nō ſolum nō expreſſit hoc, ſed immò expreſsè voluit vt verè conſtet Ordinario crimen tale cōmiſſum propter quod immunitas eccleſiaſtica nō habeat locū, vt patet in illis verbis, an ipſi verè crimina ſuperius expreſſa cōmiſerint. Ideo ſubintrat doctr. Innoc. in c. cum cauſam, col. 2. verſ. illud autē extrà ad iuram. calumniæ. Vbi dixit ꝙ vera eſſe dicimus ea quæ vel proprijs oculis inſpeximus vel aliàs indubitāter nouimus ergo non ea quæ pręſumptiuè tantum credere poſſumus.

6 Quartò noſtra conſtitutio non ſolum ſpecialiter, ſed per modum conditionis voluit prius cōſtare de veritate criminum commiſſorum antequam criminoſi Curiæ ſeculari tradantur, vt patet in illis verbis, cōſtito prius per Epiſcopum vt ipſi verè crimina ſuperius expreſſa commiſerint; Ideo talis probatio nō ſufficit præſumptiua, ſed debet eſſe plena & cōcludens, l. Lucius, & ibi Bar. ff. de condit. & demonſtr. Natta conſ. 29. nu. 3. & conſ. 202. nu. 8. ſeqq. lib. 1. Paris conſ. 104. nu. 9. ſeq. lib. 4.

7 Ad tertiam dubitationem reſponſio eſt facilis in facto quia caſus noſter, eſt caſus prætenſi homicidij. Homicidia aūt vigore d. Bullæ nō gaudent immunitate eccleſię in duobus caſibus tantū videlicet, quando vel fuerūt patrata in ipſa eccleſia aut Cimiterio vel proditoriè, homicidium autem quod contra carceratos prætenditur non eſt patratum in eccleſia, nec Cimiterio minus ꝓditoriè ergo, &c. Nec refert quod dicatur cōmiſſum per inſidias videlicet ex feneſtra, & cū archibuſijs, & ſic quodammodo proditoriè ſecundum vulgarē quemadmodum loquēdi vſum. Quia cū occiſus eſſet inimicus carceratorum vnique eorū grauiſſimam iniuriam perſonalē intulerit, vt in informatione facti, & ob id benè poterat futurā vindictam pręuidere, & ſibi præcurare. Non propterea videtur per proditionem occiſus & quod per inſidias occiſus fuerit Bar. in l. reſpiciendum, §. delinquunt, nu. 1. ff. de pęn. quem communiter omnes poſtea ſcribētes, ſequuti ſunt teſte Igneo in l. ſi certus, §. ſi vnus ex Dominis, num. 14. ff. ad ad Syllan. Gerard. ſing. 14. nu. 5. & 6. Ant. Gome. variar. reſolu. tom. 3. rubr. de homicid. c. 3. nu. 5. & ibi Soarez in addit. littera B. Hanc Bart. doctrinā eſſe veriſſimam & communiter receptā teſtatur Cęphal. conſ. 57. nu. 13. lib. 1.

8 Et in propoſito facit quia dum Bulla expreſſit aliqua crimina quibus immunitatē eccleſiaſticā ſuffragari minimè voluit, voluit & eadē crimina vera eſſe quaſi dicens nō impropriè aut per interpretationē talia, ſed propriè, verbū. n. verè importat idē quod propriè glo. in l. ſingularia in verbo non acceperis, & ibi Curt. iun. nu. 23. ff. ſi cer. pet.

Qui

Qui autem occidit inimicum ſuum per inſidias licèt forſan largo modo poſſit dici proditor, Non tamen videtur propriè proditor per præallegata. Ideo inter caſus à Bulla exceptos minimè cõprehenditur, cum ẽt certi iuris ſit conſtitutionis verba propriè non aũt in propriè eſſe intelligenda l. 1.§.ſi is qui nauem,verſ.in re igitur, ff.de exercit. actio.l.non aliter,ff.de lega.3.cũ vulgarib. præſertim pro cõſeruatione eccleſiaſticę immunitatis.

9 Ad quartam dubitationẽ crederem pariter reſpondendum Bullam non eſſe extendendam ad alios caſus & homicidia vltra expreſſa in ea, & ad id dicendum moueor, quia vt ex illius proœmio benè colligitur Summus ille Põtifex benè nouerat Doctorum cõtrouerſias & altercationes,pluresque ac diuerſas extẽſiones & interpretationes canonibus ab eiſdẽ Doctorib. datas, ac inde plures etiam inductas cõſuetudines ſeu potius abuſus priuilegia ac indulta in præiudicium immunitatis eccleſiaſticæ. Cum quatenus ad rem noſtrã attinet licèt tex.in c.inter alia extrà de immunit. eccleſ. expreſsè eandem immunitatem extẽderit ad committentes crimina grauiſſima & atrociſſima vt patet in illis verbis ibi quantumcunq; grauia maleficia perpetrauerit nõ eſt ab eccleſia extrahendus, non defuerũt tamen plures & magnę authoritatis Doctores (quos retuli in meo 1.lib. q.28.ſub num.15.)qui contra expreſſam diſpoſitionem illius canonis prædictam immunitatem in grauiſſimis delictis non ſuffragari ſaltim de cõſuetudine apertè ſcripſerunt.

10 Sic pariter licèt Innoc.& Hoſtien.in d.c.inter alia de immunit. eccleſ. Abb. Marian. Alex.Gig. Blanch. Couarr. Boſſ.& alij quam plures per me relati in d.q.28. nu. 23.dixerint ſecundum communes opiniones homicidam etiam deliberatũ, & ex præpoſito gaudere debere immunitate eccleſiaſtica;non tamen defuerunt alij qui de facto cõtrarium apud eos obſeruari atteſtati ſunt prout fuerunt Boer. Pract. Papienſ. & Clar. per me etiam relati d.q.28.eodem nu.23.

11 Et licèt etiam expreſsè dicatur in c.fi.de immunitate eccleſiaſtica, quod delicta commiſſa in ipſa eccleſia vel cęmiterio non gaudeant, illius immunitate, non defuerunt tamen Doct.qui illam decretalem etiam ad delinquẽtes extra eccleſias pro tamen eas extendere voluerunt prout etiam eos retuli in d.q.28.num.56.& iſtud propè eccleſiam.Aliqui intellexerunt ſolum de hoſtio ſchalis,aut clauſtro ipſius eccleſię ad trad.per Ang.de maleſ.in verbo & in Schalis Sancti Petronij, nu. 3.& in ſpecie conſuluit Vulpell. conſ. 130. lib.1. & alios plures retuli in d.q.28.nu.14.

12 Et demum eo excreuit ſecularis iuriſdictionis audacia vt immunitatem eccleſiaſticam omnino in deſuetudinẽ abijſſe plures teſtati fuerint Doctores vt videre eſt apud Buberiũ in ſuo Viator. Iuris rubr.de violat.immunit. cap.33.nu.3.in fin. Foller. in pract. crim. in verbo notatos capiat de perſona,nu.6.in fine,Clar.in pract.§.fi.q.30.ver. ſcias autem.

13 Hinc ad tollẽdum iſtos varios intellectus extenſiones interpretationes abuſus, ac etiam alia quæ vis priuilegia, & indulta in præiudicium eccleſiaſticę immunitatis ſucceſſit Bulla Gregoriana, quæ ſpecificauit caſus in quibus delinquẽtes poſſunt ab eccleſia extrahi,eãmq; propterea non eſſe ad alios caſus extendendam quam ad expreſſos in eo probatur. Primò quia in dicta conſtitutione excipiũtur aliqui caſus ab immunitate eccleſiaſtica, ideo reliquis cenſetur facta omnium incluſio per regulam quod exceptio firmat contrarium in caſibus nõ exceptis, l.nam quod liquidè, §. fin. in 1.reſpon. ff.de pœnit. lega.c.domus, 32.q.7.Eo pręſertim quia dum in dicta conſtitutione excipiũtur caſus prædicti apponitur dictio taxatiua tantum quæ de ſui natura eſt impedire extenſionem ad non expreſſa l.properandum,§. 1. C. de iudic. l. ſi cum exceptio,§.quod ſi homo quod metus cauſa,§.1.in fine, Inſtitu.de ſtipulatione ſeruor. Dec.conſ.54.nu.7.in fine lib.1. imò in eadem conſtitutione eorundem caſuum exceptio fit per modum formæ, vt patet ibi ad vnam tantum formam reducimus ergo illis nihil addi aut minui poteſt ſed ad vnguem debet ſeruari Pariſ.conſ.19.nume.188.lib.2.& conſ.61. num.15. lib.3.Rolan.conſ.30.num.3.& conſ.72.num.60. & 68.& ſeqq.lib.3.

14 Secundò & quod attinet ad locum delicti conſtitutio excipit tantummodo homicidium commiſſum in eccleſia vel Cęmiterio.Ideo nõ eſt extendenda exceptio ad commiſſum extra eccleſiã, licèt propè eam per regulam quod certo loco permiſſum in alio loco prohibitum cenſetur & ècõtra l.cum lex ff.de legibus, l.cum prætor ff. de iudic.cum vulgaribus.& generaliter fruſtra hic tractandum de extenſione huius conſtitutionis ad alios caſus cum in ea adſit clauſula ſublata quæ omnem prorſus extraneam interpretationem, & extenſionem excludit Dec. conſ.61. nume.2.lib. 1.Aym.conſ.201. n.43.Put.deciſ. 50.nu.5.lib. 1.

Et ex his ni fallor ſic crederem reſoluenda dubia per Reuer.D.Archiepiſcopum Panormitanũ excitata ſeruato tamen exquiſitiſſimo iudicio Sãctiſſimi D.N.cui humilimè hæc mea ſcripta ſubmitto. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Reſponſum Gabrielis Falconij, in eadem cauſa.

15 ADSIT DEVS. Verſamur in caſu in quo tam ex nouiſſima conſtitutione fe.recor.Gregorij XIIII.quam ex antiqui iuris diſpoſitione Don Carolus de Gregorio, & alij Oratores qui ad eccleſiam confugierunt debent immunitate eccleſiaſtica gaudere, nec ab ea violenter extrahi;quia etiã ſi homicidiũ eſſet contra dictos Oratores plenè probatum,cum tñ nõ fuerit proditorium nõ eſt ab immunitate exceptus ex quo Bulla excipit tantum illum qui proditoriè proximum ſuum occiderit, cum autem inter dictũ D. Carolũ de Gregorio, & Don Carolũ de Arnato præcederet inimicitia, & quidem capitalis etiã ſe animo deliberato,& per induſtriam illum occiderit, non tñ proditoriè dicitur occidiſſe, quia qui quacumq; adhibita arte occidit illum cũ quo publicam gerit inimicitiam nunquam dicitur occidiſſe proditoriè ex Doctr. Bartoli quem poſtea

omnes ſequuti ſunt in l.recipiendū,§.delinquūt, ff. de pęn. dum determinat proditorium dici homicidium vbi nullus præcedebat rançor ſed potius ſimulabatur amicitia, quia videlicet ſimul comedebant vel ſimul erant in itinere, & ſic vnū gerebatur in corde,aliud in verbis,cęterum ſi inimicitia pręcedebat, quia occiſus potuit & debuit ſe pręcauere homicidium non eſt proditorium & Bar.ſequuntur Bal. in c.1.in princ. quibus modis feudum amittūtur Io.Andr.in c.1.de feudis. Vbi dicit Proditorem eſſe, qui, ſine diffidatione occidit illum qui de eo confidit Andr. de Iſern.in c.1. quibus modis feud. amittatur Luc. de Penn. in l. ſeruum in fi. verſ.item nota mores proditoris,C. de delat.lib.10.Vbi proditorem deſcribit qui inſignia fidelitatis oſtendit, & cuius ſermones ſunt moliti ſupra oleū,& ipſi ſunt Iacula allegat Prouerb.c.58. Canoniſtæ communiter in c. 1.de homicid.Alex.conſ.145.nu.5.lib.3.Gerard.ſing.14. Colleg.Aduocat.Curiæ Prouinciæ Marchię cōſil.150.nu.42.tom.1.crim.Alij per Cęphal. conſ. 57.num.13.lib.1. Couarr.variar.reſol.lib.2.c.20. nu.1.Burſatt.conſ.187.nu.22.Carrer.in praxi in §.vigeſimus eſt caſus nu.7.Bero.conſ.165.nu.12. lib.3.de communi Clar.in §.homicidium, in ver. Proditoriè Affli.deciſ.265.nu.68. Gomez.tit.de homici.c.3.nu.5.& ab omnibus qui poſt Bar. ſcripſerunt eſſe receptam Igne.in repet.l. & ſi certus, §.ſi vnus ex Dominis,nu.18. ff. ad Syllanianum.

16 Proinde cū eccleſia gaudeat antiquiſſima immunitate,vt nullus ab ea quantumuis grauia delicta commiſerit, ſit extrahendus, c. inter alia de immunitate eccleſiarum, c. ſicut antiquitus, 17. quęſt.8.cap.reum,cap.frater eadem cauſa & quęſtio.l.præſenti,& toto titulo, C.de his qui ad eccleſiam confugiunt, & conſtitutio Gregorij per dictiones taxatiuas, ibi ad vnam tantum formā reducimus, & ibi quoad ſuperius deſcripta tantū excipiat particulares caſus in quorum nullo verſamur, conſequens eſt quod etiam ſi eſſet probatum delictum fuiſſe perpetratū per D. Carolum tamen nullo modo poſſe extrahi ſine violatione immunitatis eccleſiaſticæ.

17 Et licèt attento tenore ipſius conſtitutionis res reddatur ſatis clara adhuc etiam illa circumſcripta in terminis iuris communis Dō Carolus debet gaudere immunitate quantumuis homicidium fuerit appoſtatè & animo deliberato commiſſum cum deficiat qualitas proditoris Inno.in c.inter alia. & ibi Hoſtien. idem in ſumma tit. de homicidio, §.in quantum Abb. c.1. eod. tit. & in c.at ſi clerici,nu.39.de iudic. Io.de Viſchis tracta. de immunit.eccleſiar.num.42.tom. 13.primę primæ tract. nouiter impreſſ. Sūma Angelica in verbo immunitas,§.16.Egid. Bellam.conſ.16. Alex. conſ.185.nu.5.& 6.vol.7.& Canoniſtarum omnium opinionem communem eſſe teſtatur Boer. deciſ.109.nu.39.Decian.cōſ. 80. nu.21.& 33.lib. 3.& veriorem hanc opinionem fatetur Gomez. de delict.c.10.nume.2.de commun. Sòcin.in c.1. de homicid.& obſeruari à iudicibus reum timentibus Boſſ.de captura,num.21.licèt Boer.Boſſ.& Gomez. dicunt contrarium obſeruari in Curijs ſecularibus,ideo ad tollēdum iſtum abuſum forte emanauerit conſtitutio Gregorij.

18 Nec communi Canoniſtarum cōcluſioni aduerſatur capitulum primū de homicidio,quia ille tex. habet varios intellectus quos recēſet Gig. crim.læſ.maieſt. lib.1.q.10.nu.8. & ſeqq.& multi illum reſtringunt ad Clericos quod nō loquatur de morte naturali; ideo nō poteſt allegari ad deciſionem iſtius cōcluſionis vt in ſpecie Alex. allegato in conſ.145.nu.8.lib.7. Et quatenus recipiatur intellectus quod loquatur de laicis, & de materia immunitatis;Adhuc dico Doctor. intelligere illa verba ſi quis per induſtriam & per inſidias ideſt proditoriè vt ibi Anch.n.2. Io.de Ana. nu.3.Fely.in prin.Remig.de immunit.eccleſiaſt. fallen.18.nu.2.Alex.d.conſ.185.nu.5.& 6.lib.7.

19 Non obſtat aſſerta obſeruantia Curię ſecularis; quia ex prædictis eſt cenſenda corruptela cū ſeculares iudices nō poſſint immunitate eccleſiæ diminuere, attēto maximè quod auctor contrariæ opinionis allegatur Practica Papienſis quem de eccleſia malè ſenſiſſe compertum eſt vt etiā index librorum prohibitorum nouiſſimè editus cōprobauit & indiuiduo in iſto loco fuit correctus.

20 Nō obſtat quod infra triginta paſſus eccleſiæ homicidium dicatur commiſſum,quia Archid.in c. quiſquis 17. q.4. paſſus triginta eccleſijs extrà muros Ciuitatis cōſtitutis competere cōcludit, non autem ijs quæ intra muros ſunt, & ita vſum obſeruare tradit Igne. in l.1.in princ. nu.58.ff.ad Syllan.Couarr.c.20.lib.2.variar. reſolut.num.5. Alex.conſ.185.nu.13.lib.7.cum alijs per Decian. lib.6.tit.de contrah.eccleſ.c.25.nu.9.

21 Ergo tanto magis debēt gaudere oratores immunitate eccleſiaſtica, cum nō ſint coniuncti de dicto homicidio, quia conſtitutio Gregorij reos etiā in caſibus permiſſis extrahi niſi prius cognitum fuerit, quod ipſi verè crimina de quibus vrget contra illos aliqua præſumptio, tamen quia non poteſt dici verè conſtare de eo quod conſtat per pręſumptiones,& coniecturas Roman. in l.1. C.de teſtam.milit. Ruin.conſ. 128. num.2.lib.8. Natta conſ.29.nu.3. LAVS DEO.

22 Iſti carcerati timentes traditionem Curiæ ſeculari noluerūt expectare reſolutionē Sanctiſſimi, ſed corruptis cuſtodibus ex carcerib. aufugerūt.

ARGVMENTVM.

De laico qui poſt commiſſum delictum clericatum aſſumpſit, quando dicatur illum aſſumpſiſſe in fraudē, quandovè, & quomodo ſit exēptus à iuriſdictione ſeculari.

SVMMARIVM.

Laicus aſſumendo clericatum poſt delictum, an ſit exemptus a iuriſdictione ſeculari plures fuerunt Doctorum opiniones, num. 1.

Laicus ſi in fraudem aſſumpſit clericatum non eximit ſe à ſeculari iuriſdictione, ſecus ſi ſine fraude, nu. 2.

Laicus aſſumens clericatum poſt accuſationem, delationem ſeu inquiſitionem delicti per eum cōmiſſi dicitur in fraudem illum aſſumpſiſſe, ſecus ſi ante delationē, & accuſationem criminis, n. 4. Quàm alij cōtra nu. 5.

Laicus aſſumens clericatum, ſtatim & incontinenti commiſſo delicto dicitur in fraudem illum aſſumere, etiam quod de ipſo delicto non adſit accuſatio, vel delatio, num. 5.

Laicus faciens ſe clericum ex voto dicitur non in fraudẽ clericatum aſſumere, quamuis illum aſſumat poſt delicti delationem, & accuſationem, nu. 6. Debet tamen de voto conſtare aliter quam per iuramentum delinquentis, num. 7. Quamuis alij contra quod immo etiã toto plenè probato delinquens non ſit exemptus à iuriſdictione ſeculari, dixerint alij, nu. 8.

Laicus qui in fraudem aſſumpſit clericatum, adhuc remanet ſub iuriſdictione ſeculari, intellige quoad pœnas pecuniarias, & exequutionem realem, non autem quoad pœnas corporales, & perſonalem exequutionem, nu. 9. Etiam quod ipſe reus ſit in manibus Curiæ ſecularis, d. nu. 9. in fi. & nu. 10. Vbi amplius quod iſto caſu clericus carceratur & torquetur à Iudice Eccleſiaſtico, non autem à ſeculari.

Laicus delinquens ſi fecit ſe clericum poſt capturam, & in carcere puniri poteſt à Iudice ſeculari etiam corporaliter, num. 11.

Iudex ſecularis poteſt etiam corporaliter punire delinquentem qui in fraudem poſt delictum, clericatum aſſumpſit poſtquam fuit declaratus à Iudice Eccleſiaſtico, & quid ſi Iudex Eccleſiaſticus nolit ipſum declarare, num. 12. Et quid etiam ſi delictum commiſſum non ſit declaratione dignum, nu. 14.

Clericus qui ſe ſponte conſtituit in Curia Eccleſiaſtica, vt à Iudice Eccleſiaſtico eius cauſa cognoſcatur nõ debet remitti ad Iudicem ſecularem, num. 14. in fine.

CONSILIVM LXXVII.

ADSIT DEVS. Licet in meo primo libro quæſt. 8. num. 104. & ſeqq. plenè (ni fallor) attigi enim quæſtionẽ illam, an laicus effectus clericus poſt delictum dicatur in fraudẽ aſsũpſiſſe clericatũ, ita quod ſecularem forũ minimè effugiat. Quia tñ hodie eadẽ quęſtio in iſta Cremoneñ. tractãda eſt corã Illuſtriſs. & ſapiẽtiſſimis viris; Ideo plenius & accuratius formatis īfraſcriptis concluſionib. eã mihi diſcutiendã propoſui.

1 Prima erit concluſio quod licèt Doct. antiqui valdè cõtrouerterint in reſoluendo hanc difficultatẽ; & ob id eorum ſeptem recitẽtur diuerſę opiniones, vt videre eſt apud Io. Andr. in c. 1. nu. 19. & ſeqq. de oblig. ad ratiocin. Abb. ibid. nu. 4. Marian. in c. propoſuiſti, nu. 45. & ſeqq. de foro compet. Henric. Boyc ibid. nu. 7. & ſeqq. Igne. in l. fideicommiſſum, nu. 263. & ſeqq. ff. ad Syllan.

2 Hodie tñ magis cõmuniter recepta eſt opinio Dyni in l. idem Vulpanus, ff. de excuſ. tut. dicẽtis quod ſi laicus clericatũ in fraudem aſſumpſit. Adhuc remanet ſub ſeculari iudicio, ſecus ſi ſine fraude, & hanc Dyni opinionem ſequuti ſunt Bar. in l. 1. col. 2. verſ. aut fecit ſe clericum in fraudem, ff. de pęn. Alberic. in l. cum ratio. §. ex bonis, ſub nu. 2. ff. de bon. damnato. Ang. in l. ſi quis poſtea, nu. 4. ff. de iud. Saly. in auth. ſtatuimus, poſt nu. 2. C. de epiſc. & cler. Marſil. in l. ſtatuliber. nu. 5. Vbi alios plures refert & teſtatur de cõi, ff. de quæſtio. Igne. in l. fideicommiſſum, nu. 261. & nu. 266. in 4. opin. & nu. 267. verſ. & licèt (vbi inducit tex. in auth. de monach. §. 1. verſ. ſi quis agitur collat. 1.) & nu. 268. ver. procedamus, &c. & n. 269. & ſeqq. Vbi reſpondet contrarijs, & reprobat aliàs opiniones, & earũ argumenta, ff. ad Syllan. Marian. in c. propoſuiſti, nu. 13. Vbi dicit hanc diſtinctionem ſibi videri multum æquam, & ibi etiã Boyc nu. 10. de foro compet. Anan. in c. 1. nu. 7. verſ. ad iura allegata, de oblig. ad ratiocin. Arnal. Albert. in c. 1. q. 13. nu. 3. in 1. & 2. concluſ. Vbi alijs relatis teſtatur de communi opinione, de hæret. in 6. Boſſ. in tit. de pęn. nu. 38. & alij plures per me relati d. q. 8. nu. 104. & ſeq.

3 Secunda eſt concluſio quod clericatus præſumitur in fraudem aſſumptus, quãdo poſt accuſationem delationem Inquiſitionem, aut aliàs inchoatum proceſſum, & multo magis ſi poſt citationem contumaciam & cõdemnationem laicus ſe clericum fecerit Bart. in d. l. 1. col. 2. verſ. aut eſt dubiũ iuncto verſ. & iſta determinatio, ff. de pęn. Alber. in l. cum ratio §. ex bonis, ff. de bon. damn. Ang. in l. ſi quis poſtea, nu. 4. ff. de iudic. Marſil. in d. l. ſtat. liber. nu. 5. verſ. aut eſt dubium, ff. de quęſtion. Igne. l. fideicommiſſum, nu. 261. ver. aut eſt dubium, ff. ad Syllan. Anan. in c. 1. nu. 7. verſ. ſi vero eſſet dubium, de oblig. ad ratiocin. & ibi etiam Abb. nu. 5. verſ. quarto dicunt, & verſ. quoad primum dic. Marian. in cap. propoſuiſti, nu. 53. verſ. & ſumus in dubio, & ibi etiam Boyc. nu. 10. verſ. in dubio autem de foro compet. Arnal. Albertin. in d. c. 1. quæſt. 13. num. 10. in 5. declar. de hæret. in 6. Cyrill. in ſumma crim. rubr. 3. §. vnico, num. 20. in fine, Boſſ. in tit. de pœn. poſt num. 38. Marquar. de Iudę. par. 3. cap. 5. nu. 3. Vinc. de Franch. deciſ. 209. nu. 1. & ſeqq. par. 1. & alij plures quos retuli in d. q. 8 nu. 110.

4 Secus autem ſi clericatus aſſumitur ante delationem & accuſationem criminis, tunc enim nõ præſumitur in fraudem aſſumptus etiam ꝙ poſt delictum aſſumptus fuerit Alberic. in d. l. cum ratio §. ex bonis, nu. 1. in princ. iuncto verſ. aut dubitatur, ff. de bon. damnator. Saly. in auth. ſtatuimus, num. 2. verſ. dic autem ante accuſationẽ, C. de epiſc. & cler. Ang. in d. l. ſi quis poſtea, num. 4. verſ. conclude, &c. ff. de iudic. Marſil. in l. ſtatu liber. num. 5. verſ. ſi autem non erat diffamatus, ff. de quæſtion. Marian. in dict. cap. propoſuiſti, nu. 53. verſic. aut ſumus in dubio. & ibi etiam Boyc num. 10. verſ. in dubio autem de foro competen. Anan. in cap. 1. numero 7. verſic. aut non immediatè de obligat. ad ratiocin. Abb. ibidem, nume. 5. colum. 3. in princ. verſ. aliàs præſumitur bona fide, & colum. 4. in princip. verſ. ſi non eſt infamatus Arnald. Albertin. in d. cap. 1. quæſt. 13. in 5. declaratione, nume. 10. verſ. quod ſi ante accuſationem de hæret. in 6. Marquar. de iudi. par. 3. capitulo 5. nu. 3. Ex quibus apparet concluſionem prædictam non ſolum veram eſſe prout probaui in d. q. 8. nu. 101. ſed etiam ita communiter à Doctoribus receptam.

5 Quamuis quod immo etiam non præcedente delatione, aut accuſatione criminis fraus præſumatur eo ipſo quod quis ſe facit clericum poſt delictum, argumentetur Alberic. in dict. leg. cum ratio, §. ex bonis, numero 1. in princip. & ſenſiſſe videatur Bald. in l. 1. num. 2. C. an ſeru. ex ſuo facto quem refert Plach. in Epito. delict. capitulo 35.

num.2.& nu.1.in fine, verſ. ſi quis poſt delictum, & Igne.in l.fideicommiſſum,nu.261.verſ.aut eſt dubiũ. Quorum opinio poterit procedere ſi laicus Clericatum aſſumpſerit ſtatim incõtinenti, & immediatè poſt delictum commiſſum. Tunc enim fraus præſumitur etiam quod nulla præcedat criminis accuſatio, aut delatio prout dixerũt Salyc.in d.auth.ſtatuimus,nu.2.verſic.in dubio, C.de Epiſc.& Cleric.Marſil. in d.l.ſtatuliber.nu. 6.& ſeqq.ff.de quæſt. Vbi plurib. exornat Anan. in c.1.nu.7.verſ.aut nõ immediatè de obligat. ad ratiocin. Arnal. Albertin. in d. c.1. q.13.in 5.declaratione, nu.10.verſ. & dicit Guliel.de Cun.de hæret.in 6.Boſſ.in tit. de pœn.poſt num. 38.

6 Tertia ſuccedit concluſio declaratoria præcedentis ſecundæ concluſionis quod licèt fraus præſumatur ex aſſumptione clericatus poſt criminis delationem, & accuſationem tollitur tamen hęc præſumptio ſi conſtat laicum ſe feciſſe clericũ ex voto emiſſo ante delictum;fuit doctrina Bal.in l. 1.in fi.nu.4.C.an ſeru.ex facto ſuo, quæ benè notandũ in practica ad euadendum amicum à pœna mortis,ſcripſerunt Iaſ.in l.cum quędã puella,nu. 11.ff.de iuriſd.om.iud.Petraſ.Segul.Si.Marc.Anto.Bard.de temp.vtil.c. 11. nu.13.& omiſſis alijs per me cumulatis,in d.q.8.nu.112. & ſeqq. Hanc concluſionem reprobatis alijs contrariũ aſſerẽtibus dixit magis communem; & ita aliàs apud cũ cauſa benè diſcuſſa reſolutũ fuiſſe teſtatur Viui. viden.in commun.opin.opin.112.nu.3.& ſeqq.

7 Et quamuis plures Docto.per me relati in d.q. 8.nu.112. ſeq. hanc concluſionem amplient etiã quod de voto conſtaret ex ſolo iuramento vouẽtis. Hæc tamen ampliatio mihi nullatenus placet ſicut nec etiam placuit Claud.Seyſell. in d.l.1.C. an ſerui ex ſuo facto Couar. practica quæſt.c.32. ad finem,& Plach.in Epit.delict.c.35.nu. 6. & potiſſimum ratione quia quãdo de maximo agetur præiudicio alicuius iurate aſſertioni nõ creditur. Verum ſi votum aſſertũ fuiſſet concludenter per teſtes probatum; Tunc vtiq; abſurdum putarẽ recedere à communi opinione per ea quæ dixi in d. q.8.nu.114. verſ. arbitror hac in re.Nec diſſentit Plach.vbi ſup.nu.5.in fi.verſ. atq; in hũc ſenſum.

8 Quibus nõ obſtet id quod dixi Couar. d.c.32. in fi. quod ẽt voto plenè probato adhuc non eſt ſublata fraudis ſuſpitio propter frequẽtes cautelas quibus paſſim vtuntur homines ad effugiendum pœnas delictorum, & propterea non eſſe mirandũ ſi Baldi ſnĩa in praxi repellitur, & iſto caſu Didacum rectè loquutũ fuiſſe poſt Caſſan. in cõſuetud.Burgun.fol.51.nu.68. teſtatur ẽt Clar.in pract.§.fi.q.98.ver.ſed quid,&c.in fi.Nam quoad Couar.pract.mihi inſignis illi Doct. ſi dixero ipſum loqui nedum contra cõem & practicatã opinionẽ prout teſtantur Doctores præcitati,ſed ẽt ſine ratione;Quia ſi verum eſt plenè probatũ ceſſat oĩs præſumptio fraudis cũ præſumptio cedat veritati & probationi. Sic nec ẽt obſtãt Caſſan. & Clar.in locis præcitatis,quia loquuntur qñ laicus exiſtens in manibus iudicis ſecularis ad effugiendum illius iudicium, & pœnam dicit ſe feciſſe votum clericatus,& ſic loquuntur votorũ adimpleto,& clericatum nõ aſſumpto. Tunc.n.forſan ſnĩa Bal.non reciperetur in practica vt ibi per eos ſecus ſi iam voto adimpleto ante capturã laicus ſi clericum fecerit,quia tunc probato voto ceſſat omnis fraudis ſuſpitio prout etiam videntur aſſentire Chaſſan.& Clar.in locis prædictis.

9 Quarta ſubintrat cõcluſio quod quamuis laicus effectus clericus poſt delicti delationẽ ſic accuſationem ob fraudem pręſumptã non effugiat ſeculare iudicium hoc tñ ſanè intelligendũ eſt vt procedat quoad pœnas pecuniarias & exequutionẽ realem,non autem quoad pœnas corporales & perſonalem exequutionẽ; Nam quoad perſonã & quoad omnem manus iniectionem exemptus eſt clericus à ſeculari iuriſdictione ẽt quod ſi clericum fecerit poſt accuſationẽ fuit originalis doctrina Ioan.Andr.in c.1.num.19.in fi. verſ.puto quod,&c.& n.20.de oblig.ad ratiocin.quẽ ſequuti ſunt Bar. in l.1.col.2.in fi.ff.de pœn.Bald.in l.1. nu.2.C.an ſeru.ex ſuo facto Salyc.in auth.ſtatuimus,ver.addens,&c.C.de epiſ.& cler. Igne.in l.ſi deicõmiſſum,nu. 263. ff.ad Syllan. vbi quod hęc opinio ab oĩbus habetur ꝓ indubitata Anan. in d.c.1.col.fi.verſ.qñque,&c.& ibi etiam Abb. videdus, nu.5.ante finẽ,col.4.verſ.concludendo,&c. ext.de ratiocin. Marian. in c.propoſuiſti, nu.52. & 53.& ibi ẽt Boyc nu.10.verſ.ſed credo, & nu.11. de for.compet.Arnal.Albert.in c.1.q.13.nu.4.de hæret.in 6.Pet.Billag.in Spec.princ.rub.11.§.videndum,c.ex præmiſſis verſ. ſed de multis nu.21. fol.40. Vbi dixit in hoc oẽs concordare prout illum refert Vincen.de Franch. deciſ.209.n.1.licèt in caſu ſuo in quo laicus ſi clericum fecerat poſt ſententiam contra ipſum latam cauſa ſepius propoſita ac diſcuſſa in conſilio nõ fuiſſe deciſum teſtatur,ex quibus iunctis alijs primę relatis in d.q. 8.nu.107.& hanc quartam concluſionem cõmuniter approbatam eſſe negari non poteſt. Et loquuntur Doctor. præfati generaliter etiam quãdo reus eſt in manibus Curiæ ſecularis.

10 Sicut pariter & in ſpecie ac expreſsè loquatur qñ clericatus eſt aſſumptus in fraudẽ Abb.in d.c. 1.loco præcitato de oblig.ad ratiocin. Ang.in l.ſi quis poſtea,n.4.ver.poſt proceſſum,ff.de iud.Marian.in c.propoſuiſti,nu.53.verſ.aut eſt certũ qđ fecit cũ fraude, de for.compet. Boſſ.in tit.de foro compet.nu.144.& in tit.de pœn.nu.38.verſ.Item addit Bar.&c. Vbi teſtatur de cõi & ſeruata apud cũ opinione, & propterea ſi iſto caſu contingat clericũ carcerari, vel torqueri, iudex Eccleſiaſticus hoc faciet nõ autem ſecularis Saly.in d.auth. ſtatuimus,verſ.Addẽs,&c.C.de epiſ.& cler.Ana. in c.ad falſariorum, in fi.de crimine falſi, Arnal. Albertin.in d.c.1.q.13.nu.5. de hæret.in 6.

11 Quæ omnia locum non habent qñ laicus ſi clericum feciſſet poſt capturã, & in carcere,quia tũc per iudicem laicum etiam corporaliter puniri poteſt.Ita declarat Ioan.Andr.in d.c.1.nu.20. verſ. quę dicta ſunt de oblig.ad ratiocin.& ibi ẽt Abb. col.4.verſ.ſi quæritur & verſ.quandoq; quæritur Ang.in l. ſi quis poſtea nu.4. in fi. verſ.fallit ſi eſſet detentus,ff.de iudic.Marian.in c. propoſuiſti, nu.52.verſ.ſubdit etiam & nu.53.in fine, de foro competen.Chaſſan.in conſuetud. Burgund. fol. 51.nu.66.Vinc.de Franch.d.deciſ.209.num.3.& ſeqq. vbi nu.6.dicit non dari caſum in quo quis ordines ſacros ſuſcipiat in carcere.

Quinta

12 Quinta & vltima ſit cõcluſio præcedẽtis quartæ concluſionis declaratiua, quod poteſt laicus qui in fraudem clericatum aſſumpſit etiã corporaliter per Iudicem ſecularem puniri quando Iudex Eccleſiaſticus illum degradauit, & quia hodie Eccleſiaſtici Iudices ſunt renitentes in degradando clericos euenit, quod quando ſeculares Iudices illos habẽt in manibus puniunt eos etiã corporaliter nulla pręcedẽte degradatione Bart. in l.v.col.2.in fine, verſ.ſed vt ego dixi, ff.de pęn. Igne.in l.fideicommiſſum,num.266. ad finem,& num.78.& ſeqq. ff.ad Syllan. Vbi quod ita communis Galliæ praxis obſeruat in Clericis primæ tonſuræ, quod & idem voluerunt Petr. à Plach. Couarr.Clar.& alij per nos citati d.q. 8. nu.108. & ſeq.Vbi ex Couarr.in d.cap.32.num.2. in fine, verſ.vtrumque tamen ſit, & nu.4.verſ. tertia cõcluſio, vbi id quod dixit Igne. de Clerico primæ tonſuræ declaratur procedere quando non incedit in habitu & tonſura aliter ſecus.

13 Sed vtcumque ſit omnes præcitati Doctores communiter dicunt quod Iudices ſeculares malè faciunt puniendo corporaliter clericos ſine degradatione;Et in omnem euentum pręcedens cõcluſio eſt intelligenda,quando crimen eſt tale vt mortem & degradationem mereatur aliàs ſecus, vt benè declarat Abb. videndus in d.cap.1. nu.6. in fi.de oblig.ad ratiocin.Nec diſſentit Couar.d. cap.32.num.4. in 3.concluſione, verſ.erit tamen & Plach.cap.35.nu. 4. Abſurdiſſimum eſſet enim dicere quod Iudex Eccleſiaſticus debent clericũ degradare, niſi in caſibus à iure expreſſis de quibus in cap. cum non ab homine, de iudic. cap. ad abolendam,extrà de hæret.& cap. ad falſariorum de crimine falſi, & latius explicaui d.quæſt.8.nu. 73.& ſeqq.

14 Quare inferendo ad caſum noſtrum dicitur, quod licèt D.Cęſar.Caſaroſius ex quo clericatũ aſſumpſit poſt accuſationẽ & declarationem criminis præſumatur illum aſſumpſiſſe in fraudem prout dixi in ſecunda concluſione,& conſequenter ex hoc videatur non poſſe declarare forum ſecularem prout pariter dixi in prima concluſione. Quia tamen non ex ſolo eius iuramento ſed per teſtes omni exceptione maiores concludentiſſimè probauit votum aſſumendi clericatum emiſſum ante prætenſum delictum commiſſum. Hoc ideo eſt omnino exemptus à ſeculari iuriſdictione vt dictum eſt in 3.concluſione; & in omni caſu non eſt vllo pacto remittendus Iudici ſeculari ad effectum illum carcerandi torquendi, & corporaliter puniendi,prout contra omnem iuſtitiã ex aduerſo prætẽditur vt probatum fuit in 4. cõcluſ. ſed coram Eccleſiaſtico Iudice remanẽs ſuã demonſtrabit innocentiã; & quatenus fuerit culpabilis punietur iuxtà delicti qualitatem & etiã degradabitur,& Curiæ ſeculari tradetur ſi patratum crimen tali degradatione, & traditione dignum erit,aliàs ſecus prout dixi in 5. cõcluſione. Et ita fieri ſperatur cum cauſa agatur coram ampliſſimis & integerrimis Patribus,qui non partiũ fauoribus, & clamoribus inclinati,ſed iurium & Doctorum authoritatibus cauſam terminabũt, & præſertim quod ipſe D. Cęſar.ſpontè ſua ſe in carceribus conſtituit, quæ quidem ſpontanea cõſtitutio vltra quod eſt maximum eius innocentiæ inditium operatur etiam vt non debeat quodammodo ſub fide publica recipi poſtquam ſic ſe cõſtituit vt à Curia Eccleſiaſtica defendatur, & cum expreſſa proteſtatione, vt reſtituatur in ſuam priſtinam libertatem quatenus Curiæ ſeculari eſſet remittendus,leg.1.C.de his quæ ven. ætat.impetran.cum ſimilibus. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Defenditur hic O. qui præcipuè de receptione munerum cõtra Bullam Sanctiſſimi, ac de carnali mulierum cognitione inquirebatur & propterea diſcutitur. Primò an & quę munera poſſint hodie religioſi recipere ſine incurſu dictæ Bullæ: Secundò ex quibus & quando adulterium, & carnalis cognitio probetur. Tertiò plura aduerſus teſtes obiiciuntur tam quoad perſonas quàm quoad dicta ex quibus illorũ fides tollitur in criminalibus.

SVMMARIVM.

Conſtitutio ante publicationem non ligat, nu.1.

Decretum in conſtitutione appoſitum quod liget poſt tantum tempus nõ aliter ac ſi perſonaliter fuiſſet intimata operatur quoad inualiditatem actus non antẽ quoad pœnam, num.2.

Scientia pra pr.eſumpta non ſufficit quãdo agitur de magno præiudicio,& de incurrendo pœnam, nu.2.

Modica multa non faciunt vnum ſatis in pœnalibus, numero 3.

Summarum coacernatio non fit in odioſis, nu.3.

Teſtis vnicus Curia plenè probat contra Curiam, num.4. & num.16. Vbi quod teſtes à fiſco examinati probant contra fiſcum,& num.24. Vbi declaratur quando verè ſunt examinati ad inſtantiam fiſci, ſecus ſi à iudice ex ſuo officio, ſed contra declarationem, nu.35. Vbi etiam quod quando fiſcus producit examen teſtium illud ponendo inter copias inditiorum, tunc omnino dicitur approbare dictum examen.

Religioſi poſſunt capere munera modici valoris, nu.3. & num.5. Vbi etiam quod iſto caſu modicus exceſſus non eſt attendendus.

Ratio quæ nam fuerit qua Religioſi prohibentur munera recipere, num.6.

Argumentum à ceſſante ratione validum eſt, nu.6.

Ratio ſcripta in conſtitutione illam ampliat & reſtringit num.6.

Religioſi non prohibentur capere illa munera, quæ recipiẽtis animum corrumpere non valent, nume.6. verſicul. Immo etiam.

Munera modica dicuntur illa quæ veriſimiliter recipientis animum non corrumpunt, nu.6. verſ. Immo etiam.

Teſtes laici non probant contra clericos etiam primæ tonſuræ, nu.8. verſ. ſunt enim laici.

Teſtes pauperes in criminalibus repellũtur, & quid ſi ſit pauper & bona fama, nu.9.

Teſtis exercens mechanicam artem in criminalibus repellitur num.9.verſ.& quando.

Teſtis vilis & pauper ſimul omnino in criminalibus, numero 10.

Teſtes ſingulares in criminalibus, nec etiam faciunt inditium, num.11.

Teſtes ſingulares probant adulterium ſeu fornicationem in genere, num.11. verſ. & licèt ſecus autem ſi agatur de probatione adulterij in ſpecie, num.12.

Teſtes ſingulares non probant fornicationem ſeu adulterium quando deponunt non immediatè ſuper delicto, ſed de aliquo actu extrinſeco, num.16.

Teſtes ſingulares probant adulterium & fornicationem quando agitur ciuiliter, ſecus ſi criminaliter, num.14.

Teſtes inhabiles ex pluribus exceptionibus, & defectibus non probant etiam in occultis & difficilis probationis, nu.15.& nu.32.

Teſtes in criminalibus debent eſſe omni exceptione maiores, num.15.in fine verſ. & tamen certum eſt.

Teſtibus deponentibus contra fiſcum magis creditur quã deponentibus pro fiſco, etiam quod teſtes fiſci affirmarent, & teſtes contra fiſcum negarent, num.16.verſic. Tum etiam.

Carnalis copula non probatur per ingreſſum in domũ mulieris niſi ingreſſus deprehẽdatur in actibus venereis; ſed benè ex tali ingreſſu præſumitur voluntas ad carnalem cognitionem, num.34.& num.17. Vbi amplius quod omnis mala præſumptio ceſſat quãdo apparet de cauſa ingreſſus excludente delictum.

Mendacium non nocet quando reſpicit ea quæ ſi reus confeſſus eſſet contra ipſum inditium non fuiſſet, nu.18.

Teſtis falſus in vno reputatur falſus in omnibus, nu.19.

Teſtes contrarij ſunt omnino etiam per verbum impropriationem eorum depoſitionis concordandi vt euitent falſum non vt probent, num.20.

Teſtes ſibi ipſi varius & contrarius fidem non facit, numero 21.

Teſtis varij primæ depoſitioni ſtandum eſt potius quam ſecundæ, nu.21.in fine.

Copula & cognitio carnalis nõ probatur ex præparatorijs & præſumptiuis actibus etiam proximis quando criminaliter agitur & ad priuationem licèt ſecus ſi ciuiliter agatur, nume.22.& nume.25.verſ. dixi & repeto iuncto verſ.& modo conſidero, & verſ.& vt aliàs allegaui d.num.25.in fine.

Teſtes ſingulares iunctis adminiculis plenè probant ſaltim ad effectum imponendi pœnam extraordinariam, nu.23.contra num.33.

Teſtes ſingulares probant ſemiplenè, nume. 23. Contra numero 33.

Præſumptiones violentæ non ſufficiunt ad condemnandũ quando criminaliter agitur licèt benè ſufficiant quãdo ciuiliter, num.25.verſ.& modo conſidero & in addit.litter a [a].Vbi de materia.

Præſumptiones & inditia non ſufficiunt ad condemnandum niſi ſint indubitata, ſecus ſi ſint tantummodo approbabilia, & apparentia, num.26.

Inditium illud dicitur indubitatum quod taliter arctat mentem Iudicis, vt omnino credat delictum, nec poſſit in contrarium inclinare, nu.27.

Inditia indubitata non ſufficiunt ad condemnandum in pœnam ordinariam, ſed tantum extraordinariam, nu. 27.verſ.vnde cum.

Præſumptionibus non eſt certandum quando habemus facti veritatem, num.28.

Præſumptiua & dubia probatio ad fauorem rei concludẽdentem fiſci probationem, nu.28.in fi.

Negatiua probanda eſt per fundantem ſe in ea, num.31. in fine.

Probationes duæ ſemiplenæ in criminalibus ad condemnãdum non coniunguntur, nu.33. in fine, & in addit.littera [c].Vbi de materia.

Probatio ſemiplena iunctis adminiculis, an ad condemnãdum ſufficiat, num.33.& in addit.littera [b].

Teſtibus deponentibus de fama negatiua magis credendum quam deponentibus de affirmatiua, nu.36.

Teſtes deponentes de fama confunduntur per teſtes qui dicunt ſe tale, quid non audiuiſſe, num.36.verſ.& inter alios teſtes.

Fama quæ habet originem à maleuolis, & inimicis nihil probat, num.36.poſt med.

Teſtes non probant famam niſi nominẽt eos à quibus audiuerunt, nume.36.ante finem.

Fama ſuccedit loco accuſatoris, num.36.in fine.

CONSILIVM LXXVIII.

1 ADSIT DEVS. Licet Reueren.D.Generalis liberè fateatur munera quæ recepit in Hiſpania nõ tamen per hoc eum incurriſſe pœnas contentas in Bulla Sanctiſſimi Dom. Noſtri ex infraſcriptis demũſtratur; Et primo quia poſt illius publicationem factam in illis partibus nihil prorſus etiam minimum recepit, quicquid ergo ante publicationẽ habuit non ſubijcitur cenſuræ Bullæ: Quia conſtitutio ante publicationẽ non legat præſertim ad incurrendum pœnam, l. fin.§.fi.& ibi Bald.C.de caduc.tollen. l.fin. & ibi glo.& Bart.ff.de decret. ab ordin.facien.c.vt animarum cum ibi notatis, de conſtit.

2 Nec obſtet decretũ de quo in ipſa Bulla quod ſi licèt poſt lapſum quatuor mẽſium arctet & efficiat ac ſi perſonaliter fuiſſet intimata, quia huiuſmodi decreta procedũt & ligant quo ad actus inualiditatem non autem quoad pœnarum incurſum Gabr.in tit.de clauſul.concluſ.3. num.8. Menoch.de arbitr.quęſt.lib.2. caſu 185.num.25. Rota diuerſor.deciſ.579.num.3.par.1.in nouiſſimis; Et facit ratio quia licet Princeps poſſit facere vt ex curſu quatuor menſium præſumatur ſciẽtia conſtitutionis; Hæc tamen præſumpta ſcientia nunquam ſufficit vbi agitur de magno prçiudicio & ad incurrendum pœnam Pariſ. conſ. 23. nume.241.lib.2. Rot.de dol. & contumac. deciſ. 21.in antiq.Mohedan.deciſ.4. aliàs 160. titul.de probat.Put.deciſ.147.nume.2. lib. 1. & deciſ.77. num.7.lib.2.

3 Secundò dicimus quod nos eſſe videmur in caſu excepto à Bulla videlicèt in receptione munuſculorum & rerum minimarum prçſertim quoad porcellanas, balſamum, & bezoar; quæ quidem res vt notiſſimum eſt in Hiſpaniarum partibus nedum parui, ſed minimè valoris ſunt, eaſque D. Generalis recepit ſingulariter diuerſis temporibus, & in modica quantitate: Nec iſto caſu habebit locum regula quod multa modica faciũt vnũ ſatis: quia in odioſis & pœnalibus non fit coarceruatio ſummarum & temporis ſecundum cõmunem; de qua poſt alios teſtantur Iaſ. in l.ſi idẽ cum eodem, num. 3.& ſequen. Dec.ibidem nu.1.

& numero 16. Claud. Seyſell. nu. 1. & nu. 2. ff. de iuriſd. omn. iud.

4 Et quoad libros Diui Thomæ iam conſtat ex proceſſu quod nō donati, ſed empti fuerūt: Quo vero ad alios libros non eſt inſiſtendum, quia illos recepit & acceptauit nō nomine proprio, ſed nomine Religionis, & cum expreſſa declaratione vt inſeruirent Bibliothecæ Romanæ, prout deponit Soarez teſtis Curiæ qui licèt vnicus ſit plenè probat contra Curiam Aym. conſ. 100. num. 13. Gabr. tit. de teſt. concluſ. 1. lib. 1. poſt num. 14. Burſatt. conſ. 311. nu. 21. lib. 3. Hippol. Riminal. conſ. 209. nu. 28. & ſeqq. lib. 2.

5 Sed & in omnem euentum dato quod in receptione iſtorum munerum qualibet vice eſſet aliquo modo exceſſum & ſic quod D. Generalis receperit munus non minimum, negari tamen non poteſt quin exceſſus fuerit modicus, ideo nō attendendus, cap. cum te, & ibi gloſ. in verbo minima extrà de re iudic. Bald. in l. 1. nu. 5. in fine, verſ. & qui parum tranſgreditur, ff. de legib. & in l. 2. num. 6. verſ. item & illud C. de reſcind. vendit. cū alijs per Tiraq. de iudi. in reb. exigu. verſ. 6. fol. mihi 33. in paruis.

6 Teſtis quod non huius in caſu Bullæ arguitur ab illius ratione ceſſante. Ratio enim Bullę ea eſt ne ſi licèt religioſi praua ambitione impulſi pro conſequēdis in ſua Religione gradibus & dignitatibus alterius, gratiam aut beneuolentiam aucupentur, ſed ſic eſt quod munera recepta per D. Generalem nō fuerunt talia vt illius rectum animum in conferendis officijs, & dignitatibus flectere potuerint, prout nec flexerunt, quia ex donationibus nullus electus fuit ad aliquod officium; ergo nec etiam poſſunt dici compræhenſa in Bulla, arguendo à ceſſante ratione, l. licèt, §. ea obligatio. ff. de procurat. l. 1. ff. de adopt. cum ſimilibus, & certi iuris eſt rationem conſtitutionis eam præſertim quæ ſcripta eſt cōſtitutionem ipſam nedum ampliare, ſed etiam reſtringere vulgata, l. cū pater, §. dulciſſimis, ff. de legat. 2. Aym. de antiq. tempo. par. 4. §. materia iſta ſingularitatis, num. 60. Cęphal. conſ. 16. num. 4. lib. 1. Tiraquel. ceſſan. cauſa, par. 1. nume. 139. ſeqq. & nume. 164. Immo etiam quod in conſtitutione nō eſſet expreſſa ratio prædicta; Adhuc tamen à iure recipere debet interpretationem, vt non extendatur ad illa munera quæ recipientis animum corrumpere non valeant; Nam & ea iudicantur modica, c. & ſi quæſtiones, in fine verſic. quod autem, & ibi gloſſ. in verbo modici pretij extrà de ſimon. gloſ. in c. non licèt in gloſſ. 1. in fine 1 1. q. 3. Tiraq. de iudic. in reb. exigu. verſ. 82. fol. mihi 46. in paruis. & hæc quoad munera.

7 Quo verò ad mulieres ſtrictè deueniendo ad ea, quæ magis afficere videntur Do. Generalem Reperio cōtra ipſum præcipuè vrgere depoſitiones Alphonſi de Vega Catherinæ viduæ, & Alphonſi dell'Orca, aſſerentium vidiſſe de tempore feſtiuitatis ſacratiſſimi corporis Chriſti eundem D. Generalem ingredientem in domum matris, ac ſororis Sarmienti; & tamen ipſe D. Generalis ingreſſum prædictum expreſsè negat. Nec non etiam depoſitionem Andreæ de Caſtro dicentis, quod toto tempore, quod D. Generalis ſtetit in Villa Floritæ Bernardina mulier ibidem commorata fuit comedendo, bibendo, & dormiendo cū ipſo Do. Generali, ex quibus iunctis forſan quibuſdam alijs adminiculis ex proceſſu colligibilibus, & quod ſumus in delicto occulto, & difficilis probationis carnalem cognitionem concludenter probari fiſcus prætendit.

8 Verum ijs, non obſtantibus omnibus benè diſcuſſis nihil in proceſſu releuans deduci poſſe crediderim, quod viro de inhoneſta, & incontinenti vita ipſum D. Generalem arguere poſſit, & in primis ad depoſitiones Alphonſi dell'Orca, Alphonſi de Vega, & Catherinæ viduæ circa ingreſſum D. Generalis in domum Bernardinæ. Reſpondetur: Primò, quod talis ingreſſus non probatur per teſtes prædictos cum patiantur infraſcriptas exceptiones, ſunt enim laici, qui propterea in criminalibus contra clericos recipi minimè poſſunt cap. de cetero, & ibi notant omnes extrà de teſt. Boſſ. in tit. de oppoſ. contra teſt. num. 91. Couar. praiāctar. quæſt. cap. 18. nume. 2. Clar. in pract. §. fina. q. 24. verſic. Præterea quæro; quod procedit etiam contra Clericum primæ tonſuræ Felyn. in d. cap. de cetero in princ. verſic. & procedit etiam Moncad. ad Crot. de teſtib. nume. 59. littera S. in verbo contra Clericū Diaz in pract. crim. canon. cap. 20. in princ. verſic. Quod procedit etiam; ergo multo magis contra ſacerdotem Prelatum, & in ampliſſima dignitate conſtitutum, prout ſunt Generales Religionum.

9 Sunt præterea ijdem teſtes viles, & pauperes cum præſertim eorum vnus ſit artifex, & faber lignarius, quo caſu ſubintrat concluſio, quod in criminalibus (quicquid forſan ſecus ſit in ciuilibus) ſola paupertas non ſolum diminuit de fide teſtis, ſed etiam ipſum à teſtificando omnino repellit ad tex. in l. nonnulli. C. de accuſat. per quē tex. ita expreſsè tradiderunt Ang. de maleſ. in verbo. Et ad querelam nume. 34. Crot. de teſtib. par. 3. nume. 24. verſid. Aduertè tamen Soci. reg. 289. ia ſecunda fallen. Vbi de communi Viui. in commun. opin. in verbo teſtis propter ſolam paupertatem in fine verſic. ſed prædicta. Et licet Clar. in pract. §. fina. q. 24. verſ. Quæro etiam nūquid hoc declaret non procedere in paupere bonæ famæ & honeſtæ vitæ. Hæc tamen bonitatis, & honeſtatis qualitas cum à fiſco non ſit probata minimè præſumitur. §. ſancimus in fine in authen. de teſtib. Aym. conſil. 249. num. 11. verſic. primò quoniam Iul. Scarlatin. conſil. crim. diuerſor. 118. nume. 25. verſic. Et maximè lib. 1. Anto. Gomez. variar. reſolut. tom. 3. cap. 12. rubr. de probat. delict. nume. 18. verſic. vel ſumus in dubio; Et quando cum paupertate concurrit etiam vilitas prout in caſu noſtro, cum ex dictis teſtibus; vnus mechanicam artem exerceat, qui propterea ſine dubio à teſtimonio repellitur d. §. Sancimus, & ibi glo. in verbo ignobiles ponit exemplum in Carpentarijs Spec. in tit. de teſtib. §. 1. nume. 66. verſic. item quod eſt artifex Aym. conſil. 163. nume. 2. Tunc nulla eſt difficultas, quod tale teſtimonium omnino à iure improbatur Pariſ. conſil. 54. num. 57. lib. 4. Aym. d. conſil. 249. nume. 12. verſic. accedit etiam vilitas Rolan. conſil. 63. num. 34. lib. 2. vbi de cōmuni Menoc. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 96. num. 6.

nu. 6. & 7. Vbi ampliat etiam, quod ſimus in caſu in quo teſtes inhabiles à iure admittantur.

30 Sunt etiam dicti teſtes inhabiles ratione ſexus cum ex eis Catherina vidua in criminalibus tãquam mulier à teſtificando repellitur cap. mulierem, & ibi glo. in verbo, nec teſtis 33. q. 5. cap. forus in fine, & ibi glo. in verbo fœmina de verb. ſign. Campeg. de teſtib. reg. 125. in princ. & in 2. fallen. vbi de communi.

31 Sunt demum ijdem teſtes ſingulares loco, & tempore quo caſu in criminalibus, nec probationem, nec inditium faciunt ſecundum communẽ de qua alijs relatis teſtantur Ant. Gomez. variar. reſolut. tom. 3. tit. de probat. delict. nume. 10. verſic. Item adde Clar. in pract. §. fina. q. 53. verſic. dixi etiam Io. Roynas in tract. de hæretic. par. 2. aſſert. 6. num. 120. Et licèt non ignorem plures Doctores ſenſiſſe, quod ad probandum adulterium, ſeu fornicationem in genere ſufficiant teſtes ſingulares, vt videre eſt apud Alex. conſil. 13. nu. 24. lib. 7. Aym. conſil. 73. nume. 33. Grammat. deciſ. 107. in fine cum alijs, qui poſſint allegari, horum tamen concluſio non applicatur caſui noſtro ex pluribus.

32 Primo, quia non agitur de probando adulterium, & fornicationem in genere, ſeu ingreſſum D. Generalis in domos plurium mulierum; ſed in ſpecie agitur ad probandum fornicationem commiſſam cũ Bernardina, & ingreſſum in illius domum; quo caſu teſtes ſingulares minimè cõiunguntur Præpoſ. in cap. nihilominus nume. 8. verſic. vnde ſi volo probare quem adulterum 3. q. 9. Alberic. de teſtib. c. fi. num. 22. Bertazz. conſ. 311. nu. 6. & conſ. 452. nu. 18. Maſcar. de probat. lib. 1. concluſ. 65. nu. 2. verſ. aliter ſentit.

33 Secundo, quia quando teſtes deponunt non immediatè ſuper adulterio, aut fornicatione, ſed ſuper aliquo extrinſeco actu fornicationem, ſeu adulterium inferẽte prout in caſu noſtro in quo teſtes prædicti nitũtur probare ingreſſum D. Generalis in domum mulieris, & ex ingreſſu huiuſmodi fiſcus poſtea vult inferre fornicationem, tunc inquam ſingulares teſtes talem actum non probant ſed debent eſſe ſuper quolibet actu duo teſtes, & conteſtes Abb. Fely. & alij relati per Maſcard. d. concluſ. 65. nu. 2. in fi. verſ. diſtingue, &c. Hector Emil. in tract. de teſtib. verbo teſtes adulterium deponens nu. 35.

34 Tertio, quia etiam quod ageretur prout non agitur de probando fornicationem, ſeu adulterium in genere, adhuc tamen illa cõcluſio, quod iſto caſu teſtes ſingulares admittãtur, & coniungantur declaratur, vt procedat quando de crimine agitur ciuiliter; ſecus ſi criminaliter ad puniẽdum prout in caſu noſtro ſecundum veriorem, & receptiorem opinionem de qua teſtatur Bertaz. conſil. 452. nume. 16. ſeq. libro ſecundo. Nec diſſentit Clar. d. q. 53. eodem verſicu. dixi etiam Pegna in director. inquiſitor. par. 3. comment. 121. verſic. Poſtremo, &c. Symanch. de hæret. tit. 64. nu. 37. Vbi dixit ſomnium & chymeram eſſe dicere, quod ad effectum puniendi teſtes ſingulares probent carnalem cognitionem in genere.

35 Quare cum prædicti teſtes deponentes ſuper ingreſſu D. Generalis in domum Bernardinę plures patiantur exceptiones, & in eorum perſonis at in dicto ſubintrat concluſio, quod nullũ prorſus faciũt inditium etiam, quod eſſemus in delicto occulto difficilis probationis, & in quo aliàs teſtes inhabiles admittuntur. Marſil. conſil. 102. nume. 12. Natta conſil. 298. nume. 6. Gabr. tit. de teſtib. concluſ. 7. num. 10. lib. 1. Et tamen certum eſt in iure, quod in criminalibus teſtes debent eſſe omni exceptione maiores, & inuulnerabiles. Bald. in l. fi. nume. 5. verſic. quædam eſt probatio maior. C. de probat. Dec. conſil. 429. num. 12. verſic. quarto in criminalibus Franciſ. Marc. deciſio. 283. nume. 4. lib. 2. Ludou. Piguer. deciſ. crim. 17. nume. 38. in fine, & ſeq. Et hæc ſit prima reſponſio ad prædictos tres teſtes.

16 Reſpondetur ſecundo, quod dato etiam, quod teſtes prædicti nullam paterentur exceptiones; Adhuc tamen nihil eis credendum eſt cum conuincantur de falſo per depoſitiones aliorum teſtium expreſsè aſſerentium D. Generalem de eo tempore nunquam re uera ingreſſum fuiſſe in illam domum, teſtis noſtris autem teſtibus magis credendum eſt quam teſtibus fiſci, tum quia ſunt à fiſco examinati, & ſic approbati ꝑ reg. l. ſi quis teſtibus, C. de teſtibus, quæ locum habet non ſolum in ciuilibus, ſed etiam in criminalibus, Brun. conſ. crim. diuerſ. 115. num. 41. lib. 1. Thob. Non. conſ. 98. num. 10. & 18. Cephal. conſ. 110. nume. 26. ſeqq. lib. 1. Tum etiam quia teſtibus deponentibus pro eo gloſſ. in cap. in noſtra in verbo aduerſa, & ibi Butr. num. 8. Aret. num. 3. & 23. Abb. num. 1. in fine, in 1. notab. & nume. 4. verſ. ſi vero teſtes extrà de teſtibus, Crot. de teſtibus part. 5. num. 369. Boſſ. in tit. de oppoſ. contra teſtes ſub num. 9. & in tit. de defenſ. reorum, num. 7. in fine. Etiam quod teſtes pro fiſco affirmarẽt, teſtes autem contra fiſcum negarent Bart. in l. data opera, num. 44. C. de his qui accuſ. non poſſ. Aret. in d. c. in noſtra, num. 24. de teſtib. Roman. conſilio 341. poſt nume. 5. Boſſ. d. titul. de defenſ. reorum, num. 32.

Reſpondetur tertiò quod etiam quod ingreſſus prædictus eſſet plenè probatus nõ tamen per hoc poteſt inferri ad carnalẽ cognitionem illius mulieris cuius domum quis ingreditur. Longè enim diſtat carnalis cognitio ab ingreſſu domus, & tamen vt omnes ſciunt ad inferendum adulterium, ſeu fornicationem præſumptiones debent eſſe proximæ & violentæ non autem remotæ, & in omnem euentum ex ingreſſu domus pulchræ mulieris abſque eo, quod deprehendatur in actibus venereis, non carnalem cognitionem, ſed tantummodo voluntatem ſic carnaliter cognoſcendi inferri aliquo modo poſſe voluerunt Abb. in cap. tertio loco, num. 10. de probat. & in cap. cum non ab homine nume. 19. verſic. immo plus dicit de iudic. Aret. in cap. pręterea, num. 5. de teſtibus, Aym. conſ. 215. nume. 21. & quando poteſt dari alia cauſa ingreſſus, quam carnalis cognitionis (prout in caſu noſtro in quo D. Generalis poterat illuc accedere ex cauſa fratris Sannenti) tunc non eſt præſumenda mala cauſa, ſed ea quæ delictum excludit Grammat. deciſ. 18. numero quinto. Alciat. de præſumpt. Regul. 3. præſumptio. 1. nume. 2.

Nec

18 Nec iſto caſu eſſet facienda ius in negatione D. Generalis, quia mendacium nullum facit inditium quando reſpicit ea quę ſi quis cõfeſſus fuiſſet ipſi non nocuiſſent Marſil.conſi.15. num.15. verſicu. præterea etiam reſpondeo, & conſil.51. nume.66. verſic.ſed iſtis. Reſpondeo Horat.Lut. conſil.crimin. diuerſ.161. nume.36.& ſeq. lib.1. Verum hæc tertia reſponſio ſit dicta ex abundanti, quia veritas eſt, quod D. Generalis nunquam in illam domum ingreſſus fuit, nec talis ingreſſus in proceſſu probatur, vt ex præallegatis apparet.

19 Quo vero ad depoſitionem Andreę de Caſtro dicentis ſe vidiſſe Bernardinam comedentem, & dormiētem cum D. Generale toto tempore quo ſtetit in Villa Floritæ; non eſt multum elaborādum, quia falſitas ſuæ depoſitionis colligitur ex depoſitione Alphonſi della Vega teſtis Curiæ dicentis, quod de dicto tempore Bernardina ibat, & redibat aliquoties ad domum ſuam; ergo non eſt verum, quod toto illo tempore ſtaret in Villa Floritæ cum Do. Generali, & falſus in hoc redditur falſus in omnibus Bal. in l. fi. nu.18. C. de edic. diu. Adria. tollen. Salyc. in l. ſi ex falſis nu.14. in princ. iuncto verſic. ſed veritas eſt C. de tranſact. Boſſ. in tit. de falſ. nu.147.

20 Nec releuat ſi vellemus hos teſtes concordare declarando illa verba toto tempore, &c. vt intelligantur non abſolutè de toto tēpore, ſed de maiori parte temporis ad hoc, vt teſtis à falſitate excuſetur. Ad quod omnis debeat fieri interpretatio etiam per verborum improprationē. Ad tex. in cap. cum tu cum ibi notatis per Docto. extrà de teſt. Nam quęlibet verborum intelligentia, & interpretatio excuſans teſtes à falſo, non facit vt illis propterea fides adhibeatur Tindar. de teſtib. par.3. cap. fina. nume.1. ad med. verſ. ſed d. Antonius Alber. de teſtib. cap. fina. nume.30. Crot. de teſtib. par.7. nu.333.

21 Verũ falſitas depoſitionis prædicta deprehenditur clariſſimè ex alio præcedenti examine eiuſdem teſtes ſub die 12. Septembris 1595. diceritis, quod in ea Villa de nocte nunquam mulieres cõmoratæ fuerunt prÿterquam vxor D. Tarilli, quę vna vice propter defectum Currus ibidē permanſit, & quod aliàs mulieres ibi non vidit: vnde ſi iterum poſtea de eodem menſe examinatus contrarium aſſerere non erubeſcit ſequuntur duo; Primum, quod tanquã ſibi ipſi varius & contrarius nullam facit fidem, & pro falſo reputatur l. qui falſo. ff. de teſtib. l. eos. ff. de falſ. cap. cũ in tua, & ibi communiter omnes extrà de teſtibus: ſecũdum quod quando teſtis bis examinatus contraria deponit ſtandum eſt potius primæ depoſitioni, quam ſecundę, quia ſecunda præſumitur facta ad partis ſubornationem Alber. in l. qui falſo nume.6. verſi. & quod ſit ſtandum, & ibi etiam Bal. ante nume.1. ff. de teſtib. Alciat. de præſumpt. regul.2. præſumpt.29. nume.6. & nu.7. Gabr. lib.7. concluſ.27. nu.14.

22 Et ijs ſtantibus non eſt inſiſtēdum in quibuſdam alijs leuibus adminiculis, quibus forſan fiſcus prætendit D. Generalem grauari vltra depoſitiones prædictorum teſtium; quia & ſi ſingulariter poſſe vnicuiq; prætenſo adminiculo in ſpecie: Reſponderi, quia tamen remota ſunt, & extra venereos actus non poteſt propterea ex illis inferri aliqua fornicationis probatio cum quando criminaliter agitur prout in caſu noſtro, nec etiã ex præparatorijs, & venereis actibus, ac violentis præſumptionibus carnalis cognitio probetur (licèt forſan ſecus ſit quando ciuiliter) Adden. ad Bar. in l. capite quinto, nume.2. verſic. nota ergo. ff. de adult. Corn. conſi.191. in fine, lib.4. Aym. conſi.205. num.20. ſeq. Matheſilan. notab. 118. Imò quando agatur ad priuationem requiritur plena, & concludens probatio etiam, quod ciuiliter agatur prout nouiſſimè reſoluit Rota coram D. Pegna in vna Tulleñ. Monaſterij ſancti Manſueti die Lunæ 27. Ianuarij 1597. Et ex ijs D. Generalem eſſe in aperto abſolutionis caſu indubitanter concludi poſſe crediderim.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Reſponſum ſecundum eiuſdem Farinacij in eadem cauſa.

ADSIT DEVS. Dubitationes excitatæ contra Do. Generalem circa caput mulierum, & circa primam Villam reducũtur ad infraſcripta inditia.

Primo, quod D. Generalis de tēpore quo prætenditur ſtetiſſe in domo Bernardinæ, ſtetit occultus & latitans.

Secundo, negatiua ſeruorum circa acceſſum cum mulis vſq; ad mediam viam ex qua negatiua deprehenditur mendacium D. Generalis.

Tertio, aliud mendacium eiuſdem D. Generalis apparens ex negatiua probata per plures teſtes, quod ipſe non ſtetit in illa Villa in qua aſſeruit ſe ſtetiſſe.

23 Quarto, depoſitiones trium teſtium de ingreſſu domum Bernardinæ, qui teſtes licèt ſint ſingulares; probant tamen iunctis adminiculis Socin. conſil.190. & ſi non probant plenè, probant tamen ſemiplenè, & conſequenter alijs concurrentibus poteſt ſequi condemnatio in pęnam extraordinariam Bal. in l. fi. C. de probat.

Quinto, fama & ſcandalum in monaſterio.

Sexto, quod ſecretarius neſcit deſcribere villã.

24 Nec obſtant teſtes deponentes cõtrarium circa ingreſſum domus Bernardinæ, quia non ſunt examinati ad inſtantiam fiſci, ſed à iudice ex ſuo officio: ideo non intrat regula l. ſi quis teſtib. C. de teſt. per gl. in c. cum. i. extrà de re iud.

25 Pro reſolutione præmiſſorum diuidam ea quę dicturus, tum in duas partes in quarum prima ni fallor clariſſimè in iure demõſtrabo, quod etiam ſubſiſtentibus omnibus ſupradictis inditijs non poteſt vllo pacto tractari de condemnando d. D. Generalem in aliquam pœnam. In ſecunda ſingulariter reſpondebo ſingulis prædictis inditijs eaque nec in facto, nec in iure ſubſiſtere pariter demonſtrabo, & quoad primam partem. Dixi, & repeto primo loco, quod illa concluſio Doctorũ volens ex pręparatorijs carnalis cognitionis; ſeu etiam ex pręſumptionibus, & coniecturis probari fornicationem procedit, & habet locum quando ciuiliter agitur ſecus ſi criminaliter Adden. ad

Bar.

Bart.in l.capite quinto,num.2.verſ.nota ergo,ff. de adulter.Corn.conſ.191.in fine, lib.4.Aym.cõſil.205.nume.20.& ſeq.Mattheſilan.notab.118. & modo conſidero quod prædicti Doctores non ſolum loquuntur in pręſumptionibus violentis, ſed etiam in vrgentiſſimis & proximis inditijs,videlicet, quando quis ſolus cum ſola nudus cum nuda,aut quid ſimile reperitur, ergo ad effectum condemnandi multo minus poteſt fieri fundamentum in ſupradictis inditijs quæ multum remota ſunt à carnali cognitione ex præallegatis, ac etiam ex alia communi, & generali concluſione Doctorum dicentium quod ex violentis præ-
a ſumptionibus ª poteſt quis condemnari, quando ciuiliter agitur, non autem quando criminaliter prout communiter notant Doctores per illũ tex.cap.afferte, & ibi præcipuè Anan. nu.1.verſ. & procedit iſtud in cauſa ciuili Ant. de Butr.nu. 7.verſ.ſed poſſet dici Cardin. Zabarell. in fi.verſ. ex hoc dici Imol.nume.3.verſ. poſſet tamen dici, & num.4.verſ.aduerte tamen Anchar. num.3. in 4.notab.extrà de præſumpt.Paul.de Caſt.in leg. ſciant cuncti poſt nu.4. C.de probat. & alios plures refert concordãtes Gabr. Seragn in addit. ad Mattheſilan. d. ſing.118.verſ. violenta præſumptio.& vt aliàs allegaui quando agitur de priuatione quod tunc requiratur plena & concludens probatio etiam ſi ciuiliter ageretur aliàs reſoluit Rota in vna Tullen.Monaſterij Sancti Manſueti die Lunæ 27.Ianuarij 1597.coram R. P.Dom. Pegna,& hæc ſit prima reſponſio ad pędicta omnia inditia.

36 Secundò dico quod etiam admiſſo quod poſſit quis in aliquam pœnam extraordinariam cõdemnari ex inditijs, & præſumptionibus,id vtique intelligendum eſt quando præſumptiones, & inditia ſunt indubitata,ſic enim expreſsè de inditijs indubitatis loquitur tex. qui eſt clauis huius materiæ, in l.fin.& ibi gloſſ. in verbo inditijs Bart.in 2.oppoſit.Bald.num.2.Alber.in ſummario,& num.1. verſ. Item quod inditia indubitata etiam in prima oppoſitione, C.de probat.verſic. item ex quolibet inditio indubitato Boſſ. in tit. de conuict.num.5.& num.26.& 27.& ſub nu.30. Quod ſi pręſumptiones & inditia non ſint indubitata,ſed probabilia & apparentia prout forſan poſſint dici inditia prædicta;& tunc ex huiuſmodi præſumptionibus & inditijs poſſe deueniri ad condemnationem omnes Doctores negant glo. in d.l.fin.in verbo vel inditijs,verſ.non autem ex præſumptione etiam ibi Cyn. num.1. & Paul.de Caſtr.num.3.C.de probat.Aret.in c. tertio loco, num.15.in fine de probationib.delicti,nume.25. vbi de communi, & reſoluit Rota in vna Romana ſeu Hiſpalen. ſimoniæ die 7. Februarij 1596. coram R.euer.P.D.Blanchetto in fine deciſionis.

27 Inditia autem ſeu præſumptiones non dicuntur indubitata niſi taliter arctet mentem iudicis vt omnino credat delictum, nec poſſit in contrarium inclinare,ſecundum Paul.de Caſtr.in d.l.fi. nume.5.C.de probat.quem ſequuti ſunt Boer.d. deciſ.164.num.3. & 4.& Conrad. in pract. in tit. de negat.crim.& tormen.num.46. fol.305.col.1. & propterea dixit Iacob. Butrig. in d.l.fin.in fin. quem etiam referẽdo ſequutus eſt Ant. Gomez. d.cap.12.nu. 25. poſt verſ.ex quibus infero quod vbicumque poſſibile eſt rem aliter ſe habere, tũc non dicitur inditium indubitatum; Vnde cũ ex præpoſitis licèt forſan remotis apparentibus, & probabilibus inditijs mens iudicis non arctetur ad taliter credendum,vt nec etiam debeat cogitare rem aliter haberi poſſe, neceſſario concludendum eſt nec in extraordinariam pœnã ſequi poſſe cõdemnationem quamuis enim inditia eſſent indubitata non poſſet niſi de extraordinaria pœna tractari ſecundum cõmunem de qua per Ant. de Butr.in cap.affertè poſt nu.7. & ibi etiã Card. Zabarell. in fine, Imol. num.3. Felyn. num.6. de præſumptione Boer.deciſ.164.num.6.Boſſ.in tit. de conuict. nu.38.40.42. & 45. ergo vbi non adſunt indubitata, nec etiam de extraordinaria tractandum eſt, & hæc ſit ſecunda Reſponſio ad eadem omnia inditia.

28 Tertiò conſidero prout etiam aliàs deductum fuit quod per quinque teſtes pro informatione Curiæ examinatos expreſsè conſtat quod D.Generalis de tempore quo imputatur, minimè fuit in domo dictæ Bernardinæ, & iſtis teſtibus magis credendum eſt, quam teſtibus deponentibus ad fauorem fiſci, triplici ratione aliàs demõſtraui. Primò quia erant examinati pro informatione Curiæ,ideo probare contra Curiam;Secundò quia magis credendum eſt teſtibus deponẽtibus contra fiſcum quam pro fiſco. Tertiò quia teſtes fiſci patiebantur plures admodum exceptiones quas hic repetere ſuperfluum eſt & ſic non eſt certãdum pręſumptionibus poſtquam habemus facti veritatem ab ipſomet Iudice detectam,l. cum de indebito,§.1.ff.de probat.cap.quicumque,80. diſtinct.Menoch.de præſumpt.lib.19.31.& nihilominus omiſſo pro nunc,an teſtes examinati ex officio iudicis probent contra Curiam negari ſaltem non poteſt quin prædicta depoſitio obnubilet ſeu dubiam reddat depoſitionem aliorum teſtium contrarium deponentium pro fiſci intentione, ideo ſubintrat alia communis concluſio quod præſumptiua & dubia probatio tollit concludentem probationem fiſci de qua per Bart. & Doct.in l.non ſolum,§.ſed vt probari, ff. de nou. oper.nunciat. Boſſ. in tit. de conuict.nu.59.Neuiz.in Silua,lib.1.cap.2.num.66.Eugen. conſ.31. nume.70. Maſcard. de probat.lib.2.concluſ.904. nu.16.& hæc ſit tertia Reſponſio.

Verum omnia præmiſſa (& nunc diſcedo ad ſecundam partem) ſint dicta ex abundanti. Nam ſingula inditia de quibus indubitationibus optimè tolluntur ex infraſcriptis. Primum enim inditium de latitatione Dom.Generalis, benè tollitur per Dom. Informantem in facto dum dicit quod per depoſitionem Prouincialis,& Magiſtri Alfij conſtat de cauſa quare ſic ſi non omnibus apparentem faciebat Dom.Generalis dum in illa villa commemorabatur cum ſcilicet ratione infirmitatis vt ſe à negotijs ſegregaret,& vt etiam facilius viſitationis negotia componeret; Tum etiam ne quotidie ad eum fratres accederent, & locus ille eſſet vti conuentus fratrum, accedente etiam depoſitione Marci Antonij Perici dicẽtes ſe conduxiſſe generalem & ſecretarium ad Hortum Ioannis Anſaldi Ianuenſis. Vbi ſteterunt

per

per ſpatium decem, aut duodecim dierum abſque eo quod exirent niſi ad audiendum miſſam.

30 Secundum inditium circa acceſſum D. Generalis, & ſecretarij cum mulis vſq; ad mediam viã pariter tollitur ex facto cum Ioannes Niger, qui nunc acceſſum cũ mulis negat, conuincatur mendax, & falſus ex contraria depoſitione Caracappæ Ianitoris, qui eſt inſuper inimicus Domini Generalis.

31 Tertium indiriũ de negatiua probata per plures teſtes quod D. Generalis nõ ſtetit in illa Villa tollitur ex equiuocatione; Nam D. Generalis non ſtetit in horto Ioannis dell'Infante; ſed in horto Ioannis Anſaldi, & licet Ioannes dell'Infante habeat hortum in cõſpectu Patrum ſocietatis Ieſus in qua parte D. Generalis aſſerit ſe ſtetiſſe, non per hoc tamen ſequitur quin potuerit ſtare in alijs hortis in eadem parte & regione exiſtentibus; cum pro parte fiſci non fuerit probatum quod in conſpectu dictorum Patrum non adeſſet alius hortus quam ille Ioannis dell'Infante, & tamen non minus negatiua quam affirmatiua plene, & cõcludenter probari debet Hercul. de negat. nu. 23. vbi alius refert.

32 Quartum inditium reſultãs ex tribus teſtibus deponentibus de ingreſſu D. Generalis in domũ Bernardinæ tollitur ex iam aliàs allegatis, cũ ſint laici, viles & pauperes, & vna mulier, & demũ ſingulares, loco, & tempore quo ea ſuccedit concluſio, quod quãdo teſtes tot patiuntur defectus, tunc nullum prorſus faciunt inditium etiã, quod eſſemus in delictis occultis, & difficilis probationis, vel aliàs in caſu, in quo teſtes inhabiles admitterentur, ac etiam quod in tortura depoſuiſſent Aym. conſil. 66. nume. 55. & 57. Rolan. conſil. 3. num. 49. & ſeqq. lib. 3. & conſi. 98. nume. 46. lib. 4. Hippoly. Riminal. conſil. 360. nume. 82. & & ſequentib. lib. 3. Rota coram Fabio deciſ. 126. nume. 4. & coram Illuſtriſſimo D. Paleotto deciſ. 689. nu. 3. lib. 3. diuerſ.

33 Nec credo verum prout in dubitationibus, ꝙ teſtes ſingulares faciant ſemiplenam probatio-
b nem, quæ forſan iuncta cũ alijs adminiculis ſufficeret ad condemnandum ſaltim in pœnam extraordinariam ad Bal. in l. fi. C. de probat. Nam, quod immo ſemiplenam probationem nõ faciãt ſcripſerunt Alexan. conſil. 94. nume. 2. lib. 6. Ripa in l. monendi nu. 205. & ibi Franc. Curt. nu. 178. ff. de iure iuran. Lanfranc. de teſtam. num. 26. verſic. nec etiam ſemiplenam Pract. Corrad. in tit. de teſt. rubr. de ſingularit. teſt. nume. 25. verſic. ampliari etiam poteſt fol. 125. Rolan. conſil. 33. nu. 19. lib. 2. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 954. num. 20. Vltra quod quicquid ſecus ſit in ciuili-
c bus, in criminalibus tamen duæ ſemiplenæ probationes (nedum vna ſemiplena probatio iunctis adminiculis) ad condemnandũ non coniungantur Gandin. in tit. de præſumpt. & indit. indubitat. nu. 2. ad med. verſ. & licèt in cauſa ciuili Boſſ. in tit. de conuict. nu. 23. Bertaz. conſil. 41. nu. 21. in fi. lib. 1. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 459. nu. 7. apud quos concordantes reperiuntur.

34 Sed certè fruſtra hic agitur de aliqua ſemiplena publicatione delicti reſultante ex teſtibus ſingularibus, ſeu de cõiunctione ſemiplenæ probationis cum alijs adminiculis, quia teſtes prædicti non deponunt immediatè de delicto, ſed de actu remoto ad delictum, videlicet de ingreſſu in domum mulieris ex quo in omnem euentũ non deducitur aliqua probatio carnalis cognitionis ſed tantummodo coniecturata voluntas ad illam ſecundum Abb. in cap. tertio loco num. 10. de probat. & in cap. cum non ab homine nu. 19. verſic. imò plus de iudic. Aret. in cap. præterea nu. 5. de teſtibus Aym. conſ. 215. nu. 21.

35 Nec obſtet, quod teſtes prædicti non probent plenè contra fiſcum, quia non ſunt examinati à fiſco, ſeu ad illius inſtantiam, ſed tantum à iudice ex officio; quo caſu non dicitur approbata eorum perſona ad glo. in cap. cum I. & A. de re iud. Nam vltra, quod talem glo. ſic dicentem reperire non potui in d. cap. cum I. & A. Adhuc dicitur, quod in caſu noſtro non ſolum Iudex illos examinauit, vt ſupra, ſed modo fiſcus talibus depoſitionibus vſus eſt in faciendo ponere eas inter inditia, & illorum copias, quę contra D. Generalem habere prætendit, vnde ſubintrat generalis Regula, quod vtens teſtium depoſitionibus, & perſonas & dicta approbare cenſetur Maran. in Speculo par. 6. rubr. de teſt. repul. nume. 12. verſ. fatens tamen. Aym. de antiq. temp. par. 1. Quęritur etiam in hac materia in 14. Thob. Non. conſil. 24. nume. 24. & 25. Menoc. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 45. nu. 3.

36 Quintum inditium, videlicet fama, & ſcandalum in monaſterio tollitur tum ex alijs teſtibus deponentibus de cõtraria fama quibus magis eſt credendum quam deponentibus de fama affirmatiua Bar. in l. de minor. §. plurium nume. 25. & ibi Alexan. in addit. nume. 19. ſub litera D. ff. de quęſtion. Bal. in l. ea quidem nume. 54. C. de accuſat. Grammat. vot. 34. nume. 17. verſic. Et nihilominus Boſſ. in tit. de mandat. ad homicid. nume. 45. Et inter alios teſtes adeſt Marmodeus dicens, ꝙ nulla murmuratio erat contra D. Generalem niſi quod malè faciebat non ſtando in conuentu, & tamen ſi talis murmuratio fuiſſet ipſe teſtis eã non ignoraſſet prout in eiſdem terminis conſiderauit Rota in d. Tullen. Monaſterij verſic. Elidebatur præterea; & in alia Burgen. Abbatiæ 16. Iulij 1589. coram eodem Do. Pegna. Et in alia Imolen. confidentiæ coram D. Pamphilio 24. Februarij 1592. Tu etiam, quia apparet in proceſſu hanc pręrenſam famam habuiſſe originem à magiſtro Enriquez capite coniurationis factę cõtra D. Generalem, & ſic nullatenus attẽdenda, cum certiſſimi iuris ſit nihil probari eam famam, quæ à maleuolis, & inimicis originem traxit cap. qualiter, & quando il ſecundo de accuſat. & propterea famam non dici plenè probatam niſi teſtes ſuper ea deponentes dixerint etiam à quibus audiuerint: voluerunt Barto. in dict. l. de minor. §. plurium nume. 23. Et ibi etiam Marſil. nume. 55. & ſeq. ff. de quæſtion. Innocen. in capit. qualiter, & quando il ſecundo, nume. 1. de accuſat. Et in materia carnalis cognitionis ſic conſiderauit Rota in eadem Tulleñ. Monaſterij in verſic. quibus accedebat: vbi amplius ſubdit, quod cum fama ſuccedat loco accuſatoris d. cap. qualiter & quando de accuſat. & cap. licet Hely. de ſimon. Hoc ideo

non

non plus famæ credendum eſt, quam maleuolo accuſatori, & eſt pulcherrima conſideratio.

37 Sextum inditium non indiget reſpōſione iuris, quia ex ijs, quæ in facto deducuntur optimè diluitur. Et ex ijs (ni fallor) ſuper hoc præſertim capite mulierum Reuerendiſſimi Do. Generalis innocentiam lucidam, & claram apparere indubitanter affirmari poſſe crederem. LAVS D.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a E*X violentis præſumptionibus*. Præſumptionū plures gradus ſunt, quia aliæ leuis, aliæ grauis, ſeu violentæ: aliæ etiam grauiſſimæ, ſeu violentiſſimæ dici poſſunt: & quod attinet ad præſumptiones violentas de quibus loquitur hic D. meus Conſultor fieri poteſt concluſio negatiua quod ſcilicet ex violenta præſumptione condemnari nemo poteſt ſecūdum Iaſonem in l. ſeruum fugitiuum.nu.29. C. de ſeru. fug. Marſil. in rubr. C. de probat. num. 254. ſeqq. vſque ad num. 260. Vbi latè defendit hanc opinionem alios refert & teſtatur de magis communi, & æquiori opinione & in l. repeti nume. 27. ff. de quæſtion. & in pract. §. quoniam nume. 32. & in §. diligenter nume. 22. Foller. in pract. crim. in verbo dentur capitula nume. 24. vbi alij referuntur Matheſil. in ſuis regul. crim. verſ. in criminali etiam violēta præſumptio fol. mihi 344. col. 2. inter cōmun. opi. diuerſ. to. 1. Relati per Menoc. quos tamen ipſe non ſequitur de præſump. lib. 1. q. 97. nu. 22. Cęphal. conſ. 204. nu. 23. vbi de communi.

Et licet in contrarium, quod imò ex præſumptione violenta poſſit ſequi condemnatio videatur tex. in cap. afferte, & ibi glo. in verbo date, & notāt communiter omnes in ſummario extra de præſumptionib. & ibi præſertim Abb. in 6. in fine verſic. aut præſumptiones nō ſunt vrgentiſſimæ, vbi expreſſè loquitur non ſolum quando agitur ciuiliter prout videtur loqui ille tex. ſed etiam ſi criminaliter, & quod etiā in criminalibus ex violentis præſumptionibus poſſit quis condemnari voluit Monticell. qui alios refert reg. crimin. 11. num. 5. Vbi amplius dixit, quod violenta pręſumptio importat idem quod indubitatum inditium Auguſt. ad Angel. de maleſ. in verbo, quod fama publica ſub nume. 22. & 24. Vbi ſentire videtur ex præſumptione violenta poſſe etiam ſequi cōdemnationem, & pro hac parte faciunt deducta per Marſil. in rubr. C. de probat. nume. 248. ſeqq. vſque ad 254. & 255. ſeqq. Menoch. de pręſumpt. lib. 1. q. 94. nu. 3. Vbi quod ita omnes admittunt in d. cap. afferte Ioſeph. Ludou. concluſ. 45. verſ. Declara id vbi de præſumptione vrgente, & verſ. ſeq. vbi de præſump. violen.

Si tamen propoſitam negatiuam concluſionem ſubſtinere volueris facile tibi erit reſpondere d. cap. afferte; licèt enim ibi fuerit lata ſententia ex violenta præſumptione. Non tamen fuit lata criminaliter, & ad pœnam prout ſunt termini propoſitæ dubitationis; ſed tantum ciuiliter & ad reſtitutionem rei prout videtur communis intellectus illius text. prout vltra hic allegatos a [illegible] etiam Præpoſ. in cap. 15. qui fid. in nume. 4. de ſponſalibus Boſſ. in tit. de pacto ſuppoſ. nume. 31. & Sarmien. ſelect. interpret. lib. 1. cap. 1. nume. 8.

Verum ad præmiſſa ne erres aduerte, quia benè procedunt quando ageretur de pœna corporali. Tunc enim verū omnino crediderim ex violenta præſumptione neminem poſſe condemnari ſecus ſi de pœna pecuniaria prout loquitur Auguſt. ad Ang. de maleſ. in verbo fama publica nu. 22. & 24. & expreſſè diſtinguit Marſil. in rubr. de probat. nume. 254. & ſeqq. in verſic. ſic iſta videtur communis opinio, & in l. repeti nume. 26. & 27. ff. de quæſtion. latè etiam docet Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 97. num. 19. & ſeqq. Et faciunt pro hac diſtinctione, quæ dixit D. meus Farinac. in ſua pract. crimin. par. 2. in tit. de reo confeſſ. & conuict. nondum impreſſo q. 86. nu. 78. & quando præſumptio violenta non eſt vna tantum, ſed plures; & tunc abſque dubio ex ijs ad condemnationem criminalem deueniri poſſe dubitandum non eſt per ea quę dixit D. meus Farinac. d. q. 86. nu. 55. 62. & 113. & ſeqq. vbi benè hanc materiā explicatam reperies.

b *Cum alijs adminiculis*. Quod ſemiplena probatio non ſufficiat ad condemnandum iunctis adminiculis voluerunt Pau. de Caſtr. in l. fi. num. 6. C. de probat. poſt Bal. in loco per eū citato Ant. Gomez. de delict. cap. 12. rubr. de probat. delict. num. 26. Vbi alios refert concordantes Bertazz. conſil. 41. nume. 22. lib. 1. Hippol. Riminal. conſi. crim. diuerſ. 83. num. 18. ſeqq. lib. 2. Decian. conſil. 92. nume. 8. lib. 2. vbi quod contrarium tenentes loquuntur in ciuilibus non autem in criminalibus Maſcard. de probat. lib. 1. concluſio. 459. nume. 13. vbi pariter quod qui contrarium tenēt ſunt intelligendi quoad torturā non quoad condemnationem, facit quia ſi vt dixi ſupra in antecedenti ampliatione duæ ſemiplenæ non ſufficiunt; multo minus poteſt ſufficere vna ſemiplena cum adminiculis.

Contrarium, quod immo ſemiplena probatio vnius puta teſtis de viſu cum alijs adminiculis coniungatur & ſufficiat ad condemnandum voluerunt Bar. in l. 1. §. idem Cornelio num. 3. & ibi latius Marſil. etiam nume. 3. ff. de quæſtio. Bal. in l. fi. verſ. quędam eſt probatio. C. de probat. Aret. in cap. tertio loco nume. 16. in fi. verſic. ſed tamē hic extrà de probat. Brun. de indit. par. 1. q. 4. nu. 2. ad finem Marſil. in rubr. C. de probat. nu. 249. in fine. Vbi ex Socin. quem allegat dixit, quod vehemens adminiculum ſupplet ſemiplenā probationem Grammat. deciſ. 42. nume. 6. in fine, & ſeqq. Vbi in caſu ſuo vltra vnum teſtem de viſu concurrebant aſſertio vulnerati fama inimicitia & fuga cum enſibus denudatis Capyc. deciſ. 126. nume. 13. ſeqq. ex Bald. quem allegat in d. l. fi. C. C. de probat. Boſſ. in tit. de conuict. num. 37. verſic. Primo quando & nume. 47. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1223. nume. 8. ſeq. vbi alios plures refert concordantes: Relati per Decian. conſil. 92. nume. 8. lib. 2. Item relati per eundem Maſcard. de probat. lib. 1. concluſio. 459. nume. 11. & ſeq. Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 40. nume. 10. Ludou. Piguer. deciſ. crim. 17. nume. 40. in fine, & omnibus ſeqq. Vbi relatis & reprobatis cōtrarijs

hanc

hanc ſubſtinet opinionem, & ita dicit aliàs apud eum ſeruatum, & iudicatum fuiſſe etiam quoad pœnam ordinariam & capitalem, quod vltimum mihi nullo pacto placet.

Et ſi volueris ſubſtinere hanc ſecundam opinionem eam omnino intellige dummodo adminicula, ſeu pręſumptiones perficiant aliam ſemiplenam probationem aliàs ſecus vt ex præallegatis per Brunor. à Sole in ſuo conſil. crim. num. 83. & per Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1223. nume. 11. & 18. & nume. 12. Vbi amplius declarat dummodo dictum vnius teſtis cōſtituens vnam ſemiplenam probationem, & alię pręſumptiones tenderent ad eundem finem aliàs ſecus.

In hac contrarietate potes diſtinguere inter pœnam corporalem & pecuniariam, prout de pęna corporali loquuntur Pau. de Caſtr. & Anto. Gomez. in locis præcitatis, & quoad pœnam pecuniariam, ſic enim expreſsè reperio diſtinguenter Bal. in d. l. fi. in loco præcitato. C. de probat. & expreſſe declarat Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 8. nume. 1. & ſeqq.

c *Duæ ſemiplenæ probationes.* Quod duæ ſemiplenę probationes non coniungantur ad effectum condemnandi vltra allegatos hic per Do. meum Conſultorem. Addo Io. Bapt. de Sancto Seuerino in repet. l. admonendi nume. 207. ff. de iur. iur. Vbi quod ita videtur teneri per Doctores ibi per eum allegatos, quibus dicit non inueniſſe cōtradictorem Grat. conſil. 47. nu. 7. lib. 2. vbi de communi prout eum refert Symanch. de hæret. c. 50. nu. 2. & ambo ſic dicentes. Refert Clar. in pract. §. fi. quæſt. 63. verſi. Tu ſcis Gabr. lib. 1. tit. de probat. concluſ. 1. num. 23. & 26. vbi de communi licet aliqui per eum relati contrarium dixerint Anto. Gomez de delict. cap. 12. rubr. de probat. delic. nume. 76. Vbi alios plures refert concordantes Hippoly. Riminald. conſil. criminal. diuerſ. 84. nume. 11. lib. 2.

Et quamuis contrarium, quod immo duæ ſemiplenæ probationes etiam in criminalibus ad effectum condemnandi coniungantur; dixerint Alber. in l. 2. §. fin. nume. 2. ff. de excuſat. tuto. vbi quod ita vidit communiter teneri prout illum refert Clar. in pract. §. fi. q. 63. verſ. Tu ſcis in princ. Alexan. conſil. 24. nume. 41. lib. 2. vbi benè loquitur Menoch. de arbit. quæſt. lib. 2. caſu 499. nu. 2. & 3. vbi tamen hoc iudicis arbitrio relinquit ex Ioan. Bapt. de Sancto Seuerino quem allegat in loco præcitato.

Ego tamen non crederem recedendum à propoſita concluſione tāquam veriori & magis cōi vt patet ex præallegatis; & ex alijs quæ D. meus Farin. dixit in ſimile de fama iuncta cum vno teſte in ſua pract. crim. in tit. de indit. & tortu. q. 47. nu. 80. & nihil pro concordia potes diſtinguere quod prima opinio, & ſic cōcluſio procedat quo ad pœnam corporalē prout de corporali loquutus fuit Ant. Gomez. Vbi ſupra, ſecunda autem procedat quo ad pœnam pecuniariam; ſic enim pluribus relatis concordantibus expreſsè declarauit Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 41. num. 8. & ſeqq. Vbi teſtatur de magis recepta Doctorum ſententia. LAVS DEO.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De materia criminis læſæ maieſtatis in qua plura de teſtium, ac ſociorum criminis in hoc crimine aliiſque criminibus occultis, & difficilis probationis fide & probatione ac de eorundem ſociorum criminis exculpatione diſcutiuntur.

SVMMARIVM.

Socij criminis et inhabiles teſtes licet admittuntur in crimine læſæ maieſtatis, et alijs exceptis criminibus non tamen admittuntur quando patiuntur plures defectus etiam in caſu in quo veritas aliter haberi non poteſt, nec etiam faciunt tūc inditium ad inquirendum. nume. 1.

Banniti capitaliter repelluntur à teſtimonio, tum de iure communi, tum vigore Bullæ Pij V. nu. 2.

Periuri repelluntur à teſtimonio etiam in crimine læſæ maieſtatis. nu. 3.

Teſtes inhabiles admittuntur in crimine læſæ maieſtatis quando inhabilitas concernit perſonas teſtium ſecus ſi eorum dicta. nu. 3.

Socius criminis periurus nullum facit inditium etiam in criminibus exceptis. nu. 3.

Socius criminis, qui primo examinatus negat delictum, deinde variādo fatetur & complices nominat nullum facit inditium. nu. 4.

Inimicus conſanguinei mei dicitur meus inimicus. nu. 5. Vbi etiam vſque ad quem gradum iſto caſu conſideretur conſanguinitas.

Inimici repelluntur à teſtificando etiam in caſibus in quibus difficilis eſt probatio, ac etiam in crimine læſæ maieſtatis hæreſis, ſimoniæ, & alijs exceptis criminibus. nume. 6.

Socius criminis inimicus nullum prorſus facit inditium. nume. 6.

Productio examinis teſtis in aliqua parte nō inducit approbationem teſtimonij in totum. nu. 9.

Teſtes inter ſe contrarij non probant etiam quod eſſent mille. nume. 8.

Socius criminis nullum facit inditium, niſi ſuum dictum confirmauerit in tortura, et ſufficit prima tortura in qua emanauit confeſſio dicti ſocij. nu. 9.

Tortura ſupplet vnum defectum non plures. nu. 10.

Socius criminis patiens plures defectus nullum facit inditium etiam, quod in tortura depoſuerit. nu. 10.

Teſtis pluries variando pluries torquendus eſt. num. 11. ante finem.

Teſtis dicto vltimo in tortura emanato ſtandum eſt, & non primo. nu. 11. in fine.

Teſtes examinati reo non citato, nec ad eius faciem confrontati nullum faciunt inditium, & modicum etiam in crimine aſſaſinij læſæ maieſtatis, & alijs atrociſſimis criminibus. nu. 12. & 13.

Exculpatio facta à prætenſo ſocio criminis in articulo mortis maxime prodeſt exculpato. nu. 14. & ſeq.

Teſte in articulo mortis aſſerenti ſe falſum depoſuiſſe ad inſtantiam alicuius, an & quantum credendum. nume. 15.

Teſtis de auditu auditus in criminalibus præſertim non probat, nec inditium facit. nu. 16.

Teſtis

Teſtis de auditu eo minus probat ſi is à quo dicit ſe audiuiſſe non eſt perſona fide digna, num. 16. in fi.

Mandatarius aliunde infamis crimino ſus, & periurus non facit inditium contra mandantem præſertim ſi nõ depoſuit in tortura, nu. 17.

Exculpatio perſonæ quæ prætenditur offenſa valde prodeſt exculpato, nu. 18.

Scientia non præſumitur ſed ignorantia, nu. 19. verſ. ſed ex abundanti.

Scientia non præſumptiuè ſed concludenter ex plenè probari debet quando agitur de graui præiudicio, num. 19. in fine.

Tortura ſine legitimis inditijs, nec etiam in atrociſſimis inferri poteſt, nu. 20.

Iura tranſgredi quando liceat in atrociſſimis, nu. 20.

Inditia etiam in delictis occultis & difficilis probationis debent eſſe certa & legitima, num. 21.

Fama bona tollit omnes delicti ſuſpitiones & præſumptiones, num. 22.

Socij criminis depoſitio non facit inditium contra hominem bonæ famæ etiam in crimine læſæ maieſtatis, numero 23.

Fama negatiua delicti tollit contrariam famam, nu. 24.

Innocentia & defenſio rei probatur per unicum teſtem & per ſemiplenam probationem, num. 25.

Iudice recuſato ſuſpecto omnia inde per ipſum geſta ſunt ipſo iure nulla, num. 26.

Iudicis recuſatio ſuſtinetur etiam cauſa ſuſpitionis non non expreſſa, nu. 26. in fine.

Innocentia & defenſio rei dicitur concludenter probata per dubiam probationem, num. 27.

Reuelans crimen læſæ maieſtatis gaudere debet præmio, num. 28.

CONSILIVM LXXIX.

ADSIT DEVS. Ex doctiſſimis dubitationibus per Dominum Iudicem excitatis quatuor præcipuè proponuntur inditia contra Illuſtriſſimum & Excellentiſſimum Do. Ducem Sfortiam. Quibus ſublatis clariſſima eiuſdem d. Ducis innocentia apparebit.

Primò namq; proponuntur depoſitiones Oratij Equitis Fera Antei, & Oliuerij qui expreſſè ipſum Dominum Ducem conſcium, & participẽ in eorum depoſitionibus expreſſè confitentur.

Secundò depoſitiones prædictorum Antei, & Quintij quod idem Dux Angeli opera vti voluerit ad occidẽdum Plebanum terræ Sanctæ Flore.

Tertiò tolleratio D. Ducis & ipſius miniſtrorum quod prædicti facinoroſi homines commorarentur in terra S. Flore.

Quartò qualitas delicti nempè atrociſſimi læſæ maieſtatis ac difficilis probationis in quo infames ſocij criminis & aliàs inhabiles admittũtur, & ex præſumptionibus non ſolum ad torturam, ſed etiam ad cõdemnationem deuenitur vulgatis iuribus & doctrinis.

1 Deueniẽdo ad primum inditium quod prima facie magis vrgere videt dicitur in primis quod omnes prædicti quatuor aſſerti teſtes ſunt aliunde crimino ſi facinoroſi, & tam pro homicidijs, quam etiam pro alijs capitalibus deductis publicè diffamati quo caſu ſubintrat concluſio quod licet in crimine læſæ maieſtatis, & alijs exceptis criminibus admittantur & inditium faciant ſocij criminis & aliàs inhabiles non tamen admittuntur ſic ex pluribus defectibus inhabiles facinoroſi & crimino ſi Gram. conſ. 70. num. 7. in fin. & ſeqq. vbi loquitur etiam in caſu in quo veritas aliter haberi nõ poteſt Foller. in pract. crimin. in 1. par. 3. par. principalis verbo, & ſi cõfitebuntur, num. 102. ad medium vbi generaliter loquitur in caſibus exceptis Gig. de crimin. læſæ maieſt. ſeqq. vbi in terminis loquitur in crimine læſæ Maieſtatis Burſat. conſ. 69. num. 25. & conſ. 239. nu. 42. vbi teſtatur de communi & conſ. 275. nume. 19. vbi quod iſto caſu talis diſpoſitio nec etiam ſufficit ad inquirendum Lauren. Kircho, in ſuis cõmun. opin. vnic. 4. concluſ. 49. Vbi etiam de communi Maſcard. de probat. libro 1. concluſ. 462. numero 25. vbi loquitur etiam in crimine læſæ maieſtatis.

2 Secundò ex prædictis aliqui ſunt pro homicidijs & forſan alijs capitaliter banniti, & per ſententiam condemnati, & per conſequens à teſtimonio repelluntur non ſolum de iure communi Marſ. in tract. de bannit. in verbo exules, num. 8. Donat. à fin. lib. 4. cõcluſionem verbo teſtis verſ. bannitus fol. mihi 311. Hector Aemil. in tract. de teſtibus verbo bannitus, nu. 1. & 2. fol. mihi 323. par. 1. Pract. Corrad. tit. de teſtibus verbo bannitus, num. 1. & 3. fol. mihi 86. Burſat. conſ. 20. nu. 50. & ſeqq. vbi alijs relatis teſtatur de magis communi, ſed etiam vigore Bullæ Pij Quinti contra homicidas, & bannitos de qua in Bullario par. 2. fol. mihi 937. quæ quidem Bulla loquitur non ſolum de bannitis, & condemnatis pro homicidio, ſed etiam de his quorum delictum ſit notorium vel de eo intentatis.

3 Tertiò dicti quatuor aſſerti teſtes ſunt omnes periuri, ideo repelluntur à teſtimonio etiam in crimine læſæ maieſtatis Aym. conſ. 6. nu. 58. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 462. nu. 39. & ſeqq. Vbi reddunt rationem, quia ſcilicet in hoc crimine licet habilitentur teſtes inhabiles ratione perſonæ non tamen diſpenſatur eorum inhabilitas circa dicta & in ſpecie de ſocio criminis periuro quod nullum facit inditium in criminibus exceptis non ſolum ad torturam Rolan. conſ. 16. nu. 9. & ſeqq. lib. 1. Bertazz. conſ. 39. num. 14. & conſ. 40. num. 12. & conſ. 61. num. 10. Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 89. num. 74. ſed nec etiam ad inquirendum idem Rolan. d. conſ. 16. eod. nu. 9. & ſeqq. & conſ. 73. num. 6. & ſeqq. & nume. 18. & ſeqq. d. lib. 1. Vbi quod hæc eſt indubitata iuris concluſio & conſ. 97. nume. 15. lib. 4. & conſ. 94. num. 20. & ſeqq. & conſ. 98. num. 21. d. lib. 4. Cephal. conſ. 204. num. 52. & conſ. 233. num. 6. & 7. lib. 2. Laurẽtius Kircho in ſuis communib. opin. vnt. 4. concluſ. 39. vbi pariter teſtatur de communi, & indubitata concluſione.

4 Et magis in ſpecie de ſocio criminis qui primo examinatus negauerit delictum quoad ſe & quoad alios, vel de ſe confeſſus delictum complices reticue[illegible] tortus, aut ſpontè variando à [illegible] ſocios nominauerit, quod [illegible] nullum prorſus faciat inditium [illegible] in pract. crimin. in 2. tra[illegible] 8. inditium, nume. 18.

Gram.

Grammat.vot.34.num.10.& ſeqq.Dec.conſilio 189.numero 8. Natt. conſil. 298. num.7.in fine, ſequentib.Cephal.conſ. 233. num. 14.& ſeqq.& conſil. 234.nu.9. & ſeqq.lib.2. Bertazz. conſ.28. num.4. & conſ.341.nume.27. vbi quod iſto caſu talis depoſitio, nec etiam facit inditium ad inquirendum.

5 Quarto ex pdictis aſſertis ſocijs criminis duo ſunt capitales inimici Do. Ducis nempè Anteus Baulonius, & Eques Feruallus inimicitia Antei conſtat ex eius propria depoſitione dum dicit ſe aliàs dubitaſſe de Illuſtriſſimo Domino Paulo Sfortia patruo Domini Ducis, quia illius necem & perniciem tractabat, de inimicitia autē Equitis Ferualli pariter conſtat cum notum ſit, & ipſe Eques fatetur quod Illuſtriſſimus D.Aſcanius Sfortia conſanguineus eiuſdem Dom.Ducis occiderit Angelum eius fratrem ex quibus cum ex parte Antei & Equitis prædicti ſit contracta capitalis inimicitia cum conſanguineis ipſius Ducis. Hoc ideo reputatur à iure eiuſdem Ducis capitales inimici(etiam quod Dom. Dux non fuiſſet particeps homicidij prædicti prout ex aduerſo prætenditur) per regulam inimicus conſanguinei meī dicitur inimicus meus Bartol.in l.tutor §.ſi tutor & ibi Alexand. in addit.ff.de ſuſpec.tutor.Alexand. conſ.99. num.4. libro 1.& in leg. ſi ita ſtipulatus,§. Chryſogonus,nu.21. ff.de verb. obligat. Aufer. de reprobat teſt. num.46. ad fine Decian.in ſuis tracta. crimin. par.1. lib.3.cap.25. numero 17.Maſcard. de probat. lib.2.concluſione 898.nu. 39. & iſto caſu ſanguinis coniunctio non ſolum ſufficit quod ſit infra quartum gradū vt per Decian.d.cap.25.num.17. & per Menoch. de arbitr.quæſt.lib.2.caſus 262.num.2. ſed etiam quandoque etiam vltra quartum gradum ex facti qualitate & regionis conſuetudine iudex inimicitiam oriri ex iniuria facta cōiuncto arbitrari poteſt Barto.in d.§. ſi tutor in fin.Marſil.in l.prima,§.præterea, num. 55. ante finem Blanc.de indit.num.174.Menoch. dicto caſu 262. nu.3.Decian.d.c.25.poſt nu.67.

6 Inimici autem repelluntur etiam in caſibus in quibus difficilis eſt probatio & aliūde veritas haberi non poteſt Aufer.de reprobat.teſtium,num. 16. verſ. item verum etiam Anton.Gomez.rubr. de probat.delict.cap.in num.21.in fin.verſ.aduertendum tamen Menoch.de arbitr. quæſt. lib.1.q. 28.num.2.Hyppol.Riminal.inter conſil.crimin. diuerſ.conſ.84.num.8.numero ſecundo, Burſat. conſil. 346. nume.12.verſ.quibus inſtantibus,& numero 37.lib.4. Bertazzol. conſil.528.nume.6. libro ſecundo.Item repelluntur in crimine hæreſis, læſæ maieſtatis, ſimoniæ & alijs exceptis & grauiſſimis delictis cap.per tuas, vbi Ioan.de Anania,& communiter omnes extra de ſimonia Specul.in titul.de accuſat.§. primo, in fin.Angel. & Alber.in l.famoſi, ff. ad legem Iuliam maieſtatis Gig.crimine læſæ maieſtatis,libro ſecundo,titul. quoniam & per quos crimen lęſæ maieſtatis probatur quæſt.2.numero 1.& ſequentib.Brot.de teſtibus par.3. nu.97. in prima, & ſecunda ampliatio[illegible] Campeg. de teſtibus,regula 26. in princip. [illegible]t.§.final. quæſt. 24.verſ. item quæro [illegible]robat.lib. primo, concluſ.462. numero 31.& libro 2.concluſ.857. num.40.& ſeqq. vbi teſtatur de communi opinione,& in ſpecie de ſocio criminis inimico,quod etiam in caſibus exceptis non admittatur nec aliquid inditium faciat Alexan.conſil.127.poſt num. 16. lib.4.Carrer.in pract.in 2.tract.de indit. ad tortu.§.8.inditium,num.24.Gig.de crimin.læſæ maieſtatis,lib. 2.tit.quomodo & per quos crimen læſæ maieſtatis probetur quęſt.7.num.6.Menoch.de arbitrar. quæſt.lib.2.caſus 474.nu.55.Maſcard.de probat. lib.1.concluſ.462.num.24. vbi in terminis loquitur de crimine læſæ maieſt.

7 Nec obſtet quod perſonam Angeli per reproductionem exculpationis per ipſum factę videatur approbata illius inhabilitas,nam ſi fuit reproducta eius exculpatio non fuit ipſe Angelus in teſtem productus prout requiritur ad hoc vt perſona teſtis dicatur approbata ad text. in l. ſi quis teſtibus,C.de teſt.& in cap.3.verſic. ſi quis quarta quæſt.3.& vtrobique communiter Doct.vltra quod repetitio & reproductio omnium actorum fuit facta per procuratorem D. Ducis in parte & partibus cum expreſſa proteſtatione de non cōfitendo fiſci intentionem.

8 Quinto omnes prædicti ſunt inter ſe cōtrarij in plurib. de quibus in informatione factæ, ideo nihil probat etiā in criminibus exceptis. Simanc. in tract.de hæred. tit.64. nume.62. Gram.conſil. ciuili 89.numero quarto,Bertazzol. conſilio 41. nume.12.lib.1.Maſcard.de probat.lib.3.concluſ. 1361.nu.4.etiam quod eſſent mille idem Bertaz. conſ.283.nu.2.lib.2.

9 Sexto Eques Feruallus Anteus & Oliuerius non cōfirmauerunt eorū dictum in tortura quo caſu etiam in criminibus exceptis dictū ſocij criminis nullum facit inditium Carrer.in pract. in 2.tract.de indit.ad tortu.§.8.inditium,nume.12. in fine iuncto nu.16.Gig. de crimin. læſæ maieſt. probetur q.24.num.3:Boſſ.in tit.de indit.nu.51. Clarus in pract. §. fin. quæſt.21. verſ.ſcias etiam vbi quod ita ſeruatur & q.45. verſ. cæterū ſi reus vbi etiam quod non ſufficit illa prima tortura in qua reus eſt confeſſus delictum, ſed debet eſſe ſpecialis pro confirmatione depoſitionis Burſat. cōſil.239.num.42.vbi de communi Maſcar. de probat.lib.2.concluſ.857. nu. 34. vbi ampliat etiam in crimine hæreſis.

10 Et licet Horatius de Comitibus depoſuerit in tortura non tamen per hoc ſanantur tot tantique defectus quos eius depoſitio tam in perſona, quam in dicto patitur tortura enim non plures ſed vnum tātum defectū ſupplere poteſt Claud. ad Bertazzol. conſil.71. littera H. vltra quod teſtium inhabilitas purgatur per torturam non in criminalibus,ſed in ciuilibus, Dec.conſil.6. num. 16.Cephal.conſilio 234.numero 19. libro ſecundo, & in ſocio criminis plures defectus patientē quod tortura illos non purgat conſuluit Burſat. conſilio 192.nume.21.& ſequentib.& conſ.239. nu.42. Vbi de communi & in ſpecie quod tortura in ſocio criminis non purget defectum periuri conſuluerunt Rolan.conſ.16.nu.4.& ſeqq.lib.1. Cephal.conſ.233.nu.6.& 7.li.2. Lauren. Kirchocent.4.concluſ.39.vbi teſtatur de communi & in dubitata concluſione.

11 Quoad Horatium & Anteum quorũ dicta magis afficere videntur D. Ducem eſt aduertendum in facto quod in exculpatione qđ vnuſquiſquã fecit de alijs falſo per eum nominatis,& inculpatis ambo virtualiter reuocant eorum confeſſiones,& nominationes de D. Duce Sfortia Horatius enim aliud non deponit contra D.Ducẽ niſi quod ipſi communicauit ſermonem habitum cũ N.ſuper mina, verum ex iudicis officio examinatus reuocat ſuam cõfeſſionem ac dicit ſe nunquã cum dicto N.de hac re loquutum fuiſſe ſi cum N. ſermonem non habuit ergo non potuit illum ſermonem cum Duce communicare pariter & Anteus ex officio examinatus reuocando ea quæ falſo dixit de N.addit generaliter quod quicquid dixit & ſcriptum eſt ad iudicum ſuggeſtionem dixit, & depoſuit, & etiam quia ſibi perſuadebatur cum falſa nominatione magnatum cauſam ſuam melius defendere potuiſſe, & tam Horatius quã Anteus ſuper promiſſis forti perſtiterũt, ideo nõ eſt amplius tractandum de eorum prima confeſſione & nominatione, quia huic vltimę ſtandum eſt & non primæ ſicut enim teſtis pluries variando pluries torqueri poteſt ſecundum Marſil. in l. repeti,num.16.ff.de quęſt.& in pract. §.quoniam nume.17. Cęphal.conſ.60.nume.19.verſ.& ideo Boſſ. in tit.de tortu. teſt.nume. 21.ita etiam eius vltimo dicto in tortura ſtandũ eſt, & non primo Cępol.& Marſil.vbi ſupra Vulpell. conſilio 104. numero 10. & ante iſtos Bartol. in l. eos num. 2. & num.4.& ibi etiam Marſil. num.8. ff.ad l.Corneliam de falſis Felyn. in cap.cum in tua, nu.3.& ibi etiam Abb.num.9. & Aret.nu.11. extra de teſtibus Rom. conſ. 505. nu.3. ad medium vbi ampliat ſiue incõtinenti ſiue etiam ex interuallo ſecundum dictum in tortura emanauerit Clar. in pract.q.53. ſub verſ. quartus eſt caſus poſt mediũ ibi in hoc tamẽ ducata, &c. Menoch. de arbitrar. q.lib.2.caſu 108.num.14.

12 Octauò & generaliter contra omnes excipitur quod fuerant examinati D. Duce nõ citato, nec ad eius faciem confrontati quo caſu in criminalibus,nec aliquod inditium etiam modicũ, nec argumentum,nec præſumptionem inducũt, c.2. in illis verbis nullius manenti, & ibi Abb.nume.14. Aret.nu.1.in 1.notabili,& nu.11.ſub verſ.quinto fallit,& nu.15.in princ.Fely.num.3.extra de teſt. Bart.in l.maritus,nu.3.in fi.ff.de quæſt.Burſat.& conſ.20.nu.65.vbi teſtatur de magis cõmu.opin. etiã canonizata in Rota Romana Creſcen. rubr. de teſt.deciſio.2. aliàs 264.vbi teſtatur de veriori opinione Oſaſch.deciſ.Pedemon.79.nu.18.verſ. nec etiam facit inditium vbi de cõmuni Hyppol. Riminal.cõſ.213.nu.95.& ſeqq.lib.2. vbi pariter de communi. Viu.opin.931.num.9.vbi quod nec etiam faciunt fumum & Peregrin. deciſ.99.lib.3. & hæc concluſio procedit etiam in crimine aſſaſſinij, & alijs quibuſcunque atrociſſimis delictis Gram.vot.11.nu.16. Burſat.conſ.201.nu.112.& ſeqq. vbi de veriori opinione Bertazz. conſ. 359. nu.22.in fi.& conſ.553.nu.5.lib.2.Freſcen.tit.de teſt.d.deciſ.2.Viu.d.opin.935.nu.7.& 8.

13 Quod & idem in crimine læſæ maieſt. voluerunt Dec. in c.2.nu.56.2. teſt. Carrer. in pract.in tract.de homicid. & aſſaſſ. §. circa igitur tertium, nu.32.Foller.in pract.crimin. in verbo & ſic confitebũtur,in 3.par.principalis,nu.43. Pet.à Plac. in epit.delict.cap.19. num.17. verſ.quod conuici poſſet Grauat.ad Veſtium in pract. libr.6. cap.2. num. 30. verſ.9. in crimine læſæ maieſtatis Paul. Meren.conſ.crimin.diuer.88.num.37. verſic. ſed in crimine læſæ maieſtatis, lib. 2. & magis in terminis de ſocio criminis quod nullum faciat inditium etiam in exceptis niſi vltra torturam depoſuerit citato nominato, vel ad eius faciẽ ſcripſerunt Boer. deciſ. 319. poſt numero quarto, Clar. in pract.§.final.quæſt.21.verſ. quęro nunquid in fine Vulpell. conſilio 30.numero 7. & conſil.83. numero 8.

14 Nono & quatenus omnia præmiſſa deficerẽt prout vnumquodque eorum ad victoriam benè ſufficit, adhuc ſuccedunt omnium prædictorum aſſertorum teſtium iteratè & multiplicatè exculpationes factę tam ante ſuorum peccatorum cõfeſſionem quam poſſet etiam in actu aſſumptionis Sanctiſſimi Sacramenti vſque ad mortis articulum ex quibus ſuccedit etiam concluſio quod licet vt ex aduerſo deducitur dici ſoleat, quod cõfeſſio facta in tormẽtis & ratificata non tollatur per iſtas extraiudiciales reuocationes, & exculpationes id tamen ſanè intelligẽdum eſt quoad ipſum confitentem non autem quoad tertium nominatum Grammat.videndus vot.3. numero 15. & ſequentib.vbi benè reſpõdet contrarijs, & voto 11.numero 18. quem refert Carrer. in pract.in ſecundo tract.de indit.ad tort. §.8. inditium,numero 29.Marſil.conſilio 109.numero 30.& ſeqq. vbi late Tiber. Decian. conſilio decimooctauo, numero 65.& ſequentib.libro primo,Hyppo. Riminald. conſilio 420. numero 17.libro 4.Burſat. conſilio 201.num.146.& ſeqq. vbi præſertim loquitur de exculpatione geminata,& facta in confortatorio prout in caſu noſtro dicitque quod talis exculpatio reputatur, ac ſi fuiſſet iurata Cęphal.conſilio 75.nu.46.& ſeqq.libro primo, vbi loquens in crimine læſæ maieſt.dixit quod ad fauorem inquiſitorum admittantur etiam ſocij, & participes criminis.

15 Et hinc etiã ſequitur quod licet aliàs dicatur prout in mutiuis Do.Iudicis quod non credatur teſti articulo mortis aſſerente ſe aliàs falſum depoſuiſſe id ſanè intelligitur vt ſcilicet non credatur quando depoſuit in cauſa ciuili ad fauorẽ alicuius, ſecus ſi in criminali in alterius præiudicium per præallegata. Et nihilominus etiam in cauſa ciuili aſſertionem ſi fuerit facta in articulo mortis Dominici de fide primæ depoſitionis cõſuluit Alexan.in conſil. 124.num.5. verſic.& poſito quod verum eſſet lib.6.poſt Innoc. Anto.de Butr.& Abb. in locis per eum relatis. Et quando res eſt integra prout in caſu noſtro tũc ex hac ſecunda aſſertione omnino tolli primã depoſitionem etiam factam in cauſa ciuili,poſt Gram.quę allegat ſcripſit Gabr. cõcluſ.30.nu.3. & concluſ. 32.nu.16.lib.7.

16 Præmiſſis ad primi inditij eneruationem ſic in iure firmatis facile aliorum prætenſorum inditiorum reſolutio ſubſequenter. Nã quod attinet ad ſecundũ inditium ſumptũ ex mãdato dato ad occidendũ Plebanũ prout ex depoſitionib. Quintij

& Antei certè non eſſet plùs elaborandum cum prædicti Quintius & Anteus patiantur tot & tãtas exceptiones de quibus ſupra & nihilominus adhuc dicitur quod prędictus Quintius nihil deponit quoad Dominum Ducem niſi de auditu ab Angelo teſtis autem de auditu auditus,& pręſertim in criminalibus non ſolum non probat, nec aliquid facit inditium, ſed immo non meretur nomen teſtis cap. licet ex quadam in princip. & ibi notant omnes extra de teſtibus Abb. in capit.tam litteris,numero quinto,verſic.nam talis, ibi etiam Felyn.nume.2.ante finem extra de teſt. Marſil.conſil. 20. num.5. & conſil.41.nu.8. Menoch.conſil.98.num.55. lib.1. & conſ.144.num. 24.lib.2.Burſat.conſ.316.nu.18.& 19.lib.3.Hyppol.Riminal.conſ.260.num. 45. & conſ.299.nu. 31.lib.3. eo minus huic Quintio credendum erit cum deponat de auditu ab Angelo Ancharano prout aliàs dictum nedum crimino ſo,ſed etiã capitaliter bannito, & condemnato non enim plus copiæ quam originali credendum eſt,d. cap.licet ex quadam & ibi gloſ.in verb.ab vno in fine,& in verbo auctores & communiter omnes extra de teſt.Aym.conſil.6.num.67.conſ.41. num.2.Cæphal.conſ.250.num.27. verſ. item oportet Hect. Aemil.in tract. de teſt.in materia teſtis de auditu fol.247.num.24.& ſeqq.

17 Et inſuper dicitur quod prædicto Anteo qui mandatum huiuſmodi à Duce habuiſſe falſo aſſeruit nulla prorſus eſt adhibenda fides nec etiã ad inquirendum tum quia eſt aliunde infamis criminoſus, & periurus prout in terminis de mandatario ſcripſerũt Gram. vot.34. nu.8. & ſeqq.Rolan.conſ.16.lib.1.& conſ.37.nu.17.lib.1. Bertaz. conſ.341.nu.27.lib.2. tum etiam quia in tortura non depoſuit prout pariter in terminis & de mãdatario ſcripſerunt Carrer. in pract.in 2.tract. de indit.ad tortu. §. nonum inditium,num.1.in fin. Eugen.conſ.27.nu.46.

18 Et rurſus dicitur quod omnis ſi quę ſupererat ſuſpitio fuit ſublata per depoſitionem eiuſdẽ Plebani expreſsè D. Ducem pro veritate exculpantis, & veriſſimis rationibus & cauſis per eũ in ſua depoſitione deductis Bald. in l.1. nume.32.& ibi Iaſon. numero 10. C. commun. de legat. Marſil. ſingul.22. incipiente confeſſio offenſi Nouel. in tract.ad defenſam,§.an inditia pro reo dãda ſint, num.90.Couar.var.reſolut. lib.2.cap.13.num.8. in fine princip. verſic. ſi vero vulneratus Anton. Gomez. aliarum reſolutionum, tomo 3. cap.13. rubr.de tortu.reorum, nume. 17.ad finem verſ.ſi vero delictum.

19 Quod vero attinet ad tertium inditium videlicet de tolerantia iſtorum bannitorum in terra Sanctæ Floræ poſſet vnico verbo in facto reſpõderi,quod ſcilicet prout probatum fuit per teſtes ad defenſam tempore quo prædicti homines cõmorabantur in dicta terra Dom. Dux tanquam illegitimè ætatis non adminiſtrabat, nec aliquã curam habebat ſuorum ſubditorũ, & terrarum, ſed omnis cura & adminiſtratio ſpectabat, & pertinebat ad Illuſtriſſimam Dom.Fuluiam eius tutricem & curatricem. Sed ex abundanti dicitur quod in proceſſu non conſtat quod ipſe Dom. Dux haberet ſcientiam quod prædicti homines ſtarent in terra Sanctæ Florę & fiſcus qui allegat tollerantiam quæ ſine ſcientia non dicitur illam vtique probare debet l. verius, ff. de probat. cap. præſumitur de regul.iur. in 6.deciſ.P. demon.71. num.35. Nec ſufficit illam probare præſumptiuè ſed concludenter & certam illam probare tenebitur cum agitur de graui præiudicio Pariſ.conſil. 23.num.241.libro ſecundo,Put.deciſ.147.numero ſecundo,libro primo,& deciſ.77.num.7. lib.2. Simon de Pretis conſil. 199. nume. 36. & in caſu noſtro non ſolum non conſtat de ſcientia, ſed etiam conſtat de ignorantia iuris præſumptione cum Dom. Dux. eo tempore eſſet abſens cap.cognoſcentes, & ibi Abb. & Felyn.nume.10. Pero. numero 54. de conſtitut. Decius in capitulo ſuper litteris, nume. ſeptimo, de reſcript. Menoch. de arbitr.quæſt.caſu 186.nume. 16. Rolan.conſ. 9.num.44.lib.3.

20 Et demum quod attinet ad vltimum inditiũ ſcilicet quod ſumus in delicto atrociſſimo occulto, & difficilis probationis in quo leuiora ſufficiunt inditia ad torquendum & præſumptiones ad condemnandum. Reſponſio ſatis colligitur ex præmiſſis ex quibus apparet nulla extare inditia & nullas remanere præſumptiones, & tamen etiam in atrociſſimis, quia tractatur de tortura legitima præcedere debent inditia ſcripſerunt Foller.in pract.crimin.in verbo quod ſuffocauit vxorem,nu.18.Rolan.conſ. 12.nu.89.lib.3. vbi teſtatur de cõi opin.Hypp.Rimin.conſ.88.nu. 53.lib. 1.& latius cõſ.361.n.32.& ſeqq.li.3. vbi teſtatur de cõi dicitq; qđ quanto crimen eſt grauius & atrocius tãto pſumptiones, & inditia debent eſſe grauiora, & vehementiora illud.n.vulgare qđ in atrociſſimis liceat iura tranſgredi declaratur procedere quoniam conſtat de delicto, ſecus quando ſolus quia imputatur, & ſic procedit in puniendo non autem in procedendo, & torquendo Marſil.in practic.§.diligenter,numero 157.& ſequẽtib. pluribus Foller. dicto verbo quod ſuffocauit vxorem, numero 57. Carrer. in pract. §. circa quartum qualiter & quando, ad torturam deueniatur,numero octauo, Roland.conſilio 7. numero 42. libro primo, & conſilio 12. numero 72.& ſequentib.lib. 3.vbi pluribus exornat hanc declarationem Hyppol.Riminal.d.conſ.361.nu. 32.33.& 37.lib.3.

21 Sic pariter in delictis ocultis, & difficilis probationis inditia debere eſſe certa ita vt vix reo denegare ſufficiat expreſsè voluit Bald. C. qui forſan originaliter quandoque in contrarium allegatur) in leg. quicunque, numero 25. C. de ſeruis fugitiuis,cuius dicta benè ponderauit Oſaſc. deciſ.Pedemont.79. numero 55. verſ.nec obſter, & numero 56. & in terminis in crimine læſæ maieſtatis, quod etiam legitima debeant procedere inditia voluit gloſ.in l.3.in verbo coniunctis,& ibi Cynus Baldus Salycet. & communiter omnes,C.ad l.Iuliam maieſtatis,Alber. videndus in leg. famoſi, numero ſecundo, ff.eodem idem Albericus in Rubric.ff.eodem tit. numero 3.verſ.& tamen in iſto crimine Franciſcus Caſonus poſt tractatum de indit. in quæſtionibus cap. 5. rubr. de non torquendo ſine inditijs etiam in crimine lęſæ maieſtatis Clar.in pract. §.final.q.64.verſic.

dixi etiam in fin. vbi teſtatur de communi Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 1. quæſt. 84. nu. 3. Oſaſc. deciſ. Pedemon. 70. nu. 14.

22 Et licet ex præmiſſis plus quam ad ſaturitatẽ conſtare credatur de innocentia Do. Ducis quia tamen in iſto proceſſu quo me vertam eiuſdem innocentiam reſonare video vltra prædicta, non eſt admittenda eiuſdem Dom. Ducis alta nobili tas laudabilis, & honorabilis vita ac vndiq; ſplẽdens bona fama per tot eximios, & ſingulares viros optimè & concludenter probata, quæ quidem bona fama prout in iure notiſſimum eſt, omnes ſuſpitiones, & præſumptiones liquefacit Caſo. de indit. ad tortu. tract. primo, capitulo ſecundo, rubr. de fama reorum, numero 9. Io. Arnon. Sililoq. 37. vbi de communi Foller. in pract. crimin. dicto verbo item quod ſuffocauit vxorem, numero 30. Natta conſilio 394. numero trigeſimoſeptimo, Franciſ. Marc. deciſione 423. numero 20. parte prima, cum infinitis alijs quos referre longum eſſet.

23 Hinc ſocij criminis depoſitionem nec etiam in exceptis criminibus aliquod facere inditium contra virum bonæ famæ in ſpecie ſcripſerunt Carrer. in pract. §. 8. inditium, numero 13. & 14. Grammat. conſil. 21. numero 10. & conſ. 35. nu. 25. 49. & 50. & conſ. 61. num. 1. & conſ. 70. nu. 7. vbi loquitur etiã in depoſitione plurium ſociorum criminis & deciſio. 28. ſub numero 17. Paris conſil. 151. num. 13. libro quarto, Socyn. iunior. conſ. 39. nu. 66. libro 2. Rolan. conſ. 16. num. 24. & ſeqq. & conſ. 73. nu. 35. & ſeqq. lib. 1. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 474. num. 42. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1311. numero 16. & ſeqq. Ludo. Peguer. deciſ. crimin. 5. numero 31. ex quibus hanc concluſionem communiter receptã dici poſſe dubitandum non eſt, & in terminis quod in crimine læſæ maieſtatis maximè ſpectanda ſit qualitas perſonę de tali delicto imputatæ eſt tex. formalis in l. famosè ibi, nam & perſona aſpectanda eſt, &c. & ibi notant omnes, ff. ad leg. Iuliam Maieſtatis.

24 Verum in caſu noſtro nedum habemus probatam bonam famam in genere, ſed etiam in ſpecie famam negatiuam licet in dubijs dicatur eam nõ benè probatam videlicet, quod eo ipſo quod in vrbe incępit rumor iſtius imputationis in Dom. Ducem ſtatim vno ore publicè & per totam ciuitatem fuit dictum imputationem fuiſſe falſam incredibilem & impoſſibilem ex cauſis & rationibus per iſtos teſtes in eorum depoſitionibus benè deductis quæ quidem fama negatiua, & omnes tollit ſuſpitiones, & etiam contrariam famã quatenus adeſſet prout non adeſt Baldus in l. ea quidem, numero 54. C. de accuſat. & in l. de minore, & §. plurium, numero vigeſimoquinto, & ibi Alexand. in addit. numero 19. ſub littera D. ff. de quæſt. Marſil. in dicto §. plurium, numero 59. Cirill. in ſumma criminal. rubr. 29. de quæſt. §. 6. numero 14. verſicul. negatiuè quoque fama Pariſ. conſil. 67. nu. 107. lib. 3. Cęphal. conſ. 65. numero 54. lib. 1.

25 Habemus inſuper probatam aliam negatiuã in ſpecie quod videlicet Angelus & Anteus non fuerunt in Palatio Dom. Ducis in Ciuitate Florentiæ de illo tempore de quo prædictus Anteus & Eques Feruallus falſo depoſuerunt & licet in dubitationibus ex citatis dicatur hoc caſu non eſſe benè probatum videtur tamen quod ſit ſufficienter probatum, quia de ea deponunt Eques millinus & cæteri teſtes & ſi non concludenter ſaltẽ præſumptiuè & certum eſt in iure quod ad defenſionem rei & ad illius innocentiam probandã omnis teſtis, & quælibet ſemiplena probatio habetur pro plena & ſufficienti Anchar. conſilio 283. num. 4. Ioan. de Amicis conſil. 86. num. 19. Aym. conſ. 2. num. 16. Natta conſ. 412. nume. 23. Horat. Lut. conſ. crimin. diuer. 168. nu. 17. lib. 1. Maſcard. de probat. concluſ. 491. nu. 17. & 18. lib. 1. & concluſ. 904. num. 10.

26 Nec etiam eſt omittendum quod tortus iſte proceſſus poteſt dici ipſo iure nullus cum fuerit fabricatus à Reuerend. tunc Vrbis Gubernatore cuius nepotem Angelus Ancharanus & Oliuerius Saracinellus occidere fecerunt & ob id capitaliter banniti & condemnati fuerunt, nec non etiam à Dom. Marco Aurelio eiuſdem Gubernatoris in criminalibus Locumtenente qui expreſsè fuit ſuſpectus allegatus à Domino Equite & nihilominus poſt allegatam ſuſpitionem ſępius ſe in cauſam intromiſit. Nec refert quod talis inimicitia & cauſa ſuſpitionis non reſpiciebat Dom. Ducem, quia quando iudex eſt allegatus ſuſpectus omnia inde ſequuta ſunt ipſo iure nulla, nec fit diſtinctio potius reſpectu vnius quam alterius, quia ſatis eſt quod proceſſus fuerit fabricatus à iudice recuſato, & ſic incompetenti ſecũdum magis communem de qua poſt alios antiquiores teſtati ſunt Cęphal. conſ. 241. num. 19. lib. 2. Oſaſch. deciſ. Pedemont. 84. per totam & latiſſimè Lancillot. de attenta. parte 2. cap. 6. num. 4. & ſeqq. vbi ampliat tam de iure ciuili quam canonico, & num. 18. vbi ampliat etiam quod cauſa in recuſatione expreſſa non fuiſſet probata dũ modo legitima.

27 Addo (& hoc aperte D. Ducis innocentia patefacit) quod iam cõſtat in proceſſu & per teſtes defenſiuos fuit probatum & etiam in dubitationibus Dom. Iudicis pręſupponitur quod hoc facinus peruenit ad notitiam Curiæ opera & medio Dom. Ducis qui Quintium captiuum fecit illumq; & illius examen & clauem ad Vrbem trãſmiſit quæ ſi culpabilis fuiſſet minimè feciſſet & hæc pręſumptio eſt tam valida, & fortis vt nullatenus proſterni poſſit ex eo quod dicatur qđ D. Dux reuelauerit hoc facinus ne per alios forſitan prius detegeretur cum per multorum manus proceſſiſſet adhoc vt tanquam inculpabilis impunitate gauderet, hæc enim conſideratio prorſus euaneſcit, quia non ſolum non conſtat in ꝓceſſu quod talis reuelatio & ſubminiſtratio fuerit facta cum animo habendi impunitatem ſed ſemper conſtiterit, & hodie etiam conſtat de contrario cum D. Dux ſemper ſe innocẽtẽ profeſſus fuerit (prout eſt) & ob id ſe in carceribus conſtituit. Quare remanet vt dixi ipſius innocentię clara demonſtratio, & tamen ad innocentiã probandam præſumptiuã admittitur probatio Cęphal. conſ. 540. num. 13. Eug. conſ. 31. nu. 70. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 904. nu. 16.

Igitur

28 Igitur ſi reuelanti etiam participi dandum eſt præmium & honor iuxta diſpoſitionem, l. quiſquis, §. ſanè ſi quis C. ad l. Iuliam maieſtatis multo magis honor iſte debetur Do. Duci, qui innocens & inculpabilis, vt Sedis Apoſtolicę fideliſſimus ſubditus quicquid ſciuit reuelauit, & quicquid habuit conſignauit, nec aliud præmium aliumve honorem expoſtulat quam ſuę innocentiæ declarationem quæ etiam de iure ſibi debetur ex præallegatis. Et ita vt ſupra fauorabiliter abſolutus & liberatus fuit. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Defenditur A. de Gallia, qui de pluribus exceſſibus, & præſertim de concubinatu inquirebatur: Hinc propterea multa deducuntur de teſtium fide & præcipuè circa probationem famæ multaque etiam de tacita & implicita confeſſione in teſtamẽto facta necnon ad effectum condemnãdi, ac imponendi pœnam priuationis beneficiorum in crimine concubinatus, qui dicatur legitima probatio, & quando ipſe concubinatus probetur.

SVMMARIVM.

Inſtrumentum non probat debitum quando in eo continetur teſtium depoſitiones, nu. 1. & nu. 12.

Teſtimonialia inſtrumenta non probant delictum, numero 1.

Teſtes debent examinari à iudice, vel de commiſſione iudicis, nu. 1.

Teſtis in cauſa propria nullum facit fidem, nume. primo in fine.

Teſtes examinati in iudicio nullo & coram iudice incompetenti nihil probat, numero 2. & numero 17. & num. 43. in fine.

Famulus non præſumitur deliquiſſe de mandato Domini etiam quod delinquat in ſe concernente ſuum Dominum poſt num. 2.

Teſtes non probant famam niſi exprimant rationes & cauſas concludentes quibus fama orta eſt, nu. 3. & nu. 35. & nu. 70.

Teſtes non probant famam niſi etiam non interogati nominent eos à quibus fama ortum habuit, nu. 4. & nu. 54. & num. 70.

Teſtes deponentes ſuper fama debent dicere ſe audiuiſſe à maiori parte populi, num. 5.

Teſtes dicentes ſe ita publice dici audiuiſſe non probant famam in criminalibus, nu. 6. & nu. 32. licet ſecus in ciuilibus, num. 31. & quid quando fama inducitur ad effectum plenè probationis, nu. 32.

Teſtes dicẽtes ita dici ab omnibus alicuius Ciuitatis ſunt de falſo ſuſpecti, nu. 7.

Concubinatus ad hoc vt dicatur requiritur continua diutina & publica cohabitatio edendo, & bibendo in ſchemate concubinatus cum concubina aliàs non dicitur cõcubinatus, numero 8. & numero 37. Declara vt numero 3[illegible].

Teſtes examinati per infamatione Curiæ probant cõtra Curiam, nu. 9. & nu. 38.

Adulterium & copula carnalis non probatur ex præſumptionibus, & præparatorijs, quãdo agitur criminaliter & ad pœnam, nu. 10. & nu. 52.

Teſtes deponentes inueriſimile ſunt ſuſpecti de falſo, numero 11.

Inſtrumentali atteſtationi non ſtatur quando de inſtrumento Notarius non eſt rogatus, num. 12.

Clericus non priuatur beneficio propter adulterium aut concubinatum niſi præcedat trina monitio. nu. 13. & nu. 47. & nu. 51. & nu. 63.

Teſtes examinati ſine citatione nihil probant, nu. 15.

Notariatus qualitas probetur per legalitatem Ciuitatis. num. 16.

Delicta perſcribuntur ſpatio viginti annorum, nu. 18.

Delicta carnis præſcribuntur ſpatio quinque annorum, num. 18.

Stupratæ depoſitio non facit inditium contra ſtupratorẽ, num. 20.

Querela data diu poſt commiſſum delictum præſumitur calumnioſa, nu. 21.

Mandatum nunquam præſumitur datum ad delinquendum niſi concludenter probetur, nu. 65.

Teſtes litigantes cum aliquo non probant contra illum cũ quo litigant, nu. 65.

Teſtes referentes ad informationes non probant ſine informationibus ad quas ſe referunt, nu. 66.

Notario non creditur de ijs de quibus non eſt rogatus, numero 66.

Pœna priuationis beneficiorum nõ habet locum niſi in caſu à iure expreſſo, nu. 67.

Reus negans cum iuramẽto delictum ab eo cõmiſſum peccat mortaliter, nu. 68. verſ. tum præterea.

Socius criminis non admittitur in teſtem ſine tortura. num. 22.

Socius criminis quando patitur plures defectus non probat etiam in exceptis & atrociſſimis, nu. 23.

Mulieri dicenti ſe tẽtatum de carnali cognitione, & quod re curauit minimè creditur. nu. 24.

Confeſſio extraiudicialis non probatur per vnicum teſtẽ, num. 25.

Confeſſio extraiudicialis inter ea ſine cauſa loco & tempore commiſſi delicti non proaat, num. 26. & in addit. littera [a]. Vbi de materia.

Confeſſio extraiudicialis clerici nihil operatur niſi alia concurrant, numero 26. & in addit. littera [b]. Vbi de materia.

Teſtibus deponentibus de auditu non plus credendum, quam ijs à quibus teſtes ipſi ita audiuiſſe affirmant, num. 27.

Teſtimonium de auditu auditus in criminalibus non admittitur, nu. 28.

Teſtimonium de credulitate in criminalibus repellitur, nu. 28. verſ. deponit inſuper.

Teſtes deponentes de publica voce et fama debẽt eſſe idonei, & omni exceptione maiores, immo ſecundum aliquos iſta qualitas articulanda, & prolãda eſt, nu. 29.

Fama eſt debile teſtimonium, quia vt plurimum fallax & mendax eſt tranſmittique ſolet ab his qui nocere cupiunt, nu. 30.

Fama non facit ſemiplenam probationem quando agitur de crimine etiam ciuiliter intentato, nu. 34. & nu. 53.

Teſtes debẽt reddere rationem ſuæ ſcientiæ etiã interrogati, quando agitur de crimine etiam ciuiliter, nu. 35.

Teſtes deponentes ſuper carnali cognitione debent reddere rationem ſui dicti, nu.36.

Teſtes deponentes ſine ratione, nec probationem, nec inditium faciunt num.36.

Teſtibus deponentibus ad defenſionem rei magis creditur quam deponentibus contra reum, num.38.

Teſtibus deponentibus cum ratione & cauſa eorum depoſitiones magis creditur quam depoſitionibus ſine ra. nu.38.verſ.3.quia.

Teſtibus deponentibus veriſimiliora magis creditur quã deponentibus minus veriſimilia, num.38.verſ. Quarto teſtes, & nu.61.

Falſitatis ſuſpectiones tollunt fidem inſtrumento, & ſufficiunt duæ.nu.39.

Confeſſio incidenter emanata non ſufficit ad condemnãdum, nu.40.

Confeſſio ad hoc vt ſufficiat ad condemnãdum debet eſſe clara explicita, & expreſſa non autem implicita tacita, & in conſequentiam, nu.41.

Confitens accuſatorem fuiſſe ſociũ in crimine de quo accuſatur non per hoc dum fateri crimen, nu.41.

Confitens ſe abſolutum ab excommunicatione nõ per hoc dum fateri excommunicationem, nu.41.in fi.

Confeſſio ad hoc vt ſufficiat ad condemnãdum debet eſſe non generica, ſed ſpecifica cum expreſſione loci temporis cauſa alijſque qualitatibus, & circunſtantijs delicti, num.42.

Notarius tenetur exhibere protocollum, & dicendo ſe illũ non habere non creditur, nu.44.& nu.60.

Dictum vnius dictum nullius, nu.44.in fi.

Teſtes de auditu non probant niſi nominant eos à quibus dici audiuerunt. nu. 45.

Confeſsio delicti facta in teſtamento non ſufficit ad condemnandum præſertim quando nõ eſt facta parte præſente & fuit reuocata, num.46.

Clericus periurus non eſt priuatus beneficijs ipſo iure ſed venit puniendus, nu.69.

Teſtes de auditu non probant, num.70.

Teſtes deponentes ex ſe & extra interrogatoria non probant, nu.70.

Priuatio beneficij non inducitur niſi delicto concludenter probato, num.70.

Vltramontani ſolent Italos vocare ſodomitos quamuis non ſint, nu.71.

Confeſsio extraiudicialis non ſufficit ad condemnandũ, num.46.in fi.

Periuriũ in reo criminaliter examinato nõ punitur, n.48. & in addit. litt. c. vbi de materia quãdo & in quibus caſibus iſto caſu periurium ſit impunibile, & num.68.

Probare vnuſquiſque tenetur ſuæ intentionis fundamentum, nu.49.

Abſoluendus in dubio reus eſt, nu.50.

Clericus concubinarius etiam publicus ipſo iure beneficijs priuatus non eſt, nu.51.

Concubinatus non probatur præſumptionibus ſed concludentibus probationibus quando agitur ad pœnam priuationis, nu.52.

Vſura plenè & cõcludenter probanda eſt, & non per præſumptiones quando agitur ad pœnam priuationis, numero 52.

Fama non facit probationem in crimine cõcubinatus, nu. 53.& nu.54. Vbi quod ſolum operatur inditium.

Fama ſuccedit loco accuſationis, nu.54.ad med.

Fama debet probari quod fuerit ante litem motam, num. 54.in fine.

Teſtes nimis audacter deponentes non probant, num.55.

Teſtes deponentes per eundem permeditatum ſermonem non probant, & quid ſi teſtes ſint plures, nu.55.

Teſtes deponentes de fama publica conuincuntur de falſo per alios teſtes qui dicant ſe tale quid in ciuitate diuina audiuiſſe, num.56.

Teſtes plenè probant contra producentem ſi plures ſint ſecus ſi vnicus, nu.58.

Teſtis vnicus non probat plenè contra producentem, numero 58.

Notario non creditur de contentis in inſtrumento niſi inſtrumentum exhibeat, nu.60.

Filij generare poſſunt ex bino tertioue acceſſu ad mulierem etiam ſine concubinatu, nu.60.

Inueriſimile quod eſt habet imaginem falſitatis, nu.61.

Teſtis inſtrumentarius ſi contradicat inſtrumento inducit ſiniſtram ſuſpitionem contra Notarium, nu.62.

Clerici concubinarij damnantur, num.63. Attamen cum agitur de priuatione beneficiorum non raptim & feſtinanter priuatoria ſententiæ proferenda ſunt dict. num.63.

CONSILIVM LXXX.

ADSIT DEVS. tria ſunt delicta quibus falſo imputatur Dominus A. laceratio ſcilicet, ſeu deturpatio Cedulonum concubinatus quadam Catherina, & ſomodia cum quadã alia nomine Iuditha.

1 In primo delicto pro parte fiſci producitur inſtrumentum in partibus rogatum per quendam Vinot aſſertum Notarium in quo dicitur R. M. conqueſtos fuiſſe de Domino A. ad prædictos Cedulones lacerari, & deturpari fecerit, & quod ipſemet Notarius illos ſic laceratos, & deturpatos vidit, hoc inſtrumentum continens relationes ſeu depoſitiones prędictorum Religioſorum nihil prorſus probat; Quia nec à Iudice, nec de commiſſione Iudicis vt requiritur examinati fuerunt ad text. in authen. ad de fun. ſeu funer.§.illud etiam & ibi Gloſ. in verbo teſtibus, ad fin. & in cap. 1. & ibi, Gloſ. & communiter omnes de teſt.cog. Gloſ.in authen. ſed Iudex in Gloſ.1. & ibi Salycet.nume.2. verſic.Oppono contra C.de epiſc.& cler.Cyn.in l.Iudices,num.1. & ibi etiam vocat omnes C.de fide inſtrum, Vulgo enim vocantur talia inſtrumẽta teſtimonialia quibus nõ eſſe credẽdum probat tex.in l.teſtium,§.item Diuus ibi teſtibus non teſtimonijs, ff.de teſtibus,c. tua de cohabit.cler.& mulier. gl.in c.teſtes in verbo ſcripturam,3.q.9.Cyn.in l.fi.col.2. verſ. quid plura, C.de probat. & dato quod eſſet credendũ. Adhuc tales teſtes in caſu noſtro non afficiũt D. Abbatem ſunt ipſimet Monaci interreſſati, & in cauſa propria deponentes, l.nullus, ff.de teſtibus. l.omnibus, C.eodem tit.inſuper extra eodem.

2 Producuntur etiam pro parte fiſci in hoc primo capite quinque alij teſtes qui deponũt vidiſſe Cedulones deturpatos à Dominico famulo D. A. iſti teſtes nihil prorſus probant duplici ratione omiſſis alijs, primo quia fuerunt in iudicio nullo hoc eſt coram Iudicibus laicis examinati, l.fin.vbi Bal.& Doct.C.de teſtib, Corn.cõſ.277. nu.3.lib.3.Aym.conſ.2.nu.7.cõſ.149.nu.24. lib. 1. Marſilius ſingul. 211. incip. teſtes examinari.

Secun-

Secundò quia nihil deponunt de mandato Do. A. quo caſu incidit communis & veriſſima concluſio quod famulus non præſumitur delinquere de mandato Domini etiam quod delinquat in re ſpectante ad Dominum niſi conſtet quod illius ſcientia deliquerit Alciat. ſreg. 3. præſump. 40.num.1.& ſeq. Natta conſ.499.num.1.& ſeqq. Franc.Marc.deciſ.423.nume.12.Clar.in pract.§. fin.q. 86.verſ. hinc infertur in fin. Vulpell. conſ. 62.num.11.vbi de magis communi.

3 In ſecundò delicto nempè concubinatus adſunt pro parte fiſci nõnulli teſtes in Vrbe examinati,qui potiſſimum duo deponunt vnum de publica fama contra D. A. aliud quandoque videtur Catherinam aſſertam concubinam in domo dicti D. A. Iſti nempè teſtes nec pariter afficiunt innocentiam Domini A. Quia dum conantur ꝓbare famã non exprimunt rationes,& cauſas concludentes, quibus hæc fama orta ſit prout exprimere debent Alexand.ad Barto.in l.de minore,§. plurium poſt num.19. littera D. ff. de quæſt. Decius in cap.veniens,num.35.de teſtibus,& eſt cõmunis prout teſtantur Simanc.in tract.de hæret. cap.65.poſt num.37.Clar.in pract.§.final.quæſt. 6.verſ.illud tamen Bertazz.conſ.148.nu.3.lib.2. Ludou.Peguer.deciſ.crim.17.nu.26.

4 Item nec nominant eos à quibus famã ortam habuit prout pariter & nominare debent etiam non interrogati Bart. in d. l. de minore,§.pluriũ, nu.23.& ibi etiam Marſ. nu.55. & ſeq. Vbi quod ita practica ſeruatur Inn. in cap. qualiter & quãdo num.1. extra de accuſat.quem ſequuntur cõmuniter Doctores teſte Alex. in conſ. 100. poſt num.4.verſ.ſextus teſtis lib.1. Clar.in d.quæſt.6. verſ.Amplius iuncto verſ.ſed quid ſi non ſint interrogati vbi teſtatur de communi & practicata opinione Maſcard. de probatione lib.2. concluſ. 479.num.13.ſeq.

5 Et inſuper nec etiam dicunt ſe audiuiſſe à maiore parte populi prout dicere tenentur Bart. in l.de minore, §.plurium, nu.13.& ſeqq. & ibi etiã Marſil.num.49.& num.55. ff. de quæſt.Dec.in c. 1.num.3.extrà de appell.Vbi teſtatur de communi de qua etiam teſtatur Brun. inter conſ.crim.diuerſ.conſ.215.num.47.& 50.lib.2. Vulpell.conſ. 30.num.10.Viui. in comm. opin. in verbo teſtes in his quę præcipiuntur ſenſu corporeo poſt medium verſ. & iſta fama Lauren. deciſ. Auenion. 15.num.12.

6 Nec iſto caſu ſufficit dicere ſe ita publicè dici audiuiſſe ex quo ſumus in criminalibus Gramm. conſ.26.poſt num.13.Galeat.Maluat.inter conſil.crim.diuerſ.conſ.110.num.18.ſeq. lib.1. Hor. Lut.inter eadem conſilia conſ. 160. nume.11.& conſ.161.num.29.d.lib.1. ibi de communi Brun. d.conſ.115.num.47. lib.2.Vbi de magis communi & nouiſſimè Fulu. Pacian. in tract. de probat. lib.1.cap.49.nu. 28. verſ. Mihi videtur quicquid forſan in ciuilibus, ſecus ſit ex ſtilo Rotæ ſecundum Caſſad.in tit.de probat.deciſ.3.nu.7.

7 Et licet dicant ita dici audiuiſſe ab omnibus illius Ciuitatis,adhuc ſic dicentes non ſolum nõ probant, ſed ſunt de falſo ſuſpecti,cum inueriſimile ſit, immo impoſſibile quod omnes homines de vno loquũtur cum vna & eadẽ perſona Grat. conſ.57.nume. 32. lib. 2. & pluribus comprobat Horat.Lut. inter conſ.crim.diuerſ. conſ.160.nu. 25.& ſeqq.lib.1.

8 Dum autẽ ijdem teſtes deponunt vidiſſe quãdoque Catherinam in Domo A. neſcio certè videre quomodo extra hoc mulieris acceſſu ad Domum A. (cum ipſa alibi habitaret) velit fiſcus ad concubinatum inferre, cum de ſubſtãtia concubinatus non ſolum requiratur cohabitatio, ſed etiam continua & diutina cohabitatio,& ea quidem publicè & palam in ſimul edendo, & bibẽdo in ſchemate concubinatus aliàs non poteſt de cõcubinatu tractari in authen.quib. mod.natur.aſſic.ſui §.ſi quis agitur de talia §.cõſideramus,ver. ſi autem ei domo &c. in auth. de trien. & ſemiſſ. Gloſſ.in l.pen.& ibi etiam Dyn. & Bart. ff.de cõcubin.Gram. voto 4.nu.1.& ſeq.& nu.7.& ſeq.& num. 11. Maſcard.de prob. concluſ.341.nu.2.11. 16.& ſeqq.& nu.21.& ſeq.lib.1.

9 Pręſertim in caſu noſtro in quo caſu Catherina non ſolum habitabat ſeorſum ab A. ſed etiam erat publica meretrix prout deponũt duo teſtes pro Curiæ in formatione examinati qui ſatis ꝓbant contra Curiam Bald. in l.parentes, num.1. verſ.& idem dico ſi eſt productus per iudicem inquirentem, & ibi etiam Salyc. nu. 5. eodem verſ. & idem ſi eſt productus, C. de teſtibus Alber. de teſtibus,cap.1.num.36.Maſcard.ad Cro. de teſtibus part.3.poſt nume.81. litteris dd.verſ.Et nota etiam Campeg.de teſtibus regu.5. in 4. fallen. Si erat meretrix publica, ergo non erat concubina Dom.A.

10 Nec dicat fiſcus quod ſi hic non poteſt tractari de concubinatu tractabitur ſaltem de fornicatione.Nam reſpõdetur quod nec etiam prout teſtes fornicationem probat fama enim & acceſſus mulieris ad domum viri ſunt remota inditia. Et tamen certum eſt quod agitur criminaliter & ad pœnam prout in caſu noſtro copula carnalis, & fornicatio non ſolum non probatur per iſta remota inditia. Verum etiam nec per venereos actus nec per propinqua præparatoria Adden.ad Bart.in l.capite quinto,num.2. verſ.nota ergo ff. de adult.Matthæus ſing.119. Corn.conſ.191.in fin.lib.4. Aym.conſ.205.num.20. & ſeq.Maſcar. de probat.lib.1.concluſ.57. nume.5.verſ.quæ tamen ſententia & concluſ.59.nu.10.& nu.20.

11 Non omitto quod prædicti teſtes vltra quod ſunt odioſi & maleuoli D.A. ac etiam deponunt animosè affectate & per eundem præmediatum ſermonem, vt ex lectura depoſitionũ clarè digno ſcitur deponunt etiam id quod valdè in veriſimile & forſan impoſſibile eſt nempè quod D.A.fornicetur in ſua ne dicam ſenili,ſed decrepita ætate annorum 75. ideo tanquam de falſo ſuſpecti repellẽdi ſunt Iacob.Egid. in tract. de teſtibus, nu. 24. Franc. Curt. de teſtibus concluſ.19.num.39. verſ.illud enim & concluſ. 32.nu.69. Boſſ. in tit. de oppoſ.conſ.teſt.nu.94.& 96.

12 Nec aliquid facit aſſerta confeſſio D.A. dum monitus ab Epiſcopo vt ſcortam Catherinam dimitteret reſpondit quod illam dimittet ſi dimittere debebit, & ſic tacitè ſeu implicitè fateatur retentionem dictæ concubinæ, vt in aſſerto inſtrumento in actis producto & rogato per Gerardũ

Vinot. Nam pro reſpõſione alijs pro nunc omiſſis dicitur quod hoc aſſertum inſtrumentum nõ eſt inſtrumentum rogatum ab ipſo Notario, nec in eo aſſeritur quod de inſtrumento fuit rogatus & ſic non poteſt dici inſtrumẽtum publicum, ſed atteſtatio facta per inſtrumentum cui quidem inſtrumẽtali atteſtationi ſic factę minimè credendum voluerunt Cyn. in l. ſciant cuncti, num. 2. & ibi etiam Bald. nume. 7. Salyc. nu. 4. C. de probat. gloſ. in cap. cum in eccleſijs, in verbo authenticas & ibi Abb. num. 2. & Felyn. nu. 1. extra de maior. & obedien. Clar. in pract. §. fin. 954. in princ. vbi de communi.

33 Et demum in hoc ſecundo capite, nec & omitto quod hic non poteſt fiſcus aliquo pacto prætendere beneficiorum priuationem. Quia poſt vnicam Ordinarij monitionẽ de dimittẽdo ſcortum factam D. A. 4. Februarij 1594. Teſtes prędicti nihil deponunt de conuerſatione D. A. cum Catherina minus quę dicunt vidiſſe eandem Catherinam in domo Domini A. Et ſic ceſſat beneficiorum priuatio quæ trinam requirit præcedere monitionem vigore Decreti Concilij Tridentini de quo ſeſſ. 25. c. 14. verſ. Quod ſi à ſuperioribus moniti, &c. Sed hoc vltimum ſit dictum ex abundanti cum ex præmiſſis appareat Do. A. nec ante nec poſt monitionem rẽ carnalem habuiſſe cum d. Catherina.

34 In tertio & vltimo capite contra Dominũ A. vrgere videtur infraſcripta. Primò depoſitio Iudithæ in partibus examinatę de anno 1572. dicẽtis ſe fuiſſe. ſtupratam à Domino A. ac deinde ab eo pluries cognitam etiam præpoſtera Venere. Secũdò depoſitiones Antoniettę, & Iohannettæ dicentium pluries fuiſſe carnaliter cognitas à Domino A. & etiam tẽtatas & requiſitas de nephando ſed noluiſſe cõſentire. Tertio depoſitio Franciſcæ deponentis de confeſſione extraiudicialis Domini A. quod deflorauerit Iuditham. Quartò depoſitio Dominicę Caporalis de auditu à Iuditha, quod fuit ſtuprata, & etiam contra naturam cognitam à Domino A. Quintò depoſitio Catherinæ Mangiat de auditu à quadã Iohannetta quod Dominus A. fregerat fundamenta cuidam mulieri nomine Iohanne etiam quod ipſa teſtis hoc credebat verum. Quia aliquando vidit dictam Iohannam aliquando incedentem, ita largè prout faciunt illi qui in fundamẽto male ſe habent. Sextò & vltimo publica vox & fama probata per omnes prędictas mulieres ac etiã per teſtes in curia examinatos.

35 Omnia prædicta inditia ex prædictis teſtium depoſitionibus reſultantia tolluntur pluribus modis. Et primo quia teſtes prædicti ſunt informiter & ſine citatione examinati, cap. 2. & ibi Abb. num. 8. & Felyn. num. 9. ad med. extra de teſtibus Gãdin. in tit. quom. de malef. cognoſ. per inquiſ. num. 8. verſ. ſed nunquid Clar. in pract. §. fi. q. 11. verſ. item quæro in princ.

36 Secundò immo vero dici poteſt quod nõ ſunt examinati. Quia de illis tantummodo cõſtat per quædam folia inſimul conſueta quaſi per Dom. meum videãtur illa vtique ſcartafacia iudicabit, & non teſtes in forma probantes cum nec ſignũ, nec ſubſcriptionem Notarij habeant, nec recognita ſit manus illius aſſerti Notarij, quæ in vno tantum folio ſcripta reperitur, nec quod ille eſſet Notarius in proceſſu per legalitatem Ciuitatis, ſeu alio modo appareat ad tex. in authen. de inſtrum. cautione & fid. §. ſed. & ſi inſtrumentum, & in l. fi. C. de aſſeſſor. Abb. Felyn. Dec. & alij in cap. de fid. inſtrum. Bar. in lege ſi quis ex argentarijs, §. ſi quis initium num. 32. ff. de eden. Couarr. pract. quæſt. c. 20. nume. 5. deciſ. Pedemont. 117. nume. 17. & ſeq.

27 Tertio ſunt teſtes examinati coram Iudice incompetenti Aym. conſil. 2. nume. 7. cum alijs ſupra allegatis.

28 Quarto iam ſunt lapſi anni 24. poſt datã querelam, & ſic D. A. eſt tutus præſcriptione legali q̃ in omnibus delictis tam publicis quam priuatis regulariter eſt viginti annorum l. querela cum ibi notat per Gloſſ. & Doct. C. ad l. Corn. de falſ. Gandin. de malef. tit. qui accuſ. poſſ. vel non nume. 28. Balb. de præſcriptio. in 4. par. quæſt. partis principalis q. 2. in prin. Boſſ. in tit. quom. proced. per act. in delict. nume. 17. Foller. in pract. crimin. verbo fori iudicen. nume. 27. & in delictis carnis quinque annorum l. Mariti. §. ſex menſium in fi. & §. quinquennium, & ibi communiter omnes. ff. ad l. Iul. de adult. Gloſſ. in §. item lex Iulia de adulterijs in glo. fin. inſtit. de publ. iudic. Foller. vbi ſupra nu. 19.

19 Et licet iſte quatuor generales reſpõſiones in earum vnaquæque ſatis ſufficiat ad tollenda fundamenta fiſci ſuper hoc vltimo capite nihilominus, quia ex communi parte clareſcit innocentia D. A. ſingulariter reſpondebo ſingulo inditio. Ad primum, videlicet ad depoſitionem Iudithæ reſpondetur ei nullatenus credendum. Primo, quia querelãs eſt accuſatrix, & ad dotem expreſsè agit in querela cap. forus. §. in omni de verb. ſignif. capit. accuſatoris. 3. q. 5. Gloſſ. in cap. 1. in princip. in gloſ. 1. 4. quæſt. 4. Spec. in titu. de teſte §. primo, nume. 89. verſ. Item quod ipſe eſt teſtis & accuſator.

20 Secundo, quia dictum ſtuprate non facit inditium contra aſſertum ſtupratorem Alex. conſil. 157. in princ. lib. 4. Grammat. conſil. 45. nume. 1. Boer. deciſ. 319. nume. 7. Aym. conſil. 41. num. 2. & eſt communis, vt per Vulpel. conſil. 30. num. 1. & nume. 5. & ſeq. vbi ampliat etiam quod depoſuerit in tortura.

21 Tertio eo minus faciet inditium cum querela porrexit per quatuor annos poſt aſſertũ ſtuprũ. Ideo ex hac temporis diuturnitate calumnioſa, & falſa præſumitur Bald. conſil. 37. Quidam Tabellio in fine lib. 1. Caſon. de ind. & tortu. tract. 8. cap. 1. rubr. de dicto offenſi num. 9. Boer. deciſ. 42. nume. 2. Aym. conſil. 75. nume. 9. Marſil. in pract. §. diligenter nu. 201.

22 Quarto fatetur ſe conueniſſe D. A. in nephando non per vim, ſed ſponte & ſic facit ſe ſocium criminis, & infamem, quo caſu eius dictum non debebat recipi ſine tortura l. ob carmen §. ſi ea rei conditio. ff. de teſtibus Boſſ. in tit. de indit. & conſid. ante tortur. nu. 51. Clar. in pract. §. fin. q. 21. verſic. ſcias etiam.

23 Quinto eſt etiam vilis infamis & meretrix tẽpore examinis, & ſic cum patiatur tot defectus

admitti

admitti nõ debent & eius fides omnino proſternitur etiã in exceptis atrociſſimis, & difficilis probationis Gram.conſ.35.num.23.ſeq.& conſ.70. nume.7.& ſeqq. Gig.de crim.læſ.maieſt.lib.2.tit. quom.& per quos crim.læſ.maieſt.prob.quæſt.7. num.7.ſeqq.Menoch.de arbitr. quæſt.lib.2. caſu 474.num.54.

24 Ad ſecundum videlicet ad depoſitioues Antoniettæ & Iohannettæ. Reſpondetur quod patiũtur eaſdem exceptiones quas patitur Iuditha videlicet vilitatis inhoneſtatis infamiæ, & aſſertæ ſocietatis criminis. Et nihilominus quod mulieri dicenti ſe tentatam de carnali cognitione, & quod recuſauit minimè credatur, faciunt ſcripta per Gram.deciſ.28.num. 26. & per Cęphal.conſ. 233.nume.16.lib.2.Marſil.in pract. §.diligenter, num.37. & 39. Clar. in pract. §.fin.q.21.verſ. Ex hac concluſione.

25 Ad tertium videlicet ad depoſitionem Franciſcæ deponentis de confeſſione extraiudiciali A. ſuper defloratione Iudithę. Vltra exceptiones quas patitur eſt vnica, & ſic non probat extraiudicialem confeſſionem Foller. in pract. crim.par. 1.3. partis in verbo & ſi confitebantur num.1.& ſeqq. Arnal. Alberti.in tract.de agnoſc. aſſertion. cathol.& hæret. quæſt.25. nu. 19. Deciſ. Pedem. 19.num.29.& ſeq.Maſcard. de probat.lib.1.concluſ.497.num.27.

26 Prӕterea deponit de confeſſione extraiudiciali [a] incerta ſine cauſa loco & tempore commiſſi delicti quo caſu etiam quod eſſet per duos teſtes probat non facit iudicium Diaz reg. 125. in 1.limitatione verſ.ſublimita quarto, Faller.in pract. crim. par.1. 2. partis in verbo & ſi confitebuntur num.45. Antonius Gomez.delict. tit.de tor.reorum, num.8. Maſcar. de probat. concluſ.350.nu. 16.Bertazz.conſ.396.num.9.lib.2.prӕſertim contra clericum contra quem nunquam cõfeſſio extraiudicialis operatur niſi alia [b] cõcurrant Diaz d.reg.125.in 1.limit.verſ.ſublimita 3.Dec.in c.at ſi clerici, num.17.& 19. extra de iudi. Maſcard.d. concluſ.350.nu. 12.

27 Ad quartum omiſſis alijs exceptionibus dicitur depoſitionem Dominicę Caporalis nihil facere, quia non deponit niſi de auditu à Iuditha, quę cũ careat omni fide per prӕallegata non plus credendum eſt ei quam ipſi Iudithæ ne plus credatur copię quam originali, vt inquiunt Doctores Iaſ.conſ.22.num.3.lib.1.Aym. conſ.6.nu.67. in terminis Bertazz.conſ.452.nu.20.lib.2.

28 Ad quintum videlicet ad depoſitionẽ Catherinæ Mangiat vltra exceptiones quas patitur deponit & ipſa de auditu ab alia muliere Iohannetta. Teſtimonium autem de auditu, auditus in criminalibus nõ attenditur etiam quoad inditium ſeu præſumptionem. Marſ.conſ.20.num.5.& nu. 10.& conſ.41.num. 8.Roland.conſ.24. num.86. lib.1.Cęphal.conſ.204. num.7. & nu.21.& ſeqq. lib.2.Menoch.conſ.98.nu.55. lib.1. Deponit inſuper de iudicio ſuo & de credulitate abſque allegatione concludentis rationis, & eadem. Teſtimonium autem de credulitate pariter & in criminalibus repellitur Gloſ.in l.2.§.pen. in verbo meminerint ff.de aqu.plu.arcen.& in l.teſtiũ in verbo prӕſto, C.de teſtibus,& in cap.quoties in verbo credere extra eodem Cyn. in d. l. teſtium, nu. 9.Bartol.num.14. Alber.num. 8. Salyc.num.14. Caſtren.nu.10.

29 Ad vltimum de publica voce, & fama ſatis ſupra reſponſum fuit, cum teſtes ſuper ea deponentes, nec bene concludant in eorum dictis prout requiritur pro bonæ famæ, & patiantur etiam plures exceptiones ſupra enumeratas. Et tamen certum eſt ſpeciale eſſe in probatione famę, quod teſtes ſuper ea deponentes debeant eſſe nedum idonei, ſed etiam omni exceptione maiores Fely. in cap.cum oporteat poſt nume.6. ex.de accuſat. Dec.in cap.1.nume.57.& ſeqq.de appell. Hier.de Monte de finib.regen.cap.55.nume.9. Hippoly. Riminal.conſ.64. nume.11. lib.1. Burſat. conſil. 216.nume.24.lib.2.Sim.de Præt.conſil.81.num. 13. Immo ſecundum aliquos talis qualitas in teſtibus articulanda & probãda eſt aliter nihil probant. Dec.in d.cap.1.nume.59.& ibi in addit. littera A.extra de appell. Gabr. Sarayn.in addit.ad Mattheſil.ſing.51.verſic.& his caſibus Moncad. ad Crot. in tract. de teſtib. nume. 392. Hippoly. Rimin.d.conſil.64.nume.12.lib.1.Cęphal. conſ. 65.nu.53.lib.1.& conſil.225.nu.53.lib.2.

30 Et præmiſſis etiam addi poteſt, quod nullum deterius teſtimonium eſt quã fama, eſt enim res fallax, mendax pernicioſa, & vt plurimum tranſmiſſa ab his, qui nocere cupiunt, & ideo niſi fuerit ſolida in concuſſa creſcens non leuis, non vaga, non contraria, nec in aliquo labefactata nihil prorſus operatur Bal. conſil.77. nume.6. lib.3.& conſil.447.nu.10.lib.5. Gandin. in tit. de quæſt. poſt num.39.verſic. eſt enim fama res fallax Marſil.in l.de minore §.plurium nume.63. ad med.ff. de quæſt.& in pract.§.diligenter num. 18. in fine Caſon.de indit.& tortur.tract.8.cap.2. rub.de fama, ſeu dicto gent.nu.4.& ſeqq.

Et ex his ni fallor ſunt ſublata omnia fiſci fundamenta ita quod nobilis iſte vir, & Abbas omnino abſoluendus ſit, &c. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Secundum reſponſum eiuſdem Farinacij in eadem cauſa.

31 ADSIT DEVS. Dixi & repeto, quod concubinatus, qui ex aduerſo prӕtenditur ex hactenus deductis non eſt bene probatus, Teſtes enim qui ſuper illius fama deponere nituntur, & de quibus in ſummario nume. 1. illam minimè probant, quia non exprimunt rationes, & cauſas concludentes, & illius authores à quibus aſſerta fama ortum habuit, nec etiã à maiori parte populi ſic audiuiſſe. Et licet Rota ſequi ſoleat contra Bar. opinionem Baldi in cap.præterea nume.10.extra de teſtibus volentis, quod ad probationem famæ ſufficiant teſtes dicere acta publicè dici audiuiſſe prout teſtantur Caſſad.deciſ.3.nu. 7.in tit.de probat. & caput aquen. deciſ.7. par.2. Hæc tamen Rotæ obſeruantia non procedit in caſu noſtro duplici ratione.

32 Primò. Quia agitur de pœna, & de priuatione benefitij quo caſu magis communiter criminaliſtę cenſerunt eſſe opinionem Bartholi in l.de minore

nore §.plurimum.ff.de quæſt.nume.22.vt videre eſt apud Grammaticum conſil.26.nume.13.Galeat Maluaticen.conſil. crimin. diuerſ,conſ.110. num.18.& ſeq.lib.1.& inter eadem conſilia Lut. conſil.160.nume.11.& conſil.161.nume,29. vbi de cõmuni,& practicata opinione d. lib.1, Brun. inter eadem conſilia conſ,115.nu.47.Vbi de magis communi lib.2,Vulpell,conſ.30.num,10.vbi etiam de magis communi Simanc.in tract. de hæret.cap.65, poſt nume. 37.& omiſſis aliorum infinitis prope modum authoritatibus in foro criminali in quo de maiori præiudicio agitur, & ob id clariores requiruntur probationes, hæc Bartoli opinio eſt communiter recepta,prout etiam in terminis ſic Rotæ ſtilum eſſe intelligendum reperio nouiſſimè declarantem Fuluium Pacianũ in tract.de probat,lib.2. cap.49,num,28,verſ.mihi videtur.

33 Secundò opinio Baldi,& Rotæ præcedit quãdo fama inducitur non ad plenam probationem prout in caſu noſtro aduerſarij illam inducũt ſed ad præſumptionem ſeu inditium faciendum ita in ſpecie declarat Caſſador.dicta deciſ. 3. num.7. verſ. pro qua facit & poſt cum Hier.de Monte in tract.de fin.regen.cap.56.num.8.vbi adducit cõcordantes rationes Mich.Craſſ.in commu.opin. lib.2.cap.19,q.5. in fin.verſ. poſſet tamen conciliari Pet.Anto.à Petra in tract.de fideicom.q.13. nu.123.verſ,ſed omni caſu.

34 Tertiò & in omnem euentum etiam quod iſta fama eſſet formiter probata(prout non eſt)abſurdum videtur dicere quod ex ea inſurgat concludens probatio pro imponenda pęna priuationis, quia quando agitur de crimine etiam ciuiliter intentato, fama nec etiam facit ſemiplenam probationem Bald.in cap.tam litteris, num,1, in 2.notabili extra de teſtibus Butr. in cap. veniens, nu. 20.& ibi etiam Abbas num.9,extra eodem Natt. conſ.18.poſt num, 13. lib,1, Caputaquen. deciſ. 8.num.2,par.2.

35 Sic etiam nec aſſertus concubinatus probatur per alios duos teſtes videlicet ſecundam & quartam de quibus in ſummario d. nu.1. audacter deponunt vidiſſe in domo commendatarij Catherinam pro eius cõcubina, & quod condemnatarius domi ſuæ retinet duos filios ex ea natos. Iſti enim teſtes non exprimunt cauſam eorum ſciẽtiæ quomodo ſcilicet ſciant prædictam Catherinam eſſe concubinam A. & ex ea eundem Abbatem prolem ſuſcepiſſe,& tamen vbi agitur de crimine certum eſt quod teſtes rationem dicti ſui reddere debent etiam non interrogati Crot. in tract.de teſtibus, num.306.Anton. Gomez.var. reſolut.tor.cap.12,num.9.poſt medium, verſicul. vnum tamen eſt, &cæt. vbi de communi Clar.in pract.§.fin.quæſt,53.verſ.pręterea dixi vbi etiam de communi,

36 Quod maximè procedit quando teſtes deponunt ſuper carnali cognitione alicuius mulieris, tunc enim eo magis tenentur reddere rationem etiam non interrogati Bald.in l.ſolam,nu.1.poſt medium verſic.quapropter idem puto C.de teſt. adden. ad Abbatem in cap. cum cauſam, num.6. littera D. verſ, addo quod teſtes deponunt ſuper adulterio, & ibi etiam Fely.colum.4. ante finem extra de teſt.Maſcar.de probat.lib.1. concluſ.63. num.8.& lib.3.concluſ.1369.num.48.& ex depoſitione horum teſtium ſine ratione deponentiũ, nec etiam inditium aut præſumptionem ſummi poſſe ne dum probationem ſcripſerunt Spec. in tit.de teſte,§.1.num.61.Abbas in d.cap.cum cauſa,nume.6.in princ.& ibi etiam Felyn. nu.2.in 1. fallentia,verſ.& talis teſtis interrogatus extra de teſt.Crot.in tract.de teſtibus,nu.309.

47 Præterea prædicti duo teſtes cõfunduntur ex depoſitione 71.& 81.teſtis de quibus in ſummario eodem num.1.qui deponunt prædictam Catherinam eſſe publicam meretricem, & habitare in alia domo diſtanti à domo commẽdatarij per paſſus 200. vel 300. Si iſta Catherina habitabat ſeorſum ab A. & erat publica meretrix, quo non eſt verum quod ſtaret in concubinatu in eiuſdẽ A. domo prout prædicti duo concludenter deponunt cum vt aliàs dixi de ſubſtantia concubinatus requiritur cohabitatio continua diutina publica ſimul edendo, & bibendo in ſchemate concubinatus aliàs non poteſt de concubinatu tractari, vt in authentica quib. mod. natur. effic.ſui §.ſi quis igitur dotalia,& in authen.de trien. & ſemiſ. §. conſideramus, verſ.ſi autem ei domo,&c. gloſ. in l. penult. & ibi etiam Dyn. & Bart. ff. de concubina,Grammat.vot.4.num.1. & ſeq.& nu. 7.& ſeq.& nu.11.

38 Iſtis autem duobus teſtibus magis credẽdum eſt quam teſtibus fiſci quadruplici ratione, primo quia teſtibus ad defenſionem rei deponentibus magis creditur quam deponentibus contra reum gloſ. in cap. in noſtra, in verbo aduerſa, & in verbo præferenda, & ibi etiam Butr.nu. Aret. num.3.& num.23.Abb.num.1.in fine, & num.4. extra de teſtibus Boſſ.in tit.de oppoſit.contra teſtes nume. 9. verſ. & data omnium puritate,& in tit.de defenſione reorum,num. 7. in fine. Secundo quia ſeptimus teſtis eſt examinatus pro informatione Curiæ, ideo eo magis probant contra Curiam Bald. in l.parentes, num.1.verſ. & idem ſi eſt productus, C.de teſt.Alberic.de teſt.cap.1. num.36.Moncad.ad Crot.de teſt. par.3.poſt nu. 81.litt.DD.verſ.& nota etiam Campeg.de teſtibus reg.1.in 4.fallentia.Tertio quia teſtes contra Abbatem deponẽtes ſine ratione deponunt deponentes autem pro eo optimam reddunt rationem, ideo magis credendum eſt deponentibus pro A.quam deponentibus contra Aret. in l.1.num. 17.& ibi Dec.num.19.ff,ſi cert.pet.Felyn.in cap. cum cauſam, num.4.extra de teſt.Boſſ.in titu. de oppoſit.contra teſtes, nume.13. in princ. verſ. & adde vt teſtis, &c. Primo teſtes fiſci dum deponunt Abbatem qui eſt infirmus & in decrepita ætate ſtare in concubinatu deponunt vtique inuerſimilia, & ſic ſunt de falſo ſuſpecti Boſſ. poſt alios in tit.de oppoſit. contra teſtes nu.94. & 96. Teſtibus autem inueriſimilia deponentibus minus creditur quam deponentibus veriſimilia, l. hoc carmen,§.ſi teſtes & ibi Bald.in primo notabili Alberic.num.6. verſ. autem conſtat Floriam in ſummario Iacobin.num.7. verſ.4. iudex, ff.de teſt. cap. licet cauſam, verſic. ex premiſſis, & ibi Cardinal.in princ.Butr.numero 46.Abb. nume. 9.Imol.numero 13.verſic.item nota Dec. nu.87.

&

& ſequen. Bero. nume. 49. in fine, & nume. 57. extra de probat.

39 Quod attinet ad inſtrumẽtum monitionis de dimittendo ſcortum factæ per Epiſcopum & reſpenſione in hęc verba, videlicet ſe tale ſcortum ab eius domicilio ablegaturum ſi illud ablegare debet ex qua reſponſione prætendere aduerſarij eundem Abbatem tacitè confeſſum fuiſſe concubinatum ſupplicatur in primis per Dominos bene conſiderari inſtrumentum monitionis prædictæ de quo in ſummario num. 2. cum omnibus in eo contentis iunctis ijs, quæ informatione facti deducuntur num. 14. & ſeqq. vſque ad nu. 21. ex quibus eiuſdem inſtrumenti falſitas in pluribus detegitur, ideò nullam meretur fidem cum ad fidem inſtrumenti tollendum quicquid ſecus forſan ſit quando agitur ad condemnationem, & ad pœnam ſolas pręſumptiones & ſuſpiciones ſufficere ſcripſerunt Neuiz. conſil. 27. num. 12. & ſeqq. Cęphal. conſil. 287. nume. 15. & ſeqq. Boſſ. in tit. de falſis nu. 137. Soarez. in commun. opin. litte. f. nume. 16. & 17. Clar. §. falſum verſic. trita eſt concluſio. Et duas præſumptiones eſſe ſufficientes ad reddendum inſtrumentum de falſo ſuſpectum ſcripſerunt pariter Aym. conſil. 134. nume. 39. Cęphal. dicto conſil. 287. num. 40. Decia. conſil. 100. nume. 11. lib. 2. & conſil. 19. nume. 76. d. lib. 2. Gabr. lib. 7. concluſ. 6. num. 5. Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 40. nu. 11. & 22.

40 Verum data veritate inſtrumẽti, quod adhuc ex prædicta A. reſpõſione nulla poſſit eliti præiudicialis cõfeſſio ad effectum de quo agitur nẽpe ad priuationem beneficij demõſtratur ex infraſcriptis. Primo, quia dum Epiſcopus facit monitionem. A. non agit ad perquirendam ab ipſo veritatem aſſerti concubinatus: Ideò confeſſio. A. ſuper concubinatu dicitur incidenter emanata, & ſic ad condemnandum non ſufficit glo. in c. cum ſuper in verbo confeſſus verſic. ſed non ne iſte, & ibi Butr. nume. 10. extra de confeſſis Bart. in l. 2. §. ſi publico nu. 20. ff. de adulter. Roman. in l. magiſtratibus nu. 4. in fi. verſ. ſed. quid ſi cõfeſſio. ff. de iuriſdict. omn. iud.

41 Secundo confeſſio adhoc, vt confitẽti noceat debet eſſe clara explicita, & expreſſa, non autem implicita tacita, & in conſequentiam (prout eſt hæc de qua agitur) ſic in fortioribus terminis de eo, qui reſpondendo accuſationi fatetur accuſatorem fuiſſe ſocium in crimine de quo ipſe accuſatur, quod non per hoc crimen fateatur ſcripſerunt glo. in cap. 1. in glo. fi. ad finem de teſt. in 6. Fely. in cap. at ſi clerici nu. 1. in princ. iuncto verſic. 4. limita, & ibi etiam Dec. num. 30. & ſeqq. extra de iudic. idem Fely. in cap. 1. num. 6. verſ. item dicas extra de except. Boſſ. in tit. de confeſſis per torturam poſt nume. 12. vbi propterea, quod cõfeſſio rei non debet eſſe inuulnerabilis. Et in eo, qui inquiſitus de excõmunicatione niſi expreſſe ante exceptionem abſolutionis dixerit ſe excommunicatum latè conſuluit Io. de amicis conſil. 49. & conſil. 99. per totum vbi teſtatur de magis communi.

42 Tertio confeſſio debet eſſe non generica, ſed ſed ſpecifica cum expreſſione loci temporis cauſa alijſque omnibus qualitatibus, & circumſtantijs delicti, quę minimè in caſu noſtro cõcurrunt Bellame. poſt Compoſtella quem allegat in cap. per inquiſitionem nume. 1. ad finem de elect. Paris de Puteo de ſindicatu in verbo tortus cap. 20. nume. 2. fol. 351. col. 4. Boſſ. in tit. de confeſſis nu. 43. & ſeqq. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 345. nume. 39. Ergo etiam quod Abb. expreſsè ſe concubinarium faſſus eſſet nõ poteſt ex hoc condẽnari cum nec tempus, nec locum, nec cauſam, nec qualitates aſſerti delicti ſpecificauerit.

43 Et demum dum ad probationem huius aſſerti concubinatus ex aduerſo aducuntur plures teſtes examinati ſuper tenore teſtamenti alias per A. condicti in quo prætenditur ipſum inſtituiſſe hæredes Cæſarem, & Lucretiam tanquam ſuos filios ex Catherina ſuſceptos & conſequenter, inde eiuſdem concubinatus confeſſionem oriri quoniam teſtium depoſitiones habentur in ſummario nume. 7. Reſpondetur primo, quod prædictorium teſtiũ nulla eſt habenda ratio, quia fuerunt examinati à Iudice deputato ad compulſandum prædictum teſtamentum nõ autem ad examinandum ſuper illius tenore, & ſic a Iudice incompetenti l. 3. §. item diuus. ff. de teſt. l. fin. & ibi Bal. & doct. C. eodem Butr. in cap. 1. nu. 2. de teſt. cogen. Aym. conſil. 2. nu. 7.

44 Reſpondetur ſecundo, quod tertius teſtis, qui fuit Notarius teſtamenti prædicti nihil probat, tum quia cum habeat, vel habere debeat originale, ſeu protocollum dicti teſtamẽti pęnes ſe illud exhibere deberet, & non exhibendo, ac dicendo ſe A. tradidiſſe ne creditur cum ratione ſui officij tenebatur illud pœnes ſe retinere (& propterea eſt valde ſuſpectus) Bar. in l. fin. nume. 8. C. de fide inſtrumentorum in l. ſi quis ex argentarijs §. prætor ait nume. 14. ff. de eden. Abb. conſil. 101. poſt nu. 8. Cęphal. conſ. 170. nu. 7. lib. 2. tum etiã, quia eſt vnicus, ideo dictũ vnius dictũ nullius c. in omni negotio extra de teſtibus l. iuris iurandi C. eodem tes.

45 Primus & ſecundus teſtis pariter etiam nihil probant, quia non deponunt niſi de auditu ab ipſo Notario, & ſic non plus probant quam Notarius ipſi cap. licet ex quadam, & ibi glo, & communiter omnes extra de teſt. Quartus & ſextus teſtis, qui ſunt teſtamentarij nihil deponunt de nominatione aſſertorum filiorum. Quintus, ſeptimus, & octauus teſtis, nec etiã aliquid faciũt, quia deponunt de auditu, auditus nec etiam nominant à quo audiuerint, & ſic eorum depoſitio non meretur nomen teſtimonij Abbas in c. tam litteris nume. 5, verſ. nam talis, & ibi etiam Fely. nume. 2. ante finem extra de teſt. Butr. in c. quoties in fine, & ibi etiam Abb. num. 7. extra eodem præſertim, vbi agitur de crimine, & ad condemnandum quo caſu tale teſtimonium, nec etiã facit inditium Marſil. conſ. 20. nu. 5. & nu. 10. Rolan. conſ. 24. nu. 86. & conſ. 98. nu. 55. lib. 1.

46 Reſpondetur tertio, quod etiam data veritate huius aſſertę nominationis filiorum factę per A. in teſtamento ex qua forſam poſſit reſultare eius tacita confeſſio cõcubinatus immo etiam dato, quod expreſsè Abb. in teſtamento ſe cõcubinarium faſſum fuiſſe adhuc eadem confeſſio ad effectum ipſum condemnandi & puniendi nõ ſufficit

ficit

ficit in iudicio Diaz.reg.125.in 4.fallen.verſ. ſed aduerte præſertim cum non ſit facta parte pręſente & fuit reuocata Lanfran.in cap. quoniam contra in verbo confeſſio poſt nume.47. verſic.quæritur vlterius extra de probat. Non enim talis cõfeſſio etiam quod fuiſſet explicita (prout nõ eſt) poteſt plus operari quam extraiudicialis,& tamẽ nec ea ſufficit ad condemnandum glo. in l.capite quinto in verbo accuſatori verſicu.ſed ſi in iudicio, & ibi Bar.ante numerũ primum Fulg. nu.4. ff.de cuſtod.reorum.

Et hæc quoad concubinatum, quibus etiam addo (& hoc omnem difficultatem tollit) quod poſt monitionem factam ab Epiſcopo in proceſſu non conſtat de aliquo pretenſo concubinatu. Ideo non poteſt tractari de priuatione tum vigore Concilij Tridentini ſeſſ.21.cap.14.verſ. quod ſi à ſuperioribus moniti, tum etiam de iure communi cap.ſicut & cap. ſi autem de cohabitat. cleric.& mulier,pręſertim cum Dominus A.non ſit in ſacris ordinibus conſtitutus. Quo caſu mitius cum eo agendum eſt Abbas in d.cap. ſicut nu. 1. in fi.& contra eum Epiſcopus iam elegit viã monitionis,vt benè ſcripſit idem Abb. d. c. ſicut nu. 2.Præpoſ. in cap. nullus nume.3. verſicu. & dicit Panormit.32. diſtinct. Diaz. in pract.crimin.canon cap.79.nu.3.

47 Quo vero ad prædicta periuria tam latè in informatione facti deducta vnico verbo reſpondec tur, quod impunibile eſt periurium [c] in reo, qui criminaliter examinatus dicit mendacia licet bene ex iſtis mendacijs oriatur poſtea diſputatio, an faciant contra ipſum inditium ad torturam ſecundum veram communem, & practicatam opinionem de qua per Boſſ.in titu.de periu.nume.3. Clar.quæſt.45. verſic. Quid ergo Emanuel Soarex.in commun. opinio. verbo periurium nu.96. Et quidem ſi aliter diceremus criminales iudices nõ poſſent reſiſtere cognitioni cauſarum huiuſmodi periurij cum nunquã examinetur reus, qui in ſuis conſtitutis ad ſui defenſionem non dicat mille mendacia, ex quo plura ſequerentur inconuenientia de quibus bene per Couar.in c.quãmuis de pactis in 6.par.1.§.7. num.7. & hoc in practica nullam habet difficultatem.

49 Quo vero ad prætenſam dilapidationem bonorum Eccleſiæ, ſeu fructuũ malam diſtributionem reſpondetur in acto de ea non conſtare, nec releuat prætenſum inſtrumentum in quo quidã Vinot, & Chriſtophorus aſſerti notarij teſtificãtur ſe extraxiſſe,ex quibuſdam prætenſis computis A.introitus,& onera illius. Nam vltro quod talis extractio eſt facta parte non citata, & ſine compulſoriatibus, & ſic à non habentibus iuriſdictionem. Non adhuc ſequitur introitus A.& illius onera tantum important. Ergo A. illos in malos vſus conſumpſit. Quia poteſt eſſe, quod A.dictos fructus non exegerit. Item ſi exegerit, quod in Eccleſiæ vtilitatem diſtribuerit, & qui hoc negat debet probare cum ſit fundamentum intentionis ſuæ etiam, quod in negatiua conſiſtat Iaſ.in l.qui ſe obtulit §.condemnandum nume.7.ff.de re iudic.Gabr.tit.de probat. conclu.6. nume.1.& ſeqq.

50 Et ex his ni fallor res clariſſima redditur ad fauorem Abbatis, ſed quatenus eſſet dubia prout non eſt in dubio pro abſolutione l.Arianus.ff.de actio,& obligatio l.fauorabiliores.ff.de reg.iur.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

Deciſio coram R. P. D. Pegna Tullen. Monaſtery ſancti Manſueti. Die Lunæ 27. Januarij 1597.

51 VTraque parte informãte propoſui dubium à Rota præſcriptum, An probaretur Cõcubinatus A.cum quadam Catharina la Roſne ad effectum vt vel ipſo iure foret priuatus A.vel ſaltem veniret per ſententiam priuandus. Et Rota primum cenſuit Clericum cõcubinarium etiam publicum non eſſe ipſo iure beneficijs priuatum, quia nedum aliquo expreſſo iure pontificio id non apparet ſancitum quinimò aperte videtur conſtitutum contrarium in cap.ſicut.& in cap. ſi autem de cohabit.cleric. & mulier Concil.Trid. ſeſſ.25.cap.14.de reformat. quibus cauetur clericos concubinarios prius eſſe monendos inde ſuſpendendos, & tandem ſi non reſipiſcant à ſuis beneficijs perpetuò remouẽdos, quod etiam adnotauit Philippus probus in additionibus ad gl. pragmat. ſanctionis tit. de concubinarijs. §.necnon in verbo priuet.

52 Rurſus pronunciauit, quod cum in hac facti ſpecie tractaretur de probando delicto concubinatus ad effectum priuationis ipſo iure impoſitę vel imponendo neceſſaria erat plena, & concludens probatio etiam ſi ciuiliter ageretur, quod regulariter verum eſt in omnibus delictis in quibus agitur ad priuationem veluti in ſimonia,vſura,& ſimilibus gloſſ. in cap. veniens il primo,vbi Abbas nume.4.& Dec.num.8.de teſtibus Alciat. conſil.2.num.41.tom.1.lib.1. Natta conſil.299. nume.15.in fi.verſic.quia reſpondet lib. 2. & hãc ſententiam Rota amplexa eſt in multis cauſis vt in illa firmare Capellaniæ die 7.Maij 1572. verſ. effectuatio non obſtat coram ſanctiſſimo D.N. Clemente Octauo tunc Rotę auditore,& in vna Tulleñ. parochialis die 28. Maij 1593.coram R. P. D. meo Seraphino,& in alia Calaguritana cõfidentiæ die 25. Iunij ann. 1593.coram R. P. D. meo Pamphilio & alias ſæpe.

53 Ex quibus inferebatur per teſtes deponentes de publica voce,& fama non oriri legitimam probationem Mohodanus deciſione 160. alias 4.nume.2.tit.de probatio. Cæſar de Craſſis deciſione 284.alias 2.nume.2. de accuſat. Varellus deciſ.8. incip.fama parte ſecunda.Gabriel dę probat.concluſione prima, numero decimotertio, & in terminis public.concubinatus, quod non probetur per teſtes de publica voce, & fama extat deciſio Rotæ 60.diuerſ.in manuſcript.incip.die 15. Nouembris in vna Peruſina per doctrinam Felyni in cap.ſuper his de accuſat.& ratio eſt,quia quando agitur de crimine etiam ciuiliter intentato, fama nec etiam ſemiplenam probationem facit Bald.in cap. tam litteris numero primo, de teſtibus Butr in cap. veniens. numero decimo, & ibi

Abbas num.9. de teſtibus Natta conſ. 18.nu.13. lib.1.Verallus deciſ.8.nu.2.part.2.

54 Quibus accedebat quia neque teſtes qui de publica voce & fama concubinatus teſtificãtes explicabant à quibus perſonis fama habuerit originem cum tamen oporteret eos dixiſſe ſe id audiuiſſe à viris bonis & honeſtis, nam cum ab inimicis, & maleuolis oriri ea fama potuerit tanquam vana populi vox ſpernenda foret cap. in cunctis, 11.quæſt.3. cap. qualiter & quando lo 2.verſ.nõ quidem à maleuolis de accuſat. Bermun. Couer. 12.tract.de public.incub. ſuper illis verbis concilijs etiam prouincialibus, in cap. incipien. Vnde traditus regula num.1.verſ.& ad probandam defamationem Coſmus Gumier in pragmat.ſanct. tit.de concubinarijs, §.in concilijs in verbo diffamatos Robertus Maranta conſ.6.num.18.verſic. vltra prædictas rationes & hanc opinionem Rota profitetur Achill.de Graſſis deciſ.321.aliàs eſt 8.nume.4.de iure patronatus in impreſſi, & idem fuit deciſum in vna Calaguritana Confidentiæ coram me die 14.Decembris 1592. quod optima ratione munitum eſt, quia cum fama ſuccedat loco accuſatoris d. cap. ſimonia, & notat gloſ.in c. 1.in verbo inquirere de offic. iudic. ſicut non adhibentur fides accuſatori maleuolo, ita nec ei famę credendum eſt quæ vel à maleuolis fuit orta, vel incertum eſt, an à talibus originem traxerit, & denique cum legitimè fama probata eſt nõ ꝓbationem ſed delicti ſolum operatur inditiũ Marſil.in l.de minore,num.30. ff. de quæſt. Aret.in c. veniens,num.36.de teſtibus.Pariſius conſil.153. incip.in cauſa iſta, num.12. lib.4.idem Marſilius conſ.3.incip.ſępè ac ſępius decreui, nu.5. Itaque quãuis teſtes fuiſſent legitimè examinati,& attigiſſent tempus ante litem motam vt fieri oportet Thobias Nonius conſil. 99. num. 29. Decius conſ.82. num.1. Verallus deciſ.413. par.1.& deciſ.9. parte 2. & fuiſſent legitimè repetiti aut habiti pro repetitis ob præcedentes rationes non probaſſent famam quę releuaret ad effectum priuationis.

55 Conſiderabatur etiam eoſdem teſtes non ſolum incidenter & præter inſtitutum de quo agebatur nempe de valetudine Abbatis, ſed ſatis ẽt audacter contra illum & per eundem facere præmeditatum ſermonem diuertiſſe ad teſtificandũ ſuper concubinatu, vt ſuſpecti propterea merito redderentur Crauetta conſ.78.nume. 11. Cæſar de Graſſ.deciſ.128.nu.7. Baldus conſ.455. lib.3. Imola conſ.134.in fine. Et licet iſta ſuſpitio ceſſet quando teſtes ſunt plures cum non ſit veriſimile multos facilè ſubornari, aut corrumpi potuiſſe id tamen intelligitur quãdo aliàs ſunt idonei Natta conſ.478.nu.23.lib.2.

56 Elidebatur præterea non mediocriter illa publicè diffamationis probatio ſuper concubinatu ex dictis ſeptimi & octaui teſtis qui dicebant nihil ſe tale in Ciuitate Tulleñ.audiuiſſe quoniam ſi talis fama in Ciuitate viguiſſet veriſimiliter eã duo iſti teſtes intellexiſſent ac de ea depoſuiſſent l.regula ff.de iur.& facti ignorantia cap.1. de polat.prælat. Crauetta conſ. 57. num.10. verſ.profecto ſi talis fama,& fuit deciſum corã me in cauſa Burgẽ.Abbatiæ de Iobarzo die 16.Iunij 1589.

57 Addebantque rurſus prædictam Catherinam fuiſſe publicã meretricem, & ante tres annos habitaſſe in ea parte Ciuitatis Tulleñ. quæ appellatur la porta mal pertuſa, longè poſita à domo Abbatis habuiſſeque domum ſeparatam, quod excludebat etiam prætenſam probationem, vt mox dicetur.

58 Alteri autem ex iſtis duobus teſtibus eo nomine fidem adhibendam Rota putauit, quia fuerat inductus, & examinatus ab agentibus cõtra Abbatem Romanus conſil. 104. prope finem, Socinus iunior conſ.69.num.12.lib.1.Verallus deciſ. 268. parte 3. Qui licet tanquam vnicus plenè nõ probaret contra producentem, & quo tamen cũ dicto ipſius concordabat alius teſtis pro Abbate examinatus negari non poterat quin inde multum debilitaretur & confringentur probatio publicè defamationis ſuper concubinatu Abbatis.

59 Ad duos teſtes ſecundum ſcilicet, & quartum aſſerentes ſe vidiſſe Catherinam tanquam concubinam in domo Abbatis, & filios ex ea ſuſceptos mihi commorantes reſpondebatur primum ex illis non probari concubinatum cum qualitatibus de iure ciuili requiſitis videlicet, cum continua cohabitatione,& communi lecto,& menſa,Crauetta conſ.368.num.1.Natta conſ.474.num.42. & 43. lib.2. Præpoſitus in Rubrica de ſponſalib. nu.5.glo.in l.concubinam,vbi Dynus ff. de concub. & licet Rota non profiteatur hanc opinionem ſecundum quam facilè eſſet clericis, concubinas domi non retinendo eludere pęnas à ſacris canonibus latas contra concubinarios,ſed aliam quam tenet Bernardinus Diaz in pract. crimin. canon.cap.79.de concubinarijs in principio verſicul.concubinarium inſuper,vbi illum clericum concubinarium rectè dici & eſſe putat,qui etiam in aliena domo notam fœminam habet cui ſolet carnaliter commiſſeri, ſi de conſuetudine cõſter, & diffamatus eſt in ſua,vel ipſius fęminę vicinia, dicebatur ſecundo neque iuxta hanc ſententiam probatum fuiſſe concubinatum, & ex ſupradictis patet.

60 Quem ſecundo loco (vt putabant informãtes contra) nec probant quidem alij teſtes aſſerentes Abbatem feciſſe teſtamentum,& in eo Cęſari,& Lucretiæ filijs ſuis ex Catherina ſuſceptis certũ aliquid reliquiſſe, quia præter quã quod nõ producebatur teſtamentum, de quo non conſtabat niſi ex ſola relatione Notarij cui (cum ad eius cuſtodiam ex officio teneretur) de contentis in eo niſi in publica forma exhibito etiam cum iuramẽto non erat credendum Federicus de Senis conſ. 113.num.2.Felynus in cap.ſicut,num.9.de re iudic. quanquam inde conſtitiſſe de liberorum procreatione, non tamen concludenter probabatur concubinatus tum quia ex ſimplici fornicatione & ex bino tertioue acceſſu ad mulierem filios ſuſcipere potuerat cum nõ probetur hoc eſſe quod poteſt non eſſe c. in pręſentia de probat.l.nõ hoc C.vnde cognati,tum quoniam ex iſta liberorum exiſtentia non inferebatur ad concubinatum de tempore præſenti: cum cum licet ex concubina olim illos filios procreauerit iam ſenex deſtitiſſe potuerit impudicam fœminam à ſuo conſortio ablegando.

Inue-

61 Inuerisimilitudo etiam ſuadebat, aut ſuſpectū, aut leue fuiſſe exiſtimandum hoc genus probationis cum vix prudens quiſquam adduci poſſit, vt credat Abbatem adeo ſui fuiſſe immemorem, vt Cæſarem, & Lucretiam in teſtamento filios ſuos eſſet nominaturus cum inde præter pœnam amiſſionis omnium bonorū ex diſpoſitione conſtitutionis Pij Quinti contra teſtantes ad fauorem illegitimorum propriam turpitudinē in publica ſcriptura propalando honoris etiam iacturam eſſet facturus, nā quod inuerisimile eſt imaginem falſitatis inducit Corneus conſ. 56. nu. 4. lib. 1. Baldus in l. fugitiui C. de ſeruis fugitiuis; vnde merito factum eſt, vt non credatur teſtibus inuerisimilia deponentibus cap. nulli vbi glo. in verbo irrationabiliter de electio. Socinus ſenior conſil. 194. nu. 9. lib. 2.

62 Tertio ad conuincendum Abbatem de concubinatu agentes contra ipſum nitebātur propria eius confeſſione contenta in quodam inſtrumento confecto per quendā Vinot notarium in quo aſſerebat ille, quod cum die 4. Februarij an. 1594. Epiſcopus Tulleñ. Abbatem Nicolaum coram ſe comparere iuſſiſſet eundemque perſonaliter primo, ſecundo, & tertio monuiſſet, vt infra certum ſibi præfixum tempus Catherinam ab eius conſortio, ac alias à ciuitate & ſuburbijs Tulleñ. ſub pęnis contentis in Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 14. penitus ablegaret Abbas reſponderet ſe tale ſcortum ab eius domicilio ablegaturum: ſi illud ablegare deberet, ex hac enim reſponſione inferebatur Abbatem non negaſſe concubinam, ſed dubitaſſe, an concubinam à ſe expellere teneretur. Ceterum huic probationi Rota parum fidendum cenſuit, cum inſtrumentum falſi ſuſpicione non careret, nam pręterquam quod id erat contra teſtificationem duorum teſtium aſſerentium Catharinam ante tres annos habitaſſe in mal pertuſa vicinia, ſcilicet, longe ſita à domo Abbatis, vt ſupra patuit, & ob id non videbatur tunc in eius conſortio fuiſſe Dominicus etiā Canonicus, qui appoſitus reperiebatur pro teſte in inſtrumento aſſerebat; nec de monitione Epiſcopi factum feciſſe inſtrumentum, nec teſtes fuiſſe vocatos, vnde ſiniſtra ſuſpicio contra Notarium & eius inſtrumentum oriebatur Boſſ. tit. de falſis nume. 2. His accedebat, quia ex dictis aliorum teſtium apparebat Epiſcopum duas Abbati feciſſe monitiones vnam ſuper abdicatione ſcorti alteram ſuper promotione ad ſacros ordines Abbatē vero illam conditionem ſi tenear appoſuiſſe monitione ſuper promotione non autem monitioni ſuper dimiſſione Catherinæ Notarium autem in hoc fuiſſe infidelem, qui conditionē appoſuerit ei monitioni, quæ nullam conditionem patitur cum nullus Catholicus adeo ſit impudens, & ꝓpriè ſalutis immemor, qui dubitet, an ſint ſcorta, & meretrices à conſortio fidelium ablegandę.

63 Poſtremo tametſi omnium dominorum concors ſententia fuerit, acri cenſura coercendos eſſe, vbique clericos concubinarios ob tria potiſſimum mala, quæ in chriſtianam rempublicam inuehuntur, primo quia aliorum maxime vero laicorum corda ſcandalizantur, ſecundo quoniam officium eccleſiaſticum vituperatur; tertiū, quia præſtatur materia peccandi cap. 11. ſi mala 2. q. 5. cap. ſignificaſti de adult. & capit. magnę de voto Concil. Triden. ſeſſ. 25. cap. 14. ijdem tamen concluſerūt cum agitur de priuatione beneficiorum non eſſe raptim, & feſtinanter ſententias priuatorias proferendas, ſed præter fragilitatem humanam, & pronitatem multorum in venereas voluptates, quarum occultis illecebris velut acribus tonnentis, & machinis bellicis viri etiam ſancti ſæpe torquentur, ac concutiuntur penſanda diligenter eſſe pondera probationem, quæ in hac facti ſpecie ex eo potiſſimum defuiſſe cenſebantur, quia tametſi ex deductis pro parte religioſorum monaſterij ſancti Manſueti eſſet probata aliqua cōcubinatus vmbra ante monitiones Abbati ab Epiſcopo factas, nullo tamen probationis genere docebatur Abbatem poſt legitimas monitiones in concubinatu permanſiſſe, & tamen ad effectum priuationis id tempus erat inſpiciēdum, cum enim ob concubinatum non inducatur ipſo iure beneficiorum priuatio vt ſupra dictum fuit, nec ſit inducenda niſi quando poſt vltimas monitiones indurato animo clericus in concubinatu perſeuerat de hac contumacia non conſtabat, & veriſimile erat Abbatem ab incōtinentia poſt monitiones abſtinuiſſe, tum metu pœnarum ſibi denunciatarum, tum conſiderata longęua ipſius ętate erat enim ferè ſeptuagenarius, quæ ætas ad militiā veneris profitendā ineptam eſſe putatur.

LAVS DEO.

Alia Deciſio in eadem cauſa Tullen. Monaſtery ſancti Manſueti coram eodē R. P. D. Pegna 16. May. 1597.

64 AGentes contra A. plura delicta cumularūt, vt tandem obtinerent declarari illum ipſo iure priuatum, vel ſaltem A. priuādum, videlicet concubinatum quem rota cenſuit non fuiſſe probatum die 27. Ianuarij proximi præteriti itē non promotionem ad ſacros ordines, quam dixit ei non obſtitiſſe die 17. Martij. Item dilapidationē bonorum quā excludit die 18. Aprilis in hac propoſitione vna tantum parte informāte (quoniā promouentes cauſam contra A. ſępe citati, & per auditorem moniti noluerūt informare) tria alia delicta dilacerationem cedulonum periurium, & crimen nefandum reijcienda cenſuit.

65 Quia dilaceratio cedulonum quibus A. denūciabatur excōmunicatus, nec probatur facta per ipſum, nec de ipſius mandato, quod nunquā pręſumitur datum ad delinquendum niſi cōcludenter probetur, & præſertim in hoc caſu in quo ad lacerationem probandam producebatur inſtrumentum confectum per Gerardum Vinot Notarium, qui aſſerebat ex informationibus monacorum mihi nominatorum ſibi conſtitiſſe A. cedulones lacerari mādaſſe: nā monachis contra Abbatem litigantibus nulla fides fuit adhibita Pariſ. conſil. nume. 9. lib. 4. Crauetta conſil. 171. nume. 7. Socin. ſenior conſil. 47. nume. 15. lib. 4. Verallus deciſi. 264. incipien. teſtes ſubſtinentes litem par. 3.

Notario

66 Notario autem minus fuerat credendum tum quia referebat ſe ad informationes de quibus nõ conſtabat Aretin. conſ. 110. num. 1. verſ. nec valet ſi dicatur Corneus conſ. 57. num. 6. lib. 3. Decian. conſ. 121. num. 18. lib. 3. tum quia Notarius non fuerat de illa laceratione rogatus Dec. conſ. 318. num. 4. Achilles deciſ. 4. de fide inſtrum. tum poſtremo quia eundem Notarium in hac cauſa nota ſuſpicabatur ſuſpectum in alio inſtrumento, quod ediderat ſuper concubinatu vt nullam propterea fidem ei cenſuerit adhibendam.

67 Sed difficultas tollebatur, quia licet mandatũ Abbatis ad lacerandũ, & declaratio etiã ipſa fuiſſet probata nõ tamen propterea inducta erat ipſo iure priuatio, nec veniebat priuandus, quia talis pœna ob tale delictum non reperitur iure ſancita gloſ. communiter recepta in cap. fin. vbi Abbas & cæteri de iure patronat. Decius in capit. 2. nume. 3. de reſcript. Tiraquell. in l. ſi vnquam, in verbo reuertatur nu. 248. C. de reuoc. donat.

68 Periurium nõ probatur ex eo quod Abbas in cauſa criminali cum iuramento interrogatus negauerat ſe habuiſſe cõcubinam, & filios ex ea ſuſcepiſſe, tum quia ex prima deciſione in hac cauſa facta patebat concubinatum non fuiſſe probatum, & conſequenter A. non iuraſſe falſum. tum præterea quoniam periurium etiam probatum non probatur hanc pœnam quamuis enim reus à legitimo iudice legitimè & ſecundum formam iuris interrogatus veritatem ſub reatu peccati mortalis confiteri teneatur S. Thomas 2. 2. queſt. 69. art. 1. vbi Caietan. & cõmuniter Theologi nihilominus ſi reus circa proprium crimen falſum dixerit in iudicio nõ punitur vt periurus ſed Deum habet vltorem Alexand. ad Bartol. in addit. in l. 1. ff. de bonis eorum qui mort. ſibi conſciu. Auguſtin. Berous quæſt. 134. num. 6. Aegidius Boſſius tit. de pesiuro, nu. 3. verſ. ergo ſi reus idem in §. in periurium, nu. 11. verſ. ſcias etiam.

69 Atque ex his ceſſabat indagatio illius difficultatis an clericus ob periuriũ poſſit priuari beneficijs obtentis vel ſit potius illis ipſo iure priuatus quamuis enim communis ſententia ſit nõ eſſe ipſo iure priuatum, ſed venire priuandum Federic. de Senis conſ. 50. Felyn. in cap. ex parte, il 1. num. 2. & ſequen. de reſcript. Iulius Clar. in d. §. periurium, nume. 4. verſ. item clericus Bernardin. Diaz in pract. crimin. canon. cap. 92. num. 3. Vbi Salzedas in verbo priuandus ea tamen intelligitur in vero periuro & ob periurium verè probatũ quod non aderat in hac cauſa.

70 Poſtremo crimen peſſimum non erat probatũ tum quia omnes teſtes loquebantur de auditu, l. teſtium, C. de teſtibus, tum quia ex ſe extra interrogatoria de illo deponebant Bart. in l. ſi duo, §. item Iulian. num. 8. & ibi Alexander num. 14. ff. de iureiuran. Grammat. deciſ. 103. nume. 80. tum etiam quia ſolum dicebant in genere, quod publice reputabatur pro tali peccatore, nullum tamen actum particularem exprimebant ex quibus non reſultabat concludens probatio qualis requiritur ad effectum priuationis, l. final. C. de probat. Marſil. conſil. 28. maximè cum teſtes non ſpecificarent eos à quibus fama originem habuerat vt fieri oportebat cap. qualiter, & quãdo, il 2. de accuſat. & cum à maleuolis, & inimicis initium habere potuerit, tanquam vana populi vox erat ſpernenda.

71 Quibus gaudebat cõſuetudo Vltramontanorum qui cum communiter Italos habeant de hoc crimine ſuſpectos, ideo tales vocare ſolẽt quamuis nullius criminis in particulari rei eſſe probentur. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

2 *Incerta*. Hanc eandem concluſionem hic per Dominum meum firmatam, quod videlicet cõfeſſio extraiudicialis ſine loco & tempore generaliter & ſimpliciter emanata inditium non faciat, ſecuti etiam ſunt Paris de Put. de ſindicatu in verbo tortura, cap. 3. num. 1. & ſeq. folio mihi 316. poſt Bald. in locis per eum relatis. Vbi propterea infert quod cõfeſſio informis, at quia quis fateatur commiſiſſe homicidium nihil operatur Marſil. in l. de minore, in princ. num. 49. in fine, ff. de quæſtion. Brun. de indit. & tortur. part. 1. q. 3. num. 16. Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. & tortur. §. ſeptimum iuditium, nume. 5. & 6. Foller. in pract. crim. verbo & ſi confitebuntur, par. 2. num. 13. fol. 317. Menoch. de præſumpt. lib. 1. queſt. 89. num. 20. Paris conſ. 153. num. 31. ad finem verſic. præterea tunc lib. 4. Ludo. Peguer. deciſ. crim. 17. nu. 3. & 4. Vbi de communi.

Verum Boſſ. in tit. de cõfeſſ. nu. 45. dicit quod hæc concluſio nõ obtineretur in pract. quia nullus reſeritur qui dum extraiudicialiter fatetur delictum rem ipſam recenſeat à principio vſque ad finem & in ſpecie quòd confeſſio extraiudicialis afficiat confitentem etiam non expreſſo loco, & tempore commiſſi delicti videtur de mente Tindar. in tract. de teſtibus, lib. 2. par. 1. cap. 6. nu. 39. & pro hac contraria opinione Alber. in l. quoniã ſub num. 1. verſ. quidam enim, ff. de infam. vbi dixit quod non nocet extraiudicialis confeſſio qđ quis homicidium commiſerit nõ nominata perſona occiſa, ſed benè nocet quando quis confitetur ſe occidiſſe Titium & ſic non videtur requirere loci, & temporis expreſſionem ſed tantũ ſpecificationem perſonæ occiſæ facit ad idem quod voluit Anto. de Butr. poſt Iacob. de Aren. quem allegat in cap. at ſi clerici, num. 28. colum. fin. in princ. extra de iudi. vbi dixit non cenſeri confeſſionem extraiudicialem indiſcretam quando in eo continetur certum delictum & de certa perſona, ſecus ſi hæc nõ ſpecificaret confitens, & ita etiam exemplificat Anto. Gomez. var. reſolu. tomo 3. cap. 13. rub. de probat. delict. num. 8. verſ. & intellige prędictam concluſionem & Ludou. Peguer. deciſ. 17. nu. 4. & ſic credo veritatem quod non ſit neceſſe exprimere in confeſſione extraiudiciali qualitates loci & temporis ac aliàs circunſtantias delicti ſed ſolum delictum & certam perſonam, in quam delictum fuit commiſſum, ſecus ſi hoc non exprimeretur, & ita potes concordare has contrarias opiniones.

Sic pariter quod confeſſio extraiudicialis non faciat inditium ad torturam ſi fuerit emanata ſine cauſa ſcriptum reliquerint Iacob. de Aren. in

l. quo-

l. quoniam. ff. de infam. prout illum refert Anto. de Butr. in cap. at ſi clerici nu. 28. col. fin. in princ. verſic. Iacobus de Arena, &c. extra de iudi. refert, & ſequitur Abb. ibidem poſt num. 16. Addo pro hac eadem concluſione Abb. in d. cap. at ſi clerici nume. 16. poſt med. verſic. & etiam eſt neceſſe de iudic. Innocen. in cap. per inquiſitionem num. 2. verſic. & hæc ſunt vera extra de elect. vbi quod confeſſio etiam extraiudicialis debet fieri ex cauſa expreſſa, & ibi etiam Bellamc. poſt nu. 19. verſ. modo in prima inquiſitione Anchar. nu. 2. ante finem Card. Zabar. nu. 6. verſic. dicit tamen Innocentius Put. de ſindi. verbo tortura cap. 3. ſub nume. 1. Adden. ad Matheſil. ſing. 13. poſt med. additionis Diaz. reg. 125. in 1. limitatione verſ. ſublimita. 4. relati per Maſcar. de probat. lib. 1. concluſ. 345. nu. 2.

Sed & in hoc etiam quod immo confeſſio extraiudicialis etiam ſine cauſa ſufficiat confitentem videtur voluiſſe Alberic. in l. quoniam ſub nume. 1. verſ. & hanc opinionem. ff. de infam. vbi dixit, quod in realibus, & criminibus non eſt neceſſaria expreſſio cauſæ in confeſſione licet ſecus ſit in perſonalibus actionibus, & ita dicit cõmuniter Doctores tenere Tindar. de teſt. lib. 2. par. 1. cap. 9. num. 39. Maſcard. qui alios refert & de cõmuni teſtatur de probat. lib. 1. concluſ. 345. nu. 2. verſicu. contrariam tamen, & nume. 3. & pro hac contraria opinione adduci poſſunt etiam Anto. de Butr. & Abb. in d. cap. at ſi clerici in locis ſupra pro prima opinione allegatis, qui dicunt tũc cõfeſſionem factam cum cauſa quando in caſu ſpecificatur certum delictum, & certa perſona, & ſic non videntur requirere aliam delicti cauſam, itẽ facit, quod voluit Foller. in pract. crim. verbo etſi confitebuntur par. 2. nume. 4. vbi poſt Blanch. in tract. de indit. nume. 207. dixit confeſſionem extraiudicialem non operari, niſi etiam quis confiteatur cauſam delicti, vel aliter de ea conſtet, & ſic non requirit pro neceſſitate expreſſionem cauſæ in confeſſione, ſed bene requirit, vt de cauſa confeſſati delicti conſtet aliter non conſtito de cauſa cõfeſſio redditur inueriſimilis, vt per Blãc. d. nume. 207. quia ceſſante cauſa delicti delictum non præſumitur, & ita etiam videtur ſentire Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 89. num. 17. vbi quod confeſſio, & extraiudicialis ad hoc, vt operetur debet habere cauſam præexiſtentem, nã ſine cauſa factum, quod non præſumitur, vt ibi per eum, quod & idem dixit Viui. opin. 138. nu. 7.

b *Niſi alia concurrant*. Et propterea niſi contra Clericũ præcedat diffamatio extraiudicialis confeſſio nihil operatur prout etiam voluerunt Felyn. in d. cap. at ſi clerici nume. 15. col. 5. in princ. verſic. tamen ego teneo, & nume. 6. verſ. 3. reſtringit, vbi tamen non ſe firmat Bero. nu. 141. Mantua nume. 31. ad finem in quarta limitatione extra de inditijs idem Fely. in cap. olim nume. 2. verſic. tertius caſus de reſcript. & in cap. de hoc nu. 2. verſic. 2. limita. de ſimonia Carrer. in pract. in ſecundo tracta. de indit. & tortur. §. ſeptimum inditium nume. 11. Foller. in pract. crim. in verbo, & ſi non confitebuntur cap. 1. nume. 1. verſic. debet etiam concurrere, & cap. 2. num. 22. in fine in tertia limitatione, & licet contrarium ſentire omnes Doctores teſtari videatur idem Felyn. in d. c. at ſi Clerici ſub nume. 6. verſic. cuius tamen contrarium, vbi propterea cogitandã relinquit. Nec diſſentire videatur Deci. ſibi contrarius ibidem nume. 114. Et addentes littera D. teſtentur pariter, quod ita obſeruatur, & alij referãtur concordantes, negari tamen poteſt quin primo opinio ſit magis communiter recepta, & etiã verior declarata tamen prout declarat Do. meus Farin. in ſua pract. crimin. par. 1. in tit. de iudit. & tortur. q. 41. nu. 8. & ſeqq. vbi vide.

c *Impunibile eſt periurium*. Veriſſima eſt iſta concluſio, quod periurium impunibile ſit in reo criminaliter examinato pro qua. Adde latè Octau. Cacheran. deciſ. Pedemont. 66. per totum in diſcurſu Bertazz. conſil. 124. & ibi etiam in addit. vbi de materia Pau. Granut. theor. 3. nume. 1. & ſeq. Vbi amplius, quod iſto caſu imponi non poteſt, nec etiam pœna extraordinaria ſecundum magis communem, & practicatã opinionem de qua ibi teſtatur, licet aliqui ibi relati contrarium dixerint, & cum communi opinione addo Cartar. in pract. interrogandor. reor. lib. 3. c. 3. nu. 15. Bonacoſſ. in commun. opin. crim. verſic. negans in delictis. vbi allegat Boer. q. 134. per totam & dictum ſacræ ſcripturæ, quia ſcriptũ eſt non te perdas. Idem Bonacoſſ. ibidem in verſ. Periurus non dicitur, & ad prædictam materiam, vide inſuper Marant. diſput. 3. per totam pract. Corra. fol. mihi 280. verſ. quibus adde Boſſ. in tit. de examinibus Reor. nu. 10. & in tit. de iniur. nu. 30. Clar. in pract. §. periurium in fine.

Et per prædicta ſtante impunibilitate dicti iuramenti, & propter periurij ſuſpicionem licet de iure non eſſet deferendum reo inquiſito iuramẽtum de veritate dicenda, attamẽ prout omnibus notum eſt cõtrarium de facto ſeruatur prout bene explicat idem Cartar. in d. pract. interrogandor. reor. lib. 3. cap. 3. nume. 12. & ſeqq. vbi etiam nume. 15. ponit formam talis iuramenti immo ſecundum aliquos inter examinando reum ſuper aliqua ſpeciali, & ſubſtantiali interrogatione poteſt iudex eidem reo interrogato Cominani aliquam pœnam ſi veritatem non dixerit, & ſi illa fuerit pecuniaria poterit etiam exigere ſecũdum Neuizz. in ſilua nuptial. in verbo monitoriȩ nume. 44. allegat Nicol. de Neapoli in l. ius alimentorum §. 1. ff. pupillus educare debeat, & idem tradiderunt Paul. Gramet. theorem. 3. nu. 12. lib. 1. Oſaſch. d. deciſ. Pedemont. 66. Cartar. vbi ſupra poſt nu. 17. ex quibus facile dici poteſt ita cõmuniter eſſe receptum quamuis de hac cõmuni dubitet Claud. in addit. ad Bertazz. d. conſ. 124. littera B. & quidem, vt veram fateat iſtam practicã cominandi reos, vt verum dicant ſub pœna pecuniaria, & quandoq; etiam ſub pœna falſi, aut inciſionis manus apud nos quandoque ſeruari vidi præſertim in inquiſitis ruſticis, ſeu idiotis, qui facillimè verbis commoti & comminatæ pœnæ terrore veritatem fatentur, ſed confeſſata veritate nunquam vidi comminatam pęnam exigi, aut executioni mandari, ſatis enim fuit fiſco delicti veritatem inueniſſe.

Quare firma remanente propoſita concluſione, quod periurium impunibile ſit in reo criminaliter

naliter examinato, amplia illum procedere, etiã quod is fuerit examinatus tanquam principalis quoad ſe & teſtis quoad alios de quo vide Carauit. ritu 79. in fi. Pau. Gramet d. theore. 3. nu. 11. Bertaz. d. conſ. 124. Cartar: d. cap. 3. nu. 15.

Verum prædicta intellige procedere, quando ex delicto de quo reus interrogatur venit imponenda pœna ſanguinis alias ſecus, hoc enim vltimo caſu periurium non eſt impunibile ſecũdum Girban. in tract. de relaxat. carcerat. in rub. de fuga incarcerati nu. 9. Niſi forum imponeretur pęna infamię, quia tunc pariter periurium eſt impunibile. Quamuis non agatur de pœna ſanguinis ſecundum Neuiz. in ſilua nuptia. in verbo monitoriè nu. 42. & 44. Boſſ. in tit. de examin. reorum nu. 10. & deciſ. Pedemont. 66. nu. 4.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De pace an & quãdo ſit probanda per inſtrumentũ, vel potius ſufficiat per teſtes probata ad effectum minuendi pęnam ac ad effectum puniẽdi fractorem pacis: necnõ etiam de pacis fractore an debeat tanquã proditor depingi iuxta cõſtitutionẽ Marchiæ 77. lib. 5. Vnde ſumpta occaſione ẽt declaratur an lex, ſeu cõſtitutio noua recipiat interpretationẽ ab antiqua, & in quibus locis dicta conſtitutio ſeruanda ſit.

SVMMARIVM.

Pax de iure communi probari poteſt tam per inſtrumentũ quàm per teſtes ẽt in caſu ſtatuti pacem requirẽtis de conſuetudine tamen nõ niſi per ſtatutũ probatur. n. 1.

Probatio per teſtes eandem vim habet quam habet probatio per inſtrumentum. nu. 1.

Scriptura in quibus actibus requiratur remiſſiuè. nu. 1. & in addit. littera [a].

Pœna ſtatuti locum non habet niſi qualitas à ſtatuto requiſita interueniat. nu. 1. in fine.

Præcedentia declarantur ex ſubſequentibus. nu. 2.

Clauſula vt ſupra refertur ad omnia præcedentia. nu. 2. in fine.

Formæ omiſſio, & contrauentio facit actum nullum. n. 3.

Nullitas ipſo iure reſultat ex actu facto contra prohibitionem legis. nu. 3. in fine.

Pacis fractores quando pax eſt priuata nõ puniuntur pœna Aegidiana conſtitutionis cap. 76. lib. 5. nu. 6.

Statuta tantum diſponunt quantum loquuntur. nu. 6.

Pœna impoſita a ſtatuto, ſeu conſtitutione in aliquo caſu expreſſo extra illum caſum imponi non poteſt. num. 6. verſic. ſunt etiam.

Conſtitutio extenſiua & ampliatiua intelligenda, & interpretanda eſt iuxta qualitates conſtitutionis extenſæ & ampliatæ. nu. 7.

Dictio ſupradicta eſt relatiua ad præcedentia. nu. 8.

Clauſulæ, & qualitates appoſitæ in conſtitutione relata cenſentur appoſitæ in referente. nu. 8.

Conſtitutio noua ſuperueniens ad interpretationem antiquæ conſtitutionis cenſetur habita oẽs qualitates, & cõditiones appoſitas in cõſtitutione interpretata. n. 9.

Pacis violatores de iure communi quomodo puniantur. nume. 10.

Statuta non dicuntur fauorabilia ex eo ſolum quod propter publicam vtilitatem puniantur delicta. num. 11. vbi declaratur hæc concluſio.

Rationis diuerſitas impedit extenſionem etiam in materia fauorabili. nu. 12.

Ratio generalis expreſſa in aliqua conſtitutione non operatur extẽſionem ad alios caſus in quibus non militat ratio ſpecialis eiuſdem conſtitutionis. nu. 13.

Pœnalia non ſunt extendenda ex identitate rationis generalis & impulſiuè in conſtitutione expreſſe quando reſpectu cauſæ finalis & ſpecialis aliqua diuerſitatis ratio conſiderari poteſt. nu. 13.

Pater nõ tenetur ſoluere legitimam pro filio adoptiuo delinquente ſtante ſtatuto quòd filij delinquentis legitima confiſcari poſſit. nu. 14.

Correctoria, & pœnalia ſimul nõ patiuntur extenſionem ex maioritate rationis expreſſæ in ſtatuto. nu. 15.

Qualitates ſi plures in ſtatuto exprimantur, an ad hoc ve ſtatuti diſpõ locũ habeat requiratur concurſus omniũ qualitatũ, an verò ſufficiat vnã tantũ interuen. n. 16.

Conſtitutiones Carpenſes non niſi in prouincia Marchiæ ſeruantur. nu. 17.

CONSILIVM LXXXI.

1 ADSIT DEVS. Quamuis de iure communi pax probari poſſit tã per inſtrumentum, quàm etiam per teſtes ex quo vtraque probatio pacem vim habet, c. cum Ioannes, & ibi gl. in verbo quodlibet inſtrumentũ de fid. inſtr. nec pacis actus deſcriptus reperiatur inter illos actus
a qui ad ſui probationem ſcripturam [a] requirũt de quibus per gl. in c. 1. §. poſtquã. §. in ſcriptis de cõ ſibus in 6. & per Specul. in tit. de inſtru. edit. §. reſtat. verſ. ſed ſi vnus, idq; procedere etiã videatur in caſu ſtatuti pacem requirentis, vt per Caſtell. in tract. ſindicatus q. 151. nu. 90. & Nell. in tract. de bãnit. in 3. par. 2. temporis q. 38. nu. 14. De cõſuetudine tñ qñ agitur de pace à ſtatuto requiſita ad effectum nedum augendi pœnam; ſed & quod plus eſt ad effectũ illam minuendi nunquã pacis probatio dr̃ cõcludẽs niſi illa per publicũ inſtrm deducatur. Sic. n. Mediolani ſeruari teſtat̃ Clar. in pract. §. fi. q. 58. verſ. pen. nu. 39. & idem ẽt ſeruari Romæ, & in curia Vrbini, Peruſiæ, & in prouincia Marchiæ pariter teſtatur Vulpell. in tract. de pace q. 66. nu. 5. & Vulpell. refert. & ſequitur Baiar. ad Clar. d. q. 58. nu. 72. nec diſſentire vr̃ Nicol. Moro. in tract. de fid. treg. & pac. q. 106. n. 15. Volẽs inſuper pacem eſſe in actis regiſtrandã in caſu gratiæ à principe obtentæ cũ conditione pacis habitæ. Et in caſu noſtro res omni difficultate carere vr̃ ex Vrbeuetano ſtatuto lib. 3. rub. 42. In quo dũ pœna factoribus pacis imponitur expreſsè adijcitur qualitas illa quod pax ipſa per publicum appareat inſtrumẽtum. Quo caſu ſubintrat regula, quod pęna ſtatuti locũ nõ habeat niſi ab eo requiſita qualitas ĩteruenerit l. peculiũ §. quadrigæ. ff. de lega. 2. Clar. in pract. §. fin. q. 85. ver. vbi agitur. Oſaſc. deciſ. Pedem. 163. nu. 6.

2 Et licẽt ſtatutum prædictum in eius principio videatur ſimpliciter loqui deturbãtibus pacẽ nõ adiecta illa qualitate, quod per publicũ inſtrumẽ-

tum appareat. Nihilominus ſic hmōi pacibus per publicē inſtrumentū apparētibus omninò intelligendū eſt, cum paulo infra expreſſe de pace per publicū inſtrumentū facta loquatur. Et ex ſubſequentibus præcedentia declarari dubitandū non eſt l. ſi ſeruus plurium in fine, ff. de lega. 1. Bart. in l. 1. §. & parui. ff. de vi, & vi armata cum alijs per Maſcar. de probat. lib. 3. cōcluſ. 1124. nu. 32. Imò quod talis interpretatio omninò faciēda ſit ſuadent illa verba ſtatuti, videlicet. Sed ſi quis fuerit tantæ temeritatis, vt pacem factam per publicū inſtrm, vt dictum eſt ſupra frangere præſumpſerit, &c. Ecce ergo, ꝙ per illam clauſulam, vt dictū eſt ſupra frāgere apertè declaratur ſuperiorē partē ſtatutū non niſi de pace per publicum inſtrm apparente intelligere voluiſſe cū clauſula, vt ſupra ad oīa præcedētia ꝓferantur l. 1. §. hoc edicta. ff. de poſt u. Dec. cōſ. 182. n. 3. Ruin. cōſ. 18. n. 12. lib. 2, Cępha. conſ. 78. nu. 1. & conſ. 107. n. 3. lib. 1.

3 Et vltra ſtatutum ſunt etiam ponderanda vrbeuetana bannimenta, quæ mihi in viridi obſeruantia præſupponūtur dum in illis ad effectū, vt pacis fractores debitis pęnis puniri poſſint declaratur: *Che non ſi poſſa trattar ne pigliar parola, ò concludere pace ſe non con interuento de' Notarij ſotto le medeme pene, &c.* Quæ ſequetur ꝙ oēs paces cōtra bannimentorum pęnalium formam receptę nullæ & inualidæ reputantur ad effectum puniendi fractores pacis prout bānimenta prędicta loquūtur l. non dubium. C. de leg. Bar. in l. Prętor ait in princ. ff. de nou. oper. nunciat. Præſertim in caſu noſtro in quo ſtatutum prædictum prohibet potentiam aliter faciēdi paces. Quo caſu pax aliter recepta non ſolum eſt nulla, ſed etiam ipſo iure nulla. l. à diuo pio. ff. de rit. nuptiar. Bal. in l. 1. col. 2. verſic. ſed hic quęro. C. plus valere quod agitur nume. 5. cum alijs per Tiraq. de leg. connub. nume. 5. & ſeqq.

4 Siue igitur loquamur de generali conſuetudine, ſiue etiam vigore ſtatutorum Vrbisueteris, & ſiue demum vigore bānimentorum exiſtimarem ad effectum puniendi D. Seraphinum tanquā fractorem pacis propter homicidium cōmiſſum in perſonam Innocentij opus eſſe, vt per publicum inſtrumentum non autem per teſtes eadem pax deducatur & probetur.

5 Verum quia admiſſā pacis fractione, & quod de pace ad effectum præmiſſum legitimè conſtet aduerſarius prætendit hunc pacis fractorē debere tanquā proditorē depingi cū capite poſteriori iuxta conſtitutionē Aegidianā c. 76. lib. 5. extenſam ab alia Carpenſi conſtitutione c. 77. eod. lib. Et propterea fuit datum dubium cōtinens duas partes. Primò ſ. An in caſu de quo agitur intrent pęnæ d. Conſtitutionis Aegidianæ c. 76. Secūdo An intrent pœnæ eiuſdem Aegidianę cap. 77. an verò iuris communis tantum.

6 Iccircò circa primam partem dubij negatiuè omninò reſpondendum exiſtimaui, eo præcipuè quia Aegidiana Conſtitutio de qua in d. cap. 76. non loquitur generaliter, aut ſimpliciter, aut indefinitè contra violantes, ſeu rumpentes pacem, ſed reſtrictè, & qualificatiuè de rumpentibus paces, & reconciliationes ciuitatum, caſtrorum, terrarum, & villarū factas per Rectorē, vel eius auctoritatē, ideò nullo pacto extēdi poteſt ad paces ſingularium perſonarum ſine prædicta auctoritate confectas. Tum quia cōſtitutiones & ſtatuta tantùm cēſentur diſponere quantū loquuntur. Bal. in l. teſtamētum in fi. C. de teſtam. Soci. iun. conſ. 5. nu. 27. lib. 2. Rolan. conſ. 68. nu. 19. lib. 4. & vbi verba ſtatuti non conueniunt, nec conuenit etiā diſpoſitio. l. 4. §. totus. ff. de damn. infect. Bal. in l. illam. nu. 1. C. de collat. Grat. conſ. 85. nume. 9. lib. 1. Tum etiam quia pœna impoſita à ſtatuto, ſeu conſtitutione in aliquo caſu expreſſo extra illum caſum imponi non poteſt. l. at ſi quis §. Diuus. ff. de relig. & ſumpt. Dec. in l. factū §. in pęnalibus nu. 11. ff. de reg. iur. Hippol. Rimin. cōſil. 327. nu. 28. Et prout ſupra dixi, vbi in aliquo caſu non adeſt qualitas requiſita à conſtitutione pœnali: Ibi nec etiā conſtitutionis pœna ſuccedere poteſt l. peculium. §. quadrigæ. ff. de legat. 2. Clar. & Oſaſc. in locis præcitatis.

7 Quod verò attinet ad ſecūdam partem dubij: An ſ. in caſu noſtro intrent pęnæ conſtitutionis Carpenſis pariter & negatiuè reſpondendum videtur. Nam prædicta Carpenſis cōſtitutio venit ampliatiuè ad præcedentem conſtitutionē Aegidianam vt patet ibi. Et propter ſupradictam conſtitutionem ampliando, &c. Ideò debet intelligi ſecundum terminos, & qualitates expreſſas in dicta conſtitutione Aegidiana ex vulgari regula, ꝙ in conſtitutione extenſiua, & ampliatiua cenſentur repetita omnia ea quę in conſtitutione extēſa, & ampliata appoſita reperiuntur, l. nihil intereſt. C. de cōiung. cū emancip. literis. Dec. cōſ. 19. nu. 3. col. 3. verſ. Nam quāuis ſtatutū Decia. cōſ. 26. nu. 73. lib. 2. vbi alia adducit cōcordantia iura. Hier. Gabr. cōſ. 178. nu. 41. & nu. 44. lib. 2. vbi loquitur in terminis conſtitutionis Pij Quarti contra duellantes ampliatiuè cōſtitutionis Leonis, dicitq; dictā Pij Quarti conſtitutionē omninò intelligendam & interpretandam eſſe ſecundum formam eiuſdem Leoninę conſtitutionis.

8 Quod potiſſimū in caſu præſenti dicendum vř cū Carpenſis conſtitutio referat ſe ad Aegidianā conſtitutionem vt patet ibi ſupradictā conſtitutionē. Per hanc enim dictionem ſupradictā dicitur facta relatio præcedentium. l. 1. §. cum qui. ff. de poſtul. Bart. in l. talis ſcriptura in fine. ff. de lega. 1. Aret. conſ. 21. col. 1. num. 1. verſ. nam iſta dictio. Quare ſubintrat alia cōcluſio, quod omnes qualitates, & clauſulæ appoſitæ in conſtitutione relata cenſentur repetitæ in referente. Dec. conſ. 19. nu. 3. col. 3. verſic. & quoniam cum ſtatutum. Bero. conſil. 31. nu. 27. lib. 1.

9 Quod ſi Carpenſem cōſtitutionem non ampliatiuè, ſeu relatiuè (prout ſe veritas habet) ſed tantum interpretatiuè ad Aegidianam conſtitutionem ſtare dicere velimus. Adhuc fiſcus effugere non poteſt quin ſecundum terminos d. Aegidianæ conſtitutionis interpretari debeat. Vbi n. noua Conſtitutio ſuperuenit ad interpretationem antiquæ cōſtitutionis: tunc omnia dicta in conſtitutione interpretata præſumuntur repetita in interpretante Bart. in l. prætor §. eritque nume. 2. in fine. ff. de vi bonor. & raptor. & in Auth. de filijs ante dotal. inſtrum. Nat. nu. 1. Dec. conſil. 19. nu. 3. col. 3. verſic. ſtatutum verò. Cęphal. conſil.

conſil. 177. num. 14. lib. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 7. nu. 10.

10 Igitur cum Aegidiana cõſtitutio loquatur in caſu in quo paces ſunt initæ, vel per Rectorẽ, vel eius auctoritatẽ: ita etiam dicẽdum eſt, quod intelligi debeat ſubſequens conſtitutio Carpenſis ſiue ampliatiuè, ſiue relatiuè, ſiue etiam interpretatiuè ad præcedentem conſtitutionem emanauerit. Et conſequenter in caſu de quo agitur nõ conſtitutionum prædictarum pœnæ, ſed tantum iuris communis locum habebunt de quibus in c. 1. in tit. de pac. tenen. & in c. 1. §. ſi quis verò in tit. de pac. iuram. firman.

11 Nec obſtent ea quæ ex aduerſo deducũtur de extenſione facienda in huiuſmodi cõſtitutionibus tanquam fauorabilibus, & publicam vtilitatem reſpicientibus propter delictorũ punitionẽ. Hęc. n. omnia ſunt contra cões regulas, & Doctorum concluſiones. Nam ſi ſtatuta punientia delicta propter publicam vtilitatem reputarentur fauorabilia, & eſſent extẽdenda vltra caſum de quo loquuntur vbique in totum deſtrueretur cõis, & veriſſima regula, quod in pęnalibus extenſio facienda non ſit. Ideò aut concluſio ex aduerſo firmata non eſt vera, aut ſaltim intelligenda quãdo delictum omninò remaneret impunitum ſi pęnalis conſtitutio non extenderetur: ſecus autem ſi delictum adhuc puniretur, ſed mitiori pęna (prout in caſu noſtro) quia tunc nõ maior, ſed minor pęna eligenda eſt. Et quoad hunc effectum non fauorabilis, ſed odioſa reputanda eſt conſtitutio ad tex. in l. interpretatione. ff. de pęnis, & optimè declarãt Samien. Select. interpr. lib. 1. c. 12. nu. 1. & ſeqq. Thob. Non. conſil. 95. nu. 9. & latius Menoch. de recup. poſſ. remed. 1. nu. 29. & ſeqq.

12 Vltra q̃ ante ſiue hic conſtitutio ſit fauorabilis ſiue odioſa, abſurdũ videtur tractare de illius extẽſione ſtãte diuerſitate rationis. Magis enim delinquit, qui pacem publicam interrumpit, quã qui priuatã, magisq; Reipublicæ intereſt publicam pacem ſeruari, quàm priuatam. Sicut & rurſus magis delinquit, qui Pretoris auctoritatẽ ſub qua ſequuta eſt pax offendit, quàm qui alterius priuatæ perſonæ. Ideò de vno caſu ad aliũ extenſio fieri nõ debet propter rationis diuerſitatem, quæ etiam in materia fauorabili extenſionẽ impedit Aym. conſ. 6. nu. 10. & 11. cum alijs per Tiraq. de legib. cõnub. gl. 5. nu. 215. Præſertim quãdo agitur de extenſione reſpiciente diuerſitatem perſonarum, quia tunc etiã ſtante identitate rationis illa eſt omninò prohibita. Mand. conſ. 74. nu. 2. Cępha. conſ. 107. nu. 18. & ſeqq. & cõſ. 114. nu. 7. Oſaſc. deciſ. Pedem. 23. nu. 48.

13 Et vltra præmiſſa, quia adhuc video per ex aduerſo ſcribẽtes vim fieri in idẽtitate rationis expreſſe in d. conſtitutione Carpenſi, videlicet pro bono pacis. Quæ etiã videtur limitare in pacibus initis ſine iudiciali authoritate, hoc ideò conſidero q̃ ratio in conſtitutione Carpẽſi, videlicet de dono pacis conſeruando, eſt vtiq; generalis, ſed impulſiua non autem ſpecialis, & finalis. Specialis enim, & finalis ratio qua idẽ Aegidius motus fuit ad illam grauem pœnam imponendam fuit qualitas conſiderata. Tum reſpectu perſonarum inter quas pax erat inita. Tum etiã reſpectu eius cuius auctoritate pax inita fuit. Quæ ſpeciales rationes cũ non militent in omnibus pacibus. Neceſſariò dicendum eſt q̃ ex generalitate rationis expreſsè non eſt facienda extenſio ad omnes caſus in quibus eadem generalis ratio militat ſtãte diuerſitate ſpecialis rationis prædictæ. Ratio. n. generalis, vt delicta puniantur; vt pax conſeruetur, fauor Reipublicæ, & ſimilia dicitur impulſiua, & non finalis. Finalis autẽ dicitur ea quę magis in ſpecie ſtatuẽtes mouet ad ſic ſtatuendum. Quare ſubintrat concluſio. Quod in pęnalibus, nec ẽt eſt facienda extẽſio ex identitate rationis generalis, & impulſiua, quãuis in ſtatuto expreſsè ſi reſpectu cauſæ finalis & ſpecialis aliqua diuerſitatis ratio cõſiderari poteſt prout in caſu noſtro ſecundum Cyn. Bar. Bal. & alios in l. Conuẽticulã. C. de epiſc. & cler. Iaſ. in Auth. quas actiones nu. 17. in fi. & nu. 22. etiam in fi. C. de ſacroſ. eccleſ. Pariſ. conſ. 69. nu. 178. lib. 3. Cum alijs cumulatis per Marc. Ant. Eug. conſ. 49. nume. 21. & ſeqq. vbi amplius quod in dubio cauſa in conſtitutione expreſſa præſumitur impulſiua, & nõ finalis, & per Honded. conſ. 95. nu. 113. & ſeqq.

14 Et propterea conſtitutionem Sixti Quarti volentem patrem teneri ſoluere legitimam pro filio delinquente, & in qua eſt expreſſa rõne filij ſciẽtes ſe nihil habere, & nihil ipſis propter delictum confiſcari poſſe promptiores ſint ad delinquendum non eſſe extendendum ad filios adoptiuos, quamuis in illis militet ratio expreſſa in cõſtitutione cõſuluerũt in ſpecie. Thob. Non. conſ. 100. Eug. d. cõſ. 49. Honded. d. cõſ. 95. n. 114. ex quorũ dictis optimè caſus noſter deciditur & prorſus tollitur argumẽtatio ex aduerſo facta de p̃tẽſa extẽſione p̃ p̃ expreſſam rõnẽ p̃dictã in cõſtitutionẽ.

15 Et vt hæc materia vnico verbo perſtringatur quic aliàs ſit in exorbitantibus ſolum vel in correctorijs ſolum, qñ tamen ſumus in correctorijs, & pęnalibus ſimul, ſeu etiã in exorbitantibus, & pęnalibus prout in caſu noſtro, quod tunc etiam quod ratio ſit expreſſa, & etiam ex maioritate rationis extenſio non concedatur. Omnes Doctores cõiter admittunt vt videre eſt apud Grat. cõſ. 154. nu. 27. Iaſ. cõſ. 146. nu. 8. Curt. iun. cõſ. 238. nu. 18. & ſeqq. lib. 3. Boſſ. in tit. de captura. nu. 44. verſ. veritas tamen videtur eſſe Petr. à Plaz. in epitom. delict. cap. 1. num. 15. Oſaſc. deciſ. Pedemon. 21. num. 13. Honded. qui alios plures refert. concordantes. conſ. 95. nu. 99. & ſeqq.

16 Et licèt quando in legum duæ exprimuntur qualitates quarum vna ſufficit ad conceſſionem eius quod in lege ſtatuitur non ſit neceſſe ambas qualitates concurrere, ſed vnam tãtum ſufficere dixerit gl. in c. 2. cum ibi notat per Doct. extra de reſcript. vbi Papa committit clericum à præbẽda amoueri cõſtito de illius periurio, ac priuatione, & tamen ibi gl. & Doct. dicunt ſufficere conſtare aut de periurio, aut de priuatione, quia vnũquodque de ſe ſufficiẽs reputatur à iure ad priuationẽ præbenda. Nõ poteſt caſui noſtro adaptari, quia nullo iure cauetur quod ſola qualitas perſonarũ faciet vt pacem abſque qualitate authoritatis Pretoris cuius medio facta ſit pax ſufficiat ad imponendam pœnam de qua in dicta conſtitutione, immo cum dicta conſtitutio ambas qualita-

tes requirat. Ideò ad hoc vt locum habeat, & ambas interuenire debere probatur ex traditis per Clar. in pract. §. fi. q. 85. verſi. vbi agitur. & Oſaſc. d. deciſ. Pedemont. 163. nu. 6.

17 Bulla Pauli III. ſub die 10. Septembris 1544. non facit ad propoſitum, quia Carpẽſes Conſtitutiones non niſi in Prouincia Marchię obſeruari mandat, in qua Prouincia non dicitur eſſe Ciuitas vrbis veteris. Ergo omnibus iam dictis ceſſantibus (prout fortiter vrgent) non põt in præſenti caſu tractari de pęna d. Carpenſis, cum non niſi in Prouincia Marchiæ locum habeat, & hoc tollit omnem difficultatem. Sic etiam nec fallit Bulla Sixti V. ſub dat. Romę. Idem Martij 1588. in verſ. declarantes. Tum quia talis conſtitutio licèt in eius principio generaliter dicat in toto ſtatu eccleſiaſtico eſſe ſeruandas conſtitutiones Põtificias. Quando tamen loquitur de conſtitutionibus Marchiæ, expreſsè dicit illas ſeruandas eſſe iuxta cõſtitutionum Pauli III. confirmatoriã, quam idem Sixtus pariter approbat & innouat. Bulla autem Pauli III. vt mox dixi non niſi in Prouincia Marchiæ Carpenſes cõſtitutiones ſeruari mandat. Ideò non vlterius extendenda eſt conſtitutio Sixti referens ſe ad Conſtitutionem Pauli III. & illam approbans, & innouans ex allegatis, tum etiam quia eadem Bulla Sixti V. tũc demum conſtitutionem Marchiæ ſeruari mãdat; quando ſcilicet, non prouident loci ſtatuta, & ſi prouident inualida ſunt. In caſu autẽ noſtro habemus ſtatutum vrbis veteris lib. 3. rubr. 42. quo certa pœna fractoribus pacis imponitur; & illud quidem eſt in viridi obſeruantia. Ideò non eſt recurrendum ad conſtitutiones Marchię. Quare tũ de iure communi, tum etiam vigore conſtitutionem Pauli Tertij, & Sixti Quinti pœnam Carpenſis cõſtitutionis nullatenus applicari poteſt in caſu de quo agitur. Et ita fuit reſolutum in Sacra Conſulta. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Scripturam requirunt.* Regulariter contractus ad ſui validitatem ſcripturam nõ requirit licet contractus per ſcripturam fiant pro faciliori eorum probatione. l. contrahitur. ff. de pignorib. l. pen. ff. de fide inſtr. c. 1. de cenſibus in ſexto. Verum aliquos eſſe contractus qui ſcripturã requirant dubitandum non eſt de quibus lectorem remitto ad Marſil. in rubr. de probat. nu. 20. & ſeq. Rom. ſing. 6. Dec. in l. pactum quod bona fide nume. 2. C. de pactis. Stephan. Lamberteng. de contract. eorum, & c. glo. 7. nume. 90. q. 35. Hercul. in tract. de negatiua nume. 93.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Impugnatur ſententia iudicis qui in fuſtigationes pęnam condemnauit reum pro teſtiũ ſubornatione de qua aliter non conſtabat: quã ex depoſitionibus eorundẽ teſtium qui ſe ab ipſo ſubornatos aſſerebãt.

SVMMARIVM.

Præſumptionibus & inditijs quantumuis violentis condemnari nemo poteſt pœnam delicti ordinariam. nu. 1. Contra addit. littera [a].

Pœna falſi hodie eſt arbitraria. nu. 2.

Falſum committendo circa teſtes non perdit cauſam nume. 2. in fine.

Pœna fuſtigationis reputatur grauiſſima propter grauẽ quam infert ignominiam & morti æquiparatur nu. 3. & in addit. lettera [b]. vbi de veritate iſtius cõcluſionis.

Præſumptiones, & inditia indubitata non ſufficiunt ad cõdemnandum in pœnam corporalem. nu. 3. præſertim vbi ordinaria pœna delicti non eſt mortis. nu. 4.

Torqueri quando aliquis nõ poteſt propter defectum, aut dignitatem perſonæ tunc imponitur pœna extraordinaria, videlicet exilij, aut pecuniaria. nu. 5.

Teſtes plures dicentes falſum depoſuiſſe de mandato alterius faciunt de conſuetudine inditium ad torturam duobus concurrentibus. Primo, vt non patiantur alios defectus. Secundo, vt in tortura depoſuerint, immo ſecundum aliquos iſto caſu tortura non purgat periuriũ & infamiam. nu. 6. Ad cõdemnationem verò nunquã ſufficiunt. nu. 7. & nu. 11. vbi ampliatur etiã ꝙ teſtes afferant excuſationem quare falſum depoſuerint.

Teſtes, qui falſum depoſuerunt præſumuntur ſubornati à producente quomodo hoc intelligatur. n. 10. & n. 11.

Res iudicata pro veritate habetur. nu. 11.

Proceſſum, qui dicit nullum, & defectiuum illum exhibere debet integrum. nu. 14.

CONSILIVM LXXXII.

1 ADSIT DEVS. Domini ex aduerſo ſcribentes, vt ſubſtineant ſententiam fuſtigationis, & amiſſionis cauſæ datam in curia Capitolina contra Bernardinum L. conantur omnes demonſtrare quòd contra ipſum ex proceſſu reſultabant præſumptiones adeò vrgentes, & vehementes, vt ex ijs meritò potuerit pęnam extraordinariam cõdemnari propter qualitatem delicti occulti, & difficilis probationis, & ego pro nunc volo admittere eorum aſſumptum, ſed vellem ſcire qũo poſſunt probare pœnam inflictam. D. Lucatello fuiſſe extraordinariam cum ad vnguẽ illi fuerit impoſita ordinaria ſtatuti pęna, & tñ certum eſt in iure ꝙ qñ iudex condemnat aliquẽ ex

a præſumptionibus quãtumuis volentis nunquã [a] ordinariã ſtatuti pęnã imponere põt. Innoc. cõiter approbatus in c. qui veriſimile nu. 2. verſ. nota tñ de præſumpt. Boer. deciſ. 164. nu. 6. Boſſ. in tit. de coniect. nu. 41. Gig. de crim. læſ. maieſt. lib. 2. tit. qũo & per quos crim. læſ. maieſ. probetur q. 29. nu. 4. Brun. de indit. & tortu. par. 1. q. 4. nu. 13. ad fi. verſ. aduertendũ tñ, & nu. 14. Tiraq. de pen. cauſ. 27. nu. 1. & ſeqq. Petr. a Plac. in epith. delict. c. 14. n. 3. in fi. vbi teſtatur de magis cõi opinione. Ant. Gomez. de delic. c. 3. rubr. de homic. n. 45. & ibi Soarez. in addit. lit. I. in verb. vt eleganter, vbi pariter de cõi de qua ẽt teſtati ſunt. Maſc. de probat. lib. 3. concluſ. 1221. nu. 55. & nu. 73. & ſeqq.

2 Et ſi forſan (prout ex aduerſo annuitur) dicatur poteſtas pœnas fuiſſe L. impoſitas nõ in vim ſtatuti (quod loqui videtur in producente, non autem in ſubornante falſos teſtes) ſed vigore iu-

ris

iis cõmunis cuius pœna videtur eſſe deportatio-
nis cum publicatione bonorum.l.1.§.fi.ff.de falſ.
& hodie arbitraria iuxta trad. per Clar.in prac.§.
falſum verſ.ſed quæro quæ ſit.Et tũc vellem etiã
ſcire, vnde motus fuit D. Iudex ad condemnan-
dum ipſum Lucatellum in amiſſionem cauſæ cũ
eodem iure cõi indubitatum ſit,quod falſum cõ-
mittens circa teſtes, vel inſtrã cauſam non amit-
tit.Bart.in l.in fraudem.§.quoties. ff.de iure fiſci.
Dec.in c.cum venerabilis nu.21.de except. Boer.
deciſ.291.poſt nu.2.Frãc.Turzan.cõm.opi.c.81.
Cum alijs quos in propoſito referẽdo ſequitur.

3 Et quidem etiã inſpecta diſpoſitione iuris cõ-
munis ſicut ſententia prædicta fuit iniuſta reſpe
ctu amiſſionis cauſæ.ita etiã fuit iniuſta reſpectu
fuſtigationis, quæ pęna negari non poteſt quin
ſit corporalis,& propter grauem quã infert igno
b miniam,grauiſſima [b] etiam reputari debeat, imò,
& morti æquiparari ad trad. per Clar. in pract. §.
fi.q.70.verſ.Mitræ quoque impoſitio,& per Me-
noch.de arbitr.99.lib.1. q.80. nume. 40. & 41.&
per Ioſeph.Lud.deciſ.Lucen.1.nume.24.& ſeqq.
par.1. Et nihilominus firmiſſima & iuris regula,
quod quando ex præſumptionibus,ſeu indubita
tis inditijs condemnatur non in pœnã corpora-
lem,ſed tantum in pęnam pecuniariam condem-
nari poteſt ſecundum Pau.de Caſt.in l.fi.nu.4.&
ſeqq.C.de probat.vbi ampliat etiã,quod inditia,
& pſumptiones eſſent mille.Aret.in c.3. loco ſub
nu.16.de proba.vbi de communi Fely. poſt alios
in c.afferte.nu.6.de pręſump. Alciat. de pręſump.
reg.2.præſumpt.9.num.4. Boſſ.in tit. de coniect.
nu.34.& ſeqq.vbi teſtatur de communi, & practi
cata opinione Menoch.de præſumpt.lib.1. q.97.
& nu.18.Petr.à Plac.in epito. delict.c.19.nu.16.
vbi de communi Ant.Gomez.de delict.c.12.rub.
de probat.delict.nu.25. verſ. ex quibus infero. &
verſ.imò,& quod magis eſt vbi etiã de cõmuni.

4 Et licet non ignorem non deficere Doctores,
qui dicãt quandoq; ex violentis præſumptioni-
bus fuiſſe aliquos ad triremes condemnatos, &
tranſmiſſos ne dum fuſtigatos, eſt tamen aduer-
tendum, ꝙ ipſi loquuntur in delicto pro quo de
iure communi pœna mortis imponebatur, tunc
enim de conſuetudine quando inditia ſunt indu
bitata,& pręſumptionss ſunt violẽtiſſimę,iudex
recedendo à pęna mortis ſolet quandoq; corpo-
ralem pęnam imponere, ſed quando pęna delicti
ordinaria non eſt mortis, ſed corporalis (vtputa
triẽnium,vel fuſtigationis prout in caſu noſtro)
quod tunc ex præſumptionibus,& inditijs poſſit
eandem pęnam corporalem infligere ab omni iu
re,& ratione alienum eſt, nec tale quid fuiſſe vn-
quam aliàs ſeruatum facilè teſtari poſſum.

5 Augẽtur prædicta,quia (ſi vt Dominus aduer
ſo ſcribens benè cõſiderat) L. fuit condemnatus
ex inditijs,& non tortus,eo quia nõ poterat tor-
queri,neceſſariò ſequitur,ꝙ nec poterat D.Iudex
iſto caſu corporalem pęnam,ſed tantum exilij,&
pecuniariam imponere ſicut in ſpecie voluit Bal.
in l.fin. nume.8. verſic. ſi autem non adiungetur
confeſſio. C. de probat. quem referendo ſequuti
ſunt Grammat.not.15.nume.15.& Capic. deciſ.
126.nume.14.& expreſsè firmat Baiard.in addit.
ad Clar.q.64.nume.72.

6 Verùm ſupplicatur aduerti, quod omnia præ-
allegata procedunt admiſſo aduerſariorũ pręſup
poſito, quod.ſ.Lucatellus foret præſumptionib.
conuictus,& potuerit in aliquam pęnam condẽ-
nari,ſed veritas eſt,ꝙ non ſolum non erat conui-
ctus, ſed nec etiam inditiatus ad torturã cum vt
oretenus probaui, licet teſtes plures dicẽtes de al
terius mandato falſum depoſuiſſe faciant de con
ſuetudine inditium ad torturam per ea quæ teſta
ti ſunt Boer.deciſ.319. nume.5. ad finem verſ. &
ſecundum hanc opinionem . Boſſ.in tit.de indit.
& conſiderat. ante torturam nu.159.& in tit. de
inquiſ.nu.50.Vulpell.conſ.103.nu.5.& 6. Clar.
in pract.§.fi.q.21.verſ.ſed pone.Bertaz.conſ.110.
poſt nu.1. Hoc tamen procedit duobus concur-
rentibus.Primò,vt non patiantur alios defectus.
Ruin.cõſ.147.ſub nu.3.lib.5.Nat.cõſ.298. nu.6.
& ſeqq.lib.2.Boſſ.in tit. de indit. nu.23.Vulpell.
conſ.83.nu.6.verſ.ſic & qualitas.Secũdo vt ijdẽ.
Teſtis tanquã aſſerti ſocijs criminis, & infames
ſint torti ad faciem inquiſiti.Boer.deci.319.poſt
nu.4.Vulpel.conſ.30.nu.7.& cõſ.83.nu.8. Clar.
in pract.§.fi.q.21.verſ.quæro nunc & in fi.Imò ſe
cundum aliquos in teſtibus, qui dicunt ſe corru-
ptos falſum dixiſſe tortura, nec ẽt purgat periu-
rium & infamiã.Dec.conſ.189.nu.10. ad fi. verſ.
non ob. quod ſecundum dictum fuit depoſitũ in
tormentis,& nu.11.verſ. Non obſt.ꝙ infamia vr̃
purgari per torturã Ruin.conſ.146.nu.2. verſ. &
ideo eius teſtimonium ẽt poſt torturam,& nu.3.
verſ. Nec obſtet ꝙ fuerit tortus lib. 5. cũ alijs per
Cęphal.conſ.233.nu.7.& cõſ.273. nu.1.& ſeqq.
lib.2.ſed ſic eſt quod teſtes prædicti vltra defectũ
periurij,ſunt viles, & pauperes, depoſuitq; cõtra
virum bonæ famæ, & qui ſe ſponte in carceribus
cõſtituit, & eorum duo ſine vlla prorſus tortura
depoſuerunt: Iccirco eorũ depoſitionibus eo mi-
nus ſumi poſſe aliquod inditium ne dum proba-
tionem omnino ex præmiſſis concludendum eſt.

7 Quibus non obſtent ſcripta per Ant. Gomez.
& per Lud. Peguer.in locis ex aduerſo citatis, di-
cẽtes poſſe deueniri ad condemnationẽ ex diſpo
ſitionibus plurium aſſertorum ſociorũ criminis,
nam iſti loquuntur contra cões Doctorum opi-
niones,& cõiter reprobantur prout latè demon-
ſtraui in mea pract.crim.in tit.de indit. & tortur.
q.43.nu.33.& ſeq.& nu.68.& ſeqq.& q.45.n.28.
Et in terminis prout aliàs coram Illuſtr. D. meo
Senatore dicebã;fuit reſolutum tp̃e Greg. XIII.
in cauſa Alexandri Raſtelli Abbatis ſancti Seba-
ſtiani corã Illuſtriſs. tunc Vicario in qua aderãt
tres teſtes, videlicet Rutilius Verallus Alexãder
Hilarius & Vincentius de Sanctis;oẽs nobili ge-
nere nati ; & eorũ duo Doctores, qui confeſſi fue
rant falſum depoſuiſſe contra Io. Mariam Vbal-
dinum de mãdato d.Abbatis,& tñ cauſa tunc di-
ſcuſſa in plena carcerum viſitatione exiſtẽtibus
iudicib. Bernardino Cotta, & Horatio de Bene-
dictis, fuit idẽ Abbas & carceribus relaxatus ſine
tortura ne dum ſine cõdemnatione quãuis acer-
rimũ haberet inſtigatorẽ; vltra qđ Ant. Gomez.
& Lud. Peguer. præſupponunt terminos habiles
ꝙ videlicet aſſerti ſocij criminis nõ patianĩ alios
defectus ; & quod fuerint torti & legitimè exami
nati ꝙ vt ſupra dixi non contigit in caſu noſtro.

8 Ad ea quæ de teſte mediatore, & de facto proprio deponente ex aduerſo ſcribũtur nõ eſt opus reſpondere cum nõ faciat ad propoſitum ex quo ſumus in mediatore deponente de ſuo proprio crimine; & alium in ſocium nominante, quo caſu non intrant ex aduerſo allegata.

9 Pariter nec opus eſt reſpõdere ad aſſerta admi nicula quæ ſumuntur ex verificatione loci tẽporis, & aliarum circũſtantiarum; quas idem Lucatellus fatetur; cum circumſtantias, & qualitates qualitates quas ipſe fatetur erant neceſſariæ ad examen teſtium; ſed nõ ad falſitatẽ & ſic cũ non inferant ad delictum, ſed ad examen non poteſt ex illis aliqua mala ſuſpitio oriri.

10 Et demum, nec etiam facit quod iſti teſtes fuerint in cauſa ciuili producti ab eodem L. & quod deponendo ad eius fauorem & cõmodum præſumãtur ab ipſo ſubornati prout dixi in mea pract. crim. d. q. 45. nu. 35. & ſeqq. (prout D. ex aduerſo ſcribens ſic me ipſum allegat &c. Nam vt ibidem probaui nu. 34. & ſeq. prædicta poſſunt procedere quando conſtat de falſitate aliunde quam per teſtes examinatos, & tñ ad condemnationẽ nunquã etiam in cauſa ciuili prout voluit Rot. in illa Parmen. ſtatus corã D. Seraphino Lunę 15. Iunij 1597. Ex quibus negari non põt Lucatellũ non ſolũ non conuictum, ſed nec ẽt inditiatum extitiſſe, & tñ fuit per vrbem fuſtigatus, & in amiſſionem cauſæ condẽnatus; ſed talis ſententia fuit reuocata, dictumq; per iudicem appellationis malę fuiſſe fuſtigatum cum non niſi in pecuniariã pęnam debuiſſet condemnari. LAVS DEO.

Deciſio de qua fit mentio ſupra nu. 10. in fine coram R. P. D. Seraphino Luna 15. Iuny 1597. Parmen Status.

11 FVit dubitatum, an exceptio ſubornationis teſtiũ obſtet DD. Pallauicinis & ex pluribus rationibus Dñi cenſuerunt non obſtare. Primo, quia cũ Pallauicini fuerint accuſati corã cõſilio Placentiæ ad inſtantiã Comitis Ludouici anno 1546. factis hinc inde probationib. ſecuta eſt abſolutio ad fauorẽ Pallauicinorũ cũ condẽnatione D. Ludouici in expẽſis, & teſtes condẽnati in pęnã fuſtigationis, q̃ ſñia cũ tranſierit in iudicatũ pro veritate habetur Gabr. de ſent. concluſ. 4. nu. 14. cũ ſeqq. Secundo, quia prætenſa ſubornatio icti materia criminis, & odioſa probanda eſt per probationis concludentes, vt fuit reſolutũ in cauſa Vliſbonen. corã bo. me. Cotta 20. Februarij 1573. & per alios teſtes quã eos, qui dicunt ſe fuiſſe corruptos c. ſicut nobis vbi Doct. de teſtib. Fely. in c. cũ in tua nu. 7. de teſtib. Ruin. cõſ. 146. nu. 34. lib. 5. latè Cęphal. conſ. 233. lib. 2. Nam ex eo quod dicunt ſe corruptos dixiſſe falſum oſtendunt ſe eſſe periuros & falſarios; ideoq; eis nõ creditur c. teſtimoniũ de teſtib. Ruin. cõſ. 147. nu. 5. lib. 5. Rolan. conſ. 16. nu. 7. lib. 1. Verall. deciſ. 73. lib. 1. in manuſcript. vbi dicit hoc procedere etiã ſi teſtes afferãt excuſationes; & ita affirmat fuiſſe tentum in hac cauſa Parmen Status 12. Iunij 1551. coram Puteo; vnde cum Rangoni deſumant ſuas probationes ex dictis iſtorum teſtium, illæ non ſunt attendendæ, ſed requirendæ.

12 Tertio fuit conſideratum depoſitionem eorũ de anno 1536. in qua dixerunt ſe fuiſſe inductos ad teſtificandum falſum à D. Co. Ludouico eſſe coadiuuatam per alios teſtes nẽpe presbyteri Baptiſtæ de Ferrarijs teſtis pro parte Rangonorum examinati, & aliorum qui fuerunt ponderati in alia deciſione coram me facta in hac cauſa deponentium nonnullos de iſtis teſtibus eis dixiſſe ſe non reperire confeſſorem, qui eos abſoluere vellet propter falſum teſtimonium per eos dictum; Et hæc fuit cauſa cur Pallauicini porrexerũt cõtra dictos teſtes querelam hic in curia antequam ſequeretur prætenſa ſubornatio in loco Varani, quæ à Rangonibus prætenditur, & hoc multum eneruat ſuſpitionem illam, quæ ex detentione teſtium in Caſtro Varani deducitur. Nam ſi non præceſſerat ſubornatio ante hoc tempus, vtique non fuerant ſubornati: tunc enim de hac re conquerebantur cum Baptiſta Ferrario, & alijs, nec verum videtur fuiſſe teſtes priuata authoritate detentos in Caſtro Varani, quia contrarium probatur ex depoſitione Marci de Opicis & Montauini, & ex litteris Senatoris Vrbis.

13 Quartò concurrunt coniecturæ, quia poſt ſententiam latam Placentiæ contra Ioan. de Vbertis, & Bernardinum Montauinum ex eorum confeſſione & ratificatione ſequuta anno 1537. Co. Ludouicus tacuit ꝑ plures annos, & anno 1544. coram Cardinali Pariſio fecit inſtantiam pro remiſſoria ad effectum examinandi alios teſtes, qui nihil probarunt, & fuerunt per Dominos antiquos reiecti, vt ex deciſionibus Putei, & Caputaque apparet, vnde tunc confugerunt Rangoni ad aliam exceptionem, quod non conſtaret de contractu matrimonij inter Bernardinum & Catherinam, quod prius per eos nũquam repertitur deductum in controuerſiam.

14 Non obſtat, ꝙ dr̃ proceſſum factum de anno 1536. fuiſſe nullum & ſine citatione, & nõ fuiſſe adhibitã aliquam diligentiam, neq; facta debita interrogatoria in teſtiũ examine, & omnia geſta abſente & ignorante Co. Ludouico, quia de hac aſſertione conſtare non põt cũ non reperiantur acta illius iudicis, & qui dicit proceſſum eſſe nullũ, vel defectiuũ, illum debet exhibere integrũ; vt pluries fuit in Rota reſolutum, quod maximè in hoc caſu eſt dicendũ cũ cauſa per bienniũ, & vltra agitata fuerit in partibus, vbi non poteſt prętendi eius ignorantia, & idem caſus annis elapſis in Rota contigit, cum pro parte Rangonorum negaretur in examine facto coram bo. me. Dario interueniſſe citationem partis, & tamen poſtea repertis actis conſtitit de cõtrario, vt fuit dictum 10. Nouembris 1595.

15 Non obſtat, quod Sigiſmundus declinauerit forum vti laicus, quia hoc non obſtante lata fuit indefinitè ſententia ad fauorem Pallauicinorum & condemnatus Ludouicus in expenſis, quod factum non fuiſſet ſi aliqui tantum fuiſſent abſoluendi etſi conſtitiſſet per alios fuiſſe factam ſubornationem, tunc enim non erat condẽnandus D. Ludouicus in expenſis; Quantum ad dictum Capitanei Ioan. Antonij eius non fuit habita ratio cum ſit vnicus, & multę contra eum militent exceptiones de quibus in alia deciſione vltima

coram

coram me facta. Ex his concluſum ceſſare omnia ex aduerſo conſiderata, & Pallauicinis non obſtare exceptionem ſubornationis. L. D.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Ordinariam ſtatuti pœnam.* Veriſſima, & in tribunalibus recepta eſt concluſio iſta, quod nunquam imponitur pęna ordinaria delicti, quã do quis cõdemnatur ex præſumptionibus, & inditijs quantũuis violentis & indubitatis; nec mireris ſi ad illius comprobationem contra ſtilum Curię conſultor hic Doctorum cateruam allegauit prout & alios quã plures allegare poterat ſciebat enim eandem concluſionem non cauere contradictoribus, qui fuerunt Abb. in c. afferte nu. 6. in princ. iũcto verſ. aut agitur criminaliter de prę ſumpt. Carrer. poſt Brun. quem allegat in pract. In 2. trac. de indit. & tortur. §. in tex. ergo ibi argumentis conuictus nu. 5. Menoc. de præſumpt. lib. 1. q. 97. nu. 83. Bellame. deciſ. 689. ſeu 688. nu. 33. in fi. verſ. ad vndecimũ dico, vbi propterea dicit, quod dictũ Innocentij in d. c. quia veriſimile cõmuniter reprobatur Maſcar. de probat. lib. 2. concluſ. 865. nu. 2. ſeqq. vbi plures admodum refert Doctores dicentes (ſi tamẽ re vera hoc dicũt) ex inditijs indubitatis ſi re alijs probationibus poſſe deueniri ad pęnam mortis Hier. Lauren. deciſ. Auinionen. 15. nu. 18. Vbi videtur facere differẽtiam inter inditia indubitata & præſumptiones violentiſſimas; Primo caſu dicit non poſſe imponi pęnam mortis ordinariam, ſecũdo autem caſu ſic & ante iſtos modernos adeas Sarmien. ſelect. interpre. lib. 1. c. 1. per totum, vbi pluribus Innoc. doctrinam in d. c. quia veriſimile improbat, reputatq; abſurdiſſimum dicere, quod index poſſit ordinariam pœnã mitigare ex qualitate probationum: Ideo iſto caſu, vel pęna ordinaria plectendum, vel omnino abſoluendum concludit ex rationibus ibi per eum deductis; quas hic repetere ſuperfluum eſſet Ludou. Peguer. deciſ. crim. 17. nu. 41. & ſeqq. vbi loquens in caſu in quo cõcurrebat ſemiplena probatio cum alijs adminiculis, teſtatur apud eum fuiſſe impoſitam pęnam vltimi ſupplicij, & ordinariam.

b *Grauiſſima etiam reputatur.* Quod fuſtigationis pęna grauiſſima reputetur. Docuit etiam D. meus Farin. in ſua pract. crim. par. 1. tit. de delict. & pen. q. 19. nu. 29. & ſi veritatem fateri volumus ita veritate magis conuenit; quamuis non defuerint Doctores qui per tex. in l. 3. verſ. & quia plerique. ff. de offic. Præfecti Vigerum, vbi ſtatuitur ex præſumpta culpa immiſſi incendij perhabitantes poſſe quẽ fuſtigari, dixerunt generaliter poſſe fuſtigationis pęnam vti leuem à iure reputatã imponi quãdo quis ex præſumptionibus condẽnatur prout fuerunt Aret. in c. 3. loco num. 16. de probat. Felyn. in c. afferte num. 8. in 2. limitat. de præſumpt. Aug. ad Ang. de maleſ. in verbo quod fama publica nu. 26. Carrer. in prac. crim. in 2. tracta. de indit. & tortur. in princ. §. in tex. ergo argumentis conuictus, nu. 2. & nu. 4. in fi. Brun. de indit. & tortur. par. 1. q. 4. nu. 15. verſ. Item limitat. Boſſ. in tit. de conuict. nu. 36. verſ. Nec tamen vẽ & num. 49. Capyc. deciſ. 126. in fi. Monticell. reg. crim. 11. nu. 24. in 2. limitat. Clar. in pract. §. fi. q. 20. verſ. ſcias tamen in fi. vbi quod ita apud eum ſeruatur Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1220. nu. 10. ſeqq. Menoc. de præſumpt. lib. 1. q. 97. nu. 17. ſed certè dicãt Doctores quicquid velint tex. in d. l. 3. non eſt trahendus in conſequentiam generaliter, quia re vera loquitur in caſu ſpeciali videlicet incendij in quo lex ita in ſpecie præſumpſit ex habitantium culpa incendium immiſſum, & ob id expreſsè fuſtigationis pęnã ſtatuit ſicut hoc in ſpecie ex præallegatis Doctoribus pleriq; aduerterunt; & præſertim Boſſ. in d. tit. de cõuict. nu. 49. quare quando ex præſumptionibus quis condẽnatur verius multo crediderim fuſtigationis pęnam imponi minimè poſſe cum magis communiter receptum videatur non niſi pecuniariã, aut exilij, aut ad ſummum ictuum funis pœnã ſi reus vilis fuerit infligi poſſe quando quis condẽnatur ex prę ſumptiuis probationibus prout latè tradidit D. meus Farinac. in ſua pract. crim. par. 2. tit. de reo confeſſ. & conuict. nondum impreſſ. q. 86. nume. 113. & ſeqq.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Recenſentur in hoc Reſponſo plura grauamina illata per Iudicẽ in quodam proceſſu per ipſum fabricato, & illius occaſione. Indebita teſtiũ tortura, indebitisq; & ſuggeſtiuis interrogatoriis eiuſdẽ teſtibus factis, ex pluribus rationibus & capitibus de quibus in ſummario: & pro quibus idem Iudex fuit ſuſpectus allegatus.

SVMMARIVM.

Teſtes quando ſunt torquendi non torquentur niſi duo, aut tres tantum. nu. 1.

Tortura inferri non poteſt ex proceſſu informatiuo. nu. 2.

Tortura inferri non põt ex ſecretis informationib. nu. 3.

Iudex etiam quod viderit proprijs oculis aliquem delinquere non poteſt ex ſuo ſolo viſu delinquentem torquere, aut condemnare. nu. 3.

Iudex iudicare debet ſecundum acta & probata; non autem ſecundum ſuam conſcientiam. nu. 3.

Teſtes non poſſunt torqueri tanquam veriſimiliter informati non præcedente aliquo inditio, ſeu veriſimilitudine ſcientia. nu. 4.

Teſtibus inferenda tortura debet eſſe leuis & moderata. nume. 5.

Index an poſſit cum carcerato ponere aliquem exploratorem, aut alium pro eruẽda veritate. nu. 6. & in addit. littera a. vbi de materia.

Index pro eruenda veritate poteſt fictionibus, & ſimulationibus vti, non tamen poteſt vti falſitatibus, & mendacijs. nume. 7. & in addit. littera c. & littera d. vbi præſertim quando ex ſimulatione, & fictione eſſet periculum alicuius magni damni, ſeu præiudicio, & alia ad materiam.

Suggeſtiones ſunt Iudici prohibitæ, tam in examinibus reorum quam in tortura illis inferenda. nu. 6. verſic. ſunt enim, & ibi in addit. littera b. vbi de materia.

Delegatus à Principe in cauſa criminali non poteſt cauſam ſibi delegatam alteri ſubdelegare præſertim quãdo eſt electa induſtria perſonæ, nu.8.

Induſtria perſonæ cenſetur electa à Principe quãdo cauſa delegata eſt magna, & ardua, & alias vt. nu.8.

Falſitas committitur non ſolum in ſcribendo plus, ſed etiam in ſcribendo minus. nu.9.

Iudex recuſari poteſt ſuſpectus ex qualibet leui cauſa. nume. 10.

CONSILIVM LXXXIII.

ADSIT DEVS. Grauamina illata per D. Commiſſarium in cauſa Illuſtriſs. D.I. plura ſunt, ſed ex ijs nonnulla pro nunc afferam ex quibus ab eiuſdem cauſę vlteriori cognitione remouendum fore facile vnuſquiſq; exiſtimabit.

1 Primò enim omnes ferè eos, qui ad eius manus carcerati peruenerunt, & ſunt num. 20. poſuit in tortura tanquam teſtes veriſimiliter informatos de delicto de quo agitur. Et tamen certum eſt in iure, & ita etiam practicatur à bonis iudicibus, quod in cauſa in qua teſtes veriſimiliter informati ſunt plures; non omnes torquentur, ſed tantũ eorum duo aut tres. Fuit originalis doctrina Bal. in l. data opera nu.26. C. de his qui accuſ. nõ poſſ. Quem ſequuti ſunt Aug. ad Ang. de malef. in verbo comparuerunt dicti inquiſiti; & negauerunt nume. 18. in fine Brun. de indic. & tortur. par. 2. q. 4. nume. 8. verſic. Illud tamen eſt benè notãdum Foller. item eſt aduertendum Boſſ. in tit. de tort. teſt. nu. 10. in fine verſic. Non poteſt tamen Cyrill. in ſumma crim. rubr. 29. tit. de quæſtion. §. 3. nu. 5. fol. 150. col. 2. verſ. Attamen teſtes Burſatt. conſil. 216. nu. 112.

2 Secundo contra eoſdem teſtes, ſeu eorum aliquos deuenit ad torturam faciendo vim in decreto ſuper depoſitionibus aliorum deponentium contra ipſos teſtes, & ijs quidem non repetitis, nec confrontatis ad illorum faciem proceſſit ad torturam, vt dicitur ex proceſſu informatiuo cõtra doctr. Bar. in l. fi. in fine poſt nu. 8. ff. de quæſt. Marſil. in l. 1. in princ. nu. 4. ff. eod. Ant. conſ. 163. incip. ſicut Ioannes colum. 3. poſt princ. verſicu. ad reliqua vero crimina Afflict. in Conſtitut. ſi damn. clandeſtina in tit. de homicid. clandeſtino par. 7. nu. 28. verſi. Si autem ille criminoſus Hier. Lar. deciſ. Auinioneñ. is. num. 13. & in vrbe habemus Bullam Pauli Tertij, de qua in 1. par. Bullarij in ordine 58. verſic. Captum vero.

3 Tertio non eſt mirum ſi iſte Dom. Commiſſarius ſic vt ſupra ad torturã proceſſit ex proceſſu informatiuo cum etiam contra quẽdam B. à quo extorſit confeſſionem contra D.I. & de qua aliàs dicetur proceſſit ex ſecretis informationibus prout in Decreto Torturæ legitur ex ſecretis informationibus, &c. & tamen certum eſt quod non ſolum ex ſecretis informationibus, ſed etiã quod iudex oculis proprijs vidiſſet delictum committi non poteſt ex ſuo proprio teſtimonio ad torturam deuenire ſecundum communem de qua alijs relatis teſtatur Clar. in pract. §. fi. q. 8. verſ. ſed pone quod iudex & facit vulgaris illa ſed veriſſima concluſio, quod iudex non ſecundum conſcientiam, ſed ſecundum acta & probata iudicare debet de qua per Felyn. in cap. Paſtoralis, §. quia vero num. 23. & ſeqq. de offic. delegati. Diaz regul. 377. Couarr. variar. reſolut. lib. 1. cap. 1. poſt nu. 6. Capra concluſ. 32. per totam. Vbi latè de materia Oſaſch. deciſ. Pedemont. 1. nu. 39. & per eundem Clar. in pract. d. §. fin. q. 66. verſ. ſcias autem.

4 Quartò prædictus D. Commiſſarius torſit tanquam veriſimiliter informatos aliquos ex prædictis teſtibus qui non ſolum re vera non erant informati, ſed nec etiam poterant eſſe informati, cum per paucos dies ante commiſſum delictum venerit ad ſeruitia D. I. & ideo quam veriſimile ſit quod eiſdem fuerit confiſum tam magnum facinus, ſi verum fuiſſet (prout non eſt) quiſque cõſideret. Quare negari non poteſt quod iſti pauperes famuli fuerunt indebitè torti nullo præcedenti inditio veriſimilis ſcientiæ contra magiſtralem doctrinam Innocentij in c. cum P. Mancoñella poſt nume. 3. & ibi etiam Ioannes Andr. nume. 5. in fine verſ. aliqua præſumptio extra de accuſat. Tindar. in tract. de teſtib. l. 2. cap. 12. nume. 2. Grammat. vot. 6. num. 10. firman. in ſuo repert. in verbo teſtium coactio num. 7. in princ. & nu. 8. Ruyn. conſ. 7. nu. 2. & 3. lib. 5. Bertazz. conſil. 124. nu. 6. Burſatt. conſ. 216. nu. 113. Maſcard. de probat. concluſ. 353. nu. 6.

5 Quinto dictos teſtes acriter torſit, quia aliquos per horam aliquos bina vice. Aliquos tertia vice aliquos cum multiplicata funis quaſſatione, & aliquos cum ligno ad pedes ligato grauiſſimè tormentauit. Qui torquendi modus vix in reis & principalibus delinquẽtibus, & in atrociſſimis delictis tolleratur; in teſtibus autẽ ſicut hæc inaudita, & incredibilia ſunt, ita etiam ſunt maximè improbata in iure; & à Doctoribus cõmuniter volentibus teſtibus moderatam inferẽdam torturam, nec vllatenus repetendam Bal. in l. fin. nume. 1. C. de quæſtio. Innoc. in cap. cum in contemplatione verſic. pro crimine; & ibi etiam Hoſtien. nume. 7. ad finem Henric. Boyc. num. 4. etiam ad finem Butr. num. 1. verſic. Quod verum iuncto verſi. quod autem dicitur de reg. iur. Boſſ. in tit. de mandat. ad homicid. num. 31. ſeq. Cyril. in ſumma crim. rubr. 29. tit. de quæſt. §. 3. nume. 5. fol. 150. col. 2. in princ. verſ. tortur. teſtis Burſatt. conſ. 216. poſt nu. 112. nu. 115.

6 Sexto ſi maturè conſiderabitur iſte proceſſus, & prout etiam ſuis loco, & tempore deducetur. Vtiq; totus apparebit plenus ſuggeſtionibus inter quos ea ſolum pro nunc in medium affertur, quod D. Commiſſarius retinuit in vno, & eodẽ

a carcere [a] Antonium cum Ioanne famulo D.I. cui Ioãni ipſe Antonius ſuggeſſit qualitatem gladij, & ferraioli inuentorum tempore quo fuit vulneratus D.G. ad effectum, vt poſtea idem Ioannes tormentorum metu, & dolore perterritus illa recognoſceret prout recognouit; licèt falsò pro ferraiolo, & gladio D. D. familiaris ipſius D.I. ſed Dei benignitate factum extitit, vt ipſe Ioannes ad hæc ratificandum ductus nõ ſolum illa reuocauerit, ſed etiam ſugeſtionem prædictam liberè confeſſus fuerit, & ob id iratus D. Commiſſarius ipſum in tortura poſuit, & per horam retinuit cum baculo ad pedes. Quæ quidem quãtum bono Iudici cõueniãt, ſufficiat allegare Marian.

Socin.

Socin.in cap.qualiter & quando, il 2. nume.97. extra de accuſ. ſunt enim huiuſmodi ſuggeſtiones [b] non ſolum improbatę quando iudex aut
b reo aut teſte torturam infert ad text.in l.1.§. qui quæſtionem & in d.cap. qualiter & quando,il 2. num.1102.verſ. debet tamen iudex Salyc.in l.final.num.9.& nu.10.in fine, C.de accuſ.Blanch. de indit.num.378.verſ.& eodem modo, & num. 382.Boſſ.in titul.de indit.& conſid.ante tortur. num.148.Clar.in pract.§.final.quęſt.21.verſ.retento igitur ad finem Ludou.Peguer.deciſ.crim. 5.nu.21.& ſeq.Verum etiam generaliter in quocumque examine etiam ſine tortura faciendū ad trad.per Boſſ.in tit.de exam.reor.nume.12.verſ. & illa cõfeſſio cum alijs per Cartar. in ſua pract. interrogandor.reor.lib.2.c.1.nu.54.& ſeqq.

7 Septimò & quod aliàs incredibile apparebat ex eodem proceſſu conſtat quod Do. Commiſſarius ſumpta occaſione cuiuſdam apochę inuétæ in cibarijs, quæ tranſmittebãtur D.I.propria manu & ſub falſo nomine ipſius D.I.ſcripſit aliã apocham reſponſiuam, eamq; trunſmiſit ad eius domum adhoc ſub iſtis mendacijs,& falſitatibus veniret in cognitionẽ aſſerti criminis,quod omne à iure improbatum eſſe dubitandum non eſt licèt enim Iudex poſſit pro recipienda veritate
c aliquid ſimulatè agere [c] iuxta illud de quo in c. afferte extra de præſumpt.cũ alijs notat.per Bar. in l.de minore,§.plurimum,ff.de quęſtion.quem refert & ſequitur Boſſ.in titu.de confeſſ.per tortur.poſt nume.10.& in tit.de examinib. reor.nu. 3.& num.15.& num.18.Catell. Cotta in memorial.in verſ.dolum bonum Petr.à Plach.in epito. delict.lib.1.cap.37.num.2.& 3.Couarr.variar.reſolut.lib.1.cap.2.num.16.Anto. Gomez.variar. reſolut. tom.3. cap.13.rubr.de tortur.reor.nu.4. poſt princ. Non tamen id poteſt cum mendacijs
d & falſitatibus, differt enim fictio & ſimulatio à mendacio; mendacium autem ſemper eſt illicitum, nec facienda ſunt mala vt veniant bona c. vndecumque diſtinct.56.cap. neque enim 14.q. 15.& in proprijs terminis declarat Afflict. in cõſtitut.Regni,incipiente inter cęteras rubr.44. in 3.notab.num.3.& ſeqq.par. 1. Hier.Cucchalon. in addit.ad Dec.in l.ea eſt natura,num.7.littera A.ff.de reg.iur.Clar.in pract.§.fin.q.55. verſ.circa primum. Franc. Pegna in addit.ad decret.inquiſ.part.3.comment.23.fol.mihi 467.colum.2. verſ.dando ſibi Flamin.Cartar,in pract.interrogandor.reor.lib.2.cap.1.num.24. & numero 78, & ſequentibus.

8 Octauò non contentus dictus D. Commiſſarius ijs quæ ipſe fecit deputauit etiam ſub ſe aliũ Commiſſarium qui vt in cauſa interuenit, carceratos examinauit, & eos etiam torturæ ſubiecit, non recordatus veriorem & ſeruatam opinionẽ Doctorum eſſe quod relegatus à Principe in cauſa criminali(quicquid forſan ſecus ſit in delegato ad vniuerſitatem cauſarum)ſubdelegare non poteſt, vt per Clar. in pract. §.fin.quæſt.41.verſ. in delegato autem à Principe; & pluribus comprobat Menoch.de arbitr.quæſt.lib.1. quæſt.54. num.1.& omnibus ſeqq. præſertim vbi electa eſt à Principe induſtria perſonæ; prout in caſu noſtro electam eſſe apparet, tum propter qualitatẽ cauſæ commiſſæ quæ ardua & grauis reputatur à Sanctiſſimo, tum etiam propter illa verba, de tua doctrina,experientia fide & integritate plurimum in Domino confiſi de quibus in breui iuxtà not.per Felyn.& alios in cap.fin.de offic.delegat.Alexand. Iaſ.& alios in cap.fin. de offic.eius Menoch.de arbitr.quæſt.lib.1.q.68.nume.11.& lib.2.caſu 205.num.1.

9 Nonò eſt omittẽdum quod in proceſſu multa fuerunt dicta & facta quæ tamen per Notariũ non fuerunt ſcripta & inter alia apparet in 2.cõſtit. B. quod interrogatur de ſtringhis, & collẽcto de quibus in dicto interrogatorio præſupponit aliàs fuiſſe interrogatum, & tamen nunquã in alio præcedenti ſuo examine apparet ſcriptũ aliquod interrogatorium ſuper dictis ſtringhis, & collecto pariter in ſecunda tortura Ioannis d. mandat apponi tabellam de qua in prima tortura,& tamen in dicta prima tortura minimè repetitur ſcripta appoſitio talis tabellæ ex quibus ſine dubio reſultat proceſſus falſitas quę committitur non ſolum in ſcribendo plus; ſed etiam in ſcribendo minus cap. 1. de crim.falſ. Hoſtien. in ſumma eod.tit. §. qualiter committatur Bart. & Bald.in l.presbyteri,C.de epiſc.& cleric. Marſil. in rubr.ff.ad l.Cornel.de falſ.nu.8.& 9.

10 Decimò,& ſi omnia prędicta grauamina ſatis in facto & in iure apparentia, & euidentia non ſufficiunt ad remouendum iſtum D. Iudicem ab vlteriori cognitione cauſæ de qua agitur ſufficiat ad minus ſcire quod ipſe aliàs fiat commenſalis familiaris,& ſalariatus à Reuerẽd. D.N. affinis D.G.vulnerati. Vnde hodie inter eos beneuolam remanſiſſe amicitiam, & conſequenter quin poſſit ſuſpectus recuſari dubitandum non eſt cum ad recuſandum Iudicem quælibet leuis cauſa etiam minor quę in teſte ſufficiat Dec.in c. poſtremò num. 12. de appell. & in c.ſpeciali,nu. 22.extrà eod.& in terminis de amico Oſaſch.deciſ.Pedemont.15.nu.8.

Ex quibus & alijs iuſtis de cauſis cauſa hæc quæ in partibus pendebat fuit auocata ad Vrbẽ & commiſſa Illuſtriſſimo D. Auditori Camerę.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *IN vno & eodem carcere.* Suggeſtio eſt prohibita nõ ſolum facta immediatè à iudice, ſed etiã ſi fuerit facta per interpoſitam perſonam de mãdato iudicis quando puta in ſecretis carceribus ſupponit aliquem qui plenè informatus de delicto de quo quæritur inſtruit & ſuggerit carcerato factum cum ſuis qualitatibus, vt poſtea in tormẽtis eorum dolore oppreſſus illud ſic fateatur licèt forſan Innocens ſit talis enim confeſſio ſic extorta non ſufficit ad condemnandum ita videtur de mente Marian.in cap.qualiter & quando, il 2.num. 975. extrà de accuſat. qui ponit vnum exemplum & caſum ſuo tempore occurſum in quo inſtigatores, & amici carcerati poſuerunt cum eo in carceribus vnum ad ſic ſuggerendum, & ſic re comperta innocens ille(qui tamen negauerat euaſit innocens) ſed certè idem etiam ego credi-

crediderim ſi falſus fuiſſet & multo magis id prohibitum exiſtimo iudicibus qui talia faciunt qui propterea aduertant quod non excuſabũtur ex eo quod dixerint ſe illuc cũ carcerato introduxiſſe aliquem vt pro fiſco vigilaret ne idem carceratus vel fugeret vel cum aliquo alloqueretur vel alicui tranſmitteret apochas aut ſimilia faceret (prout hodie multos iudices obſeruare vidi; & ego etiam quando periculum cognoui obſeruaui,) ſi enim ſub prætextu prædictorum iſte ſic ad hunc fictum effectum introductus carceratũ perſuaſerit ad confitendum ſub ſpe impunitatis illeq; delictũ & eius qualitates ſuggeſſerit (prout plurimum tales homines perſuadere, & ſuggerere ſolent putantes iudici rem gratam facere abſque eo quod eorum animæ perniciem præoculis habeant) ſciant inquam ſe grauiter peccare, & in hoc & in alio modo debitas debere luere pœnas vnà cum iudice qui talia mandat aut permittit.

Verum contra premiſſa facit quia pro habenda veritate videtur iudici permiſſum cum carcerato intromittere extraneos qui ipſius voluntatem perquirãt, & explorent ſecundum Eymeric. director. inquiſit. par. 3. num. 100. ſub rubr. cautelæ inquiſitorum, &c. fol. mihi 465. Vbi loquitur de intromiſſione cuſtodis, vel alterius ad effectum perſuadendi carcerato, vt veritatem iudici dicat, quia eſt homo miſericors, & ſimilia bona verba, & num. 106. in 8. cautela, vbi etiam quod quãdo reus pertinaciter in negatiua perſiſtit poteſt iudex intromittere ad eundem carceratum aliquem probum virũ qui ipſum perſuadeat ad fatẽdum veritatem, & quod ſi eam fatebitur erit mediator ad procurandum gratiam. Nec diſſentit ibi Franc. Pegna in addit. littera C. & litte. G. comment. 23. primò ſecundum eundem Eymeric. ibidem nume. 107. in 9. cautela dicit iudicem poſſe intromittere cum carcerato vnum de cõplicibus tam confeſſum ad effectum vt illi veritatem dicere perſuadeat, & etiam ponere teſtes, & notarium extra carcerem in loco cõgruo. Vbi eorum ſermones audire poſſent ad effectum, vt ipſorum colloquia auſcultãtes, & verba colligẽtes poſſent ſuper talibus colloquijs, & ſermonibus contra carceratum examinari, nec etiam ab iſta cautela diſſentit ibidem Franc. Pegna in addit. littera I. hoc adito temperamento, dummodo tamen illi ſic introcluſi, & intromiſſi ſiue ſint ſocij criminis ſiue alij non dicant mendacia quæ vt ibi per eum nullatenus dicenda ſunt pro quacũque veritate habenda, & licèt prædicti loquantur in crimine hæreſis, idem tamen iuris erit in alijs criminibus, & ſecundum has cautelas quandoque etiam vidi à iudicibus noſtri temporis ſeruatum qui cum carceratis exiſtentibus in ſecretis carceribus introduxerũt exploratores ad obſeruandum & referẽdum ea quæ ipſi carcerati dicebant & faciebant ac ad illis perſuadendum vt faterentur, & poſtea etiam ſuper geſtis, & dictis per ipſos carceratos examinabant, & hoc modo euenit, vt aliquãdo plura interuenerint delicta.

Dicant tamen quicquid velint in propoſito Doctores excepto crimine hæreſi in alijs criminibus ab iſtis cautellis, omnino abſtinendum eſſe conſulto maximè introducendo cum carceratis exploratores, & homines, vt plurimum viles & infames, qui cum mille mendacijs ac fallacijs ſolent reo perſuadere nõ vt veritatem dicat, ſed vt fateatur delictum de quo imputatur & ei promittunt gratiam nomine iudicis, & maria & mõtes, hæc enim ſicut nõ licent, & deteſtabilia ſunt in iudice ipſo multo magis deteſtanda videntur in alio qui de iudicis mandato hæc operatur, & benè ſcio quod quandoque iſti exploratores eorum malitiæ pœnitentiam agunt in eiſdem carceribus in quibus alios decipere quęrunt cũ non multi ſunt dies quod quidã explorator in quadam cauſa magna intromiſſus in ſecretis carceribus Turris nouæ ad effectum, vt obſeruaret ea, quæ quidam nobilis carceratus ibidem diceret, aut ageret detectus ab ipſo carcerato, & alijs ſocijs de media nocte luminibus iam extinctis pugnis adeo percuſſus, & male tractatus fuit vt niſi ad eius magnos clamores cuſtodes ad illum locũ cõuolaſſent facile ipſum occidiſſent ſed omninò iudicem abſtinendum conſulo ad intromiſſionẽ ſocij criminis iam confeſſi in loco vbi alter non confeſſus exiſtit. Hoc enim aliud non eſt quam apertam ſuggeſtionem eorum quæ ſunt in proceſſu ſubminiſtrare.

b *Suggeſtiones*. Fiunt enim huiuſmodi ſuggeſtiones pluribus modis, ſed illa præcipuè magis frequens eſt, quando iudex ipſe reo denunciat circunſtantias, & qualitates ſpeciales commiſſi delicti, & propterea communiter cõcludunt Doctores quod iudex dictis circumſtantijs, & qualitatibus non poteſt neque debet reum interrogare an ſcilicet interfecerit Titium in tali loco, tali die vulnerando in pectore cum enſe, & ſic de ſingulis ſed debet ipſum generaliter interrogare, an è tanto tempore citra fecerit aliquam rixã cum quo, in quo loco, qualiter, quo tempore, an illata fuerint aliqua vulnera, quæ quot, & in qua parte corporis, & his ſimilia vt per Marian. in cap. qualiter & quando, nume. 950. & 1102. verſ. vnde non debet interrogare extrà de accuſat. Angel. de malef. in verbo fama publica, num. 118. & ibi Auguſtin. in addit. Carrer. in pract. in 2. tract. de indit. &c. §. circa ſeptimum, nume. 11. Brun. de indit. par. 2. quęſt. 5. num. 57. Franc. Caſon. in tract. de tormen. cap. 15. nu. 2. Boſſ. in tit. de examinib. reor. num. 12. Vbi pariter quod iudex non debet interrogare de modo & cauſa, ſed tantum in genere ſi maleficium cõmiſit Gaſpar. Caballin. in conſtit. Marchiæ lib. 4. cap. 1. in verbo comparuerit, nume. 1. & 2. Vbi amplius quod iudicis arbitrio remittitur quę dicantur interrogatoria ſuggeſtiua, & quæ non, Flamin. Cartar. in pract. interrogandor. reor. lib. 2. cap. 1. nu. 54. & num. 65. Vbi propterea infert quod ad euitandum ſuggeſtionis periculum iudex nõ debet reo legere teſtium depoſitiones (quod tamen hodie parum obſeruatur & male) & num. 67. ſeq. Vbi etiam benè exemplificat quomodo & quando iudex non debeat reum interrogare ſuper circunſtantijs & qualitatibus delicti Sigiſmun. Scacc. in tract. de iudic. cauſ. ciuil. & criminal. lib. 1. cap. 86. nu. 8. Vbi in propoſito duplicem ſuggeſtionis eſſe ſpeciẽ affirmat vnam ſi licèt apertam alteram vero palliatam, & ibi benè declarat & exẽplificat

plificat quando ſuggeſtio dicatur aperta, & quã do palliata; & inter alia dixit poſt Cartar. in loco per eũ relato quod palliata præſumetur ſuggeſtio quando non apparet de qua re fuerit reus interrogatus. Vt puta quãdo ſubſequitur reſpõſio notario ſcribẽte ob oportunam Domini interrogationem, & his ſimilia & nu.40.

c *Simulatè agere*. Contra quod immò non poſſit iudex ſub prætextu habẽdę veritatis à reo vti cauillationibus,& fictionibus, probat tex. in l. cũ hi, §. ſi cum lis, ff. de tranſact. vbi notat glo. malitijs viam aperiendam non eſſe,& in l. 1. §. ſed & ſi quis ff. de Carbonian. edict. per quæ iura poteſt comprobari id quod dixit Paul. de Caſtr. in l. ſi per errorem, num. 5. in fine, ff. de iuriſd. omn. iud. & in l. edita, nu. 9. C. de eden. quod quamuis iſtæ cautellæ in foro fori admittantur, in foro tamen poli damnant iudicum animas prout illum referunt Franc. Pegna in addit. ad director. inquiſit. par. 3. comment. 23. num. 98. Flamin. Cartar. in pract. interrogandor. reor. lib. 2. cap. 1. nume. 17. ſeq. Sigiſmun. Scacc. de iudi. cauſ. ciuil. & crimin. lib. 1. cap. 36. num. 35.

d *Cum mendacijs & falſitatibus*. Sic nec iudex poterit taliter fingere,& ſimulare vt ex ea fictione oriri poſſit aliquod magnum præiudiciũ prout accidit Beato Ioanni Capiſtrano magno fiſci patrono Neapolis in exẽplo poſt Parid. de Put. relato per Boſſ. in tit. de examin. reor. nu. 4. Vbi tamen quod iſto caſu iudex teneretur non de toto, ſed de exceſſu & Alexand. Hyppol. & alijs ibi per eũ allegatis & alios refert concordantes Flamin. Cartar. in ſua prac. interrogandor. reor. lib. 2. cap. 1. nume. 51. & ſeqq. & Sigiſmund. Scaccia de iudic. cauſ. ciuil. & crimin. lib. 1. cap. 86. nume. 35. verſ. ſed difficultas egit.

Sic & generaliter poterit iudex pro eruenda veritate vti ſimulationibus,& cautellis laudabilibus,& ad bonũ finem ordinatis ad text. in cap. quanto 63. diſtinct. in cap. illa prępoſitorum, 11. quæſt. 3. ſecus autem ſimulationibus,& cautellis deceptorijs, & in malum finem directis Franciſ. Pegna ad director. inquiſit. part. 3. comment. 23. fol. 467. colum. 1. verſ. hoc ſemper eſt animaduertẽdum vbi in propoſito quod nihil admittendũ eſt pro habẽda veritate contra æquitatem,& iuſtitiam, nec aliquod illicitum committẽdum iudiceſque contrarium facientes vituperãdi, & deteſtandi ſunt refert & ſequitur Flamin. Cartar. in pract. interrogandor. reor. lib. 2. cap. 1. nu. 18. & ſeqq. & nu. 82. ſeq. & nu. 46. ſeqq. iũcto nu. 50. nec poſt ipſos diſſentit Sigiſmund. Scacc. de iudic. cauſar. ciuil. & crim. lib. 1. c. 86, nu. 35. verſ. ſed tu,& num. 37. vbi etiam declarat & exemplificat quæ dicantur cautellæ honeſtæ & licitæ quæ autem inhoneſtæ,& illicitæ concluditque id eſſe iudicis arbitrio remiſſum. LAVS DEO.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De copia inditiorum conſtitutorum actorum & proceſſus integra, & non diminuta concedenda.

SVMMARIVM.

Inditiorum copia tradenda ſunt antequã reus torqueatur. Item antequam condemnetur & etiam quod ſit confeſſus & conuictus, num. 2.

Copia inditiorum & proceſſus danda eſt integra non autem diminuta nu. 3. & ſeqq.

Actorum omnium copia danda eſt reo, nu. 3. verſ. ſic etiã in cauſa.

Inditiorum copia dantur ſine nominibuſque complicum propter timorem ne dicti complices certiorati fugiant, num. 4. Vbi hoc declaratur.

Copia etiam conſtitutorum ac examinum ipſius rei danda eſt ne dum inditiorum, & actorum, num. 5. & ſeq. & num. 9.

Conſtituta & examina reorum dicuntur de actis, nu. 5.

Scriptura omnis quæ fit coram iudice, & coram notario de mandato iudicis dicitur de actis, num. 5. verſic. ultra quod.

Pertinere ad cauſam dicitur illud quod quandocunque, & qualitercunque ad cauſam facit ſiue directè ſiue indirectè & ſiue etiam modicè, & ſiue de ſe ſiue etiã cum adiuncto, num. 6. in fine, & num. 15. Vbi tam pro producente quam contra producentem dummodo aliquid inferat ad cauſam vel loquatur de eadem materia.

Reus non poteſt interrogari à iudice de qualitate defenſionis ab ipſo facienda, nu. 7.

Acta iudicij ſunt communia nec poſſunt petentibus denegari, num. 8.

Teſtium pro curia informatione examinatorum depoſitionum copia danda non eſt reo niſi dicti teſtes fuerint repetiti. num. 9. Declara hoc procedere de iure ciuili, & in terris imperij, ſecus de iure Canonico, & in terris curiæ, num. 11.

Teſtes examinati parte non citata non faciunt fidem: niſi fuerint repetiti, nu. 9. verſ. ratio differentiæ.

Confeſſio ſpontanea probat contra confitentem etiam ſine ratificatione, nu. 9. verſ. ratio differentiæ.

Teſtes habiti pro repetitis probant etiam examinati ſine citatione, nu. 9. in fine.

Reus principalis ſi eſt examinatus tanquam teſtis non per hoc deſinit eſſe reus ſi reus eſt, & ècontra, nu. 10.

Inditiorum copia dandæ ſunt à iudice etiam habente liberum & abſolutum arbitrium, num. 12.

Princeps de ſua ordinaria facultate non poteſt denegare reo copias inditiorum, nu. 12. in fi.

Furtum & expilatio hæreditatis non dicitur committi in re ſua, nu. 13. in fine.

Cõfeſſio emanata in criminali iudicio probat etiam in ciuili inter eaſdem perſonas, nu. 14.

Actor tenetur edere ſua iura reo ſiue eiuſdem ſiue alterius cauſæ & etiam quod fiſcus vt actor ac etiam ad fundandam ipſius rei exceptionem, nume. 14. verſic. tum etiam.

Productio alicuius ſcripturæ an poſſit fieri in parte, & partibus, nu. 16. & 17. Vbi quod in omnem euentum data productione in parte tota tamen ſcriptura & illius copia danda eſt aduerſario.

Teſtibus publicatis non poſſunt alij teſtes examinare, numero 18, in fine.

Conſtituta et examina reorum dicuntur de actis, nu. 19.

Acta omnia ſunt edenda, num. 19.

CON-

CONSILIVM LXXXIIII.

1 ADSIT DEVS. Reuerendiſſimus Do. Hieronymus Auila fuit pluries examinatus ad inſtantiam Illuſtr. Dom. Commiſſarij C. Apoſtolicæ prætendentis hæreditatem quondã Didaci de Auila ad eandem Cameram ſpectare ex quo ipſe Didacus clericus exiſtens de ſuis bonis diſpoſuerit in filios legitimatos contra formam Bullæ Pij Quinti. Publicato proceſſu & illius copia decreta. Non intendit idem D. Commiſſarius vt copiarum loco dent omnia conſtituta ipſius Dom. Hieronymi ſed tantum aliqua quæ ipſe ſolum repetijt ac reproduxit, ex aduerſo pro parte D. Hieronymi prætenduntur copię omnium ſuorum Cõſtitutorum; Requiſitus vt quid in huiuſmodi dubitatione ſentiam pro veritate dicam nõ poſſum eiuſdem veritatis ſtimulo coactus aliud reſpondere, niſi quod omnino ſint tradendæ copiæ omnium conſtitutorum & examinum non autem aliquorum, & ad ita dicendum moueor,

2 Quia certiſſimi iuris eſt proceſſus & inditiorũ copias non ſolum eſſe tradendas ad text. in l. deſertorum, §. ſi ad diem, ff. de re milit. & in l. vnius, §. cogniturum, ff. de quæſt. & in l. defenſionis facultas, C. de iure fiſci, lib. 10. & in cap. cum inter extra de except. & in Clem. paſtoral. de re iud. & in cap. qualiter & quando in §. debet extra de accuſat. quorum iurium authoritatibus Doctores communiter hanc expreſsè firmarũt concluſionẽ prout alijs relatis antiquiorib. teſtatur Boſſ. in tit. de indit. nu. 74. Clar. in pract. §. fi. quęſt. 49. in princ. & quæſt. 48. in fine principij, & quæſt. 64. in verſ. ſed quid ſi ille Roland. conſ. 12. num. 42. & ſeqq. lib. 3. Hyppol. Riminal. conſil. 88. nu. 59. & ſeqq. lib. 1. & ne dum ante torturam vt præcitati Doctores loqui videntur ſed etiam & multo magis ante cõdemnationem etiam quod reus eſſet confeſſus aut conuictus ſecundum communem pract. de qua teſtatur Salyc. in l. 2. poſt nu. 7. C. de cuſtod. reorum Angel. de malef. in verbo qui iudex dictis inquiſitis ſtatuit terminum, &c. num. 1. Foller. in pract. crim. verbo & ſi confitebuntur in 1. par. 3. part. nu. 64. Boſſ. in tit. de confeſſ. num. 2. in fine, & ſeqq. & num. 8. & num. 10. & num. 14. in fine, Anton. Gomez. de delict. cap. 12. rubr. de probat. delict. num. 3. ad finem Clar. d. quæſt. 49. verſ. eſt igitur Hieronymus Lauren. deciſ. Auinionen. &c. nu. 14. verſ. propterea licet fuiſſet confeſſus.

3 Verum etiam & dictas copias integras omniũ inditiorum non autem aliquorum defectiuas fore tradendas apertè voluit Foller. in pract. crim. in verbo detur copia omnium repertorũ Iacob Leonis conſ. crimin. diuerſ. 55. num. 5. lib. 1. Vbi quod omnis copia defenſionis cõcedi debet, Bertazzol. conſ. 130. nume. 1. lib. 1. Vbi etiam quod danda eſt copia omnium inditiorum Franc. Perſonal. de indit. & tort. num. 28. Vbi quod danda eſt copia inditiorum, & totius proceſſus Ignat. Lopez in addit. ad Diaz in pract. crim. cap. 127. rub. de iuramento, &c. ante finem ſub verſ. vnde manifeſtè vbi quod reo debet dari integra copia. Sic & in cauſa tam ciuili, quam criminali, ſicut reo actorum copia facienda eſt ad tex. in l. 2. C. de eden. & in cap. quoniam contra extra de probat. Ita etiam & omnia acta non autem eorũ partem exhibẽda eſſe probat tex. l. 1. §. eden. ſunt omnia, ff. de eden. & ſcripſerunt Iaſ. in d. l. 2. nu. 6. verſ. ego teneo contrarium Marant. de ordin. iud. in 6. par. rubr. de edict. actorum, nu. 45. Afin. in pract. lib. 1. §. 25. cap. 7. num. 3. Bertazz. conſil. 130. nu. 1. lib. 1.

4 Et quidem dum aliàs materiam hanc defenſionem in publicam edendam præmanibus habebam non inueni (quod meminerim) Doctorem aliquem dubitantem, an iſte copiæ debent concedi omnium actorum inditiorum, & proceſſus, an vero aliquorum tãtum. Quod non alia ratione Doctores prædictos nõ dubitaſſe crediderint niſi quia apud eos res indubitata, quod totius proceſſus, & non partis ipſius copia concedenda eſſet. Præterquam in vno ſolum caſu quando ſcilicet in proceſſu eſſent nominati alij complices, quia tunc ne forſan certiorati fugam ariperent aut citati comparere recuſarent, nec eorum nomina, nec ea quę ad eos pertinebit in copijs inditiorum apponuntur prout Mediolani ſeruare teſtatur Clar. d. quæſt. 49. verſ. ſed pone, & ita etiã apud nos quotidie ſeruari notiſſimum eſt. Et tamen quando ex tali nominum ſociorum criminis, & eorum quæ ad ipſos pertinebit deletione in aliquo etiam minimo tolleretur reo facultas ſe defendendi. Quod tunc etiam & nomina complicum ſint apponenda in copijs inditiorum, & omnia quæ ad eoſdem ſpectare apertè ſentit idẽ Clar. in d. verſ. ſed pone in fine, & ante eum Foller. in pract. crim. cum verbo detur copia capitulorum, num. 12. poſt Marſil. quem allegat.

5 Igitur ſi danda eſt copia omnium inditiorum & actorum neceſſario etiam ſequitur quod danda ſit copia omnium conſtitutorum & examinum, in quibus continentur iudicis interrogationes & rei reſponſiones quæ actorum nomine continentur prout apertè ni fallor probat text. in d. cap. quoniam contra & ibi Glo. in verbo interrogationes extra de probat. & voluit Mill. in pract. crim. fol. mihi 150. num. 2. Vltra quod omnis ſcriptura quæ fit coram Iudice vel coram Notario de mandato iudicis dicitur de actis Glo. in l. acta & ibi Alexan. nume. 3. ff. de re iudic. & in l. illud in verbo actorum, C. de ſacroſanctis eccleſ. Iaſ. in d. l. 2. nume. 4. & ibi etiam Dec. nu. 1. & nu. 3. C. de eden. Marant. d. tit. de actorum edit. nu. 1. & nu. 8. Roland. conſ. 38. nu. 10. lib. 1.

6 Quibus ſic in iure firmatis non obſtet dicere, quod conſtituta quæ dari recuſat Dom. Commiſſarius non faciunt ad cauſam & propterea dãda non ſit, nã ſi ſunt de actis cauſæ vt modo probaui, quomodo poſſumus dicere non facere ad cauſam. Hæc ad cauſam non facere præſumendũ eſt, cum nec etiam præſumatur quod iudex ſiue examinator interrogationes fecerit, & reſponſiones receperit ad cauſam non facientes, & aliter dicere eſſet omnino eundẽ Iudicem ſiue examinatorem redarguere de impertinentia interrogationum, quod ab omni veritate eſt alienũ, & ſi conſtituta, & examina prædicta ad cauſam

non

non faciunt, quid intereſt D.Cõmiſſarij eorum copias reo conſignandus, ſed veritas eſt, q̄ imò omnino ad cauſam pertineant, cum prout audiui a D. ſub comiſſario contineant interrogationes, & reſponſiones ſuper quantitate bonorum relictorum a quondam Didaco Auila ad effectũ uidendi an Alfonſo filio legittimo fuerit reſeruata integra legitima prout requirit in facultate teſtandi eidem Didaco per Papam cõceſſa, ex quantitate enim bonorum relictorum dignoſcetur an conditio ipſius gratiæ ſit verificata & conſequenter an ipſa gratia ſit iuſtificata necne? ergo quod deſuper emanatæ interrogationes, & ſubſequutę reſponſiones ad cauſam non faciunt minimè verum eſſe opinor cum eiuſdem gratiæ iuſtificationem, aut impugnationem reſpiciant, & tamen ad cauſam facere uel ad cauſam pertinere ſufficit quod quomodocunque & qualitercũque faciat ſiue directe, vel ſiue indirecte, & ſiue etiam modicam, & ſiue de ſe ſiue etiam cum adiñcto Bal. per illum tex. in c. quoniam nu.3. in fine de teſtibus & in l.eam virum nu.1.C.de fidei comiſſis Corn.conſi.18.nu.16.lib.3. Dec.conſi.84. nu.2.col.penult.in fine Tiraq.de reb.exig. verſic. 47.Rolan.conſil.34.nu.7.& ſeqq.lib.8.

7 Præterea an dicta examina D.Hieronimo pro ſint vel no, & an ex ijs ipſe D.Hieronymus poſſit aliquam defenſionem ſuſcipere uel nõ, & an defenſio quam inde facere intendit ſit releuans nec ne? nõ eſt p̄ſentis diſcuſſionis; Quia nec ſuper &c. Dom.Hieronymus interrogari poteſt, nec interrogatus reſpondere tenetur, cum ſatis ſit ipſi dicere ſe velle copiam omnium conſtitutorum ut poſſit ſe defendere & fiſci prætenſiones eneruare ſecundum communẽ practicã de qua poſt Blãch. teſtatur idem Clar.d.q.49. verſi.ſed quæro nunquid & illam tibi tradendam eſſe negari non poteſt ex præmiſſis.

8 Nec obeſt, quod Dominus Cõmiſſarius non repetierit, aut reproduxerit omnia conſtituta, ſit aliqua tantum. Quoniam per hanc ſicam repetitionẽ dici nõ poteſt D.Hieronymo fuiſſe ſublatam facultatem habendi copias aliorum conſtitutorum non productorum, ſi enim ſunt de actis ut ſupra probaui, acta autem ſunt cõmunia l.2. C.vt lite pendente neceſſario ſequitur quod eorum copia omnino ſit reo facienda, nec poteſt actor, ſeu fiſcus illa denegare, ut bene voluit Marant.vbi ſupra d.rub.decidit. actorũ nu.45. Dec. in d.l.2.nu.10.uerſ.3.ut alij & nu.16.uerſi. ſeu ijs in actis & nume.20.uerſ.nec obſtat C.de eden.& alibi paſſim, & communiter Doctores.

9 Quibus nec etiam obſtent vltimo loco per eũdem Illuſtrem D. Cõmiſſarium deducta quia dũ primo loco dicitur conſtitutum D.Hieronymi non eſſe de actis ex quo fuit examinatus pro informatione curiæ tanquam teſtis, teſtium autem pro curiæ informatione examinatorum depoſitionum reo copia danda non ſit niſi repetuntur ab ipſa curia, & illis vtatur alias ſecus ſecundum doctrinã Saliceti in l.fi. in vltima q. C. de quęſt. quam alij ex aduerſo allegati ſequuntur. Reſpondetur quod D.Hieronymus in cauſa de qua agitur non eſt teſtis, ſed principalis reus conuentus eiuſque examen non dicitur depoſitio teſtis, ſed conſtitutum rei principalis, & hoc in facto negari non poteſt prout etiam in ſua informatione D.Scribens ſic, & ipſum reum, & eius examen cõſtitutum appellat. Quare non intrat Doctrina Salic. quæ loquitur de depoſitionibus teſtiũ pro curiæ informatione examinatorum non autẽ de examine rei principalis coram iudice conſtituti, & ratio differentiæ eſt euidens quia teſtes ſolum pro curiæ informatione, & ſic informiter examinati fidem non faciunt niſi denuo parte citate fuerint repetiti Bal.in l.3.§. ſi tibi col.2. verſi.ſed nunquid iſti teſtes, ff.de conditionibus ob.turp. cauſ. Salic.in l. §. fin. in fine C.de quęſt. Clar.in pract.fin.q.11.ſub verſ.item quæro & q.45. verſ. cæterum ſi reus. Reſponſiones autem, & confeſſiones rei principalis plenè probant contra ipſũ etiam nulla ſequuta repetitione, ſeu ratificatione Bar.in l.vnica nu.9.in fine, & nu.10.C. de cõfeſſ.& in l.1. nu.5.ff. de cuſtod. reorum Ang.in l. 1.nu.7.ff. de confeſſ. Boſſ. in tit. de confeſſ.nu.2. Clar.in pract.fina. q.65. cauſ. ſed quæro nũquid ideo non inferendum de vno ad aliud imò retorquendo argumentum dicitur quod ſicut reo denegari non poteſt copia depoſitionis teſtiũ pro curiæ informatione examinatorum quando parte citata fuerunt repetiti, vel quando pars ipſos habuit pro repetitis eo quia tunc ſine alia citatione contra ipſam bene probant Maran.in Spe. par.6.tit.de inquiſit.nu.8.in fine Foller.in pract. criminali in verbo dentur capitul. nu.1.uer.licet repetitio teſtibus Clar.in pract.§.in fi.q.49.uerſ. item ſcias. Ita pariter, & copia reſponſionum, & confeſſionum ipſius rei principalis omnino dãda eſt cum abſque alia repetitione contra eundẽ reum plenum fidem faciunt ex præallegatis.

10 Nec refert quod ipſe D. Hieronymus fuerit examinatus pro informatione curię, quia nõ per hoc definit eſſe reus, & principalis, ſi re uera talis eſt etiam quod fuiſſet examinatus tanquam teſtis forma enim examinandi non mutat naturã, & ſubſtantiam examinati nec facit ipſum teſtem ſi reus eſt, uel ècontra Grammat.deciſ.28.nu.32. ad finem Rolan.conſi.57.nume.23.lib.4. Bertaz. conſil.124.nu.4.lib.1.

11 Sed utrumque ſit, & ſiue D.Hieronymum velimus eſſe reum principalem ſiue etiam teſtẽ dico quod illius depoſitionis copia danda eſt etiã quod fuerit pro informatione curię examinatus, & etiã ante repetitionem, & hoc quia doctrina Saliceti in loco pręcitato procedit de iure ciuili, & in terris Imperij. Non autem de iure canonico in terris eccleſiæ Maran.vbi ſupra nume.10. Flam.Cartar.in pract.interrogandor.reor. lib.3. c.3.nu.60.iuncto nu.67. & 69. ubi quod ita præſertim ſeruatur in vrbe, & ita alius tempore Gregorij XIIII. fuiſſe in conſulta reſolutum pro veritate teſtari poſſum.

12 Dum ſecundo loco proponitur ampliſſima facultas Illuſtr. D. Theſaurarij procedẽdi non ſolum ciuiliter ſed etiam criminaliter reſponſio eſt facilis quia non per hoc cenſetur habere facultatem denegandi integrum actorum q̄ & proceſſus copiam ut poſſit quis ſuas facere deffenſiones cũ id nec etiam ſit permiſſum cuicunque iudici habenti liberum, & abſolutum arbitriũ gl. in clem.

ſępe

ſæpe §.non ſit tamen in verbo defenſiones de verbor.ſignifi.Marſil.in pract.§.cōſtare nu.26.Boſſ. in tit.de indit.num.74. Menech.de arbitr.quæſt. lib.1.q.77.nu.1.& ſeqq.& q.78. nu.5. imò nec et Princeps ex ſua ordinaria facultate poſſet hoc facere clem.paſtoral. & ibi glo.in verbo licuerit,& cōmuniter omnes de re iudic.c.1. de cauſ.poſſeſſ. & propriet.Afflict.deciſ.391.nu.2. & nu.9. Clar. in pract.§.fin.q.49. verſ. & hoc adeo verum eſt.

13 Nec valet illatio quod cum hic fuerit actum primo criminaliter pro expilata hæreditate ſecūdo autem ciuiliter ad illius reſtitutionem modoque ſuſpenſo criminali iudicio in quo D.Hieronymus fuit examinatus procedatur tātum in ciuili præterea in eo non ſint edenda acta alterius cauſæ criminalis. Hæc enim diſtinctio ſi facti veritas inſpiciatur non ſic, ut ponitur procedit cum nō videntur verum, quod primo fuerit actū criminaliter pro expilata hæreditate fuit enim D.Hieronymus hæres inſtitutus a quondam Didaco ideo in hæreditate inſiſtens,ſeu illius bona detinens non poteſt de expilate hæreditatis crimine notari,quia in re ſua nec furtum, nec expilatio cadit l.1.§.furtum.ff.de furt.

14 Nec fiſcus iſto caſu ad expilatum hæreditatis ius aliquod habet,niſi tantum quantum prętendit bona fuiſſe occultata ad effectum ne detegatur,quod nō fuit relicta integra legitima. Alfonſo, & conſequenter quod non fuit gratia iuſtificata ex quo poſtea ſucceſſio ad ipſum ſpectat, & ad iſtum effectum non autem pro expilata hæreditate ſimpliciter fuit examinatus D.Hieronymus,hacque tendunt interrogationes ipſi factæ, & reſpōſiones ſubſequute in ſuis cōſtitutis quæ prętenſio cum etiam uigeat in hoc iudicio(poſtquam iudicia ſic ſeparare volumus) Ac de illius ſubſtātia equi fit,non poteſt ſine dubio earū copia denegari tum quia vt ſupra probaui omnia acta ad cauſam facientia integra non autem diminuta exhiberi debent confeſſionis autem, & reſponſiones in criminali iudicio factę faciunt etiam fidem,& in alio ciuili iudicio, & prę ſertim inter eaſdem perſonas filij, in c.cauſamque num. 23.extra de teſtibus Purpurat.in l.15.apud quem nu.83.in fine uerſ.& ècontra C. de eden. Nauar. qui alios refert de probat lib.1. concluſ. 351. nu. 3. tum etiam quia quatenus non eſſet acta præſentis cauſæ (prout ſunt) Adhuc tamen nunquā actor ſua iura reo edere denegare pōt ſiue eiuſdē ſiue alterius cauſę ſint l.fi.C.de eden.Spec.in tit. de inſtrum.erit §. videndum reſtat num.11. verſ. reus vero vbi præſertim loquitur de atteſtationibus,& actis Felyn. in c.1.nu.25.de probat.etiam quod fiſcus actor ſit agaturque prout in caſu noſtro defundanda ipſius rei exceptione l. inſtrum. C.de eden.Pereg.de iur.fiſci lib.7.tit.3.nu.27.

15 Dum autem tertio prætenditur partem tantū examinis D.Hieronymi potuiſſe reproduci,& repeti illiuſque tātam copiam D. Hieronymo eſſe exhibendam, non autem totius cōſtituti ad doctrinam Bar. l. argentarius §.edi.ff. de eden.quem alijs relatis ſequitur Dec. in c.1.nu.286. & ſeqq. extra de probat.imprimis conſidero quod Bar.& loci expręſſe dicit alicuius ſcripturæ parti editionem nō faciendam niſi illius capituli, quod pertinet ad id de quo agitur pertinere autem, & ad propoſitum fuiſſe declarat quādo faceret tā pro producente quam contra producentem, ergo ſi Bar.doctrina vera eſt fiſcus qui produxit partem cōfeſſionis D.Hieronymi ad ſui fauorem facientem ſinat etiam eidem D.Hieronymo dari copiā alterius partis contra ſe facientem, quod ſi dixerit fiſcus partem quam dari recuſatur non pertinere ad id de quo agitur, & non facere ad fauorē D.Hieronymi quęſo dicat ſi ſic eſt, quod ad ejus fauorem non faciat cur recuſat illam dari? ſed q immo ad cauſam pertineat, & ad propoſitum faciat ſatis in ſupra probaui quibus addo dec. exaduerſo allagatum in d.c.1. nu.288. & ſeqq. deprobat. vbi quod ad cauſam facere ad hoc ut quid dicatur ſufficit ut aliquid conferat ad eam vel ut loquatur de eadem materia uel aliquo modo veniat ad declarationem, ſeu correctionem ſcripturæ productę.

16 Præterea Barto.in d.l.argentarius loquitur in producente ſcripturam alienam, vel etiam ſuam ipſius producentis propriam, vnde ſecus videtur quando producitur ſcriptura confecta inter producētem actorem,ſeu ad illius inſtantiam, & reū conuentum (prout ſunt interrogationes a d.iudice D.Hieronymo factę cū reſponſionibus ſubſequutis eodem fiſco præſente, & inſtante)tunc enim talis ſcriptura non poteſt pro parte tātum produci,quia non debet eſſe in poteſtate producentis reſtringere probationem illius ſcripturę quæ ab vtraque parte cōfecta eſt prout benè deducit Oſca ſc.deciſ.Pedem.39.nu.26. & ſeq.ex Felyn.quem allegat in c.1.nu.9.verſ.fallit primo de probat. nec diſſentit Maſcar. lib.2. concluſ.915. nu.9.& nu.22. vbi infert ad acta iudicialia.

17 Non omitto(& ex abundanti)quod quamuis actor non poſſit cogi ad vtendam niſi illa parte ſcripturę quæ ad ſui fauorem facit,illiuſque tantum partis copia ſit danda reo conuento, & non totius ſcripturæ veritas tamen videtur quod tota ſcriptura in actis producenda eſt ad inſpiciendum ac legandum prout eſt tex. in c. cōtingit de fid.inſtrum.& ibi Abb.nu.2. verſ.ſed inſtrumentum, & Felyn.poſt nu.1. vbi amplius quod tota ſcriptura datur aduerſario producentis integraliter ad legendum per c.cum perſonę de priuileg. in 6.nec diſſentire videtur Barto.in d.cap.argentarius, §. Edidum in propoſito allegat text. in d.cap.contingit.

18 Et dum quarto loco credit fiſcus examen D. Hieronimi ſuccedere loco examinis alicuius teſtis pro infoamatione curiæ recepti,& quod propterea illius copia danda non ſit antequam reus faciat ſuas probationes propter timorem ſubornationis ad notata in c. fraternitatis de teſtibus iam ſupra fuit demoſtratum D. Hier. in cauſa de qua agitur eſſe principalem reum conuentū non autem teſtem ſed & quatenus eum pro teſte reputare velimus, nihil eſt quod eiuſdem examinis copiam denegari debere ſuadeat. Nec tex.in d.c.fraternitatis dicit quod antequam reus faciat ſuas probationes non ſit danda copia depoſitionis teſtium propter timorem ſubornationis,ſed ſolum quod teſtibus publicatis non poteſt quis ſuper eiſdem, aut directo contrarijs propter dictum timorem

-adrem alios teſtes examinare, de quo tamen nunc non eſt controuerſia.

Quare (ut cum D. meo Antonio Cicalotto ſub commiſſario doctiſſimo, & integerrimo viro ex aduerſo ſcribentem concluſum) ſi nihil eſt in conſtitutis D. Hieronymi quod fiſco noceat neſcio certe videre cur ipſe fiſcus tam enixe inſtet pro illorum integre copię denegatione veritas enim non eſt niſi vna ideo non debet dubitare quin faciendę probationes veritatem vllo pacto occultare valeant. Quod ſi ex dictis conſtitutis eius intentio aliquo modo obnubiletur, nec etiã debet ſic acriter repugnare quin eorum integra datur copia cum negari nequeat illa eſſe de actis, quoniam contra de probat. & in actis reducta fuiſſe acta autem eſſe edẽda probat text. in l. 2. C. de eden. Nec vnquam acta dicũtur edita niſi omnia, & integraliter eduntur l. 1. §. edenda ff. de eden. l. argentarius §. ediſſi. eodem cum alijs ſupra allegatis. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Cauſa quando dicatur criminalis quãdo Ciuilis, quando mixtà, & quid præſertim de cauſa fraudatę gabellę, contumax quando audiatur non confectis expenſis: Procurator quando in criminalibus pro abſente citato admittatur pręſertim ad appellandum, & ad dicendum de nullitate, & quid ſi citatus erat perſona Illuſtris ſtatutum quando extẽditur de vna perſona ad alias, & an loquens de mandatario extendatur ad mandantem. Stylus quomodo introducatur, & probetur, & generaliter de validitate; & obſeruantia ſtyli: feriarum inobſeruantia quando reddat Proceſſum nullum. Commiſſio citationis, ſeu præfixio dilationis nondũ lapſo termino primæ citationis, ſeu dilationis cõmiſſę, ant præfixe an & quando ſit nulla. Hæc inquam omnia abunde in ſeq. conſilio enucleantur.

SVMMARIVM.

Abſens per contumaciam habetur pro præſente ad eius dãnum. nu. 26,

Abſurdum eſt concedere per indirectum quod principaliter fieri non permittitur poſt. nu. 50.

Abſurdum eſt retorqueri in fauorem ea quæ in odium fuerunt inducta. nu. 58.

Acta iudicij quæ dicantur. nu. 54.

Acta iudicij debent fieri die iuridica, & non feriata 54. Fallit pluribus modis remiſſiuè. ibid.

Actus non poteſt fieri per Procuratorem, quãdo principalis præſentia requiritur. nu. 87.

Actus nullus ſuſtinetur, ſi aliquatenus offuſcari, vel dubio reddi poteſt, nume. 141.

Actus ut valeat potius quàm pereat ſemper eſt iudicandum. nu. 141. & 142. verſ. quoniam.

Appellare poteſt quilibet ſine mandato pro reo condemnato etiam inuito. num. 53. Fallit pro reo condemnato abſente, & contumace, quia regula procedit ſolum pro condemnato præſente dum ducitur ad mortem. ibid.

Appellari poteſt à ſententia ſubrogati loco iudicis, à cuius ſententijs non licet prouocare, nu. 2. & 152.

Appellari non poteſt à ſententijs Superioris Gabellarum, niſi Sereniſſ. Princeps appellandi facultatem conceſſerit, nec reclamari, ſupplicari, querelari, ſeu reſtitutionem in integrum peti. 32. 36. Fallit 1. In cauſis mixtis. num. 57. Fallit 2. Quando ciuiliter agitata fuerit cauſa de conſuetudine. nu. 36.

Appellatio eſt actus extraiudicialis, & quare. 54. Fallit 1. In proſequutione, & Fallit 2. Quando fieret coram iudice à quo. ibid.

Appellatio a ſententia quæ tranſiuit in rem iudicatam deuoluere nequit. poſt nu. 100.

Appellatio elapſis ad appellandum temporibus non admittitur. nu. 59.

Appellatio interpoſita per perſonam minus legitimam eſt nulla. nu. 52.

Appellatio interponitur de iure communi infra decem dies. nume. 60.

Appellatio non tollit grauamen quod quis ſua ſibi negligentia, vel facto infert. nu. 96.

Appellatio reducit ſtatum cauſæ in terminis quibus reperiebatur tempore, quo lis conteſtari debebat. nume. 67. 95. Fallit reſpectu confeſſionis, & aliorum actorum probatorum, quæ per appellationem non tolluntur. d. nume. 95.

Appellatione prohibita, cẽſetur etiam prohibita nullitas. nume. 146. Limita procedere vbi proponitur vnà cum appellatione, ſecus ſi principaliter, & ſeorſum, & quare ibid.

Argumentum ab incluſione vnius ad excluſionem alterius valet. nu. 161.

Argumentum à communiter accidentibus eſt in iure validiſſimum. nu. 161. in fi.

Argumentum à Correlatiuis eſt valde potens & vtile, & procedit conſtructiuè, & deſtructiuè. nu. 74.

Argumentum de minori ad maius procedit etiam in criminalibus. nu. 76.

Aſſociatio noui Conſultoris dicenda eſt tanquam de priuato Conſultore. poſt nu. 153.

Attentata prudente nullitate reuocantur. nu. 172.

Auferẽs ius acquiſitũ alteri mortaliter peccat. poſt n. 93.

Bonum multitudinis eſt maius bono vnius, poſt num. 76. verſ. & prædicta.

Cauſa an dicatur criminalis, vel ciuilis quid perpendatur. nume. 39.

Cauſa
- *1. Ciuilis quando pœna applicatur parti. nume. 43.*
- *2. Criminalis quando*
  - *1. Pœna applicatur fiſco licet ciuiliter ageretur, nume. 42.*
  - *2. Agitur de pœna corporis afflictiua ad publicam vindictam ibidem.*
- *3. Mixta quando pœna applicatur partim fiſco, & partim priuato, numero 37.*

Cauſa dicitur — Fallit
1. In cauſis contra banni licet pœna applicetur conductoribus vectigalium poſt nume. 38. in fin. & nu. 41.
2. Quando pœna principaliter applicatur fiſco. num. 38.
3. Item quando intereſſe partis ex natura condemnationi venit neceſſariò ſimul cum pœna publica vindicta. d. nu. 38.
His caſibus dicitur tota criminalis.
Sublimita quando intereſſe partis venit tanquam quid ſeparatum, & non de neceſſitate cõnexum cum intereſſe fiſci. d. nu. 38.
Cauſa frandalis { 1. Annona, & 2. Vectigalis. } Eſt publici iudicij. nume. 40. 41.
Cauſa nullitatis dicitur habere effectum ſuſpenſiuum. nume. 172.
Cauſa plurimum ſociorum, ſeu complicum nequit commodè expediri niſi prius expeditis cõtumacibus. nu. 101.
Cauſæ quæ per alium agi nequeunt, earundem nec appellatio agi oportebit. nu. 100.
Cauſæ carceratorum poſſunt expediri etiam diebus feriatis. nu. 161.
Ceſſante ratione legis ceſſat ipſe lex. poſt nu. 87.
Circuitus eſt euitandus. nu. 164.
Citandi modus etiam præter ius introducitur quoque ex ſtylo. num. 110.
Citatio affixa valuis, quæ dicitur per edictum, præſumitur ſemper permanſiſſe affixa, cum illa defigere ſit delictum. nu. 125. in fin.
Citatio debet fieri ſecundum formam ſtatuti, alioqui proceſſus eſt nullus. nu. 101.
Citatio eſt de iure naturali, quæ etiam a Principe tolli nequit, niſi iuſta ſubſiſtente cauſa. nu. 19. 125.
Citatio congruam dilationem non habens, ut citatus poſſit certiorari videtur irrationabilis. nu. 19.
Citatio facta ad damnum, vel per edictum non arctat citatum ad comparendum, niſi affixio fiat hora, & tempore congruo, & niſi ita fiat vt veriſimiliter ad aures citati valeat peruenire. nu. 7. & 8.
Citatio habet præſumptionem pro ſe quòd ſit facta legitimo tempore. poſt nu. 142. verſ. quoniam.
Citatio nulla ſuſtinetur ſi probari poſſit quod citatus habuerit ſcientiam, & quomodo ſcientia probetur. num. 126. 144. & ſeqq.
Citatio noua fieri poteſt pendente dilatione alterius citationis, vt incipiat illa finita. n. 143. verſ. ſecũdo quia.
Citatio non requiritur vbi agitur de declaratione vigore pœnæ præcedentis contumacia. nu. 167.
Citatio per litteras ſubſidiales fit in Ciuilibus non autem in Criminalibus Ferrariæ, poſt nu. 168. verſ. præterea.
Citatio trina, cum interuallo duorum dierum inter vnã, & aliam ſufficit ad conſtituendum quem forenſem contumacem in Criminalibus Ferrariæ. poſt nu. 168. verſ. ſi quidem, & alibi.
Citationis forma introducitur nedum ſtatuto, ſed ſtylo, & conſuetudine. nu. 110.
Citationis negatiua probatur quando in actis non apparet de ea. nu. 126.
Citatus contra ſtylum conſuetum fori iudicij excuſatur a contumacia. nu. 108.
Citatus inualidè habetur pro legitimè citato, ſi citatio ad eius notitiam peruenerit, & quomodo præſumatur ſcientia. nu. 144.
Citatus per editum dicitur ficus contumax, quia non conſtat iudici quod citatus habuerit notitiam. nu. 50.
Citatus per edictum, vel ad domum præſumitur ignorare. nume. 61.
Citatus per edictum nec verè, nec fictè cenſendus eſt contumax, ni conſtet citationem ad eius notitiam perueniſſe. nu. 49. Limita procedere quando iudici conſtat, Citatum non habuiſſe notitiam, vel fuiſſe legitimè impeditum aliàs ſecus. nu. 50.
Citatus puta pro prima ad ſententiam poteſt purgare moram hora ſequenti reintegra. nu. 125.
Clauſula ſine figura iudicij tollit dilationes. nu. 126.
Comiſſa cauſa, intelligitur commiſſa tàm ciuiliter, quàm criminaliter. & nedum quo ad cognitionem, ſed etiam quo ad illius deciſionem. nu. 133.
Commisſio generalis non eſt neceſſaria in incidentibus, & acceſſorijs. nu. 132.
Comites quando dicantur Illuſtres, & quando ſpectabiles. num. 156.
Comites ſolum nomine dicuntur clariſſimi. nu. 157.
Condemnatus quando præſumatur habere notitiam ſententiæ. num. 50.
Conductores Vectigalium, vel redditum alicuius Priuilegiati non gaudent Priuilegio, immunitatis quo gauderet ipſe Priuilegiatus. nu. 45. Limita procedere quo ad Priuilegia perſonalia ſecus realia. ibid.
Conductores Vectigalium vide infra in verbo ſuperiores.
Confeſſio ficta ſequuta pronuntiatione remanet irreuocabilis, & transfert onus probandi in condemnatum rẽ aliter ſe habere, ſi de illius errore docere vellet, ſicut confeſſio vera. nu. 94.
Confeſſio ficta reſultans ex ſtatuto quod quis habeatur pro confeſſo æquipollet confeſſioni veræ factæ in iudicio. nume. 25.
Confeſſio ficta { Dicitur liquidiſſima probatio. nu. 28. Facit Notorium. nu. 29. Reuocari nõ põt ẽt probato errore. n. 30. }
Confeſſio ficta non inducitur per proceſſum factum ab incompetenti Iudice. nu. 104.
Confeſſio Procuratoris nocet Principalis. poſt nu. 91.
Confeſſus & conuictus verè non appellat, & ſi appellaret reijcienda eſt appellatio. nu. 23.
Confeſſus, & cõuictus fictè non appellat, nu. 24. & 170.
Fallit { 1. Quando haberetur ſolum pro confeſſo, vel ſolum pro conuicto. d. nu. 24. 170. 2. Quando ſuſciperet onus probandi delictum non commiſiſſe. nu. 92. vel Eſſet condemnatus ex ſola contumacia. 151. }
Confeſſus & conuictus ſi compareat poſt ſententiam non eſt audiendus niſi fuerit admiſſus ad nouas defenſiones. num. 91.
Confeſſus & conuictus vigore ſtatuti quod contumax habeatur pro confeſſo, & conuicto effugere nequit, vt non torqueatur, licet admiſſus ad nouas defenſiones fuerit. nume. 91.
Coniunctio, & connexitas cauſæ facit, quòd ad eundem Iudicem ire debet. nu. 134.
Conſequentia non valet, quando oppoſitum conſequentis poteſt ſtare cum ſuo antecedenti. numero 162.

Conſuetudo fori iudici omnino attendenda, nu. 49. et nu. 165. in fin.

Conſuetudo præſcripta valet etiam contra ius, nu. 123.

Conſultor & iudex valde differunt, poſt nu. 153.

Conſultor in præparatorijs, & ordinatorijs iudicis tenentur ſeruare & ſequi conſuetudinem loci, vbi proceditur. num. 128.

Conſultor non fert ſententiam, nec vllam habet in partes iuriſdictionem, nec inter eas aliquem actum iuriſdictionalem exercet. poſt nu. 153.

Conſultoris poteſtas dependet a limitata conſulendi facultate. poſt nu. 153.

Continentia cauſæ dicitur etiam reſpectu eiuſdem inſtātia. nu. 161. verſ. Sed qualitas.

Continentia cauſæ diuidi minimè debet tum in ciuilibus tum in criminalibus, nu. 161. verſ. Sed qualitas.

Contumacia ſola, abſque alijs indicijs facit indicium ad torturam. nu. 49.

Amplia { *etiam in ſpontè comparente. num. 89.* / *& tā in vero quàm in ficto cōtumace. n. 90.* }

Contumax citatus ab incompetenti, iudice non tenetur comparere. nu. 104.

Cōtumax de iure ciuili dicitur ille qui tribus edictis, vel vno peremptorio fuerit citatus. nu. 122.

Contumax de iure municipali Ferrariæ dicitur in criminalibus ille, qui tribus edictis fuerit citatus ſuper ſcalis Palatij, differētibus inter ſe per duorū dierū interualla, cū affixione cedulorū ad valuas palatij. n. 122.

Contumax ex ſtyllo gabellarum Ferrariæ dicitur ille qui citatus fuerit ad vuluas gabellarum per affixionē cedularum per tres vel quatuor vices. nu. 122.

Contumax fictus appellare poteſt. nu. 1. & 151.

Fallit quando haberetur pro confeſſo, & conuicto, vel ſoleunis pro confeſſo, ſi vltra contumaciam iudex examinauerit teſtes, qui contra reum probauerint. nume. 24.

Sublimita ſi ſuſciperet onus probandi rem aliter ſe habere, & ſic delictum non commiſiſſe. nu. 92. & 151.

Contumax fictus ſemper poteſt appellare à die ſcientiæ, præſumiturque à die ſcientiæ appellaſſe, licet fatale præterierit, & ſtatur eius iuramento quòd non habuerit ſcientiam. nu. 61.

Fallit quando fuerit notificata ſententia ad eademmet loca, vbi fuit citatus ad ſententiam. d. nu. 61. 150.

Contumax fictus quis dici non poteſt quando prima citatio caret relatione. nu. 6.

Contumax fictus, & / *Contumax verus* { *Aequiparātur nu. 23. & ſeqq.* }

Contumax verus non auditur appellans. nu. 22.

Contumax habitus pro confeſſo, & conuicto, licet admiſſus fuerit ad nouas defenſiones, quin torqueatur, effugere non poteſt. nu. 93.

Contumax habitus pro confeſſo, & conuicto comparens poſt ſententiam non debet audiri, niſi fuerit à Principe admiſſus ad nouas defenſiones, vel niſi ſuſceperit onus probandi rem aliter ſe habere. nume. 91. & pluribus ſeqq.

Fallit quando compareret ante declarationem. nu. 97.

Contumax non auditur niſi prius præſtita idonea ſatiſdatione de iudicio ſiſti & iudicatum ſoluendo quamuis poſſideret bona æquiualentia debito, nume. 46. 57. in fi. & 169. Et niſi refecerit omnes expenſas vſque ad vltimum quadrantem, nume. 47. eſto quòd non fuerint petitæ ſecundum Iaſ. in l. Sancimus, poſt nume. 6. C. de iud. Amplia procedere licet contumax iuſtam cauſam litigandi habuerit, & tam in cauſa ciuili, quàm criminali. nu. 47.

Fallit quando { *1. Fuiſſet legitimè impeditus. nu. 48.* / *2. Non habuerit notitiam citationis. nume. 49.* }

Sublimita procedere quando impedimentum fuiſſet authoritate publica, & iudex de eo notitiam habuiſſet, ſecus ſi authoritate priuata, niſi contra priuatam habere poſſet regreſſum. d. nu. 48.

Contumax quas expenſas reficere teneatur remiſſiue, poſt nu. 45.

Contumax non poteſt facere reuocari, & ſuſpendi tenutam bonorum annotatorum, niſi prius refectis expenſis, ſatiſdederit de iudicio ſiſti eſto quod poſſideret immobilia æquiualētia debito, vel carceres ingreſſus fuerit, docuerit de eius innocentia, & contrariam ſententiam reportauerit. nu. 169.

Contumax non poteſt dici ille, qui fuerit citatus contra ſtilum conſuetum fori inditij. nu. 108.

Contumax non videtur prorogare iuriſdictionem. n. 104.

Contumax perdit beneficium dicendi quòd continentia cauſæ diuidatur, nu. 161. verſ. Sed qualitas.

Contumax poteſt ſe tueri nullitate proceſſus. 104.

Contumax poteſt torqueri ex ſola contumacia eſto quòd ſpontè compareret, dummodo compareat poſt terminū à ſtatuto præfixum ad purgandam contumaciā. nu. 89

Amplia etiam in ficto contumace. nu. 90.

Correlatiuorum eadem eſt diſciplina. nu. 74.

Crimina omnia de iure Canonico ſunt publica. nu. 40.

Curia quælibet habet ſuos ritus quo ad ordinatoria proceſſus, qui vbi ſunt ſeruari debent. nu. 117.

Damnari non poteſt, qui non deliquerit. nu. 65.

Damnum dat, qui damnum dari iubet. nu. 78.

Decennium quod datur condemnatus ad appellandū datur ſolum ad deliberandum, an velint appellare, ideo ſi non datur appellatio fruſtra expectatur. nu. 163.

Decianus reprobatur in cap. 47. nume. 20. tit. de ſentent. & appellat. lib. 7.

Decretum generale, & incertum non valet. nu. 161.

Delegatus Principis ad audiendum videtur etiam delegatus ad diffiniendum. nu. 132.

Delegatus ad vnam cauſam videtur etiam delegatus ad quamlibet illi incidentem. nu. 132.

Delictū maius eſt illud quod maiori bono opponitur, poſt nu. 76. verſ. & prædicta.

Delictum mandantis, & mandatarij vnum, & idem eſt, poſt nu. 76. verſic. nam ſequuto effectu.

Dilatione pendente nihil eſt innouandum, & iudicis officium conquieſcit. nu. 9. & 143.

Fallit pluribus modis ex Gabriele lib. 2. tit. de dilatio. concluſ. 1. nu. 6. & ſeqq.

Dilatione pendente alia dilatio dari poteſt, vt incipiat illa finita. nu. 143.

Diſpoſitum in vno ex correlatiuis cenſetur etiam diſpoſitum in alio, etiam in odioſis. nu. 74.

Domicilium non conſtituitur ex ſola domus poſſeſſione, ſed ex aſſidua habitatione, poſt numerum 168. verſic. Præterea.

Duces non dicuntur Illuſtres de iure niſi eis ferre coronam conceſſum ſit. nu. 156.

Duces quando dicantur Illuſtres, & quando ſpectabiles de iure. nu. 156.

Edicta præſumuntur ſemper permanſiſſe affixa, cum illa defigere ſit delictum. nu. 125. in fine.

Error non cadit in confeſſione ficta qua eſt iuris. nu. 32.

Ex diuerſis non fit illatio, poſt nu.153.in fi.& 162.
Exceptio incompetentiæ quando opponi nequeat. 134.
Exceptio nullitatis aduerſus ſentētiam dubio procul opponi poteſt etiam poſt triginta annos.nu.101.in fi.
Fallit quando ſtatuto præfigeretur tempus ad dicendum de nullitate,quia tum elapſo termino præcluſa eſt via amplius dicendi de nullitate.nu.148.
Executio ſententiæ nondum latæ fieri nequit.176.
Executio ſententiæ non fit pendente nullitate euidenti, & notoria ex actis.nu.171.

Fallit quando
- *1.Executio eſſet retractabilis.nu.176.*
- *2.Cumularetur vnà cum appellatione,& deſereretur appellationis articulis,quia tunc fit executio.nu.177.*
- *3. Nullitas æquè principaliter in iudicio proponitur,quia tunc fit executio ſalua remanente quæſtione nullitatis.nu.176.*

Executio ſententiæ non ſuſpenditur per appellationē contra illum,qui habetur pro confeſſo,& conuicto,ſed appellatio reijcienda eſt. nu.170.
Executio ſententiæ non poteſt committi intra decennium ſecundum ſtatuta Ferrariæ aliàs tanquàm attentatum reuocari debet.nu.12.& 162.

Fallit
- *1. Quando non datur appellatio, quia tunc in continenti fit executio.nu.163.*
- *2. In cauſis gabellarum, quibus ſtatim ſententia executioni demandatur nulla obſtante exceptione.nu.163.*

Extenſio in pœnalibus non fit de perſona,in perſonā quādo ſtatutum, ſeu alia diſpoſitio loquitur in perſonam, ſed ſolum quando loquitur in rem.nu.72. & ſeqq.
Fallit pluribus modis,vt erit videre infra in verbo ſtatutum loquens in perſonam.
Extractio bladorum eſt prohibita principaliter gratia conſeruandi Annonam vberiorem, & per conſequens fauore publicæ vtilitatis.nu.75.
Factum non dicitur etiam ſi ſit minimum quādo aliquid datum pro forma remanet ad agendum. 101.
Factum nulliter non debet reuocari, cum de nouo, ſi non eſſet factum fieri deberet.nu.164.
Factum perperam iuſtius eſt confirmari,quam nouo iudicio inſtituto illud idem conſequi.d.nu.164.
Feriæ meſſium,vendemiarū,& repētinæ nō obſeruantur in foro Gabellarū Ferrariæ.nu.161.verſ.tertio,quia.
Ferijs repentinis ius non redditur etiam in cauſis criminalibus Ferrariæ.nu.11.

Fallit — 161
- *1. Quando non fuerunt indictæ, &*
- *2. In cauſis Vectigalium.*

Ferrariæ ius Canonicum obſeruatur. nu.41.
Fictus contumax an valeat appellare vide in verbo Contumax fictus.
Fiſco acquiritur ius ex pronunciatione quòd contumax habeatur pro confeſſo,& conuicto.nu.93.
Fiſco per priuatum ius acquiritur.d.nu.93.
Forenſes deligantur ſtatutis loci delicti maximè ſi ſint de loco vicino.nu.34.35.
Limita pcedere in ordinatorijs ſecus in Deciſorijs.n.60.
Forenſes delinquentes in Criminalibus non citantur per literas,ſed ad valuas Palatij loci delicti per tres vices cum interuallo duorum dierum inter vnam, & alteram citationem.nu.168.
Forma data à ſtatuto,vel lege mutari, ac diminui minimè pōt,poſt nu.101.verſ.& prædicta,nec pōt adimpleri per æquipollens.nu.102.debetq́ obſeruari ēt in tempore,nec recipit interuallum,nu.103. alioqui quicquid fit eſt ipſo iure nullum. nu.10. & 101. Amplia etiam in fauorabilibus.poſt nu.101.verſ. & prædicta.

Fallit
- *quando pinguius fuerit obſeruatum. nu.108.*
- *Et pluribus alijs modis remiſſiuè.d.nu.102.*

Formæ minimus defectus vitiat actum.nu.101.
Fraudare gabellam eſt crimen.nu.40. & 129.
Fraudantibus Annonam indicitur de iure pœna relegationis etiam nobilioribus. nu.70.
Idem iuris eſt de crimine,& de eo quod tendit ad crimē. nume.175.
Ignorans ſemper eſt infra tempus ad dicendum de nullitate.nu.149.
Ignorantia præſumitur in abſentibus.d. nu.149.
Illius eſt deſtruere,cuius eſt condere.nu.88.
Illuſtres perſonæ poſſunt reſpondere per Procuratores in cauſis criminalibus.nu.4.
Limita procedere in cauſis iniuriarum dūtaxat.nu.159
Illuſtres qui dicantur.nu.155.& ſeqq.
Illuſtris vt quis de iure dici valeat duo copulatiuè requiruntur,nempè dignitas,& adminiſtratio.nu.157.
In cauſis gabellarum proceditur de plano cogēdo, & exigendo,non citando,& procedendo. nu.162.
In antiquis præſumitur interueniſſe omnes ſolemnitates de iure requiſitas.nu.119.
In notorijs ordo iuris non eſt neceſſarius.
Incertitudo irritam reddit quālibet diſpoſitionē.nu.161.
Indignum eſt, vt quis alterius pœnam immeritò ſuffrat.nu.65.
Inducta in odium non poſſunt retorqueri in fauorem. nume.58.87.
Indicium ad torturam facit, vt corporalis rei præſentia requiratur.nu.84.& ſeq.
Inferior nequit tollere legem ſuperioris.nu.88.
Iniuſtitia notoria æquparatur euidēti nullitati, poſt n.13.
Interpretatio legis nunquàm intelligitur excluſa.nu.83.
Intereſt reipublicæ nè delicta remaneant impunita.nume. 76.verſ.& prædicta.
Iudex appellationis abſq; alia ſpeciali cōmiſſione de nullitate tanquā incidenti,& acceſſorio cognoſcit.n.131.
Iudex ciuilis,licet non habeat cognitionem rerum criminalium,habet tamen poteſtatem procedendi,& inquirendi in cauſis criminalibus incidentibus in cauſa ciuili,abſque alia delegatione.136.
Iudex debet iudicare ſecundum digniorem partē.nu.38.
Iudex debet abſoluere contumacem, quando videt nulliter fuiſſe proceſſum,poſt nu.5.
Iudex datus ſuper aliquo negocio ſuper omnibus cognoſcere poteſt, ſine quibus negocium commiſſum commodè explicari nequit.nu.135.
Iudex habens particulare tribunal non poteſt citare ad aliena tribunalia.nu.122.
Iudex in præparatorijs,& ordinatorijs Iudicij, ſeu litis tenetur ſeruare atque ſequi conſuetudinem loci vbi proceditur.nu.128.

Iudex poteſt
- *Compellere reum perſonaliter comparendum quando probata ſunt in eum indicia.nu.98.*
- *Informare ſe de notorio parte non citata,& teſtibus non iuratis.114.*
- *Differre ad ſequentem horam promulgare ſententiam.nu.125.142.*

Iudex ſtudere debet nunquid nullitas ex iure, ex facto offuſcari, vel ſaltem dubia reddi poteſt, & re exiſtente dubia iudicare, vt actus valeat potius quàm perauctam.141.

Iudex proferens ſententiam contra ſtilum nulliter pronunciat,& facit litem ſuam.nu.117.
Iudex quando valeat ſe informare de ſtilo in Thalamo parte non citata.nu.14.15.111.& plurib.ſeqq.
Iudex,qui tenetur ſententiare ſecundum Conſilium Sapientis debet ſequi dictum conſilium illud aperiendo, & legendo.nu.153.
Iudex veritatem conſequitur melius à Reo,quàm à Procuratore.nu.66.
Iudices Ferrariæ proferunt ſententias hora iuris, dummodo facta ſit relatio Præconis ante iuris horam. nu. 142.verſic. ſic enim.
Iudices in criminalibus nō citant reos per litteras extra territorium,etiam ſub eodem principe, ſed ad valuas palatij, ſub nu.168.
Iudicia publica ſunt criminalia.nu.39.
Iudicium an dicatur ciuile, vel criminale conſideratur, modus agendi,non autem an pœna applicetur fiſco,vel parti,nec finis,vel effectus iudicij, ſed eius cauſa origo,ac principium.num.39.& plurib.ſeqq. vbi habetur quando iudicium dicatur criminale.
Ius acquiſitum parti per negligentiam alterius partis recta conſcientia nequit auferri,poſt nu.93.
Ius municipale Ferrariæ ſeruatur pro iure communi.nu. 15.& 111.
Legem condere principis eſt.nu.88.
Leges loquentes de confeſſione vera trahuntur ad fictam confeſſionem.nu.27.
Legis interpretatio nunquā intelligitur excluſa.nu.83.
Lex quæ non eſt vſu recepta, nec etiam eſt obſeruanda. nume.161.
Lex quamuis pœnalis & odioſa loquens de vno ex correlatiuis extenditur ad reliquum.nu.74.
Lex ſuperioris non poteſt tolli per inferiorem.nu.88.
Liquidatio contentorum in ſententia non poteſt fieri abſque cognitione & iudiciali diſcuſſione.num.13.Fallit in cauſis Gabellarū,& quādo res ſunt liquidæ.n.165.
Magis potens trahit ad ſe minus potens.nu.38.
Magiſtratus qui non habent poteſtatem legis condendæ non poſſunt introducere ſtilum.nu.17.& 118.
Fallit vt infra in verbo ſtilus non poteſt introduci.
Mandans dicitur magis principalis quàm mandatarius. nume.76.
Mandans & mādatarius ſequuto delicto æqualiter comprehenduntur ſub ſtatuto loquente de faciente, poſt nu.76.verſic.& quod,eſto quod ſtatutum excluderet interpretationem.nu.83.
Mādans ex natura correlatiuorum punitur eadem pœna legali,qua mandatarius,poſt nu.74.& nu.82.
Mandans magis peccat quam mandatarius.num.76.vbi deducuntur tres auctoritates.
Mandans plus delinquit quàm mādatarius,quia mandādo delinquit,& mandatarium corrumpit,poſt nu.76.
Mandans fieri delictum ſubiacet diſpoſitioni ſtatuti loci delicti, ſicut mandatarius.nu.35.
Mandans quando comprehendatur ſub ſtatuto punien te facientem, vide in verbo ſtatutum loquens in perſonam.
Mandantis & mandatarij delictum vnum & idem eſt, poſt nu.76.
Marchiones quando dicantur illuſtres, & quando ſpectabiles.nu.156.
Mixtum ſi deberet iudicari ſecundum naturam vnius ſimplicis deberet attendi illud ſimplex,cuius qualitas eſt potentior.nu.161.
Mora purgari poteſt in iudicijs quandocunque ante ſententiam.nu.125.
Fallit quando ius eſt acquiſitum parti, ſeu fiſco, poſt nume.93.
Neceſſitate non ſubijcitur quod eſt in poteſtate. poſt nu. 168.ante fi.
Nemo debet alterius odio pergrauari.nu.161.
Nemo eſt Dominus membrorum ſuorum.nu.64.
Notitia,vide in verbo ſcientia.
Notorietas quomodo probetur ex actis.nu.126.
Notorium dicitur omne quod Iudici conſtat per teſtes inſtrumenta,vel aliter.nu.116.
Notorium non indiget probatione, ſed ſatis eſt,vt allegetur.nu.142.
Notorium non poteſt dici id quod recipit probabile dubiū facti. 126.
Notorium non releuat ab onere proponendi & allegandi, releuat tamen ab onere probandi,nu.114.142.
Fallit quando notorietas conſtat ex actis, tunc non eſt opus vt allegetur,poſt nu.116.
Notorium reſultat ex confeſſione ficta.15.
Nullitas euidens ex actis impedit executionem ſententiæ.171.
Nullitas euidens nunquàm cenſetur excluſa. 103. 148. impeditq́; executionem ſententiæ, licet tranſiuerit in rem iudicatam.ibi.
Fallit quando ſtatutum præfigeret tempus ad dicendum de nullitate,quoniam niſi dicatur infra illud tempus, præcluſa eſt via amplius dicēdi de nullitate,d.n.148.
Sublimia quando opponeretur per viam exceptionis,aict. nu.148.in fi.
Nullitas euidens dici non poteſt quando diſceptationem recipere poteſt. 146.
Nullitas notoria non poteſt proponi per procuratorem,niſi proponatur ſeorſum ab appellatione,quādo eſt prohibita appellatio.nu.146.vide in verbo procurator.
Nullitas in iudicio ordinario principaliter propoſita deſiderat ſententiam.176.
Nullitas proueniens ex defectu iuriſdictionis,reddit nullam fictam confeſſionem. 104.
Nullitatis effectus ineſt appellationi, quando ipſa nullitas cum appellatione proponitur.146.
Officium procuratoris damnoſum eſſe non debet ipſi procuratori.65.
Ordo iuris eſt ſeruandus ēt in cauſis fiſcalibus.nu.162.
Fallit in exigendis publicis functionibus & datijs,num. 162.vide in verbo in cauſis.
Ordo iuris non eſt neceſſarius in notorijs.115.
Paria ſunt excludere crimen directè, vel aliquid deducere per quod indirectè crimen excludatur.175.
Paria ſunt quem eſſe verè cōfeſſum in iudicio, & ſolemniter,vel à ſtatuto ſeu ſtilo haberi pro confeſſo.25.
Pœna fraudis Annonæ eſt relegationis,et maioris etiam. 79.& 80.
Pœna impoſita facienti intelligitur impoſita mandanti ſequuto effectu,poſt nu.76.verſ.igitur.
Poſſibile vide in verbo quando.
Præſcriptio non eſt neceſſaria ad inducendum ſtilum curiæ,& communem obſeruantiam.124.
Præſes prouinciæ dicitur Clariſſimus,poſt nu. 159.
Præſumptio duplex ſcientiæ concurrit ex notificatione facta ad eademmet loca,vbi quis citatus fuerit ad ſententiam.150.
Princeps concedendo reſcripta plerumque à partibus decipitur.130.

Princeps præſumitur habere ſciētiam omnium quæ fiunt ab eius magiſtratibus.119.

Principis eſt condere legem.88.

Principis intereſt ne delicta remaneant impunita, poſt nume.76.

Procurator non admittitur ad dicendum de nullitate niſi reus perſonaliter ſe cōſtituat, & alleget nullitatē.140

- *Fallit quando*
  - *1. Eſt adeo euidens & notoria, vt de ea nec in iure, nec in facto dubitari contingat, d.nu. 140.& 174.& nu.126.*
  - *2. Nullomodo tangit crimen, & ad alium finem examinatur nullitas, quàm ad criminis excluſionem, d.nu.174.& nu.5.*
- *Sublimita*
  - *1. Quando aliquatenus redditur dubia, d. nume.140.*
  - *2. Quando proponeretur cum appellatione, quia tunc prohibita appellatione cenſetur etiam prohibita nullitas. 146.*

Procurator non admittitur ad dicendum de nullitate, niſi dixerit infra tempus præfixum à ſtatuto. 147.

- *Procurator nō admittitur pro reo in criminalibus*
  - *1. Quando agitur de pœna corporis afflictiua.62.67.*
  - *2. Quando agitur de pœna pecuniaria, & corporali, ſeu corporis afflictiua, copulatiuè.68.*
  - *3. In publicis iudicijs.70.*
    - *Fallit*
      - *1. Quando agitur ſolum de pœna pecuniaria, & quare. 3.63.& ſeqq.*
      - *2. Poſt rei detentionem & litis conteſtationem.67.*
  - *4. Quando agitur de pœna corporis afflictiua in ſubſidium pecuniaria.71.*
    - *Fallit quando pœna in ſubſidium eſſet impoſita alia lege, vel iudicis officio, d.nu.71.*
  - *5. Quando eſt locus torturæ pro veritate indaganda, nu.84.& plurib.ſeqq.*
  - *6. Quando fuerit citatus ad perſonaliter comparendum ad reſpondendum denunsia ſiue agatur de pœna corporali, ſiue pecuniaria.99.*
    - *Fallit pro Illuſtribus perſonis.4.*
    - *Sublimita procedere ſolum in cauſis iniuriarum.159.*

Procurator, qui non poteſt interuenire in cauſa principali, non poteſt proſequi appellationem.100.

- *Procurator rei contumacis nō auditur, niſi*
  - *1. Refectis expenſis.58. &*
  - *2. Præſtita ſatiſdatione iudicatū ſolui, in primordio litis ingreſſu.56.64.*
    - *Fallit quandó fuerit releuatus in inſtrumento mandati.57.*
    - *Sublimita vbi releuans non poſſideret bona in loco iudicij æquiualentia debito.57.*

Procurator non debet eſſe melioris conditionis, quàm principalis.58.

Procurator tenetur ad omnia, ad quæ tenebatur principalis conſtituens. d.nu.58.

Procurator non poteſt eſſe in Ciuitate Ferrariæ, qui non fuerit approbatus in Collegio Procuratoris.51. 138.

Fallit quādo principalis eſſet præſens, per duas vices.55

Procurator non admittitur quoties præſentia principalis requiritur.87.

Procurator non admittitur pro reo quando ordine iudiciario probata fuerint indicia contra eum, ni perſonaliter compareat.nu.98.

Procurator rei debet ſatiſdare de iudicio ſiſti, & iudicatum ſoluendo ſi audiri deſiderat.nu.139.

Procuratoris confeſſio nocet principali, poſt nu.91.

Prohibitum iure municipali habetur ac ſi eſſet prohibitum iure communi, quando huiuſmodi ſtatuta prohibitiua vigent in eodem loco, poſt nu.78.

Proſequutio Appellationis dicitur actus iudicialis, poſt nume.54.in fi.

Publicani, vide in verbo ſuperiores vectigalium.

Qualitas carceratorum eſt potentior qualitate abſentiū, nu.161.verſic.quarto quia.

Quando aliquid habet ſe ad poſſibile, & ad impoſſibile, iudicatur poſſibile, vt actus valeat, & non pereat, poſt nu.45.

Quando requiritur præſentia alicuius non poteſt actus fieri per procuratorem.nu.22.

Quoties in criminalibus locus eſt tortura, principalis perſona deſideratur.nu.17.

Quod principaliter fieri non permittitur non conceditur per indirectum, poſt nu.50.verſic.ex quibus.

Reipublicæ intereſt ne delicta remaneant impunita, poſt nume.76.

Reſcripta delegatoria quando ſtrictè, & quādo latè ſint interpretanda.nu.130.

Reus criminis debet citari per tres vices ad mediam ſcalam palatij Ferrariæ cum interuallo duorum dierum inter vnam, & aliam citationem, alioqui non poteſt dici contumax, nec haberi pro confeſſo, ſed quicquid fit eſt nullum, nu.101.& 168.verſic.ſiquidem.

Limita procedere quo ad forēſes, ſecus quo ad diſtrictuales Ferrariæ, qui ſemel dicantur, & poſtea ponuntur in banno cum termino octo dierum ſecundum ſtat. Ferrariæ rubr.5.lib.3.

Reus non habens domicilium in loco delicti debet citari per literas, nu.167.verſ.nec eſt locus.

Fallit de conſuetudine totius Italiæ, quia forenſes delinquentes citantur per edictum ad valuas palatij iuris cum affixione cedularum.ibi.

Reus indiciatus ad torturam debet carceribus detineri, eſto quòd ageretur ſolum de pœna pecuniaria, dummodo ſit talis, vt poſſit deueniri ad torturam.nu.95.

Reus torquendus non poteſt relaxari fideiuſſoribus, & quare.86.87.

Reus perſonaliter comparere debet quando locus eſt tortura.nu.84.

Reus non poteſt dici contumax, nec ad comparendum arctatur, quando citatio prima caret relatione.6.

Reus non poteſt habere in conſequentia, quod principaliter aſſequi nequit, poſt nu.87.

Reus non poteſt comparere per Procuratorem quando in eum probata ſunt indicia, ſed debet ipſe venire coram Iudice, per ſe reſpondere, & præſto eſſe auditorio in diſputanda cauſa, maximè vbi agitur de pœna corporis afflictiua.nu.63.& ſeqq.& nu.98.& vbi ex aliqua conſtitutione, vel ſtatuto contumax habetur pro confeſſo, & conuicto.d.nu.98.

Scientia citationis præſumitur ſi citatus poſt citationis exequutionem ad eandem cauſam conſtituerit Procuratorem.nu.144.

Scientia ſententiæ præſumitur ſi vltra citationem ad ſententiam ipſæ quoq; ſententia fuerit notificata ad eundemmet locum vbi fuerat citatus.nu.50.& 150.

Senatores

Senatores, { Super Illuſtres / Illuſtres, & / Clariſſimi. } qui ſint, nu. 158.

Senatores Prouinciarũ ſunt Clariſſimi, & non Illuſtres, ne rectus ſit nobilior regente, poſt nu. 158.

Sententia lata vigore fictæ contumaciæ ſurgentis ex inordinato proceſſu eſt prorſus nulla. poſt num. 101. verſic. & prædicta.

Sententia nulla ex defectu iuriſdictionis non eſt exequẽda, eſto quòd altiorem requireret indaginem. nu. 104. Amplia etiam ſi fuerit lata in contumaciam, ibi.

Statutum arctans tempus ad appellandum, nõ ad deciſoria, ſed ordinatoria pertinet, & ideo ligat forẽſes. 60.

Statuta cõmunia Ferrariæ nullum poſſunt inferre præiudicium datijs, & gabellis Ferrariæ. nu. 107.

Statuta communia dantia formam citandi Reos in criminalibus, à quibus iudicibus ſint obſeruanda, nume. 106. & ſeqq.

Statutum denegans appellationem valet, ligat forenſes, & tam mandantem quàm mandatarium. 35.

Statutum derogans conſuetudini, & ſtilo etiã antiquis, nõ amplectitur ſtylũ temporis immemorabilis. n. 127.

Statutum loquens in perſonam non habet locum in rem. nu. 72. & 73.

Fallit
1. In Correlatiuis. 74.
2. Quando ſtatutum concernit fauorem publicum. nu. 75.
3. Vbi viget eadem, vel maior ratio. nu. 76.
4. Quando ex actu illius de quo quæritur finis, & effectus, ſeu commodum concernit tantum agentem remotum. nu. 77.
5. Vbicunque ſtatutum non facit delictum nouũ ſed imponit pœnam quæ non erat à iure communi impoſita. 76.
6. Quando pœna iuris municipalis non exorbitat à iure communi. 79.
7. Quando ſtatutum imponit eandem pœnã impoſitam quoque à iure communi. nu. 80.
8. Quando ſtatutum nihil inducit contra ius cõmune quo ad ſubſtantiam delicti, ſed tantum quo ad pœnam, quia auget, vel minuit eam. nu. 81.

Statutum loquens in caſu ſimplici non habet locum in caſu mixto, etiam ſi vniuerſalis dictio ſimplici eſſet adiecta. nu. 37. 161.

Statutum puniens facientem non habet locũ in mandantem, & quare. nu. 72. & 73.

Fallit pluribus modis nu. 74. & ſeqq. & vt dixi ſupra in verbo ſtatutum loquens in perſonam, &c.

Statutum recipit interpretationem à iure cõmuni à quo determinatur, & diſtinguitur. nu. 78.

Statutum requirens aliquid pro forma debet ad vnguem obſeruari, aliàs quicquid fit præter formam eſt omnino nullum. nu. 101.

Statutum tollens facultatem opponendi aduerſus ſententiam non procedit quoties nullitas eſt euidens, & ſcaturit ex actis, & proceſſu. 103.

Limita procedere dummodo opponatur intra tempus à ſtatuto præfixum alioqui præcluſa eſt via amplius dicendi de nullitate niſi per modum exceptionis. nu. 127.

Statutũ vſu non receptũ non eſt obſeruandũ, poſt n. 161.

Subrogatus ad rem cenſetur etiam ſubrogatus ad qualitatem adhærentium ipſi rei. 44.

Subrogatus aſſumit nouam perſonam illius in cuius locũ ſubrogatur. d. nu. 44.

STILVS

Conſiſtit circa ea, quæ reſpiciunt modũ ordinãdi acta, ſentẽtias, & alia quæ in ſcribendo verſantur. 117.

debet
1. Obſeruari in ordinatorijs, & concernentibus proceſſum, in foro, vbi cauſa agitantur, pro lege ſicus ſtilus curiæ Romanæ, 108. 109. 117. nedum in cauſis ciuilibus, ſed etiam criminalibus ab omnibus iudicibus etiam habentibus liberum arbitrium procedendi, aliàs tenentur in ſindicatu, & faciunt litem ſuam, d. nu. 108.
2. Probari plenè, nec ſatis eſt, vt allegatur, cũ ſit quid facti, nu. 14. 111. de eoque non poteſt ſe iudex informare in Thalamo, maximè quando eſt contra ius. 15.

Fallit quando
1. Eſt Notorius, tunc enim iudex parte non citata, & teſtibus non iuratis poteſt ſe de eo informare in Thalamo à Tabellionibus, & practicis, vt partes releuentur ab onere probandi, & ſumptibus indulgeant. nu. 113. & ſeqq.
2. Reſpicit ordinatoria. 112.

Derogat
1. Iuri communi etiam ſi ſit contra ius quando eſt præſcriptus, & conſuetudine per tacitum cõſenſum omnium firmatus fuerit. nu. 123. 124.
2. Solemnitati citationis. 108.

Eſt ius non ſcriptum ab vno iudice ſæpius circa acta Iudiciaria introductum. 117.

Inducitur { Abſque præſcriptione. 124. / Ex actibus ſolum iudicialibus. 117.

Introducit citationi formam, & modum citandi etiam præter ius. 110.

Ligat forenſes quo ad ordinatoria, ſecus quo ad deciſoria. 108.

Probatur nedum per teſtes, ſed etiam per acta, poſt nume. 117.

Reddit omnia valida. 108.

Tribuit iuriſdictionem voluntariam, & cõtentioſam, & per eum acquiritur merum imperium, & cauſarum cognitio. 108.

Non eſt prorogandus extra ſuos terminos, poſt nu. 36.

Non eſt recedendum ab eius forma. 108.

Amplia etiamſi in contrarium eſſet iuris diſpoſitio. / Statutaq́; ciuitatis aliter diſponerent. } nu. 108.

Nõ põt allegari ſtãte forma ſtatuti Ferrariæ. 16. 127

Fallit
1. In alijs Tribunalibus extra Palatium iuris, quæ habent particularia ſtatuta.
2. In cauſis Gabellarum.
3. In ſtilo temporis immemorabilis.
} 127.

Non poteſt derogare ſolemnitati citationis quando agitur de magno præiudicio. nu. 20.

Limita procedere quando tolleretur citatio, ſecus quãdo dilationes arctantur. nu. 126.

Non poteſt introduci a magiſtratibus non habentibus Poteſtatem legis condendæ. 17. & 118.

Fallit
1. In ordinatorijs. nu. 119.
2. Quando in notitiam maioris partis populi peruenerit, tunc in vim conſuetudinis valet. 120.

3. *Quando non eſt contra ius nu.121. de quo vide infra in verbo non valet contra ius.*

Non poteſt praſcribi nec valet quando ex ſtylo quis eſſet condemnandus abſque citatione.21.

Non requiritur quòd fuerit in contradictorio iudicio obtentus,nec bis, vel pluries ita fuerit iudicatum, ſed ſatis eſt, vt ita aliquando ſaltem bis fuerit obſeruatum.nu.124.

Non valet
- 1. *Contra ius.nu.18.*
  - *Fallit*
    - 1. *Quando eſſet præſcriptus.123.*
    - 2. *Vbi conſuetudine per tacitum conſenſum omnium fuerit firmatus. nume.124.*
- 2. *Niſi fuerit à ſuperiore confirmatus.17.*
  - *Fallit*
    - 1. *In ordinatoris.nu.119.*
    - 2. *In Antiquis, quia tunc omnes ſolemnitates præſumuntur interueniſſe.119.*
- 3. *Vt quis valeat abſque citatione condemnari.21.*

Tompus ad appellandum ſiue ad dicendum de nullitate ficto coniumaci non currit niſi à die ſcientia. num.61. 149.& præſumitur appellatum & dictum de nullitate infra tempus ſcientiæ. ibi.

Fallit quãdo conſtare poſſet quòd citatus habuerit ſcientiam dicto nume.149.& qualiter probetur ſcientiam. nume.150.

Vna, & eadem res non debet diuerſo iure cenſeri, nume. 161.verſic.Sed qualitas.

Vtile per inutile non vitiatur in ſeparabilibus.145.verſ. cæterum,& nu.166.

CONSILIVM LXXXV.

Reſponſum Peregrini Iannini.

A Patre luminum prodeat Iudicium meum. Quæ non minus doctè, quàm elegãter excitata fuere contra Fiſcum,& conductores vectigalium, ad fauorem D. C. R. à Per Illuſtri,& admodum Excellenti D. Paulo Emilio Caſato, circa admiſſionem procuratoris pro ipſo D.C.in cauſa commiſſorum contra ipſum interatorum, primo aſpectu plurimum vrgere videntur, ſed illis maturè perpenſis Fiſcum, & conductores vectigalium iuſtius induere arma ad excluſionem procuratoris pro cõperto haberi poſſe iure optimo cenſerem. Omnia enim in his verſantur.

1 Primò circa qualitatem contumaciæ fictæ,veluti, quòd fictus contumax valeat appellare, ex traditis a Bartol.in l.fin.poſt num.11.ff. de in integr. reſtitut. l. Lancellotto de attent. in ſecund. part.cap.12.num.142.Vant.de nullit. tit. de nullit.ex defectu proceſſ.nu.141.& Rota.Deciſ.364. in nouis aliàs 16.de dol.& contumac.

2 Secundò circa delegationem eiuſdem cauſæ factam Per Illuſtri Domino Prętori, cuius delegationes vigore cẽſetur Principem voluiſſe poſſe appellari in dicta cauſa, eſto quòd dixiſſet ipſum poſſe procedere more Gabellarum ad tradita per Socinum ſeniorem conſil.195. nume.1.& ſeqq.volum.2.

3 Tertiò circa qualitatem pœnæ negando agi de pœna corporali, ſeu corporis afflictiua, ſed ſolum de pecuniaria, pro cuius defenſiones admitti procuratorem pro Reo de iure communi comperti iuris eſt ex traditis a Claro in praxi.§.fin. quæſtio.32.verſicul.Cæterum,& Abb.in cap.veniens nu.18.ext.de accuſat.

4 Quartò circa qualitatem perſonæ Rei, cum ipſe videatur inter Illuſtres perſonas connumerandus, quæ quidem Illuſtres perſonæ poſſunt per procuratorem reſpondere ſecundo Marſil. in ſua praxi.criminali.§.ſequitur nu.25.& Soci.reg. 395.ſeptima limitatio.

5 Quintò circa Nullitatem Proceſſus illam aſſerendo eſſe notoriam, & pro illius iuſtificatione procuratorem admitti debere per ea quæ dicunt Marſil. in dict.§. ſequitur nume.26.& Socinum in dict.regul.395. limitatio.ſecunda, maximè quando de ea ſeorſum a crimine cognoſci poteſt, & ad alium quàm ad examinationem.& deciſionem criminis, vt poſt Bald. Marſil. Grat.& alios quos allegat tradit Gabriel in ſuis communibus concluſionibus libro 7. concluſio.9. limit. 17.nume.80.& ſequent. aliàs num.78.& ſequen. & id propter non potuiſſe condemnari, ſed debuiſſe abſolui ſaltem ab obſeruatione Iudicij, quemadmodum facere debet Iudex, quando videt nulliter fuiſſe proceſſum Farinac. libro primo quæſt. crim. tit. de inquiſitio q. 11. num.35. poſt medium verſic.& quòd iſto caſu Iudex.

Et huiuſmodi nullitatem deducit & comprobat quinque fundamentis, & contraria circa ſtylum fori Iudicis alijs quinque rationibus confu-
6 tat. Comprobat inquam nullitatem prædictam
priori loco ex eo, quòd primordialis citatio caret relatione Nuntij, nec cõſtat quòd fuerit exequuta, & hac ratione nulla, & per conſequens inefficax ad conſtituendum quem contumacem etiam fictum ex ſtatuto Corne. conſilio 17.nume. tertio. libro primo, & Cartar. de exequutio. ſentent.capto bannito capit. fin. numero 158.& 161.Nam illius virtute reus non arctatur ad comparendum Rota deciſ.8. aliàs 225. in additionibus de dolo & contum.in nouiſ.Cætereque citationes minus legitimè fuerunt exequutæ, cum fuerint affixæ tempore quo actus erat expediendus,ex quo liquidò conſtat citatum non potuiſſe veriſimiliter habere notitiam citationis ob tã modicum temporis interuallum inter affixionem factam ante iuris horam,& horam expedien-
7 di actus. Ad hoc enim ut citatio arctet citatum
ad comparendum oportet, vt affixio fiat hora, & tempore congruo ſecundum Aſinium in praxi.§.6.cap.6. verſic.7. vltra prædicta per totum.

8 Nec ſufficit ſola affixio, niſi ita fiat, vt veriſimiliter ad aures citati valeat peruenire,pręſertim vbi agitur de magno præiudicio Bellã.deciſ.188. Maſcard.de probatio.conclu.291.nu.8.& Vant. de nullita.tit.de nullit.ſentent. ex defect. citatio. nu.141.verſ. nã vbi agitur de magno præiudicio.

9 Fueruntq; prædictæ citationes aliæ alijs inculcatæ eadem die,qua retulit nuntius citaſſe, & ſic pẽdente dilatione, ob quam iudicis officium conquieſcit, l. ſiue pars.ff. de dilatio. & in terminis Bertazzol.conſil.146.num.1.verſ.3.

10 Secundo, quia non fuit ſeruata forma ſtatutorum Ferrarię titulo de modo citandi re,vel verbo accuſatum, & alio titulo de modo procedendi per

di per viam inquiſitionis; & in citationibus nõ fuerit inſertus tenor inuentionis; nec ter citatus fuerit per vnum ex bannitoribus cum interuallo duorum dierum ſuper ſcalis Pallatij, nec bannitus fuerit ad mediam ſcalam cum termino octo dierum antequàm haberetur pro confeſſo; quo fit, vt omnia geſta ipſo iure nulla reddantur ex diſpoſitione ipſius ſtatuti, quod expreſsè irritat omnia quæ facta fuerunt non ſeruata forma ab eo tradita, & in terminis horum ſtatutorum videndi ſunt Anguil.conſil.50.nume.102.& ſeqq. Bertazz. conſil. 146. 233.& 462. & ibidem addent.& Riminal.iun. conſil.647.& 648.vbi latè.

11 Tertio, quia totus proceſſus fuit fabricatus de menſe Auguſti, quo erãt feriæ repẽtinæ, ob quas non poteſt procedi in cauſa criminali, maximè quando rei non ſunt carcerati, vt in ſtatutis Ferrariæ rubr. 50. libro tertio, & Anguil.dicto conſil.50.nume.103.

12 Quarto, quia commiſſa fuit exequutio antequàm lapſi eſſent decem dies, qui dantur à ſtatuto ſub rubr.72.libro ſecundo, ad committendam exequutionem, poſtquàm ſententia tranſiuerit in iudicatum; ex quo nedum eſt nulla exequutio, ſed tanquam attentatum reuocari debet ad tradita per Lancell. de attentatis ſecunda parte, cap.11. nume.13.

13 Quinto, quia eodem actu & inſtanti, quo exequutio fuit commiſſa, liquidatus quoque fuit valor omnium, nulla ſuper his habita cognitione, vel iudiciali diſcuſſione, quemadmodum requirebatur ſecund.Crauet.conſil.802.nu.27.& Galeſ.in formul.obligat.Camer.vlt.par. tit.de liquidat.nu.3.& ſic videtur apparere denotoria iniuſtitia, quæ æquiparatur euidenti nullitati per ea quæ dicit Vant.de nullitat. tit.corã quo nullitas proponi poſſit poſt nu.4.in fi.iuncto nu. ſeq.

Confutat verò obicem de ſtylo ſequentibus rationibus.

14 Primò ex defectu probationis, cum non ſit ſatis illum allegare, ſed plenè probari debeat Rolan.à Valle conſ.3.nu.25.lib.3.Soci.ſen.conſ.39. nu.28.lib.4.& Rebuff.ad conſtit. reg. tit.de con-

15 ſuetu.nu.54.per tot. Nec iudex valet de eo, ſe ex officio ſuo informare, cum ſit contra ius municipale, quod Ferrariæ ſeruatur pro iure communi Soc.& Rebuff.locis proximè citatis.

16 Secundò, quia ſtylus non poteſt allegari ſtante diſpoſitione ſtatuti rub.2.lib.1. prẹter id quòd non conſtat de aliqua inueterata conſuetudine in contrarium, & obtenta in iudicio. l. de quibus vbi gl.& Doct.ff.de legib.

17 Tertiò, quoniam ſtylus non potuit introduci à Magiſtratibus Gabellarum, ex quo non habẽt poteſtatem legis condendæ Bar.in d.l.de quibus. nu.10.& Alex.in conſ.36.in fi.lib.2. Dec. in rub. nu.15.ext.de conſuetud.Boer.conſ.8.num.19.& Carau.ſuper primo ritu magnæ Curiæ nu. 23.& ſuper ritu 260. num.6. Nec valet niſi à ſuperiori fuerit confirmatus Natta in addit.ad Alex.d.cõſil.36.vbi alleg.Gram.conſil.1.nu.20.

18 Quartò, quia ſtylus non valet quando eſſet contra ius Alexan.d.conſil.36. Natta conſ. 252. nume.6.Crau.conſil.201.num. 19.Rolan.à Valle conſil.3.nume.36.lib.3.Crauet.de antiq. tem-

19 por.4.par.nume.36. fol.mihi 189. Et contra ius dicitur quando citatus non habuit congruam dilationem, vt potuerit certiorari & comparere in termino antequam haberetur pro contumace; quo caſu ſi condemnetur, videtur nimis irrationabile, quia re ipſa tollitur citatio, quæ eſt iuris naturalis, & quam Princeps ipſe tollere nequit, niſi iuſta ſubſiſtente cauſa Clem.paſtoralis.§.cęterum.de re iudic.Maran.in praxi par.6. tit.de citatio.nu.3.Dec.in cap.quę in eccleſiarum nu.87. & ſeq.ext. de conſtit.

20 Quinto & vltimo, quoniam ſtylus, licet quandoque valeat ſolemnitati citationis derogare ſecundum Alexand.conſil.65. nume.10.lib.1.non poteſt tamen derogare, quãdo agitur de magno prẹiudicio, & niſi intra certum genus perſonarũ, quæ ſunt ſolitæ delinquere; in quibus licet aliquando tranſgredi leges, vt declarat Affiict.con-

21 tra Alex.deciſ.391.vbi addent. Nec valet ſtylus, vt quis valeat abſque citatione cõdemnari, qualis re ipſa eſſet hic ſtylus Alexan.poſt Bald. in l.ſi ſic ſub nume.18.ff.de legat.1.Nec poteſt prẹſcribi, quia eſſet contra ius naturale & diuinum Bal. in cap.1.in fi.de feud. cognit.

Quæ planè quantum diſtent a Victoria cauſæ facilimè dignoſceretur, ſi vnumquodque adamuſſim diſcutiatur. Et pro faciliori dilucidatione huius negotij operæ precium eſſe cenſeo, vt duæ præcedant inſpectiones nempè circa appellationem, demum circa nullitatem, num ſcilicet ſuper illis ſit admittendus Procurator; Quibus diſcuſſis motiuorum reſolutio facilis erit negotij.

Aggrediendo igitur articulum appellationis breuiter dicendum eſt, Procuratorem ſuper ea non eſſe audiendum ex duplici defectu, altero ex parte principalis, & altero ex parte ipſius Procuratoris.

22 Ex parte principalis inquam multifariam.

Primò, quoniam contumax non auditur appellãs ex relatis à Puteo de ſyndicatu in rubr.appellatio cap.3.num.2.& ſeq.in fi.Foller. in pract. crim.in 4.par.3.par. rubr. & ſi confitebuntur nu. 35.Marant. in ſuo Speculo praxis ciuilis par. 6. membro.2.1.par.tit.de contum.nu. 19.& actu.2. vltimæ par.tit.de appellatio.nume.284.vſque ad nu.292.Papien.in forma appellat. à ſenten.diffinit.in prima glo.nume.9.& ibi. Maſſuer. in additio.& Veſtr. in praxi ciuili lib.7. cap.3. tit. de appellat.nu.22.& ibi grauat.in additio.nu.54. præſertim quando habetur pro cõfeſſo & conuicto.

23 Sicut enim verè confeſſus & conuictus non appellat, & ſi appellaret reijcienda eſſet appellatio per ea quæ dicunt Clar.in praxi.§. fina. quæſtione nonageſimaquarta, in princip. Lancell. de attentatis parte ſecunda, capitulo duodecimo, de attent appellat.penden.in prẹfatio. ampliatione quarta, numero duodecimo, Aſini. in praxi.§.19. capitulo decimoquinto, numero primo. Foller. in d.rubr.& ſi cõfitebuntur numero ſexageſimoſexto, & octuageſimonono, & in par.4.rubr.pœnis debitis feriantur numero ſexto. Veſtr. in praxi.libro ſeptimo, capitulo tertio, rubr.de appella. numero decimoſexto, & ibi Grauat. in additio. numero quadrageſimooctauo. Paris de Puteo in d.rubr.de appellat.cap.primo nu.decimoquinto,

& Cartar.in d.tract. de exequut. ſentent.cap pri. num.68.& ſeqq.& eſt text. in l.2. vbi Doctor.C. quoniam appellat. non recipian. in cap. Romana.§.ſin autem poſt ſententiam de appellatio.in 6.& in cap.ei qui appellat.§.ſunt etiam quorum. 12.quæſt.6.

24 Itidem fictè confeſſus & conuictus nequit appellare, nempè quando habetur pro confeſſo, & conuicto, ut in iſto caſu) vtrumque enim copulatiuè requiritur ſcilicet vt ſit confeſſus & cõuictus, vt appellans nõ audiatur, cum altero deficiente, nequeat appellatio denegari ſecund. Cartar.in d.cap.prim. nume.77.) vel quando ſolum habetur pro confeſſo, dummodo vltra contumaciam Iudex examinauerit teſtes, qui cõtra Reum probauerint, & ita diſtinguendo tenent communiter Doctor. teſtib. Foller.in d.4.par.3. par. rubr. etſi confitebuntur nume. 35. Carer.in pract.in materia appellatio.§. ſeptimus caſus eſt nume.1.7.& Auguſt.ad Ange.de malef.in verbo præſente Caio & appellante ſub nume.13.Boſſ. tit.de remed. contra bannum nume.4. Cartar.in d.cap.pri.nume.59.& plurib.ſeqq. maximè num. 63.68.& 69.& Burſat.conſ.225.nume.134.lib.2. qui plures alios congerit.

25 Paria namque ſunt, quem eſſe verè & ore proprio confeſſum in iudicio & ſolemniter, vel à ſtatuto, ſeu à ſtylo, qui vt inferius dicam habet vim legis & ſtatuti, haberi pro confeſſo ex traditis à Nello de Bannitis in prim.part. ſecund. tempor. quæſt.49.in fin. verſ.quantum verò. & in 3.part. pri.tempor.quæſt.8.verſ. cum ficta confeſſio Foller. in d.rubr.etſi confitebuntur nume.29. & ſeq. Marſ.in pract.Crimin. in §. poſtquàm nume.35. Cyril.in ſumma crimin.tit.de quæſtio.§.6. num. 21.& Cartar. in dict.cap.1. nume.29.31.& ſeqq.

26 Nam abſens per Contumaciam habetur pro præſente ad eius damnum Bald.per illum text.in auth.qua in Prouincia.C.vbi de crim.agi oport. & Marſ.de bannit. in verbo iuris ordine nu.150.

27 Legeſque de confeſſione vera loquentes trahuntur ad fictam confeſſionem Cartar. in d.cap. pri.num.32.& Nell.in d.tract.de bannit. par.pri. 2.tempo.quæſt.49.

28 Quæ quidem ficta confeſſio dicitur liquidiſſima probatio ad tradita per Foller. in d. rubr. etſi confitebuntur nume.28.Ruin. conſil.19. num.3. vol.5.Riminal.conſ.217.num.13.vol.2.& Natt.

29 conſ.542.num.8.& ſeq.volu.3. Et ex ea notoriũ reſultat ſecund.Foller. loco citato nume.34.quẽ

30 ſequutus fuit Cartar.in d.c.pri.num.52.Nec poteſt reuocari etiam probato errore vt eſt communis Doctorum opinio teſte Bal.in l.ſeruum quo-

31 que.§.publicè num.7.in fi.ff.de procur. Quoniã error non cadit in confeſſione ficta, quæ eſt iuris ex relatis a Beccio conſil.11.nume.prim. & ſeqq. & Cartar. in d.cap. prim. nu.166. Cum igitur d. D.C.fuerit condemnatus vti confeſſus & conuictus, firma remanet iuris concluſio, quòd licet ip-

a ſa perſonaliter cõparuiſſet, appellare[a] vtique minimè potuiſſet, & tanto minus per Procuratorẽ.

32 Secundò quoniam Cõdemnatis per Superiores Gabellarum denegatur appellatio, niſi Sereniſſimus Princeps appellandi facultatem cõceſ-

33 ſerit, ut in ſtatutis Gabellarum. Quod quidem

b ſtatutum denegans appellationem valet[b] ſecundum Clarum in praxi.§.fin. quæſt.94.verſ.cæterum in hoc Ducatu.

34 Eiuſque diſpoſitioni ſubiacent Forenſes, ita quòd nulla tergiuerſatione excuſari valent, maximè ſi ſint de loco vicino, vt hoc in caſu Alber. de ſtatut.lib.2.quæſt.pri.ſub num.13.Gandin.de reb.non exportand.contra deuetum ſub.num.7. Ripa in tract.de remed.ad conſeruandam vbertatem nu.21.& num.119.verſ. decimotertio. quarto Capr.in reg.5.num.38.Bar.in l. cunctos populos.quæſt.2.nume.20.vbi quoque Bald.num.22. & Caccialup.ſub nume.146.C. de ſumm.Trinit. & fid.Cath.Roman.conſ.59.num.5.Natta coſil. 149.num.6.& conſil.389.ſub num.3. & Ant.Gabri.in ſuis cõmunib.concluſio.lib.6.tit. de regul. iur.quæſt.6. nume.37.& 41.vbi alios allegat. & eod.lib.6.de conſuetudine conclu.ſecunda nu.4.

35 Et nedum Forenſes Principales delinquentes deligantur ſtatutis loci delicti, ſed etiam delictũ fieri mandãtes, Petr.placa.in Epith. delictor.lib. prim.cap.15.ſub nu.17. Abb.in cap.fin.num.27. & Socin.in cap.poſtulaſti ſub nu.5.de for.cõpet.

36 Nec facit ad rem, ſi quis diceret, quòd aliquando conſueuerit appellari a ſententijs Superiorũ Vectigalium, quoniã ſi id eſt verum, aut euenit, quod ita Princeps Sereniſſimus maudauerit, aut quùm inter prçſentes cauſa fuerit ciuiliter cognita; quandoquidem Superiores Gabellarum, & ciuiliter & crimiualiter vt maluerint, poſſunt agere contra fraudãtes Gabellam vt in ſtatutis Gabellarum rubr.108.fol.18.verſa pagina. Non autem quando fuit criminaliter agitata cauſa inter abſentes Contumaces, qui habiti fuerunt pro cõfeſſis & conuictis, ut in iſto caſu, quoniam tunc etiam de iure communi non datur appellatio vt dixi ſupra num.24. Quorum equidem abſentiũ reſpectu ſtatutum remanet in viridi obſeruãtia. l.præcipimus in fin.C.de appell.minimè quia ſtylus vltra ſuos terminos non eſt prorogandus Areti.conſ.95.ſub 3.dubio Soc.conſil.39.num.29. in 4.& Pariſ.conſi.112.num.12.lib.4.

37 Nec eſitari contingat ſi replicaretur dictam cauſam non poſſe nũcupari totam criminalem, ſed mixtam, quia pœna partim pertinet ad fiſcũ & partim ad Superiorem Gabellarũ, & ſic ad priuatum, & ideo poſſe appellari, cum ſtatutum loquens in caſu ſimpliciter non comprehendat mixtum, ex relatis a Boſſ.titul.de appellat. nu.8.

38 trifariam enim reſpondetur. Primò ex defectu

c ſuppoſiti cum cauſa non poſſit dici mixta[c] ſcilicet partim criminalis & ciuilis, quando ex natura cõdemnationis neceſſariò ſimul cum pęna publicæ vindictæ, venit etiam intereſſe partis, ſed tota cenſenda eſt criminalis, ex quo magis potens trahit ad ſe minus potens, ſitque iudicandum ſecundum digniorem partem.l.cum quæritur.ff. de ſtatu homin. l. mixtum.§. qui furtum. ff. de furt. Clar.in praxi.§.fin.quæſt.1. verſic. tertius eſt caſus, ibi ſed ego puto, vbi dicit opinionem Boſſ. d. nume.8. procedere quando intereſſe partis venit tanquàm quid ſeparatum, & non de neceſſitate connexnm cum intereſſe fiſci, & non ex eadẽ lege vel ſtatuto, ſed ex alia, ſecus vero quando venit in conſequentiam intereſſe partis, & pœna

princi-

principaliter applicatur Fiſco, ut in iſto caſu, cu-
ius ſententiæ fuit etiam idem Boſſ. dict. tit. de ap-
pellatio. num. 9. & ante eum Corn. conſ. 91. num.
21. vol. primo. Et in terminis noſtris quòd cauſa
contrabanni ſit merè criminalis & non mixta li-
cet pœna partim applicetur Conductoribus Ve-
ctigalium tenuit D. Claud. Bertazzol. in vltima
addit. ad conſilium criminale. 110. Bertazzo. eius
Patris lib. 2.

39 Secundò quoniam publica iudicia ſunt crimi-
nalia. l. prim. C. quand. ciuil. actio. crimin. præiud.
Clar. in praxi. §. fi. quæſt. prim. verſ. prim. in fin. &
ante eum Blanc. in practica criminali verſic. viſis
indicijs poſt num. 158. verſ. ſecunda opinio. fol.
mihi 61. vbi ante num. 159. dicit quòd ad cogno-
ſcendum in Iudicium dicatur ciuile vel crimina-
le, non debemus perpendere vtrum pœna appli-
cetur Fiſco vel parti, ſed modum agendi, per quē
dignoſcitur Iudicium ciuile à criminali, nec inſpi
cere finem vel effectum Iudicij ſed eius cauſam
originem & principium. l. ictus fuſtium. de ijs qui
40 notantur infam. l. ſi tamen. ff. ad Maced. Et cer-
tum eſt quòd nedum cauſa fraudis Annonæ eſt
publici Iudicij. l. prim. in fin. ff. de public. iudic. §.
ſunt præterea inſtit. eo. & Menoc. de arbit. iudic.
quęſt. 79. nu. 8. lib. 1. ſed etiam fraudis Vectigalis,
ſi quidem fraudare Gabellam eſt crimen. l. frauda
ti. ff. de public. & vectigal. & omnia crimina de iu
re Canonico ſunt publica ex relatis ab eo. Blanc.
in d. pract. crim. verſic. poſtquàm vidimus nu. 2. &
Clar. in praxi. §. primo. verſic. hæc tamen omnia
vbi de communi, & eſt glo. in cap. infames in ver-
bo fures. 6. quæſtio. prima. & hoc infert Milleus
in pract. fol. 147. nume. 32. quòd hodie titulus de
41 priuatis delictis non eſt in vſu. Vnde cum ſimus
Ferrariæ vbi ius Canonicum ſeruatur ex traditis
à Cephal. conſil. 159. nume. 11. volum. 2. conclu-
dendum eſt fraudati Vectigalis crimen dici publi
cum, & per conſequens criminale, & non ciuile
nec mixtum, maximè cauſa prædicta cum fuerit
criminaliter agitata.

42 Tertiò & vltimo quoniam, licet ciuiliter age-
retur pro crimine ad pœnam tantum pecuniariā,
cauſa reputatur criminalis, dummodo pœna ap-
plicetur Fiſco ſecund. Farinac. libro ſecūdo quæ-
ſtio. crimin. quæſt. 59. nu. 6.

Rurſus quoties agitur de pœna corporis affli-
ctiua ad publicam vindictam, vt in iſto caſu, ſem-
per dicitur cauſa criminalis Clar. in praxi. §. fin.
43 quæſtio. 1. verſi. ex quorum omnium dictis. Nec
dicatur Iudicium non poſſe dici criminale, quo
ad pœnas pecuniarias indictas per ſtatuta Gabel
larum, ſed ciuile, cū dictæ pœnæ applicentur Cō-
ductoribus Vectigalium, & ſic priuatis, & non Fi
ſco ad tradita per Clar. loco proximè citato ver-
ſic. quarta igitur: quoniam prædictæ pœnæ non
applicantur Conductoribus immediatè vti pri-
uatis, ſed per ſubrogationem & locationem eis
44 factam à Fiſco titulo oneroſo. Quandoquidem
ſubrogatus ad rem, cenſetur etiam ſubrogatus ad
qualitatem adhærentem ipſi rei, & aſſumere no-
uam perſonam illius ſcilicet in cuius locum ſub-
rogatur Felyn. in cap. dilecta num. 53. de reſcript.
quem ſequutus fuit Lancell. de attent. pra. 2. cap.
4. de attentat. lit. penden. in præfatio. nume. 165.

Sed ſic eſt quòd ante ſubrogationem & locatio-
nem pœna applicabatur Fiſco, ergo non poteſt
dici quòd per ſubrogationem & locationem, cau
ſa, quæ prius erat criminalis, rationibus deductis,
facta fuerit ciuilis, & ſic ceſſat omnis difficultas
an iudicium prædictum dicatur mixtum & non
criminale.

45 Nec eſitari contingat ſi replicaretur quòd Cō
ductores Vectigalium vel redditūū alicuius Prin
cipis vel alterius priuilegiati non gaudet Priuile
gio immunitatis quo gauderet ipſe Priuilegiatus
ex Tiraquel. de retract. lignag. in §. 1. gl. 13. num.
12. Franc. in cap. quamquam num. 4. de cenſi. in 6.
& alijs relatis a Gabriel. in ſuis communib. con-
cluſio. lib. 6. de reg. iur. cōcluſio. 2. nu. 65. quoniā
id eſt verum & procedit quo ad Priuilegia perſo-
nalia, ſecus uero quando Priuilegium non eſſēt
perſonale ſed reale, vt hoc in caſu Rot. in antiqu.
deciſ. 876. & in antiquior. deciſ. prim. de decem, &
ita declarat Abba. in cap. ex parte il primo nume.
4. verſ. ſed eſt dubium de decimis quem ſequitur
Gabriel. d. concluſ. 2. nu. 66.

46 Tertiò principaliter quoniam licet ipſe Prin-
cipalis comparuiſſet appellare & appellationem
proſequi minimè potuiſſet niſi prius idoneè ſa-
tis dediſſet ſtante eius contumacia. Contumax
enim nullatenus audiri poteſt niſi prius præſtitā
idonea fideiuſſione de iudicio ſiſti & iudicatum
ſoluendo, quamuis etiam poſſideret bona æqui-
ualentia debito ſecund. gl. in l. ſciendum. §. ſi ve-
rò ſemel in verbo fideiuſſorem. ff. qui ſatiſd. cog.
§. ſi verò ſemel auth. de exhiben. reis & cap. prim.
de dolo & contum. in 6. & faciunt quæ dicam in-
fra in verſ. quo verò ad exequutionis ſuſpenſio-
nem. nume. 169.

47 Quartò & vltimo quoniam eidem deneganda
fuiſſet audientia, niſi vltra ſatiſdationem iudica-
tum ſolui, refeciſſet quoque expenſas vſque ad
d vltimum quadrantem vigorę cōtumaciæ.[d] l. ſan-
cimus. C. de iudic. & ibi Iaſ. qui in 4. notabili re-
gulam tradit cum duodecim ampliationibus, &
circa id cumulat multas authoritates in authent.
qui res. C. de ſacroſanc. Eccl. ſpecul. tit. de expen-
ſis. §. ſi ante num. 5. Tiraq. in tract. ceſſante cauſa
part. 1. nu. 69. & grauat. ad veſtrium libr. 4. cap. 4.
de dolo & contumacia num. 20. Marſ. de banni-
tis in verbo contumaciam nume. 67. Maranta in
ſuo ſpeculo praxis ciuilis par. 6. in ſecundo mem-
bro Iudicij tit. de contumacia verſ. quarta pœna
num. 16. & Dec. conſi. 34. num. 6. vbi dicit quòd ſi
vnus denarius deficeret audiri contumax mini-
mè poſſet: & dicunt Marſ. in dicto verbo contu-
maciam num. 88. & Papiēſ. in forma libelli actio.
realis in glo. & expenſis nume. 5. quòd eas offerre
debet re & verbo & eſt tex. exprēſſus & ibi not. in
d. l. ſancimus. C. de iud. & in cap. quoniam freque
ter. §. in alijs & ibi gloſ. in verbo expenſarum ext.
vt lit. non conteſt. & glo. in cap. finem litibus in
verbo expenſas ext. de dol. & contumac. Quod ſa
nè procedit eſto quod iuſtam litigandi cauſam
habuiſſet ſecundum Caſſador. deciſio. 3. nume. 3.
de appellat. & nam in ficto quàm in vero Contu
mace ſecundum Iaſ. in d. l. ſancimus nume. 15. C.
de iudic. oſaſ. deciſ. pedam. 9. nume. 2. & Farinac.
lib. 1. quæſt. criminal. ti. de inquiſitio. quæſtio. 11.
num. 69.

num.69. in fin.vbi atteſtatur de communi, & faciunt quæ dicam infra in materia reuocationis ſuſpenſionis exequationis ſententiæ nume. 169. Proceditque nedum in cauſa ciuili ſed etiam criminali Marſ.in repetitione. d.l.de vnoquoque ad fin.repetitio.ff.de re iudic.Quas vero expenſas te neatur contumax reficere tradunt glo.in d.l.ſancimus in verbo damna,vbi Iaſ.nume.8. C.de Iudici.atque Maſſuer.ad pract.Papienſ.in forma libelli actio.realis in glo.& expenſis in additio.incipiente adde nunquid ibi adde quòd in expenſis ratione contumaciæ.

48 Nec obſtat ſi diceretur Reum vti Contumacem non teneri reficere expenſas, quando fuerit legitimè impeditus ex traditis à Fulgoſio nume. 2.Caſtrenſ.nume.2.in fin.& Alexan. nume. 3. in l.2.§.1.ff.ſi quis cautio.& Iaſ.in d.l.ſācimus poſt nume.7.verſ. ſecundo limita, quoniam id forſan eſſet verum, quando conſtaret impedimentū adfuiſſe authoritate publica, puta ſi reus citatus ab aliquo iudice alibi Carceribus iniuſtè fuiſſet detentus,vel priuata ut vbi quis ipſum,ne poſſet cō parere impediuiſſet,abſque eo quod contra eum poſſet habere regreſſum,& pariter Iudice citantē de huiuſmodi impedimento notitiam habuiſſe, vti apertè colligitur ex traditionibus prædictorū Iuriſconſultorum, locis proximè citatis, neutrū quorum hoc in caſu concurrit, ob id parui facien dus eſt obex.

49 Nec itidem officit ſi replicaretur ſatis conſtare de impedimento legitimo,ex eo,quòd nō conſtat reum citationis notitiam habuiſſe,& per cōſequens non fuiſſe cōtumacem, & propterea nō teneri reficere expenſas ſiquidem citatus per edictum, ut hoc in caſu, nec verè nec fictè videatur cenſendus contumax,niſi conſtet citationem ad eius notitiam perueniſſe ex Deciano in ſuo trac. criminali lib.7.cap.47.de ſentent.& appellatione num.10.allegante Bart.in extrauag.ad reprimen dum in verbo neglexerit,& Gigant.titu.qualiter in crimine læſæ maieſt.procedatur quæſt.18.quoniam ad hæc facilis eſt reſponſio;quandoquidem Decianus ipſe valdè hallucinatus eſt;cum nō valeat conſequentia, non conſtat Iudici citatū per Edictum habuiſſe notitiam citationis, ergo non fuit fictus contumax;Quia oppoſitum conſequē tis poteſt ſtare cum ſuo antecedenti ex traditis a

50 Bald.in l. conuenticulam.C. de epiſc.& cler. Nā citatus per edictum ideo dicitur fictus cōtumax, quia non conſtat Iudici, quòd citatus habuerit notitiam ex traditis a Bart.in dict. verſ. neglexerit, aſſerens illam conſtitutionem non requirere, quòd quis ſit verus contumax, ſed fictus ex modo citandi per edictum,cum per illud non cōſtet, quòd ad notitiam peruenerit, ſubdens hoc procedere niſi Iudici poſtea conſtet hoc ad citati notitiam nō perueniſſe, vel ipſum fuiſſe legitimè impeditum,cum tunc nec verè nec fictè negligat, & per conſequens non poſſit dici verus nec fictus contumax: adeò quòd circumſcripta iuſtificatione facienda Iudici de notitia non habita,ſeu legitimo impedimento,clarum eſt, quòd ſola citatione per edictum facta abſq; alia probatione notitiæ quis dicitur conſtitutus fictus cōtumax: imò ſi conſtaret de notitia diceretur verus contumax vt annuit Bar.vbi ſupra, & tradunt idem Bart.in l.fi.nu.11.ff.de in integrum reſtit. Marant. in ſuo Speculo par.6.tit.de contum.verſ. ſecundo principaliter quæro num.8.& Foller.in praxi crimin. quar.par.3.part.rub. etſi confitebuntur poſt nu. 3.verſ.item verus contumax. Ex quibus deprehē ditur quòd ſi Decianus rectè perpendiſſet Doctrinā Bart.& etiam Gigantis rectius loquutus fuiſſet. Cum igitur non fuerit deductum tale quid, propter quod poſſit dici conſtare Iudici reū non habuiſſe notitiam, vel fuiſſe legitimè impeditū, non poteſt inficiari, quin ipſe reus ſit fictè contumax,& per conſequens ſit reijciendus ob omiſsā impenſarum refectionem, vt dictum eſt ſuperius.

Ex quibus omnibus conſequitur principalem ipſum non poſſe audiri in appellando multo minus admittēdus eſt procurator pro eo, ne per procuratorem, & ſic per indirectum cōcedatur quod principaliter fieri non permittitur quod eſſet abſurdum vti deuians a iure communi contra notata in l.non dubium.C.de legib.

Ex parte verò procuratoris intrepidè teneo appellationem per eum interpoſitam non deuoluere, cum de neganda ſit eidem ſequentibus rationibus.

51 Primò quia non habebat legitimam perſonā comparendi in Iudicio pro alio, cum non fuerit admiſſus & approbatus in Collegio Procuratorum huius almæ Ciuitatis Ferrariæ,quandoquidem nemini licet Procuratoris officium pro alio exercere, niſi prius fuerit examinatus, approbatus,& acceptatus in Collegio Procuratorum, & poſt approbationem etiam ceſſauerit per annum procurare in cauſis excedentibus libras quinquaginta ſecundum ſtatutum Ferrariæ ſub rubr. de ijs qui poſſunt exercere officium procuræ.cap.4.

52 libr.11. fol.278. Et Clariſſimi iuris eſt,quòd appellatio interpoſita per perſonam minus legitimā eſt prorſus nulla, nec modo aliquo deuoluit Rota deciſ.30. aliàs 190. de appellat. nou.ut refert, & ſequitur Lancell. de attent. in 2.part.cap. 12.de attent.appellat.pend.limit.50.nu.14.

53 Nec eſt cur eſitari debeat ex eo quòd quilibet

c etiā ſine mādato admittatur ad appellandū c pro Reo condemnato etiam inuito per text. clarum in l.non tantum.ff.de appellat. Quoniam ille tex. loquitur in caſu ſpeciali nempè vbi quis ducitur ad mortem,& ſic pro præſente,non autem pro abſente,pro quo nullatenus admittitur procurator ad appellandum, maximè ſi fuerit condemnatus vti contumax habitus pro confeſſo,ut hoc in caſu, ſecundum Alexandrinum in tract. de poteſt. procurat.& defenſor.in cauſ.criminal. in ſecund. particula num.24. in duodecima quæſt. per d.l.1. ff.an per alium cau.appell.& cet.quem refert & ſequitur licèt corruptè ipſum allegat Farinac. libr. primo quæſtio.crimin. titul. de inquiſit. quæſtio. 11.nume.49.

54 Non officit etiam ſi diceretur dictum ſtatutū dumtaxat habere locum in actibus Iudicialibus nō autem extraiudicialibus, & propterea nō impedire quin appellatio valeat interponi per Procuratorem eo, quia non eſt merè, & ſimpliciter actus Iudicialis ſed potius extraiudicialis, cū valeat etiam interponi die feriata in honorem Dei, ex tra-

ex traditis ab Aretin. in cap. veniens num. 78. ext. de accuſatio. a Cardin. in Clemen. 2. §. ſimiliter in 2. quæſt. in fin. de appellat. & a Maranta par. 6. tit. de appellat. num. 134. in fin. & not. Bar. in l. 1. §. dies. ff. quando app. ſit. Quoniam pro reſponſio ne dicitur quod non valet cõſequentia actus poteſt fieri in die feriata ergo eſt extraiudicialis, regula namque quòd acta Iudicij debeant fieri die non feriata aliàs non valeant patitur plures limitationes de quibus eſt videre apud eundem Maranta d. par. 6. titul. de actor. edit. verſi. octauo requiritur num. 37. & pluribus ſeqq. dicendum eſt igitur quòd appellatio eſt actus Iudicialis & extraiudicialis; Iudicialis inquàm quando fit corã Iudice à quo vt plurimum fieri ſolet, & debet vt not. Philip. Franc. in cap. ſi iuſtus colum. 4. de appellat. ſi quidem acta Iudicij dicuntur ea quę fiũt in iudicio coram Iudice, vel Iudice mandante & ſcribuntur per tabellionem ad hoc deputatum ſecundum Maranta. in d. tit. de actor. edit. nume. 1. Extraiudicialis verò quando non poteſt haberi copia Iudicis a quo vt quia abſens ſit, vel per metum non poſſit coram eo appellari, tunc enim poteſt appellari coram honeſtis perſonis extra iudicium ex tradit. a Maranta. in d. tit. de appellat. nu. 133. & Bald. in l. appetiſſimi colum. 1. C. de iudic. & eſt gl. in clem. 1. in verbo maiori de appellat. & declarat plenè Socin. in conſil. 55. col. 1. vol. 1.

Sed dato quòd appellatio eſſet ſolũ actus extradicialis ex quo poteſt præſentari vbique extra iudicium Notario actuario abſq; iudicis pręſentia ſecund. Alexan. ad Bart. in l. 1. §. libelli in addi tione incipiente euidetur. ff. de appellat. & Bal. in d. authẽ. quæ ſupplicatio in princ. C. de precibus imper. offerend. nihilominus ipſa appellatio eſt prorſus nulla nec de voluere poteſt. Cum fuerit proſequuta per eundemmet Procuratorem inhabilem vigore præcitati ſtatuti: Proſequutio nã que dicitur actus Iudicialis cum fieri debeat coram Iudice ad quem pro tribunali ſedente ſecũd. Marant. d. tit. de appell. nu. 133.

55 Nec verendum eſt ſi allegaretur aliud ſtatutũ in eodem libro 11. poſt d. c. 4. immediatè ſequens, per quod uidetur impertiri licentia cuicunq; cõparendi pro alio ſaltem per duas vices, quoniam illud ſtatutum loquitur ampliatiuè non autem limitatiuè; Nam ſtatuentes conſiderantes fraudem quæ fieri poſſet præcedenti ſtatuto decreuerunt, quòd nullus procurator qui non eſſet approbatus in Collegio Procuratorũ vt ſupra valeat comparere pro aliquo etiam præſente & dicente ſic ita dico, niſi per duas vices; & ſic loquitur quando principalis eſt præſens non autem quando eſt abſens; ut clarè deprehenditur ex verbis ipſius ſtatuti; nulla profectò alia fraus ſuperiori ſtatuto fieri poteſt, arguendo à partiũ enumeratione, niſi quando principalis eſt præſens, quia tunc ſi opponeretur perſonę Procuratoris ipſe poſſet dicere principalem præſentem ſic ita dicere; cum nunquàm intelligatur eſſe prohibitũ principali allegare ſua iura, & ita fieret fraus dicto ſtatuto: ſed quãdo principalis eſt abſens procurator nullam poteſt allegare cauſam cõtra ſtatutum; & hic eſt verus ſenſus ipſius ſtatuti.

56 Secundò quia non legitimauit eius perſonam per ſatiſdationem iudicatum ſolui vt tenebatur in ipſo litis ingreſſu. l. vnica. §. rei autem Procurator. C. de ſatiſdat. l. qui proprio, §. qui alium & ibi gloſ. in verbo cauere, l. minor. in fin. cum duabus ſeqq. ff. de procura. §. ſinautem per procuratorem verſic. ſi vero aliquis inſtit. de ſatiſdat. glo. ſingularis in cap. mandato in verbo mandat ext. de procurat. & not. in clem. 1. in 2. not. eo. tit. & ita in terminis tenent Specul. tit. de ſatiſdat. §. expedito in princ. Felyn. in cap. meminimus num. 15. de accuſat. & Abb. in cap. veniens num. 19. eod. ti. & dixi in tract. de citatio. reali lib. 3. cap. 21. nu. 64.

57 Nec obeſt quòd fuerit releuatus in inſtrumento mandati, & Dominus ipſe pro eo ſatiſdederit, quo caſu non tenetur aliam pręſtare fideiuſſionem, ſed ſatis eſt vt nuda cautione iudicatũ ſolui promittat, vt tex. in d. §. ſinautem verſ. ſi vero vbi Areti. num. 3. inſtit. de ſatiſda. in clement. 1. & ibi gloſ. in verbo cauit de procurat. Speculator in d. §. expedito num. 1. verſ. ſi vero abſens Bar. in rub. ff. iudic. ſolui. num. 3. & 4. & dixi Latius in d. cap. 21. lib. 3. de citat. reali poſt num. 67. verſicul. Idem quoque; quod vtique procedit non obſtante ſtatuto ne procurator admittatur ſine ſatiſdatione ex tradit. a Iaſ. in l. exigendi in princ. in quinta limit. C. de procurat. Quoniam id planè procederet, quando Dominus releuans procuratorẽ poſſideret immobilia æquiualentia æſtimationi litis in loco iudicij addent. ad Bart. in d. rubr. ff. iudic. ſolui in addit. releuatus ſub littera F. & in l. filius. ff. qui ſatiſ. cog. Bal. in l. fin. num. 8. ff. ſi cert. peta. & in l. ſciendum num. 7. ff. qui ſatiſd. cog. Bar. in l. fin. num. pri. C. de principib. agent. in reb. libr. 12. Alexan. in d. l. ſciendum num. 3. verſi. ſexto fallit per gl. in d. l. fi. in verbo adiutoriæ cautioni. in fi. & in eadem. l. §. poſſeſſor. nume. 1. & dixi in d. cap. 21. poſt num. 70. verſ. & ſemper poteſt opponi libro 3. de citatio. reali; & quod bona debeãt poſſideri in loco iudicij faciunt dicta per Crauet. in conſi. pro genero nu. 494.

Et tanto magis debebat ſatiſdare, quoniam d. D. C. eius Principalis fuit, & eſt contumax, qui nullatenus potuiſſet nec poteſt audiri niſi prius præſtita idonea fideiuſſione de iudicio ſiſti & iudicatum ſoluendo, quamuis etiam poſſideret bona æquiualentia debito, ut re vera non poſſidet, vt dixi ſupra nu. 45. & dicam infra nu. 169.

58 Tertiò quia non refecit expenſas ſtante contumacia eius principalis argumento eorum quæ dixi ſup. nu. 46. cum non debeat eſſe melioris conditionis procurator quàm principalis cõſtituẽs; alioqui ſequęretur abſurdũ huiuſmodi quòd inducta per leges in odium contumacis poſſent retorquęri mediante eius procuratore in eius fauorem, cum ipſe contumax, ad euitandam expenſarum refectionem poſſet mittere procuratorem, & ita per indirectum audiretur expenſis minimè refuſis quod non eſt dicendum per tex. in l. quod vero. ff. de legib. Procurator namque tenetur ad ea omnia ad quę tenebatur principalis cõſtituẽs ex traditis a Gabriele in ſuis communibus concluſionibus libr. 6. de regul. iur. concluſ. ſecund. in 13. ampliat. num. 32.

59 Quartò quoniam non appellauit infra tempus quinque dierũ a ſtatutis Ferrariæ appellare volen-

volentibus præfixum ſub rub.65.lib.ſecũdo; quò fit, vt iure optimo de aliqua deuolutione nequeat tractari:cum ſententia iam trãſiuerit in iudicatum,tam ex diſpoſitione eiuſdẽ ſtatuti, quã iuris communis, ut habetur in auth. de appell.in princ.ibi cauſas perdidiſſe in cap.Romana.§.ſi vero de appellat.in 6.& cap.cum dilectus in fin. ext. de elect.& in terminis contumacis quòd eius appellatio elapſis ad appellandum temporibus non admittatur tenuit Farinac.lib.1.quæſt.crimin.ti. de inquiſitio.quæſt.11.poſt num.48. in fin.verſi. hæc tamen Nelli diſtinctio.

60 Nec eſt quòd eſitari contingat,ſi diceretur,ſatis fuiſſe,quòd appellatio fuerit interpoſita intra decendium a iure communi ſtatutum vt in d. authen.de appellat.in princ.& in auth.ſed hodie.C. eo.tit.cum ſtatutum arctans tempus ad appellandum non comprehẽdat,nec ligare poſſit d. D. C. vti in hac ciuitatę Forenſem ex traditis a Bertaz. conſ.crimin.469.num.9.vol.2. Quoniam vt dixi ſupra nu:34.Forenſes ſubiacent diſpoſitioni ſtatutorum maximè in ordinatorijs, & vt communiter tradunt Doctor.in l.cunctos populos.C.de ſumma Trin.& fid.Cath.& faciunt dicta a Viuio in ſuis communibus opinionibus libr.1.concluſ. 156.num.1.Et ambigui iuris non eſt, quòd ſtatutum limitans tempus ad appellandum a iure communi præſcriptum,non ad deciſoria, ſed ad ordinatoria pertinet ut docuit Franc.in ca.ſi duobus. §.denique num.5.& in cap.ut debitus nu.18.verſic.cogita tamen de appellat.

61 Nec refragari poſſe notiſſimi iuris eſt vbi forſan diceretur regulariter ficto contumaci tempus ſtatutum ad appellandum non currere niſi a die ſcientiæ Rot. deciſ.364. aliàs deciſ.16. in nouis de dolo & contuma.Alexan.in l.1.nume.8.ff. ſi quis cautio.Veſtr.in praxi.lib.8.cap.3.de reſtit. in integr.num.11.Dec. conſ.34. num.4.Gabriel. conſ.40.num.7.& ſeq.volu.1. Lancell. de attent. 2.par.cap.12.de attent.appellat. pẽden.limit.50. num.142.& 152.Carpan.ad ſtat. Mediol.ca.131. num.71.cum ſeqq.Vant.de nullitat.tit.de nullit. ex defectu citatio.num.141.& eſt text. in l.1.§.fi. vbi not.Doctor.ff. quan. appell.ſit; Nec ſufficere quamlibet ſcientiam,ſed opus eſſe quòd condemnatus illam habeat de ſententia cum omnib. ſuis circumſtantijs vt per Anch.conſ.372. in fi.Natt. conſi.51.num.1. volum.1. & Cephal.conſil.601. nume.49.volum.4.& ſuper ea cum in abſentibus citatis ad domum vel per edictum præſumatur ignorantia ex traditis a Lancellotto & Carpano locis proximè citatis, debet ſtari iuramẽto ipſius condemnati ſecund.gloſ.in §.ſed iſte. inſtit.de actio.Bec.conſil.47.nume.28. & Crot.conſ.102. num.6.Præſumique appellatum fuiſſe intra tempus ſtatutum a die ſcientiæ licet fatale a die latæ præterierit. Fel. in cap.quo ad conſultationẽ nu. 35.de re iudica.Crot.conſ.7. num.14.& Cephal. conſil.106.num.5.

Quoniam reſpondeo prædicta procedere quãdo fictus contumax dum taxat citatus fuerit ad ſententiam,ad domum,ſiue ad valuas, vbi Forenſes citantur ſecundum ſtylum & vniuerſalẽ conſuetudinem totius Italiæ vt inferius demonſtrabitur ſecus verò quando nedum fuerit citatus ad ſententiam, ſed etiam ad eandem met loca notificata & intimata fuerit ſententia,nam tunc ab hora notificationis tempus hoc quinq; dierum labi incipit,ita tenent & limitant Lancell. in d.2.par. 6.cap.12.de attent.appell.pend.num.156.Alexã. in d.l.1.dicto num.8. in fin. iunctis duob. ſeq.nu. ff.ſi quis cautio. per l. ſcire oportet. §.oportet. ff. de excuſat. tut.Bald. in l.ſi ea nume. 14. C. de ijs qui accuſar.non poſſ.in l.ab eo num.13. C. quomod.& quan.Iudex in auth. hodie num.1. in fin. C.de appellat.& in d.l.1,num.9. ff. ſi quis cautio. Iac.de Aretio.in d.l.ſcire oportet.§.1.ff.de excuſ. tut.quem ibi ſequitur idem Bal.inquiens hoc eſſe notandum Franc.in cap. bonę ſub num.22. de appell.Fellyn.in d.cap.quo ad conſultationẽ nu. 33.de re iudic.& Bertachin.in tract. de epiſc.libr. 1.num.7.verſ.quod intellige,adeo quòd iure meritò ambigi non poſſit,quin hęc ſit cõmunis ſcribentium opinio. Tunc enim cõcurrit duplex præſumptio ſcienaię ſecund.Bal. in d.l.ſcire oportet. §.fieri ad finem Felyn. dicto num.33. & Lancell. loco citato num.157.

62 Quintò quoniam vbi agitur de pœna corporali ſiue corporis afflictiua, vt hoc in caſu,quemadmodum erit videri infra ſub num.69.& ſeq. nõ admittitur procurator ad appellandum pro abſente condemnato, ut in contradictorio iudicio Romę fuit determinatum teſte Farinac.lib.prim. quæſt.crimin.tit.de inquiſit.quæſt.11. nume.49. idem voluit Blanc.in praxi.crimin.§. verum quia num.92.fol.27.quòd ſanè procedit ſiuè ſimus in publico iudicio ut per Socin. in cap.veniens nu. 18.& num.29.verſi.3. moueor,ſiue in priuato ad tradita per Clar.in praxi.§.fina.quæſt.32.verſi.1.

63 & ſecundo,& verſic.ex hac autem. Nã certo certius eſt,in nullo crimine poſſe interuenire procuratorem pro abſente, niſi quando ſolum pœna pecuniaria venit imponenda ſecundum Abba.in d.cap.veniens nume.18. extr.de accuſat. & Clar. in d.quæſt.32.verſic. cæterum tribus potiſſimum rationibus.

64 Primò quoniam procurator non poteſt defendere alium niſi prius legitimauerit eius perſonam per ſatiſdationem de iudicato ſoluendo ſecund. Abb.in d.cap.veniens.num.19.l. nõ ſolum.§. qui alieno.ff.de procurator.& dixi latius ſupra n.56. Sed vbi tractatur de alia pęna quam pecuniaria, non poteſt procurator in ſe ſuſcipere iudicium:ſi quidem nemo valet ſe pro alio ad pęnam corporalem aſtringere,cum non ſit Dominus membrorum ſuorum.l.liber homo. ff.ad l. Aquil. & cap.ſi non licet.33.q.5.& ita tenent Abb. d.num.19.

65 Secundò quoniam non licet ut procurator dãnetur,quippe qui non deliquerit. l.ſancimus. C. de pęn.& cap.quæſiuit infra de his quę fi.a maio. par.cap. Indignum namque eſt, vt quis alterius pœnam immeritò ſufferat;quod indignũ ſi quando contigeret,nullam profectò haberet procurator actionem in conſtitutorem ſuum, vt a condẽnatione liberaretur; unde ſequęretur procuratorium officium ipſi procuratori haud parum fore damnoſum, quod cum rationis ęquitate apertiſſimè pugnat. l.ſed ſi quis in prin. ff. quemadmod. teſta.men.aperiant. & dixi in tractat.de ciuit.reali lib.3.cap.21.num.8.

Tertiò

66 Tertiò quia, & hæc eſt vna omnium rationum efficaciſſima, ex rei comparitione, & præſentatione ęquè ex ipſius vultu,[f] aſpectu, conſtantia, trepidatione, & ex oculorum ſermoniſque iudicio plurimum iudex conſequitur iudicij, & cenſurá ſubinde multò certiſſimam, quam ex procuratoris conſtitutione nunquam eliceret ſecundũ Iodoch. damhaud. in praxi. crim. c. 23. rubr. de comparitio. per tot. & dixi in d. capit. 21. nu. 8. lib. 3. de citatio. reali, quo loci num. 7. cum pluribus ſeqq. poſui regulam quòd in criminalibus non admittitur procurator cum 26. limitationibus.

67 Et prædicta procedunt indiſtinctè ſaltem ante capturam, & principalis rei detentionem Boſſ. titu. de carcerat. fideiuſſorib. committen. nu. 16. Et antequàm lis fuerit cõteſtata ex relatis a Claro in praxi. §. fin. quæſt. 32. verſi. item quæro. Sed appellatio reducit ſtatum cauſæ in terminis quibus reperiebatur cauſa tempore quo lis conteſtari debebat Oſcaſ. deciſ. Pedam. 5. ſub nu. 1. Villal. in communib. opinionibus in littera A. verſi. appellatio & paſſim ſcribentes. Ergo appellatio per procuratorem vbi nulla facta fuit cõteſtatio interponi nequaquam poteſt, cum ante litis conteſtationem, vbi agitur de pœna afflictiua, procurator nequeat audiri, nec conſtitui etiam pro pręſente carcerato, ſed tantum ad media cauſæ ſecũdum Blanc. in praxi. §. verum quia nu. 64. fol. 24.

68 Sextò quia non admittitur procurator de iure in cauſis criminalibus, vbi agitur de pœna pecuniaria, & corporali copulatiuè, vt hoc in caſu, ex relatis a Blanco in dicto. §. verum quia numo. 108. fol. 29. Socin. in d. cap. veniens poſt num. 19. ante fin. verſ. quandoque vero ext. de accuſatio. & Menoch. de arbitr. iudic. lib. 1. quęſt. 80. nu. 24.

69 Quòd verò agatur de pœna pecuniaria, & corporis afflictiua copulatiuè probatur in ſtatutis Gabellarum cap. 6. fol. 22. verſa pag.

70 Septimò quia, cum verſemur in publicis iudicijs vt probaui ſupra num. 40. & ſeq. comperti iuris eſt procuratorẽ in eis pro reo abſente nõ poſſe venire l. penul. §. ad crimen. ff. de publ. iudi. Soc. in d. c. veniens poſt num. 11. verſ. quæro iuxta prędicta ext. de accuſat. Blanc. in praxi. in d. §. verum quia num. 38. fol. 18. & Menoch. de arbitr. iudic. in d. quæſt. 80. nu. 4. & ſeq. Maximè ſi pęna corporis afflictiua veniat irroganda vt hoc in caſu, de communi teſtatur Socin. in d. c. veniens. num. 18. & 29. verſic. tertio moueor per tex. in d. l. 1. §. & ſi ea. ff. an per alium cau. appellat. &c.

71 Octauò quoniam vbi in lege ſtatuto vel proclamate imponitur aliqua pœna corporis afflictiua in ſubſidium[g] pecuniariæ, ut hoc in caſu, quẽadmodum eſt videre in proclamatibus exemplatis ex ſtatutis Gabellæ magnæ fol. 90. & 102. & in alio ſtatuto fol. 87. nullatenus poteſt interuenire procurator, quia tũc dicitur agi de pęna corporali, ſecus vero ſi dicta pęna corporalis in ſubſidium eſſet impoſita Iudicis officio, vel per aliã legem iuxta diſtinctionem Gabrielis in ſuis communibus concluſionibus libr. 7. concluſio. 9. ampliat. 8. num. 13. aliàs nu. 15. & ſeq. vſque ad verſi. nono amplia.

72 Non obſtat modò ſi diceretur dictum ſtatutũ Gabellarum imponens vltra pœnam pecuniariã etiam corporis afflictiuam copulatiuè, & ſimiliter proclamata imponentia pœnam corporalem & corporis afflictiuam tum principaliter tum in ſubſidium non comprehendere d. D. C. mandantem cum in pęnalibus non fiat extenſio de perſona ad perſonam ſecund. Dec. in regula factum §. in pœnalibus nu. 5. ff. de reg. iur. maximè vbi verba ſtatuti, ſeu conſtitutionis ſunt ſcripta in perſonam ex relatis a Bar. in l. is qui pro emptore nu. 61. ff. de vſucap. in l. ſed et ſi vnus. §. ſeruus num. 2. & ſeq. ff. de iniur. & in l. aut qui aliter. §. fin. num. 3. ff. quod vi aut clam. Iaſ. in l. ſi quis id quod nu. 36. in fin. & ſeq. ff. de iuriſd. omn. iud. & in d. l. ſi is qui pro emptore num. 361. Alexan. in l. 1. in prin. num. 23. ff. de verb. obliga. Dec. in d. l. ſi quis id qđ num. 38. & ſeq. Boſſ. tit. de pen. num. 14. Angel. de malef. in verbo & Semproniũ mandatorum nu. 30. Taeg. in pract. crim. cap. 10. num. 20. Pariſ. cõſil. 161. num. 15. in quarto volum. Alex. conſil. 65. nu. 11. lib. 4. & Afflict. deciſ. vlt. nu. 6.

73 Quoniam contrarium tenuerunt & de magis communi atteſtantur Gandinus ſummus pract. in titu. de tranſactionibus & pact. quæſt. vlti. ſub num 26. Alberic. in 3. part. ſtatutorum quæſt. 44. num. 15. & Andre. Gammar. in tract. de extenſio. num. 66. verſi. & ex iſtis infero & num. 67. Et licet opinio Bart. & aliorum pro parte negatiua videatur magis communis & ab ea non ſit recedẽdum vt dicit Clar. in praxi. §. fin. quæſtio. 89. verſi. ſed quæro nunquid in fin. nihilominus hanc antonomiam conciliant hoc pacto ſcribentes nempè vt illa regula quòd ſtatutum puniens facientem delictum non habeat locum nec extendatur in mãdantem tunc procedat vbi loquitur in perſonam puta ſi quis occiderit, ſi quis vulnerauit, & ſimilia ſecus autem quando loquitur in rem cum tũc extenſionem recipiat vt ſi dicat pro homicidio, pro furto, pro vulnere, vel alio delicto talis ſit pęna vt præter citatos tenet Decianus in ſuo tract. crimin. lib. 9. cap. 32. num. 10. & cap. 39. num. 1. in fin. volum. ſecundo deinde etiam autumant ſtatutum loquens in perſonam admittere etiam extenſionem prędictam ex pluribus rationibus quę deſeruiunt huic caſui.

74 Primò namque regulam limitari affirmant in correlatiuis cum lex quantumcumque pęnalis & odioſa & per conſequens reſtringenda loquens in vno ex correlatiuis extendatur ad reliquũ, maximè quando eadem ratio militat in vtroque correlatiuorum ad tradita per Euerar. in ſua topica in loco a correlatiuis num. 9. iuncto num. 10. ſeq. & in loco a ratione legis verſi. decimoſexto limita. num. 73. Bapt. à Santo Blaſio. in tract. de correlatiuis poſt num. 7. ver. quinto procedit & poſt num. 19. verſ. quinquageſimo quarto procedit Decia. in tract. criminali lib. 9. Capt. 33. num. 1. tex. eſt in l. ſi cum dies §. pen. ff. de arbit. l. veteres. ff. de actio. empt. l. cum emptor. ff. de reſcindenda vẽdit. l. vltima. ff. de acceptilat. l. 1. C. de cupreſſ. lib. 11. & l. fin. C. de ind. vid. toll. Argumentum enim a correlatiuis in iure eſt valde potens & vtile, proceditq; conſtructiuè & deſtructiuè, quandoquidẽ in correlatiuis ex natura relationis, quæ requirit duo extrema in actu, neceſſe eſt, quòd aut vtrumq; ſit verum aut vtrumque falſum ſecund. Bal. in l. cõ-

uenticula.

ſtenticula. C. de epiſcop. & cleric. quem ſequitur Euerar. in d. loco a correlatiuis nume. 1. & ſeq. Et in terminis mandantis & mandatarij, vt ex natura correlatiuorum, diſpoſitum in vno cenſeatur etiam diſpoſitum in alio tenet Decian. d. cap. 33. in princ. Et prædicta indiſtinctè procedunt in pœnis legalibus ſecundum Baptiſtam de ſancto Blaſio locis citatis, & in ijs quæ ſunt iuris, vt hoc in caſu, Decian. in d. c. 33. nu. 4. ante fin.

75 Secundò fallit quando lex ſeu diſpoſitio pœnalis concernit fauorem publicum, tunc enim ex identitate rationis fit extentio etiam ad aliã perſonam Euerard. in loco a ratione legis verſ. duodecimo fallit num. 71. Aug. ad Angel. in verbo & Sempronium mandatorem ſub nume. 33. ex doctrina Bart. in l. quemadmodũ. C. de agric. & cẽſ. lib. 11. Boſſ. titul. de pœn. nume. 12. & ſeq. & Crauet. de antiq. temp. pat. 4. §. videamus modo num. 7. 11. & 24. quotieſcunque enim principaliter de fauore publico tractatur etiam in prohibitiua diſpoſitione pœnali habet locum extenſio ob identitatem rationis maximè in correlatiuis ſecundo Baptiſtam de ſancto Blaſio in d. tract. de correlatiuis poſt num. 19. dicto verſicu. quinquageſimo quarto facit, ergo diſpoſitum de faciẽte habet locum etiam in mandante. Cæterum extractiones frumenti & bladorum prohibitæ ſunt principaliter gratia conſeruandi annonam vberiorẽ & per cõſequens fauore publicę vtilitatis ad tradit. per Boſſ. tit. de pen. num. 20. vt deprehenditur etiam ex prohemio proclamatum ſuperinde editorum quod quidem prohemium cauſam finalem diſpoſitionis pręſefert, ex relatis a Tiraq. in trac. ceſſante cauſa limit. 1. nu. 64. cum ſeq.

76 Tertiò fallit, quando viget eadem vel maior ratio ex relatis ab Euerardo in d. loco a ratione legis num. 55. 57. 59. & ſeqq. arguendo a minori ad maius, quod planè argumentum procedit etiam in criminalibus. l. nec in ea. §. ſed qui occidere poteſt. ff. ad l. Iul. de adult. Sed ſic eſt, quod maior ratio in eſt mandanti quàm in mãdatario, ergo &c. probo minorem ex infraſcriptis. Primo authoritate Saluatoris. D. N. GIESV CHRISTI, qui, vt habetur Io. cap. 19. dixit Pilato, qui eum morti condemnauit, qui me tradit ibi maius peccatum habet, & eſt optimus text. in cap. cum homo 23. quæſt. 5. & in cap. qui aliorum 24. quęſt. 3. Secundò authoritate Ariſtotelis rethoric. 1. cap. 7. dum dixit, eum, qui conſuluit vel mandauit, magis peccaſſe quàm qui fecerit, quoniam nõ eſſet factum, niſi conſultum, vel mandatum fuiſſet facit illud axioma quia vnũ propter quod quid tale, & illud magis. Tertiò authoritate Accurſij in l. Athletas. §. Pomponius in verbo in ſeruitute. ff. de his qui not. infam. tenentis quòd plus delinquit mandans, quia mandando delinquit, & mandatarium corrumpit, idem tenet gloſ. vltima in cap. gaudemus de diuort. ſequitur Dec. in l. is damnum dat num. 2. ff. de regu. iur. & probatur in l. pri. §. perſuadere. ff. de ſer. corrupt. & in l. qui occidit. §. in hac. ff. ad l. Aquil. per quæ iura idem tenet Cępol. conſil. 34. num. 48. inquiens, quia mãdãs eſt principalis cauſa, ideo plus punitur. l. quoniã multa facinora. C. ad l. Iul. de vi, & dicit Bald. poſt Cyn. in l. non ideo minus in 10. quæſt. C. de accuſatio. quòd mandans dicitur magis principalis quàm mandatarius, & videndi ſunt etiam Angel. de malef. in verbo & Sempronium mandatorem num. 37. & ibi Aug. & Gandin. titul. de pœn. reor. nume. 12.

Et prædicta indiſtinctè procedunt ſi delictum fuerit conſumatum, ut hoc in caſu, ſi enim conſideramus offenſam factam publico & ſereniſſimo Principi, cuius intereſt, vt delicta non remaneãt impunita. l. ita vulneratus. §. quod ſi quis. ff. ad l. Aquil. certum eſt quòd plus deliquit mandans quam mandatarius, ſi quidem illud eſt maius delictum, quod maiori bono opponitur, ut inquit Ariſtot. 8. ethic. ſed bonum multitudinis eſt maius quàm bonum vnius vt docet idem Ariſtot. 1. ethic. Igitur cum magis deliquerit mandans quã mandatarius ſequitur dicendum quòd pœna impoſita facienti multo magis intelligatur impoſita ipſi mandanti. Nam ſequuto effectu mandati, delictum mandantis, & mandatarij vnum & idẽ eſt, faciunt dicta per Bart. in d. l. ſed ſi vnius. §. ſeruus meus num. 5. de iniur. Bal. in d. l. non ideo minus num. 4. in ſecund. quæſt. vbi etiam Salycet. in 10. quæſt. C. de accuſat. Ang. in d. verbo & Sempronium num. 25. Nell. de bannit. in 2. part. prin. tempo. quæſt. 7. in fin. & Caret. in praxi. §. 5. num. 71. ſequitur Decian. in tract. crim. libr. 9. c. 39. nu. 20. in fin. vol. 2. Et quòd ſequuto delicto mandãs & mandatarius comprehendantur ęqualiter ſub ſtatuto loquente de faciẽte delictum per pulchrè tenet Decian. dicto lib. 9. cap. 32. nume. 5. per tot. & poſt num. 10. verſ. ſed tamen per l. 1. iuncta. l. ſi per alium ff. ne quis eum qui. l. prim. §. feciſſe. ff. de eo per quem fact. erit, & l. 1. §. deieciſſe. ff. de vi & vi arm.

77 Quartò fallit quando ex actu illius de quo quæritur finis & effectus, ſeu commodum, vt in iſto caſu concernit tantum agentem remotum: tunc enim licet verba prolata in diſpoſitione nõ concernant vtrumque ex ipſorum ſignificatu, ipſe mandans comprehenditur ex verbis legis ſiue ſtatuti: ratio eſt quia iſte actus ſoli mediato poteſt attribui, cum abſque eius mandato non poterat effectualiter fieri ut poſt Salyc. in d. l. nõ ideo minus. C. de accuſat. tenet Angel. de malef. in d. verbo & Sempronium num. 30. verſic. aut verba ſpecialiter prolata. Sed commodum ſpectabat ad d. D. C. qui ſubminiſtrabat pecunias mandatario per emendis frumẽtis, & alijs bladis, ſine quo id negocij fieri minimè potuiſſet ergo. &c.

78 Quintò fallit vbicumque ſtatutum non facit delictum nouum, ſed imponit pœnam quę non erat a iure communi impoſita, niſi euidenter appareat quòd tantum perſonam faciẽtis voluerit comprehendere, nam ſatis eſt, vt iure communi illud ſit delictũ, licet nulla certa pœna fuerit impoſita eo iure, cum ſtatuta recipiant interpretationem a iure communi a quo determinantur & diſtinguuntur. l. ſi ſerui veſtri. C. de noxal. Caccialup. in l. omnes populi quæſt. 6. prin. ff. de iuſt. & iur. Bar. & alij in l. 1. §. lex falcidia. ff. ad l. falcid. & Canon. in capit. cum dilectus de conſuetudin. Oſaſ. deciſ. 167. num. 19. Roman. conſ. 144. nume. 9. Rolan. a Valle conſil. 37. nu. 2. & conſil. 72. nu. 28. 32. & ſeq. volum. 3. & Farinac. titu. de accuſat. quæſt. 14.

quæſt. 14. num. 33. & tit. de delict. & pœn. quæſtio. 17. num. 14. lib. prim. & eo iure ſit regula generalis quòd is damnum dat qui damnum dari iubet de quo videndus eſt Decian. in d. cap. 39. poſt nu. 10. verſicul. aut vero ſtatutum non facit libro 9. volumin. 2.

Nec dicatur. d. D. C. mandatorem non comprehendi ſub dicto ſtatuto loquente de faciente ex eo quòd extractio baldorum non eſt de ſui natura de genere prohibitorum, quoniã eſto quòd eſſet delictum ſolum ex diſpoſitione ſtatuti, & proclamatum, nihilominus ex eo quòd eiuſmodi ſtatuta & prohibitiones ſunt in omni loco, Doctores volunt vt ſit idem, acſi illud eſſet prohibitum iure communi ſecund. Boſſ. tit. de pœnis. nu. 20. & Capr. concluſ. 5. nu. 35.

79 Sextò fallit vbi pœna iuris municipalis non exorbitat a iure communi tunc idem ius comprehendit etiam mandantem eſto quòd ſtatutũ perſonaliter loquatur, vt concludit Menoch. de arbitr. iud. lib. 2. caſu 353. nume. 12. quem ſequitur Decian. libr. 9. dicto cap. 39. num. 9. & ſeq. verum de iure communi fraudem fieri annonæ prohibetur ſub pœna relegationis etiam nobilioribus, ex Deciano in ſuo tract. crimin. lib. 7. de fraudantib. annonam capit. 22. num. 47. volum. 2. ergo pęna de fraudantis tenet tam mandantem quàm mandatarium.

80 Septimò fallit quando ſtatutum imponeret eandem pœnam, quam imponit ius commune mandanti vel facienti Decian. dicto nume. 10. & Boſſ. titu. de mandato ad homicidium num. 9. ſed de iure communi quandoque imponitur pœna eiuſdem qualitatis vt eſt pœna ſtatutaria & etiã maior ex Deciano dicto capit. 22. dict. nume. 47. & ſeqq. ergo.

81 Octauò fallit quando ſtatutum nihil inducit contra ius commune quo ad ſubſtantiam delicti, ſed tantum quo ad pœnam, quia impoſita a iure communi auget vel minuit, tunc enim eſt in arbitrio iudicis eligere quam pœnam maluerit contra mandantem niſi ſtatutum expreſsè prohiberet pœnam a iure communi impoſitam niſi illa foret expreſſa in ſtatuto ſecundum Decianum in d. cap. 39. poſt nume. 10. verſicul. tertius eſt caſus & num. ſeq. lib. 9. vol. 2.

82 Et certum eſt quòd d. D. C. fuit condemnatus in eiſdem pęnis quibus fuit condemnatus mandatarius: & iure merito: cum eadem pęna regulariter puniatur mandans qua mandatarius. l. 1. §. deieciſſe. ff. de vi & vi arm. l. is damnum dat. ff. de reg. iur. l. non ſolum. §. ſi mandato. ff. de iniur. l. ſecund. §. diuus pius, ff. de iur. fiſci. l. nihil intereſt. ff. ad l. Cornel. de ſiccar. & l. non ideo minus. C. de accuſatio. vbi glo. adducit concordantes. capit. qui per alium de regul. iur. in 6. capit. cum ad ſedem de reſtit. ſpoliat. & cap. mulieres de ſenten.

83 excommun. Ratio eſt quoniam mandans æquiparatur ex legis diſpoſitione mandatario. l. nihil intereſt. ff. de ſiccar. d. l. is damnum. ff. de regu. iur. cum concordantibus ergo comprehenditur a ſtatuto puniente facientem eſto quòd ſtatutum expreſsè excluderet interprætationem: ſiquidem nunquàm intelligitur excluſa interpretatio legis ſecund. Iaſ. poſt Bald. in l. quamuis nume. 2. ff. de in ius vocan. maximè ſi agatur de fauore publico ut hoc in caſu Decianus dict. libro 9. capit. 32. poſt nume. 8.

Et ſic ex præmiſſis habetur hæc irrefragabilis concluſio quòd d. D. C. comprehenditur a dicto ſtatuto Gabellarum imponente pœnam corporis afflictiuam.

Quò vero ad proclamata neſcio videre quomodo d. D. C. poſſit dicere non comprehendi in eis, cum verba eorundem ſint adeo clara vt nulli inficiationi locus eſſe poſſit, cum in eis iudicatur pœna nedum extrahentibus ſed extrahi facientibus auxiliatoribus & fautoribus.

84 Nonò principaliter deneganda eſt audientia dicto procuratori quoniam neceſſe erat, vt ipſe d. D. C. comparuiſſet, & in carceribus ſe conſtituiſſet, nam cum liqueat manifeſtè extare contra ipſum indicia ad torturam, conſequitur neceſſariam fore rei ipſius præſentiam, alioqui tormentis ſubijci non poſſet ſecund. Bald. in l. 1. §. ad crimen. nume. 34. ff. de public. iudic. & Clar. in praxi. §. fin. quæſt. 33. poſt verſ. ſed quod plus eſt in fin.

85 & verſic. quinimo vt dixi. Quotieſcunque enim Iudex habet contra reum indicia, quæ ſtringant, & reddant ipſum ſuſpectum de crimine, propter quod inquiritur, ipſe reus detinendus eſt in carcere, etiam ſi ageretur dumtaxat de pœna pecuniaria, dummodo ſit talis, ut poſſit ad torturam deueniri pro veritate indagãda, quatenus reus iret inficias ad tradita per Ghirlandum in tract. de relaxat. carcerat. ſub rub. de fideiuſſoribus reor. in ſe-

86 cund. quæſtio. nume. 2. Et adeo, eſt neceſſaria rei præſentia, quando locus eſt torturæ, quòd nullatenus poteſt relaxari ſub fideiuſſore ex relatis a Farinac. lib. primo. quæſt. crimin. titul. de carcer. & carcerat. quæſt. 33. poſt nu. 16. & nu. 38. & ſeq.

Concludendum eſt igitur, quòd, ſicut ipſe D. C. ſi præſto fuiſſet, audiri non potuiſſet extra carceres, donec fuiſſet cognitum ſuper indicijs, eſto quòd fideiuſſores dare voluiſſet tanto minus ſit

87 audiendus extra carceres per procuratorẽ. Quotieſcunque enim requiritur præſentia alicuius, non poteſt actus fieri per procuratorem ſecundũ Abb. in ca. expoſuit num. 12. de dilatio. alioquin ſequeretur iſtud inconueniens, quòd inducta per leges in odium delinquentis haberent in ſe fauorem, quòd ipſe delinquens dum deberet carceribus includi poſſet mittere procuratorem, contra tex. in l. quod vero. ff. de legib. Et quod reus in cõſequentia haberet id quod principaliter minimè aſſequi poſſet, hoc eſt, ut audiretur extra carceres per procuratorem, cum ſi eſſet carceratus, nequiret relaxari ſub fideiuſſore, contra notata in l. nõ dubium. C. de legib. Ceſſaretque legum diſpoſitio: Nam ſi conſideremus rationem cauſæ finalis propter quam leges iubent reum indiciatum carceribus fore detinendum, nec fideiuſſoribus poſſe relaxari donec inflicta fuerit tortura pro veritate indaganda, negari non poterit, quin ſit, vt torqueri valeat, quatenus iret inficias, ſed ſi admitteretur procurator abſque eo, quòd reus conſtitueretur in carceribus ceſſaret dicta ratio, & per conſequẽs lex. l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. l. quod dictum. ff. de pac. cap. ceſſante de appellat.

88 cum ſimilib. Et ſic tolleretur lex ſuperioris per

inferiorem

inferiorem quod fieri minimè poteſt. l.illea quo.
§.tempeſtiuum.ff.ad Trebellian. Quoniam illius
eſt deſtruere,cuius eſt concedere. Sed concedere
legem Principis eſt ca.rex. pacificus in prohemio
decretalium gloſ.in l.prim.in verbo qui magiſtra
tum.ff.quod quiſque iur. cap.1. extra de conſtit.
Ergo lex non poteſt tolli per inferiorem ſed ob-
ſeruari debet.

89 Quod verò adſint inditia ad torturam contra
dictum D.C.vltra informationes de quib. in pro
ceſſu patet ex eiuſdem contumacia,quæ ſola abſ-
que alijs indicijs facit indicium ad torturam, ad
tradita per Foller.in pract.crim.in d.verbo etſi cō
fitebuntur num.8.& 16.Clar.in praxi.§.fi. quęſt.
64.verſ.ſed nunquid bannitus Cart.in d.tract.de
execut.ſenten.cap.1.num.225.275.& 452.& ſeq.
Maſcard.de probatio.libr. primo concluſio.162.
num.17.& Farinac.d.tit.de inquiſit.quęſt.11.nu.
70.libr. pri.qui congerit alios & de communi at-
teſtatur.Quod ſanè procedit etiam in ſponte cō-
parente ſecund.Cartar.in d.cap.prim.dicto num.
452.& ſeq. vbi de communi & Farinac. d. quæſt.
11.d.tit.de inquiſit.nume.73. dummodo compa-
reat poſt terminum ſibi a ſtatuto præfixū ad pur-
gandam contumaciam Boſſ.ti.de indic.& conſi-
derat.ante torturam num.134.in fi. & ſeq.& Car
tar.dicto cap.prim.nu.463. tanto magis poſt ſen-
90 tentiam.Et licet nonnulli voluerint cōtumaciā
ſolum facere indicium ad torturam contra cōtu-
macem verum,non autem fictum, attamen com
munis Doctorum ſententia eſt, vt faciat etiā in-
dicium ad torturam contra fictum contumacem
Farinac.in d.quæſt.11.poſt d.num.70. verſicu.&
licet ac num.ſeqq.& Cartar.in eod.tract. de exe-
cut.ſentent.cap.ſin.nume.180.& ſeq.vbi atteſta-
tur de communi.

Et tanto magis locus eſt torturæ in hoc caſu,
quoniam ipſe Domin. C. ob eius contumaciam
habitus fuit pro confeſſo & conuicto, vt patet in
actis.Et comperti iuris eſt,quòd contumax habi-
tus pro confeſſo, licet fuerit admiſſus ad nouas
defenſiones, vt admitti debet, ſi audiri deſiderat
quoties poſt ſententiam & condemnationē com
paruerit ſecund.Clar.dicto.§.fin.quæſt.44. verſi.
quæro nunc,& Cartar.d.cap.prim. nu.141.atte-
ſtantem de communi, effugere minimè poteſt,
quin torqueatur ad veritatem eruendam ad tra-
dita per Alciat.de pręſumptionib. reg.3.pręſum-
ptione.22.num.10.Marſ. in l.1. in princ.nume.3.
ff.de quæſt.& in conſil. 117.num.51.Blanc.de in-
dic.num.293.Boſſ.titul.de lite.princip. in fi.in ti.
de bannit.poſt num.4.& tit. de indic. & conſide-
rat.ante torturam nume.133.& latè per Foller.in
pract.crimin.in d. verbo etſi confitebuntur nu.8.
& plurib.ſeqq.Quòd verò ipſe D. C. fuerit cōdē-
natus in contumaciā, vltra quòd apparet ex pro-
ceſſu & ſententia, conſtat etiam ex confeſſione
eius procuratoris in libello appellatorio, quę ei-
dem nocere debet Bart.in l.teſtamentum.§. ſi cō-
ſcio abſente de confeſſio.& alibi.

92 Amplius dico,quòd vbi etiam ipſe D.C. com-
paruiſſet, & appellaſſet admitti minimè potuiſ-
ſet,niſi expreſsè onus in ſe ſuſcepiſſet docendi de
eius innocentia,& probandi rem aliter ſe habere,
& ſic delictum nō commiſiſſe ex traditis a Carta-
rio in d.tract.de exequut. ſentent.capit.prim.nu.
104. 105. 109. & 110.175. & ſeqqu.quibus locis
plures allegat idem tenentes: multo minus debet
audiri procurator, qui expreſsè onus prædictum
93 non aſſumpſit. Ex illa namque pronuntiatione
quòd contumax habeatur pro confeſſo,ius Fiſco
quæſitum dicitur, cui per priuatum ius acquiri-
tur,vt not.Bar.in l.prim.ff.de iur.fiſc.per gloſſ.in
l.arbiter intra certum. ff. de arbitr. Et propterea
mora purgari non poteſt in pręiudicium fiſci,cui
iam ius acquiſitum eſt ſecund.Bald. in l.ſi inſulā.
quæſt.8.quem ibi ſequuntur Docto. ff. de verbo.
obligatio. Quod quidē ius acquiſitum parti per
negligentiam alterius partis, recta cōſcientia au-
ferri minimè poteſt,vt not.Felyn. in c.cum olim.
nume.19.de iudic. & Boſſ.tit. de princip.nu.197.

Quinimo ſi quis vellet huiuſmodi ius auferre
mortaliter peccaret gramat. voto.35. ſub nu. 10.

94 Atque ita ſequuta pronuntiatione dicta ficta
cōfeſſio remanet irreuocabilis, & ut operetur ali-
quid, ſaltem debet transferre onus probandi in
ipſum condemnatum, ſicut faceret vera confeſ-
ſio,ſi de illius errore quiſpiam docere vellet. l. nō
fatetur.ff.de confeſſio.Boſſ.tit. de lit. princip.nu.
5.Becci.conſil.11.nu.1.libr.1. & poſt eos Cartar.
95 d.cap.1.num.175.& ſeqq. Licet enim appellatio
reponat appellantem in eodem ſtatu, in quo erat
ſtatim lite conteſtata.l.ita demū. C. de procurat.
non reponit tamen reſpectu confeſſionis, aliorū-
que actorum probatoriorum,quæ per appellatio
nem non tolluntur ſecund.Bal. in d.l.ita demum
96 in fin.& Becc.conſil.11.num.3.Quando quidem
appellatio non tollit grauamē,quod quis ſibi in-
fert ſua negligentia vel facto, not. in eadem.l.ita
demum.Becc.d.nume.3.Cępol.conſil.crimin.63.
num.14.Corn.conſ.45.nu.4.verſ.& conſtat libr.
3.& Cartar.d.cap.prim.num.148.&162. Et ideo
licet contumax comparens poſt terminum repo-
neretur in eo ſtatu,in quo ante fuiſſet lite conte-
ſtata,ut audiri poſſit,cum tamen adhuc cōtra ip-
ſum vrgeat eius ficta cōfeſſio a ſtylo ad inſtar ſta
tuti inducta, & per appellationem non ſublata,
Cartar.d.cap.prim.num.147.& ſeq. neceſſe habet
probare innocentiam & delictum nō commiſiſ-
ſe vt dictum eſt ſuperius.

97 Et prædicta indiſtinctè procedunt quādo an-
te diffinitiuam ſententiam pronuntiatum fuiſſet
eum haberi pro confeſſo, ſecus vero quando non
fuiſſet pronuntiatum, quia tunc non teneretur
probare de ſua innocentia: quoniam ante prædi-
ctam declarationem, pro perfectè confeſſo nō ha
betur Nell.de bannit.4.par.prim. tempor.quæſt.
2.& Becc.d.conſ.11.nu.1.lib.1. Is etenim cui ter-
minus eſt præfixus, ſemper auditur poſt terminū
ante declarationem factam.Carta.d.c.1. nu.172.

98 Decimò deneganda eſt audiētia dicto aſſerto
procuratori,quoniam vbicumque ordine iudicia
rio probata fuerint indicia contra reum, vt hoc
in caſu,ſiue ſit locus torturæ, vt dixi nume.84.&
ſeqq.ſiue ſimplici interrogationi Iudex poteſt &
debet compellere reum ad perſonaliter comparē
dum ex traditis a Bal.in l.fin.num.3.verſic.tu dic
quòd vbi ſunt. C. de procurator. Tunc enim ipſe
reus debet venire coram Iudice,& interrogari, vi
derique qua facie, quo colore, qua trepidatione
loquatur.

loquatur.l.de minore.§.plurimum.ff. de quæſtio. Et exinde non poteſt procuratorem conſtituere, quia ipſe tenetur reſpondere & præſto eſſe auditorio in diſputanda cauſa,& ſententia ferenda vt in l.1.ff.an per alium cauſ.appell.& ita tenet Blãc. in d.pract.crim.in d.verſ.verũ quia nu.42.fol.18. Quod indiſtinctè procedit quando vigore alicuius conſtitutionis contumax habetur pro cõfeſſo,& ſi ſecus diceretur nunquam abſens vti contumax poſſet condemnari, & ſic numquàm pro confeſſo haberetur: quoniam ſi diffideret,ſe poſſe defendere,recederet vtique, latitaret, atq; procuratorem mitteret, de magis communi teſtatur Alexan.conſil.116.num.18.vol.2.

99 Vndecimò quoniam quando citatio emanata contra reum crimininoſum dicit quòd reus debeat perſonaliter comparere ad reſpondendum denuntiæ,ſeu inquiſitioni, vt hoc in caſu, tũc ſiue agatur de pœna capitali, ſiue corporis afflictiua,ſiue pecuniaria, ſiue de quauis alia leui, numquàm procurator admittitur niſi reus principaliter compareat ſecund.Clar.in praxi.§.fin. quæſt. 32.poſt verſicul. hęc autem concluſio, & faciunt dicta per Abb.in cap. expoſuit nume. 12. de dilationibus & quæ dicam in ſeq.

100 Duodecimo & vltimo, quoniam eſto millies quòd potuiſſet appellare,vt re vera nõ potuit rationibus ſuperius deductis,nihilominus non potuit proſequi,[h] appellationem ut in terminis tradit Crauet.conſil.103.numero 1. Blanc.in praxi. verſicul.verum quia nume.25. & probatur in d.l. 1.ff.an per alium cauſ.appell.& ce.in fin.quo loci regula cõſtituitur generalis, quas cauſas per aliũ agere non poſſumus, earundem nec appellationem per alium agi oportere, & ita communiter tenent omnes ſcribentes in d. l. pen.§.ad crimen. ff.de publi.iudic.Cum igitur dicta appellatio minus legitimè fuerit proſequuta, ſententia tranſiuit in iudicatum, & per conſequẽs appellatio deuoluere non poteſt. l.fi.C.ſent.reſcind. nõ poſſe. Quòd vero cã principalis non poſſit agi per procuratorẽ ſatis ſuperq; ſuperius demõſtraui ergo.

Reliquum eſt vt ad ſecundam nullitatis inſpectionem me conuertam, citra quam primo aſpectu videtur dicendum proceſſum,& ſententiã vitio nullitatis ſubieciſſe & ſubiacere ex pluribus.

Primo quia non fuit ſeruata forma ſtatutorũ Ferrariæ in citando dictum D. C. qui cum citari [i] deberet ad mediam ſcalam per tres vices ſecũdum d. ſtatuta ſub rubric. de modo citandi re vel verſo accuſatum cap.4.& ſub rubr. de forma procedendi contra accuſatos.capit.5.libr.3.fuit citatus ad valuas gabellarum. Clariſſimi enim iuris eſt reum debere citari ſecundum præcitatorũ ſtatutorum formam ex Bertazz.conſil.119. num.2. & conſil.462.nume.11.lib.2.& Marcabru.conſil. 50.num.111. alioqui non poteſt.dici contumax, nec pro confeſſo haberi ſecund.Bertazz. d.conſi. 462.num.13.Curt.ſen.conſ.60. num.38. Burſat. conſ.225.nume.165.volum.2.& Gramat.conſil. crim.37.num.2.& deciſ.79.num.10.ſed bannum, ſententia,ac totus proceſſus corruit Boſſ. titu.de citat.nu.13.Gramat.conſ. crim.71. nu.8.& Clar. d.§.fi.quæſtio.31. in princ. quod vtique procedit etiam ſi ſtatutum expręſsè ſententiam non abrogaret,ex quo forma non fuit ſeruata, nec ita reus citatus ſecund.Bertazz.d.conſil.119.nu.60. conſil.146.num.6.& ſeq.Marſ.conſi.76.num.9.conſ. 64.num.20.& 55.conſil.97.num.21.& Boſſ.dicto num.13.in tit.de citatio. Quando enim ſumus in his quæ requiruntur pro forma factum non dicitur etiam ſi ſit minimum,ſi quid remaneat ad agẽdum Bart.in l.1.num.10.ff.de fid. inſtrum. Alex.ĩ. conſi.42.num.28.vol.primo & Calc. conſi.8.nu. 22.Quandoquidem minimus formæ defectus vitiat actum Cagnol.in l.etſi nihil num.2.ff.de reg. iur.Gramat.deciſ.79.nume.14.& Medic.de regu. iur.reg.7.nume.70.Quotieſcunque enim ſtatutũ requirit aliquid pro forma, illa debet ad vnguem ſeruari, alioquin quicquid fit præter formam eſt ipſo iure nullum.l.męuius.ff. de condition.& demonſtr.l.qui Romæ.§.flauius hæres. ff. de verbo. obligat.l.prolatam,& ibi gl. in verbo ſolitum.C. de ſent.& interloc.omn.iud. c.procurator. c.prouida & cap.fin.de elect. in 6. Marſ. de Bannitis in verbo incontinenti num.16.Nellus in tract.cod. bannit.in 3.par.pri.tempor.num.9.Medic.de reg. iur.d.reg.7.nu.4.49.& 103.& Duen.reg.165.n.1.

Et prædicta vſque adeo ſunt vera quòd etiam in fauorabilibus,ſi forma deficiat,nullũ eſt quod agitur ad tradita per Bald.in l. omnes populi nu. 4.ff.de iuſt.& iur.Iaſ.in l.1.§.ſublata num.8.ff. ad Trebell.Pariſ.conſil.33.nu.24.vol.2.Goza.conſ. 73.nu.13.Grat.conſil.16.num.14.Dec.conſi.11. nu.9.& Euerard. in loco a defectu formæ num.6. quoniam ea quæ ſunt de forma mutari ac diminui minimè poſſunt ſecũd. Medic. in d.reg.7. nu. 4.Vnde ex ficta ac interprętata confeſſione ex cõtumacia ſurgente per inordinatum proceſſum, nulla poteſt ſequi ſententia, etſi feratur prorſus eſt nulla ex relatis a Gramat.conſil.1. num.20.in fi.& ſeq.Thob.Non conſ.94.num.12.Villalob.in communibus opin. in verbo abſens num.10. Bal. in l.fi.nu.3.C.de fer.Marant.ti.de citat.in part.6. ſuæ praxis ciuil.poſt nu.55.& nu.ſeq.& a Cartar. in tract.de exequut.ſent.capto bannito.§.fin.nu. 162.& ſeq. quo loci nu.165. voluit quòd talis exceptio contra ſententiam dubio procul opponi poſſit etiã poſt triginta annos, quod voluit etiã Bertazz.conſil.146.num.9.& ſeqq.& conſil.233. nume.5.volumin.primo.

102 Et quamuis habeamus regulam nihil referre, vt aliquid fiat ex ęquipolentibus.l.certũ.ff.ſi certũ petatur.l.cũ ſeruus.ff.de verb.obliga.& l.ſi mater.C. de inſtit. & ſubſtitut.Attamen forma data a ſtatuto eſt ſeruanda, nec valet per ęquipollens adimpleri ſecund.Marſ. de bãnitis in d. verbo incontinenti nu.16.& ſeq.Medic.in d.reg.7.nu.35. Boer.deciſ.1.nu.45.Oſaſc.dec.Ped.92. n.15.Aſin. in praxi.§.ca.36.nu.12. & eſt cõmunis opinio ſec. Dec.in l.ſi mater nu.4.C.de inſtit. & ſubſtitut.& circa formã vidẽda ſunt quæ latè ſcripſi in tract. de citatio.reali lib.2.cap.prim. num.135.vſque ad nu.208. vbi poſui regulam cum limitationibus.

103 Nec obſtare videtur diſpoſitio alterius ſtatuti ſub rub.de appell. interdicta in cauſis criminalibus c.47.lib.3.auferetis facultatẽ dicẽdi de nullitate contra ſñias latas in cauſis criminalib. Quoniam ſtatutũ tollens facultatẽ opponendi aduerſus ſententiã, non procedit quoties nullitas eſſet

euidens,& ſcaturiret ex actis & proceſſu, ad tradita per Boſſ.tit.de proclamat.quod ſit bon. publica.nu.15.Aſin.in praxi.§.31.ca.53.per tot. Marſ. de bannit.in verbo nullitas nu.2.& ſeq. Ruin.cõſil.144.num.5.volum.4.Pariſ.conſ.98.nume.23. vol.3.Corn.conſ.4.num.8.& ſeq.vol.2.& eſt cõmunis opinio teſte Viuio in ſuis communib. opinio.vol.2.opinione 816.num.11. ſiquidem nullitas euidens nunquam cenſetur excluſa Alexand. conſil.47.num.9.volum.5.Oldrad.conſi.106.nu. 4.Barba..conſil.38. nume.2. volum.2. Viui.dicta opinione 816.nu.12. ſententiæque impedit exequutionem licet tranſiuerit in iudicatum ſecundum Marſil. in verbo nullitas nume.12. maximè quando reſultat ex in obſeruantia formæ ſtatuti Ripa in l.4.§.condemnatum num.13.ff.de re iud. quem ſequutus fuit Lancell. de attentat. par.2.c. 17.de attent.nullitat.pendente.nu.50. Quæ quidem forma a ſtatuto data etiam in tempore obſeruari debet,nec recipit interuallũ ex relatis a Marſil.in d.verb.incontinenti.nu.16.Aſin. in d.§.3.c. 36.n.4.& Medic.d.tract.de reg.iur.d.reg.7.n.107.

104 Secundò quia ſuperior Gabellarum qui tulit ſententiam nullam habebat cognitionem cauſarum criminalium, & ſic ex defectu iuriſdictionis ſententia eſt nulla, & propterea non eſt exequenda eſto quòd altiorem requireret indaginẽ ſecũd. Bertazz.conſ.51.nume.16.quod vtique procedit etiam in ſententia lata in cõtumacem, qui poteſt ſe tueri nullitate proceſſus; nam contumax non videtur prorogare iuriſdictionem Marſ.de bannitis in verbo contumaciam num.155.& Foller.in praxi crimin. in d.verbo etſi confitebuntur num. 24. quos nouiſſimè ſequntus fuit Cartar. dicto tract.de exequut.ſententiæ cap.fin. nume.197.& ſeq.vbi latè de hoc. Comparereque minimè tenetur, & conſequenter non inducitur ficta confeſſio ſecund. Nellum de bannitis 3.par.pri.tempor. quæſt.6.in fi. Quoniam nullitas proueniẽs ex defectu iuriſdictionis, nullam reddit ipſam confeſſionem ex relatis a Gomez.cap.12. delict.num.8. & ita deficit ſubſtantia ſeu fundamentum ſentẽtiæ contumacialis,quæ propterea nõ eſt exequẽda ſecund.Cartar.d.c.fin.nume.206.

105 Attamen non obſtantibus prædictis intrepidè ſuſtineo nullam in hoc iudicio fuiſſe commiſſam nullitatem,ſed d.D.C.fuiſſe legitimè citatũ, & demum condemnatum a Iudice cõpetenti habente iuriſdictionem criminalem. Nulla inquam fuit commiſſa nullitas in citando. d. D. C. quod probo ex pluribus rationibus.

106 Primo quoniã ſi rectè perpẽdantur verba ſtatutorũ pro parte cõtraria allegatorũ, dantiũ formã pro citandis reis accuſatis, nẽpè apparebit dicta ſtatuta non arctare ad illã formã obſeruandã niſi Pretorẽ, ac iudicẽ maleficiorũ Ferrariæ, non aũt alios iudices Ciuitatis qui particularia fora, ac tribunalia hẽnt, vt ſunt iudices Cõmunis, iudices Bulletarũ,& ſuperiores vectigaliũ,qui in citandis reis non vtuntur forma prędictorũ ſtatutorũ,ſed ſtilo vti cõſueto in eorũ foro reſpectiuè: Nec aduerſarij poterunt vnq̃ oſtendere,ꝙ accuſati in officio gabellarũ fuerint citati ad mediã ſcalã ſecundũ ſtatuta cõia, ſed ſolũ ad valuas ſeu fores gabellarũ ſecundũ ſtilũ conſuetũ eiuſdẽ fori.

107 Secundò quia dicta ſtatuta communia quando etiam generaliter loquerentur, nullo pacto aliquod præiudicium poſſunt inferre prouiſionibus gabellarum,quemadmodum eſt videre in earundem gabellarum ſtatutis fol.65. prima pagin.

108 Tertio quoniam cum d. D. C. fuerit citatus ſaltem per nouem vices tum ad reſpondendum, tum ad ſententiam forma ſatis ſuperque ſeruata dicitur cum pinguius forma tradita a ſtatuto fuerit adimpletum ex traditis a Iaſ.in l.qui quartam nume.3.in fin.cum ſeqq.ff. de leg. prim. quinimò ſi citatus fuiſſet ſecundum ſtatuta & non ſecundum ſtilum conſuetum fori gabell. ipſe D.C. excuſaretur a contumacia per ea quæ dicit Marſil. ſingul.118. quandoquidẽ ſtilus debet ſeruari nedum in cauſis ciuilibus,ſed etiam criminalib. Menoch.in tractat.de præſumptionibus l.2. præſumptio.8.nu.14.& ſeq. ab omnibus iudicibus etiam habentibus liberum arbitrium procedendi, alioqui faciunt litem ſuam, & tenentur in ſyndicatu Menoch.d.præſump.8.num.16. & Neuiz.in libr. 3.ſyluæ nuptialis nu.32.in fin. obtinet enim vim legis & pro forma habetur Barto. in authent.qui ſemel verſ.vlterius.C.quomo.& quand.Iud. Bal. in l.vlt.C.quæ ſit long. conſuet. Aſin. in praxi.§. 22.capit.16.limit.3.num.prim.& ſecund.vbi plures allegat ſcala de conſ.ſapient. cap.27. verſic.ac ſicut nos Alexand.conſil.240.nume.2. volum.6. Boer.conſil.8.nume.7.Pariſ.conſil.107. numero 87.volumin.3.Roland.conſi.70.nume.13.& ſeq. volum.prim.Neuizzan. conſil.77. nu.22. Capel. toloſan.quæſt.115.& Guid.Pap.quęſtio.293.nume.2.& 3.& facit text.in cap.autem 17.diſtinct.a qua ſtili forma non eſt recedendum ſecũd. Boer. d.conſil.8.nume.7.Lancell.de attent.part.2. cap. 20. de attent. poſt inhibitionem in præfationib. quæſtio.4.nume.109.etiamſi in contrarium eſſet iuris diſpoſitio.l.ſi quando in fin.C.de iniur.§.fi. inſtit.de ſatiſdat. Alexand. dicto nume.2. & Aſinius loco proximè citato ſtatutaque Ciuitatis aliter diſponerẽt ſecund. Io.de Amicis conſ.145. nume.8.& Aſin.in d.§.22. cap.16. limit.3. nume. prim.& ſeq. atque obſeruatur in procedendo Io. de Amicis conſil.42.nume.2.& ſequen. & conſil. 143.nume.3.& 4.Dec.conſi.699. num.5.& Celſ. vgo.conſil.13.num. 3. Omniaque reddit valida. cap.2.de tempor.ordinat.Pariſ.conſ.113.in prin. volumin.4.& Roland.d.conſil.70.nume.52.cum alijs ſeq.in pr.atque poteſt citationis ſolemnitati derogare Alexand.conſil.65.in fin.verſi. & dato volum.pri.Roland.a Valle dicto conſi.70. nu. 15.volum. prim. ligatque Forenſes quo ad ordinatoria ſecus quo ad deciſoria ut de cõmuni atteſtatur Viuius in ſuis communibus opinionibus libr.prim.concluſio.156. nume. primo atque iuriſdictionem voluntariam,& contentioſam tribuit, & per eum merum Imperium, & cauſarum cognitio acquiritur ſecund.Barb. in c.cũ contingat num.64.& ſequen. ext.de for. competen.

109 Et quòd ſtilus fori in quo cauſæ agitantur non autem curię delegantis in ordinatorijs,& cõcernẽtib. proceſsũ ſeruari debeat tenẽt Belabcõ. & Doct. ab eo citati in cõmunib. opinionib. diuerſorũ nouiter recollectis tomo primo libro 3. titul.de iudic.numero 44. Egid. deciſio.78.& 82. Marſ.

Marſ.dicto ſing.nu.8.Scala d.c.27.verſic. ac ſicut nos,& Guid.Pap.quæſt.293. & in terminis citationis Clar.in praxi.§.ſi.q.44.verſ.itē quęro in fi.

110 Poteſt namque citationis forma nedū ſtatuto, ſed ſtilo,& cōſuetudine introduci gl. & Doct. in l.ſi accuſationib.C.de accuſ.Alex.in l.inter accuſatorē.ff.de publ.iud.ſicuti modus citandi etiā pręter ius Bal.in l.1.col.2.verſ.modus.C.quomo. & quād.iud.arg.l.3.§.vlt.ff. de teſtib. idem firmat Bald.in tract.ſtatut.in verbo abſens q.1. ſequitur Rebuff.in tract.de citat.art.2.gl.1. in prin.Afflic. deciſ.391.gramat.vot.3.ſub n.24.& voto.30. nu. 24.Roman.conſi.245.Dec.conſ.681. Rimin.cōſ. 59.vol.1.Decian.conſ.18.nu.94.& ſeq.volu.1.& Maran.in ſpeculo 16.diſtin.ſub nu.vndecimo.

111 Nec ęſitari contingat ſi diceretur allegatum ſtilum non prodeſſe ſuperioribus gabellarum ex quo nō fuit probatus,vt probari debebat per allegantē cum ſit quid facti ex traditis a Maſcard. de probatio.concluſ.1338.in prin.Eugen.poſt alios conſ.42.nu.24.Soc.ſenior.conſ.39.nu.28.libr.4. & Rolan.a Valle conſ.3.nu.25.libr.3. maximè cū ſit contra ius municipale,quod Ferrarię ſeruatur pro iure communi,ex relatis ſupra in motiuis ſub nume.15.biffariam enim reſpondeo.

112 Primo quòd ſtilus probari debet per allegantem plenè quando reſpicit deciſoria, ſecus ſi ordinatoria vt hoc in caſu, tunc.n. iudices poſſunt ſe informare in Thalamo & ex officio parte nō citata ex traditis a Decio conſi.400.nu.10.12.Ruino conſ.144.nu.14.lib.4.Rolan.conſ.70.vol.1. Maſchard.d.cōcluſ.1338.nu.1. & ſeq. Aſin. in praxi. §.22.c.16.limit.3.nu.7. Turzan. in communibus opinionib. diuerſ.nouiter recoll.tomo.1.lib.1.ti. de legib.& conſtitut.princ.nu.331.& Boer. conſ. 8. nu.17. vbi dicit quòd iudex a ſe ipſo poteſt interrogare Tabelliones,& alios circunſtantes practicos, qui veriſimiliter ſcire poſſunt, an talis ſit ſtilus,& an ita fuerit in curia obſeruatum allegat Bar.in l.4.per illud tex.in fin. & ibi Alex.in additio.ff.de teſtib.& Bal.in l.1.in fi.C.vt quę de ſunt aduoc.& l.labeo vbi Bened.de plūbin.ff.de ſtat.li.

113 Secundo quòd ſtilus eſt plenè probandus per allegantem quando ageretur de ſtilo haud notorio, ſecus verò quando ſtilus eſt notorius,ut hoc in caſu, tunc enim Iudex per ſe debet ſumere informationes etiam parte non citata, vt partes releuentur ab onere probandi, & ſumptibus, ac expenſis indulgeant ex traditis a Carauita omnino videndo ſuper primo rita magnæ curiæ num.24.

114 vſque ad num.28.& Boer.conſi.8. nu.17. Licet enim notorium non releuet ab onere proponendi, & allegandi releuat tamen ab onere probandi ſecund.gl.in clem.appellanti in verbo aliàs de appellat. Imol.in cap.cum ſuper nume.22.verſicul. & not.de offic.delegat.Alexan.in l.2.nume.14.ff. ſi quis in ius voc.non ier. Neguſant. de pigno.& Hyppot.primo membro 8.par.princip. nume.14. Federich.Schench de appellatio.nume.3.Io.Gutter.de contract.iurat.cap.70.num.4.Ange.de perigl.de ſuitate. quæſt.9. nume.67. Et quòd iudex informando ſe de notorio valeat ſummere informationem de plano parte non citata, & teſtibus etiam non iuratis probatur in cap.bonæ il primo de elec.& in l.ſi vero.§.qui pro rei.ff.qui ſatiſ.cog.

115 Nām in notorijs ordo iuris non eſt neceſſarius cap.peruenerit extr. de teſtibus cap. conſuluit de appellatio.cap.manifeſta 2. quæſtio.prim. capit. ad noſtram il 3.de iur.iurand. cap. ſuper eo de teſtib.cog.cap.quanto de transla.prælat.& d.capit. bonæ il primo de elect.

Quod verò ſtylus hoc in caſu ſit notorius pa-

116 tet ex actis exhibitis, & ſtilo producto. Notorium enim dicitur omne quod iudici conſtat per teſtes inſtrumenta vel aliter ſecund.Anto.de Butr.tracta.de notorio articul.primo nu.vndecimo. Quinimo quando notorietas conſtat ex actis nō eſt opus vt allegetur & proponatur ad tradita per Felyn.in capit. cum ordinem nume.11. de reſcript. Curt.iun. in l.ſi vnus. §. pactus ne peteret num.106.ff.de pact. ſed iudex de ea debet ſe ſummatim informare, ita vt ex actis conſtet de ea Io. Gutter.de contractib.iurat.c.70.nu.7.

117 Stilus namque introducitur ſolum ex actibus iudiciarijs ſecund.Boer.dicto conſil.8.nume. 3. cum ſit ius non ſcriptum ab vno Iudice ſępius circa acta iudiciaria introductum ex relatis a Carauita ſuper dicto primo ritu magnæ curiæ poſt nume.17. vbi nume.19. dicit quòd ſtilus circa ea conſiſtit quæ recipiunt modum ordinandi acta ſententias, & alia quæ in ſcribendo verſantur. Nam quo ad ordinatoria vnaquæque curia habet ſuos ritus ex Carauita ſuper dicto primo ritu magnæ curiæ nume.3.& 8.qui vbi ſunt ſeruari debent per not.a Bartol.in l.iuriſperitos nume.4.ff. de excuſat.tut.& capit.quam graui extr.de falſ.& fœlix Malcol.in tractat.de matr.numero 6. dicit, quòd ſicut ſtilus curię Romanæ, ſeruatur pro lege.ita & alij, alioqui ſi iudex proferret ſententiā contra ſtilum nulliter pronunciaret, & faceret litem ſuam ad tradita per Guid.Pap.deciſ.292.nume.2.Caſſad.in prohemio conſuetud. Burgund. nume.17.Silu.nupt.libr.3.verſicul.eſt nubendum nume.22. quos ſequutus fuit Carauita ſuper dicto primo ritu magnæ curię numero 26. Et quòd ſtilus valeat probari nedum per teſtes, ſed etiam per acta tenent Aſin. in praxi.§.22. capit.16.lim. 3.num.7.& Turzan.in commun.opinion. diuerſ. nouiter recoll.tomo primo lib.1.tit.de legibus,& conſtitut.Principum nu.331.

118 Præterea non obſtat quòd ſtilus nequeat introduci a Magiſtratibus gabellarum ex eo, quòd non habent poteſtatem legis condendæ ex relatis ſupra in motiuis nume.17. & probatur in deciſ.331.&793.num.2.par. prim. deciſ.nouiſſimarum,Borgn.deciſ.13.nume.61.part.prim. præſertim contra ius Alexand. conſil.36. nume.10. volumin.2.Crauet.de antiq.tempor.par.4. numero 36.Dec.in rub.de conſuetud.nume.16.verſic.breuiter reſoluendo; quoniam huic obiecto multifariam reſponderi poteſt.

119 Primo q̄ Doct.relati loquuntur de ſtilo reſpiciente deciſoria non aūt ordinatoria,vt hoc in caſu, quēadmodū eſt videre apud eos ſi eorundem verba rectè intueātur; & q̄ Magiſtratus valeāt inducere ſtilū in ordinatorijs probatur ex Rebuf.in tract.de conſuetud.arti.2.gl.13.nu.15.& 54.Maſcard.in d.concluſio.1338.nume.4.& ſeqq.& Ioſepho Ludou.deciſ.lucenſ.36.nume.17.

Nec nocet ſi replicaretur non valere cum non

 fuerit

fuerit confirmatus à Sereniſs. Principe ex doctrina Crā.& Nattę allegatorū ſup.in motiuis dicto nu.17.qm̄ vltra q̄ loquuntur de ſtilo reſpiciente deciſoria,qñ ſumus in antiquis(nunq̄.n.à ſeculo au litū fuit q̄ rei denunciati officio Gabellarum fuerint citati ad mediā ſcalā) oēs ſolēnitates requiſitæ prēſumuntur interueniſſe, & oīa recte,& ritè fuiſſe geſta,vt tenēt cōiter Doct.in l.ſi filius, C.de petit.hrd.& prēſertim cū agatur de ſtilo introducto ī hac ciuitate,in qua Sereniſs. Princeps reſidet,& præſumitur eius celſitudinē habere notitiā oīum, quæ fiunt à Magiſtratibus Ferrariæ.

120 Secūdò, q̄ cū ſtilus in notitiā maioris partis populi peruenerit,vt hoc in caſu, in vim cōſuetudinis valet ſecund. Alex.pro parte contraria allegatū d.conſ.36.ad fi.lib.2.tunc.n. non requiritur q̄ fuerit introductus à iudice maiore habente poteſtatē condendi legē, ſed legitimè introductus exiſtimat̄ ex relatis ab Aſinio ī praxi d.c.22.c.16. n.4.& dixi in trac.de citatio.reali lib.1.c.1.nu.73.

121 Tertiò, quoniam ſtilus nedum introducitur à Principe, ſeu ab alio ſuperiore habente poteſtatem legis condendæ, ſed etiam à iudice inferiore dummodò non ſit cōtra ius ex relatis à Carauita ſuper dicto pri. ritu magnæ curiæ nu.23.

122 Cæterū non pōt dici, q̄ iſte ſtilus citādi reos ad fores Gabellarū ſit cōtra ius, ſiue inſpiciamus ius cōe,ſiue ius municipale, cū vtroq; iure tribus edictis quis conſtituatur in contumacia,& puniri poſſit, vt iure cōi inſpecto adeſt tex. & ibi ſcribentes in l.cōtumacia.ff.de re iudic. iure verò municipali in c.4.lib.3.ſtatut.Ferrariæ: vbi diſponit q̄ reus abſens qui non habitat, nec habitare conſueuit in ciuitate Ferrariæ, & eius diſtrictu trinis citationibus interſe differentibus per duorū dierū interualla citari debeat ſuper ſcalis Palatij, & citationes ad valuas Palatij affigi: cuius ſtatuti vigore cōſueuit ſimiles reos citari ad primā iuris interpoſitis duobus diebus inter vnā & aliā citationem,& illis exequutis, & relatis abſq; vlteriori citatione,& banno condēnari, vt oculata fide cernitur ex libris maleficiorū. quod ſolum debet ponere ſecurim ad radicē huius controuerſiæ, cū ad inſtar huius ſtatuti ipſe D.C.nedū tribus edictis fuerit citatus,cū debitis īteruallis, ſed nouies anteq̄ in ipſum lata fuerit diffinitiua ſnīa; & ſic nō pōt inficiari quin citationes fuerint factæ cū interuallo t̄pis reputato à iure municipali cōpetente contra abſentes,& per conſequēs nō exorbitare à iure cōi; ſi quidem cōtra ius diceretur ſi tolleret citationē. Nec differt à ſtatuto cōi etiam reſpectu loci,ex quo ſtatutū mandat citari ad mediā ſcalam,vbi adſunt fores Palatij,& ibidē citationes affigi; qm̄ in eodem Palatij adeſt forū Illuſt.D.Prętoris,& Iudicis Maleficiorū,ſtilus vero Gabellarum requirit hæc fieri ad fores Palatij vbi adeſt forū ſuperioris earundē Gabellarum; quod eſt rationabile,cū iudici habēti particulare tribunal, vbi ius reddit, non liceat citare ad aliena tribunalia,ſed quando etiam eſſet contra ius, quod tamē inficiatur,nihilominus regula, quòd ſtilus nequeat introduci per magiſtratū, inferiorem contra ius fallit in duobus caſibus.

123 Primò, vbi ſtilus hmōi, qui eſt cōtra ius eſſet præſcriptus,vt hoc in caſu,tunc enim valet vt cōſuetudo,quę ēt contra ius valet vt poſt Roch.de curt.in repetit.rubricæ de conſuet.q.4.tenet Carauita ſuper dicto primo ritu magnæ curiæ num. 23.verſ.limita per tex.in cap.fi.de conſuetud.

124 Secundò,quando conſuetudine per tacitum conſenſum omnium firmatus fuerit,quia tūc derogare pōt iuri communi ex tradit. ab Alex. cōſ. 36.in finalibus verbis vol. 2. pro parte contraria allegato,quē ſequitur Caraui. ſuper ritu magnæ curię 37.n.4. Nec requiritur tunc vt in contradictorio iudicio obtentus fuerit ſecund. Ruin.cōſ. 150.nu.4.vol.5.& Pariſ.cōſ.113.nu.4. vol.4. nec etiā vt bis vel pluries ita fuerit iudicatum,vt dicimus de conſuetudine,ſed ſatis eſt, ſi ita aliquādo ſaltem bis fuerit obſeruatum ad tradita per Aſin. in praxi.d.§.22.c.16.limit.3. nu.5. quo loci tenet quòd ad inducendum Curiæ ſtilum, & communem obſeruantiam nō eſt neceſſaria præſcriptio.

125 Non obſtant etiam allegata in motiuis ſup. nu.19. huiuſmodi ſtilum videri nimis irrationabilē, cum citatus non habuerit congruā dilationē,vt potuerit certiorari,& ſic videatur tolli citatio,quam ēt princeps tollere nequit cum ſit iuris naturalis; qm̄ licet ex forma ſtatuti ad conſtituē dum ipſum cōtumacem ſatis fuiſſet dilatio octo vel nouem dierum cū inter vnam & aliā citationem non requiratur niſi interuallum duorū dierum,vt dictum eſt ſup.nihilominus ipſe Do. C. à prima citatione,quæ fuit facta die v. Auguſti vſque ad vltimam quæ fuit facta ſub die xij. Septēbris habuit dilationem dierū triginta octo, quo tempore nedum potuiſſet venire Ferrariam à ciuitate Bononiæ, ſed ex Hiſpanea; præter id q̄ citatio pro prima iuris hora nō excludit, quin reus poſſit etiam cōparere alia ſequēti hora, & purgare moram, cum etiam iudex poſſit eius ſententiā promulgare eadem ſequenti hora ex iuris municipalis diſpoſitione ſub rub.64. lib.2. & etiam ex tex.in c.cōſuluit de offic.deleg.quinimò ſciebat, ſeu ſcire debebat poſſe cōparere quandocunque ante ſententiam ex ęquitate,& admitti ad purgādam moram.l.ſi cū exceptione.§.hæc aūt actio.ff. quod met.cau. & cum hmōi edicta præſumantur ſemper permanſiſſe affixa,cū illa defigere ſit delictum ſecund.Bart.in extrauag. ad reprimendū in verbo publicè nu. 1. non eſt dicendum q̄ per tm̄ temporis ſpatium tot citationes nō peruenerint ad notitiam citati cū ſtatutū contrariū diſponat ſolum ex tribus citationibus etiam in cauſis capitalibus in quibus agitur de vita, & bonis hoīum.

126 Nō officit itidem, quod ſtilus nequeat derogare ſolemnitati citationis vbi agitur de magno præiudicio,vt in motiuis ſupra nu. 20. quoniam id procederet quādo omnino tolleretur citatio, non autem vbi ſolum dilationes requiſitæ de iure communi arctantur cum id fieri non prohibeatur, imò permittatur nedum ex ſtilo, verū etiam ſtatuto communi,vt dictum eſt ſuperius ex rubr. 4.lib.3. & etiam ex ſtatuto ipſo Gabellæ magnæ fol.88. vbi admittit proceſſum ſine figura iudicij inſtitutum,hæc.n.clauſula ſine figura iudicij,tollit dilationes,vt in terminis per Bar. in extrauag. ad reprimen.verſic.per edictum num.5. ſed in caſu iſto nō tollitur dilatio quinimò pinguius obſeruatū fuit,ex ſtilo quā ex forma ſtatuti in citādo reos

do reos ergo &c. idq; eo magis hoc in caſu debet procedere cũ hmõi defectus citationis allegetur à procuratore,qui nõ debet aũdiri,niſi ſuper notoria nullitate,q̃ nullo modo tergiuerſari poſſit, vt inferius ad ſaturitatẽ dicetur nu.140. & ſeqq. q̃ quidem notorietas ſolum cadit vbi ex rimatione actorũ conſtat nullã fuiſſe cõmiſſam,& relatã citationẽ cum hoc pacto probetur negatiua citationis,vt not.Bar.in l.hi qui ad ciuilia nu.4. verſ. qñq; vtraq; parſ.C.de appel.Dec.conſ.483.nu.4. Fely.in c.qm̃ contra nu.33. verſ. limita vno modo ext.de prob.& paſſim ſcribentes; ſed ꝙ citatio non fuerit ſolẽniter facta circa dilationem in eo contentã hoc non põt dici notoriũ,cum recipiat ꝓbabile dubiũ facti ex quo potuit hr̃e ſciam,qua probata ſuſtinet̃ proceſſus nõ obſtante defectus ſolẽnitatis ꝑdictæ,vt dicã inferius nu.144.& propterea ceſſat notorietatis qualitas; cũ non ſit indubitata probatio neſcientiæ,quę nulla tergiuerſatione celari poſſit,vt requiritur in notorietate facti ad tradita ꝑ Capr.in tract. de notorio nu.7.

127 Poſtremo circa ſtilũ nõ eſt locus eſitationi, ꝙ ſtilus non poſſit allegari ſtãte diſpoſitione ſtatuti rub.2.lib.1.vt in motiuis ſup.n.16. per quod ſtatutũ nedum prohibetur ſtilus, & conſuetudo contra ſtatuta,ſed ẽt pœna alleganti inducitur, quo caſu non põt induci aliquis ſtilus,aut cõſuetudo ex traditis ab Abb.& alijs in c. fi. de cõſuet. Qm̃ ſuperiores Gabellarũ hñt ſtatuta prouiſiones conſuetudines, ac ſtilus prorſus ſeparatos à ſtatutis cõibus,q̃ quidẽ ſtatuta cõſuetudines, ac ſtili ſunt in maxima obſeruãtia,ꝙ eſſe nõ deberet ſi ꝑ gñalia,& cõia ſtatuta ſublata,& abrogata eſſent. Et ꝙ dicta ſtatuta cõia nequeant allegari contra prouiſiones Gabellarum patet ex mente Principis declarata, vt eſt videre in ſtatutis Gabellæ magnæ plateæ fol.65.1.pag.vbi eius celſitudo declarauit eius mentis nunq̃ fuiſſet, ꝙ prouiſiones cõis ciuitatis Ferrariæ, modo aliquo ratione,vel cauſa præiudicium aliquod afferre, aut tribuere valeãt datijs, & gabellis eiuſdem ciuitatis; cuius declarationis tenor deſcribetur inf.ſub nu. 181.& qñ apparet de expreſſa Principis volũtate allegatũ ſtatutũ non põt allegari contra ſtilum præter id ꝙ ſtatutum ſeu quęlibet ẽt Principis diſpoſitio derogans conſuetudini, & ſtilo ẽt antiquis non amplectitur ſtilum temporis immemorabilis ex relatis à Crau.de antiqui. tempor.in 4. par.verſic.materia iſta nu.43.fol.mihi 479. vt eſt immemorabilis temporis ſtilus prædictus.

128 Nec facit ad rem ſi diceretur ſñiam eſſe nullam,cum non fuerit ſeruata forma ſtatuti in procedendo per Illuſtrem D.Prætorem, qui ſtatuta, & nõ ſtilum alterius fori obſeruare tenetur: qm̃ non ipſe fabricauit proceſſum, nec iudicauit ſed ſuperior Gabellarum cum conſilio Illuſt. D.Cõſultoris ordinarij.& dicti per Illuſt.Do.Prætoris Conſultoris adiuncti,quandoquidem iudices in præparatorijs,& ordinatorijs iudicij, ſiue litis tenentur ſequi, & ſeruare conſuetudinem loci vbi proceditur,vt in terminis Conſultoris tenet ſcala in tract.de conſilio ſapientis lib.3.c.27.verſ. ac ſicut nos Io.And.in rubr.de conſuet. vbi de communi teſtatur, vt refert & ſequit̃ Michael Graſſ. in communibus opinionibus diuerſ.tom.1.lib.3. rub.de iudi.n.51.& ſeq.ſecus ĩ deciſor. Capr.reg. 24.& Petr.a duen.reg.147.& ita tenet gl.in c. qd clericus de for. competen. præter id ꝙ etiam forma ſtatuti fuit adimpleta,vt dictum eſt ſuperius.

Et ſic ex præmiſſis liquidò cõſtat nullam ſubeſſe nullitatem ex defectu citationis,& formę nõ
129 ſeruatæ in citando.Nulla quoque ſubeſt nullitas ex defectu iuriſdictionis,cũ ſuperiores,& conductores Gabellarum,ne dum habeant cognitionem cauſarum ciuilium, ſed ẽt criminalium contra quemlibet fraudãtem gabellas, vt in ſtatutis gabellarum rubr.46.fol.8.c.77. fol.13. c.100.fol. 17.& c.108.fol.19. Habentq; particulare ſtatutũ imponens pœnam pecuniariam, & corporis afflictiuã copulatiuè contra vehentes quicquam ad alienum diſtrictum,vt in ſtatutis gabellæ magnę à Ripa c.6.fol.22.verſa pag. atq; particularia proclamata ſuper bladis & beſtijs non conducendis extra paſſus imponentia pariter nedum pœnam pecuniariam,ſed etiã corporis afflictiuã in ſubſidium,vt in dictis ſtatutis gabellæ magnæ a Ripa fol.88. & in ſtatutis gabellæ magnæ plateæ fol. 90.verſa pag.& fol.100.fraudareq; gabella eſt crimen.l.fraudati.ff.de public. & vectigalibus, ergo habent cognitionem etiam criminalem.

Nec officit dicere ꝙ licet habeant cognitionẽ cauſarũ fraudati vectigalis poſſintq; condẽnare cõtrafacientes in pęnis de quibus in ſtatu. & prouiſion.gabellar.nõ pñt tñ condẽnare in pęnis indictis à proclamatib.Ducalib.cõtra extrahentes, ſeu extrahi mãdantes blada ext. diſtrictũ ad alienũ territoriũ abſq; licẽtia & mandato,qm̃ Superio.gabellarũ ſunt iudices ordinarij oĩum proclamatũ regiſtratarũ in ſtatutis gabellarũ,& per decretũ Ducale,quo Sereniſſ. Princeps dedit per Illuſt.D. Gaſparẽ Lottum Prætorẽ Ferrariæ Conſultorẽ adiunctũ Illuſt.D.Conſultori ordinario gabellarũ,vt ambo haberent cõſulere ſuperioribus gabellarũ in decidẽdis & terminãdis ꝑ ſñiam cauſis dictæ fraudis,cũ oĩbus incidẽtibus & emergentibus, tollitur omnis ambiguitas & eſitatio.

130 Licet.n. reſcripta ad lites ſint ſtrictè capiẽda, ex eo,ꝙ plerunq; cõcedens à partibus circa impetrata decipitur.c.p.& g.de offi.deleg. c.ſedes. c.ex tenore,& c.fi.de reſcrip. hoc tñ intelligi debet ad effectũ, vt ius cõe minus lædatur quàm fieri põt, nam tunc debet fieri ſtricta interpretatio ſecundum Alex.conſil.33.vol.6.Dec.conſil.33. verſic. tertio præmitto lib.1.conſ.209.& cõſ.233. lib.2. Verum qñ reſcripta,& delegationes parũ, vel nihil ius cõe lædunt,vt ſunt iſta męrè delegatoria, quæ gratioſa nõ ſunt, ſed iuris rationi nituntur, latiſſimè interpretari debent,hoc eſt quantũ patitur proprietas verborum,iuris neceſſitas,& mandantis intẽtio,vt declarat Io.mill.in verbo reſcripta ſunt ſtricti iuris, & in terminis ponit Roma. conſ.363. Hmõi.n.reſcripta delegatoria, ad omnia quæ extendi poſſunt, ex lato verborum ſignificatu extendi debent Roma.d.conſ.363. Dec.d. conſil.33.& conſ.285.verſ.nec obſtat lib.2.

131 Hinc eſt quòd iudex cauſę appellationis abſ-
K que alia ſpeciali commiſſione de nullitate [k] tanquàm incidenti, & acceſſorio cognoſcit Bal. in l. 1.C.quan.prouoc.non eſt neceſſ. & Fely. in cap. ſuper litteris verſ. quæro facit de reſcript.

132 Hinc videmus ẽt ꝙ delegatus Principis ad audiendũ, vr̃ ẽt delegatus ad diffiniendũ, quemadmodũ delegatus ad vnã cauſam vr̃ ẽt delegatus ad quamlibet illi incidentẽ & ſic in incidẽtibus, & acceſſorijs nõ eſt neceſſaria cõmiſſio ſpecialis, ſecundum Bal. per illum tex. in l. fi. C. vbi & apud quẽ & Mill. in verbo reſcriptum ſi mãdat, & facit tex. in l. qui proprio. §. itẽ quæſitũ. ff. de procurat.

133 Videmus ẽt ꝙ cõmiſſa cã intelligitur cõmiſſa tã ciuiliter, q̃ criminaliter ſecundũ Bal. in additionibus ad ſpeculatorẽ in tit. de iudi. deleg. verſ. cã ſimpliciter cõmiſſa, & nedũ quo ad cognitionẽ, ſed ẽt quo ad illius deciſionẽ arg. l. de qua re. ff. de iudic. & c. ſi iudex de ſent. excom. in 6. & ponit Fely. in cap. ſuper quæſtionum per illum tex. verſic. nota vbi cauſæ de offic. delega.

134 Regula enim generalis eſt quod ratione cõiunctionis & connexitatis cauſæ, ac diſpẽdij, incõmoditatis, & perplexitatis euitandæ ad eundẽ iudicem iri debet, & qui cognoſcit de vno, põt & reliquũ cognoſcere, nec opponi põt regulariter exceptio incõpetentiæ Bal. in l. cum Papinianus. C. de ſent. & Fely. in c. præterea verſ. nota ꝙ vno cõceſſo de off. dele. & in c. cauſam q̃ verſ. vbi man datũ de re iudi. & Capic. deciſ. 122. dummodo iudex ſit capax cognitionis incidentis q̃ȯnis c. triũ ext. de ordin. cognit. & c. lator qui fil. ſint legit.

135 Et in ſumma Iudex datus ſuper aliquo negotio de omnib. incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis, & connexis ſine quibus negotium commiſſum commodè explicari nõ poſſet, cognoſcere poteſt ſecũdum gl. in c. cum dilectus de arbitr. etiam ſi eſſet acceſſorium acceſſorij, vt ponit Abb. in cap. prudentiam. §. ſi vero in primo not. & in cap. præterea in vltimo notab. in fi. vbi etiã plura de hoc poſuit Fely. ext. de offic. deleg. & Iaſ. in l. ſi procurator. C. de procurat.

136 Pro quo facit etiã, ꝙ iudices ciuiles, licet cauſarum criminalium non habeant cognitionem, habent poteſtatem procedendi, & inquirendi in cauſis criminalibus incidentibus in cauſa ciuili abſque alia delegatione Conrad. in praxi titu. de inquiſit. nu. 6. Boſſ. tit. de foro compet. nu. 121. & Menoch. in 3. remed. reſcinden. poſſeſſio. nu. 552. vbi adducit alios concordantes. Sic in propoſito cum ſuperior gabellarũ, ſit iudex ordinarius contra fraudantes gabellam, maximè in extrahendo blada, pro qua extractione indicuntur per ſtatuta gabellarum pœnæ pecuniariæ, & corporis afflictiuæ, ac etiam per Proclamata ſuperindè emanata regiſtrata in eiſdem ſtatutis Sereniſſimusq; Princeps dederit adiunctum Conſultori ordinario conſulendi gratia dicto ſuperiori cum omnibus incidentibus, & emergẽtibus firma remanet iuris concluſio, quòd dictus D. Superior ratione etiam incidẽtis rectè valuerit cum conſilio Illuſtr. DD. Conſultorum ſententiare, & condemnare d. D.C. Superiores namque gabellarum tenentur ſententiare ſecundum Conſultoris conſiliũ, & Conſultor debet conſulere ſuperiori nedum in cauſis ordinarijs, ſed etiam delegatis præſentibus & futuris, vt in capitulis gabellarum de quibus in earundem ſtatutis fol. 125. verſic. item che i ſuperiori, & verſic. item che il Conſultore, quorum tenor deſcribetur infra ſub nu. 191.

137

Ex quibus oĩbus manifeſtè conſtat nullo modo poſſe dici, ꝙ ſñia ſit nulla ex defectu iuriſdictionis, ſicut ẽt non eſt nulla ex defectu citationis, vt ſatis ſuperq; ſuperius demonſtraui. Sequit̃ modò videre, an dictus ꝓcurator potuerit ac debeat admitti ad dicendũ de nullitate pro d. D.C. abſente, & dico quòd non ex pluribus.

138 Primò, quia non habebat, nec habet legitimã perſonam comparendi in iudicio pro alio cũ non fuerit acceptatus ab Illuſtr. D. Iudice duodecim Sapiẽtum, nec ab alijs, vt requirit ſtatutum rubr. 4. lib. 11. & vt dixi ſupra circa articulum appella. nume. 51. & ſeqq.

139 Secundò, quia nõ legitimauit eius perſonam per ſatiſdationem de iudicio ſiſti & iudicatũ ſoluendo, vt ſatiſdare tenebatur ſi audiri volebat. l. qui proprio. §. qui alium. ff. de procuratoribus, & in terminis Fely. in c. meminimus nu. 15. de accuſatio. & dixi latius ſup. num. 56. quod procedit licet dictæ expenſæ non fuerint petitæ ſecundum Iaſ. poſt alios in l. ſancimus poſt nu. 7. verſ. ſeptimo amplia. C. de iudic.

140 Tertiò, quia procurator nõ admittitur ad dicendũ de nullitate ni reus ipſe perſonaliter ſe cõſtituat, & alleget nullitatem ſecund. Afflic. ſuper 2. par. conſtit. regni rub. 3. nu. 27. in fi. & ſeq. Foll. in praxi crim. par. 1. 2. par. rub. captis foriudicatis nu. 3. quos ſequutus fuit nouiſſimè Cart. in trac. de exequut. ſent. capto bannito cap. 3. nu. 12.

Nec obſtare vr̃, quod procurator debeat admitti ad dicendũ de nullitate quando eſt euidẽs, & notoria ex relatis à Claro in praxi. §. fin. q. 32. verſic. quæro an in cauſa nullitatis, & alijs ſupra in motiuis citatis nu. 4. quoniam id forſan eſt verum quãdo nullitas eſt adeo euidens & notoria, vt de ea nec in iure, nec in facto dubitari contingat ex traditis a Boſſ. tit. de carc. fideiuſ. committen. nu. 16. & in tit. an in criminalibus Iudic. quis poſſ. pro abſente interuenire num. 16. ſecus vero quando aliquatenus redditur dubia, vt eſt communis Doct. ſententia teſte Beroo in d. c. veniẽs nu. 32. ext. de accuſ. quem refert & ſequitur Clar. in d. q. 32. in verſ. pariterq; etiã in fi. Et eſt ratio, quia non põt dici euidens & notoria q̃n dubitationẽ & diſceptationẽ recipere põt ſecund. Frãc. in c. dilecto nu. 153. ad fin. verſ. & intellige & nu. 168. in fi. ext. de appell. & Dec. in c. ex parte il 2. verſ. 5. fallit de offi. dele. quos refert & ſequit̃ Cephal. cõſ. 201. nu. 10. vol. 1. & dixi ſup. nu. 126.

141 Quinimò Iudex ſtudere debet nunquid nullitas obiecta aliquo mõ ex iure vel ex facto offuſcari, vel ſaltẽ dubia reddi poſſit; qm̃ re exiſtentẽ dubia contra nullitatẽ, & vt actus ſuſtineatur, & magis valeat q̃ pereat, iudicare debet ex traditis à Vãtio de nullitatib. tit. fi. n. 127. & eſt gl. in l. 1. in verb. non videbat̃ in fi. ff. de eo quod cert. loc.

142 Nec refragant̃ obiecta in motiuis ſup. nu. 6. ꝙ conſtat de notoria nullitate ex actis ex eo ꝙ prima citatio caret relatione & aliæ fuerunt executæ tp̃e expediendi actus, & aliæ alijs inculcatæ, quoniam tantum abeſt vt dici poſſit illã apparere, vt potius aliquã nec etiã dubiã adeſſe pro cõperto facilimè haberi põt, non obſtãtibus cõtrarijs: q̃nquidẽ prima citatio non fuit facta ſub die ſecunda, ſed ſub die quinta Auguſti, nec caret relatione,

latione, ſed fuit legitimè executa per Frãciſcum Biolcam Pręconẽ publicũ, vt retulit in actis Notarij Maleficiorũ alterius Notarij cauſæ, ſub die vndecima d. menſis, vt conſtat in proceſſu authẽtico exhibito: Secũda citatio fuit facta die xxiij. eiuſdem menſis, & legitimè executa, vt cõſtat ex relatione Præconis facta ſub die xxvj. eiuſdẽ mẽſis; Tertia fuit facta ſub die xxvj. d. menſis; Quarta ſub die xxvij. eiuſdem menſis & executa vt cõſtat ex relatione facta ſub die xxix. d. mẽſis; Quinta ſub die xxix. & legitimè executa; Sexta ſub die xxx. & exequuta legitimè, vt conſtat ex pręconis relatione ſub die vlt. d. menſis Auguſti; Septima fuit facta ſub die vj. mẽſis Septemb. & exequuta ſub die vij. eiuſdem menſis, vt conſtat ex relatione Pręconis; Octaua fuit facta ſub die ix. d. mẽſis, & legitimè exequuta, vt conſtat ex relatione facta ſub die xij. eiuſdem menſis: & cũ Illuſtr. DD. Conſultores non potuerint dare votũ eadẽ die xij. diſtulerunt ad primam, quod facere potuerũt tum vigore ſtili ad inſtar ſtatuti ſub rubr. ſi quis citatus fuerit. c. 64. lib. 2. tum etiam de iure cõi c. cõſuluit ext. de offic. iud. deleg. & licet potuiſſent dare votum, & iudex ſententiam proferre abſque alia citatione, nihilominus mãdarunt citari pro d. hora, & ſic nona citatio fuit facta ſub d. die xij. eiuſdem mẽſis Septemb. & licet ex ſtilo ad inſtar ſtatuti & actis exhibitis liquidò conſtet ſufficere tres citationes nihilominus factæ fuerunt nouẽ; inter quas adſunt quinque, quæ habent interuallum cõgruum inter vnam & aliam, & maius profecto quàm opus erat de ſtilo ad inſtar ſtatuti; ſatis etenim fuiſſet, ſi inter vnã & aliam citationẽ interuallum duorũ dierum extitiſſet, eſto ꝙ dictũ interuallum foret regulandum ſecundum d. ſtatutum ſub rubr. 4. lib. 3. a prima namq; citatione ad ſecundam cucurrerunt dies decem & octo, a ſecũda ad tertiam dies tres, a ſexta (omiſſis alijs intermedijs vti ſuperuacaneis) dies ſex, a ſeptima ad octauã dies tres, ab octaua ad nonã dies tres; & ſic fuit pinguius ſtilo & ſtatuto adimpletum; quo fit vt nullatenus dici poſſit aliquam ſubeſſe nullitatem.

Nec refert ꝙ citationes ſub die 26. 27. 29. & menſis Auguſti fuerint eiſdem diebus quibus factæ fuerunt relationes Pręconum de exequutionibus præcedentiũ citationum, quoniã ſatis eſt, ꝙ relationes factæ fuerint ante iuris horam, & poſtea iuris hora cæteræ fuerint commiſſæ. Quoniã non valet conſequentia, hodie facta fuit relatio, ergo hodie fuit exequuta, niſi qñ eademmet die fuerit etiam cõmiſſa: ſiquidem citatio habet pręſumptionẽ pro ſe, ꝙ ſit facta debito tẽpore Soci. cõſ. 158. nu. 11. Et ſemper eſt iudicandũ, vt actus ſuſtineatur & magis valeat quàm pereat Vãt. de nullit. tit. qualiter & quib. mod. ſentẽ. & proceſſ. defendi poſſint nu. 127. Si enim Iudices nõ poſſent interloqui, ac ſentẽtiare eadem die, qua ante iuris horam facta fuit relatio per Præconẽ deſtruerentur millia millium proceſſuum, & ſentẽtiarum latarum per Iudices Ferrariæ à tanto tempore citra, ꝙ non eſt memoria in contrarium, vt eſt notorium ẽt per Illuſtr. DD. Iudicibus, quod nõ indiget probatione, ſed ſatis eſt, vt allegetur, & proponatur ſecundum glo. in clem. appellanti in verbo aliàs de appell. Imol. in c. cum ſuper nu. 22. verſic. & nota de offic. deleg. & Alex. in l. 2. nu. 14. ff. ſi quis in ius voc. non ierit.

143 Et quãuis forſan poſſet dici tertiam, quartã & quintã citationẽ vitio nullitatis ſubiacere ex eo, ꝙ ab vna ad aliam non eſt interuallũ duorum dierum ad inſtar ſtatuti per regulam, nihil innouandum eſſe dilatione pẽdente. l. ſiue pars, C. de dilat. tex. cũ gl. & doct. in c. 2. & c. præterea, de dilat. & per Abb. in c. ſignificante, de appell. nihilominus ex infraſcriptis rationibus de iure ſuſtineri poſſunt. Primò, quia ita ſe habet tribunalis, in quo cã agitata eſt, ſtilus, & conſuetudo, prout ꝗ plurimis exẽplis, ſi opus fuerit, res fiet manifeſta; & cui ſtilo, & cõſuetudini ſtãdũ eſſe, ita ſuperius edoctũ fuit, vt non niſi ſuperfluò hic repetẽda ſit eadẽ cantio. Secundò, quia non diuerſa ratione, alia pẽdente, noua citatio fieri põt, vt incipiat illa finita, à iure. n. permiſſum eſt, dilatione pendẽte, aliã dari poſſe, vt incipiat illa finita, l. quãdiu, vbi Bar. ff. de acq. hær. Soc. reg. 93. fallent. 16. poſt Lap. alleg. 82. nu. 6. licẽt. n. vlt. dies, & hora tota cedat, & cedere debeat præcedẽti citationi, ex quo tñ nullũ interim allatũ fuit impedimẽtũ, vel per citatũ, vel aliter, quominus ad vlteriora per Iudices cauſæ procedi potuerit, non video, qũo ẽt nõ potuerit, noua citatio emanare, cuius effectus principiũ ſuũ inchoet, poſtꝗ̃ pręcedens citatio iã expirauerit; neque aliquo modo priori citationi repugnare dici valeat, l. generaliter. §. nullo. C. de reb. cred. Bar. in d. l. ſiue pars, & in l. 2. nu. 12. ff. de re iudic. Abb. in d. c. ſignificante, nu. 9. de appell. vltra alios, quos in propoſito adducit Apoſtil. ad allegat. 2. Lap. in litera H. maximè cũ noua citatio, ꝙ̃ aſſeritur inculcata, ad idẽ cũ præcedenti tẽdat, & accelerationi litis, & cauſæ faueat, vt perpendit Lap. in præcitata allegat. 82. ſub nume. 6. Neq; alienum videtur a materia vectigalium, & commiſſorum, quam tractamus cũ in ijs ſine ſtrepitu, & figura Iudicij, & velo leuato procedatur, vt alibi fuſius demonſtratum eſt.

Tertiò qm̃ pręter id ꝙ cæteræ quinq; ſufficiũt, illæ tres ẽt poſſunt ſuſtineri, ſiquidẽ earum prima & tertia habẽt interuallũ prædictũ, quæ ob id nõ vitiantur, ex eo ꝙ media habeat inculcationẽ dilationis cũ dilatione alterius earũ: licet. n. hoc videatur prohibitũ de iure per d. l. ſiue pars, nihilominus non vitiatur prima dilatio, ſed ſolũ quicquid fit in pendenti vt no. in d. l. ſiue pars vbi ſcribentes, adeo ꝙ vna tm̃ ex nouẽ patitur obicẽ pręditũ, quinimò hæc ẽt vr̃ ſuſtẽtabilis. Quotieſ-
144 cunque. n. probari põt, ꝙ citatio quæ dr̃ inualida peruenerit ad notitiã citati, & per illã certificari valuerit habebitur pro legitimè citato ita ꝑ plura tenet Vant. tit. qualiter, & quibus modis ſent. ꝙ̃ dr̃ nulla defendi poſſit nu. 122. & ibi nu. ſeq. dicit ꝙ huiuſmodi notitia probabitur ſi conſtabit, vt hoc in caſu conſtat, citatum poſt exequutionem citationum ad eandem cauſam procuratorem conſtituiſſe, vt conſtituit d. D. C.

Accedat, ꝙ dum proceſſus fiebat eiuſdẽ D. C. minati fuerunt teſtem examinatum in d. cauſa, dicendo ei, ſibi ipſis fuiſſe relatum, ipſum depoſuiſſe contra eorum patrem, & ſi vnquàm inueſtigari potuerint, quid dixerit in eũ, ꝙ malè pro eo

agetur,ex quo præſumitur ſciétia citationum, & omnium quæ fiebant, & præterea Villa diui Auguſtini vbi d.D.C.habet ad vſum ſuum,& eius familię demum,& ibidem tenet factorem per quem commiſſa patrata fuerunt, ex quibus idem D. C. & factor fuerunt condemnati, non diſtat ab vrbe Ferrariæ,niſi per quinque vel ſex millia paſſuum, quo facilè duobus vel tribus horis poteſt accedi, & ſic eſt poſſibile,quòd potuerit certiorari die cõmiſſionis & affixionis & proficiſci Ferrariam die ſequenti hora iuris. Quando enim aliquid habet ſe ad poſſibile, & ad impoſſibile iudicatur poſſibile,vt actus valeat,& non pereat, quod eſt notandum ſecund.Bald.in l.ſi mihi & tibi.§.prim.num. 3.ff.de leg.prim.

Cęterum quicquid ſit de hac vna citatione ſat eſt,vt ſuperius dixi quòd aliæ remanent illęſę per regulam quòd vtile per inutile non vitiatur. cap. vtile,de reg. iur. in 6.latè Mant.ſingul.535.Quæ ſanè regula maximè procedit in pluribus ſeparabilibus vnum quid ſimul cõſtituentibus; licèt.n. illud commixtum ſit ex quibuſdam vtilibus, & quibuſdam inutilibus,ſi vtile ab inutili ſeparationem recipit,tunc procedit diſtinctio, de qua in l. prim.§. item quæritur. & §. Trebatius.ff. de aqua quot.& æſti.quòd ſcilicet vtile ab inutili non corrumpatur,ut pulchrè declarat Dyn.in d.ca.vtile, ſub nume.8. ſequitur Mant. in præallegato ſing. 535.quo loci in concordantes tex. adducit.l.ſiuè generalis.ff.de iure dot.l.ſancimus.C.de donat.l. ſed & ſi quis.§.quæſitum.ff.ſi quis caut.l.eos.§.1. verſicul.ſi qui autem.C.de vſu.l.certi conditio.§. quoniam.ff.ſi cert.petat.l.donationes quas.C.de donat.inter vir.& vxor.& l. proprium ff.commu. præd.nulli autem dubium eſt, citationes, de quibus in cauſa, licèt ad eundem finem tendẽtes, ſeparationem recipere, ut ad ſenſum patet.

146 Quartò quoniam ad hoc, vt nullitas etiã notoria valeat proponi per procuratorem eſt, vt illam proponat principaliter, & ſeorſum ab appellatione,ſed ſi id faciat cum appellatione,dicendũ eſt quòd prohibita ipſa appellatione cenſetur ẽt prohibita nullitas, ea nempè ratione, quia eius effectus ineſt ipſi appellationi ſecund. Vant. de nullit.titul. quis poſſit dicere de nullitate nu.36. quem ſequutus fuit,& alios refert Grauat.ad Veſtrium in praxi ciuili lib.8.c.1.tit.de nullitate nu. 24.ſub littera g.

147 Quintò & vltimo, quia cum non oppoſuerit nullitatem intra tempus quinque dierum ex ſtatuto ſub rub.lib.2. dicere de nullitate volentibus præfixum,non eſt audiendus,& nullitas reijcienda eſt,quamuis reſultaret ex actis, ad tradita per Burſat.conſ.74.num.31. volumin.prim. Alexan. conſil.225.num.4.cum ſeqq.libr.6.& Lancell. de attentatis ti.de attentat. nullitate pendente cap. 17.num.132.

148 Nec eſitari contingat,quòd nullitas euidens & notoria ex actis apparens nunquàm intelligatur excluſa a ſtatuto prohibente poſſe dici de nullitate, quin ſemper valeat opponi ſecund. Vant. d.titu.quis poſſit dicere de nullitate nume.51.& pluribus ſeq.vſque in fin.d.tit.Boſſ.titul. de proclam.quod fit bon.public.num.17. Marſ.de bannit.in verbo nullitas nume.2. & ſeqq.& nu.28.& 29.Aſinius in praxi.§.31.c.53.per tot.Ruin. cõſi. 74.nu.22.conſ.144.nu.5.vol.4.Pariſ. cõſ.97.nu. 20.& 23.conſ.98.nu.23.vol.3. Corn. conſ.4.nu. 8.& ſeq.vol.2.Alex.conſ.47. num.9.& conſ.105. nu.4.vol.5.Oldrad.conſ.106.nu.4.Barba.conſil. 38.nu.2.vol.2.Rolan.a Valle d.conſ.83.num.16. vol.1.& Burſat.conſ.73.nu.4.cum ſeq. vol.prim. Quoniam illud procedit quando ſtatutum ſimpliciter excluderet nullitatem,quia tunc non intelligitur tollere nullitatem euidentem,ſed quando ſtatutũ permittit poſſe dici de nullitate, etiã principaliter, ſed præfigit tempus ad eam proponẽdam,quo elapſo excludit eam & vult ꝙ prima ſententia firma,maneat, ut eſt videre in ſtatutis ſub rub.de appellat.c.65.lib.2.elapſo dicto termino præcluſa eſt via amplius dicendi de nullitate etiam notoria,ut not.Bal.in l.vt vim.ff. de iuſ. & iur.quem ſequitur Alex.d.conſ.105.nu.7.& ſeq. lib.5.Rolan.a Valle d.conſ.83.nu.16.vol.1.Burſ. conſ.73.nu.4.cum ſeq.vol.1.Ruin.conſ.62.num. 14.& 29.vol.5.& Lancell.tit.de attent.nullit.pẽdẽte nu. 132. niſi quando opponeretur per viam exceptionis,ut declarat idem Alex.conſ.82.verſi. non obſtat lib.3.& conſil.225. nu. ſecund.libr.6. quẽ ſequitur Vant. d.tit.quis poſſit dicere de nullitate nu.54.quinimo Ruin.conſi.12.nu.32. vol. 3.tenet quòd non valeat etiam opponi per modum exceptionis,niſi reſpectu tertij.

149 Nec obſtat ſi diceretur dictum tempus non currere ficto contumaci, niſi a die ſcientiæ ex tradit.a Lancell.de attẽtatis ſecund.par. c.12. limit. 50.nu.142.& Carpano ſuper ſtatutis Mediol.ca. 131.nu.71.& ſeq. præſumique fuiſſe dictũ de nullitate infra tempus ſcientiæ ſecund. Fel. in c.quo ad conſultationem nu.25.de re iud.quia in abſentibus ſemper præſumitur ignorantia. l. 1. in fi.ff. de decr.ab ordin.fact.& ignorans ſemper eſt infra tempus ad dicendum de nullitate ex tradit.a Bal. in c.ueniens nu.ſecund.de iur.Quoniam hęc omnia vera ſunt & procedunt, niſi conſtare poſſet, quòd citatus habuerit ſcientiam citationis,vt declarat Rota deciſ.16. aliàs 364. in final. verbis in

150 nouis de dol.& contum.Sciẽtiaque ad hunc effectum præſumitur ſi vltra citationem factam ad locum ſolitum ad ſententiam, ipſa quoque ſententia fuerit ad eundemmet locum notificata, vt in iſto caſu ſecundum Lancell. in d.limit.50.nu. 156.Tunc enim duplex ſcientiæ concurrit præſũptio ſecundum Bal.in l.ſcire oportet.§.fieri ad fi. ff.de excuſat.tutor. quem ſequuntur Fel. in d.ca. quo ad conſultationem nu.33.& Lancell.loco citato nu.157.& videnda ſunt,quę dixi ſup.nu.61. Imputet igitur ſibi ipſi,& eius negligentiæ, & in poſterum diſcat cautius negociari, & hæc ſufficiant ad docendum ꝙ appellatio & nullitatis dictio nullatenus deuoluit, ſed eſt penitus deſerta.

151 Supereſt modo ſolũ reſpõdere motiuis. Quapropter quo ad primum dico fictum contumacẽ tunc poſſe appellare quando ob contumaciã ſolum habitus fuit pro confeſſo, vel pro conuicto, vel quando eſſet condemnatus ex ſola contumacia ex traditis a Cartario de exequut. ſent.capto bannito c.1.nu.63.&77.ſecus verò quando habitus fuit pro confeſſo & conuicto, vel ſolum pro confeſſo ſi ultra contumaciam iudex examinauerit teſtes,

rit teſtes, qui probauerint contra fictum contumacem ſecund.eundem Cartar. d.cap.1.num.59. & pluribus ſeq.maximè nu.63.68.&69.ubi de cō muni atteſtatur, hoc tamen nō auderem affirmare per ea, quæ dicit Farinac.lib.1. quæſt.criminal. tit.de inquiſi.quęſt.11.n.48.per tot.ubi tenet indiſtinctè poſſe appellari, declarandum tamen eſt procedere quando appellans ſuſceperit onus probandi rem aliter ſe habere, & ſic delictū non commiſiſſe, ut dixi ſupra, alioqui deneganda eſſet appellatio. Sed quicquid ſit de iure non diſputatur, an fictus contumax valeat appellare, ſed an appellatio potuerit interponi, & proſequi per procuratorem, & iure optimo cōcludendum eſt, quòd non per duodecim rationes, ut latè dixi ſupra nu.51.vſque ad nu.101.

152 Quo ad ſecundum quòd per delegationem factam Illuſtr.D.Prætori cenſeatur Principē voluiſſe poſſe appellare, eſto ꝙ dixiſſet ipſum poſſe procedere more gabellarum, vt ſupra nume.2. nam quando non poteſt a principali iudice appellari, appellatur tamen ab eius ſubrogato per tex.in l.a pro conſulib.C.de appellat. & ibi Paul. de Caſt.num.2.& Salice.num.1.& Felyn. in cap. ſuper his nume.13.de accuſatio. reſpondeo quòd cauſa non fuit commiſſa Illuſtr. D. Prætori, nec ipſe fuit ſubrogatus loco ſuperioris gabellarum a cuius ſententijs non appellatur, ſed datus fuit ad iunctus Conſultori ordinario in conſultorē, ita quòd ex conſilio amborum fuit lata ſententia per ſuperiorem gabellarum, & non per ipſum Illuſtr.D.Prætorem, ut loquitur Socin. ex aduerſo allegatus in terminis de iudice ſubrogato: ſed quando etiam eſſemus in caſu Iudicis ſubrogati dicerem ab eius ſententijs nō poſſe appellari quādo a ſententijs Iudicis in cuius locum fuiſſet ſubrogatus non daretur appellatio, ſecun.Ioā.And. in addit.Specul.tit.de appellat.§.quibus verſicul. quid ſi conuenit quem refert & ſequitur Alexan. conſil.93.col.fi.vol.4.& Fel.in c.qualiter & quando de iudic.quos omnes refert Gabr.lib.6.de reg. iur.concl.2.num.63.

153 Per illam namque adiunctionem alterius cōſultoris ſuperior gabellar.non deſijt eſſe iudex licet dictum conſilium omnino amplecti & ſequi debeat, ut per Vant.titul.de nullit.ſentent.ex defect.iuriſd.ordin.ſub nume.152.verſic.ſi igitur in loco iudicij, illud tantum aperiendo, & legendo tanquàm Iudex Vant.eod.tit.nu.154.

Aſſociatio enim noui Cōſultoris licet viri habentis aliam diuerſam iuriſdictionem facta, dicēda eſt tanquàm de priuato Conſultore, prout dicitur eſſe quilibet Conſultor non ordinarius l.1. & tot.tit.C.de relatio.l.prim.§.quæſitum l. ex illo & vtrobique not.ff.de appell. & l.cum a nobis de dilat. ſiquidem Conſultor non fert ſententiā, nec vllam habet iuriſdictionem in partes, nec inter eos vllum actum iuriſdictionalem exercet Cumun.in terminis per iura mox allegata conſ.144. ad medium; Cuius ęquidem poteſtas vniuerſa ob id pendet a limitata facultate conſulendi in hac vel illa cauſa Bald.conſil.481.in fin.volum.prim. Meritò igitur cum longè magnam cōſtet eſſe differentiam inter Conſultorem & Iudicem, vt clarè dicitur in l.ſi conuenerit.ff.de re iudic. & in ca. ſi pro debilitate de offic.deleg.non debemus inferre de perſona iudicis ad Conſultorem arg.l.Papinianus exuli.ff.de mino.

154 Ad tertium, quòd debeat admitti procurator ad appellandum, cum ſolum agatur de pęna pecuniaria non autem corporis afflictiua, ut ſupr.nume.3.reſpondi ſupra nume.62.vſque ad num.72. quo loci probaui agi nedum de pęna pecuniaria, ſed etiam corporis afflictiua tam principaliter, quàm in ſubſidium, & propterea non admitti procuratorem ad appellandum rationibus ibi adductis.

155 Ad quartum motiuum, quòd dictus D.C.valeat reſpondere per procuratorem ex quo eſt Illuſtris, vt ſupra num.4.dico d.D.C.non poſſe dici de iure Illuſtrem, ſed abuſiuè tantum; quandoquidem inter Illuſtres ſolum connumerantur Reges, Duces, Marchiones, Comites, Epiſcopi Cardinales, Patriarchæ, Conſiliarij Principum, & cęteri de quibus latè dixi in tract. de citatione reali libro primo cap.prim.nume.755.& pluribus ſeq. vſque ad num.932.

156 Quinimo Duces, Marchiones, & Comites qui non habent regiam poteſtatem, nec eis ferre Coronam conceſſum fuerit, ſed dumtaxat Birrū, non dicuntur Illuſtres, ſed ſolum ſpectabiles, ut eſt communis Doctor.opinio teſte Lācell. in ſuo templo omn. iudic.libr.pr.cap.5.tit.de Duce nu. 5.& poſt nu.9. verſ.eſt tamen declaranda, & dixi in d.c.1.nu.932.936.& 942.

157 Et in ſumma, vt quis poſſit dici Illuſtris de iure duo copulatiuè requiruntur, ſcilicet dignitas & adminiſtratio iuriſdictionis, alioqui ſi tantum quis haberet dignitatem ſine adminiſtratione non poteſt etiā dici ſpectabilis, ſed inter Clariſſimos de iure connumeratur, ut dicimus de comitibus quibuſdam Italię, & Alemanię, qui quotidie creantur a Ducibus ſine iuriſdictione, ſed tātum nomine, qui dicuntur Clariſſimi ſecund.Iaſ. in l.1.nu.19.ff.de offic.eius & alios quos retuli in d.c.1.nu.970.& ſeqq.

158 Nec officit, quòd ſit Senator Bononiæ, vt aſſerint per eius procuratores, quoniam Senatorū alij ſunt ſuper Illuſtres alij Illuſtres, & alij Clariſſimi. Super Illuſtres erant, qui Senatum Romanum gubernabant, Illuſtres ſunt qui habent adminiſtrationem in Dominio ſuo, quod regnum cenſeri poteſt propter numerum decem, vel vndecim Ciuitatum in eo comprehēſarum, vt ſunt Senatores Venetiarum, ex traditis a Lancell.in d.templo omn.iud.libr.prim.cap.7.titu.de præſide, & ſenatoribus num.9. Clariſſimi verò ſunt Senatores Prouinciarum ſecund. Lancell. d.nume. 9.& d.prim.libro cap.prim.§.3. in tract. de duello par.3.concluſio77.num.8.& de his omnibus latè dixi in d.cap.prim. de ſuper Illuſtribus num.706. vſque ad num.719.nume.753.& ſequen.& num. 871.de Illuſtribus nume.776.870.& ſequent. & de clariſſimis num.969.

Ratio autem quare Senatores prouinciarum ſunt Clariſſimi, & nō Illuſtres, eſt, nè rectus ſit nobilior regente; ſiquidem præſes Prouinciæ omnibus in Prouincia pręeſt clariſſimus de iure dicitur ſecund.glo.in rub.ff.de off.præſid. & Lancell. locis proximè citatis ſcilicet d.nume.8. in d.concluſio.77.

cluſio.77.& d.nume.9.in d.cap.7.& dixi in d.cap. prim.nume.964.

159 Sed eſto millies, quòd verè & non abuſiuè poſſet nuncupari Illuſtris, attamen in iſto caſu non poſſet reſpondere per procuratorem, quandoquidem priuilegium cõceſſum Illuſtribus perſonis, vt in cauſis criminalibus valeant reſpondere per procuratorem intelligitur ſolum habere locum in cauſis iniuriarum non autẽ in cauſis corporalibus cap.abſens per alium.§.niſi 3. quæſtio. 9.gloſ.in c.veniens in verbo criminali extr.de accuſatio.& in l. pen. §. ad crimen in verbo iudicij. ff.de publ.iud.ſpecul.in tit. de procurat. §. primo verſicul.ſed præcedens.num.10.Bart. in l.ſi quando in princip.C.de iniur.Fely.in cap. cum te poſt nume.2.verſicul. limita hæc ex. de re iudic.& alij quos refert Gabriel in ſuis communibus concluſionibus lib.7.de maleficijs cõcluſio.9.poſt ſeptimam limitationem nume.mihi 55.

160 Quintum motiuum circa nullitatem proceſſus, quod procurator admittatur ad eam proponendam quando eſt notoria,& euidens facillimè tollitur per ea, quæ dixi ſupra nume.140. & pluribus ſeqq.

Tollitur quoque primum fundamentum deductum ad probandam d.nullitatem ſub num.6. per ea quæ dixi ſupra nu.142.& ſeqq.

Secundum pariter ſub nume.7. tollitur per ea, quæ latè dixi ſupra nume.106. & pluribus ſeqq.

161 Ad tertium fundamentum, quòd proceſſus ſit nullus,cum fuerit fabricatus de menſe Auguſti,quo erant feriæ repentinæ,vt ſup.nu.8. reſpõdetur pluribus modis.

Primò quòd feriæ repentinę de quibus agitur non fuerunt formiter & legitimè indictę; cũ Decretum per Illuſtr. D.Iudicis XII. Sapientum ſit nimis generale & incertum; cũ indicet ferias durantibus exceſſiuis caloribus, quorum permanentia eſt in certa; incertitudo enim irritam reddit quamlibet diſpotionem ex relatis a Camillo Gallinio cap.36.num.46.lib.9.de verb.ſignifi. Cumque indictæ non fuerint, nec intimatæ ad officiũ gabellarum, ſed ſolum officialibus Palatij Domini Prætoris: nam poſt factum decretum fuit ſolitum mandari Præconi Palatij illius obſeruantiã, præconi verò gabellarum nequaquam; vt cõſtat ex fide præconum vtriuſque fori: ex quo apparet mentem indicentis fuiſſe tantum comprehendere forum Palatij,non autem gabellarum arguendo ab incluſione vnius ad excluſionem alterius per tex.in l.cum prætor.ff.de iudic.

Secundò quia, vbi etiam generaliter fuiſſent indictæ,numquàm tamen fuerunt vſu receptę in foro gabellarum, & in cauſis ad gabellam pertinentibus,nedum in prima inſtantia, ſed etiam in cauſis appellationum coram Illuſtr. D.Cõſultore per Illuſt.DD.Factorum, vbi tamẽ appellationes ex reſcripto Sereniſſimi Principis permiſſæ fuerunt, vt dignoſcitur, ex atteſtatione Cancellarij tribunalis eorundem per Illuſtr. DD. Factorum,& vbi lex non eſt vſu recepta, nec etiam eſt vtique obſeruanda,pro quo facit tex.in l.ſi de interprætatione & l.minimè.ff. de legibus.

Tertiò quia ſtatutum de ferijs ſub rubr.45.lib. 2.mandat ferias etiam introductas ob neceſſitatẽ hominum non obſeruarj in cauſis gabellarum, ergo multo minus ob ſimplicem hominum commoditatem nulla compellente neceſſitate authẽ. multo magis.C.de ſacroſanct.eccleſ.

Quartò, quia ſtatutũ Ferrariæ ſuper quo reus ſe fundat decernit ferias repentinas obſeruari debere in cauſis abſentium, ſecus autem carceratorum,& ſic loquitur in caſibus ſimplicibus: ſed de cauſis intentatis contra carceratos, & contumaces ſimul nihil diſponit, ergo de his ſtatutum nõ loquitur, cum trita ſit iuris regula, quòd ſtatutũ loquens in caſu ſimplici non habet locum in caſu mixto,ut not.omnes Doctor.in l.2.in princip. ff.de verbo.obligat.Iaſ.in §.prim. num.29.inſtit. de actio.etiam ſi vniuerſalis dictio ſimplici fuerit adiecta ex relatis a Gabriele conſi.8.num.17. lib. prim. & vbi mixtum deberet iudicari ſecundum naturam vnius ſimplicis,deberet profectò attendi illud ſimplex cuius qualitas eſt potentior ad tradita per eundem Gabrielem conſil.2. numero 17.libr.primo.

Sed qualitas carceratorum eſt potentior, quo ad excludendas huiuſmodi ferias cum cauſæ carceratorum valeãt expediri etiam diebus feriatis. l.pen.ff.de ferijs, & idem diſponit ſtatutum in oppoſitum allegatum ſub rubr.50.lib.3. ergo debẽt intelligi excluſæ etiam quo ad contumaces cum continentia cauſæ diuidi non debeat nedum in ciuilibus l.nulli.C.de iudic.capit.prim.& ſecund. de ſequęſt.poſſ.& fruct. verum etiam in criminalibus.l.qui de crimine.C.de accuſat.ſiquidem cõtinentia cauſæ dicitur etiam reſpectu eiuſdem inſtantiæ,vt poſt Bald. tradit. afflict. deciſ.354.nu. 5.cumque contumax perdat beneficium. d.l.nulli,eſto quòd vellet reficere expenſas Iaſ. in eadem l.nulli.nume.6. verſicul.3.limita, quem ſequitur Menoch.de arbitr.iudic.caſu 371.nume.22.verſi. 3.eſt declaratio: cumque denique vna & eadem res, nempè inſtantia non debeat diuerſo iure cẽſeri.l.eum qui ędes.ff.de vſucapio. cum ſimilibus nemoque debeat alterius odio pregrauari. l. nemo debet.ff.de regul.iur.

Iccirco, cum eiuſdem cauſæ inſtãtia fuerit eodem contextu ex eiſdem cauſis inſtituta contra d.D.C.& alios eius complices carceratos, & præſertim Ioannem a Podio ad Triremes condemnatum & tranſmiſſum;cumque cauſę carceratorum ſint fauorabiliores, & in illis feriæ prædictæ non attendantur, ipſi odio contumacium prægrauarentur: ſi deberet iudicium differri donec ferię eſſent expiratæ,ex quo carceratio prorogaretur: cũ cauſæ plurium ſociorum, ſeu complicum eiuſdẽ delicti expeditio fieri congruè nequaquàm valeat, niſi prius expeditis contumacibus ſecund. Clar.in praxi.§.fin.quæſtio.49.verſicu. ſed pone, dicendum eſt, ut fruſtra opponatur de prædictis ferijs repentinis, nedum ex prædictis, ſed etiam alijs,quæ facilè poſſent adduci,ſuper quibus non inſiſtam, tanquàm in re non indigente vlteriori comprobatione.

Quintò & vltimo,quoniã non conſtat,nec cõſtare poteſt,quòd feriæ repentinæ fuerint tempore quo fuit citatus d. D.C. quandoquidem aſſertæ feriæ fuerunt factæ ſub die ſeptima menſis Auguſti durantibus dumtaxat exceſſiuis caloribus: qui

qui quidem calores exceſſiui a communiter accidentibus non durant, niſi vſque ad medium mẽſem Auguſti, & conſtat quòd prima citatio fuerat facta die quinta dicti menſis, & ſecunda die vigeſima tertia eiuſdem menſis, & ſic ſucceſſiuè aliæ fuerunt factæ poſt dictos calores: quod quidem argumentum a communiter accidẽtibus eſt in iure validiſſimum teſte Euerardo in ſua topica in loco a communiter accidentibus per totum.

162 Quòd ad quartum fundamentum quòd ſentẽtia ſit nulla ex eo, quòd executio fuit commiſſa antequàm fuerint lapſi decem dies, qui dantur ad committendam exequutionem poſtquàm ſententia tranſiuerit in iudicatum ut ſupra nume.9. reſpondetur, quòd modò non eſt; diſputandum an exequutio fuerit legitimè commiſſa, ſed ſolũ an detur appellatio, & poſſit interponi, ac proſequi per procuratorem; quia non valet conſequentia exequutio eſt nulla ergo ſententia corruit, cum oppoſitum conſequentis poſſit ſtare cũ antecedenti Bald. in l. conuenticulam in princip. C. de Epiſc. & Cleric. & Euerard. in loco a communiter accidentibus poſt nume. 10. ante fin. ex diuerſis enim non fit illatio. l. Papinianus exuli. ff. de minor. præter id, quòd audacter affirmari poteſt fuiſſe legitimè commiſſam ipſam exequutionem: ſiquidem in exigendis publicis functionibus, & dat ijs, proceditur nullo iuris ordine ſeruato cõpulſiuè velo leuato abſque libelli productione, & litis conteſtatione ſecund. Bald. in conſil. 238. nume. 1. volum. 1. per §. coges authent. de mand. princip. l. commiſſa. ff. de public. l. 2. & l. miſſi opinatores C. de exact. tribut. libr. 10. & etiam abſq; citatione ſecund. eundem Bald. conſil. 434. num. prim. vol. 3. & licet aliàs in cauſis fiſcalibus ordo iuris ſit ſeruandus. l. omnes. C. de dilatio. fallit tamen in cauſis vectigalium, in quibus proceditur de plano cogendo & exigendo, non citando & procedendo. §. non feſtinare & §. deinde eos, & d. §. coges authen. de mand. princip. l. 2. C. de iudic. & d. l. miſſi opinatores cum ſimil. Aſin. in praxi. §. 7. cap. 5. limit. 33. num. prim. poſt Bald. & Marantam locis ab eo relatis: alioqui non inuenirentur conductores vectigalium ſecund. Bald. in d. conſil. 238. poſt princip. Vnde pro libello ipſi publicani ſolent offerre capturam & carcerem ac rerum retentionem. l. pe. §. nauem. ff. locat. Et quòd ſuperiores gabellarum valeant contra fundantes gabellas procedere remota qualibet figura, & ſolemnitate iudicij probatur in ſtatutis gabellarum plateæ fol. 84.

163 Præterea in cauſis criminalibus quibus non datur appellatio non expectatur, quòd elabantur decem dies ad committẽdam exequutionem ſententiarum, ſed illico ipſis publicatis exequutioni demandantur, tam in pœnis capitalibus, quàm pecuniarijs: Rei etenim capitaliter damnati ſtatim publicata ſententia ſupplicio mittuntur, decapitantur & ſuſpenduntur, & condemnati in pœnis pecuniarijs lata ſententia grauantur per exactores Ducalis Cameræ, & Maſſariũ Cõmunis Ferrariæ non aliter expectato, quòd tranſeãt decem dies. Fruſtra enim expectatur ex quo appellari non poteſt. l. aliquando. §. fi. ff. ad Velleian. nam illud decennium datur ſolum ad deliberandum, an vellit appellare cap. ante tenorem. 11. quæſtio. 6. Sed quid vltra elaborandum? cum habeamus expreſſam deciſionem ſtatutorum gabellarum mandantium, quòd ſentẽtia debeat ſtatim nulla exceptione obſtante exequutioni demandari, ut in ſtatutis gabellarum fol. 115. in fine primæ paginæ, quemadmodum erit videre infra nume. 192.

164 Cæterum quando etiam dicta exequutio eſſet nulla, quod negatur, per hoc non deberet reuocari, cum de nouo eſſet concedenda, ſiquidem id quod eſt nulliter factum reuocari non debet, m cum de nouo, ſi non eſſet factũ fieri deberet [m] per tex. clarum in l. fin. §. fi. ff. quod met. cau. & ita tenent per plura Achill. perſon. de adipiſcenda poſſeſſ. num. 250. verſicul. & hoc quoque Neguſant. de pigno. in 2. memb. 3. par. nume. 23. & Iaſ. in l. fi. nu. 18. C. de edict. diui Adria. toll. Circuitus enim eſt euitandus, vt in clem. de reſcript. cap. auditor: iuſtiuſque eſt perperam factum cõfirmari, quàm nouo iudicio inſtituto illud idẽ conſequi Gram. conſil. 40. nu. 27. in crimin.

165 Ad quintum fundamẽtum, quod eodem inſtanti, quo fuit commiſſa exequutio ſimiliter fuerit liquidatus valor omnium nulla iudiciali diſcuſſione præcedente, quemadmodum requirebatur de iure, vt ſupra nume. 10. dico quòd non erat opus aliqua liquidatione quo ad pęnam regulãdam a denunciatione virtute ſententiæ & rei iudicatæ; cum in ipſa denunciatione quantitas pecuniarum erogata in emptionem frumentj, farinæ, & bladorum extractorum ſit certa, & determinata, ac per ſe liquida, & condemnatio relationem habet ad ipſam quantitatem expreſſam; quę quidem quantitas pęnæ determinatæ & clarę excedit valorem bonorum in tenutam captorum, ſiquidem in denuntiatione de triginta millia aureis dicatur, & in ſententia de amiſſione eiuſdem quantitatis pro contractu non denuntiato, & in totidem pro extractione vltra gabellam duplicatam; adeo quòd non erat agẽdum niſi de exactione pęnæ liquidæ in hac parte vigore rei iudicatę: quæ quidem exactio, ut dictũ eſt ſuperius in cauſis gabellarum poteſt fieri abſq; citatione ex Bal. conſil. 238. in fin. volum. prim. præſertim cum ita conſueuerit fieri ex inueterato ſtilo fori gabellarum: in his enim attenditur conſuetudo fori iudicij, vt eſt tex. in d. l. miſſi opinatores. C. de exac. tribut. libr. 10. & ita per illum text. Bald. in dicto conſilio 238.

166 Et licet liquidatio forſan requireretur circa aliam partem pœnarum hoc tamen nõ officeret, tum quia etiam circa liquidationem, ita ſe habet conſuetudo inueterata, tum quia vtile per inutile non vitiatur ex traditis a Vantio de nullit. tit. de nullitat. ex defect. iuriſdict. nume. 35. præter id quod præceſſerat contumacia rei in toto proceſ-

167 ſu, & ad ſententiam. Quando quidem citatio non requiritur vbi agitur de declaratione pœnæ præcedentis contumaciæ vigore, ut poſt Bald. & Tiraquel. tradit Aſin. in praxi. §. 7. cap. 5. limitat. 84. fol. mihi 173.

Sed cum hæc non poſſint prodeſſe circa articulum num procurator debeat admitti, nec ne ad proſequẽdam aſſertam appellationem, cum cognitio

gnitio debet pręcedere, & poſtea de meritis; ſu-
per his pro nunc vlterius non inſiſtam.

Quo verò ad quinque rationes contra ſtylum
deductas in motiuis ſupra nume. 11. vſque ad nu-
me. 16. ad confutandum obicem de ſtylo ſatis ſu-
perque fuit reſponſum ſup. nu. 111. vſque ad nu.
129. Nec eſt locus elitationi ſi diceretur nõ fuiſ-
ſe ſeruatum ſtylum, cum d. D. C. non fuerit cita-
tus per litteras vt citari debebat ex traditis a Boſ-
ſio titul. de citatio. nume. 21. & a Cartar. de exe-
quutio. ſentent. capit. fin. nume. 185. quoniam ſi-
quis ſuper hoc inſiſteret poſſet forſan de temera-
rio auſu coerceri, cũ cauſa agatur in Senatu Prin
cipis repræſentante ipſum Principem quãdoqui-
dem Doctores ſuperius citati in eiuſdemmet lo-
cis, & ſub eiſdemmet numeris autumant ex gene-
rali conſuetudine totius Italiæ reos abſentes fo-
renſes non habentes domicilium in loco delicti
citari ad valuas Palatij cum affixione cedulæ, nõ
autem per litteras, & idem intrepidè affirmarunt
Iacob. de Beluiſ. in pract. crimin. tit. de fuga reor.
nume. 21. Clar. in praxi. §. fin. quæſtio. 31. verſicu.
ſed hæc quidem in fin. Decian. conſil. 18. numer.
94. volumin. prim. & nouiſſimè Farinac. lib. prim.
quæſtio. crimin. tit. de inquiſit. quæſt. 11. poſt nu.
43. verſic. ſed quicquid.

Præterea quicquid ſit de iure communi, & con
ſuetudine generali, totius Italię, ſatis eſt, & quod
fortius ſtringit, ut iure municipali huius Ciuita-
tis certo certius ſit citationes per litteras ſubſidia
les tantum decerni in cauſis ciuilibus, vt eſt vide-
re ſub rubr. 2. de modo citandi abſentes lib. 2. vbi
etiam id permittitur contra eos qui conſueuerũt
habere domicilium in ciuitate vel eius diſtrictu,
vt ad literam legitur in eodemmet ſtatuto, quod
ſanè applicari nequit huic caſui, cum d. D. C. nũ-
quàm habuerit nec habeat domicilium in hac ci-
uitate, & eius diſtrictu, immo nec etiam in alio lo
co ditionis Sereniſſimi D. N. & licet, ut aſſeritur.
iam habuerit domum in Ciuitate Regij, nihilo-
minus præter id, quòd in ea numquàm domici-
lium habuit, illam etiam vendidit D. Georgio &
fratri de Alpis, qui in ea habitant, & illius poſſeſ-
ſionem aduerſus exequutionem ſententiæ prædi
ctæ tanquàm rei ſuæ tueri conati ſunt, vt videre
licet in actis exequutionis prædictæ: & quando
etiam dictam domum non alienaſſet, attamẽ nõ
poſſet dici, quòd ibi haberet domicilium, quando
quidem ex ſola domus poſſeſſione nõ conſtitui-
tur domicilium. l. libertus. §. ſola domus. ff. ad mu
nicipal. Maſcard. de probatio. concluſio. 534. nu.
22. ſed ex aſſidua habitatione Menoch. de arbitr.
libr. 2. centur. prim. caſu 86. nume. 14. vbi de com-
muni atteſtatur ſequitur Soarez. in Theſaur. re-
cept. ſentent. in verbo domicilium, quod eſt pri-
mum, & Maſcard. vbi mox. nume. 8. par. pri. Hinc
igitur verius Bononiæ contractum eſſe domici-
lium ab eodem D. C. dici poterit, quem in eo lo-
co maximam bonorum ſuorum partem retinere,
illicque habitare pro comperto habetur Barto. in
l. de inre nume. 2. ff. ad municip. Menoc. vbi ſupra
caſu 86. nu. 18. vltra alios adductos per Maſcard.
d. concl. 534. num. 21.

Nec dicatur per litteras igitur ad Bononienſes
Iudices ſaltem, vel alio modo in loco habitatio-
nis requirendum fuiſſe, cum in criminalibus, ita
conſtet eiuſmodi litteras ab extraneis iudicibus
omninò ſperni, pro ut in confeſſo eſt ex generali
conſuetudine nullum Iudicem extra Territoriũ
ſuum etiam ſub eodem Principe citare, ut præter
Clar. & alios quos ſuperius citaui tenet Michael
graſſ. inter communes opiniones nouiſſimè re-
collegas tom. 2. lib. 9. ti. 4. de requiredis reis nu. 6.
Siquidem in criminalibus etiam vigore ſtatuti
Ferrariæ rei non habentes nec habere ſoliti domi
cilium in ciuitate, & eius diſtrictu ſub rubr. 4. lib.
3. non debent citari per litteras, vt dictum eſt in
ciuilibus, ſed ſuper ſcalis Palatij cum affixione ce
dulæ ad fores eiuſdem Palatij tribus dũtaxat ci-
tationibus inter ſe diſtantibus per duorum dierũ
interualla; cuius vigore ab immemorabili tempo
re citra conſueuit citationes fieri ad primam iu-
ris horam interpoſito tamen inter vnam & alte-
ram duorum dierum interuallo; quibus peractis
abſque alia citatione, & banno fuit deuẽtum ad
ſententias etiam in cauſis capitalibus, vt digno-
ſcitur ex atteſtatione quamplurimum notario-
rum, qui exercuerunt officium Cancellariæ crimi
nalis per Illuſtr. D. Prætoris Ferrariæ a decem, vi-
ginti, & triginta annis & vltra: quinimò id depræ
henditur ex libris maleficiorum, in quibus appa-
ret quòd contra abſentes non habitantes, nec ſo
litos habitare, eſto, quòd habitarent in locis pro-
pinquis Territorio Ferrarię, & ſubiectis ditioni
Sereniſſimi Domini fuerunt factę tres citationes
ad valuas Palatij cum interuallo prædicto inter
vnam & alteram citationem, & demum abſque
alio actu condemnati fuere; adeo quòd ſi, dico ſi
pro quia ſtatutum dicitur ius commune in loco
in quo viget iuribus ſuperius citatis nume. 15. di-
cendum eſt, vt ſtilus curiæ gabellarum nedum ſit
conformis conſuetudini generali totius Italiæ,
verum etiam iuri municipali, & per conſequens
iuri communi in hac Ciuitate vigenti, cum cita-
tiones fuerint factæ ad primam, nedum trinæ, ſed
nouem, & nedum cum interuallo duorum dierũ,
ſed longè maiori, & ſic pinguius diſpoſitione ſta-
tutaria fuit obſeruatum: ob id non repręhenden-
dum, ſed potius laudandum ad tradita per Iaſ. in
l. quartam nu. 3. & ſeq. ff. de leg. 1.

Quibus non obſtat ſi opponeretur quòd non-
numquàm ſuperior gabellarum conſueuerit cita
re aliquos reos per litteras ſubſidiales; Nã reſpon
detur, hoc numquàm fuiſſe obſeruatum per lite-
ras extra ditionem Sereniſſimi Domini, ſed ſolũ
forſan ad loca eidem Sereniſſimo Domino ſubie-
cta, ac etiam iuriſdictioni immediatè ipſius Do-
mini Superioris gabellarum, ut puta ad Pręторẽ
Stellarę, Ficaroli, Melarię, Tercentę, Codegarij,
Maſſę fiſcaliæ, & aliorum locorum intra paſſus
gabellarum prædictarum, qui quidem Prætores
velint nolintque, aut citationem, vel alium quã-
libet licentiam relaxare tenentur, aut permittere
nuntios officij illam exequi, vt quotidiana docet
practica pręſertim in concernentib. intereſſe Du
calis Camerę. At longè diuerſus eſt caſus d. D. C.
denunciati qui extra Dominiũ Sereniſſimi Prin-
cipis noſtri habitat ac domicilium habet, qui nõ
aliter citandus eſt, quàm eo modo, quo omnes fo
renſes eiuſmodi pro alijs criminibus & delicti, tũ

ex ſtilo inueterato eiuſdem officij, tum etiam ex forma citationum Curię Palatij Ferrariæ hucuſque citati indiſtinctè reperiuntur, ad valuas ſcilicet dictorum officiorum reſpectiuè; idem ſonans, quod ad ſcalas Palatij, cum non aliæ extent valuæ in dicto Palatio, quàm quæ, vt ad oculum patet, in medijs ſcalis ipſis poſitę conſpiciuntur. Ex quibus vti diuerſis inferri rectè non poteſt. l. Papinianus exuli. ff. de minor.

Poſtremò hoc magis roborare videtur intentionem fiſci, & gabellarum, cum ſtatutum particulare fori gabellarum diſponat Superiorem gabellarum poſſe procedere contra fraudantes ciuiliter, & criminaliter; & ſic in eius voluntate reſidet ad fraudes poſſe agere procedendo ciuiliter, ſeu criminaliter, vt maluerit pro pœna fraudis, & clarum eſt, quòd ordo procedēdi per litteras ſubſidiales reperitur præfinitus a iure municipali in cauſis ciuilibus, citandi verò per edictum in criminalibus, vt dictum eſt ſuperius: ea propter nō valet conſequētia ſi dicatur ſuperior citauit aliquādo per litteras, ergo ſemper debuit hoc facere, cū eſſet arctare eius liberam facultatem procedendi vtroque modo, ad ordinem procedendi ciuiliter tantum contra claram ſtatutorum gabellarū diſpoſitionem, vt in eiſdem ſtatutis gabellę cap. 46. fol. 8. cap. 100. fol. 17. imò iuris communis cum id quod eſt in poteſtate iudicis, illius neceſſitati ſubijciatur. l. non quicquid. ff. de iud.

Quo verò ad exequutionis ſuſpenſionem dico ipſam de iure non potuiſſe concedi, & conceſſam
169 in primis & ante omnia fore reuocandam. Cōperti enim iuris eſt reum contumacem ſuſpendi, & reuocari facere tenutam bonorum annotatorum minimè poſſe, niſi prius refectis expenſis, & præſtita ſatiſdatione de iudicio ſiſti, eſto quòd poſſideat immobilia text. eſt in authen. & qui iurat. C. de bon. auth. iudic. poſſ. & in capit. quoniā frequenter. §. in alijs ext. ut lit. non conteſt. & ita tenuere Maranta in ſuo Speculo praxis ciuilis titul. de contumacia num. 16. & 22. Marſ. in tracta. de bannitis in verbo contumaciam num. 71. & in tract. de fideiuſſor. num. 147. Blanc. in pract. crim. verſicul. verum quia nu. 39. fol. 18. & dixi in tract. de citatio. reali lib. 1. cap. 2. num. 166. Vel carceres ingreſſus fuerit, docuerit de eius innocentia, contrariamque reportauerit ſententiam ſecund. Farinac. lib. prim. quæſt. crimin. tit. de inquiſit. quæſtio. 11. num. 84. vſque ad num. 88. Cum igitur d. D. C. nihil prædictorum fecerit firma iuris remanet concluſio, quòd dicta exequutionis, & tenutæ ſuſpenſio debet reuocari.

170 Nec obſtat, quòd fuerit appellatum; quoniā per appellationem interpoſitam pro reo habito pro confeſſo & conuicto, vt hoc in caſu, poſt declarationem factam per iudicē ipſum, haberi pro confeſſo & conuicto, non dēt ſuperſederi in exequutione ſententiæ, ſed eſt reijcienda ipſa appellatio ſecund. affiict. ſuper ſecunda parte conſtit. regni rubr. 10. nume. 56. quem refert & ſequi Cartar. de exequut. ſententiæ capit. 1. nume. 69. & dixi ſuperius.

171 Non officit etiam, quòd dictum fuerit de nullitate, qua pendente in criminalibus non fit exequutio ſententiæ, maximè quando nullitas eſt euidens ex relatis a Marſilio de bannitis in verb. nullitas num. 12. & 28. & ſeq. Aſin. in praxi. §. 31. cap. 2. poſt trigeſimam octauam ampliationem limit. prim. Lancell. de attentatis par. 2. cap. 17. nu-
172 me. 9. & ſeqq. Quandoquidem nullitatis cauſa ſuſpenſiuum dicitur habere effectum ſecundum Veſtr. in praxi lib. 8. cap. 1. nume. 11. & Lancell. in d. cap. 17. nume. 13. ita quòd ſi quid interim fuerit attentatum priuilegio attentatorum venit reuocandum ſecund. Lancell. d. cap. 17. nu. 39. & ſeqq.
173 Quoniam vltra, quòd per plura ſuperius demōſtraui, nullam hoc in caſu ſubeſſe nullitatem procurator non admittitur ad dicendum de nullitate niſi prius ſatiſdederit, & reus ipſe perſonaliter ſe conſtituerit, & nullitatem allegauerit, vt dixi ſup. num. 139. & plurib. ſeqqu. præſertim quando locus eſt torturæ pro veritate indiganda, quō caſu numquàm admittitur procurator, vt dixi nu. 84. & pluribus ſeqq.
174 Et quando dubium eſt, an ſententia ſit nulla, procurator non poteſt proponere nullitatem, niſi ſit adeò clara & notoria quòd de ea, nec in facto, nec in iure dubitari poſſit, vt dixi ſupra poſt num. 40. & tunc etiam dummodo huiuſmodi nullitas nullo modo tangant crimen, & poſſit examinari ſeorſum a crimine, & ad alium finem quàm ad criminis excluſionem ex relatis a Gabriele in ſuis communibus concluſionibus lib. 7. de malefic. concl. 9. poſt limit. 17. nume. 18. aliàs 76. Boſſ. tit. de Carcer. fideiuſſor. commit. num. 16. & titu. an in criminalibus iudic. quis poſſit pro abſente interuenire num. 16. Clar. in praxi, §. fin. quæſtio. 32. verſicul. pariter etiam Abb. in ca. veniens nu. 36. vbi etiam Socin. nume. 50. vſque ad nume. 55. quo loci per pulchrè & latè enodat hūc articulū ex. de accuſat. & tetigi in tract. de citat. reali c. 21.
175 num. 41. & 42. libr. 3. Paria enim ſunt excludere crimen directè, vel aliquid deducere per quod indirectè crimen excludatur: vnde idem iuris eſt de crimine, & de eo quòd tendit ad crimen, ſed ſuper crimine principali non admittitur procurator vt dixi ſuperius, ergo non admittitur ſuper hoc qđ venit ad criminis excluſionem Abb. & Socin. locis citatis & Bald. in d. l. reos poſt num. 33. verſi. è contra. C. de accuſat. Verū in caſu iſto nulla ſubeſt nullitas notoria, nec etiam dubia, vt ſuperius demonſtraui ergo &c.
176 Accedat, quòd ob nullitatis dictionem exequutio ſententiæ impediri & retardari nequit, quādo nullitas ęquè principaliter in iudicio proponitur, ex Lancell. de attent. d. cap. 17. par. 2. nu. 60. & ſeqq. & Vant. de nullit. titu. quot & quibus mod. nullitas in iudic. proponi poſſit num. 29. Et eſt ratio, quia nullitas in iudicio ordinario principaliter propoſita deſiderat ſententiam Vant. dicto nume. 29. Si enim per ſimplicē nullitatis propoſitionem, incontinenti exequutio impediretur, eſſet dare exequutionem ſententiæ nondum latæ contra regulam iuris cōmunis l. 1. C. de exequut. rei iudic. cum ſimilibus ideò fit exequutio ſalua remanente quæſt. nullitatis. Vant. d. nume. 29. iuncto nume. ſeqq. & hoc indiſtinctè procedit quando exequutio eſt retractabilis Vant. d. nume. 30. & Lancell. d. cap. 17. num. 32. in fin. & quando nullitas impediat exequutionem nec ne vidēdus

eſt

277 eſt Lãcell.d.c.17.per tot. Et licèt Vantius poſt d.nume.30. verſic. prout etiam, & Lancellottus d.cap.17.num.68. & ſeqq. atque relati ab eiſdem interpretes voluerint exequutionem ſententiæ impediri quando nullitas cumularetur cum appellatione,vt hoc in caſu; id profectò non procedit quando appellationis diſereretur articulus, tunc enim vlterius non poteſt impediri exequutio cap.licet de ſenten.excommu.in 6. & ita prædicti Vant.nume.35.& Lancellott. nume.69.locis proximè citatis.

Qua de re ſiue dicamus, quòd nullitas fuerit propoſita æquè principaliter, ſiue vnà cum appellatione, quæ rationibus deductis nullatenus deuoluit,concludendum eſt,vt non potuerit ſuſpendi exequutio ſententiæ prædictæ ob dictam nullitatem propoſitam; quod tanto minus fieri debebat, cum ex diſpoſitione Ducalis Prouiſionis de qua in ſtatutis gabellarum fol.115. Superioris ſententia nulla exceptione obſtante debet exequutioni demandari.

Ex quibus omnibus, quæ veluti præludia ad ea quæ pleniori cornu à præclariſſimis DD. cauſæ Patronis poſthac,vt audiui, deducentur, pro tenuitate ingenij mei,in medium afferre decreui, intrepidè arbitror, & Fiſcum, & Conductorem gabellarum optimum ius fouere, ſaluo ſemper ſaniori rectius ſentientis iudicio.

ADDITIONES.

a *Appellare.* Abſens in contumaciam condẽnatus quando poſſit appellare, & quid ſi à ſtatuto eſt habitus pro confeſſo tantum, vel pro confeſſo & conuicto ſimul,& quid in Vrbe & ſtatu eccleſiaſtico ſeruetur, & an ad appellandum Procurator admittatur cũ mandato, vel ſine exaptiſſimè tractatur materiam per Dominũ meũ Farinaceum in ſua pract.crimin.par.1.titu.de inquiſ.q.11. nume.48. & ſeq. & par.2. tit. de var.ac diuerſ.quæſt.q.99.nume.175. & ſeqq. & qõ.101. nu.23.& ſeqq.& q.101.nu.23. & ſeqq.

b *Valet.* Statutum enim poſſe in criminalibus * appellationem tollere magis communiter receptum eſt,vt videre eſt apud Alberic. de Roſat. in tract.ſtatutor.par.3.q.53.nume.4. Vbi ita ſeruari teſtatur Auguſt.ad Ang.de Malefic.vbi ſupra eodem verſic.Præſente dicto Caio, &c. poſt nu.25. Couarr.practicar.quæſt.cap.23. nume.6. Vbi refert concordantes pluribuſque hanc opinionem comprobat reſpondet contrarijs, & bene declarat,An & in quibus caſibus Princeps poſſit appellationem tollere Clar.in pract.§.fina.q.94.nu.3. verſic.Ceterum in hoc Ducatu; Vbi relatis con* trarijs etiam teſtantibus de magis communi opinione dixit ab hac limitatione non eſſe in practica recedendum.Refert & ſequitur Bertazz. conſ. 422.nume.16.lib.2.Sigiſmun.Scaccia in tract.de iudic.cauſ.ciuil.& criminal. lib.1. cap.97. nu.62. Vbi refert plura ſtatuta conſtitutiones, & conſuetudines prohibẽtes in cauſis criminalibus appellationem Mediolani, ſcilicet Neapoli in locis Imperij Flandriæ,Hiſpaniæ,& ferè in toto Orbe Chriſtiano,& ibi etiam diſcutit huiuſmodi conſtitutionum, & conſuetudinum rationem & eadem ferè ſtatuta & conſtitutiones refert etiã Baiard.ad Clar. q.94.nu.30. & ſeqq.Quamuis contrarium defendere conetur Ang. de Maleſ.in verbo Præſente dicto Caio,&c.num.25.& ibi in addit.Bernard. de Landriano allegans in idem Cepoll.conſil.54.

Verum quando hęc concluſio vera ſit,& quãdo non,& de materia,vide Couarr. pract. quæſt. d.cap.23.nume.6. Boſſ.in tit.de appellat. num.7. vbi remiſſiuè,& nume.13. & ſeqq. vbi ponit plures quæſtiones in materia contingentes Bertaz. conſil.79.nume.1. & ſeqq. lib.1. Vbi quid quãdo ſententia continet manifeſtam iniuſtitiam Plot. conſil.crimin.diuerſor.130.nume.64. Vbi ponit quinque limitationes quas recipiunt ſtatuta,ſeu conſtitutiones diſponentes, quod à ſententia lata in cauſa criminali non poſſit appellari, querelari,de nullitate dici, in integrum reſtitutionem peti vel alio iuris remedio vti Baiard. ad Clar. q. 94.nume.43. & ſeqq. Vbi pariter ponit quatuor limitationes. Prima eſt,quod per huiuſmodi ſtatutum prohibẽs appellationem in criminalibus non cenſeatur prohibita appellatio in cauſa ciuili incidente,& emergente ex criminali. Secunda eſt,quod nõ cenſetur prohibita appellatio à ſententia interloquutoria niſi ſtatutum generaliter dixerit, quod à nulla ſententia criminale poſſit appellari. Tertia eſt, quod huiuſmodi ſtatutum non comprehẽdit forenſes.Quarta eſt,quod nec etiam comprehendit notoriam iniuſtitiam.

c *Mixta.* Cauſa quando dicatur Mixta non autẽ merè criminalis,nec merè ciuilis.Duo poſſunt figurari caſus. Primus,ſcilicet quando pœna partim applicatur Fiſco,& partim parti. Secundus, quando in ſimul agitur ad publicam vindictam, & pœnam criminalem, ac etiam ad commodum partis, & intereſſe priuatum. In primo caſu vna fuit opinio, quod caſu dicatur mixtà ſecundum Alex.in addit.ad Bar.in l.3.in princ. littera D.ff. de ſepulch.violat.poſt Bar.Ant.de Butr.& Imol. in locis per eum relatis Dec.in rubr.de Iudic. nu. 52.verſic.& cauſa mixtà in ſecunda lectura,& ibi etiam Rip.nume. 100.firma in reperto verbo cauſa criminalis ſub num.5.Arnon.ſing.41. Maran. de ordine iudiciorum par.4.in princip.diſtinct.1. num.73.Boſſ.in tit.de appellat. num.8.Vbi alios * refert teſtatur de communi & reprobat Papien. & Alex.contrarium tenentes Ioſeph.Ludou. deciſ.71.verſic.2.incip.contrariam opinionem, vbi audaciter teſtatur iſtam opinionem hodie eſſe canonizatam per totum Orbem (quaſi quod ipſe per totum Orbem verſatus fuerit) reprobato Menoch.cõtrarium tenente Gabr. Sarayn.in addit. ad Mattheſ.ſingu.70.col.3. in fine verſic.& adde quod contrarium quod etiam iſto caſu cauſa reputetur criminalis, & non mixtà videtur de mente Mattheſ.ſing.70.incip. nota quod ſi ſtatutum verſic. Quid autem ſi dicat; & contrarium etiam voluiſſe videntur Alexan.conſi.82. ad finem lib. 1. Aret. Afflict.& Menoch. in locis relatis per Ioſeph.Ludou.d.concluſ.71.in prin.dicentes quod quando agitur de pœna applicanda partim fiſco & partim parti. Ad huc cauſa reputetur criminalis eo, quia magis dignum trahit ad ſe minus dignum, & cum hac contraria opinione conſenſit Clar.

Clar.in pract.crim.q.1.verſi. tertius eſt caſus,vbi licèt videatur diſtinguere,An condemnatio pœnæ parti applicādæ veniat ex diuerſa lege, aut ex eadem,vt primò caſu cauſa dicatur mixtà,ſecundo aūt iudicetur criminalis,teſtatur tamen vtroque caſu, & indiſtinctè ſemper vidiſſe ſeruari, vt talis cauſa fuerit reputata criminalis; & propterea iſto caſu ſemper fuiſſe reiectam appellationē eo modo, ac reijcitur in criminalibus Anchara. Regien.q.1.nume.1.& ſeqq.vſque ad nu.7. par.1. Vbi & hanc ſententiam admittit quando proceditur per viam accuſationis.

Et hæc contraria opinio abſque dubio procedit quando vna pars pœnæ applicatur fiſco, & altera accuſatori prout quotidie contingit applicari,aut vigore ſtatuti,aut vigore bannimentorum:Tunc enim cauſa in totum reputabitur criminalis ſecundum Mattheſ.ſing.70. incip. Nota quod ſi ſtatutum verſic.ſecus ſi dicat.Vbi tamen littera eſt corrupta,quia dum dicit. Merum iudiciū ciuile,vult (ni fallor) dicere criminale ſequitur Hier.Iauar.in addit.ad Clar.in pract.§.fi.q.1. in vltima additione verſic.Item ſi pęnæ pars poſt Alex.in loco per eum relato à cuius opinione dicit non eſſe recedendū.Quamuis Dec.in c.1.poſt nu.14.de probat contrarium dixerit.

Et in propoſito ſcias, quod quando pœna venit applicāda partim Fiſco & partim parti offenſæ.Tunc tota pœna debet venire ad manus fiſci, & ex illius manu pars offenſa debet habere partē ſuam ſecundum Bar.in l. Senatus cenſuit §.Senatus num.2.& ſeq. ff. de iure fiſci ponens exemplū in ſtatutis Italiæ volentibus accuſatorem habere medietatem pœnæ,diciq; totam pœnam Camerario communis ſolui debere,& poſtea Camerarius accuſatori dat ſuam dimidiā, & quod propterea Iudex debet condemnare delinquentem ad ſoluendum totam pœnam ipſi Camerario,cuius medietas ſit communis, & alia medietas accuſatoris.Refert & ſequitur Matheſ.ſing.70. incip. Nota quod ſi ſtatutum.Vbi loquitur non ſolum quando vna pars pœnæ applicatur fiſco, & alia accuſatori,ſed etiam ſi vna pars applicetur fiſco, & alia parti offenſæ Marant. de ordine iudicior. par.4.in princ.diſtinct.1.nu.74. Vbi pariter quod in iſto iudicio mixto agens non debet concludere in libello quod pœna applicatur pro parte ſibi & pro parte fiſco diuidatur cū ipſo ex Aret. quē allegat in §.pœnalis,col.4.in fine verſ. vnum tamen inſtit.de actio.Gabr.Sarayn. in addit. Mattheſ.ſing.70.col.4.verſ.& in quantum.

In ſecundo vero caſu,quando,ſcilicet inſimul agitur ciuiliter ad commodum partis & intereſſe priuatum, ac etiam criminaliter ad intereſſe publicum & publicam vindictam vna fuit opinio, quod hæc cauſa dicatur mixta ſecundum Anto. de Butr.in rubr.de iudic.col.1.poſt med.verſ.cauſa mixtà.Abb.ibidem poſt nu.5.verſic. cauſa mixtà. Vbi refert Anton. de Butr. in loco præcitato Dec.nu.52.verſ.& cauſa mixtà,in 2.lect. veſtr.in pract.lib.3.cap.2.nume.2.verſ.mixtum &c. Grāmat.conſ.136.nu.9.lib.2.

Contrarium, quod quando ſcilicet agitur ad vindictam publicam,vt puta, vt fur puniatur,& etiam ad reſtitutionem rerum ablatarum ipſi accuſatori cauſa dicatur criminalis videtur de mente Rip. in rubr. extrà de iudic. nume.97. Clar. in pract.§.fina.q.1.verſic. Tertius eſt caſus. Vbi reputat abſurdum dicere,quod iſto caſu cauſa dicatur mixtà, & non criminalis, & quod ſemper vidit ſeruari eam fuiſſe reputatam criminalem quo ad receptionem appellationis prout in criminalibus reijcitur quicquid dixerit Boſſ. in loco præcitato.

In hac contrarietate non diſplicet diſtinctio Boſſ.in tit.de appellat.num.9.Et quam hic tenet cōſultor, quod ſcilicet ſi fiſco aliquid veniat applicandum,&c.nō principaliter, ſed in conſequētiam eius,qnod principaliter parti applicatur, & debetur etiam tunc tota cauſa videtur ciuilis, & non criminalis,& ècontra ſe intereſſe partis id, q parti applicatur,venit in conſequentiam eius qđ principaliter fiſco debetur, & applicatur, & tunc cauſa tota reputetur criminalis non autem ciuilis per regulam. Quod in mixtis denominatio fieri debeat à potentiori, & ab eo quod principaliter agitur non autem in conſequentiam. l.mixtū §.qui furtum. ff.de furt.cum alijs ibi per eum allegatis, & Boſſ. refert & ſequitur Hier. Giacar. in addit. ad Clar.q.1. littera B. in princ.

d *Vigore contumaciæ*. Et ita apud nos ſeruatur, quia quandocunque Reus poſt condemnationē compareat ſponte, ſiue etiam captus admittatur à ſanctiſſimo ad nouas defenſiones faciendas nō auditur niſi refectis expenſis contumacialibus, quæ reſtituuntur inſtigatori ſi inſtigator illas fecit; ſi vero inſtigator non adfuit,vel ſi adfuit nihil expendit applicantur fiſco ſic etiam volente ſi bene memini Conſtitutione Pij Quarti. Quāuis tēpore quo in tribunali Illuſtriſſimi D. AC. inſeruiebam Dom.meo Farinac.pro eius habente in criminalibus Procurator Fiſcalis male etiā prætenderet expenſas ab inſtigatore factas.

e *Ad appellandum*. Iam ſupra littera A.allegaui D.meum Farinacium in pract.crimin.par.1.titu. de inquiſ.q.11.nume.49.& par.2.tit.de var.ac diuerſ.quæſtion.q.99.nume.175.& ſeqq. & q.101. nu.23.&ſeqq.Quibus in locis ad ſaturitatem explicat An,quando, & qūo in criminalibus poſſit, quis pro altero abſente, vel præſente appellare.

f *Ex ipſius vultu*. Et hinc eſt, quod inquiſitus abſens,& citatus tenetur ſemper perſonaliter cōparere quando Iudex dicit ſe velle præſentiam Rei ad effectū illum examinandi, & videndi quo vultu quo colore, & qua trepidatione reſpōdeat fuit opinio Bart. in l. ſeruum quoque §.publicè, nume.6.ff.de procurat. reprobata opinione Iac. Butrig.credentis poſſe adhoc dari remedium, vt ſcilicet cōſtituatur Procurator ſpecialiter ad ſic reſpondendum. Non enim remedium (inquit ibi Bart.) eſt inane,quia vultus,color, & trepidatio non colliguntur ex reſpōſionibus Procuratoris ſed rei principalis: Addo ego quod cū hodie interrogationes ſint diuerſæ nunquam poteſt formari mandatum ad ſic reſpondendum interrogationibus iudicis cum illas nemo poſſit diuinare Alber.in d.§.publicè poſt nume.25. verſ.Item fallit dicta regula Fulgoſ.ibidem nume. 11. verſ.verum quia,& nume.12.& num.15.verſic. Item eſt altera ratio,& ſeq.Pau.de Caſt.num.13.vbi propterea

pterea, quod Iudices citant reum ad perſonaliter comparendum & informãdum Curiam, & quod ita ſeruat totus mundus. Et niſi hoc fieret nunquam daretur aliqua ſententia contra abſentes in criminalibus quoniam ſemper mitteret Procuratorem, qui cum ſuis cauilationibus illam impediret Alber. in l. penul. §. ad crimen num. 18. ff. de publ. iudic. Cyn. in l. Reos num. 10. C. de accuſat. Vbi teſtatur, quod ita dicunt Doctores, & loquitur etiam in cauſis pecuniarijs: Idq; dixit notandum aduerſus malitiam Aduocatorum & delinquentium Procuratoribus & Aduocatis deludãtur Alber. in d. l. Reos num. 6. verſic. excipiuntur tamen, & nume. 11. ad finem verſic. cauti tamen iudicis Ang. poſt num. 5. Aret. in cap. veniens nume. 62. in fine, verſic. Et ideo reiectis iſtis rationibus, & nume. 63. extrà de accuſat. Et ibi Marian. Socin. num. 62. Vbi refert ex hoc facile eſſe iudici nõ admittere Procuratorem in caſibus, & cauſis in quibus de iure non eſſet admittendus, & nume. 135. verſic. & pro hac ſententia Gandi. in tit. vtrum Procurator, &c. nume. 13. & 14. Vbi præſertim quando ſumus in caſu in quo poteſt contra abſentem procedi Auguſt. ad Ang. de maleſ. in verbo. Qui D. Iudex, videns &c. nume. 21. 22. & 23. Vbi relatis hinc inde contrarijs opinionibus, & argumentis hanc amplecti videtur ſententiam ſaltim ſi contra inquiſitum aliqua pręcedãt inditia Cępoll. conſil. crimin. 46. ſub nume. 1. vbi quod ita ſeruat communis practica & conſil. 52. nume. 4. Marſil. in pract. §. ſequitur nume. 7. Blãc. in pract. crimin. §. verum quia nume. 42. fol. mihi 18. Cyril. in ſumma crimin. rubr. 10. de procurat. §. 1. nume. 1. fol. mihi 50. col. 4. poſt med. verſ. ſed ſi Iudex Boſſ. in tit. An in criminali iudic. num. 2. Clar. in pract. §. fina. q. 32. num. 11. verſic. hæc autem concluſio ante finem. Ibi & in omnẽ caſum. Vbi propterea dixit quod quando in Monitorio vocatur reus ad perſonaliter comparendum non eſt tractãdum: An poſſit admitti Procurator vel excuſator, ſed neceſſe eſt, quod ipſe Reus principalis perſonaliter compareat ex Ruyn. quem allegat in conſil. 118. nume. 5. Relati per Gabr. lib. 7. concluſ. 9. nume. 21. in 11. ampliatione Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 1. q. 80. nu. 97. verſic. hic autem caſus Monticell. reg. crimin. 13. nume. 56. Bonacoſſ. in commun. opin. crim. par. 1. verbo Procurator il primo, fol. 138. col. 4. in fine verſic. Sed
* cauti iudices vbi de communi Vant. in tit. de nullitate ex defect. inhabilit. & mandat. nume. 176. ante finem Andr. Gayl. de pace public. lib. 1. cap. 10. nu. 3. & ſeqq. Vbi enormat Sigiſmund. Scau. in tract. de iudic. cauſ. ciuil. & crimin. cap. 101. nume. 44. verſic. Declara tamen fol. 245. col. 2. poſt med. Vbi propterea ex Ruyn. & Clar. in locis præcitatis aduertit cautelam inuentam vt in qualibet cauſa etiã pecuniaria moneatur Reus ad perſonaliter comparendum: Tunc enim (inquit ipſe) non auditur per Procuratorem etiam, quod non agatur de pœna capitali Baiard. ad Clar. q. 32. num. 10. in fine, & ſeq. vbi quod ita ſeruat practica, & nume. 16. & extat pro hac limitatione plena deciſ. Capyc. 143. per totam, quam omnino videas Ant. Scapp. de iure non ſcript. lib. 3. c. 42. vbi quod ita ſeruatur per totam Italiam.

Et quamuis contrarium, quod imò iſto caſu etiam Procurator ſit admittendus, habens tamẽ ſpecificum mandatum ad ſic, & ſic reſpondendũ voluerit Iacob. Butrig. prout eam referendo ſequuti ſunt Imol. in l. penult. §. ad crimen col. fin. verſic. ſed pro complemento. ff. de publ. iudic. Salyc. in l. Reos col. fina. nume. 21. C. de accuſatio. Relati per Gabr. lib. 7. concluſ. 9. nume. 21. verſic. Contrarium, &c.

In conſulendo tamen, & iudicando durum eſſet à propoſita ſublimitatione recedere, quæ abſque dubio, & magis procedet quando Iudex contra reum exiſtimaret vigore inditiorum contra ipſum laborantium deueniendum eſſe ad torturã, quia tunc tanto minus admittẽdus eſſet Procurator ſecundum Adden. ad Bar. in d. §. publicè littera A. in princ. Gandin. in d. rubr. vtrum Procurator, &c. poſt num. 14. Ang. de malef. in verbo Qui D. Iudex nume. 17. ante med. verſ. Ego eram ſolitus: Vbi ſe ita aliàs hac cautela vſum fuiſſe teſtatur, eamque dicit menti tenendum, tum quia in practica faciet honorem, tum etiam quia iſto modo Iudex nunquam poteſt decipi Auguſt. de Arimino ibidem nume. 22. & 23. Cæpoll. conſil. crim. 52. poſt nume. 6. Capyc. deciſ. 143. in fine. Vbi quod iſto caſu, nec etiã admittitur defenſor.

Verum prædictam concluſionem declara quatuor notabilibus modis quos optimè congeſſit D. meus Farin. in ſua pract. crimin. par. 2. in tit. de var. ac diuerſ. quæſt. q. 99. nume. 249. & ſeqq. vſq; ad nume. 256.

g *In ſubſidium*. Controuerſa eſt apud Doctores quęſtio, an in criminalibus admittatur Procurator quando pœna poteſt eſſe corporalis in defectum pecuniariæ. Nam quod tunc admittatur, voluerunt Alber. in l. ſeruum quoque §. publicè nume. 20. poſt med. verſic. ſi enim ſtatutum. ff. de Procurat. & ibi etiam Fulgoſ. num. 25. verſic. ſed ſi ſtatutum, vbi tamen dubitatiuè loquitur idem Alber. in l. reos nume. 10. & ſeq. C. de accuſat. vbi benè comprobat, & reſpondet contrarijs Anan. in cap. veniens nume. 17. in fine extra de accuſat. Bened. de Baez. conſil. crim. diuerſ. q. 1. nume. 1. & ſeq. lib. 1. Clar. in pract. §. fina. q. 32. nume. 9. verſ.
* vlterius quæro vbi de communi ex Marian. Imolen. & Rub. in locis præcitatis Bonacoſſ. in commun. opinio. crim. par. 1. verbo Procurator il primo, fol. mihi 138. col. 3. in fine, verſ. Idem eſt ſi ſta
* tutum, &c. Vbi de cõmuni Moron. de fide treg. & pace q. 22. nume. 4. & ſeqq. Vbi de pluribus rationibus hanc limitationem comprobat.

Contra quòd immo, nec iſto caſu admittatur Procurator faciunt deducta per eundem Alber. in d. §. publicè eodem num. 20. poſt med. verſic. Cynus autem iuncto verſic. ex quibus etiam patet, & voluerunt Ang. in d. §. publicè col. fin. poſt princ. verſic. & habet locum Bar. in l. 2. nume. 17. ff. de publ. iudic. vbi arguit pro & contra. Et poſtea in hac contraria opinione reſidere videatur Ang. in l. penult. §. ad crimen nume. 8. ff. de publ. iudic. vbi quod ita ſeruatur de conſuetudine, & ibi etiam Benedic. de Plumbin. nume. 46. & Rub. Alexandrin. nu. 196. verſic. quartus caſus, vbi dixit, quod cum opinione Barto. in loco præcitato tranſeunt ceteri ſcribentes Cyn. in l. reos num. 5. in fine,

in fine,verſic.ſi autem in ſtatuto.C.de accuſ. Et ibi etiam Aug.nume.2.in fine,colum.3. in princ. verſicu. idem dico refert Bart.in d.l.2. Salycet. in d.l.reos colum. penult. nume.20. verſic.ſecundo caſu,& col. fi. verſic. quando autem Card.Zabarell.in cap.veniens nume.10.verſic.quid ſi imponitur pecuniaria pœna extrà de accuſatio. & ibi etiam Anto.de Butr.nume.15. Marian. num.74. & ſeqq.vſque & poſt num.78.Vbi licet multa effundat verba in hac materia, hanc tamẽ videtur tenere opinionem, vt præcipuè ibidem num.75. ante medium verſic. deinde ſubdit ea Bal. quem allegat,& dict. nume.75. poſt medium verſic.ſed Ioannes de Imol.&c. & Imol. quem pariter allegat,& nume.77.verſic.quandoque vero,& num. 78. Vbi ampliat ſiue reus re vera non ſit ſoluendo,ſiue etiam ſit ſoluendo,& nolit ſoluere,vtroque enim caſu affirmat non eſſe audiendum per Procuratorem. Felyn.in cap. meminimus nume. 18.verſicu.item adde, quod vbi pœna corporalis extrà de accuſat. Bartholom.de Valmarin.conſi. crimin.diuerſor.69.num.42.libro primo. Petras. ſingul.63. nume.2. & 3. Vbi licèt referat hincinde contraria, concludere tamen videtur pro hac parte negatiua Blanch.in pract.crimin.§.verum, quia 108. in fine verſic. quarto quando fol. mihi 28. à tergo Cyrill. in ſumma crimina.rubr. 10.de procurat.nume.1.verſic.ſed ſi ſtatutum addendo diceret fol.mihi 50.col.3. ante medium Gabr. libro ſeptimo,concluſ.9.nume.13.& ſeqq.in octa- * ua ampliatione.Vbi alijs relatis dixit ita Doctores communiter tenent Menoc. de arbitr. quæſt. lib.1.quæſtio.80.num.17.& ſeqq. Vbi benè comprobat hanc opinionẽ Brunor. à Sole in ſuo cõpend. iur. &c. verbo Procurator in criminalibus verſ.non tamen fol. 163. in fi. ex quibus ſine dubio propoſitam ampliationem non eſſe commu- * niter receptam.Et hanc contrariam opinionem magis communiter approbatam eſſe dici poteſt.

In hac contrarietate reperio Doctores diſtinguentes quod prima opinio indubitanter procedat quando pœna corporalis ſuccedit loco pecuniariæ,& ſic quando augumentatio pœnæ venit non virtute eiuſdem,ſeu diuerſe legis,ſed ex iudicis officio,& ex ſola iuris diſpoſitione volente, ꝙ qui nõ habet in bonis,luat in corpus(de quo alibi diximus.)Tunc enim benè admittatur Procurator ſecundum Bar.in l.2.nu.4.ff.de publ. iudic. Fulgo.in l.ſeruum quoque §.publicè nu.25.verſ. vna eſt tamen mihi dubitatio.ff.de procur.Imol. in l.pen.§.ad crimen col.14.nu.20. in princ. verſ. ſed tamen cõſiderato. ff.de publ. iud. & ibi etiam Rub.Alexandr.nu.179. verſ. nec cõſideratur.vbi quod hæc eſt communis omnium opinio & nu. 181.& ſeq. vbi reſpondet contrariæ opinioni Salyc.in l.reos nu.20.verſ.primo caſu C. de accuſa. Marian.Soci.in c.veniens nu.50. verſ. Nec conſideratur,& nu.51.& ſeq. vbi proponuntur contraria,& illis reſpõdetur,& nu.75.ante med.verſ. aut talis pęna corporalis Petras.ſing.63. nu.3.ad med.verſ.aut pęna corporalis Maran. de ordi.iudicior.par.4.in princ.diſt.1.nu.38.Menoch.de arbitrar.quæſt.lib.1.q.80.nu.103. & ſeqq.

Secunda autem opinio procedat quando corporalis ſuccedit loco pecuniariæ,& pœnæ augumentatio non venit ex ſolo iudicis officio, aut iuris diſpoſitione generale, ſed ex ſpeciali diſpoſitione eiuſdẽ,aut diuerſe legis: Tunc enim Procurator non admittitur ſecundum eundem Bar. in l.2.nume.4.ff.de publ.iudic. Vbi etiam ponit quando pœna augumentatio dicatur fieri virtute eiuſdem, aut alterius legis, & quando ex iudicis officio,& dicta Bart.in d.l.2. benè examinat Rub.Alexandrin.in l. penult. §. ad crimen in nu. 189.& ſeqq.ff.de publ.iudic. Et vide etiã ad propoſitum huius ſublimitationis Bal.in l. Reos nume.9. C. de accuſat. Vbi ſubtiliter & magiſtraliter loquitur Marian.in cap. veniens nu.75. verſi. Bartolus vero, &c. iuncto verſic. ſed Ioannes de Imol.&c.extrà de accuſat.vbi in hoc relata Bart. prædicta diſtinctione refert poſtea Ioan.de Imo. in l.2.ff.de publ.iudic.dicentem quod eadem Barto.diſtinctio imponit legem potius verbis quam rebus,& propterea ipſe credit indiſtinctè Procuratorem non eſſe admittendum cum ad iudicandum crimen capitale ſatis ſit, quod inſpecta ordinata diſpoſitione legis, ſeu ſtatuti poſſibile ſit pęnam capitalem aliquo caſu imponi poſſe. Addo prædicta diſtinct.Gabr.lib.7.concluſ.9.nu.18.

Nec diſtinctio in ſe eſt veriſſima, ſed per eius ſecundam partem omninò confirmatur propoſita ſecunda contraria opinio.

Ideo ſuccedit alia diſtinctio Doctorum,qui dixerunt primam opinionem procedere quãdo pęna pecuniaria principaliter eſt in obligatione, & condemnatione prout eſt quando ſtatutum mãdat pro aliquo delicto ſolui pęnam pecuniariam & ſi eam reus nõ ſoluat incurrat corporalem,tũc enim poſſet forſan admitti Procurator, ſecunda autem opinio procedat quando pœna corporalis eſt in obligatione,& condemnatione, vtputa quia ſtatutum imponat pęnam corporalẽ à principio licèt velit eam poſſe redimi ſoluendo pecuniariam infrà tantum tempus, hoc enim caſu nõ admittitur Procurator ſecund.Albe. in l.ſeruum quoque §.publicè num.20.poſt med.verſ.ſi enim ſtatutum.ff.de procurat.Imo.in l.penul.§. ad crimen poſt nu.20.col.15.ad med. verſ. quid autem ſi mixti iuncto verſi.interdum verò. ff. de public. iudic.Rub.Alexandrin.in d.§. ad crimen nu.196. verſic.tertius caſus eſt, vbi ſequitur ſecundum caput diſtinctionis præfatæ Bald. in l. reos nu. 10. C.de accuſat.Vbi facit eandem diſtinctionem licèt per diuerſa verba videlicet, quod ſi ſtatutum incipit à præcedentia impoſitione pœnæ pecuniariæ & in illius defectum ſubrogat corporalẽ, tum talis pœna reputatur pecuniaria & admittitur Procurator, ſi vero ſtatutum incipit ab impoſitione pœnæ corporalis,& dat facultatem illam redimendi cum pecunia; & tunc pœna reputatur corporalis & Procurator non admittitur Gandi. in tit.vtrum Procurator,&c.num.17.in fine verſic.ſi autem ſtatutum dicat Clar. in pract. §.fina. quæſt.32.nume.7.verſic.dictum eſt ad finem. Ibi ſi vero ſtatutum imponat pœnã mortis,&c.Mõticell.reg.13.nu.8.

Et quidem ſecunda pars huius diſtinctionis * communiter, vt vides à Doctoribus recepta eſt, quamuis Alberic.in l.reos nume.10. & ſeq. C. de accuſat. conetur tenere ac defendere quod ad-

mittatur Procurator etiam quod pœna corporalis ſit in obligatione, & condemnatione, dixitq; hanc opinionem fuiſſe Vgolini della Fontana æqua, nec diſſentire videtur ſaltim dato fideiuſſore de ſoluendo pœnam pecuniariam Blanch. in pract.crim.§.verum quia nume.110.verſ.aduertè quod & ſeqq.fol.mihi 29.

Imò contra primam partem diſtinctionis prędictæ & quod nec etiam admittatur Procurator quando pœna pecuniaria principaliter eſt in obligatione, & condemnatione tenent communiter omnes Doctores.

Quare ſubintrat alia opinio Marian.Socin.in cap.veniens nu.77. in fine extrà de accuſat. dum dixit quod iſto caſu poterit admitti Procurator ſub conditione, vt habeatur pro nō admiſſo quatenus pœna corporali locus fuerit. Verum Marian. Sic dicentem reprobat Rub. Alexandrin. in l.penult. §. ad crimen nume.196. in fine. ff. de publ.iudic.

Vnde ex præmiſſis colligitur, quod quando pœna corporalis ſuccedat loco pecuniariæ non ex generali diſpoſitione iuris communis volentis quod non habens in bonis luat in corpus, ſed ex aliqua ſpeciali lege, ſtatuto, ſeu conſtitutione ſic expreſsè in aliquo delicto ſtatuente Procurator pro abſente citato non admittitur, nec ſimpliciter, nec ſub conditione, & ſiue pœna corporalis ſit in obligatione, & condemnatione ſiue etiam pœna pecuniaria.

Sed an iſto caſu admittitur Procurator dato fideiuſſore de ſoluendo pœnam pecuniariam in caſu ſuccumbentiæ; dic quod ſic ſecundum Marian.Socin.in cap.veniens nume.75. in fine. Et latius defendit Blanch.in pract.crimin. §. verum quia nume.109.& omnibus ſeqq. fol.mihi 28. in fine & ſeq. Clar.in pract.§.fina.quæſt.32.num.9. ſub verſic. vlterius quæro, vbi dixit quod ſi Reus accuſatus ſit notoriè ſoluendo non indiget fideiuſſore ſi verò non ſit idoneus ſufficit fideiuſſio. Et ita ſeruari teſtatur ea Blanch.in loco præcitato refert & ſequitur Bonacoſſ. in commun. opinio.crimin.parte prima, verbo Procurator il primo,fol.mihi 138. columna quarta, in princ.verſ. fallit, vt ibi.

Contrarium quod ad effectū admittendi Procuratorem iſto caſu non ſufficiat ſola fideiuſſionis præſtatio: Immo nec etiam depoſitum cum poſſit eſſe quod pecunia periret, vel fideiuſſor efficeretur non ſoluendo, ſed ſit neceſſaria ſolutio realis ſub conditione, quod in delicti cauſam, & fiſci vtilitatem conuertatur ſi Reus fuerit condemnatus voluerunt Bart. in l.1. de cuſto. reor. quem in propoſito refert, & ſequitur Imol. in l. penult.§.ad crimen. nume. 20. poſt medium col. decimaquinta in fine verſic. remedium ergo ff.de publ.iudic.& Rub.Alexandrin.nume. 196. ad finem. Vbi pariter dicit ſibi non placere ſolam cautelam fideiuſſionis propter dictæ fideiuſſionis fragilitatem Angel.in l.reos numero ſecundo, in fine, col.3.in princ.C.de accuſat.; Salyc. ibidem nume.20.ad finem verſic.conſilium tamen Marian. Socin.in cap. veniens nume.76. de accuſat. Vbi refert & defendit hanc Bart. opinionem Petras. ſingul. 63. incip. ferè per totam Italiam nume.2. verſic.ſed contra reum. Vbi quod iſto caſu Reus non admittitur dando fideiuſſiones, vel fatendo depoſitum Boſſ. in titu. An in criminali iudicio ſub numero quinto. Vbi refert & ſequitur Bart. in loco præcitato. Gabr. libro ſeptimo, concluſione nona, nume.16. Menoch.de arbitrar.quæſt. lib.1.q.80.nu.22.

h *Proſequi appellationem*. Opinionem conſultoris veriorem credidit Bald.in l.ad dictos nume.5. C.de Epiſcopali audientia in qua tanquam vltimo loco per eum relata reſidere etiā videtur Alexan.ad Bar.in l. non tantum litera a. in fine verſ. Et in materia,&c. ff.de appellat.

Verum quod imò pro condemnato quiſque etiam admittatur ſine mandato nō ſolum ad appellandum, ſed etiam ad proſequendum appellationem fuit opinio Gugliel. de Cun. in l. eos.C. de appell.quem ſequuti ſunt Imol. in l. notandū col.2.verſic. Bald.tamen. ff.de appellat. Vbi propterea reprobat Bal.contrarium tenentem in loco præcitato, & etiam reſpondet rationibus in contrarium adductis per Innocent. in loco per eum relato Angel. de malefic. in verbo præſente d.Caio nume.5.& ibi Auguſtin.in addit. num.6. Vbi relatis contrarijs hanc partem dicit ſe credere veram.

i *Citari deberet*. Certiſſimi iuris eſt, & ita etiam in pract.paſſim ſeruatur quod quando ſententia in contumaciam data eſt nulla propter non ſeruatos iuris ſtili, aut ſtatuti terminos ſeruare ſolitos & præſertim citationum, tunc nullo pacto tractandum eſt de illius exequutione.Et hæc cōcluſio ſeruatur etiam in Tribunali Gubernatoris Vrbis; Quamuis vigore Bullę Leonis Decimi contra ſententias dicti Tribunalis non poſſit dari de earum nullitate prout fuit reſolutum in Rota in vna Romana ſecretariatus coram R. P. D. Seraphino, tunc 17. Februarij 1592. Nec iſto caſu poteſt vrbis Gubernator conqueri quod eius facultates deprimantur. Nā prout conſultor bene probat infra nu.103. Quamuis ſit prohibitum dicere de nullitate. Non tamen cenſetur prohibitum allegare nullitatem, quæ euidēter ex actis colligitur prout eſt quando defectus ſtat in obſeruatione terminorū in citationibus, & earum exequutione, aut quid ſimile.

K *De nullitate*. Iudex appellationis, quod poſſit cauſam nullitatis cognoſcere etiā quod in libello appellationis non fuerit aliquid dictū de nullitate voluerunt Bar.& alij in l.ſi expreſſim, ff.de appellat. Rot.de lit. conteſtat. deciſ.5. alias 340. nume.4.verſicul. Immo ſecundum eum eſt tanta connexitas in nouis & in tit.de re iudic.deciſ.29. alias 434.nume.4. in antiquis Maranta in Speculo in forma appellationis à ſententia diffinitiua in glo.ſuiſſe, & eſſe nullam. num.2. Franc.in cap. dilecto nume.71.de appellat. Vant. in tit.de nullit.ex defect. Proceſſ. numero octauo, & in titu. qualiter ſentent.& Proceſſ.numero ſexageſimooctauo, Pract. Capitolin.in titu. de cauſ. nullita. numero trigeſimonono, & numero trigeſimoſecundo. Vbi limitat hoc non procedere in appellatione ab interloquutoria, quæ non deuoluit cauſam nullitatis, vt ibi per eum.

Sic & ècōtra quod Iudex nullitatis, & coram

quo

quo fuit datus libellus nullitatis non deducta ali qua appellatione poſſit de meritis cauſæ cognoſcere voluerunt Salyc. in l. ſi præſes col. penult. nume.6.verſic.quæro aliquis ſententiam C. quo modo & quādo Iudex, vbi declarat & diſtinguit Maran. in d. gl. fuiſſe & eſſe nullam eodem nu.8. Felyn.in ſuo Repertorio in verſ.nullitas ſententiæ quis eſt competens. Vbi cum Salyceto in loco præcitato declarat hoc procedere in Iudice ordinario ſecus in delegato Vāt.in tit. coram quo poſſit, nume.12.& in titu.quot & quibus modis num.110.& pluribus ſeqq.Pract. Capitol. in tit. de cauſ.nullit.nu.22.Vbi diſtinguit.

1 *De nullitate*. Quia in hoc conſilio,& in ſequēti agitur præcipuè de procuratore in criminalibus admittendo ad docendū de nullitate ſententiæ & proceſſus, & quia etiam articulus iſte de iure eſt controuerſus (dixi autem de iure, quia vigore conſtitutionum apoſtolicarum res eſt expedita quod nec etiam ad allegandū prætenſam nullitatem ſentētiæ Procurator aut defenſor admititur.) Iccirco pro opinione affirmatiua quod ſcilicet admittatur comparens poſt ſentētiam latā ad opponendum de illius nullitate etiam quod cauſa ſit capitalis ſe nullitas proponatur ac diſputetur ſeparatim à crimine ita vt non tangat merita cauſæ voluerunt Benedict.de Plumbin.in l.penult.§.ad crimen nume.59.ff.de publ.iudic.& ibi etiam Rub.Alexandrin.nu.94.Aret.in c.veniens nu.79.extra de accuſat.Marian.Soci.ibid.n.288. Vbi hanc limitationem ampliat non ſolum ſi de nullitate ſententiæ agatur principaliter, ſed etiā ſi agatur acceſſorie per viam appellationis Aug. ad Ang.de maleſ. in verbo Qui Dom. Iudex. videns,&c.num.19.in fi.Marſil.in pract.§.ſequitur nu.6.Nouell.poſt tract.ad defenſ.in 7.fallen. fol. mihi 174. Pract. Conrad. rubr. de comparit. inquiſit.6.in 19. limitat. fol.263. Gabr. lib.7. concluſ.9.nu.75.& ſeq.in 17.limitat.Hiero.Magon. deciſ.Lucen.22.nu.17.vbi alios refert concordātes, & ampliat etiam ſtante ſtatuto prohibente in criminalibus defenſores audiri reo in carceribus non conſtituto.

Contrarium tenuit Afflict. in 2. parte conſtitutio.Regni rubr.3.num. 27.in fine, vbi teſtatur ſe vidiſſe pronunciari aliquas ſententias criminales nullas puta,quia eſſent latæ contra Clericum vel per errorem, dummodo tamen talis nullitas allegetur per ipſummet poſſibilem, & non per aliquem ſuum Procuratorem, vel coniunctam perſonam, & Afflict. ſic dicentem refert, & ſequitur Clar.in pract.§.fina.quæſt.32.num.20.verſ.quæro,an in cauſa nullitatis, Vbi amplius teſtatur apud eum ſeruari, vt nullus admittatur ad dicendum de nullitate niſi ſe perſonaliter conſtituat, quando non vult demonſtrare nullitatem ex ipſiusmet actis reſultantem, ſed per alias extrinſecas probationes,& Clari opinionem, & declarationem ſequitur Menoch. de arbitrar. quæſt.lib. primo,quæſt.80.nume.81.& nume.82,verſic.vel etiam poteſt intelligi. Quod & idem voluit Foller. in pract. criminal.in verbo captis fori iudicatis,nume.3.ſequitur Cartar.de exequut.ſentent. cap.3.nume.12.

m *Fieri deberet*. Regula eſt, quod ſententia nulla confirmare poteſt nō obſtante nullitate quādo conſtat de bono iure in negotio principali. Verū iſta regula plures habet ampliationes pluresque patitur declarationes, & limitationes de quibus lectorē remitto ad ea quę poſt alios quos allegant antiquiores nouiſſimè ſcripta reliquerunt Alexand.conſil.111. libro quinto. Aymon conſil.270.numero quarto,& in fine Rolan. conſil.41.nume.17.& ſeqq.& nume.39.& ſeqq.lib.1. Veſtr.in pract.lib.ſecundo,cap.1. num.15.Vant. in tract.de nullit. tit. qualiter ſentent.& proceſſ. nume.26.& 129.Virg.Boccac.in conſtitut.Marchiæ glo.4.nume.71.Paul. Granut. theorem.17. per totum Borgnin.deciſio.25. nume. 8. & ſeqq. parte prima.Lancellot.de attentat.cap.20.in 17. ampliatione,num.3. Et inter alias declarationes illa eſt præcipuè (quæ videtur quodammodo regulam deſtruere) vt ſcilicet eadē regula non procedat quando pars principaliter nullitatē intentaret ante petita in confirmationem, quia tunc ſententia non poteſt confirmari etiam quod cōſtet de bono iure in negotio principali Bart. in l. cum quærebatur nume.4.& 5. ff. de re iud. & in l. ſiue proponis nume. 6. C. quomodo & quando Iudex Imol.in d.l.ſi expreſſim nume. 14. verſ.credo tamen & verſ. puto etiam.ff.de appellat. Frāc. in cap.dilecto nume.25.extrà eodem. Put. deciſ. 72.nume.3.lib.3.Aym. conſil.270. in fine Veſtr. in pract.lib.8.cap.1.nume.15.fol.mihi 236.Rota diuerſ.1301.parte tertia. Cæſar de Graſſ. deciſ.9. nu.12.tit.de cauſ.poſſeſſ.& propriet. Gabr. conſil.28.nume.1.lib.2.Pau.Granut.d. theorem.17. in princip. iuncto nume.20.& ſeqq.Vbi declarat Borgnin.d.deciſ.25.nume.8.& nume.10. in fine par.1. Vbi quod ita iudicauit Rota Florentina, & etiam voluit Rota corā Illuſtriſſimo D.Platta in vna Vrcellen. Spolij Lunæ 5. Maij 1586.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Tractatur materia præcedentis conſilii, & præcipue ponuntur decem nullitates Inquiſitionis contra abſentem formatæ, ex quibus facile vnuſquiſque Inquiſitionis validitatem, aut nullitatem conijcere poterit. Et eſt Reſponſio ad dictum præcedens conſilium.

SVMMARIVM.

Forma procedendi contra abſentes de crimine imputatos ſecundum ius commune.nu.1.

Contumacia ſola non ſufficit ad condemnandum. numero 2.

Sententia lata in contumaciam nunquam tranſit in iudicatum ſub nu.3.

Sententia potius præſumitur lata ex contumacia quàm ex delicto.nu.3.& ibi in addit.littera a.

Sententia contumacialis non ſeruatis terminis ſeruari ſolitis & præſertim citationibus eſt nulla.nu.3.

Omnia noſtra facimus, quibus noſtram impartimur au-ctoritatem. nu. 6.

Abſentes de iure communi non poſſunt diffinitiuè condemnari niſi in crimine læſæ maieſtatis diuinæ, aut humanæ. nu. 9.

Stilus, & conſuetudo reprobatus à ſtatuto ſeruandus non eſt. nume. 10. *& nume.* 65. *& ſeq. vbi etiam, quod quando ſtatutum improbat aliquem ſtilum, cenſetur improbaſſe non ſolum ſtilum præteritum, ſed etiam futurum.*

Stilus formiter probandus eſt, & non per ſubſcriptiones Notariorum. nu. 11.

Stilus non vniformis, ſed vario modo ſeruatus attendendus non eſt. nu. 12. *in fine.*

Contumax ſine inditijs extrinſecis condemnari non poteſt. nu. 13. *&* 14.

Inquiſitio debet contrahere locum, & tempus commiſſi delicti aliàs in contumaciam quis nõ poteſt haberi pro confeſſo. nu. 15. *& nu.* 38.

Citatio debet continere terminum competentem ad comparendum aliàs nõ arceat citatum ad comparendum. nu. 16. *& nu.* 45.

Lex, ſeu ſtatutum non poteſt præcipere impoſſibilia. nu. 16. *in fine.*

Stilus quando dicatur reſpicere ordinatoria iudicij, vel potius deciſoria. nu. 19.

Citatio nulla quando conualidetur per ſcientiam citati, & per illius comparitionem. nu. 20. *&* 21.

Litteræ ſubſidiales quando denegantur à iudice requiſito, quomodo ſit procedendum. nu. 22.

Stilus auferens defenſiones reorum non eſt ſeruandus. nume. 23.

Dies termini non computatur in termino. nu. 25.

Nuntij relatio in citatione debet continere diem executionis factæ. nu. 25.

Termino vnius citationis pendente non debet inculcari alteri citatio. nu. 26.

Procurator in criminalibus pro abſente citato admittitur ad docendum de nullitate ſententiæ, & quare. nu. 28. *præſertim quãdo nullitas allegata eſt notoria. nu.* 29. *& nu.* 36. *vbi reſpondetur contrarijs, & nu.* 69. *& ſeq. vbi etiam quando nullitas reſpicit ineptitudinem inquiſitionis, & nu.* 71. *& ſeq. vbi reſpondetur contrarijs, & nu.* 78. *vbi multo magis, quando nullitas reſultat ex actis, & non indiget extrinſeca probatione, & nu.* 75. *vbi ampliatur non obſtante quorumque ſtatuto Procuratorem in criminalibus repellente, & num.* 76. *vbi præſertim quando Procurator allegat aliquã nullitatem prouenientem ex alio ſtatuto.*

Procurator, ſeu defenſor admittitur ad diſputationẽ vnius articuli in quo non agatur de plena defenſione criminis. numero trigeſimo, & in additione littera b. *& nume.* 42.

Prohibitum vno modo cenſetur permiſſum alio modo. nume. 31.

Procurator quando in criminalibus admittitur pro abſente, id vtique intelligendum eſt data per ipſum fideiuſſione & non aliàs, quod quando verum ſit. num. 32. *& ſeqq. & in addit. littera* c.

Satiſdare non tenetur qui poßidet immobilia. nu. 33. *& in addit. litera* d.

Fideiuſſorem non inueniens propter paupertatem admittitur ad iuratoriam cautionem. nu. 34.

Defenſor admittitur etiam ſine ſatiſdatione pro abſente citato. nu. 35.

Remota appellatione, cenſetur etiam remota nullitas per viam appellationis incidenter intentata. nu. 37.

Nullitas quando principaliter, & quando incidenter facta dicatur. nu. 37.

Sententia nulla propter defectum ſubſtantialium, vtputa inquiſitionis, citationis, & edictorum nõ poteſt per iudicem confirmari etiam, quod conſtet de bono iure in meritis cauſæ. nu. 39.

Procurator in pœnis pecuniarijs admittitur ad appellandum pro abſente condemnato. nu. 40. *vbi etiam quod admittitur ad proſequendum appellationem, & num.* 41. *vbi ampliatur etiam in capitalibus.*

Appellationis cauſa, & cauſa principalis procedunt à pari. nume. 42.

Contumax quis nõ efficitur ex inualida citatione. n. 43.

Appellatio vbi à ſtatuto eſt permiſſa intelligitur, tam quoad præſentem, quàm quoad abſentem. nu. 44.

Citationis ſcientia non præſumitur, ſi domi facta eſt ſub nume. 45.

Appellandi tempus non currit a die ſententiæ, ſed a die ſcientiæ. nu. 47. *quod an verum ſit, & quando vide in addit. littera* c.

Contumacia nulla non facit inditium ad torturã. nu. 48. *vbi præſertim contra hominem bonæ famæ.*

Procurator in criminalibus non admittitur pro abſente citato quoties, vel inditia adſunt contra reum, vel iudex mandat ipſum perſonaliter comparere. nu. 50.

Illuſtres perſonæ, & decrepiti non poſſunt torqueri. nume. 50. *in fine.*

Inquiſitione non formata proceſſus eſt nullus. nu. 51.

Confeßio non ſupplet defectum inquiſitionis. nu. 51.

Confeßio ficta non poteſt plus operari quam vera. nu. 51.

Denunciatio non ſupplet inquiſitionem, ſed tantum aperit viam iudici ad inquirendum, & formandum inquiſitionem. nu. 52.

Inquiſitio formari debet poſt denunciam ſecreti denunciatoris. nu. 53.

Proceſſus per viam ſecreti denunciatoris improbatus eſt a iure. nume. 54.

Confeßio ficta, & condemnatio inde ſequuta eſt prorſus nulla non conſtito de corpore delicti. nu. 55.

Inquiſitionis, ſeu denunciationis tenor debet exprimi in citatione, quæ fit contra reum abſentem, & contumacem. nu. 56.

Bannum eſt neceſſarium antequam abſens cõdemnetur. nume. 57.

Denunciatio, ſeu inquiſitio eſt nulla ex non expreßione loci, & temporis. nu. 58.

Inquiſitio, ſeu denunciatio alternatiua, & incerta non valet. nume. 59.

Inquiſitio contra plures, in qua dicitur quod vnus alteri opem præſtitit in delicto eſt nulla quando delinquentes fuerunt plures quam duo. nu. 59. *in fine.*

Inquiſitio continens inueriſimilia, ſeu impoßibilia eſt nulla. nu. 60.

Quæcunque dictio omnia includit. nu. 60. *verſ. qui enim.*

Omne, quo dicit nihil excludit. nu. 60. *verſ. qui enim.*

Confeßio inueriſimilis confitenti non nocet. nu. 60. *verſ. Data igitur, vbi idem in ficta confeſſione.*

Teſtes inueriſimilia deponentes de falſo ſuſpecti ſunt. nume. 61.

Teſtis deponens ſe vidiſſe, quod videre non potuit de falſo ſuſpectus eſt. nu. 61.

Teſtes deponentes ſe vidiſſe de nocte, & luna non lucẽte de falſo ſuſpecti ſunt. n. 61. *verſ. præſertim ſi de nocte.*

Inquiſitio inditijs non præcedentibus formata nulla eſt. nu.61.ad finem.

Mandatum dicitur, quando delictum committendum reſpicit ſolam vtilitatem mãdantis, ſi verò reſpiciat vtilitatem mandantis, & mandatarij non dicitur mandatum, ſed conſilium. nu.62.

Sententia, quæ exactis nõ iuſtificatur dicitur notoriè iniuſta.nu.63.

Inquiſitio exiſtente nulla omnia inde ſequuta corruunt. nume.64.

Decretum irritans in ſtatuto appoſitum cenſetur annullare omnem contrarium ſtilum, ſeu conſuetudinem futuram. nume.67.

Sententia non dicitur notoriè iniuſta, quando recipit aliquam dubitationem, & diſceptationem, ſiue in iure, ſiue in facto, & quomodo hoc intelligatur. nu.74.

Nullitate prohibita à ſtatuto non cenſetur prohibita nullitas proueniens ex alio ſtatuto.nu.76.

Procurator in criminalibus admittitur pro infirmo, & qomodo iſto caſu dicatur conſtare de infirmitate. nume.80.

CONSILIVM LXXXVI.

Reſponſio ſub nomine Dominici de Ceriacis in eadem cauſa.

SVpremum adſit auxilium. Cum multa videã in allegationibus circumferri, quæ nec in facto, nec in iure conſiſtunt, plurima quoque inter ſe pugnantia adduci, dum nullitatem Proceſſus, ac ſententiæ ſanare ſummo ſtudio curat auctor illarum allegationum, ego quoque decreui totam hanc rem per quaſdam concluſiones replicare, ſimulque præcipuis quibuſdam argumentis, quæ ex aduerſo afferuntur, ſatisfacere: nam ſi de ſingulis agendum eſſet, vix finem acciperet hæc controuerſia.

1 Concluſio prior in ordine erit, Proceſſus, & ſententiam, nullitatis vitio ſubiacere, ſiue ius cõmune intueamur, ſiue ſtatuta, ſiue potius ſtilum Gabellarum, ad quem velut ſacram ancoram publicani ſe cõferunt. De iure communi res eſt expedita, quando requiratur trina citatio, cum interuallis triginta dierum; deinde annotentur bona, quæ mox recuperat, veniẽs intra annum, quo elapſo, amplius non auditur ſuper bonis, non tamen de crimine condemnatur, cum ſola cõtumacia non ſit ſufficiens ad condemnandum, vt per Boſſ.tit.de citat.nu.4. & tit. de ſent. nu.3. & rurſus in tit.de requir.rer. Cartar.de execut.c.banni. c.1.in princ.vſque ad nu.9. vbi de communi, Farinac.q.11.in prin.Claud.in addit.ad conſil.Bertaz.patris, conſ.200. in crim. & de hoc dubitandum non eſt; cum nec Aduerſarij prętendant, ex hoc iure fundari proceſſum, vel ſententiam.

2 De iure ſtatuario non ſuſtinetur ſententia, quoniam illud plura requirit, quorum nullum video in hoc proceſſu. Cum enim ſtatuentes ſapientiſſimi in hac materia proceſſerunt, tres rubricas ſuper hoc ediderunt 4. 5. & 6. lib.3. Poſtquàm enim in illa rubr. 4. dixerunt de modo citandi præſentes, vbi iuſſerunt citationem debere fieri in ſcriptis contenentem effectum totius inquiſitionis, ſtatim ſequuntur diſponendo, quòd ſi reus habitationem, vel domicilium in ciuitate, vel diſtrictu non habuerit, tunc publicè citetur alta voce per vnum ex bannitoribus non minus tribus denunciationibus inter ſe differẽtibus per duorum dierum interualla ſuper ſcalis Palatij, vt veniat ad ſe defendendũ ab inquiſitione, ac querela, & vlterius citatio affigatur ad Valuas Palatij, adduntque nullitatem, ſi non fuerit ſeruata forma prædicta, & in fine mandant relationem nuncij ſcribi ſerioſe per Notar. & hæc eſt forma citandi. In ſequenti verò ſtatuto ponitur forma procedendi, & in rubr.dicitur de forma procedendi cõtra accuſatos, vel querelatos præſentes, vel abſentes prædictos, non enim habuit ſtatutũ ſatis reos toties citatos fuiſſe, ad hoc vt condemnatio ſequi poſſet, ſed vltra illas, Si rei comparuerint mandat terminos, & dilationes aſſignari, teſtes recipi: Sed ſi non comparuerint vult illos citari, & banniri publicè ſuper ſcallis Palatij, quòd infra octo dies veniãt, exprimendo tenorem accuſationis, vel denunciationis, ad ſe defendendum, infra quem terminum ſi nõ venerint, tunc habeantur pro confeſſis, & condemnentur iuxtà qualitatem criminis, & ſi in termino huius banni comparuerint defenſiones audiantur. Cæterum quoniam ſtatutum hanc materiam contumaciæ pro odioſa reputauit adhuc in verſic. humanius agentes, vult admitti comparitionem, etiam vſque ad publicationem ſententiæ. Subijciatur rubr.6. quòd ad hoc vt banna hæc, & citationes perueniant facilius in notitiam citandorum, illa fieri debeant quando officiales ſedent: cum eo tempore propter multitudinem perſonarum facilior ſit bannorum notitia; de quo tempore notarius teneatur facere mentionem, aliàs cridatio ſit nulla, nec præiudicet citatis.

3 Quibus omnibus adamuſſim ſeruatis adhuc tamen ſtatutum etiam poſt ſententiam, & condemnationem admittit bannitos, & condemnatos ad nouas defenſiones, vt in ſtat. ſub rubr.21. verſic.& ſi poſtea reus ipſe, vt ex his videre liceat, quanta cura & diligentia ſtatutum in hac materia proceſſerit, & locum reliquerit oſtendendæ quandocunque innocentiæ, nec tantùm tribuerit contumacię, quantum aduerſarius defert, nec id mirum. Quoniam ſtatuentes habuerunt pro abſoluto condemnationes latas in contumaciã vti ſola præſumptione innixas nunquàm tranſire in iudicatum, vt ex Anan. & al. probat Natt. conſil.444.nume.5.Cęphal.conſil.241. num.77. Et quod ſententiæ huiuſmodi contra abſentem, a latæ videntur potius ex ipſa contumacia,[a] quàm quod vere Reus deliquerit, l. ſi ideo. ff. de euict. Gabr.conſil.171.numero octauo, ib 2.Rot.deciſione 369. numero ſexto, parte prima, vbi ſi delictum ſit indiciatum non dicitur probari, & ex ſola comparitione reſoluitur etiam ſtante ſtatuto. Cum igitur nihil horum, quæ in his ſtatutis habentur obſeruatum fuerit, non poteſt ſententia ex hoc capite ſuſtineri, nec aliqua contumacia vera, vel ficta induci, quoniam adhoc vt contumacia operetur fictam illam confeſſionem, oportet omnia ad vnguẽ ſeruari, quæ à ſtatutis eiuſmodi ad hunc effectũ requiruntur Boſſ. tit.

tit.de cit.num.13. & tit.de bann.nullit.vbi quod citatio inualida non inducit contumaciam, & ex recentioribus Cartar.de exec.cap.ban.cap.fi. nume. 151. & ſeqq. vbi quod non obſtante conſtitutione tollente appellationes, & nullitates, ſemper de hac opponi poteſt, Et quod nec in ſyllaba errandum ſit in hac materia citationum Farinac.q.11.num.36.& ſeqq. Et in his ſtatutis noſtris egregiè Berrazol.conſil.14. & conſil.119. & conſil.146.& conſ.233. Quibus in locis habetur, etiam in add. Sententias ac bãna annullata fuiſſe, idemque decidit Anguil.conſil.50.nume.103. Rim.iun.conſ.648.& ſeq.

4 Neque reſiſtunt quæ pro ad ſtatutorum obſeruationem dicuntur in allegationibus ſub nume. 106.& ſeq. Nam ſomnium eſt dicere quod ſtatuta locum tantummodo habeant vbi cauſę aguntur coram Poteſtate, ac Iudice Maleficiorum, & non coram alijs tribunalibus, hoc enim falſum conuincitur ex rubr.1.& 2. lib. primi, in quibus prohibet ſtatutum, alia Iura, & conſtitutiones poſſe ſeruari, quàm ſtatuta ipſa, & loquitur in rẽ, non autem in perſonam. Sed & præterea nõ vno in loco ſtatutorum criminalium iniungitur obſeruatio nedum poteſtati, ſed & alijs officialibus, vt patet ſub rub.12.lib.3.ibi ne poteſtas, nec eius Iudices, nec aliqui alij officiales Ciuit. Ferrariæ, & in rubr.ſeq. in verſic. iubentes; quod Poteſtas Ferrarię, & quilibet alius Iudex inquirẽs, vt hinc conijciamus fallaciam argumenti. Et quod licet ſtatuta, vt plurimum nominent Prętorem, & Iudicem maleficiorum, tamen expreſſio hæc ratione frequentioris vſus facta non excludit, ſed includit alios officiales, auth.caſſa vbi glo.& Doct. C.de ſacr.ſanct.eccleſ.

5 Minus officit quod dicitur ſub nu.107. & 127. iunctis traditis ſub nu.181. Nam licet Sereniſſimus Dux mandauerit prouiſiones editas per D. Paulum de Conſtabilis Iud.xij. Sapient.nõ poſſe nocere datijs, ac introitibus gabellæ ſuæ, non

6 tamen aperit, quæ nã ſint iſtæ prouiſiones. Rurſus aliud eſt prouiſiones Iud.Sapientum non nocere, aliud eſt ſtatuta condita, & ab ipſo Principe cõfirmata obſeruari debere. Nam cum Princeps ſtatuta confirmauerit, illorumq; obſeruantiam cunctis indixerit, non videntur amplius ſtatuta populi, ſed ipſius Principis. Quoniam omnia noſtra facimus quibus authoritatem impertimur l. 1.§.omnia.C.de veter.iur.enucl.& ĩ ſpecie, quod ſtatuta cõfirmata dicãtur leges Principis, Ruin. conſil.130.nu.8.in 5.Rol.conſil.86. nume.28.& 29. volum.1.

7 Poſtremo loquitur conſtitutio illa de prouiſionibus, quæ damnum inferent gabellis, & introitibus Sereniſſimi Domini, hoc eſt minuerent commodum burſale, vel datia extinguerent, ſed obſeruatio ſtatutorum, quoad citandum abſentes, quę tam ſanctè inſtituta fuit, nullum apta eſt producere damnum introitibus, ergo de his ſtatutis non poteſt intelligi prohibito.

8 Quibus iam ſatis ſuperque apparet, neq; formam iuris communis, neq; ſtatutorum fuiſſe ſeruatam, quod nec aduerſarius difitetur, qui ad ſtilum confugit. Sed & in hac parte Publicani ſuccumbunt. Etenim deducitur ſtilus hoc modo, quod formata denunciatione, & ſumptis informationibus, ſin minus etiam abſque inditijs citantur Rei forenſes in ſcriptis cum affixione ad valuas gabellarum, tribus, aut quattuor vicibus, duabus primis ſimpliciter, & alijs duabus cum cõminatione, quod habebuntur pro cõfeſſis, & ipſis nunquàm comparentibus, ſuperior cum conſ. hora vltimæ citationis pronunciat contumaces haberi pro confeſſis. Quæ quidem pronunciatio notificatũ in ſcriptis prędictis Reis, Deinde citantur per plures vices, ſaltem duas cũ affixione Cedularum, & hora vltimæ citationis fertur ſententia diffinitiua. Et hæc eſt in ſumma continentia totius ſtili. Ad cuius corroborationem exhibentur plures proceſſus.

9 Circa hæc dicimus primo, facultatẽm condẽnandi diffinitiue abſentes prouenire à lege communi, vel ſtatutaria. Nam iure cõmuni non proceditur contra abſentem, niſi in caſu læſæ Maieſtatis Diuinæ, vel humanæ, vt in Conſtitutione ad reprimen.vbi Bar.in verbo receptionem, Gig. de crim.læſæ maieſt.lib.1.tit.qual.in crim.læſ.maieſt.proced.q.18.nume.2.c.cum contumacia, vbi Doct.de hæret.in 6. At vero in alijs criminibus ſecus, vt per Ruin.conſil.31.in princ.vol.5. vbi cõtumax nullo modo poteſt haberi pro confeſſo, & eſt expeditum.

12 Quare cum nec ius commune, nec ſtatutũ, cuius forma nõ fuit ſeruata militet in caſu noſtro, nec ſtilus quidem hanc contumaciã inducere potuit, aduerſus diſpoſitionem iuris communis, & ſtatuti, quod nõ ſolum annullat proceſſus, & ſententias, ſed prohibet etiam ſtilum contrarium. Nec dubium eſt quin ſtatutum poſſit tollere ſtilum, & conſuetudinem futuram, vt per Cyn.& alios in l.2.C.quæ ſit long.cõſuet. Doct.l.de quibus.ff.de ll.Ruin.conſ.32.in princ.voul.5. Idque procedit etiam in ſtilo temporis immemorabilis, vt per Fely.c.accedentes.nu.6.in 3.fall.de pręſcr. Et quòd non valeat ſtilus cõtra ſtatutum tradit Bero.conſ.35.nu.9.vol.3.

11 Secũdo, quòd nec ſtilus hoc modo probari potuit per ſubſcriptiones notariorũ, ſed formiter, vt alias dictum fuit, cum tendat ad deciſoria, & hunc modum eſſe abominabilem, & à iure reprobatum oſtendit Bero.conſil.40.nu.7.vol.3.

12 Tertio, neque illud omittendum venit, quòd ipſimet, qui ſtilum deducunt, ſibi non parum cõtrariantur, dum enim atteſtantur de duabus citationibus ſimpliciter, & alijs duabus cum comminatione confeſſi, non animaduertunt totum cõtrarium reperiri in proceſſibus impreſſis, nam nullus eſt ex illis, qui concordet cum ſtilo. Primus enim continet duas tantum citationes Antonij cuiuſdam cum comminatione, deinde ſubſequitur ſtatim pronunciatio ſuper cõfeſſo, At Ioan. Maria, & Pirrinus poſt citationem vnicam factã per literas ſubſidiales citantur ad ſentẽtiam. Atque etiam ex hoc primo proceſſu apparet, ſtilum hunc, de quo agunt iſti notarij non fuiſſe obſeruatum: Alter eſt proceſſus in quo formata denunciatione aduerſus quoſdam Hipoly. & Lud. de Fachinis duæ tantum citationes emittuntur; vna ſimplex, & alia cum comminatione. Deinde verò fertur ſententia, denunciatos haberi pro confeſſis,

confeſſis,& ita quoque hic deuiat à ſtilo, deinde ijdem quinquies citantur ad ſententiam,cum tamen ſecundum ſtilum non eſſent vltra binam citationem vocandi,ſic & ſub num.201.adeſt vna citatio ſimplex,duæ cum comminatione, deinde pronunciatio quòd habebitur pro confeſſo cum modificatione, niſi ad primam. Et hic quoque modus deuiat ab alijs omnibus: Alter etiam proceſſus adducitur, In quo adſunt quattuor citationes ſimplices, & quinq; cum comminatione, poſtea pronuncia, & tres ad ſententiam, nec adhuc lata fuerat. Vltimus eſt proceſſus. In quo adſunt quattuor citationes cum comminatione. Ex quibus iam conijcere poſſumus,quanta fides huic toties decantato ſtilo danda ſit, minuſque illis,qui cum eſſent conſtituti inter has variationes,& contrarietates,auſi tamen fuerunt dicere, quòd ex ſtilo, & inueterata conſuetudine vniformiter,& indifferenter ita fuerit obſeruatum;non enim viderunt, aut videre noluerũt, vbi nam eſſet hæc cõformitas,ſed ideò in hunc errorem inciderunt, quoniam ad id tendebant, vt probarent ſtilum cõformem proceſſu noſtro, nec tamen viderunt illum impugnari validiſſime ex proceſſibus,quos illi imprimi curarunt.Hinc quoque reſultat ſolidiſſimum fundamẽtum pro hac parte, quod cum tam varius, ac multiplex fuerit ſtilus allegatus,qualem oſtendunt,tot proceſſus, nullo modo tunc attendendus veniat, ſed ad ius cõmune, vel ſtatutũ potius recurſus haberi debet, vt per Barto.l.2.in princ.nume.21. ſoluto matrimon.Grauat.ad veſtr.libro quinto,capitulo tertio,numero quinto,latè Borgni.deciſione vndecima,parte prima, vbi latiſſimè inuehitur contra Iudices volentes inducere ſtilum Iuri contrariũ.

13 Quarto, quod magis eſt, ijdem qui ſtilum hũc affirmant, illud quoque addunt, quod valde mirum videtur, quod etiam abſque indicijs aliquibus proceditur ad has citationes, & ſententias, quod tam abſurdum eſt, quàm quod abſurdiſſimum; hoc enim pacto maxime ſugillant famam iudicantium huius Ciuit. quos nequaquàm veriſimile eſt procedere abſque indicijs, ſed ſeruare iura communia,& municipalia, quæ mãdant indicia debere præcedere, vt habetur ſub rubr. 13. libro tertio. Et de iure res eſt expedita, vt per Farinac.queſt.1.num.40.vbi de communi,& obſeruata ſententia.

14 Rurſus non aduerterunt ſubſcribentes, quod quando nulla adſunt indicia,quę ſententiam ipſam iuſtam reddant, non ſuſtinetur condemnatio lata contra confeſſum ex forma ſtatuti. Vt idem Farinac. ex mente aliorum deducit quæſt. vndecima,nume.103. vbi quod niſi adſint plenæ probationes,vel legitima indicia, huiuſmodi ſententiæ non mittuntur executioni. Quod tanto minus fieri poterit Ferrariæ, vbi non fuerint ſeruatæ citationes requiſitæ à ſtatuto, nec præceſſerint indicia ipſam citationem.

15 Quinto, Ex ſtilo ipſo iunctis proceſſibus impreſſis apparet, quod inuentiones, quæ fiunt in foro gabellarum ſunt certæ, & claræ, cõtinentes omnia requiſita, & nihilominus in hac contra Dom. Ruinum emanata nihil continetur certi, cum nec tempus,nec locus,nec qualitas,nec perſonæ,quæ extraxerunt, cæteraque his ſimilia ſpecificata fuerint, adeò vt defenſio ablata fuerit Domino Ruin. Qui, ſi vellet probare innocentiam ſuam, vix poſſet illam aliquo modo deducere. Et quod non poſſit quis haberi pro confeſſo, quoties inquiſitio,non habet hæc requiſita, videatur. Plot.conſil.52.num.15.Cartar.d. cap. ſi.num.150.vbi alios allegat, Quæ practica confirmatur etiam ex ſtatuto præcitato rubr. 4. vbi mandatur in citationibus debere apponi effectũ delicti,accuſatoris,denunciantis,vel querelantis perſonam,& rubr.1.mandat,apponi ſubſtantiam delicti,vnà cum qualitatibus, & cohærentijs anni,mẽſis,& loci delicti. Quapropter,cum hæc inuentio deriuauerit à forma ſtatuti,nec non à ſtilo aliarum, quæ exhibentur impreſſæ, merito ex hoc capite ſtili non ſeruati ſententia nulla erit.

16 Sexto, quod pertinet ad ſpeciem noſtram, ſtilus huiuſmodi eſt impoſſibilis, nec attendendus, vtpote auferẽs defenſiones Reo. Cum enim permittat citari Reos ad primam,& quidem bis ſimpliciter,& tantundem cum comminatione,ſequi poterit, quod proceſſus contra abſentẽ expedietur antequàm is notitiam habere poſſit citationum.Quid enim ſi habitans Romæ,vel Neapoli, aut in Gallia, vel Germania, citetur hodie pro prima,& cras pro alia, & ſic deinceps, quomodo poterit iſte habere notitiam citationis, aut comparere,quin reperiat ſe condemnatum? Ea propter receptiſſima eſt apud noſtros concluſio, ꝙ citatio non arctat, quoties non continet terminum competentem ad comparendum, qui debet ſtatui pro diſtantia loci,& perſonarum qualitate Bar.l.aut qui aliter nume.2. ff.quod vi aut clam. Et melius in Extrauag. ad reprimendum, in verbo prædictum nume.5.& 6.vbi docet practicam, vt Iudex in citatione,quę fit per edictum,ſtatuat competentem terminum, intra quem poſſit citatus comparere, alioquin citatio nullius eſt momenti,& ad hoc faciunt elegantia verba.Oldrad. conſil.43. nume.1. vbi dicit in citationibus duo conſiderari,effectum intentum à iure,& modum perueniendi ad illum. Effectus enim intentus à lege eſt ſcientia citati, & facultas defendendi; ſicut enim iure naturæ permiſſa eſt defenſio contra extraiudicialem violentiam, ſic & aduerſus violentiam iudicialem.& quia modus defendendi eſt commenſurandus modo offendendi.Idcircò neceſſaria eſt ſcientia vera, vel interpretatiua, quæ inducitur per citationem,quæ ſi afferat ſecũ impedimentum aliquod citanti notum, non arctat vti tollens effectum, propter quem eſt inducta,ſcilicet defenſionis.& ſequitur Afflict. qui eadem verba ad literam refert lib.1.rubr.50. In conſtitutione incipiente cauſas nume.7. Vbi & ipſe dicit,citationem continentem nimis breuem terminum non arctare, quod & voluit Ruin. conſil.31. nume.2. volum.5. Burſat. conſil.225. nume.128. Et plerique ex recentioribus, quos prætermitto. Planè in caſu noſtro ſciebant citantes Illuſt. D.R. eſſe Bononiæ,& pro Bononienſi illum recognoſcunt in inuentione,citationibus, ac denique ſententia ipſa, ergo citationes, quæ fuerunt pro prima, vel aliter continentes impoſſibilitatem, non conſtituerunt illum in cõtuma-

cia vera, vel præſumpta, vt per eoſdē Doct. Quomodo enim poſſibile eſt, vt Bononienſis citatus pro prima compareat? & ſe defendere queat? Cū ad minus debuiſſet habere congruam dilationē, computando vicena millia paſſuum in ſingulos dies, l. 1. ff. ſi quis caut. Alciat. reſp. 30. nume. 19. lib. 6. vbi in terminis. Et ideò ſicuti lex, vel ſtatutum, aut Princeps non poſſunt præcipere impoſſibilia, cap. erit autem lex, prima diſtinct. l. impoſſibilium, vbi not. Dec. & Cagnol. de regu. iur. Ita multo minus hoc per ſtilum induci poterit. Rectius itaque, ac ſanctius in hoc prouiderunt ſtatuta, dum nedum citationem per edicta, & ad valuas induxerunt, ſed & præconizationem ſuper ſcalis, & deinde alteram banni, quæ fierent tempore, quo maior eſt frequentia perſonarum, ſcilicet, quando Officiales ſedent. Deinde verò adhuc admittunt reum ad defenſiones ſuas, quamuis & per edictum, & voce præconis fuerit citatus, prout & has citationes edicti, & præconizationis coniungi ad magis conuincendam ſciētiam rei trad. Vant. tit. de nullita. ex defect. citat. nume. 110.

17 Secundo, quàm erronea fuerit atteſtatio huius ſtili, vel ex eo patet, quod ſubſcribentes atteſtantur, forenſes, & non habentes domicilium in Ciuitate, aut diſtrictu Ferrariæ, citari per edictū, & ad valuas affigi citationes, & tamen ex parte noſtra fuerūt exhibiti ſex, vel ſeptem proceſſus, In quibus conſtat etiam non habentes domicilium, modo eſſent ſubditi Sereniſs. Ducis, fuiſſe citatos per literas ſubſidiales directas ad Officiales locorum, & ita etiam non animaduerterunt, quid in hac parte dicendum eſſet, cū & D. Ruin. ſubditus ſit Sereniſs. Domini, & vt audio habeat domum, & illam retineat in Ciuit. Regij, vt propterea idem in illo ſeruari debuerit, quòd in cæteris ſubditis vſu receptum fuerit.

18 Ex quibus corruit tota machina allegationū aduerſarij, quæ in ſtilo fundata eſt à nume. 108. vſque ad nume. 128. cum nec ſtilus ipſe conueniat proceſſibus adductis, qui ſatis ſuperq; oſtendunt, quàm variè in illo tribunali proceſſum fuerit, & vt idem Zaninus aſſerit in ſuo tract. de citatione reali lib. 1. cap. 1. nume. 79. ſtilus vbi eſt varius non eſt ſeruandus, qui num. 73. cenſuit quoque non poſſe introduci à magiſtratibus inferioribus, niſi ſit præſcriptus, & ad notitiam maioris partis populi deuenerit, quomodo autem ſtilus tam varius præſcribi potuerit, aut à maiori parte populi approbari non video.

19 Illud tantum non omitto, quod quatenus ille in allegatione ſub nume. 122. inquit, nos verſari in ſtilo concernente ordinatoria fallitur, quoniā nedum ſtilus inducit hoc, vt Rei citentur diuerſo modo à iure communi, ſed & vult reos non cōparentes pronunciari pro confeſſis, quòd proculdubio reſpicit deciſoria, cum cōfeſſionem ſtatim ſubſequatur ipſa ſententia, l. 1. ff. de confeſſio. cum vulgar.

20 Non quoque nullitatibus præmiſſis refragabitur, quod idem ſubijcit nume. 144. Defectum citationum, & earum inualiditatem tolli ex ſcientia, cum D. Ruin. citationis notitiam habuerit, quod apparet ex eo, quod conſtituit procuratores per Vant. tit. qualiter, & quib. mo. nume. 122. Quoniam illud ita demū procedit, ſi notitia fuit habita tempore, quo adhuc integrū eſſet ius ipſius, & potuiſſet aduerſus iſtas citationes defenſionem parare, & ita vt notitia adfuerit in termino citationis, vt probat Ruin. conſi. 61. num. 33. vol. 5. Alioquin vt dicebat addit. ad Bertaz. conſil. 559. in fin. ſequeretur ingens abſurdum, quod citationis nullitas ſanaretur, ex qualibet comparitione, cum tamen comparitio fiat ad illam annullandam, & quod notitia requiratur in termino, notat. gl. quam ſequuntur ibi Doct. in Clem. cauſam. in fi. de elect. Nec aliter dicendum, alioquin ſi ſufficeret ſcientia, quæ ſuperuenit poſt latam ſententiam, vel etiam pronunciationem ſuper cōfeſſo, validaretur proceſſus ſine aliqua culpa citati, qui prius non potuit occurrere.

21 Sed & præterea nunquàm ex ſcientia citationis ſanatur alius defectus, quàm mala factæ, vel executæ citationis. Cuius tamen ſcientiam habuerit citatus congruo tempore, vt dixi, non tamen alius defectus, vt per Mandoſ. ad conſil. Roman. 360. Gomeſ. in compend. vtriuſque Sig. nume. 81. Sed hic alij defectus inſanabiles ſuperſunt, Inquiſitionis incertæ, ſtili varij, numeri citationum, breuitatis temporis, & interualli inter vnam, & alteram citationē, quo impoſſibile fuit notitiam haberi, ergo ſcientia non obeſt, quę tēpore incongruo ſuperuenit.

22 Similiter non obſunt quæ ſub nume. 167. & ſeq. dicuntur de citatione facienda per literas, & quod ſi aliquando fuit factum à Gabellarijs, id fuit in locis ſubditis immediatè ſuperiori Gabellarum, non autem in alijs, & in cauſa ciuili, non autem criminali. Nam quoad primum modus citandi per litteras, etiam in cauſis criminalibus à iure approbatus eſt, & quotiens Iudex loci nō vult illas dare, proceditur tāquàm ex iuriſdictione prorogata, Alber. l. 1. ff. de requir. reis. latè Eugen. vbi de communi atteſtatur, conſ. 2. nu. 14.

23 Et quamuis de conſuetudine aliud ſeruari dicant Doctores, tamen non eo minus debuit ſeruari forma ſtatuti, quæ per ſtilum allegatum gabellæ, qui tam varius fuit, nō dicitur ſublata, vel ſi ſtilus aliquis attēdi debebat, ſaltem dilationes congruæ aſſignandæ erāt, vt poſſibile fuiſſet reo huc accedere; alioquin ſtilus talis vti auferēs defenſionem in criminalibus nullo modo toleratur Afflict. deciſ. 391. Cumque ſit contra publicam vtilitatem, non valet, vt per Anguil. conſil. 35. nu. 44. & plenè Borgni. d. deciſ. 11. nu. 52. vbi inuehitur acerrimè contra fundantes ſe in ſtilo irrationabili.

24 Quod autem Gabellarij non tranſmiſſerint literas ſubſidiales ad alia loca falſum eſt, cum & ad Caſtra Finalis, & Centi, quæ ſunt ſeparata ab hac Ciuitate, & gabella, tranſmiſſerint, Sicut & illud minime verum eſt, quod in cauſis ciuilibus id receptum fuerit, quoniam id immo proceſſit in cauſis commiſſorum, quæ ex officio, & ad pœnas infligendas agebantur, vt ex ipſis proceſſibus dilucidè conſtat.

25 Ad id verò, quod dicitur ſub uume. 125. D. R. à die primæ citationis, quæ fuit quinta Auguſti, vſque ad xij. Septemb. habuiſſe legitimum interuallum

uallum veniendi ad hanc ciuitatem. Facile reſpõdetur, citationem illam dies 5. nullam continere ſolutionem, quæ ſolum habetur ſub die 26. alterius citationis, quæ fuerat impoſita die 23. Augu ſti, atque ita a die prædicta 26. vſque ad diem 30. qua fuit pronunciatum D. C. haberi pro confeſſo cucurrerunt dies tres, cum vtraque dies excludatur a termino, l. 1. vbi Doct. ff. ſi quis. cau. & ita vbique obſeruari tradit Carauit. rit. 117. Bertaz. in add. ad patrem conſ. 14. Et in hac re illud conſiderandum eſt, quod cũ relatio nuncij debeat continere diem executionis, vt per Socin. in tract. de cit. arti. 13. num. 5. Foller. in ver. fiat relatio num. 4. pręſumitur executionem factam eſſe eadem die relationis, quod & fatetur ipſemet D. Zaninus. Cum igitur non potuiſſet D. R. cõputandus dietas legales accedere ad hanc Ciuitatem in termino tridui, quis non videt proceſſum hunc omnino nullum, & inſanabilem cenſeri? a die verò 30. vſque ad diem 13. Septemb. qua lata fuit ſententia, potuiſſet quidem accedere, ſi notitiã habuiſſet, ſed tamen iam pronuncia pro confeſſo nulla erat, quoniam citationes inualidæ non induxerunt contumaciam, vt ſupra viſum fuit, & ideò omnia quæ ſucceſſerunt, vti dependentia a primis citationibus nullis, ne quidem aliquid validum efficere potuiſſent.

26 Illud quoque non omitto, quod tanta fuit feſtinatio properandi ad finem huius proceſſus, vt citationes fuerint toties inculcatæ, Cum tamen tota dies cedere deberet. Nec, dilatione primæ citationis pendente, poſſet alia citatio inculcari, vt per Bertaz. conſil. 14. num. 5. & conſil. 146. num. 2. in crim. Cum igitur acceleratio nimia interuenerit, quam Summus Pontifex in Clemen. Paſtoralis. §. verum quia. de re iudi. appellat nouercam Iuſtitiæ; Non mirum eſt ſi intra ſpacium decem, & ſeptem dierum, qui inter primam citationem relatam, & executam, quæ fuit ſub die 26. Auguſti, & diem ſententię, condemnatio ducentorum, & vndecim millium aureorum ſequuta fuerit, ſed hoc mirum non videtur, ſi quis legerit quæ habẽtur apud eundem Zaninum in d. ſuo tract. de citatione reali lib. 1. cap. 2. nu. 11. & ſeq.

27 Reliquũ eſt vt pauca de ſtilo Palatij dicamus, qui, vt ingenue fatear, fruſtra membranas occupat. Nam cum Gabelarij prætendant ſe non ad aliud teneri, quàm ad obſeruantiam proprij ſtili non erat cur adducerent ſtilum Palatij, ſed quicquid iſtud ſit, certum tamen eſt, quod ſtilus iſte nihil concludit, tum quia ſi inſpiciantur proceſſus impreſſi, illi deuiant a ſtilo, tum etiam, quia poſt tres citationes emanatas, inquit ſtilus, Do. Prætorem procedere ad ſententias condemnatorias ſeruatis de more ſeruandis. Quæ aut iſthæc ſint, relinquit nos in ambiguo, Cũ id ſit, de quo diſputamus: tum & poſtremo, quoniam hic idẽ mos habet eaſdem difficultatẽ, quas ſuperius attigimus, & maximè defenſionis ſublatę, ac impoſſibilitatis, & contra ſtatuta expreſſa, quæ annullant & proceſſus, & ſtilum, & cętera omnia prout etiam fuiſſet de facto hæc annullata ſæpius tradidit Bertaz. recentiſſimus Aduocatus in hoc foro. Sed & ſi velint Illuſtriſ. Iudices ſuper hac re interrogare notarios, reperient illos non plenè attigiſſe in ſtilo, quæ obſeruantur, quod etiam ſatis conuinci poteſt ex verbis illis ambiguis, de quibus in atteſtatione, dum dicunt, D. Prætorem ſeruatis ſeruandis procedere ad ſententias.

Secunda concluſio erit, cauſam nullitatis potuiſſe interponi, & agitari per Procuratorẽ, hácque ſententiam non eſſe ex illis, quæ confirmari poſſint in meritis, quicquid Zaninus in ſua epiſtola aſſerat.

28 Prima autem pars concluſionis abunde probatur ex his, quæ aliàs dicta fuerunt in primis, ac ſecundis allegationibus editis in fauorẽ Illuſtr. D. Nã ideò admittitur Procurator ad dicen. de nullitate, quoniam cauſa nullitatis non dicitur criminalis, ſed ciuilis glo. cap. hæc quippè, in verſ. de expulſis 3. quęſt. 6. Aret. cap. veniens nume. 79. de appell. Plumb. in rep. l. pen. §. ad crimen nume. 59. vbi, quod ita de facto obtinuit. Eſt & alia ratio, quia cauſa nullitatis ſeorſum examinatur ab artic. principali criminis, nec illud tangit. Quo caſu exceptio ſeorſum diſcutienda opponitur, etiam in iudicio criminali per Procuratorem. Bal. l. reos nume. 46. C. de accuſat. & conſi. 238. nume. 2. volumin. 2. qui dicit, quod vbicumque non ruminatur delictum, ſed eſt quæſtio ſeparata, veluti de nullitate, aut ineptitudine, Procurator admittitur. Idemque tradit Gabr. titul. de crimin. concl. 9. num. 80. Theſaur. deciſ. 265. num. 11. Monticel. in reg. 13. num. 17. & 19. Bertaz. & alij, qui in alijs ſcriptis abunde relati fuerunt.

29 Quæ ſine dubio procedunt, quoties nullitas allegata, vt in caſu noſtro notoria redditur ex inſpectione actorum. Ruin. conſil. 9. num. 6. volum. 5. Gabr. dicta concl. 9. num. 40. Burſat. conſ. 225. num. 139. Et de communi, ac obſeruata ſentẽtia addit. ad conſil. Ang. de Caſtr. 61. tom. 2. crim. Zilet. & fatetur ipſemet Zaninus tàm in allegatione, quàm in ſuo trac. de cit. Reali lib. 3. cap. 21. nu. 41. & nume. 51. Vbi de exceptione non tangente crimen, & de nullitate, quod autem hic adſint notoriæ nullitates, ſatis ſuperque oſtenſum fuit dũ de ſtilo ageretur. Quæ nec diſſimulantur ex aduerſo, quamuis male excuſentur ſub nume. 142.

30 Et in omnem caſum nõ eſſet negandum, quin procurator, vel quilibet etiam vti defenſor admit-
b tatur, quoties ad vnum articulum [b] tantum, veluti ad diſputandum de nullitate, vel alio actu particulari, in quo de criminis plena defenſione non agitur comparet, vt poſt Ioan. Pagliaren. tradit Baptiſta de Belant. conſil. 80. nume. 4. & 5. primo tom. Crim. Zilet.

31 Neque obſt. quæ dicuntur ſub nume. 138. non potuiſſe dici de nullitate per Procuratorem non matriculatum, vt habetur in ſtatut. lib. 11. rub. 4. iunctis traditis num. 57. 52. ſeq. Nam pro reſponſione aliàs conſiderabatur, quod ſtatutũ ſub rub. ſeq. admittit procuratorem vſque ad duas vices. Prohibendo enim vt non interueniat vltra duas videtur a contrario includere, duas l. prima §. huius rei. ff. de off. eius, & l. cũ prætor. de iud. cũ vulg. Et illa verba, quod non poſſit etiam cum principali ſuo comparere, & dicere, talis ſic dicit, nõ co pertinent, vt illis duabus vicibus non poſſit abſq; procuratore, ſed tantum ad tollendum difficultatem, quæ oriri potuiſſet, quando præſente principali

cipali procurator dictaret verba, quaſi tunc non videretur actus tribuendus procuratori, ſed principali, de cuius voluntate procurator loquebatur, qui non erat caſus comprehenſus a ſtatuto, vel ſi aliter diceremus, huiuſmodi ſtatutum non ligaret forenſe vti deciſorium cõtra l.1.ff. de procurat. Cum cuilibet licitum ſit per procuratorem cauſas agere.

32 Minus reſiſtit, quòd obijcitur de fideiuſſione [c] non præſtita per procuratorem, vt per Felyn. cap. meminus, num. 15. de accuſ. & in allegat. nume. 56. vbi etiam ſubijcitur nõ attendi, quòd Dominus releuauerit procuratorẽ in mandato, quoties ipſe Dominus non poſſidet immobilia ęquiualentia eſtimationi litis, Bartol. in rub. ff. iud. ſolui, cum alijs. Reſpondetur enim primo, quod cõtrarium procederet fortaſſe in procuratore, qui vellet plenam litis defenſionem ſuſcipere, ſecus vero in proponente exceptionem nullitatis, aut aliam, quæ nõ concernit defenſionem, Bal. l. exigendi nume. 8. C. de procurat. vbi allegat Innoc. in c. veniens de accuſat.

33 Secundo, quòd immo D.R. tàm in ditione Sereniſs. Ducis, quã in loco patriæ ſuę poſſidet immobilia, quæ poſſeſſio illum releuat ab onere ſatiſdandi, Bartol. Caſtrenſ. Iaſ. & cęteri, in l. ſciendum qui ſatiſdare cogantur. Quinimmo ſubijcit Caſtren. nume. 9. ſufficere ſi poſſideat rem magni valoris, licet non ęquiualentem, quoniam ceſſat præſumptio fugæ.

34 Reſpondetur & tertio quod & ſi fideiuſſorem pręſtare cogendus eſſet, ſi tamen non inueniret, non propterea ius ſuum perire deberet, ſed pręſtare cautionem Iuratoriam [d] ſufficeret cum hypotheca bonorum, vt per Caſt. & Iaſ. d. l. ſciendum, Soc. conſil. 120. col. 2. vol. 2.

35 Poſtremo cum quis vti procurator nequit admitti, vti defenſor admittitur, quoniam publicè intereſt, abſentes defendere, l. ſeruum quoque. §. publicè de procurat. nec tunc ſatiſdatur, quoniã non tam allegat ius rei, quàm publicam vtilitatẽ, vt per Carauit. rit. 66. num. 3.

36 Et quamuis ſub num. 140. dicatur procuratorem non admitti ad cauſam nullitatis ex Afflict. & Foller. & Cartar. de exce. cap. ban. cap. 3. nu. 12. Tamen hæc opinio eſt contra receptiſſimam ſententiam omnium Doctorum, qui & ſupra, & in alijs ſcriptis adducti fuerunt; Cum enim quęſtio nullitatis ſeorſum a crimine veniat diſcutienda, non habent locum rationes, quæ excludunt procuratorem.

37 Ad quartum ſub num. 146. quatenus in eo dicitur, nullitatem incidenter propoſitam per viã appellationis, cenſeri remotam, cum remota ſit appellatio ex Vant. tit. quis poſſit dic. de null. nu. 36. Grauat. ad Veſtr. lib. 8. capit. primo nume. 24. Reſponſio apparet ex actis ipſis, in quibus nullitas principaliter deducitur. Et quamuis dictum fuit, quòd quatenus aliqua eſſet ſententia, appellabatur. Nihilominus & hoc modo nullitas principaliter deducitur, & conditionaliter, ac diſiunctiuè, vt de communi, & obſeruata opin. Vãt. atteſtatur ſub rubr. quot, & quibus mod. nume. 11. Grauat. loco cit. in dubio. nu. 11. Contard. l. vnica, limit. 7. num. 2. C. ſi de moment. poſſeſs.

38 Quo verò ad quintum de nullitate propoſita poſt terminum ſtatuti, & ſcientia præſumpta D. R. ex notificatione facta ad valuas. Reſponſum fuit ad ſaturitatem in prioribus ſcriptis. Et ex deciſ. Rotæ, & aliorum oſtenſum, ſcientiam nõ pręſumi. Et in hoc ſtari debere aſſertioni D.R.

39 Altera verò pars concluſionis, quòd ſententiæ nullitas non ſit ex his, quæ reformari valeant, vt tetigit Zaninus in ſua Epiſtola, modicam habet difficultatem, cum enim in hoc proceſſu omnia ſubſtantialia deficiant, & inquiſitio fuerit nulla, citationes, ac edicta, & alia inde ſecuta, certè nullum poteſt adhiberi remedium, Cum nullitas hęc ſanari non valeat. Quoniam idem ſemper error, eademque nullitas proceſſus inordinati remaneret, quæ nullam admittit confirmationem per Doctor. in l. ſi expreſſim. ff. de appell. l. 1. C. quando prouoc. non eſt nec. Et apparet ex traditis per Vant. in ſuo tract. in fin. nume. 129. & ſeqq. poſt Alex. conſ. 79. in 2. Dec. conſi. 483. nu. 8. & plures adducit Roueſcal. ad d. cõſ. Alex. & eſt tritiſſimũ.

40 Tertia ſuccedit concluſio, an ſuppoſito, quòd hæc ſententia fuerit valida, quòd impoſſibile videtur, potuerit tamen appellari ab III. Ruino, & id quidem medio procuratoris. Et ſanè in alijs ſcriptis abundè probatum fuit, nos nõ verſari in aliqua pœna corporali, vt propterea merito dicamus non eſſe nos in regula prohibitoria Procuratoris non admittendi, nec vllum eſt proclama, quòd hanc pœnam in D.R. admittat; quo ſtante ſequitur, vt licet cauſa diceretur criminalis, vt potè in qua agitur ad pęnam pecuniariam fiſco applicandam. Nihilominus Procurator admitteretur, & nedum ad actum ipſum interpoſitionis, quòd dubium non habet, ut per Aret. ca. veniens nume. 78. de accuſ. Plumb. d. §. ad Crimen nume. 57. Monticel. d. reg. 13. num. 22. Theſaur. d. deciſ. 265. nume. 10. lex. n. prima, an per alium. loquitur de examinãdis meritis cauſę, ut notat ibi Cuiat. & Veſembech. Sed etiam ad proſecutionem. Quoniam vbi non ingeritur pœna corporalis, quamuis ſit pecuniaria, procurator admittitur, vt notatur in d. l. 1. ff. an per al. vbi in ſpecie Angel. Areti. poſt alios num. 4. Et quòd cauſa criminalis in appellatione, modo ſit pecuniaria, per procuratorẽ agi poſſit, eſt tex. in l. Lucius ff. de app. vbi Dominus in cauſa ſerui damnati ad Beſtias appellat, q̃m ſua pecuniariter intereſt, ut explicat ibi gloſ.

41 Sed & propterea, quod proſecutio appellationis fieri valeat a procuratore etiam in cauſa capitali, ſuadetur, quoniam proſecutio appellationis non eſt proſecutio Criminis, quoniam expectat poſt ſe aſſignationem terminorũ, & incipit a citatione facta contra appellatum, Salyc. in l. fin. §. illud, in princip. C. de temp. app. Et quod procurator ſemper admittatur citra proſecutionẽ Criminis notat Caſtr. d. l. ſeruum §. publicè. col. pen. verſ. bene tamen poteſt conſtitui. de procurat.

42 Et cum a pari procedat cauſa appellationis, & cauſa principalis vt in d. l. 1. tradunt Docto. & in d. cap. veniens: idcirco in omnibus caſibus, in quibus in principali admittitur procurator, in eiſdẽ admittetur in cauſa appellationis. Non eſt autẽ dubium quin in cauſa principali in pleriſque caſibus admittatur, veluti ſi ad vnum tantum articulum.

Aſylum. Vt aduerſus perſonas Iudicis, vel accuſatoris, idemque in notorijs, vel ad oſtendendā innocentiam accuſati, Menoch. lib. 1. quæſt. 80. nume. 53. Monticel. dicta regu. 13. nume. 34. Sic vbi verſamur a relegatione infra, vt probatum fuit in alijs ſcriptis, ut per eundem Menoch. loco præallegato nume. 86. & generaliter procurator admittetur ad examinandum ea omnia, quæ ſeorſum veniunt a Crimine, vt per Bertaz. conſ. 137. num. 2. in Crim. & ſupra etiam abunde oſtenſum fuit.

43 Non obſt. modo, quæ aduerſus appellationem longo apparatu deducuntur a num. 22. vbi quòd contumax non appellat. Namque, vt ſupra pluribus dictum fuit, nulla impingi poteſt cōtumacia vera, vel ficta D. R. De vera non eſt dubium; De ficta verò, cum nullus fuerit proceſſus, nullæque citationes, nō potuit illa induci, ex deciſ. iam adductis, & ſcribit Burſat. d. conſil. 225. nume. 134. Bertaz. conſil. 233. nume. 4. Et tàm multa requiruntur ad hanc contumaciam fictam inducendā, vt viginti enumerentur a Follerio. In ver. & ſi cō fitebuntur il 4. nume. 5. & ſeqq. quorum nullum concurrit in caſu noſtro.

Neque ea, quæ ſub nume. 32. habentur de prohibita appellatione per ordines gabellarum; Quoniam ad ea apparet multiplex reſponſio ex his, quæ dicta fuerūt in ſecundis allegationibus, quæ hic inculcare ſuperuacuum eſt.

44 Quòd autem dicitur nume. 36. appellationem, quæ vt plurimum data fuit in cauſis gabellarum, procedere quoties cauſa agebatur ciuiliter non etiam criminaliter, minimè verum eſt, ſi inſpiciamus proceſſus appellat. Nā apparebit cauſas fuiſſe ſuper commiſſis, Et quidem ex officio, & criminaliter agitatas, & illa diſtinctio admittendæ appellat. reſpectu præſentium, & non abſentiū, verbalis eſt, & contra rationem l. abſentem ff. ad pęn. In qua magis fauetur abſentibus, de quorum innocentia ad Iudicem ſpectat inquirere, quàm pręſentibus, qui cauſam propriam melius tuentur.

45 Circa ea, quæ habentur ſub nu. 46. & 47. quòd D. Ruin. non audiatur, vti contumax, niſi præſtita fideiuſſione, & refectis expenſis, quòd dicitur etiam procedere in ficto contumace. Animaduertendum eſt ſemper ſupponi id, quod diſputatur. Nam cum numquàm fuerit contumax, ne quidē habent in eo locum quæ dicta ſunt de contumace; præcipuè verò cum iudicibus conſtaret de notorio impedimēto, quòd proueniebat ex nimia breuitate termini ad comparendum, vt ſupra deductum fuit. Propterea nec vere, nec ficte contumax dici potuit Bartol. in extrauag. ad reprimen. in verbo neglexerit nume. 2. & ex communi probat Burſat. d. conſil. 225. nume. 151. & ſeqq. Non enim ſufficit præſumpta ſcientia, quæ inducitur ex traditione citationis ad domum, & multo minus per edictum; cum poſſit eſſe, quòd non peruenerit notitia ad citatum Rot. deciſ. 364. aliàs 16. de dol. & contum. in nou. Theſau. d. deciſ. 265. nume. 5. Remota igitur contumacia ceſſat quoque reffectio expenſarum, ex quibus etiam in caſu noſtro defenditur opinio Decia. lib. 7. cap. 47. num. 10. Quoniam Dominis Iudicibus ſatis cōſtabat de impedimento ex actis, & citationib. emanatis.

46 Ad ea quæ cōtra procuratoris appellationem dicuntur a nume. 51. vſque ad nume. 59. Satis reſponſum fuit in ea concluſione, in qua de nullitate actum fuit, quæ & hic repetenda ſunt.

47 Non obſt. quod de appellatione extra tempus quinque dierum a Statuto præfixum interpoſita adducitur, Replicando ad id, quòd dictum fuerat pro parte D. Ruin. Tempus non currere niſi a die notitiæ,[c] tùm iure cōmuni, tùm municipali, quoniam vbi notificatio ſententiæ ad eadē loca trāſmiſſa fuit, ad quæ citatio ipſa, tunc tempus ab hora notificationis incipit. Lancellot. ſecunda parte capit. 12. nume. 156. Felyn. Barrach. & al. relat. quoniam aliàs abundè ſatisfactum fuit in ſecundis allegationibus vbi videndum ne hic incaſſum repetantur, ſicut & ex eiſdem ſcriptis ceſſare poſſunt ea, quæ habentur à nume. 62. vſque ad 84. Nam nullam corporalem pœnam, minuſuè afflictiuam in ſubſidium pecuniariæ ex proclamatibus, vel ordinibus in caſu noſtro infligi, ſatis oſtenſum fuit.

48 Euitantur quoque faciliter ea, quæ habentur a nume. 84. vſque ad nume. 92. de procuratore nō admittendo, quoniam indicia ſint valida ad torturam aduer. D. Ruin. & quòd contumax etiam fictus ex ſola contumacia torqueri poteſt, vt per Cartar. & Farinac. de quibus in allegationibus. Nam reſpondeo, quòd tum demum hæc procederent, quoties ex proceſſu rectè formato contumacia reſultaret. Tunc enim effectus contumacię id operari poſſet, ſed cum in caſu noſtro non adfuerint requiſita ad contumaciam, pariter quoque ceſſabit effectus illius, Farinac. d. quæſt. 11. nume. 36. & nume. 50. vbi quòd non dicitur contumax, qui iuſta cauſa impeditus venire non potuit, & nume. 51. quòd tunc proceſſus eſt nullus, & num. 80. quòd ſi ſententia ſit nulla, non poteſt deueniri ad torturam. Sed & vbicunque ſumus etiam in contumace, ſi ſit bonę opinionis, non torquetur, vt per eundem nu. 76. & nu. 81. vbi idem inquit de nobili, qualis dr̄ in propoſito caſu D. Ruin.

49 Eadem quoque dici poſſunt quatenus nume. 92. ſubiungitur, non audiri D. Ruin. niſi expreſſe in ſe ſuſcipiat onus probandi contrarium. Quoniam hoc procederet, ſi contumacia, & eius pronunciatio rectè proceſſiſſet, verum quia nullum Iuris, aut ſtatuti fomentum habent, Ideò nec effectum prædictum inducere poſſunt.

50 Non obſt. ea, quæ traduntur ſub nume. 98. & 99. ꝙ Reus debet perſonaliter venire, quoties, vel indicia adſunt contra eum, vel Iudex mandat ipſum perſonaliter comparere, ad trad. in l. fin. C. de procurat. Clar. §. fin. quæſt. 32. poſt verſic. hæc autem. Nam illud procederet, ſi proceſſus rectè formatus fuiſſet, verum, quoniam nec citationes, nec inquiſitio legitima præceſſit, ne quidem indicia attendi debent. Rurſus, quòd dicitur Reum perſonaliter teneri comparere, non habet locum quando mittit procuratorem inſtructum, quoniam non eſt hæc ſpecies defenſionis illi auferenda Salyc. in l. reos in fin. C. de accuſ. Imol. l. penul. §. ad Crimen, de accuſ.

Præterea in omnem caſum non poteſt eſſe locus torturæ aduerſus D. Ruin. ſiue quia in Magiſtratu, & Senator Bononienſis eſt, quo caſu eiuſmodi viri non torquentur, ſiue quoniam in ætate

ætate decrepita, ac imbecilli conſtitutus reperitur, vt nec valeat torqueri, vt per Farinac.quæſt. 41. num.29.& num.30.& ſeq. LAVS DEO.

Reſponſum Proſperi Farinacij in eadem cauſa.

ADSIT DEVS. Viſis proceſſu formato contra per Illuſtrem D.C.R. pro prætenſa fraude gabellarum ciuitatis Ferrariç, illius ſtatutis, ac doctiſſimis allegationib. hinc indè impreſſis decreueram in hac cauſa manum ad ſcribendũ non apponere: eam enim omnia, in quibus quæſtionis punctus conſiſtere videbatur adeò plenè, & ſubtiliter per Dominos allegantes diſcuſſa fuere, vt cum nihil eorũ ſcriptis addi poſſe exiſtimarem ſuperfluum putabam iam aliàs deducta, recãtare. Sed ut ſic volenti, & iubenti obtemperem, & ſumendo defenſionem dicti D.C. quàm ſecundũ veritatem magis in iure ſubſtineri poſſe credidi, duas breuiter enucleandas inſpectiones mihi propono, prima erit; Nunquid proceſſus prædictus alicuius nullitatis vitio ſubiaceat, ſecunda an in præſenti cauſa poſſit idem D.C. audiri per Procuratorem abſque eo ꝙ ſe perſonaliter conſtituat.

51 Circa primam omiſſa illa nullitate defectu citationis, ſuper qua in impreſſis allegationibus ad ſaturitatẽ diſcuſſum fuit, videtur primo loco proceſſum hunc nullitatem pati ob defectum inquiſitionis; Non enim in eo poſt denunciam factam a ſecreto denunciatore video aliquam formatam inquiſitionem, ideò nulla etiã videtur ſubſequuta ficta per contumaciam confeſſio, ſi enim vera confeſſio non ſupplet inquiſitionis defectũ Bal. poſt Innocent. quem allegat in l.1.num.33.C. de confeſſ. Fulgoſ.in l.1.nume.3.in fine ff.eodem, & in l.ſi confeſſus num.2.ff.de cuſtod.reor. Lanfrac. in c.quoniam contra in verbo confeſſio num.21. extra de probat. multò minus illum ſupplere poterit ficta confeſſio, cum certum ſit, quod cõfeſſio ficta plus operari non poteſt, quàm vera Bald. in l.2.§. quod ſi actor in fine nume.4. C. de iure iurand.propter calumn. Bald.in tractat.de ſtatut. verbo confitens nume.1. inter tractatus tomo 2. fol.101. Foller.in pract. crimin.in verbo, & ſi confitebuntur in 4.par.3.partis nu.25.

52 Nec denunciatio ſupplet inquiſitionem, quia ex ea non inducitur diuerſus, ac ſeparatus procedendi modus, ſed tantum Iudici aperitur uia ad inquirendum, & inquiſitionem firmandam, & ita in practica ſeruatur teſtibus Ang. de maleſ.in verbo necnon ad denunciationem nume.4.verſ.prçterea dico. Papien.in prac. in forma inquiſitionis in gloſ.1.poſt nume.38. Clar.in pract.§.fina.quçſtio.7.in princip.& verſ. quçro igitur vbi teſtatur de communi obſeruantia, a qua nec etiam diſſentire videtur ſtatutum Ferrarrç, libr.3.cap.9. in fine, dum in eo diſponitur, quod ex ſimplici denunciatione non poſſit Iudex formare ſpecialem inquiſitionem contra aliquem alijs non præcedentibus indicijs, & ſic poſt denunciam datam adhuc formandam eſſe inquiſitionem apertè ſentire vr̃.

53 Verum admiſſa etiam eorum opinione, qui dixerunt denunciationem de per ſe eſſe modũ procedendi, nec aliam poſt eam requiri inquiſitionẽ: erit vtique horum ſententia declaranda, ut procedat in denunciatione, in qua denunciantis nomen ſit expreſſum, vel vbi eſt tacitum, & ſecretũ (prout in caſu noſtro) & poſtea Iudex ex officio inquirat, & ſic poſt denunciationem adhuc erit neceſſaria inquiſitio, prout declarat Boſſ.in titu. de denunciat.nume.19.ex Barto.quem allegat in extrauag.ad exprimendum in verbo denunciatio nem num.1.in fine verſ.quod eſt verum.

54 Hinc oritur ſecunda nullitas proceſſus fabricati ſcilicet ad denunciationem denunciantis nomine non expreſſo contra formam ſtatuti libr.3. rubr.4. vbi expreſſe cauetur in denunciatione denunciatoris perſonç eſſe exprimendam, & rubr.7. vbi pariter cauetur reo denunciatoris perſonam, ſeu publicam, ſeu priuatam patefaciendam eſſe, vt ſuum cognoſcat aduerſarium, & taliter ſubſequutam cõdemnationem nullam eſſe, nec ab huius ſtatuti laudabili diſpoſitione diſcordat ius cõmuni, cum etiam ab eo proceſſus per viam ſecreti denunciatoris ſit improbatus ad tex.in cap.inquiſitionis §.tertiç, & ibi notant omnes extra de accuſat. Boſſ.in titul.de accuſat.nume.3.vbi propterea quod male faciunt Iudices, & notarij recipiẽtes iſtas notificationes, ex quibus mille indebitç, & calumnioſç vexationes ſequuntur, & in titul. de denunciat.nume.18.& ſeqq.vbi quod ideò ſenatus ordinauit tales notificationes non eſſe accipiendas, nec ſuper illis procedendum, quod & idem teſtatur Clar.in pract.quæſtio.5.uerſi. ſcias etiam in fine.

55 Tertia videtur nullitas, quia prout mihi in facto præſupponitur in proceſſu non conſtat plenè prętenſa extractione frumenti ex ciuitate Ferrariæ extra eius territorium, quo caſu ceſſat corpus delicti, & ideò ficta confeſſio, & condemnatio inde ſequuta illud non ſupplet Guglielm. de Benedict.in cap.Raynutius par.2. in verbo mortuo itaque teſtatore il primo nume. 162. & ſeqq. extra de teſtam. Foller.in pract. crimin.in 4. part. 3.partis nume.15.& nume.25. Boſſ.in tit.de banni nullitat.nume.7.ver. item quando conſtat Iudici Bertazz.conſil.380.num.2.lib.2. ſi enim hoc non poteſt vera confeſſio Boſſ.in ti. de delict.nu. 15.& nume.22. Clar. in pract. §. fina.queſtio.55. verſi.poteſt etiam, & verſi, quomodo autem multò minus poterit ficta confeſſio.

56 Quarta ſuccedit nullitas, quia in prima citatione facta, vt prætenditur Domino Carolo non eſt ſpecificatus tenor aſſertç denunciationis, prout de iure ſpecificari debebat ſecundum communẽ, & a conſuetudine approbatam opinionẽ, de qua teſtatur Clar.in pract.§.fina.quæſt.31.uer.quçro nunc, & verſ.quçro nunquid, & Imol. Ange. Marian.& Foller.in locis per eum relatis: nec diſſentire videtur ſtatutum Ferrariæ libr.3. rubr.4. quo cauetur reum citari debere, vt veniat ad ſe excuſandum a tali crimine contra eum inſtituto ponẽdo effectũ delicti, & denunciationis, quæ nõ fuerit ſeruata in citatione, de qua agitur condemnatio ſubſequuta ipſo iure nulla apparet ex eodem ſtatuto ante finem in verſ. ſi quis autem dãnatus ſit non ſeruata dicta citationis forma &c.

57 Quinto loco nullitas condemnationis prædictç ſatis

Ac ſatis apparet ex eo, quod in proceſſu fuit Dominus Carolus declaratus, & habitus pro cōfeſſo abſque eo, quod eſſet poſitus in banno ſecundum communem, & generalem practicam procedendi, de qua alijs relatis teſtatur Clar. in pract. §. fina. quæſt. 44. verſ. ſed hodie in princip. refert, & ſequitur Cartar. in tracta. de exequution. ſenten. cap. 1. nume. 426. & ſeqq. concordat ſtatutū Ferrarię lib. 3. rubr. 5. verſic. omnibus autem, vbi amplius, quod tale bannum debet continere tenorē accuſationis, & nomen accuſantis cum termino octo dierum ad comparendū. Quę forma, cū non fuerit ſeruata, nec vllum bannum datum non potuit Dominus Carolus pro confeſſo haberi, & ſentētia indè ſequuta nulla prorſus remanet. Bal. in Authent. iubemus nume. 10. C. de iudic. Bald. in tracta. de ſtatut. d. verbo confiteris nu. 16. Hippol. Riminal. conſil. 115. nume. 28. libr. 2. & licet prędictum ſtatutum loquatur in accuſatione idē ſeruari debet, quando proceditur in denunciatione ex eodem ſtatuto lib. 3. rub. 10. & 11.

58 Sexta etiam nullitas in eodem proceſſu conſiderari poteſt, quia in denūciatione propoſita nō exprimitur particularis locus, ex quo prætenſa frumenti extractio, & emptio reſpectiuè facta fuerit, nec etiam exprimitur tempus particulare, nec perſonę particulares, cum quibus, & quando prędicta prætenſa delicta patrata fuerunt, & tamen hæc omnia, immo etiam, & omnes delicti qualitates, & circunſtantias ſpecificari, & exprimi debere adhoc, ut inquiſitio, & accuſatio, ſeu denunciatio ſuſtineatur, aliàs tanquàm vaga, & generalis nulla prorſus remaneat per text. in l. libellorum ff. de accuſat. ſcripſerunt Barto. in l. 2. §. ſi publico nume. 12. ff. de adult. Boſſ. in tit. de inquiſit. nume. 75. & 76. & nume. 90. & 91. & nume. 94. vbi pręſertim loquitur in inquiſitione formata cōtra mandantem, dicitque eſſe exprimendum locum, & tempus commiſſi delicti, & mandati Clar. in pract. §. fina. quæſt. 7. verſic. vlterius quęro ad medium, vbi in ſpecie loquitur de denunciatione, & quæſt. 31. verſ. quod de anno pręſenti, & quęſtio. 12. verſ. dixi exprimendum, & uerſ. eſt autem exprimendus vbi etiam, quod exprimendus eſt locus cum deſignatione coherentiarum Hippol. Riminal. conſil. 723. nume. 86. & ſeqq. lib. 6. vbi etiā quod eſt exprimendus locus loci ex Auguſt. poſt ſpeculat. quem allegat ad Angel. de maleſ. in verbo in platea communis verſ. quæro, an locus loci nume. 2. concordat ſtatutum Ferrariæ lib. 3. rubr. 1. quo expreſsè cauetur denunciationem debere continere ſubſtantiam delicti cum qualitatib. & coherentijs ſuis cum anno, menſe, & loco ſaltim per duos confines declarato. Nec ſtilus gabellæ contrarius eſt, immo conformis, prout legitur in duabus denunciationibus poſitis in allegationibus ex aduerſo datis ſub. num. 199.

59 Et ex præcedentib. infertur ſeptimo loco alia nullitas reſultans ex eo, quod in denunciatione prædicta dicitur, quod Dominus Carolus, & Raphael Pariſius, & alij extraxerunt, & extrahere fecerunt, vel ad minus de earum ſcientia, voluntate, & commiſſione extractæ fuerunt plures quantitates frumenti &c. ſic pariter, & in ſententia prędicti Dominus Carolus, & Raphel condemnantur ex eo quod extraxerint, & ex conduxerint, ſiue extrahi, & ex conduci fecerint dictum frumentum &c. Ex quibus tàm denunciationem, quàm ſententiam alternatiuè conceptas extitiſſe apparet, & conſequenter indè non modicam ortā incertitudinem l. prætor edixit §. quod autem, & ibi glo. & Bart. ff. de iniur. incertam autem inquiſitionem minimè admittendam, & nullam reputari tradiderunt Bald. conſil. 259. nume. 2. lib. 1. Iaſ. in §. carere num. 17. inſtit. de actior. Marant. in titul. de inquiſit. nume. 37. cum alijs ſupra citatis. Prout etiam, & nō modica reſultat incertitudo eiuſdem inquiſitionis, cum in ea dicatur, dādoſi aiuto, conſeglio, & fauore l'vno, & l'altro in cōmettere le predette coſe &c. Ex quo enim in dicta denuncia ſunt inquiſiti plures, quàm dico, debebat dicere vnus alteri, & inuicem omnes inter ſe dederunt, & præſtiterunt auxilium &c. aliter remanet inquiſitio incerta, & conſequēter nulla, prout voluit Bal. in d. conſil. 259. nu. 2. lib. 1.

60 Octauo valde conſiderabilis eſt alia nullitas eiuſdem denunciationis, dum in ea pro expreſſione temporis commiſſarum aſſertarum fraudū dicitur *dell'anno* 1591. incluſiuè *in qua non ſolo ogni, & qualunque giorno, ma ogni, & qualunque notte per detto tempo ha comprato, & fatto comprare molta quantità di formenti &c.* Deinde dum pariter dicitur, item *ch'eſſi denuncianti &c. hanno eſtratto, & fatto eſtrare &c. ogni notte per detto tempo, quando in poca, & quando in aſſai quantità di detti fromenti &c.* Hæc enim inquiſitio, ſeu denunciatio continet iudicio meo a communiter accidentibus nedum inueriſimilia, ſed etiā ferè impoſſibilia, quod ſcilicet ab anno 1591. vſque ad menſem Auguſti 1594. qualibet nocte, & qualibet die fuerit facta emptio prædictorum frumentorum, eorumque qualibet nocte fuerit facta extractio cum alijs omiſſis aſſidue hyemales imbres, exundationes Padi, fangoſę vię, excurſiones crebrę ſatellitum, & alia ſexcenta impedimenta veriſimiliter contingibilia exportationem huiuſmodi tandiu continuatam reddant, ut diei, & inueriſimilem, & ſecundum rerum naturā impoſſibilem, qui enim omnem, & quamcunque noctē dicit, nullam vtique noctem excludit l. a procuratore. C. mandati c. ſi Romanorum §. dicendo vero 19. diſtinct. cap. ſolitę de maiorit. & obedient. item qui dicit omni nocte, vel omni die idem eſt, ac ſi ſpecificè omnes noctes, & omnes dies expreſſiſſet l. omnes, & ibi Bald. in ſummario, & num. 2. Ang. etiam in ſummario, & in primo notab. C. de præſcriptio. 30. vel 40. annor. Aym. conſ. 294. nu. 2. verſic. ſed magis in terminis. Data igitur inueriſimilitudine, ſeu impoſſibilitate denunciationis prædictę, ſequitur etiam inueriſimilem, & impoſſibile eſſe fictam confeſſionem ex ea, & prætēſa contumacia reſultantem, & cōſequenter nullam eſſe Dominorum Iudicum declarationē dū Dominum Carolum habuerunt pro confeſſo, & omnia, & ſingula in denunciatione cōtenta pro veris, quia ſicut cōfeſſio ex ore proprio ipſius rei emanans, ſi inueriſimilis ſit confitenti non nocet Dec. in cap. at ſi clerici nume. 42. et ſeqq. extra de iudic. Marſil. in l. repeti poſt nume. 19. ff. de quęſt. & in rubr. C. de probat. nume. 120. & in pract. §.

poſtquam

poſtquam nume.5.in fine Boſſ.in titu.de confeſſ. nume.46.Pariſ.conſil.153.nume.31.verſic. & bene facit libro 4. & multo minus ſi ſit impoſſibilis Marſil.in d.rubr. de probat. nume.118. & ſeq.vbi impoſſibilitatem confeſſionem arguit a communiter accidentibus, & in pract. crimin.§. poſtquā nume.6.in fine verſicul. patet etiam in confeſſione impoſſibili Punctionib.in tracta. de lam.num. 52.tantominus nocere poteſt, aut debet ficta cōfeſſio,ex præallegatis, & voluit Foller. in practic. crimin.in 4.part.3. partis principalis in verbo, & ſi confitebuntur num.25.

61 Hinc, & ex eodē proceſſu nona reſultabit nullitas,quia ſicut inueriſimile,aut impoſſibile, eſt ꝙ emptio, & extractio frumentorum qualibet die, & qualibet nocte reſpectiuè facta, vt prædici, ita etiam inueriſimile,aut impoſſibile eſt,quod Curia habuerit teſtes, qui emptionem, & extractionem prædictam qualibet die, & qualibet nocte viderint,& quatenus eos ſic dicentes habuerit, prędicti teſtes tanquàm inueriſimilia,& impoſſibilia deponentes vti de falſo ſuſpecti minimè probabunt Iacob. de ſancto Georg. in l. hoc carmen §. fina.nume.1.in fine,& ſeqq. ff. de teſtibus Iacob. Egid.in tract.de teſt.nume.24.Boſſ. in tit. de oppoſit.contra teſtes nume.94.Tiraquel.de reuocā. donat.in pręfat.nume.44.& 45.Marſil. conſil.20. nume.60.libr.1.Dec.conſil.448. nume.25. vbi in ſpecie de teſte deponente ſe vidiſſe, quod videre non potuit, prout illū refert, & ſequitur Maſcar. de probat.lib.2.conclu.745.num.17. & alibi paſſim,& communiter Doctores. Præſertim ſi de nocte, & luna non lucente ſic infinitis ferè vicibus frumentum extrahentes ſi cognoſcere dixerint, quo caſu pariter,& falſi reputantur Iaſ.in l.ſi non ſpeciali nume.10.C.de teſtamen.Felyn.in cap.ſicut poſt nume.5.extra de re iud.Plot. de in lit.iuran.§.ſi. num.16.& ſeqq.Menoch.de arbitr. quæſtio.lib.2.caſu 279.nume.35.& ſeqq.& conſequēter ſine indicijs, & probationibus inquiſitionē formatam,& ſententiam ſubſequutam nullā eſſe fatendum,eſt Ang.de malef.in verbo hæc eſt quædam inquiſitio nume.30. Marſil. in pract.§. conſtante nume.33.Boſſ.in titul.de inquiſit.num.21. Clar.in pract.§.fina.quæſt.2.verſ.ad formandam Menoch.de arbitr.quæſtion.lib.1.quęſt.78.num. 1.Cęphal.conſil.204.nume.18.& conſil.206.nu. 21.lib.2.Rolan.conſil.96.nu.1. & ſeq.lib.4.

62 Nona,& vltima deducitur nullitas condemnationis prædictę ex eo, quod in ea condemnantur Dominus Carolus, & Raphael, & eorum ſinguli pro prætenſis fraudibus commiſſis per ipſum Raphaelem tàm in emendo,quàm in extrahēdo frumenta de conſenſu ſcientia, & mandato prædicti Domini Caroli, ac communi vtilitate amborū, ſi vtilitas huius prætenſę fraudis erat communis tàm dicti Domini Caroli,quàm Raphaelis, ergo non eſt verum, quod Raphael de mādato Domini Caroli aliquid fecerit, mādatum enim dicitur quando delictum committendum reſpicit ſolam vtilitatem mandantis Bartol.in l. non ſolum §.ſi mandato nume.2.ff.de iniur.Alex.conſi.128.nu. 2.libr.4.Carer.in pract.in 2.tracta. de homicid.& aſſaſſin.§. circa ſecundum videlicet de mandante num.1.Foller.mihi 122. Ant.Homel. de delict.ti. de homicid. nume.43. ſi verò reſpiciat vtilitatem vtriuſque,tunc non mandatum,ſed conſilium dicitur Corn.conſil.57.num.5.lib.4.Hippol.Riminal.conſil.crimin.diuerſ.105.nume.39.& ſeq.lib. prim. in paruis poſt Bald. & Gramat. in locis per eum relatis.

63 Et in propoſito adhuc conſidero, quod in denunciatione Dominus Carolus imputatur non ſolum quod mandauerit emi, & extrahi frumenta,ſed etiam, quod ipſemet emerit, & extraxerit, in ſententia autem non condemnatur de emptione,& extractione, ſed tantum de mandato, quia vt creditur curia non habebat probationes prout etiam nec habere poterat, cum Dominus Carolus plures,& plures ſunt anni, quod nunquam egreſſus fuit territorium Bononienſe, ſuper emptione,& extractione prædicta,quo vero ad mandatum nec pariter condemnari poterat cū vt pręfertur data etiam vtilitate prætenſi principalis ementis,& extrahentis excluditur mandatum, & ſic ipſa ſentētia ex eius lectura redditur ſibi repugnans,nec ex actis iuſtificatur,ideò notorie iniuſta reputanda eſt Curt.iun.conſi.104.num.4.Pariſ.conſil.54.num.1.& 2.& conſil.107.num.11. & ſeqq.lib.4. Aym.conſil.299.nume.7.verſic.tertio reſpondeo & nume.8.Rolan.conſil.76.nume.27. lib.primo Menoch. de adipiſcen.poſſeſſ.remed.4. nume.850.& ſeqq.

64 Et ex prædictis denunciationem, ſeu inquiſitionem formatam contra Dominum Carolum nullam prorſus dici facile crediderim, quod ſi inquiſitio nulla eſt,& proceſſus corruit, & condemnatio cum omnibus indè ſequutis l. libellorum verſicu.quod ſi libelli ff.de accuſat. l.ſi maritus la 2.§.fina.verſic.fina.ff.de adulter.Boſſ.in ti. de inquiſit.nume.77.Foller.in pract.crimin.in 4.part. 3.partis principalis verbo,& ſi confitebuntur nu. 6.Anto.Homel.de delict.titul.qualiter formetur accuſatio nume.1.Clar.in pract.§.fina.quæſt.20. verſicul.ad formandum Roland.conſil.94. num. 31.conſil.57.nu.30.lib.4.

65 Nec obſtet ſi opponatur de contrario gabellę, & illius fori aſſerto ſtilo, nam vltra quod prædictus ſtilus non probatur omni tempore vniformis prout bene deduxit Dominus ſcribens pro Domino Carolo:adhuc etiam dato,quod vniformis probaretur non poteſt per illum derogari formis,& ſolemnitatibus traditis a ſtatutis Ferrariæ cum ex eiuſdem ciuitatis ſtatuto libr.1.cap.2.improbetur omnis ſtilus, & omnis conſuetudo contraria tàm antiqua, quàm ſuperueniens cum expreſſa declaratione,quod ipſo iure nullum,& irritum ſit quicquid contra illorum ſtatutorum formam factum fuerit,ideò ſubintrat cōcluſio quod ſtilus, ſeu conſuetudo reprobata non poteſt ad cauſarum deciſionem in foro allegari authē. caſſa de ſacroſanct.eccleſ.authen.nauigia C.de furt. cap.fina. in fine de conſuetud. Aym.de antiquit. par.4.in princ.nume.43.

66 Et vbi a lege,vel a ſtatuto ſimpliciter reprobatur ſtilus,vel conſuetudo, tunc cēſetur etiam reprobatus futurus ſtilus, & conſuetudo ſecūdum communem, de qua teſtantur Iaſ. in l. de quibus nume.55.ff.de legib. Caprā concluſ. 12. num.24. & concluſ.13.nu.29.Tiraquel. de reuocan.donat. in præ-

in præfatione nume.19.& ſeq. Couaru.var.reſolut.lib.3.cap.13.nume.4.verſic.ſecund.concluſio Viu. opinion. 159. verbo conſuetudo Ludouic. Peguer.deciſ.34.num.9.ergo multo magis vbi expreſsè ſtatutum (prout in caſu noſtro) reprobat futurum ſtilum,& conſuetudinem Bartol. in l.de quibus nume.5.verſ. oppono quod indiſtinctè ff. de legib. & in ſimili ſtatuto Bononiæ ſcripſit Alexand.Striat.in pract.iudicia.c.10.nu.19.& ſeqq.

67 Imò ex ſola clauſula irritanti reprobari quémlibet ſuperuenientem contrarium ſtilum probatur in d.authent.caſſa, & ibi notant omnes C. de ſacroſanct.eccleſ.Franciſ.in ca. cum de beneficio nume.4.& vbi Geminian.num.6.de præben.in 6. Duen.regu.144. in prima ampliat.in 3.ampliat. vbi ampliateſiam, quod ſtilus, & conſuetudo ſit immemorabilis, & ibi concordátes allegat, quicquid in contrarium ſenſiſſe videatur Aym.ex aduerſo allegatus de antiquit.tempor.part.4.§.materia iſta nume.43.

68 Nec præmiſſis releuaret replicare, prout replicatur in allegationibus Domini ex aduerſo ſcribentis num.100.quod ſcilicet ſtatuta Ferrarię loquuntur de proceſſu formando per Prętorem, & Iudicem maleficiorum,non autem ab alijs Iudicibus,nam quod inmo ſtatuta prædicta ſint generaliter intelligenda ſatis delucidè demõſtrat Dominus ſcribens pro Domino Carolo in verſi. neque reſiſtunt,& ſeq.cuius cõſiderationes,& optima fundamenta hic repetere ſuperfluum eſſet.

Prout etiam nec releuat dicere, prout dicitur in ex aduerſo allegatis nume.107.& 127.quód ſcilicet ſtatuta ciuitatis Ferrariæ non debeant, nec poſſint præiudicare datijs, & gabellis eiuſdem ciuitatis,nam ad hanc obiectionem clariſſima colligitur reſponſio ex primis allegationib. factis pro Domino Carolo in verſicu.nec obſtat,& ſeqq.& in ſecundis allegationibus in verſic. minus ſufficit &c.quam pariter hic ſuperfluam repetundam putaui. Et hęc quoad primam inſpectionem.

Quo vero ad ſecundam an ſcilicet Dominus Carolus ad allegãdum præmiſſa poſſit audiri per Procuratorem abſque eo,quod perſonaliter compareat: Res(credo) aut nullam,aut modicam habeat difficultatem, & pro illius reſolutione facio infra ſcriptas concluſiones in iure veriſſimas, & communes.

64 Prima ſit concluſio,quod ad allegandum nullitatem proceſſus admittitur Procurator, etiam in cauſa, vbi aliàs non eſſet de iure admittendus. Bald.in l.reos num.35.C.de accuſat.vbi loquitur in caſu, in quo non diſputatur ſuper crimine, ſed tantum ſuper cancellatione condemnationis, & ibi teſtatur de veriori opinione, & quod ita ſuo tempore ſeruatur, idem Bald.conſil.238.nume.2. lib.2.Rub.Alexandrin.in tract. de poteſt. Procurat.num.156.& 158.in fine Gabriel.libr.7.concl. 9.nume.75.Menoch.de arbitrar.quæſtion.libr.1. quæſt.60.nume.30.& ſeqq.pract.Corrad. titu.de comparit.inquiſit.nume.6.in 19.fallent.;fol.mihi 263.Clar.in pract.§. fina.quæſt.32. verſic. quęro in cauſa vbi quod ita practicatur,pręſertim quando agitur de nullitate nõ deducenda per extrinſecas probationes.

70 Secunda eſt cõcluſio, & magis ſpecialis, quod ad opponendum de nullitate,& ineptitudine inquiſitionis pariter, & Procurator admittitur vbi aliàs non admitteretur idem Bald. in conſil.238. nume.2.lib.2.Marſil.conſil.24.num.41.& conſil. 39.nume.61.& in pract.§. ſequitur nume.30. vbi quod ita aliàs practicauit cum honore, & lucro Aym. conſil.151.nume.3. in fine Grat.conſil.73. num.3.Rub.Alexandrin.de poteſt. Procurat.nu. 175.& ſeqq.Boſſ.in titu.an in crimin.iudic. num. 14.in fine, vbi quod quiliber poteſt diſputare ſuper ineptitudine inquiſitionis, & Procurator, & alius Gabriel.lib.7.concluſ.9. nu.88. pract. Corrad.d.ti.de comparit.inquiſit.nu.6. in 17.fallent.

71 Ex quibus cum appareat præmiſſas duas concluſiones communiter à Doctoribus receptas eſſe non eſt curandum de Baldo, qui ſibi cõtrarius contrarium dixiſſe videtur in l. ſeruum quoque §.publice num.6.verſ. iuxta prædicta quęro ff. de procurat. Præſertim cum idem Baldus vbi ſupra allegatus in l.reos num.35.C.de accuſat.primam opinionem dixerit veriorem, & ſeruatam.

72 Sic pariter nec curandum eſt de Afflicto allegato ex aduerſo in 2. par.conſtitutionũ Regni rub. 3.nume.27.in fine,& ſeqq.dicente, quod ad allegandum nullitatem non admittitur procurator, ſed reus perſonaliter ſe debet conſtituere, quem referendo ſequi videntur Foller.in pract. crimin. in verbo foro iudicatis num.3.Cartar.de exequution.ſenten.cap.3.num.12. nam Afflictus, qui ad id originaliter citatur per prędictos Folle.& Cartar.vltra quod forſan credendum eſt eum loqui ſecundum cõſuetudines,& pragmaticas illius Regni nihil pro ſua opinione allegat Ideò eius authoritas non eſt præferenda communi contrarię opinioni prædictę.

73 Tertia ſit concluſio, & ea quidem caſu noſtro valdè applicabilis,quod quando nullitas,quæ allegatur eſt notoria non indigens ſcilicet extrinſeca probatione,ſed ex actis reſultans,tũc indiſtinctè Procurator admittitur ad illam deducẽdum, & allegandum Boſſ.in tit. an in crimin. iudic.nu. 13.& ſeqq. vbi latè comprobat teſtatur de communi, & loquitur etiam de exceptione mixta ea ſcilicet, quæ poteſt opponi ad crimin, & ad proceſſum,quod & idem voluit in tit. de carcer. fideiuſſor.committen. nu.16. ſequitur Clar.in pract. §.fina.quæſt.32.verſ.pariter etiam, & verſ.quęro an in cauſa Menoch.de arbitrar. quæſtion.libr.1. quæſt.80.num.77.& ſeqq.& num.82. verſicu.ſed etiam poteſt intelligi.

74 Nec obſtet, quòd ex aduerſo dicatur in allegationibus num.140. nullitatem tunc dici notoriã, quando nullam recipit dubitationẽ, & diſceptationem tàm in iure, quàm in facto ex Boſſ.in tit. de carcer.fideiuſſor.committen. nume.17.& Cęphal.in conſil.201.num.10. nullitates enim oppoſitę aduerſus proceſſum, de quo agitur,ſi rectè inſpiciantur ex actis euidenter apparent,& dubitationem non recipiunt, & iſto caſu non quælibet impugnatio,& diſputatio ſufficit ad tollendum, quod nullitates non ſint notoriæ, ſed debet eſſe & colorata,& probabilis iudicis arbitrio, quia paria ſunt non opponere, vel non probabiliter, & non coloratè opponere, & ſimplex negatio, uel oppugnatio nõ facit rem dubiam Aym. conſ.55. num.3.

nu.3.cũ alijs per Rot.dec.85.n.4.& 5.p.1.diuerſ.

75 Quarta ſit concluſio præcedentium ampliatiua, quod ad dicendum de nullitate proceſſus admittitur procurator non obſtante quocunq; ſtatuto procuratorem in criminalib. repellere Boſſ. vbi ſupra num.13. in fine,vbi loquitur in ſtatuto prohibẽte allegationem alicuius exceptionis per procuratorem,& nu.14.vbi ampliat etiam, quod ſtatutum tolleret defenſionem,& in tit.de cauer. fideiuſſor.committen.num.18.vbi teſtatur de cõmuni Bero.in conſil.170. nu.16. & omnibus ſeq. libr.3. vbi pluribus hanc probat conluſionem, & loquitur in terminis ſtatuti volentis, quod nullus tanquã procurator,nec defenſor, nec ut vnus de populo, nec tanquam coniuncta perſona in cauſa criminis poſſit comparere ad aliquid opponendum, ſeu allegandum, aut aliquo modo pro abſente excipiendum Menoc.dicta quæſt.80.nu. 77.& ſeq.Mago.deciſ.Lucen.22.num.17. vbi loquitur in ſtatuto prohibente in criminalibus audiri defenſores reo non conſtituto in carceribus.

76 Quinta ſit concluſio præcedentis concluſionis ampliatiua, vt ſcilicet ea multo magis præcedat;quando nullitates, quæ opponuntur veniũt ex ventre aliorum ſtatutorum, tunc enim cũ certi iuris ſit exceptionibus a ſtatuto prohibitis non cenſeri prohibitas eas, quæ ab alio ſtatuto admittuntur Bar.in l.1.§.& parui nu.5. ff. quod ui,aut clam Felyn.in cap.ex parte il 2.num.6.& ibi Dec. num.5.de offic. delegat. Franc.in cap. dilecto nu. 131.extra de appellat.vbi ampliat etiam,quod ſtatutum diceret non obſtante quocunque alio ſtatuto Riminal. conſil.63.nu.7.lib.1. cum alijs per Alin.in pract.§.31.cap.22.Hoc ideò non obſtantẽ quocunque ſtatuto prohibente procuratorem in criminalibus admitti ad opponendum quaſcũque nullitates, & exceptiones non cenſeri prohibitum eum, qui ad opponendum nullitates ab alio ſtatuto admiſſas compareat, conſuluit Marſi. conſil.73.num.75.& ſeq.Bertazz.conſil.303.nu. 5.& nume.7. vbi loquitur in ſtatuto prohibente defenſorem,vel excuſatorem,& latius conſi.137. per totum,vbi amplius concludit, quod non obſtante tale ſtatuto iudex iſto caſu debet admittere inſtructorem, & defenſorem etiam cum extrinſecis probationib. & quod ita aliàs fuit iudicatũ.

77 His ſic firmatis concluſionibus dico quod nõ poteſt negari Domino Ruino,quin in huiuſmodi cauſa per procuratorem audiatur ad dicẽdum de nullitate inquiſitionis proceſſus, & ſententię contra ipſum latę, cũ præſertim tractetur de nullitatibus reſultantibus ex eiſdem actis vigore ſtatutorum Ferrariæ, & hoc non obſtante quocunque alio ſtatuto prohibente in criminalibus admitti procuratorem,excuſatorem,aut defenſorẽ, quibus non obſtet, quod in allegationibus ex aduerſo datis nume.146.dicatur id forſan procedere quando nullitas principaliter deduceretur ſecus ſi incidẽter, & in appellatione, prout videtur deducta in caſu noſtro ex Vant. & Veſtr. in locis relatis dicto num.146. nam vt bene conſiderauit Dominus Scribens pro Domino Ruino in verſi. ad quartum,& ſeqq.hęc obiectio tollitur ex facto quia in caſu noſtro nullitas non incidenter, ſed principaliter nullitas deducta fuit.

78 Neque etiam obſtet ſtatutum Ferrariæ libr.2. rubr.65. quo cauetur nõ poſſe dici de nullitate ſententię lapſo termino quinque dierum: nam reſponſio ſatis congrua colligitur ex ijs, quæ alias ſcripta fuere per Dominum Scribentem pro Domino Ruino in allegationibus non impreſſis, ad quas ſe remittit in impreſſis in verſic. non obſtat, quod de appellatione &c.

79 Ad id etiam,quod in allegationibus ex aduerſo datis nume.56.& ſeqq.deducuntur de fideiuſſ. præſtan. remitto me ad reſpõſiones datas per eũdem Dominum Scribẽtem pro Domino Ruino in verſ.minus reſiſtit,& ſeq.

80 Verum quatenus præmiſſa omnia ceſſarent ad fauorem Domini Ruyni, prout fortiter vrgent non ceſſabit tamen eius ſimilis actus, & mala corporis diſpoſitio, & infirmitas, ex quibus Medici fidem fecerunt, eum non poſſet ex ciuitate Bononiæ exire ſine vitę periculo,quo caſu indiſtinctè, ſiue agatur de nullitate ſententiæ, ſiue de illius iniuſtitia audiendus eſt per Procuratorem ſecundum Bonifac. de Vitellin. in titul.de procurat. & defenſ.num.10.& ſeqq.Felin.in cap. meminimus num.13.de accuſet.Grat.conſil.98. nume.10.vbi teſtatur de communi,& ampliat etiam, quod agatur de pœna vitę dicitque hoc eſſe luce meridiana clarius Clar.in pract.§.fina. quæſt.34.ver.dici etiam Gabriel.lib.7.concluſ.9.nu.69.Andr.Gail. de pace publ.lib.1.ca.10.num.10.in 2. fallen. nec rectè diſſentit ſtatutum Ferrariæ lib.3. cap.21. & iſto caſu infirmitatem probari, vel per teſtes, vel per Medicos dixerunt Bonif. de Vitellin. vbi ſupra num.10.in fine,& nu.11.in fine Grat. d.conſil.98.num.3. vbi quod ſufficit fides vnius Medici Clar.d.quæſt.34. verſi.dixi etiam quare ex præmiſſis Per Illuſtrem D. Carolum admitti debere per Procuratorem in cauſa prætenſe fraudis gabellarum pro qua fuit ut creditur nulliter,& indebitè condemnatus indubitanter credo,& ita fieri debere facile affirmare poſſum, cum cauſa agatur coram doctiſſimis, & conſumatiſſimis Iudicibus, & ſub Iuſtiſſimo,& Optimo Principe.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Contumacia*. Hæc cõcluſio,quod ſcilicet ſententia potius ex contumacia,quàm ex delicto lata dicatur eſt vera regulariter, ſed patitur plures exceptiones, de quibus vide D. meum Farinac.in pract.crimin.part.1. q.11.nu.92. & ſeqq.

b *Articulum*. Quamuis in criminalibus Procurator non admittatur ad totam cauſam, benè tamen admittitur ad aliquos articulos, & media cauſę,vt puta ad producẽdos teſtes probatorios, vel reprobatorios, aut quid ſimile præterquàm ad ſententiam Alberic.in l.ſeruum quoque §.publice nu.25.poſt med.uerſ. ſed ad allegandas cauſas abſentię.ff.de procurat. vbi teſtatur de cõmuni opinione Odofr.ibidem nume.4. ad finem Alber.in l.penul.§.ad crimen num.7.vbi arguit pro, & contra teſtatur ſe ita Bergami ſæpius obtinuiſſe,& idem affirmat in nume.13.Bened.de Plumb. num.55.vbi quamuis ſupra num.48. aliorum antiquorum

tiquorum diuerſas retulerit opiniones conclude re videtur, quod admittatur Procurator ad producendum articulos, & teſtes examinãdum. Relati per Alber. in l. reos nu. 8. verſic. item quęritur C. de accuſat. & ibi etiam Odofr. nume. 4. verſic. ſed denuo quæro, vbi benè comprobat, & reſpondet contrarijs Anto. de Butr. in cap. veniens nu. 18. extra de accuſat. Vbi & ipſe hanc opinionem admittit, quando iſto caſu quis comparet nõ aſſumendo in ſe iudicium, ſeu iudicij partem, ſed tantum faciendo aliquem actum, vt puta producto teſtes, iurando de calumnia, aut quid ſimile Felyn. in cap. meminimus nume. 16. colum. 4. in fine verſi. vlterius, &c. extra de accuſat. & ibidem nume. 18. colum. 5. verſic. item adde Innocen. Cępoll. conſil. criminal. 45. nume. 2. verſic. modo ad propoſitum Baptiſt. de Bellan. conſil. crimin. diuerſ. 80. nume. 4. libro primo. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 33. verſi. 1. in fine. Vbi de communi ex Albe. in d. §. publicè. Relati per Gabr. libro ſeptimo, concluſ. 9. nume. 86. in princip. Monticell. regul. crimin. 13. num. 34. Bonacoſſ. in commun. opin. crimin. parte prima, libro primo, verbo procurator il primo, fol. mihi 139. col. 1. verſi. item ad vnũ tantum articulum.

Et quamuis præcedens concluſio ex præallegatis videatur communiter recepta, non deſunt tamen alij grauiſſimi Iuris Cõſulti volentes Procuratorem, nec etiam admitti ad vnum, ſeu plures articulos, vel ad media cauſæ, prout fuerunt Dyn. Speculat. & alij relati per Albe. in l. ſeruum quoque §. publicè nume. 18. ante finem verſic. Vltramontani tenent contrarium. ff. de procura. Angel. in dicto. §. publicè nume. 3. verſ. & ex prædictis habes Fulgoſ. nume. 17. Pau. de Caſt. nu. 9. verſic. ad alios verò actus Barto. in l. penult. §. ad crimen nu. 13. verſ. ſed ſi non eſt in carceribus. ff. de publ. iudic. & ibi etiã Ang. nu. 6. verſ. ſequitur in glo. 3. Fulgoſ. nu. 1. Benedict. de Plumb. nu. 48. vbi relatis aliorum opinionibus in hac ſententia tanquam vltimo loco per eum relata reſidere videtur & Rub. Alexandrin. nu. 49. & nu. 177. Relati per Alber. in l. reos nu. 8. verſ. Vltramontani tenent oppoſitum. C. de accuſat. & ibi etiã Bald. nume. 30. vbi in hac opinione tanquam vltimo loco per eum relata reſidere videtur Saly. num. 9. verſ. Alij dixerunt il primo, & il ſecundo, col. mihi 4. ad fi. & nu. 15. Card. Zabar. in c. veniens col. 2. in 9. oppoſ. extra de accuſat. & col. 3. ante finẽ verſi. aut ad articulum, & ibi etiam Ant. de Butr. num. 18. Vbi & ipſe hanc opinionem admittit in eo, qui comparet tanquàm aſſumens in ſe iudicium, ſeu iudicij partem Gandin. in tit. Vtrum Procurator, &c. num. 10. in fine verſic. videtur tamen, vbi quod Procurator non poteſt peruenire ad teſtes producendos Marſil. in practica §. ſequitur nume. 2. & 8. Vbi remiſſiuè alios tractantes hanc materiam refert Nouell. poſt tracta. ad defen. nume. 6. fol. mihi 171. pract. Corrad. rubr. de cõparit. inquiſit. in ſecunda ampliat. fol. 261. relati per Gabr. lib. 7. concl. 9. nu. 86. in 23. limitatio. verſic. contrarium, &c.

In hac cõtrarietate poteſt diſtingui, quod prima opinio procedat, quando ſumus in caſu, in quo poteſt procedi contra abſentem. Secunda autem quando non poteſt procedi: Primo enim caſu admittitur Procurator ad omnes articulos præterquam ad articulum ſententiæ; Secundo autem caſu nõ admittitur ad aliquem articulum concernentem merita negotij ſecundum Imol. in l. penult. §. ad crimen nume. 19. colu. 13. verſic. ſed tu potes dicere, & ita etiam relatis hinc inde contrarijs opinionibus, & argumentis diſtinguit Marian. Socin. in capit. veniens. nume. 209. & ſeqq. vſque ad nu. 213. & nu. 214. in fine.

Verum cõtra prædictam diſtinctionem, quod nec admittatur Procurator etiam, quod ſimus in caſu, in quo abſens poſſit damnari reprobatis Imol. & Socin. contrarium tenentibus defendit Rub. Alexandrin. in l. penul. §. ad crimen nu. 177. ff. de publ. iudic.

c *Fideiuſſione*. Circa fideiuſſionem præſtandam comparentem pro abſente citato diſtinguendi ſunt tres caſus; Primus erit in comparente tanquam Procuratore ad plenam defenſionem rei in caſibus à iure permiſſis. Secundus erit in comparente tanquam defenſore, & inſtitutore Innocentiæ. Tertius erit in comparente, & allegante cauſas abſentiæ. In primo caſu dixit Alber. in l. ſeruum quoque §. publicè nu. 12. verſ. ſed nũquid ff. de procuratoribus. communiter teneri per Doctores, quod iſte Procurator teneatur ſatiſdare, ſed aduerte, quod idem Alber. in loco præcitato allegat Innoc. in c. veniens de accuſat. dicentem quod nec Procurator plenè defendens tenetur hanc ſatiſdationem præſtare, & poſtea ſubdit cõmuniter teneri, & ſeruari, quod nullam ſatiſdationem præſtet, quæ quidem ſubſequens atteſtatio videtur reſpicere etiam Procuratorem plenè defendentem nedum cauſas abſentiæ allegantem (de quo mox dicam in tertio caſu) in ſecundo verò caſu vna fuit opinio, quod defenſor, ſeu inſtructor innocentiæ admittatur ſine ſatiſdatione ſecundum Anton. de Butr. in cap. veniens num. 17. colum. 6. poſt med. verſ. dixit innoc. extra de accuſat. Bened. de plumb. in l. penultim. §. ad crimen num. 18. in fine verſicul. & puto quod non tenetur ſatiſdare. ff. de publ. iud. Altera, & cõtraria fuit opinio, quod non admittatur defenſor, ſeu inſtructor innocentię ſine cautione de iudicio Sixti, & iudicatum ſoluendo ſecũdum Bernard. de Narn. conſil. crim. diuer. 29. num. 1. lib. 1. Franc. Marc. deciſi. Delphinat. 626. poſt num. 6. par. 6. Clar. in practic. §. fina. quæſt. 33. nu. 4. verſicul. quæro nunquid Rot. deciſ. 35. aliàs 420. incipien. ſi committatur titul. de procurat. in nouis vbi etiam quod ſi defenſor propter paupertatem non habeat poſſibilitatem per hanc cautionem, in tertio caſu omnes admittunt comparentem pro abſente ſine aliqua ſatiſdatione ſecundum Alberic. in l. ſeruum quoque §. publice nu. 12. verſicu. ſed nunquid allegans cauſas abſentiæ ff. de procuratorib. vbi arguit pro & contra, & poſtea teſtatur, quod ita communiter Doctores tenent, & quod communiter ſeruatur in iudicijs, & ibi etiam Ang. nu. 2. poſt med. ver. vnde non tenetur, & num. 6. in fine verſic. ſequitur in eadem gloſſ. l. vltimo Fulgoſ. nume. 6. verſicul. ex quibus Paul. de Caſtr. nume. 10. verſicu. talis autem excuſatqr Ang. in l. penultim. §. ad crimen nu. 3.

ff.de publ.iudic. & ibi etiam Fulgoſ. numero tertio, verſicul. nota tertium dictum Bened. de Plumbin. num.18. in fine verſicul. & puto quod non tenetur ſatiſdare,& num.41.& Rub.Alexandrin.nume.113. vbi etiam quod ita communiter tenetur,& numero 197.verſic. amplia primo Alberic.in l.reos numero octauo.C.de accuſa.& ibi etiam Bald.num.38.in fine verſicul. ex hoc ſequitur Ang. poſt numero primo,verſicul.& ideo talis defenſor non debet cauere innocen.in cap.veniens numero ſecundo,de accuſatio. & ibi etiam Henric.Boich.poſt numero quinto,Anchar. nume.13.in fine Marian.Socin.num.158.ad finem. Addo pro hac eadem concluſione Gandin.in tit. vtrum Procuratorū numero quarto, vbi arguit pro,& contra,& poſtea ita reſoluit Anto. de Carrar. in tractat. de excuſat. par.2. quæſtio.30. nume. 22. Boſſ. in titul. an in criminali iudicio nume.11. in fine verſicul. & talis, qui excuſat Clar. in practic.§.fina.quæſt.33.nume.4.verſic. quæro nunquid.

d *Iuratoriam.* Veriſſima eſt concluſio, quod cautionem non habens admittitur ad iuratoriā proceditq; tam in ciuilibus quàm in criminalibus de iure, ſed de conſuetudine contrarium ſeruatur, ad quę vide ſcripta per D.meum Farinac.in prac. crim.par.1.tit.de carcerib.& carcera. q.33.nu.33. nu.43.& ſeqq.

e *Notitia.* Appellandi tempus an currat à die ſcientiæ,an verò potius à die ſententiæ eſt materia ſatis in,cauſa, ſed quia quotidie cōtingit de ea dubitari tam in ciuilibus, quàm in criminalibus, idcircò aliqua ſummatim in medium afferam, quæ ne alieni laboris vſurpator dicat, fateor me didiciſſe,& habuiſſe ex quęſtionibus ciuilibus,& iudiciarijs Dom.mei Farinacij. Vna eſt opinio quod hoc appellandi decem dierum tempus currat nō à die ſcientiæ ſed à die ſententiæ vt voluerunt relati per Lancellott. in tracta. de attentat cap.12. limitat.50. nu.43.

Contrarium quod hoc tempus currat à die ſcientiæ & non ſententię videtur tex.in l.1.§.fin. ff.quando appella.ſit,& in l.ab cod.C.quomodo & quando iud.gloſſ. in authent. hodie C. de appellat.& in c.cum inter de ſent. & re iud. gloſſ. in c.anterior 2.quæſt.6.Specul. in tit. de appellat.§. reſtat verſic.ſed nunquid hoc tempus Couar.practic.quęſt.cap.15.nume.2.pag.mihi 103.col.1.& 2.Corn.conſil.17.nu.11.& ſeqq.lib.1.Natta conſil.51.nume.1.vol.1.& conſil.348.nu.1.colum.2. Deciſ.Pedemont.142.nu.35.Cæphal. conſ.106. nu.4. & ſeq.& conſil.279. num.1.& ſeq.& plures alios enumerat Grauat.ad veſtr.ad Veſtr. in praxi lib.7.cap.3.nu.52.

Immo appellans poſt decem dies à die latę ſententiæ præſumitur appellaſſe infra decem dies à die notitiæ vt per Cæphal. conſil.106. num.5.& Lancellott.d.c.52.d.limit.50.nu.178. & ſeqq.

Ideo ad generalem hanc materiam an & quando appellandi tempus a die ſcientiæ vel ſententiæ præter infraſcripta vide Felyn. in cap. quoad conſultationem nu.22.& ſeq.de re iud. Lanfran. in c.quoniam contra de probat. nu.622. & ibi in addit.litera b.verſ.quod intellige Anan.conſ.93. nu.6.Anchar. conſ.372. Bard. de tempor. vtil.& contin.pag.mihi 20.& 21. Crot.conſil.7. Natta conſil.51.lib.1.& conſil.348. Iohachin. obſer.1. centur.2.& obſer.11.centur.3.Capyc. deciſ.134. per totam Vant.de nullit.tit. de nullit. ex defect. cita & vnde ac quibus modis num.92. Veſtr. in pract.lib.7.cap.3.nu.21.& Grauat. ibid. in addit. num.52.Tiraq.de retracta.lignag.§. quæſt. . . . gloſſ.2.num.42.pag.mihi 462.Cæphal.conſ.106. nu.4.& ſeqq.& conſil.241.nu.52.& ſeq. & conſi. 279.nu.1.& 2.lib.2.Ioſeph. Ludou. concluſio.5. verſic.penultim.& finali Menoch. de arb. quæſt. quæſtio.66.

Et pro reſolutione facias infra dictas concluſiones.

Prima ſit concluſio & generalis quod fictus contumax appellat à die notitiæ & non à die ſententiæ ſecus vero verus contumax Rota deciſ.2. alias 49.ſi feratur & deciſ.16.alias 364. cum iura. de dolo & contumacia in nouis & deciſ. 46. alias 500.ſi feratur de appellat.in antiq. refert & ſequitur Lancell.de attentat.cap.12.limit.50.nu.142. Veſtr.in praxi lib.7.cap.3.num.21.vbi quod hæc eſt recepta opinio in ſacro Palatio Peregr. deciſ. 31.in 1.li.vbi declarat niſi ĉt ſnīa fuiſſet intimata.

Secunda ſit concluſio quod citatus ad domū poteſt ſimiliter appellare à die notitiæ quia citatus ad domū nō verus ſed fictus cōtumax dicitur Fernan.in repert.verbo citatio ad domum num. 10.pag.mihi 235.à tergo Crot.conſil.7. Rot.deciſ.2.alias 49.& deciſ.46.aliàs 500.Vant.in tit.de nullit.ex defect.citat. nu.92. Cephal. conſil.241. nume.55. & ſeqq.vbi ampliat etiam quod actum fuerit via regia & ordine omiſſo Veſtr.in practic. lib.7.cap.3.num.21.Vbi ſecus in citato perſonaliter qui non appellat à die notitiæ ſed ſententiæ, & idem in vtroque capite tradit Capyc.dec.139. per totam, ſed quid ſi citatus ad domum dixerit ſe nolle comparere, vide Cephal.d. conſ.241.nu. 54.& ſeqq.& nu.102.

Limita hanc ſecundam concluſionem quia ſi de ſtilo citatio ad ſententiam ſufficit quod ſit facta ad domum quem ſtilum valere dixit Mohed. deciſ.161.Put.deciſ.15.de Iudic.Peregrin. deciſi. 51. tunc crederem etiam iſto caſu tempus appellandi currere à die ſententię,& non ſcientię quia talis citatio de ſtilo prædicto videtur haberi ac ſi eſſet perſonaliter facta.

Tertia ſit concluſio quod citatus per edictum ſimiliter appellat à die notitiæ Crot. d. conſil.7. Rota d.deciſ.16.aliàs 364. cum iura de dolo & cōtumat.in nouis Lancellot. de attentat. d. cap.12. limitat.60.nu.144.

Quarta ſit concluſio.proxime pręcedenti ſimilis quod citatus per audientiam contradictarum appellat à die notitiæ ſi non de rigore ſaltim de æquitate ex communi ſtilo & obſeruantia Rotæ de qua teſtantur DD.dec.22.aliàs 137.incipien. appellatus de appellat.in nouis.

Limita hanc quartam concluſionem non procedere in eo qui primò citatus perſonalem Procuratorem conſtituerit,& poſtea ſe abſentauerit quia ſi condemnatur appellatio debet interponi à die ſentētiæ nō autem ſcientiæ Io. Pau.deciſ.3. circa finē. Tunc enim nō fictus,ſed verus dicitur contumax Caputaq. deciſ.209. incipien.contumax

max verus 1.par. vbi tamen, quod iſto caſu licèt nō poſſit appellare poteſt tamen in integrũ reſtitui. Quętam refert & ſequitur Lancillot. de attētat. d.c.12. limitat. 50. nu. 147. & ſeqq.

Imò quādo quis fuit perſonaliter citatus etiā quod Procuratorem non conſtituerit nō poteſt amplius à die notitiæ appellare, vt in d. deciſ. Io. Pau. 3. circa fi. Cuius verba ſunt hæc: Item fuit dictum quod appellatio Ioannis non debet conſiderari, quia eſt à die notitiæ, quæ nō releuabat cũ fuiſſet ſemel perſonaliter citatus, ſed vide deciſ. Pedem. 142. nu. 36. vbi quod etiam perſonaliter citatus appellat à die notitiæ.

Quid aũt ſi procurator citatus ad ſententiam non appellauerit: An tunc principalis poſſit appellare à die notitiæ, & ſic an procuratoris negligentia in nō appellando dño noceat, dicas quod hmōi negligentia nocet principali, qui dictis decē diebus lapſis appellare non pōt ex traditis per Lancill. de attentat. appellatione pendente c.12. limit. 50. num. 80. & pluribus ſeqq. vbi inter alios allegat Ioachin. obſeruat. 2. incip. decē dies cent. 2. & Lanfranch. deciſ. 235. incip. decennium, & idem Lancell. ibidem c.11. num. 10. & vide etiam ad hoc Capyc. 139. per totam.

Quinta ſit concluſio quod citatus in loco beneficij ſimiliter appellat à die notitiæ, vt per Lancellot. d.c.12. d. limit. 50. nu. 145.

Sexta ſit cōcluſio & generalis, quod abſentes condemnati cum dicantur facti contumaces nō appellant a die ſententiæ, ſed ſcientiæ, vt per Lācell. d. limit. 50. nu. 152. & ſeqq.

Septima ſit concluſio quod fictus contumax, & oēs prænominati in præcedentibus cōcluſionibus ſe citationis ad ſententiam notitiā habuerint & venire contēpſerunt dicuntur veri, & non ficti contumaces ratione cōteſtus, propterea debent appellare a die latę ſententię infrà decē dies Rolan. conſ. 47. nu. 22. & ſeqq. vol. 2. Lancel. d. limitat. 50. nu. 154. & ſeqq. Ioſeph. Lud. concluſ. 5. verſ. & iſta ſcientia. vbi declarat.

Octaua ſit concluſio, quod ſi ſentētia fuit intimata condemnato tunc non poteſt prætēdere illius ignorantiā, & propterea quælibet vis ſententia eſt intimata etiam quod ſic de illis de quibus in præcedentibus cōcluſionibus debet appellare infra decē dies à die ſententię, vt per Lancel. de attētat. d. limit. 50. nu. 156. & ſeq. Pereg. deciſ. 31. in 1. lib. vbi loquitur in ficto cōtumace & domi citato quod non appellat à die notitiæ ſi ſententia fuit intimata.

An aũt adhoc vt quis dicatur habuiſſe notitiā ſententiæ, & ad effectum, vt non poſſit appellare niſi infra decem dies à die latæ ſentētię ſit neceſſaria illius intimatio necne, vltra infraſcriptos Doctores dicas, quod regulariter ſententia intimari debet, & non intimata non nocet Natta cōſil. 51. nu. 1. vol. 1. & conſil. 348. nu. 1. vol. 2. & cōcordantes allegat Cęphal. conſil. 241. num. 52. & ſeqq. vol. 2. Amplia iſtam regulam procedere etiā quod ſententia intimare debeat etiam ſi prolata ſit à iudice habente arbitrium in procedendo, vt per Menoc. de arbitr. quęſt. q. 66. nu. 1. & Cęphal. conſil. 241. nume. 55. & ſeqq. vbi idem, vbi agitur via regia & iuris ordine omiſſo; limita niſi condemnatus de ſententia aliunde habuerit notitiā, quia tunc nō eſt neceſſaria intimatio, vt ibidem per Cęphal. nume. 9. & Menoch. d.q. 66. nume. 3. Aduertè tamen quod in dubio pręſumitur ignorantia, & non ſcientia ſententiæ, vt ibidem per Cęphal. conſil. 95. & ſeqq.

Et quia forma dictę ſententię intimari debeat præter infraſcriptos Doctores, vide Fely. in cap. quo ad cōſultationem nu. 22. & 23. de ſent. & re iud. Imol. in Clem. cauſ. col. 2. verſ. nota regulam de elect. Caſtren. conſ. 66. nu. 8. lib. 1. Alex. conſ. 95. vol. 2. nume. 10. verſic. ſupereſt ad allegata, & in addit. ſub littera B. in verbo electionem firmā in repertorio, verſic. appellatio quando num. 21. in addit. Plot. in l. ſi quando. C. vnde vi. ſecundũ antiquam impreſſionem num. 526. Afflict. de iur. prothomiſ. §. 2. nume. 4. Capyc. deciſi. 139. nu. 4. Vbi quod ſufficit hāc intimationem eſſe factam domi Tiraq. de retract. §. 36. glo. 2. nume. 30. fol. mihi 301.

Et dicas, quod intimatio ſententiæ ad hoc, vt afficiat debet eſſe cum omnibus ſuis qualitatibus, & tenore ipſius ſententiæ Natta conſil. 51. nume. 1. vol. 1. Cęphal. conſil. 241. nume. 105. & ſeqq. Lancellot. de attentat. d. cap. 12. in limitatione 50. num. 158. & ſeqq. Menoch. de arbitrat. quæſt. q. 66. nu. 4.

Nemo enim dr̄ ſcientiam ſentētiæ habere niſi tenor, & qualitas grauaminis ſciatur gl. in c. concertatione in verbo ſciuerit de appellat. in 6. Innoc. in Clemē. cauſ. col. 2. verſ. & aduerte de elect. Alex. conſ. 114. lib. 1. Natta conſ. 51. viſo proceſſu nu. 1. lib. 1. Couar. variar. reſolu. fol. mihi 936. cum alijs per Lancell. de attentat. d. limit. 50. nu. 158. & per Menoch. de arbitr. quæſt. d.q. 66.

Ideo adhoc ne condemnatus poſſit pretendere ignorantiam ſentētiæ cautela erit, vt dicta ſententia ſibi intimetur per publicum inſtrumentũ Arch. in c. quam magnam 23. q. 4. Specu. in tit. de appellat. §. qualiter verſ. cautus etiam, & in tit. de citat. §. ſequitur poſt princ. deciſ. Pedem. 146. nu. 36. Natta conſ. 51. nu. 1. vol. 1. Crot. d. conſ. 7. Lācell. d.c. 12. in 50. limitat. nu. 159.

Quod declara procedere quādo intimatio fiat per partem vnde ſecus ſi fiat authoritate iudicis quia tunc ſufficit intimare ſentētiam latam abſque eo quod eius tenor intimetur Natta conſil. 348. in princ. lib. 2. Lancel. d. cap. 12. d. limitat. 50. nu. 160. & ſeqq.

Nona ſit concluſio, quod in dubio præſumitur, quod quis ſit potius fictus contumax, quam verus: Ideo in dubio quis admittitur ad appellādum à die notitiæ ad tradita per Lancellot. in d. limitat. 50. nu. 165.

Decima ſit concluſio, quod appellatio extraiudicialis puta ab electionibus, poſtulationibus, prouiſionibus, & ſimilibus poteſt interponi poſt decem dies a die illati grauaminis dummodo infra decem dies a die notitiæ Lancell. de attentat. cap. 12. limitat. 50. num. 137. & ſeqq. Vbi limitat hoc non procedere quando grauamen à quo extraiudicialiter appellatur habere vim ſententiæ diffinitiuę, vel interlocutoriæ, quia hoc caſu debet appellari infra decem dies a die ſententiæ nō autem ſcientiæ, vt ibi per eum nu. 140.

Sed quid de ratificatione appellationis,an debeat fieri infra decem dies à die ſcientiæ, vel ſententię. Dicas quod talis ratificatio debet fieri infra decē dies aliàs nulla eſt, & ratificatio nō prodeſt Guid. Pap. conſ. 124. circa materiam ſub nume. 7. verſic. ad ſextum contra alijs de quibus per Lancell. de attentat. d. cap. 12. limitat. 50. nu. 55. & ſeqq. in qua materia vide Magon. deciſio. Lucen. 6. nume. 22. & ſeqq. Vbi quod licèt appellatio ſit ratificanda infra decem dies, tamen id procedit non à die ſententiæ, ſed ſcientiæ, quæ in dubio non præſumitur, ideo præſumitur ſemper facta ratificatio infra decem dies à die notitiæ, vt ibidem per eum.

Et quid de appellatione per tertium interponenda pro ſuo intereſſe, an iſtud tempus currat à die ſcientiæ, vel ſententiæ? videas Couarru. practicar. quæſt. cap. 15. nume. 2. Vbi quod iſtud tempus currat à die ſcientiæ, & non ſententiæ, & idē traditur per Lancellot. de attentat. cap. 12. limitat. 50. nume. 168. & ſeqq. qui inter alios allegat Cęphal. conſil. 106. nume. 4. & per totum. Vbi quod à ſententia lata contra emptorem poteſt venditor appellare infra decem dies à die ſcientiæ etiam ſi ſciuerit cauſam agi. Quod ad hoc, vt ſibi currat tempus ad appellandum non ſufficit ſcientia litis, ſed requiritur ſcientia ſententiæ, vt ibidem per eum. Et idem repetit, idem Cęphal. in conſil. 279. tempus decem dierum, numero quinto, & ſeq. libro ſecundo, & idem Laccellot. capit. 11. nume. 48.

Et in materia ſcias, quod Romæ habemus ſtatutum ſub lib. 1. cap. 161. Vbi videas quo cauetur appellationem eſſe interponendā infra octo dies à die ſententiæ computandos, ſed aduerte quod ſecundum Corn. conſil. 17. nu. 11. & ſeqq. vol. 1. & Aym. quos allegat & ſequitur Luc. Pet. in practic. lib. 5. cap. 1. num. 14. Adhuc fictus contumax qui ſcilicet domi citatus appellat à die ſcientiæ, licet enim ſtatutum dicat à die ſententiæ computandos appellari tamen debet præſuppoſita ſciētia. vt per Corn. dict. conſil. 17. nume. 14. de cuius opinione multum dubito in caſu noſtri ſtatuti quorum ſolum dicitur quod octo dies ſunt computandi à diē ſententiæ; ſed quod non poſſit prætendi ignorantia, & quod ſufficiat reum citatum fuiſſe ad ſententiam, quæ citatio ſufficit facta domi, vt in lib. 1. cap. 40.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Multa de interpretatione Decreti, ſeu ſtatuti pęnalis ad hoc, vt illius diſpoſitio habeat, vel non habeat locum, & multa etiam ad excuſationem illius, qui in ſupplicatione, ſeu memoriali diffamauit annonæ præfectos.

SVMMARIVM.

Præfatio conſtitutionis & ſtatuti declarat, & reſtringit ſubſequentem diſpoſitionem. nu. 1.

Præfationis verba, vbi non verificantur ibi nec ſubſequens diſpoſitio locum habet. nu. 1. in fine.

Conſtitutio loquens per verba præſentis temporis, ſeu de perſonis tunc exiſtentibus non trahitur ad futura. nume. 2.

Qualitas ſubſequens qualificat omnia præcedentia, ſiue præcedentia ſint poſita copulatiuè, ſiue alternatiuè, & ſiue qualitas ſit poſita in verbis narratiuis ne dum in diſpoſitiuis, & ſiue etiam in capitulis, & orationibus diuerſis præſertim quando agitur de euitando pœnam, & quando ſub vnico ſtructu verborum, & vnica oratione ponuntur. nu. 3.

Qualitate ſtatuti ceſſante, ceſſat etiam ſtatuti diſpoſitio pœnalis. num. 4. Et an iſto caſu poſſit imponi pœna extraordinaria. nu. 11.

Qualitas præcedentis copulati cenſetur repetita in ſequēti copulato. nu. 5.

Præcedentia declarant, qualificant, & reſtringunt ſubſequentia. nu. 5. verſ. & ex præcedentibus.

Ratio reſtricta diſpoſitionem quantumuis generalē, ſeu vniuerſalem reſtringit. nu. 5. verſ. vnde cum ratio.

Ratio ſtatuti & conſtitutionis magis attenditur quam verborum ſonus. nu. 5. ante finem.

Oratio indefinita non æquipollet vniuerſali in materia ſtatutaria, & contra ius commune. nu. 5. in fine.

Supplicationem diffamatoriam Principi porrigens contra aliquem puniendus eſt. nu. 6.

Copulæ natura eſt, vt requirat vtriuſque copulati concurſum præſertim in materia ſtatutaria, & pœnali. nume. 6. in fine.

Iniuriarum actione non tenetur, qui verum dicit ſiue iniuria ſit extraiudicialis ſiue iudicialis. nu. 7.

Iniuriantis malus animus non præſumitur in iudicialibus. nu. 7. verſ. qui omnes.

Iniuria non committitur ſine animo iniuriandi, nec lata culpa ſufficit. nume. 7. ad finem, & in addit. littera [a]. vbi etiam, an in dubio præſumatur iniuriandi animus & de materia.

Dolus præſumitur in eo qui non facit id quod ad ſui officij debitum ſpectat. nu. 8.

Simulatio & fraus præſumitur ex coniunctione perſonarum. nu. 8. verſ. ita etiam.

Memoriale diffamatorium Principi porrigens non tenetur ſi contenta in memoriali vera ſunt. nume. 7. & nu. 8. in fi. vbi quod ſufficit quod in aliqua parte verificetur ſecus ſi memoriale vera non contineat. nu. 12.

Fama ſola excuſat a calumnia. nu. 9.

Aſſertio viri fide digni excuſat a calumnia. nu. 9.

Inditia ſola ad inquirēdum excuſant a calumnia. nu. 9.

Error ſiue verus, ſiue præſumptus excuſat a pœna iniuriarum. nu. 9.

Cauſa iniuſta excuſat a pœna iniuriarum. nu. 9.

Animus iniuriandi in iniuria præſumitur quod quando verum ſit. nu. 12. & in addit. littera [a].

CONSILIVM LXXXVII.

1 ADSIT DEVS. Non iuſtè videntur cōdemnati Dom. Flaminius & Eques Michdelburgus in pœnam vitæ, & confiſcationis bonorum virtute decreti Ducalis cum nec eius verba, nec ratio conuenire dicatur facto de quo agitur. Dicitur enim in præfatione decreti. *Si come non ſiamo mancati fin' hora, nè mancaremo per l'auuenire di fare tutte quelle prouiſioni, ch' à noi ſono ſtate,*

ne ſtate, & ſaranno poſſibile, acciò li noſtri ſudditi in queſt'anno di coſi gran careſtia non venghino à patire delle coſe neceſſarie al vitto: Coſi ci piace, &c. Ex quibus verbis aperte colligitur. Quod Princeps voluit prouidere incõuenientibus orituris illius præſentis anni in quo erat, tam magna penuria frumenti non autem olei, & non oleariæ annonæ præfecti, ſed frumentariæ tantum conſtituti erant: Ideo arguendo à vi & natura prefationis, quæ ſolet declarare, & reſtringere ſubſequentem diſpoſitionem l.fina.& ibi Barto.nume.3. de hæred.inſtitut. Idem Barto.in l.cum hi.§.eam tranſactionem nume.1.ff.de tranſact.Roma.conſ.16. nume.4.Tiraq.ceſſan.cauſ.limitatio.1.nume.65. Omnino dicendum eſt, quod decretum prædictũ puniens offendentes præfectos Annonæ, vel vt in eo dicitur Abundanzerios intelligi debeat de præfectis & Abundanzerijs frumenti, qui tunc aderant non autem de præfectis olei, qui tunc nõ aderant. Vbi enim præfationis verba non verificantur ibi, nec etiam ſubſequens diſpoſitio locum habet Oſaſc.deciſio.Pedemont.52.num.11. & deciſio.59.nume.5.& ſeqq.Roland.conſil.86. nume.51.lib.1.

2 Et hinc infertur, quod cum decreti eadem præfatio habeat reſpectum ad præſens tempus cum dicat: *In queſt'anno di coſi gran careſtia, &c.* Subintrare videatur alia concluſio. Quod conſtitutio loquens per verba preſentis temporis, ſeu de perſonis tunc exiſtentibus non trahatur ad futura. Barto.Bald.& Ioan. de Plat. in l. certa forma per illum text. C.de iur. fiſci libro decimo. Iul. Scarlatin.conſil.crimin.diuerſor.113.nume.26.lib.1. Bertazz.conſil.343.nume.7.& ſeq.& conſil.344. nume.3.lib.2.Nouell.reg.81.in 2. fallen.Vbi præcipuè loquitur in oratione indefinita, & in odioſis prout in caſu noſtro.

3 Et quod verba decreti non habeant locum in caſu noſtro, nec quod vllo pacto intelligi debeãt de futuris prefectis oleariæ annonę. Pondero inſuper alia ſubſequentia verba poſt prædictã præfationem appoſita, videlicet. *Et cercano ben ſpeſſo di offendere, &c. Abbondanzieri, Panifacoli ò Spacciatori di pane.* Hæc enim qualitas panis reſpicit non ſolum diſtributores, ſed etiam farnarios, ſeu Panifaculos & Abundanzerios per regulã, quod ſubſequens qualitas qualificat omnia præcedentia.l.Seie.§.Caio & ibi Bar.ff.de fund. inſtruct.& inſtrum.leg.l. Quæſitum.§.1.& ibi gl. ff.de legat. 3.l.Talis ſcriptura.§.fi.ff.de legat.1.cum alijs per Cęphal.conſ.138.nu.50. Vbi præſertim quando Orationis Thema eſt idem prout in caſu noſtro, & conſ.140.nu.17.& ſeqq.Vbi ampliat, ſiue pręcedentia ſint poſita copulatiuè, ſiue etiam alternatiuè. Et quando præcipuè agitur de euitando renam, vt ibi nu.25.Neuiz.conſ.72.num.15.Vbi pariter etiam quod qualitas apponatur in verbis narratiuis & non in diſpoſitiuis, & etiã quod ponatur in orationibus, & capitulis diuerſis, & quæ non regantur ab eodem verbo ergo multo magis in caſu noſtro in quo omnes prædictæ perſonæ, ſub vnico ſtructu verborũ vnicave oratione ponuntur, & ab eodem verbo reguntur prout conſiderauit.Rota diuer.deciſ.70.nu.2.& deciſ.780. nume.12.par.1.

4 Quare cũ ni fallor ex prædictis appareat quod decretum noſtrum non loquatur ſimpliciter de Abundanzerijs, ſeu præfectis, ſed de præfectis & Abundanzerijs panis & frumenti, inde ſequitur quod nõ poſſit vllo pacto trahi ad præfectos olei per aliam regulam, quod ceſſante qualitate ſtatuti ceſſare etiam debeat eiuſdẽ ſtatuti diſpoſitio. Bart.in l.1.§.Ait Prætor.ff.ne quid in flumine publico Socin.conſi.220.nu.9.lib.2. Pariſ.conſ.27. nu.75.lib.2. Præſertim in pęnalibus Io. Andr.in cap.1.de homicid.in 6. Petr. à Planch. in epitho. delicti cap.19.nu.27.verſ. Ceterum, &c. Clar.in pract.§.fi.q.85.verſ.Vbi agitur.&c.

5 Sed quod non ſolum decreti verba, ſed etiam ipſa ratio ſuadeat in eo non comprehendi futuros olei pręfectos.Cõſidero quod ratio qua Princeps veriſimiliter motus fuit ad ſic ſtatuendum non fuit ſimpliciter ad tollendas rixas & tumultus, prout in doctiſſimis per illũ dubitationibus Domini mei deducitur, ſed ad tollendas rixas rumores & tumultus, quæ occaſione panis & in locis, vbi diſtribuitur & venditur panis oriuntur, vt in illis verbis. *Et molti ſenza occaſione alcuna ò poca fanno rumore per le piazze, & nelli luoghi doue ſi diſtribuiſce, & vende il pane.* Adeo quod ſubſequens clauſula, videlicet, *& danno occaſione con la impatientia, & mal proceder loro di far riſſe, & tumulti,* cum veniant copulatiuè ad præcedentem clauſulam, quę reſtricte loquitur ad rumores, qui fiunt occaſione panis declarari, & intelligi debet ſecundum qualitatem panis in præcedẽtibus appoſitã. Qualitas enim præcedentis copulati ſemper in ſequenti copulato repetita cẽſetur l. Auia in princ.& ibi glo. ff. de conditio. & demonſtrat. Aym.conſil.9.nume.25.Cęphal. conſil.16.num. 20.poſt Corn.& Alex.in locis per eum relatis.Et ex præcedentibus declarari qualificari & reſtringi ſubſequẽtia probat tex.in l. Quiſquis vbi Bar. & Docto.ff.de leg.tertio, glo. in l.fi.§.cui dulcia in verbo ex collatione. ff. tritic. vin. oleoq; lega. Bero.conſil.112. nu.39. libro ſecundo. Menoch. de arbitr.quęſt.caſu 64.num.19.& 20.Vnde cum ratio decreti non ſit generalis ad euitandas rixas & tumultus, ſed ſpecialis ad euitandas rixas, & tumultus, quæ occaſione panis oriri poſſunt dicitur quod decretum prædictũ non ad offendentes omnes Abundanzerios, ſed tantum ad offendentes Abundazerios panis trahi debet, cum reſtricta ratio diſpoſitionem quantumuis generalem, ſeu vniuerſalem reſtringat l. Cum pater §. dulciſſimis.ff.de acquiren.poſſeſſ.Roma.conſ.16. nume.4.in fine Aym.conſil.33.nume.9.poſt Bal. Iaſ.& Dec. in locis per eum relatis magiſque attendatur ratio tanquam anima ſtatuti & conſtitutionis, quam verba l.ſcire oportet. §.aliud verſicu.Sed & ſi maximè.ff.de excuſat.tutor. l.Cum mulier.ff.ſoluto matrimo. cap. præterea de verb. ſignific. Roman. conſil. 180. nume. 10. & conſil. 433.nume.2.Alexan.conſil.54. nu.9. libro quarto. Vltra quod vt ſupra tetigi decretum non loquitur generaliter, aut vniuerſaliter de omnibus præfectis, aut Abundanzerijs, ſed indefinite.Indefinita autem oratio in materia ſtatutaria, & contra ius commune non æquipollet vniuerſali Grammat. conſilio decimoſexto, numero 12.

& conſ.122.nu.17.lib.1.Crot.conſ.94.num.26. lib.1.deciſ.Pedem.166.nu.21.

6 Verum admiſſo, quod ſub huiuſmodi decreto comprehendantur etiam illi,qui olearię annonæ præfectos in futurum offenderint (prout cōtrarium ex præmiſſis verius eſſe crediderim , Adhuc tamen in decreti pęnam minimè incidiſſe Dñm Flaminium & Equitem duplici fundamento demonſtratur. Primo,quia non video iſtos nobiles viros ex alia cauſa prætendi in dictam pęnam incurriſſe niſi quia in ſcriptis cum ſupplicatione, ſeu memoriali apud ſereniſſimum Ducem & etiā verbis apud alios extraiudicialiter diffamauerint olei præfectos de doloſa adminiſtratione & barattaria,quo caſu factis eos offendiſſe dicantur ad trad.per Bar.& alios in l.licitatio.§. Quod illicite.ff.de publ.iudic. Sed in hoc exiſtimarem aduertendum. Quod decretum non punit ſimpliciter offendentes,aut offendētes cum verbis, nec etiā offendentes alternatiue verbis, vel factis, prout in prima dubitatione explicatur, ſed copulatiue punit offendentes cum verbis, & factis. Ideo nō ſufficit verbis offendere præfectum niſi etiam,& is facto offendatur arguendo a natura copulæ, quæ vtriuſque copulati concurſum requirit. l. ſi hæredi plures. ff. de conditio. inſtitut. l. ſi is, qui ducente.§. verum, vbi gloſſ. & Barto. ff.de rebus dub. Præſertim in materia ſtatutaria, & pœnali. Roland.conſil.79.nume.45.& ſeqq.libro tertio. Ancar.Regien.quæſt.9.nume.6.prima parte. Iniuria autem verbis, & per ſcripturam illata non inducit offenſionem facti.l.prima.§.primo. ff. de iniur.Hercul.de caut. capitulo vigeſimoquarto, nume.11.in fine.

7 Secundo & ijs omnibus ceſſantibus prout fortiter vrgent, & eorum vnum quodque ad victoriam ſufficit,amplius dicendum eſt, quod ex quo contenta in memoriali porrecto ſereniſſimo Duci ſunt vera, & etiam verificata. Hoc ideo nedum non intrat pœna ipſius decreti, ſed nec etiā aliqua alia iniuriarum, & legalis ordinaria, ſeu extraordinaria pœna. Cum in iure ſatis expreſſum ſit eum qui verum dicit iniuriarum actione non teneri ad text. in l. eum qui nocentem. ff. de iniur. & in capitulo primo, (ſumpto argumento à contrario ſenſu) 5.quæſtio.1.præſertim quando iniuria, ſeu conuitium continet delicta, quæ propalari,& nota fieri Reipublicæ intereſt (prout ſunt hæc de quibus agitur) l.quod reipublicæ ff.de iniur. Dec.conſil.487. numero decimoquarto.Barto.poſt Petr.& Cyn.in d.l.eum qui nocentem.Boer.conſil.4.nume.36.verſic.teneo opinionem.Anton.Gomez.de delict.tit.de iniur.cap.6. numero ſecundo, Clar. in pract.§.iniuria verſic. Item quæro. Qui omnęs loquuntur etiam in extraiudicialibus iniurijs, & diffamationibus. Ergo multo magis in Iudicialibus,ſeu Principi porrectis ad effectum, vt is qui deliquit puniatur. Tunc enim & eo minus prauus iniuriādi animus ineſſe videatur.l.iniuriarum actio.§.1.ff.de iniur. l.1.C.de famoſ.libell.Marian. Socin.in cap.ſi culpa, nu.71.extra de iniur.& damno dat. Honded. conſil. 112. per totum, vbi in terminis de eo, qui dedit memoriale ſereniſſimo Duci Vrbini ad effectum, vt quis puniretur & cauſa committeretur ſine autem animo [a] iniuriādi, nec iniuria committitur,nec eius pęna ſuccedit. l.ſi non conuitij.C. de iniur.l.1.§.1.& l.3.§. penult.& fina. ff.eodem in tantum, quod nec culpa ſufficit. Bald.conſil. 277.In cauſa in princip.libro primo,cum alijs de quibus per Aymon conſil.13. nume.2. & eſt glo. in l.magna de verb. ſignifi. ſequitur Bertran.conſil.42. in fine lib.6.

8 Quod autem iſti Domini carcerati verum dixerint percurrenda ſunt verba de quibus in memoriali, quæ tria præcipuè continent aduerſus Dominum Præfectum. Primum quod dolo, & culpa lata ſe in olei negotio geſſerit. Secundum, quod olei miſturam non bonam, ſed male qualitatis emerit. Tertium,quod hoc forſan fecerit animo illud reemēdi ſicut reemit à pluribus perſonis viliori precio. Quod autem attinet ad emptionem olei ne dum malæ, ſed peſſimæ qualitatis pleniſſimè creditur probatum per teſtes Curiæ ſicut, & pariter concludenter probatum eſt ipſum præfectum in pluribus fuiſſe negligentem in ſuo officio. Ex quibus etiam ſi aliud probatum non fuiſſet iuris præſumptione dicitur, & probatus dolus, quia non faciens id, quod ad ſui officij debitum ſpectat dicitur in dolo. l. tutor, qui repertorium.ff.de adminiſtrat.tutor. Luc. de Penn.in l.quemadmodum numero ſexto, in ſexto caſu.C.de Agric.& cenſit.lib.11. Bero. conſil. 191.numero decimooctauo, & numero quadrageſimoquarto,libro primo. Plot. de in lit.iuran. §.48. numero decimoquinto. Menoch. de præſumpt. libro quinto, præſumptio. 3. nume 66.& ſeqq.Ita etiam per eoſdem Curię teſtes fuit,probatum,quod frater,& filius Domini Præfecti reemerint argumento tex.in l.data. C.de donat.& & in l.penult.verſic. primo. ff. de bon. liberorum cum alijs per Iaſ.in §. Item ſi quis nume.41.& ibi etiam Faber numero nono. Inſtit. de actionibus Boſſ.in titulo de bonor.public. numero quadrageſimoſexto.Maſcard.de probat. libro ſecundo, concluſio.415.nume.10. Et ſic & dolus & negligentia, & mala olei qualitas, & illius reemptio pro viliori precio dicuntur verificata. Et nihilominus ad excuſandum à pœna calumniæ ſufficiebat, vt Principi memoriale porrectum in aliqua parte verificaretur prout in ijs terminis conſiderauit Ioan.Paulus Lancilott. in ſubſcriptione ad dictum conſilium Honded.112. nume.50. in fine,& nu.51.

9 Et quod attinet ad extraiudicialem aſſertionem D.Flaminij dicentis, quod D. Præfectus ab olei venditoribus habuerat plaſtras quinquaginta ad effectum, vt omne olei genus emeret quamuis talis aſſertio non fuerit plenè probata. Excuſatur tamen ab omni iniuriarum, & calumniæ pœna ex quo probatum extitit de hoc per Ciuitatem adeſſe famam, & quod ſic præcipuè audiuit à Domino Auguſtino Oddo ſacerdote,& fratre Sancti Franciſci. Quod enim fama excuſet à calumnia ſcripſerunt Barto.in l.Cum quidam. §.quod dicitur num.3.ff.de acquir.hęred. Abb.in c.2.nu.5.& ibi etiam Felyn.nu.2.extra de calumniat.Boſſ.in tit.de accuſat.num.19. in fine Clar. in pract.§.fin.q.62.verſic. ſed pone quod accuſator ſic etiam qđ ſola aſſertio viri fide digni ab eadem

dem calumnia excuſet ſcripſit idẽ Bart.in l.athletos §.calumniator nn.3. ff. de his qui not.infam. Gabr.lib.7.concluſ.8. num.40. Menoc.de arbitr. 99.lib.2.caſu.321.nu.20. cum alijs per me cumulatis in pract.crim.titul.de accuſ.quæſt.16.nume. 51.& num.61.& ſeq. vbi amplius probaui ad effectum excuſandi a calumnia ſola inditia ad inquirendum ſufficere, & non ſolum a calumnia ſed ẽt a pœna iniuriarum errorem ſiue verum ſiue præſumptum excuſare conſuluit Ruin.conſi.145.nume.16.vol.5. immo & iniuſtam cauſam ad excuſandam ſufficere voluit Io.Andr.ad Spec.in præallegato titul.de iniur.in princip.in verbo concipitur verſic.propter quod per text.in l.item apud Labeonem §.ſi quis Aſtrologus ff.eod.tit. Alber. in d.l. ſi non conuitij in 4.column.in princip.Rimin.in d.l.fina.nu.7.ff. quod quiſque uis Hippol. de Marſil.conſil.7.num.25.& 26.& conſil.11. nu. 10.& 11.& conſil.51.num.29.& conſi.62. num.3. Miſinger.conſil.19.num.2.Boſſ.in titul. de iniur. nu.3.ver.ſecundo fallit & nu.4.verſic.ſed contra.

10 Ex quibus omnibus facile affirmare poſſum quod quocunque ſe vertat prudentiſſimus D.Iudex vndique condemnatorum innocentiam fulgentem reuideat ſe cõſequenter etiam ex pręmiſſis virtualiter remanent ſublatæ,eiuſdem D.Iudicis doctiſſime dubitationes. Dum primo dubitatur in caſu noſtro militare verba decreti, & illius ratione iam fuit dictum quod imò nec ratio nec verba decreti militant.

11 Dum ſecundo dicitur quod quando pęna decreti non poteſt habere locum propter difficientem qualitatem,tunc ſaltim prout imponi pœna extraordinaria ad Bar.in l.hoc accuſare §.fina.nu me.10.ff.de accuſat. volente quod loco pęne amputationis manus dexterę a ſtatuto impoſitę ſi delinquens manum dexteram non habeat poſſit Iudex aliam extra ordinem eius arbitrio infligere reſponſio eſt clara cum in concluſione Bart. iam pręſupponatur incurſus pęnę ſtatutariæ ſed quia propter deffectum perſonæ illa non poterat imponi ideo eius loco altera ſubrogatur, non ſic in caſu noſtro in quo decreti pœnam non fuiſſe incurſum ad ſaturitatem fuit ſupra demonſtratum.

12 Dum tertio attentatur quod ſi non intrat pęna decreti intret ſaltim pęna iniuriarum, & calũniæ iuris communi tam propter extraiudicialem diffamationem in qua iuris præſumptione iniuriandi animus cenſetur probatus ad gl, & docto. in l.ſi non conuitij C.de iniur cum alijs allegatis tum etiam propter memoriale Principi porrectũ, & non probatum ad l.itẽ apud Labeonẽ §. ſi quis libello ff.eodẽ, & l.qui nõ probat C. de calũniat. Iã pariter ex præalleg.reſponſio pluribus modis colligitur quod ſcilicet ex quo cõtenta in memoriali cõcludẽter probata ſunt ſaltim pro maiori parte, & in reliquis adſit & fama & fide digni viri aſſertio idcirco nec calumniæ nec iniuriarum pęna locum habeat.

Et ex ijs condemnatoriam ſñiam latam cõtra D.Flaminium, & equitem Adrianum Michdelburgum reuocandam eſſe indubiè exiſtimauerim ſaluo ſemper iudicio integerrimi,& ſapientiſſimi D.mei Iudicis. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Sine autem animo iniuriandi*. Certiſſima eſt iſta concluſio quod ſine animo iniuriandi nec iniuria committitur nec illius pœna locum habet prout probatum in allegata lege ſi non conuitij in princ.C.de iniur.cuius quidem ter. verba ſunt hæc ſi non conuitij conſilio ſe aliquid iniurioſũ dixiſſe probare poteſt fides veri a calumnia ſe defendit,& ibi hoc ad notarunt Alex.nume.1.Cyn. num.1.in primo notab.Salyc.etiam nume.1.pariter in 1.notab. vbi quod animi abſentia impedit actionem iniuriarum naſci,quæ quidem actio nõ niſi ex voluntate, ſeu affectu inferentis cauſatur, & Ang.num.2.in fine item & tex.in l.illud.§.1.in illis verbis cum enim iniuria ex affectu facientis conſiſtat,& ibi glo. in verbo ex affectu alia cõcordantia iura allegat,& Ang. in ſummario de iniurijs alius tex.in l.non ſolum in prin.in illis verbis qui dolo fecit,& in l.ſi quis ſeruum ibi quoties ille qui ſuadet animum iniuriæ faciendæ habet, ff. eodem Alber.in d.l.illud in diſcurſu Auguſtin.ad Angel.de malef.in glo.verba iniurioſa poſt num. 2.Roman.conſil.96.nume.3.Grammat.deciſ.37. nume.5.& num.9.Aym.conſil.9.num.35.in fine, & nu.36.& ſeq. vbi amplius quod in actione iniuriarum lata culpa non equiparatur dolo Boer.cõſil.4.num.2.Iodoch.in pract. crim.cap.136. nu.8. Petr.a Plach.in epith.delict.cap.6.nume.2. pract. Corrad.tit.de iniurian. nume.4. fol.403.Miſing. conſil.7.num.24.Baiard.in addit.ad Clar.§.iniuria num.19.Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.97. num.7.Claud.ad Bertazz.in conſil. 206. in verſi. primum itaque Honded. conſil.112. nume.22.& ſeqq.Surd.dec. Mantuan.89. nume.23.vbi alij referuntur recentiores.

Verum niſi iniurians de bono animo doceat in dubio malus iniuriantis animus præſumitur prout probat idem text. in d. l. ſi non conuitij in princip. C. de iniur. in illis verbis probare potes ſumpto inde argumento a contrario ſenſu,& ibi hoc adnotarunt gloſ. in verbo probare Butrig.in 2.notab. & in verſ. oppono quod qui dolum &c. Bellaput.in princ.Cyn.num.2. verſic.ad l. iſtam, & ibi in addit. littera a Bald. in ſummario Salic. num.1.in princip.& in prima oppoſitione Ange. ſub nu.3.Io.Fabr.num.4.in fine,& num.5. Felin. in cap.cum te num.18.verſic. & omne verbum de ſent.& re iud. Doct. Baert.in addit.ad Belueſ.in pract.lib.1.cap.3.rub.de iniur.nu.5.in verbo probare tenetur Auguſtin.in addit.ad Angel.de maleſ.in gloſ.verba iniurioſa num.3.Roman.conſil. 96.nu.4.& ibi Mandoſ. in addit. littera b. Bonif. de Vitallin.in titul.de iniur.num.44.Socin. conſil.146.poſt nume.7.lib.1.vbi quod ita communiter concludunt omnes Iodoch.in pract.crim.cap. 137. nume.14. in fine pract. Corrad.tit. de iniuriand.num.5.fol.403.Meſing.conſil.7. nume.27. & 28.Andr.Gagl.obſer.106.nume.1.vbi de communi Clar.in pract.§.iniuria. num.13. verſi.quęro nunc vbi de communi Soarez in cõmun.opin. littera I num.76.Ludou.Peguer.deciſ.crimin.13. num.7.ſeqq.Maſcard.de probat.lib.1.conclu.97. num.9.& lib.2.concluſ.902.num.6.vbi plures de

communi teſtantes refert Magon. deciſ. Florent. 25. num. 5. & nume. 12. vbi tamen quod hoc fallit in ruſtico ex Grammat. & & Cepoll. in locis per eum relatis.

Quamuis contrarium quod immo iniuriandi animus non præſumatur, ſed quod debeat probari videtur de menſe Azzon. in ſumma de iniuria. nume. 4. in fine verſicul. immo debet oſtendi Beluiſ. in practic. libro primo cap. 3. in titul. de iniur. nume. 1. & nume. 2. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 902. numero 4. iuribus ibi per eum allegatis Honded. conſil. 112. nume. 22. & 26. Miſing. conſil. 7. nume. 3. dub. nume. 20. & ſeqq. vbi conatur probare ſtandū eſſe iuramento iniuriantis quod iniuria non fuit illata animo iniuriandi quod, & idem ſcripſit Maſcard. de probat. libr. 1. concluſ. 97. num. 10. ſed quod immo de iure, & ſecundum communem opinionem tale iuramentum nō tollat præſumptionem mali animi in delicto iniuriarum bene comprobat Andr. Gayl. obſer. 106. nume. 1. & ſequent. part. 2. & licet ibidem teſtetur apud eum in camera ſeruari quod de equitate tale iuramentum (quod ipſe purgationis vocat) iniurianti pręſtetur aduerte tamen quia loquitur quando ratione loci, aut temporis, aut perſonarum conſtat quod iniuria fuerit illata ſine animo iniuriandi & ſic quando pro iuramento concurrunt præſumptiones, & coniecturę, vnde ſecus ſi aliter Baiard. in addit. ad Clar. §. iniuria. numero 59. vbi expreſſe tenet quod non ſtatur iuramento iniuriantis quod non fecerit animo iniuriandi allegat Alex. de Neuo in conſil. 82. num. 6.

Pręmiſſa autem procedunt in verbis, ſeu factis quæ de ſui natura iniuriam præferunt, & illicita ſunt in ijs inquam iniuriandi animus præſumitur ſecus autem ſi quis velit iniuriam arguere ex verbis aut factis de ſui natura licitis, & iniuriam non continentibus in ſe tunc enim animus iniuriandi non præſumitur niſi probetur ſecundum Alber. in l. iniuriarum actio in princip. nume. 1. & in §. ſi quis per iniuriam, & in l. item apud Labeonem §. ſi communem per iura prędicta ff. de iniur. & bene etiam declarat Io. Fab. in l. ſi non conuitij numero 5. C. de iniur. vbi idem quando verba probata de ſe non ſunt iniurioſa, & puta ironice dicta, & in §. fin. num. 5. inſtit. eod. Azzo. in ſumma de iniur. nume. 4. in fine vbi ponit ſeptem caſus in quibus animus iniuriandi non præſumitur ſed oſtendi debet Beluiſ. in pract. libr. prim. cap. 3. titul. de iniur. nume. 7. in fin. iuncto nume. 8. verſicul. vt ſic iniuriatus &c. Auguſtin. in additio. ad Ang. de maleſ. in gloſ. verba iniurioſa numero 3. Surd. deciſ. Mantua. 89. num. 28. in fine verſic. reſpondetur ſecundo, & nu. 31.

Quare in verbo indifferentibus quæ poſſunt importare iniuriam, & eam non importare in dubio iudicandum eſſe, quod non importent, & quod non malo animo probata ſint uidetur de mente Doctorum allegatorum infra nume. 122. & in ſpecie pluribus exornat Aym. conſil. 9. numero 20. & ſequent. vbi amplius nume. 24. quod verba debent improprìari & etiam intelligi per fictionem iuris ad fugiendum delictum, & malum animum pręſertim quando verba huiuſmodi ſunt prolata palam, & in publico quo caſu, eo magis debet ceſſare ſuſpitio iniuriandi, & ibi per eum nume. 28.

Sic, & dicere alicui tum defert magnam barbam poteſt extrahi in iniuriam, & etiam in non iniuriam ideo in dubio ſine malo animo talia verba prolata cenſentur ſecundum Bellapert. in l. ſi non conuitij column. 1. in fine verſicul. ut ſi aliquis deferat magnam barbam C. de iniur.

Et licet vt dixi in dubio iniuriandi animus prę ſumatur attamen, quod quis iniuriam non intulerit animo iniuriandi probatur per coniecturas ſecundum Bellapert. & l. ſi non conuitij poſt princip. verſiculo, & probabit C. de iniur. & ibi etiam Cyn. numero 2. in fine verſicul. dices modo, & Angel. numero 3. in fine verſiculo, & ideo incumbet Felyn. in capit. cum te nume. 18. in fine verſicul. quod cognoſcitur ex coniecturis de ſentent. & re iudic. Io. Andr. in addit. ad Specul. in titul. de iniur. in princip. in addit. magna poſt med. verſicul. per circunſtantias enim Beluiſ. in pract. lib. 1. cap. 3. titul. de iniur. nume. 3. vbi quod coniecture iſto caſu ſumuntur ex facti, & perſonarum qualitate Boer. conſil. 4. numero 3. vbi quod iſtę coniecturę colliguntur ex verbis & factis, cum talis præſumatur animus qualem verba, aut facta demonſtrant l. quod Labeo ff. quod ſuppellect. legata cum alijs per eum adductis, & per Ludou. Bolognin. in addit. ad Anan. conſil. 44. verſicu. 2. prętmitto Maſcard. de probat. libr. 1. concl. 97. nu. 11. & lib. 2. concluſ. 902. num. 8. & nu. 10. Claud. ad Bertazz. in conſil. 206. in uerſicu. Primum itaque vbi pręcipuè tunc iniuriandi animum abeſſe affirmat quādo inter iniuriantem, & iniuriatum nulla præcedebat inimicitia.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Defenditur Notarius inquiſitus de falſitate Inſtrumenti contra quem vrgebat prę-cipuè depoſitio vnius teſtis Inſtrumenti, alijs inditiis, & præſuppoſitionibus grauata, & ècontra ad Inſtrumenti comprobationem, & pro Notario plura alia concurrebant inditia, & præſumptiones. Omnes ſigillatim ponderantur prout in ſummario ex quibus optimè quiſque percipiet, quibus præſumptionibus Inſtrumentum improbetur, & quibus comprobetur.

SVMMARIVM.

Teſtis familias, & domeſticus accuſatoris non probat contra accuſatum etiam in delictis occultis, & difficilis probationis nume. 2.

Inſtrumentum habet præſumptionem iuris pro ſe, & dicitur probatio probata ſub nume. 2.

Teſtis domeſticus contra cuius dictum vrget aliqua præſumptio nihil probat etiam in caſu in quo veritas aliter haberi non poteſt: Et in omnem euentum non admittitur ſine tortura nu. 2. ad finem.

Teſtes

Teſtes qui patiuntur plures defectus non probant etiam in caſu in quo aliàs teſtes inhabiles admittuntur. nume. 2. in fine.

Teſtes in criminalibus debent eſſe omni exceptione maiores. nu. 3.

Teſtes debent eſſe omni exceptione maiores quando agitur de reprobando inſtrumentum poſt nu. 3. Vbi etiam quod iſto caſu qualitas per teſtes articulanda, & probanda eſt.

Teſtis vnus ſi reprobat inſtrumentum, quamuis inſtrumentarius non ſufficit eius dictum ad torturam, ſed tantummodo ad aſſumendum informationes, & in omnem euentum tortura incipienda eſt à teſte, & non à notario. nu. 4.

Teſtes inhabiles etiam in caſu in quo admittitur ad probandum non intelligitur quando agitur de probatione adminiculorum delicti principalis; ſed ſolum quando agitur de probatione ipſius delicti. nu. 5.

Teſtes deponentes ſuper negatiua coarctata non ad breue tempus, ſed ad quatuor menſes ſunt ſuſpecti de falſo. nu. 6.

Obliuio præſumitur per biennium, vel ad plus per ſeptennium. nu. 6. verſ. & quod peius eſt.

Teſtes dicentes ſe non recordari de quo veriſimiliter recordari poſſunt & è contra dicuntur ſuſpecti de falſo. nu. 6. in fine.

Conſuetudo excuſat notarium à pœna falſi. nu. 7.

Conſuetudo delinquendi non facit inditium, niſi ſit in eodem genere delicti de quo quis inquiritur. numero octauo.

Perſiſtens in tortura puram veritatem dixiſſe præſumitur. nu. 8. verſ. adhuc dicitur.

Falſitatis pœna non habet locum dato primordio veritatis. nume. 9.

Compoſitio ſuper crimine non inducit tacitam criminis confeſſionem quando illam facit, vt ſe redimat ab incommodis carceris, & quia non intendit litigare cum fiſco. nu. 9. verſ. ſed nihilominus.

Fuga non facit inditium poſt inquiſitionem formatam, ſeu accuſationem porrectam. nu. 10.

Querela porrecta diu poſt commiſſum delictum præſumitur calumnioſa. nu. 11.

Simulatio, ſeu falſitas inſtrumenti valde præſumitur, & etiam excluditur ex conſuetudine contrahentium. nume. 12.

Cōfeſſio extraiudicialis redacta in ſcriptis plenè probat contra confitentem. nu. 13.

Soluens iuxtà formam inſtrumenti cenſetur inſtrumentum approbare. nu. 14.

Confeſſio Procuratoris nocet Domino. nu. 15.

Epiſtola producta ab aliquo plenè probat contra producentem. nu. 16.

Falſitas ſine lucro, & cauſa non præſumitur commiſſa. nume. 16.

Geminatio actuum tollit præſumptionem erroris. numero 17.

Notarij habent pro ſe præſumptionem excluſiuam falſitatis. nu. 18.

Præſumptiones innocentiæ, & non delicti vincunt præſumptiones doli, & delicti etiam quod ſine numero minoris. nume. 19.

Notarius de falſitate inſtrumenti inquiſitus in dubio abſoluendus eſt, & in dubio etiam pro inſtrumento pronunciandum. nu. 20.

CONSILIVM LXXXVIII.

1 ADSIT DEVS. In hac cauſa præſente falſitatis inſtrumenti ex ijs quæ mihi in facto exhibita fuerunt contra Dom. Vincentium vrgere videtur infraſcripta. Primò repoſitio Frāciſci teſtis inſtrumentarij. Secundò depoſitiones trium teſtium ſuper abſentia Franciſci ab Vrbe tempore ſtipulati inſtrumenti. Tertiò liber Eccleſiæ Sanctæ Mariæ Maiori, & D. Palutij Matthæi. Quartò licitæ D. Honorij Tricij. Quintò quod Vincentius ſe pro teſte in inſtrumento deſcripſerit. Sextò conſuetudo delinquendi; Septimò fuga ſeu latitatio; Et quibus omnibus ſi non ad condemnandum, ſaltim ad torquendum iudicem facile moueri poſſe fiſcus prætendit per regulam quod ad effectum torturæ ſit coniunctio plurium imperfectorum ad faciendum vnum perfectum inditiū ad trad. per Brun. in tract. de indit. & tortu. par. 1. quæſt. 2. num. 6. Cæpol. conſ. crim. 32. num. 17. Grammat. conſ. 3. nu. 6. Socin conſ. 54. num. 2. & 3. lib. 3. Pariſ. conſ. 153. nu. 36. verſ. Quarto principaliter lib. 4. Gram. deciſ. 34. num. 35. Gabr. lib. 1. tit. de probat. concluſ. 1. num. 27. Præſertim in caſu noſtro in quo agitur de crimine falſi quod reputatur occultum & difficilis probationis, & in eo propterea non ſolum ad torquendum leuiora ſufficiunt inditia ad trad. per Bald. in l. quicunque, num. 25. in 8. notab. C. de ſeru. fugit. & in l. 3. num. 3. C. de epiſc. audien. Iaſ. in l. 4. §. ſi tibi inditium, ff. de cōdit. ob turp. cauſ. Brun. de indit. par. 2. quæſt. 5. nu. 6. Marſil. in practic. §. principium, nume. 16. Boſſ. in tit. de indit. num. 170. & ſeqq. Deciſ. Pedemont. 79. num. 10. Clar. in pract. §. fin. quæſt. 64. verſ. & ideo dici ſolet ſed etiam ad condemnandum præſumptiones & inditia haberi pro cōcludenti probatione ſcripſerunt idem Bald. in d. l. quicunque, eod. nume. 25. Alex. conſ. 69. num. 1. ſeqq. lib. 2. Aym. conſil. 73. num. 19. Nouell. reg. 160. in 3. fallen. & regul. 162. in 2. fallen. Petraſan. ſing. 8. in princ. Deciſ. Pedemont. 72. num. 1. & alibi paſſim & communiter Doctores,

2 Verum ijs non obſtantibus ad demonſtrandū quod Dom. Vincentius ſit in caſu abſolutionis, in primis ſingulariter reſpondebo omnibus prædictis aſſertis inditijs, ac deinde pluribus rationibus & fundamentis ipſius innocentiam & inſtrumenti veritatem clariſsimè comprobabo; & ad primum nempè ad depoſitionem Franciſci teſtis inſtrumentarij negantis ſe inſtrumento interfuiſſe reſpondetur quod is nihil prorſus probat quia eſt antiquus familiaris, & domeſticus querelantis l. teſtes eos, ff. de teſtibus, c. ſi teſtes, 4. quæſt. 3. c. ſuper prudentia, 14. quæſt. 2. Quod procedit etiam in delictis occultis Marſil. in l. 1. §. ad quæſtionem, num. 4. verſ. hæc tamen limitatio. ff. de quæſt. Crot. de teſtib. par. 3. nu. 61. Gabr. tit. de teſtib. concluſ. 10. num. 42. verſ. & generaliter lib. 1. & multo magis procedit. Vbi tale teſtimonium datur contra inſtrumentum quod non ſolum habet pro ſe iuris præſumptionem ſed etiā dicitur probatio probata, l. cum precibus, C. de probat. cap. licet cauſam extrà eodem. Ideo dictū

dome-

domeſtici teſtimonium cõtra iuris præſumptionem à iure ipſo improbatur etiam quod aliunde veritas haberi non poſſit, cap. in litteris extrà de teſtib. Alber. de Malet. de teſtib. par. 2. nu. 69. Vbi notabiliter dixit quod caſu quo tale teſtimoniũ admittatur non tamen admittitur ſine tormento per l. conſenſu, C. de repud. & cum iſte teſtis patiatur plures alios defectus de quibus per aliũ ſcribẽtem ſuccedit alia cõmunis concluſio quod nullatenus probat etiam quod eſſemus in caſu in quo alios teſtes inhabiles admitterẽtur Marſil. conſil. 102. nume. 12. Gram. conſ. 45. num. 22. in fine, Aym. conſ. 66. nu. 55. Rota diuerſor. 126. num. 4. & deciſ. 689. nu. 3. par. 3.

3 Et tamen in criminalibus ad probãdum inditia non ſolum proximo ſed etiam remota teſtes debere eſſe omni exceptione maiores ſcripſerunt Alexand. de Neuo inter conſ. crim. diuerſ. conſil. 92. num. 14. Anto. Gomez. de delict. cap. 13. rubr. de tortur. reor. num. 18. in fine, & num. 19. Bertazz. conſ. 39. num. 15. lib. 2. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 894. num. 3. Menoch. de pręſumpt. lib. 1. quæſt. 91. num. 5. & num. 6. Hyppol. Rimin. conſ. 361. num. 32. & nume. 39. & ſeqq. lib. 4. Vbi ampliat etiam in attrociſſimis, & in terminis quã do agitur de reprobando inſtrumentum quod vnus teſtis etiam inſtrumẽtarius debeat eſſe omni exceptione maior voluerunt Bald. conſ. 166. proponitur quod ex quodam inſtrumento, nu. 1. verſ. in contrarium videtur lib. 2. Aym. conſil. 66. nu. 10. verſ. Quod tamen intelligerem teſtes enim inſtrumentarij licèt cenſeantur à partibus approbati. Non tamen cenſentur approbati à notario Alex. conſ. 70. num. 6. lib. 1. Cępoll. conſ. 21. num. 7. Boſſ. in tit. de falſ. num. 46. Ancharan. Regien. quæſt. 71. num. 8. ſeq. par. 1. Menoch. de arbitr. quęſt. lib. 2. caſu 105. num. 7. ad finem. Vbi loquuntur non ſolum quãdo inſtrumentum reprobatur per duos, immo & iſto caſu hæc qualitas quod ſi licèt teſtis reprobans ſit omni exceptione maior debet pro parte fiſci & articulari & probari Boſſ. in tit. de falſ. num. 47. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 919. num. 8. Octau. Cacheran. coſ. 65. num. 47. & conſ. 66. nu. 2. apud quos reperies concordantes.

4 Et in omnem euentum & ex abundanti dico etiam prædicta omnia ceſſarent, adhoc depoſitio iſtius Franciſci teſtis inſtrumentarij vix contra Dom. Vincentium feciſſet inditium ad aſſumẽdum informationes & ad capturam, ſecus autem ad torturam Boſſ. in tit. de falſ. nume. 16. iuncto num. 28. & 29. Menoch. de arbitr. d. caſu 105. nu. 14. (reprobatio Gram. ibi per eum allegato, & contrarium tenente,) & quamuis de tortura eſſet tractandum eſſet incipiendum à teſte, & non à notario Bald. conſ. 166. num. 2. lib. 2. & conſil. 383. num. 4. in fine, lib. 5. Boſſ. vbi ſupra num. 16. in fine. Vbi quod non notarius, ſed teſtis qui inſtrumento contradicit torquendus eſt.

5 Ad ſecundum videlicet ad depoſitiones teſtium probantium negatiuam, quod ſi licèt Frãciſcus tempore celebrati inſtrumẽti non permanebat in Vrbe, ſed in Caſtro Pereti, iã per alium ſcribentem benè fuerunt deductæ tot tantæ exceptiones contra perſonas & dicta iſtorum teſtium vt quidem eos nullam fidem mereri omnino dicendum ſit etiam quod eſſemus in caſibus exceptis & in quibus teſtes inhabiles admitterẽtur, cum non deponunt immediatè ſuper delicto de quo quæritur, ſed ſuper adminiculis coadiuuantibus depoſitionem Frãciſci cap. per tuas ibi an etiam alia adminicula ſuffragentur extrà de ſimonia. Bar. in l. in quæſtionibus. ff. ad l. Iul. maieſt. Gig. de crimin. læſ. maieſt. lib. 1. rubr. qualiter & à quibus crimin. læſ. maieſt. committa. Bald. in ſi teſtis productus nu. 7. C. de teſtib. Marc. Anto. Eugen. conſil. 27. nume. 64. Et præſertim quando agitur de probatione negatiuæ coarctatæ: nã tunc eo magis, idem ei teſtes requiruntur etiam, quod ſimus in delicto difficilis probationis Hercul. de negatiua, num. 262. poſt Alex. quem allegat in conſil. 64. col. fi. lib. 1.

6 Præterea, & in hoc maximè aduertatur, iſti teſtes ſunt multum ſuſpecti de falſo, quia deponũt de negatiua coarctata non ad breue tempus, ſed ad menſes quatuor, videlicet à menſe Iulij, vſque ad menſem Octobris anni 1588. quo caſu non videtur eis credẽdum ad trad. per Boſſ. in tit. de defenſ. reor. nume. 17. ſeqq. Gabr. tit. de teſtib. concluſ. 4. nu. 4. poſt Bal. Anchar. & Aret. in locis per eum relatis Aymo. conſil. 11. in princ. lib. 1. Fulu. Pacian. in tract. de probat. lib. 1. cap. 36. nume. 16. & ſeqq. Vbi loquitur de teſte deponẽte ſuper negatiua coarctata ad vnum menſem, dicitque hũc teſtem non ſolum non probare, ſed etiam eſſe de falſo ſuſpectum ex Bald. quem allegat in l. actor nume. 13. verſic. quædam ſunt negatiuæ coarctatæ, col. 2. C. de probat. cum alijs per eum allegatis & quod peius eſt deponunt de dicto anno 1588. quod per dictos quatuor menſes quolibet die viderunt ipſum Frãciſcum in Caſtro Pereti quod quam veriſimile ſit quod ipſi recordentur de hac tam longa, & continuata viſione ab annis hinc octo optimè Do. meus iudicabit cum in teſtibus obliuio præſumatur, vel per biennium Cępall. conſil. 164. nume. 5. lib. 2. vel per triennium Hippoly. Rimina. conſil. 344. nume. 75. & ſeqq. lib. 3. Vel ad plus per ſeptẽnium; Cæſar de Graſſis deciſio. 82. nume. 13. & deciſio. 82. nume. 13. & deciſio. 73. nume. 4. & 6. & deciſ. 175. num. 19. Et tamen teſtes prædicti profitentur memoriam non ſolum de geſtis vltra ſeptemnium, ſed etiã aſtringunt ſe ad certam diem vnius anni, & ad ſingulas dies per quatuor menſes, ideo eo magis falſi præſumuntur Lauren. deciſio. Auinionen. 91. nu. 5. in fine iuncto nume. 6. & 7. & facit quia teſtes dicentes ſe recordari de eo de quo veriſimiliter nõ recordantur nedum non probant tanquã de falſo ſuſpecti, ſed etiam puniendi, quia ſic puniuntur quando ècontra dicũt ſi non ricordari de eo de quo veriſimiliter recordari poſſunt. Iaſo. in l. præſcriptione, nume. 3. C. ſi contra ius vtil. publ. Aym. conſil. 115. nume. 11. Rimin. conſil. 75. nu. 16. lib. 1. ſaltim pœna extraordinaria Plot. in l. ſi quando num. 716. C. vnde vi, vbi de cauſa. Pract. Conradi §. 2. tit. de teſtib. rubr. de non recordantib. fol. 142. col. 2. nu. 55.

7 Ad quintum fiſci fundamentũ, videlicet quod Vincentius ſe pro teſte nominauerit in inſtrumẽto Commiſſo. Tertio, & quarto nempe libro ec-

cleſiæ

cleſiæ ſanctæ Mariæ Maioris,& litteris D. Honorij Trincij, quæ nihil concludunt contra inſtrumentum prout optimè alter ſcribens in facto deduxit reſponſio eſt facilis ſtante cõſuetudine, notariorum a C. apponendi franciſco pro teſte in dictis inſtrumentis quam conſuetudinem valere,& a falſi pęna,& a crimine excuſare dubitandum nõ eſt per ea quæ ſcripta reliquerunt Bart. inter conſil. crimin. diuerſ. conſil. 8. nume. 13. lib. 1. Bald. in l. 1. num. 30. in fine verſi. item quoniam C. de confeſſ. Iaſ. in l. ſingularia num. 48. verſic. nam regula eſt ff. ſi cert. pet. Angel. de maleſ. in verbo falſario nume. 2. in fine verſic. & aduertendum, & ibi Auguſtun. de Arim. num. 6. Marſil. in pract. §. quoniã num. 98. Plot. de in lit. iuran. §. 6. num. 55. Tiraqu. pen. cauſa 42. num. 11.

8 Ad ſextum de conſuetudine delinquendi reſponſio eſt facilis vltra quod talis cõſuetudo nõ operatur niſi in eodem genere delictorum l. ſi cui §. 1. ff. de accuſat. Marſil. conſil. 15. num. 9. Foller. in verbo item quod ſororem venenauit num. 28. Alciat. de præſumpt. reg. 2. præſump. 7. nume. 2. in 1. dimitat. Menoch. de præſumpt. lib. 5. prę ſumpt. 32. nume. 24. adhuc dicitur quod D. Vincentius quando aliàs fuit proceſſatus,& carceratus quoad falſitatem inſtrumẽti de quo inquirebatur nedum nihil confeſſus eſt ſed tortus perſtitit,& fuit abſolutus,& ad omnem famam, & honorem reſtitutus,& qui in tortura perſiſtit puram veritatem dixiſſe iura præſumunt glo. in l. edictum in verbo efficaciſſima,& ibi Alber. num. 3. ff. de quęſt. Alex. ad Bart. in l. vnius §. reus in 2. addit. ff. eodẽ Boer. deciſ. 163. nu. 12. Grammat. deciſ. 8. poſt num. 1. Ideo retorquendo fundamenta fiſci poteſt dici tunc apparuit falſitatem non commiſiſſe ergo ita etiam præſumendum eſt quod nec modo commiſerit prout imputatur.

9 Et licet compoſuerit pro quadam temeraria oppoſitione teſtium in inſtrumentis veris, cũ appoſuerit teſtes qui re vera inſtrumentis non interfuerunt, non tamen per hoc eſt inferẽdum ad falſitatem inſtrumenti ex quo ut pręfertur non ſumus in eodem genere delicti immo ex quo illa inſtrumenta erant vera videbatur forſan etiam excuſandus ab omni pœna falſi quæ non ſuccedit dato primordio veritatis l. cum filius §. hæres meus,& ibi notant omnes ff. de lega. 2. Curt. ſen. conſil. 55. num. 9. in fine verſic. non obſtat tertiũ motiuum Aym. conſil. 46. num. 8. Boſſ. in titu. de oppoſi. contra teſtes num. 18. Clar. in pract. §. falſam verſicul. præterea, ſed nihilominus voluit cõponere quia non expediebat ipſi tamdiù in carceribus defatigato diſputare,& litigare cum fiſco quo caſu per compoſitionem quis non fatetur delictum l. furti §. pactus ff. de ijs qui notan. infam. Pariſ. de ſindica. in verbo compoſitio cap. 10. nume. 2. Ghirlan. de relaxa. carcerat. titul. de pen. cõpoſi. quæſt. 1. num. 3. & quæſt. 4. num. 1. & 3. Gab. libr. 7. concluſ. 23. nume. 8. deciſ. Pedemont. 138. num. 15. & ſeqq.

10 Ad ſeptimum de fuga reſponſio pariter eſt in promptu poſt quam ea non conſtat poſt accuſationem porrectam,& firmatum proceſſum; Quo caſu nullum facit inditium ſecundum Parid. de Put. de ſindica. in uerbo fuga officialis capit. 2. incip. an iudex vel officialis num. 2. de maleſ. in verbo quod fama publica num. 46. in princip. Bolog. in addit. ad Guid. de Suzzar. in tractat. de indit. & tortur. num. 40. Blanc. de indit. ad l. fina. ff. de quęſtion. nume. 281. vbi de communi de qua etiã per Viui. in commun. opin. in materia fugæ in verſic. quęrit Bart. Clar. in pract. §. fina. quæſt. 21. verſic. fuga Ludou. Peguer. deciſ. crim. 17. nu. 31. & ſeqq.

11 Verum dato quod præmiſſa inditia non eſſent prorſus eneruata (prout re vera sũt funditus proſtrata) & quod etiam aliquæ ſuſpitiones remanerent contra D. Vincentium (prout nõ remanẽt) adhuc dico eas tolli per infraſcriptas innocentiæ ne dicam præſumptiones, ſed concludentiſſimas probationes, & primo conſidero quod querela fuit data per octo annos poſt inſtrumenti celebrationem, quo caſu iuris habet præſumptionem contra ſe. Bald. conſil. 37. quidam tabellio in fine lib. 1. Franc. Caſon. de indit. & tortu. tract. 8. cap. 1. num. 9. Foller. in prac. crim. in verbis item quod commiſit falſitatem num. 18. Marſi. in pract. §. diligenter num. 201. Boer. deciſ. 42. nn. 20. Aym. cõſil. 75. num. 9. Cephal. conſil. 187. num. 13. libr. 2. Vulpell. conſil. 94. num. 5. cum præſertim iſto medio tempore & ferè per annum ante querelã querelans habuerit notitiam dicti inſtrumenti & nõ ſolum tacuerit ſed etiam ſoluerit fructus ut infra dicam,& augetur in facto hæc præſumptio quia in querela dicitur. *Hora eſſendo venuti i principali per li frutti delli cenſi io ſon ſtato marauigliato poi che non mi ricordo mai l'eſſermi obligato &c.* & tamen Ioannes Maria Ligognanius teſtatur quod Do. Palutius dum ab eo petebantur fructus ad infamiam D. Liuiæ Galletæ uiſo per eum inſtrumento cenſus obtulit ſe ſemper in futurum libentiſſimè ſoluturum, & ſic de eo nec reclamauit nec cõ quęſtus fuit.

12 Secundo ſuccedit quod prędicti DD. querelãtes in ſexdecim alijs inſtrumentis cenſuum,& ſocietatum officiorum reſpectiuè reperiuntur verè obligati ad inſtantiam D. Honorij Trincij ita etiam vereſimile eſt quod, & in hoc inſtrumento ſe obligauerint cum ad includendum uel excludendum ſimulationem,& falſitatem inſtrumenti §. valde contrahendum cõſuetudo inſpici ſoleat. l. non omnes §. a Barbaris ff. de re milit. l. Iulianus §. idem Papien. ff. de act. empt. cum alijs per Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 445. nu. 5.

13 Tertio fuit ad inſtantiam DD. querelantium deputato creditorum D. Honorij quidam liſta omnium obligationum factarum per eoſdem D. querelantes ad inſtantiam dicti D. Honorij,& inter alias obligationes reperiuntur inſtrumẽta de quorum fide modo dubitatur, & ac videntur ea pro veris ratificaſſe quia extra iudicialis confeſſio in ſcriptis redacta plene probat. contra confitentem ſecundum Paul. de Caſt. in l. publia. §. Lutius Titius num. 5. ff. depoſi. cum alijs per Patr. libro 1. tit. de confeſſ. concluſ. 1. nu. 57.

14 Quarto D. Palutius ſponte,& abſque vlla conquęſtione etiam extra iudicialij,& ſine citationibus deficiente D. Honorio ſoluit fructus cenſus dictæ D. Galletæ ideo per hanc ſolutionẽ eo magis inſtrumentum dicitur approbaſſe l. cum fidẽ C. de non nume. pecun. l. ad ſolutionem C. de re iudica.

iudica.l.2. C. quod met.cauſ. nec præſumendum eſt quod ſic ſponte ſoluiſſet ſi debitor non ſe agnouiſſet vulgata regula quod nemo præſumitur iactare fuit.

15 Quinto DD.querelantibus fuit pro eorũ parte,& per eorum procuratorem allegatum calculari,& ſic iterum iudicialiter inſtrumentum ratificatum, & facto calculo iudex relaxauit mandatũ ideo inſtrumentum hoc per iudicis decretum canonizzatum,& per procuratorem acceptatũ non poteſt amplius improbari, & in hoc procuratoris confeſſio nocet principali l.non ſolum, & ibi notant omnes ff. de procurat. Rolan. conſil.70.nu. 2.ſeqq.lib.1.deciſ.Pedemont.39.nu.34.ſeq.

16 Sexto D.Vincentius nihil habuit pro hac prætenſa falſitate prout apparet in epiſtola D.Honorij ex aduerſo producta quæ plenè probat contra producentem glo.in l.publia §.fi.ff.de poſ. Oſaſc. dict.deciſ.Pedemont.39.numc.27. ſine autem lucro, & cauſa falſitas non præſumitur commiſſa Aym. conſil.75.numc.14.ſeq. Cephal.conſil.75. num.22.Rolan.conſi.11.num.55.ſeq.lib.3.Port. conſil.95.num.17.vbi quod falſitas non pręſumitur vbi non adeſt maximum lucrum, & eſt ratio quia in modico falſitas non pręſumitur commiſſa Rolan.conſil.38.nu.37.ſeq.lib.1.

17 Septimo, & ex præmiſſis infertur quod DD. querelantes non poſſunt dicere prædictos actus feciſſe per errorem quia ſcilicet credebant inſtrumenta vera, nam ex geminatione tot factorum, ob id inde ſequuta ratificatione error non præſumitur prout forſan præſumeretur ex ratificatione per vnicum tantum actum inducta l. ſi mulier C.ad Velleian.Felyn.in ca.ſi cautio nu.31. de fid. inſtrum.Cephal.conſ.142.num.54.lib.1.& conſ 192.num.18.ſeqq.lib.2.

18 Octauo non omitto generalem iuris præſumptionem quàm pro ſe habent notarij pro excluſione falſitatis gloſ.in cap.accedens de crim. falſ. Aym.conſil.73.num.8.Rolan.conſi.38. num.31. lib.1.Maſcard.de probat.lib.2.concluſ.644.num. 1.& concluſ.1003.nu.28.& conclu.1094. nu.17.

19 Et ijs ſtantibus ſuccedit illa iuris concluſio, ꝙ ſcilicet in conflictũ inditiorum, & præſumptionum præſumptiones innocentię, & non delicti veniunt pręſumptiones doli,& delicti,& iã quod minores numero ſint, & minor fortes Grammat. deciſ.18.num.5.Foller.conſil. crim. diuerſor.139. num.15.ſeq.lib.1.Bertazz.conſi.80.num.10.ergo multo magis prædictę præſumptiones debent in caſu nemo vincere contrarias minus fortes, & prorſus ſublatas ex præallegatis.

20 Quod ſi fiſcus hæc affirmare noluerit negare tamen non poterit quin expremiſſis res valde dubia reddatur,& in dubio pro notario,& pro illius inſtrumentis pronunciandum eſt c. in præſentia de renunciat.Rolan.conſ.38.nu.32.lib.1. Decia. conſil.100.nume.1.lib.2.Caputaq. deciſ.3. num. 1.par.2.Lauren.deciſ.Auinionenſ.91.nu.1. L.D.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Enumerantur plures nullitates cuiuſdã ſententiæ in contumaciam latæ, ex quibus vnuſquiſque Iudex poterit facilè comprehendese modum procedendi contra abſentes eoſque monendi citandi, & condemnandi.

SVMMARIVM.

Delegationis verba ſunt diligenter obſeruanda. nu.1.

Delegatio non extenditur vltra expreſſa. num.1. verſic. & vltra expreſſa.

Sententiandi facultas non cenſetur delegata niſi in delegatione fuerit expreſſa nu.1.per totum.

Limitata iuriſdictio limitatum debet parere effectum,nume.1.verſ.& quia etiam.

Delegationis forma non ſeruata,omnia inde ſequuta corruunt.nu.1.ante finem.

Delegata iuriſdictione cognoſcendi cauſam non cenſetur delegata facultas ſententiandi.nu.1.in fine.

Sententia lata contra mortuos,eſt ipſo iure nulla.num.2.

Amplia etiam quod iudex mortem ignoret d.nu.2.& multo magis ſe mortem ſciuerit ibidem.

Sententia contumacialis lata contra abſentem carceratũ infirmum,aut alias impeditum,ſi iudex de impedimẽto notitiam habuit,eſt ipſo iure nulla.nu.2.in fine.

Monitorium non exequutum iuxtà formam in eo præſumptam non afficit.num.3.vbi ponitur exemplum quando iudex in monitorio mandat fieri diligentiam de perſonaliter apprehendendo,& talis diligentia non fit.

Citatio vbi eſt nulla, & inualida non inducit contumaciam citati nec ſententiam illius vigore lata fuit contumacem haberi pro confeſſo, nec exequi poteſt.nume. 3.ante finem.

Sententia contumacialis lata contra abſentem ſint citatione ad ſententiam non valet.nu.4.

Sententia nulla contra abſentem contumacem lata exequutionem non meretur.num.4.verſi. igitur data nullitate ſententiæ.

Sententia qua non iuſtificatur, & actis dicitur notoriè iniuſta num.5.

Ignorans nec contõdere nec cõtrauenire dicitur.n.5.in fin.

Teſtes ſingulares non probant nu. 6. vni etiam quod non faciunt inditium.

Teſtis dictus ſe pro firmo uel pro certo credere non probat. nume.6.

Scientia præſumpta non ſufficit ad incurrẽdum pœnam. nu.6.in fine.

Vnus non tenetur de delicto alterius.nu.5.

Socius non tenetur de delicto cenſorij.nu.7.

Procurator non dicitur habere mandatum ad faciendum incurrere in pœnam ſuum principalem niſi illud fuerit ſpeciale,& indiuiduum.nu.5. verſ. & ſi dicatur.

Qualitas tribuens iuriſdictionem procedendi ad pœnam debet probari plenè, & concludenter non autem præſumptiuè.nume.7.verſ.reſpondetur in ſuper.

Socij criminis non faciunt inditium niſi ſuum dictum cõfirmauerint in tortura,& ad faciam ipſius rei. nu.8.

Teſtes examinati a iudice, vel de eius mandato non probant. num.9.

Teſtimonium de auditu nec probationem nec inditium facit. nume.10.

Confeſſio extraiudicialis non plenam,ſed ſemiplenam facit probationem nu.10.verſic.& dum nituntur.

Teſtes ſingulares non probant confeſſionem extraiudicialem.n.10.in fine.

Teſtis

Teſtis vnicus examinatus a curia, plenè probat contra curiam. nume. 11.
Tempus quando eſt de ſubſtantia actus de quo quæritur eſt probandum per teſtes, aliter ipſi teſtes nihil probãt. num. 11. verſ. & conſequenter.
Sententia nulla ſententia nomen non meretur. nu. 12.
Pœna incurſa ipſo iure poteſt ab hæredibus exigi. num. 13.
Pœna non cenſetur impoſita ipſo iure niſi expreſſe dictum. num. 13.
Pœna quando tranſit ad hæredes, citandi ſunt ipſi hæredes non autem delinquens mortuus. nu. 13. in fine.

CONSILIVM LXXXIX.

1 ADSIT DEVS. Quod ſententia in cõtumaciam lata per D. Marinum delegatũ Illuſtriſſimi, & Reuerendiſſimi D. Camerarij contra Samuellem Leui, Ioſephum, & Salamonẽ de Fano hæbreos pro eo quod tranſuehendo ſal per padum ſine licentia R. C. A. inciderunt in pœnas comminatas in monitorio aliàs emanato, & vt dicitur publicato de anno 1595. ſit prorſus, & ex eiſdem euidẽter nulla apparet in primis quia fuit lata ſine iuriſdictione, ſi enim bene inſpiciantur verba ſuæ delegationis ipſe non fuit delegatus generaliter, ſeu ſimpliciter ad huiuſmodi cauſam, ſed tantummodo ad aliquos cauſam articulos videlicet ad inquirendum procedendum teſtes examinandum, bona deſcribenda, ſequeſtra facienda, carcerãdum, monendum, requirendum, citandum, inhibendum, & ad rigoroſum examen procedendum, ideo non potuit ad ſententiã deuenire, cum articulus ſententiandi non ſit in eadem delegatione expreſſus, ſunt enim delegationis verba diligenter obſeruanda, & cuſtodienda. l. diligenter in princ. ff. mandati, & vltra expreſſa delegatio non extenditur cap. penult. vbi gloſ. & Doctor. de offic. delegat. & quicquid in delegatione expreſſe conceſſum non reperitur prohibitum cenſetur cap. inter corporalia §. ſed neque vbi Doctor. de tranſlat. Prçlatorum Anchar. conſil. 207. in quæſtione colum. 2. num. 4. Angel. conſil. 138. viſis omnibus ſupradictis num. 1. in fine, & nu. 2. Vant. in tit. de nullitate ex defect. iuriſd. delegat. num. 91. & 92. eſt enim ſententiãdi articulus omnibus alijs potentior, & propterea non ſemper in huiuſmodi litteris patentibus prout notũ eſt ſententiandi authoritas conceditur, & quando conceditur ſolet ſemper in eiſdẽ litteris apponi clauſula vſque ad ſentẽtiam incluſiuè, aut ſimilis quç ſententiandi poteſtatem importet prout benè aduertit Cuman. in l. a Diuo Pio num. 5. ver. & ideo ff. de re iudic. ſibi dixit ita communiter ſeruari, quæ quidem clauſula cum non fuerit appoſita non habetur pro omiſſo ex præallegatis, & quia etiam limitata iuriſdictio, limitatum debet parere effectum ſiue limitatio reſpiciat perſonas ſiue locum ſiue tempus ſiue cauſas, ſiue etiam cauſarũ articulos qualitates, aut quantitates, ad tex. in c. ſuper quæſtionum articulis §. nos autem de offic. delegat. & magiſtraliter docuit Ange. in d. conſil. 138. num. 1. in fine verſicul. limitata enim iuriſdictio, & Vant. cod. nume. 93. vbi amplius dixerunt quod quid quod præter verba, & formam delegationis factum fuit omnino nullum, & inualidum eſt cap. cum dilecta vbi ſcribentes de reſcriptis ca. cui de prçbendis in 6. cap. Piſanis de cuſtit. ſpoliator. Innocent. in cap. ſuper litteris verſ. in gloſ. & in communi forma eod. tit. de reſcript. immo, & quod plus eſt dico quod etiam quod fuiſſet ſimpliciter conceſſa] facultas cognoſcendi cauſam, non per hoc dicitur conceſſa facultas ſententiãdi ſecundum glo. in l. qui procuratorem in verbo peragere, & ibi Bar. num. 1. & 2. Fulſog. poſt num. 1. ff. de procurator. Alex. in l. a Diuo Pio num. 18. in fine verſ. paſſus videtur ſatis dubius, & ibi etiã Fulgoſ. num. 5. de re iud. Fulgoſ. in l. 1. nume. 2. & ibi etiam Salic. in fine verſ. vlterius attende C. A. contra ius vel vtil. publi. Abb. in c. cum ſuper nu. 13. de cauſ. poſſeſ. & propriet. cum alijs relatis per Menoch. de arbitr. quæſt. libr. 1. quæſt. 37. nu. 23. vbi relatis, & reprobatis contrarijs hanc ſententiam an plenus fuit vti veriorem, & crebriorem, ergo multo minus in præſenti caſu cenſetur tributa ſentẽtianti iuriſdictio cum etiam nulla fuerit data facultas cauſam, ſeu cauſas cognoſcendi.

2 Eſt inſuper eadem ſententia ipſo iure nulla quia lata contra Samuelem, & Ioſephum, iam tẽpore dictç ſententiæ mortuos l. in ſumma §. fina. vbi Bart. Caſtrenſ. & alijs ff. de re iudic. l. penul. ff. quæ ſenten. ſine appell. reſcind. l. de qua re §. fina. ff. de iudic. idem Caſtrenſ. in l. ſe deceſſerit nume. 5. ff. qui ſatiſd. cogan. Capyc. deciſ. 1. nu. 26. Ang. conſil. 223. pro deciſione num. 2. verſic. concludo igitur cum alijs per Vant. in tit. de nullitate ex defect. iuriſd. & vnde &c. num. 106. vbi ampliat hãc concluſionem etiam quod a iudice mors ignoretur, ergo multo magis in caſu noſtro, in quo non ſolum apparet quod iudex ſuſpicabatur de morte inquiſitorum prout in delegatione ſibi facta in illis verbis eorumque reſpectiuè hçredes, & ſucceſſores, & rurſus in monitorio per D. Commiſſarium relaxato in illis alijs verbis, vobis Salamoni Ioſepho, & Samuele quatenus in hac vita degatis, vel veſtris hæredibus, & ſucceſſoribus &c. verum etiam quod notitiam habuerit de ipſorum morte prout in proteſtationib ipſis factis in quibus denunciatur Samuelis, & Ioſephe hæredes tã tummodo minores remanſiſſe cum petitione termini ad illos certiorandum, & vlterius in ſequeſtris tam ante inquiſitionem relaxatis, & exequutis contra hæredes prædictorum Samueles, & Ioſephe, prout ex eorum lectura apparet expreſſe iã curia eorundem mortem fatetur, quare ſi prout Doctores loquuntur in impedimento momenta neo carceris infirmitatis, aut alio ſimile, ſententia lata contra impeditum comparere quãdo iudex de impedimento notitiam habet, eſt ipſo iure nulla ad trad. per Bart. in l. 2. ff. de iniuſ. vocan. & per eundem Bart. Alex. & Doctores in l. quæſitum ff. de re iudic. Pariſ. conſil. 102. nume. 1. & nu. 3. lib. 4. Afflict. deciſ. 29. nume. 3. Marſil. in practi. §. ſequitur nume. 36. Miſinger. obſer. 57. centur. 4. multo magis erit nulla ſententia hæc de qua agitur lata contra impeditum perpetuo impedimento mortis.

3 Tertio ſententia eſt nulla, quia lata ex præcedenti monitorio nulliter exequuto, eſt enim in dicto monitorio præſumpta certa forma illud exequendi videlicet perſonaliter quatenus moniti

initi iuuāt, & eorum perſonę cōmodè haberi poſſunt, ſin autem domibus eorū habitationum nec non ad valuas eccleſiæ, & ad Rengheriam Palatij &c. verum cum prædictum monitoriū fuerit exequutum in præſentis domibus inualuis eccleſiæ, & in Rengheria prædicta abſque eo quod curſor, ſeu preco fidem fecerit de adhibita diligentia perſonaliter citandi, & quod eos non inuenerit ſine dubio eiuſdem monitorij exequutio dicitur nulliter, & indebitè facta propter non ſeruatam pręſcriptam formam ad tradita per Doctores in l. 4. §. prętor ait ff. de damn. infect. Rota de dol. & contumac. deciſ. 8. in nouis Achil. de Graſſ. deciſ. 144. aliàs 14. de dol. & contum. & in ijs terminis Caputaq. deciſ. 111. par. 1. & voluit Rota in vna Romana ſecretariatus coram R. P. D. Seraphino lune 17. Februarij 1592. in verſ. quantum vero ad condemnationem vbi expreſſe dicitur ſententia contumacialem emanatam pręcedente monitorio, ſicut ſupra nulliter exequuto propter non factā diligentiam de perſonaliter habēdo monendum nullam, & inualidam eſſe, & eſt ratio, quia vbi prima citatio eſt inualida nec cōtumacia inducitur nec ſententia contumacialis facit contumacem haberi pro confeſſo, nec vllo pacto exequi poteſt Bald. in l. 1. in fine ff. ſi quis ius dicen. non obtēp. Afflict. deciſ. 2. num. 6. Grammat. deciſ. 79. nu. 10. Foller. in pract. crim. in verbo, etſi confitebuntur il 3. nume. 19. Nell. de bannit. in 3. par. primi tempor. quæſt. 2. Natta conſil. 540. nu. 26. Boſſ. in tit. de bann. nullit. in princ. & nu. 1. & in tit. de citat. num. 13. & ſeqq. Clar. in pract. §. fina. quæſt. 31. in princ. Decian. conſil. 18. num. 39. & ſeqq. lib. 1.

4 Quarto eiuſdem ſententię nullitas eſt euidens poſtquam in proceſſu ad vrbem tranſmiſſo non apparet de citatione ad ſententiam ad latè tradita per Vant. in tit. de nullit. ex defect. citatione 1. & ſeqq. & cum expreſſe appareat iudicem voluiſſe ſeruare quattuor terminos ſeruare ſolitos in vrbe abſque eo quod reus inquiſitus, & monitus ponatur in banno nulli dubium quod ſecundum eandem practicam debebat procedere citatio ad ſententiam prout dixi in mea pract. crim. titul. de inquiſit. quæſt. 11. nume. 44. & eſt notorium igitur data nullitate ſententię in contumaciam latę contra teſtes hebræos ex tot præcedentibus defectibus fruſtra tractatur de illius prętenſa exequutione ſecundum Angel. de maleſ. in verbo qui D. Iudex videns quod dicti inquiſiti non comparēt num. 32. Marſil. in pract. §. poſtquam nu. 57. Plot. conſil. crim. diuerſor. 72. num. 14. & pluribus ſeq. lib. 2. Foller. in d. verbo etſi confitebuntur nume. 28. Boſſ. in titul. de bann. nullit. nume. 2. Clar. in pract. §. fina. quæſt. 94. verſicul. ſcias autē Rolan. conſil. 31. num. 19. lib. 1. & conſil. 60. nu. 30. in fine lib. 2. Cephal. conſil. 770. num. 15. lib. 5.

5 Quinto, & vltra præmiſſas nullitates ſententia prædicta eſt etiam notoriè iniuſta quia non iuſtificatur ex actis nam, & tunc ſententiam eſſe notoriè iniuſtam Franch. in cap. dilecto quæſtio. 55. de appellat. Buttr. deciſ. 401. in fine lib. 1. Pariſ. conſil. 107. nu. 9. & ſeqq. lib. 4. Caputaq. deciſ. 85. lib. 2. & deciſ. 120. num. 2. part. 3. Rolan. conſi. 76. num. 27. lib. 1. Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. remed. 4. nume. 852. & in terminis ſententię contumacialis voluit Rot. in ead. Roma. ſecretariatus de qua ſupra in princ. in verſic. nam quantum ad delictū quod autem ex actis ſententia nō iuſtificetur apparet euidenter, nam hebręi fuerunt condemnati in pœnam contentam in monitorio aliàs vt dicitur publicato de anno 1595. & pro illius contrauentione, ſed dicat mihi quęſo D. Commiſſarius in qua nam parte monitorij prædicti, hebręi iſti compręhenduntur? eſt enim monitorium reſtrictum ad quaſdam nominatas perſonas, & deinde ad alios ſubditos diuis tunc Ferrariæ illius exequutione nominandi, & tamen in exequutione nunquam fuerunt nominati iſti hebręi, quomodo ergo vult quod contrauenerint ſe non ſolum contra eos exequutum non fuit ſed nec etiam in eo nominati reperiuntur? Hæc mihi prorſus abſona viribus contraria, & ab omni ratione aliena uidentur vt quis ſcilicet teneatur ad pœnam pro contrauentione monitorij in quo nec nominatus, nec cōpręhenſus exiſtit, & nihilominus quatenus etiam hebrei prædicti fuiſſent in dicto monitorio nominati, & compręhēſi (prout nō ſunt) adhuc data eorum ignorantia ex eo quod contra ipſos exequutum non fuit, non poteſt de contrauentione tractari, quia ignorans nec contemnere nec contrauenire dicitur l. nec ignorans C. de donat. l. mater decedens ff. de inoffic. teſtament. Rota deciſ. 38. aliàs 309. de appella. in nouis cum alijs per Lancell. de attentat. cap. 12. in pręfatione nume. 8. & ſequent. & in limitat. 36. nume. primo, & ſeqq.

6 Hec releuat in hoc ex aduerſo prętenſa monitorij ſcientia ut dicitur probata per depoſitiones Orlandini, & Zottini, nam vltra quod vt prædixi etiam quod monitorium proprijs oculis perlegiſſent ipſos non afficiebat ex quo in eo non erant comprehenſi, dicitur etiam quod teſtes prædicti nihil probant tum quia ſunt ſingulares ex quo vnus deponit de delatione copiæ monitorij in manibus Samuelis, alter uero de ſua forma credulitate, teſtis enim etiam quod dicat ſe pro certo, & pro forma credere nec probationem nec inditium facit Bald. in l. ſiue poſſedetis num. 6. verſicul. ſed quæro C. de probat. & in capit. cum cauſam num. 64. de teſtibus Iaſ. in rubr. ff. de iur. iurā. nume. 2. in 2. ampliatione Socin. conſi. 214. num. 5. lib. 2. Campeg. de teſtibus reg. 209. in 20. fallen. pract. Conrad. in tit. de teſtibus rub. de credul. nu. 40. in 2. fallen. Viu. opin. 965. num. 4. Bertazz. cōſil. 518. num. 8. lib. 2. ſic etiam, & teſtes ſingulares non ſolum non probant ca. cauſam extra de probat. Gabr. tit. de teſtibus lib. 1. concluſ. 2. nume. 1. ſed nec etiam inditium faciunt quādo præſertim criminaliter agatur ſecundum Foller. in practic. crimina. in verbo item quod ſororem uenenauit num. 13, & ſeqq. Marſil. conſil. 118. nume. 12. & conſil. 41. num. 10. Gabr. d. concluſ. 2. num. 10. in prima ampliatione Cephal. conſil. 204. nume. 19. lib. 2. Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 91. num. 4. verſic. verum opinio hæc a ceteris reijcitur, & dato etiam quod ex depoſitionibus prædictorum teſtium aliqua præſumeretur ſcientia (prout contrarium verius eſt expremiſſis, & ex alijs exceptionibus quas mox cōtra eoſdem teſtes ſubijciam) attamen ad incurrendum pœnam talis præſumpta

pta ſcientia minimè ſufficeret Pariſ.conſil.23.nu. 241.lib.1.Ruyn.conſil.66.num.19.lib.3.But.deciſ.147.num.2.lib.1.& deciſ.77.nume.7.libr.2.ſimon.de Petr.conſil.199.num.36. & voluit Rota in eadem Roman. Secretariatus de qua ſupra in verſicul& vbi agitur de iure tollend. & pęna. vbi quod iſto caſu requiritur certa, & indubitata ſciẽtia ex Afflic.Felin.& alijs Rotæ deciſionibus ibidem allegatis.

7 Sexto eadem ſententia nõ iuſtificatur ex actis præſertim quo ad Salamonem, & hæredes Ioſephi, quoniam dato ſine veri præiudicio, quod Samuel fecerit transferre ſal. per Padum, non tamẽ ex hoc eadem pęna teneri debẽt hæredes Ioſephi & ipſi Salamõ per regulam quod vnus de delicto alterius non tenetur de qua in l. ſancimus C. de pęnis in l.ſi quis in ſuo §.legis C.de inoffi.teſtam. & in l.fina.ff.ad Syllan.Clar.in pract.crim. quęſt. 86.in princ.Couarr.variar.reſolut.libr.2.capit.8. nume.1.& ſi dicatur quod tenentur tanquam ſocij omiſſo pro nunc diſcutiunt an vnus ſocius poſſit facere incidere in pœnam ſuum conſociũ quod negatiuè reſoluendum videtur ex alia regula,quod nemo facit alium incurrere in pęnam niſi ad id habeat ſpeciale mandatum de qua per gl. in l.3.§.ſi procurator ff.quod quiſque iuris Alex. conſil.108.num.6. verſicul. ſed de iure communi lib.6.Pariſ.conſil.110.nume.7.lib.3.Rolan.conſ. 71.nume.42.lib.1.Menoch.de arbitr. quæſt. libr. 2.caſu 316.num.23.& ſeq.Hippol. Riminal.conſil.345.nume.8. & ſeqq.Hippol. Riminal.conſil. 345.nu.8.& ſeqq.lib. 3. reſpõdetur inſuper quod de huiuſmodi ſocietate in actis non conſtat pro ut conſtare debere dubitandum non eſt per aliã regulam quod qualitas tribuens iuriſdictionem procedendi ad crimen,& ad pœnam antequã procedatur omnino conſtare debet l.ait prætor ff.ne quid in flumine publico l.2. ff. ſed ſi dubitatur ff. de iudic.Petr.a Plach.in epith.delict.libr.1.ca.19. num.27.verſicul.cęterum &c.& non per pręſumptiones,& inditia,ſed per ſpecificas plenas,& cõcludẽtes probationes,ad trad.per Ioſeph.Ludou. deciſ.lucen.52.num.28.par.1.& per Card.Alban. conſi.14.nu.13.& probatur iuribus præallegatis.

8 Quod autem in caſu noſtro de huiuſmodi ſocietate nec plenè nec concludẽter appareat,apertiſſimè demonſtratur nam quod attinet ad apodixam in actis productam non eſt inſiſtendum, cũ in proceſſu ad vrbem tranſmiſſo non adſit regiſtratus illius tenor, & nihilominus prout audio, eſt quædã apodixa facta a Samuele nomine aliorum abſque mãdato, & licet cum promiſſione de rato de ratificatione tamen non docetur, quod vero attinet ad depoſitiones prædictorum Orlandini, & Zottini dicitur in eis nulliter poſſe fieri fundamentum propter tot,& tantas exceptiones quas in eorum dictis perſonis ac examine patiuntur faciunt enim ſe primo loco ſocios, & participes criminis poſtquam aſſerunt ſe habuiſſe notitiam monitorij emanati de anno 1595. tanquã miniſtros,& in ſeruientes Samueli fatentur contra formam dicti monitorij tranſportare feciſſe magnam ſalis quantitatem per Padum compræhendit enim monitorium prædictum prout in eo dare legitur non ſolum per principales Dominos ſeu conductores ſalis,ſed etiam eius miniſtros, & in ſeruientes, & propterea quando fuerunt examinati debebant pro crimine,& pęna retineri, & ad afficiendum complices tanquam aſſerti ſocij crimines torqueri,cum ſine tortura nullã faciant inditium Marſil.in practic.§.diligenter nume.61. Blanc.de indit.nume.380.Boer.deciſ.219. nume. 3.in fine Boſſ.in titul.de indit. nume.51. Clar.in pract.§.fina.quæſt.21.verſic. ſcias etiam Vulpell. conſil.30.num.7.& conſil.27.num.2.& alibi paſſim,& communiter Doctores.

9 Sũt inſuper ijdẽ teſtes examinati ſed bene perſpexi ante expeditas litteras patentes D. Marino directas,& ſic ſine iuriſdictione & iudice non adhuc deputato immo, & quod plus eſt nec ab aliquo iudice,nec de eius mandato examinati in camera D. Cõmiſſarij Ferrarię quæ in præſenti cauſa eſt principalis pars,& aduerſarius, nec etiam dicitur a quo notorio, quo caſu eorũ examina nullus eſſe roboris,& momenti probat tex. in authẽ. ut defunct.ſeu funere eorum §.illud etiam, & ibi glo.in verbo teſtibus ad finem, & in auth. ſed iudex,& ibi gloſ.1.& Salyc.nume.2.verſic. oppono contra C.de epiſc.& cleric.Item gloſ. in authent. apud eloquentiſſimum in gloſ.1.in fine in vltima ſolutione,& ibi Odofred.nume.1.& Fulgo.poſtnum.1.C.de fid.inſtrument.Veſtr. in pract.lib.6. cap.2.nume.11.& ibi Grauat.in addit. nume.47. & 49.Boſſ.in titu.de oppoſ.contra teſt.nume.26. Viui.opin.927.nu.1.& ſeqq.

10 Et vlterius circa ipſam ſocietatem non deponunt niſi de auditu quod quidem teſtimoniũ nec probationem nec inditium facit cap.licet ex quadam,& ibi Doctor.extra de teſtibus Marſil.conſ. 20.nume.5.& conſil.41.num.8. & conſil.116.nu. num.3.Rolan.conſil.24.num.86.& conſi.98. nu. 55.lib.1.Cephal.conſil.204.num.7.& num.21.& ſeqq.lib.2.& conſil.721.nu.35.lib.5. Hippol. Riminal.conſil.260.num.45 .lib.3.& dum nituntur etiam probare extraiudicialem confeſſionem hebreorum quæ in omnem euentum non induceret niſi ſemiplenam probationem glo.in l. capit.5.in verbo accuſatore,& ibi Bart.num.1.& Fulgo.nu. 4.ff.de adulter.Alber.in l.quoniam nume.1. ff. de infamibus Specul.in tit.de confeſſ.§. nunc videndum verſic.ſiquidem ſi quis confitetur extra iudicium Bar.in l.ſi confeſſus num.3. & ibi etiam Angel.num.1.ff.de cuſtod.reor. Boer.deciſ.90. nu.5. Clar.in pract.§.fina.quęſt.55.in princ.Menoc.de arbitr.quæſt.libr.2.caſu 351.ſunt tamen ſingulares in loco, & tempore,& conſequenter dictã extraiudicialem confeſſionẽ minimè probant, præſertim in criminalib. Marſil.in l.de minore §.plurimum num.115.ff.de quæſtion.Pariſ.conſi.154. num.77.& ſeqq.lib.4.Plot.conſil. crimin. diuerſ. 65.num.11.lib.1.Foller.in pract.crimin.in verbo & ſi confitebuntur il 2.num.2. & 3.Boſſ. in titul. de indit.&c.num.21.

11 Immo adeſt vnus teſtis videlicet Zottinus qui expreſſe deponit ſocietatem ſalis inter Samuelẽ, & Ioſephum per paucos menſes duraſſe dictęque ſocietati per eundem Ioſephum de conſenſu Samuelis fuiſſe renunciatum, cui quidem teſti quãuis vnico plenè credendum eſſe tanquam examinato a Curia in eo quod deponit contra Curiam

ſcripſe-

ſcripſerunt Socin.iun. conſil.69. nume.11. libr.1. Aym.conſil.100.num.13.Gabr.titul. de teſtibus concluſ.poſt nume.14.num.14.libr.1.Cephal.cōſil.82.num.47.& conſil.141.num.16. Burſat.con ſil.311.num.21.lib.3.Menoch.conſi.60.num.18. lib.1.& an ſequenter dum ex aduerſo prętenditur ſal feciſſe tranſuetum iſto paruo tempore durantis ſocietatis debet præciſe de eodem tēpore probari per illam veriſſimam iuris concluſionē, quod quando tempus eſt de ſubſtantia actus de quo litigatur non ſufficit probare actum niſi etiā probetur ipſum tempus, ſecundum gloſ.in cap.venerabilibus de ſentent.& excommunicat.in 6.Bart. & Doctor. in l.non ſolum §. ſed vt probari ff. de nou.oper.nūciat. Neguſ. de pignoribus ſecundo membro ſecund. partis nu.44. deciſ. Pedem.127. nu.6.Maſcard.de probat.lib.2.conclu.994. nu.2.

12 Septimo & vltimo non eſt omittendum quod primum monitorium quod prætenditur publicatum de anno 1595. & de vnius contrauentione, & pęna agitur, nec etiam fuit legitimè exequutū propter eundem defectum quem patitur monitorium D. Marini videlicet ob nō ſeruatam formā in eo præſcriptam de faciendo diligentiam perſonaliter appręhendendi nominatos in ipſo monitorio, immo & quod plus eſt ſi bene inſpiciatur fides notarij de qua in actis ex qua prætenditur conſtare de exequutione monitorij aperte depræhenditur quod immo non conſtat contra quos in quo loco nec quomodo fuerit exequutum, ex quibus omnibus ſe veritatem fateri velimus ſententia prædicta adeo ex omni parte nullitatibus ſubiacet vt nedum exequutionem, ſed nec etiam ſententię nomen mereatur Grammat. deciſ. 29. num. 1.& deciſ.79.num.10.Bertazz.conſi.83.nu. 9.lib.1.& conſil.380.num.1.lib.2.omiſſis pluribus alijs rationibus, & fundamentis quibus facile eādem ſententiam vti nullam, & notoriè iniuſtam ſubuertere potuiſſem niſi temporis breuitas mihi. ad ſcribendum aſſignata ad ſtudendum breuitati me interpelleret.

13 Ex quibus omnibus licet crediderim bene euacuata eſſe ea quæ in informatione facti, & iuris ex aduerſo deducuntur, nihilominus in ſpecie ad id in quo latè contenditur probari pœnam ſcilicet ipſo iure impoſitam etiam morte delinquentis poſſe ab hæredibus exigi nec non ad effectum vt ius ſuper ea fiſco acquiratur alia declaratione opus nō eſſe de qua re ad ſaturitatem dixi in mea pract.crim.titul.de inquiſit.quæſt.10. num.68. & ſeqq. reſpondetur primo prædicta omnia ceſſare in caſu noſtro, quia vt ſupra tot fundamētis probaui in caſu de quo agitur nulla eſt incurſa pęna ſecundo nō eſſe verum quod pęna in monitorio comminata ipſo iure incurratur cum tale quid in eo expreſſum non appareat ex congeſtis per Tiraquel. de reuocan. donat. in verbo reuertatur nume.246. & ſeqq. tertio ſiue etiam pœna fuerit impoſita ipſo iure, & ad hæredes tranſierit quando ad illius exactionem proceditur non eſt citandus delinquens mortuus prout fecit D. Commiſſarius, ſed citandi ſunt hæredes ex allegatis per mè in d.quæſt.10.nu.83. quos hic repetere ſuperfluum putaui. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Breuiter quidem ſed magiſtraliter, & ſecundum veritatem in hoc reſponſo diſcutitur, an & quando impunibile ſit ſtuprum commiſſum in ancillam aliamve mulierem vilis, & abiectę conditionis.

SVMMARIVM.

Stuprum commiſſum in mulierem vilis, & abiecta conditionis impunibile eſt num.1.contra nu.10. & ſeqq.

Stuprum Commiſſum cum Domina alicuius Caupona quamuis infima ſortis ſit, impunibile eſt nu.10.

Stuprum Commiſſum cum ancilla, ſeu ut alij dicunt fanteſcha, ſeu fanteolaſtra libera quamuis honeſta impunibile eſt nu.2.contra nu.12.

Stuprum commiſſum cum ancilla alicuius Caupona impunibile eſt num.3.

Stuprum Commiſſum cum aliena ſerua ſclaua non punitur pœna ordinaria ſtupri, ſed extraordinaria, commiſſum vero cum ſua ſerua ſclaua prorſus impunibile eſt num.4.5.& 6.

Stuprum commiſſum cum vidua vilis conditionis impunibile eſt de iure communi nu.7.contra nu.13. de conſuetudine autem ceſſante uiolentia ſtuprum commiſſum cum vidua non punitur.

Stuprum commiſſum cum muliere vilis conditionis impunibile etiam eſt de iure canonico nu.9.contra nu.14.

Stuprum commiſſum cum muliere humilis conditionis mitius punitur quam commiſſum cum perſona nobils nume.15.

Mulier vilis, & abiecta conditionis non præſumitur honeſta ideo ad hoc ſtuprum cum ea commiſſum puniatur probanda eſt ipſius honeſtas aliter ſecus nu.16.

CONSILIVM XC.

1 ADSIT DEVS. Requiſitus ab Illuſtriſſimo D.meo Farrante Taberna almę vrbis gubernatore digniſſimo vt pro veritate reſponderem, nunquid ſtuprum commiſſum cum muliere paupercula abiectæ, & vilis conditionis punibile ſit vt illius iuſſui more geram. Dico in primis forſan communiter receptum videri a Doctoribus, vt tale ſtuprum impunibile ſit per text. in l. quæ adulterium in fine C.de adulter. dum ibi ſic dicitur hæ autem immunes a iudiciaria ſecuritate, & ſtupri, & adulterij pręſtentur, quas vitæ vilitas dignas legum obſeruatione nō credidit, ecce enim quod ex eo text. probari videtur perſonę vilitatē a ſtupri pœnam excuſare cum vt in prima gloſ.& in figuratione caſus text. ille loquatur de pœna quoad ſtupratorem non quoad ſtupratam, & per iſtum tex. Angel.ibi in princ. in verſic. vnde ſicut dixit quod propter vilitatem vitę nec per accuſationem nec per inquiſitionem de ſtupro procedi poteſt Bald.conſil.206.nu.1.lib.3. allegat Azon. in rubr. de concubin. ſub nu.1. vbi expreſſe dixit non committi ſtuprum cum virgine obſcuro loco nata, & alternatiuè loquitur vel vt præfertur, quod ſit obſcuro loco nata vel honeſta vel inhoneſta

neſta corpore ſuo quæſtum faciet Caccialup. in l.ſi qua Illuſtris nu.22.in fi.& nu. 23. in fi. vbi ẽt quæ in propoſito dicãtur humilis perſonæ C. ad Orphecian. Goz.conſ.31.nu.5.verſ.Præterea nõ poteſt; & videtur de mente Socin.in conſil.148. nu.4.verſ.3.talis coitus lib.1.Aym.conſ.166.nu. 6.Ghirlande pęnis omnifac. coitus.q.7.numc.4. Natta conſ.421.num.12.& 13.lib.2.vbi tñ quod vilitas vitæ non præſumitur, ideo probanda per ſtuprantem.Pract.Conrad.rubr. de ſtupratorib. nu.12.in 5.limit.fol.388. col.2. vbi tñ quod ſtuprator tenetur actione iniuriarũ Rota diuerſor. 808.nu.7.& nu.9.in fi. & ſeq. par.1. Thob. Non. cõſ.53.nu.10.& 36.Surd.deciſ.Mantu.249.nu.7. Theſaur.deciſ.3.nu.3.verſ.Quarta concluſio.

2 Et hinc propterea ſtuprum commiſſum cũ ancilla, vel vt alij dicunt cum fanteſca, ſeu fanteola ſtra libera impunibile etiam eſſe ſcripſerũt in ſpecie Caccialup.vel l.ſi qua Illuſtris nu.22. in fi. & nu.23.pariter in fi.vbi remiſſiue ponit, quæ in ꝓpoſito dicantur humiles perſonæ & nu. 49. poſt princ. verſ. Et ancilla erat vilis & abiectæ conditionis.C.ad Orphician.Bal.conſ.206. poſt nu.1. lib.3.Goz.conſ.31. nu.5. verſ. Præterea non poteſt ex Ang.Soci.& Bal.Nouell.in ſubſcriptione ad conſ. Soci. (de quo infra) in locis per eum relatis Soci.cõſ.148.nu.4. vbi pariter allegat Ang. in l.ſi uxor.ff.de adulter.Ghirlan.d.q.7. nume.4. Pract.Conrad.rubr.de ſtupratoribus nu.12.in 5. limitat.fol.388.col.2. Rolan. cõſ.74. nu.17.poſt princ.lib.1.allegat Bal.in d.cõſ.206.Thob.Non. conſil 53.nu.10.& 36.

3 Sic pariter impunibile eſſe ſtuprum cõmiſſum cũ ancilla, ſeu miniſtra alicuius cauponæ probat tex. expreſſus in d. l. quæ adulterium in princ. & ibi glo.1.in figuratione caſus iuxtà glo. in uerbo quæ adulterium. C. ad l. Iul.de adulter.Dum ibi Imperator de huiuſmodi ancilla loquens dixit. Si uero potantibus miniſteriũ præbuerit pro uilitate eius, quæ in reatum deducitur accuſatione excluſa liberi, qui accuſantur abſcindant, cum ab his fęminis pudicitiæ ratio requiratur. Et ſic hoc ideo ſtuprum huiuſmodi impunibile reddi uidetur propter præſumptam impudicitiã huiuſmodi ancillæ, quæ reſpectu ſeruitij quod præſtat in caupona magis pręſumitur quam in alijs ancillis prout bene etiam conſiderauit iudicio meo gl.in l.ſi uxor. §.1. in uerbo uulgaris in ſecunda ſolutione uerſ.ſed alij dicunt.ff.de adulter.Addo pro hac eadem concluſione Caccialup.in l. ſi qua Illuſtris nu.22. in fi. C.ad Orphicia. & nu.49.poſt princ.uerſ.Item ex eo quod dicitur Paul.Ghirlã. de pęn.omnif.uit.q.7.num.4.Boſſ.in tit.de coitu damna.poſt nume.25.Vbi pariter huius concluſionis reddit rationem, quia ſcilicet iſtæ miniſtrę cauponis ut plurimum ſunt meretrices & omnibus hoſpitantibus morem gerũt Pract. Conrad. rubr.de ſtupratoribus nu.12. in 5. limit. fol.388. col.2.Vbi tamen quod iſto caſu tenetur actione iniuriarum Franc.Vegg.conſ.66. poſt num.209. uerſ.Fallit in iſtis fancelaſtris.

4 Idemque iuris eſſe de ſtupro commiſſo cũ aliena ſerua ſclaua pro quo licet ſtuprans teneatur l. Aquilia de ſeruo corrupto & actione iniuriarũ, ac etiam extra ordinem puniatur, pœnam tamẽ ſtupri ordinariã imponi minimè poſſe probatur in l.ſi ſtuprum.ff.de iniur.l.ſi quis ſeruũ in fi.ff.de ſeruo corrupto l. inter liberas & ibi glo. in verbo cõpetet in verbo de ſeruo corrupto in verbo erit & in figuratione caſus in prin.ff.ad l.Iul.de adulter.& ibi ẽt Alber.in princ.in verſ. in gl. ne ẽt extrà ordinẽ,& Ang.n.1.in fi.& nu.2.Alex. ad Bar. ibidem in addit.litera A.verſ.Adde ſecund. Ang. Alber.pariter in princ.Caccialup.in l. ſi qua illuſtris nu.22.& nu.26.C.ad Orphicia. & nu.49. ad med.verſ.tandẽ licèt Soci.cõſ.148.n.3. in fi.lib.1. Bal.de Bartholin.in ſubſcript.ad Soci.conſ.148. nu.9.lib.1.Ghirl.d.q.7.nu.4.pract.Conrad.rubr. de ſtupratorib.nu.12.in 4.limitat. fol. mihi 388. col.2.Franc.Vegg.conſ.66.ſub nu.207.

5 Quamuis Iacob.de Rauenna relatus per Ang. in d.l.inter liberas nu.2.dixerit eandem pęnã eſſe ſtuprantis ſclauam, & ſtuprãtis liberam mulierẽ licet primo caſu detur vtilis actio, ſeu accuſatio ex ead.l.Iul.de adulter.priuata, quæ non cuilibet de populo competit ſecundo autẽ caſu detur accuſatio directa publica, & vnicuiq; cõpetens Angelumque ſic dicentem refert Alexã. in addit. ad in ead.l.inter liberas ad finem.

6 Cum ſerua autem ſua ſclaua ſtuprum impunibile prorſus eſſe tam quoad ordinariam quã quo ad extraordinariam pœnam ſcripſerunt Caccialup.in l.ſi qua illuſtris nu.49.ff.ad Orphician.vbi ad partes diſputato articulo reſidet in hac opinione præſertim eo quia aſſerit ſe non recordari legiſſe, aut inueniſſe aliquam legem, ſeu doctorẽ dicentem iſto caſu ſtuprantem criminaliter puniri poſſe; Quamuis in ſtupratore ſclauam alienã à iure pęna impoſita ſit, vt dixi ſupra nu.4. Et loquit̃ Caccialupus quod plus eſt in vxorato carnaliter cognoſcente ſuam ſclauam dicitq; quod eius vxor non criminaliter, ſed ciuiliter tantum poteſt ipſum de adulterio accuſare. Quod & idẽ voluit Soci.in conſ.148.nu.4. lib.1. & ibi Bal.de Bartholin.in ſubſcript. nu.8. in fi. ſequitur Boſſ. in tit.de coitu damna.nu.28. Pract. Cõrad.rubr. de ſtupratorib.nu.12.in 4.limit.fol.mihi 388.col. 2.Baiard. in addit.ad Clar. §. ſtuprum nu.3. Vbi tamen quod iſto caſu ſuccedit pęna iudicis arbitrio ex Boſſ.& Menoch. in locis per eum relatis, qui tamen hoc non dicunt Franc.Vegg. in conſ. 66.nu.207.verſ.talis tamen coitus.

7 Et demum ſtuprum commiſſum cum vidua vilis conditionis pariter impunibile eſſe probare videtur tex.in l.ſi vxor §.1.ff.de adulte.Vbi expreſſè dicitur quod impunè ſtuprum cõmittitur cũ vidua quę vulgaris fuerit licet ſecus quoad adulterium,& ibi gl.in verbo vulgaris in fi. Bal. conſ. 206.poſt nu.1.lib.3. allegat Azzon. in ſumma in rubr.de concubin. ſub num.1. Vbi expreſsè dixit non committi ſtuprum cum vidua vel inhoneſta vel in obſcuro loco nata Rolan. conſ. 74. nu.17. ante finem lib.1.allegat.Ludou.de Sard.in tract. de legitima par.2. nu. 157. in fine Rota diuerſor. par.1.deciſ.808. nu.5. & ſeqq. Vbi expreſsè dixit illud verbum vulgaris poſitũ in d. l. ſi vxor intelligendum eſſe non de muliere meretrice, ſed de plebeia ex Bude. & Alciat.in locis ibidem allegatis Thob.Non.conſ.53.nu.10.& 36.Ioſeph.Lud. deciſ.Lucen.61.nu.13.

8 Et facit pro hac opinione, quia de conſuetudine remota violentia in quacumque vidua indiſtinctè impunibile eſt ſicuti teſtantur Anto. Gomez.ſuper l.thauri.8.num.14. Clar.in §.ſtuprum verſic.cæterum pro ſtupro Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen.61.num.12.& ſeqq.par.1. Rota diuerſor. d.deciſ.808.nu.11.Claud.ad Bertazz. conſ.495. litera A.verſ. ſed quæro.

9 Et hæc omnia procedere videntur non ſolum de iure ciuili,ſed etiã de iure Canonico quo iure licet omnis fornicatio cenſeatur prohibita & punibilis cap.nemo & cap. meretrices 32. q. 4. Clementina ad noſtram extrà de hæret. Attamẽ hoc intelligi debet in foro poli non autem in foro fori. Et propterea nec etiam de iure canonico puniri poſſe ſtuprum commiſſum cum ancilla,ſeu alia vili perſona ſuadetur ex trad.per Gozzad.in conſil.21.nu.5. ad fi. ex Socin. quem allegat in conſ. 148.nu.6.lib.1.Thob.Non.conſ.53.nu.11.& 37.

10 Verum re prudentius diſcuſſa & bene intus ruminata contrariam ſententiam de iure veriorem eſſe ſicut etiam apud nos magis vſu forenſi recepta eſt ex infraſcriptis facile demõſtrari poſſe exiſtimaui. Nam quod imò omnino punibile ſit ſtuprum commiſſum cũ muliere vilis & abiectę conditionis libera. (Quæ enim de ſerua, ſclaua ſupra nu.4.& 5. deducta ſunt bene de iure procedũt ſecundum præmiſſam diſtinctionem.) Dummodo inhoneſta nõ ſit optimè ni fallor probat tex. qui pro prima opinione allegatur in d. l.quæ adulterium in princ. & ibi gl. in figuratione caſus, & in verbo domina. C. de adulterijs, vbi dr̃ punibile eſſe ſtuprum commiſſum cum Dña Cauponæ; & tñ hanc Dominam vilem eſſe perſonã ambigendum non eſt per tex.expreſſum in humilem §. humiles vero C.de inceſtis nuptijs, & expreſsè etiã hanc contrariã opinionẽ tenet Couarr.in epith. par.2.c.8.§.quinto nu.17.ad finem verſ.Nam cõmiſſum ſtuprum, vbi propterea dicit quod tex.in d.l.quæ adulterium. C.de adulterijs quæ in contrarium à Doctoribus allegatur loquitur in vilibus reſpectu morum non autem reſpectu infimi generis & propterea affirmat tutius eſſe aſſerere ſtuprũ punibile eſſe cõmiſſum cum muliere honeſta quamuis infimæ ſortis ſit,ex Bertran.quẽ allegat in conſil.158.lib.3. Alioquin maxima prębe retur anſa libidinem paſſim exercendi virgineſq; pauperes & honeſtas infimi generis vitiandi, vt ibi per eum. Et pro comprobatione eorũ quæ dixit Couarr.in loco præcitato facit ni fallor optimè tex.in l.humilem.C.de inceſt.nupt.per quem tex.& ibi præſertim gl.fi.& Bal.in ſummario notat quod ſola paupertas non inducit vilitatẽ mulieris ſi bonis moribus induta eſt; ergo ſola generis humilitas ſine inhoneſtate vilitatem non inducit & propterea,tex.ibi in §. humiles vero non ancillas liberas, ſed ancillas ſeruas & ſclauas, humiles & abiectas perſonas reputat; ergo ſtuprum commiſſum cum ancilla libera nõ poteſt dici cõmiſſum cum perſona vili niſi concurrãt inhoneſtas cum malis moribus, quæ ex accidenti vilitatem inducit; Et ita etiã contrarium expreſsè cõſuluit Franc. Vegg.in conſil.66.nume.206. & ſequentib.in diſcurſu & præſertim nu.209. in fine, & nume.212.& nu.212.

11 Et rurſus ad eiuſdem contrariæ & verioris opinis confirmationẽ eſt maximè attendendũ quod ſi benè ponderentur leges & Doctores in iſta materia loquẽtes omnino apparebit ſic vilitatẽ conſideraſſe nõ reſpectu natiuitatis paupertatis, aut generis, ſed reſpectu inhoneſtatis, ſemperq; ferè qñ de vilitate mentionem fecerunt. In ea ẽt inhoneſtatem immiſcuerunt prout in primis expreſsè videtur colligi ex tex.in d. l.quæ adulteriũ. C. de adulter.vbi facta propoſitione quod ſtuprum nõ puniatur ſi fuerit commiſſum cum ancilla cauponæ ſtãte eius vilitate. Redditur poſtea huius propoſitionis ratio, quia.ſ. in fęminis pudicitiæ obſeruatio requiritur, & ſic vilitatẽ reſpectu impudicitiæ conſiderat ibi Imperator. Et ibi gl.in verbo Pudicitię,& in verbo & ſtupri ponit exemplũ in muliere quę meretricio more viuit;& ita declarat eſſe intelligendum tex.in l.ſi vxor. §.1. ff.eod. de quo dicã in nu.12. Nec non tex. in l.ſtuprũ.ff. de rit.nupt. Quãquam alij de alia vilitate & vulgaritate intelligant ſic etiam fore intelligendum d. l. quæ adulterium vr̃ de mente Iac. Butr. ibi in ſummario, vbi vitæ vilitatem in muliere conſiderat eo, quia meretricio more viuit. Et Bellapert. ibidem in princ. intelligit de mulieribus nõ ſimpliciter villibus,ſed de illis, quæ ſe publicè exponunt prout etiam intelligere videtur Ang. in l. ſi ea in fine.C.eodẽ, vbi dixit quod vilitas vitæ excuſat mulierem meretricãtem à pęna ſtupri Bal. de Bartolin. in ſubſcriptione ad conſilium Soci. 148.nu.8.ante fi.lib.1.vbi vilem mulierem declarat eam quæ licèt non ſtet in lupanari ſe libenter probet hominibus latè Grãm. deciſ. vlt. per tot. in diſcurſu in qua ſemper cũ vilitate in honeſtatem præſupponit. Et faciunt tradita per Boſſ. in tit.damna.& punibil.ſub nu.25. & ſeqq. Vbi pariter conſiderat quod iura & Doctores in materia loquentes immiſcẽt cum vilitate inhoneſtatem Burſatt.conſil.69. num.13.lib.1. vbi loquitur de muliere paupere filia cuiuſdam Nautæ,ſed inhoneſtam vitam ducente.

12 Sic etiã quando Doctores loquuti ſunt de ſtupro commiſſo cum ancilla, ſeu fanteolaſtra libera pariter etiam & illius inhoneſtatem conſiderarunt prout videre eſt apud Ang.in l.ſi vxor nu.2. verſic.& ideo nota tu doctor.ff.de adulter. vbi loquitur de Doctoribus quotidie accedentibus ad concubinas Bononienſium, quę cõmuniter ſunt non ſclauæ,ſed fanteolaſtræ,& ſic pręſupponendo concubinatum præſupponit etiam eiuſdẽ fanteolaſtræ inhoneſtam vitã & loquitur etiã idem Ang.in l.ſi qua Illuſtris nu.2.& nu.3. & ſeq. ff.ad Orphic. vbi dicit natũ ex fantolaſtra dici ſpuriũ cum non habeat certum patrem quando eſt talis vt nunc vnam domum nunc alterã intret quo caſu dr̃ natus ex meretrice, quia meretrix appellatur non ſolum illa quæ exiſtit lupanario,ſed etiã illa quæ vadit ita diſcurrendo. Et propterea ſtatutum imponens pęnam volãtibus mulieres exceptis meretricibus nõ habet locum in iſtis fantolaſtris ita diſcurrentibus, quia meretrices reputantur, vt ibi per eum, & ſic Ang. ibi ad hoc, vt pœna non habeat locum nõ contentatur, quod ſit ſimpliciter ancilla; ſed quod vadat diſcurrendo per alienas domos cum inhoneſtate, & ſequitur

tur ibi Cornel.nume.5. & ita etiam de fanteſchis minus honeſtæ viuentibus loquitur Alex. in cõſil.13.nu.5.& 6.lib.7.& Bal.de Bartholin. in ſubſcriptione ad Soci.cõſ.148.nu.8.ante fi.lib.1.loquitur de ancillaſtris quæ licet non ſtent in lupanari tñ ſe præbent libenter hominibus & modo intrant vnã domum & modo aliã Pariſ.cõſ.160. nu.10. lib.4. Vbi pariter loquitur de fantolaſtris modo vnam modo aliam domum ingrediẽtibus. Grãm.deciſ.vlt.in diſcurſu & pręſertim nu.7.vbi de fanteſchis minus honeſtæ viuẽtibus in domo ſuorum dominorum, & faciunt ſcripta per Boſſ. in tit.de coitu damnato:nu.26.& 27. Rolan.cõſil.74.num.17.in princ.lib.1. vbi pariter de fanteſchis inhoneſtè viuentibus Baiard. in additio.ad Clar.in §.ſtuprum nu.2. vbi dixit cum iſtis fanteſchis ſtuprum non committi niſi fuerint honeſtę ex Vegg.quem allegat in conſil.66.nume.205.& nu.207.& nu.208.& nu.229.

13 Et quod attinet ad ſtuprum commiſſum cum vidua vilis conditionis inſpecto iure communi, & circumſcripta cõſuetudine de qua ſupra.nu.8. Quod tex.in d.l.ſi vxor. §.1. intelligi debeat non de vidua vulgari reſpectu conditionis perſonæ, ſed reſpectu meretricij moris, & ſic de ea, quæ ſe vulgo proſtituat videẽ voluiſſe gl. in l.quæ adulterium in verbo,& ſtupri C.de adulter. Ang.in l. ſi vxor poſt nu.2.ff.eo.in illis verbis, ſicut poteſt haberi acceſſus ad illam, quæ vulgariter & more meretricis viuit,& ſic vulgaritatem conſiderat reſpectu meretriciæ vitæ,& non vilitatis perſonæ, prout etiam ita conſiderat & declarat Saly.in l.ſi ea in diſcurſu. C. de adulter. Et propterea quendam iuuenem fuiſſe condemnatum in pœnã cõfiſcationis medietatis partis ſuorum bonorũ eo quia pluribus vicibus ſe immiſcuit cum vidua honeſta licèt vilis cõditionis exiſtente in domo patris ſui,reſtatur Afflic. in conſtitut.ſi quis rapere nu.11.Quamuis contrarium credat eo caſu fuiſſe iudicatum ſi etiam fuiſſet probata eiuſdem viduæ.inhoneſta vita prout prætendebatur.Addo Couar.in epith.par.2.c.8.§.5.nu.17.ad fin. verſ. Nam commiſſum ſtuprum, vbi poſt Bertrã. quẽ allegat in conſ.158.lib.3.expreſsè tenet punibile eſſe ſtuprum cõmiſſum cum vidua honeſta quãuis infimę ſortis ſit Baiard.in addit.ad Clar.in §. ſtuprum nu.2.,vbi dixit ſtuprum committi cũ vidua honeſta etiã quod ſit fanteſca & ſic vilis cõditionis ex Vegg. quẽ allegat in cõſ.66. nu. 206. ſeqq.in diſcurſu & præſertim nu.229.

14 Quod ſi pręmiſſa omnia procedunt de iure ciuili multo magis procedere debent de iure canonico ſecundum quod vt dixi ſupra nu.12. omnis fornicatio eſt magis prohibita &magis punibilis quam ſecundum ius ciuile; & propterea quod huiuſmodi ſtupra commiſſa in terris eccleſiæ in quibus omnino ius canonicum ſeruandum eſt cum ancillis & mulieribus abiectis nõ tamen inhoneſtis omnino punibilia ſint ſicut verius credo; & quoad virgines paſſim in practica recipitur. Ita etiam videtur fuiſſe de mente Ang. in d. l.ſi vxor in fi.verſ.niſi dicas.ff.ad l.Iul.de adult. nec diſſentire videtur Franc.Vegg.in cõnſ.66.nu.213.

15 Benefateor primam opinionem poſſe locum habere in ancilla, & miniſtra alicuius cauponæ propter maximam pręſumptionem inhoneſtatis de qua ſupra nume.3.Verum in alijs ancillis,humilibuſq; ancillis & puellis honeſtè uiuentibus abſurdum, & iniquum eſſet ſtupri impunitatem admittere, quamuis non negarem maiori pœna dignum eſſe illũ, qui nobilem ſtuprat quam qui ancillam, ſeu aliam abiectam mulierculam.

16 Et nihil minus pro cõplemento huius articuli aduertè ne erres, quia vt ſuo loco in titu. de delictis carnis ſi Deo placuerit dicam in mulieri non abiecta,& vili virginitas & honeſtas ſtupratę iuramento probatur cum ſit qualitas à natura inſita & quæ à iure præſumitur, in muliere autem paupercula & vilis cõditionis non erit pręſumẽda honeſtas niſi probetur,& hoc operatur vilitas perſonæ, non autem quod ſtupro impunitatem præbeat,ſic enim reperio Boſſ. poſt plures conſiderationes in dictis legum & Doctorum in materia loquentium per eum factas diſtinguentem in tit.de coitu dãnat.nu.25. & ſeqq.& in tit.de pluribus violen.num.68.Vbi dixit quod paupercula mulier pręſumitur facile in corpus ſuum peccare ad l.penult.C.de ſpec.lib.11.ſequitur Maſcar. de probat.lib.2.concluſ.1066.num.33. Nec diſſentit Baiard.in addit.ad Clar.§.ſtuprum poſt num. 2.Ex Vegg.quem allegat in conſ. 66. nume.244. Et ita vt ſupra iuris eſſe cenſeo ſaluo prudentiori iudicio Illuſtriſſimi Domini mei cui hæc ſcripta humillime ſubmitto. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Materia iſtius Cõſilii reſpicit probationem vſuræ, An ſcilicet & quãdo,& quibus præſumptionibus deducatur præſumatur, ac probetur,& præſertim an illa arguatur ex pactis in contractu appoſitis contra illius naturam,& an ex præcedenti tractatu, & an etiam loco pœnæ aliquid ſolui poſſit, quod citra pœnam vſuram argueret.

SVMMARIVM.

Vſura non committitur in alijs cõtractibus, præterquam in mutuo vero vel ficto.nu.1.

Mutui natura eſt,vt a mutuante mutuatario concedatur ad vtendum aliqua quãtitas pecuniæ, vel alterius rei conſiſtentis pondere numero,vel menſura, vbi tantundem eiuſdem generis redderetuř.nu.2.

Mutuum fictum & palliatum quando dicatur.nu.2.

Mutuum natura eſt vt periculum rei mutuatæ pertineat ad recipientem,qui remanet debitor mutuantis in certa quantitate,quæ perire non poteſt. nu.3.

Fictio requirit extremorum poſſibilitatẽ nec trahitur ad impoſſibilia, nec habet locum niſi inueniat rem ſuper qua figat pedes. nu.3.

Locationis & conductionis cõtractus facit dominium rei remanere pœnes locatorem.nu.4.

Locationis contractus nihil habet commune cum mutuo, & in locatione non cadit mutuum, nec verum, nec fictum. nu.4.

Contractus talis præſumitur, qualis in inſtrumentis à partibus denominatur. nume. 5. Vbi quod hac præſumptio nominationis contrahentium prævalet omnibus alijs.

Locationis contractus conſtituitur ex relocata ex illius conceſſione, & ex mercede in pecunia conuenta. nu. 6.

Locationis contractus arguitur ex ſolutione quantitatis conuentæ & diuiſæ per dinumerationem temporum. nu. 6. vbi ampliat etiam quod verba repugnent, & diuerſum contractum importent.

Simulationis & vſuræ coniecturæ non operantur quando ex contractu apparet de non vſum. nu. 7.

Præſumptio non cadit ſuper certo, ſed ſuper incerto. n. 7.

Fiſcus & curia ſuam intentionem probare debet. nu. 7.

Simulatio in dubio non præſumitur, & qui ſimulationem allegat probare debet concludenter & liquidis probationibus. nu. 7. & ſeq.

Simulatio & vſura quomodo arguatur ex præcedēte tractatu. nu. 8.

Simulatio non probatur præſumptionibus & coniecturis, niſi ſint iuris. nu. 8.

Vſura non præſumitur, niſi probetur. nu. 9.

Vſura an ſit, Attenditur forma, & figura contractus. nume. 9.

Vſurarum crimen non præſumptionibus, ſed concludentibus probationibus probandum eſt quando agitur criminaliter, & ad puniendum num. 10. Idem non ſufficiunt coniecturæ quando agitur de vſuraria prauitate, tanquam cauſa finali ſimulationis. nu. 11.

Simulatio non dicitur probata niſi etiam fuerit probata cauſa ſimulationis concludenter, & quod talis cauſa fuerit veriſimilis. nu. 11.

Vſuræ omnis ſuſpitio ceſſat in illo contractu in quo quis ſubſtinet periculum vitæ. num. 11. Vbi hoc ampliatur etiam quod quis ſit ſolitus fœnerari.

Vſura probatur coniecturis quando contractus eſt ſuſpectus ratione ſubiecti, vel ratione perſonæ contrahentis aliter ſecus. nu. 12.

Vſura excluditur ex qualitate perſonæ cōtrahentis quæ ſit nobilis & bonæ vitæ & famæ. nu. 12.

Pacta quæ fiunt contra naturam contractus regulariter arguit ipſum contractum ſimulatum & vſurarium, quod quando verum ſit vide. nu. 13. & ſeqq.

Contractus naturalia ſunt in duplici differentia. nu. 13. Vbi benè hæc diſtinctio explicatur & exemplificatur.

Pacta quando dicantur contra naturam contractus, & quando præter naturam illius nu. 13. in fine.

Mutuum cum pacto quod res deterior reddi poßit valet. nume. 14.

Pactum quod emphyteota non cadat à iure ſuo ob non ſolutionem canonis valet. nu. 14.

Emphyteuta per triennium non ſoluens canonem poteſt propria authoritate à Domino directo à poſſeſſione rei emphyteuticæ expelli. nu. 14. in fine.

Pacta contra naturalia contractus extrinſeca ſimulationem & vſuram non arguunt. nu. 15.

Simonia non committitur ex pactis à iure non reprobatis nume. 15.

Intellectus tex. in c. illos vos extrà de pigneribus. nu. 16.

Vſuræ omnis ſuſpitio ceſſat ex pacto æquali quod ſcilicet, inter contrahentes poteſt ſe habere ad lucrum & damnum. nu. 17.

Vſura nō eſt vbi apponitur in contractu aliquod pactum illicitum pro pœna non ſeruantis promiſſa. nu. 18.

Pœna adiecta facto, & non dationi quantitatis exigi poteſt abſque vſurarum labe, præſertim quando talis pœna eſt adiecta ad fauorem perſonæ non ſolitæ fœnerari. nume. 18.

Pœna adiecta non ad augendum obligationem, ſed ad maiorem cautelam facit ceſſare præſumptionem vſuræ. nume. 18.

Locatio fieri poteſt cum pacto quod ſi conductor deficiet in ſolutione penſionis cadat à contractu locationis, & teneatur ad intereſſe locatori ſi rem locatam alteri locauerit pro maiori precio. nu. 19.

Locationis & venditionis contractus cadunt ſub ijſdem regulis. nu. 19. ante finem.

Periculum rei locatæ, ſeu venditæ regulariter ſpectat ad emptorem & locatorē, declara tribus modis, vt nu. 20.

Cautela abundans non nocet. nu. 21.

Conſtitutio procuratoris facta ab vno contrahente in perſonam alterius ad aliquid faciendum in caſu non obſeruationis promiſſorum, valet, & tenet. nu. 21.

Tractatus mutui arguit vſuram in ſubſequenti contractu non vſurario quando non ſolum probatur tractatus, ſed etiam quando probatur eiuſdem tractatus cōcluſio. nu. 22. & ſeqq. vbi bene declaratur an, & quando ex præcedenti tractatu arguatur vſura.

Simulatio an arguatur ex eo quod emptor non curauit ſcire precium rei emendæ. nu. 25.

Vſura quando arguatur ex ſolutione penſionis corriſpondentis inter vſurio pecuniarum ex burſatarum. n. 26.

Veritas facti attendi debet, & non id quod dicitur. num. 26. in fine, & nu. 28.

Simulatio quando arguatur ex locatione facta venditori poſt venditionem. nu. 47.

Contrahentiū mens attēdi debet potius quā verba. n. 28.

Interpretatio ſemper facienda eſt, vt contrarietas euitetur in verbis. nu. 28.

Mutuans pecuniam poteſt ad libitū illam repetere à mutuatario niſi contrarium actum fuerit, ſub nu. 28.

Simulatio an, & quando arguatur ex læſione. nu. 29.

Vſura quando præſumitur in locatione ex penſionis exceſſiuitate. nu. 30.

GONSILIVM XCI.

1 ADSIT DEVS. Quod in contractibus de quibus agitur Illuſtris D. Ioā. Baptiſta Aſtius nullam commiſerit vſuram vltra alias ſcripta cōuincitur ex illa generali, ſed nouiſſima cōcluſione quod vſura non cōmittitur in alijs contractibus præterquam in mutuo vero vel ficto ſecundum gl. in c. conqueſtus, & ibi ſcribentes omnes, & præſertim Bero. in rubr. nu. 37. verſ. ſed præmiſſis extrà de vſuris Alex. de Neuo conſ. 45. nu. 19. Aym. conſil. 145. nu. 6. & nu. 17. lib. 1. Decian. conſil. 3. nume. 180. & ſeqq. lib. 1. Sed in terminis noſtris non apparet mutuum verum neq; fictū, ergo ceſſat omnis ſuſpitio, & coniectura vſurariæ prauitatis.

2 Et quod nō fuerit contractū mutnū verū appa ret ex eo ꝙ nulla quantitas pecuniæ, vel alterius rei conſiſtentis pondere, numero, vel mēſura fuit per D. Io. Baptiſtā Curſoribus ad vtendū cōceſſa vt tātundem eiuſdē generis redderetur prout eſt natura mutui ſecundū. Bar. Alex. Dec. & alios quā multos ſcribentes in l. 2. §. appellata §. ſi certum pet. Prout nec ēt cōſiderari pōt mutuum fictum quod contrahitur qn̄ ſub velamine alicuius certi

contra-

cōtractus diuerſi à mutuo aliquid plus vera extimatione media, vel infima percipitur ob dilatam vel minus datur ob anticipatam ſolutionē ſecundum Nauarr. qui ita deſcripſit mutuum palliatū in ſuo Manual.c.17.nu.206. quem refert & ſequitur Graſ.in deciſ.caſ.conſcien.cap.19.nu.3. Alex. de Neuo d.conſ.95.nu.19.Mozzi.in tract.de cōtract.ſub tit.de diuiſ.mutui num.13.& ante iſtos Bero.in d.rubr.de vſur.nu.38.verſ.cōtrahitur verò, At in caſu noſtro nulla quantitas pecuniæ vel alterius rei mutabilis fuit per dictum D.Ioan.Baptiſtam à Curſoribus recepta, vel ipſis data, ergo ceſſat omne palliatum mutuum.

3 Præterea de natura mutui quam ficti eſt, vt periculum pertineat ad recipientē qui remanet debitor mutuantis in certa quantitate, quæ perire non pōt l.incendium.C.ſi cert.per.& nullo interitu liberatur Aym.conſ.145.nu.17.Decia.d.cōſil.2.nu.180.& ſeqq.lib.1.Roma.conſ.500.nu.3. Hippol.Rimin.cōſ.463.nu.30.verſ.Nec ſecundū lib.4.At in caſu noſtro nulla certa quantitas fuit data, nec Curſores remanent alicuius quātitatis D.Io.Baptiſtæ debitores, ergo nullū mutuū extitit inter eos neq; extare potuit: & per cōſequens nec mutuū extitiſſe fingi pōt; cum fictio requirat extremorū poſſibilitatē l. talis ſcriptura. ff. de lega.1.Bald.in c.nuncius nu.8.verſ.oīs fictio extrà de procuratoribus: Nec ad impoſſibilia extendit l.qui ad certū. ff. locat. & ferè in terminis noſtris Bar.in l.ſingularia n.20.verſ.veniamus ad tertiū. ff.ſi cert.peta.& in l.neceſſario nu.3.ff.de peric.& comod.rei vendit. Vbi dixit quod fictio non hēt locum niſi inueniat eſſe, ſuper qua figat pedes.

4 Et rurſus ex alio non pōt iudicari vſum in caſu noſtro, quia contractus inter partes initi ſunt contractus locationis, & conductionis in qua dominiū rei remanet pęnes locatorē. l. qui rē, & l.ſi quis conductione.C.locati, & propterea locatio nihil habet cōmune cum mutuo, & in ea mutuū, nec verū nec fictū conſiderari poteſt Aym.d.conſil.145.nu.6. verſ. præterea & potiſſimum in hoc differe à mutuo quod in locatione quamuis percipiatur aliquid vltra ſortem non committitur vſum ſicut cōmittitur in mutuo ſecundū Alexā. in conſil. 107. nu.5. verſ. & hæc eſt differentia & ſeqq.lib.3.Vbi elegantes reddit rationes Abb.cōſil.15.ante finem lib.1.

5 Et quod contractus de quibus agitur ſint contractus locationis & cōductionis; probatur ex eo quod tales in inſtrumentis à partibus denominātur l.fideiuſſores magiſtratuum.§.1. ff.de fideiuſſ. Natt.conſ.117.in fi.lib.3.Neuiz. in terminis locationis conſ.92.nu.1.& 2.Alexandri. conſ.104. nu.2.lib.1.Idq; ampliatur etiā vt verba contrahētium preponderent quibuſcunq; coniecturis cōtrarium ſuadentibus Dec.cōſ.32.nu.3. verſ.qualitas enim conceſſionis Aym. conſil.20. nume.4. Menoc.de pręſump.lib.3.pſumpt.106.nu.2.in fi.

6 Et hæc ſine difficultate procedunt in caſu nr̄o in quo talis apparet contractus in ſua figura, & ſubſtantia, quia.ſ.interuenit res locata conceſſio ac merces in pecunia conuenta, q̄ oīa veram conſtituūt locationē in ſtit.de locatione & conduct. in prin.& §.1.l.2.& l.ſi tibi fundum. ff. locati l.cū fundus & l.conductores. C.eodē, & paſſim in dictis iurib. gl.Bar.& ſcribentes oēs:& ſolutio quātitatis conuentæ ſit diuiſa per dinumerationē tēporū quod arguit locationē ſecund.Bar. poſt gl. in l.1.§.1.in fi. ff.de ſuperficiebus et ſi verba repugnent diuerſumq; contractū à locatione importēt.Idē Bar.in ſua q.4. Publicanus quidā nu.11. quē refert & ſequit̄ pluribus exornat & de magis cōi teſtat̄ Alex.cōſ.107.n.6.& ſeqq.lib.3.vbi i terminis locat.Datij Corn.cōſ.20.n.7.& ſeqq.lib.2.

7 Ex quibus adeo res clara redditur ad fauorem D.Ioā.Baptiſtæ, vt fruſtra ex aduerſo recurratur ad prætenſas ſimulationis, & vſuræ coniecturas Dec.d.cōſ.32.nu.3.col.2.poſt med. verſ.qualitas enim conceſſionis Cępoll. de ſimulat. contract. præſumpt.1.nu.16.col.3.in fi.& eſt ratio, quia pſumptio non cadit ſuper certo, ſed ſuper incerto gl.in l.vnica. §.accedat in verbo præſumatur. C. res inter alios acta, & in l.ſiue poſſideris cū ibi no. per Doctores.C.de probat. Et ēt dato q̄ res eſſet dubia; nihilominus D.Io.Baptiſta eſt in caſu abſolutionis ex quo curia ſuā intentionē non probauit vulgata l.qui accuſare.C.de edendo, & nō ſolū non probauit intentionē ſuam, verum ēt habet contra ſe validiſſimas iuris pręſumptiones tā quoad ſimulationē q̄ ēt quoad vſurā. Simulationē.n.in dubio non præſumi probat tex.in l.ſed ſi maritus.§.fi.ff.qui, & in quib.nota.in l.rogaſti.ff. ſi cert.pet.Bal.conſ.456.n.1.lib.1. & ad eū Marc. Ant.Roueſcal. in ſua Scol.ſub d.num.1.in verbo nunquā aūt præſumitur ſimulatio, vbi per multa q̄ allegat firmat dictū Bal.veriſſimum eſſe in foro fori quicquid ſecus ſit ſecundum eū in foro poli.

8 Et quis ſimulationem allegat illā probare debet concludenter, & liquidis probationibus, vt ſi volo probare, quod venditio fuit ſimulata debet probare quod paulo ante fuit conuentū, & firmatum inter contrahentes quod quāuis inſtr̄m contineret venditionem, res tamen vendita eſſet loco pignoris, vt creditor interim poſſet lucrari fructus Alex.per hæc formalia verba in conſ.88.nu.6.lib.4.Neque ſufficiunt coniecturæ ſaltem, niſi ſint coniecturæ, & præſumptiones iuris Aym. d. conſ.145.nu.2.verſ.probari debet ſimulatio Bal. in conſil.21.nu.2.col.2. ante finem verſ. nec ſufficiunt probationes coniecturales lib.4. Burſatt. conſil.321.nume.52.lib.3.Aym.d.conſil.145.nume.2.verſic.probatur ſimulatio lib.1.Honded.d. conſil.33.nume.51.lib.2.

9 Sic & vſurā non pręſumi niſi probetur probat tex.in l.cū precibus & ibi Bal. C.de probat. Soci. conſ.27.nu.12.lib.4.Dec.d.reſponſ.2. nu.61.65. & ſeqq.Rot.diuerſor.deciſ.228.nu.2.par.2. & deciſ.340.nu.1.par.1. Pręſertim in foro contentioſo in quo inſpici debet forma & figura cōtractus cap.in ciuitate extrà de vſuris & notatur in c. cū Ioannes extrà de fid.inſtrumentor. Abb. cōſ.15. ante finem verſ.adiudicandum autem lib.1.& cōſil.49.nu.1. verſ.Moueor primo eod. lib.1. refert & ſequitur Aym.d.conſ.145. nu.6.

10 Et licet dici ſoleat prout, ēt dicit D.ex aduerſo ſcribens crimē vſurarū ex præſumptionib.& cōiecturis probari. Hoc tn̄ dictū aliquas recipit declarationes caſui noſtro benè applicabiles. Quarum primū eſt, vt nō procedat qn̄ agitur criminaliter, & ad puniendū: Tunc.n.qui dicit contractū vſurarium,

rariũ, id legitimè probare debet per cõfeſſionem vel per teſtes concludenter deponẽtes, ſi.n.argumento tex.in l.fi.C.de probat. & in l.qui ſententiam, ff.de pen. expreſsè poſt alios quos allegant antiquiores ſcripſerunt Burſat.conſ.135.nu.13.lib.2.& cõſ.321.nu.88.& nu.54.verſ.Beccius &c. lib.3.Honded.conſil.33.nu.56.lib.2.

11 Secunda eſt declaratio, vt eadem concluſio nõ procedat qñ agitur de vſuraria prauitate tanquã cauſa finali ſimulationis alicuius cõtractus. Qđ probetur ex eo qm̃ alleganti ſimulationem contractus incumbit ẽt onus probandi cauſam ſimulationis Bar.conſ.65.nu.4.lib.1.Cepoll.de ſimulat.contract.præſumpt.24.nu.77.verſ. debet intelligi & præſumpt.26.num.89.Mandell.conſ.9.nu.8.& conſ.97.nu.24.& 28.lib.1. Quibus in locis prædicti Doctores cõiter concludunt non ſolum concludenter conſtare debere de cauſa ſimulationis, ſed quod ẽt ipſa cauſa ſit veriſimilis, quibus ẽt addo Honded.in conſ.41.nu.28.lib.2.Sed ſic eſt ꝙ in cauſa prætenſæ ſimulationis vſura nõ ſolũ nõ probatur, ſed neq; ẽt eſt veriſimilis, cum D.Io.Baptiſta ſubſtineat periculũ ſortis quod facit ceſſare oẽm ſuſpitionem vſuræ gl. in c. pleriq; 14.q.3.Pau.de Caſtr.conſ.55.per totum & conſil.114.nu.2.Vbi ampliat ẽt in ſolito fenerari lib.2.Corn.conſil.1.in 6.quæſito lib.4. Aym. in terminis d.conſ.145.nu.5.& lib.1.ergo neq; conſtat de cauſa prætenſæ ſimulationis neque etiam de illius veriſimilitudine, & per conſequens in caſu de quo agitur vſurarum crimen non poteſt probari præſumptionibus, & coniecturis.

12 Tertia eſt declaratio, vt tunc demum præſumptiones & coniecturæ probent vſuram qñ.ſ.contractus eſt ſuſpectus ab initio ratione ſubiecti vt puta ſi agatur de mutuo pignore ſocietate, aut alio contractu mutuo proximo & affine, vel ẽt ſi probetur originalẽ cauſam fuiſſe contractũ mutui. His inquã caſibus facilius præſumitur vſura illaq; coniecturis & præſumptionibus probatur ſecundũ oẽs in c. conſuluit de vſur. & in c.ad noſtrã de empt.& vendit.Bal.conſ.133.nu.2.verſic. Itẽ ſi in contractu mutui lib. 1. Dec. d. reſpon.2. nu.188.Et idẽ qñ contractus eſſet ſuſpectus rõne perſonæ cõtrahentis, qui eſſet perſona vilis & ſolita fenerari, ad tex.in Clem.1.Cũ ibi no.de vſur. Bal.d.conſ.133.verſ.3.caſ.lib.1.Verũ in caſu nr̃o contractus nõ eſt ſuſpectus ratione ſubiecti, cum contractus locationis ſit bonæ fidei, & nihil hẽt cõe cũ mutuo vt ſupra oſtenſum eſt, perſona ẽt contrahens non eſt ſuſpecta, imò ex eius qualitate & nobilitate oĩs vſuræ p̃ſumptio tollitur ex Bal.d.conſ.133.nu.2.verſ.3.caſ.lib.1.Dec.d.reſp.2.nu.83.& ſeqq.& nu.162.& 188.lib.1. Burſatt. conſ.320.nu.17.lib.3.Honded. d. cõſ.33.nu.54. lib.2.Ergo pariter nec ſumus in caſu in quo præſumptionibus & coniecturis vſura probetur.

13 Et in oẽm euentũ millies dato ꝙ vſura cõiecturis & præſumptionibus deducatur & probeť. Adhuc dico in propoſita facti ſpecie nullã extare p̃ſumptionẽ vſuræ prout ex ſubſequẽtibus reſpõſionibus quas in ſpecie dabo prætenſis cõiecturis ex aduerſo cõſideratis euidẽtiſſimè apparebit. Si tñ prius aliquantulũ immorabor in illa generali præſumptione & concluſione potiundè D. Scritem firmata, q.ſ.pacta quæ fiunt contra naturam contractus illũ arguant ſimulatũ & vſurariũ per tex. in c.illo vos cum ibi noratis per Cardinalem & alios extrà de pignorib. cũ alijs allegatis: Pro reſolutione enim huius fundamẽti. Credere animaduertendum naturalia cõtractus eſſe in duplici differẽtia, Alia enim ſunt naturalia eſſentialia ſine quibus actus eſſe non poteſt, vt in emptione & venditione res merces pecuniaria, & cõſenſus prout declarat gl.in l.pacto conuenta in princ.ff. de contrahen.empt.& plenè Bal.in l.ad exactionẽ in fi.C.de dotis promiſſione, & hæc ſunt illa naturalia, quæ per pactum à partibus immutari nõ poſſunt l. 2. ff. de vſufruct. & quemadmodũ quis vtatur Bar.Caſt.Curt.iun. & alij in l. cũ quid, & ibi præſertim Dec.nu.9.ff.ſi cert. peta. & eſt gl.in d.l.pacto cõuenta.ff.de contrah.empt. Cald.cõſ. 11.col.1. poſt med. verſ. ad cuius declarationẽ in tit.de feudis. Alia ſunt naturalia cõtractus q̃ acceſſoriè accedunt ad illius naturã & ex ea prouenïũt prout in locatione ꝙ locator teneať ad ea q̃ ex bono & equo ꝓcedũt vt ad refectionẽ rei locatę & prout ẽt in vẽditione ꝙ vẽditor teneatur de euictione & ſimilia, de quib. naturalib. tradit ead. gl.magiſtralis in d. l. pacta cõuenta Bal. in d.l.ad exactionẽ & in l.1.col.fi.n.11.& in fi.ff.ſol.matr. Neguſ.in trac.de pignorib.in 1.mẽb.3.par. n.26. Et hmõi naturalia per pactũ tolli pñt l.1.§. ſi conueniat & §. ſepę. ff. depoſiti c. 1. extra de cõmod. c.bona fides extra de depoſito Dec.in d.l.cũ quid nu.9.ff.ſi cert.peta. Et alia pacta dicuntur potius præternaturã cõtractus quã contra naturã Abb. in conſ.49.nu.3.verſ. valent enim pacta lib.1.

14 Hinc eſt, ꝙ valet pactũ in mutuo quod res deterior reddi põt ſecund.Bar. & cõiter ſcribẽtes in d.l.cũ quid.ff.ſi cert.pet.& tñ de natura mutui eſt vt idẽ genus eiuſdẽ qualitatis reddatur prout dicunt oẽs in l.2.§.mutui datio & §. appellata ff. ſi cert.peta.Roma.conſ.500.nu.3.Prout ẽt & hinc eſt quod valet cõuẽtio quod emphyteota nõ cadat à iure ſuo ob non ſolutionẽ canonis Bar.in l. 2.in 3.q.& ibi Bal.in 1.col.n.1.C.de iure emphyteotico & tamẽ emphyteoſis natura eſt, vt liceat Dño ẽt propria authoritate emphyteotã expellere ſi per trienniũ ceſſauerit in ſolutione canonis Azzo.ĩ ſumma.C. de iure emphyteotico verſ.itẽ ideſt Bar.in auth.qui rẽ & ibi Bal.& Saly.C.de ſacroſ.eccleſ.Soci.conſ.167.nu.14.col.5.ad finem.

15 Vnde ſequitur ꝙ hmõi pacta contra naturalia extrinſeca cõtrahentibus a iure permiſſa nullam arguant fraudẽ ſimulationis & vſuræ Abb. in terminis ſimulationis in d.cõſ.49.Anch.in reg. peccati venia pag.6.verſ.8.quæro lib.6.Dec.in conſ. 119.col.2.poſt med.verſ.ſi ergo de iure &c.Aym. in d.conſ.145.nu.4.Decia.in d.reſpõſ.2. nu.129. lib.1.Quod.n.lege permittente fit nullam pœnã meretur.l.Gracchus.C.de adult.c.qui peccat 16. q.4.Et propterea ſimonia nõ cõmittiť ex pactis à iure nõ reprobatis. Gl.& Doctores in c.ſignificaſti de elect.Oldr.in cõſ.275.nu.8.col.vlt. verſ.circa ſeptimũ. At in caſu noſtro oĩa pacta in inſtrumentis appoſita ſuper quibus fit fundamentũ ex aduerſo ſunt a iure permiſſa, vt non infra demõſtrabo ergo ceſſat aſſerta præſumptio oriens ex aſſertis pactis, contra naturam contractus.

Neque

16 Neque obſtat tex. in c.illo vos extra de pignoribus ibi enim eſt caſus in quo infraſcripta quatuor concurrebant, primum quod liceret emptori ab emptione deſcendere, & ſic cogere venditorem ad reſtitutionem pretij quod ſapit naturam mutue ex parte emptores vt ſupra dictum eſt, & conſiderat Dec.conſil.123.num.1.columm. poſt princ.verſic.porro reſtituere &c. vbi multa allegat ſecundum quod fructus percepti computarentur in ſortem quod ſapit naturam pignoris, & eſt pactum contra ſubſtantiam venditionis, ut clarum eſt tertium erat etiam ibi pactũ quod vltra ſortem deberet venditor reſtituere emptori ſolidos 60.& ita lucrum certę quantitatis vltra ſortem quod eſt vnum eſſentiale vſurę vt patet ex illius definitione, & in ſuper quanto loco cócurrebat quod emptor erat ſolitus fenerari, & ſic in caſu illius tex.emptor poterat ſortem ad libitum repetere, & vltra ſortem certum quid, & inſuper computabantur in ſortem fructus contra naturam emptionis, & vlterius concurrebat conſuetudo fenerandi nimirum ergo ſibi vſura ac ſimulatio præſumitur in caſu autem noſtro nullũ prædictorum interuenit vt de ſe patet, & ſub oſtenſum fuit ergo &c.

17 Et in ſpecie aſſumendo pactum illud in quo ex aduerſo fit magnum fundamentum videlicet quod in caſu morę curſorum in ſoluendo liceret D. Io. Baptiſtę officium vendere augumentum, & diminutio pretij cederet lucro, & damno curſorum pro reſponſione dicitur in primis iſtud pactum non obſtare quia ęqualę eſt, & poteſt ſe habere ad lucrum, & damnum propter dubium euẽtum, & propterea caret omni ſuſpitione vſurarũ l.ſi pater puellę, & ibi Cyn.ante finem Bal.& alij C.de inoffic.teſtamen.& in l.ſi ea pactione C. de vſur.Hoſtien.in ſumm.ſub titu.de vſuris §.in aliquo circa finem verſi. quid de his Caſtren.& alij in l.de fideicommiſſo C.de tranſac. Lup.in tract. de vſur.§.5.num.21.

18 Dicitur ſecundo iſtud pactũ non obſtare quia fuit adiectum in pœnam moroſi debitoris, quo caſu eſt licitum etiam quod aliàs eſſet illicitũ, & contra naturam actus gloſ. in c. conqueſtus etiã in fine de vſur.Nauar.conſil.15. num.6. & in tit. de empt. & vendit. præſertim cum talis pœna ſit adiecta facto videlicet in caſu quo cóductor ceſſauerit ſoluere per duos menſes, non autem dationi quantitatis, quo caſu eo magis pœna taliter adiecta exigi poteſt nec cenſetur in fraudem vſurarum appoſita l. Lucius, & ibi gl.ff. de actio. empt.l.ſi dictum in princ.& ibi notatur ff.de euictione Alex.conſil.119.nu.15.verſi. vnde eo ipſo lib.2. & eo magis quod talis pœna eſt adiecta ad fauorem perſonę non ſolitę fenerari, quo caſu, et ſi fuiſſet adiecta dationi quantitatis non præſumitur in fraudem vſurarum adiecta gl. in l.ſtipulatio iſta §.alteri de verb.oblig. & in l.pœnam ff. de uſur. & in illo uos in gl.fina. extra de pignoribus Alex.poſt alios quos allegat d. conſ.119. nu. 6.lib.2. & etiam præſertim cum ſimus extra contractum mutui, adiectaque ſit hæc pœna potius ad cautionem quam ad augendum obligationẽ idem Alex.conſ.66. in fine libr.5.vbi alijs relatis * teſtatur de communi, & ſeruata opinione.

19 Dicitur tertio dictum pactũ non obſtare quia in locatione eſt a iure expreſſe permiſſum, vt probat tex.in l.ea lege, & ibi Bar.Bal. Caſtr. & alij ff. locati vbi in locatione inter dominum, & colonum valet pactum quod ſi fundus eſt locatus nõ colatur per colonẽ ea lege qua locatus fuit poſſit per locatorem alteri relocare, & quanto minus relocetur reficiat primus conductor, & adeo in fauorem locatoris tenet hoc pactum vt neque etiã extendatur in fauorẽ conductoris ratione ęqualitatis ſeruandę cum vt ibi expreſsè diſponitur etiam ſi poſtea contigerit quod locator pluries relocet rem locatam non tenetur illud plus reſtituere illi primo cõductori qui tenetur de ſuo ſupplere locatori ſi minus relocaſſet ſicut ergo ibi licuit facere pactum de taliter relocando dãno primi conductoris in caſu illius inobſeruantię ita, & multo magis in caſu noſtro licuit locatori paciſci cum conductore de vendendo rem locatam damno, & commodo conductoris contingente augumento vel diminutione pretij in caſu non ſolutionis penſionis, & iſte tex.in l.ea lege ni fallor multum facit ad propoſitum cum in ſpecie loquatur de locatione prout in caſu noſtro neque intereſt quid ibi ſit pactum de relocando hic vero de vendendo neque agatur de ſupplendo penſionem hic autem de ſupplẽdo pretium, eſt enim conſiderandum quod ratio illius text.eſt quia in huiuſmodi contractibus, & obligationib id maximè ſpectare debemus quid inter vtranque partem conuenit, quæ ratio etiam applicatur caſui noſtro eo præſertim cum locatio, & conductio, emptioque, & venditio ſint contractus adeo proximi, & affines vt ſub ijſdem iuris regulis cadant l.1.& 2.ff.locati inſtit. de locat. & conduct. in princ.& vtrobique notant ſcribentes l.1.ff. de contrahen.emption.notat Bal.in l.gallus §.idem credendum ff.de liberi & poſthum. pretiumque, & penſio adeo fraternixant ut plerumque pretiũ importet penſionem l. qui inſulam §. qui adictũ ff.locati l.ſi ante ff.de acquirend.poſſeſſ.Alexan. conſil.107.nu.9.lib.3.

20 Nec facit ſi dicatur quod periculũ rei ſpectet regulariter ad emptorem, & locatorem l.1. & l.id quod, & tot tit.ff. de peric. & cõmod. rei vendit. cum alijs allegatis fateor. enim hanc concluſionem eſſe ueram in dubio, & regulantes, ſed limitatur primo ut non procedat ſi contrarium conuentum ſit inter partes l.ſiſtulas ex fine ff.de contrahen.emptio.l.1.in princ.ff.de peric.& comod. rei vendit. & in terminis locationis eſt text. in l. qui fundum in princ. & ibi notant Doctores ff. locati: limitatur ſecundo eadem regula ut procedat in periculo totalis peremptionis ſed deteriorationis rei l.neſcio §.ſanè ſi res extet ff. de peric. & comod.rei vendit. & iſta limitatio etiam applicatur caſui noſtro: limitatur tertio vt non procedat in caſu quo alter ex cõtrahentibus ad quem ſpectet periculum fuerit in mora ut ſi vẽdicti fuerit in mora tradendi rem venditam emptori tunc enim periculum ſpectet ad venditorẽ l.ſi & peremptorem in prin.ff.de actionib. empti cum ſimilibus, & hæc limitatio etiam fuit ad propoſitum.

21 Dum enim ex aduerſo etiam põderatur quod D.Ioan.Baptiſta cõſtituitur procurator in rem

ſuam ad vendendum creditur hanc conſtitutionem procuratoris nihil ipſe obeſſe cum fiat ad abundantiorem cautelam quæ nocere nõ debet l.teſtamentum C.de teſtam.vltra quod talis clauſula apponi etiam obſtet in contractibus in quibus non agitur ad transferendũ dominiũ in eum in cuius fauorem eadẽ clauſula apponitur,prout eſt quando apponitur tam in locatione, & conductione ad fauorem conductoris, quam in emptione, & venditione ad fauorem emptionis ſecũdum Bar.in l.1.§.1. in fine ff. de ſuperficiebus, & tamen nulli dubium quod in locatione non agitur de transferendo dominium in conductorem l.ſi quis conductionis C. locati cum ſimilib. & præterea eſt in facto animaduertendum quod in caſu noſtro conductores habebant a D.Io.Baptiſta promiſſionem de vendendo dictum officiũ & propterea ſatis dicebantur haberi ius ad rem ſecundum Alex.in conſ.76.nu.18.& 20.lib.5.vnde propterea non ab re fuit vt in caſu morę per dictam clauſulam omne illud ius quod habebãt acquirendi prædicta officia a ſe abdicarent, & in D.Io.Baptiſtam transferrent.

22 Et deueniendo rurſus ad particulares aſſertas coniecturas, & præſumptiones quod attinet ad primam illam ex aduerſo deductam coniecturam ex eo quod ut prætenditur ab initio fuerit tractatum cum D. Io. Baptiſta de mutuando pecunias curſorib. negatur in primis iſte tractatus neque creditur in proceſſu illum probari, ſed nihilominus dicitur quod demum tractatus mutui arguit ſubſequentem contractum diuerſum a cõtractu mutui ſimulatum quando inter partes ab initio non ſolum ipſum mutuum fuit tractatum, ſed ẽt concluſum ſecus quando fuiſſet ſolummodo tractatum, & non ab vtraque parte concluſum per ea quæ notat Bal.in l.cum allegat. in 2. colu.nu. 5.C.de vſur.& in l.multũ C. ſi quis alteri vel ſibi Bal.& Ang.in l.ſi quis alter ff.de verb.ſignif.multa enim tractantur quæ poſtea non fiunt l. ſi ea cauſa §.nunc videmus in fi.ff.de minoribus l.voluntate C.de reſcinden. vendit. Alex.cõſ.88. nu. 5.libr. 4. ſed in caſu noſtro non probatur aliqua concluſio firmata futuri contractus inter partes, ergo quicquid a principio tractatum fuerit curandum non eſt.

23 Et adhuc etiã quod a principio fuiſſet tractatum de cõtrahendo mutuum ſi tamen poſtea ex interuallo ſequatur inter partes alius contractus non propterea ex hoc inferendum eſt ad ſimulationem niſi præceſſerit proteſtatio quod ſi contingat celebrari alium tractatum intelligatur tamen mutuum celebratum ſecundum Bar.in l.pacta nouiſſima C.de pact.idem Bar.Bald.Ange. & doct.in l.item quia §.item ff.de pactis Ang.in d.l. ſi quis cum alter poſt principium ff.de verb.obligat.ſed in caſu noſtro non conſtat quod contractus fuerit in continenti celebratus poſt prætenſum tractatum,neque etiam conſtat de proteſtatione præmiſſa ergo &c.

24 Et vlterius tunc demum ex præcedenti tractatu de mutuando pecuniam præſumitur vſura in ſubſequenti contractu quando cõtractus ille talis eſt,& taliter conceptus vt in eo cadere poſſit vſura prout in contractu emptionis,& venditionis celebratę cum modicitate pretij, & pacto de retrouendendo in qua numeratio pretij,& pecunię interuenit realiter quo fit vt inde præſumatur vſura iuncto præcedente tractatu mutui quaſi quod partes in rei veritate voluerit non venditionem ſed pignus cõſtituere ſecus in locatione in qua nulla prorſus pecunia ex parte locatoris ad ipſum conductorem peruenire ex qua mutuũ argui poſſit quo ſupra oſtẽſum fuit prout in fortioribus terminis videlicet in datione in ſolutũ arguit Dec.in conſi.167.num.2.col.2.ante med. verſic.tertio reſpondetur lib.1.

25 Ad ſecundam coniecturam quod D. Io.Baptiſta non curauerit ſcire precium officiorum emendorum,reſpondetur in facto quod licet hęc negatiua non conſtet in proceſſu prout nec conſtare poterat quia improbabilis eſt attamen talis coniectura nõ eſt tuta prout de ea dubitauit Affict. in c.1.in prin.nu.41.de feud.dat.inuicen. l. commiſſ.& poſt eum Maſcard.de probat.lib.1.concl. 444.nu.12.& ſeq.& eẽ expreſſe reprobat Menoc. de præſumpt.lib.3.concluſ.122.num.85.

26 Ad tertiam coniecturam quod ſcilicet penſiones cum curſoribus conuentę correſpondeãt potius inter vſurio pecuniarũ exburſatarum quam fructibus officiorum, reſpondetur hoc non eſſe verum in facto, licet benè verum ſit quod facta computatione pecunię ſtant ad tantum pro centinario,ſed non quod ita conuentum ſit per partes volentes habere reſpectum ad id quod communiter ex pecunijs percipitur, prout loquitur Rolan.ex aduerſo allegatus in conſil. 40. nu.28. lib.2.& licet Dom. Ioan. Baptiſta in ſuis conſtitutis dicat. *Il fitto io l'ho fatto con loro per dette ſomme*, verba hæc hic intelligi debent non pro ſummis habentibus reſpectum ad pecunias, ſed pro ſummis penſionum, & cum conſtet de veritate facti,& de vera emptione officiorum attendi debet id quod fecit non id quod dixit l. ſciendum §.edictum C.de edilit.edict.Bal.in conſ.21.col.2. ante finem lib.4.

27 Ad quartam præſumptionem ſimulationis,& vſuræ deductę ex eo quod ſi locatio vera eſſet locatorem contractu lęſionem acciperet ad trad. per Cepoll.in tracta. de præſumpt. contractuum præſumpt.17.nu.63.cum alijs allegatis,reſpõdetur non eſſe inferendum ad caſum noſtrum quia Cepoll.& pręcitati Doct.loquuntur quando cõtractus locationis fit inter emptorem,& venditorem non ſi cum tertio prout in caſu noſtro, & etiam loquuntur quando concurrit cõſuetudo fenerandi quæ nec etiam concurrit in caſu noſtro.

28 Ad quintam coniecturam ſumptum ex verbo reſtituere quod videtur importare præcedens mutuum iam aliàs fuit dictum quod cum cõſtet qualis contractus initus fuerit inter partes attẽdi debet potius id quod actum eſt quam quod dictum l.1.& ibi ſcribentes,& tot tit.C.plus valere quod agitur Aym.cõſ.20.nu... lib.1. potiuſque inſpicitur mens contrahentium quam verba vbi de pactorum interpretatione agitur l. iuris gentium §.pactorum ff.de pactis l.ſed cenſus §.ſi fundus ff.de contrahen.emptione, ſemperque interpretatio facienda eſt vt euitetur contrarietas inter ſubſtantiam actus de quo agitur, & inter verba

ba diſpoſitionis Aym.conſil.214.nu.17. Et in caſu noſtro ſic omnino dicẽdum eſt, quia dicta verba. *Che mi poſſano reſtituire*, non conueniunt mutuo cuius natura eſt, vt mutuans poſſit ad libitũ mutuatam pecuniã repetere niſi contrariũ actũ fuerit, vt notant Docto. in l.2. §.mutui datio. & §.appellata.ff.ſi cert.peta.Dec.d.reſponſ.2.num. 180. & ſeqq. lib.1. & ſupra latius oſtenſum fuit, ſed ſic eſt quod verba prædicta important, vt cõductores poſſint ad libitum pecunias locatori reſtituere, ergo non de mutuo, ſed de pacto francãdi exaudiri debent, & ita in terminis noſtris arguit Gabr.in conſil.69.nu.1.lib.1.

29 Ad ſextam coniecturam deductam ex lęſione quam reciperet D.Io.Baptiſta ſi venderet officia locata cõductoribus pro precijs quibus illa emerat. Negatur aſſumptum prętenſę læſionis, & nihilominus ad hoc vt ex hac læſione oriatur præſumptio non ſolum ipſa læſio debet eſſe notabilis ſecundum Gabr.in conſil.74.nume.19. & ſeq. lib.1. ſed etiam eadem læſio contingere debet in contractum emptionis & venditionis, in qua interuenit numeratio pecuniæ, & inde mutuum argui poteſt, & per conſequens vſura ſicut loquuntur Docto. ex aduerſo allegati, ſecus in caſu noſtro in quo, vt pluries dictum fuit nulla interuenit numeratio pecuniæ.

30 Ad ſeptimam præſumptionem de expenſis faciendis à Curſoribus in expeditione officiorum neſcio inde aliud oriri niſi quod pro cariori penſione officium fuerit locatum cum expenſæ iſtæ conſtituant maiorem penſionem quæ prætenſæ pẽſioni exceſſiuitas prout in alijs allegationibus dictum fuit in caſu de quo agitur non eſt conſiderabilis propter magnum lucrum, quod Curſores recipiũt ex illis officijs. Item & propter incertitudinem, & periculum vitæ. Et in omnem euentum penſionis exceſſiuitas vſuram non inducit: Ex quibus licet credatur omnia bona fuiſſe euacuata, nihilominus quatenus adhuc aliqua remaneret ſuſpitio prout nõ remanet illa prorſus ſublata cenſebitur ex totalibus præſumptionibus in caſu noſtro concurrentibus vſuram excludentibus nempe nobilitate D. Io. Baptiſtæ non ſolite fęnerari periculum vitæ, æqualitas pactorũ, adiectio pœnæ, contractus publicè, & palam celebrati ſimileſque alij plures cõtractus inter alias perſonas initi quæ quidem præſumptiones ſunt grauiores & fortiores pręſumptionibus aſſertis fiſci, & etiam quod eſſent tales vel leuiores adhuc illas viuent & excludunt vulgatis iuribus.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Surreptio gratia an ſit probanda per fiſcum, An vero is, qui gratiam obtinuit, teneatur narrata iuſtificare, An ſurreptionis vitiũ tollatur per clauſulas relatiuas ad proceſſum: An per ſcientiam Principis. Et an ex eo quod tertius non procurator gratiam impetrauit.

SVMMARIVM.

Surreptionem vel obreptionem allegans, tenetur illam probare præſertim quando gratia immediatè eſt facta a Principe non autem ab alio de mandato Principis. nume.1.

Impetrans gratiam, tenetur illam iuſtificare, & probare omnia contenta in ea quando inſtat pro illius exequutione ſecus autem ſi iam gratiam habuiſſet exequutionem & agratiatus eſſet in poſſeſſione gratiæ.nu.2.

Doloſam obreptionem allegans probare debet. nu.3.

Cancellatio banni præſumitur legitimè facta niſi contrarium probetur ex ſtatuto Bononiæ. nu.4.

Clauſula ſtatum, &c. & clauſula quorum tenores, &c. tollunt omne vitium ſurreptionis & obreptionis etiam quod agatur de præiudicio tertij, & etiam quod Princeps reſcribat ad inſtantiam partis. nu.5.

Surreptionis & obreptionis vitium tollitur & Principis ſcientia.nu.6.

Geminata gratia tollit præſumptionem erroris, & habet vim clauſulæ motus proprij.nu.6.in fine.

Gratia in qua remittuntur pœnæ corporales, & vltimi ſupplicij non dicitur ſurreptitia.nu.7.

Gratia ſurreptitia non nocet quando eſt obtenta à tertia perſona.nu.8.

Procurator non cenſetur habere mandatum ad faciendũ incurrere dominum in pœnam, nu.8.

Gratia cum ſolutione pecuniarum, non dicitur propriè gratia, ſed tranſit in contractum irreuocabilem, qui propterea reſcĩdi non poteſt ſub prætextu falſæ cauſæ. nume. 9.

CONSILIVM XCII.

1 ADSIT DEVS. Pro defenſione Illuſtriſſimi D. Cornelij Marſilij reaſſumendo etiam aliàs ſcripta. Demonſtrabo in primis, quod fiſco incumbit onus probandi aſſertam ſurreptionem, vel obreptionẽ; Secundo quod quatenus etiam D.Cornelio incumberet onus iuſtificandi gratiam ſuam, non poteſt hodie fiſcus dare de ſurreptione, vel obreptione dictæ gratiæ. Tertio & in omnem euentum data ſurreptione, vel obreptione gratiæ non poteſt eadẽ ſurreptio vel obreptio eidem D.Cornelio nocere, & quod attinet ad primam inſpectionẽ firmiſſima eſt iuris concluſio, quod excipiens contra gratiam de illius ſurreptione, vel obreptione tenetur probare, prout eſt tex.in l. ſi quando. C. de dilationib. Et notant cõmuniter ſcribentes in l.pręſcriptione.C.ſi contra ius vel vtilitatem publicam, & ibi præſertim Bellapertic.in vltimis verbis Cyn.nu. 12.Bar. nume.8. & ibi Alex. in addit.littera E. & Ioan.Sicard.etiam nume.8.Idem Bal.in l. puniri ad finem verſic. aut in eo quod vitiat. C. eod. & voluit Rota coram Seraphino in vna ciuitaten. Conſtitutionis Capellaniæ 20. Februarij 1589. Quæ quidem concluſio eo magis procedit in gratia de qua agitur, quæ immediatè fuit facta ab Illuſtriſſimo D. Legato non autem fuit mãdatum alteri, vt eam faceret iuxtà Doct. Io.And. in addit.ad Specul. in tit. de clãdeſtina diſponſatione in rubr.littera H.in fine quam veriorẽ & ſibi magis placere dixit Pau.de Caſtr.in d.l.puniri nu.2. C.ſi contra ius, vel vtilit.public.

Et

2 Et licet dici ſoleat, quod impetrans gratiam, tenetur illam iuſtificare, & probare omnia in ea contenta Felyn. & Pau. in cap. conſtitutus de reſcriptis Aym. conſil. 104. nume. 3. & conſil. 148. nume. 8. & per Pariſ. in conſil. 49. nume. 30. lib. 4. Eſt tamen pro reſponſione aduertendum illud procedere quando impetrans vellet eiuſdem gratiæ exequutioně habere ſecus ſi iam habuit exequutioně, & in illius poſſeſſione reperiatur, prout reperitur Do. Cornelius per annos 15. Tunc enim ratione dictæ poſſeſſionis, quæ releuat poſſeſſorem ab omni onere probandi, prout ſæpius fuit reſolutum in Rota, & præſertim coram Rubeo in cauſa littoris Maris nona Decěbris 1575. Et coram Seraphino in vna Romana fideicommiſſi 27. Nouembris 1591. Et coram Corduba in cauſa Mediolanen. Bonorum 26. Iunij 1598. Surreptionem, vel obreptionem allegans debet probare & nō poſſeſſor gratiæ prout ſæpius fuit reſolutum in Rota teſte Caputaq. deciſ. 220. parte tertia. Et etiam voluit Rota coram Seraphino in vna Theleſina Beneficij vltima Ianuarij 1594. Quarū deciſionum aliàs fuit data copia quibus addo Corn. in conſ. 349. nu. 8. verſ. Nec obſtat, ꝙ dicitur de ſurreptione lib. 1.

3 Quæ omnia eo magis procedūt in caſu noſtro in quo prout D. meus Fiſcalis in vltima ſua informatione deducit ad effectū vt D. Cornelius priuetur impetrata gratia opponiť de doloſa obreptione; Et propterea, quia dolus non præſumitur, eo magis alleganti hanc obreptionem probā di onus incumbit ſecundum Alber. poſt Innoc. quem allegat in d. l. præſcriptione nu. 5. vbi teſtatur ita in practica ſeruari.

4 Et licet ex præmiſſis res clara reddatur, attamē omnis difficultas tollitur ex ſtatuto Bononiæ libro quinto, rubr. de generalibus pœnis bannitorum in §. adijcientes, vbi expreſsè ſtatuitur quod cancellatio banni pręſumatur legitimè facta niſi contrarium probetur, & quod ſic cancellatus, & abſolutus non poſſit amplius moleſtari, & in terminis dicti ſtatuti dixit Grat. conſil. 74. num. 33. lib. 2. Quod cancellatus de bāno non poteſt amplius moleſtari etiam ſub prætextu ſurreptionis præſertim quando ſterit per multum tempus in poſſeſſione gratiæ & cancellationis prout in caſu noſtro vtputà ſi poſt decennium, cum tūc vigore alterius ſtatuti eodem lib. 5. in rubr. de caſibus quibus poteſtas tenetur inquirere §. fin. Inquit ibi Grat. omnis inquirendi poteſtas ſublata eſt; & loquitur in terminis in eo qui fuit bānitus pro homicidio, & poſtea de banno cancellatus.

5 Quod verò attinet ad ſecundam inſpectioně. Dixi & repero quod per clauſulam relatiuam ad proceſſum videlicet ſtatum, &c. iuxtà clauſulam. Quorum tenores, &c. Tollitur omne vitium ſurreptionis & obreptionis cum tales clauſulæ operētur illud idem ac ſi totus proceſſus de verbo ad verbum & ſecundum veritatem in ſupplicatione regiſtratus eſſet ſecundum Gemin. in conſil. 65. nume. 21. & ſeq. Vbi quod ita tenet Curia & Rota Siluan. conſil. 50. nume. 28. Bero. conſil. 147. nu. 29. & ſeq. lib. 3. Vbi ampliat etiam quod agatur de præiuditio Tertij Aym. conſil. 126. nu. 7. Vbi ampliat etiā quod Princeps reſcribat ad inſtantiam partis Caputaq. deciſ. 204. num. 2. & 3. par. 1. Vbi pariter loquitur in ſupplicatione ſignata ad inſtantiam partis. Et in terminis gratiæ obtentæ ab aliquo delicto Burſat. conſil. 177. nume. 5. & 6. lib. 2.

6 Secundo, aut obreptionis vitium tollitur ex veriſimili ſcientia Principis, qui gratiam fecit, ad trad. per Alber. in d. l. præſcriptione nume. 5. verſ. Item ſecundum opinionem Canoniſtarum. C. ſi contra ius, vel vtilitatem publicam, & per Felyn. in cap. ſuper literis nume. 8. verſic. Tertia regula. & in cap. in noſtra nume. 15. extrà de reſcript. Et voluit Bal. ex aduerſo per D. meum Fiſcalem allegatum in conſil. 300. in fine lib. 5. Et quod princeps de veritate facti & proceſſus ſcientiam haberet colligitur, tum ex actis apud ipſius Tribunal exiſtentibus quæ vt aliàs probaui in eodem Tribunali rem notoriam faciunt, tum etiā ex decreto admiſſionis gratiæ & caſſationis proceſſus facto ab Auditore Turroni cuius tempore homicidia patrata fuerunt, & qui proceſſum fabricauit, tum & tertia ex remiſſione exilij illinc per quinque menſes poſt gratiam obtentam ab eodem Illuſtriſſimo Dom. Legato factam & ſic per geminatam gratiam. Quæ quidem geminatio non ſolum omnem præſumptionem erroris, & ignorantiæ excludit vulgatis iuribus. Verum etiā habet vim motus proprij Alciat. conſil. 361. nu. 3. Siluan. conſil. 50. num. 21. Burſat. d. conſil. 177. nume. 9. Et conſequenter non poteſt amplius darī de ſurreptione, vel obreptione gratiæ prout dicunt Doctores prædicti.

7 Tertio, & quod dari non poſſit de ſurreptione & obreptione gratiæ de qua agitur præſertim in eo quod prætendatur D. Cornelium falsò expoſuiſſe quod fuit inſultatus & prouocatus ab illis de Piſcialacquis apparet manifeſtè ex eo, quod Illuſtriſſimus D. Legatus ipſi remittit omnes pęnas etiam corporales & vltimi ſupplicij in banno inflictas; & tamen ſi idem D. Cornelius inſultatus & prouocatus illos occidiſſet nō meruiſſet pœnam, vltimi ſupplitij vulgata l. vt vim. ff. de iuſtit. & iur. Ergo veriſimile eſt quod ipſe Illuſtriſſimus Legatus voluerit gratiam facere etiā quod ſine prouocatione, & inſultu dictos de Piſcialacquis occidiſſet, prout in ſimili arguit Aym. in cōſil. 2. nu. 14. verſ. ſecundo conſidero.

8 Vltimæ vero inſpectioni ſatisfaciendo, Dico quod etiam data obreptione iſtius gratiæ nō propterea poteſt Do. Cornelius aliquo pacto ex ea moleſtari, quia non ipſe ſupplicationem formauit cū tunc eſſet abſens & bannitus, ſed eius agětes; Ideo equum non eſt vt vlterius factum ipſi præiudicet, prout in ijs terminis ſcripſerūt Fely. in d. cap. ex literis nu. 8. de reſcript. Aym. conſi. 2. nu. 15. in fine. Et voluit Rota deciſ. 74. aliàs 600. incipiente D. Vrbanus in tit. de reſcriptis in antiquis; Quibus nō refragatur id quod D. meus Fiſcalis oretenus dicebat, quod mala electio Procuratoris facta per D. Cornelium eſt in culpa; Nam vltra quod nulla reperitur facta Procuratoris electio. Adhuc etiam quod Procuratorem ad ſupplicandum conſtituiſſet intelligi debet ad ſupplicandum legitimè non autem ad ſurripiēdum, vel obripiēdum, & certiſſimi iuris eſt Procuratorem nun-

nunquam cenſere haberi mandatum ad faciendum incurrere in pœnam ſuam principalem Alexand.conſil.108.num.6. verſic. ſed de iure communi lib.6.Pariſ.conſil.100.num.7.lib.3.Rolan. conſi.71.num.42.lib.1.Menoch.de arbitr.quęſt. lib.2.Caſ.316.nu.23.& ſeqq.

9 Et præterea dico quod hic non ſumus in gratia,ſed in contractu tranſactionis cum D. Cornelius non fuerit liberatus ex mera Principis liberalitate, ſed per ſolutionem pecunię iniuncto exilio,& data cautione de ſe repręſentando quo caſu talis gratia propriè tranſit in contractum irreuocabilem Alba.conſil.185.num.14.& ſeq. lib.4.Alciat.conſil.362.num.3. Baiard.in addit. ad Clar.quæſt.59.nu.11.poſt Bald.Roman. Fulgoſ.& Brun. quos allegat, & conſequenter non poteſt reſcindi ſub prætextu falſę cauſę in eo adiectę cum ſit hinc inde obligatorius Surd. deciſ. Mantua.104.num.32.

10 Quibus ſic ſtantibus non obſtant concluſiones firmatæ per excellentiſſimum D. meum Fiſcalem quod ſcilicet reſcripta gratiæ facilius irritantur propter vitiũ obreptionis, & ſurreptionis quam reſcripta iuſtitiæ, & quod talia reſcripta habent in ſe tacitam conditionem ſi preces veritati nitantur, & quod iudici obripiens dicatur eſſe in dolo qui obripienti patrocinari non debeat, & quod ex obreptione nunquam cauſetur titulus ad præſcribendum ſufficiens Hę inquam concluſiones generales, ſunt omnes veriſſimæ in iure, ſed quantum caſui noſtro applicentur, & an ex præallegatis D. Cornelio præiudicium faciãt optione iudicabit Illuſtriſsimus D. meus cuius prudentiſſimo, & integerrimo iudicio hæc mea ſcripta humiliter ſubmitto. L. D.

Facto verbo cum ſanctiſſimo per Illuſtriſ. D. vrbis Gubernatorem fuit reſolutum gratiam non eſſe ſurreptitiam, fuit tamen D. Cornelius pro alijs prętenſis nouis criminalibus ad compoſitionem admiſſus,& relaxatus.

ARGVMENTVM.

Agitur in hoc conſilio de alterius gratię ſurreptione ob non expręſſionem delictorum, de quibus aliàs quis gratiam habuerat, & ob non ſeruationem exilii in eadem gratia iniuncti.

SVMMARIVM.

Gratia non dicitur ſurreptitia ob non expreſſionem aliorum delictorum quando de illis Princeps qui gratiam fecit ſcientiam habebat nu.2. vbi amplius quod ſufficit præſumpta Principis ſcientia.

Surreptionis vitium tollitur per clauſulam relatiuam. numero 3.

Expreſſum etiam dicitur illud quod implicite, & per relationem demonſtratur nu.3.

Gratiæ ſurreptio tollitur per geminationẽ cõceſſionis.n.4

Geminatio habet vim clauſulæ motus proprij, & clauſulæ ex certa ſcientia nu.4.

Surreptionis vitium tollitur per clauſulam motus proprij. nume.4.

Gratia redditur ſurreptitia ex taciturnitate eorum quæ Principem ab illius conceſſione retraxiſſent aut difficiliorem reddidiſſent nu.5.

Gratia non dicitur ſurreptitia ex taciturnitate eorum quibus expreſſis adhuc Princeps veriſimiliter illam conceſſiſſet nu.5.

Gratia non redditur ſurreptitia niſi ex taciturnitate eorum de quibus iure cautum reperietur, quod Princeps gratiam non feciſſet ſi fuiſſent expreſſa.nu.6.

Princeps conſulendus eſt quando agitur de ſurreptione gratiæ, & prætenditur quod is illam non conceſſiſſet ſi ſibi expreſſa fuiſſent ex quo expreſſa non fuerunt. nume.6.

Gratia non dicitur ſurreptitia ob non expreſſionem contrauentionis exilij, & banni quãdo bannitus pro principali fuit agratiatus.nu.7.& ſeq.

Conſuetudo & ſtilus notorius probatione non indiget, & de eo poterit iudex ſe extraiudicialiter, & in camera informare.nu.7.

Surreptio gratiæ non inducitur ex taciturnitate eorum, quibus etiam non expreſſis Princeps ſolitus eſt facere gratiam.nu.7. in fine.

Gratia ſeu diſpenſatio trahitur etiam ad non expreſſa cõſequutiua ſiuè acceſſoria quando ſine illis gratia redderetur inutilis, & ſuum non ſortiretur effectũ.nu.8.

Bannitus qui banno contrauenit non poteſt pro contrauentione conueniri quando poſt cõtrauentionem gratiam habuit de principali delicto.nu.9.

Procedi non poteſt pro delicto quando res peruenit ad caſum a quo proceſſus incipere non poterat. nu.9.

Pœna reincidentia quando non eſt impoſita ipſo iure requirit ſententiam ad hoc ut imponi poſſit.nu.9.

Pœna contrauentionis exilij non habet locum niſi exiliũ fuerit intimatum. nu.10.

Pœna adiecta diſpoſitioni negatiuè non habet locum niſi præcedat monitio.nu.10.

Scientia non ſufficit ad incurrendum pœna vbi monitio eſt neceſſaria.nu.10.

Gratia conceſſa ſub conditione an & quando conditione non adimpleta reſoluatur. nume.11. vbi etiam an & quando gratia dicatur conceſſa ſub conditione vel ſub modo dummodo dictio in gratia appoſita non conditionem ſed modum importat.nu.11.

Diſpoſitio modalis non reſoluitur nec ſuſpenditur per nõ adimplementum modi, ſed benè datur actio ut impleatur quod adimpletum non eſt.nu.11.

CONSILIVM XCIII.

1 ADSIT DEVS Facti ſpecies ſic proponitur Illuſtriſ. D. Proſper Caetanus tres habuit gratias, primam ab Illuſtriſ. DD. Cardinalibus deputatis pro remiſſione bãnitorum ſub die 17. Decembris 1592. In qua poſt delictorum plenariam remiſſionem adijciũtur hæc verba, & inſuper volumus & mandamus per te ſeruari exilium ab vrbe, & terra Filectini, nec nõ à loco præinſerti commiſſi delicti, & homicidij in perſonam Bartholomei Mannini, & a loco vbi habitant eius heredes per quinquaginta milliaria circumcirca donec pacem ab eis habueris, & ſub pœna ac incidentia. Secundam obtinuit gratiam a ſanctiſſimo viuę vocis oraculo facto

Illuſtriſ-

Illuſtriſsimo tunc vrbis Gubernatore ſub die 21. Nouembris 1593. In qua facta mentione reſeruationis exilij iuxtà formam præcedentis gratiæ idem ſanctiſſimus remiſit,& reuocauit exiliũ prædictum præterquam ab vrbe, & dummodo ipſe D. Proſper ſe perſonaliter conferat ad ciuitatem, & partes Auinionem,& ab eis non diſcedat abſque expreſſa licentia ipſius ſanctiſſimi: Tertiam, & vltimam habuit gratiam ſub die 22. Decembris 1594. In qua facta denuo mentione exilij ipſi iniuncti in prima gratia ipſe ſanctiſſimus ſtãte pace ab hæredibus Bartholomei Mannini obtenta non ſolum iterum, & de nouo dictum exilium remiſit liberamque licentiam conceſſit quo voluerit abire & permanere poſſit, ſed etiam plura alia capitalia delicta de quibus exilio durãte proceſſatus, & inquiſitus fuerat quæ in ciuitate, & Regno Neapolis patratus fuerit pariter remiſit, & indulſit. Prætendit modo fiſcus hanc vltimam gratiam in qua vltra remiſſionem exilij remittuntur etiam noua illa delicta Neapoli commiſſa tanquam ſurreptitiam minimè ſuffragari D. Proſpero tum eo & quod in illa non fuerunt expreſſa prima delicta de quibus ut ſupra ab Illuſtriſ. DD. Cardinalibus gratiam reportauerat tum etiam quia non fuit expreſsũ quod idem D. Proſper non ſolum non ſeruauit exilium in prima gratia ſub pœna reincidentiæ ſibi iniunctum, ſed nec etiam ſeruauit relegationem in ſecunda gratia remiſſionis primi exilij appoſitum.

2 Quod attinet ad primã pretenſam ſurreptionem propter non expreſſionem delictorum de quibus antea D. Proſper fuerat agratiatus non eſt multum elaborandum cum gratia fuerit facta ab eodem Pontifice qui aliorum delictorum per prius gratiam fecerat. Data enim veriſimili ſcientia Principis non eſt tractandum de ſurreptione Alber. in l. præſcriptione num. 5. verſicu. item ſecundum opinionem canoniſtarum C. ſi contra ius vel vtilit. public. Felin. in c. ſuper literis num. 8. verſic. 3. regula, & in c. in noſtra num. 15. extra de reſcriptis Bald. conſi. 300. in fine lib. 5. Corn. conſil. 201. num. 14. lib. 4. Iaſ. conſi. 184. colum. 3. num. 3. ante finem verſicul. vbicumque ergo lib. 2. Aym. conſil. 2. nume. 15. & conſil. 79. num. 8. Alciat. conſil. 479. num. 50. verſic. & licet aduerſus indultum qui quidem doctores expreſſe etiam dicunt ad effectum tollendi vitium ſurreptionis in Principe ſufficere ſcientiam preſumptam, ſeu veriſimilem ac ingenere, & quod aut cogitauerit aut cogitare potuerit quod agratiatus alia delicta commiſerit.

3 Et in caſu noſtro res omni caret difficultate cum in eadem vltima gratia ſiat relatio ad primam gratiam in qua ſunt expreſſa omnia delicta per D. Proſperum commiſſa: Relatiua autem clauſula tollit vitium ſurreptionis, quia expreſſum etiam dicitur illud quod implicite, & per relationem demonſtratur l. prætor ait §. ſi iudex & l. in ſumma §. 1. ff. de re iudic. l. ſi ita ſcriptio ff. de condition. & demonſtr. Aym. de antiquit. temp. par. 1. ſect. queritur etiam in hac materia nu. 22. Deciſ. Pedemont. 128. nu. 2. cum alijs per Tiraq. de legib. connub. gl. 7. num. 182.

4 Quod verò attinet ad ſurreptionem eiuſdem gratiæ propter non expreſſionem contrauentionis exilij. Reſpondetur primò quod ex quò gratia remiſſionis exilij eſt geminata; Iccirco ceſſat omnis ſurreptio, geminatio enim reſcripti oſtendit enixam voluntatem Principis, quod omnino obſtante quacumque ſurreptione gratiã cõcedere volebat Siluan. conſil. 50. num. 21. Alcia. conſil. 362. num. 3. in 3. concluſione Boſſ. in tit. de remed. ex ſola Clemen. Principis nu. 40. Burſ. conſil. 177. num. 7. & ſeqq. Vbi in terminis loquitur de geminata remiſſione ad patriam Geminatio enim gratiæ habet vim motus proprij Bal. in l. nec damnoſa num. 1. verſicu. ſed contra primũ, & ibi Fulgoſ. in princip. verſicul. & ſic ſecundum Bald. C. de precib. Imperatori offeren. idem Fulgoſ. in reſcripta num. 5. colum. fina. verſicu. idem videtur C. eodem Roman. in l. ſeuero §. de verò nume. 56. in 31. fallen. verſicu. ſecundo probatur Decian. conſil. 21. num. 24. lib. 1. Item habet vim clauſulæ ex certa ſcientia, glo. in cap. 1. in verbo noſcatur de conſtit. in 6. Felin. per illum tex. in c. ſi quando nume. 14. de reſcript. Dec. conſil. 649. num. 19. Decian. dict. conſil. 21. eod. num. 24. Cephal. conſil. 90. num. 29. lib. 1. vbi autem in reſcripto adeſt clauſula motus proprij, vbi tollitur omnis exceptio ſurreptionis Bald. in c. niſi ſpectabilis nume. 4. de offic. delegat. Franc. in cap. ſi motũ proprio nume. 5. & ibi etiam Ioã. Andr. in princip. & Gemin. nume. 5. de preben. in 6. Pariſ. conſil. 222. num. 22. lib. 2. Caputaq. deciſ. 73. nu. 2. par. 2. & deciſ. 218. par. 3. ſic, & pariter ex clauſula ex certa ſcientia ſurreptionis vitium tolli ſcripſerunt gloſ. in cap. 2. in verbo non obſtantibus, & ibi Panormit. in fine extra de filijs presbiterorum Io. Andr. in cap. olim nume. 4. verſic. ſin autem ex certa ſcientia, & ibi Hoſtienſ. nume. 5. verſicul. & ſi aliter fiat Card. Zabarell. colum. 2. verſicul. & dicit Hoſtien. extrà de verbor. ſignifi. Corn. conſil. 313. nu. 10. lib. 4. Pariſ. & Caputaq. vbi ſupra.

5 Reſpondetur ſecundo quod ex quo ſummus Pontifex in vltima gratia remittit non ſolũ exilium in prima gratia iniunctum, ſed etiam indulget plura alia capitalia delicta; Nulli dubium quod ſicut dicta capitalia delicta remiſit ita etiam, & remiſiſſet ſimplicem contrauentionẽ exilij abſque eo quod contraueniendo maiora conceſſiſſet et minora, quare ſubintrat concluſio, quod ſicut taciturnitas eorum quæ Principem a conceſſione gratiæ, aut retraxiſſent, aut ad concedendum difficiliorem reddidiſſent gratiam ipſam ſurreptitiam reddunt ca. dudum il 2. de electione cap. poſtulaſti, & cap. ſuper litteris cũ ibi notatis per Doctor. extra de reſcriptis Felin. in ca. in noſtra num. 19. eod. tit. Rota deciſ. 32. num. 1. de reſcrip. in nouis cum alijs per Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 201. num. 24. ita & a contra non inducitur ſurreptio ex taciturnitate corũ quibus expreſſis, ad huc Princeps veriſimiliter gratiam feciſſet Rot. d. deciſ. 32. in fine verſicul. modo ita eſt, & deciſ. 21. num. 7. verſicul. modo non eſt de preben. in nouis Alciat. conſi. 362. num. 2. Grat. reſponſ. 71. num. 16. lib. 1. & reſponſ. 144. nume. 11. lib. 2. vbi amplius quod in gratia veniunt etiã incerta,

incerta, & occulta quando aliqualiter apparet de veriſimili intentione concedentis.

6 Immo non omnia tacita quæ Principem retraxiſſent aut difficiliorem reddidiſſent a cōceſſione gratiæ inducunt ſurreptionem ſed illa tantum de quibus iure cautum reperitur quod eorū expreſſione facta Princeps gratiam non conceſſiſſet Felin.in cap.poſtulaſti colum.4.in princip. verſicul.declara etiam de reſcrip.Franc.in cap. ſe motum proprio num.7.verſicul.tamen non omnia de pręben.in 6.Rota.d.deciſ.32. num.5. & d. deciſ.21.num.7.in princ.Caputaq. deciſ.46.par. 2.& deciſ.224.par.3.Boſſ.in tit.de remed.ex ſola clemētia Principis num.34.Alba.conſil.723.nu. 2.Grat.reſponſ.31.num.17.lib.1.Decian.conſil. 76.num.7.lib.2.ſed ſic eſt quod non reperitur in iure cautum quod Princeps non remiſiſſet exiliū niſi eiuſdem exilij contrauentio (abſque tamen alio delicto) in reſcripto expreſſa fuiſſet, immo vt ſupra dixi etiam quod talis contrauentio expreſſa fuiſſet, veriſimiliter etiam, & illum Princeps remiſiſſet ex quo maiora remiſit,ergo ex taciturnitate dictę contrauentionis gratiam non viciari omnino dicendum eſt ex pręallatis, quibus adde quod an Princeps etiam expreſſa contrauentione illam remiſiſſet nec nè non aliunde melius ſciri poteſt quam conſulendo eundem Principem prout in ijs terminis ſcripſit Couar. variar.reſolut.lib.1.cap.20. nume.8. ad finem ex Alciat.quem allegat in cap.cum non ab homine nume.43.de indicijs quod ſi Illuſtriſs. D. meus Gubernator in hoc perſcrutari dignabitur mentem ſanctiſs. firmiter creditur, & ſperatur ipſum ex incredibile eius clementia,& bonitate nō niſi quod ex contrauentione remiſiſſet ſe expreſſa fuiſſe reſponſurum, & ſic omnes ceſſabunt amaritudines.

7 Reſpondetur tertio dictam exilij contrauentionem quamuis non expreſſam fuiſſe omnino remiſſam ex remiſſione exilij, & aliorum delictorum capitalium præſuppoſito quod in cōtrauēne non fuerint patrata alia particularia delicta, & hoc ex generali conſuetudine vrbis, & totius ſtatus eccleſiaſtici ſecundum quam omnes capitaliter banniti etiam ſub pęna exilij(quæ ut notum eſt vltra pęnam vltimi ſupplicij in omnibus capitalibus condemnationibus apponi conſueuit) quando à Principe remittuntur,& reſtituūtur cenſentur etiam reſtituti, & remiſſi non obſtante quod banno durante illi contraueniendo verſati fuerint in loco a quo banniti fuerunt, & etiam quod in gratia nulla fuerit facta mentio contrauentionis prædictę ſic enim omnia vrbis tribunalia plena ſunt huiuſmodi gratijs in quibus nunquam reperietur expreſſum quod bannitus exilio contrauenerit, notoriaque in hoc eſt conſuetudo,& ſtilus ideo probatione non indiget,& de ea poterit Illuſtriſs.D.meus ſe extraiudicialiter informare Bal.in l.1. C. vt quæ deſunt aduoc. in fine Grat. reſponſ.78. nume.1. part.2. Vant.in titul. de nullit. ex defect. proceſſ. & ſolemnit.ſentent.num.86.Hercul. de Siluestr.cōſ. crimin.diuerſo.97.num.9.lib.2.Rolan. conſ.44. nume.36.libr. 1.Rota lucen. per Ludouic. deciſ. 36.nume.15.part.1.& conſequenter non viciari gratiam remiſſionis exilij non facta expreſſione illius contrauentionis quam de ſtilo, & conſuetudine talis contrauentio exprimi non ſolet, & ea non expreſſa Principem ſolitum eſſe indulgere,& remittere dubitandum non eſt ex trad. per prępoſit. Alexandrin. in cap. nos cōſuetudinem nume.3.colum.2.ante finem verſicul. aut interpretatio ſit à conſuetudine diſtinct.12.Felin. in cap.in noſtra num.19.de reſcript. Siluan.conſil. 50.num.17.Boſſ.in tit.de remed.ex ſola clemen. Principis num.8.Menoch.d.caſ.201.poſtnume. 27.verſic.aliquæ vero,& nu.31.in fine principij.

8 Et facit ratio quia cōtrauentio exilij eſt quid conſequutiuum, & acceſſorium ad ipſum exiliū, nec ſupplicanti remiſſionem exilij ipſius exilij remiſſio ſuffragaretur niſi etiam,& præcedens contrauentio remiſſa fuiſſet, & propterea ſubintrat alia concluſio quod diſpenſatio, ſeu gratia trahitur etiam ad non expreſſa conſequutiua ſiuè acceſſoria quando ſine illis gratia redderetur inutilis,& ſuum non ſortiretur effectum ſecundum Io.Andr.in cap.cum ex eo num.4.verſic.ex contrario etiam de electionibus in 6.& in cap.acceſſorium in princ.nume.3. & ſeqq. de reg.iur.in 6. præpoſ.in d.c.nos conſuetudinem nume.colum. 3.poſt med.verſicu.aut quęrimus an diſpenſatio extendatur,& colum.4.poſt principium verſicu. aut agitur de ea extendenda diſtinct.12. & hinc dixit Boſſ.in tit.de remed.ex ſola clemen. Principis num.70.quod ſecuritas conceſſa pro maioribus criminibus cenſetur,& iam conceſſa pro minoribus non expreſſis ex Bal. quem allegat in cōſil.413.confeſſus fuit nu.3.lib.5.

9 Reſpondetur quarto quod millies dato quod per vltimam gratiam non cenſeretur remiſſa cōtrauentio exilij nec pęna reincidentiæ ob contrauentionem impoſita adhuc tamen cum ante remiſſionem dicti exilij curia non proceſſerit ad dictam contrauentionem non poteſt ideo amplius hodie procedere ex quo res peruenerit ad illum caſum à quo proceſſus incipere non poterat (Non enim exilio exiſtentiæ dari vllo pacto poteſt de illius contrauentione) arg.tex. in l.pluribus §.& ſi placeat,& ibi Bar.Ang.Aret.& Paul. de Caſtr.in ſumm. & Alber.num.3.ff. de verbor. oblig.qui omnes pręcipuè loquentur quando diſpoſitio iam imperfecta, & non conſumata perueniſſet ad illum caſum à quo incipere non poterat,& ſic procedit cōcluſio etiam quod iam fuiſſet inceptus proceſſus, & non perfectus, quia remiſſo exilio nec amplius perfici poterat ex præallegatis quæ eo magis militant in caſu noſtro in quo pęna reincidentiæ in caſu contrauentionis exilij nō fuit impoſita ipſo iure, & propterea ad illius incurſum requirebatur ſentētia niſi aliter & expreſſe in adiectione pęnę fuerit dictum,glo. in cap.in pęnis de reg.iur.in 6. & in cap. cupiētes §.ſi verò in verbo punietur de electionibus in 6. & in cap. 2.§. inhibemus in verbo innouetur de hęreticis in 6.Bald.in l.1.in 2. oppoſit. & ibi Iacobin. de ſanct. Georg. in 2. notab.C. ne liceat potentioribus Tiraq. de reuocan. donat. in verbo reuertatur num.46. Petr.à Plad. in epith. delictor.cap.11.num.2. verſi. in dubio conſ[illegible] certiſſimum eſt,ſed ſic eſt quod tempore remiſſi exilij

etiam

etiam quod fuiſſet formatus proceſſus non data adhuc ſententia pęna non poterat dici perfecta, & conſumata, ergo fruſtra hodie agitur ad illius exequutionem re non amplius exiſtente integra & peruenta ad illum caſum à quo nullo pacto in cipere poterat.

10 Reſpondetur quinto quod nec etiam tractari poteſt de contrauentione dicti exilij cum illud minimè fuerit intimatum ipſi D. Proſpero prout intimari debere ad hoc ut contraueniendo quis teneatur ad pęnam, & de iure, & de ſtilo notiſſimum eſt, fuit enim D. Proſpero impoſita pęna reincidentiæ ſi exilium non ſeruauerit quare ſuccedit concluſio quod vbi in aliqua diſpoſitione negatiua adiungitur pęna illa non incurritur niſi procedat monitio Innoc. in cap. extorpandę num. 2. verſic. item hæc habent locum, & ibi Hoſtien. num. 16. in fine & ſeqq. Ioan. Andr. nume. 11. extra de præben. Felin. in cap. 1. num. 12. verſ. nec obſtat de conſtit. & in conſi. 74. num. 11. nec dicat fiſcus monitionem, ſeu intimationem non fuiſſe neceſſariam ſtante quod D. Proſper nō poteſt allegare ignorantiam huius exilij cum iam gratiam in publicam formam extraxerit, & illam penes ſe retinuerit vbi enim monitio, ſeu intimatio eſt neceſſaria, ibi ſcientia non ſufficit præſertim ad incurrendum pœnam Bart. in l. denūciaſſe §. quod ergo num. 1. verſicul. quandoque requiritur, & ibi Ang. num. 3. verſicul. ſequitur &c. ff. ad l. Iul. de adulter. & in ca. 2. §. fina. in fine, & ibi addentes littera G. teſtantur de communi ff. ſolut. matrim. Bald. in cap. ad hoc nume. 19. in fine tit. de allod. & in cap. 1. nu. 3. tit. ſi vaſſall. ab aliq. interpell. in vſib. feudor. Alexan. conſil. 24. num. 5. lib. 4. & eſt gloſ. in clement. cauſam in glo. fina. de electione.

11 Reſpondetur ſexto (& in hoc ſupplicatur aduerti in facto) quod ante ſecundam gratiam in qua D. Proſpero fuit remiſſum exilium dummodo ſeruet relegationem Auinionenſem ſibi iniūctum. Nunquam D. Proſper dicto exilio contrauenit, (contrauentionem pro parte fiſci prætenditur poſt ſecundam gratiam, & non antea) Ideo neſcio videre quomodo fiſcus poſſit prætendere pœnam reincidentiæ ob contrauentionem exilij ſi dicta pęna iam fuerat ſublata, & remiſſa vnà cum exilio per ſecundam gratiam, & hoc in facto non habet difficultatem quod ſi dicat ſe prætendere pœnam non ſeruatæ relegationis & tunc dicat etiam quæ nam pœna fuit impoſita tali caſu, inſtet pro illa, & reſpondebitur, & ſi forſan dixerit quod ex quo D. Proſper non ſeruauit relegationem ſibi iniunctam in ſecunda gratia, iccirco eadem gratia, & remiſſio exilij cenſeatur reſoluta per non adimplementū conditionis, & tunc reſpondeo nō eſſe verum quod dicta gratia, ſeu remiſſio exilij fuit conditionalis ſed bene modalis Decian. dummodo in gratia appoſita non conditionem, ſed modum importat Bar. in l. quibus diebus §. fina. ff. de conditio. & demonſtratio. & in l. cum ab ea per illum text. in ſummario ff. de contrahen. empt. Aret. in l. ſi ita quis D. Seia cadit. ff. de verbor. obligation. & conſequenter per. nō adimplementum modi diſpoſitio non reſoluitur nec ſuſpenditur Bart. in d. l. quibus diebus §. Termilius num. 1. in fine ff. de conditio. & demonſtrat. Angel. conſil. 289. in princ. Duen. conſil. 20. nume. 2. & ſeqq. libr. 2. & conſil. 215. num. 6. & num. 10. lib. 1. & conſil. 63. num. 1. lib. 4. poterit itaque fiſcus agere ad modi implementum, non autem dicere gratiam, ſeu remiſſionem exilij euanuiſſe propter modi non adimplementum.

12 Ex quibus omnibus quorum vnumquodque de per ſe ad victoriam ſufficit in hoc capite prætenſę ſurreptionis, ſeu obreptionis gratiæ ipſum D. Proſperum de iure fore, & eſſe abſoluendum cenſeo prout etiam in dubio ita fieri debere probat vulgaris text. in l. abſentem ff. de pęnis. L. D.

Vtinam in hac cauſa non ſuperueniſſet confeſſio huius Illuſtris viri de alijs delictis pro quibus detinebatur quia ex prætenſa gratiarum prædictarum ſurreptione nō fuiſſet vltimo ſupplicio affectus cum ageretur coram ſanctiſſimo, & iuſtiſſimo Principe, ac integerrimo D. mei Ferranti Tabernæ vrbis Gubernatore.

ARGVMENTVM.

De militari dignitate multa explicantur notabilia, & præcipuę in quibus militibus eadem dignitas locum habeat, & an etiā illi milites qui vulgo dicūtur lance ſpezzate dicantur in dignitate conſtituti ad effectum ut compręhendantur in ſtatuto loquente de dignitate fulgentibus, quod aliis pręcedere debeant.

SVMMARIVM.

Malitia non eſt dignitas. nu. 2. & nu. 10.

Coquus Principis dicitur habere dignitatem. nu. 3.

Miles electus a Principe ad cuſtodiam ſua perſona dicitur habere dignitatem, & ſeq. omnibus.

Perſona præferenda eſt rebus. nu. 4.

Miles in ordine equeſtri poſitus dicitur eſſe in dignitate. numero 4.

Doctor creatus à Principe præferatur militi nobili, & ſanguine decorato. nu. 4.

Doctor dicitur eſſe in dignitate, & doctoratus dicitur dignitas. num. 5.

Doctor non poteſt exercere officium notarij. num. 5. & in addit. littera [a] vbi etiam an notarius ſit dignitas, & alia ad materiam.

Miles non poteſt exercere officium procuratoris nu. 5. & in addit. littera [b] vbi etiam an procuratoris officium ſit dignitas.

Clericus non poteſt eſſe procurator niſi in pijs cauſis, & pro miſerabilibus perſonis num. 6. in fine, & in addit. littera [c] vbi materia.

Arma legibus indigent, & econtra. nu. 6.

Doctor, & miles æquiparantur, & diſpoſitum in vno procedit etiam in alio. nu. 6.

Princeps poteſt in ſuo ſtatu dignitatem conferre. nu. 6.

Princeps in poſitiuis poteſt omnia, & eſt ſuper omnia ſicut Papa. num. 6.

Prin-

Principis poteſtas magna ipſiq; leges ſunt ſubiecta.n.6.

Princeps ſupremus poteſt mutare naturalia accidentalia,& ſubſtantialia.nu.6.

Duces Comites,& Marchiones in eorum Ducatu, Comitu,& Marchionatu dicuntur Principes quando ſunt perpetuo inueſtiti poſſuntque in eorũ ſubditos omnia ea qua poteſt imperator.nu.6.

Imperator dicitur Dominus totius orbis. nu.6.

Statutum poteſt concedere dignitatem illam non habenti. nu.6 in fine,& nu.10.

Milites fiunt à Principe.nu.7.

Miles vnus de conſuetudine facit alium militem.nu.7.

Dignitatem aliquam habentes pracedere debent alijs etiam quod ſint maiores natu.nu.8.

Dignitatum ordines ſeruandi ſunt.nu.8.

Lex quamuis dura ſeruanda eſt.nu.8.

Principis honor augetur,& dignitate ſeruientium. n.9.

Princeps pro ſuo ſeruitio debet eligere nobiles, & probatas perſonas.nu.9.

Princeps ad ſui corporis cuſtodiam debet aligere viros fortes,& deuotisſimos.nu.9.

Principis perſona cuſtodiam habentes dicuntur eſſe in magna dignitate.nu.9.

Dignitas, qua prouenit a Principe maior eſt alij dignitatibus à Principe non prouenientibus.nu.9.

Principis perſonam cuſtodientes dicuntur protectores, potiunturque multis priuilegijs.nu.9 in fine,& maximè honorandi ſunt.

Statutũ generaliter loquens generaliter intelligi debet. numero 10.

Milites priuati, & pedes tres dicuntur eſſe in aliqua dignitate ſecus verò equeſtres,et principũ cuſtodes.n.10.

Officium dicitur habere dignitatem ſi ita publicè reputatur ex conſuetudine loci.nu.10.

Milites inſeruientes cuſtodie principis potiuntur eodem priuilegio,quo potiuntur militantes in caſtris. nu.11.

Lex ſine diſtinctione lequens non debet cum diſtinctione intelligi etiam quod maior ratio eſſet in vno caſu quã in alio.num.11.in fine.

Ceſſante cauſa non ceſſat effectus quando aliqua remanent reliquæ pracedentis cauſa.nu.12.

Milites gaudere priuilegijs militantibus quandiu viuũt, non autem quandiu militauerint nu.12.vbi declaratur hoc procedere dummodo habuerint a principe licentiam redeundi ad patriam.

Doctor,ſeu ſtipendiatus conſequitur ſalarium etiam pro tempore abſentia cum de licentia Domini receſſit.nume.12.in fine.

Qualitas adiecta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi.num.12.in fine.

Priuilegio ſuo renunciaſſe dicitur, qui in contingenti caſu ipſo priuilegio vſus non eſt.nu.13.

Ignorantia iuris milites excuſat.nu.13.

Priuilegium an & quando tollatur per vnicum contrarium actum.num.14.

CONSILIVM XCIIII.

Reſponſum incerti D. Conſulentis in prapoſita materia.

1 ADSIT DEVS. Qui eſt veritas. Extat ſtatutum in ciuitate Fori Sempronij diſponens, quod ſi quis aliqua fulſerit dignitate, vt doctoratus, militiæ, & comitatus alios in ſedendo,& ambulando præcedere debent. Quidã nomine Tiraquellus fuit Miles Sereniſſimi D. N. Ducis Vrbini creatus, vt vulgo *Lanza ſpezzata*, & inſeruiuit eidem per annos quatuor diu, noctuque armis,& equis, quæritur ex quo ab ipſo Sereniſſimo fuerit ſtipendiatus ad cuſtodiam ſui corporis, militiaque equeſtri vſus fuerit per dictum tempus dictum Tiraquellum dicatur fulſiſſe dignitate,& conſequenter eum poſſe, debereque præcedere alios in ſedendo,& ambulando in ciuitate Fori Sempronij, in qua oriundus eſt.

2 Chriſti nomine repetito, Reſpondetur, quod licet militia non ſit pro ſe dignitas, vt dicit Bar. in l.ex eo tempore in princ.ff.de teſtam.milit.per l.fina.C.qui mil.poſſ.lib.10. & de equeſt. dignit. l.1.eo.lib.videndus eſt Feliu.in cap.clerici in fin. 1.colum.extra de iudi. Nihilominus quia dictus Tiraquellus fuit creatus,& deputatus Miles a Sereniſſimo D.N. Duce, pro eius ſeruitio pro tuenda eius perſona, eiuſque ſtipẽdium acceperit per dictum tempus quadriennij dicendum eſt ob huiuſmodi officium dictum Tiraquellum fuiſſe in dignitate militari his ſequentibus fundamẽtis, & rationibus.

3 Nam videmus, quod Coquus Principis, qui vtitur artificio ſuæ perſonæ in parãdis cibis pro eius menſa, & conſeruatione vitę illius dicitur eſſe in dignitate, vt inquit Bald.in cap.1.quis dicat com.vol.March.in vſib.feud.ergò tanto magis dici debet in dignitate militiæ dictus Tiraquellus, qui obtulit ſe paratum exponere vitam propriam pro conſeruatione vitę ſui Sereniſſimi Principis, qui ſi non cognouiſſent ipſum Tiraquellum dignum vtique ipſum non elegiſſet in militem ergo dici debet dignus illo honore, & eſſe in dignitate militiæ poſtquam ipſum elegit 17.quæſt.4.cap.ſi quis ſuadente in fine gloſ. vnde ſic ut Miles exponendo vitam propriam pro ſeruitijs vitæ ſuperioris ſui, quæ eſt dignior rebus ita debet dici & ipſe magis dignus Coquo, qui abſq; periculo,& aliquo diſcrimine vitæ ponit duntaxat miniſterium, & operã pro ſuo Principe, perſona enim rebus præferenda eſt, ut dicit Imperator inſtit.de iur.perſonar.

4 Et quod Miles, & maximè in ordine equeſtri prout fuit dictus Tiraquellus dicatur eſſe in dignitate, illaque fulgere nos videmus à pluribus hæſitatum fuiſſe, an Doctor creatus à Principe præferatur militi nobili,& ſanguine decorato,& talis quæſtio ſic deciditur, quod in actibus militaribus præfertur miles in actibus verò litteralibus præferatur Doctor, vt ſingulariter determinat Felin.in c.quanto de Magiſt.& in actis ambiguis,promiſcuis, & indifferentibus quaſi expræmio ſcientiæ literalis maximo labore, & propria virtute acquiſito preferri debet Doctor,& quod Miles præcederet Doctori quando priuilegia talis militis eſſent magis antiqua, & immutabilia, & perpetua ſic tanquam magis dignus altiori loco ſedere deberet,& collocari arg.l.3.ff. de interdict.& relig.& in l.1.§.penult.ff. de aqua pluuia. arc.& in l. Diuo Marco C. de quæſt.& in l.fina. C.de Tiron. libr.11. cum ſimil. Ant. Gomez. in comment. l.33. quæ eſt fin. tauri in fin. ſui oper.

&

& Nicaſ. inſtit. de militar. teſtament. in princip.

5 Vnde cum Miles concurrit cum Doctore, & æquiparetur à præfato ſtatuto, Doctor dicatur eſſe in dignitate, quia Doctoratus eſt dignitas, vt not. Bart. in l. 1. conſtit. C. verſic. quæro circa hoc vbi allegat text. in cap. quanto de Magiſt. vbi Abb. hoc tenet, & communem dicit opi-
* nionem Dec. in conſil. 160. nume. 2. & ideò non
a poteſt Doctor exercere officium notarij [a] Dec. in cap. ex litteris nume. 16. extra de probat. ſicut Miles non poteſt exercere officium procurato-
b ris [b] & ratio eſt, ne reuocetur à militia in dãnum Reipublicę, vel Principis, quibus inſeruit armis, & equis, vt dicit gl. in l. militem. C. de procurat. & ideò dicitur de milite cœleſti qualis eſt cleri-
c cus [c] in ſacris ordinibus conſtitutus, ut l. filius familias §. Veterani, & ibi gl. in verbo proſequatur ff. de procurat. niſi in pijs cauſis, & pro miſerabilibus perſonis Nicaſ. inſtit. de except. §. præterea. num. 1. & 5.

6 Et ſereniſſimus Princeps motus fuit condere tale ſtatutum ęquiparando Doctoratus dignitatem militię optima ratione, quia ſicut arma, & leges fraternizant, quia arma legibus indigent, & ècontra, ut in procem. inſtitut. & ibi gl. C. de Iuſtin. C. confirm. ita quod eſt diſpoſitum in doctore cẽſetur eſſe diſpoſitum in milite cum à ſtatuto dignitas Doctoratus, & militię ęquiparentur gloſ. ſing. ſecundum Petr. de Anchar. in cap. ſi poſtquam §. fina. de elect. in 6. facit glo. in Clement. Abbates de reſcrip. & latè Iaſ. inſtit. de act. §. ex maleficijs num. 39. ergo ſequitur, quod Miles qui fuit creatus à Principe in ordine equeſtri pro tuenda eius perſona debeat præcedere in ſedendo, & ambulando alijs militibus ab alijs creatis, & non habentibus talem dignitatem vel officium, vt videtur annuere ſtatutum ipſum Princeps enim potuit ex diſpoſitione ſtatuti conferre in ſuo ſtatu, ac ciuitate Fori Sempronij dignitatem militibus, & maximè ijs, qui inſeruierunt perſonę ipſius, quia Princeps in poſitiuis poteſt omnia, & eſt ſuper omnia ſicut Papa Bal. in cap. 1. qualiter dom. propr. priuat. & poteſt mutari quadrata rotundis, & non poteſt lex ſibi imponi cum Deus ſubiecerit ſibi leges, & canones, & poteſt Princeps mutare ſubſtantialia, ut latè per Curt. ſen. conſil. 49. num. 20. & Dux Vrbini Sereniſſimus in ſuo Ducatu tenet locum ſupremi Principis, cuius poteſtas eſt tanta, quod poteſt mutare naturalia, accidentalia, & ſubſtantialia gloſ. in c. 1. extra de Capell. Monach. & d. Curt. vbi ſupra nume. 41. quia Duces, Comites perpetui, ſiue Marchiones perpetuo conſtituti cenſen-
d tur Principes [d] in ſuo Regno, Ducatu, Comitatu, & Marchionatu, & omnia poſſunt in ſubditos eorum, quæ poſſet Imperator in toto Orbe, qui dicitur Dominus totius Orbis l. deprecatio ff. ad l. Rhod. de iact. & hoc procedit in conſequẽtiam dignitatum eis perpetuo conceſſarum ita Paul. de Caſtr. conſil. 225. incip. ſuper primo dubio in 3. colum. & apertius in vltim. colum. quẽ refert Alex. conſil. 2. in 1. volum. & Curt. in dict. conſil. 49. num. 50. & conſequenter potuit facere tale ſtatutũ. §. quod Principi inſtit. de iur. nat. gent. & ciuil. & potuit talem dignitatẽ, vel officium militi concedere, vt dicit Spec. in tit. de citat. §. 1. verſic. porrò.

7 Ergò Miles Tiraquellus præferri debet alijs militibus ab alijs creatis, quia de iure milites fiũt à Principe ex conſuetudine vnus Miles facit alium militem l. ex eo ff. de milit. teſtament. qui Tiraquellus cum etiã nobilis, & eius nobilitas, & dignitas aucta fuerit per Principem conſequẽter reddit cum digniorem, & nobiliorem, vt dicit Soc. in conſ. 128. incip. Præſtantiſſime in verſicul. primo quia principium volum. 1. & in conſil. 288. circa primum verſic. ſed & præmiſſa circa med. volum. 2.

8 Animaduertendum quoque eſt, quoniam illi qui ſunt in dignitate aliqua præcedere debent alijs qui talem non habent etiam quod ſint maiores natu l. 1. & 2. ff. de alb. ſcriben. quia dignitatum ordines ſunt ſeruandi rubr. eſt expreſſa C. vt dig. ordo ſerue lib. 12. & ſecundum dignitatẽ ſuam eſt honorandus aliquis in ſede gloſ. in cap. cum olim de conſuet. extra & ſuper impedimento prælationis poteſt iudex adiri, & eius officiũ implorari, ut dicit Io. Fab. & Ang. in §. aliam verò in gloſ. ſuper verbo altiori inſtit. de bon. poſſ. & quia ſtatuta loci pręciſè ſunt ſeruanda, & eius verbis inhęrendum, quia prætor, & magiſtratus ciuitatis iurauerunt illa ſeruare ideò non debẽt ab illis recedere, quia lex quantumcunque dura eſt ſeruãda l. proſpexit ff. qui, & à quibus ita Bal. in l. quid ergo §. pœna grauior 2. Lectur. colum. 3. ff. de his qui not. infam. & in l. 1. C. ſi aduerſ. delict. & ſtatuta determinãt, quod milites, Doctores, Comites, qui fulſerunt aliqua dignitate militari, debent alios ſibi non pares vti huiuſmodi priuilegio. LAVS DEO.

Aliud Reſponſum in eadem materia cum ſubſcriptionibus Excellentiſſimorum virorũ DD. Scotti, & Fagnani.

9 ADSIT DEVS. Auxilium à Domino, quod ſtatutum ciuitatis Fori Sempronij diſponens dignitate fulgentes, vt Doctores, milites, & Comites alijs in ſedendo, & ambulando anteponendos eſſe complectatur milites illos dictos *Lance Spezzate*, qui ad cuſtodiam ſui eligi ſolent, & nobilibus, & illuſtribus familijs, à Sereniſſimo D. N. Vrbini Duce, & generoſis, ſpumãtibus equis vecti latera ipſius cuſtodiunt cũ iter facit ita clarum videtur, vt nulli dubitationi locus relictus videatur pręſertim poſt tot rationes adductas ab eximio viro ad fauorem nobilis viri in cuius ſententiam, & ipſe tranſeo libentiſſimè, per quam ipſius Principis dignitas quodammodo augetur, nam ut oſtendit Caſſane. in ſuo tractat. de gloria mundi par. 5. conſ. 19. Honor Principis augetur per dignitatem ei ſeruientium præſertim cum eliguntur nobiles, probatęque perſonæ, ut fit à Sereniſſimo Duce noſtro, & fieri debere dicit Bald. per illũ tex. in l. omnium in prin. C. de teſtamen. Principis enim maximè intereſt ad cuſtodiam ſui corporis eligere viros fortes, & deuotiſſimos, & vt nobiles eſſe ſolent quibus honor eſt deferendus, & eo maior, cum ob ſingularem

rem induſtriam explorata eorum fide, & nobilitate ad tanti muneris dignitatẽ, vt eſt cuſtodire perſonam Principis ab ipſomet Principe electi ſunt arg.l.1.in fin.ff.de offi.præfect.prętо.cõfert. l.vni.C.de præpoſi. labo. libr.11. vbi qui iudicio noſtro promouentur in eademque l. dicitur eos immunitate, & priuilegijs honoribusq; dignos eſse, quos Principis lateris comitatus illuſtrat,& Luc.de Penn.in l.vni.C.de equeſ.digni. libr. 12. affirmauit alijs præferri, qui a Principe eligũtur, alia enim claritas à ſole prouenit,& maior quàm a luna,& ſtellis,& tex.in l. nemo præfectus in fine C.de digni.lib.12.dicit ſit dignitas quę nobis iubentibus ſuſtinetur, ideo cum dictũ genus militum vulgo dictũ *Lance ſpezzate* a Duce noſtro ſuſtineatur, magnaq; cum induſtria, & inquiſitione eligatur, profectò habet in ſe dignitatem propriè quidem,& non largè ſumptam modo illo, quo dicunt Doctores etiam Coquum Principis eſſe in dignitate,& ideo dicti milites plurimũ ſunt honorandi, vt per Caſſan. in loco citato. Hinc tales Principis perſonam cuſtodientes dicuntur protectores vt docet Luc.in l.1.C.de domeſt.& protect.lib.12.& per conſequens compe tunt eis multa priuilegia in dicto titulo enumerata,& in ead.l.1. dicitur ſacrilegij in ſtar eſſe iſtis honorificentiam non deferre,& in l.2.& ſeq.probari videtur hoſce milites in dignitate eſſe, ergo à lege municipali prędicta comprehenduntur ſicut Doctores, alijque in dignitate conſtituti.

10 Et ſuperuacaneum eſſe arbitror quærere vtrũ militia ſit dignitas, quia etiam quod nõ eſſet regulariter per l. ſi quis in cõſcribendo C. de pact. cum vulg. ſat eſt in hoc militiæ genere dignitatẽ verſari per iura paulo antè adducta, & lex ipſa municipalis id præſupponit, cum generaliter loquatur ergo generaliter eſt intelligenda l.1.§. generaliter ff.de leg.prẹſt.vt ſaltem comprehendat ſi non omnes priuatos milites, ac pedeſtres ſaltem equeſtres, & Principum cuſtodes, cum ſint in dignitate, vt per Conna. lib.4. iuris ciuilis capit.15. iſtis igitur honor præſtandus, eſt in ambulando, & ſedendo, nam decet eos honore afficere, quos Princeps honorare non eſt dedignatus, ſed ad honores elegit concurrente præſertim diſpoſitione ſtatuti, a quo poſſunt nouę dignitates conſtitui, quę non ſint de iure communi vt benè oſtendit Bartol. in l.1. numero 83. loquendo in puncto, & terminis noſtris C.de dignit.libro 12. & inferius in ead.l. nume.97. conſtituit hanc regulam ad cognoſcendam ſi officium habet nobilitatem, & dignitatem annexã, illud officium inquit, habet in ſe nobilitatem, ſeu dignitatem annexam, quod in loco, vbi de hoc agitur reputatur habere, ſubditque ibi Bart. dignitatem conſiſtere in acceptatione eius qui poteſt eam tribuere, quare cum certum ſit ante dictos milites tanquam reuera nobiles, & illuſtris generis plerunque (Nam Dux noſter inter iſtos habuit, habetque plures comites iuridictione) haberi pro nobilibus, & eis vti in dignitate conſtitutis magnum honorem deferri, quia à Principe ad tantum munus electi, ac acceptati fuerunt conſtat nos eſſe extra omnem difficultatem.

11 Nec obſtat, quod in caſtris non verſantur per tex.notabilẽ in l.vnic. C.de caſt.omni palat.pec. lib.12. vbi dicit Imperator quid tã ex caſtris eſt quam quod nobis conſcijs, ac propè ſub conſpectibus noſtris acquiritur, & inferius hæc notata digna verba habentur alieni non ſunt a puluere, & labore armorum, qui Principi præſto ſunt, ergo vti Duces in caſtris verſati cum ſint in dignitate ſicut ipſi potiri debent priuilegio ſtatuti in ambulando, & ſedendo, cęterisq; ſimilibus actibus eo magis quia dummodo milites ſint in dignitate lex municipalis nullam diſtinctionẽ facit, vnde nec nos debemus diſtinguere glo.in l.1. §.quod aũt ff.de haleę vſu,& aleat.& no.in l.3.ff. de off.præſid.ét quod maior ratio eſſet in vno caſu, quàm in alio. Grat.conſil.44.nume.8.libr.1.

12 Et ſi diceretur nobilem hunc virum in præſentia vti non poſſe priuilegio dicti ſtatuti, quia nõ ſeruit amplius in eo militiæ genere, vnde ſubintrat notiſſima illa regula ceſſante cauſa ceſſat effectus. Reſponderi poſſet reliquias præcedẽtis cauſæ ſuſtinere effectum illius, vt per Decian.reſpon.14.nu.39.vol.3.& ſufficit ut cauſa tempore debito affuerit, licet poſtea ceſſet, ut copioſè docet Tiraq.in trac.ceſſan.cauſ.limit.4.& in pũcto, quod milites priuilegijs potiantur nõ quãdiu militauerint dũtaxat, ſed quamdiu vixerint optimè probat tex.in l.eam legem C.de excuſat. mun.lib.10.quod puto habere locum, cum ab ipſo Principe miſſionem obtinuerunt, & licẽtiam in Patriam redeundi per tex.in l.vlt.C. de priuil. eorũ qui in ſac.palat.lib.12. ſed dictus nobilis eã obtinuit,& cum bona venia Sereniſs.iuſtis, ac legitimis cauſis in Patriã remiſſus fuit, ad eãq; ſui Patris iuſſu reuocatus merito &c. Et hinc eſt ꝙ Doctor, ſeu ſtipendiatus conſequitur ſalarium etiã pro tempore abſentiæ cum de licentia domini receſſit Bal.in l.ſi ea conditione C. de condit. inſert.ſequitur Roman. ſing.453.incip. Doctor accidit quod ſtatutum dat præcedentiã illis, qui fulſerunt aliqua dignitate,& ſic per verba præteriti temporis, vnde ſubintrat notum illud qualitas abiecta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi l.in delictis §.ſi extraneus ff.de noxalibus actio.l.Titius ff.de milit.teſtam.

13 Et ſi iterum diceretur nobilem iſtum virũ ſemel paſſum fuiſſe alium ſibi præponi, nec fuiſſe vſum beneficio ſtatuti, & ideò eo nunc vti non poſſe ad not.per Felyn.& alios in c.cum acceſſiſſent extra de conſti. Reſponderi poſſet pluribus modis, & primo quod dictus nobilis ignorauit diſpoſitionem ſtatuti, ideo ea vſus non fuit, eiq; tanquam militi talis ignorantia non nocuit, vt non poſſit eam allegare, quamuis enim quiſque teneatur ſcire leges l. leges C. de legibus milites tamen non tenentur, vt per gl.in l.fina. in princ. in verbo arma per illum text.C.de iur.deliber.

14 Secundo reſpõdetur tũc amitti priuilegiũ, cũ effectus illius reiterationẽ nõ recipit aliàs per vnũ actũ contrariũ non tollitur, vt per oẽs in d.c. cũ acceſſiſſent, & eo magis cũ priuilegiũ eſt generale, vt eſt in caſu noſtro, & põt exemplificari ſi qs haberet priuilegiũ ne teneretur ad aliqua munera publica tũc enim ſi quis ſponte acceptauit aliquod munus non præiudicat ſibi in alijs, nec

etiã in illo ſi denuo vocetur ad illud, vt per Alex. alios congerentem conſ.33. incip. põderatis nu. 4.& ſeq.lib.5.per tex.in l.voluntariè C.de excuſat.tut.vbi gloſ.Cyn.Bal.Salyc.& alij, quo circa nobilis prædictus quamuis propter eius modeſtiam paſſus ſit alium ætate grandiorem ſibi in ſedendo,& ambulando præponi, non propterea amiſit beneficium ſtatuti, vt poſthac non poſſit conſequi præcedentiam ſibi iure debitàm. I. D.

Secundum ea quæ proponuntur arbitror deducta per D.Conſultorem tanquam iure conſona ſub ſiſtere, ideo de ſubſcriptione requiſitus proprio nomine me ſubſcripſi, Ego Bernardinus Scotus Sacræ Aulę conciſtorialis,& Catholicę Maieſtatis in curia aduocatus.

Eidem opinioni tanquam rationi conſentaneę requiſitus ipſe quoque ſubſcribo, Ego Ioannes Franciſcus Fagnanus ſacrę Congregationis cõcilij Secretarius.

ADDITIONES.

a *Officium notarij.* Notarij officium an ſit vilè, & an nobilis efficiatur ignobilis exercẽdo officium notariatus, ponitur hęc materia per Aret.in § cum autem num.8.inſt.de adop.Aym. conſ.163.nu.1.libr.1.Rom.ſing.814. Guid.Pap. q.399.Couar.prac.quæſt.c.19.nu.5.& ſeq.Mantua.conſ.96.nu.4.Cęph.conſ.228. nu.21. libr.2. Viui.in commun.opin.547.nu.1. & ſeq. Soarez. in com.opin.verb.notarius nu.37.Rol. conſ.66. nu.38.& ſeq.lib.1.& conſil.79.nu.51. & ſeq.libr. 2.& conſ.87.num.5.& ſeq.lib.3. vbi præcipuè de notario ad latus Principis ad banchum iuris, & in curia Papæ Imperatoris, vel Regis.

Et apud pfatos Doctores reperieis ẽt an notarius poſſit eſſe is qui infamis eſt, & an notarij infamis inſtr̃a valeant nec ne, de quo præcipuè vide Soarez, & Coua.in locis præcitatis, Diaz.reg. 493.& ante iſtos Bar.in l.3.§.hac lege nu.4.ff. ad l.Iul.repetun. Aret.in §.quibus inſtit. de capit.dimin. Aluar.conſ.crim.67.num.14.& ſeq.lib.1.in paruis.Ioan.de Anan.in ca.fraternitatis nu.8.de hæret.Ioãnes de Platea in l.1.n.2.C.de immunit.nemin.conced.libr.10.& in l. ſi aliquid.C. de ſuſcept.& arcar.eodẽ lib.Caſt. in l.& militibus nu. 5.C.de milit.teſt. Felyn.in d. c. fraternitatis nu. 70.Alex.conſ.80.nu.3.lib.2.& ad eodem vide ẽt. Rolan.d.conſil.87.nume.5.& ſeq.libr.3.

b *Officium procuratoris.* Procuratoris officiũ an ſit vile, & an is qui infamis eſt poſſit illud exercere vide Doct.alleg. in præcedenti additione qui in ſimul loquunt.tã de notario quã de procuratore & in ſpecie Iaſ.in rub.C.de procu.n.5. Fran.Turzan.opin.85.Rol.d.conſil.66.nu.38.& ſeq.lib.1.

c *Clericus.* De clericis, ſeu monacis an poſſint eſſe tabelliones, ſeu procuratores, vide Roman. ſing. 277.& ſeq.Capra concl.85.nu.10.& ſeq.Cauar. pract.quæſt.cap.19.nu.8.

d *Principes.* Duces comites,& marchiones perpetuo inueſtiti an & quando poſſint in corũ Ducatu comitatu, & Marchionatu omnia ea facere quæ poteſt ſupremus Princeps in ſuo Regno, & Dominio vide Boſſ.in tit.de crim.leſę maieſt.nu. 56.& ſeq.Cęph.conſ.58.nu.65.& ſeqq.lib.1. Rolan.conſ.1.nu.49.& ſeq.& conſ.4.num.39.& ſeq.lib.3.Oſaſc.deciſ.Pedem.139.nu.5.15.& ſeq. & deciſ.184.nu.1.vbi de Duce ſubaudię Mediolani.& Mantuæ.Socin.iun.conſ.17.nu.3. & ſeq. nu.4.lib.4.& conſil.1.num.65.eod.lib. & conſil. 126.nu.1.et nu.11.lib.3.Pancirol.conſ.63.Paul. de Caſtr.conſil.34.lib.2.Alex.conſ.2.lib.1. Cur. ſen.conſil.73.nu.28.Socin.conſi.500.nu.21.lib. 2.Aym.conſ.135.nu.2.et ſeqq.

ARGVMENTVM.

In ſubſequenti reſponſo D. Farinatii agitur de eadem materia de qua in præcedenti: Et etiam diſcutitur. An miles non inſeruiendo militiæ gaudeat militari priuilegio. Et an & quando priuilegium amittatur per actus contrarios.

SVMMARIVM.

Milites moderni ex conſuetudine noſtri temporis ſunt veri milites, licet in eis non ſit ſeruata antiqua militiæ forma. num.2.

Militiæ antiqua forma fuit abrogata per generalem conſuetudinem. num.2.

Conſuetudo etiam facto approbatur a Principe. numero ſecund. effectus, & non modus attendendus eſt. numero 2.

Obſeruantia noua iure tranſlationis ſuccedit loco veteris tranſlationis. nu.2.

Milites noſtri etiam non exiſtentes in ſeruitio belli, & vacantis mercaturis potius quam armis fruantur illis priuilegijs militaribus quæ non ratione exercitij, ſed officij a legibus conceſſa fuerunt ſecus vero in illis priuilegijs quæ fuerunt conceſſa ratione exercitij, & non officij. nu.3.

Scolaribus non ſtudentibus, & inhoneſte viuentibus adhuc competunt priuilegia ſcolaſtico ordini, & officio conceſſa. nu.3.

Terminus abſtractus comprehendit vniuerſaliter omnia ſua concreta abſque alio præcedente ſigno vniuerſali. nu.4. vbi ponuntur exempla.

Militiæ appellatione veniunt omnes milites etiam in humiliori gradu militiæ exiſtentes. nu.4.

Indefinita oratio æquipollet vniuerſali in materia ſtatutaria fauorabili, & præſertim concernente perſonas. nume.4.

Verba vbi ſunt clara non eſt vlterius diſputandum. nu. 4. in fine.

Militia non eſt dignitas. nu.5. contra nu.8. & ſeq.

Verba cuiuſcunque diſpoſitionis intelliguntur potius demonſtratiue quem taxatiue. nu.5.

Demonſtratio falſa non vitiat diſpoſitionem vbi conſtat de corpore de quo diſponitur. nu.5. in fine.

Vniuerſale præcedens mutat naturam ſuam ratione adiuncti ſubſequentis adeo ut non comprehendat ea quæ aliàs comprehenderet & ècontra. nu.6.

Habere verbum de ſui propria ſignificatione importat dominium iunctum tamen cum verbo poſſidere denotat tantum ciuilem poſſeſſionem. nu.6.

Concedo

Concedo verbum importat de propria ſignificatione trāſlationem ſimplicis vſus quandoq; tamen ratione adiuncti importat translationem dominij nume.6.

Exempla declarant quod præcedentia ſunt eiuſdem naturæ cuius eſt exemplum.nu.6.

Vt dictio ſtat exemplificatiuè.nu.6.

Videlicet dictio quomodo interpretanda ſit ſub.nu.6.vbi etiam quod hæc dictio potius declarat limitat, & reſtringit præcedentia ad ſubſequentia quam è contra.

Præcedentia intelliguntur ſecundum ſubſequentia. nu. 6.in fine præſertim ad euitandam contrarietatem, & repugnantiam. nu.7.

Verba ſunt ſemper interpretanda ut euitetur implicitas contrarietas,& repugnantia.nu.7. etiam diuidendo, & ſubdiſtinguendo d.nu.7.

Verba sūt interpretāda ne diſpoſitio reddatur ſuperflua, & eluſoria etiam in materia odioſa ſub.nu.7.

Verba ſtatuti cenſentur ſemper prolata pro caſu ad quē poſſunt adaptari,et ut aliquid operentur etiam ad correctionem iuris antiqui.nu.7.

Militia,& Decurionatus equiparantur.nu.8.

Decurionatus eſt dignitas.nume.8. & 9. vbi declaratur Decuriones qui ſint.nu.9.

Milites diſtinguuntur a priuatis perſonis,& quæ propriè dicantur perſonæ priuatæ nu.10.

Militia,& honor.nu.11.

Honorarius titulus etiam ſine iuriſdictione, & adminiſtratione dicitur dignitas.nu.11.

Militia eſt ordo,& militaris ordo dicitur dignitas.n.12.

Militia ex cōi uſu loquendi dicitur dignitas.nume.13.

Verba ſtatuti recipiunt interpretationem a cōmuni vſu loquendi.nu.13.

Dignitatis,& honoris gradus regulantur potius a conſuetudine,& exiſtimatione loci quā a iure cōmuni.n.13.

Dignitas illa dicitur quæ a ſtatuto fuit ſic pro dignitate reputata licet ſecus eſſet de iure communi. nu.14.

Dignitas cognoſcitur ex communi reputatione, & tractatu populi.nu.14.

Nobile,& honorificum reputatur ſecundum exiſtimationem hominum.nu.14.in fine.

Statutum dicitur fauorabile quando principaliter factū eſt fauore alicuius quamuis inde ſequatur alterius præiudicium.nu.15.& in addit.littera [a].

Statutum incluſiuum, & non inferens præiudicium alicui certæ perſonæ dicitur fauorabile.nu.15.

Statutum dicitur fauorabile quando conformat ſecum antiquo iure communi illudque non limitat uel corrigit.nu.15.& ibi in addit. littera [b] vbi de materia extenſionis facienda in correctorijs, & exorbitantibus.

Statuta ſunt ſemper interpretanda ne ſequatur abſurdum,& ne mereantur a ſapientibus reprehēdi. n.16.

Verba ſtatutorum in dubio ſunt referenda ad tempus diſpoſitionis.nu.16.

Quibus adiecta verbo debet intelligi ſecundum tempus verbi. nu.16.

Verba futuri temporis ſunt abnegatiua præteriti.nu.16.

Statuta interpretantur ut futura tantum includant. nume.16.ad finem.

Legis natura eſt reſpicere futura.nu.16.in fine.

Milites dicuntur qui recipiunt ſtipendium pro cuſtodia alicuius certæ perſonæ aut certi loci, & præſertim ſi fuerint deputati ad cuſtodiā perſonæ principis.n.17.

Milites deputati ad cuſtodiam principis ſunt digniores alijs militibus. nu.18.vbi etiam quod gaudent omnibus priuilegijs antiquis militibus conceſſis, & alia ad materiam iſtorum militum ad principis cuſtodiam deputatorum qui vulgo Lance ſpeZZate nuncupantur.

Milites veterani præferuntur militibus non veteranis etiam quod a militia fuerint licentiati.nu.19.

Priuilegium quando eſt merè fauorabile non amititur ex vnica contrauentione.nu.20.

Priuilegium non tollitur ex contrario actu qui non deſtruit ſubſtantiam priuilegij.nu.20.

Priuilegio remunerare nemo præſumitur quādo capi pōt alia præſumptio quam renunciationis. nu.20. in fine.

Ignorantia in milite eſt excuſabilis.nu.20.in fine.

Priuilegium vniuerſale non tollitur & contrario actu particulari.nu.21.

Priuilegium non tollitur ex vnico actu contrario niſi ille actus ſit do directo contrarius.nu.22.

Obſeruantia vel inobſeruātia per unicū uel plures actus nō afficit niſi concurrēte legitima præſcriptione. n.22.

Priuilegium ſucceſſiue reiterabile,& perpetuū non tollitur ex vnico momentaneo actu contrario. nume.23.

Priuilegium datum ordini,& officio non tollitur ex contrario actu facto a particulari perſona. nume.24.

CONSILIVM XCV.

1 ADSIT DEVS. Præſuppoſito ſtatuto fori Sēpronij quo cauetur quod is qui aliqua fulſerit dignitate, vt Doctoratus, militiæ, & comitatus alios in ſedēdo,& de ambulādo præcedere debeat de trib. mihi dubitādū proponitur: Primū eſt an d. ſtatutū cōprehendat oēs milites, & illos præſertim, qui deſeruiunt Sereniſs. D. Vrbini Duci in officio, quod hodie vulgariter nuncupatur *Lancia ſpeZZata*. Sec.an eos adhuc comprehēdat poſt miſſionē obtentā a d. Ser. D. Duce, & qñ amplius illi nō inſeruiūt. Tert.an D.N. d.priuilegium amiſerit (dato quod illi competeret) ex eo quod paſſus fuerit alium ſibi vnica vice, & ſemel præponi.

2 Pro quorū faciliori reſolut.præmittēdū exiſtimo, ꝙ moderni milites inſpecta cōſuetudine noſtri tēporis ſunt veri milites, licet nō ſit in eis ſeruata forma antiqua militię ſecūdū Iacob.de Rauen.Oldra.& Cyn.quos ſequitur,& allegat Bal. in l.1.n.8.& ibi ēt Saly.n.8.C. de iur. & fact.ign. antiqua.n. illa ſolēnitas militiæ quā refert gl.in l.penul.ff.ex quib.cauſ.maiores, & Spec.in tit.de procura.§.1.ver.itē quod eſt miles, fuit abrogata per conſuetudinē generalē quæ eſt altera lex l.2. C.quæ ſit longa cōſuet. l.ſi diuturna,& l.de quibus ff. de legib. Et quā conſuetudinē benè ſit & ēt tolleret imperator,& ſecundum illā milites in dies facit, & conſequenter facto illā approbat l. quidā conſulebāt in fi.ff.de re iud. cū alijs in propoſito adductis per Cyn.in d.l.1.nu.2.C. de iur. & fact.igno.& ibi Saly.d.n.8.& Bar. in prin.inſt. de teſt.milit.n.2.& quāuis ut dixi antiqua forma creādi milites in deſuetudinē abierit, remāſit tñ effectus, qui potius cōſideratur, quam creationis modus Alex.in l.Centur.n.23.ad fin.ff. de vulg. & pup.Saly.in d.l.1.nu.8.ver.vt potius cōſideretur C.de iur.& fac. igno.nouaq; obſeruātia iure trāslatio.ſucceſſit loco veteris Bal. in l.1. qui bonis cedere pñt Io.de Anan.in c.4.extra de magiſtris &c.Fel.in c.trāslato col.2.extr. de cōſt. Rip. in d.l.Cētu.n.9.verſ. ſed rñdet ff. de vulg.& pup. ſic & in ſimili actiones remāſerunt ꝗuis antiqua

formula ſublata fuerit l.fin.& tot tit.C.de form. impetr.act.ſublat.l.actio.ff.de negot.geſt. l.ordo ff.de publ.iud.c.& facit tex.in l.decreto.C.de his qui nota.infam.

3 Hinc eſt quod noſtris militibus etiam nõ exiſtentibus in expeditione, & ſeruitio belli, & vacantibus mercaturis potius quã armis competũt antiqua illa priuilegia quæ non ratione exercitij ſed officij à legibus conceſſa fuerunt ſecundũ Salyc.in d.l.1.nu.9.C.de iur. & fact.igno.& poſt ipſum ac Bal.& alios quos allegat Alex.in d.l.cẽturio nu.25.ff.de vulg.& pup.latè Dec.in rub.C. de teſtam.militis nu.3.verſ.& iſta concluſio limitatur qui allegat Cyn.Bar.Bal.Salyc. Alex. & alios, & hoc comprobat per ſimile ſcolarium qui non ſtudent,& inhoneſtè viuunt,quibus nihilo minus ſecundũ ipſum Aret. & alios per eũ ibi relatos competunt priuilegia,quæ ſcolaſtico ordini,& officio cõceduntur priuilegia autẽ quę fuerunt militibus conceſſa ratione potius exercitij militaris quã officij illis tantum militibus noſtri temporis competunt qui dant operã armorũ exercitio,& ſtant parati pro defenſione ſui Principis vel Reipublicę arg.tex.in l.fi. ff. de teſt.milit. & in l.1.C.de bon.poſſ.ſecund. tabu. & expreſſe dicit Iocab.de Rauẽ.quẽ refert,& ſequitur Cyn. in d.l.1.n.11.C.de iur.& fact.igno. & ibi Bal.nu. 8.& Salyc.ẽt nu.8.Paul. de Caſt.in l.Scriniarios C.de teſt.milit.& in conſ.414.incip. viſo & examinato ſupra ſcripto punto nu.2.ver.nec obſtat Alex.in d.l.Scriniarios C.de teſta.milit.& in d.l. centurio nu.23.ff.de vulg.& pup. Martin.Laud. in ſuo tract.de milite q.5.Dec.latè in d.rub.C.de teſtam.milit.ante finẽ,& in conſ.578. incip.viſo conſilio clariſs.Doctoris nu.2.Bertr. in cõſ.196. lib.6.Bal.in l.illud ad finẽ C.quibus modis recõtrahitur obligat.Roman.in cõſ.45.nu.4. verſ.ad quartũ dubiũ,& in cõſ.506.n.8. verſ.nec cũ Seyſel.in d.l.cẽturio n.6.cũ ſeq.& ibi Rip.n.9.& ſeq.

4 His ita præmiſſis circa primũ dubiũ arbitror affirmatiuè reſoluendũ quod ſcilicet dictũ ſtatutum comprehẽdat omnes milites, & ẽt illos qui dicuntur *Lance ſpezzate*, & qui in tali officio Sereniſs.D.Vrbini Duci deſeruiũt põderando pręcipuè illa verba vt Doctoratus,& militiæ. Quæ cum ſint termini abſtracti ſequitur quod vniuerſaliter ẽt cõprehendant omnia ſua cõcreta abſq; aliquo alio vniuerſali ſigno pręcedente prout in ſimili humanitas eſt vniuerſalis terminus ad oẽs homines,& equæ ſingulis hominibus ineſt,ſic & eadẽ eſt ſeruitus in omnibus ſeruis §.fin. inſti.de iure perſo.ſic & hæreditatẽ quæ eſt terminus abſtractus eſſe vniuerſalẽ dictionẽ ad omnia bona hęreditaria sẽtit Alex.in l.ſi legatus §.ſi quis bona nu.2.& ſeq.ff.ad ſenat.conſult.Treb. dum nonat idẽ eſſe dicere bona ſua quod hæreditas. Pari ratione militiã de omnibus militib. prædicari omneſq; milites ẽt in humiliori gradu militię cõprehendere dicendũ eſt,& facit tex. in l.colonos C.de agricol.& cenſit.lib.11.cum ibi notatis, & quatenus etiã dici poſſet quod dictio illa militiæ eſſet terminus indefinitus in caſu noſtro in quo ſumus in materia fauorabili, & in verbis ſtatuti abſq; aliqua difficultate procedit vulgata illa regula quod indiſinita ęquipollet vniuerſali l. ſi legatus §.ſi quis bona ad S. C. Trebell.cũ ſimil cum præſertim cõcernat perſonas Bar. in l.ſi pluribus nu.6.ver.ſi verò cadit ff.de legat.& ibi ſcribentes quare cum habeamus ex verbis clarã ſtatuti diſpoſitionẽ vniuerſaliter vt dixi cõprehendentem omnes milites, non videtur amplius de hoc diſcutiẽdum l.Ancille cum ibi notatis C. de furtis Corn.conſ.109.in fin. lib.1.Dec. cõſ.484. & 693.vtrobique in princ.Crauet. conſi.4.num. 20.lib.1.Cęphal.conſil.138.num.20. lib.1.

5 Neque obſtent præcedentia illa verba ſtatuti is qui aliqua dignitate &c. & quod dicitur militiã non eſſe dignitatẽ l.fin.C.qui milita.nõ poſſunt lib.12.l.fin.C.de iuriſd.omn.iud.Bar.in l.1. nu.83.C.de dignit.lib.12. & in conſ.42.nu.6. & latè Iaſ.in l.penul.nu.3.C. de pact. multifariã.n. reſponderi põt & primo quod prædicta & quęlibet alia verba cuiuſcũq; diſpoſitionis in dubio intelliguntur potius demonſtratiuè quã taxatiuè Bar.in l.Centurio col.11.verſ.ſed quid ſi dixi ff.de vulg.& pup.Pariſ.conſ.4.nu.36.lib.4. Rota deciſ.684.nu.4.par.1.in nouis diuerſor. Vnde cũ in caſu noſtro ex claris verbis ſubſequentibus videlicet vt Doctoratus & militiæ cõſtet quod ſtatuentes voluerunt cõprehendere milites ſubintrat vulgaris concluſio quod falſa demonſtratio nõ vitiat diſpoſitionẽ vbi de corpore de quo diſponitur cõſtat l.demonſtratio ff.de cond.& demonſt.vbi omnes,& maximè Bar.latè nu.4.cum ſeq.idẽ Bar.in l. ſi pater nu.2. C. de hæred.inſtit. & eſt tex.in ſi quis in fundi vocabulo,& ibi notatur ff.de lega.Pari.in d.cõſ.4.nu.36.in prin.lib.1.

6 Secundo reſpondetur quod vniuerſale præcedens mutat naturã ſuã rõne adiuncti ſubſequentis adeo ut non cõprehendat ſub ſe neq; importet ea quæ alias cõprehenderet & importaret, &ècontra Docto.in l.Gallus §.etiã ſi parente ff.de libe.& poſth.vbi præſertim Caſtr.n.4. & Iaſ.diffuſe nu.12.cũ ſeq.et nu.19.& ſeq. Menoc.cõſ.97. nu.125.lib.1.& 289.n.37.& ſeq.lib.3. Afflict.deciſ.3.nu.4.Hinc verbũ habere quod aliàs de propria ſignificatione importat dominiũ iunctũ cũ verbo poſſidere, denotat tãtũ ciuilẽ poſſeſſionẽ Bal.in l.ſi in emptione §.omniũ in antiqua lectura ff.de contrah.empt.& ex multis Honded.cõſi. 69.nu.1.iuncto nu.36.hinc ẽt eſt,quod verbũ cõceſſerunt quod de propria ſignificatione importat ſolũ translationẽ ſimplicis vſus ratione adiũcti importat,quandoq; ẽt translationẽ dominij Bero.conſ.88.nu.7.& ſeq.lib.1.Honded. cõſ.91. nu.27.libr.1.nimirũ itaq; ex præmiſſis eſſe debet ſi in caſu noſtro verbum dignitas ſe etiam extendit ad militiã ratione adiuncti verbi militiæ maximè quia illa verba ſubſequẽtia vt Doctoratus militiæ & comitatus addita fuerunt exemplificatiuè; Exẽpla autem declarant quod præcedẽs ſit illius naturæ cuius eſt exemplum l. nam quod §. fina.ff. de pen. legato. & per illum text. Bartol. in conſilio 51. poſt princip. volumin.2. & quod prædicta verba exemplificatiuè ſubiungantur id apertè denotat dictio ut quæ importat exemplum iuris gentium §. quinimò ff. de pact. l. ſecund. §. interdictorum, & l. ſecunda §. interdicta, & ibi notant Bar. Alber.& cæteri ff.de interdict. vel ſi quis velit in caſu noſtro aliũ adaptare

huic

huic dictioni vt interpretationum vtiq; dicet illam poni pro dictione videlicet, quæ interpretatio minus etiam offendit ſupra ſcriptã reſponſionem, Nã ad interpretandum diſpoſitionẽ in qua cadit dictio videlicet potius attenduntur verba quæ ſequuntur quã verba quæ illam præcedunt Corn.conſ.195. num.4.lib.3. per tex.in l.1.C.de bon.liber.& in l.fin.in fin. C. in quibus cauſis in integr. reſtit.non eſt neceſſ.facit tex. in l.in venditione C.cõmun.prædio.& ratio eſſe põt, quia dicta dictio videlicet declarat. eo dimitat potius ac reſtringit præcedentia ad ſubſequentia quam ècontra ſubſequentia ad præcedentia.l.cũ quidã §.1.ff.de vſu C.ſtatutũ il 2.de hæred.in 6. Bar.in l.1.ff.ad l.Aquil.Dec.in conſil.423.nu.15.& in l. iuſiurandum §.fin.nu.9.ff.de iureiur.quibus etiã deſeruit vulgata regula quod præcedentia intelliguntur ſecundũ ſubſequentia l.ſi ſeruus pluriũ §.fin.de lega.1.d.l.nam quod §.fin. de pen.legar. l.fi.§.cui dulcia ff.de vino & tritico leg.& ibi Barto.& in præallegato conſ.151.lib.2. Alex.in cõſ. 190.nu.18.lib.2.nu.4.lib.5.Pariſ.cõſ.78. nu.18. & 81.nu.20.lib.1.& 158.num.16.lib.4.

7 Reſpondetur prædicta verba præcedẽtia in d. ſtatuto omnino intelligẽda eſſe ſecundũ ſubſequentia tũ vt ſaluetur ſtatutũ ab implicitate cõtrarietate,& repugnantia ad reg.l.vbi repugnantia vbi Dec.de reg.iur.Pariſ.conſ.102.nu.22.lib. 2.Menoc.conſ.2.nu.61.Rolan. a Valle conſ.85. nu.16.lib.4.& in qualibet diſpoſitione ad euitãdũ contrarietatẽ oportet etiã vbi opus ſit ſub diuidere,& ſub diſtinguere Alex.conſ.121.n.3.lib. 5.Ruyn.conſ.109.nu.9.lib.1.& cõſ.76. n.4. eod. lib.& in caſu noſtro ſi alia reciperetur interpręt. cõtrarietas eſſet euidens ex eo quod in eadẽ ſtructura verborũ includerentur & excluderẽtur milites tũ ẽt vt ſoluetur d.ſtatutum a ſuperfluitate & eluſione ſuperfluo.n. imò & eluſoriè appoſita fuiſſet illa dictio militiæ contra vulgatam regulã l.ſequendo de leg.1. quæ procedit in qualibet diſpoſitione etiam ſtricta & odioſa Craue.conſ. 272.nu.7.lib.2.& cõſ.294.nu.13.lib.eo &c. & ad euitandum ſuperfluitatẽ ea etiam quę ſunt vltra naturã actus in diſpoſitione includuntur Bar.& alij in l.ſed & ſi quis §.quę ſitum ff.ſi quis cautionibus Grat. reſponſ.94.nu.33. & ſeq. & 159.nu. 9.lib.2.& ſtatuti verba cenſentur ſemper probata pro caſu ad quem poſsũt adaptari l.3.§. toties de damn.infect.Alex.in l.cẽtnrio nu.96.ff.de vulgar.& pupill.Cęphal.conſ.526.nu.80.lib.4.& vt aliquid operẽtur ẽt ad correctionẽ iuris antiqui Alex.in l.1.ff.de offic.eius Dec. in conſ.293. col. 1.Bal.conſil.13.nu.13.& nullũ quidẽ verbũ imò nec ſyllaba cẽſeri dẽt in ſtatuto ſuperfluo appoſita Bal.in rubr.de contrahen.empt.q.9.Crauet. poſt Corn.Calder.Iaſ.& alios in conſil.294. nu. 3.ver.& ſi talia verba lib.2.imò (& hoc magis accedit ad rem noſtram) verba ſtatuti impropriantur ad euitandum ſuperfluitatem Crauet.conſil. 20.nu.9.& conſ.135.nu.24.lib.1. & cõſ.297.nu. 4.lib.2.vbi dicit hanc impropriationẽ fieri etiam in materia ſtricta & multa iura & authoritates ad idprobandum adducit.

8 Reſpondeo quod imò ſtatutũ noſtrũ ẽt quod militiæ verbũ non appoſuiſſęt poſt verbũ dignitatis adhuc per ſe propriè ſub nomine dignitatis importat,& cõpręhendit militiã ea potiſſimũ ratione quia militia eſt verè dignitas quod probo iure,& ratione iuris quia eſt tex.Clarus l.inter alios C.de Palatinis libr.12. vbi expreſsè militare munus vocatur dignitas ibi militari dignitate fruantur ratione quia Decurionatus & militia ęquiparãtur pręſerim quoad honores l.Veteran. ff.de priuil. vetra at decurionatus eſt dignitas l. fi.ff.de Decurio.l.Spurij in prin.eod.tit.Bar.in l. 1.n.82.C.de dignit.lib.2.ergo & militia cõſequẽter eſt clara ab ęq.paratis arguẽdo vulgatis iurib.

9 Et licet ad probandum militiã non eſſe dignitatem aliqua per Doctores in medium afferãtur quæ longum eſſet hic recenſere; Attamen creditur eſſe aduertendum quod eadem contraria intelliguntur deprimis quatuor gradibus dignitatis à iure potiſſimum conſideratis,quos refert gl. in §.cum quæ inſtit.in prohemio,& Luc.de Pẽn. in rubr.in fin.C.di dignit.lib.12.dantur autẽ vltra prædictos quatuor gradus dignitatis alius,& infimus dignitatis gradus à iure antiquo parum conſideratus,& in hoc gradu dignitatis dicũtur eſſe decuriones,& omnes magiſtratus municipales ſecundum gl.in d.§. cum quæ,& Luc.de Pẽn. in d.rubr.in fin.Decurionis enim officiũ,eſt ſpecies magiſtratus municipalis l.2. ff. ad municip. Vigil.in ſuo Methodo iuris lib.3.cap.24.in prin. vnde cum Decuriones non ſint conſtituti in aliquo ex prædictis quatuor gradibus dignitatis vt probatur etiam ex l.1.C. de ſilentia &c. libro 12. Adeo vt Decuriones non poſſint dici ſuper Illeſtres,ſpectabiles,& minus etiam Clariſſimi,& tamen ſint indignitate ex præallegatis, ita erit de militibus ipſis Decurionibus ęquiparatis præſertim in materia honoris de qua agitur d.l. Veteranis ff.de priuileg.veter.

10 Facit ad præmiſſa quia in iure milites a priuatis perſonis diſtinguuntur, vt in auth.vt nullus mutuans Agricolæ &c.§. volumus & in auth. vt judices ſine quoque ſuffrag. & vtrobique notãt Bar. & ſcribentes priuati enim dicuntur propriè omnes illi qui non ſunt aliqua dignitate perditi ſecundũ gl.in c. priuilegia in verſ. priuatorum diſt.3.& in c.denique in verſ. dignitas diſt.4. per tex.in c.qui contra 24.q.1.refert ac ſequitur prępoſ.in d.c. priuilegia q. milites qui non ſunt priuati dici debent in dignitate conſtituti arg. a cõtrario ad tex.in l.& ſi contra in fin.ff.de vulga.& pupil.& in prin.inſt. de his qui ſunt ſui vel alieni iuris cum ſimilibus per Euerard. late deductis in loco à contrarijs.

11 Præterea militia eſt honor in l.quãuis in prin. C.de decur.lib.10.l.3. C.de re mili. lib.2.repræſẽtat publicũ decus ac publicã honeſtatẽ ẽt in humiliori eius gradu l.colonos C. de agric. & cẽſit. lib.11.& quilibet titulus honorarius ẽt ſine aliqua poteſtate,& iuridictione,ſeu adminiſtratione dicitur dignitas l.fi.C.de dignit.d.lib.12. & l. fi.C.ut dignit.ord.ſerue.eod.lib.& probat tex.in c.cũ veniſſent extrà de inſt.Luc.de Pẽn.in d.rub. C.de digni.in prin.ver. põt ẽt dignitas ergo.&c.

12 Et rurſus quia militia eſt ordo l.is quidẽ & ibi gl.in verbo ordinis C.qui militare poſsũt lib.12. ſed militaris ordo nũcupatur dignitas ut in rub.

C.de equeſt.dignit.eod.lib.12. iunctâ l.nuper ff. de donat.inter vir.& vxor.& l.2.§.poſt hũc ff. de orig. vir. & per hæc iura ſic voluit Luc. de Penn. in l.vnica d.tit.C.de equeſtr.dignit. ergo militia de iure dicitur dignitas tum, quia honor eſt, vt prædixi tum quia ordo.

13 Addo quia paſſim de cõi vſu,& ſtilo loquendi militia appellatur dignitas,& nedũ à rudibus, & imperitis, verũ ẽt à peritiſſimis iuris grauiſſimiſque iuriſcõſultis vt ab Alex. in d.l.cẽturio n.24. ibi rõ priuilegij fuit nobilitas ſeu quædam excep-tio dignitatis militaris. Et ante eũ Salyc.in d.l. 1.nu.8.Rip.Claud. Seyſell.& alij præallegati in d.l.centur.de vulg.& pup.Dec.in d.rub. C.de teſtam.milit.nu.3.ver.& iſta cõcluſio limitatur vigel.in ſuo Methodo iuris lib.3.c.20. de milit.veter.reg.2. verba aũt ſtatuti recipiunt interpretationẽ à cõmuni vſu loquendi l. liberorũ §. quod tñ,& ibi Bart.de leg.3. Iaſ.in l.2.nu.12.C.de ſucceſs.edicto Io.de Amicis conſ.42.nu.17.& ſeqq. Soc.iun.conſ.116.nu.28.lib.3.Grat. conſil.151. nu.14.lib.2. cũ præſertim ex authoritatibus prę-allegatorũ Doctorũ conſtet talẽ vſum loquendi viguiſſe tẽporẽ conditi ſtatuti Corn. conſi.201. nu.1.& 4.& ſeq.lib.2.Honded.conſil.4.nu.67.& præſertim in caſu noſtro ratione ſubiecti materiæ honoris,& dignitatis,quæ regulantur magis ſecundũ conſuetudinẽ, & exiſtimationẽ loci,& hominũ quam ſecundũ ius communẽ l. fin.ff. de muner.& honor.per quẽ tex.ita dicit Bart.in l.1, nu.83.C.de dignita.lib.12. qui dat exẽplũ de Decurionib. qui quãuis ſint in dignitate de iure cõi in ciuitate tñ Peruſij connumerantur inter plebeios,& ignobiles,& in ciuitate Venetiarum inter nobiles, & in dignitate conſtitutos.

14 Verum omnia ſic forſan nimis diffuſe in hac 4. reſponſione deducta ex abundanti dicta ſint cũ vt pariter in caſu noſtri ſtatuti omnis fuit ſublata difficultas ex quo ſtatuentes ipſi militiã pro dignitate habuerint, & hoc ſufficit, vt ſit dignitas licet aliàs in iure non haberetur pro tali d.l. fin.in prin.ff.de muner.& honor.Innoc.in ca.de multa,& ibi Panor.nu.22.ver.3.concluſio extrà de præben.Bar.in d.l.1.d.nu.83.& num.97.C.de dignit. lib.12. quod aũt ſtatuẽtes habuerint militiã pro dignitate, patet ut etiã dixi ex eo quod militiã pro exemplo dignitatis inter duas claras dignitates retulerunt, & ſufficit talis verborum declaratio ſecundũ Bart.in d.l.1.C.de dignit.nu. 97.lib.12.vltra quod ut audio in d. ciuitate fori Sempronij non exigua reuerentia defertur militibus, & honorificè tractantur quod eſt euidens ſignũ militiã illic pro dignitate haberi ad tex. in c.viſis 16. q.2. & in c.ad ſupplicationẽ in fine extrà de renunciationibus Luc.de Penn.in d.rubr. nu.6.& facit in ſimili,quod quamuis procuratoris officium aliàs ſit vile, nobile tamen,& honorificum reputatur ſecundũ exiſtimationem hominum Honded.poſt Rip.in conſil.81. nu.13. & facit Bar.in d.l.1.num.83.C.de dignit. lib.12.

15 Et cum prędicta ſimpliciter,& indiſtinctè prę-cedãt etiam in materia ſtricta;vtique multo magis habent locum in caſu ſtatuti noſtri quod ex pluribus conſtat eſſe fauorabile; prima quia cõditũ fuit principaliter fauore illorũ quibus hoc priuilegiũ honoris,& prædictię conceditur,inſpicitur.n.principalis intentio ſtatuentiũ,& ſi quid principaliter vnius fauore ſtatuitur ẽt quod inde ſequatur alterius prẹiudiciũ [a] nihilominus ſtatutũ dicitur fauorabile Bar.Caſtr.Alex.& Iaſ.in l.qui exceptione ff.de cõd.indeb. Bal.Dec.Curt. iun.& Riminal.ſenior.l.2.C.de in ius vocan. Tiraq.de retract.tit.1.§.30.gl.1.nu.5.Riminal.iun. conſ.72.nu.42.& ſeq.lib.1.& cõſ.354.nu.16.lib. 4.Aret.cõſ.26.nu.20.verſ.4.prẹmitto;ergo multo magis ſtatutũ noſtrũ iudicari debet fauorabili cum in nullius certæ perſonæ vergat præiudiciũ Hõded.cõſ.95.nu.112.lib.1.Sec.quia eſt ſimpliciter incluſiuũ,ergo fauorabile Bero.cõſ.151. nu.22.ver.2.negari lib.2.Burſ.cõſ.76.nu.28.lib. 1.qui de cõi teſtatur,& conſi.208.nu.5. libr.2.& conſ.302.nu.16.lib.3.præſertim cum ex incluſione non inferatur alicui certæ perſonæ præiudiciũ Corn.conſ.95.nu.20.& conſ.133.nu.10.lib. 2.Honded.conſ.12.nu.18.& conſ.13.nu.41.libr. Tertio quia ſe conformat potius cum antiquo iure communi quam quod illud limitet vel corrigat in l.ſi vnus §.pactus ne peteret, & ibi notata per ſcribentes communiter ff. de pact.

16 Ex quibus cum clarum ſit ſtatutum hoc comprehendere milites remanet pro complemento reſolutionis primi dubij uidere an cuſtodes hodierni Sereniſſimis D. Ducis Vrbini vulgo detti *Lance ſpezzate* ſint milites adeo vt tanquam tales ſub diſpoſitione dicti ſtatuti comprehendantur,enim in dubium reuocari poteſt an ſtatutũ intelligendum ſit de militibus antiqui temporis tum ne tanquam vnum irrationabile, & abſurdum moreatur à ſapientibus reprehendi quod omnino in ſtatutorum interpretatione debet euitari Pariſ.conſil.59.num.25.lib.3. Socin.iun. conſil.1.nume.128.& conſil.8.num.22.& conſi. 9.num.7.& conſi.15.num.9.lib.1.Riminal. conſil.427.num.29.Bal.conſil.91.lib.4. Aym. conſi. 4.num.23.& conſil.5.nu.14.Rolan.conſ.72.nu. 41.cũ ſeq.libr.3.Rot.deciſ.724.nu.11.& 700.nu. 5.part.1.& 294.nu.3.part.2.in nouis diuerſor.tũ etiam quia ſtatutorũ verba in dubio ſemper referuntur ad tempus diſpoſitionis l.ſi ita legatũ, & ibi Bar.nu.4.ff.de aur.& arg. legat. Pinell.in l. 2.C.de reſcind.uendit. in 1.par. rubr.nu.23.latè Menoch.conſ.97.nu.137.verſ.nec obſtat quintũ cũ ſeq.tũ & Tertio quia hoc ſtatutũ loquitur per verba futuri tẽporis ibi is qui aliqua fulxerit &c. Ergo illius diſpoſitio quæ adiecto verbo regitur dẽt intelligi ſecundũ tẽpus verbi l.in delictis §.ſi damnũ ff.de noxal.l.Titius ff.de milit.teſt.Mandell.in conſ.60.nu.12.Verba.n. futuri tẽpus abnegant omnino præteritũ vt in ſimili de verbo venderit conſiderat Rimin.iun.cõſ.51.& ſeq.lib. 1.& poſt eũ Honded.conſ.52.nu.28.prẹſertim in interpretatione ſtatutorũ quæ interpretãtur vt futura tantũ includant Cẹphal.cõſ.461. nu.28. & ſeq.lib.4.Bar.latè in l.omnes populi nu.42. cũ ſeqq.ff.de iuſt.& iur.Honded.in conſi.16. nu.15. & ſeqq.lib.1. & talis eſt natura cuiuſcumque diſpoſitionis quæ habet vim legis l. leges C. de legibus §. dico igitur circa finem in authentic. de nupt.cap.fina.extrà de conſtit. Barto.in d.l.omnes populi nume.42.

Quod

17 Quod autem præfati viri qui ex nobilibus familijs à præd. Sereniſſimo D. Duce aſſumuntur ad illius obſequium, eiuſque cuſtodiæ deputantur, & illius vulgo dicuntur *Lance Spezzate* ſint milites, probatur ex eo quod deputati ad cuſtodiam cuiuſcunque etiam priuatæ perſonæ dicuntur milites, & tanquam tales recipiunt ſtipendiũ ab eo quem cuſtodiunt l. fina. C. de erog. milit. annonę, & ibi Bartol. infert ad milites noſtri tẽporis deputatos ad cuſtodiam certi loci qui per illum tex. (vt obſeruat ibi Barto.) habere debent ſtipendium à loco quem cuſtodiunt non à ciuitate prædominantę vel à Principe deputante, & magis in ſpecie quod deputati ad cuſtodiã Principis ſint verè milites, & de ipſis tanquam militibus determinetur, habemus tex. Clarum in l. nemo, & ibi Bar. Luc. de Penn. & omnis C. de re militar. lib. 12. vbi tales viri deputati ad cuſtodiam Principis ponuntur pro vno numero militum, & de ipſorum ordine ac numero ſicut ordinibus & numeris aliorum militum in caſtris degentiũ pariformiter ibi determinatur.

18 Benè verum eſt (& hoc nobis deſeruit in propoſito) quod tales ſunt alijs militibus digniores & eos præcedunt Panorm. poſt Abb. Antiq. in c. per tuas num. 1. verſic. facit tamen extrà de maioritate & obedientia Luc. de Penn. in d. l. vnica in princ. C. de dignitatib. libr. 12. Dec. in d. rubr. C. de teſtam. milit. num. 2. & facit tex. in l. fina. ff. de alb. ſcriben. & in cap. cum in diſtribuendis cũ ibi notatis extrà de temporibus ordinat. & in c. hi qui & in cap. ſi a ſede de præben. in 6. ipſiſque peculiaris reuerentia debetur l. 1. C. de domeſt. & protecto. lib. 12. & ibi gloſ. in verbo extimati l. nihil commune C. de palatinis &c. eod. lib. & hi ſunt illi milites noſtri temporis, qui cũ ſtent parati pro defenſione ſui Principis gaudent omnibus priuilegijs antiquis militibus conceſſis, & in omnibus ac per omnia (excepta illa priſtina forma creationis) antiquis militibus exequantur ſecundum Iacob de Rauenn. Oldrad. Cyn. Barto. Bald. Salyc. Paul. de Caſtr. Alex. Marc. Lauden. Roma. Bertran. Dec. Claud. Seyſelli Rip. & alios ſupra allegatos, quibus addo Aufrer. in addit. ad deciſ. Tholoſ. deciſ. 141. & Honded. qui hos allegat in conſil. 83. nume. 96. qui firmat prædictam ęquiparationem in quibuſcumque militibus noſtri temporis, qui ſalarium recipiunt vnde milites iſti per Principem ad ſui cuſtodiam deputati potientur, & gaudebunt ijſdẽ priuilegijs, & prærogatiuis, quę olim habebant protectores ac Palatini in eodem enim officio Principi ſuo deſeruiunt, qui enim olim aſſiſtebant ad cuſtodiam Principis & armate coram eo, dicebantur illius procuratores vt probat tex. iuncta gloſ. in rubr. C. de domeſt. & protect. & in l. ſina. eod. titul. lib. 12. & iſtis honor debebatur ſub pęna ſacrilegij l. 1. & eorum Primicerius erat ſpectabilis ſubſequẽtes autem eum in ordine vſque ad decem erant clariſſimi l. 2. C. eo. tit. de domeſt. & protect. quẽadmodum etiam & generaliter quicunque milites deputati ad cuſtodiam Principis, & qui ab eo menſam recipiebant dicebantur Palatini gloſ. in d. l. nemo C. de re militar. & in l. ſequenti in verbo comitatẽſibus vbi diſtinguit milites Palatinos à comitatenſibus, quia Palatini ſtabant in vrbe ad menſam Principis, comitatenſes autem ſtabant & ipſi in vrbe, ſed non ad menſam Principis: Quod autem Palatini haberent dignitatẽ probat tex. in l. iubemus in fine ibi adeptę dignitatis &c. C. de Palat. lib. 12. & in l. fina. ibi dignitateſque ſuſceperint Palatinas. C. de priuil. eorũ qui in ſacr. Palatio milit. eod. libr. 12. & Palatini debebant honorari nedum ab inferioribus, verũ etiam a maioribus & in Prouincia degentibus Rectoribus Prouinciarum d. l. nihil C. de Palat. &c. & quoad honores & prerogatiuas exequabãtur Palatini ſacrarum largitionum, & Palatini Princicipis d. l. iubemus eod. tit. & lib. vnde ſequitur ex præmiſſis hos viros dict. Sereniſſimi D. Ducis ab ipſo ad ſui cuſtodiam deputatos nedũ eſſe milites, & tanquam tales dicti ſtatuti priuilegio vti poſſe & ſub dicto ſtatuto tam reſpectu illorũ præcedentium verborum is qui aliqua fulxerit dignitate, quam ſubſequentium, vt Doctoratus & militię &c. comprehendi cum ſint protectores & Palatini dict. Principis, & per conſequens ex præfatis in dignitate cõſtituti, verum etiam ipſis omnes honores omniaque indulta & priuilegia competere quæ olim antiquis militibus ac Principi in eodem officio deſeruientibus competebant ac deferebãtur, & ſic remanet reſolutum primum dubium.

19 Circa ſecundum breuiter exiſtimò priuilegiũ dicti ſtatuti ac cętera quæcunque indulta & priuilegia præfatis iuris ad cuſtodiam dict. Principis deputatis etiam poſt miſſionem obtentã cõpetere, & illos (vt me reſtringam ad rem noſtrã) pręcedere debere etiam proprios Commilitones in dict. officio, qui poſt eos ad dictum munus aſſumpti fuerunt etiam eodem tẽpore quo adhuc deſeruiunt per tex. clarũ in l. fina. C. de priuileg. eorum qui in ſacr. Palat. milit. lib. 12. vbi Luc. de Penn. Bar. & cęteri, & facit text. in l. iubemus C. de Palat. eod. libr. 12. & in l. fina. C. de præpoſit. cubiculi & in l. vnica C. de Comit. qui prouinc. aug. & in l. in ſcrinijs C. de præpo. labo. eod. libr. 12. & in l. fina. ff. de decur. & in l. Veteranis ff. de priuil. veteran. vbi ſcribentes quibus addo quod dixi ſupra priuilegia quę conceduntur militibus ratione officij non exercitij competere etiam otioſis militibus noſtri temporis vel vacantibus potius mercaturis quam armis, ergo multo magis Veteranis cum præſertim nos verſemur in priuilegio quod conceditur ratione ordinis, & dignitatis vt de ſe conſtat.

20 Circa tertium, & vltimum dubium an D. N. ſibi perpetuò præiudicauerit in dict. priuilegio patiendo vnum ſemel ſibi in ſedẽdo præponi arbitror pro negatiua reſoluendũ per text. in l. 2. & 3. C. de his qui ſponte mun. publ. ſub. in l. 2. C. de priuil. Veteran. in auth. prębyteros C. de epiſc. & cleric. in l. voluntariè C. de excuſat. tuto. in l. in honoribus §. quo muneris ff. de vaca. mun. in c. ſi Epiſcopum 16. quæſt. 16. in ca. cum tempore extrà de arbitr. in cap. accedentibus ac in c. ſi de terra extra de priuileg. ex quibus iuribus videtur cõſtituenda regula negatiua, quod ſcilicet ex vnica contrauentione priuilegiium non amittatur, quæ regula ſimpliciter in caſu noſtro procedit

in quo priuilegium eſt merè fauorabile vt ſuprà probatum eſt nullaque ratio odij vrget aduerſus priuilegiatum ad trad.per compoſtill.in d.c.cum acceſſiſſent extrà de conſtit. quem referunt ibi Butr.Imol.& alij & Luc.de Penn.in l.2. nume.3. circa finem C.de his qui ſponte mune: ſub. libro 11.maximè quia actus prætenſe cõtrauentionis non deſtruit neque vllo modo elidit ſubſtantiã priuilegij vnde non afficit priuilegiatũ niſi quatenus ex eo actu inferatur ad renunciationẽ priuilegij quæ nunquam præſumitur vbi poteſt cadere alia præſumptio quam renunciationis ſecũdum Butr.quem refert, & ſequitur Felyn .in d.c. cum acceſſiſſent nu.19. extrà de conſtit. & quod poſſit in propoſito caſu cadere alia præſumptio quam renunciationis ſatis conſtat immo minus etiam probatur quod D.N.habuerit notitiã proprij priuilegij,& talis ignorantia in milite eſt excuſabilis ad l.1.& ibi tradita C.de iur.& fact.ign.

21 Præterea data citra veri præiuditium regula affirmatiua quod ſcilicet priuilegium ex vnico actu contrauentionis amittatur animaduerte, quod ex pluribus limitationibus illius regulę excipitur ab ea caſus noſter. Et primo quia priuilegium huius ſtatuti eſt vniuerſale, & cõperit ordine militari,& omnibus militibus,& cõtra omnes perſonas tam in ſedendo quam in ambulando actus autem prętenſę contrauẽtionis eſt particularis,& reſtrictus ad vnam perſonam,& vnicum confeſſum vnde non nocet priuilegio vniuerſali gloſ.in d.l.2.ff.de priuil.veteran.quam ſequitur Bar.ibi & in l.2.§.fin.in ſi.ff. de decurion.

22 Secundo quia priuilegium concernit factum videlicet præcedentiæ: Actus autem ex quo prętenditur præiudicatum priuilegio reſpicit patiẽtiam priuilegiati. vnica autem patientia nõ pręiudicat ſecundum Bald. in d.ca. cum acceſſiſſent nume.55.verſicul.2.dic extrà de conſtit. & ratio eſt quia nunquam vnicus actus præiudicat priuilegio niſi ſit de directò contrarius inobſeruãtia autem vel non vſus per vnicum actum vel per plures non afficit niſi concurrente legitima præſcriptione, vt dicunt poſt Ioan.Andr.Bal.Butr. & alios, ac canoniſtas omnes,Panor.in ſua ampla diſtinctione quam facit in d. cap. cum acceſſiſſent nume.6.in fine, & ibi Felyn. numo. 29. in 2.limitatione.

23 Tertio quia priuilegium eſt ſucceſſiuũ, & perpetuũ, & illius effectus eſt reiterabilis actus autẽ prætenſę contrauentionis fuit momentaneus ideo non nocuit neque obeſſe potuit Barto.in l. fina.in fin.ff.de conſtit.princip.Bald. in d.c.cum acceſſiſſent nume.61. verſicul. quædam ſunt, & ante eum Luc.de Penn.d.l.2.numero 8.C. de his qui ſponte mun.publ.ſub.lib.11.Abb. poſt alios in d.cap.cum acceſſiſſent nume.7. extrà de conſtit.& Felyn.ibidem numero 29.verſicul. vnde ſi quis &c. Alexan.per multa quæ allegat in conſil. 33.num.4.& per totum lib.5.

24 Præterea demum ſi diſcurrantur omnes opiniones,& diſtinctiones, quas tam in d. cap. cum acceſſiſſent extrà de conſtit.quam alibi in prędfatis iuribus, & alijs vtique apparebit caſum noſtrum eſſe extrà omnem difficultatem cum agatur de præiudicando iuri diſponenti, & de priuilegio quod eſt vniuerſale perpetuum, purum, fauorabile, conceſſum ordini,& officio non perſonis, & èconuerſo actus prætenſę contrauentionis eſt particularis, momentaneus, non directè contrarius,in non vſu potius & inobſeruantia quam in contrario vſu & facto cõſiſtens neque vllo modo elidit, & tangit ſubſtantiam priuilegij ex quibus ſingulis dic. priuilegio nullum pręiudicium facere potuit;Et ita vt ſupra in omnibus prædictis dubijs pro veritate reſpondendum putaui. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Præiudicium*. Ad idem quod cõſtitutio partim odioſa, & partim fauorabilis cenſeri debeat fauorabilis ſi principaliter in fauorem ſtatuta ſit licet inde in conſequentiam aliquo reſpectu odium contineat dixerunt Roma.conſil.39. nume.2. Tiraquell. in tractat. res inter alias acta fol.mihi 5. a tergo verſicul.ex his fit ſecundum paruam impreſſionem Ioſeph.Ludoui.deciſ.Lucenſ.26.nume.23.part.prima, idem Tiraquel. de retract.lignaior.§.30.gloſ.1.num.5. Menoch.de recuper.poſſeſſ.remed.prim.num.37. in fine, qui omnes vnanimiter concludunt ſtatutum mixtũ continens fauorem,& odium reputari, aut fauorabile,aut odioſum ſecundum quod fuit principalis mens ſtatuentium, à qua quidem concluſione non diſentit Couar. uariar. reſolutio.libr. primo cap.11.poſt nume.5. verſiculo ſolet enim adnotan.vbi tamen eam declarat procedere quoties odium a fauore diſtingui non poteſt ſi verũ vnum ab altero diſtingui poteſt, & tunc fauor ut fauor, & odium vt odium aſſumendum eſt ut ibi per eum, quod ſi de hac ſtatuentium mente principaliter non conſtat fauorque ſtatuti non præponderat odio uel ècontra, & tunc ac ſtatutum reputari debeat fauorabile vel odioſum varij varia dixerunt iſto enim caſu ſtatutum reputari debere partim odioſum, & partim fauorabile pluribus demonſtrat Menoch.vbi ſupra numero 33. & ſequent. ubi proponit contraria, & illis reſpondet, & cum hac opinione concordat Couarru. in loco præcitato quando ſcilicet fauor ab odio diſtingui poteſt, & ècontra contrarium quod abſurdum ſit dicere ſtatutũ eſſe partim odioſum, & partim fauorabile defendit Sarmien.ſelect.interpret.lib.primo cap.12. nume.2. & non diſſentit Couarru. vbi ſupra quando odium à fauore diſtingui nõ poteſt, & propterea quod iſto caſu ſtatutum ſimpliciter debeat reputari odioſum, & non fauorabile voluerunt plures Doctores relato per eundem Menoch. dict. remed.primo numero 16.& ſequen. Oſaſc.deciſ. Pedemont.126.numero 14. Honded. conſil.95. nume.12.

b *A iure communi*. Facit ad idem quia omnis receſſus à iure communi dicitur odioſus ideo non mirum ſi ſtatuta correctoria iuris communis,ſeu in aliqua parte limitatoria dicatur odioſa ex relatis per Tiraq.de retract.in præfatione num.62.& per Aym.de antiq.tempo.part.4.§.1.nume.42.& ſeq.& per Menoc.de recuper.poſſeſſ.do.remed.1. nu.24.

nu.14. apud quos plures alios concordantes Doctores reperies vnanimiter dicentes quod in correctorijs & exorbitantibus à iure communi non eſt licita extenſio de vno caſu ad alium. Verum quia præmiſſa nõ ſemper vera ſunt. Et quandoque etiam in correctorijs & exorbitantibus ſi nõ ex identitate rationis ſaltem ex maioritate eiuſdem rationis datur extenſio idcirco ad hanc materiam vide declarantes Doct. poſt glo. in Auth. quas actiones. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Iaſ. in rubr. ff. de re iudic. nu.13. & ibi etiam Ripa nu.22. Euerard. in loco à ſpeciali & in loco à ratione legis larga, &c. vbi primo ponit de correctorijs, ſecundo de exorbitantibus & vtroque caſu facit regulam cum ampliationibus & limitationibus; Aymo. de antiq. tempor. 1.4. in princ. nu.75. & ſeqq. Natt. conſ.532. nu.30. lib.3. Couarr. var. reſolut. lib.3. c.6. num.4. Petr. à Plach. in epit. delict. lib.1. cap.1. nu.15. Tiraq. de leg. connub. glo.5. nu.195. Hiero. de Monte. 91. nu.16. Menoch. de recuper. poſſeſſ. remed.5. nu.7. & in l. fi. nu.35.134. & 173. C. de edic. diui Adria. toll. Ceph. conſ.55. num.5. lib.1. Roland. conſ.17. nu.7.8. & num.21. lib.1. & & conſ.72. nu.34. & ſeqq. eodem lib.1. & conſ.74. nu.17. lib.3. Oſaſc. deciſ. Pedem.21. nu.13. & deciſ.120. nu.4. & 5. & nu.8. & 12. & deciſ.147. nume.2. & 3.

Statutum autem quando dicatur exorbitans à iure communi, & quando correctoriũ vide Euerard. vbi ſupra in loco à ratione legis larga, &c. in diſcurſu Aymo. de antiquit. tempor. d. parte 4. in princ. nume.75. Menoch. de recuper. poſſeſſ. d. remed.1. nume.20. & remed.14. num.13. cum relatis per eos qui in ſumma concludunt, quod quãdo iuris communis aliqua regula declaratur ampliatur, ſeu limitatur à ſtatuto tunc illud ſtatutũ dicitur exorbitãs ſi vero ius commune in totum tollitur & abrogatur, & tunc idem ſtatutum dicitur correctorium. Et vide etiam in materia Tiraquel. de retract. in præfatione num.31. vbi etiam declarat quando qui: dicatur contra ius, & quãdo præter ius.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

De adminiſtratore, qui pluries reddita ratione ſuæ adminiſtrationis fuit liberatus, & quietatus ab eo, cuius bona adminiſtrauit, An, & quando poſſit ſub prætextu doli in eadem adminiſtratione commiſſi criminaliter inquiri, & moleſtari, quãdove, & quibus in propoſito adminiſtratoris dolus arguatur, & probetur.

SVMMARIVM.

Ratio ſemel calculata iterum calculari non debet, fallit quando allegatur error calculi. nume.1. Vbi ampliatur etiam quod ratio fuerit ſæpius calculata.

Adminiſtratoris quietatio, ſeu liberatio non impedit computorum reuiſionem quando agitur de dolo ipſius adminiſtratoris. nu.2.

Adminiſtratori, qui pecunias per eum receptas in libro adminiſtrationis non deſcripſit, & in vſum proprium conuertit quietatio, & liberatio habita non ſuffragatur. nume.3.

Quietatio, & liberatio facta adminiſtratori nõ trahitur ad dolum etiam quod fuerit iurata, geminata, verbis, & facto ratificata in ampliſſima forma cum prægnantibus verbis cum pacto, trãſactione, laudo, ſeu promiſſione de non contraueniendo, cum decreto iudicis, cum aſſertione quod computa fuerunt diligenter examinata, & ſub quibuſuis alijs ſimilibus clauſulis. nu.4. & 29.30.34. ſeqq.

Adminiſtrator dicitur in dolo ſi omnes pecunias per eum receptas in libro adminiſtrationis non deſcripſit. nume.5.28.34. ſeqq.

Adminiſtrator dicitur in dolo ſi omnes pecunias per eum receptas in vſum proprium conuertit. nu.6.28.35.

Adminiſtrator non præſumitur ditatus ex bonis adminiſtratis, fallit niſi contrarium ſuadeatur ex breuitate temporis, vel ex aliqua alia præſumptione, ſeu coniectura. nume.7. Fallit ſecundo quando adminiſtrator non erat induſtrioſus, nec talis, vt aliundè potuerit diuitias parare quàm ex ipſis bonis adminiſtratis. nume.8. Fallit tertio, quando durante adminiſtratione locuples euaſit. nu.9. Fallit quarto, quando non legitimè adminiſtrationis ſuæ rationem reddidit. nu.10.

Adminiſtrator non reddendo libros ſuæ adminiſtrationis dicitur in dolo. nu.11. Nec illi creditur aſſerenti librum pœnes alium dimiſiſſe. nu.12. Nec dicitur probata reſtitutio libri ex eo quod aliàs reddiderit computa, & rationem ſuæ adminiſtrationis. nu.13.

Dolus etiã præſumptus poteſt criminaliter puniri. nu.14.

Iuramentum in litem poteſt deferri etiam ex dolo præſumpto, & qui in omittendo conſiſtit. nume.15. Præſertim ſi dolus præſumatur à lege, & non ab homine, vel ſi probetur non leuibus, ſed grauibus indicijs, vel quando reſultat ex omiſſione eius ad quod quis cogi poteſt iure actionis. nu.16.

Adminiſtrator non deſcribens in libris adminiſtrationis data, & recepta æqualiter dicitur in dolo vero, & falſitatem committere, & propterea contra eum iuratur in litem. nu.17.

Falſitas committitur non ſolum in dicendo, ſeu ſcribendo falſum, ſed etiam in omittendo dicere, vel ſcribere verum. nu.17. in fine.

Adminiſtrator retinẽdo pecunias ſui Domini in propriũ vſum dicitur in dolo vero, ac manifeſto tenetur de furto, & contra ipſum iuratur in litem. nu.18. 28.

Doli actio criminalis ceſſat quando ipſe dolus poteſt purgari actione ciuili ex eodem contractu. nu.19. vbi tamen quod debent tria concurrere de quibus eodem. nume.19.

Adminiſtrationis velamen temperat furtum, & quando res habuit originem à contractu ceſſat actio furti. nu.20. vbi declaratur hæc concluſio.

Doli actio biennio præſcribitur. nume.21. Limita primo, quia datur reſtitutio in integrum d. nu.21. Limita ſecundo, niſi dolus habeat cauſam permanẽtem, & ſucceſſiuam. nu.22. vbi idem quando ad manus doloſi aliquid peruenit. Limita tertio, niſi dolus trãſierit in ſpeciale nomen delicti. nu.23.

Quietatio, ſeu liberatio generalis extenditur ad dolum præſumptum præteritum dummodo concurrat coniunctio ſanguinis, & quod is qui liberationẽ obtinuit non ſit factus ex dolo locupletior. nu.24.

Dolus

Dolus ex propoſito nunquid præſumptionibus, An vero concludentibus probationibus detegendus ſit.nu.25.
Dolus non præſumitur à iure, ſed probandus eſt ab eo qui dolum allegat.nu.25.
Dolus non probatur quibuslibet inditijs, ſed illis tantum quæ perſpicua ſunt.nu.26.
Inditia perſpicua dicuntur illa quæ non ſunt leuia, friuola, aut iniuſta iudicis arbitrio remiſſa.nu.26.
Simulatio, & falſitas inſtrumenti probatur coniecturis. nu.26.in fine.
Dolus quandoque probatur coniecturis, & præſumptionibus iuris, quandoque autem coniecturis, & præſumptionibus hominis.nu.27.
Præſumptionibus iuris inducit liquidam, & concludentē probationem.nu.27.
Dolus à iure præſumptus dicitur verus dolus. nume. 27. in fine.
Dolus verus dicitur ille, qui præſumptionibus, & coniecturis probatur.nu.28.
Diuturnitas temporis calumniæ præſumptionem inducit.nume.29.
Geminatio actus nunquid doli præſumptionem excludat. nu.29.& 30.ſeq.
Dolus ſemper cenſetur excluſus in qualibet diſpoſitione. nume.30.
Dolo de præterito renunciari poteſt expreſsè.nu.31.
Quietatio non trahitur ad dolum etiam quod in ea interuenerint Amici communes, & Periti. nume. 29. & 32.
Ignorans non dicitur remittere dolum tacendo.nu.33.
Liber adminiſtrationis debet eſſe perfectus, non autem defectuoſus, & non continens omnes receptas pecunias. nume.36.
Adminiſtrator quando eſt in dolo poteſt criminaliter conueniri.nu.41.
Actio ciuilis & criminalis oritur ex quolibet delicto. nume.41.in fine.
Furtum an committat is, qui in vſum proprium conuertit pecuniam ſibi traditam non in ſpecie, ſed in quantitate.nu.42. Et quid ſi illi pecunia tradatur, vt eam in aliquem vſum, & vtilitatem Domini conuertat, dicto nume. 42.
Negans depoſitum tenetur furti, nu.43.
Adminiſtrator non habens publicum officium nunquid teneatur conficere librum rationum, & non conficiendo nunquid contra ipſum detur iuramentum in litem. nu.44.& ſeqq.
Tutor, ſeu alius Adminiſtrator ſi non conficit librum rationum nunquid dicatur in dolo, & contra ipſum detur iuramentum in litem, ſi aliundè paratus eſt reddere rationem ſuæ adminiſtrationis.num.44.& ſeqq. & nume.52.ſeq.
Adminiſtrator ſiue generalis, ſiue particularis, ſiue ſocius, ſiue negociorum geſtor, ſiue exactor, ſiue procurator tenetur conficere librum ſuæ adminiſtrationis. nume.45.
Doctoris concluſio intelligenda eſt ſecundum leges, & auctoritates, quas allegat.nu.46.in fine.
Tutor, ſeu Curator non poteſt adminiſtrare antequàm conficiat librum rationum, alius verò adminiſtrator ſic. nume.47.
Negociorum geſtor ſi aliquid ex voluntate gerere incipiat tenetur poſtea ex neceſsitate perficere.nu.49.
Conuertens in vſum proprium alienam pecuniam committis furtum.nu.50.
Iuramentum in litem recipit contrariam probationem. nume.52.& ſeq.
Iuramentum in litem pendet à mero Iudicis arbitrio. nume.53.
Adminiſtrationis ratio, An ſit ſufficienter reddita eligendi ſunt Periti.nu.54.
Libros exhibere non cogitur aliquis niſi probata illorum exiſtentia. nu.55.

CONSILIVM XCVI.

1 ADSIT DEVS. Licet Do. Vincentius Bragadinus adminiſtrationis ſuę rationes, & computa reddiderit Illuſtriſſimo D. Marcello de Lantibus, & ab eo quietationem receperit, nō tamē poteſt hodie effugere prout ex aduerſo cōtenditur per tex.in l.ſemel.C.de Apoch.publ.lib. 10. quin iterum eaſdem rationes, & cōputa reddat, cum certiſſimi iuris ſit rationes ſemel, ſeu pluries calculatas poſſe, ac debere iterum, atque iterum calculari, ſi earum error, nedum dolus allegetur ſecundum receptiſſimam Doctorum opinionem, de qua alijs relatis concordantibus teſtatur Soarez.in commun.opin. litera E. nu.159. Paul. Montan.in tract.de iure tut.& curat. cap.38.nume.145.& ſeqq.& eſt vulgaris tex.in l.1.C.de error.calcul.

2 Quod ſi de adminiſtratoris dolo tractetur, prout in caſu noſtro, tunc vtique res nullam habet difficultatē, ex quietatione ſcilicet, & liberatione computorum reuiſionem non impediri. Soci. conſil.92.nume.19.lib.4.Bero.conſil.191.nu.15. ſeqq.& nu.27.lib.1.Menoch.de arbitr.quæſt.lib. 2.caſu 209.nu.39.Hippol.Rimin. conſil.338.nume.55.ſeqq.lib.3.vbi latè deciſ. Pedemon.viden. 58.nume.10.ſeqq.vſque ad nu.17. iuncto nume. 35.& ſeqq. vbi etiam proponit contraria, & illis reſpondet.

3 Et magis in ſpecie quando agitur de dolo adminiſtratoris, ex eo quòd nō omnes acceptas pecunias in libro adminiſtrationis conſcripſerit, eaſque in vſum proprium cōuerterit: Quod tūc quietatio nihil operetur conſulendo ſcripſerunt idem Socin.conſ.159.num.12.& ſeqq. omnibus lib.2.in diſcurſu, & conſil.190. nume.4. verſic.ex quibus eodem lib.2. Pariſ. conſil.89. nume.16.& ſeqq.omnibus lib.1.Thob. Non. conſil.63. nu.2. Rolan.conſil.49.num.25.& ſeqq. iuncto nu.39. & ſeqq. pluribus lib.1.

4 Etiam quod quietatio ſit facta per publicū inſtrumentum cum iuramēto ex certa ſcientia pluries & verbis, & facto ratificata in ampliſſima forma cum prægnantibus verbis, cum pacto, tranſactione, laudo, ſeu etiam promiſſione de non contraueniendo cum decreto Iudicis, & cum aſſertione, quod computa fuerunt benè viſa, diligenter examinata, ac ſaldata, ac ſub quibuſuis alijs ſimilibus clauſulis, & cautelis, ſic enim prædictas concluſiones ampliarunt Socin. d. conſil.159.& 190.lib.2.Pariſ.d.conſil.89.lib.1.Thob.d.conſil. 63.nu.8.ſeqq.Hippol.Rimin.d.conſil.338.lib.3. vbi præſertim nu.10.in fine, & num.55. loquitur quādo in quietatione aſſeretur quod partes ſunt pares, & nume.15. Vbi idem quando fuit renunciatum errori calculi, & nu.16.ſeq. iuncto nu.66.

Vbi

Vbi etiam quod reuiſio peteretur poſt concluſas rationes reprobato Papien. in loco ex aduerſo allegato contrarium tenēte, licet enim quietatio, & liberatio facta adminiſtratori maximam vim habeat ad ipſum liberandum ab vlteriori,& itera ta redditione rationis ipſius adminiſtrationis ad trad.per Bart. in l.2.in fine. C.de iure fiſc. lib.11. Dec.conſil.94.nume.4.& in l.1.nume.3.C.de errore calculi Paul.Montan.de iure tut. & curat. c. 38.num.123.& 132. Hoc tamen intelligitur niſi tractetur de dolo adminiſtratoris,quia tunc talis quietatio nihil ſuffragatur ex præallegatis.

5 Verum quod conſtet de dolo dicti aduerſarij in eius adminiſtratione, ac redditione rationum probatur. Primo ex eo, quod bonam pecuniarū quantitatem per ipſum receptam in libro, ſuper quo fuit reddita ratio minimè deſcripſit (prout latè deducitur in informatione facti) quo caſu ipſum eſſe in aperto dolo dubitandū non eſt Socin.d.conſil.159.nume.8.ſeq. & nume.13.verſic. ſecundo principaliter,& ſub num.15.& 18.Bero. conſil. 191. poſt nume.18.lib.1. Pariſ. conſil.89. nume.19.verſic.Debebat enim lib.1.Thob.d.cōſil.63.nume.13.ad med. & nume.21. verſic. Tum etiam Iaſ.conſil.4.col.antepen. in fine verſ.Item cum d.Baptiſta lib.3.

6 Secundo non ſolum pecunias prædictas in libro non deſcripſit, ſed poſt redditas rationes eas pęnes ſe retinuit,& in vſum proprium conuertit, & ob id iura ipſum non ſolū doloſum,ſed & Prædonem reputarūt l.Pomponius. §. ex facto & ibi Ang.& Imol.ff.de acquir.poſſeſſ.Socin.d.conſil. 159.nnme.10.& conſi.190.num.2.in fine verſ.4. quia lib.4.Dec.conſ.192.in fine Pariſ. d.conſ.89. nume.33.& 36.lib.1.Iaſ.d.conſil.4.col. antepen. verſicu. ex quo conuertit pecunias lib.3. Plot.de in lit.iuran.§.5. nume.11. Roland. conſil.49.nume.26.lib.1.

7 Tertio & hinc inter contra eundem D. Aduerſarium alia mala præſumptio, quia dum venit ad ſeruitia Illuſtriſſimorum DD. de Lantibus pauper admodum erat, & vix finita adminiſtratione per quinquennium Opulentus, & diues euaſit. Hæc inquam breuitas temporis, in qua Adminiſtrator diuitias comparauit de ſe ſola non bene olet,prout aduertit Bald.in l.fi.nu.5. ff.de quæſt. Menoch.conſil.207.numé.15. Surd.deciſ. Mantuan.15.num.11.Licet enim Adminiſtrator non præſumatur locupletatus ex bonis adminiſtratis ad l.ſi defunctus C. arb. tit. cum alijs per Burſat. ex aduerſo allegatum in conſil. 325. nume. 103. ſeqq. Hoc tamen fallit niſi in contrarium vrgeat aliqua alia præſumptio, ſeu coniectura etiam nō ita efficax, & probabilis, prout benè comprobat Aym.in conſil.191.in fi.nume.8.Et quidem coniectura prædicta oriens ex breuitate temporis & probabilis,& efficaciſſima eſt ex præallegatis.

8 Præterea ad cōprobationem huius tertij fundamenti ſupplicatur aduerti, quod regula d. l. ſi defunctus vltra prædictam declarationē patitur tres alias limitationes, quarum vnaquæque applicatur caſui noſtro. Prima eſt, vt eadem præſumptio ad fauorē adminiſtratoris procedat qñ is licet pauper tempore adminiſtrationis erat tamen induſtrioſus, & talis, vt poſſibile erat cū ſua induſtria diuitias paraſſe. Data enim poſſibilitate quod diuitiæ potuerint acquiri ex aliqua induſtria,lex ad excludendum delictum, excludit etiā præſumptionem, quod Adminiſtrator diues euaſerit ex bonis adminiſtratis: Verum data paupertate, & remota induſtria, ceſſat vtiq; poſſibilitas illa delicti excluſiua, & conſequenter ex adminiſtratione diuitias proueniſſe ſicut magis veriſimile eſt,ita etiā,& magis à iure prēſumitur Aym. d.conſil.191.nume.8.verſicu. Non obſtat modo Bero.d.conſil.191.nume.49.verſic.& præſertim, & num.50.ſeq. vbi pluribus hanc declarationem comprobat Borgnin.deciſ.Fiuizzanen.39.num. 32.in tract.de tutor.& curat.ſub num. 223. & eſt veriſſima declaratio.

9 Secunda eſt declaratio,vt diſpoſitio d. l. ſi defunctus procedat quādo adminiſtrator efficitur diues,& acquirit bona poſt adminiſtrationem,ſecus ſi ea durante, ꝓut acquiſiuit D. Bragadinus. Salyc.in authen.licentia nume.2.verſic. & eſt ratio.C.de epiſc. & cler. Pariſ.in addit. ad Bar.in d. l.ſi defunctus in fine additio. Bero. d.conſil.191. num.59.lib.1.Maſcard.de probat.lib.3.concluſ. 1392.nume.13.

10 Tertia eſt declaratio, vt eadem præſumptio non procedat quando adminiſtrator non legitimè adminiſtrationis ſuę rationes reddidit,& multomagis ſi aliquam pecuniam eiuſdē adminiſtrationis pęnes ſe retinuit, & in proprium vſum cōuertit,quia tunc ex regula ſemel malus &c.ex eadem adminiſtratione omninò ipſum locupletiorem factum eſſe omninò præſumēdum eſt Aret. conſil.31.nume.3.verſic. Præterea illa lex Iaſ.d. conſil.4.col. antepen. verſic. item cum D. Baptiſta,& col.penul.verſic. quinto, & vltimo Soci.d. conſil. 159.nume.19.verſic.Nam in terminis noſtris,& conſil.190.nume.5. verſicu. poſtremo reſpondetur lib.2.Bero. d. conſil.191.nu.48. ſeqq. Thob.conſil.63. nu.21. in fine Rolan. conſil.49. nu.30.& nu.58. lib.1.

11 Quarto eiuſdem D. Aduerſarij dolus etiā deprehenditur ex eo quod poſt redditam rationem Adminiſtrationis, & computorum libros minimè reddit, prout nec hodie reddidiſſet niſi Illuſtriſſimus D.Marcellus ad eius domum accedens eos accepiſſet, & tamen nec hucuſque integros dedit libros, ſed pęnes ſe retinuit librum dictum il Giornale (quamuis illum non habere, ſed pęnes alium remanſiſſe affirmet) vnde cum reliqua nō reſtituerit doloſus dicitur adminiſtrator l. cū ſeruus,& l.Lucius Titius.ff.de manum.teſt.Soci. d.conſil.159.poſt nume.11. & nume.14. & conſ. 190.col.pen.verſi.Confirmatur hoc lib. 2. Bero. conſil.191.nu.16.ſeqq.& num.38.42. & 47.lib.1. Menoch.de arbitr.caſu 209.num.16. vbi propriè loquitur de exhibitione Giornalis, & nu.21.ſeq. ſeq.& nume.29. Roland.d.conſil.49.nume.21.& nume.59.in fine Hippol.Rimin.d.conſil.338.nume.33.37.& 45.

12 Nec iſto caſu creditur Do. Bragadino dicenti dictum librum il Giornale nuncupatū pęnes tertium dimiſiſſe, quia immo ſic dicens præſumitur malitioſè occultaſſe Anchar.conſil.316. num.4. Socin.d.conſil.159.num.5.& conſil.190.col.antepen.verſ.Et non excuſatur ſi dicat lib.2.Thob. d.conſ.

d.conſ.63.nume.6. Borgnin. de tut. & curat.nume.204.Rolan.d.conſi.49.nu.33. lib.1.Honded. conſil.19.nu.26.lib.1.

13 Nec facit quod Illuſtriſſimus D. Marcellus in quietatione,quam ſibi facit videatur tacitè confiteri ipſum ſuæ adminiſtrationis rationem reddidiſſe, ex qua confeſſione reſultat alia cõfeſſio, quod libros omnes reſtituerit, cum non dicatur reddita ratio niſi & libri fuerint reſtituti, vt pluribus voluit Ruin.in conſil.90.num.6. & 7.lib.5. Quoniam ſi veritatem fateri velimus reddere cõputa adminiſtrationis,& reliqua,quorum appellatione veniunt libri reſtituere ſunt actus inter ſe diuerſi, poteſtque vnum ſine alio ſtare, prout eſt tex.expreſſus in l.fin. §. inter cæteras & ibi gl. in verbo ca ff.de liberat.legat.Et propterea dicũt Doctores ſupra allegati,quod non ſufficit adminiſtratori exhibuiſſe libros adminiſtrationis, & ſuper illis calculos feciſſe de adminiſtratis niſi & ipſos libros,& reliqua reſtituerit, & conſequẽter non eſt bona conſequentia,Bragadinus propter computa facta quietationem habuit, ergò libros reſtituit, prout in ijs terminis magiſtraliter docet Socin.videndus in conſi.190.col. antepen.& ſeq.nume.5.verſic.ſecundo poſito, & verſic.non obſtat ſecundum fundamentum, & nume.6.vſq; ad verſic.& vltra præmiſſa lib.2.& conſ.159.poſt nume.11.verſic. & ideò non videtur ſufficere ſola aſſertio eodem lib.2.Bero.conſil.191.num.38. lib.1.Hippol.Rimin.conſil.338.nu.13.& nu.33. & ſeq. lib. 3. Quicquid in contrarium ſcripſerit Ruin.in loco præcitato, cuius opinio attendẽda non eſt,quia contra communem.

14 Quare præſuppoſito dolo ex omnibus prædictis rationibus Duo indè neceſſariò inferuntur. Primum quod poteſt idem D. Aduerſarius criminaliter puniri: (de quo tamen non curatur, ſed tantum deducitur,ne inane, ac nullum iudicium fuiſſe intentatum quiſque prætendat.) Alterum, quod ex dolo prædicto debet omninò Illuſtriſſimis DD. de Lantibus deferri iuramentum in litem,& quod attinet ad punitionem,ſiue is dolus fuerit verus,ſiue etiam præſumptus,vt ex aduerſo contenditur. Adhuc & præſumptum dolum, poſſe criminaliter puniri, licet mitius quàm verus plenè tradiderunt Tiraq.de pœn.temper. cau. 35.nu.2.Decian.par.1.lib.1.cap.4.nume.17.Menoch.de recuperan.remed.15.ſub nume.135.Cephal.conſil.75.nume.15. Burſat. conſil.77.num. 13.& 14.& conſil.94.nu.8.lib.1.Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.530.nu.6.

15 Sic pariter,& ex dolo præſumpto, ac eo qui in omittendo conſiſtit poſſe,ac debere deferri iuramentum in litem poſt Bart. in l. tutor qui repertorium nume.21.ff.de adminiſtrat.tut.ſcripſerũt Anchar.conſil.316.nume.3.Socin.conſil.46.ſub nume.3.5.& 9. lib.1. Plot. de in lit. iuran.§.5.nu. 12.& §.50.nume.31.Thob.d.conſ.63.nume.4. & ſeq.& nu.16.Rolan.conſ.49. nume.18. & nu.24. lib.1.apud quos plures alij referuntur concordãtes Doctores: Et quamuis non ignorẽ nonnullos alios Doctores contrariũ tenuiſſe, quod imò ex dolo præſumpto, & in omittendo iuramentũ in litem non deferatur præterquam contra tutorem ex ſpeciali fauore pupillorũ,vt præcipuè voluit Plot.de in lit.iuran.d.§.50.num.30.Planuc. in eod.tracta.par.2.cap.2.ſub nu.8.Cephal. conſil.192.nume.52. & Menoch. de arbitr.caſu 208. nume. 14. qui omnes ſic ex aduerſo pro hac opinione allegantur: Attamen generaliter contra quemlibet alium Adminiſtratorem deferendum eſſe iuramentum hoc ex dolo præſumpto, & in omittendo dixit veriorem,& magis communem Doctorum opinionem Couarr. viden. var.reſol. lib.2.cap.14.nu.6.

16 Et nihilominus etiam data veritate negatiuæ opinionis adhuc illa recipit duas notabiles declarationes,quæ maximè deſeruiunt in propoſita facti ſpecie; Primo ſcilicet, quando dolus præſumitur à lege, & non ab homine, vel etiam quando probaretur in leuibus,ſed grauibus inditijs Plot. ex aduerſo allegatus d. §.50. nume.31. Secundo quãdo dolus reſultat ex omiſſione eius ad quod quis cogi poteſt iure actionis, prout Adminiſtratores cogi poſſe actione negotiorum geſtorũ ad reddendum legitimè rationes dubitandum non eſt Cagno.in l.1.nume.126.ante finem. C. de eo quod intereſt, vbi de magis communi cum alijs per Maſcard. de probatio. lib. 2. concluſio. 334. nume. 15. & 16.

17 Et licet præmiſſa ſufficiant ad firmandũ,quod criminaliter agi poteſt,& quod eſt locus iuramẽto in litem,Adhuc tamẽ, & magis in ſpecie dico, quod Adminiſtrator non deſcribens in libris data,& recepta æqualiter non ſolum dicitur in dolo,vt ſupra probaui,ſed etiam dicitur in dolo vero,ac manifeſto, quamuis in omittendo cõſiſtat Socin.d.conſil.159.nume.7.in fine verſic.3.confirmatur,& conſil.190.nume.2. verſic.ex qua nõ deſcriptione lib.2. Plot. de in lit.iuran. d.§.5.nu. 12. Et propterea contra eum ex hac ſola non deſcriptione dari iuramentum in litem in ſpecie affirmarunt,idem Plot.d. §.5. nume.12. & 14. & §. 50.nume.31.Rolan.d.conſil.49.num.54.& ſeqq. & nu.68.in fine lib.1.Et ex eadem non deſcriptione Adminiſtratorem non ſolum dici Prædonem tradidit idem Socin.d.conſil.46.num.9.quem ſequitur Borgnin.deciſ.37.nume.10.ſed etiam falſitatem committere, & de falſo teneri ſcripſerũt Bart.in l.1.§.tutores.ff.de falſ. Gandin. in tit. de falſar.nume.2.in fine Bald.in l.vbi exigitur la prima §.dolo.ff.de eden.Iaſ.d.conſil.4. col.antepen. in fine verſ.ex quo,&c.vbi amplius quod iſto caſu libris adminiſtraroris in parte defectiuis, & falſis in totum non creditur Socin.d.conſil.190.nume. 2. verſic. quod fortius iuncto verſic. confirmantur,&c.Roland.conſil.49.nu.25.& 29.lib.1. & eſt ratio quia falſitas committitur non ſolum in dicendo,ſeu ſcribendo falſum,ſed etiam omittẽdo dicere, vel ſcribere verum,quod ſcribi & exprimi debebat c.a.de crimin.falſ.Hoſtien. in ſumma eod.tit.qualiter committatur Bar.in l. ſi quis obrepſerit ſub nume.3. verſic.quæro cum pars ff. de falſ.Bart.& Bald.in l.presbyteri. C.de epiſc.& cleric.Marſil.in rubr.ff.ad l.Cornel. de falſ. nu.8. & 9.ex quibus conſequenter quin falſitatis pœna locum habeat dubitandum non eſt.

18 Dico inſuper & etiam in ſpecie,quod Adminiſtrator retinens penes ſe pecunias ſui domini, & eas in proprium vſum conuertens nõ in præſumpto,

pto,ſed in vero ac manifeſto dolo eſſe dicitur Pa riſ.conſil.89.nume.23.lib.1. Honded. conſil.82. nume.23.lib.2. Et propterea ex hoc dolo deferen dum eſſe iuramentum in litem in ſpecie ſcripſerunt Socin.d.conſil.46.num.10.lib.1.Plot.de in lit.iuran.d.§.5.nume.11.& §.50.num.3. Phanuc. ex aduerſo alleg.de in lit.iuran.par.2.cap.2.poſt nume.7.Borgnin.d.deciſ.37.num.10.& cum iſto caſu adminiſtratores reputentur Prędones, vt ſupra probaui, conſequitur etiam, vt de furto teneantur, & criminaliter puniãtur prout in ijs ter minis tradiderunt Aym.conſil.286.num.1.verſ. ſecundo reſpondeo Pariſ.d.conſil.89.nume.20. & ſeqq.lib.1.Decian.conſil.11.nume.100.lib.1. Borgnin.de tutor.& curat.num.216.Surd.deciſ. 304.nume.14.

19 Quibus nõ obſtet dũ dicitur hic ceſſare actionem de dolo criminalem, ex quo dolus ipſe prætenſus poteſt purgari actione ciuili ex eodem cõtractu ad trad.per Corn.in conſil.366.nume.12. & 37.lib.3.Roland.conſil.75.num.31.lib.1.cum alijs ex aduerſo allegatis. Hæc enim concluſio benè procedit tribus concurrentibus. Primo,quod dolus non tranſeat in particulare nomen delicti. Secũdo, quod materia ſit ordinata potius ad nul liter contrahendum quàm ad criminaliter committendum. Tertio, quod ex contractu is qui dolum commiſit non ſit factus locupletior cũ damno alterius. Ita colligitur ex Bal.in conſil.14.& 15.lib.1.& benè explicatur in deciſ. Pedemonta. 137.nume.17.ſed in caſu noſtro dolus D.Bragadini tranſit in nomen furti, & falſi, Redditioque rationis per ipſum præſtita crimen prædictum in ſe continet, factuſq; eſt locupletior cum damno Illuſtriſſimorũ DD. de Lantibus, ergo nihil eſt, quod iure impediat criminale iudicium.

20 Et licet vt ex aduerſo deducitur Adminiſtrationis velamen temperet furtum ad glo. in l. tres tutores in verbo contractare. ff. de adminiſtrat. tut.& propterea videatur ceſſare actio furti quãdo res habuit originem à contractu ex Albe. in l. inficiando nume.5.ff.de furt.& Bart.in l.poſthumo §.cõtinua nume.3.ff.de tut.& rat.diſtrah.vbi dixit,quod tutor intercipiendo pecunias pupillares,& in vſum proprium cõuertens dicitur in dolo præſumpto, & non in vero, & propterea non actione furti, ſed actione de rationibus diſtrahẽdis conuenitur. Hæc tamen procedunt quando adminiſtrator pecuniam intercipit tempore adminiſtrationis,nec conſtat,quod illas intercepe rit, & in vſum proprium conuerterit anima non reſtituendi,ſed ſi conſtat,quod animo non reſtituendi interceperit, & propterea eas in redditione rationis negauerit (prout in caſu noſtro,cum eas in libris non potuerit) tunc ſine dubio, & in dolo vero eſſe dicitur, & actione furti tenetur, prout eſt tex.in l.1.§.in tutela, & in l.actione, & ibi gl.in verbo quod ſi furandi. ff. de tutel. & rat. diſtrah.& in l.tutor.ff.de furt.declarat Bar.in d.l. poſthumo nume.3.verſic.in ſecundo caſu, & Alber.in d.l.inficiando nu.4.in fine. Velamen enim adminiſtrationis temperat furtum, quia ex adminiſtratione tolli videtur qualitas contractionis, ſine qua furtum nõ committitur, prout benè explicat tex. in d.l. tres tutores verum dato animo non reſtituendi etiam ſine contractatione committitur furtum. Nec adminiſtrationis,aut cõtractus velamen furti actionem tollit, prout benè declarat Alber. in d.l. inficiando inferens ex hoc furti teneri eum qui rem pęnes ipſum depoſitatam negat, quamuis ceſſet cõtractatio, & quãuis etiam res habuerit originẽ à contractu, quod etiam idem voluit Aym.conſil.287.num.2.Boſſ. in tit.de furt.nu.45. & ſeqq. & probatur in l.hæreditatem.§.fi.ff.ad l.Falcid.& in l.1. §.ſola, & in d.l.inficiando.ff.de furt.

21 Non obſtat, ſecundo loco allegata biennalis præſcriptio in actione doli, & in crimine ſtellionatus ad tex.in l.fin.C.de dolo Cephal. d.conſil. 192.nume.22.Hæc enim obiectio tollitur tribus modis. Primo, quod in omnem euentum aduerſus hanc præſcriptionem datur reſtitutio in integrum non ſolum abſenti ad glo.in d. l.fina. & ibi Bart.in prima oppoſ.Fulgoſ.& Salyc. num.2. C. de dol.ſed etiam ignoranti, vt ibidem per Caſtr. qui videatur nume.1.& per Io.Sicar.num.3.quibus nõ refragantur ſcripta per Sfort.Odd.in tracta.de reſtitut.in integr. q.89.art.3. nume. 20. & ſeqq. Tum quia generaliter loquuntur in reſtitutione aduerſus accuſationẽ, & perſequutionem iniuriæ,non autẽ in ſpecie aduerſus præſcriptionem actionis doli, prout in terminis loquuntur Doctores præallegati. Tum etiam, quia & ipſe Oddus non negat etiam aduerſus accuſationem dari reſtitutionem,quando prout in caſu noſtro criminaliter agitur non ad vindictam, ſed ad reſtitutionem rei,ſeu damni, & intereſſe, vt ibi per eum num.32.poſt gl.& Alber.in l.auxilium.ff.de minor.cum alijs ibi per eum allegatis.

22 Secundo dicitur, quod quando dolus habet cauſam permanentem ſucceſſiuam,& cõtinuam, prout eſt quando adminiſtrator retinet rem ſui Domini,tunc nulla doli currit præſcriptio deciſ. Pedemont.viden.58.nume.35.in fine, verſicu.& ratio eſt,& nume.37.verſi.non obſtat, prout nec eadem præſcriptio locum habet, quando ex dolo, de quo agitur aliquid peruenit ad manus ipſius doloſi ſecundum Maria. Socin. in cap. inter dilectos nu.45.extra de exceſſ.pręlat.quem ſequitur Paris de Put.in tract.de Ludo.nu.38.

23 Tertio reſpondetur, quod hic non agitur dę actione doli, ſeu de actione ſtellionatus, ſed de actione falſi, & furti, vt ſupra probaui, ideò non intrat præſcriptio actionis doli, ex quo iſto caſu conſideratur dolus non tanquam ſeparatum delictum, ſed tanquam qualitas nominati delicti, prout declarat Boſſ.in tit.de crimin.ſtellionatus nume.1.& Decian.in tract.crimin.lib.1.cap.4.nume.8.& 9.Si enim aliter diceremus ſequeretur abſurdum quod omnia nominata delicta biennio præſcriberentur cum nullum detur delictũ,quod in ſe dolum non habeat.

24 Dum autem tertio loco ex aduerſo inſiſtitur in quietatione, ac liberatione facta per Illuſtriſſimum D. Marcellum D. Bragadino ex eo quod liberatio prædicta extendatur etiã ad dolum præſumptum ad trad.per Menoc. de arbitr.caſu 209. nume.40.in fine,& Cęphal.conſil.192. num.49. ex Dec.in locis per eum relatis vltra quod iam ſupra plene probaui in terminis noſtris agi de dolo

vero,

vero, non autem præſumpto, nec quietationem ad illam aliquo pacto extendi. Ad hoc, & magis in ſpecie reſpondetur. Tunc demum quietationem, ſeu liberationem extendi ad dolum pręſumptum, & præteritum, quando ſcilicet, concurrit coniunctio ſanguinis cum eo, qui dolum commiſit. Et quod ex adminiſtratione non ſit factus locupletior, aliter ſecus ſecundum Deci. relatum à Cęphal. ex aduerſo allegato in conſil. 192. nu. 4. in fine & ſeq. quem ſequitur Aym. conſ. 193. nume. 9. & communem dixit Couar. variar. reſolut. lib. 2. cap. 14. nume. 4. verſ. ſeptimo erit conſiderandum, vbi alios refert concordantes; ſed in caſu noſtro ceſſat coniunctio ſanguinis, Adminiſtratorque ex bonis adminiſtratis factus eſt locupletior, ergò quietatio nihil operatur.

25 Dum & quarto dolum in propoſito aduerſus quietationem non præſumptionibus, ſed euidenti probatione detegendũ eſſe contenditur ex Socin. in conſil. 192. nume. 19. lib. 4. & ex Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 209. nume. 4. & Monta. d. cap. 38. nu. 134. Reſpondetur in primis hoc axioma non eſſe verum in iure, nec Socin. eo loci aliquid dicit, quod faciat ad propoſitum. Et licet Menoch. hoc affirmet in d. nume. 49. ex præfato Socin. Dec. & Rolan. in locis ibi per eum relatis, iſti tamen Doctores ſi percurrantur minimè dicunt id, ad quod allegantur ideò ipſi ſine lege, & authoritate loquenti credendum non eſt, præſertim cum loquatur aduerſus communem concluſionem Doctorum volẽtium, quod quamuis dolus non præſumatur à iure l. merito. ff. pro ſocio cum alijs ex aduerſo cumulatis coniecturis, tamẽ & inditijs illum eſſe cõcludenter probatum not. communiter omnes in l. dolũ. C. de dolo eſt text. in cap. 2. de renunciat. in 6. & poſt alios antiquiores voluit idem Menoch. de arbitra. caſu 116. ſub nume. 21. & de præſumpt. lib. 1. q. 58. nume. 10. & lib. 5. præſumpt. 3. nume. 42. Et propterea Montanus ex aduerſo allegatus d. cap. 38. nume. 134. accuratius multò loquens quàm loquutus fuerit Menoch. in pręcitato loco non loquutus fuit reſtrictiuè ad dolum verum, ſed ampliatiuè per verbum Maximè ſentiens etiam poſſe dari aduerſus calculatas rationes, & ſubſequutam abſolutionẽ de dolo præſumpto.

26 Benè verum eſt, quod non quęlibet inditia dolum probant, ſed illa tãtum, quæ perſpicua ſunt, vt ad literam dicit tex. in d. l. dolum. C. de dol. inditia autem perſpicua, quæ ſint iudicis arbitrio remiſſum eſt Rota Ianuen. deciſio. 168. num. 13. Qui quidem iudex ſatis doli inditia perſpicua eſſe exiſtimabit, ſi illa nõ leuia, friuola, aut iniuſta eſſe perſpiciet, prout dixerunt in d. l. dolum Bart. nume. 1. Bald. in verſicu. Nota quod ea & Alber. nume. 3. in fine. Verum quod ad probandum dolum, qui eſt difficilis probationis requiratur concludens, & exacta probatio, & quod nõ ſufficiat præſumptiua, & coniecturata, ſicut ex aduerſo prætenditur. Et vtique contra omnes iuris regulas, & Doctorum receptas opiniones, quæ procedunt etiam aduerſus publica inſtrumenta, aduerſus, quæ & dolum, & fraudem, & ſimulationem, & falſitatem ex præſumptionibus, & coniecturis dici concludenter probatum: omnia ſcribẽtium volumina plena ſunt, & in ſpecie ſcriptũ reliquerunt Boſſ. in titu. de bon. publica. nume. 50. Port. Imolen. conſil. 69. nume. 6. deciſi. Pedemont. 41. num. 2. Idem Menoch. de arbitr. caſu 247. Cęph. conſil. 287. nume. 8. & alibi paſſim, & communiter Doctores.

27 Reſpondetur ſecundo, quod dolus quandoq; probatur coniecturis, & præſumptionibus iuris, quandoque etiam coniecturis, & præſumptionibus hominis, prout benè declarat idem Menoch. de præſumpt. lib. 1. d. q. 58. nume. 20. & ſeqq. poſt glo. Corne. Soci. & Alex. in locis per eum relatis. Propterea etiam dato pro vero, quod in caſu, de quo agitur dolus concludenter probari debeat, cum præſumptiones doli, quæ contra Bragadinũ adducitur, ſint non hominis, ſed iuris; ſuccedit concluſio, quod ſatis dicitur concludenter, & liquidiſſimè probatum illud, quod ex iuris pręſumptione reſultat l. licet Imperator & ibi Iaſ. nu. 13. ff. de lega. 1. Couar. var. reſolut. lib. 2. cap. 6. nu. 1. & benè explicat idem Menoc. de præſumpt. lib. 1. q. 36. nume. 3. & nume. 8. vbi alij plures referũtur cõcordantes, & magis in ſpecie, quod dolus à iure pręſumptus dicatur verus dolus declarat idem Menoch. in eod. tracta. de præſumptio. lib. 5. præſumpt. 3. nume. 6. & ſeqq. & voluit Cęphal. conſil. 142. nu. 33. & 34. lib. 1.

28 Imò & quod plus eſt verum dolum eſſe illum, qui præſumptionibus, & coniecturis etiam hominis detegitur affirmarunt in d. l. dolum. C. de dol. Caſtren. nume. 4. & Io. Sicar. nume. 5. Pariſ. conſ. 49. num. 30. & ſeqq. lib. 1. Phanuc. de in lit. iuran. par. 2. cap. 2. nume. 8. verſ. & adhoc facit, & verſic. ſecundo autem modo Io. Petr. Surd. deciſ. Mantuan. 216. nume. 8. nec diſſentit idem Menoch. in 15. remed. recup. poſſeſſ. num. 135. & in terminis, quod adminiſtrator non deſcribens in libro rationum aliquam pecuniarum quãtitatem, illãq; in vſum proprium conuertens, prout fecit Bragadinus dicatur in vero, ac manifeſto dolo voluerunt Socin. conſil. 159. num. 7. in fine verſic. Tertio confirmatur, & conſil. 190. nume. 2. verſic. ex qua non deſcriptione lib. 2. Plot. de in lit. iuran. §. 5. nume. 12. Pariſ. conſil. 89. num. 23. lib. 1. Hõded. conſil. 82. nume. 23. lib. 2. quos hic denuo reallegare volui, quia vt dixi in terminis tollunt hanc difficultatem, nec diſſentit Montan. ex aduerſo allegatus d. c. 38. nu. 138. & 140.

29 Dum quinto ad fauorem Bragadini conſideratur geminatio quietationum, ex qua videtur auferri allegatio doli ad Afflict. deciſ. 220. nu. 6. & 7. Montan. d. cap. 38. nume. 127. & ſeq. Item & interuentus Baldini Amici ad trad. per eumdem Montan. ibidem nume. 129. Item & taciturnitas per decennium poſt redditas rationes, quæ calũniæ præſumptionem inducit ex Bald. Anchar. Boer. & alijs relatis per Maſcard. de probat. lib. 1. concluſio. 531. nume. 54. Menoch. de præſumpt. lib. 2. præſumpt. 91. nume. 8. & lib. 5. præſumpt. 3. nume. 105.

30 Quod attinet ad geminationem actus Reſpõdetur non eſſe verum in iure, quod per illam excludatur doli allegatio, ſi dolus adeſt: Nã quod immo contrarium verius ſit voluit Roman. conſil. 54. in fine Cęphal. conſil. 142. nume. 55. & in

noſtris

noſtris terminis Pariſ.conſil.89.nume.7. cũ aliàs allegatis, qui expreſsè dicunt allegationem doli aduerſus liberationem, & abſolutionem admitti etiam quod poſt eam ſubſequatur tranſactio, pactum laudũ, aut quælibet alia ratificatio verbis, aut facto, & hoc in iure difficultatem non habet, quia in qualibet diſpoſitione ſemper dolus cenſetur excluſus.l.creditor. §. Lucius. ff. mandati l. ſi pater. ff. quæ in fraud. cred. Pariſ. conſil. 107. nu. 35.lib.3. Menoch.de arbitr. quæſt. lib.1.q.13.nu. 8.& ſeqq.& in terminis quietationis voluit præcipuè theſaur.deciſ.Pedem.14.nu.7.

31 Nec obſtat Affl.in ex aduerſo alleg.deciſ.220. nume.6.& 7. quem etiam refert Montan.d.c.38. nume.127. loquitur enim Afflict. in caſu in quo quis expreſsè doli exceptioni renũciauit, & poſt renunciationem etiam illam ex interuallo ratificauit, ex qua ratificatione nõ poteſt dicere, quod eadem facilitate, qua ductus fuit ad principaliter contrahendum, fuerit etiam ductus ad renunciãdum exceptioni doli, quia ſic ex interuallo ratificans videtur ſine errore, & deceptione diſponere, & hoc procedit de plano, quia non eſt nouum in iure, & quis dolo præterito renunciare poſſit dummodò expreſsè, & in ſpecie renũciet ad tex. in l.iuriſgentiũ.§.ſi paciſcor. ff. de pact.& expreſsè aduertit Afflic.ibidem nu.8.& Viſil. nu.7.quæ minimè trahenda ſunt ad quietationem, de qua agitur, in qua non ſolum non fuit renunciatum dolum, verum etiam facta expreſſa reſeruatio erroris, multomagis doli.

32 Quod verò attinet ad interuentũ Baldini pariter nihil facit, quia dato dolo non ſolum non operatur interuentus alicuius amici in redditione rationum, ſed nec etiam operatur interuẽtus Peritorum, & calculatorum cum iudicis decreto, quod plus eſt, prout in ijs terminis ſcripſerũt Pariſ.conſ.89.nu.28.& 58. lib.1. & Hippol. Rimin. conſ.338.nu.27.& 80.lib.3.

33 Et demum ad taciturnitatem temporis per decennium poſt redditas rationes, Reſponſio eſt facilis, quia data ignorantia commiſſi doli nulla illius commiſſio tacitè induci poteſt per regulam, quod ignorãs, nec remittere, nec renunciare cẽſetur l.nec ignorans. C. de donat. l. Mater decedens. ff. de inoffi. teſtam. Pariſ.conſ. 20. nume.63. lib.1.& conſ.12.nume.245.lib.2.Natt.conſ.363. nu.3. & 4.lib.3.

34 Dum autem ſexto loco D. ex aduerſo ſcribẽs contendit oſtendere quod Doctores per me allegati non faciant ad caſum, de quo agitur, nec illi eorum doctrinæ applicentur, eo quia in primis. Socin.in conſ.92.lib.4. loquitur in Adoleſcente teneræ ætatis, vnde non inferendum ad viuũ exiſtentẽ in magiſtratu. Replicatio eſt facilis, quod licet Soci. eo loci loquatur in Adoleſcente, non tamen per hoc negat, quin etiam in maiorem dolus per Adminiſtratorem committi valeat, prout commiſit Bragadinus non deſcribendo in libris omnes receptas pecunias, & illas in proprium vſum conuertendo, & ſi hoc voluiſſet non benè dixiſſet, ſed contra cões Doctorũ traditiones locutus fuiſſet, & contra ea, quę idẽ Soci. dixit in d.conſil.159.nu.12.& ſeqq.omnibus lib.2.vbi facit concluſionem generalem etiam in maiore.

35 Sic pariter licet idem Soci.in d.cõſ.159.lib.2. loquatur in caſu, in quo libri rationum non fuerunt exhibiti, illique erant confuſi cum rationibus ſcribentis, & ad creditum tutoris eſſent poſita ea, quæ debebant poni ad creditum pupilli, nõ tamen negat, quin etiã prædictis ceſſantibus dolus cõmitti poſſit ex ſola nõ perfecta deſcriptione pecuniarum in libro adminiſtrationis, ac earũ in proprium vſum conuerſione, immo vt dixi illud expreſsè profitetur nu.12.& ſeqq.

36 Sic etiam Bero. in conſ.191.nu.18.lib.1. licet loquatur in caſu non exhibitionis librorũ, idem tamen iuris eſſe affirmat ſi libri exhibeantur defectuoſi, & non cõtinentes oẽs receptas pecunias.

37 Et etiam Hippol.Rimin.in conſil.388.nu.55. & ſeq.lib.3. quamuis prout ex aduerſo conſideratur loquatur in caſu in quo ex ſola viſione libri rationum conſtat non eſſe verum, quod computa fuerint diligenter ſaldata, prout in quietatione aſſerebatur. Hoc tamen optimè applicatur caſui noſtro, in quo ex ſola inſpectione librorũ, ſuper quibus computa fuerunt reddita conſtat Bragadinum omiſiſſe deſcribere tres partitas vnam ſcutorum duorum millium, Aliam ſcutorũ 476. & aliam ſcutorum mille, & nihilominus hanc ſolam aſſertionem quietantis, quod computa fuerint diligenter viſa, inſpecta, & ſaldata non probare contra confitentem plenè deduxit idem Riminal.ibidem nu.35.ſeqq.49.ſeqq.67.& ſeqq.

38 Pariſ.in conſil.89.nume.28.& 37.lib.1. quamuis præſupponat deceptionem probatam, & rem aliter ſe habere, quàm in libris & quietatione ſcriptum reperitur. Hoc tamen probatum affirmat, nume.16.& omnibus ſeqq. ex eo quod in ijſdem libris non deſcriptæ reperiantur omnes receptæ pecuniæ, & quod eas adminiſtrator per ſe retinuerit, prout contigit in caſu noſtro.

39 Rolan.conſ.49.nu.53.lib.1.& Thob. conſ.63. num.13.licet præſupponant. In caſu ſuo non eſſe libros exhibitos. Non tamen per hoc excludũt dolum, immo illum expreſsè arguunt quando ex libris exhibitis apparet de nõ perfecta deſcriptione pecuniarum, & de illarum retẽtione vt ſupra, vt ibidem per Thob.num.2. & per Rolan. nu.25. ſeqq.39.& ſeqq.

40 Et in ſumma quamuis Doctores per me allegati aliqua præſupponant, quæ in propoſita facti ſpecie minimè verificentur, ac etiam cõſuluerint non in caſu, de quo agitur, ſed in alio. Satis tamen eſt, quod omnes admittũt quietationem, & liberationem adminiſtratori factã illi non ſuffragari, quando aliquo modo de ipſius dolo in adminiſtratione apparere poteſt, prout de dolo Bragadini quatuor modis conſtare in alia informatione latius deductum fuit. Primo inquam ex non deſcriptione omnium pecuniarum. Secundo ex illarum retentione & in ipſum propriũ cõuerſione. Tertio ex non reſtitutione librorũ adminiſtrationis. Quarto ex locupletatione durante adminiſtratione nulla probata adminiſtratoris induſtria.

41 Nec refert, quod præallegati Doctores non dicant poſſe criminaliter agi, quia non per hoc criminaliter agi poſſe negant. Conſuluerunt enim ipſi in caſu, in quo erat tantummodo inſtitutum

ciuile

ciuile iudicium ad reddẽdum de nouo rationem adminiſtrationis, & ideò ſecundum ea, quæ proponuntur non concludunt ad pœnã, ſed ad reddendum iteratam rationem; Et nihilominus adhuc dicunt adminiſtratores illos dici poſſe in dolo nedum præſumpto, ſed etiam vero, item verè dici prædones, & fures, ac etiã furtum, & falſum, & commiſiſſe. Ex quibus quidem verbis quis vnquàm negabit quin etiam in neceſſariam conſequẽtiam admiſerint poſſe criminaliter agi? Nullus certè, cum certiſſimi iuris ſit tàm ex furto, & falſo, quàm etiam ex omni dolo, ac crimine poſſe duplicem oriri actionem ciuilem ſcilicet, & criminalem l.fina.ff.de priuat.delict.l.fina. ff. de furt.l. nihil aliud.ff.de act.& oblig. l.1.& ibi communiter Doctores poſt glo.C.quando ciuil. act. crim. præiud.Marant.de ordin.iudic.par.4.in princ.diſtinct.1.nu.3.& ſeqq.

42 Dum ſeptimo ex aduerſo adducitur illa concluſio quod furtum non cõmittat is, qui in vſum proprium conuertit pecuniam ſibi traditam non in ſpecie, ſed in quantitate ad Bar.in l. eius qui §. quas vero, & ibi Iaſ.nu.6.& 7.ff.ſi cert.pet.Alber. in l.inficiando nu.3.& 4.ff.de furt.Caſtren.conſ. 141.nume.4.lib.1.Aym.conſil.244. nume.8.verſic. Quinimò &c. Bertazz. conſil.224. nume.18. & ſeq.libr.1. Pro reſponſione eſt aduertendum, quod aut conſignatur pecunia numerata alicui perſonæ priuatæ ad effectum tantum illam retinendi, & reſtituendi ad libitum conſignantis, & ſic in depoſitum ſimplex, & tunc quia per talem pecuniam transfertur dominium in recipientem ex voluntate Domini, hoc ideò nõ committitur furtum, quod in re propria non cadit ſicut dicũt Doctores præallegati, & iſte nõ eſt caſus noſter, ſi vero conſignatur pecunia alicui, vt in aliquem vſum in domini vtilitatem conuertatur. Et recipiens nõ in illum vſum, ſed in proprium conuertit, & tunc quicquid dicant Iaſ. & Aym. in locis præcitatis, verior, & ſeruata opinio eſt, vt ſic in proprium vſum conuertens teneatur furti, & illius pœna, prout tunc iura aperta, quæ cauillari non poſſumt in l.ſi is cui, & ibi præcipuè Bald. in ſummario.C.de furt.& in l.ſi mandauero la 2.§.ſi tibi centũ.ff.manda.Foller.in pract.crim.in fragmen.nu.127. Pract. Corrad.tit. de furib. nu.7.in fine in 30. ampliatione Clar. in pract. §. furtum verſ.poſſet etiam Bertaz.conſ.412.nu.2. Io.Petr. Surd.deciſ.Mantua.304.nu.14.

43 Sed ſic eſt, qnod pecuniæ, de quibus agitur nõ fuerunt conſignate Bragadino vti tertiæ, & priuatæ perſonæ in depoſitum ſimpliciter, ſed vti Agenti, & Adminiſtratori ad effectum illas conuertendi in vtilitatẽ domus, & negociorum, quæ gerebat, ideò conuertendo in proprium vſum tenetur de furto ex præallegatis. Et eo magis cum in redditione computorum nec in libris illas deſcripſerit, nec oretenus aliquid dixerit, ſed tacendo, ac non demonſtrando quid de dictis pecunijs fecerit, quietationem extorſit, quo caſu habetur pro negante, & cõſequenter tenetur furti, quod etiam eſſet ſimplex depoſitarius Alber. in d. l.inficiando nume.4.Aym.conſil.287.nume.2.Boſſ. in tit.de furt. nume. 45. & ſeqq. & intrant etiam Doctores alias allegati volentes in terminis adminiſtratorem, qui nõ deſcripſit in libro omnes receptas pecunias, & illas pęnes ſe retinens teneri crimine falſi, & furti, ac ẽt Prædonẽ reputari.

44 Dum octauo, & vltimo loco ad defenſionem D.Bragadini, & ad effugiendum criminale iudiciũ allegatur Rota in vna Romana redditionis compretorum corã R.P.D.Litta 14. Maij 1593. In qua expreſsè reſolui videtur adminiſtratorem non habentem publicum officium, prout erat ipſe Bragadinus non teneri conficere librum rationum, nec ex eo quod librum non confecerit dari contra eum iuramentum in litem quando aliunde quàm ex libris paratus eſt reddere rationem ergò multominus tenebitur ſi librum cõfecerit, ſed non omnia deſcripſerit.

45 Pro reſpõſione ſupplicatur aduerti, quod hæc deciſio, cuius copiam infra poſt conſilia ſuo loco reſcripſi ſic ſimpliciter intellecta eſt contra communem opinionem omnium Doctorum volentium nedum tutorem, & curatorem, ſeu alium ex publico officio adminiſtratorem, ſed etiam quẽlibet alium ſiue generalem, ſiue particularem adminiſtratorem, & ſiue publicum, ſiue priuatum, ſiue ſocium, ſiue non ſocium, ſiue etiam negociorum geſtorem, factorem, exactorem, & ſiue etiam Procuratorem teneri pro reddenda ratione conficere earumdem rationum datorumque, & receptorum diſtinctum, & clarum librum, & nõ conficiendo contra eum dari iuramentum in litem, ſicut poſt alios quos allegant antiquiores ex Socin.Pariſ.Bero.Dec.Thob.Non. Roland. & alijs in locis aliàs relatis plenè probaui. Et illis etiam addo Fulgoſ.conſil.88. col.2. ante medium verſ. & per hoc, vbi ab hac generali regula ſolum Patrem adminiſtratorem excipit Corn. conſil.296. nume.4.lib.3.Socin.conſil.24. nume.37. & ſeqq. lib.1.Rota Ianuen.deciſ.116.num. 3. qui omnes apertè etiam dicunt fundamentum redditionis adminiſtrationis eſſe librum, nec propterea ſine libro poſſe eiuſdem adminiſtrationis rationem benè reddi.

46 Quomodo ergo ad euitandum hanc iuris, & Doctorum apertam contrarietatem intelligenda eſt præfata Deciſio apertè etiam volens priuatum adminiſtratorem non teneri conficere rationum librum? Crederem in primis Deciſionem prædictam fore intelligendam, ac reſtringendam iuxta Doctorum auctoritates, quas allegat nempe ex Corn.in conſil.81.nume.4.lib.4. & ex Pau. de Monte Pico in conſil.67. nume.4. & num.18. verſic.vltima coniectura, ſic enim dicta Doctorũ ſecundum leges, & auctoritates, quas allegant fore amplianda, & reſtringenda notiſſimi iuris eſt ex Bar.in l.non ſolum. §. ſi liberationis verba. ff quib.vt indign.cum vulgar.

47 Quare dignetur Illuſtriſſimus D. meus videre in primis, & benè conſiderare tradita per Corn. in d.conſil.81. nume.2.in fine, & nume.3. & ſeq. lib.4.vbi benè hanc materiam declarando diſtinguit. Quod ſi adminiſtrator non habens publicũ officium redarguatur de dolo ex eo, quia adminiſtrare incępit non confecto inuentario, & tunc inanis eſt talis prætenſio, quia ſolus tutor, & curator, aut alius ex publico officio habens adminiſtrationem prohibetur adminiſtrare non confecto in-

cto inuentario, ſi vero dicatur Adminiſtratorem eſſe dolo ſum in reddendo rationem, quia poſt cęptam adminiſtrationem librum rationũ non cõfecit, & tunc ex non confectione libri rationũ dolus eſt manifeſtus, quia licet à principio, & antequam adminiſtrationem ſuſcipiat ex debito, vel ex forma ſui officij, quia publicum non eſt nõ teneatur conficere inuentariũ; tenetur tamen pro reddenda ratione de eo, quod poſtea ad manus ſuas peruenit librum conficere. Si autem ad ſuas manus nihil peruenit, & tunc nec librum conficere, nec rationem reddere tenetur. Ita ni fallor expreſsè tradit Corn. in loco præcitato, & ante eũ Iac. Butr. in l. nulli col. 1. verſ. Item nota quod facit inuentarium, & ibi etiã Bal. nu. 10. C. de epiſc. & cler. ad literam dicentes, quod quilibet Adminiſtrator, ſiue generalis, ſiue ſpecialis debet facere inuentarium, ſi aliquid ad eum ex adminiſtratione perueniat, aliàs ſecus, & voluit etiam idem Bal. per eundem Corn. allegatus in Authen. ſed ſi teſtator in ſine num. 23. C. ad l. Falcid. & ſequitur Capra in tract. de exequutore teſtamenti mẽbr. 5. num. 23. qui omnes ſi per Illuſtriſſimum D. meum videantur in fonte, ſine dubio exiſtimabit diſtinctionem, & declarationem prædictam in iure receptam eſſe, & conſequenter nõ faciet ad caſum noſtrum, quia non intendimus redarguere dictum Bragad. num de dolo ex eo, quia adminiſtrationem ſuſceperit non confecto inuentario, ſeu libro rationum, ſed quia pecunias ad eius manus peruentas in libro non deſcripſit, quo caſu nec deciſio loquitur, nec Doctores in deciſione allegati tale quid admittunt, immo contrarium vt dixi.

48 Sic nec obſtant ſcripta per Pau. de Monte Pico in d. conſil. 67. quia in caſu ſuo dolus excluditur in Adminiſtratore nõ conficiente librum rationum non ex eo ſolo, quod non erat publicus, & generalis adminiſtrator, ſed ex alijs quatuor rationibus, & coniecturis, quæ in caſu noſtro nõ concurrunt. Ideò &c. Et hæc ſit prima reſponſio deciſionis prædictæ.

49 Secundo reſpõdetur, quod eadem Deciſio loquitur quando Adminiſtrator nullum confecit librum rationum, non autem quãdo prout in caſu noſtro librum confecit, & in eo aliquas pecuniarum quantitates deſcribere incęperit, aliquas autem omiſerit. Tũc enim prout aliàs plenè probaui nõ deſcribendo perfectè omnes partitas pecuniarũ, quæ ad ſuas peruenerunt manus dicitur eſſe in dolo manifeſto, & pęna falſi tenetur, & dato pro nũc ſine veri præiudicio, q D. Bragadinus non teneretur in ſuo rationum libro ſcribere pecunias ad eius manus peruentas, quas ipſe vocat extraordinarias (prout contrarium de iure vnius eſſe ſupra demonſtraui) cum tamen illas deſcribere incęperit, vtiq; tenebatur perficere, omneſque pecunias ſine aliqua diminutione perfectè deſcribere ex illa communi concluſione, quod ſi negociorum geſtor a principio non ex neceſſitate officij, ſed ex voluntate aliquid gerat, ſi tamen gerere incœperit, tenetur poſteà ex quaſi contractu proficere l. cõmodato §. ſicut & l. Nam & ſeruus §. ſi viuo ff. commodati Bar. in l. ſi pupilli §. videamus nu. 1. in prin. & in fi. ff. de neg. geſt. & in l. tutori nu. 2. vbi etiam Cyn. etiã nu. 2. Pau. de Caſt. nu. 2. verſ. non tamen intelligas, & Salyc. num. 8. C. eod. quare non deſcribendo omnes pecunias per ipſum habitas, ſicut deſcribere incępit, & ſicut ex quaſi contractu, & actione negociorũ geſtorum deſcribere tenebatur, ſine dubio dolum effugere non poteſt.

50 Tertio, & in omnem euẽtum deciſio prædicta præſupponit, quod quamuis Adminiſtrator non confecerit librum rationum, ſeu etiam in eo non deſcripſerit receptas pecunias. Aliundè tamen de dictis pecunijs receptis, & earum exitu rationem reddit, & iſto caſu veriſſimum eſt, quod ex hoc ſolo, quod adminiſtrator librum non confecit, ſiue priuatus, ſiue etiam publicus ſit non iuratur contra ipſum in litem, quia ſat eſt, vt in eadem deciſione dicitur, & benè etiam declaratur in illa Romana tutelæ de Maſſo coram Gyptio 27. Ianuarij 1586. & 23. eiuſdem 1587. quas deciſiones infrà reſcribam, quod aliundè quàm ex libro rationem reddat de receptis, & earum exitu, non ſic in caſu noſtro, in quo D. Bragadinus nec receptas pecunias deſcripſit, nec quid de illis actum fuerit aliquid probat, quo caſu ſiue fecerit, ſiue non fecerit librũ, & ſiue in libro pecunias receptas deſcripſerit, ſiue non, ex hoc ſolum, quod pecunias, quas adminiſtrat in proprium vſum conuertit (prout eas ſic conuertiſſe negari non poteſt D. Bragadinus) nedum in dolo eſſe dicitur l. Pomponius §. ex facto, & ibi Ang. & Imol. ff. de acquir. poſſeſſ. Socin. conſil. 159. nume. 10. & conſ. 190. nu. 2. in fine verſ. quarto quia lib. 2. Dec. cõſ. 192. in fine Pariſ. conſil. 89. nume. 23. & 33. & 36. lib. 1. Iaſ. conſ. 4. col. antepen. verſic. ex quo conuertit pecunias lib. 3. Plot. de in lit. iuran. §. 5. nume. 10. Rolan. conſil. 49. nume. 26. lib. 1. Honded. conſil. 82. nume. 23. lib. 2.

Verum etiam & de furto puniri poteſt. Aym. conſ. 286. lib. 1. verſ. ſecundo reſpondeo Pariſ. d. conſ. 89. num. 20. & ſeqq. lib. 1. Decian. conſil. 11. nu. 100. lib. 1. Borgnin. de tutor. & curat. nu. 216. Surd. deciſ. Mantuan. 304. num. 4. Et facit generalis concluſio, quod cõuertens in vſum propriũ alienam pecuniam, quæ in domini vtilitatẽ deſtinata erat furtum committit l. ſi is cui, & ibi Bald. in ſummario. C. de furt. l. ſi mandauero la ſecũda §. ſi tibi centum. ff. mandati Foller. in pract. crim. in fragmentis nu. 127. Pract. Corrad. tit. de furt. nume. 7. in fine in 30. ampliat. Clar. in pract. §. furtum verſic. poſſit etiam Bertaz. conſil. 412. nu. 2. Surd. d. deciſ. 304. nu. 14.

51 Ex quibus omnibus non video quomodo Bragadinus poſſit effugere reſtitutionem pecuniarũ per ipſum habitarum in libris adminiſtrationis non deſcriptarum, & in vſum proprium conuerſarum: Non obſtantibus quietationibus, & libe rationibus habitis, prout ſic cauſa benè diſcuſſa coram Illuſtriſſimo Do. Vrbis Gubernatore, ac excellentiſſimo, & integerrimo Dom. Ioanne Baptiſta Gottarello in criminalibus Locumtenente fuit ab eodem Dom. Locumtenente ad reſtitutionem dictarum pecuniarum, ac etiam propter dolum in pœnam pecuniariam condemnatus. LAVS DEO.

Particula Deciſionis in vna Romana Tutela de Maſſo 27. Ianuarij 1586. Coram Gyptio.

52 QVo vero ad ea, quæ pro excuſatione Tutoris ob non confectionem libri rationum in medium afferebantur fuit per omnes Dominos concluſum iurare poſſe in litem niſi aliũdè ipſe adminiſtrationis rationem reddere poſſit, quoniam dolus præſumitur in eo, qui non confecit librum rationum ſicut in eo, qui inuentariũ non fecit Bart. in l. 1. §. officio de tutel. & rat. diſtrah. Angel. conſil. 277. in 3. dub. numero quinto. Decian. conſil. 94. num. 18. lib. 3. Quamuis non prohibetur Tutorem etiam ſine libro rationum docere, quæ bona extabant tempore obitus teſtatoris ſiue ſuſceptæ tutelæ, & quæ ad ipſum peruenerunt Calcan. conſil. 93. verſi. ſed prius Plot. in l. ſi quando. §. 5. nume. 37. verſic. Primo contra Tutorem. C. vnde vi. Nam contra huiuſmodi iuramentum contrariæ probationes admittuntur Marſil. ſingul. 357. Tiraquel. de retract. conſang. §. 1. glo. 1. in princ. &c.

Alia Deciſio in eadem cauſa Veneris 23. Ianuarij 1587. Coram eodem Gyptio.

53 REſolutum fuit D. Hieronymum Ceulum, ſiue eius hæredes iuramentum in litem nõ poſſe euitare niſi idoneam rationem adminiſtrationis tutelæ reddant, Domini tamen non dubitabant ipſis licere etiam ſine inuentario, & libris rationum aliunde probare pupillos, & minores dumtaxat tot, & talia bona habuiſſe, ex quibus tantum, & non plus extractum, & de illis rectè, prout decet diſpoſitum fuiſſe iuxta conſil. Calcan. 93. Iaſ. conſi. 103. col. 2. lib. 1. Aym. conſ. 275. ſub nu. 12. Plot. in l. quando §. 5. nu. 37. verſ. Primo contra de in lit. iuran.

Si quidem iuramentum in litem à mero iudicis arbitrio pendet, qui deferre, aut non deferre poteſt l. videamus. §. iurare l. in actionib. in princ. de in lit. iuran. Iacob. de Gracchis inter conſil. Calcan. conſil. 95. circa medium, & ratio eſt, quia contra hoc iuramentum probationes in contrarium admittuntur Marſil. ſingul. 357. Tiraquell. de retract. conſang. §. 4. glo. 1. vbi nume. 3. de magis communi teſtatur.

54 An verò de ſufficienti redditione adminiſtrationis hoc in caſu ſatis conſtare dici poſſit videndum erit ad partem, & ad hunc effectum Periti eligendi erunt iuxta deciſionem poſtremo loco factam.

55 Quod attinet ad libros. C. & F. placuit Dominis ad illorum exhibitionem mulieres de Maſſo cogendas non eſſe niſi doceatur ad ipſarum manus perueniſſe per ea, quæ de anno præterito in ſimili materia exhibitionis Rota cenſuit in vna Cluſina Grani apud D. Robuſterium, &c.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Hæredis inſtitutio facta à teſtatore, præſertim grauiter infirmante ad notarii, ſeu alterius interrogationem, & per reſponſionem per verbum ſic An quãdo, & in quibus caſibus valeat: An vero teſtamentum nullum, ſeu ſuſpectum reddatur, Plenè & magiſtraliter in hoc Reſponſo diſcutitur materia.

S V M M A R I V M.

Inſtitutio hæredis facta a teſtatore reſpondente per verbum ſic notario interroganti, An vellet Titium eſſe ſuum hæredem valet & tenet. nu. 1. & nu. 29.

Teſtis vnicus productus a parte plenè probat contra producentem. nu. 2.

Teſtes non dicũtur probare negatiuam quod quis aliquid non dixerit ex eo quod deponant non audiuiſſe illum ſic dicentem. nu. 3. & 4.

Teſtamentum, ſeu inſtitutio hæredis facta nutu valet de equitate Canonica & ſubſtinetur ex clauſula codicillari. nu. 5.

Inſtitutio hæredis facta per verbum ſic valet etiam quod non conſtet quod teſtator haberet animum teſtandi. nume. 6.

Animus teſtandi probatur duobus teſtibus. nu. 7.

Inſtitutio hæredis per verbum ſic valet, quando conſtat teſtamentum fuiſſe ſcriptum de voluntate teſtatoris. nu. 8. & nu. 29.

Teſtamentum fieri poteſt a grauiter infirmo, & ab exiſtente in articulo mortis. nu. 10. Etiam quod teſtator habeat linguam balbutientem & groſſam. nu. 11. Et etiam quod eius vox cum difficultate emittatur, & percipiatur. nu. 12. Et etiam quod tempore teſtandi ſuperuenerit infirmo aliquod accidens ſi poſteà in ſe deuenit. nu. 15. in fine, & nu. 30.

Articulatè loq i dicitur teſtator reſpõdendo per verbum ſic. nume. 13.

Teſtator in dubio præſumitur ſanè mentis accedente præſertim aſſertione notarij. nu. 14.

Teſtis vnus contradicens teſtamento nõ facit illud vacillare quando contrarium deponunt alij teſtes. nu. 25.

Inſtitutio per verbum ſic valet etiam quod interrogatio fiat non a notario, ſed a tertia perſona. nu. 16. vbi etiã quid ſi interrogatio fiat ab hærede vel a legatario, & nu. 18. Vbi quid ſi interrogatio fiat a notario, & a tertia perſona ſimul.

Inſtitutio facta per verbum ſic valet etiam quod interrogatio ſit facta a perſona ſuſpecta. nu. 17.

Inſtitutio facta per verbum ſic, ad interrogationem notarij non dicitur facta a perſona ſuſpecta. nu. 18. & 33.

Inſtitutio hæredis facta per verbum ſic, non reddit falſum teſtamentum in quo dicitur teſtatorem proprio ore nominaſſe hæredem. nu. 59.

Teſtamentum primum reuocatum cenſetur per ſecũdum etiam quod ſecundum non contineat clauſulam caſſans, &c. nu. 20.

Notarius ſemper cenſetur rogatus apponere clauſulas conſuetas. nume. 20. Et in addit. littera a. Vbi latius de hac concluſione.

Teſtes præſumuntur rogati ex aſſertione notarij. nu.21. Item ex eo quod paſsi ſunt ſe in inſtrumento deſcribi. nume.22.

Teſtes dicuntur rogati ſiue rogentur à teſtatore ſiue a notario præſente teſtatore. nu.22.

Notarius præſumitur rogatus ex ipſius aſſertione ex clauſula, Actum, &c. & ex taciturnitate & patientia teſtatoris in publicatione & ſtipulatione teſtamenti. nu.23. Et ibi in addit. littera [b]*. Vbi alia ad materiam.*

Teſtamentum cenſetur eſſe perfectum, quando teſtator habuit illum pro perfecto, & multo magis ſi fuerit ſtipulatum & publicatum. nu.24.

Teſtamentum valet etiam quod notarius non fuerit vocatus à teſtatore, quando is erat ſanè mentis, & paſſus eſt teſtamentum legi & publicari. nu.26.

Inſtitutio facta per verbum ſic & nutu ſimul valet, & tenet. nu.27.

Inſtitutio hæredis debet fieri a teſtatore ore proprio. n.29

Teſtes ſeptem de iure communi requiruntur in teſtamento. nu.31. & ſeq. Vbi præſertim quando teſtator ſic elegit teſtari coram ſeptem teſtibus.

CONSILIVM XCVII.

1 ADSIT DEVS. Illuſtriſſime Domine Vrbis Gubernator: fuit aliàs de conſenſu coram Illuſtriſſima D.V. cauſæ difficultas reſtricta ni fallor ad duo capita; Primũ an conſtet teſtatricem nutu tantum, An verò reſpõdendo per verbum ſic ad interrogationẽ notarij inſtituiſſe hęredes Andream Siluestrinum, & Franciſcum Pirardum, ſtãte quod ex aduerſo præſupponitur in iure firmiſſimum inſtitutionem hæredis nutu factam minimè valere. Secundum dato, quod inſtitutio fuerit facta per verbũ ſic ad Notarij interrogationem, An illa ſubſtineatur ex quo ante reſponſionem prædictã ex parte Andreæ & Franciſci dicatur conſtare in actis quod eadem teſtatrix declarauerat iam animum ſuum teſtandi, & ipſos inſtituendi, quo caſu & nos dicebamus firmiſſimum eſſe in iure inſtitutionem prædictam valere, Quæ ambæ difficultates licet reſolutæ videantur per alium Excellentiſſimum D. Scribentem, Ego tamen vt res clarior reddatur aliqua ẽt in medium adducam non tamen extrà dubiũ. Et poſtea ex aduerſo oppoſita confutabo; pręmiſſo prius quod magis cõmunis, & magis recepta Doctorum ſententia eſt valere hæredis inſtitutionẽ factam à teſtatore reſpondente Notario. Interroganti, An vellet Titium eſſe ſuum hæredem per verbum ſic, Sic enim alijs pluribus relatis antiquioribus teſtantur Siluan. conſ.54. nu.10. Cęphal. conſil.545. nu.46. Menoch. conſil.45. nu.1. & ſeqq. Franc. Becc. conſil.102. nume.8. Sforz. Odd. conſ.76. nu.3. Nec ex aduerſo negatur hãc eſſe communem Doctorum ſententiam.

2 Quod autem Teſtatrix Notario interroganti non annuerit ſimpliciter cum capite, ſed reſponderit etiam per verbum ſic Aperte deponunt omnes infraſcripti teſtes videlicet, Tertius iuxtà 21. *Il Notaro diſſe a Madonna Lucretia, voi mi hauete fatto ſcriuere per voſtri heredi Andrea & Franceſco; ſ'i contentate che ſiano voſtri heredi, & lei riſpoſe de ſi.* Septimus Teſtis: *Inchinò la teſta & cennò de ſi ſotto voce;* Nonus Teſtis iuxtà 21. *Et lei chinan-do la teſta accennò de ſi; Et anco inteſi ſotto voce che parlò de ſi:* Decimus Teſtis iuxtà idem: *Et lei accennando con la teſta diſſe de ſi:* Nec de fide iſtorũ Teſtium dubitandum eſt: Tum quia ſunt examinati à parte aduerſa, Tum etiam quia eorũ dicta ſunt producta à fiſco in præſenti iudicio: & propterea plenè probant nedum quando ſunt duo, aut plures, ſed etiam quando eſt vnicus tantum Aymo. conſil.100. nume.13. Socin. iun. conſ.69. num.11. lib.1. Gabr. tit. de teſtib. concluſ.1. poſt nu.14. vbi de communi Cęphal. cõſ.141. nu.16. lib.1. Burſatt. conſ.311. nu.21. lib.3.

3 Et licet aliqui alij Teſtes deponant de inclinatione capitis abſque eo quod audiuerint Teſtatricem voce dixiſſe ſic prout eſt primus Teſtis: *Inchinò il capo & moſtrò de ſi;* Secundus Teſtis: *Inchinò la teſta de sì;* Quartus Teſtis: *Inchinò la teſta accennando de ſi;* Sextus Teſtis: *Diſſero che haueua accennato con la teſta de ſi:* Eſt tamẽ aduertendum quod non per hoc ijdem Teſtes cenſentur concludere ſuper negatiua; & quod teſtatrix nõ dixerit ſic etiam quod ipſi nõ audiuerint hoc verbum ſic cum potuiſſet eſſe quod ita dixiſſet & quod ipſi non audiuiſſent Bar. in l.1. §. hoc interdicto il primo nu.8. ff. de itiner. actuque priuato; Ang. in §. hinc nobis in auth. de hęredib. & Falci. Aret. cõſ.71. col.3. verſ. multo ergo fortius, & eſt ratio, quia teſtis ſuper negatiua deponens debet remouere actum à ſenſu, non aũt ſenſum ab actu Bal. in l.1. nu.7. & ibi Alex. nu.8. C. de bonor. poſſeſſ. ſecundũ Tabul. Et in proprijs terminis Surd. conſil.414. nu.3. & nu.6. in fine iuncto nu.39. in fi. & nu.41.48.73. & ſeq.80. in fi. & ſeqq. vbi propterea concludit teſtem teſtamenrarium ad hoc vt concludat teſtatorem aliquid non dixiſſe, aut loquutũ fuiſſe, debet dicere non ſolum quod ipſe non audiuit teſtatorem loquentẽ, ſed etiã addere quod loqui non poterat quin ipſe audiuiſſet.

4 Et in pręſenti caſu res nullã prorſus habet difficultatem in facto quia ipſi met teſtes dicunt, q potuit eſſe quod teſtatrix etiam voce reſpondiſſet ſic & quod ipſi non audiuiſſent. Primus, ſcilicet, Teſtis iuxtà 21. *Non inteſi che lo diceſſi con la bocca lo potria hauer detto, & io ſtando lontano non l'hauerò inteſo:* Secundus iuxtà idem: *Allhora inchinò la teſta, & ſe lei con la bocca diceſſi di sì, Io ero lontano & non l'inteſi;* Quartus iuxtà idem: *Allhora inchinò la teſta accennando de ſi: Ma ſe lo diceſſi con la bocca io non l'inteſi perche ſono vn poco ſordo.* Ecce ergo quod ipſi teſtes excludunt negatiuam ex eorum proprio dicto, ad quæ videantur quæ in terminis conſiderauit Surd. in dicto conſ.414. nume.50. verſic. Addo autem vbi bene infert, & exemplificat.

5 Et ex ijs reſolutum dicitur primum caput propoſitę dubitationis, quia. ſ. concludentiſſimè cõſtãt in proceſſu inſtitutionẽ de qua agitur factã fuiſſe non nutu, ſed per reſponſionem teſtatricis cum verbo ſic Et nihilominus etiam in abundanti dicitur quod teſtamentum nutu factũ de equitate Canonica ſubſtinetur in terris Eccleſiæ Alber. in l. Iubemus in fi. C. de teſtam. Cęphal. conſil.546. nu.52. & ſeqq. vbi propterea infert ad ciuitatem Mutinæ quæ cum ſit eccleſiæ, iccirco dicit in ea teſtamẽtum conditũ ſignis & nutu ſub-

 ſtineri,

ſtineri,& accedente clauſula codicillari prout in teſtamento de quo agitur,accedit etiam ſignis & nutu inſtitutionem fieri poſſe ſcripſerunt Bart. Alber. Bal. Ang.& Iaſ.in l.iubemus.C.de teſtam. Io. Dilect.de arte teſtan.rubr. de his,qui non habent factionem teſtamenti caut. q. quos & alios referendo ſequuti ſunt Cęphal.d.conſil.546.nu. 55.& Menoch.d.conſil.45.nu.14.

6 Sic etiam reſolutum videtur ſecundum caput, quia inſtitutio facta à teſtatore reſpondente notario interroganti per verbum ſic valet & tenet ſiue conſtet quod teſtator habuerit animũ teſtãdi,ſiue etiam hoc non conſtet Alex. conſ.33. nu. 12.lib.3.Soci.iun.conſ.178.nu.6.& ſeq.lib.2.Menoch.conſ.45.nu.6.iũcto nu.33.& ſeq.vbi relatis & reprobatis cõtrarijs hãc opinionẽ dixit veriorem qñ teſtator erat ſanè mẽtis teſtm̃q; nõ ſubiacebat alicui falſitati,ſequitur Surd.d.cõſ.414.nu. 58.Et ꝓpterea nõ eſſet opus diſcutere,An cõſtet de aĩo teſtatricis,quod voluerit teſtari nec ne.

7 Verũ,quia ex omni parte teſtamenti validitas circũſpicitur:Dico imò conſtare ꝙ teſtatrix volelebat ẽt ante interrogationẽ ſibi factã à notario cũ ſecundus teſtis iuxtà 23. dicat, *E vero che quando detta Teſtatrice dettò il teſtamẽto al notaro vi erano molte donne,&c.* Tertius iuxtà 15. *Signor ſi che il notaro che ſcriſſe il teſtamento era in Camera di Lucretia quando lei lo dettò*, & iuxtà 23. *E vero quando madonna Lucretia dettò il teſtamento al notaro nominò gli heredi.* Quartum iuxtà 14. *Lei lo fece ſcriuere il ſuo teſtamento dal notaro poco innanzi che faceſſe teſtamento in Camera.* Quintum iuxta 15. *Il notaro era dentro in Camera che ſcriſſe il teſtamẽto di Lucretia mẽtre che lei lo dettaua.* Octauus iuxtà 15. *Signor ſi che vi era il notaro il quale ſcriſſe il teſtamẽto & ſtaua in Camera di Lucretia quãdo dettò il detto teſtamento.* Nonus iuxta 20. *Hò inteſo dire, che dopoi, che miſſer Quintiliano fu chiamato & entrato in Camera di Lucretia lei propria dettò, & diſſe tutti gli legati,& nominò li ſuoi heredi Andrea & Franceſco.* Decimus qui eſt notarius iuxtà 14. *Lucretia fece il teſtamẽto,io me nè rogai,lei me lo dettò.* Et paulo infra: *Lei nominò gli heredi & io ſcriueuo ſecondo mi diceua & dettaua*, & iuxtà 15. *Io ſcriſſi il teſtamento ſecondo lei me lo dettaua*; Neſcio ergo videre quõ poſſit ex aduerſo negari animus teſtandi,ſtãtibus depoſitionibus tot prædictorũ teſtiũ, & tñ animũ iſtũ duobus teſtibus cõcludenter probatũ eſſe in ſpẽ ſcripſerũt Alex.cõſ.4.nu.11.lib.7.Soci. iun.cõſ.178.nu.6.lib.2. Surd.d. conſ.414.nu.57.

8 Et qñ conſtat teſtatorem ſic animũ habuiſſe teſtandi tunc indiſtinctè valere inſtitutionẽ hædis per verbum ſic ad interrogationem notarij factam,& præſertim qñ ante interrogationẽ prædictam teſtm̃ fuerit ſcriptum de voluntate teſtatoris, & multo magis ſeipſo præſente & dictante, prout in propoſita facti ſpecie ſcripſerunt Silua. Siluan.d.cõſ.54. n.10. in fi. vbi amplius quod in hoc ſtatuto atteſtationi ſolius notarij prout ẽt reſoluit Rota in cauſa ciuili Franc.Becc.cõſ.102. nu.10.Cęph.cõſ.646.nu.20.iuncto nu.92. & 94. in princ.& in fi.verſ.poſtremò reſpondeo,vbi loquitur in fortioribus terminis.Surd. d.conſ.414. nu.53.in fi. & n.54. vbi quod ſufficit quoquomõ appareat teſtatorẽ teſtari voluiſſe; & alijs relatis teſtañ ita quotidie ſeruari, & ꝙ in hoc oẽs cõcordãt & multa alia notabilia ad propoſitum adducit,nec diſſentit Sforz.Odd.d.conſ.76. nu.6.

9 Quod ſic in facto & in iure firmatis: Non obſtẽt ea q̃ per D.ex aduerſo ſcribẽtẽ doctè,& ſubtiliter conſiderant,quia dum primò ponderañ grauitas morbi in quo teſtatrix erat cõſtituta, & ꝙ inde ad paucas horas obijt, & ꝙ dictum verbũ ſic nõ alta & intelligibili,ſed plana,aut ſumiſſa voce protulerit,quaſi ꝙ tũc nõ exiſtens, in recto ſenſu & ſana mente nõ potuiſſet articulatè loqui, accedẽte ꝑſertim depoſitione primi teſtis deponẽtis teſtatricẽ dixiſſe Ia Ia q̃ verba nullũ habent ſignificatũ, & conſequenter intrent limitationes Doctorum datæ ad illam cõcluſionem quod valeat teſtm̃ factum ad interrogationem notarij ex latè allegatis per eundẽ D.Scribentem: Hęc inquã omnia prorſus tollitur ex infraſcriptis cõcluſionibus communiter à Doctoribus receptis.

10 Prima eſt concluſio ꝙ teſtm̃ fieri poteſt nõ ſolum à grauiter infirmo, ſed etiam ab exiſtente in articulo mortis,& in extremis laborante, dũmodo non conſtet ipſum nõ eſſe ſanè mentis tex.eſt in l. qm̃ indignum in verbo ſeminecis, &c. & ibi gloſ.Ang.nu.1.Bal.nu.2.Salic.nu.1. & Iaſ. nu.3. C.de teſtam.Idem Ang.in l.Iubemus nu.2.C.eodem Siluan.conſ.54.nu.10.poſt med.& num.13. verſ.Nec refragatur Simon de Pret.de interpr.vltimar.volunt.lib.2.Interpr.1.dubit.2.ſolut.1.nume.53.Surd.conſ.414. nu.59. vbi quod ita tenẽt omnes Doctores Rot.diuerſor.deciſ.638.nu.8.

11 Secunda eſt cõcluſio, ꝙ valet teſtamentũ non ſolum factũ à grauiter infirmo vt ſupra, ſed etiã ab eo cui propter morbi grauitatẽ lingua balbutiens & groſſa efficitur tex.in d.l.indignum & ibi Paul.de Caſtr.num.3.vbi magiſtraliter loquitur Ang.nu.1.& Iaſ.nu.3.C.de teſtam.Idem Ang.in l.iubemus nu.2.& ibi Iaſ.nu.3. C.eo. Frãc. Becc. conſ.102.nu.10.verſ.rurſus confert Rot. d.deciſ. 638.nu.8.Honded.conſ.37.nu.53.lib.1.

12 Tertia eſt concluſio à præcedenti non abſimilis, quod pariter valet teſtamentum cõditum ab infirmo cuius vox cum difficultate emittitur, & cuius ſonus cum eadem difficultate percipitur,& intelligitur Alex.conſ.33.nu.13.lib.3. Siluan.cõſil.54.nu.10.poſt med. Rimin.ſen. conſ.587. nu. 11. verſ. ſic non obſtante Cęphal. conſ.546. nu. 32.& ſeqq. & nu.37.40.59.& 84. Franc. Zunt. in ſuo conſil. pro vxore nu. 943. & ſeqq.

13 Quarta eſt concluſio, ꝙ ſatis teſtator dicitur articulate loqui quotieſcumq; apparet ipſum reſpondere per verbum ſic Alex.cõſ.35.nu.8. lib.3. Socin.conſi.20.nu.3.verſ. Ex quibus videtur inferri lib.4.Dec. cõſ.489.nu.5.Franc.Becc.d.conſil.102.nu.10. verſ. rurſus confert & nu. 29.verſ. Non obſtat tertium argumentum Cęphal.conſ. 546.poſt nu.46.& nu.89. Menoc. cõſ.45. nu.38. ad med.Surd.cõſ.414.nu.59.Sforz. Odd. cõſ.76. nu.8.in fine verſ.quia non probatur in facto.

14 Quinta eſt concluſio quod in dubio teſtatorẽ fuiſſe ſanè mentis etiam quod graui infirmitate oppreſſus ſit à iure præſumitur Alexã. conſil.33. nu.5.lib.3.Dec.conſ.489.nu.4. & 5. Franc. Becc. conſ.102.nu.12.Surd.conſ.414. nu.60. Et accedente notarij aſſertione fruſtra de hoc dubitatur

Becc.

Becc.d.cōſ.102.nu.12. Rota diuerſor. deciſ.638. nu.8. par.1. Quorum authoritates loquuntur in terminis quando teſtator grauiter infirmus hęredem inſtituit notario interroganti per verbũ ſic, & voluit Rota in cauſa ciuili dum dixit ipſi ſoli credendum eſſe, tum quia deponit quaſi de facto proprio, tum etiam, quia nullus alius ipſo melius potuit veritatem ſcire.

15 Sexta eſt concluſio, & hoc reſpicit depoſitionem puniti teſtis ſuper illis verbis Ia Ia. quod quando vnus teſtis teſtamentarius dicit vnũ, & de mendacio conuincitur ab alijs teſtibus, tunc illius teſtis depoſitio tanquam falſa reijcitur, & non attenditur, nec intrat concluſio quod vnus teſtis teſtamento contradicens facit illud vacillare glo.in l.1.§.ſi quis neget, & ibi Bart.col.1.in fine Bald.& Imol.ff.quemadmodum teſtamenta aperiantur. Fely.in cap.cum Ioannes nu.51.verſic. Tertio intellige de fid. inſtrumentorum Menoch.de arbitr.quæſt. lib.2.caſ.105.nu.22. quos in terminis referendo ſequitur Surd. d.conſ.414. nume.18.29.ad finem iuncto nume.43.in fine,& nu.85. Et quod teſtatrix in caſu noſtro non dixerit Ia Ia, ſed *Iacomo Iacomo* oẽs alij teſtes ad partis inſtantiam examinati vnanimiter deponunt vltra quod verba prędicta fuerunt à teſtatrice prolata dum deficiebat ei ex illo accidenti ſibi superueniente, non autem quando in ſe reuerſa; fuit lectum teſtamentum, & de ſuis hæredibus interrogata, prout benè reſoluit Rota in cauſa ciuili, ſubdens quod modicũ interuallum propter corporis infirmitatem ſuperueniens teſtamento nõ officit l.cum antiquitus vbi Docto.C.de teſtam. cum alijs in eadem deciſione allegatis.

16 Dum ſecundo loco conſideratur quod teſtatrix nõ fuit interrogata a notario, ſed ab altero, nempe à famula ipſius teſtatricis, & ſic à perſona ſuſpecta propter legatum ſibi factum. Reſpondetur primo loco, quod verior & cõmunior eſt opinio, quod valet hæredis inſtitutio facta per verbum ſic non ſolum ad interrogationem notarij; ſed etiam alterius, dummodo non ſit perſona ſuſpecta & ambiente pro ſe, aut ſuis teſtatoris hæreditatem. glo.in d.l.iubemus in verbo quemadmodum verſ.ſed quod ſi alius. C. de teſtam. Aret.in l.hæredes palam in fine principij nu.6. in fine.ff. de teſtam. Ruyn.conſ.2.nu.9.verſ. Nec obſtat q; Bal.& conſ.12.nu.12.lib.2.Rot.d.deciſ.638. nu. 8. Vbi quod hæc opinio eſt communiter approbata Siluan.conſ.54.nu.10.in fi.Menoc.conſ.45. nu.1.& nu.4.& num.31. Vbi relatis & reprobatis contrarijs hanc dixit receptam & veram Doctorum ſententiam Surd.d.conſ.414.nu.53. Vbi pariter de communi, & alios refert Simon de Pret. de interpr. vltimar. volunt. lib.2.interpr.1.dubit. 2.ſolut.1.num.50.& ſeq. vbi ampliat etiam quod interrogatio fiat ab hærede; ergo multo magis ſi interrogatio fiat à legataria, cuius nihil intereſt an vnus ſit potius hæres quam alter.

17 Reſpondetur ſecundo non eſſe ponere os in in cœlum dicere quod quando teſtator eſt ſanè mentis valeat, tunc teſtamentum, & hæredis nominatio etiam facta ad interrogationem à perſona ſuſpectæ Ruyn. conſ.2.nu.10.lib.3.Dec.conſil.489.nu.6.Alciat.conſ.570.nu.5.Vbi de interrogatione facta ab hærede, quos & alios refert Menoch.conſ.45.nu.7. Simon. de Pret.de interpret.vltimar.voluntat.lib.2.interpret.1.dubit.2. ſolut.1.ſub nu.50.& ſeq. Vbi etiam in ſpecie de interrogatione facta ab hærede inſtituto Surd. conſil.414.nu.58.

18 Reſpondetur tertio non eſſe verum in facto, quod interrogatio fuerit facta ab illa famula ſola, ſed bene primo à famula, quæ teſtatricis memoriæ reduxit inſtitutionem Andreæ & Franciſci, iam ſcriptam à notario, & deinde ab ipſo notario, & ita dicunt omnes teſtes ad partis inſtantiam examinati, quare nihil eſt quod poſt interrogationẽ alicuius priuatæ perſonę impediat notarium interrogantem, nec inde inſtitutionis validitas infringitur ſicut in ſpecie conſuluit Riminal.ſen.conſ.587.nu.11.& nu.12.verſ. Nam pręceſſit Rot.diuerſor.d.deciſ.638.num.7. Et dicere iſto caſu, quod notarius ſit perſona ſuſpecta eſt contra ſcripta per Alex.in conſ.33.nume.9.lib.3. Siluan.d.cõſ.54.nu.10. verſ. Notario etenim interrogante omnis ſiniſtra ſuſpitio tollitur, & nume.13. verſic. Ex quo fuit interrogatus à legali, & probato Tabellione, & voluit Rota diuerſor. d.deciſ.638.poſt num.5.& nu.7.

19 Dum tertio quęritur improbari teſtamentum ex eo quod in eo fuerit ſcriptum à notario hanc eſſe teſtatricis vltimam voluntatem cum clauſula caſſans &c. Et quod notarius & teſtes fuerunt rogati à teſtatore, & quod hæredes fuerunt ore proprio nominati à teſtatrice, & tamen teſtes teſtamẽtarij nihil de eorum, aut notarij rogitu deponunt, ſed tantum aſſerunt teſtatricem ad notarij interrogationem reſpondiſſe quod ſic. Ex quibus omnibus non ſolum teſtamentum prædictum videatur reddi nullũ, ſed &ẽt falſum: Quod attinet ad heredis nominationem. Dico notariũ minimè in falſum incurrere, nec teſtamentũ nullum reddi ſi inſtitutio fuerit facta à teſtatore reſpondente per verbum ſic. Et ipſe notarius ſcripſerit, quod teſtator ore proprio hæredem nominauerit, prout latè conſuluit Franc. Becc. conſil. 102. per tot. Ad cuius dicta me remittere ſat eſt, & expreſsè etiam voluit Surd.in d.conſil.414.nume.53.ad medium.

20 Quod vero attinet ad clauſulam caſſans,&c. certiſſimi iuris eſt quod etiã quod in ſecundo teſtamento nõ expreſsè reuocetur primum, nec in eo apponatur clauſula reuocatoria primi teſtamẽti adhuc à iure ſubintelligitur Bal.in l. fi. in 5. q.C.de edict.diu.Adria.toll.Iaſ.in l.duob.§.idem Pomponius nu.4.ff.de iur. iuran. Dec. conſ.475. nu.5.Rolan.cõſ.33.nu.20.& ſeqq.lib.3. Michael Craſſ. de teſtam.q.86. nu.1. Et propterea quãuis teſtator dictam clauſulam non expreſſit, potuit notarius ex ſe ipſo illam exprimere & extendere ex communi concluſione, quia ſemper cenſetur rogatus apponere in inſtrumentis & teſtamẽtis omnes clauſulas [a] ſolitas, conſuetas, & à iure præſumptas ad validitatem actus l.fi.& ibi gl.& communiter oẽs.C.de fideiuſſorib. Deci. in l. ſemper in ſtipulationib.ff.de reg.iur.Cagnol.in l.ſi librarius nu.50.ff.eodẽ, cum alijs per Tiraq. de cõſtit. par.3. limit.31.num.7.& ſeqq.& per Gabr.tit.de conſuetud.concluſ.3.nu.1. lib.6.

21 Et quod attinet ad teſtes teſtamẽtarios quod non conſtet eos fuiſſe rogatos. Dicitur primo id conſtare ex aſſertione notarij, cui in hoc plenè credendum eſt Bart. in l. hæredes palam. §. in teſtamento nu. 4. ff. de teſtam. Port. in §. nihil. nu. 12. Inſtit. eodem Pariſ. conſil. 12. nu. 13. lib. 2. Mantic. de coniectur. lib. 2. tit. 11. ſub num. 11. & ſeqq.
* Vbi hanc ſententiam teſtatur communem & à contrarijs defendit.

22 Dicitur ſecundo, quod etiam quod ipſi teſtes deponerent (prout non deponunt) ſe non fuiſſe rogatos; adhuc rogati cenſentur eo ipſo ꝙ paſſi ſunt ſe in teſtamento deſcribi Bal. in auth. rogati nu. 1. in fi. C. de teſtib. Pau. de Caſtr. in l. hac conſultiſſima in princ. nu. 2. C. de teſtam. Iacob. Butrig. in l. ſciẽdum nu. 49. & ibi Alex. nu. 39. & Iaſ. nu. 37. ff. de ver. obl. Soci. iun. cõſ. 178. nu. 4. lib. 2. Et alibi paſſim & cõiter Doctores, & idem eſt ꝙ rogẽtur à teſtatore, vel quod fuerint rogati à notario præſente teſtatore prout punctualiter in ijs terminis poſt alios plures quos allegant adnotarunt Franc. Becc. d. cõſ. 102. nu. 14. & Surd. d. cõſ. 414. in princ. & nu. 1. iuncto nu. 25. & ſeq. vbi te-
* ſtatur de magis cõmuni opinione & de cõi ſtilo.

23 Et demum, quod attinet ad notarium ꝙ nõ ap-
b pareat ipſum fuiſſe rogatum [b] a teſtatore, omiſſis alijs pluribus Doctorum authoritatibus quæ allegari poſſunt, ſufficiat allegari Surd. in ſępius allegat. conſ. 414. poſt nu. 3. & ſeqq. iuncto nu. 36. & ſeqq. vbi in terminis de quibus agimus quod rogitus notarij probatur, tum ex eius aſſertione, tum ex clauſula de qua in teſtamento Actũ, &c. Tum ex taciturnitate & patientia teſtatoris per publicationem & ſtipulationem inſtrumenti.

24 Et ex ijs reſpondetur etiam ad id quod prætẽditur teſtm̃ eſſe imperfectum ratione volũtatis, cum per ſtipulationẽ & publicationem prædictã teſtatrix illud habuerit pro perfecto, prout reſoluit Rota in cauſa ciuili, & ĩ fortioribus terminis conſiderauit Rot. diuerſor. deciſ. 173. nu. 3. par. 2. dicens non ſolere deueniri ad ſtipulationẽ teſtamenti, niſi perfectè per notariũ explorata teſtatoris voluntate, ergo multo magis qñ teſtm̃ eſt iam ſtipulatum & publicatum licet ſecus forſan eſſet ſi mors, aut aliud impedimentũ teſtatori ſuperueniret antequam notarius perficeret ſcripturã. Tunc. n. dicunt Doctores teſtm̃ imperfectum ratione voluntatis reputari aliàs ſecus Aym. conſil. 45. n. 27. in fi. Boer. deciſ. 240. n. 5. Rimin. ſen. conſ. 587. n. 10. Corn. cõſ. 118. nu. 4. ad med. verſ. ſed re vera lib. 3. Iaſ. conſ. 8. nu. 1. per totum in diſcurſu Ruyn. cõſ. 205. n. 7. in fi. & nu. 8. & 9. Surd. conſ. 258. n. 18. in fi. & ſeq. Cęphal. cõſ. 294. nu. 5. & ſeqq. & nu. 10. Laderch. Imolen. conſ. 157. n. 2. verſ. Attamen &c. ex quorum dictis cõiter concluditur quod quãdo teſtator non ſuſpendit ſuã diſpoſitionem in futurum, vel in actu teſtandi, morte aut alio impedimento præuentus non fuerit, patiaturq; teſtm̃ ſtipulari & publicari dicatur omnino illud habuit pro perfecto aliter ſecus.

25 Dum quarto opponitur, quod notarius fuit vocatus non à teſtatrice, ſeu de illius ordine, ſed a Franciſco Pirardo ſupplicatur in primis aduerti in facto non eſſe verum quod Franciſcus notariũ vocauerit, licet tertius teſtis qui vocatur Vincentius iuxtà xv. dicat ſe iuiſſe aduocandum notarium de ordine Frãciſci; Verum quartus teſtis iuxtà idẽ deponit per hęc verba videlicet; *Io pregai madonna Lucretia à far teſtamento, & quãdo lei mi hebbi detto de ſi, diſſi in ſala à quelli che erano lì che andaſſero à chiamar il notario perche madonna Lucretia ſi contentaua far' il teſtamento, & ſubbito ci andò Vincentio*; Ecce ergo quod notarius nõ fuit vocatus à Frãciſco, nec de eius ordine, ſed à Vincentio, & de ordine teſtatricis.

26 Et nihilominus etiã quod fuiſſet notarius vocatus à Franciſco nihil referret quando vel teſtator erat ſanè mentis, & alia verba protulit prout in caſu noſtro, vel etiam quando fuit admiſſus à teſtatore, & ei mandatum vt ſcripturam legeret, & paſſus eſt publicari teſtm̃, vt pariter in caſu noſtro, Surd. in terminis d. cõſ. 414. nu. 58. & nu. 61.

27 Dum vltimo loco prętenditur hãc inſtitutionem eſſe nullam ex quorum ſimpliciter facta eſt per verbum ſic, ſed etiam nutu & ſignis, & ſic partim ad nutum & partim ad verbum ſic crederem ad cuiuſcunque ſenſum patere magis enixam teſtatoris voluntatem apparere qñ & nutu & voce dicit ſic, quam ſi abſq; alio nutu & ſigno diceret ſolum ſic, & in his terminis benè aduerterunt Cephal. d. conſ. 546. nu. 18. in fi. iuncto nu. 71. verſ. Non obſtat, vbi loquitur in fortioribus terminis qñ videlicet teſtator nõ explicitè protulit verbũ ſic & cũ difficultate potuit intelligi, & nu. 89. vbi quod ſigna iuuant qñ verbum ſic non fuit bene intellectum Sforz. Odd. conſ. 76. nu. 8. verſ. ſecundo principaliter reſpõdetur, vbi quod ceſſat omnis difficultas qñ teſtator capite annuit, & inſimul loquẽdo dixit quod ſic; Ex quibus licet oẽs crediderim ceſſare oppoſitiones & amaritudines; Attamen quando adhuc res dubia eſſet, pro teſtamenti validitate pronunciandũ eſſet, ſtante præſertim bona fama notarij, & quod teſtamentum ianuis apertis teſtibuſq; & improuiſo vocatis, altaq; & intelligibili voce publicatum fuit, prout pariter in ijs terminis concludit Surd. in d. conſ. 414. nu. 95. in fi. & ſeqq. LAVS DEO.

Deciſio coram Reuerendiſſ. D. Iuſto in propoſita cauſa Romana hæreditatis de Bellauita. Luna 5. Maij 1600.

28 LVcretia di Bellauita volens ſuum vltimum condere teſtamentum, dum in lecto grauiter ægrotaret, vocari fecit ad ſe notarium mandans, vt ſcriberet ſuam vltimam voluntatem inſcriberetq; hæredes Andream Silueſtrinum, & Franciſcum Pirandum, & notarius poſtquam in alio cubiculo domus ſcripturam confeciſſet reuerſuſq; ad Lucretiam teſtatricem ægrotantem legeret teſtamentum, cũ perueniſſet ad hæredis inſtitutionem dixit teſtatrici, vt ore proprio nominaret hęredes, quę ſtatim nominauit Andreã Silueſtrinũ, & interiecto aliquo temporis ſpatio, quia deficiebat, ſubiunxit *Iacomo Iacomo*; Adeo quod cũ fuiſſet aliquãtiſper recreata, notarius dubitãs quod ſenſerit teſtatrix in illa noiatione Iacobi in memoriam reducebat teſtatrici, quod de mandato ſuo

ſtio inſcripſerat hæredes Andream & Franciſcũ, & an vellet ipſos hæredes, quos capite annuit, & ſecũdũ aliquos teſtes ſummiſſa voce dixit ꝙ ſic, & notarius habuit teſtamentum pro perfecto, & omnes circunſtantes pro hæredibus habuerũt, & tenuerunt Andream & Franciſcũ, qui adiuerunt hęreditatem, & poſſeſſionem omnium bonorum acceptarunt, & nihilominus Iacobus Saluionus, qui teſtatrici coniunctus erat parentela, incipit prætendere ſe eſſe hęredem excludere volens Frãciſcum: Quapropter commiſſa mihi cauſa in Rota pro parte Iacobi fuerunt examinati plures teſtes ad probandum ſuam intentionem de quorũ releuantia volens diſputare, ego propoſui dubiũ An conſtaret de legitima inſtitutione Iacobi, ꝙ dubium fuit propoſitum die Lunæ 5. Maij 1600. Et Domini amplexi ſunt opinionem negatiuam quæ vera eſt, ſi probatum eſt Franciſcum eſſe legitimè inſtitutum, cum vnus ipſorum alterũ excludunt in dimidia hæreditatis, & de hoc non dubitatur, & tanto magis ſi etiã non probatur fuiſſe inſtitutum Iacobum.

29 Et in hac materia regula iuris eſt clara, ꝙ hęres in teſtõ debet nominari ore proprio à teſtatore l. iubemus §. quemadmodũ. C. de teſtam. l. hæredes palam in prin. ff. eod. Et cõis opinio Dñorum eſt quod Inſtitutio facta ad interrogationẽ notarij cui teſtator reſpondeat, ꝙ ſic valet, & tenet gl. in d. l. iubemus in verſ. quemadmodũ Iaſ. in l. 1. nu. 17. ff. de lib. & poſthu. Rip. in l. 1. §. ſi quis ita n. 9. ff. de verb. oblig. Couar. in c. cũ tibi nu. 4. de teſta. Et magis vera eſt hęc opinio qñ teſtator fecit primò ſcribere teſt m̃, quia tũc ceſſat timor ſugeſtionis de qua dubitari poſſet in ęgrotante ad euitãdum interrogantis importunitatẽ Bello. cõſ. 74. nu. 74. n. 14. cũ alijs allegatis per Clar. in §. teſt m̃ q. 37. n. 7. Ex quib. probata vr̃ inſtitutio Frãciſci, vt illã probant teſtes in ſummario Frãciſci nu. 1.

30 Iacobi aũt inſtitutio non probatur ſiquidem de liberata voluntate teſtatoris Iacobũ inſtituẽdi nullibi cõſtat, ſed tñ de ſubita nominatione, ex illis verbis *Iacomo Iacomo*; dum deficeret, & tñ ſi poſtea perſeuerauit in volũtate inſtituen. Frãciſcum, ceſſat omnis voluntas inſtituen. Iacobũ, quia modicum interuallũ eueniens propter corporis laborantis infirmitatem non officit teſtõ l. cum antiquitus, vbi Docto. C. de teſtam. Et maximè, quia orta eſt opinio inter pręſentes inſtitutum fuiſſe Andream & Franciſcum, non Andreã & Iacobum, qui ex verbis & actibus teſtatricis bene potuerunt percipere eius voluntatẽ quæ tranſiuit in diſpoſitionem, vt requiritur l. quidam cũ filiũ. ff. de hęr. inſtit. Alex. in l. 3. in fi. C. de lib. pręt. Dec. conſ. 377. nu. 2. Soci. iun. conſ. 111. n. 2. lib. 1.

31 Non obſtant teſtes examinati, quia probant factum, ſed de inſtitutione Iacobi nil deponunt; Præterea non ſufficit numerus, quia de iure ciuili requiruntur ſeptem teſtes Glo. in l. proponebatur in verbo Coniectura, & ibi Bar. nu. 3. ff. de lega. 2. Iaſ. in l. error nume. 7. de teſtam. Dec. qui de communi conſil. 105. nu. 3.

32 Sed magis in hoc caſu videtur tollẽda difficultas, quia teſtatrix elegit teſtamentum ſuum conficere corã ſeptem teſtibus, & ideo pauciores nõ ſufficiunt, quia ſolemnitas electa per teſtatorem eſt ſeruanda Dec. conſ. 486. nu. 12. Soci. iun. conſil. 189. nu. 4. lib. 2. cum allegatis, & ſumus in probanda ſubſtantia teſtamenti.

33 Quæ omnia confirmantur ex depoſitione notarij examinati tanquam teſtis pro parte Iacobi ex trad. per Soci. iun. d. conſ. 189. nu. 54. vbi concludit ſoli notario credi poſſe quaſi de proprio facto dicatur teſtificari, & nullus alius melius ſcire poteſt veritatem, qui in hoc caſu in ſuo examine benè deponit omnia de quibus ſupra, & ex his ita fuit determinatum. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Clauſulas ſolitas*. Notarius an & quando, & quas clauſulas poſſit in inſtrumento apponere, ex eo quod apponi ſolitæ ſint, quãuis à partibus nõ ſit in ſpecie rogatus, vt eas apponat, ponitur hæc materia per Iaſ. in l. 2. nu. 31. & ſeq. C. de iur. emphyteutico Aym. conſ. 73. nu. 4. lib. 1. Diaz. reg. 147. Neuiz. cõſ. 28. per tot. Marſil. ſing. 123. vbi facit regulam affirmatiuam cũ tribus limitationib. Tiraq. in tract. de conſtit. limit. 31. & ſeqq. Carell. Cotta in ſuis memoralib. fol. mihi 607. & ſeq. alias 484. in fi. & ſeqq. verſ. Notarius ſimpliciter, & verſ. ſeq. Maſia de oblig. Cameral. tit. de præambulis ipſius proceſſus rubr. de inſtro q. 2. nu. 15. & ſeqq. omnino Gabi. lib. 6. tit. de conſuetud. concluſ. 3. per tot. vbi generaliter & particulariter ponit totam materiam Couarr. in rubr. de teſtam. par. 2. nu. 14. Michael Craſſ. in cõmun. opin. lib. 2. c. 3. q. 16. Cęphal. conſ. 88. per totũ in diſcurſu Stephan. Lamberteng. in tracta. de contractibus eorum &c. gl. fi. q. 2. nu. 18. Pacem Scal. in tract. de conſ. Sapientis in diſcurſu, & præſertim in vlt. par. cap. 1. & ſeqq. pariter in diſcurſu Duen. reg. 136. limit. 20. verſ. Eſt tamẽ notandũ Menoch. cõſ. 37. nu. 43. & ſeq. lib. 1. Franc. Zunt. in ſuo conſ. pro vxore nu. 548. & ſeq. Apud quos omnes in ſpecie etiã reperies de clauſula codicillari, de conſtituto ſeu præcario, de iuramento, de hypotheca, de quarentigia, de renunciatione exceptionis diſcuſſionis, de pœna, de ſtipulatione, de ſubſtantialibus inſtrumenti, de clauſula iure inſtitutionis, & alijs huiuſmodi clauſulis.

An autem clauſulæ prędictæ ſic de ſtilo notariorum apponi ſolitæ, appoſitæ in inſtrumento cenſeantur potius de ſtilo notariorum appoſitę, quam de voluntate contrahentium, & an & quẽ effectum operentur vide Couarr. in loco præcitato, Cęphal. conſ. 25. nu. 38. 39. & 42. & conſ. 142. nu. 51. & conſ. 94. nu. 29. & ſeqq. lib. 1. Neuizz. d. conſ. 28. nu. 8. & omnib. ſeqq. Menoch. de arbitr. qq. lib. 2. caſu 144. Hieron. de Monte q. 3. nu. 45. Mantic. de coniectur. lib. 3. tit. 14. num. 1. & ſeqq. Anchar. regien. q. 11. nu. 12. & ſeqq. par. 2. Rolan. conſ. 7. nu. 27. & ſeqq. lib. 4. apud quos reperies de vi & effectu clauſularum prædictarum apponi ſolitarum, tam in contractibus quam in vltimis voluntatibus.

b *Rogatum*. Notario aſſerenti ſe rogatũ, an credatur, An & quãdo notarij rogitus præſumatur, ſeu probetur & de materia vide Gram. conſil. 28. nu. 13. lib. 1. Io. Baptiſt. Villalob. in cõmun. opin.

 verſ.

verſ. Notarius nume.23.& ſeqq.Rolan. conſ.32. nu.29.& ſeqq.lib.2. & conſ.44. nu.25. & ſeq.43. & ſeqq.lib.1.& conſ.26.nu.13.& ſeq.lib.3. & cõſil.55.per totum lib.4. Hercul. in tract.de negat. nume.26.verſic.47.infertur &c. & nume. 284. & ſeqq.Maſcard.concluſio.4.de probat.lib.1.Virg. Boccac. in conſtitutio. March. gloſ.7. nume.19. Mantic. de Coniectur. libr.2. titu.12. nume.1.& omnibus ſeqq.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

An ex actibus ſocialibus, & tacita iniuriarũ remiſſione cenſeatur inducta pax ad effectum, vt ex ſubſequuta offenſione locus ſit pœnæ impoſitæ à Conſtitutione & bannimentis contra fractores pacis.

SVMMARIVM.

Iniuria cenſetur remiſſa per ſalutationem & alloquutionem iniuriati cum iniuriante.

Iniuria diſſimulatione tollitur.nu.1.in fine.

Pax probatur ex actibus ſocialibus & extrinſecis.nu.2.

Pax aliud non eſt quam remiſſio iniuriarum. nume.2. Non tamen ècõtra omnis iniuriarum remiſſio eſt pax. nume.14.

Pax probatur ex remiſſione iniuria. nume.2. Contrà nume.13.

Pactum faciens ſuper iniurijs, dicitur facere pacem, & concordiam.nu.2.

Pax inducitur ex concordia,quia aliud non eſt quam diſcordiæ finis.nu.2.in fine.

Pax rupta cenſetur propter exonerationem Archibuſij. nu.3.& in addit.littera [a].vbi de materia.

Pacem rumpere dicitur, & pœna fractæ pacis tenetur is, qui poſt diſſimulationem ac tacitam remiſſionem iniuria aduerſarium offendit.nu.3.Contra nu.4.& omnibus ſeqq.& præſertim.nu.11.& nu.14.

Pax non inducitur ex actibus ſocialibus ex quibus tacitè iniuria remittitur, quando dicti actus fiunt honeſtatis gratia & vnica tantum vice.nu.4.& nu.12.

Iniuriarum remiſſio non dicitur facta ex eo quod iniuriatus iniuriantem infirmum viſitet.nu.4.

Iniuriarum remiſſio non cenſetur facta ex contractu celebrato inter iniuriantem & iniuriatum.nu.5.

Iniuria non cenſetur remiſſa ex verbis, aut ſignis generalibus dubijs & æquiuocis. nu.5.

Iniuria ad animum reuocata ex diſſimulatione & ſocialibus actibus non cenſetur remiſſa.nu.6. ſed an hoc verum ſit,& quomodo vide in addit.littera [b].

Iniuria, vbi non fuit ad animum reuocata, non oritur inde actio iniuriarum.nume.7. Sed an hoc verum ſit vide in addit.litera [c].

Pax non dicitur inita ſine pacto aut pactione, quia à pactione dicitur pax.nu.8.

Iniuriam remittere diſſimulatione, aut verbis, vel pacto expreſſo differunt inter ſe. nu.9.

Pax differt à remiſſione, ſeu concordia.nu.10.

Concordia dicitur quædam remiſſio, Pax verò eſt vera diſcordiarum ſedatio.nu.10.in fine.

Pacem non eſſe fractam & pro non incurſu pœnæ fractæ pacis in dubio iudicandum eſt.nu.15.

CONSILIVM XCVIII.

1 ADSIT DEVS. Pulchra admodum, & ſubtilis ni fallor mihi proponitur reſoluẽda dubitatio in infraſcripta facti ſpecie, Ioſeph. & Franciſcus per viam ambulantes ſe inuicẽ cubitibus percuſſerunt & ob id indignati remanſerunt. Ductus deinceps Ioſeph, ab N. eius Patre ad Franciſcum, vt ſe cum eo pacificaret. Dixit Ioſeph. Franciſco etiam præſentibus alijs probis viris & communibus amicis *Bonaſera*; Reſpondit Franciſcus *Bonaſera bonanno*; Et poſtea magis ſe appropinquantes aliqua verba amicabiliter protulerunt vnanimiter dicentes, *Che non haueuano che far' inſieme*; Non tamen ad actum tactus palmarum, ſeu oſculi deuenerunt. Quæritur an ex ijs dicatur inter eos inita pax ad effectum vt Ioſeph, qui poſt aliquos dies archibuſium in Franciſcum exonerauit dicatur illam fregiſſe; teneaturque pœna fractoris pacis à bannimentis, ſeu alijs conſtitutionibus inflicta. Et quidem prima facie prout bene deducitur in motiuis doctiſſimi D. mei iudicis videbatur dicẽdum quod ſic, quia per ſalutationem & alloquutionem ęquo animo inter eos vt ſupra factam omnis iniuria remiſſa cenſetur Bal. in l. filio, qui. ff. de liber. & poſthum. Felyn. in procem. decretal. in verbo Gregorius. Alex. in l.1. in princip. ff. de pact. Afflict. in vſibus feudorum de pac. iuram. firman. §. iniuria nume. 107. Accedentibus præſertim prædictis verbis, *Che non haueuano che far' inſieme*, Ex quibus diſſimulationem iniurię induci,& ex ea actionẽ aboleri probat tex. in §. fi. inſtitu. de iniur.& in l. non ſolum. §.1. ff. eod.

2 Et conſequenter ex actibus prædictis ſocialibus, & extrinſecis pacem probari ſcripſerũt Bal. in l. Athletæ §. dat remiſſionem in 3. notab. ff. de excuſat. tutor. Ruyn. conſil.21. nume.8. lib.4. Maſcard. de probat. lib.3. concluſ.1156. nu.14. & 15. Petr. Surd. conſil.91. nu.22. lib.1. Pax enim aliud non eſt quam iniuriarum remiſſio Thob. conſil. 108. nume.6. poſt Specul. & Alber. in locis per eũ relatis, idemque eſſe pacem & remiſſionem iniuriarum dixit Odd. de reſtit. in integr. q.85. nu.42. par.2. Ex Bal. in l.1. num.4. C. de reſtit. in integr. Et ex remiſſione iniurię, pacem probari admittere etiam videntur omnes Doctores communiter in l.1. in princ. ff. de pactis. Dum dicunt quod faciens pactum ſuper iniurijs dicitur facere pacem, & concordiam ſicut poſt Bal. ibidem ſcriptum reliquerunt Ang. Pau. de Caſtr. Alexan. & Fulgoſ. omnes nume.2.& Iaſ. nume.12. Sic & ex concordia pacem induci probatur ex eo quod dicitur pacem eſſe diſcordiæ finem Hoſtienſ. in ſumma de tregu. & pace Goffred. Innoc. & alij in cap. de tregua & pace Alex. in l. de fideicommiſſo. C. de trãſact. Socin. in cap. ſi rixati nume.55. de iniur. Eugen. conſil.82. nu.35.

3 Quare poſt prædicta ſuccedente exoneratio-
a ne [a] Archibuſij in Franciſcum ex qua pax frangitur Marſil. conſil.21. nu.39. Moron. de fid. tregu. & pace q.47. Abſq; dubio in terminis de quibus

agitur,

agitur, etiam quod ex diſſimulatione deducatur pax pęnę fractionis pacis locus eſſe videtur prout in puncto ponit Ang. Aret. in d. §. fin. num. 1. poſt med. inſtit. de iniur.

4 Quibus non obſtantibus contrarium reſpondendum cenſui triplici ratione, Primò quia ſi factum de quo agitur bene inſpiciamus ex actibus prędictis nulla poteſt dici remiſſa iniuria, ſeu indignatio, Ioſeph enim non ſponte acceſſit ad Frãciſcum, ſed ductus ab eius patre qui inimicitias fugere volens, volebat etiam vt is ſecum franciſco pacificaret, & ſic intercedente quodamodo metu reuerentiali patris cuius mentem, & iuſsũ bene percipiebat Ioſeph. Frãciſcum ſalutauit ei dicendo *Bona ſera*, ſic & ècontra Franciſcus non ſponte & proprio motu reſalutauit Ioſephum ei dicendo *Bona ſera bonanno*, ſed honeſtatis gratia cum indecens ſibi putaret non reſalutare ſalutãtem ductum a patre in præſentia aliorum amicorum, & inſuper vnica tantum vice in illo ſcilicet momentaneo actu, & patris tranſductione vt ſupra inſimul alloquuti ſunt non autem pluries, & continuatis diebus prout feciſſent ſi verè ſe recõciliaſſent, & iniuriam, ſeu indignationem remiſiſſent, ideo intrant ea quæ in ſimili dicunt Doctores de remiſſione iniuriæ præſumpta ex oſculo, ſeu conuerſatione inſimul edendo, & bibẽdo vt non procedãt nec locum habeant quãdo hæc fiunt non ſponte, & motu proprio, ſed honeſtatis gratia, & quia aliter facere indecens erat Ioã. Faben. in d. §. fina. num. 1. & ibi etiam Aret. num. 1. inſtit. de iniur. Iodoch. in pract. crimi. cap. 138. num. 22. Petr. a Plach. in epith. delicto. lib. 1. cap. 6. poſt num. 43. verſi. quibus conuenit Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1116. nume. 13. Baiard. in addit. ad Clar. §. iniuria num. 57. verſ. & quando comedunt ſimul, & dixit in ſimili Ruin. in cõſil. 131. nu. 7. lib. 4. quod uiſitans infirmum inimicum moribundum nõ dicitur ei remittere iniuriam ex eadẽ ratione quia eſt actus potius honeſtatis quam liberę volũtatis Bertaz. conſ. 361. num. 5. lib. 2. vbi pariter quod ex vnico cõtractu ſponte cum inimico celebrato niſi ſit contractus donationis non cenſetur facta iniuriæ remiſſio ſequitur Baiard. ad Clar. d. §. iniuria nu. 58. in fi.

5 Quę potiſſimum procedunt in caſu noſtro, in quo inter iſtos iuuenes non interuenit palmarũ tactus nec oſculum quæ vt notum eſt quando fiunt paces, aut vnum, aut alterum, aut vtrumq; interuenire ſolet, & debet, prout adnotauit Specul. in tit. de treug. & pace num. 2. in fine verſicu. item nota, & eo magis credendum eſt ab amicis præſentibus fuiſſe procuratum, vt talia ſigna facerent cum ad hoc vt pacem faceret Ioſeph. ductus fuerit ad Franciſcum, vnde cum hęc non interuenerint, & fuerint recuſata ſub prætextu, *Che non haueano a fare coſa alcuna inſieme*; Apette apparet quod non habebant animum ſe reconciliandi ac remittendi iniuriam, quæ vt aliàs dixi nunquam cenſetur remiſſa niſi remittendi animus ex verbis aut ſignis non generalibus, ſed ſpecialibus, nõ dubijs, & ęquiuocis, ſed veris neceſſarijs, & concludentibus deprehendatur Beluiſ. in pract. lib. 1. cap. 3. nume. 89. Bald. in l. in ipſius num. 4. C. famil. herciſcun. ſicut illum refert Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 902. nu. 28. & libr. 2. d. concluſ. 1156. num. 20. Viui. deciſ. 330. nu. 1.

6 Secundo, & eo minus iniuria remiſſa cenſetur cum vt in dubijs præſupponitur iam ex cubitalibus percuſſionibus tam Frãciſcus quam Ioſeph. indignati permanſerunt, eaſque ad animum reuocarent, prout etiam in dubio ad animum reuocata extitiſſe conſuluit Socin. in conſil. 146. nu. 7. lib. 1. ideo ſubintrat concluſio quod licet aliàs ex diſſimulatione præſeferentibus præſumatur, ſeu cenſeatur remiſſa iniuria non tamen ſit remiſſa cenſetur quando eadem iniuria fuerit ad

b animum reuocata [b] tunc enim ad illius remiſſionem nõ diſſimulatione, ſed expreſſo pacto vel renunciatione opus eſt ſecundum Hoſtienſ. in ca. olim ſub num. 5. & ſeqq. & nu. 8. verſ. ſolutio &c. & ibi etiam Ioan. Andr. num. 4. Anton. de Butr. num. 7. & Marian. Socin. num. 46. extrà de iniur. pract. Beluiſ. lib. 1. cap. 3. rubr. de iniur. nume. 88. in fine pract. Corrad. tit. de iniurian. nu. 28. fol. 410. & dixi aliquid in mea pract. crim. par. 1. titu. de inquiſi. q. 5. nu. 11. in 2. ampliat. & eſt glo. in §. fin. in vltima gl. in fin. inſtit. de iniur.

7 Quod ſi cubitales percuſſiones prædictas ad animum reuocatas non fuiſſe contendat fiſcus, & tunc intrat motiuum alterius Excellentiſſimi D. Scribentis quod ex non reuocatione ad ani-

c mum impeditur ortus [c] actiones iniuriarum, ſecundum Angel. in l. non ſolum §. 1. nume. 2. ff. de iniur. Ioan. Andr. in cap. cum tè nume. 2. in fine verſic. naſcitur autem hæc actio, & ibi etiam Anton. de Butr. nume. 6. & Alexan. de Neuo nu. 17. extra de re iudic. idem Butr. in cap. olim nume. 7. verſic. Dec. ſi inimicaliter extra de iniurijs, & cõſequẽter ceſſante actione iniuriarum ceſſat etiã illius remiſſio ſicut bene exornat idem D. Scribens cuius fundamenta hic repetere ſuperfluum putaui, & ceſſante remiſſione iniuriarum, ceſſat etiam nomen pacis, quæ nunquam datur niſi in ea remittatur iniuria ſecundum Thob. & Sforz. Odd. in locis pręcitatis.

8 Tertio dato ſine veri præiuditio quod per actus prædictos cenſeretur remiſſa iniuria, ſequutaque inter prædictos iuuenes concordia, ſeu reconciliatio, nõ tamen crederem ex inde dici poſſe pacem initam extitiſſe ad effectum de quo agitur; Non enim datur pax ſine pacto, quia a pactione vel a pacto dicitur pax, & ècontra, & pacti ſpecies vna pactum dicitur l. 1. §. pactum aũt, & ibi gloſ. in verbo pactum Bald. num. 1. in 2. notab. Alex. nu. 1. ante finem, & Paul. de Caſtr. poſt num. 1. ff. de pactis, ſed ſic eſt quod in remiſſione iniuriarum quæ fit per diſſimulationem nõ ineſt pactum, ergo nec pax.

9 Probatur minor per glo. in §. fina. in verbo nõ reuocauerit in fi. inſtit. de iniur. vbi dicitur quod iniuria ad animum non reuocata tollitur ſimplici voluntate, & diſſimulatione, reuocata autem ad animum non tollitur nuda voluntate, ſed verbis vel pacto expreſſo, quod & idem voluit Ant. de Butr. in cap. olim in fine num. 7. verſi. ſi reuocat ad animum extra de iniur. ergo in remiſſione quæ fit per diſſimulationem non ineſt pactum: Differuntque inter ſe remiſſio quæ fit per diſſimulationem, & quæ fit per pactum, prout pariter

riter voluit alia glo.in d.§.fina.in verbo diſſimulatione in principio ff.de iniur.ceſſante igitur pacto ceſſat pax quæ eſt ſpecies pacti vt ſupra dicūt Doctores præcitati.

30 Præterea,& magis in ſpecie quod pax differat à ſimplici remiſſione,ſeu concordia, adduco Specul.in tit.de tregu.& pace num.2.in fine verſicu. item nota vbi dicitur quod ſi non fiat pax, ſed ſola concordia, tunc in inſtrumento non debet fieri mentio de oſculo aut de pace,quia in tali remiſſione, ſeu concordia non ineſt pax: Quod & idem voluit ſumm.Rolandin.& Adden. ad eum part.1.tit.de compromiſſ.part.2. rubr. de inſtrumento pacis,& concordiæ in verſi. ſuper quo eſt aduertendum fol.mihi 159.colum.2.& dixit Carauit.ſuper rit.magnæ Cur.275. nu.1. quod pax differt a remiſſione, quia plus eſt ſe cum aliquo pacificare quam remittere (licet in illo ritu huiuſmodi verba confundantur): Non ergo ſequitur partes fecerunt inter ſe cōcordiam, & remiſſionem iniuriarum,ergo pacem fecerunt ex præallegatis; Et quia etiam concordia ſeu remiſſio differt a pace, quia concordia datur ſine interuentu vlterioris amicitię,prout punctualiter accidit in caſu noſtro,pax autem non datur niſi cum renouatione antiquæ amicitiæ Fulgo. in d.l.1.nu. 4.ff.de pactis,& ibidem num.2. verſic. pax enim, vbi propterea infert quod qui habet pacem habet concordiam,ſed non èconra,& rurſus ſecūdum communem loquendi vſum concordia dicitur quædam remiſſio, pax verò eſt vera diſcordiarum ſedatio Bald. in d.l.1.num.3.ad med.col. 2.verſic.in ea ibi &c.& ibi etiam Alex.poſt num. 3.& Fulgoſ.num.2.in fine.

31 Et magis in terminis quod frangens remiſſionem ſeu concordiam non dicatur frangere pacē, voluit idem Fulgoſ.in d.l.1.& d.num.4.ff. de pactis,& addentes ad ſummam Rolandin.vbi ſupr. fol.mihi 140.in verſic.ſed alij dicunt,vbi expreſsè dixit quod ſtatuta punientia violatores pacis non præcedunt in violatoribus concordiæ ſeu remiſſionis iniuriarum, & ijs qui non corde, ſed exterioribus ſignis iniurias remittunt, & faciūt ſcripta per Ang.in d.l.1.nume.3. in fine ff.de pactis,vbi quod ſtatutum exigens pacem in rebannitione banniti non procedit ſi bannitus habuerit inſtrumentum concordiæ ſeu remiſſionis, ſequitur Caballin.ad conſtit.Marchię lib.2.cap.1. in verbo pacta nu.2.in fine.

32 Ex quibus infertur primo non obſtare quod per ſalutationem beneuolam alloquutionem,& diſſimulationem cenſeatur remiſſa iniuria, quia hoc non procedit in caſu noſtro triplici ratione, primo quia prædicti actus non fuerunt ſpontanei,& continuati, ſed honeſtatis cauſa, & vnica tantum vice ſucceſſerunt, ſecundo quia poſt reuocatas ad animum percuſſiones, nihil operantur, tertio quia & in omnem euentum non propterea dicitū inita aliqua pax quę frāgi potuerit.

33 Secundo non obſtat quod dicatur pacem induci ex ſimplici diſſimulatione ſeu remiſſione iniuriarum ex Bald.Ruyn. Surd. Maſcard. in locis præcitatis,quia & verior, & communior ex præallegatis apparet opinio quod immo ex ipſa diſſimulatione, & remiſſione nulla propriè aut ſaltim ſecundum communem loquendi vſum ad effectum de quo agitur inducta cenſeatur pax.

34 Tertio nō obſtat quod dicatur pacem eſſe remiſſionem iniuriarum & finem diſcordiæ, quia non per hoc ſequitur èconrra quod iniuriarum remiſſio,& concordia pacem contineat cum pax differat a remiſſione, & concordia ſicut ſpecies, a genere niſi forſan in dicta remiſſione & concordia fiat expreſſum pactum prout loquuntur allegati Doctores in d.l.1.ff.de pactis.

35 Quarto non obſtat authoritas Aret.in §.fina. inſtit.de iniur.quia contrarium & verius voluerunt Folg.Roland.& Ang.in locis præcitatis.

36 Et licet ni fallor ex præmiſſis res videatur clara adhuc tamē etiam quod eſſemus in dubio pro non fractione pacis & pro non incurſu pęnę iudicandum eſt Alex.conſil.19.num.2.in fin.lib.1. Corn.167.nu.8.lib.3.Thob.Non.conſi.111.nu. 25.Iacob.Port.Imol.conſil.213.nume.6. L. D.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Exoneratione archibuſij*. Ad idem ad eas Vulpell.conſil.82. per tot. & conſil.67. ſub nu. 5.& conſil.88.num.5.in fine,& in tracta.de pace quæſt.91.num.7.in fine, & nu.16.& quæſt.101. num.9.& 10.Viui.deciſ.368.in fine nu.13.Honded.conſil.103.nume.1.& ſeqq.Baiard.in addit. ad Clar.quæſt.47. nume.44.& ſeqq. apud quos hanc concluſionem declaratam reperies niſi fuerit promiſſum non offendere in perſonam, quia tunc corpore non tacto pax non dicitur rupta ex ſola archibuſij exoneratione.

b *Reuocata*. Verum quod iniuria quamuis ad animum reuocata diſſimulatione tamen & ex actibus ſocialibus remiſſa cenſeatur, niſi fuerit in iudicium, & accuſationem deducta, voluerunt Ang.in l.non ſolum §.1.num.2.verſicu. ſi autem a principio ff.de iniur. Abb.in cap. olim nume.6. in fine in vltimis verbis extra de iniurijs Petrin. Bel.de re milıtar.par.10.tit.2.nu.125.Viui.deciſ. 330.nu.1. vbi dixit ita tenere omnes in l.in ipſius C. famil. hercıſc. & etiam teſtatur fuiſſe iudicatum de anno 1589. in Regia audientia Barenſi.

c *Ortus actionis*. Contrarium quod iniuriarum actio oriatur eo ipſo quod iniuria infertur,& nō ex reuocatione ad animum, & quod propterea eadem actio orta dicatur etiam quod non fuerit ad animum reuocata, ſed quod bene per non reuocationem ipſa actio tollatur voluit gloſ. in §. fina.in verbo diſſimulatione,& ibi Nicaſ. nume. 5.inſtit.de iniur.Angel.in l.illud nume.3.ff. eod. Hoſtienſ.in capit.cum te nume.5.verſicul.naſcitur autem extra de re iudic. Azzon. in ſumma de iniur.nu.18.ver.Nam & natam eſſe Anan.conſi. 44.nu.6.prac.Corrad.ti.de iniur.nu.26.fol.410. Carauit.ſuper rit.magnæ Cur.275.nu.3. vbi loquitur tam de iniuria facta verbis quam facto.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Tortura ſine inditiis denegatisve defenſionibus,ac iuris ordine non ſeruato in quolibet

libet atrociſsimo crimine, nec etiam de Principis mandato inferri poteſt, & ſi inferatur, & tortus fateatur, Talis confeſſio nec confitenti, nec tertio nocet. Aſſertio autem, ſeu inculpatio ſocii criminis, & mandatarii ad hoc vt contra mandantem inculpatum inditium faciat plura requiruntur de quibus in Summario.

SVMMARIVM.

Facti ſpecies huius conſilij. num. 1.

Tres dubitationes in hoc conſilio reſoluuntur. Prima eſt nunquid Boſſius fuerit legitimè tortus. Secunda nunquid Curtes fuerit etiam legitimè tortus. Tertia nunquid Comes Guidus ex deductis in proceſſu iure torqueri poſsit. num. 2.

Aſſaſsinij crimē habet hoc ſpeciale, vt in eo puniatur affectus, etiam non ſequuto effectu nu. 3. Intellige dummodo fuerit deuentum ad actum proximum aliàs ſecus num. 49. Nec ad actum proximum dicitur deuentum niſi ex eo ſequatur offenſio, vel ſaltem inſultus. nume. 50.

Teſtes ſingulares admittūtur in crimine aſſaſsinij. numero 3.

Aſſaſsinij probibita argumenta ad condēnandum ſufficiunt num. 3. Probabilia autem argumenta dicuntur illa ex quibus oritur inditium indubitatum num. 29. Nec dicitur indubitatum inditium, niſi ſit tale, vt ex eo res ita apud oculos iudicis clara reddatur, vt contrarium credi non poſsit. num. 30.

Atrociſsimum, vbi eſt delictum licitum eſt iura transgredi, & ordinem non ſeruare præſertim in maioribus magiſtratibus nume. 3. Non tamen propter criminis quamcunque atrocitatem poteſt inquiſitus ſine inditijs torqueri. num. 25. vbi idem in crimine læſæ maieſtatis, & aſſaſsinij, prout nec propter eandem atrocitatem poſſunt reo defenſiones tolli num. 26. etiā quod eſſemus in crimine hæreſis læſæ maieſtatis, & aſſaſsinij d. nume. 26. Et etiam quod cauſa ageretur coram quocunque Magiſtratu habente amplum, & abſolutum arbitrium, ac poteſtatem procedendi ſola facti veritate inſpecta. num. 27.

Delictum, vbi eſt difficilis probationis tunc ad torquendum leuiora ſufficiunt inditia etiam probata per teſtes inhabiles num. 4. Adhuc tamen, & iſto caſu aliqua requiruntur inditia, & illa quidem in ſuo genere legitima, & aliàs prout. num. 31.

Vagabundus propter vitæ leuitatem poteſt ſine inditijs, aut ſaltim ex quolibet leui adminiculo torqueri num. 5. contra nu. 32. & 34. vbi declaratur hæc concluſio.

Bannitus poteſt ſine alijs inditijs torqueri nume. 5. Declara dummodo ſit famoſus, vel aliàs inſignis fur, & viarum craſſator, vel ſi torqueatur ſuper complicibus delicti pro quo fuit bannitus, & condemnatus, ac etiā pro receptatoribus aliàs ſecus. nu. 32. & 33.

Mandatarius aſſaſsinus poteſt ſine alijs inditijs torqueri num. 6. intellige in eo, qui de mandato eſt confeſſus, aut conuictus, qui propterea torqueri poteſt, vt indicet mandantem aliàs ſecus. nu. 56. & ſeq.

Mandatarius nulla iuris ſolemnitate torqueri poteſt. nu. 6. contra num. 37.

Torqueri quis poteſt ſine inditijs, & denegatis defenſionibus principe conſulto, & de illius mandato nume. 7. contra nume. 39. & ſeqq.

Iudici aſſerenti ſe aliquid feciſſe de mandato Principis creditur ipſo Principe præſente num. 7. Declara dummodo aſſertio ſit explicitè, & diſpoſitiuè, emanata ſecus ſi implicitè, & enunciatiuè. nu. 38.

Inquiſitio formata de conſcientia Principis ſuſtinetur etiam fama non præcedente. nu. 7.

Aſſaſsinij crimen tale eſt, vt in eo poſsit quis de Conſocijs interrogari nume. 8. vbi idem de generali conſuetudine in omni delicto occulto, et difficilis probationis.

Tortura poteſt grauior inferri, homini robuſto, ea quæ infertur homini non robuſto. numero 9. declara vt numero 57.

Tortura an ſit repetenda, iudicis arbitrio remiſſum eſt. num. 9. declara dummodo arbitrium ſit a iure regulatum, non autem abſolutum. nu. 57.

Socij criminis depoſitio iunctis adminiculis facit inditiū ad torturam. num. 10.

Mandatarij depoſitio facit inditium ad torturam quando mandatum non acceptauit. num. 11. contra nu. 45.

Conuerſatio mandantis cum mādatario non eſt leue adminiculum contra mandantem. nu. 12.

Pecuniarum traditio facit inditium contra tradentem in crimine aſſaſsinij. Et in dubio pecunia præſumitur data ob malam cauſam niſi probetur contrarium. numero 13.

Inimicitia ſola iuncto quolibet leui adminiculo facit inditium ad torturam. num. 15.

Mandatarius etiam aliàs criminoſus facit inditium contra mandantem ab ipſo nominato nu. 16. Contrarium verius. num. 67. in fine.

Inditia legitima non requiruntur quando proceditur ſola facti veritate inſpecta. num. 17. Declara vt nu. 70.

Teſtis familiaris, & cum alio conuerſari ſolitus probat contra eum cuius eſt familiaris, & cum quo conuerſatur. nu. 18. contra nu. 71.

Tortura purgat omnes defectus num. 19. Contra nu. 69. Vbi quod non purgat niſi vnicum defectum.

Socij criminis etiam periuri depoſitio facit inditium ad torturam de generali conſuetudine. nume. 20. Contra nume. 64.

Socij criminis periuri inculpatio facit inditium ad torturam concurrentibus adminiculis. nume. 21. contra nume. 65.

Torqueri nemo poteſt ſine inditijs. nu. 23.

Reus, nec etiam interrogari poteſt ſine inditijs, & aliter faciens iudex, peccat. nu. 23.

Torqueri nemo poteſt denegatis defenſionibus. num. 24.

Torqueri non poteſt infirmus, aut aliquo membro debilitatus. nu. 24.

Mandatarius non poteſt de mandante interrogari, & torqueri, niſi prius certè conſtet de mandato. num. 37.

Princeps, vbi tollit defenſiones, eius mandatum intelligendum eſt de defenſione ciuili, non de naturali. Item de friuola defenſione non de ſubſtantiali. nu. 38. in fi.

Torqueri quis non poteſt ex informationibus non exiſtētibus in proceſſu. nu. 42.

Iudex quamuis proprijs oculis delinquentem viderit nō tamen poteſt ex ſuo ſolo teſtimonio illum torquere. numero 42.

Iudex debet iudicare ſecundum acta, & probata non autem ſecundum ſuam conſcientiam. nu. 42. in fine.

Teſtes non in ſcriptis, ſed viua voce deponere debent. numero 43.

Teſtes examinati parte non citata, nec etiam probant in crimine aſſaſſinij. num. 43.

Confeſsio non legitimis inditijs extorta non nocet confitenti, nec tertio. num. 46.

Socij criminis aſſertio non facit inditium contra inculpatum, niſi tribus concurrentibus. Primo, vt eadem aſſertio ſi non fuerit ſpontanea ſpontè ratificetur. Secundo, vt poſt ratificationem iterum in tortura confirmetur. Tertio, vt eadem tortura detur ad faciem inculpati. num. 47.

Tortura data cum ſquaſſis dicitur grauisſima, & atrocisſima. num. 48.

Delictum non dicitur atrocisſimum ſi pro eo non imponitur pœna mortis. nu. 51.

Aſſaſſinium non dicitur, vbi mandatum non eſt de occidendo. num. 52.

Confeſsio ex ſolis minis de torquendo dicitur facta metu torturæ nu. 53. Præſertim in iudice ſolito minas exequi nu. 54. Et multò magis in eo iudice, qui paucis ante diebus ſine inditijs torturam intulerat. nu. 55.

Confeſsio millies ratificata, & geminata, nec confitenti, nec alijs nocet ſi ſine inditijs metu tormentorum extorta fuerit. num. 56.

Tortura repeti non poteſt, niſi duobus concurrentibus. Primo, vt inditia ſint multa vrgentia nu. 58. Secundo, vt eadem inditia non ſint per primam torturam purgata. num. 59. & ſeq.

Torqueri quis immoderatè non debet. nu. 60. in fine.

Socij criminis aſſertio non facit inditium quando emanauit per torturam ei indebitè illatam. nu. 61. & ſeq.

Adminicula nihil operantur quando nihil adminiculandum inuenerint. nu. 62.

Confeſsio non præcedentibus inditijs per torturam extorta non reconualidatur ex ſuperuenientibus inditijs. numero 62.

Confeſsio metu tormẽtorum extorta, nemini præiudicat, etiam quod aliunde verificetur per inſpectionem oculorum nedum per adminicula. nu. 62.

Torqueri ſicut quis non poteſt ſine inditijs, ita etiam nec terreri, & multò minus leuiter torqueri poteſt. numero 28.

Conſuetudo delinquendi iuncto aliquo adminiculo, an & quando inditium faciat ad torturam. nu. 34.

Defenſiones non ſunt denegandæ reo aliàs crimino ſo, & malæ famæ. nume. 35.

Delinquens non poteſt de conſocijs interrogari, niſi aliqua particularia præcedant inditia. nu. 36.

Socius criminis varius, & periurus non facit inditium ad torturam. nu. 63.

Socij criminis depoſitio ſine adminiculis non facit inditium ad torturam. num. 65.

Tortura non purgat periurium. nu. 66.

Socij criminis aliàs infamis, & criminoſi inculpatio non facit inditium ad torturam contra inculpatum. nume. 67. Etiam quod procedatur ſola facti veritate inſpecta. nume. 70.

Teſtis expreſsè approbatus a parte non poteſt amplius propter eius perſonæ inhabilitatem improbari. numero 71.

Teſtes inſtrumentarij non cenſentur approbati a partibus quando eorum inhabilitas non dependet a voluntate approbantium. nu. 72.

Nobilitas excludit omnem turpem ſuſpitionem. nu. 73.

Conſtitutio ſpontanea eſt maximum Innocẽtiæ ſignum. numero 73.

CONSILIVM XCIX.

1 ADSIT DEVS. Facti ſpecies hæc mihi proponitur; Quidã nomine Biffius fuit carceratus in ciuitate Taurini, tãquã ſuſpectus de eius vita; Et interrogatus fatetur ſe Mediolanenſem; Tortus vti forenſis & prætenſus vagabundus, vix eleuatus in tortura, Dicit ſe a quodam alio Mediolanẽſe nomine Curte in eadem Taurini Ciuitate commorante requiſitum fuiſſe ad occidendum Comitem Ludouicũ Valpergam ad inſtantiam Comitis Guidi ſan Georgij; ſed mandatum non acceptaſſe.

Captus Curtes interrogatus de vita, Fatetur ſe bannitum a Dominio Mediolani, viuit laute, fuit famulus, ſeu familiaris Comitis Guidi. Interrogatus de mandato ſupradicti homicidij, Negat: Tortus ſuper hoc acriter, & quaſſatus, ſubſtinet.

Verum poſt duos dies iterum conſtitutus, ei confrontatur Biffius, & cõminata de nouo tortura fatetur ſe habuiſſe & acceptaſſe mandatum a Comite Guido vt occideret Comitem Ludouicum, & quod receperat ab ipſo decem aureos, eidem perſolutos a quodam ſuo famulo de mandato & ordine ipſius Comitis Guidi; Et fatetur etiam requiſiuiſſe in ſocium Biffium prędictum, qui acceptare noluit. Die ſequenti ratificant earum diſpoſitiones tam Biffius quam Curtes.

Comes Guidus certioratus de hoc ſe contulit Taurinum, & ſpontè ſe conſtituit; Interrogatus, Fatetur famulatum, ſeu familiaritatẽ Curtis; Fatetur etiam ſe eidem per alium ſuum famulum dediſſe illos decem aureos in recõpenſationem præſtiti ſeruitij; ſed negat mandatum.

Adeſt inimicitia inter Comitem Guidum & Comitem Ludouicum; Et inſuper Taurini Gubernator recepit literas diuerſas, quæ ſunt extra Proceſſum, quibus certiorabatur quod benè aduerteret, quia Biffius & Curtes in illa Ciuitate commorabantur vt occiderent Comitem Ludouicum de mandato Comitis Guidi, & etiam adſunt nonnulli Teſtes examinati, quod quidam Cęſar armauerat in campanea, & pluries in inſidijs ſe poſuerat, vt occideret Comitem Ludouicum de mandato Comitis Guidi.

Comes Guidus eſt Iuuenis ętatem agens annorum xx. in circa. Nec vnquàm commiſit aliquod delictum, Et interrogatus an habeat teſtes pro ritè & rectè examinatis, Negatiuè reſpõdit; Et propterea fuerunt repetiti Biffius & Curtes ipſo citato, qui priora dicta confirmarunt, & poſtmodum etiam in tortura idem Curtes idem ratificauit ad faciem Comitis.

Publicato Proceſſu. Opponitur ex parte Comitis Guidi, quod Biffius fuit tortus abſque inditijs, Quod Curtes fuit tortus abſque inditijs.

Replicatur pro parte Fiſci, quod ex quo Biffius & Curtus erant banniti, & ſic facinoroſi; Et ſtantibus rebus, quę Gubernator Taurini ad aures habebat, potuerunt torqueri etiam abſq; indicijs cum ſimus in crimine aſſaſſinij, & apud ſupremum Magiſtratum & Principem, quãuis nõ fuerit ſequutus effectus, nec fuerit deuentum ad

actum

actum proximum; & conſequenter quod ex eorũ depoſitione, ex inimicitia, & alijs ſupra narratis; Remanet Comes Guidus inditiatus ad torturam.

Quæſitum à me fuit, quid iuris.

2 Poſt propoſitam mihi dubitationem prædictam ſuperuenit ſummarium fabricati, & publicati proceſſus, vna cum tribus ſubtiliſſimis, & doctiſſimis Excellentiſſimorum Fiſci Ducalis Patronorum Iuris allegationibus. (quorum fundamenta quanto breuius potero referre conabor:) ex quibus omnibus iſtud idem factum latius explicatur: Iccirco pro faciliori reſolutione totam hanc quæſtionem in tria capita diſtinguendam exiſtimaui. Primum erit nunquid Biſſius fuerit legitimè tortus. Secundum nunquid Curtes fuerit etiam legitimè tortus. Tertium nunquid hodie Comes Guidus iure torqueri poſſit ex depoſitionibus præfatorum Biſſi, & Curtis, coadiuuatis ex inimicitia inter Comitem Ludouicum, & Comitem Guidum & alijs adminiculis ex proceſſu reſultantibus bene per eoſdem Excellentiſſimos DD. ſcribentes deductis, & cõſideratis.

3 Et quod attinet ad primum caput torturæ, ſcilicet illatæ Biſſio. Quod bene, & legitimè illata fuerit præmittunt ijdem ex aduerſo Excellentiſſimi DD. pro fiſco ſcribentes, quod ex quo ſumus in aſſaſſinio, & ſic in delicto atrociſſimo in quo multa in iure inducuntur ſpecialia, Nempe quia punitur affectus etiam nõ ſequuto effectu, Creditor teſtibus ſingularibus. Ad condemnãdum ſufficiunt probabilia argumẽta ad trad. per Clar. in §. aſſaſſinium num. 5. & 6. & in q. 92. nu. 2. & 3. Decian. in tracta. crim. par. 2. lib. 9. cap. 30. per totum in diſcurſu, & per Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 137. & 138. Hæc ideo etiam, quod in tortura Biſſij non fuerint ſeruatę quędam iuris ſolemnitates in alijs delictis nõ ſic atrocibus ſeruari ſolitæ, Attamen adhuc illa ſubſtineatur. Primo, quia in atrociſſimis licèt iura tranſgredi, & ordo ſit ordinem non ſeruarę. Felin. poſt alios in cap. 1. de conſtit. nume. 48. & 49. Cram. deciſ. 36. num. 57. Hieron. Lauren. deciſ. Auinionenſ. 15. num. 3. Burſatt. conſi. 20. num. 37. Præſertim in maioribus Magiſtratibus. Marſil. in tracta. de bannit. in verbo Atrocioribus in fine Marc. Mãtua. ſing. 149. Iohã. de Arnon. ſing. 8. nu. 2. Alex. Rauden. conſ. 49. num. 81. lib. 1.

4 Secundo. Quia non ſolum hic agitur de delicto atrociſſimo, ſed etiã occulto & difficilis probationis. In quibus ad torquendum leuiora inditia ſufficiunt, inhabileſque & non idonei Teſtes admittuntur Bald. in l. quicumque column. penult. in 8. notab. C. de ſeru. fugit. Clar. in prac. §. fina. quæſt. 64. num. 6. Burſatt. conſ. 166. num. 32. Cephal. conſil. 62. num. 4. & ſeqq. lib. 1. cum alijs allegatis.

5 Tertio, & eo magis, quia Biſſius prædictus prętenditur homo malæ famæ, vagabundus, & bannitus a ſtatu Mediolani prout Curtes deponit, ideo eo magis ſuſpectus redditur, quod in ciuitate Taurini aliquid mali agere vellet: Eoque facilius potuit contra ipſum ad torturam deueniri etiam ſine inditijs ad trad. l. vnica C. de mendicantib. valid. lib. 11. facit tex. in l. nam ſalutem ff. de offic. præfect. Vigil. & in l. congruit ff. de offic. præſid. & in cap. fin. de reſcript. in 6. vbi quod vagatio indicat inſolentiam, & diſſolutionem; & contra vagantes ſtat omnis præſumptio, & propterea ex iſta leuitate vitæ iuncto aliquo alio adminiculo, non fuit incongruum contra ipſum ad torturam deuenire, per ea quæ ſcripſit Fulu. Pacian. in tracta. de probat. lib. 2. cap. 15. nu. 64.

6 Quartò. Quia cum ſimus in Mandatario, & illo quidem aſſaſſino potuit ſine dubio abſque alijs inditijs torqueri Capic. deciſ. 155. num. 26. & 27. Alex. conſil. 67. lib. 1. vbi dixit mandatariũ poſſe torqueri nulla iuris ſolẽnitate ſeruata Decian. d. cap. 30. nume. 27. Ludouic. Peguer. deciſ. crim. 5. nume. 19. & 29. Farinac. (ſic enim vnus ex prædictis Excellentiſſimis DD. Conſulentibus me ipſum nuncupatim ſæpius allegat) in ſua practic. crim. par. 1. quæſt. 37. nume. 154. & q. 43. nu. 65. & 120. & q. 44. nu. 1.

7 Quinto. Licèt ex præmiſſis tortura prædicta non poſſit etiam de iuris communis ſubtilitate impugnari, Adhuc tamen omnis difficultas videtur ceſſare cum illa fuerit illata de Principis ſciẽtia, & mandato Bal. in l. nullus num. 2. per illum tex. C. ad l. Iul. maieſt. vbi in ſimili dixit, quod in inquiſitione formata de cõſcientia Principis nõ eſt neceſſe vt eam aliqua fama contra inquiſitũ præcedat, quod & idem voluit Innoc. in ca. cum oporteat ad finem de accuſa. & dixit Farina. vbi ſupra in d. q. 37. num. 83. & ſeq. Conſulto Principe iudicem ſine dubio poſſe iura tranſgredi; Et iſto caſu iudici aſſerenti ſic de mandato Principis torturã intuliſſe ipſo Principe præſente omnino credendum eſt Specul. in titul. de probat. §. videndum reſtat num. 3. in fin. Abb. in cap. præterea ſub nume. 5. de dilat. cũ alijs per Maſcard. de probat. concluſ. 1138. nu. 12.

8 Sexto. Et eo clarior res reddi videtur ex literis non exiſtentibus in proceſſu per graues & fidedignos viros, vt dicitur ſcriptis, aut Sereniſſimo Principi, aut alijs Regentibus Ciuitatem, & Statum in quibus ſignificatur, quod Biſſius & Curtes in eadem Ciuitate commorantur vt occiderent Comitem Ludouicum de mãdato Comitis Guidi; Quæ quidem literæ ſatis inditium, & iuſtam occaſionem dederunt inquirendi contra eos, carcerandi, ac etiam interrogandi ſuper ſocijs & mandatoribus, ex communi concluſione, quod in crimine aſſaſſinij ſocius criminis poteſt de conſocio interrogari Farinac. d. queſt. 43. nume. 65. Immo generale ſit in omni delicto occulto & difficilis probationis poſſe quem de ſocijs & complicibus interrogari ſecundum generalem conſuetudinem de qua teſtatur Claud. ad Bertaz. in conſi. 43. ſub nume. 123. & conſil. 255. num. 18. Et habet locum hæc concluſio etiam in tractatu de occidendo delicto non ſequuto Bertaz. conſil. 341. num. 9. lib. 2.

9 Et hæc quoad torturam Biſſij, ex quibus etiã iuſtificari videtur tortura illata Curti, in qua ęquæ militant omnia præmiſſa fundamenta & cõſiderationes quibus nõ obſtet ſi forſan vlterius diceretur (quoad Curtem) illius torturam quodammodò fuiſſe immoderatam Quoniam inſpecta qualitate delicti & eius perſonæ validitate

tortu-

torturam non timente (prout bene per Excellētiſſimum D. Fiſci Patronum in facto deducitur) nullo pacto potuit dici immoderata Guid. de Suzzar. in tracta.de indic.& tortur. nume.39.& ibi Ludouic.Bolognin.in addit. Boſſ.in titul. de tortur.num.39.& ſeqq.Aym.conſil.287.num.6. Foller.in pract.crimi. in verbo Rei indurati torqueantur num.16.Menoch.de arbitrar.quæſtio. lib.2.caſu 272.nume.1.ſeqq.Et conſequenter nō ſolum potuit ſecunda vice ſibi comminari tortura, ſed etiam repeti ex alia Iuris concluſione, quod an tortura repetenda ſit necne, Iudicis arbitrio remiſſum eſt,Clar.in pract.§. final. quæſt. 64.num.46.in princip.Menoch.d.caſ.272.num. 2.& 3.& de præſumpt.lib.1.c.92.nu.1.& 3.

10 Quibus ſic ſtantibus circa tertium caput propoſitæ quæſtionis nempe torturæ inferendę Comiti Guido,Res proponitur indubitabilis a prædictis Excellentiſſimis Fiſci Patronis, nedū quia ſumus in delicto atrociſſimo, ac difficilis probationis in quo vt præfertur non plena, & non cōcludentia ſufficiunt ad torturam Inditia. Verū etiam, quia ſi rectè ponderentur omnia ea, quæ ex proceſſu contra eundem Comitem colliguntur Res vt dixi ferè indubitabilis ſecundum eos reddi videtur,Eorumque principale fundamentum conſiſtit in depoſitione Curtis apertè concludentis mandatum ad offendendum Comitē Ludouicum a Comite Guido ſibi datum; Quo caſu ſub intrat Iuris concluſio, quod licèt dictū ſocij criminis de ſe ſolum nō faciat inditium ad torturam iunctis tamen adminiculis, ſine dubio inditium facit. Gram.conſil.21.num.8.11.& ſequent.Clar.in pract.§.fin.quæſt.21. num.8. Ludouic.Peguer.deciſ.crim.cap.5.num.32.Menoc. de præſumpt.lib.1.præſumpt.89.nume.37.Et de arbitrar.quæſt.lib.2.caſ.474.num.43.Burſat.cōſil.132.nu.5.Farinac.in pract.crim.tit. de Indi.& tort.q.43.ſub nu.6.& 145.

11 Coadiuuatur prædicta Curtis depoſitio. Primo ex alia depoſitione Biſſij aſſerentis ſe fuiſſe ab ipſo Curte requiſitum ad intereſſendum homicidio ad inſtantiam Comitis Guidi committendo,& quod noluit requiſitionem acceptare. Quo caſu intrat alia concluſio, quod etiam ſola mandatarij depoſitio inditium facit ad torturā, quando ipſe mandatum recuſauit & non acceptauit. Tunc enim non dicitur ſocius criminis, ſed vir bonus & laudandus Bal.conſil.97.libr.5. Gram.conſil.3.nu.1.Boſſ.in tit.de indit.nu.145. Vbi ait dictū Baldi in loco præcitato obſeruari.

12 Secundo. Eadem Curtis depoſitio coadiuuatur ex famulatu ipſius Biffij, & conuerſatione eiuſdem Comitis cum eo ex qua ſola conuerſatione non modicum oritur Inditium cōtra nominatum Mandantem nedum ex famulatu Farinac.in pract.crim. d.quæſt.43. nu.171. & quæſtio.44.nume.11.

13 Tertio. Succedit aliud adminiculum ſumptū ex traditione pecuniarum quas ipſe Comes fatetur fuiſſe de eius ordine datas ipſi Curti, quæ non ad alium effectum data præſumitur niſi in mercedem mandati homicidij de quo agitur. Tū quia in dubio donatio non pręſumitur l.cum de indebito ff.de probat.Tum etiam quia non conſtat de alia cauſa, quam ob mandatum facinus ideo ob eam data præſumitur Bart. in l.triticum ff.de verbor.obligat.& in l.ſi ita fuero ſtipulatus §.fin.nume.3.ff.de nouation.

14 Quarto. Non minus fortè videtur oriri inditium ex teſtibus examinatis, quibus probatū dicitur aliàs quendam Cæſarem Baltianum ſe in inſidijs poſuiſſe ad occidendum Comitem Ludouicum de mandato Comitis Guidi, ex quib. ſubintrat regula, quod ſemel malus &c.

15 Quinto.Subintrat grauis inimicitia inter Comitem Guidum & Comitem Ludouicum, quæ ſola, iuncto quolibet leui adminiculo inditium facit ad torturam Natt.conſil.42.nume.7. Clar. in pract.§.fin.quæſt.21.num.30. Menoch.de pręſumpt.lib.1.præſumpt.89.nume.51.Theſaur.deciſ.24.num.1.Maſcard.de probat. lib.2. concluſ. 902.num.3.& 3.Farinac.d.quæſt.43.nume.168. & quæſt.44.num.11.

16 Nec præmiſſis obſtare inquiunt Excellentiſſ. DD. Fiſcales, quod tam Biſſius, quàm Curtes, vltra quod faciunt ſe ſocios criminis patiantur alios defectus,quia ſcilicet pauperes viles,banniti & criminoſi,Huic enim obiectioni plurib.modis reſpondent, Et primo, quod mandatarius etiam criminoſus facit inditium ad torturā, quia mandata ad occidendum non niſi criminoſis cōmittuntur,& niſi mandatarius eſſet criminoſus, eius depoſitio tanquam inueriſimilis non afficeret mandantem,ut in ſimili arguit Rolan.conſil. 73.num.36.&37.lib.1.

17 Reſpondent ſecundo,quod quando proceditur ſola facti veritate inſpecta prout in caſu noſtro,tunc non requiruntur legitima inditia Neuizan.conſil.34. Boſſ.in tit. de indit. & conſiderat.ante tortur.nu.13.& conſequenter admittitur etiam ſocius criminis aliàs criminoſus.

18 Reſpondent tertio, quod ex quo Curtes eſt familiaris Comitis, & cum eo ſolitus conuerſari; Iccirco cenſetur ab eo approbatus,nec poteſt eius dictum impugnari, quamuis aliàs criminoſus ſit per id quod in ſimili de teſtibus inſtrumētarijs a partibus approbatis ſcripſerūt Aym. cōſil.56.num.9.ſeq.& conſil.100. in fin.Menoc.de arbitrar.quæſt.lib.2.caſu 105.nu.107. Maſcard. de probat.lib.3.concluſ.1361.nu.3.& 4.

19 Reſpondetur quarto, & in omnem euentum, quod ex tortura Curti illata ad faciem Comitis omnes abſterguntur defectus, & maculæ Cacheran.deciſ.79.nu.38.in fine Sigiſmund.Scacc. de iudic cauſ.ciuil.& criminali.&c. c.83.num.7.

20 Nec etiam obſtare dicunt ijdem Excellentiſſ. DD.ſcribentes, quod prædicti ſocij criminis, & mandatarij ſint periuri,tum quia de conſuetudine periurium non obſtat, quia faciant inditium ad torturam Boſſ.in tit.de indit.num.156.Clar. in §.falſum num.3.Ioſeph.Ludouic.deci.Laceñ. 15.num.4.& 5.Bonacoſſ.in commun.opin.part. 1.verſ. inditium facit ſocius criminis ad finem.

21 Tum etiam, quia ſtantibus adminiculis eadē ſocij criminis periuri depoſitio facit pariter inditium ad torturam Morott.reſponſ.61.num.3.& in ſimili traditur de teſtibus ſingularibus qui licèt non probent regulariter probant tamen cedentibus alijs adminiculis,idem Morott.reſpōſ.

35.nu.

35. nu.23. & reſponſ.49. nume.40. cum alijs ſimilibus allegatis.

22 Et hæc ſunt ni fallor, quæ per Excellẽtiſſimos DD. Fiſci Patronos multo melius, & accuratius fuerunt contra Comitem Guidum deducta, & explicata, quam per me reaſſumpta; Quibus non obſtantibus in omnibus prædictis capitibus cõtrarium de iure verius eſſe ex infraſcriptis facilè demonſtrari poſſe crediderim.

23 Et quod attinet ad primam partem quæ reſpicit torturam Biſſij non video quomodo poſſit dici legitimè tortus, poſtquàm primo loco in primo eius conſtituto paucis interiectis interrogatorijs abſque vlla ni fallor cauſa ex abrupto, & nullis penitus in proceſſu præcedentibus inditijs tortus fuit contra tex. in l. 1. & in l. maritus, & l. vnius §. in ea cauſa, & in l. fina. ff. de quæſtio. Et tamen non ſolum non torqueri, ſed nec etiã interrogari ſine inditijs, & illis quidem legitimis poterat Marſil. conſil. 130. num. 34. in fine verſi. Nam quando Boſſ. in titu. de examin. reor. nu. 6. ſeqq. Sarmient. ſelectar. interpret. cap. 13. num. 4. verſ. quinimò lib. 3. vbi quod aliter faciẽs Iudex peccat, quod & idem latiſſimè per nouem funda menta comprobat Nauar. in rub. de iudic. §. decimumtertium principale &c. nume. 1. & pluribus ſeqq. Vbi etiam reſpondet contrarijs, nec diſſentit Clar. in pract. quæſt. 20. ſub verſ. ad formandum vbi amplius dixit, quod ad interrogandum reum inditia debent eſſe grauia, & non leuia.

24 Secundo fuit etiam tortus non datis defenſionibus pariter contra tex. in l. vnius §. cogniturũ. ff. de quæſtionib. & in l. defenſionis facultas. C. de iur. Fiſci, & in cap. cum intereſt de exceptionibus, & in clementin. paſtoralis de re ind. & quod peius eſt non obſtante, quod ſe ruptum in inteſtinis, ac propter vulnus cum Archibuſata receptum ſe debilitatum affirmauerit, & quod Illuſtris D. Iudex. & examinator obtulerit facere illum a perito Medico viſitare, ſed non fecit: Illico ibidem crudeliori ignis tormento præparato ipſum adhuc in tortura ligari, & eleuari mandauit contra pariter tradita poſt Bal. quem allegat per Caſon. in tracta. de tormen. cap. 10. rubr. quę perſon. torqueri poſſ. num. 8.

25 Quibus non obſtent in contrarium ſupra deducta, quia dum primo loco ijdem Excellentiſſimi DD. ſcribentes prętẽdunt ſic procedi potuiſſe propter criminis aſſaſſinij ſcilicet atrocitatẽ, iuncta illa generali regula, quod in atrociſſimis licitum eſt iura tranſgredi, & ordo ſit ordinẽ nõ ſeruare. Omiſſis declarationibus, quæ per Doctores regulæ prędictæ communiter dantur. Sufficiat dicere, & in ſpecie, quod in quãtumuis atrociſſimo crimine, nullus ſine inditijs torqueri poteſt, Foller. in pract. crimin. in verbo Item, quod ſuffocauit vxorem nume. 58. Roland. conſil. 12. nume. 89. libr. 4. Vbi de communi Clar. in pract. §. final. quæſt. 64. verſi. dixi etiam in fine Hippol. Riminal. conſil. 361. num. 32. ſeq. lib. 3. Vbi reddit rationem, quia quanto crimen eſt grauius, & attrocius eo magis præſumptiones, & inditia debent eſſe grauiora, & vehementia, cum de maiori agatur periculo, & in crimine læſæ maieſtatis eſt gloſ. in l. 3. in verbo conuictus, & ibi communiter omnes. C. ad l. Iul. maieſt. Eſt tex. in l. famoſi, & ibi Alex. nume. 2. ff. eod. Idem Alber. in rub. eod. tit. nume. 3. verſ. & tamen in iſto crimine deciſ. Pedemon. 79. num. 14. & in crimine aſſaſſinij Carer. in terminis in pract. crim. in 2. tract. de indit. & tortur. §. circa quartum, qualiter & quando ad torturam deueniatur num. 7. in princip. & num. 8. in fine.

26 Neminique propter criminis atrocitatem auferenda eſt ante torturam ſe defendendi poteſtas Gram. vot. 34. in fine, & vot. 30. nu. 2. & 31. Vbi loquitur in crimine parricidij Roland. conſil. 12. num. 58. & ſeqq. & num. 76. 79. & 89. lib. 3. Vbi latè Hieron. Lauren. deciſ. Auinionẽ 15. num. 3. & num. 6. & num. 10. & num. 18. Et in crimine hæreſis idem voluerunt Pariſ. conſil. 2. nu. 155. & ſeqq. lib. 4. Vulpell. conſil. 21. num. 3. Roland. d. conſil. 12. nu. 61. Et in crimine læſę maieſtatis Roland. & Vulpell. & Hieron. Lauren. in locis pręallegatis Oſaſch. deciſ. Pedemon. 79. nu. 12. & ſeqq. Et in ſpecie in crimine aſſaſſinij Carer. vbi ſupra in §. circa quintum nu. 16. & d. deciſ. Auinionẽ 15. num. 16. iuncto num. 10. verſ. ſed his non obſtantibus.

27 Et præmiſſa procedunt non ſolum in ordinario Iudice, ſed etiam in quocumque magno Magiſtratu liberum, amplum, & abſolutum arbitriũ habente. Nam, & is ſicut ſine inditijs neminem torquere poteſt Gandin. in titul. de quæſtion. & tormen. num. 41. Foller. in practic. crim. in verbo quod ſuffocauit vxorem num. 58. Rolan. conſil. 12. num. 32. lib. 3. Clar. in pract. §. fina. quæſt. 64. ſub verſic. dixi etiam Menoch. de arbitrar. quęſt. lib. 1. quæſt. 9. num. 3. & 4. quæſt. 84. nume. 1. Vbi teſtatur de communi Franc. Becc. conſil. 67. ſub nume. 14. Ita nec extantibus inditijs torturã inferre valet non datis Reo debitis defenſionibus. Gloſ. in clementin. ſæpè. §. non ſit tamen, in verbo defenſiones de verbor. ſignificat. Alex. conſil. 65. num. 2. lib. 1. Plot. de in lit. iuran. §. 30. num. 9. Afflict. deciſ. 391. num. 2e. Et ibi Vrſill. in addit. Hieron. Lauren. deciſ. Auinionẽ 15. num. 4. vbi loquitur de Capitaneo Iuſtitiæ Mediolan. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 1. quæſt. 77. num. 1. & ſeqq. & quæſt. 78. num. 5.

28 Et ſi reſpondeat Fiſcus Biſſij torturam leuem fuiſſe, quia vix eleuatus confeſſus eſt. Replicatur quod ſine inditijs nemo nedum leuiter torqueri, ſed nec etiam terreri poteſt Marſ. in l. 1. in principe. nume. 55. ſeqq. ff. de quæſtion. Et in conſil. 8. nume. 15. ſeqq. Et in pract. §. expedita nume. 2. & ſeqq. Carer. vbi ſupra num. 15. Gram. conſil. 15. nume. 6. & ſeqq. Hippol. Riminal. conſil. crimin. diuerſor. 84. nume. 22. lib. 2. Bertazz. conſil. 341. nume. 11. & nume. 38. in fine & ſeqq. lib. 2. Et licet hæc concluſio habeat aliquos contradictores quando Reus non eleuatur, ſed tantum comminatur tortura; & cõtra cum adſunt aliqua inditia licèt non plena, & ſufficiẽtia. Attamen vbi ſumus in eleuatione, & nulla pręcedunt inditia, ita magis communiter receptum eſt, & in practica ſeruatur.

29 Id autem quod pariter per vnum ex Excellẽtiſſimis D. Fiſci Patronis in propoſito etiam cõſideratur, quod in crimine aſſaſſinij ſufficiunt proba-

probabilia argumenta facili negocio tollitur; quia non omnis leuis ſuſpitio,aut leue inditium inducit in eo crimine probabilia argumenta, ſed illa tantum inditia & præſumptiones ſufficiunt & admittuntur,quæ indubitatum producant inditium,ſic enim probabilia argumeuta de indubitato inditio intelligi debere ſcripſerunt Felin. in cap.affertè num.9.in fine de præſumpt.Gram. vot.11.num.22.& in conſil.1.de for.iudicat.nu. 4.& ſeqq.Carer.in pract.in 3.tracta.de homicid. & aſſaſſin.§. circa igitur tertium num.27. nu. 20. ſeqq.Matth.Brun.conſil.crim.diuerſor.115. nu. 80.libr.2.Petr.|a Plach.in Epith.delictorum cap. 19.num.14.Couarr.variar.reſolut.lib.2. capit.3. nume.5.in fine.

30 Nec dicitur indubitatum inditium niſi fuerit tale ex quo ita res apud oculos Iudicis clara reddatur vt contrarium credi non poſſit ſecundum Iacob.Butrig.in l.fina.in fine,& ibi Paul. de Caſtr.num.5.C.de probat.Boer.deciſ.164.nume.3. & 4.pract.Conrad.titul.de negat.crimin. & tormen.num.48.fol.350.colum.1.Anton. Gomez. de delict.cap.12.rubr.de probat. delictor. nu.25. verſic.ex quibus infero Clar.in pract.§.fin. quæſtio.20.in fine principij Iul.Scarlatin.conſil.crimin.diuerſor.120.num.5.lib.1.Maſcard.de probat.lib.3.concluſ.1221.nu.49. ſed in caſu noſtro ante torturam Biſſij nullum aderat inditium etiam dubitatum nedum indubitatum,prout etiā mox infra latius explicabo ergo non iure contra ipſum fuit deuentum ad torturam.

31 Dum ſecundo eadem tortura ſubſtineri quæritur, quia ſumus in delicto occulto, & difficilis probationis ad trad.per Bald.in l.quicunque. C. de ſeru.fugitiu. cum alijs allegatis Reſpondetur, quod Baldus non dicit in delictis occultis non procedētibus inditijs torturam inferri poſſe, ſed immo dicit, quod in delictis occultis inditia debent eſſe certa & talia, vt vix denegari poſſit delictum, prout verba Bal. melius pōderauit Oſcac. d.deciſ.Pedemont.79.num.55.verſi.Nec obſtat, & num.56.Benè verum eſt,quod iſto caſu leuiora ſufficiunt inditia,& hoc communiter receptū eſt a Doctoribus,debent tamen in genere ſuo eſſe legitima & ſufficientia,quæ contra Biſſiū nullo pacto fuerunt,prout ex lectura proceſſus euidenter apparet,& inferius demonſtrabitur.

32 Dum tertio adducitur qualitas perſonæ ipſius Biſſij,quia ſcilicet eſt bannitus & vagabundus crederem in primis in facto dici poſſe in proceſſu non conſtare pręſertim ante torturam illatam eum eſſe bannitum, aut malæ famæ, quamuis ſolus Curtes affirmet poſtea ipſum bannitū ſed benè potius honorificè vixiſſe,& fideliter inſeruiſſe in cuſtodia Arcis Taurini; Et nihilominus etiam admiſſis prædictis nō reperio iure cautum,quod vagabundus poſſit torqueri ad ſciendum an & quæ commiſerit delicta, & multo minus in ſpecie an receperit mandatum ad occidendum aliquem,ſi de alijs delictis, ac de tali mādato nihil prorſus cōſtat in proceſſu,(prout in hoc proceſſu non conſtabat) ſolos enim viarū craſſatores,fures inſignes,& famoſos bannitos, poſſe de alijs delictis ſine inditijs torqueri non inficiantur Docto.vt videre eſt apud Brun.|in tract. de Indit.& tortur.par.2.quæſt.5.num.66. Marſi in l.reperi.num.47.ff.de quæſtion. Gramm.vot. 13.num.14.Monticell.reg.crim.16.nume.3.& 4. & in contrarijs in fine ibi verſic. ſed pro concordia,& reg.10.num.34.Diaz.in prac.crim.canon. cap.117.num.3.apud quos,& plures alios,qui allegari poſſent communiter firmatur ècontra nō poſſe aliquem ſine inditijs torqueri ad habendū alia delicta in genere,niſi contra eum adſit diffamario,quod ſit criminoſus,& facinoroſus.

33 Et licèt Clar.in pract.§.fin.quæſt.64. in verſi. ſucceſſiuè queto in fine dixerit apud eum ſeruari in crimine aſſaſſinij, & furti poſſe ſine inditijs quem de alijs interrogari, loquitur tamen in fure,ſeu aſſaſſino cōfeſſo,vel etiam (quoad alia delicta)in bannito a loco in quo eſt captus, & etiā condemnato, qui antequam cōtra eum exequutioni mandetur ſententia;Torquetur prout ipſe dicit ſuper alijs delictis,ac etiam cōplicibus eiuſdem delicti pro quo eſt bannitus & condemnatus, & pro habendis receptatoribus vnde nō inferendum ad caſum noſtrum in quo Biſſius nihil confeſſus fuerat,nec erat bannitus,aut cōdēnatus in ciuitate Taurini,ſeu alibi.Immo ſi fuiſſet bannitus a ſtatu Mediolani (prout non erat) Adhuc magis apparebat cauſa,quare in illa ciuitate commorarentur, vt ſcilicet eſſet tutus a Curia,quæ ipſum ex banniuit,iccircò eo minus reddebatur ſuſpectus,& eo minus poterat torqueri.

34 Et licèt etiam leuitas vitæ, prout alter Excellentiſſimus D.ſcribens prætendit,iuncto alio leui adminiculo ſufficiat ad torquendum ex Pacian.de probat.lib.2.cap.15.num.64.eius tamen doctrina cum mille alijs, quæ cumulari poſſent: caſui noſtro nō applicatur.Primo, quia Pacian. non loquitur de leuitate vitæ ſimpliciter, ſed de conſuetudine delinquendi,quæ in Biſſio nō poteſt dici probata, cum ea non inducatur niſi per binum delictum vltra illud de quo agitur Gram. conſ.34.num.5.& deciſ.16.num.3.Marſil.ſingu. 378.ſub num.4.Cęphal.conſil.28. nu.12. libr.1. Simon.de Pret.conſil.104.nu.27.Secundo,quia non dicit ſufficere leue adminiculum, ſed immo requirit vltra dictam delinquentis conſuetudinem illud adminiculū non leue, quæ in hoc proceſſu non reperiuntur. Tertio, quia nō loquitur quando quis torquetur ad habendum delicta,ſiue in genere,ſiue in ſpecie de quibus non adſunt inditia, prout in caſu noſtro fuit tortus Biſſius ideo non inferendum.

35 Et ita etiam nec reperio de iure eſſe, vt reo,aliàs criminoſo, & malæ famæ ſint denegādæ defenſiones, Immo contrarium expreſsè tradiderunt Auguſti.ad Ang.de Maleſi. in verbo, quod fama publica nu.38.Blanch.de Indit. num.28.& nu.46.Boſſ.in tit.de Indit.nu.75.Roland. conſi. 12.nu.55.lib.3.Burſatt.conſ.201.num.70. lib.2.

36 Dum quarto allegatur illa Doctorū concluſio, quod in crimine aſſaſſinij mandatarius torquetur èt ſine inditijs concluſio, eſt veriſſima in iure,quando prætenſus mādatarius faſſus eſt mādatum ad hoc vt indicet mandantē,ſic.n. loquūtur Capic. & Decian. in locis ſupra citatis, non autē vt mandatum fateatur, prout ſic ad hunc effectum fuit tortus Biſſius, & expreſsè declarat

Ludou.Peguer. pariter ex aduerſo allegatus deciſ.crimin.5.nu.19.& 29.vbi dixit mandatarium non torqueri ad detegẽdum ſocios, niſi duobus concurrentibus. Primo, vt fuerit de delicto confeſſus, aut conuictus. Secundo, vt præcedant inditia particularia, quod & idem voluerunt igne. in l.etſi certus nume.10. ff. ad Syllan. Salyc.in l. fina.nume.10.C.de accuſat.Blanch.de indit.nu. 378.verſicu.& hoc modo intelligi debet Ioſeph. Ludou.deciſ.Lucen.13,num.73.Boſſ.in titul.de indit.&c. nume.147. & ſeqq. Anton.Gomez.de delict. capit.12.rubr.de probat.delictor.numero 17.in fine.

37 Nec reperio, quod Alexan.in conſil.77.libr.1. (prout ad id allegatur) quod mandatarius poſſit torqueri nulla iuris ſolemnitate ſeruata. Iramo quod mandatarius nõ poſſit torqueri, niſi prius certum ſit, quod mandatum ſuſceperit, aut illud confeſſus fuerit probant verba clara tex.in l. etſi certus ſit percuſſor & in l. prius ibi. Etſi cõfiteatur tunc interrogetur quo mandante flagitium commiſſum ſit. ff. ad Syllan. ergo niſi mandatarius mandatum confeſſus fuerit, aut illud aliàs certum ſit; Abſurdum eſt dicere, quod ſine alijs inditijs poſſit de mandante interrogari, & torqueri. Et pondero, quod iura prædicta loquũtur in ſeruo mandatario, ideo multo magis procedent in perſona libera.

38 Dum quinto ad purgandum eiuſdem torturę nullitatem ſubmittitur Principis ſcientia authoritas, & mandatum de quo iudici illud aſſerenti credendum ſit ſtante ipſius Principis præſentia; Non modicę conſiderationis eſſe debet, quod in proceſſu non apparet Illuſtrem D. Iudicem, ac examinatorem diſpoſitiuè, & explicitè, ſed tantum enunciatiuè, & implicitè fidem facere de Principis mandato, ſeu ordine, cum dicatur. Mãdauit torqueri in exequutionem ordinis. Qualis autem ſit iſte ordo, & quid in ſpecie contineat non explicatur. Hinc nõ modica oritur dubitatio, immo vix credi poteſt Illuſtriſſimum illum Principem voluiſſe, ac mãdaſſe homines torqueri ſine inditijs denegatis defenſionibus, & nullo iuris ordine ſeruato, ad quæ benè faciunt ſcripta per Burſatt. in conſil.201. numero 103. & ſeqq. libr.2. Vbi dixit, quod etiam quod Princeps mãdauerit defenſiones reo tolli, eius mandatum intelligendum eſt de defenſione ciuili, non autem naturali, item de leui, & friuola defenſione, non autem de ſubſtantiali, ex Bald.& Marſil. in locis per eum relatis.

39 Verum etiam admiſſo, quod in ipſo proceſſu Iudex tunc atteſtatus fuiſſet Principem ſic expreſsè mandaſſe procedi debere ad torturã contra Biſſium denegatis defenſionibus, & ſine inditijs. Adhuc non credo ſit ponere os in cœlum dicere, quod Princeps non poteſt ſuo officiali mãdare, vt reum ſine legitimis inditijs torqueat; Ad latè tradita per Gram. vot.32. nume.9. Clar. in pract.§.fina.quæſt.64. verſi. dixi quoque Rolan. d.conſil.12.nu.47.& ſeq.lib.3.Burſatt.ex aduerſo allegatus in conſ.201.ſub num.42.& 94.Viu. opin.638.nu.8. Qui omnes etiam dicũt iſto caſu iudicem ex dicto Principis mandato minimè excuſari quia teneatur in ſindicatu.

40 Prout nec etiam Principẽ poſſe tollere defenſiones. Probat tex. ad literam in clementina Paſtoralis propè finem, & ibi gl. in verbo licuerit, & cõiter omnes de ſenten.& re iudic. & in cap.1.de cauſ.poſſeſſ.& propriet.Bal.in l.3.§.ſi is, pro quo verſ.in eadem gloſ.ibi non obſtante &c.ff. quod quiſque iuris Natt.conſil.451.nume.30.libro 2. Afflict.deciſ.391.nume.2.& 9.& ibi Vrſill.in addit.vbi benè loquitur.Boſſ. in titul. de indit.nu. 78.Clar.in pract.§.fina.q.49.verſ.& hoc adeò verum eſt.Hier.Lauren.d.deciſ.15.nu. quinto.

41 Ex quibus ceſſant ex aduerſo adductæ generales illę concluſiones, quod ſcilicet in atrociſſimis conſulto Principe poſſit iudex iura tranſgredi, & quod in inquiſitione formata de Principis conſcientia nõ eſt neceſſe famã præcedere poſtquam habemus in ſpecie communes opiniones Doctorum, volentium Principem non poſſe defenſiones tollere, nec mandare torturam ſine inditijs inferri.

42 Dum ſexto pro inditio contra Biſſium pẽderantur litterę quędã per viros fide dignos, vt dicitur ſcriptę, ſignificantes Biſſium, & Curtem in ciuitate Taurini cõmorari, vt Comitem Ludoui cũ occiderent de mandato Comitis Guidi, ſufficeret dicere, quod ex quo de iſtis litteris ante torturã Biſſij nihil conſtitit in proceſſu, Iccircò nõ poterat ex illis aliquod ſumi inditium, cũ abſurdum ſit dicere, quod iudex velit ex informationibus extraiudicialibus reos inquiſitos torquere ſtante quod etiam, quod proprijs oculis delictũ committi vidiſſet, nõ poteſt ex ſuo proprio teſtimonio ad torturam deuenire ſecundũ communem de qua per Clar.in prac.§.fin.8.verſ.ſed pone, quod iudex, & facit vulgaris illa, ſed veriſſima concluſio, quod iudex non ſecundũ conſciẽtiã, ſed ſecundũ acta, & probata iudicare dẽt, de qua per Felyn.in c.paſtoralis. §. quia vero num. 23.& ſeqq.de offic.deleg.Couarr.variar. reſolut. lib.1.cap.1.poſt num.6.deciſ.Pedemont.1. num. 39.& per Clar.q.66.verſ.ſcias autem.

43 Sed certè etiam, quod iſtæ litteræ fuiſſent in actis exhibitæ, Quid quæſo indicare poterant cũ non fuiſſent recognitæ? & ẽt recognitæ, nec aliquid probabant, per regulam quod teſtes non in ſcriptis, ſed viua voce deponere debent c. teſtes, & ibi cõiter Docto.3.q.9.ca. a nobis, & ibi etiam Docto.qui matrim.accuſ.poſſ.Bal.in l. iuſiuran. nu.3.& ibi Salyc.nu.8.C.de teſtib.Marſil.in l.de minore.§.plurium nume.3.ff.de quæſt.Et rurſus etiam, quod ſcribentes à Iudice examinari illud, quod ſcripſerunt medio iuramento confirmaſſent, Nec vtique poterant inditium facere cum informiter, & parte non citata ſic depoſuiſſent, & ſecundum veriorem opinionem etiam in crimine aſſaſſinij teſtes, parte non citata examinati inditium non facerent Gram.vot.11.numero 16.Gabr.libro 2. de citat. concluſ.1. nume.344. Burſatt.conſilio 201.nume.112.& ſequent. Bertaz.conſilio 359.numero 22.in fine, & conſilio 553.nume.5.lib.2. Viui. opin.931.nume.7.& 8. Creſcen.deciſ.2.tit.de teſtib.

44 Hactenus de tortura Biſſij deuenio modo ad torturam Curtis, quæ non ſolum dicitur non legitimè data, ex eo quod, & ipſe denegatis

defenſionibus tortus fuit, ſed etiam quia nullis prorſus præcedentibus inditijs, quamuis contra eum vrgeret Biſſij depoſitio, & præſertim ſtantibus præmiſſis concluſionibus ſic vt ſupra, in iure firmatis in tortura Biſſij, quæ æque militant in tortura ipſius Curtis, immo in hac Curtis tortura fuit, etiam pluribus alijs reſpectibus non legitimè proceſſum, Et

45 Primo, quia dictum Biſſij quamuis aſſerat recuſaſſe mandatum ſibi datum a Curte, non tamen propterea faciebat contra Curtem inditiũ ad torturam ſecundum veriorem opinionem, de qua per Marſil. in pract. §. diligenter nume. 37. & num. 39. & ſeq. Carer. in pract. in 3. tracta. de homicid. & aſſaſſin. §. ſequitur de mandatario ſub num. 10. Gram. conſil. 21. poſt num. 14. & deciſ. 28. num. 26. Hier. de Monte q. 16. num. 20. Clar. in pract. q. 21. verſicul. & ex hac concluſione, vbi reprobato Boſſ. teſtatur de communi, & ſeruata opinione Roland. conſil. 14. num. 7. ſeqq. libr. 4. Ex quibus ſine dubio apparet hanc eſſe receptã Doctorũ ſententiã, Quicquid contrariũ affirmauerint aliqui alij pauciores pro Fiſco allegati.

46 Secũdo, quia dato etiam, quod ex depoſitione Biſſij contra Curtem oriretur inditiũ ad torturam. Hoc tamen intelligi debet quando ipſe Biſſius fuiſſet legitimè, & præcedentibus inditijs tortus, ſed cum vt ſupra latè demonſtraui appareat non legitimè, & ſine præcedentibus inditijs tortum fuiſſe, ſequitur quod talis confeſſio, nec ſibi, nec Curti per ipſum nominato nocere poteſt. Gram. vot. 34. ſub num. 10. & conſil. 37. nu. 6. Carer. in pract. in 1. tractat. de appellat. §. Tertius caſus nu. 12. & in 2. tracta. de inditijs. §. circa quartum nu. 2. in fine. Burſatt. conſ. 201. nu. 58. verſic. & quidem iuncto num. 61. verſ. vnde cum tortura non fuerit legitimè illata.

47 Tertiò, & rurſus dato, quod Biſſij depoſitio legitimè emanaſſet, & quod contra Curtem faceret inditium ad torturam. Non tamen tale inditium faciebat, niſi tribus concurrentibus. Primo dummodo confeſſionem in torturam factã ſponte ratificaſſet. Carer. in pract. in 2. tract. de indit. & tortur. §. octauum inditium num. 17. & nume. 22. in fine Marſil. in pract. §. diligenter num. 153. & 154. Burſatt. d. conſil. 201. poſt num. 58. Secũdo dummodo poſt ratificationem iterum in tortura ſuum dictum confirmaſſet Clar. in pract. §. fina. quæſt. 45. verſ. cæterum ſi reus; Tertio dummodo eadem tortura fuiſſet ad faciem inquiſiti illata Clar. quæſt. 21. verſic. nunquid in fine Vulpell. conſil. 30. nume. 7. & conſil. 83. nume. 8. Flamin. Carer. in pract. interrogandor. reor. libro 4. cap. 2. nume. 2. Quæ omnia cum non interuenerint antequam Curtes torqueretur (ſi ea, quæ mihi præſupponuntur vera ſunt) Neſcio quidẽ videre quomodo talis tortura Curti illata poteſt iure ſubſtinere.

48 Quarto, & non ab re eſt dicere, quod tortura prædicta fuit immoderata, & exceſſiua, poſtquã cum pluribus ſquaſſis illata fuit. Talis enim torquendi modus reputatur a Doctoribus grauiſſimus, & acerrimus, & non niſi in atrociſſimis delictis inferri ſolitus. Boſſ. in tit. de tortur. nume. 36. Clar. in pract. §. fina. quæſt. 64. verſi. Nunc de gradibus, & verſicul. debet igitur iudex Hippol. Riminal. conſil. 345. num. 47. lib. 4. Et ante iſtos Ghirlan. de quæſt. & tormen. q. 4. nu. 9.

49 Et ſi dixeris prout Excellentiſſimi DD. Fiſci Patroni dicunt hic agi de aſſaſſinio, & ſic de atrociſſimo delicto cum qua atrocitate omnes torturæ nullitates ſanare prætendunt. Conſideret quæſo quiſque veritatis amator ſi verè dici poteſt in propoſita facti ſpecie (circumſcripta tamẽ prætenſa fidei datæ, ſeu promiſſionis factæ Sereniſſimo Principi contrauentione). Nunquid in propoſito caſu de atrociſſimo delicto tractari poſſit, cum non ſolum nullus fuerit ſequutus effectus, ſed nec etiam fuit deuentum ad actum aliquem nedum proximum: vix enim dicit Curtes vnica vice tractaſſe cum Comite Guido de afficiendo bonis percuſſionibus Comitem Ludouicum, & quod propterea idem Comes Ludouicus ad hunc effectum ei tranſmittet duos homines, & ordinem exburſationis pecuniarum, & tamen ad hoc, vt in crimine aſſaſſinij puniatur eadem pœna affectus non ſequuto effectu, neceſſe eſt, vt ad actum proximum deuentum fuerit ſecundum veriorem, & magis communem Doctorum opinionem, de qua per Ioan. Monach. in ca. pro humani nume. 6. de homicid. in 6. Afflict. in rubr. de percuſſ. illicit. cum armis nu. 11. verſi. Et eſt tenendum in conſtitutiones Regni Marſi. in l. qui falſum nume. 8. ff. de falſis Gram. vot. 9. per totum Couarr. in clementin. ſi furioſus par. 2. in prin. nu. 9. verſi. ſecundus ſubijcitur caſus Gabr. lib. 7. conclu. 1. nu. 11. Menoch. de arbitrar. q. lib. 2. caſ. 360. nu. 42. & ſeq. Decian. in tracta. crimin. libro 9. cap. 30. numero 13. verſic. quod ſi loquamur de aſſaſſinio interpretato Bruno. a ſole in quæſtion. legal. quæſtion. 34. numero 32. & ſequent. vbi de communi, & quod ita vidit ſæpius iudicatum.

50 Ad actum autem proximum non dicitur deuentum, ex eo quod mandatarij pecunias receperint, & etiam quod ad locum delicti armari ſe contulerint niſi in occidendum, aut offenſio perſonæ ſequatur, aut ſaltim inſultus, prout colligitur, ex Bald. in l. ſi quis non dicam rapere, column. ſecund. numero prim. in fine poſt ſextam oppoſitionem Salyc. in l. is qui cum telo, numero 6. column. 2. verſicul. aut in crimin. C. de Sicar. Angel. conſilio 14. poſt numero 3. column. ſecund. in princip. Corne. conſilio 202. numero 3. libro ſecund. Franc. in capit. pro humani poſt numero 8. de homicid. in 6. Capic. deciſ. 126. numero 2. in fine Carer. in practic. crimin. in tracta. de homicid. & aſſaſſin. §. ſequitur de mãdatario, numero 9. Grammat. vot. 8. numero 15. verſic. & dicunt in ſpecie, & nume. 16. in titu. de homicid. numero 16. Couarr. in d. clementin. ſi furioſus in princip. numero 10. verſicul. ſecundus ſubijcitur caſus in fine, & in verſicul. tert. proponitur Decian. dict. capit. 30. numero 13. ante med. Ex quibus ſine dubio apparet ita cõmuniter à Doctoribus receptum eſſe, quamuis non ignorem aliquos pauciores huic ſententiæ contradixiſſe.

51 Sed ſic eſt, quod in caſu de quo agitur, nõ poteſt Curia prætendere fuiſſe deuentum ad iſtum actum proximum, immo nec ad aliquem actum, vt

vt ſupra dixi, Ergo nec ẽt prætendere põt pœnã mortis,& conſequẽter nec videtur poſſe dici hic agi de atrociſſimo crimine, quia crimẽ pro quo ſecundũ leges non imponitur pęna mortis non poteſt dici atrociſſimũ ad trad. per Salyc.in l. nõ ideo minus nu.10.C. de accuſat. Carer.in pract. in 2.trac.de homicid.& aſſaſſin.§.ſequitur ex quibus cauſis nu.3. Foller.in pract.crimin. canon.in verbo omnibuſque diligenter penſatis nume.8. Hier. de Monte q.16. ſub nume.14. nec diſſentit Clar.in pract.crim.§. ſub verſ. ſunt etiam.

52 Immo cũ aſſerit Curtes (licèt falſo) Requiſitio ipſi per Comitẽ facta non fuerit de occidendo,ſed de percutiendo,& faciendo ſaltare,nõ intrat propterea nomen aſſaſſinij,ẽt quod pecunię interuenerit promiſſio. Benè enim pecunia facit delictum atrox l.Cicero. ff. de pen. ſed non facit aſſaſſinium niſi ea mediante tractetur de occidẽdo hominem ſecundum veriorem Doctorũ opinionem,de qua alijs relatis teſtantur Gabr. libr. 7.concluſ.1.num.30.& Maſcard.de probat. libr. 1.concluſ.138.num.11.& ſeqq.Brunor.a ſole in quæſt.legal.q.34.num.37.in fine.

53 Ceſſante itaq; atrocitate criminis,& legitima Aſſaſſinij nominatione tortura Curtis taliter illata cũ ſquaſſis, eo magis immoderata reputãda eſt,& tñ iterum ei conſtituto fuit eadem tortura comminata, Quæ quidẽ cõminatio facit vt ſubſequẽs cõfeſſio metu torturæ illatæ dicatur emanata,quia ſolę minæ iſto caſu torturæ ęquiparãtur Anch.conſ.24.viſa inquiſitione nu.2. in fin. Lanfranc.in c. quoniã cõtra in verbo cõfeſſio. n. 21.extra de probat.Marſi. in l.1.in prin.nu.54.& ſeq.& n.57.ff.de quęſt.Caſon.in tract.de tormẽ. cap.18.rubr. de confeſſione ſpontanea num.3.& 4.Boſſ.in titul.de confeſſ. poſt num.73.

54 Et licèt hæc concluſio habeat ẽt contradictores,Tranſit tñ ſine difficultate, quãdo iudex erat ſolitus minas exequi Bero. in c. at ſi clerici n.51. verſ.quinto,quando &c.extra de iud. Ludou.Bolognin.in addit.ad Guid. de Suzzar. in tracta.de indit.& tortur.num.77. Brun.de indit.& tortur. part.2.q.6.num.20. in fine, & faciunt ſcripta per Bart.in l. de pupillo §. ſi quis ipſi prætori nume. 24.& ſeqq.ff.de nou.oper.nunciat.

55 Et multò magis ex ſolis minis detorquẽdo cõfeſſio dicetur metu tormentorũ facta qñ minæ præceſſerint ab illo iudice,qui præcedẽti die, ſeu aliàs prius carceratũ indebitè torſerat,Tũc.n. cõfeſſio dicitur metu tormentorum facta, etiam ꝙ nullæ præceſſerint minę,vt per Marſ.in conſ.29. nu.36.& ſeq.& nu.54.Gram.conſ.40.n.14.conſ. crim.diuerſ.94.n.4.lib.1.Bertaz. conſ.162. nu.7. & ſeq.& conſ.225.nu.23.Burſatt.conſil.201.nu. 29.in fine,& ſeqq. lib.2. & præſertim in homine febricitante,& male ſe habente,prout tunc tempore comminatæ torturę Curtem & febricitare, & male ſe habere ex proceſſu conſtat.

56 Et propterea cõiter receptũ eſt a Doctoribus, quod confeſſio metu tormentorum extorta,etiã millies ratificata & geminata, nec cõtenenti, nec alijs nocet Bar.in l.penult.nu.1.verſ.& ita intelligo ff.de quæſt. Alber.in l.1.§. Antoninus ſeuerus n.2.ff.eod. Ang. in l.qui in aliena §.Celſus n. 3.& ibi ẽt Imol.nume.3.in fina verſ.& tormenti Paul.de Caſt.nu.7.in fine Alex.nu.11.Areti.nu. 10.verſ.primo caſu Iaſ.nu.37.& ſeq.ff.de acquir. hæred.& alibi paſſim,& communiter omnes.

57 Nec dicat fiſcus,prout dicit, ꝙ iſto caſu poterat Curti nedum comminari tortura, ſed ẽt repeti ſtante validitate ſui corporis torturam parui facientis,& atrocitate delicti, & quod torturę repetitio iudicis arbitrio remiſſa ſit. Quod.n. dicitur de corporis fortitudine tollitur, quia ſi eius corpus fuit forte,fuit ẽt,& fortior tortura. Ita ꝙ ſi legitima præceſſiſſent inditia non potuiſſet dici,quin ſufficiẽter fuiſſet tortus. Id autem, quod de atrocitate criminis contenditur, fuit ſublatũ ob non ſequutũ effectum, & quia ad nullũ proximũ actum deuentũ extitit, & id ꝙ dicunt Doctores torturæ repetitionẽ iudicis arbitrio remiſsã eſſe intelligi dẽt,vt ſit remiſſa arbitrio nõ abſoluto,ſed a iure regulato,& in dubio bonus, & regulatus iudex pro nõ repetitione arbitrabitur,prout in ſpecie tradiderunt Pariſ. de Put. de ſindica. in verbo tortura il 3.c.4.incipiente de repetitione torturæ verſ.& ſemper in dubijs Clar.in prac. q.64.verſic.hæc autem omnia Marc.Anton.Eugen.conſil.76.num.129.& ſeqq.lib.1.

58 Nec vnquã iudex torturæ repetitioni locum eſſe arbitrabitur, niſi duobus cõcurrẽtibus. Primò,vt inditia non ſolũ ſint vrgentia, ſed multũ vrgentia,& vt aliqui dicunt vrgentiſſima ſecundũ Theoricã Bar.in l.vnius.§.1.nu.2.ff.de quęſt. quam ſequuti ſunt Par.ſ.de Put. de ſindic.in verbo tortura il 2.viſo de indit.nu.3.verſ. etſi habet contra talem inditia euidentia,& in verbo tortura il 3.c.4.incipiente de repetitione nu.1.verſicu. & ideo dicit Blanch.de indit.nu.11.& 12.Gram. conſil.21.nume.25.Foller. in pract. crimin. in 3. part.tertiæ partis principalis in verbo etſi confitebuntur nume.78.Clar.in pract.quæſt.64.verſ. debet igitur Bertaz.conſil.320.numero 6.& 7.& conſil.479.nume.21.lib.2.

59 Secundo, vt eadem inditia non ſint per primam torturam purgata ad trad. per Barto.in d.l. vnius §.1.in 1.oppoſitione.ff.de quæſtionib.Pariſ.de Put.d.cap.4.de repetitione num.6. Marſil. in l.reperi nu.4.& ſeq.& num.10 ff.de quæſtion. Brun.de indit.par.2.q.5.num.59.prope finem,& nu.62.Foller.vbi ſupra nu.78. verſ. aut non fuit ſufficienter tortus Clar.d.quæſt.64.verſicul.vlt. videndum eſt, & verſicul. hæc autem omnia ad finem Menoch.de arbitrar.quæſtion.libro 2. caſu 272. nume.6.

60 Sed ſic eſt,ꝙ contra Curtem vt ſupra probaui nulla prorſus præcedebant inditia nedũ non vrgentia,& manifeſta,prout requirũt Bar.& alij ſupra citati, & in omnẽ euẽtũ in prima atrociſſima tortura ſi qua adfuiſſent vrgentiſſima inditia, illa prorſus expurgata extitiſſent, iccircò nõ iure iterum ſibi torturã cõminatã fuiſſe omnino exiſtimo ex pręallegatis,quicquid ſecus ſentiat Excellentiſſimus D. Fiſci patronus credens Iudicẽ iſto caſu ſub odorata criminis grauitate potuiſſe ad acrẽ torturã, & morti proximã deueniri cõtra tex.in l.quæſtionis modũ,qui amplius loquit̃ in perſona ſeruili,& ibi Bar. Alber. & cõiter omnes ff.de quæſtionib.& in l.de minore §. tormenta ff. eod. cũ vulgarib. Ex quibus omnibus ſaltẽ

ſimul iunctis torturam Curti non iure illatam fuiſſe indubitanter ni fallor concludi poteſt.

61 Supereſt modo vt de tortura inferenda Comiti Guido aliqua in medium afferam, & quidẽ vt ſtrictè ad punctum veniã, ſi Biſſius, & Curtes fuiſſent legitime, legitimiſque præcedentibus inditijs torti nullaſque in eorum dictis, ac perſonis paterentur exceptiones (de quibus infra mox dicam) Tunc vtique forſan intrarent ex aduerſo conſiderata. Et quod idem Comes Guidus ex depoſitione ipſius Curtis aſſerti mandatarij, iunctis depoſitione Biſſij, eius famulatu, & conuerſatione traditione pecuniarum, inimicitia, teſtibuſque ſuper facto illius Cęſaris Baltiani, vt dicitur examinatis torqueri poſſet per cõmunem illam concluſionem, & regulam firmatã ab Excellentiſſimis DD. Fiſci patronatus, quod ſcilicet ſocius criminis iunctis adminiculis facit cõtra nominatum ſocium inditium ad torturã; Verum quia hæc concluſio vt ſuperius probaui tunc demum procedit, quando ſocij criminis aſſertio, aut fuit ſpontanea, aut per torturam legitimè extorta, ſecus ſi aliter, prout in caſu noſtro, & plenè ſupra fuit demonſtratum; Iccirco non obſtantibus prædictis adminiculis aſſertionem prædictã nullum facere præiudiciũ nec ipſi Curti nec aliter tertio per ipſum nominato ſine dubio de iure veriſſimum creditur, & hæc ſit prima reſponſio concluſioni ſupra contra Comitẽ firmatę, quod ſcilicet ſocij criminis aſſertio iunctis adminiculis facit inditium ad torturam.

62 Et in hoc crederẽ eſſe bene aduertendũ, quod ad hoc vt adminicula ſuppleant inculpationẽ ſocij criminis, quæ de ſe, prout cõiter dicũt Doctores non eſt ſufficiẽs ad torquendũ neceſſe eſt, vt eadem inculpatio ſit in genere ſuo valida, & legitima, licèt non ſufficiẽs vt dixi ad torturã, & iſto caſu iſta inſufficiẽtia ſuppletur per adminicula; Quod ſi talis aſſertio, & inculpatio prorſus nulla & inualida ſit, & tũc adminicula nihil operantur, quia nihil adminiculandũ inueniũt, & ꝙ nullũ eſt, adminiculari & adiuuari nõ pt l. ſed ſi manẽte. ff. de præcar. Gram. deciſ. 11. n. 2. Et propterea in ſpecie dicũt Doctores, ꝙ confeſſio extorta nõ legitimis præcedentibus inditijs nõ põt ex alijs ſuperuenientibus inditijs recõualidari Alber. in l. maritus nu. 4. ff. de quæſt. Alexã. in d. l. qui in aliena §. Celſus nu. 12. in ſin. ff. de acquir. hæred. Felyn. in c. at ſi clerici. n. 1. in fin. & ibi Dec. n. 38. in fine, & Bero. n. 58. extra de iud. Boſſ. in tit. de cõfeſſ. ante tortur. n. 6. in fin. verſ. & procedit hęc concluſio Viui. opin. 139. n. 2. & magis in ſpecie ẽt dicunt, quod confeſſio metu tormẽtorũ extorta nihil operatur, cõfitẽriq; aut tertio nõ nocet ẽt quod aliunde in totũ verificetur per inſpectionẽ oculorum nedũ per alia veriſimilia, ſeu adminicula Marſ. in pract. §. ſecunda quæſtio per totũ Gabr. Saryn. in addit. ad Matheſilan. ſing. 55. in verſ. Item prædicta adeo vera ſunt vbi ponit notabile exemplũ ex Marſ. in loco præcitato, quem ẽt cõſulendo ſequutus eſt Bertaz. conſ. 8. nu. 51. & conſ. 40. n. 6. & conſ. 162. n. 6. lib. 1. & cõſ. 341. n. 21. & cõſ. 449. n. 6. lib. 2. ſic in caſu noſtro quãuis inculpatio Curtis, prout tã latè Excellẽtiſs. DD. contra Comitẽ ſcribentes cõtendunt, veriſimilis admodũ reddi videatur ex prænarratis adminiculis: eidem tamen Comiti Guido, nec in minimo nocere poteſt cum ſit nulla inualida, & illegitima ex præallegatis.

63 Et licet hæc prima reſponſio ſufficeret ad liberandum ipſum Comitem a tortura vlterius dicitur, quod nec eadem Curtis nominatio faciat contra ipſum inditium cum vltra plures in veriſimilitudines ex eius dicto reſultãtes, quas propter temporis breuitatem mihi ad ſcribendũ aſſignatam explicare non valeo, adhuc etiam pręſupponatur in pluribus varius, & periurus nõ in modico, ſeu acceſſorijs, vt ex aduerſo creditur, ſed in ſubſtantialibus circũſtantijs, immo in ipſa facti ſubſtantia, prout benè demonſtratur in cedula pro parte Comitis in proceſſu data ſicut poſt alios relatos antiquiores ſcripſerũt Rolan. conſil. 16. num. 9. & ſeqq. lib. 1. & conſ. 73. nume. 6. ſeqq. 18. ſeq. eod. lib. 1. & conſ. 57. nu. 15. & cõſ. 94. num. 20. ſeq. & conſi. 98. nu. 21. lib. 4. Cęphal. conſil. 204. nu. 32. & conſ. 233. num. 6. & 7. lib. 5. Bertaz. conſil. 39. num. 14. & conſil. 40. num. 12. & conſil. 61. num. 10. Menoch. de præſumpt. lib. 1. quæſt. 89. nume. 74.

64 Nec obſtet allegata conſuetudo torquendi reos ex aſſertione ſocij criminis, etiam periuri, de qua per Boſſ. Clar. Ioſeph. Ludouic. & Bonacoſſ. in locis ex aduerſo citatis, Quoniam talem conſuetudinem non eſſe extendendam ad alia loca, in quibus præcisè non viget contra Boſſ. & Clarũ ſcriptum reliquerunt Laurent. Chircoru. in commun. opin. Centur. 4. concluſ. 39. in fine Roland. d. conſil. 94. nume. 21. in fine ſeq. & conſil. 98. nume. 22. & ſeqq. libr. 4. Bertaz. conſi. 156. nume. 5. ſeqq. lib. 1. qui amplius affirmant talem conſuetudinem tãquam irrationabilem, & peccati nutritiuam non valere nec eſſe attendendã.

65 Nec etiam obſtet, quod adminicula prædicta suppleant periurium in ſocio criminis, Quoniã ad effectum torturæ inferendæ adminicula, non poſſunt ſupplere periurium, cum certiſſimi iuris ſit, quod ſocius criminis etiam ſine adminiculis inditium non facit ad torturam Gandin. in tit. de quæſtion. & tormen. num. 16. verſic. hoc tamẽ facit, & ſeqq. Brun. de indit. & tortur. part. 1. q. 3. nume. 24. & 25. Auguſtin. ad Auguſtin. de malefic. in verbo, quod fama publica nume. 31. Marſil. in practic. §. diligenter nume. 60. Boer. deciſ. 319. num. 1. verſic. ſed præcedens. Accedente autem periurio adminicula non poſſunt operari, quia periurius omnino a teſtificando repellitur, Et vbi teſtis reprobatur in totum, tunc eius dictum ex adminiculis non ſuppletur Hippol. Riminal. conſ. 409. num. 28. & ſeqq. lib. 4.

66 Nec demum obſtat, quod tortura Curti illata periurium purget, quia immo, quod per torturam non purgetur periuriũ in criminalibus ſcripſerunt Ruin. conſil. 146. nume. 2. & 4. lib. 5. Dec. conſil. 189. ſub num. 13. Aym. conſil. 6. num. 16. & 48. pract. Gonrad. tit. de teſtibus in verbo periurius numero 33. in fine Roland. conſil. 16. nume. 9. & 10. & conſil. 234. numero 1. libro 2. Burſatt. conſilio 79. numero 11. libro 1. Marc. Anton. Eugen. conſilio 27. numero 54. & in ſpecie de ſocio criminis periurium ſcriptum relinquerunt

runt Rolan. Cęphal. & alij in locis pręallegatis.

67 Tertia eſt reſponſio, quod præmiſſis omnibus ceſſantibus prædicta Curtis inculpatio non põt facere inditiũ ad torturam cõtra Comitem Guidum cum aliunde ipſe Curtes ſit infamis, bãnitus, & criminoſus vltra vilitatem, & paupertatem Marſil. conſ. 74. n. 23. Gram. conſ. 35. nu. 23. ſeq. Boer. d. deciſ. 319. poſt nu. 3. Natt. conſ. 298. num. 6. lib. 2. Menoch. de arbitrat. queſt. lib. 2. caſu 474. nu. 54. Burſatt. conſ. 69. num. 25. lib. 1. & ita communiter ab omnibus criminaliſtis, tã de iure, quam in practica approbatum, & receptum extitit quicquid aliter coloratè potius, & ſubtiliter, quam ſecundum Iuris regulas Excellentiſſimi DD. Fiſci defenſores oſtendere conẽtur eo, quia ſimilia mandata non niſi criminoſis, & ſcelestis hominibus committi ſoleant.

68 Nec iſto caſu adminicula ſupplebunt hos defectus ex præallegatis quicquid contrarium dixerit Cacheran. ex aduerſo allegatus deciſ. 79. nu. 38. in fine affirmans ſocium aliunde infamẽ, facere inditium ad torturam iunctis adminiculis allegat. n. Gram. in conſ. 61. nu. 1. ſeq. qui hoc non dicit, & ſi diceret non benè loqueretur; Tũ quia adminicula non ſupplent plures defectus, qui teſtis depoſitionem in totum proſternũt Hippol. Riminal. d. conſ. 409. nu. 28. ſeq. lib. 4. Tum etiã, quia ſocius criminis, etiam quod aliũde infamis non ſit, ſine adminiculis inditiũ non facit, vt ſupra probaui, ergo ſi aliunde ſit infamis non facit inditiũ, ẽt cum adminiculis alioquin ſubuerteretur cõis declaratio Doctorum volentium ſociũ criminis, aliunde infamem, & criminoſum inditium non facere ad torturam, de qua ſupra.

69 Nec etiam poteſt prætẽdi, quod defectus prædicti ſuppleantur per torturam, quia tortura nõ plures, ſed vnicum tantum ſupplere poteſt defectum Burſatt. conſ. 239. nu. 42. & conſil. 191. nu. 21. ſeq. & conſ. 201. num. 57. & conſil. 275. nume. 19. Nec Sigiſmun. Scacc. in tracta. de iudic. cauſ. ciuil. & crim. ex aduerſo allegatus cap. 83. nu. 7. aliquid in contrarium dicit.

70 Nec rurſus aliquid facit, quod procedatur ſola facti inſpecta, quia non per hoc ſocij criminis dictum aliunde infamis, & criminoſi facit inditium ad torturam licèt benè Boſſ. ex aduerſo allegatus dicat, quod tunc ſufficiant teſtes nõ omni exceptione maiores, quia leuiores ſufficiunt probationes Neuiza. pariter ex aduerſo allegatus loquitur in ciuilibus non in criminalibus, nihilq; dicit de inditio ad torturam, ſed tãtum affirmat, quod quando proceditur ſine figura iudicij admittuntur probationes perſuaſiuę, & non perfectè concludentes, quæ omnia minimè caſui noſtro poſſunt applicari.

71 Et demum non obſtet, ꝙ ex quo Comes Guidus recepit Curtẽ pro ſuo familiari, & cũ eo conuerſatus eſt, ea propter hodie non poſſit contra eius perſonã excipere ad ea, quæ in ſimili Doct. ex aduerſo allegati dicũt de teſtib. inſtrumentarijs a partibus approbatis; Eſt. n. in primis conſiderandũ, quod Curtes non aliã cum Comite aſſertam familiaritatẽ, ſeu cõuerſationẽ habebat, niſi eam quã ſimiles homines, qui ſe milites profitentur habere ſolẽt apud Illuſtriſsimos, & potẽtes Equites, prout erat Comes, ſolitus omnib. ſe gratũ, ac beneuolũ præſtare, ac præſertim ijs, qui militiæ profeſſionẽ exercent; & vtcũq; ſit nõ iure ſuſtineri poſſe exiſtimo, quod Dominus nõ poſſit excipere contra ſuũ familiarẽ quẽ domi retinet, ſi aliquid cõtra ipsũ depoſuerit, Nec iure cautũ reperitur, ꝙ ex quo quis cũ alio cõuerſatur. Iccirco nõ poſſit cõtra eundẽ teſtẽ examinatum opponere, quod ſit criminoſus, aut quid ſimile; Et illud quod dicũt Doctores de teſte inſtrumẽtario, nõ põt applicari ad famulũ receptũ in domo ſui Domini; Quia primo caſu teſtis eſt expreſsè rogatus, & approbatus pro teſte. Ideo amplius impugnari nõ põt propter expreſsã approbationẽ, quæ hoc operatur ad trad. per gl. in l. licet in fine in verbo ſupplicijs in auth. de teſtibus Saly. in l. ſi quis teſtib. nu. 1. verſ. itẽ nota, ꝙ de voluntate partium, & n. 11. verſ. ex quo nota duo. C. de teſtib. Marſ. in rub. de probat. nu. 278. & in l. 1. §. ad quæſtionem nu. 28. & nu. 45. ſeq. ff. de quæſt. Roman. conſil. 104. ad finẽ nu. 26. verſ. clarum autem eſt; Secundo autem ex eo, quod quis famulum in domo ſuo recipiat non dicitur ipſum approbare pro teſte. Ideo &c.

72 Et nihilominus etiã arguendo de teſtibus inſtrumentarijs ad familiares domi receptos, dico quod teſtes inſtrumentarij cenſentur approbati a partibus quando inhabilitas dependet a volũtate partium, vt puta ob præſumptã affectionẽ, vel odiũ cui partes ipſę renunciare poſſunt ſecus ſi repellãtur propter defectum ipſius teſtis, quia excõicatus, bannitus, aut quid ſimile, quia tunc non cenſentur a partibus approbati ſecundũ Felyn. in cap. cum oporteat num. 3. in verſ. 2. limita extra de accuſat. Monticell. in repert. teſtiũ. fol. 315. column. 2. verſi. 2. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 408. nume. 19.

73 Quare ſtante, quod tortura Curti nõ iure illata fuit, & ſtantibus etiam defectibus quos ipſe Curtes, & in dicto, & in perſona patitur nullatenus crederem non obſtãtibus præſuppoſitis adminiculis poſſe ex eius aſſertione ad torturã contra Comitẽ Guidũ deueniri; ſtãte pręſertim eius nobilitate, quæ omnem turpis, ac famoſi criminis ſuſpitionem aufert. l. 2. in fin. C. de debitoribus Ciuitatis lib. 10. Luc. de penn. in l. 3. colu. 8. verſ. 109. præſumitur. C. de apochis publicis lib. 11. Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 45. Menoch. de præſump. lib. 5. præſumpt. 4. nu. 6. & ſeq. & accedente ſpontanea conſtitutione ſtatim habito fumo ne dũ audito ſtrepitu ac falſo rumore contra ipſum orto, quod contra fidẽ datã Sereniſſimo Principi prædicta tractauerit, & præcipuè in loco in quo ſi citatus ad cõparendũ extitiſſet, & comparere noluiſſet, nihil ipſi confiſcari poterat, Ex quibus ſuæ innocentiæ quam maximum oritur inditium ad trad. per Marſi. in practic. §. diligenter nume. 204. ſequent. & per Foller. in pract. crimin. in verbo etſi compareant ante contumaciam. nume. 1. quiſque conſideret.

74 Et ita vt ſupra in omnibus prædictis dubitationibus de iure, & ſecundum veritatem reſpondendum cenſui ſaluo ſemper prudẽtiori iudicio.

LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

De occidente Birroarium, quando excuſetur dicendo ſe ignoraſſe illum fuiſſe Birroarium, & ex quibus iſto caſu præſumitur ignorantia, ſeu ſcientia ad effectum condemnandi occiſorem, & in quam pęnam, & quando etiam idem occiſor excuſetur ex eo, quod vulnus nō fuit mortale, & quod vulneratus obiit ex malo regimine, ſeu imperitia, aut negligentia medicorum.

SVMMARIVM.

Birroarios offendens excūſatur ſi ignorabat eos eſſe tales, & in dubio ignorantia præſumitur niſi illi gererent inſignia Birroarium num. 1. & ſeq. vbi ponuntur etiam quædam coniecturæ ignorantiæ, & nu. 22. vbi de materia de qua etiam nu. 33. & ſeqq.

Scientia non probatur præſumptionibus, & coniecturis, quando agitur de pœna nu. 2. ſed an hoc verum ſit, & quando nu. 23. & 24. & nu. 36. & ſeq.

Occidens non tenetur pœna mortis, quando vulneratus obijt ob non adhibitionem medicorum, ſeu etiam negligentiam, & imperitiam nu. 3. & nu. 4. & ſeq. vbi hoc declaratur procedere, quando vulnera licet eſſent periculoſa, & lethalia, non tamen erant de neceſſitate lethalia, & mortem allatura, ſecus ſi de neceſſitate erant lethalia, & num. 31.

Vulnerans aliquem lethaliter tenetur de occiſo, etiam quod alter examinauerit ſi vulnus per primum vulnerantem illatum, erat de neceſſitate mortale, ſecus ſi tantummodo erat ſimpliciter mortale, aut periculoſum. nume. 5.

Birroarijs aſſerentibus ſe ab aliquo vulneratos non creditur niſi ad inquirendum generaliter. numero 7. & ſequent.

Birroarijs affirmantibus, ſe aliquem inueniſſe cum armis, non creditur ad plenam probationem, ſed tantummodo ad torturam, quando agitur de pœna corporali. nume. 8.

Inditium oritur indubitatum contra rixantem, quando ſedata rixa corrixans vulneratus, ſeu mortuus reperitur nu. 12. & nu. 9. vbi tamen, quod ex hoc inditio non poteſt imponi pœna mortis, ſed tantummodo, aut pecuniaria, aut leuis corporalis, aut infligi tortura, de quo etiam d. nu. 12. & nu. 27.

Inditia indubitata, non ſufficiunt ad condemnandum in pœnam ordinariam. nu. 10.

Arma ſanguine madefacta faciunt inditium illati vulneris contra deferentem ea. num. 11.

Vulnerati in articulo mortis exiſtentis, & aſſerenti ab aliquo ſe vulneratum plurimum eſt deferendum nu. 12. & nu. 26. vbi contra.

Occiſus ſi reperiatur cum vnico vulnere, & plures fuerunt rixantes ignoreturque quis illud intulerit, omnes condemnantur in pœnam extraordinariam, ſi vero vnus tantum fuit rixans ille ſolus punitur pœna ordinaria, quia præſumitur, quod ab eo fuerit occiſus. nu. 12. in fine contra nu. 27.

Inditium oritur indubitatum cōtra illum, qui viſus fuit admenare contra aliquem ſi is quem fuit admenatum reperiatur vulneratus. nu. 13.

Birroarium atteſtationi plenè creditur, quando illa eſt adminiculata cum inditijs indubitatis. nu. 13.

Vulnus dicitur lethale, quando vulneratus incontinenti ſacere fuit coactus, nec potuit amplius ſe de illo loco amouere. nu. 14.

Vulnus in inteſtinis dicitur mortale nu. 15. Non tamen de neceſſitate mortale. nu. 4.

Vulnus dicitur mortale ex qualitate armorum, & ex latitudine vulneris. nu. 15.

Vulnus quando fuit mortale vulnerans non excuſatur ex malo regimine vulnerati, vel ex negligentia, aut imperitia medicorum numero 17. vbi præſertim, quādo vulneratus ſtatim poſt receptum vulnus obijt. nume. 12.

Scientia præſumitur ex conuerſatione, & habitatione. nume. 18.

Scientia præſumitur ex veriſimili qualitate facti. numero 18.

Scientia præſumitur in his quæ communiter alijs innoteſcunt. nu. 18. in fine.

Scientia præſumitur ex communi contingentia. nu. 19.

Mendacium facit præſumptionem contra mandantem. nume. 19.

Birroarijs creditur, quando eorum depoſitiones ſunt adminiculatæ nu. 20. vbi idem, quando prædictæ depoſitiones in aliqua parte ſunt veræ.

Dictum, ſeu factum præſumitur, quod dici aut fieri conſuetum eſt. nu. 21.

Receptans bannitum non excuſatur ex ignorantia, quando notum erat, quod receptatus erat bannitus, etiam quo ad pœnam ordinariam. nu. 27. contra nu. 36.

Mandatum præſumptum ex alloquutione facta ad aures famuli, qui poſtea inimicū Domini occidat, an puniatur pœna ordinaria nu. 23. verſic. idem dicitur, & nume. 37. & ſeqq.

Crimen læſæ maieſtatis probatur coniecturis, etiam quo ad pœnam ordinariā nu. 24. declara verſ. 39. & ſeqq.

Qualitas alicuius actus facilius probatur quam ſubſtantia nu. 24. verſ. quod fortius declara vt. nu. 41.

Homicidium in rixa ſequutum non punitur pœna ordinaria. nu. 28.

Birroarijs etiam inſpectantibus ad eorum officium non creditur niſi in leuibus, & vbi non agitur de pœna corporali.

Medicorum inditio ſuper lethalitate vulneris ſtandum eſt. nume. 32.

Aſſertioni alicuius iuratæ creditur, quando eſt adminiculata, etiam quod contra ſe habeat aliquam præſumptionem. nu. 34.

In veriſimile quod eſt, præſumendum non eſt. nu. 35.

Præſumptionibus vbi quis condemnatur nunquam imponitur pœna ordinaria delicti. nu. 37. in fine.

Priuilegium probationis datur in aliqua ſpecie delicti intelligitur quo ad probandum ſubſtantiam delicti, non autem illius qualitates, & circunſtantias. nu. 41.

CONSILIVM C.

1 ADSIT DEVS. Etiam quod plenè cōſtaret Baldum occidiſſe Birroarium, dum prout prætenditur inſimul cum alijs pugione, & Archibuſijs armatis ſub nomine Curiæ volebat illum

illum perquirere an arma portaret, non tamen
ex hoc poſſet iudicio meo ad mortem præſertim
damnari quia iuſtè poteſt dicere ſe ignoraſſe il-
los fuiſſe officiales Curiæ ex doctrina Bartol. in
l. prohibitum nume. 1. in fine verſicul. fateor ta-
men C. de iure fiſci lib. 10. vbi ferè ad literam di-
xit quod licet aliàs ſit præſumptio quod officia-
lis ſit notus in prouincia, hoc tamen intelligitur
dummodò gerāt aliqua ſigna, ſeu inſignia, aliàs
impunè poteſt ei reſiſti per text. in l. item apud
Labeonem §. ſi quis virginem ff. de iniur. iuncta
l. ſi quis ignorans, ff. locati quod & idem voluit
ibi Angel. nume. 1. & Rebuff. etiam num. 1. verſi.
eſt verum idem Ange. in d. §. ſi quis virginem nu.
2. vbi propriè loquitur in eo qui reſiſtit ne per-
quiratur pro armis. Diciteque non eſſe credendū
perquirere volentibus; & aſſidentibus ſe familia-
res Curiæ, & quod ita de facto fuit determinatū
in Ciuitate Senarum, & hoc dictum Angeli re-
ferendo ſequuti ſunt Aretin. de malef. in verbo
quod fama publica nume. 55. in fine verſicul. &
ideo quod dicit Ang. Boer. deciſ. 170. poſt nume.
5. vbi quod ita dicunt Docto. Clar. in pract. §. fi-
nal. quæſtion. 29. nume. 1. in fine verſic. item de-
bent aduertere vbi expreſsè etiam dicit quod li-
citum eſt ſe defendere a Birroarijs qui aut non
habent licentiam capiendi in ſcriptis, aut ſaltem
nō habeāt inſignia quod ſint ſatellites, & quod
capiendus non tenetur illis credere.

2 Hæc autem ignorantia in caſu de quo agitur
eo magis præſumenda eſt ratione loci nempe ex-
trà viam publicam, & in nemore, in quo latro-
nes, & graſſatores quandoque inſiſtere ſolent,
item ratione perſonæ cum ipſe Baldus nihil ha-
beret agere cū Curia, nec Curia habuit aliquod
inditium quod ipſe arma gereret, ex quo quate-
nus etiam pugionem detuliſſet (prout detuliſ-
ſe non creditur) ille non fuit viſus a Birroarijs, &
ſic eò minus poterat credere quod eſſet pro dila-
tione armorū ab illis perquirēdus, itē & ratione
armorū, cum iſti Birroarij incederēt armati ſicut
alij banniti, & graſſatore prędicti incedere ſolēt,
quæ omnes ſpeciales præſumptiones iuncta ge-
nerali iuris præſumptione quod in dubio præſu-
mitur ignorantia, & nō ſcientia præſertim ad ex
cludendū delictū reputari debent validiores, &
fortiores alijs quibuſcunq; præſumptionib. ſciē
tiæ quas forſan fiſcus in præſenti caſu prætēdere
poſſet, vltra quod ēt qñ agitur de pœna capitali
abſurdū eſt dicere, q; præſumptionib. & cōiectu-
ris probetur ſciētia Aym. cōſ. 193. n. 7. & 8. Boſſ.
in tit. de rapin. n. 29. & ſeq. Cęph. cōſ. 720. nu. 17.
lib. 5. Rot. de dol. & cōtum. deci. 21. in antiq. Mo-
hedan. deciſ. 4. aliàs 160. titu. de probat. & uoluit
idē Rot. corā D. Seraphino in vna Romana ſe-
cretariatus lunę 17. Februarij 1592. in verſ. ſecū-
dū aūt monitoriū vbi generaliter dixit quod qñ
agitur de pœna inferenda requiritur certa & in-
dubitata ſcientia, non autem præſumpta.

3 Et ſi hoc intrat fundamētū inde reſultat om-
nimoda delicti impunitas, quia ſi iure licebat reſi
ſtere fruſtra tractatur de pęna, verū rurſus dato,
quod Baldus ſcienter, & doloſe Birroariū occide
rit duobus vulnerib. in eius femur illatis, & quo
rū vno inteſtina aliquantulū egreſſa fuerint; Nō
tamen adhuc alio pacto exiſtimarē intrare ordi-
nariam homicidij pęnā, præſuppoſito quod per
horas decē & octo, ſteterit in nemore ſine medi-
co, & medicamentis ſine cibo, & potu, & ſine vl-
lo prorſus adiumento. hinc. n. negari non poteſt
negligentia culpā, ſeu malum regimen prout in
ijs terminis ſcripſerunt Bald. in c. 1. num. 9. quib.
mod. feud. amitt. & in l. ſi ab hoſtibus §. 1. verſic.
item nota ex iſta gloſ. & ibi Ang. nu. 2. ff. ſolut.
matrim. Socyn. conſil. 178. colum. 3. in prin. verſ-
ſic. quod autem conſtet de negligentia, & verſic.
ſecundò negligentia &c. lib. 2. Foller. in pract. cri
min. in verbo recipiantur defenſiones num. 7. in
fine Boer. deciſ. 323. poſt num. 4. & num. 24. verſ.
& quando non adhibuit medicum.

4 Data negligentia, & non conſtito quod illa-
ta vulnera eſſent de neceſſitate mortalia iuxta
trad. per Soc. in d. conſ. 178. col. 1. in fin. verſ. Nā
diſtinguunt, quod refert Clar. in pract. §. homici
dium nu. 33. verſic. primus caſus eſt cum alijs per
Hippol. Riminal. conſil. 121. num. 1. & ſeq. lib. 2.
& data poſſibilitate ex eiſdē vulneribus euadēdi
mortem, & ſic quod vulneris qualitas licet peri-
culoſa, & in loco periculoſo, poterat tamen mor
tē inferre & non inferre iuxtà trad. per Soci. in d.
cōſ. 178. col. pen. ante fi. verſ. & ad prædicta Boer.
d. deciſ. 223. nu. 3. & nume. 2. Vbi exemplificat in
vulnere illato in capite, in pectore, in gula, in ce-
rebro, & in inteſtinis, ſequitur abſq; dubio mor-
tis pœnam imponi non poſſe, quia in dubio præ-
ſumendum eſt vulneratum obijſſe potius ex ma-
lo regimine, & negligentia quam ex illatis vulne
ribus ſicut benè declarat Bald. in d. c. 1. eod. nu. 9.
in d. l. ſi ab hoſtibus eod. §. 1. verſ. Item nota Soci.
d. conſil. 178. col. 2. in fine verſ. Circa ſecundum
caſum Clar. in d. §. homicidium nu. 33. verſ. Ter-
tius eſt caſus, & latiſſimè Hippol. Riminal. videtur
in d. conſ. 121. nu. 6. & omnib. ſeqq.

5 Licet ſecus eſſet quando nulla probaretur ne-
gligentia, aut culpa, vel etiam quando illa proba
ta vulnus erat de neceſſitate mortem allatura ſe-
cundum prællegatos. Et in ſimili dicunt Doct.
quod ſi vnus hominem vulnerauerit letaliter al-
ter verò exanimauit. Primus tenetur de occiſo al
ter verò de vulnere quando primum vulnus erat
de neceſſitate mortale, ſecus quādo nō de neceſſi
tate mortale erat, licet periculoſum ſecundū Cę-
poll. caut. 5. nu. 2. & ſeqq. Affl. in conſtit. terminū
vitę, nu. 41. q. 3. tit. de homic. puniendo Igne. in l.
1. §. ſi quis in Villa nu. 64. & ſeqq. ff. ad Syllan. Ia-
cob. Bolengh. in repet. leg. capital. §. famoſos nu.
197. ff. de pen. Foller. in pract. crim. in verbo reci-
piantur defenſiones nu. 7. in fine Didac. Couarr.
in Clem. 1. ſi furioſus par. 2. §. 2. nu. 4. de homic.
Vbi hanc diſtinctionem frequētiori Doctorum
calculo receptam eſſe teſtatur; Qui omnes eam
reddunt rationem quia data poſſibilitate euadē-
di mortem in dubio præſumitur quis non ex vul
nere, ſed ex malo regimine obijſſe.

6 Et in ijs terminis intelligendi ſunt Socin. &
Clar. in locis præcitatis, & alij plerique volen-
tes culpa, & negligentia non excuſare a pœna
mortis, quando certum erat vulnus eſſe letale
hoc eſt quando omnino erat certum ad mortem
prout etiam bene declarat tex. in l. ſi ita vulnera-

ius in prin.& in §.1.ff.ad l.Aquil. & aduertit Hippol.Riminal.d.conſ.121.nu.15.verſ. Nec obſtāt iura, & eſt de mente Doctorum dum eam reddunt rationem quia ſcilicet diligentia, & bonū regimen poterat prolongare mortem, ſed non liberare a morte, ſicut ècōtra negligentia, & malum regimen potuit tantū, modo accelerare mortem, ergo ſecus vbi potuit cauſare.

7 Procedunt autem præmiſſa cum præſuppoſito quod Baldus ſit conuictus de homicidio, ſed cum hoc non conſtet in proceſſu, res eo minorē patietur difficultatem, tātum enim abeſt vt Birroarij qui dicunt ſe a Baldo inſultatos & vulneratos ipſum conuincant vt vix contra eundem inditium ad generaliter inquirendum & ad ſumendum informationes ſufficiunt Alcia.de pręſumpt.regul.3.præſumpt.14.Boſſ.in titul. de denunciat. nume.12. & ſeqq.Menoch. de arbitrar. quæſtion.libr.2.Caſ.112.nume.11.& 13.Iodoc. in pract.crimin. cap.13.tit. de citatione reali nu. 31.Cephal.conſil.24.nume.69.& ſequent.lib.2. Decian.in tract. crim. libro 8.cap.4.nu.7. & ſeq.

8 Immo etiam quando Birroarij ſe offenſos nō affirmarent & ſimpliciter deponerent de pertinētibus ad eorum officium, vt puta dicendo inueniſſe aliquem cum armis. adhuc illis vix pariter crederetur ad faciendum inditium ad torturam ſi de graui ageretur pœna ſecundum Vincent. de Franc. deciſ.379.part. 2. vbi teſtatur de communi obſeruantia in Neapolitano cōſilio. Neq diſſentit Burſatt.in conſil.331.numero 44.ergo multo minus credendum eſt illis quando dicunt ipſis factam reſiſtentiam armis, & vulneribus per prællegata. Et quidem pro veritate teſtari poſſum, quod nō ſunt duo menſes cum ſimilis eueniſſet caſus in terra Bracchiani, dum tres Birroarij voluerunt capere quendam Petrum Paulum de Turre, & quia eis fuerat dictum quod prohibitam Piſtollam ſub pallio deferebat, & propterea in ipſum irruiſſent vt caperent, & perquirerent, ille autem non permittens ſe capi, quia prout aſſerebat non cognouit eos eſſe Curiæ officiales, dum ſic inſimul rixabantur vnus ex dictis Birroarijs domi proſtratus, & occiſus fuit repertus propter vulnus cum Archibuſetto exonerato in eius corpus illatum, eodem etiam Archibuſetto inuēto in terram proiecto; & quia teſtes non viderunt quiſnam Archibuſettum exonerauerit, & Birroarij Petrum Paulum occiſorem affirmarent, ille autem negaret, Re mature diſcuſſa, & quia cum dicto Birroariorum plura alia contra dictum Petrum Paulum concurrebant, fuit tantummodo tortus, & quia perſtitit liberatus, ſed hic non videtur poſſe tractari de tortura cum Birroarij prædicti affirmando ſe inſultatos, & offenſos tacitè etiam fateantur ſe Baldi capitales inimicos.

9 Nec facit q ipſe fateatur deueniſſe ad manus cum Birroarijs, & quod ab illis arrepto pugione pro ſui corporis defenſione feciſſe quicquid potuit: ex quibus indubitatum quodammodo oriatur inditiū, quod Birroarius qui ſedata rixa occiſus repertus in quā præſumatur a corrixante, prout non deſunt Doctores qui hoc dicāt, nam quod ex hoc inditio quamuis indubitato poſſit ordinaria homicidij pœna plecti, iure non cauetur ſecūdum Ang. de malef. in verbo quod fama publica poſt nu.18.vbi loquitur et alijs concurrentibus inditijs, & tamen ex illis non niſi ad torturam deueniri poſſe opinatur, ſequitur ibidem Auguſt.nu.22. Nec diſſentit Blanch.in tract. de indit.nu.302. & ſi non ad torturam, ſed ad condemnationē Iudex deuenire voluerit, tunc abſtinebit ſe ab ordinaria delicti pęna ſecūdū ęquiorē, & magis communē, de qua teſtatur Burſ.cōſ. 346.nu.6.in fin.& ſeq.libr.4.& nō niſi aut pecuniarum, aut leuem corporalem imponet ut per eundem Auguſtin. in loco præcitato nu.26.

10 Generale enim eſt ex quibuſcumq; inditijs & indubitatis iudicem, aut reum torquere poſſe ſecundū Alber.in l.abſentem nu.2.ff.de pęn.Brun. de indit.& tortur.par.1.q.4. ſub nu.11. Dec.cōſ. 175.nu.8.col.fin.verſ. Pręterea etiam vbi de cōmuni Marſil.in rubr.de probat. nu.154. & ſeqq. vbi teſtatur de ęquiori & communiori opinione, aut non ordinariam, ſed extraordinariam delicti pœnam, & illam nō niſi pecuniariam imponere ſecundum Paul.de Caſtr. in l.fin.nu.5.& 6. C.de probat.Aug.ad Ange.de malef.in verbo q fama publica nume.24.26.& ſeq.Petr.a Plach.in Epith.delictor.lib.1.c.19.nu.16.Hippol. Rimin. d.conſ.121.nu.25.lib.2. cum alijs relatis per Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.459.nu.15.& libr. 2.concl.865.nu.5.& libr.3.concluſ.1220.nu.12. 13.& 14.vbi reprobatis contrarijs teſtatur de cōmuni ſententia, & obſeruantia ex Boſſ. quem allegat in tit.de coniectur.nu.34.& ſeq. & conclu. 1221.nu.57.& ſeq.& nu.73.& ſeq.

11 Quæ quidem ordinaria pœna eo minus imponi poterit in propoſita facti ſpecie in qua Birroarij prædicti tot patiuntur in eorū depoſitionibus variationes, & cōtrarietates, prout bene in facto deducitur vt eos omnino, aut falſos, aut ſaltem de facto ſuſpectos merito reputare debeamus: cum in teſtiū dictis nullū efficacius falſitatis dicatur apparere ſignum, quam illud quod ex varietate et contrarietate reſultat vulgatis iuribus, & præterea quod Baldus Birroariū nō vulnerauerit non modicum uidetur oriri inditium, & forſan probatio, ex eo quod pugio cum quo vulneratus prętenditur in nulla eius parte ſanguine apertus, aut maculatus apparet, ſicut ècōtra non leui oriretur inditium vulneris ſi ſanguine madefactus cōſpiceretur Carer.in prac.crim. in tract.de indit.& tortur. in 35.inditio Menoc. de præſū.li.1.q.89.n.135.Bert.cōſ.116.n.15.li.1.

Ex quibus omnibus ſaltem ſimul iunctis ipſum Baldum, aut nullum, aut modica extraordinaria pęna puniri poſſe facile crediderim.

Dubia excitata per Illuſtr. Admodum, & Excellentiſſ. D. Proſperum Biſcontem Spoletanæ ciuitatis digniſſimum Vicegubernatorem in cauſa prædicta.

12 BAldus de domo ex homicidio ſequuto in perſonam Romuli Birroarij videtur plectēdus pœna vltimi ſupplicij, cum certum ſit ipſum

fuiſſe percuſſorem & vulneratorē, & ita aſſeruit vulneratus in articulo mortis conſtitutus, cuius aſſertioni iuratæ plurimum eſt deferēdum ex his quæ ponit inſignis Farinacij q.46.& adſunt indicia indubitata, tum ex eo, quod ſedata rixa & rumore inter ipſum & ſatellites D. Romulus fuit viſus & repertus iacēs vulneratus quod ſolum ad cōdemnationem ſufficit, vt poſt Saly. ſcribit Socin.conſil.54.num.10.lib.3.Franc.Brun.in tract. de indit.q.4.primæ partis num.7.Boer.deciſ.237. ſub nume.3.circa finem Marſil.ſing.288.& conſ. 208.num.4. Idq; ue conuincere voluerunt Doct. tradētes ex vnico vulnere lethali illato in rixa,in qua pluries interuenere offendentes ratione incertitudinis omnes eſſe pœna extraordinaria puniēdos,expreſsè ſentientes aliud eſſe ſi vnus tantum offendens interueniſſent Clar.in §. homicidium verſ.alia etiam Gomez. de homicid. nu.36. Menoch.de arbitrar.caſ.362.num.19.& 20.Theſaur.deciſ.Pedemont.31.nu.5.

13 Tum etiam ex admenatione cōtra Birroarios cum pugione denudato quam fatetur Baldus, & his quæ poſuit Ange.de maleſ.in verbo admenauerit contra,& in verbo, quod fama publica nume.18. Additis depoſitionibus trium Birroariorum atteſtantium de præfato homicidio,quibus iunctis præſertim inditijs indubitatis eſt omnino credendum ſicuti tradit idem Illuſtr. Farinac. q. 56.nume.398.

14 Nec dubitandum eſt vulnus nō fuiſſe lethale poſt quā effectus ſequutus, ita demōſtrauit Bal. conſil.136.nume.2.lib.2. Grammatic. conſil.49. nume. 2. Querard.in loco ab effectu nu.mihi 58. Quod etiam conuictus ex alijs dum Romulus in ventre percuſſus in cōtinenti iacere fuit coactus immenſo dolore preſſus nō valuit amplius ſe de loco mouere, nam huiuſmodi accidentia ſtatim ſequuta indicant vulnera eſſe mortalia Gramm. conſil.2.nume.7.Cępoll.conſil.61.num.13. Marſil.conſil.7.nu.30.

15 Immo eo ipſo, quod vulnus eſt in inteſtinis dicitur mortale Bald. conſ.328.lib.2.Boer.deciſ. 323.nume.3.Petr.Plach. cap.13. nu.4. Et eo magis,quia dicta percuſſio fuit facta punctim cū pugione,qui adeo inteſtina penetrauit,quod per latitudinem vulneris arguitur & inde & qualium armorum & vulnus illud lethale extitiſſe demōſtratur Boer.d.deciſ.323.num.14.& 15.quem ſequitur Menoch. d.caſ.275.nu.7.

16 Et lethale etiā iudicatur, quia Romulus obijt intra decimam octauam horam poſt vulnus receptum. Et ſic in eodem die in quo illata fuit percuſſio & obitus nō ſolum in eodem die,ſed et infra triduū dicitur cauſari a vulnere lethali Bal. in conſil.328.lib.2.Vbi ſingulariter inquit quod natura ipſa oſtendit vulnus morientis infra triduū fuiſſe mortale Boer.d.deciſ.323.nu.11.Becc. conſ.405.nu.7.Menoch.d.caſ.275.nu.2. Gome. de homic.nu.29.Andr.Gayl.obſer.111.num.11. Petr.Plach.c.13.nu.22.verſ. eſt alius.

17 Nec imperita negligentia, vel culpa poteſt aliquam excuſationē afferre, quia ex præmiſſis præſertim ſimul iunctis certū redditur vulnus fuiſſe omnino mortale in quo caſu imperitia,negligētia,vel culpa nihil proſunt vulnerantē Gramma. conſil.49.nume.11.Proſp.Barett.conſil.292.nume.45.& ſeq.Soci.conſi.178.col.2.lib.2. Et quia in vulneribus ex quibus ſtatim quis moritur non eſt quęrendū de negligentia,vel peritia Medicorum Bald.conſil.136. nume.5. lib.2. quæ refert Boer.deciſ.323. nume.3. verſic. ſed illa Aſin. latè inter conſil.crim. diuerſor. 107. in princ. vbi teſtatur de communi lib.2.

18 Amplius circumſcripto homicidio Baldus videtur plectendus pœna mortis pro ſimplici reſiſtentia contra milites Curiæ, quam reſiſtentiam dictus Baldus pluries faſſus fuit, vt non ſit modo quærendum an Birroarijs de reſiſtentia deponentibus ſit credendum; Pluraque quæ demonſtrant Baldum non ignoraſſe prędictos eſſe milites Curiæ, quia ipſe habitauit, & eſt verſatus in ciuitate,vbi tales Birroarij degunt, ex qua cōuerſatione ſcientia præſumitur Aym.conſil.168.nume.60. Surd.conſil.88.num.9. Et præſertim,quia Birroarij retinēt apothecam & habitationem in platea magna in qua ante eā publicè permanent; ita vt qualitas facti veriſimilem notitiam arguat cap.quanto de tranſlat.Riminal.iun.conſil.234. nume.236.lib.3. Prout præſumitur etiam ſcientia in his,quę communiter alijs innoteſcunt Grami conſ.36.nu.19.Becc.conſ.60. nu.40.

19 Idque maximè procedit in iuuenibus, qui ſolent habere notos milites Curiæ ex cōmuni conſtingentia,ex qua etiam arguitur ſcientia Caſtrē. conſil.94.nume.2.lib.2. Dec.conſil.303.nume.3. Crauett.conſil.123.nume.5.Rolan.conſ.66.nu. 23.& ſeq.lib.4. Quod fortius procedit cōtra Baldum,qui ad effugiendum & tergiuerſandum ſciētiam falsò aſſeruit ſe fuiſſe abſentem per nonnullos menſes a ciuitate, ex quo quidem mendacio contra reum eſt præſumendum Bar.in l.fi.nume. 3.ff.de quæſtionib. Et latius idem Farinac. de indit. & tortur. q.52. nume.2. Vltra quod ſcientia etiam deſumitur ex reſiſtentia Baldi in actu perquiſitionis, quæ ſolum fuit facta ne in carcerem a Birroarijs duceretur ob delationem pugionis, ab ipſo negatam,prout etiam longe ab omni veriſimilitudine & contra veritatē aſſeruit eripuiſſe pugionem de manu ſatellitis.

20 Rurſus præfata ſcientia deducitur ex atteſtationibus dictorum quatuor birroariorū aſſerentium notificaſſe in principio dicto Baldo eſſe milites Curiæ, quorum dicta redduntur valde veriſimilia, cum licet ſinguli & vnuſquiſque ipſorū fuerit ſeparatim, & in diuerſis locis examinati; Tamen in hoc omnes concordes eſſe demonſtratur. Et cum ſimus in caſu in quo veritas non poteſt aliūde haberi, quam ex dictis Birroariorum, eis eſt credendum Farinac. q.36. nume.379. Maximè, quia eorum dicta ſunt adminiculata Maſcard.de probat.concluſ.189. nume.6. Idque eò magis credendum eſt propter numerū longe excedendo numerum duorum, & deponunt de his, quæ ſpectāt ad eorum officia prout eſt ſe eſſe officiales, vel de Curia,& tandem quia in alijs particulis ſuorum atteſtationum veritatem faſſi fuerunt, præſumendum eſt etiam veritatē in hoc dixiſſe ex his, quæ ponunt Gabriel libr.1. ſuorum communium opinio.tit.de præſumpt.concluſ.5. Maſcar.de probat.lib.2.concluſ.974. nu.75.

Fortius

21 Fortius præmiſſa adiuuantur confeſſione Baldi aſſerentis quod ſatellites in principio plures ſibi dixerunt, vt conſiſteret, quæ verba ſi verum fateri volumus Birroarij neſciunt exprimere niſi cum adiuncto *ferma la Corte*, Et præſumendum eſt non ſolum fuiſſe dictū quod dici debebat, ſed etiam quod dici eſt cōſuetum cap. diſpicimus de reg.iur.in 6.Marſil.conſ.86.ſub nu.32.

22 Nec dicatur non eſſe credendum aſſerentibus eſſe Birroarios: Nam ea præpoſitio poſſet procedere in locis in quibus milites Curiæ ſolēt deferre quędam particularia inſignia, nam ſi abſq; illis reperiantur nō creditur eſſe tales, & ita loquitur Ang.in l.item apud §.ſi quis Virgines.ff.de iniur. Farinac.de carcer.& carcerat.q.32.nu.37. Pręterquam quod hæc indagatio eſt inanis in hac ſpecie in qua Baldus allegat, nec nititur quod non crediderit Birroarijs, immo expreſsè aſſerit quod eis credidiſſet, a principio ſi ita dixiſſent, & quod in fine rixæ crediderit eſſe Birroarios, quia tunc dixerunt.

23 Ex quibus omnibus videtur pleniſſimè deduci ſcientiam dicti Baldi, quæ in propoſito non ſolum deducitur ex teſtibus, ſed etiam ex præſumptionibus, & coniecturis quæ ſufficiunt ad pęnā ordinariam infligendam vt in receptatore Banniti tradunt glo.& Bar.in l.1.in fine ff.de receptatio.Salyc.in l.1.in fine num.6.C.de ijs, qui latrones occultarunt Nell.de Bannit.in 3.par.21. tempor.nume.20.Bald.poſt glo.in cap. Conuenticulas col.1.nu.3.de pace iuram.firman. Viuia, opin. 695.nume.3. Idem dicitur de præſumpta ſcientia oriente ex alloquutione facta ad aures alicui qui incontinenti perpetrauit homicidium in perſonam inimici dicti alloquentis: nam ſufficit ad cōdemnationem capitalem ordinariam Bart. in l.ſi ventri §.ſi.ff.de priuileg.credit. Vbi Ripa de communi teſtatur idem Bart. Bal l.immo Caſt.& alij in l.ſi quis mihi bona §.pater Seio. ff. de acquirē. hæred. Menoch.de præſumpt.lib.5. præſumptio. 27. nume. 15.& ſeq. Plach. in epithom. delictor. cap.14.nume.5.& 6.

24 Præſertim quod verſamur in crimine læſæ maieſtatis vero, & nō ficto prout expreſsè ſtatuitur in Bulla Sixti Quinti contra homicidas in quo crimine ſufficiunt preſumptiones ad condemnādum ad mortem Maſcar.de probat. cōcluſ.1221. nume.83.lib.3. modernus Villagut. de extenſione pœnali in materia conatus num. 290. Bertaz. conſil.83.num.28.lib.1. Quod fortius debet procedere in hoc caſu in quo conſtat dare de reſiſtentia, & ſic de ſubſtantia, & agitur tantum de qualitate ſcientiæ & clarum eſt facilius probari qualitatem alicuius actus quā ſubſtantiam idem Maſcard.concl.1248.nu.4.& 5.

Ex quibus nullo pacto videtur dubitandum Baldum condemnandum fore in pœnam ordinariam homicidij.

Reſolutio Dubiorum in eadem cauſa:

25 DOctiſſima quidem ſunt excitata motiua cōtra Baldum de domo carceratorū; Non tamen ex ijs a iam ſcriptis retrahor, dum enim Primò prætenditur plenè conſtare quòd idem Baldus occiderit Romulum Birroarium, tum ex querela vulnerati, & depoſitione aliorum Birroariorum, tum ex propria confeſſione ipſius carcerati non negantis rixaſſe & ad manus deueniſſe cum Romulo prædicto & contra ipſum admenaſſe, ex quibus indubitatum videtur oriri inditiū, quod à corrixante fuerit occiſus.

26 Quod attinet ad aſſertionem vulnerati etiam exiſtentis in articulo mortis, quod vix inditium faciat ad inquirendum generaliter, & ad aſſumēdum informationes ne dum ad torquendum, ſeu condemnā dum latè explicaui in mea pract. crim. in tit.de indit.& tortur.q.46. nu.1.& ſeqq. (non enim nūc me allegare erubeſco poſtquam Excellentiſſimus Dominus meus ſic etiam & mea ſcripta referre non dedignabitur.)

27 Et quod etiam attinet ad indubitatum inditium oriens ex mortuo reperto poſt ſedatam rixam, vel etiam ex admenatione confeſſata (vltra quod non videtur Baldum hanc admenationem explicitè confiteri) iam dixi & probaui ex hoc & ſimilibus indubitatis inditijs nō poſſe ad ordinarium delicti pœnam deueniri, & ad id plures hoc tenentes allegaui, quibus non contradicunt Claro Gomez. Menoch.& Theſaur. in locis ex aduerſo citatis, quia ſi eorum dicta bene perlegi minimè dicunt quod mortuo reperto cum vnico vulnere quem certum eſt cum vno tantū rixaſſe, ipſe rixans ordinaria plectatur pœna prout ad id allegantur, licet bene dicant, quod ſi rixantes fuerūt plures omnes, tūc extra ordinem puniuntur, niſi forſan vellemus ab eorum dictis ſumere argumētum a contrario ſenſu, quod non poteſt in dictis doctorum Oſaſch. deciſ. Pedemont. 58.nu.30.

28 Et ex Doctrina Clari ex aduerſo allegati in §. homicidium verſic. alia eſt defenſio in fine, crederem poſſe attentari, quod ēt quod nō ex indubitatis inditijs, ſed ex propria confeſſione Baldi cōſtaret ipſum occidiſſe Birroarium, non tamen pęna mortis plecti poſſet poſtquam homicidium in pura rixa ſit ſequutum cum idem Clar. ibidem teſtetur apud eum rarò propter homicidium in rixa commiſſum pęnam mortis imponi, Addo ego quod nec de iure talis pœna imponi poteſt, quia tale homicidium propter inconſultum rixæ calorem caſu potius quā dolo ne dum culpa eueniſſe dicendum eſt, prout ni fallor ad literā probat tex. in l.1.§.diuus in fine. Et ibi præſertim Alber. nume.5. etiam in fine ff.de ſicarijs. Idem Alber. in l. ſi in rixa poſt nume.1.ff.eod. Et voluit Menoch. de arbitrar. quæſtio. in ex aduerſo alleg. caſu 362. num.4. verſ. Hæc iuris & Doctorum ſententia, & nu.11. in fi. verſ. Quo verò ad pœnam, & num.26. Ludou. Peguer. deciſ. crim. 14.nu.15.

29 Verum hoc vltimum fundamentum ſit dictū ex abundanti, quia re vera Baldus de homicidio, nec confeſſus, nec conuictus eſt, & quod attinet ad depoſitionem Birroariorum addo aliàs allegatis, quod etiam quod Birroarij deponerent in ſpectantibus immediatè ad eorum officium (prout in caſu noſtro contrarium verius eſt) nō tamen eis creditur, quia non ſumus in leuibus, ſed in grauibus, nec agitur de pœna leuis, ſeu pecuniaria, ſed corporali, & capitali ſecundum communem

Doctorum diſtinctionem de qua per Bar. in l. diuus nume.8.ff.de cuſtod.reor.Ang. in l. ea quidē nume.1.C.de accuſat. Et ibi etiam Salyc. nu.19. 21.& ſeq.Alex.conſil.75.nume.18.libr.5. Boſſ.in tit.de denunciatione nu.10.in fine verſic.Tutius tamen eſt,vbi de communi Natta cōſ.550. nu.8. & ſeqq.Hippol.Rimin.conſ.crimin. diuerſor.82. nu.24.lib.2.Burſatt.conſ.330.nu.168.

30 Dum ſecundo prætenditur vulnus illatū Birroario fuiſſe letale, Primò ex morte ſubſequuta, Secūdo ex eo quod ſtatim vulneratus Romulus cecidit in terram,Tertio quia in inteſtinis, Quarto quia pūctim cum pugione, Quinto quia obijt intra xviij. horam, qua ſtante vulneris letalitate & morte ſic breui tempore ſequuta fruſtra recurratur pro excuſando occiſore a pœna ordinaria, ad negligentiam in medendo, ſeu ad medicorum imperitiam ex Bal. Gram. Boer.& alijs allegatis.

31 Dixi & repeto quod tunc demum negligentia ſeu imperitia ad excuſationem vulnerantis allegari non poteſt quādo ſcilicet vulnus erat de neceſſitate mortale,certamque mortem allaturum, ſiue adhiberetur,ſiue etiam non adhiberetur medicus,ſecus ſi tantummodo erat mortale, hoc eſt actum ad producēdum mortem, & vt melius alij dicunt periculoſum,non autem de neceſſitate,& iſta diſtinctio ſicut eſt veriſſima, ita etiam communiter recepta eſt,vt patet ex Doctoribus aliàs allegatis,quos hic repetere ſuperfluum eſt, & ita ſecundum hanc diſtinctionem intelligendi, & declarandi ſunt Bal.Grammat.Soci.Boer.& alij ex aduerſo adducti.

32 Et nihilominus in caſu noſtro ceſſat omnis difficultas, quia tum ex teſtibus ad defenſam examinatis, tum etiā ex depoſitione peritorum formiter, & cum iuramento iudicialiter facta conſtat, & vulnus non fuiſſe mortale, & vulneratū obijſſe ob non adhibitionem medici; Medicorum autem iudicio in hoc ſtandum eſſe dubitandum nō eſt Petr.à Plach. in Epith. delictor. cap.13. nu.6. Hippoly.Riminal.conſil.121.nume.5.lib.1.Menoch.de arbitr.quæſt. caſ.275. nume.11. Anton. Gomez.de delic.cap.3.rubr.de homic.nu.28. Ioſeph.Ludou.deciſ.Lucen.62.nu.8. poſt alios plures quos allegant antiquiores.

33 Dum tertio ſit fundamentum in reſiſtentia, quam Baldus negare non poteſt, licet neget Birroarios cognouiſſe & ad probandum hanc ſcientiam adducitur.Primò habitatio Baldi in ciuitate Spoleti in qua Birroarij permanent, Secundo eorundem Birroariorum habitatio in Platea publica,Tertio iuuētus Baldi, Quarto mendacium circa abſentiam a Ciuitate, Quinto Birroariorū atteſtationes in aliqua parte verificatæ, Sexto verba Birroariorum in Baldum prolata, vt conſiſteret & alia de quibus in dubijs.

34 Pro reſponſione vltra quod poſſem dicere, ꝙ iſtæ quales quales ſcientiæ præſumptiones proſternuntur per alias contrarias præſumptiones ignorantiæ quas aliàs recenſui, & aliquæ etiam additæ fuerunt in proceſſu defenſiuo, & quibus propterea magis ſtandum eſt,tum quia ex illis delictum excluditur, tum etiam quia ſunt adminiculatæ præſumptione iuris volentis quod credatur reſiſtenti curię ac dicenti ſe ignoraſſe eſſe curiam & iuramento inquiſiti Oſaſc. deciſ. Pedem 71.nu.29.Card.Alban.conſ.14.nu.8.Steph. Lāberteng.de contractib.eorum glo.1.num.182.& ſeq.Anchar.Regien.q.73.nu.8.& 9.par.1.

35 Et vltra etiam quod maximè aduertendū crederem circa perſonarum qualitatē ipſorum Birroariorum, ſi enim ageretur de aliquo Birroario officiali & veriſimiliter in ciuitate cognito, prout eſt Bariſellus, tunc vtique facile crederem ex eius habitatione in ciuitate in platea publica, ex iuuentute inquiſiti ex ijs, quæ veriſimiliter nota ſunt & ex alijs ſimilibus conjecturis ſcientiam illius perſonæ præſumi, eo quia non eſt veriſimile quod ciues & oppidani non cognoſcant perſonam publici alicuius officialis,ſecus autem ſi agatur,de cognitione particularium militum curiæ, qui plures ſunt in dies mutantur, ac in eorū perſonas nullus ferè mentis oculos figit.Iſti enim & ſimiles Birroarij quod hominibus ciuitatis noti ſint & quod eorum cognitio præſumatur, in illis præſertim qui curiales non ſunt,& qui non ſolēt cum eis cōuerſari ab omni veriſimilitudine alienum mihi videtur, Ideo non præſumendum ad latè trad.per Tiraq. de reuocan. donat. in præfatione nume.57.& ſeqq.& per Menoch. de arbitr. quæſt.lib.2.caſ.85.

36 Adhuc & in omnem euentum non tollitur firmiſſima illa iuris aliàs plenè probata & in Rota Canonizata concluſio quod vbi agitur de graui præiudicio, & de incurrendo pœnam præſertim corporalē ſcientia conjecturis probata nihil operatur:cui quidem concluſioni maximè aſtipulantur ex aduerſo in dubijs allegata de receptante bānitos, quamuis enim receptor ad euadendum pœnam non poſſit allegare ignorantiā quod receptatus eſſet bannitus quando hoc erat notum in loco vbi fuit receptatus ex glo.Bar.Bal. Salyc. & Nell.in locis ex aduerſo citatis.Hoc tamen intelligitur,vt receptans poſſit condemnari non in pœnam ordinariam & mitiorem,vbi enim de corporali pœna agitur ſcientia debet eſſe plena, & non præſumptiua, prout in ijs terminis voluit Bald.in l.1.num.2.C.de ijs qui latrones ſequitur Foller.in pract. crim.in verbo Banniantur nu.13. Boſſ.latè in tit.de rapin.nu.29.& ſeqq. Menoch. de arbitrar.quæſt.lib.2.caſ.348. num.15. Bertaz. conſil.126.nume.5.nume.1.poſt Plot.& Couar. in locis per eum relatis.

37 Sic & aliud ſimile de Domino quod puniatur de mandato quamuis illud pręſumptum ſit quādo poſt receptam iniuriam & ſecretam alloquutionem famulo factā, idem famulus incontinenti inimicū dicti Domini occidat ad trad. per Bar. Rip.Menoch.& Petr.a Plach. in locis ex aduerſo citatis,& per Docto. in l. ſi quis mihi bona §. pater.ff.de acquir. hæred. Procedit non quoad pœnam ordinariam & corporalem, ſed tantū quoad extraordinariam & mitiorē, prout in ijſdem terminis ſcripſerunt Anto. Gomez.de delict. cap.3. rubr.de homicid.num.46.in fine,& Petr.à Plach. ex aduerſo allegatus cap.14.num.6.verſ. quæ intelligenda fore fol.mihi 230.in princ. Montecel. reg.crim.7. nu.19. & ſeqq. ea moti ratione quod quando quis ex pręſumptionibus condemnatur nunquam ordinaria delicti pęna imponi poteſt, de qua

de qua per Innocen. in cap. quia veriſimile nu.2. ver .nota tamen de præſumpt, quem communiter ſequuti ſunt Doctores, prout teſtantur Grãmat.deciſ.42.nume.14.Petr.à Plach.in epith. delict. cap.14. nume, 3. in fine Maſcard. de probat. lib.3.concluſ.1221.nu.55.Menoch.de præſump. lib.1.q.97.nume.15. & ſeqq. Immo nec corporalis Pau.de Caſtr.in l.fina.nume.5.& 6. C.de probat.Auguſtin.ad Ang.de malef.in verbo quod fama publica nume.24. & ſeqq. Vbi teſtatur de veriori opinione Marſil.in rubr.de probat. nu.254. Vbi de magis communi Boſſ.in tit.de cõuict. nume.34.& ſeqq. Vbi etiam de communi & ſeruata opinione Anto.Gomez.de delict.cap.12.rubr.de probat.delictor.ſub nu.25. Vbi etiam de cõmuni cum alijs pluribus,qui poſſint allegari.

38 Et licet Bar. in d.l.ſi quis mihi bona quem alij Docto.ibi ſequuntur & Rip.in l.ſi ventri. §.fina. ff.de priuileg.creditor,teſtentur Florentiæ fuiſſe decapitatum quendam militem Florentinũ quia dixerat famulo non reuertaris domũ niſi aliquid noui ſenſerim &c.Et ſic apertè Docto.iſti videntur ſentire ex hoc mandato ordinariã mortis pœnam infligi poſſe: eſt tamen aduertendum quod iſto caſu mandatum nõ eſt præſumptum, ſed expreſſum,& per verba expreſſa emanatum licet generalia, ea propter non eſt mirum ſi intrat pœna ordinaria delicti, quia quod ſub generali ſermone continetur expreſſum dicitur, prout optimè aduerterunt & declararunt Plach.d.cap.14.nu.5. & Gomez.d.cap.3. num.45. Vnde ſecus quando mandatum appareret non expreſſum licet generale, ſed præſumptum, vt per Plach. Gomez. & Monticell.in locis præcitatis,& ſic ex præallegatis magis confirmatur illa iuris propoſitio, quod præſumpta ſcientia non ſufficit ad condemnandum in pœnam ordinariam.

39 Illud autem quod dicitur vigore Bullæ Sixti Quinti nos eſſe in caſu criminis læſæ maieſtatis cum agatur de reſiſtẽtia facta curiæ & propterea etiam ad condemnandum in pœnam mortis ſufficiant præſumptiones,& inditia, vt per Bertaz. conſil.83.num.28.qui allegat Clar.in q.20. verſ. ſcias autem & in §.aſſaſſinium verſic. Præterea & per Maſcard.concluſ.1221.nume.83. qui allegat Menoch.conſil.99.nu.178.lib.1.& Clar. in §.læſæ maieſtatis in fine.

40 Tollitur Primò quia verius eſt etiam in crimine læſæ maieſtatis non poſſe quem in pœnam ordinariã cõdemnari ſicut ex profeſſo ſcripſit Gig. in tracta.de crim.læſ.maieſt.lib.2.tit. quomodo & per quos crim.læſ.maieſt.probetur q.29.Clarus autem & Menoch.in locis relatis per Maſcar.& Bertaz.loquuntur in condemnatione contumaciali non quando Reus eſt præſens & carceratus, prout etiam ita loqui videntur Bertaz. & Maſcard. in prædictis locis.

41 Tollitur ſecundo, quia hic non agitur de probando reſiſtentiam & illius ſubſtantiam, ſed qualitatem ſcientiæ & ſic adminiculum ad reſiſtentiam. priuilegium autem probationi alicuius delicti propter illius immanitatem, ſeu difficultatẽ probationis datum, non extenditur ad probationem qualitatem & adminiculorum eiuſdem delicti Bart.in l.quæſtionibus.ff.ad l.Iul.maieſt. Bal. in auth. ſi teſtis productus nume.7. C. de teſtib. Gig.de crimin.læſ.maieſt. lib.2. tit. quom. & per quos crim.læſ.maieſt.probetur q.5.num.1.Campeg.de teſtib. reg.30. verſ. ſexto quia,Boſſ.in tit. de indit.nu.15.& in crim. de læſ.maieſt. nu.112. & ſeqq.Eug.conſ.27.nu.64.

Et ex ijs ni fallor crederem bene reſpõſum dubijs & motiuis integerrimi & ſapientiſſimi D. Iudicis,ob cuius integritatẽ & ſapientiam tutè poteſt carceratus confidere non niſi iuſtitiam ſe reportaturum, LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

De Aſſaſſino & Rebelle quãdo impune occidi poſſit non præcedente declaratoria. De pluribus caſibus in quibus Bannitus poteſt impune occidi & præſertim quid ſi occidatur ad occultanda aliorum delicta. Et quid etiam ſi occidatur cum potuerit viuus curiæ tradi.

SVMMARIVM.

Aſſaſſinus poteſt de iure communi impune oſtendi. nu.1.

Aſſasſinus dicitur etiam quod opera alicuius chriſtiani mandet homines occidi. nu.2.

Aſſasſinius dicitur & mandans & mandatarius.

Aſſasſinus an poſſit impune occidi abſque eo quod fuerit declaratus talis.nume.4.& ſeqq. & in additionibus littera [a].

Pœnarum ipſo iure impoſitarum exequitur facta declaratoria non præcedente non dicitur iuri contraria,ſed ſubſtinetur ſi poſtea conſtet de veritate facta.nu.6.

Sententia declaratoria non requiritur in pœnis ipſo iure impoſitis quando fit exequutio non inchoato proceſſu. nume.7.

Rebellis occultus & non declaratus poteſt impunè occidi ſuffitieq́; conſtare de rebellione in proceſſu formato cõtra occiſorem.nu.8.& ſeqq.

Rebellis an dicatur antequam declaretur talis.nu.9.

Rebellis occultus poteſt occidi etiam quod non adſit timor alicuius magni præiudicij & periculum in mora. num. 10.& ſeqq.

Sentẽtia declaratoria trahitur retro ad tempus commiſſi delicti.nu.11.

Rebellis & hoſtis dicitur qui ſtatum Principis turbando hoſtiliter peragratur. nu.12.

Bannum an dicatur ſententia declaratoria.nu.13.

Iudex competens dicitur ratione loci delicti. nu.14.

Fama ſpecialis delicti iuncta mala fama inquiſiti facit inditium ad torturam.nu.14.

Occidens Bannitum nulliter, An & quando gaudeat impunitate.nu.15.& in addit.litera [b].

Officiales & Commiſſarij contra bannitos poſſunt mandare aliquem impune occidi.nu.16.

Bannitus in Regno poteſt occidi non ſolum a Regnicola, ſed etiam a Romano, etiam quod blandis verbis in territorio Romano fuerit conductus ad locum Banni. nume. 17.

Aſſaſſinus poteſt ubique locorum impune occidi. nu. 18.

Bannitus ab vno territorio eccleſiæ mediatè vel immediatè ſubiecto cenſetur etiam bannitus ab vniuerſo ſtatu eccleſiaſtico & vbique poteſt impune occidi. nu.19.

Bannitus, ſeu Aſſaßinus an poſſit impune occidi ad effectum occultandi complices delictorum commiſſorum à bannito vel Aſſaſſino.nu.20. & ſeqq.

Bannitus occidi impune poteſt etiam ad vindictam, & non Zelo iuſtitiæ.nu.21.

Bannitus impune occidi poteſt etiam per Aſſaſſinum. nume.22.

Bannitum ſi quis occidat ignorãs eum eſſe bannitum adhuc puniendus non eſt.nu.23.

Bannitum occidens animo ipſum derrobandi & ſpoliandi adhuc pœnam non meretur. nu.24.

Bannitus impune occidi poteſt etiam in eccleſia.nu.25.

Bannitus impune occidi poteſt etiam cum Archibuſetis, & alijs armis prohibitis. nu.26.

Bannitus vt quis occideret ſi incendium immiſit in domo in quam bannitus ſe retraxerat non tenetur de incendio. nume.27.

Bannitum exiſtentem in manibus aliorum qui illum ducebant ad curiam occidens puniendus non eſt. nu.28.

Statutum tollens pœnã homicidij cenſetur etiam tollere omnem delictum quod committetur ſequuto homicidio. nume.29.

Subtrahens probationes fiſci ad effectum occultandi delictum non capitaliter, ſed arbitraria pœna puniendus eſt.nu.30. & in addit. litera c.

Affectus effectu non ſequuto nunquam punitur eadem pœna de generali conſuetudine.nu.31.

Occultare quærens parricidium qua pœna puniatur. nume.32. & ſeqq.

Auxilium præſtans poſt homicidium in ſepeliendo cadauere ne homicidium detegatur quomodo puniatur. nume.32. & ſeqq.

Equum accommodans occiſori, vt aufugiat, & euadat manus curiæ quomodo puniatur.nu.34. & ſeqq.

Conſtitutio Sixti Quinti contra bannitos imponit pœnã ijs qui non adhibent diligentiam in capiendo bannitos aut ne ij capiantur impediuerint vel captos occultauerint, aut euadendi commoditatem fecerint, aut curiæ non reuelauerint nu.37. & ſeqq. vbi bene declaratur quando pœna huius conſtitutionis locum habeat.

Reuelare delinquentem furem, vel latronem nemo tenetur. nume.38.

Notorius Bannitus in vno loco non dicitur Notorius in alio. nume.39.

Ignorantia præſumitur ex abſentia. nu.39.

Receptans Bannitum non tenetur ſi ignorabat eum eſſe Bannitum. nu.34. & talis ſcientia debet eſſe certa nõ autem præſumptiua.nu.40.

Scientia debet eſſe certa & concludẽns non autem indicijs & coniecturis probata quando agitur de pœna capitali. nu.40.

Bannitum occidens non tenetur ex eo quod curiæ non reuelauit, & in manibus curiæ non tradidit viuum. nume.42. & ſeqq.

Conſtitutio omnis recipit interpretationem paſſiuã à iure communi.nu.44.

Statutum quod bannitus poſſit impune occidi dicitur fauorabile. nu.45.

Bannitus captus non prohibetur incontinenti probare ſe commiſiſſe delictum impunibile non obſtantibus conſtitutionibus Apoſtolicis & quod non fuerit admiſſus à Principe ad nouas defenſiones.nu.47.

Sententia lata contra contumacem cõtinens pœnam delicto non condignam exequenda non eſt. nu.48.

Minor ætas non excuſat in crimine Aſſaſinij, & alijs atrociſſimis delictis.nu.49.

CONSILIVM CI.

ADSIT DEVS. Pater Sãcte in hac cauſa prætenſæ per fiſcum exequutionis ſententiæ capitalis contra D. Marium Querrum captum poſt annum latæ Illuſtriſſimus Do. Vrbis Gubernator eiuſdem cauſæ reſolutionem ad infraſcripta dubia reſtrinxit. Quorum primum eſt. Nunquid de iure communi Aſſaſſinus impune occidi poſſit.

1 Primum hoc dubium nullam habet in iure difficultatem ſtante diſpoſitione tex. in cap. pro humani de homicid. in 6. Vbi Aſſaſſinus ab omni chriſtiano populo diffidatur. Hinc enim illum poſſe impunè occidi communiter ibidem tradiderunt Docto. Hoſtien. nu.32. Ioan. Andr. nu.5. in fine in verbo diffidatus. Prob. in addit. ad Ioã. Monach. num.12. In verbo ſententia requiratur in fine litera O. Franch. num.5. & Gemin. in §. ſacri. nume.4. & nume.7. verſic. quæro quare Cyn. in l. Reos. in 6. quæſt. C. de accuſat. Ang. conſ.14. in quæſtione præmiſſa colu.2. verſic. in hoc ergo Aret. conſil.163. nu.16. in fine Marſil. in l. vnius. §. cogniturum nume.26. ff. de quæſtion. Couarr. var. reſolut. lib.2. cap.20. nume.10. verſic. Tertio eadem ratione &c. Grammatic. vot.8. nume.3. & vot.9. num.4. Capic. deciſ.155. nu.25. Decian. in tract. crim. lib.4. cap.9. poſt nu.78.

2 Nec refert quod tex. in d. cap. pro humani loquatur in certo genere perſonarum & ſaracenorum qui Dominis Imperantibus potentes homines occidebant: Nam à conſuetudine interpretationem habuit in omnibus, qui pecunia mediante occidunt, vel occidere faciunt procedat & locum habeat. De qua communi conſuetudine, & obſeruantia alijs pluribus antiquioribus relatis teſtati ſunt. Clar. in §. Aſſaſſinium in princ. Viu. opinio.74. Incipiente Aſſaſſini omnes Decian. d. lib.4. eod. cap.9. nu.79. & ſeqq.

3 Prout pariter quamuis idem tex. loqui videatur in mandante non autem in mandatario: Attamen quod etiam ad mandatarios, & occiſores extendatur. Dubium non eſt Angel. de malef. in verbo & Sempronium mandatorẽ nu.1. Capyc. deciſ.155. nu.11. in fi. & ſeq. & nu.13. in fi. & ſeq. latè ampliat Bruno à Sole in quæſtionib. legal. q.34. nu.1. & ſeqq. & hæc in practica nullam habent difficultatem.

4 Secundum dubium: Nunquid Aſſaſſinus poſſit occidi abſq; eo quod ſit notorius delinquens, aut condemnatus, ſeu ſaltem declaratus, & An Olympius occiſus eſſet talis. Hoc dubium ſic pro veritate videtur reſoluendum, ſi enim Aſſaſſinus fuerit notorius, aut condemnatus, & tũc nullus negat quin poſſit occidi ſicut ècontra neminem reperij dicentem. Quod non poſſit occidi niſi fuerit Notorius, aut condemnatus, Bene verum eſt, quod Docto. in d. c. pro humani & alibi ad effectum, vt Aſſaſſinus incurrat pęnas in illo Canone contentas requirunt communiter declarato-

tiam non incurſus pœnarum, ſed quod is ſit delinquens & culpabilis per regulam quod & in pęnis ipſo iure impoſitis declaratoria requiratur per regulam cap. cum ſecundum de hæret. in 6. cum ſimilibus.

5 Verum ad effectum de quo agitur, An ſcilicet Aſſaſſinus poſſit impune oſtendi. Quod declaratoria nõ requiratur facit, quia nec in exequutione pœnarum ipſo iure impoſitarum declaratoria requiritur, quando talis exequutio non requirit aliquod iudicis factum, ſeu miniſterium Bal. quẽ * communiter ſequuntur Doct. in l. quæ ſub conditione. §. fin. in fine verſ. vel dic. 2. ff. de condit. inſtit. Ruyn. conſil. 4. in fine nume. 21. lib. 2. Vbi præſertim quando non agitur de aliquo pecuniario commodo fiſci, & ponit in ſpecie exemplum in eo qui ſine declaratoria occidit diffidatũ à iure ſequitur Tiraq. de reuocan. donat. In verbo reuertatur nu. 402. & in terminis de occidente Aſſaſſinium per hanc rationem alijs relatis concordantibus bene concludit Marc. Anton. Eugen. conſil. 22. nume. 78. & ante eum Ang. de maleſ. in verbo. Et Sempronium mandatorem nu. 1. verſ. ſi autem data pecunia: Soci. inter conſilia Curt. ſenioris conſi. 20. nu. 43. ante finem verſ. omitto. Poſtremo, vbi teſtatur ſe ita alias obtinuiſſe Alber. in tract. ſtatutor. par. 4. q. 94. vbi generaliter dixit quod is, qui a iure, ſeu ſtatuto ipſo facto habetur pro bannito poteſt impune oſtendi abſq; alia iudicis ſentẽtia teſtaturq; pariter ſe ita alias obtinuiſſe, ſequitur Nell. de bannit. in 4. par. 1. tẽpor. q. 9. Io. Petr. Surd. conſil. 425. nume. 27. lib. 3. Vbi etiam generaliter dixit quod in pœna quod quis impune occidi poſſit nulla requiritur iudicis declaratio, ex quibus (quicquid alij contradixerint) apparet ita in pract. ſeruari[a] quod ſufficit.

a

6 Præterea, & ſecũdo loco. Dato etiam quod in caſu noſtro & ad effectum de quo agitur declaratoria eſſet neceſſaria, nõ tamen per hoc ſequitur, quod exequutio pœnæ facta ſine declaratoria ſit inualida & iuri contraria ſi poſt eam conſtat de veritate facti. Doctrina eſt Bal. in cap. 1. nume. 2. verſi. Sed ſine aliqua declaratione in tit. de feud. ſine culpa non amitten. Ruyn. conſil. 181. nu. 9. lib. 1. & d. conſil. 4. nume. 20. lib. 5. Iaſ. conſil. 21. col. penult. verſic. ſecundo reſpondetur lib. 3. Alexand. conſil. 6. nume. 20. lib. 3. Eugen. d. conſ. 22. nu. 76. vbi teſtatur de veriori & magis communi opinione, & in terminis loquitur de occidente Aſſaſſinium.

7 Et præſertim quando prout in caſu noſtro tẽpore factæ exequutionis pœnæ ipſo iure impoſitæ. (Quando ſcilicet fuit occiſus Olympius) erat iam contra ipſum inchoatus proceſſus, tũc enim quamuis declaratoria non proceſſerit eo magis exequutio prædicta ſubſtinetur ſicut poſt Ioan. And. quam originaliter allegant ſcripſerunt Felyn. in cap. cum non ab homine nume. 10. verſic. limita. 2. de iudic. & in cap. Rodolphus nu. 37. in fine eod. verſ. limita 2. de reſcript. Franch. in cap. cum ſecundum §. confiſcationis nume. 1. in fine, & ibi etiam Gemin. nu. 2. in 2. notab. de hæret. in 6. & ante iſtos Bar. in tract. de tirannia in 11. qõ. nu. 36. cum alijs per Gabriel. lib. 7. concluſ. 11. nume. 7. & concluſ. 12. nu. 9.

8 Et optimè facit doctrina Bart. quam communiter Doct. ſequuntur in extrauag. qui ſint rebelles in verbo rebellando nume. 22. vbi dixit occultum, & nõ declaratum rebellem eo, quia ipſo iure diffidatus eſt impune occidi poſſe ſufficereque quod in proceſſu formato contra occiſorem conſtet, quod occiſus eſſet rebellis etiam quod tempore quo occiſus fuit hoc non conſtaret & Bart. ſic dicentem ſequuti ſunt Anchar. in conſil. 277. num. 2. verſic. pro hoc optime & conſ. 439. nu. 3. Corn. conſi. 96. num. 2. & 3. in 4. vol. & conſ. 312. nume. 10. verſ. & propterea dicit Bar. lib. 1. Ruyn. d. conſil. 4. nume. 7. verſic. 4. prædicta confirmantur iuncto num. 19. in fine verſic. Poſtremò non obſtat. & ſeq. lib. 5. Io. Baptiſta Ferret. conſil. 31. nume. 9. Gig. de crim. læſ. maieſt. lib. 1. rubr. qualiter & a quib. crimin. læſ. maieſt. commutta. q. 5. nume. 19. & 25. & in tit. de rebellibus q. 8. per tot. Decian. in tract. crimin. lib. 7. cap. 35. nume. 4. vbi amplius dicit ſufficere hoc conſtare ex inditijs c. 37. nume. 13. & cap. 39. nu. 5. ſeq. & cap. 42. nu. 10. Clar. in pract. in §. læſ. maieſt. nume. 18. verſ. hinc infertur, vbi licet hanc Bart. doctrinam periculo- * ſam dicat, eam tamen communem affirmat & inſuper ſubdit, quod in omnem caſum ibi probaretur occiſum fuiſſe rebellem, proculdubio homicida eſſet liberandus, & cũ hoc Clari doctrina pertranſire videtur Decian. vbi ſupra. cap. 32. nu. 11. in fine, & nume. 25. & Ruger. conſil. 21. nu. 132. Quorum plerique ex hac Bart. doctrina teſtãtur, ita aliàs fuiſſe ſeruatum quãdo Vrbini Dux fuit abſolutus ab homicidio per cũ cõmiſſo in perſonam Alidoſij. Quicquid in contrarium dubitatiuè tamen contra eandem Bar. doctrinam. (quã tamen communem nõ inficiatur) ſcripſerit Boſſ. in locis relatis per Clar. vbi ſupra: ſic punctualiter accidit in caſu noſtro cum vt clare legitur in monitorio & ſententia contra Dominum Quertum lata, Iudex tũc declarat Olympium occiſum fuiſſe Aſſaſſinum, & ſic ex lectura ſententiæ apparet de illius notoria iniuſtitia, ideo fruſtra agitur de exequutione vulgatis iuribus.

9 Et licet Gabriel. lib. 1. concluſ. 11. nume. 5. in fine relatis hinc inde Doctoribus dixerit magis communem opinionem Doctorum eſſe vt requiratur declaratoria antequam quis dicatur rebellis, ſeu Reus læſæ maieſtatis, quod & idem proſequitur Maſcard. de probat. lib. 3. concl. 1257. eſt tamen aduertendum quod non per hoc ſequitur quin ad effectum de quo agitur, vt ſcilicet poſſit rebellis impune occidi non ſufficiat conſtare de crimine tempore quo fit proceſſus cõtra occiſorem prout ſunt termini noſtri. Poteſtque ſtare, vt rebellis non dicatur niſi ſit declaratus pro rebelle, & nihilominus, quod impunibilis ſit illius occiſio ſi poſtea probetur occiſum fuiſſe rebellẽ prout bene aduertit Ruyn. in d. conſil. 4. num. 5. lib. 5. vltra quod ſi Doctoribus allegatis per Gabr. pro opinione Bar. addantur alij quos ſupra citauimus non erit abſolute verum, quod opinio contra Bar. ſit magis communis immo contrariũ prout teſtãtur Boſſ. & Clar. in locis pręallegatis.

10 Nec refert quod Bar. & alij pręallegati loquãtur nõ in Aſſaſſino, ſed in rebelle in quo videtur eſſe ſpeciale, cum poſſe occidi ſine declaratoria

propter

propter periculum in mora nedum declaratoria expectatur ipſe aliquid machinetur contra ſtatũ Principis prout videtur aduertiſſe Gig. d. tit. de rebellibus q.25. Quoniam ſi perlegãtur dicta per Barto. & aliorum Doctorum ſupra allegatorum nullum prorſus verbũ faciunt de hac ratione per Gigantem conſiderata, ſed eam generalem addu cunt rationẽ, quia ſcilicet ipſo iure diffidatus poteſt occidi etiam quod ſit occultus, & hæc ratio non ſolum reſpicit rebellem & Aſſaſſinum, ſed etiam omnem alium delinquentẽ vt patet ex allegatis per Tiraq. de reuoc. donat. d. verbo reuertatur num.295. & in terminis quod Bar. doctrina extendatur etiam ad Aſſaſſinum bene conſuluit Eugen. d. conſ.22. nũ.84. & ſeq.

11 Et facit etiam alia generalis ratio, quæ pariter & rebellem & aſſaſſinum & omnẽ alium, qui ipſo iure ſit diffidatus reſpicit, quia ſcilicet in ijs quæ ipſo iure committuntur ſubſequens declaratio retrotrahitur ad tempus diſpoſitionis & delicti. l. hæredes palam. §. ſi quid & ibi præſertim Pau. de Caſt. nu.3. in fine verſic. Item nota & Aret. nu.7. in princ. ff. de teſtam. Gabr. lib.6. tit. de reg. iur. cõcluſ.3. nu.9. Rot. diuerſ. deciſ.383. nu.2. par.1. Bertaz. conſ.292. nu.9. lib.2.

12 Et in omnem euẽtum cum Olympius vt mox dicam fuerit in Regno declaratus publicus & notorius delinquens eo, quia cum alijs bannitis armando etiam eccleſiaſticum ſtatum turbãdo hoſtiliter peragrabatur. Dubium non eſt, quod hoſtis publicus & rebellis a Bulla Sixti Quinti reputatur & declaratur, vt clare legitur in eadem Bulla in verſic. vniuerſis & ſingulis. Ea igitur quæ a Doctoribus de occulto rebelle occidendo dicuntur optimè ipſi Olympio applicantur cum a Bulla ſit reputatus rebellis, & non occultus, ſed publicus & ſic ceſſat omnis amaritudo, & faciũt ſcripta per Bar. in d. extrauag. qui ſint rebel. in verbo rebellando. nu.21. prout illum refert, & ſequitur. Decian. in tract. crimin. lib.7. c.32. rubr. de rebell. num.34. vbi dixit rebelles poſſe etiam nuncupari bannitos, qui poſſunt impune occidi.

13 Dicitur tertio, & hoc tollit omnem difficultatem. Quod etiã tempore quo fuit occiſus Olympius aderat declaratoria Aſſaſſinij cõmiſſi in perſonam Franciſci Cincij cum per Aſſaſſinio prędicto fuerit reputatus contumax a Cõmiſſario Regio & etiam poſitus in banno pro affixionem, & voce præconis prout nuper fuit doctum per publica inſtrumenta & deponunt etiam teſtes fiſci in Proceſſu contra Cincios examinati, poſito. n. hæc in Banno, quod non ſolum ſit declaratoria ſententia delicti, ſed quod amplius illa ſit diffinitiua. Tradiderunt Natt. conſil. 542. nume. 6. & ſeqq. Ioſeph. Ludo. concluſ.3. in princip. & ante eos Bald. in l.1. nume. 12. verſic. & ſic apparet, & poſt. nume. 13. C. de hæred. inſtitu. licet aliqui dixerint eſſe ſententiam interloquutoriam, vt per Maran. de ordin. iudiciorum. par.6. §. expedito 2. par. nume.30. quod quoad nos parum refert an ſit interlocutoria, vel diffinitiua cum ſufficiat eam eſſe declaratoriam. Ad quæ videatur Ioa. de de Monteſperell. in conſ.2. nume.3. vbi poſt Bal. quem allegat expreſſe dixit Bannum aliud nõ eſſe quam hominis diffidationem.

14 Hæc autem declaratoria non poteſt prætendi nulla ex eo quod ſit facta a Iudice incompetente. Quia immo a competenti ratione loci delicti, l.1. C. de iuriſd. omn. iudic. l.1. & l. ſi cui. §. penult. ff. de accuſat. Authẽ. quæ in Prouincia. C. Vbi de crimine agi oportet. Prout nec pariter poteſt prętendi nulla ex defectu præcedẽtium inditiorum, aut probationum ex quo eam præcedebat publica fama in ſpecie de hoc Aſſaſſinio, necnon mala fama in genere ipſius Olympij cũ graſſatoribus viarum & alijs bannitis conuerſantis & deambulantis, quæ inſimul iuncta nedum ad inquirendũ & faciendum quem contumacem, ſed etiã ad torquendum ſufficiebat ſecundum Gandin. in tit. a quo, vel a quibus poſſit fama, &c. nu.12. Ang. de maleſ. in verbo quod fama publica nume.44. verſic. Tertio limitarem Brun. de indit. & tort. par.1. quæſt.3. nume.32. ad finem Boſſ. in tit. de indítijs nume.65. in fine.

15 Et tamen etiam quod millies bannum prædictum fuiſſet nullum, non tamen ex hoc bãnitum occidens impunitatem perdit cum ſatis ſit occiſori occiſum fuiſſe bannitũ, nec propterea teneatur perquirere acta an ritè, vel nulliter [b] fuerit in bãno poſitus Alber. in 4. par. ſtatutor. q.30. Marſil. conſ.30. nume.10. Vbi alijs relatis teſtatur de communi, & nu.16. & in pract. §. aggredior. nume.16. Petr. a Plach. in Epith. delictor. lib.1. q.90. nu.7. & ſeqq. vbi teſtatur de receptiſſima opinione & caſ.283. nu.1. lib.2.

16 Et ſupplicatur aduerti, quod in caſu noſtro nõ ſolum Olympius fuit poſitus in Banno a Commiſſario Regio pro Aſſaſſinio Franciſci Cincij. Sed etiam fuit declaratus publicus & facinoroſus delinquens a vice Rege Prouinciæ Aprutij, ſeu eius Locumtenente, eo quia aſſociatus cum magna Bannitorum, & latronum ac graſſatorũ copia hoſtiliter non ſolum per loca ſtatus eccleſiaſtici (videlicet per territoriũ terrę Capradoſſę) ſed etiam per territoria Regni Neapolitani publica peragrabatur cum expreſſo ordine & mandato, vt caperetur viuus vel mortuus, quod enim quis poſſit impunè occidi ſtatui poteſt nedum a lege, ſeu ſtatuto, ſed etiam a quolibet officiali deputato ad bannitorum, & facinoroſorum hominum perſequutionem Ang. in l.1. nume.1. verſic. vel ſi eſt deputatus. ff. quod quiſq; iuris Hippol. Rimin. conſil.238. nume.5. lib.3. præſertim contra graſſatores viarũ, prout erat Olympius, qui etiam circumſcripto omni ſtatuto & ordine de iure communi poteſt impune occidi ſicut poſt Fab. à Monteleon. & Foller. quos allegat ſcripſit Baiard. ad Clar. in §. homicidium nu.184.

17 Stantibus igitur declaratorijs prędictis de neceſſitate concluditur Olympium bene fuiſſe occiſum, ſiue occiſus fuerit, in ſtatu Eccleſiaſtico, ſiue etiam in Regno: Nam ſi in Regno (prout cantat ſententia & monitorium) & tunc potuit impunè occidi non ſolum a Regnicola, ſed etiam a Romano Nell. in tracta. de Bannit. in 2. par. 2. tẽporis. q.56. Boſſ. in tit. de foro com pet. nume.62. in fine verſic. & quod ſi ego. Clar. in pract. §. homicidium. nume.57. verſic. Vlterius quæro, vbi quinimò reperio, &c. & ibi in additione Bacard. nume.287. qui apertè dicunt, quod occiſor Romani

mani nec etiam Romæ puniri quamuis bannitũ blandis verbis ex territorio Romano conduxerint ad locum Banni & ibi ipſum occiderint prout prætendit curia in propoſita facti ſpecie.

18 Quid ſi fuit occiſus in ſtatu eccleſiaſtico, prout pariter prætendit fiſcus & tunc etiam impunè fuit occiſus. Primo, quia Aſſaſſinus cũ ſit ab omni chriſtiano populo diffidatus d.cap. pro humani in fine poteſt propterea vbique locorum occidi, quia ius Canonum, vbique ſeruari debet, & hoc non habet difficultatem.

19 Secundo, quia cum Regnum Neapolis ſit feudũ Eccleſiæ: ideirco ſubintrant Bullæ Sixti Quarti, Clementis Septimi, Pij Quarti, & aliorum volentium, quod bannitus ab vno territorio Eccleſiæ mediate vel immediatè ſubiecto cenſeatur ẽt bannitus ab vniuerſo eiuſdem eccleſię territorio & ſtatu. Is igitur, qui impunè occidi poteſt in Regno Neapolis poteſt etiam impunè occidi in ſtatu eccleſiæ Thob. Non. conſil. 98. nu. 6. & ſeq. Vbi propterea conſuluit bannitum Eugubij potuiſſe Peruſiæ occidi ex Cornel. quem allegat. in conſil. 192. viſo ſupradicto ſtatuto per tot. lib. 3. Refert. & ſequitur Viui. opin. 770. nume. 24. Bacard. ad Clar. in §. homicidium nume. 269. Addo & Claud. in addit. ad Bertaz. in conſil. 223. litera A. verſic. quod procedere crederem Vulpell. conſil. 56. in princ. iuncto nume. 4. & 5. qui loquitur de Bannito Placentiæ, quod poſſit impunè occidi in ſtatu Ducis Vrbini, ex quo tam locus Banni quam homicidij mediatè ſunt ſubiecti eccleſię & conſil. 53. & ſeqq. vbi reſpondet contrarijs.

20 Tertium Dubium nunquid Aſſaſſinus potuerit impunè occidi non zelo reipublicæ & iuſtitię, ſed ad occultandum parricidium, in quo ipſe occiſus interuenerat. Quod adhuc potuerit occidi Aſſaſſinus quamuis id fuerit procuratum, vt eius morte ſequuta occultaretur aliud delictum ſuadetur ex communi, & ab omnibus recepta ſententia Doctorum Volentium impunitatem non eſſe denegandam occiſori banniti quamuis illum occiderit non zelo iuſtitiæ, aut Reipublicæ, ſed ex alia cauſa particulari, & etiam habuerit animũ committẽdi aliud delictum, & quod reuera in dicta occiſione commiſerit aliquod aliud graue crimen, vt ex infraſcriptis.

21 Primo, quia occidens bannitum inimicum ad vindictam, & non zelo iuſtitiæ nullam patitur pœnam Foller. in pragma de exulibus la prima. num. 15. Et ibi latius Carauit. num. 132. & ſeqq. in 11. quæſt. Boſſ. in tit. banniti quid amitt. nu. 1. in fine, vbi quod ita apud eum ſeruatur Clar. in pract. §. homicidium nume. 44. verſ. ſed nunquid in fine, vbi pariter quod ita obſeruatur Vulpell. conſil. 59. nume. 9. Vbi etiam de communi & ſeruata opinione in ſtatu eccleſiaſtico.

22 Secundo, quia nec etiam de Aſſaſſinio punietur is qui bãnitum occidit, ſeu occidere facit pecunia mediante, & ſic per Aſſaſſinium Alber. in 4. par. ſtatutor. q. 20. Nell. de Bannit. in 2. par. 2. temporis. q. 12. Foller. in pragma. de exulib. la prima nume. 15. Boſſ. in tit. banniti quid amitt. nu. 1. verſic. Secundo non videtur. Viui. opin. 770. nu. 21. Vincen. de Franc. deciſio. 276. numero quarto parte ſecunda. Quorum pleriq; teſtantur, ita de cõſuetudine ſeruari quicquid ſecus aliqui alij contrarium dixerint.

23 Tertio, quia nec etiam punitur occidens bannitum, quem occidens bannitum eſſe ignorabat Bar. in l. inter omnes. §. recto. nume. 4. ff. de furt. Iaſ. in l. omnes populi. num. 49. verſ. Item adde ff. de iuſtit. & iur. Nell. de bannit. in 2. par. 2. temporis q. 25. Vbi de communi Clar. in pract. §. homicidium. nu. 58. verſ. fuit etiam aliquando dubitatum Vulpell. conſil. 59. num. 7. vbi etiam de receptiſſima opinione. & tamen iſto caſu occidens verè habebat animum delinquendi.

24 Quarto, quia nec etiam punitur de furto & robaria ſi quis illum occiderit animo ipſum derobãdi, (& ignorans ipſum eſſe bannitum vt ſupra) & poſtquam occidit illum ſpoliauit & derobauit. Marſil. in pract. §. aggredior num. 83. Boſſ. in tit. Banniti quid amitt. nume. 6. in fine, vbi facit generalem concluſionem, quod ſtatutum tollens pœnam homicidij tollit etiam omne delictum, quod committatur ſequuto homicidio, & ita in ſenatu ſeruatum fuiſſe teſtatur Viui. opin. 770. nu. 79. Bacard. ad Clar. in §. homicidium nu. 201. in fine, & nu. 276.

25 Quinto, quod nec etiam punitur de ſacrilegio is qui bannitum occidit, in eccleſia Nell. de bannit. in 2. par. 2. temporis q. 58. Boſſ. in tit. banniti quid amitt. nu. 6. Burſatt. conſ. 134. nu. 9. Bacard. ad Clar. in §. homicidium nu. 275.

26 Sexto, quod nec etiam incurrat grauiſſimam pœnam declarationis Archibuſettorum is, qui Archibuſetta deferens bannitum occidit in ſpecie ſcripſit Vulpell. conſil. 66. num. 7. & ante eum Anchar. in cap. 1. nume. 254. de conſtit. Nell. de bannit. in 2. par. 2. temporis q. 48. Bertaz. conſil. 132. nume. 5. lib. 1. & ibi Claud. in addit. ad Bertaz. litera B. vbi alijs relatis teſtatur de cõmuni.

27 Septimo, quod nec etiam teneatur de incendio is, qui vt bannitum caperet domũ in qua bannitus erat recluſus combuſſit latè cõſuluit Burſatt. conſil. 134. per tot. lib. 2.

28 Octauo, & magis in ſpecie, quod nec etiam puniri poſſit is, qui occidit bannitum exiſtentem in manibus aliquorum, qui illum ducebant ad curiam, & ſic occidendo impediuerunt ne in fortijs curiæ deueniret. Videatur Nell. de Bannit. in 2. par. 2. temporis. q. 32. vbi ad partes diſputata quęſtione, hanc ſubſtinet opinionem tanquã æquiorem & potiſſimum ratione, quia quando bannitus non eſt in manibus Birrariorum, vel publico carcere nõ eſt, tunc certum, quod is deueniat in manus curiæ; ideo ſi tunc occidatur etiam quod exiſteret in manibus aliorum priuatorum, qui ad curiam ipſum ducere volebant fauorabilius fuit Reipublicę eſſe in caſu certo quã in caſu dubio: ſufficit enim Reipublicæ inquit Nell. quod moriatur Bannitus quamuis forſan potuerit ad manus curiæ deueniri. Quæ quidem rationes eo magis applicãtur caſui noſtro in quo Olympius nõ erat in manibus alicuius, qui ipſum ad curiam duceret. Et hanc Nelli doctrinam referendo ſequuti ſunt Foller. in pract. crimin. in verbo foro iudicentur. nume. 13. & in pragmat. de pęna lib. la prima numero decimoſexto. Bacard. ad Clar. in §. homicidium nume. 266.

Nono

29 Nono facit Doctrina Boſſij in titulo Banniti quid amitt. numero ſexto, in fine. vbi dixit, quod ſtatutum tollens pęnam homicidij cenſetur etiã tollere omnem delictum, quod reſultat, & committitur etiam ſequuto homicidio, & ita dicit apud eum ſeruatum fuiſſe in ſenatu.

30 Impedimentum, ergo ne bannitus in fortiam curiæ veniat non attenditur in iure, nec punibile eſt, quando bannitus ipſe fuit occiſus, & præſertim ſi tẽpore quo fuit occiſus non erat in carcere, aut in manibus familiæ ex præallegatis, & & nihilominus quatenus etiam eſſet tractãdum de pœna illius, qui fiſco ſic bannitum occidendo ſubtrahere, ſeu occultare voluit probationes. Adhuc non video quomodo pœna hæc ſit capi-
* talis cum communiter receptum ſit illam non eſ-
c ſe niſi extraordinariam, aut arbitrariam c Abb. in cap. cum cauſam. numero decimooctauo, verſic. Ego dicerem extra de teſtibus Bal. in cap. peruenit il primo, verſicu. Sed nunquid. Et ibi Felyn. numero tertio, in fine Henric. Boic. numero tertio, etiam in fine, verſi. Vnde cum talis Bellamer. numero quarto, extra de teſtibus Boer. deciſio. 292. numero primo, iuncto nume. 9. in fine. Boſſ. in tit. de falſis nu. 164.

31 Et in hoc creditur aduertendum aliud eſſe, quod quis occultauerit delictum. Aliud autem quod occultare voluerit per ſubtractionem teſtium, ſeu probationem prout prætenditur voluiſſe facere Dominum Querrum. Dato enim millies, quod pœna mortis puniendus eſſet is, qui ſubtrahendo fiſci probationes delictum occultauit (prout iure cautum hoc non reperitur, & contrarium verius eſſe mox dicam.) Adhuc ſi delictum non fuit occultatum per ſimplicem teſtium ſubtractionem nõ poteſt infligi eadem pœna ſtante veriſſima illa concluſione, quod de generali conſuetudine, quod effectu non ſequuto numquam pro delicto quamuis capitali imponitur pœna ordinaria Grammat. deciſio. 2. num. 8. ſeqq. & deciſio. 74. numero nono. Clar. in pract. §. homicidium verſic. vltimo quæro, & quæſtione 92. verſic. ſcias tamen Anton. Gomez. de delict. titu. de homicid. numero trigeſimo. Hippol. Riminald. conſil. 327. nume. 11. libro tertio. Ioſeph. Ludo. deciſ. Lucen. 15. nume. 26. ſeqq. par. 1. Piguer. deciſ. crim. 7. nu. 13.

32 Nec præmiſſis obſtet deciſ. Boerij 262. num. 7. & 8. In qua Excellentiſſimus Dominus meus fiſcalis facit tam magnum feſtum, vtinã enim velit ipſe ſtare ijs quæ ſcripſit Boer. eo loci. Dum enim. nume. 7. in princ. facit concluſionem, quod præſtans opem poſt homicidium in ſepeliendo occiſum, vt homicidium celetur & occultetur teneatur tanquam præſtans auxilium ex Cępol. in conſil. 27. col. 2. verſic. in contrarium facit fateor concluſionem veram, ergo tenetur pœna mortis & homicidij. nego conſequentiam, tum quia Boer. hoc non dicit, tum etiam quia Cępoll. per eum allegatus, qui videatur expreſsè tenet contrarium. Et loquitur amplius in eo, qui habens ſcientiam homicidij committendi dixit ſicarijs, Eatis quia poſtea ego veniam cum zappa & badili ad ſepeliendum cadauer. Et tamen adhuc non pœna ordinaria ipſum puniendum contendit.

33 Dum ſecundo idem. Boer. dict. nume. 7. recenſet caſum cuiuſdam matris, quæ reprehenderat filiam cur infantem quẽ ipſa occiderat in profundiori loco nõ ſepelierat, non tamen ex hoc dicit matrem prædictam aliqua pœna punitam fuiſſe, ſed tantum ex verbis prædictis, & alijs reſultantibus inditijs illam torquendam Iudex decreuit, ideo nihil ad propoſitum.

34 Et dum tertio loco idem Boer. nume. 8. in fine dixit in caſu ſuo vxorem teneri ex quo amaſio ſuo, qui maritum occidit ad fugiendum, & pœnam euadendum equum accommodauit: Pariter eſt aduertendũ ꝙ nõ dicit qua pœna teneatur, & ſi diceret quod teneretur pęna ordinaria, vtique loqueretur contra communem opinionem Doctorum, volentium accommodantem equum homicidæ, vt fugiat, & euadat manus curiæ, niſi fuerit particeps præcedentis tractatus non teneri pęna ordinaria de ſicarijs, ſed extra ordinem, & iudicis arbitrio, vt patet ex relatis per Clar. in prac. in §. fina. quæſtio. 90. nume. 1. in fine, & num. 12. in princip. & per Hippoly. Riminald. conſil. 310. nume. 32. lib. 3.

35 Et tamen in caſu Boer. quamuis illa vxor eſſet particeps, & conſcia quod ſuus amaſius volebat occidere maritum, vt patet in ſummario illius deciſionis, & numero ſecundo, verſicu. nam verum eſt, & numero tertio, & numero quinto, verſic. Si enim ipſa ab initio non conſenſiſſet, non tamen ex eo quod occiſori equum accommodauerit fuit in aliquam pœnam condemnata, ſed tantummodo torturæ ſubiecta, vt patet ibidem nu. 7. De qua quidem tortura non eſt opus diſceptare in caſu noſtro cum ex depoſitionibus Iacobi, Beatricis, Bernardi & Lucretiæ conſtet de Innocentij D. Querri.

36 Quartũ dubium: Nunquid Bulla Sixti Quinti, contra bannitos, &c. Intret in caſu & ad effe-
37 ctum de quo agitur. Negatiue reſpondendum cenſeo: Nam licet eadem Bulla in verſ. particulares perſonæ, & in verſ. Duces quoque & in verſ. Ac demum &c. Puniat arbitraria pœna etiam vltimi ſupplicij incluſiue eos, qui capiendo bannitos, homicidas, & alios nefarios homines omnem conatum non adhibuerint, aut ne ij capiantur impediuerint, vel captos occultauerint, aut euadendi commoditatem fecerint, aut demum intra tres dies eos curiæ nõ reuelauerint: Adhuc tamẽ caſui de quo agitur non applicatur duplici rõne.

38 Primo, quia Bulla in omni eius parte loquitur de Bannitis, homicidis alijſque nefarijs hominibus, qui ſint: Aut banniti & condemnati, aut ſaltem notorij delinquentes. Hos enim poſſe capi carcerari, profligari & etiam occidi mandat eadẽ Bulla. in d. verſic. Particulares perſonæ, vnde ſecus in occultis homicidis, & non bannitis, aut cõdemnatis, & hoc in pract. nullam habet difficultatem, & de iure res eſt clariſſima quod occultum delinquentem etiam furem, vel latronem curiæ reuelare nemo tenetur, nedum tradere. l. 1. §. ſi tibi, & ibi Iaſ. nume. 1. ff. de conditio. ob turp. cauſ. Hoſtien. in ſumma tit. de furt. rubr. de conditio. furtiua §. fina. verſicu. illud ſecundum Hippoly. Riminald. conſil. 327. numero octauo. iuncto nume. 26. & ſequen. libro tertio. Bertaz. conſil. 107.

* nume. 10. libro primo. Vbi de communi. Sed ſic eſt, quod fiſcus affirmat & totis viribus contendit demõſtrare Olympium tempore quo fuit occiſus fuiſſe occultum homicidam, ergo Bulla non intrat.

39 Nec refert, quod hodie ex iuribus ad inſtantiam Querri productis conſtet Olympium tempore mortis ſuæ fuiſſe declaratum notorium delinquentem Aſſaſſinum, & viarum graſſatorem, quia hæc declaratio & notorietas erat in Regno non autem in ſtatu eccleſiaſtico, & ſic notorium in vno loco non operatur in alio Boſſ. in terminis in titu. de Rapinis nu. 22. & ſeqq. & cum Dominus Querrus tunc abeſſet a Regno ex hac abſentia præſumitur ignorantia Bald. in capitu. cognoſcentes, & ibi Abb. numero decimo. Felyn. numero decimonono, & Dec. in fine verſic. ſucceſſiue de conſtitut. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 186. nume. 16. Rolan. conſil. 9. num. 44. lib. 3. vbi ampliat etiam in notorijs, & eorum quę publicè faciunt. Et in ijs terminis Boſſ. vbi ſupra nume. 25. Gabr. conſil. 168. nume. 7. & ſic non intrat Bulla, quę in reuelante, ſeu capere negligente præſupponit ſcientiam: Non probata enim ſcientia Bannitum receptum non reuelans, ſeu occultans non tenetur Gloſ. Bart. & alij in l. 1. ff. de receptatoribus Ang. de malefic. in verbo dicto Maleficio. nume. 23. & ibi Auguſtin. in additio. Gandin. in rubr. de furibus & latronibus. nu. 13. & ſeqq. Boſſ. d. tit. de Rapin. nume. 21. Anto. Gomez. de delict. tit. de homicid. nu. 80. Hier. Gabr. conſ. 160. num. 10. ſeqq. vbi loquitur in officiali, qui prætendebatur negligens in capiendo bannitos illoſque illæſos abire iuſſerat.

40 Et ad effectum puniendi occultantem, ſeu nõ reuelantem Bannitum pœna capitali, ſeu corporali ſcientia debet eſſe certa & concludens, nõ autem inditijs, & coniecturis probata Boſſ. dict. titu. de rapin. nume. 29. & ſeqq. Menoch. de arbitrar. quæſt. libro ſecundo. caſ. 348. num. 15. Aym. conſil. 193. nume. 7. & 8. & voluit Rota coram Seraphino in vna Romana ſecretariatus de Gloretijs Lunæ 17. Februarij 1592.

41 Et ſi dicatur quod data ignorãtia prædicta D. Querrus puniendus ſit de homicidio reſpõdetur, quod occidens bannitum etiam ignorãter gaudet impunitate ex præallegatis.

42 Secundo etiam, quod Do. Querrus habuiſſet notitiam, quod Olympius eſſet notorius Aſſaſſinus & delinquens tempore, qui ipſum occidere fecit (vt fiſcus prætendit,) nõ tamen ex eo quod fuit negligens in capiendo illum & reuelando curiæ poteſt pęna Bullę puniri. Quia ſatis eſt, quod illum occiderit. Non enim Bulla quamuis homicidas, & nefarios homines capi & curiæ reuelari voluerit prohibet ex hoc eoſdem occidi immo & etiam profligari & occidi mandat, vt expreſsè ſequitur in d. verſic. Particulares perſonæ. Ideo per occiſionem Olympij magis dicatur conſultũ reipublicę quam per capturam, vt in terminis aduertit Nell. vbi ſupra allegatus de Bannit. in 2. par. 2. temporis q. 32.

43 Et certiſſimi iuris eſt, vt ſupra probaui, & in ſacra conſulta fuit reſolutum, quod occidens Bannitum gaudet impunitate etiam quod illum viuum curiæ tradere potuiſſet cum præſertim, qui Principis iuſſu poteſt (prout poterat Olympius) curiæ tradi, aut viuus aut mortuus, quo caſu propter alternatiuæ proprietatem offenſio & occiſio nõ eſt prohibita, vt in terminis ſumpſit idem Ioan. de Monteſperello dicto conſilio ſecundo, numero nono.

44 Immo etiam, quod Bulla expreſsè non permitteret bannitorum occiſionem (prout ſine dubio eam & permittit & iubet, non tamen per hoc cẽſeretur illam prohibere quando bãnitus eſſet talis, vt de iure cõmuni poſſet impũne occidi, prout eſt Aſſaſſinus ex communi regula, & concluſione, quod omnis conſtitutio recipit paſſiuam interpretationem a iure communi. l. 2. C. de Nonalibus. Fulgoſ. conſil. 84. num. 4. Curt. iun. conſil. 7. nume. 8. Rot. deciſ. 512. nu. 5. par. 1. inter diuer. Ergo multo magis interpretationem recipere debet ab eadem cõſtitutione & Bulla permittente & iubente hos delinquentes occidi.

45 Et cum agatur de impunitate cõcedenda occidenti bannitos, & facinoroſos homines: Agitur ſine dubio de conſtitutione fauorabili: Ideo nõ reſtringenda, ſed extendenda eſt. Bart. in l. 2. nume. 1. C. quando liceat vnicuique ſine iudic. vindic. Dec. in cap. quæ in eccleſiarum nume. 59. & ibi Clariſſimus Silueſter Aldobrandinus in addit. litera C. & litera D. & Bero. num. 110. & 117. verſ. Sed reuertendo iuncto verſ. non aduerſatur extra de conſtitut. Nell. de bannit. in 2. par. 2. temporis. q. 7. in fine verſ. Quarto tale ſtatutum Gozadi. conſ. 61. nu. 20. verſ. item talia ſtatuta Viu. opin. 770. nu. 2. vbi de communi.

46 Quintum Dubium nunquid ſuper præmiſſis ad impediendum exequutionem ſententiæ poſſit in contumaciam condemnatus audiri abſque eo quod fuerit admiſſus ad nouas defenſiones.

47 Nec vltimum dubium nullã prorſus habet difficultatem: Quia Dominus Querrus non negat mandatum, & ſic delictum de quo eſt condemnatus, ſed dicit delictum prædictum eſſe impunibile, quia occiſus poterat occidi. Hoc enim caſu nõ obſtantib. quibuſcumque Apoſtolicis cõtumacẽ condemnato nõ denegatur audientia præſertim ſi incontinenti docetur. quod occiſus impunè occidi poterat, vt fuit doctũ in caſu noſtro, prout in terminis plenè conſuluit Marc. Anto. Eugen. in conſil. 20. per totum.

48 Et cum ſententia de qua agitur ex præmiſſis appareat in totum, aut ſaltem in parte exceſſiua quoad pœnam neceſſario ſequitur, quod nullam mereatur exequutionem nõ obſtantib. conſtitutionibus prædictis, vt bene explicat Plot. conſil. crim. diuer. 72. nu. 31. & ſeqq. lib. 2. Barbat. conſ. 23. nu. 25. & ſeqq. lib. 2. Aym. conſil. 941. nu. 23. lib. 5. Bombin. conſ. latè Cartar. de exequutione ſententię cap. fi. num. 48. & ſeqq. Baiard. ad Clar. q. 96. nume. 10.

49 Qui omnes eam optimè reddunt rationem, quia ſcilicet in abſentem & contumacẽ non poteſt maior imponi pœna quam in præſentem, cũ ficta confeſſio non poſſit plus operari quam vera & ex hac inconuincibili ratione vellem ſcire quo modo hodie poſſit Iudex exequi hanc ſentẽtiam contra Dominum Querrum in pœnam mortis

poſt-

poſtquam Cęſarem Interamnen principalem ſicarium & conductorem oreque proprio confeſſum & viliſſimam perſonam non niſi ad triremes condemnauit, & ſi dixerit hoc fuiſſe factum propter minorem ætatem ipſius Cæſaris, replicatur quod hoc non potuit eſſe, quia in atrociſſimis, prout eſt Aſſaſſinium minor ætas non excuſat, nec facit mitigare pœnam glo. in l. ferè in omnibus, in glo. 1. verſic. aut atrociſſima. ff. de reg. iur. & in l. auxilium. §. in delictis in verbo atrociora in fine. ff. de minoribus Gandin. in titu. de pœn. reor. num. 30. verſic. aut eſt atrociſſimum Duen. reg. 295. in 2. limitat.

30 Quare reſpondendo propoſitus dubitationibus ſententiam præfatam minimè exequi poſſe exiſtimarem, & ita non exequendam firmiter creditur cum cauſa tractetur ab integerrimo, & ſapientiſſimo Domino meo Gubernatore Iudice, & coram Iuſtiſſimo & ſanctiſſimo Principe, cuius prudentiſſimo iudicio humillime, ac genuflexus hæc mea & omnia alia ſcripta ſubmitto.

LAVS DEO.

S.V. Minimus ſeruus & ſubditus deuotiſſimus.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *IN practica ſeruari*. Dixit hic Dominus meus ita in practica ſeruari, nec dicere voluit, quod ita communiter tenetur, quia multum bene ſciebat communem eſſe in contrarium, quod ſcilicet non poſſit Aſſaſſinus impunè occidi non conſtito in proceſſu per probabilia arguméta, quod ille ſit talis prout dicit tex. in d. cap. pro humani in fine, & niſi etiam ſuper hoc ſit lata declaratoria, ſic enim communiter tradunt Docto. in d. c. pro humani, vt videre eſt ibidem apud Hoſtien. nume. 33. in fine, & poſt. nume. 37. in verbo conſtiterit, & nume. 38. & ſeq. Ioan. Andr. nume. 7. in eod. verbo conſtiterit, & nume. 8. & ſeq. Archid. colu. 2. in verbo tanquam, & in verbo requiratur Prob. ad Ioan. Monach. num. 12. in verbo ſententia litera O. & Gemin. in §. ſacri nume. 3. & nu. 5. & nume. 9. ſeq. Franch. poſt Gemin. in cap. Felicis. in §. nullus nume. 3. ante finem de pœn. in 6. vbi magiſtraliter diſtinguit ad comprobationẽ communis ſententiæ. Capic. deciſio. 112. in fine, vbi de communi reprobato Socino cõtrarium dicente in dicto conſi. 20. Carer. in pract. crimin. in 3. tract. de homicid. & Aſſaſſinio §. circa igitur tertium nume. 16. iuncto nume. 15. & 23. Alex. conſil. 166. nume. 5. lib. 7. Boſſ. in tit. de defenſ. Reor. nume. 63. & in titu. de foro compet. nume. 65. 67. & ſeq. & in titu. de hæret. nume. 29. Vbi etiam de communi, & in tit. de mandato ad homicidium, nume. 19. Vbi etiam declarat qualis debeat eſſe hæc declaratoria, & an ſolum Bannum ſufficiat Gabr. lib. 7. concluſio. 1. nume. 34. in prima limitatione. Vbi de communi reprobato Ang. de maleſic. & alijs ibi relatis contrarium tenẽtibus Bonacoſſ. in communi opinio. parte prima, verſic. Aſſaſſinus, vt quis poſſit impune offendi fol. mihi 11. colu. 2. Hier. Gracchar. in addit. ad Clar. in §. Aſſaſſinium litera C. vbi etiam de communi ex quibus hanc ſecũdam opinionem eſſe magis cõmuniter receptam dubitandum non eſt ex præallegatis, & per Maſcard. de probat. lib. primo, concluſ. 138. nume. 16.

Et quod attinet ad practicam licet Alberic. & Socin. in locis præcitatis teſtentur ſic obtinuiſſe ipſo iure, ſcilicet bannitum poſſe occidi abſque declaratoria intelligenda tamen eſt eorum theorica & practica, vt procedat dummodo poſt mortem banniti occiſi ante declaratoriam ſuperueniat probatio, quod occiſus eſſet Aſſaſſinus ad ea quæ latius explicat idem Dominus meus ſupra nume. 6. & ſeqq.

b *Nulliter*. Contrarium, quod immo occidens bannitum nulliter non excuſetur voluerunt idẽ Barto. Angel. & Alexan. in locis relatis per Dec. in cap. quæ in eccleſiarum nume. 64. verſi. tertius caſus eſt, & ibi Aldobrandin. in addit. litera C. dicit ita conſuluiſſe ſuum genitorem in conſil. 68. in princ. extra de conſtitu. Cępoll. conſil. 6. num. 16. & faciunt pro hac contraria opinione tradita per Blanch. in pract. crim. in §. ignorantia an excuſet a delicto nume. 36. & ſeqq. vbi plures adducit rationes Viui. opinio. 770. nume. 16. vbi audacter teſtatur, quod ita tenẽt communiter omnes Canoniſtæ, & omnes Legiſtæ relati per Monticell. reg. crimin. 3. nume. 18. Rolan. conſil. 46. nume. 66. libro primo. Vbi teſtatur, quod ita poſt Barto. in l. 1. ff. de adult. tenent Bal. & alij Doctores communiter in l. 3. §. ſeruus. ff. de acquir. poſſeſſ. Claud. in addit. ad Bertaz. conſ. 223. litera A. verſi. quarto banno exiſtente nullo, &c. vbi alios refert & teſtatur de communi relati per Brun. à Sole in quæſt. legal. quæſt. 26. nume. 23. vide igitur in hac contrarietate bene diſtinguentem, & declarantem Dom. meum Farinac. in ſua pract. crim. par. 2. q. 103. nu. 38. & ſeqq.

c *Arbitrariam*. Quod ſubtrahens teſtes ne deponant in cauſa criminali, ſeu ciuili puniatur pœna arbitraria, & extraordinaria non autem mortis quaſi tunc videatur præſtare auxilium poſt delictum: Quod quidem auxilium pœna mortis non punitur, vt in hoc eodem conſilio bene explicatur ſub nume. 32. & ſeqq. optimè, ac in ſpecie in terminis noſtris cõprobat idem Dominus meus Farinacius in tract. de teſtib. quæſt. 67. num. 251. & quæſtio. 78. num. 138. Secundum tertiam impreſſionem.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Mandatum tacitum, ſeu præſumptum, An & quando inducatur ex alloquutione ſecreta facta per Dominum famulo, qui incontinẽti eiuſdem Domini inimicum occidat, & an etiam inducatur ex verbis: Non redeas domum donec aliquid noui ſenſerim de N. qui poſtea pariter occidatur.

SVMMARIVM.

Mandatum præſumitur ex alloquutione Domini facta ad aures famuli, qui poſt eam occidit illum à quo Dominus iniuriam recepit. nume. 1. & in addit. litera [a]. ſed nunquid iſto caſu poſſit imponi pœna ordinaria homicidij. nu. 34. & ſeq. & in addit. litera [f].

Mandatum præſumitur ſi Dominus dixerit famulo ſuo: Non redeas domum niſi ſenſerim aliquid de nouo de illo negotio, ſi poſtea famulus ille occiderit illius Domini inimicum. num. 2. & in addit. litera [b]. in princ. ſed nunquid iſto caſu poſſit imponi pœna ordinaria homicidij. nume. 3. & nume. 33. 38. & 39. & in additio. litera [c].

Mandatum vt præſumatur ex ſecreta alloquutione tria requiruntur, videlicet ſecreta ipſa alloquutio, homicidium incontinente ſequutum, & præcedens capitalis inimicitia. nume. 3. & nu. 29. & in addit. litera [c]. vbi alia ad materiam, & nu. 22. & an vnum ex dictis requiſitis deficiens ſuppleatur per alia inditia. nu. 24. & nu. 32. & in addit. litera [d].

Inimicitia oritur ex riualitate. nu. 4. & nu. 16.

Inimicitiæ cauſa exiſtente, ibi præſumitur eſſe inimicitia. nume. 4.

Inimicitia oritur etiam ex falſa cauſa, dummodo quis eam cauſam veram credat. nu. 4.

Mandatarij depoſitio facit inditium contra mandantem iuncto aliquo alio adminiculo, vtputa conuerſatione cum mandante. nu. 6. & nu. 9.

Minæ iuncta inimicitia ſufficiunt ad torquēdum & etiā ad condemnandum. nu. 7.

Mendacium & variatio circa ſubſtantialia ſufficiūt ad torturam. nu. 8.

Mandatum præſumptum ex alloquutione ad aures, & mandatum præſumptum ex verbis famulo dictis: Nō redeas domum, &c. An æquiparentur. num. 11. & 12. 35. & 36. & in addit. litera [g].

Inimicitia an ſit capitalis, vel nè remittitur arbitrio iudicis. nume. 14.

Delictum non capitale ob retractationem efficitur capitale. nume. 15.

Delicti grauitas cognoſcitur ex grauitate pœnæ. nu. 15.

Inimicitia, vt operetur non ſufficit probatio in genere, ſed erit probanda in tempore qualitas & cauſa ipſius inimicitiæ. nu. 17.

Inimicitia, quando ſunt plures, illa attenditur & facit inditium quæ grauior eſt. nu. 18. Vel quæ magis adminiculata reperitur. nu. 19.

Minæ an faciant inditium prolatæ per iſta æquiuoca verba videlicet, Lo farò pentire, lo caſtigarò. nume. 20. & nume. 45. ſeq.

Minæ adminiculatæ alijs præſumptionibus faciunt inditium, etiam quod minans non ſit ſolitus minas exequi. nume. 21.

Confeſſio eſt fortior quacumque mundi probatione, quolibet publico inſtrumento, & quibuſcunque teſtium depoſitionibus. nu. 23

Mandans an poſſit moleſtari & inquiri quando mandatarius, nec inquiri, nec moleſtari poteſt. nu. 25.

Incontinenti quando dicatur ſequutum homicidium ad hoc vt præſumatur mandatum ex ſecreta alloquutione. nu. 26. & ſeqq. & nu. 44.

Mandatum nunquam præſumitur ex ſecreta alloquutione, vel ex verbis: Non redeas domum, &c. Niſi verè appareat aliter quam per confeſſionem mandatarij homicidium ab ipſo mandatario commiſſum. nu. 22. 23. & 24. 29. & ſeqq.

Confeſſio illegitima non nocet confitenti, nec alteri. nume. 30.

Qualitas, ſeu præſuppoſitū requiſitum a lege, ſi non probetur, legis diſpoſitio non habet locum. nu. 31.

Mandans non poteſt condemnari de confeſſato mandato niſi plenè conſtet quod mandatarius homicidium commiſit. nume. 31.

Mādatum præſumitur ex verbis: Non redeas domū, &c. etiā quod dicta verba non ſint ſecreti prolata, & quod homicidium non ſit incontinenti ſequutum. nu. 36. & ſeq. & in addit. litera [g].

Præſumptiones & inditia quamuis violenta & indubitata non ſufficiunt ad condemnandum in pœnam ordinariam. nume. 39.

Inditia remota non probantur per vnicum teſtem. numero 41.

Mandatum non præſumitur ex ſecreta alloquutione ad aures &c. ac etiam ex verbis famulo dictis, vt non redeat domum, &c. niſi capitalis inimicitia proueniat ex iniuria correſpondente vindicta facta per mandatarium. nu. 42. ſeq. & in addit. litera [h].

Minæ non faciunt inditium quando fuerunt prolatæ ex internallo ante delictum ſequutum. nu. 27. & nu. 46.

Variatio facit inditium ad torturam iunctis alijs præſumptionibus aliter ſecus. num. 47. Præſertim quando non eſt circa ſubſtantiam delicti.

Conuerſatio amicitia cum delinquente facit inditium ad torturam, quod quando verum ſit. nu. 6. 9. & 48.

Præſumptio vna tollit aliam, & in concurſu præſumptionum præſumptio excluſiua delicti tollit incluſiuam. nume. 49. in fine.

Tortura facit præſumere perſiſtentem in ea veritatem dixiſſe. nume. 50.

Defenſio & innocentia Rei probatur per inditia per præſumptiones & per poſſibiles, ac dubias probationes. nume. 51.

Mandatum non præſumitur ex alloquutione famuli ad aures Domini in addition. litera [a]. verſiculo. In quo aduerte.

Mandatum præſumitur ex alloquutione ad aures facta per Dominum famulo etiam quod non Dominus, ſed ipſe famulus iniuriam receperit ab occiſo in additio. litera [b]. verſic. Hæc concluſio & ſequen. vbi etiam contra.

Mandatum præſumitur ex verbis per Dominum famulo dictis, vt non redeat domum, &c. etiam quod idem Dominus famulo prohibuiſſet ne occideret in additio. litera [b]. verſic. Ampliatur ſecundo, & in verſicu. ſeq. Vbi de veritate huius concluſionis.

Mandatum non præſumitur ex verbis alicui dictis. Non redeas domum, &c. niſi ille cum quo dicta verba proferuntur ſit talis, vt eorundem verborum alia veriſimilis interpretatio cadere non poſſit quam delicti, in addit. litera [h]. verſ. Limitatur autem.

Mandatum præſumitur ex verbis à Domino famulo dictis: Non redeas domum, &c. quando recepta iniuria fuit illicitè illata, ſecus ſi iniuria non fuit ſic illicitè illata in addition. litera [b]. in fine verſicu. Limitatur ſecundo.

Alloquutio ſecreta cum occiſore non facit de ſe ſola inditium ad torturam in addit. litera [c]. verſic. ſolum. n. colloquium & ſeq.

Alloquutio

Alloquutie etiam ſecreta debet in dubio præſumi in bonã
non autem in malam partem in addit. litera c. verſic.
Et eſt ratio & ſeq. vbi præſertim ſi alloquutio fuit fa-
cta in loco publico, & non in ſecreto.
Homicidium præſumitur factum in vim præcedentis col
loquij, ſeu tractatus facti de aliquem occidendo,
etiam quod teſtes non deponant de concluſione collo-
quij in addition. litera c. in fine verſic. Benè tamen
verum eſt.

CONSILIVM CII.

1 ADSIT DEVS. Contra Capitaneum
Valerium Armenzanum olim Vrbis Bari-
gellum & inquiſitum. Quod de menſe Octobris
anni præteriti 1602. mandauerit Aquilanti Bir-
roario, vt occideret Iacobum Flandrum explora
torem (prout idem Aquilãtes ſic ipſum occidiſ-
ſe faſſus eſt) Excellentiſſimus D. Benaducius Il-
luſtriſſimi & Reuerendiſſimi D.A.C. in crimina-
libus meritiſſimus Locumtenens, & in huiuſmo-
di cauſa a Sanctiſſimo D.N. Iudex adiunctus de-
putatus dubitandi cauſa dixit ex inditijs & præ-
ſumptionibus in proceſſu deductis poſſe facile de-
ueniri ad illius condemnationem, Et Primò ex
doctrina Barto. in l. ſi ventri. §. fina. nume. 1. ff. de
priuil. cred. Vbi ſi Dominus alloquutus fuerit ad
a aures famuli a poſt illatam ſibi iniuriã, quo famu
lus ſtatim interficiat eius inimicum erit præſu-
mendum de mandato Domini feciſſe, & ſequi-
tur ibidem Angel. nume. 2. Bald. in l. 1. nume. 10.
C. de ſeru. fugit. Felyn. in cap. 1. nume. 13. verſic.
Verum autem de offic. deleg. & in cap. Petrus ſub
nume. 5. de homicid. Marſil. conſil. 3. num. 8. Au-
guſt. ad Ang. de maleſ. in verbo & Sempronium
mandatorem nume. 42. verſ. Et fortius dixit Bal.
Crauet. conſil. 35. num. 3. in fine Caſon. tract. 7.
cap. 1. nume. 5. Grat. conſil. 110. nume. 11. & ſeq.
lib. 1. Menoch. in tracta. de præſumpt. libr. 5. præ-
ſumpt. 27. nume. 16. Anan. conſil. 19. ſub num. 2.
Maſcard. concluſ. 1012. nume. 6. Vbi dicit quod
mandatum non ſolum inducitur per verba audi-
ta, ſed etiam per verba non audita, vt ſi quis ſum-
miſsè alloquatur ad aurem famuli poſt illatam
ſibi iniuriam, & ipſe ſtatim interficiat inimicum
Domini, & hanc eſſe communem opinionem af-
ſirmat, quam etiam magis communem appellat
Plach. in Epith. delictor. cap. 14. nume. 50. verſ. 1.
frequentiori lib. 1.
2 Et facit quod in ſimili ſcripſit idem Bar. in l. ſi
quis mihi bona. §. pater Scio. ff. de acquiren. hęre-
dit. Vbi ſi Dominus dixerit famulo: Ne redeas
domum niſi ſentiam aliquid de nouo de illo ne-
gotio, ſi poſtea famulus occiderit inimicum Do-
mini, erit præſumendum ab eo mãdatum proceſ-
b ſiſſe, & ita in facti contingentia ſeruatum fuiſſe,
ſubdit in ciuitate Florentię, vbi amputatum fuit
caput illi militi Florentino, qui talia verba pro-
tulit, quam doctrinam ſequuntur ibidem Bald.
Caſtren. nume. 4. Ang. nume. 4. Iaſ. nu. 12. & 13.
* Vbi aſſerit hanc Bar. opinionem eſſe ab omnibus
indifferenter approbatam idem Bal. in cap. veri-
tatis nume. 5. de dol. & contumac. Angel. de ma-
lefic. verbo & Sempro. mandato: num. 42. & ibi-
dem Auguſtin. in addit. Abb. in c. ex literis nu. 3.
de exceſſ. Prælat. & ibi Sebaſt. Sap. in addit. Rom.
ſing. 719. nu. 1. Matheſil. ſing. 187. num. 2. Marſil.
conſ. 132. in princ. Alex. conſil. 127. num. 4. lib. 4.
Gabr. concluſ. 2. nu. 45. lib. 7. Carer. in pract. cri-
min. tract. de homicid. §. Circa ſecundum, videli-
cet de mandante nu. 4. fol. mihi 122. Maſcar. con
cluſ. 866. nu. 17. Gome. de delic. c. 3. nu. 45. Plach.
cum alijs per eum allegatis in Epith. delict. c. 15.
num. 13. lib. 1. Vbi hanc opinionem frequentiori
Doctorum calculo receptam eſſe dicit.
3 Et licet Clar. in pract. crim. q. 89. verſ. ſed quid
ſi Dominus dicat, quod ipſe hoc caſu non puni-
ret dominum pœna homicidij, niſi alia incurre-
rent, puta quod Dominus ſolitus eſſet talia face-
re, & iniuria eſſet talis propter quã debuiſſet ve-
riſimiliter mandare tale homicidium fieri, ſub-
denſque in dubio melius eſſe torquere Dñm, &
etiam pęna extraordinaria illum damnare, tamẽ
c dicitur, quod ſi illa tria requiſita c cõcurrunt nẽ-
pe inimicitia capitalis cũ occiſo, ſecreta alloquu-
tio cum famulo & delictum incontinenti ſequu-
tum omnes Doctores communiter admittũt ta-
li caſu mandatum pręſumi à Domino pręceſſiſſe,
ipſumq; de homicidio teneri, prout ita declarat
Bal. in d. l. 1. n. 10. C. de ſeru. fugit. Iaſ. n. 30. limit. 5.
Dec. conſ. 234. nu. 4. Marſ. conſ. 132. in prin. iũcto
nu. 22. Monticel. in praſt. crim. reg. 7. nu. 9. & ſeq.
Plach. d. c. 14. ſub nu. 5. Vbi de magis communi.
4 Quod autẽ in caſu noſtro concurrant iſta tria
optimè apparet: Nam primò concurrit veriſimi-
lis cauſa inimicitiæ inter ipſum Capitaneum Va
lerium, & Iacobum interfectum, ex quo ipſe Ca-
pitaneus Valerius ſemper in animo tenuit quod
præfatus Iacobus lenocinium feciſſet Hierony-
mæ Calxettarię & Antonię ſuis amaſijs, & quod
prædictam Antoniam à domo ſua deuiauerit, ac
ſimiliter quod lenocinium feciſſet Do. Deliæ de
qua ipſe Valerius erat valde amore captus, & pro-
inde pluries de hoc ipſe Capitaneus Valerius cõ
queſtus fuit & minatus aduerſus dictum Iacobũ,
vnde cum iſta riualitas ſit potiſſima cauſa inimi-
citiæ, vt dicit Blanch. de indit. nume. 255. Caſon.
in pract. crim. tract. 2. cap. 2. nume. 3. & cap. 3. nu-
me. 3. Farinac. q. 52. nume. 145. Ergo præſumitur
adeſſe etiam ipſa inimicitia Alex. conſil. 99. nu. 2.
lib. 1. Decian. in tract. crimin. lib. 3. cap. 25. nu. 12.
dicentes quod vbi adeſt cauſa inimicitiæ ibi præ-
ſumitur eſſe inimicitia, quod adeo verum eſt, vt
procedat etiam ſi ipſa cauſa lenocinij verè non
adfuiſſet dummodo tamen ipſe Capitaneus Va-
lerius putaſſet adeſſe. Caſon. d. c. 3. nume. 3. verſ.
Nihil tamen refert. Farin. q. 52. nume. 146. & ra-
tio eſt, quia inimici dicuntur nedum illi qui odiũ
in mente habent, ſed etiã qui inimicitiæ cauſam
habent vel habere præſumuntur Innoc. in c. cũ. i.
& a nume. 7. de re iudica. Decian. d. cap. 25. nu. 12.
Farinac. q. 49. num. 95. Quinimò eſt adeo vrgens
huiuſmodi cauſa inimicitiæ orta ex riualitate, vt
ſi ex duobus riualibus vnus interfectus fuit, præ-
ſumitur ab altero factum homicidium. Blanch.
de indit. nume. 256. verſic. quod idem dici poteſt
in duobus riualibus Caſon. in d. tracta. crim. tra-
cta. 2. cap. 2. nu. 3.
5 Cõcurrit ſecundo ſecreta alloquutio ante de-
lictum, inter Aquilãtem & Capitaneum Valeriũ

plenè probata per domeſticos ipſius Capitanei, & per ipſum confeſſata. Ac tertio concurrit delictum incontinenti ſequutum in die ſequēti poſt alloquutionem præfatam.

6 Preterea dicitur, quod in caſu Bar. non legitur quod ille famulus fuerit captus & teſtificatus cōtra Dominum, ſed tantummodo aderāt illa tria requiſita, & in caſu noſtro vltra prædicta concurrit etiam teſtificatio ipſius Aquilantis dicentis de ordine & mandato Capitanei Valerij tale homicidium patraſſe, quę aſſertio videtur facere inditium ad torturam cum ſimus in mādato, quod ſecreto fit Aret. conſil. 61. nume. 3. Boſſ. in tit. de indit. nume. 155. Vbi concludit, quod ex depoſitione mandatarij mandantem nominātis in tortura iuncto alio adminiculo poteſt deueniri ad torturam Blanch. de indit. nu. 387. in fine Gram. conſil. 35. nume. 16. & vot. 6. nume. 3. qui pro adminiculo ponit conuerſationem nominati cum nominante ſocio, prout eſt in caſu de quo agitur & ſequitur Monticell. in pract. crim. reg. 4. nu. 30. & reg. 5. nu. 13. Vbi alia ponit adminicula Carer. in pract. crimin. tit. de indit. §. octauum inditium nu. 10. in fin. fol. mihi 40.

7 Quinto vltra prædicta concurrit inditium minarum pluries ab ipſo Capitaneo Valerio prolatarum ante homicidium prædictum cōtra ipſum Iacobum interfectum, quod quidē inditium iuncta præcedente inimicitia & odio nō ſolum facit inditium ad torturam ex trad. per Gomez. in tit. de tortur. reor. nu. 11. Gandin. in tract. malef. tit. de indit. indub. nu. 23. Specul. in tit. de pręſumpt. §. ſpecies nu. 7. Clar. q. 21. verſ. minæ in fin. Et ibi Baiard. nu. 141. Marſil. conſ. 3. nu. 13. Boſſ. in tit. de indit. num. 44. Claud. Bertaz. in addit. ad Patr. conſ. 103. litera V. verſ. Ego verò cōtrariam, vbi
* teſtatur de communi opinione Maſcar. concluſ. 1057. nu. 1. Vbi dicit omnes criminaliſtas hoc infallibiliter tenere ex Boſſ. Blanch. & alijs in locis per ipſum citatis, verum etiam erit ſufficiens ad condemnandum Brun. de indit. q. 3. 1. par. nu. 33. verſ. quod ſi plura Maſcard. concluſ. 496. nu. 17. Carrer. in pract. tit. de indit. §. 12. inditium nu. 2. Corrad. in pract. crim. tit. de neg. crim. ſub nu. 24. verſ. vigeſimo minæ Plot. de in lit. iuran. nu. 885.
* vbi de communi opinione teſtatur Crauet. conſ. 35. nu. 4. vbi pluribus cōprobat quod minis odio & delicto incontinenti ſequuto concurrendo poteſt contra minantem procedi ad condemnationem, dato etiam quod ipſe minans nō eſt ſolitus minas exequutioni demandare: Nec diſſentit Farinac. q. 50. nu. 36. iuncto nu. 38. Dummodo delictum ſit de nocte commiſſum & difficilis probationis, prout eſt hoc de quo agitur.

8 Vrgent ſexto, contra Capitaneum Valerium mendacia ipſius, quia interrogatus an cum Aquilante alloquutus fuerit in illa hebdomada commiſſi delicti pluries atque pluries negauit, & tandem ore proprio faſſus fuit, ex quo ſolo mendacio & variatione circa ſubſtātialia delicti poteſt deueniri ad torturam Bar. in l. fi. nu. 3. ff. de quæſtionib. Rom. conſ. 8. nu. 2. verſ. Tertium quidem inditium, & ibi Mandoſ. in addit. litera D. Vbi firmat ex ſolo mēdacio Reum torqueri poſſe, & de crebriori opinione affirmat Boer. deciſ. 163. n. 21. Alex. conſ. 77. verſ. Primum inditium lib. 1. Roll.
* conſ. 14. nu. 19. lib. 4. &c. Vbi de communi Foller. in prac. crim. verbo Item qui ſororem venenauit nu. 9. Marſil. ſing. 103. nu. 3. vbi in facti contingētia ita practicaſſe ſubdit. & in §. diligenter nu. 34. iuncto nu. 98. & in §. quoniam nu. 27. vbi monet iudices ne calamo parcant, ſed reorū dicta ſic varia in actis ſcribere faciant, quia nunquam redargui poterunt ꝙ eos ſine inditijs tormētauerint.

9 Septimo eo magis pręmiſſa in caſu noſtro procedere videntur, eo quia clarè conſtat Aquilantē occiſorem amicum & familiarem eſſe dicti Capitanei, propter quod inditium mandati mirū in modum augeri videbatur ex trad. per Gandin. in tit. de præſumpt. & indit. indub. nu. 12. vbi dicit, quod ſi aliquis inculpatur de mandato ad homicidiū. Et probatur primò quod erat capitalis inimicus occiſi. Itē quod homicida erat domeſticus dicti mandantis. Tertio quod mandans iactauerit ſe velle occidi facere. Quarto, quod offenſæ fuerint inter pręductos, quod ex iſtis & alijs ſimul iunctis poterit ad condemnationem deueniri, & ſequitur Vitalin. in tit. de indit. nu. 14. Abb. in c. tertio loco ſub nu. 9. verſ. ponit etiam aliud exemplū de prob. Io. And. in addit. ad Spec. tit. de ꝓba. §. vlt. ſuper verbo ſciant. verſ. aliud exemplum.

10 Vnde ex his omnibus inditijs, & præſumptionibus ſimul iunctis videtur affirmari poſſe contra Capitaneum Valerium deueniri poſſe ad cōdemnationem. Ex quo ſumus in caſu minus dubitabili illius Bar. in quo concurrebant ſolum illa tria inditia, & hic longe plura.

11 Nec obſtat ſi diceretur doctr. Bar. in d. l. ſi quis mihi bona §. pater Seio. ff. de aquiren. hæred. non poſſe inferri ad caſum noſtrum, quia ibi expreſsè conſtabat, quod dominus dixerat famulo: Non reuertaris domum niſi aliquid ſentiam de nouo, quæ verba cum ſint clara, & non poſſint interpretari niſi in vindictam extraiudicialem, & priuatā non mirum ſi ob hęc verba ille miles decapitatus fuit, & in caſu noſtro ſecus videtur cum non conſtet quid famulo dictum fuerit, ſed ſolum præſuponitur inter eos adfuiſſe ſecretam alloquutionem, quæ tanquam dubia & incerta in meliorem partem interpretari debebit, & ſic quod de homicidio committendo non tractauerint. Quia reſponderi poſſet, quod ſi Doctorum dicta perpendamus, fateri oportebit, quod ne dū inter caſum Bar. & noſtrum non adeſt differentia, ſed ęquiparantur: nam illa verba Bar. in d. §. pater Seio poterit interpretari in bonam & malam partem, vt ad ſenſum patet, quia illa verba Fac vt aliquid ſentiam de nouo. Poterant in dubio intelligi de alio negotio licito, & tamen fuerunt interpretata in mandatum ob præcedentia ideſt in inimicitiam inter Dominum & offenſum, & ob ſequentia, ideſt delictum ſequutum, vt dicit Alex. conſ. 128. ſub nume. 3. & 4. lib. 4. ſic dicen. eſt in caſu noſtro: Nam licet illa alloquutio ad aures poſſet interpretari in bonam & malam partem Marſil. conſilio vigeſimoprimo, nume. 12. in fine & ſeq. Honded. conſil. 96. num. 44. lib. 2. Tamen ex præcedenti alloquutione ſecreta, & delicto incontinenti ſequuto debet in mandatum interpretari per iura ſupra adducta.

Secundo

12 Secundo, quod iſti caſus ęquiparentur proba-tur ex doctr. Bal. in l. 1. nume. 10. C. de ſeru. fugit. Vbi loquẽs de alloquutione ſecreta facta ad au-res famuli allegat Bar. in l. ſi quis mihi bona. §. pa ter Seio de acquir. hæred. & in l. ſi ventri §. fi. ff. de priuil. credit. & tamen Barto. in d. §. Pater Seio lo quitur de eo, qui dixit famulo: Vade & non re-deas domum niſi ſentiam aliquid de nouo, & ſic Bal. videtur cõfundere, & ęquiparare iſtos caſus.

13 Tertio dicitur nos eſſe extrà omnem ambi-guitatem, quia dum Doctores loquuntur de allo quutione ſecreta facta ad aurem famuli, commu-niter admittunt Dominum teneri de mandato ſi illa tria requiſita concurrunt, prout ex pluribus Docto. authoritatibus ſupra firmauimus, & qua tenus aliquod dubium remaneret, poſſet etiam dici quod in præſenti caſu vltra tacitã alloqu-tionem concurrunt etiam expreſſa verba manda ti, prout concurrebant in caſu Bar. in cit. §. pater Seio, poſtquam Aquilantes fatetur in ſuis con-ſtitutis, quod Capitaneus Valerius ſibi dixerat: *Và & ammazzalo.*

14 Nec obſtat ſi dicatur, quod in caſu de quo agi tur ad hoc vt inducatur præſumptio mandati re-quiritur, quod inimicitia ſit capitalis, alias ceſſa-re debet illa violenta præſumptio. Quia Primò reſpondetur, quod an inimicitia ſit capitalis, vel non remittitur arbitrio iudicis Carrer. in pract. crim. de indit. & tortur. §. quartum inditium. nu. 14. fol. mihi 46. Menoch. caſ. 110. nu. 3. Gram. de-ciſ. 34. nu. 28. Tom. de delict. c. 12. nume. 14. verſ. ✱ Intellige tamen, vbi de communi opinione teſta tur Clar. q. 24. verſi. Item quæro circa finem, vbi de communi Maſcar. concluſ. 893. num. 25. vnde cum in præſenti caſu concurrant prædicta leno-cinia & minæ prolatæ a Capitaneo Valerio non erit inconueniens arbitrari eam eſſe capitalem.

15 Secundo reſponderi poſſet, quod dato non ta men conceſſo, quod ex vnico lenocinio inimici-tia capitalis non oriatur, tamen ſecus eſſet in ca-ſu noſtro, vbi plura lenocinia præſupponuntur facta a Iacobo interfecto Amaſijs Capitanei Va lerij. Ex quibus geminatis lenocinijs magis of-fenſus dicitur adeo, vt ſi pro vno lenocinio dici potuiſſet leuiter offenſus, negari tamen non po-teſt, quod ex alijs cumulatis offenſa fuerit effe-cta grauior & capitalis, cũ generaliter videamus geminationem actuum maximæ eſſe importãtiæ & efficacię: Adeo quod delictum non capitale ob reiterationem capitale efficiatur Bart. & Ang. in l. 1. C. de ſuperexact. lib. 10. Marſil. ſing. 378. nu. 1. Maſcard. concluſ. 838. nu. 1. & ſeq. vbi de commu ni. pro quo benè facit illud quod voluit Bar. in l. leuia in princ. ff. de accuſat. dicens, quod ex qua-litate pœnæ quæ pro delicto imponitur cogno-ſcitur grauitas delicti, & offenſionis, & tanto gra uius delictum iudicari debet quanto grauior pę-na pro eo imponitur, ſequitur Clar. in prac. crim. §. 1. verſ. ſunt etiam Cępoll. conſ. 11. num. 25. Sed clarũ eſt in iure, quod offenſiones geminatæ gra uius puniuntur quam ſimplices tex. in l. nunquã plura, & ibi communiter ſcribentes. ff. de priuat. delictor. ergo grauiores etiam reputantur.

16 Tertio dicitur nos verſari extra omnem ambi-guitatem, quia ex Doctorũ authoritatibus clarè apparet quod ex lenocinio, & corriualitate ori-tur capitalis inimicitia, dum dicunt, quod ſi ex duobus corriualibus, vnus interfectus fuerit, ab altero occiſus præſumatur Blanc. in tit. de indit. nu. 256. verſ. quod idem dici poteſt in duobus ri-ualibus Caſon. in tract. crim. tract. 2. c. 2. nu. 3.

17 Minuſque obſtat, quod dictus Iacobus plures haberet inimicos, quo caſu ceſſare videtur illa violenta præſumptio ex ipſa inimicitia cauſata, cum propter inimicorum pluralitatem dubia, & incerta reddatur. Qua Primò reſpondetur, quod ad hoc vt inimicitia aliquid operetur, requiritur vt non ſolum probetur ipſa inimicitia in genere, ſed erit probãda in tempore qualitas & cauſa ip-ſius inimicitiæ Gram. vot. 34. nu. 4. Galeat. Mal-uaticen. conſil. crimin. diuerſor. 110. nu. 25. lib. 1. Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 89. nume. 58. Ma-ſcard. cum alijs per eum adductis concluſio. 692. nu. 1. & 3. ſed in proceſſu nullibi apparet fuiſſe ali quam ſpecificam cauſam inimicitiæ probatã con tra alium, quam contra Capitaneum Valerium, ergo ipſa ſola erit attendenda.

18 Secundo reſpondetur, quod dato etiam ſine veritatis præiudicio, quod dictus Iacobus plures ſpecificos haberet inimicos, tamen adhuc dicitur quod iſto caſu erit attendenda grauior inimici-tia, vt poſt Foller. in prac. crim. verbo recipiantur defenſiones Reo ſub nu. 2. verſ. Item poterit, vo-luit Farin. q. 49. nu. 115. Io. Turrius conſ. crim. di uerſ. 81. num. 34. verſ. Sed vlterius, & nu. 35. verſ. certè præſumendũ lib. 2. vbi ſubdit, quod ex plu-ribus inimicis ille præſumitur offendiſſe, qui per prius magis offenſus fuit, ſed in præſenti caſu ne minem apparet fuiſſe tam grauiter offenſum vti fuit Capitaneus Valerius, ex tot lenocinijs er-go, &c.

19 Tertio dicitur illam inimicitiam eſſe attenden dam, quæ eſt magis adminiculata inditijs & præ-ſumptionibus, prout eſt iſta Capitanei Valerij fulcita tot tantiſque præſumptionibus ſupra me moratis Franc. Marc. deciſ. Delfi. 423. nu. 27. quẽ refert & ſequitur Farin. q. 49. nu. 115.

20 Similiter non obſtat ſi dicatur, quod cum mi-næ non fuerint prolatæ in ſpecie, ſed tantummo do in genere videlicet, *Lo farò pentire, lo caſtigarò,* & ſimilia, quod non debeãt aliquid operari, quia ad hoc Reſpondetur quod aut quis minatus fuit in ſpecie, & tũc niſi ſequatur effectus ſecundum minas prolatas non faciunt inditium, vt per Fol ler. in pract. crim. verbo Item quod ſororem vene nauit nume. 23. Dec. conſil. 189. nume. 17. Natta conſ. 42. nume. 2. Aut quis minatus fuit in gene-re, videlicet. *Lo farò pentire, lo caſtigarò,* & ſimilia. Et tunc quia genus eſt aptum comprehendere omnes ſpecies inditium facere debet, quia illud quod ſub genere comprehenditur, dicitur verè & propriè, & tanquam expreſſum cõprehendi Cra-uett. conſ. 294. nume. 2. verſic. Sed magis in termi nis Dec. in l. in toto, in princ. verſic. Et hoc pro-priè. ff. de reg. iur. Farinac. qui ita contrarias opi-niones cõciliat. q. 50. nu. 24. Et contrarium aſſe-rere ridiculoſum eſſe ſubdit, & ideo cum a Capi-taneo Valerio fuerint ſupraſcripta verba genera lia prolata, quæ quamcumq; offenſionem ac etiã mortem comprehendere ſunt apta, non mirum ſi

inditium facere debeant, vltra quod ſumus in caſu claro poſtquam conſtat in Proceſſu dictũ Capitaneum Valerium minatum fuiſſe.

21 Nec pariter obſtat, quod ad hoc vt minæ faciant inditium debet probari, quod minans ſit ſolitus minas exequi, quod non conſtat in caſu noſtro. Quia reſpondetur illud verum eſſe quando inditium minarum non eſſet alijs præſumptionibus adminiculatum, prout in caſu noſtro in quo vltra minas quãplurima alia inditia concurrunt, quo caſu inditiũ faciunt dato quod minans non ſit ſolitus minas exequi Menoch. de præſumpt. lib.1.q.89.nume.62.Crauett. conſil.35. nume.4. Clar.q.21.verſic.minę circa finem Farinac.q.50. num.11.Quinimò cum concurrat cum prædictis minis inimicitia, & delictum incõtinenti ſequutum, debent eſſe ſufficientes etiam ad condemnandum, vt ſupra probaui ex Crauet.& alijs.

22 Nec minus obſtat ſi dicatur, quod in caſu Bar. pro certo habebatur, quod ille famulus cum quo Dominus ſecretè allocutus fuit interfecerat inimicum Domini, quod non poteſt dici in caſu noſtro ex quo non apparet quod Aquilantes interfecerit dictum Iacobũ inimicum Capitanei Valerij, & per cõſequens cum eſſet vnum ex illis tribus acquiſitis neceſſarijs, ceſſare debet etiã mandatum Iaſ.in d.l.1.nume.30.limit.5.C.de ſeru.fugit.Carer.in pract.crim.tit.de homicid. §.citra ſecundum de mandante nu.16.& num.21. ſeq.fol. mihi 123. & facit tex. in l.4. §. toties.ff.de damn. infect.quod vbi non conueniunt verba legis, nec eius diſpoſitio conuenire debet.

23 Nam primò reſpõdetur, quod immo clarè cõſtat in caſu noſtro Aquilantem fuiſſe interfectorem, tum ex propria ipſius confeſſione, quæ dicitur probatio probata, & eſt fortior quacumque mundi probatione Iaſ. in l.cum te. nu.6. Neuiz. conſil.73.nume.7. Honded. conſil.108. nume.1. lib.1. Et omnium Illuſtriſſima eſt adeo, vt quolibet publico inſtrumento, & quibuſcumq; teſtiũ depoſitionibus maior ſit Rimin.iun. conſil.503. nume.2.& ſeq.lib.1.Tantique ponderis eſt, vt iudex non poſſet eam nullam pronunciari Crauet. conſil.61.nume.3.ac ipſi ſtandum eſt etiam ſi totus mundus contrarium diceret. Paul. Merend. inter conſil.crim.diuerſ.88.nume.31. lib.2. Tum etiam ex alijs pluribus inditijs, & præſumptionibus in proceſſu contra ipſum deductis.

24 Secundo reſpondetur, quod dato non tamen conceſſo, quod ceſſet in caſu noſtro iſtud vltimũ requiſitum, tamen dicitur quod quãdo aliæ probationes & præſumptiones concurrunt in præſenti caſu, tunc illę ſupplent illud requiſitum deficiens Vulpell.conſ.115.in princ.

25 Similiter non obſtat ſi dicatur, quod cum non appareat Aquilantem fuiſſe homicidã, quòd nec etiam poſſit ipſe Capitaneus Valerius tanquam mãdans puniri, quia vltra quod dici poteſt in caſu noſtro ſatis ſuperque apparere ex confeſſione ipſius Aquilantes ipſum fuiſſe homicidam, tamẽ admiſſo, ſed non conceſſo, quod dicta confeſſio tanquam tormentis extorta non ſit attendenda, non per hoc ſequitur, quod procedi non poſſit contra Capitaneũ Valerium: Quia dum Doctores tractant an exceptio competens mandatario competat etiam mandanti. Diſtinguunt, quod aut conſtat delictum de quo in inquiſitione continetur non fuiſſe commiſſum, & tunc exceptio competens mandatario competit etiã mãdanti, Aut conſtat delictum fuiſſe cõmiſſum, ſed plenè non fuit probatum contra mandatarium, & tunc inquiri poteſt contra mandantem dato, quod inditia minus ſufficienter adeſſent contra ipſum mandatarium Dyn. in reg. ratihabitionẽ in vltima quæſtione, de reg.iur.in 6. Menoch. de arbitr.iud.caſ.351.nume.3.& ſeq.& caſ.352. nume.12.Auguſtin.ad Ang.de malef. verbo & Sempron.mandatorem nume.41. Gramma. deciſ.39. nu.9.Decian.in prax.crim.lib.9.c.33. num.7. vbi hanc opinionem a contrarijs defendit, & ideo cũ in præſenti caſu manifeſtè appareat homicidium fuiſſe cõmiſſum, & quamplurima adſint inditia & præſumptiones cõtra Capitaneum Valerium. Dubitari non poteſt, quin contra ipſum procedi non poſſit licet aliqua exceptio adeſſet in fauorem Aquilantis mandatarij.

26 Vltimò nõ obſtabit ſi diceretur quod ad hoc vt doctrina Bart. & aliorum locum habeat opus eſt quod delictum ſit ſequutũ incontinenti poſt alloquutionem factam famulo. Quia reſpondetur ſatis incontinenti dici quid ſequutum fuiſſe, ſi die ſequenti ſequutum fuit, vt dicit Menoch. conſil.107.num.40. lib.2. qui loquens de propulſatione iniuriæ, quæ fieri debet incontinenti: affirmat tunc dici fieri incontinenti ſi die ſequenti fiat, & ſequitur Baiard. cum alijs per eum adductis in §.homicidium.nu. 21. prout etiam incontinenti, quid fieri dicitur ſi fiat cum primum poteſt, & occaſio ſeſe offert Menoch. d. conſil.107. nu.39.Farin.q.50.nu.16.in fine Bar.in l.3.§.cum igitur nume.1.ff.de vi & vi arm.

27 Secundo reſpondetur, quod non delictum ſit incontinenti ſequutum remittitur arbitrio iudicis.Bar.in l.ſi is à quo num.3.circa finem. ff. vt in poſſ.leg.Menoch.de arbitr.iud.caſu 11.num.3.& 361.nume.21.Farinac.q.50.nume.16. & ſeq. vbi loquens in terminis noſtris de eo, qui minatus fuit contra aliquem aſſerit, tunc minas facere inditium ad torturam, ſi delictum incontinenti ſequatur, & an fuerit incontinenti ſequutum, dicit repoſitum eſſe in arbitrio iudicis, qui in propoſito conſiderare debebit qualitatem perſonæ, an & quando tempore receptas iniurias obliuioni demandauerit, & an alias antea habuerit commoditatem illas vlciſcendi & ſimilia.

28 Tertio reſpondetur nihil referre, an delictum ſit incontinenti ſequutum, vel paulo poſt, vt dicit Plach.in d.cap.14. ſub nu.5. verſic. primò frequentiori lib.1.&c.

29 Verum premiſſis dubitationibus ſic magiſtraliter ab Excellentiſſimo D.meo Iudice explicatis non obſtantibus quod ipſe Capitaneus Valerius omnino de iure abſoluẽdus ſit: Probatur Primò quia Bar.in l.ſi ventri.§.eorum ratio. ff.de priuil creditor.& in l.is qui mihi bona. §. Sed ſi mandauit.ff.de acquiren.hæred.& omnes Doctores, qui eum ſequuntur. Dum volunt ex alloquutione ſecreta, vel ex verbis famulo dictis: Non redeas domum, &c. mandatum præſumi. Vltra tria illa requiſita, videlicet ſecretam alloquutionem inimicitiam

citiam capitalem, & temporis breuitatē ſemper loquuntur,& præſupponunt, quod liquidò conſtet, quod famulus cui Dominus ſic ad aures loquutus fuit,aut verba prædicta protulerit occiderit eiuſdē Domini inimicū vt videre eſt apud Iaſ.& Carer.in locis ſupra nu.22.allegatis in dubijs,quibus addo Fulg.in d.§.eorum n.1.& Rip. nu.4. verſ. intellige tribus concurrentibus Fely. in c.afferte nu.15.de præſumpt. Caſon.de indit. tracta.7.nu.6.Bal.conſ.150. in quæſt.D. Milani nu.1.in fin.lib.1.Marſ.conſ.132.nu.22.Blanch. de indit.num.232.verſ.intellige prædicta, ſed ſic eſt, quod non conſtat,quod Aquilantes occiderit Iacobum,ergo &c.

30 Quod ſi dixerit fiſcus id conſtare ex propria Aquilantis confeſſione cuius nulla maior probatio,& tunc reſpondetur, quod ex quo talis confeſſio extorta fuit non legitimis præcedentibus inditijs ex tormētorū exceſſu ex proceſſu informatiuo: Nō veriſimilis, nō poſſibilis,nō verificata, & ex omni eius parte falſa ac contraria falſę inculpationi vulnerantis, prout latius oretenus dictum fuit,& eſt notorium,propterea ſicut confeſſio prædicta quo ad confitentem homicidium non probat, ita multo minus probat quo ad capitaneū Valerium Gram.verſ.34.nu.10.& vot.6. nu.10.& conſ.21.nu.19.& conſ.37.ſub num.61. Burſat.conſ.201.nu.58.verſ.& quidem cum tortura iuncto nu.61. verſic.vnde cum tortura non fuerit legitimè illata lib.2.

31 Et ad effectum de quo agitur, & ad hoc ut intrent Doctrinæ prædictę,ex quibus prætenditur etiam ad condemnationem poſſe deueniri, dato millies,quod confeſſio Aquilantis legitimè emanaſſet, non tamen per hoc quo ad capitaneū Valerium dicitur plenè conſtare, quod ipſe occiderit Iacobum cum (prout in dubitationibus) dictum mandatarij non plenam probationem, ſed tantum inditium faciat iunctis alijs, & quando Bart. & Doctor. volunt præſumi mandatum ex alloquutione ſecreta,& ex illis verbis: Non redeas domum &c. Præſupponunt, vt dixi quod plenè conſtet famulum occidiſſe inimicum Domini:Non autem quod id ſimpliciter factatur famulus, quia hoc vltimo caſu nō eſt agendum de condemnatione, ſed ſolum de tortura iuxta diſputationem doctorum an ſcilicet mandatarij dictum iunctis alijs faciat inditiū &c. Quare cōcluſiones Bart. & aliorum Doctorum circa præſumptionem mandati ad effectum condemnandi, præſupponentes verè conſtare,quod mandatarius occiderit: Non conſtito de hoc præſuppoſito, quod occiderit minimè locum habent, nec caſui noſtro applicari poſſunt l.Mācipia vbi Bartol.Salyc.& alij C.de ſeru.fugit.Dec.conſi.205. num.2.& conſil.233.nu.6.in fine Socin.iun.conſil.114.nu.22.lib.3.Natt.conſil.343.num.2. lib. 2.Rolan.conſ.10.nume.14.& ſeq.lib.4.& in terminis conſuluit Ruyn.conſ.6.nu.11.lib.5.vbi & quod plus eſt dixit nec etiam ex mādato expreſſo,& per mandantem cōfeſſato poſſe ipſum mādantem condemnare niſi plenè conſtiterit mantarium commiſiſſe mandatum homicidium, (cū potuerit ab alio committi) & Ruyn. ſic dicētem ſequutus eſt Surd.uiden.in conſi.40.num.9.ſeq. libr.1.nec diſſentit Ruger.conſil.21. nume.19.& 23.lib.1. ergo multo minus ex mandato præſumpto,'& per aſſertum mandantem non cōfeſſario.

32 Nec facit, quod in eiſdem dubitationibus dicatur hoc præſuppoſitum ſuppleri ex alijs prætenſis inditijs [d] ſeu pręſumptionibus ad trad.per Vulpell.in conſil.115. in princ. nam Vulpell. eo loci nihil dicit de hoc generali præſuppoſito videlicet,'quod famulus verè occiderit dominum, ſed tantum loquitur de requiſito inimicitiæ, illudque benè ſuppleri credidit ex alijs præſumptionibus:Quod & idem de requiſito inimicitię ſcriptum reliquerunt Fulgo.in d.l.ſi ventri §.eorum ratio num.1.ff.de priuileg.cred. Felyn.in c. afferte num.13.de præſumpt. Aret.in cap. tertio loco ſub num.30. de probat. & tamen etiam vltra inditium inimicitiæ, aut aliud ęquipollens ad effectum vt poſſit ſequi prætenſa condemnatio iuxta doctrin.Barto.in locis præallegatis neceſſe eſt vt plenè cōſtet illum famulum occidiſſe inimicum domini ſui ex communi omnium præallegatorum opinione.

33 Secundo etiam quod plenè conſtaret, quod Aquilantes occidiſſet Iacobum, & quod etiam concurrerent omnia alia tria requiſita prædicta (prout non concurrere verius eſſe demōſtrabo) adhuc non video quomodo hic poſſit tractari de aliqua condemnatione, nam ſi velimus hoc in caſu applicare doctrinam Bart.in d.§.ſi mādauit vbi refert fuiſſe decapitatum Florentiæ illū nobilem militem,& tunc dicit Bar. loqui nō in mādato præſumpto ex ſecreta alloquutione, ſed in præſumpto ex illis verbis: Nec redeas domū niſi aliquid noui ſenſerim,quę verba a capitaneo Valerio fuiſſe probata, nec quidem per omniū apparet,& ſic licet hoc caſu Bar.& qui eum ſequuntur ſentire videantur poſſe dominum condemnari etiam in pęnam mortis [e] cum non improbēt illam decapitationem factam Florentiæ. & expreſsè profitetur,& defendit Plach. in,epith.delictor.lib.1.cap.14.nume.5.verſi. illud tamen non omittam,& ante eum Anton.Gomez. de delict. c.3.rubr.de homicid.num.45.

34 Attamen in mandato præſumpto non ex verbis expreſſis, ſed ex ſecreta alloquutione(quæ pro parte fiſci hoc caſu prætenditur)capitali inimicitia, & homicidio incōtinenti ſequuto iuxtà aliam doctrinam Bar.in d.l.ſi ventri §.ſi.ff. de priuil.credito.& verior,& cōmunior eſt opinio [f] nō poſſe ad condemnationem deueniri, ſed vix ad torturam Fulgoſ.in d.§.eorum ratio num.1. vbi amplius etiam accedenre publica fama Blanch. de indit.num.232. vbi quod aliter intellecta opinio Bar.eſt multum dura Gabr.libr.7.concluſ.2. num.48.Anton.Gomez.de delict.cap.3. rubr.de homicid.nu.46.in fine verſi. adde tamen. Franc. Marc.deciſ.423.num.9. verſic. ſed pro contraria parte,& num.15.par.1. Clar.in pract.§.fin. quæſtion.89.verſi.fina.& ibi in addit. Baiard. nu.27. qui etiam allegat Petr.Anton.Anguiſc. in conſ. 16.lib.1.per totum Maſcard.de probat.lib.1. cōcluſ.80.nu.3. in fine, & concluſ.1112.nu.6.Decian.in tracta.crim.lib.7.cap.17. nu.36. & libr.9. cap.34.nume.13. Honded.conſil.87.nu.22.iuncto nume.140.libr.2.vbi quod hæc eſt clara iuris

conclu-

concluſio Menoch.de præſump.lib.2. quæſt.89. nu.115. & ſeqq.vbi expresſè dixit oriri inditium ad torturam Ruger.conſil.21.nu.80.lib.2.

35 Nec verum creditur (prout in motiuis) nõ eſſe differentiam inter caſum Bart. in d.l.ſi ventri, & alium caſum de quo idem Bar.in d.§.ſed ſi mãdauit, nam quod immo ſit maxima differẽtia in terminis allego Boſſ.qui contrarijs reſpondet in tit.de mandato ad homicidium num.50. vbi expreſſe dixit, quod preſumptio mandati oriens ex verbis prædictis eſt fortior ea quæ oritur ex ſecreta alloqutione ad aures in qua non ſentitur quid dicatur.

36 Et quod inter vnum,& alterum caſum ſit differentia.[g] Probo quia in caſu Bar.in d.l.ſi ventri requiritur vltra inimicitiam, quod alloqutio ſit ſecreta, & quod homicidium ſit incontinenti commiſſum,in caſu autem Bar. in d.§. ſi mandauit non requiritur, quod verba fuerint ſecrete prolata ſecundum Imol. in d. §. ſed quid ſi mandauit num.4.& Franc.Marc.d.deciſ.423. ſub nu. 15. 1.par. nec etiam requiritur, quod homicidiũ fuerit incontinenti ſequutum vt poſt alios quos allegant ſcripſerunt Duen.reg.302.in 2.ampliatione Boſſ.d.tit.de mandato ad homicidium ſub eodem num.50.Gabr.lib.7.concluſ.2. nume.50. Petr.a Plach.in Epith.delictor.lib.1.c.14.'nume. 6. verſicul. ceterum ad prioris quæſtionis congruam reſolutionem.

37 Et magis in ſpecie,quod quãdo verba expreſſa interuenerunt poſſit ſequi condemnatio,non ſic quando alloqutio ſecreta diſtinguendo tradiderunt Anton. Gomez. & Franc. Marc.,in locis præallegatis.

38 Cum igitur in facto non prætendatur pro parte fiſci mandatum ex aliquibus verbis capitanei Valerij, ſed tantum ex ſecreta alloqutione iũctis alijs duobus prætenſis requiſitis abſque dubio tractari non poteſt de aliqua condemnatione ex præallegatis vltra quod etiam in caſu Bar. in d.§.ſi mandauit non deſunt in terminis Doctores dicentes nec etiam poſſe imponi pœnam ſaltim ordinariam,prout fuerunt Paul.de Caſtr. in l.1.nume.4.C.de his quib.vt indign. Carer.in pract.crimin.in 3.tracta.de homicid.& aſſaſſin.§. circa ſecundum videlicet de mandante num. 18. & ſeqq.Gabr.libr.7. concluſ.2.nume.48.Clar.in pract.§.fina.quæſtio.89.num.6.verſic.ſed hic incidenter quęro in fine Monticell. reg. crimin.7. num.21.Ruger.conſ.21.num.80.

39 Et horum ſententia inconuincibili ni fallor veſtitur ratione,quia prout communiter dicunt omnes Doctores in dubitationibus allegati etiã in caſu Bar.in d.§.ſed ſi mandauit mãdatum hoc non dicitur expreſſum,ſed præſumptum, (Quicquid in contrarium dixerint Anton. Gomez. & Plach.in locis pręcitatis) vbi autẽ agitur de præſumptiua probatione nunquam pęnam ordinariam imponi poteſt etiam quod ageretur de violẽtis præſumptionibus ac indubitatis inditijs ſecũdum doctrinam Innocẽtij communiter ab omnibus approbatam in c. quia veriſimile nume.2. verſi.nota tamen,& ibi Anton.de Butr. poſt nu. 7.Card.Zabarell.in fine Imol.nume.3. & Felyn. num.6.de præſumpt. Alber.in l. abſentem nu.3. ff.de pen.Marſil.in rubr.de probat.nu.260. Boſſ. in tit.de conuict.nu.38.40.42.& 45.& in titu. de confeſſ.nume.21. Maſcard.de probat. lib.3.concluſ.221.nume.55.

40 Dicere autem prout in dubitationibus dicitur,quod in caſu noſtro probatur mandatũ verbis expreſſis ex eo quod Aquilantes fateatur capitaneum Valerium ſibi dixiſſe *Và & ammazzalo*; Aliud non eſt quam pro certo ſupponere id de quo dubitatur cum iam credo ſit abſolutum Aquilantis confeſſionem non ſubſiſtere, & etiam ꝙ ſubſiſteret nõ tñ ex ea induceretur probatio.

41 Tertio ut D. meus Fiſcalis ſciat hic nec de tortura, nec etiam de pęna extraordinaria agendũ iuxta eadem Doctr.Bart.in d.§.eorum, & in d.§. ſed ſi mandauit amplius dico,quod in propoſita facti ſpecie ceſſant omnia requiſita de quibus ſupra, nempe ſecreta alloqutio apparet, quia de ea(quicquid ſecus in dubitationib. dicatur)nullus alius deponit niſi Lucarellus qui nihil probat, tum quia fuit repetitus ab vno iudice iã ſuſpecto allegato,& poſtquam de ordine Sanctiſſimi ſibi in adiunctum datus fuit D. Benaducius., tum etiam quia vnicus (vltra alias quas patitur exceptiones) & cum alloqutio ſit inditium remotum indubitatum eſt ex vnius teſtis depoſitione non dici probatum Boſſ.de indit. num.18. 19. & 22. Deciſ. Pedemont.79. nume.30.in fine Clar.in pract.§.fina.quęſt.22.in princ.Menoch. de arbitrar.quæſt.libr.2.Caſ.270.nume.23. & in terminis de alloqutione ſecreta Eugen. conſil. 27.nu.35.Honded.conſ.87.nu.120.lib.2.

42 Quod autem deficiat inimicitia,probo: nam ad hoc vt locum habeant doctrinę Bart. in locis præallegatis communiter receptum eſt a Doctoribus vt nõ ſufficiat ſola capitalis inimicitia, ſed quod illa debeat prouenire ex atrociſſima[h] iniuria,& tali vt pro illius vindicta neceſſe fuerit iniuriantem occidi,& ponunt exemplum,quando Dominus fuit baculo, alapa, ſeu pugno percuſſus,tunc enim ex hoc nulli dubium, quod inter Dominum, & percutientem exorta fuit capitalis inimicitia quæ ex qualibet perſonali iniuria regulariter perducitur Marſil. in l. 1. §. præterea nu.57. verſi. item oritur etiam capitalis inimicitia eo ipſe, quod quis offendit ff. de quæſtionibus Pegn.in directo.inquiſitor.659. col.1.in 12. cauſa, & eſt ratio quia perſonalis iniuria atrox reputatur l. item apud Labeonem §. atrocem l. prætor edixit §.fin.in fine ff.de iniur.§. atrox inſtit.eodem,& tamen iſto caſu Doctores expreſſe dicunt ex ſecreta alloqutione,& homicidio incontinenti ſequuto non pręſumi mandatum ad occidendum, ſed potius mandata vindicta cum ſimili percuſſione, & iniuria : ſecus autẽ inquiũt Docto. quãdo Dominus ferro vulneratus fuiſſet, tunc enim bene præſumitur datum mandatum ad occidendum, quia ferro recepta iniuria non niſi cum ferro vendicare poteſt Fulgo.in d. §.ſed quod ſi mandauit quem legit. cum §. iuſſũ num.17.& ibi etiam Roman.nu.6. verſi. tu pondera Alex.num.15.uerſic.ad confirmationem limitationis Iaſ.in l.1.nume.21. in 2.limitatione C.de ſeru.fugit.Corſett.ſing.in verbo præceptũ il 1.incipienti famulus cuiuſdam nobilis verſic. quod

quod dictum ego tibi limito Auguſtin. ad Ang. de malef. in verbo, & Semproniũ Rodulphi nume.42.verſic.ſed aduertas.

43 Sed ſic eſt quod capitaneus Valerius a Iacobo occiſo nullam nec alapa, nec baculo, nec ferro iniuriam recepit, ſed ſolum vt prætenditur habuit ſuſpitionem, vt is lenocinium faceret quibuſdam vilibus, & inhoneſtis mulierculis, quæ ſuſpitio vſu ſimiliter nõ merebatur mortis vindictã vt de ſe patet, & preſertim in Capitaneo Valerio prout per teſtes defenſiuos probatũ eſt nec earum amore erat captus immo eas paruipendebat, & ut ſępius dictum fuit habebat commoditatem hanc pręten ſam iniuriam abſque vllo ſuæ vitę periculo alio modo vindicandi, & eũdem Iacobum occiſum ad triremes tranſmittendi, ergo exinde nullo pacto dici poteſt ortam eam inimicitiam quæ ſic a præallegatis Doctoribus requiſita inducat præſumptionem mandati ad occidẽdum, & in hoc admitto cõcluſionem in dubitationibus firmatã, quod inimicitia qualis & quãta ſit remittatur arbitrio iudicis, qui ni fallor in caſu de quo agitur nunquã arbitrari poterit habendo præſertim reſpectu ad qualitatem perſonę ipſius capitanei Valerij, & Iacobi occiſi ex præmiſſa prætenſa ſuſpitione oriri iniuriam talẽ vt ad illã vindicãdã opus eſſet Iacobũ occidere.

44 Deficit etiam temporis breuitas licet a incõtinenti fieri vario modo dicatur, quia quandoq; minori, quandoque autem longiori tempore ſecundum ſubiectam materiam, & iudicis arbitrio hoc remittatur ex allegatis in dubitationibus, at tamen in terminis de quibus agitur, & ad hoc ut habeat locum doctrin. Bart. in d. §. ſi ventri incõtinenti homicidium ſequutum non dicitur niſi illud ſequatur eodem contextu, eodem inſtanti, & ſtatim poſt ſecretam loquutionem antequam occidens ad extraneos actus diuertat, prout in ijs terminis bene probat Honded. vidẽdus conſ. 87.nume.142.& ſeqq.lib.2.& nihilominus in facto verum non creditur, prout in dubitationib. præſupponitur, quod homicidium fuerit factum paulo poſt, aut in die ſequenti poſt prætenſam ſecretam alloquutionem, quia immo interceſſerunt ferè duo dies ab alloquutione Capitanei Valerij cum Aquilante, quæ ſecundum diſpoſitionem Lucarelli fuit in die Iouis ſummo manè ipſo Capitaneo Valerio in lecto iacente, & homicidium poſtea fuit factum die ſabbati per horam ante diem. Ceſſantibus itaque ſecreta alloquutione, capitali inimicitia, & temporis breuitate fruſtra prætendit fiſcus probationem, ſeu præſumptionem alicuius mandati ex præallegatis qui expreſsè dicunt, quod vno ex prædictis requiſitis deficientibus deficit etiam mandati pręſumptio, ergo multo magis omnibus deficiẽtib.

45 Non obſtant modo aliqua alia prætenſa per fiſcum inditia, de quibus pariter in dubitationibus, & primo quod ſępius contra Iacobum occiſum Capitaneus Valerius minatus fuerit dicendo *Lo farò pentire, lo caſtigarò*. Et ſimilia, nam vt omnes ſciũt hæc verba de faciendo pęnitere, & de faciendo vindictam, ſunt ęquiuoca ad vindictam iuris licitam, & ad vindictam facti illicitam, & alio nõ docto interpretanda ſunt de vindicta iuris, non autem de vindicta facti ad tex. in l. vxor vbi gl. & cõmuniter omnes. C. qui accuſ. non poſſ. Natt.conſ.42.num.3.lib.1.Octau.Cacheran. conſ.64.num.95.& ſeq.Honded. conſil. 197.num.44.lib.1.& licet prout in dubitationibus deducitur ego ipſe in mea pract. crim.quæſt. 50. nume. 24. dixerim ſub generalibus minis de faciendo vindictam comprehendi etiam vindictas facti, & ſpeciales iuxtà ea quę ſuperius dixeram eadem quæſt.50. nu. 21. eſt tamen conſiderandum, quod tradita per me eod. nu.21. declarantur procedere quãdo qualitas perſonę ſic cõminantis vindictam eſt talis, vt veriſimiliter potuerit intelligere de vindicta facti nõ autem iuris, prout magiſtraliter docet Bal. relatus per Parid.de Put.in tracta.ſindic. in verbo tortura cap. 6. incipiente, & an ſi quis dixerit nume.2. cuius verba retuli d.q.50.nu.22.

46 Quæ quidem perſonę qualitas non poteſt in caſu noſtro conſiderari tum reſpectu Capitanei Valerij qui fuit ſemper diligens iuſtitię miniſter & amator, tum reſpectu Iacobi occiſi, de quo vindictam facere poterat idẽ Capitaneus Valerius uia iuris non autem facti, cum ipſe Iacobus eſſet ab vrbe bannitus ſub pœna triremium, & in vrbe verſabatur intuitu Capitanei Valerij, & nihilominus cum verba prædicta de faciẽdo pęnitere, & de caſtigando fuerint prolata per multos dies ante commiſſum homicidium nullũ faciunt inditium contra illa proferentem ex trad per Gãdin.in tit.de præſumpt.& indub.indit. nume.25. pract.Corrad.rubr.de negat.crim.& tormen.nu. 24.verſic.vigeſimo minę Maſcard.de probat.lib. 2.concluſ.157.nume.4.

47 Non obſtat ſecundo variatio Capitanei Valerij circa alloquutionẽ cum Aquilãte in die iouis ante commiſſum delictum: Nam ſi conſtaret quod Aquilantes occidiſſet Iacobum, eiuſq; cõfeſſio eſſet legitima, tunc vtique non negarem, quod iſta variatio contra Capitaneum Valeriũ nominatum ab Aquilante faceret inditium alijs tamen iunctis coniecturis ac præſumptionibus ſecundum communem de qua per Carer. in practic.crim.in 1.tracta.de indit.& tortur.§. quintũ inditium poſt nume.1. Plor.de in lit.iuran.§.54. num.11.deciſ.Pedemont.79.nu.18.Thob.Non. conſil.99.nu.20. & 24.Franc.Perſonal.de indit. & tortur.nu.87.& 96. ſed cum iam credatur reſolutam confeſſionem Aquilantis non ſubſiſtere vbi emanatam in tortura exceſſiua, & non legitimis præcedentibus indicijs inflictam, & ſic nõ conſtat, quod Aquilantes occiderat Iacobum, ſequitur quod negare id quod Aquilantes fatetur, & ècontra, & præſertim variare circa ea quæ reſpiciunt perſonam Aquilantis non ſit de ſubſtantia delicti, & proptererea nullum ex variatione oriatur inditium Blanch.de indit.nume. 263. Caſon.de indit.tracta.9.cap.2.nu.1.& ſeq. Boſſ. in tit.de indit.& conſiderat. ante tortur. ſub nu. 36.& 38.deciſ.Pedemont.70.num.17.& 18.Roland. conſil.3. nume.53. libr.3.& alibi paſſim, & communiter Doctores.

48 Sic etiam reſpondetur prætenſę familiaritati, & amicitię inter Aquilantem, & Capitaneũ Valerium: Nam amicitia, & conuerſatio cum prætenſo

tenſo mandatario tunc facit aliquod inditium contra aſſertum mandantem, quando mandatarius fatetur ſe deliquiſſe de mandato amici ſui; Hoc enim caſu illius confeſſio recipit adminiculum, & iuuamen ex familiaritate mandantis ex allegatis per Gram. in conſil. 35. num. 16. & vot. 6. num. 3. Carer. in practic. in 2. tracta. de indit. & tortur. §. octauum inditium nume. 10. ad finem Menoch. de præſumpt. libr. 1. quæſt. 89. nu. 73. in fine, ſed in caſu noſtro non habemus talem confeſſionem (ſaltem legitimam) ergo ex amicitia, & domeſticitate, quæ in ſe bonum eſt, nec in delictum ſonat nullum oritur inditium, vt pulchrè declarat Natt. in conſi. 298. num. 3. in fine, & nu. 4. lib. 2. & inſuper ad hoc ut conuerſatio, & amicitia cum prætenſo mandatario inditium faciat, non ſufficit quęlibet conuerſatio, ſeu familiaritas, ſed illa debet eſſe ſtricta, & ſicut poſt Caſtrē. declarat Maſcard. de probat. libr. 1. concluſ. 451. num. 9. & in caſu noſtro tantum abeſt vt Aquilātes eſſet domeſticus, & familiaris Capitanei Valerij, vt potius contrarium oīno ex proceſſu appareat cum non eſſet niſi ſimplex Birroarius, & exequutor, nec in eius domo cōmorabatur, prout cōmorabanť alij eius familiares, & domeſtici.

49 Ex quibus licèt credatur doctiſſimas Domini mei dubitationes benè reſolutas omniaque per fiſcum prætenſa inditia funditus ſublata, Attamen quatenus aliqua ſupereſſet ſuſpitio, ea prorſus euaneſcere debet ex infraſcriptis contrarijs præſumptionibus, & veriſimilitudinibus ex eodem proceſſu reſultantibus, & primo ex qualitate perſonæ ipſius Capitanei Valerij qui ſimilia patrare non ſolum non eſt ſolitus, ſed contra ſic delinquentes fuit diligentiſſimus miniſter, & indagator. Secundo ex qualitate perſonæ Iacobi occiſi qui vti explorator publicus, & etiam leno veriſimiliter occaſione ſui exercitij plures, & propemodum infinitos etiam incognitos, & occultos veriſimiliter habebat inimicos. Tertio quia ſi Capitaneus Valerius Iacobū caſtigare voluiſſet non ſibi deerant modi ipſum via iuris, & iuſtitia mediante caſtigare tanquam bannitum, & falſum exploratorem, aut altero ſimili modo cum ſemper huius generis hominis diuerſis criminibus irretiti ſine, & mille vt vulgo dicitur furcas merentur. Quarto ſi prout deponit Iacobus qui ipſum vulnerauit pariter, & ipſum vocauit nomine Capitanei Valerij; Pariterque, & Archibuſatam exonerauit nomine Capitanei Valerij; Quid amplius dubitādum eſt de innocentia ipſius Capitanei Valerij. Si enim hoc dediſſet mādatum nō vtique ſic fatuus fuiſſet mandatarius vt mandantem propalare voluiſſet; Non certus quod vulneratus ſtatim obijſſet, immo ſi hęc verba intus bene cōſiderentur ex illis aperte deprehenditur, quod Iacobus occiſus fuit ab aliquo qui occaſione Capitanei Valerij ab ipſo Iacobo aliquam iniuriam, ſeu damnū recepit, & propterea dum Archibuſatam exonerauit dixit *Piglia queſta per amore del Capitan Valerio.* Quinto ſpontanea cōſtitutio Capitanei Valerij ſtatim quod ſe de hoc delicto diffamatū ſentijt, & quod plus eſt non ignorans Aquilantem tunc carceratum extitiſſe: ex qua quantū reſultet innocentia Capitanei Valerij quiſque conſideret, & ex pręmiſſis ſubintrat vulgaris illa concluſio, quod vna præſumptio tollit aliam de qua in l. diuus, & ibi gloſ. in verbo exiſtimatur ff. de in integr. reſtit. & in l. non ſolum in princ. ff. de rit. nuptiar. & in ca. accedens de crimine falſi, & in concurſu pręſumptionum, præſumptiones excluſiuę delicti vincunt incluſiuas Roman. conſil. 68. num. 8. verſic. cū enim, & ibi Mandoſ. in addit. litera d Gram. deciſ. 18. num. 5. Foller. conſi. crim. diuerſor. 139. num. 18. libr. 1. cum alijs per Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 864. num. 3. & lib. 3. concluſ. 1224. nume. 30. & ſeqq.

50 Sexto & demum nō omitto, quod hodie præſuppoſita confeſſione Aquilantis nulla, & inualida tum propter torturam indebite ipſi illatam, tum etiam propter tot tantaſque inueriſimilitudines, & falſitates in ea apparentes ſumus in caſu in quo dici poteſt Aquilantem hoc delictum non commiſiſſe per regulā, quod in tortura perſiſtens puram veritatem dixiſſe cenſetur de qua per gloſ. in l. edictum in verbo efficaciſſima, & ibi præſertim Alber. nu. 3. ff. de quæſtionibus Boer. deciſ. 163. num. 12. Gram. deciſ. 8. poſt nu. 1. & 9. ad finem, & deciſ. 96. nu. 3. Clar. in pract. §. final. quæſt. 64. verſic. illata vero tortura immo magis innocens præſumendus eſt is, qui torturę dolore oppreſſus fatetur, quod non fecit quam is qui nihil fatetur; Primo enim caſu aperte dignoſcitur qui ſi reus delictum commiſiſſet, illud vtique ſecundum veritatem faſſus fuiſſet ſicut mendaciter fatetur, ſecūdo autem caſu poteſt eſſe vt corporis robuſtitate, & animi oſtinatione etiam is qui deliquit in tortura perſiſtat, quare ex concluſione in dubitationibus firmata cum ex atrociſſima tortura Aquilanti illata, & ex confeſſione inde extorta vere appareat ipſum nō deliquiſſe, conſequens eſt vt nec contra prætenſum mandātem hodie procedi poſſit iuxtà diſtinctionem trad. per Dyn. Ang. de malef. Menoc. & Decian. in locis relatis in dubitationibus prædictis.

51 Et quod Aquilantes nullo pacto hoc delictū commiſerit. Creditur probatum ex teſtibus Curiæ, nempe ex Clauario, & Felice. dicit enim Clauarius *Tengo ſenz altro che Aquilante in quella notte che ritornò a caſa ſi ſaria potuto di nuouo partire dalla camera dou' io dormiuo ſenza ch' io l' haueſſe inteſo, poi che dopoi ch' ritornò a caſa mi addormentai, & nō mi ſuegliai ſino alla mattina, e ſaria potuto partire è ritornar di nuouo ſenza eſſer inteſo quando haueſſe laſciato la camera aperta*; Et Io. Felix pariter dicit. *Quando Aquilante tornò mi rimeſi ſubbito a dormire, è non mi ſuegliai ſino alla mattina, & ſe in detto tempo haueſſi voluto vſcir fuora hauēdo laſciato le porte aperte ſaria potuto entrare ch' io non l' haueſſe ſentito, tanto più quanto ſe haueſſe uſato diligēza di andar piano:* Quare ex iſtorum teſtiū depoſitionibus ſumendo argumentum a cōtrario ſenſu (quod fieri poſſe, quando non agitur de puniendo teſtem tradit Euerard. in loco a contrario ſenſu nume. 39. ſeq.) concluditur, quod cū ianua prædicta ſtaret clauſa non poterat Aquilantes ex domo exire, quia teſtes prædicti illum exeuntem audiuiſſent, & ſic iudicio Dei qui veritatem omnino ſemper detegi vult idem fiſcus

proba-

probauit negatiuam pro ipſo Aquilante, & iunctis prædictis præſumptionibus ſupra deductis pro innocentia Capitanei Valerij res eo minorẽ videtur habere difficultatem per aliam regulam, quod ad probandum innocentiam rei ſufficiunt inditia, & præſumptiones. Immo & dubię poſſibiles, & non concludentes probationes iuxtà doctrin. Bar. in l. non ſolum §. ſed ut probaui nume. 2. & ſeq. ff. de nou. oper. nunciat. quam communiter acceptam teſtantur, Docto. in cap. in præſentia de probat. & ibi præſertim Abb. nu. 6. Felyn. num. 13. Dec. num. 52. Pariſ. nu. 31. & Bero. num. 131. & ſeqq. Boſſ. in ti. de conuict. num. 59. Menoch. de præſumpt. lib. 5. præſumpt. 3. nu. 50.

Ex quibus omnia ad fauorem Capitanei Valerij reſoluta eſſe omnino exiſtimo. L. D.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a ADaures famuli. Ad comprobationem huius concluſionis, quod ſcilicet mandatum præſumatur quando famulus, cui Dominus ad aures loquutus fuit in cõtinenti occiderit eiuſdem Domini inimicum, adde Fulgoſ. in d. l. ſi vẽtri §. eorum ratio num. 1. ff. de priuil. credito. vbi tamen dictum Bart. valde periculoſum affirmat, & Rip. num. 4. vbi quod iſto caſu præſumitur cõſilium, & non mandatum Felyn. in c. afferte nu. 13. de præſumpt. Aret. in c. 3. loco nu. 30. de probat. Alex. conſ. 69. num. 4. in fine libr. 2. Marſil. in l. 1. §. præterea nume. 27. ff. de quæſtionib. Duen. reg. 302. in prima ampliatione Blanch. de indit. num. 232. Boſſ. in tit. de mandat. ad homicidium num. 48. & ſeqq. in diſcurſu Gabr. lib. 7. concluſ. 2. num. 46. Anton. Gomez. de delict. cap. 3. rubr. de homicid. num. 46. Franc. Marc. deciſ. 423. nu. 9. par. 1. pract. Corrad rubr. de mandante homicidium num. 9. in fine fol. mihi 326. Clar. in pract. §. fina. quæſt. 89. num. 7. verſicu. fina. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 80. nume. 1. & nu. 3. & concluſ. 419. num. 2. & 3. & concluſ. 496. num. 18. Girard. Mazzol. conſil. 101. num. 77. Decian. conſi. 65. num. 2. lib. 3. & in tract. crim. lib. 9. cap. 34. nu. 10. Marc. Anton. Eugen. conſ. 27. nu. 4. Honded. conſil. 87. num. 21. ſeq. & conſil. 96. num. 8. ſeqq. lib. 2. Monticell. reg. crim. 7. num. 23. & num. 36. Ruger. conſil. 21. num. 79. libr. 1. quos omnes, & alios quos infra referam in hac materia habui ex criminali reperto. D. mei Farinacij ſub titul. de homicidio.

In quo aduertas præfatam concluſionem procedere prout loquuntur Docto. præallegati quãdo Dominus loquitur ad aures famuli, & in continẽti famulus occidit inimicum Domini, ſecus ècontra ſi famulus loquatur ad aures Domini, & Dominus incontinenti occidat inimicum famuli, tunc enim non præſumetur mandatum, tũ quia non præſumitur, quod inferior mandet inferiori, tum etiam quia nec etiam præſumitur, quod Dominus velit facere vindictam ſui famuli, ſic enim poſt Bart. Bald. Alex. & Carer. in locis per eum citatis declarat Decian. in tract. crimin. lib. 9. capit. 34. nume. 14.

b *Mandatum proceſſiſſe.* Ad comprobationem huius alterius concluſionis, quod ſcilicet mandatum præſumatur ex generalibus verbis, nõ redeas domũ &c. adde Imol. in d. l. ſi quis mihi bona §. ſed quid ſi mandauit num. 4. & ibi etiã Roman. num. 6. Fulgoſ. num. 17. & Aret. poſt nume. 11. verſic. ſecundo inducitur ff. de acquir. hęred. Iaſ. in l. 1. nu. 28. & ibi Iacobin. de ſanct. Georg. num. 7. Io. Sicard. num. 23. C. de ſeru. fugit. Paul. de Caſtr. in l. 1. num. 4. C. de his quib. vt indign. Felyn. in cap. afferte num. 3. verſicul. & iſtis adde Bart. extrà de præſumpt. & in cap. Petrus num. 5. de homicid. addentes ad Matheſ. in d. ſing. 187. ante finem additionis, vbi alij referuntur cõcordantes Corſett. ſing. in verbo pręceptum il 1. incipiẽte famulus cuiuſdam nobilis Franc. Caſon. de indit. & tortur. tracta. 7. num. 8. Ruyn. conſil. 6. num. 1. lib. 5. Dec. conſil. 234. num. 4. verſicu. & in ſimili caſu, & num. 9. verſi. non obſtat dictum Bart. Diaz. reg. 201. in princ. Duen. reg. 302. etiã in princ. Boſſ. in tit. de homicid. num. 48. & ſeqq. * vbi nu. 50. teſtatur de communi opinione Gab. lib. 7. concluſ. 2. num. 45. Bero. q. 10. num. 2. Fab. Monteleon. in ſua pract. arbitral. part. 4. nu. 543. fol. mihi 213. Tiraq. de pęn. cauſ. 27. nu. 8. Franc. Marc. deciſ. 423. num. 1. par. 1. Ancha. Regien. q. 48. num. 6. par. 3. vbi quod omnes ſequuntur doctrinam Bart. in d. §. ſed ſi mandauit pract. Corrad. in tit. de mandante homicidium num. 9. verſic. Decimo amplia ad finem Clar. in pract. §. fina. quæſt. 89. verſic. ſed hic incidenter quęro vbi * alijs relatis teſtatur de communi Monticell. reg. crim. 7. num. 9. & 10. vbi etiam de communi Ge- * rard. Mazzol. conſil. 101. num. 75. & ſeq. Menoc. de præſumpt. lib. 5. præſump. 27. num. 15. Ruger. conſil. 21. num. 78. lib. 1.

Nec concluſio ampliatur (& hæc ampliatio reſpicit quoque mandatum præſumptum ex alloquutione ad aures, de qua dixi ſupra in præcedẽti additione littera a). Vt procedat etiam quod is qui fuit occiſus nõ immediate iniuriauerit Dominum, ſed mediate: vt quia ipſum famulũ percuſſerit, & ſic etiam quod occiſor eſſet inimicus occiſi per regulam, quod iniuria facta famulo cẽſentur etiam facta Domino; Nam & tunc ſi Dominus famulo percuſſo dixerit fac ut nõ redeas domum niſi aliquid ſenſerim &c. Ad huc mandatum præſumitur, & mandans eadem pęna punietur. Diſtinctio. n. illa an quis eſſet aliàs facturus nec nè ad hoc vt minor imponatur pęna procedit in conſulente non autem in mandante; prout in hac facti ſpecie ſcripſerunt Angel. in d. l. ſi quis mihi bona eo. §. ſed quid ſi mandauit nu. 4. ff. de acquir. hæred. & ibi etiam Imol. nu. 4. & Iaſ. * num. 12. iuncto nume. 161. in princ. vbi de communi iuncto verſ. tenendo deciſionem Bart. vbi quod Bart. opinio ab omnibus indeferenter eſt approbata Roman. nume. 6. Fulgoſ. nume. 17. & Aret. poſt num. 11. Matheſ. ſing. 187. nota quod vbi creditor num. 2. Io. Sicard. in l. 1. num. 23. C. * de ſeru. fugit. vbi pariter teſtatur de communi ex Iaſ. vbi ſupra Corſett. ſing. in verbo præceptũ il 1. incipiente famulus cuiuſdam nobilis Alex. conſi. 27. uiſa inquiſitione formata nume. 4. lib. 4. Carer. in pract. crimin. in 3. tracta. de homicid. * & aſſaſſin. §. circa ſecundum videlicet de mandante

dante num.8.vbi de communi quamuis Paul. de Caſtr.in loco per eum relato contrarium dixerit Clar.in pract.§.fina.quæſt.89. verſi. ſed hic incidenter quæro in fine, vbi teſtatur de communi ex Carer.in loco præcitato Mōticell.reg.7.n.14.

Contrarium, quod iſto caſu Dominus nō puniatur eadem pœna, eo quia iam famulus tanquā inimicus erat aliàs facturus, voluiſſe videtur Bal. (qui tamen non loquitur in mandato ſic verbis expreſſis dato prout ſunt termini propoſitæ regulæ, ſed in mandato præſumpto ex ſecreta ad aures alloquutione) in l.1.nume.10.verſicul.& ſi erant pariter inimici C.de ſer.fugit.& pro hac cōtraria opinione ſtringunt conſiderata per Iaſ. in d.§.ſed quid ſi mandauit nume.14.verſ.2.contra deciſionem Bart.& num.16. verſic. niſi dicas vbi dixit quod tunc demum mandans tenetur eadē pœna, etiamſi quod mādatarius eſſet aliàs facturus, quando ſcilicet mandatum fuit ſpecifice datum ad occidendum, ſecus autem quando nō ſic expreſſe fuiſſet mandatum, vt quis occideretur prout in caſu noſtro, & vide in hac materia quādo ſcilicet occiſor erat, & ipſe pariter inimicus cum Domino, an tunc præſumatur conſiliū vel mandatum declarantem Boſſ.in tit. de mandato ad homicidium num.50.verſic.ſi tamen inimicia iuncto num.53.& Ruyn.in conſil.6.num.3. libr. 5.Maſcard.de probat.lib.1. concluſ.419. num.5. Honded.conſil.87.num.141.verſi.quartum etiā vbi quod præſumitur conſilium, & non mandatum quando occiſor erat & ipſe inimicusſ, quod & idem ante eum voluit Decian. in tracta.crimi. lib.9.cap.34.nume.12.& nume.19.vbi diſtinguit an iniuria facta famulo fuerit facta contemplatione Domini, an vero nō: vt primo caſu præſumatur mandatum, ſecundo autem non, & hāc diſtinctionem vti veriorē defendit reprobato Iaſ. contrarium dicente in d.§. ſed quid ſi mandauit.

Ampliatur ſecundo eadem concluſio, etiam q Dominus expreſſe famulo prohibuiſſet ne occideret; Nam ſi occidat, adhuc tenetur de occiſo ſecundum Matheſ.ſing.187. nota quod vbi creditor in fine per tex.in cap.fina.de homicid.in 6. & ibi addentes in fine additionis verſ.quod extenditur alios referunt concordantes, & eſt de mente Alex.in d.l.ſi quis mihi bona §. ſed quid ſi mādauit num.15.ff.de acquir.hæred.Iaſ.in l.1.num. 28.verſic.fortius extendit C.de ſeru.fugit. & ibi etiam Io.Sicard.nu.23.Duen. reg.202. in 3.ampliatione Carer.in pract.crim.in 3. tracta.de homicid. & aſſaſſin. §. circa ſecundum videlicet de mandante num.5.Fab.a Monteleon.in ſua prac. arbitral.par.4.fol.213.num.144.Tiraqu. de pœn. cauſ.27.num.8.in fine Petr.a Plach. in epith.delictor.lib.1.c.14.nu.5.verſ. alia ſubijcitur ſpecies Gerard.Mazol.conſil.101.num.76.in fine Monticell.reg.crimin.7.num.12.

Hæc ampliatio licet vt vides ſit communiter recepta, videtur tamen confundi ex alia communi concluſione Doctorum, volentium quod ſi Dominus dixerit famulo ſuo, accipias vnum baſtonum, & non redeas domum donec aliquid noui ſenſero de tali; tunc quia ex genere armorū non videtur mandaſſe quod occideret, hoc ideo de homicidio non tenetur ſi occideret ſecūdum Iaſ.in d.l.ſi quis mihi bona §. ſed quid ſi mandauit num.17.ff.de acquir.hæred.& in l.1.nu.31.in 3.limitatione C.de ſeru.fugit. Auguſ.ad Ang.de malef.in verbo, & Sempronium Rodulphi num. 42.in fine verſic.& limita etiam, vbi idem ſi Dominus dixerit famulo, fac cum iſto cultello ſententiam nouam, qui cultellus erat paruus, & nō aptus ad occidendum Carer.in pract.crim.in 3.tracta. de homicid. & aſſaſſin. §. circa ſecundum videlicet de mandante num.13.Gabr.lib.7.concluſ.2. num.53.Fab.a Monteleon.in ſua pract.arbitral. par.4.fol.214.nume.549.& nu.552. vbi declarat Baiard.ad Clar. quæſt.89. nume.19. Monticell. reg.crim.7.num.17.Decian.in tracta.crim.lib.9. cap.34.num.22.ergo idem, & multo magis quando Dominus expreſſe prohibuit famulo ne occideret, cum enim eſſet in eius poteſtate non excedere mandatum, faciēdo ſcilicet vindictam cum aliquo armorum genere non apta ad occidendū ex proximè allegatis, ſequitur quod mandans de mandatarij exceſſu non teneatur ſecundum Iaſ. in d.l.1.nu.31.verſ.facit doctrin.Bald.C.de ſeru. fugit. Corſett.ſing.in verbo præceptum il 1.incipienti famulus cuiuſdam nobilis verſic. ad hanc limitationem, vbi adducit bonas rationes Bero. quæſt.10.num.8.ſeqq.vbi latè.

Limitatur autem concluſio prædicta duobus modis, & primo vt procedat prout loquitur in famulo in quo non poterat cadere alia veriſimilis verborum interpretatio, quam homicidij cōmittendi, ſecus ſi fuiſſent prolata cum alia perſona cū qua poſſet cadere alius ſenſus, quia tunc ſtatur interpretationi ipſius Domini, vt puta ſi iniuriatus doceret verba prædicta: Non redeas domum &c. Procuratori vel aduocato ſecūdum Iaſ.in d.l.1.nu.31.C.de ſeru.fugit. Paul.de Caſt. in l.1.nu.4.verſ.tu dic. quod ex qualitate perſonæ iudex debebit extimare C. de his quib. ut indign.Marſil.conſil.132.num.18.& ſeqq.vbi ampliat hanc declarationem Carer.in prac. crimin. in 3.tracta.de homicid. & aſſaſſin.§. circa ſecundum videlicet de mandante nu.9.Fab.a Monteleon.in ſua pract.arbitral.par.4.fol.214.nu.550. Gerard.Mazol.conſ.101.nu.79. Monticell. reg. crimin.7.num.18.Decian.in tracta.crimin.lib.9. cap.34.nume.20.

Limitatur ſecundo, vt tunc demum per hæc verba: Non redeas domum &c. Dominus cēſeatur famulo mandaſſe, vt occideret iniuriantem, quando iniuria fuit illicitè illata, tunc enim etiā videtur illicitam vindictam mādaſſe, ſecus ſi iniuria non fuit illicitè illata, quia tunc nec ad illicitam vindictam cenſetur datum mandatum ex alleg. per Iaſ. in d.l.1. nume.31. in fine in 6.limitatione C.de ſeru.fugit.& eſt de mente Felyn.in cap.Petrus nume.5.verſicul. iſta tamen intellige de homicid.Alexan.conſil.128. quoniam abunde nume.3.verſicul.nec obſtat id libr.4. Carer.in pract.crimin.in 3.tract. de homicid. & aſſaſſin.§. circa ſecundum videlicet de mandante num.17. Fab.a Monteleon.in ſua practic.arbitral.part.4. fol.213.nume.547.Monticell.reg. crimin.7. nume.20.Decian.in tracta.crimin.lib.9.cap.34.nu. 21.vbi bene declarat hanc limitationem.

C *Tria requiſita.* Adhoc vt procedat concluſio

Bar.

Bar.in l.ſi vētri §.fin.ff.de priuil.creditor. Quod ſcilicet præſumatur mandatum ex ſecreta alloquutione ad aures firmiſſima eſt omnium concluſio, quod tria concurrere debent nempe ipſa ad aures alloquutio, capitalis inimicitia inter alloquentem & occiſum, & quod loquentis inimicus fuerit in continenti poſt alloquutionem occiſus, ſicuti aperte dixerunt Doctor. allegati hic per D. Iudicem, & infra per D. meum ſcribentē nume.29. Quibus ad eiuſdem declarationis comprobationem adde Caccialup. in tractat. de debitore ſuſpecto in 10. principali quæſtione numero 6. Nouell. in tracta. ad defenſ. §. an inditia pro reo danda ſint nume.92. & ſequent. Boſſ.in tit.de mandato ad homicidium nume.50. Anan. conſil.59. viſa inquiſitione formata column.3. in princip. Gabr.libr.7.concluſ.2.nume.52. Fab. a Monteleon.in ſua prac.arbitral.par.4. fol.213. nume.546. Anchar. Regien.quæſtio.46.nume.1. part.3. Baiard.ad Clar.quæſtio.89.num.23. Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.419.num.4. & cōcluſ.80. nume.3. & ſequent. Honded. conſil.87. nume.141.lib.2. Monticell.regul.crimin.7.num. 10.& nume.19.& nume.49. Decian.in tracta.crimin.libr.9.capit.34 nu.11. Anton. Galeat. Maluaticen.conſil.88.num.8.

Solum enim colloquium etiam ſecretum cū occiſore probatum, non facit contra loquentem ſufficiens ad torturam inditium ſecundum Bald. in l.non hoc in fine C. vnde legitimi vbi hoc reputat leuè inditium Carer.in pract. crimin. in 3. tracta.de homicid.& aſſaſſin. §. circa ſecundū videlicet de mandante nume.23. vbi quod ex ſolo colloquio non præſumitur nec conſiliū nec mādatum, quando occiſus erat amicus illius qui loquutus fuit ad aures occiſoris Ioan.de Amic.cōſilio 134.nume.4. vbi pariter ex Bald. in d. l.non hoc dixit colloquium eſſe leuiſſimum inditium, & ſatis a remotis Maſcard.de probat.libr.1. concluſ.419.numero 11. vbi de colloquio facto cum bono viro Hippol.Rimina.conſil.88. vbi pariter quod colloquium eſt leuiſſimum inditium, & ſatis remotum Eugen.conſi.27.num.36. vbi quod ſecreta colloquutio, aut nullum, aut leuiſſimum præſtat inditium.

Et eſt ratio, quia homines inter ſe loqui præſumuntur de re licita non autem de illicita, & ſic loquutio etiam ſecreta interpretari debet in bonum, non autem in malam partem ſecundū Bal. qui pluribus hanc probat concluſionem in conſilio 250. in quæſtione D. Milani numero 1. lib. 1.(vbi tamen loquitur non exiſtente inimicitia, & odio) Marſil.conſilio 21. num.12. & ſequent. Nouell.in tractat. ad defenſam §. an inditia pro reo danda ſint nume.92. Maſcard.de probat.lib. 1.concluſ.80.nume.2.& num.4. Hippol. Rimin. conſil;88.nume.27. Honded. conſil.87. nu.141. verſicu.non enim conſtat, vbi loquitur ceſſante inimicitia Eugen.conſil.27.nu.39.in fine.

Præſertim quando alloquutio non fuit ſecreta, ſed publica, vt puta in platea, in uia, aut in cōſpectu hominum, tunc enim ratione loci omnis ſiniſtra delinquēdi ſuſpitio tollitur, ſecūdū Hōded.conſ.87.nu.141.lib.2. Eugen. cōſ.27. nu.38. & ante iſtos Boſſ.in tit. de indit. num.155.

Benè tamē verum eſt, quod ex ſolo colloquio cum occiſore de aliquem occidendo, quamuis teſtes non audiuerint concluſionem colloquij, & reſolutionem ſubſequens, tamen homicidiū præſumitur factum in uim præcedentis colloquij, & tractatus, ſic in ſubſtantia videtur concludere Bald.in l.multum intereſt nume.3. C. ſi quis alteri vel ſibi, vbi dixit, quod teſtes deponāt de tractatu inter Titium, & Martinum de occidendo Seium, licet dicant ſe neſcire finalem ordinationem ipſius tractatus. Attamen ex ſubſequenti ſequuto homicidio ita præſumitur fuiſſe ordinatum, & concluſum, & Bal. ſic dicentem ſequutus eſt Felyn.in c.afferte in fine, extra de præſumpt.

d *Inditijs*. Non ſolum capitalis inimicitia ſuppletur per alia inditia in materia de qua agitur, ſecundum hic allegatos, ſed etiam ſecreta alloquutio, ſi defecerit ſuppleri, poteſt per minas apparentes, immo quod plus operentur minę quā ſecreta alloquutio voluit Aym.in conſ.35.nu.4.

e *Pœnam mortis*. Quādo agitur de mādato præſumpto ex illis verbis: Non redeas domum &c. Tūcquod poſſit ſequuto homicidio imponi pęna mortis vltra allegatos hic num.3. & præcipuè Petr.a Plach.d.cap.14.num.5.verſic.illud tamen non omittam vbi teſtatur de veriori opinione: Hoc idem voluerunt etiam Anton. Gomez. de delict.cap.3. nume.45. & ibi Emanuel Soarez in addit. litera f in verbo vt eleganter nu.2. & ſeq. teſtatur hanc ſententiam creberrimis ſuffragijs a Doctoribus vbique receptam Franc.Marc. deciſ.423. nume.15. verſicul. nec obſtat Theorica Bartol.par.1. licet ſecus credat, quando non interuenerūt verba expreſſa, ſed alloquutio ad aures, prout etiam, & ita diſtinguit Petr. Anton. Anguiſc.in conſi.16.per tot.lib.1. ſed certè dicāt Docto. quicquid velint, nec etiam iſto caſu poſſe mortis pęnam imponi, multo verius exiſtimo ex ratione quam iure inconuincibilem exiſtimauit D.meus Farinac.infra num.38.ſeq.& ſi caſus contingeret, ita indubitanter crediderim fore iudicandum ab omni iuſto iudice.

f *Et verior & communior eſt opinio*. Et ita etiam ego exiſtimo veriorem, & magis communem receptam eſſe ſententiam Doctor. volentium non poſſe mortis pęnā imponi ex mandato præſumpto propter alloquutionem ad aures, capitalem inimicitiam, & homicidium incontinenti ſequutum; Quamuis contrarium nonnulli alij ſenſiſſe videantur, vt videre eſt apud Rip.in l.ſi ventri §.eorum ratio numero 4.ff. de priuileg. creditor. (Qui tamen ęquiuocat de doctrina Barto.eo loci ad aliam doctrinam in l. ſi quis mihi bona §. ſi mandauit ff.de acquirend.hæred.) Felyn.in cap. afferte numero 13. de præſumpt. vbi quod iſto caſu quis tenetur de conſilio, vel de mandato Aretin.in cap.tertio loco numero 30.de probat. vbi quod poteſt quis condemnari de mandato vel de conſilio Auguſtin. ad Angel. de maleſ. in verbo, & Sempronium Rodulphi nume. 42. vbi quod iſto caſu quis puniri debet tanquam mandator homicidij Petr.a Plach. in epith. delictor. libro primo capit.14.numero 5. verſiculo primo frequentiori &c. dum dixit iſto caſu Dominum teneri perinde ac ſi præceſſiſſet expreſſum mandatum

datum cũ alijs ſupra in dubitationib. relatis n.3.

g *Differentia.* Notabile eſt hoc aduertimentũ D. mei Farinacij, quia plures Doctores ęquiuocantes de vno ad alium caſum ſicut in mandato præſumpto, ex ſecreta alloquutione ad aures, voluerunt vltra eam requiri etiam delictum incontinenti ſequutum crediderunt pariter, & hoc idẽ requiri in mandato preſumpto ex verbis expreſſis: Non redeas domum &c. prout inaduertenter ſcripſerunt Iaſ. in l.1. nume.31. in 5. limitatione C. de ſeru. fugit. Marſil. conſil. 152. num. 22. Carer. in pract. crim. in 3. tracta. de homicid. & aſſaſſin. §. circa ſecundum videlicet de mandante nu. 16. Fab. a Monteleon. in ſua pract. arbitral. part. 4. fol. 213. num. 546. Monticell. reg. crimin. 7. nu. 10. & nume. 19. Baiard. ad Clar. quæſt. 89. nu. 23. qui omnes in terminis Doctrinę Bartol. in d. l. ſi quis mihi bona §. ſed quid ſi mandauit ff. de acquir. hęred. dixerunt illam non procedere niſi vltra capitalem inimicitiam interuenerint etiã alloquutio ad aures, & homicidium incontinenti ſequutum, quod omnino falſum eſſe ex allegatis hic per eũdem D. meũ Farinac. bene dignoſcitur.

h *Et atrociſsima iniuria.* Hęc quidem declaratio iudicio meo pulcherrima eſt, & cõmuniter a Doctoribus recepta, quod ſcilicet ad inducendum præſumptum mandatum non ſufficiet capitalis inimicitia ex qualibet offenſione, ſeu recepta iniuria niſi illa fuerit talis, vt iniuriatus, & offenſus veriſimiliter mandauerit occidi iniuriãtem, & offendentem, ad cuius comprobationem adde Aret. in d. l. ſi quis mihi bona §. ſed ſi mandauit poſt nume. 11. verſicul. ſed Raphael. Cuman. ff. de acquir. hæred. vbi dixit hanc Cumani declarationem ſibi placere de ęquitate, licet de rigore non procedat, prout & Aret. ſic dicentem refert Iaſ. ibidem poſt num. 16. ſed quod immo hęc ipſa declaratio ſit iuri conſona addo Alex. in conſil. 128. quoniam abundè nume. 4. libr. 4. Marſil. conſil. 132. nume. 21. Carer. in pract. crimin. in 3. tract. de homicid. & aſſaſſin. §. circa ſecundum videlicet de mandante nume. 10. Gabr. libr. 7. concluſ. 2. nume. 51. Bero. quæſtion. 10. nume. 6. vbi

* quod hanc limitationem omnes ſcribentes communiter ſequuntur quicquid de ea dubitauerit Aretin. in loco præcitato Fab. a Monteleon. in ſua practic. arbitral. part. 4. fol. 213. numero 545. Plach. in epith. delictor. libro 1. capit. 14. numero 6. verſicul. quæ omnia intelligenda Anton. Gomez. de delict. cap. 3. rub. de homicid. numero 44. verſicul. quod tamen limita, & intellige Anchar. Regien. quæſtio. 46. nume. 7. part. 3. Clar. in practic. §. final. quæſtio. 89. numero 7. §. fina. in fine, vbi requirit generaliter iniuriam eſſe talem, vt pro ea veriſimiliter mandatum fuerit iniuriantem occidi Baiard. ad Clar. quæſtio. 89. ſub numero 19. Vulpell. conſil. 62. nume. 6. vbi de mandato Gerard. Mazol. conſil. 101. nume. 77. Honded. conſilio 88. nume. 141. ad med. libr. 2. Monticell. regu. crimin. 7. numero 15. Decian. libro 9. cap. 34. nume. 19.

Verum præmiſſa declaratio limitatur, vt non procedat, quando perſona quæ pugnum, ſeu alapam recepit eſſet nobilioris conditionis eo qui pugnum, & alapam intulit, quia tunc alapa, ſeu pugnus nõ reputetur leuis iniuria, ſed grauis, idcirco ex verbis prædictis non erit abſurdum dicere preſumi mãdatum non ad inferendum aliũ pugnum, ſeu aliam alapam, ſed ad occidendum, prout in ſpecie ſic diſtinguendo declarat Carer. in pract. crimin. in 3. tractat. de homicid. & aſſaſſin. §. circa ſecundum videlicet de mandante numero 11. & ſequent. ſequitur Fab. a Monteleon. in ſua pract. arbitral. par. 4. fol. 214. numero 551. Monticell. reg. crim. 7. num. 15. verſ. quod verum eſt Decian. lib. 9. cap. 34. nume. 19.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

ARGVMENTVM.

Defenſiones, & inditiorum copię, an in vrbe petentibus denegari poſſunt ab Illuſtriſsimo D. Vrbis gubernatore in vim ſuarum prætenſarum facultatum, aut ſtyli tribunalis præſertim in atrociſsimis.

SVMMARIVM.

Defenſiones reo petenti regulariter denegari non poſſunt tam de iure ciuili, quam de iure canonico. conſil. 103. *numero* 1.

Defenſiones non poſſunt denegari, etiam in atrociſsimis. conſil. 103. *num.* 2.

Defenſiones nec etiam ſunt deneganda in crimine leſæ maieſtatis, & parricidij. conſil. 103. *nu.* 3.

Parricidij crimen eſt minus graue, quam crimẽ leſæ maieſtatis. conſil. 103. *nu.* 3. *in fine.*

Defenſiones non poſſunt denegari a Gubernatore vrbis vigore ſuarum prætenſarum facultatum. conſil. 103. *nume.* 4. *ſeqq.*

Defenſiones non poſſunt denegari, etiam a iudice habente, quodcumque liberum, & abſolutum arbitrium. conſil. 103. *num.* 4.

Defenſiones non denegantur, etiam a iudice habente arbitrium inferendi torturam illis denegatis, niſi inſignis latronibus, viarum graſſatoribus, incendiarijs, ac notorijs delinquentibus. conſil. 103. *nume.* 5.

Gubernator vrbis vigore conſtitutionis Pauli III. tenetur dare defenſiones, & copias inditiorum captis, & carceratis. conſil. 103. *nu.* 6.

Defenſiones ſunt de iure naturali, nec poſſunt tolli a Principe conſil. 103. *nume.* 7. *fallit ex cauſa, & quæ ſit iſta iuſta cauſa. num.* 8.

Gubernator vrbis non poteſt prætendere ſtylum, ſeu conſuetudinem denegandi defenſiones. conſil. 103. *numero* 9.

Stylus, ſeu conſuetudo contra ius non poteſt introduci a iudicibus. conſil. 103. *nu.* 9.

Defenſiones non poſſunt denegari non obſtante quocumque ſtylo, ſeu conſuetudine contraria. conſilio 103. *nume.* 9.

Clauſula Decreti irritantis, & clauſula non obſtantibus tollit omnem contrarium ſtylum, ſeu conſuetudinem. conſil. 103. *num.* 9.

Stylus non inducitur niſi per obſeruantiam quadraginta annorum. conſil. 103. *nu.* 9.

CON-

CONSILIVM CIII.

1 ADSIT DEVS. Pater ſanctę iure ciuili,& canonico expreſſe ſancitũ eſſe.Inquiſito reo nõ poſſe petitas præſertim defenſiones a iudice denegari.Probat tex.ad literã in l.vnius §. cogniturũ ff.de quęſtionib.in illis verbis,quãuis defenſionẽ quocũq; poſtulante reo negari non oportet,& i l. defenſionis facultas C.de iur.fiſci, vbi ſic generaliter ſtatuitur:defenſionis facultas dãda eſt his,quib. aliquã inquietudinẽ fiſcus infert, & in c.cũ inter de exceptionib. ibi duximus reſpondendũ,ꝙ prædicto nobili legitima defenſio in iudicio reſeruatur, & in c.qualiter, & qñ il 2. extra de accuſ. vbi in ſpecie ſummus Pontifex voluit inquiſito reo exponenda eſſe capitula de quibus inquiritur, vt facultatem habeat defendendi ſeipſum.

2 Verum quia ad pręmiſſa D. meũ fiſcalẽ audio reſpondentẽ,& opponentẽ. Primo de grauitate, & atrocitate delicti. Secundo de ampliſſimis facultatib.gubernatoris vrbis.Hoc ideo ꝙ ad criminis grauitatẽ attinet pondero tex.in clem. paſtoralis de re iud. vbi ſummus Pontifex loquens in crimine læſę maieſtatis reſpondet, ꝙ quãto grauius eſt illud crimen,tanto minus deneganda eſt reo defenſio,vt patet in illis verbis. Per quæ de crimine præſertim ſic graui delato defenſionis ꝙ a iure prouenit naturali facultas adimi voluiſſet.

3 Quare & in crimine læſæ maieſtatis humanę nõ eſſe defenſiones denegandas per tex.in d.c.paſtoralis probat Gig.de crim.lęſ.maie.lib.1.ti.qualiter in crim.læſ.maieſt.procedatur q.19. n.3.Decian.in tract.crim.lib.7.c.42.n.11.Deciſ.Pedem. 79.n.12.& ſeq.ſic & in crimine hæreſis defenſiones cõcedi paſſim videmus in vrbe in ſanctiſſimo Inquiſitionis officio, conſuluit Bal. cõſ.95. n.3. &4.lib.1.Pariſ.cõſ.2.n.155.ſeq.lib.4.Rolan.cõſ. 12.n.61.lib.3.ergo retorquendo rationẽ D.fiſcalis,multo minus videntur denegandę in crimine parricidij,ꝙ eſt minus atrox,& minus graue quã crim.lęſ.maieſt. prout latè probat Io. Petruc. de Monteſperell.in conſil.10.per tot.& in terminis in crimine veneni, & parricidij voluit Gramma. vot.30.nume.2.iuncto nume.31.

4 Quod verò attinet ad facultates gubernatoris. Nõ video in Bulla Leonis Decimi ipſi in ſpecie conceſſam facultatẽ torquendi reos denegatis defenſionib. & propterea intrat concluſio cõmunis Doctorũ,quod defenſiones prædictę nec ẽt denegari poſſunt a iudice habente quodcunq; liberum,& abſolutũ arbitrium gl.in clem. paſtoralis §.penult. in verbo licuerit de re iud. & in clemen.ſępe §.nõ ſit tñ in verbo defenſiones, & ibi pręſertim Card.Zabarell.col.2.ver.quęro de quibus,de verb.ſignifi. cũ alijs per Afflict.deciſ.391. poſt nu.2.& ibi Vrſill.in addit.pariter poſt nu.2. verſ.in iudice habente &c. Marſil. in pract.crim. §.conſtante nu.26.& in d.l.vnius §.cogniturum num.56.& 59.ff. de quæſtionibus Menoc. de arbitr.quæſt.lib.1.queſt.77.nu.1.ſeq.& q.78.nu.5.

5 Immo etiam, quod Gubernator in ſuis facultatib. haberet in ſpecie arbitriũ inferẽdi torturã denegatis defenſionibus,& ẽt (quod plus eſt) ex proceſſu informatiuo (prout re vera neutrũ habet) adhuc tñ huiuſmodi arbitrio vti nõ poſſet, niſi contra inſignes latrones, Viarum graſſatores,incendiarios ac ſimiles notorios delinquentes publica infamia notatos,ſicut in ſimili de pręeminentia magnę curię vicarię,ſcripſerũt Afflic. d.deciſ.391. nu.10. & in conſtitutione ſi damnã clandeſtina n.31.Gram.conſ.64. n.2.ſeq. & vot. 3.nu.20.& ſeq.Foller.in pract. crim.in verbo, & ſi cõfitebuntur in 3. par.3. partis principalis numero 41.& ſeqq.dicta deciſ.Pedemont.79. num. 19.verſic.præterea dicta præeminentia.

6 Sed quod vrbis Gubernator prætenſam hanc facultatẽ non ſolũ non habeat, ſed quod immo nullo pacto poſſit defenſiones denegare. Probatur ex cõſtitution. Pauli Tertij 58.de qua in Bullar.par.1.fol.471.in verſ.captũ verò,quę poſtmodũ fuit confirmata a Pio Quarto in alia conſtit. 85.ſub rubr.reformatio Almę vrbis, & Romanæ curiæ tribunalium in verſ.& quoad expeditionẽ carceratorũ,vt in eodẽ Bullario eadẽ part.1. fol. 776.in qua quidẽ Pauli Tertij conſtitutione dr; Captũ vero quęcunq; ante torturã,ſeu antequã torturæ ſubijciat ad purgãdũ inditia cõtra cũ laborãtia legitimè admittũt,data inditiorũ copia.

7 Siue igitur ius ciuile reſpiciamus,ſiue etiã ius canonicũ,& ſiue demum aliorũ Pontificum conſtitutiones attẽdamus, Non video quõ D.Heunufrio Sanctacrucio iure poſſit Illuſtriſ.D.Vrbis Gubernator defenſiones denegare, niſi forſan a ſanctiſſimo ſic procedendi expreſſũ habuerit mandatum, quod ſi requiſierit, non ab re erit iterũ atque iterum referre ſnĩam alterius Clemẽtis ſummi, & pariter ſanctiſſimi Pontificis in d. clemen.paſtoralis,in qua Imperatoris ſnĩam cõtra Regẽ Sicilię latam idẽ ſe defendendi facultate ſublata prorſus impugnat, & annullat, eo qa nec ẽt Imperatori quæ iuris naturalis exiſtunt tollere licuerat. Nec non & alia pulchra verba Gregorij IX. in c.1.de cauſa poſſeſſionis,& proprietatis in fine dum dicit; Nec nos contra inauditam partẽ aliquid poſſumus diffinire,& loquitur ibi ſummus Pontifex,in ciuilibus:ergo multo magis in criminalibus in quibus de vita hominis agitur, & pondero, quod ibi non dicitur nolumus diffinire,ſed non poſſumus diffinire volẽs ni fallor denotare,quod Princeps aliter faciendi poteſtatem non habet, prout bene alijs omiſſis voluit Bald.in l.3.§.ſi is pro quo nu.2. verſ.& ſic. nota quod Princeps ff.quod quiſque iuris,quem oẽs ſequũtur prout alijs relatis teſtatur Clar.in prac.§.fi.q.49.nu.14.verſ.& hoc adeo verum eſt.

8 Non inficior quin idẽ ſanctiſſimus poſſit defenſiones denegare ex aliqua iuſta cauſa ſibi bene viſa ex alleg.per Tiraqu.de pen.in præfatione nu.44.& ſeqq.& per Vaſq.contrauer.illuſtr.lib. 1.capit.39.nu.1.vbi pro iuſta cauſa exemplificat quando delictum eſt pluſquam notorium, aut quando timetur de populi tumultu, quæ aut ſimiles cauſę prorſus ceſſant in caſu noſtro,immo &quia delictum non de recenti patratum fuit,& quia iam conſtat de principali delinquente, & quia agitur contra nobilem non aliàs de ſimilibus diffamatum,aut imputatum, & accedẽtibus precibus eius affinium, & coniunctorum S. V.

obſequentiſſimorum, ac demum eiuſdem S.V. infinita propè modum clementia, & benignitate: Non niſi defenſionibus conceſſis in huiuſmo di cauſa procedendum eſſe firmiter ſperatur.

9 Nec dicat Illuſtriſſimus D. Gubernator ſaltem ex tribunalis præſcripto, & inueterato ſtilo poteſtatem habere ſic reos torquendi denegatis defenſionibus; Nam licet non ignorẽ eius iudices qñque ſic feciſſe ac decreuiſſe; Non tñ ex hoc ſtylũ, aut conſuetudinẽ ſic cõtra ius faciendi, & decernendi introducere potuerunt Rot. diuerſ. deciſ.793.nu.3.par.1.præſertim contra ius naturale tollendo defenſiones ante torturã Alex. de Neuo in terminis in conſ.86.num.7.& 8.Rot.de conſuetud.deciſ.6.nu.5.in antiq. ac maximè cõtra conſtitutionẽ Pauli III. prædictã habentem clauſulã decreti irritantis Gabr.tit.de clauſul.cõcluſ.3.nu.40.lib.6.ac ẽt contra cõſtitutionẽ Pij IIII.de qua ſupra,& in qua adeſt clauſula nõ obſtantib. &c.ead.Rot.d.tit.de conſuetud. deciſ.5. in prin. in nouis vltra quod ad inducẽdũ hũc ſtylũ neceſſaria eſt probatio, quod ſic fuerit obſeruatum per annos 40. & plus Rot. de conſuetud. in nouis. deciſ.6.n.4.ver. & licet contrariũ Egid. deciſ.1.ante finẽ verſ. modo iſta regula, & inter diuerſ.deciſ.1009.par.3. quæ quidẽ obſeruantia tantũ abeſt vt poſſit probari per tantũ tẽpus vt potius contrarium fuiſſe obſeruatũ, qui in curia verſati ſunt facile teſtari pñt,& vltimo loco cõſtat ex chirographo Sixti Quinti in cã ſurreptionis Anuli Piſcatoris, in quo impartitur iudicib. gubernatoris procedendi ẽt denegatis defenſionibus multũ bene ſciẽtes iudices illi, ꝙ ſine eiuſdem ſantiſſimi licentia hoc facere non valebant.

10 Quare & ex præmiſſis, & ꝗa cã agitur cõſulto Sanctiſs.& Clementiſs.Principe, cuius prudẽtiſſimo iudicio hæc,& oĩa alia mea ſcripta genuflexus ſubmitto, ſupplicatur mandari Illuſtriſs.D. Vrbis Gubernatori, ut in cã prædicta nõ niſi defenſionib.cõceſſis,& iuxta iuris terminos procedat, prout poſtea iniunctũ, & mãdatũ fuit ac defenſiones ad largã cũ ſuis competentib. terminis datę, & aſſignatę extiterunt. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ARGVMENTVM.

Plures notabiles quæſtiones in hoc reſponſo enucleantur: Prima eſt an dicatur mãdatum, ſeu conſilium, quãdo tam mandatarius quam conſulens habebãt inimicitiam cum occiſo. Secunda ex quib. verbis cõſilium, ſeu mandatum inducatur. Tertia, an & quando conſulens teneatur eadem pęna qua principalis delinquens qui erat aliàs facturus, quid in dubio prę ſumatur,& ex quibus coniecturis: Quarta an & quando mandatum conditionale obliget mandantem conditione non verificata. Quinto ex quibus verbis, ſeu factis inducatur delicti ratificatio ad eãdem, vel mitiorem pęnam, & quando, & qua pęna puniatur ſciens, & non reuelans parricidium committendum.

SVMMARIVM.

Conſiliũ dicitur,& non mandatũ quando tã occiſor, quã conſulens habebãt parem inimicitiã cũ occiſore, etiã ſi interuenerint verba imperatiua importãtia mandatũ nu.2.& in addit. litera [a] vbi declaratur hac cõcluſio.

Mandatum dicitur quãdo agitur de ſola authoritate mãdãtis, conſiliũ verò quãdo agitur de vtilitate occiſoris; Nec iſto caſu attẽduntur per qua verba fuerit mãdatum, ſeu conſilium probatum n.2. in addit. litera [a].

Mandatum non dicitur quando delictum ponitur in liberam voluntatem mandatarij, vtputa ſi fuerit dictum ſe lo vuoi ammazzare ammazzalo num.3.

Conſilij verba debent eſſe clara & expreſſa, & inferentia ad delictum, non autem dubia, et æquiuoca, quia in dubio interpretantur in bonam partem, & non in malã n.4. et in addi. litera [b] vbi declaratur hæc cõcluſ.4.

Propoſitum in menti retentum non niſi apud Deum punibile eſt. num.5.

Veritas Dei in delictis attenditur, & ſic ꝙ verè Deus dixerit, aut fecerit, non antè quod facere, aut dicere crediderit, aut opinatus fuerit num.5. ad finem, & in addit. litera [c] vbi de materia.

Conſulens non tenetur eadẽ pœna qua principalis delinquens niſi ꝙ prædictus delinquẽs nõ erat aliàs ſine cõſilio facturus n.6.& n.7. vbi hoc ampliatur procedere ẽt in atrociorib. & atrociſsimis, & n.8. vbi ꝙ an quis eſſet aliàs facturus nec ne probatur coniecturis, & in addit. litera [d] vbi præmiſſa declarantur, ac ẽt ponuntur plures coniectura quid quod quis erat aliàs facturus, & quid in dubio præſumatur.

Conditio ſignificatur per dictionem quando num.9.

Mandatũ non inducitur per verba conditionalia nu.10.

Mandatum conditionale conditione non verificata, non obligat mandantem num.10.

Conditionis implementum probari debet per eum qui fundat ſe in diſpoſitione conditionali nume.11.

Conditionis tacita defectus tollit vires obligationi ſicut expreſſa num.12

Conditio importat formam num.13.

Mandatarius ſi excedit formam mandati, mandans non tenetur num.13.

Forma inducitur per appoſitionẽ tẽporis, et ordinis n.14.

Ratificatio delicti inducitur per verba expreſſa de quibus ponitur exemplum in num.15.

Ratificatio delicti non inducitur ex ſola ſcientia, & non contradictione, etiam quod quis de delicto lætitiam, & feſtum feciſſet num.16.

Ratificatio delicti nõ inducitur ex præſtito auxilio delinquenti poſt delictum, ſeu ex illius receptatione nu.17.

Receptans poſt delictum delinquentem conſanguineum nõ præſumitur precedẽtis delicti particeps n.17. in fi.

Ratificatio delicti, vt noceat ratificanti duo præcipuè requiruntur, vnum quod delictum fuerit commiſſum nomine ratificantis; Alterum quod fuerit ratificatum ſcienter tanquã ſuo nomine geſtum nu.18. vbi etiam quando dicatur delictum geſtum nomine ratificantis, ſed quando hæc vera ſint, & de materia vide ibi in addit. litera. [c]

Ratificatio in delictis æquiparatur mandato nu. 19. non tamen

tamen quoad pœnam ordinariam, ſed tantum quoad extraordinariam, & in addit. litera [f] vbi de materia & veritate huius concluſionis.

Ratificatio delicti non facit incurrere ratificantem in pœnam ordinariam delicti, quando ex delicto ratificato nihil ad eũ peruenit nu.20. cõtra ibid. in addi. litera [g].

Ratificatio delicti tacita ex præſtatione auxilij poſt delictũ, ſeu alijs ſignis nõ põt pœna ordinaria puniri n.21

Reuelare non tenetur quis illud quod certo non ſcit, ſed ſub nube num.22.

Scire non dicitur quis niſi ſciat factum cum omnib. ſuis qualitatibus num.22.

Scientia ad incurrendum pœnam corporalem nõ ſufficit dubia, ſeu præſũptiua, ſed dẽt eſſe certa et clara n.22.

Scientia ſola ſine participatione, & non reuelantia non ſufficit in crimine parricidij ad incurrendum pœnam mortis ordinariam. n.23. per totum, vbi in vtramque partem articulus iſte latè diſputatur.

CONSILIVM. CIIII.

1 ADSIT DEVS. Ex confeſſione D.Ho
nufrij ſancta crucij detenti pro parricidio
in matrẽ per Paulũ eius fratrẽ cõmiſſo; Alijſque
in proceſſu deductis, tres mihi reſoluẽdas dubita
tiones propoſui. Primo erit nũquid, & in quã pę
nã pro prætẽſo mãdato, ſeu cõſilio ad matrẽ oc-
cidendã condẽnari poſſit. Secundo nunquid ẽt
pro prætẽſa ratificatione delicti. Tertio nũquid
ſaltem pro prętẽſa ſcientia, & nõ reuelantia, & in
vnoquoque capite ſtrictè, & breuiter quantum
potero procedendo.

2 Circa primũ in eo, ꝙ dubitatur de mãdato, ne
gatiuè reſpondetur. cũ.n. in toto proceſſu aliud
pro parte fiſci nõ prætenditur niſi D. Conſtãtiã
fuiſſe a Paulo occiſam ex cã inhoneſtatis (quã-
uis falſa) & ſic pp cõmunẽ honorẽ reſpiciente ẽt
perſonã D.Honufrij, neceſſario ſequitur non de
mandato, ſed de conſilio tantũ tractari poſſe; ẽt
quod illud imperatiuis verbis explicatũ diceretur
tur Bal. in l.1.n.10. verſ. ſi erãt pariter inimici C.
de ſeru. fugit. Aret. in l. ſi quis mihi bona §. ſed &
ſi mandauero n.11. ante finẽ vbi in terminis lo-
a quitur qñ pro cõmuni [a] honore fratrũ lib.4. Ca-
rer. in pract. in 3. trac. de homicid. §. circa ſecundũ
videlicet de mandante n.32. verſ. & ideo pari cõ-
currente inimicitia, & §. ſequitur de conſulente
nu.11. Boſſ. in tit. de mandat. ad homicid. nu.50.
in fin. & hoc creditur non habere difficultatem.

3 In eo autem, ꝙ dubitatur de conſilio. Pariter
& ex plurib. negatiuè reſpondendũ cenſui, & pri
mo quia dum D. Honufrius fatetur mandaſſe;
Iulio Spinoſo, vt diceret Paulo; *Che eſſendo coſa di
honore lui sà quello che deue fare.* Hæc inquã verba
in liberã voluntẽ eiuſdẽ Pauli poſita, nullã quo-
ad D. Honufriũ pariunt obligationẽ l. in vẽdẽ-
tis vbi gl. & Doct. C. de contrahen. empt. & hoc
ideo nec perſuaſionẽ nec cõſiliũ inferunt, prout
in fortiorib. terminis conſuluit Hippol. Rim. vi-
den. in cõſ.310. n.26. lib.3. in eo alteri ſibi dicẽti;
Che era riſoluto de voler ammaZZar N. reſpõderat.
Se lo voleua ammaZZare l'ammaZZaſſe.

4 Dum verò fatetur amplius. *Hauergli mandato
a dire che faceſſe quello che cõueniua fare come Caua
liero, e come huomo d'honore ſenZa guardare, ne ad in
tereſſe ne a cos' alcuna;* Aut quid ſimile creditur ad
uertendũ, ꝙ hæc verba de eorũ proprietate, & ſi-
gnificatione tantũ abeſt, vt matris necẽ inferãt,
ut potius contrariũ omnino importent. Nullibi
.n. reperietur equitis honori conuenire matrem
quãuis inhoneſtã trucidare, ſed bene eã in mona
ſteriũ detrudere, vt ibi perpetuò ſuã agat vitã, ex
qua detruſione licet eadẽ mater indignata forſã
filiũ ſua priuaſſet hæreditate. Non tñ id eſſe de-
buiſſet in cã vt filius ab hoc propoſito remouere
tur propter quodcunq; intereſſe bonorũ, & hoc
eſt, ꝙ inferebant verba prædicta. *SenZa guardare
ne ad intereſſe ne a cos' alcuna &c.* Vel ſaltem nega
ri non põt quin verba prædicta, & hũc ſenſũ reci
pere potuiſſent: Quo caſu ſuccedit cõis Docto-
rũ concluſio, ꝙ verba conſilij quæ in bonã, & ma
b lã partẽ interpretari poſſunt, interpretari [b] debẽt
in bonã, & ad excluſionẽ delicti, non aũt in ma-
lã Bal. in d.l.1.n.13. C. de ſeru. fugit. Iaſ. ibidẽ nu.
24. Felyn. in c. auditis n.33. in fi. de pręſcrip. Dec.
in l. conſilij n.12. ff. de reg. iur. & in c.1. nu.48. de
off. deleg. Aym. conſ.205. n.9. Alcia. de præſũpt.
reg.3. præſũpt.1. n.3. Gabr. lib.7. concluſ.2. nu.2.

5 Nec refert, ꝙ interrogatus D.Honufrius quid
voluerit ipſe inferre per verba prædicta reſpõde-
rit; *Volſi inferire che quando foſſe ſtato mancamento
d'honore, e di coſe d'honore nella perſona di noſtra ma
dre, ammaZZaſſe prima l'huomo, & poi leuaſſe via la
donna, & non guardaſſe ad intereſſe di robba ne d'al-
tro;* Nã & in hoc ẽt creditur aduertẽdũ, ꝙ D.Ho-
nufrius nõ fatetur cõicaſſe Spinoſo hanc ſuę mẽ
tis declarationẽ, nec minus illi iniunxiſſe vt tale
quid Paulo referret, ſed ſolũ opportunę interro-
gationi ſibi factę quid in mẽte ſua per verba præ
dicta intelligere voluerit ſic, vt ſupra reſpondit.
Quare ſubintrant duæ iuris concluſiones vna, ꝙ
propoſitũ in mente retentũ nõ niſi apud Deum
punibile eſt l. cogitationis ff. de pęn. l.1. §. ſola co
gitatio ff. de furt. c. vnũ §. criminis 25. diſtinct. ẽt
in atrociſſimis hæreſi excepta, prout tradunt cõ-
muniter Doct. in l. quiſquis C. ad l. Iul. maieſta.
in c. ſi quis 6. q.1. & in c. felicis de pęn. in 6. Clar.
in prac. q.91. verſ.1. altera, ꝙ in delictis non quid
delinquens facere, ſeu dicere crediderit, & opina
c tus fuerit ſpectandũ eſt, ſed ꝙ verè [c] dixerit, aut fe
cerit Bar. in l. inter omnes §. recte in fi. ff. de furt.
Menoc. de arbitr. q. lib.1. q.90. n.20. & 25. fuit de
mente Alber. in l. nõ ſolum §. proculus n.3. ff. de
iniur. & faciunt ſcripta per Aym. conſ.2. nu.2. &
per Franc. Becc. conſil.60. nu.15.

6 Præterea, & ſecund. Non ſemper conſiliũ obli
gat conſulentem ad eandem pœnã delicti, quod
conſuluit, ſed tunc demum, quando delinquens
nõ erat ſine illo cõſilio facturus, aliàs ſecus. Bal.
in l. ob hæc verba nume.3. verſiculo adde, quod
differentia eſt ff. de infam. & in l. data opera nu-
me.52. in fine verſic. ſed ſic in conſilio C. qui ac-
cuſar. non poſſ. Salyc. in l.1. nume.17. C. de rapt.
virg. Hoſtienſ. in cap.1. nume.7. verſicul. ego ta-
men hic puto diſtinguendum Abb. numero 5. &
Felyn. nume.8. ff. de offic. deleg. & eſt communis
omnium vtriuſque Doctorum ſententia, prout
teſtantur Bero. in d. cap.1. nume.85. & numero
89. in fine Petr. a Plach. in epith. delictor. libro
1. capit.17. numero 2. & numero 7. in fine, & nu-

mero 19. Clar.in pract.§.fina.quæſt.88.in princ.

7 Idque procedit etiam in atrocioribus,& atrociſſimis,prout originaliter voluit Bald.in l.1.nu. 6.verſicul. ſecundo caſu C. de ſeru.fugit. Felyn. in cap.1.nume.9.de offic.deleg.& in cap.ſicut dignum nume.8.de homicid.Dec.in d.cap.1.num. 45.ſeqq.& ibi etiam Bero.nume.89.in fine verſicul.hæc limitatio,& Mant.numero 34.Didac.in clement.1.par.2.§.2.nume.1.verſicul.quamobrẽ de homicid.Cagnol.in l.conſilij numero 7.ff. de regul.iur. vbi teſtatur de veriori,& meliori opinione,ſequitur Petr. Calephat.in conſil.crimin. diuerſor.107.lib.prim.in folio Petr.a Plach.d.ca. 27.poſt nume.7.& nume.10. vbi reprobat contrarium tenentes Menoch.de arbitrar.quæſt.lib. 2.Caſ.351.num.24.

8 Sed in caſu noſtro non ſolum non conſtat, ꝙ Paulus non eſſet aliàs facturus, ſed potius contrarium ſi eius malum animum perpendamus. Primo ex eo quod fuit primus motor parricidij prædicti in tranſmittendo famulum D. Honufrio cum literis de quibus in proceſſu. Secundo quia ante delictum per plures dies ſtabat multũ malinconicus, prout deponunt teſtes Curiæ. Tertio, quia non expectata alia D. Honufrij reſponſione matrem occidit. Quarto,quia crudeliter eã trucidauit. Quinto,& ſummo manè nulla facta ad fugam præparatione. Ex quibus omnibus eius malum,& iniquium animum parricidiũ hoc omnino perpetrandi facile conijci poſſe dubitandum non eſt, cum vt dicunt in propoſito Doctores ex ſignis, & coniecturis accidentis animus, quod eſſet aliàs facturus benè probatur Bald.in d.l.ob hæc verba numero 3.verſicu.quid in dubio ff.de infamib.Dec.in l. conſilij numero 9.verſicul.ex coniecturis tamen, & ibi etiam Magner.numero 16.verſicu.ideo dicit debere recurri ad coniecturas ff. de reg.iur.Boſſ.in tit.de mandat. ad homicid.numero 59. in fine Bartholom. vbique in tracta.crim.par.11.nu.28.

9 Tertio,& hoc tollit omnem difficultatem,ſupplicatur conſiderari,quod prætenſum mandatũ, ſeu potius conſilium non eſt ſimplex,& abſolutum, ſed aut conditionale,aut ad certam formã reſtrictum,& limitatum, quia D. Honufrius nõ ſimpliciter intellexit de medio tolli matrẽ (etiã quod eius mentem punire velimus,) ſed tunc demum ſi aliquam commiſiſſet,prout ſuſpicabatur inhoneſtatem, vt patet ex clara lectura ſuæ confeſſionis ibi; *Eſſendo coſa d'honore ditelt chè lui ſà quello che deuo fare, & non guardinè ad intereſſe nè à coſ'alcuna.* Illud enim verbum eſſendo conditionem importat Pariſ.conſil.81.num.7.lib.1. & iterum infra: *Volſe inferire che quando foſſe ſtato mancamento d'honore, & di coſe di donne nella perſona di noſtra madre ammazzaſſe prima l'homo, & leuaſſe poi via la donna:* Nã,& illa dictio quãdo pariter conditionem importat l.cum uir.ff.de condit.& demonſtrat. l.quod pupillę ff. quand. dies legat.ced.Bart.in l.1.poſt nume.17.ff. de condit. & demonſtratio. Pariſ. d.conſil.81. num.6.lib.1. Decian.conſil.16.num.19.lib.4.

10 Quare aut ſuccedit illa concluſio,quod in delictis mandatum non inducitur per verba conditionalia Bart. in l. ſi pupillus §. videamus in fine ff.de nego.geſto. Alex.ad Baro. in l.1. in princ.in verbo obligatio.ff.manda. Aret.in l. ſi quis mihi bona §. ſed quod ſi mandaui nu.11. in fine ff. de acquir.hæred.Bero.conſi.175.nume.30.lib.3.vbi loquitur in fortioribus terminis verſi.nec conditionaliter prolata,aut ſaltem non verificata prętenſi mandati conditione perinde eſt ac ſi mandatum non interueniſſet l. pecuniam quam ff. ſi cert.petat.Natta conſilio 388. numero 5. verſic. & licet fuerit productum mandatum, & ſequen. Vant.de nullitat.ex defectu manda.&c. numero 75. poſt med.Surd.conſil.365.nu.13.

11 Et iſto caſu non dicat fiſcus onus probandi non verificationẽ cõfeſſionis ſpectare ad D. Honufriũ quoniã (vltra quod itẽ creditur ex primo proceſſu cõſtare ſuſpitionẽ Pauli de prægnãtia matris,cuius cauſa illã occidit fuiſſe falsã) adhuc dr̃,quod fundans ſe in mandato dẽt probare implementũ conditionis in eo appoſitę Natt.d.cõſil.388.n.5.in fi.verſ.& nõ probatur, ꝙ dicta cõditio fuerit impleta,& eſt regulare,quod fundãs ſe in conditionali diſpoſitione a iudicio repellitur niſi eiuſdẽ cõditionis implementũ probauerit.l.hoc iure ff.de verb.oblig.l.ita ſtipulatus §. ꝙ ſi ab initio ff.eodẽ Bar.in l.ſi quidẽ n.5.C.de exceptionib.& in l.cũ te col.2.verſ.& tunc interdũ ętas ponitur in conditione, & ibi etiam Salycet. poſt num.4.verſ.primo caſu C.de probat.

12 Verum etiã, ꝙ prætenſum mandatũ de quo agitur non fuiſſet expreſſe cũ conditione explicatũ: Negari tñ nõ põt quin in ſe tacitã habeat cõditionẽ,& contrariã voluntatẽ de non occidendo matrẽ niſi prius benè eius ſuſpicata inhoneſtate verificata: Cũ.n.Paulo conſuluerit, ut hoc caſu faceret id ꝙ honorato equiti cõueniret, qs dubitat honorato equiti nõ conuenire matrẽ ſine cauſa occidere? Igitur & huius tacitę cõditionis defectus tollit prętenſo mandato,ſeu cõſilio omnes vires gl. in l. itẽ quia, in gloſſa magna in verbo male petitur,& ibi Alex.n.5.& Iaſ.n.21.ff. de pact.Marian.Socin.conſ.122.nu.17. lib.2.

13 Et ex prædictis ſequitur, ꝙ ex quo cõditio formã importat Bal.in auth.matri & auię n.3. in fi. ver.& cõditio,quæ apponitur C. qñ mul. tutrit. off.fungi põt Dec.conſi.77.poſt n.1. verſ.& ipſa conditio,& conſ.466.in fi.n.18.verſ.& conditio formã inducit Rolan.conſ.97.n.60.lib.1.& cõſ. 55.n.25.lib.3.icirco ſi Paulus matrẽ occidit cõtra,ſeu præter formã prætenſi mandati,quam tñ ſeruare erat in eius poteſtate; Nõ tenetur D. Honufrius Bal.in l. non ideo minus n.29.C.de accuſat.Ang.de malef.in verbo,& Semproniũ Rodulphi n.39.& ibi Aug.in addit.Carer.in pract.in 3. tract. de homicid.§. circa tertiũ in princ.& nu.2. Bero.d.cõſ.175.poſt n.40.Petr.a Plach. in epith. delictor.c.15.poſt nu.5.verſ. ſexto ſolet.

14 Et in propoſita facti ſpecie prætẽſum mandatũ fuit ad certã formã reſtrictũ, & limitatũ nõ ſolũ ex præmiſſis,ſed ẽt ex illis verbis; *Che ammazzaſſe prima l'homo,et poi leuaſſe via la donna.* Quæ quidẽ verba ne dũ expreſsè importãt volũtatem D. Honufrij vt vere appareret ſuſpicata matris inhoneſtas,ſed ẽt ꝓciſà implicãt formã ꝑ appoſitionẽ tẽporis ac ordinis per prius ac poſterius l. ſcire oportet §.cõſequẽs ff.de excu.tut.Bal.in l.1.

nume

num.8. ad finem verſicul. & eſt ratio C.ne lic.3. prouoc. Felyn. in c.cum dilecta col.7. verſic. ſextum ſignum,& col.8. verſic. octauum ſignum de reſcript. Quare non ſeruata forma prætenſi mandati,mandans non tenetur ex præallegatis,& ex ijs quæ in ſimili de mandatario excedente fines mandanti circa locum, poſt Felin. Anan.& Cater.in locis per eum relatis voluit Petr. a Plach. in epith.delictor. d. cap.5. poſt numero 5.& hæc quoad prætenſum mandatum, ſeu conſilium.

15 Quod verò attinet ad prætenſam parricidij ratificationem multo minorem res habet difficultatem. Negatur enim in primis hic aliquẽ adeſſe ratificationem, aut enim fiſcus prætendit ratificationem expreſſam verbis,vt quia fuerit dictũ ſum contentus de eo,quod fecit Titius occidendo Mæuium.Vel placet mihi homicidium factũ à Titio: Non ero illi obnoxius, aut quid ſimile, prout exemplificat Carer in pract.in 3.tracta. de homicid. §. ſequitur de ratum habente nume.1. poſt Bartol.& alios in l.1.§.ſed & cum quis ff. de vi & vi arma. & hanc quidem ratificationem nõ ſolum non video in proceſſu apparere, immo cõtrarium per illa verba per D. Honofrium probata videlicet. *Dio perdoni al Signor Paulo che non hà aſpettato che tu tornaſſe là, perche trauagliaria lui,et gl'altri*. Ex quibus condolentibus verbis delicti non ratificatio expreſſa infertur ad gloſ. in dict. l. 1.§.deieciſſe, verſiculo,ſed & ſi,in verbo ratum ſequitur Natt. conſilio 499. numero 5. vbi in terminis de eo qui dixit ſe noluiſſe illud delictũ factum extitiſſe.

16 Et tamen etiam, quod non appareret D. Honofrium improbaſſe hoc factum, adhuc ex ſola ſcientia, & contradictione nulla inducitur delicti ratificatio Natta conſil.595. nume.13.& 15. & conſil.597. num.14. Octau.Cacheran. conſil. 65.nume.37.Honded.conſil.96. nume.55. lib.2. etiam quod de delicto lętatus eſſet, & magnum feſtum feciſſet Bal.in d.l.obſeruare §.fina. nume. 10.C.de off.pro conſ.& lega.Natt.conſ.494.nu. 11.& conſ.499.nu.5.& d.conſ.595.nu.15.& conſil.597.num.4.Cacheran. d.conſil.65. nume.36. in fine,& deciſ.Pedemont.138. nu.17.poſt med. Decian.conſil.88.nu.20.lib.3.

17 Aut verò prætendit fiſcus tacitam ratificationem ex eo, quod poſt delictum, & ſucceſſiuè D. Honofrius pecunias ſubminiſtrauerit Paulo, vt & ſe alere, & in loco tuto permanere poſſet, & tunc quod ex hoc nulla inducatur delicti ratificatio,videatur ni fallor in terminis Bero.in d.cõſil.175.numero 7. iuncto nume.54. lib.3. vbi loquitur de eo,qui ſtatim patrato homicidio mandauit occiſoribus vt irent ad quandam vineam, ibique expectarẽt donec eis,& litterę,& pecunię mitterentur (prout miſſę fuerunt) vt ſe poſſent ſaluare,& ſępius poſtea eiſdem occiſoribus poſtquam ſe ſaluarunt pecunias tranſmiſit:inquit enim ibi Bero.quod hæc datio, & pecuniarũ trãſmiſſio non arguit de neceſſitate mandatum, aut ratificationem, cum poſſit dici eam factam ad alium effectum videlicet, vt ipſis occiſoribus tãquam amicis poſitis in periculo, & neceſſitate ſubueniretur, prout naturaliter homo homini facere tenetur, iuribus ibi per eum allegatis, quæ quidem ratio multo magis militat in caſu noſtro in quo D. Honofrius non amicum, ſed germanum fratrem adiuuauit: quo caſu intrat illa alia concluſio, quod ratio coiugationis ſanguinis tollit omnem malam ſuſpitionem, quæ ex receptatione, aſſociatione, ſeu alia quauis auxilij præſtatione delinquenti poſt delictum facta oriri ſolet Blanch.de indit. numero 202. Nouell.in practic.in ſecund.titul.ad defenſam §. an inditia pro reo &c. numero 94. ſequent. Simon de Prę. conſil.15.nume.28.ſeqq. Menoch.de præſumpt. lib.1.quæſt.89.num.108.

18 Dicitur ſecundo, quod ad effectum vt delicti ratificatio ratificanti noceat, duo præcipuè requiruntur; Vnum quod delictum fuerit commiſſum nomine ratificantis; Alterum quod fuerit ratificatum ſcienter tanquam ſuo nomine

e [e] geſtum; Ad regulam cap.ratum de regul. iur.in 6. voluit gloſ.in cap.cum quis de ſentent.excommunic.in 6. Salyce.in l.non ideo minus numero 31.& ibi etiam Bald.in 11.quæſtione C.de accuſat.idem Bald.in l.obſeruare §.final.numero 10. C.de offic.proconſ.& legat. vbi quod hoc debet probari clarè Bartol.in l.1.§.deieciſſe.verſicul. & ſi quod alius numero 1.& numero 2.in fin. de vi, & vi arma. Aretin. conſil.163.nume.3. colum.5.

* in fine verſic.nec dicat aliquis vbi de communi Carer.in practic.in 3.tracta.de homicid.§. ſequitur de ratum habente num.14. Natta d.conſilio 494.nume.12.deciſ.Pedemont.138.numero 17. & alibi paſſim, & communiter Doctor. omnes quos recenſere longum eſſet. Illaque concluſio, quod in præiuditium ratificantis ratificatio valet etiam eius,quod ſuo nomine geſtum non eſt, de qua in l. ſi fundus §. 1. ff. de pignor. cum alijs per Dec.in l. ſemper qui non prohibet nume.12. & ibi etiam Cagnol.numero 22. ff. de regul. iur. Grammat. deciſ.103. numero 12. verſiculo, ſed quoad præiuditium Tiraquel.de retract. lignag. §.1.gloſ.9.numero 248. procedit in ciuilibus, & in contractibus, non autem in criminalibus, & in delictis Bartol.in d.l.1.§. deieciſſe verſicul. ſed quod ſi alius numero 1. & ſequent.ff. de vi,& vi arma.Cyn.in l.non ideo minus numero 4. C.de accuſat.Franc.Marc.deciſ.423.num.25. ſequen. par.1.deciſ.Pedemont.138.nume.18.verſic.Prętera illud, ſed ſic eſt, quod neutrum præmiſſorum concurrit in caſu noſtro, ergo fruſtra tractatur de ratificatione delicti eo præſertim, quia vt optimè probat Salycet. vidend. in dict. l. non ideo minus numero 34. C. de accuſat. Delictum non poteſt dici commiſſum nomine alterius niſi delinquens in ipſo delicti actu ſic illius nomine ſe delinquere affirmet, ſequitur Aretin. dict. conſilio 163.numero quart.columnn. quint.in fine verſicul. nec dicat aliquis Octau. Cacheran. deciſ.Pedemont.138.numero 18. & conſilio 65. numero 36.

19 Dicitur tertio,& in omnem euẽtum, quod licet etiã in delictis ratificatio ęquiparetur mãdato d.l.1.§.deieciſſe verſic.ſed & ſi ff.de vi & vi ar-

f ma. Hoc tamen intelligitur quo ad pœnam extraordinariam, non autem quo ad ordinariam, alias nimis abſurdum, & forſam iniquũ reputaretur, quod qui non deliquit in operando puniretur

xetur pari pęna cum delinquente,& operante ſe-
cundum Salyc.in d.l. non ideo minus nume.33.
C. de accuſat. quem ſic dicendo in propoſito re-
ferendo ſequuti ſunt Bero. d.conſil.175. nu.50.
& num.54. verſic.quin immo ex Salyc.vbi ſupra
lib.3.Plach.omnino videndus in Epith.delictor.
lib.1.cap.18. nu.3. & hanc ſententiam benè pro-
cedere de ęquitate poſt Couarr. quem allegat in
Clement. ſi furioſus part.2. §.1. num.5. teſtatur
Baiard.ad Clar.in quæſt.87. num.23.

20 Et maximè faciũt ſcripta per Iacob. de Aren.
in d.l. non ideo minus in princip. C. de accuſat.
vbi notabiliter dixit, quod ad effectum imponē-
di pœnam ordinariam ratificanti neceſſe eſt, ut
ad eum ex delicto quem ratificat aliquid perue-
g niat,prout ſunt propriè termini tex. in d.§.deie-
ciſſe. ſequitur Bero. qui latè hanc concluſionem
reaſſumit in d. conſil.175. nume. 46. & ſeqq. vſ-
que ad num.51.lib.3.

21 Idque maximè locum habebit in caſu noſtro
in quo fiſcus non poteſt prætendere aliquã ver-
bis expreſſam ratificationem, ſed tantum tacitã
ex præſtatione auxilij poſt delictum, ſeu ex alijs
ſignis,& conſequenter nec etiam ordinariam ra-
tificationis pęnam prætendere põt, ad ea quæ in
propoſito per Cater. in d. §. ſequitur de ratũ ha-
bente nu.18.Petr.a Plach.d.cap.18.num.3. verſ.
rurſus,& in hac controuerſia, & hæc quo ad prę-
tenſam ratificationem.

22 Quo verò ad prætenſam ſcientiam, & non re-
uelantiam; Non video quomodo poſſit dici,
quod D. Honufrius ſciret Paulum eſſe occiſurũ
matrem, cum nec litteræ ſibi a Paulo tranſmiſſę
hoc indicabant,nec aliunde poterat ipſe hoc vl-
lo pacto conijcere: licet bene, prout fatetur, ha-
beret ſuſpitionem, ſeu imaginationem, quod ea-
dem mater aliquam potuiſſet inhoneſtatem cõ-
mittere; Non igitur reuelare tenebatur, id quod
certo non ſciebat, ſed ſub nube ex trad. per Ber-
taz.in conſ.357.num.40.& 46. lib.2. & facit vna
regula, quod ſcire quis non dicitur qui factũ cũ
omnibus qualitatibus certo non ſcit ad trad. per
Felyn.in c.quo ad cõſultationẽ nu.32. de re iud.
cũ allegatis per eũ,& per Hippol.Rim.conſ.310.
nu.24.lib.3.& per Surd.cõſ.325.n.41. itẽ, & alia
regula quod ad incurrendũ pęnã præſertim cor-
poralẽ ſcientia nõ ſufficit dubia, ſeu præſumpti-
ua,ſed dẽt eſſe certa clara,& indubitata Aym.cõ
ſil.193.nu.7. & 8.Boſſ.in tit.de rapin. nu.29.ſeq.
& voluit Rota coram Seraphino in pęna Roma
na Secretariatus 17. Februarij 1592.

23 Præterea,& in omnẽ euentũ in crimine parri-
cidij ſola ſcientia, abſq; participatione, & nõ re-
uelantia nõ ſufficit in filijs ad imponendũ pęnã
ordinariam,& mortis,in quo articulo vt res cla-
rior reddatur, & vt dignoſcatur q̃ nã magis cõi-
ter receptum ſit adducere decreui iura, & Docto
rũ authoritates,quibus in vtramq; partẽ dubita-
tio hæc maximè cõtrauertitũ, & quidẽ pro parte
firmatiua adducitur in primis tex. in l.vtrũ ff. ad
l.Pompeiam de parricid.cuius verba ſunt hæc: v-
trum qui occiderint parentes, an ẽt conſcij pęna
parricidij afficiantur quæri poteſt, & ait Męcia-
nus etiam conſcios eadem pęna afficiendos non
ſolum parricidas, & ibi gloſ. in figuratione caſus

expreſsè notat ea lege puniri non ſolum filium
qui patrẽ occidit, ſed etiam ſi fuit tantũ cõſcius.

2 Adducitur text.in §.alia inſtit.de publ.iud.dũ
ibi dicitur. Nec non is cuius dolo malo factum
eſt, vel conſcius criminis extiterit licet extra-
neus ſit pœna parricidij puniatur.

3 Adducitur Areti.in d. §. alia vbi expreſſe no-
tat, quod illius criminis ſocius tenetur ac ſi tale
crimen commiſiſſet.

4 Adducitur Nicaſ.in eodẽ §.alia in prin.vbi ſũ
mando illũ tex.dicit, quod conſcij criminis par-
ricidij puniũtur ſicut parricidę, quia videlicet in
ſuti in ſacco in mare, vel in flumẽ proijciuntur.

5 Adducitur Barto.in l.1.§.occiſorum in fin. ad
Syllan.vbi dixit, quod ſola ſciã de maleficio nõ
facit quem teneri niſi maleficium deberet com-
mitti in dominum, vel in patrem.

6 Adducitur Roman. in eodem §. occiſorum in
fin.vbi magis expreſſe dixit, quod qui tantũ ha-
bet ſcientiã volentis patrem occidere ſi non re-
uelat vltimo ſupplicio punitur.

7 Adducitur idem Barto. in d.l.vtrum nu.3.vbi
declarando gloſ. ibi in verb. conſcius pariter ex-
preſse dicit, quod filius non reuelans tenetur,
etiam quod non ſit particeps parricidij.

8 Adducitur Salyc. in l. quiſquis §. id quod nu.
26.C.ad l.Iul.maieſt.vbi referendo, & ſequendo
Bart.in d.l.vtrum pariter concludit filium ex ſo-
la ſcientia,& non reuelantia teneri.

9 Adducitur Igne.in l.fideicõmiſsũ n.47.in fi.ff.
ad Syllã. vbi dixit cõſcios paritate ſupplicij cõ-
demnandos per text.in d.l.vtrum, & in d.§.alia.

10 Adducitur Bal.in cap.1.nu.5.ver. vnde ſi non
famoſus de off.deleg.vbi dixit,quod l.vtrũ impo
nens cõſcio parem pęnã cum parricida procedit
ex ſpecialitate, & atrocitate criminis parricidij.

11 Adducitur Abb.in c.1.poſt nu.9.de reſti. ſpol.
vbi dixit,quod filius ſciens delictum committẽ-
dum aduerſus patrem, & non reuelans tenetur
ex ſola ſcientia licet aliter non ſit particeps.

12 Adducitur Aug.ad Ange. de malef.in verb. *Et
hai tradito la tua Patria*, poſt nu.11. vbi reprobat
Ang.in l.2.ff.ad l.Põpeiã de parricid.dum voluit
ſcientẽ, & non reuelãtẽ mitiori pęna puniendũ.

13 Adducitur Cępol.in conſil.crim.5. nume.30.
vbi dixit, quod filij occidentes parentes, & eorũ
conſcij, & extranei puniendi ſunt eadem pœna.

14 Adducitur Caſſan. in cõſuetudine Burgund.
rub.1.des iuſtices, & droictz dicelles n.32.fol.mi
hi 15.vbi refert,& ſequitur Bar.in d.l.vtrũ eiuſq;
dictum reputat mirabile quãuis rigoroſum: ſub-
dit tñ q̃ huius rigoris potuit, eſſe rõ,quia ſciens,
& nõ reuelans videtũ cõſentire: cõſentiẽs aũt ma-
iori punitũ pęna quã faciens iurib.ibi per eũ alleg.

15 Adducitur Boer.in deciſ.nu.262.n.9.vbi q̃ v-
xor nõ reuelãs cõſpirationẽ quã fieri ſcit contra
ſuũ maritũ punitur eadẽ pęna ac ſi occidiſſet, &
Boer.ſic dicẽtẽ referẽdo ſecuti ſũt Meno.de arb.
99.lib.2.Caſ.355.n.18. Decia.in trac.crim.lib.9.
c.13. de pręſtant.aux.vel conſ. nu.16. Baiard.ad
Clar.in pract.§.fin.q.87.nu.5.ergo multo magis
in filio qui non reuelauit tractatum quem fieri
ſciebat de nece parentum.

16 Adducitur Anton.Gomez.de delict. ca.3. nu.
4.vbi voluit, quod filius ſciẽs delictum commit-

tendum

tendum contra parentes & illud non reuelans tẽneatur, ac ſi verè feciſſet, atteſtans, ita cõmuniter notari per Docto. in d. l. vtrum in d. §. alia & Ant. Gomez. ſic dicentem referendo ſecuti ſunt Petr. a Plac. in epit. delict. lib. 1. c. 22. nu. 16. iuncto nu. 17. in fi. & Baiard. ad Clar. d. q. 87. nu. 2.

17 Adducitur Franc. Corſ. Senenſis in repet. c. 1. de off. de leg. n. 86. vbi facit cõcluſionẽ, q in atrocioribus prout eſt parricidiũ ſciens pariter ſicut faciens punitur. Et quod de hac ſnia licet rigoroſiſſima videatur, & contra eã faciãt plura ibi per eũ cõſiderata nullus dubitat, & n. 88. verſ. ad quẽ textum concludit, quod l. vtrum imponens eandem pœnam conſcio non reuelanti loquitur in ſpecie in filijs nõ reuelantibus mortem parentũ, non autem in nõ reuelantibus mortem aliorum etiam comprehenſorũ in l. Pompeiæ de parricid.

18 Adducitur Hippol. Rim. in repet. d. c. 1. nu. 59. & ſeqq. de off. de leg. vbi concordando d. l. 2. cum d. l. vtrum viua ratione demonſtrat, quòd l. 2. eſt correcta per l. vtrum.

19 Adducitur Viu. opin. 694. nu. 2. vbi dixit quod ſciens aliquẽ occiſurum patrẽ ſuũ & nõ reuelans punitur vt parricida, licet nõ ſit delicti particeps.

20 Adducitur Decian. in tract. crim. d. lib. 9. eod. c. 13. nu. 3. vbi videtur concludere quod in crimine parricidij conſcius, ſiue filius, ſiue extraneus teneatur eadem pœna, & quod hoc ſit ſpeciale in parricidio ex Bal. quẽ alleg. in d. c. 1. de off. de leg. & nu. 12. pariter dicit, quod in eodem crimine cõſcius, & non propalans tenetur pẹna parricidij.

21 Et vltimo adducitur Menoc. de arb. qq. in addit. ad caſ. 355. num. 35. vbi pariter quod propter atrocitatẽ criminis eſt ſpeciale, quod tàm extraneus quam filius ſciens & non reuelans eadẽ pẹna tenetur. ex Bal. vbi ſupra Cẹpol. Ant. Gom. & Plac. in locis præcitatis, & ita teſtatur hanc eſſe veriorem & probabiliorem ſententiam.

Pro cõtraria verò opinione adducitur textus expreſſus in l. 2. ff. de parricid. vbi apertè dicitur, quod frater, qui patri ſuo non reuelauit necem ſibi paratam ab altero fratre relegatus fuit.

2 Adducitur glo. in d. l. vtrum in verb. conſcius, vbi declarat conſcios ideſt participes, & ſic ſecundum eam non videtur ſufficere ſola ſcientia ſine participatione.

3 Adducitur Ang. in eadem l. 2. nu. 1. vbi expreſſè dixit. Nota benè quod qui non reuelat mortẽ futurã patris ſui tenetur l. Põpeia de parricid. licet mediocre relegationis ſupplicio ſit afficiẽdus.

4 Adducitur Alber. in eadem l. vbi textum illum in verb. cognouerit extendit ad opem, vel conſilium dantem, & ſic omnino vltra cognitionẽ requirere videtur delicti participationem & omni caſu relegationis pœnam locũ habere teſtaturq; hanc eſſe veram expoſitionem illius textus.

5 Adducitur idem Alber. in d. l. vtrum nu. 1. vbi pariter textum illum intelligit nõ in ſimpliciter conſcio, ſed etiam in cõſentiente: & nu. 3. clarius intelligit de conſulente dicens, quod licet regulariter conſulens mitius puniatur, non tamen ſic eſt in crimine parricidij.

6 Adducitur Bart. in l. omnes la ſecunda in fi. C. de agric. & cẽſit. lib. 11. vbi clarius loquendo quã loquutus fuerit in l. vtrum dixit, quod præſtans opẽ parricidio punitur eadem pœna ſi fuerit cõſcius aliter ſecus, & de hoc dicit eſſe caſum in d. l. vtrum adeo, quod illam legem apertè declarat procedere non in ſimpliciter conſcio, ſed in conſcio opem præſtante.

7 Adducitur Fulgoſ. in d. l. vtrum & in d. l. 2. vbi magiſtraliter diſtinguendo dicit, quòd ſi ille qui vult occidere patrem meum eſt extraneus, & tũc indiſtinctè non reuelando teneor de homicidio, & ita procedat text. in d. l. vtrum, ſi verò non eſt extraneus, ſed mihi coniunctus: & tunc ſciens & nõ reuelans teneor pẹna relegationis, & ita procedat tex. in d. l. 2. niſi fuerim præſens in actu offenſionis, quia tunc ſi ſine periculo potui fauere & defendere patrem meum, & non feci indiſtinctè teneor de homicidio, ſiue offendens ſit extraneus, ſiue coniunctus.

8 Adducitur Salyc. in l. 1. nu. 24. ante med. verſ. ad l. vtrum. C. de rapt. Virg. vbi dixit illum textũ debere intelligi de cõſcio, i. de cõmittente culpã.

9 Adducitur Alciat. in repet. l. 4. §. Cato nu. 24. & ſeq. ff. de verb. oblig. vbi dixit quod l. Pompeia de Parricid. non habet locum in ſciente tractatũ, & nõ reuelante, quia is mitius punitur ex regula quod magis puniatur, qui deliquit faciendo quàm qui delinquit non faciendo.

10 Adducitur idem Alcia. in l. bona fides num. 4. poſt med. ff. depoſiti, vbi dixit, quod conſcius duplici modo in iure accipitur, vno modo quando eſt etiam particeps: alio modo quando ſine participatione ſimpliciter ſciuit. primo caſu punitur eadem pœna, vt in d. l. 2. vtrum. Secundo autem caſu mitiori, vt in d. l. 2.

11 Adducitur Cagnol. in l. culpa caret nu. 10. verſic. ſi quis tamen. ff. de reg. iur. vbi dixit, quod in atrocioribus in quibus quis propter atrocitatem reuelare tenetur non reuelando non punitur pẹna qua faciens, ſed mitiori & extraordinaria.

12 Adducitur Marſil. in d. l. 2. ff. de parricid. vbi in ſummario apertè dicit in crimine parricidij pro ſcientia, & non reuelantia non imponi niſi pẹnã relegationis, licet labatur in eo quod credit textũ illum loqui de fratre non reuelante mortem fratri inferendã, quia vt ex l. præcedenti clare dignoſcitur, loquitur in filio non reuelante mortem patri inferendam ab alio filio fratre reuelantis.

13 Adducitur Azon. in ſumma de his, qui parent. vel liber. occid. nu. 1. verſi. ſed & qui, vbi expreſsè declarat l. vtrum punire eadem pœna opem præſtante & in verſ. frater autem pariter declarat eũ qui non opem præſtitit, ſed ſolum cognouit, & non indicauit tantummodo relegandum.

14 Adducitur Io. de Plat. in d. §. alia col. 1. in prin. & d. col. 1. in fi. verſ. item attende, vbi textum illũ interpretatur non ſimpliciter de ſciente, ſed etiã de cõſentiente, & amplius dicit, quod filius ſciẽs tractari mortem patris & eam non reuelans punitur pœna relegationis, vt in d. l. 2.

15 Adducitur Hoſtiẽ. in ſumm. de his, qui fil. occid. num. 1. verſ. ſed & ſi quis, vbi refert verba formalia tex. in l. d. l. 2.

16 Adducitur Abb. in c. 1. poſt nu. 5. de offic. dele. vbi quod filius non reuelans patri, quod alius velit eum offendere tenetur. vt in d. l. 2. & ſic pœna relegationis, & deinde facit generalem cõcluſionem

nem

nem quod de iure canonico nō reuelans ſemper punitur mitius quàm faciens, & ita teſtatur com
* muniter tenere.

17 Adducitur Foly.in d.c.1.nu.4.verſic. Fallit 3. de offic.deleg.vbi dixit, quod non obuians futuro delicto in atrocioribus non morte, ſed alia graui pœna afficiendo, & ita dicit fore intelligendo tex.in d.l.vrū & in d.§.alia & nu.5. ſubdit quod hæc concluſio ſine dubio procedit de iure cano-
* nico,& quod ita ibi tenēt gl. & omnes doctores.

18 Adducitur Mant.in eod.c.1.nu.23.vbi pluribus hanc defendit opinionē & reſpondet contrarijs.

19 Adducitur Dec.in d.c.1.ſub n.3.verſ. ſed iſtud videtur de off.deleg.vbi bene aduertit per tex. in dic.l.2.quod conſcij ſimpliciter non pari, ſed mitiori pœna puniuntur.

20 Adducitur Bero.in eod.c.1. nu.62. ante fin. & ſeqq.plur.de off.deleg. vbi bene diſputato hoc articulo concludit tandem nu.70. & ſeqq. quod in crimine parricidij conſcius & non reuelans punitur non eadem pęna,ſed relegationis, vt in d.l.2. & hanc opinionem ſatis æquam teſtatur, nec facit quod poſtea nu.73.ad fi.ſub dubio,& per verbum,forte,pro concordia tex.in l.2. & d.l.vtrum dicat quod l.2.loquatur effectu non ſecuto,l.autem vtrum loquatur effectu ſequuto,quoniam hæc diſtinctio confunditur per Abb.in c.1. nu.9. & verſ.& prædicti de reſt. ſpol. vbi expreſsè dicit effectu non ſecuto nullo caſu nullaque pœna teneri non reuelantem præterquam in crimine læſæ maieſtatis.

21 Adducitur Bero.in d.c.1.nu.56.ad med.de reſtitu.ſpol.vbi dixit quod tex.in d.l.vtrum loquitur non de ſimpliciter ſciente, ſed de ſciente per modum participationis & conſilij.

22 Adducitur Anan.in rubr.de his, qui fil. occid. nu.6. in fi.verſ. & inter alia, vbi expreſsè dixit, q; licet filius ſciens de morte patris & non reuelans puniatur, non tamen punitur pœna parricidij, ſed leuius.

23 Adducitur Plac.de accuſat.trac.7. poſt nu.20. vbi etiam refert diſpoſitionem d.l.2.

24 Adducitur Bonif.de Vitalin.in tit.de parricid. num.1.in fi.verſ.item non ſolum, vbi dixit quod non ſolum parricida tenetur pœna parricidij,ſed etiam omnes conſcij alias conſocij, & participes agentes & conſentientes & conſilium dantes, & ſic videtur etiam requirere, quod non reuelans, vt pœna parricidij teneatur ſit conſocius,& non ſimpliciter conſcius.

25 Adducitur Carrer.in pract.in 3.tract. de homicid.§.9.quæro nume.7.vbi loquens in terminis l. vtrum dixit quod conſcij & participes non reuelantes tenentur de parricidio & nu.8. loquens in terminis l.2.dixit,quod ſola ſcientia facit punire mitiori pœna.

26 Adducitur Foller.in pract.crim.in verb. pęnis debitis feriaſtur nu.69. vbi & ipſe refert diſpoſitionem d.l.2.circa pœnam relegationis.

27 Adducitur Gig.de crim.læſ.maieſt.in vlt.verſ. q.2.poſt nu. 1. & ſeq. vbi benè demonſtrat quod d. l. vtrum non loquitur de nuda ſcientia, ſed de ſcientia cum participatione.

28 Adducitur Corrad. in pract. rubr. de conſcijs nu.5.in 8.limit.& in tit.de parricid.nu.9.& 10.ex cuius dictis clare percipitur quod d.l.2. loquitur ſimpliciter de conſcijs nō reuelantibus ex l. vtrū loquitur de conſcijs & participibus in ſimul.

29 Adducitur Gabr.lib.7. concluſ. vlt.nu.11.vbi dixit, quod in crimine parricidij conſcius non reuelans punitur minori pœna ex Capic. quem mox allegabo.

30 Adducitur Capic.deciſ.130. num.65.in fi.vbi quod in crimine parricidij ex ſola ſcientia & non reuelantia filius punietur non eadem pœna, ſed mitiori per d.l.2. & ad l. vtrum reſpōdet quod ibi conſcius punitur pro participe.

31 Adducitur Hiero.Creualon.in addit.ad Ang. de maleſ.in verb. *Et hai tradito la tua Patria*, poſt nu.11.lit.C.verſ.ſi talis ſcientia,vbi pluribus probat quod quando iura puniunt conſcios non reuelantes requirunt etiam quod ſint participes.

32 Adducitur Natt.in conſ.595.nu.12.in fi.& in conſil.597. nu.4. vbi approbat intellectum gl.in d.l.vtrum in verb.Cōſcius, vt ſcilicet requiratur etiam quod ſit particeps.

33 Adducitur Menoch.de arbitr. qq. lib.2. d. caſ. 355. nu.14. in fi. & nu. 16.vbi pariter refert & ſequitur intellectum eiuſdem gloſ.

34 Adducitur Rol.in conſil.88.nu.6. lib.2.vbi filio ſcienti & non reuelanti pœnam relegationis imponendam exiſtimauit ex d. l.2.

35 Adducitur deciſ.Pedemon.80.nu.6.& ſeq.vbi facta generali concluſione quod in atrocioribus in quibus quis tenetur reuelare non reuelans,nō morte,ſed alia graui pęna afficiendus ſit,inde infert ad crimen læſæ maieſtatis teſtaturque de ma-
* gis communi Doctorum opinione à qua in iudicando non eſſe diſcedendū opinatur,ergo multò magis hoc procedit in crimine parricidij quod vt aliàs probaui non eſt tam graue delictū ſicut crimen læſæ maieſtatis.

36 Et vltimo adducitur Honded.in conſil.96.nume. 27.& ſeq. lib. 2. vbi loquens in crimine læſæ maieſtatis & parricidij concludit quod non reuelans,& non prohibens futurum delictū non morte,ſed extraordinaria pęna Iudicis arb. plectitur.

Ex his itaque quiſque dignoſcere facile poterit quæ nam prędictarū opinionum magis à Doctoribus recepta ſit,& quatenus etiā res eſſet dubia in dubio eam opinionem quæ æquior & mitior eſt amplectendā eſſe dubitandū non eſt,prout & in propoſito aduertit Oſaſc. d. deciſ.88.nume. 8. ſed vt nullus dubitationi locus remaneat ſpeciatim reſpondebo iuribus, & auctoritatibus in contrarium pro prima opinione alleg.

Textus.n.in d.l.vtrum & in d.§. alia, vt euitetur contrarietas,quæ alias ineuitabilis eſt cum d. l.2.intelligi debent non de ſimpliciter cōſcio,ſed de conſcio & participe,& hæc reſponſio & declaratio omnino admittēda eſt poſtquam ſic etiam communiter admiſſa fuit poſt gloſ. in d. l. vtrum à Bar.Fdlyn.Salyc.Alber.Alcia.Bero. Carrer.Gigan.Hier.Cucca.Capic. Natt. & Menoch. in locis præcitatis: vltra quod benè etiam & alio modo reſpondet idem Bero. viden. in d.c.1. de offic. deleg.nu.70.& ſeqq.dicens, quod licet iura prædicta velint ſcientem & non reuelantē puniri eadem pœna parricidij,nō tamen per hoc ſequitur, quod illa debeat eſſe pœna mortis cum l. Pōpeia

quan-

quandoque etiam imponat pœnam relegationis vt in d. l. 2. & quandoque etiam pœna deportationis, vt in l. diuus. ff. eodem, & ſic etiam poteſt reſponderi Aret. in d. §. alia.

Ad Bar. in d. l. vtrum reſponſio eſt facilis, quia licet ipſe dicat, quod conſcius & non particeps, non reuelando teneatur, non tamen dicit quod teneatur pœna mortis: immo allegãdo tex. in d. l. 2. ſentit, quod teneatur tantummodo pœna relegationis, prout bene aduertit in terminis Capic. d. deciſ. 130. nu. 65. in fi. verſ. & aduerte, quia Bar. & ſemetipſum bene declarat idem Bart. in d. l. omnes la ſecunda in fi. C. de agric. & cenſit. lib 11. Et hæc reſponſio poteſt etiam dari Saly. in d. l. quiſquis. §. id quod C. ad l. Iul. maieſt. & Caſſa. vbi ſupra allegato, ac etiam eidem Bar. in d. l. 1. §. occiſorum ff. ad Syllan. & Abb. in d. c. 1. de reſtit. ſpol. qui nec ipſe aperit qua pœna conſcius ſit puniendus, licet dicat eum teneri.

Ad Roman. in d. §. occiſorum reſpondetur, q pro ſua opinione allegat Bar. ibi qui, vt modo dixi non eſt verum quod dicat filium conſcium & non participem vltimo ſupplicio afficiendo eſſe.

Ad Bal. in c. 1. de off. deleg. reſponſio etiam eſt facilis, quia non loquitur de ſimpliciter conſcio, ſed de præſtante opem, & dum allegat l. verũ ſentit expreſsè illam ferè intelligendam non de conſcio ſimpliciter, ſed de præſtante opem, prout ipſe loquitur, & prout intellexit Bar. in d. l. omnes, & in terminis aduertit Mantua. in d. cap. 1. nu. 23. verſic. ego verò.

Ad Aug. in addit. ad Ang. in tit. *Et hai tradito la tua patria.* poſt nu. 11. reſpondetur, quod ſi benè eius dicta perpendantur dixit falſam eſſe opinionem Ang. in d. l. 2. non quoad crimen parricidij, ſed quoad crimen læſæ maieſtatis.

Ad Boer. & qui eum ſequitur ſufficiat dicere, quod per ipſum allegati non dicunt id ad quod allegantur, quod ſcilicet imponẽda ſit pęna mortis vxori ſcienti, & nõ reuelanti conſpirationem contra eius virum.

Ad Ant. Gom. in tit. de homicid. num. 4. & qui ſequuntur recipitur non eſſe verũ, quod Doctores in l. vtrum, & in §. alia communiter dicant id ad quod per ipſum allegantur, quia imò contrarium, vt per Ange. Fulgoſ. Alber. Ioan. de Plat. & Marſil. in locis præcitatis. Et quod de iure canonico communior ſit contraria opinio, iam ſupra probaui ex Abb. & Fely. in locis præallegatis.

Ad Franc. Corſ. & Hippo. Rimin. in repet. c. 1. de off. deleg. recipitur eorum opinionem tanquã ſingularem, & contra communem non eſſe attendendã, & ita etiam reſpondetur Igneo in l. fideicommiſſum. ff. ad Syllan. Cępol. in conſil. 5. nume. 30. & Viuio in opinio. 694. nume. 2. & Nicaſ. in d. §. alia.

Ad Decia. in tract. crim. lib. 9. cap. 13. nume. 3. recipitur, quod ipſe pro ſua opinione allegat Bal. in c. 1. de offic. deleg. qui vt prædixi non loquitur de conſcio ſimpliciter, ſed de præſtante opem, & ita etiam recipitur Menoch. in additio. ad caſ. 355. nu. 35. qui allegat Bal. Cępol. Plach. & Ant. Gome. in locis præcitatis, quibus in ſpecie ſupra fuit reſponſum.

Quare & verius & æquius & crebrius omninò receptum exiſtimo, quod filius conſcius paternæ mortis, & illam non reuelans non pœna mortis, ſed alia mitiori puniendus ſit iuxta tex. qui iudicio meo cauillari nõ poteſt in l. 2. ff. ad l. Pompeiam de Parricid. LAVS DEO.

Proſper Farinacius I. C. Rom.

ADDITIONES.

a *Pro communi honore.* Mandatum propriè dicitur quando ſequutum homicidium reſpiciebat ſolam vtilitatem mandantis; Conſilium verò quando de occiſoris ſola vtilitate agebatur, fuit doctri. Bar. in l. non ſolum. §. ſi mandato nume. 2. ff. de iniur. Quem communiter Docto. ſequuti ſunt. & præcipuè Capre. concluſ. 80. nu. 2. Barth. Thege. in tracta. crim. par. 11. nu. 19. Anto. Gomez. de delict. tit. de homicid. nu. 43. Cępoll. conſil. 27. nu. 3. Hippol. Rimin. conſ. 310. num. 1. & nu. 12. & in repet. c. 1. nu. 102. de offi. deleg. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 419. num. 15. Et in tantum vera eſt hæc concluſio, quod ſi interuenerunt verba de ſui materia importantia mandatum, & non conſilium, nõ per hoc efficietur quin ſit conſilium ſi vtilitas erat tantum occiſoris, & non conſulentis, & èco ntra ſecundum Barto. & Capr. in locis præcitatis Ang. conſ. 22. poſt nu. 3. Corn. conſ. 57. nume. 1. lib. 4. Carer. in pract. in 2. tract. de homicid. §. Circa ſecundum, videlicet de mandante nu. 1. Ruyn. conſ. 6. num. 2. verſ. aliud quoq; præmitto lib. 5. Bero. conſ. 175. nu. 9. lib. 3. Boſſ. in tit. de manda. ad homicidium nu. 63. verſ. item ponit Bertaz. conſ. 103. nu. 8.

Si verò vtilitas reſpiciebat vtrumque occiſorẽ ſcilicet, & conſulentem, ſeu mandantẽ, & ſic inimicitia cum occiſo erat par. Et tunc veriſſima eſt D. mei cõcluſio hic firmata, quod ſit conſilium, & non mandatum, ſicut etiam ſcripſerunt Bero. in d. conſil. 175. nu. 36. in fine, & ſeq. lib. 3. & Bertaz. d. conſ. 103. nu. 7. Verum ne decipiaris aduerte, quod hęc concluſio declaratur & limitatur tribus modis. Primò niſi quis fuiſſet occiſus contẽplatione perſuadentis Ruyn. conſil. 6. nu. 6. lib. 5. Secundo quando is, qui occidit nõ erat ſine illo conſilio occiſurus, Ruyn. d. conſil. 6. nu. 2. verſic. Quandoque & tertio, & nu. 3. & nu. 5. verſ. & etiã probatur. Tertio quando licet vtilitas homicidij vtrumque reſpiceret, non tamen erat par cauſa inimicitiæ; ſed in conſulente, ſeu mandante pręponderabat odium & cauſa odij; tunc enim dicitur mandatum, & non conſilium, etiam quod vt dixi vtilitas vtrumq; reſpiceret Ruyn. d. conſil. 6. nu. 3. in fine verſ. vel forte dici poteſt. Boſſ. in tit. de mãdato ad homicidiũ nu. 53. Franc. Marc. deciſ. 423. nu. 26. ante med. verſ. ſed alia cauſa par. 1.

b *Interpretari.* Adde pro hac eadem concluſione Carer. in pract. in 2. tract. de homic. §. circa vltimum nume. 13. Hippoly. Riminal. in repet. c. 1. nu. 92. de offic. deleg. Octau. Cacheran. conſil. 65. nu. 39. & ſeqq. Quamuis, & hæc eadem concluſio duas patiatur declarationes, & limitationes, quarum prima eſt, niſi ex parte conſulentis præcederet inimicitia, cum occiſo Boſſ. in tit. de mandato ad homicid. nu. 49. Secunda eſt declaratio, niſi communis loquendi vſus cõtrariam admitteret

inter-

interpretationem, ſecundum Hippol. Rimin. vbi ſupra d. nu. 92. in fi. verſ. vbi vero.

e *Verè dixerit.* Ad hanc materiã, vide q́ ſcripſit D. meus Farin. in ſua pract. crim. par. 2. tit. de pen. temper. q. 87. nu. 7. & ſeqq. vbi facit concluſionē, quod in delictis attenditur animus & voluntas; nõ autem exitus & veritas, eamq; duobus modis limitat. Et vltra allegatos per eũ, vide Alex. conſil. 13. nu. 15. in fi. & ſeq. lib. 6. vbi tenet, quod in grauioribus & atrocioribus delictis attēditur voluntas & non rei exitus, etiam quod ille ſit fauorabilior delinquenti.

d *Facturus aliàs ſecus.* Hæc concluſio regulariter eſt vera, quod niſi delinquens nõ fuiſſet aliàs facturus, conſulens non tenetur eadem pęna, ad cuius cõprobationem vltra allegatos hic per Cõſulentem adduco tex. in l. non ſolum §. ſi mandato verſic. Actilicinus ibi. Et ſi perſuaſerim alicui aliàs nolenti. ff. de iniur. Boſſ. in tit. de mandato ad homicidium nu. 59. Bero. conſ. 175. nu. 23. 25. 28. & 53. in fi. Vbi de communi lib. 3. Cagnol. in l. conſilij nu. 6. ff. de reg. iur. vbi de receptiori ſententia. Dec. ibid. nu. 4. vbi pariter, quod hæc ſententia communiter approbatur, & Magner. nu. 1. verſ. Item etiam fallit, & nu. 6. & 7. Fely. in c. ſicut dignum nu. 7. de homicidio, vbi etiã de cõmuni Marſil. ſing. 665. verſ. Tertio etiam ſcias Carer. in pract. in tract. de homic. & aſſaſſ. circa tertium primo quæro nu. 11. & §. circa vltimũ nu. 1. vbi etiã de communi Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſ. 351. nu. 17. & 22. Aym. conſ. 22. nu. 3. Mãt. in c. 1. nu. 32. de off. dele. & ibi etiam Hipp. Rimi. nu. 81. & nu. 85. in fin. quod ab hac cõmuni opinione in iudicando nõ recederet, licet in puncto iuris cõtrariam opinionem crediderit veriorem Bertaz. conſil. 103. nu. 9. & 12. lib. 1.

Hæc autem cõcluſio licet, vt vides ſit communiter recepta, recipit tamē aliquas limitationes, quas hic inſerere nõ ab re eſſe exiſtimaui, quamuis ex illis aliquantulum debilitetur defenſio huius carcerati ſic eruditè à D. meo defenſi. Quarũ Prima eſt, quod in atrocioribus & multomagis in atrociſſimis nõ videtur attēdi hæc diſtinctio, An quis eſſet aliàs facturus ſecũdum Dec. in d. l. conſilij nu. 5. ff. de reg. iur. vbi reſpondet contrarijs Capra conſ. 80. nu. 54. & 57. Marſil. ſing. 565. in fi. verſ. Illud tamen fallit in enormibus Boer. deciſ. 167. nu. 5. Carer. in pract. crim. in 3. tract. de homic. & aſſaſſ. §. circa quartũ. Primò excuſatur nu. 7. in fi. & §. circa vltimũ nu. 1. in fi. Pau. Gherlan. de pen. omniſ. coit. q. 10. nu. 10. Barth. Theg. in tract. crim. par. 10. nu. 8. & ſeq. Hier. Giacchar. in addit. ad Clar. q. 88. in verbo conſilium dedit, ex quibus ni fallor multũ dubia redditur ampliatio per D. meum firmata, quod. ſ. quando delinquens erat aliàs facturus, tunc conſulens nõ punitur eadem pęna etiam in atrociſſimis, & eo magis dubitabilis redditur, quod ad ſunt Doct. qui teſtãtur de cõtraria opinione, vt videre eſt apud Matth. in ſuis reg. criminalibus in verſ. in delictis atrocioribus, & in verſ. Conſulens Hipp. Rim. in d. c. 1. ſub nu. 85. & ſeqq. de off. deleg. allegans in idem Petr. Ferrar. & Petrum Lor. in d. l. conſilij, & Franc. Conſcium Senen. in repet. eiuſdem c. 1. poſt nu. 102. & d. nu. 102. in fine.

Limitatur ſecundo, quando iura expreſsè puniunt conſulentem, quia tunc nec etiam attenditur diſtinctio prædicta, an is cui cõſilium datum fuit eſſet aliàs facturus, vel nè ſecundum Dec. in c. 1. nu. 55. in 7. Fallen. de off. dele. & in d. l. cõſilij nu. 6. & ibi etiam Cagnol. nu. 8. ff. de regu. iur. Et ponit in ſpecie exemplum in parricidio per tex. in l. vtrũ. ff. de parric. & videre eſt apud Dec. d. c. 1. nu. 47. Cagn. in d. l. cõſilij. n. 7. in fi. Magner. ibid. poſt nu. 7. verſ. niſi aliter caueatur Matth. in ſuis reg. criminalib. d. verſ. in delictis atrocioribus.

Limitatur tertio, qñ quis alium occidit noīe alicuius, & illius contemplatione, quia tũc pariter, nec ēt intrat diſtinctio de aliàs facturo ſecundum Bal. in l. metũ in fi. verſ. hoc verum. C. quod met. cauſ. & in l. ob hæc verba nu. 3. verſ. Rñdetur ſic. ff. de infamib. Dec. in d. c. 1. nu. 55. de off. dele. Bero. d. conſ. 175. nu. 25. lib. 3. Menoc. de arbitra. q́ſt. lib. 2. caſ. 351. nu. 27. Quãuis contrariũ voluerit Hipp. Rim. in repet. d. c. 1. nu. 99. in fi. & ſeqq.

Limitatur quarto, quia in dubio ſemper pręſumitur, ꝙ quis nõ eſſet aliàs facturus ſecundũ Bal. in l. ob hæc verba n. 3. verſ. quid in dubio. ff. de infamib. & in l. data opera nu. 52. in fi. verſ. in dubio præſumitur. C. de ijs, qui accuſ. non poſſ. Ang. in l. 1. nu. 3. ff. de eo per quem factum eſt. Dec. in d. c. 1. nu. 6. & ibi ēt Fely. n. 13. verſ. vtrũ aũt, & Hipp. Rim. n. 112. verſ. vlterius &c. & nu. 113. vbi de cõi licèt in puncto iuris contrariũ defendat idē Dec. in d. l. cõſilij. nu. 9. ff. de reg. iur. Boſſ. in tit. de mãdato ad homicidiũ nu. 59. in fi. Bero. d. conſ. 175. nu. 25. verſ. Et licet in dubio Ruyn. conſ. 6. nu. 2. in fi. verſic. & idem ſi ſumus in dubio lib. 5. Petr. à Plac. in epith. delictor. lib. 1. c. 17. nu. 14. Carer. in pract. in 3. tract. de homici. §. circa vltimũ nu. 12. Barth. Thege. in tract. crim. par. 11. nu. 27.

Hæc autem iuris pręſumptio tollitur coniecturis, prout benè hic affirmauit D. meus Cõſultor, inter quas quidē coniecturas ea potiſſimũ à Doctoribus conſideratur, qñ occidens habebat capitalem inimicitiam cũ occiſo. Ang. conſ. 22. nu. 3. Fely. in c. 1. nu. 13. verſ. fateor, quod de offic. dele. Bero. d. conſ. 175. nu. 17. verſ. ſecundo præſupponendum, & nu. 18. verſ. Præceſſerunt ergo, & nu. 23. 24. 26. & 53. in fi. vbi de cõi Carer. in pract. in 3. tract. de homic. & aſſaſſ. §. circa ſecundũ, videlicet de mandante nu. 32. vbi ècontra qñ concurrit amicitia conſulentis cum occiſo, & in §. circa tertium nume. 10. Et in §. circa vltimum etiã nume. 10. Bertaz. conſil. 103. nu. 10. in fine.

Idem & fortius qñ occidens per prius dixerat ſe velle eũ quē poſtea occidit occidere, ſeu aliàs contra eum minatus fuerit ſecundũ Bal. in l. metum in fi. verſ. iſta eſt gl. C. quod met. cauſ. & in l. 1. nu. 7. ante fi. C. de ſeru. fugit. Ang. in l. 1. nu. 3. ff. de eo per quem Alex. in d. l. metum in fi. Corn. conſ. 57. poſt nu. 6. lib. 4. Ruyn. conſ. 6. nu. 4. verſ. Nam teſtes dicunt, & nu. 5. Et quamuis lib. 5. Bero. in locis, vbi ſupra citatis Carer. in d. §. circa vltimum eod. nu. 10. Petr. à Plac. in epith. delictor. lib. 1. c. 17. n. 12. in fi. Bertaz. d. c. 103. nu. 11. Hipp. Rim. in repet. d. c. 1. n. 112. poſt med. de off. deleg.

Idem & multo magis qñ occiſor ante homicidium præparauit arma, ſeu alia ad illud committendũ Ang. in d. l. 1. nu. 3. ff. de eo per quem factũ eſt.

eſt.Fely.in d.c.1.nu.13.verſi.Fateor.&c. de offic. delega.& ibi etiam Mantua.nu.33.& Hipp.Rim. nu.112.poſt med.Bero.d.conſil.175. num.26. in fine verſ. Item probari dicitur: Sic & ex præfationibus & alijs verbis ante homicidium cõmiſſum prolatis eandem ſumi coniecturam, ſcripſerunt Ruyn.d.conſil.6.nu.5.lib.5 .Carer.d.§.circa vltimum nu.10.Bertaz.d.conſil.103.num.11. & conſil.357.nume.47. & ante iſtos Ang. conſ.22. nume.3.ad med.

Aliam quoque coniecturam tradidit Bal. in l. 1.nu.7.in fine verſic.Et idem ſi mandatum.C.de ſeru.fugit. quando ſcilicet quis ſpreto cõſilio, & ex interuallo homicidium cõmiſit, ſequitur Carer.in pract.in 3.tract.de homicid.& aſſaſſin.§.circa quartum primò excuſatur nu.1.

Nunquid autem credatur aſſertioni, ſeu exculpationi homicidæ dicentis, quod ipſe erat alias facturus in fauorem conſulentis. Dic quod non ſecundum Magner.in d.l.cõſilij nu. 16. ff. de reg. iur.Boſſ.in tit. de mandato ad homicid. num.46. Hippol.Rim.in repet.d.c.1. nu.102. & ſeq. & nu. 106.de offic.deleg.Menoc.de arbitr. quæſt. lib.2. caſ.352.nu.14. Quãuis contrariũ voluiſſe videatur Carer.(qui tñ loquitur cõcurrentibus coniecturis de quibus ſupra) d.§.circa tertium nu.14.

e *Suo nomine geſtum*. Prædicta duo requiſita ad * obligãdum ratificantem ex delicto communiter a Doctoribus recepta ſunt, prout vltra allegatos hic a Domino meo Conſulente notant communiter omnes in c.filius de pœnis Bero. in cõſ.175. nume.45.lib.3.idem Natt. conſ.595. nu.14.Vbi de communi Decian. conſil. 88. nume. 20. lib.3. Clar.in pract.§.fina.q.87.nu.5.verſ. Quæro nunquid.Capra concluſ.54.nu.15. Octau. Cachera. conſ.65.num.35.Petr.à Plach.in Epith.delictor. lib.1.cap.18.poſt nu.2.Hippol.Rimin.conſ.310. nu.34.Honded.conſ.96.nu.58.lib.2.

Sed ad effectum, vt delictum dicatur geſtum nomine ratificantis, quod ſit neceſſe delinquẽtẽ affirmare ſe ſic delinquere illius nomine, prout idem Dominus meus Conſultor bene probat ex Salyc.& alijs hic per eum allegatis, res non credo tranſeat ſine difficultate, quia contrarium colligitur ex Gloſ. in c.cum quis in verbo tuo nomine.de ſenten.excom.in 6. Bald.in l. ob hæc verba nu.3.verſ.iuxta hoc quæro. ff. de his quæ notan. infam.Pract. Conrad. tit.de mandat.ad homicidium nu.8. fol.mihi 325. Immo ſecundum Saly. in d.l.non ideo minus nu.31. C. de accuſat. Docto.dicunt in dubio delictum præſumi cõmiſſum nomine ratificantis,& etiam ratificatum tanquã ſuo nomine geſtum refert, & ſequitur Clar. d. q. 87. in fine. Quamuis contrarium conſuluerint Natt.in conſ.494.nu.14. & Octau. Cacheran. d. conſ.65.nu.37.Quid ergo verius ſit conſidera.

f *Extraordinariam*. Ratificatio ęquiparatur mãdato regulariter, prout eſt etiam tex.in c. Ratihabitionem de reg.iur. in 6. Cyn.in l. non ideo minus poſt nume.4.C.de accuſat. Bald. in l. ob hæc verba nu.3. verſic. reſpondeo ſic. ff.de infam. vbi ampliat etiam quod delinquens eſſet aliàs facturus Dec.in l.ſemper, qui non prohibet nu.8. ff.de de reg.iur.Capra concluſ.54. nu.11. vbi de communi Carer.in pract.in 3.tractatu de homicid. & aſſaſſin.§.ſequitur de ratum habente nu.11.Petr. a Plach.in Epith.delictor.cap.18. num.1. vbi alij plures allegantur Deciſ. Pedemon.138. nume.4. & 5.Franc.Marc.deciſ.423.nu.24.par.1. Clar. in pract.§.fina.q.87.nu.5 .verſ.quæro nunquid, vbi quod hæc ſententia frequentius a Doctoribus re * cepta eſt Hippol.Rimin.conſil.310.nume.4. Sed nunquid ad eandem pœnam, an verò ad minorẽ apud me res nõ tranſit ſine difficultate ex ijs quę mox dicam in ſequenti additione: vltra quod ſi benè conſiderentur ſcripta per Saly.qui originaliter pro cõtraria opinione allegatur, videtur potius concludere contrarium eius ad quod allegatur, quod ſcilicet concurrente ſcientia ratificantis, ratificatio obliget ad eandem pœnam.

g *Perueniat*. Contra Doctrinam Iacob.de Aren. & quod immò ratificatio obliget ad eandem pœnam voluit idem Bal. in l. ob hæc verba nume.3. verſi.ex hoc reprobo quoddam dictum Iacobi de Arena, reddens rationẽ quòd ſcilicet ſatis acquiratur ratificãti ex eo quod vltus eſt Aret. in cõſ. 163.num.3.col.6.poſt verſic. Sed quantum ad capturam, vbi dixit, quod Bal. in l.obſeruare §.fin. num.9.C.de offic.procõſul.& lega. loquitur con * tra communem, quam etiam fatetur idem Bal.co loci, licet contrariũ in puncto iuris defendat Capra concluſ.54.num.11.& ſeqq.vbi pariter teſtatur de communi cõtra Iacob. de Aren. & ita etiã teſtatur Natta in conſil.494.nu.10.iuncto num. 15.Clar. in pract.§.fina.q.87.nume.5.verſ.quęro nunquid: vbi quod hæc ſententia frequentius à * Doctoribus recepta eſt. Et ex præallegatis valde etiam redditur dubitabilis opinio eorum, qui dixerunt ratificationem non obligare niſi ad pęnã extraordinariam, videtur enim communẽ eſſe in contrarium ex præcitatis Doctoribus volẽtibus poſſe imponi ordinariam pœnam etiam quod ex delicto nihil ad ratificantem peruenerit, ſed certè quicquid dicant Docto.in iudicando, nunquã recederem ab opinione Iacobi de Arena, & aliorum, qui eum ſequuntur, quam ęquiorem eſſe dubitandum non eſt.

Fam. Cent. V. I. D. Galeſij.

F I N I S.

REGESTVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Sſ Tt Vu Xx Yy Zz.

Aaa.

Omnes ſunt Quaterniones, præter A a a, Ternionem.

Principium & Index per ſe patet.

VENETIIS, MDCVI.
Apud Georgium Variſcum.

DECISIONES
ROTAE CXL.
CRIMINVM MATERIAM
In præcedentibus præſertim conſilijs per tractatam reſpicientes.

Ab eodem PROSPERO FARINACIO I. C. *Romano hic poſt eadem ſua Criminalia Reſponſa poſita & recollecta.*

Quibus etiam acceſſerunt Additiones non ineruditæ FAMIANI CENTVLINI IVRISCONS. GALLESII.

NON ADHVC IMPRESSAE.

Cum Indice & Summariis locupletiſſimis.

CVM MVLTIS PRIVILEGIIS.

VENETIIS, Apud Georgium Variſcum. MDCVI.

EX SVPERIORVM LICENTIA.

INDEX ARGVMENTORVM PRINCIPALIVM CONCLVSIONVM,

QVÆ IN HISCE CRIMINALIBVS Deciſionibus continentur.

I. DE reſponſione facienda interroganti an inſtrumento vti quis velit pro bono. Quando admittatur communi conditione quatenus ſit bonum, vel donec de cõtrario non appareat. fol. 1

II. In materia Bullæ Alexandrinæ reſoluitur primo an offenſio præſumatur facta, & cauſa litis: ſecundo cui applicetur pęna incurſa propter offenſam prædictam, & an parti offenſæ præſertim in feudo. 2

III. Priuatus beneficijs per ſententiam contumacialẽ non poteſt illa cedere per regreſſum, & hinc plura de facultatibus gubernatoris Vrbis in condemnando abſentes & contumaces. 3

IV. Donatio ſeu legatum a muliere clerico adultero an valeat. 4

V. An valeat pactum inter Hebręos, quod debitor moroſus, ſeu ſocius fęneraticij banchi ſoluat creditori, aut conſocio ſeptem cum dimidio pro cẽtenario. ibid.

VI. Spurius ſeu illegitimè natus an dicatur turpis perſona ad effectum, vt propter illius inſtitutionem a teſtatore factam teſtatoris fratre præterito teſtamentum dicatur inofficioſum. ibid.

VII. Concubinatus ex quibus actibus deducatur & probetur. 5

VIII. Accuſator an & quando teneatur in accuſatione exprimere diem commiſſi delicti. ibid.

IX. Simonia eſt crimen occultum, & difficilis probationis, ideo probatur præſumptionibus & cõiecturis, & quibus. 6

X. De cenſibus illicitis contra formam iuris & Bullæ Pij Quinti, ac aliarum conſtitutionum creatis quomodo & quando ſubſtineantur, & de materia. ibid.

XI. Contumacia ſine trina citatione non inducitur. 7

XII. Contumax quando dicatur verus & quãdo fictus. Quomodo & ex quibus contumacia vera probetur, ad effectum vt priuatio propter contumaciam ſit perpetua & non temporalis. 8

XIII. Simonia an dicatur commiſſa per mandatum factum ad acceptandum concordiam tractatam per Iudicem, ſuper lite, quæ coram eo agebatur in cauſa Canonicatus cum clauſula, Dũmodo in eius fauorem reſeruetur penſio. 9

XIV. Sententia ex celeritate proceſſus quare dicatur nulla & cur ex delicto procuratoris, præſertim in committendo non poſſit mulctari Dominus: conſiderandumque ſit, an Vicarius habeat facultatem tranſigendi, & an illa tranſactio efficiat, quo minus Abbas ad reuocationem executionis factæ per ipſum, procedere valeat. ibid.

XV. Homicidæ quando dicantur notorij, vel de homicidio diffamati ad effectum vt intret Bulla Pij V. eos excludens ab omni actu legitimo. 10

XVI. De vaſallo quando propter delictum feudo priuetur ipſo iure, & abſque ſententia declaratoria; Quando & quomodo confiſcatio bonorum trahatur ad bona ſita extra territoriũ confiſcantis: cuius eadem bona applicentur: Quando ſententia confiſcationis bonorũ dicatur lata de iure communi, ſeu potius de iure ſtatutario: Et an feudum Eccleſiaſticũ veniat in confiſcatione bonorum & cui applicetur propter crimen læſæ Maieſtatis commiſſum in principem ſecularem. 11

XVII. Bannitus propter homicidium quãdo incapax ſit hæreditatis ſibi delatę etiam reſpectu legitimæ, & quid ſi fuerit reſtitutus; An etiam reſtitutus cenſeatur ad ius recuperandi legitimam & hæreditatem tempore bandi alteri acquiſitas. 13

XVIII. Teſtis examinati in cauſa criminali non faciunt fidem plenam in cauſa ciuili, ſed adminiculum. 15

XIX. De immittente ignem cõburendo ſtipulam in agro ſuo, quod teneatur ſi ignis percurrat in agrum vicini ad damna & intereſſe quãdo in die ventoſo ignem immiſit. ibid.

XX. Ponuntur in hac deciſione aliqua notabilia ſuper probatione metus ad effectum reſcindendi inſtrumẽtum, quod dicebatur metu celebratum, necnon ſuper veritate inſtrumenti, quod pariter tanquam falſum improbabatur. 16

XXI. De materia incurſus pœnæ vigore Bullæ Alexandrinę: plura replicãtur notabilia, de quibus in ſummario. 17

XXII. De Simoniaca Patronorum electione, & illius probatione. ibid.

XXIII. Reſignatio beneficij Simoniaca quando abdicet ius a reſignante, & quãdo ſimoniacus ipſo iure priuetur beneficio per ipſum reſignato. 18

XXIV. Vſura in ſocietate an & quãdo committatur propter vniformem annuam pręſtationem quandove vſura excludatur, vel includatur propter lucri æqualitatem vel inæqualitatem. ibid.

XXV. De probatione confidentiæ. 19

XXVI. De ſimonia commiſſa in reſignatione beneficij præcedente tractatu & conuentione, quod in caſu reſignationis tertius extraneus donaret reſignãti ſcuta quinquaginta quolibet anno. ibid.

XXVII. De probatione impotentiæ viri ad effectum faciendi diuortij, & an triennalis cohabitatio ſufficiat, a quo tempore & quomodo currere incipiat. ibid.

XXVIII. Dominus quando teneatur ſuo procuratori ad damna paſſa occaſione mandati, & quando culpa præcedit caſum An exiſtens in culpa teneatur etiã de eo, quod ex caſu ſequitur. 20

XXIX. De ſimulatione an & quibus coniecturis probetur. 21

XXX. Venditio pannorum cariori precio facta ob conceſſam dilationem ad illud ſoluendum, An & quando ſapiat vſuram, & hinc ſumpta occaſione aliqua notabilia ponuntur in materia ſimulationis & vſurę. 22

XXXI. De colluſione, ſeu præuaricatione inter litigantes quando permiſſa dicatur, nec non etiã de repetitione teſtium faciẽda ex officio iudicis, vel ad inſtantiam partis, & quando repetiti ſine citatione partis probent vel ne. 24

XXXII. Carnalis copula cum vxore eſt difficilis probationis, & proptera coniecturis probatur, & an & quãdo ea cenſeatur probata ex aſſertione iurata mariti. 25

XXXIII. Renunciatio litis facta in carceribus, vt quis ſe ab illis eximat, non valet, præſertim ſi renuncians ſit minor: & an & quando poſt renunciationem poſſit renuncians non obſtante litem proſequi. ibid.

XXXIV. Simonia mentalis, conuentionalis, & realis, quæ ſit: quando & quæ nam inducatur ſimonia ex ſola nõ acceptata pollicitatione. Quãdo etiã in hoc crimine habeat locũ pęnitentia, & qñ demũ ambitioſus & indignus beneficio dicatur is, qui pro illo obtinendo preces emittit. ibid.

XXXV. Supplicans, & abſolutionen petens quãdo delictum fateri videatur, quomodo & ex quibus carnalis copula probetur. 26

XXXVI. Præſcriptio legis benè a Zenone. C. de quadriennij præſcriptione, quomodo & quando procedat. Et quod in ſententia condemnatoria contumaciali non debet infligi pœna confiſcationis bonorum, niſi illa non fuerit condigna delicto, de quo agitur. 28

XXXVII. De filio nato ex muliere habente maritum quando præſumatur filius alterius, quam ipſius mariti. De probatione filiationis aliqua notanda, & de qõne ſtatus, ac filiationis mota cõtra impuberem differẽda in tempus vbertatis. 29

XXXVIII. Mors viri quomodo probanda ad effectum, vt vxor poſſit cum alio matrimonium contrahere. ibid.

XXXIX. Confiſcatio bonis delinquentis, fiſcus in illis ſuccedit vti hæres, ideo ad inſtantiam creditorum non poteſt dari curator eiuſdem bonis tanquam hæreditati iacenti, niſi fiſco citato. 30

XL. Matrimonium quando dicatur metu contractum, & ex quibus inter litigantes colluſio, detegatur & probetur ad effectum nullitatis ſententiæ ex colluſione latæ. ibid.

XLI. De ſimoniaca reſignatione beneficij in exequutionem præcedentis concordiæ facta, & an eiuſdem ſimoniæ labes iſto caſu tollatur ex narratione concordiæ vel eiuſdem concordiæ confirmatione facta a Papa. 31

XLII. Plures recenſentur metus præſumptiones, ſeu probationes ex quibus concluditur matrimonium metu contractum non ſubſtineri. ibid.

XLIII. De teſtium fide & probatione plura notanda. 33

XLIV. Venditor rei litigioſæ, ſeu aliàs alienari prohibitæ. Ignorans tamen litem, ſeu prohibitionem an & quando teneatur emptori ad damna, & intereſſe, & an etiam talis venditio ſit nulla cum omnibus clauſulis in inſtrumento venditionis contentis. ibid.

XLV. Teſtamentum quando valeat ſine ſubſcriptione teſtatoris, & ex quibus præſumptionibus de falſo ſuſpectum reddatur ad effectum, vt ei fides nõ adhibeatur, cum alijs notabilibus, de quibus in ſummario. 35

XLVI. Magiſtraliter in hac deciſione declaratur ex quibus & quãdo contractus aſſignationis domus factæ a debitore ſuo creditori præſumatur potius pignoris quàm dationis in ſolutum, vel econtra ad effectum, vt fructus per eundem creditorem percepti ex re aſſignata computentur, vel non computentur in ſortem principalem, & eſt materia vſurariam paruitatem reſpiciens. 36

XLVII. Teſtis periurus & falſus in tempore, vel in circumſtantijs non ſubſtantialibus: quando probet: eiuſque dictum poſſit a periurio & falſitate ſaluari, ex eiuſque depoſitione poſſit iuramentum in ſupplementum deferri in cauſa magna, & graui vltra alia de quib. in ſummario. 37

XLVIII. De fideiuſſore repræſentando, an & quando ſit liberatus per repræſentationem factã poſt incurſam moram, & quando in propoſito admittatur moræ purgatio. 38

XLIX. Inſtrumentũ quomodo reprobetur, quando prætenditur teſtes in eo deſcriptos præſentes non fuiſſe illius celebrationi. ibid.

L. De iuramento in litem deferendo legatario ſuper æſtimatione rei legatæ contra hæredem non exhibentem ipſam rem legatam in inuẽtario deſcriptam, & quomodo intelligatur illa cõcluſio, quod iuramentum in litem non defertur nõ plenè informato. 39

LI. Suſpectus de hæreſi & abiurans de vehementi iniuncta ſibi pœnitentia, an peracta pœnitentia remaneat inhabilis ad beneficia obtinenda, & an etiam priuetur obtentis. ibid.

LII. Criminales cauſæ in generali mandato non continentur, plures exprimũtur caſus, in quibus de iure requiritur ſpeciale mandatum, & per quæ verba hoc ſpeciale mandatũ cenſeatur. 40. & ſeq.

LIII. In cauſa ſpolij falſitas inſtrumenti debet clarè probari. 41

LIV. Bannitus in confiſcatione bonorum habetur pro mortuo, eique in iudicio denegatur audientia tum de iure communi, tum de iure ſtatutario Vrbis. Cetera videas in ſummarijs. ibid.

LV. Bannitus quando poſſit teſtari, quando ve dicatur condemnatus propter contumaciam, & quando propter delictum. 42

LVI. Controuertitur in hac deciſione an & quando abſolutionem petens ab excommunicatione, dicatur fateri criminis reatum & excommunicationem ipſam & quando etiam abſolutio cenſeatur petita ſimpliciter, ſeu potius ad cautelã. ibid.

LVII. Venditio an, & quando dicatur vſuraria ex pacto de retrouẽdendo iuncta modicitate precij, quomodo conſideretur modicitas precij, de quo tempore, & rei venditæ valor, ſeu precium quomodo probetur. 44

LVIII. De matrimonio contracto per metum cum puella non excedente annos nouem, quod non conualidetur per ſubſequentem copulam

non

non voluntariam, quod virginitas probetur per relationem obſtetricum, & quod remiſſoria calumnioſè petita poſt teſtium publicationem nō ſit concedenda. 45

LIX. Periurus an dicatur, qui non petita abſolutione a iuramento ſub prætextu enormiſſimæ læſionis petit reductionem a laudo, cui cum iuramento ſtare promiſerat, & reductionem non petere. 46

LX. Incendium combuſtæ domus, an & ex quibus præſumatur ortum habuiſſe ex altera domo vicini, ita quod is damnum reſarcire teneatur. fol. 47

LXI. De aliquibus præſumptionibus falſitatis proceſſus continentibus examen teſtium, & an quando teſtium remiſſoria commiſſa fuit, cum interuentu duorum Notariorum ſufficiat vnius Notarij ſubſcriptio in dicto examine, & reſoluitur quod non. 48

LXII. Pœna criminis læſæ maieſtatis quando tranſeat ad filios iuxta diſpoſitionem l. quiſquis C. ad l. Iul. Maieſt. Et an mater non petens tutorem filio infra annum banni ſuo viro dati, priuetur eiuſdem filij ſucceſſione, & quibus ex cauſis ab hac non petitione excuſetur. ibid.

LXIII. De probatione Simoniæ, & de probatione, & declaratione cifrarum multa notabilia. 49

LXIV. Inſtrumentum quando dicatur legitimè recognitum, & de nonnullis ſuſpitionibus falſitatis aduerſus inſtrumentum oppoſitis, Et quando duo Notarij rogarunt ſe de vno inſtrumento, an in illius publicatione ſufficiat vnius ſubſcriptio. 50

LXV. In hac deciſione deducuntur quæ ad proceſſus de partibus ad Vrbem tranſmiſſi fidem & probationem ſpectant, & an idem proceſſus de falſo ſuſpectus reddatur ex nonnullis cancellationibus additionibus, apoſtillis & foliorum inciſionibus in illo repertis. ibid.

LXVI. Intrudens ſe iniuſtè in aliquo beneficio, an & quando priuetur altero beneficio, quod prius obtinebat. 51

LXVII. In hac deciſione ponuntur nonnulla de probatione clericatus, de præſumptione falſitatis litterarum Ordinarij expeditarum ad fauorem ſui Secretarij, ac etiam de ſententia priuationis beneficiorum in contumaciam lata, quod per comparitionem reſoluatur, & alia de quibus in ſummarijs. 52

LXVIII. Sacrilegium an ſit ſpecies diſtincta a fornicatione, adulterio, ſtupro, inceſtu, ſodomia & alijs luxuriæ ſpeciebus, An verò ſit ſolum quædam qualitas aggrauans dictas luxuriæ ſpecies ad effectum, an facultas legitimandi ſpurios illegitimos, inceſtuoſos & nepharios quoſcunque trahatur etiam ad natos ex ſacrilegio. fol. ibid.

LXIX. Copula carnalis inter virum, & vxorem ex quibus, quando & quomodo probetur ad effectum purgandi metum illatum mulieri in contractu matrimonij. Eſt notabilis deciſio in hac materia. 53

LXX. Libro Actorum, vt fides tollatur ex pręſumptionibus falſitatis, illę debent eſſe nō leues, ſed perſpicuæ: leuium autem præſumptionum hic aliqua ponuntur exempla. 56

LXXI. Donatio quomodo, & ex quibus coniecturis probetur ſimulata. 57

LXXII. Copula carnalis cum puella non viri potente, & minore decem annorum, an & ex quibus probetur ad effectum validitatis matrimonij. ibid.

LXXIII. Confiſcatis bonis delinquentis, delinquens eorum dominium, & poſſeſſionem amittit, & ſi poſtea penes alium reperiantur, quo iure poſſeſſa, & ſi idem delinquens fuerit reſtitutus etiam ad bona, an etiam cenſeatur reſtitutus ad bona in alium tranſlata. De teſte qui ita credens falſum depoſuit affirmatiuè: Ac de teſtium varietate non tangente negotij ſubſtantiam, & an etiam ruſticitas excuſet a falſo teſtimonio. fol. 58

LXXIV. Stuprans quando teneatur puellam ſtupratam in vxorem præcisè ducere, an verò ſufficiat eam dotare, & qualis debeat eſſe iſta dos. 59

LXXV. Matrimonium, quando diſſoluatur, ſeu potius ſeparetur propter viri impotentiam. Quando talis impotentia probetur, & an adhuc probata impotentia viri, ex eo quod nec obſtante coniugali habitatione vxor fuerit reperta virgo deueniri debeat ad experientiam vlterioris, & triennalis cohabitationis. 60

LXXVI. Agitur in hac deciſione de reuelantia plurium ſuſpitionum falſitatis oppoſitæ aduerſus quandam inſtrumentorum filciam. 61

LXXVII. Simonia ad effectum, vt quis arceatur ab obtinendo beneficio non requirit ita exactas probationes, ſicut quando agitur ad probationem obtenti, An Simonia probetur per abſolutionem petitam ab excommunicatione incurſa propter illam in ſupplicatione data & reperta inter componendas, & an & quando talis ſupplicatio cenſeatur data de conſenſu & mandato principis. 62

LXXVIII. De repellendo periurum a iudicio non petita abſolutione ante incurſum periurium, Et quid ſi fuit promiſſum abſolutionem non petere, vel opponatur ſimulatio aduerſus inſtrumentum iuratum, cum obligatione Camerali, an adhuc abſolutio a iuramento requiratur. ibid.

LXXIX. Cauſa criminalis falſitatis intentata contra teſtes examinatos in cauſa ciuili, An & quando faciat ſuperſedere in eadem ciuili cauſa. fol. 63

LXXX. De poteſtate & iuriſdictione Iudicis cōfidentiarum. 64

LXXXI. De Clerico non conueniendo coram Iudice ſeculari etiam quod conueniatur tanquā hæres laici, ac etiam quod in lite habeat laicos conſortes & intereſſatos. ibid.

LXXXII. Identitas rerum & perſonarum non præſumitur, ſed pluralitas ad excludendum delictum. Et an & quando ex inſpectione librorum, in quibus ſint aliqua folia inciſa dicatur probata negatiua, ſeu affirmatiua eius, quod prætenditur in illis ſcriptum fuiſſe, ſi ſcriptum non reperiatur. 65

LXXXIII. De Simonia inducta, & probata per quoſdam correſpectiuos actus, videlicet promiſſionis pecuniarum, Mandati ad reſignandum, & reſignationis ſubſequutæ: Et quod beneficium per ſimoniam adeptus, ipſo iure illo priuatur, fructuſque ſuos non facit etiam, quod ſimonia fuerit contracta cum tertio ipſo ignorante. ibid.

LXXXIV. De ſententia contumaciali non exequenda infra annum, ac illius reſolutione per comparitionem infra dictum tempus: De contumace mulctando, & quando quis dicatur verus, ſeu fictus contumax. De nullitate citationis, ſeu monitorij domi dimiſſa copia exequuti non facta diligentia de perſonaliter reperiendo. De vi, & proprietate clauſulæ ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum: De confirmatione ſententiæ nullæ, facta per Papam, An & quando, & quos defectus ſuppleat, Et demum de aſſertione Papæ, & quando illi credatur in criminalibus ad probationem delicti. 65. & ſeq.

LXXXV. Legatum quantitatis pecuniarum inueſtiendarum per hæredem in tot cenſus, & loca montium ad vtilitatem legatarij aliàs in caſu non inueſtiturationis teneatur idem hæres ipſi legatario ad ſolutionem ſcutorum ſex cum dimidio pro quolibet centenario legato, An ſapiat vſuram, An verò potius ſit licitum, & a iure approbatum: Eſt notabilis deciſio. 68

LXXXVI. De ſententia in contumaciam lati, quod non poſſit exequi infra annum. Et quod per comparitionem cõdemnati infra annum eadem ſententia contumacialis reſoluatur. 69

LXXXVII. Cauſa iniuſta, an & quando, & quę excuſet a dolo, a mora, & a pœna caducitatis ab hæreditate ob non adimplementum voluntatis teſtatoris. ibid.

LXXXVIII. Simonia an, & quando inducatur ex correſpectiuitate mãdatorum, & an etiam & quando ſcientia Papæ purget vitium ſimoniæ. 70

LXXXIX. Agitur de confeſſione delicti facta in precibus, quando contra confitentem probet, Necnon etiam de tacita confeſſione reſultante ex productione ſupplicationis, ſeu breuis, quando confeſſio in iudicio ciuili facta probet in criminali, quid de confeſſione extraiudiciali geminata, an inducat plenam probationem, & alia nonnulla, de quibus in ſummario. 71

XC. Diſcutitur magiſtraliter in hac deciſione, an & quando bona dicantur fiſco incorporata ad effectum, vt reſtitutus generaliter ad bona illa non recuperet, & eſt materia peregrina, & non ita paſſim a Doctoribus tractata. 72

XCI. Improbatur pactum, quod facta dilatione ad ſoluendum debitor teneatur creditori dare quinque pro centenario. 73

XCII. Agitur in hac deciſione de nonnullis ſuſpitionibus falſitatis obiectis aduerſus ſupplicationem, & concluditur ex illis non diminui, de fide dictæ ſupplicationis. ibid.

XCIII. Ex iuriſdictione alicui limitatiuè conceſſa procedendi in aliquibus delictis alijs quibuſuis delictis excluſis, & exceptis, non cenſetur conceſſa poteſtas contra non ſubditos turbantes ſuam iuriſdictionem. 74

XCIV. Appellatio an & quando liceat a ſententia lata in crimine ſimoniæ a mixto exequutore, & an etiam mixtus exequutor procedere debeat cum cognitione cauſæ, & quomodo. ibid.

XCV. Monitorium ad perſonaliter comparendum, crimine non ſpecificato nullum eſt, pariter, & ſententia contra contumacem ferri non poteſt, niſi plenè, & legitimè delicto probato, eoque comparente, omnis contumacia reſoluitur. ibid.

XCVI. Vſura an ſit exigere fructus cenſus poſt illius reſolutionem, & an cenſus dicatur reſolutus ob non adimpletas illius conditiones, & relaxatum mandatum ob non adimplementum. fol. 75

XCVII. Subſtitutus in caſu, in quo hæres commiſerit aliquod homicidium, aut delictum aliud ſimile, vel diſſimile, non poteſt ex hac ſubſtitutione ſuccedere ex alio delicto, quam ex illo, pro quo veniat confiſcatio bonorum, non autem pro delicto, pro quo pœna tantum pecuniaria imponitur, & per comparitionem contumacis ſententia propter contumaciam lata benè reſoluitur. ibid.

XCVIII. Agitur de quodam fideiuſſore in vna ſocietate officij, qui pro ſua cautela, ex quo principalis debitor, pro quo fideiuſſerat, non erat nominatus, habuerat ab eodem debitore priuatam apocham ſub nomine confeſſati mutui eiuſdem quantitatis pecuniarum contentarum in dicta ſocietate, ſed cum dictas pecunias rehabuiſſet ad effectum extinguendo ſocietatem, & propterea apocham prædictam reſtituiſſet, volebat tamen iterum exigere ſummam in ſocietate contentam, & ab ipſo ſolutam, eo quia fuerit erogata pro ſeruitio eiuſdem debitoris. Hinc fuit dubitatum an pecunia contenta in dicta apocha ſit eadem, de qua in ſocietate. Materia licet prima facie ciuilis appareat, habet tamen annexum crimen exigendi, ſcilicet iterum debitum iam exactum, & ideo hæc deciſio inter alias criminalem materiam ſapientes fuit hic poſita. 76

XCIX. Recurſus ad Curiam ſecularem pręſumitur factus ad inſtantiam eius, de cuius intereſſe agitur, Et in hoc creditur ſimplici copiæ, Et ſi quis recurrendo ad ſeculares Iudices impediuerit ſe citari habetur pro citato, Et an, & quando exequutio citationis per Notarium præſentatæ faciat fidem ſine teſtibus. 77

C. Cognitio cauſarum criminalium & matrimonialium an ſpectet ad Abbatem, habentem iura Epiſcopalia, an verò ad ipſum Epiſcopum iuxta decretum ſacri Concilij Tridentini ſeſſio. 24. cap. 20. De reform. Et hinc benè deducitur Abbatem Epiſcopalia iura habentem, non eſſe inferiorem Epiſcopo, nec ratione dignitatis, nec ratione poteſtatis. ibid.

CI. Declaratur in primis an vera ſit, & quomodo intelligenda illa concluſio, quod ſcilicet ſimonia probetur coniecturis, Ac deinde plures enarrantur coniecturæ ſimoniam excludentis. 77. & ſeq.

CII. Singularis eſt iſta deciſio, in materia ſimoniæ & confidentiæ, in qua plura eligũtur in ſummarijs explicata: & præcipuè diſcutitur, an per receptionem fructuum beneficij reſignati per reſignantem

ſignantem poſt reſignationem inducatur aliqua ſimonia, vel confidentia. 78
CIII. Simonia adhoc, vt probetur ex ſcriptura priuata, qualis debeat eſſe, Et quomodo recognoſcenda talis ſcriptura: Et an & quando ſimoniacæ conuentiones inter certas perſonas initæ noceant etiam tertio ignoranti. 80
CIV. Simonia an ſit, & quando ſi Epiſcopus in collatione alicuius beneficij, alteri reſeruat penſionem, ſeu in ipſo beneficio aliquod onus imponit. 81
CV. Iuriſdictionis criminalis quaſi poſſeſſio quibus actibus iuſtificetur, & probetur: Declaraturque illa regula, quod Epiſcopus præſumatur habere iuriſdictionem in ſua Diœceſi, Quomodo & quando procedat, & quando non. ibid.
CVI. Falſitas quando ciuiliter agitur de tollendo fidem ſcripturæ: præſumptionibus probatur: & falſitatis nō modica oritur præſumptio ex additionibus & apoſtillis in margine deſcriptis præſertim diuerſo atramento ac ex interlineationibus, & caſſationibus: niſi fuerint ab eodem Notario ſubſcriptæ & approbatæ. 82
CVII. Promittens ducere in vxorem aliquam mulierem, an & quando cogi poſſit ad contrahendum cum ipſa matrimonium: Et quid ſi promiſſio hæc non fuerit iurata, vel fuerit emiſſa inter coniunctos inter quos matrimoniū eſſe non poterat. 83
CVIII. Papæ aſſertioni in motu proprio, quod ſibi conſtat de crimine adulterij ſtatur concurrenti præſertim confeſſione adulteræ, & teſtium depoſitionibus, & ſi appellans intra terminum iuris non redierit pro Apoſtolis ſentētia dicitur tranſire in iudicatum. ibid.
CIX. Contumax quando dicatur verus, & quando fictus ad effectum, vt poſſit appellare etiam, poſt decem dies a die ſcientiæ, Et interim attentata quando ſint reuocanda. 84
CX. De fide & probatione libri mercatorum, & an & quando liber in vna partita mendax & falſus, in totum præſumatur falſus. ibid.
CXI. Notabilis eſt deciſio in materia probationis ſimonię, quod ſcilicet ea non probetur ex cōfeſſione aſſerti ſocij criminis; item nec per tentatam abſolutionem, ſeu compoſitionem in Dataria in præiudicium alterius: Item nec per teſtes de publica voce & fama, ac de auditu ab eo, qui ſimoniam cōmiſiſſe fatetur, & generaliter quod nunquam ſimonia dicatur probata, niſi etiā probetur præcedens pactio, ſeu conuentio cum nōnullis alijs notabilibus circa nullitatem ſententiæ, de quibus in ſummario. 85
CXII. De clerico beneficiato, an & quando beneficio priuetur ob non promotionem ad ſacros ordines, & an ipſo iure, an verò præcedente monitione. 86
CXIII. Apoſtilla in Apocha adiecta inter lineas & nō in margine per remiſſam, cum ſubſcriptione eius cuius intereſt, nō cenſetur approbata per ſe ſubſcribentem in ipſa apocha inſtrumentum ab vno notario rogatum non probat coram notario cauſæ, niſi producatur, & apocha cum obligatione Camerali nō tribuit iuriſdictionē A. C. niſi recognoſcatur. 87
CXIV. Dominus tenetur de incēdio illato à ſuis famulis, & miniſtris quando in eorum electione eſt in aliqua culpa, ſecus ſi non eſt in culpa. ibid.
CXV. Pactum quod venditor cenſus teneatur illum redimere poſt ſex annos, illicitum eſt, poteſt tamen a Papa confirmari, & quando confirmatum cenſeatur. 88
CXVI. Teſtium falſitas debet concludenter probari, & taliter, quod aliter ſe habere veritas non poſſit. 89
CXVII. Alimenta debentur filijs a patre, extra domum paternam propter eius ſæuitiam, vt ſi illos ex domo expulerit, & ad redarguēdum teſtes de falſo & mendacio, probatio debet eſſe neceſſaria, & concludens. 90
CXVIII. De locatione armenti animalium cum pacto, quod in fine locationis reddatur æſtimatū, an & quando dicatur vſuraria, & illicita. ibid.
CXIX. Pactum de mutuando non facit inſtrumentum locationis vſurarium, quando penſio eſt iuſta. 91
CXX. Redempta ab hoſtibus in bello, vel extra bellum a latronibus & piratis, an & quando ſint reſtituenda Dominis rerum redemptarum cum ſolutione precij in redemptione exburſati, vel ſine eo. 92
CXXI. Clericus recurſum habens ad curiam ſecularem pro impedienda exequutione iuſtitię ordinarij incidit in excommunicationem Bullæ in cœna Domini, & efficitur incapax fructuum beneficij. ibid.
CXXII. De mandato & manutenendo, de recurſu ad curiam ſecularem, & de nullitate Decreti ob non tranſportationem actorum, aliqua notanda, de quibus in ſummario. ibid.
CXXIII. Teſtibus mortuis quando credendum ſit, & quando etiam falſitas præſumatur ex Apoſtilla diuerſo atramento in margine alicuius ſcripturæ reperta. 93
CXXIV. An & quando cauſa ciuilis ſit præiudicialis criminali, & quando etiā pendentia eiuſdem cauſæ ciuilis faciat ſuperſedere in eadem criminali cauſa. ibid.
CXXV. Rubrica huius Deciſionis videtur ſimulationis materiam reſpicere, ſed vera aliud in ea non tractatur, niſi de quibuſdam exceptionibus aduerſus teſtes oppoſitis. 94
CXXVI. Legatum pium quando deuoluatur fabricę ſancti Petri ob eius incertitudinem, ſeu negligentiam in illud adimplendo, vel exequendo, indeq; ſubſequuta tranſactio quando valeat in præiudicium legatarij: Et quod inter litigantes probatur eo ipſo, quod eorum alter citatus nihil reſpondet cum reſpondendo potuiſſet agentem. ibid.
CXXVII. Per confiſcationem bonorum Camera confiſcans dicitur ſuccedere in bonis delinquētis, & propterea debitum ſi quod habet cum ipſo confundit, Et de Saluiano interdicto aliqua notabilia, de quibus in ſummario. 95
CXXVIII. Simulationis probatio debet eſſe & concludens, etiam cum præcedente cauſa ſimulationis, Et falſitas præſumitur ex diuerſitate manus, atramenti, ac ex ſcriptura ordine retrogrado poſita. 96

CXXIX. Pactum ſeu ſtatutum de ſoluendo tantum pro centenario, donec fuerit ſoluta dos debita, an & quãdo valeat, vel potius ſit vſurarium & illicitum. ibid.

CXXX. Societas aromatariæ in qua dantur merces æſtimatæ, & lucrum certum taxatum, An ſit vſuraria & illicita. 97

CXXXI. Falſitatis ſuſpicio in teſtamento ſignato & clauſo non inducitur ex eo, quod in illo reperiatur aliquod ſpatiũ paginæ albæ & non ſcriptæ, ſeu aliquod folium ſeparatum, & an & quando ſuſtineatur hæredis inſtitutio ſine teſtibus ſi de teſtatoris voluntate aliunde conſtat ad fauorem piæ cauſæ, cætera habentur in ſummarijs. 98

CXXXII. Falſitas cõiecturis probatur vt inſtrumento fides tollatur, & ſufficiunt duæ, & hic ponuntur quædam falſitatis coniecturæ. ibid.

CXXXIII. Ad probationẽ confidentię an requiratur plena probatio, an verò ſufficiant coniecturæ, & quæ: & an ex ſola intentione & mente reſignãtis, ſeu reſignatarij inducatur confidentia. 99

CXXXIV. Priuatio beneficiorum propter crimen, an & quando inducatur ipſo iure abſq; ſententia cõdemnatoria, & an etiam inducatur per ſententiam condemnatoriam ſuper crimine꜕, nõ expreſſa priuatione, & an per gratiam beneficij factam a Papa inducatur eiuſdem beneficij vacatio. eod. & ſeq.

CXXXV. Simonia & confidentia an ſit plenè & concludenter probanda, an verò ſufficiant indicia & coniecturæ, & quæ, an confidentia probetur ex perceptione fructuum facta a reſignante poſt reſignationem, an etiam ſimonia probetur ſolutione pecuniarum pro ceſſione litis & iuriũ facta, præſertim in præſentia Epiſcopi, & cum reſeruatione beneplaciti Apoſtolici. 100

CXXXVI. Vendito officio ſocietas ſuper eo fundata diſſoluitur, nec amplius currunt fructus, ſiue is, qui dedit pecunias ad ſocietatem ſciuerit venditionem, ſiue etiam ignorauerit. 101

CXXXVII. Simonia an inducatur ex præſentatione cum pacto, quod præſentatus faciat celebrare miſſas, & quod teneatur recuperare bona ad capellam pertinentia illius ſcripturas congregare & iura tueri. ibid.

CXXXVIII. Societates officij initę cum eadem perſona, & ad fauorem eiuſdem perſonæ non ſuſtinentur, niſi vſque ad valorem officij. 102

CXXXIX. Teſtamentum an reddatur nullum ex eo, quod inſtitutio fuerit facta a teſtatore grauiter infirmante & reſpondente per verbum *ſic*, vel annuente cum capite; Et an Notarius poſſit redargui ex eo quod in dicto teſtamento nõ ſcripſerit verba aliqua extranea ab actu teſtandi, & a teſtatore prolata, ex aliquo morbo accidenti ſuperueniente. 103

CXL. Simulatio probatur coniecturis, probata tamen ſimulationis cauſa, quæ ſufficit opinata, licet non vera, ac de pluribus coniecturis, quibus ſimulatio, filiatio & illegitimitas probatur. 104

FInis Indicis Argumentorum.

INDEX LOCVPLETISSIMVS
RERVM, VERBORVM
AC SENTENTIARVM,
QVAE IN HISCE CRIMINALIBVS
Deciſionibus continentur.

A

ABBAS habens iura Epiſcopalia, & proprium territorium, habet cognitionem cauſarum matrimonialium, & criminalium, nec comprehenditur in decreto concilij Tridētini. cap. 20. ſeſſ. 24. de reformatione. deciſ. 100. nu. 1. fol. 77

Abbas habens iura Epiſcopalia nō dicitur eſſe de inferioribus Prælatis Epiſcopo. d. deciſ. nu. 2. & nu. 4. ibid.

Abbas in locis pleno iure ſibi ſubiectis habet iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi, locaque ſibi ſubdita dicuntur extra iuriſdictionem Epiſcopi, & faciunt territorium ſeparatum. d. decis. nu. 3. ibid.

Abbas in locis ſibi ſubditis cum territorio ſuo exempto a iuriſdictione Epiſcopi, habet iuriſdictionem priuatiuè ad Epiſcopum. d. decis. nu. 4. ibid.

Abbas habens iura Epiſcopalia habet cognitionem cauſarum criminalium, & matrimonialium etiam quoad ſeculares. d. decis. nu. 5. ibid.

Abbas habens iura Epiſcopalia exercens iuriſdictionem in ſuo territorio etiam poſito intra limites diœceſis Epiſcopalis. decis. 105. nu. 2. 82

Abbas habens territorium proprium, vel pleno iure ſibi ſubiectum poteſt in dicto territorio iuriſdictionem exercere. dicta decis. nu. 2. ibid.

Abbas qui actu exercet curam monachorum, priuatur Abbatia ob non promotionem ad ſacros ordines, ſecus ſi talem curam non habet. decis. 112. nume. 9. & omnibus ſequent. in diſcurſu. 86

Abiurationis de vehementi forma. decis. 51. nu. 3. 40

Abiuratio quā facit ſuſpectus de hæreſi vehementer fit ob ſcādalum ab ipſo datum in populo, ſcilicet quos ſcandalizauerit verbo, aut facto publice abiurando, & pœnitentiam humiliter acceptando ædificaret. d. deciſ. nu. 5. ibid.

Abſoluendus ab excommunicatione iurat de parendo mandatis eccleſiæ, & ſibi iniungitur pœnitentia. decis. 56. num. 5. in fine. 43

Abſoluendus in dubio potius eſt reus, quàm condemnandus. deciſ. 101. nu. 10. 78

Abſoluendi poteſtas data alicui quatenus opus ſit importat etiam ſpecialem commiſſionem abſoluendi ad cautelam. d. decis. nu. 13. in fine, & nu. 16. ibid.

Abſolutionem petens videtur fateri ſe ligatum, niſi abſolutionem ad cautelam petierit, vbi enim narratur factum, ex qua reſultat delictum diſpenſatione indigens ſine dubio petens diſpenſationem, ſeu abſolutionem, illud fatetur. deciſ. 89. nu. 2. in addit. litera B. vbi de materia. 71

Abſolutionem petens ab excommunicatione regulariter non videtur fateri excommunicationem, intellige quando abſolutio ſimpliciter petitur, & ad cautelam, ſecus vbi in ſupplicatione narratur factum, ex quo reſultet excōmunicatio. decis. 35. nu. 5. & in addit. litera D. vbi de materia. 26. & 28

Abſolutionem petens ab excommunicatione incurſa propter matrimonium contractum cum conſanguinea cenſetur vtique ipſum matrimonium fateri. deciſio. 56. numero primo poſt med. 43

Abſolutionem petens ab excommunicatione propter delictum, quod quis non commiſit male facit, & peccat. d. decis. num. 3. in fine. ibid.

Abſolutio ad cautelam non dicitur, quando illa fit in forma eccleſiæ conſueta, ſeruatis iis quæ ſeruari debent dumtaxat in eo, qui certa aliqua excommunicatione innodatus eſt. d. decis. nume. 5. ibid.

Abſolutio excōmunicationis non dicitur data ad cautelam, quādo abſoluendus iniuncta ſibi pœnitentia iurat de petendo mādatis eccleſiæ. d. deciſ. nu. 5. in fine. ibid.

Abſolutio ab excommunicatione, cum conditione, vt quatenus abſoluendus ſit excommunicatus valet. d. deciſ. numero 15. in fine. ibid.

Abſolutio excommunicationis ad cautelam non datur a ſententia lata a canone. d. deciſ. nu. 19. 44

Abſolutio excommunicationis ad cautelam poteſt dari ſuper facto dubio, vel etiam probabili dubio iuris. dicta decis. numero 18. ibid.

Abſolutio a iuramento, an ſit neceſſaria ſtante enormiſſima læſione, & quomodo iſto caſu dicatur conſtare de læſione enormiſſima decis. 59 nu. 2. & in addit. litera C. 46

Abſolutio a iuramento ex ſtylo Rotæ ſolet peti ad cautelam non obſtante quacumque enormiſſima læſione. d. decis. nume. 2. in fine. ibid.

Abſolutio a iuramento non prodeſt abſoluto, qui permiſit illam non petere, niſi hæc promiſſio in abſolutione exprimatur. decis. 78. numero ſecund. & in additio. litera A. vbi de materia. fol. 62 & ſeq.

Abſolutio ſimplex a iuramento non tollit incurſum. d. decis. nu. 2. & in addit. litera B. vbi de materia, & an iſto caſu ſit concedenda abſolutio. 62. & ſeq.

Abſolutionem petens ad cautelam non videtur fateri, decis. 63. num. 7. 50

Accuſator regulariter non tenetur in accuſatione exprimere diem commiſſi criminis. decis 8. nu. 1. 5

Accuſator tenetur in excuſatione exprimere diem commiſſi criminis, quando pars hoc petit. d. decis. nu. 2. declara procedere vbicumque conſtat facta dicta expreſſione reum habere paratam defenſionem, aliter ſecus. nu. 3. & in addit. litera A. vbi de materia. ibid.

Accuſator non tenetur in accuſatione exprimere diem de quo nō eſt certus. d. decis. nu. 4. & 5. ibid.

Accuſator non tenetur in accuſatione exprimere diem delicti clam commiſſi. d. decis. nu. 5. ibid.

Accuſator in crimine ſimoniæ debet ſe ſubſcribere ad pœnam Talionis. decis. 111. nu. 1. 85

Actio hypothecaria eſt indiuidua. decis. 81. nume. ſexto in fine. 64

Actor debet concludenter probare ſuam intentionem. decis. 56. nume. 11. 43

Acta integra debent tranſportari duplici ratione, primò vt veritas rei geſtæ cognoſci poſſit: ſecundò ne iudicij ordo peruertatur. decis. 122 nu. 4. 92. & ſeq.

Actus quando valet ex nunc, non attenditur ſtatus antecedens. decis. 17. nu. 7. 14

Adulteria maxime damnantur a legibus ciuilibus. decis. 4. nume. 2. 4

Adulterium habet in ſe turpitudinem tam reſpectu adulteri, quàm reſpectu adulteræ. decis. 4. nu. 3. in fine. ibid.

Adulterium probatur ex confeſſione adulteræ, & depoſitionibus teſtium. deciſ. 108. nu. 3. 83

Aeſtimatio animalium, an & quando transferat dominium. decis. 118. nume. 6. vbi ponitur regula affirmatiua cum duabus

bus limitationibus. Prima eſt quando per affirmationem contractus eſſiepretur vſurarius. Secunda quando æſtimatio ſit vt apparet de certo valore rei æſtimatæ. 91

Agens *ſine actione audiendus non eſt. decis.71. numero ſecundo.* 57

Alimenta *filiis a Patre debentur extra eius domum propter eiuſdem Patris ſęuitiam, & auſteritatem, & præſertim ſi eos domo expulerit. decis.117.nu.1.* 90

Alternatiua *oratio vt locum habeat ſufficit alteram partem eſſe veram. decis.66.nu.3.* 51

Alternatiua oratio ſufficit, vt in vna parte verificetur. decis. 56.nu.11. 43

Alternatiuè vna pars declarat aliam. decis.15.nu.3. 10

Alternatiua, ſeu diſiunctiua licet ponatur inter diuerſa, arguit tamen ſimilitudinem, & conformitatem. d.decis. numero 11. in fine. 11

Ambitioſus *dicitur, & indignus beneficio is, qui ad illud per patronos ſe præſentari procurauit. decis.34.nume.7. vbi præſertim, quando agitur de beneficijs curatis, & Prælaturis. Fallit quando quis eſt pauper, & qualificata perſona, quia tunc ſi interponit preces pro conſequendo beneficio, etiam cum intentione præſtandi obſequium collatori non dicitur ambitioſus. Item fallit duobus alijs modis, vt ibidem. nu.7.* 26

A mulcta *appellari poteſt, etſi non appelletur, non poteſt dari de illius nullitate etiam quod non ſit legitimè impoſita. decis. 84.nu.19.* 67

Animus *& intentio hominis non minus facto quàm verbis declaratur. decis.101.nu.10.* 78

Annui *redditus emptio eſt licita dummodo non reſoluatur in mutuum. decis.10.nu.1.* 7

Annua præſtatio ſuper redditibus communitatis emi poteſt. d. decis. ſub nu.1. ibid.

Appellans *ſi intra terminum iuris ſibi datum pro Apoſtolis non redierit facit tranſire ſententiam in rem iudicatam. decis.108. numero primo & in additio. litera A. vbi de materia.* 83. & ſeq.

Appellans ſi non commiſit cauſam infra biennium, ſententia cõtra ipſum lata tranſit in iudicatum. d.decis.nu.1. eod.

Appellare quis poteſt etiam poſt decem dies a die habitæ notitiæ a ſententia contra ipſum lata, quod facit citatus domi dimiſſa copia. decis.109.nu.1. poſt principium, & in add. litera A. vbi de materia. 84

Appellare quis poteſt poſt decem dies a die ſcientiæ, quando eſt factus contumax, etiam quod citationis habuerit notitiam, & proteſtando comparuerit in iudicio, niſi etiam ſciuerit ſententiam fuiſſe latam. dicta decis. numero primo verſicul. vnde nihil. ibid.

Appellare licet a ſententia lata per exequutorem. decis.94. nume.1. 74

Appellare regulariter non licet a ſententia ſimoniæ. Declara, quia datur tamen appellatio a ſententia collationis beneficij vacantis propter ſimoniam lata a mixto exequutore. Declara ſecundò, vt non detur appellatio, quando ſimoniacus eſt notorius, vel confeſſus, vel ſi eſt occultus, ſimonia eſt reſpectu ordinationis, ſecus quando eſt occultus, & ſimonia eſt ſuper beneficio, quia tunc datur appellatio. dicta decis. numero ſecundo. ibid.

Appellationis inſtantia deſerta ob non illius proſequutionem non cenſetur deſerta inſtantia nullitatis, & quando. decis.21. nume.4. 117

Apoſtilla *a notario appoſita in margine proceſſus ſine approbatione iudicis fidem non facit. decis.123.nu.1.* 93

Apoſtilla quæ caret ſolemnitatibus, & ſubſcriptione. d. decis. n.1. in fine. ibid.

Apoſtilla adiecta in Apocha inter lineas, & non in margine per remiſſam non cenſetur approbata per ſe ſubſcribentem in calce ipſius Apochæ. decis.113.nu.2. 87

Apocha *continens cameralem obligationem non facit fidem nec tribuit iuriſdictionem, niſi recognoſcatur. d. decis. numero 2.* ibid.

Apocha ſcripta manus eius cuius vtilitatem reſpicit, probat cõtra ſe ſubſcribentem in ea, dummodo non adſit aliqua Apoſtilla inter lineam, & lineam. dicta decis. numero 2. ibidem

Apoſtolos *petens ſi terminum iuris habuerit, debet pro illorum reſponſione redire infra triginta dies. decis.108. numero 1. & in addit. litera B. vbi an iſti dies triginta currant a die ſententiæ, an vero die appellationis.* 83. & ſeq.

Argumentum *a veriſimili ſumptum optimum eſt in iure. decis.47.nu.2. in fine.* 37

Argumentum a ſolitis multum confert ad præſumendum, quod quid eſt. decis.47.nu.3. ibid.

Aſſertioni *iuratę alicuius non ſtatur quando contra eam adeſt aliqua præſumptio. decis.69. nume.4. in fine, & in addit. litera F. vbi de materia.* 54 & 56

Aſſertioni Papę nõ ſtatur in criminalibus ad probationem delicti. decis.84. nume.6. & in addit. litera B. vbi de materia. & nu.12. 66. & ſeq.

Attentata *pendente termino ad appellationem etiam poſt decem dies a die latę ſententiæ ſunt reuocanda ad fauorem ficti contumacis. decis.109.nu.2.* 84

Attramenti *diuerſitas inducit præſumptionem, quod ſcriptura fuerit facta diuerſo tempore. decis.123.nu.2.* 93

B

BAnnitus *propter homicidium vigore Bullarum non poteſt ſuccedere in hæreditate matris ſibi delata tempore bãdi. decis.17. nume.1. & in additionibus litera A. vbi etiam, quid de iure communi, & Bullis circumſcriptis.* 13. & ſeq.

Bannitus propter homicidium nec etiam ſuccedit in legitima patris, aut matris defunctorum tempore bandi vigore Bullarum Apoſtolicarum, ſed quid de iure communi. d. decis. nu.1. & in addit. litera B. 13. & 15.

Bannitus cenſetur reſtitutus ad ea quæ habebat tempore confiſcationis, non autem ad ea quæ obuenerunt poſteà, & quæ ad ipſum ſpectaſſent, niſi fuiſſet incapax: & ſic nec etiam cenſetur reſtitutus ad hæreditates ſibi delatas tempore bandi, & præſertim alteri acquiſitas, & apprehenſas. d. decis. num.2. & in addit. litera C. vbi de materia. 14. & ſeq.

Bannitus reſtitutus etiam ad bona alteri quæſita, an cenſeatur etiam reſtitutus ad ius petendi legitimam in bonis defunctæ tempore bandi. d. decis.17.nu.3. 14

Bannitus reſtitutus, an & quando recuperet ius ſucceſſionis tanquam dependens a iure ſanguinis. d. decis. nu.11. et ibi in additionibus litera F. vbi an & quando bannitus amittat iura ſanguinis. eod. & ſeq.

Bannitus excluſus ab omni actu legitimo cenſetur etiam excluſus a ſucceſſione. decis.15. nume.5. & in addit. litera A. vbi de materia. 10. & ſeq.

Bannitus cum confiſcatione bonorum habetur pro mortuo nec habet legitimam perſonam agendi in iudicio, eique denegatur audientia tam de iure communi quàm ex diſpoſitione ſtatuti vrbis. decis.54.nu.2. 41

Bannitus ſine confiſcatione bonorum, an amittat iura propria ciuitatis, an ſit capax hæreditati ſibi delatæ, & an poſſit teſtari. d. decis. in addit. litera A. 42

Bannitus teſtamenti factionem non habet ſi fuit bannitus authoritate Papæ. decis.55.nu.1. & in addit. litera A. vbi de materia, an & quando bannitus poſſit teſtari. 42

Bannitus a Gubernatore vrbis vigore commiſſionis a Papa emanatæ dicitur bannitus authoritate Papę. d. decis. num.1. & in addit. litera B. ibid.

Bannitus, & condemnatus in contumaciam ex præcedentibus teſtibus probantibus delictum, dicitur condemnatus propter delictum, & non propter contumaciam. d. decis. nu.1. ibid.

Benedictio *in matrimonij celebratione neceſſaria eſt, & quomodo. decis.69.nu.13. in fine.* 55

Beneficia *debent conferri ſine diminutione. dicta decis.104. nume.5.* 81

Beneficij vacatio non inducitur per gratiam quæ conceſſa fuit ad petitionem partis, & eſt reſtricta ad certum vacationis modum. decis.134.nu.4. & ſeqq. 100

Beneficiorum incompatibilitas habet etiam locum in duab. Capellanijs exiſtentibus eadem eccleſia. decis.66.num.2. 51

Benefi-

Beneficia vniformia non poſſunt abſque diſpenſatione ſub eodem tecto retineri.d.decis.nu.2. ibid.

Beneficiatus poteſt libere de fructibus beneficii diſponere. decit. 102.nu.3.etiam in vtilitatem illius qui beneficium reſignauit, dummodo ante reſignationem id actum non ſit. numero tertio. 79

Bona *quando dicantur fiſco incorporata.decis.86.nu.4.* 69

Bona ſita extra territorium confiſcantis veniunt in confiſcatione bonorum, & applicantur illi domino, in cuius territorio ſita ſunt, quando confiſcatio fit de iure communi: ſecus ſi fiat de iure ſpeciali, vtputa ſtatutario, aut vigore bannimentorum. decis.16.num.6.vbi etiam, an iſto caſu ſententia lata in vno territorio operetur ſuum effectum in alio: ſed quando hæc concluſio vera ſit, & quando non remiſſiuè in addition. litera C. & nu.10. 12.& ſeq.

Bona confiſcata, & in tertium alienata dicuntur incorporata.decis.90.nu.3. 72

Bonorum incorporatio ad fiſci fauorem ſatis arguitur ex ſequeſtro.d.decis.nu.5.declara, vt nu.9. ibid.

Bona non dicuntur fiſco incorporata niſi fuerint a fiſco poſſeſſa, aut inter eius bona deſcripta.d.decis.nu.6. ibid.

Bonus quiſque præſumitur, fallit in præiudiciũ tertij.decis.140. nu.11.& in addit.litera C.vbi de materia. 105

Bulla *Sixti Quinti improbans ſocietates, in quibus capitale eſt ſaluum, cenſetur improbare contractus ſocietatis paliatos, & contra iuris communis diſpoſitionem, non autem contractus permiſſos ex diſpoſitione iuris communis. decis.130. numero 9.* 98

Bulla Sixti Quinti improbans contractus ſocietatis non initos iuſtis, & æquis conditionibus quomodo intelligatur. dicta decis. nume.10. ibid.

Bulla Alexandrina comprehendit etiam offendentes extra curiam, & quando lis eſt in curia.decis.21.nu.2. 17

Bulla Alexandrina pœna ad hoc vt incurratur ſufficit probare offenſionem ex cauſa litis per probabilia argumenta. decis.2. nume.2. 3

Bullæ facientes mentionem de condemnatis, intelligendæ ſunt de condemnatis propter delictum, & non propter contumaciam.decis.15.nu.3. 10

C

CAducitas *non nocet, quando ante illius declarationem fuit purgata.decis.126.nu.7.in fine.* 95

Calumnia *detegitur ex magna negligentia.decis.58. num.4. in fine.* 45.& ſeq.

Cancellatio *inſtrumenti ſubſcriptione notarij quoad validitatem inſtrumenti non erat neceſſaria, inſtrumenti fidem non tollit.decis.64.nu.4.* 50

Canonicatus *eſt dignitas.decis.51.nu.3.* 40

Cap.I. *de ætat.& qualitat.intellectus.decis.112. numero tertio.* 86

Cap. cum in cunctis §. inferiora de elect.intellectus. dict.decis. nume.4. ibid.

Cap. licet canon de electione in ſexto intellectus.dicta decis.nu. 5.& 6. ibid.

Capti *a latronibus non mutant ſtatum ſicut capti ab hoſtibus. decis.120.nu.4.in fine.* 92

Carboniano *edicto, vt locus ſit non requiritur filiationis probatio, ſed ſufficit, quod ſummarie conſtet euidentem calumniam ceſſare.decis.37.nu.1.in fine, & nu.5.etiam in fine.* 29

Carceratio *procuratoris videtur caſus fortuitus.decis.28.numero 1.* 21

Caſſatio *& abolitio ſententiæ operatur quoad præterita immediate ex ipſo actu caſſato prouenientia, non autem ad ea quæ tertio acquiruntur mediate ex ipſo actu decis.17.nu.10.* 14

Cauſa *ciuilis eſt præiudicialis criminali, quando reſolutio, & determinatio cauſæ criminalis pendet a reſolutione, & determinatione cauſæ ciuilis. decis.124. nume.2. & generaliter, quando vna cauſa ſit alteri præiudicialis, & in addition. litera A.* 93

Cauſa criminalis ſi fuerit mota poſt cauſam ciuilem, quæ ipſi criminali cauſę præiudicialis ſit, debet omnino in criminali ſuperſederi, donec ciuilis terminetur.dicta decis.nu.2.& in addit.litera B.vbi generaliter de materia. ibid.

Cauſa falſitatis intentata contra teſtes examinatos in cauſa ciuili non facit in eadem ciuili cauſa ſuperſedere, quando vis totius cauſę non conſiſtit in illis ſolis teſtibus.decis.79.nu.1.& in addit.litera A.vbi de materia. 63

Cauſa falſitatis intentata contra teſtes examinatos in cauſa ciuili, & non contra principalem, qui teſtes induxit non facit ſuperſedere in eodem cauſa ciuili.d.decis.nu.1.verſi. ſecundum etiam fundamentum, & in additionib. litera B.vbi de materia. ibid.

Cauſa criminalis non præiudicialis ciuili non facit ſuperſedere in eadem cauſa ciuili. dicta decis. nume.1. verſiculo nec obſtat Bulla, & in additio.litera C.vbi remiſſiue de materia. ibid.

Cauſa ſtatus, & filiationis mota contra impuberem differenda eſt in tempus pubertatis.decis.37.nu.1.& nu.5. 29

Cauſa qualibet etiam iniuſta, & beſtialis excuſat a dolo. decis. 87.nume.1. 70

Cauſa iniuſta ad hoc vt excuſet a dolo debet non ſolum allegari, ſed etiam probari quod orta fuit antequam quis inciderit in pœnam.d.decis.nu.1.& in addit.litera A.vbi alia ad materiam probationis cauſæ iniuſtæ. ibid.

Cauſa iniuſta licet excuſet a mora, illa tamen debet eſſe aliquo modo colorata: friuola enim cauſa non attenditur. dicta decis. nume.6. ibid.

Cauſæ criminales non continentur in delegatione, vel mandato generali.decis.52.nume.1.in fine, & in addit. litera A. vbi de materia. 41

Cautela *abundans non nocet.conſ.91.nu.21.*

Cedula *Bancharia habet vim ſolutionis.decis.10.nu.10.* 7

Cenſus *conſtitutus ſuper certa re præſumitur licitus, & non illicitus.d.decis.nu.4.* ibid.

Cenſus quamuis contineat pacta contra formam Bullæ Pij Quinti, ſubſtinetur ex partium proteſtatione facta in inſtrumento, quod non intendunt emere, aut vendere contra formam d.Bullæ.d.decis.nu.5.& nu.9.& nu.13. ibid.

Cenſus ad rationem decem pro centenario ſubſtinetur ex conſuetudine loci ſic contrahendi ad iſtam rationem. dicta decis.numero 7. ibid.

Cenſus dicitur fœneratitius, quando pecunia non fuit exburſata, vel exburſata, & ſtatim reſtituta, vel etiam ſi partim fuit data pecunia, & partim gemmæ.d.decis.nu.8.declara, vt numero 10. ibid.

Cenſus non dicitur illicitus, etiam quod fuerit impoſitus ſuper omnibus bonis venditoris, & quomodo hoc intelligatur. dict. decis.nu.1.& nu.14.& nu.16. 7.& ſeq.

Cenſus ſit illicitus valde conſiderandum eſt, an emptor illius vſus fuerit pactis in eo contentis. dicta decis.numero 9. in fine. eod.

Cenſus an dicitur licitus, etiã quod pecuniã non fuerit exburſata, ſi illius loco fuit data cedula Bancharia. d.decis.nume.10. & nume.17. eod.& ſeq.

Cenſus creati ante conſtitutionem Pij Quinti non requirebant effectualem pecuniæ exburſationem.dicta decis.numero 15.& ſequent. 8

Cenſus creati ante Bullam Pij Quinti non annullantur per dictã Bullam.d.decis.nu.15. ibid.

Cenſus ante conſtitutionem Pij Quinti poterant celebrari ex pecunia antea debita emptori per venditorem. dicta decis. numero 16. ibid.

Cenſus etiam ſine exburſatione pecuniæ ſubſtinetur, quando reuera conſtat pretium ad manus venditoris perueniſſe. d. decis.nu.17. ibid.

Cenſus impoſitus ſuper fundo non capaci adhuc ſubſtinetur, quando fuit generaliter impoſitus ſuper omnibus bonis. dicta decis.nu.18. ibid.

Cenſus ſi durat non poteſt illius emptor repetere ſortem principalem.decis.96.nu.3. 75

Cenſus dicitur reſolutus, & extinctus ſtatim quod emptor pro reſtitutione ſortis principalis obtinuit mandatum. d.decis.numero 4. ibid.

Cenſus

Cenſus dicitur extinctus & reſolutus in totum quando emptor recipit aliquas pecunias ad cõputum ſortis Principalis d. decis. num.5. ibid.

Cenſus non põt extingui pro parte, parte inuita. d. decis. nu. 5. ibi.

Cenſus venditus cum pacto quod venditor teneatur illum redimere poſt ſex annos, an ſit licitus decis. 115. nu. 1. Vbi etiã quid ſi fuit reſeruatum beneplacitum ſedis Apoſtolicæ, & a Papa poſtea confirmatus, & in addit. litera A. ubi alia ad materiam & nu.7. 88. & ſeq.

Cenſus an poſſit emi ad certum & deſinitum tẽpus, d. decis. in addit. litera A. 89

Cenſus an poſſit emi vſque ad vitam ementis d. decis. in addit. litera A. ibid.

Cenſus an poſſit emi cum pacto de retrouendendo quando primus emptor voluerit. d. decis. in addit. litera A. ibid.

Cenſus an poſſit conſtitui cum pacto de non redimendo, niſi a tali tempore citra, d. decis. in addit. litera A. ibid.

Cenſus emptus cum pacto de redimendo intra ſex annos, an ſit illicitus d. decis. nu. 7. & in addit. litera A. ibid.

Cenſus vitalitius repeti non poteſt, & ſuſtinetur propter incertitudinem vitæ. deciſ. 138. nu. 7. 103

Certum dicitur non ſolum id quod proprio nomine appellatur, ſed etiam quod nomine officij, vel alia deſignatione demonſtratur. deciſ. 126. nu. 5. in fine. 95

Ceſſio Iuri, liti & cauſæ valida eſt regulariter dec. 20. nu. 1. 16

Ceſſio litis ſuper beneficio an poſſit fieri in manibus alterius quàm Papæ d. decis. nu. 6. in fine. ibid.

Cifræ non conſuetæ nihil probant. deciſ. 63. num. 2. in fine, niſi probetur inter ſcribentes præceſſiſſe earumdem cifrarum declarationem deciſ. 63. nu. 3. 49. & ſeq.

Citari an quis poſſit ad domum in criminalibus non facta prius perquiſitione perſonæ decis. 3. nu. 3. & in addit. litera B. 3

Citatio nulla non conualidatur per comparitionem Procuratoris, niſi conſtet de mandato deciſ. 34. nu. 15. 66

Citatio trina requiritur ad effectum vt quis bonis ſuis priuetur. deciſ. 12. num. 3. vbi declaratur, niſi quis fuerit verus contumax, quia tunc vna tantum ſufficit citatio. 9

Citari amplius non debet is qui ſemel citatus reſpondit ſe nolle comparere. deciſ. 12. nu. 4. vbi declaratur dummodo hoc dicatur tempore quo citatur, ſecus ſi poſtea. ibid.

Citatio ad ſententiam an ſufficiat domi dimiſſa copia vide in addit. litera A. deciſ. 119. 84

Citationis exequutio vt fidem faciat requirit teſtium adhibitionem. decis. nu. 2. 77

Citationis notitia ſupplet illius nullitatem, & facit vt Iudex poſſit credere illius relationi d. decis. nu. 4. & ibi in addit. lit. A. vbi etiam an per comparitionem citati inualida citatio reconualidetur. ibid.

Citatus perſonaliter non dicitur is, cuius dolo factum eſt ne perſonaliter citetur etiam doloſe habitando. decis. 84. nume. 17. in fine. 66

Clam & in occulto aliquid faciens præſumitur in mala fide, è contra autem ex actu palam geſto bona fides agentis arguitur. decis. 101. nume. 5. & in addit. litera B. vbi etiam quando actus dicatur geſtus palam, ſeu clam. 78

Clauſula non alias, aliter, nec alio modo arguit præciſam contrahentium mentem. decis. 10. nu. 5. 7

Clauſula ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum nihil operatur, quando ſine tali præiudicio Commiſſio & reſtitutio eſſet fruſtratoria, & nugatoria. decis. 84. nu. 2. 66

Clauſula ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum, quando & in quibus bonis verificetur & quando bona dicantur incorporata d. decis. nu. 4. ibid.

Clauſula ſupplentes, &c. non trahitur ad ignoratos defectus d. decis. numero 7. & nu. 23. vbi exemplificatur & ampliatur etiam quod in reſcripto adſit clauſula ex certa ſcientia. ibid.

Clauſula vt ſupra refertur tantum ad id, quod expreſſum eſt, & non ad omnia contenta in relato d. decis. nu. 14. 67

Clauſula ex certa ſcientia non operatur data Principis ignorantia d. decis. nu. 23. ibid.

Clauſula quorum tenores, &c. Quid operetur, & quando d. decis nu. 23. & nu. 26. ibid.

Clauſula prægnantes in reſcriptis poſitæ operantur in ijs, quæ ſunt iuris, non autem in ijs, quæ ſunt facti d. decis. nume. 24. & nume. 26. ibid.

Clauſula omni meliori modo nihil operatur quando non habet copulam. decis. 16. nu. 20. 13

Clauſula non vi, aut metu, ſed ſponte appoſita in inſtrumento, excludit præſumptionem metus. decis. 20. nu. 1. ante finem declara, vt in additionibus litera A. 16

Clauſula non aliter facit voluntatem conditionalem. deciſio. 23. nu. 4. & de materia in addit. litera B. 18

Clauſula omnia & ſingula quod operetur, d. decis. in additionib. litera A. 53

Clauſula quorum tenores, &c. non poteſt facere, vt in expeditione literarum apponantur contraria. decis. 90. nu. 7. in fine. 72

Clauſula conſcientiam tuam oneramus appoſita in deputatione mixti exequutoris ad conferendum beneficium propter ſimoniam, refertur tantum ad idoneitatem prouiſi Apoſtolici, & non ad alia. decis. 94. nu. 3. 74

Clementina ne in agro. §. cæterum, de ſtatu monach. Intellectus. decis. 112. nu. 2. 86

Clericatus quando eſt notorius, & quando contra abſentem per edictum, non eſt neceſſe opponere declinatoriam iuriſdictionis coram Iudice laico. decis. 81. nu. 3. 64

Clericatus probatur ex atteſtatione ordinarij, qui Clericum promouit. decis. 67. nu. 6. & in addit. litera D. vbi de materia. 52

Clericatus probatur ex teſtibus etiam deponentibus de communi reputatione, d. decis. nu. 6. in fine, & in additio. litera B. vbi de materia. ibid.

Clerici beneficiati priuantur beneficio ſi non faciunt, ſe promouere ad ſacros ordines 112. nu. 1. & 2. vbi allegantur iura quibus hæc concluſio probatur. 86

Clericus non priuatur beneficio ipſo iure ob non promotionem ad ſacros ordines, ſed eſt neceſſaria præcedens monitio, d. deciſio. nu. 3. ſeqq. & per totam deciſionem, vbi bene declaratur materia. ibid.

Clericus non priuatur beneficio ob non promotionem ad ſacros ordines, quando fuit monitus lite pendente, quo tempore ad illos ſuſcipiendos cogi non poterat, d. decis. nu. 15. 87

Clericus conueniri debet coram Iudice eccleſiaſtico etiam quod litis conſortes ſint laici, qui etiam coram eodem Iudice conueniri debent. decis. 81. nu. 1. & nu. 2. & num. 6. vbi quid ſi verſemur in patrimonialibus, aut in immunitatibus & exemptionibus. 64

Clericus neque etiam volens conueniri poteſt coram Iudice laico, d. decis. nu. 2. & in addit. litera A. vbi de materia. ibid.

Clericus conuentus coram Iudice laico etiam quod non apponat declinationem iuriſdictionis proceſſus contra ipſum factus, eſt nullus, d. decis. nu. 3. & in addit. litera B. ibid.

Clericus poteſt conueniri coram Iudice laico quando citatur ſi ſua putauerit intereſſe, d. decis. nume. 4. & in additio. litera C. vbi de materia. ibid.

Clericus non eſt pronunciandus inhabilis ad beneficia, niſi cauſa inhabilitatis expreſſa & probata. decis. 51. nu. 1. 40

Clericus condemnatus ad carcerem, & ad alias pœnas, non cenſetur condemnatus ad inhabilitatem beneficiorum, niſi expreſſe dicatur, d. decis. nume. 2. & per totam deciſionem in diſcurſu. ibid.

Clericus effectus inhabilis ad beneficia durante pœnitentia ſibi iniuncta, peracta pœnitentia efficitur habilis, d. decis. num. 2. ad finem. ibid.

Clericus propter publicam pœnitentiam ſibi iniunctam dicitur effectus irregularis, d. decis. nu. 5. vbi declaratur. ibid.

Clerici Cameræ Apoſtolicæ dicuntur habere a Papa mandatum generale cum libera, deciſio. 12. ſub nume. 8. vbi etiam habent eandem facultatem quam habet Gubernator vrbis. 9

Clericus beneficiatus poteſt in vita ad libitum diſponere de fructibus ſui beneficij, decis. 135. nu. 2. in fine. 10

Colluſio litigantium probatur ex cohabitatione, ac etiam ex eo quod quis citatus in iudicio non comparet, nec aliquam exceptionem opponit. decis. 31. nu. 1. vbi declaratur hæc concluſio. 24

Colluſio non dicitur probata inter litigantes, niſi probetur quod is qui

qui victoriam reportauit in lite foueret malum ius, d. decis. nu. 1. in fine. ibid.

Colluſio inter partes dicitur manifeſta quando vna pars omittit facere ſuas defenſiones & acceptat ſententiam cõtra ſe latam, decis. 40. nu. 30. 31

Colluſio inter litigantes probatur per teſtes, d. deciſ. nu. 4. ibid.

Colluſionis probatio eſt difficilis, ideo præſumptiones ſufficiunt, d. decis. nu. 4. ibid.

Colluſio dicitur manifeſta in eo, qui patitur ſe vinci cum habeat probationes bonas & veras pro ſui defenſione, d. decis. num. 4. in fine. ibid.

Colluſionis probatio eſt Iudici arbitraria, d. decis. nu. 5. ibid.

Colluſio præſumitur quando citatus tacet, & nihil opponit decis. 126. nu. 9. in fine. 95

Comparatio literarum nullam facit fidem quando non eſt facta per peritos, & cum ſcriptura non authentica, decis. 103. num. 3. & in addit. litera C. vbi de materia, & de illius fide & probatione. 80. & ſeq.

Compulſoria relaxata in Iudicio principali deſeruit etiam in iudicio reſtitutionis in integrum, quod eſt acceſſorium etiam coram alio Iudice ſi tribunal eſt idem, decis. 65. nu. 2. 51

Concedere qui voluit plus præſumitur etiam voluiſſe concedere minus, decis. 10. nu. 6. verſ. Ita quod. 7

Conceſſa iuriſdictione cum mero et mixto imperio cum libera adminiſtratione non cenſentur conceſſa omnia regalia, decis. 36. nume. 3. 28

Concubina præſtat etiam ſeruitium lauandi pannos, decis. 7. nume. 1. 5

Concubina quæ re vera talis eſt non deſijt eſſe concubinam ex eo, quod in teſtamento nominetur ancilla, & non concubina, d. decis. nu. 1. verſ. nec etiam. ibid.

Concubinatus quando proprie dicatur, & quæ requirantur ad inducendum concubinatum, d. decis. in addit. litera A. ibid.

Concubinatus inducitur & probatur per ſuſceptionem liberorum. d. decis. nu. 1. ibid.

Concubinatus probatur per reputationem & tractatum decentiorem, d. decis. nu. 2. ibid.

Concubinatus probatur ex eo, quod mulier habet curiam vei famiiliaris, d. decis. nu. 1. ibid.

Concubinatus probatur ex eo, quod mulier differenter tractatur ab alijs ancillis, d. decis. nu. 1. ibid.

Condemnatus propter delictum non cenſetur priuatus beneficijs, etiam quod perpetuò excludatur a facultate inſeruiendi in beneficijs, decis. 134. nu. 3. 100

Condemnatus in contumaciam comparens infra annum facit euaneſcere ſententiam cum omnibus inde ſequutis, decis. 86. nume. 1. & nu. 4. 69

Condemnatus in cõtumaciam de ſtilo Capitolino an habeatur pro confeſſo, d. decis. nu. 2. ibid.

Condemnatus in contumaciam an dicatur condemnatus ex maleficio, decis. 97. nu. 3. 76

Conditio de præſenti actum non ſuſpendit, decis. 56. num. 15. in fine. 43

Conductor gregis, ſeu armenti tenetur ad inſtar vſufructuarij loco demortuarum pecudum vel inutilium alias ſubrogare, decis. 118. nume. 7. verſic. & conductor, & nume. 8. vbi de materia. 90

Conductor non poteſt petere remiſſionem mercedis propter damnum datum in re conducta odio ipſius conductoris, ſecus ſi odio locatoris, decis. 28. nu. 4. in fine. 21

Conductor tenetur proprio nomine ex facto & incendio ſuorum liberorum, & eorum quos induxit in domo conducta ſi modo fuit in aliqua culpa eos inducendo, aliter ſecus, decis. 114. nume. 1. 87

Confeſſio vt noceat confitenti debet eſſe certa, non autem ambigua, decis. 88. nu. 3. in fine. 70

Confeſſio extraiudicialis geminata plene probat contra confitentem, decis. 89. num. 5. quod an verum ſit & de materia in addit. litera C. 71

Confeſſio facta in ſupplicatione & precibus plene probat contra confitentem, d. decis. nu. 1. & in addit. litera A. vbi quando hoc verum ſit & de materia. ibid.

Confeſſio emanata in cauſa criminali præiudicat in iudicio ciuiliter intentato, d. deciſ. nu. 6. & in addit. litera D. vbi de materia huius concluſionis. ibid.

Confeſſio qualificata poteſt diuidi quando per talem diuiſionem actus non annullatur, d. decis. nu. 7. ibid.

Confeſſio facta in Apocha priuata, ſeu Chirographo plene probat contra ſcribentem ad fauorem eius cui ſcribitur, decis. 98. nume. 5. 76

Confeſſio facta in precibus plene probat contra confitentem, deciſio. 21. nu. 3. 17

Confeſſio extraiudicialis an probetur in foro Canonico & Eccleſiaſtico, decis. 9. nu. 4. & in addit. litera B. 6

Confeſſio dubia interpretatur, vt minus præiudicet confitenti quã ſit poſſibile, decis. 35. num. 2. in fine. vbi declaratur niſi fuerit geminata & adminiculata veriſimilitudinibus, & præſumptionibus, & in addit. litera B. vbi materia declaratur. 27

Confeſſio dubia & per verbum forſan non probat confitentem regulariter, ſed an hoc verum ſit & quando, d. decis. nu. 3. & in addit. litera C. 27. & ſeq.

Confeſſio dubitatiua & per dictionem forſan in crimine ſimoniæ non probat contra confitentem, d. decis. nu. 3. 27

Confeſſio incerta & dubia non præiudicat confitenti, decis. 56. nu. 11. ante finem. 43

Confeſſio vt noceat confitenti non eſt facienda impropriatio verborum, immo vt non noceat verba improperanda ſunt, d. decis. nume. 11. ibid.

Confeſſio qualificata in ciuilibus non ſcinditur, ſed debet tota acceptari, vel tota recuſari, licet ſecus ſit in criminalibus, d. decis. nume. 12. ibid.

Confeſſio dubia, & cum incertitudine admittitur in ciuilibus, d. decis. nu. 12. ibid.

Confeſſio facta in precibus dicitur ficta & implicita, d. deciſione. nume. 17. ibid.

Confeſſio ficta non nocet confitenti in alio iudicio, d. decis. nu. 17. & in addit. litera B. 43. & ſeq.

Confeſſio dotis receptæ conſtante matrimonio probat ſolutionem & præiudicat marito confitenti vbi præceſſit promiſſio. decis. 45. nu. 2. & in addit. litera A. vbi de materia. 35. & ſeq.

Confeſſio mulieris ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs vrbis non valet præſertim quando confeſſio eſt turbida deciſ. 46. nu. 11. & in addit. litera D. vbi de materia. 36. & ſeq.

Confeſſio mulieris adiuuata præſumptionibus ſubſtinetur etiam ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs vrbis. decis. 71. nu. 8. 57

Confeſſio quæ non eſt clara non probat contra confitentem, deciſ. 7. nu. 1. verſ. non obſtat confeſſio. 5

Confeſſio præiudicat confitenti, non autem tertio, decis. 111. numero 5. 86

Confeſſio cedentis facta poſt ceſſionem non nocet ceſſionario, decis. 111. nu. 5. in fine. ibid.

Confeſſio continens plura facta diuerſi operis & diuerſæ ſpeciei poteſt diuidi, & pro parte acceptari, decis. 133. nu. 6. 99

Confeſſio dubia & quæ in bonam & malam partem capi poteſt non nocet confitenti, & ad rei fauorem interpretari debet, decis. 63. nu. 1. in fine, & nume. 3. etiam in fine, & in addition. litera A. 49. & ſeq.

Confidentia beneficialis eſt ſimonia, ſed non omnis ſimonia eſt confidentia, decis. 80. nu. 3. 64

Confidentia vigore Bullæ Pij Quinti inducitur quando quis recipit beneficium ex reſignatione, vt eiuſdem fructus, vel eorũ partem alijs concedat, vel penſionem ſoluat, decis. 102. nu. 1. declara vt nu. 2. & ſeqq. 79

Confideneiarum cauſæ cognitio de inueterato ſtilo ſpectat ad tribunal Rotæ, d. decis. nu. 1. in fine. ibid.

Confidentia non inducitur ex eo, quod reſignatarius de fructibus beneficij reſignati aliquid contribuat reſignati ex caritate tantum, & non ex conuentione, d. decis. nu. 3. ibid.

Confidẽtia, ſeu ſimonia non inducitur, niſi præcedat pactũ ſeu cõuẽtio de reſignãdo cũ confidẽtia & ſimonia, dec. 133. n. 1. 99

Confidentia, ſeu ſimonia probatur coniecturis, ſed illis quidem cõcludentibus & vehementibus, immo requiritur plena, & concludens probatio, quando agitur ad probationem etiam ciuiliter, d. decis. nu. 2. ibid.

Confi-

Confidentia, & ſimonia inducitur ex ſola mente, & intentione reſignantis, & reſignatarij. d. decis. nu. 4. declara, vt hoc procedat in foro iudiciali ſecus in foro conſcientiæ. nu. 5. in fin. ibid.
Confidentia, ſeu ſimonia probatur per confeſſionem reſignantis, & reſignatarij iudicialem. d. decis. nu. 5. ibid.
Confidentia, ſeu ſimonia præſumitur expeditione literarum ex pecunijs reſignantis. d. decis. nu. 6. ibid.
Confidentia, ſeu ſimonia præſumitur ex perceptione fructuum facta in reſignante poſt reſignationem. d. decis. nu. 6. ibid.
Confidentia præſumitur ex eo quod reſignatarius poſt reſignationem non reſedit in beneficio, & inſeruiebat pro mercenario in alio beneficio. d. decis. nu. 7. ibid.
Confidentia probatur teſtibus. decis. 25. nu. 1. 19
Confidentia probatur confeſſione. d. decis. nu. 1. ibid.
Confidentia probatur literis priuatis. d. decis. nu. 1. ibid.
Confidentia probatur per petitionẽ abſolutionis. d. decis. n. 1. ibi.
Confidentia, ſeu ſimonia etiam quod ciuiliter agatur requirit plenam, & concludentem probationem. decis. 135. nu. 1. 100
Confidentia probatur ex eo quod reſignans poſt reſignationẽ bona beneficij locauit, & fructus percepit fallit, niſi locaſſet, & fructus percepiſſet vigore mandati ſibi dati a reſignatione. d. decis. nume. 2. ibid.
Confidentia non dicitur probata ex eo, quod poſt reſignationẽ reſignatarius conceſſerit reſignanti aliquam partem fructuũ beneficij non præcedente pactione aliqua. d. decis. n. 2. et 3. ibid.
Confirmatio ſententiæ facta per Papã cum ampliſſimis clauſulis corruit ex defectu intentionis. decis. 84. nu. 7. & nu. 9. in fin. vbi ampliatur etiam quod in ea tollatur facultas apponendi defectũ intẽtionis. n. 20. vbi de materia, & n. 25. 66. & ſe.
Confirmatio ſententię facta per Papam non operatur, niſi cum ſua cauſa. d. decis. nu. 7. 66
Confirmatio ſententiæ recipit eamdem conditionem quam habet ipſa ſententia ex iuriſdictione. d. decis. nu. 24. 67
Confirmatio operatur reſpectu iuris, non autem reſpectu facti, q. alterare non poteſt. d. decis. nu. 24. & nu. 26. ibid.
Confirmatio Papæ ſimpliciter facta alicuius contractus, qui prætendebatur illicitus, cenſetur confirmaſſe cõtractum eo modo, quo fuit initus, præſertim ſi in confirmatione eſt incertus tenor ipſius contractus decis. 115. nu. 2. & ſeq. 88
Confirmatio Papę alicuius contractus cum clauſula dummodo licite & honeſte, quid operetur & ad quæ talis clauſula trahatur. d. decis. nu. 3. eod. & ſeq.
Confirmatio Papæ dicitur facta ex certa ſcientia, quando Papa videt quod facit, prout ſi in ſupplicatione eſt inſertus totus tenor inſtrumenti, cuius confirmatio petitur. d. decis. nu. 3. ibid.
Confiſcatio bonorum aufert delinquenti dominium, & poſſeſſionem bonorum confiſcatorum. decis. 73. nu. 2. 58
Confiſcatio non trahitur ad bona futura decis. 17. num. 5. quod an verum ſit, & quando in addition. litera B. 14. & ſeq.
Confitens liberè id de quo interrogatur, præſumitur non eſſe in delicto. decis. 101. nu. 6. & in addit. litera C. 78
Confitens ſe non habere ius in cauſa repellendus eſt a iudicio. decis. 54. nume. 3. 41
Conſtitutio procuratoris facta ab vno contrahente in perſonã alterius ad aliquid faciendum in caſu non obſeruationis promiſſorum valet, & tenet conſ. 91. nu. 21.
Conſtitutio, ſeu diſpoſitio qualificata non procedit ceſſante qualitate. decis. 102. nu. 10. in fine, & nu. 13. 79. & ſeq.
Cõſtitutũ nihil operatur in cõtractu ſimulato dec. 140. n. 11. 105
Conſtitutum corruit corruente contractu ſuper quo eſt appoſitum. d. decis. num. 11. ibid.
Conſuetudo facit licitum contractum alias de iure illicitum. decis. 10. nu. 7. & in addit. litera C. vbi de materia. 7. & ſeq.
Conſuetudo non dicitur probata, niſi etiam probetur quod fuerit obtenta in contradictorio iudicio cum oppoſitione partium. decis. 138. nu. 10. 103
Conſuetudo non inducitur ex ſentẽtijs difformib. dec. nu. 10. ibid.
Conſuetudo non ſuffragatur in materia vſuræ. d. decis. nume. 10. in fine. ibid.
Contractus in quo taxatur lucrum incertum ſocietatis non eſt vſurarius quando quantitas taxata eſt proportionabilis ad dubium euentum lucri, ſecus ſi aliter. decis. 130. nu. 3. & 5. 97
Contractus non iudicatur vſurarius niſi concurrant ea, de quibus remiſſiue. decis. 119. nu. 1. in fine. 91
Contractus præſumitur talis qualis denominatur a partibus. decis. 118. nu. 3. Item ſecundum ſubiectam materiam ibidem. d. nu. 3. & in addit. litera B. vbi de materia. 90
Contractus duos in eodem inſtrumento alternatiue facere ad vnius partis electionem non eſt prohibitum in iure, nec dicitur vſura. d. decis. nu. 4. ibid.
Contractus omnis præſumitur iuſtus, & legitimus potius quam è contra. decis. 10. nu. 4. 7
Contractus dicitur reſolutus ex veriſimili mente contrahentium. decis. 96. num. 5. 75
Contractus non iudicatur fæneraticius ſi in illa regione in qua eſt celebratus communiter frequentatur. decis. 30. nu. 12. 23
Contractus qualis ſit cognoſcitur potius ab effectu quàm a denominatione contrahentium. decis. 46. nu. 6. quod quando verũ ſit, vide in addit. litera A. 36. & ſeq.
Cõtractus ex cõuentione legem accipiunt. dec. 44. nu. 1. in fin. 34
Contractus talis præſumitur qualis in inſtrumentis a partib. denominatur, conſ. 91. nu. 5. vbi quod hæc præſumptio nominationis contrahentium præualet omnibus alijs.
Contractus naturalia ſunt in duplici differentia, conſ. 91. nu. 13. vbi bene hæc diſtinctio explicatur, & exemplificatur.
Contractus fabricati per hæredes teſtatoris cum adminiſtratoribus fabricæ S. Petri de vrbe habent vim contractuum fabricatorum cum camera Apoſtolica. decis. 126. nu. 2. 95
Contractus illicitus nunquid cenſeatur confirmatus a Papa, quando illius tenor de verbo ad verbum fuit regiſtratus in ſupplicatione. decis. 115. nu. 1. & per totam deciſionem. 88
Contrahentium pacta, & conuentiones ſemper præſumũtur ſe cõformare cum diſpoſitione iuris cõmunis. decis. 118. nu. 5. 90
Contrahentium mens attendi dẽt potius quã verba. cõſ. 91. n. 28.
Cõtrahẽs cũ camera Apoſtolic. dicitur ſecurus. dec. 126. n. 2. 95
Contumacia vltra annum operatur vt contumax habeatur pro confeſſo. decis. 21. nu. 3. in fine. 17
Contumacia requirit trinam citationem. deciſ. 10. nu. 1. 8
Contumax verus non dicitur qui non fuit perſonaliter citatus. decis. 84. nu. 13. & in addit. litera E. & nu. 17. vbi quid ſi perſonaliter citatus dicat ſe nolle venire, vel ſecundo citatus non compareat. nu. 17. 67. & ſeq.
Contumax fictus mulctari non poteſt. decis. 84. nu. 13. & in add. litera E. & nu. 17. verſ. vnde ſequitur. 66. & ſeqq.
Cõtumaces habẽtur pro cõſentientibus. decis. 81. nu. 4. in fine. 64
Contumax non dicitur ille qui non arctatur ad comparendum. d. decis. nu. 4. in fine. ibid.
Contumax eſſe nõ p õt qui legitime citatus nõ eſt. decis. 11. n. 1. 8
Contumax vt quis dicatur, & ut tanquam contumax poſſit condemnari propter contumaciam, quomodo citari debeat, & de materia. d. decis. in addis. litera A. ibid.
Contumaax verus dicitur is qui citatus reſpondit ſe nolle venire. decis. 12. nu. 4. vbi hæc declaratur. 9
Contumax verus, non dicatur is qui citatus non comparet, non de legitimo impedimento docet. decis. nu. 5. ibid.
Contumax ex vnica tantum citatione non poteſt propter contumaciam priuari. d. decis. nu. 7. ibid.
Contumax verus dicitur is, qui perſonaliter citatus eſt. d. decis. nume. 8. ad finem. ibid.
Contumax vigore ſtatutorum totius Italiæ habetur pro conuicto, & confeſſo. d. decis. nu. 11. ibid.
Contumax fictus dicitur ille, qui citatus eſt ad ſententiam domi dimiſſa copia etiam ſtatuto ſic permittente citationem fieri poſſe. decis. 109. nu. 1. in princ. 84
Copię particarum alicuius libri extractæ in vna cauſa faciunt fidem in alia. decis. 110. nu. 5. 85
Copia ſimplex bene probat contra recuſantem exhibere originalia. d. decis. nu. 5. ibid.
Copula carnalis præſumitur ex cohabitatione, & cõuerſatione familiari, et maximę quãdo cõuerſantes inſimul ſunt iuuenes, & mulier pulcherrima. decis. 35. nu. 7. ante finem. 27
Copula carnalis pp difficultatẽ probationis admittit præſumptiuas probationes. d. dec. nu. 7. in fi. & in addit. lit. E. eod. & ſeq.
Copula carnalis inter virum, & vxorem probatur per aſſertionẽ

iuratam

iuratam ipſius viri, dec. 69. n. 2. & de materia in add. lit. A. & n. 4. & ſeq. vbi & quid ſi mulier contradicat. 54. & ſeq.

Copula carnalis probatur ex præparatorijs, vtputa oſculis & amplexibus d. decis. num. 2. & in addit. litera B. vbi de materia declara, vt nu. 7. 54. & ſeq.

Copula carnalis probatur ex eo quod vir & mulier ſæpius in cubiculo ſe incluſerint excluſis alijs, ibidēq; permanſerint per aliquas horas, d. decis. nu. 2. & in addit. litera C. vbi de materia, & nu. 8. vbi tamen videtur requiri, quod teſtes etiam deponāt virum & mulierem nudos ingreſſum fuiſſe lectum aut ſaltem eos audiuiſſe liberis operam dantes. 54. & ſeq.

Copula carnalis maxime præſumitur quando vir fuit viſus exire ex aliquo cubiculo in quo ſtetit ſolus cum muliere multo ſudore manans, d. decis. nu. 2. 54

Copula carnalis etiā probatur ex eo quod teſtes deponant de actu venereo, de riſu, d. decis. nu. 2. & in addit. litera B. vbi de materia. 54. & ſeq.

Copula carnalis probatur ex cōfeſſione mulieris, d. dec. nu. 2. 54

Copulæ carnalis probatio eſt difficilis probationis, ideo leuiores ſufficiūt probationes, d. dec. ſub n. 2. & in add. lit. E. 54. et ſeq.

Copula carnalis eſt impoſſibilis probationis, intelligendo de vera & directa probatione, d. decis. nu. 2. in fine. 54

Copula carnalis non probatur per aſſertionem iuratam viri, quando in matrimonio adeſt aliquod vitium ſeu impedimentum, d. decis. nu. 4. ibid.

Copula carnalis non probatur per aſſertionem viri, quando in matrimonio præcedente metus interuenit, d. decis. nu. 4. ibid.

Copula carnalis non probatur per aſſertionem iuratam viri, quando mulier quæ præſumitur melius informata, & melius ſcire veritatem contrarium aſſerat, d. decis. nu. 5. ibid.

Copula carnalis non probatur per aſſertionem viri, quando agitur de eius vtilitate & intereſſe, d. decis. nu. 6. ibid.

Copula canalis non probatur ex oſculis, amplexibus & alijs ſimilibus præparatorijs, quando mulier non ſponte, ſed coacta ſic ſe amplecti & oſculari paſſa eſt, d. decis. nu. 7. in diſcurſu per totum. ibid.

Copula carnalis non probatur ex oſculis & amplexibus, aliiſque ſimilibus præparatorijs, niſi tales actus interueniant in locis ſecretis, & aptis ad perficiendum reliquas, d. decis. nu. 7. ibid.

Copula carnalis vt probata dicatur requiritur vt vir, & mulier fuerint viſi ſolus cum ſola, & nudus cum nuda, dict. decis. ſub nume. 7. ante finem, & in addit. litera G. & nu. 8. vbi quod nō ſufficit mulierem ſolam ſtare nudam in lecto ſi vir ſuper ea veſtitus iacebat, & nume. 11. vbi idem ſi vir non habebat caligas dimiſſas. 54. & ſeq.

Copula carnalis probatur ex eo quod teſtes dicant audiuiſſe virū, & mulierem ſolos in cubiculo incluſos ſe commiſceutes, d. decis. ſub nume. 2. ad finem, & in addit. litera H. vbi d. nume. 7. declaratur hoc procedere concurrentibus alijs adminiculis, veluti amore mutuo, & ſimilibus, aliàs ſecus. 54. & ſeq.

Copula carnalis probatur ex actibus et præparatorijs propinquis, non autem remotis, d. decis. nu. 7. in fine. 54

Copula carnalis nō probatur per teſtes ſingulares deponentes ſuper actibus ſeu adminiculis præcedentibus. d. decis. num. 8. in fine, & in addit. litera L. vbi de materia. 54. & ſeq.

Copula carnalis, adulterium ſeu fornicatio non præſumitur committi in domo aliena in cænaculo, & foribus apertis, d. deciſio. ſub nu. 11. 55

Copula carnalis probatur per formam dummodo habeat ortum a ſignis concludentibus, & immediatis, aliter ſecus, d. decis. nu. 12. & in addit. litera M. vbi de materia. 55. & ſeq.

Copula carnalis excluſio inter virum, & vxorem maxime præſumitur ex qualitate viri qui vix attingens annos pubertatis gracilis, & debilis erat, d. decis ſub nu. 13. 55

Copula carnalis non poteſt dici coacta, & meticuloſa niſi metus illatus fuerit ordinatus ad copulam, d. decis. nu. 15. ibid.

Copula carnalis præſcriptionibus probata maxime tollitur per plenam metus illati probationem, d. decis. nu. 16. ibid.

Copula carnalis cum vxore probatur per aſſertionem iuratam maiori, dummodo mulier fuerit transducta ad domum viri, & inſimul cohabitauerint, deciſione 32. nume. 1. vbi propterea quod ceſſante transductione, & cohabitatione talis aſſertio non probat copulam in præiudiciū alterius matrimonij. 25

Copula carnalis in puella non viri potente an probetur ex aſſertione illius qui dicit ſe eam carnaliter cognouiſſe, negante, & contradicente ipſa puella, decis. 72. nu. 6. in fine. 58

Copula carnalis an probetur ex confeſſione puellæ minoris duodecim annorum, aſſerentis ſe cognitam ad effectum probādi matrimonium, d. decis. nu. 7. ibid.

Copula carnalis non dicitur in muliere nondum viri potente, ſed defloratio, d. decis. ſub nu. 8. ibid.

Correſpectiui *dicuntur contractus etiam quod habeant cauſam ſeparatam, quando contrahentes vnum contractum ſine alio non feciſſent, decis. 115. nu. 4.* 89

Credens *honeſto viro circa concernentia eius officium, non dicitur in culpa, decis. 101. nu. 3. & in addit. litera A. vbi de materia.* 78

Creditor *in pignore non habet nec vſum nec fructum, deciſio. 46. nu. 2.* 36

Creditor tenetur ſtare inquilino domus ſibi in pignus datæ, d. decis. nu. 8. ibid.

Crimen *læſæ maieſtatis cōmiſſum in Principem Papæ confœderatum, dicitur etiam commiſſum in ipſum Papam, deciſio. 16. nume. 22.* 13

Criminis læſæ maieſtatis pœna tranſit ad filios, ita vt et ipſi cenſeantur priuata non ſolum ſucceſſione bonorum paternorum, ſed etiam maternorum, auita & aliorū proximorum hæreditate, & ſucceſſione, decis. 62. nu. 2. & in addit. litera B. vbi alia ad materiam. 48

Criminis læſæ maieſtatis pœna non tranſit ad filios, niſi quando crimen eſt commiſſum contra perſonam Papæ, aut Imperatoris, aut ſaltem odio ipſorum, d. decis. nu. 4. & in addi. litera E. vbi de materia, an ſcilicet, & quando tale crimen committatur contra Principes inferiores. eod. & ſeq.

Criminis læſæ maieſtatis pœna quando tranſit ad filios tunc nemo pro illis comparere poteſt ſine venia, d. decis. nu. 2. 48

Criminis læſæ maieſtatis pœna nō tranſit ad filios natos ante perpetratum delictum, d. decis. nu. 5. & 6. vbi etiam quod nec talis pœna tranſit ad filios de conſuetudine, & in addi. litera D. vbi de materia. 48. & ſeq.

Crudelis *eſt qui ſuam famam & honorem negligit, deciſio. 56. nu. 3. ante finem.* 43

Culpa *vbi præcedit caſum tunc culpoſus tenetur de omni eo quod ſequitur, dummodo culpa ſit ordinata ad caſum, aliter ſecus, & quando culpa dicatur ad caſum ordinata, decis. 28. nu. 3. & in addit. litera A.* 21

Curator *hæreditati iacenti dari non poteſt niſi fiſco citato quādo fiſcus delinquentis mortui bona propter delictum confiſcata adeptus eſt, decis. 39. nu. 1.* 30

Curati *& Rectores actu curam eccleſiarum parrochialium adminiſtrantes priuantur parochia, & Rectoria, ſi non faciunt ſe promouere ad ſacros ordines, decis. 112. nu. 5.* 86

D

DAtarius *& officiales Datariæ habēt ampliſſimam facultatem addendi, & caſſandi ſupplicationes ſignatas etiam poſt quam peruenerunt ad regiſtrum, decis. 92. nu. 3.* 73

Datio *in ſolutum, & non in pignus dicitur quando debitor rē venditori aſſignat ad ſui libitum poſſidendam, & fruendam cū libera fructuum perceptione, decis. 46. nu. 2.* 36

Datio in ſolutum facit creditorem inexpugnabiliter de ſuo credito ſecurum, d. decis. nu. 5. ibid.

Debitor *tenetur de euictione rei in ſolutum datæ, non autem rei in pignus datæ, d. decis. nu. 4.* ibid.

Delegatus *Apoſtolicus non poteſt abſoluere ad cautelam niſi ſpecialiter talis abſolutio ſibi commiſſa fuerit, deciſione 56. nume. 4.* 43

Delictum *vt non præſumatur omnis interpretatio facienda eſt, decis. 88. in addit. litera A.* 71

Delictum præſumitur commiſſum ab eo in cuius commodum, & vtilitatem redundat, deciſione 122. in addition. litera A. in princ. 82

Delictum ad meam vtilitatem commiſſum præſumitur me ſciente &

ſe & mandante commiſſum, d.decis.in addit. litera A.verſic. primo,& in verſic.fin.vbi an hæc præſumptio ſufficiat ad torturam. ibid.

Delicti corpus conſtare imprimis debet antequam quis citetur ad informandum curiam, decis.84.nu.11.in fine. 67

Delictum in dubio non præſumitur,& quando præſumitur, præſumi debet potius minus delictum quàm maius, decis.56.nu.9.& in addit.litera A. 43.& ſeq.

Delictum vnius particularis perſonæ non dicitur delictum collegii, ſeu vniuerſitatis, nec illi præiudicare debet, deciſione 93.numero 4. 74

Delictum diſſimile dicitur, quando vnum eſt grauius altero, decis.97.nu.1.in fine. 76

Delictum an & quando cenſeatur probatum per ſententiam contumacialem, decis.3.nu.5.& in addit.litera E. 3

Delicti præſumptio excluſiua magis potens eſt quàm incluſiua, decis.101.nu.10. 78

Delinquens dicitur de delicto diffamatus ex monitorio ei ad comparendum facto, & ſententia contra eum non comparentem lata, decis.15.nu.1.in fine. 10

Delinquens in loco diœceſis exempto a iuriſdictione Epiſcopi nõ poteſt puniri ſecundum ſtatuta Epiſcopi illius diœceſis, decis.105.nu.2. 82

Dictio illa ſtat augmentatiuè,& cumulatiuè, non autem reſtrictiuè, decis.10.nu.15. 12

Dictio quibuſuis eſt vniuerſalis,& omnia comprehendit, deciſ.93.nu.1. 74

Dilatio temporis non recipit certã æſtimationẽ, dec.91.n.1. 73

Diffamatio, de quo in Bulla Pii Quinti debet eſſe talis, vt inducat notorium,& ideo requiritur declaratoria, decis.15.nu.3.verſ.& ideo. 10

Diffamatio ſeu infamatio duplex eſt, vna quæ ſufficit ad inquirẽdum tantum, altera verò qualificata, quæ ſufficit ad condemnandum, decis.15.nu.10. 11

Diffamatus de aliquo crimine nouo beneficii titulo honorari non debet, decis.77.nu.4.in fine. 62

Diffamati delinquentes dicuntur famoſi graſſatores, qui quam plura commiſerunt homicidia, decis.15.nu.4. 10

Diœceſis loca habentia locum ſeparatum non dicuntur eſſe de diœceſi. decis.105.nu.2.in fine. 82

Diſponens ſi aliquid voluiſſet, expreſſiſſet: non expreſſit, ergo noluit, decis.112.nu.8. 86

Diſpoſitio pœnalis qualificata non habet locum deficiente qualitate, d.decis.nu.10.in fine. ibid.

Dolus ſeu fraus probatur perſpicuis inditiis & coniecturis, & cum dicantur iſta perſpicua inditia, decis.29. in addit. litera A.verſ.3.dummodo. 22

Dolus ſeu fraus probatur duabus præſumptionibus, dict.decis.in addit.litera A.verſ.altera fuit. ibid.

Doli ſeu fraudis præſumptiones & coniecturæ ſufficientes quæ ſint ad illius probationẽ iudicis arbitrio remiſſum eſt, d.decis. in addit.litera B. ibid.

Dolus in dubio non præſumitur, decis.30.nu.9. 23

Dolus & mala fides arguitur ex inſolito tractandi modo, dec.42.nu.3.& in addit.litera A.vbi de materia. 32

Dolus potius præſumitur, quàm quod quis ex iniuſtã cã motus fuerit, dec.87.nu.1.in fin.& in add.lit. A. vbi de materia. 70

Dolus arguitur ex contemptu iudicis,& ex longa ſubſtentatione litis iniuſta, d.decis.nu.3.& nu.5. ibid.

Dominii tranſlatio ſignificatur ex perceptione vſus fructus, decis.46.nu.2. 96

Dominium ſine traditione non transfertur, d.decis.nu.7. vbi ſecus ſi rei traditio, vel aſſignatio interuenit. ibid.

Dominium dicitur trãſlatum per clauſulã ad habendum &c. vt per clauſulam dans & conſtituens, d.decis. nu.7.& in addit.litera B.vbi de materia. eod.& ſeq.

Dominiũ nõ trãſfertur vẽditione, ſed traditione, dec.44.n.6. 34

Dominus feudi non poteſt ſe intromittere in feudo in præiudiciũ vaſalli, qui prætenditur eo priuatus ante ſententiam priuationis, decis 16.nu.2.in fine. 12

Dominus non tenetur ad damna quæ caſu fortuito accidunt ſuo Procuratori, decis.28.nu.1. 21

Dominus tenetur ad damna ſuo Procuratori, quæ ipſius Domini culpa illi euenerunt, d.decis.nu.2. ibid.

Dominus ſuo Procuratori etiam tenetur ad damna, quæ caſu fortuito ipſi obuenerunt, quando ille caſus poterat aliquo modo ab ipſo domino prouideri, d.decis.nu.20.in fine. ibid.

Dominus nõ tenetur ſuo Procuratori reficere dãnũ ipſi datũ odio eiuſdem Procuratoris, ſecus ſi odio D.mãdantis, d.dec.n.4.ibi.

Dominus tenetur pro incendio ſuorum famulorum culpa cauſato, quando & is eſt in culpa in eorum electione, quia puta eſſent homines improbi & ſceleſti, aut alias imperiti,& ignari, ſecus ſi non erant tales, dec.114.nu.1.& in addit.litera A. 87

Dominus regulariter non tenetur pro incendio & delicto ſeruorũ quando is aliquo modo ipſius incendii & delicti particeps, ſeu cõſcius nõ eſt, d.dec.n.1.in fin.& ibi in add.lit.D. eod.& ſeq.

Donatio eſt multo amplior quàm feudum, decis.16.nu.26. 13

Donatio nunquam præſumitur quando capi poteſt alia præſumptio, quam donationis, decis.136.nu.4.in fine, & in addit.litera C.vbi de materia. 101

Donatio ſeu legatum factum concubinæ præterquam a milite ſeu clerico valet, dec.4.nu.1.et in add.lit. A. vbi de materia. 4

Donatio facta turpi pſonæ, an et quãdo valeat, d.dec.n.2.et ſe. ib.

Donatio omnium bonorum trahitur etiam ad futuras actiones, decis.71.nu.2. 57

Donatio poteſt fieri ſub conditione beneuiſa ipſi donanti, deciſio.24.nu.3.in fine. 18

Dotis donatio poteſt fieri ſub conditione, d.dec.& nu.in fi. ibid.

Dotis fructus taxãtur a ſtatuto vrbis, dec.129.nu.1.in fine. 97

Dotis fructus ob non ſolutionẽ & reſtitutionem dotis an & quãdo & quomodo poſſint taxari a ſtatuto vide in nume.3. ſeqq. d.decis. ibid.

E

ECcleſia tam particularis quam vniuerſalis ad ſui regimẽ indiget viris literatis, decis.104.nu.2. 81

Electio facta ſcienter de indigno inualida eſt, dec.22.nu.3. 17

Eligendus nõ eſt is qui cauſam ſcandali in populo præbiturus eſt, etiam quod nullũ defectum pateretur, decis.22. poſt n.2.ibid.

Eligere verbum importat idem quod præſentare, deciſio.103.nu.7. 80.& ſeq.

Eleemoſinam facere prohibemur vt videamur ab hominibus, decis.102.nu.4. 79

Emere rem ſuam nemo dicitur, decis.71.nu.5. 57

Epiſcopus poteſt ex iuſta cã in collatione beneficii alteri reſeruare aliquam penſionem, decis.104.nu.1.& nu.4.ſeq. 81

Epiſcopus poteſt conferendo beneficium reſeruare pẽſionẽ alicui, qui ſacris literis incumbat,& ſtudeat, d.decis.nu.2. ibid.

Epiſcopus ex iuſta cauſa poteſt contra Canones diſpenſare, d.decis.nu.2.vbi exemplificatur hæc iuſta cauſa. ibid.

Epiſcopus poteſt ſtatuere vt quilibet Canonicus conferat alicui pauperi ſcholari ſtudenti certam pecuniarum quantitatem ſingulis annis in ſubſidium, d.decis.nu.2.in fine. ibid.

Epiſcopus nõ põt imponere onus beneficio tempore vacationis illius, ſed bene ante vel poſt vacationẽ, d.dec.n.4.vbi decla.ibi.

Epiſcopus poteſt reſeruare penſionem in actu collationis beneficii, d.decis.nu.4.in fine. ibid.

Epiſcopus conferens beneficium in menſe Apoſtolico nullum tribuit titulum illi cui beneficium contulit, decis.67.nu.3. 52

Epiſcopus de iure communi habet iuriſdictionem in ſua diœceſi. decis.105.nu.2.vbi declaratur hoc quomodo procedat. 82

Epiſtolæ ſeu literæ alicuius fidem faciunt contra ſcribentem, non contra tertium, decis.102.nu.16. 80

Excipiens de delicto non tenetur in exceptione ponere diem criminis, de quo excipitur, decis.8.nu.6. 5

Excommunicatio non infert contractum matrimonii, & ad quem effectum iſto caſu ſit neceſſaria abſolutio ab excommunicatione, decis.56.nu.13. 43

Excommunicatus ſemel non præſumitur abſolutus niſi de abſolutione doceat, decis.21.nu.6.in fine. 17

Excommunicatus propter ſponſalia contracta cum ſua conſanguinea per verba de futuro, abſolui poteſt ab Epiſcopo, decis.56.nu.2.& an ex hoc cenſeatur excommunicatus contrahens, dicta ſponſalia, decis.56.nu.1.in fine. 43

Excuſſio

Excuſſio *principalis debitoris non eſt neceſſaria quando inten tatur ſaluianum interdictum,decis.127.nu.1. & in addition. litera B.* 95

Exemptionis *priuilegia quænam fuerunt reuocata a concilio Tridentino,decis.105.nu.3.* 82

Exequutio *Cameralis obligationis cum ſuſceptione termini nō retardatur ex eo quod debitor offerat cōtrariam probationem, quia debet ſoluere & poſtea ſi aliquid probabit repetere, dec. 118.nu.5.in fine.* 91

Exequutor datus ad conferendum beneficium in forma iuris per vacationem aut ſimoniam contractam dicitur mixtus exequutor,decis.94.nu.1. 74

Exequutor mixtus tenetur aſſumere partes iudicis, & procedere cum cauſę cognitione,d.decis.nu.1. ibid.

Exequutor mixtus cenſetur deputatus per clauſulam vocato,etc. d.decis.nu.1. ibid.

Exequutoris mixti poteſtas eſt tantum contra contradictores de facto,non autem contra cōtradictores de iure,d.dec.n.1. ibid.

Exequutor mixtus ſi pendente tēpore ad appellandum a ſua ſententia proceſſerit ad illius exequutionem dicitur attentare, & omnia per ipſum geſta ſunt nulla,d.decis.nu.1.in fine. ibid.

Extentio *etiam a maioritate rationis non fit in materia diſpenſationis,decis.89.nu.9.* 71

Extentio non datur in odioſis & pęnalibus,decis.51.nu.2. 40

Extimatio an & quando transferat dominium, decis.118.nu.6. vbi ponitur regula affirmatiua cum duabus limitationib. prima eſt, quando per extimationem contractus efficeretur vſurarius: ſecunda, quando extimatio fit vt appareat de certo valore rei extimatæ. 90

F

FActum *iudicis reputatur factū partis,dec.46.n.2.in fi.* 75

Falſitas *vt euitetur omnis interpretatio facienda eſt, decis.64 in addit.litera A.* 50

Falſitas inſtrumenti non præſumitur,d.decis.nu.1.& in additio. litera A.vbi de materia. ibid.

Falſitas non præſumitur,ſed potius error,d.dec.in add.lit.A. ibi.

Falſitas vel occultatio,& ſurreptio ſcripturarū præſumitur ſemper facta ab eo cuius commodo talis falſitas, & ſurreptio cędit,decis.122.in addit.litera A.verſic.ſecundo,& ſeqq.vbi etiam an talis præſumptio ſufficiat ad torturam. 93

Falſitas probatur duabus præſumptionibus,decis.29.in additio. litera A.verſ altera fuit. 22

Falſitatis ſuſpitiones habentur pro falſitate in cauſis ciuilib. & quando agitur vt ſcriptura non probet,decis.45.nu.1.in fi. 35

Falſitatis præſumptiones non tollunt fidem inſtrumento niſi fuerint graues,d.decis.nu.5. ibid.

Falſitas literarum expeditarum per ordinarium ad fauorem ſui ſecretarij nec etiam præſumitur,decis.67.nu.5. 52

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex eo quod in aliquo proceſſu reperiantur aliquę notę marginales,quia potuerunt fieri ab aduocatis,& procuratoribus,decis.65.nu.6. 51

Falſitatis ſuſpitio nō oritur ex eo quod in folijs albis alicuius proceſſus reperiantur ſcripta aliqua pluralia,d.decis.nu.6. ibid.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex eo quod in inſtrumento in filcia notarij reperto ſunt abiecti caracteres & notæ numerales, d. decis.nu.6. ibid.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex inciſione foliorum non ſcriptorū, d.decis.nu.7.& de materia in addit.litera A. ibid.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex cancellationib. habentibus causā manifeſtam,& approbatam a p ritis,d.decis.nu.8. ibid.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex additionibus & apoſtillis approbatis per ſubſcriptionem notarij,d.decis.nu.8. ibid.

Falſitatis ſuſpitio tollitur ex oculari inſpectione,d.dec.nu.9 ibid.

Falſitas pręſumitur ex carta recenti, & recentibus caracteribus ſcripta quando agitur de ſcriptura antiqua, decis.132. nu.2. & in addit.litera B.vbi de materia. 98.& ſeq.

Falſitas præſumitur ex ſigillo bene conſeruato, & integro in ſcriptura antiqua reperto,d.decis.nu.2. eod.

Falſitatis ſuſpitio habetur pro falſitate quoad informandam probationem ſcripturę,d.deci.nu.3. 99

Falſitatis præſumptiones duæ ſufficiunt ad tollendum fidem inſtrumento,d.decis.nu.3. ibid.

Falſitas præſumitur ex inſolita diligentia,decis.nu.4.& in addi. litera C. vbi de præſumptione ſimulationis ex pactis & clauſulis inſolitis. ibid.

Falſitas præſumitur ex qualitate notarij carcerati pro falſitate, d.decis.nu.4. ibid.

Falſitas ſcripturæ præſumitur ſi illa reperiatur in loco ſuſpecto, ſeu apud perſonas ſuſpectas,decis.76.nu.1.& nu.2.vbi declaratur quando locus dicatur ſuſpectus, & nu.3.vbi quod nulla oritur ſuſpitio quādo inſtrumentū retinetur ab eo qui ſe de illo rogauit,& in loco in quo ſimilia inſtrumēta retineri ſolēt. 61

Falſitas præſumitur ſi in aliqua inſtrumentorum filcia deſint aliqua inſtrumenta,d.decis.nu.1.declara vt nu.4. ibid.

Falſitas præſumitur ex præpoſteratione ſcripturæ, d.decis.nu.1. & in addit,litera A.vbi de materia.nu.5. ibid.

Falſitas filcię inſtrumentorū præſumitur ex eo,quod multa aliena manu ſcripta reperiantur,d.decis.nu.1.& nu.5.vbi declaratur. ibid.

Falſitas præſumitur quando ſcriptura eſt mutila ſine principio, & fine,& ab ea ſunt abſciſſa multa folia, d.decis. nu.1. & in addit.litera B.vbi de materia,& nu.6.vbi declaratur. ibid.

Falſitas præſumitur ex interlineatione & caſſatura, d. decis.nu. 1.in fine & nu.7.vbi declaratur. ibid.

Falſitas præſumitur quando ſcriptura continet in ſe aliquam contradictionem ac repugnationem,d.dec.nu.1.in fine. ibid.

Falſitas maximè præſumitur in ſcriptura extare de illius productione,d.decis.nu.1.in fine & in addit.litera C.et nu.7.in fine vbi declaratur. 61.& ſeq.

Falſitas non probatur ſuſpitionibus hominis quia debēt eſſe alias legitimæ,& concludentes,d.decis.nu.2.& in addit.litera D. vbi de materia. ibid.

Falſitas maxime præſumitur & arguitur ex mala compaginatione proceſſus ex folijs inciſis & volantibus reſecatis, & minus integris,decis.61.nu.2. 48

Falſitatis præſumptio reſultat ex Apoſtilla diuerſo caractere ſcripta,d.decis.nu.2. ibid.

Falſitas commiſſa in teſtamento quod vnum legatum non præiudicat quoad aliam diſpoſitionem in teſtamento appoſitam,decis.87.nu.4. 70

Falſitatis vehemens inſurgit præſumptio ex apoſtilla in margine proceſſus appoſita ſine ſubſcriptione,& ſolemnitatibus,decis.123.nu.2. 93

Falſitatis præſumptio ſufficit in ciuilibus ad informandum probationem alicuius ſcripturæ, d.decis. nu.2. & in addition. litera B. ibid.

Falſitatis duæ præſumptiones ſufficiunt ad tollendum fidem ſcripturæ,decis.123.nu.2.in fine. ibid.

Falſitatis pręſumptiones vt tollant fidem publicæ ſcripturæ debent eſſe perſpicuę,decis.70.nu.3. 56

Falſitas libri non pręſumitur ex eo quod ita compaginatus ſit vt facile diſſolui poſſit,d.decis.nu.4. ibid.

Falſitas non pręſumitur,ſed potius error quando aliquid in publicis ſcripturis reperitur omiſſum, vel ſcriptum aliquid quod omitti vel ſcribi non debebat,d.decis.nu.6. & in addit. litera B.vbi de materia. 56.& ſeq.

Falſitas non pręſumitur ex differentia ſubſcriptionis quę in ſillaba conſiſtit,d.decis.nu.7. 56

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex varietate ſubſcriptionis notarij, vel alterius quę non mutat ſubſtantiam veritatis,neque parit aliquam obſcuritatem,d.decis.nu.7. ibid.

Falſitas publici inſtrumenti nullum habentis vitiū in ſui facie, debet clarè probari pręſertim in cā ſpolij,decis.53 nu.1. 41

Falſitatis pręſumptio nō oritur ex eo quod in folio ſeu cedula reperiatur paruum ſpatium in albo,decis.131.nu.4. 98

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex folio ſeparato reperto in teſtamēto,quando habet aliquod ſignum ſignificans illud eſſe de corpore teſtamenti,d.decis.nu.5. ibid.

Falſitatis ſola ſuſpitio in ciuilibus habetur pro falſitate,deciſione 92.nu.1. 73

Falſitas pręſumitur ex additionibus in ſupplicatione repertis, d. decis.nu.1. ibid.

Falſitas ſupplicationis præſumitur, quando in ſupplicatione non ſeruatur ſolitus Datariæ ſtylus, d. decis. nu. 1. in fine & in addit. litera A. vbi generaliter an & quando præſumatur falſitas ex diuerſitate ſtyli, & ex eo quod a ſolito recedatur, aut quid ſimile. 73. & ſeq.

Falſitatis ſuſpitio omnis excluditur in ſupplicatione, quamuis apoſtillata & caſſa, quando illa concordat cum regiſtro, d. decis. nu. 2. & ſeqq. 73

Falſitatis ſola poſſibilitas non facit præſumptionem contra eum, qui falſitatem committere potuit, quod declara, vt in nume. 3. d. decis. ibid.

Falſitas ex additionibus, & caſſationibus ſupplicationis non præſumitur in Datario & aliis Datariæ officialib. d. dec. n. 3. ibid.

Falſitatem committere non præſumitur circa id, quod in nihilo ſibi erat proficuum, d. decis. nu. 5. ibid.

Falſitatis ſuſpitio habetur pro falſitate quando agitur ciuiliter ad informandum probationem, decis. 106. nu. 2. 82

Falſitatis præſumptiones etiam leues ſufficiunt ad tollendum fidem ſcripturæ, d. decis. nume. 2. & in addit. litera A. vbi de materia. eod. & ſeq.

Falſitatis præſumptio oritur ex additionibus & emendationibus in ſubſtantialibus diuerſo atramento ſcriptis, d. dec. nu. 3. vbi etiam quid ſi huiuſmodi emendationes & additiones fuerint ſubſcriptæ, & approbatæ a notario, & nu. 5. in fine. eod.

Falſitatis præſumptio oritur ex interlineaturis a latere, & non ex corpore inſtrumenti repertis, d. decis. nu. 3. vbi etiam declaratur hæc concluſio, & nu. 5. eod.

Falſitas non præſumitur ex eo quod Apocha ſit ſcripta manu illius cuius vtilitatem reſpicit, & dummodo ſit ſubſcripta a debitore, & dummodo in ea non adſit aliqua Apoſtilla inter lineam, & lineam, decis. 113, nu. 2. 87

Falſitas valde præſumitur ex diuerſitate manus, & attramenti, decis. 128. nu. 3. 96

Falſitas præſumitur ex non ſeruato ordine ſcripturæ, d. dec. nu. 3. & in addit. litera A. vbi de materia. ibid.

Falſitas præſumitur ex eo, quod quid ſcriptum reperiatur in calce folii albi in libro relicti quando præſertim ille albus non reperitur relictus in fine, aliorũ foliorũ, d. decis. nu. 3. & 4. ibid.

Falſitas præſumitur ſi antiquum inſtrumentum nouiter protocollatum reperiatur, d. decis. in addit. litera A. ibid.

Falſum in dubio non præſumitur, decis. 67. nu. 5. 52

Fama bona abſorbet contrariã famam, ſpecialis tamen alicuius criminis infamia derogat generali probationi bonæ famæ, decis. 77. nu. 4. & in addit. litera A. 62

Fama bona in genere non tollit ſpecialia inditia, & ſpeciales probationes delicti, d. decis. nu. 4 in fine. ibid.

Fama facit regulariter inditium ad inquirendũ, dec. 15. nu. 3. 10

Fama vbi vigore ſtatuti probat delictum, tunc non ſufficit teſtes dicere audiuiſſe a maiori parte populi, niſi etiam articularetur & probaretur qualitas hominum, d. decis. nu. 12. 11

Famulus non excuſatur parendo domino ſuo in damnum tertii, decis. 19. nu. 2. 16

Fatalia non currunt ſubſequuta tranſactione, declara vt nu. 2. decis. 108. 83

Feudatarius habens facultatem ſubinfeudandi non dicitur habere facultatem donandi, decis. 16 nu. 26. 13

Feudatarius donare non poteſt ſine conſenſu domini, d. decis. nu. 26. in fine. ibid.

Feudum nouum quando illo feudatarius priuatur, deuoluitur in dominum in præiudicium agnatorum, & deſcendentium, dict. decis. nu. 5. quod quando verum ſit in addit. lit. B. 12. & ſeq.

Feudum an & quando in confiſcatione bonorum remiſſiue, d. decis. litera A. 13

Feudum eccleſiaſticum non admittitur propter crimen læſæ maieſtatis commiſſum in Principem ſecularem etiam ſupremum, ſed ad eccleſiam deuoluitur, d. decis. nu. 22. & in addit. litera E. vbi de materia. ibid.

Fideiuſſor de repræſentando non euadit pœnam conuentam, etiam quando illum quem promiſit repræſentare repræſentauerit poſt relaxatum mandatum, præſertim quando ius actoris eſt factum deterius, decis. 48, nu. 1. & nu. 2. 38

Fideiuſſor repellitur a teſtimonio, aut ſaltem ei non creditur iudicis arbitrio, decis. 10. nume. 8. in fine, & in addition. litera B. vbi de materia. 7. & ſeq.

Fideiuſſor poteſt etiam accedere obligationi perſonali, decis. 44. poſt num. 6. 34

Fideiuſſoria obligatio corruit, & eſt nulla quando principalis contractus eſt etiam nullus declara, vt nu. 7. & in addit. litera E. vbi etiam quid de fideiuſſore in contractu minoris, vel filii familias, d. decis. ibid.

Fideiuſſor cenſus cenſetur liberatus ipſo cenſu extincto, deciſione 113. nu. 3. 87

Fides non facit fidem, decis. 30. nu. 6. 23

Filiatio probatur ex eo quod quis domi ſuæ retinet matrem illius de cuius filiatione tractatur, decis. 37. nu. 2. vbi nume. 3. Ampliatur etiam quod mulier domi retineatur non in ſchemate concubinatus, & in addition. litera A. vbi de materia. 29

Filiatio probatur ex tractatu vtputa ex eo, quod quis filiũ baptizari fecit, educauit, legitimare curauit, & cenſus pro ipſo comparauit, d. decis. nume. 2. & in additio. litera B. vbi de materia. ibid.

Filiatio probatur ex nominatione matris, marito non contradicente, d. decis. nu. 2. in fine. ibid.

Filiatio, & illegitimitas eſt difficilis probationis, ideo probatur coniecturis, vtputa ex communi reputatione, ex publica voce, & fama, ex habitatione in domo patris, ex poſſeſſione bonorũ paternorum, & ex verbis enunciatiuis alicuius inſtrumenti, decis. 140. nu. 8. 104. & ſeq.

Filiatio probatur ex educatione alimentatione & tractatu, d. decis. nu. 4. 105

Filius magis præſumitur dilectus a patre quam vxor, deciſione 45. nu. 5. 35

Filii nati ex illicito coitu an præſumantur nati ex ſtupro, decis. 7. nu. 1 ad finem. 5

Filii nati ex publico concubinatu ſunt inſucceſſibiles, d. decis. nu. 1. in fine. ibid.

Filius natus in domo mariti præſumitur filius ipſius mariti, etiã quod maritus cum vxore non cohabitaret, dummodo ad eius arbitrium haberet commoditatem accedendi ad vxorem, decis. 37. nu. 4. vbi declaratur hoc procedere dummodo etiã quandoque acceſſerit, alias ſecus, & in addit. litera C. vbi latius de materia huius præſumptionis. 29

Fiſcus qui rem alienam vendit, & de euictione promiſit non tenetur niſi ad ſimplum & ad damna & intereſſe, decis. 44. nu. 2. poſt medium. 34

Fiſcus in confiſcatione bonorum dicitur ſuccedere tanquam hæres, & propterea ſi delinquentis creditor eſt, creditum quod habet cum hæreditate confundit, decis. 127. nu. 2. & in addit. litera C. vbi declaratur, niſi inuentionem feciſſet & confiſcationem acceptaſſet cum inuentario. 95

Fiſcus habet priuilegium, vt nõ poſſit cõueniri niſi quantũ facere poteſt a creditoribus bonorum confiſcatorũ, dec. 39. n. 2. 30

Foliorum inciſio facit præſumere vt ſcriptura de qua agitur fuerit poſita in dictis foliis inciſis, decis. 82. nu. 4. 66

Forma inducta ad obuiandum fraudibus poteſt adimpleri per æquipollens, decis. 10. nu. 10. 7

Forſan dictio ſtat dubitatiuè, dec. 35. nu. 3. vbi declaratur. 27

Forſan dictio quandoque ſtat aſſertiuè ſecundum ſubiectam materiam, d. decis. nu. 3. ibid.

Forſan dictio licet aliquando ſtet aſſertiuè, hoc tamen erit improprie, non autem propriè. decis. 56. nu. 11. in fine. 43

Fratre inſtituente hæredem aliquem ſpurium cum præteritione fratris ſui legitimi & naturalis, teſtamentum dicitur inofficioſum, decis. 6. nu. 1. & per totam deciſionem & in addit. litera B. vbi de materia. 5

Fratris teſtamentum in quo inſtituitur expoſitus in hoſpitali, an dicatur inofficioſum ſtante Bulla Iulii Secundi, decis. 6. nu. 1. verſ. ſecundo videatur. ibid.

Fraus probatur præſumptionibus & coniecturis, decis. 29. in addit. litera A. in fine Principii. 21

Fructus vineæ ſunt incerti, decis. 119. nu. 1. 91

Fructus cenſus extincti & reſoluti quando debeantur ob retardatam ſolutionem, decis. 96. nu. 1. 75

Fructus

Fructus cenſus non debentur poſt illius reſolutionem ob nõ adimpletas conditiones, & poſt relaxationem mandati pro reſtitutione ſortis principalis, d. decis. nu. 2. ibid.

Fructus pignoris computantur in ſortem, decis. 46. nu. 1. 36

Fructus beneficij non ſapiunt ſpiritualitatem, ſed temporalitatẽ, decis 102. nu. 18. 89

Fructus præbendæ poſſunt vendi, & permutari, d. dec. n. 18. ibid.

Fructus beneficij poſſunt a beneficiato ſuis creditoribus in ſatisfactionem debiti aſſignari, d. decis. nu. 18. ibid.

Furatæ res ſeu merces ſi a furibus, & latronibus recuperẽtur, domino earum non reſtituuntur, niſi reſtituto pretio, dummodo illud fuerit modicum, & veriſimile, decis. 120. nu. 2. 92

Furtum ſine animo furandi non committitur, decis. 101. nu. 7. 78

Futurum ſubiunctiui temporis habet vim amotiuam, dec. 35. nu. 4. 27

G

Geminatio actus magnam vim habet, & ſuſpitionẽ deceptionis excludit, decis. 89. nu. 5. 71

Geminatio actuum non dicitur quando vnus poſt alium ſequitur incontinenti, decis. 56. nu. 19. 44

Generalis inſcriptio lib. refertur ad oĩa ſequẽtia, de. 70. n. 2. 56

Genus & ſpecies æquiparantur, genuſque æqualiter & cõprehenſiuè ineſt omnibus ſuis ſpeciebus ſicut & ſpecies inſunt generi repreſentatiue, decis. 68. nu. 2. 53

Gratia beneficij conceſſa certo modo non inducit vacationem nõ iuſtificato modo vacationis narrato, dec. 134. n. 4. & ſeq. 100

Gratia beneficij inducit vacationẽ illius quãdo Papa habuit certã & indubitatã ſciẽtiã facti, et nihilominus voluit cõferri ẽt quod ſciret, vel dubitaret an beneficiũ vacaret, d. dec. n. 6. ibid.

Gratia ſurreptitia non ſuffragatur, decis. 87. nu. 5. 70

Gratia & reſtitutio per viam iuſtitiæ conceſſa traditur ad omnia bona etiam fiſco applicata, & cuicumque acquiſita, niſi in ipſa gratia, aut reſtitutione adſit clauſula ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum, decis. 90. nu. 8. 72

Gubernator vrbis poteſt vigore facultatum citare etiam domi dimiſſa copia, decis. 84. nu. 13. 67

Gubernator vrbis poteſt procedere non ſeruatis terminis ſubſtãtialibus, decis. 12 ſub nu. 8. ante finem. 9

Gubernator vrbis non habet in facultatibus authoritatem procedendi ſine citationibus & defenſionibus, decis. 3. num. 2. & in addit. litera A. vbi de materia. 3

Gubernator vrbis quando procedit contra contumaces poteſt eos citare domi non facta diligentia de perſonaliter citando, d. decis. nu. 3. & in addit. litera B. vbi de materia. ibid.

Gubernator vrbis poteſt inquirere nullo iuris ordine nullaq; præcedente infamia nulloq; proceſſu &c. d. dec. n. 4. & in add. lit. C. vbi de materia. ibid.

H

Habilis quiſq; clericus regulariter præſumitur ad beneficia niſi cauſa inhabilitatis expreſſa, & probata, deciſio. 51. nu. 1. ad finem. 40

Hæres dicens non adeſſe bona deſcripta in inuentario illi incũbit onus probandi, decis. 50. nu. 1. verſ. & ſi heres. 39

Hæres contumax in exequendo voluntatem teſtatoris dicitur in dolo, decis. 87. nu. 4. in fine. 70

Hæres hæredis intelligitur hæres primi teſtatoris. dec. 70. n. 5. 56

Hæres inſtitutus immittitur in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum ex l. ſi. C. de edicto diui Adri. tollen. dec. 131. n. 1. vbi ampliatur ẽt quod teſtamentum ſubſtineatur de iure ſpeciali. 98

Hæreſis crimen eſt publicum, decis. 51. nu. 3. 40

Hæreſis vehementes ſuſpitiones detecta innocentia abolentur, d. decis. nu. 3. in fine. ibid.

Hereticus eſt infamis ẽt poſt pœnã per ſolutam, d. decis. n. 3. ibid.

Hereticus cõdẽnatus de vehemẽtiã an ſit infamis, d. dec. n. 3. ibi.

Hæreticus qui de vehementi abiurauit, & publicè pœnitentiatus non cenſetur redditus inhabilis ad beneficia, d. dec. nu. 6. ibid.

Hæreticorum receptores, et defenſores cenſentur inhabiles ad officia, & beneficia obtinenda, d. decis. nu. 4. ibid.

Hæreticus relapſus reputatur etiam quod prima vice fuerit tantummodo repertus vehementer ſuſpectus de hæreſi, & non conuictus, d. decis. nu. 8. ibid.

Hæreticus formaliter abiuratus prima vice nõ efficitur inhabilis ad beneficia, ſed illa retinere & recuperare põt virtute recõciliationis factæ cũ eccleſia ẽt pro miſericordia, d. dec. n. 11. ibi.

Hipotheca conſtituitur etiam in tranſlatione dominij, quando ſubeſt timor euictionis, decis. 46. nu. 6. 36

Homicida diffamatus de quo in Bulla Pij Quinti quãdo dicatur, & de qua diffamatione Bulla intellexerit, dec. 15. n. 3. 10

Homicidium commiſſum in via publica, & pluribus præſentibus dicitur notorium, d. decis. nu. 1. ibid.

Hoſpitale perpetuum, & in quo diuina officia celebrantur dicitur locus pius, decis. 131. nu. 3. 98

I

Identitas pecuniarum ſolutarum facit præſumere identitatem cauſæ, decis. 98. nu. 4. 76

Identitas pecuniarum, & cauſæ an præſumatur. d. dec. nu. 10. 77

Identitas cauſæ facit præſumere Identitatem pecuniarum, d. decis. nu. 2. 76

Ignem immittens in die ventoſo in ſtipulam ſuam comburendam, ſi ignis vlterius euagatur, & alteri damnum intulerit, culpæ reus eſt, decis. 19. num. 1. & in addit. litera A. vbi de materia, præſertim ſi requiſitus noluit expectare tantum temporis vt futuro damno reparari potuiſſet. 16

Ignorantia facti excuſat, ſecus autem ignorantia iuris, decis. 66. nu. 4. 51

Ignorantia venditionis officij non operatur quod ſocietas durat, decis. 136. nu. 2. 101

Illegitime natorum appellatione veniunt omnes qui ex iuſtis nuptijs nati non ſunt, decis. 68. nu. 2. vbi etiam exemplificatur in ſacrilegis, & inceſtuoſis. 53

Impediens quominus citetur habetur pro citato, decis. 99. nu. 1. in fine. 77

Impotentia coeundi non probatur per mulieres ſingulares, & infames dicentes concubuiſſe cum aliquo, & ab eo minime cognoſci potuiſſe, decis. 27. nu. 8. 20

Impotentia coeundi excluditur ex probatione morbi Gallici, d. decis. nu. 8. in fine. ibid.

Impotentia coeundi excluditur ex relatione medicorum dicentiũ aliquem habere membra apta ad coeundum, d. decis. nu. 8. in fine, & ibi in addit. litera C. vbi declaratur. ibid.

Impotentia viri ad hoc vt dicatur bene probata requiritur triennalis cohabitatio non ſolum ex domo, ſed etiam in lecto, d. decis. nu. 9. & in addit. litera B. vbi declaratur materia. ibid.

Impotentia viri ad hoc vt cenſeatur probata ex condormitione triennali index debet etiam pœnitentiam coniugibus imponere, & an iſtud triennium currat ante peractam pœnitentiam, & quomodo, d. decis. nu. 10. & in addit. litera D. vbi declaratur materia. ibid.

Impotentia viri non dicitur probata niſi etiam fuerit adhibita ſeptima manus propinquorum, decis. 27. nu. 10. in fin. & in addit. litera F. vbi ampliatur non obſtante negatione, & contradictione ipſius viri. ibid.

Impotentia viri dicitur euidenter conſtare, quando conſtat ipſum carere genitalibus, vel habere membrum ſiccum, aut aridum, aut quid ſimile, decis. 75. nu. 1. 60

Impotentiæ ſigna quando ſunt dubia tunc ſtatim non deuenitur ad ſeparationem matrimonij, ſed coniugibus præfigitur terminus in quo coniugali copulæ operam dantes curent perficere illud, quod antea non potuerunt, d. decis. nu. 1. ibid.

Impotentia viri excludentur quando conſtat ipſum habere partes genitales naturaliter bene diſpoſitas, d. dec. ſub nu. 1. ibid.

Impotentia viri etiam excluditur quando conſtat ipſum aliquãtulum erigere virgam, & ſemen emittere, d. decis. nu. 1. ibid.

Impotentiæ ſigna ſunt euidentia ea quæ apparent, vel ob nimiam membri breuitatem, vel ob ſectionem, vel ob aliam ſimilem cauſam, d. decis. nu. 1. in fine & nu. 2. vbi etiam quid ſi membrum ſit paulo breuius & gracilius alijs. ibid.

Impotentia non dicitur conſtare ex eo quod per horas ſeu dicm

iacuerit in lecto cum vxore, & illam carnaliter cognoſcere non potuerit, d. deciſ. nu. 3. & 4. ibid.
Impotentia viri quãdo dubitatur an ſit naturalis an accidentalis deueniendum omnino eſt ad experimentum triennalis cohabitationis, d. deciſ. nu. 4. ibid.
Impotentia viri non dicitur naturalis quando is aliquantulũ erigit virgam, & ſemen emittit, d. deciſ. poſt nu. 4. ibid.
Impotentia viri non dicitur cõcludẽter probata ex eo, q̃ poſt cohabitationẽ octo annorũ mulier repta fuerit virgo, d. dec. n. 7. 61
Impotentia viri probatur ex termino cohabitationis cum vxore nondum cognita lapſo, qui terminus iudicis arbitrio præfigitur, & quandoque eſt minor triennio, d. deciſ. nu. 8. ibid.
Incendium nocturnum probatur per coniecturas, inditia, & veriſimilitudines, deciſ. 60. nu. 2. & in addit. litera A. 47
Incendij principium, & origo probatur per ea quæ antecęſſerunt. Item & per ea quæ incendij tempore obſeruata ſunt, & quæ poſtea ſubſequuta fuerunt, d. deciſ. nu. 3. ibid.
Incendij coniectura, & præſumptio oritur ex conqueſtione, & querela damnum paſſi, d. deciſ. nu. 3. in fine. ibid.
Incendium etiam probatur ex fama, & rumore orto tempore incẽdij etiam originem habente ab ijs qui incendij dãnum paſſi ſunt, d. deciſ. nu. 4. ibid.
Incendium vnde ortum habuerit probatur iudicio peritorum, d. deciſ. nu. 5. ibid.
Incẽdiũ quod ortũ fuerit ex domo vicino maxime præſumitur ex eo quod ille vicinus illud occultare voluerit, d. dec. nu. 6. ibid.
Incendium etiam probatur per teſtes de auditu, de fama, de proprio indicio, de veriſimili, & poſſibili, d. deciſ. nu. 7. ibid.
Incendiũ plerumq; præſumitur culpa inhabitantium ortum habuiſſe, niſi ex coniecturis probetur aliunde originem habuiſſe, d. deciſ. nu. 8. & in addit. litera C. vbi de materia. ibid.
Incendiũ poſſibile eſt proueniſſe ẽt caſu fortuito, vel aliter per inhabitantes accenſum fuiſſe, niſi aliter per aliquã ſimilitudinẽ contrariũ deducatur, d. dec. nu. 9. & in add. lit. D. vbi ad probandum incendium an etiam ſit probandum inditium ipſius incendij quod etiam caſu fortuito contingere poterat. ibid.
Incendium vnde ortum habuerit poteſt ab experientia probari, d. deciſ. nu. 10. ibid.
Incendium non præſumitur ortum culpa illius famuli, qui probatur diligentiſſimus, deciſ. 114. nu. 1. ad med. & in addi. litera B. vbi generaliter quod diligentia in cuſtodiendo ignem excuſat incendii præſumptam culpam. 87. & ſeq.
Incendiũ immiſſum ab inimicis alicuius famuli, ſeu miniſtri cõductoris nõ facit teneri dominũ qui talẽ inimicitiam ignorabat, d. deciſ. nu. 1. ante finem, & in addit. litera C. vbi alia ad materiam incendij propter inimicitiam immiſſi. eod. & ſeq.
Inceſtus crimen ſeu reatus non incurritur ab eo qui conſanguinitatem ignorat, deciſ. 35. nu. 1. 26
Incompatibilitas duarũ præbendarũ in eccleſia eadẽ videtur maior quã duorũ beneficiorũ curatorũ. dec. 66. n. 2. in fine. 51
In contrarium habet præſumptionẽ pro ſe, dec. 50. nu. 1. 39
Indefinita oratio nõ æquipollet vniuerſali in depoſitionib. teſtiũ, dec. 69. n. 8. ad finẽ, & in add. lit. I. vbi de materia. 54. & 56
Infamia facti durat etiam poſt purgationẽ, deciſ. 51. nu. 4. 40
Infamiam facti ſolus Deus tollere poteſt, licet quoad illius effectũ etiam ab homine tolli poſſit per purgationem, & emẽdationẽ, deciſ. nu. 4. & in addit. litera A. vbi de materia. ibid.
Infamia facti inducitur ex ſola accuſatione, deciſ. 15. nu. 6. 10
Infames non poſſunt conſequi dignitates nec canonicatum, deciſ. 51. nume. 3. 40
Infamis non eſt qui per ſententiam non eſt declaratus criminoſus, d. deciſ. nu. 3. ibid.
Infamis ſeu infamatus nõ dicitur, niſi de hoc præcedat declaratoria, dec. nu. 3. verſ. & ideo requiritur, & ver. neq; eſt verũ. 10
Inhibitione iudicis ad quem pendente nihil innouari poteſt a iudice a quo, deciſ. 109. nu. 2. in fine. 84
Inhoneſtas vitæ mulieris probatur præſumptionibus, deciſio. 74. in addit. litera B. 60
Inquiſitor repræſentat partem intereſſatã, dec. 21. n. 6. in fi. 17
Inſtantia cœpta contra defunctum laicum tranſit etiam in hæredem clericum, deciſ. 81. nu. 5. vbi etiam contra. 64
Inſtitutio hæredis facta a teſtatore etiam per verbum ſic, vel per annuitionem capitis ad interrogationẽ valet, quando prius fuit dictatum teſtamentum ab ipſa teſtatrice, deciſ. 139. nu. 2. & in addit. litera A. 104
Inſtitutio facta ad nutum teſtatoris valet quando teſtator aperte prius dixerat, quod volebat inſtituere tales, & tales, d. deciſ. poſt nume. 2. ibid.
Inſtrumentum ſubſcriptum a notario, & cum eius ſigno, & ſolemnitatibus requiſitis plenam facit probationem, deciſione 64. nume. 1. 50
Inſtrumentum tanto magis probat quando illius tenor reperitur inſertus in Apoſtolico reſcripto, d. deciſ. ſub nu. 1. ibid.
Inſtrumento originali ſtandum eſt, & ad illud recurrendum, quãdo ex eo exemplata ſcriptura diſcordant, d. deciſ. num. 2. in fine, & in addit. litera B. ibid.
Inſtrumenti vnica ſcriptura poteſt continere plures contractus, deciſ. 20. nu. 4. 16
Inſtrumenti fides non dicitur vacillare ſi illud comprobatur a duobus teſtibus, d. deciſ. nu. 4. in fine. ibid.
Inſtrumenti veritas coadiuuatur ex adminiculis, d. dec. n. 5. ibid.
Inſtrumentum maximè præſumitur verum ſi fuit ſubſcriptum a parte, d. deciſ. nu. 5. ibid.
Inſtrumenti veritas maxime præſumitur ſi probetur quod ante illius ſtipulationẽ fuerit cõfecta aliqua minuta, d. dec. n. 5. ibi.
Inſtrumenti prætenſa falſitas maximè excluditur ex fidelitate notarij, d. deciſ. nu. 5. in fine, & in addit. litera D. vbi de materia. 16. & ſeq.
Inſtrumentum publicum habet præſumptionem veritatis legalitatis, & iuſtitiæ, dec. 30. nu. 5. & in addi. lit. B. 22. & ſeq.
Inſtrumentum, ſeu teſtamentum dicitur perfectũ quando in eius fine reperitur appoſita clauſula actum, deciſ. 45. nu. 4. 35
Inſtrumentum ſumptum de alio ſumpto inſtrumento ab originali parte opponente non probat, deciſ. 65. nu. 1. 51
Inſtrumentum vigore compulſorialium in partibus extractũ parte citata, & per teſtes recognitũ plene probat, d. dec. n. 2. ibid.
Inſtrumenti fides non vacillat in puerilibus ſcriptionibus repertis in folijs albis, d. deciſ. nu. 6. ibid.
Inſtrumentum non dicitur perfectum niſi habeat clauſulam actum, deciſ. 132. nu. 1. 98
Inſtrumentum non probat niſi habeat indictionem, d. deciſ. nu. 1. & in addit. litera A. vbi de materia. eod. & ſeq.
Inſtrumenti fides non diminuitur ex teſtibus qui dicant ſe nõ recordari de inſtrumento, vel de contentis in eo, deciſ. 49. nu. 1. & in addit. litera A. 39
Inſtrumenti fides nec etiam diminuitur per teſtes qui dicant ſe nõ recordari an fuerint præſentes dicto inſtrumento, & illius ſtipulationi, & quod ſi præſentes fuiſſent recordarentur, d. deciſ. nu. 2. & in addit. litera B. vbi de materia. ibid.
Inſtrumentum reprobatur per teſtes qui dicant ſe non fuiſſe præſentes inſtrumẽto, quia tẽpore illius celebrationis alibi fuerũt, d. dec. nu. 3. & in addit. lit. B. vbi etiam de materia. ibid.
Inſtrumentis publicis magis credẽdũ eſt q̃ teſtib. dec. 58. n. 5. 46
Inſtrumentum, ſeu liber actorum etiam non ſcriptus manu notarij probat dummodo per inſcriptionem, vel ſubſcriptionem ſit approbatus ab ipſo notario, deciſ. 70. nu. 2. 56
Inſtrumentum rogatum ab vno notario A. G. non probat coram alio notario, vbi vertitur lis, niſi parte citata illud producatur coram notario cauſæ, deciſ. 113. nu. 1. 87
Interdictum quorum bonorum non datur aduerſus eum qui poſſidet, & titulum habuit a defuncto, deciſ. 124. nu. 1. 93
Intereſſe certum taxari non poteſt pro tempore futuro, deciſ. 91. nu. 2. 73
Intereſſe ob retardatam ſolutionem quando debeatur, deciſ. 96. nume. 1. 75
Intereſſe ratione lucri ceſſantis, aut damni emergentis poteſt peti, & taxari per ſententiam iudicis contra debitorem moroſum, ſecus ſi non eſt moroſus, deciſ. 5. nu. 2. 4
Intereſſe propter tardatam ſolutionem a debitore pupilli, an & quando poſſit peti taxari a partibus vel declarari a iudice, d. deciſ. nu. 3. & ſeq. ibid.
Intereſſe lucri ceſſantis non poteſt peti niſi concurrant requiſita, de quibus remiſſiue, d. deciſ. nu. 4. & in addit. litera A. vbi de materia. ibid.

Intereſſe

Intereſſe ratione moræ nunquid poſſit a principio a partibus taxari, dic quod ſic quando taxatio non excludit veriſimile intereſſe, decis. 85. nu. 10. 69
Intereſſe debitum ratione onerum matrimonij taxari poteſt, decis. 139. nu. 4. in fine, & nu. 6. 97
Intereſſe an poſſit per partes taxari in venditione officij vſque ad ſolutionem pretij pro rata proportionabili ad ſcripturas, decis. 115. nu. 5. 89
Interpellatio ad incurrendum pœnam non eſt neceſſaria, vbi eſt adiectus certus dies, decis. 87. nu. 2. 70
Interpretatio in Bullis & conſtitutionibus ſemper debet eſſe talis, vt ex ea excludatur iniquitas, vt etiã non ſit cõtra regulas iuris communis, & quæ non mereatur a ſapientibus reprehendi, decis. 15. nu. 13. 11
Interrogatio an quis velit vti teſtibus examinatis pro bonis, & legalibus, an admittatur ante factam publicationem eorum depoſitionum, & præſertim in Rota, decis. 1. nu. 3. 1
Interrogatoria impertinentia data pro examine teſtium ſunt omnino reijcenda, & quæ in propoſito dicantur impertinentia interrogatoria, decis. 31. nu. 6. & in addit. litera B. 24
Intrudens ſe iniuſtè in aliquo beneficio ipſo iure priuatur beneficio quod prius obtinebat, decis. 66. numero 1. Amplia. 1. etiam in beneficijs ſine cura dummodo ſint incompatibilia. numero 2. Amplia. 2. etiam in intrudente ſe ſine vi. numero 3. Amplia. 3. vt ignorantia iuris non excuſet. num. 7. Amplia. 4. vt titulus non excuſet ſi fuerit iniuſtus, aut inualidus. numero 5. & 6. 51. & ſeq.
Intruſus dicitur non ſolum is qui nullum habet titulum, ſed etiam is qui habet titulum ab eo ad quem non ſpectat ius conferendi, d. decis. nu. 5. ibid.
Inueriſimile quod eſt falſitatis imaginem habet, decis. 71. nu. 3. in fine. 57
Iudicium non poteſt dici colluſiuum etiam quod partes amicabiliter conueniant de inſimul litigando, vt cognoſcatur quis foueat bonum ius: niſi probetur quod doloſè fuerint omiſſæ exceptiones legitimę, & quod aderat animus alteri præiudicandi, decis. 31. nu. 1. 24
Iudex confidentiarum non poteſt inhibere auditori Cameræ in cauſa ciuili, decis. 80. nu. 1. 64
Iudicis confidentiarum poteſtas eſt reſtricta ad cognoſcendum criminaliter crimen confidentiarum, d. decis. nu. 2. ibid.
Iudex confidentiarum non poteſt cognoſcere articulum manutentionis poſſeſſionis, d. decis. nu. 2. ibid.
Iudicis criminalis poteſtas non extenditur ad cauſas ciuiles etiã de partium conſenſu, d. decis. nu. 2. ibid.
Iudex confidentiarum non poteſt cognoſcere de crimine ſimoniæ ſeparato a confidentia, d. decis. nu. 3. vbi tamen qui poteſt cognoſcere de confidentijs beneficialibus ſimoniacis. ibid.
Iudex confidentiarum eſt conſtitutus ſuper confidentijs beneficialibus illicitis, & prohibitis a conſtitutionibus ſummorum Pontificum, d. decis. nu. 3. in fine. ibid.
Iudex appellationis condemnans in vna parte, cenſetur abſoluiſſe in alia a contentis in prima ſententia, decis. 86. nu. 3. 69
Iudex cauſę feudalis inter dominum, & vaſallum quis nam ſit, decis. 16. nu. 4. 12
Iudex ex officio abſque requiſitione partis non poteſt teſtes examinare, parte autem petente, & inſtante poteſt ſuum officiũ impartiri in examinandis ac repetendis teſtib. dec. 31. n. 3. 24
Iudex debet eſſe ſemper promptior ad abſoluendum, deciſio. 56. nu. 12. in fine. 43
Iudices maiores et eorum ſententiæ habent præſumptionẽ pro ſe, & præſertim collegium iudicum, decis. 12. ſub nume. 8. 9
Iudex à quo ſi ante exequutionẽ ſuæ ſententiæ admittit appellationem dando reuerentiales, dicitur abdicaſſe a ſe iuriſdictionem, & propterea non poteſt iſto caſu ad exequutionem deueniri, deciſione 109. numero ſecundo verſiculo maximè cum iudex. 84
Ius accreſcendi habet etiam locum in legitima, decis. 17. num. 1. in fine. 13
Ius quærendum, & in ſpe conſiſtens, prout eſt ius adeundi non dicitur eſſe in bonis ante aditionem, dicta deciſi. nu. 8. 14
Ius naturale æquiparatur ſub iure diuino, decis. 69. ſub nu. 4. 54
Ius tertij opponi non poteſt quando non eſt in totum excluſiuum iuris agentis, decis. 127. nu. 3. 95
Iuramentum in litem defertur legatario contra hæredem ad probandum æſtimationem rei legatę quando ipſam rem legatam in inuentario deſcriptam non exhibet niſi probauerit eſſe deperditam ſine ſua culpa, decis. 50. nu. 1. per totum. 39
Iuramentum in litem regulariter defertur in actione ex teſtamẽto, & in alijs actionis ſtricti iuris propter difficultatem probationis, & propter dolum rei conuenti, d. decis. nu. 1. in fine, & in addit. lit. A. vbi econtra quod nunquã defertur iuramentũ in litẽ, niſi concurrente dolo, & difficultate probationis. ibid.
Iuramentum in litem non defertur non informato, d. decis. nume. 7. & in addit. litera B. verum coniuncta perſona præſumitur informata, d. decis. nu. 2. vbi etiam quod ſufficit quem eſſe informatum tempore delationis iuramenti, licet antea non eſſe informatus. ibid.
Iuramentum in litem defertur pupillo contra tutorum, d. decis. nu. 7. ad finem. ibid.
Iuramentum in litem an deferatur propter dolum præſumptum, d. dec. in addit. litera A. verſ. ſed nunquid. ibid.
Iuramentum in ſupplementum, an & quando deferatur non plenè informato, vtputa hæredi, d. decis. in addit. litera B. verſic. ſic nec iuramentum in ſupplementum. ibid.
Iuramentum in contractu appoſitum non habet vim litis conteſtatę niſi res ſit in iudicium deducta, decis. 81. nu. 6. 64
Iuramentum in compromiſſo an tollat ius petendi reductionem, decis. 59. nu. 1. & in addit. litera A. 46
Iuramentum an operetur ſtante enormiſſima lęſione, d. decis. in addit. litera A. ibid.
Iuramentum ſeruari ſemper debet quando illud ſeruari poteſt ſine diſpendio ſalutis æternæ, decis. 78. nu. 3. & in addit. litera C. vbi de materia. 62. & ſeq.
Iuramentũ quod præſtatur in abiuratione ab hæretico de vehementi ſuſpecto dicitur iuramentum purgationis, deciſione 51. numero 13. 40
Iuramentum non ligat puellam minorem decem annorum contrahendo per metum ſponſalia, decis. 42. nu. 17. 32
Iuramentum non obligat actum, ſeu contractum dolo initum, d. decis. nu. 17. & in addit. litera E. vbi de materia. eod. & ſeq.
Iuramentum in ſupplementum defertur ex depoſitione vnius teſtis alijs adminiculis adiuuata, decis. 47. nu. 7. 38
Iuramentum in ſupplementum etiam defertur in cauſis magnæ quantitatis quando probatio eſt pluſquàm ſemiplena, & is cui defertur eſt honeſtæ vitæ, & multo magis quando concurrunt probabiles coniecturæ, d. decis. nu. 9. ibid.
Iuramentum in ſupplementum datur quandoque ex depoſitione teſtis non idonei, quando cum ea concurrunt alia adminicula, decis. 32. nu. 2. in fine. 29
Iuramentum in ſupplementum non defertur, quando non fuit ſemiplene probatum, vel quando ſemiplene probationi obſtat aliqua alia contraria probatio, vel præſumptio etiam leuiſſima, d. decis. in addit. litera A. ibid.
Iuramentum in ſupplementum an deferatur ex ſemiplena probatione præſumptiua, d. decis. in addit. litera A. ibid.
Iuriſdictio prorogata non expirat per mutationem iudicis, decis. 65. nu. 2. in fine. 51
Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio non acquiritur effectu non ſequuto, decis. 105. nu. 4. 82
Iuriſdictio non probatur per actus, qui vel ſint clandeſtini, & ſine ſcientia eius de cuius præiudicio agitur facti, vel quando fuit ab illis appellatum, & proteſtatum, d. decis. nu. 4. ibid.
Iuriſdictio non probatur ex actibus factis poſt litem motam, dict. decis. nu. 5. ibid.
Iuriſdictio quæ ob delictum acquiritur in non ſubditum, acquiritur ſine vlla limitatione, decis. 93. nu. 2. 74

L

Laudum approbans non poteſt amplius petere illius reſciſionem, vel reductionem, decis. 52. nu. 3. 41
Legatarius poteſt petere intereſſe non ſoluti legati conſtituto prius hærede in mora per interpellationem, decis. 85. nu. 4. 68

Legatarius non poteſt cogere hæredem ad ſoluendum ſibi legatũ ante præfinitum tempus a teſtatore, d. decis. nu. 7. ibid.

Legatario ſtatim mortuo teſtatore acquiritur ius legati, deciſio. 110. nu. 7. 85

Legatum factum a muliere maritata clerico, cum quo eadem mulier adulterij conſuetudinem habebat, an valeat, decis. 4. nu. 1. & per totam deciſionem. 4

Legatum factum turpi perſonæ an & quando valeat, dict. decis. nu. 2. & ſeq. ibid.

Legatum, ſeu donatio facta concubinæ valet, quando tempore legati, ſeu donationis non erat concubina, d. decis. nu. 4. ibid.

Legatum certæ quantitatis cum hoc quod ſoluatur tantum pro cẽtenario quolibet anno quouſque reſpondeatur creditori, aut legatario de ſorte principali eſt vſurarium, decis. 85. nu. 2. 68

Legatum certæ quantitatis pecuniarum ſtatim inueſtiendarum per hæredes in officijs locis montium & cenſibus ad commodũ legatarij, & ſi non fuerint inueſtitæ, quod ſoluuntur fructus ad rõnẽ ſex cũ dimidio pro cẽtenario in pœnã negligentiæ, & moræ eſt validũ, & à iure approbatum, d. decis. nu. 3. & ſeq. ibid.

Legatum dicitur alternatiuũ quando ſumma principalis legata poſita eſt in diſpoſitione hæredis debitoris, d. dec. n. 8. 68. et ſe.

Legatum factum creditori ſuo quando cenſeatur factum animo compenſandi, decis. 110. nu. 6. & in addit. litera D. 85

Legatum pro conſtruendo monaſterium eſt certum, & validum, decis. 126. nu. 5. vbi etiam quando legatum dicatur certum, ſeu incertum, & in addit. litera A. vbi de materia. 95

Legatum ab initio incertum poteſt a futuro euentu reddi certum, & valet, d. decis. nu. 6. ibid.

Legitimandi *poteſtas non extenditur ad illegitimorum ſpecies non expreſſas, decis. 68. nu. 2.* 53

Legitimandi facultas conceſſa de omnibus ſpurijs illegitimis inceſtuoſis, & nepharijs quibuſcunque trahitur etiam ad natos ex ſacrilegio, d. decis. nu. 5. & per totam deciſionem. ibid.

Legitime dictio importat iuris ordinem, & diſpoſitionem, decis. 12. nume. 2. 9

Legitima debetur filio vna cum fructibus a die obitus patris, decis. 85. nu. 4. 68

Leſio *in locatione non inducit ſimulationem in venditione, decis. 57. nu. 8.* 45

Legis *natura eſt reſpicere negotia futura non autem præterita, decis. 10. nu. 15. in fine, & ibi in addition. litera F. vbi de materia.* 8

Lex vbi priuat partem contemplatione alterius partis pœna proueniens ex priuatione acquiritur parti offenſæ cuius contemplatione fit priuatio præterquam in feudo, decis. 2. nu. 3. verſ. & quod quando. 3

Lex ſeu ſtatutum puniens aliquem ratione hæreſis non habet locum in eo, qui tantum eſt ſuſpectus, decis. 51. nu. 8. in fine. 40

Legis fauore dignus non eſt is qui contra legem committit, decis. 60. nu. 4. 54

Libri *mercatorum probant etiam contra tertios ſi fuerint adminiculati, decis. 10. nu. 11.* 7

Libro mercatoris regulariter contra tertium non ſtatur, niſi plures probabiles concurrant coniecturæ, decis. 111. nu. 1. in fi. & in additio. lit. A. vbi alia de materia, & fide libri mercatoris. fol. 84. & ſeq.

Liber mercatoris in vna partita repertus falſus, operatur præſumptionẽ falſitatis in alijs partitis, d. dec. n. 3. vbi declaratur. eo.

Liber priuatus facit plenam fidem contra ſcribentem, & eius hæredes, d. decis. nu. 4. & in addit. litera C. vbi alia ad materiam de fide, & probatione libri priuati. eod. & ſeq.

Liber actorum in quo ſunt ſcripta acta diuerſarum cauſarũ non ſit facile propter falſitatis præſumptiones ſubuerti debet, decis. 70. num. 3. in fine. 56

Liber actorum non præſumitur falſus ex eo quod ita compaginatus ſit vt facile diſſolui poſſit, decis. 70. nu. 4. ibid.

Literæ *in forma* Rationi congruæ *expeditæ quando ſuffragentur, decis. 41. nu. 1. in fine.* 31

Litigioſam *rem vendens litem ignorans non incurrit pœnam litigioſi, decis. 44. nu. 2. & ibi in addit. litera A. vbi aliquid de pœna vendentis res litigioſas.* 34

Locationis *contractus eſt validus quando penſio eſt iuſta, deciſio. 119. nume. 1. & in addit. litera A. vbi de materia.* 91

Locatio vaccarum cum pacto, quod quolibet anno pro penſione ſoluantur ſcuta duo, & quod finita locatione earundem vaccarum fiat æſtimatio, & reſtitutio in eodem ſtatu in quo erant tempore locationis cum refectione hinc inde meliorationis, & deteriorationis non eſt vſuraria, & illicita, deciſione 118. numero 1. & omnibus ſeqq. in diſcurſu, & in additionib. litera A. 90. & ſeq.

Locatio animalium brutorum eſt licita in iure, d. decis. nume. 3. in fine & nu. 4. vbi ampliatur ſiue ſint locata ſingula animalia de per ſe, ſiue etiam armentum omnium animalium. eod.

Locatio animalium habet hanc naturam de iure, vt in fine locationis reſtituantur in æſtimatione illa animalia quæ demortua fuerunt dolo, vel culpa conductoris, ſecus ea quæ morbo naturali aut caſu fortuito, & abſque conductoris culpa perierũt, d. decis. nu. 5. ante finem. eod.

Locatio animalium, quando cenſeatur facta in ſpecie de ſingulis animalibus, & quando in genere de armento ſeu pręcodio, d. decis. nu. 7. & nu. 8. 91

Lucrum *dicitur ſatis exceſſiuum nulliter, & iniuſtum quando ſoluitur decẽ pro quolibet centenario, dec. 129. nu. 3. in fin.* 97

Luxuriæ *obiectum eſt inordinata declaratio circa venerea, decis. 68. nu. 4.* 53

M

MAla *fides dicitur eſſe in eo qui aliquid poſſidet vigore ſententiæ notoriæ iniuſtæ, decis. 36. nu. 4. in fine.* 28

Malum maius vt euitetur quandoque minus tolleratur, decis. 107. nu. 5. 83

Malitia *ſupplet ætatem in proximo pubertati, aliter ſecus, decis. 72. n. 3. et n. 8. vbi alio modo declaratur hæc cõcluſio.* 57. & ſe.

Malus ſemel non iterum præſumitur malus quando conſtat de emendatione per triennium, decis. 51. nu. 10. & in addit. litera B. vbi de materia. 40

Mandatum *de reſignando datum poſt concordiam inducit teſtimoniam quamuis reſignatio fuerit facta ante dictum mandatum, decis. 41. nu. 2.* 30

Mandatum præſumitur ex actu facto cũ impẽſa, dec. 89. n. 3. 71

Mandatum de manutenendo fundatum in poſſeſſione dicitur iuſtum, decis. 122. nu. 1. 92

Mandatis Rotalibus non obediens incidit in pœnas in eo comminatas, d. decis. nu. 2. in fine. ibid.

Mandatum præſumitur in ſollicitante expeditionem ſupplicationis abſolutionis a ſimonia, quamuis magna nõ requiratur impenſa, decis. 77. nu. 2. vbi etiam generaliter, quod tale mandatum præſumitur ex coniecturis, & ex qualitate ſubiectæ materiæ. 62

Mandatum ſpeciale requiritur ad petendum reſtitutionem in integrum, decis. 52. nu. 1. vbi declaratur. 41

Mandatum generale cum clauſula ad omnia & ſingula quæ ipſe conſtituens facere poſſet etiam ſi talia forent quæ requirerent ſpeciale mandatum, æquiparatur mandato ſpeciali, dict. decis. num. 1. vbi præſertim hoc procedit quando in mandato ſunt expreſſi aliqui caſus, in quibus requiritur ſpeciale mandatum. ibid.

Mandatum generale cum litera &c. habet vim ſpecialis mandati, d. decis. nu. 2. & in addit. litera A. vbi de materia. ibid.

Mandatum præſumitur ex impenſa quam facit procurator in expediendo ſupplicationem, præſertim ſi principalis ipſa gratia vſus fuit, decis. 53. nu. 3. 42

Manutentionis *poſſeſſionis cauſa, & articulos eſt ciuilis, & non criminalis ſecundum magis communem, deciſione 80. numero 2.* 64

Maritus *qui ex bonis vxoris extra dotem fructus percepit cõpenſat cum illis melioramenta facta, decis. 45. nu. 6.* 35

Maritus percipiendo fructus de bonis vxoris extra dotem de eius voluntate non tenetur ad reſtitutionem illorum, eos tamen cõpenſat cum fructibus dotis non ſolutæ quatenus in illis eſſet creditor, d. decis. nu. 7. eod. & ſeq.

Mater *non petens tutorem filio infra annum poſt mortem ciuilem, ſeu patris & viri reſpectiue capitaliter Banniti, an priuetur*

priuetur ipſius filij ſucceſſione, decis. 62. nu. 1. & generaliter, an & quando priuetur dicta ſucceſſione ob non petitionem tutoris infra annum, vide in addit. litera A. vbi plura ponuntur in hac materia. 48

Mater non priuatur hæreditate filij ex eo, quod poſt mortem patris ipſi non petierit tutorem, quando non expediebat pupillo talem tutorem dari, d. decis. nu. 2. vbi datur exemplum huius concluſionis. ibid.

Mater nullam incurrit pœnam non petendo tutorem filio poſt mortem patris, quando aderat legitimus tutor, d. decis. num. 3. declara, vt nume. 7. ibid.

Matrimonium *antequam diſſoluatur propter viri impotentiam deueniendum eſt ad cohabitationem triennalem, decis. 75. nu. 1. & per totam deciſionem, in qua bene declaratur materia, & in addit. litera A. vbi etiam quomodo, & quibus modis viri impotentia probetur.* 60. & ſeq.

Matrimonii ſeparatio conceditur multis de cauſis de quibus remiſſiue in add. lit. A. et ibi ēt quid de diſſolutione ſpōſaliū. 61

Matrimonium ſtatim ſeparatur abſque alia triennali cohabitatione, quando conſtat, virum non habere genitalia, vel illa habere ſicca, aut arida, d. decis. nu. 1. 60

Matrimonium ad hoc vt diſſoluatur propter impotentiam viri neceſſe eſt, vt illa ſit perpetua, & inſanabilis humano remedio, d. decis. nu. 4. eod.

Matrimonij ſeparatio propter viri impotentiam cum agatur de ſalute animę non eſt repente per iudicem facienda, ſed abundandum etiam in ſuperfluis probationibus, d. decis. nu. 5. eod.

Matrimonij diſſolutio non conceditur non facta experientia triennalis cohabitationis, etiam quod vxor virginitatem probaret ex dicto obſtetricum, eſt iudicium fallax & incertum, d. decis. nu. 6. & in addit. litera B. vbi alia ad materiam. eod. & ſeq.

Matrimonium omnino ſeparatur, quando poſt factum experimentum per triennalem cohabitationem adhuc vxor reperitur intacta, d. decis. nu. 6. eod.

Matrimonium inualidum eſt cum puella minore decem annorū tam ex defectu naturalis vigoris ad generandum quàm ex defectu coniugalis conſenſus, decis. 72. nu. 2. 57

Matrimonium facit, vt in eo perpetua indiſſolubilitate corpus tradatur, d. decis. nu. 4. 58

Matrimonij habilitas & potentia præſumitur ex ſubſequuta copula, d. decis. nu. 6. vbi hæc concluſio declaratur. ibid.

Matrimonium, vt validum dicatur duo copulatiuè requiruntur, videlicet potentia ad carnalem copulam, & prudentia rationis, d. decis. nu. 8. in fine. ibid.

Matrimonium validum eſſe in dubio pronuntiandum eſt, d. dec. nu. 8. poſt medium. ibid.

Matrimonium tempore quadrageſimali celebrari non poteſt, d. decis. nu. 8. in fine. ibid.

Matrimonium contrahere promittentes per verba de futuro, coguntur ab eccleſia ad illud contrahendum per verba de præſenti etiam medio cenſurarum, decis. 107. nu. 1. vbi tamen alterius ex coniugibus induratus & renitens animus dignoſcitur, is potius abſoluitur quàm cogitur. nume. 2. vbi præſertim quando ſic renitens allegat aliquam iuſtam cauſam. 83

Matrimonij conſenſus debet eſſe omnino liber, dict. decis. nu. 2. in fine. ibid.

Matrimonium contrahere cogi non poteſt quis ex præcedenti promiſſione de illud contrahendo non iurata, d. dec. nu. 3. ibid.

Matrimonium contractum inter conſanguineos ſub conditione ſi fuerit diſpenſatum non ſuſtinetur, d. decis. nu. 4. ibid.

Matrimonium ſi fuerit metu contractum purgatur omnis metus per ſubſequentem ſpontaneam copulam, decis. 69. nu. 1. declara, vt nu. 3. in fine, & nu. 14. 54. & ſeq.

Matrimonij metus non purgatur per ſubſequutam copulam coactam, & non ſpontaneam, d. decis. nu. 3. in fine, & nu. 14. vbi quod onus probandi copulam fuiſſe coactam incumbit mulieri quando illa eſt certa, & probata plene, ſecus ſi ſolum præſumpta. 54. & ſeq.

Matrimonium in dubio an iudicandum ſit metu fuiſſe contractū potius quam ſponte, d. decis. nu. 16. 55

Matrimonium metu contractum ipſo iure nullum eſt, deciſio. 58. nume. 1. 45

Matrimonium metu contractum conualidatur per ſubſequutam copulam, d. decis. nu. 7. vbi declaratur dummodo copula ſit voluntaria, aliter ſecus. 46

Melioramentorum *quæ non ſunt liquida non datur compēſatio, decis. 45. nu. 6.* 35

Metus *præſumptio excluditur quando in inſtrumento exprimuntur cauſę, quibus quis ad ſic contrahendum adducitur, decis. 20. nu. 1. in fine.* 16

Metus excluditur ex præſentia amicorum, d. decis. nu. 2. & in addit. litera B. vbi de materia. ibid.

Metus præſumptio in inſtrumento maxime excluditur per ſubſcriptionem eiuſdem inſtrumenti, dicta decis. nume. 2. declara, vt in addit. litera C. 16. & ſeq.

Metus ex interuallo etiam præſumitur quando durat illius cauſa, d. decis. nu. 2. declara, vt in addi. litera C. eod. & ſeq.

Metus dirimens matrimonium debet concludenter probari, deci. 40. nu. 1. & ibi in additionibus litera A. vbi generaliter an ex præſumptionibus probetur metus. 30. & ſeq.

Metus non dicitur probatus concludenter per teſtes ſuſpectos conſanguineos, & viles, d. decis. nu. 1. ibid.

Metus iuſtus non inducitur ex minis de faciendo ceſſare lucrum niſi contineant illationem in maiori parte bonorum, d. decis. nu. 1. & ibi in addit. litera B. vbi generaliter quando ex minis metus inducatur. ibid.

Metus prætenſus in matrimonij celebratione excluditur per ſubſequentem cohabitationem coniugum cum ſuſceptione prolis, d. decis. nu. 1. in fine. ibid.

Metus eſt difficilis probationis preſertim ſi agatur de metu illato in puellam cui interdicta eſt facultas alloquendi, & tractādi libere cum omnibus, decis. 42. nu. 1. 31. & ſeq.

Metus minor ſufficit ad reſciſſionem cōtractus celebrati per mulierem minorem, d. decis. nu. 2. 32

Metus & uis dicitur probatus ex præceptis alicuius potentis, d. decis. nu. 4. ibid.

Metus ſemper durare præſumitur durante cauſa ipſius metus, d. decis. nu. 6. & in addit. litera B. vbi infertur ad confeſſionem tortura emanatam. ibid.

Metus inducitur ex minis prouenientibus a perſona cui debetur reuerentia præſertim in puella, d. decis. nu. 7. & in addit. litera C. vbi alia ad materiam metus reuerentialis. ibid.

Metus inducitur ex minis de auferendo omnia bona, d. decis. numero 8. ibid.

Metus non purgatur ex eo quod in actu interueniat iuramentum, d. decis. nume. 11. & in addit. litera D. vbi de materia, & numero 17. 32. & ſeq.

Metus non purgatur per actus ſpontaneos & voluntarios quando agenti diſſimulatione vtendum erat propter illatum ſibi metum, decis 69. nu. 7. 54

Metus cauſa durante præſumitur etiam durare idem metus, decis. 58. nu. 7. in fine. 46

Modicitas *pretij ad hoc vt arguat ſimulationem contractus debet conſiderari tempore contractus, decis. 57. num. 10. & in addit. litera C.* 45

Monetam *cudere eſt de regalib. Principis, decis. 36. n. 3.* 28

Monitorium *ad perſonaliter comparendum, & ad ſe defendendum ſine ſpecificatione criminum nullum, & inualidum eſt, decis. 95. nume. 1. & in addition. litera A. vbi de materia.* 74. & ſeq.

Monitorium emanatum a iudice delegato contra aliquem ad perſonaliter comparendum non inſerta copia delegationis nullum & inualidum eſt, dicta decis. num. 2. & in addit. litera B. vbi de materia. ibid.

Monitorij exequutionis forma in eo præſcripta ſeruanda eſt, & aliter exequutio eſt nulla, deciſione 84. numero 3. 66

Monitorium, ſeu citatio domi exequutum non afficit non facta diligentia de perſonaliter reperiendo, ſi talis forma, & diligentia fuerit præſcripta in ipſo monitorio, vel citatione, d. decis. nume. 13. 67

Mora *poſt exequutionem purgari non poteſt, decis. 48. num. 1. & in addit. litera A. vbi de materia.* 38

Moræ purgatio non admittitur quando ius actoris eſt factum deterius, d. decis. nu. 2. & in addit. litera B. ibid.

Mora inducta per litis conteſtationem non poteſt purgari niſi vſque ad ſententiam, d. decis. nu. 4. ibid.

Moræ purgatio admittitur re integra, re autem non integra non admittitur in addit. litera B. ibid.

Mora inducta per lapſum diei appoſiti in contractu, & per conteſtationem litis æquiparantur ad effectum illius purgationis, d. decis. in addit. litera D. ibid.

Mora ſi fuerit commiſſa in reſtitutione alicuius debiti in ſpecie, & non in pecunia, tunc debentur fructus propter dictam moram, decis. 85. nu. 3. in fine. 68

Mora incurritur ſine interpellatione, quando quis eſt debitor in certum diem, d. decis. nu. 5. ibid.

Mora irregularis ſufficit vt emptor ſoluat intereſſe ſecundum æquitatem l. curabit C. de act. empt. decis. 115. nu. 6. 89

Mors ciuilis equipollet naturali quando quis per mortẽ ciuilẽ eſt diffiditatus, dec. 2. n. 3. verſ. & quia per Alexãdrinã. 3

Mors primi viri dicitur probata ex eo quod poſt quã ad bellum profectus fuit amplius nec viuus nec mortuus repertus fuit, decis. 38. nu. 1. & in addit. litera A. vbi plura alia de probatione mortis quando ſcilicet, quomodo &, per quam probata ſit. 29

Mors præſumitur in eo qui aſcendit nauem, quæ poſtea naufragium paſſa eſt, d. decis. nu. 1. ibid.

Mors ciuilis oriens ex capitis diminutione æquiparatur naturali, decis. 90. nu. 7. 72

Mulctari non poteſt quis propter inobedientiam, & contumaciam, niſi etiam adfuerit contemptus, decis. 84. nu. 20. 67

Multa facta tenent quæ a principio fieri prohibentur, decis. 58. nume. 6. 46

Mulier non poteſt cum ſecundo viro matrimonium contrahere, niſi prius habuerit certam ſcientiam de morte primi viri, decis. 38. nu. 1. 29

N

Negligens dicitur is qui non perquirit factum ſuum, & id quod ſua intereſt, decis. 136. nu. 5. in fine. 101

Negotiationes diuerſæ diuerſitatem perſonarum arguunt, decis. 128. nu. 6. 96

Negotium poteſt dici meum nedum propter proprium intereſſe, ſed etiam cura, & ſollicitudine, decis. 63. nu. 3. 49. & ſeq.

Nemo plus iuris in alium transferre poteſt quam ipſe habeat, decis. 127. nu. 3. in fine. 95

Nominatio facta in teſtamento operatur translationem iuriũ donatorum ſaltem iure tranſmiſſionis, decis. 71. nu. 2. 57

Notarij duo quamuis ſe rogauerint de aliquo inſtrumento, ſufficit tamen in illius publicatione vnius ſubſcriptio, niſi probetur eos fuiſſe ſimul rogatos, decis. 64. nu. 1. in fine. 50

Notarius ſtipulans pro abſente nullum ius ipſi abſente acquirit ante acceptationem, decis. 48. num. 3. vbi tamen quod abſens ſatis dicitur acceptaſſe ex citatione facta aduerſario vigore illius ſtipulationis, & in addit. litera C. vbi remiſſiuè de materia. 39

Notario creditur in iis quæ in eius præſentia geſta ſunt, decis. 45. nu. 4. & in addit. lit. B. vbi de materia remiſſiuè, in quibus et quando notario ſit credendum. 35. & ſeq.

Notarij duo ad examen teſtium ſi deputati fuerint requiritur vtriuſque notarij ſubſcriptio in dicto examine, aliàs non facit fidem, decis. 61. nu. 1. 48

Notarij falſi inſtrumenta confecta ante falſitatem commiſſam valent & tenent, decis. 110. num. 3. in fine, & in addition. litera B. 84. & ſeq.

Notarius non tenetur ſcribere in teſtamento niſi ea, de quibus fuit rogatus a teſtatore, deciſione 139. numero primo ante finem. 104

Notorium inducitur ex circunſtantiis loci, & temporis, decis. 15. num. 1. 10

Notorium delictum non dicitur niſi fuerit factum coram maiori parte populi ita quod inexcuſabile ſit, d. decis. nu. 2. ibid.

Notorium non inducitur ex ſola fama, d. decis. nu. 4. ibid.

Notorium non dicitur delictum, nec facit, ut ſine citatione poſſit procedi ad condemnationem, niſi illud ſit inexcuſabile, dicta decis. numero 12. & in addition. litera B. vbi de materia 18

Notorium vt dicatur delictum articulanda, & probanda eſt qualitas notorietatis, d. decis. nu. 14. ibid.

Notorium delictum non dicitur quamuis ſuper eo deponant teſtes de viſu & de publica fama, & voce, dicta decis. numero 16. ibid.

Noctis tempore quæ contingunt probantur leuioribus probationibus, deciſione 60. numero ſeptimo & in addition. litera B. ſufficitque iudicem ex vehementi opinione informationem habere, d. decis. nu. 7. 47

Nullitas decreti ob non integram tranſportationem actorum non attenditur in poſſeſſorio ſummariſſimo, vbi præſertim ſit ... peruenit timor ſcandali, decis. 122. nu. 1. 92

Nullitas ſubhaſtationis non præſcribitur minori tempore quam triginta annorum, præſertim ſi nullitas eſt euidens, deciſione 81. nu. 7. 64

Nullitas actus inducitur ipſo iure per prohibitionem expreſſam, non autem per prohibitionem tacitam, deciſione 44. nume. 6. in fine. 34

Nullum quod eſt nullum præſtat iuris fomentum, aut adminiculum. decis. 12. nume. 2. 9

Nullus vbi eſt contractus, tunc nullæ etiam redduntur omnes clauſulæ in eo contentæ, decis. 44. nume. 6. declara, vt nume. 7. & nume. 8. 34

Nunc dictio includit tantum tempus præſens, & excludit præteritum, decis. 17. nume. 7. 14

Nuptiæ coactæ malos exitus habere ſolent, deciſione 69. numero 16. 55

O

Obligatus aliquid facere abſque temporis adiectione cenſetur obligatus ſtatim facere, decis. 85. numero nono in fine. 69

Obſeruantia ſubſequuta poſt conuentiones nullam inducit interpretationem, quando eſt æquiuoca, & non conformis præcedentibus conuentionibus, decis. 103. num. 4. & in addit. litera D. vbi de materia. 80. & ſeq.

Obſtetricibus aſſerentibus aliquam eſſe virginem vel defloratam, aut quid ſimile, quid & quantum credatur, decis. 27. in addit. litera A. 20

Occupata in bello ab hoſtibus ſi in eorum poteſtate aliquo tẽpore fuerunt irreuocabiliter efficiuntur recuperantium, ſecus ſi ſtatim, decis. 120. nume. 1. 93

Offendens aliquem ex cauſa litis, eſt excommunicatus ipſo iure abſque alia declaratoria, ita quod agere amplius non poteſt, decis. 21. nume. 6. 17

Offenſio in dubio præſumitur facta occaſione litis ad effectum incurrendi pœnam Bullæ Alexandrinæ, deciſione 21. numero 1. ibid.

Offenſio ad effectum incurrendi pœnam Bullæ Alexandrinæ præſumitur facta occaſione litis, niſi alia cauſa probetur. probata autem alia cauſa præſumitur facta ex ea, & Alexandrinæ locus non eſt, decis. 2. nume. 1. & 2. 3

Officiali publico plena fides adhibetur maxime in iis quæ concernunt eius officium, decis. 30. nu. 1. ante finem. 22

Officiali creditur in iis quæ ad eius officium ſpectant etiam quod vnicus ſit, decis. 77. nume. 2. 62

Officiales Cancellariæ Apoſtolicæ habẽt præſumptionem pro ſe quod literas rite expedierint, decis. 82. nume. 1. 65

Officiali deputato ad aliquod officium creditur in ſpectantibus ad eius officium, decis. 106. nume. 4. in fine. 82

Officio vendito ſuper quo ſocietas fundata eſt, nõ currunt amplius fructus etiam quod is, qui pecunias dedit, venditionem ignorauerit, decis. 136. nu. 1. & per totam decis. 101

Officio vendito eſt neceſſe quod is, qui pecuniam dedit, certioretur de tali venditione, d. decis. nu. 5. ibid.

Officium dicitur fiſco incorporatum quando a Principe fuit ſuppreſſum, & alicui collegio applicatum, decis. 90. nume. 2. 72

Officiorum vrbis proprietas ſpectat ad Papam, d. dec. nu. 4. ibid.

Officia notariatus, & illorum ſcripturæ ſolent in vrbe locari pro annua penſione 8. pro centenario, decis. 115. nume. 5. 89

Officia ſunt de regalibus Principum, & non poſſunt pignorari, vel obligari declara, vt in decis. 138. nu. 5. 102

Officia non dicuntur alienari ex eo quod quis ſuper illis accipiat pecunias ad ſocietatem, ſed ſolum admittitur ſocius ad participationem fructuum, decis. 138. nu. 5. 102. & ſeq.

Officia ſunt in communi cõmercio, & eorum fructus poſſunt etiã in totum communicari, d. decis. nu. 5. ibid.

Officia non poſſunt ſubhaſtari niſi cum magna difficultate, & de licentia Papæ, d. decis. nu. 9. 103

Omnia *qui dicit nihil excludit, decis. 93. nu. 1.* 74

Omnia noſtra facimus quibus noſtram impartimur authoritatẽ, decis. 47. nu. 1. 37

P

PActum *de ſtando iuramento creditoris ſuper damnis, & intereſſe valet, & intelligitur arbitrio boni viri, nec procedit niſi prius vere conſtet de damno illato, decis. 91. nu. 3. & in addit. litera A. vbi alia ad materiam huius pacti.* 73

Pactum de retrouendendo adiectum ex interuallo poſt inſtrumẽtum venditionis nullam inducit vſuræ præſumptionem, decis. 130. nume. 6. 97

Pactum aſſicurationis & taxationis fructuum alicuius ſocietatis initum non cum ſocio, ſed cum alia tertia perſona non eſt vſurarium, d. decis. nu. 7. ibid.

Pactum de mutuando eſt licitum in inſtrumento locationis, quãdo penſio eſt iuſta, decis. 119. nu. 1. 91

Pactum vnum ſi lędat partem contrahentem quæ in alio pacto releuetur, adhuc contractus dicitur iuſtificatus etiam in foro animæ, decis. 118. nu. 9. ibid.

Pactum de retrouendendo in cenſu non collatum in liberam voluntatem vendentis, ſed limitatum ad certum tempus vltra quod cenſus ipſe redimi non poſſunt, dicitur illicitum, decis. 10. nume. 6. 7

Pactum in inſtrumento cenſus, quod emptor non tenetur ad remiſſionem, niſi damnum, & deterioratio aſcendat ad quartam partem, eſt illicitum, d. decis. nu. 6. ibid.

Pacta illicita, & iniuſta in contractu cenſus non inualidant ipſum cenſum in reliquis, d. decis. nu. 6. ibid.

Pactum, quod emptor cenſus poſt illius retrouenditionem in re cẽſuali, non eſt illicitum, d. decis. nu. 2. ibid.

Pactum de retrouendendo cum modicitate pretij in contractu cenſus, quando illum faciat illicitum, d. decis. nu. 3. ibid.

Pactum de retrouendendo minorem habet ſuſpectionem fraudis in datione in ſolutum quam in venditione, decis. 49. nu. 9. 36

Pactum in inſtrumẽto rogationis appoſitum, quod locatarius, ſeu emphyteota non poſſint vineam puta locatam, aut emphyteoſim datam alienare ſeu vendere vltra ipſorum vitam valet, et tenet, decis. 54. nu. 3. etiam quod alienatio fiat ex cauſa neceſſaria, decis. 54. nu. 3. 41

Pactum de retrouendendo de ſe licitum eſt, decis. 57. nu. 2. 44

Pactum de retrouendendo accedens venditioni ex interuallo poſt celebratum inſtrumentũ facit ceſſare præſumptionem ſimulationis, d. decis. nu. 2. & in addit. litera A. 44. & ſeq.

Pactum de retrouendendo affirmatiuè conceptum etiam ad tempus non inducit in contractu venditionis ſimulationis, & vſuram, præſertim ſi non pro maiori, aut pro minori pretio, dicta decis. nu. 3. 44

Pactum de retrouendendo facta prius declaratione per redimentem per menſem antea, & quod interim fructus ſpectent ad emptorem an ſit licitum, d. decis. nu. 4. & 5. ibid.

Pactum de retrouendendo numquam inducit præſumptionem ſimulationis ſine modicitate pretij, d. decis. nu. 5. ibid.

Pactum de retrouendendo ad certum tempus ſi prorogetur ad aliud tempus non inducit præſumptionem ſimulationis, & vſuræ, d. decis. nu. 6. ibid.

Pacta quæ reſpiciunt potius commodum venditoris quàm emptoris, faciunt ceſſare præſumptionem ſimulationis, & vſuræ, d. decis. nu. 6. ibid.

Pactum de ſtando colonis venditoris tollit præſumptionem pignoris, d. decis. nu. 7. 45

Pactum in contractu venditionis appoſitum, quod res vendita nõ poſſit redimi, niſi poſt tale tempus an ſapiat vſuram, dec. 115. in addit. litera A. verſ. & generaliter. 89

Papa *Signando gratiã beneficij non cenſetur velle priuare non priuandum, & ideo in gratijs ſolet apponi gratia, prout de iure, decis. 134. nu.* 100

Papa ſolus & non ordinarius ſuper irregularitate diſpenſat, decis. 89. nu. 7. 71

Papa, & Princeps ſemper præſumitur velle id quod iuri conſonum eſt, decis. 84. nu. 10. 67

Papam voluiſſe aliquid agere in præiudicium aliorum inueriſimile eſt, decis. 126. nu. 2. in fine. 95

Papæ aſſertioni de crimine alicuius creditur, decis. 108. nu. 3. cõcurrentibus tamen adminiculis, de quibus ibidem. 83

Papa præſumitur motus ex rationabili cã, d. decis. nume. 3. ibid.

Papa non ſolet diſponere ſuper vſuris, decis. 115. num. 7. vbi tamen quod poteſt ſi vult. 89

Paria *ſunt filium non eſſe vel eſſe & inhabilem ad ſuccedendũ, decis. 17. nu. 1.* 13

Paria ſunt ſcire, vel ſcire debere, decis. 66. nu. 4. verſicul. paria enim ſunt. 51

Parrochialitas *non concluditur ex perceptione decimarum tãquam ex ſigno æquiuoco, decis. 112. nu. 13.* 87

Patronus *beneficij non poteſt diſponere, vt quis ſub eodem tecto retineat duo beneficia vniformia, deciſio. 66. numero ſeptimo.* 51. & ſeq.

Paupertas *& impotentia probanda eſt per allegantem, decis. 87. nu. 5. & in addit. litera B. vbi de materia.* 70

Pacis inſtrumentum probat delictum, decis. 21. nu. 3. & in addi. litera B. 17

Peccat mortaliter qui moritur in cõfeſſione affirmãdo, aut negãdo contra veritatẽ aliquod peccatũ mortale, dec. 56. n. 3. in fi. 43

Pecuniȩ *appellatio ex vulgari loquendi vſu intelligitur tantum de numerata, decis. 84. nu. 3.* 66

Pecunia verbum quando cenſeatur poſitum in genere, & quando in ſpecie, d. decis. nu. 3. in fine. ibid.

Pecunia quando debetur vt ſpecies tunc iudicatur de illa, vt de ſpecie, & non vt de quantitate, decis. 85. nu. 3. 68

Pecuniæ appellatio, quandoque ſumitur in ſtricta ſignificatione, & quandoq; in lata, & magis vniuerſali, decis. 90. nu. 2. 72

Pecuniȩ appellatione ex vulgari vſu loquendi venit tantum pecũnia numerata, præſertim quãdo poſt verbum pecuniæ apponitur aliquod verbum, quod numerationem ſignificat. d. decis. nume. 6. ibid.

Pœna *priuationis non habet locum niſi in caſibus a iure expreſſis, decis. 112. nu. 8. in fine.* 86

Pœna incurſa vigore Bullȩ Alexandrinȩ non applicatur parti offenſæ. deci. 2. nu. 3. vbi præſertim quid in feudo. 3

Pœna etiam impoſita pro iure non incurritur ſine ſententia declaratoria, decis. 16. nu. 3. 12

Pœna non habet ſuum effectum niſi præcedat ſententia declaratoria, d. decis. nu. 3. in fine. ibid.

Pœna confiſcationis bonorum non poteſt imponi pro furto decem ſcutorum, decis. 36. nu. 4. 28

Pȩna vbi imponitur ipſo iure non requiritur ſententia declaratoria, decis. 15. nu. 7. 11

Pœna adiecta obligationi alicuius facti non intelligitur adiecta in fraudem vſurarum, decis. 85. nu. 9. 69

Pœnalia ſunt extendenda de perſona vnius qualitatis ad perſonam diuerſȩ qualitatis, decis. 112. nu. 8. in fine. 86

Pœnalia non ſunt extendenda, decis. 84. nu. 15. 67

Pœnalia ſunt ſemper interpretanda vt mitior pœna cẽſeatur impoſita, dummodo delictum non remaneat impunitum, decis. 16. nu. 18. 13. & ſeq.

Pœnitentia quando habeat locum in delictis, decis. 34. in additionibus litera A. 26

Penſionis *reſeruatio facta per Epiſcopum in perſonam ab Epiſcopo nominandam, eſt ſimoniaca, ſecus ſi in perſonam certam & ſpecificatam, decis. 104. nu. 6.* 81

Penſio impoſita ſuper beneficio cuius reſignatio ſit ſimoniaca nulla eſt, decis. 8. nu. 1. 6

Penſio ſuper aliquo beneficio reſeruari poteſt alteri ex cauſa remunerationis, decis. 78. nu. 3. in fine. 63

Penſio reſeruata ſuper fructibus ſolui debet de fructibus ſuper quibus reſeruatã eſt, decis. 102. nu. 18. 80

Penſio non eſt res mere temporalis, ſed ſpiritualitati annexa, decis. 63. num. 8. 50

Penſionarius habet hypothecam ſuper fructibus beneficij, ſuper quibus reſeruata eſt penſio, decis. 102. nu. 18. 80

Peremptorio termino lapſo alius terminus dari nec primus pro rogari poteſt, decis. 58. nu. 6. 46

Peritis pluribus magis creditur quam paucioribus, decis. 27. nume. 6. 20

Periti & obſtetrices præſumuntur bene feciſſe officium ſuum, d. decis. nu. 7. in fine. ibid.

Peritorum iudicio ſtandum eſt, etiam ſi hi iudicij rationem non reddant, decis. 60. nu. 5. 47

Periurus repellitur a limine iudicij, nec eſt audiẽdus niſi prius petita abſolutione a iuramento, decis. 59. nu. 1. 46

Periurus a iudicio repellitur, decis. 78. nu. 1. & nu. 5. 62. & ſeq.

Periurus agere non poteſt, niſi prius petita abſolutione a iuramento, & periurij incurſu, d. decis. nu. 1. & nume. 2. vbi etiam quod poſt incurſum periurium ſimplex abſolutio a iuramento non prodeſt. ibid.

Perquiſitio ſcripturarum non inuentarum, an inducat probationem negatiuam, decis. 82. nu. 4. 65

Pignus poteſt per creditorem a ſuo debitore quandoque auocari facta ei ſolutione debiti, decis. 46. nu. 2. 36

Pignoris dominium remanet pœnes pignorantem, d. decis. nume. 2. in fine. ibid.

Pignoris acceptatio creditum non extinguit, ſed illud magis firmat, d. decis. nu. 3. in fine. ibid.

Pignoris contractus ſignificatur quando debitor vult cautum reddere ſuum creditorem, d. decis. nu. 5. ibid.

Piratæ in mari non dicuntur hoſtes, ſed latrones, decis. 120. nu. 3. vbi declaratur. 92

Pluralitas ſummarum non præſumitur concurrente præſertim identitate perſonarum, decis. 98. nu. 7. 76

Pluralitas verum licet regulariter non præſumatur, præſumitur tamen vt euitetur delictum & contrarietas, dec. 82. nu. 2. 65

Pluralitas & non identitas præſumitur ad effectum euitandi falſitatem, decis. 70. nu. 6. 56

Portio eadem eſſe dicitur omnium particularium ſub genere comprehenſorem, decis. 68. nu. 2. in fine. 53

Poſſidere iure familiaritatis non præſumitur is qui habet titulum etiam nullum, & inualidum, decis. 73. nu. 1. & in addit. litera A. vbi generaliter remiſſiue, an & quando quis præſumatur ſeu dicatur poſſidere iure familiaritatis. 58. & ſeq.

Poſſidere iure familiaritatis præſumitur delinquens qui poſt confiſcationem ſuorum bonorum reſtitutus ad patriam eadem bona poſt dictam confiſcationem in alium tranſlata poſſidet, d. decis. nu. 2. ibid.

Poſſeſſio rei conuenti probatur per ſubſtentationem litis, d. decis. nu. 4. in fine. ibid.

Poſſeſſio probatur per inſtrumentum quando non conſtat, quod tunc fuerit pœnes alium, decis. 67. nu. 1. & in addi. litera A. vbi ècontra niſi doceatur alium poſſidere, & de materia inſtrumentalis poſſeſſionis. 52

Poſſeſſio probatur ex perceptione fructuum, decis. 90. nu. 4. 72

Poſſeſſor beneficij facit fructus ſuos quonſque beneficium poſſidet, decis. 102. nu. 12. 79. & ſeq.

Potentia coeundi non præſumitur ante annos pubertatis, decis. 72. nume. 4. 58

Præcedentia declarare ſequentia, decis. 101. nu. 7. 78

Præcepta veteris teſtamenti ſi ſunt relata in corpore iuris canonici præciſe ſeruari debent, decis. 74. nu. 5. 59

Prælati eccleſiarum collegiatarum non exercentes curam per ſcriptos non priuantur beneficio ob non promotionem ad ſacros ordines, decis. 112. nu. 6. 86

Prælatus poteſt de fructib. ſui beneficij moderate diſponere, decis. 78. nu. 3. 62. & ſeq.

Prælati ſeculares dicuntur Decanus, & Archidiaconus, decis. 100. nu. 4. 77

Prælati inferiores ſubſunt Epiſcopo, & illis cum epiſcopo cumulatiuè competit iuriſdictio, d. decis. nu. 4. ibid.

Præſcriptio l. benè A zenone C. de quadriennij præſcript. procedit non ſolum ad fauorem fiſci Imperatoris, ſed etiam alterius Principis inferioris, decis. 36. nu. 1. declara dummodo ille Princeps inferior habeat iura Imperij ex priuilegio, vel præſcriptione, vel etiam habeat omnia iura fiſcalia a Papa, vel Imperatore conceſſa, poſſintque facere in eorum dominio omnia ea quæ poteſt Imperator in ſuo, aliter ſecus, decis. 36. nume. 1. 28

Preſcriptio l. bene A zenone C. de quadriennij preſcript. nõ procedit ad fauorem fiſci habentis malam fidem, d. decis. num. 4. vbi etiam declaratur quõ iſto caſu probetur mala fides. ibid.

Præſumptiones & coniecturæ habentur pro plena probatione in caſibus ambiguus, & difficilis probationis, decis. 60. numero 2. 47

Præſumptiones ſeu probationis plures tendentes ad eundem finẽ coniunguntur, decis. 77. nu. 4. in fine. 62

Præſumptio legis cadit ſuper facto certo, non autem ſuper incerto, decis. 69. nu. 14. in fine. 55

Præſumptiones, inditia & coniecturæ admittuntur in ijs quæ sũt difficilis probationis, decis. 32. nu. 2. 25

Præſumptio ſeu coniectura fortior tollit debiliorem, decis. 101. nume. 8. 78

Præſumptiones, et coniecturæ plures ſuperant pauciores, d. decis. nume. 8. ibidem

Præſumptiones ſeu coniecturæ plures iunguntur ſimul ad faciendum plenam probationem, d. decis. nu. 8. ibid.

Præſumptiua probatio vbi admittitur an ſufficiant duę preſumptiones, an vero requirantur plures, decis. 29. in additio. litera A. in fine verſ. quid dicendum. 22

Præſumptiua probatio vbi a iure admittitur, præſumptiones ſufficientes quæ ſint, iudicis arbitrio remiſſum eſt, d. decis. in addit. litera B. in fine. ibid.

Pretium pannorum an probetur ex fide mercatorum, dec. 30. nu. 1. & nu. 6. 22. & ſeq.

Pretium non dicitur iniuſtum & exceſſiuum, etiam quod quis vendat rem minori pretio eo quod illam emerat, decis. 30. nu. 7. in fine. 23

Pretium vbi non eſt exceſſiuum in venditione non poteſt dari de vſura, decis. 30. nu. 8. ibid.

Pretium, ſeu valor rei non probatur per teſtes deponentes de ſuo iudicio, & quod ipſi tanti emerent, decis. 57. nu. 10. 45

Pretium, ſeu valor rei diminuitur ex onere fidei commiſſi, & ex pacto de retrouendendo, d. decis. nu. 11. ibid.

Primogenitus reſtitutus poſt mortem patris non recuperat ſpem ſuccedendi, quam habebat in vita patris, decis. 17. nume. 8. in fine. 14

Principes inferiores habentes iura Imperij, vel iura fiſcalia a Papa, vel ab Imperatore conceſſa æquiparantur Principibus ſuperioribus, poſſuntque in eorum dominijs, & caſtris facere omnia ea, quę poteſt Princeps ſuperior in ſuis, decis. 36. nu. 2. & in addit. litera A. vbi de materia. 28

Principis aſſertioni de geſtis coram ſe, & in ſui pręſentia creditur, decis. 102. nu. 7. 79

Princeps poteſt tollere citationem & defenſionem in criminalibus atrocibus, decis. 3. nu. 2. 3

Prior conuentualis habens curam animarum, & perſonarum priuatur cura, & dignitate ob non promotionem ad ſacros ordines, decis. 112. nu. 7. & 8. 86

Priuatio ſeu vacatio beneficiorum non inducitur ipſo iure, niſi in certis criminalibus in iure expreſſis, deciſio. 134. numero 2. 100

Priuatio beneficiorum non inducitur ipſo iure propter crimen etiam, quod ex eo irrogetur infamia, dicta deciſione. nume. ſecundo. ibid.

Priuatio, & vacatio beneficiorum ipſo iure inducitur in quibuſdam criminibus exceptis, d. decis. nu. 3. ibid.

Priuatio & confiſcatio bonorum videtur perpetua, & non temporalis, quando in ea dicitur quod bona perpetuo ſpectent ad cameram, decis. 12. nu. 1. 9

Priuatus beneficijs per ſententiam contumacialem non poteſt illa cedere per regreſſum, deciſione. 3. numero 1. & per totam. 3

Pro-

Probatio *præſumptiua vbi à iure admittitur præſumptiones ſufficientes quæ ſint Iudicis arbitrio remiſſum eſt, decis. 29. in addit. litera B. in fine.* 22

Probatio per aſpectum, & euidentiam rei ſuperat omnes alias probationes, deciſ. 70. nu. 4. & 5. 56

Probationum materia tota eſt repoſita in arbitrio Iudicis, qui nõ debet illud regulare ex ſua mera voluntate, ſed ſecundum iuris regulas, decis. 106. nu. 5. & in addit. litera B. vbi de materia. 82. & ſeq.

Probatio omnis Iudici arbitraria eſt, decis. 117. nu. 4. 90

Proceſſus *de partibus tranſmiſſi fides coadiuuatur per teſtes deponentes fuiſſe habitam fidem alijs ſcripturis inde extractis, decis. 65. nu. 5.* 51

Procurator *ex ſuo delicto præſertim in committendo non poteſt facere, vt dominus mulctetur, decis. 14. nu. 3.* 10

Procurator poteſt mutuo accipere pecunias pro ſeruitio eorum, quæ ſibi mandata ſunt, & D. ad illud tenetur, deciſio. 28. numero 5. 21

Procurator ſpatio quinque annorum præſumitur certioraſſe ſuum principalem de re graui, decis. 77. nu. 2. in fine. 62

Procurator non præſumitur ſine ſpeciali mandoto ſui principalis porrigere ſupplicationem abſolutionis, dicta decis. nume. 2. in fine. ibid.

Procurator non poteſt iurare in animam conſtituentis ſine ſpeciali mandato, decis. 52. nu. 2. 41

Producens *inſtrumentum, & eo vtens non poteſt contenta in eo impugnare, decis. 89. nu. 4.* 71

Producens ſupplicationem, & preces inſtanſq; pro illarum exequutione tanto magis fateri videtur contenta in ipſa publicatione, & in ipſis precibus, decis. 35. nu. 2. 26. & ſeq.

Producens ſcripturam dicitur illam penes ſe habuiſſe, decis. 76. nume. 1. 61

Proœmium *ſignificat finalem cauſam diſpoſitionis, nu. 7. decis. 90. & in addit. litera C. vbi de materia.* 72. & ſeq.

Proœmium generale alicuius ſcripturæ refertur ad omnia ſequentia, decis. 70. nu. 2. 56

Promiſſio *ſolutionis damnorum & intereſſe propter dilationem temporis inualida eſt quando creditor dilationem non feciſſet abſque ſolutione dicti intereſſe, decis. 91. nu. 1.* 73

Promiſſio campſoris de ſoluendo cedulam creditori habet vim ſolutionis, decis. 10. nu. 11. 7

Promiſſio ſolutionis fructuum cenſus poſt illius extinctionem nõ valet, decis. 96. nu. 6. 75

Promiſſio conditionalis deficiente conditione non habet locum, decis. 74. nu. 7. 59

Promiſſio facta in carceribus a carcerato non præſumitur ſpontanea, d. decis. nu. 7. ibid.

Promittens *cum iuramento non petere reductionem a ſententia Laudi, an iuramento non obſtante poſſit illam petere, deciſio. 59. nu. 1. & in addit. litera A. & litera B.* 46

Proteſtatio *nullitatis actorum, & proceſſus debet repeti in quolibet actu, aliter non ſuffragatur quando quis poſt proteſtationem ſimpliciter comparet, decis. 31. nu. 5.* 24

Proximus *pubertati dicitur, qui ab ea diſtat per ſex menſes, decis. 72. nu. 3. & in addit. litera A. vbi de materia minoris quando dicatur pubertati proximus.* 57. & ſeq.

Pubes *minor dicitur habere annos diſcretionis, d. decis. nu. 4. in fine.* ibid.

Publicatio *an ſit neceſſaria in conſtitutionibus emanatis motu proprio, decis. 138. nu. 2.* 102

Publicatio conſtitutionis præſumitur quando illa reperitur regiſtrata in Secretaria Apoſtolica, impreſſa ab impreſſoribus Cameralibus publice vendita, & in deciſionibus cauſarum allegata, & obſeruata, d. decis. nu. 2. ibid.

Q

QValitas *adiecta verbo intelligi debet ſecundum tempus verbi, decis. 130. nu. 4. in fine.* 97

Qualitates plures vbi debent concurrere in aliqua diſpoſitione, tunc illa diſpoſitio locum non habet deficiente vna ex dictis qualitatibus, decis. 102. nu. 13. 80

Qualitas diſpoſitionis vbi non adaptatur, ibi diſpoſitio locum non habet, decis. 126. nu. 3. 95

R

RAtio *eadem eſſe dicitur omnium particularium ſub genere comprehenſorum, decis. 68. nu. 2. in fine.* 53

Recurſus *ad curiam ſecularem præſumitur obtentus ab eo de cuius intereſſe agitur, decis. 122. nu. 2. & in addit. litera A. vbi de materia.* 92. & ſeq.

Recurſus ad curiam ſecularem eſt improbatus etiam ad impediendum exequutionem alicuius mandati nulliter relaxati, d. decis. nu. 3. eod.

Recurſus ad curiam ſecularem omniaque inde ſequuta præſumuntur facta ad inſtantiam partis intereſſe habentis, decis. 99. nume. 1. 77

Recurſus ad curiam ſecularem recipit interpretationem contra partem recurrentem, d. decis. nu. 1. ibid.

Recurſus ſecularis ſimplici copiæ fides datur, d. decis. nu. 1. ibid.

Recurſum habens ad Iudices laicos ad impediendum exequutionem ordinarij, incidit eo ipſo in excommunicationem, & eſt incapax fructuum beneficij, decis. 121. nu. 1. 92

Redempta *ab hoſtibus extra caſum belli reſtituto precio reſtituenda ſunt earum domino, decis. 120. nu. 1. in fine.* 92

Referenti *creditur, quando de relato apparet, decis. 110. nume. 1. ad finem.* 84

Regalia *non cenſentur conceſſa quando non fuerunt conceſſa vectigalia, deciſ. 36. nu. 3.* 28

Regulariter *in rebus humanis ſolum ſpectari debet, quod principaliter agitur, non autẽ quod in conſequentiam, decis. 114. nu. 1. poſt medium.* 87

Relinquens *in loco diœceſis exempto a iuriſdictione Epiſcopi non poteſt puniri ſecundum ſtatuta Epiſcopi illius diœceſis, decis. 105. nu. 3.* 82

Remiſſoria *ad examinandos teſtes ſubſtinetur etiam quod in citatione non fuerit deſignatus locus, quia intelligitur locus iudicij, decis. 65. nu. 4.* 51

Remiſſoria non conceditur, quando conſtat de euidenti calumnia, decis. 58. nu. 4. vbi quod de calumnia dicitur conſtare quando quatuor conceſſis prorogationibus termini ad probandum dati nulli fuerunt examinati teſtes, & in addit. litera A. vbi de materia non concedendæ remiſſionis propter præſumptam calumniam. 45. & ſeq.

Renuntiationes *beneficiorum debent ab omni conditione & pactione liberæ eſſe, deciſ. 83. nu. 4.* 65

Renuntiatio facta liti non nocet quin renuntians poſſit ius ſuum proſequi quando eſt facta non ad effectum renuntiationis ſui iuris, ſed vt iura litigantium ſine lite diſcuterentur: tũc enim non ſequuta concordia renuntiatio, ſeu ceſſio facta liti non nocet, decis. 33. nu. 1. 25

Renuntiatio, ſeu ſtipulatio facta in fauorem abſentis nemine pro eo ſtipulante non præiudicans renuntianti, d. decis. nu. 2. ibid.

Renuntiatio facta a minore in carceribus ad effectum eximendi ſe ab illis non præiudicat ipſi minori, quin aduerſus eam reſtituatur, d. decis. nu. 2. ibid.

Res *iudicata pro veritate habetur, decis. 54. nu. 3.* 41

Rem & precium retineri æquum non eſt, decis. 57. nu. 13. 45

Reſeruatio *beneplaciti Sedis Apoſtolicæ facit ceſſare ſimoniam, deciſ. 13. nu. 2.* 9

Reſignatarius *non poteſt conſentire penſioni impoſitę ſuper beneficio ſimoniaco, etiam quod ſimoniam ignorauerit, deciſ. 9. nume. 2.* 6

Reſignatio *beneficij facta in exequutionem præcedentis concordiæ dicitur ſimoniaca, deciſ. 41. nu. 1.* 31

Reſignatio beneficij facta a procuratore habente ſpeciale mandatum valet, & tenet, deciſ. 20. nu. 3. 16

Reſignatio beneficij conditionalis non adimpleta conditione non inducit vacationem ipſius beneficij reſignati, decis. 23. numero 1. 18

Reſignatio beneficij conditionalis facta in manibus ordinarij eſt ſimoniaca, d. decis. nu. 2. & in additionibus litera A. vbi de materia. ibid.

Reſigna-

Reſignatio beneficij ſimoniaca ſemper tenet in præiudicium reſignantis, d. decis. nu. 2. ibid.

Reſignatio beneficij ſimoniaca non abdicat ius a reſignante, d. decis. & numero. ibid.

Reſponſio quod quis vult vti inſtrumento quatenus appareat bonum, vel quouſque fuerit certificatus de contrario, an & quando admittatur, decis. 1. nu. 1. & 2. & in addit. lit. A. per totam, vbi late de materia. 1. & ſeq.

Reſponſio non admittitur quod quis vult vti inſtrumento, ſeu teſtibus quatenus boni ſint, aut quid ſimile quãdo datur aliquis odor, ſeu ſuſpitio falſitatis, d. decis. nu. 2. & nu. 4. & ſeq. & in addit. litera A. in diſcurſu, vbi de materia. ibid.

Reſtitutus ad bona fiſco incorporata, quando recuperet bona in alium tranſlata, decis. 84. nu. 4. in fine, & in addit. litera A. vbi de materia. 66. & 68

Reſtitutio prohibita per Principem intelligitur de ea quæ petitur per viam gratiæ, non autem de ea quæ petitur per viam iuſtitiæ, d. decis. nu. 10. 67

Reſtitutio bonorum confiſcatorum trahitur etiam ad bona in alterum alienata in caſu de quo. nu. 24. decis. 16. 13

Reſtitutio nihil aliud eſt quàm rerum amiſſarum recuperatio, decis. 17. nu. 6. in fine. 14

Reſtitutio non trahitur ad non quæſita, ſed ad amiſſa tantum, d. decis. nu. 11. ibid.

Reſtitutus ad bona fiſco non incorporata non cenſetur reſtitutus ad bona in alium tranſlata, decis. 73. nu. 3. & in addit. lit. B. vbi de materia. 58. & ſeq.

Reſtitutus in pleniſſima forma cenſetur etiam reſtitutus ad bona alteri acquiſita, ſiue in alium tranſlata, quod an verum ſit & quando, decis. 17. nu. 9. & in addit. litera E. 14. & ſeq.

Reſtitutus ſimpliciter recuperat bona in alium alienata, niſi hoc expreſſe caueatur, decis. 90. num. 3. & in addit. litera A. vbi de materia. 72

Reſtitutus recuperat etiam bona in alium alienata per fiſcũ non alienatione voluntaria, ſed neceſſaria, vt puta quia illi debebantur iure fideicommiſſi, vel alio iure non obſtante, quod in reſtitutione adſit clauſula ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum, d. decis. nu. 6. ibid.

Reuiſio cauſæ ſeu recurſus operatur idem quod appellatio. decis. 84. nu. 20. 67

Ruſticus deponens falſum propter ruſticitatem excuſatur, decis. 73. nume. 4. poſt medium, & in addit. litera F. vbi de materia. 58. & ſeq.

S

Sacrilega copula an conſtituat ſpeciem luxuriæ ſeparatam a ſimplici fornicatione, decis. 68. nu. 4. vbi pro & cõtra. 53

Sacrilegium eſt ſpecies ſeparata luxuriæ ab alijs, deciſio. 68. nu. 1. in fine. 52. & ſeq.

Sacrilegium abſolutè ſumptum eſt ſpeciale peccatum propter ſpecialem rationem deformitatis, quæ opponitur religioni, d. deciſio. nu. 4. 53

Sacrilegium abſolutè ſumptum reponitur ſub peccato irregularitatis nihil habens ex ſuo nomine, vel ſignificatione, vnde reponatur ſub ſpecie peccati luxuriæ, d. deciſ. ſub nu. 4. ibid.

Sacrilegium nõ eſt ſpecies luxuriæ propria, d. dec. ſub nu. 4. ibid.

Sacrilegij qualitas maximè aggrauat luxurioſam copulam, dict. decis. nu. 4. in fine. ibid.

Saltem dictio eſt implicatiua, non autem limitatiua, decis. 44. nume. 3. 34

Saluianum vtile interdictum competit contra poſſidentem rem hypothecatam, decis. 127. nu. 1. & in addit. litera A. vbi etiã an poſſeſſori competat aduerſus actorem ius offerendi. 95

Sanctus Franciſcus tres ordines inſtituit, vnum fratrum Minorum, ſecundum ſanctæ Claræ, tertium Conuentualium. deciſio. 126. nu. 8. 95

Scientia officialium Cancellariæ dicitur ſcientia Papæ, deciſio. 88. nu. 5. in fine. 71

Scientia certa & indubitata requiritur, vbi agitur de pœna ferẽda, & iure tollendo, decis. 84. nu. 15. 67

Scientia certa & ſpecifica requiritur ad hoc, vt quis conuincatur de crimine, & puniatur, decis. 101. nu. 2. 78

Scriptura priuata ad hoc vt probet debet habere ſubſcriptionem trium teſtium, & alia requiſita, de quibus remiſſiuè, decis. 103. nu. 1. & in addit. lite. A. vbi de materia. 80. & ſeq.

Scriptura imperfecta ſumit robur ab effectu ſubſequuto, deciſio. 110. nume. 2. 84

Sententia lata contra abſentem contumacem dicitur iniuſta, quando non eſt lata ex concludenti probatione delicti, deciſio. 95. n. 3. & in addit. lit. C. vbi declaratur materia. 74. & ſeq.

Sententia dicitur contumacialis quando Iudex aliquem condemnat propter abſentiam, & quia ſe non defendit in actis, q; non adeſt clara & concludens probatio delicti, d. decis. nu. 4. & in addit. litera 2. vbi de materia. 75

Sententia dicitur mere interloquutoria, & in contumaciam lata, quando in proceſſu non conſtat de delicto. decis. 86. nu. 1. 69

Sententiæ contumacialis effectus remanet ſuſpenſus donec curret annus & infra tale tempus exequi non debet, d. decis. ſub nume. 1. & 2. ibid.

Sententia contra non citatum non valet. d. decis. nu. 4. ibid.

Sententia dicitur lata in contumaciam & non propter delictum, quando de delicto non conſtat in proceſſu. decis. 84. nu. 5. 66

Sententia contumacialis per comparitionem infra annum reſoluitur cum omnibus inde ſequutis, d. deciſ. nu. 5. & nume. 21. & nume. 24. 66. & ſeq.

Sententia, quæ nõ iuſtificatur ex actis, dicitur notoriè iniuſta & nulla, d. decis. nu. 6. in fine. & nu. 11. ibid.

Sententia contumacialis priuatoria non priuat, niſi lapſo anno cõtumacialibus ad comparendum præſtito, d. decis. nu. 8. ibid.

Sententia dicitur nulla propter celeritatem proceſſus, decis. 14. nume. 1. 10

Sententia priuationis feudi ferenda eſt cum cognitione cauſæ & citato feudatario de cuius præiudicio agitur, dec. 16. n. 2. 12

Sententia declaratoria non requiritur in facto notorio, d. dec. n. 8. Sed an hoc verum ſit & quando vide in add. lit. D. eo. & ſeq.

Sententia declaratoria non requiritur quando cõſtat de priuatione ad euitandum circuitum, d. decis. nu. 8. 12

Sententia confiſcationis bonorum quando dicatur de iure communi, & quando de iure ſtatutario plura ponuntur ſigna, d. deciſ. nu. 11. & ſeqq. 13

Sententia lata per duos dies poſt exequutum monitoriũ eſt nulla, decis. 14. nu. 1. & in addit. lit. A. vbi de materia, an ſcilicet, & quando breuitas temporis annullet ſententiam, ſeu decretum. 10

Sententia condemnatoria contumacialis dicitur notorie iniuſta quando continet pœnam confiſcationis bonorũ pro delicto non merente talem pœnam, decis. 36. num. 4. & in addit. litera B. vbi de materia. 28

Sententia in actione hypothecaria eſt indiuidua, & nõ poteſt pro parte valere, & pro parte non, decis. 81. nu. 6. in fine. 64

Sententia eſt ſtricti iuris nec debet plus operari quam ex ea inferatur de neceſſitate, decis. 51. nu. 2. 40

Sententia priuationis beneficiorum lata in contumaciam non priuat irreuocabiliter, ſed reſoluitur per comparitionem, dec. 67. nu. 4. & in addit. lit. C. vbi remiſſiuè de materia. 52

Sententia ſine proceſſu nullam facit probationem, d. decis. nu. 4. in fine. ibid.

Sententia priuationis contra contumacem lata videtur non propter contumaciam, ſed propter delictum lata quando in ea condemnatus vocatur filius iniquitatis, deciſ. 12. nu. 1. 9

Sententia priuationis in contumaciam lata non priuat perpetuo & infra annum inducit priuationem quoad poſſeſſionem, non quoad proprietatem etiam quod præceſſerit trina citatio, d. decis. nume. 5. ibid.

Sententia ſine proceſſu ſi non eſt lata contra præſentem, & non appellantem præſumitur nulla, d. decis. nu. 8. vbi declaratur, niſi fuerit lata contra abſentem verum contumacem, Et idem ſi contra fictum, qui non appellauit infra decem dies a die notitiæ, d. decis. nu. 8. ibid.

Sententiam nullam qui vult dicere debet producere omnia acta, d. decis. nu. 9. ibid.

Sententiæ exequutionem Rota non ſolet dare, niſi facta matura diſcuſſione meritorum, d. decis. nume. 10. vbi declaratur hæc concluſio. ibid.

Sententia

Sententia lata in contumaciam contra non comparentem, non facit, vt condemnatus dicatur de delicto infamatus, deciſio. 15. nu. 3. verſic. nec poteſt dici. 10
Sententia declaratoria, vbi requiritur illa poteſt fieri quandocunque, d. decis. nu. 8. 11
Sententia declaratoria requiritur in pœnis impoſitis ipſo iure ad exequutionem facti, non autem ad exequutionem iuris, d. decis. nume. 9. ibid.
Sententia propter contumaciam lata non inducit notorium, d. decis. nume. 15. ibid.
Sententia lata ex colluſione litigantium eſt nulla, deciſione 40. nume. 4. 31
Sententia in contumaciam lata non probat delictum, deciſio. 38. nume. 2. 29
Sententia contra non citatum non valet, decis. 87. nu. 4. 70
Sententia in cauſa matrimonij nunquam tranſit in iudicatũ, deciſ. 58. nu. 8. vbi declaratur hæc concluſio. 46
Sententia contumacialis per comparitionem reſoluitur cum omnibus inde ſequutis, decis. 97. nu. 3. 76
Sententia non dicitur notorie iniuſta quando iniuſtitia eſt aliquo modo relata, decis. 106. nu. 1. 82
Sententia data, prout in cedula ſubſtinetur & valet, quando in actis conſtat de cedula, aliter ſecus, decis. 111. nu. 2. 85
Sententia eſt nulla quando fuit lata non ſeruata forma commiſſionis, d. decis. nu. 1. eod.
Sententia prima nulla confirmari non poteſt per ſecundam etiam parte non opponente, quando nullitas primæ ſententiæ influit etiam in ſecunda, d. decis. nu. 3. eod. & ſeq.
Sententias & res iudicatas extra rotam latas Rota exequi non ſolet, niſi conſtito de bono iure, decis. 113. nu. 4. 87
Sententia iniuſta Gubernatoris vrbis exequi debet etiã non conſtito de iuſtitia illius vigore facultatum, decis. 3. nu. 6. & in addit. litera F. vbi de materia. 3
Sententia condemnatoria propter contumaciam æquiparatur ſententiæ condemnatoriæ propter delictum quouſque ſit purgata contumacia, & præſertim in delicto notorio, decis. 39. n. 2. 30
Sententia contra Bannitum, & contumacem data propter eius non comparitionem facit notorium. decis. 55. nu. 1. in fi. 42
Sequeſtrum bonorum confiſcatorum quando habeat vim annotationis, & non incorporationis, decis. 90. nu. 9. 72
Sequeſtrum quod apponitur contra inuitum nõ aufert dominium nec poſſeſſionem, d. decis. nu. 9. ibid.
Seu dictio poteſt ſtare expoſitiuè, decis. 15. nu. 12. in fine. 11
Simile dicitur vbi adeſt eadem ratio & ſequitur idem effectus, aliàs ſecus, decis. 97. nu. 1. 76
Simonia inducitur ex correſpectiuitate mãdatorum factorum coram notario, & teſtibus eadem die, deciſio. 88. nume. 1. vbi declaratur. 70
Simonia excluditur per reſeruationem authoritatis Sedis Apoſtolicæ, d. decis. nu. 1. ibid.
Simonia non inducitur per correſpectiuitatem, quando correſpectiuitas narratur Papæ, quo potuit ex narratione intelligere quid inter partes actum fuerit, d. deciſ. nu. 1. ibid.
Simoniæ vitium purgat authoritas Papæ, d. deciſ. nu. 1. ibid.
Simonia debet probari concludenter, d. deciſ. nu. 2. ibid.
Simonia in dubio non præſumatur, omniſque interpretatio facienda eſt vt illa excludatur, d. deciſ. nu. 2. ibid.
Simonia an inducatur per reſignationem beneficij cum reſeruatione penſionis, d. deciſ. nu. 2. ibid.
Simoniæ vitium purgatur per ſcientiam Papæ, d. deciſ. nu. 4. ibi.
Simonia ad hoc vt excludatur per ſcientiam Papæ ſufficit quod factum narretur in bullis, licet non fuerit narratum in ſupplicatione, d. decis. nu. 5. ibid.
Simonia non inducitur ex actu licito, decis. 104. nu. 1. 81
Simoniaca non eſt collatio beneficij facta per Epiſcopum cum reſeruatione penſionis etiam ſine iuſta cauſa, ſed bene eſt nulla, d. deciſ. nu. 3. ſi verò ex iuſta cauſa, & tunc eadem collatio nec nulla nec ſimoniaca eſt. nu. 1. & per totam. ibid.
Simonia debet concludenter probari, d. decis. nu. 3. ibid.
Simonia vt non ſit commiſſa ſemper ſumenda eſt interpretatio, d. decis. nu. 3. ibid.
Simoniaca præſentatio vnius non reddit aliorum præſentationes ſimoniacas in præiudicium præſentati, qui ſimoniæ nullam habebat ſcientiam, decis. 103. nu. 5. & nu. 6. vbi de materia. 80
Simoniaca præſentatio non ſubſtinetur ex ignorantia præſentati, d. deciſ. nu. 6. vbi declaratur. ibid.
Simonia an excludatur & tollatur ex eo, quod in literis expeditis narrantur Papæ ſimoniacæ conuentiones, decis. 41. num. 1. & nu. 2. Vbi quod non quando Papa apponit in dictis literis Clauſulam. dummodo in prædictis aliqua ſimoniæ labes non interuenerit. 31
Simonia non tollitur per confirmationem concordiæ ſimoniacæ factam a Papa quando deuentum fuit ad reſignationem ſimoniacam antequam concordia cõfirmaretur, d. decis. nu. 3. ibid.
Simonia committitur ex præcedenti tractatu & conuentione de aliquid donando reſignanti & ſubſequuta donatione in exequutionem præcedentis conuentionis, decis. 26. nu. 1. 19
Simonia non dicitur verè realis quando conſtat de ſolutione pecuniarum, verum quãdo conſtat de præcedenti tractatu, & ſubſequuta reſignatione propter tractatum, ſimonia dicitur realis præſumpta, d. decis. nu. 1. in fine. ibid.
Simonia non dicitur quando lite pendente & iudicis authoritate & pro bono pacis vnus alteri reſignat beneficium cum præſtatione alicuius pecuniæ taliſq; reſignatio fuit confirmata a Papa, d. decis. nu. 2. ibid.
Simonia inducit priuationem beneficij ipſo facto, quando ſimonia eſt realis, ſecus ſi conuentionalis, decis. 23. nu. 3. 18
Simonia non dicitur realis ex eo, quod effectuetur reſignatio, ſed quãdo vigore dictæ reſignationis aliquod datur, vel accipitur, decis. 23. nu. 2. ibid.
Simonia non dicitur probata nec commiſſa ex mandato ad acceptandum concordiam ſuper lite beneficij, dummodo tamen in fauorem mandantis reſeruetur penſio, deciſio. 13. nume. 1. & nume. 2. 9
Simonia probatur per famam, decis. 9. nu. 1. in fine. 6
Simonia probatur per confeſſionem reſignatarij, qui ſimoniam commiſerunt, d. decis. nu. 2. ibid.
Simonia ſolet occulte committi, ideo leuiores admittit probationes, d. decis. nu. 3. vbi etiam quod ſufficiunt præſumptiones, & in addit. litera A. vbi de materia. ibid.
Simonia quando ciuiliter agitur probatur ex confeſſione extraiudiciali, d. decis. nu. 4. ibid.
Simonia operatur, vt non cenſeatur abdicatum ius a reſignante, d. decis. nu. 7. ibid.
Simonia alia eſt mentalis & alia conuentionalis, deciſione 35. nume. 3. 27
Simonia mentalis tollitur ex confeſſione & pœnitentia, d. decis. nume. 3. ibid.
Simonia quando agitur de repellendo ab obtinendo beneficio requirit illas exactas probationes, quæ requiruntur quando agitur de priuatione beneficiorum obtentorum, licet non ſic quando agitur de probando ſimoniacam patronorum præſentationem, decis. 77. nu. 1. 62
Simonia dicitur ſufficienter probata ex confeſſione in ſupplicatione continente abſolutionem a ſimonia, & diſpenſationem ab irregularitate, d. decis. nu. 2. ibid.
Simoniæ præſumptio & adminiculum eſt illud quod colligitur ex obligatione facta per eum, qui beneficium obtinuit de ſoluendo certam pecuniarum quantitatem reſignanti, ſeu præſentanti, d. decis. nu. 3. ibid.
Simonia eſt delictum occultum, decis. 22. nu. 2. 17
Simonia quando non agitur de priuatione, ſed de prælatione in concurſu admittit non concludentem probationem, decis. 22. nume. 2. ibid.
Simonia conuentionalis non admittitur ex quolibet animi propoſito, ſed ex effectu ſubſequuto, & ſic non ſufficit ſola voluntas ad actum non perducta, decis. 34. nu. 1. & in addit. litera A. vbi de materia. 25. & ſeq.
Simonia ad hoc, vt ex pollicitatione inducatur neceſſe eſt, vt ipſa pollicitatio tranſeat in realem vel conuentionalem ſimoniam, d. decis. nu. 3. 26
Simonia mentalis non autem cõuentionalis inducitur ex ſola pollicitatione, niſi pars ant pollicitationem acceptauerit, aut ſaltem in illam conſenſerit, d. deciſ. nu. 4. & 5. ibid.

Simonia mentalis dicitur quando interuenit propoſitum, ſeu intentio dandi, & recipiendi ius ſpirituale pro temporale, d. deciſ. nume. 5. ibid.
Simonia conuentionalis admittit pœnitentiam antequam fuerit deuentum ad exequutionem cõuentionis quoad excuſationem pœnæ, licet non ſit quoad peccatum, d. decis. nu. 5. ibid.
Simoniæ crimen commiſſum per promiſſionem ab vna tantũ parte emanatam, pœnitentia abolctur, d. decis. nu. 5. in fi. ibid.
Simonia ex ſola pollicitatione eſt ſpecies fictæ ſimoniæ, & punibilis eſt, d. decis. nu. 6. ibid.
Simonia alia mentalis, alia realis, & alia conuentionalis, declara vt in addit. litera B. d. decis. ibid.
Simonia inducitur per actus reciprocos factos a reſignante & a procuratore conſtituto ad reſignandum, decis. 83. nu. 2. 65
Simonia qui beneficium aſſequitur illo priuatur, d. decis. n. 3. ibi.
Simonia vel confidentia non committitur, niſi actus ex quibus illa inducitur fuerint tractati & cõuenti ante reſignationem, decis. 102. nu. 2. 79
Simonia vel confidentia nõ inducitur ex ſola conceſſione fructuũ, aut penſione ſolutionis, niſi ab initio animus hoc faciendi adfuerit, d. deciſ. nu. 4. ibid.
Simoniæ ſeu confidentiæ probatio plena non reſultat ex eo, quod reſignans poſt perfectam renunciationem percipiat fructus beneficij reſignati, ſed inde tantum elicitur quædam præſumptio, quæ alijs concurrentibus coniecturis, de quibus in eadem Bulla, facit plenam probationem, d. decis. nu. 5. non concurrentibus autem dictis coniecturis probatio ſimoniæ non dicitur concludens, nu. 6. ibid.
Simoniæ ſeu confidentiæ vitium ceſſat, quando accedit conſenſus Papæ, d. decis. nume. 7. & nu. 9. vbi an ſufficiat probare Papæ conſenſum & ſcientiam per teſtes, an verò requiratur ſcriptura. ibid.
Simonia ſeu confidentia non inducitur ex conuentione facta poſt reſignationem beneficij, d. decis. nu. 6. ibid.
Simonia ſeu confidentia nõ committitur ex reſeruatione fructuũ decurſorum ante reſignationem, d. decis. nu. 12. eod. & ſeq.
Simonia ad hoc vt ceſſet ex ſcientia Papæ neceſſe eſt vt Papa habuerit notitiam omnium qualitatum illam inducentium, d. decis. nume. 13. 80
Simonia an inducatur ex pacto quod reſignatarius pro ſecuritate penſionis ſibi reſeruatæ poſſit exigere partem fructuum beneficij reſignati, d. decis. nu. 18. ibid.
Simonia eſt vendere ſeu permutare ſpiritualia, d. decis. num. 18. ſol. ibid.
Simonia probatur præſumptionibus, dummodo tamen ſint vehementes, & Reum de crimine conuincentes, etiam quod ciuiliter agatur ad priuationem beneficij, decis. 111. nu. 4. 86
Simoniæ probatio debet eſſe plena & concludens, dicta deciſione. nume. 4. ibid.
Simonia non probatur per vnum teſtem de viſu cum præſumptione, d. decis. nu. 4. ibid.
Simoniæ præſumptiones ad hoc vt eam probent eſſe, euidentes claræ & ſimoniam neceſſario concludentes ita vt nihil aliud importare poſſint, d. decis. nu. 4. ibid.
Simonia quoad reſignantem non probatur ex confeſſione reſignatarij, d. deciſ. nu. 5. in fine. ibid.
Simonia non probatur per teſtes deponentes de auditu ab eo qui ſimoniam commiſit, d. deciſ. nu. 6. ibid.
Simonia non probatur per confeſſionem ſocij criminis præſertim emanata poſt litem cœptam, d. decis. nu. 6. & 7. ibid.
Simoniæ crimen non probatur per teſtes deponentes de publica voce & fama etiam quod ciuiliter agatur, d. decis. nu. 8. ibid.
Simonia non cenſetur probata, niſi aliqua præcedẽs pactio etiam probetur, d. decis. nu. 9. ibid.
Simonia non dicitur probata per tentatam abſolutionem ſeu compoſitionem in Dataria præſertim poſt motam litem, d. deciſio. nume. 10. ibid.
Simonia vt dicatur probata requiritur plena, & concludens probatio & quod ciuiliter agatur, decis. 101. nu. 1. 78
Simonia licet per coniecturas probari poſſit, hoc tamen intelligitur dummodo coniecturæ ſint adeo vrgentes, vt Reum de crimine conuincant, d. decis. nu. 2. ibid.
Simonia excluditur ex reſeruatione beneplaciti Apoſtolici, d. decis. nu. 7. ibid.
Simonia non committitur ſine animo illam committendi. d. decis. nume. 7. ibid.
Simonia excluditur ex præſumptionibus & coniecturis, d. decis. nume. 8. ibid.
Simoniæ vitium impedit acquiſitionem etiam quoad ignorantẽ, d. deciſ. nu. 9. vbi hoc declaratur. ibid.
Simoniam non eſſe commiſſam in dubio iudicandum eſt, d. deciſ. nume. 10. ibid.
Simonia ſeu confidentia ad eius probationem admittit inditia, & coniecturas, dummodo tamen plenè probentur, & ſint tales, quæ non poſſint aliud importare, & reum de crimine conuincant, aliter ſecus, decis. 135. nu. 1. 100
Simonia ſeu confidentia non inducitur, niſi præcedente pactione, & ſimoniaca intentione, d. decis. nu. 3. eod.
Simonia non inducitur ex ſolutione pecuniarum facta proceſſione litis, & non iurium occaſione expẽſarum factarum in lite, & vt ſe a vexatione redimeret, d. decis. nu. 4. & 5. vbi præſertim quando tranſactio fuit facta in præſentia Epiſcopi, & ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ. eod. & ſeq.
Simonia excluditur per reſeruationem beneplaciti Sedis Apoſtolicæ, d. decis. nu. 5. ibid.
Simonia non inducitur ex eo, quod patronus beneficij in præſentatione appoſuerit pactum, quod præſentatus teneretur iura beneficij tueri, & ſcripturas recuperare, decis. 137. nu. 1. 101
Simonia non inducitur ex conditionibus, quæ de iure communi inſunt, d. decis. nu. 1. in fine. ibid.
Simonia non inducitur ex præſentatione, ſeu collatione beneficij cum onere celebrationis miſſarum & præſentatione, quãdo tale onus fuit appoſitum non in actu collationis, ſed ante collationem, d. decis. nu. 2. 102
Simonia non inducitur ex præſentatione ſeu collatione cum onere celebrationis miſſarum etiam quod tale onus fuerit impoſitũ in actu collationis, d. decis. nu. 3. ibid.
Simonia plenè & concludenter probari debet etiam ſi ciuiliter agatur, decis. 63. nu. 1. 49
Simonia eſt difficilis probationis, ideo ad illius probationem admittuntur coniecturæ & præſumptiones, euidentes tamen & bene concludentes, d. decis. nu. 2. ibid.
Simonia præſumpta non excludit aliquem ab actione ſpolij, d. decis. nu. 4. 30
Simonia mentalis non inducit priuationem, d. decis. nu. 5. ibid.
Simonia non inducitur ex verbis generalibus vtputa: Non viſarò ingrato, d. decis. nu. 5. etiam quod poſtea aliquid datũ fuerit. nu. 6. ibid.
Simonia inducitur ex actibus correſpectiuis & reciprocis, dummodo tamen fiant ab initio vel inconuenienti, aliàs ſecus, d. d. decis. nu. 6. ibid.
Simonia non probatur ex petitione abſolutionis ad cautelam, d. decis. nu. 7. ibid.
Simonia cadit etiam in re ſpiritualitati annexa, prout eſt penſio, d. decis. nu. 8. ibid.
Simoniacus pro ſimonia condemnatus etiam quod ex condemnatione infamis euadat, non cenſetur priuatus beneficijs non ſimoniacè obtentus, niſi illis in ſententia fuerit expreſsè priuatus, decis. 134. nu. 2. in fine. 100
Simoniaca electio reprobata eſt. decis. 22. nu. 1. 17
Simoniaca dicitur electio etiam commiſſa cum vno ſolo patrono, decis. 22. nu. 1. ibid.
Simoniacus non eſt tractatus inter patronos poſt obitum prælati de eligenda perſona ſucceſſoris, d. decis. & num. vbi declaratur. ibid.
Simoniaca eſt conuentio inter patronos poſt obitũ Prælati de eligendo certam perſonam, d. decis. & num. ibid.
Simoniaca patronorum electio probatur per teſtes deponentes de publica voce & fama de auditu a multis, & per confeſſionem prouiſoris, deciſ. nu. 2. ibid.
Simoniaca eſt renunciatio beneficij facta præuia datione, vel promiſſione alicuius rei temporalis, decis. 83. nu. 2. 65
Simoniaci beneficij fructus non facit ſuos ille, qui beneficium per ſimoniam eſt adeptus, d. deciſ. nu. 3. ibid.

Simo-

Simoniacum beneficium auferendum eſt ab eo qui per ſimoniam illud aſſequutus fuit etiam quod ſimoniam iguorauerit, d.decis.nu.5. ibid.

Simulatio *probatur coniecturis,decis.29.num.1.& in addit. litera A.in principio,contra ibidem in verſ.contrarium,quod immo reſolue in verſ.quod dicendum & ſeqq.* 21.& ſeq.

Simulatio probatur coniecturis quando agitur ciuiliter ad tollendum fidem inſtrumento,ſecus ſi criminaliter ad pœnam,d.decis.in addit.litera A.verſ.quod dicendum. 22

Simulatio quando probatur coniecturis & præſumptionibus debent dictæ præſumptiones eſſe in genere ſuo perfectè probatæ, d.decis.in addit.litera A.verſ.2.vt pariter procedat. ibid.

Simulationis præſumptiones & coniecturæ,vt illam probent debent eſſe graues & perſpicuæ,non autem leues,d.decis.in addit.litera A.verſ 3.dummodo. ibid.

Simulatio nõ probatur duabus coniecturis ſeu præſumptionibus, ſed debent eſſe plures,d.decis.in addit.litera A.verſ.Sed nũquid,contra ibidem in verſ.altera fecit huic contraria ſententia reſolue,vt in verſ.quod dicendum. ibid.

Simulationis coniecturæ & præſumptiones remittuntur arbitrio Iudicis,d.deciſ.poſt num.1.& in addit.lit.B. 21.& ſeq.

Simulatio probatur coniecturis & præſumptionibus non ſolum iuris,ſed etiam hominis prudentis,d.deciſ.nu.1.in fine, & in addit.litera C. vbi etiam proferuntur contrarium ſentientes. fol. 21.& ſeq.

Simulatio contractus præſumitur ex indulgentia contrahentis. decis.30.nu.4.declara vt nu.3. 22

Simulatio contractus arguitur ex abſentia contrahentis, d.decis. nume.4. ibid.

Simulatio contractus arguitur ex qualitate perſonarum, d.decis. nu.4.& in addit.litera C. 22.& ſeq.

Simulatio præſumitur ex venditione pannorum facta in confuſo, d.decis.nu.4.in fine. 22

Simulatio in dubio non præſumitur ſicut & in dubio contractus non præſumitur ſimulatus,d.decis.in addit.litera B. 23

Simulatio contractus non præſumitur quando ille producitur a viro probo honeſto & fide digno,d.decis.nu.5. & in additio. litera C. vbi generaliter quod qualitas perſonarum excludit præſumptionem ſimulationis falſitatis,& vſuræ. ibid.

Simulationis exceptio nihil operatur,niſi etiam ſimulationis cauſa deducatur. decis.78. nume.4. & in addit. litera D. vbi de materia. 63

Simulatio opponi non poteſt aduerſus inſtrumentum habentem obligationem Cameralem & iuramentum,d.decis.nume.4.in fine,& in addit.litera E.vbi de materia. ibid.

Simulatio probatur per confeſſionem partium extraiudicialem veriſimilibus probationibus adiuuatam, decis.71.nume.2. in fine. 57

Simulatio præſumitur ex modico interuallo,d.decis.nu.2.vbi ponitur exemplum. ibid.

Simulatio præſumitur ab inueriſimili, d.decis.nu.3. ibid.

Simulatio donationis præſumitur ex eo, quod donans remaneat in poſſeſſione rei donatæ, d.deciſ.nu.4. ibid.

Simulatio arguitur a ſolitis d.decis.nu.6. ibid.

Simulatio arguitur ex coniunctione perſonarum, dicta deciſio. nume.7. ibid.

Simulatio ſeu vſura contractus probatur coniecturis. deciſio.57. nume.1. 44

Simulatio præſumitur in contractu venditionis quando venditor in ſuo cataſtro terras venditas retinet, decis. 57. declara vt nume.7. 45

Simulatio non arguitur ex modicitate precii,niſi ſit exceſſiua, d. deciſ.nu.9.& in addit.lit.B.vbi de materia. ibid.

Simulationis probatio debet eſſe plena & concludens,deciſ.128. nume.1. 96

Simulatio vt dicatur probata, debet etiam probari cauſa ipſius ſimulationis,d.decis.nu.2. ibid.

Simulatio probatur coniecturis & præſumptionibus. decis.140. nume.1. 104

Simulatio non dicitur probata,niſi etiam probetur cauſa ſimulationis,d.deciſ.nu.2. ſufficit tamen quod illa ſit a partibus opinata,licet non vera,nu.4. eod.& ſeq.

Simulatio venditionis probatur ex eo quod venditor poſt venditionem remanſit in poſſeſſione bonorum venditorum, d.decis. nu.5.& in addit.litera A.vbi de materia. 105

Simulatio præſumitur ex alienatione omnium bonorum, d.decis. nume.6. ibid.

Simulatio præſumitur per interpoſitionem perſonæ,d.deciſ.nu.7. & in addit.litera B.vbi de materia. ibid.

Simulatio præſumitur ex breuitate temporis,d.decis.nu.8. ibid.

Simulatio præſumitur ex paupertate emptoris veriſimiliter non habentis pecunias ad emendum,d.decis.nu.9. ibid.

Simulatio excluditur ex qualitate perſonæ contrahentis quæ ſit bonæ famæ,d.decis.nu.10. ibid.

Simulatio probatur coniecturis non obſtante publico inſtrumento,d.decis.nu.10. ibid.

Societas *videtur vſuraria quando in ea dantur merces æſtimatæ & illa finita reſtituendum eſt idem capitale, deciſio.130. nume.1.* 97

Societas non dicitur vſuraria quando æſtimatio rerum fuit facta non ad effectum inducendi emptionem, & translationem dominij, ſed ad effectum ſciendi ad quam ſummam aſcendebat capitale,d.deciſ.nu.3. ibid.

Societas videtur vſuraria quando finita ſocietate res datæ æſtimatæ ſunt reſtituendæ in eadem quantitate æſtimata, ſecus ſi non erant reſtituendæ,niſi quatenus ſupereſſent, d. deciſio. nume.4. ibid.

Societas eſt vſuraria quãdo in ea taxantur fructus certi, & adeſt pactum quod capitale ſit ſaluum,d.deciſ.nu.5. ibid.

Societatis contractus non eſt vſurarius quando ſunt taxati certi fructus,& illi quidem aſſicurati ex interuallo poſt initũ contractum,d.decis.nu.6.& ſeqq. ibid.

Societas officij diſſoluitur per venditionem officij, deciſio,136. nume.1. 101

Societate officij diſſoluta ceſſat periculum vitæ & amiſſionis ſortis principalis & remanet purum & merum mutuum,ex quo extra vſuram non poſſunt percipi fructus non obſtante pacto, vel conſuetudine in contrarium,d.decis.nume.1.in fine, & in addit.litera A. ibid.

Societates officiorum ad tantum pro centenario ſubſtinentur propter periculum vitæ,d.deciſ.nu.2. ibid.

Societate officij finita competit actio ad intereſſe probatum, tamen vere & concludenter,non autem præſumptiuè, d. decis. nu.2.in fine,& in addit.litera B. ibid.

Societatis officij initæ cũ eadem perſona ſuper eodem officio ſubſtinentur ſolum vſque ad valorem officij & non vltra, decis. 138.nu.1.& per totam deciſionem. 102

Societates officij non poſſunt contrahi rigore Bullæ Pauli Quarti, vltra medietatem valoris officij,d.decis.nu.1. eod.

Societates officij vigore conſtitutionis Pij Quarti poſſunt contrahi vſque ad valorem officij,& non vltra,d.decis. nu.1. eod.

Societas officij non poteſt ſtare ſine officio,d. decis. nu.3. quia officium eſt ſubiectum & fundamentum ſocietatis num.4. 7.8. & 9.in fine. eod.& ſeq.

Societas officij differt a cenſu vitalitij,d.decit.nu.7. eod.

Societas poteſt contrahi etiam ſuper re aliena in præiudicium cõtrahentis,d.decis.nu.9. 103

Socer *habetur loco fratris ad comodum generi, ideo pro eo non facit fidem,deciſ.47.nu.4.* 38

Socius *criminis non eſt idoneus teſtis in materia ſimoniæ, decis.111.nu.6.in fine.* 86

Solitum *quod quid eſt facit præſumptionem non modicam, quod idem ſit illud de quo quæritur,deciſ.47.nu.3.* 37

Soluens *ſcienter indebitum non repetit regulariter,ſed hoc fallit primo in ſolutione vſurarum : ſecundo fallit quando poteſt ſumi aliqua præſumptio quod ſoluens noluerit donare, & ſic quando ſolutio non fuit facta animo donãdi,dec.136.n.4.* 101

Solutio *præſumitur facta de iiſdem pecunijs, de quibus antea fuit actum,decis.58.nu.7.* 70

Solutio pœna facta per affines delinquentis probat delictum contra ipſum delinquentem,deciſ.21.nu.5. 17

Solutio penſionis quomodo probetur,decis.13.nu.3. 9

Solutionis formam poſſunt partes mutare & reformare, decis. 24.nu.4. 18

Sponſalia *de futuro an poſsint contrahi a maiore ſeptennio, decis 72. nu. 3. in fine.* 57

Sponſalia contrahens per verba de futuro cum iuramento quandoque per cenſuras compollitur ab eccleſia ad illa contrahenda per verba de præſenti, decis. 107. nu. 1. declara vt nu. 2 83

Spuriorum *genus continet omnes natos ex parentibus matrimonium contrahere prohibitis, decis. 68. poſt, nu. 2.* 53

Spurij ſacrilegi & inceſtuoſi veniunt appellatione legitimè natorum, d. deciſ. ſub nu. 2. ibid.

Spurius qui natus eſt ex matrimonio non legitimo dicetur infamis infamia facti, decis. 6. nu. 1. in princip. & in addit. lit. A vbi de materia. 5

Spurius natus ex non legitimo matrimonio dicitur affectus aliqua leui infamiæ nota, d. decis. nu. 1. ibid.

Spurij filij non poſſunt Patri ſacerdoti ſuccedere ex conſtitutione Pij V. decis. 140. nu. 2. in fine. 104

Statim *dictio intelligitur cum aliquo temporis interuallo, & ſecundum ſubiectam materiam, & quandoque etiam verificatur in termino duorum menſium, decis. 10. nu. 12.* 7

Statutum *quod credatur iuramento damnum paſsi, an valeat, & quando, & generaliter de materia, decis. 91. in addit. litera A.* 73

Statutum vrbis quod ſtante læſione vltra tertiam partem iuramentum nihil operetur intelligitur quando per ſententiam, vel alias euidenter conſtat et de læſione, aliter ſecus, decis. 59. num. 2. 46

Statuta non dicuntur fauorabilia, ex eo quod propter publicam vtilitatem puniant delicta, quando aliâs ſine illis delicta non remanerent impunita, decis. 15. nu. 13. 11

Statuta exorbitantia ſtrictè interpretanda ſunt, d. dec. n. 17. ibid.

Statuta Epiſcopi non ligant delinquentem extra territorium, & Diœceſim, decis. 105. nu. 2. 82

Statutum irrationabile non valet, deciſ. 120. nu. 5. 92

Statuto nec etiam fieri poteſt vt certa pecunia pro quolibet centenario ſoluatur, donec ſors principalis fuerit reſtituta. dec. 129. nu. 3. contra. nu. 4. 97

Stilus *probandus eſt de tempore de quo eſt controuerſia, decis. 12. num. 6.* 9

Stultus *non debet eſſe melioris conditionis quàm peritus, decis. 66. nu. 4. in fine.* 51

Stuprans *puellam virginem tenetur eam dotare, decis. 74. numero 2.* 59

Stuprans puellam ſi eam duxerit in vxorem tenetur ei etiam conſtituere dotem quam foret habitura iuxta perſonæ qualitatem & loci conſuetudinem, d. decis. nu. 3. ibid.

Stuprans puellam ſi eam in vxorem ducere noluerit tenetur conſtituere maiorem dotem ea qua nupta fuiſſet, ſi non fuiſſet deflorata, quia per deflorationem puellæ conditio deterior facta fuit, d. decis. nu. 3. Vbi declaratur quomodo procedat hæc concluſio. ibid.

Stuprans puellam non tenetur præcisè illam ducere in vxorem, ſed aut ducere aut dotare, d. decis. nu. 4. & ſequentibus. ibid.

Stuprata puella præſumitur seducta & non ſponte conſenſiſſe deflorationi, d. decis. nu. 6. ibid.

Stuprata puella præſumitur tempore ſtupri quod fuerit virgo ſic ipſa aſſerente niſi contrarium probetur, d. decis. nu. 6. & in addit. lit. B. vbi de materia. 59. & ſeq.

Stuprum ſeu defloratio maxime probatur ex ſanguine reperto in interula viri poſt quam rem habuit cum puella decis. 69. numero 2. 54

Subreptium *reſcriptum auocatorium iuriſdictionem non tribuit, decis. 40. nu. 2. in fine.* 31

Subrogatus *in beneficio litigioſo non arctatur ad iuſtificandum gratiam, d. deciſ. 67. nu. 6.* 52

Subſcriptio *teſtatoris in teſtamento reſpicit potius probationem quam ſubſtantiam ipſius teſtamenti. deciſ. 45. nu. 4.* 35

Subſtitutus *in caſu, in quo hæres commiſerit homicidium aut aliquod delictum ſimile vel diſsimile non cenſetur vocatus in caſu, quo dictus hæres quodcumque committat delictum, ſed tantum quando commiſerit delictum grauius ipſo homicidio, & pro quo veniat confiſcatio bonorum, aliâs ſecus, deciſ. 97. nume. 1.* 76

Subſtitutus in caſu delicti per hæredem commiſsi non admittitur ad hæreditatem ex eo ſolum, quod hæres fuerit in contumaciâ pro delicto condemnatus, d. decis. nu. 3. & in addit. lit. A. ibid.

Supplicans *eo magis fatetur delictum, quando vltra ſupplicationem facit expedire breue, illudque in actis producit, decis. 89. nu. 3 & 4.* 71

Supplicans & preces porrigens videtur fateri contenta in precibus & in ſupplicatione, decis. 35. nu. 1. & in addit. litera A. vbi de materia. 26. & ſeq.

Supplicans & gratiam ſeu abſolutionem petens ab excommunicatione videtur fateri delictum quando præſertim fecit impenſam in obtinendo litteras gratioſas illaſque præſentauit & illarum exequutionem petijt commiſſiſque in exequutione gratiæ adimpleuit, d. decis. nu 3 in fine. 27

Supplicans vel abſolutionem petens regulariter non dicitur fateri delictum, fallit quando in ſupplicatione expreſſè narratur factum ex quo reſultat debitum, decis. 55. nu. 2. 42

Supplicationes plures ſub eadem data poſſunt ſuper eadem gratia expediri, decis. 82. nu. 2. 65

Supplicationes poſſunt etiam expediri per viam Regiſtri ſecreti, d. decis. nu. 4. ibid.

Supplicationes non ſolent ordinatìm deſcribi, ſed indifferenter, prout ſollicitatorum diligentia exponit regiſtrantur, d. decis. nume. 5. ibid.

Suſpecti *vehementer de hæreſi ſuſpenduntur vſque ad congruâ purgationem & condignam ſatisfactionem, & propterea ea peracta habiles remanent, decis. 51. nu. 6.* 40

Suſpectus de hæreſi qui abiurauit recuperat in vim abiurationis purgatiuè beneficia alteri collata pendente iudicio inquiſitionis, d. decis. 51. nu. 6. in fine. ibid.

Suſpecti de hæreſi in aliquibus caſibus æquiparantur hæreticis, d. decis. nu. 8. ibid.

Suſpectus de hæreſi deficiens in purgatione ſibi iniuncta habetur pro hæretico. d. decis. nu. 8. ibid.

Suſpectus de hæreſi purgatus etiam poſt purgationem remanet ſuſpenſus ratione ſcandali, d. decis. nu. 9. vbi declaratur quando vltra purgationem ex lapſu longi temporis virtuosè & catholicè vixerit. ibid.

T

Termini *ſubſtantiales videntur ſeruandi etiam in cauſis criminalibus, decis. 52. nu. 3.* 41

Tertius *ſubſcribens ſe nomine alicuius, & de illius mandato in aliqua ſcriptura, non probat mandatum, niſi de eo aliunde appareat, decis. 103. nu. 5. in fine.* 80

Teſtamentum *ſubſcriptione teſtatoris carens quando ſubſcriptio erat neceſſaria ex eius voluntate nullû eſt, dec. 45. n. 1.* 35

Teſtamentum ſecundum reuocat primum, d. decis. nu. 3. ibid.

Teſtamentum in ſua forma non caſſum, nec cancellatum non præſumitur falſum, d. decis. nu. 3. in fine. ibid.

Teſtamentum ſine ſubſcriptione teſtatoris etiã neceſſaria ex eius voluntate ſuſtinetur inter liberos, d. decis. nu. 4. ad fi. ibid.

Teſtamentum non redditur nullum ex eo, quod teſtator in confeſſione teſtamenti aliquo accidenti oppreſſus, protulerit aliqua verba extranea ab actu teſtandi, & non ſcripta a notario in teſtamento, decis. 139. nu. 1. ad finem. 104

Teſtamentum factum a Teſtatore etiam morti proximo valet, quando aliàs teſtator eſt in ſenſu ſuo, d. decis. ſub num. 2. & in addit. litera B. ibid.

Teſtamentum vitiatur ſi poſt illius ſignationem aliquid in eo ſcriptum reperitur, decis. 131. nu. 4. ſecus è còtra ſi nihil additum vel detractum fuit. decis. 131. nu. 5. 98

Teſtamentum an vitietur in totum ſi in aliquo legato vel particulari inſtitutione habeat aliquam ſuſpitionem, d. decis. num. 5. in fine. ibid.

Teſtamenti vna pars aliam declarat, decis. 97. nu. 2. 76

Teſtamentum primum validum nõ reuocatur per ſecundum inualidum, decis. 55. nu. 3. & in addit. litera C. 42

Teſtatoris *voluntas ſi aliundè probetur quam ex teſtamentarijs teſtibus, qui in eo non ſunt appoſiti, adhuc ſuſtinetur, decis. 131. ſub nu. 2.* 98

Teſtator poteſt in caſu delicti hæreditatem alteri deferre, eamq; ab hærede auferre, & in caſu quo hæres gratiam obtineat bona ad ipſum reuertantur, decis. 97. nu. 2. in fine. 76

Teſtis inimicus dicitur is qui cauſas inimicitiæ habet, deciſio. 95. nume. 3. 74

Teſtes pro informatione curiæ non probant delicta etiam quod contra contumacem procedatur, d. decis. 3. & in addit. lit. D. vbi de materia. eod. & ſeq.

Teſtes examinati contra clericos a Iudice laico, & de mandato Principis ſecularis, d. decis. nu. 3. in fine. 75

Teſtes recognoſcentes cedulam priuatam, debent dicere, ſe vidiſſe illam ſcribere, nec ſufficit, dicant, quod notã habeant manum ſcribentis, decis. 103. nume. 2. & in addition. litera B. vbi de materia. 80. & ſeq.

Teſtes examinati a Iudice non habente iuriſdictionem nihil probant, decis. 64. nu. 3. 50

Teſtes dicentes falſum per verbum credo, non poſſunt de falſo redargui, decis. 73. nume. 4. & in additionibus. litera C. vbi de materia. 58. & ſeq.

Teſtis deponens aſſertiue per verbum ſcire poteſt, ſi falſum dixerit ſaluari eius dictum intelligendo de vehementi opinione, d. decis. num. 4. & in addit. litera D. vbi quid de teſte qui primo dixit ſe credere & poſtea dicat ſe ſcire & econtra. ibid.

Teſtium varietas non tangens ſubſtantialia negotij non attenditur, d. decis. ſub nume. 4. ad medium, & in addit. litera E. vbi de materia. ibid.

Teſtes ſingulares deponentes pro adminiculo probant, decis. 27. nume. 2. in fine. 19

Teſtes reprobantes inſtrumentum debent eſſe omni exceptione maiores, decis. 10. nume. 8. & in addit. litera D. vbi de materia. 7. & ſeq.

Teſtis vnus deponens quod offenſio fuit facta occaſione litis, plene probat ad effectum vt ſit locus Bullæ Alexandrinæ. decis. 2. nume. 2. 3

Teſtes Participes criminis non probant offenſionem non fuiſſe factam ex cauſa litis, vt effugiatur pœna Bullæ Alexandrinæ, d. decis. nu. 2. ibid.

Teſtes ſeruitores vulnerantium non probant offenſionem fuiſſe factam ex cauſa litis, vt effugiatur pœna Bullæ Alexãdrinæ. d. decis. nu. 3. ibid.

Teſtes examinati parte non citata & lite pendente in alio iuditio non probant, decis. 20. nu. 1. & nu. 3. 16

Teſtes de auditu a parte nihil probant ad fauorem ipſius partis, d. decis. nu. 1. ibid.

Teſtes ſingulares non probant confeſſionem extraiudicialem, decis. 9. nume. 5. 6

Teſtes non præſumuntur ſingulares, ſed conteſtes, dicta deciſio. nume. 5. ibid.

Teſtes ſingulares probant concurrentibus adminiculis, d. deciſio. nume. 6. ibid.

Teſtes non poſſunt deponere per ſcripturam, ſed debent deponere viua voce & cum iuramento, decis. 30. nu. 6. 23

Teſtes examinati ſine partis citatione nulliter dicuntur examinati, niſi parte præſente & inſtante fuerint examinati ſuper interrogatorijs datis, decis. 31. nu. 2. 24

Teſtes quamuis ex officio examinentur ſeu repetantur, neceſſaria tamen eſt citatio partis, niſi eadem pars inſtet pro repetitione, d. decis. nu. 4. ibid.

Teſtes poſſunt examinari parte non citata, quando partes ſic conſenſerunt, d. deciſ. & num. ibid.

Teſtes nulliter examinati non poſſunt repeti, ſed debent de nouo examinari, niſi pars pro repetitione inſteterit, d. decis. num. 5. & in addit. litera A. vbi de materia. ibid.

Teſtes non examinati ſuper interrogatorijs datis a parte dicuntur nulliter examinati, quando pars proteſtata fuit, quod ſuper dictis interrogatorijs examinentur teſtes: ſecus ſi hanc proteſtationem non fecit, & a Iudicis contrario decreto nõ appellauerit, d. decis. nu. 6. ibid.

Teſtium depoſitiones poſitæ ad partes de mandato Iudicis non dicuntur eſſe de actis, d. decis. nu. 7. ibid.

Teſtes debent eſſe omni exceptione maiores in cauſa matrimonij quando principaliter agitur de ipſius matrimonij fœdere; ſecus ſi incidenter agatur ad effectum puta ſuccedendi in aliquo fideicommiſſo ſeu hæreditate, decis. 43. nume. 1. & in addit. litera A. vbi de materia. 33

Teſtis alias meretrix admittitur, quando tempore examinis non erat meretrix, d. decis. nu. 2. ibid.

Teſtium inhabilitas conſideratur habito reſpectu ad tempus examinis, non autem ad aliud tempus, d. decis. nu. 2. & in addit. litera B. vbi de materia. ibid.

Teſtis vltro ſe offerens examini redditur ſuſpectus, d. deciſ. nu. 3. & in addit. litera C. vbi de materia. ibid.

Teſtis familiaris & magnus amicus alicuius conſanguinei aduerſarij mei non dicitur idoneus teſtis contra me, dicta decis. nume. 3. ibid.

Teſtis deſiderans victoriam alicuius ex litigantibus non eſt idoneus teſtis contra alium litigantem, d. decis. nu. 3. & in addit. litera D. vbi de materia. ibid.

Teſtis qui recipit dono aliqua bona ab vno ex litigantibus non eſt idoneus teſtis contra alium, d. decis nu. 3. in fine. ibid.

Teſtis excommunicatus repellitur a teſtificando, d. decis. nu. 4. & in addit. litera E. vbi de materia. ibid.

Teſtis qui loquutus eſt cum parte ſuper reformatione articulorum non eſt idoneus, d. decis. nu. 5. ibid.

Teſtis ſacerdos qui nunquam dixit Miſſam & officium, & non habet breuiarium non eſt idoneus, d. decis. nu. 5. in fine. ibid.

Teſtis vnus deponens de fama, de qua nemo alias deponit nullam facit fidem, decis. 56. nu. 10. 44

Teſtis vnicus & de auditu nihil probat, decis. 60. nu. 10. 47

Teſtes repetiti ſi varient a primo examine attenditur prima depoſitio, d. decis. & in addit. litera E. vbi de materia. ibid.

Teſtes licet informiter examinati inducunt tamen præſumptionem, decis. 67. nu. 2. & in addit. litera E. vbi de materia. 52

Teſtium depoſitiones in partibus receptorum vigore remiſſorialium debent habere ſubſcriptionem notarij actuarij, decis. 65. nu. 3. in fine. 51

Teſtes deponentes veriſimiliora præferuntur teſtibus minus veriſimilia deponentibus, decis. 72. nu. 5. 58

Teſtes plures præferuntur paucioribus, d. decis. nu. 5. ibid.

Teſtes idonei præferuntur teſtibus exceptiones patientibus, d. decis. nu. 5. ibid.

Teſtes deponentes per eadem verba ſunt ſuſpecti, deciſione 49. nume. 2. 39

Teſtis inſtigator ſuſpectiſſimus eſt, eique non creditur etiam in crimine ſimoniæ & læſæ maieſtatis, deciſ. 12. nu. 3. 9

Teſtes patientes exceptiones ſupplentur ex ijs, in quibus concordans, d. decis. nu. 8. ad finem. ibid.

Teſtes inter ſe varij, & contrarij in tempore nihil probant, deciſ. 69. nume. 9. 55

Teſti inueriſimilia deponenti credendum non eſt, d. decis. nu. 11. in fine. ibid.

Teſtis patronus ad fauorem præſentati non eſt idoneus, eius autem procurator idoneus, deciſ. 34. nu. 2. 26

Teſtes de auditu tantum, & etiam de fama deponentes per verba præſentis temporis non concludunt, d. decis. nu. 3. ibid.

Teſtes examinati inter alias perſonas non probant, deciſio. 57. nume. 10. 45

Teſtibus deponentibus de valore rei cum ratione quia terræ vicinæ ſic venduntur optimè probant precium & valorem ipſius rei, d. deciſ. nu. 12. ibid.

Teſtes habentes idem nomen & cognomen cum teſtibus in inſtrumento deſcriptis, ſi negent ſe inſtrumento interueniſſe, non propterea concludunt falſitatem inſtrumenti, niſi concludenter probetur ipſos, & non alios interueniſſe, cum potuerit eſſe, quod alij eiuſdem nominis & cognominis vocati interfuerint, decis. 82. nu. 3. 65

Teſtes examinati ſine citatione partis dicuntur nulliter examinati, decis. 105. nu. 5. 82

Teſtes non probant negatiuam quod teſtator aliquid non dixerit deponendo ſe hoc non audiuiſſe, decis. 139. nume. 3. & in addit. litera C. 104

Teſtium falſitas oportet vt appareat per probationem quæ de neceſſitate concludat & quod res aliter ſe habere non poſſit, deciſ. 116. nu. 1. ſeq. & in addit. litera A. 89

Teſtibus

Teſtibus mortuis an ſit adhibenda fides, decis. 123. num. 1. & in addit. litera A. 93
Teſtes ſine iuramento non probant, d. decis. nu. 1. ibid.
Teſtis vt a periurio ſaluetur omnis interpretatio facienda eſt, decis. 47. nu. 4. 38
Teſtis an dicatur falſum non dicens verum circa tempus, d. deciſ. nume. 5. ibid.
Teſtis falſus in iis quæ non ſunt de ſubſtantia negotij adhuc probat & fidem facit, d. decis. nu. 5. ibid.
Teſtis ſe referens ad inſtrumentum cenſetur depoſuiſſe quod ſcriptum eſt in inſtrumento, d. deciſ. nu. 6. ibid.
Teſtis vnicus adminiculis adiuuatus probat plus quàm ſemiplenè, d. decis. nu. 7. ibid.
Teſtis mediator quando deponit de facto proprio, & non tractatur de eius commodo, laude aut vituperio, facit plenam probationem cõcurrentibus veriſimilibus coniecturis, d. decis. nu. 8. & in addit. litera A. vbi aliqua ad materiam. ibid.
Teſtes alij poſt publicationem examinatorum ſuper iiſdem materijs vel directè contrarijs examinari non debent, deciſio. 58. nume. 2. 45
Teſtes recognoſcentes manum alicuius qui eam notam habent ſufficit quod deponant per verbum credo, vel per verbum videtur, & ſimilia, decis. 70. nu. 1. 56
Teſtes deponentes de iudicio ſuo vel per verbum credo, aut per verbum videtur, & ſimilia, probant quando deponunt ſuper eo, quod iudicio intellectus percipitur, d. decis. nu. 1. & in addit. litera A. vbi de materia. ibid.
Teſtis ratio ſufficit quod concludat a communiter accidentibus, d. deciſ. nu. 1. in fine. ibid.
Teſtis procurator non probat in illa cauſa, in qua fuit procurator, decis. 32. nu. 1. in fine. 25
Teſtes examinati in cauſa criminali non faciunt fidem in cauſa ciuili, decis. nume. 1. & quid ècontra, & de materia in addit. litera A. 15
Teſtes examinati in cauſa criminali faciunt aliquod adminiculum in cauſa ciuili, d. decis. nu. 1. ibid.
Teſtes examinati in vno iudicio criminali non faciunt fidem ſeu inditium in alio iudicio criminali, dicta decis. in additio. litera A. ibid.
Teſtes in vno iudicio examinati quando faciant fidem in alio generaliter & remiſſiuè. d. decis. in addit. litera A. ibid.
Teſtes requiruntur in teſtamento etiam facto ad pias cauſas, decis. 131. nu. 2. vbi tamen quod contraria opinio eſt tutior, & communior & in addit. litera A. vbi de materia. 98
Teſtes in teſtamento requiruntur pro ſolemnitate probatoria, nõ autem pro ſolemnitate ſubſtantiali, d. deciſ. nu. 2. & in addit. litera A. ibid.
Teſtes ſeptem in teſtamento requiruntur quod quando verum ſit & generaliter de materia, d. decis. in addit. litera A. ibid.
Teſtis de auditu ab eo cui non creditur nullam facit fidem, deciſio. 111. nu. 9. 86
Teſtes vt de falſo arguantur circa ea quæ reſpiciunt dictum principale, probatio debet eſſe neceſſaria & cõcludens. decis. 117. nume. 2. 90
Teſtis coniunctus non probat pro coniuncto, decis. 125. nu. 1. 94
Teſti valde amico valde de fide diminuitur, d. decis. nu. 1. ibid.
Teſtis fideiuſſor non probat deponendo pro eo, pro quo fideiuſſit, quando habet intereſſe in cauſa occaſione ſuæ fideiuſſionis, d. decis. nu. 1. ibid.
Teſtis pauper repellitur, & non repellitur arbitrio Iudicis attentis circumſtantijs perſonæ, d. decis. nu. 4. ibid.
Teſtis qui fuit famulus, & tempore ſuæ depoſitionis non eſt amplius famulus eius pro quo deponit, eſt idoneus, d. decis. nu. 4. & in addit. litera A. vbi de materia. ibid.
Teſti ſubornato non creditur in eo quod deponit ſe ab alio fuiſſe ſubornatum, d. decis. nu. 5. & in addit. litera B. vbi de materia. ibid.
Teſtis de falſo condemnatus & miſſus ad triremes nihil probat. d. decis. nu. 5. ibid.
Teſtis concubinarius laicus, & non notorius adhuc probat, d. decis. nu. 6. & in addit. litera C. vbi de materia. ibid.
Teſtis amicitia cum producente ipſum non repellit, niſi ſit immoderata, d. deciſ. nume. 6. & in addit. litera D. vbi de materia. ibid.
Teſtes non repetiti non probant quid quando proceditur in tribunali Gubernatoris vrbis, & contra contumacem, decis. 3. nu. 4. & in addit. litera C. vbi de materia. 3
Teſtes examinati pro informatione curiæ & non repetiti cum citatione partis nihil probant, deciſione 133. nume. 3. faciunt tamen adminiculum quando Reus defenſionibus renunciauit. nume. 9. 99
Teſtes inhabiles & patientes exceptions adhuc probant ſi eorum depoſitio adiuuatur alijs circumſtantijs & probationibus, decis. 25. nu. 1. 19
Titulus nullus inualidus, ſubreptitius & putatiuus excuſat a pœna priuationis propter incompatibilitatem, decis. 66. nu. 6. vbi hoc declaratur hoc non habere locum quando quis ſciuit, aut ignorare non debuit vitium ipſius tituli. 51. & ſeq.
Titulus beneficij probatur & coloratur ex prouiſione & collatione ordinarij, decis. 67. nu. 2. 52
Tranſactio facta ſuper re clara non valet, decis. 126. nu. 9. 95
Turbantes iuriſdictionem iudicis efficiuntur ſubditi illi Iudici, & illius iuriſdictioni etiam quod aliàs non eſſent ſubditi, decis. 93. nu. 3. 74
Tutor negligens emere pupillo prædia condemnatur ad præſtationem vſurarum, decis. 85. nu. 6. 68

V

Vaſallus in caſibus, in quibus incurrit pœnam priuationis feudi regulariter non priuatur ipſo iure, ſed ſequuta ſententia declaratoria, decis. 16. nu. 2. & ſeqq. 12. & ſeq.
Vaſallus qui ignorans feudum illud vendit tenetur emptori ad damna & intereſſe, deciſ. 44. nu. 2. in fine. 34
Vendens rem prohibitam alienari ignorans prohibitionẽ non tenetur emptori ad damna & intereſſe, deciſ. 44. nume. 2. vbi declaratur. 34
Vendens rem alienam etiam ignorãter adhuc tenetur de euictione rei venditæ & ad damna & intereſſe, d. decis. nume. 2. & ſeq. ibid.
Vendens rem alienam ignoranter non tenetur ad pœnam quæ extrinſecus venit, d. decis. nu. 2. in fine. ibid.
Vendens rem alienam ignoranter tenetur etiam ad totale intereſſe intrinſecum, non autem ad extrinſecum, d. decis. num. 4. in fine. ibid.
Vendere rem cariori pretio facta dilatione ad tempus vſura eſt, decis. 30. nu. 2. Sed an & quando hoc verum ſit, vide per totam deciſionem, & in addit. litera A. 22. & ſeq.
Vendere licet rem ſupremo precio credita pecunia, d. deciſione. nume. 8. 25
Vendere licet rem etiam cariori precio facta dilationẽ ad ſoluendum quando in loco vbi fit venditio non inueniuntur emptores, qui in prompta pecunia emant, d. decis. nume. 10. & ſeq. vbi idem quando merces in illo loco ſolent frequentius vendi credita pecunia quam in contanti. ibid.
Venditio non dicitur vſuraria quamuis res fuerit vendita cariori precio facta dilatione ad illud ſoluendum, niſi etiam vendens habuerit declaratam intentionem committendi vſuram que quidem deprauata intentio in dubio non præſumitur, d. decis. nu. 9. ibid.
Venditio cum pacto de retrouendendo a iure non improbatur, decis. 118. nu. 4. ſed quid ſi concurrat modicitas precij, an ſapiat vſuram, vide ibidem in addit. litera C. 90. & ſeq.
Venditio vnius rei pluribus facta eſt valida, quia ſuccedit obligatio ad intereſſe ſi rem venditam non poteſt ſecundo venditori tradere, decis. 138. nu. 6. & in addit. litera A. vbi de materia & quomodo puniatur vendens ſeu hypothecãs eandem rem pluribus ac diuerſis perſonis. 102. & ſeq.
Venditor cenſus poteſt quandocumque illum redimere, emptor non poteſt etiam quod de hoc non adſit pactum in inſtrumento, decis. 96. nu. 3. 75
Venditor rei alienæ ſiue ſcienter ſiue ignorans rem eſſe alienam indiſtinctè tenetur ad damna & intereſſe quando ita promiſit præſertim cum iuramento, decis. 44. nu. 5. 34

Venditor

Venditor rei alienæ non tenetur ad intereſſe quando ipſe ignorauit rem eſſe alienam & venditor ſciebat, d. decis. nu. 4. in fi. & ibi in addit. lit. B. vbi an iſto caſu teneatur de euictione. ibid.

Venditor non tenetur preciſè rei venditæ dominium transferre, ſed tantum tenetur ad intereſſe, d. decis. nu. 6. ibid.

Venditor an poſſit percipere aliquos fructus pro precio ſibi non ſoluto, decis. 115. nu. 5. 6. & ſeq. 89

Verba *quantumuis generalia reſtringuntur ad id quod æquum eſt, & ne indebite quis damnum patiatur, decis. 19. num. 2. in fine, & in addit. litera B. vbi remiſſiue plura de reſtrictione verborum generalium, & vniuerſalium.* 16

Verba inducunt conſenſum dummodo ſint congrua & accommodata ad illum ſignificandum, aliter ſecus. decis. 63. nu. 2. 49

Verba generalia non inducunt ſimoniam, d. decis. nu. 5. 50

Veriſimile *quod eſt attenditur potius quam poſſibile, deciſio. 60. nume. 9.* 47

Veriſimile quod magis eſt, excludit minus veriſimile, decis. 101 nume. 4. 78

Veriſimilitudo facit præſumere identitatem pecuniarum, decis. 98. nume. 6. 76

Veritas meri facti declaranda eſt per ſententiam Iudicis, decis. 16. nume. 3. 12

Vicarius *an habeat facultatem tranſigendi, & an illa tranſactio obſtet, quo minus Abbas ad reuocationem executionis factæ per ipſum, procedere poſſit, decis. 14. nu. 1.* 10

Vicinitas *actuum inducit correſpectiuitatē, decis. 98. nu. 3.* 76

Virginitas *probatur ex inſpectione ſeptem matronarum expertarum, decis. 27. nu. 2.* 19

Virginitas & non defloratio probatur per famā, d. decis. nu. 3. 20

Virginitatis probatio eſt multum remiſſa arbitrio iudicis, qui propterea per plures & diuerſas obſtetrices ſemel & pluries debent facere omnem diligentiam & experientiam, d. decis. nume. 6. ibid.

Virginitas dignoſcitur per obſtetrices in oppido Gemen. deciſio. 58. nume. 3. 45

Virginitas an & quando præſumatur & quomodo probetur, decis. 74. in addit. litera B. 60

Virginitatem probare ex dicto obſtetricem, eſt iudicium fallax, & incertum, decis. 75. nu. 6. & in addit. litera B. vbi alia ad materiam. eod. & ſeq.

Violans *ſequeſtrum priuatur ipſo iure, ſed cui ſequeſtrata res applicetur, decis. 2. nu. 3. in fine.* 3

Viro *aſſerenti ſe potentem magis creditur quam vxori contrarium affirmanti, decis. 75. ſub nu. 1.* 60

Vitioſa *poſſeſſio poſterioris beneficij facit vacare priora, decis. 66. nume. 1.* 51

Voluntas *diſponentis adhuc colligitur ex errore, deciſione 90. nume. 7.* 72

Vniuerſalia *verba repetita plenam & exuberantem concedentis voluntatem oſtendunt, decis. 68. poſt nume. 3. & in addit. litera A. vbi de materia.* 53

Vniuerſalia verba quocumque modo, & quouiſmodo *denotant omnem modum qui excogitari poſſit, d. deciſio. poſt num. 3. & in addit. litera B. vbi de materia.* ibid.

Vſucapi *non poſſunt capta a latronibus, quia vitio furti affecta ſunt, nec tale vitium purgatur etiam, quod deinde ad manus hoſtium peruenerint, & ab illis fuerint empta, deciſio. 120. nume. 4.* 92

Vſurarum *exceptio non retardat exequutionem obligationis cameralis, niſi ita patens ſit vt tergiuerſari non poſſit, ſed habet locum regula ſolue & repete, decis. 118. nu. 9. in fine.* 91

Vſura non præſumitur committi a muliere nobili, decis. 10. nu. 5. & in addit. litera B. vbi de materia. 7. & ſeq.

Vſura eſt ex mutuo fructus percipere, decis. 136. nu. 1. in fi. 101

Vſura formalis dicitur illa quæ prouenit ex vero contractu mutui, decis. 30. nu. 3. 22

Vſura dicitur indirectè ſiue per accidens quando ſub velamine emptionis ſeu alterius liciti contractus committitur, d. decis. nume. 3. in fine. ibid.

Vſura in dubio non præſumitur ſicut & in dubio contractus non eſt præſumendus vſurarius, d. decis. in addit. litera B. vbi declaratur. 23

Vſura regulariter non cōmittitur in contractu emptionis & venditionis, d. decis. nu. 5. in fine. ibid.

Vſura & fraus non præſumitur commiſſa a muliere, deciſio. 46. nume. 10. 36

Vſura & fraus non præſumitur commiſſa inter perſonas integræ opinionis, & ſanguine coniunctas, decis. 46. nu. 10. & in additionib. litera C. vbi etiam quid de præſumptione ſolutionis. fol. eod. & ſeq.

Vſura eſt etiam inter hebræos ſoluere ſeptem cum dimidio pro centenario ceſſante ratione lucri ceſſantis aut damni emergentis, decis. 5. nu. 1. 4

Vſura arguitur ex vniformi annua præſtatione, deciſione 24. nume. 2. 18

Vſura dicitur commiſſa in ſocietate, quando ſocius qui in illa nullam poſuit pecuniam æqualiter participat de lucro proueniente ex pecunia conſocij, d. decis. nu. 2. declara vt nu. 4. ibid.

Vſura non cadit, niſi in mutuo vero vel palliato, dicta deciſione. nume. 3. ibid.

Vſuraria dicitur ſocietas quando ſocij habent in ſocietate partes inæquales & tamen conueniunt vt lucrum ſit æquale, d. deciſ. nume. 4. ibid.

Vſuraria dicitur ſocietas quando ambo ſocij ambæ habent æquales portiones in ſocietate, & tamen conueniunt vt lucrum ſit inæquale, d. decis. nu. 4. ibid.

Vſura non eſt quando aliquid ſoluitur vltra ſortem loco pœnæ, deciſ. 85. nu. 6. 68

Vſuræ natura eſt multiplicare obligationem, d. deciſio nume 8. in fine. eod. & ſeq.

Vſura cenſetur quando quantitas pecuniæ mandatur ſolui per dinumerationem temporis etiam quod mandetur ſolui ſub nomine pœnæ, declara vt nu. 9. d. deciſ. 69

Vſurarium dicitur pactum de ſoluendo decem pro centenario, donec ſors principalis ſoluatur, deciſ. 129. nu. 2. & nu. 8. vbi an ſaltem reducatur ad iuſtam taxationem. decis. 129. nume. 2. fol. 96. & ſeq.

Vſura arguitur ex vniformi præſtatione lucri, d. deciſio. num. 2. in fine. 97

Vſura non eſt aliquid recipere pro pecunia collocata penes mercatorem in ſocietate & ad honeſtam lucrum, d. decis. nume. 5. & 7. ibid.

Vſura an & quando inducatur ex taxatione intereſſe, d. deciſio. nume. 6. ibid.

Vſura eſt contra ius diuinum, decis. 115. nu. 7. 89

Vſurarius contractus poteſt etiam a Papa confirmari, decis. 115. nume. 7. ibid.

Vſurarii contractus ſubſtinentur a conſuetudine, quæ ſit recepta a maiori parte populi, d. decis. nu. 7. ibid.

Vt *aduerbium habet naturam qualificandi cauſam ſeu factum, deciſ. 102. nu. 4.* 79

Vtile *per vtile non vitiatur quando ſumus in ſeparabilibus & diuiduis, decis. 10. nu. 6. verſ. vnde quod. & in addit. litera B. vbi de materia.* 7. & ſeq.

Vxor *non præſumitur quod renuat ſe carnaliter cognoſci a ſuo viro, deciſ. 27. nu. 4.* 40

Vxor quando non cognoſcitur a ſuo viro efficitur inquieta & crudelis, decis. nu. 5. ibid.

Vxor ne ſæuitiam a viro patiatur prouidendum eſt, decis. 75. nu. 8. & in addit. litera C. vbi plura de materia ſæuitiæ. 61

Vxor quando propter viri ſæuitiam poſſit petere ſeparationem thori, quomodo probetur talis ſæuitia, & alia ad materiam, in addit. litera C. ibid.

Vxor quandoque etiam præſtat viro ſeruitium lauandi pannos, decis. 7. nu. 1. 5

Vxor vidua poteſt peten. ab hæredibus mariti vſuras dotis propter retardatam ſolutionem, deciſ. 85. nu. 7. in fi. & in addit. litera A. vbi de materia. 68. & ſeq.

FINIS.

Principij & Indicis fol. 9.

COpia gli Eccellentiſſimi Signori Capi dell' Illuſtriſſimo Conſiglio di X. Infraſcritti hauuto fede dalli Signori Reformatori del Studio di Padoa per relation delli doi à ciò deputati, cioè del Reuerendo Padre Inquiſitore, del circonſpetto Secretario del Senato Lorenzo Maſſa, che nel Libro intitolato Deciſiones Rota di Proſpero Farinazzo, non vi è coſa contra le leggi e ſono degni di ſtampa. Concediamo licentia, che poſſono eſſer ſtampati in queſta Città. Datum die 6. Septembris 1603.

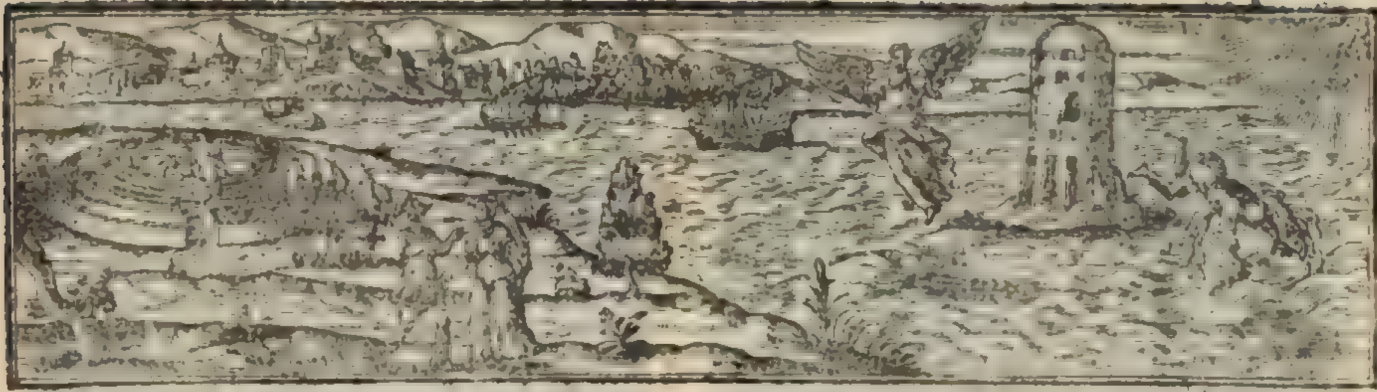
D. Zan Paulo Gradenigo.
D. Andrea Bragadin. } *Capi dell' Illuſtriſſ. Conſiglio di X.*
D. Steffano Viaro.

Illuſtriſſimi Conſiglia di X. Secretario

Leonardus Ottobonus.

1603. Adi 10. Settembrio.

Regiſtrato contra biaſtema,
Philippus Brochardus in officio contra blaſphemiam.

DECISIONES ROTAE CXL.

CRIMINVM MATERIAM IN PRAECEDENTIBVS præſertim conſilijs pertractatam reſpicientes.

Ab eodem PROSPERO FARINACIO I. C. ROMANO *hic poſt eadem ſua Criminalia Reſponſa poſita & recollecta.*

Quibus etiam acceſſerunt Additiones non ineruditæ FAMIANI CENTVLINI IVRISCONS. GALLESII.

CAPVTAQVENSIS.

Ex manuſcriptis.lib.1.deciſ.250.

ARGVMENTVM.

De reſponſione facienda interroganti, An inſtrumento vti quis velit pro bono: Quã do admittatur cum Concluſione quatenus ſit bonum. Vel donec de contrario non appareat.

SVMMARIVM.

Reſponſio quod quis vult vti inſtrumento quatenus appareat bonum, vel quouſque fuerit certificatus de contrario, an, & quandò admittentur.num.1.& 2.& in additi.litera A.per totam, vbi latè de materia.

Reſponſio non admittitur, quod quis vult vti inſtrumento, ſeu teſtibus quatenus boni ſint, aut quid ſimile quãdo datur aliquis odor, ſeu ſuſpitio falſitatis.num.2.& nume.4.& ſeq.& in additio.litera A.in diſcurſu, vbi de materia.

Interrogatio, an quis velit vti teſtibus examinatis pro bonis, & legalibus, an admittatur ante factam publicationem eorum depoſitionũ, & præſertim in Rota.nu.3.

DECISIO PRIMA.

1 PEtitione, an quis velit vti inſtrumento pro bono cenſetur ſufficienter reſpon-
a ſum, quod vult vti pro bono,[a] donec, & quouſq; fuerit legitime certificatus de contrario, quia licet, quãdo quis non reſpondit purè de præſenti ſe velle vti, ſed ſub cõditione, quatenus appareat bonum non ſit ſufficiens reſpõſio Bart. in l. diuus. la 2.ff.ad l.Corn.de falſ.Lap.alleg.119. Pau.in l.2.C.de fid.inſtrum. Cæpoll.caut.59.deciſ. Neap.189. Rip.in c.cum M. Ferrarienſis. nu. 100.de conſtit. tamen quando pura eſt reſpõſio reſpectu præſentis temporis bona eſt reſponſio, quamuis reſpectu futuri tẽporis dicat, quod perſeuerabit vti pro bono, donec certificatus fuerit de contrario, & his terminis procedit Specul. in tit.de edit.inſtrum.§.viden.nu.3.verſ. Quid ſi velit.Cyn.Salyc.vnde Ang.in l.ſi falſo. C.de falſis. Alberic.in l.2.C.de fid.inſtrum.

2 Nec poteſt cogi ad magis præciſè reſpondendum, niſi detur odor aliquarum falſitatum iuxta adducta per Ant.Rub. Alexandrin. in l. Non ſolum, §. Morte, ff.de nou.oper. nunciat. num.314. verſ.pro reſolutione, qui allegat Aret.in cap.præſentium de teſtib.nume.28. Et ita tenuit Rota in 2
vna Portueñ. Caſtri Riani.15.Martij coram Capizucco 1555. *Hactenus Caputaquen.*

ALIA DECISIO.

3 *Et proſequendo eandem materiam placuit hic inſerere duas alias deciſiones, in vna Senogalien. frumenti coram Robuſtero. Quarum prima fuit facta die 8. Octobris 1571. & ex eius libris manuſcriptis per me exemplata, ſub his verbis videlicet.* Quoad primam partẽ licet Domini procliuiores eſſent, quod Io. Petrus, & litis Conſortes eſſent cogendi reſpondere, licet nõ ſit facta publicatio teſtium formalis, attamen propter ſtilum Rotæ, quod teſtium dicta quando ipſe voluerit oſtẽdantur partibus, taliter quod nõ poſſunt prætendere ignorantiã, tum quoniam rarò haberet exequutionẽ iſta co-

acta reſpōſio; tum quoniam per ipſum ſtat quominus habeat illam publicationem, nec releuat præiudicium, quod conſideratur in eo, quod non poteſt examinare alios teſtes, quoniam iſta viſio ſeu publicatio cum fiat ex cauſa neceſſaria nō inferret hoc præiudicium, nihilominus ad abundātem cautelam ordinarunt, vt offeram parti priuatè, & extraiudicialiter, quod ſi abſq; aliquo eius præiudicio voluerit videre iſtos teſtes, oſtendam ipſi, & ita ceſſabit difficultas ex facto.

4 Quo ad aliam partem fuit reſolutum, quod niſi adſit aliqua ſuſpitio falſitatis non coguntur præciſè reſpōdere, ſed poſſunt dicere, ſe velle vti, quatenus ſint veri, ſeu boni ex allegatis, nec placent reſponſiones Bartholomæi ex dictis per informātes Petri, & litis Conſortes, an verò ex ſententia A. C. ſuper alijs, ſi quę ſunt, conſtet de ſufficienti ſuſpitione poterit per memorialia informari, & ſi res habebit probabile dubiū, dabitur dubiū.

ALIA DECISIO.

5 *Altera verò deciſio die 3. Decembris eiuſdem anni* 1571. *ſub his verbis videlicet*. Fuit reſolutū, quod iſti de Monte mariano tenentur præciſè reſpondere, an velint vti vel ne teſtibus tanquam veris, quoniam ad cogendum, ita præciſè reſpondere ſufficiunt benè ſuſpitiones iuris, quæ hic adſunt ex ſententia in iudicio criminali iam per plures annos lata, & nō reuocata, & licet ab ea pendeat appellatio, tamen ad hunc effectum placebat Dominis, quod nō ſit omnino ſuſpenſa præſumptio ſententiæ ex allegatis. Præterea illa reuocatio vnius ex teſtibus ſatis mouebat animos Dominorum, ad ita arbitrādum iuncta præſertim cum renitentia iſtorum particularium in non reſpondendo præciſè, nec ea, quæ in contrarium extraiudicialiter adducentur contra teſtes Bartholomæi. Mouebant Dominos, quoniam fortè vndique ſunt anguſtiæ, & ſi iſti particulares inſteterint contra Bartholomeum, vt etiam ipſe debeat ita pręciſè reſpōdere, fortaſſe Rota arbitrabitur; quoniam ſeries iſtius facti videtur ſcrupuloſa, & turbida, ſed dixerūt de his alias eſſe agendum ad partem contra Bartholomæum, ſi pars inſteterit.

ADDITIO.

a *Vti pro bono*. In materia harum deciſionum, quando ſcilicet admittatur interrogatio, an velit quis vti inſtrumēto, ſeu teſtibus pro bonis, & legalibus, & quādo interrogatus reſpondere teneatur, & quomodo, & an pręciſè, an verò ſub conditione generaliter de tota materia. Vide aliam deciſionē Cottæ in vna Imoleñ. Canonicatus 16. Maij 1567. Catill. Cotta in memoral. verſ. inſtrumento, vel teſtibus. Neuiz. conſ. 8. nu. 65. Imol. concluſ. 23. lib. 5. Gabr. lib. 7. cōcl. 1. per totā Franc. Marc. deciſ. 737. par. 1. Pract. Corrad. fol. mihi 395. nume. 18. & ſeqq. Alex. Striat. in pract. Iudiciar. c. 22. nu. 8. & ſeqq. Monticell. reg. crim. 15. nume. 74. & ſeqq. Clar. in pract. §. falſum verſ. vtens dicto. Cephal. conſ. nu. 9. & ſeqq. lib. 1. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 315. nu. 21. & ſeqq. & caſu 294. nu. 57. & ſeqq. Vbi particulariter quid de Ruſtico reſpondente (de quo ſcripſit etiam Dominus meus Farinacius in ſua pract. criminal. par. 2. tit. de pęn. temperan. q. 98. cauſ. 11.) Hier. Laurent. deciſ. Auinionen. 50. nu. 2. & ſeq. Bertaz. conſil. 496. lib. 2.

Ex quorum, & aliorum tam antiquorū, quàm modernorum dictis aliquantulum hanc materiā reaſſumendo reperio duas eſſe in propoſito Doctorum opiniones, quarum prima eſt, vt reſponſio prædicta debeat eſſe præciſa, & non ſub conditione ſcilicet *volo vti teſtibus, vel inſtrumento, quatenus ſint boni, ſeu veri*, vel *donec appareant falſi, & non aliter*, ſecundum Alex. ad Bart. in l. diuus, ff. ad l. Corneliam dę falſis, litera B. vbi quod Specul. malè ſenſit contrarium Lap. alleg. 119. nu. 1. & ſeqq. vbi iuribus, & rationibus hinc inde contrarijs ponderatis reprobato Specu. hanc partem veriorem,ullioriſque, & purioris practicæ eſſe affirmat Mandoſ. in addit. litera F. Cæpoll. cautel. 52. incipiente communiter in cauſis nume. 1. & 2. Afflict. deciſ. 189. incip. facta publicatione, vbi relatis cōtrarijs ita teſtatur in illo conſ. fuiſſe reſolutum Bero. conſil. 22. in fine, nu. 34. lib. 3. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 315. num. 22. Monticell. reg. crim. 15. nu. 77. verſ. præterea, iſta cautela nō eſt vera Mandoſ. in tract. de monitor. q. 9. poſt numerum ſecundum. Vbi hanc opinionem dixit veriorem. Lauren. Tennin. in prac. caute. 70. nu. 16. Io. Bapt. Ferret. in conſ. 88. (Quamuis, vt mox eum referam cōtrarium communiter reſponderi per Doctores affirmauerit.) *

Altera fuit huic contraria opinio, quod immo talis reſponſio non præciſa, & ſic conditionata admittatur, quā originaliter amplexus fuit Specul. in tit. de inſtrumentor. edit. §. videndum reſtat nu. 3. & ſeq. ſunt Bal. in l. ſi aduerſarius in fine. C. de fid. inſtrumen. Cyn. in l. ſi falſos num. 3. C. ad leg. Cornel. de falſ. & ibi etiam Angel. poſt numerum primum, verſic. item ex prædictis, & Salyc. poſt numerum quartū. Papien. in forma produc inſtrum. in verbo appareant nu. 1. Aym. conſil. 46. nu. 11. Boſſ. in tit. de falſ. nu. 158. Vbi loquitur in interrogato reſpōdente, *ſe velle vti teſtibus ſi apparebunt veri, alias non*. Relati per Gabr. lib. 7. concluſ. 7. nu. 2. verſ. contrariū &c. Vbi dixit hāc opinionem tenuiſſe Rotam coram Capizucco, & in hac opinione tāquam vltimo loco per eam relata reſidere videtur Monticell. reg. crim. 15. nume. 76. allegat Cæpoll. cau. 83. (Qui tamen hoc non dicit, ſed cōtrarium in caut. 52. vt mox cum retuli) Mandoſ. in tract. de Monitorijs q. 48. nume. 1. Vbi quod ita reſpondent communiter Doctores, (quamuis poſtea contrarium ſentiat parte opponente, vt infra eum referā in ſecunda declaratione huius contrariæ opinionis) Auguſ. ad Ang. de maleſ. in verbo falſario poſt nu. 44. *

Et retenta hac ſecunda opinione, quæ ſubſtineri poteſt, adhibitis tamen infraſcriptis declarationibus, amplia illam multò magis procedere, quādo producens talem declarationem, ſeu proteſtationem facit nulla præcedēte interrogatione, ſic enim ſimpliciter nulla facta mentione interrogationis præcedentis, loquuntur Bald. in l. ſi aduerſarius in fine, C. de fide inſtrumentorum, Cyn. in l. ſi falſos. numero 3. C. ad l. Cornel. de falſ.

falſ. Et ibi etiam Angel. poſt num. 1. ver. item ex prædictis, & expreſſe declarant Fulgoſ. in conſi. 177. Publicato proceſſu, col. 2. in princ. verſ. ſed videtur dici poſſe, Rub. Alexandrin. in l. non ſolum, §. morte, nu. 314. verſ. ſecundus caſus eſt, ff. de noui oper. nunciat. Papien. in forma productionis inſtrumen. verbo appareant, nu. 1. Afflic. deciſ. 189. incipiente facta publicatione, num. 3. Gabr. lib. 7. concl. 7. nu. 8. Baiard. ad Clar. in §. falſum, nu. 135. ver. item adde, quod reſponſio.

Declaratur primo, eadem præpoſita ſecunda opinio, vt non procedat, quando producēti fuit præfixus terminus a Iudice, ad ſe informãdum, & certificandum, An ſcriptura producta, ſeu teſtium depoſitio ſit falſa, quia tūc lapſo dicto termino, poteſt cogi ad præciſe reſpondendũ, fuit opinio Bar. in l. diuus, nu. 4. ff. ad l. Corn. de falſ. quem ſequuti ſunt Lap. alleg. 119. nu. 4. in fi. Et ibi Mandoſ. in addit. litera f. Fely. in c. pręſentiũ, nu. 12. de teſtib. & ibi etiam Aret. nu. 17. & 18. de teſtib. Fulgoſ. conſil. 177. incipiente, publicato proceſſu, per totum, vbi latè defendit hanc Bar. opinionem, & præcipue reſpondet Bal. in l. ſi aduerſarius. C. de fid. inſtru. & Cyn. in l. ſi falſo. C. de falſ. allegatis, ſup. nu. 1. Quod loquuntur, vel parte non inſtante, vt producens magis præciſe reſpondeat, vel qñ ſit productio nulla præceden te interrogatione, Rip. in c. cum M. nu. 100. ver. tollendo tñ, extra de conſtit. vbi eorum opinionem, qui dixerunt admittendam eſſe rñſionem, producentis cũ conditione, quatenus teſtes non appareāt falſum dixiſſe, aut inſtr̃um eſſe falſum, declarat non procedere, quando terminus prędi ctus ad præciſe reſpondendum aſſignatur, quia tunc producēs arctabitur præcipue reſpondere, vt ibi per eum Afflict. deciſ. 189. incipiente facta publicatione. Vbi relatis hincinde contrariis teſtatur ita fuiſſe in illo conſilio reſolutũ, Ang. de malef. in ver. falſario, nu. 43. ver. ſed cautelæ eſt, Boſ. de fal. nu. 255. Vbi relatis Doctorum authoritatib. in materia loquentium, confuſo tñ ordine more ſuo, teſtatur, ita ſe habere cōem opinionem, Clar. in pract. §. falſum, ver. Vtens falſo inſtrumento, nu. 59. Vbi etiam de cōmuni ex Boſſ. in loco præcitato, & amplius, quod ita vſu obſeruatur, ſiue producens ſit veriſimiliter inſtructus de prætenſa falſitate, ſiue non (Et ſic cōtra Ang. & Saly. in l. ſi falſos. C. de fal. quos inf. referã pro contraria opinione) Alex. Stiac. in pract. iudicia. c. 22. nu. 9. & nu. 11. in fi. ver. tertia concl. & num. 22. in fi. vbi pariter aliis relatis teſtatur de communi Mandoſ. in trac. de monitoriis, q. 98. nu. 2. ver. quam opinionem Hier. Laurent. dec. 50. Vbi quod ita fuit apud ipſum iudicatũ in Rota Auenionen. Bertazzo. conſi. 496. num. 3. & ſeqq. Vbi aliis plurib. relatis, ita expreſſe declarat contrariam opinionem, volentem, eſſe admittendã reſpenſionem dubiam, ſeu conditionatam, nō procedere, quãdo talis terminus fuit præfixus, quia tunc producens tenetur clare, nitide, ac pure reſpondere ſine conditione, & pure, non obſcure, & confuſè, vt ibi per eum, nu. 4. & ita Claud. Fil. ibidem, in fi. concilii teſtatur eo caſu fuiſſe iudicatum Baiard. ad Clar. in §. falſum, numero 135. Laurent. Tennin. caut. 70. num. 26. Vbi etiam de communi, & magis communi opinione.

Iſte autem terminus dandus eſt a Iudice, vel ad inſtantiam eius, cōtra quem fit productio ſecundum Fely. in c. præſentium, nu. 12. & ibi Are. num. 17. extra de teſtib. Fulgoſ. conſi. 177. Publicato proceſſu, in fi. ver. quibus ex omnibus Rip. in c. cum M. num. 100. verſi. Primum eſt, extra de conſtitu. vel ad inſtantiam ipſiuſmet producentis. Afflict. deciſ. 189. incipiente facta publicatione, nu. 4. Gabr. alios referens, lib. 7. concluſ. 7. nu. 6. Clarus in pract. §. falſum, verſic. vtens falſo inſtrumento, num. 19. Vbi quod ſi pars petat tanquam non inſtructa dilationem ad rñdendum, debet illi impēdere longiorē dilationem, qñ agitur de facto alieno, quã ſi ageretur de facto proprio: teſtaturque, quod ita apud eum vſu obſeruatur. Et rurſus idem terminus datur non ad ſe informandum, ſeu certificãdum de veritate, ſed tantum de credulitate, ſeu veriſimilitudine, quæ ſufficit, vt pro vſu producens puniatur, quia ſi ſuſpicabatur teſtes falſos eſſe, aut inſtrumentũ falſum, non debeat illos producere, & producendo dicitur eſſe in dolo, etiam, quod certe non ſciret veritatem Fely. in c. pręſentiũ, nu. 12. & ibi Aret. nu. 17. & 18. extra de teſtib.

Et licet Ang. in l. ſi falſos, ver. ſed credo. C. ad l. Corn. de falſ. dixerit hanc termini præfixionē non releuare, niſi doceretur, quod producens de falſitate fuerit inſtructus, vel quod potuerit de ea inſtrui, & noluerit ſe inſtruere, quem ſic dicentem ſequitur ibidem Saly. poſt nu. 4. & Aug. ad Ang. in verbo falſario, poſt nu. 44. ad finem additionis, & propterea non obſtante eadem termini præfexione producentem poſſe reſpondere, Volo vti, &c. quatenus non appareat falſitas, tenuerit Papien. in forma productionis inſtrumentorum, in verbo appareant, nu. 1. dixeritque etiam Aret. quod quãdo producens non potuit veriſimiliter informari de falſitate, vel ſecũdum veritatem, vel ſecundum credulitatem, non teneatur tunc præciſe reſpondere, quamuis fuerit ſibi datus terminus ad ſe informandũ, & Aretinum ſic dicentem ſequuti ſint Rubr. Alex. in l. non ſolum, §. morte, num. 314. in fi. ver. iſtum caſum intelligo, ff. de noui oper. nunc. Gabriel. lib. 7. concluſ. 7. nu. 7. Lauren. Tennin. caut. 70. poſt num. 26. Communis tamen opinio eſt, quod ſiue producens ſit veriſimiliter inſtructus, de prætenſa falſitate, ſiue non, tenetur præciſe reſpondere, quando huiuſmodi terminus ad ſe inſtrūctum pręfixus eſt, ſicut poſt Boſs. quē allegat, teſtatur Clar. in prac. §. falſum, verſ. vtens falſo inſtr̃o, num. 19. Vbi amplius teſtatur, quod ita vſu obſeruatur: Sic ẽt, & idem producens tenetur pręciſe rñdere, ſiue potuerit veriſimiliter informari ſiue non, ſcd̃m Bertaz. conſi. 496. nu. 6. vbi in ſpecie, quod opinio Aretini contrarium ſentientis reiicitur ab aliis, & præſertim a Fel. in d. c. pręſentium, num. 12. extra de teſtib.

Verum quicquid prædicti Doctores dicunt in ſupradicta deciſione Senogallien. frumenti, de qua ſupra numero 3. fuerat vigore Commiſſioni aſſignatus parti producenti terminus ad reſpondendum, prout colligitur ex alia deciſione ſub die 12. Ianuarii eiuſdem anni 1571.

& tamen ibi reſoluitur admittendam eſſe reſpōſionem, *velle ſcilicet vti teſtibus, quatenus, ver. &c.* niſi adſit aliqua falſitatis ſuſpitio.

Declaratur ſecundo, & hæc declaratio ſi vera eſt, omnino deſtruit opinionem relatam ſup. in verſi. altera fuit, &c. Vt tunc demum producens non teneatur præciſe reſpondere, ſi pars aduerſa non inſtet, nec petat magis præciſe reſponderi. & acquieſcat reſpōſioni factæ, ſecus autem ſi petat, & inſtet producentem ad præciſe reſpondendum cogi. ſic. n. parte petente, & inſtante loquuntur Lap. in d. alleg. 19. poſt num. 1. pars aduerſa, dicit Cæpol, caut. mihi 52. incipiente, Communiter in cauſis, nu. 1. in fi. ver. ſed tu dic, & expreſsè diſtinguendo, & declarando hanc limitationem poſuerunt Fulgoſ. conſilio 177. Publicato proceſſu, col. 2. in princ. ver. ſed videtur dici poſſe. Rub. Alexandrin. in l. non ſolum. §. morte. nu. 314. Afflict. deciſ. 189. incipiente facta publicatione, num. 3. & in fi. dicere deciſionis teſtatur, ita in illo conſilio fuiſſe votatum, & reſolutum. Menoch. de arbit. quæſt. lib. 2. caſu 315. num. 22. Monticell. reg. crim. 15. num. 77. Mandoſ. in tractatu de monitoriis, q. 48. nu. 2. Lauren. Tennin. caut. 70. nu. 26. ante finem ver. aduerte.

Verum hæc declaratio redditur dubia ex deciſione prædicta coram Robuſtero, de qua ſupr. nu. 3. in qua reſoluitur admittendam eſſe reſponſionem non præciſam, niſi detur ſuſpitio falſitatis. Et tamen in caſu illius deciſionis per partem inſtabatur producentem cogi ad reſpondendum præciſe.

Declaratur tertio, vt non admittatur reſponſio obſcura, ſeu conditionalis, quando producēs non ſimpliciter, an velit vti teſtib. vel inſtrumento, &c. ſed in ſpecie, an velit vti inſtrumento in tali parte, in qua ſic dicitur, vel dictis teſtium in eo, in quo ſic deponunt ſecundū Rip. in c. cum M. num. 100. ver. ſecundum remedium eſt de conſtit. ſequitur Mandoſ. in tractatu, de monitoriis, q. 48. nu. 2. in fine ver. aut ſpecifice exprimendo.

Declaratur quarto, vt nec pariter admittatur reſponſio producentis, ac dicentis, ſe velle vti teſtibus, ſeu inſtrumento in illis partibus, & pūctis tendentibus in ſui fauorem, non autem in aliis, Bald. conſi. 96. incipiente decreto cauetur, num. 1. & ſeqq. lib. 1. Cæpoll, caut. 52. incipiente, Communiter in cauſis, num. 1. in fi. & ſequenti. vbi etiam idem concludit in eo, qui reſpōdendo dicit, ſe velle vti teſtibus, atteſtationibus, & inſtrumentis pro bonis, veris, & legalibus ſi, & in quantum de iure ſunt, & non aliter, Catell. Cotta in memoral, in verbo inſtrumento, in fi. vbi refert, & ſequitur Bal. in dicto conſil. 96. Bero. conſi. 22. in fi. nu. 34. lib. 3. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 315. num. 22. Monticell. reg. cri 25. num. 77, Tennin. cau. 70. nu. 27. Et licet contrarium apud eum ſeruari teſtetur Boſſ. in tit. de falſ. nu. 255. in fi. Vbi loquetur in interrogato reſpondente, ſe velle vti teſtibus in concernentibus ipſum negotium, & negotii ſubſtantiam, ac fidem teſtis, & non alias. Et quamuis de iure cōtrarium magis communiter receptum eſſe affirmare videatur ibidem dicto nu. 255. ante finem. Adhuc tamen eandem obſeruantiam etiam de iure communi, ſuſtineri poſſe defendere videtur ibid. nu. 158. & Boſſium refert Lau. Tennin. caut. 70. num. 26. ad med. & num. 29. Vide tamen Bertazo. dicto conſi. 496. ſub num. 2. iuncto, nu. 6. in fi. vbi aduertit, quod conſuetudo, & obſeruantia, de qua teſtatur, Boſſ. in loco præcitato, non ſit ad alia loca extendenda.

Subdeclara omnes prædictas declarationes, in quibus dixi non admitti dubiam, & conditionatam reſponſionem producentis, non procedere, quando idem producens reſpondet ſe velle vti inſtrumento pro bono, donec, & quouſque fuerit legitime certificatus de contrario. Tunc enim talem reſponſionem eſſe ſufficientem, & admittendam, Reſoluit Rota, de qua ſupra, nu. 1. & 2. Et nihilominus, quando datur aliquis odor falſitatis, tunc nec talem reſpōſionem eſſe admittendam, reſoluitur in eadem deciſione. Et in aliis deciſionibus, de quib. ſup. nu. 4. & 5.

Famianus Centolinus. J. V D. Galleſius

THOLOMEI.

Placentina Vſurarum die 26. Maij 1541.

ARGVMENTVM.

In materia Bullæ Alexandrinæ, reſoluitur primo, an offenſio præſumatur facta ex cauſa litis: ſecundo cui applicetur pœna incurſa propter offenſam prædictam, & an parti offenſæ præſertim in feudo.

SVMMARIVM.

Offenſio ad effectum incurrendi pœnam Bullæ Alexandrinæ præſumitur facta occaſione litis, niſi alia cauſa probetur: Probata autem alia cauſa præſumatur ex ea & Alexandrina locus non eſt. nu. 1. & 2.

Teſtis vnus deponens, quod offenſio fuit facta occaſione litis, plene probat ad effectum, vt ſit locus Bullæ Alexandrinæ. nu. 2.

Bulla Alexandrina pœna ad hoc, vt incurratur ſufficit probare offenſionem, ex cauſa litis per probabilia argumenta, nu. 2.

Teſtes participes criminis non probant offenſionem non fuiſſe factam ex cauſa litis, vt effugiatur pœna Bullæ Alexandrinæ, nu. 2.

Teſtes ſeruitiores vulnerantium non probant offenſionem fuiſſe factam, ex cauſa litis, vt effugiatur pœna Bullæ Alexandrinæ. nu. 3.

Pœna incurſa vigore Bullæ Alexandrinæ, nō applicatur parti offenſæ, nu. 3.

Vbi præſertim quid in feudo.

Lex vbi priuat partem contemplatione alterius partis, pœna proueniens ex priuatione acquiri tur parti offenſæ, cuius contemplatione fit priuatio præterquam in feudo, num. 3. verſ. Et quod quando.

Mors

Mors ciuilis æquipollet naturali, quando quis per mortem ciuilem eſt diffidatus.num.3.verſ.& quia per Alexandrinam.

Violans ſequeſtrum priuatur ipſo iure, ſed cui ſequeſtrata res applicetur. num.3.in fine.

DECISIO II.

1 PLACENTINA cenſurarum de Scotis, quo
2 ad Alexandrinã [a] vulnerato procuratore fuit dubitatũ 26.Maii 1541 An præſumeretur vulneratio, occaſione litis, & quia D.Mohedanus, habebat cãm conſimilẽ Vrbeuetan. Caſtri, & tenementi inter Io. Franciſcum de Sabellis, & D.Paulum Petrum. Nã Iohannes cum litigaret cum Gẽtile, illum occidit. dñi fuerunt in voto, quod ſi non conſtat, quod adeſſet alia cauſa, quod præſumatur occaſione litis, & quod ſi aliæ cauſæ non demõſtrarentur, tenebant, quod fuiſſet locus Alexãdrinę: ſed qa Io. Frãciſcus probauit cãm homicidii, quia Gẽtiles emerat bona tanq̃ confiſcata per Cameram propter rebellionem Io. Frãciſci; ideo ex hac cã fuit ibi tentũ, quod tunc nõ eſſet locus Alexandrinę.

2 Sed in iſta mea Placẽtina nulla alia adducitur cauſa, & vnus teſtis dicit ea fuiſſe ex cauſa litis, & Alexandrina cõtẽtatur probabilib. argumentis, iõ pro Alexandrina, & Dñi 27.Iunii fuerunt, qđ teſtes dicentes vulnera nõ fuiſſe illata, ex cã litis, ſed quia Amolinus maledixit de vulnerantib. nõ ſuffragaret ipſis, quia non probatur cã maledicẽtiæ, & teſtes erant participes criminis, & ſeruitores vulnerantium, & videbantur ſubornati, ideo pronunciaui vulnerãtes incidiſſe in Alexãdrinã, nõ tñ cõtra alterũ fratrẽ, q. nõ interfuit vulnerib. neq; apparet, qđ mãdauerit, aut ratum habuerit.

3 Et in vna Triuiſana feudi Bonifacius de ruſtica vulnerando Petrũ de Trapolinis ipſius aduerſariũ inciderat in Alexandrinã, & Petrus petebat ſibi adiudicari feudũ, pro parte ſpectãte ad D.Bonifaciũ, videlicet quoad fructus durãte vita naturali Bonifacii: Antonius vero frater Bonifacii, q. vnà cũ Bonifacio eius fratre erat in lite cõtra D. Petrũ, dicebat ad eũ ſpectare, & ꝑ Petro adducebatur l.ſtatius, §.cornelia.ff.de iure fiſci, & qđ qñ
b lex priuat partẽ [b] cõtẽplatione alterius partis, qđ tũc dẽt acq̃ri parti offenſę ꝑ gl.in c. in q̃buſdã in verbo ꝓſus, de pę. Fel.in rub.de iud.in fi. tñ Dñi fuerũt in cõtrariũ ꝓno.per Bar. in l.agraria, ff.de term.mot.& quia hoc non procedit in feudo, qđ debetur alteri agnato, vt latè per Alex. conſ. 23. vol.1.& quia per Alexandrinã, eſt diffidatus, quo caſu mors ciuilis æquipollet naturali, & hoc in feudo adducebatur etiam conſilium Signor. de Homode.220.Rip.in rubric.de iudic. ſed in aliis bonis Domini fortaſſe dubitaſſent, tamen videtur eadem ratio, quia aliàs in Rota fuit reſolutũ, quod licèt violans ſequeſtrum priuetur ipſo iure ꝑ Clem.1.de ſeque.poſſ.& fruct.tñ beneficiũ nõ applicatur parti, ſed illi qui prius impetrauerit.

ADDITIO.

a *Alexandrinam.* Prima pars huius deciſionis vſq; ad num.3.ſumpta eſt ex deciſionib. Tholomei in manu ſcriptis.li.2. deciſ.136. ſecũda aũt pars incipiens d. nu. 3. ſumpta eſt ex li.1.deciſ.68.& in materia Bullę Alexandrinæ; & illius pęnæ incurſus. vide aliã deciſionẽ corã Cãtucio die 10. Nouẽb.1581.de qua in impreſſis inter diuerſas par.2.dec. 166. incip.Dñi pro maiori parte, & alias duas deciſiones eiuſdem pariter inter eaſdẽ diuerſas par. 3. deciſ. 868. & 869. & vide & infra aliàs deciſiones corã Vice Comite inſimul poſitas ſub die 28.Nouembris 1580.in vna Hortana Bonorũ, & vide demũ ſupra conſ. 67. vnà cum alia deciſione coram Illuſtriſ. D.Blanchetto die 10. Nouembris 1581. quibus in locis plura notabilia in materia Bullæ Alexandrinæ explicantur.

b *Partem.* Si vis ſcire qñ pęna applicetur parti, & quando fiſco, recurre ad Abbatem in rub.de iud. nu.5.verſ.Tertia opinio, & ibi etiam Dec. nu.94. ſecunda opinio in 1.lectura Rip.nu.96.verſ.ſecũdo amplia Blanch. in pract. crim. §.viſis Inditiis, 158.in prin.pag.61.Clar.in pract.§.fi.q.1.in fine prin.& verſ. Quartus caſus eſt,

Famianus Centolinus J.V.D.Galleſius

ORADINI

Romana Beneficiatus Sancti Petri 16. Junij 1561.

ARGVMENTVM.

Priuatus beneficiis per ſententiam contumacialẽ nõ poteſt illa cedere per regreſſum, & hinc plura de facultatibus Gubernatoris Vrbis, in condemnando abſentes, & contumaces.

SVMMARIVM.

Priuatus beneficijs per ſententiam contumacialem, nõ poteſt illa cedere per regreſſum.num.1.& per totam.

Princeps poteſt tollere citationem, & defenſionem in criminalibus.num. 2.

Gubernator Vrbis nõ habet in facultatibus authoritatem procedendi ſine citationibus, & defenſionibus. num.2, & in addit.litera a. Vbi de materia.

Gubernator Vrbis quando procedit contra contumaces poteſt eos citari domi non facta diligentia de perſonaliter citando.nu.3.& in addit.litera b. Vbi de materia.

Citari, an quis poſſit ad domum in criminalibus non facta prius perquiſitione perſona.num.3.& in addit. litera b.

Teſtes non repetiti non probant, quod quando proceditur in tribunali Gubernatoris Vrbis, & contra contumacem. numero 4. & in additio.litera c.Vbi de materia.

Gubernator Vrbis poteſt inquirere nullo iuris ordine nulla que præcedente infamia nulloque proceſſu, &c.nu.4. & in addit litera c.Vbi de materia.

Delictum an & quando cenſeatur probatum per ſententiã contumacialem, nu. 5. & in addit. lit. e.
Sententia iniuſta Gubernatoris Vrbis exequi debet, etiam non conſtito de iuſtitia illius vigore facultatum, num. 6. Et in addit. lit. f. Vbi de materia.

DECISIO III.

1 CONCLVSVM fuit pro validitate ſententię Gubernatoris Vrbis ex facultatib. quę ſunt ampliſsimę. In qua cũ fuerit ille priuatus omnib. beneficiis, ſequitur qđ ceſsio regreſſus ab eo facta nulla fuerit, cũ eſſet iam priuatus non obſtantibus iis, quæ in contrarium adducuntur.

2 Primò, quod Papa non poteſt cõcedere facultatem ita procedendi, Caſtren. in l. ad peremptorium, nu. 5. & 6. de re iudi. Nam ſuperflua eſt hæc dubitatio præſertim in atrocib. prout eſt hoc crimen, Afflic. deciſ. 391. & deinde non tollitur hic
a citatio & defenſio[a] vt patet ex facultatibus.
3 Secũdo, qđ dr̃ citationẽ nõ rectè factã, quia nõ
b fuit perquiſitus[b] in Vrbe antequã citaretur domi vt per Tiraq. de retrac. §. 9. gl. 2. nu. 50. reſpondetur immo contrarium a multis affirmari, vt non ſit neceſſaria alia perquiſitio, Soc. fall. 53. in vlt. fall. Tiraq. vbi ſup. nu. 56. Deinde in caſu noſtro, verba facultatum ſunt clara, tolluntque hanc dubitationem, dum dicunt prima vice ad domum cum aliis verbis ſimilibus.
4 De alio, quod dicitur non eſſe rectè condẽnatũ
c quia non fuerint repetiti[c] teſtes: reſpondetur, & hoc tolli ex verbis facultatum, dum dicunt nullo iuris ordine, nullaque præcedente infamia, nullo
d que proceſſum inquirendi[d], &c.
5 Quarto, quod dicitur, licet eſſet condẽnatus: tamen non ideo probari delictum, cum ſit ex con
e tumacia,[e] quę nec nocet inter Ruy. cnoſi. 19. nu. 7. lib. 3. Alciat. reg. 3. pręſump. 22. Reſpondetur licet non probetur delictum, tamen probari priuationẽ, quę ſufficit Alex. in §. ſępe, nu. 64. de re iud.
5 Quinto, quod dicitur non eſſe ſtandum ſñiæ
f huic, niſi conſtito de iuſtitia,[f] reſpondetur ex facultatibus hoc tolli, quæ nimis ſunt amplæ, vnde ab eis non poſſum recedere.

ADDITIO.

a *Citatio, et defenſio.* Hęc deciſio eſt notanda contra cõem practicam tribunalis Gubernatoris Vrbis, cuius Locumtenentes, in criminalib. hoĩes morti tradunt, aliiſq; corporalib. pęnis afficiunt nulla pręcedẽte citatione ad ſñiam: & tñ in hac deciſione ni fallor, expreſſè affirmatur, quod in facultatib. ipſius Gubernatoris non tollitur citatio, & alias pluries miratus ſum de practica prædicta, cum in aliis quibuſcunq; articulis ante ſñiam in omnib. criminalib. etiam leuibus citatur inquiſitus in dicto Tribunali, & in ſententia quæ maioris eſt pręiudicii, vbi receptum eſt, eos non citari, eſſet vtique hæc mala practica extirpanda, & abolenda eo præſertim quod, vt bene hic Rota exiſtimauit, non eſt in facultatibus admiſſa.

Et quod attinet ad defenſiones, poſtquam nec illæ ſunt ſublatæ a ſummo Pontifice in eiſdem facultatib. vt hic voluit Rota, prout latè etiam probauit D. meus Farinacius in hac pract. crimin. par. 1. q. 39. ſub nu. 15. & ſeqq. pluribus. Non poſſum, niſi valde excandeſcere contra eoſdem iudices criminales Gubernatoris Vrbis, qui quandoq; reos denegatis defenſionibus torquent in vim aſſertarum facultatum.

b *Non fuit perquiſitus.* Quando proceditur contra contumacem, an tunc debeat citari perſonaliter, vel domi dimiſſa copia, bene ponit D. meus Farina. in ſua prac. crim. q. 11. nu. 41. & in eo quod hic dubitatur an poſſit domi citari non facta prius perquiſitione perſonæ, communis practica facit ceſſare difficultatem, quia in monitoriis præſcribitur certa forma citandi reos. Perſonaliter ſcilicet ſi eorum perſona apprehendi poteſt, alias domi eorum ſolitę habitationis, & ad valuas, &c. Et iſto caſu nõ eſt dubiũ, vt forma præſcripta ſeruetur, faciendam eſſe prius perquiſitionem perſonę antequam domi ſeu ad valuas abſens, & contumax citetur, & de hac perquiſitione, & diligentia debet expreſſè Curſor facere fidem in calce citationis, alias ſententia eſt nulla, prout in quadam ſententia Tribunalis Gubernatoris Vrbis, benè reſoluit Rota coram Illuſtriſſ. & Reuer. tunc Patriarca Seraphino, in vna Romana ſecretariatus Lunę 17. Feb. 1592. de qua infra.

c *Non fuerunt repetiti.* Ex hac deciſione videtur colligi, quod Gubernator Vrbis habet in facultatibus authoritatem procedendi ex proceſſu informatiuo & teſtibus non repetitis: & quidem ſi hoc volumus intelligere prout ſunt termini huius deciſionis, quãdo proceditur cõtra contumacem, tunc ſine dubio res de plano procedit, quia & idem etiam ſeruatur in omnibus aliis tribunalibus, & eſt de iure, prout bene docuit D. meus Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. q. 11. num. 305. Verum ſi procederetur contra pręſentem, & carceratum, ſecus eſſet, quia ex teſtibus non repetitis, nec ad condemnationem nec ad torturam vllatenus deuenitur etiam in tribunali Gubernatoris Vrbis.

d *Inquirendi.* Poteſt ſine dubio Gubernator Vrbis inquirere nullo iuris ordine, nulla præcedente infamia, & ex nullo proceſſu capiendo inquiſitionem in genere pro aſſumptione informationum. ſed ſi voluerit ſpecialiter inquirere contra abſentem, & contumacem, & eum non comparentem condemnare, tunc ne decipiaris, aduerte, quod ſi procedat ſine indiciis, vel etiam nulliter non ſeruando ſolitos terminos, aut alias quomodocumque, & tunc ſine dubio tales ſententię non ſubſtinentur, & exequendæ non ſint, ad eã, quæ latè ſcripſit Dominus meus Farinacius, in ſua pract. crimin. parte prima, quæſtio. vndecima, numero decimoſexto, & numero trigeſimoquarto. Et ego vidi quamplurimas ſententias tribunalis Gubernatoris Vrbis reuocatas, vel quia fuerunt latę legitimis non præcedentibus indiciis, vel quia nulliter defectu citationis, aut alias non obſtantibus ſuis ampliſſimis facultatibus.

Ex

E *Ex Contumacia*. Pro declaratione huius deciſionis vide in ſpecie alias duas deciſiones Cottę, relatas per D. meum Farinacium in ſua practic. crim. q. 11. poſt num. 92.

F *De Iuſtitia*. Hęc deciſio multum fauet facultatibus Gubernatoris Vrbis, ſed vt prędixi, ſi ſententia Contumacialis fuerit iniuſta ex defectu indiciorum præcedentium, abſq; dubio quo ad pœnas in ea contentas nullo pacto exequi poteſt, & ita paſſim ſeruatur.

Famianus Centolinus. J.V.D. Galleſius

ILLVSTR.mi ET REVEREND.mi D. Seraphini Cardinalis,

Romana Legati Veneris 2. April. 1568.

ARGVMENTVM.

Donatio ſeu legatum factum à muliere clerico adultero an valeat.

SVMMARIVM.

Legatum factum à muliere maritata clerico, cum quo eadem mulier adulterij conſuetudinem habebat, an valeat. num. 1. & per totam deciſionem.

Donatio ſeu legatum factum concubinæ præterquam a milite ſeu clerico non valet num. 1. & in addit. litera a. Vbi de materia.

Adulteria maximè damnantur à legibus ciuilibus nu. 2.

Legatum factum turpi perſonæ, an & quando valeat, num. 2. & ſeq.

Donatio facta turpi perſona, an & quando valeat num. 2. & ſeqq.

Adulterium habet in ſe turpitudinem tam reſpectu adulteri, quam reſpectu adulteræ num. 3. in fine.

Legatum ſeu donatio facta concubinæ valet, quando tempore legati ſeu donationis non erat concubina num. 4.

DECISIO IIII.

1 FVIT dubitatum, an legatum factum à quadam muliere, quę virum habebat, cuidam Clerico cum quo adulterii conſuetudinem habuerat, valeret: & quidem iſte articulus de Iure ciuili videbatur ſatis dubitabilis propter regulam l. affectionis, ff. de donat, Maximè quod Doct. ibi & in l. miles §. mulier de teſt. milit. conſtituunt regulam, quod Donatio ſiue legatum

A relictum concubinę a valet: fallit in milite & clerico, quarècum iſta mulier nō ſit de exceptuatis, videtur comprehendi ſub regula, & hāc opinionem tenuit in terminis in adultera Capel. Toloſ. deciſ. 141. Facit conſil. Bertran. 706. num. 11. & ſeq. lib. 3.

2 In contrarium tamen etiam habito reſpectu ad Ius ciuile tantum videbantur facere multæ leges, quę maximè deteſtantur adulteria, & inualidāt huiuſmodi legationes, veluti tex. in l. 1. C. de naturalibus lib. l. ſi quis inceſtum, C. de inceſt. nupt. l. his verbis, §. interdum de hęred. inſtituen. l. 1. C. de colluſ. detegen. l. 1. C. de mulier. quæ ſi propriis ſer. iunxer. l. Claudius, de his quibus vt indign.

3 Sed poterant multæ ex his legibus euitari reſpondēdo, quod relicta non valebant in ſpeciebus harum legum ex eo, quod cōtractum fuerat matrimoniū contra leges C. de inceſt. nupt. Ideo magis videbatur vigore doctrin. Bal. in l. 1. nu. 4. C. de condit. ob turpem cauſ. quam Doctores ſequuntur communiter in l. fina. de actio. & oblig. & inter alios Cuman. quod aut turpitudo eſt ex latere dantis tantum, & non recipientis, vel ex vtraque parte, & tunc non valet ad l. mercalem, C. de condit. ob turp. cauſ. l. up. in repet. rubricæ de donat. inter virum & vxorem, §. 39. & clarum eſt, quod in adultero Turpitudo eſt ex vtraque parte, cum adulterium ſit legibus prohibitum, & ita tolluntur, quæ ex aduerſo allegantur de concubina: cum ibi nō adſit turpitudo ex parte recipientis, cū iure ciuili concubinatus ſit permiſſus.

4 Quidquid tamen ſit de Iure ciuili, fuit per Dominos vnanimiter concluſum, quod de Iure canonico huiuſmodi donationes neque legata valent, cum etiam inter perſonas minore odio dignas prohibentur c. donare cum ſeq. 86. diſtinct. & in terminis videtur elegans conſ. Bal. 447. lib. 5. quem ſequitur, licèt corruptè alleget eū Aym. cōſ. 229. li. 2. Et hæc opinio eſt honeſtior, & iuris canonici grauitati, & ſeueritati conuenientior: nec fuit habita ratio deciſionis Tholoſanæ, cum nihil alleget, quod ad rem faciat. Tamen cum nō conſtaret an de tempore legati duraret huiuſmodi conſuetudo, quinimò prætenderetur ceſſaſſe per plures annos ante legatum factum, reſeruarunt Domini vt videretur an hoc caſu valeret legatum propter Doctrin. gloſ. in d. l. miles, §. mulier de milita. teſtam. Capi. deciſ. 102. Guliel. Benedic. in c. Raynutius in verbo & vxorem nomine Adelatæ in diuiſ. 5. num. 161. num. 9.

ADDITIO.

a CONCVBINÆ. *Oncubinæ*. De legato ſeu donatione facta per militem, per Clericum, ſeu per alium Concubinæ, an & quando valeat, & quid ſi fuerit firmata iuramento vel fuerit facta ob benemerita, & de materia vide Rolan. conſil. 98. per totum lib. 1. Ioſeph. Ludou. in commun. opin. concluſio. 25. pariter per totam, lib. 1. Aym. conſil. 229. Anchar. Regien. q. 12. par. 2. pariter per totam.

Famianus Centolinus. J.V.D. Galleſius

ILLVSTR.[MI] ET REVEREND.[MI] D. Seraphini Cardinalis,

Romana vſurarum, Veneris 16. Decembris 1569.

ARGVMENTVM.

An valeat pactum inter Hebræos, quod debitor moroſus ſeu ſocius fœneratitii banchi ſoluat creditori, aut conſocio ſeptem cum dimidio prn centenario.

SVMMARIVM.

Vſura eſt etiam inter Hebraos ſoluere ſeptem cum dimidio pro cẽtenario, ceßante ratione lucri ceſſantis, aut damni emergentis, nu. 1.

Intereße ratione lucri ceſſantis, aut damni emergentis poteſt peti, & taxari per ſententiam Iudicis contra debitorem moroſum, ſecus ſi non eſt moroſus, nu. 2.

Intereſſe propter tardatam ſolutionem a debitore pupilli, an & quando poſſit peti, taxari a partibus, vel declarari a iudice, nu. 3.

Intereſſe lucri ceſſantis non poteſt peti niſi concurrãt requiſita de quibus remißiue, nu. 4. & in addit. lit. a. Vbi de materia.

DECISIO V.

1 FVIT per DD. reſolutum, quod aut petitur iſta cum dimidio ratione vſurarum, aut ratione lucri ceſſantis, aut ratione damni emergentis: ſi ratione vſurarum, omnes fuerunt in voto quod peti non poſſint, neque juxtà præcepta diuina, neque ſecundum authoritates Rabinorum, qui volunt quod in pecuniis pupillaribus neceſſaria ſit authoritas iudicis.

2 Si verò ratione lucri ceſſantis, aut damni emergentis maior pars erat, quod poteſt peti iſtud intereſſe limitatum per ſententiam ad ſeptem cum dimidio. Quod tamen vnus ex Dominis intelligebat data mora, Nam ſine mora ſecus: & ideo vidẽdum eſſe, an ſententia comprehenderet omne tempus ſine diſtinctione, an vero reſpectu alicuius moræ.

3 Mouebantur Domini ex eo quod ſi iſti pupilli habuiſſent iſtas pecunias, potuiſſent ex eis lucrari parem & etiam maiorem ſummam, & contractus principaliter eſſet mutui; tamen habebat quandam mixtionem cum ſocietate propter locationem Banchi, & facultatis fœnerandi, & cõſtabat lucrum fuiſſe factum in genere, cum Hebræi ſoleant mutuo dare ſub pignore, & ideo locum habuiſſe iudicis arbitrium maxime ita moderatum, & etiam de concordia partium fuerat lata ſententia, & de ea pluries tractatum in Rota proponẽte R.P.D. meo Gropperio, & videbatur iniquum nunc ab ea recedere.

4 Duo tantum ex Dominis contrarium tenebant: Nam aliàs fuerat riſolutum coram bo. me. Fantucio, contractum eſſe illicitum, & ſi pupilli A veniunt ratione lucri ceſſantis non eſſe probata requiſita per Paulum de Caſtro l. 3. §. de officio de eo quod cer. lo. & in terminis fuit etiam deciſum in vna Romana vſuraria coram R.P.D. meo Caputaquen. 13. Aprilis 1557. Afflict. deciſ. 20. Mohed. 208.

ADDITIO.

A LVCRI Ceſſantis. Lata & diffuſa eſt illa materia, an ſcilicet quãdo & quomodo debeatur intereſſe lucri ceſſantis, in qua ſufficiat pro nunc, & pro illius reſolutione lectorem remittere ad Doctor. omnes, in l. 1. C. de eo quod intereſt. Iaſ. in l. 3. §. fina. ff. de eo quod certo loco Felyn. in c. cum uenerabilis, col. 2. extrà de exceptionib. vbi ponitur regula cum limitationibus Dec. in l. diem functo, nu. 8. ff. de aſſeſſor. Socin. conſil. 156. col. 2. lib. 2. Roman. ſingul. 637. Dec. conſil. 3. col. 1. & conſil. 116. col. fina. Aym. conſ. 320. num. 6. Nau. conſ. 370. & 450. lib. 2. Siluan. conſ. 10. num. 8. 18. 19. & 47. Diaz. reg. 350. Plot. in l. ſi quando, num. 468. & ſeq. C. vnde vi ſecundum antiquam impreſsionem, Couar. variar. reſolut. lib. 3. cap. 4. num. 2. verſ. 1. deducitur. Rolan. conſil. 35. lib. 1. & conſi. 55. nu. 9. lib. 2. Strac. de mercatur. in tit. de contractibus mercator. nu. 3. & ſeqq. Put. deciſ. 237. num. 1. lib. 1. Menoch. de abitrar. quæſt. lib. 2. caſu 119. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 933.

Famianus Centolinus J.V.D. Galleſius

ILLVSTR.[MI] ET REVEREND.[MI] olim Cardinalis Lancillotti,

Boniẽ. Bonorum de Scaranis Veneris 17. Martij 1572.

ARGVMENTVM.

Spurius ſeu illegitimi natus an dicatur turpis perſona ad effectum, vt propter illius inſtitutionem à teſtatore factam, teſtatoris fratre præterito teſtamentum dicatur inofficioſum.

SVMMARIVM.

Spurius qui natus eſt ex matrimonio non legitimo dicitur infamis infamia facti, nu. 1. in prin. & in addit. lit. a. Vbi de materia.

Fratre

Fratre inſtituente hæredem aliquem ſpurium cum præteritione fratris ſine legitimi & naturalis, teſtamentum dicitur inofficioſum, nu. 1. & per totam deciſionem, & in addit. lit. b. Vbi de materia.

Fratris teſtamentum, in quo inſtituitur expoſitus in hoſpitali, an dicatur inofficioſum ſtante Bulla Iulij ſecundi, nu. 1. ver. ſecundo videtur.

Spurius natus ex legitimo matrimonio dicitur affectus aliqua leui infamiæ nota, nu. 1. in fine.

DECISIO VI.

1 DVBIVM fuit propoſitum, ſed Domini fuerunt varii: Ideo placuit, vt videretur primo de virtute opinionis Azonis in ſumma, C. ex quibus cauſ. alicui infamia irrogetur. qui dicit, quod is qui
a eſt natus [a] ex matrimonio non legitimo, dicitur infamis nō infamia
b facti, & quod querela priuat eum hæreditate [b]. Secundo videatur ſi Thomas ex quo fuit expoſitus in dicto Hoſpitali, & ſtante Bulla Iulii ſecundi, & quod fuit in teſtamento Thomæ ſenioris inſtitutus ſub illis verbis &c. ſic talis turpis perſona, vt non ſit locus l. fratres C. de inoffic. teſtam. Et die Lunę 7. Iunii eiuſdem anni licet Domini inclinauerint quod opinio Azonis ſit vera ſaltim, quo ad inducendam leuem notam, voluerunt tamen ob grauitatem materiæ, vt circumſcriptis aliis circunſtantiis facti, de hoc particulariter dubitant.

ADDITIO.

a NATVS *ex matrimonio non legitimo*. An ſpurii ſint infames, & qua infamia, an iuris, vel facti, & quid ſi fuerint legitimati, vide pro & cōtra, & poſtea duobus modis diſtinguentem D. meum Farinacium in ſua pract. crimin. par. 1. titul. de accuſat. q. 13. num. 52. 70. & ſequen.

b *Hæreditate.* Fratris teſtamentum, an & quando rumpatur ob prçteritionem fratris, ſi ſit inſtituta turpis perſona, & generaliter materia habetur per Bald. & alios in l. fratres, C. de inoffic. teſtam. Aliquid per Corſet. in ſing. in verbo hæres il 3. Diaz. reg. 634. cum allegatis per eum Clar. in §. teſtamentum q. 50. & 52. Qui etiam declarant, quæ dicantur turpes perſonæ, de quo etiam per Rolan. conſ. 87. nu. 13. & ſeqq. lib. 3. Vbi de damnato ob aliquod delictum infamiam irrogans & de concubina Anch. Regien. q. 60. num. 11. par. ſecunda, Vbi declarat, an & quando meretrix ad iſtum effectum dicatur turpis perſona, & num. 1. Vbi facit generalem concluſionem, quod quælibet turpitudinis macula etiam leuis, facit iſto caſu reputare turpem perſonam, & q. 11. num. 2. & ſeqq. par. 1. Vbi reſpondendo cōtrariis firmat in materia aliam generalem cōcluſionem, quod ad remouēdum fratrem à querela inofficioſi ſufficit illum inſtituere in legitima, & ſi inſtituatur, in minori portione, quàm ſit legitima non poteſt petere niſi ſupplementum legitimæ, vt ibi per eum.

Particulariter autem an ſpurius iſto caſu dicatur turpis perſona, vide Rolan. d. conſil. 87. lib. 3. qui concludit quod non, quod & idem cōſuluit Cæphal. conſil. 227. num. 5. & ſeqq. Cuius contrarium videtur conſuluiſſe Pariſ. conſi. 64. lib. 3. Et faciunt ſcripta per Anchar. d. q. 60. num. 1. & ſeqq. Vbi quod fratri ſacerdoti non licet filiam ſuam ſpuriam inſtituere excluſo fratre, nec etiam filiam ſpuriam, quia dicuntur turpes perſonæ, ſed hoc limitat non procedere in ſpuria nupta viro legitimo & naturali, vt ibi per eum numero 4. & ſeqq.

Famianus Centolinus J. V. D. Galleſius

ILLVSTRIS.[MI] ET REVEREND.[MI] D. Seraphini Card.

Leodien. hæreditatis Veneris 6. Martij 1573.

ARGVMENTVM.

Concubinatus ex quibus actibus deducatur, & probetur.

SVMMARIVM.

Concubinatus quando proprie dicatur, & quæ requirantur ad inducendum concubinatum in addi. lit. a.

Concubinatus inducitur, & probatur per ſuſceptionem librorum, nu. 1.

Concubinatus probatur per reputationem, & tractatum rem, num. 1.

Concubinatus probatur ex eo, quod mulier habet curam decentiore i familiaris, nu. 1.

Concubinatus probatur ex eo, quod mulier differenter tractatur ab alijs ancillis, nu. 1.

Concubina præſtat etiam ſeruitium lauandi pannos, num. 1.

Vxor quandoque etiam præſtat viro ſeruitium lauandi pannos, nu. 1.

Confeſſio, quæ non eſt clara, non probat contra confitentē nu. 1. ver. Non obſtat confeſſio.

Concubina, quæ re vera talis eſt, non deſiit eſſe concubinam ex eo quod in teſtamento nominetur ancilla, & non concubina, nu. 1. ver. Nec etiam.

Filij nati ex illicito coitu, an præſumantur nati ex ſtupro, nu. 1. ad finem.

Filij nati ex publico concubinatu ſunt in ſucceſſibiles num. 1. in fine.

DECISIO VII.

1 DOMINI dixerunt probari, quod Auguſtinus retinebat Mariam potius pro concubina de facto, quã pro Ancilla: nam ea quæ per teſtes probãtur, nempe ſuſceptio liberorum, reputatio tractatus decentior, cura rei familiaris, differentia inter eam, & alias
a Ancillas magis conueniunt concubinæ a, quam ſimplici Ancillæ. Nec obſtant aliqua miniſteria per eam præſtita, ſicuti lauãdi pãnos &c. quia etiam hæc plerumque ab vxoribus pręſtari ſolẽt. Nõ obſtat confeſſio eiuſdem, quia non eſt clara, nec etiam nominatio de qua in teſtamento, quia fuit pudoris potius cauſa, quam quod ita res ſeſe haberet. Reſeruatur an iſti ſuſcepti ex tali coitu à ſacris canonibus damnato teneãtur docere ſenatos non fuiſſe ex ſtupro, vel aliàs propter publicitatem concubinatus ſint inſucceſſibiles, ex his quæ tradit Diaz. in pract. crimin. cap. 73. in verbo concubinarii, & Rebuff. de concubin. public. itẽ & Dec. in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ de conſtit. colum. tertia.

ADDITIO.

a *Concubina*. Clericus concubinarius quis propriè dicatur, & de requiſitis concubinatui ponit Diaz. in pract. crimin. canon. in cap. 73. in verbo concubinarii. Quæ autem dicatur legitima concubina, vidè ſeptem requiſita per Rot. diuerſ. deciſ. 254. num. 1. & 2. par. 2. & an & quando concubinatus crimen tranſeat in crimen ſtupri, vide eandem Rotam deciſio. 547. num. 4. par. ſecunda.

Famianus Centolinus J. V. D. Galleſ.

ILLVSTR.[Mi] ET REVEREND.[Mi]
Lancellotti olim Cardinalis.

Neapolitana Matrimonij 10. *Martij* 1574.

ARGVMENTVM.

Accuſator an, & quando teneatur in accuſatione exprimere diem commiſſi delicti.

SVMMARIVM.

Accuſator regulariter non tenetur in accuſatione exprimere diem commiſſi criminis, num. 1.

Accuſator tenetur in accuſatione exprimere diem commiſſi criminis, quando pars hoc petit. num. 2. Declara procedere vbicunque conſtat facta dicta expreſſione reum habere paratam defenſionem: aliter ſecus. num. 3. & in addit. litera a. vbi de materia.

Accuſator non tenetur in accuſatione exprimere diem, de quo non eſt certus. num. 4. & 5.

Accuſator non tenetur in accuſatione exprimere diem delicti clam commiſſi. num. 5.

Excipiens de delicto non tenetur in exceptione ponere diẽ criminis, de quo excipitur, num. 6.

DECISIO VIII.

1 FVIT concluſum Octauium non teneri ad ſpe
a cificandum diem a commiſſi criminis per Beatricem per tex. in l. libellorum de accuſat.
2 Nec obſtat quod ſit neceſſaria expreſſio, quando id pars petit, quia alias ei tolleretur defenſio, vt declarat ibi Bar. num. 12. cum aliis allegat. pro parte Beatricis.

3 Quoniam reſpondetur id procedere, vbicunq; conſtat reum habere paratam defenſionem, facta dicta expoſitione, vt dicit Salicet. in l. 1. nume. 5. C. de accuſa. cuius opinionem eſſe ſeruandam in practica teſtatur Corſet. in repert. ad Abbatem in verſic. Accuſator, quam defenſionem habere nunc Beatricem non conſtat.

4 Præſertim cum delictum non ſit perpetratum cum ipſo Octauio, de quo ipſe poſſet tũc eſſe certus, ſed cum aliis, vt per Boſſ. in titul. de Inquiſit. num. 92. verſ. & ſi videret, Clar. in pract. crim. lib. 5. §. finali, q. 12. verſ. dixi etiam.

5 Nec eſt etiam delictum, quod ſoleat palam fieri; ſed clam, & occulte, vnde non exprimitur dies, Bal in c. 1. nu. 20. in fine. quibus mod. feud. amit. Auguſt. in 1. addit. ad Ang. de malefic. in verbo *de præſenti anno*.

6 Præterea Domini dixerunt, nos non eſſe in propriis terminis accuſationis, nec in materia obiectiua, ſed in probatione exceptionis, quam opponit Octauius contra Beatricem aſſerentem illum eſſe ſuum maritum, & Octauius allegando libertatem excipit cõtra ipſam. præterea hæc exceptio non oritur ex facto ſuo, ſed Beatricis iuxta trad. per Caſſad. in deciſ. 2. de except.

ADDITIO.

a *Ad ſpecificandum diem*. De hac materia an ſcilicet, & quando in accuſatione vel inquiſitione facienda ſit expreſſio loci, temporis, menſis, ſeu diei cõmiſſi criminis, vide omnino Dominum meum Farinacium in ſua pract. crimin. par. 1. tit. de inquiſit. quæſt. 1. numero 12. & pluribus ſeqq.

Famianus Centolinus J. V. D. Galleſius

ILLV-

ILLVSTR.[MI] ET REVEREND.[MI] D. Lancellotti olim Cardinalis,

Biſignanen. Penſionis Lunæ 17. May 1575.

ARGVMENTVM.

Simonia eſt crimen occultum, & difficilis probationis: ideo probatur preſumptionibus, & coniecturis, & quibus.

SVMMARIVM.

Penſio impoſita ſuper beneficio cuius, reſignatio ſit ſimoniaca, nulla eſt. num. 1.

Simonia probatur per famam. num. 1.

Simonia probatur per confeſſionem reſignantis, & reſignatarij, qui ſimoniam commiſerunt. num. 2.

Simonia ſolet occulte committi: ideo leuiores admittis probationes. num. 3. Vbi etiam, quod ſufficiunt præſumptiones. & in addit. litera a. Vbi de materia.

Simonia quando ciuiliter agitur, probatur ex confeſſione extraiudiciali. num. 4.

Confeſſio extraiudicialis an probetur, in foro canonico, & eccleſiaſtico. num. 4. & in addit. litera b.

Teſtes ſingulares non probant confeſſionem extraiudicialem. num. 5.

Teſtes non præſumuntur ſingulares, ſed conteſtes. num. 5.

Teſtes ſingulares probant concurrentibus adminiculis. num. 6.

Simonia operatur, vt non cenſeatur abdicatum ius à reſignante. num. 7.

Reſignatarius non poteſt conſentire penſioni impoſitæ ſuper beneficio ſimoniaco, etiam, quod ſimoniam ignorauerit. num. 7.

DECISIO VIIII.

1 CONCLVSVM pro nullitate penſionis; quia reſignatio beneficiorum, ſuper quibus fuit impoſita penſio, eſt ſimoniaca, Primo enim probatur ſimonia ex fama ante dictam reſignationem per primum teſtem ſuper 3. & per tertium iuxtà nonum, & per quintum iuxta 12.

2 Probatur etiam dicta ſimonia ex confeſſione Iohãnis Aloyſii, qui eam commiſit ante dictam reſignationem, vt probat ſextus ſuper tertio, & quintus iuxtà nonum. Item probatur ex confeſſione ipſius Iohannis Bernardini, vt deponit primus ſuper quinto, & tertius iuxta nonum.

3 Et quia ſimonia ſolet occulte committi, leuiores probationes admittuntur cap. 1. de teſt. in 6. Aym. conſil. 122. num. 8. & propterea ſufficiunt

a ſigna.[a] c. ſicut ſimonia de ſimon. & ibi not. Abb. num. 4. dicit quod in illius odium ſufficiunt præſumptiones.

4 Et propterea confeſſio extraiudicialis ſufficit ad illius probationem, cum agatur ciuiliter Felyn. in c. cum olim num. 5. de reſcrip. præſertim in

b, foro eccleſiaſtico[b] Socin. Iun. conſ. 32. num. 18. volum. 2.

5 Nec obſtat quod confeſſio probatur per teſtes ſingulares, quia reſpondetur, quod teſtes hic non probantur ſingulares: Ideo præſumuntur conteſtes. Alex. conſil. 115. num. 1. vol. 7.

6 Vltra quod admittuntur, quãdo concurrunt adminicula Gabr. de teſt. concl. 2. in fine, prout hic concurrit fama, confeſſio Iohannis Bernardini, ſuſpenſio eiuſdem facta ab ordinario.

7 Et ſtante dicta ſimonia non fuit abdicatum ius à reſignante, Sarnen. in reg. de triennali. q. 12. num. 9. Propterea reſignatarius non potuit conſentire penſioni etiam ſi ignorauerit ſimoniam Caſſad. deciſ. 3. in fine de ſequeſtr. poſſ. Capell. Toloſ. q. 438. in addit. cum aliis, de quibus hic per informantes.

ADDITIO.

a SVfficiunt ſigna. Agebatur in hac cauſa ad inualidandam penſionẽ nulliter impoſitam ſuper beneficio, cuius reſignatio erat ſimoniaca; ideo non eſt mirum, ſi Rota voluit iſto caſu ſimoniam cenſeri probatam ex præſumptionibus in hac deciſione enumeratis. Si enim fuiſſet actum ad priuationem beneficii, & tunc Rota tenere ſolet non præſumptiuam, ſed concludentem probationem requiri; prout colligitur ex pluribus deciſionibus eiuſdẽ Rotæ recollectis in hoc volumine per D. meum Farinacium. Et cum iſta diſtinctione, aliàs cogitabam poſſe concordari contrarias opiniones Doctorum, quorum plerique voluerunt ſimoniam præſumptionibus, & coniecturis probari. Aliqui verò niſi concludenter probari poſſe affirmarunt, vt ſcilicet, prima opinio procedat quan non agitur ad priuationem beneficii. Secunda autem, quando ſic ad priuationem beneficii agitur.

Poſſent etiam prædictæ opiniones, ex mente eiuſdem Rotæ conciliari, vt ſcilicet ſimonia probetur inditiis, coniecturis, & præſumptionibus, dummodo ſint perſpicuę, euidentes, & manifeſtæ. Sic, & è contra ſimonia debeat concludenter probari, & quod ſatis concludenter dicatur probata, ſi illa probetur ex dictis perſpicuis, & euidentibus coniecturis, & præſumptionibus, aliàs ſecus: ex communi illa Doctorum concluſione, quod in delictis occultis, & difficilis probationis, quamuis preſumptiua probatio habeatur pro plena, & concludẽti probatione ad trad. per Bald. in l. quicunque. num. 25. C. de ſeru. fugitiu. Alex. conſil. 69. num. 1. & ſeqq. lib. 2. Aym. conſil. 73. num. 19. & ſeq. Marſ. conſ. 44. num. 8. & ſeqq. Gramma. conſil. 22. num. 15. & ſeq. Nouell. reg. 160. in tertia fallentia. Herculan. in tracta. de nega. num. 309. & 317. deciſ. Pedemont. 72. num. 1. cum aliis per Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 496. num. 4. & concluſ. 459. num. 16. & concluſ. 461.

461.num.10.verſ.limita concluſionem, & lib. 2. concluſ.830. num.4. & num.7. & lib.3. concluſ. 1386.num.4. & ſeqq.

Hoc tamen procedit, quando præſumptiones, & inditia ſunt euidentia, & indubitata, alias ſecus; ſicut magiſtraliter docuit D. meus Farinac. in ſua practica crimin. parte ſecunda, titulo de Reo confeſſ. & conuict. quæſtio.86. num. 33. iuncto.num.55.

b *In foro eccleſiaſtico*. Quod confeſſio extraiudicialis probet de iure canonico, & de illius æquitate voluerunt Aret. & alii relati per Maran. in pract.parte 4.diſtinct.9. num.49. & parte 6. in 5. actu num.19.& per Gabriel. in tit.de confeſ.con cluſ.1.num.4.& num.47. in fine, vbi etiam teſtatur de communi. Marſil.in rubr. de probat. num. 92. Villabob. in communi opi.liter. c. num.133. & 134. Vbi ex hoc infert, quod in Terris Eccleſiæ confeſſio extraiudicialis plenè probat, & ibi ✱ pariter teſtatur de communi, de qua etiam per Ioſeph.Ludo.deciſ.Peruſ.9.num.6.& per Maſcard. de probat.concluſ.347.num.57.& ſeq. lib.1.Vbi ✱ de magis communi, etiam, quod confitentes eſſent laici, & ibi. num.59. & num.96. Vbi multo magis in confeſſione facta in foro pœnitentiali.

Quamuis contrarium tenuerit Alex. relatus per Villabob. d.litera c. eodem. num.134. & per Gabriel. in tit.de confeſſ. concluſ.1. num. 47. & per Maſcard. d. concluſ. 347. num. 57. verſ. ſed conſuluit, & per Hercula.de negat. num.198. in fine. Vbi pariter pro hac contraria opinione vi- ✱ detur teſtari de magis communi. Niſi eſſemus in ſpiritualibus, in quibus ſine dubio extraiudicialis confeſſio plene probabit, vt ibi per eum, & per Gabriel.d.concluſio.1.num.63. Et per Maſcard. d.concluſ.347.num.13.concluſio.550. num.28. & ſequen. apud quos plures alios reperies antiquiores idem tenentes.

Famianus Centolinus J.V.D.Galleſius

ILLVSTR.[MI] ET REVEREND.[MI]

D. Blanchetti Cardinalis,

Panormitana ſeu Agrigentina Reſciſſionis contractus die 13. Juny 1575:

ARGVMENTVM.

De cenſibus illicitis contra formam iuris, & Bullæ Pii Quinti, ac aliarum conſtitutionum creatis quomodo, & quando ſuſtineantur, & de materia.

SVMMARIVM.

Cenſus conſtitutus ſuper certa re, præſumitur licitus, non autem illicitus.num.4.

Contractus omnis præſumitur iuſtus, & legitimus potius quam è contra. num.4.

Vſura non præſumitur committi à muliere nobili. num.5. & in addit.litera a. Vbi de materia.

Cenſus quamuis contineat pacta contra formam Bullæ Pÿ Quinti, ſubſtinetur ex parte proteſtatione facta in inſtrumento, quod non intendunt emere, aut vendere contra formam dictæ Bullæ.num.5.& nu.9. & nu.13.

Clauſula non aliàs aliter, nec alio modo arguit preciſam cōtrahentium mentem.num.5.

Pactum de retrouendendo in cenſu non collatum in liberā voluntatem vendentis, ſed limitatam ad certum tempus vltra, quod cenſus ipſe redimi non poſſit dicitur illicitum.num.6.

Pactum in inſtrumento cenſus, quod emptor non teneatur ad remiſſionem niſi damnum, & deterioratio aſcendat ad quartam partem, eſt illicitum.num.6.

Pacta illicita, & iniuſta in contractu cenſus non inualidant ipſum cenſum in reliquis. num. 6. verſ. Nihilominus.

Concedere qui voluit plus, præſumitur etiam voluiſſe concedere minus.num.6.verſ. Ita quod.

Vtile per inutile non vitiatur quando ſumus in ſeparabilibus, & diuiduis.num.6. verſ.Vnde quod, & in addi. litera b. Vbi de materia.

Cenſus ad rationem decem pro centenario ſubſtinetur ex conſuetudine loci ſic contrahendi ad iſtam rationem. num. 7.

Conſuetudo facit licitum contractum, aliàs de iure illicitum.num.7.& in addit.litera c.Vbi de materia.

Cenſus dicitur fæneratitius, quando pecunia non fuit exburſata, vel exburſata, & ſtatim reſtituta, vel etiam ſi partim fuit data pecunia, & partim gemma. num.8. declara, vt.num.10.

Teſtes reprobantes inſtrumentum debere eſſe omni exceptione maiores. num. 8. & in addit. litera d. Vbi de materia.

Fideiuſſor repellitur à teſtimonio, aut ſaltim ei non creditur iudicis arbitrio.num.8. in fine, & in addit. litera e. Vbi de materia.

Cenſus non dicitur illicitus etiam, quod fuerit impoſitus ſuper omnibus bonis venditoris, & quomodo hoc intelligatur.num.1. & num.14. & num.18.

Annui redditus emptio eſt licita dummodo non reſoluatur in mutuum.num.1.

Annua preſtatio ſuper redditibus communitatis emi poteſt ſub.num.1.

Pactum, quod emptor cenſus poſt illius retrouenditionem poſſit ſtare per aliquos menſes in re cenſuali, non eſt illicitum.num. 2.

Pactum de retrouendendo cum modicitate pretÿ in contractu cenſus, quando illum faciat illicitum. num.3.

Cenſus an ſit illicitus valde conſiderandum eſt, an emptor illius vſus fuerit pactis in eo contentis. num.9.in fi.

Cenſus dicitur licitus etiam, quod pecunia non fuerit exburſata, ſi illius loco fuit data cedula bancaria. num. 10.& num.17.

Cedula bancaria habet vim ſolutionis.num. 10.

Forma inducta ad obuiandum fraudibus poteſt adimpleri per æquipollens.num.10.

Promiſſio Campſoris de ſoluendo cedulam creditori habet vim ſolutionis.num.11.

Libri mercatorum probant etiam contra tertios ſi fuerint adminiculati.num.11.

Statim dictio intelligitur cum aliquo temporis interuallo; & ſecundum ſubiectam materiam, & quandoque etiā verificatur

verificatur in terminum duorum menſium. num. 12.

Cenſus creati ante conſtitutionem Pÿ Quinti non requirebant effectualem pecuniæ exburſationem. num. 15. & ſequen.

Cenſus creati ante Bullam Pÿ Quinti non annullantur per dictam Bullam. num. 15.

Legis naturæ eſt reſpicere negotia futura, non autem præterita. num. 15. in fine, & ibi in addit. litera f. Vbi de materia.

Cenſus ante conſtitutionem Pÿ Quinti potuerant celebrari ex pecunia antea debita emptori per venditorem. num. 16.

Cenſus etiam ſine exburſatione pecuniæ ſubſtinetur, quãdo re vera conſtat pretium ad manus venditoris perueniſſe. num. 17.

Cenſus impoſitus ſuper fundo non capaci adhuc ſubſtinetur, quando fuit generaliter impoſitus ſuper omnibus bonis. num. 18.

DECISIO X.

1 DVBITAVI 13. Iunii 1575. in vna Panormitana ſeu Agrigentina Reſciſſionis cõtractus, an ex conſtitutione cẽſus ſuper omnibus bonis, & ex pacto de retrouendendo, & ex cõuentione, quod poſt reluitionem cenſus emptor poſſit remanere in Caſtro per ſex menſes cõtractus afficeretur illicitus, ſeu vſurarius; & fuit reſolutum ex impoſitione cenſus ſuper omnibus bonis contractum non poſſe dici illicitum: permittitur enim emptio annui redditus, dummodo contractus non reſoluatur in mutuum, Silueſtr. in verbo vſura 2. num. 12. Abb. in c. in Ciuitate, num. 7. de vſuris, & ibi Anan. num. 15. Vbi vult, quod poſſet emi annua præſtatio ſuper redditibus alterius communitatis, Aret. conſil. 151. nu. 20. verſ. ſecus ſi annua præſtatio: & Bullæ Calixti, & Martini permittunt in iſto caſu obligari etiam hæreditatem, quæ eſt ius vniuerſale, quod eo magis videtur dicendum in hoc caſu, in quo obligatio omnium bonorum accedit pro ſecuritate obligationis particularis Caſtri Ricchelmuti, prout expreſsè legitur in inſtrumento.

2 Idem etiam dixerunt Domini, quo ad pactũ, quod emptor poſt reluitionem cenſus ſuper Caſtro impoſiti deberet remanere in Caſtro per ſex menſes: Nam expreſsè dicitur, ex qua cauſa debeat remanere videlicet, vt commodius poſſit mobilia tranſportare. Nec dicitur, quod eo tempore Franciſcus debeat frui fructibus Caſtri.

3 Quo verò ad tertium pactum de retrouendendo, Domini dixerunt videndũ, an ſtantib. illis pactis reſpicientibus fauorẽ D. Franciſci reſultet talis modicitas pretii, quod iuncta cum pacto de retrouendendo efficiat contractum vſurarium.

4 Et in alia coram Orano in vna Foroliuienſi Cenſus 13. Nouembris 1589. fuit concluſum ſententiam Auditoris Cameræ annullãtem annuum cenſum, de quo eſt quæſtio, tanquam fœneratitium, reuocandam eſſe: Cum enim fuerit ſuper re certa reſtitutus, & de eo confectum publicum inſtrumentum, præſumptionem pro ſe habet, vt ſit factum de contractu licito, Cepoll. de ſimulat. contract. præſumpt. 26. num. 85. & regula eſt, vt omnis contractus præſumatur iuſtus, & legitimus, Bal. in l. rogaſti. §. ſi tibi. num. 19. ff. ſi cert. petat. Alex. conſ. 200. num. 4. lib. 2. lib. 2. Socin. Iun. conſ. 83. num. 3. lib. 2. cum ſimilibus.

1 Tanto autem magis, quia celebratus cum mu-
a liere nobili, in quà difficilius cadit præſumptio vſuræ, Tiraq. de retract. conuent. in præfato. nu. 34. Couarr. variar. reſolut. cap. 8. num. 3. præſertim cum in ipſo actu proteſtata fuerit ſe velle emere ſeruata diſpoſitione bullarum ſuper cenſibus editarum Summorum Pontificum, ſignanter autem conſtitutionis Pii Quinti, cum clauſula, non aliàs aliter nec alio modo, ex qua arguitur præuiſa ipſius intentio l. non aliter, de legat. tertio, l. qui hærede, §. final. ff. de condition. & demonſtrat.

6 Licet autem in illo legatur duplex appoſitum pactum dicta conſtitutione damnatum: vnum, ſcilicet de retrouendendo, quod aliter non eſt collatum in liberam, & abſolutam voluntatem vendentis, ſed eſt limitatum, vt poſſit redimere tantum infra decem annos, & duos mẽſes: alterum per quod ad remiſſionem cenſus non vult teneri niſi damnum, & deterioratio, occaſione cuius remiſſio petitur, aſcendat ad quartam partem: nihilominus propterea concludendum eſt, contractum non eſſe vſurarium, ſed debent tanquam vitioſa pro non appoſitis haberi l. cum precario. ff. de precar. Nam illis non obſtantib. adeſt voluntas diſponẽtis in principali actu: Ita quod qui amplius concedere voluit, vtique, & quod minus eſt, voluiſſe dicatur. Vnde quod plus eſt additum ſecundum intentionem diſponentis, ſeparabile eſt, adeoque non vitiatur vtile per inu-
b tile[b], ſed tantum inutiliter adiectum vitiatur, l. 1. §. ſed mihi, ff. de verborum oblig. Hoc autem comprobat clauſula dictæ conſtitutionis, Non obſtantibus quibuſcunque directè, vel indirectè ipſi conſtitutioni aduerſantibus, ex quà expreſsè colligitur intentionem Papæ fuiſſe infirmare actus in contrarium, Ang. in l. quod autem. nu. 2. ff. ſi quis omiſſ. cau. teſtam.

7 Nec dici poteſt vſurarius ſub prætextu, quod fuerit conſtitutus ad rationem decem pro centonario. Nam quicquid ſit de iure, de quo per Tiraq. de retract. conſang. §. 1. glo. 6. num. 16. & ſeq. iſte cenſus fuit venditus ſecundum vſum, & obſeruationem prouinciæ Romandiolæ, vbi prædia, ſuper quibus cenſus eſt impoſitus, ſunt ſita, in qua quidem prouincia ſolent vendi, & conſtitui cenſus ad rationem decem, pro centenario. Certũ eſt autem, quod ſtante huiuſmodi cõſuetudine, ceſſat omnis ſuſpitio vſuræ, & ex conſue-
c tudine iudicari debet contractus licitus l. qui ſit fugitiuus, item apud Labeonem vbi Barto. ff. de ædil. edit. l. quid ergo §. 1. in verſ. cum vſuris, & iis, quæ in regione obſeruantur. ff. de contract. & vtil. auct. tut. l. tutor, qui repertorium, §. ſed ſi negauit, ff. de adminiſtr. tutor. Soc. Sen. conſil. 83. num. 21. lib. 2. Dec. in l. 2. nu. 17. C. de eden. cum ſimilibus, & probant extrauagantes Martini, &

Calixti

Calixti ſub ti. de empt. & vend. in extrauaganti-
bus communibus.

4 Minus habita fuit ratio teſtium deponẽtium in huiuſmodi creatione cenſus pecunias nec fuiſſe ſolutas, ex quo reſtitutæ fuerint in continenti, nec penes venditorem cenſus remanſerunt, neque etiam pretium integrum fuiſſe in pecunia numerata, ſed partim in gemmis, quæ contrariãtur formæ præſcriptæ, in conſtitutione Pii Quinti; Quia Domini reſponderunt iſtis teſtibus nullam adhibendam fidem, ex quo enim ad impugnandum publicum inſtr̃m fuerunt inducti, neceſſum eſt, quod ſint omni exceptione maio-
d res [d] Bero. conſil. 147. num. 36. & ſeq. volum. 2. Tãtum autem abeſt, vt ſint tales, vt etiam omni-
e no veniãt repellendi, cũ duo ſint fideiuſſores, [e] qui regulariter repelluntur, aut ſaltim ſecundũ Ang. conſil. 295. arbitrio iudicis remittitur: tertius autem multas exceptiones notabiles patitur, de quibus hic per informantes, ex quibus, & aliis deductis fuit reſolutum ſententiam reuocandam.

9 Et rurſus in eadem materia coram Illuſtriſſimo & Reuerendiſſimo Do. Cardinal. Pamphilio in vna Beneuentana cenſus 29. Maii 1593. Dixerunt Domini ſententiam Auditoris Cameræ ſuper inualiditate cenſus non ſubſtineri: validitas enim ipſius cenſus videlicet, quod in inſtrumento adeſſent aliqua pacta repugnantia conſtitutioni fel. recordat. Pii Quinti, videbatur Dominis ſatis reſeruata in declaratione, & proteſtatione per contrahentes in principio, medio, & fine contractus facta, quod inſtrumentum intelligatur initum, factum, & ſtipulatum iuxtà formã prædictæ cõſtitutionis, ita quod ſi in eo aliquod contra dictam formam eſſet appoſitum, illud habeatur pro non appoſito, ſcripto, & ſtipulato, ſed reducatur, & reductum cenſeatur iuxtà illius tenorem, cum illorum intentio fuerit, & ſit ſecundum formam dictæ Bullæ contrahere, & nõ aliàs aliter nec alio modo, iſta enim proteſtatio cum ſit facta in ipſo contractu ad limitandum illius obligationem, & illi ambæ partes conſenſerint, conſeruat ius proteſtantis, & validitattem contractus perinde vti fuiſſet celebratus ſine illis pactis, & in omnibus, & per omnia iuxtà formam, & tenorem prædictæ conſtitutionis ad notat. per Bart. in l. non ſolum §. morte. num. 24. Alex. num. 13. cum ſequen. & alios. ff. de nou. ope. nunciat. Abb. in cap. cum M. Ferrarien. ſub num. 15. de conſtit. Alex. conſil. 27. num. 14. lib. 3. Put. deciſ. 32. num. 3. lib. 2. Et in termino huius proteſtationis in inſtrumento cenſus trad. Hier. Gabriel. conſil. 47. num. 7. lib. 2. & tenuit Rota hanc proteſtationẽ referri etiam ad pacta expreſſa in cauſa Foroliuien. cenſus coram D. meo Orano ſub die 13. Nouembris 1589. maximè, quod non conſtat, quod emptor, qui produxit inſtrumentum, pro conſequendis tantummodo fructibus vſus vnquam fuerit aliquo ex prædictis pactis, quæ prætenduntur illicita.

10 Non obſtat, quod proteſtatio non poſſit ſupplere realem numerationem pecuniarum, quam conſtitutio in ipſo actu celebrationis inſtrumenti coram Notario, & teſtibus, requirit, quia per dationem cedulæ Bancharię, quæ habet vim ſolutionis Bar. in l. ſi ſolutarum. ff. de ſolutionibus Put. deciſ. 186. lib. 1. videtur ſatisfactum huic formæ inductæ ad euitandum fraudẽ, & ſimulatas ſolutiones ad notat per Dec. in l. ſi mater ſub nu. 4. C. de Inſtit. & ſubſtit. Caſſa. deciſ. 2. de Iude. latè Brun. de forma, & obſer. form. in 1. fallen. maximè cum pretium prædictum eſſet conuertendum cum extinctione aliorum cenſuum, quod cum eodem temporis momento fieri non poſſet, valde expediebat emptori, vt ſolutio fieret per Cedulam, ne interim pecunię conuerterentur in aliam cauſam ad not. in auth. hoc ius porrectum C. de ſacroſan. eccleſ.

11 Et ceſſat difficultas, quia iſte defectus fuit ſanatus per ſpecialem commiſſionem S. D. N. quæ licet habeat clauſulã Cõſtito, quod ſtatim poſt celebrationem venditionis cenſus, fuerit ipſis Dominis de Cariſſimis ſolutum pretium vigore Cedulæ datæ in inſtrumento. Illa tamen eſt ſatis iuſtificata ex libris illorum de Citarella mercatorum, qui pro emptione cenſus conſtituerũt illos debitores in ſumma ſcutorum quatuor millium pro pretio prædictæ venditionis, quæ promiſſio habet vim ſolutionis, vt poſt Bar. in l. ſingularia. ff. ſi cer. pet. tradit Afflic. deciſ. 353. in fine, & adeſt deciſ. Ianuen. 4. num. 9. & ſeq. Præſertim, quia illa eadem ſumma fuit poſtea à prædictis mercatoribus ſoluta illiſmet creditoribus D. D. Cariſſimis, quibus vigore prędicti inſtrumenti erat ſoluẽda, vt patet ex eiſdem libris, qui cum ſint adminiculati ex ipſo inſtrumento venditionis, & Cedula, probant etiam inter tertios Bar. & alii in l. admonendi, ff. de iur. iur. n. Guid. Pap. deciſ. 441. Aym. 275. nu. 8. maximè in libris Mercatorũ Ciuitatis Neapolis per ea, quæ aliàs deducta fuere de anno 1578. coram bon. memo. D. Bubalo in cauſa Neapolitana pecuniaria, & faciunt notata per Iaſ. in l. admonendi, ſub num. 120. cum aliis poſt Roland. conſil. 92. nu. 5. lib. 3.

Neque obſtat, quod iſta ſolutio facta fuerit
12 poſt quattuor dies à celebratione inſtrumenti, quia non ideo minus dicitur facta ſtatim, vt loquitur cõmiſſio, cum hæc dictio, Statim, intelligatur, & cum aliquo temporis interuallo l. quod dicimus, & ibi gloſ. ff. de ſolut. adeo, vt ſecundum ſubiectam materiam: aliquando verificetur in ſpatio duorum menſium, vt latè per Alber. in ſuo Dictionario, in verbo, Statim, Tiraqu. in l. ſi vnquam verſ. reuertatur ſub. numero 119. C. de reuocan. donat.

13 Neque obſtat, quod in prædicta commiſſione non fuerint narrata alia pacta, quia de illis non erat habenda mentio, cum ex ſpeciali partium cõuentione illa habeantur pro non appoſitis, quatenus Bullæ ſuper forma creandi cenſus contraria eſſent, vt ſupra dictum fuit.

14 Nec obſtat, quod cenſus in defectum aliorum bonorum fuerit generaliter impoſitus omnibus bonis, quia non adeo redditur nullus, cum fuerit impoſitus ſuper certis rebus licet pro illius ſecuritate in defectum illorum fuerit etiam impoſitus ſuper aliis bonis: & aliàs in fortioribus terminis fuit reſolutũ in cã Panormitana, ſeu Agrigentina reſciſſionis cõtractus ſub die 13. Iunii 1575. corã Illuſtriſſ. & Reu. D. Car. Blãchetto, & ex his

Domini

Domini reſoluerunt cenſum ſubſtineri, & ſententiam Auditoris cameræ eſſe reuocandam.

ALIA DECISIO.

Et demum coram Litta in vna Eugubina cenſus Lunæ 10. Februarij 1597. fuit propoſita hæc facti ſpecies de anno 1564. Euangeliſta Lames, & Bernardinus Gorantes mercatores Eugubij aſſerentes ſe Dominos cũ iuramento duorũ prædiorũ in territorio Eugubij exiſtentiũ impoſuerunt ſpecialiter ſuper illis hypothecando, & ſupponẽdo generaliter oĩa alia eorũ bona cenſũ ſcut. 135. ad fauorẽ Bernardini Raynerij pretio ſcut. 1500. quæ ſcut. 1500. tunc non fuerunt exburſata venditorib. ſed vere ipſi alia ex cã erãt debitores emptoris dictę ſummę, huius cenſus fructus per plures annos fuerunt ſoluti ſine aliqua cõtrouerſia Mox Bernardino emptore cẽſus defuncto denegata fuit ſolutio hęredi, vnde introducto iudicio inter hæredẽ emptoris, & hæredẽ venditorũ dantes de nullitate dicti cenſus, tũ quia non interuenerit in eius creatione pecunia numerata, tum ẽt quia dicta duo prædia ſuper quib. ſpecialiter impoſitus fuit cenſus non erãt capacia cẽſus tantæ ſummæ, iudices de partib. per duas ſnĩas declararũt dictũ cẽſum fuiſſe nullũ, & fructus ex eo perceptos nõ ſecus ac ex illicito cõtractu perceptos, vltra ſummã quinq; pro centenario dicti capitulis ſcut. 1500. eſſe imputãdos in extenuationẽ ſortis principalis, At tandem introducta cã in Rota coram me dubitaui an ſtante inſtrumẽto cenſus, & alijs de quib. in actis ſnĩæ de partib. ſint iuſtæ.

15 Et Dñi vnanimiter pro negatiua reſoluerunt Moti quia cũ cẽſus iſtæ fuerit creatus ante cõſtitutionẽ Pij V. non potuit iudicari nullus ex eo, ꝙ in actu impoſitionis cenſus pecunia numerata nõ interuenerit cũ de iure cõi debitum ex vna cã non ſit prohibitũ ex conſenſu partiũ conuerti in debitũ ex alia cã, & ſic ex cã cenſus l. ſingularia ff. ſi cer. pet. l. 3. §. fi. ff. de donat. inter vir. & vxor. l. ſi ei nuptura, & l. ſi ſponſalib. §. 1. ff. de iur. dot. Nec conſtitutio Pij V annullat cenſus aliter antea factos, vt ex lectura eius conſtat, & ex eo cõprobatur, ꝙ propriũ legis eſt reſpicere negotia futura, a & nõ ꝑterita [a] l. leges, & cõſtitutiones C. de legib.

16 Et quod cenſus conſtitutionẽ Pij V. potuerit valide creari de pecunia antea debita emptori per venditorem Nauar. conſil. 1. num. 1. tit. de empt. & vendit. Surd. conſil. 162. nume. 39. lib. 2.

17 Imò etiam poſt conſtitutionem Pij V. non vr̃ improbata cõſtitutio cenſus, & ſi in ipſo actu nõ interueniat pecunia numerata dummodo re vera conſtet ad manus vẽditoris peruenisse pretiũ ipſius cenſus, vt alias in ſignat. ſanctiſs. per Gregorium XIII. fel. recor. fuiſſe declaratã, dixerũt Domini in vna Beneuentana cenſus coram R. P. D. Pamphilio dum tenuerunt pro validitate cẽſus, licet in actu illius cõſtitutionis nõ interueniſſet pecuniæ numeratio, ſed ſola cedula Bancaria.

18 Sicut nec ex eo potuit iudicari nullus cenſus iſte ꝙ prædia illa duo ſuper quib. ſpecialiter fuit impoſitus, nõ eſſet tãti redditus, ꝙ ſufficerẽt pro ſoluendis fructib. ipſius cenſus, ſtante ꝙ fuit etiã impoſitus ſuꝑ omnib. alijs bonis ipſorũ venditorũ, ꝙ benè ante conſtitutionẽ Pij V. fieri potuit, vt expreſſe probatur in cõſtitutione Calixti III. tit. de empt. & vend. in extrauag. ibi ſuper eorum bonis, domib. agris, prædijs, poſſeſſionib. & hæreditatib. &c. & tenent Soc. lib. 6. ff. de iuſt. & iur. q. 78. art. 4. ti. de cẽſib. & fuit reſolutũ in illa Panormitana, ſeu Agrigentina reſciſſionis contractus 13. Ianuarij 1575. coram Illuſtriſs. Blanchetto.

ADDITIONES.

a *Mvliere nobili.* Contrariũ cõſuluiſſe vr̃ Alex. in cõſ. 54. lib. 6. volẽs ſexus mulieris qualitatẽ nõ excuſare a ꝑſũpta vſura, ſed tu pro cõcordia potes dicere primã opinionẽ eſſe declarandã, vt nõ procedat in muliere ſagaci, & quoad reſciſſionẽ cõtractus cũ reſtitutione vſurarũ prout (ni fallor) ſic vr̃ de mente Natt. in cõſ. 497. nu. 7. & ſeq. lib. 3. & expreſſe voluit Io. Bapt. Lup. de vſur. cõment. 2. §. 1. nu. 4. & 5. ſubdẽs amplius iudicis arbitrio remiſſũ an præſumat̃ mulierẽ ſic cõtraxiſſe per ſagacitatẽ, & malitiã, an vero ex ſimplicitate, & ſine dolo, Quod & idẽ affirmauit Menoc. de præſump. lib. 3. præſump. 122. nu. 40. & 41.

b *Vtile per vtile.* Veriſſima eſt iſta diſtinctio, ꝙ in indiuiduis, & inſeparabilib. vtile per inutile vitiatur, ſecus indiuiduis, & ſeparabilib. iura, & cõcordantes adducit Stephan. Lãbertẽg. in trac. de cõtractib. corũ &c. gl. fin. nu. 139. & glo. 5. nu. 2. & 3. vbi ẽt, ꝙ in indiuiduis, & ſeparabilib. actib. vtile ꝑ inutile non vitiat̃, maximè qñ actus eſt nullus ob omiſſionẽ ſolẽnitatis, in indiuiduis vero tũc demũ vtile per inutile vitiat̃ ſi inutile ſit potentius vtili, ſecus èconetra, & ibi nu. 2. teſtat̃ de cõi, & vide rurſus eundẽ Lãberteng. ibidẽ gl. 11. nu. 68. & ſeqq. vbi ꝙ vtile per inutile nõ vitiat̃, qñ illud inutile eſt ſuper abundans, & non neceſſariũ, & d. gl. 5. n. 7. vbi generaliter, & remiſſiue declarat, qñ actus dicatur diuiduus, vel indiuiduus de quo latiſſime per Ant. Gomez. dę cõtractib. Thom. 2. c. 10. tit. de indiuid. per totũ, & vide ẽt Rolan. conſ. 72. n. 66. lib. 3. vbi ꝙ in ijs quę ſunt de forma vtile per inutile vitiat̃; Quod & idẽ probauit Tiraq. de retract. p. 1. §. 1. gl. 21. n. 17. Multa exẽpla in quib. diſcutit̃, an & qñ vtile per inutile vitiat̃ videas ꝑ Aym. de antiq. tẽp. p. 4. ſect. abſolutis differentijs nu. 59. 61. 62. & 63. & ſect. materia iſta ſingularitatis num. 1. & ſeqq. fol. mihi 258. & 272.

c *Ex conſuetudine.* In iſta materia, an ſ. & qñ cõſuetudo excuſet ab vſurario, & illicito cõtractu, vide quæ dixit D. meus Farinac. in ſua prac. crim. p. 2. ti. de pęn. tẽp. nõdũ impreſſo q. 95. n. 3. & ſeq. vbi facta cõcluſione affirmatiua quã dicit magis cõiter teneri ꝑ Doct. eã præcipuè limitat, ac declarat procedere, vt licet excuſet a pęna, nõ tñ excuſat a reſtitutione vſurarũ, nec vr̃ facere cõtractũ licitũ, & validũ ſi re vera ſit illicitus, & vſurarius ex Natt. conſ. 498. n. 26. lib. 3. Rolan. conſil. 75. poſt nu. 47. lib. 1. Ioſeph. Ludou. deciſ. 51. ver. qñ tñ in fi. fol. 115. Menoc. de præſump. lib. 3. præſump. 122. n. 97. & refert Rotã in vna Romana ſocietatis corã Illuſtr. Lãcelletto 2. Iunij 1570. (cuius deciſio fuit ſup. in cõſilijs regiſtrata) dixiſſe, ꝙ licet cõſuetudo in cõtractu vſurario operet̃ quoad euitationẽ pęnę, nõ tñ operabit̃ validitatẽ cõtractus ex Bero. quẽ alleg. in c. quia in oĩb. n. 8. & 9. extra de vſuris, ex quib. valde dubia reddi vr̃ iudicio

dicio meo hęc deciſio in qua & quoad validitatem contractus videtur admittere excuſationē, & contrahendi conſuetudinem prouenientem.

d *Omni exceptione maiores.* Ad hāc materiā, an. ſ. & qn̄ teſtes reprobātes inſtr̄m debeant eſſe oī exceptione maiores, vide Alber. in l. q teſtō §. mulier nu. 5. & ſeqq. ff. de teſta. prac. Cōrād. tit. de teſtib. rubr. perſonas teſtiū aggrediendo nu. 89. fol. 110. & in rubr. de inſtr̄is ſub nū. 17. & ſeqq. in diſcurſu fol. 149. Iul. Scarlatin. inter conſ. crim. diuerſor. cōſ. 118. nu. 24. lib. 1. & inter ead. cōſ. Ferran. Gargiar. conſ. 122. n. 17. & cōſ. 123. ſub nu. 11. & ſeq. & conſ. 126. nu. 15. & ſeqq. plurib. in diſcurſu per totum Io. Ronchegall. cōſ. 127. nu. 11. eod. lib. 1. Monticell. in repert. teſtium fol. mihi 318. col. 2. verſ. 3. 5. & penult. Natt. cōſ. 95. n. 10. & ſeq. lib. 1. Anch. Regien. q. 71. p. 1. Maſcar. de prob. lib. 1. in prefatione. q. 6. 59. & ſeqq. & n. 68. & ſeq. & lib. 2. cōcl. 919. n. 5. & ſeq. & lib. 3. cōcl. 1360. nu. 2. Menoc. de arbit. q. lib. 2. caſu 105. n. 6. & ſeq. & n. 33. Virg. Boccac. in conſtit. Marchiæ glo. 7. nu. 14. & ſeq. Oſaſch. conſil. 64. num. 47. & conſ. 66. num. 2.

e *Fideiuſſores.* Si ad ſaturitatē ſcire volueris, an & qn̄ & in qua cā fideiuſſor teſtis admittatur, & admiſſus qualē faciat ſidē vide oīno D. meū Farinac. in ſuo trac. de teſtib. q. 60. n. 368. & plurib. ſe.

f *Futura, & non præterita.* Qñq; tñ lex, ſeu conſtitutio, aut ſtatutū trahitur ad præterita, q qñ verum ſit, & de materia remitto lectorē ad trad. p Fel. in c. fi. de cōſtit. Soc. iun. cōſ. 21. per totū lib. 1. Diaz. reg. 136. Capr. cōcl. 6. p totā vbi latiſſimè Franc. Turzan. 95. Cephal. conſ. 162. nu. 12. & ſeqq. lib. 2. & cōſ. 35. n. 51. lib. 1. Rolan. cōſ. 95. n. 23. & ſeq. lib. 1. Cōtard. de moment. poſſeſ. tit. de Egid. q. 5.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ILLVSTR.[MI] ET REVEREND.[MI] D. Seraphini Cardinalis.

Imolen. Caſtrorum Lunæ 12. Decembris 1575.

ARGVMENTVM.

Contumacia ſine trina citatione non inducitur.

SVMMARIVM.

Contumax eſſe non pōt qui latiſſimè citatus non eſt nu. 1.

Contumacia requirit trinam citationem. nu. 1.

Contumax vt quis dicatur, & ut tanquam contumax poſſit condemnari propter contumaciam quomodo citari debeat, & de materia in addit. litera A.

DECISIO XI.

1 Domini perſtiterunt in reſolutis ex eo quod fundamentum, quod fit pro parte Illuſtr. D. Herſiliæ totū conſiſtit in contumacia Alidoſij, de qua in facto non conſtat cum
a apparcat legitimè de citatione & text. in c. 1. de milite vaſallo pro ea allegatus requirit trinam vocationem, ideo cum deficiat in facto fundamentum hoc non ſubſiſtere.

ADDITIO.

a *Citatione.* Vbi citatio eſt inualida, & nulla, tunc contumacia inde reſultās nullum operatur effectum, ex plurib. allegatis per D. meum Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. tit. de inquiſi. q. 11. nu. 37. & 38. vbi in ſpecie, quod non vnica, ſed trina requiritur citatio, & nu. 39. ſeqq. vbi plenè ponit requiſita ad validitatem huius citationis.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ILLVSTR.[MI] ET REVEREND.[MI] D. Seraphini Cardinalis.

Imolen. Caſtrorum Veneris 16. Martij 1576.

ARGVMENTVM.

Contumax quando dicatur verus, & quando fictus. Quomodo & ex quibus contumacia vera probetur, ad effectum, vt priuatio propter contumaciam ſit perpetua, & non temporalis.

SVMMARIVM.

Sententia priuationis contra contumacem lata videtur non propter contumaciam; ſed propter delictum lata, quando in ea condemnatus vocatur filius iniquitatis. numero 1.

Priuatio, & confiſcatio bonorum videtur perpetua, & nō temporalis quando in ea dicitur, quod bona perpetuò ſpectent ad Cameram. nu. 1.

Legitimè dictio importat iuris ordinem, & diſpoſitionem. numero 2.

Nullum quod eſt, nullum præſtat iuris fomentum, aut adminiculum. nu. 2.

Citatio trina requiritur ad effectum, vt quis ſuis bonis priuetur: numero 3. vbi declaratur niſi quis fuerit verus contumax, quia tunc vnica tantum ſufficit citatio.

Teſtis inſtigator ſuſpectiſſimus eſt, eique non creditur etiam in crimine ſimoniæ, & læſæ maieſtatis. numero 3.

Citari amplius non debet is qui ſemel citatus, dicit ſe nolle comparere. numero 4. vbi declaratur dummodo hoc dicatur tempore quo citatur, ſecus ſi poſtea.

Contumax verus dicitur is qui citatus reſpondet ſe nolle venire. nu. 4. vbi hoc declaratur.

Contumax verus, an dicatur is qui citatus non compareret, nec de legitimo impedimento docet. nu. 3.

Sententia priuationis in contumaciam lata non priuat perpetuò, & infra annum inducit priuationem quoad poſſeſſionem non quoad proprietatem, etiam quod præceſſerit trina citatio. nu. 5.

Stylus probandus eſt de tempore de quo eſt controuerſia. nume. 6.

Conta-

Contumax ex vnica tantum citatione non poteſt propter contumaciam priuari. nu.7.

Sententia ſine proceſſu, ſi non eſt lata contra præſentem, & non appellantem præſumitur nulla. nu.8. vbi declaclaratur niſi fuerit lata contra abſentem verum contumacem. Et idem ſi contra fictum, qui non appellauit infra decem dies à die notitiæ, ſub nu.8.

Iudices maiores, & eorum ſententiæ habent præſumptionem pro ſe, & præſertim collegium iudicum, ſub.nu.8.

Clerici Cameræ Apoſtolicæ dicuntur habere à Papa mandatum Generale cum libera, ſub num.8. vbi etiam habent eandem facultatem quã habet Gubernator vrbis.

Gubernator vrbis poteſt procedere non ſeruatis terminis ſubſtantialibus, ſub nu.8. ante finem.

Contumax verus dicitur is, qui perſonaliter citatus eſt. nume.8. ad finem.

Teſtes patientes exceptiones ſupplentur ex ijs in quibus concordant. nu.8. ad finem.

Sententiam nullam, qui vult dicere, debet producere omnia acta. nu.9.

Sententiæ exequutionem Rota non ſolet dare, niſi facta matura diſcuſſione meritorum. num.10. Vbi declaratur hæc concluſio.

Contumax vigore ſtatutorum totius Italiæ habetur pro conuicto & confeſſo. nu.11.

DECISIO XII.

1 DOMINI præſuppoſitis deciſionibus corã me factis ſuper decretorũ nullitate, &c. fuerunt cõcordes narratiuã fel. re. Clementis, non eſſe ſufficienter adminiculatam: Tria enim videntur præcipuè ex dicta narratiua colligi. Primum, quod Alidoſius fuerit priuatus, & quidem tacitè innuitur licet hoc expreſsè dicatur, quod fuerit ob delicta per eum perpetrata cũ vocetur iniquitatis filius ſecundum quod dicta priuatio fuerit legitimè facta, aliàs Caſtra non eſſent legitimè deuoluta: Tertio quod dicta priuatio fuerit perpetua & tẽporalis ex eo, quod dicitur dicta Caſtra ſpectare perpetuò iure ad Cameram apoſtolicam.

2 Et licet primum ex decretis, & facti notorietate verificetur nempe quod Riccardus fuerit priuatus, ſecundum tamen quod fuerit legitimè priuatus nullo modo videtur iuſtificatum, dictio enim legitimè importat iuris ordinem & diſpoſitionem Innocen. in c. fin. de lib. oblatio. Card. c. ad audien. de reb. eccleſ. non alienan. Cum enim fuerit aliàs dictum decreta ex eorum inſpectione eſſe nulla: Ideo nullum præſtant iuris fomẽtum, nec adminiculum l. nulla de autho. tuto. Caſſad. deciſ.6. nu.1. de præben.

3 Inſuper regulare eſt, vt ad priuationem requiratur trina citatio cap. primo de milit. vaſall. qui contra &c. de qua in caſu propoſito nõ conſtat. Nec obſtat, quod intelligatur de ficto contumace ex ſententia Andr. ibid. Quia neque etiam probatur, quod Alidoſius fuerit perſonaliter citatus, nam neque de relatione Curſoris conſtat, neque eſt credendum teſtibus ſuſpectiſſimis vtpote inſtigatoribus quibus neq; etiam in criminibus Simoniæ & læſæ maieſtatis creditur c. per tuas de ſimon. c.1. de teſtib. in 6.

4 Nõ obſtant alij teſtes Riccardi, quia vnus tñ deponit de auditu & rumore publico, neq; deponit in ſpecie de perſonali apprehẽſione, & ita tollitur ẽt id quod dr̃ cum qui citatus dicit ſe nolle cõparere, nõ eſſe amplius citandum, quia de hoc non cõſtat niſi per eoſdẽ teſtes, ſed dato ꝙ eis fides eſſet adhibenda neceſſe eſſet, vt de hoc cõſtaret Iudici per relationem, ſed neq; habemus relationem Curſoris, neq; dicunt teſtes hoc fuiſſe reſponſum Curſori, ſed poſt eius receſſum a Riccardo dictũ, ita quod non potuit iudex de hac re notitiã habuiſſe, & ita locum habet doct. Bart. in l. multum intereſt nu.4. de condit. & demonſtr.

5 Nec obſt. ꝙ imò apparuit eum fuiſſe verũ contumacem, ex quo non cõparuit nec docuit de aliquo legitimo impedimento, quia ad hoc erat neceſſaria alia citatio niſi fuiſſet cõminatio appoſita in monitorio, vt per Alex. conſ.212. n.11. & ibi addit. lib.6. Marſ. in ſua prax. in §. examinãda nu. 34. & 35. Idẽ in 6. de vnoquoq; nu.191. de re iudicata: igitur cũ ex his non conſtet Alidoſiũ fuiſſe verũ contumacẽ, & priuatio fuerit facta in cõtumaciã, vt teſtatur clericus cameræ reſultat, quòd per talẽ priuationẽ non poterant dici caſtra perpetuò iure ad camerã ſpectare cũ infra annũ non priuetẽ vaſallus proprietate feudi, ſed poſſeſſione tñ ẽt ſi p̃ceſſiſſet trina citatio, vt p Andr. de Iſer. in d.c.1. nu.2. Aluar. n.7. & 15. & Affl. nu.9. & talis priuatio non eſt perpetua, ſed temporalis Natta 444. nu.4. Felyn. in c. ex literis nu. 16. de reſcript.

6 Nec ad ſanandam nullitatem decretorũ quicquã facit ſtylus, tum quia non eſt ita receptus, vt percutiat illud tp̃s priuationis &c. neq; ſanat defectũ trinæ citationis, quinimò fuit in contrariũ cũ dicatẽ in eo ꝙ citatio de qua in decreto fit mentio nõ deſcribatur in lib. decretorũ, ſed traditẽ notario, & tamen de tali citatione non conſtat.

7 Neq; placet ꝙ ex antiquitate præſumatur, cũ inter priuationẽ & cõmiſſionẽ cauſę ſup ſpolio interceſſerint tñ quinq; vel ſex anni maximè in caſu iſto in quo nimis præcipitanter fuit proceſſum, cũ in termino primę citationis accuſetur cõtumacia, & priuetur, vt per Aym. de antiq. temp. par.2. nu.53. Et ita omnia adminicula ſumpta ex dictis teſtibus & ſtylo carcere.

8 Fuerunt tñ aliqui ex dñis qui dixerunt ꝙ quatenus dubitaretẽ de reſolutionib. factis ſuper nullitate decretorũ, & hmõi nullitas nõ haberetẽ pro reſoluta, dubiũ propoſitũ nõ carere difficultate; Primo, quia licet regulariter ſnĩa ſine proceſſu, ſi non eſt lata contra præſentẽ, & non appellantẽ, p̃ſumitur nulla Glo. & Doct. in c. per venerabilẽ qui fil. ſint legit. Egid. deciſ.89. Caſſad. de p̃ſum. deciſ.1. Sarnen. de trien. q.33. Tñ non procedit in ſnĩa lata contra abſentem verũ contumacẽ Rot. de ꝓbat. in nou. Butr. c. qm̃ cõtra de probat. col. 15. Card. col. fi. Imol. col.6. & in c. cũ in iure peritus nu.6. de off. deleg. Alex. conſ.22. n.2. Gabr. de ſent. concluſ.4. nu.20. ẽt contra fictũ contumacẽ ſi non appellauit intra decẽniũ a die notitiæ. Docto. ſupra citati in d. c. qm̃ contra Gabr. ibid. nu. 22. & hęc limitatio vr̃ bñ applicari ad caſum iſtũ, maximè cũ pro maioribus iudicibus p̃ſumatẽ l. 1.

de offic.præfect.Prær.Aym.de antiq.temp.par.2. num.21.& multo magis pro collegio Abb.c.prudentiā in 3.notab.de off.dele. & clerici cameræ dicuntur habere a Papa mandatū generale cū libera Dec.conſ.404.in princ.& veriſimiliter habent facultatē quā habet Gubernator vrbis, qui pōt nullis ſeruatis terminis ſubſtantialibus procedere Pariſ.126. nu.4. & de cōtumacia vera Alidoſij cū fuerit citatus perſonaliter conſtat ex teſtibus, præſertim ex tertio, qui fuit clericus cameræ, & licet alij patiant̄ exceptiones ſupplent̄ tñ ex decretis in ijs in quibus concordant Aym.cōſ.6.n.66. & 98.num.5.& in iſtis decretis enunciantur ſubſtantialia, nempe decretū monitorij citatio perſonalis cōtemptus Alidoſij. Aym. conſ.108. n.2.

9 Ex quib. ſequit̄, ꝙ allegāti nullitatem incūbit onus ꝓbādi oīa acta vt poſſit argui contra ſnīam Corn.conſ.348.n.31.cū ſeq.in 1.vol.Abb.cōſ.41. in 1.Dec.conſ.341.num.12.Alex.218.col.1. in 2. Aym.de antiq. par.2. nu.30. Et ſic nō obſtaret ꝙ nō cōſtet de trina citatione, & alijs neceſſarijs ad validitatem, quia hęc oīa ex ſupra deductis prǽſumerentur maximè cū in decretis appareat Alidoſium bis monitum, quod ex teſtibus deponentibus de duobus diuerſis nuncijs confirmatur.

10 Nec hic agitur de exequutione ſententiæ quo caſu ſolet Rota maturius ꝓcedere cū exequutio ſit facta, ſed de ea ſubſtinenda: nec quicq̄ vr̄ facere conditio Alidoſij de anno 1536. in iudicio ciuili, quia erat neceſſaria appellatio, vt ſupra dictū eſt. Nec præſumptiones iſtæ fundātur in tpe, ſed in decretis teſtibus, & alijs, & ex his vr̄ reſultare ſaltem adminiculū ſufficiens narratiuæ Clementis, cum hęc ſint vrgentiora ijs q̄ pro adminiculis fuerūt cōſiderata a Rota in deciſ.89. Creſcentij; & dans de iure tertij debet dare de iure dato.

11 Prætereа Caſtra hmōi ꝓꝑ priuationē ſpectāt ꝓprio iure ad camerā ex quo per totā Italiā ſtāt ſtatuta notiſſima quod cōtumax habeat̄ ꝓ cōuicto & confeſſo Boſſ.tit.quomod.proced.per pceptū nu.4.& 13.& de requir.reis nu.2. & 3. & ī tit. Bāniti q̄d amittāt n.19.& 20.Ideo cogitādū, &c.

ILLVSTR. ET REVEREND.

D.Lancellotti olim Cardinalis.

Albiganen. Canonicatus vltima February 1378.

ARGVMENTVM.

Simonia an dicatur cōmiſſa per mandatum factū ad acceptandum concordiā tractatam per iudicē, ſuper lite, quæ corā eo agebatur in cā canonicatus cū clauſula. Dūmodo in eius fauorem reſeruetur penſio.

SVMMARIVM.

Simonia non dicitur probata, nec commiſſa ex mandato ad acceptandum concordiam ſuper lite beneficij, dummodo tamen in fauorem mandantis reſeruetur penſio. nume.1.& 2.

Reſeruatio beneplaciti Sedis Apoſtolicæ facit ceſſare ſimoniam.nu.2.

Solutio Penſionis quomodo probetur.nu.2.

DECISIO XIII.

1 DOMINI reſoluerunt non probari ſimoniā oppoſitam Domino Ioāni Baptiſtæ Scarampo. Nā ex ipſius mandato non poteſt argui; quia cū ſit factum ad acceptādum cōcordiam tractatā per Epiſcopū ſuper lite, quæ coram eo agitabatur ſuper canonicatu cum clau

a ſula dummodo in eius fauorē reſeruetur penſio,[a] vtique materia nō dicitur ſimoniaca per Doctrinam Abbatis in c.cum pridem nu. 8. de pac. cum alijs, de quibus latè per Gig.de penſ. q.6.

2 Et ſtante hac mādati validitate potuit poſtea per dictū Procuratorem cedi canonicatus in manibus Epiſcopi, & per eum reſeruari penſio ex dicta cauſa, & vice verſa potuit etiam Thomas ceſſionarius conſentire dictę penſioni, ſtante prǽſertim clauſula, reſeruato beneplacito ſedis Apoſtolicæ, & per cōſequens ēt potuit pēſio licitè exigi.

3 Addebant prætereа Domini, quod exactio dictæ penſionis non probatur ex litteris productis pro parte d. Thomæ ceſſionarij. Quia in illis fit mentio de penſione ſcutorum, & de illorum ſolutione facienda in duobus terminis, & tamen conſtat quod fuit reſeruata in ducatis, & quod ſolui debebat in vnico tantū termino ſanctiſſimæ Natiuitatis Domini. Sed ſtante validitate reſeruationis dicebant non eſſe neceſſe diſputare de probatione ſolutionis.

ADDITIO.

a *Reſeruetur penſio*. Simonia an, & quando cēſeatur commiſſa ex reſignatione beneficij ad fauorem certæ perſonæ cum reſeruatione penſionis ad fauorem reſignantis pleniſſimè tractatur materia per D. meum Farin. ſup.in conſ.75. & ad ibi tradita Lectorē remitto.

Famianus Centulinus. I.V.D. Galleſ.

ARGVMENTVM.

Sentētia ex celeritate proceſſus quare nulla, & cur ex delicto procuratoris, præſertim in committendo non poſſit mulctari Dominus: conſiderandumq. ſit, an Vicarius habeat facultatem tranſigendi, & an illa tranſactio efficiat, quo minus Abbas ad reuocationem executionis factæ per ipſum, procedere valeat.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur nulla propter celeritatem proceſſus.n.1.

Vicarius an habeat facultatem tranſigendi, & an illa tranſactio obſtet, quominus Abbas, ad reuocationem executionis factæ per ipſum, procedere poſſit.nu.3.

Procurator

Procurator ex ſuo delicto præſertim in committendo non poteſt facere, vt dominus mulctetur, nu. 2.

DECISIO XIIII.

1 DOMINI, omiſſa illa difficultate, an Eccleſia S. Agatæ, de cuius viſitatione agebatur, eſſet in diœceſi Lariñ. vel alia, & an in ea R. P. D. Eps Lariñ. hẽat ius viſitandi tenuerũt tres ſnĩas cõformes latas extra Rotã contra prędictũ Epm Lariñ. non eſſe notoriè iniuſtas, nã cum dictæ ſnĩæ reuocent executionẽ factam à dicto Epo tanq̃ notoriè nullam, & iniuſtã, vñr ſatis iuſtificatæ. Quod aũt executio facta ab epo ſuper pullis equinis DD. Abbatis, & Canonicorum Monaſterij Hęremitarũ ſit nulla, & iniuſta, apparet ex duob. Primo ex celeritate proceſſus, nã ſpatio duorũ dierũ poſt monitoriũ exequutũ Epiſcopus proceſſit ad exequutionem, quo caſu
a non eſt dubium, quod ſnĩa eſt nulla, ex traditis per Bar. in l. prolatam, nu. 10. C. de ſent.

2 Secundo, quia licet vicarius illius Eccleſię S. Agatæ dixerit ſe velle obedire pręcepto Epi, tñ ex iſta inobedientia nõ poterat fieri executio ſuper bonis Abbatię, ſicut dicimus, q̃ ex delicto p̃curatoris pręſertim cõmittendo non põt mulctari dñs l. 1. §. ſi procurator vbi Iaſ. nu. 1. & ſeq. ff. ſi quis ius dic. non obtemp. neceſſario ergo erat in caſu, de quo agitur, monere Abbatẽ Hęremitarũ ad hoc, vt poſſet fieri executio in bonis Abbatię.

3 Sed qm̃ pro parte Epi allegatur tranſactio facta cũ illo vicario S. Agatæ. Dñi dixerunt, quod particulariter videatur, an ille vicarius hr̃et facultatẽ tranſigendi, & an illa tranſactio obſtet, quo minus Abbas potuerit procedere ad reuocationẽ executionis factæ per ipſum.

ADDITIO:

a *Sententia eſt nulla*. Sententia eſt nulla, ſi nimis feſtinanter, & breui tempore lata eſt l. 2. *ibi non ſubditus, &c.* C. de ſent. ex breuil. recitan. Gl. in l. ſed, & ſi prætorem, in verbo vnius, *ibi alios quoquo modo in vna die, &c.* ff. ex quib. cau. maio. cum aliis in propoſito per Petr. Roiz. deciſ. Lictuan. 2. nu. 81. & ſeqq. & per Mandoſ. in prac. comeſſ. forma. 9. in verbo in ſtatu, &c. fol. mihi 58. a tergo, colũ. 2. & fol. 59. col. 1. vbi amplius, quod ſi cauſa eſt inſtructa coram vno Iudice, & in eiſdem ſtatu, & terminis fuerit commiſſa alteri Iudici, qui celeriter pronunciauit, talis ſententia eſt nulla. Breuitas enim temporis non ſolum reddit actũ nullum ex trad. per Rolan. conſi. 76. nume. 23. volu. 1. & per Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 1. q. 42. vbi hanc concluſionem ampliat, limitat, & exemplificat: Verum etiam ex breuitate temporis, & fraudem, & dolum pręſumi ſcripſerunt Tiraquell. de retractu, §. primo, gl. 7. num. 77. & Cęphal. conſi. 89. numero 1. lib. 1. apud quos plures alios reperies concordantes.

Famianus Centolinus. J.V.D. Galleſ.

ILLVSTRIS. ET REVEREND. D. Seraphini Card.

Veliterna Bonorum Vener. 14. Nou. 1578.

ARGVMENTVM.

Homicidæ, quando dicantur notorii, vel de homicidio diffamati ad effectum, vt intret Bulla Pii Quinti, eos excludens ab omni actu legitimo.

SVMMARIVM.

Homicidium commiſſum in via publica, & pluribus præſentibus dicitur notorium, nu. 1.

Notorium inducitur ex circunſtantijs loci, & temporis, num. 1.

Delinquens dicitur de delicto diffamatus ex monitorio ei ad comparendum facto, & ſententia contra eum non comparentem lata, nu. 1. in fi.

Notorium delictum non dicitur, niſi fuerit factum coram maiori parte populi, ita quod inexcuſabile ſit, nu. 2.

Fama facit regulariter inditium ad inquirendum, nu. 3.

Homicida diffamatus, de quo in Bulla Pij Quinto, quando dicatur, & de qua diffamatione Bulla intellexerit, num. 3.

Alternatiuè vna pars declarat aliam, nu. 3.

Bullæ facientes mentionem de condemnatis intelligendæ ſunt de condemnatis propter delictum, & non propter contumaciam, nu. 3.

Diffamatio, de qua in Bulla Pij V. debet eſſe talis, inducat notorium, & ideo requiritur declaratoria, num. 3. verſ. & ideo.

Sententia lata in contumaciam contra non comparentem nõ facit, vt condẽnatus dicatur de delicto infamatus, nu. 3. verſ. nec poteſt dici.

Infamis ſeu infamatus nõ dicitur, niſi de hoc procedat declaratoria, nu. 3. ver. Et ideo requiritur, & ver. Neque eſt verum.

Diffamati delinquentes dicuntur famoſi graſſatores, qui quamplura commiſerunt homicidia, nu. 4.

Notorium non inducitur ex ſola fama, nu. 4.

Bannitus excluſus ab omni actu legitimo, cenſetur ẽt excluſus a ſucceſſione, n. 5. Et in add. lit. a. Vbi de materia.

Infamia facti inducitur ex ſola accuſatione, nu. 6.

Pœna vbi imponitur ipſo iure, non requiritur ſententia declaratoria, nu. 7.

Sententia declaratoria vbi requiritur, illa poteſt ferri, quandocunque, nu. 8.

Sententia declaratoria requiritur in pœnis impoſitis ipſo iure ad exequutionem facti, non autem ad exequutionem iuris, nu. 9.

Diffamatio ſeu infamatio duplex eſt, vna quæ ſufficit ad inquirendum tantum, altera vero qualificata, quæ ſufficit ad condemnandum. nu. 10.

Alternatiua, ſeu diſiunctiua, licet ponatur inter diuerſa, arguit tamen ſimilitudinem, & conformitatem, nu. 11. in fine.

Seu, dictio poteſt ſtare expoſitiue, nu. 11. in fine.

Notorium non dicitur delictum, nec facit vt ſine citatione poſſit procedi ad condemnationem, niſi illud ſit inexcuſabile.

excuſabile, nume. 12. & in addit. litera b. Vbi de materia.

Fama vbi vigore ſtatuti probat delictum, tunc non ſufficit teſtes dicere audiuiſſe a maiori parte populi, niſi etiam articularetur & probaretur qualitas hominum, num. 12.

Interpretatio in Bullis, & conſtitutionibus ſemper debet eſſe talis, vt ex ea excludatur iniquitas, vt etiam non ſit contra regulas iuris communis, & quæ non mereatur a ſapientibus reprehendi. nu. 13.

Statuta non dicuntur fauorabilia ex eo quod propter publicam vtilitatem puniant delicta, quando alias ſine illis delicta non remanerent impunita, nu. 13.

Notorium, vt dicatur delictum, articulanda, & publicanda eſt qualitas notorietatis, nu. 14.

Sententia propter contumaciam lata non inducit notorium, num. 15.

Notorium delictum non dicitur, quamuis ſuper eo deponant teſtes de viſu, & de publica voce, & fama, numero 16.

Statuta exorbitantia ſtrictè interpretanda ſunt, numero 17. in fine.

DECISIO XV.

1 CVM Variæ extent Bullæ Summorum Pontificum contra homicidas cõfirmatas à fel. rec. Pio V. & in ſpecie in Bulla Pij II. caueatur, qđ homicidæ, quorum delictũ ſit notorium, vel de homicidio infamati, ſeu cõdemnati, ſint ab omnib. actib. legitimis ſuſpenſi, fuit dubitatum, an homicidiũ per quendã Leandrum commiſſum fuerit taliter notorium, vel ipſe taliter fuerit de eo infamatus, vt intret diſpoſitio præfatæ Bullæ? Et pro parte affirmatiua deducebatur homicidium fuiſſe notorium, ex quo per teſtes probetur, quod fuerat commiſſum in loco quod dr̃ Il Pellegrino in Apotheca cuiuſdã Sartorij ante ipſius Bancam dedit præſentib. ibidẽ perſonis, quæ circunſtantiæ loci, & temporis videntur inducere notorium iuxta trad. per Cyn. in l. ea quidem, col. 5. C. de accuſ. Boſſ. in prac. crimin. tit. quom. proced. in crim. notor. num. 7. Iul. Clar. in pract. crim. §. fi. q. 9. ver. Item quia, Meno. de arbit. lib. 2. cent. 2. caſu 166. nu. 20. Put. deciſ. 10. de probat. Et præterea conſtat etiam de diffamatione ex eiſdem teſtibus, & ex monitorio ei facto, & ſententia contra eum non comparentem lata, Bar. in l. turpia. de leg. 1. Ang. de maleſ. in verbo iniuria, nu. 7. Clar. in pract. §. fi. q. 6.

2 Contrariam tamen ſententiam amplexi ſunt Domini hic non cõſtare de notorio crimine nec de ſufficienti diffamatione. Et primo quantũ ad notoriũ attinet dicebãt, qđ licet per teſtes probetur delictũ, non tñ probari, qualitatẽ illam notorij: nã ad eius probõnem requiritur, quod factũ ſit corã maiore parte Populi, ita quod ſit inexcuſabile, prout tradunt Arch. in c. manifeſte, 2. q. 1. Sal. in l. ea quidem, nu. 66. C. de accuſ. Aret. conſi. 63. nu. 3. & 7. Capra tit. de noto. in 2. memb. nu. 7. & in 7. memb. nu. 12. Franc. in ca. peruenit il 1. nu. 12. de app. in 6. Hipp. in rub. de prob. nu. 226. Clar. §. fi. q. 9. in prin. Boſſ. in tit. quom. proced. in no. nu. 13. Foller. in pract. crimi. §. Item quod eſt not. Gabr. conſi. 12. nu. 2. & 5.

4 Quantum vero ad infamationem, dixerunt eã non probari, non. n. intelligendę ſunt Bullæ de ſimplici diffamatione, quæ regulariter facit indiciũ tñ ad inquirendum: eſſet. n. abſurdum velle, quod pro tali diffamatione irrogaretur tam rigoroſa pęna, ſed intelligendæ ſunt de diffamatione, quæ ęquipollet condẽnationi propter alternatiuam, illam poſitã in Bulla diffamati, vel condemnati cum vna pars alternatiue declarat aliã. l. 1. ff. de reb. dub. Rom. conſi. 131. nu. 2. Maximè, quia Bullę ſunt intelligendæ de condẽnatis pro delicto, & non p̃p contumaciã, vt alias fuit corã me reſolutum in illa Ciuitatis Caſtelli donationis, & ideo hæc diffamatio dẽt eſſe talis, quæ inducat notorium, & ideo requiretur declaratoria Anc. conſi. 191. Marſil. poſt Pet. & Cy. conſi. 10. nu. 10. plures cõgerit Gram. vot. 3. nu. 37. Nec poteſt dici ſñiam contra Leonardum latã hẽre vim huius declaratoriæ, cum ſit ſñia lata in contumaciam ob non paritionẽ monitorij, & ita nõ parit eum effectũ, quem parit ſñia lata ob delictum, & ideo non ęquipollet ei, nec inducit diffamationẽ ſufficientem, neq; eſt verum, quod Doctores requirentes declaratoriam loquantur in infamia iuris tantum, cum ex eorum lect. contrarium appareat, & bene facit Ferret. conſi. 31. nu. 36. in pr.

Addebat vnus ex Dñis diffamatos videri hic accipi pro famoſis graſſatorib. qui q̃ plura commiſerunt homicidia Boſ. in ti. de inquiſ. nu. 32. & ſic nõ obſtãt teſtes de fama ſola, ſola. n. fama nõ facit notorium, Rot. de excep. deciſ. 5. nu. 1. in nouiſ. Quare concluſum fuit Bullas non habere locum in caſu, de quo agitur.

5 ALIA DECIS. Et in ead. die Veneris 13. Februarij 1579. Iterũ dubitatũ fuit an conſtet de tali diffamatione Leandri ſuper homicidio per eũ cõmiſſo, q̃ ſufficiat, vt intret Bulla prędicta edita cõtra homicidas, &c. Tota difficultas fuit i interpretatione ipſius Bullę in illis verbis, ita qđ oẽs & ſinguli homicidæ, quorũ delictũ notoriũ foret vel de homicidio infamati, ſeu condẽnati, &c. Ex quib. vr̃ colligi, quod ad hoc vt habeat locũ pęna in Bulla contẽta, quæ prędicta ab oĩb. actib. legitimis perpetuo ſuſpendit, & per conſequẽs à ſucceſſione,[a] vt p̃ Alc. cõſi. 75. li. 1. Dec. & Cagn. in l. actus legitimi, de reg. iu. ſufficiat, quod quis de homicidio ſit diffamatus.

6 Et ideo prætẽdebat̃ pro parte Erſiliæ, cũ in caſu propoſito proceſſũ fuerit corã Gubernatore Vrbis cõtra Leandrũ, & fuerũt examinati duo teſtes pro informatione Curię, & factũ monitoriũ ad p̃ſonaliter cõparendũ ſub pęna confeſſati crĩs, cõfiſcationis bonorũ, & vlti. ſupplicij, & demũ lata ſñia declaratoria incurſus pęnarũ ob nõ paritionẽ monitorij, & de delicti ſubſtãtia vere conſtet p̃ quatuor teſtes poſtea formiter examinatos, ſatis dici poſſe Leandrũ de homicidio diffamatũ fuiſſe, cũ ad infamiã facti incurrendã ſufficiat ẽt ſola accuſatio, c. oĩpotẽs de accuſ. no. docto. in l. qui alienationib. §. 1. de teſt. Bal. in l. diffamari. C. de ingen. Bart. Pau. Imo. & cæteri in l. turpia. de leg. 1.

Et

7 Et quia aliàs dicebatur requiri declarationem, reſpondebatur, Bullam imponere pœnam ipſo iure, vt per Bartol. in l. Iubemus, la 2. §. ſanè, C. de ſacr. ſanct. eccleſ. Felyn. in c. Rodulphus. num. 53. de reſcriptis, & ideo non requiri declarationẽ ad not. per Domin. & Franc. in c. fęlicis, de pœn. in 6. Doct. in l. 3. §. quod autem, ff. quod quiſque iuris, Felyn. in c. Rodulphus, num. 71. & ideo ita eſſe limitandam doctrinam eorum, qui dicunt requiri declaratoriam.

8 Quinimmò etiam ſi requireretur poſſe hodie ferri declaratoriam facti, vt per Boſſ. in pract. crim. de ſententijs, num. 47. Et in ſimili videmus, vſurarij teſtamentum annullari per declaratoriam poſt eius obitum latã ex eo, quod ipſo iure eſt inteſtabilis, Abb. & Card. in c. cum in Diœceſi de vſur. Idẽ Abb. cõſ. 2. & 81. lib. 2. Federic. cõſ. 8.

9 Confirmabatur hæc ſententia ex eo, quod attenta Bullæ diſpoſitione non poteſt dici, quod requiratur declaratoria, cum imponatur pœna homicidij etiam, quod fuerint abſoluti, quæ res eſt contraria: Ideo dicendum eſt talem declaratoriam eſſe facti non Iuris, requiritur enim ad executionem facti, non autem iuris, vt per Alex. in l. Si is cui. num. 6. de verb. oblig. cum alijs.

10 His tamẽ, & alijs per Dominos ex aduerſo informantes non obſtantibus, contrarium fuit reſolutum, nempe hic non adeſſe diffamationem talem, qualem requirunt Bullæ allegatæ, & pro Deciſionis fundamento cõſideratum fuit, quod non ſimpliciter pro homicidio pœna fuit impoſita, ſed tantum cum qualitate notorietatis, vel infamationis ſeu cõdemnationis, quo ſtante, vidẽdum eſt, qualis eſſe debeat infamatio: Nam ea duplex eſt: vna, quę ſufficit ad inquirendum tantum: altera vero qualificata, quæ ſufficit etiam ad condemnandum, Dec. in c. qualiter nos circa finem de appellat. Boſſ. de inquiſ. num. 28. cum ſeq.

11 Cũ igitur Bulla loquatur de infamatis de homicidio, vtiq; non põt intelligi de illa priori ſpecie diffamationis, quę ſufficit ad inquirendum tãtũ, cũ recipiat interpretationem à iure cõi, ſed eſt intelligẽda de tali diffamatione, quæ ſufficiat ad condemnandũ, & hæc colligitur ex alijs qualitatibus conſideratis videlicet diffamatis, & condẽnatis, cum. n. inter iſtas qualitates ponatur alternatiua ſiuè diſiunctiua, licet ponat inter diuerſa, tñ arguit ſimilitudinẽ, & cõformitatẽ Bar. in l. j. nu. 6. de of. pc. Cęſa. Rom. cõſ. 231. nu. 2. & dictio Seu põt ſtare expoſitiue, vt per Dec. cõſ. 399. n. 5.

12 Hinc ſequitur qualitatẽ diffamationis debere eſſe talẽ, quę ęquipolleat notorietati, & cõdẽnationi, cum nec notorietas ſimplex ſufficeret, niſi eſſet talis, quę eſſet inexcuſabilis: nã ſi ſit dubiũ, an aliqua reo cõpetat defenſio, tale notoriũ non facit, vt ſine citatione[b] poſſit procedi ad condemnationem. Bal. in l. ea quidem. nu. 43. C. de accuſ. Franc. in c. ex inſinuatione. nu. 5. de appel. & ideo cenſendũ Romanos Põtifices in prædictis Bullis intellexiſſe de diffamatione tali, ex qua poſſit ſeq cõdẽnatio, vt in ſimili, quamuis extaret ſtatutũ, quod delictum probaretur, fama nõ ſufficeret, qđ teſtes dicerent audiuiſſe dici à maiori parte populi niſi & articularẽ, & probarẽ qualitas hominũ c. pe. de app. ad effectũ. ſ. cõdẽnandi, licet ſit ſecus ad effectũ inquirendi, vt p Boſſ. de inquiſ. nu. 38.

13 Cõprobatur, quia ſi a liter interpretemur Bullas, vtiq; redderetur earũ diſpoſitio iniqua, & cõtra regulas iuris cõis, & eſſent tales, quæ merentur à ſapientibus reprehendi, maximè cum ſint pęnarũ contra homicidas inductiuę, neque per interpretationem agitur de tollendo pęnã, & impunitatẽ inducẽdo, quo caſu interpretatio fieri deberet rigoroſe Alex. l. 1. de verb. obl. nu. 25. ſed tñ de interpretanda mente Papæ circa nouas pœnas homicidii irrogandas, quo caſu mitior interpretatio eſt eligenda, maxime quod eſt conformis diſpoſitioni iuris communis.

14 Et ideo non poteſt iudex condemnare, vel declarare homicidam vti notorium, niſi pbata huiuſmodi qualitate iuxta doctr. Bal. in l. ea quidẽ. nu. 43. verſ. Vnde aduerte, C. de accuſ. & idẽ dicẽdum ſi vellet condemnare, vti diffamatum, vnde ſequitur, quod ẽt ſi concedemus non eſſe neceſſariam declaratoriã: tñ eſt ſaltem neceſſarium, ut ſit articulata, & probata hmõi qualitas, vt ſupra ex Boſſio deductum eſt, quod in caſu propoſito non eſt obſeruatum, vt bene per informãtes pro Capiſucchis deducit. nõ. n. ſtatim ex probatione delicti ſequitur probatio diffamationis, vel notorij inexcuſabilis, vt per Boſſ. in tit. quomodo procęd. in crim. not. num. 4. & num. 15.

15 Nõ obſtat ſnĩa, qa nõ eſt lata ſu p crimine principaliter, ſed p p cõtumaciã ob nõ paritionẽ monitorij, & iõ intrat deducta corã me in illa Ciuitatis Caſtelli donationis ſub die 16. Decẽb. 1577.

16 Non obſtãt teſtes deponẽtes de viſu, & publica voce, & fama, qa hoc nõ ſufficit ad probationẽ notorij homicidij, vt per Specu. & Bal. in ti. de notor. crim. §. notoriũ, qđ ſit in fieri, maximè in caſu iſto, i quo teſtes viderint inferẽtẽ vulnera: tñ nõ viderũt vulneratũ mortuũ, cũ nõ ſtatim obijt rit, ſed poſt aliquos dies, ita, vt prætẽdi poſſit obijſſe propter malam curam in medendo adhibitam.

17 Non obſtat, qđ imponatur hmõi pęna, ẽt ſi de delicto ñ poſſit qs ex forma ſtatutorũ puniri, vel pęnę eſſet facta remiſſio, quia ſola oĩa locũ habẽt retento præſuppoſito, nẽpè delicti qualificati, vt ſupra, ſed non ideo extendenda eſt pœna, immò quo magis exorbitans eſt diſpoſitio, eo magis anguſtanda, & reſtringenda eſt interpretatio.

18 Cũ ergo in propoſita facti ſpecie nõ probetur delictum cũ iſta qualitate à Bulla requiſita, non intrat eiuſdẽ diſpoſitię reſpectu pęnarũ, quæ vltra pęnas iuris communis homicidij irrogantur, & ideò concluſum ſtandum eſſe in reſolutis.

ADDITIO.

a SVcceſſione. Ad cõprobationẽ huius cõcluſionis, qđ. ſ. bãnitus ab oĩ actu legitimo excluſus vigore ſtatuti nõ ſit capax hęreditatis ſibi delatę, nõ ſolũ de eodẽ iure ſtatutario, ſed ẽt de iure cõi, vide Alc. in cõſ. 75 nu. j. verſ. Ex quo infert, iuncto. nu. 4. Vbi quinq; fundamẽtis docet ſucceſſionẽ in alteriuſ hęreditatẽ dici actũ legitimũ, & nu. 11. rñdet contrarijs. lib. 1. Boſſ. in ti. bannit. quid amit. nu. 14. ad med. verſ. Et tu red daris certus, Claud. ad Bertaz. conſi. 489. litera a. verſ. limitatur primò Decian. conſ. 64. nu. 41. in fin. & nu. 42. lib. 3. Pau. Granut. theorem. 4. nu. 9.

Menoch.conſil.492. num.18. verſ. Nam ceterx-cludit lib.5. & in tracta. de præſumpt. lib.5. præſumpt.45. num.16. Peregr. de iure fiſci lib.3. tit.7. num.45. Simon de Præt. de interpr. vl. volun. lib. 2. interpr. 2. dubit. 1. ſolut. 1. num. 26. fol. 125. Thob. Non. conſil.93. num.4. Vbi, quod hoc præſertim procedit vigore Bullarum ſummorum Pontificum, videlicet Pij II. & Clementis VII. & Thobiam eo loci refert, & ſequitur Flamin. Car. tar. de exeq. ſenten. cap.1. num.423. Vulpell. conſil.80. num.7. Vbi pariter, quod hoc procedit vigore Bullarum Pij Quinti. Rota diuerſor. deciſ. 369. num.1. Et vbi pariter loquitur vigore Bullarum Apoſtolicarum tom.1. & deciſ.515. nu.1. eod. tom. & ita etiam loquitur vigore Bullarum Baiard. ad Clar. q.71. num.16.

Verum præcedens concluſio videtur declaranda, vt ſcilicet prædictus bannitus non ſit capax hæreditatis ſibi prouenientis ab inteſtato, ſicut ex teſtamento, quia tunc illius eſt capax etiam ſtante ſtatuto excludente bānitos ab omni actu legitimo ſecundum Bertaz. in conſil.489. nu.8. & ſeqq. lib. 2. Vbi eam reddit rationem, quia ſcilicet ſucceſſio ex teſtamento non dicitur ſucceſſio legitima l.3. §. de illo, ff. pro ſoc. l. legitima, & ibi gloſ. ff. de petit. hæredit. Socin. conſil.12. num.3. lib.3. Abb. conſil.3. colum.4. num.8. lib.2. & notāt communiter Doctores omnes, in l. omnium, & ibi præſertim Curt. Iun. & Cagnol. C. quando non peten. par. cum alijs ibi per Bertaz. allegatis, qui etiam reſpondet Alexan. & alijs contrarium in hoc ſentientibus: & facit gloſ. in l. legitima, ff. de part. exponens verbum *legitima*, idest iuris ciuilis: teſtamentum autem, licet de iure ciuili approbatum ſit, non de iure ciuili, ſed de iure gentium inuentum eſt ſecundum Bertaz. in loco præcitato.

b *Citatione*. An citatio in notorijs, vide latè explicantem D. meum Farinac. in ſua pract. crim. par.1. titul. de delict. & pœn. q.21. num.66. & ſeqq. pluribus.

Famianus Centolinus J.V.D. Galleſinus

BVBALI.

Mantuana Bonorum de Pedocchis die prima Decembris 1578.

ARGVMENTVM.

De vaſallo, quando propter delictum feudo priuetur ipſo iure, & abſque ſententia declaratoria: Quando, & quomodo confiſcatio bonorum trahatur ad bona ſita extra territorium confiſcantis: Cui, ue eadem bona applicentur: Quando ſententia confiſcationis bonorum dicatur lata de iure communi, ſeu potius de iure ſtatutario: Et an feudum Eccleſiaſticum veniat in confiſcatione bonorum: & cui applicetur propter crimen læſæ Maieſtatis commiſſum in Principem ſecularem.

S V M M A R I V M.

Vaſallus in caſibus, in quibus incurrit pœnam priuationis feudi, regulariter nō priuatur ipſo iure, ſed ſequuta ſententia declaratoria, num.2. & ſeqq.

Sententia priuationis feudi ferenda eſt cum cognitione cauſæ; & citato feudatario de cuius præiudicio agitur, num.2.

Dominus feudi non poteſt ſe intromittere in feudo in præiudicium vaſalli, qui prætenditur eo priuatus ante ſententiam priuationis, num.2. in fine.

Pœna etiam impoſita ipſo iure non incurritur ſine ſententia declaratoria, num.3.

Veritas meri facti declaranda eſt per ſententiam iudicis. num.3.

Pœna non habet ſuum effectum, niſi præcedat ſententia declaratoria. num.3. in fine.

Iudex cauſæ feudalis inter Dominum, & Vaſallum, quinam ſit. num.4.

Feudum nouum, quando illo feudatarius priuatur, deuoluitur ad dominum in præiudicium agnatorum, & deſcendentium, num.5. Quod quando verum ſit, in add. litera b.

Feudum an, & quando veniat in confiſcatione bonorum remiſſiue, in addit. litera a.

Bona ſita extra territorium confiſcantis veniunt in confiſcatione bonorum, & applicantur illi domino, in cuius territorio ſita ſunt, quando confiſcatio fit de iure communi, ſecus ſi fiat de iure ſpeciali, vt puta ſtatutario, aut vigore bannimentorum, num.6. Vbi etiam, an iſto caſu ſententia lata in vno territorio operetur ſuum effectum in alio; ſed quando hæc concluſio vera ſit, & quando non, remiſſiuè in addit. litera c. & num.10.

Sententia declaratoria non requiritur in facto notorio. num.8. ſed an hoc verum ſit, & quando vide in addit. litera d.

Sententia declaratoria non requiritur, quando conſtitutio de priuatione ad euitandum circuitum. num.8.

Sententia confiſcationis bonorum, quando dicatur lata de iure communi, & quando de iure ſtatutario: plura ponuntur ſigna ſub num.11. & ſeqq.

Dictio illa ſtat augmentatiuè, & cumulatiuè non autem reſtrictiuè, num.15.

Pœnalia ſunt ſemper interpretanda, ne mitior pœna generatur impoſita, dummodo delictum non remaneat impunitum. num.18.

Clauſula omni meliori modo nihil operatur, quando non habet copulam, &c. num.20.

Feudum eccleſiaſticum non amittitur propter crimen læſæ maieſtatis commiſſum in Principem ſecularem etiam ſupremum: ſed ad Eccleſiam deuoluitur. num.22. & in addit. litera e. Vbi de materia.

Crimen læſæ maieſtatis commiſſum in Principem Papæ cōfœderatum, dicitur etiam commiſſum in ipſum Papam. num.22.

Reſtitutio bonorum confiſcatorum, trahitur etiam ad bona in alterum alienata in caſu de quo. num.24.

Feudatarius habens facultatem ſubinfeudandi, non dicitur habere facultatem donandi. num.26.

Donatio eſt multo amplior quam feudum. num.26.

Feudatarius donare nō pōt ſine cōſenſu domini. n.26. & ſ.

DECISIO XVI.

1 GALEOTTVS Pêdocha Ciuis Mirandulanus, dum in humanis ageret, poſſedit quædam bona feudalia ab ipſo acquiſita exiſtentia in Territorio Curiæ Podij, quam in feudum obtinent ab Epiſcopo Mantuano Illuſtriſs. D.D. de Gonzaga, poſtea verò de anno 1568. Die.5. Nouembris præfatus Galeottus vti rebellis, proditor, & læſæ maieſtatis reus, confeſſus, & conuictus eo quod conſpirauerit contra ſtatum, & vitam Illuſtriſſimi Domini Ludouici Comitis Mirandulæ, condemnatus fuit in pœnam capitis, & confiſcationis bonorum, & commiſſum, vt ei caput amputaretur. de his habita notitia ab Illuſtriſſimo Domino Maximiliano Gonzaga feudatario, prætendens dictus Illuſtriſs. Dominis Maximilianus dicta bona feudatalia olim poſſeſſa per Dominum Galeottum fuiſſe ad ipſum deuoluta ob infamiam prædicti Q. Galeotti occaſione dictæ condemnationis capitalis ob crimen læſæ maieſtatis de Mẽſe Nouembris 1569. dicta bona feudalia, & omne ius, quod in eis habebat donauit inter viuos Domino Ioanni Baptiſtæ Lutio, quam donationem etiam in Codicillis confirmauit. Hinc orta controuerſia ſuper dictis bonis inter hæredes Galeotti ex vna, & Dominum Ioannem Baſtam Lutium ex altera, pro lata ſentẽtia, in partibus ad fauorem Domini Lutij, Cauſa fuit ad Curiam deuoluta: & quoniã hæredes dicti Galeotti impugnabant dictam conceſſionem, in fauorem Lutij ex eo capite, quod non proceſſit aliqua ſentẽtia declaratoria. Ideo propoſui dubium in Rota cum quibuſdam præſuppoſitis. An præfatæ cõceſſiones, & inueſtituræ factæ in fauorem prædicti D. Lutij per Illuſtriſſimum D. Maximilianum Gonzaga ſint habendæ in aliqua cõſideratione, ex quo non conſtat præceſſiſſe aliquam ſententiam declaratoriam priuationis dictorum bonorum feudalium contra præfatum Galeottum. Et pro nullitate dictarum conceſſionum ex iſto capite plura in medium adducebantur.

2 Primo, allegatur illa Cõis concluſio, quod in caſibus, in quibus Vaſallus incurrit pœnam
a priuationis [a] feudi, regulariter non priuatur ipſo iure, ſed ſequuta ſñia declaratoria, Alex. conſil. 124. lib.5. Socin. Iun. conſil.69. num.28. libro primo, de commun. Clar. in §. feudum q.49. num. & q.62. quæ proferenda eſt cum cauſæ recognitione, & citato feudatario. Ruim. conſil.153. num. 15. lib. primo, Natt. conſil.93. per totum. Ceph. conſil.241. num.35. & benè per Gramat. deciſio. 15. nu.8. cum ſeq. Cùm igitur Illuſtriſſimus Dominus Maximilianus conceſſerit huiuſmodi bona feudaralia D. Lutio, non præcedente aliqua ſenrẽtia declaratoria, dicta confeſſio videtur nulla, & per conſequens ex illa nullum ius fuiſſe acquiſitum dicto Domino Lutio, quia ante ſententiam priuationis Dominus feudi non poteſt in eo ſe intromittere, vt per Alexan. conſil.103. num.17. lib.1. Rolan. conſil.150. num.9. & ſeq. libro quinto.

3 Secundo. Pro hac parte adducebatur illa communis regula: quod in pœnalibus etiam, quod pœna ipſo iure incurratur, tamen ſemper requiritur ſententia declaratoria, vt per Felyn. in cap. Rodolphus. num.35. de reſcriptis. Abb. & Dec. in in c. peruenir, il primo, de appellationibus: Quia veritas meri facti eſt declaranda per ſententiam Iudicis. Iaſ. in l. ſtipulatio. §. habet. num.8. ff. de nou. oper. nunciat. facit, quod in ſimili concludit Ruyn. conſil. 258. & ſequen. & num. 31. verſic. item, & 2. lib.2. Vbi dicitur, quod pœna non habet ſuum effectum, niſi præcedat ſententia declaratoria.

4 Tertio. Dicebatur, quod dato etiam, quod illa inueſtitura in fauorem dicti Lutii, virtualiter contineret declarationem Illuſtriſſimi D. Maximiliani, & illa declaratio ſufficeret: tñ iſto caſu ipſe non erat iudex competens in cauſa propria. Et ideo cauſa erat tractanda coram paribus Curiæ, & ibi ſententia ferenda. Natt. conſil.174. num.7. Ceph. conſil.241. num.35. Clar. in dicto §. feudũ q.90. Etiam, quod Vaſſalli ſint Contumaces. Ceph. dicto conſil.241. num.37.

5 Quibus tamen non obſtantibus contrariũ per Dominos reſolutum fuit. Nempe in caſu, de quo agitur non fuiſſe neceſſariam ſententiam declaratoriam ad effectum validitatis dictę conceſſionis. Mouebãtur, quia, cum bona feudalia, de quibus agitur, fuerint acquiſita per Galeottum, & ſic in feudo nouo clarum eſt, quod ex quacunque cauſa feudatarius priuetur, etiam ſi delictum non concernat perſonam Domini, feudum ad Dominum deuoluitur, excluſis deſcendenti-
b bus, [b] agnatis, cap. primo, §. fina. Vbi omnes, quæ ſut prima cauſa benefic. amitt. Curt. Iun. in tract. de feudo.5. par. concluſ.2. num 9. quem refert Clar. in §. feudum. q.66. num.7. & plures cumulat Burſat. conſil.148. num.5. lib.2.

6 Mouebantur, quia cum Galeottus fuerit per ſententiam condemnatus, in Curia Mirandulæ ob crimen læſæ maieſtatis, in pœnam capitis, & publicationis bonorum, iſta bona feudalia fuerunt ad D. deuoluta, licet in alieno Territorio fuerit lata ſententia, quia quando condemna-
c tur quis ex diſpoſitione iuris communis, [c] & bona publicantur. Tunc non eſt dubium, quod bona applicantur Domino, in cuius iuriſdictione ſita ſunt, vt per Boſſ. in titul. de bon. publicat. num.62. Marſil. in l. fina. ſub. num.186. ff. de iuriſd. omn. iudic. cum alijs allegatis, per Clar. §. fina. q.78. nu.27. & licet. Boſſ. in d. tit. nu.65. dicit, quod poteſt fieri nouus proceſſus in alio territorio, quando ſententia eſt lata in diuerſo Territorio: tamen ibi loquitur, quando ſententia eſt reſcripta in publicatione bonorum exiſtentium in illo territorio, quia tũc in alio requiritur nouus proceſſus, ſecus autẽ in caſu iſto, in quo ſñia ſimpliciter eſt prolata ſuper publicatione bonorum.

7 Quibus firmatis, patet reſponſio ad allegata in contrariũ. Nam nõ obſtat primum fundamentũ, quia poſſet procedere, quando nõ extaret aliqua

ſententia. Hęc autem lata erat ſententia condemnatoria contra Galeottum, quæ vt ſupra dictum eſt decreuit etiam in alieno Territorio, adeo vt ad effectum deuolutionis non requirebatur alia ſententia. Præterea Domini dicebant, quod ſatis fuit verificare iſtam condemnationem, & publicationem in proceſſu poſtea facto corā Commiſſario Curiæ Podii, ex his, quę adducit Dec. in conſil. 156. ſub num. 3. verſic. & quia in propoſito caſu.

8 Ad ſecundum pariter reſponſum fuit, quod vbi ſumus in facto notorio, non requiritur alia declaratoria, vt per Felyn. in dicto cap. Rodulphus. num. 35. de reſcript. Quæ notorietas reſultat ex dicta ſententia, lata contra confeſſum, & conuictum, nec requiritur hoc caſu alia declaratoria, quia cum conſtet de priuatione in ſimilib. caſibus ad euitandum circuitum, Rota non requirit aliam declarationem, vt fuit reſolutum coram bon. mem. Oradino Rom. Vinearum. 20. Iunii 1572. de quo ſtilo etiam atteſtatur Galleſ. de oblig. in forma Cameræ. in tit. de liquid. num. 15. & cum non eſſet neceſſaria ſententia, nõ erat expectandum iudicium tractandum coram paribus Curię, quia id procederet, ſi non conſtaret aliunde de priuatione.

9 Ex quibus Domini concluſerunt in caſu iſto non fuiſſe neceſſariam ſentētiam declaratoriam priuationis dictorum bonorum, ad effectum validitatis dictæ conceſſionis, & inueſtituræ circũſcriptis pro nunc aliis, quæ pro parte Dominorũ de Pedochis opponuntur contra inueſtituram factam in fauorem D. Lutii, de quibus poſtea videbitur.

10 ALIA DECIS. Et in eadẽ 27. Nouẽb. 1579. Dñi dixerunt validitatem inueſtituræ D. Lutii pendere ab eo, an ſnīa confiſcationis bonorum lata Mirandulæ contra Galeottum Pedocham ſit prolata ex diſpoſitione iuris communis, vel vigore ſtatuti particularis. Quia ſi vigore ſtatuti particularis, bona extra territorium non potuerunt confiſcari ex doctr. Bar. communiter approbata in l. cunctos populos, in fin. C. de ſum. Trin. Clar. in pract. crimin. q. 78. num. 27. Et ideo cum non producatur proceſſus illa ſententia nihil ſuffragatur præſertim ex ſtilo Rotæ, vbi ſententia ſine proceſſu non habetur in conſideratione. Mohed. deciſ. 319.

11 ALIA DECIS. Et in eadē die 9. Decē. 1580. corā Aldobrandino nunc S.D.N. dicebāt, quod, cũ prępoſita difficultas, vt plurimũ ab eo pendere videtur, an ſententia lata contra Galeottum Pedocham fuerit lata ex diſpoſitione iuris communis; an verò vigore ſtatuti municipalis, iccirco ad hoc ſe Domini reſtrinxerunt, & quoad condemnationē, & declarationem, quod inciderit in crimen lęſę maieſtatis, non fuerunt concordes, imo paribus votis in contrarias iuerunt ſententias. Non nulli enim tenebant, ſententiam præfatam latam eſſe tam de iure communi, quàm ex diſpoſitione ſtatuti. Et ad hoc ponderabant in primis commiſſionem datam à Comite eius Auditori, procedendi contra inquiſitos in illis verbis (ſecondo le leggi, e ſtatuti dello ſtato noſtro) ex quibus apparet de vtroque fieri mentionem.

12 Secundo ponderabant votum Michaelis Angeli Sorlolunghi, cum quo comes voluit cauſam terminari, dum enim in eo loquitur de Lancilotto dicens, *Credo per giuſtitia ſi poſſi condemnare in pena della vita, e confiſcatione de ſuoi beni, ſi per la diſpoſitione della ragione commune, come anco per il gagliardo ſtato, del quale Voſtra Signor.mi ha mandato copia*. Et poſtea ſubiungit. *Et nella medeſima della vita, e della confiſcatione de tutti gli beni, credo ſia caſcato M. Galeotto Pedocha*. Si ergo Galeottus incidit in eadem pœna, ergo tam de iure communi, quàm ex diſpoſitione ſtatutorum, cum ſupra de ambobus loquutus fuerit maximè, quia cum hoc crimen eſſet grauiſſimum, nulla veriſimilitudo ſecundum, ita tenentes viget, quod Iudices voluerunt minorare pęnam, cum regulariter ea delicto ſit commenſuranda.

13 Ponderabant etiam ſententiam, dum in ea recenſentur delicta, inter quæ recenſetur crimen non reuelationis, ad quam inquit, eos obligatos fuiſſe tam ex forma iuris communis, quàm ex forma ſtatutorum.

14 Inſuper vltimo loco, ponderabatur, ſententiam declarare iſtos incidiſſe in crimen læſæ Maieſtatis, de quo crimine nulla fit mentio in ſtatuto: vnde in hac parte oportet fateri ſententiam latam ex diſpoſitione iuris communis, non autem ſtatuti, de hoc crimine minime loquentis.

15 Ad reliqua verba ſententiæ ponderata. Pro alia parte reſpondebant illa intelligi cumulatiuè, & potius augumentatiuè, quàm reſtrictiuè propter dictionem illam. ad l. ea tamen adiectio. de leg. 3.

16 Alii contrarium aſſerebant. Dicebant enim, quod quantumuis Sorbolungus aſſerat reos potuiſſe in huiuſmodi pœnis condemnari, tam ex diſpoſitione iuris communis, quàm ex diſpoſitione ſtatuti, quod ipſe appellat (gagliardo) Iudex viſus fuerit ſequi diſpoſitionem huiuſmodi ſtatuti, vti fundamentum clarum, & indubitatum, omiſſa diſpoſitione iuris communis, & ad hunc effectum ponderabant productionem ſtatuti in faciem Pedochi, dum examinaretur, & interrogationem ei factam, an fateatur ſe incidiſſe in pœnas dicti ſtatuti, & an ſecundum illius formam fuerit proditor, ad quæ ipſe reſpondit affirmatiuè, quam confeſſionem plurimum potuit iudex ponderaſſe.

17 Item quia Iudex dum recenſet, quæ viderat, inquit, viſo toto proceſſu fabricato contra ipſos, ac ſtatuto Mirandulæ, & rurſus dum in ea dicitur, quod incidit in crimen læſæ Maieſtatis, & in pœnas ſtatutas in ſtatuto, ex quibus videtur apparere iudicem ſemper ad ſtatutum reſpexiſſe.

18 Vltimo ſummopere ponderabant in diſpoſitiua ſententiæ verba illa, & iuxta formam in omnibus, & per omnia præfati ſtatuti, quæ clare videntur induere vnam ſtatuti diſpoſitionem pręoculis iudicem ſemper habuiſſe, ad quod in omnibus, & per omnia voluit ſe referre, quod etiam ſuadebatur, quia in pœnalibus ſemper facienda eſt interpretatio, quando delictum impunitum non remanet, quod mitius pœna cenſeatur

tur

tur impoſita.l.ſi præſes.ff.de pœnis,ex quibus reſpondebât ad ſupra,pro alia parte deducta,quod licet Sorbolongus putauerit hos poſſe condemnari ex cenſura iuris communis,& ſtatuti, iudex viſus fuerit amplecti diſpoſitionẽ ſtatuti, vti magis claram.

19 Quò verò ad confiſcationem,Domini pro parte tenuerunt huiuſmodi confiſcationem reſtrictam eſſe ad diſpoſitionem ſtatutariam, quia illa vltima verba ſententiam,in quibus Iudex,in omnibus, & per omnia ſe refert, ad ſtatutum videntur potiſſimum reſpicere confiſcationem : item quia confiſcat non abſolute,ſed Camere Comitis, cui non poſſunt applicari bona ſita in alio territorio.

20 Nec obſtat clauſula omni meliori modo,quia non habet copulam, & ex Acchil. de clauſulis deciſ. prima.

21 Nec facit,quod iudex non potuerit applicare niſi Cameræ Comitis : nõ autem aliis Dominis, in quorum territorio ſita erant alia bona, nam poterat confiſcare generaliter omnia bona, & deinde applicare fiſco ſui Domini, quæ ei applicanda erant, et ipſe non confiſcat generaliter, ſed ſpecialiter confiſcat Cameræ pręfati ſui Domini,& conſequenter præſupponit,quod ea,quę ipſe confiſcat,Cameræ prædictæ Domini ſui applicari poſſint,quod præſuppoſitum cum eſſet in bonis ſitis in alio Territorio,ſequitur, quod ceſſet etiam diſpoſitum ipſius confiſcationis, ad gl. in l. municipia. C.de ſeru.fugit.

22 ALIA DECISIO.Et in eadem 27. Februarii 1581. Dñi tenuerunt procedendum eſſe ad vlteriorẽ exequutionẽ rei iudicatę, quia ex nouiter deductis non poteſt dici detecta iniuſtitia ſniæ.

c nam cum ſimus in feudo Eccleſiaſtico, illud nõ amittitur per crimen læſæ Maieſtatis non ſolum commiſſum in Principem ſecularem, inferiorem, ſed ne quidem in ipſum Imperatorem, quia ei Papa confirmauit, & dicitur Papæ aduocatus, & defenſor:& poteſt hac de cauſa Eccleſia talem delinquẽtem feudo priuare, quia crimen dicitur commiſſum,etiam in Papam,ex quo videtur cõmiſſum contra ius confederatum. Clement. Paſtoralis.de re iudicat.Bal.in l. 1.num.34. verſ.42. ff.de rer.diuiſ.Alciat.in cap.primo, §. ſi.de prohibit.feud.alien. per Fed. Ofred. conſil.5. num.34. Gig.de crimin.læſæ Maieſtatis,rubr.Crimen læſæ Maieſtatis humanæ quid ſit, quæſt. 68. num. 10.& 11.

23 Ex quibus tolluntur omnia allegata pro alia parte, quod ſcilicet, in crimine læſæ Maieſtatis ipſo iure fiat confiſcatio, quia non intelligitur reſpectu feudorum ab Eccleſia obtentorum, dicta Clement.Paſtoralis, & quod etiam non poſſit ſtare in ſola dñi propter infamiam ex traditis à Doctoribus,in cap.primo.An ille,qui interfecit fratrem Domini,nihil facit reſpectu horum feudorum ab Eccleſia habitorum, quia niſi Eccleſia tales delinquentes priuet, poſſunt ſtare in Sala, nec eis prædicta ſententia nocet per ſupradicta.

24 ALIA DECIS.Et in eadẽ Lunę 3.Iulii 1581. Dñi dixerunt non ita conſtare de non iure.Dñis de Pedochis,vt ſit ſuperſedendũ in exequutione ſententiæ Rotalis ad eorum fauorum latæ; quæ in rem tranſiuit iudicatam, imò magis videtur conſtare de eorum bono iure, licet enim Galeottus fuerit condemnatus in crimen, quo mediante ſequuta dicta ſententia Eccleſiæ feudum ad eam deuoluitur,cum tamen ante vllam declarationem fuerint filii reintegrati, videtur conſeſequenter ſublata illa facultas amplius declarandi, cum illa prouenerit immediate abſque facto nouo Eccleſiæ ab ipſa condemnatione, & confiſcatione. Egid. deciſ. 744. colum. prima. Felyn. in cap. inter quatuor. num. 1. de maior. & obedien. Pariſ. conſil. primo, num. 47. in quarto, cum aliis allegatis.

25 Idque tantò magis, quia ante declarationem fuerũt reinueſtiti à Troiano Delphino, vti Procuratore Maximiliani, de quo mandato Notarius aſſerit ſe rogatum eſſe, quod ſit Dominis admodum veriſimile, cum ex toto proceſſu appareat,quod iſte Troianus omnia in iſta materia gerebat, iſte enim eſt is, coram quo nomine dicti Maximiliani fuit poſtea declarata dicta deuolutio,qui mandauit immitti in poſſeſſionem Maximilianum, quod tamen poſtea factum non fuit, & tollere videtur omnem difficultatem inueſtitura facta eiſdem filiis à Galeotto ſucceſſore dicti Maximiliani cum illa declaratione,quod feudum non erat deuolutum, ex quo de hoc ipſe fuerat informatus.

26 Non obſtat, quod præcedat inueſtitura Lutij,quia non eſt Inueſtitura,ſed Donatio,Maximilianus enim donauit hæc bona Lutio vltima Nouembris 1569. quam donationem confirmauit in Codicillis 16. Decembris 1569. quod facere non potuit,quia licet haberet facultatem ſubinfeudandi,non autem habebat facultatem donandi, & iſta inter ſe multum differunt, multo enim amplior eſt donatio, quàm feudum. Dec. conſil. 32. num. primo. & conſil. 269. colum. 1. Et hinc eſt,quod feudatarius donare non poteſt cap. 1. §. donare. Vbi gloſ. Qualiter olim feudum alienar. pot. Brun. conſil. 108. num. 29. Ex quibus non ſolum non poteſt ſuſpicari de iniuſtitia ſententiæ Rotalis, ſed videtur illius iuſtitia ſatis clara.

ADDITIO.

a POEnam priuationis feudi, De hac materia, an ſcilicet, & quando feudalia bona confiſcari poſſint, ſi uis ſaturari, Vide Dominum meum Farinacium, in ſua pract. crimin. par. prima, titul. de delict. & pœn. quæſtio. 75. numero 67. & pluribus ſequentibus.

b *Excluſis deſcendentibus,& Agnatis.* De hac materia, an ſcilicet, & quando in caſu confiſcationis bonorum feudum deuoluatur ad Dominum directum : An verò ad Agnatos,& alios in inueſtitura comprehenſos ? Vide omnino latiſſimè pertractantem Dominum meum Farinacium. in ſua pract. crim. par. j. tit. de delict. & pęn. nu. 71. & pluribus ſequentibus.

Ex

c *Ex diſpoſitione iuris communis.* Hæc concluſio, quod ſcilicet, confiſcatio bonorum facta de iure communi, comprehendat bona ſita extra Territorium confiſcantis, quando facta eſt vigore iuris communis, ſecus ſi vigore ſtatuti, regulariter benè procedit: patitur tamen multas declarationes, & limitationes: quas benè explicat Dominus meus Farinacius, in ſua pract.crim.tit. de delict.& pœn.q.25.nu.94. & pluribus ſequentibus. Vbi latiſſimè reperies tractatam materiam confiſcationis bonorum, extra territorium iudicis confiſcantis.

d *In facto notorio.* Iſta concluſio, quod in facto notorio non requiratur ſententia declaratoria, non tranſit ſine difficultate, quia quod immo requiratur, quando negatur qualitas notorij, pluribus comprobat Dominus meus Farinacius, in ſua pract.crim.tit.de delict.& pœn.q.21. nu.116. & ibidem num.112.& ſequentibus. Generaliter ponit, an requiratur aliqua ſententia, & quæ. Multa ponit pro, & contra, & poſtea diſtinguende reſoluit.

e *In feudo Eccleſiaſtico.* De iſta materia, an ſcilicet, & quando poſſit confiſcari feudum præſertim Eccleſiaſticum propter crimen læſæ Maieſtatis: uide Dominum meum Farinacium, in ſuæ pract.crim.par.1.tit.de delict. & pœn.q.25. num. 66.& num.91.& ſequenti. & num. 105. & ſeqq.

Famianus Centolinus. J.V.D. Galleſius

B V B A L I

Romana bonorum de Vitellis Lune 1. *Decembris* 1578.

A R G V M E N T V M.

Bannitus propter homicidium, quando incapax ſit hæreditatis ſibi delatæ etiam reſpectu legitimę, & quid ſi fuerit reſtitutus. An etiam reſtitutus cenſeatur ad ius recuperandi legitimam, & hæreditatem tempore bandi alteri acquiſitas.

S V M M A R I V M.

Bannitus propter homicidium vigore Bullarum non poteſt ſuccedere in hæreditate matris ſibi delata tempore bandi. num. 1. & in additionibus littera a. Vbi etiam, quid de iure communi, & Bullis circumſcriptis.

Bannitus propter homicidium, nec etiam ſuccedit in legitima patris, aut matris defunctorum tempore bandi vigore Bullarum Apoſtolicarum, ſed quid de iure communi. nu. 1. & in additionibus litera b.

Paria ſunt filium non eſſe, vel eſſe, & inhabilem ad ſuccedendum ſub. num. 1.

Ius acceſcendi habet locum etiam, in legitima. num. 1. in fine.

Bannitus reſtitutus cenſetur reſtitutus ad ea, quæ habebat tempore confiſcationis, non autem ad ea, quæ obvenerunt poſtea, & quæ ad ipſum ſpectaſſent, niſi fuiſſet incapax, & ſic nec etiam cenſetur reſtitutus ad hæreditates ſibi delatas tempore bandi, & præſertim alteri acquiſitas, & apprehenſas, num. 2. & in additionibus litera c. vbi de materia.

Bannitus reſtitutus etiam ad bona alteri quæſita, an cenſeatur etiam reſtitutus ad ius petendi legitimam in bonis matris defunctæ tempore bandi. num. 3.

Conficatio non trahitur ad bona futura. num. 5. quod an verum ſit, & quando in additionibus litera d.

Reſtitutio nihil aliud eſt, quàm rerum ammiſſarum recuperatio. num. 6. in fine.

Nunc dictio includit tantum tempus præſens, & excludit præteritum. num. 7.

Actus quando valet ex nunc, non attenditur ſtatus antecedens. num. 7.

Ius quærendum, & in ſpe conſiſtens, prout eſt ius adeundi, non dicitur eſſe in bonis ante aditionem. num. 8.

Primogenitus reſtitutus poſt mortem patris non recuperat ſpem ſuccedendi, quam habebat in vita patris. nu. 8. in fine.

Reſtitutus in pleniſſima forma, cenſetur etiam reſtitutus ad bona alteri acquiſita ſiue in alium trãslata, quod an verum ſit, & quando. num. 9. & in addit. litera e.

Caſſatio, & abolitio ſententiæ operatur, quo ad præterita immediate ex ipſo actu caſſato prouenientia, non autem ad ea, quæ tertio acquiruntur mediate ex ipſo actu. num. 10.

Bannitus reſtitutus an, & quando recuperet ius ſucceſſionis tamquam dependens à iure ſanguinis. num. 11. & ibi in additionibus litera f. Vbi an, & quando bannitus amittat iura ſanguinis.

Reſtitutio non trahitur ad non quæſita, ſed ad amiſſa tantum. num. 11.

D E C I S I O   XVII.

1 CONCLVSERVNT Domini Illuſtriſs. D. Alphonſo Vitellio agẽti ad bona materna obſtare exceptionem incapacitatis oppoſitam ex parte Illuſtriſs. D.D. Hæredum bon. mem. D. Angelę. nam cum tempore mortis Illuſtriſs. D. Angelę reperiretur condemnatus in pœnam capitis, & confiſcationem omnium bonorum per Gubernatorem Ciuitatis Caſtelli ex cauſa homicidij, reſultat eius incapacitas vigore Bullarum contra homicidas editarum, qua ſtante non poterat ſuccedere in
a hæreditate [a] matris, & effectus fuit incapax etiã
b reſpectu legitimæ, [b] vt per Alex. conſil. 75. nu. 4. Ruin. conſil. 49. colum. 2. in prnc. de communi
* teſtatur Ludou. Cat. inter conſ. crim. conſil. 103. num. 5. & 6. tom. 1. quia paria ſunt filium non eſſe, vel eſſẽ inhabilẽ ad ſuccedendum. l. 1. §. fin. ff. cuiuſque vniuer. nom. & cum inſtituti in teſtamento D. Angelæ illius hæreditatem adiuerint, illico legitima D. Alphonſi accreſcit dictis inſtitutis, cum etiam in legitima ſit locus iuri accreſcendi, Iaſ. in l. plane. §. ſi duobus, num. 21. cum ſeq. de lega. 1. Rip. in l. reconiuncti. num. 211. de leg. 3. qui teſtatur de communi.

2 Nec obſtat reſtitutio obtenta per Illuſtr. Do.
Alphonſum, quoniam circumſcripta prægnan-
tia clauſularum, de qua particulariter videbitur,
Domini intelligebant D. Alphonſum fuiſſe reſti
tutum ad omnia, quæ vere habebat tempore con
fiſcationis: non autem ad ea, quæ ſibi obuenire
potuiſſent, ſi non fuiſſet incapax, quia reſtitutio
c illa non comprehendit, iuxta doctri. Barto. in l.
fin. num. 8. C. de ſent. paſſ. Bald. in authen. excipi
tur, C. de bo. quę lib. de communi, Boſſ. de remed.
ex ſolu. clem. in princip. nu. 13. Galliaul. in l. Gal-
lus, §. & quid ſi tantum, num. 58. & ibi, Ruyn. in
2. lect. ſiue addit. num. 63. de libe. & poſthum. præ
ſertim cum reſtitutio fuerit conceſſa, poſtquam
hæreditas fuit adita per inſtitutos, vt per Iaſ. in
d. §. & quid ſi tantum, num. 61. & ibi Galliaul. in
d. num. 58. Idque comprobabant ex diſtinctione
Aret. in l. ſi quis mihi bona. §. 1. ſub num. 3. verſi.
quid autem iuris eſſet, ff. de acq. hæred. vbi diſtin
guit, quod aut hæreditas patris eſt delata filio an
te incapacitatem, & tunc per reſtitutionem filius
recuperat ius adeundi, ſi non fuit adita, & ratio
eſt, quia recuperat ius adeundi, quod habebat an
te incapacitatem: aut fuit delata tempore, quo
fuit incapax, vt in caſu, de quo agitur, & tunc nõ
recuperat, quam diſtinctionem latè comprobat
Ruin. in loco præcitato.

3 Pariter non obſtat ſi dicatur, quod cum Illu-
ſtris D. Alphonſus per reſtitutionem ſibi cõceſ-
ſam recuperet omnia bona, quæ alteri fuerunt,
quæſita ex ſententia condemnatoria contra ip-
ſum lata, cenſeatur etiam recuperaſſe ius petendi
legitimam portionem in bonis matris, quæ ſtan-
te ſua incapacitate, fuit acquiſita hæredibus in-
ſtitutis ex deciſ. Egid. 744. & alijs per informan-
tes allegatis, quia fuit reſponſum, quod hoc ius
non fuit quæſitum hæredibus inſtitutis imme-
diatè ex condemnatione D. Alphonſi, ſed ex di-
ſpoſitione Matris, & eius morte ſuperueniente
tempore incapacitatis, quia condemnatio non
potuiſſet hũc effectum operari, niſi mortua fuiſ-
ſet mater, & ita bene declarat Egid. in d. deciſ. co-
lum. antepen. verſic. Item quæro, & optimè poſt
alios Pariſ. in d. §. & quid ſi tantum, num. 103.
& ibi Ruin. numero 63. ibi, ſed alio caſu, quo erat
incapax.

4 Minus obſtant tradita per Socin. Iun. in dicto
§. & quid ſi tantum, numero 107. & numer. 108.
quia, vt ipſe dicit, eius opinio eſt contra omnes
Doctores.

5 Nec Illuſtris D. Alphonſus poteſt dicere ſe re-
ſtitutum ad iſtud ius petendi legitimam tanquã
fiſco acquiſitum ex ſua condemnatione, quia in
d confiſcatione, nõ veniunt bona futura, vt latè
per Clar. in pract. crim. §. fi. q. 78. nu. 24.

6 ALIA DECISIO. Verum, quia Domi-
ni reſeruarunt videre ex clauſulis appoſitis in re-
ſtitutione, poſſet dici, quod Illuſtris D. Alphon-
ſus fuerit reſtitutus etiam ad iſtud ius petendi le
gitimam, ideo Lunæ 26. Ianuarij 1579. propoſi-
to per me dubio reſtricto ad prægnantiam clau-
ſularum, Domini reſoluerunt in dicta reſtitutio
D. Alphonſi non contineri talem prægnantiam
clauſularum, vt dicatur reſtitutus ad ius petendi
dictam legitimam. Moti fuerunt, quia omnia ver-
ba prægnantia iſtius reſtitutionis regulantur ab
illis verbis Reſtituimus, Reponimus, & Reinte-
gramus, quæ quidem verba præſupponunt acquiſi
tionem, & trahuntur ſolum ad amiſſa, non au-
tem ad non acquiſita, cum reſtitutio ſit rerum
amiſſarum recuperatio, l. fin. §. fin. C. de ſent. paſ.
& ibi Barto. num. 18. Bal. in auth. excipitur, C. de
bonis quæ liber. Galliaul. in l. Gallus, §. & quid ſi
tantum num. 58. & ibi Alciat. num. 130. Calcan.
conſi. 52. num. 13.

7 Secundo mouebantur, quia reſtitutio eſt re-
ſtricta, & limitata ad tempus præſens, cum dicat
ex nunc reſtituimus, ex quo ſequitur, quod Papa
noluerit reddere eum capacem, niſi ex nunc, quæ
dictio tantum includit tempus præſens, & exclu
dit præteritum, gloſ. in clem. 2. in verbo ex nunc,
de hæret. & ibi Card. in 1. oppo. & Vital. numero
23. benè Guid. Pap. conſi. 102. nume. 3. & ad iſtũ
propoſitum gloſs. in l. 1. in verbo iudicatum, C.
de codicil. & ibi Iaſ. nu. 4. Vbi dicit, quod quãdo
actus valet ex nunc, non attenditur ſtatus ante-
cedens, & ideo quando miles facit codicillos iure
militari, in quibus non detrahitur trebellianica,
ſi poſtquam deſinit eſſe miles, illos cõfirmat, va-
lent, vt nunc, & priuilegium militis antecedens
non habetur in cõſideratione. Cum igitur in iſta
reſtitutione Papa voluerit tantum attendere tẽ-
pus conceſſionis, licet in ea ſint verba ampliſſi-
ma, & pręgnantia, nõ reddunt tamen D. Alphon
ſum capacem tempore mortis matris, prout re-
quirebatur ad hoc, vt poſſit petere ſupplemen-
tum legitimæ, quia ſtante limitata reſtitutione
ad tempus, non poſſunt coniungi tempus banni
& tempus reſtitutionis, & ſic operari iſtum effe-
ctum, vt etiam medio tempore D. Alphonſus di-
ceretur capax.

8 Tertio mouebantur, quia in iſta reſtitutione
non adſunt verba, quæ poſſint importare reſtitu
tionem ad iſtud ius petendi ſupplementum legi-
timæ; nam reſtitutio eſt ad patriam, famam, gra-
dus, honores, dignitates, prærogatiuas, & officia,
necnon res, & bona, & priſtinum ſtatum, in qui-
bus non includitur iſtud ius; nam appellatione
bonorum iſtud ius venire non poteſt, quia non
erat in bonis D. Alphonſi tempore condemna-
tionis ipſius, ex quo eius mater adhuc viuebat, &
legitima non debetur filiis in vita parentum: ha-
bebat igitur D. Alphonſus tantummodo ius in
ſpe, & propterea intrat concluſio, quod ius quæ-
rendum, & in ſpe conſiſtens non dicitur eſſe in
bonis matris. l. ſubſtitutio, ff. de acquir. rer. domi.
cum aliis allegat. per Tiraquel. in l. ſi vnquam, in
verbo donatione largitus, num. 186. C. de reuoc.
donat. & propterea ius adeundi non dicitur eſſe
in bonis matris, antequã fiat aditio, vt poſt alios
bene deducit Rebuff. in l. vnica, in gloſ. in verbo
dupli. num. 23. C. de ſenten. quæ pro eo quod in-
ter. facit etiã, quia primogenitus reſtitutus poſt
mortem patris non recuperat ſpem ſuccedendi,
quam habebat in vita per Iſerniam in capitu. 1. §.
præterea, num. 14. in fin. & ibi Afflict. nu. 90. quæ
fuit prima cauſa amit. Gig. de crim. læſæ maie-
ſta. lib. ſecundo, q. 20. ex quibus licet etiam colli-
gi poteſt reſponſio ad allegata in contrarium, ta-
men ſigillatim reſpondendo.

9 Non obſtat in primis fundamentum, quod re
ſtitutus in pleniſſima forma cenſetur etiam reſti-
tutus ad bona alteri acquiſita, ſiue in alium tran
e ſlata, vt uoluit Card. in c. quia diligentia q. 3. de
elect. quem ſequitur ibi Imol. num. 6. Felyn. in c.
quatuor. num. 6. verſ. cui adde de maior. & obed.
& in c. vergentis. num. 2. de hæret. Alex. in d. §. &
quid ſi tantum. nu. 20, verſ. 2. limitatur, & ibi So-
cin. num. 18. Seicel. num. 33. Galliaul. num. 72.
Alciat. num. 132. cum ſeq. Ruin. conſil. 21. num.
9. lib. 5. Pariſ. conſ. 1. num. 37. cum ſeq. lib. 4. Port.
* Imol. conſil. 48. nu. 6. & teſtatur eſſe communem
Rub. Alexand. conſil. 154. nu. 6. quia fuit reſpon-
ſum, quod licet illa opinio ſit multum contrauer
ſa, nam contrarium tenuit Aret. in l. 1. in prin. in
3. not. de acq. poſſ. Iaſ. in d. §. & quid ſi tantum.
num. 78. Rouin. num. 192. Pariſ. num. 104. Crot.
num. 120. Bolog. num. 220. Latiſſimè Fortun.
Gar. num. 241. & ſeq. Dec. in c. fin. num. 8. & 9. de
conſtit. Menochi, de recuper. poſſ. remed. 10. nu.
116. Clar. in pract. crim. §. fin. q. 59. ver. item quę-
ro: nihilominus non videtur poſſe procedere in
caſu iſto, tum quia, vt ſupradictum eſt omnia pro
cedunt, vt ex nũc, tum etiam, quia opinio Card.
procedit, quando reſtitutus per condemnationẽ
amiſerat bona poſtea alteri quęſita, non autem,
quando illa nondum acquiſiuerat, prout in caſu
iſto per ea, quæ ſupra dicta ſunt.

10 Minus obſtat abolitio, & caſſatio ſententia-
rum, quia huiuſmodi abolitio operatur hunc
effectum, vt intelligantur caſſata præterita, quæ
immediatè ex ipſo actu caſſato perueniunt, non
autem extendere ad ea, quæ tertio acquiruntur
mediatè ex ipſo actu, vt bene poſt Card. diſtin-
guit Aretin. in cap. ad petitionem. num. 14. Vbi
Ioannes de Anan. num. 4. & Felyn. num. 14. de
accuſat. latè proſequitur Socin. conſil. 266. ſub.
num. 53. verſiculo 10. quibus infero lib. 2. Cum
igitur in propoſito bona peruenerint ad hæredes
Domin. Angelæ non immediatè ex banno, ſed
ex diſpoſitione, & obitu Domin. Angelæ ſuper-
ueniente tempore, quod Alphonſus erat inca-
pax, merito caſſatio ad iſta non extenditur, & tã-
to magis, cum in dubio non debeat præſumi,
quod voluerit Papa tertio præiudicare ſtante re-
ſtitutiua, ex nunc. Et etiam, quia in iſta reſti-
ſtitutione non derogauit regulæ de iure quæſito
non tollendo.

11 Nec obſtat, quod reſtitutus recuperat ius
ſucceſſionis tanquam dependens à iure ſangui-
f nis, f vt poſt Bartol. in l. prima. §. final. de bo-
nor. poſſeſſ. contra tabul. tradit Ruin. in dict. §.
& quid ſi tantum, num. 181. quia iſta procedunt,
quando ius non eſt alteri quæſitum, quod appa-
ret, quia ibi Bartol. non loquitur, quando alius
primum locum occupauerat. Et ratio eſt, quia
reſtitutio non trahitur ad quæſita, ſed ad amiſ-
ſa tantum, vt bene declarat Bald. in dicta Au-
thent. excipitur. numero 1. C. de bon. quæ liber.
Vnde non poteſt dici Illuſtr. Domin. Alphon-
ſus reſtitutus ad ius petendi legitimam, quia li-
cet ſit dependens à iure filiationis, tamen iſtud
nondum acquiſiuerat.

A D D I T I O.

a IN *hæreditate*. Aduerte, quod nõ ſi-
ne miſterio dicitur in hac deciſiõ-
ne, quod bãniti vigore Bullarum
ſunt incapaces hæreditatis ſibi
delatæ. nam dictæ Bullæ auferunt
omne auxilium, & omnem fauo-
rem Bannitis, nec non illos excludunt ab omni
actu legitimo, quo caſu ipſi banniti amittunt
etiam ea, quæ iuris communis ſunt, & conſequen
ter tẽpore banni non poſſunt ſuccedere in hære-
ditate ſibi delata, tã ab inteſtato, quam ex teſta-
mento, Gozzadin. conſil. 96. num. 8. ad med. ver.
2. reſpondeo il 1. Boſſ. poſt Alex. quam allegat in
tit. Banniti quid amittant. nu. 14. poſt med. verſ.
ſed quid ſi ſtatutum, & d. num. 14. in fine. verſ. ta-
men aduerte Menoch. conſ. 492. nu. 2. & 3. lib. 5.
Hondéd. conſil. 83. num. 14.

Verum circumſcriptis dictis ſtatutis, ſeu bul-
lis ſic denegantibus bannitis fauorem, & auxi-
lium, eoſque excludentibus ab omni actu legiti-
mo, vt ſupra, de iure communi Bannitus capax
eſt hæreditatis ſibi delatæ tam ex teſtamẽto, quã
ab inteſtato tempore banni; dummodo hæredi-
tas deferatur ſecundum ius commune Cyn. in l.
1. poſt nu. 3. C. de hær. inſt. poſt Iacob. de Rauen.
quem allegat, & ibi etiam hoc adnotarunt Bart.
poſt num. 3. verſ. ſed ſi teſtamentum eſt validum
Adden. ad Bart. ibi litera f. Alberic. num. 4. Vbi,
* quod ita communiter tradunt Doctores, & nu.
5. Vbi pluribus hanc probat opinionem, & num.
117. in fine. verſ. In caſu ergo, quamuis multa in
contrarium adducat. num. 6. & 7. Ang. num. 1. Sa
lycet. num. 20. verſ. Similiter quærebam. Paul. de
Caſt. num. 4. verſ. ſi verò ſit inſtitutus ſecundum
formam iuris communis Iaſ. num. 5. Corn. poſt
num. 5. verſ. & ideò bannitus poteſt hæres inſti-
tui, vbi de communi, & num. 7. Alex. conſil. 75.
* num. 2. lib. 1. Vbi de magis communi. Nell. de bã-
nit. in 1. par. 2. temp. q. 37. Vbi quod ita dicunt
* communiter Doctores, & q. 38. vbi, quod in hoc
omnes Doctores ſequuntur Bart. vbi ſupra. Rip.
in l. ex facto. §. ex facto. num. 17. verſ. ſecundo in-
fertur ff. ad Trebell. pract. Conrad. rub. de contu-
mac. & bannit. num. 33. in fine. Neuiza. conſi. 73.
per totum, vbi latè comprobat, proponit contra
ria, & illis reſpondet Ludou. Cat. conſil. crim. di-
* uerſ. 103. num. 4. tom. 1. in folio. vbi de communi
Io. Sicar. in addit. ad Villalol. in commun. opin.
litera b. num 6. Vbi plures refert teſtantes de com
* muni opinione, Viui. opi. 79. num. 3. Vbi de com
muni Clara. in §. teſtamentum. q. 20. in princ. vbi
* alijs relatis teſtatur de magis communi opinio-
ne Bertaz. conſil. 510. num. 9. lib. 2. Vbi alijs rela-
* tis hanc concluſionem, dicit communiter rece-
* ptam, & conſil. 489. num. 1. Vbi de communiori
opinione Gozzadin. conſil. 96. num. 6, Menoch.
* conſil. 101. num. 1. Vbi de recepta Doctorum ſen
tentia, Bero conſi. 54. num. 10. lib. 2. & conſ. 492,
num. 11. lib. 5. Decia. conſil. 86. num. 5. lib. 3. Vbi
* teſtatur de magis recepta opinione Mich. Craſſ.
in tracta. de ſucceſſio. §. legatum, q. 8. num. 1. Si-
mon.

mon.de Præt.de interpr.vlt.volun.lib.2.interpr. 2.dubit.1.ſolut.1.num.12.fol.124. Thob.Non. conſil.93.num.3.Brunor.à ſole,in ſuis qq.legalibus.q.16.num.3.& num.11.& num. 24.

b *Legitimè*. Vigore Bullarum Apoſtolicarum res eſt expedita, quod Bannitus nec etiam ſuccedit in legitima ſibi debita in bonis paternis, & maternis ex ijs, quæ dicta ſunt in præcedenti addit. Verum circumſcriptis Bullis, aut ſimilibus ſtatutis res pariter non tranſit ſine difficultate, Bal.enim in l.ſi qua pœna. ff.de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris dixit,quod filio bannito in ære,& in perſona nõ debetur legitima in bonis Patris; fiſcuſque ex perſona filij illam petere nõ poteſt, & Bald.ſic dicentem ſequuti ſunt Paul.de Caſtr. Alexand. Iaſon.Dec.& Curt.Iun.in locis relatis per Peregrin. (qui tamen eos non ſequitur, vt mox cùm referam) in tractatu de iure fiſci, lib. 3.tit.7.num.31. Addo pro hac eadem opinione Catel.Cott.in memoral.in verſ.bannitus ex crimine capitali, Vbi etiam poſt Bartol.& Alexan. in locis per eum relatis dixit, quod ex quo banniti habentur pro mortuis, hoc ideò non eſt neceſſe, vt in teſtamentis ei relinquatur legitima, nec fiſcus eius nomine poteſt eam petere, ex quo eius loco alter ſuccedit, & latius in verſicul. teſtamentum in quo pater, vbi aliàs refert concordantes, & alia ponit in materia, & Cottam refert Hippol. Rimin. conſil. 195. ſub. num.3. lib.5. faciunt ſcripta per Decia. num. 86. num.35.lib.5.Vbi conſuluit filium non ſuccedere in legitima ſibi teſtamento patris relicta.

Contrarium,quod imò banniti legitimam nõ amittant, & quod in caſu, in quo illa non venit in confiſcatione bonorum, ſicut ſunt capaces hęreditatis ſibi à iure communi delatę, prout dixi in præcedenti addit. ita etiam ſuccedant in eadẽ legitima iure naturæ debita,latè conſuluit idem Decia. conſil. 64.num.4. & ſeqq. libro 3. Et dixit Peregri.vbi ſupra dicto tit.7.num.27.ad med. verſ.item,quod nec filius, &c. Patrem non poſſe filium bannitũ in teſtamento pręterire ex Corn. & Curt. Iun. in locis per eum relatis, & num.42. pariter dixit falſam eſſe Bald. deciſionem in d.l.ſi qua pœna.ff.de iis,qui ſunt ſui vel alieni iuris, & * quod etiam contra Bald.ſtat communis opi.pręter quam in duobus caſibus. Primo in filio bãnito,pro crimine læſæ maieſtatis ſecundum terminos l.quiſquis. C.ad leg.Iul.maieſt. Secundo, vt in vita Patris filio non debeatur legitima, adeo vt fiſcus ex illius perſona illam capere poſſit,prout ſcripſerunt Clement. & Gig. in locis per eum relatis.Sed extra hos duos caſus bannitum minimè legitima priuari aſſirmat Peregrin. in loco præcitato.

c *Comprehendit*. Reſtitutus a Principe etiam cum clauſula, vt cenſeatur reſtitutus ad ſua bona, vel ad bona amiſſa propter bannum,non recuperat hæreditatem alteri tempore banni quæſitam propter eius incapacitatem, niſi expreſſe fuerit dictum,vt cẽſeatur etiam reſtitutus ad bona non quæſita ſecundum Boſſ.in titul.de reſtit. quæ fiunt à Principe poſt bellum. num. 15. Ad quam materiam vide omnino,quę dixit D.meus Farinac.in pract,crim.parte 1.tit.de inquiſit.q.6. num.37. & præcipuè ibidem allegatum Oddum de reſtitut. in integ.q.99.artic.1.num.7. & ſeq.& Peregr.de iure fiſci. lib.5.tit.2.num.54. verſic. in hac doctorum varietate, qui propoſita per eos regula, quod bannitus non recuperet hæreditates tempore banni ſibi delatas, & alteri propter eius incapacitatem acquiſitas,illam limitant,& declarant pluribus modis, quos apud eos videre poteris,& adde Marcabr. de Anguill. conſil.83. num. 201. Vbi quod bannitus, cui ſimpliciter eſt remiſſa pęna banni,& cõdemnationis, vel cui plena gratia facta eſt,aut etiam reſtitutus,non recuperat hæreditates alteri quæſitas ſiuè apprehenſas,ſiuè non apprehenſas, Decia. conſil.86.num. 6.7.& 8.iuncto. num.42.& ſeqq.lib.3.Vbi relatis Paul. de Caſtr. Crott. & Natta in locis per eum citatis contrarium tenentibus, illiſque reprobatis,cõſuluit bannitum etiam generaliter,ſeu pleniſſimè,ex gratia reſtitutum non cenſeri vllo pacto reſtitutum ad hæreditates, ſiuè ex teſtamento,ſiuè ab inteſtato tempore banni, & incapacitatis ſibi delatas,& ſiuè apprehenſas, ſiuè non apprehenſas ab alijs,& multo minus tales hæreditates recuperabit ſi non niſi aduerſus delictum, & eius pęnam fuerit reſtitutus,& ab illo abſolutus. Hippol.Rimin.conſil.595.num.7.& 8.lib.5. Vbi pariter, quod ſimpliciter reſtitutus non cenſetur reſtitutus ad hæreditatem alteri delatam. Ad quę etiam vide omnino Rot.diuerſ. deciſ.515.nu.2. & ſeqq.tom.j.

d *Futura*. Bona futura regulariter veniunt in confiſcatione,& propterea ſi poſt bannum,& cõfiſcationem bonorum deferatur bannito aliqua hæreditas: & tunc,aut bannitus illius hæreditatis capax eſt,aut incapax. Primo caſu hæreditas, non fiſco,nec venientibus ab inteſtato, ſed ipſo bannito acquiritur. Secundo autem caſu venientibus ab inteſtato defertur, ſic enim materiam hanc latius explicauit D. meus Farinac. in ſua pract.crim.in titul.de delict.& pœnis. q.25.num. 138. & ſeqq. Verum, quando idem bannitus ſit capax hæreditatis ſibi delatæ,vel non, vide pariter latiſſimè explicantem eundem D. meum Farinac,in d.pract.crimin. parte 2.quæſtio.102.vbi ad ſaturitatem ponit,quid amittant banniti propter bannum.

e *Tranſlato*. De hac materia,an ſcilicet,& quando bannitus reſtitutus, & aggratiatus cenſeatur etiam reſtitutus ad bona in alium tranſlata,vide regul. negatiuam cum quatuor ampliationib. & quinque limitationibus poſitam per D. meum Farinac.in ſua pract.crimin.parte 1.tit.de inquiſit.q.6.num.33.& ſeqq.

f *Sanguinis*.Bannitus,an amittat iura ſanguinis, filiationis ſcilicet,cognationis,& agnationis? facere potes concluſionem negatiuam, ſed quomodo eadem concluſio intelligatur,& quoad quem effectum vide declarantes Alex. conſil. 75. poſt, num.8. ver,pro,hoc facit lib.j,Catel,Cotta in memoral. verſ. bannitus ex crimine capitali Petr.à Plac.in Epitom.delict.cap.44.nume.1.in fine,Tiraq.de retract.tit.1.§.j.Gloſ.9,nume.29.Io.Petr, Surd,in tracta.de alimen. titulo 1.q.17. num.25. Decia.conſil. 86. num. 35. Peregrin. de iur.fiſci. lib.3. titulo 7, num.18, Thob, Non. conſil. 113. num.1.

num.1.in fine,& num.7.An autem bannitus ammittat patriam poteſtatem, vide declarantem Dominum meum Farinacium,in ſua pract.crim. parte 2. titul. de varijs, & diuerſ.quæſtio.q.102. num.15.& ſeqq.

Famianus Centolinus. J.V.D.Galleſius

R V B E I

Hiſpalen. Matrimonij 15.*Aprilis* 1580.

ARGVMENTVM.

Teſtes examinati in cauſa criminali,non faciunt fidem plenam in cauſa ciuili, ſed adminiculum.

SVMMARIVM.

Teſtes examinati in cauſa criminali non faciunt fidem in cauſa ciuili.num.1.& quidè contra, & de materia, in addit. litera a.

Teſtes examinati in cauſa criminali, faciunt aliquod adminiculum in cauſa ciuili.num.1.

Teſtes examinati in vno iudicio criminali non faciunt fidem ſeu inditium in alio iudicio criminali, in addit. litera a.

Teſtes in vno iudicio examinati quando fidem faciant in alio generaliter, & remiſſiuè in addit.litera a.

DECISIO XVIII.

1 FVIT reſolutum, quod in caſu iſto Teſtes examinati in cauſa crimina
2 li, a non faciunt fidem in cauſa ciuili, ex allegatis per informantes, pro Maria: Dixerunt tamen Domini iſtos teſtes poſſe deſeruire pro adminiculo.

ADDITIO.

a IN *cauſa criminali*. Ad hanc materiam, an ſcilicet, & quando teſtes examinati, in vno fidem faciant in alio inter eaſdem ſiuè diuerſas perſonas, vide Bart. Iaſ. & alios in l.2.C.de edendo.Felyn.vltra alios Docto.in c.cauſam,de teſtibus,Abb.in c.penult. de re iudic.Rip.reſponſ.1.num.14.tit.de iuriſd.& Imper.Pariſ.conſ.87. num.48.lib.3. Diaz. regul. 160.Adden.ad Matheſilan.ſing.191.Menoch.de arbitrar.quęſt.lib.2.caſ.111.Pract.Corrad.de offic.Prætoris,in cauſis ciuilibus rub.dicta teſtium aſſumendo.num.52. Vbi ex Felyn.in loco præcitato ponit regulam, eamque ampliar., & limitat pluribus modis,fol.mihi 140.& de offic. prætoris in cauſis criminalibus rubr.de negatione crimin. & tormen. num. 24. ante finem, in verſ.25. folio 295.col.1.Vbi in ſpecie ponit, An teſtes examinati ſuper vno proceſſu contra vnum faciant inditium contra alium ſuper alio proceſſu, tam ad inquirendum, quàm ad Torquendum Monticell. in repert. teſtium, folio mihi 176. colum. 1. verſicul. 5. Vbi an teſtes examinati in iudicio ciuili poſſint reperi in iudicio criminali, & folio 263. & ſeqq. vſque ad folium 266. Vbi generaliter, an teſtes examinati in vna cauſa, iudicio, ſeu inſtantia tam ciuili, quàm criminali, fidem faciant in alio iudicio, cauſa, ſeu inſtantia.

Famianus Centolinus J.V.D.Galleſius

ILLVSTR.[mi] ET REVEREND.[mi] D. Lancellotti olim Cardinalis,

Romana Incendij Veneris 17. *Iunij* 1580.

ARGVMENTVM.

De immittente ignem comburendo ſtipulam in Agro ſuo, quod teneatur ſi ignis percurrat in agrum vicini ad damna, & intereſſe, quando in die ventoſo ignem immiſit.

SVMMARIVM.

Ignem immittens in die ventoſo in ſtipulam ſuam comburendam, ſi ignis vlterius euagatur,& alteri damnum intulerit, culpæ reus eſt.num.1.& in add.litera a. Vbi de materia, præſertim, ſe requiſitus noluit expectare tantum tempus,vt futuro damno reparari potuiſſet.

Famulus non excuſatur parendo Domino ſuo in damnum tertij num.2.

Verba quantumuis generalia reſtringuntur ad id, quod æquum eſt, & ne indebitè,quis damnum patiatur.nu. 2. in fine, & in addit. litera b. Vbi remiſſiue plura de reſtrictione verborum generalium,& vniuerſalium.

DECISIO XIX.

1 FVIT concluſum,quod ſententia Gubernatoris eſt iuſta, & propterea exequęda, quia de iure communi immittens in die ventoſo ignem in ſtipulam ſuã comburendam, ſi ignis vlterius euagatur, & alteri damnum
a intulerit,culpæ reus eſt,vt dicit tex.in l.qui occidit §.qui in hac actione.ff.ad l.Aquil.& probatur etiam in cap.ſi egreſſus de iniur.ſed tempore,quo

ignis

ignis fuit immiſſus in hoc caſali flabat ventus, vt probant teſtes. Ideo Philippus Pinella, qui immiſit dictum ignem dicitur fuiſſe in manifeſta culpa iuxta tex. in l. ſi putatur ad l. Aqui. Accedit qualitas facti, quia pluries, & enixè rogatus ab agentibus Illuſtr. D. Iohannis Petri, vt vellet expectare per diem, vel per ſex, ſiue vnam horam ad hoc, vt huic futuro damno potuiſſet reparari, obſtinatè reſpõdit nolle; proferens multa verba denotantia eius obſtinatum animum, vt deponũt teſtes.

3 Nec poteſt excuſari ex iuſſu Domini, qui præceperat ignem dicta die immitti, quia non tenebatur ei parere in damnum tertij, vt latè per Dec. in l. velle non videtur. nume. 3. de regul. iur. Prout nec obſtat ſtatutum artis agriculturæ, & pactum appoſitum in locatione; quia vtrumque non debet ita amare intelligi, vt non admittant ſupradictam interpretationem, quia

b verba quantumuis generalia, reſtringuntur ad id, quod æquum eſt, ne indebitè quis damnum patiatur. Gloſ. & Doctores, in l. fina. §. in computatione. C. de iur. delib. Aym. latè conſil. 3, num. 6. cum ſeq. & præced. &c.

ADDITIONES.

a Evagatur. Vide in hac matera ignis dati in vno agro, & percurrentis in alium Boniſac. de Vitell. in tit. de incendiar. & in titul. de damno dato. num. 28. Firman. in repert. in verbo incendium. num. 16. & omnino Carauit. conſil. crim. diuerſ. 116. tom. 2. per totum, & Iac. Port. Imolen. conſil. 72. pariter per totum.

b *Quantumuis generalia.* Longum eſſet ponere omnes caſus, & modos, quibus, & generalia, & vniuerſalia verba reſtringuntur. Ne etiam breui eſſet remiſſiuè Doctores referre, qui materiam pertractant, prout latiſſimè pertractauit D. meus Farinac. in ſuis quæſt. ciuil. ſub titulo, de verb. ſignif. vnde pro nunc ſufficiat mihi lectorẽ remittere ad Socin. reg. 229. Aym. conſil. 3. & conſil. 294. Tiraquel. de retract. §. 1. gloſſ. 7. num. 20. & ſeqq. Duen. regul. 133. Nicol. Euerar. in loco. de generalitate propè finem. Franc. Hercul. in tracta. de negatiua. num. 85. Oſaſc. conſil. 64. num. 62. & deciſ. Pedemon. 90. num. 16. & ſeqq. & deciſ. 119. num. 8. & deciſ. 167. per totam in diſcurſu Rolan. conſil. 60. num. 47. & ſeqq. & conſil. 61. num. 43. & ſeqq. & conſil. 74. num. 54. & ſeqq. & conſil. 86. num. 48. & num. 73. & conſil. 96. num. 12. & ſeqq. num. 28. & ſeqq. & num. 48. libro primo. Hippol. Riminal. in §. 1. num. 49. Inſtit. per quas perſon. ius nob. acquir. Bertazol. conſil. 76. num. 7. & ſeqq. lib. 1. Menoch. de arbitr. queſt. lib. 2. caſu 54. num. 17. & ſequen. & caſu 316. nu. 32. Cephal. conſil. 115. num. 6. & ſeqq. & conſil. 144. num. 25. Thob. Non. conſil. 95. num. 7. Maſcard. de probat. concluſ. 1157. num. 92.

Famianus Centolinus J. V. D. Galleſius.

ILLVSTR.[MI] ET REVEREND.[MI] D. Lancellotti olim Cardinalis.

Viennen. Archidiaconatus. Prima Iulij 1580.

ARGVMENTVM.

Ponuntur in hac deciſione aliqua notabilia ſuper probatione metus ad effectum reſcindendi inſtrumentum, quod dicebatur metu celebratum. Nec non ſuper veritate inſtrumenti, quod pariter tanquam falſum improbabatur.

SVMMARIVM.

Ceſſio iuri, liti, & cauſa, valida eſt regulariter. numero 1.

Teſtes examinati parte non citata, & lite pendente in alio iudicio non probant. num. 1. & num. 3.

Teſtes de auditu à parte nihil probant ad fauorem ipſius partis. num. 1.

Clauſula non vi, aut metu, ſed ſponte, &c. appoſita in inſtrumento excludit præſumptionem metus. nume. 1. ante finem. Declara, vt in additionibus, litera a.

Metus præſumptio excluditur, quando in inſtrumento exprimuntur cauſæ, quibus quis ad ſic contrahendum adducitur. num. 1. in fine.

Metus excluditur ex præſentia amicorum. num. 2. & in addit. litera b. vbi de materia.

Metus præſumptio in inſtrumento maxime excluditur per ſubſcriptionem eiuſdem inſtrumenti. num. 2. Declara, vt in addit. litera c.

Metus etiam ex interuallo præſumitur, quando durat illius cauſa. num. 2. in addit. litera c.

Inſtrumenti vnica ſcriptura poteſt continere plures contractus. num. 4.

Reſignatio beneficij facta à procuratore habente ſpeciale mandatum valet, & tenet. num. 3.

Inſtrumenti fides non dicitur vacillare, ſi illud comprobatur à duobus teſtibus. num. 4. in fine.

Inſtrumenti veritas coadiuuatur ex adminiculis. numero 5.

Inſtrumentum maxime præſumitur verum ſi fuit ſubſcriptum à parte. num. 5.

Inſtrumenti veritas maximè præſumitur ſi probetur, quod ante illius ſtipulationem fuerit confecta aliqua minuta. num. 5.

Inſtrumenti prætenſa falſitas maximè excluditur ex fidelitate Notarij. num. 5. in fine, & ibi in addit. L. D. vbi de materia.

Ceſſio litis ſuper beneficio, an poßit fieri in manibus alterius, quam Papa, num. 6. in fine.

DECISIO XX.

1 DVBITAVI in hac cauſa
ſtantibus nonnullis præſup
poſitis, an ceſſio ſit valida.
Et die veneris prima Iulij
1580. informante tantum
parte D. Ioannis de Gado:
quia pars D. Didaci Pereſ.
ſępius monita neglexit in-
formare, fuit reſolutum pro validitate cęſſionis,
tam facta in partibus, quàm facta in curia. Quo
enim ad iſtam factam in partibus conſtat, quod
ipſemet D. Didacus in manibus R. D. Prouiſoris
Giennenſis coram Notario, & teſtibus, ceſſit iu-
ri, liti, & cauſę ſuper dicto Archidiaconatu in fa-
uorem dicti Domini de Gado prouiſi Apoſtoli-
ci. Qui R. D. Prouiſor dictam ceſſionem admiſit,
& non obſtat, quod teſtes examinati in partibus
videantur deponere de vi, & metu illato D. Dida
co per R. D. Epiſcopum Giennenſem; quia præ-
ter id, quod dicti teſtes fuerunt nulliter examina
ti parte nõ citata, & litę in Rota pendente iuxtà
c. 2. cum ibi notat. per Doct. de teſtibus: tñ nullũ
probant metum, niſi de auditu ab ipſo Didaco,
cuius dicto tãtum abeſt, vt ſtari debeat, ꝙ immo
ipſe contrariũ cũ iuramento aſſeruit in dicta ceſ-
a ſione dũ dixit ſe libere, ſponte, [a] & nõ coacte fa-
cere dictã ceſſionẽ cũ alijs amplis verbis denotã-
tib. eius liberã voluntatẽ: Maximè cũ in dicta ceſ
ſione expreſſerit cãs, quibus motus fuerit ad ita
cedẽdũ, nẽpe, qa lite pendẽte in Rota fuerũt nõ-
nulla dubia cõtra eũ reſoluta, & ppea ad euitan-
das vlteriores expẽſas, & inquietudines tã corpo
rales, q̃ ſpirituales, quæ ex litib. oriuntur, & pp
dubiũ earũ euentum, ac ẽt pro amplectenda pace
tantopere a Deo commẽdato, & oĩ meliori mo-
do, & in perpetuum declarauit ſe a lite recedere.
2 Accedit ẽt præmiſſis, ꝙ teſtes, qui interfuerũt
b dictę ceſſioni ſũt valde amici [b] D. Didaci, vt ipſi
c dicunt, & ipſe etiam Didacus ſe ſubſcripſit [c] ma-
nu propria dictę ceſſioni, ex quo tollitur omnis
præſumptio metus per iura vulgaria.
3 Quo verò ad ceſſionẽ factã in curia minor ẽt
fuit difficultas, ſi quidẽ facta fuit per eius ſpecia-
lẽ Procuratorẽ habẽtẽ ſufficiẽs mãdatũ, q in ma
nib. Papę ſimiliter ceſſit in illius fauorẽ, q̃ ceſſio
fuit admiſſa p Papã, & de illa puiſus dictus Dñs
de Gado, qui hanc ceſſionẽ formiter publicauit.
4 Non obſtant, quæ cõtra dictũ mandatũ obij-
ciuntur. Et pri. ꝙ teſtes inſtrumẽtarij examinati
depoſuerũt, ꝙ in partib. nõ fuit factũ aliud inſtru
mentũ niſi illud dictę ceſſionis, qa reſpõdeẽ hoc
quiſquã nõ obſtare, qa nõ eſt eis dãda fides, cum
fuerunt examinati parte nõ citata, & lite ẽt pen-
dẽte in Rota, vt ſupra dictũ. Præterea potuerunt
falli iſti teſtes ex eo, qa tã dicta ceſſio q̃ dictũ in-
ſtrumẽtũ mãdati fuerũt facta eodẽ die, corã eiſ-
dẽ Notarijs, & teſtib. vñ facile potuerũt credere
fuiſſe vnicũ tm̃ inſtr̃m, & vnicã ſcripturam dictę
ceſſionis, & ppea denuo examinati dicti ex eis de
poſuerũt melius recordari ſup veritate dicti mã-
dati, quib. duob. teſtib. ſtãtib. nõ vacillat fides di
cti inſtr̃i, vt no. Doc. & ibi Abb. in c. cũ Ioã. n. 14.
de fide inſtr. glo. & Doct. in l. 1. quẽad. teſta. aper.
5 Accedunt præmiſſis plena adminicula ſuadẽ-
tia veritatẽ dicti mãdati. Et primo qa originalis
nota dicti inſtr̃i, eſt ſubſcripta ab ipſomet D. Di-
daco, cuius ẽt manus fuit recognita p ſex teſtes,
quorũ aliq viderũt illũ ſubſcribere. Accedit, qa
ante ſtipulationẽ, vt dicũt teſtes fuit cõfecta mi-
nuta dicti mãdati, & cõcordata per partes: Nota
d rius ẽt rogatus eſt pſona [d] fidelis, & ſacerdos, ꝙ
in hac materia cõſiderat Abb. in d. c. cũ Ioã. n. 13.
6 Veriſimile eſt ẽt dictũ mãdatũ, nã cũ in eo nar
ret hãc litẽ & alias cãs, pp quas ceſſit in manib.
Prouiſoris, ſubdit ſe ẽt cõſtituere Procuratorem
ad cedendũ in manib. Papę pro abundãtiori cau
tela, & pro maiori cõfirmatione prioris illius ceſ
ſionis, & hoc cõſuetũ eſt fieri pro ſecuritate eius
in cuius fauorẽ fit ceſſio ad tollẽdã dubitationẽ,
q̃ oriri ſolet, an ſc. huiuſmodi litis, & cauſę ceſſio
nes poſſent fieri in manib. alterius ẽt Auditoris
cauſę q̃ ipſius Papę, vt p Rot. in dec. 306. in nou.
& per Doct. vbi Iaſ. in l. poſtquã liti C. de pactis.

ADDITIONES.

a SPonte. Iſta clauſula in caſu huius de
ciſionis bene operaẽ ad excluden-
dũ metũ, qa ille nõ fuit pbatus a-
liũde q̃ per teſtes de auditu ab eo,
q ſibi metũ illatũ pręrendit, ſecus
oĩno crederẽ ſi aliũde de metu cõſtaret. Is. n. non
cenſereẽ purgatus p clauſulã prædictã: qa eadẽ
facilitate, qua qs induciẽ pp metũ ad cõtrahẽdũ,
eadẽ ẽt facilitate induciẽ ad apponẽdũ oẽs clau-
ſulas ĩ cõtractu, put in ijs terminis ſcripſerũt In
noc. in c. ſup hoc extra de renunc. quẽ refert, & ſe
qtur Bal. in l. obſeruare §. pficiſci q. 13. ff. de offi.
Procõſulis, cũ alijs latè cumulatis p Rol. in cõſ.
2. n. 71. & ſeq. lib. 1. & cõſ. 100. n. 133. & ſeq. lib. 4.
& per Menoch. de recup. poſſeſſ. remedio 1. num.
291. & ſeqq. & per Cęphal. in conſil. 34. nu. 34. in
fine lib. 1. & alibi paſſim, & communiter Docto.
b *Amici.* Amicorũ, & cõiunctorũ pręſentia regu
lariter excludit præſũptionẽ metus, verũ nõ ſem
per procedit hæc cõcluſio, qa qñq; ẽt ex tali pręſentia
metus nõ excluditur, ideo ad hãc materiã
vide Boer. dec. 100. nu. 7. & ſeq. vbi facit regulam
cum tribus limitationibus Cepol. caut. 221. nu.
3. & ſeqq. Aym. conſ. 114. Diaz. reg. 532. Nouell.
reg. 221. nu. 1. Socin. iun. conſil. 67. nu. 38. & ſeq.
par. 2. Cępha. conſ. 142. n. 9. & 53. & conſ. 208. n.
9. Simontell. in tract. de decreto lib. 1. tit. 1. n. 59.
Ioſeph. Lud. deciſ. Lucẽ. 18. n. 1. & 2. p. 1. Menoc.
in tract. de præſumpt. lib. 3. præſũp. 128. per totã.
c *Se ſubſcripſit.* Aduerte, ꝙ hęc ſubſcriptio opera
tur, (prout dixi in præcedẽti additione) excluſio
nẽ metus in caſu iſtius deciſionis, qa aliũde non
cõſtabat de metu: ſed ſi de metu conſtitiſſet hæc
ſubſcriptio, nullũ pduxiſſet effectũ, ẽt ꝙ interue
niſsẽt (ꝙ plus eſt) ex interuallo poſt celebrationẽ
inſtr̃i, ſic eadẽ cã metus perdurabat ad tradit. per
Bal. in l. 2. col. 2. ver. ſed quęro C. de his quę met.
cau. Alex. cõſ. 1. lib. 3. deci. Pedem. 177. n. 8. & ſeq.
Ioſeph. Lud. in dec. Lucẽ. 18. n. 1. & ſeq. p. 1. & eſt
r6, qa metus ſemel illatus ſp durare p̃ſumiẽ Ma-
ſcar. de pb. li. 2. cõcl. 1051. n. 34. & ſe. vbi declarat.

Per-

d *Perſona fidelis*. Bona forma Notarij ſicut ex-
cludit prę́ſumptionem falſitatis inſtrumenti per
ipſum rogati ad allegatos per Maſcar. de proba-
tio.lib.2.concluſ.740.nume.27. Ita ècontra ma-
la eiuſdem Notarij fama: valde arguit falſitatē
inſtrumenti Anan.conſil.39. num.2. Ayro.con-
ſil.134. nume.34. Boſſ. in titul.de falſit.nume.7.
dediſ.Pedemont.117.nume.11. Franc. Marc.de-
ciſ.Delphin.163.nume.6. part.1. Decian.conſil.
300.nume.42.libr.2. Maſcard. d. libr.2. concluſ.
1094.nume.20.& 21.vbi idem de Notario ſaga-
ci,& verſuto,& d.conclu.740.numero 26.& nu-
mero 30.& 31.vbi quod iſto caſu mala fama No
tarij,& quod ſit ſolitus falſitates cōmittere pro-
batur per teſtes dicentes eius perſonam eſſe ſu-
ſpectam,& malę famę,etiam quod non appareat
quod alias fuerit de falſo condemnatus.

Fam. Cent. I.V.D.Galeſ.

VICECOMITIS.

Hortana bonorum Die 28:
Nouemb. 1580:

ARGVMENTVM.

De materia incurſus pęnę vigore Bullę Ale-
xandrinę: pluta explicantur notabilia de
quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

*Offenſio in dubio præſumitur facta occaſionis litis ad ef-
fectum incurrendi pœnam Bullæ Alexandrinæ. nu-
mero 1.*

*Bulla Alexandrina comprehendit etiam offendentes ex-
tra curiam quando lis eſt in curia.num.2.*

*Confeſsio facta in precibus plenè probat contra confiten-
tem. num.3.*

*Pacis inſtrumentum probat delictum nume.3. & in ad-
ditionibus litera b.*

*Contumacia vltra annum operatur, vt contumax habea
tur pro confeſſo.num.3.in fin.*

*Appellationis inſtantia, deſerta ob non illius proſequu-
tionem non cenſetur deſerta inſtantia nullitatis, &
quando. num.4.*

*Solutio pœnæ facta per affines delinquentis probat deli-
ctum contra ipſum delinquentem.num.5.*

*Inquiſitor repreſentat partem intereſſatam. numero 5.
in fine.*

*Offendens aliquem ex cauſa litis, eſt excommunicatus
ipſo iure abſque alia declaratoria, ita quod agere am-
plius non poteſt. num.6.*

*Excommunicatus ſemel non præſumitur abſolutus niſi
de abſolutione doceat.nu.6.in fine.*

DECISIO XXI.

FVIT reſolutum eſſe lo
a cum Alexandrinę[a] cū
Ludouicus aduerſa-
rius Sulpitiam colliti-
gantem, & præſertim
tempore quo lis in cu-
ria vigebat vulneraue
rit, ideo cauſa litis id
feciſſe præſumi dixit
Put.deciſ.103. libro 1.
manuſcript. verba enim conſtitutionis ſunt ad-
modum clara, quod offendentes Procuratorem,
aut principales ex cauſa litis amittunt omne ius,
quod in cauſa haberent militar,& ratio iſtius cō
ſtitutionis impedimentum videlicet curſus litis.

2 Nec Dominos mouit ratio per informantes
ex aduerſo adducta, quod videlicet offenſio fue-
rit extra curiam facta, & ideo non intrare verba
conſtitutionis, quia dixerunt alias fuiſſe per Do
minos reſponſum, vt ea comprehendat offendē-
tes etiam extra curiam, vt teſtatur Put.deci.102.
libr. 1.& quia ex poſt fuit ſequuta pax inter eos
DD.intendunt particulariter videre, an dicatur
tale ius remiſſum.

ALIA DECISIO.

3 Et in eadem Lunæ 13. Martij 1581. Quæſtio
erat ex an præſuppoſitis per ambas partes cōſta-
ret de offenſione Ludouici, et an tempore præ-
tenſę offenſionis lis eſſet finita ſaltem, quia ſen-
tentia trāſierat iudicatū, & quoad prædictā par-
tem dubij fuit reſolutum affirmatiuè tā ex eius
propria confeſſione facta in precibus, quæ con-
tra eum plenè probat l. eum Precum cum vulga.
b C.de lib.capt.tum etiam ex inſtrumento pacis,[b]
quod delictum præſupponit facit optimè l. quo
niam ff.de ijs qui notan.infam.tum etiam ex cō-
tumacia, quæ vltra annum operatur, vt contu-
max habeatur pro confeſſo.

4 Quoad ſecundam dixerunt negari non poſſe
quin lis tempore offenſionis penderet in curia,
nam ſententia A.C. non fuit lata ſuper negotio
principali, ſed ſuper nullitate proceſſus tantum,
ideo licet tranſierit in iudicatum ob non proro
gata fatalia in eo tranſiuit, quod declarauit ſen-
tentiam nullam, ſed quoad negotium principale
lis remanſit in ſuo ſtatu, ad cuius proſequutionē
poſtea redit de anno 1576. Prætercea Domini cō
ſiderarunt, quod Ludouicus committi obtinuit
nedum cauſam appellationis a ſentētia A.C. ſed
etiam nullitatis, quo caſu licet ob non proſequu
tionem appellationis deſeratur inſtantia appel-
lationis, non eſt tamen deſerta inſtantia nullita
tis ſi Bal.credimus in l.tale pactum §.qui prouo-
cauit num.12.verſ.ſecundo caſu ff.de pactis, nec
reſponſiones ex aduerſo datę Dominis placue-
runt,& ideo dixerunt, quod cū conſtet de offen-
ſa durante lite locum eſſe Alexandrinæ.

ALIA DECISIO.

6 Et die 19. Iulij 1581. Iterum in dubium fuit
reuocatum pro parte Ludouici Roſci, an ſuffi-

cienter dicatur probata offenſio ad effectum incurrendi pęnas Alexandrinę,& Domini ſteterũt in iam deciſis ſub die 13. Martij prætenſis anni rationibus, & legibus in deciſione iam data: Hoc inſuper addito, quod ſolutio pœnę facta per affines ipſius Ludouici, ut fiſcũ impediret ne ad vlteriora procederetur cõtra ipſum Ludouicũ præſumitur facta de illius cõſenſu,& volũtate,& ſic probat delictũ ad trad.per Abb.in c.cum cauſam nu.19. de teſtib. adeſt, & confeſſio facta coram iudice requirente, quæ probat in fauorẽ eius cuius intereſt, qa inquiſitor repręſẽtat partem Bal.in l.2.nu.25.vbi Alex. num.28. & Curt. jun.nu.115.C. de edend.cũ igitur conſtet de offenſa locum eſſe Alexãdrinæ non eſt ambigẽdũ.

ALIA DECISIO.

6 Et Mercurij 13. Iunij 1582. Domini dixerunt Ludouicum agere hodie non poſſe ex quo iam fuit reſolutũ incidiſſe in Alexandrinam, quę ſnĩam excõmunicationis ipſo iure infligit: Nec facit,quod requirat declaratoriã,quia huic obiecto recurrit ipſamet conſtitutio in illis verbis,& poſtquã probabilibus conſtiterit argumẽtis aliquod ſcelus tã execrabile cõmiſiſſe nullatenus excõicationis amiſſionis depoſitionis aduerſus eum ſnĩa requiratur, quod non niſi de declaratoria intelligi debet,cum tales per Bullã in Cęna Domini a ſummo Pontifice (vt dicit Alexandrina in d.conſtitutione)excõicentur.vnde cum Papa dicat non requiri ſnĩam,neceſſario intelligit de declaratoria,ſemel aũt excõicatus abſolutus non præſumitur c.ſicut nobis,& ibi Abba.de ſent.excom.gl.in c.propoſuit de cleric. excomm. minor.latè Couar.in alma Mater in 1.p.§.1.n.6.

ADDITIONES.

a *Alexandrina.* De materia vide ſupra duas deciſiones Tholomei poſitas ſub die 26.Maij 1541.in vna Placentina vſurarũ, & in alia Treuiſana feudi, & vide ẽt aliã Deciſionẽ corã Cantucio die 10. Nouẽbris 1581. de qua impreſſis inter diuerſas p.2. dec.166.incipiente Domini pro maiori parte, & alias duas deciſiones eiuſdẽ Tholomei pariter inter eaſdẽ diuerſas p. 3. deciſ. 868. & 869. & vide demum ſupra conſ.67. vbi poſita eſt alia deciſio corã Illuſtr.D.Blãchetto die 10.Nouẽbris 1587.

b *Ex inſtrumento pacis.* Quando hæc cõcluſio vera ſit,& qñ non,& tam de pace quam de compoſitione reſpectiuè facta cum fiſco, aut parte, an ſcilicet per eam quis videatur fateri delictum vide D.meum Farinac.in ſua pract. crimin. part.1. tit.de inquiſit.quæſt.4.num.18.& ſequent.

Fam.Cent.J.V.D.Galeſ.

ILLVSTR.MI ET REVEREND.MI

D. Seraphini Cardinalis.

Laurinenſ.Canonicatus Mercurij 10. *May* 1581.

ARGVMENTVM.

De ſimoniaca patronorum electione,& illius probatione.

SVMMARIVM.

Simoniaca electio reprobata eſt.nu.1.
Simoniaca dicitur electio etiam commiſſa cum vno ſolo patrono. num.1.
Simoniacus non eſt tractatus eſt inter patronos poſt obitum prælati de eligenda perſona ſucceſſoris. nume.1. vbi declaratur.
Simoniaca eſt conuentio inter patronos poſt obitum prælati de eligendo certam perſonam.nu.1.
Simoniaca patronorũ electio probatur per teſtes deponentes de publica voce,& fama de auditu a multis,& per confeſſionem prouiſoris.num.2.
Simonia eſt delictum occultum.num.2.
Simonia quando non agitur de priuatione, ſed de prælatione in concurſu admittit non concludentem probationem.num.2.
Eligendus non eſt is qui cauſam ſcandali in populo præbiturus eſt etiam, quod nullum defectum pateretur poſt num.2.
Electio facta ſcienter de indigno inualida eſt. nu.3.

DECISIO XXII.

1 DOMINI dixerunt electionem fuiſſe ſimoniacam, & ideo reprobatã; Hoſtien.c.bonę il 2.§.electionem colum.11.& ibi Egid.nume.14. de elect. etiã quod ſimonia fuiſſet commiſſa cũ vno ſolo capit.nobis vbi Abba. nume.2. de ſimon. & licet tractatus poſt obitum prælati de eligenda perſona ſit permiſſus, tamen illicita eſt conuentio de tali eligendo, vt per Innocen.d.cap.bonę nume.5.& 16. & Card.q.6.

2 Præterea his præceſſit conuentio de reſignanda portione,vt probatur ex atteſtatione capituli,quæ eſt maximi ponderis, & ex publica voce, & fama per teſtes,nempe,Quartum, Nonum, & Decimum tertium, & alios de auditu a multis, & ex cõfeſſione prouiſoris,vt per ſecundũ;Quintum, Septimum, Octauum, & Duodecimum teſtes, & hæc probatio eſt ſufficiens maximè in delicto,qualis eſt ſimonia cap.per tuas de ſimonia. cap.1. de ſimon. in 6. neque hic agitur de priuatione, ſed de prælatione in concurſu, neque eſt eligendus is qui cauſam ſcãdali in populo prębiturus eſt etiam, quod nullum defectum pateretur Abb.cap.1.num.8.de elect.

3 Nec etiam videtur valere talis electio ex quo conſtat ex confeſſione eiuſdem capituli præcedente electionem fuiſſe factam ſcienter de indigno ad cap.congregato de elect.

Fam.Cent.I.V.D.Galeſ.

ILLVSTR.MI ET REVEREND.MI

D. Lancellotti olim Cardinalis.

Elnen. Praceptoria vltima Januarij 1582.

ARGVMENTVM.

Reſignatio beneficii ſimoniaca, quádo abdicet ius a reſignante, & quando ſimoniacus ipſo iure priuetur beneficio per ipſum reſignato.

SVMMARIVM.

Reſignatio beneficij conditionalis non adimpleta conditione non inducit vacationem ipſius beneficij reſignati. nume.1.

Reſignatio beneficij conditionalis facta in manibus ordinarij eſt ſimoniaca. num.2. & in additionibus litera a vbi de materia.

Reſignatio beneficij ſimoniaca ſemper tenet in praiudicium reſignantis. nu.2.

Reſignatio beneficij ſimoniaca non abdicat ius a reſignãte. num.2.

Simonia inducit priuationem beneficij ipſo facto, quando ſimonia eſt realis, ſecus ſi conuentionalis. num.3.

Simonia non dicitur realis ex eo quod effectuetur reſignatio, ſed quando vigore dicta reſignationis aliquid datur, vel accipitur. num.2.

Clauſula non aliter &c. facit voluntatem conditionalē. num.4. & de materia in additionibus litera b.

DECISIO XXIII.

1 MERCVRII 7. Februarij, & die Lunę 12. ciuſdem ſtantibus hinc inde deductis, an breue ſit ſufficiēter iuſtificatum in caſu, & ad effectum de quo agitur. Reſolutum fuit non eſſe iuſtificatum breue in ea parte, in qua dicitur conſtito de reſignatione prædicta. Quoniam cum dicta reſignatio nõ fuerit pura, & libera, ſed ad effectum vniendi cum clauſula non aliter, nec alio modo, ſed dicta vnio eſt inualida, prout nũc pręſupponitur, vtique ius remanſit penes reſignantem, nec vlla fuit inducta vacatio non adimpleta conditione Abb. in cap. cum pridem col. fi. de pact. Mohed. deciſ. 183. & 341. Fab. deciſ. 40. Sarnen. in reg. de trien. q. 27. in fine. Peregr. deciſ. 20. Creſcen. deciſ. 234. cum alijs.

2 Non obſtat, quod reſignatio conditionalis fa
a cta in manibus ordinarij ſit ſimoniaca [a] Caſſad.
deciſ. 7. num. 6. & 7. de ſimon. Rebuf. de reſignat
condit. nume. 1. & propterea teneat in præiudicium reſignantis. Quoniam reſignatio ſimoniaca non abdicat ius a reſignante Rota deciſ. 7. de renunc. In antiq. Creſcen. deciſ. 232. Gemin. cõſil. 125. col. 1. dub. 1. & fuit alias reſolutũ in cauſa hadicen. coram Aldobrandino 5. Martij 1574. de qua hic per informantes.

3 Et licet extrauagans cum deteſtabili de ſimo.
inducat priuationem ipſo facto; tamen procedit
in ſimonia reali, non conuentionali. Caſſad. de-
ciſ. 5. de conſtit. & non dicitur realis quãdo effe-
ctuatur reſignatio, ſed quando vigore dictę reſi-
gnationis aliquid datur, vel recipiť, vt per Caſ-
ſad. ibidē in prin. & fuit tentũ in dicta cã hadicē.

4 Nec obſtat etiam ille modus vacandi, qui de-
ducitur ex eo ꝙ reſignans ſciuerit, & paſſus fue-
rit Capitulum, cuius mēſę fuit facta dicta vnio,
capere poſſeſſionē beneficij reſignati: Quia ſtã-
te pręambula voluntate conditionali propter ſu
b pradictam clauſulam non [b] aliter &c. dicta patiē
tia intelligitur ſub eadem conditione ſcilicet ſi
valida fuerit vnio, & ita Domini reſoluerunt inſpecto iure communi ſcriptis duab. conſtitutionibus felic. rec. Pij Quinti per quas prætenditur pro parte D. Scampſ. fuiſſe inductam vacationē, de quibus erit particulariter videndum.

ADDITIONES.

a SImoniaca. Ad quod non ſemper cõditionalis reſignatio inducit ſimoniam, ſed tunc demum, quãdo illam pręcedunt pactiones, & conuentiones, ſic enim loquitur text. in c. cum pridem in verſ. nos etiam non duximus extra de pact. Abb. in c. non ſatis poſt num. 8. de ſimo. Redoan. in tract. de ſimo. par. 2. c. 10. ſub n. 1. & ſeq. quod ſi dictæ pactiones, & conuentiones nõ præceſſerint nulla prorſus inducitur ſimonia ex cõditionali reſignatione gloſ. in c. ordinationes in verbo pretio 1. q. Innoc. in c. tua nos in fi. de ſim. Archid. in c. quicunq; verſ. itē duplex eſt actus 1. q. 1. Sũma Angelic. in verbo ſimon. il 3. n. 39. ver. verum renuncians. Redoan. d. c. 10. nume. 6. & 7.

Præcedentibus aũt pactionib. & cõuētionib. reſignatio ſubſequēs facta in manibus ordinarij ſimon. eſt. Vnde ſecus in manib. Papę Bero. conſ. 87. n. 7. lib. 1. Caſſad. ti. de ſimo. dec. 2. in fi. n. 6. & 7. & in tit. de renunc. dec. 3. nu. 1. & 2. Couar. var. reſol. lib. 1. c. 5. ver. verũ Rom. Pontifex. Redua. d. ſim. p. 2. c. 13. n. 1. & ſeq. Deciá. in trac. crim. Tho. 1. lib. 5. c. 84. n. 9. ver. & iõ reſignatio. & verſ. & iõ ſi quis denũciat Rot. diuerſ. Tho. 3. lib. 1. dec. 79.

b *Clauſulam non aliter &c.* Clauſula hæc nõ aliter &c. inducit cõditionē; Itē, & formã; Nec patitur diſpoſitionē, cui adijciť recipere aliũ ſenſũ quá verba ſonãt. Importat ēt præciſam, & ſpecificã voluntatē in tm̃, ꝙ facit deficere cõſenſum, ſi actus eo modo præciſę, & in ſpecie nõ geratur, eſt annullatiua diſpoſitionis, in qua nõ interuenerunt qualitates pręcedētes, & abnegat actũ aliter poſſe ſortiri effectũ, q̃ expreſsũ eſt. Hęc & alia ſimilia reperies ſcripta apud Rol. in cõſ. 63. n. 29. & ſe. lib. 1. & cõſ. 43. n. 12. lib. 2. & cõſ. 59. n. 19. lib. 3. Cęph. cõſ. 80. n. 2. lib. 1. dec. Pedem. 163. n. 13. & ſeq. Menoc. de arbitr. q. lib. 2. caſu 237. n. 34. & in materia vide latiſſime declarãtem Fulu. Pacean. de probat. lib. 1. cap. 25. nu. 53. & omnibus ſeqq.

Fam. Gent. J.V.D. Galeſ.

ILLVSTR.^MI ET REVEREND.^MI D. Seraphini Cardinalis;

Romana condictionis indebiti Mercu-rij 19. Ianuarij 1583.

ARGVMENTVM.

Vſura in ſocietate, an & qñ cõmittatur propter vniformẽ annuã prẹſtationẽ, quandove vſura, excludatur vel includatur propter lucri ẹqualitatem, vel inẹqualitatẽ.

SVMMARIVM.

Vſura arguitur ex uniformi annua præſtatione. num. 2.
Vſura dicitur commiſſa in ſocietate, quando ſocius in ea nullam poſuit pecuniã æqualiter participat de lucro prouenientе ex pecunia conſocij n. 2. declara vt n. 4.
Vſura non cadit niſi in mutuo vero, vel palliato. nu. 3.
Donatio poteſt fieri ſub conditione bene viſa ipſi donanti. nume. 3. in fine.
Dotis donatio poteſt fieri ſub conditione. nu. 3. in fine.
Vſuraria dicitur ſocietas, quãdo ambo ſocij ambo habẽt æquales portiones in ſocietate, & tamen conueniunt, vt lucrum ſit inæquale. nume. 4.
Vſuraria dicitur ſocietas, quando ſocij habent in ſocietate portiones inæquales, & tamen conueniunt, vt lucrum ſit æquale. num. 4.
Solutionis formã poſſũt partes mutare, et reformare. n. 4.

DECISIO XXIIII.

1 IN cauſa cõdictionis indebiti inter Illuſtres DD. Ludouicum, & Valerium Vrſinos ex vna, & Illuſtr. D. Madalenam Strozziã de Anguillaria ex altera dubitatum fuit, an ſententia in Capitolio data eſſet confirmanda, cũ enim fuiſſet tradita nuptui Illuſtr. D. Lucretia filia D. Madalenẹ Ill. q. 60. mem. D. Iordano Vrſino cum dotæ 20. milliũ ſcutorum monetẹ quorum 10. ſoluenda erant tempore ſubarrationis; Pro ſolutione verò reliquorum d. D. Madalena promiſerat eodem tempore ſe ſoluturã ſcuta octo millia, quorum octo millium, ſex millia deberent inueſtiri in tot bonis ſtabilib. pro fundo dotali, quorum fructus per quatuor annos per d. D. Iordanum percipiendi deberent conſtituere ſortem principalem ſcutorum duorũ millium pro ſolutione reſidui prẹfatẹ dotis 20. millium, poſt uero dictos quatuor annos teneretur d. D. Iordanus dare d. D. Madalenẹ ſingulis annis ſcuta tricentaſexaginta durãte eius vita naturali, cumq; depoſitata fuiſſent ſcuta 5250. auri in auro ex pecunijs proprijs dotalibus d. Madalenæ in Banco DD. de Monteautis pro ſolutione dictorũ ſcutorum ſexmillium inueſtiẽdorum præfati D. Iordanus, & D. Madalena deuenerint ad huiuſmodi cõuentionẽ, nẽpẹ, vt pecuniẹ præfatẹ depoſitatẹ pẹnes Monteautos leuarentur de dicto Banco, & inueſtirẽtur in emptione grani depoſitãdi penes perſonas confidẽtes, & ex retractu venditionis dicti grani. Primo reponeretẽ ſors principalis penes Bancũ, & reſiduo vero D. Iordano ſolueretur, id ꝙ ei debebatur, vſq; ad integralem ſummã ſibi promiſsã nomine dotis, reſiduum verò diuideretur inter prædictas partes. Cũq; poſtea morte D. Iordani diſſolutũ fuiſſet matrimoniũ, & veniret dos reſtituenda, & ex dicto grano factũ fuiſſet notabile lucrum aſcẽdens ad ſcuta pluſquã 4. milliũ auri, & ex eis fuerint per hæredes D. Iordani ſoluta D. Madalenẹ ſcuta 2. millia cõplementi dotis, & reſiduũ diuiſum inter ambas partes, prout in cedula diuiſionis, his ita peractis Illuſtr. DD. Ludouicus, & Valerius prẹtẽdentes hmõi ſolutionẽ fuiſſe indebite factam, commiſerunt cãm requiſitionis tanquã indebiti, & nitebantur duplici fundamento.

2 Primo quia prætendebant pactũ illud de ſoluẽdis poſt quatuor priores annos annuatim D. Madalenẹ ſcutis 360. eſſe vſurariũ ꝑꝑ vniformitatẽ prẹſtationis ad conſ. Dec. 116. ſecundo, quia hanc ſocietatẽ aſſerebant iniuſtã, & illicitã ex eo ꝙ cũ D. Madalena nihil propriũ in hac ſocietate haberet, cũ pecuniarũ dominiũ eſſet penes d. D. Iordanũ, nihilominus ipſa participauit ẹqualiter de lucro ex aliena pecunia prouenienti contra gloſ. & Azon. in l. ſi non fuerit pro Soc. Dec. in l. ſi paſcenda in ſecund. no. qui teſtatur communẽ Couar. variar. libr. 3. cap. 2. nume. 3. verſicul. ego ſanè cum alijs per eum allegatis.

3 Fuit tñ per DD. vnanimiter concluſum nõ cõpetere Illuſtr. DD. Vrſinis condictionẽ indebiti non quidẽ ex primo capite inualiditatis pacti de quo in cõſtitutione dotis, qa vſura nõ cadit niſi in mutuo vero, vel palliato c. cõſuluit de vſur. & patet ex diffinitione vſuræ de qua ꝑ Doc. in rub. de vſur. & ibi Bero. n. 37. verſ. ſed prẹmiſſis, & hic nullũ cadit mutuũ nec verũ nec palliatũ, ſed eſt dotis datio ſub illa cõditione quã quis rẽ ſuã donando põt opponere l. res quẹ in fine vbi Bal. C. de iur. dot. l. inter uerum, & ibi glo. de pact. dotal.

4 Neq; ſecũda rõne inẹqualitatis ſocietatis, nã omiſſo, ꝙ contra opinionẽ gl. & Azon. multi tenuerũt poſt Ioã. vt per Dec. & Couar. allegatos: tñ illa opinio procedit vbi partes omnino ẹquales portiones habẽt in reb. ſocietatis, & cõuenit vt lucrũ ſit inẹquale, vel qñ portiones ſunt inẹquales, & cõuenit vt lucrũ ſit ẹquale, ſed hoc caſu hæc nõ applicantur, licet. n. pecuniẹ eſſent dotalis tñ D. Iordanus nõ poterat de eis ad libitum diſponere, ſed erant inueſtiendẹ in bonis ſtabilibus; Potuerunt ergo partes a priori illa conuentione recedere, & in nouã rationẽ ſolutionis reſidui conuenire, prout fecerunt, & fuit hæc quẹdã reformatio ſolutionis iuxta not. per Cagn. in l. lecta n. 49. ff. ſi cer. pet. ex qua longe maiorẽ vtilitatẽ, & cõmodum cõſequutus eſt D. Iordanus, quã ex priore pactione; Nã primo citius cõſequebatẽ ſupplemẽtũ ſcutorũ duorũ milliũ, ꝙ cõſequuturus nõ fuerat niſi toto quadriẽnio, ſecũdo cõſequebatẽ partẽ lucri vltra dictũ ſupplemẽtum ex negotiatione prouenien. quẹ oĩa proueniebant ex conſenſu D. Madalenæ, cuius erant pecuniæ.

Nec

5 Nec facit, quod tantundem lucri ipſa percepit, quantum Domin. Iordanus, quia ex pactione priori ipſa habuiſſet poſt quatuor annos quibus fiebat repletio reſidui ſummę dotalis ſcutorum 360. quæ abſorbebant redditus totius ſummæ ſcutorũ ſex millium in bonis ſtabilibus inueſtitorum, & tamen ex ſecunda conuentione habuit tantumodo dimidium lucri ex dicta ſumma prouenientis, iuſta ergo fuit & valida huiuſmodi conuentio, ex quo concluſum fuit condictionem indebiti Illuſtribus DD. Vrſinis non competere, & votum aſſettamenti iuſtè probatum fuiſſe.

Fam. Cent. I. V. D. Galeſ.

ROBVSTERII.

Firmana Confidentiæ 11. Maij 1583.

ARGVMENTVM.

De probatione Confidentiæ.

SVMMARIVM.

Confidentia probatur teſtibus. num. 1.
Confidentia probatur confeſſione. num. 1.
Confidentia probatur literis priuatis. num. 1.
Confidentia probatur per petitionem abſolutionis. numero 1.
Teſtes inhabiles, & patientes exceptiones adhuc probant ſi eorum depoſitio adiuuatur alijs circunſtantijs & probationibus. num. 1.

DECISIO XXV.

1 CONCLVSVM ſine difficultate conſtare de confidentia, ita vt ex illa intret reſeruatio de qua in conſtitutionibus Pij Quinti; Hanc confidentiam probant teſtes confeſſionis literæ priuatę abſolutio, & ipſa ſeries facti, & etiã teſtes patiantur exceptiones, tamen cum ex tot circunſtantijs appareat rẽ eſſe adeo apparẽtem, vt manib. palpetur adeo ſupplentur defectus teſtium, vt exceptiones nõ ſint in conſideratione in re tam veriſimili, & ex ſui natura, ſeu communiter accidentibus difficilis probationis.

2 Nec intrat, quod dicitur probari ſimoniam, non autem confidentiam, quoniam ſtante declaratione Pij Quinti: dicitur nullum caput ſimoniæ probari, hic quod non ſit cõfidentia, vt manifeſte liquet ex omnib. ſcripturis ſimul iunctis.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

BVBALI

Feretrana Beneficij Veneris 27. Maij 1583.

ARGVMENTVM.

De ſimonia commiſſa in reſignatione beneficii pręcedente tractatu & conuentione, quod in caſu reſignationis tertius extraneus donaret reſignanti ſcuta quinquaginta quolibet anno

SVMMARIVM.

Simonia committitur, & præcedente tractatu, & conuentione de aliquid donando reſignanti, & ſubſequuta donatione in exequutionem præcedentis conuentionis. numero 1.
Simonia non dicitur verè realis, quando non conſtat de ſolutione pecuniarum. Verum quando conſtat de præcedenti tractatu, & ſubſequuta reſignatione propter tractatum, ſimonia dicitur realis præſumpta. numero 1. in fine.
Simonia non dicitur, quando lite præcedente, & iudicis authoritate, & pro bono pacis, vnus alteri reſignat beneficium, cum præſtatione alicuius pecuniæ, taliſque reſignatio fuit confirmata à Papa. num. 2.

DECISIO XXVI.

1 FVIT reſolutum conſtare de ſimonia in caſu de quo agitur; Nam cum Hieronimus de Magnanis reſignauerit beneficiũ huiuſmodi in fauorem Pauli eius nepotis præcedente tractatu, & conuentione, quod Illuſtriſſima Domin. Comitiſſa de Balneo titulo donationis concederet Hieronimo reſignanti ſcuta quinquaginta annua, eius vita durante, & in exequutionem tractatus præcedentis fuerit ſubſequuta donatio Comitiſſę, prout in inſtrumento celebrato ſub die 19. Iulij 1575. Nec non reſignatio facta fuerit contemplatione dictę donationis, vt apparet ex literis tranſmiſſis per Hieronimum Comitiſſę; Non poteſt dubitari quin ſimonia fuerit ſufficienter probata, ad trad. per Sarnen. de triennal. qu. 12. Mohed. deciſ. 167. Et quamuis non poſſit dici, quod ſit verè ſimonia realis, quia non conſtat de ſolutione pecuniarũ promiſſarum, cum tamen tractatus, & inſtrumẽtum donationis proceſſerint; Poteſt dici ſimonia realis præſumpta, propter reſignationẽ ſubſequutam, vt per Auguſtin. in Epith. titul. de ſimonia §. 2. & 3.

2 Non obſtat tex. in c.niſi extra de præben. Nã ibi illa præſtatio 40.librarum,confirmatur a Papa,quia fuit facta authoritate iudicũ, & pro bono pacis: Quæ quidem cauſæ non concurrunt in caſu iſto, cum ſuper hac reſignatione, non penderet aliqua lis, & quod Hieronimus cõſuluerit ſuper hoc Epiſcopum Feretranum,non conſtat, niſi ex aſſertione ipſius Hieronimi, cui non eſt credendum, quia tendit ad ſui exonerationem, & ita fuit concluſum, cum præſuppoſito, quod iura compulſata ſint in forma probanti.

Fam. Cent. I.V.D.Galeſ.

B V B A L I

Calaguritana Diuortij Mercurij 13. *Junij* 1584.

ARGVMENTVM.

De probatione impotentię viri ad effectum faciendi diuortii, & an Triennalis cohabitatio ſufficiat, à quo tempore, & quomodo currere incipiat.

SVMMARIVM.

Virginitas probatur ex inſpectione ſeptem matronarum expectarum.num.2.

Teſtes ſingulares deponentes pro adminiculo probant. nume.2.in fine.

Virginitas, & non defloratio probatur per famam. numero 3.

Vxor non præſumitur, quod renuat ſe carnaliter cognoſci a ſuo viro. nume.4.

Vxor quando non cognoſcitur a ſuo viro efficitur inquieta, & crudelis.num.5.

Peritis pluribus, magis creditur quam paucioribus. numero 6.

Virginitatis probatio eſt multum remiſſa arbitrio iudicis, qui propterea per plures, & diuerſas obſtetrices ſemel, & pluries debent facere omnem diligentiam, & experientiam.num.6.

Periti, & obſtetrices præſumuntur bene feciſſe officium ſuum.num.7.in fine.

Impotentia coeundi non probatur per mulieres ſingulares, & infames dicentes concubuiſſe cum aliquo, & ab eo minimè cognoſci potuiſſe.num.8.

Impotentia coeundi excluditur ex probatione morbi gallici. num.8.in fine.

Impotentia coeundi excluditur ex relatione Medicorum dicentium aliquem habere membra apta ad coeundem. numero 8. in fine, & ibi in additio. litera c ubi declaratur.

Impotentia viri ad hoc ut dicatur bene probata, requiritur triennalis cohabitatio non ſolum in domo, ſed etiam in lecto. numero 9. & in additio. litera b vbi de materia.

Impotentia viri ad hoc vt cenſeatur probata ex condormitione triennali, iudex debet etiam pœnitentiam coniugibus imponere, & an iſtud triennium currat antè peractam pœnitentiam, & quomodo. nu. 10. & in additio. litera d vbi declaratur materia.

Impotentia viri nõ dicitur probata, niſi etiam fuerit adhibita ſeptima manus propinquorum. numero 10. in fine, & in additio. litera c vbi ampliatur non obſtante negatione, & contradictione ipſius viri.

Obſtetricibus aſſerentibus aliquam eſſe virginem, vel defloratam, aut quid ſimile, quid & quantum credatur in addit. litera a.

DECISIO XXVII.

1 IN hac cauſa pronunciauerat Reuerendiſſimus Dominus Archiepiſcopus Calaguritanen. in prima inſtantia in fauorem Domin. Eleonorę Simo. declarando diuortiũ eſſe faciendum interipſam Domin. Eleonaram, & Domin. Ephebum Sarrochum eius virum ob illius impotentiam, & dictam mulierem liberam: A qua ſententia cum fuiſſet appellatum, & mihi commiſſa, dedi dubium generale præſuppoſito ſummario iurium, & teſtium vtriuſque partis, an ſententia Domin. Archiepiſcopi ſit confirmanda, vel reuocanda, vel etiam vxor viro reſtituenda ad effectum cohabitandi per trienniũ, & conſtare poſſit de potentia, vel impotentia viri. Pro cuius reſolutione Domini diſtinxerunt hanc materiam in plures difficultates; Prima erat an probetur, quod Eleonora non fuerit cognita ab Ephebo ſuo viro toto illo nouennio quo durauit matrimonium ante motam litem; Secunda an probetur impotentia generalis dicti Ephebi coeundi cum mulieribus, vel etiam probetur potẽtia coeundi cum alijs; Tertia an ex parte Eleonorę probetur cohabitatio, & condormitio per triennium, & an hoc ſufficiat ad effectũ, & in caſu de quo agitur.

2 Quoad primam difficultatem Domini concluſerunt ſufficienter probari Eleonoram non fuiſſe cognitam ab Ephebo, & cõſequenter probatum eſſe, ipſam adhuc eſſe virginem, & primo
2 mouebantur ex relatione ſeptẽ matronarũ [a] expertarum, quæ omnes retulerunt Eleonoram eſſe virginem; Hic eſt enim modus probandi virginitatem cap.fin.de Frigid.& malef. vbi Butr.numero 3.& Cardin.numero 1.& ibi paſſim omnes Doctores, ſecundo ex confeſſione ipſiuſmet Ephebi de qua deponunt Coſma Iola, & Hieronimus Torella qui ſunt conteſtes, qui confeſſus fuit, ꝗ nõ poterat cognoſcere D.Eleonoram, & ex alia confeſſione, de qua deponunt Petrus Honofrius, & Iſabella vxor d.Petri; Quæ confeſſio probatur ex dicto Iacobi Vitalis, & ex alijs confeſſionibus, de quibus per Franciſcum Sapata, Bernardinum Prà, & Petrum Portales, qui licet ſint ſingulares, tamen deponunt pro adminiculo.

Admi-

3 Adminiculatur ẽt hęc ꝓbatio pręfata, ex fama virginitatis, &nõ deflorationis Eleonorę, de qua bene deponunt Antonius Maltes ſuper 4. & Bernardinus Prà ibidẽ, & probatio famæ coadiuuat ex edicto Gaſparis Benefinati, ibidẽ, qui dicit, qđ pueri per viam canebãt de iſta impotentia Ephebi, & ex dicto Franciſci Tapatæ ſuper 3. Dum deponit de fama de præſenti.

4 Coadiuuatur ẽt hęc probatio ex eo, q̃a ipſum Ephebũ nõ articulatur cognouiſſe Eleonorã, ſed qđ ſemper ipſa renuet, qđ an ſit veriſimile aliorũ ſit iudiciũ: itẽ ex eo, quia ipſe quærebat medicamẽta, vt deponũt Coſmus Iola ſu p 6. Petrus Honofrius ibidẽ, & Bernardinus ibidẽ, & cõꝓbaṫ ex dicto Io. Andreę, de quo ĩ sũmario Ephebi nu. 8. vbi dicit, qđ q̃rebat remediũ, vt poſſet rẽ hr̃e cũ vxore, q̃a ſibi cõtigebat q̃dã defectio, & exinanitio

5 Et hęc ẽt adminiculanṫ ex his q̃ habenṫ in ſum. Ephebi nu. 16. 17 & 18. ex q̃b. apparet, qđ Eleonora oſtẽdebat ſe crudelẽ, & inquietã, ſi. n. maritus eã bñ tractaſſet, nõ ita fuiſſet ĩquieta, & crudelis.

6 Nõ obſtat prima relatio, quia vltra, qđ ꝓtendiṫ ñulla, & tres tñ mulieres retulerũt, & in hac ſecũda fuerũt ſeptẽ matronę, ꝓut apparet ex ſupra deductis. Hæc ſcđa relatio eſt magis adminiculata.

7 Nec obſtat, qđ ſtãte prima relatione, nõ erat deueniẽdũ ad ſecundã deputationẽ Matronarũ, q̃ ĩſpicerent, an Eleonora eſſet virgo, q̃a in hac materia plurimũ exuberat officiũ iud. Immo iudices in hoc admonenṫ, vt adhibeãt peritiores, vt per gl. fi. in d. c. fi. & ibi Card. nu. 3. benè Hoſt. in c. fraternitatis. §. licet aũt, eo. tit. vbi cõſulit iudicib. vt q̃rãt q̃tũ pñt peritiores, & diuerſas, & đ vicinia & đ Ciuitate, vt nè ſint nimis iuuenes ꝑ ꝑ experiẽtiã, & nimis antiquę ꝑ ꝑ defectũ viſus, nã & cũ manu & cũ oculo talia ſunt ꝓbãda à diuerſis, & plurib. & licet ibi Hoſt. velit, qđ dẽat mulier prius lauari cũ aqua calida, & ibi dicit retineri ad diſſoluenda medicamenta, quę eſſent appoſita, & idẽ ibi dicat Abb. nu. 4. in fine. Tamen videntur loqui in muliere arcta, & quicquid ſit, præſumendum eſt iſtas Matronas vti expertas bene feciſſe officium ſuũ.

8 Quoad ſecundã difficultatẽ Dñi dicebant non
b eſſe probatã generalẽ impotẽtiã, cõcundi ipſius Ephebi, quãuis. n. Iſabella Porro, & Annoua videanṫ deponere, qđ dormierũt cũ Ephebo, & qđ nõ potuit eas cognoſcere, & aliæ ẽt deponant de auditu, tñ ſunt teſtes ſingulares, & infames, & in cõtrariũ hñt plures alias de q̃b. in sũmario Ephebi cõtrariũ deponentes, quarũ dicta cõprobatur, ex eo, qđ Ephebus fuit curatus a morbo Gallico, vt in eius ſum. nu. 13. & 24. & ex relatione medicorũ, q̃ referũt ipſũ hr̃e mẽbra apta ad coeũdũ.

9 Super 3. difficultate non potuit capi aliqua reſolutio, & videda eſſet particulariter, Nã quãuis vltra triẽniũ cohabitauerunt, tñ quia non ſolũ requiritur cohabitatio in domo per triẽniũ, ſed ẽt in lecto, vt inquit Hoſt. in d. c. fi. poſt prin. de frig. & malef. & dicit ibi Io. And. qđ requiriṫ condormitio, & hic nõ vr̃ ꝓbata cõdormitio per triẽniũ, quia Anna ſuper 4. Hieronimus, & Antonius Lãgoy nõ vñr verè concludere de integro triennio, & quãuis Antonius Xinta, de qua in ſummario Ephebi nu. 22. dicat, quod à quatuor annis citra ſimul non dormitabant, tamen non concludit à contrario ſenſu, quod antea ſimul condormiret.

10 An aũt in caſu, de quo agiṫ ſufficiat cõdormitio ꝑ triẽniũ, vel potius incipiat currere poſt peractã
d pnĩam, & poſtq̃ iudex illũ triẽniũ ſtatuit. Dñi ĩ hoc hẽbant difficultatẽ, & eſſet particulariter diſcutiẽdũ, nã Inn. in d. c. fi. & ibi Card. ĩ fi. & Abb. nu. 12. tenẽt ſufficere triẽniũ ſiuè ante ſiuè poſt motã litẽ. Hoſt. vero in d. c. fi. quẽ ſequitur ibi Io. An. Butr. nu. 10. Anch. nu. 9. Hẽric. Boyc. in prin. tenent, qđ triẽniũ incipiat à tꝑe peractę pnĩæ, quę vltima opinio videbaṫ aliquib. ex Dñis ſatis æqua, & verior, nã aliq̃ñ ꝑ ꝑ peccata ſuperueniũt ſimilia impedimẽta, imponit igiṫ pnĩam, vt videatur, an ex bonitate, & miſericordia Dei oĩpotẽtis placati poſt pactã pnĩã ipſi hoĩes reddanṫ habiles ad cõſumãdũ mr̃imoniũ nõ pacta Deo pnĩa nõ põt dici, qđ triẽniũ præcedẽs ſuffragetur, cũ nõ ꝓbetur remotio operis peracti, vel ſaltẽ placebat iſtis Dñis tẽperamentũ Abb. in d. c. fi. nu. 12. quẽ ſequiṫ ibi Præpoſ. nu. 4. quod poſt pnĩam peractã inueniatur cohabitatio per aliquod tꝑs arbitrio iudicis profitendũ, ex quib. videbatur iſtis Dñis ſnĩam Archiepi Calaguritã. ſuſtineri non poſſe: tum, quia non fuit inducta pnĩa iuxtà formã d. c. fi. à qua non licet recedere, vt admonet ibi Hoſt.
e tum ẽt quia non fuit adhibita ſeptima manus ꝓpinquorum, & quamuis gl. fi. in d. c. fi. dicat, quod ſententia nihilominus tenet: tamen Hoſt. ibi in fine, tenet illam ſolemnitatem eſſe adhibendam.

ADDITIO.

a M *Atronarum.* An mulier ſit virgo, an vero potius ſit corrupta, & deflorata, probatur per inſpectionẽ Obſtetricum, & Matronarũ ſecundum Foller. in pract. crim. in verbo capiat informationem, nu. 20. Clar. in pract. crimin. §. final. q. 4. verſ. quando vero in fine Plot. conſil. crimin. diuerſor. 132. num. 22. lib. 1. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1313. num. 5. qui omnes loquuntur etiam de puero ſtuprato, & ſodomiticam vim paſſo; de quo aliquid etiam dixit D. meus Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. quæſt. 2. num. 24. in materia corporis delicti. Generaliter autem de fide, & materia peritarum obſtetricum vide Franc. Marc. deciſ. Delphin. deciſ. 677. & ſeqq. par. 2. Quem & alios refert Maſcard. vbi ſupra concluſ. 1410. num. 14. & num. 16. & concluſion. 1125. num. 1. & ſeqq. Vbi generaliter, an credatur Obſtetrici aſſerenti partum immaturum, vel natum infantem viuere poſſe, aut non poſſe, vel mulierem eſſe, aut non eſſe grauidam, & ijs ſimilia, & vide etiam Fulu. Pacian. in tract. de probat. lib. 2. cap. 2.

b *Impotentiam.* Propter impotentiam viri matrimonium irritatur, cap. quod autem, 27. q. 2. ca. 1. 33. quæſt. 1. cap. laudabilem de frigid. & malefic. Verum, quod dicatur probata talis impotentia; Doctores multa dicunt. Hoc vnum eſt, quod ſi mulier fuerit reperta virgo iuncta cohabitatione viri, præſumitur ex his eiuſdem viri impotentia ſecundum gloſſ. in dicto capitul. quod autem in verbo probare; & in dicto capitulo, Laudabilem, in verbo iudicium, & voluit Innocent. in dicto capitulo, quod autem.

Dummodo tamen, quod habitatio ſit diuturna ſecundum Card. Zabarell. in c. final. in 3. notab. de frigid. & malef. Diuturna autem cohabitatio videtur eſſe duorum menſium cap. 1. eod. titul. de frigid. & malef. c. ſi quis acceperit 33. q. 1. Verius tamen eſt viri impotentiam, non niſi per triennalem cohabitationem benè probatam dici. d. cap. Laudabilem, & ibi communiter omnes de frigid. & malef.

c *Membra apta ad coeundum.* Parum refert, quod vir habeat naturalia membra ſana, integra, & ad copulam apta, data vxoris virginitate, & cohabitatione, ac condormitione cum ipſa ſecundum Anchar. in d. cap. laudabilem. num. 3. de frigid. & malef.

d *Pœnitentiam.* Videtur impotentiam viri concludenter probatam eſſe ex triennali cohabitatione, quomodocunque coniuges cohabitauerint etiam abſque ſpeciali iudicis Decreto præcedente ſecundum Innocent. hic allegatum poſt Goffred. in d. c. fina. & ibi etiam Abb. poſt Abbatem antiquum, & Vincen. nu. 12. in vltima quæſtione, Card. Zabarell. num. 4. verſ. quæro à quo tempore, Alex. de Neuo. num. 17. Et horum opinio apertè videtur probari in d. c. ſi. in illis verbis, *Et cõſtiterit vobis infra prædictos octo annos per continuum triennium inſimul cohabitaſſe.* Ex quibus verbis clariſſimè apparet, Text. illum loqui de triennio iam lapſo ante querelam mulieris, & nõ præcedente iudicis Decreto. Et licet Abb. in d. cap. fina. propter illa verba Tex. *& ſic fortè placeret Deo.* dicat, prout etiam dicitur in hac Deciſione, quod poſt pœnitentiam iniunctam debent coniuges cohabitare aliquo tẽpore arbitrio iudicis; crederẽ tamen aduertendum, quod tex. ille loquitur in caſu ſpeciali videlicet, quando agitur de impotentia viri non propter naturæ defectum; ſed propter maleficium; quo caſu datur remediũ iniungendi pœnitentiam ſalutarem, de qua ibi; ſecus autem in caſu frigiditatis ſine maleficio, in quo nulla imponitur pœnitentia; ſed ſeruatur forma tex. in d. cap. laudabilem, requirentis tantummodo cohabitationem triennalem a tempore celebrati coniugij, prout ſunt clara verba illius Tex. & benè ibi declarat gl. Ratio autem differentiæ inter vnum, & alterum caſum, eſt patens ſecundum Zabarell. in d. c. fina. num. 2. quia ſcilicèt maleficium ſolet pœnitentia reſolui, non ſic frigiditas, quæ eſt vitium naturale, & perpetuum. Et hac diſtinctione adhibita, reſponderi poteſt Hoſtien. & Ioan. Andr. hic in deciſione allegatis, & alijs non nullis volentibus triennium eſſe numerandum à die Decreti iudicis, & iniunctæ pœnitentiæ, Nam vltra, quod horum opinio habet contradictores; & illos quidem graues, quos ſupra retuli; Ad huc ne confundatur ex claris verbis d. cap. laudabilem, & d. c. fin. debet intelligi, & declarari, vt procedat in caſu, in quo pœnitentiæ iniunctioni locus eſt propter maleficium, nõ in caſu morbi naturalis; Quæ diſtinctio magis

* comprobatur ex ratione communiter conſiderata per Doctores dicentes, quod maleficium operatur propter peccatum maleficiati, & ideo ſi peccatum fuit cauſa impotentiæ; non prodeſt tempus, quod præceſſit pœnitentiam; Quarè ceſſante ratione prędicta, ceſſat etiam concluſio, prout, & ni fallor videtur declarare, & diſtinguere idem Hoſtien. qui originaliter hanc tenet opinionem, in d. c. fin. num. 10. præſertim in verſ. Hoc puto.

e *Septima manus propinquorum.* Hæc propinquorum, ſeu Viciniorum ſeptimæ manus adhibitionis ſolemnitas omnino adhibenda eſt vltra probationem virginitatis per inſpectionem matronarum, & triennalem cohabitationem, vt ſupra;

* ſic enim communiter tradidere Innoc. Hoſtien. Ioan. Andr. & Abb. in cap. 1. de frigid. & malefic. Quibus omnibus adhibitis, & interuenientibus, locus eſt ſeparationi, non obſtante negatione, & contradictione uiri, Abb. in d. cap. j. ſub num. 5. verſ. ſed poſt cohabitationem triennalem Butr. in d. c. laudabilem. num. 12. & 14. in fine. verſicul. Nam ſi nulla, & ibi etiam Alex. de Neuo num. 17. & in d. c. fina. num. 15. verſ. tamen in hac materia ſic poſſumus dicere de frigid. & malefic.

Et vide ad materiam huius deciſionis omnino aliam deciſionẽ coram Illuſtriſs. & Reuerendiſs. D. Platta in vna Taurinen. Diſſolutionis Matrimonij Veneris 16. Martij. 1590.

Famianus Centolinus J. V. D. Galleſius

B V B A L I

Anconitana Computorum Veneris 15. Februarij 1585.

A R G V M E N T V M.

Dominus, quando teneatur ſuo procuratori ad damna paſſa occaſione mandati, & quando culpa præcedit caſum; an exiſtens in culpa teneatur etiam de eo, quod ex caſu ſequitur.

S V M M A R I V M.

Carceratio Procuratoris videtur caſus fortuitus. num. 1.

Dominus non tenetur ad damna, quæ caſu fortuito acciderunt ſuo Procuratori. num. 1.

Dominus tenetur ad damna ſuo Procuratori, quæ ipſius D. culpa illi euenerunt. num. 2.

Dominus ſuo Procuratori etiam tenetur ad damna, quæ caſu fortuito ipſi obuenerunt, quando ille caſus poterat aliquo modo ab ipſo D. præuideri. num. 2. in fine.

Culpa vbi præcedit caſum, tunc culpoſus tenetur de omni eo, quod ſequitur, dummodo culpa ſit ordinata ad caſum, aliter ſecus; & quando culpa dicatur ad caſum ordinata. num. 3. & in addit. litera a.

Dominus non tenetur ſuo Procuratori reficere damnum ipſi datum odio eiuſdem Procuratoris, ſecus ſi odio D. mandantis. num. 4.

Conductor non poteſt petere remiſſionem mercedis propter damnum datum in re conducta in odio ipſius conductoris, ſecus ſi odio locatoris. num. 4. in fine.

Procurator põt mutuo accipere pecunias pro ſeruitio rerum quæ ſibi mandata ſunt, & D. ad illud tenetur. num. 5.

DECISIO

DECISIO XXVIII.

1 DOMINI concluſerunt Equitem Alexandrum Ferretum non teneri ad expenſas factas per Capitaneum Alexandrum Benincaſam pro eius carceratione, vel delictis, de quibus imputabatur, licet enim fuerit præpoſitus per Ferrettum gubernio eius Triremis cum facultate prouidendi omnia neceſſaria pro vſu Triremis, vt in mandato, ſeu Memoriali dato ab ipſo Equite, cum tamen hæc carceratio Capitanei potius reputetur caſus fortuitus. Eques habet regulam pro ſe, quod non teneatur ad damna, quæ caſu fortuito accident eius Procuratori, l.inter cauſas, §.non omnia, vbi omnes Doct.ff. mandati.

2 Nec obſtat, quod Eques Ferrettus fuerit in culpa. Primo, quia quoſdem milites ad eius ſtipendia, accepit, qui poſtea poſt delicta ab eis perpetrata, fuerũt vniti in Triremi, & ad remigandũ condemnati per Capitaneum etiam de conſenſu Equitis, vnde vt vindictam contra Capitaneum ſumerent, eum accuſauerunt in Ciuitate Tarenti, vbi carceratus fuit, Secundo, quia non procurauit obtinere literas patentes, a Prorege Neapolitano, quibus obtentis capitaneus non fuiſſet carceratus a Gubernatore Tarenti. Tertio, quia non ratificauit nuntium acceptum per Capitaneum a Commendatore.

Ad cuius inſtantiam ſubſequuta fuit ſequeſtrato Triremium Tarenti, quę dedit cauſam carcerationi Capitanei, & alijs infortunijs poſtea ſubſequutis, ex quibus dicendum videtur ipſum Equitem teneri ad damna, & expenſas dictæ carcerationis Aret.in d.l.inter cauſas, §. mandato, in fine, ff. mandat. Præſertim, quia eſt caſus fortuitus, qui potuit aliquo modo prouideri ab ipſo Equite, quo caſu tenetur, vt per Imol. in ca. ſicut il tertio, numero 16. & numero 161. Abb. num.7. de ſimon. Bald. in d.§. non omnia, verſic. Ego dico.

3 Quia fuit reſponſum per Dominos has cauſas eſſe admodũ leues, vt ex eis inferatur culpa equitis: nam vt ob culpam, quis teneatur de caſu fortuito, de quo alias non teneretur, neceſſe eſt, vt
a culpa illa ſit ordinata ad illum, caſum, l.ſi is cui, ff.de accuſat.l.verum de fur. Bart.in l.ſicut certo, §.interdum, ff.commoda. Dec.in l.contractus in fine, & ibi Cagnol.numer.85. de regul. iur. Benè per Paul.de Caſt.in l.ſi vehenda, §.1.num. 2.& 3. ff.ad l.Rhod.de iactu, Aymo.conſ.247.ſub num. 6.verſic.ſexto reſpondeo, & conſil. 111, numero 6. Et dicitur ordinata ad caſum, quando principaliter, & directo reſpicit illum caſum, vt per Aymo.d.conſi.247.numero primo, quod non contingit in cauſis ſupradictis, ex quibus dici nõ poteſt equitem fuiſſe in culpa ordinata ad iſtum caſum.

5 Et hoc eo magis dicendum eſt, quia imputationes, ꝓpter quas Capitaneus carcertatus fuit, reſpiciebant tantum perſonam propriam ipſius Capitanei, nempè quod Capitaneus dixiſſet mancipios... Et quod milites Chriſtiani deliquiſſent in partibus infidelium, & quod alia nefanda crimina perpetraſſet, quæ licet verificata non fuerint: tamen hæc omnia reſpiciunt perſonam capitanei, & in ipſius odium ſint facta, non autem equitis; ideo ipſe tenetur, non autem eques, vt benè declarat Bald. in dicto §. nõ omnia verſic. ſi vero damnum, vbi diſtinguit, quod ſi damnum eſt datum odio mandatarij, tunc Domini in nihilo tenentur, ſecus eſt, ſi odio mandatis: quæ diſtinctio ſolet etiam adhiberi in materia remiſſionis mercedis in contractu locationis, vt per Bart.in l.ſi merces, §.culpæ, vbi Doctor.ff. locat.

Quo vero ad pecunias, quas Capitaneus mutuo accepit a Brunoro Præceptore Licieñ. Domini dixerunt equitem teneri, Tum, quia Triremis erat male inſtructa, & multis rebus indigebat, vt in ſummario Capitanei, num.11. quo caſu potuit Capitaneus pecunias mutuo accipere pro vſu triremis, & Dominus tenetur, l.1.§.quod aũt de exerci. act. Tum quia eques certioratus de huiuſmodi mutuo illud non improbauit, ſed potius videtur acquieuiſſe, ex quo approbauit conuentiones factas cũ Brunoro excepta promiſſione facta per Capitaneũ de cõſignan. quindecim remeges ipſi Brunoro, quam acceptare noluit.

ADDITIO.

a *AD illum caſum.* Regulariter vbi culpa pręcedit caſum, quis tenetur etiam de caſu ſequuto, tex. in d.l. ſicut certo, §.ſed interdum, & in l.in rebus in princip. cum ibi notatis, ff. commodati, ad quã materiam, vide etiam Bar.in l.diuus Adrianus, ff. de ſicarijs, Aret.conſi.80.num.60.verſic.nec obuiat. Clar.in pract.q.84.in princi. *Ibi pro culpa vero, &c.* Carer.in pract.crim.fol.mihi 163.num.13.& fol. 164.num.4.& 8.Cæpoll.conſi.33.num.19. verſi. Nec obſtat. Hæc autem regula patitur duas notabiles declarationes. Prima eſt, vt non procedat, quando ſumus in caſu, in quo ſola culpa nõ eſt in conſideratione, ſecundum Marcum Anto. Eugen.conſi.64.numero trigeſimotertio. Secunda eſt declaratio, quæ ponitur in hac diuiſione, vt ſcilicet eadem regula non procedat, quando culpa non eſt ordinata ad caſum ſequutum, quã vltra hic allegatos probarunt etiam Aretin. conſilio 146.numero octauo, ad medium, Aym. conſilio octauo, numero vigeſimonono, Boſſ. in titu.de homicid.numero ſeptuageſimoquarto, vbi de materia, & numero 93. Menoch. de præſump. libro quinto, præſumpt. tertia, numero 138. & ante iſtos Barto.in dicta l.diuus, la ſeconda, in fine, ff. de ſicarijs.

Famianus Centolinus. J.V.D.Galleſ.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

ILLVSTR.^MI ET REVEREND.^MI Aldobrandini, & Nunc S. D. N. Clementis Octaui.

Placentina Vſurarum. die 8. Aprilis 1585.

ARGVMENTVM.

De ſimulatione, an, & quibus coniecturis probetur.

SVMMARIVM.

Simulatio probatur coniecturis, num. 1. & in addit. litera a. in principio. Contra ibidem in verſi. Contrarium, quod imo. Reſolue, vt in verſic. quod dicendum, & ſequentibus.

Fraus probatur præſumptionibus, & coniecturis, in addi. lit. a. in fi. principij.

Simulatio probatur coniecturis, quando agitur ciuiliter ad tollendam fidem inſtrumento, ſecus ſi criminaliter ad pœnam in addi. lit. a. verſic. quod dicendum.

Simulatio, quando probatur coniecturis, & præſumptionibus, debent dictæ præſumptiones eſſe in genere ſuo perfecte probatæ in additio. litera a. verſicul. 2. vt pariter procedat.

Simulationis præſumptiones, & coniecturæ, vt illam probent, debent eſſe graues, & perſpicuæ, non autem leues in addit. lit. a. ver. tertio dummodo.

Dolus, ſeu fraus probatur perſpicuis indiſijs, & coniecturis. & quæ dicantur iſta perſpicua inditia, in addi. lit. a. ver. 3. dummodo.

Simulatio non probatur duabus coniecturis, ſeu præſumptionibus, ſed debent eſſe plures, in addit. lit. a. verſicu. ſed nunquid contra ibidem, in verſic. altera fuit huic contraria ſententia. Reſolue, ut in verſic. quod dicendum.

Dolus, ſeu fraus probatur duabus præſumptionibus. in addit. lit. a. ver. altera fuit.

Falſitas probatur duabus præſumptionibus in addi. lit. a. ver. altera fuit.

Præſumptiua probatio, vbi admittitur. An ſufficiant duæ præſumptiones, vero an requirãtur plures, in add. lit. a. in fi. ver. quod dicendum.

Simulationis coniecturæ, & præſumptiones remittuntur arbitrio iudicis poſt numerum primum, & in additio. litera b.

Doli, ſeu fraudis præſumptiones, & coniecturæ ſufficientes, quæ ſint ad illius probationem iudicis arbitrio remiſſum eſt, in addit. lit. b.

Præſumptiua probatio ubi a iure admittitur. præſumptiones ſufficientes, quæ ſint iudicis arbitrio remiſſum eſt, in addi. lit. b. in fi.

Simulatio probatur coniecturis, & præſumptionibus non ſolum iuris, ſed etiam hominis prudentis, num. 1. in fine. & in addit. litera c. Vbi etiam præferuntur contrarium ſentientes.

DECISIO XXIX.

1 CONCLVSERVNT Domini confeſſionem penſionis, ſiue mercedis receptæ, eſſe ſimulatam: an autem exinde inferatur totum contractum ſimulatum eſſe, particulariter videbitur. Ratio fuit, quia ſimulatio con-
a iecturis probatur.ª Bald. in l. & qui. in fine, C. de diſtract. pigno. Alexand. conſi. 97. lib. 7. Dec. conſi. 14. ſub numero 6. & conſi. 692. num. 2. & arbi-
b trio iudicis ᵇ relinquitur, quæ nam coniecturæ ad hunc effectum ſufficiant. Bald. conſi. 311. nume. 22. lib. 5. Pariſ. conſi. 55. num. 28. lib. primo, Couar. variar. reſolut. lib. 3. cap. 7. num. 3. in fine. Menoch. de arbit. 247. lib. vndecimo, & cum hodie homines ſciant vti multis cautelis ad tegendam ſimulationem, hinc fit, vt ſufficiant etiam nō dū
c leges, ſed hominis prudentis ᶜ coniecturæ, Felyn. in cap. ſi cautio ſub nume. 7. de fide inſtrum. poſt Laurent. de Rodulpl. quem allegat Pedemont. deciſio. 42. numero ſecundo.

ADDITIO:

a *Simulatio coniecturis probatur.* Hæc concluſio videtur communiter recepta, ad cuius comprobationē facit alia generalis concluſio, q̄d in ijs, quæ occulte fiunt, & committuntur, ſuntque propterea difficilis probationis, præſumptiua admittitur probatio, & in ſpecie in probatione ſimulationis ad de Boſſ. in tit. de bonor. publicat. numer. 50. Viu. opin. 425. in fine, num. 12. Rolan. conſi. 40. num. 30. & ſequentibus, lib. 2. Iacob. Port. Imolen. conſi. 69. num. 6. lib. ſecundo, Vbi teſtatur hanc eſſe
* receptam a Doctoribus opinionem Ioſeph. Ludouic. Concluſ. fi verſi. ſed quando loco an dicitatis. Et faciunt ſcripta per eundem Roland. in concluſ. 47. numer. 6. lib. 4. Ioan. Baptiſt. Lup. in tract. de vſuris. Comment. 2. §. 1. nume. 50. & ſequenti. Et pro hac eadem opinione facit, quia omnis ſimulatio habet in ſe dolum, ſeu fraudem, in cuius probatione præſumptiones, & coniecturas ſufficientes eſſe ſcripſerunt plures relati per Dominum meum Farinacium in ſua pract. crim. par. ſecunda, tit. de pœn. temperan. q. 89. numero 16. 17. & 19. Addo & Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 815. numero primo, & libro tertio, concluſ. 1124. nu. vndecimo, Menoch. de præſumpt. lib. 1. q. 58. nu. 9.

Contrarium, quod immo ſimulatio non præſumptionibus, ſeu coniecturis, ſed plenè, & concludēter probari debeat, ſubſtinere videtur Roland. dicto conſi. 47. numero 28. in fine, lib. quarto. Vbi etiam teſtatur hoc apud omnes eſſe rece-
* ptiſſimum, & numero 30. verſicu. vlterius dicitur ex Caſtrenſ. quem allegat in conſi. 383. colum. ſecunda, libro primo, & conſi. 262. in princ. libro 2. Hoc diſſentire videtur Caputaq. deciſ. 421. num.

nume.1.& ſequentibus part.2.& deciſ.163.num. 5.& ſequent. part.3.

Quid dicendum negari non poteſt concluſionem a ſanctiſſimo hæc formatam,& ueriorem, & receptiorem eſſe,declarata tamen tribus modis, primo ut procedat, quãdo ciuiliter agitur ad tollendam fidem ſcripturę, prout ſunt termini propoſitę deciſionis, ſecus ſi criminaliter ad pęnam, cum tunc plenior, & exactior requiratur probatio, prout omnes ſciunt, & in ſimili aliàs dixi in probatione falſitatis.

Secundo, vt pariter procedat, quando coniecturę, & præſumptiones ſimulationis fuerint in genere ſuo perfectè probatę, aliter ſecus, prout in ſpecie in materia ſimulationis probauit Ioſeph.Lud.concl.51.verſ. & dictę coniecturę &c. Quicquid in contrarium dixerit Maſcard.de probat.lib.1.concluſ.438.nu.8.

Tertio dummodo præſumptiones, & coniecturæ prædictę fuerint graues,& perſpectiuæ,nõ autem leues,prout probat tex.in l.dolum. C. de dolo. Et in probatione doli apertè tradiderunt Luc.de penn.in l.quemadmodum nume.36.verſicul.nam perſpicuis C.de agric. & cenſit.lib.11. Capra.concluſ.78.nume.50.Neuizza.conſi.22. nume.46.Cęphal. conſil.121. nume.121. libr.1. Quæ autem dicantur coniecturæ graues, & perſpicuę fraudem dolum, ſeu ſimulationem probãtes, vide plures Doctorum opiniones recitatas per Dom.meum Farinacium in ſua practic.crim. d.titul.de poen.temperan.quæſtio.89. nume.27. & ſequentibus.

Sed nunquid duę tantum præſumptiones ſimulationis ſufficiant, an vero requirantur plures; vna fuit opinio, quod requirantur plures cõiecturę,& quando nec duę ſufficiant, ſecundum Iacob.Port.in conſil.66.num.10.lib.2.vbi teſtatur de receptiori opinione, & in conſil.192. numero 7.refert,& ſequitur idem Roland. dict.conſil.47.num.30.libr.4.faciunt tradita per Menoc. de præſumpt.lib.1.quæſt.40.nu.11.& 12.qui loquitur in probatione falſitatis.

Altera fuit huic cõtraria ſententia, quod immo duæ ſufficiant coniecturæ,pro qua vide Maſcard.de probatio.libr.1.dict. concluſ.438. num. 11.&in ſimili ad probationem doli, ſeu fraudis, duæ ſufficiant præſumptiones voluerunt Aym. conſil.153.nume.11.in fine,& num.22. Decian. conſil.32.nume.4.libr.3. ſic ad probationem falſitatis duas ſufficere præſumptiones ſcripſerunt Aym.conſil.134.numero 39.Gabriel.lib.7.concluſ.6.nume.5.Decian.conſil.100.numero 11.& conſil.109.nume.76.libr.2. Ioſeph.Ludou. concluſ.45.verſicul.ampliatur 6. Maſcard.de probatio.libr.2.concluſ.740.numero 45. Bertaz. conſil.91.nume.32.

Quod dicendum vide Menoch. de præſumpt. lib.3.præſumpt.127. numero 7. vbi relatis varijs opinionibus Doctorum quorum aliqui vnica tantum præſumptione contenti erant. Aliqui verò duas,aut tres ſufficere præſumptiones affirmabãt,concludit id totum relinqui iudicis arbitrio, ſed quia cum periculoſum ſit arbitrio iudicis hodie tam latas habenas relaxare, omnes ſcirent iccirco melius declarantem, vide D.meum Farinacium in ſua pract.crimin.par.ſecund.titu. de reo confeſſ. & conuict. quęſt.86. numero 93. & ſequenti. Vbi generaliter loquitur in omni materia, in qua iure admittitur præſumptiua probatio.

b *Arbitrio iudicis*. Veriſſima eſt etiam hæc concluſio, quod ſcilicet iudicis arbitrio remittitur, quæ nam coniecturæ ſimulationem probent, quod & voluit idem Menoch. de præſumpt.libr. 3.præſumpt.222.nume.5. & 6. Maſcard. de probatio.lib.1.concluſ.442.nume.6. & ſequenti. Et in ſimili,quod coniecturæ dolum,& fraudẽ probantes iudicis arbitrio remiſsę ſunt, voluerunt Luc.de penn.in l. quemadmodum nume.23. C. de agric.& cenſit. libr.11. cuius verba refert Capra concluſ.28.numero 51.Corn. conſilio 140. nume.11.lib.2.Quem refert, & ſequitur Maſcar. de probat.lib. 1.concluſ.530.nume.10. Rota Ianuen.deciſ.268.nume.13.& generaliter in omni caſu in quo a iure præſumptiua admittitur probatio, quod ſufficientia præſumptionum ſit arbitrio iudicis remiſſa bene probauit,& etiam declarauit D.meus Farinacius in ſua pract. crimin. par.2.d.titul.de reo confeſſ.& conuict quæſtion. 86.num.91.& ſequenti.

c *Hominis prudentis*. Adde pro hac eadem concluſione Ioſeph.Ludou.concluſ.51.verſicul.23. coniectum eſt. Vbi dixit ſufficere coniecturam non expreſſam in iure, dummodo illi ſimilis ſit, & in ſimili faciunt, quæ de probatione falſitatis ſcripſerunt Mandell.conſil.99.numero 6.in fine Maſcard.de probatio.lib.2.conclu.240.numero 4.ſed contrarium,quod immo hominis præſumptiones, ſeu coniecturę ſimulationem non probant, voluit Bald.in conſil.21. columna.2.libr.4. prout illum refert, & ſequitur Roland. in conſil. 42.nume.90.verſ.vlterius dicitur il 2. libr.4.Caputaquen.deciſ.163.nume.7.par.3.Cępha. conſil.325.nume.21.& ſequentibus libr.3. vide pro reſolutione, quæ generaliter dixit D. meus Farinacius in ſua practic.crimin.part.2.titul.de reo confeſſ. & conuict. quæſtion.86. numero 87. & ſequentibus.

Fam.Cent. I.V.D.Galeſ.

BVBALI

Senogallien. Prædij Lunæ Tertia Iunij 1585.

ARGVMENTVM.

Venditio pannorum cariori pretio facta ob conceſſam dilationem ad illud ſoluendum, an & quando ſapiat vſuram, & hinc ſũpta occaſione aliqua notabilia ponuntur in materia ſimulationis,& vſurę.

SVMMARIVM.

Pretium pannorum, an probetur ex fide mercatorum. nume.1. & nume.6.

Officiali

Officiali publico plena fides adhibetur maximè in his, quæ concernunt eius officium. nu. 1. ante finem.

Vendere rem cariori precio facta dilatione ad tempus, vſura eſt. nume. 2. ſed an, & quando hoc verum ſit, vide per totam deciſionem, & in additio. litera a. vbi remiſsiuè.

Vſura formalis dicitur illa quæ prouenit ex vero contractu mutui. nu. 3.

Vſura dicitur indirectè ſiue per accidens quando ſub velamine emptionis, ſeu alterius liciti contractus committitur. nu. 3. in fine.

Simulatio contractus præſumitur ex indigentia contrahentis. nu. 4. declara. vt nu. 13.

Simulatio contractus arguitur ex abſentia contrahentis. nume. 4.

Simulatio contractus arguitur ex qualitate perſonarum. nu. 4. & in addit. litera c.

Simulatio præſumitur ex venditione pannorum facta in confuſo. nu. 4. in fine.

Inſtrumentum publicum habet præſumptionem veritatis legalitatis, & iuſtitiæ. nu. 5. & in addit. litera b.

Vſura in dubio non præſumitur ſicut, & in dubio contractus non eſt præſumendus vſurarius in addit. litera b. vbi declaratur.

Simulatio in dubio non præſumitur, ſicut & in dubio contractus non præſumitur ſimulatus in addit. litera b.

Simulatio contractus non præſumitur quando ille producitur a viro probo, honeſto & fide digno. nume. 5. & in additio. litera c. vbi generaliter, quod qualitas perſonarum excludit præſumptionem ſimulationis falſitatis, & vſuræ.

Vſura regulariter non committitur in contractu emptionis & venditionis. nu. 5. in fine.

Fides non facit fidem. nu. 6.

Teſtes non poſſunt deponere per ſcripturam, ſed debent deponere viua voce, & cum iuramento. nu. 6.

Precium nõ dicitur iniuſtum & exceſsiuum, etiam quod quis vendat rem minori precio eo quod illam emerat. nume. 7. in fine.

Precium vbi non eſt exceſsiuum in venditione, non poteſt dari de vſura. nu. 8.

Vendere licèt rem ſupremo precio credita pecunia. nu. 8.

Venditio non dicitur vſuraria quamuis res fuerit vendita cariori precio, facta dilatione ad illud ſoluendum, niſi etiam vendens habuerit declaratam intentionem committẽdi vſuram, quæ quidem deprauata intentio in dubio non præſumitur. nu. 9.

Dolus in dubio non præſumitur. nu. 9.

Vendere licèt rẽ etiam cariori precio facta dilatione ad ſoluendum quando in loco vbi fit venditio non inueniuntur emptores, qui in prompta pecunia emant. nume. 10. & ſeq. vbi idem quando merces in illo loco ſolent frequentius vendi credita pecunia quã in contãti.

Contractus non iudicatur feneratitius ſi in illa regione in qua eſt celebratus communiter frequentatur. nu. 12.

DECISIO XXX.

1 PROPOSVI dubium in hac cauſa, An contractus venditionis pãnorum factæ D. Aurelio ſub die 23. Iunij 1572. per D. Nicolaum eſſet vſurarius ad effectum, vt nõ eſſet dãda immiſſio eidem D. Nicolao in poſſeſſionẽ prædij de quo agitur vigore vtilis Saluiani Interdicti in quo informantes pro inualiditate contractus: Dum aliàs ſub die 14. Decẽbris anni præſentis hoc idem dubium propoſui (quia in hac poſitione non curarunt informare) plura deducebant ad oſtendendum cõtractum huiuſmodi fuiſſe illicitum, & vſurarium, & primò exceſſiuitatem precij pannorum: Dicebant enim pãnos Londrinen. fuiſſe vẽditos dilata ſolutione ad tẽpus longe maiori, & cariori precio, quam tunc tẽporis communiter venderetur in ciuitate Anconæ; Precium autem commune illius temporis conabantur probare ex fide quorundam Mercatorum Anconitanorum id atteſtantium, & præſertim ex fide ſubſcripta à Conſule nationis Florẽtinæ, Anconæ commorante cui tanquam officiali publico plena fides eſt adhibẽda maximè in his, quæ concernunt mercaturam, vt per Bar. in l. quædam §. nummularios in fine de eden. Alexã. conſil. 179. in princ. lib. 6. cum alijs per Aymo. de antiquit. tempor. parte prima, ſectione quarta, limitatur nume. 62.

2 Et hanc probationem coadiuuabant ex eo, quia de anno 1568. D. Nicolaus emerat has merces minori precio quã poſtea vendidit, vnde ſtante exceſſiuitate precij ob dictam ſolutionem ad tempus, aſſerebant contractum huiuſmodi fuiſſe

a vſurarium,[a] & potius contractum mutui ſimulata venditione, ne venditor cogeretur exceſſum iuſti precij reſtituere ex diſpoſitione iuris canonici iuxtà text. in cap. in ciuitate, & in cap. nauiganti de vſur. Abb. in d. cap. in ciuitate num. 2. & ibi Ioan. de Anan. ſub nu. 1. D. Thom. 2. 2. q. 78. art. 2. ad finem Summ. Silueſtri. verſ. vſura 2. ſub nume. 2. verſi. certum latè Couar. variar. reſolut. lib. 2. cap. 3. nu. 7.

3 Et quamuis non dicatur vſura formalis, quia non peruenit ex vero contractu mutui, tamen virtualiter in iudicio dicenda eſt vera vſura cap. conſuluit, vbi gloſ. in verſicu. male agere de vſur. Summ. Silueſtrin. vbi ſupra verſ. quartum, & dicitur vſura indirectè ſiue per accidens quãdo ſub velamine emptionis ſiue mediante contractu de ſe licito vſura committitur, vt benè declarat Federic. de Sen. conſ. vlt. nu. 20.

4 Secundo ad coadiuuandũ hanc probationem afferebant aliquas coniecturas ex quibus arguebatur ſimulatio cõtractus huiuſmodi venditionis pannorum nempè indigentia pecuniarum, qua Dom. Aurelius emptor tempore pecuniarũ contractus detinebatur, quæ arguit ſimulationẽ ex alleg. per Rolan. conſil. 40. num. 33. lib. 2. Qualitas ipſius emptoris, qui non erat mercator, nec indigebat tanta pannorum quantitate Abſentia Domini Aurelij de tempore contractus, qui non curauit videre pannos cuius qualitatis eſſent, qđ arguit ſimulationem & contractum feneratitiũ, vt per Pariſ. conſil. 82. nume. 38. lib. 2. Afflict. deciſ. 40. Natt. conſil. 198. num. 2. cum alijs per Menoch. conſil. 109. num. 21. Item venditio pannorum facta in confuſo, nõ autem diſtinctè & particulariter Natt. vbi ſupra nume. 8. in fine.

5 His tamen minimè obſtantibus Domini vnanimiter concluſerunt contractum de quo agitur non fuiſſe vſurarium, nec illicitum, ſed ab omni prorſus ſimulationis & vſurariæ prauitatis labe alie-

alienum, cum enim ſuper hac conuentione confectum ſit publicum inſtrumentum, vtique illud habet pro ſe omnem præſumptionem veritatis, legalitatis, ac iuſtitię, non autem ſimulationis &
b fœnoris [b] ita Bal. per illum tex. in l. cum precibus C. de probat. & in l. rogaſti. §. ſi tibi ſi cert. peta. Iaſ. in l. iuris gentium. §. quod ferè in 2. not. ff. de pact. cum alijs per Rimin. iun. conſil. 83. num. 17.
c præſertim cum ſit productum [c] à viro probo, honeſto, & fide digno, vt poſt Iacob. de Belu. & Parid. de Put. tenet Marſil. in l. 1. §. ad quæſtionem, nume. 10. in fine de quæſt. Tiraq. de pen. temper. cauſ. 51. nume. 116. Quod eo maximè dicendum eſt quando verſamur in contractu emptionis, & venditionis, in quo regulariter vſura non committitur.

6 Et quoniā ius conſiſtit in reſponſione ad fundamenta ſupra deducta; Ideo pro reſponſione ad text. in cap. in ciuitate de vſur. fuit dictum quod in hac venditione ne dum non probatur exceſſiuitas iuſti precij, quinimò potiùs conſtat de contrario: Nam fides ſubſcripta à mercatoribus nihil penitus probat. Tum quia fuit facta lite pendente, tum etiam quia parte non citata & ſine iuramento, ſicut enim viuæ vocis illorum mercatorum, qui fidem fecerunt nō creditur ſine iuramento, & parte non citata cap. 2. & cap. nuper de teſtib. Ita credi non debet eorum voci mortuæ; & ſic eorum ſcripturæ, vt inquit Roman. conſil. 204. num. 4. verſic. 3. & benè facit illa communis opinio, quod teſtis non poteſt per ſcripturam teſtificari, vt per Couarr. lib. 2. variar. reſolut. c. 13. nu. 6. verſ. Immo non poſſe.

7 Et eo magis hæc probatio redditur inſufficiēs cum ijdem mercatores poſt conceſſas literas remiſſoriales in ciuitate Anconæ recuſarunt ſe examini ſubijcere, & cum iuramēto deponere quod ſcripſerunt, prout nec etiam probatur exceſſiuitas iuſti precij ex eo quod D. Nicolaus hos pannos emerit de anno 1568. viliori precio, quia in extimatione iuſti precij hoc non attenditur, vt per Couarr. lib. 2. c. 3. nu. 4. verſ. 2. hic apparet.

8 Quod autem precium pannorum nō eſſet exceſſiuum, clarè liquet, tum ex partitis librorum quorundam mercatorum, qui de eodem tempore & eodem precio pannos vendiderunt, tum ex partitis extractis ex libro Antonij Triumphi, ex quibus conſtat D. Antonium vendidiſſe pannos huius qualitatis pro eodem & maiori precio, cū igitur in caſu de quo agitur precium non poſſit dici exceſſiuum, contractus nō debet iudicari vſurarius, nec eſt locus diſpoſitioni d. cap. in ciuitate, vt ibi per Abba. & Ioan. de Anan. & benè per Dec. conſil. 111. in fine, quamuis enim ſupremū precium dici poſſit, licitè tamen vendi poſſunt merces pecunia credita ad tempus ſupremo precio quas ſtatim pecunia numerata precio medio cri, vel infimo vendidiſſet, vt per Dec. d. conſ. 111. nume. 7. Veron. conſil. crim. 10. col. 4. Summ. Silueſtrin. in verſic. Vſura. 2. §. 1. verſic. 4. Couarr. d. c. 3. nu. 2. verſ. ſecundo inde conſtat.

9 Præterea etiam quod prętendi poſſet precium huiuſmodi fuiſſe aliquo pacto exceſſiuum, quod tamen non probatur, vt ſupra dictum eſt, nō tamen ex hoc ſolo, contractus redditur vſurarius, ſed requiritur dolus & deprauata intentio venditoris, quando enim contrahentes deprauatam habent intentionem, & fraudem habent in mente, tunc fingitur ſolutio facta ab ipſo emptore, & precium ſibi reſtitutum quaſi contrahatur de nouo mutuum cum lucro illius exceſſus, qui erat in precio, vt inquit Abb. in d. cap. in ciuitate nu. 2. verſic. ſed vbi fraudem, & ibi Ioan. de Anan. nu. 1. verſic. ſed vbi contrahentes, & Henric. Boyc. nu. 6. in fine latè. Bero. in rubr. de vſur. nu. 38. Dolus autem & deprauata intentio probari debet, aliàs non pręſumitur ex dilatione data ad ſoluendum pretium l. dolum. C. de dol. & in his terminis benè deducit Bero. in d. cap. in ciuitate nu. 3. verſic. præterea cum dolus.

10 Tertio non procedit diſpoſitio tex. in d. cap. in ciuitate quando non inueniuntur emptores, qui merces præſenti pecunia emant, prout eſt in quibuſdam ciuitatibus, & in ſpecie in ciuitate Anconæ, tunc enim ſi merces carius vendantur iuſto precio non committitur vſura, quia pecunia nō poteſt videri ab emptoribus tradita & poſtea illis numerata, quia illam promptam precij ſolutionem non habuerunt, & quia ſi venditores precium tempore contractus habere potuiſſent, vtique in alias merces pecunias inueſtiuiſſent: ita Salyc. in auth. ad hęc q. 9. in fine. C. de vſur. ſequitur Ioan. de Anan. in d. cap. in ciuitate nume. 3. verſic. eſt etiam conſiderandum Dec. d. conſ. 111. nume. 5. verſic. his præmiſſis Couarr. d. cap. 3. nu. 6. Nauarr. in Manual. ſub præcepto 7. cap. 17. nume. 228. Rip. in cap. nauiganti. §. 5. nume. 129. de vſur. pag. 132.

11 Quod eo magis locum habet quādo ſumus in mercibus, quæ in loco ſolent frequentius vendi pecunia credita, & quæ non poſſunt vendi, niſi expectato precio, quod ex mercibus ipſis conficiēdum reſtat, veluti in mercibus maritimis, quæ niſi in magna copia aduci nō poſſūt, qua de cauſa non inueniuntur commodè emptores, qui pręſenti pecunia emant, & mercatores ſi merces huiuſmodi carius vendant non ſunt damnandi dūmodo abſit fraus: ita declarat Sott. de iuſt. & iur. lib. 6. q. 4. art. 1. col. penult. verſic. quartum demū ſequitur Lup. vbi ſupra nu. 107.

12 Accedit etiam quod contractus non debet fœneratitius iudicari ſi in regione communiter frequentatur, & inter bonos, & legales mercatores ſeruatur. Ita Bal. in l. vnica num. 39. C. de his quę pen. nomin. ſequitur Iaſ. in l. 1. nu. 62. verſ. Idem Bal. C. de ſumm. Trinit. & fi. cathol. Aym. conſ. 6. ſub nu. 103. Rolan. conſil. 75. nu. 44. lib. 1.

13 Nec obſtant coniecturæ ſupra deductæ, quia quod merces in confuſo fuerunt venditę tollitur ex partitis librorum d. Nicolai, in quibus clarè & diſtinctè explicatur qualitas, & color pannorum & illorum precium, quod autē Do. Aurelius emptor indigeret pecunijs, & non tanta quantitate pannorum hoc non arguit ſimulationem huius contractus, tamen quia non conſtat, quod D. Nicolaus de his habuerit notitiā, poterat enim credere Dominum Aurelium has merces emere ad effectum illas vendendi in ciuitate Senogallieñ. vel alibi: tum etiam, quia conſtat ex publicis inſtrumentis Dominū Aurelium hos pannos vendidiſſe

Franc.Becci.conſil.78.num.24.& ſeqq.lib.1. Iacob. Port. Imolen.conſil.95.nume.16. Cephal. conſil.287.num.29.& ſeq.lib.2.Maſcard.de probat.concluſ.740. nume.26. 27.& 29.& concluſ. 959. nume. 8. Seraphin.in tracta. de priuil. iuramenti priuileg.132. nume. 21. Apud quos reperies etiam plures alios antiquiores materiam hāc pertractantes.

B V B A L I

Veneta legitimitatis, Veneris decima Ianuarij 1586.

ARGVMENTVM.

De colluſione ſeu præuaricatione inter litigantes quando permiſſa dicatur, Necnon etiam de repetitione teſtium facienda ex officio Iudicis, vel ad inſtantiam partis, Et quando repetiti ſine citatione partis probent vel nē.

SVMMARIVM.

Colluſio ſeu præuaricatio litigantium probatur ex cohabitatione, ac etiam ex eo quod quis citatus in iudicio non comparet, nec aliquam exceptionem opponit. nu.1. vbi declaratur hæc concluſio.

Iudicium non poteſt dici colluſiuum, etiam quod partes amicabiliter conueniant de inſimul litigando, vt cognoſcatur quis foueat bonum ius. Niſi probetur quod doloſè fuerint omiſſæ exceptiones legitimæ, & quod aderat animus alteri præiudicandi. nu.1.

Colluſio non dicitur probata inter litigantes niſi probetur quod is, qui victoriam reportauit in lite foueret malū ius. nume.1. in fine.

Teſtes examinati ſine partis citatione, nulliter dicuntur examinati, niſi parte præſente, & inſtāte fuerint examinati ſuper interrogatorijs datis. nu.2.

Iudex ex officio abſque requiſitione partis non poteſt teſtes examinare, parte autem petente & inſtante, poteſt ſuum officium impartiri in examinandis, ac repetendis teſtibus. nu.3.

Teſtes quamuis ex officio examinentur, ſeu repetantur, neceſſaria tamen eſt citatio partis, niſi eadem pars inſtet pro repetitione. nu.4.

Teſtes poßunt examinari parte non citata, quando partes ſic conſenſerunt. nu. 4.

Teſtes nulliter examinati, non poßunt repeti, ſed debent de nouo examinari, niſi pars pro repetitione inſteterit. nu.5. Et in addit. litera a. vbi de materia.

Proteſtatio nullitatis actorum & proceſſus, debet repeti in quolibet actu, aliter non ſuffragatur quando quis poſt proteſtationem ſimpliciter comparet. nu.5.

Teſtes non examinati ſuper interrogatorijs datis a parte dicuntur nulliter examinati quando pars proteſtata fuit, quod ſuper dictis interrogatorijs examinētur teſtes, ſecus ſi hanc proteſtationem non fecit, & a iudicis decreto contrario non appellauerit. nu.6.

Interrogatoria impertinentia data pro examine teſtium ſunt omnino reijcienda, & quæ in propoſito dicantur impertinentia interrogatoria. nume. 6. & in additio. litera b.

Teſtium depoſitiones poſita ad partes de mandato iudicis non dicuntur eſſe de actis. nu.7.

DECISIO XXXI

1 DVPLEX erat difficultas in dubio per me propoſito in hac cauſa, Prima an examen teſtium de quibus in dubio factum primo loco corā Illuſtriſſimo Do. Patriarcha Venetiarum ſit nullum, Secunda an repetitio eorundē teſtium facta coram Illuſtriſſimo D. Nuncio Venetiarum, ſeu eius Auditore fuerit nulla, Quoad primum examen duæ nullitates apponebantur pro parte d. Nicolai de Michaelibus. Prima, quia totum illud iudicium corā Patriarcha fuerat colluſiuum inter patruos & nepotes inſimul colludentes, quam colluſionem colligebant ex cohabitatione, ac etiā quia dicti Ioānes & Fantinus de Michaelibus patrui nunquam comparuerunt in iudicio, nec aliquam exceptionem opponere curarunt, iuxtà tex. in l.1.§. Præuaricatorem.ff.ad Turpillian. ſed hæc nullitas fuit reiecta per Dominos, quia iudicium nō poteſt dici colluſiuum etiam quod partes amicabiliter cōueniant de inſimul litigando, vt cognoſcatur quis foueat bonum ius. l.ſi conuenerit de re iudic. Saly. in l.2.C. de colluſ. Natt. conſ.537. nume.31. verſic. in ciuilibus vero de hoc &c. niſi probetur quod doloſè fecerint, omiſſæ exceptiones, quas pars habebat, & quod aderat animus alteri præiudicādi, vt per Natt. d. conſil.537. nume.32. in fine. Potuerunt igitur Patrui cognoſcere bonam fidem, & ſe remittere ad diſpoſitionem iuris, nec dicitur inter eos facta colluſio, niſi probetur quod Domini Iacobus & Ioannes nepotes fouerent malum ius in negotio principali, vt fuit reſolutum coram R. P. D. Decano in vna Romana hæreditatis de Cioffis de anno 1583.

2 Secundo opponebatur nullitas dicti examinis ex quo teſtes fuerunt examinati abſque citatione partis ad videndum iurare teſtes, iuxtà tex. in l. ſi quando. C. de teſtib. circa quam aliqui ex Dominis habebant difficultatem, putantes primum examen ſaluari poſſe a ſupradictis nullitatibus, ſed quicquid ſit de illo examine Domini quoad repetitionem poſtea factam coram Nuncio in ſecunda Inſtantia tenuerunt illam fuiſſe validam, & nullitates non eſſe conſiderabiles, cum præſuppoſitio tamē quod teſtes fuerint examinati cum interrogatorijs ſibi benè viſis factis parte præſente & inſtante ſuper repetitione facienda non reclamandum dicto Decreto, & conſequenter ex quo fecit tranſitum in iudicatum, potuit iudex validè dictos teſtes repetere cum interrogatorijs ſibi benè viſis iuxtà formam dicti Decreti.

3 Nec dici poteſt Decretum fuiſſe nullum ex eo, quia Iudex non potuit teſtes examinare ex officio, ſed ad inſtantiam partis, cum ad iudicis officium

ctum non pertineat, teſtium examinatio abſque requiſitione partis. Rot. deciſ. 13. nume. 3. verſic. non enim procedit de probat. in nouis, quia licèt teſtes fuerint repetiti ex officio, tamen repetitio fuit facta ad requiſitionem partis, cum D. Nicolaus petierit eos repeti, quod enim dicitur iudicē in cauſa ciuili non poſſe teſtes ex officio examinare, procedit ſi ſimpliciter, & abſolutè teſtes ex officio examinat, ſecus vbi parte petente, & inſtāte, quia tunc officium ſuum parti petenti impartiri debet, vt benè declarat Rot. dicta deciſione 13. in fine.

4 Non obſtat ſecundo, quod in repetitione debebat ſaltem citari D. Nicolaus ad videndum iurare teſtes, quod cum factum non fuerit examen dicitur nullum l. ſi quandó. C. de teſtib. cum ſimilibus, & partis citatio requiritur etiā quando teſtes ex offició examinantur, vt per Felyn. in cap. in nomine Domini nume. 5. & ibi Dec. nume. 10. de teſtibus; Quia pro reſponſione dictum fuit, quod cum hæc repetitio examinis fuerit facta ad inſtantiam Domini Nicolai non requirebatur eius citatio in examine fiendo; quia de eius conſenſu, & ipſo inſtante & petente fiebat hæc repetitio; Obiectio autem procederet ſi ad inſtantiā DD. Iacobi & Ioannis teſtes fuiſſent repetiti, & cum D. Nicolaus acquieuerit Decreto, quod Iudex poſſet teſtes ex officio quandocumq; ſibi placuerit examinare, potuit Iudex etiā parte abſente & non citata illos examinare, vt per Bal. in d. l. ſi quando num. 5. C. de teſtib. Marſil. in l. de vno quoque nu. 91. de re iudicata.

5 Tertio nō obſtat, quod ſtante nullitate [a] examinis non datur locus repetitioni, ſed teſtes debebant de nouo examinari l. fi. Vbi Docto. C. de teſtibus, quia vltra quod nullitas primi examinis redditur turbida, ſatis videtur quod Iudex potuerit procedere ad repetitionem parte petente; quæ in hoc ſibi præiudicauit, nam ex hoc cenſetur renunciaſſe nullitati prioris examinis, & conſequenter repetitio remanet valida ad trad. per Imol. in cap. cum cauſam col. fi. in verbo preſumptionem de teſtib. Rot. deciſ. 8. in fine de offi. deleg. in nou. Nec dicatur quod ſtante proteſtatione præcedenti, quod non intendebat conſentire nec recedere à nullitatibus intētatis D. Nicolaus non cenſetur ſibi præiudicaſſe, nec cōſentiſſe Decreto facto, quia cū poſt illas proteſtationes pluries comparuerit petiendo teſtes repeti; & nunq̃ proteſtationem repetierit cenſetur ab ea receſſiſſe, vt per Ioan. de Anan. conſil. 93. num. 1. in fine, quia proteſtatio debebat repeti in quolibet actu cum ſimus in iudicialib. Mohedan. deciſ. 44.

6 Non obſtat quarto, quod examen fuerit nullum ex eo quod teſtes non fuerunt repetiti, nec ſuper Articulis D. Chriſtinæ & filiorum, nec ſuper interrogatorijs datis pro parte Do. Nicolai, ſed tantum ſuper interrogatorijs Iudicis bene viſis ad trad. per Rip. in l. 1. nume. 39. & ibi Cagnol. nume. 102. ſi cert. petat. quia vltra quod poſt Decretum factum a Iudice pars debebat proteſtari, quod teſtes examinarētur ſuper interrogatorijs; & cum hac proteſtatione poterat fortaſſe reddi nullum examen, vt loquūtur prædicti Doctores, fuit etiā reſponſum, quod hic non fuerunt omiſſa interrogatoria partis. . . Et ita intelligenda ſunt verba illa Decreti ſibi benè viſis, Nam Iudex voluit repetere teſtes cū interrogatorijs partis; & ad iſtum effectum fecit illa ſibi exhiberi, ſed quia fortaſſe veriſimiliter aliqua erant impertinentia, [b] & reſecanda; Ideo fuit Decretum de repetēdo cum interrogatorijs ſibi benè viſis, quod idem eſt ac ſi decreuiſſet teſtes, repetendos etiam cum interrogatorijs partis. Quod Iudex facere potuit ad trad. per Docto. in cap. per tuas. vbi Felyn. col. 3. de teſtibus.

7 Vltimò nō obſtat, quod teſtes repetiti fuerint poſiti ad partem, vnde non dicuntur de actis perinde eſt, ac ſi non eſſent repetiti, præſertim cum Iudex ordinauerit non poſſe in actis redigi ſine nouo Decreto, quia reſpondetur quod hęc obiectio non reſpicit nullitatem examinis, ſed potius nullitatem, ſeu iniuſtitiā ſententiæ latę per Nuncium, ſuper qua erit poſtea diſcutiendum, & ex his fuit concluſum repetitionem teſtium factam coram Nuncio fuiſſe validam dummodo teſtes fuerint examinati cum interrogatorijs opportunis, & neceſſarijs.

ADDITIONES.

a *Nullitate examinis*. Semper ego fui in hac opinione, quod teſtes nulliter examinati repeti nequeant, ſed debeant de nouo examinari, prout dicitur in hac deciſione, quam ſic dicentem inueniſſe valde lætatus ſum, illi tamen multum aduerſari videtur alia concluſio Doctorum in cap. per tuas, extrà de teſtib. vbi præſertim Butr. nume. 9. verſ. primus quando Fely. nu. 2. verſ. Item niſi primę atteſtationes eſſent nullæ Imol. col. 1. in fine verſ. extra de teſtib. dicentes, quod quando teſtes ſunt nulliter examinati, tunc, vt validè deponant poſſunt quandocunque etiam facta publicatione atteſtationum repeti, quod & idem voluerunt Albe. Alex. Guido Pap. & plures alij cumulati per D. meum Farinac. in tracta. de teſtib. q. 66. nu. 303. & ſeqq. Cogita pronūc quomodo hæc contrarietas diſſolui poſſit, quoniam pro prima opinione vrget illa regula in qua dicitur: Nullum quod eſt confirmari non poſſe, & Rotæ authoritas in iuditijs ſeruanda, & præſertim Rotæ Romanæ, quæ aliarū omnium eſt regina & magiſtra.

b *Impertinentia*. Interrogatoria impertinentia, quæ dicantur tam in genere, quàm in ſpecie, nullus eſt qui magis explicitè materiam pertractet, quam D. meus Farinac. in tracta. de teſtib. q. 73. nume. 26. & omnibus ſeqq.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

P A M P H I L I I

nunc meritiſſimi Decani.

Valentina Profeſſionis 24. Januarij 1586.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Carnalis copula cum vxore eſt difficilis probationis, & propterea coniecturis probatur, & an & quando ea cenſeatur probata ex aſſertione iurata mariti.

SVMMARIVM.

Copula carnalis cum vxore probatur per aſſertionem iuratam mariti, dummodo mulier fuerit trāſducta ad domum viri & inſimul cohabitauerint. nu. 1. vbi propterea quod ceſſante tranſductione, & cohabitatione talis aſſertio non probat copulam in præiuditium alterius matrimonij.

Teſtis procurator non probat in illa cauſa in qua fuit procurator. nu. 1. in fine.

Præſumptiones, inditia, & coniectura admittūtur in ijs quæ ſunt difficilis probationis. nu. 2.

Iuramentum in ſupplementum datur quandoque ex depoſitione teſtis non idonei, quando cum ea concurrunt alia adminicula. nu. 2. in fine.

Iuramentum in ſupplementum non defertur quādo non fuit ſemiplenè probatum vel quando, ſemiplenæ probationi obſtat aliqua alia contraria probatio vel præſumptio etiam leuiſſima in addit. litera a.

Iuramentum in ſupplementum an deferatur ex ſemiplena probatione præſumptiua, litera a.

DECISIO XXXII.

1 Domini nō reiecerunt in totum aſſertionem iuratam Marci Antonij Aldanæ, ſed reſeruarunt fidem illius arbitrio, cum magna diminutione; Licet enim ad hoc, vt aſſertio iurata Mariti attendatur ad probationem copulę, requiritur quod mulier fuerit tranſducta ad domum viri, & inſimul cohabitauerint iuxtà ca. ſi quis acceperit 33. quæſtio. 1. cap. continebatur vbi Card. nume. 5. Abb. ſub nume. 7. Præpoſ. ſub nume. 5. de deſponſ. impub. Calder. conſil. 3. de probat. in fin. Couarru. de ſponſal. parte ſecunda capit. 3. §. 1. nume. 14. Et fuit reſolutum coram R.P.D. Cantucio in vna Vlixbonen̄. Matrimonij: Et ideo in hoc caſu ceſſante tranſductione, & cohabitatione videretur nullam habendā eſſe rationem huius aſſertionis etiam iuratæ, præſertim in pręiuditium alterius matrimonij ſpiritualis Card. d. cap. continebatur Gemin. conſil. 27. num. 4. Couarr. de ſponſalib. par. 1. cap. 4. §. 1. ſub nume. 3. Et tanto magis cum Marcus Antonius fuerit Procurator Iſabellæ in cauſa, illamq; maxima cum affectione pertractauerit, prout in facto deducitur capitulo inſuper cum ibi notat. de teſtibus.

2 Tamen, quia ſumus in materia difficilis probationis in qua admittuntur inditia & coniecturæ Docto. in cap. præterea de teſtib. Dec. conſil. 577. nume. 3. Latè Socin. iun. conſil. 34. num. 13. libro ſecundo. Et fuit tentum in illa Vlixbonen̄. Et poſſet huiuſmodi dictum alijs præſumptionibus & adminiculis taliter coadiuuari, quod & ipſum probaret, prout de iuramento ipſius met principalis in ſupplementum, [a] dicunt Docto. in l. admonendi. ff. de iur. iuran. Et facit deciſ. Acchil. de Graſſ. 1. de confeſſ. cum multis ſimilibus quæ adduci poſſint, Domini reſeruarunt fidem illius, vt dixi arbitrio, ſed cum magna diminutione.

ADDITIO.

a *IN ſupplementum.* Regulariter enim niſi teſtis ſit omni exceptione maior, ſemiplenam nō facit probationem, & vbi ſemiplena non adeſt probatio, ibi iuramentum in ſupplementum deferri non poteſt, vt per Iaſon. poſt alios in repetitione l. admonendi nume. 294. ff. de iur. iuran. Ioſeph. Ludouic. deciſio. Lucen. 42. numero decimotertio, & numero vigeſimo. Vbi propterea, quod nec tale iuramentum defertur quando aduerſus ſemiplenam probationē vrgeret aliqua alia probatio contraria, immo ſufficit aliqua pręſumptio etiam leuiſſima aduerſus ſemiplenam probationem ad effectum denegandi hoc iuramentum, vt in deciſio. Bononien̄. 67. numero ſexto. Roland. conſil. 50. nume. 20. & ſeqq. libro ſecundo, deciſ Pedemonta. 71. numero tertio. Maſcard. de probat. libro tertio, concluſio. 1221. numero octauo & nono. Vbi quod non defertur hoc iuramentū, quando cōtra actorem adeſt aliqua præſumptio iuris, vel conſuetud. ad quæ, vide omnino Menoch. de præſumptio. libro primo, quæſt. 83. Vbi generaliter, & particulariter ponit qualis debeat eſſe iſta præſumptio contraria ſemiplenę probationi, propter quam iuramentum in ſupplementum denegetur.

An autem iuramentum in ſupplementum deferatur ex ſemiplena probatione præſumptiua dic, quod ſic ſecundum Menoch. de arbitr. quęſt. libro ſecundo caſ. 190. numero ſecundo, & ſeqq. & Maſcar. de probat. libro tertio, concluſ. 1223. numero decimoquinto, & ſeqq. vſque ad numerum vigeſimumſecundum. Ad quę vide omnino Miſing. obſer. 68. centur. 1. & eundem Menoc. de præſumpt. lib. 1. q. 82. & 84.

Fam. Cent. I.V.D. Galeſ.

PAMPHILII
nunc meritiſſimi Decani.

Parmen. Bonorum vigeſimaprima. Aprilis 1586.

ARGVMENTVM.

Renunciatio litis facta in carceribus, vt quis ſe ab illis eximat non valet, præſertim ſi renuncians ſit minor: Et an & quando poſt renunciationem poſſit renuncians non obſtante litem proſequi.

SVMMARIVM.

Renunciato facta liti non nocet quin renuncians poſſit ius ſuum proſequi quando eſt facta non ad effectum renunciationis ſui iuris, ſed vt iura litigantium ſine lite diſcuterentur, tunc enim non ſequuta concordia, renunciatio, ſeu ceſſio facta liti non nocet. nume. 1.

Renunciatio ſeu ſtipulatio facta in fauorem abſentis nemine pro eo ſtipulante non præiudicans renuncianti. nume. 2.

Renunciatio facta a minore in carceribus ad effectum eximendi ſe ab illis, non præiudicat ipſi minori quin aduerſus eam reſtituatur. nu. 2.

DECISIO XXXIII.

1 FVit per Dominos reſolutum ceſſionem litis & inſtantiæ non obſtare Ioan. Franciſco quo minus nõ potuerit poſtea proſequi ius ſuum, tum quia illa fuit facta, vt cauſa inter conſanguineos medio amicorum communium pertractaretur, & iura ipſorum abſque lite diſcuterentur & dirimerentur, vt in dicta ceſſione expreſsè legitur: non autem ad effectum renunciationis iuris, quo caſu, vbi conſtat de voluntate renunciantis, illa attenditur, & ceſſat regula l. poſtquam liti. C. de pact. quæ procedit in dubio, vt poſt glo. in verbo lite declarant Barto. ſub nume. 4. Ang. Caſtren. ſub numero quinto. Salyc. numero tertio. Dec. numero decimotertio. Curt. iun. & alij omnes, Et cum poſtea concordia ſequuta non fuerit, ceſſio non nocet ad nota. per Bald. in l. ſi diuerſa. C. de tranſact. Alex. conſil. 22. num. 1. lib. 1. Benè Iaſ. in d. l. poſtquàm liti ſub nu. 8.

2 Tum etiam, quia fuit facta in fauorem abſentis nemine pro eo ſtipulante, & ſic non præiudicat Bart. in d. l. poſtquam liti nume. 6. Iaſ. ſub numero primo. In tertia limitatione. Dec. numero ſeptimo, & Claud. Seyſelli, qui teſtatur de communi, Et vlterius fuit facta a minore ad effectum vt teſtes dicunt eximẽdi ſe a carceribus, qui poſtmodum aduerſus huiuſmodi ceſſionẽ fuit in integrum reſtitutus glo. fina. in d. l. poſtquam liti, vbi Bal. in 3. oppoſit. Iaſ. nu. 13. & alij.

ORANI.

Pampelonen. Rectoria Lunæ 20. Octobris 1586.

ARGVMENTVM.

Simonia mentalis, conuentionalis, & realis quæ ſit: Quando & quæ nam inducatur ſimonia ex ſola non acceptata pollicitatione. Quando etiam in hoc crimine habeat locum pœnitentia, Et quando demum ambitioſus & indignus beneficio dicatur is, qui pro illo obtinendo preces emittit.

SVMMARIVM.

Simonia conuentionalis non committitur ex quolibet animi propoſito, ſed ex effectu ſubſequuto, & ſic non ſufficit ſola voluntas ad actum non perducta. nu. 1. & in addit. litera a. vbi de materia.

Teſtis patronus ad fauorem præſentati non eſt idoneus, eius autem Procurator idoneus eſt. nu. 2.

Simonia ad hoc vt ex pollicitatione inducatur, neceſſe eſt vt ipſa pollicitatio tranſeat in realẽ, vel conuentionalem ſimoniam. nu. 3.

Teſtes de auditu tantum, & etiam de fama deponentes per verba præſentis temporis, non concludunt. nume. 3.

Simonia mentalis non autem conuentionalis inducitur ex ſola pollicitatione, niſi pars aut pollicitationem acceptauerit, aut ſaltem in illam conſenſerit. nume. 4. & 5.

Simonia mentalis dicitur quando interuenit propoſitum, ſeu intentio dandi, & recipiendi ius ſpirituale, pro tẽporale. nu. 5.

Simonia conuentionalis admittit pœnitẽtiam antequam fuerit deuentum ad exequutionem conuentionis quoad excuſationem pœnæ, licet non ſic quoad peccatum. nume. 5.

Simoniæ crimen commiſſum per promiſſionem ab vna tantum parte emanatam, pœnitentia aboletur. nume. 5. in fine.

Simonia ex ſola pollicitatione eſt ſpecies ficta ſimoniæ, & punibilis non eſt. nu. 6.

Ambitioſus dicitur, & indignus beneficio is, qui ad illud per patronos ſe præſentari procurauit. nume. 7. vbi præſertim quando agitur de beneficijs curatis & prælaturis, Fallit quando quis eſt pauper & qualificata perſona, quia tunc ſi interponit preces pro conſequendo beneficio etiam cum intentione præſtãdi obſequium collatori, non dicitur ambitioſus, Item fallit duobus alijs modis, vt ibid. nu. 7.

Simonia alia mentalis, alia realis & alia conuentionalis, Declara vt in addit. litera b.

Pœnitentia quando habeat locum in delictis in additionib. litera a.

DECISIO XXXIIII.

1 FVit dictum in caſu de quo agitur nullam adeſſe ſimoniam conuentionalẽ, nec enim illa cõmittitur ex quolibet animi propoſito, ſed ex effectu [a] ſubſequuto, & ideo ſola volũtas ad actum non deducta non ſufficit. Abb. in cap. nemo de donat. Doct. in cap. tua nos de ſimon. An autem de pollicitatione Ioãnis de Arandigoyen pro conſequendo patronorum voto ex dictis teſtium ita conſtet, vt propter eam redditus ſit ad obtinendum Rectorem inhabilis particulariter videbitur.

a

ALIA DECISIO.

2 Quod autem D. Ioannes pro conſequutione præſentationis ad Rectoriam de qua agitur pollicitus fuerit Abbati de Murello beneficium, ſeu penſionem cauſa iterũ propoſita Mercurij 5. Nouembris eiuſdẽ anni, indubitatum fuit apud Dominos: Nam hoc probãt duo teſtes in dicto tempore, & loco concurrentes quorum alter nõ ideo repellendus eſt, quod cum colligitantem præſentauerit videatur de ſua præſentatione ſubſtinenda cogitaſſe Lamber. de iure patron. lib. 2. par. 2. q. 10. art. 12. nu. 7. Nam huiuſmodi exceptio habet locum in patrono præſentante, quia per præſentationem commodum recepit, non autem in Procuratore vt hic, cuius nullum poteſt conſiderari intereſſe.

3 Difficultas igitur quæſtionis reſtricta fuit ad qualitatem alterius pollicitationis, An ſcilicet talis eſſet per quam D. Ioannes ſit redditus inhabilis ad Rectoriam obtinendam; Domini pro huius dubij reſolutione cõſiderabant, quod ad hoc vt reſultet inhabilitas, neceſſe eſt, vt pollicitatio tranſeat in realem vel cõuentionalem ſimoniam iuxtà extrauagan. 2. de ſimon. quarum neutram hic probatum conſtat, nam teſtes de remiſſione tritici, vel etiam donatione promiſſa loquentes de auditu tantũ deponunt, & quando ſubijciunt etiam de fama ex quo per verba præſentis temporis loquuntur non concludunt. cap. licet ex quadam cum ibi notat. de teſt.

4 Aliqui etiam ex Dominis tenebunt quod etiã ſi probata eſſet huiuſmodi pollicitatio, tamẽ per eam, ſola mẽtalis ſimonia argueretur commiſſa,

b Nam conuentionalis [b] ceſſat quãdiu altera pars illam non acceptauit aut ſaltem in illam non cõſenſit Nauarr. in ſuo Manual. cap. vigeſimotertio, nume. 104.

5 Non obſtat, quod mentalis dicatur, quando interuenit propoſitum, ſeu intentio dandi & recipiendi ius ſpirituale pro temporale Sot. de iuſt. & iur. lib. 9. q. 8. art. 1. Quia & promiſſio verbalis non acceptata, & ſine effectu dicitur mentalis, & intentio propalata quo fit, vt quemadmodum in ſimonia conuentionali ſi antequam deuentum ſit ad exequutionem conuentionis partes pœnitentiæ ductæ ab illa expreſsè receſſerint, licet grauiter peccent, Nihilominus pęnas iuris euadunt, ita etiam crimen promiſſionis ab vna parte tantummodo emanatæ pœnitentia aboletur cap. fi. & ibi glo. de ſimon. Abb. in cap. ex tuæ nu. 5. & ibi Felyn. nu. 3. de ſimon. Præpoſ. in ſumma in 1. q. 1. col. 2. Gig. de penſ. q. 4. nume. 3. Natt. conſil. 299. nume. 10. lib. 2.

6 Et hoc eo magis, quod huiuſmodi pollicitatio eſt tantum ſpecies fictæ ſimoniæ propter quam non eſt locus punitioni, ſicut pro vera & pura ſimonia, Pariſ. conſ. 30. nu. 14. lib. 4. Sott. vbi ſupra verſ. Immo antequam collatio fiat.

7 Nec refragatur, quod Ioannes procurauerit ſe per patronos præſentari per quod dicitur ambitioſus & redditus indignus iuxtà cap. veſtras, vbi Docto. de iur. patronat. Lambert. 1. par. lib. 2. q. 9. art. 12. Maximè, quia videtur quodãmodo conſenſiſſe præſentationi ante actum præſentationis Lamber. Vbi ſupra q. 9. art. 13. Pręſertim quãdo de beneficijs Curatis & Prælaturis agitur, vt per Abba. poſt glo. in cap. tuam de ętat. & qualit. Lambert. 1. par. lib. 2. q. 8. art. 3. Quia fuit dictum quod quãdo quis eſt pauper & qualificatus ſi interponit preces pro ſe ipſo ad conſequendum beneficium etiam cum intentione obſequium pręſtandi illi, qui confert nõ peccat, nec dicitur ambitioſus, vt per Abb. in d. c. tuam nu. 3. Lambert. d. q. 8. artic. 3. nu. 6. Nam Abbas dicens in Curatis, & Prælaturis non eſſe licitum preces interponere intelligitur in beneficijs magni momenti & Prælaturis ratione dignitatis annexæ, prout etiã minus repugnat c. de hoc & ca. Inſinuatum de ſimon. quia loquũtur in infamato de ſimonia reali, & quando fama fuit plenè probata.

ADDITIONES.

a *Effectu ſubſequuto.* Simonia, An ex ſolo affectu committatur vide Clar. in pract. §. fina. quæſtio. 92. verſic. ſcias, Summa Armill. in verbo *ſimonia*, numero quarto. Summa Silueſtri. in eodem verbo *ſimonia* numero quinto. Rebuff. conſil. 63. per tot. Et vide aliam Deciſionem coram eodẽ b. m. Orano Tullen. Simonię 21. Apr. 1596. Vbi alij referuntur Doctores.

Et generaliter etiam in alijs delictis, quod nulla imponatur pęna, quando effectus non eſt conſumatus propter pœnitentiam delinquere volẽtis, vide Marſil. in l. is qui cum telo numero vigeſimoquarto. C. ad l. Cornel. de ſicar. Nouella. regul. 114. in prima Fallen. Melchid. de facin. conſil. criminal. diuerſ. 78. numero quinquageſimooctauo, libro primo. Capra concluſio. 66. numero decimoſexto. Menoch. de arbitrar. quęſt. libro ſecundo, caſu 360. numero nono, & ſeqq. Vbi limitat niſi fuerit deuentum ad aliquẽ actum proximum delicto, ex quo præſertim prouenerit aduerſario aliquod damnum, vt puta ſi animum occidendi aliquem inſultauero, Quamuis enim poſtea pœnitentia ductus non occido, tunc non obſtante tali pœnitentia pœnã non effugio, vide tamen in hoc Cardinal. Alban. conſilio decimoquarto, numero decimoſeptimo. Vbi etiam, quod ſit deuentum ad actum exteriorem, non tamen punitur affectus effectu non ſequuto, ob pęnitentiam delinquere volentis.

Et in ſpecie quid in crimine aſſaſſinij, An pœnitentia ante delictum conſumatum excuſet a pœna in totum, vel pro parte, vide Iodoch. in pract. crimin. titu. de aſſaſſin. numero octauo, & nono. Capra dicto concluſ. 66. numero decimoſeptimo. Petr. a Plach. in Epitho. delictor. libr. 1. cap. 19. nume. 10. Menoch. d. caſu 360. nume. 42. Maſcard. de probat. libr. 1. concluſ. 138. nume. 5. & ſeq. Et latius hanc materiam explicabit Dom. meus Farinac. in tit. de homicidio, in illa pulchra quæſtione, An ſcilicet & quando puniatur affectus non ſequuto effectu.

b *Conuentionalis.* Adde Maſcar. de probat. lib. 3. concluſio. 1305. nume. 12. & ſeqq. Vbi declarat differentiam inter ſimoniam mentalem, realem,

& conuentionalem, & concluſio.1304. numero vigeſimotertio. Vbi etiam an ſimonia mentalis ſit punibilis.

Fam. Cent. J. V. D. Gaſ.

B V B A L I

Ceſarauguſtana Status Veneris 21. Nouembris 1586.

ARGVMENTVM.

Supplicans & abſolutionem petens quando delictum fateri videatur, quomodo, & ex quibus carnalis copula probetur.

SVMMARIVM.

Inceſtus crimen, ſeu reatus non incurritur ab eo, qui conſanguinitatem ignorat, nu.1.

Supplicans, & preces porrigens videtur fateri contenta in precibus, & in ſupplicatione. nu.1. & in addit. litera a. vbi de materia.

Producens ſupplicationem, & preces inſtanſque pro illarum exequutione, tantomagis fateri videtur contenta in ipſa ſupplicatione, & in ipſis precibus. nu.2.

Confeſſio dubia interpretatur, vt minus præiudicet confitenti quam ſit poſſibile. nu.2. in fine, vbi declaratur niſi fuerit geminata, & adminiculata veriſimilitudinibus, & præſumptionibus, & in additio. litera b. vbi materia declaratur.

Forſan Dictio, ſtat dubitatiuè. nu.3. vbi declaratur.

Confeſſio dubia, & per verbum forſan non probat contra confitentem regulariter, ſed an hoc verum ſit, & quando, nu.3. & in addit. litera c.

Forſan dictio quandoque ſtat aſſertiuè ſecundum ſubiectam materiam. nu.3.

Confeſſio dubitatiua, & per dictionem forſan in crimine ſimoniæ, non probat contra confitentem. nu.3.

Simonia alia eſt mentalis, & alia eſt conuentionalis, n.3.

Simonia mentalis tollitur ex confeſſione & pœnitentia. nume.3.

Supplicans & gratiam, ſeu abſolutionem petens ab excõmunicatione videtur fateri delictum quando præſertim fecit impenſam in obtinendo literas gratioſas, illaſque præſentauit, & illarum exequutionem petijt, commiſſaque in exequutione gratiæ adimplenit. num. 3. in fine.

Futurum ſubiunctiui temporis habet vim amotiuã. n.4.

Abſolutionem petens ab excommunicatione regulariter non videtur fateri excommunicationẽ, intellige quando abſolutio ſimpliciter petitur, & ad cautelam, ſecus vbi in ſupplicatione narratur factum, ex quo reſultet excommunicatio. nume.5. & in addit. litera d. vbi de materia.

Copula carnalis præſumitur ex cohabitatione & conuerſatione familiari, maximè quando conuerſantes inſimul ſunt iuuenes & mulier pulcherrima. nume.7. ante finem.

Copula carnalis propter difficultatem probationis admittit præſumptiuas probationes. nume.7. in fine, & ibi in addit. litera e.

DECISIO XXXV.

1 DOmini circũſcripto effectu pro maiori parte tenuerunt cõſtare de copula inter DD. Petrum de Luna, & Agnetam de Mendozza ſaltem poſt datam mandati de diſpenſando per eos obtenti, & ante illius exequutionem emanatã ſub die 4. & ſequen. mẽſis Martij 1532. Illam autem probationem colligebãt ex confeſſione dictorum coniugum in literis alterius gratiæ in forma perinde valere per eos obtentæ ſub datum 2. cal. Aprilis 1534. iunctis omnibus adminiculis deductis pro parte Illuſt. D. Don Ioannis de Luna, in quibus literis perinde valere fateri videntur ſe poſt ſponſalia inter eos contracta ante vel poſt datam primæ diſpẽſationis & ante illius exequutionẽ carnaliter cognouiſſe, & propterea non ignorantes impedimentum gradus conſanguinitatis inter eos exiſtentis fatentur ſe incurriſſe in pęnam excommunicationis; & ob id quia prima diſpenſatio d. Petri, erat ſubreptitia ob copulam non expreſſam obtinuere gratiam perinde valere in qua committitur ordinario, ſiue eius Vicario in oppido Calaracuſij deputato, vt quatenus opus ſit eoſdem ſupplicantes pœna excõmunicationis, quam forſan incurrerint, & inceſtu reatu, & alijs exceſſibus abſolueret, & declararet literas primæ diſpẽſationis eis ſuffragari perinde ac ſi de præmiſſis omnibus mẽtio facta fuiſſet, & perinde, ac ſi ipſi exponentes ante dictã diſpenſationẽ ſeminimè carnaliter cognouiſſent, neque de contrahendo matrimonium ſibi inuicẽ fidem dediſſent, ex quibus verbis colligi videtur explicita confeſſio ipſorum coniugum quod ante exequutionem diſpenſationis ſe carnaliter cognouerant, non enim incurriſſent inceſtus reatum, vt in Clemen. 1. de conſang. & affinit. & ibi glo. in verbo contrahere, vbi Imol. ſub num.9. & Vital. nu.56. & hæc cõfeſſio facta in precibus plenè probat contra ſupplicãtes[a] l. cum precum C. de liber. cauſ. cum alijs per Rolan. conſ. 2. nu. 118. lib. 1. Gabr. de confeſſ. concluſ. 4.

2 Comprobatur hæc confeſſio ex productione literarum perinde valere corã exequutore in qua requiſiuerant dictum officialem, ſeu Vicarium, vt ad illarum exequutionem procedere vellet, & coram eo perſonaliter flexis genibus conſtituti ſupplicarunt, & requiſiuerunt quatenus eoſdem ſupplicantes à generali excommunicationis ſententia, quam ipſi & eorum quilibet inceſtus reatu, & alijs cauſis in eiſdem literis Apoſtolicis cõtẽtis incurrerint quoquomodo abſoluere, & eiſdem coniugibus & eorum cuilibet pro modo culpæ ſalutarem pœnitentiam imponeret, cũ eſſent parati in omnibus & per omnia adimplere, & demum exequutor iniuncta pœnitentia, & per eos acceptata & adimpleta dictos ſupplicantes flexis genibus veniam petentes vigore literarum Apoſtolicarum a ſupradictis excommunicationis ſententijs, quas ipſi, ſeu eorũ alter inceſtus reatu ac alijs

aliijs cauſis & rationibus in eiſdem literis conten tis incurrerunt in forma ordinaria, & conſueta abſoluit ex hac autem productione coram execu tore & exiſtentia facta pro literarum exequutione videtur de nouo fateri omnia contenta in literis per inde valere ex allegatis per Pariſ. conſil. 125. nume. 20. lib. 1. Aym. conſil. 80. numero ſexto, & conſil. 205. nume. 5. Afflict. deciſ. 25. in fine, & ex hoc etiam colligitur geminata cōfeſſio nēpe in dictis literis, & in illarum exequutione quæ geminatio operatur, vt licèt aliàs regulariter cōfeſſio interpretari debeat, vt minus præiudicet confitenti quam ſit poſſibile, & in eius fauorem
b interpretari [b] debeat vt per Docto. in cap. præſentia nume. 24. de probat. & in cap. tamen num. 24. de except. nihilominus quando eſt geminata, & adminiculata veriſimilitudinibus, & habet præſumptiones pro ſe vt infra dicetur, tūc benè probat, vt per Achil. deciſ. 1. de confeſſ.
3 Nec dicatur, quod confeſſio in literis perinde valere redditur dubia propter dictionem forſan in illis appoſitam, prout ſupra deductum fuit, vt per Felyn. in cap. accedens 1. nume. 10. vt lit. non conteſt. Pariſ. conſil. 29. num. 18. lib. 1. & confeſ-
c ſio dubia [c] cum hac dictione forſan non probat contra confitentem Caſſad. deciſ. 2. in fin. vt lit. non conteſt. quia fuit reſpōſum, quod dictio forſan, ſtat etiam aſſertiuè ſecundum ſubiectam materiam Brixien. in repertorio in verſ. forſitan Archid. in cap. nolite in verbo nè fortè 11. q. 3. Fely. vbi ſupra nu. 10. in fine Aym. conſil. 91. nume. 4. In caſu autem de quo agitur non poteſt ſtare dubitatiuè, quia hic non cadit dubitatio iuris, cum copula carnalis non habeat aliquam qualitatem iuris, ſed cōſiſtit in facto, & ex hoc tollitur quod ſcribit Natt. conſilio 299. numero decimoquarto. Vbi loquitur in confeſſione Simoniæ per dictionem *Forſan qua* confeſſio fortaſſe non præiudicat, quia Simonia eſt contra ius, & poteſt intelligi de mentali, vel de conuentionali a qua fuerit receſſum, quæ ſpecies Simoniæ tollitur ex cōfeſſione, & pœnitentia cap. fina. de Simonia, nec etiam poteſt cadere dubitatio facti, quia in facto proprio non cadit dubitatio, & ideo cancellaria non dat iſtas regulas condictionales & dubitatiuas in facto proprio, quia de factis ſuis ſupplicans non debet dubitare, ſed de illis merè purè & ſimpliciter, non dubitatiuè, ſeu cōditionaliter exprimere, vt teſtatur pract. cautel. in nota. ſuper reſeruat. verſicu. in regulis generalibus, vt poteſt intelligi de extraordinaria pollutione de qua in capitulo extraordinaria 31. quæſt. tertia. Vbi gloſſ. fina. Abb. in capitulo fraternitatis numero ſecundo, de eo, qui cognoſc. conſanguin. vxo. ſuę: Quia igitur ſupplicantes benè ſciebant an ſe carnaliter commiſcuerint, & non eſt veriſimile, quod ſi verè carnaliter ſe cognouiſſent dictas literas perinde valere obtinuiſſent cauſa cuius obtinuerant diſpenſationem, quæ eis ſuffragabatur reſpectu impedimenti, ſed quia videbāt illam eſſe ſubreptitiam ob non expreſſionem copulæ: Ideo obtinuerunt poſtea abſolutionem ab excommunicatione, & gratiam perinde valere, etenim impenſæ de obtinendis dictis literis præſentatio literarum exequutori abſolutio petita, & obtenta cum tot circunſtantijs pœnitentia, & exequutio pœnitentiæ multum vrgent, vt dici debeat ex dicta confeſſione fuiſſe copulam probatam.

4 Et quatenus in literis adeſſet aliqua dubitatio tollitur ex abſolutione poſtea obtēta in qua ſimpliciter abſoluuntur ab excommunicatione, quā incurrerunt, & ipſi etiam petunt abſolutionem ab excommunicatione, quam incurrerunt, quod futurum ſubiūctiui habet etiam vim amotiuam l. 1. §. fina. & ibi Barto. nume. 3. ff. quod quiſque, & Iaſo. in l. ſi quis ſtipulatus ſit numero quinto. ff. de verbor. oblig.

5 Nec refragatur, quod petens abſolutionem ab
d. excommunicatione [d] non videtur fateri excommunicationem glo. in cap. exhibita in verbo veniam de homicid. quam ſequuntur ibi Doct. Abba. in cap. venerabilem numero ſecundo de elect. Rot. deciſio. vndecima de ſentent. excommunic. in antiq. Couarru. in cap. alma mater partic. 1. §. 12. numero primo. Quia hoc procedit in abſolutione ſimpliciter petita ad cautelam: ſecus autem vbi in ſupplicatione quis narrat factum ex quo reſultat excommunicatio, tunc enim videtur fateri excommunicationem dicto cap. venerabilē, vbi gloſſ. in verbo poſtulauit de electio. Præpoſ. in cap. ad præſentiam nume. 3. de appellat. Abb. in dicto cap. exhibita propè finem Couar. vbi ſupra verſic. tertio.

6 Coadiuuatur hęc probatio confeſſionis copulæ ex circunſtantijs factis, & primo mouebat Dominos illa abundans cautela in conficiendo inſtrumēto ſuper cōſummatione matrimonij poſt diſpenſationem obtentam ab executore, ex quo ſequi videtur quod dicti coniuges volebant celare copulam iam ſequutam ante exequutionem diſpenſationis, ſed poſtea fortaſſe videntes illam non poſſe celari obtinuerunt literas perinde valere ad effectum validitatis matrimonij inter eos contracti.

7 Secundo maximam præſumptionem copulæ eligebant Domini ex dictis teſtium quorū ſummarium datum fuit pro parte dicti Do. Ioannis, Nā tertius ſuper decimo articulo deponit ſe publicè audiuiſſe, quod cum D. Petrus eſſet carceratus D. Agnes cum qua erat diſpēſatus illam viſitabat in carcere, & quod de hoc fuit publica vox & fama, & hæc carceratio fuit die 15. Decembris 1531. & ſic ante exequutam diſpenſationem cōcordat 17. teſtis ſuper octauo articulo, dicens qđ vidit D. Agnetam in carcere ſatis familiariter tractantem cum Don Petro, & cum poſt modum fuiſſet è carceribus relaxatus, & ſibi data propria domus pro carcere ſecretæ in eius domo fiebant commenſationes & prandia, & ibi dicebatur a familiaribus quod volebat videri, & quod iam dimiſerat veſtes viduales intelligendo de D. Agnete, vt benè deponit 18. teſtes ſuper 10. articulo, & hoc etiam coadiuuatur ex dicto 38. teſtis iuxta 3. Interrogatorium, qui deponit ſe audiuiſſe dici, quod cum Don Petrus moraretur in ſua domo, quam habebat pro carcere veniebat ad viſitandum illum D. Agnes de Mendozza, quæ tunc erat vidua, & quod illic morabatur per plures dies in eadem domo, in diuerſorio, vbi erant duo

cubicula,& quod vidit D. Agnetem cum D. Petro ſecretè accedere ad viſitandum Do. Eliſabettam vxorem Dom. Ioannis de Luna, quæ filium pepe rat: Ex quibus omnibus ſimul iunctis,nempe,ex cohabitatione, conuerſatione familiari, & alijs non eſt dubium, quod oritur maxima præſumptio copulæ,cum ambo eſſent iuuenes,& D. Agnes eſſet etiam pulcherrima,vt deponit ſecundus teſtis in curia examinatus ad finē 29. Interrogatorij,& in hac materia probationis copulę admittūtur præſumptiuè probationes propter difficultatem c probationis capitulo tertio loco.vbi Docto,de probatio. cap. literis de præſumpt. Felyn.in capitulo pręterea,columna prima de teſtibus.Riminald. iunior. conſilio 274. numero tertio,& ſeq.Socin.iun.conſ.32. nu.15. lib.2.

8 Et ex his tollitur probatio honeſtatis d. Agnetis, quæ licet credi debeat honeſtiſſimam fuiſſe, quia cum tamen iam præceſſiſſent ſponſalia,& potuiſſent coniuges habere notitiam diſpenſationis obtentæ in curia,potuerunt etiam credere ſibi licere ad actum copulæ ſine dedecore deuenire: Reſeruarunt tamen Domini particulariter videndum, An hæc probatio ſit ſufficiens, & an præiudicet Illuſtriſs. D. Don Michaeli de Luna Comiti de Morata filio dictorum DD. Don Petri de Luna & Agnetis de Mendozza.

ADDITIONES.

a *Supplicantes*. Pro reſolutione iſtius concluſionis,an ſcilicet,& quando ſupplicans,& veniam petens dicatur fateri delictum de quo ſupplicat,& veniam petit, & quid ſi ſupplicatur, ſeu petitur venia ad cautelā,quid ſi ſimpliciter,quid ſi delictum in ſupplicatione contentum ſit tranſigibile. Et quid ſi non tranſigibile,quid in iudicialibus,& quid in extraiudicialibus, vide omnino Dominum meū Farinacium in ſua pract. crimin.parte prima, titu. de inquiſit.quæſtio. 5.nume.25.Et vide etiam aliam Deciſionem Rotæ in vna Meliten. Abbatiæ coram Giptio Lunæ 27. Aprilis 1592.

b *Interpretatio debeat*. Veriſſima eſt iſta concluſio,quod cōfeſſio dubia, & incerta interpretatur in bonam partem in fauorem confitentis, & ſecundum illius intentionem ſecundum Bal. in l.1. nume.23.verſic.primo caſu.C.de confeſſ.Claud. Seyſell.in repet.l.vt vim nume.13. ff. de iuſtit. & iur.vbi ponit aliqua exempla huius concluſionis Dec.in cap.cum venerabilis nu.105.de except.& in cap.in præſentia nu. 44. de probat. Marian. in cap.qualiter & quando il ſecundo nu.786. de accuſat.& ibidem num.1005. verſic. ſed ſi intricata iuncto num.1009. & ſeq.Butr.in cap.cum dilecti nu.20.de accuſat.Paris de Put.de ſindicat.in verbo *Tortus*,cap.7.num.7. fol.mihi 349. Adden.ad Ang.de malefic.in verbo *Quod fama publica*, poſt nu.112.litera B.in fine additionis Marſil. in practic.§.poſtquam nu.25.Roman.conſi.455. nu.5. & ſeq. Vbi propterea infert, quod confeſſio,quæ poteſt importare maius delictum & minus,debet interpretari in minus, potius quā in maius, quia talis interpretatio eſt vtilior confitenti; Et in dubio ſemper vtilior interpretatio capienda eſt Alciat.de præſu mp.regula tertia, præſumptio.1.numero nono.Franc.Ponzinibus in tracta.de Lam. poſt nume.71.Brun.de indit.parte ſecunda,quęſtio.6. numero decimoquarto, in fine Maran. in Speculo titu.de confeſſione num.32. Vbi reſpondet contrarię rationi,& illam retorquet; pro hac concluſione Foller.in pract.crim. verbo *Et ſi confitebuntur*, parte prima, nume.59. Bero.d. conſil. 178.nume.25.lib.3.Iodoc.in pract. crim. cap.54. nu.35.Cyrill.in ſumma crimin. rubr.16. de confeſſ.§.2.nume.6.Hercul.de negatiu.nume.198.in nona Fallen.Alex. Stiat. in pract. cap.19. nu.85. Bertaz.conſil.54.nume.2.& conſil.156.num.53. libr.1. & conſil. 449. nume.28. verſic. nec obſtat confeſſio libro ſecundo, vbi loquitur, & in confeſſione continente repugnantia Hippol.Rimin. conſil.88. nume.41. libro primo. Maſcard. concluſi.344.numero duodecimo. Thom. Triuiſan. deciſio.criminal.46.numero octauo, parte ſecunda.Honded. conſil. 108.nume.44. & 45. Ex quibus ita a Doctoribus communiter receptum eſſe dici poteſt.

Verum præmiſſa concluſio recipit tres notabiles declarationes, quarum prima eſt, vt procedat in foro fori,ſecus in foro Poli,per tex. in c.conſilium de optio.leg.& voluit Anchar.in conſ.179. prima fac.nu.5.& 6. quē refert & ſequitur Franc. Ponzinib.in tract. de Lam. nu.90. poſt Felyn. in loco per eum relato.

Secunda eſt declaratio,vt eadē concluſio non procedat in homine malæ famę prout voluit Hoſtien. in ſumma in tit. de Iudę. §. & in quibus ad finem nu.6. in fine verſ.quid enim de Iudęo, vbi ponit exēplum in quadam confeſſione dubia cuiuſdā Iudęi blaſphemantis,ſequitur Claud.Seyſell.in repetit.l.vt vim nu.108. ff. de iuſtit. & iur. Felyn.in cap.auditis num.32.verſ.Item dic extrà de pręſcr.Franc.Ponzin.in d.tract.de lam.nu.90.

Tertia eſt declaratio,vt nec dicta cōcluſio procedat in confitente ea, quę de ſe mala & prohibita ſunt: Nam tunc confeſſio non in bonam, ſed in malam partem interpretari debet prout notāt omnes communiter in capit.cum dilecti de accuſat.Vbi præſertim Butr.nume.20.dixit,quod cōfeſſio interpretatur in meliorem partem quando factum confeſſatum non eſt in ſe malum & dubitatur, qua intentione fuerit commiſſum, ſecus ſi factum ſit in ſe malum, quia de malo non poteſt pręſumi bonum,quod & idem voluerant ibidem Card.Zabar.nume.14.in tertia oppoſit.Anchar. numero octauo,& numero duodecimo, verſi. Et nota hic, vbi amplius quod quando verba confeſſionis ſunt dubia,tunc poſſunt declarari & interpretari per confitentem, & in meliorem partem,ſecus ſi eſſent clara,certa,& delictum ſonantia, quia tunc interpretatione nō eſt opus Anan. numero ſeptimo,& numero decimo. Abb.numero quarto,& numero quinto,& numero decimo. Felyn.nume.2.in ſeptimo notab. (vbi tamen benè declarat,declarationem omnino videas)& nume.4. verſic.Iſta gloſſa; vbi quod non admittitur interpretatio in meliorem partem in ijs, quæ vel in ſe mala ſunt, vel prima facie mala apparent Aret. nume. 8. & ſeqq. Vbi etiam benè loquitur

Barbat.

Barbat.conſil.crimin.diuerſor.93.num.37.lib.1. Vbi refert & ſequitur Anchar.in d.cap.cum dilecti Gabr.lib.7.concluſ.19.num.6. Vbi quod confeſſio quæ poteſt importare bonum & malum ſi ſumus in prohibitis interpretatur contra confitentem,niſi confitens probet excuſationes ex Socin.quem allegat in l. cum quæritur in fine. ff. de reb.dubijs.

c *Confeſſio dubia*. Veriſſima etiam eſt hæc altera concluſio, vt dubia confeſſio confitenti non noceat. Ad hoc enim vt confeſſio ad condemnandum ſufficiat, debet eſſe clara, certa, lucida, expreſſa & explicita,non autem dubia,incerta,tacita,vel implicita,ſic enim colligitur extraordin. per Felyn.in cap.at ſi Clerici num.1.in princ.iuncto verſic. quarto limita extrà de iudic. Dec. ibidem nume.30.& ſequen.& nume.32. Idem Fely. in cap.1.nume.6.verſicu. item dicas, & nume.12. extra de except. Butr.in cap. per Inquiſitionem, colu.3.ad finem verſic. per hoc dicit extrà de electio.Felyn.in cap.qualiter & quando il ſecundo. §.licèt autem numero tertio & quarto, extra de accuſat. Marian. in d.cap. qualiter & quando il ſecundo nume.1013.Roman.conſil.455.num.2. & ſeqq. Bero. conſil.178. nume. 24.& ſeq. lib.3. Franc.Ponzinib.in tracta.de lam.num.71.Brun. de indit.parte ſecunda quęſt.6.nume.9.Foller.in pract. crimin. verbo *Et ſi confitebuntur*. par.1.nu. 59.& nume.65.ad finem Iodocus in pract. crimi. cap.54.num.34.Cyrill.in ſumm.crimin.rubr.16. de confeſſ.§.2.num.17.verſic.Igitur,&c. Hercul. de negat.nume.198.in nona Fallen. Boſſ.in titu. de confeſſ. nume.83. & ſeqq. & in tit. de confeſſ. per tortur.poſt numerum duodecimum, & num. 25.Anton.Gomez.variar.reſolutio.tomo.3.cap. 13.rubr.de tortur.reor.num.8.verſic.Et licet prædicti Doctores, quod & idem voluerunt Maſcar. de probatio.libro primo, concluſ.344. nume.12. Ludouic.Peguer.deciſ.crimin.17.nume.4.verſic. & ratio.Triuiſan.crim.46.nume.5.libro ſecundo Bertaz.conſil.29.nume.17.& conſil.54. nume.2. & conſil.55.nume.6.& conſil.61.nume.9.& conſil.70.nume.12.& conſil.114. nume.9. & conſil. 187.nume.12.& nume.15.& conſil.215.num.5. & nume.9.& conſil.242.nu.12.lib.1.& lib.2.con
* ſil.471.nu.10.& ſeqq.& teſtatur de cōmuni opinione Honded.conſ.108.nu.46.

d *Ab excommunicatione*. Abſolutionem petens ab excōicatione an cenſeatur fateri ipſam excōmunicationem, vide quæ dixit Dominus meus Farinac.in ſua pract.crimin.par.1.tit.de inquiſit. q.5.nume.26. vbi arguit pro & contra, & poſtea diſtinguit & declarat, & vide etiam aliam Rotæ deciſionem in vna Militeñ. Abbatię coram Gipptio Lunæ 27.Aprilis 1592.

e *Propter difficultatem probationis*. Copula carnalis, non eſt dubium, quod eſt difficilis probationis, & quod propterea probatur præſumptionibus & coniecturis, ſic enim poſt alios plures quos referunt antiquioris ſcriptum reliquerunt Menoch.de arbitr.quęſt.caſu 116.num.11. lib.2. Hippol. Riminal. conſil.274. lib.3. Vbi latè Maſcard.de probat.concluſ.57.nu.3.4.7.& 8.& concluſ.312.num.19.& ſeqq. & concluſ.452.nu.10. lib.1.& concluſ.810.nu.1.& ſeqq.& nu.22. lib.2. Idem Menoch.de præſumpt.lib.1.q.58.nu.3.Rota diuerſor.95. num.12. & ſeqq.par.2.in impreſſ. Cęphal.conſ.140.nu.28.lib.1.

Verum ne decipiaris aduerte quod hæc concluſio procedit quando agitur ciuiliter, ſecus ſi criminaliter ſecundum Matheſil. ſing.118. & ibi in addit. Vbi ponitur exemplum de eo qui reperitur in lecto cum aliqua muliere ſolus cum ſola, & nudus cum nuda Marſil.in rubr.de probat.nume.248.verſic. Item ad prædicta Auguſt. ad Angel.de maleſic. in verbo quod fama publ. nu. 23. Boſſ.in tit.de part.ſuppoſ.nume.31. Maſcard. de probat.lib.3.concluſ.1220.nume.8. Corn.conſ. 191.in fine lib.4.Aym. conſil.205. nu.20.& ſeq. Alex.ad Bar.in l.cap.5.nu.2. verſ.nota ergo. ff.de adulter.& etiam voluit idem Maſcard.lib.1.concluſ.57.nu.5.verſic. quæ tamen ſententia & concluſ.59.nu.10. & nu.20.

Fam.Cent.I.V.D.Galeſ.

B V B A L I.

Sabinen.Spolij Mercurij 10. *Decembris* 1586.

ARGVMENTVM.

Præſcriptio legis benè Azenone C. de quadrien. præſcript. Quomodo, & quando procedat: Et quod in ſententia condemnatoria contumaciali no debet infligi pœna confiſcationis bonorum, niſi illa non fuerit condigna delicto de quo agitur.

S V M M A R I V M.

Præſcriptio l.benè Azenone. C. de quadrien.præſcript.procedit non ſolum ad fauorem Fiſci Imperatoris, ſed etiam alterius Principis inferioris. nume.1. *Declara dummodo ille Princeps inferior habeat iura imperij ex Priuilegio, vel præſcriptione, vel etiam habeat omnia iura fiſcalia à Papa vel Imperatore conceſſa, poſſintq. facere in eorum dominio omnia ea quæ poteſt Imperator in ſuo, aliter ſecus. nu.*2.

Principes inferiores habentes iura imperij, vel iura fiſcalia a Papa vel ab Imperatore conceſſa, aequiparātur Principibus ſuperioribus, poſſuntq. in eorum dominijs & Caſtris facere omnia ea, quæ poteſt Princeps ſuperior in ſuis. numero 2. *& in additio. litera* a. *Vbi de materia.*

*Regalia non cenſentur conceſſa quando non fuerunt conceſſa vectigalia.nu.*3.

*Monetam cudere eſt de regalibus Principis. nu.*3.

*Conceſſa iuriſdictione cum mero & mixto imperio cum libera adminiſtratione non cenſentur conceſſa omnia regalia.nu.*3.

*Præſcriptio l.benè Azenone C.de quadrien.præſcript.non procedit ad fauorem fiſci habētis malam fidem. nu.*4. *Vbi etiam declaratur, quomodo iſto caſu probetur mala fides.*

Sententia condemnatoria contumacialis dicitur notoriè iniuſta quando continet pœnam conſiſcationis bonorũ pro delicto non merente talem pœnam, nu.4. & in addit. litera b. vbi de materia.

Pœna conſiſcationis bonorum non poteſt imponi pro furto decem ſcutorum. nu.4.

Mala fides dicitur eſſe in eo qui aliquid poſſidet vigore ſententiæ notoriè iniuſtæ. nu.4. in fine.

DECISIO XXXVI.

1 DVBITAVI in hac cauſa, An D. Federico Tribuno Agentij ſpolio obſtaret præſcriptio de qua in l. benè, C. de quadrien. præſcript. Et præſupponebatur in furto Illuſtr. D. Henricum Vrſinum Dominum Caſtri ſancti Poli in Sabinis, & Vicarium Sedis Apoſtolicæ in temporalibus proceſſiſſe contra Fabritiũ Bracchium de dicto Caſtro; & in cõtumaciam ipſum condemnaſſe in pœnam conſiſcationis omnium bonorum, & cum dicta bona cõſiſcata per quinquennium poſſediſſet, illa poſtmodum alienaſſe in Dominum Latinum Palutiũ & alios litis conſortes, Qui cum actione ſpolij conuenti eſſent à Federico hærede Fabritij, opponebãt de præſcriptione d. l. bene. quę videtur non ſolum procedere in Imperatore, ſed etiam in alijs Principibus inferioribus, vt poſt Baldum, in cap. ad Apoſtolicam de re iudic. in ſexto. Tenet Iacob. de Sanct. Georg. in tracta. de feud. in verſicu. ſed tanquam Principis numero decimo, & hæc videtur magis communis opinio ex allega. per Duen. regu. 228. numero quinto.

2 Hoc tamen non obſtante Domini in Dubio propoſito contrariam ſententiam amplexi fuerunt, nempe in caſu de quo agitur nõ eſſe locum diſpoſitioni d. l. bene. Primo, quia procedit tantum in Principibus inferioribus, qui habent iura imperij ex priuilegio vel præſcriptione, vel in Principe, qui habet omnia iura fiſcalia à Papa vel Imperatore conceſſa, qui poſſunt facere in ſuo
a dominio, quæ poteſt facere Imperator[a] in ſuo. Regn. in conſil. 310. qui loquitur in ciuitate ſuperiorẽ non recognoſcente, ſequitur Socin. conſil. 121. num. 25. lib. 4. Curt. iun. in l. hæres abſens in princ. nume. 17. de iud. Iacob. de Sanct. Georg. vbi ſupra Bald. de præſcript. 2. par. quintæ partis quæſtio. 8. numero ſecundo, cum alijs cumulatis per adden. ad Roman. conſil. 59. litera O. Et ratio eſt, quia huiuſmodi Princeps in ciuitatibus eiſdem ſubiectis vtũtur prerogatiuis, quibus & ipſe Imperator, vt per Docto. ſupra allegatos.

3 Hic autem verſamur in Domino recognoſcẽte ſuperiorem, & non habente omnia iura regalia, quia Papa conceſſit tantum Dominis de Vrſinis iuriſdictionem, ac merum & mixtum Imperium, & conſtituit eos Vicarios in temporalibus cum plena & libera adminiſtratione, ſub qua cõceſſione non comprehenduntur omnia regalia, quia non conceſſit omnia vectigalia, nam Papa exigit etiam vectigalia in dicto Caſtro, nec etiã conceſſit facultatem cudendi monetam, quę omnia ſunt de regalibus Principis, vt in cap. 1. quæ ſint regal.

4 Secundo mouebãtur, quia in caſu de quo agitur conſtat de mala fide fiſci Illuſtr. Do. Henrici quo caſu non procedit præſcriptio d. l. bene Bal. in l. fina. nume. 2. C. ſi contra ius, vel vtilit. publ. cum alijs allegatis per Duen. vbi ſupra nume. 1. Mala fides autem colligitur ex eo, quod ſententia lata ſuper conſiſcatione omnium bonorum
b fuit notorie[b] iniuſta. Nam ex eo quod quidam Robertus qui furatus fuerat ſcuta 200. ac de illis mutuauerat Fabritio ſcuta decem, & quia Fabritius cum hominibus armatis aſportauerat bona ſua mobilia & ſuppellectilia a dicto Caſtro Sancti Poli, fuit condemnatus in pœnam conſiſcationis omnium bonorum, quæ pœna imponi nõ poterat pro furto decem ſcutorum Abb. in cap. quia plerique nume. 21. de immunit. eccleſ. Gomes in §. ex malefic. nume. 2. & 3. Inſtit. de actio. Clar. in §. furtum nume. 7. vltra quod de hoc furto non conſtat, & quod cum hominibus armatis aſportauerit bona propria, nõ eſt delictum quod mereatur hãc pœnam, ex quo ſequitur quod obtinens ſententiam notoriè iniuſtam dicatur eſſe in mala fide, & ideo tenetur ad reſtitutionem ſi aliquid vigore ſententiæ acceperit.

ADDITIONES.

a *Imperator*. Princeps inferior ſeu Dominus Caſtrorum, An & quãdo in his ſuis Caſtris & dominio poſſit facere ea omnia, quæ poteſt ſupremus Princeps in ſuo, & ſic quando Princeps inferior dicatur non recognoſcere ſuperiorem vide Boſſ. in tit. de crimin. læſ. maieſt. num. 56. & ſeqq. Gabr. in tit. de iure quæſit. non tollen. concluſ. 2. nume. 12. Cęphal. conſil. 58. nu. 65. & ſeqq. lib. 1. Rolan. conſil. 4. nu. 39. & ſeqq. & conſil. 1. nu. 49. & ſeqq. lib. 3. deciſ. Pedemon. 139. nume. 5. 15. & ſeqq. & deciſ. 154. num. 1. vbi de Duce Sabaudiæ Mediolani & Mantuæ.

b *Notoriè iniuſta*. Notabilis eſt concluſio iſta in hac Deciſione firmata, quod ſcilicet. Quãdo proceditur contra contumacem non poſſit imponi pœna conſiſcationis bonorum pro delicto, quo quo caſu ſi reus præſens eſſet, talem pęnam de iure non ſubiret. Quod & idem conſuluit Plot. inter conſil. crim. diuerſor. conſil. 72. nũ. 30. & ſeqq. lib. 2. Thob. Non. conſil. 104. nume. 7. 8. & 18. & ſeq. lib. 1. Vbi & quod plus eſt loquitur in reo cõdemnato in cõtumaciã pro vitio ſodomiæ Ant. Gomez. in l. Tauri 76. nu. 7. in fine Cęphal. conſil. 79. nu. 11. lib. 1. Clar. in pract. §. fina. 444. verſ. facta autem in fine, & latius explicat Dominus meus Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. tit. de inquiſit. q. 11. num. 62. vbi etiam ponit quid hodie ſeruetur in practica in ſtatu eccleſiaſtico.

Fam. Cent. V. D. Galeſ.

ORANI.

Peruſina Bonorum de Vbaldis Luna 25. Decembris 1586.

ARGV-

ARGVMENTVM.

De filio nato ex muliere habente maritum, quando præſumatur filius alterius, quam ipſius mariti. De probatione filiationis aliqua notanda, & de quæſtione ſtatus, ac filiationis mota contra impuberem differenda in tempus vbertatis.

SVMMARIVM.

Cauſa ſtatus, & filiationis mota contra impuberem differenda eſt in tempus pubertatis. nu. 1. & nu. 5.

Carboniano edicto, vt locus ſit, non requiritur filiationis probatio, ſed ſufficit, quod ſummariè conſtet euidentem calumniam ceſſare. nume. 1. in fine, & numero 5. etiam in fine.

Filiatio probatur ex eo quod quis domi ſuæ retinet matrem illius de cuius filiatione tractatur. nume. 2. vbi num. 3. ampliatur etiam, quod mulier domi retineatur non in ſchemate concubinatus, & in addit. litera a vbi de materia.

Filiatio probatur ex tractatu vt puta ex eo, quod quis filium baptizari fecit, educauit, legitimare curauit, & cenſus pro ipſo comparauit. nume. 2. & in addit. litera b vbi de materia.

Filiatio probatur ex nominatione matris, marito non contradicente. num. 2. in fine.

Filius natus in domo mariti præſumitur filius ipſius mariti, etiam quod maritus cum vxore non cohabitaret, dummodo ad eius arbitrium haberet cõmoditatem accedendi ad vxorem. num. 4. vbi declaratur hoc procedere dummodo etiam quandoque acceſſerit, alias ſecus, & in addit. litera c vbi latius de materia huius præſumptionis.

DECISIO XXXVII.

1 INDVBITATVM fuit apud Dominos locum factum eſſe in caſu de quo agitur carboniano edicto, Atque ideo dandam Ioanni Andreę immiſſionem, Nam & ſi mota ſit illi quæſtio ſtatus, & filiationis; nihilominus cognitio in tempus pubertatis differenda eſt l. 1. §. Pomponius, vbi Bart. ff. de Carbon. edict. Roman. ibidem numero 6. Bald. in l. 1. in 2. oppoſit. verſi. ſed ego hoc non credo C. de eden. in tantum, quod non requiratur filiationis probatio, ſed ſufficit, quod ſummatim cognoſcendo euidens calumnia ceſſat l. 3. §. cauſæ cognitio de Carbon. edict. Rimin. in l. Carbonianum verſic. in ea C. eodem.

2 Quod autem Ioannes Andreas ſit filius q. Capitanei Petri arguitur tũ ex Magdalenæ matris, tam tempore conceptionis, quam natiuitatis in
a domo Petri permanſione[a] tum etiam ex ipſius Petri agnitione, qui Ioannem Andream vti fi-
b liũ tractauit[b] baptizari fecit, apud ſe educauit, legitimare curauit, cenſuſque tanquam filio illi comparauit: clarum enim eſt, quod his omnibus in quaſi poſſeſſione filiationis ſit conſtitutus Butr. in cap. tranſmiſſa qui fil. ſint legit. Dec. conſi. 54. num. 4. cum alijs per Moder. de probat. concluſ. 788. cum duabus ſequent. Hocque tanto magis, quod maritus Magdalenę nõ contradixit: ipſa vero mater talem illum eſt confeſſa Achil. deciſ. 1. de filiation. Creſcen. deciſio. 118. Mohedan. 115.

3 Neque fuit receſſum, vt ad hunc effectum illa in ſchemate concubinatus retineretur; Nam, & in muliere apud ſe vti focaria domi retenta præmiſſa habent locum Anchar. conſi. 225. nume. 5. verſicu. ſuper alio dubio Dec. in cap. per tuas nu. 1. de probat. Alciat. de præſumpt. reg. 3. pręſump. 57. numero 3.

4 Non obſtat, quod pręſumptionem l. miles §.
c defuncto ff. ad l. Iul. de adulter. quidam extendãt ad caſum quo ceſſante mariti cum vxore cohabitatione ſaltem ad eam pro arbitrio illi datur acceſſus Barbat. conſil. 58. column. 1. lib. 2. Dec. cõſil. 657. nume. 2. quia hoc procedit, quando vltra potentiam acceſſus probatio cõcurrit huiuſmodi ſequuti acceſſus Iaſ. conſi. 125. column. 2. cum ſeqq. lib. 4. alias præſumptio potius militat filiũ eſſe adulteri. Alciat. de præſump. reg. 3. præſump. 27. num. 11. ſequitur Pariſ. conſil. 10. nu. 54. lib. 3.

5 Nec autem licet teſtes conẽtur probare, q̃ ſcilicet tẽpore conceptionis Ioan. Andreę Raphael maritus Magdalenæ Peruſij commoraretur, nõ tamen quicquam de eius ad illam acceſſu deponunt, Quinimò neſciunt vbi nam dicto tempore Raphael Peruſij moram traheret; Nec releuant teſtes ad perpetuam rei memoriam examinati, ex quorum dictis, & aliorum in curia examinandorum creditur hoc concludenter probatum eſſe, quia præterquam quod illorum depoſitio tanquam nulla nõ eſt attendenda: reliquorum etiã admiſſio ex Carboniano edicto, vt alias fuit dictum, eſt prohibita ex quo deferri debet in tempus pubertatis Caſtren. in l. final. C. eodem. cum ſufficiat modicum faciens pro filio ad effectum, vt illi non obſtan. Patris oppoſitione detur immiſſio d. l. 3. §. cauſæ cognitio ff. eodem placuit tamen Dominis videri, an Carboniani beneficiũ legitimitati ſuffragetur.

ADDITIONES.

a *PErmanſione*. Ex permanſione, ſeu cohabitatione viri cũ muliere, ex qua natus eſt filius an præſumatur, ſeu probata dicatur filiatio vide Cęphal. conſil. 48. nume. 17. & conſil. 82. nu. 62. & ſeqq. Maſcard. de probatio. lib. 2. concluſ. 798. num. 1. & concluſ. 800. nume. 6. & 7. vbi etiam an ex cohabitatione pręſumatur legitimitas, quod ſcilicet filius iſte ex legitimo matrimonio natus ſit Pacian. de probat. cap. 16. nu. 6. & in diſcurſu per totum illud caput.

b *Tractauit*. Filiatio an præſumatur, ſeu probata dicatur per educationem, per nominationem, ſeu alium actum, ex quo appareat quũ fuiſſe vti filium tractatum vide Petraſant. ſing. 60. Pariſ. conſil. 10. nume. 17. & nume. 102. lib. 2. & conſil. 12. nume. 247. eodem libr. 2. Neuiz. conſil. 34. nume. 10. & 39. Natta conſil. 59. num. 15. & conſil. 235. num. 1. & ſeqq. & conſil. 473. nume. 26. & ſeqq.

ſeqq.Mandell.conſil.6. nume.11. & conſilio 83. per totum Boſſ.in titu. de part.ſuppoſi.nume.9. 11.& 27.Menoch.de arbitr.quæſt.libr.2.Caſ.89. Hippol.Riminal.conſil.329.nume.4.& ſequent. Roland.conſil.22.lib.3.in diſcurſu, & conſil.96. num.47.& ſeqq.lib.3.Cephal.conſil.48.num.15. & 16.lib.1.& conſil.82. num.48. Duen.reg.348. Maſcard.de probatio.lib.3.concluſ.788.& ſeqq.

c *Præſumptionem*. Regulariter filius natus ex muliere vxorata præſumitur natus ex marito, & non ex aduerſo, hęc regula patitur plures ampliationes, & limitationes de quib. lectorem remitto ad Neuiz.conſil.34.nume.18.Gabr.in tracta. commun.concluſ.lib.1.tit.de præſump. concluſ. 24.per totum.Nouell.reg.92.Roland.conſil.22. num.9.lib.3.Cephal.conſil.82.num.62. & ſeqq. lib.1.Menoch.d.Caſ.89.nume.24. & ſeqq.& nu. 53.& ſeqq.& nume.65.& ſeqq. Maſcard.de probatio.libr.2. concluſ.788. per totam,& concluſ. 798.nume.2.& ſeqq. & concluſ. 805.& per totã Pacian.de probatio.cap.16.num.2.& ſeqq.& per totum in diſcurſu.

Fam.Cent.I.V.D.Galeſ.

ORANI.

Romana domus de Pincaris Veneris 9.Ianuarij 1587.

ARGVMENTVM.

Mors viri, quomodo probanda ad effectum vt vxor poſſit cum alio matrimonium contrahere.

SVMMARIVM.

1 *Mulier non poteſt cum ſecundo viro matrimonium contrahere, niſi prius habuerit certam ſcientiam de morte primi viri. nume.1.*

2 *Mors primi viri dicitur probata, ex eo quod poſt quam ad bellum profectus fuit amplius nec viuus nec mortuus fuit repertus.num.1.& ibi in addit. litera a vbi plura alia de probatione mortis, quãdo ſcilicet, quomodo & per quam probata ſit.*

3 *Mors præſumitur in eo qui aſcendit Nauem quæ poſtea naufragium paſſa eſt. num.1.*

4 *Sententia in contumaciam lata nõ probat delictũ. nu.2.*

DECISIO XXXVIII.

1 DOMINI circunſcripto, an conſignatio dotis Magdalenæ probetur facta Nicolao, ita vt intret hipotheca ſuper domo, de qua agitur, firmarunt ex deductis reſolutionem coram R. P. D. Brauo in hac cauſa factã videlicet ſententiã A. C. confirmandam, quod enim prætenditur pro parte D. Alexandri, & litis cõſortium Magdalenam non habuiſſe certam ſcientiam obitus Troiani ſui primi viri ad effectum, vt ad ſecundas nuptias conuolare poſſet, & illas cum Scipione contrahere iuxta cap.in præſentia de ſponſal. Dominis non fuit uiſum refragare, quia cum hic non agatur principaliter de validitate ſecundi matrimonij, ſed incidenter, & per viam replicationis Gemin. conſi.27.cum adductis per Pariſ. conſil.57.num. 41.lib.4. ſatis mors [a] primi viri probata videtur ex eo quod Troianus poſt profectionem ad bellum nec viuus, nec mortuus reperitur iuxta not. per Felyn.in cap.quoniam frequenter nume.24. vt lit.non conteſt.Marant.in l.is poteſt numero 145.ff. de acquir. hæred. ſicut etiam dicitur probata mors illius qui aſcendit Nauim poſtea naufragium paſſam Angel.in l. ſi quidam num.3.C. ſolut.matrim.Alex.conſil.25.num.4. & 117.nu. 7.in fine libro 4.Luc.de Penn.in l.quoties propè finẽ C.de naufrag.lib.11.Boer. deciſ.288.nu.2.

2 Nec repugnat condemnatio ſequuta per ſententiã Vicarij, & ſui Locumtenentis de adulterio, & inceſtu per eos perpetrato, per qu amarguitur non potuiſſe inter illos conſiſtere matrimonium; Quia cum iſta condemnatio fuerit in contumaciam non poteſt dici delictum, ex ea haberi pro probato, vt fuit reſolutum in vna Romana canonicatus ſancti Angeli coram D.Cotta; nec dicatur, quod non conſtet de conſignatione dotis facta Troiano; quia ex ſententijs Capitolinis de contrario conſtat, quas præter cõſiderata coram R.P.D. Brauo confirmat decretum a Rota obtentum pro parte Troiani mandati de manutenendo.

ADDITIO.

a MOrs. Quod mors cenſeatur probata ex eo quod quis in aciem ingredi viſus fuit, & poſtea amplius non reperitur, ſcripſerunt etiam Hercul.in tracta. de negatiua nume.290. verſic. item probatur mors Capell.Tholoſ.deciſ.312.in addit.Corn.conſil.204.nume.8. lib.3.Ioan.Maria Monricell.in repert. teſtium fol.400. colum. ſecund.verſicul.6.

Hinc ſumpta occaſione circa mortis probationem me aliquantulum extendere non abſurdum putaui; in qua re in primis firmanda eſt cõcluſio, quod licet dici ſoleat præſumi quem viuere vſque ad centum annos, verius tamẽ eſt, quod poſt centum annos, quis præſumitur mortuus, non autem, quod vita durare præſumatur vſque ad centum annos, ſic enim magis communiter receptum eſſe colligitur ex allegatis per Gabr. lib.1.tit.de præſumpt.concluſ.16. num.1. & ſeq. vbi expreſſe dixit hanc opinionem eſſe veriorẽ, licet aliqui ibi per eum relati contrarium dixerint communem. addo, & pro hac veriori opinione Franc.Hercul.in tracta.de negatiu.num.290. verſicul. mors quoque præſumitur ſpatio centũ annorum Couarr.variar. reſolut.lib.2.cap.7.nu. 6.vbi ſuo tempore hanc ſentẽtiam dixit crebriorem Menoch.in l.fina.num.668.C.de edict. diu. Adrian.tollen.Stephan.Lamberteng. in tractat. de contractibus eorum &c.gloſ.9.num.4.

Ea propter is qui ſe fundat in vita, ſeu in morte alicuius debeat ipſam vitã, aut mortem probare tanquam fundamentum ſuæ intentionis, voluerunt Corn.conſilio 10.numero 5.lib.1.& conſil.

conſil.204.nu.3.lib.3.Capell.Tholoſ.deciſ.312. in addit.in fine Boer.deciſ.288.column.3. par.2. Gozzadin.conſil.68.nume.5.& 6.Gabr.d.concl. 16.num.7.Franc.Hercul.in tract.de negatiu.nu. 10.Couarr.variar.reſolut.d.lib.2.ead.cap.7.poſt num.6.Stephan.Lamberten.de contract.corum d.gloſ.9.num.4.vbi de magis communi Hieron. Magon.deciſ.Lucen.44.num.2.Maſcard.de probatio.lib.2.conclu.169. quem videas in materia.

Siue is qui Vitam allegat actor ſit, ſiue etiam reus excipiendo hoc dicat, ſecundum magis com * munem de qua per Couar.vbi ſupra poſt nume. 6.fol.mihi 472.in parua impreſſione,& Lamberteng.d.gloſ.9.num.3.& 4. qui expreſſe dicunt tã agenti,quam excipienti incumbere onus probationis vitæ per eos allegatæ; Quamuis contrariũ afferat Gabr.d.concluſ.6.nume.8.ex Socin.in loco per eum allegato, cuius opinio poteſt procedere quãdo qui excipit de vita eſt poſſeſſor, Poſſeſſio enim releuabit poſſidentem ab onere probandi vitam Gozzadin.d.conſil.68.num.8. Villalob.in commun.opin.litera V. num.43.

Mors autem qualiter probetur,vltra infraſcripta vide Bart.& Docto. in l.ſi quidem C.ſoluto matrimon.& in l.2.§.ſi dubitatur ff.quemadmodum teſtamenta aperiantur Bart.in tracta.de teſtibus in verbo mortuum,ſeu mors, qualiter probetur Corſett.ſing.verbo mors.Corn. conſi.10. lib.1.firman. in repert. in verbo mors per diſcurſum Capell.Tholoſ. deciſ.312. & in addit. Boer. deciſ.288.p.2.Petr.de Loncen. in conſi.matrim. diuerſor.25.Franc.Hercul.in tracta. de negatiu. nume.290. Ioan. Maria Monticell. in repert.teſtium pag.400.column.2.& pag.401.column.1. omnino Maſcard.de probat. lib.2. conclu.1071. & ſequent. apud quem reperies tractatas omne infraſcriptas concluſiones.

Et in materia hæc pręcipua Doctorum diſtinctio reperitur, quod ſi agitur de maximo, & in reparabili præiuditio, & tũc mortis probatio debet eſſe plena, & concludens Boer. d. deciſ.288. in princip.Alex.conſil.117. nume.8. & ſeq.lib.4. Corn.conſil.10.num.7.& num.15.lib.1.Capell. Tholoſ. d. deciſ.312. in addit. Franc. Hercul. in tracta.de negatiu.d.numero 290.in princip.Menoch.in l.fina.nume.672.C.de edict.diu. Adrin. tollen.ſi vero agitur de modico præiuditio,& de damno reparabili, & tunc non eſt neceſſaria plena mortis probatio,ſed ſufficiunt inditia,& præſumptiones veriſimiles ſecundum Corne. Boer. & Capell.Tholoſ. in locis pręcitatis, & eundem Corn.in conſil.204.nume.4.lib.3.Corſett. ſing. verbo mors; Quod ſi agatur de leuiſſimo præiuditio, & tũc ſolum iuramentum ſufficit ad illius probationem Capell.Tholoſ.d.deciſ.312. in addit. Menoch.in l.final.nume.671.C.de edict.diu. Adrian.tollen.

Similiter quando ſumus in probatione mortis ſequutę in loco longinquo, quod tunc ſufficiant pręſumptiuę probationes voluerũt Corn. Boer.& Capell.Tholoſ. in locis præcitatis Alex. conſil.4.nume.15.lib.2.Hercul. de negatiu. dict. nume.290. vbi etiam in propoſito quis dicatur locus longinquus Menoch. d.l.final. nu.672.C. de edict.diu.Adria.tollen.

Plures autem modi traduntur per Doctores ad mortis probationem, quorum primus eſt per teſtes qui viderunt mortuum, & ſepulturę traditum Menoch.in d.l.final.nume.675.C. de edict. diu. Adrian.tollend. vbi ampliat, etiam quod teſtes eſſent conſanguinei ipſius mortui, Ioan.Maria Monticell.in repert.teſtium fol.401. verſicu. 3.& ſeq.vbi ampliat, etiam quod teſtes viderint mortuum clauſum in capſa qui dicebatur talis, & alia ad materiam de qua per eundem Monticell.d.pag.401.column.1.verſicul.1.& verſicu. penult.& ſeq.vbi quantum probet depoſitio vnius teſtis in hac materia.

Secundus modus probandi mortem,eſt per famam, quod an verum ſit, & quando vide Boer. Capell.Tholoſ.Corn.Alexan.Petr.de Loncerio Hercul.in locis prǣallegatis Cephal.conſilio 65. nume.44.& ſeqq.lib.1.Menoch.in d.l.final.num. 672.& ſeqq.C.de edict.diu.Adria. tollen. vbi facit regulam affirmatiuam cum tribus limitationibus, Duen.reg.299.in 9.limitatione Maſcard. de probat.lib.2. concluſ.1070. per totam vbi latè de materia de qua etiam aliquid per D. meum Farinac.in ſua pract.crim.par.1. titul. de indit.& tortur.quæſt.147.num.97.& ſeqq.

Tertius modus probandi mortem eſt per luctum parentum, aſſumptionẽ teſtium lugubriũ, & aſſertionem conſanguineorum Corn. conſil. 10.nu.4.12.& 17.lib.1.& conſ.204. nu.6.lib.3.& conſ.96.nu.6.lib.4. Alex.conſ.4.num.16.lib.2.& conſil.117.nu.8.& ſeq.lib.4. Boer. deciſ.288.col. 3.Hercul.de negatiua d.nu.290.

Quartus modus probandi mortem eſt per productionem teſtamenti Hercul. de negatiua ſub d.nu.290. Capell. Tholoſ. d.deciſ.312. in addit. Aret.in §.quadrupli nu.45. circa finem inſtit. de actionibus communem dixit Curt. iun. in d.l.fi. nume.45.& Zuccard.nume.247.C. de edict.diu. Adria.tollen.relati per Menoc. in ead.l.final.nu. 66.& ſequent.& quamuis contrarium voluerint alij relati per eundem Menoch. in ead.l.fina.numero 667. & ſeqq. & hanc opinionem in practi- * ca ſeruatam, & communem dixerit Ioſeph. Lodou.deciſ.Lucen.49.num.3. & 19. tu tamen diſtinguẽdo dicas primam opinionem procedere, quando teſtamentum productum fuit datum parti a notario iudice ſic mandante: ſecũda autem,quando pars illud habuit non a notario,ſed aliunde ſecundum Menoch.in eadem l.final.numero 669.& ſequen. vide tamen Ioſeph.Ludou. d.deciſ.Lucen.49. numero 22.& ſequent.vbi tenet ex productione teſtamenti non probari mortem, etiam quod illud fuerit traditum a notario parti producenti,quando teſtamentum eſt nuncupatiuum,& non in ſcriptis,niſi vltra teſtamẽti nuncupatiui publicationem concurreret aliqua alia ſemiplena probatio mortis, vt ibi per eum quem videas, quia bene loquitur in materia.

Pluribus alijs modis mortem probari tradunt præallegati Doctores,ad quos pro nunc lectorem remiſſum volui.

Fam. Cent. I.V.D.Galeſ.

ROBVSTERII.

Albanenſem Debitorum 19. Ianuarij 1587:

ARGVMENTVM.

Confiſcatis bonis delinquentis, fiſcus in illis ſuccedit vti hæres, ideo ad inſtantiam creditorum, non poteſt dari curator eiuſdem bonis tanquam hęreditati iacenti, niſi fiſco citato.

SVMMARIVM.

Curator hæreditati iacenti dari non poteſt niſi fiſco citato, quando fiſcus delinquētis mortui bona propter delictum confiſcata, adeptus eſt. num. 1.

Sententia condemnatoria propter contumaciam æquiparatur ſententiæ condemnatoriæ propter delictum quouſque ſit purgata contumacia, & præſertim in delicto notorio. num. 2.

Fiſcus habet Priuilegium, vt non poſsit conueniri niſi in quantum facere poteſt, a creditoribus bonorum confiſcatorum. num. 2.

DECISIO XXXIX.

1 RESOLVTVM fuit, quod Do. Tranquillus nō eſt legitimus curator hæreditatis iacentis Dom. Ludouici Vrſini, quia in eius deputatione non concurrunt requiſita, & præſertim, quia fiſcus adiuit hęreditatem, & non fuerunt probata incumbentia, quod adſint alia bona, & quia fiſcus non eſt citatus, vt per Angel. conſilio 193. cum alijs hic per informantes, & addebant Dec. conſil. 22. num. 2. & conſil. 109.

2 Non obſtat, quod non ſit condemnatus propter delictum, quia eſto quod eſſet verum, idem eſt effectus, quod ſit condemnatus propter contumaciam, talis delicti, quouſque ſit purgata talis contumacia præſertim in delicto, vt de notorio, & placuerunt adducta per informantes pro iſta parte; Nec defuerunt ex Dominis qui tenebant, quod fiſcus non poſſit repudiari hæreditatem hanc licèt habeat Priuilegium, vt non conueniatur niſi in quantum facere poteſt, & quod Dom. Ludouicus erat incapax ad acquirendum poſtea alia bona, ſed de his agetur poſtea, quando erit verificata talis repudiatio, & acquiſitio, ſatis eſt, quod ſaltem rebus ſic ſtantibus Dom. Tranquillus non eſt legitimus curator.

ILLVSTR. D. SERAPHINI Patriarchę.

Veneta legitimitatis Luna 19: Ianuarij 1587.

ARGVMENTVM.

Matrimonium, quando dicatur metu contractū, & ex quibus inter litigantes colluſio detegatur, & probetur ad effectū nullitatis ſententiæ ex colluſione latę.

SVMMARIVM.

Metus dirimens matrimonium debet concludenter probari. num. 1. & ibi in additionibus litera a vbi generaliter an ex præſumptionibus probetur metus.

Metus non dicitur probatus concludenter per teſtes ſuſpectos conſanguineos, & viles. nu. 1.

Metus iuſtus non inducitur ex minis de faciendo ceſſare lucrum niſi contineant illationem damni in maiori parte bonorum. nume. 1. & ibi in addit. litera b. vbi generaliter quando ex minis metus inducatur.

Metus prætenſus in matrimonij celebratione cōcluditur per ſubſequentem cohabitationem coniugum cum ſuſceptione prolis. nu. 1. in fine.

Subreptitium reſcriptum Auocatorium iuriſdictionem non tribuit. nu. 2. in fine.

Colluſio inter partes dicitur manifeſta, quando vna pars omittit facere ſuas defenſiones, & acceptat ſententiā contra ſe latam. num. 3.

Colluſio inter litigantes probatur per teſtes. num. 4.

Colluſionis probatio eſt difficilis; Ideo præſumptiones ſufficiunt. num. 4.

Sententia lata ex colluſione litigantium eſt nulla. nu. 4.

Colluſio dicitur manifeſta in eo qui patitur ſe vinci cum habeat probationes bonas, & veras pro ſui defenſione. nume. 4. in fine.

Colluſionis probatio eſt iudici arbitratria. nu. 5.

DECISIO XL.

1 FVIT dubitatum de inualiditate, & iniuſtitia ſententię Vicarij Patauini ad effectum legitimitatis, vel illegitimitatis filiorum Dom. Bernardi, & Iacobinę, & inſpecta tota ſerie huius facti fuit cōcluſum pro nullitate, & iniuſtitia dictę ſententię ex capite colluſionis, cum enim conſtet a principio de matrimonio inter Iacobinam, & Ioannem Mariam in faciem eccleſię non potuit dirimi huiuſmodi ma-
a trimonium niſi pręcedente concludente metus [a] probatione, quæ quidem probatio tunc nō fuit facta niſi per teſtes valde ſuſpectos vtpotè conſanguineos, & viles, ſed quod magis vrget, neq; etiam in eorum dictis probant ſufficientem metum, non quidem ratione verborum, quia hoc non probatur, neque etiam ratione minarum, quia tendunt ad hoc quod ſi ipſa contentaretur contrahere cum Ioanne Maria nobilis ille eius amaſius non erat ei quicquam dotis nomine da-
b turus, ſed hæ minæ [b] tendunt ad caſſationem lucri non autem ad illationē damni in maiori parte bonorum ſuorū, prout requiritur, vt per Ang. in ſumma in verbo metus nume. 3. & paſſim tradunt cęteri ſummiſtę. Et præterea cohabitauit vltra annum cum Ioāne Maria, & ex eo ſuſcepit filium,

filium,quæ res reddit multum inueriſimilē hunc prætextum illati metus cum potuiſſet ſtatim aufugere,& non aufugeret, habebat enim liberum aditum ad matrem.

2 Sed deueniendo ad argumenta propinquiora colluſionis,primo apparet, quod poſt quam eſſecta fuit concubina D. Bernardi, nō ſtatim commiſit cauſam nullitatis matrimonij,ſed poſt ſex, vel ſeptem annos in circa, quo tempore iam ſuſceperat filios ex Bernardo,& tūc fuit cauſa nullitatis matrimonij commiſſa coram Vicario Patriarchę,coram quo cum iam cauſa fuiſſet inſtructa, & partes ter monitæ ad ſententiam ſubodorantes Vicarium non eſſe diſſoluturum hoc matrimonium procurarunt cauſam per reſcriptum Apoſtolicum auocari a dict. Vicario Patriarchę, & committi Vicario Patauino ſub falſa cauſę expreſſione, quod Vicarius Patriarchæ nollet cauſam expedire,quod ex trina illa monitione facta detegitur falſum,& ideo ex hoc capitę ſententia eſt nulla cum reſcriptum Auocatorium ſubreptitium non tribuat iuriſdictionem.

3 Deinde apparet fuiſſe a Ioanne Maria omiſſas defenſiones,& per ſuum Procuratorem acceptata ſententia,quæ res manifeſtam detegit colluſionē, vt in ſimili fuit dictum, alias corā bon. mem.Cotta,& coram Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo D.meo Cardinali Aldobrandino in vna Bononienſ.de Brecchis.

4 Probatur etiam per teſtes qui bene deducūtur in informatione facti D.Bernardinum non ſolū habuiſſe ſcientiam litis,ſed etiam ſoluiſſe expenſas, & conueniſſe cum Ioanne Maria,pro diſſoluendo huiuſmodi matrimonio,quæ res etiā manifeſtius demonſtratur,ex quo dos illa quæ prętenditur cauſa tanti timoris nunquam fuit petita neque recuperata a Ioanne Maria,qui videtur illam retinuiſſe pro pretio ſuæ diſſimulationis,Quare cum ſimus in materia difficilis probationis viſæ fuerunt Dominis omnes iſtę probationes ſatis ſuperque ſufficiētes ad not.per Abb. in c.de his nu.8.de accuſ. l.quia autem §. nō ſimpliciter ff.ſi quis omiſſ.cauſ. teſt. Gig. de penſ. q. 42. nume.2.&4.& in conſequentiam ſententia eſt nulla l.1.& tot.titu.ff.& C. de colluſ.accedit, quod qui patitur ſe vinci cum habeat probationes bonas,& veras pro ſui defenſione, Is manifeſte colludit Natt.conſil.573.nu.32.

5 Quæ ex aduerſo deducuntur non tollunt præfatam probationem, quæ penes iudicem eſt arbitraria,vt per Menoch.ex aduerſ. allegat.caſu 35. libr.2.nume.3.Nam primo diuerſitas illa in data non arguit niſi diuerſitatem datę inter breuę,& ſupplicationem introcluſam, prout eſt de ſtylo, & etiam enunciatur in Proceſſu. Secundo antiquitas nō adeſt,quia ſententia eſt de anno 1551. initium vero litis de anno 1572. & tantiſper fuit caſſatum donec per obitum Bernardi obtulit ſe occaſio litis, quod dicitur de metu illato per matrem; & verberibus de quibus deponunt teſtes examinati de anno 1573. non concludit, & magis detegit inueriſimilitudinem prætenſi metus illati ex cauſa amiſſionis dotis.

ADDITIONES.

a *Metus probatione*. De probatione metus vide generaliter Boer.deciſio.100. vbi in ſpecie quomodo teſtes probantes metum deponere debeant Bellon.conſil.18.nu.15. vbi etiam de modo probandi metum Pariſ.conſil.10.num. 34.lib.1.& conſil.5.num.168.& ſeq.lib.4. Diaz. reg.750.Villalob.in commun.opinion.in verbo metus num.54.& ſeqq.& in verbo probatio numero 366.Maſcard.de probatio.lib.2.concluſio. 1051.& ſeqq.vbi latè.in quibus quidem concluſionibus num.1. facit concluſionem generalem, quod in dubio metus non præſumitur,& hanc concluſionem poſtea ampliat,& limitat pluribus modis: verum quod attinet ad hanc deciſionem addo ad illius comprobationem,quod ſcilicet metus probatio debeat eſſe plena,& concludens Maſcard. cum allegatis per eum d. concluſ. 1051.nume.14.ſed contrarium, quod ad probationem metus ſufficiant coniecturæ poſt alios, quos allegant antiquiores ſcripſerunt Hercul.in tracta.de caut.de non offen.cap.1.nume.17.Roland.conſi.100.numero 127.lib.4.Maſcard.dict. concluſ.1052.nume.2.& ſeqq.vbi amplius num. 10.& ſeqq.dixit de iſtis coniecturis ſtandum eſſe arbitrio iudicis,& ibi reſpōdet cōtrarijs, quod & idem voluerunt Plot. de in lit.iuran. num.76. ſecundum antiquam impreſſionem, & Menoch. de arbitrar.quæſt.lib.2.caſu 136. ſicut pariter illatus metus ſit leuis,vel grauis, iuſtus, aut iniuſtus iudicis arbitrio remiſſum eſt Socin.iun. cōſ. 77.nu.44.& ſeq.lib.1.Menoc.vbi ſupra caſu 135. Sarmient.ſelectar.interpret.lib.2.c.11.nu.2.Ioſeph.Ludou.deciſ.Lucen.18.nu.22. Decian.conſil.18.num.140.lib.1.Bene verum eſt, quod non omnes coniecturæ metum probant, ſed illę tantum quæ ſunt graues,veriſimiles,& propinquę: ſecus autem ſi fuerint leues,remotæ,aut inueriſimiles,ex allegatis per Aym.cōſ.44. n.6. Plot.vbi ſupra d.n.76.Brun. a ſole in ſuo conſ. crim.n.16. Rolan.d.conſil.100.nu.112.& ſeq.lib.4.Maſcar. d.concluſ.1052.nume.9.vbi amplius, quod tales coniecturæ debent eſſe non ſolum legitimę, ſed etiam exactæ,& plene probatę.

b *Mina*. De minis, an & quando ex illis metus inducatur vide aliquid per Pariſ.conſilio 14.nu. 41.& ſeqq.lib.1.Roland.conſil.83.num.27.libr. 2.Decian.conſi.18.num.127.lib.1.vbi quod minę inducunt metum,quando minans eſt ſolitus minas exequi,alias ſecus; Quod et idem voluit Menoch.de arbitrar.quæſtio.lib.2.caſu 136.numero 11.vbi amplius, quod minæ non inducunt metum niſi de re graui, grauique prçiuditio tractent,vtputa de morte, corporis cruciatu, vel amiſſione bonorum, alias ſecus, ſed an importunę preces minis ęquiparentur,vide Afflict.deciſ. 69.numero 4.&5.deciſ.Pedemont.177.nu.4.vbi quod quo ad reſciſſionem contractus maiorum preces metum inducunt, & quid de vultu terribili,vide Franc.Hercul.in tract. de negatiu.nume. 275.in fine.

Fam.Cent. I.V.D.Galeſ.

ILLVSTR.[MI] ET REVEREND.[MI]
D. Platti Cardinalis,

Burgenſ. Canonicatus Veneris 6. Marty 1587.

ARGVMENTVM.

De ſimoniaca reſigatione beneficii in exequutionem præcedentis concordię facta, & an eiuſdem ſimonię labes iſto caſu tollatur ex narratione concordiæ, vel eiuſdem concordiæ confirmatione facta à Papa.

SVMMARIVM.

Reſignatio beneficÿ facta in exequutionem præcedentis concordiæ dicitur ſimoniaca. num. 1.
Simonia an excludatur, & tollatur ex eo quod in literis expeditis narrantur Papæ ſimoniacæ conuentiones numero 1. *& num.* 2. *vbi quod non quando Papa apponit in dictis literis clauſulam,* Dummodo in prædictis aliqua ſimoniæ labes non interuenerit.
Literæ in forma; Rationi congruę *expeditæ, quando ſuffragentur. num.* 1.
Mandatum de reſignando datum poſt concordiam inducit ſimoniam, quamuis reſignatio fuerit facta ante dictum mandatum. num. 2.
Simonia non tollitur per confirmationem concordiæ ſimoniacæ factam a Papa, quando deuentum fuit ad reſignationem ſimoniacam antequam concordia confirmaretur. nume. 3.

DECISIO XLI.

1 DEci verbum ſuper expeditione cauſæ, & Domini mandarunt illam expediri non obſtantibus deductis per Georgium Meſſiam, cum enim iam fuiſſet coram R.P.D. Giptio Iudice primę inſtantiæ deciſum reſignationem ad eius fauorem factam in exequutionem cõcordię initæ inter Epiſcopum, & Capitulum fuiſſe ſimoniacam ac nullam, certum erat literas per eũ poſtea expeditas cum narratione dictæ concordiæ non potuiſſe ei ſuffragari; Primo quia non potuerunt impetrari literæ in forma rationi congruit, expeditis iam alijs literis tempore felic. record. Gregorij ad trad. per Rebuf. in forma rationi congruit nume. 22. Neque obſtat, quod fuerit expedita gratia ſi neceſſe, quia vt dicebãt Domini, iſtę ſecundæ literæ non fuerant expeditæ in forma gratiæ ſi neceſſe, ſed ſimpliciter perinde ac ſi nullæ aliæ literæ fuiſſent expeditæ.

2 Secundo conſiderabant Domini clauſulam, quæ erat adiecta dictis literis videlicet dũmodo in prędictis aliqua ſimonię labes non interuenerit, ex quibus apparet noluiſſe Papam diſpenſare ſuper ſimonia, Nec obſtare videbatur, quod reſignatio eſſet data die prima Auguſti, concordia autem poſt nouem, aut decem dies, quia ex quo conſtabat mandatum ad reſignandũ fuiſſe datũ poſt concordiam, ſatis apparebat reſignationem fuiſſe factam in exequutione ipſius concordiæ, licet obtinuiſſet ſignari ſupplicationem ſub die prima Auguſti fortè vigore alicuius paruę datæ.

3 Non obſtat confirmatio cõcordię, quia omiſſa diſputatione an illa ſit ſufficiens ad purgandũ huiuſmodi ſimoniacam dictum fuit in omnem caſum ſuffragari illam non poſſe, quia deuẽtum fuit ad reſignationem, & ſic ad illius exequutionem antequam ipſa concordia confirmaretur, quo caſu ſimonia incurritur Mohed. deciſ. 157. & his ſic ſtantibus cauſam expediui confirmando ſententiam R.P.D. Giptij.

ILLVSTR:[MI] D. SERAPHINI
Patriarchæ.

Nicien. Matrimonÿ Veneris 6. Martÿ 1587.

ARGVMENTVM.

Plures recenſentur metus præſumptiones, ſeu probationes, ex quibus concluditur matrimonium metu contractum non ſubſtineri.

SVMMARIVM.

Metus eſt difficilis probationis præſertim ſi agatur de metu illato in puellam cui interdicta eſt facultas alloquendi, & tractandi libere cum omnibus. nu. 1.
Metus minor ſufficit ad reſciſſionem contractus celebrati per mulierem minorem. nu. 2,
Dolus & mala fides arguitur ex inſolito tractandi modo nu. 3. *& in addit. litera a vbi de materia.*
Metus & vis dicitur probatus ex præceptis alicuius potentis. num. 4.
Metus ſemper durarre præſumitur durante cauſa ipſius metus nu. 6. *& in addit. litera b vbi infertur ad cõfeſſionem metus torturæ emanatam.*
Metus inducitur ex minis prouenientibus a perſona cui debetur reuerentia præſertim in puella n. 7. *& in addit. litera c. vbi alia ad materiã, metus reuerentialis.*
Metus inducitur ex minis de auferendo omnia bona. n. 8.
Metus non purgatur ex eo quod in actu interueniat iuramẽtũ. n. 11. *et in add. litera b. vbi de materia, et n.* 17.
Iuramentum non ligat puellam minorem decem annorũ contrahendo per metum ſponſalia. nu. 17.
Iuramentum non obligat actum, ſeu contractum dolo initum nu. 17. *& in addit. litera c. vbi de materia.*

DECISIO XLII.

1 QVit dubitatum an ex his quæ proponũtur, iunctis his quæ nouiter pro parte Marci Antonij deducuntur ſit recedendum a reſolutionibus in hac cauſa factis, & fuit per Dominos vnanimiter concluſum non eſſe recedendum, probationem enim

quæ

quæ affertur pro parte Ludouicæ videri concludentem, & multis fulcitam adminiculis, quæ rẽ reddunt ſatis claram, & indubitatam. Hic enim agitur de probatione metus, qui de ſua natura eſt difficilis probationis, vt cenſuit Pariſ. conſil. 53. nume. 61. & conſi. 60. num. 21. lib. 3. Menoch. de arbitra. caſ. 116. num. 17. lib. 2. Hic autem difficilior eſt eius probatio ex quo agitur de metu illato puellæ, quæ a ſuorum conſanguineorum educatione iuſſu Principis abducta ſub perpetua perſonarum, quę a motu Principis pendebat cuſtodia habita fuit, ita vt non eſſet ei facultas colloquendi neque quicquam tractandi libere cum aliqua perſona, niſi cum ijs, quos ſuſpectos fautores viri nõ habebant; Quare ſuccedit, vt ſi vnquam alias hic habeat locum concluſio illa communiter recepta in l. metum C. quod met. cauſ. metum ſcilicet cõiecturis probari ſicut pluribus authoritatibus comprobarunt moder. de probatio. concluſ. 1052. quos ideo cito ne hic neceſſe ſit eas omnes authoritates congerere.

2 Accedat etiam, quod hoc caſu agitur de probando metu illato puellæ, quæ non dum pubertatis annos attigerat, quo caſu iuſtum metum ſolent iudices ex perſonarũ qualitate iudicare Innocent. in ca. cum dilectus, quod met. cauſ. Dec. in l. in omnibus de regul. iur. cum alijs citatis per Menoch. de arbitrar. caſ. 135. num. 4. Ideo minor metus ſufficiet in caſu iſto, cum hic concurrant duæ qualitates in quibus minor metus ſufficit nempe ſexus, & ætatis Aretin. conſi. 21. column. 2. Socin. 263. num. 5. lib. 2. Abb. conſi. 77. num. 4. Menoch. ibidem num. 4. & 5.

3 Deducẽdo igitur probationes Ludouicę. Primo ſeſe offert initium huius negotij, quod pendet a tractatu inito inter Patrẽ Marci Antonij, & alios de procurando matrimonio mediũtibus fauoribus quibus pollebat apud bon. mem. Sereniſſimum Ducem Sabaudiæ, & conuentione ſoluendi certam pecuniarum ſummam, qui tractatus cum multum abuſitata [a], & recta via tractandi matrimonia recedere videatur, vtique arguit nõ bona fide cęptum fuiſſe hoc negotium, vt in ſimili tradunt Barto. Bald. Salyc. & alij citati per Aym. conſil. 115. num. 5. & 6.

4 In exequutionem vero præcedentis tractatus habemus præceptum Ducis factum tutorib. ſub grauibus pęnis, vt puella a ciuitate Niciæ, vbi cũ ſuis conſanguineis morabatur adducatur Taurinum, & conſignetur Prothomedico, quod præceptum non obſtante tutorum, & propinquorũ reclamatione exequutioni demãdatum fuit ſub comminatione, etiam confiſcationis omniũ bonorum, & adeo rigoroſe fuit paritum huic præcepto, vt iudex qui illã tranſmiſit ob maximos fletus puellæ de ipſius vita dubitauerit, & poſtquã Prothomedico tradita fuit ex præcepto Ducis fuit ei denegata facultas alloquendi ſuos cõſanguineos, & hęc omnia per ſcripturas probantur, neque opus eſt aliquo adminiculo ad faciendum initium violentum, & meticuloſum, cum proceſſerit a præceptis potentis, vt per Bellam. conſil. 9. Aym. conſil. 49. quos refert Menoch. conſi. 136. in fine, quæ præcepta cum pęna confiſcationis omnium bonorum cum ſufficiant ad inferẽdum metum proquinquis, & tutoribus, multo magis ſufficient ad inferendum metum puellæ impuberi, & cui erat interdictum cum ſuis propinquis colloquium Dec. conſil. 219. & in d. l. in omnibus cauſis de reg. iur.

5 Neque euitari poteſt hæc probatio ſub prætextu, quod hęc præcepta emanarunt propter litem quæ vertebatur inter conſanguineos ratione tutelæ, & loci in quo educari deberet puella; Nam ſi ſolius litis cõtemplatione emanaſſet cur fuiſſet tradita Prothomedico, & ablata ei facultas alloquendi ſuos conſanguineos? & maximè quod Senatus iam decreuerat de partium cõſenſu, vt deputaretur Matrona penes quam deberet educari, & ideo non erat opus eam renitentem, & recuſantem Taurinum tranſducere.

6 Conſtito hoc initio meticuloſe non obſtant actus poſtea ſubſequuti per quos prætẽdunt informantes probare liberam voluntatem Ludouicæ in contractu matrimonij, quia durante cau-

b ſa [b] metus, ſemper pręſumitur durare metus, vt per Bartol. in l. penult. de condit. ob turp. cauſ. & paſſim Docto. in l. 2. C. quod met. cauſ. Abb. in c. conſultatione de ſponſ. Alex. conſil. 98. num. 7. lib. 3. Dec. conſil. 219. nume. 4. cum infinitis alijs qui adduci poſſent, & ideo ſufficeret Ludouicæ hæc probatio, cum ex aduerſo non dicatur eum nunquam fuiſſe in plena libertate, vt aliàs fuit reſolutum in vna Cremonen. raptus coram R. P. D. meo Decano.

7 Sed ad maiorem ſupradictorum corroborationem adſunt teſtes deponentes de minis, & obiurgationibus quibus vexabatur puella a Comitiſſa Storpianæ, & Marchioniſſa Eſtenſi, vt inducerent eam ad contrahendum cum Marco Antonio, quæ minæ prouenientes a perſona cui debe-

c tur reuerentia [c] ſufficiunt maximè in puella tam tenerę ætatis Ruyn. 21. nume. 6. lib. 4. Aym. dict. conſil. 49. num. 2.

8 Conſideranda eſt etiam qualitas minarum, in quibus continebatur Ducem indignatũ ablaturum ei omnia bona, Ruyn. ibidem num. 8. Bellam. & Aym. ſupra citati.

9 Neque etiam poteſt dici ceſſare cauſam metus per obitum Ducis, quia adeſt etiam præceptum Sereniſſimi ſucceſſoris quo prohibentur conſanguinei alloqui Ludouicam.

10 Neque etiam purgatio metus colligi poteſt ex reſponſione Ludouicæ dicentis ſe conſenſiſſe propter pulchras res quæ ei donabantur. Nam ſubdit, & propter minas, & verbera.

11 Non obſtant atteſtationes vltimo productæ, quia pręterquã, quod factæ lite pendente, & parte non citata, ſunt valde inueriſimiles, cum habeant in contrarium tot declarationes Ludouicæ, & literas eiuſdem, poſtquam fuit in libertate; Id vero de quo deponũt teſtes percutit tempus, quo non erat in plena libertate, de quo tempore

d etiam ſi interueniſſet iuramentum [d] non arguitur libera volũtas cũ duraret cauſa metus Natta conſil. 451. num. 3. Couar. in Epith. 4. decret. par. 2. cap. 3. §. 1. num. 1. Bero. deciſ. 100. num. 14. Roland. conſil. 2. num. 76. lib. 1.

12 Atteſtatio quoque Matronę, quæ interuenit in inſpectione, non facit ad rem, quia ſimul ſtare poſſunt,

poſſunt, quod fuerit cognita, & quod non fuerit conſentiens, ſed propter metum Pariſ. conſil. 53. lib. 3. ſupra alleg.

33 Atteſtatio quoque Medicorum eſt valde temeraria, eſt enim contra textus apertos qui inſpectionem admittunt in ca. propoſuiſti, & cap. cauſam matrimonij de probat.

34 Atteſtatio Comitiſſæ non eſt habenda in cōſideratione, quia præſtitit auxilium Prothomedico, & in eius domum fuit illatus metus.

34 Atteſtatio etiā penes quos aliquando morata eſt Ludouica in quodam Oppidulo, vnde dicunt eam ſi voluiſſet potuiſſe aufugere nullius eſt momenti inſpecta ætate, & qualitate puellæ, quę ſola nunquam auſa fuiſſet talem fugam in animo quidem concipere, cum eſſet ab omnibus deſtituta, & a familia Prothomedici cuſtodita.

35 Atteſtationes de confeſſione Ludouicæ ſunt contrarię depoſitionibus iuratis, & etiam percutiunt tempus quo ipſa non erat in plena libertate, Ideo non obſtant, vt ſupra deductum fuit.

36 Quantum vero ad exceptiones quę deducuntur contra teſtes viſæ ſunt leues Dominis, præſertim cum probatio Ludouicæ, non ſit principaliter fundata ſuper dicto teſtiū, ſed ſuper alijs; teſteſque etiam potius conſiderati fuerunt proficiendo adminiculo, quam quod ſuper illis conſiſtat probatio, quæ ex ſcripturis principaliter deducitur, quia tamen pars inſtat multum ſuper nullitate examinis; Domini mādarunt, vt ſuper hoc particulariter dubitetur.

37 Vltimo non obſtat exceptio periurij ex pluribus, quia ſi deducitur periuriū ratione iuramenti præſtiti in contractu ſponſalium de futuro id non obſtat, cum tūc temporis vix excederet nonum ſuæ ætatis annum, & non eſt doli capax, Immo circumuenta tot vexationibus quare nō ligat, & potuit abſque incurſu periurij contrauenire cap. Paruuli 22. quæſt. 5. l. qui iuraſſe de iure iuran. Calder. conſil. 8. de iure iuran. ſi vero prætenditur periurium ratione iuramenti præſtiti in contractu ſolutionis dotis, & pactionis lucri in euentum mortis, hoc nō obſtat, quia nunc nō agitur niſi ſuper declaratione validitatis, vel inualiditatis matrimonij. Præterea cum ex ſupra

c deductis appareat de dolo [c] nō ſolum re ipſa, ſed etiam ex propoſito iuramentū nō obligat Butr. & Abb. in cap. cum contingat in 3. not. de iur. iurand. Couar. in cap. quamuis in 3. par. §. 4. nume. 2. pac. in 6. cum alijs per D. Arigonum allegatis, quæ huic difficultati plenè ſatisfaciunt.

ADDITIONES.

a A *Buſitata*. Ex inſolito actu dolum, & fraudem præſumi ſcripſerunt Aym. conſi. 321. num. 3. verſic. præſumitur contra eum, & conſil. 100. poſt num. 5. verſicul. Itaque ex actu iſto inſolito Guido Pap. in tract. de præſump. num. 27. verſicul. & inſolitis Maſcard. de probat. lib. 2. cōcluſ. 815. nume. 40. in fine, & num. 42. & concluſ. 531. num. 75. lib. 2.

Sic & ècontra dolum non præſumi in eo, qui actum ſolitum facit, probat tex. in l. quis ſit fugitiuus §. apud Labeonem ff. de ędil. edict. Bar. in l. ſi pignore §. fina. in princ. ff. de pignoratit. actio. ſicut illum refert, & ſequitur Marſil. in conſi. 90. num. 12. & conſil. 100. etiam num. 12. Alber. in l. dolum num. 6. verſic. Idem ſe facit, quod publicè fieri conſueuit C. de dolo. Maſcard. d. concl. 531. nu. 12. & 52. & concluſ. 815. nume. 41.

Hinc ex nimia, & inſolita cautela, & dolum, & fraudem præſumi ſcripſerunt Bald. in l. teſtamentum num. 3. verſic. quandoque tamen C. de teſtam. Idem Bald. conſil. 75. num. 2. lib. 2. Caſtr. conſi. 337. primo quæritur column. 4. poſt num. 20. verſi. 4. præſumitur fraus lib. 1. Grat. reſponſ. 53. num. 10. lib. 1. Curt. iun. conſil. 78. nume. 13. par. 2. Tiraqu. de retract. conuent. in præfatione num. 17. ſeq. vbi bene, & iurib. & Docto. authoritatibus hanc præſumptionem exornat, dicitque inter alia, quod quanto plus cautelæ in contractibus adhibetur, tanto plus fraudis ineſſe præſumitur, & vbi abundantior eſt cautela, ibi euidenter eſt fraus ex Gloſ. Bal. Iaſ. & alijs per eum allegatis Neuiz. conſil. 22. num. 45. in fine Rodoan. de reb. eccleſ. &c. quæſt. 17. §. mala vero fides numero. 8. fol. 418. Maſcard. de probat. libr. 1. concl. 531. nume. 103. & lib. 2. concluſ. 1004. nume. 64. Menoch. de præſumpt. lib. 5. pręſumpt. 3. nu. 102.

Et hinc etiam ex inſolitis clauſulis dolum, & fraudem præſumi ſcripſerunt Ioan. Anibal. in l. poſt contractum num. 138. verſic. Item fraus tamen præſumitur, & num. 139. verſic. etiam ex renunciatione inſolita, & nume. 40. ff. de donatio. Paul. de Caſtr. in l. ſi quis ſub conditione ſub nu. 1. verſic. vnde propter ff. de condit. in ſtit. Neuiz. conſil. 22. num. 45. in fine Aret. conſil. 16. nume. 6. Neuiz. conſil. 8. num. 63. reſponſ. 462. num. 10. Aym. conſil. 862. num. 6. & conſil. 969. nume. 14. Decian. conſil. 32. num. 64. & conſil. 67. num. 15. lib. 3. Menoch. conſil. 1. num. 338. libr. 1. quos, & alios in propoſito referendo ſequutus eſt idem Menoch. de præſumpt. libr. 5. præſumpt. 3. nume. 103. & Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 815. nu. 40. & 42. & lib. 1. conclu. 299. per totam, vbi amplius quæ dicantur clauſulæ inſolitæ.

b *Cauſa metus*. Ex hac concluſione, quod metus nunquam ceſſat, non ceſſante illius cauſa, quæ communis eſt, vt in deciſ. Lucen. 18. num. 1. & ſeqq. & deciſ. Pedemont. 177. nu. 12. infertur, quod confeſſio rei carcerati dicitur metu tormētorum facta, etiam quod nullę ipſi confitenti tēpore confeſſionis illatę fuerint minæ ſi is præcedenti die, aut aliàs ab eodem iudice indebitè, & inditijs non præcedentibus, fuerit tortus, quia tamdiu dicitur metus durare quamdiu durat eadem torquendi poteſtas, & iniuſta tortura ſemel illata cauſat iuſtum metum in futurum Marſil. conſil. 29. num. 36. verſicul. nec habet obſtare, & num. 37. & ſeqq. & num. 45. Grammat. conſi. 40. num. 14. Bertaz. conſi. 162. num. 7. & ſeq. & conſil. 225. num. 23. Burſat. conſil. 201. num. 19. in fine, & ſeqq. lib. 2.

c *Reuerentia*. Quod minę prouenientes a perſona cui debetur reuerentia inducant iuſtū metum, non habet difficultatem, communiterque ab omnibus recipitur, vt videre eſt apud Alexā. in conſil. 83. num. 9. lib. 6. Pariſ. conſil. 135. num. 10. & conſilio 5. nume. 170. & 172. lib. 4. Capyc. deciſ.

deciſ.159.num.30.& ſeq.Plot.de in lit. iuran.nu. 78. ſecundum antiquã impreſſionẽ Boer.deciſ. 100.par.1.nu.11.Cephal.conſil.91.nu.45.& ſeq. & conſil.142.nume.38.& ſeq.Rolan.conſ.83.nu. 5.lib.2.& conſil.95.num.27.& ſeq.lib.1. & conſ. 100.num.131.libr.4.deciſ.Pedemont.177. nu.4. & 5. Qui ampliant, vt præſuppoſita læſione ex ſola præſentia,& aſſiſtentia perſonæ cui debetur reuerentia præſumatur metus, etiam ſine minis, aut verberibus,& quid ècontra ſi conſtat de minis, aut verberibus abſque læſione, vide ibidem per præallegatos.

d *Iuramentum*. Quod iuramentum non firmat contractum metu celebratũ,ſed an cõtractus ipſe ſit ipſe iure nullus, an verò requiratur abſolutio,& de materia videas Boer.deciſ.100.num.14. Socin.iun.conſ.77. nu.129.lib.1. Ang.conſ.215. Roman.ſing.499.& 517.Diaz.regu.384. Iacob. Emilian.conſ.2.nu.15.& ſeq.Brun. a Sole in ſuo conſ.crim.nu. 183.Natt.conſ.451.num.23.26.& ſeqq.lib.2. Roland.conſil.2.num.76.& ſequent. lib.2.& conſil.57.numero 54.& ſequent libro 3. Simoncell.in tractat.de decret.lib.3.tit.8. nume. 174.& ſequent.

e *De dolo*. Quod iuramentũ nõ includat dolũ, & q̀ propterea non firmet contractũ dolo initũ cõiter receptũ eſt ex allegatis per Neuizan.conſ. 21.nu.6.Plot.in l.ſi quando nume.271.ſecũdum antiquã impreſſionẽ C. vnde vi. Steph. Lamberteng.in tract.de contractibus eorum &c. gl.fina. nu.89.Qui alios plures refert concordantes.

Et quid ſi ſtatutum præſumat contractum ẽt iuramento vallatũ dolo initũ,& celebratum,aut ẽt iuramentũ in aliquo contractu appoſitũ dolo extortũ, an tunc tale iuramẽtũ minus operetur, & de materia vide Felyn.in c.2.nu.52.de ſponſalibus Rip.in l.is cui bonis nu.59.& ſeq.ff. de verbor.oblig.Socin.iun.conſil.3.nu.25.& 38.& cõſil.79.nu.17.lib.2.Alex.conſ.27. num.14. & ſeq. lib.1.Ferrat.caut.20.Curt.iun.conſi.67.nume.4. Pariſ.conſi.97.nu.4.& ſeqq.lib.1.& conſ.96. nu. 100.& ſeq.eod.lib.1.Thob. Non.cõſ.108. nu.13. Simoncell.in tracta.de decret.lib.3.titul.8.num. 165.& ſequent.conſi.crimin.diuerſor.152.nu.9. & nu.15.in fine,& conſil.154.nu.2. & conſi.155. nu.8.lib.1.Stephan.Lamberteng.in tracta.de cõtractibus eorum &c.gloſ.8. num.103.

B V B A L I.

Ceſaraugustana ſtatus 22. Aprilis 1587.

ARGVMENTVM.

De teſtium fide, & probatione plura notanda.

S V M M A R I V M.

Teſtes debent eſſe omni exceptione maiores in cauſa matrimonij quando principaliter agitur de ipſius matrimonij fœdere, ſecus ſi incidenter agitur ad effectum puta ſuccedendi in aliquo fideicommiſſo, ſeu hæreditate nu.1 in addit.litera a. vbi de materia.

Teſtis alias meretrix admittitur, quando tempore examinis non erat meretrix.nu.2.

Teſtium inhabilitas conſideratur habito reſpectu ad tempus examinis,non autem ad aliud tempus nu.2, & in addit.litera b. vbi de materia.

Teſtis vltro ſe offerens examini,reddatur ſuſpectus. nu. 3. & in addit.litera c. vbi de materia.

Teſtis familiaris,& magnus amicus alicuius conſanguinei aduerſarij mei, non dicitur idoneus teſtis contra me.num.3.

Teſtis deſiderans victoriam alicuius ex litigantibus non eſt idoneus teſtis contra alium litigantem. nu.3. & in addit.litera d. vbi de materia.

Teſtis qui recepit dono aliqua bona ab vno ex litigantib. non eſt idoneus teſtis contra alium,nu.3.in fine.

Teſtis excommunicatus repellitur a teſtificando.num.4. & in addit.litera e. vbi de materia.

Teſtis qui loquutus eſt cum parte ſuper reformatione articulorum non eſt idoneus.nu.5.

Teſtis ſacerdos, qui nunquam dixit miſſam & officiũ, & non habet Breuiarium non eſt idoneus.nu.5.in fin.

D E C I S I O XLIII.

1 QVamuis in vltima reſolutione facta in hac cauſa ſuper probatione copulæ fuerint pro adminiculo adducti aliqui teſtes pro parte Illuſtr. D. Don Ioannis de Luna, nempe 3.17.18.& 38.Dubitaui an dicti teſtes patiantur tales exceptiones ꝑ ꝗs veniant repellendi,vel minuẽdi de fide in caſu, & ad effectum de quo agitur,& an 17.teſtes loquatur de carcere publico ĩ l. potius de domo Comitis de Suſtago, & qm̃ informãtes pro Illuſtr. D. Don. Michaele de Luna Comite de Morata conabantur oſtendere, q̀ in caſu de quo agitur requirerẽtur teſtes omni exceptione maiores: Dñi firmarũt in caſu

a de quo agit̃ nõ requiri teſtes omni exceptione [a] maiores, ſed ſufficere teſtes alias idoneos, qa hic nõ agitur de fœdere matrimonij,ſed de probanda ſubreptione literarũ diſpenſationis ad effectũ ne d. D. Michael ſit ſucceſſibilis in Comitatu de quo agit̃,& ibi non agitur principaliter de fœdere matrimonij,ſed incidẽter ad effectũ ſuccedendi in aliquo fideicõmiſſo, ſeu hæreditate,tũc ſufficiũt ordinariæ probationes c. cũm in 1. q fil.ſint legit.Gemin.conſil.27.col.2.verſ.qñq; agitur de hæreditate Put. deciſ.173.fuit reſolutum libr.1. & hanc diſtinctionem pluries ita tenuit.

2 Quod vero attinet ad fidẽ teſtiũ concluſerũt Dñi 28.teſtem eſſe idoneũ,& non pati exceptiones conſiderabiles.quãuis.n.probetur qñq; fuiſſe inhoneſtæ vitæ,& minus pudice vixiſſe,cũ tamen tempore examinis diù ante honeſte viueret in ſtatu coniugali cum ſuo viro,dicitur idoneus

b teſtis, quia tempus examinis eſt attẽdẽdũ [b] Felyn.in c.in literis num.5.verſ. fallit 5. de teſtibus Alex.conſil.5.nu.9.lib.1.& conſ.149.nu.7.libr.1.

3 Quo vero ad tertium teſtem Domini reſeruarunt fidei diminutionem arbitrio Rotæ, moti fuerunt ex pluribus ſimul iunctis nẽpe, quia vo-

c luntate ſe obtulit [c] Illuſtr. D. Don Ioannes de

Luna ſe teſtificaturum in hac cauſa, & ipſa dicit in 3. inter. ſecũdo, quia dicit ad quint. interrog. ſe habuiſſe, & habere familiaritatem valde particularẽ, & magnã amicitiã cũ D. de Maalla agnato d. Don Ioannis, & ꝙ propter hanc amicitiã habet eandem cum D. Ioanne de Luna, & quod de-
d ſiderauit, & deſiderat [d] quod D. Ioannis, & Do. Agnetę de Almazan ſuccedantur proſpere; Item quia ut ipſa fatetur ad 8. interrogatoriũ recepit pallium, quod tunc deferebatur a d. D. de Maalla agnato d. Don Ioãnis, & quia habuit dum eſſet infirma aliqua veſtimenta a d. Don Ioanne.

4 Quod 17. teſtem videtur Dominis, quod ſi adhuc reperiretur, vel ſaltem produceretur proceſſus in quo ipſe fuit examinatus a iudice prioꝝ cauſarũ, & ipſemet fatetur ad 4. interrog. ex quo appareret ipſum incidiſſe in excommunicationẽ contentam in Bulla Cęnę Domini, ex eo quia, vt ipſe teſtis fatetur eius procurator habuit recurſum ad iudices ſeculares, prout latius in ſuo examine, Domini cenſebant ipſum eſſe repellen-
e dum [e] in prædictis, at ei non eſſe fidem adhibendam iuxta teſt. in c. veniens 2. vbi omnes not. de teſtibus Ioann. Campeg. in tracta. de teſtib. reg. 36. cum alijs allegatis.

5 Decimus octauus teſtis fuit reſeruatus arbitrio, quia ante confectum dictum examen allocutus eſt cum d. Don Ioanne ſuper reformatione articuloꝝ, & ut ipſe dixit ad primum articulũ additionalem, Itẽ quia, vt deponit D. Paſcuetius teſtis reprobatorius d. Decimi octaui teſtis erat ſacerdos, & nunquã celebrauit miſſam, quia Archiepiſcopus Cęſarauguſtanus nunquam ei voluit concedere licentiam celebrãdi, cum eſſet debilis ingenij, & quod vt publice dicebatur nunquam recitabat horas canonicas, nec habebat Breuiarium.

6 Circa aliam partẽ dubij, quamuis diſputatio hæc uideatur ſuperflua cum 17. teſtis, qui deponit de carcere publico veniat repellendus, vt dictum eſt, dixerunt tamen Domini abſq; difficultate d. teſtem loqui de carcere publico regio, nõ autem de domo Comitis de Suſtago, quę poſtea fuit data pro carcere inquit enim ſuper 18. articulo ſe vidiſſe Don Petrum de Luna detentum in carcere publico a quo fecit ſe manifeſtari per curiam iuſtitiæ Aragoniæ, & quod ipſe teſtis ſimul cum alio fuit datus ad dictum carcerem, vt cuſtodirent illum, & quod vidit ibi in dict. carcere D. Agnetem de Mendozza tractantem ſatis familiariter cum dict. Don Petro de Luna, ex quibus verbis clare colligitur, quod teſtis intellexit de carcere publico, non autem de domo priuata, & ita Domini reſoluerunt.

ADDITIONES.

a *Omni exceptione maiores.* In cauſa matrimonij, an & quando teſtes debeant eſſe omni exceptione maiores, an vero ſufficiant ordinarij teſtes, vide regulam cum duabus ampliationibus, & alijs duabus limitationibus poſitam per D. meum Farinac. in tracta. de teſtibus quæſtio. 62. num. 99. & ſequent.

b *Attendendum.* Pariter, & in hac concluſione, quod teſtium inhabilitas attendenda ſit habito reſpectu ad tempus depoſitionis teſtium, vide bene per plures diſtinctas concluſiones declarantẽ per D. meum Farinac. in tractat. de teſtibus dict. quæſt. 62. num. 266. & ſeqq.

c *Se obtulit.* Teſtis vltro ſe offerens examini ſuſpectus eſt, & fidẽ non facit. Hæc regula ampliatur trib. modis, & limitatur vndecim alijs modis per Do. meum Farinac. in ſuo tractat. de teſtibus quæſt. 80. nume. 35. & ſequent.

d *Deſiderat.* Teſtis deſiderãs victoriã alicuius ex inſtigantib. idoneus non eſt ex allegatis per D. meum Farinac. bene hanc cõcluſionem declarat in tractat. de teſtibus quæſt. 60. nume. 40. & 47. b

e *Repellendum.* Excommunicatus teſtis regulariter a teſtificando repellitur, recipitq; hæc regula octo ampliationes, & totidem limitationes bene explicatas per D. meum Farinac. in tractat. de teſtibus quæſtio. 65. nume. 240. & ſequent.

Fam. Cent. I. V. D. Galeſ.

ILLVSTR. D. SERAPHINI Patriarchæ.

Romana Saluiani interdicti Luna 1. Junij 1587.

ARGVMENTVM.

Venditor rei litigioſę, ſeu alias alienari prohibitę. Ignorans tamen litem, ſeu prohibitionem, an & quando teneatur emptori ad damna, & intereſſe, & an etiam talis venditio ſit nulla cum omnibus clauſulis in inſtrumẽto venditionis cõtentis.

SVMMARIVM.

Contractus ex conuentione legem accipiunt. nu. 1. in fin.

Vendens rem prohibitam alienari ignorans prohibitionem, non tenetur emptori ad damna, & intereſſe. nu. 2. vbi declaratur.

Litigioſam rem vendens litem ignorans non incurrit pœnas litigioſi. nu. 2. & ibi in addit. litera a. vbi aliquid de pœna vendentis res litigioſas.

Vendens rem alienam etiam ignoranter, adhuc tenetur de euictione rei venditæ, & ad damna, & intereſſe. nume. 2. & ſequent.

Fiſcus qui rem alienam vendit, & de euictione promiſit, non tenetur niſi ad ſimplum, & ad damna, & intereſſe. nume. 2. poſt med.

Vaſallus qui ignorans feudum, illud vendit, tenetur emptori ad damna, & intereſſe. num. 2. in fine.

Vendens rem alienam ignoranter, non tenetur ad pœnã, quæ extrinſecus venit. nu. 2. in fine.

Saltem dictio eſt implicatiua, non autem limitatiua. numero 3.

Vendens rem alienam ignorãter, tenetur etiam ad totale intereſſe intrinſecum, non autẽ ad extrinſecũ. nu. 4.

Venditor

Venditor rei alienæ non tenetur ad intereſse, quando ipſe ignorauit remeſſe alienam, & venditor ſciebat. nu. 4. in fine, & ibi in addit. litera b. vbi an iſto caſu teneatur de euictione.

Venditor rei alienæ ſiue ſcienter, ſiue ignorans rem eſſe alienam indiſtinctè tenetur ad damna, & intereſſe, quando ita promiſit præſertim cum iuramento. nu. 5.

Nullus vbi eſt contractus, tunc nullæ etiã redduntur omnes clauſulæ in eo content. n. 6. declara vt nu. 7. & 8.

Venditor non tenetur præciſe rei venditæ dominiũ trãſferre, ſed tantum tenetur ad intereſſe. nume. 6.

Dominiũ non transfertur vẽditione, ſed traditione. n. 6.

Fideiuſſor poteſt ẽt accedere obligationi ꝑſonali poſt n. 6.

Nullitas actus inducitur ipſo iure per prohibitionẽ expreſſam, non aũt per prohibitionem tacitã. nu. 6. in fin.

Fideiuſſoria obligatio corruit, & eſt nulla, quando principalis contractus eſt etiam nullus declara, vt nu. 7. & in addit. litera c. vbi etiam quid de fideiuſſore in contractu minoris, vel filij familias.

DECISIO XLIIII.

1 DIſcuſſis reſpõſionibus datis per D. Gaſparem Galbiatũ ad obiectiones, & dubitationes Dominorũ excitatas cõtra deciſionẽ alias factã corã bo. me. R. Cantucio, fuit vnanimiter diſcuſſum ab ea deciſione, & concluſum omnino bona D. Iacobi de Alexijs eſſe obligata pro cẽſibus decurſis, de quibus agitur, Potiſſimũ fundamentũ deciſionis ſumitur ex inſtrumento venditionis cẽſus, in quo Iacobus expreſſis verbis ſeſe obligat ad damna, & intereſſe, vnde cum habeamus expreſſum pactũ, & contractus ſit iuratus, non vr̃ ambigendũ de huiuſmodi obligatione, cũ contractus ex conuentione legem accipiat l. contractus de reg. iur.

2 Neque obſtat, quod ratione ignorãtiæ prohibitionis venditor excuſetur a præſtatione dãnorũ, & intereſſe ex doctr. Abb. per Hoſtien. in c. eccleſia ſanctę Marię n. 10. vt lit. pend. & ibi Imol. n. 4. cũ alijs allegatis, vbi alienãs rẽ litigioſã igno-

a rantèr nõ incurrit pęnas [a] impoſitas ſciẽter alienan. Quia diſtinguendi ſunt caſus non ſolũ rõne diuerſitatis facti, ſed ẽt ratione diuerſitatis ipſius intereſſe; Nã pro regula ſtatui põt, ꝙ venditor ẽt ignorans tenetur de euictione, & ad dãna, & intereſſe, & hoc probant textus in diſcurſu allegati, Hoc. n. eſt ex natura ipſius actionis exemplo l. cõtractus C. de fid. inſtrum. nẽpe vel vt impleatur contractus, vel præſtetur intereſſe, & in hoc nulla fit diſtinctio inter venditorẽ ſcientẽ, vel ignorantẽ, quia ex ignorantia eius nõ diminuitur intereſſe emptionis, & ideo ꝓp ignorãtiã rei alienę nõ excuſatur venditor ab obligatione euictionis tot. ti. de euict. & a pari procedũt reſtitutio pretij, & præſtatio intereſſe intrinſeci, vt optimè declarat Afflict. poſt Iſern. tit. de prohib. feud. alien. per Feder. in not. 13. n. 7. ver. quęrit tñ hic And. & confirmatur egregiè ex deciſ. Rot. facta in cã Volaterana terrarũ corã R. P. D. Blãch. 18. Aprilis 1586. in qua fuit dictum, ꝙ text. in l. ſi Procurator de iur. fiſci. Quãuis dicat Procuratore fiſci, qui rẽ aliquã vendidit, & duplũ, vel triplũ pro euictione promiſit non teneri niſi ad ſimplũ; Non tñ propterea dicit non teneri ad damna, & intereſſe reſpectu illius ſimpli, & fuit eadem deciſio confirmata ſub die 28. Maij eiuſdem anni, &, pro huius concluſionis confirmatione text. eſt apertus in proprio caſu nullitatis alienationis in cap. ſi vaſallus feudum, & ibi Afflic. ſi de feud. fuer. contro. inter Dominũ &c. vbi vaſallus, qui ignorans feudum vendidit tenetur ad intereſſe, Quod verò deducitur ex Abb. habet locum in pęna quæ extrinſecus venit, & quæ non præſtatur ab ignorante, nõ autem in intereſſe, quod venit ex natura ipſius actionis.

3 Et quamuis Bart. in l. cum lex nu. 1. de fideiuſſor. videatur diſtinguere inter venditorẽ ſcientẽ & ignorantem, ut ignorans ſaltem teneatur ad reſtitutionẽ pretij, & ita videatur ſentire, quod non teneatur ad aliud, tamen re vera hoc nõ dicit: Dictio enim *Saltem*, eſt implicatiua, non autem limitatiua, & licet Aretin. & Iaſ. in addit. ad Port. in §. fin. Inſtit. de emption. & vendit. videãtur eandem diſtinctionem ſequi, tñ Ange. in d. l. cum lex nu. 2. hanc diſtinctionẽ reprobat, & duobus caſibus ait venditorẽ teneri ad intereſſe, vel cum vterque tam venditor, quã emptor eſt ignorans, vel cum emptor ſaltem, & allegat l. vt liberi cum gloſ. de contrah. empt. eandem ſententiã latius, & optimis fundamentis defendit Cuman. ibidem n. 5. & 6. Caſtren. ibid. circa finẽ, & Imol. num. 4. Fab. de Monte de empt. & vendit. in 4. q. princ. nu. 5. verſic. tertio quæro.

4 Nec obſtat, quod aliqui Doctores dicant venditorem ignorantem nõ teneri ad reale intereſſe, prout inquit Bar. in l. Iulianus in fin. princ. de act. empt. & Iaſ. in d. addit. ad Port. in §. fi. Inſtit. de empt. Cepoll. in l. 1. §. cauſa n. 14. de ędil. edict. cum alijs, quia non faciunt ad rem: Nos enim loquimur de intereſſe intrinſeco circa rẽ, ad quod ſiue ſciens, ſiue ignorans, venditor tenetur, non autẽ ad intereſſe extrinſeco iuxta text. d. l. Iulianus in princ. iuncta l. ſi ſterilis §. cum per venditorẽ eod. titul. Nam ab eius præſtatione propter ignorantiam excuſatur venditor, neque ab his diſcrepat Anto. Gomez. de empt. Thom. 2. cap. 2. nu. 50. verſi. Adde tamen, quia non agitur de eo caſu in quo vterque tam venditor quam emptor

b eſt ignorans, ſed tantum, quãdo emptor ſcit [b] & emit ab ignorãte, vel qñ ignorat, & emit a ſciẽte.

5 Sed etiam ſi demus diſtinctionem inter ſcientem, & ignorantem, ea tamen non applicatur caſui noſtro in quo ſpecialiter fuerũt promiſſa damna, & intereſſe vt dictum eſt, & ideo etiam quod ex natura actionis venditor nõ teneretur, tenebitur tamẽ hoc caſu propter pactum ſpecialiter appoſitũ, in hac enim materia ſpecialis prouiſio attenditur l. ſi fundum C. de euict. maximè cum contractus fuerit iuratus, qui eſt caſus quẽ excipit Angel. in d. l. cum lex. ſub nu. 1. Gabr. de clauſ. 10. num. 4.

6 Neque obſtat id quod ex aduerſo principaliter deducitur, quod cum huiuſmodi venditio ab initio fuerit nulla propter expreſſam prohibitionem alienationis de qua in teſtamẽto Pauli, omnes quoque clauſulas acceſſorias eſſe nullas, ut voluit Grat. in allegat. conſil. 91. nume. 20. lib. 1. Gabr. in d. concluſ. 10. Nam pluribus modis re-

ſpondetur; Primo quod aſſumptum eſt falſum, nempe venditionem abſolute fuiſſe nullã a principio; fuit enim nulla reſpectu alienationis, non autem reſpectu præiuditij venditoris; Nam ſi inſpiciamus naturam huius contractus non tenetur præciſe venditor dominium rei in emptorẽ transferre, ſed tantum ad intereſſe tenetur l. contractus C. de iid. inſtrum. Neque vẽditione trãſfertur dominium, ſed traditione l. qui ſibi C. de his qui a non dom. mand. ſunt. Vnde cum fuerit prohibita alienatio, Hæc prohibitio non expreſſe reſiſtit venditioni, ſed alienationi, ideſt vt inquit Bar. in d. l. cum lex num. 1. translatione dominij, & ideo obligationi perſonali poteſt accedere fideiuſſor, & licet in quandam conſequentiam cenſeatur prohibita venditio, quia per eam deueniri poteſt ad id quod prohibitum eſt, tamẽ ea prohibitio eſt tacita, vt inquit idem Bart. ſub num. 10. & prohibitio expreſſa eſt illa quæ reddet actum ipſo iure nullum a principio, non autẽ tacita l. fina. §. fina. C. com. de leg. & ideo Docto. qui cautius loquuti ſunt in l. filius familias §. diui de lega. 2. Agentes de hac prohibitione dicũt alienationem nullam, non autem venditionem Bart. ibi nume. 6. Caſtrenſ. nume. 7. Rip. numero 48. & cęteri.

7 Secundo reſpondetur ex doctrin. Angel. in d. l. cum lex num. 1. quod tunc contractu nullo exiſtente acceſſoria quoq; veluti fideiuſſoria c obligatio corruunt, quando contractus annullatur propter defectum formæ, ſecus ſi propter defectum materiæ, quæ doctrina optimè caſui noſtro conuenit, peccat enim cõtractus in ſola materia, quia res vendita erat prohibita alienari, & hanc declarationem in effectu licet diuerſis verbis ſentit Caſtren. ibidem nume. 2. verſiculo aliquando vbi ait, quod ſi alienatio eſt prohibita fauore alterius quam alienantis qui eſt caſus noſter; Nam prohibitio hæc facta eſt fauore vocatorum ad fideicommiſſum, tunc quod attinet ad eius præiuditium contractus tenet; Neque cenſetur prohibitus.

Tertio poteſt reſponderi, quod vbi non militat eadem ratio in clauſula acceſſoria, quæ militat in principali, non tolluntur clauſulę acceſſoriæ ſublato principali contractu, vel ſi talis clauſula poteſt de per ſe ſtare, prout vtramque limitationem multis authoritatibus probat Gabr. in d. concluſ. 10. num. 9. & 10. Hic autem adeſt diuerſa ratio, Nam prohibitio reſpicit tantum effectum alienationis ex contractu reſultantem, quare in cęteris ſuſtineri poteſt contractus ex ſua propria natura, quæ vt dictum eſt non obligat præciſe venditorem ad translationem Dominij, & quæ allegantur in contrarium ex Tiraquell. de conſtit. in ſext. limitatio. numero 28. & Gabr. & alij ſunt intelligendi ſecundum diſtinctiones ſupra deductas, non obſtan. conſil. Grat. cuius authoritas non eſt tanta, vt debeamus a receptiſſimis concluſionibus recedere ad bene deducta per addit. ad deciſ. Afflicti. 278. nume. 4.

8 Ex his tolluntur omnia, quæ contra conſiderationes factas in diſcurſu fuerunt per Dom. Gaſparẽ deducta, & ideo Domini cenſuerunt a dicta reſolutione recedere.

ADDITIONES.

a *Poena*. De pęna ementis, & vendentis rem litigioſam, vide tex. cum ibi notat. per Doct. in l. fin. C. de litig. ſtatutum Vrbis lib. 1. c. 118. & Plot. in tract. de in lit. iuran. ſub nu. 183. & ſeq. ſecundum antiquã impreſſionẽ vbi an vendens, & emens rem litigioſam poſſit criminaliter puniri, & an, & quando deferatur iuramentum in litem contra ſic ementem, & vendentem.

b *Scit*. Quando emptor ſcit alienã eſſe rem quã emit, tunc cõtra vendentẽ regulariter de euictione agere nõ põt tex. in l. ſi fundũ C. de euictionibus, & in l. ſi a matre ff. de iure dotiũ Villalob. in com. opin. litera V. n. 14. Franc. Turzan. opi. 115. vbi de emente ſciẽter rẽ dotalẽ Caballin. in tracta. de euict. §. 5. n. 31. Ant. Gomez. varia. reſol. in tit. de empt. & vendit. n. 42. vbi alia concordãtia iura allegat, & loquitur ẽt in eo qui ſolũ in genere ſciebat rem quã emit ad uenditorẽ non pertinere, licet ignoraret ad quẽ particulariter pertineret, & rurſus loquitur, ut iſto caſu nec ẽt poſſit emptor pretiũ retinere, nec vẽditor cogi ad illud reſtituendũ, ꝙ & idem voluit Villalob. vbi ſupra d. n. 14. & latè explicat Couar. variar. reſol. lib. 3. c. 17. nu. 1. & ſeq. quẽ videas in materia. Verũ hęc eadem regula patitur tres limitationes, prima eſt niſi vẽditor expreſſe de euictione promiſiſſet Caballin. d. §. 5. eod. n. 31. Rolan. conſ. 67. n. 2. libr. 4. & nu. 8. & ſeq. vbi præſertim ſi promiſiſſet de euictione per verba generalia, *Quomodocũque, qualitercũque*, aut quid ſimile Couar. vbi ſup. d. lib. 3. c. 17. nu. 7. ſecunda eſt limitatio niſi pretiũ eſſet cõuerſũ in vtilitatẽ vendentis, Nã tũc venditor tenetur illud reſtituere emptori ẽt ſcienter ementi rẽ alienã l. emptor ff. de rei vend. gloſ. in l. 1. C. de præſcript. 30. vel 40. annorũ cum alijs relatis per Ant. Gomez. vbi ſupra d. nu. 42. in fin. vbi teſtatur de com. opin. tertia eſt limitatio niſi quis ſciẽter emerit rẽ fideicõmiſſo ſubiectam, Quia tunc datur repetitio pretij l. fina. §. fina. & ibi communiter Docto. C. commun. de lega. Anto. Gomez. vbi ſupra eod. num. 42.

c *Fideiuſſoria obligatio*. Practicabilis eſt iſta materia, an ſcilicet, & quando teneat fideiuſſoria obligatio principali obligatione nulla exiſtẽte, ad quam vide omnino Cephal. conſil. 437. num. 8. & ſeqq. 21. & ſeq. 80. & ſeqq. & Fabian. de Mõte in tracta. de emption. & vendit. in 6. quæſtion. principali numero 53. & ſequent. vbi pulchrè, & præſertim loquitur in fideiuſſore euictionis de quo particulariter vide etiam Simoncell. in tractat. de decret. libro ſecund. titu. quinto numero 28. & ſequent. vbi dixit, quod fideiuſſio euictionis tenet, quando venditio eſt nulla, & prohibita a lege non ſimpliter, & generaliter, ſed reſpectiue, & fauore alicuius perſonæ, de qua re aliquid generaliter infra iterum dicam. Hoc vnum eſt, quod regulariter fideiuſſio non ualet, quando principalis pro quo fuit fideiuſſum ſe obligare non poterat, vbi enim principalis obligatio non datur, ibi nec etiam datur obligatio fideiuſſoris leg. ſi ſub impoſſibili, & leg. cum lex. digeſt. de fideiuſſoribus cum alijs per Anton. Gomez.

Gomez.in tracta.de contractib.tit.de fideiuſſor. nu. 1.Cepoll.caut.131. latè Crot. cõſ.135.n.25. & ſeqq.omnib.vbi hanc regulã bene defendit, & reſpondet contrarijs, & loquitur non ſolum qñ principalis cõtractus eſt inualidus ipſo iure, ſed ẽt ſi ſit inualidus ope exceptionis, verũ quia hæc eadem regula non nullas patitur declarationes, & vt produxi ſepe de hac materia dubitare contingit, iccirco aliquantulum in ea perſiſtendo, de pluribus querendum duxi.

Et primo, quid ſi fideiuſſor iuraſſet, an iſtud iuramẽtũ fideiuſſoriã obligationẽ nullã firmet; Dic quod ſic ſecundũ Natt.conſ.262. nu.14. lib. 2.& Crot.d.conſ.138.nu.26.& nu.31. vbi declarat hoc nõ procedere, qñ principalis obligatio iuramento firmata valeret, quia tũc nec ẽt valeret fideiuſſio iurata Steph.Lamberteng.in tracta.de contractib.eorũ &c.gl.16.q.7. nu.18. vbi pariter declarat procedere, dummodo fideiuſſor ſciret principalem contractum eſſe inualidum, ſecus ſi ignorabat prout in dubio præſumitur,

Secũdo quid ſi fideiuſſor obligaſſet ſe nõ ſimpliciter vt fideiuſſor, ſed ẽt vt principalis? An tũc valeat fideiuſſio, ẽt quod principalis contractus non teneatur? videtur quod ſic ſecundũ Natt.d. conſil.262.nu.14.ſed contrariũ voluit Alexã. in conſ.66.lib.4.per totũ ideo pro reſolutione vide Stephan.Lamberteng.in tract.de contract. eorũ &c.gl.16.q.6.nu.15.& 16.& generaliter de materia vide Paul.de Caſt.in l.ſed Iulianus ff.ad Macedon.& conſ.331.par.1.Marſil. in rubr. de fideiuſſor.nu.62.Aret.conſ.33.col.3.verſ. venio igitur ad quartũ, vſque ad finem conſilij Siluan. cõſil.84.nu.3.Natt.conſ.52.nu.1.& ſeq.lib.1.& cõſil.261.nu.3.lib.2.Cęphal.conſ.220.lib.2.Anch. Regien.q.45.par.1.apud quos reperies etiam an fideiuſſor obligans ſe vt principalis, retineat adhuc naturã fideiuſſoris: An verò potius habeatur pro principali obligato, & illi ęquiparetur.

Tertio quid ſi fideiuſſor expreſſe ſe obligauit, & voluit teneri, ẽt quod principalis contractus eẽt inualidus? An tũc eius obligatio valeat? Dic ꝙ ſic ſecundũ Steph. Lãberteng. in tract.de contractib.eorũ gl.16.q.5.nu.14.vbi loquitur, qñ fideiuſſor ſuſcipit in ſe periculũ affirmando actũ validum, nec prohibitum a lege, ſeu ſtatuto.

Quarto, quid qñ principalis contractus eſt doloſus? Tunc indubitanter nec ẽt valet fideiuſſio in eo appoſita ſecundũ Cęphal.in conſ.11.n.26. 28.& 29. vbi ponit exemplum in renunciatione mulieris enormiſſimè lęſa ex qua cum arguatur dolus reipſa iccirco in ea, nec etiam fideiuſſor intercedens obligatur vt ibi per eum.

Quinto, quid ſe principalis contractus a lege, ſeu ſtatuto prohibitur eſt, nõ ſimpliciter, aut generaliter, ſed reſpectu certę pſonę, An tũc accedẽs fideiuſſio valeat, Dic ꝙ ſic ex allegat p Simõcell.in trac.de decr.lib.2.ti.5.n.29.& p Cępha.in conſ.751.num.6.iuncto nume.28.& 29.lib.4.

Sexto, & in ſpecie, quid in fideiuſſore alicuius filij familias, vt puta prohibiti a lege, vel a ſtatuto mutuo accipere, An fideiuſſor in tali mutuo accedẽs remaneat obligatus; Dic ꝙ nõ ſecundũ Crot.d.conſ.135.nu.25.& ſeq.vbi latè hanc concluſionẽ a cõtrarijs defendit, & ante eum Alex. in conſil.66.lib.4.& tradit Ant.Gomez. in titul. de contractu mutui numero ſecund.verſicu. tertio extende.

Septimo, quid in fideiuſſore accedente in aliquo contractu inualido facto a minore pp eius minorẽ ætatẽ. vide Cęphal.d.conſ.437.per totũ, Simoncell.de decret.lib.2.ti.5.nu.28. vbi loquẽs in alienatione bonorũ minoris inualida pp defectũ decreti, & aliarũ ſolemnitatũ, defendit talẽ fideiuſſorẽ teneri, & obligatũ eſſe, licet aliqui ibi per eum relati contrariũ dixerint, eo quia talis alienatio non eſt prohiba generaliter & ſimpliciter, ſed reſpectu ipſius minoris, Ad ea quæ generaliter dixi in quinto quæſito Stephan. Lamberteng.in tract.de contract.eorũ gloſ.16.q.4.nu.9. & ſeq. vbi diſtinguendo dixit, ꝙ ſi in contractu minor remanet naturaliter obligatus, tunc fideiuſſor accedens, & naturaliter, & ciuiliter obligatus remanet, ſecus ſi ipſe minor naturaliter obligatus nõ remanet, & pro hac diſtinctione faciũt trad.per Anton.Gomez.d.tit.de fideiuſſor nu.1. & vide etiã aliã diſtinctionem traditã per Virg. Boccac.in conſtit.March.gl.8.nu.156.vbi dixit, quod nec ẽt valet fideiuſſio facta pro minore, qñ fideiuſſor illum eſſe minorem ignorabat, ſecus ſi ſciebat; Item quod obligatus fideiuſſor, quando minoris oblig. non tenet propter eius facilitatẽ, & imbecilitatẽ, ſecus ſi minor dolo aduerſarij circumuentus ſe obligaſſe; Quia tunc nec etiam valet fideiuſſio, ut ibi per eum, & faciunt generaliter tradita ſupra in quarto qũæſito.

Octauo, quid in fideiuſſore accedente in alienatione dotis, vide in hoc Cępol.cautel 131.Cãpeg. in tracta. de dote par.4. quæſt.23.vbi quod nec tenentur fideiuſſores de euictione, ſi alienatio cantat in perſonam vxoris, ſecus ſi in perſona viri, & idem traditur per Franc.Turzan. in cõmun.opin.opinion.115.& per Simoncell.in tracta.de decret.lib.2.tit.nu....

Fam. Cent. I.V.D.Galeſ.

COMITVLI.

Cornetana, ſeu Romana dotis Lunæ 8. Junij 1587.

ARGVMENTVM.

Teſtamentum, quando valeat ſine ſubſcriptione teſtatoris, & ex quib. pręſumptionibus de falſo ſuſpectum reddatur ad effectum, vt ei fides nõ adhibeatur, cũ aliis notabilibus de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Teſtamentum ſubſcriptione teſtatoris carens, quando ſubſcriptio erat neceſſaria ex eius voluntate nullum eſt. num. 1.

Falſitatis ſuſpitiones habentur pro falſitate in cauſis ciuili-

ciuilibus, & quando agitur, vt ſcriptura non probet. num. 1. in fine.

Confeſſio dotis receptæ conſtante matrimonio probat ſolutionem, & præiudicat marito confitenti vbi præceſſit promiſſio. n. 2. & in addit. litera a. vbi de materia.

Teſtamentum ſecundum reuocat primum. nu. 3.

Teſtamentum in ſua forma non caſſum, nec cancellatũ non præſumitur falſum. num. 3. in fine.

Inſtrumentum, ſeu teſtamentum dicitur perfectum, quã do in eius fine reperitur appoſita clauſula actum &c.

Notario creditur in ijs quæ in eius præſentia geſta ſunt. num. 4. & in addit. litera b. vbi de materia remiſſiue in quibus, & quando notario ſit credendum.

Subſcriptio teſtatoris in teſtamento reſpicit potius probationem quam ſubſtantiam ipſius teſtamenti. nu. 4.

Teſtamentum ſine ſubſcriptione teſtatoris etiam neceſſaria ex eius voluntate ſubſtinetur inter liberos. nu. 4. ad finem.

Filius magis præſumitur dilectus a patre quam vxor. numero 5.

Falſitatis præſumptiones, non tollunt fidem inſtrumento, niſi fuerunt graues. nu. 5. in fine.

Melioramentorum, quæ non ſunt liquida, non datur compenſatio. num. 6.

Maritus qui ex bonis vxoris extra dotem fructus percipit, compenſat cum illis melioramenta facta. nu. 6.

Maritus percipiendo fructus de bonis vxoris extra dotẽ de eius voluntate non tenetur ad reſtitutionem illorũ, eos tamen compenſat cum fructibus dotis, non ſolutæ quatenus in illis eſſet creditor. nu. 7.

DECISIO XLV.

1 FVerat reſolutum coram bon. me. Lauretano competere Illuſtr. D. Alexandro de Aptis pro recuperatione dotis D. Helenæ eius matris viam exequutiuã obligationis Cameralis contra Illuſtr. Do. Bernardinum Sabellum, iuxta quam reſolutionẽ cũ inſtaretur pro mandato exequutiuo, dubitaui an eſſet relaxan. & pro qua ſumma, Duo. n. proponebantur teſtamenta D. Helenæ, primum quod fuit præſuppoſitũ ſine veri præiud. in diſputatione corã Lauretano d. Alex. legitur inſtituens hæres in 4. parte, quo attento ageret ſine actione, quia hactenus vltra quartam partem dotis conſequutus eſt, Alterũ verò teſtamentũ in quo eſt hęres vniuerſalis dicebatur carere ſubſcriptione teſtatricis neceſſaria ex eius voluntate ac proinde, vel eſſe nullum ad tex. cum ibi not. in l. cõtractus C. de fid. inſtrum. vel teſtamentũ in actis productũ ſine ſubſcriptione diuerſum eſſe ab eo, quod enũciatur ſubſcriptum a teſtatrice arg. l. teſtamento quidã ff. de condit. & demon. imputabatur etiam non nullis ſuſpitionibus falſitatis, quæ in cauſis ciuilibus habentur pro falſitate, quando agitur vt ſcriptura non probet. ca. porrecta de confirm. vtil. vel inutil. Caputaq. deciſ. 296. lib. 1. & demũ dicebatur D. Bernardinum viciſſim eſſe creditorem ratione melioramentorum, quę in bonis extra dotem feciſſet, nec nõ ratione fructuum dotis non ſolutæ, ex quibus videbatur induci compenſatione Capyc. deciſ. 17.

2 Sed Domini reſponderũt minimè ex præmiſſis impediri poſſe relaxationem mãdati exequutiui pro ſumma ſcutorũ quatuor milliũ monetæ in qua ſumma d. Bernardinũ debitorẽ eſſe ex cã dotis D. Helenę liquido conſtat per inſtrumẽtũ in actis coram A. C. producta. Nec dubiũ, quod confeſſio dotis receptæ conſtante matrimonio probat ſolutionẽ[a], & præiudicat marito vbi præ-

a ceſſit promiſſio [a] l. in contractis §. ſed quoniã vbi Docto. de non num. pecun. Afflic. deciſ. 402. Caputaq. deciſ. 196. part. 1.

3 Non obſtat primum teſtamentum, Quia Do. Alexander illud nõ approbauit, & fuit reuocatũ per poſterius, §. poſteriore Inſtit. quib. mod. teſt. infir. cuius vigore immiſſus fuit ex mãdato A. C. in poſſeſſionem hæreditatis D. Helenæ, & obtinuit conſignari ſibi vti hæredi, & creditori prædictæ dotis ſcuta quinque millia, & quingenta ſequeſtrata penes Illuſtr. & Reuerend. D. Cardinalem Sabellum apponente, & proteſtãte ex aduerſo ipſo D. Bernardino ex quo ad effectum relaxandi prædictum mandatum ſatis legitimata viſa eſt perſona D. Alexandri Galleſ. ad 2. parte oblig. cam. quæſt. 1. nu. 12. & ſatis approbatũ in ſua forma ipſum originale teſtamentum ad l. fina. C. de edict. diu. Adria. tollen.

4 Nec obſtat, quod in eo dicebatur deſiderari ſubſcriptionẽ teſtatricis, quia Dñi habebant teſtamentũ pro perfecto ſtãte clauſula actũ Pariſ. conſ. 22. n. 15. lib. 2. Ruyn. conſ. 159. nu. 11. lib. 4.

b Cumq; notarius [b] dicat teſtamentum fuiſſe ſubſcriptũ a teſtatrice ſtãdũ eſt eius dicto in his quæ in eius præſentia ſunt geſta Creſcen. deciſ. 104. & quatenus ſubſcriptio etiam in originali fuiſſet omiſſa, dicebant illam potius recipere probationẽ quam ſubſtantiã teſtamẽti, nec eius omiſſionẽ vitiare teſtamentũ inter liberos l. hac conſultiſſima §. & ex imperfecto C. de teſtam. præſertim, quia illa ſubſcriptio erat ad cautelã pro maiori ipſius teſtamenti validitate, tamen clareſcet veritas per originalis exhibitionem.

5 Aliæ ſuſpitiones, quæ afferebãtur leuiores viſæ quam vt de eis habenda eſſet ratio, excludebãtur ex naturali affectione matris erga filiũ, quæ ceſſare facit omnem ſuſpitionem vxoris ne ſcilicet ex 2. teſtamento vir ſciens ſe præteritum offenderetur iuxta ea quæ de reuerentia maritali not. Tiraq. in l. 1. connub. num. 25. & inſtrumenti fides nõ tollitur niſi ex grauibus præſumptionibus falſitatis Dec. conſil. 101. Caputaq. deciſ. 4. parte ſecund.

6 Nec viſum fuit eſſe locum compenſationi melioramentorũ, tũ quia non ſunt liquida l. fi. C. de compenſ. tũ quia ſi D. Bernardinus percepit fructus ex bonis vxoris extra dotẽ cũ illis cõpenſare debet melioramenta, vt per Bero. quæſtio. 22.

7 Sed neq; etiã locum eſſe exceptioni de fructibus dotis non ſolutæ, quia fructus debebantur a D. Portia, quæ dotẽ promiſit, poſt cuius obitum ſi d. Bernardinus ex illius bonis fructus percepit, ex ijs cẽſetur ſatisfactus, Nam quamuis maritus percipiẽdo fructus de bonis vxoris extra dotem de eius voluntate non teneatur ad reſtitutionẽ, quando ſunt conſumpti, vt per Bart. & alios in l. final. pen. ad l. Falcid. Afflict. deciſio. 44. numero quarto tamen cum eſſet creditor fructuum

dotis

doris cenſendum eſt Dom. Helenam; illi promiſiſſe fructuum perceptionem ex dicta cauſa, per ea quæ conſiderat Alexan. in d. l. penult. numero 4. Aym. conſilio 106. nume. 10. & conferunt tradita per Bartol. in ſua diſputatione 7. mulier habens amplum patrimonium, & nihilominus Domini voluerũt præſtari idoneam cautionem per Dom. Alexandrum de reſtituend. ad omne mandatum Rotę quatenus ratione prędictorum melioramentorum, & fructuum conſtiteti cum eſſe debitorem D. Bernardino.

ADDITIONES.

a *Promiſsio*. Quando præcedit promiſſio dotis, tunc quod cõfeſſio mariti de illius receptione verè probet ſolutionem; Nec quod talis confeſſio dicatur facta ſub ſpe futurę numerationis, aut titulo donationis, tam in pręiuditium fiſci quam creditorum, & de materia vide Aym. conſilio 40. numero 1. Cardina. Alban. conſil. 8. numero 11. Cotarr. varia. reſolut. lib. 1. cap. 7. num. 6. in prim. verſ. & dict. numero 6. verſic. cęterum egregia eſt diſputatio Cephal. conſilio 2. numer. 9. & ſequent. & conſil. 10 1. numero 35. & ſequen. & conſil. 151. numero 9. libr. 1. & conſil. 239. numero 18. Roland. conſilio 20. numero 18. libr. 4. Ioſeph. Ludoc. deciſ. Peruſin. 66. nume. 25. part. 2. vbi teſtatur de magis communi opinione, & apud iſtos Doctores reperies plures alios concordantes, & idem tenentes.

b *Notarius*. Ad hanc materiam, quando ſcilicet & in quibus notario credendum ſit, & quantum remitto lectorem ad Barto. in auth. ſi quis in aliquo nume. 8. & ſeqq. C. de edend. Alberic. in l. ne in arbitris nume. 5. C. de receptis arbitris firman. in repert. in verbo notarij fides Curt. conſi. 166. num. 2. Aym. conſil. 88. nume. 20. Cepol. cautel. 197. nu. 2. & 3. Nouell. regu. 42. in 1. ampliatione Neuiz. conſ. 34. nu. 10. & nu. 48. Siluan. conſ. 54. nu. 8. Frãc. Turzan. opin. 69. Hercul. de negat. n. 26. verſ. 47. in fertur, & nu. 218. & ſeqq. & nu. 55. & ſeqq. & nu. 284. & ſeqq. deciſ. Pedemont. 172. per totam, & deciſ. 170. nu. 6. Gram. deciſ. 73. n. 3. & conſil. 28. num. 13. Rolan. conſ. 33. nu. 14. ſeqq. lib. 1. & conſ. 7. nu. 69. lib. 3. & conſ. 63. num. 41. & ſeqq. lib. 2. & conſi. 32. nu. 20. & ſeq. lib. 2. & conſ. 44. nu. 25. & ſeq. 43. & ſeq. lib. 1. & conſ. 26. nu. 13. & ſeq. lib. 3. & conſ. 55. nu. 1. & ſeq. lib. 3. & conſi. 89. nu. 24. ſeq. lib. 2. Anchar. Regien. q. 6. n. 17. q. 16. nu. 2. par. 2. Brun. a Sole in ſuo conſi. crim. nu. 60. Monticell. in repert. teſtium fol. 443. colu. 2. verſi. fin. & pag. 444. col. 1. verſ. 1. 2. & 3. Villalob. in com. opin. litera M. n. 23. & ſeq. & n. 18. & nu. 30. & 31. Cępha. conſ. 213. n. 1. & ſeq. & conſ. 72. n. 1. & ſeq. Michael. Craſſ. in com. opin. libr. 2. c. 3. q. 14. Thom. 2. Ruyz. dec. 2. per totã Stephan. Lãberteng. in tract. de contractib. corũ &c. gl. 8. nu. 42. Achil. Perſonal. de adipiſcen. poſſ. n. 146. Maſcar. concl. 4. nu. 21. & ſeq. & concl. 189. n. 4. & cõcluſ. 1003. n. 27. & cõcl. 1094. & 1095. Apud quos reperies notarij fidem, & illius aſſertionis probationé ptractatã generaliter, & particulariter.

Fam. Cent. I.V.D. Galeſ.

Deciſio XLV.

COMITVLI.

Romana dationis inſolutum Luna 15. Iunij 1587.

ARGVMENTVM.

Magiſtraliter in hac deciſione declaratur ex quibus, & quando contractus aſſignationis domus factę a debitore ſuo creditori, præſumatur potius pignoris, quam dationis in ſolutum, vel econtra ad effectum, vt fructus per eundem creditorem percepti ex re aſsignata computentur, vel non cõputentur in ſortem principaliter, & eſt materia vſuraria in prauitaté reſpiciens.

SVMMARIVM.

Fructus pignoris computantur in ſortem. nu. 1.

Datio inſolutum, & non in pignus dicitur, quando debitor rem creditori aſsignat ad ſui libitum poſſidendã, & fruendam cum libera fructuum perceptione. nu. 2.

Creditor in pignore non habet nec vſum nec fructum. numero 2.

Pignus poteſt per creditorem a ſuo debitore, quandocunque auocari facta ei ſolutione debiti. num. 2.

Dominij translatio ſignificatur ex perceptione vſusfructus. num. 2.

Pignoris dominium remanet penes pignorantem. nume. 2. in fine.

Pignoris acceptatio creditum non extinguit, ſed illud magis firmat. num. 3. in fine.

Debitor tenetur de euictione rei in ſolutum data, non autem rei in pignus data. nu. 4.

Pignoris contractus ſignificatur, quãdo debitor vult cautum reddere ſuum creditorem. num. 5.

Datio inſolutum facit creditorem in expugnabiliter de ſuo credito ſecurum. num. 5.

Contractus qualis ſit cognoſcitur potius ab effectu quam a denominatione contrahentium. nu. 6. Quod quando uerum ſit vide in addit. litera a.

Hipotheca conſtituitur etiam in translatione dominij, quando ſubeſt timor euictionis. nu. 6.

Dominium ſine traditione non transfertur. nu. 7. vbi ſecus ſi rei traditio, vel aſsignatio interuenit.

Dominium dicitur translatum per clauſulam adhabendum &c. *& per clauſulam*, dans, & conſtituens &c. *nu. 7. & in addit. litera b vbi de materia.*

Creditor tenetur ſtare Inquilino domus ſibi in pignus data. nume. 8.

Pactum de retrouendendo minorem habet ſuſpitionem fraudis in datione inſolutum quã in venditione. n. 9.

Vſura, & fraus non præſumitur commiſſa a muliere. numero 10.

Vſura, et fraus non præſumitur commiſſa inter perſonas integræ opinionis, & ſanguine nu. 10. & in addit. litera c. vbi etiam quid de præſumptione ſolutionis.

Confeſsio mulieris ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs Vrbis non valet, præſertim quando confeſſio eſt turbida. nu. 11. & in addit. litera d. vbi de materia.

DECISIO XLVI.

1 Illuſtris D.Helena Vrſina ex com
miſſione DD.Chiuppini, & Sci-
pionis ſuorum fratrum erogauit
de proprijs pecunijs in conſtitu-
tionē Capellæ in eccleſia Sāctiſ-
ſimæ Trinitatis ſcuta ſeptingen-
ta,& viginti poſtmodum D.Chiappinus volens
recognoſcere bonam fidem D. Helenæ pro rata
ipſum tangen.ſcutor.360.& ſororē cautam red-
dere pro dicta ſumma,obligauit illi domū,prout
in inſtrumento anni 1564.ſuper hoc inſtrumen-
to principaliter cōtrouerſum fuit inter hæredes
D.Helenæ, & D.Chiappini an contineret datio
nē in ſolutū,vel pignus D. arbitris dubitantibus
an penſiones perceptæ per D.Helenā ex dicta do
mo deberent in ſortē cōputari ad.l.1.C.de pign.
actio.c.illo vos.de pign. Attentis maximè duob.
poſteriorib.cōtractib. cū eadē D. Helena ſucceſ-
ſiue celebratis, & petitionibus pro eius parte fa-
ctis in iudicio Capitolino, quæ eamdem ſum-
mam videbantur reſpicere.

2 Extra Rotam conſului D.qui perpenſis clau-
ſulis, & pactis appoſitis in primo inſtrumento,
quæ pignoris naturā excedāt, ac deſtruūt reſpō-
derunt partē domus fuiſſe D.Helenæ datā in ſo-
lutū pro quātitate de qua in inſtrō, voluit.n.D.
Chiappinus D.Helenā pro dicta sūma 360. ſcu-
torū ratā dictæ domus habere, & poſſidere ac ea
vti,& fuit ad ipſius D.Helenæ libitū voluntatis,
quæ verba importāt, vt ab ea de iure pars domus
auocari non poſſit Spec.empt.& vend. nu.19. &
ſeq.& concedit liberā fructuū perceptionē Bero.
conſil.157.nu.16.libr.1. at ex pignore nec vſum
nec fructū habet creditor.§.furt. inſtit. de oblig.
& poteſt ac debet quandocunque ſoluendo debi
tum pignus auocare Neguſ. de pignoribus part.
5.mēb.3.n.1.& 5.legitur ēt in eodē inſtrō,q Do.
Chiappinus pro dictis 360.ſcut.dedit,& conceſ-
ſit dict.domū vtendā,& fruendā, vñ ſignificatur
tranſlatio Dominij l.vbi aūt §.fi.l.ſcire debemus
ff.de verb. oblig.& inducitur datio in ſolutū l.ſi
prædium,vbi Doct.C.de euict.Aret.conſ.159.n.
16.excluſo pignore,cuius Dominiū remanet pe-
nes pignorantem l.cum res C. de contrah. empt.

3 Sed viſum eſt ex eo ceſſare oēm dubitationē,
q ipſa D.Helena pro parte dictæ domus ſibi a D.
Chiappino data pro dicta ſumma 360. ſcut. ab-
ſoluit,& liberauit eundē D.Chiappinū. conſtat
enim per acceptationem pignoris creditum ma-
gis ſaldum remanere creditori, tantum abeſt, vt
extinguatur debitum §.fi.inſtit.quib. mod.re.cō
tra oblig.& tot.tit.ff.& C.de pignoribus.

4 Accedit promiſſio adiecta de euictione, quæ
aptè concurrit in datione in ſolutum l. libera,&
ibi Bar.C.de ſent.non autem ſic cōgruit pigno-
ri l. ſi cum venditor in prin.C.de euictio.Bal.in
l.1.in fin.C.de peric.& com.rei vend.

5 Nec repugnant promiſſis verba illa volēs cau
tā reddere,quę cōſonant pignori,vt per Natt.cō
ſil.496.in prin.quia conueniunt ēt dationi in ſo
lutum, imò magis cū is qui eſt effectus dñs rei in
expugnabiliter ſit ſecurus,vt inqt Aret.in d.cōſ.
159.nu.17.Nec diſſentit Natt.vbi ſupra nu.13.

6 Minus obſtat,quod expreſſum fuit domū obli
gari pro ſpeciali hypotheca,& obligatione,quia
denominationis ratio habenda non eſt vbi res
a ipſa, & effectus [a] attenditur l. vbi ita donator de
donat.caut.mort.Neuiz.conſ.86.nu.13.Nec diſ-
ſplicuit reſponſio,quod vtiliter etiam in tranſla
tione dominij cōſtituetur hypotheca, qñ ſubeſ-
ſe pōt timor alicuius euictionis ex alleg.per Me-
noch.conſ.201.n.3. lib.3.facit caut. Cepoll.122.

7 Et hæc quoad primum contractū,ex quo cum
proponeretur non fuiſſe D.Helenæ ius quæſitū
traditione non ſequuta Dec.conſil.12.ac proin-
de potuiſſe ab eo recedi ēt omiſſis ſolemnitatib.
ſtatuti Vrbis fuit examinatus ſecundus contra-
ctus celebratus de anno 1565.& concluſum pari
ter dationē in ſolutū.patet.n.factum fuiſſe prin-
cipaliter in exequutionem præcedentis contra-
ctus ad quē relatio habeatur cum cōſignatione
eiuſdem partis domuſq; conſignatio apta eſt ad
Dominij tranſlationē,vt per Socin.conſil.9.nu.
30.lib.5.Aret.d.conſil.59. oſtenditq; actum eſſe
de dominio transferendo, non de pignore con-
cedendo Ruyn.conſil.162.nu.19.lib.2. id ipſum
concludunt clauſulæ ad habendum &c. dans,&
b cōſtituens &c. [b] & aliæ ponderationes in ſimili-
bus terminis per Socin.d.conſil.9.Aret. conſilio
159.Iaſ.conſil.92.lib.1.Decian.conſil.35.libr.2.
Menoch.conſil.201.in 3.

8 Promiſſio quoq; ipſius D.Helenæ de nō eijciē
do Inquilinū comprobat nō fuiſſe actum de pi-
gnore. Cum enim creditor ſtare teneatur Inqui
lino, ad trad.in l. emptorem C.locati,talis pro-
miſſio ſuperfluo adiecta fuerit.

9 Nec mouit D. patrū,q liceret D. Chiappino,
& eius hæredib. qñcunq; eandē domū rehabere
ſolutis prædictis ſummis, quia licet datio ex tali
pacto fuit reſolubilis, minor tamē inde ſuſpicio
fraudis ſubeſt in ea quam in venditione, vt per
Couarr.variar.reſolut.lib.3.c.8.

10 Quæ conſiderationes eo facilius procedūt in
caſu propoſito,quo difficilius præſumitur fraus,
& vſura in contractu mulierū Tiraqu.de retract.
2.in præfat.nu.34.& Couar. vbi ſupra c.8.nu.5.
maximè inter perſonas integræ opinionis,& ſan
c guine [c] coniunctas ad Corn.conſ.4.nu.5.lib.9.&
Lup.in l.2.§.1.nu.30.C.de pact.conuent.

11 Circa quartum inſtrm anni 1567. in quo D.
Chiappinus de nouo conſtituit ſe debitorē Do.
Helenæ in dictis ſcutis 360.& alijs ſummis vſq;
ad ſummā 500. ſcutorū promittēs reddere intra
decēniū,& propterea pignorauit eidē quādā par
tē domus, fuit dictū, vel poſſe intelligi reſpectu
aliarū ſummarū, pro quib.non fuerit facta datio
in ſolutū, vel nō potuiſſe D.Helenā præiudicare
iuri ſibi quęſito per priores contractus ſtante ſta
tuto Vrbis lib.5.cap.19.per deciſ.Creſcen.200.&
d multò minus pręiudicaſſe cōfeſſiones [d] turbidas,
quæ allegabantur ex nonnullis libellis forte per
procuratores exhibitis in iudicio Capitolino.

12 Demum quod ex aduerſo negabatur adfuiſ-
ſe cauſam habilem ad tranſlationem Dominij,
fuit reſponſum per l. manifeſti C. de ſolut. cum-
que in primo contractu fuerit per Do. Helenam
eadem ſumma 360. ſcutorum promiſſa in dotem
D.An-

D. Angelæ filiæ ipſius Chiappini vltra precedẽs debitum eſt etiam conſiderabilis cauſa dotis qua promiſſione attenta tollitur obiectum de iniqui tate precij, quatenus id eſſet verũ in facto. Et ex ijs fuit reſolutum hæredes D. Helenę non debere ſibi in ſortem computare penſiones perceptas ex parte dictæ domus in ſolutum aſſignare.

ADDITIONES.

a *Effectus attenditur*. Quamuis regulariter cõtractus talis præſumatur, qualis in ſui prima facie apparet, contrahentibus verbaliter nominatus, prout colligitur ex alleg. per Neuiz. conſ. 24. nume. 20. Natt. conſil. 49. nume. 14. & 34. & conſil. 194. nume. 1. & ſeq. Iacob. Emilian. conſil. 4. nume. 1. & per totum. in diſcurſu latè Rolan. con ſil. 61. nu. 5. & ſeqq. & conſil. 96. nume. 14. lib. 2. & conſil. 8. nu. 1. & ſeqq. lib. 1.

Procedatq; hæc concluſio etiam quod in contrarium aliquæ præponerent præſumptiones ſecundum Aym. conſil. 20. nume. 4. Alexandr. conſil. 142. nume. 2. Aret. conſil. 55. in fi. Ruyn. conſil. 161. nu. 29. lib. 1. Natt. conſil. 607. nu. 1. in fine verſic. Aut conſtat, &c. lib. 3.

Et propterea ſi contractus a partibus contrahentibus in inſtrumento nominetur Emphyteuticus, talis omnino iudicandus ſit, ex Natt. d. con ſil. 49. nu. 13. 14. & 34. Vbi reſpondet contrarijs, & d. conſil. 194. nu. 1. & ſeq. lib. 1.

Attamen ſi eorundem contrahentium mens, & effectus ipſius contractus repugnat verbis, & nomini ei appoſito quod tunc iudicetur non ſecundum nomen & verba, ſed ſecũdum effectum & contrahentium mentem vltra alleg. in hac deciſione apertè voluerunt Aym. d. conſil. 20. nu. 4. Alexandrin. d. conſil. 142. nume. 2. Rolan. d. conſil. 8. num. 31. & conſil. 96. num. 38. & ſeqq. lib. 1. & conſil. 71. nume. 33. & ſeqq. lib. 2. & conſil. 69. nume. 40. lib. 3. Grat. reſponſ. 131. nu. 8. & ſeqq. lib. 1. Villalob. in commun. opin. litera L. nu. 134.

Et propterea contractum Emphyteuticũ non ex verbis, ſed ex mẽte & effectu ſi verbis contrarius eſt iudicari, An talis ſit, vel alius, aperte etiã voluerunt Villalob. d. litera L. eod. nume. 134. de materia Socin. conſil. 167. & 266. Dec. conſ. 164. Rolan. conſ. 96. nu. 1. & ſeqq. iuncto nume. 38. & ſeqq. lib. 1. Vbi reſpondet contrarijs Clar. in §. emphyteoſis q. 1. verſ. & aduertè & ſeq.

Et hinc etiam infertur, quod quãuis in inſtrumento reperiatur verbum *Vendo*, ſed ſubſtantia, & effectus contractus non ſit venditionis, ſed locationis, vel alterius contractus, quod tunc ille contractus denominationem ſumat non à verbis, ſed ab effectu & ſubſtantia voluerunt Bar. in l. 1. nume. 5. & ibi Iaſ. num. 22. C. de iure emphyt.

* Et eſt communis, vt per Bellon. conſil. 21. nu. 5. & ſeqq. Neuiz. conſil. 92. nume. 44. d. conſil. 69. nume. 40. libro tertio. Menoch. de retinen. poſſeſſ. remed. 4. nume. 21. Vbi tamen allegat pro, & contra.

b *Conſtituens &c*. Per clauſulam conſtituti trãſferri dominium dixit Abb. in cap. ex literis extrà de conſuetud. Sic & poſſeſſionem, ſed an transferatur vera poſſeſſio, an vero ficta, & de materia vi deas per Tiraq. in tracta. de conſtit. par. 1. num. 1. & ſeqq. Diaz. reg. 765. Villalob. in commun. opi. in verbo poſſeſſio. nume. 121. & ſeqq. Rolan. con ſil. 51. nu. 13. & nu. 22. & ſeqq. lib. 2. Robert. Lancillot. in tract. de attentat. cap. 4. limitat. 1. nu. 14. cum allegat. per eos.

c *Sanguine coniunctos*. Vſura nõ præſumitur inter perſonas beneuolas, & ſanguine coniunctas in præiudicium ipſorum coniunctorũ, prout hic dicitur in deciſione, & eſt ratio, quia nemo præſumitur ſuis coniunctis damnum aut præiudiciũ velle inferre, & propterea in aliquibus caſibus coniunctionẽ ſanguinis tollere ſuſpitionẽ fraudis colligitur ex allegat. per Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 815. ſub nume. 12. & 13. Sed quando ageretur de præiudicio Tertij, aut Fiſci, tunc ſanguinis coniunctio arguit ſimulationẽ & fraudẽ. Et eſt validiſſima præſumptio ea, ſcilicet quæ oritur ex contractu celebrato inter ſanguine cõiunctos, per id quod dicunt Doct. quod donatio ſeu alienatio facta coniuncta perſonæ ante delictum, pręſumitur ſimulata, & in fraudem Fiſci, ſecundum Iaſo. in §. item ſi quis nu. 41. & ibi etiam Ioan. Fabr. nume. 9. & Gomeſ. ſub nume. 4. inſtit. de action. cum alijs per Clar. in pract. §. fin. q. 78. verſ. fraus autem Boſſ. in tit. de bonorum public. nume. 46. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 446. nume. 8. & concluſ. 558. num. 17. & concluſ. 815. nu. 10. cum allegatis per eos.

Sed verum ex ſola coniectura ex coniunctione ſanguinis oriens ſufficiat ad iudicandum, con tractum eſſe ſimulatum, & factum in fraudem fiſci, videtur quod ſic ex Boſſ. vbi ſupra d. tit. de bonor. publicat. eod. num. 46. Dum refert Picum in l. poſt contractum. ff. de donat. Teſtantẽ in pract. ſeruari quod ex iſta ſola coniectura fraus præſumatur, cuius contrarium verius dixit Iaſ. in d. §. item ſi quis eod. nume. 41. Inſtit. de action. comprobat Boſſ. d. nume. 46. declarat Maſcar. de probat. d. concluſ. 558. nume. 18. & d. concluſio. 815. nu. 12. & ſeqq. Et eſt de mente Menoch. in tract. de præſumptio. lib. 3. præſumpt. 124. nume. 23. & ſeqq. Vbi vltra ſanguinis coniunctionem ad effectum pręſumendi fraudem & ſimulationem requirit cauſam ipſius ſimulationis & fraudis, Et benè dicit, quia vt aliàs dixi ſine cauſa ſimulatio non committitur.

Et aduerte in materia, quod non quęlibet cõiunctio inducit hanc ſimulationem fraudis, ſed requiritur, vt coniunctio ſit talis vt veriſimile ſit alienãtem, ſeu donãtem ad ſui libitũ poſſe reuocare bona alienata, ſeu donata, aliter ſecus, prout benè declarat Boſſ. in d. tit. de bonor. public. ſub eod. nume. 46. Et in materia quę nam in propoſito dicatur coniuncta perſona, vide Menoch. d. præſumpt. 124. nume. 28. & 29. Vbi dixit pro coniuncta perſona reputari vxorem, ſeu alium cui quis imperare poſſit, negotiorum geſtorem, aut amicũ magna amicitia coniunctũ, Ad quod vide etiam Maſcard. d. concluſ. 815. nume. 11. & 65. Vbi prædicta ampliat etiam in perſona domeſtica; Et quod attinet ad donationem factã vxori vide quę dixit D. meus Farin. in ſua prac. crim. par. 1. tit. de delict. & pęn. q. 25. nu. 127. & ſeqq.

Con-

d *Cōfeſsiones*. Quod ſolemnitates requiſitæ à ſtatuto in contractibus mulierum requirantur etiam quando mulier confitetur aliquid recepiſſe, ſeu aliquam aliam facit confeſſionē in ſui præiudicium, & de materia vide Bart. in l. 1. §. ſi quis ita, & in l. ſi ea §. Chryſogonus, & vtrobique in addit. & omnes Docto. ff. de verbor. oblig. Tiraq. in tracta. de legib. connub. glo. 5. nu. 112. & ſeqq. per totam illam quæſtionem Marſil. in rubr. de probat. num. 306. & conſil. 125. num. 28. & ſeqq. Aym. de antiq. tempor. par. 1. ſect. propoſitum noſtrum principale num. 64. & ſeqq. Pariſ. conſ. 53. nume. 63. lib. 3. Put. deciſ. 7. & deciſ. 55. lib. 3. Stephan. Lambert. in tracta. de contractib. cor. &c. gloſſ. 1. q. 86. nume. 329. & ſeqq. Virg. Boccac. in conſtit. Marchiæ gloſ. 8. nume. 24. Vbi declarat hanc concluſionem quando talis confeſſio eſſet adminiculata aliqua alia præſumptione, tunc enim ſubſtinetur etiam nō adhibitis, ſtatutarijs ſolemnitatibus, & eſt deciſio Achil. 1. in titu. de confeſſ. in manuſcript.

Fam. Cent. J. V. D. Gaſ.

ILLVSTR.MI ET REVEREND.MI D. Manticæ Cardinalis.

Romana prætenſæ penſionis domus 22. Junij 1587.

ARGVMENTVM.

Teſtis periurus & falſus in tempore, vel in circunſtantiis non ſubſtantialibus: quando probet: eiuſque dictum poſſit a periurio & falſitate ſaluari: Ex eiuſque depoſitione poſſit iuramentum in ſupplementum deferri in cauſa magna & graui vltra alia de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Omnia noſtra facimus, quibus noſtram impartimur authoritatem. nu. 1.

Argumētum a veriſimili ſumptum, optimum eſt in iure. nu. 2. in fine.

Solitum quod quid eſt facit præſumptionem non modicā, quod idem ſit illud de quo quæritur. nu. 3.

Argumentum a ſolitis multum confert ad præſumendum quod quid eſt. nu. 3.

Socer habetur loco fratris ad commodum generi: Ideo pro eo non facit fidem. nu. 4.

Teſtis, vt a periurio ſaluetur omnis interpretatio facienda eſt. nu. 4.

Teſtis an dicatur falſus non dicens verum circa tempus. nume. 5.

Teſtis falſus in iis, quæ non ſunt de ſubſtantia negotij adhuc probat & fidem facit. nu. 5.

Teſtis ſe referens ad inſtrumentum cenſetur depoſuiſſe quod ſcriptum eſt in inſtrumento. nu. 6.

Teſtis vnicus adminiculis adiuuatus probat pluſquam ſemiplenè. nu. 7.

Iuramentum in ſupplementum defertur ex depoſitione vnius teſtis aliis adminiculis adiuuata. nu. 7.

Teſtis mediator quando deponit de facto proprio, & non tractatur de eius commodo, laude, aut vituperio, facit plenam probationem concurrentibus veriſimilibus coniecturis. nume. 8. & in addit. litera a. vbi aliqua ad materiam.

Iuramentum in ſupplementum etiam defertur in cauſis magnæ quantitatis quando probatio eſt pluſquam ſemiplena, & is cui defertur eſt honeſtæ vitæ, & multo magis quando concurrunt probabiles coniecturæ. nu. 9.

DECISIO XLVII.

1 IN cauſa Romana prætenſæ penſionis domus mihi extra Rotam ex conſenſu partium cōmiſſa dubitatū, An probetur cōſenſus D. Ioannis in reconductione, & Domini dixerunt conſenſum probari pluſquam ſemiplenè per Franciſcum Tinū tertium teſtem iuxta 7. & 9. interrogatorium: Nam ſi conſenſit eius ſocer cui D. Ioannes negotium dedit, ipſe quoque intelligitur conſenſiſſe l. item eorum §. ſi decuriones. ff. quod cuiuſque vniuerſit. omnia enim noſtra facimus quibus noſtram authoritatem impartimur l. 12. §. ſed neque verſ. omnia de vet. iur. enucl.

2 Et iſte teſtis ex eo potiſſimū adiuuatur, quod poſt factam reconductionē ipſe D. Ioannes ſcripſit Apocham ad D. Petrum Roſſium, vt diſcederet a cubiculis, quæ tanquam eius ſubinquilinus detinebat, vt ex actis conſtat, & idem Petrus primus teſtis deponit idem quod Ioannes & Baptiſta ſuper 6. & 8. & Antonius Marid. ſuper 17. & 19. teſtificantur, nam cum ipſe Ioannes poſt factam recōductionem dixerit ſe velle vxorem ſuā in eam habitationē ducere, & præfati teſtes deponunt, veriſimile eſt conſenſum de reconducenda domo præſtitiſſe, quia cum iam finita eſſet prima locatio & ſublocatio, nō eſt veriſimile eum pro modico & incerto tempore voluiſſe cum vxore inhabitare, nulla enim facta reconductione, vel ſi ad faciendam reconductionem conſenſum nō præbuiſſet, facile potuiſſet ad libitum Domini, vel conductoris expelli, & a veriſimili optimum eſt argumentum c. quia veriſimile de præſumpt. l. non eſt veriſimile. ff. quod met. cauſ.

3 Nec obſtat, quod Do. Ioannes non vellet domum de cuius penſione eſt controuerſia cū vxore inhabitare, quia propter nocturni aeris intemperiem dolore dentium laboraret. Quia hoc non tollit hanc coniecturam, neque enim quiſque ſolitus eſt mutare habitationem cum familia, niſi habeat animum eo loci permanendi, & argumentum a ſolitis multum confert ad præſumendum, quod quid eſt l. certi condictio. §. ſi nummos. ff. ſi cert. peta. Gloſ. in l. neque natales. C. de probat. Bald. in cap. 1. in ſecunda lectura nume. 7. de iud. Abb. in cap. 1. nume. 4. de cleric. non reſid. & ideo facile potuiſſet tunc temporis aliam domum cōducere,

ducere ne cogeretur inuitus cum tota familia, & magno incommodo migrari,& mutare habitationem.

4 Quod verò contra hunc teſtem obijcitur ſocerum D. Ioannis de cõſenſu ipſius interrogatum cum iuramento reſpondiſſe ſe non credere,de fide ipſius nihil detrahit; quia a Dominis fuit reſponſum duobus modis, & primò quod cum ſocer habeatur loco fratris ad commodum generi non facit fidem l.teſtis idoneis.ff.de teſtibus. Secundo,quod reſponſio ſoceri poteſt intelligi D. Ioannem conſenſum nõ præſtitiſſe explicitè, ſed implicitè,quæ interpretatio eſt admittenda, vt à periurio defendi poſſit cap. cum to de teſtib. Nã verè D.Ioannes explicitè non conſenſit, quia ſe remiſit ad arbitrium ſoceri,vt teſtis deponit.

5 Neque etiã obſtat, quod ſecundo loco aduerſus eundem teſtem obijcitur cum periurium eſſe, propterea quod falſum de tempore recõductionis,& in quibuſdam alijs circunſtantijs depoſuerit; Primò,quia tempus difficulter memoria retinetur,arg.l.peregrè.ff.de acquir.poſſeſſ.Innoc.in cap.qualiter,& quando de accuſat. Aug.in conſ. 25.nume.4.Socin.iun.conſ.102. nume.17. lib.3. & falſitas in ijs,quæ non ſunt de ſubſtantia negotij de quo agitur dictum teſtis nõ vitiat Oldrad. conſil.37.num.1.Bald.in l.ſi ex falſis. C. de tranſact.Corn.in conſil.149. nume.18. Aret. in conſil.6.nume.3.Dec.conſil.105.col.2.verſic.ſimiliter falſitas. Natt.in conſil.36.ſub nu.1.& 2.

6 Secundo fuit reſponſum, quod teſtis ſe ipſum refert ad inſtrumẽtum,& ideo intelligitur depoſuiſſe,quod ſcriptum eſt in inſtrumẽto,l.ait Prætor.§.ſi iudex.ff.de re iudic.l.ſi ita ſcripſero de cõdit.& demonſtr.l.aſſe toto.ff.de hæred.inſtit.

7 Quare cũ iſte teſtis ſit notarius, & nullam patiatur exceptionem, & quibuſdam etiam adminiculis adiuuetur,placuit Dominis eum pluſquam ſemiplenè probare, & ideo D.Antonio deferendum eſſe iuramentum in ſupplementum probationis iuxta cap.vlt. §.ſanè cum gl. vlt. in fine de iure iuran.& l.admonendi cum glo.in verbo exacto eod.tit.& vtrobique Doctor.

8 Quod aliqui ex Dominis eo facilius admittendum eſſe putauerunt, quia iſte teſtis fuit mediator: Idque ex eo colligebant, quod cum D. Antonius cum ſocero D. Ioannis loqueretur ipſum teſtem vocauit, eique dixit,vt recenſeret tractatum quem habuit cum Illuſtri D. Fabio ſanctæ Crucis de reconducenda domo, & diceret quomodo poſſet cum eo concludere, & cum poſt factam huiuſmodi relationem rurſus interrogaſſet ſocerum quid eſſet agendum, ſocer ipſe præſente teſte reſpondit,vt domum recõduceret, & quicquid egiſſet benè actum foret, quibus verbis generalibus ſocer ipſe non modo conſenſit, vt Do. Antonius domum reconduceret,ſed ipſum quoque Frãciſcum Tinum tanquam mediatorẽ electum a D.Antonio approbauit: Nec dubium eſt

a quin mediatori [a] magis ſit credendũ quando deponit de facto proprio,& ad eum cõmodum neq; laus, neque dedecus ſpectat cum plerique etiam exiſtiment eum facere plenam probationem præſertim concurrentibus veriſimilibus coniecturis Rimin.ſen.in conſil.392.nume.13.Caputaq.deciſio.267.& 271. lib.3. cum alijs adductis per informantes,& fuit reſolutum coram R.P.D.Platto in vna Suetina Bonorum, & ideo dubium nõ eſt quin ſaltem faciat pluſquam ſemiplenam probationem.

9 Neque ad rem pertinet,quod cauſa de qua agitur ſit grauis,quia Domini dixerũt in cauſis etiã magni momenti deferendum eſſe iuramẽtum in ſupplementum deficientis probationis, quando probatio facta excedit ſemiplenam, & is cui defectus eſt honeſtæ vitæ Alexan.conſil.122.num.7. lib.2.& conſil.103.nume.9.& conſil.166.num.6. lib.7.Ruyn.conſil.46.num.11. lib.4. Quod multo magis eſt recipiendum quando cõcurrant probabiles coniecturæ Pau.Caſtr.conſil.47. num.2. ad finem lib.2.Curt.ſen.in l.admonendi nu.200. cum ſeq.ff.de iure iuran.Tiraq. de nobilit. ca.20. nu.36.Crauett.conſil.198.nu.10.

ADDITIO.

a MEdiator. In iſta deciſione firmantur duæ concluſiones: Prima eſt, quod probet mediator, quando deponit ſuper eo, quod non ſpectat ad eius commodum, laudem, ſeu dedecus: ſecunda quod concurrentibus veriſimilibus coniecturis idem mediator, tunc aut plenè probet, aut ſaltem ſemiplenè,circa primam concluſionem,vide ſcripta per D.meum Farinac. in trac. de teſtib. q.60. nume. 410. Secunda autem concluſio non habet contradictorem ex allegatis per eundem D.meum Farin.d.q.60.nu.438.

Fam.Cent.I.V.D.Galeſ.

ILLVSTR. ET REVEREND.

D. Platti Cardinalis

Viterbien. fideiuſſionis de repræſentando die 22. Junij 1587.

ARGVMENTVM.

De fideiuſſore de repræſentando, an & quando ſit liberatus per repræſentationem factam poſt incurſam moram: Et quando in propoſito admittatur moræ purgatio.

SVMMARIVM.

Fideiuſſor de repræſentando non euadit pœnam conuentam, etiam quod illum quem promiſit repræſentare repræſentauerit poſt relaxatum mandatum, præſertim quando ius actoris eſt factum deterius. nu.1.& 2.

Mora poſt exequutionem purgari non poteſt. nu.1. & in addit. litera a. ubi de materia.

Moræ purgatio non admittitur quando ius actoris eſt factum deterius. nu.2.& in add.t.litera b.

Notarius

Notarius ſtipulans pro abſente nullum ius ipſi abſenti acquirit ante acceptationem.nume.3.Vbi tamen quod abſens ſatis dicatur acceptaſſe ex citatione facta aduerſario vigore illius ſtipulationis,& in addit.litera c. vbi remiſſiue de materia.

Mora inducta per litis conteſtationem non poteſt purgari niſi vſque ad ſententiam.nu.4.

Moræ purgatio admittitur re integra. Re autem non integra non admittitur,in addit. litera b.

Mora inducta per lapſum diei appoſiti in contractu, & per conteſtationem litis æquiparantur ad effectum illius purgationis in addit.litera d.

DECISIO XLVIII.

1 STante præſuppoſito in hac cauſa facto, quod ante carcerationem Do. Balduini Maſſe, iam fuiſſet relaxatū mandatum, & exequutum cōtra fideiuſſores,qui ſub pœna debiti cum iuramento, & ampliſſimis renunciationibus ſe obligauerunt de eo repræſentādo,Domini vnanimiter tenuerunt eoſdem fideiuſſores non eſſe
a liberatos, quia poſt exequutionē non poteſt mo
* ra purgari,tradunt omnes in l.ſi inſulā. ff. de verbor.obligat.& Bart.in 4.& 5.quæſt. Alex. nu.32.
* late Ripa.nu.82.& nume.111. communem dicit Crot.nu.61.Iacob.de nigr.nume.255. Alexand. conſil.94.& conſil.vlt.vol.2.Aret.conſ.18.Caſt. conſil.33.& ita Rotam tenuiſſe tradit Caputus. deciſ.234.lib.2.

2 Placebat etiam Dominis alia ratio, quæ videbatur ius actoris propter moram factum deterius cum D. Balduini fides tunc eſſet magis integra, quod ex eo apparet,quod tunc inuenit fideiuſſores,quos nunc inuenire non poteſt, & quod obtinuit dilationem annalem, & prout latius per informantes deducitur, dubitari autem nō poteſt, quia ceſſat purgatio moræ cum ius actoris factū eſt deterius [b] Rip.in d.l.ſi inſulam nume.27. ff.de
b verbor.obligat.

3 Nec obſtat,quod promiſſio,& obligatio facta fuerit abſentibus Dominis. Ro. Notario pro eis
c ſtipulāte, quo caſu ante acceptationem [c] nullum ius requiritur Couarr.de teſtam.par.3.nume.13. Cagno.in l.ſi librarius nume.63.de reg. iur.Abb. conſil.36.num.1,quia dicebant Domini de acceptatione ſatis conſtare ex citatione, quam obtinuerunt ab A.C. quæ fuit exequuta contra fideiuſſores die 19.Ianuarij præteriti, & ſic ſaltem ab eo tempore cœpit currere tempus datum ad repræſentandum.

4 Et in omnem euentum,data,quod nulla adeſſet mora præcedens, vel per lapſum diei, vel per interpellationem ſufficit mora per litis conteſta-
d tionem, [d] quæ non poteſt purgari niſi vſque ad ſententiam Barto.in d.l. ſi inſulam quæſt.1. Rip. nu.28.Iacob.de Nigr.nu.234.

ADDITIONES.

a *POſt exequutionem.* Mora an, & quando purgari poſſit poſt factam exequutionem, vide tex.in l.ſi is,cui ff.de legat.2.Iaſo.in l. ſi inſulam. col.17. ff.de verbor. obligat. Vbi limitat duobus modis, & infert ad duo notabilia, de quibus ibi per eum.

b *Factum eſt deterius.* Re enim non integra moræ purgatio non admittitur Aym. conſ. 246.nu. 5.Re autē integra ſic deciſ.Pedemont.21. nu.55. & ſeqq.& nu.59.

c *Ante acceptationem.* Non eſt dubium, quod Notarius poteſt alteri abſenti ſtipulari,prout eſt text.in l.2.& 3. ff.rem pupilli ſaluam fore, & in l. abſenti,& in l.qui mihi.ff.de dona. & in l.1. C.de acquiren. poſſeſſ. Sed nunquid abſenti acquiratur actio ante ratificationē, & an ex ratificatione,ſine alia Notarij ceſſione.Doctores vario modo loquuti ſunt. Ideo pro reſolutione.vide Dec. conſil.531. nume.10. Pariſ. conſil.77. nume.22. 23.28. & ſeq. lib.1. & conſil.12.nume.110. lib.2. & conſil.69.nume.136.& 148.& ſeq.lib.3.Tiraq. de conſtit.limitat.30.per totam, vbi latè Rolan. conſil.19.num.9.16.& ſeqq.26.& ſeqq.lib.2. vbi etiam latè Couarr. variar. reſolut. lib.1. cap.14. nume.12.& ſeqq.Seraph.de priuil. iuramenti priuil.24. & 25. Lauren. deciſ. Arunconem 91.poſt num.3. Plot. in l. ſi quando nume.12. C. vnde vi ſecundum antiquam impreſſionem.Cagnol.in l. ſi librarius nume.64. ff.de reg.iur.Gabr.tit.de verbor.obligat.concluſ.1. nu.97. & ſeqq. Galleſ. de obligat.Cameral.in 3.q. ad quintam particulam nume.1. Ioſeph, Ludou.concluſ.52. verſic. inter alia.& verſic.ſextus eſt caſus,& ſequent. Anton. Coccapan.conſil. criminla. diuerſ.93. nume.2.& nu.8.& inter ead.conſil.Marc.Brun. ab Anguill. conſil.94.ſub nume.1.& ſeqq. in diſcurſu,& Ludou.de Siluestr.conſil.96. nume.8. Oſaſch.deciſ. Pedemont.33.Cephal.conſ.33.& nu.13.& ſeqq. lib.1.Rolan.conſil.19.nume.7.8.23.& ſeqq.lib.1. Natta conſil.189.nume.2.lib.1. Anchar. regien. q.2.nume.5.par.2.

d *Per litis conteſtationem.* Adde ad materiā Caſtell.Cott.in memorial.in verbo mora, quę inducitur fol.mihi 469.alias 588. Vbi æquiparat moram incurſam per lapſum diei appoſiti in contractu,& incurſam per litis conteſtationem ad effectum illius purgationis.

Fam.Cent.J.V.D.Galeſ.

ILLVSTR.[MI] ET REVEREN.[MI]

D.Blanchetti,Cardinalis.

Spoletan. Beneficij Veneris.26. Iunij 1587.

ARGVMENTVM.

Inſtrumentum quomodo reprobetur, quando prætenditur teſtes in eo deſcriptos præſentes non fuiſſe illius celebrationi.

SVM-

SVMMARIVM.

Inſtrumenti fides non diminuitur ex teſtibus, qui dicant ſe non recordari de inſtrumento, vel de contentis in eo. nu. 1. & in addit. litera a.

Inſtrumenti fides, nec etiam diminuitur per teſtes, qui dicant ſe non recordari; An fuerint præſentes dicto inſtrumento & illius ſtipulationi, & quod, ſi præſentes fuiſſent recordarentur, nume. 2. & in addit. litera b. vbi de materia.

Teſtes deponentes per eadem verba ſunt ſuſpecti. nu. 2.

Inſtrumentum reprobatur per teſtes, qui dicant ſe non fuiſſe præſentes inſtrumento, quia tempore illius celebrationis alibi fuerunt. nu. 3. & in addit. litera b. vbi etiam de materia.

DECISIO XLIX.

1 DOmini fuerunt concordes, quod nec ad effectum remiſſoriæ, neque vt vacillet fides mandati per Ioãnē producti dicta teſtium releuare, quia teſtes deponentes ſe non
a recordari [a] de inſtrumento, vel de cōtentis in eo, non diminuunt fidem inſtrumenti, Fely. in cap. cum Ioannes nume. 51. de fid. inſtrument. Salyc. in l. in exercen. nu. 5. C. eod. tit.

2 Nec refragatur, quod primus dicat, quod ſi
b fuiſſet præſens [b] recordaretur, quia in hoc ſibi nō creditur contra publicum inſtrumētum pro quo præſumitur, præcipuè cum ferè per eademmet verba vterque deponāt, ex quo potius Domini contra teſtem quam contra inſtrumentum aliquam conſpiciebant ſuſpitionem.

Non obſtant deducta in cōtrarium, quia procederent ſi teſtes aſſererent ſe eodē die alibi fuiſſe, vel ſi Alexander hoc probaret, tunc enim falſitas inſtrumenti eſſet probata, ſed per depoſitiones iſtas fides ipſius non debilitatur ex allegatis.

ADDITIONES.

a REcordari. Pro hac eadem cōcluſione, quod ſcilicet inſtrumētum minimè dicatur reprobatum per teſtes dicentes ſe non recordari de cōtentis in inſtrumento, & de materia, vide Tiraquell. de reuocan. donatio. in præfatione nume. 47. & 48. Alexand. ſtyat. in conſil. criminal. 117. ſub numero trigeſimoquarto, & trigeſimoſexto, libro primo, & inter eadem conſil. Iul. Scarlatin. conſil. 118. numero vigeſimonono. Menoch. de arbitr. quæſt. libro ſecundo, caſu 105. numer. 31. Hieron. Lauren. deciſio. Auinioneñ. 91. num. 31. in fine. Maſcard. de probat. libro primo, in præfatione, quæſtio. 6. nume 39. & ſeqq. & libro tertio. concluſ. 1358. numero vndecimo, & ſeqq. Monticell. in repertorio. Teſtium fol. 320. col. 1. verſic. antepenultimo.

b *Præſens.* Inſtrumentum non ſolum reprobatur, quando teſtes probant aliter fuiſſe ſcriptū, quam dictum, ſed etiam quando teſtes in inſtrumento deſcriptos illi non interfuiſſe, ſic enim vtroque caſu omnes Doctores, hanc materiam tractantes loquuntur, & in ſpecie Aym. conſ. 56. nume. 8. & 17. vbi vide; & Socin. conſil. 28. nu. 3. ante med. lib. 3.

Fam. Cent. V. D. Galeſ.

BVBALI

Romana legatorum de Vitellis die 1, Julij 1587.

ARGVMENTVM.

De iuramento in litem deferendo legatario ſuper æſtimatione rei legatæ contra hæredem nō exhibentem ipſam rem legatam in inuentario deſcriptam, & quomodo intelligatur, illa concluſio, quod iuramētum in litem non defertur non plenè informato.

SVMMARIVM.

In contrarium habet præſumptionem pro ſe. nu. 1.

Hæres dicens non adeſſe bona deſcripta in inuentario, illi incumbit onus probandi. nu. 1. verſ. & ſi hæres.

Iuramētum in litem defertur legatario contra hæredem ad probandum æſtimationem rei legatæ, quādo ipſam rem legatam in inuentario deſcriptam non exhibet, niſi probauerit, eſſe deperditam ſine ſua culpa. nu. 1. per totum.

Iuramentum in litem regulariter defertur in actione ex teſtamento, & in alijs actionibus ſtricti iuris, propter difficultatem probationis, & propter dolum rei conuenti. nu. 1 in fine, & in additione litera a. vbi è contra, quod nunquam defertur iuramentum in litem, niſi concurrente dolo, & difficultate probationis.

Iuramentum in litem non defertur non informato. nu. 7. & in addit. litera b. Verum coniuncta perſona præſumitur informata. nu. 2. vbi etiam, quod ſufficit, quem eſſe informatum tempore delationis iuramenti, licet antea non eſſet informatus.

Iuramentum in litem defertur pupillo contra tutorem. nu. 2. ad finem.

Iuramentum in litem, an deferatur propter dolum præſumptum in addit. litera a. verſ. ſed nunquid.

Iuramentum in ſupplementum, an & quando deferatur non plenè informato, vtputa hæredi in addit. litera b. verſ. ſic nec iuramentum in ſupplementum.

DECISIO L.

1 FVit reſolutum pro informante nempe Illuſtri Domino Chiappino de Vitellis legatario bon. mem. Cardinalis Vitellij defendendum eſſe iuramentum in litem. Conſtat enim inuentarium fuiſſe confectum ab Illuſtri Domino Alphonſo Vitellio, ſeu ab eius Procuratore, quod apparet, quia poſtea illud produxit in iudicio

cio contra creditores Cardinalis, in quo inuentario deſcripta fuerunt omnia bona mobilia legata per ipſum Cardinalem Domino Chiappino, & ſic ex eo probatur bona in ipſo deſcripta deueniſſe ad Dominum Alphonſum pro ſua rata, in qua erat hæres: quia pro inuẽtario pręſumitur. l. fi. C. de arbit. tutel. Alcia. de pręſumpt. reg. 3. præſumpt. 20. cũ aliјs per Pedamon. deciſ. 87. n. 11. & ſi hæres dicat non adeſſe bona in inuentario deſcripta, illi incumbit onus probandi. Corn. conſil. 127. col. fin. lib. 4. Dec. conſil. 3. num. 4. Burſat. conſil. 364. nu. 3. Cum igitur Dominus Alphonſus dicta bona non exhibeat, & controuerſia ſit ſuper illorum valore inter hæredem, & legatariũ, iuramentum in litem legatario deferẽdum eſt ad probandum rei legatæ æſtimationem, niſi hæres probauerit res eſſe deperditas non culpa ſua, vt per Paul. de Caſtr. conſil. 212. num. 3. lib. 4. ſequitur Seraphin. in tract. de priuileg. iuram. in priuileg. 31. nume. 104. verſic. ſextus eſt caſus. Et regulariter in actione ex teſtamento, & in alijs actionibus stricti iuris defertur iuramentum in litem
a propter difficultatem [a] probationis, & propter dolum rei conuenti non exhibentis, vt per Plot. de in litem iuran. §. 25. nu. 10.

2 Nec obſtat, quod D. Chiappino vti non infor
b mato [b] non ſit deferendum iuramẽtum in litem, quia cũ ſit coniuncta perſona præſumitur informatus, vt per Soc. conſil. 264. nume. 9. lib. 2. Plot. vbi ſupra §. 29. nume. 4. quamuis enim tempore obitus Cardinalis D. Chiappinus eſſet in pupillari ætate conſtitutus, tamen procedente tempore potuit ſe ad plenum informare, ſicut dicitur in pupillo, cui defertur iuramentum contra tutorẽ. l. tutor. qui repertorium in principio. de admin. tute. l. 1. §. officio. vbi gl. in verbo tenebitur ff. de tutel. & ration. diſtrahen. l. 1. C. de in lit. iuran. cum ſimilibus.

ADDITIONES.

a *Propter difficultatẽ probationis & propter dolum.* Ergo vbi non adeſt dolus, & difficultas probationis: iuramentũ in litem non defertur. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 208. num. 1. & 2. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 934. nume. 3. 7. 8. & 9. Vbi etiam exemplificat, quando dicatur adeſſe probationis difficultas.

Sed numquid ad effectum deferendi iuramentum in litem ſufficiat dolus præſumptus, an verò requiratur dolus verus. Dic, quod præſumptus non ſufficit Plot. de in litem iuran. §. 50. num. 30. Maſcard. dicta concluſ. 934. nume. 18. & num. 27. ſed contrarium relatis, & reprobatis contrarijs defendit Couarr. variar. reſol. lib. 2. cap. 14. nu. 6. Vbi amplius teſtatur de veriori, & magis recepta opinione.

b *Informato.* Non informato iuramentum in litem non eſt deferendum. Aym. conſ. 287. nu. 2. in fine. Plot. de in litem iur. §. 13. nume. 4. & §. 51. nume. 6.

Sic nec iuramentum in ſupplementum defertur non plenè informato, vt puta filio hæredi, aut alteri ſimili perſonæ, quod quando verũ ſit, & de materia, vide Diaz. reg. 386. & 392. Roland. conſil. 52. per totum lib. 2. Cephal. conſi. 325. nu. 56. lib. 2. Menoch. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 290. nume. 5. & ſequentibus. Vbi infert, & declarat Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 42. num. 16. par. 2. Vbi quod tale iuramentum non defertur, niſi ei, qui veriſimiliter ſciat veritatem, per actũ corporeum ſicut teſtis, & in commun. opinio. concluſio. 16. illatione 52.

Fam. Cent. J. V. D. Gaſ.

COMITVLI.

Gradicen. Canonicatus Luna 20. Julij 1587.

ARGVMENTVM.

Suſpectus de hæreſi & abiurans de vehementi iniuncta ſibi pœnitentia, An peracta pœnitentia remaneat inhabilis ad beneficia obtinenda, & an etiam priuetur obtentis.

SVMMARIVM.

Habilis quiſque clericus regulariter præſumitur ad beneficia. nu. 1. ad finem.

Clericus non eſt pronunciandus inhabilis ad beneficia, niſi cauſa inhabilitatis expreſſa & probata.

Clericus condemnatus ad carcerem, & ad alias pœnas, non cenſetur condemnatus ad inhabilitatem beneficiorum, niſi expreſsè dicatur. num. 2. & per totam deciſionem in diſcurſu.

Extentio non datur in odioſis & pœnalibus. nu. 2.

Sententia eſt ſtricti iuris, nec debet plus operari quam ex ea inferatur de neceſſitate. nu. 2.

Clericus effectus inhabilis ad beneficia durante pœnitentia ſibi iniuncta, peracta pœnitentia efficitur habilis. nu. 2. ad finem.

Hæreſis crimen eſt publicum. nu. 3.

Hæreticus eſt infamis etiam poſt pœnam perſolutam. nume. 3.

Infames non poſſunt conſequi dignitates, nec canonicatum. nume. 3.

Canonicatus eſt dignitas. nu. 3.

Infamis non eſt, qui per ſententiam non eſt declaratus crimino ſus. nu. 3.

Hæreticus condemnatus de vehementi, An ſit infamis. nume. 3.

Abiurationis de vehementi forma. nu. 3.

Iuramentum, quod præſtatur in abiuratione ab hæretico de vehementi ſuſpecto dicitur iuramentum purgationis. nume. 3.

Hæreſis vehementes ſuſpitiones detecta innocẽtia abolentur. nu. 3. in fine.

Infamia facti durat etiam poſt purgationem. nu. 4.

Infamiam facti ſolus Deus tollere poteſt, licet quoad illius effectum etiam ab homine tolli poſſit, per purgationem.

ilionem, & emendationem. nu.4. & in addit. litera a. vbi de materia.

Clericus propter publicam pœnitentiam ſibi iniunctam dicitur effectus irregularis. nu.5. vbi declaratur.

Abiuratio quam facit ſuſpectus de hæreſi vehementer fit ob ſcandalum ab ipſo datum in populo, vt ſcilicet quos ſcandalizauerit verbo, aut facto, publicè abiurando, & pœnitentiã humiliter acceptando ædificaret. nu.5.

Hæreticus, qui de vehementi abiurauit, & publicè pœnitentiatus non cenſetur redditus inhabilis ad beneficia. nume.6.

Suſpecti vehementer de hæreſi ſuſpenduntur vſque ad congruam purgationem & condignam ſatisfactionem, & propterea ea peracta habiles remanent. nu.6.

Suſpectus de hæreſi, qui abiurauit, recuperat in vim abiurationis purgatiuè beneficia alteri collata pendente iudicio inquiſitionis. nu.6. in fine.

Hæreticorum receptatores & defenſores cenſentur inhabiles ad officia, & beneficia obtinenda. nu.7.

Suſpecti de hæreſi in aliquibus caſibus æquiparantur hæreticis. nume.8.

Hæreticus relapſus reputatur etiam quod prima vice fuerit tantummodo repertus vehementer ſuſpectus de hæreſi, & non conuictus, nu.8.

Suſpectus de hæreſi deficiens in purgatione ſibi iniuncta habetur pro hæretico. nu.8.

Lex, ſeu ſtatutum puniens aliquem ratione hæreſis non habet locum in eo, qui tantum eſt ſuſpectus. nume.8. in fine.

Suſpectus de hæreſi purgatus etiam poſt purgationem remanet ſuſpenſus ratione ſcandali. nu.9. vbi declaratur, quando vltra purgationem ex lapſu longi temporis virtuosè & catholicè vixerit.

Malus ſemel non iterum præſumitur malus quando conſtat de emẽdatione per triennium. nu.10. & in addit. litera b. vbi de materia.

Hæreticus formaliter abiurans prima vice non efficitur inhabilis ad beneficia, ſed illa retinere & recuperare poteſt virtute rẽcõciliationis factæ cum eccleſia etiam pro miſericordia. nu.11.

DECISIO LI.

1 RECuſauerat Capitulum cathedralis Eccleſię Gadiceñ. tradere poſſeſſionem Canonicatus, & præbendæ D. Alphonſo Rodriquez. prouiſo Apoſtolico, cum diceret illum incapacem ex eo, quod iam ante viginti annos in executionem ſententiæ latę per Reuerendos Inquiſitores hæreticæ prauitatis in diœceſi & diſtrictu Hiſpaleñ. publicè pęnitentiatus abiuraſſet de vehementi, qua oppoſitione intellecta S. D. N. primum per literas Illuſtriſſimi Cardinalis Ruſticucci mandauit Epiſcopo & Capitulo Gadiceñ. vt ab huiuſmodi traditione poſſeſſionis ſuperſederetur. Deinde nõ obſtantibus prædictis literis in plena ſignatura cõmiſit mihi cauſam exequutionis literarum Apoſtolicarum ſuper prouiſione cuiuſdam Alphonſi, quare inſtante Capitulo, vt pretenſa inhabilitas examinaretur ex ſpeciali ordine Sanctitatis Suæ, id ipſum vrgente retuli in vltima audientia, & iuxta Cõcilium Dominorum, facto prius verbo cum aliquibus ex Illuſtriſſimis Cardinalibus Sancti Officij mandaui partibus vt informarent pro Congregatione. An ſtantibus ſententia & abiuratione prædictis, D. Alphonſus cenſendus eſſet inhabilis ad obtinendum Canonicatum in Eccleſia Cathedrali præſuppoſito, quod poſt lapſum decẽnij expreſſi in ſententia ad manus prędicandi, & ſacramenta adminiſtrandi reſtitutus fuerit ſiue ex gratia, ſiue ex iuſtitia, quo præſuppoſito dubio Domini reſoluerunt pro negatiua, cum enim regula ſtet pro habilitatę perſonæ ad gloſ. in l. ſi quęramus. ff. de teſtam. Nec quiſquam pronũciandus ſit inhabilis ad beneficia niſi cauſa inhabilitatis expreſſa atque probata gl. in extrauag. execrabilis. §. alioquin in verbo beneficia de præben. oportet enim prætenſam inhabilitatem Alphonſi deducere, aut ex ſentẽtia DD. Inquiſitorum, aut ex iuris diſpoſitione.

2 Per ſententiam non eſſe inductam inhabilitatem, tenuerũt Domini ex eo, quia duntaxat iniungit abiurationem Alphonſo publicè factam, priuatque illum adminiſtratione ſacramẽtorum & officio prædicandi, & docendi ad decẽnnium, & vltra, Arbitrio DD. Inquiſitorum, & adſignata illi interim pro carcere ciuitate Iſpaleñ. Ergo non poteſt extendi ad inhabilitatẽ arg. reg. odia, & reg. in pęnis. de reg. iur. in ſexto, maximè cum ſententia ſit ſtricti iuris, nec plus operetur quam de neceſſitate ex ea inferatur Alexan. conſil. 18. & 164. nume. 2. lib. 7. Caputaq. deciſ. 148. num. 5. par. 3. & quatenus durante tempore pœnitentiæ fuiſſet inhabilis, eo elapſo, & ſequuta declaratione arbitrij per licentias obtentas à Reuerendiſſimo Ordinario & Inquiſitore Hſpaleñ. docendi, prædicandi, & adminiſtrandi ſacramenta cenſetur ad priſtinam habilitatem ex eadem ſententia reſtitutus l. Imperator. ff. de poſtul. & cap. penul. de cleric. percuſſ.

3 Non obſtat, quod condemnatum ex cauſa criminis publici, eiuſmodi eſt hæreſis, cap. ius publicum diſtinct. 1. Comitatur infamia etiã poſt pęnam perſolutã cap. infames. §. porro 3. q. 7. Spec. in tit. de teſtam. §. 1. nume. 85. & in tit. de ſenten. §. 2. nume. 10. & infamis ſicut non poteſt conſequi dignitates cap. Infamib. de regu. iur. in ſexto. Ita nec canonicatum in Cathedrali Bal. in Margar. in verbo Canonicus: Quia reſpondetur obiecti procedere ratione criminis declarati per ſententiam, vt legitur in d. §. porrò, & in l. athletas §. calumniator de his qui not. infam. Nec obeſſe ei, qui ob ſolam ſuſpitionem licet vehementer fuit pœnitentiarius, & de ea ſe purgauit abiurando, iuxtà formam quam ponit Eimeric in director. Inquiſit. par. 3. in 5. mod. finiendo proceſſ. iurans quod numquam credidit, nec credit hæreſibus de quibus habitus eſt ſuſpectus, quod quidem iuramentum Domini ſenſerunt eſſe purgationis ad text. in cap. ad Abolendas §. qui verò inuenti, & in cap. excõmunicamus in §. qui autem & §. adijcimus de hæreſ. & ca. inter de purg. can. per quod detecta innocentia abolẽtur prior illa ſuſpitio ca. ex tuarum de purg. can. Simanch. de catho. inſtit. tit. 55. nu. 3. Zanchin. de hæret. cap. 20. nu. 6.

4 Nec refert infamiam facti etiam poſt purgationem durare, ſiquidem ſolus Deus illam remouere poteſt Hoſtien. Henric. Boye. & alij in cap.

ex tuarum extra de purg. canon. quia ſufficit eſſe
a ſublatam quo ad illius effectus [a] per purgationē, & emendationem Abb. ibidem. num. 2. & in cap. Teſtimonium, vbi etiam Felyn. nu. 2. de teſtam.

5 Nec obſtat genus publicæ pœnitentiæ per ſententiam iniunctæ, vnde ipſe pęnitens videtur effectus irregularis cap. ex pęnitentibus. cap. illud, & cap. placuit 50. diſtinct. quia reſpondetur irregularitatem contrahi ex ea ſolemni, ſeu publica pœnitentia, quæ imponitur pro crimine, & habetur in d. c. placuit & not. Archid. in cap. capite 40. eadem diſtinct. Pœnitentia vero Alphonſo impoſita nō fuit ob crimen de quo ſe purgauit, ſed ob ſcandalum, vt ſcilicet, quos ſcandalizauerit verbo, aut facto ędificaret publicè abiurando, & pœnitentias humiliter acceptando iuxtà text. in cap. inter verſic. in pœnam; & eo modo verus catholicus agnoſceretur cap. literas in fine de præſumpt. Rot. in deciſ. 1. nume. 8. de hæret. in antiq. Brun. lib. 3. cap. 6. de hæret. & Ambroſ. de Vign. eod. tit. cap. 19. nu. 193.

6 Quod aut ex diſpoſitione iuris nullam cōtraxerit inhabilitatem ad beneficia is, qui abiurauit de vehementi, & publicè fuit pęnitentiatus probatur eo ipſo, quod nulli Canones id exprimunt canon. legat. 24. q. 2. & argum. gloſ. in fine de iure patron. Immo cum conſtitutio canonica doceat ſuſpectos vehementer de hæreſi ſuſpendendos ēt vſque ad congruam purgationem, & cōdignam ſatisfationem, infertur ea peracta habilis remanere ſic inferente bo. mem. Anto. Auguſtin. deciſ. 1. de hæret. aliàs Rota tenuit in vna Varmieñ. coram bo. mem. Do. Fabio eum, qui obiurauit propter ſuſpitionem de hæreſi recuperare in vim huiuſmodi abiurationis purgatiuè etiam beneficia, quæ interim pendente iudicio Inquiſitionis altei fuiſſet collata.

7 Non obſtat tex. in cap. 2. §. hæretici lib. 2. Vbi receptatores & defenſores hæreticorum, &c. pronunciantur inhabiles ad officia & beneficia obtinenda, quamuis non appareat eos eſſe hęreticos, quia reſpondetur hunc Canonem vti pœnalem non eſſe extendendum ad eos, qui ex alijs cauſis ibidem non expreſſis ſuſpecti ſunt cap. pœnę. de pęnit. diſtinct. 1. Caſſad. deciſ. 2. nume. 3. de iure iuran. maximè cū illi de quibus in §. hæretici ſint magis pernicioſi, & odioſiores, neque ex ſola ſuſpitione, ſed ex ipſo etiam facto damnato punibiles, vt merito etiam eos poſteriores pontificum ſanctioris Innocentij, Alexandri & Pauli Quarti acrius perſequantur, & infames eo ipſo pronuncientur.

8 Non obſtat, quod in aliquibus caſibus ſuſpecti de hæreſi æquiparentur hæreticis quoad pœnas cap. accuſatus in princ. de hæret. in ſexto, & glo. fina. in d. cap. inter, quia reſpondetur, tex. in cap. accuſatus procedere ea ratione, quia ſecundus lapſus detegit ſimulationem primæ abiurationis argum. l. ſi quis. C. de adult. vt ibidem declarant Anchar. Archid. & alij glo. vero fin. loquitur in eo, qui defecit in purgatione: alioquin lex & ſtatutum inhabilitans, aut puniens quempiā ratione hæreſis non habet locum in eo, qui tantum eſt ſuſpectus Abb. in d. cap. inter num. 6. Put. deciſ. 400. lib. 2.

9 Non obſtat, quod ſpeciale dicatur in crimine hæreſis, vt purgatus etiam poſt purgationem remaneat ſuſpenſus ratione ſcandali, vt not. Hoſt. Ioan. Andr. Butr. in d. cap. inter & cap. facit & ca. nihil de præſcript. quia præterquam quod illud ibi intelligi poteſt eſſe ex eo, quod Summus Pontifex voluit pronunciando contra illum Decanum, reſpondetur in caſu propoſito ceſſare omne ſcandalum non modo propter purgationem, ſed etiam ex lapſu tanti temporis quo virtuosè, & catholice D. Alphōſus vixit, vt comprobatur teſtimonio ſui ordinarij, qui præter licentias docendi, prædicandi, & ſacramenta adminiſtrandi illi conceſſas, eundem etiam ſuum Vicarium Foraneum conſtituit, ex quibus omne ſcandalum de catholicorum mentibus deletum eſt ad tex. in eodem cap. inter. cap. ferrum 50. diſtinc. Felyn. in cap. cum deputari in princ. de foro compet. quin etiam ſi populus ad huc non ceſſaret ſcandalizari non videretur eius habenda ratio cap. qui ſcandalizauerit de reg. iur. D. Thom. in tertia parte, quæſt. 42. art. 2.

10 Pariter non obſtat ſuſpitio recidiuè ad reg. ſemel malus de reg. iur. in ſexto, quia regula limitatur quando conſtat de emendatione per trien-
b nium [b] & vltra. Alciat. de præſumpt. reg. 2. par. 7. & per Rolan. conſ. 63. nu. 12.

11 Ex quibus non fuit neceſſe examinare veritatem illius opinionis quam teſtatur eſſe communem Pariſ. conſil. 2. nume. 85. & 188. lib. 4. & Roland. d. conſil. 63. nume. 26. ſecundum quam hæreticus formaliter abiurans prima vice non efficitur inhabilis ad beneficia, cum illa retinere & recuperare poſſit virtute reconciliationis Eccleſiæ etiam pro miſericordia factæ, qua opinione ſtante præſens reſolutio videbatur carere omni difficultate.

ADDITIONES.

a *Effectus*. Infamia facti an poſſit tolli a Principe, vide quæ ſcripſit Dom. meus Farinac. in ſua pract. crimin. par. 1. tit. de Inquiſit. q. 6. nu. 45. verſic. Et in propoſito.

b *Triennium*. Quod per Triennalem bonam vitam præſumatur emendatio in eo, qui ſemel malus fuit exornat, & infert D. meus Farinac. in ſua pract. crimin. par. 1. tit. de delict. & pœn. quęſt. 23. nume. 26. & ſeqq.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

MI MI

ILLVSTR. ET REVEREND. D. Manticæ Cardinalis:

Romana Reſciſsionis Laudi 2. Decembris 1587.

ARGVMENTVM.

Criminales cauſæ in generali mandato non continentur, plures exprimuntur caſus, in quibus

In quibus de iure requiritur ſpeciale man datum : & per quæ verba hoc ſpeciale mã datum cenſeatur .

S V M M A R I V M.

Mandatum ſpeciale requiritur ad petendum reſtitutionẽ in integrum.nu.1.vbi declaratur.

Mandatum generale cum clauſula ad omnia & ſingula, quę ipſe conſtituens facere poſſet etiam ſi talia forent quæ requirerent ſpeciale mandatum, æquiparatur mãdato ſpeciali.num.1. Vbi præſertim hoc procedit quando in mandato ſunt expreßi aliqui caſus in quibus requiritur ſpeciale mandatum.

Cauſæ criminales non continentur in delegatione, vel mandato generali.num.1.in fine,& in addit.litera a. vbi de materia.

Procurator non poteſt iurare in animam conſtituentis ſine ſpeciali mandato.nu.2.

Mandatum generale cum libera, &c. habet vim ſpecialis mandati. nume. 2. in additio. litera b. vbi de materia.

Termini ſubſtantiales videntur ſeruandi etiam in cauſis criminalibus.nu.3.

Laudum approbans non poteſt amplius petere illius reſciſsionem, vel reductionem.nu.3.

DECISIO LII.

1 COncluſum fuit exceptiones nullitatis oppoſitas aduerſus ſententiam R.P.D. Glorierij non obſtare: nã quamuis ad petendum reſtitutionem in integrum ſit neceſſarium mandatum ſpeciale l. illud.§.1. ff. de minor.Glo.in cap.ſuſcitata, & ibi Abb. col.2. de in integr. reſtit. Tamen ſufficit ſi procurator, vt in caſu propoſito fuerit conſtitutus ad omnia & ſingula, quæ ipſemet Dominus facere poſſet, etiam ſi talia forent, quæ requirerent ſpeciale mã datum. Caſſad.deciſio.1.num.3.de procurat. Et cum in mãdato de quo agitur aliqui etiam caſus ſint expreſſi, in quibus requiritur ſpeciale mandatum, ceſſat omnis dubitatio cap. qui ad agendum de procurat.lib.6.Conar.variar. reſol.lib.1. cap.6.nume.3. Nam in eo exprimuntur etiã cauſæ criminales, quæ in mandato generali non con

a tinentur[a] l.non ſolum.§.vlt.ff.de procurat. Alex. in l.ſi quis. §.ſi procurator nume.7. ff.quod quiſque iuris.

2 Hoc amplius Procuratori conceditur facultas vt poſſit etiam iurare in animam conſtituentis, quod ſine ſpeciali mandato propter magnum periculum animæ facere non poteſt cap.vlt.de procurat.lib. ſexto, cap.vlt.de iuram. calum. eod.lib. Couar.in cap.quamuis prima par.§.5.nume.8.de pact.lib.6.& par.9.cap.20.num.8.verſ.eſt tamen, & cum plena & libera etiam adminiſtratio ſit ei cõceſſa, id multo facilius eſt admittendum, quia

b mandatum generale[b] cum libera,&c.habeat vim ſpecialis mandati d.c.qui ad agendum de procur. lib. 6. l. procurator cui & l.mandato generali, & ibi Bar.ff.de procurat. Bal.in d.l.illud.§.1.num.4. de minor. vbi dicit ſemper eſſe reſpiciendum procuratorem an concedatur libera, & ſic procuratorem defendi poſſe licet nõ habeat ſpeciale mãdatum, idemque ſcribit Alex.conſ.22.nu.8.lib.1. Ruyn.conſil.93.nome.6.lib.5. & Dec. conſ.404. nume.6.Mohed.deciſ.de offic.Vic.

3 Quod verò obijcitur deficere citationem ad dicendum contra commiſſionẽ & contra iura producta, & terminos ſubſtantiales nõ eſſe ſeruatos tollitur ex actis, neq; etiam refragatur, quod Do. Frãciſca laudum approbauerit, & ideo nõ poſſit petere, vt illud reſcindatur, vel ad arbitriũ boni viri reducatur Ang.conſil.315.nu.2.Roman.cõſil.9. in fi. Dec. cõſ.30.nu.2. quia ſtante commiſſione ſignata manu Papæ, quæ præcipit, vt conſtito de enormiſſima lęſione reſtituatur in dubiũ reuocari non poteſt quin iudex ſi ei cõſtiterit de tali læſione poſſit eã in integrũ reſtituere, quare placuit DD. videre de iuſtitia ſentẽtiæ & an conſtet de credito D.Franciſcæ quoad fructus dotis.

ADDITIONES.

a *NOn continentur.* Vide ad hæc Marian.Soci. in c.veniens nu.265.ſeqq. extrà de accuſat. & an in generali delegatione cauſarum cenſeantur delegatæ cauſæ criminales, videtur quod nõ per tex.in cap.licet de offic.Vicar.& in Clement. non poteſt de Procuratorib.ſed contra Card. Zabarell.in Clem.1.num.19.in 18.q. de offic.Vicar. Bertachin. in repertorio, in verbo delegatus ad cauſam vnam verſic. ſecundo, & in verbo cauſa criminalis verſic.10.

b *Mandatum generale.* Ad hanc materiam an ſcilicet; & quando mandatum generale cũ libera,&c. æquipolleat ſpeciali mandato, & ad quę extendatur hoc generale mandatum cum libera,&c. vide Tiraq.de retract.Lignag.§.1.gl.13. nu.32. & ſeq & in fine tituli nu.94.Iacob.Nouel.reg.91.Frãc. Turzan.opin.16.& 82.Ioſeph.Ludo. conclu.30. verſ.Et mandatum ſpeciale, & verſ.31. mãdatum ſpeciale & ſeqq. Anchar. Regien. q.3. nume.19. par.2.Roman.ſing.133. Diaz. reg.450.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

PAMPHILII meritiſſimi Decani.

Spoletana Beneficij 18. Decemb. 1587.

ARGVMENTVM.

In cauſa Spolii falſitas inſtrumenti debet clarè probari.

S V M M A R I V M.

Falſitas publici inſtrumenti nullum habentis vitium in ſui facie, debet clare, probari, præſertim in cauſa ſpolij. nume.1.

DECISIO LIII.

1 DIxerunt Domini, quod expedirem cauſam nõ obſtantibus deductis, quia cum ſimus in materia ſpolij, & adſit inſtrumentum publicum, nullum vitium habẽs in ſui facie, debet ſpoliator clarè probare falſitatem, quã nõ probat, teſtes enim nihil faciunt, vt fuit dictum coram D.meo Blanchetto Proceſſus Criminalis oſtenſus non afficit; quia D.Ioannes non fuit citatus vltra quod in ipſo nihil adeſt, quod releuet; inſtrumenta, quæ modo oſtenduntur, non loquũtur de mandato Procuræ ſub die 9.ſecundo loco rogatum, vbi adeſt clauſula aliorũ quorumcumque bonorum,& ideo non facit ad rem.

ILLVSTR^MI: D. SERAPHINI Patriarchæ.

Romana Vineæ Veneris 29. Ianuarÿs 1588.

ARGVMENTVM.

Bannitus in cõfiſcatione bonorum habetur pro mortuo, eique in iudicio denegatur audientia, tum de iure communi, tum de iure Statutario Vrbis. Cætera videas in ſummarijs.

SVMMARIVM.

Bannitus cum confiſcatione bonorum habetur pro mortuo, nec habet legitimam perſonam agendi in iudicio, eique denegatur audientia, tam de iure cõmuni, quam ex diſpoſitione ſtatuti vrbis. nu. 2.

Bannitus ſine confiſcatione bonorum, An amittat iura propria ciuitatis, An ſit capax hereditati ſibi delatæ, Et an poſsit teſtari in additionib. litera a.

Confitens ſe non habere ius in cauſa repellendus eſt a iudicio. nu. 3.

Res iudicata pro veritate habetur. nu. 3.

Pactum in inſtrumento rogationis appoſitum, quod locatarius, ſeu emphyteutæ non poſsint vineam puta locatam, aut emphyteuſim datam alienare, ſeu vendere vltra ipſorum vitam valet & tenet. nume. 3. etiam quod alienatio fiat ex cauſa neceſſaria. d. nu. 3.

DECISIO LIV.

1 FVit dubitatum, An D.Cæſari, vel habentibus cauſam ab eo competat actio ad recuperationem Vineę, de qua agitur contra DD. de Gymnaſijs poſſeſſores habentes ius a D.Helena, quæ Vineã prius Domino Alexãdro & eius filijs ad eorum vitam conceſſerat, & dubitationem faciebat, quod cum D.Helena dictam Vineam conceſſiſſet ad eorum vitam, & adhuc ſupereſſet in humanis, Cæſar Palanterius licet bannitus non videbatur potuiſſe viuo Cæſare Vineam occupare, & alijs vendere, prout fecit, & ideo competere actionem ad eam recuperandam Cęſari, vel habentibus cauſam ab eo, nempe D. Succarello ſiue eius hæredibus vel D.Numæ eorũ Ceſſionario, qui conſequuti fuerant Vineam & ſubhaſtatione facta ad Inſtantiã D.Piſcinæ fideiuſſoris de repræſentando Cæſarem Curiæ ſub pęna quingentorum, Pro quibus quingentis ab eo ſolutis recuperãdis deuentum fuerat ad ſubhaſtationem Vineæ, & fuit deliberata D.Succarello.

2 Tamen D.concordes fuerunt nullam Cæſari, neq; habẽtibus cauſam ab eo competere actionẽ contra DD. de Gymnaſijs, Non enim Cæſari dari poteſt actio cum ſit bannitus, & eius bona confiſcata [a] Ideo habeẽ pro mortuo Tiraq. de retract. Lignag. §. 1. gl. 9. nu. 27. cum alijs, & denegatur ei audientia, tum ex iuris communis diſpoſitione, Bal. in l. fina. §. neceſſitatem nu. 4. C. de bon. quæ liber. cum ſimilib. Tum ex diſpoſitione ſtatutorũ vrbis c. 16. & 17. lib. 2.

3 Quantum vero ad DD. Succarellum & Numã prætendentes ſe ab eo cauſam habere, idem eſt dicendum; Primo, quia tam Numa, quam hæredes Succarelli ex eorum confeſſione repelli poſſunt, cum faſſi fuerint, Alter iudicialiter, Alij vero in ceſſione facta ad fauorem Numæ, ſe nullum ius in dicta Vinea habere l. 1. C. de confeſſ. Succarellus autem ſuccubuit in curia Capitolina, & contra eum adeſt res iudicata, quæ pro veritate habetur; Secundo, quia prætenſum ius ipſorum pẽdet a ſubhaſtatione, & deliberatione Vineæ facta Succarello, quæ fuit nulla, tum quia portio Horatij vnius ex vocatis in conceſſione facta Alexãdro conſolidata fuerat cum proprietate, cum ipſe portionem ſuam retroceſſiſſet D. Helenæ, & ideo ſubhaſtatio non poterat fieri ſuper illa portione; tum quia expreſsè cautum fuerat in inſtrumento præfatæ conceſſionis, vt Domini Locatarij, vel emphyteutæ non poſſent dictam Vineam alicui vendere, cedere, nec concedere, pignorare, locare, vel alias quomodolibet alienare vltra vitam eorum, ſed ſi durantibus vitis eorum vellent alicui, vel aliquibus vendere, tenerentur prius requirere D.Helenam & ſuos hæredes & ſucceſſores, ſi voluerint eam habere pro eiſdem precio & conditionibus, & poſt huiuſmodi requiſitionem & intimationem poſt decem dies eis non acceptãtibus, Alteri concedere poſſent, quo pacto ſtãte; ſubhaſtatio & deliberatio eſt nulla, vt in proprijs terminis extat conſ. Bal. 306. lib. 1. qui multis, & optimis rationibus ita concludit etiam, quod alienatio fiat ex cauſa neceſſaria, & per viam ſubhaſtationis: Quare hic apparet nullũ ius ex ſubhaſtatione nulla fuiſſe quæſitum iſtis DD. Succarellis & Numę, & ex hoc ſolo fundamento tolluntur omnia ex aduerſo allegata, & ideo concluſum DD. Gymnaſios eſſe tam in poſſeſſorio quã in petitorio ab impetitis abſoluendos.

ADDITIO.

a Confiſcata. Ergo ſi quis fuerit bannitus ſine confiſcatione bonorũ non habetur pro mortuo, is enim quoad bona nõ amittit iura propria ſuæ ciuitatis ſecundum Corn. in l. 1. nu. 6. verſ. & tenendo hanc communem C. de hęred. inſtit. vbi tamen adducit etiam contraria, & pro eorũ ſolutione diſtinguit; Diſtinctionem ibi videas Imo. in l. ex facto §. ex facto nu. 20. ad med. verſ. ſecus. ſi bona non eſſent publicata. ff. ad Trebell. Rip. in d. §. ex facto nu. 16. in fi. Gozzad. conſ. 96. num. 7. Decian. cõſ. 64. nu. 44. Quos & alios refert Clau. ad Bertaz. (licet non ad hoc propoſitum) in cõſil. 489. litera A. verſic. Quartò limita.

Hinc bannitus etiam in pœnam mortis, ſed ſine publicatione bonorũ, quod ſit capax hæreditatis ſibi delatæ tam de iure ciuili, quam de iure municipali, voluit Saly. in l. 1. nu. 22. C. de hęred. inſtitu. qui loquitur in caſu ſtatuti Bononiæ volentis, quod pro homicidio bona non publicentur; ſequitur ibidem Corn. nu. 6. verſ. Et tenendo hanc opinionem, vbi diſputat de veritate huius concluſionis, & poſtea diſtinguit.

Contrarium, quod imò bannitus etiam ſine publicatione bonorum amittat iura ſuę ciuitatis quando poteſt impunè offendi, voluit poſt Bart. quem allegat Peregr. de iure fiſci lib. 3. tit. 7. nu. 9. in fine, & nu. 10. faciens generalem cõcluſionem, quod publicatio bonorum non eſt cauſa, vt bannitus amittat iura ſuæ ciuitatis, ſed benè hoc operatur facultas a ſtatuto data, vt is impunè offendi poſſit, ideo eo ipſo, quod poteſt impunè offendi amittit iura municipalia, quãuis ſibi bona nõ fuerint publicata, vt ibi per eum. Qui tamen declarat hoc procedere in ſimpliciter condemnato, ſecus in condemnato in pœnam pecuniariã adiecta conditione, vt donec illam ſoluerit poſſit impunè occidi. Tunc enim pœna impunè offenſionis non eſt mortalis, ſed medicinalis & reſolubilis per ſolutionem pecuniæ; ideo ſuæ propriæ ciuitatis iura bannitus retinet ex Bart. & Salyc. in locis per eum relatis Simon. de Pret. de interpr. vlti. volun. lib. 2. interp. 2. dubit. 1. ſolut. 1. nu. 12.

Sic & bannitus in pęnam mortis, & qui poteſt impunè offendi in caſu, quo de iure teſtari nõ poteſt, quod nec etiam teſtari poſſit, quamuis eius bona non ſint publicata conſuluit Menoch. conſil. 492. num. 20. in fine, & ſeq. lib. 2. vbi reprobat contrarios, & adducit cõcordantes, quod tamen ego intelligendum crederem ſi bannitus teſtetur in loco in quo eſt bannitus, vel etiam extrà territorium dictæ ciuitatis, vel ſecundum ius commune, vel ſecũdum ſtatuta loci, in quo teſtatur etiã de bonis in loco banni exiſtentibus. Tunc enim hoc teſtamentum valere dixitq; Idem Menoch. d. conſil. 492. nume. 9. 12. & 14.

Fam. Cent. I.V.D. Galeſ.

ILLVSTR.[MI] ET REVEREN.[MI] D. Blanchetti, Cardinalis.

Vrbeuetana Legati 12. *Febr.* 1588.

ARGVMENTVM.

Bannitus quando poſſit teſtari, quandove dicatur condemnatus, propter contumaciam, & quando propter delictum.

SVMMARIVM.

Bannitus authoritate Papæ non habet teſtamenti factionem nume. 1. & in addit. litera a. vbi de materia, An & quando bannitus poſſit teſtari.

Bannitus a Gubernatore vrbis vigore commiſsionis a Papa emanata, dicitur bannitus authoritate Papæ. nu. 1. & in addit. litera b.

Bannitus & condemnatus in contumaciam ex præcedentibus teſtibus probantibus delictum, dicitur condemnatus propter delictum, & non propter contumaciã. n. 1.

Sententia contra bannitum & contumacem data propter eius non comparitionem, facit notorium, nu. 1. in fine.

Supplicans vel abſolutionem petens regulariter non dicitur fateri delictum, fallit quando in ſupplicatione expreſsè narratum factum ex quo reſultat delictũ. n. 2.

Teſtamentum primum validum, non reuocatur per ſecũdum inualidum. nu. 3. & in addit. litera c.

Mandatum præſumitur ex impenſa quam facit Procurator in expediendo ſupplicationem, præſertim ſi poſtea principalis ipſa gratia vſus fuit, nu. 3.

DECISIO LV.

1 Domini dixerunt ſecundum teſtamentũ Capitanei Gualterij fuiſſe nullum, fuit enim conditum tẽpore quo ſibi erat ꝓhibita factio teſtamenti cum eſſet bãnitus au-
a thoritate Papæ [a] Rip. in l. ex facto §. ex facto nu. 18. ff. ad Trebell. Matheſil. in tract. ſucceſſ. ab inteſt. artic. 3. nu. 43. cum alijs pluribus allegatis per D. Coronatũ, quæ applicantur propoſito caſui, quia Capitaneus Gualterius fuit condemnatus a Gubernatore vrbis vigore com-
b miſſionis [b] a Papa emanatæ non ob contumaciam, ſed propter delictũ, cum enim ex teſtib. examinatis Viterbij & ad Gubernatorẽ Vrbis trãſmiſſis fuerit probatum delictum ſententia nõ dicitur interloquutoria propter contumaciam, ſed diffinitiua propter delictum, vt fuit dictũ in illa Romana Canonicatus Sancti Angeli coram bo. me. D. Cotta, & in alia ciuitatis caſtelli coram R. P. D. Seraphino, quæ ſententia propter non comparitionem Gualterij fecit notorium, & ex Bulla Pij Quarti, ex quo ſequitur, vt vigore Bullarum fuerit effectus inteſtabilis.

2 Iuſtificantur etiã ſententię ex confeſſione Capitanei in precibus vulgata l. cũ precum de liber. cauſ. Nec obſt. regula ꝙ petens abſolutionẽ non cenſeatur fateri Rot. deciſ. 11. de excom. in antiq. Couar. in c. Alma mater par. 1. §. 12. nu. 1. de ſent. excom. in 6. Quando enim in precibus refertur factum tale à quo reſultat delictum, tũc petens abſolutionem habetur pro confeſſo Prępoſ. in c. ad præſentiam nu. 3. de appellat. Abb. in c. exhibita propè finem de homicid. Couar. vbi ſup. nu. 3.

3 Non obſtat, ꝙ non conſtat de mandato ipſius dictam ſupplicationẽ fuiſſe porrectã, quia adeſt

præſumptio oriens ex impēſa, tum quia ipſe fuit
vſus ipſa gratia, ex his ſequitur, ꝙ ſecundū teſtm̄
c conditū tempore inhabili c nō annullat primum
prout fuit deciſum coram bo.me. D.Lauretano.

ADDITIONES.

a Authoritate Papæ. Non ſine ratione in hac
deciſione ponderatur, ꝙ iſte Capitaneus
erat bānitus authoritate Papę: Niſi enim ſic fuiſ-
ſet bannitus de iure communi nō amiſiſſet teſta-
menti factionem ſecundum Bar.in l.eius qui.§.ſi
cui nu.2.ff.de teſtam.Bal.ibid.nu.3.verſ.aut vult
teſtari ſecundum ius cōe Imol.nu.6.in fi.verſ.ſed
poſſet bene teſtari ſecundum formam iuris cōis,
& Aret.col.5.poſt nu.4.verſ. vnus eſt Boſſ.in tit.
* Banniti quid amitt.nu.13. vbi de cōmuni Capra
* concluſ.102.nu.110. vbi etiam de cōmuni Bero.
in conſ.8.per tot.lib.2.vbi nu.6.& ſeqq.hanc cō-
cluſionem comprobat quinq; fundamentis Viu.
opin.79.nu.3.qui etiam de cōmuni Clar. in §.te-
ſtamentum q.19.ſub verſ.aliqñ verò ad med. vbi
quod in hoc oēs concordant Io.Petr.Surd.conſ.
90.nu.38. vbi de cōi & ſeruata opinione Menoc.
conſil.281.nu.25.lib.3. vbi etiam de cōi, Autho-
ritas ergo Papæ vel Imperatoris operatur, vt bā-
nitus teſtari nō poſſit etiam de iure cōi, prout in
ſpecie ſic voluit Io.Sicar.in l.1.nu.17.in fi. C. de
hæred.inſtit. prout eoſdem etiam hæreditatis, &
ſucceſſionis ipſius de latæ incapaces facit ſecun-
dum eundem Io.Sicard.in d.l.1.nu.15.verſ.ſi au-
tem ab Imperatore, & d.nu.17.vbi ampliat etiam
in bannito a Camera Imperatoris Pau. Granut.
theorem.4.nu.14.Michael.Craſſ.in tract. de ſuc-
ceſſionib. §. ſucceſſio ab inteſtato q.7. n.2.vbi de
* cōi Simon.de Pret.de interpret. vltimar. volunt.
lib.2.interpr.2.dubitat.1.ſolut.1.nu.11.fol.mihi
124.Et eſt ratio, quia ſic bāniti a Papa vel ab Im
peratore generaliter amittunt etiā ea, quæ iuris
cōis ſunt ex allegatis per D.meum Farina. in ſua
pract. crimin. par.2.tit. de var.ac diuerſ. quæſt.q.
102.nu.59. in qua quidem quæſtione ad ſaturita
tem explicatur, an, & quando bannitus priuetur
teſtamenti factione actiua vel paſſiua.
b *Vigore commiſsionis a Papa*. Aduerte, quia aut
ſumus in delegato à Papa, vel ab Imperatore ſpe
cialiter ad illam cauſam, & tunc ſine dubio ban-
nitus a tali delegato cenſetur bānitus banno Pa-
pali & Imperiali, prout ſunt termini huius deci-
ſionis, & loquitur Honded.in conſi.67. num.22.
lib.1. qui teſtatur de communi opinione, ſi vero
ſumus in delegato Papæ, vel Imperatoris nō ſpe-
cialiter ad illam cauſam, ſed generaliter, & tunc
diſtingue, vt per Boſſ.in titu. de bonor. publica-
tione, ſub nume.69.ad med.vſq; ad finem, cuius
diſtinctionem reaſſumpſit D. meus Farinac. d.q.
102.nume.63. Et ibidem nume.59. & ſeqq. vbi
alia ad materiam banniti authoritate Papæ, vel
Imperatoris.
c *Tempore inhabili*. Quod primum teſtamentum
validum non reuocetur per ſecundum inualidū,
& de materia.vide poſt alios, quos referunt anti-
quiores Cęphall. conſil.32. nume.22. Diaz. reg.
733. Clar.in §. teſtamentum q.96.& 97. Rolan.
conſil.33.nume.4.& 5.lib.3. Ioſeph.Ludou.con-
cluſ.58.in octaua ampliatione.

Fam. Cent. I. V. D. Galeſ.

BVBALI

Cæſaraugustana ſtatus nona. Martij 1588.

ARGVMENTVM.

Controuertitur in hac deciſione an & quan-
do abſolutionem petens ab excommuni-
catione, dicatur fateri criminis reatum &
excommunicationem ipſam, & quando
etiam abſolutio cenſeatur petita ſimplici
ter, ſeu potius ad cautelam.

SVMMARIVM.

Abſolutionem petens ab excommunicatione incurſa propter matrimonium contractum cū conſanguinea, cenſetur vtique ipſum matrimonium fateri, vt nume.1. poſt medium.

Excommunicatus propter ſponſalia contracta cū ſua conſanguinea per verba de futuro, abſolui poteſt ab Epiſcopo. nu.2. Et an ex hoc cenſeatur excommunicatus contrahens dicta ſponſalia. nu.1. in fine.

Crudelis eſt, qui ſuam famam & honorem negligit, nu.3. ante finem.

Abſolutionem petens ab excommunicatione propter delictum quod quis non commiſit male facit, & peccat. nume.3.in fine.

Peccat mortaliter, qui moritur in confeſsione affirmando, aut negando contra veritatem aliquod peccatum mortale.nu.3.in fine.

Delegatus apoſtolicus non poteſt abſoluere ad cautelam, niſi ſpecialiter talis abſolutio ſibi commiſſa fuerit. nume.4.

Abſolutio ad cautelam non dicitur quando illa fit in forma eccleſiæ conſueta, ſeruatis ijs quæ ſeruari debent dumtaxat in eo, qui certa aliqua excommunicatione innodatus eſt.nu.5.

Abſoluendus ab excommunicatione iurat de parendo mādatis eccleſiæ, & ſibi iniungitur pœnitentia.nu.5.in fi.

Abſolutio excommunicationis non dicitur data ad cautelam, quando abſoluendus iniuncta ſibi pœnitentia iurat de parendo mandatis eccleſiæ.nu.5.in fine.

Delictum in dubio non præſumitur, & quando præſumitur, præſumi debet potius minus delictum quam maius.nu.9.& in addit, litera a.

Actor debet concludenter probare ſuam intentionē.n.11.

Alternatiua oratio ſufficit, vt in vna parte verificetur. nume.11.

Confeſsio incerta & dubia non præiudicat confitenti.nume.11. ante finem.

Forſan dictio licet aliquando ſtet aſſertiuè, hoc tamen erit impropriè, non autem propriè.nu.11.in fine.

Confeſsio, vt noceat confitenti, non eſt facienda improprìatio verborum, immo vt non noceat verba improprianda ſunt.nu.11.

Confeſsio qualificata in ciuilibus non ſcinditur, ſed debet tota

-bet tota acceptari, vel tota recuſari,licet ſecus ſit in criminalibus.nu.14.

Confeſſio dubia,& cum incertitudine admittitur in ciuilibus.nu.1?.

Iudex debet eſſe ſemper promptior ad abſoluendum.nume.12.in fine.

Excommunicatio non infert contractum matrimonij, & ad quem effectum iſto caſu ſit neceſſaria abſolutio ab excommunicatione.nu.13.

Abſoluendi poteſtas data alicui quatenus opus ſit, importat etiam ſpecialem commiſſionem abſoluendi ad cautelam.nu.13.in fine,& nu.16.

Abſolutio ab excommunicatione cum conditione, vt quatenus abſoluendus ſit excõicatus valet.nu.18.in fine.

Conditio de præſenti actum non ſuſpendit.nu.15.in fine.

Cõfeſſio facta in precib. dicitur ficta,& implicita.n.17.

Confeſſio ficta non nocet confitenti in alio iudicio.nu.17.& in addit.litera b.

Abſolutio excommunicationis ad cautelam, non datur a ſententia lata a Canone.nu.19.

Abſolutio excommunicationis ad cautelam poteſt dari ſuper facti dubio,vel etiam probabili dubio iuris.nu.18.

Geminatio actuum non dicitur quando vnus poſt alium ſequitur incontinenti.nu.19.

Teſtis vnus deponens de fama, de qua nemo alius deponit nullam facit fidem.nu.20.

DECISIO LVI.

1 Non liquet vt videatur an eſſet neceſſarium perinde valere propter aliquã excõicationem incurſum abſq; eo, ꝙ fuerit incurſus reatus inceſtus ante exequutam diſpenſationem, prout in diſcurſo extenſi. In quo reſolutum fuerat in hac cauſa pro maiori parte Dñorum ſub die 21.Nouẽbris 1556. Conſtare ſequutam fuiſſe copulã inter Dños Don Petrũ de Luna & Agnetã de Mendozza ſaltẽ poſt datã mandati de diſpenſando per eos obtenti,& ante illius exequutionem quã probationẽ colligebant Dñi principaliter ex cõfeſſione dictorũ coniugum in literis perinde valere per eos obtentis iunctis adminiculis cum deductis pro parte Illuſt. D. Don Ioannis de Luna,ꝗ adminicula conſiſtebant potiſſimũ in dictis quatuor teſtium quorũ ſummarium tunc datum fuerat,poſtea vero in deciſionibus factis ſuꝑ fide dictorũ teſtiũ,& ſuꝑ exceptionibusꝗ contra illos opponebantur pro parte Ill. D.Dõ Michaelis de Luna vnus ex d.teſtibus reiectus fuit,& alius reſeruatus arbitrio. Hinc ſumpta occaſione cum de nouo contrauerteretur ſuper d.reſolutione facta ſuper copula ob reiectionem d.teſtium propoſitum dubium ſuper eiſdem die Mercurij 9.Decemb.1587. nec potui,tunc capere reſolutionem propter varias Dñorum opiniones, vnde iterum per me propoſito dubio ſub d.die 9.Martij 1588.Dñi pariter in cõtrarias iuerunt ſnĩas,Aliqui.n.putabant ſtandũ eſſe in reſolutis ex rationibus deductis in deciſione ſuæ iſtis Dñis multũ vrgere videbantur,& conſiderabant gratiam perinde valere duo principaliter cõtinere abſolutionem a generali excõicatione & reualidationem primæ diſpenſationis, Prima pręſupponit contractum matrimonij inter coniunctos verè, vel ex opinione contrahentium adnot. in Clem.1.de conſan. & affin. Reualidatio neceſſario præſupponit primam diſpenſationem inualidam propter aliquod impedimentum: Aliud aũt impedimentũ non narratur,niſi inceſtus,qui cõtrahitur per copulam inter coniunctos ante obtentam & exequutam diſpenſationẽ, cum igitur gratia perinde valere,non fuerit neceſſaria ꝑꝑ ſuſpitionẽ excõicationis dicendum eſt illam fuiſſe obtẽtam ad reualidandum primã diſpenſationẽ ſubreptitiã ꝑꝑ inceſtũ cõmiſſum.Quod aũt gratia perinde valere non eſſet neceſſaria ꝑꝑ incurſum excõicationis apparet primò,quia Doct. nõ controuertunt, An per ſpõſalia de futuro incurraẽ excõicatio,& iõ nõ erat neceſſaria abſolutio.

2 Secũdo,quia nec pro tali ſolutione fuerat neceſſariũ adire Papã,Eps.n.a tali excõicatione abſoluere poterat,vt ꝑ Doct.in c.nuper de ſent.excõ.Couar. in c.Alma mater.§.12.n.5.eo.tit. in 6.

3 Tertio cõſiderabant colligi clarã confeſſionẽ copulæ ex petitione abſolutionis, & acceptatione facta per ipſoſmet coniuges oẽs quæ declarãt mentem ipſorum oratorum in eo, quod ſub dubio forte confeſſi fuerunt in literis perinde valere,nam in petitione abſolutionis ipſi oẽs petunt abſolutionem a generali excõicationis ſentẽtia incurſus reatu, & alijs cauſis,ex quib. verbis duo colliguntur, primum quod iſti oẽs petũt abſolutionem ab incurſu excõicationis.Secundũ,quod petũt abſolutionem a reatu inceſtus, vnde quãuis dubitari poſſit,An hæc abſolutio ab excõicatione ſit ſimpliciter, vel ad cautelã, & An ex hac abſolutione oratores confeſſi fuerint delictũ, tñ quoad abſolutionem a reatu in ceſtus res nõ videbitur habere difficultatem apud iſtos Dños,tũ quia non eſt veriſimile, quod per actus præfatos ſe de inceſtu infamaſſent,cũ dicat D.Auguſt.crudelem eſſe,qui famam ſuam negligit,tum ẽt quia ſi ipſi conſcij fuiſſent nullum inceſtũ contraxiſſe,vtique mortaliter peccaſſent petendo abſolutionem a delicto quod non cõmiſerãt,nã mortaliter peccat,qui moritur in confeſſione affirmando, aut negando cõtra veritatẽ aliquod peccatũ mortale Nauarr.in Manual.c.21. nu.37. Tum & Tertio, quia non eſt veriſimile quod dicti coniuges potuiſſent ſe in periculo ponendi in controuerſiam an Proles interim nata eſſet ex legitimo matrimonio,vt modo experientia docet.

4 Præterea ſi non pręſupponeretur confeſſio ipſorum cõiugum executio commiſſarij fuiſſet ſine iuriſdictione, quia cum haberet poteſtatẽ abſoluendi quatenus opus eſſet abſoluiſſet quatenus opus non eſſet, & non eſt veriſimile dictos coniuges voluiſſe facere actum fruſtratoriũ cum tot ſolemnitatibus,nec poteſt dici,quod hæc abſolutio ſit ad cautelam. Primo, quia delegatus amplius nõ abſoluit ad cautelam,niſi ſpecialiter ei commiſſum fuerit Couarr. in d.c.Alma mater.§.12.nu.8.Nauar.in Manual.cap.27. nume.278. iuxta gloſ.in cap.capitulum de reſer.

5 Secundo non poteſt dici abſolutio ad cautelam ex modo exequendi in forma eccleſię cõſueta ſeruatis ijs,quæ ſeruari debẽt dumtaxat in eo, qui certa aliqua excommunicatione innodatus exiſtit,vt per Nauar.in c.1.in princ.nu.54. & 66.

de pœniten. distinct. 6. Nam talis abſoluēdus iurat de parendo mandatis eccleſiæ cum recitatione pſalmi & oratione & iniungitur pœnitentia, quæ omnia comprobant nō fuiſſe præſtitam abſolutionem ad cautelam maximè attenta qualitate perſonarum.

6 Tertio, vt ſupra dictum eſt licèt abſolutio ad cautelam poſſit conuenire abſolutioni ab excōmunicatione, non tamen adaptatur abſolutioni a reatu inceſtus cum ſit peccatum mortale, & annullat diſpenſationem obtentam, & ideo de neceſſitate dicendum eſt omnes dictum reatū confiteri voluiſſe petendo abſolutionem, & obtinēdo reualidationem diſpenſationis.

7 Nec obſtat, quod petierint abſolutionem, & exequutionem literarum iuxtà illarum formam, quæ cum eſſent cōceptæ dubitatiuè cum dictione forſan, etiam abſolutio cenſetur petita dubitatiuè, quia fuit reſponſum, quod cum cōmiſſa eſſet facultas abſoluendi quatenus opus eſſet, Oratores per cōparitionem & acceptationem declararunt opus eſſe, nec erat opus aliqua certificatione iuxtà trad. per Lap. alleg. 60. & quod expreſſum erat in ſupplicatione ſub dubio forſan de Copula ante exequutam diſpenſationem certum reddiderunt acceptando pœnitentiam ſalutarē, quæ pro inceſtu iniungi conſueuit.

8 Non obſtat, quod gratia perinde valere debet recipere interpretationem a mādato, quod eſt reſtrictum ad petendam abſolutionem ab excōicatione, quia mandatum eodem die quo fuerunt contracta ſponſalia fuit datum ad obtinendam primam diſpenſationem, & veriſimile eſt aliud mandatum superueniſſe ad obtinendum literas perinde valere omnino diuerſas a prima diſpenſatione, & poſt biennium obtentas.

9 Non obſtat, quod interpretatio fieri debeat ad excludendum delictum, quia vt ſupra dictum eſt maius [a] delictum erat confiteri peccatum, quod non erat commiſſum.

10 Coadiuuabant etiam hanc confeſſionē ex dictis teſtium, qui non fuerunt reiecti ponderādo eorum dicta, iuxtà diuiſionem iam factam.

11 Alij vero Domini in contrariam venerūt ſententiam cēſentes recedendum eſſe a reſolutis nēpè, quod ex omnibus deductis non probetur copulam interueniſſe ante ſequutam diſpenſationem, mouebantur, quia cum Illuſt. D. Don Ioannes ſit actor, debet concludenter probare ſuā intentionem, & ſic non ſolum copulam, ſed etiam illam ſequutam fuiſſe de tali tēpore, ita vt annulletur matrimonium. Confeſſio autem quæ elicitur ex literis perinde valere non ſatis videbatur iſtis Dominis concludere, dicebant enim confeſſionem fundatā in literis perinde valere eſſe incertam duplici reſpectu, vel quia plura narrantur alternatiuè, quorum ſufficit alterum verum eſſe, & quia dum narratur copula eſt appoſita dictio forſan, quæ regulariter ſtat dubitatiuè, cū igitur confeſſio ſit incerta, & dubia non poteſt aliquo modo præiudicare cōfitenti Soci. in c. dilecti nu. 53. & nu. 63. verſ. ſecundo caſu de libell. oblat. Et quamuis dictio forſan aliquando ſtet aſſertiuè: Tamen hoc intelligitur impropriè, & non eſt facienda impropriatio, vt confeſſio noceat confitenti, ſed potius impropriāda eſt cōfeſſio vt minus noceat iuribus vulgaribus.

12 Neq; abſurdum vr̄ eſſe, quod quis in facto proprio dubiam confeſſionem faciat, quia quicquid ſit in criminalibus expeditū eſt in ciuilibus licere confitenti adijcere qualitatē quā voluerit quæ non ſcinditur, & ſic poteſt ēt fateri ſub dubio & cum incertitudine, vt per Bertran. cōſ. 94. nu. 4. par. 2. lib. 2. cum alijs allegatis. Cum igitur hic non habeamus confeſſionē certā & clarā, ſed potius elicitā ex veriſimilitudine & præſumptionibus, nō debet aliquo modo iudicari intētionem actoris eſſe fundatam ex hac cōfeſſione, nec talem adeſſe probationem, vt motus animi iudicis compellatur ad ſequendum acta & plenè probata, quia in dubio promptiores ſumus ad abſoluēdum, vt benè tradit Bal. in rubr. de controu. inueſtit. nume. 7. verſic. ex his concluditur.

13 Nec dici poteſt gratiā perinde valere fuiſſe ſuperfluam & fruſtratoriā, quia poteſt verificari in vna parte alternatiua, nempè in abſolutione ab excōicatione, quam putabant Oratores incurriſſe ob ſponſalia contracta, credebant enim dubitari potuiſſe, an ex illis contractū fuiſſet matrimonium de præſenti, quod apparet ex quo eadē die conſtituerunt procuratorem ad petendam abſolutionem ab excōicatione, quamuis excōicatio non impediat contractum matrimonij c. ſignificaſti de eo, qui dux. in matrim. quam pollu. per adulterium: tamen neceſſaria erat abſolutio ad effectum, vt diſpenſatio ipſis Oratoribus ſuffragaretur c. 1. de reſcr. in 6. vltra quod hæc abſolutio poterat peti ad cautelā, quod ſuadet̄ ex verbis ipſarū literarū, dum in eis ſpecialiter datur facultas abſoluendi quatenus opus ſit, quæ verba referri pōt tam ad abſolutionē ab excōicatione quā ab inceſtu, & dicta verba quatenus opus ſit importans ſpālem cōmiſſionem abſoluēdi etiam ad cautelā.

14 Nec obſtat proteſtatio, & petitio abſolutionis, quia omnia narrantur cum relatione ad ipſas literas, nec ex eis pōt colligi aliqua confeſſio, quia non conſtat ſuper quo Oratores petant ſe abſolui, ſed ſemper dicunt ſuper contentis in literis, quæ ſunt dubitatiuè & alternatiuè.

15 Non obſtat abſolutio, quia ipſa etiā eſt alternatiua, tū ratione perſonarum dum dr̄, ſeu eorū alter, tum ēt ratione criminū, quia non exprimit̄ aliquod crimē pro certo, ſed ſemper adeſt relatio ad literas in quibus delicta exprimuntur alternatiuè, & cum detur facultas cōmiſſario abſoluēdi quatenus opus ſit referendo ſe ad literas cōmiſſarias cenſetur abſoluiſſe ſi opus eſt, quod fieri pōt Nauar. in Manual. c. 26. num. 12. Vbi dicit, quod valet abſolutio dicendo ſi feciſti, aut præſtitiſti talem rem ego te abſoluo, quia eſt conditio de præſenti valde præterito, quæ actum non ſuſpendit l. cum ad præſens ſi cert. pet.

16 Non obſt. acceptatio pniæ, quia fit retētis iiſdē terminis videlicet quoquō, & quatenus opus ſit, & dici pōt fuiſſe obtentam ad cautelam. Puc. deciſio. 96. lib. 2. vel ad redimendam vexationem Bal. in c. 1. §. iniuria de pact. iur. firmat.

17 Præterea in omnem euentum hęc confeſſio facta in precibus dicitur ficta & implicita Felyn. in cap. 2. nume. 7. de exceptio. Gabr. de confeſſ. concluſ. 4.

cluſ.4. nume. 32. Quæ confeſſio ficta neque ipſi
b confitenti nocet in alio iudicio [b] Corn.cõl.274.
nume.5.& 8.lib.3.

18 Non obſtat, quod abſolutio ad cautelam non datur a ſententia lata a Canone Franc. in cap.ſolet n.2.de ſent.excom.in ſexto. Quia reſpõdetur, quod ſuperfacto dubio vel probabili dubio iuris poteſt etiam dari abſolutio ad cautelam, vt per Docto.in d.cap.ſolet.

19 Non obſtat adminiculum ſumptum ex geminatione, tum quia omnia fiunt ſemper cum relatione ad literas, & ſicut illæ non probant, ita nec inde ſequuta.l.1.C.de error.calcul. tum quia omnia fiunt in continenti, & vnico actu, & ſic ceſſat geminatio ad trad. per Euerard.in loco a vi geminationis in fine.

20 Non obſtant adminicula ex dictis teſtiũ, quia ſublato 17. teſte non videtur aliqua fides adhibenda tertio teſti, qui fuit remiſſus arbitrio, quia cum deponat de fama, de qua nemo alius deponit, non videtur ei credendum ſuper rem tam inuerіſimili.

21 Alij teſtes non videntur percutere tempus illicitum ante exequutam diſpenſationem, ſed potius videntur attingere tempus poſt exequutam diſpenſationem, vt benè deducunt informantes pro parte Illuſt. D.Don Michaelis, & videtur repugnare honeſtas D.Agnetis, quæ tollit omnem præſumptionem ſi qua eſſet ex perſona D.Petri.

22 Vnus autem ex Dñis conſiderabat, quod ſi literæ perinde valere, non erant neceſſariæ propter aliquam excõmunicationem incurſam, quod tũc de neceſſitate dicendum eſſet literas fuiſſe obtentas propter reatum inceſtus; quia non ad aliũ effectum poterãt obtineri ex quo reſultabat etiam confeſſio copulæ, & ideo cũ ex varietate opinionum nõ potuiſſet capi reſolutio, placebat Dominis qd videretur an ex ſtylo illorũ tẽporum daretur abſolutio ab excõmunicatione ad effectũ validitatis diſpenſationis, & an eſſet neceſſarium perinde valere propter aliquam excommunicationem incurſam abſq; eo, quod fuerit incurſus reatus inceſtus ante exequutam diſpenſationẽ.

ADDITIONES.

a MAioris delictum. Sicut ad excluſiuum delicti omnis interpretatio faciẽda eſt etiam per impropriationem verborum ſecũdum gl. in c.ne quis arbitretur in glo. 1.ad finem 22. q.2. Marſil. conſil.2.nu.9.verſ. Et adduci poteſt, & in rubr.de fideiuſſorib.nu.63. Aym.conſ.6.nu.126. & conſ. 9.nu.24.Gabr.lib.7.concluſ.2.nu.10.& num.15. Bertaz.conſ.76.nu.21.lib.1. Maſcard.de probat. lib.2.concluſ.1003.nu.7.

Ita quando per quamcumque interpretationem delictum excludi non poteſt, ſemper capienda eſt illa interpretatio, quæ maius delictũ excludat, & minus includat Bal.in l.fi.col.fi.verſ.ſed ſi nihil apparet nu.17.C.de ędilit. action. Roman. conſ.455.nu.5.& ſeq. Alciat.de præſumpt. reg.1. præſumpt.6.nu.1.& ſeqq. Vbi pluribus illationibus, & exẽplis hanc cõcluſionem exornat Gabr. d.concluſ.2.nume.6. Rolan. conſil.11.nume.38. lib.3.& conſil.1.nu.36.& ſeq.eod.lib.3. Menoch. de præſumpt.lib.5.præſumpt.2.num.24. & ſeqq. Vbi pariter infert & exemplificat, & ante iſtos Dyn.in reg.in obſcuris nu.17. Vbi in ſpecie dixit quod in dubio potius præſumenda eſt qualitas exgrauans delictum, quã illud aggrauans, ſequitur Florian. de Sancto Petro in l. Item mela. §. ſed ſi plures, nume.5.poſt medium, verſ.vno modo.ff.ad l. Aquil.

b Iudicio. Licet regulariter cõfeſſio facta in vno iudicio probet etiam in alio contra confitentem l.iubemus, & ibi præſertim Bal.C.de liberali cauſa Purpurat.in l.is apud quem nu.82. C.de edendo Diaz.reg.121.in princ. Abb. in cap. per inquiſitionem nu.12.de electionib. Cephal. conſ.100. nume.17.lib.1.& conſil.215.num.56.lib.2. Et eſt * communis, vt per Villalob.in commun. opin. in verbo confeſſio nu. 141. Rota deciſ.8. nu.11. de teſtam.in antiq.& in tit.de confeſſ. deciſ.4. nu.2. etiam in antiq. Caputaq.deciſ.190.nu.1.par.1.& deciſ.208.nu.6. par.2.

Idq; non ſolum procedat in ciuilibus, ſed etiã in criminalibus in quibus criminis confeſſio in vno iudicio facta pręiudicat in alio ſecundũ Bellam.in c.per inquiſitionem nu.1. in 2. oppoſit.& nu.6. verſ. aut nullum alium ſenſum, & ibi etiam Imol.nume.4.& in fi.col.3.in princ. verſ. & nota quod confeſſio Ancha.nu.2. verſ. ſed contra hoc oppono Card.Zabarell.nu.6.& nu.7. in 8.oppoſit. Vbi reſpondet contrarijs Abb.poſt nume.12. * Vbi teſtatur de veriori & communiori opinione extra de electior.

Intelliguntur tamen prædicta de vera confeſſione, non autem de ficta: Ficta enim confeſſio in vno iudicio emanata non præiudicat in alio ſecundum Cardinalem Zabarellam in dicto cap. per Inquiſitionem nume.7. verſic. octauo oppono, & ibi Abb. nume.12. ante finem extrà de electionibus. Felyn.in cap. qualiter & quando il ſecundo. §.ad corrigendos nume.48. de accuſat. & in cap.cauſam quæ numero nono, extrà de teſtibus Purpurat. in dicta l.is apud quem nume. 80. in fine verſic.ſecundo limitetis. C.de eden. Diaz. dict.reg.121.in ſecunda Fallen.Hieron. Cuchal. in addition.ad Angel. de malefic. in verbo, & ad querel.nume.97.poſt medium, verſic. ſecundo in confeſſione, &c. Boſſ. in titu. de pluribus violen. poſt numerum 117. Foller. in pract. criminal. in verbo & ſi confitebuntur il primo, ſub num.140. fol.314. Maſcard.de probat.libro primo, concluſio.348.numero vigeſimoſecundo, & ſequen. & numero trigeſimoſecundo & ſequen. Honded. conſilio 66. numero 58. & numero 75. libro primo. Quamuis contrarium voluiſſe videantur allegati per Ioſeph.Ludouic. poſt numerum tertium, verſicu. Quibus coniecturis, & verſicu. ſequent. Ex quibus poteris hanc concluſionem declarare.

Sic & tacitam, ac implicitam confeſſionem in vno iudicio emanatam, in alio non præiudicare ſcripſerunt Fely.in cap.1.poſt nume.6.verſ. Item dicas de except. Purpurat.in d.l.is apud quem nume.81. in ſexta limitat. C. de eden. Diaz. d. reg. 121.etiam in 6.limit. Pau. Granut. theorem.20. nume.26. Vbi exemplificat in confeſſione tacita

reſultante ex productione ſcripturarum, & ita etiam loquitur Honded.d.conſ.66.num.58.Maſcard.d.concluſ.348.nu.30.& ſeq.

Fam. Cent. I.V.D.Galeſ.

ORANI.

Placentina Terrarum Veneris 1. Aprilis 1588.

ARGVMENTVM.

Venditio an & quando dicatur vſuraria ex pacto de retrouendendo iuncta modicitate precii: Quomodo conſideretur modicitas precii, De quo tempore, & rei venditæ valor, ſeu precium quomodo probetur.

SVMMARIVM.

Simulatio, ſeu vſura cōtractus probatur coniecturis. n.1.

Pactum de retrouendendo de ſe licitum eſt. nu.2.

Pactum de retrouendendo accidens venditioni ex interuallo poſt celebratum inſtrumentum facit ceſſare præſumptionem ſimulationis.nu.2.& in addit. litera a.

Pactum de retrouendendo affirmatiuè conceptum etiam ad tempus non inducit in contractu venditionis, ſimulationis & vſuram, præſertim ſi non pro maiori, aut pro minori precio. nu.3.

Pactum de retrouendendo facta prius declaratione per redimentem per menſem antea, & quod interim fructus ſpectent ad emptorem an ſit licitum.nu.4.& 5.

Pactum de retrouendendo nunquam inducit præſumptionem ſimulationis ſine modicitate precij. nu.5.

Pactum de retrouendendo ad certum tempus, ſi prorogetur ad aliud tempus non inducit præſumptionem ſimulationis & vſuræ, nu.6.

Pacta quæ reſpiciunt potius commodum venditoris quam emptoris faciunt ceſſare præſumptionem ſimulationis & vſuræ.nu.6.

Simulatio præſumitur in contractu venditionis, quando venditor in ſuo cataſtro terras venditas retinet declara, vt nume.7.

Pactum de ſtando colonis venditionis tollit præſumptionem pignoris. nu.7.

Læſio in locatione non inducit ſimulationem in venditione. nume.8.

Simulatio non arguitur ex modicitate precij, niſi ſit exceſſiua. nume.9.& in addit. litera b. vbi de materia.

Teſtes examinati inter alias perſonas non probāt. n.10.

Modicitas precij ad hoc, vt arguat ſimulationem contractus debet conſiderari tempore contractus.num.10.& in addit. litera c.

Precium, ſeu valor rei non probatur per teſtes deponentes de ſuo iudicio, & quod ipſi tanti emerent.nu.10.

Precium, ſeu valor rei diminuitur ex onere fideicommiſſi & ex pacto de retrouendendo.nu.11.

Teſtibus deponentibus de valore rei cum ratione, quia terræ vicinæ ſic venduntur, optimè probant precium & valorem ipſius rei.nu.12.

Rem & precium retinere æquum non eſt.nu.13.

DECISIO LVII.

1 Concluſum fuit non eſſe procedendū ad exequutionem ſententiæ, & rei iudicatæ, neque contractum venditionis terrarum probari fuiſſe vſurarium vel ſimulatum, Nam licet pro illius demonſtratione ſufficiant coniecturę, propterea quod conuentiones in occulto fieri ſolitæ difficulter detegi poſſunt l.emptione, vbi Bal. C.plus val.quod ag.Fely.in cap. ſi cautio nu.70. de fide inſtrum.Dec.conſi.659.in princ.cum adduct.per Aym.conſil.156.nu.7.

2 Non tamen hic ad ſimulationem arguendam dictæ coniecturæ concurrunt ſi quidem pactū de retrouendendo præterquam quod in ſe eſt licitū c.ſignificāte,vbi Hoſt. Io. Andr.& alij de pigno. c.in ciuitate,& ibi omnes de vſur.Bal.in l.2. in fi. C.de pact.inter empt.& vendit.Tiraq.de retract. conuent.in præfat.nu.3.& ſeq. acceſſit huic contractui ex mera emptoris liberalitate poſt 18.dies a tempore confecti ſuper contractu inſtrumenti,
a vbi autem ex interuallo [a] interpoſitum deprehēditur,ceſſat ſimulationis præſumptio l.4.§. ſi ab ignoto de manumiſſ.Bar.& Doct.in l.pacta. nouiſſima.C.de pact.Bald.in l.vnica nu.31.C. ſi ſer. ext.Abb. loquens de pacto poſt decem dies conſ. 69.col.2.verſ.3.lib.2. Alex. conſ.28. nu.7. in 5.& conſ.29.nu.19.lib.7. Corn.conſ.241. nu.2. ad fi. Tiraq.retract.conuent.in præfat. nu.6.

3 Præſertim quando tale pactum fuit conceptū affirmatiuè licet ad certum tempus Bal. cōſ.114. ad finem verſ.ſed & in caſu lib.3.Alex.conſ.109. in fine lib.4.Socin.iun.conſil.27. nume.34. circa med.lib.4.Couarr.variar.reſolut. cap.8. nume.8. libro tertio. Et ei adiectum non legitur quod redemptio fieri deberet pro maiori vel minori precio Bald.d.conſil.114.nu.2.Bero. conſil.169.nu. 13.lib.1.Tiraq.in d.præfat.nu.31.

4 Nec poteſt declaratio redemptionis faciendę reſtricta ad mēſem Iulij cum pacto, quod fructus illius anni ad emptorem pertinerent contrarium operari, quia potuit emptor hoc bona fide feciſſe, vel quia cogitabat de impinguatione terrarū, vel de impenſa culturæ; æquitas enim ſuadet, ꝙ cum precium eſt ſolutum, emptor illius anni fructus ſuos faciat, neque luitio illorum recipiatur, niſi de fructibus, vel impenſa ſibi fuerit reſponſum Cagnol.in l.2.nu.60. circa med. verſ. ſed verius videtur. C.de pact.inter empt.& vend.

5 Et quicquid ſit illius, vel alterius clauſulæ appoſitio non ſufficit ad inducendum pręſumptionem ſimulationis, quando modicitas precij non concurrit Lup.in l.2.C.de pact.inter empt.& vēdit.nu.40.& ibi Cagnol.nu.60.

6 Sic nec ex prorogatione conceſſa redimendi ad ſex annos argui poteſt ad vſuræ ſuſpitionem, quia illa fuit ad fauorem ipſius venditoris adiecta, ex quo tranſacto triennio conuento emptor non poterat cogi retrouendere, Tiraq.de retract. conuent.§.1. gl.2.num.43. Et quando pacta potius

tius

tius commodum venditoris, quam emptoris cõcernunt non intrat conſideratio ſimulationis, vt poſt alios tenet Decian. conſilio 101. numero 25. libro 2.

7 Nec refert, quod venditor retinuerit in ſuo eſtimo, & cataſtro dictas terras alienatas, quia id accidit propter retractus beneficium venditori conceſſum, Nam receptio in ſe ſolutionis collectarum, & aliorum quæ emptioni cohærent facta per emptorem ſatis conformat vẽditionem Paris. conſil. 54. nume. 71. lib. 1. Rolan. conſil. 40. nũ. 36. libr. 2. prout pactum de ſtando colonis tollit præſumptionem pignoris, cum aliàs fruſtra fuiſſet hoc in pactum deductum.

8 Læſio autem in locatione nihil habet commune cum ſimulatione, cum reſpiciat ſolum damnum, quod Baſſanus ſentiebat patiendo terras, & colonos retineri pro minori penſione, quam eorum valor mereretur.

9 Quod verò concernit modicitatem pretij fuit dictum non probari, vt enim ex illa colligi poſſit aliqua ſimulatio, non ſufficit quælibet pretij mo-

b dicitatis, ſed requiritur, quod ſit exceſſiua [b] habita ratione onerum, quibus terræ ſubiectæ ſunt. Barba. in cap. ad noſtram column. penult. verſic. & licet de empt. & vendit. Egid. deciſ. 7. Cagnol. d. l. 2. num. 57. C. de pact. inter empt. & vendit. latè Roland. conſil. 96. num. 34. cum ſeq. lib. 2.

10 Teſtes autem inducti pro illius probatione, vltra quod inter alias ponas examinati fuerunt, videlicet in cauſa damnorum, & intereſſe cõtra

c tutores Ioannis Petri non percutiunt tempus [c] venditionis contractæ ad Corne. conſil. 241. column. 2. verſicul. nec eſt probatum lib. 1. Aym. cõſil. 151. num. 7. Pinell. in l. 2. C. de reſcinden. venditio. par. 3. cap. 4. nume. 8. Alij vero in hac cauſa examinati excepto duodecim de eorum iudicio deponunt, & quod tanti ipſi emerent, quod non ſufficit Bart. in l. 2. num. 17. & ibi Cagnol. nume. 236. & 240. Pinell. num. 12. C. de reſcind. vendit. cum alijs allegatis.

11 Præterea nullam in ſuis dictis rationẽ habuerunt oneris fideicõmiſſi cui terræ alienatæ ſubiectæ erant, nullam etiam ſeruitutis, itineris, nec pacti de retrouendendo, Quæ omnia minuunt pretium, Dec. conſil. 308. nume. 2. in fine & 167. num. 4. Ruyn. conſil. 16. nume. 5. ad finem libr. 4. Aym. conſil. 202. num. 19.

12 Confunduntur etiam in eorum dictis ex teſtibus Dordoni, qui de valore 45. librarum deponunt reddentes cauſam ſcientiæ ex ſimilibus vẽditionibus terrarum vicinarum ad trad. per Cagnol. in d. l. 2. nume. 233. & 240. Quorum etiam dicta coadiuuat vẽditio dictarum terrarum pro eodem pretio facta per emptores Dordoni pupillis exiſtentibus cum decreto iudicis, vt per Socin. conſil. 57. num. 51. ad finem lib. 4. quod ſaltẽ præſumptionem facit terras, nõ amplius voluiſſe. Grat. conſi. 157. num. 7. & 10. lib. 2. & nihil facit, quod ſecunda venditio fuerit durante tempore retractus, quoniam ſatis eſt, quod ſtante huiuſmodi pacto oſtendatur terras non amplius valuiſſe.

13 Præmiſſis addebant aliqui modicitatem pretij ex lectura inſtrumẽtorum tolli, in quibus apparet Ioannem Petrum plus iuſto pretio a DD. Lampugnanis tutoribus, cum expreſſa ceſſione eis facta omnium ſuper terris alienatis iurium ſibi competentium recepiſſe, ideoque bonam fidẽ non pati, vt cum pretium terrarum a Lampugnanis ſoluentibus de pecunijs Dordoni, receperit nunc terras a Dordono, regreſſum contra Lampugnanos habẽre repetat l. bona fides vbi Dyn. & poſt eum Cagnol. num. 6. ff. de reg. iur. Neque dici poſſe has pecunias fuiſſe ſolutas occaſione adminiſtratæ tutelæ, quia de diſtincta extinctio ne vtriuſque debiti, & numeratione pecuniæ, tã ratione pretij, quam dictæ adminiſtrationis tutelæ ex inſtrumentis, etiam diuerſo tempore ſtipulatis conſtat.

14 Ad vltimo adducta contrà q. Franciſcũ Baſſanum, quod ſcilicet fœnerari eſſet ſolitus, placuerunt reſponſiones datæ hic per informantes, tametſi D. Dordonum non afficiant in ſententia non comprehenſum, quæ prætenditur in iudicatum tranſiuiſſe, & pro eius exequutione inſtabatur.

ADDITIONES.

a *Ex interuallo*. Ad idem vide deciſ. Pedemon. 42. num. 10. quamuis hæc concluſio nõ tranſeat ſine contradictoribus, cum plures Doctores exiſtimauerũt, quod imò arguatur maior fraus, maiorque ſimulatio ex adiectione pati de retrouendendo ex interuallo, vt videre eſt apud Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſu 13. relatis hinc inde contrarijs hanc vltimam opinionem admittit, quando aliquæ aliæ ſimulationis, & fraudis iudicis arbitrio concurrant coniecturæ, aliàs ſecus, quod & idem tradidit in tracta. de præſump. lib. 3. præſumpt. 122. num. 12. & ſeqq. Nec diſſentit Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 447. nu. 28. & ſeqq. & num. 52. & ſeqq. & nume. 47. vbi etiam remiſſiue ponit quando hoc pactum ex interuallo adiectum dicatur, ad quam materiam, vide etiam Ioan. Bapt. Lup. in tract. de vſur. comment. 2. §. 1. num. 34. & ſeqq. & Cephal. conſil. 198. nu. 20. vbi ècontra, quod hoc pactum de retrouendendo ſi fuerit adiectum non ex interuallo, ſed in continenti, poſt inſtrumentum venditionis in alio inſtrumento ſeparato, tunc eo magis arguit ſimulationem, & fraudem.

b *Exceſsiua*. Quanta debeat eſſe pretij modicitas, ad hoc vt iuncta cum pacto de retrouendendo fraudis, & ſimulationis inducat præſumptionem, vide Cephal. conſil. 289. num. 36. & 37. Roland. conſil. 58. nume. 11. & ſeqq. lib. 3. vbi quod debet eſſe vltra dimidiã iuſti pretij. Oſaſch. dict. deciſ. Pedemont. 42. nume. 4. vbi videtur hoc remittere arbitrio iudicis Ioſeph. Ludou. concluſ. 51. verſicul. dubitari contingit, & ſequent. Ioan. Bapt. Lup. in tracta. de vſur. comment. 2. §. 1. nu. 29. verſicul. tu autem, in fine Maſcar. de probat. d. concluſ. 447. num. 7. & nume. 9. vbi diſtinguit, quod ſi modicitas pretij eſt infra dimidiam, vel circa, tunc pactum de retrouendendo ſolum iuncta modicitate pretij facit præſumere contractũ vſurarium, ſi verò modicitas pretij non eſt tã remis, & tunc requiritur etiam alia cõiectura, veputa

puta conſuetudo fœnerandi, & hoc modo concordat opiniones contrarias, pro qua concordia adde etiam Menoch. de præſumpt. lib. 3. d. præſumpt. 122. num. 40. verſicul. Nam ipſa pretij tenuitas, & num. 53. verſicul. ſecundi modi iuncto nume. 54. in fine verſicul. ceterum &c. ſed pro ea opinione, quod ſcilicet, vt ſupra dixi, hoc totum remittatur iudicis arbitrio, vide ibidem Menoc. num. 8. & Maſcar. de probat. lib. 3. concluſ. 1225. num. 9. & num. 13.

6 *Tempus venditionis*. Ad idem vide Rolan. conſil. 59. nu. 35. & ſeq. lib. 1. Stephan. Lamberteng. in tracta. de contractibus eorum gloſ. 5. num. 21. & Maſcard. d. concluſ. 447. num. 16.

Fam. Gent. J. U. D. Galeſ.

ILLVSTR. ET REVEREND. D. Manticæ Cardinalis.

Nicien. pratenſi Matrimonij 13. Maij 1588.

ARGVMENTVM.

De matrimonio contracto per metum cum puella non extendente annos nouem, quod non conualidetur per ſubſequentem copulam non voluntariam: Quod virginitas probetur per relationem obſtetricum, & quod remiſſoria calumnioſe petita poſt teſtium publicationem, non ſit concedenda.

SVMMARIVM.

Matrimonium metu contractum ipſo iure nullũ eſt. n. 1.

Teſtes alij poſt publicationem examinatorum ſuper ijſdem materijs, vel directe contrarijs examinari non debent. num. 2.

Virginitas dignoſcitur per obſtetrices in oppido Gemen. numero 3.

Remiſſoria non conceditur, quando conſtat de euidenti calumnia. nume. 4. vbi quod de calumnia dicitur conſtare, quando quatuor conceſſis prorogationibus termini ad probandum, dati nulli fuerũt examinati teſtes, & in addit. litera a. vbi de materia non concedendæ remiſſionis, propter præſumptam calumniam.

Calumnia detegitur ex magna negligentia. numero 4. in fine.

Inſtrumentis publicis magis credendum eſt quam teſtibus. nume. 5.

Multa facta tenent quæ à principio prohibentur. nu. 6.

Peremptorio termino lapſo, alius terminus dari, nec primus prorogari poteſt. nu. 6.

Matrimonium metu contractum conualidatur per ſubſequutam copulam. nume. 7. vbi declaratur dummodo copula ſit voluntaria aliter ſecus.

Metus cauſa durãte, præſumitur etiam durare idem metus. num. 7. in fine.

Sententia in cauſa matrimonij nunquam tranſit in iudicatum. nu. 8. vbi declaratur hæc concluſio.

DECISIO LVIII.

1 Placuit Dominis eſſe recedendum a dilatione data ad exequendum remiſſoriam, & procedendum eſſe ad tertiam ſententiam, quia ex reſolutionibus iam factis cõſtat de vi, & metu illato Ludouicę, vt cũ Becchio contraheret matrimonium, quod ipſo iure nullum fuit c. cum locũ c. veniens 2. de ſpon.

2 Neque obſtat remiſſoria, quia illa fuit ex benignitate conceſſa, & ſępius prorogata, vt dos in tuto poneretur, & Ludouicæ alimenta pręſtarẽtur, quod cum factum non fuerit, non debet amplius concedi; quia in partibus fuerunt examinati plures teſtes, eorumque dicta ſolemniter publicata, & ideo nouum examen ſuper iiſdem materijs, vel directo contrarijs non eſt admittendum cap. fraternitatis de teſtibus, & Clement. 2. eod. lib. cum alijs concordantibus adductis per Pariſ. conſ. 107. nu. 81. libr. 1. Nam quod articuli idem contineant ex eorum inſpectione apparet, licet enim alijs verbis ſint concepti, re ipſa tamen nõ differunt, neque ad rem pertinet, quod aliquid etiam noui contineant, vt cum dicitur Ludouicam voluiſſe concordari, quia ex inſtrumentis, & atteſtationibus ab ea ad Rotam tranſmiſſis aliud apparet, & prætereà Domini dixerunt hoc longe abeſſe à veriſimili, & habere imaginẽ falſitatis, q͂a Prothomedicus eo in loco fauorib. plurimũ pollet, & ſi id verũ eſſet lis fuiſſet extincta.

3 Quod autem dicitur per obſtetrices dignoſci non poſſe an Ludouica ſit virgo non eget remiſſoria, & iuri ſcripto aduerſatur cap. propoſuiſti, & cap. cauſam matrimonij, de probat. Lap. alleg. 53. num. 5. Bald. in l. de nobis in princip. nume. 7. verſic. ſed ponamus de epiſc. & cleric. & quod dicitur Ludouicam extra territorium Sereniſſimi Ducis, aliquando fuiſſe in oppido Gemen. hoc probari nihil eſt neceſſe, quia cum eo tempore nouem ętatis annos nõ exceſſiſſent, & à Prothomedico eius ſocero, & familia ipſius eſſet comitata, non poteſt dici eam fuiſſe in tali ſtatu libertatis, vt poſſet aufugere.

4 Hoc amplius Domini, dixerunt non eſſe cõ-
a cedendam remiſſoriam, quia euidẽs calũnia [a] cõcipitur non ſolum ex pręfatis rationibus, ſed & ex eo quod per Bocchium ſteterit quominus illam exequi potuerit, cum varijs ſemper vſus fuerit ſubterfugijs, nam aliquando petijt pronuntiari ſe notorie idoneum eſſe, aliquando vero dixit ſe fideiuſſores non poſſe inuenire, aliquando etiam petijt admitti eius iuratoriam cautionẽ, & quandoque poſtulauit iudicem in partib. deputari apud quem dos deberet liquidari, & facta liquidatione obtulit ſe paratum eam reſtituere, Quare cum nouiſſime poſt quatuor prorogationes cum termino peremptorio vſque ad Paſcha Reſurrectionis, ſine ſpe vlterioris prorogationis decreto Dominorum non paruerit, alia dilatio con-

concedi non debet, quia ex magna negligentia calumnia detegitur, & præſumitur id fieri cauſa differendæ ſententiæ Caſſad. deciſ. 3. nume. 1. de dilat. Caputaq. deciſ. 65. 3. part.

5 Præterea Domini dixerunt ex deciſione R.P. D. Seraphini, ius Ludouicę eſſe clariſſimum, neque ad rem pertinere, quod probatio non excludit probationē, quia vt in deciſione dicitur principalis intentio Ludouicæ probatur ſcripturis, & inſtrumentis, quibus magis credendū eſt quā teſtibus, præſertim cum hæc materia non careat ſuſpitione: Et accedit quod cauſa fuit in partibus agitata, & pro Bocchio, quam plures teſtes fuerunt examinati, qui vt veriſimile eſt huius rei perfectam habebant cognitionem, & tamen nihil probarunt, & ſi Bocchius alios teſtes habuiſſet, eos vtique examinari ſtuduiſſet.

6 Non obſtat, quod nunc non agatur de concedendo noua remiſſoria, ſed de non reuocanda ea quæ fuit conceſſa, & ideo debeat ſubſtineri arg. l. patre furioſo de ijs qui ſunt ſui, vel alien. iur. & l. 1. §. biduum quand. appell. ſit, quia imò agitur de concedenda remiſſoria, cū enim poſt tot prorogationes vltimus peremptorius terminus lapſus fuerit, non poteſt amplius prorogari l. ſed & ſi manente ff. de precar.

7 Neque etiā obſtat, quod dicitur copulā fuiſſe ſubſequutam per quam metu etiam contractum matrimonium quaſi ex tacito conſenſu conualeſcit cap. de illis il 2. de deſponſ. impub. cap. 1. inſuper qui mat. accuſ. poſſ. quia immo, quod copula non fuerit ſubſequuta probatur ex relatione obſtetricum, quæ a Reuerendiſs. Nuntio fuerūt ſolemniter adhibitæ, quæq; duabus aſſiſtentibus matronis Ludouicam inſpexerunt, & reſoluerūt eam virginem eſſe, nec dubium eſt quin per huiuſmodi inſpectionem virginitas probetur iuribus, & authoritatibus ſupra citatis. Neque ad rem pertinet, quod altera matrona atteſtatur ſe non inſpexiſſe quia huiuſmodi atteſtatio eſt extraiudicialis, & facta lite pendente, & licet ipſa non inſpexerit, non propterea obſtetricum teſtimonium corruit, quoniam matronę fuerunt adhibitæ non quidem, vt inſpicerent, ſed vt atteſtarent, & vlterius quamuis etiam copula eſſet ſubſequuta, quod nullo modo conceditur illa non confirmat matrimonium metu contractum niſi ſit voluntaria Abba. in cap. veniens il 1. numero 6. de ſponſ. & in cap. conſultationi nume. 6. eod. titul. & durante cauſa metus ſicuti in caſu proprio perdurauit copula, non præſumitur voluntaria, ſed violenta Pariſ. conſil. 58. nu. 69. lib. 4. & in deciſione R.P.D. Seraphini dictum fuit.

8 Poſtremò illud etiam non refragatur, quod agatur de fœdere matrimonij, & cauſa ſit grauis ita vt ſententia nunquam tranſeat in rem iudicatam cap. lator de re iudic. Oldrad. conſil. 3. numero 7. quia hoc nō poteſt impedire quominus tertia ſententia ex legitimis probationibus fieri poſſit, & habeat effectum capit. conſanguinei de re iudic. Nam niſi tertia ſententia ferri poſſet, & exequutioni mandari tale iudicium eſſet ludibrio, ꝙ nemo ſapiēs dixerit Inn. in c. tenor eo. tit. Paul. Caſtr. in conſ. 354. n. 2. lib. 1. neq; ex his cōcluſum fuit tertiam ſententiam ferri debere.

ADDITIO.

a *Calumnia*. Quando remiſſoria petitur non ex iuſta cauſa, ſed per calumniam, tūc quod illa ſit deneganda, pluribus comprobat D. meus Farinac. in ſuo tracta. de teſtibus quæſt. 77. num. 22. & 23. Vbi amplius, quod hinc inoleuit practica deferendi iuramentum calumnię parti petenti remiſſoriam, & quod amplius ad excludendum calumniam Rota ſeruat, vt detur aliquis ſumus etiam per probationes nulliter receptas eius, quod intenditur probari per conceſſionem remiſſoriæ: Et amplius quod in arbitrio iudicis poſitum eſt, an remiſſoria petatur per calumniā nec ne, Quod vltimū latius per eum diſcutitur d. quæſt. 77. numero 50. & ſeqq. vbi relatis hinc inde contrarijs diſtinguit, & bene explicat, an & quando in iudicis arbitrio reſideat concedere, vel non concedere remiſſoriam, & quid in ciuilibus, & quid etiam in criminalibus, & in ſpecie, quod nec negligentia in producendo teſtes exiſtentes in loco iuditij, & qui poſtea receſſerunt arguatur calumnia: probat idem Do. meus Farinac. d. quæſt. 77. num. 39.

Fam. Cent. I.V.D. Galeſ.

BVBALI

Romana legitime 20. Maij 1588.

ARGVMENTVM.

Periurus an dicatur, qui non petita abſolutione a iuramēto ſub prætextu enormiſſimę lęſionis, petit reductionem a laudo, cui cum iuramento ſtare promiſerat, & reductionem non petere

SVMMARIVM.

Promittens cum iuramento non petere reductionem a ſententia laudi, an iuramento non obſtante poſſit illam petere. nu. 1. & in addit. litera a. & litera b.

Iuramentum in compromiſſo, an tollat ius petendi reductionem. nu. 1. & in addit. litera a.

Iuramentum, an operetur, ſtante enormiſsima læſione in addit. litera a.

Periurus repellitur a limine iuditij, nec eſt audiendus, niſi prius petita abſolutione a iuramento. nume. 1.

Abſolutio a iuramento, an ſit neceſſaria ſtante enormiſſima læſione, & quomodo iſto caſu dicatur conſtare de læſione enormiſsima. nu. 2. & in addit. litera c.

Statutum Vrbis, quod ſtante læſione vltra tertiam partem iuramentum nihil operetur, intelligatur, quando per ſententiam, vel aliàs euidenter conſtaret de læſione, aliter ſecus. nume. 2. in fine.

Abſolutio a iuramento ex ſtylo Rotæ ſolet peti ad cautelam non obſtante quacumque enormiſsima læſione. num. 2. in fine.

DECISIO LIX.

1 FVit reſolutum Illuſtriſſimum, & R. P. D. Valerium Vrſinum non poſſe audiri in hoc iudicio reſciſſionis laudi, & ſpolij ſtante periurio per ipſum incurſo, cum enim
a promiſiſſet cum iuramento [a] non petere reductionem laudi niſi prius parito iudicato, & po
b ſtea ad eius inſtãtiam [b] fuerit proceſſum ad quã plures actus ante abſolutionem a iuramẽto, vtique non poteſt excuſari a periurio, & conſequenter non eſt audiendus niſi prius obtenta abſolutione: exceptio enim periurij impedit proceſſum ad vlteriora c. dilecti de except.
2 Et quamuis controuerſa ſit quæſtio an ſtan
c te enormiſſima lęſione requiratur abſolutio [c] de qua per Docto. in cap. cum contingat de iure iurand. Pedemont. deciſ. 40. num. 1. & ſeqq. Hoc tamen intelligendum eſt, quando de enormiſſima lęſione conſtaret per ſententias latas abſque eo, quod fuerit oppoſitum de periurio, & ita procedit deciſio facta corã R. P. D. meo Grano in cauſa Mediolanenſ. affictus de anno 1586. Alias ſemper eſt neceſſaria abſolutio, & ratio eſt, quia de facili eluderetur iuramẽtum ſub prętextu enormiſſimæ lęſionis, & non debet quis eſſe iudex ſui iuramenti Grat. in his terminis conſil. 30. libr. 1. & ita ex ſtylo Rotæ ſemper ſeruatum fuit, & ſtatutum Vrbis diſponens, quod ſtante lęſione vltra tertiam partem iuramentum nihil operetur, intelligendum eſt, quando adeſt ſententia, vel conſtaret euidenter de enormiſſima lęſione, ſed hoc caſu, etiam ex ſtylo Rotę ſolet peti abſolutio ad cautelam. Adeat igitur D. Valerius ſignaturam pro obtinenda abſolutione.

ADDITIONES.

a IVramentum. Non eſt dubium, quod non obſtante iuramento interpoſito in compromiſſo poteſt peti reductio ad arbitrium boni viri ab arbitrorum laudo, ſicut poſt alios plures relatos antiquiores ſcriptũ reliquerunt Maran. in Spec. par. vltima actu 2. num. 253. & ſeqq. in diſcurſu, vbi etiam de materia Anchar. Rugien. quæſt. 4. num. 7. par. 2. Gabr. libr. 2. titu. de arbitr. concluſ. 3. per totam in diſcurſu, vbi etiã latiſſime de eadem materia Michael Craſſ. in commun. opinio.
* lib. 1. capit. 15. quæſt. 8. vbi de communi Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 27. nume. 1. & ſeq. par. 1. vbi
* teſtatur de magis cõmuni, & ſeruata opinione.

Quod præſertim procedit ſtante enormiſſima lęſione, tunc enim iuramentum nihil operari pariter poſt alios antiquiores quos referunt plures ſcripſerunt, idem Anchar. Regien. quæſtion. 35. part. 2. vbi de communi, & veriori opinione Stephan. Lamberteng. in tracta. de contractibus eo-
* rum &c. gloſ. final. nume. 88. Roland. conſilio 7. nume. 43. & ſeqq. & conſil. 96. nume. 58. libro 3. vbi de magis communi, & conſil. 60. nume. 65. & ſequent. pluribus lib. 4. Cęphal. conſil. 62. nume.
* 19. & ſequent. lib. 1. & conſil. 142. eod. libr. 1. per totum, vbi etiam de magis communi, & late Simoncell. in tractat. de decreto libro 3. titul. 8. nu.
* 231. & ſeqq. vbi teſtatur de veriori, ęquiori, communiori, & magis ſeruata opinione.

De qua quidem materia, an ſcilicet, & quando enormiſſima lęſio tollat vires iuramenti vltra præallegatos, vide Boer. conſi. 28. & conſilio 39. Aym. conſil. 192. per totum Gram. deciſ. 76. num. 11. & ſeqq. Neuiz. conſil. 22. etiam per totum Pariſ. conſil. 75. in diſcurſu lib. 3. Gabr. titu. de arbitr. concluſ. 3. lib. 2. etiam in diſcurſu deciſ. Pedemont. 40. nume. 1. & ſeqq. Villalob. in commun. opin. in verbo iuramentum numero 137. & ſeqq. Franc. Turzan. opin. 159. Cęphal. conſi. 34. per totum, & conſilio 137. nume. 56. & omnibus ſequent. lib. 1. Viu. in. commun. opinio. in verbo; *Mulier omni iuri*, verſic. quia iuramento, & in verbo; *Venditio iurata*. Rolan. conſil. 8. nu. 39. libr. 1.

b *Inſtantiam*. Quamuis compromittens renunciauerit reductioni a ſententia arbitri, promiſeritque illam nõ petere: Non tamen per hoc prohibetur pro ea inſtare; ſtante enormiſſima lęſio-
* ne ex communi, de qua per Neuiz. d. cõſilio 22. nume. 41. Cęphal. conſil. 208. nume. 3. & 4. lib. 2. Michael. Craſſ. in commun. opinion. lib. 1. capit. 15. d. quæſtio. 8. Villalob. in commun. opinio. litera R. nume. 24. Anchar. Regien. quæſt. 4. nume. 7. & quæſt. 11. nume. 13. par. 2. de qua materia vide omnino Gabr. d. concluſ. 3. eundem Cęphal. conſi. 121. lib. 1. & Lancillot. in tract. de attenta. cap. 16. num. 41. & ſeqq.

c *Abſolutio*. Quamuis non deſint Doctores, quĩ dixerint adhuc neceſſariam eſſe abſolutionem a iuramento ſtante enormiſſima lęſione, quos videre poteris apud Pariſ. in conſ. 45. nu. 52. libr. 1.
* vbi teſtatur de magis communi Doctorum opinione, & apud Virg. Boccac. in conſtit. Marchiæ glo. 2. nu. 28. vbi relatis contrarijs teſtatur, & de
* magis communi, & ſeruata opinione veritas tamen eſt, & hæc mihi videtur magis recepta ſententia, quod licet bonum ſit, & ad cautelam pręſertim in foro animę, iſto caſu abſolutioné procurare, non tamen videtur neceſſaria ſecundum
* Socin. iun. cõſ. 3. nu. 45. lib. 2. vbi de cõmuni Ioſeph. Ludou. d. deciſ. Lucen. 27. n. 19. & ſeqq. vbi de magis communi, Maſcard. de probat. lib. 1. cõcluſ. 531. nu. 25. in fine. & ſeq. Rolan. conſil. 59. nu. 27. lib. 1. & conſil. 7. num. 53. lib. 3. & conſ. 60. nu. 68. libr. 4. vbi de receptiori opinione Cęphal. conſil. 142. num. 44. lib. 1. & conſi. 208. nume. 18. & in fine lib. 2. Michael Craſſ. in commun. opin. lib. 1. cap. 15. quæſt. 8. Simoncell. in tracta. de decreto lib. 3. titul. 8. nume. 231. vbi teſtatur de veriore, ęquiore, communiore, & obſeruata opinione, & apud iſtos Doctores plures alios concordantes, & idem tenentes reperies. Ad quam materiam vltra prædictos, vide Gabr. d. concluſ. 3. per totam in diſcurſu, & iterum in titulo de iure dotium concluſ. 1. pariter per totam Neuizz. d. conſil. 22. Andr. Gayl. obſer. 42. libr. 2. & vide ad materiam infra aliam deciſionem coram Illuſtr. & Reuerendiſs. D. Platto in vna Cluſina penſionis, Lunę 18. Iunij. 1590.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

COMI-

COMITVLI.

Anconitana incendij Luna 30. May 1588.

ARGVMENTVM.

Incendium combuſtæ domus, an & ex quibus præſumatur ortum habuiſſe ex altera domo vicini, ita quod is damnum reſarcire teneatur.

SVMMARIVM.

Incendium nocturnum probatur per coniecturas, inditia, & inuerisimilitudines nu. 2. & in addit. litera a.

Præſumptiones, & coniecturæ habentur pro plena probatione in caſibus ambiguis, & difficilis probationis n. 2.

Incendij principium, & origo probatur per ea quæ anteceſſerunt, Item & per ea quæ incendij tempore obſeruata ſunt, & quæ poſtea ſubſequuta fuerunt nu. 3.

Incendij coniectura, & præſumptio oritur ex conqueſtione, & querela damnum paſſi nu. 3. in fine.

Incendium etiam probatur ex fama, & rumore orto tempore incendij etiam originem habente ab ijs qui incendij damnum paſſi ſunt nu. 4.

Peritorum inditio ſtandum eſt, etiam ſi hi inditij rationem non reddant. nu. 5.

Incendium vnde ortum habuerit probatur inditio peritorum nume. 5.

Incendium quod ortum fuerit ex domo vicino maxime præſumitur ex eo quod ille vicinus illud occultare voluerit nume. 6.

Incendium etiã probatur per teſtes de auditu, de fama, de proprio inditio, de veriſimili, & poſſibili nu. 7.

Nocti tempore, quæ contingunt, probatur leuioribus probationibus nu. 7. & in addit. litera b. ſufficitque iudicem ex vehemẽti opinione informationẽ habere d. n. 7.

Incendium plerumque præſumitur culpa inhabitantium ortum habuiſſe, niſi ex coniecturis probetur aliunde originẽ habuiſſe n. 8. & in add. litera c. vbi de materia.

Incendium poſſibile eſt proueniſſe etiã caſu fortuito, vel aliter per inhabitãtes accenſum fuiſſe, niſi contrariũ ex aliqua ueriſimilitudine deducatur n. 9. & in addi. litera d. vbi ad probandum incendium, an etiam ſit probandum inditium ipſius incendij, quod etiam caſu fortuito contingere poterat.

Veriſimile quod eſt attenditur potius quam poſſibile n. 9.

Teſtis vnicus, & de auditu nihil probat nu. 10.

Incendium vnde ortum habuit probari poteſt ab experientia num. 11.

Teſtes repetiti ſi varient a primo examine, attẽditur prima depoſitio nu. 12. & in add. litera e. vbi de materia.

DECISIO LX.

1 IVxta communem diſtinguẽtem Paueſij domum combuſtam, a domo Maſcellæ habebat Paueſius in Cellauinaria ſupra dolia tabulatum, & in eo ſarmentorum faſciculos, & alia ligna ab alia parte. Maſcella fabricauerat fornacula cum caldaria ad lixiuium, & Muſtum coquendum, excauata in eodem pariete gula camini, cum autem conſtaret prædia illius noctis ſequuti incẽdij in Cellauinaria Paueſij quã primum ſub aurora accenſo per famulas Maſcellę igne in fornacula vnum, aut alterum caldariũ lixiuij, & bulluiſſe vſque ad occaſum ſolis. propoſui dubium ſtante ſummarium iurium, & teſtiũ vtrinque dato, an incendiũ domus Paueſij proceſſerit è domo Maſcellæ negligentia, culpa, vel dolo ipſius, aut ſuorum familiarium, ita vt ipſe teneatur ad emendationem damni.

2 Et Domini ad primam partem dubij reſpondendo, (circumſcripto effectu) tenuerunt incendium ex domo Maſcellæ proueniſſe, Nec enim dubitarunt principium, cauſamque nocturni incendij per coniecturas [a] indicia, & veriſimilia verè probari Bal. conſil. 174. nu. 2. & 3. lib. 2. Alexã. conſil. 50. num. 6. lib. 1. Afflict. deciſ. 57. nume. 6. Bero. conſil. 215. nume. 2. in 3. Menoch. de arbitr. iudic. Caſ. 390. nume. 16. ex quibus in ambiguis caſib. conflantur plenę probationes, vt per Aret. in l. indicia C. de rei vendit. Alex. conſi. 50. num. 6. lib. 1. Afflict. deciſ. 57. num. 6. Bero. conſil. 215. nume. 7. in 3. Iaſ. Iaſ. in l. prętor nu. 2. ff. de incen.

3 Inducebantur autem Domini in hanc ſententiam per ea quæ incendium anteceſſerunt, & ipſo incendij tempore obſeruata ſunt ac poſtea cõſequuta fuere, Namque materia apta accendi in Cellauinaria Paueſij præexiſtens ignis propinquus intermedio pariete a 4. pedibus ſupra debili, ac peritorum indicio, vt poſtea apparuit ex luto confecto, fumus qui ſecundum Ariſt. de part. anim. lib. 2. cap. 2. eſt ſubiectum ignis e fornacula domum Paueſij lixiuio abulliente penetrans; Querela de eo cum vxore, & famulis Maſcellæ probabilem ingerebant ſuſpicionem in hoc igne ortum fuiſſe incendium a d. l. ſi ſeruus ſeruum §. ſi furnum ad l. Aquil. l. quidam hebręus de ſeruit. vrb. præd. C. Cepoll. eod. tit. cap. 64.

4 Augebatur ſuſpitio, ex eo quod tempore incendij opinio erat illud ortum ſumpſiſſe è fornacula in qua Maſcella non venit ad inſpiciendũ; Nunquid adeſſet ignis, vnde talis opinio, & rumor etiam ſi è domo Paueſij originem habuiſſet faceret præſumptionem propter veriſimilitudinem cui innititur Bal. conſil. 28. nu. 2. lib. 3.

5 Quæ verò poſt incendiũ ſubſequuta ſunt probationem compleuerunt Periti; Namq; a partibus nominati iudicis authoritate ad locum acceſſerunt, factiſque diligentijs iurati retulerunt a prædicta fornacula prouenire potuiſſe probabilibus valde moti rationibus, maximè, quia animaduerterunt parietem communem ſupra fornaculam contuſum, & perforatum calcemq; ſuperinductam detrahentes obſeruarunt in eo lapides fumoſos quoniam atteſtationi ſtandũ videtur per ea quæ habentur, & traduntur in cap. ſignificaſti de homic. & in c. propoſuiſti de probat. etiam ſi rationes non afferrẽt Aret. & Butr. in cap. cum cauſa de teſtibus cum ſint potius iudices, & arbitratores quam teſtes, pręſertim vbi a partibus fuerunt electi Natt. cõſ. 40. nu. 3. lib. 1.

6 Comprobatur horum relatio ex quodã quaſi præiuditio ipſiuſmet Maſcellę qui poſt incendiũ ante-

antequam deuentum eſſet ad loci inſpectionem aduocauit fabrum murarium, qui de nocte parietem illum communem in quo apparuerunt foramina, & rimulæ aptaret, & calce obtegeret, attento mox ibidem igne ex paleis quo recens ex vſta fumo denigraretur, & experimentum fieret; Nã adhuc fumus inde exiret, vnde quædam ſaltem præſumpta cõfeſſio reſultat facile appareret potuiſſe, quod inde incendium ex ortum eſſet.

7 Concurrunt aliqui teſtes de auditu, & fama, Aliqui de proprio iudicio, Aliqui de veriſimili, & poſſibili, ex quibus veriſimilior redditur origo incendij Alex.conſil.67.num.4.lib.1. Dec.conſi. 82.cum aliàs expreſſe ſciri non poſſit, quę cõtin-
b gunt de nocte [b] Bald.conſil.174.nu.6.& ſeq.libr. 2.vbi poſt Bar.in l.1.de verbor.oblig.dicit, quod quoniam non poſſunt haberi liquidę probationes ſufficit, quod iudex ex vehementi opinione habeat informationem Iaſ.in l.prętor numero 21.de edend.

8 Non obſtat, quod incendium plerumque prę-
c ſumitur culpa inhabitantium [c] l.3.de offic. præfect.vig.Alex.conſil.50.num.1.lib.1. quia id verum niſi ex coniecturis aliunde probetur initium habuiſſe Bald.conſil.174.lib.2.& 442.libr. 3.Afflict.deciſ.57.num.3.

9 Nec mouet, quod poſſibile ſit ignem caſu for-
d tuito, [d] vel aliter per inhabitãtes acceſſum fuiſſe, quia attenditur, id quod veriſimile eſt, nõ quod poſſibile Bal.in l.ſi ſcripturæ numero 7.C.de fid. inſtrum.Socin.conſil.28.nume.9.lib.3. Dec.conſil.176.in princip.

10 Non obſtat, quod dicitur fumum in Cellauinaria Paueſij viſum fuiſſe per tres, aut quatuor dies ante incendium, qui tamen fumus ex fornacula prouenire non potuit, in qua ignis tunc tẽporis non fuerat accenſus, vnde arguitur incendium aliunde cauſari potuiſſe, & inſuper negligentia Paueſij in exquirẽda cauſa fumi, quia de tali fumo vnicus teſtis deponit, & quidẽ de auditu, ideo non probat.l.iuſiurandi, & l.teſtium C. de teſtibus c.licet, & c.veniens eod.tit.

11 Non obſtat experientia quã iudex pro informatione animi ſui fieri iuſſit accenſo igne in eadem fornacula, ex qua apparuit vix colorem nedum ignem qui ſuccederet ſtuppatum penetraſſe foramen ſtudioſe relictum in pariete, vnde incendium ortum dicitur habuiſſe, quia pręterquã quod tentata fuit citra præiudicium partium probabatur vana ex rationibus in conſpectu eiuſdem iudicis allegatis ſtante pręſertim recenti cruſta calcis, & innouatione facta in pariete, & tuba camini, ad effectum vt quo ignis perſuaſit ſemel ſæpius iterata experientia non perſuadat.

12 Non obſtat, quod aliqui ex teſtibus repetiti aliter deponat quam primo, quia attenditur
e eorum prima [e] depoſitio Rota de probatio. in nou. deciſio. 19. Alia quæ adducuntur licuiſſe Maſcellæ fornaculam in eo loco fabricare ignęmque accendere deque diligentia per eum adhibita, & bona eius reſpiciunt effectum dubij, quem Domini in hac reſolutione circumſcripſerunt.

ADDITIONES.

a *Coniecturas*. Incendium, quod ſit difficilis probationis, & quod propterea coniecturis probetur, conſulendo ſcripſerunt Bald. conſilio 164.nume.2.ad finem verſicul. modo &c. libr.2. Calcan.conſil.63. ſub nu.3. in diſcurſu Roman. conſil.7.nume.1.verſicul.Quod autem, & nume. 2.Menoch.de arbitra.quæſt.lib.2.caſu 116.num. 9.Bertaz.conſil.481.nu.7.lib.2.

b *De nocte*. Communis eſt opinio, quod omnia geſta de nocte, & præſertim delicta reputantur a iure difficilis probationis, & conſequenter præſumptiones, & coniecturæ ſufficiunt ad plenam probationem ſecundum gl.in l.ſi cum exceptione §.in hac, in verbo *ignorantia* ff.quod met.cauſ. Bald.conſil.77.num.5.lib.3. Alex.conſil.24.nume.8.lib.2. Grammat.conſil.22. nume.15. Marſ. conſil.44. nume.5. ſeqq.Boer. deciſ.86. nume.6. Iuſtin.Bonderan.conſil.crimin. diuerſor.54.numero 36.& ſeqq.lib.2.Paul.Meren. inter ead.cõſil.90.nume.27.ſeqq.lib.2. Foller.in pract.crimi. in verbo *dentur capitula*, quod ſuffocauit vxorẽ nume.13. vbi alij referuntur Boſſ. in titul.de indit.& conſiderat.ante tortur. num.171.ſeq.Hercul.in tractat.de negat.num.310. Bonacoſſ.poſt ſuas commun.opinion.in extrauagan.2.par.numero 37.verſicu.delictum, quod de nocte fit, vbi alijs relatis teſtatur de communi Monticell. reg.
* crim.11.nume.12.vbi alios refert Menoch.de arbitr.quæſt.lib.2.caſu 116.nume.14.de præſumpt. lib.1.quæſtion.58. numero 11. Magon. deciſ.Lucen.89.nume.7.

c *Inhabitantium*. Incendium, an præſumatur ortum culpa inhabitãtium, & de materia videas Bald.conſil.148. & 149.libr.2. Iaſ.in l.hæreditarias domos &c. de legat.1. Socin. reg.178. Pariſ. conſil.87.nume.1.2.8.& 12.lib.4. Marſil. conſil. 77.nume.13.Villalob.in commun.opinio.verbo incendium nume.20.& ſeqq.Menoch. de arbitr. quæſt.lib.2.caſu 390.nu.3.ſeqq. Maſcar. de probat.lib.2.concluſ.892.& concluſ.993.& libro 1. concluſ.467.

d *Fortuito*. Ignis quandoq; etiam fortuito caſu accendi poteſt, verũ an hoc præſumatur, & quomodo probetur incendium nõ fortuito caſu ortum, ſed immiſſum extitiſſe videas per Bal. conſ. 174.nu.2.lib.2.Roman.conſ.401.Calephat.cõſ. crim.diuerſor.58.libr.2. & Socin.in c.ſi quis.domum de iniur.& damnodat.

e *Prima depoſitio*. De hac materia, an ſcilicet, & quando attenditur prima, vel ſecunda depoſitio teſtis in eodem, vel in alio iudicio facta, vide latiſſime diſſerentem D.meũ Farinac. in ſuo tract. de teſtib.q.66.nu.124.& ſeqq.part.4. per totã, & id quod in hac deciſione dicitur attendi primam depoſitionẽ teſtis, & non ſecundam in repetitione emanatã intelligendum eſt, quãdo prima depoſitio fuit valida, & emanata parte citata, ꝗ ſi fuerit inualida, & ſine citatione partis, & tũc ſine dubio attenditur ſecunda valida in examine repetitionis, & nõ prima inualida, prout etiã declarat D.meus Farinac. vbi ſupra nume.136.

Fam. Cent. I.V.D.Galeſ.

ORA-

ORANI.

Burgen. præſidij Veneris 3. Iunij 1588.

ARGVMENTVM.

De aliquibus pręſumptionibus falſitatis pro ceſſus continentibus examen teſtium, & an quando teſtium remiſſoria commiſſa fuit, cum interuentu duorum notariorũ ſufficiat vnius notarii ſubſcriptio in dicto examine, & reſoluitur quod non.

SVMMARIVM.

Notarij duo ad examen teſtium ſi deputati fuerint requiritur vtriuſque notarij ſubſcriptio in d. examine, aliàs non facit fidem num. 1.

Falſitas maxime arguitur ex mala compaginatione proceſſus ex folijs inciſis, & volantibus, reſecatis, & minus integris. num. 2.

Falſitatis præſumptio reſultat ex apoſtilla diuerſo caractere ſcripta. num. 2.

DECISIO LXI.

1 TVit reſolutum in cauſa Burgen. præſidij proceſſum remiſſoriæ nullam mereri fidem, cum enim duo notarij actis illius deſcribendis fuiſſent deputati, neceſſarium fuit, vt in illorum ſubſcriptione vtriuſque ſubſcriptio concurreret, ex qua cognoſci poſſet vtrumque interueniſſe ad not. in ca. quoniam contra vbi Felyn. nume. 43. de probat. Alexan. conſil. 124. nume. 3. libr. 7. Roman. conſilio 281. nume. 5. Guid. Pap. quæſtio. 122. Hoc autem minus fuit obſeruatũ. Nam nec apparet per quem examen teſtium fuerit factum, nec ſubſcriptio notariorum poſt cuiuslibet teſtis dictum fuit appoſita.

2 Præterea deficit citatio partis ad videndum iurare teſtes pro certo die, & præmiſſis accedunt mala compaginatio processus cum aliquot ſint in eo folia volantia, reſecata, & minus integra, & apoſtilla folio proceſſus 24. diuerſo caractere deſcripta, ex quibus non leuis ſuſpitio falſitatis oritur Curt. iun. conſil. 141. nume. 17. Menoch. de arbitrar. caſ. 187.

3 Non obſtat, quod pro iſtorum defectuum ſanatione ad ſignaturam habitus fuit recurſus, quia nihil fuit reſcriptum, ſed Rotæ arbitrio remiſſa errorum cognitio, & quando ſublati fuiſſent huiuſmodi defectus, nihilominus ſubſtineri non poſſet ex quo proceſſus vtriuſque notarij etiam ſubſcriptione caret, & ita deciſum.

ILLVSTR. ET REVEREND. Patriarchę.

Romana donationis Mercurij 22. Iunij 1588.

ARGVMENTVM.

Pęna criminis lęſę maieſtatis, quando tranſeat ad filios iuxta diſpoſitionem l. quiſquis C. ad l. Iul. maieſt. & an Mater non petens tutorem filio infra annum banni ſuo viro dari, priuetur eiuſdem filii ſucceſsione, & quibus ex cauſis ab hac non petitione excuſetur.

SVMMARIVM.

Mater non petens tutorem filio infra annum poſt mortẽ ciuilem ſui patris, & viri reſpectiue capitaliter banniti, an priuetur ipſius filij ſucceſſione. num. 1. & generaliter, an & quãdo priuetur dicta ſucceſſione, ob non petitionẽ tutoris infra annum, vide in addit. litera a. vbi plura ponuntur in hac materia.

Criminis læſæ maieſtatis pœna tranſit ad filios, ita ut & ipſi cenſeantur priuati non ſolum ſucceſsione bonorũ paternorum, ſed etiam materna, auita, & aliorum proximorum hæreditate, & ſucceſsione. nu. 2. & in addi. litera b. vbi alia ad materiam.

Mater non priuatur hæreditate filij, ex eo quod poſt mortem patris ipſi non petierit tutorem, quando non expediebat pupillo talem tutorem dari. nume. 2. vbi datur exemplum huius concluſionis.

Criminis læſæ maieſtatis pœna, quando tranſit ad filios, tunc nemo pro illis comparere poteſt ſine venia. nu. 2.

Mater nullam incurrit pœnam non petendo tutorem filio poſt mortem patris, quãdo aderat legitimus tutor. nu. 3. declara, ut nume. 7.

Criminis læſæ maieſtatis pœna non tranſit ad filios, niſi quando crimẽ eſt commiſſum contra perſonam Papæ, aut Imperatoris, aut ſaltem odio ipſorum. nu. 4. & in addit. litera c. vbi de materia, an ſcilicet, & quando tale crimen committatur contra Principes inferiores.

Criminis læſæ maieſtatis pœna non tranſit ad filios natos ante perpetratum delictum. nu. 5. & 6. vbi etiam quod nec talis pœna tranſit ad filios de conſuetudine, & in addit. litera d. vbi de materia.

DECISIO LXII.

1 AGebat Illuſtriſſima, & Excellentiſſima D. Iulia Sabella ad ſucceſsionem filiorum impuberum reſpectu quorundam bonorũ eis donatorum ab Illuſtriſs. D. Valerio Vrſino, ſed quia cum bannitus fuiſſet, & condẽnatus pęna capitali Illuſtriſſimus D. Ludouicus D. Iulię maritus, & dictorũ impuberum pater, & ipſa intra annum huius bã-
a ni non perijſſet eis dare tutorem [a] excipiebat D. Valerius nõ deberi matri ſucceſſionem ex diſpoſitione l. ſciãt C. de legit. hęredit. Ex aduerſo proponebantur nonnullæ executiones, de quibus actum fuit in præſenti cauſæ poſitione, quæ ex præſuppoſitis in dubio eliciuntur, quarũ prior eſt; Quia non expediebat pupillis petere tutorẽ, Altera eſt, quia aderat patruus legitimus tutor, & adminiſtrator, qui defenſionem pupillorũ ſuſce-

ſuſceperat. Et in præſenti quidem diſputatione præſuppoſitum fuit diſpoſitionem dictę l.ſciant locum habere non ſolum, quãdo pater mortuus eſt morte naturali,ſed etiam quando eſt ciuiliter mortuus, qualis eſt bannitus in pęnam capitis, De cuius præſuppoſiti veritate ſi cõtingeret dubitari particulariter erit agendum.

2 Retento itaque hoc themate de duobus excuſationibus actũ fuit, quæ pro parte D.Iuliæ deducebantur; Quare prior eſt, quod cum per fiſcũ fuiſſet proceſſum contra D.Ludouicum, & lata ſententia contra eum in crimine lęſę maieſtatis ex diſpoſitione l.quiſquis C.ad l.Iul.maieſtat.& factum per eum inuentarium,nec non apprehenſa poſſeſſio omnium bonorum, non expediebat pupillis petere eis dari tutorem, vel curatorem ad tex.in l.2.§.quod ſi penitus,& §.tractari ad Senat. conſult. Tertull. cum ipſi eſſent de iure priuati [b] omnibus bonis,nec non materna,& auita, ac etiam omniuṁ proximorũ hæreditate, & ſucceſſione l.quiſquis §.filijs C.ad l. Iul.maieſtat.& hoc præſertim cum nemo pro eis poſſet in iudicio comparere ſine venia d.l. quiſquis §.denique quam tamen petitam obtinere non potuerunt, cum commiſſio pro eorum parte præſentata in ſignatura Sanctiſſimi reiecta fuerit,confirmatur ex eo quod præter huiuſmodi priuationẽ aderat etiam magnum ęs alienum, & ideo magis expediebat pupillis non habere tutorem,vt a creditorum moleſtia liberarentur d.l.2.§.tractari verſic. ergo etiam ſi mater ei ff.ad Tertull.

3 Altera excuſatio deſumebatur,ex eo quod aderat D.Valerius patruus pupillorum,qui erat ex l.diſpoſitione vnus ex legitimis tutorib. qui adminiſtrabat,& gubernabat omnia bona,& pupillos defendebat, ita vt nullũ poſſet ex matris ceſſatione oriri præiuditium ipſis pupillis d.l.2.§. ſi mater verſic.ſed ſi forte,gl. in l. mater C.eod.tit. ad Tertull.& ibi Salyc.nume.3.& in l. ſciant nu. 3.Socin.iun.conſil.16.nu.13.in fine lib.2.Quod autem D. Valerius adminiſtraret, & defenderet colligitur ex præſuppoſitis, & ijs quæ in facto deducuntur.

4 His tamen non obſtantibus fuit per Dominos dictum has excuſationes non eſſe ſufficientes; Nam quantum ad priorem, quæ ſumitur ex eo quod iſti pupilli erant omnibus bonis priuati; Reſponderunt hoc non eſſe verum, habebant enim iſti pupilli bona relicta ſibi a D. Raymondo,nec non bona auita in Prouincia Marchiæ, quæ non poterant cadere ſub confiſcatione: cũ pęna d.l.quiſquis non habeat locum, niſi quando crimen eſt commiſſum contra perſonam Papæ, vel Imperatoris, aut ſaltim odio ipſorum, ut [c] trad.Clar.in pract.crim.§. lęſę maieſtatis. nume. 14.Alciat.conſil.467.nume.6. in fine poſt Andr. de Iſern.in cap.1.in verſicul. & bona committentium.num 81.quæ ſint regal.

5 Præterea fuit conſideratum filium, de cuius ſucceſſione agitur, natum fuiſſe ante perpetratum [d] delictum,& ideo non comprehendi in pęna d.l.quiſquis Clar. vbi ſupra num.12. poſt Alciat.in d.conſil.467.

6 Inſuper hanc pęnam de conſuetudine non habere locum teſtatur Angel.in l.fallaciter num.4. C.de abolit.Socin. conſi.275.nu.3. in fine lib.2. Clar.vbi ſupra.Quare pupillis melius erat habere tutorem quam non habere ratione iſtorũ bonorum,ſuper quibus non poterant etiam grauari a creditoribus paternis,& ideo ceſſat etiam cõſideratio quæ fit ſuper ęre alieno quo grauati erant pater, & patruus.

7 Quantum ad poſteriorem excuſationẽ, quod aderat legitimus tutor,& adminiſtrator;Reſpondebant Domini hoc non releuare, tum quia excuſatio illa procedit ſecundum tempora digeſtorum,& codicis, quibus matres ad tutelam legitimam non admittebantur, ſed hoc poſtea correctum fuit per Auth.matri, & Auię C.quãd. mul. tut.offic.fung.pot.vt tradit Bar. in d.l.matris, & poſt eum cęteri, tum etiam quia in quodam inſtrumento ipſa vocauit ſe tutricem, & adminiſtratricem filiorum, & ſic apparet eius intentionis fuiſſe non recuſare filiorum tutelam,quo caſu non erat locus legitimo.

8 Ponderatum fuit,etiam actus adminiſtrationis D. Valerij eſſe ęquiuocos, cum præſumatur vti conſors adminiſtraſſe propter communionẽ bonorum, maximè cũ in alienatione caſalis cõſtitutus fuerit Procurator a D. Iulia vti tutrice, quæ res declarat eius animum reſpectu adminiſtrationis, & ita fuit concluſum reſeruatis cęteris excuſationibus, quæ extra dubium ab informantibus tactæ fuerunt; An autem diſpoſitio l. ſciant habeat locum etiam in morte ciuili, indiget particulariter diſcuſſione.

ADDITIONES.

a TVtorem. De hac materia an ſcilicet,& quãdo mater priuetur ſucceſſione filij non petendo ipſi tutorem infra annum poſt mortẽ patris,vide latè per Gabr.lib.6.tit.de tutel.concl.1.

b *Priuati*. Speciale eſt in crimine lęſę maieſtatis, quod filius delinquentis patris luat pęnas, prout eſt tex.in l.quiſquis C.ad l.Iul.maieſt. vbi quod filius priuatur nedum hæreditate paterna, ſed etiam materna, & aliorum aſcendentium, ac proximiorum collateralium, & etiam extraneorum,prout bene declarat Anton.Gomez. de delict.tit.de crim.lęſę maieſt.nume.13. Nec mirum ſi ita ex delicto patris filij incapaces redduntur ad hæreditatem ſibi delatam,quia etiam ipſo iure infames efficiuntur inhabileſque ad honores, & dignitates; & ob id repelluntur a teſtimonio, nec poſsũt ad eccleſiaſticos ordines promoueri, nec obtinere officia,aut etiam beneficia eccleſiaſtica, aliaque reipublicę munera, vt in d. l. quiſquis, & per Gomez. in loco pręcitato Gig.de crimin.lęſę maieſt.lib.3.tit.1. quæſt.1.nu.4. & ſeqq. & quæſt.12. vbi etiam, quid ſi filij prædicti fuerint a Papa,vel Imperatore reſtituti Couar.var. reſol.lib.2.cap.8.nume.2.

Ampliatur autem hæc concluſio plurib. modis,& primo,vt procedat etiam in filijs naturalibus ſecundum Gig.vbi ſupra d.lib.3.tit.1.quæſt. 7.Couarr.variar.reſolut.lib.2.cap.8.nume.3.vbi declarat hoc bene procedere in naturalibus quorum pater certus eſt, ſecus autem in ſpurijs, aut vulgo quæſitis, quorum pater eſt incertus Clar. in

in §.læſ.maieſ.verſ.ſed nũquid habent. Quid aũt in adoptiuis vide Gig.vbi ſup.d.q.7.n.16. & ſeq. vbi quod filij adoptiui non intrãt in diſpoſitione d.l.quiſquis,quid aũt in emancipatis,vide ibidem per Giga.q.6.per totã.Et quid demũ in filijs Clericis dic,quod non priuant beneficijs ꝑ p delictũ Patris.Gig.vbi ſup.q.9. Quod intellige,niſi crimen læſæ maieſtatis fuerit commiſſum in Papam,quia tunc etiã filius Clericus beneficio priuatur Gigan.ibidem q.11.

Ampliatur ẽt eadem cõcluſio idem eſſe in nepotibus xe filio deſcendentib. Gig.vbi ſup.lib.3. tit.1.q.8.Couar.variar.reſol.lib.2.c.8. nu.2.verſ. Primum an ob crimen Clar.in pract.§.lęſ.maieſt. §.præterea quæro Ant. Gomez. tit.de crim. læſæ maieſt.nu.15.vbi relato iure antiquo diſtinguendo dicit,quod qñ maſculus commiſit crimen lęſę maieſtatis,tunc pęna trãſit etiam ad nepotes, ſecus quando fęmina deliquit,quia tunc tranſit ad filios tantum per tex.in c.ſtatutum de hæretic.in ſexto. Qui tex. licet loquatur de hæreſi, extenditur tamen etiam ad crimen læſæ maieſtat.

Ampliatur rurſus cõcluſio prędicta, vt filij priuantur hæreditate paterna ẽt quoad legitimam Rolan.cõſ.8.nu.43.& 47.lib.3. de quo vide Boſſ. in tit.de crim.læſ.maie.nu.134.& ſeqq. Quod nõ vr̃ procedere in fęmina quę de bonis matris vr̃, ꝙ poſſit percipere legitimã ſiue ex teſtõ, ſiue ab inteſtato ex Ant.Gome.d.tit.de lęſ. maie.ſub n.13. Sic & filium priuari nõ ſolum hæreditate materna,ſed etiam bonis a matre donatis tam ex cauſa mortis quam inter viuos, voluit Gigan. d.lib.3. tit.1. q.2. & 3. ſic etiam filium priuari feudo, ſiue illud ſit antiquum & paternum, ſiue ex pacto & prouidentia & hęreditarium ſcripſit idem Gig.d. lib.3.eod.tit.1. q.4.

Ampliatur demum eadem cõcluſio procedere nedum in maſculis, ſed etiam in fęminis, de qua ampliatione,ac illius veritate & materia,vide Gigã.d.lib.3.tit.1.q.15.& q.74.n.11.& q.14.& q.16. vbi ẽt quid de Hermafrodito Boſſ. d. tit. de crim. læſ.maie.nu.134 Plot.cõſ.crim.diuerſor.130.nu. 84.& ſeq.lib.1.Clar.in pract.§.læſ.maieſ.verſ. hæ autem pęnæ Rolan.conſ.74. num.8. & 9. & conſil.73.nume.23.lib.3.& conſil.15. nume.6. lib.4. Apud quos etiam reperies,An dictæ filiæ fęminæ debeant dotari de quo particulariter, vide Dom. meum Farinac. in ſua pract.crim. par.1.tit.de delict.& pęn.q.24. nu.47.

Limitatur aũt ꝑdicta concluſio nõnullis alijs modis, & primò ꝙ licet filij priuẽtur hæreditate patris delinquentis, debent tñ habere alimenta a fiſco ſecundum Plot.in conſ. crimin. diuerſ.130. nu.84.& ſeq.lib.1. cuius contrarium videtur voluiſſe Boſſ.in tit.de crim.læſ.maieſt.nu.135.in fine, & faciunt in ſimili tradita per Rolan. conſ.8. nume.46.& ſeq.lib.3.

Limita ſecundo, quia in foro cõſcientiæ videtur Principem non poſſe retinere bona hęreditaria Patris in præiuditium filiorum, qui non deliquerunt ex trad.per Rolan.in cõſ.74.in fi.nu.21. lib.3.dicens amplius quod pęna l.quiſquis ex generali conſuetudine Italiæ eſt ſublata. ex Angel. Socin. & Alciat. in locis per eum relatis,quod & idem in hac deciſione admittitur.

Limita tertio procedere quando conſtat certe patrem eſſe delinquentẽ ſecum ſi per ſolã contumaciã, & fictã confeſſionẽ cuius vigore ſequuta condẽnatio filijs non nocet Gig.de crim. læſ.maieſt.lib.3.tit.1.q.13.Rolan.conſ.29.n.21. & ſeqq. lib.3.& conſ.15.in fi.iuncto,nu.4.lib.4.

Limita quarto,quia hęreditas huiuſmodi filio ablata propter eius inhabilitatem nõ applicatur fiſco,ſed alijs proximioribus venientibus ab inteſtato ſecundum Ant.Gomez.d.tit.de crimin.læſ. maieſt. nume.14. licet Salyc. in loco per eum relato contrarium dixerit.

Limita quinto,quia licet filius in crimine læſę maieſtatis propter patris delictũ puniat̃ vt ſupra, non tñ ècontra punitur pater propter delictũ filij Gig.vbi ſupra d.lib.3.eod.tit.1.q.21.

C *Imperatores aut ſaltem odio ipſorum.* Ex hac deciſione duę colliguntur concluſiones, Prima eſt ꝙ pęna criminis læſæ maieſtatis nõ tranſit ad filios qñ offenditur non Princeps ſupremus, ſed Princeps inferior. Secunda eſt concluſio præcedentis ampliatiua quod indubitanter pęna criminis læſæ maieſtatis non tranſit ad filios quando offenditur Princeps inferior non ratione ſuæ perſonæ & iuriſdictionis,& propter publicum odium, ſed ex particulari odio & inimicitia; & quidem iſtæ duæ cõcluſiones reſtrictè, prout ſunt termini huius deciſionis ad filios delinquẽtis ſunt veriſſimę & tranſeunt ſine difficultate, vt videre eſt apud Gigan.in tit.de crim.læſ.maie.lib.1. tit. qualiter, & à quibus crimen læſ.maieſt.committitur q.29. nu.2.& 3.& lib.3.tit.1.q.23. nume. 6. & nume.9. Boſſ.in tit.de crim. læſ. maie ſt. nume.51.& ſeqq. Clar.in pract.§. læſ.maieſt. verſ. Vnum tñ Gabr. libr.7. concluſ. vlt.nume.7.& ſeqq.Roland.conſil.74.lib.3.& conſil.15.nume.11. & ſeqq. libr.4. Vbi ponit exemplum in eo,qui offendit aliquem Baronem eo, quia deflorauerat ſororem offendẽtis,Nec diſſentiunt a præmiſſis alij plerique Doctores infra in ſeqq.verſiculis allegandi.

Verum circumſcripta perſona filiorum, ſi tractandum eſt de pœna illius, qui Principem offendit, & tũc licet offendens aliquem officialem ipſius Principis ſuperioris, vtputa ligatum, Poteſtatem, Vicarium, Conſiliarium,aut alium officialem,ex particulari inimicitia & odio,non dicatur committere crimen læſæ maieſtatis,nec illius pœnam incurrat,vt per Gigan.de crimin.læſ. maieſt.lib.1.tit.qualiter,& a quibus crim.lęſ.maieſt. committatur quæſt.6. & quæſt. 15. vbi de offendente Legatum,ſeu Vicarium Papę,Imperatoris ſeu Regis,& quæſt.26. nume.3. vbi de offendente alium inferiorem officialem & q.14.nume.4.& ſeqq. vbi de offendente Conſiliarium Principis Petr.a Plach.in Epith.delict.lib.1.cap.22. ſub nume.22.Roland.conſil.1.num.32.& ſequentibus, & nume.36.lib.3.& conſi.15.num.11.& ſequentib.lib.4. Attamen ſi offenderetur perſona ipſius Principis immediatè,tunc vix crederem in practica obtineri poſſe, vt is a pœna criminis læſæ maieſtatis excuſaretur ex eo, quod ex particulari odio & inimicitia offenderit, prout neque hanc excuſationem in offendente Conſiliarium Principis admittit Clar.in pract.§.læſæ maieſtatis verſic.quæro etiam.

Sic & pariter, quia quid ſit de iure ſaltem de conſuetudine crimen læſæ maieſtatis committi etiam cõtra Principes & Ciuitates inferiores recognoſcentes ſuperiorem ſcripſerunt Alex. conſil. 13. num. 2. lib. 6. Vbi loquitur etiam de offendente aliquem Dominum particularem vnius caſtri, prout etiam loquitur Aym. in conſil. 224. nume. 6. Nec diſſentiunt Angel. de malefic. in verbo *Et hai tradito la tua patria.* num. 5. Soci. iun. conſ. 105. lib. 3. Rolan. conſ. 88. nu. 1. & ſeqq. lib. 2. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſu 316. nume. 29. Gram. deciſ. 6. nu. 19. Rube. Alexandri. conſ. 154. nu. 1. circa finem Boer. in tract. de ſeditioſis q. 6. nu. 6. Martin. Laud. in tracta. de crim. læſ. maieſt. q. 1. Gig. in eod. tract. lib. 1. tit. qualiter & à quib. crim. lęſ. maieſt. committitur quæſt. 29. Idem Roland. conſil. 14. nume. 16. lib. 4. Et conſil. 55. nu. 5. eod. lib. 4. Vbi de communi: Dummodo inferiori
* Princeps habeat merum & mixtum imperium, & plena regalia: Quicquid contrarium defendere conetur Anton. Gomez. de delict. rubr. crimin. læſ. maieſta. nume. 10. Ad quam materiam, vide etiam quæ ſcripſit Peregr. in tracta. de iure fiſci libro quarto, titulo quinto, nume. 23. & ſequentibus. Et quæ dixit Dominus meus Farinacius in ſua pract. crimin. par. 1. tit. de indit. & tortur. q. 51. num. 87. & ſeqq. vbi de non reuelante tractatum contra Principem inferiorem.

d *Perpetratum delictum*. Cum Claro etiam conſentit Diaz reg. 175. in 2. limitatione, ſed eius opinio non tranſit ſine difficultate præſertim ex deductis per Couarr. variar. reſolut. lib. 2. cap. 8. nume. 5. & 6. in diſcurſu, vbi multa hinc inde adducit, & ponderat, & contrariam opinionem, vti veriorem latè defendit Anto. Gomez. d. tit. de crim. læſ. maieſt. nu. 16. eamque magis communem teſtatur Gig. in tracta. de crimin. læſ. maieſt. lib. 3. tit. 1. quæſt. 5.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

GIPTII.

Britonouen. Commendæ 12. *Decembris* 1588:

ARGVMENTVM.

De probatione ſimoniæ, Et de probatione, & declaratione zifrarum multa notabilia.

SVMMARIVM.

Simonia plenè & concludenter probari debet etiam ſi ciuiliter agatur. nu. 1.

Confeſſio dubia, & quæ in bonam & malam partem capi poteſt non nocet confitenti, & ad eius fauorem interpretari debet, num. 1. *in fine, & nu.* 3. *etiam in fine, & in addit. litera A.*

Simonia eſt difficilis probationis, ideo ad illius probationem admittuntur coniecturæ, & præſumptiones, euidentes tamen, & bene concludentes, nu. 2.

Verba inducunt conſenſum dummodo ſint congrua, & accommodata ad illum ſignificandũ, aliter ſecus. n. 2.

Cifræ non conſuetæ nihil probant, nu. 2. *in fine, Niſi probetur inter ſcribentes præceſſiſſe earundem cifrarum declarationem, nu* 3.

Negotium poteſt dici meum nedum propter proprium intereſſe, ſed etiam cura & ſollicitudine. nu. 3.

Simonia præſumpta non excludit aliquem ab actione ſpolij. nu. 4.

Simonia mentalis non inducit priuationem. nu. 5.

Simonia non inducitur ex verbis generalibus vtputa, Non vi ſarò ingrato. *num.* 5. *Etiam quod poſtea aliquid datum fuerit. nu.* 6.

Verba generalia non inducunt ſimoniam. nu. 5.

Simonia inducitur ex actibus correſpectiuis et reciprocis. Dummodo tamen fiant ab initio, vel incõtinenti aliàs ſecus. nume. 6.

Simonia non probatur expetitione abſolutionis ad cautelam. nume. 7.

Abſolutionis petens ad cautelam non videtur fateri. n. 7.

Simonia cadit etiam in re ſpiritualitati annexa, prout eſt penſio. nu. 8.

Penſio non eſt res mere temporalis, ſed ſpiritualitati annexa. nume. 8.

DECISIO LXIII.

1 FRater Ludouicus Miles Ordinis ſancti Ioannis Hieroſolimitani, agebat ſpolio ad recuperationem ſuæ Cõmendæ, Ex aduerſo obijciebatur nõ eſſe locum reintegrationi ob prætenſam ſimoniam ab eodem fratre Ludouico commiſſam. Dubio bis propoſito Domini pro maiori parte tenuerunt fratrem Ludouicum eſſe reintegrandũ non obſtante exceptione prætenſæ ſimoniæ cum non ſit plenè & concludenter probata, prout probari debet etiam ſi ciuiliter agatur Dec. poſt Abba. in c. veniens de teſtam. Natt. conſ. 295. nu. 13. vbi dicit hanc eſſe communem opinionem Mohed. deciſ. 184. Cott. 173. Hinc eſt confeſſio, quæ in bonam & malam partem capi poteſt non ſuffragatur Put. deciſio. 381. & 440. lib. 1.

2 Nec facit, quod ad probãdum ſimoniam, quæ eſt difficilis probationis admittantur etiã coniecturæ & præſumptiones, quæ debent eſſe euidentes & benè concludentes Alex. de Neuo conſ. 64. nu. 2. cum alijs congeſtis per Moder. de probat. concluſ. 1134. nu. 27. ſed in iſto caſu non ſunt tales. Nam in literis miſſiuis nõ eſt nominatus Ludouicus, ſed ſolum dicitur N. & R. quæ verba nõ ſunt congrua, nec accommodata ad inducẽdum conſenſum Ludouici, ideo nihil releuant Iaſ. & relati per eum in l. 1. §. eadem nu. 2. de verb. oblig. & Aret. ibidem nu. 5. cum ſeq. vbi plures cumulat Alex. conſil. 113. nu. 6. lib. 2. vbi quod non attenditur denominatio perſonarum facta per cifras non conſuetas & conſ. 146. nu. 25. verſ. & ſic dato lib. 5. vbi quod literæ miſſiuæ ſcriptæ in cifra nihil releuant.

3 Nec illa verba, *Quel mio negotio*, poſita in literis ſcriptis per Ludouicum Ghiſello declarant perſonas

ſonas nominatas in d. memoriali per illas cifras N.& R. quæ declaratio eſt neceſſaria Iaſ. vbi ſup. Alex.d.conſ.146.nu.26.verſ.ſecus ſi non præceſſiſſent iuxtà not.in l.ſed cũ paterno §.vlt.de bon. poſſeſſ.& in l.quoties circa principium.C.de hæred.inſtit.& in auth.quod ſine C.de teſtam. gl.in §.1.verſ. ſed hæc ſolẽnia in verbo *quibuſcunque*. Et ibi ſcribeñ. Inſtitu de verbor.oblig. Et ex illis verbis,talis interpretatio non reſultat,quia illud negotium potuit eſſe ſuum cura, & ſollicitudine iuxtà trad.per Bart.in l. ſi pecuniam C.de negot. geſtis: Et tamen cõfeſſio ſemper ad fauorem Rei

a interpretari debet [a] Dec. conſ. 493. nu.16. Natt. conſ.561.nu.5.latè Rimin.conſ.214.nu.15.

4 Et ſi dicatur,quod debet pręſumi,quod de Ludouico loquatur, Reſpondetur ꝙ etiã ex præſumpta ſimonia quis ab actione ſpolij nõ excluditur Caputaq.deciſ.342.libr.1. ſiquidem non dicitur notoriè de non iure Ludouici conſtare cũ in petitorio poſſit docere de contrario Egid.103.

5 Et quamuis hæc ſufficere viderentur pro reſolutione pręſentis dubij,Attamẽ vlterius progrediendo viſum fuit Dominis ex deductis non conſtare de ſimonia conuenticuli vel reali, ſed ſi qua fuit potius dici debet mentalis, quæ non inducit priuationẽ c.fi.de ſimon.vbi Docto.Ang. in ſummario in verbo ſimonia nu.7.Naua. de comm.in Manual.c.23.nu.102.& ſeq. Nam quod N.& R. requiſitus an vellet ſuam domum ſibi cedere pro pẽſione quam ipſe habebat ſcutorum 126. ſuper commenda alterius Equitis.Reſponderit neſcire An hoc fieri poſſet iccirco,quod N. deberet renũciare penſionem, & poſtea videbitur ſubdendo, *Che io non vi ſarò ingrato*, Qua ceſſione facta poſt annum dedit illi domum ſub ficto nomine venditionis hæc non includunt ſimoniam realem, vel conuentionalem, ſed potius excludunt vtrumq; ab initio contractus, Nec verba, *Io non vi ſarò ingrato*: Inducunt obligationem ad effectum ſimoniæ prætenſæ,& not.in c.cũ acceſſiſſent,vbi Abb. nu.5.de Inſtit.Nauar.in conſt.Greg.de dat.& ꝓmiſſ.11.not.nu.18. verſi. ſecunda quicquid dixit gl.in extrauag.Bonif.de ſenten.excom.cap.1.

6 Præterea illa verba, *Che renunciaſſe pur liberamente*, pactum ſimoniæ excludunt,& dato quod poſtea aliquid datum fuiſſet non propterea inducitur ſimonia Sarnen.in reg.de trien.q.12.verſ.ſecũdo principaliter, vbi Doct. Ita tenere affirmat Dec.conſ.11.nu.4. Nec ad rem pertinet, quod in beneficialibus actus correſpectiui & reciproci inducant ſimoniam Fely.in c. Paſtoralis de reſcrip. Veral.deciſ.240.par.3. quia fuit reſponſum illud procedere, qñ ab initio, vel incontinenti hmôi promiſſio,vel datio fit,q̃m quę incontinenti fiũt cenſentur in eſſe l.lecta ſi cert.pet.ſecus vero ſi ex interuallo Egid.deciſ.12.& 490.lib.2.

7 Non obſtat,quod Ludouicus petendo abſolutionem videatur confiteri ſimoniã, quia eius cõfeſſio eſt limitata, & potius ad cautelam pro ſcrupulo quẽ habebat faciunt dicta per Ang. in ſummario in ver.conſcientia nu.1. & bonarum mentium eſt culpam timere etiam vbi non eſt ca.2.de obſer.ieiun.Natt.d.cõſ.nu.15. His accedit, quod non agitur ſolum de amiſſione dictæ penſionis, ſed etiam de priuando eundem fratrem Ludouicum ſua commenda quo fit,vt benignior facienda ſit interpretatio.

8 Cætera quæ obijciuntur benè remanẽt ſublata ex allegatis per informãtes,non placuit tñ Dominis fundamentum deductum ex Gig. de penſ. q.99.quia penſio non eſt merè temporalis,ſed ſpiritualitati annexa,vt oſtẽdit Prob.ad Gloſ. Grã. & de collat.§.Item quod vniuerſitas verſ.beneficiorum nu.4.Rebuff. de pacif.poſſeſſ. nu.114. Et ſimonia cadit etiam in re ſpiritualitati annexa c. quæſitum de rerum permut. Roman. conſ.368.

ADDITIO.

a *Interpretari debet*. Ad idem quod dubia cõfeſſio interpretari debeat in bonam partem, & ad fauorem cõfitentis & ſecundũ illius intentionẽ. Adde Bal.in l.1.nu.23.verſ.Primo caſu C.de confeſſ.Claud.Seyſſell.in repet.l.vt vim nu.113.ff.de iuſtit.& iure,vbi bene exemplificat hanc concluſionem Dec.in c.cum venerabilis nu.105. de exceptionibus, & in c.in præſentia nu.44. de probat. Marian.in c.qualiter & quando il 2. num.786.de accuſat.Butr.in c.cum dilecti nu.20.eo.tit. de accuſat.cum alijs pluribus relatis per D.meũ Farin. in ſua pract.crim.par.2.tit. de reo confeſſ. & conuict.q.81.c.1.nu.35.& ſeqq. vbi hanc concluſionẽ tribus modis limitat & declarat.Primò,vt procedat in foro fori,ſecus in foro poli: Secundo,vt non procedat in homine malæ famæ: Tertio, vt nõ procedat in ijs,q̃ de ſe mala & prohibita ſunt: Nã his omnibus caſib. dubia cõfeſſio in deteriorem partem, & contra cõfitentem interpretatur.

Fam. Cent. J. U.D. Galeſ.

ILLVSTR.[mi] ET REVEREND.[mi] D.Platti Cardinalis.

Legionen. Iuriſdictionis 19. Decemb.1588.

ARGVMENTVM.

Inſtrumentum quando dicatur legitimè recognitum & de nonnullis ſuſpitionibus falſitatis aduerſus inſtrumentum oppoſitis, Et quando duo Notarii rogarunt ſe de vno inſtrumẽto, An in illius publicatione ſufficiat vnius ſubſcriptio.

SVMMARIVM.

Falſitas,vt euitetur omnis interpretatio facienda eſt in addit.litera A.

Inſtrumẽtum ſubſcriptum a Notario, & cum eius ſigno, & ſolẽnitatibus requiſitis plenã facit probationẽ.n.1.

Falſitas inſtrumenti non præſumitur, nu.1. & in addit. litera A.vbi de materia.

Inſtrumentum tanto magis probat quando illius tenor reperitur inſertus in apoſtolico reſcripto ſub nu. 1.

Notarij duo quamuis ſe rogauerint de aliquo inſtrumēto ſufficit, tamen in illius publicatione vnius ſubſcriptio niſi probetur eos fuiſſe ſimul rogatos, nu. 1. in fine.

Inſtrumenti originali ſtandum eſt, & ad illud recurrendum quando ex eo exemplata ſcriptura diſcordāt. nume. 2. in fine, & in addit. litera B.

Teſtes examinati à Iudice non habente iuriſdictionem nihil probant, nu. 3.

Cancellatio inſtrumenti in ſubſcriptione notarij, quæ ad validitatem inſtrumenti non erat neceſſaria, inſtrumenti fidem non tollit. nu. 4.

Falſitas non præſumitur, ſed potius error in addit. lit. A.

DECISIO LXIIII.

1 RESoluerūt Domini ſcripturam cōpromiſſi laudi, & mandati eſſe in forma probanti, & fidē facere; Eſt enim ſubſcripta à Notario publico ſer Didaco de Pignarāda cum ſignis, & ſolemnitatibus requiſitis iuxtà Doctr. Bal. in c. illud in fi. de præſumpt. Iaſ. in l. ſi poſt diuiſionē in princ. C. de iur. & fact. ignor. Soci. iun.
a conſ. 95. nu. 2. vol. 2. Nec præſumitur falſitas [a] in huiuſmodi inſtrumento Caputaq. deciſ. 3. par. 2. quod confirmatur ex eo, quia tenor iſtius laudi fuit inſertus in confirmatione apoſtolica ad nor. per Abb. in c. venerabilis de confir. vtil. vel inutil. Fely. in c. ea quæ il 2. nu. 3. verſ. quia poſtea de teſtibus, & licet duo notarij fuerint de hoc laudo rogati, Attamē niſi oſtēdatur eos fuiſſe ſimul rogatos ſufficit ſubſcriptio vnius But. deciſ. 6. lib. 1.

Non obſtat, ꝙ in vno ex ſumptis legatur, ꝙ arbitri nō poſſint tollere de iure vnius, & dare alteri, in alio autem ſumpto, deſit illa dictio non, quia vltra quod ex præcedentibus & ſequētibus verbis probabilior redditur illa lectura, quę caret negatiua, quam illa, quæ habet negatiuam, confirmaturque hæc probabilitas ex eo, quod partes laudum acceptarunt, & approbarūt, dicitur etiā dictionem illam negatiuam non legi in origina-
b li [b] cui eſt ſtandum cū ſcripturę exēplaria diſcordant. Dec. in l. ſi librarius nu. 8. ff. de reg. iur.

3 Nec obſtant ſuſpitiones falſitatum, quæ deducuntur contra ſcripturam originalem, quia non bene probantur, cum notarij, qui ſuper illis deponunt, fuerint examinati à Iudice in hoc iuriſdictionem non habente, & contra formam cap. Venerabilis de teſtib.

4 Non obſtat, ꝙ ſubſcriptio Franciſci Gomez. alterius notarij rogati de huiuſmodi cōpromiſſo & laudo vno in loco dicatur caſſata, quia vltra ꝙ non benè probatur ex quo vt dictum eſt Notarij de hac caſſatura deponentes non ſunt formiter examinati: Dicitur etiam quod ſi vtriuſq; notarij ſubſcriptio non eſt neceſſaria, vt ſupra dictum eſt parum refert, quod ſubſcriptio Franciſci Gomez. aliquo in loco deficiat.

ADDITIONES.

a F*Alſitas*. Inſtrumenti, ſeu alterius ſcripturæ falſitas, quod nō præſumatur, plures reperies concordantes apud Rolan. conſ. 38. nu. 32. lib. 1. Decia. conſ. 100. nu. 1. lib. 2. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 245. nu. 1. & ſeq. Hier. Lauren. deciſ. Auinionen. 91. nu. 1.

Hinc propterea omnem recipiendā eſſe interpretationem ad hoc, vt falſitas euitetur pariter alios plures concordantes reperies antiquiores apud Cagnol. in l. ſingularia nu. 50. ff. ſi cert. pet. in vlt. lect. Gabr. lib. 7. concluſ. 2. nu. 14. & ſeq. & nu. 24. Clar. in pract. §. falſum verſ. Item debet Iudex Decian. d. conſ. 100. nu. 1. lib. 2. Cęphal. conſil. 77. nu. 31. & ſeqq. & nu. 42. lib. 1. Caputaq. deciſ. 3. nu. 2. & 3. par. 2. Franc. Ricc. conſ. 78. nu. 12. lib. 1. Hippol. Riminal. conſil. 345. nu. 41. & ſeqq. lib. 3. Maſcar. de probat. lib. 2. concluſ. 745. nu. 4. Octau. Cacheran. conſil. 64. nu. 58.

Et hinc in dubio potius errorem præſumi quā falſitatem dixit communem Emanuel Soarez in commun. opi. in verbo falſitas nu. 18. alios refert Maſcar. d. concluſ. 475. nu. 3. exornat, & ampliat Franc. Becc. d. conſil. 78. nu. 13. 24. 30. & 34. Et vide declarantem Cęphal. conſ. 230. nu. 6. & nu. 16. lib. 2. & Iacob. Port. Imolen. conſ. 96. nume. 12. & & ſeqq. & nu. 30. & conſ. 94. nu. 3. vbi declarat.

b *Originali*. Quādo matrix, ſeu abbreuiatura inſtrumenti, vel (vt in hac deciſione dicitur) Originale diſcordat à publico ſumpto eiuſdem inſtrumenti, An & quando ſtandum ſit potius ipſi originali quam inde leuato inſtrumento, & quid ſi illud diſcordat a Protocollo, vel Protocollum diſcordet ab Originali, eſt notabilis & practicabilis materia, ad cuius declarationē, vide omnino Neuiz. conſ. 26. nu. 46. & ſeqq. Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſu 187. nu. 21. & ſeqq. & latius Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 4. nu. 13. & 14. cum allegatis per eum, vbi d. nu. 14. verſ. Ratio ſupradictæ ampliationis eſt ex Gram. quem allegat in conſil. ciuil. 66. nu. 58. (cui tamen an ſit credendū dubitat) videtur tenere contra hanc deciſionem videlicet, quod vbi diſcrimen reperitur inter duo exempla tradita ab eodem notario, tunc non eſt cōfugiendum ad Protocollum, ſeu abbreuiaturam, vel originale cum neutra propter falſi ſuſpitionem fidem faciant.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

COMITVLI.

Burgen. Canonicatus Lunæ 19. Decembris 1588.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione multa deducuntur quæ ad proceſſus de partibus ad vrbem tranſmiſſi fidem, & probationem ſpectant, Et an idem proceſſus de falſo ſuſpectus reddatur ex nonnullis cancellationibus Additionibus, Apoſtillis & foliorum inciſionibus in illo repertis.

SVM-

SVMMARIVM.

Inſtrumentum ſumptum de alio ſumpto inſtrumento ab originali parte opponente non probat.nu.1.

Inſtrumẽtum vigore cõpulſorialium ex partibus extractum parte citata & per teſtes recognitum plenè probat.nume.1.

Compulſoria relaxata in iudicio principali deſeruit etiã in iudicio reſtitutionis in integrum, quod eſt acceſſorium, etiam corã alio Iudice ſi tribunal eſt idem,nu.2.

Iuriſditio prorogata non expirat per mutationem Iudicis.nu.2.in fine.

Teſtium depoſitiones in partibus receptorum vigore remiſſorialium debent habere ſubſcriptionem Notarij actuarij. nu.3.

Remiſſoria ad examinandos teſtes ſubſtinetur etiã quod in citatione non fuerit deſignatus locus,quia intelligitur locus iudicij nu.4.

Proceſſus de partibus tranſmiſſi fides coadiuuatur per teſtes deponentes fuiſſe habitam fidem alijs ſcripturis inde extractis.nu.5.

Inſtrumenti fides non vacillat, ex puerilibus ſcriptitationibus repertis in folijs albis. nu.6.

Falſitatis ſuſpitio non oritur,ex eo quod in folijs albis alicuius proceſſus reperiãtur ſcripta aliqua puerilia.n.6.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex eo quod in aliquo proceſſu reperiãtur aliquæ notæ marginales,quia potuerunt fieri ab Aduocatis & Procuratoribus.nu.6.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex eo quod in inſtrumento in filtia notarij reperto ſint abiecti caracteres & notæ numerales.nu.6.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex inciſione foliorũ non ſcriptorum.nu.7.& de materia in addit. litera A.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex cancellationibus habentibus cauſam manifeſtam,& approbatã à peritis.n.8.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex additionibus & apoſtillis approbatis per ſubſcriptionem notarij. nu.8.

Falſitatis ſuſpitio tollitur ex oculari inſpectione. nu.9.

DECISIO LXV.

1 IOannes Garzias ad probãdum ſe eſſe qualificatum requiſita in fundatione Maioricatus de quo agitur aliàs produxerat nonnulla iura quibus Rota corã Illuſtriſſimo D. Comite 12. Decembris 1584. dixit fidem non eſſe adhibẽdam,propterea quod nõ eſſent ſufficienter recognita & eſſent ſumpta de ſumptis, quæ parte opponente non probant Bar.in authen.ſi quis in aliquo nu.13. C.de eden. Caputaq. deciſ. 234. lib.3. proinde lata fuit ſnia contra Ioannẽ, quæ tranſitum fecit in iudicatũ.

2 Poſtea obtenta cõmiſſione reſtitutionis in integrum & tranſportato ad Curiam originali proceſſu corã me dubitatũ fuit an eſſet in forma probanti ad effectum,vt depoſitionibus teſtium pro parte Didaci examinatorũ in alia vacatione eiuſdem maioricatus fides adhiberi poſſit & reſolutũ affirmatiuè, Nã fuit ipſe originalis ꝓceſſus exhibitus per ſecretarium audiẽtiæ Burgeñ. citato & pręſente Procuratore partis aduerſæ & per teſtes recognitus iuxtà deciſ.1.de fid.inſtr.in nou.vigore compulſorialium à Rota emanatarũ, quæ etiã ſi decretæ fuerint in primo iudicio ab alio Auditore ſeruierunt, Nihilominus in iudicio reſtitutionis,quod eſt proſequutio primi Put.deciſ.51. lib.2.coram alio Auditore cum idem ſit tribunal. Caputaq.deciſ.172.nu.3.& 4. par.1. Guidobon. deciſ.77.in vna Salamantina maximè, quia pars aduerſa corã iſto compulſore teſtes in prima inſtantia ſuper reprobatione dicti proceſſus examinauerat, vnde eius iuriſdictio prorogata fuit, vt expiraſſe dici non poſſit per mutationem Iudicis ad tex.cum ibi notat.in cap.gratũ de offic.deleg. & eſt de mente Put.deciſ.340.lib.3.

3 Subiectus autem oculis Dominorum iſte Proceſſus viſus eſt habere ſua ſubſtantialia, & quod examen teſtium pro Didaco apparuit factũ fuiſſe præuia Iudicis commiſſione ex pręmiſſa partis citatione ad videndum iurare teſtes,qui iurarũt, & examinati fuerunt cum interrogatorijs partis aduerſæ,& præterea iuramenta teſtium, & eorũdem depoſitiones habent ſubſcriptiones notarij Actuarij Ioã.de Nybudo, quæ actis & ſcripturis fidem conciliant ad glo. 3. in c. quoniam contra de probat.& ibi Abb.nu.7. Cuius notarij manus ſufficienter recognita eſt per teſtes coram compulſore,qui etiam ſuper fide, & legalitate ſcripturarum eiuſdem Notarij bene deponunt.

4 Nec obſtat,quod in citatione non fuerit deſignatus locus, quia ſubintelligitur locus iudicij. glo.in c.quia nonnulli in verſ.vel indeterminatè de reſcr.Bar.in l.ſi vt ꝓponis.2.C.quo. & qñ iud.

5 Coadiuuatur fides proceſſus ex eo,quod teſtes deponunt alijs ſcripturis inde extractis habitam fuiſſe fidẽ ad trad.per Iaſ.in l. admonẽdi nu.128. de iur.iuran.Aym.conſil.158.nu.6.

6 Pueriles ſcriptitationes in folijs albis & notæ marginales ab Aduocatis & Procuratorib.forſan adſcriptæ non minuunt fidem, prout de caracteribus & notis numeralibus in inſtrõ,in filcia notarij reperto extrà propoſitum adiectis, dictum fuit non obſtare in vna Rauennateñ. legati Pij 16.Ianuarij 1585.coram bo. mem. Lauretano.

7 Abſciſſio trium foliorũ [a] nõ nocet propterea,
a quod vt dicunt teſtes illa nõ erant ſcripta & propterea nõ pertinebant ad examen de quo q̃ritur.

8 Cancellationes & additiones non vitiãt,quia lituræ habent cauſam manifeſtam quã approbãt periti,& additiones approbatæ fuerũt ꝑ ſubſcriptionẽ eiuſdemmet notarij,vñ ceſſat ſuſpitio falſitatis Gram.deciſ.106.n.17.Alex.conſ.14.n.10. lib.6.& 175.lib.7.Decian.conſ.100. lib.2.nu.10.

9 Teſtium ad leuandam fidem proceſſus examinatorum ſuſpitiones & inditia euanuerunt ipſo iure in conſpectu Dominorum.

ADDITIO.

a FOliorum. Quod ex foliorũ inciſione oriatur pręſumptio falſitatis ponit Menoc.de arbitr. quæſt.lib.2.caſu 187.nu.46. Et quod ècõtra ſi in aliquo libro reperiãtur aliqua folia addita, & de nouo cõſuta falſitas pariter præſumatur, voluit Ioſeph.Ludou.deciſ.Lucen.13. nu.22. Et quod etiam falſitas præſumatur ex diuerſitate cartarũ & foliorũ, vtputa cum impreſſione diuerſi ſigni ponit Decian.conſil.100.nume.17.& 18.lib.2.& Monticell.reg.crim.15.nu.117.

ILLVSTR.^MI D. SERAPHINI Patriarchę.

Toletana Cappellaniæ de Baratas die 3. Martij 1589.

ARGVMENTVM.

Intrudens ſe iniuſtè in aliquo beneficio, an & quando priuetur altero beneficio quod prius obtinebat.

SVMMARIVM.

Intrudens ſe iniuſtè in aliquo beneficio ipſo iure priuatur beneficio, quod prius obtinebat, nu. 1. Amplia. 1. etiam in beneficijs ſine cura dummodo ſint incompatibilia, num. 2. Amplia. 2. etiam in intrudente ſe ſine vi, nu. 3. Amplia. 3. Vt ignorantia iuris non excuſet, nume. 7. Amplia. 4. vt Titulus non excuſet ſi fuerit iniuſtus, aut inualidus, nu. 5. & 6.

Vitioſa poſſeſſio poſterioris beneficij facit vacare priora, nume. 1.

Beneficiorum incompatibilitas habet etiam locum in duabus Cappellanijs exiſtentibus in eadem eccleſia, nu. 2.

Beneficia vniformia nõ poſſunt abſque diſpenſatione ſub eodem tecto retineri. nu. 2.

Incompatibilitas duarum præbendarum in Eccleſia videtur maior quam duorum beneficiorum curatorum. nume. 2. in fine.

Alternatiua oratio, vt locum habeat, ſufficit alteram partem eſſe veram. nu. 3.

Ignorantia facti excuſat, ſecus autem ignorantia iuris. nume. 4.

Paria ſunt ſcire vel ſcire debere, nume. 4. verſic. Paria enim ſunt.

Stultus nõ debet eſſe melioris conditionis, quam peritus. nu. 4. in fine.

Intruſus dicitur non ſolum is, qui nullum habet titulum; ſed etiam is, qui habet titulum ab eo ad quem non ſpectat ius conferendi. nu. 5.

Titulus nullus inualidus ſubreptitius, & putatiuus, excuſat, a pœna priuationis propter incompatibilitatem. nu. 6. vbi hoc declaratur nõ habere locum quando quis ſcinit, aut ignorare non debuit vitium ipſius tituli.

Patronus beneficij nõ poteſt diſponere, vt quis ſub eodem tecto retineat duo beneficia vniformia. nu. 7.

DECISIO LXVI.

1 DVbitaui an per aſſequutionẽ Cappellaniæ de Pegnaloſa facta à D. Franciſco Henao, anno 1583. cenſeatur vacaſſe Cappellania de Baratas, quã ipſe prius obtinuit anno 1579. Et cauſa ſepius propoſita diuerſæ fuerunt ſententiæ Dominorum, ſed tandem concluſum fuit etiam vacaſſe, quia idem D. Franciſcus poſtea de facto aſſecutus fuit dictã Cappellaniam de Pagnaloſa, & qui iniuſtè ſe in aliquo beneficio intrudit ipſo iure priuatur beneficio, quod prius obtinebat. cap. eũ qui de præben. lib. 6. Nã vitioſa poſſeſſio poſterioris beneficij facit vacare priora, gloſ. in Clem. ſi plures in verbo valere in fine de præben. Rota deciſ. 3. eodem tit. in nouis.

2 Quod DD. dicebant eſſe intelligendum non ſolum de beneficijs cum cura, ſed etiam ſine cura dummodo ſint incompatibilia, vt ſentit Archid. in d. c. eum qui nu. 2. Gem. num. 7. verſ. an autem Franc. nu. 1. & alij, & ideo habet etiam locum in duabus Cappellanijs exiſtẽ. in ead. Eccleſia, quæ cum ſint beneficia vniformia non poſſunt abſq; diſpenſatione ſub eodem tecto retineri cap. 1. de conſuet. in 6. c. literas. de conceſſ. præben. Abb. in cap. extirpandæ §. qui verò in 2. lectura. nu. 41. de præben. imò maior videtur incompatibilitas duarum prębendarum in eadem Eccleſia, quam duorum Curatorum, vt tradit Cardinalis Zabarell. in Clem. ſi curata in 4. oppo. de præben.

3 Neque d. cap. eum qui debet intelligi de eo tãtum, qui vi occupat beneficium, vt videtur ſentire Caſſad. deciſ. 6. nu. 6. de cau. poſſ. & propr. quia ille text. loquitur alternatiuè de eo, qui vi occupat, ſeu iniuſtè in eo ſe intrudit, & ideo ſufficit alteram partem eſſe veram. l. ſi hæredi plures de cõdit. Inſtitut. l. ſi quis ita ſtipulatus de verb. oblig. cap. in alternatiuis de reg. iur. in 6. & ita videntur ſentire Doct. in d. c. eum qui. & Bonifat. de Vital. in Clemen. gratiæ. nume. 22. de reſcript. itaq; ſufficit D. Franciſcum iniuſte ſe in dicta Cappellania intruſiſſe, etiam ſi per vim eam non occupauerit, vt ſit locus vacationi alterius.

4 Neque dici poteſt Franciſcum ignorãter poſſeſſionem d. Cappellanię de Pegnaloſa accepiſſe, & conſequenter ceſſare pœnam d. ca. eum qui. vt explicat glo. ibidem in verbo ſcienter per c. ſi beneficia eod. tit. quia gl. expreſsè loquitur de ignorantia facti & aliud dicit de ignorantia iuris, quæ non excuſat. c. ignorantia. de reg. iur. in 6. & ita intelligit Gem. conſil. 78. col. 2. in fi. verſ. nec obſtat ſi dicat. & prob. in addit. ad Monach. in d. ca. eum qui. nu. 3. verſ. & pręmiſſis. & Vital. in Clem. gratiæ nu. 13. de reſcript. in propoſito autem Franciſcus ſcire potuit, aut ignorare non debuit vacare Cappellaniam de Baratas. ex eo quod poſtea fuit aſſequutus Cappellaniã de Pegnaloſa, quia hoc à iure ſtatutum eſt d. ca. eum qui. Paria enim ſunt ſcire, vel ſcire debere. l. ſi Titius. ff. de fideiuſ. l. quod te in fine. ff. ſi cert. pet. l. ſi duo de acquir. hæred. Ang. in conſ. 60. col. 1. num. 9. nam ſtultus non debet eſſe melioris conditionis, quàm peritus. l. ſeruus. ff. quod vi, aut clã. & hæc ratio expreſſa eſt in eod. cap. eum qui.

5 Neque etiam obſtat, quod d. cap. eum qui habeat locum in eo, qui ſine vllo tit. ſe intrudit in alio beneficio, vt tenet Vitallin. in Clem. in plures nume. 4. de præben. & Gig. de intruſo num. 3. & 4. & quod Dominus Franciſcus habeat titulum in Cappellania de Pegnaloſa, licet non ſit Canonicus. Quia primo reſponſum fuit d. cap. eum qui de eo, qui iniuſtè ſe in beneficio intrudit, intruſus autem dicitur non ſolum is, qui nullum habet tit. ſed is, qui habet titulum ab eo, ad quem non ſpectat ius conferendi, vt not. Abb.

per

per illum text. in cap. quia per diuerſitatem nu. 2. de præben. Cald. in conſil. 121. nume. 4. Caſſad. deciſ. 7. nu. 3. ſuper reg.

COMITVLI.

Bracharen. Parochialis Mercurij 17. Maij 1589.

ARGVMENTVM.

In hac deciſione ponuntur nonnulla, de probatione Clericatus De præſumptione falſitatis literarum Ordinarii expeditarum ad fauorem ſui ſecretarii, ac etiã de ſentẽtia priuationis beneficiorum in contumaciam, lata, quod per comparitionem reſoluatur, & alia de quibus in ſummariis.

SVMMARIVM.

Poſſeſſio probatur per inſtrumentum quando non conſtat quod tunc fuerit penes alium, nu. 1. & in addit. lit. A. vbi è contra niſi doceatur alium poſſidere, & de materia inſtrumentalis poſſeſſionis.

Teſtes licet informiter examinati inducunt tamen præſumptionem, nume. 1. in fine, & in addit. litera B. vbi de materia.

Titulus beneficij probatur & coloratur ex prouiſione, & collatione ordinarij, nu. 2.

Epiſcopus conferens beneficium in menſe apoſtolico nullum tribuit titulum illi cui beneficium contulit. nu. 3.

Sententia priuationis beneficiorum lata in contumaciam non priuat irreuocabiliter, ſed reſoluitur per comparitionem, nume. 4. & in addit. litera C. vbi remiſsiuè de materia.

Sententia ſine proceſſu nullam facit probationem, nu. 4. in fine.

Falſitas literarum expeditarum per ordinarium ad fauorem ſui ſecretarij nec etiam præſumitur, nu. 5.

Clericatus probatur ex atteſtatione Ordinarij, qui Clericum promouit, nume. 6. & in addit. litera D. vbi de materia.

Subrogatus in beneficio litigioſo non arctatur ad iuſtificandum gratiam, nu. 6.

Clericatus probatur ex teſtibus etiam deponentibus de communi reparatione, nu. 6. in fine, & in addit. lit. E. vbi de materia.

DECISIO LXVII.

1 Domini reſoluerunt eſſe locum reſtitutioni ad fauorẽ Emanuelis Petrado ſubrogati quoad actionem, & proſequutionem ſpolij olim cõmiſſi in perſonam Pantaleonis de Barrios: Nam ex iuribus, quæ Domini præmiſſa particulari diſputatione cẽſuerant eſſe in forma probanti, conſtat de primo extremo ex parte Pã-
a taleonis per inſtrumentum [a] poſſeſſionis captæ, quæ cum non doceatur, tunc temporis fuiſſe penes alium eſt reſtituibilis Rot. in antiq. de reſtit ſpoliat. deciſ. 21. & in nou. de præben. deciſ. 25. Caſſad. eod. tit. deciſ. 20. Caputaq. 334. nume. 6. par. 2. præſertim cum ſit adminiculata ex teſtibus de actuali fructuum perceptione deponentibus, qui licet informiter examinati inducunt præſum-
b ptionem [b] Ruyn. conſil. 46. nume. 10. lib. 4.

2 Conſtat etiam de titulo eiuſdem Pantaleonis colorato ex Prouiſione ordinarij Bracharen. per obitum Sebaſtiani Gõzalez. ad trad. per Rebuff. de pacif. poſſeſſ. nume. 42. Sarnen. de triennn. quæſtio. 22. in princ.

3 Nec officit quod vacatio contigerit de menſe Aprilis, & Rota tenuerit coram R. P. D. Orano 20. Maij 1587. in cauſa Crotonieñ. Decanatus prouiſionem Ordinarij in menſe Apoſtolico nõ tribuere titulum coloratum, quia per authenticũ ſumptum ex minuta originali Breuium Secretorum in actis exhibitum oſtenſa fuit facultas ipſi Archiepiſcopo Bracharen. a fel. recor. Paulo Tertio anno 1548. Tributa prouideñ. beneficia alternatis mentibus & nominatim in menſe Aprilis vacantia, cuius indulti & facultatis idem Archiepiſcopus meminit in hac prouiſione Pantaleonis anni 1549. facta.

4 Sed nec diſcoloratur titulus ex ſententia priuationis beneficiorum lata per AC. contra Pantaleonem, quia cum fuerit lata in contumaciam non priuauit illum beneficijs irreuocabiliter, &
c reſoluta fuit per comparitionem [c] l. 1. & 2. de requir. reis iuxtà reſolutionem alias editam in cauſa Romana Canonicatus ſancti Angeli corã bo. mem. Cotta anni 1568. De comparitione autem Pantaleonis, & eius admiſſione per Procuratorẽ conſtat per publicum inſtrumentum AC. & eo minus prædicta ſentẽtia nocere poteſt, quia producta fuit ſine proceſſu ad Sarnen. de trien. q. 33.

5 Suſpitiones falſitatis obiectæ non impediunt hanc reſtitutionem: Nam præterquam quod falſum in dubio non præſumitur Dec. conſ. 175. nume. 4. ad finem, & conſil. 189. num. 1. Ruyn. conſil. 14. nume. 3. lib. 5. Caſtren. conſil. 13. nume. 2. lib. 1. Illa quæ tanquã vrgentior proponitur Pãtaleonem, ſcilicet facile potuiſſe vtpotè ſecretarium Archiepiſcopi literas prouiſionis ſibi componere, & eas ſigillo Archiepiſcopi munire, minimè fuit viſa conſiderabilis iudicio Dominorum, qui ſimilem ſuſpitionem obiectam ſecretario bo. mem. Cardinalis Traneñ. Nõ attẽderunt in cauſa Thianeñ. Beneficij corã R. P. D. Giptio 1587.

6 Clericatus autem Pãtaleonis probatur ex at-
d teſtatione ſui ordinarij [d] cui Rota ſolet in probãdis ordinibus plurimum deferre prout detulit in cauſa Bononieñ. Decanatus coram R. P. D. meo Decano 3. Aprilis 1587. maximè vbi concurrunt etiam teſtes & circa iuſtificationem ſubrogationis gratioſæ ipſius Emanuelis non fuit laborandum, quia eſt ſubrogatus in beneficio litigioſo, & non arctatur ad iuſtificandum gratiam iuxtà deciſ. Mohed. 327. quã Rota ſequuta fuit in cauſa Burgen. Præſtimonij de Pancoruo 24. Octobris anni prædicti coram R. P. D. Giprio & paſſim
e obſeruat, Clericatus vero probatur ex teſtibus, [e] qui ſufficienter probant etiam ex communi reputatione Rot. deciſ. 13. de probat. in antiq.

ADDITIONES.

a INſtrumentum. Quod ſi poſſeſſio penes alium reperiatur, Illeque non ſit expulſus,& tunc ſine dubio per inſtrumentum nõ transfertur poſſeſſio, inſtrumentaliſque poſſeſſio non meretur nomen poſſeſſionis,ſed dicitur quidam actus vanus nullum poſſeſſori tribuens ius l.peregre §. ſi. vbi gl.in verbo ingreſſus. ff.de acqui.poſſeſ.Aret. conſil.32.nume.5. verſic. ſed in caſu noſtro Dec. conſil.400.num.9.Bero.q.47. per tot. Beninten. deciſ.Bonon.93.per totam Biſign.deciſ.8.in fine de cauſ. poſſeſſ. & proprier. Put. deciſ. 2.6.& 15. eod.tit.Verall.379.lib.1.Paleott.216.& ideo pro non poſſeſſione habetur Afflic.deciſ.366. nu.10. Et nonnulli ad propoſitum affert Lancillott. de attentat.lit.pend.cap.4.limit.1.num.40. & ſeqq. Adde Ioſephum Ludo. deciſ.Lucen.20.nume.7. ſeqq.Vbi quod iſto caſu niſi effectualiter expellatur colonus poſſeſſio non trãsfertur,etiam quod idem Colonus recognouiſſet in dominum illum recognoſcendo de fructibus fundi iſtum, qui inſtrumentale cepit poſſeſſionem etiam ſciente vero Domino & non contradicente, & de hac materia an poſſeſſio probetur per inſtrumentum,vide etiam Rolan.conſil.6.nume.19. vol.3. & conſil.46.nu.18.ſeqq.vol.2.

b *Præſumptionem.* Iſta concluſio,quod teſtes informiter examinati faciant præſumptionem, nõ tranſit ſine difficultate, quia contrarium voluerunt plerique Doctores,quos refert D.meus Farinac.in ſuo tract.de teſtib.q.72. nu.89.& nu.92. Ideo pro reſolutione vide ipſum bene declarantem nu.91.& 93.& nu.94.& ſeqq. an faciat inditium ad torturam.

c *Comparitionem.* Hanc dubitationem,An ſcilicet ſententia contumacialis per comparitionem reſoluatur,& quando, vide quæ latiſſimè ſcripſit D.meus Farin.in ſua pract. crim. par.1. tit. de inquiſ.q.11.nu.83.& plurib.ſeqq.

d *Ordinarij.* Ad idem vide plures concordantes Doctores allegatos per D.meum Farin.in ſua pract.crim.par.1.tit.de Inquiſ.q.8.nu.40.

e *Ex teſtibus.* Deficiente ſcriptura Clericatus probatur per teſtes ex allegatis per D. meum Farinac.d.q.8.nu.41.ſed, an & quãdo ſufficiat vnus teſtis ad probandum Clericatum ibidem nu. 42. & ſeq.& rurſus an & quando ſufficiat probare Clericatum per præſumptionem, per famam, & communem reputationem vide ibidem nu. 44.

Fam. Cent. J.V.D. Galeſ.

COMITVLI.

Romana de Zambeccarijs Mercurij 24. Maij 1589.

ARGVMENTVM.

Sacrilegium an ſit ſpecies diſtincta à fornicatione Adulterio,ſtupro, inceſtu, ſodomia, & aliis luxuriæ ſpeciebus. An verò ſit ſolum quædam qualitas aggrauans dictas luxuriæ ſpecies ad effectum, An facultas legitimãdi ſpurios illegitimos, inceſtuoſos & nepharios quoſcũque trahatur etiam ad Natos ex ſacrilegio.

SVMMARIVM.

Sacrilegium eſt ſpecies ſeparata luxuriæ ab alijs. num.1. in fine.

Legitimandi poteſtas non extenditur ad illegitimorum ſpecies non expreſſas.nu.2.

Spuriorum genus continet omnes natos ex parentibus matrimonium contrahere prohibitis poſt nu.2.

Illegitimè Natorum appellatione veniunt omnes, qui ex iuſtis nuptijs nati non ſunt.nu.2. vbi etiam exemplificatur in ſacrilegis & inceſtuoſis.

Spurij, ſacrilegi, & inceſtuoſi veniunt appellatione legitimè natorum ſub nu.2.

Genus & ſpecies æquiparantur, Genuſque æqualiter & cõprehenſiuè ineſt omnibus ſuis ſpeciebus, ſicut & ſpecies inſunt generi repræſentatiuè,nu.2.in fine.

Ratio eadem eſſe dicitur omnium particularium ſub genere comprehenſorum,nu.2. in fine.

Vniuerſalia verba repetita plenam & exuberantem concedentis voluntatem oſtendunt poſt nu. 3. & in addit. litera A.vbi de materia.

Vniuerſalia verba quocumque modo,& quouis modo *denotant omnẽ modum,qui ex cogitari poſſit, poſt nu.3.& in addit.litera B.vbi de materia.*

Sacrilegium abſolutè ſumptum,eſt ſpeciale peccatũ propter ſpecialem rationem deformitatis quæ opponitur religioni,nu.4.

Luxuriæ obiectum eſt inordinata delectatio circa venerea,nu.4.

Sacrilegium abſolutè ſumptum reponitur ſub peccato irreligioſitatis nihil habens ex ſuo nomine vel ſignificatu,unde reponatur ſub ſpecie peccati luxuriæ ſub n.4.

Sacrilegium non eſt ſpecies luxuriæ propria ſub nu.4.

Sacrilega copula An conſtituat ſpeciem luxuriæ ſeparatam à ſimplici fornicatione ſub nume.4. vbi pro & contra.

Sacrilegij qualitas maximè aggrauat luxurioſam copulam,nu.4.in fi.

Legitimandi facultas conceſſa de omnibus ſpurijs illegitimis inceſtuoſis & Nepharijs quibuſcumque trahitur etiam ad natos ex ſacrilegio.nume.5.& per totam deciſionem.

Clauſula omnia & ſingula quid operetur in addit.lit.A.

DECISIO LXVIII.

1 VT ſatisfacerem Aduocatis DD.de Aemilianis propoſui dubium An ſacrilegium ex quo Do. Lepidus procreatus eſt,ſit ſpecies ſeparata & maior alijs expreſſis in facultatibus DD.de Campegij, ita vt in eis non comprehendatur, in qua diſputatione Domini materiam ad terminos & effectum propoſitæ dubitationis reſtringentes concluſerunt tale ſacrilegium,etiam ſi conſtituerit ſpeciem ſepara-

paratam luxuriæ ab alijs enumeratis à Gratiano in cap.lex iſta §.cum ergo hæc 36.q.1.& d. thom. 22.q.54.artic.1. Nihilominus memoratis facultatibus comprehendi.

2 Apparet enim non fuiſſe in eis certas alias luxuriæ aut illegitimitatis ſpecies expreſſas extrà quas legitimandi poteſtas non videretur extendenda ad not. per glo. & Docto. communiter in l.ſi quis poſthumus §.vlt.& in l.filius a Patre §.fi. de lib.& poſthum. ſed generaliter data fuit poteſtas legitimandi quoſcumque ſpurios inceſtuoſos,nefarios,& quouis modo illegitimè natos & quocumque alio defectu laborãtes etiam ſi omnes defectus in legitimãda perſona concurrerẽt: ſpuriorum autem genus continet omnes natos ex parentibus matrimonium contrahere prohibitis ad glo. in §.fin.verſic.participium auth. qui mod.nat.eff.ſui.Couar. in repet.2.par.cap.8.§.5. nume. 1. qui alios citat, & ſub genere illegitimè natorum comprehenduntur omnes, qui ex iuſtis nuptijs nati non ſunt Hoſtien. in ſumm. qui fil.ſint legit.in princ. nu.5. etiam ſacrilegi Card. Paleott.de Nothis cap.16.num.2.qui pariter inceſtuoſi appellantur in extrauag.cum gl.cap.impudicas & cap.virginibus 27.qõ.7. Clar.in prax. crim.§.inceſtus igitur legitimandi facultas ſicut poteſt exerceri cum ſpurijs & illegitimè natis ex adulterio,ſtupro,raptu,& alijs luxuriæ ſpeciebus non expreſſis in priuilegio:ita poterit cum natis ex ſacrilego complexu quando quidem genus,& ſpecies parificantur ad tex.cum glo.in cap.delibe ratione §.prohibemus verſic.ſpecie,& in Gemin. de offic. leg. lib.6. & genus æqualiter ineſt comprehenſiuè omnibus ſuis ſpeciebus, ſicut & ſpecies inſunt generi repreſentatiuè l.inter agnatos ff.vnde legit l.fin.C.de reb.eccleſ. non alien. Bal. in l.iuriſgentium nume.6.ff.de pact. & conſ.181. lib.1.Vbi loquens de ſpurijs legitimandis inquit omnium particularium ſub genere comprehenſorum eſſe eandem radicem & rationem.

3 Neque expreſſio inſtrumentorum & Nephariorum facta ampliationis gratia, reſtringit generalitatem & vniuerſalitatem præcedẽtem & ſubſequentem,quominus ſacrilegi comprehendantur ẽt ſi ex diuerſa ſpecie & peruerſa luxuria quã ſit inceſtus & complexus nepharius Couarru. in Epith.2. par. cap.6. nume. 4. procreati propone-
a rentur. Nam illa verba vniuerſalia repetita [a] *quoſcumque,quouis modo,quocumq; alio defectu* plenam, & exuberantem concedentis voluntatem oſtendunt Dec. conſil.87. nume. 1. & denotant
b omnẽ modum, qui excogitari [b] poſſit per ea quæ congerit Decian.conſil.27.nume.26.lib.1.Et latius deducta fuerunt in hac cauſa 21. Decembris anni prædicti.

4 Quibus non refragatur, quod ſacrilegium abſolutè ſumptum ſit ſpeciale peccatũ propter ſpecialem rationem deformitatis, quæ opponitur Religioni,quemadmodum ex S.Thom.22.q.99. art.1.& ſeq.trad.Turrecrem.in capit.ſacrilegium nume.4.17.q.4.quia pro reſponſione animaduertendum eſt ſecundum hanc abſolutam rationem differre ſacrilegium a peccato luxuriæ cuius obiectum eſt inordinata delectatio circa Venerea idẽ S.Thom.2.2.quæſt.53.art.1.& ideo tradentes diuiſionem ſacrilegij ſecundũ ſe non faciunt mentionem copulæ ſacrilegæ. . . . . . in §. ſacrilegium cap.ſi quis contumax 17.q.4. Hoſtiẽ. in tit.de crimin.ſacrileg. ſumm. confeſſ. lib.1. tit. 13.quibus conuenit dictum Caietani 2. 2. q. 54. art.10. col.2. quod ſacrilegium abſolutè ſumptũ reponitur ſub peccato irreligioſitatis nihil habens ex ſuo nomine,vel ſignificatu,vnde reponatur ſub ſpecie peccati luxuriæ, ſed nõ ſpectat hæc diſquiſitio ad propoſitum,in quo non agitur de dignoſcenda natura ſacrilegij ſecundum ſe, ſed quatenus poteſt ſacrilegium in eodem actu concurrere cum peccato luxuriæ quando pollicitur perſona Deo ſacrata per votum cõtinentiæ, quo caſu Silueſtr.in ſumm.verſic.luxuria qõ.1. tradit ſacrilegium non eſſe ſpeciem luxuriæ propriam cum poſſit reperiri etiam in alio genere puta furti,homicidij,& ſubintrat quæſtio cõtrouerſa inter Docto. talis copula ſacrilega conſtituat ſpeciem luxuriæ ſeparatam à ſimplici fornicatione, Adulterio, inceſtu, ſtupro, raptu, & vitio contra naturam quas ſpecies enumerat, Magiſt. ſenten.in 4.diſtin.41.ad finem . . . . in §. cum ergo cap.lex iſta 36.q.1. D.Tho.2. 2. q.154. art.1. in qua etſi affirmatiuam tenuerint S. Ant. 2.par.ſum.tit.5.cap.2. in initio Dominic. Sot. in 4.diſtinct.41.q.vn.art.4.ad finem Bermon.in tit. de pub.concub.in concord.Conc.Lateran.rubr. de ſacrileg. quibus cõſentire videtur Cathechiſmus Rom.in tit.de pœnit. poſt med. dum tractat de conditionibus,& circumſtantijs peccatorum, Negatiuam tamen Magiſtrorum diuiſioni inhærentes amplexi videntur S.Thom.22.q.54. art.1. & 10.ad 2.arg. Idem S.Thom.lib.4.ſent. diſtinct. 41.q.1.nume.10.ſumm.confeſſ.lib.1.& 13. de ſacrileg.q.1.2.& 3.Piſanell.in verſ.fornicatio,& in verbo luxuriam §.1. Ang. & Roſell. in verbo luxuria in initio Tabien.in ver.luxurioſus q.5.nume.6.& alij, qui fatentur quidem luxurioſam copulam ſecundum rationẽ ſacrilegij maximè aggrauari,ſed eandem nihilominus referũt ad enumeratas ſpecies à magiſtris,quibus aſſentire videtur etiam Nauar.in Manual.cap.16.num.3. verſ. aduertendum. Ita vt videri poſſit horum opinio frequentius recepta.

5 Sed quicquid ſit de veritate alterius opinionis quia hinc non pendet reſolutio propoſitæ dubitationis,cõcluſerunt Domini etiam quod ſacrilegium de quo agitur conſtitueret ſpeciem diuerſam,& maiorem alijs expreſſis per Docto.in prædictis & alijs locis comprehendi in facultatibus Dominorum de Campegijs, quæ non ſunt reſtrictæ ad illegitimè natos ex aliqua expreſſa ſpecie luxuriæ,vt ſupra oſtenſum fuit & aliàs latius deductum 21.Decembris anni præteriti.

ADDITIONES.

a *Repetita*. Vniuerſalia verba ſi fuerint geminata,& repetita,tunc vbi aliàs aliquam paterentur reſtitutionem propter dictam geminationem, & enixam diſponẽtis voluntatẽ reſtringi non debent ex allegatis per Hier.de Monte. q. 1.nume.35.& deciſ. Pedemont.90. nume.5. & 6. & nu.13.

& nu.13. & 19. Vbi declaratur hæc concluſio, & particulariter ponit vim, & effectum clauſulæ, *omnia & ſingula*, de qua vide etiam Cęphal.conſil.58.nume.75.lib.1. Et dic quod habet vim indiuiduæ expreſſionis ſecundum Aret. in l. Titia §. item reſpondit il ſecundo ff. de verbor. obligat. Socin.conſil.3.nume.17.lib.3. Pariſ.conſil.1.nume.105.& num.130.lib.3.Corn.conſil.207.nume.12.lib.2.Stephan.Lambertengh. in tracta. de contractibus glo.in nu.4. vbi amplius quod prædicta clauſula, *omnia & ſingula*, refertur ad omnia præcedentia etiam enunciatiuè, & incidenter prolata.

b *Excogitari*. Dictio *Quomodocumque, quouis modo, quoquomodo. Qualitercumque & quolibet modo*, eſt adeo vniuerſalis, vt extendatur ad omnes modos ſimiles & diſſimiles indirectos nedum directos, improprios maiores expreſſis, omneſq; alios inexcogitabiles modos, Ad quam materiam, vide Crot.conſil.104.num.7.Natt.conſil.474.nume.23.ſeqq.Rolan.conſil.5.num.44.& ſeq.lib.1. Cęphal.conſil.14.nume.6.& conſil.13.nume.2. & conſil.76.nume.16.84.& ſeqq.& conſil.121. nume.1.& ſeqq.& conſil.53.nu.18.& ſeqq.Menoch.de recuperan.poſſeſſ.remed.6.nume.12.& ſeqq. deciſ.Pedemontan.167.nume.11. Vbi declaratur Maſcard.de probat.lib.3.concluſ.1157. nume.92.ſeq.

Fam.Cent.J.V.D.Galeſ.

ILLVSTR^MI D. SERAPHINI Patriarchæ.

Toletana Matrimonij Veneris 27. Octobris 1589.

ARGVMENTVM.

Copula carnalis inter virum & vxorem ex quibus, quando, & quomodo probetur ad effectum purgandi metum illatũ mulieri in contractu matrimonii. Eſt notabilis deciſio in hac materia.

SVMMARIVM.

Matrimonium ſi fuerit metu contractum purgatur omnis metus per ſubſequentem ſpontaneam copulam.nume.1.declara.vt nu.3.in fine,& nu.14.

Copula Carnalis inter virum & vxorem probatur per aſſertionem iuratam ipſius viri. nume.2. Et de materia in addit.litera A.& num.4.& ſeq.vbi etiam quid ſi mulier contradicat.

Copula carnalis probatur ex præparatorijs vtputa oſculis & amplexibus,num.2. & in addit.litera B.vbi de materia declara,vt nu.7.

Copula carnalis probatur ex eo,quod vir, & mulier ſapius in cubiculo ſe incluſerint excluſis alijs;ibidemque permanſerint per aliquas horas, nume.2. & in addit. litera C.vbi de materia, & nume.8. vbi tamen videtur requiri quod teſtes etiam deponant virum & mulierem nudos ingreſſos fuiſſe lectum, aut ſaltem eos audiuiſſe liberis operam dantes.

Copula carnalis maxime præſumitur, quando vir fuit viſus exire, ex aliquo cubiculo in quo ſtetit ſolus cũ muliere ſola multo ſudore manans.nu.2.

Stuprum, ſeu defloratio maxime probatur ex ſanguine reperto in interula viri poſtquam rem habuit cum puella,nu.2.

Copula carnalis etiam probatur per teſtes deponentes de actu venereo de viſu,nume.2.& in additio.litera D. vbi de materia.

Copula carnalis probatur ex confeſſione mulieris.nu.2.

Copula carnalis probatio eſt difficilis probationis, ideo leuiores ſufficiunt probationes ſub nu.2.& in addit. litera E.

Copula carnalis eſt impoſſibilis probationis intelligendo de vera & directa probatione,nu.2.in fine.

Matrimonij metus non purgatur per ſubſequutam copulam coactam,& non ſpontaneam,nu.3.in fine, & nume.14.vbi quod onus probãdi copulam fuiſſe coactam incumbit mulieri quando illa eſt certa & probata plenè, ſecus ſi ſolum præſumpta.

Copula carnalis non probatur per aſſertionem iuratam viri quando in matrimonio adeſt aliquod vitium, ſeu impedimentum,nu.4.

Legis fauore dignus non eſt is, qui contra legem committit.nume.4.

Ius naturale æquiparatur ſub iure diuino ſub nu.4.

Copula carnalis non probatur per aſſertionem viri quando in matrimonio præcedente metus interuenit.nu.4.

Aſſertioni iurata alicuius non ſtatur, quãdo contra eam adeſt aliqua præſumptio,nume.4.in fine, & in addit. litera F.vbi de materia.

Copula carnalis non probatur per aſſertionem iuratam viri quando mulier, quæ præſumitur magis informata,& melius ſcire veritatem contrarium aſſerat.n.5.

Copula carnalis non probatur per aſſertionem viri quando agitur de eius vtilitate & intereſſe.nu.6.

Copula carnalis non probatur ex oſculis, amplexibus, & alijs ſimilibus præparatorijs quando mulier non ſponte, ſed coacta ſic ſe amplecti, & oſculari paſſa eſt, nume.7.In diſcurſu per totum.

Metus non purgatur per actus ſpontaneos & voluntarios quando agenti diſſimulatione vtendum erat propter illatum ſibi metum,nu.7.

Copula carnalis non probatur ex oſculis & amplexibus aliiſque ſimilibus præparatorijs niſi tales actus interueniant in locis ſecretis & aptis ad perficiendum reliqua,ſub nu.7.

Copula carnalis,vt probata dicatur,requiritur,vt vir & mulier fuerint viſi ſolus cum ſola,& nudus cum nuda ſub nume.7.ante finem,& in addit.litera G.& nu.8. vbi quod non ſufficit mulierem ſolam ſtare nudam in lecto ſi vir ſuper eo veſtitus iacebat, & nume.11.vbi idem ſi vir non habebat caligas dimiſſas.

Copula carnalis probatur ex eo quod teſtes dicant audiuiſſe virum & mulierem ſolos in cubiculo incluſos ſe commiſcentes ſub nume.7.ad finem & in addit. litera H.vbi d.nu.7.declaratur hoc procedere concurrentibus alijs adminiculis, veluti amore mutuo & ſimilibus, aliàs ſecus.

Copula

Copula carnalis probatur ex actibus & præparatorijs propinquis non autem remotis, nu. 7. in fine.
Indefinita oratio non æquipollet vniuerſali in depoſitionibus teſtium, nume. 8. ad finem, & in addit. litera I. vbi de materia.
Copula carnalis non probatur per teſtes ſingulares deponentes ſuper actibus, ſeu adminiculis præcedentibus, nu. 8. in fine, & in addit. litera L. vbi de materia.
Teſtes inter ſe varij, & contrarij in tempore nihil probant, nu. 9.
Copula carnalis, adulterium, ſeu fornicatio non præſumitur committi in domo aliena, in cenaculo, & foribus apertis ſub nume. 11.
Teſti inueriſimilia deponenti credendum non eſt, nu. 11. in fine.
Copula carnalis probatur per famam dummodo habeat ortum a ſignis concludentibus & immediatis aliter ſecus, nu. 12. & in addit. lit. M. vbi de materia.
Copula carnalis excluſio inter virum & vxorem maximè præſumitur ex qualitate viri, qui vix attingens annos pubertatis erat gracilis & debilis ſub nu. 13.
Benedictio in matrimonij celebratione neceſſaria eſt, & quomodo, nu. 13. in fine.
Præſumptio legis cadit ſuper facto certo non autem ſuper incerto, nu. 14. in fine.
Copula carnalis non poteſt dici coacta & meticuloſa, niſi metus illatus fuerit ordinatus ad copulam, nu. 15.
Matrimonium in dubio an iudicandum ſit metu potius, quam ſponte contractum, nu. 16.
Nuptiæ coactè malos exitus habere ſolent, nu. 16.
Copula carnalis præſumptionibus probata maximè tollitur per plenam metus illati probationem, nu. 16.

DECISIO LXIX.

1 Dubitatum fuit An in caſu de quo agitur conſtet de copula, quæ releuet occaſionem huic diſputationi præbuit prætentio Illuſtriſſimi D. Ducis volentis hac via excludere impedimentum metus pro parte Illuſtriſſimæ D. Ludouicæ allegati & probati, prout in reſolutionibus coram me factis latiſſimè deductũ fuit, Et etenim deducebatur metum illatũ fuiſſe ad effectum tantum inducendi Ludouicam ad contrahendum matrimonium, non autem ad effectum, vt conſentiret in copulam cum expreſsè expreſsè in conuẽtionibus matrimonialibus cautum fuiſſet vt D. Dux, & D. Ludouica debeant matrimonio iungi & recipere benedictionẽ ſanctæ matris Eccleſiæ intra quatuor annos computandos à die ſponſalium, cum hoc quod ſi Dom. Principiſſæ matri Ducis & d. Duci ac d. Ludouicæ videbitur poſſint etiam ante hoc tempus nuptias perficere ſaluis in cæteris capitulationibus ita vt nihil alteretur de contentis in eis: Quare hinc inferrebatur conſenſum in copulã pendente adhuc quadriennio purgare omnem metum etiam illatũ, ita vt hac vna re efficiatur matrimonium validum & perpetuum & indiſſolubile.

2 Ad probationem vero præfatæ copulæ varia probationum genera deducuntur. Et primo deducitur aſſertio [a] iurata Do. Ducis affirmantis ſe Ludouicum cognouiſſe iuxtà diſpoſitionẽ text. in cap. continebatur de deſpõſ. impub. & quę ibi trad. Docto. Secundo, teſtes deponentes de præparatorijs [b] ad copulam nempe de oculis & amplexibus mutuis: Tertio, quod Dux & Ludouica ſæpius in cubiculo ſe ſe includebãt, & cæteris excluſis ibi permanebant per duas horas & vltra. Quarto, quod viſus fuit à famulis Dux exiſtenſtens in cubiculo multo ſudore manans, & eius induſiam ſiue vt vulgariter dicitur camiſiam ſanguine maculatam. Quinto deducuntur duo teſtes poſiti ſub quarta concluſione deponẽtes de actu venereo, de viſu [d] Nempe Baldaſſar Maldonato & Franciſcus Zamudius, quod etiam narratur accidiſſe in Viridario, prout in quinta cõcluſione in ſummario D. Ducis. Sexto, deducitur confeſſio, quædam Ludouicæ de qua deponit frater Franciſcus de Mendozza eadem concluſione quarta, quibus probationibus attentis dicebatur pro parte Ducis concludenter probatam copulam, quæ de ſui natura eſt difficilis [e] probationis, ideoque admittit leuiores probationes, vt per Abb. & Felyn. in cap. preterea de teſt. & in cap. literis in primo de præſumpt. Imò dicitur eſſe impoſſibilis probationis ſi de vera copulæ probatione agatur, vt per Lap. alleg. 53. num. 2. & ibi add. Quare lex contenta eſt probatione prǽſumptiua cap. litteris de præſumpt. cum alijs allegatis per Roman. conſil. 91. nume. 6. & ibi Bona. add. ſub litera B.

3 His tamen non obſtantibus maior pars Dominorum cẽſuit non probari copulam quæ releuet in caſu de quo agitur; ſupponendum eſt enim iã plenè conſtare probationes Ludouicæ coadiuuatas ex teſtibus examinatis D. Ducis de vi ac metu illato Ludouicæ ab ipſo principio tractatus matrimonialis vſq; ad ſecunda ſponſalia incluſiuè, vt probatũ ex deciſionibus corã me factis ſub die 13. Maij 1588. & 3. Martij & 12. Maij 1589. abſque eo, quod nunquam mutuaret voluntatẽ, vt fuit reſolutum, vt fuit dictum ſub die 19. Nouembris 1588. & die 23. Ianuarij 1589. Neque vnquam fuiſſe purgatum huiuſmodi metum cũ ſemper durauerit eadem cauſa metus, neque vnquam fuerit conſtituta Ludouica in plena libertate, vt fuit reſolutum 17. Martij 1589. & confirmatum 29. Maij, neq; releuare cohabitationem cum fuerit per vim, & metum non autem de voluntate Ludouicæ, vt fuit dictum ſub die 23. Iunij 1589. adeſt etiam continuata reclamatio ipſius Ludouicæ, quæ non ſolum probata eſt per teſtes, ſed etiam per ſuas proteſtationes & conſilia per ipſam habita à Doctoribus Theologis ſuper huiuſmodi reclamatione, & recurſu habito tandem ad Regem Catholicum pro obtinenda licẽtia proſequendo, ius ſuum iudicialiter ſuper inualiditate matrimonij de qua deponunt Comes de Iunſalida licentiatus Turrita & licẽtiatus Luxañ. in ſummario Ludouicæ nume. 1. & 2. Ex quibus omnibus conſtat nunquam conſenſiſſe Ludouicam huic matrimonio, vnde ſatis inueriſimilis viſa eſt probatio prætenſæ copulæ, ex qua elicere volunt informantes pro D. Duce cõſenſum Ludouicę, cum de eius diſſenſu ex probationibus concludentiſſimis, quæ capiunt omne tẽpus tam ante, quam poſt ſponſalia vſque in præſentem diem manifeſtè conſtet. Quare, aut dicendum

dum eſt copulam ſi aliqua eſſet non fuiſſe ſpontaneam vel coactam, vel quod verius videtur nullam omnino ſequutam nunquam fuiſſe copulã.

4 Deueniendo ergo ad probationes: Primo nõ obſtat aſſertio iurata D. Ducis cui licet videatur aſſiſtere diſpoſitio d. cap. continebatur de diſpõſ. impub. cum not. ibi per Docto. & per Alexan. de Neuo conſil. 8. num. 5. & conſil. 71. num. 15. cum alijs multis, qui congeri poſſent, tamen multis modis limitatur hæc concluſio, & primo nõ procedere, niſi in caſu d. cap. quando nullum adeſt in contractu matrimonij vitium neque impedimẽtum, ſi enim adeſſet impedimentum, prout in caſu iſto ratione metus & diſſenſus aliud ómnino dicendum eſſet; Neque enim fauore legis dignus eſt, qui contra legem cõmittit & benefacit, quod trad. Prępoſ. in d. cap. continebatur nume. 6. verſ. Et ideo fortè quod ſi adeſſet impedimentum iuris naturalis nempe diſſenſus quod æquiparatur iuri diuino diſtinct. 1. in princ. & in cap. ius naturale, & hoc caſu non creditur viro, quia probato malo initio nempe matrimonio per metum contracto præſumptio vrgentiſſima militat contra eum ex cuius parte fuit illatus metus quo caſu,

f vbi adeſt præſumptio [f] in contrarium non defertur iuramentum neque ei ſtatur, prout in ſimili dicunt Docto. in d. cap. continebatur, & maximè Butr. ibi nu. 10. verſ. quandoque mulier & Abb. nu. 7. qui requirunt, quod Puella ſit ita propinqua pubertate, vt potuerit cognoſci alias nõ eſſe deferendum iuramentum, neque ei eſſe ſtandum.

5 Secundo limitatur diſpoſitio d. cap. continebatur, vt non procedat quando fœmina pręſumitur magis informata, & melius noſſe veritatem, quam ipſe vir, tunc enim & magis creditur quam viro ſi cum iuramento neget interceſſiſſe copulã ita Palat. Ruui. in repet. cap. per veſtras §. 43. nu. 7. de donat. poſt Roman. & Curt. quos allegat; Quæ limitatio ſi cuique caſui applicari poteſt videtur conuenire huic de quo agitur, in quo Ludouica interrogata medio iuramẽto negauit clarè & expreſsè copulam. Dux verò in ſua aſſertione titubare videtur cum dicat, &c. Ex quibus verbis apparet eum magis niti ſuſpitione quadã & coniecturis quam rei veritate, maximè cũ multæ veriſimilitudines concurrant in hac aſſertione, Nam ſatis eſt inueriſimile, quod ſi ſemel cognouit Ludouicam ſæpius, ac ſæpius non acceſſerit ad eam in tanto temporis ſpatio in quo ad eam & eius cubiculum patuit ei acceſſus, & rurſus ſi pluries repetita fuiſſet copula magis etiam ſit inueriſimile, quod ipſe dubitare poſſet an verè eam cum ſeminis emiſſione cognouiſſet.

6 Tertio limitatur diſpoſitio d. cap. cum continebatur, vt non procedat quoties datur intereſſe temporale viri, quia tunc quemadmodum non ſtatur teſtimonio matris, aut conſanguineorum viri, ita non eſſet ipſi viro credendum cum ipſe cauſa ſit, vt conſanguineis non credatur, idem enim iuris eſt in cauſa immo & potentius quam in cauſato, vt tradit Caſtren. in l. maritus num. 4. C. de procur. intereſſe vero D. Ducis eſt manifeſtiſſimum ratione ingentium diuitiarum Ludouicæ, quę aſcendere dicuntur ad ſummã 30. milia ducatorum annui redditus.

7 Secundo principaliter non obſtat probatio, quæ deducitur ex oſculis & complexibus & alijs actibus de quibus deponunt teſtes d. Ducis, quia ſi bene examinentur apparebit hæc omnia magis à Duce quam à Ludouica profecta fuiſſe, quæ cũ eſſet in poteſtate Principiſſæ & viri non poterat libere ab his actibus ſe ſe eximere maximè cum ei magna vtendum eſſet diſſimulatione propter metum ei incurſum, & hac de cauſa eã paſſam oſcula, & amplexus mariti deponunt Hieronima del Caſtello, Maria de Eſpio, Catherina de Arenas & Ludouica de Buſto, & Mentía de Cardenas, nume. 7. Alciat. conſi. 5. num. 14. Ruin. conſ. 122. nume. 4. Immo, quod magis vrget teſtes Ducis nempè Franciſcus Oſorius num. 3. Teſtatur Ludouicam acriter reſpondiſſe Duci volenti eã tangere Anna della Cur. ibidem, quod Ludouica repellebat Ducem volentem eam tangere, Beatrix de Frias ibidem, quod Ludouica nolebat Ducem ingredi ſuum cubiculum, idem Anna de Couarruuias, & Maria de Salazar. omnes teſtes Ducis, & Maria de Buſſo in ſummario Ludouicæ, nu. 8. deponit, quod cum ſemel ſediſſet Dux propè Ludouicam ea ſubitò eum expulit, quod cum reſciuiſſet Principiſſa miſit ad eam Donnam Bernardinã, quæ eius nomine illam obiurgaret eo quod nimis aſprẽ tractaret Ducem, ex quibus apparet non eſſe valde vrgentem præſumptionem iſtam, quæ ex huiuſmodi actibus deducitur, cum non fuerint voluntarij, prout eſſe debent, ad inducendam copulæ præſumptionem, & quod fiant in locis ſecretis & aptis ad reliqua perficiẽdum, vt per Lap. d. alleg. 53. nume. 3. Quod tamen hic nõ adeſt, cum in tanta teſtium multitudine nullus adſit, qui auſus ſit deponere ſe vidiſſe Ducem cum

g Ludouica ſolus cum ſola, & nudum cum nuda, [g] quod requiri videtur ad probandam copulam, vt per Bal. in cap. præterea nu. 6. de teſt. & Lap. d. nume. 3. vel ſaltem, quod cum eſſent ſoli incluſi in

h cubiculo auditi fuerint commiſceri [h], Quod tamen neque etiam ſufficeret, niſi probatis alijs adminiculis, veluti amore mutuo & ſimilibus, vt colligitur ex not. in d. cap. Pręterea, & ibi Abb. in fine & Ruyn. conſil. 53. num. 10. lib. 5. requiruntur enim ſigna propinqua nõ autem remota cap. literis de pręſumpt. cap. tertio loco eod. tit. Et ita apertè ſentit Bart. in l. quod ait lex. In princ. ad l. Iul. de adulter.

8 Tertio non obſtat, quod Dux & Ludouica ſæpius ſeſe in cubiculo includebant, cæteris excluſis, quia nullus teſtis deponit neque quod ingrederentur lectum nudi, neque quod audirent eos liberis operam dantes, & licet Franciſcus de Cauero dicat Ludouicam mandaſſe ſibi à quibuſdã alijs vt exirent, tamen non deponit quod clauſerit oſtium, & quãuis dicat aliquando ſe vidiſſe Ludouicam in lecto nudam iacentem; tamen dicit Ducem veſtitum ſuper lecto iacuiſſe, neque etiam obſtat dictum Marchionis de la Fauara dicentis ſe vidiſſe quadam die, quod d. Dux erat nudus in lecto Ludouicæ, & ipſa Ludouica clauſit ianuam, & quod remãſit cum illo neque ipſi pulſanti voluit aperire, quia præterquam, quod eſt ſolus dicit rẽ valde inueriſimilem: deponit enim ſe hoc non ſolum vna vice, ſed etiam pluries vidiſſe

diſſe & tamen inter tot teſtes domeſticos nullus alius eſt qui deponat ſe vnquam vidiſſe Ducem nudum in lecto Ludouicæ, quod tamen eſt impoſſibile, quod non vidiſſent ſi pluries hoc contigiſſet prout ipſe affirmat, ſolus Don Petrus de Mendozza ait ſe audiuiſſe a famulis Ludouicæ, quod Dux & Ludouica fuerunt ſimul in vno lecto, ſed eſt de auditu, & nullum habet conteſtem nec multum curandum de alijs teſtibus dicentibus, quod ipſi ſe includebāt in cubiculo, & quod mandabant alios exire, quia cum non deponant in ſpecie, quod hæc fieret per ipſam Ludouicam hæc, locutio pluralis non eſt valde cōcludens ad probandum hoc ipſa volente, & mandante factū
i fuiſſe cum indefinita[i] non æquipolleat vniuerſali in teſte Felyn. in cap. auditis num. 24. de præſcript. Dec. conſ. 100. nume. 7. cum ſimilibus ſolus Franciſcus de Cauero deponit Ludouicam mandaſſe vt exiret, ſed non habet conteſtem, & in hac materia iſta adminicula ſaltem eſſent concludenter probanda, non autem per teſtes ſingu-
l lares[l], & non omnino integros, vt aliàs fuit deciſum in cauſa Neguſina matrimonij coram Reuerendiſſimo D. Briolen.

9 Non obſtat quod deducitur in tertia concluſione Ducis de camiſia ſanguine infecta, quia ex depoſitionum varietate manifeſte apparet totā hanc narraturam eſſe commentitiam & meram fabulam, Nam Anna de la Cruz, & Ferdinandes Morantes, dicunt quod poſt prādium immo vero ipſis adhuc prandentibus Dux exiuit a cubiculo Ludouicę cū camiſia ſanguine repleta, ſed Paſchalis Diaz, & Principiſſa dicunt id contigiſſe de ſero, Vnde cum hæc defloratio ſemel tantū contingere poſſit neceſſe eſſe alteram, & iſtis depoſitionibus vel vtramque falſam eſſe maximè cum Ioāna de Cuazo, & Maria de Rabera dicāt id contigiſſe de nocte, vnde excluditur vt illud de ſero poſſet intelligi poſt prandium.

10 Præterea Principiſſa ait ſibi exiſtenti in oppido depinto a multis reſcriptum id quod contigit de camiſia, & quod non recordatur an id etiam ſibi ſcripſerit Ludouica. Anna verò vndigerda dicit, quod in oppido de Madrid Principiſſa ſibi dixit ſibi fuiſſe illatam camiſiam Ducis, quod tamen non dixit Principiſſa vtique dictura ſi eam vidiſſet ſibi illatam, ſed etiam Paſchalis Diaz affirmat, quod quando Dux ſe ſpoliauit camiſia ſanguinata nō dixit ei ex qua cauſa erat ſanguis, & tamen Ferdinandus Morātes dicit, quod quādo Dux ſe ſpoliabat dictam camiſiam demōſtrabat habere lętiam, & indicabat præfato Ferdinādo, & Didaco Martinez & eius vxori Annæ, ꝙ ſanguis erat ex virginitate Ludouicæ, ſed & inueriſimile eſt, quod ſi camiſia ſanguine infecta futurum erat inditium copulæ conſumatæ, & pro futura erat hæc res Duci, quod paſſi fuiſſent eam lauari per Antoniam, vt deponit Ioāna de Cuazo, ſed & aliud valde inueriſimile continet hæc narratio attenta magna ſanguinis copia, de qua deponunt teſtes Ferdinandus & Paſchalis, & addat etiam Leonara de auditu a Principiſſa repertum fuiſſe ſanguinem nedum in camiſia, ſed etiā in caligis Ducis.

11 Quinto non obſtant depoſitiones Baldaſſaris Maldonado, & Franciſci Zamedij, qui habentur in quarta concluſione Ducis, quia præterquam quod ipſi ſunt ſingulares, & domeſtici, Baldaſſar fuit pecunia corruptus, ſed etiam his circumſcriptis ipſe non cōcludit ad copulam, quia licet deponāt de actu qui videtur proximus copulæ: tamen dicit quod non vidit, quod haberet caligas dimiſſas, neque quod Ludouica leuaret lacinias, vnde excluditur hæc probatio tanquam nihil cōcludēs; Zamudius verò deponit de re adeo inueriſimili vt nullam prorſus fidem mereatur nēpe, quod Ludouica in domo aliena nempe Comitiſſa de ſancto Pliego in cęnaculo foribus apertis paſſa fuerit ſe cognoſci, quod vix de publica meretrice credendum eſſet, neque tale quicquam auſus eſt profiteri ipſemet Dux, & ideo teſti ſingulari inueriſimilia deponenti non eſt credendū. Præſumitur. n. falſus l. 3. §. Ideoque de teſt. Abba. & Felyn. in c. quia veriſimile de præſcript. Anch. conſil. 24. Alex. conſil. 120. num. 10. lib. 5. Tiraq. in præfatione C. ſi vnquam nume. 44. Præterea idem ſuper 18. articulo dicit ſe non recordari vidiſſe eos ſolum cum ſola.

12 Neque etiam obſtat probatio, quę affertur in quinta concluſione de copula quam prętendunt ſequutam fuiſſe in viridario cum nullus ex teſtibus deponat de actibus proximis inferentibus ad copulam, & licet dicant fuiſſe publicam vocē in domo, quod tunc Dux habuiſſet rem cum Ludo-
m uica: tamen hæc fama[m] nō habet ortum a ſignis concludentibus, & immediatis cum de eis nō deponant, Ideo non eſt attendēda, neque quod ibi Dux amiſerit quoddam legamen calciamenti facit multum ad rem de qua agitur, ſed & iſta probatio eſt valde inueriſimilis cum poſſent cōmodius hæc patrare in cubiculo quam in viridario ſi concorditer in copulā conſenſiſſent, & ideo valde affectata uiſa eſt hæc probatio.

13 Sexto & vltimo nō obſtat confeſſio Ludouicæ de qua deponit frater Franciſcus de Mendozza, quia eſt ſolus, & tunc temporis certum eſt, ꝙ ipſa procurabat licentiam a Rege reclamandi cōtra hoc matrimonium adeo quod ſi hæc confeſſio eſt vera, fuit potius diſſimulandi cauſa ne detegeretur eius intentio, valde autem cōfirmatur hæc ſententia negatiua ex habitu corporis Ducis, qui tunc temporis licet attigiſſet annos pubertatis, tamē ſatis gracilis & debilis adeo vt hac ratione fuerit appoſita in capitulationibus particula illa vt ſtarent per quatuor annos antequā velarentur, hoc. n. fuerat factum ad concludendum ipſi non autem Ludouicæ quæ ætate ſuperabat ipſum Ducem, & has difficultates videns ipſemet Iudex, qui melius ſcire poterat quanta fides eſſet adhibenda teſtibus per ipſum examinatis in ſua ſententia; Non auſus eſt reſtituere Ducem ſimpliciter ad omnia obſequia matrimonialia, ſed tantum ad conuerſationem, & commēſalitatem & cōfabulationes, & alia obſequia excluſa copula; Nec poteſt dici hoc ab ipſo factum ratione omiſſę benedictionis, quia benedictio eſt potius de conſilio quam de præcepto, neque eſt peccatum eam omittere modo id non fiat ex contēptu c. noſtrates in fi. 30. q. 5. trad. Nauar. in Manuali cap. 22. num. 83. verſic. trigeſimoquinto.

Et

14 Et maximè procedit hæc ſententia ad effectũ de quo agitur, nempe purgandi metũ de quo clarè conſtat, nam licet per copulam cenſeatur purgatus metus niſi mulier probet, quod per vim fuerit cognita vt poſt Butr. Vinc. & Abba. trad. Ruyn. conſil. 122. num. 15. lib. 4. tamen hoc procedit in ea copula de qua conſtat, neque ſuper ea ſit controuerſia ſed eſt certa; Nã ſuper ea fundatur præſumptio conſenſus, ſecus vbi copula non eſt certa: quia legis præſumptio cadit ſuper facto certo, & non ſuper incerto Bald. in l. item erit in 2. lectura de ſtat. homin.

15 Neque obſtat, quod metus non fuerit ordinatus ad copulam, & ideo copula debeat cenſeri voluntaria, quia hoc etiam patitur difficultatẽ dato, & non conceſſo, quod probaretur copula licet de iure non poſſet deueniri ſtante capitulatione, tamen de facto potuit interueniri metus ratione circumſtantiarum: Nam ſi mater, & cõſanguinei voluiſſent obſeruare dictam capitulationem factam ad fauorem Ducis nõ autem Ludouicæ, vtique non permiſiſſent ipſum perpetuo conuerſari per diem, & noctem cum Ludouica, neque includi eum ſolum cum ſola, ſed hæc licẽtia ſatiſdare oſtendit illos contrariũ magnopere affectaſſe vt in tuto matrimonij ſpes collocaret.

16 Neque debemus in hoc matrimonio procliues eſſe in eius fauorem iuxtà cap. vltimum de re iudic. quia cum conſtet metu eſſe contractum non debemus ei fauere vt bene trad. Purpurat. conſil. 579. nume. 16. libr. 2. Nam nuptiæ coactæ malos exitus habere ſolent cap. cum locum de ſponſal. cum alijs deductis per Riminal. iun. cõſi. 362. nu. 50. Quare concluſum ſtante plena probatione metus illati Ludouicæ, & diſſenſus ipſius continuati ab initio vſque in hanc diem inſurgere validiſſimã præſumptionem aduerſus præſumptam probationem copulæ iuxtà conſil. Anchar. 209. maximè cum d. probatio non ſit concludens, & ſit inueriſimilis admodum etiam circumſcriptis exceptionibus perſonalib. teſtium quæ ſunt magnæ & vrgẽtes, & ita ſuo maiori parte cõcluſum.

ADDITIONES.

a *Aſſertio iurata*. Aſſerenti medio iuramento ſe cum aliqua muliere carnalem rẽ habuiſſe an credatur, & præſertim quid in crimine adulterij, ſtupri, ſodomiæ, & his ſimilibus videas ſuper hac materia D. meum Farinacium in ſua practic. crim. part. 1. tit. de indit. & tortur. quæſt. 43. num. 78. & plurib. ſeqq. vbi latè ponit, an & quando in his criminibus poſſit ſocius de conſocio interrogari, & quando ipſi interrogato, & affirmatiuè reſpondenti credendum ſit, & quantum.

b *Præparatorijs ad copulam*. Oſcula amplexus, tactus mammillarum, & alij Venerei actus inducunt probationem copulæ carnalis ſecundũ glo. in l. quod ait lex in verbo rebus, & ibi Bart. nu. 2. ff. de adulter. idem Bart. in l. cap. quinto nume. 2. ff. eod. Abb. in cap. tertio loco nume. 4. verſicu. & licet Bart. extrà de præſumpt. & in cap. præterea num. 2. & ibi etiam Felyn. num. 4. in fine extrà de teſtibus, idem Felyn. in cap. literis num. 1. de præſumpt. Socin. iun. conſ. 32. num. 14. & ſeqq. lib. 2. Dec. conſil. 577. num. 3. & de materia vide Monticell. reg. crim. 20. nu. 3. vbi hanc concluſionẽ limitat procedere quando prædicti venerei actus, & præparatoria fiunt ſecrete alias ſecus, & in repert. teſt. fol. mihi 370. colum. 2. verſ. teſtis deponens, & fol. 372. column. 1. verſ. 4. vbi generaliter loquitur de omnibus actibus propinquis ad adulterium, & vide etiam ad hanc eandem materiam Maſcard. de probat. lib. 1. cõcluſ. 64. nu. 1. & ſeqq. & lib. 2. concluſ. 810. num. 5. & nu. 7. & ſeqq. in fine, & concluſ. 1063. num. 18. & eod. lib. 1. conclu. 57. num. 4. & concluſ. 59. num. 14. & d. lib. 2. concluſ. 981. numero 1. apud quem plures alios antiquiores reperies relatos Doctores bene materiã declarantes.

c *An cubiculo ſe ſe includebant*. Stare in camera clauſis Ianuis ſolum cum ſola eſt vehemens carnalis copulæ ſignum, ſed quando vir, & mulier ſtãt inſuper in eodem lecto nudus cum nuda, ne dum ſolus cum ſola, ſine dubio videtur eiuſdem copulæ concludens probatio. Quod an verũ ſit & quando vide Matheſil. ſing. 18. & ibi in addit. vbi videtur declarare hãc probationem benè cõcludere in ciuilibus, ſecus autem in criminalibus, & vide etiam Maſcard. de probat. libr. 2. concluſ. 810. num. 5. & num. 7. & ſeq. & libr. 1. concluſ. 57. nume. 4. vbi dixit non cenſeri probatum adulterium per teſtes deponẽtes, quod vir, & mulier in eadem camera ſolus cum ſola permanebant diſpectorati, caligis diſſolutis, & Ianua clauſa, tunc. n. inquit ipſe, cenſetur tantummodo probatus ſolus conatus carnalis copulæ nõ autem conſumatio ex allegatis ibi per eum qui teſtantur de communi, & concluſ. 59. nume. 6. & ſeqq. vbi alia ad materiam.

d *De viſu*. Teſtes de viſu, & immediatè ſuper copula carnali deponentes an probent, & quando vide eundem Maſcard. de probat. libr. 1. concluſ. 59. num. 1. & ſeqq. vbi num. 4. Quod teſtes deponentes ſe vidiſſe hominem ſupra mulierem, non probant copulam carnalem niſi addant in actu venereo, & alia ad materiam vide ibi per eum nu. 6. & ſeqq. & libro 2. concluſ. 810. nume. 9. & dixit etiam D. meus Farinac. in tractat. de teſtib. quæſt. 68. nume. 92. vbi etiam vide.

e *Difficilis probationis*. Adulterium, fornicatio, & alia carnis delicta, & quia occultè committi ſolẽt eſſe difficilis probationis, & propterea ex præſumptionibus, & coniecturis concludentem oriri probationẽ poſt alios quos referunt antiquiores ſcripſerunt Menoch. de arbitrar. quæſt. libr. 2. caſu 116. nume. 11. & de præſumpt. libr. 1. quæſt. 58. nume. 3. Rota diuerſor. deciſ. 95. nume. 12. & ſeqq. part. 2. Hippol. Riminal. conſil. 274. libr. 3. Maſcard. de probat. libr. 1. concluſ. 57. nume. 3. & num. 4. & num. 7. & 8. & concluſ. 312. nume. 19. & ſeqq. & concluſ. 452. nu. 10. & lib. 2. concluſ. 810. num. 1. & ſeqq. Quæ quidem concluſio bene procedit, quando agitur ciuiliter ſecus ſi criminaliter: tũc enim ad concludentem probationẽ copulæ carnalis inditia, & præſumptiones non ſufficere voluerunt addentes ad Matheſil. ſing. 118. Auguſtin. ad Ang. de maleſ. in verbo, quod fama publ. num. 23. Marſil. in rub. de probat. num. 248. verſicul. item ad prædicta Boſſ. in titul. de partu ſuppo-

ſuppoſito poſt nume.31.Maſcard. de probat.lib. 3.concluſ.1220.num.8.

f *Præſumptio in contrarium*. Generale eſt, quod nunquam creditur aſſertioni alicuius iuratę,quã do contra eam adeſt aliqua præſumptio ex allegatis per Menoc.de recuperan. poſſeſ. remed.16. nume.35.& ſeqq.& de arbitrar. quæſt.libr.2.caſu 186.nume.7.& caſu 298.nu.6.& in tract. de præſumpt.lib.1.quæſt.77. vbi latè de materia Riminal.conſil.crim.diuerſor.83. num.8.& conſil.63. num.19.lib.2.Stephan.Lamberteng. in tracta.de contractibus eorum &c.gloſ.1.num.185.& ſeqq. Maſcard.de probat.lib.1. concluſ.94. num.20.& procedit hæc concluſio,etiam quod iurans ſit vir bonæ famæ:eius enim aſſertioni nõ creditur quã do illi reſiſtit aliqua præſumptio, quæ per alias contrarias pręſumptiones non ſit ſublata,ſecundum Lamberteng. vbi ſupra nume.182. & ſeqq. Quicquid contrarium dicatur in deciſ.Pedemõt. 201.nume.25. Bene verum eſt, quod ſi pro aſſertione concurrerent aliquæ aliæ præſumptiones etiam mediocres tunc ei ſtãdum eſt, etiam quod aliquam aliam contra ſe habeat præſumptionem ſecundum Card.Alban.conſil.14.nu.8.& voluit Lamberteng.d.num.182. & ſeqq. Vbi num.190. dixit remitti Iudicis arbitr. quæ coniecturæ iſto caſu ſufficiunt.

g *Nuda*. Vide quæ dixi ſupra in addit.litera C.

h *Commiſceri*. Carnalis copula,an probetur per teſtes qui non viderunt virum,& mulierem ſe cõmiſcentes,ſed tantummodo audiuerũt rumores, ſtrepitus,tergiuerſationes, & commixtiones, & de materia videas omnino D.meum Farinac. in ſuo tract.de teſtibus quæſt.69.num.197.& ſeqq.

i *Indefinita*. In dictis teſtium, an indefinita oratio æquipolleat vniuerſali vide Iaſon in l. non hoc nume.14. C. vnde cognati Marſil.ſing.181. Villalob.in commun.opin. litera I. nu.23.Monticell.in repert.teſtium fol.431.col.2.verſ.penul. & ſeq.Rota coram Ceſare de Graſſ.82.nume.13.

l *Singulares*. Singulares teſtes,an probent mulieris inhoneſtam,& meretriciam vitam,& etiam copulam carnalẽ, vide D. meum Farinac. in ſuo tracta.de teſtibus quæſt.64.nu.223.& ſeqq.

m *Fama*. Inhoneſtas mulieris maximè probatur per famam ſaltem ad effectum excuſandi rapientem illam ne pęna raptus teneatur ſecundum Cęphal.conſil.140.num.28.& ſeq.lib.1.vbi amplius quod iſto caſu ad excuſandum rapientem ſufficit falſus inhoneſtatis rumor.

Fam.Cent. J.V.D.Galeſ.

ILLVSTR.MI ET REVEREND.MI D. Manticæ Cardinalis.

Bononien.de Pepulis 8.*Nouemb*.1589.

ARGVMENTVM.

Libro actorum, vt fides tollatur ex præſumptionibus falſitatis illæ debent eſſe non leues ſed perſpicuæ,leuiũ autem præſumptionum hæc aliqua ponuntur exempla.

SVMMARIVM.

Teſtes recognoſcentes manum alicuius, quia eam notam habent ſufficit, quod deponant per verbum credo vel per verbum videtur,& ſimilia num.1.

Teſtes deponentes de inditio ſuo, vel per verbum credo, aut per verbum videtur, & ſimilia probant quãdo deponunt ſuper eo quod inditio intellectus percipitur nu.1.& in addit.litera A.vbi de materia.

Teſtis ratio ſufficit, quod concludat a communiter accidentibus nu.1.in fine.

Inſtrumentum ſeu liber actorum etiam non ſcriptus manu notarij probat dummodo per inſcriptionẽ vel ſubſcriptionem ſit approbatus ab ipſo notario nume.2.

Generalis inſcriptio libri refertur ad omnia ſequẽtia n.2.

Præmium generale alicuius ſcripturæ refertur ad omnia ſequentia num.2.

Falſitatis præſumptiones vt tollant fidem publicæ ſcripturæ debent eſſe perſpicuæ nu.3.

Liber actorum in quo ſunt ſcripta acta diuerſarum cauſarum,non ſit facile propter falſitatis præſumptiones ſubuerti debet nu.3.in fine.

Liber actorum non præſumitur falſus ex eo quod ita compaginatus ſit vt facile diſſolui poſſit nu.4.

Falſitas libri non præſumitur ex eo quod ita compaginatus ſit vt facile diſſolui poſſit nu.4.

Probatio per aſpectum & euidentiam rei ſuperat omnes alias probationes nu.4.& 5.

Hæres hæredis intelligitur hæres primi teſtatoris.nu.5.

Pluralitas,& non identitas præſumitur ad effectum euitandi falſitatem nu.6.

Falſitas non præſumitur ſed potius error,quando aliquid in publicis ſcripturis reperitur ſcriptum, vel omiſſum quod omitti, aut ſcribi non debebat nu.6.& in addit. litera B.vbi de materia.

Falſitas non præſumitur ex differentia ſubſcriptionis quæ in ſillaba conſiſtit nu.7.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex varietate ſubſcriptionis notarij vel alterius quæ non mutat ſubſtantiam veritatis neque parit aliquam obſcuritatem nu.7.

DECISIO LXX.

1 PLacuit Dominis iura de quibus agitur eſſe in forma probanti, quia vigore compulſorialiũ citata parte ſunt formiter extracta ex libro actorum ſer Paridis notarij cuius manus ſufficienter eſt recognita per teſtes qui notam habent eius manum. Neq; ad rẽ pertinet, quod ipſi teſtes deponant per verbum credo & videtur,& ſimilia, quia cum recognitio ſcripturę iudicio intellectus [a] percipiatur, talis depoſitio eſt recipienda, vt in ſimili propoſito dicit Alex.in conſil.109.num.14. verſic.pręterea libr.1. & in terminis quod huius depoſitio ad recognitionem ſcripturę ſufficiat,quia eſt cõiuncta cum ratione,quæ a communiter accidentibus concludit veritatem,ſcribit Ruyn.in conſ. 46.nume.12.lib.4.atque ita dicebant DD.ſepius fuiſſe reſolutum.

Neque

2 Neque etiã refragatur, quod liber ex quo hæc iura ſunt extracta, non ſit ſcriptus manu ipſius notarij, quia ſufficit, quod per ſubſcriptionẽ, vel inſcriptionem eum approbauerit, Nã induſtria tabellionis non eligitur in ſcribendo, ſed vt præbeat fidem geſtis quam ſatis præſtat in ſe ſubſcribendo Card. in cap. penult. verſicu. in gloſ. de fid. inſtrum. & ſequitur Abb. in ca. inter dilectos nume. 7. ad finem eod. titu. & Dec. in conſil. 447. nu. 10. in proemio autem huius libri generalis eſt inſcriptio, quæ refertur ad omnia acta ſequentia l. ſi quis ex argentarijs §. ſi initium, & ibi Bart. nu. 30. ff. de eden. & Bald. in l. & quod a militis num. 1. C. ſi cert. petat. & Alexan. in d. §. ſi initium nu. 6. Quod multo facilius in caſu propoſito placuit eſſe recipiendum, quia exceptiones quæ in his actis ſunt productę reperiantur in filo poſitæ cum in ſcriptione eiuſdẽ notarij a tergo vt fieri conſueuit cuius manus ſufficienter eſt recognita.

3 Neque officiunt ſuſpitiones, quæ exaduerſo objciuntur, quia Dominis viſæ fuerunt admodum leues quæ tamen vt fidem tollant publicæ ſcripturæ debent eſſe perſpicuę Anchar. in conſi. 385. num. 3. Caputaq. deciſ. 207. in prima part. & deciſ. 4. in ſecũda & fuit deciſum corã R. P. D. Decano in Toletana matrimonij 30. Martij 1571. Et prę ſertim etiam quia in hoc libro ſcripta ſunt acta non ſolum huius cauſæ, ſed etiam aliarũ plurium cauſarum & diuerſarum perſonarũ, & ideo eius fides non tam facile debet ſubuerti argum. l. Barbarius cum ibi notat. ff. de offic. præt.

4 Vnde nihil referre viſum fuit, quod liber iſte ſit ita compaginatus vt facile diſſolui, & ei aliquid addi vel detrahi poſſit, quia ſimiliter in curia libri actorum a notarijs conficiuntur, & cum iſti duo actus de quibus eſt cõtrouerſia in medio libri ſcripti ſunt, & vnus eorum in medio paginę ſit cõſcriptus, & aliter in fine incipiat, & alia pagina ſubſequatur ex in ſpectione omnis ſuſpitio tollitur; Nam omnis etiam probatio vincitur ſi aſpectus cõtrarium teſtificatur l. minor 25. ann. adito præſide. de minor. l. ſi irruptione §. ad officium §. fin. regundar. Bal. in l. vlt. in princ. num. 7. de epiſc. & cleri. & in l. ſi quis teſtibus in fin. C. de teſt. Alex. in l. 1. num. 8. vt quę deſunt aduoc. & in conſil. 116. num. 2. lib. 1. Ruyn. in conſil. 149. nume. 4. & 5. lib. 4.

5 Neque officit, quod contra inſcriptionem filij qui in filo fuit poſitus objcitur milleſimum eſſe appoſitum, quia ex inſpectione ſimiliter huiuſmodi ſuſpitio ſubmouetur, prout neque etiã refert quod dicitur hunc librum fuiſſe exhibitũ ab eo qui profitetur ſe neſcire an fuerit a Paride cõſcriptus, qui idem etiam ſubiunxit ſe illum reperiſſe in domo Diamãtis ſororis, & hæredis Lucij, qui fuit filius Paridis, proinde cum hæres hæredis intelligitur hæres primi teſtatoris l. vlt. C. de hæred. inſtituend. valde eſt veriſimile hunc librum ipſius Paridis fuiſſe, quod idem etiam Lucius eius filius in publico inſtrumento profitetur, & recognitio manus ipſius Paridis euidenter probat.

6 Neque etiã obſtat, quod in hoc libro non ſint deſcripta acta quæ eodem die in hac eadem cauſa & inter eaſdem perſonas fuerint geſta: quæ quidem extant in proceſſu actorum ab ipſo Paride publicatorum eodem anno 1553. quia ex prædictis veritas iſtorum actorum de quibus agitur cõprobetur. Placuit enim reſponſio, quod ipſe Paris potuit habere alium librum actorum eiuſdem anni, vel quod per obliuionem in eo libro hos duos actus non ſcripſerit Corn. conſil. 210. num. 4. lib. 4. Nam cum in publicis ſcripturis reperitur aliquid ſcriptum vel omiſſum non facile poteſt argui ſcriptum de falſitate, cum hoc plerumque poſſit cõtingere ex errore, vel ſimplicitate ſcribẽ-

b tis, & in dubio potius præſumitur error [b] Ancha. in conſil. 285. num. 2. verſicul. præterea Dec. conſil. 175. num. 4. in fine.

7 Neque etiã officit varietas ſubſcriptionis ipſius Paridis, quia nihil videtur intereſſe vtrũ quis ſcribat Paris Grannus, vel Paris de Grannis, & hæc minima differentia quæ in ſillaba conſiſtit nihil debet obeſſe l. qui habebat ff. de manum. teſta. quam dicit ſing. Ange. in l. ſi in nomine nu. 1. C. de teſtam. & Alex. in l. 4. nu. 5. de legat. 1. quod eo facilius eſt admittendum, quia in ſubſcriptione cognominis facile hæc varietas poteſt incidere neque etiam mutat ſubſtantiam veritatis neq; parit aliquam obſcuritatem, & ideo non inducit aliquam falſi ſuſpitionem. Atque ita concluſum fuit his actis fidem eſſe adhibendam.

ADDITIONES.

a *Iudicio intellectus*. Regulare eſt, quod teſtis deponens de iudicio ſuo nihil probat, quia non iudicare, ſed ſimpliter factum narrare debet, prout hanc regulam pluribus exornat D. meus Farinacius in ſuo tracta. de teſtibus quæſt. 48. nu. 32. & ſeq. Quam ſecũdum eum limitare poteris quatuor modis; Primo quando ſui iuditij bonam, & concludentem reddit rationem num. 34. Secundo quando deponit ſuper ijs quæ directo probari non poſſunt, & in materia non certudinaliter cognoſcibili num. 81. Tertio quando deponit de ijs quæ ſenſu corporis percipi, & expreſſe cognoſci non poſſunt. Quarto quando pariter deponit de actu ad cuius probationem non concludens, ſed præſumptiua ſufficit probatio nu. 83. & ſeqq. vbi propterea infertur, quando agitur de ijs quæ ſunt difficilis probationis, quando ſumus in antiquis in probatione filiationis, adulterijs, & ijs ſimilibus.

b *Error*. Vt falſitas excludatur, & potius error quam falſitas præſumatur, & quod ad euitandã falſitatem omnis interpretatio facienda ſit plura ponuntur per Cagnol. in l. ſingularia num. 50. ff. ſi cert. petat. in vltima lectura Cephal. conſil. 77. nume. 33. & ſeqq. & nume. 42. libr. 1. & conſil. 230. num. 6. & nume. 16. vbi declaratur hæc concluſio, quando error eſt veriſimilis, & tolerabilis, alias ſecus Gabr. lib. 7. concluſ. 2. nume. 14. & ſeq. & num. 24. Franc. Becc. conſil. 78. num. 13. & nume. 24. nu. 3. vbi amplius quod error iſto caſu probatur iuramento Caputaq. deciſ. 3. nume. 2. & 3. part. ſecunda Clar. in pract. §. falſum verſic. item debet Iudex Hippol. Riminal. conſil. 345. nume. 41. & ſeqq. lib. 3. Decian. conſil. 100. num. 1. lib. 2. Emanuel Soarez. in verbo falſitas n. 18. Maſcar. de

de probat.cõcluſ.745.nu.3. Iacob.Port.Imolen. conſil.94.nu.3.& conſil.96.nu.12.& ſeqq.& nu. 30. vbi notabiliter iſtam concluſionem declarat procedere,quando non conſtat de falſitate commiſſa,quod ſi de falſitate conſtet tunc illa potius dolo quam per errorem fabricata prǽſumitur,niſi error per allegantē probetur ſaltem cõiecturis.

Fam.Cent. I.V.D. Galeſ.

COMITVLI.

Cornetana bonorum Luna 20: *Nouembris* 1598.

ARGVMENTVM.

Donatio quomodo, & ex quibus coniecturis probetur ſimulata.

SVMMARIVM.

Donatio omnium bonorum trahitur etiam ad futuras actiones. nume.2.
Agens ſine actione audiendus non eſt.nu.2.
Nominatio facta in teſtamento operatur translationem iurium donatorum ſaltem iure tranſmiſſionis.nu.2.
Simulatio probatur per confeſſionem partium extraiudicialia veriſimilibus præſumptionibus adiuuatam. nume.2.in fine.
Simulatio præſumitur ex modico interuallo.nume.2.vbi ponitur exemplum.
Simulatio præſumitur ab inueriſimili.nu.3.
Inueriſimile,quod eſt falſitatis imaginem habens. nume. 3.in fine.
Simulatio donationis præſumitur ex eo quod donans remaneat in poſſeſſione rei donatæ.nu.4.
Emere rem ſuam nemo dicitur.nu.5.
Simulatio arguitur a ſolitis.nu.6.
Simulatio arguitur ex coniunctione perſonarum. numero 7.
Confeſſio mulieris adiuuata præſumptionib. ſubſtinetur etiam ſine ſolemnitatibus ſtatutarijs vrbis. numero 8.

DECISIO LXXI.

1 AGenti Illuſtr. D. Bernardino de Sabellis ad fructus reſiduo dotis, melioramenta, expenſas funeris, & ſepulturæ bo.me. D.Helenæ aduerſus Illuſtr. D.Alexãdrum de Aptis eiuſdem Helenæ filium, & hæredem, fuit oppoſitum de donatione omnium bonorum præſentium, & futurorum ſub certa reſeruatione facta per Do. Bernardinum 12. Aprilis anni 1567. D.Helenæ, & perſonæ ab ea nominandæ; Quæ donatio die ſexta Octobris eiuſdem anni acceptata fuit,& illico conſtitutus D. Bernardinus adminiſtrator bonorum donatorum cumque replicaretur de ſimulatione prætenſę donationis ex declaratione eiuſdem donatariæ, & retroceſſione ſubſequuta die 11.eiuſdem menſis alijsque coniecturis dubitatum fuit an prædicta inſtrumenta donationis, & adminiſtrationis obſtarent intentioni Illuſtr. D.Bernardini; Nam ijs ſtantibus, dicebatur donaſſe etiam ſpem futuræ actionis,ad glo.in c.ſtatutum 18.q.1. ac perinde non audiendus, vt qui experiretur ſine actione ad tex.in l.ſi pupilli §. videmus ff.de negot.geſt.cum tradit.per Aym. cõſ. 191.num.1.præſertim contra D. Alexandrum in quem iura donata translata eſſent vigore nominationis de eo factæ in teſtamẽto D.Helenæ ſaltem iure trãſmiſſionis.Put.deciſ.274.libr.3.& reſolutum non obſtare quippè quæ ſimulata detegantur ex confeſſione iurata ipſiuſmet Dom. Helenæ adminiculata vrgentibus coniecturis, cum enim exploratum ſit ſimulationem probari per confeſſionem partium etiam extraiudicialem maximè veriſimilibus adiuuatam præſumptionibus,vt per Tiraquel.de retract.cõuent. §. prim. gloſſ.24.numero 55.Veron.de ſimil. contra præſumpt.26.numero 86. Caſtrenſ. conſilio 209. libro ſecundo Dec.543. numero 13. Socin.conſil. 264.nu.2.lib.2.

2 Conſiderabant in primis Domini modicum interuallum quinque dierum inter acceptationem donationis, & confeſſionem cum retroceſſione, & colligebant ex intentione partium talem contractum breui fuiſſe duraturum, quod incidit in illam ſimulationis ſpeciem de qua tex. in l.4. §. ſi ab ignoto ff. de manumiſſ. Rot. deciſ. prima circa med. de donatio. in nou. & Veron. caut.243.

3 Conſonat,quod inueriſimile valde eſt voluiſſe Domin. Bernardinum irreuocabiliter donare omnia bona ſua præſentia, & futura vxori ex primo marito filios habente: ſibi vero in ſecundæ reſeruatis dumtaxat ad vitam ſcutis quinque miniſtris, & quingentis ad teſtandũ. Quod autem inueriſimile eſt habet falſitatis imaginem Bal.in l.1.C.de ſeru.fugit.

4 Conuenit etiam ſimulationi, quod in ipſa acceptatione donationis fuit deputatus donans in adminiſtratorem omnium bonorum donatorum, & remanſit in continua poſſeſſione ex quo donationem ſimulatam præſumunt Caſtrenſ. conſilio 31. numero ſexto libro ſecundo Dec.cõſilio 587. numero 8. qui alios congerit per text. in l.ſicut §.ſuperuacuam ff. qui.mod.pign.vel hipoth.ſolu.

5 Accedit, quod poſt donationem Dom. Bernardinus anno 1569. dedit inſolutum ex cauſa aſſerti debiti ſcuta 1500. eidem donatariæ plurima bona mobilia, ac ſemouentia ac ſata, quæ dari inſolutum alias eorum Dominæ non potuiſſent l.ſi in emptione §. rei proprię ff. de contrahend.empt.

6 Et quod rurſus hanc donationem Domin. Helenæ declarauit fuiſſe ſimulatam, vnde inſurgit aliud huius ſimulatæ donationis argumentum a ſolitis l. non omnes §. a Barbaris ff. de re militar. gloſ.in l.1.C.de arbitr. Veron. de ſimul.contra præſump.22.

7 Idque perſuadetur facilius ex coniunctione perſonarum per text. in l.data C. de donat. Dec. conſi.187.nume.9.Pariſ.conſil.143. nume.17.& 22.in 4.

8 Ex quibus omnibus ſimul iunctis concluſum fuit prædictam declarationem, & confeſſionem D. Helenæ ita eſſe veriſimilibus præſumptionibus adminiculatam, vt ſit attendenda quamuis careat ſolemnitatibus a ſtatuto in confeſſione mulierum requiſitis iuxtà deciſ. Achil. 1. de confeſſ. quam Rota ſeruat.

COMITVLI.

Hipporrigien. prætenſi Matrimonij Veneris 1. Decembris 1589.

ARGVMENTVM.

Copula carnalis cum puella non viri potente, & minore decem annorum, An & ex quibus probetur ad effectum validitatis matrimonii.

SVMMARIVM.

Matrimonium inualidũ eſt cum puella minore decẽ annorum tam ex defectu naturalis vigoris ad generandum, quam ex defectu coniugalis conſenſus. nume. 2.

Malitia ſupplet ætatẽ in proximo pubertati, aliter ſecus. numero 3. & numero 8. vbi alio modo declaratur hæc concluſ.

Proximus pubertati dicitur qui ab ea diſtat per ſex menſes. nu. 3. & in addit. litera A. vbi de materia.

Minoris quando dicatur pubertati proximus.

Sponſalia de futuro an poſſint contrahi a maiore ſeptennio. nu. 3. in fine.

Matrimonium facit vt in eo perpetua indiſſolubilitate corpus tradatur. nume. 4.

Potentia coeundi non præſumitur ante annos pubertatis. nume. 4.

Pubes minor dicitur habere annos diſcretionis. numero 4. in fine.

Teſtes deponentes veriſimiliter præferuntur teſtibus minus veriſimilia deponentibus. nu. 5.

Teſtes plures præferuntur paucioribus. nu. 5.

Teſtes idonei præferuntur teſtibus exceptiones patientibus. nu. 5.

Matrimonij habilitas & potentia præſumitur ex ſubſequuta copula. nu. 6. vbi hæc concluſio declaratur.

Copula carnalis in puella non viri potente an probetur ex aſſertione illius qui dicit ſe eam carnaliter cognouiſſe negante, & contradicente ipſa puella. nu. 6. in fine.

Copula carnalis an probetur ex confeſſione puellæ minoris duod. cim annorum aſſerentis ſe cognitam ad effectum probandi matrimonium. nu. 7.

Matrimonium vt validum dicatur duo copulatiuè requiruntur videlicet potentia ad carnalem copulam, & prudentia rationis. nu. 8.

Copula carnalis non dicitur in muliere nondum viri potente, ſed deſloratio, ſub nu. 8.

Matrimonium validum eſſe in dubio pronuntiandum eſt. nu. 8. poſt medium.

Matrimonium tempore quadrageſimali celebrari non poteſt. nu. 8. in fine.

DECISIO LXXII.

1 DOm. Veronica Malgrata cum eſſet pupilla maior nouẽ, & minor annis decẽ fuit ex agro vbi propter peſtem cuſtodię agebantur in oppidum Scarmagni ad domum D. Gineuræ amitę traducta ibiq; ſponſalia per verba de præſenti coram Parocho, & teſtibus cũ D. Emanuele venuſto annorum circiter quindecim cõtraxit perque ſtatim inter eos ſubſequuta fuit cohabitatio per duodecim dies continuos, & in eodem lecto concubitus donec Domini de Aladio vti tutores aduerſus huiuſmodi factum reclamantes pupillum ſequeſtrari obtinuerunt, ex inde cauſa ſuper diſſolutione ſponſalium introducta coram R. D. Nuntio per ſententiam declaratum fuit aſſertam deſponſationem, & concubitũ inter prædictos Emanuelem, & Veronicam matrimonium minimè feciſſe, qua ſententia pro parte D. Emanuelis extitit appellatum, & cauſa appellationis mihi commiſſa dubitatum fuit concordatis non nullis præſuppoſitis an conſtaret de copula, cumque in diſputatione excitatæ eſſent difficultates propter quas non videbatur capienda reſolutio circumſcripto effectu tendente ad firmandum matrimonium, & voluntas ipſius puellæ in dubium vocaretur quippe, quod ſeducta prætendebatur detineri in loco ſuſpecto prouiſum fuit, vt puella quæ pubertatis annos iam excelſerat adduceretur Mediolanũ, vt per R. D. Archiepiſcopum prouida, & ſufficienti relatione ad Rotam tranſmiſſa, Rurſus dubitaui præſuppoſitis depoſitionibus teſtium hinc inde examinatorum, & deponen. D. Veronicæ an conſtaret de copula ad effectum validitatis matrimonij.

2 Et quãuis copula qualis qualis pręſupponeretur etiã ex cõfeſſione iurata Veronicæ deponẽtis credere ſe, quod Emanuel aliquoties intus immiſerit ipſa dolorem citra vllam voluptatem ſentiẽte nec intelligente quã rem ille ageret D. tñ concluſerunt ex ea nõ inferri validitatẽ matrimonij cũ. n. ex proceſſu ſatis conſtet, ꝗ Veronica tẽpore ſpõſaliorũ, & aſſertæ copulæ nõ peruenerat ad annos decem imò non excedebat annos nouẽ, & menſes duos cõpletos, ſtat regula pro nullitate matrimonij tam ex defectu præſumpto naturalis vigoris ad vtendum, & generandum quam ex defectu coniugalis conſenſus c. tuæ de ſponſ. c. a nobis c. de illis il. 2. cap. fina. de deſponſ. impub. & vnic. §. idem quoque eod. tit. lib. 6.

3 Exceptio aũt, ꝗ Malitia ſuppleret ætatẽ d. c. a nos c. ſi. cũ ſimilib. Præterquã ꝗ vix admittẽda vr̃ niſi in ijs qui proximi ſunt pubertate quales intelligũtur, qui ab ea ſolũ diſtãt per ſex [a] mẽſes gl. c. cõiter recepta in c. cõtinebatur verbo proxima vbi Inno. & Abb. in c. atteſtationes ver. circa finẽ de deſponſ. impub. Card. conſil. 4. Staph. de var. mod. vac. titul. beneficiatus contrahens verſicul. ſed tenendo Put. deciſ. 55. lib. 2. nequaquã cõcludenter probatur, Nam eſto vt poſt ſeptenniũ iuris præſumptione adſit illa diſcretio quæ ſufficit ad validanda ſponſalia de futuro l. ſi ſponſalibus 2. de ſponſ. 1. literas de deſponſ. impub. Ioã. And. & Abb. in cap. iuuenis de ſponſ.

Alia

4 Alia tamen quæ maior exigitur ad validandũ matrimonium in quo perpetua indiſſolubilitate corpus traditur, vt per D.Thom. concludit. Turrecrem. in c.non eſt 30.q.2.ad 2. Abb. in c.de illis nu.4.de diſponſ.impub. non præſumitur ante annos pubertatis aduenire c.de illis c.a nobis c. fin. cum ſimilibus, & hoc reſpectu annos diſcretionis interpretatur pro annis pubertatis Ioã. And. in c.duo pueri eod.tit. poſt Goffr.in ſum. eo.n.3.

5 Probationes autem, quæ pro ſagacitate, & prudentia Veronicæ ex parte Emmanuelis factæ ſunt eliduntur ex cõcordi depoſitione triginta, & plurium teſtium, qui de ſimplicitate eiuſdem, & infirmitate intellectus ac Iudicis ad cognoſcẽdum vim matrimonij vinculi plenè teſtantur, & cum veriſimiliora dicãt præferuntur in concurſu Innocent.& Abb. in c.audiui.de præſump. Soc.iun. conſil.183.col.2.lib.2. Aym.conſil.6. nu.66.Rolan.conſil.24.nu.55. lib. 1. præſertim cum numero ſint plures ad l.ob carmen.§. ſi teſtes de teſtib. Gabr.de teſtib. concluſ.4. nu.50. Nec patiantur exceptiones quibus ſubiacent teſtes exaduerſo examinati, qui ferè vel affectãt matrimonij effectuationem vel ſunt eorum domeſtici, & dependentes vt per informantes in facto pro Veronica, quorum depoſitionibus fidei diminuitur Felyn.in c.ſuper eo ad finem de reſtit. Pariſ. conſil. 15.nu.30.lib.2. Aym.nu.4.

6 Nec obſtat dicta copula ſubſequuta ex qua præſumi ſolet habilitas ad matrimoniũ d.c.a nobis & c.de illis cum ſimilib.de deſpõſ.impub.quoniam dicta iura non verificantur in omni deſflorationе, ſed in ea quæ interuenit cũ ijs quæ a natura habiles ſunt ad generandum, vel concipiendum c.puberes ad finem eod.titu. Turrecrem.vbi ſupra art. 2. qui ait tempore matrimonij requiri non ſolum vſum rationis, ſed etiam ex parte corporis requiri vt illud ſit aptum generationi idẽ ſentiunt Abb.in c.continebatur num.7, Præpoſi. nu.3.Anchar.nu.2.& alij quę aptitudo non probatur concludẽter pro parte D. Emanuelis quin potius ex habitu corporis imbecillo, & gracili ipſius D. Veronicæ inhabilitatem ad talem copulam concludunt omnes teſtes pro Veronica examinati, vt patet ex dolore quem D. Veronica ſentiebat nedum in primo actu copulæ, ſed etiam in alijs ſubſequutis, quem non ſenſiſſet ſi naturalẽ iam adepta fuiſſet vigorem, & aptitudinẽ ad generandum, cum dictus dolor non aliunde appareat ſucceſſiuè quam a tenera, & immatura ętate, & quo ad hunc actum a puella ſolum dignoſcibilem eius confeſſioni magis credendum quam D. Emanueli ad gloſ.in cap.viduam.verſicu.licet de regular.Ioan.Lopez. in c.per veſtras §.43. de donat.maximè cum habeat præſumptionem pro ſe Præpoſi.in c.tua nos.nu.2.de ſponſ.

7 Nec fiat uis in alia cõfeſſione Veronicæ prius in lecto poſt ſequutam copulam malitioſa quatenus refertur hilariter mandaſſe cingulum brachio allegatum quaſi iam expleuiſſet opus matrimonij, quia non colligitur ex vltima depoſitione Veronicæ talia verba prolata fuiſſe in eam ſignificationem, & nihilominus confeſſio emiſſa a puella minore 12.annis parũ attenditur ad probandum matrimonium ex Put.deciſ.63.lib.2.

8 Sed & quatenus alterum prædictorum duorũ, videlicet potentia ad carnalem copulam, vel prudentia rationis ſufficienter diſcernentis, cum cõtractus matrimonij continentis perpetuum, & indiſſolubilem cum viro ſocietatem probaretur, adhuc non ſufficeret ad validitatem matrimonij cum vtrumque copulatiuè requiratur vt malitia ſuppleat ætatem ex Couar.lib.4.decret.part.2.c. 5.num.3.in ſpecie autem propoſita, quia neutrũ cõcludenter probatur; Nec adſunt inditia ex quibus contra communem diffinitionem locus ſit arbitrandi, quod eſſet proxima pubertati ex Couar.vbi ſupra col.fina.quin potius conijcturę, & probationes vrgent in contrarium Domini iudicarunt prædictam copulam, vel magis defloratio nem ad text.in l.ſi quis aliquid §. ſi nondum viri potentem de pęnis inſufficientem ad efficiendũ matrimoniũ, nec eos mouit, quod in dubio pro validitate matrimonij pronunciandum eſt iuxtà c.vlt.de re iudic. Nam ſtantibus prædictis ſumus extra probabilem habitationẽ nec procliues eſſe debemus in fauorem huiuſmodi contractus alieno impulſu potius quam propria inductione tẽpore quadrageſimali contra canonum prohibitionem celebrati c. capellanus de ferijs c. vlt.ſeſſ. 24.de reform.matrim.Conc.Trident.& cap.2.de deſponſ.impub.vt ex Purpurat.conſ.579. nu.16. libr.2.& fuit dictũ ẽt in cã Toletana matrimonij 21. Octobris hoc anno corã R. P. D. Seraphino.

ADDITIO.

a *Ex menſes*. Hanc eandem opinionem firmarunt Bal.poſt Guliel.de Cun.in l.excipiũtur, & ibi ẽt Rom.nu.5. in 2.not.ff.ad Sillan. idẽ Bal. in l.non tm̃ in ſumm.ff.de excuſ.tuto.& in l.ſi qs. in tm̃ poſt nu.5.C.vnde vi.Igne.in l.1.§.impubes nu.8.verſ.alij vero & nu.9.ſeqq.vſq; ad nu.24. ff. ad Syllan.vbi latiſſimè, & iurib. & rõnib. & Doctorũ authoritatib.hãc probat opinionẽ, & a cõtrarijs Doctorũ obiectionib.bene defendit, & idẽ ẽt latè reaſſumit, cõprobat, & defendit in l. excipiũtur n.9.& ſeqq.ff.eod.& ibidẽ n.12.vbi ꝙ hæc opinio, & cõcluſio eſt veriſſima tã in criminalib. quã in ciuilib.iurib.rõnib.& authoritatib.ibi per eũ adductis, & n.13.& n.17. Guliel. Mayner.in l. pupilũ qui n.3. in diſcurſu ff. de reg.iur. vbi dixit hanc opinionẽ bene probari in d.l.nõ tm̃ adden. ad Dec.in d.l.pupillum qui nu.1.litera B.Corne. conſil.147.nu.25.lib.1.Afflit.in conſtit. Minor. iur.ſub nu.7.libr.2.rubr.38. Catell.Cotta in ſuis memorial. in verbo Pupillus il 1. Nec diſſentire vr̃ Petr.a Plach.in epith.delictor. cap.32.nu.4.in prin.iuncto verſ. Nos tamen (Quãuis poſtea ſeq. videatur eã opinionẽ, q̃ iſtud Iudicis arbitrio remittit) relati per Viui. (quos tñ ipſe non ſequutus) opin.674.nu.1.verſ.in contrariam verò ſententiam Franc.Caldaſ.in repet. l.ſi curatorem in verbo, vel aduerſarij dolo nu.53. verſi. Quamuis Bal.C.de in integr.reſtit.Minor.vbi & hanc opinionem admittit, quando agitur de delictis atrociter puniendis ex Aldobrandin.quem allegat in §.item nume.4.inſtit.quib.mod.tut.fin.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ILLVSTR.[MI] ET REVEREND.[MI] D. Platti Cardinalis.

Ciuitatis Caſtelli bonorum 9. Decembris 1589.

ARGVMENTVM.

Confiſcatis bonis delinquentis, delinquens eorum Dominium, & poſſeſſionem amittit, & ſi poſtea penes alium reperiantur, quo iure poſſeſſa, & ſi idē delinquens fuerit reſtitutus etiam ad bona, an etiam cenſeatur reſtitutus ad bona in alium tranſlata. De teſte qui ita credens falſum depoſuit affirmatiuè: Ac de teſtium varietate non tangente negotij ſubſtantiam, & an ēt ruſticitas excuſet a falſo teſtimonio.

SVMMARIVM.

Poſſidere iure familiaritatis non præſumitur is qui habet titulum etiam nullum, & inualidum, nu. 1. & in addi. litera A. vbi generaliter remiſſiuè, an & quando quis præſumatur, ſeu dicatur poſſidere iure familiaritatis.

Confiſcatio bonorum aufert delinquenti Dominium, & poſſeſſionem bonorum confiſcatorum nu. 2.

Poſſidere iure familiaritatis præſumitur delinquens qui poſt confiſcationem ſuorum bonorum reſtitutus ad patriam eadem bona poſt dictam confiſcationem in aliū tranſlata poſſidet nu. 2.

Reſtitutus ad bona fiſco non incorporata non cenſetur reſtitutus ad bona in alium tranſlata nu. 3. & in addit. litera B. vbi de materia.

Teſtes dicentes falſum per verbum credo non poſſunt de falſo redargui nu. 4. & in add. lit. C. vbi de materia.

Teſtis deponens aſſertiuè per verbum ſcire poteſt ſi falſū dixerit ſeruari eius dictū intelligendo de vehemēti opinione nu. 4. & in add. lit. D. vbi quid de teſte qui primo dixit ſe credere, & poſtea dicat ſe ſcire, & ècontra.

Teſtium varietas non tangens ſubſtantialia negotij non attenditur ſub num. 4. ad med. & in add. lit. E. vbi de materia.

Ruſticus deponēs falſum propter authoritatē excuſatur nu. 4. poſt med. & in add. lit. F. vbi de materia.

Poſſeſſio rei conuenti probatur per ſubſtentationem litis nu. 4. in fine.

DECISIO LXXIII.

1 FVit reſolutum conſtare de vtroque extremo quoad bona per Meliorutium poſſeſſor tēpore commiſſi per eum homicidij, conſtat enim huiuſmodi bona fuiſſe per Nicolam a fiſco redempta ac per eundem poſſeſſa tam durante exilio Meliorutij, quam poſt eius reſtitutionē vt concludunt teſtes tam ſuper interrogatorijs, quam ſuper articulis vnde tollitur id, quod dicitur poſſeſſionem Nicolæ proceſſiſſe ex titulo fa-
a miliaritatis, quia huiuſmodi familiaritatis [a] titulus excluditur ex titulo donationis, ſeu ceſſionis habitæ a fiſco cuius vigore præſumendum eſt Nicolam poſſediſſe etiam ſi huiuſmodi titulus ex capite nullitatis, aut aliquo alio modo poſſet impugnari Socin. conſ. 13. num. 18. lib. 4. Put. deciſ. 75. lib. 3. Aym. 61. nu. 2. Cęphal. conſ. 4. nu. 39. Alcia. reg. 2. pręſump. 23. in fi. Decia. cōſ. 19. n. 124. lib. 3.

2 Vnde etiam tollitur id, quod dicitur Meliorutium poſt reſtitutionē ad patriā poſſediſſe huiuſmodi bona vt prius, quia non propterea excluditur poſſeſſio Nicolæ cū etenim Meliorutius per confiſcationem amiſiſſet non ſolum Dominium bonorum ſuorum, ſed etiā poſſeſſionē, vt per Mohed. deciſ. 86. Ruyn. conſil. 58. circa vol. 4. Alciat. reſponſ. 50. nu. 3. Thom. 2. lib. 6. Bal. de pace conſtan. in verbo Imperialem nu. 3. quē refert, & ſequitur Ruyn. cōſ. 49. nu. 1. vol. 1. huiuſmodi poſſeſſio ſtatim fuit acquiſita Nicolę, quę vigore ſui tituli, vt dictum eſt durante filij exilio cępit poſſidere, vnde quicquid poſtea filius poſt reditū in patriam in iſtis bonis fecit, dicendum eſt feciſſe vti filius in bonis matris, & ſic titulo familiaritatis Alciat. de præſumpt. 23. circa med.

3 Non obſtat, quod fuerit reſtitutus ēt ad bona fiſco non incorporata, quia vltra ꝙ hoc reſpicit petitoriū, dictum fuit reſtitutionē trahi nō poſſe
b ad bona in aliū trāslata [b] per fiſcū Natt. cōſ. 471. n. 1. Clar. in §. fi. q. 59. n. 6. cū gratia ſit intelligēda ſine alterius præiud. l. nec Auus C. de eman. lib.

4 Non obſtat, quod teſtes deponētes de poſſeſſione Nicolæ videantur falſi, quia deponunt oīa bona articulata fuiſſe per Meliorutiū poſſeſſa tēpore cōmiſſi ꝑ eū homicidij, cuius cōtrariū apparet ex publicis inſtrumētis emptionum factarum poſt dictū homicidiū, quia in primis aduertendū eſt teſtes nō dicere, ꝙ ſolus Meliorutius poſſideret, ſed ꝙ poſſidebāt ſimul cū alijs Meliorutijs, cōſtatq; plura ex bonis poſtea empris fuiſſe acquiſita ab alijs Meliorutijs, ſecundo dictū fuit, ꝙ licet duo teſtes affirmēt poſſeſſionē de tēpore homicidij, Attñ adſunt alij teſtes, qui hoc nō audēt affirmare, ſed dicūt ſe ita exiſtimare, & ꝓpea non poſſunt de falſo redargui, qa licet opinio teſtis, quo ad hoc nō ſit vera, non ideo tñ ipſe teſtis pōt dici
c falſus [c] imò dicebant aliqui ex Dominis ēt illis q aſſertiuè, & per verbū ſcire depoſuerunt ſaluari
d poſſe, & intelligi ex vehementi opinione [d] Salic. in l. cū antiquiorib. n. 6. C. de iur. delib. Bal. in l. ſi quis extraneus §. fi. ff. de acqu. hęred. Adeo vt nec iſti ſint tāquā falſi reijcēdi, maximè cū huiuſmo-
e di varietas ſubſtantialia [e] negotij non tangat ex traditis per Gabr. lib. 7. de crim. concluſ. 4. nume. 12. & potuerit interuenire ex probabili errore in facto antiquo, attenta etiam perſonarum quali-
f tate quæ ſunt ruſticæ [f], vt per eundem Gabr. dict. concluſ. 4. nu. 15. & 16. & tanto minus dicebant Domini de fide iſtorum teſtiū dubitari poſſe cū coadiuuētur ex depoſitionib. duorū aliorū teſtiū examinatorū vigore primæ remiſſoriæ ab A. C. decretę, quorū ſummariū datū fuit, atq; ex ipſiusmet partis cōfeſſione, quę in inſtrō præcarij anni 1573. aſſerit ſe accepiſſe poſſeſſionē bonorū Meliorutij illi cōmunium cum Horatio ēt poſſeſſorum per ipſum Nicolam; Quibus omnibus ſimul iunctis

iunctis, dicebant Domini de primo extremo dubitari non poſſe, ſicut nec ambigendum eſt de ſecundo extremo, quod ex ſtylo Rotę per ſubſtentationem litis probatur Caputaq. deciſ. 369. lib. 2. concurrunt autẽ hic, & teſtis & cõfeſſio partis.

5 Quo vero ad bona Betini, cum non bene probetur ipſius teſtamentum ad fauorem Nicolę, & quo ad bona empta per Meliorutium poſt reditũ in patriam, cum in ijs non conſtet de aliquo titulo Nicolæ dixerunt Domini non cõſtare de primo extremo, ex quo ſi quid in eis fecit, præſumitur feciſſe titulo familiaritatis, & vti mater Meliorutij ad quam ea bona ſpectabant Betini ſcilicet vigore ſtatuti ciuitatis Caſtelli matrẽ excludentis, empta autem vigore ſuarum acquiſitionum, & propterea verè ipſe poſſediſſe præſumitur ex præallegatis.

6 Quæ pro parte mercatorũ deducta fuerunt cõtra titulum Nicolæ, & pro parte illorum de Meliorutijs contra titulum ipſius Meliorutij dixerunt Domini ad petitorium eſſe reijcienda.

ADDITIONES.

a *Familiaritatis*. Poſſidere, an & quando quis præſumatur iure familiaritatis, ſeu alia cauſa, & qua, & an & quando quis poſſeſſionis cauſam ſibi mutare poſſit, vel mutaſſe cẽſeatur, & generaliter de tota hac materia, lectorem remitto ad Socin. conſil. 131. lib. 1. & conſ. 15. in fine libr. 4. Alciat. de præſump. reg. 2. præſump. 23. & ibi in addit. Curt. iun. conſ. 168. nu. 36. Dec. conſi. 232. nu. 2. & conſ. 400. nu. 5. Natt. cõſ. 471. nu. 12. libr. 2. Pariſ. conſ. 37. nu. 19. ſeqq. lib. 3. Siluan. cõſ. 78. nu. 8. 9. Ancha. Regien. q. 24. nu. 11. 1. par. Rolan. cõſ. 77. lib. 1. vbi latè, & ſpecialiter ponit an vxor mortuo marito ipſius bona retinere præſumitur iure familiaritatis, vel hipothecę dotalis, ad q̃ vide etiam Menoc. de arbitr. queſt. caſu 160. nu. 11. ſeqq. & n. 20. Hercul. de negatiua nu. 169. vbi de filio poſt mortem patris illius domum inhabitãdo, an cenſeatur illam inhabitare iure familiaritatis, vel potius iure dotis maternæ, de quo vide etiam Menoc. d. caſu 160. nu. 11. ſeqq. vide eundẽ Hercul. de negat. nu. 289. vbi quod in dubio quis præſumitur detinere bona iure familiaritatis potius quam alio iure, ſed quod immo potius quis præſumatur poſſidere nomine proprio quã alieno tradit Rolan. conſil. 46. num. 44. vol. 3. An requiratur expreſſa declaratio in ſibi mutando cauſam poſſeſſionis, ponit Aym. de antiq. temp. par. 4. ſect. materia iſta ſingularitatis teſtium nume. 111. vbi ſuperueniẽte noua, & iuſta cauſa de quo etiam per Cephal. conſil. 4. nume. 37. ſeqq. libr. 1. vbi etiam de fratre quando præſumatur poſſidere iure familiaritatis, vel proprio, de quo vide etiam particulariter Menoch. d. caſu 160. numero 11. ſeqq.

b *Translata*. Reſtitutus ad gratiam, & ad bona an etiam cenſeatur reſtitutus ad bona in alium alienata, & translata, vide regulam cum ampliationibus, & limitationibus poſitam per D. meũ Farinacium in ſua pract. crim. par. 1. tit. de inquiſit. quæſt. 6. num. 33. & ſeqq.

c *Falſus*. Teſtis deponens de ſua credulitate, & opinione ſi falſum dicat, an de falſo teneatur, vide arguentem pro & contra, & poſtea diſtinguẽtem D. meum Farinac. in ſuo tractat. de teſtibus quæſt. 67. §. 3. nn. 66. & ſeqq.

d *Opinione*. Ad hæc vide D. meũ Farina. in tractat. de teſtibus q. 66. nu. 341. & ſeqq. vbi ponit de teſte, qui primo aſſertiuè dixit ſe ſcire, & deinde dixit ſe credere, an ex hoc dicatur varius arguit pro & contra, & poſtea diſtinguit.

e *Subſtantialia*. Ad hunc materiam, an ſcilicet & quando teſtis ſibi varius, & contrarius in non ſubſtantialibus probet, vel non probet, vide D. meũ Farin. in ſuo trac. de teſtib. q. 66. n. 22. & ſeq.

f *Ruſtice*. Ruſticus falſum deponẽs excuſatur a pęna falſi regulariter, verum hæc regula patitur tres limitationes de quib. per D. meum Farinac. in ſua tract. de teſtib. quæſt. 67. nu. 81. & ſeqq.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

PEGNÆ.

Taurinen. matrimonij 24: Januarij 1590.

ARGVMENTVM.

Stuprans, quando teneatur puellam ſtupratam in vxorem præciſè ducere, an verò ſufficiat eam dotare, & qualis debeat eſſe iſta dos.

SVMMARIVM.

Stuprans puellam virginem tenetur eam dotare nu. 2.

Stuprans puellam ſi eam duxerit in vxorem, tenetur ei etiam conſtituere dotem, quam foret habitura iuxtà perſonæ qualitatem, & loci conſuetudinem nu. 3.

Stuprans puellam ſi eam in vxorem ducere noluerit, tenetur conſtituere maiorem dotem ea qua nupta fuiſſet, ſi non fuiſſet deflorata, quia per deflorationem puellæ conditio deterior facta fuit nume. 3. vbi declaratur quomodo procedat hæc concluſio, & in addit. litera A. vbi an deferatur iuramentum puellæ ſuper eo, quod ipſi plus dari debet propter animam virginitatẽ.

Stuprans puellam non tenetur præciſè illam ducere in vxorem, ſed aut ducere, aut dotare nu. 4. & ſeq.

Præcepta veteris teſtamenti ſi ſunt relata in corpus iuris canonici præciſè ſeruari debent nu. 5.

Stuprata puella præſumitur ſeducta, & non ſponte conſenſiſſe deflorationi nu. 6.

Stuprata puella præſumitur tempore ſtupri, quod fuerit virgo, ſic ipſa aſſerente niſi contrarium probetur nume. 6. & in addit. litera B. vbi de materia.

Promiſſio conditionalis deficiente conditione non habet locum num. 7.

Promiſſio facta in carceribus a carcerato non præſumitur ſpontanea nume. 7.

Virginitas, an quando præſumatur, & quomodo probetur in addition. litera B.

Inhoneſtas vita mulieris probatur præſumptionibus in addit. litera B.

DECISIO LXXIIII.

a IOannes Philippus Boninus Allaſſinam Moyarã Puellam viri potẽtem deflorauit, cui poſtmodũ die 14. Ianuarij 1588. in carcerib. exiſtens de abortu accuſatus per chirographum manu propria ſcriptum ſe illam ducturum vxorem promiſit, dummodo obiecti ſibi criminis abolitio a Principe impetraretur, Allaſſina coram ordinario Taurinen. Boninum cõuenit vt ſe dotaret, & vxorem duceret, ordinarius Boninum ad eam ducendam, aut dotandam con demnauit, quam ſententiam in gradu appellationis Nuncius Apoſtolicus confirmauit: cauſa introducta in Rota præmiſſis quibuſdam præſuppoſitis dubitaui, an Boninus Alleſſinam vxorem ducere, & dotare teneretur.

2 Et Domini quantum ad ſecundam dubij partem concorditer tenuerunt obligari Boninum ad Alleſſinam dotandam per text. vbi omnes in cap. 1. & ſecund. de adulter. 5. Anton. in ſum. par. ſecund. titul. 5. cap. 6. §. 1. Couarr. libr. 4. decretal. cap. 6. §. 8. nume. 15. Anton. Gomez. in l. 80. Tauri nume. 8. Ioan. Guzzier. lib. 1. canonic. quæſtio. capit. 37. Bernard. Diaz. in practic. crimin. canon. capitul. 77.

3 Quod ſi Boninus eam in vxorem duxerit, ſatis eſſe conſtituere puellæ defloratæ dotẽ, quam iuxtà qualitatem puellæ, & conſuetudinem Regionis foret habitura, vt cõformiter cenſent prę citati Docto. ſin autem renuendas nuptias putauerit iuxtà diſpoſitionem cap. 2. de adult. tunc tenere Boninum ad ſupplendum illud quo pluris indiget corrupta ad inueniendum virum ſibi æqualem Abb. antiq. in d. capit. 1. de adulter. vbi Ioan. Andr. nume. 9. in fin. Anchar. nume. 6. notab. 6. Panormitan. num. 4. Couar. lib. 4. decretalium cap. 6. §. 8. & alij paulo ante relati, quia non

a eſt dubium, quin per deflorationem deterior [a] ſit facta puella, & ideo maiori dote indigeat ad inueniendum virum ſibi æqualem, & defloratorem qui cauſam dubij dedit teneri ad illam cõpenſandam, ceſſabit vero iſtud argumentum, quando corrupta cum dote conſueta dari virginibus poteſt conſequi, aut conſequitur maritũ ſibi æqualem Couar. vbi ſupra, quod eſt de mente ſcribentium in d. art. 1. c. 2. de adult.

4 Quantum ad primam partem dubij; Domini etiam conformiter cenſuerunt Boninum præciſe & abſolute non eſſe cogẽdum ad Alleſſinam ducendam iuxta capit. ſecund. de adulter. vbi pręceptum de ducenda, & dotanda virgine deflorata non ponitur copulatiuè, vt in cap. 1. ſed disiuntiuè, tam & ſi enim veteres canoniſtæ Innocent. Hoſtien. & hos ſequuti Anto. de Butr. Zabarell. & plerique alij in dict. cap. 1. de adulter. tenuerint defloratorem, etiam inuitum Iudicis authoritate cogend. ad matrimonium contrahendum ſpeciale ibi eſſe dicẽtes ratione delicti, vt quis inuitus nuptias inire cogatur nihilominus contrariam ſententiam vſu iuditiorum receptam teſtatur Anton. Gomez. ad l. 81. Tauri nume. 8. verſiculo, ſed his non obſtantibus Iul. Clar. §. ſtuprũ numero 3. verſiculo, ſed quæro quæ ſit pęna, ſentit Panormitan. in dicto capitul. 1. de adulter. Couar. Ioann. Gutier. 5. Anton. & alij paulo antea relati per text. in capit. ſecund. de adulter. per quem temperatur diſpoſitio. capitul. 1. Iubentis virginem defloratam, & ducendam, & dotandam ſimul, Nam ex duobus illis capitibus ſimul iunctis Domini cenſuerunt hãc deduci ſententiam menti legislatoris conformem, vt qui virginem defloraũit, cum ea præciſe matrimonium contrahere non compellatur, ſed cauſatiuè Anchar. in dicto cap. 1. de adulter. not. 5. num. 5. vbi Marian. Socin. nume. 13. in fine verſicul. hodie autem ſic punitur Ruyn. conſil. 189. nume. 8. libro 2. Ioan. Gutier. lib. 1. canon. quæſt. c. 37. nu. 11.

5 Nec obſtat ſi dicatur, quod cap. pręfat. de adulter. eſt deſumptum ex veteri teſtamento Exod. c. 22. vbi recenſetur inter præcepta iudicialia, quod cum fuerit relatum in ius canonicum per poteſtatem habentẽ debet pręciſe ſeruari ſanc. Thom. 12. quæſt. 104. articul. 3. Silueſtr. in ſumm. verbo luxuria quæſt. 5. Imol. in cap. cum tanto numero 7. & 8. de conſuet. Pariſ. conſil. 68. incip. dubium exoritur nume. 106. lib. 4. & ideo Boninus tenebitur præciſe ad vtrumque. Quoniam dixerunt Domini, quod cum idem legislator qui in corpus iuris canonici reduxit, & verificauit illud præceptũ ex veteri teſtamento, quod alias erat mortuum ſtatim ſub eodem titu. de adulter. in cap. 2. appoſuerit aliam diſpoſitionem cum diſiunctiua cenſetur propterea voluiſſe præceptum c. 1. obſeruã. cum illa qualitate de qua in c. 2.

6 Quod obijciebatur ex Grat. conſil. 93. nu. 31. libr. 2. nempe non eſſe locum diſpoſitioni cap. 1. & 2. de adulter. niſi tria potiſſimum copulatiuè concurrant; Primum virum ſe duxiſſe, Secũdum ſtupraſſe, Tertium puellam fuiſſe virginem non putant Domini ſatis tutum, Nam quantum ad primum, & vir aſſerat ſe non ſeduxiſſe ſemper in dubio ſeducta puella præſumitur Ruyn. dict. conſil. 189. num. 9. lib. 2. canoniſt. in d. cap. 1. de adult. & eſt cõmunis opinio Ioan. Gutier. lib. 1. canon. quæſtio. cap. 37. num. 11. ſecundum de ſtupro per Boninum commiſſo non negatur a partibus teſtium de virginitate Alleſſinæ ſi illam negaret Boninus ei incumberet onus probandi, quia in

b dubio puella virgo præſumitur [b] ſicut virgo naſcitur iuxta communem ſententiam Panorm. in c. 1. de adulter. nu. 5. Iul. Clar. in §. ſtuprum nu. 4. verſ. ſed pone, quod ſtuprator.

7 Promiſſio autem facta per Boninum de Alleſſina ducenda non videbatur multum vigere tum quia conditionalis, & deficiente conditione non habet locum cap. 1. de ſponſ. l. qui promiſit ff. de condit. indeb. tum quia facta in carceribus quæ propterea minus ſpontanea videbatur. Super alijs ſi opus fuerit partes audientur.

ADDITIONES.

a *Deterior*. Et quod in iſto caſu dandum ſit iuramentum in litem puellæ ſtupratæ ſuper eo, quod ipſi plus dari debet occaſione perditæ virginitatis pluribus comprobat Plot. de in lit. iuran. §. 34. nu. 1. & ſeqq.

Virgo

b *Virgo præſumitur*. Regulariter creditur aſſertioni puellæ aſſerentis tempore quo fuit carnaliter cognita ſe fuiſſe virginem prout etiam voluit Plot. de in lit. iuran. d. §. 34. nu. 3. verum hæc regula patitur duas notabiles declarationes, Quarum prima eſt vt procedat, quando puella erat bonæ famæ, ſecus ſi malę famæ, ſecundum Foller. in practic. crim. in verbo capiat informationem nu. 21. & hæc limitatio multo magis procederet ſi aliquo modo conſtaret de eiuſdem puellæ inhoneſta vita, etiam per præſumptiones iuxta trad. per Franc. Marc. deciſ. 899. nu. 11. part. 2. per Cephal. conſ. 140. nu. 28. lib. 1. per Hippol. Riminal. conſ. 174. lib. 3. in diſcurſu, & per Maſcar. de proba. lib. 2. concluſ. 1063. nu. 19. Apud quos poſt alios relatos antiquiores firmatur concluſio, quod mulieris inhoneſta vita probatur prȩſumptionibus, & coniecturis, ſecunda eſt limitatio vt eadē regula procedat, quando agitur ciuiliter ad ſeparationem Thori, & ad reſtitutionem dotis, ſecus autem ſi agatur criminaliter ad pęnam ſecundum Franc. Roſell. conſi. crim. diuerſor. 12. num. 4. lib. 2. & in materia ſi uis ſcire, an & quando, & quomodo probetur, ſeu præſumatur virginitas vide Maſcard. de probat. libr. 3. concluſ. 1410. & Fulu. Pacian. de probat. lib. 2. per totum.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ILLVSTR.[MI] ET REVEREND.[MI] D. Platti Cardinalis.

Taurinen. diſſolutionis matrimonij Veneris 16. Martij 1590.

ARGVMENTVM.

Matrimonium quando diſſoluatur, ſeu potius ſeparetur propter viri impotentiam. Quando talis impotentia probetur, & an adhuc probata impotētia viri, ex eo quod nec obſtante coniugali habitatione vxor fuerit reperta virgo deueniri debeat ad experientiam vlterioris, & triennalis cohabitationis.

SVMMARIVM.

Matrimonium antequam diſſoluatur propter viri impotentiam deueniendum eſt ad cohabitationem triennalem nu. 1. & per totam deciſionem in qua bene declaratur materia, & in addit. lit. A. vbi etiam quomodo, & quibus modis viri impotentia probetur.

Matrimonij ſeparatio conceditur multis de cauſis de quibus remiſſiuè in add. litera A. & ibi etiam quid de diſſolutione ſponſalium.

Impotentia viri dicitur euidenter conſtare, quando conſtat ipſum carere genitalib. vel habere membrum ſiccum, aut aridum, & quid ſimile nu. 1.

Matrimonium ſtatim ſeparatur abſque alia triennali cohabitatione, quando conſtat virum non habere genitalia, vel illa habere ſicca, aut arida nu. 1.

Impotentiæ ſigna, quando ſunt dubia, tunc ſtatim non deuenitur ad ſeparationem matrimonij; ſed coniugibus præfigitur terminus in quo coniugali copulæ operā dantes, curent perficere illud quod antea non potuerunt ſub nume. 1.

Viro aſſerenti ſe potentem magis creditur, quam vxori contrarium affirmanti ſub nu. 1.

Impotentia viri excluditur, quando conſtat ipſum habere partes genitales naturaliter bene diſpoſitas ſub numero 1.

Impotentia viri etiam excluditur, quando conſtat ipſum aliquantulum erigere virgam, & ſemen emittere ſub nume. 1.

Impotentiæ ſigna ſunt euidentia, ea quæ apparent, vel ob nimiam membri breuitatem, vel ob ſectionem, vel ob aliam ſimilem cauſam nume. 1. in fin. & nume. 2. vbi etiam. quid ſi membrum ſit paulo breuius, & gracilius alijs.

Impotentia non dicitur conſtare, ex eo quod per horas, ſeu diem iacuerit in lecto cum vxore, & illam carnaliter cognoſcere non potuerit nu. 3. & 4.

Matrimonium ad hoc vt diſſoluatur propter impotentiā viri, neceſſe eſt ut illa ſit perpetua, & inſanabilis humano remedio nu. 4.

Impotentia viri, quando dubitatur, an ſit naturalis, an vero accidentalis deueniendum omnino eſt ad experimentum triennalis cohabitationis nu. 4.

Impotentia viri non dicitur naturalis, quando is aliquantulum erigit virgam, & ſemen emittit poſt numerum 4.

Matrimonij ſeparatio propter viri impotentiam cum agatur de ſalute animæ non eſt repente per iudicem faciēda, ſed abundandum ēt in ſuperfluis probationib. n. 5.

Matrimonij diſſolutio non conceditur non facta experientia triennalis cohabitationis, etiam quod vxor fuerit reperta virgo nu. 6.

Virginitatem probare ex dicto obſtetricum, eſt indicium fallax, & incertum num. 6. & in addit. litera B. vbi alia ad materiam.

Matrimonium omnino ſeparatur, quādo poſt factum experimentum per triennalem cohabitationem adhuc vxor reperitur intacta nu. 6.

Impotentia viri non dicitur concludenter probata ex eo, quod poſt cohabitationem octo annorum mulier reperta fuerit virgo nu. 7.

Impotentia viri probatur ex termino cohabitationis cum vxore non dum cognita lapſo, qui terminus iudicis arbitrio præfigitur, & quandoq; eſt minor triennio nu. 8.

Vxor ne ſæuitiam a viro patiatur prouidendum eſt n. 8. et in add. lit. C. vbi plura de materia ſæuitiæ.

Vxor quando propter viri ſæuitiam poſſit petere ſeparationem thori, quomodo probetur talis ſæuitia, & alia ad materiam in addit. litera C.

DECISIO LXXV.

1 Petente muliere diſſolutionem matrimonij ob viri impotentiam niſi huiuſmodi impotentia [a] per iuſtum iudicium fuerit prius probata certum eſt deueniendū eſſe ad cohabitationem triennalem, & alia remedia, & probationes

impotentiæ de quibus in c. laudabilem de frigid. & maleſ. vbi de hoc eſt tex. clarus, & gloſ. & aperte not. Innoc. in c. 2. d. tit. & ibidē Anto. de Butr. verſ. credo quod ſi velit probare ſe virginem, & in d. c. laudabilem nu. 9. & nu. 14. & ibidem Abb. circa finem verſ. & ideo intellige, quem ſequuntur alij cōmuniter cōcludentes, quod aut de impotentia viri conſtat per ſigna euidentia puta quia careat genitalibus aut habeat membri virile ſiccum, aut aridum, aut quid ſimile, & tunc poteſt ſtatim deueniri ad ſeparationem, aut vero ſigna frigiditatis ſunt dubia, & tunc nō poteſt ſtatim deueniri ad ſeparationem, maximè ſi vir cui magis in hoc creditur c. 1. eod. titu. copulam aſſerat, ſed debet præfigi terminus in quo coniuges operam copulę coniugali dantes curent perficere, id quod antea non potuerunt, Qua propter cū in caſu propoſito non adſint aliqua euidentia ſigna impotentiæ in D. Horatio cum medici ad illum inſpiciendum per iudices in partibus de conſenſu partiū electi dicāt ſe in eo reperijſſe partes genitales naturaliter bene diſpoſitas, cum etiam ipſa vxor confiteatur ipſum D. Horatiū aliquātulum erigere virgam, & ſemē emittere, ex his ſatis apparet nulla eſſe in eo euidentia ſigna frigiditatis, ſed potius dubia, & propterea non poſſe deueniri ad diſſolutionem niſi clarior, & manifeſtior probatio impotentiæ afferatur, quod manifeſte colligitur ex relatione eorundem medicorum ad id electorum, dum affirmant difficile immo impoſſibile eſſe ex ſola partium veneri dicatarum inſpectione ferri iudicium de D. Horatij potentia vel impotentia, ſi etenim in virilibus membris D. Horatij eſſent ſigna apparentia impotentiæ, vel ob nimiam breuitatem, vel ob ſectionem, vel ob aliam quamuis cauſam; vtique non eſſet impoſſibile nec difficile ex eorum inſpectione de impotentia iudicare.

2 Nec obſtat, quod dicti periti aſſerant pudendum D. Horatij viſum fuiſſe paulo breuius, & gracilius quam conſueuerit eſſe hominibus iuſtę magnitudinis, quia ijdem etiam fatētur poſſe illud ex erectione, & longitudinem, & magnitudinem acquirere, & propterea neceſſarium eſſe duxerunt facto ipſo de potentia eiuſdem Do. Horatij periculum facere, qua de cauſa iuſſus eſt ſolus cum ſola, nudus cum nuda, & in eodem lecto iacere.

3 Nec tamen mouit Dominos, quod duarum circiter horarum ſpatio quo is cum vxore in lecto iacuit, illam carnaliter cognoſcere non potuerit, quia animaduertebāt multas potuiſſe interuenire cauſas, & naturales, & accidentales, qua citra naturalis patientiæ defectum illum impedire potuerunt ne tam breui tempore venereum opus perficerēt, quas latè proſequuti ſunt Domini illi medici qui pro Dom. Horatio ſcripſerunt, & propterea experientia huiuſmodi nō fuit ſufficiens, vt apertè dicit Innocent. in d. cap. primo de frigidit. ſub nume. 1. verſicul. item non ſufficit, vbi ait non ſufficere, quod per vnum diē manſerit mulier cum viro, ſed neceſſe eſſe vt ad minus per menſem manſerit in experientia copulę coniugalis.

4 Addo, quod experientia huiuſmodi facta de Domin. Horatio dato quod poſſet aliquo modo aliquid inferre ad eius frigiditatem, ſeu impotentiam ſolum poſſet facere aliquam probationem reſpectu illius temporis quo factum eſt experimentum: non tamen neceſſario cōcludit, quod talis impotentia ſit naturalis perpetua, & inſanabilis, & tamen ad hoc vt dirimatur matrimonium debet conſtare, quod perpetua ſit, & inſanabilis humano remedio capit. fraternitatis dicto titul. de frigid. & maleſ. vbi omnes Docto. & Abb. in dicto cap. laudabilem ſub nume. 5. vbi dicit, quod cum dubitatur an frigiditas ſit naturalis, & perpetua, an vero accidentalis deueniendum eſt ad triēnalem cohabitationem, vt ex curſu temporis cum aliter probari non poſſit appareat qualis ſit temporalis nè, an perpetua, quod ſanè in caſu iſto nullā habere videtur difficultatem ex quo etiam ex confeſſione vxoris conſtat Dom. Horatium aliquantulum erigere pudendum, & ſemen emittere, quo caſu dici non poteſt conſtare de euidenti, & naturali frigiditate quin potius eum qui ſimili modo ad copulam moueatur, & ſemen emittat, ſed non perficiat dixit Hoſtienſ. in ſumma dicto titul. ſub nume. 10. non eſſe naturaliter frigidum, & nume. 13. dicit hoc caſu ſi vterque confiteatur, & poſt triennium vxor appareat virgo poſſe fortè matrimonium dirimi.

5 Ex his dicebant Domini ſuperfluum forè ad nouam Domin. Horatij inſpectionem pro qua inſtabant informantes pro vxore deuenire, quia tam ex relatione peritorum quam ex confeſſione puellæ conſtat inſpectionem nihil conferre ad iudicium viri impotentiæ, ſed omnino ad experientiam rerum magiſtram eſſe deueniendum: illam autem ſufficientem aptamque experientiam fore aiebant, quam Romani Pontifices, ac Sacrorum Canones interpretes in ſimilibus caſibus tutoris docuiſſe reperiuntur qui omnes vno ore exclamant in re tanta in qua animę periculum agitur repente non eſſe agendum, vt dicit Hoſtienſ. in ſumma dicto titulo nume. 13. verſiculo ſed ſi Iudex, & propterea abundandum etiā in ſuperfluis probationibus adhibendis, ut dicit idem Hoſtienſ. numero 14. verſiculo, ſed ſi Iudex Innocent. in dicto capit. primo num. 2. Abb. ſub nume. 5.

6 Neque huiuſmodi reſtitutionem ad cohabitationem ad dictum effectum experiendæ coniugalis copulæ poteſt impedire, quod puella inſpecta ab obſtetricibus [b] fuerit reperta virgo, tum quia iudicium huiuſmodi eſt fallax oculuſque ſępè fallitur, vt in propoſito dicit Innocent. dicto capitul. primo numero 5. tum quia non valet conſequentia vxor reperitur intacta, ergo vir eſt impotens impotentia naturali, & propterea quæ ſufficiat ad dirimendum matrimonium; Nam ad hunc effectum ſolet dari triennium, ut videatur, an interim poſſint effici vna caro, & illud perficere, quod antea non potuerunt dicto capitul. laudabilem vbi Abba. numero quinto, quod ſi poſt triennalem cohabitationem non potuerint matrimonium conſumere, tunc bene intrat præſumptio, quod impedimentum ſit perpetuum. Idem Abba. capit. fraternitatis nume. 15. dict. titul.

Vnde

7 Vnde etiam non obſtat, quod D. Horatius vndecim menſibus cum vxore cohabitauit non potueritque illam cognoſcere, quia vt habetur in cap. fina. d. tit. etiã poſt octo annos quibus ſimul coniuges habitauerant, præfixi fuerunt noui, & & plures termini ad faciendum experientiam copulæ cõiugalis: qua propter erit, & in caſu noſtro præfigendus terminus d. Horatio & vxori, qui dantes operam carnali copulæ experiãtur ſi Deo fauente poſſint ſimul conuenire & vna caro, & vnum corpus effici.

8 Reſeruarunt Domini videndũ qualis debeat, ac quatenus eſſe huiuſmodi terminus cum pluribus caſibus Doctores illum Iudicis arbitrio relinquant, & propterea diſcutiendum erit, Nam in aliquo ex illis caſibus verſemur, quo minor trienio ſit ſtatuenda cohabitatio, erit & decernẽdus modus & locus huiuſmodi cohabitationis, ac ratio ineunda per quam ſit puellæ cautum, ne a viri c ſæuitia [c] detrimentum aliquod patiatur.

ADDITIONES.

a *IMpotentia*. Ad materiam huius deciſionis vide in ſimili aliam deciſionem coram Bubalo in vna Calaguritana Diuortij Mercurij 13. Iunij 1584. vbi etiam plura de probatione impotentiæ ad quam vide etiam latiſſimè per Maſcar. de probat. lib. 1. concluſ. 311. & lib. 2. concl. 816. & 888. cum allegatis per eum.

b *Obſtetricibus*. Quantum iſto caſu valeat Obſtetricum relatio, vide quæ dixi ſupra in vna Calaguritana Diuortij Mercurij 13. Iunij 1584. in prima additione litera A.

c *Sæuitia*. Propter viri ſæuitiam, an vxor poſſit ſeorſum ab eo habitare, & alimenta petere, & an etiam pro thori ſeparatione inſtare, vel pro cautione de non offendendo; & viro cauente, an eidem ſit reſtituenda vxor, qualis debeat eſſe iſta ſæuitia, quomodo, & quibus modis probetur, ex quibus actibus inducatur; & alia ad materiam, videas text. & ibi Doctores omnes in cap. literas extra de reſtitut. ſpoliat, & in cap. tranſmiſſa eod. tit. Pariſ. conſil. 54. lib. 4. Aym. conſil. 31. nume. 4. & 5. Alciat. de præſumpt. reg. 1. præſumpt. 3. nu. 2. in addit. Foller. in pract. crim. in verbo Itẽ quod ſuffocauit vxorem nu. 62. & ſeqq. Petraſan. ſing. 65. Roman. ſing. 4. Catell. Cotta in memoral. in verſic. Actio iniuriarum Tiraq. de legib. connub. par. 1. glo. 1. nume. 22. & ſeqq. & par. 8. glo. 1. nume. 10. 13. 14. & 17. & par. 9. glo. 1. num. 1. & ſeqq. & nume. 14. & par. 10. glo. 1. nu. 230. & 233. Hercul. de caut. de non offen. cap. 50. nume. 31. & c. 3. num. 2. & ſeqq. Rolan. conſil. 27. per totum lib. 7. Ludou. Peguer. deciſ. crimin. 20. Petr. a Plach. in Epith. debitor. lib. 1. cap. 7. nume. 3. ad finem verſic. Ceterum in hac quæſtione Riminal. inter cõſilia matrimonialia conſil. 81. nume. 24. & ſeqq. Gabr. conſil. 161. & nu. 7. & ſeq. lib. 1. Iacob. Emilian. conſil. 3. per totum Viu. opin. 478. nume. 5. & ſeqq. Bertaz. conſil. 228. Silueſter Aldobrand. conſil. 71. per totum Maſcar. de probat. lib. 2. cõcluſ. 1018. Menoc. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 138. nume. 5. & nume. 8. & caſu 364. per totum & de recuperan. poſſeſſ. remed. 10. num. 87. Ioan. Petr. Surd. in tract. de alimen. tit. 3. q. 16. Apud quos etiam reperies, An & quomodo liceat viro verberare ſuam vxorem.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ILLVSTR.[mi] D. SERAPHINI[mi] Patriarchę.

Parmen. Status Lunæ 2. Aprilis 1590.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac deciſione de Reuelantia plurium ſuſpitionum falſitatis oppoſitæ aduerſus quandam inſtrumentorũ filciam.

SVMMARIVM.

Falſitas ſcripturæ præſumitur ſi illa reperiatur in loco ſuſpecto, ſeu apud perſonas ſuſpectas num. 1. & nu. 2. vbi declaratur quando locus dicatur ſuſpectus, & nume. 3. vbi quod nulla oritur ſuſpitio quando inſtrumentum retinetur ab eo, qui ſe de illo rogauit, & in loco in quo ſimilia inſtrumenta retineri ſolent.

Falſitas præſumitur ſi in aliqua inſtrumentorum filcia deſint aliqua inſtrumenta, nu. 1. declaratur nu. 4.

Falſitas præſumitur ex præpoſteratione ſcripturæ, nu. 1. & in addit. litera A. vbi de materia, vt nu. 5.

Falſitas filciæ inſtrumentorum præſumitur ex eo, quod multa aliena manu ſcripta reperiantur, nu. 1. & nu. 5. vbi declaratur.

Falſitas præſumitur, quando ſcriptura eſt mutila ſine principio & fine, & ab ea ſunt abſciſſa multa folia. nume. 1. & in addit. litera B. vbi de materia, & nu. 6. vbi declaratur.

Falſitas præſumitur ex interlineatione & caſſatura. nume. 1. in fine, & nu. 7. vbi declaratur.

Falſitas præſumitur quando ſcriptura continet in ſe aliquam contradictionem, ac repugnationem, nume. 1. in fine.

Falſitas maximè præſumitur in ſcriptura ex tarda illius productione. nume. 1. in fine, & in addit. litera C. & nu. 7. in fine, vbi declaratur.

Falſitas non probatur ſuſpitionibus hominis, quia debent eſſe aliàs legitimæ, & concludentes, nu. 2. & in addit. litera D. vbi de materia.

DECISIO LXXVI.

1 FVit reſolutum non adeſſe contra filciam rubricellam, & ſcripturã de qua agitur tales ſuſpitiones, quæ tollant fidem dictæ ſcripturæ: Suſpitiones enim quæ allegantur ad hæc præcipuè capita reducuntur. Prima, quod huiuſmodi filcia fuerit

ſemper

ſemper in loco ſuſpecto nempe in Caſtro Varani ſubiecto dominio Dominorum de Pallauicinis. Secunda, quod fuit penes Gallicanos officiales dictorum DD. & etiam eorum affines & ſubditos; Tertia, quia in dicta filcia deſunt multa inſtrumenta, vt ex collatione Rubricellæ liquet, & præcipuè inſtrumentum pacis in quo ſit magna vis. Quarta, quia in dicta filcia ſunt præpoſtera-
a tæ [a] ſcripturę & multę aliena manu ſcripta. Quinta contra Rubricellam dicitur eam eſſe mutilam
b ſine principio & fine, & ab ea ſunt abſciſſa [b] multa folia, quæ reddunt eam ſuſpectam, maximè cũ per DD. de Pallauicinis producta fuerit, vnde dicitur apparere, quod erat penes eos. Sexta contra ſcripturã de qua agitur apponitur interlineatio caſſatura, extractio parte non citata per Pecorinum Notarium materia ipſius cõtinens contra-
c dictionem quandam, & productio [c] facta nuperrimè cum potuerit iam a multo tempore fieri.

2 Hæc tamen non mouerunt DD. quia potius
d ſunt ſuſpitiones hominis [d] quam legitimæ & cõcludentes præſumptiones, Nam quantum ad primam attinet, locus Varani in quo ſteterunt ſcripturæ, non eſt locus de ſui natura ſuſpectus cum ibi & penes eos ſeruari ſoleant ſcripturæ, vbi & penes quos confectæ & rogatæ fuerũt immo alibi eſſe non poterant quam penes Notarios rogatos, & eſſet hac ratione dicendum quod Domini alicuius Caſtri, vel Ciuitatis nunquã poſſint inſtrumenta cõficere in locis eorum dominij quin redderentur ſuſpectæ, quod eſt abſurdiſſimum.

3 Eodem pacto tollitur ſecunda ſuſpitio, quia neceſſe eſt ſcripturas ſeruari ab ijs, qui de eis ſunt rogati, & in eo loco in quo exercent officium, vt not. Doct. in l. Prætor §. etiam his, vbi Alex. nu. 6. de eden. Et quod dicitur eos fuiſſe officiales & ſubditos etiam affines non vrget cum inſtrumentum de quo agitur confectum fuerit longè ante litem, nempè de anno 1510. & lis fuerit de anno 1531. & Petrus Paulus obijt de anno 1514. de quo tempore non aderat vlla ſuſpitio neque timor futuræ litis, ſed neque hæc omnia verificantur in perſona Petri Pauli & recognitio filciæ, quæ nunc præſupponitur & inſtrumentorum ex ea auctoritate Procõſulum in publicam formam extractio totam hanc diluunt coniecturam.

4 Tertia ſuſpitio non obſtat, quia cum hæc filcia non ſit propria Dominorum de Pallauicinis, nihil eſt quod eis imputari poſſit ſi per incuriam, ſeu negligentiam notariorum penes quos fuerũt iſtæ ſcripturæ, aliquæ fuerũt amiſſæ, quod ſit admodum veriſimile accidiſſe cũ eximerentur a filcia per conceſſionarios ad effectum illas explendi, prout contigit de illo inſtrumẽto pacis, quod tamen fuit expletum per Hilarium Gallicanum de anno 1514. & adeſt appoſita legalitas de anno 1523. prout in authentico per Pallauicinos exhibito, quæ tempora longe præcedunt tempus motæ litis, & ideo ſuſpitiones, quæ hinc deducũtur viſæ fuerunt ſatis leues præterquam, quod etiam non percutiunt fidem huius filciæ, Neque obſtat, quod aliquæ ex iſtis ſcripturis prætendãtur, viſæ in manibus Pallauicinorũ, quia id quod dicitur de quodam mãdato Procuratoris Bernardini a teſte allegato parte Dominorum de Rangonibus fuit purgatum per exhibitionem inſtrumenti authentici dicti mandati adeo, quod non verificatur aliquas ex ſcripturis originalibus dictę filciæ fuiſſe penes ipſos Pallauicinos.

5 Quarta ſuſpitio deducta ex præpoſteratione ſcripturarum tollitur, quia ea tãtum verificatur in quibuſdam inſtrumentis confectis ſub eadem die, quæ non inducunt turbationem ordinis conſiderabilem, & diuerſitas manuum etiã fuit aliàs ſublata, tum ex ſubſcriptionibus manu ipſius Petri Pauli cum hoc facere de iure liceat, tum ex eo, quod conceſſionarij explentes inſtrumenta ſolent hoc in margine annotare.

6 Quinta ſuſpitio, quæ deducitur contra rubricellam non facit multum ad rem cum ea non fuerit producta, vt inde ſumatur probatio, ſed ad tollendum ſuſpitionem ſuppoſitionis ſcripturæ de qua agitur, quæ optimè colligitur ex eius annotatione, quod ſi fuit male conſeruata, & inde aliquæ cartæ inciſæ non pertinet ad Pallauicinos huius rei rationem reddere cum non ſit liber eorum proprius, ſed fuit neceſſe pro ea habendo a Nepote Petri Pauli, vt Pallauicini ſeſe obligarẽt in forma Camerę Apoſtolicæ de ea infra ſex mẽſes reportando, vt patet ex inſtrumẽto per DD. Pallauicinos exhibito.

7 Sexta ſuſpitio, quæ deducitur contra ſcripturã de qua principaliter agitur ratione interlineationum, & caſſaturarum nullius eſt momenti, cũ in abbreuiaturis notariorum hoc liceat, maximè vero, quia nihil fuit caſſatum, vel additum, quod re vera aliquod pareat præiuditium, quia quod conſideratur fuiſſe in Apoſtilla dictum vxor q. Ioannis Petrĩ de Muſinis in primo matrimonio nõ immutabat in aliquo id, quod in corpore fuerat ſcriptum cũ ibi ſcripſiſſet Notarius vxor Do. Bernardini in ſecundo matrimonio, vnde ſatis ſuperque probatur, ex hoc intentio ipſorum ſine illa Apoſtilla, qui enim dicit ſecundum præſupponit primum, & hoc potius ſuadeat hãc ſcripturam veram & geminam eſſe, quia ſi fuiſſet ſuppoſita & confecta fuiſſet diligentius compoſita, & exornata, quod in interlineatũ appoſita fuerint illa verba in ſecundo matrimonio, quia in corpore inſtrumenti linea decima apparet eadem enunciatio licet fuerit linea ſuperinducta ne idem bis inepte repeteretur, quæ de contentis in ea & contradictione allegantur fuerunt aliàs per Dominos ſublata, quod autem non fuerit prius producta non eſt mirum cum de ea tunc cenſeantur habuiſſe notitiam, quando facta fuit viſitatio generalis filciarum, & tũc ſtatim curarunt habere inſtrumentum extractum per Pecorinum; Alia quę deducuntur contra perſonas nõ faciunt ad rem, ſed quando agitur de probatione matrimonij habebuntur in conſideratione ſi erunt releuantia.

ADDITIONES.

a *Præpoſteratæ.* Ordinis præpoſteratio falſitatem arguit Ioſeph Ludou. deciſio. Lucen. 13. nume. 23. vbi ponitur exemplum huius conciliationis Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſu 187. nume. 38. vbi de inſtrumento antiquitus confe-

cto &

ćto & nouiter prothocollato de quo vide etiam Maſcar.de probat.lib.2.concl.740.nu.16.& 17.

b *Abſciſſa*. Foliorum inciſio falſitatem arguit Menoch.de arbitr.quæſt.lib.2.d.caſu 187.nu.48. Monticell.reg.crim.15.num.138. in fine Ioſeph. Ludou.d.deciſ.Lucen.13.num.22.vbi idem ſi loco inciſorum foliorum aliqua alia folia de nouo conſuta ſint.

c *Productio*. Tarda productio ſcripturæ etiam falſitatem arguit Paul.de Caſtr.conſil.281.col.1. lib.1.Aym.conſil.28.nume.6.& conſil.75.nu.9. & conſil.134.nume.30.Plot.conſil.79.nume.14. & 15.Mandell.conſil.99.ſub uum.6.Cephal.conſil.287.nume.31.lib.2.Deciſ.Pedemont.117.nume.9.Maſcard.de probat.lib.2.concluſ.531.nume.59.Menoch.de pręſumpt.lib.2.pręſumpt.91. nu.8.& lib.3.præſumpt.122.nu.94.& lib.5.præſumpt.3.nume.105.

d *Hominis*. Sed quod immo etiam præſumptiones hominis Iudicis arbitrio remiſſę reddant inſtrumentum de falſo ſuſpectum, illiq; fidem tollant voluit Mandell.conſil.99.nume.6 in fine,& * de communi Maſcar.de probat. lib.2. concl.740. nume.4.Idem & in probatione ſimulationis ſufficere hominis pręſumptiones arbitrio Iudicis dixerunt Menoch.de arbitrar.quæſt.lib.2.caſ.247. deciſ.Pedemont.41.num.2.Ioſeph.Ludou.deciſ. 51.in 23.coniectura & voluit etiam Rota coram S.D.N. in vna Placentina vſurarum die 8.Aprilis 1585.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

COMITVLI.

Calaguritana integræ portionis, Luna 28. Maij 1590.

ARGVMENTVM.

Simonia ad effectũ, vt quis arceatur ab obtinendo beneficio non requirit ita exactas probationes, ſicut quando agitur ad probationem obtenti, An ſimonia probetur per abſolutionem petitam ab excommunicatione incurſa propter illam in ſupplicatione data & reperta inter componendas,& an & quando talis ſupplicatio cenſeatur data de conſenſu & mandato principalis.

SVMMARIVM.

Simonia quando agitur de repellendo ab obtinendo beneficio requirit illas exactas probationes, quæ requiruntur quando agitur de priuatione beneficiorum obtentorum, licet non ſic quando agitur de probando ſimoniacam patronorum præſentationem, nu.1.

Simonia dicitur ſufficienter probata ex confeſſione in ſupplicatione continente abſolutionem a ſimonia & diſpenſationem ab irregularitate.nu.2.

Officiali creditur in ijs; quæ ad eius officium ſpectant etiam quod vnicus ſit. nu.2.

Mandatum præſumitur in ſollicitante expeditionem ſupplicationis, abſolutionis a ſimonia quamuis magna non requiratur impenſa.nu.2. vbi etiam generaliter, quod tale mandatum præſumitur ex coniecturis, & ex qualitate ſubiectæ materiæ.

Procurator ſpatio quinque annorum præſumitur certioraſſe ſuum principalem de re graui.nu.2. in fine.

Procurator non præſumitur ſine ſpeciali mandato ſui principalis porrigere ſupplicationem abſolutionis.nume.2.in fine.

Simoniæ præſumptio & adminiculum eſt illud quod colligitur ex obligatione facta per eum, qui beneficiũ obtinuit de ſoluendo certam pecuniarum quantitatem: reſignanti,ſeu præſentanti.nu.3.

Fama bona abſorbet contrariam famam,ſpecialis tamen alicuius criminis infamia derogat generali probationi bonæ famæ.nu.4.& in addit.litera A.

Fama bona in genere non tollit ſpecialia inditia & ſpeciales probationes delicti.nu.4.

Præſumptiones,ſeu probationes plures tendentes ad eundem finem coniunguntur.nu.4. in fine.

Diffamatus de aliquo crimine nouo beneficij titulo honorari non debet.nu.4.in fine.

DECISIO LXXVII.

1 De conuentione ſimoniaca inter Petrum de Monco & Ioannẽ de Brines, quorum vterque beneficium putabat obtinuiſſe exiſtimarunt Domini ex deductis conſtare ſufficienter ad effectum, vt Petro Franciſco de ſancto Martino, licet votis præſentantium inferior præferat in prouiſione integræ portionis de qua agitur, Neque enim illæ exactè probationes quæ ad conuincendum ſimoniam, vnde pęna priuationis obtentorum inducatur requiri ſolent ad glo.in cap. veniens ideſt, in verbo illorum de teſtibus,quam teſtantur communem deciſ. 109. in fine Alciat.conſil.31.nume.41.rom.3. & latè cõprobat Alex.de Neuo conſil.64. nume.2. pariter exiguntur, vt quis a beneficio obtinendo repellatur,ſeu in iudicio prælationis ſucumbat Card. conſil.9.de probat.& fuit conſideratum apud Fabium deciſ.47.lib.2.in vna Pamphiloneñ.Parrochialis,Et corã R. P. D. Seraphino 1.Maij 1587. in alia Caietana Canonicatus.

2 In caſu autem propoſito ſufficientem probationem Domini colligebant potiſſimam ex confeſſione Petri in ſupplicatione ſanctiſſimũ porrecta ad l.cum precum.C.de lib.cauſ. quæ continet abſolutionem a ſimonia & diſpẽſationem ab irregularitate, & fuit in Dataria inter componendas reperta, cuius expeditionem ſollicitaſſe Nicolaum de las Neras eiuſdem Petri Procuratorẽ perſpicuum eſt ex depoſitione vnius teſtis, & relatione officialis penes quem huiuſmodi ſupplicationes ſignatæ,& componendæ retinentur cui creditur cap.ad audientiam de procur. Procurationem verò,& ſollicitationẽ hanc non ſine mãdato,aut ratihabitione Petri fuiſſe factam etiam ſi magna

ſi magna impenſa non interueniſſet ſuadetur ex coniecturis & qualitate materiæ, vt per Sarneñ. in reg.de impetr.per obitum Viuen.q.5. nume.2. Mohed.deciſ.349.& Put.deciſ.27.lib.1.Præſumitur enim ſpatio quinque annorum, qui à die datæ ſupplicationis hucuſque effluxerint de re tam graui certioratum fuiſſe Petrum à Procuratore diligenti iuxtà vulg.conſil. Rom.481. Caputaq. deciſ.20.lib.1.in manuſcriptis aliàs principali ſuo id criminis, & infamia impoſuiſſe ipſi Nicolao eſſet crimiuoſum.

3 Argumentum quoque veritatis preſtat inſtrumentũ obligationis,quia poſt obtentum beneficium, & litem ſuper implemento conuentionis compoſitam adſtrinxit ſe Ioannes ad ſoluẽdum ducatos duos ſingulis annis Petro donec ei de aliquo beneficio prouideretur, & quamuis cauſa amicitiæ oſtendatur huic promiſſioni Caputaq. deciſ. 267. & 274. par.3. faciunt tamen præſumptionem & adminiculum Socin. conſil.90. & ſequentis,par.2.

4 Neque hanc probationem elidunt teſtes pro Petro examinati deponentes in genere de bona eius vita & fama,quamuis enim bonæ famæ probatio cõtrariam famam abſorbere poſſit ad trad. per Abbat. in cap.cum oporteat,nu.8.& 10.& Fe
a lyn.ibidem num.7.de accuſ. ſpecialis [a] autem alicuius criminis infamia derogat generali probationi de bona fama Roman.conſil.167. in fi. Socin.iun.conſil.88.nume.18.& ſeq.lib.2.Aym.cõſil.94.num 3.Et multo magis,vbi aliæ probationes, ſeu præſumptionum ſpecies coniunguntur ad eundem finem Aym.conſil.73.nu.20. ne diffamatus nouo beneficij tit.honoretur capit.omnipotens de accuſat.

ADDITIO.

a Specialis. Quod fama bona in genere tollat inditium malæ famę etiam in genere,non autem malam famam in ſpecie,& multo minus inditia,& præſumptiones ſpeciales, vide benè explicantem & exornantem D.meum Farinac. in ſua pract. crim. par.1.tit.de indit. & tortur.q.47. nume.181.& ſeq.& nu.187. & ſeqq.

Fam. Cent. J.V. D.Galeſ.

ILLVSTR. D. SERAPHINI D.Platti Cardinalis.

Cluſina Penſionis Lunæ 18. Junij 1590.

ARGVMENTVM.

De repellendo periurum a iudicio non petita abſolutione ante incurſum periurium, Et quid ſi fuit promiſſum abſolutionem non petere, vel opponatur ſimulatio aduerſus inſtrumentum iuratum, cum obligatione Camerali, An adhuc abſolutio a iuramento requiratur.

SVMMARIVM.

Periurus a iudicio repellitur,nu.1.& nu.5.

Periurus agendo non poteſt, niſi prius petita abſolutione a iuramento & periurij incurſu,nu.1. & nume.2. vbi etiam quod poſt incurſum periurium,ſimplex abſolutio a iuramento non prodeſt.

Abſolutio a iuramento non prodeſt abſoluto, qui promiſit illã non petere, niſi hac promiſſio in abſolutione exprimatur,nu.2.& in addit.litera A.vbi de materia.

Abſolutio ſimplex a iuramento non tollit incurſum periurium,nu.2.& in addit.litera B.vbi de materia, & an iſto caſu ſit concedenda abſoluto.

Iuramentum ſeruari ſemper debet quando illud ſeruari poteſt ſine diſpendio ſalutis æternæ, nu.3. & in addit. litera C.vbi de materia.

Prælatus poteſt de fructibus ſui beneficij moderatè diſponere,nu.3.

Penſio ſuper aliquo beneficio reſeruari poteſt alteri ex cauſa remunerationis.nu.3.in fine.

Simulationis exceptio nihil operatur, niſi etiam ſimulationis cauſa deducatur,nu.4.& in addit.litera D.vbi de materia.

Simulatio opponi non poteſt aduerſus inſtrumentum habentem obligationem Cameralem & iuramentum, nume.4.in fine,& in addit.literæ E.vbi de materia.

DECISIO LXXVIII.

1 RESoluerũt Domini obſtare D. Abbati Agenti ad nullitatem penſionis exceptionem periurij, cũ enim impugnet penſionem, quam ſe ſoluturum iurauit,dicitur contrauenire iuramento ob cuius reuerẽtiam priuſquam ageret,debuit abſolutionem petere Socin. conſ. 38.nume.1.vol.3.Pariſ.conſil.93.nume.24.lib.1. Qua propter repellẽdus eſt ab hoc iudicio Spec. in tit.de actore,§.1.verſic.Item quod eſt periurus Alex.conſil.62.nume.19.lib.7.Dec.in cap. intelleximus,nu.18.de iud.Rolan.conſil.26. num.28. lib.3.Clar.in §.periuriũ,verſ.præterea periurus.

2 Nec ſuffragatur abſolutio obtenta a Vicario
a Vrbis,tum quia iurauerat etiam non petere [a] abſolutionem,& obtenta non vti, quod erat exprimendum in abſolutione Felyn. in cap. 34. nu.6. Conſtitutus nume.14.de reſeruat.Roland.conſ. 34.nume.6.lib.1. Tum etiam, quia eam obtinuit
b poſt incurſum [b] periurium, & propterea illi non prodeſt,Fely.in cap.1.nu.28. de iur. iuran. Gozzad.conſil.69.nume.21. Roland.dicto conſil.34. nume.2.lib.1.

3 Nec iuuatur ex eo, quod dicat ſe agere nomine ſuæ Eccleſiæ,vt eam liberet ab hoc onere penſionis, tum quia ex actis apparet ipſum non tam nomine ſuæ Eccleſiæ quam proprio egiſſe, tum etiam cum hoc iuramentum de ſoluenda penſio-
c ne poſſit ſeruari ſine diſpẽdio [c] ſalutis æternę ſeruari debet Abbas quoad vixerit illud inuiolabiliter

liter obſeruare Mohed.deciſ.7. & deciſ. 250. non poteſt enim ipſe venire contra factum ſuum iuratum, maximè cũ in hoc vita ipſius Abbatis durante verſetur intereſſe ipſius Abbatis non eccleſiæ, conceſſum enim eſt Prælato de fructibus ſui beneficij moderatè diſponere.cap.relatum. ca.ad hęc de teſtam.quod facilius in caſu noſtro admittendum eſt cum hæc penſio fuerit Præceptori reſeruata ex cauſa remunerationis ad trad. per Boro conſil.61.nu.23.lib.1.

4 Non etiã ſuffragatur Abbati quod dicit obligationem de ſoluenda pẽſione fuiſſe ſimulatam, tum quia nulla affertur probabilis cauſa [d] ſimulationis ſine qua ceſſat ſimulatio Rota. deciſ.7. de donat.in nouis, tum etiam quia cum nec ex iuris præſumptione, nec ex lectura inſtrumenti cõſtaret de hac ſimulatione debuit prius quam de ea apponeret petere abſolutionẽ, obſtabat enim ei obligatio [e] Cameralis ac iuramẽtum Soci.iun. conſil.5.num.3.lib.1.Curt.iun.conſ.108. nu.13. & tradit Galleſ. in ſua form. Cam. oblig. in 2. q. quæ eſt ad quartam particulam nu.3.& 4.

5 Poſtremo nõ excuſatur a periurio ex eo, quod prætendit ſe nuper probaſſe pactum de non petendo penſionem factum a Ciuitella pẽſionario, quia vltra quod ſpontaneæ ſolutiones Abbatis, quarum vigore datum eſt Ciuitellæ mandatum de manutenendo plurimũ videntur obſtare huic probationi cum alijs productis per informantes, ſatis eſt quod Abbas antequam induceret teſtes ad hoc probãdum iam inciderat in periurium ob id quod penſionem impugnauerat, & nullam, atque inualidam dixerat, ideoque a iudicio iſto excluſus remanet ex ſupradictis.

ADDITIONES.

a *Non petere abſolutionem*. Non habet difficultatem, quod quando quis iurauit, & promiſit non petere abſolutionem a iuramento, tunc etiam eſt petenda ſpecialis abſolutio ab iſta promiſſione, prout dicitur in hac deciſione cum allegatis in ea, quibus & de materia addo Bal. in l.2. C.de iur.iuran.nu. .... verſ.Et quoad primum Felyn.in cap.debitores, col.pen.verſic. Tertio quæro nunc, & in cap.conſtitutus, col.7. de reſcriptis Roma.conſil.327.in princ. & conſil.379. Iterum Felyn.in cap.1.nume.26.de iur.iuran.Alex. conſil.17.lib.2.Corn.conſil.6.col.pen.in princ.lib.1. Soci.conſ.59.col.3. & 4.in verſic. Capio 2. lib.3. Franc.Curt.conſ.43.col.8.& 9.Afflic. deciſ.220. in cauſa col.3. verſi. Tamen ſi ſummus pontifex. & deciſ.30. fuit dubitatum in fine Feder. de Sen. conſ.301.factũ proponitur Rolan.conſ.34. lib.1.

b *Poſt incurſum periurium*. Quando venit dies ſolutionis, & ſic quando iam eſt iuramento contrauentum, abſolutio non conceditur Neuiz. conſil.23.nume.8.& ſeqq.& nume.13. Afflic. deciſ.30.nume.5.vbi de materia Roland. conſil.34. lib.1.Et eſt communis, vt per eundem Rolan.cõſil.26.nume.29.& ſeqq.lib.3.Vbi nume.31.dicit, quod nec creditor iſto caſu poteſt remittere periurium, & ibi teſtatur de magis communi, & cõſil.47.nu.32.lib.4.vbi quod iuramentum de præterito, vel de præſenti non poteſt per abſolutionem relaxari, ſed tantum de futuro, & vide etiam ad eandem materiam Virg. Boccac. in conſtitut. March.glo.2.nume.32.vbi quod quando petitur abſolutio eſt facienda mẽtio de periurio, & quoties illud ſit commiſſum aliàs conceſſa abſolutio non ſuffragatur, & nu.35. vbi quod periuro non cõceditur abſolutio, etiam de conſenſu partis, & nume.39.vbi relatis opinionibus cõcludit. quod etiam periuro ex iuſta cauſa conceditur abſolutio, ſecus ex iniuſta, & nume.41.vbi quod in prę iudicium iuris alteri quæſiti non ſubſiſtente aliqua legitima cauſa periuro non eſt concedenda abſolutio; quæ omnia d.num.41. & ſeq. Limitat duobus modis. Primo, vt procedant, in periurio vero commiſſo, ſcilicet cum dolo, ſecus ſi ſine dolo; Secundo, vt pariter procedãt in periuro, in iuramẽto aſſertorio veritatis ſecus in promiſſorio.

c *Diſpendio ſalutis æternæ*. Ad idem quod iuramentum ſemper ſeruãdum ſit, vbi ſeruari poteſt ſine interitu ſalutis æternæ. Vide Rolan.conſ.6. nume.29.lib.1.Aym.conſil.229.num.3. Cephal. conſil.142. nu.1.& vide etiam declarantem Neuiz.in conſ.22.nu.6.

d *Cauſa ſimulationis*. Vbi non adeſt cauſa qua veriſimiliter ſit facta ſimulatio; ibi ſimulatio nõ præſumitur, l.ſi mulier in princ. ff.rerum amotar. l.ſi maritus, §.fina. ff.qui & a quibus, Boſſ. in tit. de partu ſuppoſ. nume.16. Iacob. Port. Imolen. conſil.66.num.6.lib.2. Maſcard. de probat.lib.1. concluſ.439.nu.12.& ſeqq.

e *Obligatio Cameralis & iuramentum*. Simulatio an poſſit opponi aduerſus inſtrumentum iuratũ, vna fuit opinio affirmatiua volens ex iuramẽto, non firmari ſimulatum contractum, ſecundũ allegatos per Ioſeph.Ludou.concl.51.verſ. Et quando adſunt & ſequ. vbi teſtatur de cõmuni, & ampliat etiam non petita abſolutione, & in verſ.21. coniectura, vbi quod immo ex iuramento oritur præſumptio ſimulationis, quod & idem voluit Io.Bapt. Lup.in tracta.de vſur.commentar.2.§.1. nu.36. vbi in hoc reprobat Bald. in loco per eum relato contrarium; Nec a præmiſſis diſſentire videtur Maſcard.de probat.lib.1. concluſ.447. nume.33.34.35.44.& ſeq.

Contrarium traditur in deciſ. Pedemont.41. nume.6. vbi quod ſimulatio non poteſt opponi per eum, qui iurauit omnia & ſingula contenta in inſtrumento eſſe vera, & ibi teſtatur de magis cõmuni opinione, quod & idem voluit Maſcard. d.concluſ.447.nu.23.vbi plures refert, teſtantes * de communi, & nu.38.& 39.

Pro concordia dicas, quod prima opinio procedit in iuramento promiſſorio, ſecunda autem procedit in iuramẽto aſſertorio, ſic enim loquuntur reſpectiuè omnes Doctores pro vtraque opinione ſupra allegati; Et nihilominus quandoq; etiam in aliquibus caſibus aduerſus contractum iuratum iuramẽto aſſertorio, dari poteſt de ſimulatione. Primus eſt reſpectu hæredum iurantis, qui poſſunt dare de ſimulatione cõtractus iurati a ſuo authore, effectus enim periurij non tranſit ad hæredes, d.deciſ.Pedemont.41.nu.7.Maſcard d.concluſ.447.nume.43. Secundus eſt caſus quãdo ex eodem inſtrumento colliguntur præſumptiones

ptiones ſimulationis, tunc enim iuramētum nihil operatur. Maſcard.d.concluſ.447.nu.41. Tertius eſt caſus, quādo petitur abſolutio a iuramento, illa enim conceſſa nihil eſt, quod impediat ſimulationis oppoſitionem aduerſus iuratum inſtrumentum Maſcard.d.concluſ.447. nu.42.

Sed quid ſi inſtrumentum vltra iuramentum habeat etiam Cameralem obligationem, An tūc poſſit, ſeu debeat petita abſolutio a iuramento concedi, quomodo, quando, & ſub qua forma vide ad materiam Couarr. variar. reſolut. lib.1.c.4. poſt num.6. verſ. Tertio aduertendum eſt Maſſa in tract. de oblig. Cameral. in 100.q. principali 2. partis q.2. nume.1.& ſeq. fol. mihi 90. Alias 114. Virg. Boccac. in conſtit. March. gl.2. nu.46.& 66.

Et generaliter an & quando ſimulatio poſſit opponi aduerſus inſtrumentum iuratum, & de materia, vltra ſupraſcriptā vide omnino Seraph. in tracta. de priuileg. iuran. priuileg.59. num.1.& omnibus ſeqq.

Fam. Cent. J.V.D. Galeſ.

ILLVSTR.MI ET REVEREND.MI D. Platti Cardinalis.

Ciuitatis Caſtelli Spolij Bonorum 18. Februarij 1591.

ARGVMENTVM.

Cauſa criminalis falſitatis intentata contra teſtes examinatos in cauſa ciuili, an & quando faciat ſuperſedere in eadem ciuili cauſa.

SVMMARIVM.

Cauſa falſitatis intentata contra teſtes examinatos in cauſa ciuili non facit in eadem ciuili cauſa ſuperſedere, quando vis totius cauſæ non conſiſtit in illis ſolis teſtibus, nume.1.& in addit. litera A. vbi de materia. 1

Cauſa falſitatis intentata contra teſtes examinatos in cauſa ciuili; & non contra plurem, qui teſtes induxit non facit ſuperſedere in eadem cauſa ciuili. nu.1. ver. ſecundum etiam fundamentum, & in addit. litera B. vbi de materia.

Cauſa criminalis nō præiudicialis ciuili non facit ſuperſedere in eadem cauſa ciuili. nume.1. verſ. Nec obſtat Bulla, & in addit. litera C. vbi remiſsiuè de materia.

DECISIO LXXIX.

1 PLacuit Dominis procedi poſſe in cauſa Ciuili coram me inter Meliorutios ex vna, & Mercatores ex alia nō obſtante cauſa criminali mota contra nōnullos teſtes Meliorutiorum ex his, quæ latè dicta fuerunt coram R.P.D. Cæſare de Graſſis Lunæ 9. Aprilis 1576. deciſ.3. de except. Concurrit enim in caſu propoſito verumque fundamentum illius deciſionis. Primum, ſcilicet, quod vis [a] totius cauſæ non conſiſtit in illis ſolum teſtibus, qui de falſo ſunt accuſati, vt patet ex deciſione coram me in hac cauſa facta; Secundum etiam fundamentum applicatur, quod cauſa criminalis non eſt intentata contra iſtos Meliorutios, ſed contra teſtes [b] & propterea non ſunt prohibiti Meliorutij quominus in cauſa ciuili ad vlteriora procedant; Nec obſtat Bulla Pij Quarti edita ſuper reformatione Rotæ, quia nō mandat ſimpliciter in cauſa ciuili ſuperſederi, ſed ita demum ſi cauſa criminalis ſit præiudicialis, [c] Patet autem ex prædictis non eſſe præiudicialem in caſu propoſito cauſam criminalē cauſæ ciuili.

ADDITIONES.

a VIs totius cauſæ. Regulariter cauſa falſitatis depoſitionis teſtium criminaliter intentata facit ſuperſedere in cauſa ciuili Abb. conſi.16. nume.3. libro ſecundo, Afflict. deciſio.229. nume.1. Grammat. deciſ.60. nume.24. Boſſ. in tit. de for. compet. num.123. in fine, & ſeq. Clar. in pract. §. fina. quæſt.2. nume.4. verſ. ſed quæro, vbi de communi Peregrin. deciſ.296. incipiente in cauſa fulginatē. in tit. de iudic. ſenten. & re iudicata libro ſecundo. Lancillot. in tracta. de attentat. par.2. cap.4. limitat.23. nu.8. vbi etiam de communi.

Verum hæc regula patitur duas notabiles declarationes, quę ponuntur in hac deciſione: quarum Prima eſt, quando etiā data falſitate teſtiū, Adhuc remanet probata intentio producētis illos, ſecundum Cyn. in l.1. nume.15. ad finem verſicu. Et certè dicendum videtur C. de his, qui accuſ. non poſſ. Et ibi etiam Bald. nume.50. ad medium, verſic. ſed de rigore iuris Afflict. in Conſti. Regni ſi Ciuilis rubr.20. num.14. ad med. verſic. ſed quando proceditur parte ſecunda, & deciſio.229. poſt numerum ſecundum, & tertium, verſic. ſi vero ius, & ibi Vrſill. in addit. nume.1. Ang. de malefic. in verbo comparuerunt dicti inquiſiti, & & quilibet eorum, & ei nu.20. in fi. Capyc. deciſ.25. nu.3. Grammat. deciſ.60. poſt nu.24.

b *Teſtes.* Hæc eſt altera declaratio, quæ datur ad ſupradictam regulam, quando ſcilicet cauſa falſitatis non eſt intentata contra principalem, Ad cuius comprobationem, vide Cyn. in d.l.1. nume.15.& ibi etiam Bald. nume.48. & ſeqq. C. de his, qui accuſ. non poſſ. Alberic. in l. iudicati nume.2. verſic. vltimo quæro, & nume.3. C. ſi ex falſ. inſtrum. Bald. in l. fina. ad finem nume.7. verſic. quærit Cynus. C. de fid. inſtrum. Barto. in l. ſi teſtamentum num.3. ff. de petit. hæreditatis Bal. in l. Lucius num.3. in quinto notab. ff. de his, qui nota. infam. Afflict. in dict. Conſtitut. ſi ciuiliter nume.14. vbi teſtatur: Ita apud eum fuiſſe iudicatum Abb. dicto conſil.16. num.3. in fine, & ſeqq. libro ſecundo. Vbi de communi Ang. de malefic. vbi ſupra d. nume.20. Ruyn. conſil.15. nume.11. libro quinto. Marcabrun. ab Anguill. conſil.50. nume.149. & ſeqq. Vide tamen nonnullos contrarium tenentes relatos per D. meum Farinac. in ſua

in ſua pract.crim.par.2.tit.de var.ac diuerſ.queſt. q.100.nu.97.& ſeqq.vbi benè declarat in quibus terminis poſſet hæc contraria opinio procedere.

c *Præiudicialis.* Vide ad materiam aliam deciſionem coram Giptio in vna Romana de Stoch.die 9.Maij 1598.de qua infra, & quæ ibi dixi.

Fam. Cent. I.V.D.Galeſ.

PEGNÆ.

Brixienſis Confidentiæ die 14. Maij 1591.

ARGVMENTVM.

De poteſtate & iuriſdictione Iudicis confidentiarum.

SVMMARIVM.

Iudex confidentiarum non poteſt inhibere Auditori Cameræ in cauſa ciuili,nu.1.

Iudicis confidentiarũ poteſtas eſt reſtricta ad cognoſcendum crimi aliter crimen confidentiarum,nu.2.

Manutentionis poſſeſſionis cauſa,& articulus eſt ciuilis & non criminalis ſecundum magis communem, nu.2.

Iudex confidentiæ non poteſt cognoſcere articulum manutentionis poſſeſſionis,nu.2.

Iudicis criminalis poteſtas non extenditur ad cauſas ciuiles etiam de partium conſenſu ſub nu.2.

Iudex confidentiarum non poteſt cognoſcere de crimine ſimoniæ ſeparato a cõfidentia, nu.3. vbi tamen quòd poteſt cognoſcere de confidentijs beneficialibus ſimoniacis.

Confidentia beneficialis eſt ſimonia, ſed non omnis ſimonia eſt confidentia.nu.3.

Iudex confidentiarum eſt conſtitutus ſuper confidentijs beneficialibus illicitis & prohibitis a conſtitutionibus ſummorum pontificum,nu.3.in fine.

DECISIO LXXX.

1 IN hac cauſa,in qua fui datus adiũctus D. Carrodoro Iudici confidentiarum Domini dixerunt primum moderandam eſſe inhibitionem factam Auditori Camerę ad effectum, vt Ludouicus Campanus coram illo poſſit agere, nam iſte articulus eſt ciuilis.

2 Pronunciauerunt præterea omnino in illo articulo poſſeſſorij an Campanus in primis in iſto iudicio eſſet manumittendus in perceptione dictorum fructuum diſputandum eſſe ſuper confidentia. Nam cum præfati Iudicis prædictas reſtricta ſit ad crimen confidentiarum cognoſcendum,& iſte articulus manutentionis ſit ciuilis, ſecundum magis cõmunem opinionem,& de conſenſu partium iuriſdictio tributa in cauſis criminalibus tantum non poteſt ad ciuiles prorogari. Abb.& alij in cap.1.& 2.de offic.deleg. Angel. & Pau.de Caſtr.in l.ſolemus,§.latrunculator, ff. de iudic.creſcen.deciſ.167.incip.Actum fuerat alias eſt.ſ.de iudic. in impreſſis iccirco fruſtra diſputaretur ſuper mandato de manutenendo, quod nõ poſſem decernere,cum mea iuriſdictio, vel poteſtas non eſſet maior,quàm pręfati iudicis,cui fueram datus adiunctus.

3 Dubitaui etiam in vna Calaguritana confidentię Veneris... Iunij 1592.quam proponi extra Rotam cum voto Rotæ cognoſcendam, An ſententia per Iudicem confidentiarum lata contra Iuſtinum Santorum & Didacum Ximenel Canonicos Calaguritanos eſſet nulla, vel iniuſta,& Domini omiſſo capite iniuſtitię ſuper quo particulariter videre voluerunt,conformiter cenſuerunt fuiſſe nullam,& reuocandam ex manifeſto defectu iuriſdictionis prædicti Iudicis, qui licet habeat facultatem cognoſcendi de confidentijs beneficialibus ſimoniacis, non tamen de Simonia, quæ latius patet,quàm iſta confidentia. Quamuis enim omnis beneficialis cõfidentia illicita, Simoniaca ſit: Simonia non tamen reciprocatur,vt omnis Simonia ſit cõfidentia:in hoc autem caſu dicebant Domini, quod tam etſi aliqua poſſet eſſe Simonia, de qua erat videndum, nulla tamen erat confidentia beneficialis illicita ſimoniaca qualem prohibent apoſtolicæ conſtitutiones Pij Quarti, & Pij Quinti ſuper quibus iſte auditor confidentiarum vigore particularis induiti fuit conſtitutus Iudex ad tradita per Venerandum virum Nauarram in Manual Confeſſarior.cap.23.nu.109.verſ.Ad duodecimum.

ILLVSTR.[mi] D. SERAPHINI Patriarchę.

Florentina Domus, Lunæ 10. Junij 1591.

ARGVMENTVM.

De Clerico non conueniendo coram Iudice ſeculari etiam quod conueniatur tanquã hæres laici, ac etiam quod in lite habeãt laicos conſortes & intereſſatos.

SVMMARIVM.

Clericus conueniri debet coram Iudice eccleſiaſtico etiam quod litis conſortes ſint laici, qui etiam coram eodem iudice conueniri debent,nu.1.& nu.2. & nume.6.vbi quid ſi verſemur in patrimonialibus, aut in immunitatibus,& exemptionibus.

Clericus neque etiam volens conueniri poteſt coram Iudice laico,nu.2.& in addit.litera A.vbi de materia.

Clericus conuentus coram Iudice laico etiam quod non opponat declinatoriam iuriſdictionis Proceſſus contra ipſum factus,eſt nullus,nu.3. & in addit. litera B.

Clericatus quando eſt notorius & quando proceditur contra abſentem per edictum, non eſt neceſſe opponere declinatoriam iuriſdictionis coram Iudice laico. nu 3.

Clericus poteſt conueniri coram Iudice laico quando citatur ſi ſua putauerit intereſſe, nu.4. & in addit. lit. C. vbi de materia.

Contumaces habentur pro conſentientibus. nu.4. in fine.

Contumax non dicitur ille, qui nō arctatur ad comparendum, nu.4. in fine.

Inſtantia cepta contra defunctum laicum, tranſit etiam in hæredem Clericum, nu.5. vbi etiam contra.

Iuramentum in contractu appoſitum non habet vim litis conteſtatæ, niſi res ſit in iuditium deducta, nu.6.

Actio hypothecaria eſt indiuidua. nu.6. in fine.

Sententia in actione hypothecaria eſt indiuidua, & non poteſt pro parte valere, & pro parte non, nu.6. in fine.

Nullitas ſubhaſtationis non præſcribitur minori tempore quam triginta annorum præſertim ſi nullitas eſt euidens. nume.7.

DECISIO LXXXI.

1 FVit reſolutum ſententiam Auditoris Reuerendiſſimi Nuntij in ea parte, quæ eſt contra Illuſtriſſimos DD. Aldobrandinos eſſe reuocandam cum per eam approbata fuerit ſubhaſtatio nulliter facta per iudices laicos Ciuitatis Florentiæ, cum enim procederetur contra plures fratres: Quorū aliqui erant Clerici nempè bon. mem. Illuſtriſſimus Ioannes Aldobrandinus Rotæ, tunc temporis Auditor iudicium erat agitandum in foro eccleſiaſtico etiam quod alij eſſent laici Barto. in l. præcipimus, C. de appellat. Felyn. in verbo cod. tit. nume.9. Iaſ. in l. ſi emancipati. nume.13. C. de collat. cum alijs allegatis.

2 Neque obſtat, quod verſemur in patrimonialibus ex not. per Dec. in c. Epiſcopus num.10. de præben. Socin. iun. conſ.2. nu.12. cum alijs, quia dictum eorum procedit reſpectu immunitatum, & exemptionum, & eorum in quibus non repeiriuntur ſpecialiter priuilegiati, non autem reſpectu fori c. ſi diligēti, & c. ſignificaſti de for. cōpet.

a Adeo quod neque etiam volens [a] poteſt conueniri coram Iudice laico cum ſit incapax huius iuriſdictionis. Dec. conſ. 150. num.4. & 241. nu.2. & in Clerico hærede laici conuento pro debito defuncti tradit Couar. pract. quæſt. c.8. Dec. conſil.700. nu.6. Galleſ. ad form. Cam.2. par.2. ad ſecundam partem formular. nu.1.

3 Neque opus eſt, quod compareat ad declinandum iuriſdictionē, [b] quia nihilominus proceſſus eſt nullus Fely. in c. cum ordinē nu.15. de reſcrip. & in c. ſi duobus de appellat. quod maximè dicendum in caſu iſto cum Clericatus D. Ioannis Rotæ Auditoris eſſet notorius, & iudicium tractaretur cōtra abſentes citatos per edictū Fely. d. c. cum ordinem nu.8. & 13. Dec. conſ.125. nu.7.

4 Non obſtat, quod citatio fuerit facta quatenus ſua putauerint intereſſe [c] quo caſu Clericus comparens efficitur actor voluntarius, & proceſſus ſubſtinetur Bald. in l. teſtamenta, C. de teſtamen. cum alijs quos allegat Roland. conſil.28. libro ſecundo. Tum, quia non applicatur iu caſu iſto in quo iudiciū principaliter dirigebatur contra Aldobrandinos citatos, tum etiam quia non eſt verum, quod citētur quatenus ſua putent intereſſe, ſed ſimpliciter citantur tanquam habentes primam cauſam ſucceſſionis ſi ſunt & eſſe volunt hæredes Domini Silueſtri, Creditores verò citantur pro eorum intereſſe: Præterea in hoc iudicio citati non comparuerūt, & fuit proceſſum per edictum, vnde ceſſat ratio Baldi, nec poteſt dici contumaces haberi pro cōſentientibus cum non dicatur contumax haberi pro conſentientibus cum non dicatur contumax ille, qui non arctatur ad comparendum.

5 Neque obſtat, quod inſtantia cœpta contra defunctum laicum tranſeat etiā in hæredem Clericum, vt per Felyn. in cap. quia. ff. de iudic. quia hoc non ſubſiſtit, neque in facto, neque in iure, quia in facto non eſt verum, quod fuerit cęptum iudicium contra bon. mem. Silueſtrum, & in iure contrarium tenet Boer. deciſ.69. cum alijs quos adducunt Didac. & Galleſ. ſupra citati.

6 Neque obſtat iuramentum in contractu appoſitum, quia non habet vim litis conteſtatæ, niſi res ſit in iuditium deducta Iaſ. in l. pecuniam de condit. ob cauſ. Neque etiam reſpectu laicorum poteſt ſubſtineri ſubhaſtatio, quia cum ageretur de re communi cum Clericis iudicium erat eccleſiaſticum Barto. in d. l. præcipimus, Maximè cum eſſet intentata actio hypothecaria, quæ eſt indiuidua quo caſu ſententia non poteſt pro parte valere, Matth. de Afflict. deciſio.213. Put.320. libro primo.

7 Quod dicitur de præſcriptione non obſtat, quia de nullitate dici poteſt vſq ad triginta annos Aymon conſil.108. numero quarto. Præſertim ſtante nullitatis euidentia Balb. de præſcriptio. quarta parte, quartæ partis principalis, quæſtione trigeſima ſecunda.

ADDITIONES.

a VOlens. Ad hæc vide Dom. meum Farinac. in ſua pract. crimin. par.1. quæſt.8. nume.10. vbi quod Clericus non poteſt fori priuilegio renunciare etiam cum iuramento in iudicem laicū conſentiendo, immo non declinando laicale forum tanquam Canonis tranſgreſſor punitur, & nu.11. vbi ampliatur hæc concluſio etiam quod Clericus coram Iudice laico fateatur ſe laicum, & nume.12. Vbi quod Priuilegio prædicto Clericus nō ſolum expreſsè, ſed nec etiam tacite, renunciare poteſt, & plures ad præmiſſa omnia refert Doctorum Authoritates.

b *Iuriſdictionem.* Acta enim per Iudicem ſecularem contra Clericum contumacē ſunt ipſo iure nulla etiam Clerico nō opponente, aut appellante cap. aduerſus, §. quia vero, de immunit. eccleſ. cap. ſeculares, de for. compet. in 6. auth. ſtatuimus, C. de epiſc. & Cleric. cum alijs relatis per Dominum meum Farinac. d. q.8. nu.15. & ſeqq. vbi etiam alia ad materiam.

c *Intereſſe.* Regulare eſt Clericum coram Iudice laico citatum ſi ſua putauerit intereſſe, & coram ipſo Iudice comparentem, cogendū eſſe ſtare ipſius

re ipſius laici Iudicis ſententia, quæ regula patitur tres limitationes quas ſingulariter ponit Dominus meus Farinacius in ſua practica criminal. parte prima, titulo de Inquiſit. dicta quæſtione 8. nume. 87. & ſeq.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ORANI.

Hiſpalen. Iuriſdictionis Mercurij 26. Junij 1591.

ARGVMENTVM.

Identitas rerum, & perſonarum non præſumitur, ſed pluralitas ad excludendum delictum. Et an & quando ex inſpectione librorum, in quibus ſint aliqua folia inciſa dicatur probata negatiua, ſeu affirmatiua eius quod prætenditur in illis ſcriptum fuiſſe, ſi ſcriptum non reperiatur.

SVMMARIVM.

Officialis Cancellaria Apoſtolica habent præſumptionem pro ſe, quod literas ritè expediuerint. nu. 1.

Supplicationes plures ſub eadem data poſſunt ſuper eadem gratia expediri, nu. 2.

Pluralitas rerum licet regulariter non præſumatur, præſumitur tamen vt euitetur delictum, & contrarietas. nume. 2.

Teſtes habentes idem nomen, & cognomen cum teſtibus in inſtrumento deſcriptis, ſi negent ſe inſtrumento interueniſſe, non propterea concludunt falſitatem inſtrumenti, niſi concludenter probetur ipſos, & non alios interueniſſe, cum potuerit eſſe, quod alij eiuſdem nominis, & cognominis vocati interfuerint. nume. 3.

Perquiſitio ſcripturarum non inuentarum, an inducat probationem negatiuam. nu. 4.

Supplicationes poſſunt etiam expediri per viam Regiſtri ſecreti. nu. 4.

Foliorum inciſio facit præſumere, vt ſcriptum de qua agitur fuerit poſita in dictis folijs inciſis. nu. 4.

Supplicationes non ſolent ordinatim deſcribi, ſed indifferenter, prout ſollicitatorum diligentia expoſcit regiſtrantur. nu. 5.

DECISIO LXXXII.

1 DOmini reſoluerunt ſtandum eſſe in deciſis nempe præſumptionem adeo vigore pro officialibus Cancellariæ Apoſtolicæ, quod ritè literas confirmatorias concordiæ expediuerint, vt omnino Domino Archiepiſcopo errorem & malam expeditionem alleganti incumbat onus probandi, ſcilicet non extare aliam ſupplicationem, ſub eadem data literis expeditis conformem Caſſad. deciſione quinta, numero ſeptimo ad finem ſuper reg. Paleott. deciſione trecenteſimaſeptuageſimanona, incip. in ſupplicatione Verall. deciſione centeſimaſeptuageſimaquarta, nu. 3. par. 2.

2 Neq; vero ad hoc probandum prætextus conformitatis ſupplicationis in data, & tenore cum literis ſuffragatur, Nam vt dictum fuit poſſunt ſuper eadem gratia plures ſupplicationes ſub eadem data expediri Paleott. deciſione centeſimaſexageſimaprima, incip. die 14. Aprilis, vnde debet concludenter probari illa die nõ fuiſſe aliam ſupplicationem expeditam Cornel. conſil. 233. numero ſexto, libro tertio, Aymon conſilio 244. ſub numero primo, & ſequenti. Et licet regulariter pluralitas non præſumatur, admittitur tamen hæc præſumptio, vt euitetur delictum, aut contrarietas Dec. in l. ſecunda, numero quarto. C. de bon. poſſeſſ. contra tab. Cephal. conſil. 540. nume. 112. libro quarto.

3 Nam, vt videmus idem eſt in teſtibus habentibus idem nomen, & cognomen cum deſcriptis in inſtrumento, qui ſi negent ſe rogationi inſtrumenti præſentes fuiſſe non propterea cõcludunt ad falſitatem inſtrumenti, niſi concludentes probent ſe, & non alios illi interueniſſe, ex quo potuit eſſe, quod alij ijſdem nominibus vocati interfuerint. Felynus, poſt Bartolum, in capitulo cum Ioannes, numero nono, de fide inſtrumentorum. Decius conſilio centeſimoprimo, columna ſecunda.

4 Minus releuat fides perquiſitionis regiſtri ad oſtendendũ non fuiſſe aliam ſupplicationem expeditam, omiſſo enim quod perquiſitio iſta ſit minus ſufficiens cum reſtricta ſit ad regiſtrum ordinarium, & potuerit expediri per viam Regiſtri ſecreti iuxtà trad. per Caſſador. dicta deciſione quinta, numero quarto, ſuper reg. & deciſione octaua, numero ſecundo. Adhuc tollitur hæc probatio, per exhibitionem libri defectuoſi in quinque folijs, ac ex aſpectu decimi libri, in quo dimidium folij eſt laceratum, ſiquidem cùm potuerit ſupplicatio in eorũ aliquo deſcripta fuiſſe ceſſat negatiuè probatio Cornel. conſilio ducenteſimodecimo, numero quarto, libro quarto, ſequitur Aymon, conſilio centeſimodecimoſecundo, nume. 7.

5 Neque curandum eſt, quod ſupplicationes regiſtratæ in libro habente huiuſmodi defectum foliorum non correſpondeant in data ſupplicatione, de qua eſt quæſtio, quia ſupplicationes nõ ſolent ordinatim deſcribi, ſed indifferenter, prout ſollicitatorum diligentia expoſcit regiſtrantur, vt aliàs in ſimili coram me in vna Placentina fructuum fuit obſeruatum, & eſt deciſio Paleott. trecenteſimaſexageſimaoctaua, ſimiliter leuis eſt conſideratio fundata in eo, quod pagina præcedens dicta quinque folia ſubtracta ſit alba, & carens ſcriptura, Nam ex reuolutione librorum apparet ea, non obſtante, non ita frequenter fuiſſe à Regiſtratoribus obſeruatum, vt ea carta alba poſtpoſita ſupplicationes in ſequẽti regiſtrarent.

ORANI.

Aquen: Canonicatus Lunæ prima Julij 1591.

ARGVMENTVM.

De Simonia inducta, & probata per quoſdam correſpectiuos actus, videlicet promiſsionis pecuniarum, Mandati ad reſignandum, & reſignationis ſubſequutæ: Et quod beneficium per ſimoniam adeptus, ipſo iure illo priuatur, fructuſque ſuos non facit etiam, quod ſimonia fuerit contracta cum tertio ipſo ignorante.

SVMMARIVM.

Simonia inducitur per actus reciprocos factos à reſignante, & a Procuratore conſtituto ad reſignandum. numero 2.

Simoniaca eſt renunciatio beneficij facta præuia datione, vel promiſſione alicuius rei temporalis. numero ſecundo.

Simonia, qui beneficium aſſequitur, illo puniatur. nu. 3.

Simoniaci beneficij fructus non facit ſuos ille, qui beneficium per ſimoniam adeptus eſt. nu. 3.

Renunciationes beneficiorum debent ab omni conditione, & pactione libera eſſe. nu. 4.

Simoniacum beneficium auferendum eſt ab eo, qui per ſimoniam illud aſſequutus fuit, etiam quod ſimoniam ignorauerit. nu. 5.

DECISIO LXXXIII.

1 IVlius Spinola Canonicus Eccleſiæ Caſſinarum Aquenſis Diœceſis die decimaquinta Decembris anni milleſimi quingenteſimi ſexageſimi ſecundi Conſtituto Procuratore Iacobo Ferrario ad reſignandum Canonicatum eadem die viceuerſa obtinuerat ſibi per eundem Iacobum viginti octo ſcuta intra annum reſtituenda numerari data ei apocha per quam declarabat nolle eum ad illorum ſolutionem obligari, niſi prius Canonicatus poſſeſſionem Alexander Burices eſſet conſequutus ſortita effectum renunciatione & perſolutis viginti octo ſcutis, cum Stephanus Graſſus ex capite Simoniæ Canonicatum impetraſſet cauſa mihi cōmiſſa dubitatum fuit: An reſignatio cenſeretur ſimoniaca.

2 Domini fuerunt in voto fuiſſe ſimoniacam, quia actus iſti reciproci facti per reſignantem, & conſtitutum Procuratorem ad renunciandum inducunt ſimoniam capitulo paſtoralis de reſcriptis Iaſon in l. Titia, de verborum obligationib. Sarnen. ad regul. de triennal. quæſtione duodecima, prout etiam regulare eſt, quod renunciatio beneficij præuia datione, vel promiſſione alicuius rei temporalis indicetur ſimoniaca capitulo nonnulli primæ, quæſtione prima, capitulo veniens. capitulo de hoc extra eodem Dec. in capitulo veniens el primo, numero tertio de teſtam. conſil. 118. nu. 1.

3 In tantum, quod ipſo iure hac via beneficium aſſequutus priuetur capitulo inſinuatum de ſimonia capitulo Abbate ſanè de re iudicata in ſexto, capitulo cum deteſtabile de ſimon. in extrauagant. Pariſ. conſilio decimoquinto, numero decimotertio, libro quarto. Boer. deciſione centeſimadecimaſeptima, in fine, nec illius fructus ſuos faciat, Felyn. in capitulo niſi cum pridem de renunciatio. & in dicto capitulo inſinuatum numero quinto. Pariſ. conſilio vigeſimonono, numero ſecundo, libro 48. Rebuff. in tracta. de paci. poſſeſſ. nu. 138.

4 Oportet enim renunciationes beneficiorum ab omni conditione, & pactione eſſe liberas capitulo ex parte el primo, de offic. delegat. Natta conſilio 293. numero ſecundo. Rebuff. reſponſ. 94. quod etiam locum habet tametſi datio, vel promiſſio præceſſerit ne dum reſignatario, ſed etiam tertio, conſenſumque prę ſtiterit, vel etiam ignorauerit. capitulo per inquiſitionem de elect. capitulo ſecundo, de confeſſ. Abb. in capitulo nō ſatis numero quarto, de elect. Anchar. & Franc. in cap. 1. de teſtam. in ſexto.

5 Cum ergo Alexander & Franciſcus eius frater ſub die 28. eiuſdem menſis Decembris conſtituerit ſe tenere in depoſitum a Domino Iacobo dicta ſcuta viginti octo, & eadem Iulio promiſerint ad omnem eius requiſitionem obligando ſe in forma Cameræ perſoluere, prout etiam perſoluerunt, & poſt modum reſignatione ſequuta per Iacobum fuerunt ad illorum reſtitutionem in iudicio conuenti, & in eo Franciſcus confeſſus fuerit depoſitum fuiſſe ſimulatum mutata cauſa ſolutionis beneficij in depoſitum, vt etiam concludenter deponunt teſtes, non videtur vlterius ambigendo, quia ſimoniaca labes in dicta reſignatione interuenerit, & actus omnes fuerunt ad inuicem correſpectiui facti.

M I

ILLVSTR. D. SERAPHINI Patriarchæ.

Romana Secretariatus. die vigeſima. Nouembris 1591.

ARGVMENTVM.

De ſententia contumaciali non exequenda infra annum, ac illius reſolutione per compa-

comparitionem infra dictum tempus: De contumace mulctando, & quando quis dicatur verus, ſeu fictus contumax. De nullitate citationis, ſeu monitorii domi dimiſſa copia exequuti non facta diligentia de perſonaliter reperiendo. De vi, & proprietate clauſulæ ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum: De confirmatione ſentẽtiæ nullæ, facta per Papam, An & quando, & quos defectus ſupplcat, Et demum de aſſertione Papæ, quando illi credatur in criminalibus ad probationem delicti.

SVMMARIVM.

Clauſula ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum nihil operatur quando ſine tali præiudicio commiſſio, & reſtitutio eſſet fruſtratoria, & nugatoria. numero ſecundo.

Pecuniæ appellatio ex vulgari vſu loquendi intelligitur tantum denumerata. nu. 3.

Pecuniæ verbum quando cenſeatur poſitum in genere, & quando in ſpecie, nu. 3. in fine.

Clauſula ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum, quando & in quibus bonis verificetur, & quando bona dicantur incorporata. nu. 4.

Reſtitutus ad bona fiſco incorporata quando recuperet bona in alium translata. nume. 4. in fine, & in additio. litera A. vbi de materia.

Sententia dicitur lata in contumaciam, & non propter delictum quando de delicto non conſtat in proceſſu. nume. 5.

Sententia cõtumacialis per comparitionem infra annum reſoluitur cum omnibus inde ſequutis, nume. 5. & nume. 21. & nu. 24.

Aſſertioni Papæ non ſtatur in criminalibus ad probationem dilecti. nume. 6. & in additio. litera B. vbi de materia, & nu. 12.

Sententia, quæ non iuſtificatur ex actis dicitur notoriè iniuſta & nulla, nu. 6. in fine, & nu. 11.

Clauſula ſupplentes, &c. non trahitur ad ignoratos defectus. num. 7. & nume. 23. vbi exemplificatur & ampliatur etiam, quod in reſcripto adſit clauſula ex certa ſcientia.

Confirmatio ſententiæ facta per Papam cum ampliſſimis clauſulis corruit ex defectu intentionis, nume. 7. & nume. 9. in fine, vbi ampliatur etiam, quod in ea tollatur facultas opponendi defectum intẽtionis, & nu. 20. vbi de materia, & nu. 25.

Confirmatio ſententiæ facta per Papam non operatur, niſi cum ſua cauſa. nu. 7.

Sententia contumacialis priuatoria non priuat, niſi lapſo anno contumacibus ad comparendum præſtituto. nume. 8.

Papa & Princeps ſemper præſumitur velle id, quod iuri conſonum eſt, nu. 10.

Reſtitutio prohibita per Principem intelligitur de ea, quæ petitur per viam gratiæ, non autem de ea, quæ petitur per viam iuſtitiæ. nu. 10.

Delicti corpus conſtare in primis debet antequam quis citetur ad informandum Curiam. nu. 11. in fine.

Contumax verus non dicitur, qui non fuit perſonaliter citatus. nu. 13. & in addit. litera C. & nu. 17. vbi quid ſi perſonaliter citatus dicat ſe nolle venire, vel ſecundo citatus non compareat.

Gubernator vrbis poteſt vigore facultatum citare etiam domi dimiſſa copia. nu. 13.

Contumax fictus mulctari non poteſt, nu. 13. & in addit. litera C. & nu. 17. verſ. vnde ſequitur.

Monitorij exequutionis forma in eo præſcripta, ſeruanda eſt, & aliter exequutio eſt nulla. nu. 13.

Monitorium, ſeu citatio domi exequutum non afficit non facta diligentia de perſonaliter reperiendo ſi talis forma & diligentia fuerit præſcripta in ipſo monitorio, vel citatione. nu. 13.

Clauſula vt ſupra refertur tantum ad id, quod expreſſum eſt, & non ad omnia contenta in relato. numero decimoquarto.

Pœnalia non ſunt extendenda. nu. 15.

Citatio nulla non conualidatur per comparitionem Procuratoris, niſi conſtet de mandato. nu. 15.

Scientia certa & indubitata requiritur, vbi agitur de pœna ferenda, & iure tollendo. nu. 15.

Citatus perſonaliter non dicitur is cuius dolo factum eſt ne perſonaliter citetur etiam doloſè habitando. nume. 17. in fine.

A mulcta appellari poteſt, etſi non appelletur, non poteſt dari de illius nullitate etiam quod nõ ſit legitimè impoſita. nume. 19.

Reuiſio cauſæ, ſeu recurſus operatur idem quod appellatio. nume. 19.

Mulctari non poteſt quis propter inobedientiam & contumaciam, niſi etiam adfuerit contemptus. nu. 20.

Clauſula ex certa ſcientia non operatur data Principis ignorantia. nu. 23.

Clauſula quorum tenores, &c. quid operetur, & quando. nu. 23. & nu. 26.

Confirmatio ſententiæ recipit eandem conditionem quam habet ipſa ſententia ex iuris diſpoſitione. nu. 24.

Confirmatio operatur reſpectu iuris, non autem reſpectu facti, quod alterare non poteſt. nu. 24. & 26.

Clauſulæ prægnantes in reſcriptis poſitæ operantur in iis, quæ ſunt iuris non autem in iis, quæ ſunt facti. nume. 24. & nu. 26.

DECISIO LXXXIIII.

1 De anno 1584. fuerat decretum monitorium a Reuerendiſſimo Domino: Vrbis Gubernatore contra Magnificum Dominum Cæſarem Gloricrium ad informandum Curiam ſub pœna quinquaginta millia ſcutorũ, & exequutum domi ſuę dimiſſa copia propter eius abſentiam, eoque non comparente, & rurſus domi citato declaratum eum incidiſſe in pœnas in monitorio contentas, & pro exequutione ſententiæ fuerunt ſequeſtratæ nonnullæ pecuniæ ad ipſum ſpectantes, necnon fructus montium, & cenſuum, & prædicti cenſus extincti, & pecuniæ ex his redactæ fiſco applicatæ, & demum dictum officium ſecretariatus, tanquam vacans per priuationem Domini

Cæſaris fuit ſuppreſſum per reſcriptũ motu proprio felic. recordat. Gregorij Decimitertij eiuſque emolumenta Collegio Dominorum Secretariorum inter ipſos diſtribuenda applicati, cum clauſula ſublata, alijſque prægnantiſſimis clauſulis. Mortuo præfato felic. record. Gregorio. Dominus Cæſar comparuit, & obtinuit a fel. record. Sixto Quinto, ſibi aperiri os, & committi cauſam reuiſionis, & nullitatis ſententiæ contra ſe latæ Illuſtriſſimo Domino A. C. cum clauſula; ſine præiudicio pecuniarum diſtributarum, & ſine præiudicio bonorum Fiſco incorporatorũ, prout in cõmiſſione, cuius vigore fuit per A. C. lata ſententia reuocatoria prædictæ ſententiæ. Deinde a fel. record. Gregorij Decimitertij obtinuit aperiri ſibi os, & committi cauſam ſuper recuperatione dicti officij Secretariatus in Camera Apoſtolica R. P. D. Riccio, eaque demum auocata, & commiſſa mihi in Rota.

2 Fuit dubitatum. An Dominus Cæſar poſſit audiri in caſu, & ad effectum de quo agitur; & ſi ſic, an dictum officium ſit ei reſtituendum, & cauſa per Dominos diligenter diſcuſſa, fuit reſolutum, quantum ad priorem partem dubij ſtante oris apertione, eum eſſe audiendum, neque obſtare reſtrictionem in commiſſione ſine præiudicio pecuniarum diſtributarum, & bonorum fiſco incorporatorum. Nam huiuſmodi limitatio non capit officium ipſum, ſuper quo expreſsè commiſſa eſt cauſa. l. doli clauſula. de verbor. obligatio. Fruſtratoria enim, & nugatoria eſſet huiuſmodi commiſſio, ſi prohibitus eſſet per dictam limitationem officium recuperare.

3 Præterea quantum ad priorem clauſulam pecuniarum diſtributarum, vtique ea comprehendere non poteſt officium. Nam præterquam, quod ex vulgari vſu loquendi, pecuniæ appellatio refertur tantum ad numeratam, vt tradit Rebuff. in l. pecuniæ. de verborum ſignificatione, hoc apertè colligitur ex adiuncto illo, diſtributarum, quod non poteſt conuenire officio, denique cum ſequatur alia clauſula, & bonorum fiſco incorporatorum, apparet verbum pecuniæ, non in genere, ſed in ſpecie poſitum fuiſſe, prout quid diuerſum a bonis adnot. per Bart. in l. talis ſcriptura de legat. pri.

4 Sed neque verba illa, & bonorum fiſco incorporatorum poſſunt ad dictum officium referri, quod nũquam fuit per fiſcum poſſeſſum; nec inter bona fiſci deſcriptum. Bart. in l. 1. §. eligitur de ventre in poſſeſſ. mittendo. Socin. iun. conſilio centeſimouigeſimoſexto, numero quinto, libro ſecundo, cum alijs allegatis.

5 Neque obſtat, quod ſatis videatur incorporatum, ex quo de eo diſpoſuit ad fauorem Collegij. Quia ex motu proprio conſtat de contrario, cùm in eo dicatur hoc officium vigore Bullæ Innocentij Octaui, remanſiſſe extinctum, & ſuppreſſum, & propterea tanquam ſpectans ad Collegium, illi aſſignauit, & ſic cum Collegium non habeat ius immediatè a Camera; ſed prætendat illud ſibi proceſſum, vel deceſſum Cæſaris deberi iuxta decretum in erectione appoſitum non poteſt dici fuiſſe fiſco incorporatum; & ad hoc optimè facit communis opinio. Doctor. in l. Gallus. §. & quod ſi tantum de liber. & poſthum. Vbi reſtitutus ad bona fiſco incorporata, dummodo a in alium non ſint translata [a] per fiſcum, ſed immediatè tertijs quæſita per damnationem ea recuperat: vt benè deducit Natta conſilio 471. numero 2. & 3.

6 Hoc igitur conſtituto, quod Dominus Cæſar poſſit audiri non obſtante dicti reſcripti limitatione quantum ad ſecundam partem dubij attinet, an ſcilicet ſic, & reſtituendum prædictum officium Domini cenſuerunt eſſe reſtituendum: Nam de eius titulo, & poſſeſſione longæua dubitari non poteſt: Quod autem & fuerit priuatus per ſententiam Gubernatoris non debet ei obeſſe, cum ea lata fuerit ob ſolam contumaciam, vt ex inſpectione actorum colligitur, cum in ijs nullum reperiatur deductum, nec probatum delictum, ex quo veniret priuandus: & ita fuit in Rota pluries deciſum, veluti in vna ciuitatis caſtelli coram me, eaque per comparitionem infra annum iuxta conſtit felic. record. Pij Quinti fuit reſoluta, cum omnibus inde ſequutis. Nam tamdiu durat eius effectus quamdiu durat contumacia. Achill. deciſio. vnic. de abſolutio. & ita tentum in vna Romana Canonicatus ſancti Angeli coram bon. mem. Cotta, & in Romana Notariatus coram Reuerend. Patre Domino meo Orano, ex doctrina Bald. in l. prima, C. de poſtul. Doctor. in capitulo ex literis, vbi Dec. numero duodecimo de conſtitut. cum alijs per informantes allegati.

7 Non obſtat, quod dicta ſententia videatur iuſtificari ex aſſertione, felic. record. Gregorij Decimitertij. Qui in ſuo motu proprio narrat illam latam fuiſſe de ordine, & voluntate ſua, & ex cauſis ſibi benè notis. Quia in iſtis non creditur atb teſtationi Papæ [b] ad probandum delictum Put. deciſione centeſimauigeſimanona, libro primo. Mohed. 27. Creſcen. deciſione quadrageſimanona, latè Gabriel. de Proba. concluſione ſecunda, numero vigeſimooctauo, & vigeſimonono. Et fuit dictum corã me in cauſa Imolen. Caſtrorum. Accedat, quod iſta ſententia fuit reuocata per viam nullitatis per A. C. & benè, quia non iuſtificatur ex actis, ideo eſt notoriè iniuſta, & nulla Pute. deciſ. 396. in vna Toletana Matrimonij in fine lib. 1.

8 Non obſtat, quod ſententia prædicta fuerit confirmata per Gregorium cũ clauſula ſupplentes, & alijs clauſulis ampliſſimis, quæ videntur obſtare, quominus poſſit redargui de nullitate, quia prædictus motus proprius corruit ex defectu intentionis, vt mox demonſtrabitur, & ſaltem non debet confirmatio operari, niſi cum ſua cauſa, id eſt, vt reſoluta ſententia per comparitionem; reſoluatur etiam diſpoſitio motus proprij: hoc enim ipſi æquitati, & iuſtitiæ conſonum videtur.

9 Quod autem laboret vitio defectus intentionis: patet, quia Papa ſupponit officium prædictũ ob priuationem vacaſſe, & eſſe locum ſuppreſſioni; & extinctioni: & ideo deberi collegio, & illud falſum eſt: tum quia ſententia contumacialis non priuat, niſi elapſo anno contumacibus præſtituto: iuxta ſupra allegatis. Tum etiam

quia

quia ſtantibus reſcriptis Iulij Tertij, & Piorum Quarti & Quinti, hoc officium non vacabat per obitum Cæſaris, ſed in eo ſuccedebant Reuerendiſſimus Dominus Alexander, & Iulius eius filij.

10 Neque huic rei obſtat regula Cancellar. 59. Quia cum officium per deceſſum poſſeſſionis extingueretur ad fauorem Collegij: Non autem vacaret ad diſpoſitionem Papæ; illa regula, quæ voluit prouidere; ne prædeceſſorum facto ſupplantentur ſucceſſores: nihil obſtat iſtis conceſſionibus factis Dominorum Alexandro, & Iulio: hoc enim reſpicit ſolum intereſſe Collegij. Neque obſtat, quod in dicto motu proprio tollatur facultas dicendi de defectu intétionis, quia nihilominus ſemper opponi poteſt hęc exceptio, vt Put. deciſione 213. libro ſecundo, Gabriel. conſilio vigeſimoſexto, numero decimotertio, libro ſecundo.

11 Neque obſtant clauſulæ prohibentes reſtitutionem, quia cum præſumendum ſit voluntatem Papæ eſſe talem quatenus de iure eſſe debet cap. nouit. de iudic. Compuſtelli & alij in cap. cauſa, quæ de reſcript. vtique dicendum eſt Papam intellexiſſe de reſtitutione per viam gratiæ, non autem de ea, quæ petitur mediante iuſtitia: Quare fuit concluſum in vtraque parte pro affirmatiua.

ALIA DECISIO.

12 Et in eadem Lunæ 17. Februarij 1592. fuit dubitatum, an ſentẽtia Domini Gubernatoris ſubſtineri poſſit, vel conſtet de tali comparitione Domini Cæſaris, vt eadem ſententia ſit reſoluta in caſu, de quo agitur, & quantum ad prioré partẽ dubij. Domini concorditer cenſuerunt ſententiam ſubſtineri non poſſe, neque ratione delicti, neque contumaciæ, neque mulctę. Nam quantum ad delictum, nihil de eo in actis deductum eſt, neque in monitorijs eſt enumeratum: ideoque ſententia hoc reſpectu eſſet notoriè vetuſta, cum ex actis non iuſtificetur. Franc. in cap. dilecto, quæſtione quinquageſimaquinta, de appellat. Felyn. in capitulo inter cæteras de re iudicat Put. deciſione 401. in fine, libro primo. Nam de aliquo corpore delicti non conſtitit, vt in criminalibus eſt neceſſarium, l. prima, §. item illud ad Syllan. Grat. conſilio nonageſimonono, numero ſeptimo, libro primo inter conſil. criminal. diuerſor. Clar. in practica criminal. quæſtione quarta. Alexandr. conſilio 108. cum alijs per informantes allegati.

13 Neque aliquid operatur aſſertio Papæ dicentis ſententiam latam fuiſſe ex ordine, & voluntate ſua, & ex cauſis ſibi notis. Quia in criminalibus non ſtatur, ad probandum delictum, aſſertioni Papæ. Dec. conſilio 410. numero nono. Put. ducenteſimouigeſimonono, lib. primo. Mohed. 271. cum alijs.

14 Quantum verò ad condemnationem contumaciæ ſententia ſubſtineri nequit, cum hic non c conſtet de vera contumacia [c] Cæſaris, cum non fuerit perſonaliter citatus, & quod plus eſt Monitorium fuerit nulliter exequutum, licet enim Gubernator facultatum vigore poſſit citare domi, tamen cum hoc caſu præſcripſerit certam formam exequutioni monitorij. Illa erat ſeruanda, forma autem præſcripta erat, vt Cæſar perſonaliter ſi fieri poſſet, ſin autem domi ſuæ ſolitæ habitationis, & in Valuis Curiæ dimiſſis copijs, verum de nulla diligentia facta de citando perſonaliter conſtat, vnde executio defectiua eſt Doct. in l. quarta, §. Prætor ait de dam. infect. Rota deciſione octaua, de dolo & contumac. in nouis Achil. deciſione ſecunda, dicit Caputaquen. deciſ. 160. libro primo, in manu ſcript. & deciſ. 3. lib. 1. in impreſſis.

15 Nec aliquid facit, quod Curſor dicat, recitare, vt ſupra, quia in continenti ſubdit domi dimiſſa copia, vnde cenſetur facta relatio, tantum ad id, quod expreſſum eſt, & non ad ora contenta Decius conſilio quadrageſimoſeptimo, numero primo. Pariſ. conſilio centeſimotertio, numero vndecimo, & duodecimo, libro primo. Ruyn. conſilio centeſimouigeſimoſeptimo, numero quinto, libro ſecundo, præterea videtur potius habita relatio ad materias contentas in monitorio, quàm ad eius exequutionem. iuxtà notat. per Barto. in l. talis ſcriptura. numero tertio, & decimoſexto, Iaſ. nu. 37. de legat. 1.

16 Secundum autem monitorium, quod eodem modo erat exequendum vltra omiſſas diligentias de referendo nõ fuit exequutum ad Valuas, ſed tantum domi, nec obſtet reſponſio, quod nõ eſſet neceſſarium hoc ſecundum Monitorium ex quo officium cõprehendebatur ſub mulcta quinquaginta millia ducatorum, quia hoc verum eſſe non poteſt, cum mulcta illa pecuniaria deberetur fiſco: officium verò Collegio, & in pœnalibus non poteſt fieri iſta extenſio, neque iſti defectus poſſunt dici ſublari per cõparitionem Ioannis de Camerino, quia de mandato eius non conſtat, & vbi agitur de iure tollendo, & pœna inferendo requiritur certa, & indubitata ſcientia Afflict. de iurepatronatus, §. ſecundo, numero octaſio. Felyn. in capitulo quoniam. §. porro. colum. antepenult. verſic. quid vbi ad perden. vt lit. non conteſt. Mohed. deciſione 160. Put. 6. de probat. Caputaq. 110. in 2.

17 Neque obſtat ratificatio geſtorum facta per Cæſarem, quia non refertur ad hanc comparitionem, cuius ſcientia non probatur, ſed ad alia per eum geſta poſt habitum recurſum ad felic. record. Sixtum.

18 Quantum ad condemnationem ratione mulctæ propter contumaciam irrogatæ, ex qua præcipuè informantes pro Dominis Secretarijs volunt ſententiam ſubſtinere. Domini cenſuerunt, neque etiam ex hoc capite defendi poſſe: nam etiam circumſcriptis ſupradictis defectibus negari non poteſt Dominum Cæſarem non poſſe dici verum contumacem, ſed fictum tantum: nam, vt ſit verus, requiritur ſecundum Angelum conſil. 8. vel quod citatus perſonaliter dicat ſe nolle venire, vel quod ſecundo citatus nõ compareat. Vnde ſequitur mulctari non potuiſſe. gloſſ. in l. vnica. §. fina. ſi quis ius dicenti non obtemper. & ibi Doct. communiter, vt per Alexan. nume. 2. Iaſon. nume. 32. vbi vult ad hunc effectum non

haberi pro perſonaliter citato, cum cuius dolo factum eſt, ne perſonaliter citaretur etiam doloſè habitando Angel. conſilio octauo latè Boſſ. in titulo mulct. numero ſexto. Maran. in ſuo Spec. titulo de contumac. numero nono. Vbi atteſtatur de communi.

19 Neque obſtant deducta ex Felyn. in capitulo ex literis numero vigeſimo, de conſ. & Tiraquell. in tracta. ceſſ. cauſ. in præfatio. numero 67. & 60. quia loquuntur in eo cõtumace, cuius delictum iam fuit deductum, & in actis probatum.

20 Neque ex eo etiam ſubſtineri poteſt hæc mulcta, quod ab ea non fuerit appellatum datum, quod legitimè imponi potuiſſet, quia immo habitus fuit recurſus ad Papam, & obtenta reuiſio, quæ idem operatur, quod appellatio. Francus in capitulo dilecto, numero centeſimoſexageſimooctauo, de appellatio. & in ſpecie, quod a mulcta poſſit appellari, & etiam peti recurſus trad. Bart. in l. prima, in fine principij, & ibi Cagnol. nume. 105. ſi quis iuſ. dicen. non obtemper. Boſſ. vbi ſupra nume. 5.

21 Neque tandem poteſt ſententia ſubſtineri ex confirmatione Papæ, quia corruit ex defectu intentionis, vt alias deductum fuit, neque conſtat Papam habuiſſe notitiam nullitatum, ſupra deducta. Rimin. iun. conſilio quinquageſimoquarto, numero quadrageſimoſeptimo, & quadrageſimooctauo, libro primo, quod eo magis eſt dicẽdum, cum ob inobedientiam, & contumaciam quis non veniat mulctandus, niſi habeat coniunctum iudicis contemptum, gloſſ. mag. in dicta l. vnic. §. fi. quam communem dicunt ibi Cagnol. numero vigeſimo, & vigeſimooctauo, & Seiſell. in l. ſi mora, numero decimonono, ſoluto matrimon. Clar. in pract. crimin. §. primo, in fine, hic tamen nõ tam contemptus, quàm timor dedit cauſam abſentiæ.

22 Ex his reſultat reſolutio poſterioris partis dubij nempe ſententiam per comparitionem reſolutam fuiſſe, tum hæc ſententia fuerit interlocutoria, vt per Socin. in dicta l. vnica. §. fina. num. 7. vt pluries in ſimilibus caſibus fuit in Rota reſolutum. Nam tamdiu durat effectus reſultans, & contumacia, quamdiu durat contumacia. Bald. in l. prima. C. de poſtul. Felyn. in capitulo ex literis. nume. decimoſexto, & Dec. nume. 22. de conſtit. Achil. tit. dè abſol.

23 Nec quicquam facit, quod iuxta formam Bullæ Cæſar non conſtituerit ſe in carceribus, quia vltra, quod Bulla loquitur tantum in delictis, in quibus, quis non ſolet audiri extra carceres, hic adeſt commiſſio cauſæ ſignata per fel. recor. Sixtum, quæ ſupplet hanc firmam, & facit, vt non requiratur alia conſtitutio, ſed quod poſſit audiri extra carceres, prout non obſtante fiſci proteſtatione fuit auditus, & abſolutus per ſententiam, quæ tranſitum fecit in iudicatum, & ita etiam tollitur, quod dicitur non fuiſſe factum depoſitum, cum Papa aliam formam huic iudicio dare voluerit, quare nemine contradicente fuit in vtraque parte dubium pro Domino Cæſare reſolutum, &c.

ALIA DECISIO.

24 Et in eadem Vener. 10. Aprilis 1592. fuit dubitatum, an ſententia Gubernatoris poſſit ſubſtineri ex confirmationibus contentis in literis motus proprij. felic. recordat. Gregorij Decimitertij in caſu, & ad effectum, de quo agitur, & cauſa per omnes Dominos diſcuſſa fuit, nemine diſcrepante reſolutum ex duobus potiſſimũ non poſſe ſubſtineri. Et primo, quia cum Papa clarè non intellexerit defectus, qui fuerãt in ſententia, de qua agebatur, neque etiam intellexerit præiudicium, quod inferebatur filijs Domini Cæſaris: huiuſmodi confirmatio tanquam laborans defectu intentionis nihil operatur: Quamuis reſcriptum fuerit ex certa ſcientia. Vt tradit Caſtre. conſil. octuageſimoquarto, numero quarto, libro ſecundo. Quem refert, & ſequitur Alex. conſilio centeſimouigeſimoſecundo, numero vigeſimoquinto, & ibi adden. litera A. libro quarto. Quod tanto magis dicendum eſt in caſu iſto, in quo actorum extenſio, & inſertio in literis facta eſt nuperrimè in expeditione facta ſub forma rationi congruæ longè poſt obitum Gregorij, quæ non poteſt retrotrahi ad inducendam ſcientiam contentorum in præiudicium tertij. Et Rota alias in cauſa Caluaten. coram bon. memor. Decano de Rubeis 16. Ianuarij 1587. deinde poſtea coram me reſoluitur confirmationẽ nõ poſſe dici verè ex certa ſcientia non obſtante appoſitione dictæ clauſulæ, niſi totus tenor tunc Papæ innotuerit, & inſertus fuerit, Ferret. conſilio trigeſimooctauo, numero quinto. Dec. conſilio trigeſimotertio, numero quinto. Gozza. conſ. 9. nume. 38.

25 Secundo cum ſententia iſta Gubernatoris haberet in ſe ſui natura tacitam reſolutionem, ſi infra tempus condemnatus comparuiſſet, prout etiam comparuit, & contumaciam purgauit, vt per Felyn. & Dec. in capitulo ex literis numero decimoſecũdo, decimotertio, & decimoſeptimo, de conſtitutio. Achil. deciſ. centeſimatrigeſimaſecunda, in impreſſ. ſub titulo de dolo, & contumacia, & fuit in pluribus cauſis in Rota reſolutum: vtique eandem quoque conditionem recepit confirmatio, reſpectu iuris, nõ autem factum alterare, vel extendere. l. Aurelius. §. Teſtamento, de liber. legat. Bald. in l. aduerſus. in fine. C. ſi aduer. rem iudic. & in l. nominationes in fine. C. de appellatio. Alexand. dicto conſilio decimoſecundo, numero vigeſimo, libro quarto, Ruyn. conſilio decimoſeptimo, numero decimo, & conſilio 158. nume. decimoſexto, & conſilio centeſimoundecimo, numero decimooctauo, libro quinto. Aym. conſ. 257. nu. 4.

26 Et hæc tanto magis procedunt, quia cum prætendatur pro parte Collegij hanc ſententiã fuiſſe latam in mulctam contumaciæ, non autem ratione delicti, apertiſſimè redditur iniuſta confirmatio ſi alium intellectum ſequamur, cum Papa præſupponat factum fuiſſe locum ſuppreſſioni officij. Ideoque in exequutionem Bullæ Innocentij Octaui, illud ſupprimit, & applicat Collegio, & tamen non erat factus locus ſuppreſſioni, cum

ni, cum Cæſar neque ceſſiſſet, neque deceſſiſſet, neque ciuiliter eſſet mortuus, quia fuerat tantum mulctatus in ſummam 50. milia ducatorũ, quæ mulcta non parit capitis diminutionem. Et hæc omnia vltra præiudicium ignoratum filiorum, quod ſupra deductum eſt: ex quibus clarè conſtat de defectu intentionis ad Bullam. deciſ. 392. & 473. Sarnen. de iure quæſ. nõ tollen. quæſtione prima, & fuit reſolutum in vna Barchinonẽſi. 3. Aprilis 1573. coram Sanctiſſimo Domino noſtro. Plura congerit Rim. iun. conſil. 45. nume. 33. libro primo.

27 Non obſtant aliæ clauſulæ per informantes ponderatæ, quæ eodem modo tolluntur cum nõ operentur in ijs, quæ ſunt facti, ſed in ijs, quæ ſunt iuris tantum, vltra alios. Socin. conſil. 164. numero ſeptimo, libro ſecundo. Ferret. conſilio trigeſimoſecundo, numero quinquageſimoſecũdo, etiã clauſula, quorum tenores, nullam habet efficaciam quoties Papa ſi ſciuiſſet defectus, non ita reſcripſiſſet. Pariſ. conſil. 74. nume. 55. lib. 4. Put. deciſ. 51. de præben.

28 Sed & omnem prorſus difficultatem tollit, quod Dom. Cæſar poſtea comparuit, & reſcripto Principis admiſſus fuit ad defenſionem; & retractata, ac reuocata fuerunt geſta per Gubernatorem per ſententiam A.C. quæ tranſitum fecit in iudicatum. Vnde concluſum prętatam ſententiam Gubernatoris, neque ſimpliciter, neque ad effectum, de quo agitur ſuſtineri poſſe ex prę fatis confirmationibus.

ADDITIONES.

a TRanſlata. De hac materia, an ſcilicet, & quando reſtitutio, ſeu gratia facta bannito, ſeu condemnato extẽdatur ad bona in alium alienata, ſeu penes tertium exiſtentia, vide regulam cum ampliationibus, & limitationibus poſitam per Dominum meum Farinacium in ſua practica criminal. parte prima, titulo de inquiſit. quæſtione ſexta, numero trigeſimotertio, & ſequentibus pluribus.

b *Atteſtationi Papæ*. Quando Papa, vel Princeps aliquid aſſerit, quod ſuum commodum reſpiciat, vt puta aſſerendo aliquem commiſiſſe delictum pro quo præſertim veniret cõfiſcatio bonorum, an tali aſſertione plenè credatur, vide omnino declarantem Dominum meũ Farinacium in ſuo tractatu de teſtibus, quæſtio. 73. nume. 171. & ſequentibus pluribus.

c *Vera contumacia*. Veriſſima eſt iſta concluſio, quod licet verus cõtumax mulctari poſſit, fictus tamen minimè mulctatur, ad cuius comprobationem, vide plures Doctores allegatos per Dominum meum Farinaciũ in ſua practica crimin. parte prima, titulo de delict. & pœn. quæſtione decimaoctaua, numero quinquageſimo, & ſequẽtibus. Vbi etiã ponit, quis dicatur verus, & quis fictus contumax.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ORANI.

Romana Saluiani interdicti Mercurij 20. Nouembris 1591.

ARGVMENTVM.

Legatum quantitatis pecuniarum inueſtiendarum per hæredem in tot cenſus, & loca montium ad vtilitatem legatarii aliàs in caſu non inueſtiturationis teneatur idem hæres ipſi legatario ad ſolutionem ſcutorum ſex cum dimidio pro quolibet centenario legato, An ſapiat vſuram, An vero potius ſit licitum, & a iure approbatum: Eſt notabilis deciſio.

SVMMARIVM.

Legatum certæ quantitatis cum hoc quod ſoluatur tantum pro centenario quolibet anno quouſque reſpondeatur creditori, aut legatario de ſorte principali eſt vſuraria. nume. 2.

Legatum certæ quantitatis pecuniarum ſtatim inueſtiendarum per hæredes in officijs locis montium & cenſibus ad cõmodum legatarij, & ſi non fuerint inueſtita, quod ſoluantur fructus ad rationem ſex cum dimidio pro centenario in pœnam negligentiæ & moræ, eſt validum & a iure approbatum. nu. 3. & ſeqq.

Pecunia quando debetur, vt ſpecies tũc iudicatur de illa, vt de ſpecie, & non vt de quantitate, nu. 3.

Mora ſi fuerit commiſſa in reſtitutione alicuius debiti in ſpecie, & nõ in pecunia, tunc debentur fructus propter dictam moram, nu. 3. in fine.

Legitima debetur filio vna cum fructibus a die obitus patris. nume. 4.

Legatarius poteſt intereſſe non ſoluti legati conſtituto primo hærede in mora per interpellationem. nu. 4.

Mora incurritur ſine interpellatione quando quis eſt debitor in certum diem. nu. 5.

Vſura non eſt quando aliquid ſoluitur vltra ſortem loco pœnæ. nu. 6.

Tutor negligens emere pupillo prædia condemnatur ad præſtationem vſuræ. nu. 6.

Legatarius non poteſt cogere hæredem ad ſoluendam ſibi legatum ante præfinitum tempus a teſtatore. nu. 7.

Vxor vidua poteſt petere ab hæredibus mariti vſuras dotis propter retardatam ſolutionem, nu. 7. in fine. & in addit. litera A. vbi de materia.

Legatum dicitur alternatiuũ quando ſumma principalis legata poſita eſt in diſpoſitione hæredis debitoris. nu. 8.

Vſura natura eſt multiplicare obligationem. nu. 8. in f.

Vſura cenſetur quando quantitas pecuniæ mandatur ſolui per dinumerationem temporis etiam quod mandetur ſolui ſub nomine pœnæ, declara vt nu. 9.

Pœna adiecta obligationi alicuius facti non intelligitur adiecta in fraudem vſuræ. nu. 9.

Obligatus aliquid facere abſque temporis adiectione cenſetur obligatus ſtatim facere, nu. 9. in fine.

Intereſſe ratione moræ nunquid poſſit a principio a partibus taxari, dic quod ſic quando taxatio non excedit veriſimile intereſſe, nu. 10.

ſit mutuum nulla interuenit pactio, aut negotiatio; Nam hæres dum de fructibus ſatisfacere legatario mandatur non eſt obligatus ad ſummã principalem, nec vllo modo legatarius illud poteſt exigere, ſed eſt potius legatum in effectu alternatiuum ex quo ſumma principalis poſita eſt in diſpoſitione debitoris Bald. in l. vnica numero 18. verſicul. tertio quæro C. de his quæ pęn. nom. in quo ceſſat vſura cum de illius natura ſit multiplicatio obligationis.

9 Non obſtat, quod vbi quantitas mãdatur ſolui per dinumerationem temporis, etiam ſi mandetur ſub nomine pęnę cenſetur vſura Bald. in l. cum allegas, in fine C. de vſur. Aretin. conſi. 152. column. 3. Purpurat. in l. rogaſti §. ſi ſibi ff. ſi cert. petat. Cagnol. in l. curabit column. 2. C. de actio. empt. Petr. Rebuff. in l. vnica nume. 616. C. de ſen tent. quæ pro eo, Quia hoc non procedit, quando pęna non fuit adiecta obligationi quantitatis, ſed obligationi quæ conſiſtebat in facto, vt colligitur illis verbis, *Et ogni volta che la dita ſumma non ſe inueſtiſſe ſubito*, Quod conſiſtit in facto tunc enim cõmunis eſt opinio etiam canoniſtarum, quod pęna adiecta obligationi facti nõ intelligitur in fraudem vſurarum Ioan. Menoch. in rubr. de vſur. nume. 10. lib. 6. & ibi Prob. in addit. nume. 34. Alex. conſ. 10. nu. 1. & 148. nu. 1. libr. 7. Bero. conſil. 118. nume. 17. libr. 1. Pariſ. conſil. 34. nu. 31. lib. 1. Tib. Decian. conſ. 79. nu. 3. & 7. lib. 3. Quod autem obligatio inueſtiendi pecuniã fuerit impoſita hæredibus ſtatim poſt mortem teſtatoris apparet, qa onus fuit impęrſonaliter ijs iniunctum Bal. in auth. ſi quando C. de conſti. pec.

10 Non obſtat, quod ſaltem ratione morę nõ potuit ab initio fieri certa intereſſe taxatio Bald. in l. rogaſti §. ſi tibi colum. 2. in fine verſ. quid ergo, ff. ſi cert. petat. Cagnol. in d. l. curabit ſub nu. 59. Dec. conſil. 119. ſub num. 3. & conſil. 183. num. 3. quia contrarium eſt verius, quando taxatio eſt intra modicum legitimum vtpotè, quæ concurrit pro pretio naturaliter ad fructus officiorum, locorum montium, & cenſuum; Nam ſi fructus veriſimiliter aſcendãt ad intereſſe a teſtatore præordinatum, taxatio non cenſetur illicita Dec. in cap. cum venerabilis num. 14. de except. Gabr. de empt. et vendit. concluſ. 4. num. 21. & fuit reſolutum coram D. Ceſare de Graſſis in vna Tiburtina Caſtri ſancti Angeli 19. Martij 1574. Non eſt autem dubium quin de fructu vberiore reſpondeant officia loca montium, & cenſus quam fuerit a teſtatore intereſſe propter moram taxatum.

ADDITIO.

a Dote. Vxor an, & quando mortuo viro poſſit prætendere vſuras non reſtitutę dotis vltra doctores mox allegandos vide Rolan. conſil. 55. lib. 2. per totum in diſcurſu Plot. in l. ſi quã do nu. 450. & pluribus ſeqq. C. vnde vi ſecundũ antiquam impreſſionem omnino Ioan. Baptiſt. Lup. in tracta. de vſur. comment. 1. §. 3. per totum in diſcurſu & præſertim num. 84. & ſeqq.

Et quidem verior, & crebrior videtur opinio quod vſuræ prædictæ non poſſint per vxorẽ percipi, & ſi percipiantur in ſortem computẽtur ſicut teſtatur Cęphal. in conſil. 133. nume. 130. & ſeqq. licet aliqui ibi per eum relati contrariũ dixerunt, & de crebriori ſententia teſtatur etiã Michael Craſſ. in commun. opin. libr. 1. cap. 6. quæſt. 24. Nec diſſentiunt alij relati per Couarr. variar. ✱ reſol. lib. 3. cap. 1. nume. 3. verſic. ſexto hinc etiam conſtat vbi de communi, & multo minus dictæ vſuræ vxori debẽtur ſi dos fuit data extimata ſecundum eundem Cęphal. in conſ. 78. nu. 4. lib. 1.

Nec per maritum vxori relinqui poſſunt Cęphal. d. conſil. 133. nu. 132. eod. lib. 1.

Aduertè tamen, quod licet vxori ſoluto matrimonio non debeantur vſuræ ob retardatam dotis reſtitutionem, debentur tamen ratione damni emergentis, quod paſſa eſt vxor ob non reſtitutionem dotis, vel ratione lucri ceſſantis puta ſi vxor eſſet ſolita negotiari, & certitudinaliter tantum fuiſſet lucrata ſi eadem dos ſibi fuiſſet reſtituta ſecundum Cęphal. d. conſ. 133. nume. 134. & ſeqq. Michael Craſſ. d. lib. 1. cap. 6. ead. quæſt. 24. Couar. variar. reſol. d. libr. 3. eod. cap. 1. nume. 3. d. verſi. ſexto hinc conſtat vbi latè Ioſeph. Ludou. d. concluſ. 36. verſicul. ſecundo limitatur vbi de communi.

Immo hæredes mariti ad effectum, vt teneantur ad dictum intereſſe conſtitui in mora abſque alia interpellatione dixit Michael Craſſ. in loco præcitato, cuius contrarium, & de communi teſtari videtur Ioſeph. Ludou. d. cõcluſ. 36. in prin. & in verſ. iſta tamen limitatio & ſeqq.

Sed nunquid ex pacto & a principio poſſit taxari iſtud intereſſe ob non reſtitutam dotem viduæ vxori vide Cagnol. in l. curabit nume. 15. & ſeqq. C. de actionib. empti Cęphal. d. conſil. 133. nu. 130. & ſeqq. Couar. in loco præcitato.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ORANI.

Romana officij Notariatus Die 27. Nouembris 1591.

ARGVMENTVM.

De ſententia in contumaciam lati, quod nõ poſſit exequi infra annum. Et quod per comparitionem condemnati infra annum eadem ſententia contumacialis reſoluatur.

SVMMARIVM.

Sententia dicitur mere interloqutoria, & in contumaciam lata, quando in proceſſu non conſtat de delicto. numero 1.

Sententiæ contumacialis effectus remanet ſuſpenſus donec currat annus, & infra tale tempus exequi non debet, ſub num. 1. & 2.

Condemnatus in contumaciam, comparens infra annum, facit euaneſcere ſententiam cum omnibus inde ſequutis, ſub nu. 1. & nu. 4.

Condem-

Condemnatus in contumaciam de ſtylo Capitolino, an habeatur pro confeſſo.nu.2.

Iudex appellationis condemnans in vna parte, cenſetur abſoluiſſe in alia a contentis in prima ſententia. numero 3.

Bona quando dicantur fiſco incorporata.nu.4.

DECISIO LXXXVI.

1 IN vna Romana officij Notariatus fuit propoſitum dubium præſuppoſito inſtrumentum vẽditionis,
2 & officij reſolutionibus[a] in cauſa, & collationibus de officio factis, quæ nam collationum præualeat, & ſit attendenda, Domini reſoluerunt collationem officij per obitum Franciſci ad fauorẽ Ioannis Petri del Drago factam præualere, & eſſe attendendam, quia tunc vacauerit officium nõ autem quando lata ſententia per Senatorem, cõſeruatores illud Horatio Stancario conceſſerũt. Cum enim dicta ſententia fuerit merè interlocutoria in pœnam contumaciæ, non autem propter delictum, de quo nullo modo conſtabat effectus eius remanere debuit ſuſpenſus, donec excurriſſet annus a Bulla fel. record. Pij Papæ Quinti ad comparendum Franciſco conceſſus, quia etiam iuri communi eſt conforme, vt ſententia quantumuis diffinitiua non mandetur executioni ante annum ex iuris diſpoſitione datur condemnatis ad ſe purgandum.l.final.ff.de req. reus. vnde cum Franciſcus intra illum in carceribus ſe conſtituerit per comparitionem ſententia euanuit, cum omnibus inde ſequutis, vt ſępius fuit reſolutum, & habetur apud Achill.deciſ.vnic.de appell.fuitque dictum in vna Romana Canonicatus ſancti Angeli coram bon. mem. Cotta, & in altera Imolen.Caſtrorum coram Reuerendiſſimo Dom.meo Decano per doctrinam Bald. in l.1.numero 3.verſicul.extra opponitur C.de poſtulan.deciſ.in capit.ex literis nume.12. & ibi fol. nume.14. Barbatus nume.44. Bellam.numero 2. de conſtit.Tiraquell.in tract.ceſſan.cauſa part.1. nu.59.cum alijs per informantes allegatis.

2 Non obſtat, quod de ſtylo Capitolino condẽnatus per viam monitorij habetur pro confeſſo, quia præterquam, quod huiuſmodi ſtylo nõ conſtat admiſſa illius exiſtentia nihil operaretur, cũ ſit cõtrarius iuris diſpoſitioni, & Bullis Pij Quarti, & Pij Quinti, quibus reo nihil poteſt auferri intra tempus comparitioni præſtitutum, prætereterea Bullæ, de quibus ſupra derogantur omnibus conſuetudinibus, & diſpoſitionibus in contrarium facien. poſt quarum publicationem non eſt tantum elapſum tempus, quod ſufficiat ad inducendum ſtylum iuri contrarium.

3 Nec facit, quod Franciſcus poſt comparitionem non fuit ſimpliciter abſolutus, ſed ad Triremes condemnatus. Quoniam ſatis eſt, quod per comparitionem fuit reſoluta Senatoris ſententia. Nam altera ſententia Gubernatoris continens condemnationẽ ad Triremes, arguit ipſum ab alijs pœnis fuiſſe abſolutum iuxta tradita per Felyn.in c.cũ inter n.7.de re iud. & latè fuit dictũ in hac cã corã bo.me.d.Lauretan.12.Febr.1585.

4 Minus releuat, quod tempore collationis factæ Ioan.Petro del Drago officium reperiebatur incorporatum fiſco, nam hæc incorporatio non probatur cũ per fiſcum nec poſſeſſum fuerit, nec inter bona fiſci deſcriptum ad Bart.in l.1.ff. licet de ventr.in poſſeſſ.mitten. Socin.iun. conſi.126. num.5.lib.2. & quatenus de eo appareret alienatio, quæ immediatę ex ſententia Senatoris deſcẽdit, reſciſſa fuit per ipſius comparitionem, quia reducta fuit cauſa ad non cauſam. l. ſi quis filios ff.penult.ff.de iniuſt.rupt. & irrit. teſtamen. Anchar.408.nume.4.faciunt tradita per Egid. deciſ. 743.& Felyn.in cap. inter quatuor nu. 5. de maior.& obedien.cętera per ſcribẽtes benè pro Domino Octauio euacuata fuerunt.

ADDITIO.

a *REſolutionibus in cauſa.* In hac cauſa Romana Notariatus fuerunt factæ plures aliæ reſolutiones, quæ fuerunt poſitæ ſupra in conſil.5. & ad materiam, vide Dominum meum Farinac. in ſua pract.crimin.par.1.titul. de inquiſit.quæſt. 11.nu.83.& pluribus ſequentibus.

Fam. Cent. J.V.D.Galeſ.

ORANI.

Viterbien. Bonorum Luna 9. Decembris 1591:

ARGVMENTVM.

Cauſa iniuſta, an & quando, & quæ excuſet a dolo, a mora, & a pęna caducitatis ab hæreditate ob non adimplementum voluntatis teſtatoris.

SVMMARIVM.

Cauſa qualibet etiam iniuſta, & beſtialis excuſat a dolo. nume.1.

Cauſa iniuſta ad hoc vt excuſet a dolo, debet non ſolum allegari, ſed etiam probari quod orta fuerit antequam quis inciderit in pœnam nu.1.& in addition.litera A. vbi alia ad materiam probationis cauſæ iniuſtæ.

Dolus potius præſumitur quam quod quis ex iniuſta cauſa metus fuerit.nume.1.in fine, & in additio.litera A. vbi de materia.

Interpellatio ad incurrendum pœnam non eſt neceſſaria vbi eſt adiectus certus dies.nu.2.

Dolus arguitur ex contemptu Iudicis, & ex longa ſubſtentatione litis iniuſta.nu.3.& nu.5.

Hæres contumax in exequendo voluntatem teſtatoris dicitur in dolo.nume.4.

Sententia contra non citatum non valet. num.4.

Falſitas commiſſa in teſtamento, quoad vnum legatum non præiudicat quoad aliam diſpoſitionem in teſtamento appoſitam.nu.4.

Pauper-

Paupertas, & impotentia probanda eſt per allegantem. nu.5.& in addit.litera B.vbi de materia.
Gratia ſurreptitia non ſuffragatur.nu.5.
Cauſa iniuſta licet excuſet a mora illa tamen debet eſſe aliquo modo colorata: friuola enim cauſa nõ attenditur. nume.6.

DECISIO LXXXVII.

1 Fvit reſolutum Nepotes q. Dominici non eſſe excuſandos a caducitate,& pęna priuationis hæreditatis dicti q.Dominici; Nam licet quælibet cauſa etiam iniuſta, & beſtialis excuſet a dolo,& pęna,l.igitur §.1. delib. cauſ.gloſ.l.1.in ver.iuſtis ff. de ambig. cum alleg. tamen oportet nedum per principalem allegari,
a ſed etiam probari [a] quod prius orta fuerit antequam in pęnam incidiſſent Ang. & Imol. in l. ex conſenſu §.final.ff.de appellat. Alex.conſil.103. columna.penult.lib.1.Dec.in l.quod te vlt.not.ff. ſi cert.petat.Aym.conſil.254.nu.4. cum alijs per Gabr.tit.de maleſ.concluſ.8.num.66.alias in dubio præſumitur potius dolus, quam quod ex iniuſta cauſa quis fuerit motus Bart. in l. inter omnes §.rectè ff.de furt.Gabr.ibidem.nu.71.
2 Tantum autem abeſſe dicebãt Domini, vt hęredes aliquam cauſam huiuſmodi deduxerint,& probarent vt potius contrarium arguat eorum proteruia,& contumacia,cum enim teſtator ſuis hæredibus fecerit præceptum de conſtruẽdo Capellam, & aſſignando ei dotem cum præfixione termini duorum annorum, & in euentum intra dictum terminum non exequutæ per ſuos hæredes ſuæ vltimæ volũtatis pęnam priuationis adieciſſet indubitatum eſt, quod etiam non interpellati intra dictum tempus adimplere pęnã priuationis incurrerint Caſtren.conſ.292.nume.9. lib.2.Gozadin.conſ.34.num.2.& 7.Aym. conſil. 193.in verſicul.& quod monitio Alberic. conſil. 48.nume.14.
3 Hocque autem eo magis, quod ab obitu eiuſdem Dominici de anno 1545. pluries requiſiti, & vſque ad annum 1560.in mora perſiſtentes recurſum habuerunt ad pęnitentiarium a qua ſurreptitiam commutationem legati impetrarunt ac poſt modum facta de anno 1564. per Epiſcopum erectione Capellę,& nominatis Capellanis renuerunt ſalatium illis teſtamento relictum perſoluere etiam cõtemptæ ad fauorem Capellanorum ſuper illius pręſtatione ſentẽtia lata ad trad. per Bald.in l.pupillorum in fine C.de repud. hæred. quinimò lite per fratres ſuper deuolutione intentata nouam caducitatem incurrendo paſſi ſunt contra ſe etiam quartam ſententiam in iudicio reſtitutionis in integrum pronunciari, vnde cum hodie non agatur de declaratoria, & fratres ſint in poſſeſſione, ſitque moroſus tertius,qui tractat de auferendo bona a monaſterio non intrãt regulæ ordinariæ excuſationis, tanto autem minus,quod non ſunt legitimæ.
4 Nam prima quæ fundatur in ſententia Gubernatoris Viterbij ſuper falſitate teſtamenti lata, ex qua prætenditur iuſtam ſuperueniſſe cauſam non adimplendi voluntatem teſtatoris, tollitur tum ex illius reuocatione ſubſequuta, quia non obſtante in contumacia non exequendi teſtatoris mandatum perſeuerauerunt Bal.in l.ſi quis id quod §.doli de iuriſd.omn.iudic. tum etiam quia fratribus ſubſtitutis nõ aliter vocatis nocere nõ potuit Put.deciſ.92.lib.3.Achil.deciſ.3.de ſentẽ. tum denique quia cum prætenſa falſitas concerneret quoddam particulare legatum non inducebat falſitatem in alio particulari legato,vel diſpoſitione ſeparata Bart.in l.ſi ex falſis nume.12. & ibi Alex.nu.14.C. de tranſact. Gabr.de maleſ. concluſ.3.nume.16.
5 Pariter ſecunda non releuat ſub prætextu, quod camera bonorum poſſeſſionem acceperat ſi quidem poſt eorum recuperationem vltra negligentiam ad fuit perſeuerantia in proſequutione litis Iaſ.179.nu.7. lib.2. Nec placuit pro excuſatione
b allegata paupertas [b] & impotentia, quia omiſſo quod non eſt probata Couar.variar. reſolut.c.6. num.2.cum trad.per Tiraq. de retract. lign.§.32. glo.1.nu.94. Nihilominus ceſſat ex qua ſolutione debuit fieri de bonis hæredis,ſed hæreditarijs, & a teſtatore relictis.Minus facit Bulla pęnitentiariæ reſpiciẽs reductionẽ legati ſtãte illius ſurreptione cap. ſedes de reſcript. Aym. conſil.100. num.11.vltimæ excuſationis fundatę in ignorãtia ex quo teſtator non expreſſerat Capellanorum nomina,fuit in alia deciſione reſponſum.
6 Et ex præmiſſis concluſum, quod licet verum ſit quamlibet cauſam etiam iniuſtam excuſare a mora, tamen neceſſarium eſſe, quod aliquo modo ſit colorata, quia alias friuola non attenditur Aretin.conſil.142.nume.25. Tiber.Decian. conſil.11.nume.8.lib.2.

ADDITIONES.

a *Probari*. Indubitabilis enim eſt concluſio, quod nunquam cauſa,ſeu credulitas iniuſta excuſat delinquentem niſi probetur per allegantem ſecundum Bart.in l.1.§. non autem ff.ſi quis teſtamen.lib.eſſe iuſ.fuer.Corn.conſil.280.num. 6.verſicul.ita etiam lib.4.Dec.conſil.452.nu.11. vbi pariter,quod probandum eſt cauſam prædictam fuiſſe ante delictum, quod & idem voluit Roland.conſi.57.nume.13.libro 1. Gomez.in §. ex maleficijs num.29. inſtit. de actionibus Aym. conſil.254.num.4.Gabr.libr.7.concluſ.8.nu.63. Clar.in pract.§.fina.quæſt.60.verſic.ſed hic quęro Menoch.de recuperan.poſſeſſ.remed.5. nume. 60.Honded.conſil.35.nu.55.

Immo non ſufficit probare exiſtentiam cauſę, ſed etiam neceſſe eſt probare,quod quis ex illa cã motus fuerit,& crediderit non delinquere, aliter enim dolus præſumitur nec allegata cauſa excuſabit Iacob.Butrig.in l.Plagij la 2.colum.2. verſ. Non tamen apparet,quod hoc crediderit C.ad l. Flaui. de plagiar. vbi propterea dixit neceſſe eſſe eum qui vult ſe excuſare ex credulitate ſiue iuſta ſiue iniuſta probare aliquid, quod veriſimile ſit eum ſic crediſſe Gomez. in §. ex maleficijs poſt nume.32.inſtit.de actionibus Alexã. conſil.103. num.13.verſic.& dato quod lib.1.Curt.ſen.conſil.55.num.12.Aym.conſil.254.num.4. verſicul. & ſi dicatur Cagnol. in l. quod te,nu.5.ff. ſi cert. petat.

petat. Mayner. in l. ferè in omnibus nume. 20. in fine ff. de reg. iur. Tiraquel. qui alios refert de pen. temperan. cauſ. 43. nume. 9. Clar. in pract. d. quæſtio. 60. eod. verſic. ſed hic quæro poſt Alexan. & Blanch. in locis per eum citatis Menoch. de retinend. poſſeſſ. remed. 3. num. 653. & de recuperād. remed. 9. nume. 46. Bertaz. conſil. 375. poſt nume. 15. lib. 2. Honded. conſil. 35. num. 56. ſeq. & conſil. 105. nu. 33. & nu. 37.

b *Paupertas*. Prima facie quiſque contrarium diceret, quod ſufficiat allegari paupertatē, & ſic allegata præſumatur a iure, quia nudi naſcimur; ſed veritas eſt, quod qui allegat paupertatem, ſeu diuitias, & ſe in illis fundat, debet fundamēti ſui probationem deducere, vt hic in deciſione, & voluerunt Siluan. conſil. 69. nume. 22. lib. 2. Tiraqu. de retract. lignag. §. 32. gloſ. 1. numero 94. Petr. a Plach. in Epith. delictor. libr. 1. cap. 39. nume. 21. verſicu. & conueſtiri poſſet vbi alijs relatis teſtatur de receptiſſima opinione, de qua etiam Villalob. in commun. opin. litera P. nume. 309. Franc. Hercul. in tractat. de negatiu. nu. 12. & 13. Steph. Lamberteng. de contractibus eorum &c. gloſſ. 1. nume. 243. & 245. Rolan. conſil. 42. nu. 23. libr. 2. Hippol. Rimin. conſ. 329. nu. 2. lib. 3.

Ad quam materiam per quem ſcilicet, & etiam quomodo probanda ſit paupertas, vide Brun. in tracta. de ceſſione bonorum quæſt. 26. per totam latè Couar. reſolut. libr. 2. cap. 6. nume. 1. & ſeqq. Franc. Hercul. in tractat. de negatiua, nume. 293 omnino Benincaſ. in tractat. de paupertat. quæſtio. 6. per tot. Alciat. de pręſump. reg. 2. pręſump. 26. & 27. Sebaſt. Med. in tract. de caſibus fortuit. part. 2. quæſt. 4. nume. 6. ſeqq. Maſcard. de probat. lib. 3. concluſ. 1154.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

MELLINI.

Iſpalen. Beneficiorum Veneris 6. Martij 1592.

ARGVMENTVM.

Simonia, an & quando inducatur ex correſpectiuitate mandatorum, & an etiam & quando ſcientia Papæ purget vitium ſimoniæ.

SVMMARIVM.

Simonia inducitur ex correſpectiuitate mandatorum factorum coram eodem Notario, & teſtibus eadem die. nu. 1. vbi declaratur.

Simonia excluditur per reſeruationem authoritatis ſedis Apoſtolicæ nume. 1.

Simonia non inducitur per correſpectiuitatē, quando correſpectiuitas narratur Papæ, qui potuit ex narratione intelligere quid inter partes actum fuerit. nu. 1.

Simoniæ vitium purgat authoritas Papæ. nu. 1.

Simonia debet probari concludenter. nu. 2.

Simonia in dubio non præſumitur, omniſque interpretatio facienda eſt vt illa excludatur. nu. 2.

Delictum ut non præſumatur omnis interpretatio facienda eſt in addit. litera A.

Simonia, an inducatur per reſignationem beneficij cum reſeruatione penſionis. nu. 2.

Confeſſio vt noceat confitenti debet eſſe certa non autē ambigua. nu. 3. in fine.

Simoniæ vitium purgatur per ſcientiam Papæ. nu. 4.

Simonia ad hoc ut excludatur per ſcientiam Papæ ſufficit, quod factū narretur in Bullis, licet non fuerit narratum in ſupplicatione. nu. 5.

Simonia officialium Cancellariæ dicitur ſcientia Papæ. numero 5.

DECISIO LXXXVIII.

1 DVbitaui an eſſet iuſtificata gratia Ferdinandi quæ erat fundata in ſimonia conuentional. Deducebatur autem a Ferdinando ſimonia inter Gaſparem, & Dominicū ex correſpectiuitate mandatorum quæ coram eodem Notario, & teſtibus eadē die facta ſunt Domini vnanimiter cenſuerunt gratiam Ferdinandi non eſſe iuſtificatam, & potiſſima ratio quæ mouit Dominos fuit, quia in mandatis reſeruatur authoritas Apoſtolica, & ante obtentam gratiam iſta correſpectiuitas fuit, ita narrata Papæ, quod potuit intelligere quid actū eſſet inter partes; & nihilominus ipſe conceſſit, Ideo authoritas Papæ purgat vitium ſimoniæ gloſſ. in cap. pridem vbi not. de pact. Hoſtienſ. in capit. 1. circa princip. ne prælat. vices ſuas Ioann. Andr. in cap. 1. de ſimon. Archid. in capit. non nè ſub num. 89. Caſſad. deciſ. 3. num. 7. de renunc. & deciſ. 2. ſub nu. 3. & ſeq. de ſimonia.

2 Addebant aliqui ex Dominis, quod ſimonia debet probari concludenter Alex. de Neuo conſil. 64. nume. 2. Alciat. reſponſ. 2. nume. 40. & 41. Thom. 1. lib. 1. & in dubio ſumenda eſt interpretatio [a] quę ſimoniam includit Put. deciſ. 381. nume. 2. lib. 1. cum igitur Gaſpar. in reſignatione facta Dominico reſeruet ſibi penſionem 35. ſcutorum ſumenda eſt potius interpretatio, quod reſeruatio a Gaſpare fuerit facta non ut Dominicus ſuum beneficium reſignaret Frāciſco Ortiz, ſed potius vt eximeret ſe ab onere illius beneficij & penſionem liberam haberet.

3 Exiſtimabant quoque Domini gratiam non eſſe iuſtificatam in ea parte in qua narratur Franciſcum fuiſſe filium Gaſparis, quia iſta narratiua aliunde non verificatur quam ex narratiua literarum ipſius Franciſci, & iſta narratiua eſt ambigua, quia Franciſcus non fatetur ſimpliciter ſe eſſe natum ex Gaſpare, ſed addit vel alias genitū Caſſad. deciſ. 7. nume. 9. de iure patron. Miſcell. deciſ. 150. & confeſſio vt noceat debet eſſe certa, non ambigua l. certum ff. de confeſſ. c. per literas de probat. l. generaliter C. de non num. pec.

4 Præterea etiam ſi confeſſio eſſet clara Papa intellexit huiuſmodi defectū, & ſcientia Papę purgat vitium ſimoniæ per præallegata.

5 Nec obſtat, quod mentio ipſius filiationis ſit

facta in Bullis,& nõ in ſupplicatione, & reſignatio fuerit in ſupplicatione expreſſa, & nõ in Bullis,quia idem operatur in ſupplicatione, quando eſt eadem gratia, quia licentia officialium Cancellariæ dicitur ſcientia Papæ Innocen. in c.cum dilecta.verb.conſcientia de reſcrip. Caſſad.deciſ. 2.nu.7.de vnion. & fuit dictum in Cremonẽ penſionis 4.Iunij 1584.

ADDITIO.

a *Interpretatio*. Sic & generaliter ad excluſionẽ cuiuſcumque delicti ſemper interpretationem eſſe capiendam etiam per impropriationem verborum voluit gloſſ.in capit.ne quis arbitretur in gloſ.1.ad finem 22.quæſtio.2.Marſil.conſil.2.nu. 9.verſicul.& adduci poteſt refert hæc & ſequitur Gabr.lib.7.concluſ.2.nume.10.& num.15. Idem Marſil.in rubr.ff.de fideiuſſor. nume.63. Maſcar. de probat.lib.2.concluſ.1003.numero 7. Bertaz. conſil.76.nume.21.vbi quod verba ampliãtur,& reſtringuntur ad effectum excludendi præſumptionem delicti per tex. in cap. cum tu. de teſt. & ex Aym.in conſil.6.nu.126.& conſil.9.nume.24. cum alijs ibi per eum allegatis.

Fam. Cent. J.V.D. Galeſ.

GIPTII.

Meliten. Abbatia Die 27. Aprilis 1592.

ARGVMENTVM.

Agitur de confeſſione delicti facta in precibus, quando contra confitentem probet, Nec non etiam de tacita confeſſione reſultante ex productione ſupplicationis, ſeu breuis,quando confeſſio in iuditio ciuili facta probet in criminali,quid de cõfeſſione extraiudiciali geminata, an inducat plenam probationem,& alia non nulla de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Confeſſio facta in ſupplicatione, & precibus plene probat contra confitentem.nu.1.& in add. litera A.vbi quando hoc verum ſit,& de materia.

Abſolutionem petens videtur fateri ſe ligatum niſi abſolutionem ad cautelam petierit vbi enim narratur factum ex quo reſultat delictum diſpenſatione indigens ſine dubio petens diſpenſationem, ſeu abſolutionem illud fatetur.numero 2.& in addition. litera B. vbi de materia.

Supplicans eo magis fatetur delictum,quando vltra ſupplicationem facit expedire breue illudque in actis producit.nume.3.& 4.

Mandatum præſumitur ex actu facto cum impenſa. numero 3.

Producens inſtrumentum, & eo vtens non poteſt contenta in eo impugnare.nu.4.

Geminatio actus magnam vim habet, & ſuſpitionem deceptionis excludit.nu.5.

Confeſſio extraiudicialis geminata plenè probat contra confitentem. nume.5. Quod an verum ſit, & de materia in addit.litera C.

Confeſſio emanata in cauſa criminali præiudicat in iudicio ciuiliter intentato.nu.6. & in addit. litera D. vbi de materia huius concluſionis.

Confeſſio qualificata poteſt diuidi, quando per talem diuiſionem actus non annullatur.nume.7.

Papa ſolus, & non ordinarius ſuper irregularitate diſpenſat.nume.8.

Extentio etiam a maioritate rationis non fit in materia diſpenſationis. nume.9.

DECISIO LXXXIX.

1 In alia poſitione huius cauſæ præſupponebatur ſine veri præiuditio D. Horatium Verderamũ ante legitimam ætatem ad ſacros ordines promotum fuiſſe, & conſequenter contra iuris diſpoſitionem detinere Abbatiam de qua agitur. Qua propter cum de veritate præſuppoſiti agẽdum eſſet,placuit DD. etiã ſtatuere, quod cauſa ſuper eiſdem poneretur ad effectum, vt informantes facilius deducere poſſent quicquid velint, & dicta die vtraque parte informante concluſum fuit, ſtandum eſſe in deciſis ſub die 24. Ianuarij 1590. ex rationibus tũc in deciſione adductis,præſertim quia de mala Horatij promotione ad præfatos maiores ordines probabiliter dubitari nequit, ſiquidem ipſemet hoc explicitè fatetur in ſupplicatione fel.record.

a Sixto Quinto porrecta. Cõfeſſio in precibus [a] facta confitenti præiudicat.vulgata l.cum precum. C.de liberal. cauſ.Feli. in c. cum in iure column. fina.de offic.deleg. cum alijs per Gabriel. congeſtis titul.de confeſſ.concluſ.4. Nec enim Horatij confeſſio plenius probat, quia ad illum actũ abſolutio neceſſaria erat. Anton.de Butr.in cap. illud col.2.de præſumpt.Aym.conſil.199.nu.12.

2 Nec ad rem pertinet, quod petens abſolutio-

b nem [b] ſe ligatum fateri non videatur Specul.de probat.§.3.num.24. verſicul. ſed numquid.Abb. in cap.dilectus nume.39. circa med. de ordin.cognit. Quoniam id poſſet procedere ſi ad cautelã abſolutio petita fuiſſet,vt in cap.ſolet de ſenten. excommun.lib.6. & in iſtis terminis prædicti Doctores loquuntur, ſecus vero, vbi factum narratur ex quo reſultat tale delictum,quod diſpenſatione indiget.cap.venerabilem,& ibi gloſ.in verbo poſtulauit de elect.Abb.in capit. exhibita vbi gloſ. penult. de homicid. quam ſingularem dicit Alexan.in l.1. in 2. notab. de nou. oper.nunciat. & tradunt ſcribentes in l. decem. de verb.obliga. cum alijs citatis, & fuit reſolutum in vna Cæſarauguſtana ſtatus de Morata coram bon. memor. Bubalo de anno 1586.

3 Prædicta confeſſio ex plurib. coadiuuatur primo ex expeditione Breuis ſuper dicta ſupplicatione,

tione, quæ cum requireretur impenſam, pręſumitur facta de mandato eius, cuius intererat Felyn. in cap. ſicut. column. 9. verſic. fallit. 3. de re iudic. Caſſad. deciſ. 3. nu. 4. de procurat.

4 Secundo ex productione eiuſdem Breuis corã Vicario Archiepiſcopi Rheginen. a quo petijt, & obtinuit abſolutionem, & probant teſtes, & iura per Illuſtriſſimum, & Reuerendiſſimum Dominum Cardinalem producta; Ideo, qui producit, & vtitur aliquo inſtrumento, non poteſt cõtenta in eo impugnare Lap. alleg. 119. numero 3. Afflict. deciſ. 25. in fine. Aym. conſil. 80. num. 6. & hanc opinionem amplexa fuit Rota in prædicta deciſ. Cęſaraguſta ſtatus de Morata.

5 Tertio ad huiuſmodi confeſſionem ſatis confert alia ſimilis ſupplicatio per Horatium ſuo ordinario exhibita quo fit, vt iſte actus geminati magnam vim habeant. Bart. in l. Baliſta ad Treb. cap. Atſi Chriſtus de iureiur. & ſuſpitionem deceptionis excludunt. l. ſi mater la ſecunda C. ad Velleian. Aym. conſil. 201. numero 42. Hinc eſt,

c quod iterata confeſſio etiam extraiudicialis [c] cõtra confitentem probat ſecundum Bart. in l. cum ſcimus. nume. 7. per illum text. C. de agric. & cenſit. lib. 11. Paul. de Caſtr. conſil. 151. nu. 2. libr. 1.

6 His accedant depoſitiones eiuſdem Horatij coram Reuerendiſſimo Theſaurario, quæ prorſus tollunt illud refugium, quod abſolutionem petens non fateatur delictum, quia emanarunt poſtquam eã obtinuit, & licet proceſſerit in cauſa criminali, nihilominus pręiudicat in iudicio ci

d uiliter intentato [d] Cagnol. poſt Bald. Alexan. & alios. in l. 2. nume. 128. C. de eden. Egid. deciſ. 3. & reſolutum fuit in vna Beneuentan. Abbatiæ coram me de anno 1590. & nuper coram D. Decano in Lucan. canonicatus 28. Februarij prætẽti.

7 Non obſtat, quod in dictis depoſitionib. Horatius aſſerat nõ indigere diſpenſatione, quia cõtrarium eſt verius, & dignoſcitur ex allegatis in d. deciſ. Quibus non ſatis reſpondetur, & eius cõfeſſio poteſt diuidi. Cum per illam actus non annulletur, vt firmauit Rota in vna Narricen. pecuniaria corã R. P. D. Pamphilio 28. Ianuarij 1585. & in alia Strigonien. Legati apud Illuſtriſſimum Cardinalem Placeum 16. Ottobris 1588.

8 Non obſtant diſpenſationes ab eodem Horatio obtenta, quia illa Archiepiſcopo eſt ſimplex abſolutio a cenſuris, quæ reſpectu irregularitatis non releuat, quandoquidem ſolus Papa cum irregulari diſpenſat, vt probant iura alias in deciſione allegata.

9 Altera diſpenſatio Papæ eſt reſtricta ad beneficia, quæ ſibi in poſterum conferuntur. Quo vero ad obtenta ante diſpoſitionem nihil deponit, & in hac materia etiam ex maioritate rationis non fit extentio c. 1. de filijs presbyt. in 6.

10 Non obſtant concluſiones Tridentinæ ſeſſ. 24. c. 6. & Nauar. in loco citato, quia deponuntur in foro conſcientiæ, non autem in contentioſo, in quo nos verſamur.

11 Ex iſtis igit. & alijs ab informãtib. pro Illuſtr. & Reuerẽd. D. meo Cardinali Aſcanio Colũna bene deductis dixerũt DD. nõ eſſe a dicta deciſione recedẽdũ. Idcirco prouiſionẽ Notarij ad dictã Abbatiam S. Bartholomęi de iure nõ ſubſtineri.

ADDITIONES.

a *Confeſſio in precibus.* Vide ad hanc materiam Dominum meum Farinac. in ſua practica crimin. part. 1. titul. de inquiſitione, quæſtion. 5. nume. 2. vbi bene explicat, an & quando ſupplicans, & veniam petens videatur fateri delictum etiam quod illud explicite in ſupplicatione non fateatur prout faſſus eſt ſupplicans in caſu præſentis deciſionis.

b *Petens abſolutionem.* Ad hanc eandem materiam, an ſcilicet, & quando abſolutionem petens dicatur fateri delictum propter quod, quis eſt legatus, & ex communicatus, vide aliam diſtinctionem quam relatis hinc inde contrarijs ponit Dómin. meus Farinac. in ſua practic. crimin. par. 1. titul. de inquiſi. quæſt. 95. nu. 26.

c *Confeſſio etiam.* Extraiudicialis. Hæc concluſio Bartoli bene poteſt procedere in ciuilibus in quibus non erit inconueniens dicere, quod ex geminata extraiudiciali confeſſione quis condemnari poſſit prout etiam voluerunt Roma. in l. nuda ratio poſt princ. ff. de donat. Iaſon in §. in perſona. nume. 48. inſtitut. de actionibus, & in l. ſi pacto nume. 5. C. de pactis. & in l. ſed & ſi poſſeſſori fina. nume. 8. ff. de iureiuran. Felyn. in capit. olim nume. 9. ad finem verſic. & forte extra de reſcript. & in cap. de hoc nume. 3. & ibi etiam Anan. num. 5. de ſimonia. Tindar. de teſtibus lib. 2. part. 1. cap. 6. nume. 1. Gabr. lib. 1. titul. de confeſſ. concluſ. 3. nume. 3. Idem Roman. conſil. 190. nume. 7. & ibi Mandoſ. in additio. litera G. Maſcard. de probat. libro 1. concluſ. 350. numero 24. & concluſ. 497. numero 16.

Verum in criminalibus eſt valde dubitabilis, nam licet, & in criminalibus illam procedere ſenſiſſe videantur Marſil. in l. 1. nume. 40. C. de ſicar. & in l. 1. §. quæſtioni ante nume. 3. ff. de quęſtion. Mant. in cap. at ſi clerici nume. 32. de iudic. Paris de Puteo in tract. ſindicatus in verbo tortus. cap. 1. nume. 27. in fine. Foller. in pract. crimin. in verbo etſi confitebuntur il ſecundo nu. 37. Claud. Battandier. reg. crimin. 54. nume. 5. Bertazz. conſil. 42. nume. 3. Brunor a ſole in ſuo compendio verſ. confeſſio geminata extraiudicialis.

Attamen quicquid præfati Doctores dicant, in criminalibus res nõ tranſit ſine difficulate prout bene aduertit Diaz. reg. 125. in 3. fallentia verſiculo ſed tu aduerte, & poſt eum Maſcard. dicta concluſ. 350. eodem nume. 24. verſic. ſed Bartholus. Et ego nũquam vidi ex quauis extraiudiciali confeſſione geminata aliquem criminaliter condemnatum, ſed tantummodo tortum, & ita practicantur.

d *In iudicio ciuiliter intentata.* Adde pro hac eadem concluſione Purpura. in l. is apud quem nume. 83. in fine, verſicul. & ècontra facta in criminali. C. de edendo. Felyn. in cap. cauſam quæ nume. 23. extra de teſtibus. Vbi declarat hoc procedere inter eaſdem perſonas, vel quãdo iudex proceſſit ex officio, ſecus ſi inter alias perſonas, & quando criminale iudicium inſtante accuſatore intentatum fuit. Ioan. de Monte Sperell. conſil. 115. quem vide in materia Maſcard. de probatio. lib. 1.

lib.1.concluſ.351.nume.3. & voluit Rota in vna Mediolanen.fructuum,coram R.P.D. Pamphilio Veneris 20.Iunij 1598.in fine deciſionis,& in alia coram Illuſtriſ. D. Mantica in vna Turritana Tertiariæ,in qua pariter declarando reſoluit, quod confeſſio facta inter reum, & fiſcum in iudicio criminali non nocet eidem reo in iudicio ciuili à parte intẽtato,quia inter diuerſas perſonas.

Fam. Cent. J.V.D.Galeſ.

ILLVSTR. D. SERAPHINI Patriarchę.

Romana Secretariatus Veneris 26. Junij 1592.

ARGVMENTVM.

Diſcutitur magiſtraliter in hac deciſione,an & quando bona dicantur fiſco incorporata ad effectum, vt reſtitutus generaliter ad bona illa non recuperet, & eſt materia peregrina, & non ita paſſim à Doctoribus tractata.

SVMMARIVM.

Officium dicitur fiſco incorporatum, quando à Principe fuit ſuppreſſum, & alicui collegio applicatum. num.2.

Pecunia appellatio quandoque ſumitur in ſtricta ſignificatione, & quandoque in lata, & magis vniuerſali. numero 2.

Bona confiſcata, & in tertium alienata dicuntur incorporata.nume.3.

Reſtitutus ſimpliciter non recuperat bona in alium alienata niſi hoc expreſſe caueatur.nu.3. & in addit.litera A.vbi de materia.

Officiorum vrbis proprietas ſpectat ad Papam. nu.4.

Poſſeſſio probatur ex perceptione fructuum. nu.4.

Bonorum incorporatio ad fiſci fauorem ſatis arguitur ex ſequeſtro.nu.5.declara vt nu.9.

Pecunia appellatione ex vulgari vſu loquendi venit tantum pecunia numerata præſertim quando poſt verbũ pecunia apponitur aliquod verbum, quod numerationem ſignificet. nu.6.

Bona non dicuntur fiſco incorporata niſi fuerunt à fiſco poſſeſſa,aut inter eius bona deſcripta.nu.6.

Reſtitutus recuperat etiam bona in alium alienata per fiſcum non alienatione voluntaria, ſed neceſſaria, vtputa quia illi debebantur iure fideicomiſſi vel alio iure non obſtante, quod in reſtitutione adſit clauſula ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum.nu.6.

Præmium ſignificat finalem cauſam diſpoſitionis.num.7. & in addit.litera C.ubi de materia.

Mors ciuilis oriens ex capitis diminutione æquiparatur naturali.nume.7.

Voluntas diſponentis adhuc colligitur ex errore.nu.7.

Clauſula quorum tenores &c. non poteſt facere vt in expeditione literarũ apponantur contraria.nu.7.in fine.

Gratia, & reſtitutio per viam iuſtitiæ conceſſa traditur ad omnia bona etiam fiſco applicata, & cuicunque acquiſita niſi in ipſa gratia, aut reſtitutione adſit clauſula ſine præiudicio bonorum fiſco incorporatorum. numero 8.

Sequeſtrum bonorum confiſcatorum,quando habeat vim annotationis,& non incorporationis.nu.9.

Sequeſtrum, quod apponitur vnde inuitum non aufert Dominium nec poſſeſſionem.nu.9.

DECISIO XC.

1 FVit dubitatum nonnullis præſuppoſitis, an officium Secretariatus comprehendatur ſub clauſulis in commiſſionibus contentis,& pręcipuè ſub clauſula quatenus dictum officium Secretariatus non comprehendatur ſub pecunijs diſtributis,ſeu bonis cameræ Apoſtolicæ incorporatis, & non alias occaſionem dubio dedit, quia in hac cauſa tres impetratæ fuerunt commiſſiones.Prima obtenta per D. Cæſarem,in qua committitur cauſa recurſus, & reclamationis aduerſus ſentẽtiam Gubernatoris cõtra ipſum latam, in qua adeſt clauſula ſine pręiudicio pecuniarum diſtributarum,& bonorũ fiſco incorporatorum.Altera,quia idem D.Cęſar obtinuit ſibi aperiri os contra motum proprium fælic.record.Gregorij XIII. ſuper ſuppreſſione Secretariatus officij eiuſque applicatione collegio DD.Secretariorum in qua adeſt clauſa ſine præiudicio pecuniarum diſtributarum, & bonorum fiſco incorporatorum.Tertia fuit obtenta à præfatis DD.Secretarijs auocatoria à camera,& cõmiſſa cauſa in Rota cum clauſula quàuis dictum officium Secretariatus non comprehendatur ſub pecunijs diſtributis, ſeu bonis cameræ Apoſtolicæ incorporatis de quibus in dictis clauſulis, & non alias.Prætendebant itaque DD. Secretarij præfatum officium ſub dictis clauſulis comprehendi, ac verè fuiſſe fiſco, & cameræ Apoſtolicæ incorporatum ex pluribus.

2 Et primo, quia cum Papa ſuppreſſerit dictum officium,illudque collegio Secretariorum applicauerit in neceſſarium antecedens dicitur illud fiſco incorporaſſe l. ſi quando C. de bon.vacan. lib.10.quia niſi prius incorporaſſet,in collegium transferri non potuiſſet l. ſi filius C. de donatio. Bal.in l.ſi quis num.4. C.fin. regund. Confirmatur, quod ex quo fuit ſuppreſſus titulus officij remanſerunt tantum emolumenta ex dicto officio prouenĩetia,quę in pecunia numerata conſiſtũt, & idcirco cadit ſub exceptione illa pecuniarum diſtributarum, ſiue capiamus pecunias in ſtricta ſignificatione 13.glo.in l.2.§. creditum in verſic. pecunia ſi cert.petat.ſiue in lata, & magis vniuerſali iux.tex.in l.pecunię verbum de verbor. ſignification.& Dec.in dicto §.creditum num.2. Cuman.conſil.162.nume.2.

3 Secundo hoc idem confirmatur ex quo Papa donando, ſeu alienando bona confiſcata dicitur prius incorporaſſe,& ideo non veniunt in ſimpli a ci reſtitutione, [a] neque recuperantur niſi hoc caueatur expreſsè,vt per Ang.in l.gallus §. & quod ſit tãum nu.14. Aret. nu.22.de liber.& poſthum.

Iaſ.in l.fina. nume.16. de conſtit. Princip. Card. in c.quia diligentia in 2.quæſt. de elect. Felyn.in inter quatuor nu.4.de maiorit.& obedient.

4 Tertio, quia per huiuſmodi applicationem fiſcus conſequitur emolumentum tã ratione proprietatis, cum proprietas officiorum ſit Papæ, quàm ratione emolumentorum, cum pluris valeant huiuſmodi officia propter hanc applicationem, & ita eſt in poſſeſſione huiuſmodi emolumentorum vt per Bar.in l.2.C. de acquir.poſſeſſ. Dec.conſil.400.verſi.2. & perceptione cum alijs.

5 Quarto quia ad inſtantiam fiſci factum fuit ſequeſtrum,& inhibitio,ne admitteretur ſucceſſor in dicto officio, nec amplius ſoluerentur d. Cęſari fructus dicti officij, quod ſatis arguit incorporationem d.l.ſi quando,& ibi glo. in verbo ratione C.de bon.vac.lib.10.

6 His tamen nõ obſtantibus fuit per Dominos nemine contradicente deciſum dictum officium ſub præfatis clauſulis non contineri. Nã vt alias fuit in hac cauſa deciſum ex vulgato vſu loquendi pecunię appellatione venit tantum pecunia numerata Rebuff.in l.pecunię de verb.ſignificat. maximè ſtante illo adiuncto diſtributarũ, quod conuenire non poteſt officio, & quod fuit additum, & bonorum fiſco incorporatorum, quod oſtendit verbum pecuniarum non in genere, ſed in ſpecię ſumptum fuiſſe ad Bart.in l.talis ſcriptura de legat.1.Neque etiam venire poteſt appellatione bonorum fiſco incorporatorum, cum neq; per fiſcum poſſeſſum fuerit neque inter eius bona deſcriptũ Bart.in l.1.§.eligitur de ..., in poſſ. mitt. ſed quod præcipuum eſt Papa non habuit officium pro confiſcato, ſed illud applicauit collegio vti illi debitum ex diſpoſitione Innocentij VIII. quo caſu quando fiſcus ſequuta confiſcatione bonorum tradit aliqua bona debita ex præcedenti aliqua diſpoſitione puta fideicommiſſo ijs quibus debentur, tunc illa bona non dicũtur confiſcata,neque fiſco incorporata,eaque ſequuta reſtitutione etiam cum clauſula præterquã ad bona in alium translata recuperantur per reſtitu-

b tum [b] ut tract.communiter Doctores in l.Gallus §.& quid ſi tantum vbi Alex.nume.13. Iaſ. num. 74.de liber.& poſthum.Natt.conſi.471. nume.2. Egid.deciſ.743. & 744. Rolan.a Valle conſil.45. num.25.lib.4.

7 Quod autem applicatum fuerit officium collegio vti illi debitum patet ex lectura Motus proprij,ex cuius proœmio, ex quo ſecundum omnes

c iuris concluſiones colligitur etiam finalis [c] cauſa, quare Gregorius voluerit declarare officium hoc ſpectare ad collegium DD. Secretariorũ, ut trad.Bart.Bald.Angel. & Imol.in l.vlt. per illum tex.iuncta gloſ.in verbo modus in fine de hæred. inſtit.cum pluribus cumulatis per Tiraquell. in tracta.ceſſan.cauſ. limit. prima nume.64. ex quibus tollitur, quod ex aduerſo dicitur hanc fuiſſe cauſam impulſiuam,Nam Gregorius applicauit, quia opinatus fuit deberi collegio ſtante priuatione,& capitis diminutione,ex qua oritur mors ciuilis,quæ naturali æquiparatur, maximè cũ intellexerit vacare per ceſſum, vel deceſſum, in quo licet deceptus fuerit, tamen adhuc ex tali errore colligitur intẽtio, aut ſi hoc negetur tollitur cõſenſus ita vt applicatio corruat ex defectu intentionis non obſtante, quod adſit clauſula, quorũ tenores, quæ non poteſt facere,vt contraria narratis in expeditione literarum opponantur prout aliàs reſolutum fuit in vna Cauen. coram Illuſtriſſimo D.meo Lancellotto.

8 Et ex his tollitur argumentum,quod ſumitur ex antecedenti neceſſario, Nam ad effectum applicationis antecedens neceſſarium erat vacatio per mortem naturalem,vel ciuilem, non autẽ incorporatio, cum ſine facto hominis ſtatim poſt deceſſum Cęſaris deberetur officium collegio ex diſpoſitione Innocentij VIII. vnde cum reſtitutio hæc ſit per viam iuſtitiæ non gratiæ ea indiſtinctè trahitur ad omnia bona cuicunque acquiſita, & etiam comprehenderet fiſco applicata niſi adeſſet clauſula ſupradicta, vt per Cuman.in §.& quid ſi tantum vbi Iaſ.nu.73.

9 Neque obſtant ſequeſtra,qui emanarunt poſt ſuppreſſionem, & applicationem officij vnde nõ poſſunt habere vim incorporationis, ſed annotationis tantum ſiue deſcriptionis bonorum condemnati l.2.& fin.de requir.reis Ang.in tract. de ſequeſtr.ad finem, vltra quod ſequeſtrum, quod contra inuitum apponitur non aufert dominiũ, nec poſſeſſionem Bart. & alij in l.intereſſe de acquir.poſſeſſ.Abba. in cap.examinata nume.14.de iudic.Curt.in tracta.de ſequeſtr.quęſt.20.nume. 71.Grammat.deciſ.51.nu.2.

10 Vltimo non obſtat conſideratio illa vtilitatis fiſco Principis prouenientis,quia de hac re nõ eſt habenda ratio,cum veniat in conſequentiã quãdam vẽditionis officiorum, Nos verò agimus de confiſcatione, & incorporatione officij, quæ cũ facta non fuerit,vtique non obſtant clauſulæ cõmiſſionum d.Cæſari, & ex his virtualiter ſublata ſunt omnia quæ ex aduerſo deducta fuerunt, & ita concluſum.

ADDITIONES.

a *Reſtitutione*. Reſtitutus,& rebannitus an,& quando recuperet bona confiſcata non facta mentione bonorum nemo eſt qui hanc materiam melius pertractet quàm D.meus Farinac.in ſua pract.crimin.part.1.quæſt.6.num.28.& ſeqq. pluribus, & in ſpecie an etiam eadem reſtitutio, ſeu gratia trahatur ad bona in alium translata, & alienata vide ibidem nume.33.& ſeqq. vbi ponitur regula negatiua cum pluribus ampliationibus,& limitationibus.

b *Reſtitutum*. Licet in hac deciſione aſſeratur communem eſſe Doctorum opinionẽ,quod gratia,ſeu reſtitutio trahatur etiam ad bona penes tertium exiſtentia,& quæ ad eundẽ tertiũ peruenerunt ex alia diſpoſitione, quàm Principis, ſeu fiſci, vide tamen Menoch. qui de communi contraria opinione teſtatur in tractat. de præſumpt. lib.5.præſumpt.46.nu.9.verſic. ſecunda fuit opinio cum qua etiam conſentiunt plures alij relati per eundem D.meum Farinac. d. quæſt.6.nu.36. in princ. & num.37. vbi articulum difficilem exiſtimat, & pro reſolutione remittit ſe ad ſcripta per nonnullos Modern. ibi per eum allegatos ad quos etiam & te remitto.

Fina-

c *Finalis*. Ad idem quod præfatio, ſeu procemiũ alicuius diſpoſitionis diſponentis mẽtem arguat & cauſam finalẽ deſignet, & quod propterea ſub ſequentia verbá ab ipſa præfatione, & proemio interpretationem capiant allegatur tex. in l. fina. ff. de hęred. inſtitu. & in l. 1. ff. ad Macedon. Aym. conſil. 301. nume. 2. Grat. reſponſ. 52. nume. 3. & 4. lib. 2. Aſin. conſil. crim. diuerſ. 114. nu. 8. Tom. 2. in folio Roland. conſil. 67. nume. 70. & ſeqq. & nume. 84. lib. 3. Cęphal. conſil. 94. nume. 2. libr. 1. & conſil. 246. nume. 39. lib. 2. deciſ. Pedemon. 52. nume. 10. & ſeqq. & deciſ. 59. num. 5. & 6. Burſatt. conſil. 345. nume. 6. lib. 4. Apud quos plures alios concordantes Doctores reperies; quamuis Sarmientus ſelectarum interpretationum lib. 1. cap. 12. nu. 1. & 2. dixerit, & probare nitatur leuiſſimũ eſſe iſtud argumentum ſumptum a verbis proemij, & præfationis.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

MELLINI.

Mediolanen. Pecuniaria Mercurij 1. Julij 1592.

ARGVMENTVM.

Improbatur pactum, quód facta dilatione ad ſoluendum debitor teneatur creditori dare quinque pro centenario.

SVMMARIVM.

Promiſſio ſolutionis damnorum, & intereſſe propter dilationem temporis inualida eſt quando creditor dilationem non feciſſet abſque ſolutione dicti intereſſe. nu. 1.

Dilatio temporis non recipit certam ſolutionem. nu. 1.

Intereſſe certum taxari non poteſt pro tẽpore futuro. n. 2.

Pactum de ſtando iuramento creditoris ſuper damnis, & intereſſe valet, & intelligitur arbitrio boni viri nec procedit niſi prius verè conſtet de damno illato. nume. 3. & in addition. litera A. vbi alia ad materiam huius pacti.

Statutum quod credatur iuramento damnũ paſſi, an valeat, & quãdo, & generaliter de materia in add. lit. A.

DECISIO XCI.

1 FVit reſolutum contractum anni 1586. non poſſe ſubſtineri ob eã potiſſimè rationem, quia cõtinet promiſſionem ſolutionis damnorum in futurum propter dilationem temporis cui dilationi, vt in inſtrumẽto legitur alias D. Andreas, abſque ipſa promiſſione non cenſenſiſſet, & dilatio temporis non recipit certam æſtimationem Ioan. Andr. in c. ſalubriter de vſur. cum alijs per Roland. a Vall. conſil. 55. nu. 20. vol. 2.

2 Tanto magis, quia eſt taxatio intereſſe certũ pro tempore futuro, quod eſt illicitum Bald. in l. rogaſti §. ſi ſibi ff. ſi cert. petat. Dec. conſ. 119. nume. 3. & conſi. 183. nu. 3. & fuit pluries reſolutum in Romana ſocietatis coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancellotto Romana ſecundũ coram Cotta Mediolanen. Cambiorum coram S. D. N. & alias ſepiſſimè.

3 Nec obſtat, quod valet iſtud pactum de ſtando aſſertioni creditoris cum iuramento [a] quia Bartol. & alij quos refert & ſequitur Cagnol. in l. vnica. num. 114. C. de ſenten. quæ pro eo, quod int. citati per informantes pro D. Andrea loquũtur in ſimplici pacto non continente certum intereſſe, & putãt valere, quia intelligitur arbitrio boni viri, & iuxta diſpoſitionẽ iuris adeo, quod ſtante iſto pacto non ſtatur declarationi damnũ paſſi niſi conſtet verè de damno illato Natta cõſil. 450. nu. 12. & fuit reſolutum 19. Mẹnſis præteriti coram me in vna Romana Cambiorum de Grandis, In caſu autem iſto excluditur arbitriũ boni viri, & non eſt neceſſaria probatio damni, quia pactum eſt clarum, quod præcedente iuramento damnum poſſit liquidari ab Andrea ad rationem quinq; pro centenario, ideo eſt illicitum.

ADDITIO.

a IVramento. Regulare eſt valere pactum, quod de damnis, & intereſſe credatur iuramẽto dãnum paſſi ſecundum Bal. Alberic. Salyc. Iaſ. & cõmuniter omnes in l. ius iurand. quod ex conuentione ff. de iur. iurand. ſic & pariter valere ſtatutum, quod damnum paſſi iuramento credatur ſuper illato damno, communiter omnes infraſcripti Doctores admittunt; Verum quãdo hæc procedant, & quando nõ ſi quis percipere voluerit, omiſſis aliorum antiquorum authoritatib. adeat ampliantes limitantes, & declarantes Socin. reg. 380. Roman. ſing. 259. Arnon. ſing. 45. Marſil. ſing. 338. 357. & 957. & in tractat. de bannitis in verbo Villa nume. 30. & ſeqq. Cepoll. conſil. ciuil. 29. & cautel. 210. firman. in repert. in verbo damni illatio nume. 43. Alex. conſil. 47. num. 7. & conſ. 130. incipiẽte difficultas lib. 1. Grat. reſpõſ. 154. part. 2. Tiraquell. in tractat. Res inter alios acta fol. mihi 12. a tergo verſicu. a quo non longe abeſt in parua impreſſione Ange. de maleſ. in verbo *nec non denuncia* nume. 18. Cagnol. in l. curabit nume. 56. C. de action. empt. Plot. de in lit. iuran. num. 456. 610. & ſeqq. & 830. ſecundum antiquam impreſſionem, & §. 45. numero 4. & 5. ſecundum vltimam impreſſionem, & latius in eius repertorio in verbo *damnum paſſi, &c.* per plures verſiculos Phanuc. in tractat. de iur. iurand. in lite part. ſecunda in princip. ſub numero 21. Boſſ. in titul. de captura numero 43. Anchar. regien. quæſtio. 33. nume. 16. part. ſecunda Catell. Cotta in memoral. in verſicul. ſtatuto ciuitatis Mediolani cautum reperitur fol. mihi 657. & ſeqq. alias 824. & ſeqq. Viu. opin. 787. Maſcar. de probat. concluſ. 471. numero 241. libro 1. & concluſ. 934. numero 35. & ſeqq. & concluſ. 1003. numero 48. & concluſ. 1039. numero 8. & libro 2. Caballin. in tractat. de euictione §. tertio quæſtion. 18. numero 156. & ſequent. Franc. Turzan. opin. 101. num. 4. in fine, & opin. 116. Straec. in tracta.

de mercatura titul. de contract. mercat. nume.6. Clar. in pract. §. fina. q. 82. verſic. quæro nunquid ſtante &c. Menoc. de recuperan. poſſeſſ. remed. 15. nu. 357. Aym. in pract. §. 32. cap. 30. fol. mihi 470. in nona præſertim ampliatione Rolan. conſ. 87. libr. 4. Franc. Marc. deciſ. 456. part. 2. Bonacoſſ. in quæſt. criminal. in titul. de damno dat. verſ. 2. incipiente ſtante ſtatuto Seraphin. de priuileg. iuramenti priuileg. 31. nume. 8. & ſeqq. Anto. Theſaur. deciſ. Pedemont. 68.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ILLVSTR.MI ET REVEREND.MI D. Arigoni Cardinalis.

Burgen. Abbatiæ 2. *Aprilis* 1593.

ARGVMENTVM.

Agitur in hac deciſione de nonnullis ſuſpitionibus falſitatis obiectis aduerſus ſupplicationem, & concluditur ex illis non diminui de fide dictæ ſupplicationis.

SVMMARIVM.

Falſitatis ſola ſuſpitio in ciuilib. habetur pro falſitate. nu. 1.

Falſitas præſumitur ex additionibus in ſupplicatione repertis. nu. 1.

Falſitas ſupplicationis præſumitur, quando in ſupplicatione non ſeruatur ſolitus Datariæ ſtylus. nu. 1. in fine & in addit. litera A. vbi generaliter, an & quando præſumatur falſitas, ex diuerſitate ſtyli, & ex eo quod a ſolito recedatur, aut quid ſimile.

Falſitatis ſuſpitio omnis excluditur in ſupplicatione quãuis apoſtillata, & caſſa, quando illa concordat cum regiſtro. nu. 2. & ſeqq.

Falſitatis ſola poſſibilitas non facit præſumptionem contra eum, qui falſitatem committere potuit, quod declaratur in nume. 3.

Falſitas ex additionibus, & caſſationibus ſupplicationis non præſumitur in Datario, & alijs Datariæ officialibus. nume. 3.

Datarius, & officiales Datariæ habent ampliſſimam facultatem addendi, et caſſandi ſupplicationes ſignatas etiam poſtquam peruenerunt ad regiſtrum. nu. 3.

Falſitatem committere nemo præſumitur, circa id quod in nihilo ſibi erat proficuum. nu. 5.

DECISIO XCII.

1 Dubitaui an ſupplicatio Gregorij ſuper Abbatia per eum obtẽta ſit ſuſpecta de falſo ad effectum de quo agitur, & pro parte Antonij Ordones dicebatur, quod in ciuilibus ſola falſitatis ſuſpitio habetur pro falſitate. Archid. & Gemin. in c. in memoriam 19. diſtinct. Alex. in conſ. 77. nu. 6. lib. 1. Dec. in conſ. 443. nu. 38. & prætendebatur extare multas ſuſpitiones de falſo, & præcipuè circa illas additiones *ſiue per inhabilitatem ſiue per ſimoniæ labem*; Et quia etiam nõ fuit in illius expeditione ſeruatus ſtylus ſolitus [a] Datariæ, & circa nonnulla alia de quibus per informantes.

2 Nihilominus fuit reſolutum huiuſmodi ſuſpitiones nihil releuare, prout quoq; fuit reſolutũ de anno præterito coram R. P. D. Giptio, & vnico fundamento fuit dictum omnia in contrariũ deducta poſſe tolli; Nam cum iſta ſupplicatio cõcordet cũ regiſtro, & antequam regiſtraretur nõ perueniat ad manus principalis licet aliquando permittatur, vt illam poſſit videre, ceſſat prorſus omnis ſuſpitio, quod Gregorius commiſerit aliquem falſitatem.

3 Et in nulla conſideratione fuit habitũ, id quod dicebatur reſpectu officialiũ, & quod potuerũt corrumpi aliqui ex officialib. in poſſe quorũ exiſtebat ſupplicatio, & quod mediante illorum perſona Gregorius cõmiſerit falſitatẽ, quia hæc ſola poſſibilitas non ſufficit in huiuſmodi materia, cum Datarius, & alij officiales habeant ampliſſimã facultatem caſſandi, vel delendi non ſolũ poſtquã perueniret ad regiſtrũ, vt poſt alios per Sarnen. in reg. de iur. quæſ. non toll. quod q. 20. ſub num. 3. & ideo quicquid fuit factum ab officialibus, cenſetur geſtum iuxtà facultatem, & poteſtatem eorum, & non ut committerent falſitatem ad inſtantiam Gregorij.

4 Vltra quod iſta prætenſa caſſatura circa valorẽ, & quod antea eſſet expreſſus ad 24. & quod poſtea fuerit alteratus, & mutatus ad 1700. Domini dixerunt ex inſpectione ſupplicationis, quæ fuit extẽſa omnibus de anno præterito in alia poſitione iſtius cauſę non conſtare, & quãuis videãtur impugnatæ literæ, tñ nõ ſequitur quod antea valor expreſſus eſſet ducat. 24. & aliqñ impugnanẽ literæ circa valorem ab ipſis officialibus, & Reuiſoribus vt facilius illico reperiri, & videri poſſit.

5 Et circa illas additiones *ſiue per inhabilitatem, ſiue per ſimoniæ labem*, eſt potius præſumptio pro non falſitate, quia cum Gregorius haberet in ſua gratia clauſulas generales, per quas comprehendebatur præfati modi vacandi, vnde ceſſare debet omnis pręſumptio, quod Gregorius voluerit committere falſitatem circa id quod in nihilo ſibi erat proficuum, vt poſt Marſil. in conſil. 77. column. 2. & Alex. in conſi. 15. trad. Aym. in conſil. 75. numa. 17.

6 Circa expeditionem contra prætenſum ſtylũ, & ſolitum Datariæ, & cętera alia fuit reſponſum in deciſ. coram R. P. D. Giptio, a quibus reſponſionibus noluerunt Domini recedere, cum nil noui releuans adducatur, & iudicarunt ſtandum eſſe in deciſis.

ADDITIO.

a *Stylus ſolitus.* Quod ex inſolito ſtylo ſcriptura redarguatur de falſitate ex eo, quod recedens a ſolito ſuſpectus ſit, & alia ſimilia habentur per Aym. conſil. 28. num. 5. Mandell. conſilio 99. in fine Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 187. nume. 45. Cęphal. conſil. 287. nu. 26. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 13. nu. 22. Decian. cõſil. 100. nume. 19. lib. 2. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ.

concluſ.740.nu.38.& cõcluſ.1094.nu.35.& 36. vbi declarat hoc procedere dummodo recedatur a ſolito in ſubſtantialibus, ſecus in non ſubſtantialibus,& lib.3.concluſ.1341.num.28. ſeqq.vbi de ſubſcriptione contra ſolitum ſubſcribẽtis ſtylum,& in ſimili faciunt quæ de præſumptione doli ſcripſit D.meus Farinac.in ſua practic. crimin. part.ſecund.titul. de pęn. temperan. quæſtio.89. nume.122.& ſeqq.

Fam.Cent. J.V.D.Galeſ.

ILLVSTR.[MI] D. SERAPHINI Patriarchæ.

Burgen.Iuriſdictionis Mercurij 5. May 1593.

ARGVMENTVM.

Ex iuriſdictione alicui limitatiuè conceſſa procedendi in aliquibus delictis aliis quibus uis delictis excluſis, & exceptis non cẽſetur conceſſa poteſtas contra non ſubditos turbantes ſuam iuriſdictionem.

SVMMARIVM.

Dictio quibusuis eſt vniuerſalis,& oĩa cõprehẽdit.nu.1.
Omnia qui dicit nihil excludit.nu.1.
Iuriſdictio, quæ ob delictum acquiritur in non ſubditum acquiritur ſine vlla limitatione.nu.2.
Turbantes iuriſdictionẽ iudicis efficiuntur ſubditi illi iudici,& illius iuriſdictionis etiam quod alias non eſſent ſubditi.num.3.
Delictum vnius particularis perſonæ non dicitur delictũ collegij,ſeu vniuerſitatis,nec illi præiudicare dẽt.n.4.

DECISIO XCIII.

1 FVit dubitatum, an R.D.Archiepiſcopus poſſit procedere ſolus cõtra Capitulares impedientes illũ vti iuriſdictione ordinaria extra caſus,& perſonas in concordia nõ cõprehenſas. Et fuit per Dominos concluſum nomine diſcrepantes non poſſe ꝑp verba concordię, quæ ſunt valde vniuerſalia, & cõprehendunt oẽs exceſſus tã graues,quàm leues,vtitur.n.verbo,quibusuis, gl.& Doct.in c.ſuſceptũ de reſcript.lib.6.Rot.deciſ.1.in nou.cod.titul.& in antiq.deciſ.43.& qui omnia dicit nihil excludit l. Iulianus de legat.3.

2 Neque obſtant ex aduerſo allegata, nã in genere reſponderi põt ea loqui in caſibus in quibus neq; a iure,neq; ab homine limitata reperitur iuriſdictio;Nã ea quę ob delictum acquiritur in nõ ſubditum acquiritur ſine vlla limitatione,hęc verò iuriſdictio, quæ cõpetit Archiepiſcopo in Capitulares eſt limitata per cõcordiam,neq; delictũ facit,vt maiorem acquirat,cum in omnibus delictis data ſit forma procedendi quæ eſt ſeruanda.

3 Præterea, quod quis acquirat iuriſdictionem contra turbantẽ id fit vt poſſit impedimentũ, ꝙ præſtatur remouere quoties præſtatur a nõ ſubdito,ꝙ ſi a ſubdito debet in eũ procedere iuxta iuriſdictionẽ quã hẽt, & ita procedũt oĩa allegata.

4 Neque poteſt prætẽdi ob delictũ amiſſum priuilegium procedendi iuxta formam concordię, quia delictum vnius particularis non eſt delictũ Capituli, de cuius præiudicio ageret, ſi vellemus hoc caſu ei iuriſdictionem auferre,Non enim debet delictum particularis Canonici inferre præiudicium iuri Capituli, cum aliud ſit quod quid fiat vti a particulari,vel vti a Capitulo Alex.conſil.114.nume.12.lib.4.Plot.in l. ſi quando nume. 832.C.vnde vi,& ita concluſum.

ILLVSTR.[MI] D. SERAPHINI Patriarchę.

Auerſana Beneficij Lunæ 5. Julij 1593.

ARGVMENTVM.

Appellatio, an & quando liceat a ſententia lata in crimine ſimoniæ a mixto exequutore, & an etiam mixtus exequutor procedere debeat cum cognitione cauſæ, & quomodo.

SVMMARIVM.

Exequutor datus ad conferendum beneficium in forma iuris per vacationem ob ſimoniam contractam dicitur mixtus exequutor.nu.1.
Exequutor mixtus tenetur aſſumere partes iudicis,et procedere cum cauſa cognitione.nu.2.
Exequutor mixtus cenſetur deputatus per clauſulam vocato &c.nu.1.
Appellare licet a ſñia lata per exequutorem mixtũ.nu.1.
Exequutoris mixti poteſtas eſt tantũ contra contradictores de facto,non autem contra contradictores de iure. nume.1.
Exequutor mixtus ſi pendente tempore ad appellandum a ſua ſententia proceſſerit ad illius exequutione dicitur attentare,et omnia per ipſum geſta ſunt nulla.nume 1.in fine.
Appellare regulariter non licet a ſententia ſimoniæ, declara quia datur tamen appellatio a ſñia collationis beneficij vacantis propter ſimoniã lata a mixto exequutore,declara ſecundo vt non detur appellatio,quãdo ſimoniacus eſt notoriũs,vel confeſſus,vel ſi eſt occultus ſimonia eſt reſpectu ordinationis,ſecus quando eſt occultus, & ſimonia eſt ſuper beneficio, quia tunc datur appellatio.nume.2.
Clauſula conſcientiam tuam oneramus appoſita in deputatione mixti exequutoris ad conferendum beneficium propter ſimoniam,refertur tantum ad identitatem prouiſi Apoſtolici,& non ad alia.nu.3.

DECISIO XCIIII.

1 Domini concordes fuerunt, vt detur mandatum de manutenendo Ioanni Andreę, de cuius anteriori poſſeſſione conſtat non obſtantibus turbationibus Michaelis, cuius poſſeſſio eſt attentata, quia exequutor datus ad conferendũ in forma iuris per vacationem ob ſimoniam cõtractam dicitur mixtus exequutor, & tenebatur aſſumere partes iudicis, & procedere cũ cauſæ cognitione c. exhibita de iudic. Abb. & Felyn. in c. dudum nu. 24. de præſumpt. & fuit reſolutum in vna Neapolitana Sancti Andreæ de menſe Februarij 1569. coram bon. me. Finetto præſertim ſtante clauſula vocato Io. Andrea c. licet vbi gloſſ. de præben. in 6. Rot. deciſ. 30. de reſcript. in nou. Felyn. vbi ſupra nu. 23. & a ſnĩa illius licuit appellare cum non teneatur poſſeſſor ad verbũ mixti exequutoris derelinquere ius ſuũ, cum eius poteſtas ſit tm̃ contra contradictores de facto, non autem contra contradictores de iure Franch. in c. 1. nu. 6. & Gemin. nu. 11. de cõceſſ. præben. in 6. Staphil. in tracta. de liter. grat. in tit. de vi, & efficac. clauſ. §. competenter nu. 7. Rebuf. de form. noui proc. in verbo contradictores Put. deciſ. 271. lib. 3. Achil. 4. de ſenten. excommun. & fuit dictum in cauſa Piſcien. ſeu nullius capellaniæ de anno 1578. coram Sereniſſi. D. N. & ideo cum exequutor pendente tempore ad appellandum proceſſerit ad immiſſionem in poſſeſſionem omnia geſta ſunt nulla, & attentata, & reuocãda Lap. alleg. Mohedan. deciſ. 150. & fuit dictum in vna Nolana 3. Maij 1589. coram R. P. D. meo Penia, & Ioannes Andreas, qui nũquam habuit ſe pro ſpoliato manutenendus eſt.

2 Non obſtat, quod ſententia in crimine ſimoniæ lata non detur appellatio, quia a collatione datur vt ſupra dictum eſt. Præterea licet a ſententia ſuper ſimonia non detur appellatio, vt per Felyn. in c. ſicut il 1. de ſimon. Marant. in Specul. tit. & quandoque appellatur nu. 298. tamen hoc intelligendũ eſt, quando ſimoniacus eſt Notarius vel confeſſus, vel ſi eſt occultus ſimonia eſt reſpectu ordinationis, ſecus quando eſt occultus, & ſimonia eſt ſuper beneficio, tunc enim datur appellatio ita declarat Ioan. de Anan. in dicto cap. ſicut circa finem.

3 Non obſtant illa verba, cõſcientiam ſuã oneramus, quia referuntur tantum ad idoneitatem prouiſi Apoſtoli, & ita concluſum.

MELLINI.

Corrimbrien. Decanatus Veneris 19. Nouembris 1593.

ARGVMENTVM.

Monitorium ad perſonaliter comparendũ, crimine non ſpecificato nullum eſt, pariter & ſententia contra contumacem ferri non poteſt, niſi plenè & legitimè delicto probato, Reoque comparente, omnis contumacia reſoluitur.

SVMMARIVM.

Monitorium ad perſonaliter comparendum, & ad ſe defendendum ſine ſpecificatione criminũ, nullũ & inualidum eſt. nu. 1. & in addit. litera A. vbi de materia.

Monitorium emanatum a iudice delegato contra aliquem ad perſonaliter comparendum non inſerta copia delegationis, nullum & inualidum eſt. num. 2. & in addit. litera B. vbi de materia.

Sententia lata contra abſentem contumacem dicitur iniuſta, quando non eſt lata ex concludenti probatione delicti. nu. 3. & in addi. litera C. vbi declaratur materia.

Teſtis inimicus dicitur, is qui cauſas inimicitiæ hẽt. n. 3.

Teſtes pro informatione curiæ non probant delicta etiam quod contra contumacem procedatur. nu. 3. & in addi. litera D. vbi de materia.

Teſtes examinati contra clericos a iudice layco, & de mãdato Principis ſecularis nihil probant. nu. 3. in fine.

Sententia dicitur contumacialis, quando iudex aliquem condemnat propter abſentiam, & quia ſe nõ defendit in actiſq; non adeſt clara, & concludens probatio delicti. nu. 4. & in addit. litera E. vbi de materia.

Sententia contumacialis per comparitionem reſoluitur. nu. 4. & in addit. litera F. vbi de materia.

DECISIO XCV.

1 Domini concorditer cẽſuerunt ſententiam latam contra Decanũ eſſe nullã, & iniuſtam, & conſequenter reuocãdam, & fundamentum nullitatis fuit, quia Decanus fuit, monitus per edictum, vt perſonaliter compareret ad ſe defendendum ſuper criminibus de quib. volebat eum accuſare Promotor fiſcalis. vnde cum iſtud monitorium ſit incertum
a & generale ſine ſpecificatione [a] criminum ſententia eſt nulla Rot. deciſ. 7. nu. 2. de re iud. in nouis præſertim cum Decanus longe abeſt, a loco in quo erat citatus. c. ſi primates quæſt. 2. Abb. in c. præterea ſub n. 8. verſic. ego ſatis puto de dilatio.

2 Aliqui etiam exiſtimabant ſententiã eſſe nullam ex alio capite, quia in monitorio nõ fuit in-
b ſerta [b] copia facultatis tributę Cardinali legato per Breue, neque ſubdelegationis poſtea ab eo factę Angel. conſil. 8. ſubnume. 2. verſicul. ſecundo quia Put. deciſ. 1. de conſuetud. maximè, quia erat probata abſentia Decani, & agebatur de graui eius præiuditio Roland. a Vall. conſil. 39. nume. 22. cum ſeq. lib. 1.

3 Iniuſtitia viſa eſt Dominis clara, quia delicta
c quæ in ſnĩa ſunt expreſſa non probantur [c] Nam de eis deponit ſolum tertius teſtis examinatus in hoc iudicio qui nõ probat, quia eſt vnicus, & qa affirmat ſe odio proſequi Decanũ pp cauſas ab eo expreſſas Tib. Decian. reſpon. 72. nu. 21. lib. 3.
d alij vero teſtes examinati pro informatione [d] curiæ non probant delicta Bartol. in l. vlt. in fine ff. de quæſtion. Abb. in cap. grauę ſub nu. 9. verſicu'. & aduerte de pręben. & fuit reſolutum in cã ciuitatis

tatis Caſtelli de Vitellis 16. Decembris 1577. coram R.P.D. Decano tanto magis, quia ſunt examinati contra clericos a iudice laico, & de mandato Ducis de Alua. c. atſi clerici de iudic. Abb. c. 2. num. 12. ne cleric. vel monach.

Addebant Dom. quod iſta ſententia fuit contumacialis [e] quia iudex priuauit Decanũ propter eius abſentiã, & quoniam non ſe defendit, & in actis non adeſt clara, & concludens probatio delictorũ, vt fuit dictũ in dicta cã ciuitatis Caſtelli, & in cauſa Romana Secretariatus. ideo per comparitionẽ ipſius fuit reſoluta [f] cõtumacia, & dẽt ei reſtitui ſuus Decanatus Antonio collatus Achil. deciſ. vnic. de abſolut. & fuit reſolutum in cauſa Romana Canonicatus Sancti Angeli 28. Februarij 1567. coram Cotta.

ADDITIONES.

a *Sine ſpecificatione criminum.* Quod non valeat monitoriũ ad perſonaliter cõparendum, & ad ſe defendẽdum niſi exprimatur delictũ cum omnibus ſuis qualitatibus a quo monitus ſe defendere debeat, faciunt latiſſimè ſcripta per D. meũ Farinacium in ſua pract. crimin. par. 1. titu. de inquiſi. q. 1. nu. 11. & ſeqq. vbi firmata concluſione, quod inquiſitio debeat eſſe certa, ſpecifica, & clara cõtinens in ſe omnes delicti qualitates, & circunſtantias taliter, vt reo defenſio non tollatur, & ꝙ propterea nõ admittatur inquiſitio obſcura gñalis, & incerta, eã ampliat, limitat & declarat plurib. modis, pluresq; facit illationes de quibus ibi per eum, & magis in ſpecie, quod prima citatio, ſeu monitorium, quod res abſenti tranſmittitur debeat continere delictũ de quo quis inquiritur, Pariter & cũ omnibus ſuis qualitatibus ponit, & declarat idem D. meus Farina. vbi ſupra q. 11. nu. 40. Aduerte tñ, quod qñ reus non citatur ad ſe defendẽdũ. ſuper delicto ſub pęna ipſius delicti, ſed tanquã teſtis ad informandũ curiam ſub aliqua mulcta, ſeu pęna pecuniaria: tunc non eſt neceſſe in ipſa citatione exprimere delictum de quo curia informationẽ quærit, ſed ſat eſt, quod quis citetur ad informandum ſuper nonnullis ad ipſam curiã ſpectantibus, ſic enim paſſim, & vbique ſeruatur, & declarat Boſſ. in titul. quomodo procedatur per præcepta. nume. 4. & ſeqq.

b *Inſerta copia facultatis.* Quando delegatus iudex citat, ſeu monet aliquem ad perſonaliter cõparendũ, & ad ſe defendẽdũ ſuper aliquo delicto, an tunc teneatur in citatione, ſeu monitorio inſerere copiam ſuæ delegationis, & an ſaltem ſufficiat, quod ipſe ſe delegatũ aſſerat, & an in hoc ſit ei credendũ, vide omnino Menoc. conſil. 100. nu. 71. & ſeqq. & Decian. qui cõſuluit in eod. caſu in conſ. 18. nu. 156. & ſeqq. libr. 1. & quid de Cardinali legato, ſeu delegato, vide D. meum Farinac. in ſuo tracta. de teſtib. quæſt. 63. num. 55. & ſeqq.

c *Probantur.* Apertè ex iſta deciſione colligitur ſñiam eſſe iniuſtam ſi lata fuerit cõtra abſentem contumacem, ex non concludenti probatione, & hoc de iure bene poſſe procedere apertè ẽt colligitur ex cumulatis per D. meũ Farin. in ſua pract. crim. p. 1. tit. de inquiſi. q. 11. poſt nu. 16. verſ. imò in caſu exequutionis, ſed certe quicqd ſit de iure, tam de ſtylo, quam vigore Bullarum Apoſtolicarum in vrbe, & ſtatu eccleſiaſtico videtur ſufficere, quod ipſa ſententia iuſtificetur ex legitimis præcedentibus ad inquirendum inditijs, prout alias tenuit Rota in vna Romana Notariatus coram Orano ſub die 12. Februarij 1588. de qua deciſione, mentionem facit idem Do. meus Farinac. vbi ſupra d. num. 16. verſ. 1. tamen, & per totũ d. n. 16. vbi more ſuo latè difficultatẽ explicat.

d *Pro informatione curiæ.* Ex hac eadem deciſione ẽt colligitur, ꝙ teſtes pro informatione curiæ, & parte non citata examinati, nec ẽt probãt delictũ, qñ proceditur contra abſentẽ, & contumacem, De qua quidem concluſione, ego valde dubito, quia prout bene deduxit D. meus Farinac. in ſua pract. crim. par. 1. q. 11. nu. 105. & in tracta. de teſtib. q. 72. nu. 100. & ſeqq. & nu. 108. quando proceditur cõtra abſentem recipiuntur teſtes ẽt parte non citata, & ex illis probatio reſultãs optimè ſubſequentẽ ſñiam, & condemnationem iuſtificat; Nec facit contra Bar. allegatus in deciſione vna cum Abb. loquuntur. n. qñ reus comparet ante condemnationẽ, quia tunc verum eſt, quod teſtes examinati pro informatione curię nec etiã faciunt inditiũ niſi ad ipſius rei faciem confrontentur, aut ipſo citato repetantur, prout pariter declarat idem D. meus Farinac. d. q. 72. nu. 94. & nu. 136. verum ſi reus abſens citatus non comparet ante ſententiã, & condemnationẽ, vix crederẽ teſtes pro curiæ informatione examinatos nõ probare delictũ prout videtur de mẽte huius deciſionis, & ſi recte ponderetur deciſio illa ciuitatis Caſtelli corã R.D. Seraphino ſub die 16. Decembris 1577. In hac eadem deciſione relata, & quã ẽt ponit idem D. meus Farina. in ſua pract. d. q. 11. poſt nu. 92. Non vr̃ ex ea probari, ꝙ ex teſtibus informatiuis non probetur delictũ generaliter, ſed qñ ſolum deponunt de auditu, & hoc non ꝑ defectũ citationis, ſed quia teſtimoniũ de auditu non eſt cõcludens teſtimoniũ; Cogita quia per me dicta ſunt ẽt conformia cõi ſtylo, & conſuetudini ſubſelliorũ criminaliũ, in quib. nũquã vidi citare abſentes contumaces ad videndũ examinari teſtes, nec etiã eos comparentes poſt condemnationem vnquam vidi citatos ad vidẽdum repeti dictos teſtes.

e *Contumacialis.* Sententia, quando dicatur cõtumacialis, & quãdo ob delictum lata nulla eſt qui latius difficultatem explicet quam D. meus Farinac. in ſua pract. crim. part. 1. titul. de inquiſi. d. quæſtio. 11. nume. 91. & ſeqq.

f *Reſoluta contumacia.* An & qñ per cõparitionẽ contumacialis ſñia reſoluatur, cõparenſq; recuperet bona confiſcata, vide pariter D. meũ Farin. in ſua pract. crim. d. q. 11. nu. 83. & pluribus ſeqq.

Fam. Cent. I.V.D. Galeſ.

PAMPHILII Decani Meritiſſimi.

Romana Cenſus Die 29. Decembris 1593.

ARGVMENTVM.

Vſura an ſit exigere fructus cenſus poſt illius reſolutionem, & an cenſus dicatur reſolutus ob non adimpletas illius conditiones, & relaxatum mandatum ob non adimplementum.

SVMMARIVM.

Intereſſe ob retardatam ſolutionē quādo debeatur. nu.1.

Fructus cenſus extincti, & reſoluti quando debeantur ob retardatam ſolutionem. nu.1.

Fructus cenſus non debentur poſt illius reſolutionem ob non adimpletas conditiones, & poſt relaxationē mandati pro reſtitutione ſortis principalis. nume.2.

Cenſus ſi durat non poteſt illius emptor repetere ſortem principalem. nu.3.

Venditor cenſus poteſt quandocunq; illum redimere, emptor autem non poteſt, etiam quod de hoc non adſit pactum in inſtrumento. nu.3.

Cenſus dicitur reſolutus, et extinctus ſtatim quod emptor pro reſtitutione ſortis principalis obtinuit mandatum. nume.4. & in addit. litera A. vbi declaratur.

Factum iudicis reputatur factum partis. nu.4. in fine.

Cenſus dicitur extinctus, & reſolutus in totum, quando emptor recipit aliquas pecunias ad computum ſortis principalis. nu.5.

Cenſus non poteſt extingui pro parte, parte inuita. nu.5.

Contractus dicitur reſolutus ex veriſimili mente contrahentium. nume.5.

Promiſſio ſolutionis fructuum cenſus poſt illius extinctionem non valet. nu.6.

DECISIO XCVI.

1 FVit reſolutum non deberi fructus D. Magdalenę; Quia aut illos prętendit rōne intereſſe ob retardatam ſolutionem, & tunc non debentur, quia non concurrunt requiſita per Caſtr. in l.3. ff. de eo, q. certo loco, quem ſequitur Rota vt per Mohedā. deciſ. 102. & deciſ. 208. in manuſcript. & in impreſſis deciſ. 1. & deciſ. 3, tit. de vſuris.

2 Aut vero eoſdē fructus prætendit rōne cēſus, & minus debentur, Quia a die quo ob nō impletas conditiones Magdalena ſuſcepit mandatum pro reſtitutione ſortis principalis ipſa ſors ceſſit in debitū, ita vt vltra eā nō poſſint peti aliqui fructus citra vitium vſuræ c. plerumq; cum ſeq. 14. q. 3. Lauren. de Rodulph. in tract. de vſur. q. 1. nu. 1. Couarr. variar. reſolut. lib. 3. cap. 1. nu. 1.

3 Hæc enim ad inuicē ſe non cōpatiuntur, q. cēſus duret, & ſit in arbitrio emptoris repetere ſortē principalē, qn̄ velit, quia licet venditori cēſus ſit permiſſa illius redemptio iuxtà cōſtitutiones Martini Calixti, & Pij, emptori tn̄ eſt oīno prohibita cū alias eſſet certus de lucro, Sott. de iuſt. & iur. lib. 6. q. 5, art. 3. in 1. concluſ. latè Cōrad. de contractib. q. 84. in 5. concluſ. Couar. variar. reſolut. lib. 3. c. 1. nu. 4. etiam quod pactum nō ſit deductum in ſtipulatione dūmodo emptor aliunde ſit ſecurus ſumm. Anton. p. 2. c... nu. 8. §. 14. in fi.

4 Et ideo cum poſt relaxatū mandatū[a] fuerit in
a facultate Magdalenę repetere pecuniā, qn̄ vellet, ſtatim fuit cenſus reſolutus, & q. non concurrat actus retrouēditionis, quia res deuenit ad caſum a quo incipere non potuit, maximè ſtante mandato iudicis cuius factum reputatur factum partis. l. ſi ob cauſam C. de euiction.

5 Et in caſu noſtro ceſſat difficultas, ex quo Magdalena accepit ēt pecunias ad cōputum ſortis principalis, ex quo conſtat ipſam voluiſſe extinguere cenſum non ſolū pro rata pecuniarū habitarū, ſed ēt pro tota ſumma, cū alias parte inuita non potuiſſet cenſus extingui pro parte ad l. tutor. §. Lucius ff. de vſuris, Iaſ. poſt alios in l. quidam ſub nu. 4. ff. ſi cert. petat. vltra quod concurrit relaxatio mandati pro tota ſumma, quæ facit vt ex veriſimili mente iudicis, & Magdalenæ, cōtractus habitus fuerit pro indiuiſo, & in totū reſolutus ad l. Pedius ff. de arbitr. Bar. in l. 1. grecè §. illud ſub nu. 4. ff. de fideiuſſor. Alciat. in l. 1. §. ſed ſi mihi in repet. ſub n. 6. ff. de verb. oblig. Pariſ. cōſil. 12. nu. 74. lib. 2. Aym. conſ. 170. nu. 6.

6 Nec aliquid facit, quod Marius promiſerit ſoluere fructus pro duobus tertijs quoniā eius promiſſio ſtātibus ſupradictis fuit inualida, maximè cum ſit facta poſt translatum onus cenſus pro illicitis habendis fructibus.

ADDITIO.

a MAndatum. Ad declarationem huius deciſionis, vide infra aliam deciſionem coram R.P.D. Litta in vna Romana Saluiani interdicti Veneris 23. Iunij. 1600.

Fam. Cent J.V.D. Galeſ.

ILLVSTR[MI]. ET REVEREND[MI]. D. Arigoni Cardinalis:

Senogallien. Fideicommiſſi 9. Maij 1594.

ARGVMENTVM.

Subſtitutus in caſu in quo hæres commiſerit aliquod homicidium, aut delictum aliud ſimile, vel diſſimile, nō poteſt ex hac ſubſtitutione ſuccedere ex alio delicto, quam ex illo pro quo veniat cōfiſcatio bonorū, non autem pro delicto pro quo pęna tantum pecuniaria imponitur, & per comparitionem contumacis ſententia propter contumaciam lata bene reſoluitur.

SVMMARIVM.

Subſtitutus in caſu in quo hæres commiſerit homicidium aut aliquod delictum, ſimile, vel diſſimile non cenſetur uocatus in caſu quo dictus hæres quodcunque committat delictum, ſed tantum quando commiſerit delictum grauius ipſo homicidio, & pro quo veniat confiſcatio bonorum, alias ſecus. nume. 1.

Simile

Simile dicitur vbi adeſt eadem ratio, et ſequitur idem effectus, alias ſecus. nu. 1.

Delictum diſsimile dicitur quando vnum eſt grauius altero. nu. 1. in fine.

Teſtamenti vna pars aliam declarat. nu. 2.

Teſtator poteſt in caſu delicti hæreditatem alteri deferre, eamq; ab hærede auferre, & in caſu quo hæres gratiã obtinuit, bona ad ipſum reuertantur. nu. 2. in fine.

Subſtitutus in caſu delicti per hæredẽ cõmiſſi, non admittitur ad hæreditatẽ ex eo ſolũ, quod hæres fuerit in contumaciam pro delicto condẽnatus. n. 9. & in add. lit. A.

Condemnatus in contumaciam, an dicatur condemnatus ex maleficio. nu. 3.

Sententia contumacialis per comparitionem reſoluitur cum omnibus inde ſequutis. nu. 3.

DECISIO XCVII.

1 PRæſuppoſito teſtamento q. Ioannis Benedicti de Theobaldutijs, & quibuſdam ſententijs condemnatorijs latis contra Theobaldutiũ, & multis alijs propoſui dubium, an propter dictas ſententias poſſit prætendi aliquod fideicommiſſum, & omnes Domini concorditer dixerunt non poſſe cũ ſententia lata ſenis eſſet pro leue delicto abſque cõfiſcatione bonorum, & pro quo iuxtà formã ſtatutorum imponebatur modica pęna pecuniaria, & licet teſtator ſubſtituerit in euentum in quem hæredes ſui, vel alter eorum aliquid in futurum patrauerint, vel patrauerit homicidium, vel aliquod delictũ ſimile, vel diſſimile &c. Nihilominus per huiuſmodi verba ſimile, vel diſſimile non cõſiderauit quodcunq; ẽt minimũ delictum, ſed tantum graue, ꝙ eſſet ſimile homicidio rõne cuius bona eſſent confiſcanda, Nam vbi eſt eadem ratio, & ſequitur idem effectus, dr̃ ſimile, alias nõ Bal. Ang. Imol. in l. qui liberis in prin. ff. de vulga. & pupill. Pariſ. in conſ. 107. nu. 62. vol. 3. & conſiderauit diſſimile nempe, ꝙ eſſet grauius ad trad. poſt Guliel. de Cun. per Felyn. in c. paſtoralis nu. 2. verſ. 3. facit de reſcript. & facit etiã, quia huiuſmodi pęnę, & ſubſtitutiones in caſum delicti fiũt per teſtatores ad euitandas confiſcationes.

2 Et hoc confirmabant Domini, quia in eodem teſtamento in verbis præcedentibus teſtator fecerat mentionem de legitima vnius ex ſuis filijs confiſcata ex cauſa homicidij, vnde poſtea faciẽdo mentionem de delicto, & in talem caſum ſubſtituendo dicẽdum eſt intellexiſſe de delicto graui, propter quod bona eſſent confiſcanda cum vna pars teſtamenti declaret aliam, & qualis fuerit voluntas teſtatoris, & eo maxime eſt ita dicẽdum, quia prout aliqui ex Dominis conſiderabant teſtator in euentum in quem Franciſcus alter filius bannitus propter homicidium eſſet rehabilitatus, & obtinuiſſet gratiam, voluit illum inſtituere hæredem, quod non feciſſet ſi ab horruiſſet ſolum delicta.

3 Dixerunt etiam, quod nec per ſententiam latam in vrbe poteſt prætendi fideicõmiſſum, quia
a fuit lata in contumaciam [a] & omiſſo an bãnitus & condemnatus ex contumacia dicatur condẽnatus ex maleficio vt poſt alios per Alexan. in l. ſi mora ſub nu. 13. ff. ſolut. matrim. tamen per comparitionem dicta ſententia vna cũ omnibus inde ſequutis euanuit Felyn. in c. ex literis nu. 16. vbi etiam Dec. nu. 12. de conſtit. Achil. in deciſ. vnic. in tit. de abſolut. & fuit reſolutum coram bo. me. Cotta in cauſa Romana canonicatus Sancti Angeli, & coram R. P. D. Decano in cauſa Romana Secretariatus.

ADDITIO.

a CONTUMACIAM. Hanc concluſionẽ ego putarẽ veriſſimam, qñ iam non eſſet lapſus annus cõceſſus condẽnatis ab Apoſtolicis conſtitutionibus ad cõparendum, ſed ſi lapſus fuiſſet annus tunc omnino ſubſtitutum fore admittẽdum arbitrarer cum vigore earundem conſtitutionum ſententia, & condemnatio faciat rem notoriam, & rem iudicatam inducat, & abſque vlla prorſus exceptione in omnibus, & per omnia ſit exequutioni demandanda.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ILLVSTR.[MI] D. SERAPHINI Patriarchę.

Romana Pecuniaria Die 14. *Nouembris* 1594.

ARGVMENTVM.

Agitur de quodam fideiuſſore in vna ſocietate officii, qui pro ſua cautela ex quo principalis debitor pro quo fideiuſſerat non erat nominatus, habuerat ab eodem debitore priuatam apocham ſub nomine confeſſati mutui eiuſdem quãtitatis pecuniarum contentarum in dicta ſocietate, ſed cum dictas pecunias rehabuiſſet ad effectum extinguendo ſocietatem, & propterea apocham prædictam reſtituiſſet, volebat tamẽ iterum exigere ſummam in ſocietate contentam, & ab ipſo ſolutam, eo quia fuerit erogata pro ſeruitio eiuſdem debitoris. Hinc fuit dubitatum an pecunia contenta in dicta apocha ſit eadem de qua in ſocietate. Materia licèt prima facie ciuilis appareat, habet tamen annexum crimen exigendi ſcilicet iterum debitum iam exactum, & ideo hæc deciſio inter alias criminalem materiam ſapientes fuit hic poſita.

SVMMARIVM.

Identitas cauſæ facit præſumere identitatem pecuniarum. nume. 2.

contentarum in Apocha fuit reſtituta Apocha, & ſimul etiam gemmæ, & tamen ſocietas nõ fuerat extincta quod ſignum eſt remanſiſſe ad commodum, & incommodum Iacobi.

9 Neque obſtat confeſſio Domini Marci Antonij Cõteſtabilis, quia cum ſocietas fuiſſet cępta pro eius ſeruitio bene dixit, quod eius onus ad ipſum ſpectabat, prout verè ſpectabat, antequã eſſet ſatisfactum Iacobo, quod oſtendunt verba illa dicta ad aurem Lippomano.

10 Poſtremò bene facit pro hac opinione, quam omnes Domini amplexi ſunt tex. in l. ſi ita fuero. ff. de nouat. & doctr. Barth. in l. triticum de verb. obligat. & ita concluſum pecunias ſolutas Dominis Sfortijs cõtineri in apocha de qua agitur.

ILLVSTR.^{mi} D. SERAPHINI Patriarchæ.

Cartaginen. portionis Lunæ 14. *Nouembris* 1594.

ARGVMENTVM.

Recurſus ad Curiam ſecularem præſumitur factus ad inſtantiam eius, de cuius intereſſe agitur, Et in hoc creditur ſimplici copiæ, Et ſi quis recurrendo ad ſeculares Iudices impediuerit ſe citari habetur pro citato, Et an, & quando exequutio citationis per Notarium præſentatę faciat fidem ſine teſtibus.

SVMMARIVM.

Recurſus ad Curiam ſecularem, omniaq; inde ſequntur præſumuntur facta ad inſtantiam partis intereſſe habentis. nume. 1.

Recurſus ad Curiam ſecularem recipit interpretationem contra partem recurrentem. nu. 1.

Recurſus ſecularis ſimplici copiæ fides datur. nu. 1.

Impediens quo minus citetur habetur pro citato. nume. 1. *in fine.*

Citationis exequutio vt fidem faciat requirit teſtiũ adhibitionem. nume. 2.

Citationis notitia ſupplet illius nullitatem, & facit, vt Iudex poſſit credere illius relationi. nu. 4. *& ibi in addit. litera A. vbi etiam, An per comparitionem citati inualida citatio reconualidetur.*

DECISIO XCIX.

1 Domini receſſerũt à reſolutione facta, & cenſuerunt ſatis cõſtare de citatione validè exequuta. Primo quia ex ſcripturis productis, quæ habẽtur in ſummario numero primo, cõſtat de ablatione proceſſus tam originalis, quàm compulſati, & eius trãſportatione ad conſilium Regium, quæ præſumitur facta ad inſtantiam partis intereſſe habentis ad not. per Barto. in l. fina. de quæſt. quare in odium eorum, qui ſimili recurſu vtũtur fit omnis interpretatio ad fauorem alterius partis, ita vt etiam copiæ ſimplici ſoleat fides adhiberi Bal. in l. publicati q. 8. in fine, ff. de teſtamen. Iaſo. in Authen. ſi quis in aliquo in ſeptima fallen. C. de eden. Dec. conſil. 36. col. 2. verſic. Non obſtat, & extat Peregri. deciſ. 159. lib. 2. & facit, quod impediens quominus citetur auxilio conſilij Regij, vel alias habetur pro citato cap. quoniam frequenter, §. porro, vbi glo. in verbo impedit, vt lit. non conteſt. Card. in Clemen. cauſam, q. 13. de elect. cum alijs per Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gl. 10. nu. 102. & §. 2. glo. 1. nu. 9.

2 Nõ obſtat, quod in ſummario proceſſus, quod exhibitum fuit, vbi adeſt exequutio citationis non reperiãtur adhibiti teſtes, vt requiritur cap. quoniam contra de probat. Speculat. in tit. de citat. §. ſequitur nume. 9. Put. deciſ. 5. lib. 3. quia ex exhibitione ꝓceſſus vltimo facta apparet, quod qui confecit ſummarium ſolitus fuit mittere teſtes, qui nihilominus in dicto proceſſu in pluribus actibus interfuiſſe leguntur.

3 Non obſtat, quod neque in dicto proceſſu reperitur iſta citatio, quia ex atteſtatione Notarij conſtat per eum non fuiſſe appoſitum, quia inſtrumentum citationis a Nota emanatum, in cuius dorſo ſolet exequutio deſcribi erat vitiatum, & ſublatum ſigillum, ideò ex eo non poteſt probari iſte defectus teſtium.

4 Accedit, quod ex deductis in facto apparet Andream habuiſſe notitiam viſitationis [a] quæ facit vt ſuſtineatur proceſſus ad Romanum conſ. 410. nume. 2. Felyn. in cap. cum contingat nume. 8. de reſcript. & ſaltem præbet occaſionem, vt Iudex potuerit iure arbitrari credendum eſſe relationi etiam ſine teſtibus, vt poſt Franc. & alios tradit. Tiraq. de retract. lignag. §. 8. gloſ. 11. nume. 10. & ſeq. & ita concluſum.

ADDITIO.

a Citationis. Quia notitia citationis iam ad citatum peruenta ſuppleat eiuſdem citationis nullitatem allegatur etiam Felyn. in cap. gratum nume. 4. de offic. delegat. plenè exornat Decian. conſil. 18. num. 98. & ſeqq. lib. 1. & de materia vide declarantes Gabriel. tit. de citat. concluſ. 3. & Ioſeph. Ludou. concluſ. 5. verſic. Animaduertendo in omnibus, &c. & omnibus ſeqq. & in ſpecie quomodo iſto caſu probetur ſcientia vltra præallegatos vide Veſtr. in pract. lib. 4. cap. 3. num. 8. & lib. 3. cap. 6. num. 11. videlicet in addit. per Grauat. & Vant. in tract. de nullit. tit. qualiter ſentẽ. & proceſſ. nulli ſanari poſſint, nume. 122. & ſeqq. fol. mihi 289. Et magis in ſpecie, quod citatio facta ad domum afficiat citatũ non aliter, ac ſi perſonaliter fuiſſet facta quando ipſe citatus dictæ citationis notitiam habuit trad. Rolan. conſ. 47. nume. 22. & ſeqq. lib. 2. vbi infert quod fictus contumax ad ſententiam citatus habetur pro vero contumace ſi citationis notitiam habuit, & propterea

pterea appellat a die latæ ſentētiæ, quod & idem ſcripſit Lancellot.de attentat.cap.12. limitat.50. nu.154.& ſeqq.& Ioſeph. Ludo. d. conſil.5.verſ. & iſta ſcientia, vbi declarat.

Et multo magis citationis nullitas conualidatur ſi ipſe citatus vltra notitiam citationis compareat in Iudicio eidem citationi reſpondendo ſecundum Felyn.in d.cap.gratum eod.num.4.de offic.deleg.cum alijs relatis per Veſtr. in pract. libro 4.cap.3.nu.8.Gabr.in tit.de citat. d. concl.3. Ioan.Bapt.Villalob.in commun. opin. verbo *citatio*, nume.56.Miſinger. obſeruat.18. centur.2. & obſeruat.90.centur.3.& obſerua.54. centur.4. Rolan.conſ.9. nu.36.lib.1.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ORANI.

Burgen. Iuriſdictionis Veneris 16. *Decembris* 1594.

ARGVMENTVM.

Cognitio cauſarum criminalium & matrimonialium An ſpectet ad Abbatem, habentem iura Epiſcopalia, An vero ad ipſum Epiſcopum iuxtà decretū ſacri Concilii Tridentini ſeſſ.24. cap.20. De refor. Et hinc benè deducitur Abbatem Epiſcopalia iura habentem, non eſſe inferiorem Epiſcopo, nec ratione dignitatis, nec ratione poteſtatis.

SVMMARIVM.

Abbas habens iura Epiſcopalia & proprium territorium habet cognitionem cauſarum matrimonialium, & criminalium, nec comprehenditur in decreto Cōcilij Tridentini cap.20.ſeſſ.24.de reformat.

Abbas habens iura Epiſcopalia non dicitur eſſe de inferioribus Prælatis Epiſcopo, nu.2. & nu.4.

Abbas in locis pleno iure ſibi ſubiectis habet iuriſdictionem Epiſcopalem, vel quaſi loca que ſibi ſubdita dicuntur extra iuriſdictionem Epiſcopi, & faciunt territorium ſeparatum nu.3.

Prælati ſeculares dicuntur Decanus & Archidiaconus. nume.4.

Prælati inferiores ſubſunt Epiſcopo, & illis cum Epiſcopo cumulatiuè competit iuriſdictio. nu.4.

Abbas in locis ſibi ſubditis cum territorio ſuo exempto à iuriſdictione Epiſcopi habet iuriſdictionem priuatiuè ad Epiſcopum. nu.4. in fine.

Abbas habens iura epiſcopalia habet cognitionem cauſarum criminalium, & matrimonialium etiam quoad ſeculares. nu.5.

DECISIO C.

1 FVit reſolutum cognitionem cauſarum matrimonialium & criminalium pertinere ad Abbatē ſancti Ioannis immediatè cum ſuis ſubditis Sedi Apoſtolicæ ſubiectum, quia vt aliàs in vna Salamantina iuriſdictionis coram bon.mem. D. Cardinali Aldobrandino fuerit dictum quando Abbas habet iura epiſcopalia & proprium territoriū, nec eſt dignitas in Cathedrali Eccleſia non comprehenditur in decreto Concilij Tridentini cap.20. ſeſſ.24.de reformat. quod loquitur de Decanis Archidiaconis, & alijs Prælatis ſecularibus.

2 Neque enim poteſt dari inter eos aliqua ſimilitudo, non quidem reſpectu dignitatis cum Abbas non dicatur eſſe de inferioribus, vt eſt tex. in cap.ſi quis deinceps 16.q.7.Lap.allegat.84.num. 11.Franc. in cap.2. ſub nume.5. de præben. lib.6. & ibi Prob.ad Monach.nume.48.Sarnen.ad reg. de annal.q.11.nu.4.

3 Nec etiam reſpectu facultatis, quia Abbas in locis pleno iure ſibi ſubiectis habet iuriſdictionē Epiſcopalem, vel quaſi cap.1. in ſingulis de ſtat. Monach.cap.Abbates ante finem de priuil.lib.6. Gloſ. Clemen.1. in verbo proprijs de reb. eccleſ. non alienan. Anto.de Butr. capitulo cum explantare.§.in Eccleſijs de priuileg. Aret.cōſ.63. nu.4. Dec.in c.cum te.1. not. verſ. Et cōcludo de reſcr. Locaque ſibi ſubdita dicuntur extrà iuriſdictionem Epiſcopi & faciunt territorium ſeparatum, Gemin.in c.cum Epiſcopus nu.4.eod. lib.6. & in cap.2.nu.19.de conſt.eod.lib.

4 Neque etiam ratione alicuius qualitatis cum decretū loquatur de Prælatis ſecularibus, vt ſunt Decanus & Archidiaconus c.1.& tot.tit.de offic. Archid. Felyn. in c. ex parte Decani de reſcript. Rot.deciſ.17.de conceſ.præben.in nou.& alij inferiores, qui regulariter ſubſunt Epiſcopo Frāc. in c.Romanam, §. ab Archidiaconis in 1. not. de appell.lib.6. Et quibus cum eo cumulatiuè competit iuriſdictio Abb. in cap. cum ab eccleſiarum nu.9.de offic.ordin.Fely.in c.auditis col.5.de præſcript.Idem Abb.in c.paſtoralis nu.6. & ibi Fely. col.1.de offic.ordin.

5 Ex quibus ceſſat id, quod pro parte Archiepiſcopi fuit deductum, quod ſcilicet cognitio cauſarum competens Abbati reſtringi debeat ad cauſas ſuorum ſubditorum regularium non autem ſecularium cum iſtud non poſſet quadrare cauſis matrimonialibus, quæ inter Regulares non excitantur vltra quod intentio Concilij Abbati, & alijs exceptis regularibus præiudiciū inferre, ſed hoc omne relinquere diſpoſitioni iuris cōmunis.

LITTAE.

Aretina Confidentiæ 23. *Janu.* 1595.

ARGVMENTVM.

Declaratur in primis an vera ſit, & quomodo intelligenda illa concluſio, quod ſcilicet

cet ſimonia probetur coniecturis, Ac deinde plures enarrantur coniecturæ ſimoniam excludentes.

SVMMARIVM.

Simonia vt dicatur probata requiritur plena & concludens probatio etiam quod ciuiliter agatur. nu. 1.

Simonia licet per coniecturas probari poßit, Hoc tamen intelligitur dummodo coniecturæ ſint adeo vrgentes, vt reum de crimine conuincant. nu. 2.

Scientia certa & ſpecifica, requiritur ad hoc, vt quis conuincatur de crimine & puniatur. nu. 2.

Credens honeſto viro circa concernentia eius effectum nõ dicitur in culpa. nume. 3. & in additio. litera B. vbi de materia.

Veriſimile quod magis eſt, excludit minus veriſimile. nume. 4.

Clam & in occulto aliquid faciens præſumitur in mala fide, econtra autẽ ex actu palam geſto, bona fides agentis arguitur. nu. 5. & in addit. litera B. vbi etiam quãdo actus dicatur geſtus palam, ſeu clam.

Confitens liberè id de quo interrogatur, præſumitur non eſſe in delicto, nu. 6. & in addit. litera C.

Simonia excluditur ex reſeruatione beneplaciti apoſtolici. nume. 7.

Præcedentia declarant ſequentia. nu. 7.

Simonia non committitur ſine animo illam committendi. nume. 7.

Furtum ſine animo furandi non committitur. nu. 7.

Præſumptio, ſeu coniectura fortior, tollit debiliorẽ. nu. 8.

Præſumptiones & coniecturæ plures ſuperat pauciores. nume. 8.

Præſumptiones, ſeu coniecturæ plures iunguntur ſimul ad faciendum plenam probationem. nu. 8.

Simonia excluditur ex præſumptionibus & coniecturis. nume. 8.

Simonia vitium impedit acquiſitionem etiã quoad ignorantem, nu. 9. vbi hoc declaratur.

Animus & intentio hominis non minus facto quam verbis declaratur. nu. 10.

Simoniam non eſſe commißum in dubio iudicandum eſt. nume. 10.

Abſoluendus in dubio potius eſt Reus quam condemnandus. nume. 10.

Delicti præſumptio excluſiua magis potens eſt quam excluſiuã. nu. 10.

DECISIO CI.

1 Domini pro maiori parte tenuerunt ſimoniam non fuiſſe probatam in caſu & ad effectum de quo agitur, & moti fuerunt, quia ad probandum huiuſmodi crimen, & ſi ciuiliter agatur requiritur probatio plena & concludens Abb. in cap. veniens nume. 4. vbi Dec. nu. 8. de teſt. Alciat. conſil. 2. nume. 41. tom. 1. Nat. conſil. 249. in fine, verſic. quia reſpondeo lib. 2. ita ſępę tenuit Rota, & pręſertim in illa Firmana Cappellaniæ 7. Maij 1582. coram S. D. N. Tunc Rotę Auditore, & in illa Calaguritana Confidentiæ 25. Iunij 1592. coram R. P. D. Pamphilio. Tales autẽ probationes non afferuntur aduerſus Do. Emilium, ideo, &c.

2 Nec refert, quod etiam per coniecturas probari poteſt ſecundum Butr. & alios in cap. ſicut de ſimonia, quia hæc opinio procedit vbi ſigna, & coniecturæ, quæ deducuntur ſint adeo vrgentes, quæ Reum ipſum de tali crimine omnino cõuincant ad conſil. Alex. de Neuo 64. pluries per Rotam Canonizatum; Quæ autem adducuntur aduerſus Emilium non ſunt tales, imò vnica videtur coniectura: Et admodum debilis, vt meritò inſufficiens reputata, vti fundata ſuper præſumpta ſcientia illius clauſulæ additæ a reuiſore in ſupplicatione ſignata per Papam, attenta ſcilicet, Marij paupertate, & deſumpta ex eo, quod in actum præſtationis magni conſenſus. Emilius ipſe potuit eſſe certus de contentis in ipſa ſupplicatione ad tex. in l. non eſt ferendus, ff. de tranſact. ſiquidem, quia cum etiam poſſibile ſit Emilium talem conſenſum præſtitiſſe abſque eo, quod legerit ſupplicationem, nõ poteſt ideo ex ſola pręſtatione conſenſus inferri concludenter ad certam & ſpecificam ſcientiam dicti Decreti in ipſa ſupplicatione appoſiti qualis requiritur ad effectum, vt quis conuincatur de tali crimine, & pœna eius innodetur. Put. deciſ. 147. libr. 1. Mohed. deciſ. 4. de probat. Quod enim eſſe & non eſſe pro Conſtanti poni non debet, l. nos hoc, C. vnde cogn. cum vulg. Præſertim cum pro ignorantia dicti Decreti & excuſatione ipſius Emilij plura hoc in caſu concurrant.

3 Primum eſt, quod ex actis conſtat ab expeditore dictæ ſupplicationis Emilio per literas fuiſſe ſignificatum generaliter, quod ſupplicatio dictæ reſignationis fuerat per Papam admiſſa & ſignata iuxtà votum ipſius reſignatarij, quod erat vt de licentia Papę poſſit pro reſignante cui reſeruabatur penſio certas expenſas illum tangentes ſoluere, quo fit vt meritò in culpa dici nõ poſſit

a Emilius dum credidit honeſto viro [a] circa illud, quod concernebat officium eius gl. in l. Titio cui fundus, ff. de condit. & demon. & in cap. capientes in princ. in verbo notitia de electionib. in ſexto, cum alijs per Decian. conſil. 29. nu. 19. lib. 1.

4 Secundum eſt, quod ſupplicatio reperitur ſcripta gallicè, & ſatis obſcurè, quo fit, vt veriſimile ſit Emilium eam nõ legiſſe, vnde meritò id, quod magis veriſimile hoc in caſu attendi debet, l. ſemper in ſtipulationibus, ff. de reg. iur. in obſcuris eod. tit. lib. 1.

5 Tertium eſt, quod ſi Emilius notitiam habuiſſet non ita palam, prout ſoluit, ſed in occulto &

b clãculum ſoluiſſet, quod quidem bonam fidem [b] arguit in eo, l. non exiſtimo, ff. de admin. tutor. & benè facit, tex. in l. vlt. ff. de rit. nupt. vbi Barto. in ſummario dicit, quod ſi actus prohibitus celebretur palam, poteſt quis prætextu ignorantię excuſari, ſecus ſi clam & in abſcondito.

6 Quartum eſt, quia carceratus Emilius occaſione prætenſi delicti. Et interrogatus an Marius reſignans eſſet pauper, reſpondit non eſſe pauperem, quod ſi dictum Decretum non ignoraſſet, vtique ſic non reſpondiſſet, cum proprium homi

c nis ſit ea, quæ ſibi proficua ſunt liberè fateri, [c] cũ difficultate autem ea, quæ ſibi nocua eſſe cognoſcit,

ſcit, ſed potius dixiſſet eum pauperem eſſe, maximè cum paupertas, & diuitiæ ex conditione perſonarum, & modo facultatum variè extimantur.

7 Quintum eſt, quod in præcedenti pactione de ſoluendis prædictis expenſis pro reſignante reſeruatur beneplacitum Papæ, quæ reſeruatio licitã non tantum reddit ipſam pactionem ad congeſta per Modern. de reſignat. lib. 14. q. 5. nume. 9. & ſeq. tit. 2. ſed etiam ſimul non leue argumentum præbet quod Emilius non habuerit animum cõmittendi aliquo modo tale crimen, ſolent namque ex præcedentibus, quæ ſequuntur declarari l. ſeruus plurium in fine, ff. de lega. 1. Caſſad. deciſio. 24. nume. 74. ſuper reg. & indubitati iuris eſt ſine animo non committi ſimoniam, ſicut de furto dicitur, quod ſine effectu furandi nõ committitur, l. furtum, ff. de vſucap. & §. ſi tamen inſtitu. eodem titulo.

8 Sextum & vltimum eſt, quod ſtatim factus certus Emilius de dicto Decreto repetijt, & cum effectu conſequutus eſt omne, quod pro Mario reſignante ſoluerat, quæ omnia quin ſaltem vnita iuſtificent ignorantiam dicti Decreti & excludant vnicam illam coniecturam ſcientiæ deſumptam ex ſola pręſtatione magni conſenſus ſuper ipſa ſupplicatione præſertim ad effectum de quo agitur negari non poteſt, tum quia fortior coniectura debiliorem vincit cap. afferte. de præſumpt. & plures pauciores ſuperant glo. in l. diuos, ff. de in integr. reſtit. cum alijs per Ang. in conſil. 134. Incipiente diſſoluto matrimonio propè finem, tum etiam, quia abſurdũ non eſt, vt plures coniecturæ ſimul iungantur ad faciendum plenã probationem glo. in c. 3. loco. in cap. cum cauſam de probat. gl. in cap. illud de pręſumpt. cum alijs per Barbat. conſ. 27. nu. 2. & ſeq. lib. 1.

9 Nec obſtat, quod ignorantia etiam ſi ſit probabilis impediat acquiſitionem ex tit. ſimoniaco cap. votis de ſimonia, quia reſpondetur, quod ſi Emilius propter iuſtam ignorantiam excuſatur a crimine ſimoniæ, & tale delictum ex ſcriptis verè non poteſt dici ab eo, vel alio commiſſum: Meritò igitur ceſſat obiectum, quod procedit dumtaxat eo pro conſtanti præſuppoſito, quod cõmiſſa fuerit ſimonia ab aliquo, & ea mediante beneficium fuerit obtentum argu. l. mancipia, C. de ſeru. fugit. & l. Lucius Titius, ff. de fideicom. liber.

10 Neque obſtat, quod poſt ſentẽtiam dicti Decreti Emilius fuerit adeptus poſſeſſionem beneficij, quia reſpondetur, quod imò ex tali actu iuncta maximè repetitione eius, quod indebitè ſoluerat pro Mario arguitur ſuæ intentionis nunquam fuiſſe committere ſimoniam cum facto nõ minus quam verbis declaratur hominis intentio vulgata, l. Paulus, ff. rem rat. hab. & in ſenſum ſenſati hominis cadere non debeat accuſatum de ſimonia pendente Iudicio ſimonię actũ facere voluiſſe, & ſupradictam opinionem, quod. ſ. non ſit probata ſimonia ad effectum de quo agitur, eo libentius amplexi ſunt Dñi, quod ſic excludit̃ pręſumptio delicti: iuxta tex. in l. merito, ff. pro Soc. & reus ipſe conſtituitur in ſtatum abſolutionis, prout ſemper in dubio recti Iudicis partes eſſe debent Ang. in l. dedit nu. 1. ff. qui ſat. dar. cogan. per tex. in l. fauorabilius, ff. de reg. iur.

ADDITIONES.

a *Credidit honeſto viro*. Ad hanc materiam An ſcilicet, & quando credens viro fide digno excuſetur & non præſumatur in dolo, vide omnino Dominum meum Farinacium in hac pract. crim. par. 2. tit. de pen. temperan. q. 90. nu. 109. & ſeqq. vbi facit regulam affirmatiuam cum ſeptem ampliationibus & octo limitationibus. Et quod attinet ad concluſionem hic præpoſitam, quod ſcilicet credens honeſto viro excuſetur etiam a culpa, Adde Gabr. lib. 7. concluſ. 8. nu. 38. & ſeq. vbi quod excuſatur a culpa lata, ex Alber. Alexã. & Barbat. in locis per eum relatis, quamuis Dec. in l. iuris ignorantia, col. fina. verſic. non obſtat gloſ. C. qui admitti contrarium dixerit. Verum quod talis credulitas nõ excuſat à culpa leui, voluerunt Fulgoſ. Alex. Felyn. & Claud. in locis relatis per eundem Gabr. d. concluſ. 8. nu. 54. quos pariter refert & ſequitur Maſcar. de probat. lib. 2. concluſ. 647. nu. 8.

b *Bonam fidem arguit*. Ad hæc vide omnino declarantem Dominum meum Farinacium, in ſua pract. crimin. parte ſecunda, tit. de pen. temperan. quæſtio. 89. nume. 130. & ſeqq. vbi præſertim nume. 134. & ſequentibus. In ſpecie ponit plures caſus in quibus actus dicitur factus quandoque palam & quandoque clandeſtinè.

c *Libere fateri*. Et propterea ſponte & liberè cõfitens delictum de quo quis interrogatur non ſolum mitius punitur ad tex. in cap. non dicatis 12. q. 1. & in cap. qui admiſit 15. q. 8. cum alijs per Tiraq. de pen. cauſ. 30. nume. 1. & ſeqq. Et latius per Dominum meum Farinacium, in ſua pract. crim. par. 2. tit. de pen. temperan. q. 81. nu. 172. & ſeqq. vbi ad ſatuitatem hanc materiã declarat, verum etiam ſine dolo deliquiſſe præſumitur, prout bene comprobat Franc. Becc. conſil. 96. nume. 15. quem refert, & ſequitur Bertaz. conſ. 193. nu. 14.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ORANI.

Cuſentina pratenſa confidentiæ Lunæ 4. Februarij 1595.

ARGVMENTVM.

Singularis eſt iſta deciſio in materia ſimoniæ, & confidentiæ, in qua plura eliguntur in ſummariis explicata: & præcipuè diſcutitur An per receptionem fructuum beneficii reſignati per reſignantem poſt reſignationem inducatur aliqua ſimonia vel confidentia.

SVMMARIVM.

Confidentia vigore Bullæ Pij Quinti inducitur quando quis recipit beneficiũ ex reſignatione, vt eiuſdem fructus,

ctus, vel eorum partem alijs concedat, vel penſionem ſoluant.nu.1.declara,ut nu.2.& ſeqq.

Confidentiarum cauſa cognitio de inueterato ſtilo ſpectat ad tribunal Rotæ.nu.1.in fine.

Simonia vel confidentia non committitur, niſi actus ex quibus illa inducitur fuerint tractati & conuenti ante reſignationem.nu.2.

Beneficiatus poteſt libere de fructibus beneficij diſponere. nu.3. Etiam in vtilitatem illius, qui beneficium reſignanit dummodo ante reſignationem id actum non ſit. nume.3.

Confidentia non inducitur ex eo, quod reſignatarius de fructibus beneficij reſignati aliquid contribuat reſignanti ex caritate tantum, & non ex conuentione. nume. 3.

Simonia vel confidentia non inducitur ex ſola conceſſione fructuum, aut penſione ſolutionis, niſi ab initio animus hoc faciendi adfuerit.nu.4.

Vt aduerbium habet naturam qualificandi factum. n.4.

Eleemoſynam facere prohibemur, vt videamur ab hominibus. num.4.

Simonia, ſeu confidentiæ probatio plena non reſultat ex eo, quod reſignans poſt perfectam renunciationem percipiat fructus beneficij reſignati, ſed inde tantum elicitur quædam præſumptio, quæ alijs concurrentibus coniecturis de quibus in eadem Bulla facit plenam probationem. nume.5. Non concurrentibus autem dictis coniecturis probatio ſimoniæ non dicitur concludens. nume.6.

Simonia, ſeu confidentia non inducitur ex conuentione facta poſt reſignationem benefitij.nu.6.

Simoniæ, ſeu confidentiæ vitium ceſſat quando accedit conſenſus Papæ,nu.7.& num.9.vbi An ſufficiat probare Papæ conſenſum & ſcientiam per teſtes, an verò requiratur ſcriptura.

Principis aſſertioni de geſtis coram ſe, & in ſui præſentia creditur.nu.7.

Conſtitutio, ſeu diſpoſitio qualificata non procedit ceſſante qualitate.nu.10.in fine,& nu.13.

Poſſeſſor beneficij facit fructus ſuos quouſq; beneficium poßidet.nu.12.

Simonia, ſeu confidentia non committitur ex reſeruatione fructuum decurſorum ante reſignationem.nu.12.

Simonia ad hoc vt ceſſet ex ſcientia Papæ neceſſe eſt, vt Papa habuerit notitiam omnium qualitatum illam inducentium.nu.13.

Qualitates plures, vbi debent concurrere in aliqua diſpoſitione, tunc illa diſpoſitio locum non habet deficiente vna ex dictis qualitatibus.nu.13.

Epiſtola ſeu litera alicuius fidem faciunt contra ſcribentem non contra tertium.nu.16.

Simonia an inducatur ex pacto, quod reſignatarius pro ſecuritate penſionis ſibi reſeruatæ poſſit exigere partem fructuum beneficij reſignati.nu.18.

Fructus beneficij non ſapiunt ſpiritualitatem, ſed temporalitatem.nu.18.

Fructus præbendæ poſſunt vendi & permutari. nu.18.

Simonia eſt vendere ſeu permutare ſpiritualia. nu.18.

Fructus beneficij poſſunt a beneficiato ſuis creditoribus in ſatisfactionem debiti aſſignari.nu.18.

Penſio reſeruata ſuper fructibus ſolui debet de fructibus ſuper quibus reſeruata eſt.nu.18.

Penſionarius habet hypothecam ſuper fructibus beneficij, ſuper quibus reſeruata eſt penſio.nu.18.

DECISIO CII.

1 CVm a felic.record. Sixto Papa Quinto, Reuerendiſſimus Dominus Fantinus Archiepiſcopus Cuſentinus de menſe Maij anni 1585. obtinuiſſet renunciationē regiminis, & Adminiſtrationis Archiepiſcopatus admitti, & de illo Domino Siluio Paſſerino prouideri accepto in recompenſam Prioratu ſancti Gabrielis Cremoneñ.ac vna penſione ſibi duorum millium, & altera quingentorum quinquagintaquinque ad commodum Dom. Angeli ſui nepotis ſuper fructibus dictę Eccleſię reſeruata, accedit quod poſt perfectam reſignationem compertum eſt publico inſtrumento ſecunda menſis Iulij ſequentis inter eos fuiſſe cōuentum, quod fructus hincinde dimiſſorum beneficiorum quilibet dicto anno 1585. ſuos faceret, datis ad eum finem mandatis procuræ: Quorum effectu ſubſequuto, quia magnificus D.Procurator fiſci prætēdebat in renunciatione huiuſmodi vitium ſimoniæ, vel confidentiæ interueniſſe, factumque locum extrauaganti recor.mem. Pij Papæ Quinti ſuper confidentijs in qua inter certos caſus hic conſtituitur quando quis recipit benefitium ex reſignatione, vt eiuſdem fructus vel eorum partem alijs cōncedat, vel penſionem ſoluat. Hinc ſumpta occaſione cauſa contra eundem Dominum Fantinū corā Iudice confidentiarū introducta, & illius coniunctim cum eodem fiſco cognitione mihi delegata iuxtà inueteratum ſtatuti tribunalis Rotæ inſtitutum. Dubitaui ſtantibus hincinde deductis An conſtaret in pręfata renunciatione crimē ſimoniæ, vel confidentiæ fuiſſe commiſſum.

Pro huius reſolutionis dilucidatione fuit ani-
2 maduerſum, quod cū dicta extrauagans duas partes habeat quarum prima duos caſus cōtinet, ex quorum altero confidentiæ crimen inducitur, Alia coniecturas complectitur, quibus concurrentibus confidentia commiſſa conuincitur, neque ex verbis illius neque ex mente per cōceſſionem factam reſignanti fructuum, vel eorum partis recepti benefitij, aut etiam penſionis ſolutionem argui poſſe ſimpliciter commiſſam fuiſſe ſimoniam, vel confidentiam, ſed ita demum ſi receptio beneficij facta ſit ea intentione, vt hæc fiāt. Nam ſi poſtquam beneficium fuerit aliquis aſſequutus ſponte, aut ex aliqua cauſa iuſta fructus, aut eorum partem reſignāti, aut alteri concedat non committit ſimoniam, vel confidentiam cap. Artaldus ibi antequam eligeretur 8.q. 3. Gl. cap. quoniā pro.in verbo *poſtmodum* 1.q.2.Ioā.Andr. Abb.Felyn.& Dec.in cap.veniens el primo de teſtibus.Abb.in cap.cum In.num.24. de conſtitut. Dec.conſ.118.nume.4.Pariſ. conſil.30. num.21. lib.4.Natt.conſil.299.num.11.Sarnen. ad reg.de trienna.quæſtio.12.verſic. ſecundo principaliter Put.deciſ.171.num.9.lib.2. Mohed. deciſio.166. incip. permutatio.

3 Et alias dicendo, ſequeretur abſurdum, quod beneficiatus de fructibus beneficij non poſſit libere diſponere, quod eſt contra glo.cap.præſenti in verbo *noſtrarum* de offic.ordin. in ſexto Imol. in cap.ceterum de donat.& cap.fin.de pecul. cler.

& quod

& quod neque etiam poſſet reſignanti ex fructibus beneficij reſignati ſubueniri quod eſt contra Ciuitatem.

4 Quamobrem ſola fructuum conceſſio, aut pẽſionis ſolutio non inducet ſimoniam vel confidentiam, ſed animus ab initio hoc faciendi quod ſatis innuit aduerbium adiectũ diſpoſitioni extrauag. (*Vt*) Cuius natura eſt qualificare factũ, l. Pomponius, & ibi Bart. nu. 19. ff. de negot. geſt. Huic enim non abſimile eſt, quod habet in Euãgelio apud Matth. capit. 5. & 6. Vbi prohibemus eleemoſynam facere, vt videamur ab hominibus; Neque tamen ideo damnatur eleemoſyna, quæ inter bona opera connumeratur, ſed tũc demum ſi facta ſit ea intẽtione, vt ab hominib. videamur.

5 Quando igitur extrauagans Pij Quinti deſcẽdit ad coniecturas quibus confidentia probatur, & inter eas hanc ponit, ſi reſignans poſt perfectã renunciationem percipit fructus beneficij renunciati non cõcludit neceſſario ex ea conuinci cõmiſſum delictum ſimoniæ, ex qua pluribus alijs coniecturis concurrentibus vult delicti commiſſi reſultare probationem, etenim ſi ſola perceptio fructuum poſt reſignationem perfectam a reſignante factam ſimoniam, vel confidentiam induceret abſque eo, quod id in intentione partium fuiſſet, vtique non eſſet coniectura, ſed confidentia vera ac probata.

6 His itaque præmiſſis deſcendendo ad caſum quæſtionis controuerſa fuit per DD. reſolutum non probari in renunciatione Archiepiſcopatus intrare diſpoſitionem præfatę extrauagantis neque in cõſequentiam fuiſſe commiſſam ſimoniã aut confidentiam. De prima enim illius parte nõ controuertitur; circa vero ſecundam etiam ſi in confeſſo ſit apud partes poſt abſolutam reſignationem, reſignãtes percepiſſe fructus anni 1585. beneficiorum renunciatorũ; tamen ad inducendam ſimoniam, vel confidentiam, vt dictum eſt non ſufficit, niſi probetur nedum hoc fuiſſe ab initio tacitè, vel expreſsè inter partes actum, & quidem ſine licentia Papę, ſed etiam aliorum detur concurrentia coniecturarum, hodie autem ne vnum quidem interueniſſe ſic demonſtratur; Aut enim volumus, quod perceptio fructuũ ſucceſſerit ex conuentione facta poſt reſignationem, & cum vt ſupra oſtenſum eſt huiuſmodi pacto ius commune non aduerſetur; Neque extrauagans Pij Papę Quinti ex illo ſimpliciter crimẽ arguat non poteſt prætendi ſimonia, vel confidentia glo. cap. cum in. In verbo *Nihil perciperent*. Et ibi Anchar. de conſtit. Ferret. conſi. 393. nu. 8. Idque eo minus ſtante ſubſiſtentia cauſæ; ita conueniendi, quæ ex dictis teſtium colligitur, cũ ſcilicet propter retardatam expeditionem hinc inde dimiſſorum beneficiorum fructus Prioratus ab Affectuarijs Domini Paſſerini fuiſſent ex parte collecti.

7 Aut vero perceptio præfata emanauit ex conuentione renunciationis præcedente, & eo caſu, quia Papæ conſenſus, & authoritas acceſſit ceſſauit vitium confidentiæ, vel ſimoniæ Abb. in cap. cum pridem in fine de pact. Caſſad. deciſ. 2. de ſimon. & 3. nume. 4. de renunciat. Pariſ. conſ. 3. nume. 3. lib. 4. Quod autem cum ſcientia, & conſenſu Papæ: Ita conſentum fuerit cõcludenter probat Sereniſſimus magnus Dux Hetruriæ cũ tanquam de re a ſe in præſentia Principis geſta creditur. cap. Nobiliſſimus 97. diſtinc. Alex. conſ. 106. nume. 19. lib. 2. cum adductis per Maſcard. de probat. concluſ. 3. nume. 14. Put. deciſ. 2. num. 4. lib. 1. Caputaq. deciſ. 95. par. 5. & ipſius dictum coadiuuant duos teſtes deponentes de auditu a quondam Cardinali Cæſio, qui pro admiſſione iſtius reſignationis cum Sereniſs. Magno Ducæ apud Papam interceſſerat.

8 Quibus accedit veriſimilis Papæ ſcientia, quæ ex hoc arguitur, quod ſolutio penſionis de menſe Maij 1585. reſeruata in annum ſequentem, vt in cedula conſiſtoriali legitur fuit delata. Et ſuſpitionem confidentiæ remouet, quod cũ renunciatio Archiepiſcopatus fuerit libera non cadat imaginatio cur d. Fantinus potius inhęrere voluerit fructibus Archiepiſcopatus dimiſſi, quam fructibus Prioratus & penſionis aſſecuti. Præſertim ſi, prout informantes pro fiſco dicebãt prioratus cum penſionibus longè ſuperarent Archiepiſcopatus prouentus.

9 Porrò præmiſſis firmatis facilis videbatur DD. ad allegata in contrarium reſponſio, dum enim dicebatur ſcientiam Papæ per viam diſpenſationis aduerſus prohibitiones extrauagantis acceſſiſſe, & ideo illam ſcripturis non autem teſtibus eſſe comprobandam ad Oldrad. conſil. 325. cum allegatis fuit reſponſum non tractari de materia diſpenſationis, ſed gratiæ: Et nihilominus quatenus ageretur de diſpẽſatione illius probationem ex ſtilo Rotæ per teſtes deduci atteſtatur Socin. conſ. 60. nu. 14. lib. 1.

10 Dum etiam ſubiungebatur perceptionem fructuum non tantummodo tanquam ſimoniacam eſſe reprobatã, ſed etiam per extrauagantẽ prohibitam, & propterea ſimplicem ſcientiã Papę propter clauſulas illius derogatorias ad ſequentes diſpoſitiones non ſuffragari, fuit dictum in extrauaganti nullam cõtineri nouam prohibitionem perceptionis fructuum per reſignantem quando Papæ roboratur conſenſu, minus etiam illi inſertas aliquas clauſulas derogatorias, ſed ſolum in ea diſponi, quod per talem perceptionem ſi fiat de facto ſit iudicandum commiſſam fuiſſe confidentiam; Cum ergo perceptio fructuum fuerit facta cum licentia Papæ non poteſt dici facta de facto: deficiente autem qualitate illa facti ſequitur, quod nõ intrat extrauagãtis diſpoſitio Bart. in l. 1. ff. ne quid in loco publ. Alex. conſil. 161. in princ. lib. 5. cum ſimilibus.

11 Similiter excluſio conſenſus de ſcientia Papæ deſumpta ex verbis inſtrumenti ſecunda Iulij 1585. rogati, vbi reſeruatur beneplacitum Papæ ex facto tollitur non reſeruatio beneplaciti non reſpicit perceptionem fructuũ, ſed materiam extinctionis pẽſionis ducentorum florenorum aureorum reſeruatæ ſuper fructibus Prioratus Cremoneñ. ex quo in caſum annullationis illius D. Fantinus conſenſit in diminutionem pro dicta rata penſionis ſibi ſuper fructibus eccleſię Cuſentiñ. reſeruatæ, ſaluo tamẽ beneplacito Papæ quatenus opus ſit.

12 Minus etiam viſum fuit obſtare, quod dicebatur

tur aliter apparere inter D. Fantinum & Paſſerinum eſſe conuentum quam fides & depoſitio Sereniſſimi Magni Ducis loquantur cũ illæ reſtringant ſe ad fructus anni 1585. Inſtrumentum autem facultatem tribuat D. Paſſerino percipiendi fructus non ſolum annorum præteritorum, ſed etiam anni 1586. Quoniam certũ eſt, quod quãdiu Paſſerinus Prioratum Cremonenſem poſſedit tandiu fructus illius ſuos fecit ad Put. deciſ. 228. lib. 2. Igitur quando in præfato inſtrumento præſeruatũ ſibi fuit ius & actio ad fructus ante reſignationem decurſos & in exactos recuperandos non commiſſa fuit ſimonia, vel confidentia, quia factum fuit, quod ius cõmune dictabat Gemin. conſil. 84. nume. 17. Dec. conſ. 118. nu. 5. Put. deciſ. 234. lib. 3. Donatio verò fructuũ eiuſdem Prioratus anni 1586. per clauſulam immediatè ſequentem declaratur dummodo illorum exactio ſit, & eſſe intelligatur de fructibus anni 1585.

13 Haud quoque probatum DD. fuit quod aſcribatur omnes qualitates & circunſtantias conuentionum non fuiſſe Papæ expoſitas, & ideo data in eo ignorantia alicuius pactionis præcedentis, reliquarum ſcientiam nihil operari ad trad. per Pariſ. conſil. 143. nume. 24. & ſeq. lib. 4. Nam cum taciturnitas fundetur in mandato per Paſſerinũ die 16. Maij 1585. Atque ita per biduum poſt reſignationem prioratus dato non poteſt ex illo præſumptio formari confidentia, quæ verbis, & intentioni extrauagantis correſpondeat, ſi quidem illa omnino requirit quod mãdatum huiuſmodi fuerit datum poſt renunciationem perfectam poſt captam per ſucceſſorem poſſeſſionem, & deniq; poſt illius publicationem factam, Proinde tunc temporis nec foret expedita ſuper reſignatione Prioratus ſupplicatio neque præſtitus conſenſus, neq; per Dominum Fantinum capta illius poſſeſſio potuit per Dominum Paſſerinum tanquam illius Dominum dari hoc mandatum abſque eo quod pœna extrauagantis incurreretur; vbi enim qualitates alicuius diſpoſitionis nõ verificantur, ceſſat illius diſpoſitio. Pariſ. conſil. 49. nume. 19. & ſeq. lib. 3. Et quando ad coniecturam capiendam neceſſarium eſt plurium qualitatum concurſus nõ ſufficit quod vnius detur exiſtentia, l. ſi hęredi plures, ff. de condit. inſtit. Quare etiam quod per renunciationem ius ita abdicatum fuiſſet a Paſſerino, vt non eſſet locus pœnitentię, tamen ex quo nec publicata fuerat, neque vigori illius capta poſſeſſio fruſtra mandati accuſatori taciturnitas cum inanis & ſuperflua facta fuiſſet Papæ expoſitio.

14 Nec dicatur fuiſſe ideo neceſſarium ex quo in illius exequutionem per Dominum Paſſerinum percepti fuerunt fructus Prioratus anni 1585. quia contrarium facto patet: Nam fructus fuerunt a D. Iulio Peſagno collecti: Mandatum autem Procuræ fuit in perſonam Sebaſtiani Lucatelli datũ, & in eo expreſſe reuocatus Peſſarinus aliàs procurator deputatus.

15 Coniecturæ verò, quæ vel ad coadiuuandum prænarratam præſumptionem confidentię adducebantur partim tanquam in facto minus veræ, partim etiam vti extrauagantis diſpoſitioni non conformes, fuerunt reiectæ. Prima enim deſumpta ex d. extrauaganti, §. ſi vel ſola procuratoris conſtitutione nõ iuſtificatur in facto. Nam quãuis D. Fantinus fateatur in ſuis conſtitutis ſe pecunijs ad ſocietatem per Paſſerinum acceptis fideiuſſorem acceſſiſſe: Non tamen propterea fatetur, quod literarum Archiepiſcopatus renunciati expeditioni ſe ingeſſit, nec quod inſimul, prout in d. §. requiritur expenſas expeditionis de ſuo fecerit, parum equidem ad hoc cõuincendum facit quod mortuo Paſſerino Neapoli a Reuerendiſſimo Domino Nuntio ſcuta 354. euicerit ſub prætextu, quod impenſa fuiſſent in vſum expeditionis literarum, quia cum in extinctione ſortis principalis dictæ ſocietatis obtinuiſſet a creditore ſibi iura & actiones aduerſus bona Paſſerini cedi vtique ex iure ceſſo agendo & probando pecunias iuribus Cameræ perſoluendis deſeruiuiſſe non faſſus eſt ſe in præfata expeditione intromiſiſſe, multo autem minus ſe impenſam de ſuo expeditionis feciſſe.

16 Altera coniectura fundata in literis Paſſerini. In quibus habetur, quod Do. Fantinus tam fructus Archiepiſcopatus quam Prioratus percepit tollitur ex cõtraria veritate facti, prout bene ſcribentes in facto deducunt, vltra quod literæ huiuſmodi nullum præiuditium Domino Fantino inferre potuerint, l. Epiſtola in principio de pact. Bal. in l. non Epiſtolis verſic. ſecundo caſu, C. de probat. Rip. in l. admonendi, nume. 141. ff. de iure iurand.

17 Tertia conſiderata in verbis inſtrumenti ſecũda Iulij rogati, quibus Dom. Fantinus ceſſit conceſſit, & donauit ſuppellectilia, & bona mobilia exiſtẽtia in dicto Prioratu dũmodo ad vſum eccleſiæ, vel cultum diuinum non eſſent deſtinata nullius eſt momenti, quia non conſtat res donatas pertinuiſſe ad Prioratum, cum donatio non loquatur de rebus Prioratus, ſed de rebus in Prioratu exiſtentibus, & ad hoc, vt intret extrauagãs debent conuenire illius verba, quæ de donatione rei ad beneficium reſignatum pertinentis loquuntur.

18 Poſtremo ad id, quod dicebatur in eodem inſtrumento inter Dominum Fantinum & Paſſerinum interueniſſe pactum ſimoniacum ex quo Domino Fantino pro ſecuritate penſionis fuit cõceſſa facultas exigendi certam partem fructuũ Archiepiſcopatus ad ſum. Ang. in verbo ſimonia el ſecundo, ſub nume. 25. fuit reſpõſum in inſtrumento non apparere factam aliquam conuentionem ſuper iure percipiendi fructus, ſed certos, & determinatos fructus loco pẽſionis fuiſſe aſſignatos, qui cum non ſapiant ſpiritualitatem, ſed in mera temporalitate conſiſtant. Roma. conſ. 328. poſt nume. 8. Propterea tam percepti quam percipiendi ſine vitio ſimoniæ in conuentionem deduci poſſunt Arch. in cap. ſed ad hoc 10. q. 1. & ibi Præpoſ. idem Præpoſ. in cap. 1. nu. 1. in fine 1. q. 3. Gig. de penſ. q. 97. nume. 2. Et hinc eſt quod præbendæ, prout in mera temporalitate conſiſtunt, vendi poſſunt. Caputaq. deciſ. 237. lib. 3. & eorũ permutatio admittitur, quæ alias ſi ſpirituales, ſeu ſpiritualitati annexæ haberentur, ſimonia eſſet. Innoc. in cap. quæſitum verſic. aliàs autem de rer.

rer.permutat.Card.conſ.136.nu.4.verſ.Et ſecundum, & redditus beneficij poſſunt creditoribus pro ſatisfactione debiti aſſignari. Abb. in c.peruenit num.12.de fideiuſſor.multo magis igitur pro ſoluenda penſione, quæ de fructibus ſolui debet, & ſuper quibus eſt impoſita Dec.conſ.155.nu.3. Bero.conſ.17.nu.8.lib.1.Gig.conſil.134.nu.9.& conſ.136.nu.6.Maximè cum penſionarius capere poſſit fructus beneficij ſuper quo pẽſio eſt impoſita vigore hypothecæ, quæ ſibi ſuper illis cõpetit Roman.conſ.388.nu.3.Euerard. conſ.147. nu.4.Natt.conſ.141.poſt nu.6.& cõſ.496.lib.8. Nã ſi ineſt de iure quod Penſionarius poſſet habere fructus beneficij pro ſatisfactione ſuæ penſionis poteſt etiam in pactum deduci, nec intrat ſimonia Dec. qui alios citat conſ.118. poſt nu.5. verſ.3.principaliter.Nec propterea obſtat ſuum, Ang.in d.§.ſimonia el 2.Quia loquitur qñ fit pactũ ſuper iure exigendi aliquid ſpirituale ꝗ in fructibus ceſſat, vt ſupra dictum eſt, & ita deciſum.

MELLINI.

Comen. Iuriſpatronatus Lunæ 6. Martij 1595.

ARGVMENTVM.

Simonia ad hoc vt probetur ex ſcriptura priuata, qualis debeat eſſe, Et quomodo recognoſcenda talis ſcriptura: Et an & quãdo ſimoniacæ cõuentiones inter certas perſonas initæ noceant etiam tertio ignoranti.

SVMMARIVM.

Scriptura priuata ad hoc vt probet debet habere ſubſcriptionem trium teſtium, & alia requiſita de quibus remiſſiuè.nu.1.& in addit.litera A.

Teſtes recognoſcentes cedulam priuatam, debent dicere ſe vidiſſe illam ſcribere, nec ſufficit ſi dicant quod notam habeant manuſcribentis.nu.2. & in addit.lit.B. vbi de materia.

Comparatio literarum nullam facit fidem quando non eſt facta per peritos & cum ſcriptura non authentica, nume.3.notam habeant manuſcribentis.nu.2. & in addit.litera B.vbi de materia.

Obſeruantia ſubſequuta poſt conuentiones nullam inducit interpretationem quando eſt æquiuoca & non conformis præcedentibus conuentionibus.nu.4. & in addit.litera D.vbi de materia.

Simoniaca præſentatio vnius non reddit aliorum præſentationis ſimoniacas in præiuditium præſentati, qui ſimoniæ nullã habebat ſcientiã.n.5. & n.6. vbi de mat.

Tertius ſubſcribens ſe nomine alicuius, & de illius mandato in aliqua ſcriptura, non probat mandatum, niſi de eo aliunde appareat.nu.5.in fine.

Simoniaca præſentatio non ſubſtinetur ex ignorãtia præſentati.nu.6.vbi declaratur.

Eligere verbum importat idem quod præſentare.nu.7.

DECISIO CIII.

1 Domini reſoluerunt ſcripturas in quibus cõtinentur conuentiones nõ eſſe in forma probanti nec releuare: Quantum ad primam partem dubij moti fuerunt, quia nõ habent ſubſcriptiones trium teſtium, nec alia re-

a quiſita [a] l.ſcripturas, C.qui pot.in pign.hab. quæ concurrere debent ad effectum probationis ſimoniæ. Prout fuit reſolutum 10. Decembris 1593. coram R. P. D. Blanchetto.

2 Addebant ẽt, ꝗ non ſunt benè recognitę, quia in recognitione cedularum priuatarum, non ſufficit, quod teſtes dicũt ſe habere notam manum, ſed requiritur, quod fuerint pręſentes & viderint

b ſcribere [b] vt fuit reſolutum in cauſa Auinioneñ. fideicommiſſi 26. Iunij 1583. coram bon. me. D. de Rubeis, & in cauſa Barchinoneñ. Matrimonij 31. Ianuarij 1575. coram D. Epiſcopo Oricoleñ.

3 Non obſt. ꝗ primus teſtis recognoſcit ſuã apochã manu ſua ſcriptam, quia nõ recognoſcit ſubſcriptiones aliorum, nec dicit, quod vidit eos ſcribere, prout etiam nec obſtat cõparatio, quia non

c probatur quod teſtes ſint periti, [c] nec quod ſit facta cum aliqua ſcriptura authentica Docto. in l. comparationes, C.de fid.inſtr. Moder. de attent. cap.114.nume.20. cum ſeq.

4 Non obſt. obſeruantia, [d] quia eſt æquiuoca cũ

d potuerit naſci ex pſentatione licita, ideo nõ põt ſeruire pro interpretatione præſertim cum nõ ſit omnino conformis cõuentionibus pcedentibus.

5 Quantum ad releuantiam moti fuerunt Dñi, quia pręſentationes Floramũdi Io. Iacobi & Nicolai ſunt validę, cũ Floramundus & Io. Iacobus non interuenerint in iſtis cõuentionibus, & licet Nicolaus Fr. Ioã. Iacobi promittit de rato pro ſe & fratribus, tñ non probatur neque ſcientia, neq; ratificatio ipſorũ, Nicolaus aũt præſentauit 45. diebus ante initas iſtas conuentiones, ideo etiã ſi præſentatio Catherinę eſſet ſimoniaca, non reddit præſentationes ipſorum ſimoniacas in præiuditium præſentati, qui nullã ſcientiã habuit iſtarum conuentionũ Innoc.in c.in illa de elect.& viſa eſt Dñis ceſſare omnis difficultas, quia Catherina quæ præſentauit non ſubſcripſit iſtas cõuentiones, & non probatur quod Aloyſius, qui ſubſcripſit eius nomine haberet ab ea mandatum, & licet ipſe affirmet ſubſcripſiſſe de mãdato Catherinæ, tñ iſta aſſertio non probat mandatũ, ſed debent de eo deponere teſtes, qui fuerunt pręſentes Imol.in cap.2.nu.8.& ibi Fely.nu.5. de fid. inſtr. Couarr.pract.quæſt.cap.22.nu.2.

6 Non obſt. ꝗ præſentatio ſimoniaca nõ ſubſtineatur ex ignorãtia præſentati, quia vltra quod ceſſat ſimonia, cum Catherina, quæ præſentauit nõ ſubſcripſerit iſtas cõuentiones neq; probetur mandatũ Aloyſij ſufficit, ꝗ præſentationes aliorum ſint validæ ad effectum, vt ſubſtineatur pręſentatio in fauorem præſentati ignorantis.

7 Non obſt. ꝗ Nicolaus elegit, & nõ pręſentauit, quia iſtud verbum importat præſentationem qñ fit electio vigore iuriſpatronatus c. querelam de electionibus. Rot.deciſ.27.de conceſſ.præben.

ADDI.

ADDITIONES.

a R*Equiſita*. Ad hoc, vt ſcriptura priuata probet multa requirũtur de quibus ſi feriatim diſcutere vellẽ longiori ſermone, & nõ additione opus eſſet. Remitto igitur lectorẽ ad tradita per tex.& ibi Docto. in l. ſcripturas in fine C.qui potior in pignorib. habeantur Bart. in l.nuda ff. de donat.Iaſ.& alij omnes Doct. in l.admonẽdi ff.de iur.iuran.Marſ.in rub.de probat. nu.267.& ſeqq.Felyn.in c.2.de fid. inſtrum. Lanfran c.in c. q̃m cõtra in rub.de inſtrum. productione nu.53. & ſeq.de prob.Afflict.deciſ.85.104. & 181. Boer. deciſ.105.nu.1.& ſeq.& deciſ.172.n.18.& deciſ. 295.nu.15. Papien.in pract. in forma oppoſitionis contr. inſtrum. Gloſ. & *maximè* & gloſ. *quod negante*. Soci.conſ.33.nu.5.& conſ.41.nu.101.& conſ.62.nu.6.lib.1.Tiraq.de retract.Conuentional.§.1.gloſ.7. nume.43.& plurib.ſeqq. Foller.in practic. Cenſuali in rubr. *Quæ quidem exequutio*, nu.160.& ſeqq.pag.mihi 366.Aym. conſil.73.in tract.de antiq.tempor. par.1. ſect. Viſis de verbis denunciatiuis an probent num.1. & ſeqq.& ſect. quarto limitatur dicta concluſio pariter nu.1. & ſeqq. in diſcurſu, & ferè per totam illam primam partem etiã in diſcurſu Grat.reſponſ.122.&123. Couar.variar.reſolut.lib.2.cap.11.num.4.& practicar.quęſt.cap.22.per totum.Rub.Alexandrin. conſ.14.num.1.& ſeq.Nouell.reg.185.& 195.& reg.207.Viui.opin.889.num.1.& ſeqq.omnibus Pract.Conrad. tit. de probat.nu.14.& ſeqq.Neguſan.de Pignorib.in 2.membro 5. partis nu.47. & ſeqq.Menoc.de præſumpt.lib.3. præſumpt.66. nume.1.ſeqq.Roland.conſil.89.nume.7.& ſeqq. & nume.13.lib.3.& conſil.26. num.14.lib.1. Hector Emil.in tracta.de teſtib.in verbo teſtes apocham deponens nume. 191.& ſequentib. Villalob.in commun.opinio.litera S.nume.114.Paul. Granut.Theorem.15. nume.19.& ſeqq. Hercul. de negatiua, numero decimoſexto. Apud quos omnes latiſſimè pertractatam habebis materiam priuatæ ſcripturæ, cum multis contingentibus quæſtionibus.

b *Scribere*. Teſtes ſuper recognitione ſcripturæ an pro ratione eorum dicti debeant deponere, q viderunt ſcribere, An vero ſufficiat dicere, quod ſcribentis notam habent manũ videas de hac materia Afflict.deciſ.181.nu.7.Gram.deciſ.106.nu. 33.& ſeq.& deciſ.84.nu.1.& deciſ.103.nume.14. Alex.conſ.123.nu.5.lib.1.Rub.Alex.conſ.14.nume.1.Aym.de antiq.tempor.par.1.ſect. quæritur etiam in hac materia nu.59.& ſeqq.& num.75.& ſeq.Couarr.pract.quæſt.c.22.nu.1. Rolau. conſ. 84.n.12.lib.3.Mõticel.in repert. Teſtiũ pag.410. col.1.& 2.& pag.411.col.1. Rota diuerſor. deciſ. 124.nu.3.par.2.Pau.Granut.Theorem.15.nu.1. & ſeqq.per tot.in diſcurſu lib.1.vbi latè.

c *Periti*. Comparatio literarum quomodo ſit facienda,& facta quantum probet, & alia ad materiam videas Afflict.deciſ.181.num.4. Marſil.in rubr.de probat.ſub nu.267.& ſeqq. Pariſ. in pluribus conſilijs de quibus in eius repertorio in verbo comparatio Aym.de antiq.tempor.par.1. ſect. quęritur etiam in hac materia num.56.& ſeqq.& nu.63.ſeqq.& num.72.& ſeqq. Roland.conſ.26. nu.1.ſeqq.& nu.9.& ſeqq.& nu.17.& n.25.lib.1. Cęphal.conſ.141.nu.1.& nu.10.ſeqq.lib.1.Couarr.pract.quæſt.cap.22.ſub num.7. Pract.Conrad.rubr.de probat.nu.18.ſeqq.Viuia. opin.113. vbi latè Menoch.de arbitr.quæſt. lib.2. caſu 114. nu.12.ſeqq.& nu.34.Vulpell.conſ.135.deciſ.Triuiſan.52.lib.2.Ludou.deciſ. Peruſin.7.par.1.Borgnin.deciſ.27.num.62.par.2.Franc. Zunt.in ſuo conſilio pro vxore, nume.166.& ſeqq.Pau.Granut.theorem.15.nu.2. in fine & ſeqq.

Quid autem & quantum probet comparatio literarum in criminalibus,& particulariter, An faciat inditium ad torturã, vide Rip.in l.admonendi nu.100.ff.de iur.iuran.Dec.conſ.615.nume.3. poſt med.Aym.de antiq.tẽpor.par.1. d.ſect.quæritur etiam in hac materia nume.72. fol. mihi 83. Franc.Marc. deciſ.935. par.2.Vulpell. conſ.135. nu.14. cum allegatis per eum Maſcar. de probat, lib.2. concluſ.626. nu.29.& concluſ.740.nu.10. & ſeqq.Deciſ.Triuiſan.52.nu. . .

d *Obſeruantia*. Obſeruantia ſubſequuta eſt optima legum, ſtatutorũ, & omnium aliorũ actuum interpres,quod quando verum ſit, & de materia, vide latè amplianteni, declarãtem & inferentem Ioſeph.Ludou.concluſ.38.per totam.

Fam. Cent. J.U.D.Galeſ.

MELLINI.

Militen.Canonicatus Lunæ 6. Martij 1595.

ARGVMENTVM.

Simonia, An ſit, & quando ſi Epiſcopus in collatione alicuius beneficii, alteri reſeruat penſionem, ſeu in ipſo Beneficio aliquod onus imponit.

SVMMARIVM.

Epiſcopus poteſt ex iuſta cauſa in collatione beneficij alteri reſeruare aliquam penſionem.nu.1.& nu.4.ſeq.

Simonia non inducitur ex actu licito.nu.1.

Epiſcopus poteſt conferendo beneficium reſeruare penſionem alicui,qui ſacris literis incumbat,& ſtudeat.n.2.

Eccleſia tam particularis, quàm vniuerſalis ad ſui Regimen indiget iuris literatis.nu.2.

Epiſcopus ex iuſta cauſa poteſt contra Canones diſpenſare.nu.2.vbi exemplificatur hac iuſta cauſa.

Epiſcopus poteſt ſtatuere,vt quilibet Canonicus conferat alicui pauperi ſcholari, ſtudenti certam pecuniarum quantitatem ſingulis annis in ſubſidium.nu.2.in fi.

Simoniaca non eſt collatio beneficij facta per Epiſcopum cum reſeruatione penſionis,etiam ſine iuſta cauſa, ſed benè eſt nulla.nu.3.Si vero ex iuſta cauſa,& tunc eadẽ collatio nec nulla,nec ſimoniaca eſt.nu.1.& per tot.

Simonia debet concludenter probari. nu.3.

Simonia,vt non ſit commiſſa,ſemper ſumenda eſt interpretatio.nu.3.

Epiſcopus non poteſt imponere onus beneficio tempore vacationis illius, ſed benè ante, vel poſt vacationem. nume. 4. vbi declaratur.

Epiſcopus poteſt reſeruare penſionem in actu collationis beneficij. nu. 4. in ſine.

Beneficia debent conferri ſine diminutione. nu. 5.

Penſionis reſeruatio facta per Epiſcopum in perſonam ab Epiſcopo nominandam, eſt ſimoniaca, ſecus ſi in perſonam certam & ſpecificatam. nu. 6.

DECISIO CIIII.

1 FVit reſolutum non probari ſimoniam, neque confidentiam, quantum ad ſimoniam principale fundamentum Dominorum fuit, quia Epiſcopus ex iuſta cauſa poteſt reſeruare penſionem ad fauorem alicuius Anchar. conſ. 279. Abb. in c. conquerente nu. 5. de cleric. non reſi. Fely. in c. ad audientiā nu. 4. & 5. de reſcript. Dec. in c. ex parte nu. 15. de offic. deleg. & conſ. 142. nu. 3. Riminal. conſ. 298. nu. 26. Gig. de penſ. q. 6. nu. 3. & 4. Ideo cum Epiſcopus reſeruauerit penſionē Blaſio ex iuſta cauſa ex iſto actu licito non poteſt induci ſimonia. Mohed. deciſ. 224. Put. deciſ. 17. lib. 2. Aym. conſ. 145. nu. 4. Et in terminis tradunt Dec. in conſil. 436. nu. 12. Rimin. ſen. conſil. 91. nu. 21. & 24. & ſentit Imo. in d. c. ad audientiam nu. 5. de reſcrip.

2 Cauſa autem qua motus fuit Epiſcopus, viſa eſt Dominis iuſta, quia Blaſius erat trigenarius Militeñ. & pauper, & in vrbe ſacris literis operā dabat, quæ cauſa reſpicit vtilitatem non ſolum illius particularis Eccleſię; ſed etiam vniuerſalis, quę ad ſui regimen viris literatis maximè indiget ca. cum ex eo de elect. in 6. c. licet vobis, & cap. de multa de præben. & iſta cauſa eſt adeo fauorabilis, vt Epiſcopus poſſit etiam contra Canones diſpenſare Abb. in d. cap. licet vobis nume. 1. de præben. Roman. conſil. 325. nume. 8. & maiori parte capituli etiam contradicente, poteſt ſtatuere, vt quilibet canonicus conferat alicui pauperi ſcholari ſtudenti, certam quantitatem ſingulis annis in ſubſidium Abb. in c. vlt. nu. 2. de his, quæ fiunt a maiori parte capituli. Bolog. in auth. habita nu. 387. C. ne fil. pro patr. Henric. Boyc. in tracta. de Sinod. Epiſc. in 3. par. concl. 17. in 9. Correl. art. 1. Rebuf. de Priuileg. ſcholar. priuileg. 42.

3 Præterea dicebant Domini, quod etiam ſi cauſa non iuſtificaretur penſio eſſet nulla, ſed nō eſſet ſimoniaca collatio, quia cū Epiſcopus exprimat ſe reſeruaſſe pēſionem Blaſio ex iuſta cauſa, & poſſit eſſe, quod verè adſit licet non probetur cauſa ceſſat ſimonia, quia ſimonia debet probari concludenter Alex. de Neuo conſ. 64. nu. 2. & in dubio quando poteſt adeſſe, vel non adeſſe ſumitur interpretatio, quæ eam excludit Put. deciſio. 381. lib. 1. Mohedan. deciſ. 224.

4 Non obſtant multa ſimilia, quæ adducuntur per informantes pro Ioanne quod quando Epiſcopus poteſt imponere onus beneficio non poteſt imponere quando beneficium vacat, ſed ante, vel poſtea, quia non poſſunt procedere in iſtis terminis, cum penſio non reſeruetur ante vacationem, neque poſt prouiſionem; Ideo vt inquit Dec. in d. cap. ex parte nume. 15. poteſt reſeruare penſionem in actu collationis.

5 Non obſtat, quod beneficia debent conferri ſine diminutione, quia vt dicit Abb. in d. ca. conquerente, nu. 5. hoc eſt verum quando penſiō nō reſeruatur ex iuſta cauſa aliàs adimeretur in totū poteſtas Epis reſeruandi pēſiones ex iuſta cauſa.

6 Quantum ad cōfidentiam moti fuerunt Dñi, quia Bulla S. mem. Pij V. loquitur de collatione facta cum conditione, quod prouiſus cōtra iuris communis ordinationem ſoluat penſionem alicui, quē poſtea Epiſcopus nominauerit; Ideo nō pōt habere locum in iſto caſu cū penſio ſit reſeruata pro certa perſona, & ex rationabili cauſa, vt fuit reſolutum in cauſa Brixieñ. Confidentiæ 5. Iunij coram R. P. D. meo Penia.

ORANI.

Burgen. Iuriſdictionis S. Ioannis Veneris 28. Aprilis 1595.

ARGVMENTVM.

Iuriſdictionis Criminalis quaſi poſſeſſio ex quibus actibus iuſtificetur, & probetur: Declaraturque illa regula, quod Epiſcopus præſumatur habere iuriſdictionem in ſua Diœceſi, Quomodo, & quando procedat, & quando non.

SVMMARIVM.

Epiſcopus de iure communi habet iuriſdictionem in ſua diœceſi. nu. 2. vbi hoc declaratur quomodo procedat.

Abbas habens iura Epiſcopalia exercens iuriſdictionem pro ſuo territorio etiam poſito intra limites diœceſis Epiſcopalis. nu. 2.

Abbas habens territorium proprium, vel pleno iure ſibi ſubiectum poteſt in dicto territorio iuriſdictionem exercere. nume. 2.

Relinquens in loco diœceſis exempto a iuriſdictione Epiſcopi non poteſt puniri ſecundum ſtatuta Epiſcopi illius diœceſis. nu. 3.

Statuta Epiſcopi non ligant delinquentem extra territorium & diœceſim. nu. 2.

Diœceſis loca habentia dominum ſeparatum non dicuntur eſſe de diœceſi. nu. 2. in fine.

Exemptionis priuilegia quænam fuerunt reuocata a Concilio Tridentino. nu. 3.

Iuriſdictionis quaſi poſſeſſio non acquiritur effectu non ſequuto. nu. 4.

Iuriſdictio non probatur per actus, qui vel ſint clandeſtini, & ſine ſcientia eius de cuius præiudicio agitur, facti, vel quando fuit ab illis appellatum, & proteſtatum. nume. 4.

Iuriſdictio non probatur ex actibus factis poſt litem motam. nume. 5.

Teſtes examinati ſine citatione partis dicuntur nulliter examinati. nu. 5.

DECISIO CV.

1 DOmini pro maiori parte tenuerũt D. Abbati ſancti Ioannis dãdum eſſe mandatum de manutenendo reſpectu cognitionis cauſarũ criminalium viſitationis Eccleſię, & illi ſubditorum, & redditionis computorum fabricæ inter Eccleſiaſticas perſonas, & ſubditos Eccleſiæ ſancti Ioannis cum ſuis adiacentibus & pendentibus: Nam fundatam habet intentionem. Primo in donatione Imperatoris facta Reuerendo Andelimo tunc Abbate ſancti Ioannis, & confirmata ab Epiſcopo Burgen. cõtinentem verba priuatiua iuriſdictionis ad omnes alios. Secundo in priuilegio Sixti Quarti, quod eidem concedit facultatem quoſcunque clericos etiam dictæ Eccleſiæ filios patrimoniales ſi eorum demerita exegerint ſuſpendendi, excommunicandi, priuandi, aut alia pœna temporali, ſeu perpetua puniendi. Tertio, in laudo ad ſui fauorem publicato, & a Papa Paulo Tertio confirmato in qua pariter eidem adiudicatur dicta Eccleſia pleno iure cum declaratione, quod correctio, & viſitatio, ac ſubiectio beneficiatorum ad ipſum pertineat, de cuius quidem obſeruantia ſatis liquet cũ ex viſitationibus, tum ex regulis, & conſtitutionibus Abbatum ad quarum normam clerici ſimpliciter vixerunt, Quarto in ſententijs & literis exequutorialibus Reginæ Ioannæ & Audientiæ Valli ſoleti in quibus habetur Eccleſiam ſancti Ioannis pleno iure ad Monaſterium pertinere & collationem beneficiorum, ac punitionem Clericorum ad Priorẽ dicti Monaſterij ſpectare. Quinto in Decreto officialium Burgentium de ordine tũc Epiſcopi facto per quod fuit facta reuocatio, & annullatio omnium proceſſuum cenſurarum & actuum fulminatorum contra Abbates, Monacos, Beneficiatos, & Parrochianos dictæ Eccleſię, Vltimo in teſtibus de omnibus concludenter deponentibus, & in ſententia de anno 1570. contra Lucam de Arze beneficiatum lata in qua ſuſpenſus legitur ab exercitio ordinum per tempus decem annorum, & recluſus in Monaſterium cũ impoſitione aliarum pœnarum, quæ etiam exequutioni fuit demandata; Ex quibus abſque tergiuerſatione conſtat de ipſius quaſi poſſeſſione iuris communis aſſiſtentiã habente cap. 1. ea. in ſingulis de ſtat. Monac. Dec. in cap. eam te primo not. de reſcript.

2 Nihilque ad rem pertinet, quod Archiepiſcopus in iure communi fundat intentionem in ſua Diœceſi, quia ſtantibus præmiſſis non poteſt dici ſua diœceſis, ſed propria Abbatis etiam quod admitteretur ſitam eſſe intra limites ſuæ Diœceſis. Gemin in cap. cum Epiſcopus nume. 4. de offic. ordin. libro ſexto, quod quidem procedit, ſiue vt fuit reſolutum ſubſtineatur Abbatem habere territorium proprium, vel pleno iure ſibi ſubiectum, a pari enim procedunt. Gloſ. Clement. 1. in verbo, aut earum parte de for. compete. Cald. conſi. 13. de iudic. Vnde Io. Andr. Gemin. Franc. & alij in cap. vt animarum, §. ſtatuto de conſtitu. libro ſexto, concluſerunt cõmittentem delictum in loco diœceſis exempto non poſſe puniri ſecundum ſtatutum Epiſcopi illius Diœceſis cum locus exemptus ſit extrà ſuam iuriſdictionẽ cap. 1. & ibi gloſ. de priuileg. libro ſexto, & non ſecus, ac ſtatutum Epiſcopi non ligat aliquem extrà territorium, ita nec delinquentem in diœceſi, loco tamen exempto Ioan. And. poſt Hoſtien. in cap. nimis de iur. iuran. quia vt ibi inquit Abb. loca, quæ ſunt de diœceſi habentia dominum ſeparatum non dicuntur eſſe de diœceſi ſequitur Card. in Clem. 2. §. 1. q. 4. de priuileg.

3 Nec dicatur priuilegia exemptionis fuiſſe reuocata per Concilium, quia iſta non ſunt ſimplicia priuilegia, ſed cõfirmationes ſeparationis territorij factæ per Imperatorem ex confirmatione Epiſcopi, quæ non ſunt reuocatæ per Concilium dum loquitur de ordinarijs quibus ſubſunt inferiores Dec. in d. cap. ad noſtram nume. 14. de appellatio.

4 Minus habẽda eſt ratio prætenſi actus poſſeſſorij facti ab Archiepiſcopo per monitoriũ emanatum de anno 1572. ſuper exhibitione libri cõputorum, quia cum nõ appareat habuiſſe effectũ & in incorporalibus ſine effectu non datur acquiſitio quaſi poſſeſſionis. Cald. conſ. 12. de iur. patron. Rip. in c. cũ Eccleſia nu. 50. de cauſ. poſſeſſ. & prop. Multo autẽ minus iſto caſu, quo Abbas reclamauit, & proteſtatus fuit. Roma. conſ. 369. ſub nu. 9. Nam vulgare eſt ad acquirendum ſtatũ quaſi poſſeſſionis requiri ſcientiam & patiẽtiam eius de cuius præiudicio agitur: vltra quod actus iſte cauſam dedit liti, quia ab eo fuit appellatum, & cauſa in Rota commiſſa, ceteri verò actus poſſeſſorij facilè remouentur cum vel percutiant tẽpus poſt litem motam, vel ſaltem ſint clandeſtini abſque ſcientia Abbatis facti Bal. in l. poſt ſcientiam nu. 7. C. de ſenten. & interlo. iudic.

5 Non obſtant teſtes inducti ad probandũ quaſi poſſeſſionem Archiepiſcopi, quia deponunt de actibus poſt litem motam factis, & nulliter fuerunt examinati abſque partis citatione, Minus releuat, quod dicitur quaſi poſſeſſionem Abbatis fuiſſe acquiſitam tempore litis motæ, ex quo illa per beneficiatos fuit de anno 1518. & per parrochianos de anno 1524. cõtra Abbatem introducta, quoniam iſtę lites nõ fuerunt cum Archiepiſcopo, & certum eſt per laudum cõfirmatum, ac ſententiam ad fauorem Abbatis latam fuiſſe extinctas, vt bene hic per informantes, qui omnibus ex aduerſo adductis accurate reſpondent.

CORDVBE.

Toletana Primitiarum 17. *Maij* 1595.

ARGVMENTVM.

Falſitas quando ciuiliter agitur de tollendo fidem ſcripturæ: præſumptionibus probatur: & falſitatis nõ modica oritur præ-

ſumptio ex additionibus & apoſtillis in margine deſcriptis præſertim diuerſo atramento ac ex interlineationibus, & caſſationibus: niſi fuerint ab eodem Notario ſubſcriptæ & approbatæ.

SVMMARIVM.

Sententia non dicitur notoriè iniuſta, quando iniuſtitia eſt aliquo modo velata.nu.1.

Falſitatis ſuſpitio habetur pro falſitate quando agitur ciuiliter ad infirmandum probationem.nu.2.

Falſitatis præſumptiones etiam leues ſufficiunt ad tollendum fidem ſcripturæ, nume. 2. & in addit. litera A. vbi de materia.

Falſitatis præſumptio oritur ex additionibus & emendationibus in ſubſtantialibus, diuerſo atramēto ſcriptis. num.3. vbi etiam quid ſi huiuſmodi emendationes & additiones fuerint ſubſcripta & approbata a notario. & nume.5.

Falſitatis præſumptio oritur ex interlineaturis a latere, & non in corpore inſtrumenti repertis.nu.3. vbi etiam declaratur hæc concluſio, & nu.5.

Officiali deputato ad aliquod officium creditur in ſpectātibus ad eius officium.nu.4.

Probationū materia tota eſt repoſita in arbitrio Iudicis, qui non debet illud regulare ex ſua mera voluntate, ſed ſecundum iuris regulas, num.5. & in addit. lit. B. vbi de materia.

DECISIO CVI.

1 Dubitaui an proceſſus de partibus ſit ita ſuſpectus de falſitate, vt nō ſit ei danda fides, vt hoc oſtendatur Iudices Toletanos potuiſſe nō adhibere fidem teſtibus in illo ſcriptis propter ſuſpitiones, quæ apparent, & conſequenter eorum ſententiæ valeāt ſubſtineri, ita vt non poſſint dici notoriè iniuſtę, & pro parte D. Prioris multa fuerunt deducta ad ſaluandas dictas ſententias. Primò, quod dici nō poteſt iniuſtitia notoria qñ eſt aliquo modo velata Fely. in c. inter cætera nu.7. de re iudi. Dec. in c. ex parte el ſecundo nu.46. de offi. deleg. Philip. Franc. in c. dilecto nu.142. verſ. intellige præfata, & nu.155. de appellat. Corn. conſil.10. col.2. verſic. Et ſi forte alij lib.4.

2 Secundo falſitatis ſuſpitio quoad infirmandū probationem habetur pro falſitate qñ agitur ciuiliter, fuit celebre dictum Archid. in c. in memoriam nu.19. Docto. & ibi Domini allegando tex. in l. iubemus, C. de probat. Natt. conſil.315. nume.14. Rimin. ſen. conſ.145. nu.9. leues præſumptiones [a] ſufficiunt Aym. conſil.134. nu.34. & 40. Ergo multo magis quando ſolum tractatur, vt ſcripturis fides non adhibeatur.

3 In propoſito autē ex relatione peritorū apparent plurimę falſitates, & quidē emendationes in ſubſtantialibus diuerſo atramento & interlineaturæ a latere, & non in corpore inſtrumenti, quo caſu ſcriptura nō habet ſolēnitates proceſſus, vel inſtrumenti Bal. in l. noſtram nu.2. C. de teſtam. Paris de Put. de reaſſumpt. inſtr. rubr.33. in fine: Et conſequenter non poſſunt probare dicta teſtium, quia non conſtat de quo tempore dictæ emendationes fuerūt appoſitæ, & tamen debebant eſſe eodem contextu, vt adeſſet ſolemnitas requiſita, quo caſu ſubſcriptio notarij, quæ regulariter ſufficit in ſimilibus Dec. conſil.447. nume.9. & 10. cum alijs allegatis iuxtà diſtinctionē Bal. in l. noſtram procederet ſi emendationes eſſent incorporatę in inſtrumento nō a latere, vel interlineatæ, vel ſaltem Notarius in ſubſcriptione de illis mentionē feciſſet Pract. Papien. in forma oppoſit. contra inſtrumen. verſic. Tum, quia præterquā, quod proceſſus ipſe non fuit ſubſcriptus a Notario adiuncto, ſed ſolum a recuſato, quod fieri debebat ex ſtylo Hiſpaniæ, quem tradit Auilez. in cap. Prætorem cap.35. nume.4. Et ibidem aſcendamus ſecunda parte, cap.25. nu.8. & cap.15. nu.4.5. & 6.

4 Quibus non obſtantibus Domini negatiuam ſententiam amplexi ſunt, Nam cū agatur in præſenti de reuocatione ſententiarū latarum aduerſus ſententias de partibus declaratas per Rotam notoriè iniuſtas in quibus primitiæ adiudicabantur priori priuatiuè quoad beneficiatos iniuſtitia ex actis ipſis de partibus benè deducebat ſtante reſolutione prius per Dominos facta ad fauorem ipſorum beneficiatorum, quod ſcilicet eis debitæ eſſent dictæ primitiæ, ſeu pars illarū vti adiuuantes Rectorem in adminiſtratione ſacramentorum, & quia conſtabat beneficiatos ipſos eſſe in poſſeſſione leuandi dictas primitias, non tantum ex diſpoſitione teſtium de quibus in proceſſu, cuius fides nūc in dubiū reuocatur, ſed principaliter ex atteſtatione viſitatoris de anno 1519. expreſsè affirmantis ſe reperiſſe, quod beneficiati non ſolum percipiunt maſſam beneficij, ſed & maiorem partem primitiarum, cui tanquam perſonæ ad hoc deputatæ ſtatur, l. apparitores. Vbi Io. de Platea, C. de apparitor. lib.10. Et fuit reſolutum 22. Aprilis 1587. In hac cauſa, quæ atteſtatio non continebatur in proceſſu de cuius fide controuertitur.

5 Neque doctrinæ ex aduerſo deductæ intrant in propoſito cum omnia caſſata, & interlineata comprobata ſine ſubſcriptione Notarij, cuius perſona non fuit omnino ſuſpecta priori, vt iam fuit reſolutum, Perſona autem Iudicis, quæ hos teſtes recepit, fuit ab ipſo Priore approbata, & ad ſunt quinque teſtes bene probātes intentionem beneficiatorum quorum dicta non reperiuntur apoſtillata, neque caſſata, aut interlineata, neq; in aliquo diſcordant ab originale Proceſſu ſubſcripto ab vtroque notario ex quibus dicti Iudices non potuerunt non adhiberi fidem teſtibus in Proceſſu deſcriptis, Nam etſi tota materia pro

b bationum repoſita ſit in arbitrium Iudicis, [b] vt fuit dictum coram Sanctiſſimo. Tunc Rotæ Auditore deciſio. diuerſ.238. in nume.2. parte prima. Dec. conſil.94. nume.1. & alijs, ſæpe tamen hoc arbitrium non ſecus ac in alio quo vis non debet regulari ex mera voluntate illius, ſed ſecundum regulas iuris. Bald. in l.2. §. voluntatum in fin. ſol. mat. matrim. Menoch. de arbitrar. Iudic. [illegible] mo, caſ.65. & 77.

ADDI-

ADDITIONES.

a *Leues præſumptiones*. Hæc concluſio ſic ſimpliciter intellecta non trãſit ſine difficultate quia quod imò in caſu in quo ad probandum falſitatem admittuntur prçſumptiones, illæ nõ ſufficiant leues, ſed eſſe debeant graues & violentæ ſuaderi videtur ex traditis per Bald. in conſ.402. quçritur nu.6.in fi.& nu.8.lib.5.Gabr.conſ.180. nu.1.ſeqq.lib.1.Menoch.de præſump.lib.1.q.99. poſt nu.11.& num.19.Caputaq.deciſ.3.nume.4. par.2. Et facit generalis concluſio quod in omni caſu in quo præſumptiua admittitur probatio, leues præſumptiones non ſufficiant ex allegatis. per Dec.in conſil.189.nume.15. cum alijs de quibus per D.meum Farina.in ſua pract.crim. par.2. q.86.nume.11.ſeqq.

b *Arbitrium Iudicis*. Probationes omnes Iudici arbitrarias eſſe communiter dicunt, & ſcribunt Doctor.& probatur hæc communis concluſio in l.3.§.Tu magis,& in l.ob Carmen.§. fin. ff. de teſtibus,& in l.quingenta.ff.de probat. per quæ iura ſic voluerunt Bar.& alij in l.admonendi. ff. de iur.iuran.Dec.conſ.595.nu.8. & conſ.697. nu.7. Boer.deciſ.107.nume.8.Mandell. conſ.99. nu.5. ſeqq.lib.1.Pract.Corrad.lib.1.cap.9.§.2. de offic. prætor.In ciuili lib.cauſ.rubr. de probat. nume.21. ſeqq.Grammat.deciſio.39.nume.47.Franc.Hercul.in tracta.de negatiu. nume.314. Vbi ampliat etiam in arbitro Menoc.de arbitrar. quæſt. lib.2. caſ.90.nume.2. Sarmient. Selectar. interpr.lib.1. cap.1.nume.12.verſic. illud certum eſt Hierony. Lauren.deciſio.Auinionen.91.nume.8. Cçphal. conſ.287.nu.45.ſeq.lib.1.

Et propterea iudicem poſſe dare fidem teſtibus non plenè deponentibus & ècontra minus credere perfectis probationibus teſtium, ſeu inſtrumẽtorum ſi ita ſibi viſum fuerit, ſcriptum reliquerũt Gram.Mandell.Cçphal.& Menoch.iu locis præcitatis Curt. iun. conſil.52. nume.8. Villalob.in communi opin.litera P.num.313.Stephan. Lamberteng.in tract.de contractibus eorum, &c. glo 12.nume.36.Maſcard. de probat. lib.1. concluſi. 320.nume.20. Et faciunt tradita per Monticell.. in repertorio teſtium fol.439.col.1. verſicu. 1. 2. & 3.& col.2.verſ.ſecundo.

Quod vltimum intelligas procedere dũmodo Iudex ad ſic credendum, vel non credendum moueatur ex aliqua rationabili cauſa aliàs ſecus, ſecundum Gram.d.deciſ.34.nu.47.Hercu. de negatiu.nu.315. Pract. Corrad. vbi ſupra nu.22.Menoch.d.caſ.90.nu.5. & de recuper. poſſeſſ. remed. 13.nu.342. ſeq. Contard. de momentan. poſſeſſ. limitac.9.nume.60.Sarmient.vbi ſupra lib.1.c.1. nu.12.eod.verſi. illud certum eſt Stephan. Lamberteng.d.glo.12.nume.18.Tiraq.de pen.in præfatione nu.65.Monticell.d.fol.439.col.2. verſ.3. & fina.& fol.440.col.1.verſ.apud quos etiam reperies Iudicem iſto caſu ad hoc ne in ſindicatu teneatur debere in proceſſu exprimere cauſas, & coniecturas, quibus ſic mouetur ad credendum, vel non credendum vt ſupra.

Fam. Cent. J.V.D.Galeſ.

ILLVSTR.MI ET REVEREND.MI D. Blanchetti, Cardinalis.

Abulen. Matrimonij Veneris 28. Maij 1595.

ARGVMENTVM.

Promittens ducere in vxorem aliquam mulierem, an & quando cogi poſsit ad contrahendum cum ipſa Matrimonium: Et quid ſi promiſsio hæc non fuerit iurata, vel fuerit emiſſa inter coniunctos inter quos Matrimonium eſſe non poterat.

SVMMARIVM.

Sponſalia contrahens per verba de futuro cum iuramento quandoque per cenſuras compellitur ab eccleſia ad illa contrahenda per verba de præſenti. nu.1. Declara vt nume.2.

Matrimonium contrahere promittentes per verba de futuro coguntur ab Eccleſia ad illud contrahendum per verba de præſenti, etiam medio cenſurarum. nu.1, vbi tamen alterius ex coniugibus induratus, & renitens animus dignoſcitur, is potius abſoluitur quam cogitur. nu.2. vbi præſertim quando ſic renitens allegat aliquã iuſtam cauſam.

Matrimonij conſenſus debet eſſe omnino liber. nu.2. in fi.

Matrimonium contrahere cogi non poteſt quis ex præcedente promiſsione de illud cõtrahendo nõ iurata. nu.3.

Matrimonium contractum inter conſanguineos ſub conditione ſi fuerit diſpenſatum non ſubſistinetur. nu.4.

Malũ maius vt euitetur quandoq; minus tolleratur. n.5.

DECISIO CVII.

1 IN cauſa Abulen. Matrimonij An Antonius ſit cogendus cõtrahere matrimonium cum Catherina in caſu & ad effectum de quo agitur, quamuis eccleſia quandoq; cõſueuerit medio cenſurarum cõpellere eos, quç ſponſalia per verba de futuro cum iuramento contraxerunt ad illa per verba de præſenti contrahẽda c.ex literis il ſecundo, c. requiſiuit de ſpõſalibus, & ibi Doctores omnes Ferret.conſ.171. in princ. par.1.Gabr.cõſ.159. par.2.& fuit reſolutũ in cauſa Valentina Matrimonij corã S. D.N. & in alia Romana Matrimonij corã R.P.D.meo Orano.

2 Semper tamen vbi alterius ex coniugibus induratum animum cognouit renitentem abſoluere potius conſueuit quam cogere glo. in d. c.ex literis in verbo cõpellas, & ibi Abb. Antiq. Card. nu.30. Anto.de Butr.nu.11.Ferret.d.conſil.171. nu.6.Præcipuè ſi ſubſit aliqua iuſta cauſa, vt tradunt Doctores præfati & ſeruauit Rota in dictis cauſis, & in alia Hiſpaleñ.Matrimonij coram bo. memo. D. de Rubeis, tum quia talia matrimonia infelices exitus habere plerumque cõſueuerunt.

d.c.requiſiuit de ſponſalibus, tum etiam ne propter violenter obtentum conſenſum paretur loquens perpetuæ fornicationis fortunæ Garez.in cap.1.nume.3.verſic. vnde ratione de pact. Cum enim in matrimonijs debeat conſenſus omnino liber eſſe cap.cum locum,& cap. requiſiuit de ſpõſal.nulla authoritate humana tale libertate deficiente matrimonium cõſtitui poteſt Petr. de Victor.in ſuis relect.7.relect.par.1.nu.7.

3 Quod multo magis procedit quando ſponſalia non ſunt iuramento vallata, glo.fin.in cap.de illis il primo de ſponſ.impub.& alios per Abb.ibi nu.7.gl.in c.1.de ſponſ.Sot.in 4.ſent.diſt.27.q.2. art.5.verſ. Quintus caſus eſt ſumma Ang. in verbo ſponſ.nu.21.Armill.eod.verbo nu.7.Silu.eod. verb.nu.10.verſ.pro quo facit.

4 Ex quibus etſi ſatis conſtet Antonium in caſu de quo agitur non cogendum ad contrahendum matrimonium cum Catherina.Tamen alia, & euidentiori ratione per Dominos fuit reſolutum huiuſmodi coactioni non eſſe locum, cum enim ſint tertio & quarto conſanguinitatis gradu coniuncti,& contraxerunt ſponſalia ſi ſecum fuiſſet diſpenſatũ prædicta ſponſalia non tenuerunt,l.inter ſtipulantem,§.ſacra,ff.de verbo. obligat.Inno.in c.ſuper eo de condit.app. & ibi Abb. nume.8.Ioan.Andr.ibi col.2.verſic. idem ſi dicatur Card.nu.2.Henric.Boyc. in c.ſi conditiones. nu.2.eod.tit.Præpoſ.in d.c.ſup. eod.nu.5.Aſten. 2.par.lib.8.tit.3.art.2.q.3. Tabien. in verbo ſponſalia nume.7. & de communi teſtantur Andr.5. 4.ſentent.tit.de ſponſal.qõ.10. Dom.Sott.ſupra eodem diſtinct.29.q.2. artic.1. verſic.nouam autem & Petrus de Victor.vbi ſupra in princip. prima par.verſic.in contrarium, ideo requiritur nouus conſenſus Couarru.in 2.par.Epithom.14.in princ.nume.10. ad cuius præſtationẽ ſe in ſupradictis caſibus vir,ſeu mulier cogi non poſſunt minus in hoc in quo conſenſus ab initio præſtitus nullam omnino habuit iuris ſubſiſtentiam Papan. Vt dicunt prædicti Doct. diſpenſando non ratum habet,quod geſtum eſt,ſed tantum cõtrahendi licentiam impartitur.

5 Non obſtat detrimentum, quod Catherinæ inde euenire poteſt, quia ad malũ maius de quo veriſimiliter poteſt dubitari euitandum minus quandoq; eccleſia tollerare conſueuit d. c.requiſiuit Palat. Rub. in repet. cap. per veſtras, §. 18. nume.16. Reliqua ex ſupradictis ſunt ſublata, & ita fuit deciſum.

IVSTI.

Aſſiſien. Canonicatus 5. Iunij 1595.

ARGVMENTVM.

Papæ aſſertioni in motu proprio, quod ſibi conſtat de crimine Adulterii ſtatur concurrente præſertim confeſſione adulteræ, & teſtium depoſitionibus, & ſi appellans intra terminum iuris nõ redierit pro Apoſtolis ſentẽtia dicitur tranſire in iudicatũ.

SVMMARIVM.

Appellans ſi intra terminum iuris ſibi datum pro Apoſtolis non redierit.facit tranſire ſententiam in rem iudicatam.nu.1.& in addit.litera A.vbi de materia.

Appellans ſi non commiſit cauſam infra biennium, ſententia contra ipſum lata tranſit in iudicatum.nu.1.

Apoſtolos petens ſi terminum iuris habuerit, debet pro illorum reſponſione redire infra trigenta dies.num.1.& in addit.litera B. vbi an iſti dies triginta currãt a die ſententiæ. An vero a die appellationis.

Fatalia non currunt ſubſequuta tranſactione declara, ve nume.2.

Adulterium probatur ex confeſſione adultera & depoſitionibus teſtium.nu.3.

Papa aſſertioni de crimine alicuius creditur.nu.3.cõcurrentibus tamen adminiculis de quibus ibidem.

Papa præſumitur motus ex rationabili cauſa.nu.3.

DECISIO CVIII.

1 SEntentia A. C. lata anno 1575. trãſiuit in rem iudicatam, de qua conſtare deciſum fuit cũ licet fuerit appellatum, attamen Laurentius non redijt [a] pro Apoſtolis, poſtquam habuit primum terminum iuris a quo numerantur triginta dies, [b] l. Iudicibus, C. de appellat. cap. ab eo de appellat. in ſexto.vbi habetur quod qui non redijt cenſetur appellationi renunciaſſe; Præterea non commiſit cauſam infra biennium. Et hoc modo etiã inducitur res iudicata Authen.ei qui,C.de temp. appell.Clem.ſi appellatio,de appellat. Dec.conſil.436.Et dictum fuit coram R. P. D. meo Litta in vna Romana Pecuniaria 17. Maij proxime præteriti.

2 Non obſtãt nullitates & iniuſtitia,quę opponitur aduerſus ſententiam Commiſſarij, quia de ea non tractatur,ſed de ſententia Auditoris Cameræ, quia pronũciatum fuit Motum proprium Pij Quinti non eſſe ſubreptitium. Prout nec etiã obſtat concordia,quæ & ſi impediat curſum temporis Clem. quam diu de appellat. Nihilominus deberet conſtare de concordia ante rem iudicatam, quia nullibi dicitur, quod reſtituat ad verſus eam, quinimò ex actis conſtat de contrario. Nam ſententia Auditoris Cameræ lata fuit anno 1575. Sed cauſa fuit commiſſa in Rota anno 1579.quo anno de menſe Maij fuit facta,vel tractata concordia.Et ſic poſt rem iudicatam. Et de paupertate, quæ impedit rem iudicatam nullibi conſtat.

3 De notoria autem iniuſtitia ſententiæ Auditoris Cameræ dici non poteſt cum fundetur in confeſſione adulteræ in dictis teſtium, & in alijs, & adſit præterea motus proprius Pij Quinti, vbi dicit ſatis aperte & clarè ſibi conſtitiſſe de dicti Laurentij crimine, & Papa pręſumitur motus ex cauſa rationabili Abb.in ca.cũ veniſſent cum ibi allegatis ſub nu.8.de iudic.præſertim cum ad ſententiam Commiſſarij non ſe referat ſed aſſerat ſibi conſtitiſſe, vnde non obſtant,quæ dicuntur aduerſus rem iudicatam.

ADDI-

ADDITIONES.

a *Non rediit*. Regulariter ſi appellans quando Iudex dedit terminum iuris non redierit in d.termino pro reſponſione Apoſtolorum,cenſetur appellationi renũciaſſe. Clementina quãuis rigor de appell.& notant Doct. in c.perſonas extra eod.Boer.conſ.43.incipiente vř nu.3. ſeqq.& nu.17. vbi teſtatur ita fuiſſe iudicatum Lãcillot. de attentat.c.12. limitat.50. nu.297.& ſeqq. vbi ex Boer.in loco præcitato & alijs per eum relatis hanc regulam ampliat duobus modis.Limita eãdem regulam duobus alijs modis.Primo quando in d.termino iuris cauſa fuit commiſſa abſque eo quod pro reſponſione Apoſtolorũ appellans redierit Creſcen. deciſ.75. incipiente appellãti ſub rubr. de appell.in manuſcript. idẽ Lancillot. d. c. 12.ead.Limitat.50. nu.204. & ampliat. 1. nu.24. & in præfat.eiuſd.c.12.nu.55.ſeqq.vbi preſertim hanc limitationem procedere affirmat quãdo in vim d.Commiſſionis fuerit inhibitum.Limita ſecundo quando Iudex peteti ſibi de Apoſtolis reſponderi,non reſpondeat,taceat vel etiam dicat, quod audiuit. Tunc enim habetur pro negante, & propterea non tenetur amplius pro illis redire, & non redeundo appellatio non deſeritur,vt per eundem Lancello.d.c.12.in præfat.nu.54. Pract. Corrad.in tit.de appellat.nume.15.& 17.fol.mihi 205.cum alijs allegatis per eos, ad quam materiam Iudicis ſcilicet non reſpondentis petenti ſibi de Apoſtolis reſponderi, vide Lancellott. d. cap.12.Limitat.1.numẽ.60.& ſeqq.

b *Triginta dies*. Terminus iuris triginta dierum eſt,ſed an currat a die ſententiæ,an vero a die appellationis eſt controuerſia inter Docto. Nã Hoſtien.in c.cordi de appell. in 6.& Card. in Clem. quamuis nu.5.eod.tit.a die appellationis currere aſſeruerunt, & hanc Hoſt.ſententiam in palatio ſeruandã eſſe dixit Rota deciſ.5.alias 29. fuit dubitatum de appell.in nouis,contrariã tamen ſententiam quod imò terminis iſte currat a die ſententiæ non autem a die appellationis magis communiter receptum eſſe poſt alios,quos recenſent antiquiores Guidopap.in tract.de appella. q.27. ad med.Miſinger.obſer.36.incipiente quãdo aliquis centur.4. Nicol. Grauat. in addit. ad Veſtr. lib.7.cap.3.rubr.de appellatione, &c.nu.65. Michael Craſſ.in commun.opin.lib.2.c.fi.q.9. Lancellot. de attentat.c.13.nu.3. Dummodo tamen appellans ſententiæ notitiam habuerit aliàs non a die ſententiæ,ſed a die ſcientiæ terminus prędictus currere incipiet ex relatis per Veſtr. & Craſſ. in locis præallegatis.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ORANI.

Bononien. Attentatorum Veneris 10. Nouembris 1595.

ARGVMENTVM.

Contumax quandò dicatur verus, & quando fictus ad effectum, vt poſſit appellare etiam poſt decem dies à die ſcientiæ, Et interim atten tata quando ſint reuocãda.

SVMMARIVM.

Contumax fictus dicitur ille,qui citatus eſt ad ſententiã domi dimiſſa copia etiam ſtatuto ſic permittente citationem fieri poſſe.nu.1.in princ.

Appellare quis poteſt etiam poſt decem dies a die habita notitiæ a ſententia contra ipſum lata quando fuit citatus domi dimiſſa copia.nu.1.poſt principium, & in addit.litera A.vbi de materia.

Appellari,quis poteſt poſt decem dies a die ſcientiæ quando eſt fictus contumax etiam quod citationis habuerit notitiam, & proteſtando comparuerit in iudicio, niſi etiam ſciuerit ſententiam fuiſſe latam.nume.1.verſi. vnde nihil.

Attentata pendente termino ad appellandum etiam poſt decem dies a die latæ ſententiæ ſunt reuocanda ad fauorem ficti contumacis.nu.2.

Iudex à quo ſi ante exequtionem ſuæ ſententiæ admiſit appellationem dando reuerentiales dicitur abdicaſſe a ſe iuriſdictionem, & propterea, non poteſt iſto caſu ad exequutionem procedere. nume.2. verſic. Maximè cum Iudex.

Inhibitione Iudicis ad quem pendente nihil innouari poteſt a Iudice a quo.nu.2.in fine.

Citatio ad ſententiam, an ſufficiat domi dimiſſa copia, vide in addit.litera A.

DECISIO CIX.

1 Licet ſtatuto Bononienſi fuerit pro parte D.Aloyſij in eo ſatisfactum quo voluit per binos Nuncios citationem ad ſententiam domi dimiſſa copia fieri,nihilominus haud amplius operatur, quam quod ſentẽtia in vim repetitę citationis lata valida ſit, non autem quod D. Angelus citatus propterea dicatur verus contumax & non fictus: ita quod non potuerit poſt decem dies appellare a die habitæ ſcientiæ [a] ſententiæ latę Rot.deciſ.2.de dol. & contuma.in nou.vnde nihil etiã releuat, quod Procurator D. Angeli habuerit ſciẽtiam citationis comparendo in iudicio & proteſtando, quia ad effectum,vt non poſſit appellari a die ſcientiæ non ſufficit,quod habuerit ſcientiam citationis, niſi etiam ſciuerit ſententiam fuiſſe latam Fely. in c.quoad conſultationem num.24. de re iudic. Natt.conſ.51.nu.1.cum relat.per Modern.de attentat.2.par.c.12.limitat.50.nu.158.& ſeq.

2 Quare Domini perſiſtendo in reſolutis dixerũt immiſſionem in poſſeſſionẽ, & ſequeſtrum in vim præfatæ ſententiæ obtentum, non poſſe ab attentatis excuſari Rot. deciſ.51. de appellat. in nou.Modern.de attentat. d. c.12. limitat.50. nu. 128. Maximè cum Iudex a quo ante exequutionem admiſerit appellationem dando Angelo reuerentiales per quas abdicauit a ſe iuriſdictionẽ,

Ideoq; non potuit procedere ad exequutionem, Multo autem minus ſi liqueret ſuperueniſſe inhi bitionem Iudicis cui appellationis cauſa fuerat commiſſa Franc.in c.dilectus de appellat.

ADDITIO.

a *Scientiæ*. Notabilis eſt iſta deciſio volens tempus ad appellandum currere a die ſciẽtiæ,etiã quod ſtatutum permittat citationem ad ſententiam fieri domi dimiſſa copia, ſic & idem crederẽ quando eadem citatio domi dimiſſa copia ſufficeret de ſtylo & conſuetudine, prout hodie ſufficere teſtantur Mohed.deciſio.161.Put.deciſ.15.de Iudic.Peregr.deciſ.51.in manuſcript.

Et quod citatus domi poſſit a die notitiæ apappellare eo, quia reputatur fictus contumax, & non verus voluit etiam Rota deciſ. 2. aliàs 49. ſi feratur de dolo, & contumacia in nouis, & deciſio.46.aliàs 500.ſi feratur de appell.in antiq.prout eas refert Lancellott.de attentat.cap.12. limitat.50.nume.143. Ad idem vide Crott. conſil.7. Veſtr. in pract. lib.7.cap.3. nume.21. Capyc. deciſ.139.per tot.vbi de materia Vant. in tit.de nullit.ex defect.Citationis nume.92.Peregrin.deciſio.31.lib.1.Cephal.conſil.241. nume.55. & ſeq. vbi ampliat etiam quod fuerit actum manu Regia & ordine omiſſo.

Fam.Cent.J.V.D.Galeſ.

ORANI.

Romana Legatorum de ſtabilis Veneris 19. Januarij 1596.

ARGVMENTVM.

De fide & probatione libri mercatorum, & an & quando liber in vna partita mẽdax & falſus,in totum præſumatur falſus.

SVMMARIVM.

Referenti creditur,quando de relato apparet,nu.1. ad fi.

Libro mercatoris regulariter contra tertium non ſtatur, niſi plures probabiles concurrant coniecturæ.num.1.in fine.vt in addit.lit.A.vbi alia de materia, & fide libri mercatoris.

Scriptura imperfecta ſumit robur ab effectu ſubſequuto. nume.2.

Liber mercatoris in vna partita repertus falſus, operatur præſumptionem falſitatis in alijs partitis. num.3. vbi declaratur.

Notarij falſi inſtrumenta confecta ante falſitatem commiſſam valent & tenent.nu.4.in fi.& in addit.lit.B.

Liber priuatus facit plenam fidem contra ſcribentem, & eius hæredes.nume.4.& in addit. litera C.vbi alia ad materiam,de fide & probatione libri priuati.

Copiæ partitarum alicuius libri extracta in vna cauſa faciunt fidem in alia,nu.5.

Copia ſimplex bene probat contra recuſantem exhibere originale.nu.5.

Legatum factum creditori ſuo quando cenſeatur factum animo compenſandi,nu.6.& in addit.litera D.

Legatario ſtatim mortuo teſtatore acquiritur ius legati. nume.7.

DECISIO CX.

1 Dubitaui in cauſa Romana Legatorum DD.de Sabellis præſuppoſito teſtamẽto q.Cardinalis Sabelli filio debitorum per Comitem Nicolaum dato & iurato, & alijs hinc inde deductis An eſſet ſtandum partitis relatiuis de quibus agitur, & an Comes teneretur excomputare ſummam ſcutorum 4529.cõtentorum in duabus partitis per D. Ducem productis cum precio vineę & expenſis in ea factis,ac ſumma ſcutorum ſeptingentorum cenſus impoſiti ad fauorem Ragnutij Calui. Domini quoad primam partem dubij fuerunt in voto affirmatiuo, quia partitæ relatiuæ ne dum verificantur ex nudo folio per Comitem exhibito, ſed ex calculo earum per computiſtam q. Cardinalis ſubducto & ſolutione ſequuta earum in vim mãdatorum Comitis tempore quo hereditatem adminiſtrauit: De partita enim Lucæ Betti vlterius non poteſt ambigi,cum preuia citatione ex libris eius proprijs fuerit extracta & mandante theſaurario Papę per ſolutionẽ extincta, vt nec de partita Luraghi ex quo per libros ſuos iuſtificatur. reliquę ẽt nẽpe heredum Adriani de Caualerijs, & Dominici Luparelli ex cõputis cum mandatis,& quietantijs originalibus in Bancho Luraghi deprehenſis,& in actis productis,ideoq; cum relatũ iam fuerit repertũ in conſequentiã referens cum eo, plenè probat Fely.in c.qm̃ Abb.circa finẽ verſic.2.limita de offic.dele.Pariſ.conſ.33.nu.6.lib.1.
a vnde ẽt ſi regulariter libro Mercatoris [a] contra tertium non ſtetur, tñ hoc non habet locum quãdo ex pluribus coniecturis probabilis reddit̃ Soc. conſ.291.nu.14.lib.2.Aym.conſ.275.nu.8.

2 Proinde cũ in conſeſſo ſit apud partes bo. me. Cardinalem ſuo teſtamento ordinaſſe, quod debita Comitis ſoluerentur,& dubitari non poſſet quin partitas hęres vidiſſet,ac quod theſaurarius Lucæ Betti ſatisfieri iuſſerat, quodq; partitæ oẽs ſolutione fuerint ſublatæ, non dubium eſt quin effectus ſubſequutus tribuerit robur ſcripturę ẽt imperfectæ Cyn.inter conſil.Bal.40.col. penult. lib.4. Aym.conſil.101.nu.4.& conſil.158. nu.1.

3 Fruſtra verò dicitur relationi libri Luraghi fidem non eſſe adhibendam tanquã ſuſpectæ. Primo,quia ſcripſerit ſoluiſſe Lucę de mãdato Theſaurarij tanquam creditori hæreditario. Secũdo, quia in cauſa diſcuſſionis bonorum ſuorum, repertũ ſit libros ſuos refertos mendacijs, ita quod vna partita falſa operetur præſumptionem falſitatis aliorum iuxta trad.per Innocen.in cap. fraternitatis in princ. de hæred. Caſtren. conſil. 31. ſub nume.4. verſic. Nam ſicut lib.1. Pariſ. conſil.40.nume.4. & 26.lib.1. Quia quoad primum fuit dictum ex libro Lucę Betti iam fuiſſe veritatem partitę detectam Comitiſque debito adſcriptam, cuius quidem intentio non fuit alia quam vt ex ære hereditario lucretur. Quoad ſecundum pariter reſponſum fuit de alienis partitis nõ agi, ſed de iſtis de quarum veritate etiam aliunde liquet maximè cum fuerint deſcriptæ longè ante Luraghi decoctionẽ, pro quo facit, quod dicitur

de

b de falſitate commiſſa a Notario [b] per quam non infertur ad falſitatem inſtrumentorum antea per eum confectorum, Butr. in c. fraternitatis num. 6. Io. de Amic. nume. 16. Socin. & Felyn. nume. 12. de hæred.

4 Quantum vero ad ſecundam partem dubij Domini tenuerũt partitas, de quibus in ea nullo modo excomputandas, quod enim earum fuerit Comes creditor apparet ex partitis deſcriptis in libro bon. mem. Cardinalis in quibus deſcribitur creditor huius ſummæ pro tanto grano Abbatiç Beneuenti per eum poſſeſſç, & pro tanto vino vinearum alia's per ipſum poſſeſſarum, quæ quidem contra Cardinalem, & ſuos hæredes plenam fidem

c [c] faciunt Iaſ. in repet. l. admonendi numero 112. & ibi Rip. num. 119. ff. de iur. iuran. canoniſt. in c. 2. de fid. inſtrumentorum.

5 Nihil etiam infert, quod originales partitę nõ exhibeantur, quia ſufficit copia extracta ex ipſis libris in alia cauſa maximè cum DD. de Sabellis illos exhibere recuſent, quia tunc ſtatur etiã ſimplici copiæ Peregr. deciſ. 160. lib. 2.

6 Non obſtat, quod dicatur Cardinalem Comi

d ti Legatum reliquiſſe animo compenſandi [d] cum huiuſmodi partitis, quia verba legati; *Volemo ſe li paghino li ſuoi debiti*, Repugnant huiuſmodi præſumptioni, neque enim legatum cõtinet certam quantitatem, & verſamur in debito voluntario in quo ceſſat præſumptio compenſationis l. cum dotem §. ſi pater, & ibi Doct. pr. ff. ſolut. matrimo. auth. præterea C. vnd. vir & vxor.

7 Idem concludebant Domini reſpectu partitæ pretij vineæ terrarum ſuper quibus cenſus impoſitus fuit ad fauorẽ Raynutij, quia cum Comes tempore obitus teſtatoris eſſet debitor pretij vineæ, & terrarum ſtatim ius legati fuit ſibi acquiſitum l. eam quam, & ibi poſt gloſ. Bart. & alij C. de fideicommiſſ. & ſic per venditionem vineæ, & terrarum non poteſt dici legatum deſijſſe deberi, vt bene hic per informãtes pro Comite quorum reſponſiones placuerunt Dominis.

ADDITIONES.

a MErcatoris. Veriſſima eſt concluſio, quod liber mercatoris non probat cõtra tertiũ, ad cuius comprobationem, vide etiam Negus. in tracta. de pignoribus in ſecundo membr. quintæ partis principalis nume. 47. in fine Menoc. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſ. 91. num. 25. & ſeqq. & eſt ratio, quia libro mercatoris creditur tantum in ijs quæ reſpiciunt cauſam mercaturæ ſecus in alijs Aym. conſil. 221. nume. 12. Ferrans Vaſcq. controuer. Illuſtr. cap. 35. nume. 6. Roland. conſil. 92. nume. 8. & ſeqq. libr. 3. vbi exemplificat in eo qui ſcripſit penes aliquem depoſuiſſe pecuniam Menoch. d. caſ. 91. nume. 23. & ſeqq. Ioſeph. Ludoui. concluſ. 29. in fine principij, & verſic. ſeptimo requiritur vbi ex hoc facit duas illationes Mandel. conſil. 95. lib. 1. vbi etiam infert, quod propterea non creditur libro mercatorum in quo aſſeritur aliquem fideiuſſiſſe pro principali debitore.

Et generaliter de fide, & probatione libri mercatorum, vide Aym. de antiq. tempo. ſect. viſo de verbis enunciatiuis num. 32. & ſeqq. & ſect. vidimus, & abunde, & vtiliter nu. 2. & pluribus ſeqq. Marſil. ſing. 458. incipiente liber Doct. omnes in l. admonendi de iur. iurand. Catell. Cotta in ſuis memorialibus in verbo conſuetudo indiſcreta. Cepoll. cautel. 79. & 177. Socin. reg. 215. Matheſ. ſing. 51. Iaſ. in l. age C. de tranſact. Stracc. in tractat. de mercatur. par. 2. nume. 51. & plurib. ſeqq. Ioſeph. Ludou. d. concluſ. 29. per totam Roland. d. conſil. 92. nume. 1. & ſeqq. libr. 3. Viui. in commun. opin. in verſic. ſtatutum iubens Ioan. Petr. Surd. deciſ. Mantuan. 199. per tot.

b *Notario*. Quamuis regula ſit, quod Notarius de falſo condemnatus nõ poſſit in futurum poſt condemnationem amplius ſe de inſtrumẽtis rogare ſecundum communem de qua per Alexand. in l. ſi quis ex argentarijs §. cogentur nume. 6. & ibi etiam etiam Alber. Ange. nu. 2. Paul. de Caſtr. nume. 3. & Iaſ. nume. 12. Bald. in l. in exercendis num. 21. verſicul. ſed Barto. dicit C. de fid. inſtrumentor. Ioan. de Platea in l. ſi aliquid C. de ſuſceptoribus, & Anchar. lib. 10. Paul. de Caſtr. in conſil. 203. ſecundum antiquam impreſſionem Ang. de maleſ. in verbo falſario verſicul. quæro aliquis Notarius nume. ... Innocent. in cap. fraternitatis num. 1. in fine, & ibi etiam Ioan. de Anan. nume. 8. extrà de hæretic. Clar. in pract. §. final. quæſtio. 73. verſicul. Notarius Maſcar. de probat. lib. 2. concluſ. 1003. nume. 45. vbi ampliat etiam in inſtrumentis ad pias cauſas.

Non tamen falſa redduntur inſtrumenta ante condemnationẽ rogata, & propterea non prohibetur illa publicare, vt per eundem Clar. in loco præcitato, & per Maſcard. dict. concluſ. 1003. dict. nume. 45.

c *Fidem faciunt*. Quod liber tam mercatoris quam alterius cuiuſcunque priuatę perſonę probet contra ſcribentem, adde Socin. regul. 63. in 7. fallen. Gabr. titul. de confeſſ. concluſ. 1. nume. 55. & ſeq. vbi declarat.

d *Compenſandi*. Iſta materia an ſcilicet, & quando legatum factum a debitore ſuo creditori cenſeatur factum in compenſationem ſui debiti, an vero illud debeatur vltra debitum, requireret potius exactam, & particularem quæſtionem quam ſimplicem additionem, Ideo ſufficit pro nunc lectorem remittere ad iura & Doctores infraſcriptos, in quibus bene eadem materia pertractatur & præcipuè ad tex. in l. ſi cum dotem §. ſi pater ff. ſolut. matrim. & in l. ſi ſeruum ff. de action. empt. & in l. 1. §. ſciendum de rei vxor. actio. & in l. creditorem ff. de lega. 2. & in l. pecuniæ ff. de alimen. & cibar. lega. & in l. ſi compenſandi C. de hæred. inſtituen. & in auth. præterea C. vnd vir. & vxor. & ibi præſertim Iaſ. numero 18. & Dec. nume. 11. Socin. in l. de die §. tutor. nume. 9. ff. qui ſatiſda. cogan. Crem. ſing. 3. Paul. de Caſtr. conſi. 83. par. 1. Alexand. conſil. 12. nume. 61. lib. 2. Corn. conſi. 210. nume. 3. & conſil. 292. nume. 2. & conſi. 288. nume. 9. & conſi. 257. 344. & 316. & lib. 1. & conſil. 258. nume. 2. lib. 3. & conſil. 115. nu. 2. & conſ. 230. nume. 3. & ſeqq. libr. 4. Socin. iun. conſil. 30. nume. 17. part. 2. Diaz. reg. 171. & 454. Mandell. conſil. 2. nume. 14. & conſi. 7. nume. 9. & conſ. 17. nume. 6. & ſeqq. & num. 78. lib. 1. Afflict. deciſ. 44. per tot. Dilect. de art. teſtan. caut. 5. in tit. de lega.

Couar.

Couar.in cap.officij nume.1. & ſeqq. in diſcurſu extra de reſtam, Card. Alban.conſil.6. nume.1.& conſil.9.nume.1.& ſeqq. Hier.de Monte quęſtio. 3. & quæſt.1. per totam in diſcurſu Sebaſt. Med. in tracta.de compenſat.part.1. quæſt.31. Bero.q. 62.nume.2.& nume.6. Villalob.in commu.opin. litera L. numé.42. & litera V. nume.96. Soarez. etiam in commun.opin.litera L. nume.34. & 35. Roland.conſil.65.nume.18.& ſeqq.libro 2.& in tracta.de lucro dotis quæſt.96. Anchar.iun. quęſtio.91.nume.1.& ſeqq.par.2. Cephal. conſil.84. nume.9.& ſeqq.lib.1. Peregr.de fideicommiſſ.articul.33.nume.41.& ſeqq. Mantic. de coniectur. vltimar.voluntar. lib.11.tit.2.num.1. & ſeqq.per totum ſimon.de Pret. de interpretat. vltimar. voluntat.lib.4.interpret.1.dubit.6. nume.1.& pluribus ſeqq. Honded.conſil.50.nu.1.& ſeqq.lib.2.

Fam. Cent. I.V. D. Galeſ.

CORDVRE.

Taruſina pratenſæ ſimoniæ 13. Maij 1596.

ARGVMENTVM.

Notabilis eſt deciſio in materia probationis ſimonię, quod ſcilicet ea non probetur ex confeſſione aſſerti ſocii criminis item nec per tentatam abſolutionem, ſeu compoſitionem in Dataria in præiuditium alterius, item nec per teſtes de publica voce, & fama, ac de auditu ab eo qui ſimoniam commiſiſſe fatetur, & generaliter quod nunquam ſimonia dicatur probata, niſi etiam probetur præcedens pactio, ſeu conuentio cum nonnullis aliis notabilibus circa nullitatem ſententiæ de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Accuſator in crimine ſimoniæ debet ſe ſubſcribere ad pænam talionis. nu.1.

Sententia eſt nulla, quando fuit lata non ſeruata forma commiſſionis, nu.1.

Sententia data prout in cedula ſubſtinetur, & valet quādo in actis conſtat de cedula, aliter ſecus. nu.2.

Sententia prima nulla confirmari non poteſt per ſecundū etiam parte non opponente, quando nullitas primæ ſententia influit etiam in ſecunda. nu.3.

Simonia probatur præſumptionibus dummodo tamen ſint vehementes, & reum de crimine conuincentes, etiam quod ciuiliter agatur ad priuationem beneficij. num.4.

Simoniæ probatio debet eſſe plena, & concludens. nume.4.

Simonia non probatur per vnum teſtem de uiſu cum præſumptione. nu.4.

Simoniæ præſumptiones ad hoc vt eam probent, debent eſſe euidentes claræ, & ſimoniam neceſſario concludentes ita vt nihil aliud importare poſſint. nu.4.

Simonia quoad reſignantem non probatur ex confeſſione reſignatarij. nu.5.

Confeſſio cedentis facta poſt ceſſionem non nocet ceſſionario. nu.5. in fine.

Socius criminis non eſt idoneus teſtis in materia ſimoniæ num.6.

Teſtes de auditu ab eo cui non creditur; nullam facit fidem. num.6.

Simonia non probatur per teſtes deponentes de auditu ab eo qui ſimoniam commiſit. nu.6.

Simonia non probatur per confeſſionem ſocij criminis præſertim emanata poſt litem captam. nu.6. & 7.

Simoniæ crimen non probatur per teſtes deponentes de publica voce, & fama, etiam quod ciuiliter agatur. nu.8.

Simonia non cenſetur probata, niſi aliqua præcedens pactio etiam probetur. nu.9.

Simonia non dicitur probata per tentatam abſolutionem ſeu compoſitionem in Dataria præſertim poſt motam litem. nu.10.

DECISIO CXI.

1 IN cauſa Taruſina prætenſæ ſimoniæ cum dubitarem, an ſententiæ de partibus eſſent confirmandæ, vel infirmandæ, Domini reſoluerunt illas eſſe reuocandas tum ex capite nullitatis, tum etiam iniuſtitiæ; Nullitas primo deducebatur reſpectu primæ ſententiæ, Nam Papa mādauerat procedi vt Ioannes Franciſcus, qui accuſauerat ſe in forma iuris inſcriberet, de qua inſcriptione adhuc non conſtet, & ſic ſententia fuit nulla nō ſeruata forma literarum commiſſionis capit. cum dilecta de reſcript. vbi Felyn. nume.6. Rot. deciſ.8. de dol.& contumac.in nouis. Caputaq. deciſ.111. num.4. part.1.& deciſ.250.nume.4.part.3. Rot.diuerſor. deciſ.72.nume.10.part.2. Gabr. conſil.43. nume. 39.lib.1. quod præſertim fieri debuit ſtanre proteſtatione per ipſum Proſperum Roberiū in iudicio pluries, & facta, & repetita reſpectu dictæ inſcriptionis, & accuſationis.

2 Secundo, quia dicta ſententia fuit lata prout in cedula quæ nulla aderat tunc in actis prout requirebatur, vt talis pronunciatio ſubſtineri poſſit cum reddatur certa per relationem ad acta l. ſi quis ad exhibendum de except. rei iudic. Aym. conſil.202.nume.17.

3 Quo verò ad ſecundam ſententiam, eadē nullitas colligebatur, quia confirmauit primam quæ cum eſſet nulla per ſecundam confirmari non potuit, neque obſtabat, quod prima ſententia nulla poſſit per ſecundam confirmari parte non opponente, vt alias fuit dictum in illa Peruſina nullitatis 16. Iunij 1593. coram R.P.D. meo Pegna, quia fuit reſponſum id verum eſſe vbi eadem nullitas in ſecunda ſententia non influeret prout cōtigit in noſtro caſu reſpectu accuſationis, & inſcriptionis, ad trad.per Innocen.in cap.1. de confirmat. vtil. vel inutil. Felyn.in cap.ea quæ nume. 2. de re iudic. Alexan. in l. iudex poſtea quam nu. 23. eod.tit. & fuit dictum in illa Auximana terrarum

rum 28.Octobris 1594.corã R.P.D.meo Orano.

4 Quoad caput iniuſtitiæ ex probationibus deductis Domini dixerunt non probari ſimoniam, Nam licet ad illius probationem admittantur etiam præſumptiones in odium,& propter atrocitatem ipſius cap.ſicut vbi Innoc.& Abb.de ſimo. Aym.conſil.122.nume.8.Bernard.Diaz. in prax. cap.85.illę tamen debent eſſe vehementes, & reũ de crimine conuincentes, quamuis ciuiliter agatur ad priuationem beneficij, Nam ſimoniæ plena, & concludens debet eſſe probatio Clar. in §. ſimonia num.12. & cauetur in conſtitutione Pij Quinti §.& vt ſimoniæ ad gloſ. in cap. veniens il primo verſicul.illorum de teſtibus vbi Abba.nume.4.ſcripſit non ſufficere vnum teſtem cum præſumptione, & fuit dictum in Tullen. Parochialis 28.Maij 1593.corã R.P.D.meo Seraphino,quare coniecturæ debent eſſe euidentes,& claræ,& ſimoniam neceſſariam concludentes, ita ut nihil aliud importare poſſint vt dicitur in dicta Tullẽ. & Felyn.in cap. ſuper his nume.17. de accuſat.& ſępe Rota reſoluit vt in Aretina confidentiæ 23. Ianuarij 1595.coram R.P.D.meo Litta,& in Calaguritana confidentiæ 21. Iunij 1593. coram R. P. D. meo Pamphilio, & in Cuſentina confidentiæ 4.Februarij 1591.coram R.P.D. meo Orano, & in Firmana Cappellaniæ 7. Maij 1582. coram Sanctiſſimo, & latè fuit reſolutum coram Illuſtriſſimo Dom.Blanchetto 7. Februarij præteriti in cauſa Romana, ſeu Hiſpalen. prætenſæ ſimoniæ quæ plures alias reſolutiones factas in Rota refert.

5 Probationes autem quæ deducebantur nihil concludunt, Nam primo illa quæ colligebatur ex confeſſione Bernardi cum in præſenti ageretur de probanda ſimonia ad fauorem Franciſci Gandini in pręiuditium non tantum ipſius Bernardi, qui beneficium de quo agitur per reſignationem in ipſius fauorẽ a Proſpero reſeruata ſibi penſione 200. ducat. obtinebat, ſed etiam ipſius Proſperi tum ratione dictæ penſionis quæ data ſimonia ſubſtineri nequit tum ratione regreſſus quem idem Proſper prætendebat,& prętendit ob non factam publicationem ipſius reſignationis per Bernardum ad cuius fauorem reſignauerat iuxta conſtitutionem Gregorij XIII. & inde reſpectu intereſſe Proſperi nõ probatur ſimonia ex confeſſione Bernardi reſignatarij cum confeſſio confitenti ſolum præiudicet, & non tertio ad l.1.& per tot.C.& ff.res inter alios act.c.per tuas, de probat.l.pronunciatum C.de non numer.pecunia. & ſicut confeſſio cedentis facta poſt ceſſionem non nocet ceſſionario vt dicitur in illa Tullen. ſimiliter cõfeſſio reſignatarij poſt factam ſibi reſignationem non deberet obeſſe reſignanti, cui penſio reſeruata fuerat cum ad annullandum dictam penſionem ageretur.

6 Nec talis confeſſio poteſt loco teſtis deſeruire cum ſocius criminis non ſit idoneus teſtis præſertim in materia ſimoniæ cap. ſicut el primo de teſtibus gl.verſicul. confeſſo in d.cap.veniens, Caputaq.deciſ.242.num.1.& 2.par.3.& fuit dictum in illa Tullen.Parochialis, & quemadmodũ Bernardo non creditur, ita etiam nõ eſt credendum teſtibus qui deponunt de auditu ab ipſo,& Marco Antonio eius patruo, qui dicuntur crimen ſimoniæ commiſiſſe ad c.licet ex quadam el primo de teſtibus tex. cum ibi traditis in auth. ſi quis in aliquo C.de fid.inſtrum.

7 Et conſiderabant Domini, quod iſta Bernardi confeſſio, & dictæ depoſitiones percutiebant tempus quo cępta erat lis inter ipſum,& Proſperum occaſione impetrationis per Proſperum factæ ob non publicationem,& ſic de tempore contractæ inter eos inimicitiæ, quod non modicam ſuſpitionem colluſionis inter Ioan. Franciſcum, & Bernardum ex actitatis in dict.iudicio poterat cauſare ad præiuditium Proſperi.

8 Minus probãt teſtes de publica voce, & fama, crimen ſimonię, quando agitur ad effectum priuationis etiam ſi ciuiliter agatur gloſ. in d. c.veniens,& ibi Abb.nu.8.Put.deciſ.171.nu.11.lib.i.

9 Cum tamen ex depoſitione teſtium de quibus in ſummario non probetur aliqua pręcedens pactio merito nõ poteſt dici probata ſimonia cum ſit neceſſaria ad illam conſtituendã. text.cum gl. in cap.tua nos de ſimonia Dec.nume.9. in d.cap. veniens de teſtibus Put.d.deciſ.171.num.9. Mohedan. deciſ.1. de ſimon. & fuit dictum in d. Firmana Cappellaniæ coram S.D.N. & in d.Cuſentina cõfidentiæ coram R.P.D.meo Orano, & latè diſcuſſum in illa Romana,ſeu Hiſpalen. ſimoniæ coram Illuſtriſſimo D.Blanchetto.

10 Scriptura priuata Marci Antonij non fuit habita in conſideratione, quia licet tentauerit obtinere abſolutionem, nõ tamen probat ſimoniam in caput alterius: ſicut etiam compoſitio facta a Bernardo cum Dataria Proſpero obeſſe non debet, præſertim cum dicatur facta poſt motam litem ſuper crimine ſimoniæ ex pluribus per Dominos conſideratis in illa Tullen.Parochialis.

PEGNAE.

Tullen. Monaſterij Die 17. Maij 1597.

ARGVMENTVM.

De clerico beneficiato, an & quando beneficio priuetur ob non promotionem ad ſacros ordines, & an ipſo iure, an verò præcedente monitione.

SVMMARIVM.

*Clerici beneficiati priuantur beneficio ſi non faciunt ſe promouere ad Sacros ordines.nu.*1. *& 2.vbi allegãtur iura quibus hæc concluſio probatur.*

*Clericus non priuatur beneficio ipſo iure ob non promotionem ad Sacros ordines, ſed eſt neceſſaria præcedens monitio.nu.*3.*& ſeqq. & per totam deciſionem vbi benè declaratur materia.*

*Cap.1.de ætat.& qualitat.intellectus. nu.*3.

*Cap.cum in cunctis §.inferiora de elect.intellectus. nu.*4.

*Cap.licet canon de electione in 6.intellectus. nu.*5.*&* 6.

Clemen-

Clementina ne in agro §. cæterum de ſtatu monach. intellectus. nume. 7.

Curati, & Rectores actu curam eccleſiarum Parrochialiū adminiſtrantes priuantur Parrochia, & Rectoria ſi non faciunt ſe promoueri ad Sacros ordines. nu. 5.

Prælati eccleſiarum collegiatarum non exercentes curam per ſe ipſos non priuantur beneficio ob non promotionē ad Sacros ordines. nu. 6.

Prior conuentualis habens curam animarum, & perſonarum priuatur cura, & dignitate ob non promotionē ad Sacros ordines. nu. 7. & 8.

Diſponens ſi aliquid voluiſſet, expreßiſſet, Nō expreßit, ergo noluit. nu. 8.

Pœnalia non ſunt extendenda de perſona vnius qualitatis ad perſonam diuerſæ qualitatis. nu. 8. in fine.

Pœna priuationis non habet locum niſi in caſibus a iure expreßis. nu. 8. in fine.

Abbas qui actu exercet curam monachorum priuatur Abbatia ob non promotionem ad Sacros ordines, ſecus ſi talem curam non habet. numero 9. & omnibus ſeqq. in diſcurſu.

Diſpoſitio pœnalis qualificata non habet locum deficiente qualitate. nume. 10. in fine.

Parrochialitas non concluditur ex perceptione decimarū tanquam ex ſigno æquiuoco. nume. 13.

Clericus non priuatur beneficio ob non promotionem ad Sacros ordines, quando fuit monitus lite pendente quo tempore ad illos ſuſcipiendos cogi non poterat. nu. 15.

DECISIO CXII.

1 POſt dubium die 27. Ianuarij proxime præteriti diſputatum ſuper cōcubinatu Abbati Nicolao oppoſito, & ad illius fauorem negatiuè deciſo, conſequenter in hac propoſitione quæſiui ſuper alio articulo a Rota etiam præſcripto, an idem Abbas ob non promotionem ad Sacros ordines eſſet ipſo iure Abbatia priuatus, aut ſaltem per ſententiam veniret priuandus.

2 Et Domini vtraque parte informante, neque ipſo iure fuiſſe priuatum, nec venire priuandum cenſuerunt. Nam ex iuribus, quibus id ſuaderi poſſe videbatur nempe cap. 1. de ætat. & qualitat. cap. cum in cunctis §. inferiora de elect. cap. licet canon eodem tit. lib. 6. Clement. ne in agro. §. cæterum de ſtatu monachorum non poterat id legitime concludi.

3 Quoniam cap. 1. de ætat. & qualitat. non inducit priuationē ipſo iure, procedit enim iuxta terminos cap. cum in cunctis §. inferiora de elect. nēpe in priuatione per ſententiam, monitione tamen præcedente gloſſ. in dicto capit. 1. in verbo fiant, & in dicto §. inferiora in verbo canonibus, vbi Antonius de Butrio nume. 6. Rota deciſ. 3. de pœnis in antiq. Geminianus conſilio 131. numero 1. & ſequen. & Federicus de Senis conſilio 28. incipien. caſus.

4 Cap. cum in cunctis §. inferiora licet comprehendat Abbates, vt notauit Panormitanus in dicto §. inferiora nume. 3. non tamen operatur priuationē ipſo iure, nec per ſententiam ſine præuia Epi monitione d. §. inferiora Rebuff. in praxi benefic. tit. de non promotis infra annum num. 25.

5 Cap. licet canon ſtrictè procedit in Eccleſijs Parrochialibus, & earum curatis, ſeu Rectoribus actu curam adminiſtrātibus de quibus loquitur dicto §. inferiora gloſſ. in dict. cap. licet canon in verbo Parrochialibus Geminianus dicto conſil. 131. num. 1. & ſequent. Rota dicta deciſ. 3. de pœnis in antiq. Ioannes Andreas in capit. ſtatutum nume. 2. circa med. de elect. libro 6. latè Rebuff. in prax. titul. dicto tit. de non promot. intra annum nume. 21. & 27. & 60.

6 Rurſus cap. licet canon non habere locum in prælatis collegiatarum, declarat capit. ſtatutum eod. tit. de elect. lib. 6. neque in illis, qui non exercent curam per ſeipſos docent ibidem communi-
* ter Canoniſtæ, & Vitalinus in clem. 1. nume. 27. de offi. Vicarij, & in clem. ne in agro. §. cęt. nu. 37.

7 Omnis ergo difficultas verſabatur circa intellectum dictę clemen. ne in agro. §. cęterum quam ideo huic Abbati Nicolao non obſtare fuit pronunciatum, quia illius diſpoſitionem locum habere ſolum in priori conuentuali habenti curam animarum, & perſonarum tam in foro pœnitentiali, quàm iudiciali, non autem in Abbate pręſertim commendatario, cuius perſona remanet ſub diſpoſitione dicti §. inferiora cenſuerunt Federicus de Senis conſil. 25. nume. 2. Rebuffus pręcitato loco nu. 21. & 22.

8 Cui intellectui ſuffragabatur ſeries verborum dictę clement. quæ multis in locis tam ante, quā poſt dictum §. cęterum, quando voluit comprehendere Abbates illos explicite nominauit, vt in §. rurſus, & §. ſeq. & in §. ſi quis, & in §. ad ampliationem, at in §. cęterum omiſſa mentione de Abbate, priorem tantum expreſſit, ergo ibi de Abbate diſponere noluit, quia ſi voluiſſet ſimiliter expreſſiſſet Alexand. conſil. 38. nume. 8. lib. 6. Gabr. conſil. 97. nume. 28. lib. 1. & cum agatur de pęnalibus non eſt facienda extenſio, de perſona vnius qualitatis ad aliam habentem diuerſam qualitatem, nec eſt imponenda pœna priuationis, niſi in
* caſibus a iure expreſſis gloſ. communiter recepta in cap. final. vbi Abbas de iure patronatus latè Tiraquellus in l. ſi vnquam in verbo reuertatur nume. 248. & ſeq. C. de reuocan. donatio. Alexander conſil. 103. nu. 15. lib. 2.

9 Præterea aliqui ex Dominis dicebant, quod quamuis diſpoſitio dicti §. cęterum haberet etiā locum in Abbate, ſecus ipſi locum habere opinabantur. Intelligenda tamen erat de illo Abbate, qui actu exercet curam Monachorum, vt inibi tradunt Imola nu. 34. Vital. num. 37. & Rebuffus in prædicto titul. de non promotis intra annum nu. 6. verſicul. ſi tamen.

10 Vnde cum Abbas Nicolaus non haberet curā Conuentus, nec Monachorum, quæ non reſidet penes commendatarium clericum ſecularem nō habitantem intra clauſtra cōuentus, ſed extra in ꝓprijs domibus, ſed tota eſt penes Priorē cōuentualē, qui habet curā conuentus, & Monachorū, & exercitium iſtius curæ, cuius ratione requiritur actualis promotio ad ordines Sacros. Ideo deficiente in perſona Domini Nicolai iſta qualitate a clementina requiſita neceſſario etiam deficiebat diſpoſitio pœnalis, qua veniret plectēdus ſi illa qualitas ſibi competiſſet.

Rurſus

11 Rurſus non poterat prætendi neceſſaria promotio ratione curæ animarum ipſarum Parrochianorum, quia licet Abbas præſentaret Rectorem ſecularem ad Altare Sancti Petri habentem curam animarum non tamen inde inferebatur, curam ſpectare ad Abbatem: nam ex ſerie facti patebat iſtam curam ſecularem olim fuiſſe in eccleſia Sancti Petri, quę fuerat diruta, & tranſlata ad Eccleſiam Sancti Manſueti, ad Altare Sancti Petri, quod in titulum presbytero ſeculari conferri conſueuit: qui cum nomine proprio non Abbatis curam exerceat ille non Abbas ex decreto Canonum promoueri tenebitur.

12 Poſtremo omnes Domini vno conſenſu ſenſuerunt iſtam Abbatiam non videri talem, vt neceſſario requireret promotionem cũ anno 1542. Auctoritate Apoſtolica ex certa ſcientia fuiſſet commendata huic Nicolao in 12. ſuæ ætatis anno conſtituto per reſignationem Diaconi Cardinalis Ioannis a Lotharingia tunc non presbyteri, vt apparebat ex ſerie prouiſionis, & tamẽ de nullius diſpenſatione conſtabat.

13 Non obſtabat, quod Abbas perciperet decimas, quia ex perceptione decimarum tãquam ex ſigno æquiuoco non concluditur Parrochialitas Ancharan. conſil. 162. nume. 4. verſicul. non obſtant allegata Antonius de Butrio in c. quia non nulli. nu. 10. vbi communiter canoniſtæ de cler. non reſiden. ſed neque alia reſigna Parrochialitatis die 20. Maij ann. 1577. corã bo. me. Cãtuccio.

14 Cum itaque ex prædictis conſtaret Abbatem non teneri ad ſuſceptionem ſacrorum ordinum, non erat locus iuribus ipſo iure inducentibus priuationem.

15 Sed neque veniebat priuandus, quia non fuerat monitus niſi pendente lite, quo tempore ad ordines ſuſcipiendos cogi non poterat. cap. commiſſa de elect. libr. 6. Bella Mera deciſ. 83. nume. 1. Rebuffus dicto titul. de non promotis infra annum nume. 41.

CORDVBE.

Romana Cenſus 21. Aprilis 1597.

ARGVMENTVM.

Apoſtilla in apocha adiecta inter lineas, & non in margine per remiſſam cum ſubſcriptione eius cuius intereſt, Non cenſetur approbata per ſe ſubſcribentem in ipſa apocha inſtrumentum ab vno Notario rogatum non probat coram Notario cauſæ, niſi producatur, & apocha cũ obligatione Camerali non tribuit iuriſdictionem A. C. niſi recognoſcatur.

SVMMARIVM.

Inſtrumentum rogatum ab vno Notario A. C. non probat coram alio Notario vbi vertitur lis niſi parte citata illud producatur coram Notario cauſa. nu. 1.

Apocha continens Cameralem obligationem non facit fidem, nec tribuit iuriſdictionem niſi recognoſcatur numero 2.

Apoſtilla adiecta in apocha inter lineas, & non in margine per remiſſam non cenſentur approbata per ſe ſubſcribentem in calce ipſius apocha. nu. 2.

Apocha ſcripta manu eius cuius vtilitatem reſpicit, probat contra ſe ſubſcribentem in ea, dummodo non adſit aliqua apoſtilla inter lineam, & lineam. nu. 2.

Falſitas non præſumitur ex eo, quod apocha ſit ſcripta manu illius cuius vtilitatem reſpicit dummodo ſit ſubſcripta a debitore, & dummodo in ea non adſit aliqua apoſtilla inter lineam, & lineam. nu. 2.

Fideiuſſor cenſus cenſetur liberatus ipſo cenſu extincto, numero 3.

Sententias et res iudicatas extra Rotam latas, Rota exequi non ſolet niſi conſtito de bono iure. nu. 4.

DECISIO CXIII.

1 Contra mãdatũ relaxatũ per A. C. contra Dom. Comitem Alexandrum Santinellum multa opponebantur, & primo quod illud non erat iuſtificatum ex actis prioris inſtantiæ, vbi fuerat relaxatum pro certa ſumma vigore apochæ in qua ſolum promittebatur liberatio a medietate cenſus Dominorum de ferris, & tamẽ nihil erat liquidatum nec exhibitum inſtrumentum cenſus, & Iacobus vnus ex Correis debendis oppoſuerit non apparere de certa ſumma, & nihil fieri niſi viſis iuribus, & ſeruatis ſeruandis. Nec ſuffragabatur, quod inſtrumentum cenſus eſſet penes acta alterius Notarij eiuſdem tribunalis, Nam hoc non ſufficit niſi inſtrumentum producatur parte citata ad dicendum contra in officio illius Notarij qui eſt actuarius cauſæ Bart. in extrauag. ad reprimen. verſicul. de pleno nume. 3. Roman. conſil. 156 nume. 3. & conſil. 519. per tot. Couar. variar. lib. 1. cap. 1. nume. 5. & fuit reſolutum coram R. P. D. meo Decano 25. Nouembris 1578. in vna Bononien. de Budriolis, & in alia Romana Cenſus de Cęſarinis nu. 4. Decembris 1595. coram R. P. D. meo Pamphilio.

2 Secundo obijciebatur dictam Apocham non fuiſſe recognitam, a qua pendebat fundamentũ iuriſdictionis A. C. Galleſ. ad form. Cam. oblig. de quæſt. poſt proceſſ. incident. nume. 2. & quod fuerat mandatum relaxatum contra D. Comitẽ tãquam contra in ſolidum obligatum, & tamen verbũ in ſolidum reperiebatur ſcriptum, & adiectum inter lineas, & non per remiſſam approbatam, & inde tanquam extra corpus Apochæ non recipiebat robur a ſubſcriptione Comitis Alexãdri in §. oportet in authen. de fid. inſtrum. Felyn. in cap. ex literis nume. 10. verſicul. quinta declaratione eod. titul. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cent. 2. caſ. 187. nume. 40. & fuit dictum coram me in vna Toletana primitiarum 17. Maij 1595. & maximè, quia erat adiectũ manu Iacobili, qui Apocham ſcripſerat, & cuius intererat, quod obligarentur in ſolidum propter ſuam præcedentẽ obligationẽ, erga D. Andream Bellium, quod in ſolidum releuaretur indemnis ab omnibus ſocijs.

3 Tertio opponebatur exceptio ſolutionis ex eo,

eo, quod medietatem cenſus accollauit ſibi Comes Raynutius Baſchius inſtrumēto concordiæ celebrato 20. Maij 1589. & alteram medietatem Reuerendiſſimus Cuſentinus fideiuſſor extinxerat, & inde Dom. Andreas remanſit liberatus ab obligatione facta extinguendi cenſum ad fauorem Dominorum de ferris, & licet in emptione Fantinus obtinuerit ceſſionem a ferris, non ideo minus dicitur liberatus Bilius ad cuius fauorem erat ipſe Fantinus pro extinctione obligatus.

4 Ex quibus cum res valde dubia videretur, & multa hinc inde allegarentur particulari inſpectione diſcutienda, Placuit Dominis ſuperſedendum eſſe in exequutione cum Rota non ſoleat exequi ſententias extra tribunal latas, niſi conſtito de bono iure.

LITTAE.

Romana incendij Lunæ 28. Apr. 1597.

ARGVMENTVM.

Dominus tenetur de incendio illato a ſuis famulis, & miniſtris quando in eorum electione eſt in aliqua culpa, ſecus ſi non eſt in culpa.

SVMMARIVM.

Conductor tenetur proprio nomine ex facto, & incendio ſuorum liberorum, & eorum quos induxit in domo conducta ſi modo fuit in aliqua culpa eos inducendo aliter ſecus. nume. 1.

Dominus tenetur pro incendio ſuorum famulorum culpa cauſato, quando & is eſt in culpa in eorum electione, quia puta eſſent homines improbi, & ſceleſti, aut alias imperiti & ignari, ſecus ſi non erant tales in additio. litera A.

Incendium non præſumitur ortum culpa illius famuli, qui probatur diligentiſſimus numero 1. ad med. & in addition. litera B. vbi generaliter, quod diligentia in cuſtodiendo ignem excludit incendij præſumptam culpam.

Regulariter in rebus humanis ſolum ſpectari debet, quod principaliter agitur, non autem quod in conſequentiā. nu. 1. poſt med.

Incendium immiſſum ab inimicis alicuius famuli, ſeu miniſtri conductoris non facit teneri Dominum, qui talem inimicitiam ignorabat. numero 1. ante finem, & in additio. litera C. vbi alia ad materiam incendij propter inimicitiam immiſſi.

Dominus regulariter non tenetur pro incendio, & delicto ſeruorum, quando is aliquo modo ipſius incendij & delicti particeps, ſeu conſcius non eſt. nu. 1. in fine, & in addit. litera D.

DECISIO CXIIII.

1 Domini dixerunt ſtandum eſſe in deciſis rationibus de quibus in ea & ad illud, quod contra eandem deciſionem deducebatur d. l. qui inſulam §. colonus ff. locati, & d. l. videamus eod. tit. fuit reſponſum tolli ex rationibus expreſſis in ipſa deciſione, qui bus non obſtare dixerunt not. per Bartol. Fulgo. & alios in dict. l. videamus dum volunt conductorem teneri proprio nomine ex facto ſuorum liberorum, & eorum quos conductor induxit in domo a ſe conducta ſi modo fuit in culpa [a] eos inducendo, quia cum nulla culpa poſſit hoc in caſu iunctæ imputari circa inductionem Præſtini in dicta domo non reſpectu eius cuius cauſa principaliter fuit inductus, vt ſcilicet venditione librorum incumberet cum peritiſſimus in dicta arte eſſet, & diligentiſſimus [b] non denique reſpectu cuſtodiæ domus quæ in conſequentiam quodammodo veniebat dicti negotij, tum quia in rebus humanis, quod principaliter agitur ſolum ſpectari debet l. ſi quis nec eam vbi omnes hoc not. ff. ſi cert. petat. Creſcen. deciſ. 14. nu. 2. de renunciat. in impreſſ. tum etiam, quia cum Præſtinus de tēpore ſuæ electionis non eſſet diſfamatus pro incendiario, ſeu pro homine malæ vitæ, & conuerſationis, & vlterius inimicitia [c] propter quam cōſtat incendium hoc fuiſſe commiſſum ſuperuenerit ex poſt nec de ea habuerit ſcientiam iuncta, non poſſunt propterea prædicta applicari ad hūc caſum, & certe nimis durum eſſet, quod Dominus teneretur pro delicto ſeruorū [d] vbi ipſe alias non ſit in culpa, aut aliquo modo particeps, ſeu conſcius dicti delicti ad not. per Doctor. in l. non debet ff. de reg. iur. & per Cephal. conſil. 362. nume. 30. lib. 3.

ADDITIONES.

a Culpa. Quando conſtat Dominum eſſe in aliqua culpa præcedente incendium quamuis illud fuerit cauſatum poſteriori culpa ipſius famuli, tunc quod Dominus teneatur de dicto incendio, etiam quod famulus culpam non commiſerit in ſuo officio in ſpecie conſuluit Alexā. Trentacin. in ſuo conſil. poſt opin. Viuij 439. nume. 31. verſicul. ſed ſecus eſt, & nume. 32. verſicul. ſecus verò eſt.

Et in propoſito ſatis in culpa dicitur Dominus, ſeu paterfamilias, quando conducit in ſuum domum aliquem famulum, quem ſcit eſſe periculoſum, ebrioſum, improbū, ſeu facinoroſum per ea quæ generaliter dixit Dom. meus Farinacius in ſua practic. crimin. quæſt. 24. num. 91. & in ſpecie in materia incendij ſcripſerūt Marian. Socin. in cap. ſi quis domum numero 46. in princip. & in verſicul. quod tamen ego limito de iniur. & damnodat. Cepoll. conſil. 69. nume. 5. verſiculo & ex prædictis Iodoch. in practic. crimin. capitul. 104. rubr. de ſpontaneo incendio nume. 7. Ioſeph. Ludou. deciſ. Peruſ. 25. nume. 18. verſicul. vel niſi eſſent ſerui Nequam par. 1. Cephal. conſi. 362. nume. 5. & ſeqq. Menoch. conſil. 53. nu. 8. & nu. 160. in princip. & in verſiculo. Non obſtat quartum vbi declarat non ſufficere iſto caſu famulos eſſe vilis conditionis, & famæ, niſi etiam ſint improbi, & facinoroſi.

b *Diligentiſſimus*. Omnis in Domino excluditur culpa, quando conducit famulum communiter habitum, & reputatum pro fidele, & diligente tunc enim in materia incendij Dominus pro eo non tenetur, etiam quod culpam commiſerit in officio

officio per Dominum deſtinato ſecundum Marian.Socin.in capit. ſi quis domum numero 45. verſic.quod ego limito de iniurijs,& damno dat. Cepoll.conſil.69.num.5.verſicul.& ita debet intelligi Carauit.conſil.crimin.diuerſor.116.nu.1. & ſeqq.vbi pluribus hãc declarationem comprobat Cephal.362.poſt nume.21.lib.3. Magon.deciſ.Florentin.111.numero 33. Vincen.Caroc.de loca.& conduc.part.4.rubr. de incend. nume.28. & nume.40.

Et regulare eſt in hac incendij materia, quod ea probatione diligentiæ excluditur præſumptio culpæ prout eſt text. in l. ſi vendita ff.de peric. & cõmod.rei vendit.& ibi Alberic.nume.1.& Salyc. etiam nume.1.verſicul.tertio,quod probata diligentia Pariſ.in addit.ad Bart.in l.1. nume.1. litera B.verſicul. immo quod ſi probaretur ff.de offi. præfect.Vigil. Alexã. in l.ſi quis ex argentarijs §. Prætor ait nu.9.ff. de eden. & ibi etiam Iacobin. de Sancto Georg.nume.16. verſiculo vnum non omitto addentes ad Salyc. in l. quæ fortuitis nu. 10.litera A.in fine verſic. Item adde C. de pigno. actio.Idem Alexand.in l.domos nume.6.ff.de legat.1.& ibi etiam Iaſ.nume.8.verſicu.vnde alibi, & nume. 10. verſicul. & adde vbi dicit ita alias in contingentia facti conſuluiſſe, & obtinuiſſe in ciuitate Cremonæ Crot.in repet.l.4.§.Cato num. 76.ff.de verbor.obligat.Bald.conſil.442.quidam magiſter in fin. lib.1.& in conſi.442.quidam nomine Reſtorus poſt nume.2. lib.3.Gozzadin.cõſil.63.nume.15.Alexan.conſil.50.nume.4.verſic. ſecundus eſt caſus vbi ponit exemplum diligentiæ,& vigilantiæ habitatoris,& nume.12. in fine verſicul.non omitto lib.1.Alexan.de Neuo conſil.87. ante nume. 1. verſicul. Modo vbi Cepoll. conſil.69.nume.4.& numero 5.verſicul.& ideo ſi conductor Petr.Calephat.conſi.crimin. diuerſo. 58.nume.23.lib.2.Cæſ.Vrſill.in addit.ad Afflict. deciſ.57.num.3.& num.6. in fine Socin.reg.178. in 2.fallen.Fab.Montel.in pract. arbitral. part.4. fol.266.nume.799. in fine verſicul. vnum autem Pariſ.conſil.87.nume. 10.in fine libr.4. Berber.in practic.rubr.de incendiar.cap.22. nume.3. verſic. vltra tamen part.1.Angel. de malef. in verbo *incendiario* poſt nume.12.verſicul. Et ſi conſtat, & ibi Auguſtin.in additio.num.13. Franc.Turzan. quæſt.185.nume.17.Marſil.ſing.393. verſic. ſcias tamen,& conſil.77. nume.13. Grammat.deciſ.3. nume.13.Franc.Marc.deciſ.521.num.2.verſicul. & ad probandum culpam ad fuiſſe part.2. Franc. Trigon.ſing.57.num.3.Andr.Gayl.obſer.21. nume.3. in fine verſicul. & hæc maximè procedunt lib.2.practic.Corrad. rubr. de incendiar. numero 15.in 2.limitatione Menoch. de arbitr. quæſtio. lib.2.Caſ.390.nume.18.Burſatt.conſil.59. num. 7.Roland.conſil.95.nu.15.in fine libr.2. Gerard. Mazzol.conſil.85.numero 43. Hippol.Riminal. conſil.373.nume.12.Menoch.conſil.53.numero 24.lib.1.Hier.Gabr.conſil.159.num.4.in fine, & ſeq.lib.1.& d.conſil.159.nume.8.verſicu. His ita cognitis,& num.24. ante finem verſicul. Nec refert.lib.1.Maſcard.de probat.libr.1.concluſ.467. nume.20.& lib.2.concluſ.892. nume.19. Sebaſt. Med.de caſ.fortuit.par.2. quæſt.7. nu.4. Magon. deciſ.Florentin.111.numero 27.in fine. ſequent. Rauden.deciſio.Piſan.6.numero 24.part. prima.

c *Inimicitia*. Quando domus fuit combuſta ab inimicis cõductoris, & habitatoris propter odiũ quo ipſum proſequebantur, & tunc ipſe conductor tenetur Domino domus damnum ex incendio illatum reſarcire ſecundum Salyc. in l.ſi vendita nume.6.poſt med.verſicu. vel ſi poſt conductionem ff. de peric. & cõmod. rei venditæ facit text.& ibi hoc præcipuè notant Bartol. & Alber. in l.ſi merces §.culpę ff.locat.qui tex.licet loquatur in inciſione arborum facta ab inimico conductorum alicuius agri idem tamen iuris eſt in incẽdio immiſſo Iodoch.in pract. crimin. cap.104. rubr.de ſpontan.incendio num.10.Boniſ.de Vitalin.in titul.de incendiar.num.2.& 3. vbi arguit pro & contra & poſtea hanc opinionem ſibi veriorem videri teſtatur Maſcard.de probat. libr.2. concluſ.892.num.16. & concluſ.993. numero 7. Vincen.Caroc.in tract.de locat. & conduct. par. 4. rubr. de incend.nume.25.Polidor. Rip. de nocturn.temp.cap.27.nu.23.& 31.

Idem ècontra ſi conductoris domus fuit combuſta ab inimicis locatoris tenebitur idem locator ad omnia damna, & intereſſe paſſa per ipſum conductorem occaſione incendij prædicti ſecundum Salyc.in d.l.ſi vendita nu.6.poſt med. verſi. vel ſi poſt cõductionem ff. de peric. & cõmod. rei vendit.Maſcar.de probat.lib.2.concluſ.892. nume.22.& nume.24. vbi amplius, quod in dubio incendium præſumetur proueniſſe potius ab inimicis locatoris,quam conductoris,ſed in hoc cõtrarium,quod immo præſumatur incendium immiſſum odio inhabitãtium, voluit Polidor.Rip. de nocturn.temp.cap.27.nu.34.35.36.vbi præſertim ſi proceſſerit fama inimicitiæ cũ habitante.

d *Seruorum*. Quod regulariter Dominus nõ teneatur pro incendio ſuorum ſeruorum, & illorũ de familia eſt tex.in l.ſi venditor ff.de peric.& cõmod.rei vendit.vbi Salyc.in ſumm. & numero 2. * ad med.verſicul.ſi familiaris.Ita communiter teneri teſtatur,& ex hac concluſione bene infert,& exemplificat idem Salyc. in l. quæ fortuitis poſt numerũ 7.verſicul.ſi familiaris C. de pignoratit. * actio. vbi etiam de communi Marian. Socin. in cap.ſi quis domum nume. 45. in fine de iniur. & damno dat.Curt.iur. in l. Dominus horreorum, numero 16.poſt med.verſicu.præterea non ſequitur ff.locati Anan.conſil.71. nume.3. Qui negat ſocerũ teneri pro Nuru cuius culpa leui domus fuit combuſta Calcan.conſil.40. columñ.2. verſicul.quandoque conſtat vbi quod gloſſ. in l. ne quid in princip.ff.de incend.ruin. & naufrag.contrarium tenens communiter reprobatur Alexan. de Neuo conſil.88.nume.6. Cepoll. conſilio 69. nume.5.in princip.& in fine Salyc.conſil.crimin. diuerſor.31.nume.2.in fine,& nume.3. in principio,& ante finem verſicul.& ſi conſtat libro 1.in princip.Affl.deciſ.57.nume.5.& num.6. verſicul. & quod de incendio,& ibi Vrſill. in addit. nume. 9.& ibi etiam Grammat.litera A.in fine verſicul. & ideo ſi Regacius Pariſ.conſil.82.num.6.& nume.9.& num.17.lib.4. vbi etiam qu od Dominus non tenetur pro ſua vxore Ang. de malef.in verbo *incendiario* nume.11. Franc. Turzan. quæſtio. 185.poſt nume.5.& num.Franc.Marc.deciſ.521.

nu.4.

* nu.4.par.2.Andr.Gayl.obſer.21.poſt numerũ 6. lib.2.vbi teſtatur de communi opinione Menoc. de arbitr.quæſt.lib.2.Caſ.390. nume.19. & ſeqq. Ioſeph.Ludou.deciſ.Peruſ.25.nume.18. parte 1. Cęphal.conſil.362.num.26.& ſeqq.Burſat.conſil.59.poſt nume.18.& ſeqq.Roland.conſilio 98. nume.4.& nume.12.ſeq.iuncto nume.26. in fine verſicul.tertio non obſtat lib.2.Gerard.Mazzol. conſil.85.nume.22.& ſeqq.Bero.conſil.215.poſt nume.6.lib.3.;Alexand. Trentacin. in ſuo conſil. poſt opin.Viuij 439.nume.32.Menoch. conſilio 53.num.1.& omnibus ſeqq.vbi propoſitis, & reſolutis contrarijs rationibus, & argumentis hãc concluſionẽ latiſſimè comprobat Maſcar. de probat.lib.2.concluſ.892.num.10.& ſeq. & concluſ. 993.nume.5.Magon.deciſ.Florentin.111.nume. 34.& 36.Vincen.Caroc.de locat.& conduct.par. * 4.rubr.de incend. nume.29. vbi de communi, & quod in facti contingentia ita vidit iudicari.

Fam.Cent. I.V.D. Galeſ.

CORDVBE.

Romana Nullitatis Cenſus 5. Maij 1597.

ARGVMENTVM.

Pactum quod venditor cenſus teneatur illum redimere poſt ſex annos, illicitum eſt, poteſt tamen a Papa confirmari, & quando confirmatum cenſeatur.

SVMMARIVM.

Cenſus venditus cum pacto, quod venditor teneatur illã redimere poſt ſex annos, an ſit licitus.nu.1. vbi etiam quid ſi fuit reſeruatum beneplacitum ſedis Apoſtolicæ,& a Papa poſtea confirmatus,& in addit. litera A. vbi alia ad materiam,& nu.7.

Cenſus an poßit emi ad certum, & definitum tempus in addit.litera A.

Cenſus an poßit emi vſque ad vitam ementis in additio. litera A.

Cenſus an poßit emi cum pacto de retrouendendo, quando primus emptor voluerit in addit. litera A.

Cenſus an poßit conſtitui cum pacto de non redimendo niſi a tali tempore citra in addit. litera A.

Contractus illicitus nunquid cenſeatur confirmatus a Papa, quando illius tenor de verbo ad verbum fuit regiſtratus in ſupplicatione.nu.1.et per totam deciſionem.

Confirmatio Papæ ſimpliciter facta alicuius contractus, qui prætendebatur illicitus cenſetur confirmaſſe contractum eo modo quo fuit initus, præſertim ſi in confirmatione eſt inſertus tenor ipſius contractus. numero 2.& ſequent.

Confirmatio Papæ alicuius contractus cum clauſula. Dũmodo licitè,& honeſtè, *quid operetur,& ad quæ talis clauſula trahatur.nu.3.*

Confirmatio Papæ dicitur facta ex certa ſcientia, quando Papa videt quod facit, prout ſi in ſupplicatione eſt inſertus totus tenor inſtrumenti, cuius confirmatio petitur.nume.3.

Correſpectiui dicũtur contractus, etiã quod habeant cauſam ſeparatam, quando contrahentes vnum contractum ſine alio non feciſſent.nu.4.

Venditor an poßit percipere aliquos fructus pro pretio ſibi non ſoluto.nu.5.6.& ſeq.

Officia notariatus,& illorum ſcripturæ ſolent in vrbe locari pro annua penſione octo pro centenario.nu.5.

Intereſſe an poſſit per partes taxari in venditione officij vſque ad ſolutionem pretij pro rata proportionabili ad ſcripturas.nu.5.

Mora irregularis ſufficit ut emptor ſoluat intereſſe ſecundum æquitatem l.curabit C.de actio. empti. nu.6.

Cenſus emptus cum pacto de redimendo intra ſex annos, an ſit illicitus.nu.7.& in addit.litera A.

Papa non ſolet diſponere ſuper vxoris.numero 7. vbi tamen, quod poteſt ſi vult.

Vſurarius contractus poteſt etiam a Papa confirmari.numero 7.

Vſura eſt contra ius diuinum.nu.7.

Vſurarij contractus ſubſtinentur a conſuetudine quæ ſit recepta a maiori parte populi.nu.7.

Pactum in contractu venditionis appoſitum, quod res vẽdita, non poſſit redimi niſi poſt tale tempus an ſapiat vſuram in addit.litera A.verſ.& generaliter.

DECISIO CXV.

1 ANdreas Guerras de menſe Februarij 1583. vendidit Ioanne Leſarie officium Notariatus pro pretio ſcutorum 4000. & Ioannes emptor pro ſatisfatione partis dicti pretij conſtituit cenſum 80. ſcutorum ſuper ſcripturis dicti officij venditi pro ducat.1000.cum pacto, quod Ioannes teneretur
a cenſum redimerę poſt ſex annos [a] in quo contractu fuit reſeruatum beneplacitum ſedis Apoſtolicæ,& non aliter nec alio modo, qui contractus fuit poſtea de verbo ad verbum inſertus in ſupplicatione, & confirmatus per ſedem Apoſtolicam, ſed cum pars hæredum q. Ioannis prætenderet dictum pactum fuiſſe illicitum, & vſurariũ, & illum non comprehendi ſub dicta confirmatione Apoſtolica, Re per Dominos ſępe diſcuſſa primum coram Illuſtriſſimo Dom. Blanchetto tunc Rotę Auditore, deinde corã me tandem 5. Maij 1597. fuit reſolutum intrare dictam confirmationem Papæ, & dictum pactum fuiſſe ſub illa comprehenſum ex pluribus.

2 Primo, quia id apparet ex lectura ſupplicationis in qua dicitur, quod partes deuenerunt ad ſupraſcriptos contractus,& concordiam ac conuẽtiones,& pacta ſub beneplacito ſedis Apoſtolicę & cupiunt, & ſupplicant illa omnia contenta in inſtrumento confirmari a Papa ſimpliciter confirmat, quo fit vt cenſeatur etiam confirmaſſe pactum conſtitutionis cenſus eo modo quo fuerat factum cum ſit inſertum in eodem inſtrumẽto, Rot.deciſ.1.in antiqu. & deciſ.9. in nouis Felyn.in capit. ſuper literis numero 10. in princip. extra de reſcript.

3 Non obſtat clauſula appoſita ſcilicet; Dummodo licitè & honeſtè, quia ſtãte inſertione to-

ſtius inſtrumenti, & quod petebatur etiam confirmatio aliorum pactorum, de quibus in cedula non inſerta illa clauſula intelligitur, quo ad pacta contenta in dicta cedula non inſerta, vt fuit dictũ in Legionen. iuriſdictionis 11. Maij 1580. coram R. P. D. meo Decano, quia cum non eſſet narratus nec inſertus tenor contentorum in iſta cedula quorum cõfirmatio petebatur, Papa noluit confirmare contenta in eis niſi cum illa clauſula quatenus eſſent licitè, & honeſtè &c. cum ignonaret quæ & qualia forent, quæ ratio non adaptatur ad pactum de quo quæritur cum illius tenor eſſet inſertus in inſtrumento, & Papa viderit, quod facit vt confirmatum dicatur ex certa ſcientia cap. pen. de cõfir. vtil. & inutil. & ibi poſt Abb. Dec. nume. 1. Roman. conſilio 128. numero 7. Ferrett. conſilio 38. numero 6. Ruyn. conſilio 227. nume. 5. lib. 4. & tenuit Rota coram R. P. D. meo Pamphilio 26. Nouembris 1594. in vna Veronen. exemptionis.

4 Secundo moti fuerunt Domini, quia præſtat iuſtam cauſam confirmationis maxima ęquitas, cum enim venditio, & conſtitutio cenſus ſint poſiti in eodem inſtrumento taliter quod vendens non fuiſſet venditurus ſi cenſus non fuiſſet conſtitutus, ſufficit ad effectum, quod actus dicantur correſpectiui, etiam quod habeant cauſam ſeparatam l. cum eiſdem §. inter decem de ędil. edict. Bartol. in l. Aurelius §. idem quærit numero 3. de liber. leg. Dec. conſilio 245. nume. 5. & conſ. 421. column. 1. & in l. petens 2. notab. C. de pact. Tiraquell. de retract. lignag. §. 17. gloſſ. 1. numero. 20. Corne. conſil. 36. & 117. Vtroq. nume. 14. libr. 2. & conſil. 57. num. 13. & 319. num. 10. lib. 3. Socin. conſil. 273. num. 4. lib. 2. Felyn. in cap. Paſtoralis nume. 7. de reſcript. Creſcen. deciſ. 78. Mohedan. 224. Peregr. 81. Put. 214. lib. 3. & deciſ. 3. de ſimo. & fuit dictum coram R. P. D. meo Decano 28. Aprilis 1578. In vna Romana donationis Rot. diuerſor. deciſ. 446. nu. 3. par. 3. coram Sanctiſſimo.

5 Stante ergo correſpectiuitate cum Andreas officium vendiderit, & ſcripturas tradiderit ac cõſignauerit, & Ioannes pretium non perſoluerit, omnis ęquitas mandat, quod pro rata pretij fructus rei emptæ ſoluat propter fructus quos percipere potuiſſet venditor ex re ſua l. curabit C. de actio. empti. Couarr. variar. libro 3. cap. 4. num. 5. verſiculo 3. & 8. Nauar. conſilio 71. ſub titulo de vſur. libro 5. Afflict. deciſ. 20. numero 4. Gabr. de emptio. & vendition. concluſ. 4. Maximè quia cũ ſcripturæ iſtæ ſoleant locari pro annua penſione octo pro cẽtenario, & in vrbe iniri ſocietates ſuper illis, vt fuit conſideratum coram R. P. D. meo Decano in vna Romana ſocietatis 6. Nouembris 1580. qui quidem fructus correſpõdent fructibus taxatis inter ipſas partes, cenſetur per huiuſmodi cenſus cõſtitutionem ad ſex annos potius data delatio ad ſoluendum pretium cum taxatione intereſſe proportionabili; ad dictas ſcripturas ad Paul. de Caſtr. in l. 3. numero 3. de eo quod cert. loc. Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſ. 119. Moder. de probat. concluſ. 934. nu. 17.

6 Neque obſtat, quod in caſu de quo agebatur nulla poterat mora conſiderari ex quo breui manu pretium cenſebatur ſolutum Andreæ, & deinde Andream ſatiſfactum, de illo cenſum impoſuiſſe, quia vltra quod ad hoc vt intret diſpoſitio huius ęquitatis ſatis eſt mora irregularis, vt notant Couarr. & alij ſupra allegati, Prædicta non poſſunt adaptari caſui noſtro, quia verba contractus cantant, quod mille ducat. debeant permanere ad annuum cenſum ſuper ſcripturis, & ſic apparet, quod pretium non fuit ſolutum, nec fictio ſolutionis breuis manus debet operari conditionem deteriorem alterius contra dictam ęquitatem, quod tanto magis locum habere videbatur Dominis, quia in hoc caſu hæredes Ioãnis agunt de maximo lucro, quod conſequuntur computando in ſortem principalem omnes fructus iam ſolutos, & èconuerſo Annibal tractat. de maximo damno euitando cum vltra æſtimationem ſortis principalis teneretur ad reſtitutionem fructuum in notabili quantitate.

7 Nec obſtat, quod pactum appoſitum de redimendo cenſum intra ſex annos ſit contra ſubſtãtiã cenſus, cum in illo interuenerit mutuum cum lucro Nauar. de vſur. numero 87. rationem aſſignat Petr. de Arag. de iuſtit. & iur. quæſtion. 87. articul. 4. column. fina. & quod non ſit veriſimile Papam, qui non ſolet diſponere ſuper vſuris voluit ſe illud confirmare, quia ex deductis apparet reſponſio, quod voluerit, & quod potuerit dubitari nõ poteſt, quia quamuis vſura ſit contra ius diuinum, tamen quod pactum de redimendo intra certum tempus ſit contra ſubſtantiam cenſus & illum vitiet, & fuit inductum iure poſitiuo in extrauag. Martini Quinti, & Calixti III. quibus Papam potuiſſe derogare certi iuris eſt immo dixerunt Domini in illa . . . . cenſus ſexta Iunij 1594. coram R. P. D. Giptio, quod cenſus formari ante cõſtitutionem Pij Quinti cum pacto redimendi quoties imponens voluerit ſubſtineantur per longiſſimam conſuetudinem faciẽdi ſimiles conuentiones dũmodo huiuſmodi conſuetudo ſit recepta a maiori parte populi credentis non facere contractum vſurarum, ad doctrin. Bartol. in l. quis ſit fugitiuus §. apud Labeonem numero 1. de ędil. edict. quem ſequuntur Alexan. conſil. 39. numero 2. libro 3. Cępoll. de ſimul. contract. in princip. numero 4. Bertachin. de Epiſcopo part. 1. libro 3. quæſtion. 14. numero 9. Tiraq. de pen. temperan. caſu 42. numero 8. Grat. conſilio 39. numero 4. libro 2. Gabr. de crimin. cõcluſ. 8. numero 32. Salazar. de vſur. & conſuet. capitu. 2. numero 1. Nauar. in capitul. 1. §. . . . num. 3. de pęnit. deciſ. 5.

ADDITIO.

a *Poſt ſex annos*. Ad hæc vide Couar. varia reſolut. libro 3. capitu. 9. vbi ponit an cenſus annui redditus poſſint licitè conſtitui cum pacto redimendi ad voluntatem primi emptoris. Redoan. de reb. eccleſ. &c. in rubr. cõditiones quibus annui cenſus &c. nume. 4. fol. mihi 108. vbi quod venditor inuitus nullo modo obligari poteſt ad redimendum cenſum, ſed illi debet eſſe liberum vel ſoluere cenſum, vel redimere, de quo vide etiam per Gabr. conſilio 152. lib. 1. vbi quod ſi in

inſtrumento cenſus adeſt pactum, quod in caſu quo venditor ſit in mora ſolutionis cenſus teneatur reſtituere ſortem principalem.

Et ècontra an cenſus poſſit conſtitui cum pacto de nõ redimendo niſi a tali tempore citra vide Couar. variar. reſol. lib. 3. cap. 8. nu. 8. Io. Bapt. Lup. in tract. de vſur. comment. 2. §. 1. nu. 40. ieqq. Maſcard. de probat. lib. 1. concluſ. 441. nu. 6. Menoch. de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 122. num. 71.

Et generaliter in contractu emptionis, & venditionis, an pactum, quod res non poſſit redimi niſi poſt aliquod tempus ſit illicitũ, & faciat contractum vſurarium, vide Aym. conſ. 156. num. 5. vbi quod ſit data modicitate pretij, & vide in materia etiam Couarr. var. reſol. lib. 3. d. cap. 8. nu. 8. Lup. de vſur. in loco præcitato Ioſeph. Ludou. deciſ. 51. verſic. 19. coniectura eſt Maſcard. d. concl. 441. per totam, & concluſ. 447. nu. 14. Menoch. vbi ſupra d. præſump. 122. n. 69. ſeq. vſq; ad n. 74.

Et an etiam cenſus poſſit emi vſq; ad certum, & definitum tempus, vide Couarr. vbi ſupra cap. 7. nu. 4. & an vſque ad vitam ementis ibidem nu. 3. & capit. 9. nu. 7. Lup. de vſur. d. comment. 2. §. 2. nu. 82. & 83. & nu. 61. Andr. Gayl. obſer. 8. libr. 2. vbi generaliter an cenſus poſſint emi, & vendi ad vitam, & plura de materia cenſus Vitalitij.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ORANI.

Portugallen. pratenſe vnionis Mercurij 21. Maij 1597.

ARGVMENTVM.

Teſtium falſitas debet concludenter probari, & taliter, quod aliter ſe habere veritas non poſſit.

SVMMARIVM.

Teſtium falſitas oportet, vt appareat per probationem, quæ de neceſſitate concludat, & quod res aliter ſe habere non poſſit. d. nume. 1. ſeq.

DECISIO CXVI.

1 IN cauſa Portugallen. prætenſa vnionis Domini circumſcripta fide iurium, & teſtium pro parte fratris Franciſci Sanchez examinatorum tenuerunt conſtare fratrem Fauſtum non fuiſſe profeſſum ordinis Sancti Ioannis Hieroſolimitani ad effectum de quo agitur, quia cum effectus iſte tẽdat ad redarguendum teſtes monialium de falſo, qui vt alias deciſum fuit deponunt de exiſtentia collegij floris Roſæ, in quo erant collegales ordinis Sancti Ioannis, cum quibus idẽ frater Fauſtus habitum, & Crucem Sancti Ioannis geſtans moram traxit, oportet quod probatio de neceſſitate concludat [a], & quidem taliter, quod res aliter ſe habere non potuerit gl. & Doctor. in l. iuriſgentium §. quod ferè de pact. Dec. poſt Bal. in l. ſingularia ff. ſi cert. petat. Alex. conſi. 74. ſub nu. 9. lib. 1. quod nulla ratione factum dici poteſt, cũ teſtes monialium non teſtificentur fratrem Fauſtum fuiſſe profeſſum ordinis Hieroſolimitani, ſed quod per infantem Portugalliæ poſitis in loco floris Roſæ fratribus Sancti Ioannis habitum Clericalem, & ad pectus Crucem Albam deferentibus frater Fauſtus eodem habitu vtens ipſorum gubernio, & inſtructioni duorum, vel trium puerorum eundem habitum, & Crucem geſtantium fuerat præpoſitus; Non enim contradicunt ſibi, quod frater Fauſtus alterum ordinem fuerit profeſſus, vt conatus eſt oſtendere frater Franciſcus, & nihilominus ad collegium regendum fratrum Sancti Ioannis fuerit ab infante Portugalliæ aſſumptus, vel etiam de facto dum ibi permanſit Cruce alterius ordinis, & ſic alba fuerit vſus.

2 Quod eo magis Domini ſubſtinebant quoniam cum præmiſſorum teſtium monialium depoſitione concurrebat pacifica poſſeſſio, & effectuatio vnionis per viginti duos annos, & actus poſitiui ordinarij qui ab anno 1552. poſt obtentam ab infante vnionem ad hanc Parrochialem Eccleſiam fratrem Sancti Ioannis inſtituerat cũ aſſignatione illi facta tertiæ partis fructuum, duabus reliquis commodo monaſterij applicatis, & anno 1574. vnionem hanc iuxta diſpoſitionem concilij examinando, & reuidendo tanquam bonam, & legitimè factam approbauerat, Quibus conferebat Breue felic. record. Pij Papæ Quinti, & quod de anno 1557. ad ſupplicationem Don Antonij ſucceſſoris infantis in Prioratu exponentis in loco floris Roſæ habitaſſe fratres Sancti Ioannis, & poſt eorum, ac demum Presbyterorum Sancti Petri a dicto loco receſſum, fratres Sancti Dominici prout teſtes de auditu, & fama deponunt per duos annos, plus, vel minus in eodem loco continuaſſe, maximè cum non agatur de Parrochiali vnita ad vtilitatem collegij, ſed monaſterij monialium, de cuius exiſtentia non controuertitur, quo circa ſtantibus præmiſſis ſuperflua videbatur diſcuſſio fidei iurium, & teſtium fratris Franciſci cum per ea nullo pacto intentio monialium lędatur.

ADDITIO.

a DE *neceſſitate concludat*. Veriſſima eſt hæc concluſio, ſed declaratur per Dom. meum Farinacium in ſuo tractat. de teſtibus quæſtion. 67. numero 74. & ſequent. vt procedat quo ad imponendum pœnam ordinariam, non autem quo ad imponendum pęnam extraordinariam, ad quam ſolę præſumptiones ſufficiunt.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

COR-

CORDVBE.

Romana Alimentorum de Cincijs 23. Maij 1597.

ARGVMENTVM.

Alimenta debentur filiis a Patre, extra domum paternam propter eius ſæuitiam, vt ſi illos ex domo expulerit, & ad redarguẽdum teſtes de falſo, & mendacio, probatio debet eſſe neceſſaria, & concludens.

SVMMARIVM.

Alimenta filijs a Patre, debentur extra eius domum propter eiuſdem Patris ſeuitiam, & auſteritatem, & præſertim ſi eos ex domo expulerit. nu. 1.

Teſtes vt de falſo arguantur circa ea quæ reſpiciunt dictum principale, probatio debet eſſe neceſſaria, & concludens. nume. 2.

Probatio omnis iudici arbitraria eſt. nu. 4.

DECISIO CXVII.

1 FVerat dictum in præcedenti poſitione, quod videretur, an conſtaret de iuſta cauſa diſceſſus filiorum a domo paterna, & illam ſatis ex teſtibus qui dantur probari dixerunt Domini non ſolum propter ſęuitiam, & auſteritatem D. Franciſci patris, ſed etiam quia D. Franciſcus illos expulit è domo vt probãt primus, & tertius teſtes, quo caſu alimenta debentur filijs extra domum tanquam ex iuſta cauſa Boer. deciſ. 195. nu. 5. Pinell. in l. 1. part. 1. nume. 54. C. de bon. mater. & alij quos congerit Molin. de Hiſpan. primog. libro 2. cap. 15. num. 74. & fuit dictum in illa Romana de Iacobellis coram R. P. D. meo Litta.

2 Neque obſtabant exceptiones oppoſitæ per Domin. Franciſcum contra teſtes, & primò mẽdacium oppoſitum contra primum ex eo, quod dixerit dictos filios de anno 1588. & ſequent. expulſos a patre habitaſſe in Cameris locãdis abſq; eo, quod illis alimenta præſtaret, cum tamen cõtrarium conſtet ex reſolutione facta in hac cauſa coram Illuſtriſſimo Domin. Mantica, ex qua apparet alimenta fuiſſe pręſtita Iacobo vſque ad totum menſem Aprilis 1594. & Chriſtophoro, & Roccho vſque ad eundem mẽſem Maij 1592. ſed hæc oppoſitio non placuit, quia non conſtat de quo tempore alimenta fuerint præſtita filijs, & potuit eſſe, quod poſtea fuerint ſoluta, Probatio autem ad arguendum teſtes de falſo, maximè circa ea quæ reſpiciunt dictum principale debet eſſe neceſſaria, & concludens.

3 Aliud obiectum, quod idem teſtes & ſecundus & tertius fuerint etiam mendaces, ex eo quod depoſuerunt circa ſubſcriptionem folij Albi ſub ſpe futuræ numerationis fuit etiam reiectum ex eadem ratione, quia Domini non reſoluerunt hoc non eſſe verum, ſed quod non probabatur, ideo inde non poſſunt dici teſtes mendaces.

4 Quod verò dicebatur non eſſe verum, quod dicit primus teſtis ſuper ſecundo filios ſcilicet ab anno 1590. citra proprijs impenſis habitaſſe extra domum paternam nihil facit, quia non probatur contrarium, ſaltem quo ad continuatam habitationem, immo teſtes videntur potius innuere, quod non habitarunt, cum ergo nihil concludens in contrarium adducatur, & probatio plurimum dependeat ex arbitrio iudicis, Domini his, & alijs conſideratis dixerunt conſtare de iuſta cauſa diſceſſus, & ideo filijs deberi alimenta de quibus in dubio.

PELEGRINI.

Romana vſurariæ prauitatis Die 4. Iulij 1597.

ARGVMENTVM.

De locatione Armenti animalium cum pacto, quod in fine locationis reddatur ęſtimatum, an & quando dicatur vſuraria, & illicita.

SVMMARIVM.

Locatio vaccarum cum pacto, quod quolibet anno pro pẽſione ſoluantur ſcuta duo, & quod finita locatione earundem vaccarum fiat reſtitutio in eoaem ſtatu in quo erant tempore locationis cum refectione hinc inde meliorationis, & deteriorationis non eſt vſuraria, & illicita. num. 1. & omnibus ſeqq. in diſcurſu, & in addit. litera A.

Contractus præſumitur talis qualis denominatur a partibus. nu. 3. Item ſecundum ſubiectam materiam ibidẽ d. nu. 3. & in addit. litera B. vbi de materia.

Locatio animalium brutorum eſt licita in iure. nu. 3. in fi. & nu. 4. vbi ampliatur ſiue ſint locata ſingula animalia de per ſe, ſiue etiam armentum omnium animaliũ.

Contractus duos in eodem inſtrumento alternatiuè facere ad vnius partis electionem non eſt prohibitum in iure, nec dicitur vſura. nu. 4.

Venditio cum pacto de retrouendendo a iure non improbatur. nu. 4. ſed quid ſi concurrat modicitas pretij, an ſapiat vſuram, vide ibidem in addit. litera C.

Contrahentium pacta, & conuentiones ſemper præſumuntur ſe conformare cum diſpoſitione iuris communis. numero 5.

Locatio animalium habet hanc naturam de iure, vt in fine locationis reſtituantur in æſtimatione illa animalia quæ demortua fuerunt dolo, vel culpa conductoris, ſecus ea quæ morbo naturali, aut caſu fortuito, & abſq; conductoris culpa perierunt. nume. 5. ante finem.

Exequutio Cameralis obligationis cum ſuſceptione termini non retardatur ex eo, quod debitor offerat contrariam probationem, quia debet ſoluere, & poſtea ſi aliquid probabit repetere. nu. 5. in fine.

Aeſtimatio animalium, an & quando transferat Dominium. nu. 6. vbi ponitur regula affirmatiua cũ duabus limitationib. Prima eſt quando per aeſtimationẽ cõtractus efficeretur vſurarius ſecunda quando aeſtimatio fit ut apparet de certo valore rei aeſtimatæ.

Locatio animalium, quando cenſeatur facta in ſpecie de ſingulis animalibus, & quando in genere de armento, ſeu præcodio. nume. 7. & nume. 8.

Conductor gregis, ſeu armenti tenetur ad inſtar vſufructuarij loco demortuarum pecudum, vel inutiliũ alias ſubrogare. numero 7. verſicul. & conductor, et nume. 8. vbi de materia.

Pactum vnum ſi lædat partem contrahentem, quæ in alio pacto releuetur, Adhuc contractus dicitur iuſtificatus etiam in foro animæ. nume. 9.

Vſurarum exceptio non retardat exequutionem obligationis Cameralis niſi ita patens ſit vt tergiuerſari non poſſit, ſed habet locum regula ſolue, & repete. numero 9. in fine.

DECISIO CXVIII.

1 FVit extra Rotam per me propoſitũ dubium: ſtante inſtrumẽto dationis conceſſionis, & affictus Caſalis Falcognani, & præcodij obligatione Camerali vallato termino q; in actis ſuſcepto de ſoluendo, ac cõſtitutione fel. rec. Sixti V. ſuper fructibus ſocietatem animalium ad caput ſaluum, quorum copia datur, & alijs hinc inde deductis. An conuentiones in dicto contractu contentæ præſertim in cap. 7. 8. & 11. eſſent licitæ, vel illicitæ ita vt eſſet, vel ne retardanda exequutio Cameralis, ac termini ſuſcepti in caſu, de quo agitur.

2 Conuentiones nunc de quibus in dubio ſunt infraſcriptæ. *Et perche in detta tenuta di ſanto Merlo vi è vn pretio di vacche roſſe il detto Monſign. a nome come di ſopra l'alloca al detto Sig. Domenico volerle l'habbia a reſtituire l'vltimo anno di detto affitto. Di piu li te conſegnaranno caualle cinque con ſuoi baſti e finimenti cioè tre con baſti, e due con ſelle, le quali habbiano da ſeruire per detto precoio, & in auento, che il detto Sig. Domenico tenghi il detto affitto non s'intendi, ne s'habbia a pagare coſa alcuna, ma volendole comprare, l'habbia a pagare ſcudi 20. e mezo. E che a ſanto Angelo di Settembre proſsimo alla conſegna di detto precoio s'habbia da pigliare un'huomo per parte, e s'habbia da eſtimare l'età, & eſſere di dette vacche, e caualle, & in caſo di reſtitutione il detto Sig. Dome-*
a *nico ſia obligato reſtituire*[a] *nell'iſteſſo modo ſtato, età, e nel medemo caſo s'habbia parimente ad eleggere due periti, vno per parte, & eſtimare nel modo ſudetto, e caſo che foſſero di maior età, e di manco bontà il detto Signor Domenico habbia da pagare quello, che ſaranno di peggio, e caſo che foſſero in migliore eſſere, e di manco età, e di miglior bontà il detto Monſig. Reuerendiſsimo l'habbia da pagare al detto Sig. Domenico quello, che ſaranno ſtimate, & in euento li ſiano le vitelle picciole li medeſimi periti debbiano quelle ſtimare, & il prezzo di eſſe s'habbia a pagare al detto S. Domenico.*

3 Quod dubium fuit negatiuè reſolutum. Dixerunt nãque Domini non eſſe dubitandũ, quia cõtractus iſte eſſet locationis. Tum quia ſic a partibus denominatur, vt in ſeptima conuentione de qua in dubio, talis enim præſumitur contractus,
b qualis a partibus denominatur[b] Bald. in tit. qui ſucceſſores dare teneantur in vſibus feudorũ Socin. conſ. 165. nu. 5. Cacher. deciſ. 39. nu. 24. tum quia ſubiecta materia hoc patitur cum ẽt brutorum detur licita locatio, nã ſalua eorum ſubſtantia, ex illis proueniunt multæ commoditates, & fructus vtiles humanę neceſſitati, quos quis mercede põt alteri concedere retenta ſibi dictorũ bonorum proprietate, vt latè oſtẽdit Corrad. de cõtract. trac. 5. q. 89. n. 1. & paſſim hoc admittũt oẽs.

4 Vnde cum poſtea dictæ conuentiones de quibus in dubio nõ repugnarẽt dicto cõtractui, nec quid illicitũ in ſe continerent ad effectũ, de quo agitur vtiq; pp illas non veniebat retardata obligationis Cameralis exequutio, & termini illius vigore ſuſcepti. Nõ. n. repugnabat ſeptima cõuẽtio, quia vt ſupra fuit cõſideratũ, ẽt in Brutis cadit licita locatio, ſiue dicamus locatas fuiſſe ſingulas vaccas, ſiue armentum, ſeu pręcodiũ in genere, vt verius eſt. Non erat quoq; illicita octaua cõuentio, vbi dabatur facultas cõductori cõuertendi locationẽ in venditionẽ cum pacto de redimendo, cum non reperiatur in iure prohibitũ, ꝗ partes non poſſint de eadem re duos contractus alternatiuè facere ad vnius partis electionẽ, dummodo ambo liciti ſint, prout ſunt in caſu de quo agitur. Nam & locatio Brutorum eſt licita ex ſupra deductis, & venditio cum pacto redimendi a
c iure non reprobatur[c] l. 2. C. de pact. inter emp. & vend. c. ad noſtram vbi omnes de empt. & vendit.

5 Decima autem cõuentio tantum abeſt, quod dici poſſit illicita, quod immo abſolute tenderet ad fauorem, & commodum ipſius conductoris, ita vt tota difficultas, & ſi quid aderat ſcrupuli, id omne eſſet reo actũ ad vndecimam cõuentionem, quam tamen neque ipſam repugnare locationis contractui, neque aliquod illicitum ad effectum, de quo agebatur in ſe continere viſum fuit. Nam cum in ipſa expreſſe non legeretur, nec ex ea neceſſario colligeretur, neque fuerit deducta aliqua obſeruantia ſubſequuta ex qua contrahentes ſenſiſſe, minuſque eſſet veriſimile eos voluiſſe, quod tempore, quo pręcodium erat reſtituendum idem numerus vaccarum, vel præcodium in genere eiuſdem bonitatis, & valoris reſtitueretur quamuis in dicta conuentione haberetur, quod tempore illarum reſtitutionis vaccæ deberentur æſtimari, & eodem modo, & ſtatu reſtitui, ita vt ſi deterioratæ, vel melioratę fuerint, id commodo & incommodo cõductoris cederet, non poterat ex hoc dici, quod locator voluerit ſaluum eſſe capitale, ſed immo interpretando cõuentionem iuxta depoſitionem iuris communis, & naturam ipſius contractus cui fuit appropriata ipſa conuentio, cum quo ſe confirmare, & ſecundum quam contrahere voluiſſe partes regulariter cenſentur ad trad. per DD. in l. hæredes mei §. cum ita ff. ad Trebellianic. vt fuit dictum coram Oradino in vna Camerinenſ. Domorum 18. Aprilis 1572. & coram bon. memor. Cantuccio in vna Romana locationis domus decima Decembris 1578. dicendum erat locatorem voluiſſe, quod illæ tantum reſtituerentur, quæ nunc reperiebantur, ac illarum tantum æſtima-

æſtimatio ſolueretur quæ ex dolo, & culpa conductoris perijſſent, & ad quarum æſtimationem iuxta naturam geſti contractus non tenebatur conductor, de quibus omnibus probabiliter creditur habitum fuiſſe rationem in relaxatione exequutionis, cum fuerit debitũ conferendo terminus ad illud ſoluendũ a conductore ſuſceptus, ad cuius poſtea retardationem non eſt admittenda eiuſdẽ cõductoris cõtraria probatio, ſed iuxta naturam Cameralis obligationis ſoluere, & poſtea repetere debeat ſe indebitũ ſoluiſſe prętẽdit.

6 Non obſtare Dominis viſum fuit dum dicebatur, quod imò ex dicta 11. conuentione neceſſario colligitur Do. Cencium noluiſſe vaccas locare, ſed potius mutuare illarum Dominium in D. Dominiũ trãsferẽdo, tũ quia de illis ęſtimatis aſſignandis cõuenit, tũ quia vr̃ dediſſe facultatẽ d. Dominico non eaſdẽ, vt eſt de natura locationis, ſed alias, & minoris ætatis reſtituendi, dũmodo ſi meliores, vel deteriores eſſent, quæ reſtituerentur hinc inde deteriorationis, vel meliorationis æſtimatio refunderet̃, & ꝑpea vere dici poſſit D. Cencium intẽdiſſe, quod capitale eſſet ſaluũ, & vltra illud voluiſſe quot annis penſionẽ ex ſingula vacca percipere, quod quidem ſapit vſurã, & in indiuiduo cõſiderat Nauar. cõſ. 37. de vſur. vol. 2. Nã pro reſponſione fuit dictam retorquendo argument imò nõ cenſere hoc caſu per æſtimationem fuiſſe actum de transferendo Dominio, quia ſic contractus efficeretur vſurarius, arg. l. merito. ff. pro ſoc. vt in term. trad. Corne. in l. ſi paſcenda nu. 46. C. de pact. & quia apparet, ꝙ ęſtimatio ad alium finẽ erat facienda nempe, vt certus eſſet vaccharũ valor ad effectũ, de quo ſupra quo caſu per æſtimationem nõ dicitur transferri Dominium gloſ. in l. ſi inter virum C. de iur. dot. & fuit dictum coram bo. mem. Cantuccio in vna Pianti affectus 13. Iunij 1580.

7 Neque etiam ex eo, ꝙ D. Dominicus facultatẽ haberet alias reſtituẽdi dici poterat vaccarum Dominiũ in eũ fuiſſe translatũ, quia cũ illi præcodiũ in genere non autẽ ſingulæ vaccæ fuerit locatũ, vt expreſſe legitur in ſeptima, & hac vndecima conuentione, & colligit̃ ẽt, quia certus numerus vaccarũ non fuit expreſſus, & apertius, quia non eſt veriſimile D. Cenciũ locaturũ fuiſſe, niſi totũ præcodiũ, qñ locatio partis, vel nõ nullarũ vaccarũ attuliſſet in maximũ diſpendiũ tum ꝑꝑ maſſaritias ad vſum præcodij, paratas, quæ diuiſæ non ſufficiſſent ipſi, ac conductori tũ ꝑꝑ paſcui commoditatem, qua caruiſſet, cũ iã locaſſet totũ caſale vbi vaccæ ipſę morabantur, & Parſillius non potuiſſet in eã vtiliter locari, & ꝑꝑ alia, quæ conſiderant informãtes ex quib. apparet, ꝙ pars reſpectu partis ei nõ attuliſſet tantã vtilitatẽ, quantã totũ attuliſſet reſpectu totius, quo caſu vnica locatio facta præſumit̃, & indiuiduus cõtractus, vt tradũt oẽs in l. ſtipulationes non diuidunt̃ ff. de verb. obliga. & cõductor gregis, ſeu armẽti ad inſtar vſufructuarij tenet̃ loco de mortuarũ, vel ẽt inutiliũ ſubrogare iuxta normã traditã a I. C. in l. vetus. ff. de vſufr. & quẽadmodum qs vtat̃, & fruat̃ ob id fuit cõſideratũ a partib. eſſe poſſe, vt vaccæ minoris ætatis reſtituerẽtur finita locatione, q erat facta ad Nouenniũ, quo caſu cũ intẽtio partiũ fuerit poſtea, vt cõmodũ, & incõmodũ deteriorationis, & meliorationis nõ quidẽ totius pręcodij in genere, id. n. argueretur imò neceſſario infert D. Cenciũ voluiſſe ſaluũ eſſe capitale, & intrarẽt motiua informãtiũ pro D. Dñico, ſed ſingularum vaccarũ illarũ q iuxta naturã hmõi locationis veniẽt reſtituẽdę ad cõductorẽ ſpectarẽt ob id ẽt de illis ęſtimãdis fuit cõuentũ.

8 Nec minus dici poterat fuiſſe locatũ pręcodiũ in gene, qa ad ſingula capita fuerit pretiũ cõſtitutũ ſtãtib. prędictis cõiecturis per tex. in l. cũ eiuſdẽ §. interdũ ff. de ædil. edit. Dec. cõſ. 421. nu. 4. & eo maximè, qa id factũ fuiſſe credi dẽt in caſu de quo agit̃ pro maiori iuſtificatione locationis, nã cũ pręcodiũ prædictũ poſſet recipere diminutionẽ, quia vaccæ aliquę caſu fortuito abſque culpa & dolo conductoris, vel ẽt morte naturali perijſſent, nec tã cito fętus naſcerẽtur, nec de antea natis tunc eſſent in armẽto, quatenus de illis ſubrogatio fieri debeat, ꝙ negauit Florian. in d. l. vetus nu. 1. ibi in text. ad fructuariũ ex quib. poſſit fieri ſubrogatio loco de mortuarũ iuxta terminos d. l. vetus. & l. quid ergo ff. eod. tit. de vſufru. quo caſu ęquũ non erat, vt eadẽ penſio ei ſolueret̃, quæ ſoluitur, qñ plenũ eſt armentũ ꝑpea, vt certũ eſſet, quæ nã penſio dicto caſu foret ſoluenda, & quæ de falcario facienda, fuit conuentũ, vt ſcuta duo pro ſingula vacca perſoluerentur earũ videlicet, vt ſupra fuit dictũ, quæ reperirẽtur tẽpore faciẽdę ſolutionis, non aũt earũ quæ abſq; culpa, & dolo cõductoris perijſſent, dũmodo cõductor fecerit debitam ſubrogationem, & vti diligens paterfamilias ſe geſſerit in cuſtodiendo armento.

9 Nec eſſe pręſentis ſpeculationis DD. dixerũt, an poſtea pẽſio prædicta eſſet nimis exceſſiua, qñ ex fętibus teneatur cõductor loco de mortuarũ, & inutiliũ ſubrogare, vt in voce deducebant pro D. Dñico informantes, neq; quod pactũ illud ꝙ commodum, & incõmodũ proueniens ex melioratione, vel deterioratione ſpectet ad cõductorẽ, ſit ipſi conductori damnoſum, cum ad effectũ de quo agitur ſatis ſit, quod ex ipſo nõ inferatur, ꝙ ſaluũ ſit capitale, neq; per illud excludatur, ꝙ caſus fortuiti, & mors naturalis animaliũ, facta tñ ſubrogatione debita, vt ſupra non cedant dãno ipſius locatoris iuxta naturam locationis armẽti, ſed qñ dabitur de lęſione, tunc videndum erit, an prætenſa lęſio ſit conſiderabilis ac ſufficiẽs ad reducendum contractũ non quidẽ ſingula pacta de per ſe conſiderando, ſed omnibus ſemel iũctis, quia licet vnum pactum lædat partẽ, eſſe poteſt, quod in alio releuetur, quod quidem ſufficit ad iuſtificandum contractum etiam in foro animæ, vt bene explicat Corrad. de mente omnium Sũmiſtarum in d. quæſtio. 89. in 1. corollario. 4. concluſ. & per totam illam quæſtionem, & in quæſtio. 90. & 91. & ſufficit pro reſolutione propoſiti dubij, quod talis iniuſtitia in præſenti non deducatur, quæ reddat ipſum contractum vſurarium ſaltẽ ad effectum de quo agitur, nempe ad retardandam obligationis Cameralis iuramento vallatæ, & termini illius vigore ſuſcepti exequutionem, quæ dicto caſu non retardatur, etiam ſub prætextu vſuræ, niſi ſaltem ita apparẽs ſit, vt tergiuerſari non poſſit, vt tradunt Abb.

Pelyn.& alij in cap.debitores de iureiur. Quo caſu multi ſcribentes, & ij quidem magnæ auctoritatis voluerunt ſoluendas eſſe vſuras, & eas poſtea repetendas &c.

ADDITIONES.

a *Sia obligato a reſtituire*. In materia huius deciſionis vide omnino ſupra conſi.54.cum deciſionibus in eo inſertis, vbi agitur de ſimili ſocietate pecudum, cũ pacto, quod loco demortuarũ ſubrogentur fœtus, & ꝙ reſtituantur æſtimatæ.

b *Qualis a partibus denominatur*. Pro hac concluſione, quod ſcilicet contractus talis præſumatur qualis a partibus denominatur addo Natt.conſ. 49.nu.14.& 34.& conſil.194.num.1.& ſeq.Rub. Alexandri.conſil.142.nu.2.Aym.conſi.20.nu.4. vbi ampliatur, etiam quod in contrarium adſint aliquæ præſumptiones pro qua ampliatione faciunt etiam ſcripta per Aret.in conſ.55.in fine,& per Reuij.conſ.165.nu.29.lib.1.& per Natt.conſil.607.nu.1.in fine verſ.aut conſtat lib.3.& propterea dici etiam conſueuit, quod qualis ſit contractus, & contrahentium intentio cognoſcitur ex verbis ſecundum Iacob.Emilian.conſ.4.nu.5. & omnibus ſequentibus in diſcurſu Rolan.conſ. 8 nu.1.& ſeqq.lib.1.& conſ.61.nu.5.& ſequentibus,& conſ.96.nu.14.lib.2.Neuiz.conſ.24.num. 20.vbi amplius, quod contractus talis præſumitur qualis in ſua prima figura apparet.

Bene verum eſt,quod ſi mens contrahentium, & effectus ipſius contractus repugnat verbis, & nomini in eo appoſito,cum ipſe contractus iudicatur ſecundum effectum, ſeu mentem contrahẽtium,& non ſecundum nomen, & corticem verborum,ſecundũ Grat.reſponſ.131.nu 8.& ſeqq. lib.1.Aym.d.conſil.20.num.4.Rub.Alexandr.d. conſil.142.nu.2. Villalob.in commun. opinion. litera L.nume.134.Rolan.conſil.8.nu.31.lib.1.& conſil.61.nume.33.& ſeqq.lib.2.& conſil.96.nume.38.& ſequent.eod.lib.2.& conſil.69. numero 40.& ſeqq.lib.3.

c *A iure non reprobatur*. Sine dubio ſola venditio cum pacto de retrouendendo a iure non improbatur. Verum ſi cum pacto de retrouendendo concurrat modicitas pretij nunquid contractus reddatur vſurarius, eſt quæſtio multum controuerſa a Doctoribus. Aliqui enim dixerunt quod ſic, aliqui autem contrarium tenentes dixerunt, requiri etiam in contrahente conſuetudinẽ fœnerandi. Ideo ſi ſcire volueris quæ nam prædictarum opinionum vera ſit, & quando videas omnino ad hanc materiam Ambroſ.de Vignat. in cap. ſalubriter numero 3.de vſuris.Grat.reſponſ.157. nume.2.lib.2.& reſponſ.39. in princip.eod. libro Socin.iun.conſil.50.nume.2.lib.1.Grammat.deciſ.76.num.30.Carell.Cotta in memoral.in verſicul.pactum de retrouend.fol.mihi 508. in fine, alias 637.Natt.conſilio 586.nume.2.Cagnol.in l. 2. C. de pactis inter emptorem, & venditorem Couarr.variar.reſolutio.libro 7.capitu.8. nume. 4.Nouell.reg.153. Ioan.Bapt.Lup. in tractat. de vſur.comment.2.§.1.nume. 29. Minſinger.obſer. 62.centur.3.Villalob.in commun. opinion. litera V.numero 68.Capra concluſ.807. nume.165. & ſeqq. vſque ad numerũ 168.deciſ. Pedemont. 41. per totam Alpharan. in ſuam collectan.165. verſ.adde,quod Rolan.conſi.96. per totam lib.2. & conſil.40.per totam in diſcurſu eod. volum.& conſil.58.nume.1.& ſeqq. lib.4. Cephal.conſilio 289.nume.36.& ſeqq.Michael Craſſ. in commu. opin.lib.1.cap.13.quæſt.8.Ioſeph.Ludou. concl. 51.verſ.prima coniectura eſt Maſcard.de probat. libr.1. concluſ.447.nu.1.& ſeqq. Vincen.Caroc. in tractat.de locato tit.de vſuris. q.10.Menoc.de præſumpt.lib.3.præſump.122.nu.30.& ſequent.

Fam.Cent.I.V.D.Galeſ.

MELLINI.

Romana Vineæ Die 16. Nouembris 1597.

ARGVMENTVM.

Pactum de mutuando non facit inſtrumentum locationis vſurarium, quando penſio eſt iuſta.

SVMMARIVM.

Locationis contractus eſt validus, quando penſio eſt iuſta nu.1.& in addit.litera A.vbi de materia.

Pactum de mutuando eſt licitum in inſtrumento locationis,quando penſio eſt iuſta.nu.1.

Fructus vineæ ſunt incerti.nu.1.

Contractus non indicatur vſurarius niſi concurrant ea de quibus remiſſiue.nu.1.in fine.

DECISIO CXIX.

1 a DOmini reſoluerunt contractum locationis [a] eſſe validũ, quia penſio eſt iuſta, & pactum de mutuando appoſitum in contractu locationis non reddit eum illicitũ, quando penſio eſt iuſta Abba.conſil. 15. libro 1. Præſertim cum fructus vineæ ſint incerti, & non concurrat aliud requiſitum ad probandum contractum vſurarium Aym. conſilio 145.nume.10.

ADDITIO.

a LOcationis. Quod in contractu locationis nõ cadat vſura eſt text. in cap.eijciens verſi. qui agrum diſtinct.88. plene voluit Iacob. de Graff. in ſuis deciſionibus caſ.conſcien.par.2.lib.2.titu. de vſur. cap.24. nume.29. & 30. vbi plures reddit rationes huius concluſionis; Quæ quidem concluſio procedit non ſolum,quando penſio eſt iuſta,vt hic in deciſione,ſed etiam ſi fuiſſet iniuſta, & exceſſiua, prout voluit Aym.in allegato conſilio 145. numero 10. & eſt ratio, quia quando quis in contractu locationis læſus eſt, datur ipſi læſo ordinarium remedium reſciſſorium l. ſecunda

cunda C. de reſcind. venditio. Gabr. qui alios refert in tit. de emp. & vendit. concluſ. 1. nume. 30. lib. 3. & ſic erit iſto caſu cõtractus inualidus, & reſcindendus, nõ autem illicitus, & vſurarius.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ORANI.

Neapolitana Aromandia Veneris 28. Nouembris 1597.

ARGVMENTVM.

Redempta ab hoſtibus in bello, vel extra bellum a latronibus, & Piratis, an & quando ſint reſtituenda Dominis rerum redemptarum cum ſolutione pretii in redemptione exburſati, vel ſine eo.

SVMMARIVM.

Occupata in bello ab hoſtibus ſi in eorum poteſtate aliquo tempore fuerunt irreuocabiliter efficiuntur recuperantium, ſecus ſi ſtatim. nume. 1.

Redempta ab hoſtibus extra caſum belli reſtituto pretio, reſtituenda ſunt earum Domino. numer. 1. in fine.

Furata res, ſeu merces ſi a furibus, & latronibus recuperentur Domino earum non reſtituuntur niſi reſtituto pretio, dummodo illud fuerit modicum, & veriſimile, numero 2.

Piratæ in Mari non dicuntur hoſtes, ſed latrones. num. 3. vbi declaratur.

Vſucapi non poſſunt capta a latronibus, quia vitio furti affecta ſunt nec tale vitium purgatur, etiam quod deinde ad manus hoſtium peruenerint, & ab illis fuerint empta. nu. 4.

Capti a latronibus non mutant ſtatim ſicut capti ab hoſtibus. nu. 4. in fine.

Statutum irrationabile non valet. nu. 5.

DECISIO CXX.

1 ANtonius Darmatius Imperio Turcæ ſubditus in inſula Chios exiſtens Paulo Politio Nauis Cabię inſtitori conſignauerat Cantariæ 1350. & vltra Oterbæ Valloneæ Anconam vehenda, verum Politius cum ſinum Adriaticũ fuiſſet ingreſſus Nauim a Piratis expugnatam & Dyrracheum traductam poſtmodum redemit, & ad ciuitatẽ Anconæ conduxit, vbi diſtractis mercibus tanquam, vt prætendebat ſibi per earũ redemptionem acquiſitis, & a Darmatio demum in hoc Sacro Auditorio iudicialiter conuentus cauſam dedit dubio, an ad reſtitutionem merciũ, vel earum pretium teneretur, Pro cuius faciliori reſolutione Domini diſtinxerunt materiam in ſequentes caſus, nempe quod aut agebatur de redemptione mercium facta per Politium ab earũ Dominis per hoſtes, aut per latrones, & Piratas occupatarum, & primo caſu indubitatum eſſe in Bello occupatas, poſtquam in poteſtate hoſtium aliquo tempore fuerunt irreuocabiliter effici recuperantium, ſecus ſi ſtatim vt eſt tex. in l. ab hoſtibus la 2. C. de poſt limin. reuerſ. quod bene ibi declarat Bal. in verſi. ſi autem recuperata fuiſſet, & Salyc. nu. 3. Alex. in l. 1. nu. 4. ff. de acquir. poſſeſſ. extra autem caſum Belli pretio dato redemptas reſtituto pretio Domini reſtituendum eſſe l. in Bello §. ſi quis ſeruum ff. eodem tit.

2 Aut verò de mercibus a Piratis ſiue latronibus furatis, & ab alijs redemptis, & hoc caſu redemptori earum reſtituendum eſſe pretium, dummodo illud ſit modicum, ita quod videatur vtiliter Domini negotium geſſiſſe, & conſtet ex probabili coniectura, quod Dominus veriſimiliter pro tali pretio eas recuperaſſet, ita in terminis Hoſtienſ. in ſumm. de pęnit. & remiſſ. §. quod de prędam ementibus verſicul. quid ſi quis emat; quem ſequitur Cepoll. cautel. 10. in fine Iaſ. in l. ſi pretium C. de procurat. Natt. conſ. 436. num. 5. verſ. poſtremò aduertendum Alciat. de præſumpt. reg. 3. præſump. 29. nu. 4. Boſſ. tit. de furt. nu. 50. Clar. in prax. crim. §. furtum verſic. ſed hic incidenter, Ioan. Lup. in rubr. de donat. §. 65. nume. 57. Couarr. in cap. porrectum par. 2. §. 12. numero 5. vbi de magis communi deciſ. Ianuen. 102. nu. 3. & eſt tex. in c. Rapinam nu. 14. quæſt. 5.

3 Cum igitur iſte videretur caſus præſentis quęſtionis concluſerunt, quod Darmatio merces per Politium a Piratis redemptę, vel earum pretium recuperato tamen pro rata pretio Piratis exburſato reſtitui debeant habita ratione valoris Nauis recuperatæ, & omnium mercium exiſtentium in dicta Naui, ita vt Darmatius ſolum pro rata ſuarum mercium concurrat, maximè quod Darmatius, vt fuit pręſuppoſitum, eſt ſubditus Imperio Turcarum Nauis, etiam Conſtantinopolitana, ac capta in ſinu Mari Adriatici intra Dominium Venetorum, qui cum Turca fœdere pacis potiuntur, adeo quod occupatores nec perſonæ reſpectu, nec Nauis, nec loci poterãt dici hoſtes, ſed meri latrones l. non dubito, quando fęderati ff. de captiu. l. hoſtes, & ibi Alciat. de verbo. ſignificat. quia vt deponunt teſtes Politi iſti Piratæ nullum inter nauigantes conſtituunt diſcrimen *perche robbano amici, & inimici*.

4 Hinc fit, quod capta a latronibus tanquam vitio furti affecta vſucapi non poſſunt l. latrones ff. de capti. In tantum, quod non purgatur vitium, etiam ſi deinde ad manus hoſtium peruenerint, & ab illis empta fuerint, & quia latronibus detinentur, non ut ab hoſtibus capti ſtatum mutant l. qui a latronibus ff. de teſtam. l. ij, §. a Piratis ff. de capt. & poſtlim. reuerſ.

5 Non obſtant mulier in opus, & l. ſi quid bello captum ff. de capt. quia illę diſponit, quod reſtituto pretio res reuertatur ad primum Dominũ, hæc verò loquitur de captis ab hoſtibus, Minus etiam ad propoſitum facit ſtatutũ Barchinonen. 287. quoniã intelligendum eſt, vt procedat, quãdo res alienæ ab hoſtibus occupantur, non autẽ quãdo a Piratis, & hoc vt non recedatur a diſpoſitione iuris, nam alias ſi velimus extenſionem

 reci-

recipere ad perſonas latronum, ſtatutum tanquã irrationabile non valeret, vt per Ioan. Fabr. in l. in ciuilem C. de furt. Capell. Tholoſ. deciſ. 151. Salomon. in repet. l. omnes populi ſub num. 9. de iuſtit. iur. & ita deciſum.

LITTAE.

Vlisbonen. Beneficij 16. Ianuarij 1598.

ARGVMENTVM.

Clericus recurſum habens ad curiam ſecularem pro impedienda exequutione iuſtitię ordinarii incidit in excommunicationẽ Bullæ in Cęna Domini, & efficitur incapax fructuum beneficii.

SVMMARIVM.

Recurſum habens ad Iudices Laycos ad impediendũ exequutionem ordinarij incidit, & ipſo in excommunicationem, & eſt incapax fructuum beneficij. nu. 1.

DECISIO CXXI.

Domini cũ præſuppoſito, quod iura ſint in forma probãti de quo particulariter videndum erit, Reſoluerant capitulum non teneri ad aliquos fructus, ea moti ratione, quia ex deductis pro capitulo in ſumm. nume. 2. conſtat Hieronimum Granam ad impediendum iuſtitię proprij ordinarij exequutionem ad Iudices Laycos habuiſſe recurſum, quo fit vt & ipſe inciderit in excommunicationem, de qua in Bulla Cęnę Domini, & per conſequens effectus fuerit incapax dictorum fructuum Put. deciſ. 28. lib. 1. Docto. communiter in cap. paſtoralis §. verum de appellat. cum alijs hic per informantes pro capitulo deductis, ad quæ &c.

ORANI.

Brxien. Clericatus S. Martini Die 26. Ianuarij 1598.

ARGVMENTVM.

De mandaro de manutenendo, de recurſu ad curiam ſecularem, & de nullitate Decreti ob non tranſportationem actorum, Aliqua notanda de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Mandatum de manutendo fundatum in poſſesſione dicitur iuſtum. nume. 1.

Nullitas decreti ob non integram tranſportationem actorum non attenditur in poſſeſſorio ſummarijſſimo vbi praſertim ſuperuenit timor ſcandali. nu. 1.

Mandatis Rotalibus non obediens incidit in pœnas in eo comminatas. nu. 2.

Recurſus ad curiam ſecularem præſumitur obtentus ab eo de cuius intereſſe agitur. numero 2. & in addit. litera A. vbi de materia.

Recurſus ad curiam ſecularem eſt improbatus etiam ad impediendum exequutionem alicuius mandati nulliter relaxati. nume. 3.

Acta integra debent tranſportari duplici ratione, Primo vt veritas rei geſtæ cognoſci poſſit, ſecundo ne iudicij ordo peruertatur. nu. 4.

Delictum præſumitur commiſſum ab eo in cuius commodum, & vtilitatem redundat in addi. lit. A. in princip.

Delictum ad meam vtilitatem commiſſum præſumitur me ſciente, & mandante commiſſum, in additio. litera A. verſic. primo, & in verſ. fina. vbi an hac præſumptio ſufficiat ad torturam.

Falſitas uel occultatio, & ſubreptio ſcripturarum præſumitur ſemper facta ab eo cuius commodo talis falſitas & ſubreptio cedit, in addit. litera A. verſi. ſecundo, & ſeqq. vbi etiã an talis p̃ſumptio ſufficiat ad torturã.

DECISIO CXXII.

1 Domini tenuerunt mandatũ de manutenendo Io. Franciſcũ S. Agneſium in poſſeſſione clericatus ſancti Martini non eſſe reuocãdum, quia fecit inſtrumentum in poſſeſſione ſcilicet fundatum, de qua docuit per inſtrumentum ad l. Prędia ff. de acqui. poſſeſſ. & licet prætenderetur nullum ſub prætextu, quod fuiſſet decretum non tranſportatis actis integris nihil fuit dictum ad effectum illud reuocandi cum in iudicio ſummarijſſimo concedi ſoleat nullitatẽ huiuſmodi nõ attendi. Quod etiam declarauit Rota coram Illuſtriſs. D. Cardinali Plato in vna Mediolanen. Parochialis præſertim, quando timor ſuperuenit alicuius ſcandali, vt hoc caſu, vt fuit deciſũ in vna Caleguritan. iuris notandi coram Illuſtriſſimo D. Blãchetto.

2 Dandum vero declaratoriam contra Petrum de Durantibus, qui nõ obſtañ. inſtitutione eius ſibi facta nedum non docuit illi paruiſſe iuxta c. tuæ in fi. vt lit. non conteſtata do. & in cap. 1. nume. 10. & Rip. ſub nume. 29. de iudic. Mohed. deciſ. 147. ſed quid prius eſt per recurſum ad iudices ſeculares pro impedienda illius exequutione contraueniſſe. Quoniã hic recurſus præſumitur ob-
a tentus ab eo, de cuius intereſſe [a] agitur Bartol. in l. fi. ff. de quæſt. vltra quod ex libello ſupplici porrecto Prætori Brixien. liquet de facto proprio.

3 Præterea, quando mandatum fuiſſet nullum merito ad declaratoriam deueniendum eſt, cum non debuerit confugere ad Iudices ſeculares, ſed parendo mandatis ſupremi huius tribunalis ad hoc pro obtinẽda eius reuocatione recurrere. Rota deciſ. 26. nu. 3. de appell. in antiq.

4 Quæ opponebantur de defectu Iuriſdictionis eius, qui non tranſportatis integris actis mandatum relaxauit non ſubſiſtunt de iure; Nam ideo eorum trãſportatio requiritur, vt veritas rei geſtæ cognoſci poſſit l. nec cauſas l. iudicibus l. cos, §. ſuper

§.ſuper his. C. de appella. Et ne iudicij ordo peruertatur Bal.in l.2.nu.6.& ibi Purpur.ſub nume. 66.C.de eden. Alias ſi defeciſſet iuriſdictio in relaxante mandatum, pariter, & in illud reuocare volente, idem eſſet dicendum.

ADDITIO.

a De cuius intereſſe agitur. Generale enim eſt, quod delictum præſumatur commiſſum ab eo, in cuius commodum, & vtilitatem redundat ex allegatis per Campeg. in tracta. de teſtib. reg. 394.verſic.ſexto.ille præſumitur. Prout etiam & delictum ad meam vtilitatem commiſſum præſumitur me ſciente, & mandante commiſſum, ſecũdum communem de qua teſtatur Bero. in conſil. 118.Cum Alphonſus num.22.lib.3.Prout illum refert, & ſequitur Lancellott. de attentat. cap.1. nume.80.& ſeq.

Sic & falſitatem commiſſam eſſe ab eo cuius commodo, & vtilitate ipſa falſitas cedit, ſcripſerunt Alber.in l.2.§.ſi quis in ſuo,ff.ne quid in loco publico Grat.conſil.59. nume.7. lib.1. & conſil.37.nume.11.lib.2.Natt.conſil.314. nume.10. lib.2.Ferran. Gargiar. conſil. crim. diuerſor.123. nu.7.& 8.lib.1. Boſſ.in tit. de indit. nu.58. Honded.conſ.96.& ſeq. in diſcurſu lib.2.

Et hinc etiã ſequitur, quod ſurreptio, ſeu occultatio ſcripturarum præſumitur facta ab eo, ad cuius cõmodum eadem ſurreptio cedit. Boſſ. in tit. de indit.nu.63.Maſcar.de probat.lib.2.cõcl.831. nu.12.Franc.Becc.conſil.70.nu.21.

Verum an hæc præſumptio de ſe ſola ſufficiat ad torturam, nec ne. Vide Blanch. in tract. de indit.nume.422.& Boſſ.in d.tit.de indit. nume.63. in diſcurſu.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ORANI.

Cathanien. antiquæ Legitimationis Lunæ 23. Februarij 1598.

ARGVMENTVM.

Teſtibus mortuis quando credendum ſit, & quando etiã falſitas præſumatur ex Apoſtilla diuerſo Atramento in margine alicuius ſcripturæ reperta.

SVMMARIVM.

Teſtibus mortuis, An ſit adhibenda fides. nume.1. & in addit. litera A.

Apoſtilla a Notario appoſita in margine Proceſſus ſine approbatione Iudicis fidem non facit. nu.1.

Teſtes ſine iuramento non probant. nu.1.

Apoſtilla, quæ caret ſolemnitatibus & ſubſcriptione. nume.1. in fine.

Falſitatis vehemens inſurgit præſumptio ex apoſtilla in margine proceſſus appoſita ſine ſubſcriptione & ſolẽnitatibus.nu.2.

Falſitatis præſumptio ſufficit in ciuilibus ad infirmandam probationem alicuius ſcripturæ.num.2.& in additio. litera B.

Atramenti diuerſitas inducit præſumptionem quod ſcriptura fuerit facta diuerſo tempore.nu.2.

Falſitates duæ præſumptiones ſufficiunt ad tollendum fidem ſcripturæ.nu.2. in fine.

DECISIO CXXIII.

1 IN cauſa Cathanieñ. antiquæ Legitimitatis propoſui Dubium, ſtã tibus hinc inde deductis, An te-
a ſtibus mortuis [a] eſſet adhibenda fides, & Domini quoad eos, quorum iuramenta fuerunt a notario in margine Proceſſus ſine iudicum approbatione adnotata concluſerunt nullam eſſe adhibendam fidem, circa verò reliquos, quia diuerſæ eſſent circunſtantiæ non potuit capi reſolutio, Deciſionis fundamẽtum fuit, quia teſtes ſine iuramento non probant cap. fraternitatis de teſtibus, l.iuſiurandum, C. eodem nõ poſſunt autem iuramenta eorum probari ex Apoſtilla, quæ caret ſolemnitatibus & ſubſcriptione Bald.in d.l.ſi vnus nume.2.vbi Angel.nume.2. Caſtr.nume.5. Alexan.num.8. Iaſ.ſub nu.18.C.de teſtam. Caſt. conſ.232.nu.2.lib.2.Dec.conſ.399.nu.8.

2 Et augẽtur maximè, quod ex illa inſurgit vehemens præſumptio falſitatis, quæ ad infirman.
b probationem [b] ſufficit quando ciuiliter agitur, vt fuit celebrè dictum Archid.in cap.memoriam nume.12. diſtinct.19. & ibi Gemin. ſequitur Natta conſil.315.nume.14.& hic triplex concurrit præſumptio nempè iuramentum præmiſſo modo in margine ſcriptum cum diuerſo atramẽto Ruyn. conſil.68.nume.5.lib.4. Curt. iun. conſil.52.nume.13.in fine.Cephal.conſil.287. num.18. quod facit excitare tertiam præſumptionem videlicet, quod fuerit diuerſo tempore ſcriptũ ad trad. per Bal.in l.noſtram nume.2. C. de teſtam.& fuit dictum coram R. P. D. Corduba in vna Toletana Primiceriarum, cum tamen, vt tradit Aym. conſil.134. num.39. duæ ad hunc effectum ſufficiant præſumptiones.

ADDITIONES.

a Mortuis. An teſtibus mortuis credendum ſit, & quantum & quid in ciuilibus, & quid in criminalibus, vide omnino Dominum Farinacium in tract. de teſtibus quæſtio. 72. nume.129. & ſequentib. vbi in propoſito refert etiam alias Rotæ deciſiones.

b *Probationem*. Ad comprobationem huius cõcluſionis, quod ſcilicet quando agitur ciuiliter præſumptiones falſitatis habeantur pro plena, & concludenti probatione, vide etiam Dec. conſil.175.nume.4.Neuiz. conſil.8. nume.38. Card. Alban.conſil.33.per totum Bertaz.conſil.91.nume.31.& ſeqq.lib.1.Caputaq.deciſ.4. nu.1.par.2. vbi

vbi loquitur quando ſuſpitiones falſitatis ſunt vehementes, & ad eundem rei finem tendentes, & deciſio. 207. nume. 3. par. 1. Cephal. conſi. 287. nume. 5. & ſeqq. & nume. 40. & 47. & conſil. 338. nume. 21. ſeqq. Clar. in pract. §. falſum verſ. Trita eſt concluſio Gabr. lib. 7. concluſ. 6. nu. 4. 5. & 12. Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 15. nume. 65. & ſeq. Ioan. Petr. Surd. conſil. 132. num. 62. Achill. Perſonal. de adipiſc. poſſeſſ. nume. 142. Menoch. in l. fina. nume. 700. C. de edict. diu. Adria. tollen. & de præſumpt. lib. 1. q. 99. nume. 5. Decian. conſil. 100. nume. 9. & num. 11. Aym. conſil. 134. nu. 26. Oſaſch. deciſ. Pedemont. 117. num. 7. Boſſ. in tit. de falſis nume. 137. Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 739. nume. 1. & ſeqq. quorum plerią; teſtantur de communi opinione, & quidem ſine dubio ita paſſim in practica ſeruatur.

Immo quando præſumptiones ſunt vehementes vidi etiam quandoque inquiſitos in pœnam extraordinariam pecuniariam, ſcilicet condemnatos, Potiſſimum quando idem inquiſitus, aut propter infirmitatem, aut aliqua alia de cauſa nõ potuit torqueri, & forſan non eſt mala practica: Ad ea quæ ſcripſerunt Aym. conſil. 73. nume. 19. verſic. quod procedit Bertaz. conſil. 91. nume. 35. lib. 1. Idem Menoch. de præſumpt. 99. nume. 11. in fine iuncto nu. 19. pariter in fine Ioſeph. Ludo. d. deciſio. Lucen. 13. nume. 50. vbi videtur teſtari de communi opinione.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

GIPTII.

Romana de Stoch. die 9. Martij 1598.

ARGVMENTVM.

An, & quando cauſa ciuilis ſit præiudicialis criminali, & quando etiã pendentia eiuſdem cauſæ ciuilis faciat ſuperſedere in eadem criminali cauſa.

SVMMARIVM.

Interdictum quorum bonorum non datur aduerſus eum, qui poſſidet & titulum habuit a defuncto. nu. 1.

Cauſa ciuilis eſt præiudicialis criminali quando reſolutio & determinatio cauſæ criminalis pendet a reſolutione & determinatione cauſæ ciuilis. num. 1. *Et generaliter quando vna cauſa ſit alteri præiudicialis in addit. litera A.*

Cauſa criminalis ſi fuerit mota poſt cauſam ciuilem, quæ ipſi criminali cauſæ præiudicialis ſit debet omnino in criminali ſuperſederi donec ciuilis terminetur. nu. 2. *& in addit. litera B. vbi generaliter de materia.*

DECISIO CXXIIII.

1 Lata fuerunt duæ ſententiæ contra Margaritam Agentem interdicto, quorum bonorum cum huiuſmodi interdictum non detur aduerſus eum, qui poſſidet, & titulum habuit a defuncto. Barto. & alij in l. 1. ff. quorum bonorum Deci. poſt alios in l. fin. nume. 41. C. de edict. diui Adriani tollen. & dum Petrus Campi Donararius Reus conuentus apud me inſtabat pro tertia ſententia confirmatoria, & abſolutoria ab imperitis. Margarita obtinuit per Iudicem criminaliter eundem condemnari in pœnam vitij litigioſi, ſub eo prætextu, quod ipſe acceptauerat, lite pendente donationem bonorum, de quibus agitur, eidem tamen ante litem motã in partibus Germaniæ factam.

2 Quapropter iuxta Decretum in ſignatura obtentum dubitaui, An cauſa ciuilis, ſit præiudicialis [a] criminali, ita vt in iſta ſuperſederi deberet, donec ciuilis determinaretur, & dicta die vtraą; parte informante, eſſe præiudicialem Domini reſoluerunt. Reſolutionis ratio facit, quia cum in iudicio ciuili ſuper validitate donationis pluries diſcurſum fuerit, & ab eius validitate pẽdeat cauſa criminalis, prius determinanda eſt cauſa ciuilis. Nam ſi Rota confirmauit dictas ſententias Rotales, & tunc per rem iudicatam ceſſabit vitiũ litigioſi, & cõſequenter cauſa criminalitatis Rota deciſ. 10. num. 30. vt lite pendente in nou. Mill. in repert. in verbo lis finitur Scarlatin. inter conſilia Beroi conſil. 182. nume. 26. lib. 1. Bart. Salicet. & alij per informantes citati, Aut apparebit donationem non ſubſiſtere, & tunc quæritur, an Petrus illam acceptando incurrerit vitium litigioſi meritò in cauſa criminali eſt ſuperſedendũ, vt per multa exempla declarat Aym. conſil. 280. nu. 1. & 2. Put. deciſ. 98. lib. 1.

ADDITIONES.

a *Præiudicialis criminali.* Cauſa ciuilis dicitur præiudicialis criminali & cõtra pluribus modis, de quibus lectorem remitto ad trad. per Dominum meum Farinac. in ſua pract. crimin. par. 2. tit. de var. ac diuerſ. quæſt. q. 100. nu. 78. & ſeqq. iuncto nu. 128. & 130.

b *Eſt ſuperſedendum.* Ad hanc materiam, vide pariter eundem Dominum meum Farinaciũ, vbi ſupra d. q. 100. num. 58. & omnibus ſequentibus. cap. 2. per totum, & cap. 3. pariter per totum nu. 119. & omnibus ſequentibus. Vbi non ſolum reperies ad ſaturitatem diſcurſum, an, & quãdo per pendentiam cauſæ criminalis ſit ſuperſedendum in ciuili, & ècontra, ſed etiam an, & quãdo is, qui ciuilem propoſuit actionem, poſſit eodem, vel diuerſo tempore eandem actionẽ criminaliter proponere, & ècontra, titulus ille de variar. & diuerſ. quæſt. non eſt adhuc impreſſus, ſed quando imprimetur, eius lectura lectoribus non diſplicebit.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

CORDVBE.

Mediolanen. ſimulationis contractus 3. *Aprilis* 1598.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Rubrica huius Deciſionis videtur ſimulationis materiam reſpicere, ſed vera aliud in ea non tractatur, niſi de quibuſdam exceptionibos aduerſus teſtes oppoſitis.

SVMMARIVM.

Teſtis coniunctus non probat pro coniuncto. nu. 1.

Teſti valde amico valde de fide diminuitur. nu. 1.

Teſtis fideiuſſor non probat deponendo pro eo, pro quo fideiuſſit quando habet intereſſe in cauſa occaſione ſua fideiuſſionis. nu. 1.

Teſtis pauper repellitur, & non repellitur arbitrio Iudicis attentis circunſtantijs perſona. nu. 4.

Teſtis, qui fuit famulus, ſed tempore depoſitionis non eſt amplius famulus eius pro quo depoſuit eſt idoneus. nu. 4. & in addit. litera A. vbi de materia.

Teſti ſubornato non creditur in eo, quod deponit ſe ab alio fuiſſe ſubornatum. nume. 5. & in addit. litera B. vbi de materia.

Teſtis de falſo condemnatus, & miſſus ad triremes nihil probat. nu. 5.

Teſtis concubinarius laicus, & non notorius ad huc probat. nu. 6. & in addit. litera C. vbi de materia.

Teſtis amicitia cum producente ipſum non repellit, niſi ſit immoderata. nume. 6. & in additio. litera D. vbi de materia.

DECISIO CXXV.

1 CVm plures examinarētur teſtes ſuper continuatione ſocietatis auri & argenti filati per D. Ioan. Baptiſtam de Scanis, dubitaui An illis eſſet fides adhibenda & quātum: Et quoad fratres de Caſatis fuit reſolutum illos eſſe repellendos, tum quia ſunt cōiuncti cum Io. Baptiſta cap. 2. cap. accuſatus 3. q. 5. Abb. in cap. fin. num. 12. verſic. ſi vero teſtes de iur. iuran. Bal. in cap. 2. in fi. verſic. ſimiliter de probat. Hippol. in l. admonendi nume. 178. ff. de iur. iuran. Egid. in prax. de oppoſ. contra teſtes nume. 105. Tum etiam, quia vltra dictam coniunctionem concurrit magna amicitia, quæ multum minuit de fide. Cotta deciſ. 50. & 51. Et vltimo hæc ſententia Dominis placuit ſtante fideiuſſione pro notabili ſumma pro ſocietate per ipſos facta: Multū enim eorum intererat illius continuatio, nam ſi diſſolueretur nullum recurſum haberent contra ſocietatem, ſed ſolum contra Ioa. Baptiſtam ad cuius inſtantiam interceſſerant, & ſtāte damno quod ſibi poſſet euenire, cum iam eſſet mota lis a Cuſano occaſione obligationis fideiuſſoriæ, Merito illorum fides reijcitur ad conſil. Ange. 296. nu. 2. Bar. in l. differre num. 2. verſ. quandoque ad eum ſpectat, ff. de iur. iuran.

2 Nec placuit fundamentum ex aduerſo retortum, quod eis magis eſſet credendum, quia ſi non aderat ſocietas non intrabat illorum obligatio, Nam hęc indagatio non ſpectabat ad Cuſanum, cui ſatis erat, quod dederit ſocietati, & illi fuerit aſſecuratum per dictos fratres de Caſatis, & inde hoc onus, an duraret, vel non dicta ſocietas illis potius incumbere debuiſſet in euentum quod fuiſſet neceſſarium.

3 Quo vero ad Hieronymum Camponum ſtante, quod fideiuſſio facta per illum reſpectu cuiuſdam depoſiti non habuit effectum hæc exceptio, quia non multum videbatur releuans, fuit reſeruata ad arbitrium Dominorum.

4 Idem fuit reſolutum circa Antonium Baietanum cum teſtis pauper repellatur, vel non arbitrio Iudicis, attentis circūſtantijs perſonæ Gabr. de teſtib. concluſ. 18. in fine Couarr. varia. lib. 2. cap. 6. nume. 8. Menoch. de arbitrar. lib. 2. caſ. 65. nume. 11. & 12. Quod vero ſeruierit Io. Baptiſtę, nihil faciebat cum fuiſſet ante tēpus depoſitio-
a nis [a] l. ſeruus, §. fina. ff. de verbor. ſignific. Specul. de teſtib. §. 1. nume. 12. Cappel. Tholoſ. q. 4. nu. 3. Et licet de illo tempore ſeruiret Do. Cuſano, tamen cum ipſe Cuſanus eſſet ſecurus ſtante fideiuſſione, & etiam ſi ſocietas non duraſſet probauerat ſuam intentionem, ceſſabat ſuſpitio, quia non egebat opera iſtius teſtis.

5 Contra Franciſcum Bernardum opponebatur quod ſubornauerat teſtem ad dicendum falſum, ſed de hoc nō conſtabat, niſi ex depoſitione ſub-
b ornati, [b] cui non erat credendum, vt fuit dictum in cauſa Parmeñ. ſtatus, ſed quia ipſe Franciſcus fuerat condemnatus de falſo, & miſſus ad triremes, licet non haberet hanc exceptionem tempore examinis, quod ſufficere videbatur ad Caputaq. deciſ. 76. par. 1. Bar. in l. furti, §. 1. num. 5. ff. de his, qui not. infam. & huius teſtis fides fuit reſeruata ad arbitrium Dominorū, & quatenus eius dictum corroboretur ab alijs.

6 Contra Franciſcum Ferrerium opponebatur
c de concubinatu, [c] ſed cum ſit laicus & non notorius hæc exceptio non releuabat, Felyn. in cap. teſtimonium nume. 9. verſic. Et ex iſtis infertur de teſti, & quatenus obijciebatur, quod eſſet procurator Io. Baptiſtæ, de hoc non apparebat, & illa alia exceptio de criminibus, & amicitia cum de illis non conſtet, & amicitia non repellit teſtem,
d niſi ſit immediata [d] Specul. in tit. de teſt. in princ. verſic. amicus autem Bal. in cap. 1. nu. 3. de teſtib. Roman. conſil. 420. num. 2. Vltra quod non erat cum Ioa. Baptiſta, ſed cum illis de Caſatis, huius tñ teſtis fides fuit reſeruata arbitrio Dominorū.

7 Oppoſitio aduerſus Alexandrum iuratum, ꝙ eſſet... Io. Iacobi, & quod haberet computa cum Ioan. Baptiſta, & ceteræ aliæ exceptiones contra alios teſtes oppoſitæ fuerunt per Dominos eorū arbitrio reſeruatæ, quia vel non probantur, vel non plurimum videbantur releuantes.

ADDITIONES.

a ANte tempus depoſitionis. Pro hac eadem concluſione, vide plures Docto. allegatos per Dominum meum Farinacium in tract. de teſtib. q. 55. nume. 145. Et pluri b. ſeqq. Vbi eam ampliat eo modo limitat & declatat tribus modis, inter quas quidem limitationes ea eſt præcipua, quod non per hoc teſtis, qui famulari deſierat tempore depoſi-

depoſitionis ſit omni exceptione maior, & præſertim quando is famulus, licet licentiatus talis ſit in quo duret etiam poſt famulatum reuerentia, & amor erga ſuum Dominū, ex Surdo quem allegat in deciſ. Mantua. 219. poſt nume. 4. & eſt notabilis declaratio.

b *Ex depoſitione ſubornati*. Subornati teſtis depoſitio in qua aſſerit ſe ſubornatum & corruptū, An corruptionem probet nec ne, plenè explicat, & ad partes diſputat Dominus meus Farinac. in pract. crimina. par. 1. titu. de indit. & tortur. q. 45. nu. 1. ſeqq. vbi firmata concluſione negatiuè eam ampliat, limitat, & declarat pluribus modis.

c *De concubinatu*. Teſtis concubinarius, ſiue clericus, ſiue laicus ſit, a teſtimonio repellitur ex allegatis per Dominum meū Farinacium in ſuo tract. de teſtib. q. 56. nu. 284. & ſeqq. vbi nu. 286. ampliat hoc procedere tam in clerico, quàm in laico, ſed Rota in hac deciſione declarat, dummodo concubinatus ſit notorius, ſecus ſi occultus, & declaratio benè procedit in ciuilibus, prout loquitur hic Rota: ſed in criminalibus non tranſiret ſine difficultate per ea, quæ benè ponderauit D. meus Farinac. d. q. 56. nu. 291. & Specul. quem allegat in tit. de teſte, §. 1. nume. 24. verſicu. Nam occultis.

d *Niſi ſit immoderata*. Voluiſſe videtur hic Rota, quod amicitia immoderata repellit teſtē a teſtificando, ſecus autem ſi amicitia ſit leuis, quia tunc nec etiam videtur operari, vt teſti fides diminuatur, & idem etiam voluerunt plures Doct. relati a Dom. meo Farinacio in tract. de teſtib. in q. 55. num. 236. & ſeqq. ſed verior, & communior videtur opin. eorum, qui dixerunt amicitiam, ſiue maximam, ſiue leuem nunquam repellere teſtem a teſtificando; ſed bene facere, vt is non reputetur integrę fidei, & de illius fide diminuatur iuxtà qualitatem amicitiæ Iudicis arbitrio, vt per eundem Dominum meum Farinac. d. q. 56. nume. 39. ſeqq.

Fam. Cent. J.V.D. Galeſ.

ORANI.

Sutrina Monaſterij 29. Aprilis 1598.

ARGVMENTVM.

Legatum pium quando deuoluatur fabricæ ſancti Petri ob eius incertitudinem, ſeu negligentiam in illud adimplendo, vel exequendo indeque ſubſequuta trāſactio quando valeat in præiudicium legatarii: Et quod inter litigantes probatur eo ipſo quod eorum alter citatus nihil reſpondet cum reſpondendo potuiſſet agentem.

SVMMARIVM.

Contractus fabricati per hæredes teſtatoris cum adminiſtratoribus fabricæ ſancti Petri de Vrbe habent vim contractuum fabricatorum cum Camera Apoſtolica. nume. 2.

Contrahens cum Camera Apoſtolica, dicitur ſecurus. nume. 2.

Papam voluiſſe aliquid agere in præiuditium aliorum inuerisimile eſt. nu. 2. in fine.

Qualitas diſpoſitionis, vbi non adaptatur, ibi diſpoſitio locum non habet. nu. 3.

Legatum pro conſtruendo monaſterium eſt certum, & validum. nume. 5. vbi etiam quando legatum dicatur certum, ſeu incertum, & in additio. litera A. vbi de materia.

Certum dicitur non ſolum id, quod proprio nomine appellatur, ſed etiam quod nomine officij, vel alia deſignatione demonſtratur. nu. 5. in fine.

Legatum ab initio incertum poteſt a futuro euentu reddi certum, & valet. nu. 6.

Caducitas non nocet quando ante illius declarationem fuit purgata. nu. 7. in fine.

Sanctus Franciſcus tres ordines inſtituit, vnum fratrū Minorum: ſecundum ſancta Clara, tertium Conuentualium. nu. 8.

Tranſactio facta ſuper re clara non valet. nu. 9.

Colluſio præſumitur, quando citatus tacet, & nihil opponit. nume. 9. in fine.

DECISIO CXXVI.

1 LVcius Florauantes ſuo teſtamento diſpoſuerat, quod in ſuburbijs oppidi Bracciani edificaretur Monaſterium ordinis Mendicantiū ſub regula ſancti Franciſci, quod conſtructum hæredem vniuerſalem bonorum ſuorum inſtituerat declarando ſuæ intentionis eſſe, quod Paula de Caſſegnato gratis, & abſque dote in Monialem ibidem reciperetur. Poſt eius ab hac luce diſceſſum cum Alexander Florauantes vti teſtamentarius exequutor ipſius in ſequendo voluntatē teſtatoris, quędam ſitum contiguum Męnibus dicti oppidi cōparaſſet attento decreto Cōcilij Tridentini quo prohibetur Monialium Monaſteria extrà loca muris cincta erigi, niſi aliter ordinario loci expedire videatur, conſuluit deſuper ſacram congregationem Regularium, quæ commiſit Epiſcopi induſtrię loci inſpectionem, a quo cōſiderata illius qualitate facto primo fundamentali lapide fuit approbatum ac Illuſtriſſima & Excellentiſſima eiuſdem loci Duciſſa Monaſterij protectrix renunciata, verum quia adminiſtratoris fabricæ ſancti Petri ſub vario prætextu prætendebant teſtatoris vltimam voluntatem non potuiſſe exequutioni demandari, & locum factum ad eius fauorem deuolutioni, nempè quod hæreditas magno ære alieno eſſet grauata, & quod relictum iſtud eſſet incertum, neque in tempore fuiſſet per exequutores adimpletum iccirco litē contra eūdem Alexādrum & alios exequutores coram eorum Iudice introduxerunt coram quò cum ad diuerſos actus fuiſſet deuentū, tandem medio tranſactionis illam ſopiuerunt, de quo habita per Illuſtriſſimam & Excellentiſſimam D. Duciſſam notitia, quæ ſummopere contendebat, vt huiuſmodi pium inſtitutum effectū ſortiretur, ſuper nullitate tranſactionis exequutores conuenit quam admini-

adminiſtratores fabricæ pro ſuo intereſſe compa rentes ſub clipeo priuilegiorum fabricæ ſubſtine re conati cauſam dederunt dubitationi, An in caſu, & ad effectum de quo agitur intrarent fabricæ priuilegia.

2 Domini autem vnanimes fuerunt in negatiua reſponſione, quia licet dicta Priuilegia velint, quod contractus cum adminiſtratoribus fabricæ firmati vim habeant contractus cũ Camera Apoſtolica celebrati, ita quod cum ipſis cõtrahentes reddantur ſecuri, per text. in l. omnes. l. bene a tenore, C. de quadrien. præſcript. Bar. in l. Cæſar. ff. de public. cum allega. Hoc tamen intelligebant procedere in contractibus ad fabricam pertinentibus, quod colligebant ex diſpoſitione Priuilegiorum ibi pro quiete mentis debitorũ ipſius fabricæ faciente, Aliàs enim abſurdum & ineuitabile inconueniens oriretur, quod ſcilicet poteſtati Adminiſtratorũ fabricę remiſſum fuiſſet de alienis diſponendi, & ſuper ijs tranſigendi id, quod Papam voluiſſet in præiudicium aliorum eſt inueriſimile l. 2. §. meritò, & §. ſi quis a Principe, ff. ne quid in loc. public.

3 Vnde cum relictum de quo modo agitur nullo modo ſpectaret ad fabricam, nec in eo ex aliqua cauſa poſſit ei ius eſſe quæſitum, meritò dixerunt ſub priuilegijs fabricæ non fuiſſe cõprehenſum, Nam vbi qualitas eorum adaptari non poteſt minus etiam congruit diſpoſitio, l. 4. §. Prætor ait de damn. infec. Bal. in l. ti. C. de Macedon. Marſil. ſing. 560.

4 Quod enim Priuilegia fabricæ nõ intrent, ſed vltima voluntas Lucij, non obſtante in contrarium deductis ſubſtineatur. DD. ad oculum patere dicebant, moti quia ſi attendantur bona per eum Monaſterio relicta, & non videbantur, ita debitis implicata, quin in magna ſumma exuberarent, & ea quidem quæ monaſterio ſubſtinendo ſub regula ſancti Franciſci ſufficerent cum inter cetera adſit Caſale Iuliani iugerum ducentorum ſexaginta adſint, & alia bona ſtabilia, ac fructus decurſi, vt bene deducunt ſcribentes in facto, & in omnem euẽtum illa quinque millia ſcuta, quæ fuerunt ſoluta, vel promiſſa fabricæ potuerũt in hoc opus impendi.

5 Quod ſi etiã ſpectandã ſit qualitas relicti nulla videbatur adeſſe imaginatio incertitudinis, Nam regulariter legatum relictum pro cõſtruen

a do Monaſterio eſt certum [a] & validum Abb. in c. nos quidem nume. 2. de teſtam. & in cap. penult. nume. 5. de Eccleſ. edific. Bar. in l. ſeruus in fi. nume. 4. de alimen. legat. Ang. conſ. 129. per totum. Et maximè in hoc caſu, vbi teſtator expreſſe nominauit monaſteriũ Monialium ſub regula ſancti Franciſci, & locum deſignauit, vbi hoc cõſtrui vellet, & perſonã cuiuſdam puellæ expreſſit, quæ ingreſſum foret Monaſteriũ ex iſtis ſiquidem circunſtantijs illud redditur certum, cum certum dicatur non ſolum id, quod proprio nomine appellatur, ſed etiam quod nomine officij, vel alia deſignatione demonſtratur, l. quoties, §. ſi quis nomen, ff. de hæred. inſtit. l. nominatũ, ff. de legat. 3. Paris conſ. vlt. nu. 46. & ſeq. lib. 3.

6 Quibus accedit, quod ordinarius ꝓ illius exequutione elegit locum, & deputauit viros probos, qui Monaſterij fabricæ præeſſent ex quo futuro euentu licet legatum ab initio fuiſſet incertum, ita præfinitum fuit, vt certũ dicatur Alber. in l. ſi quis ad declinando nume. 4. C. de Epiſc. & Cleric. Oldrad. conſil. 61. per tot. Pariſ. conſil. 45. vſque ad finem lib. 3.

7 Nec alicuius momenti videbatur negligentia accuſata exequutorum quaſi debito tempore fabricam exigere neglexerint, quia præter id, quod teſtator non præfixerat tempus ad edificandum Monaſterium ſatis eſt, quod antequã ex his cauſis motum fuiſſet iuditium conſtaret locum fuiſſe emptum & ab ordinario approbatum, poſitũque primum fundamentalem lapidem, vt monaſterium cęptum edificare, adeo quod etiam præſuppoſita negligentia, & mora perſpicuum erat, quod illa ante declaratam caducitatẽ fuerat prorogata Anto. de Butr. conſil. 34. Alexand. conſil. 106. nu. 4. lib. 4.

8 Non obſtat, quod incertitudo deducitur ex eo, quod nullum reperiatur Monaſterium, quod ſub regula ſancti Frãciſci fuerit inſtitutum quoniam vltra reſponſiones hic datas pro D. Duciſſa de contrario liquet ex trad. per Bald. conſ. 183. nume. 1. & conſil. 448. lib. 5. quem refert Emilia: conſil. 155. nume. 2. & 3. Burſat. conſil. 60. nu. 21. lib. 1. vbi declarat ſanctum Franciſcum tres ordines inſtituiſſe vnum fratrum minorũ, qui eſt arctiſſimus & caret proprio ex regula, & communi, Alterum ſanctæ Claræ, qui licet ſit ſub areta paupertatis regula, nihilominus permittit, quod in communi viuant, & immobilia poſſideant. Tertium cõuentualium, qui habent proprium etiam in ſingulari.

9 Nec præmiſſis repugnat, quod priuilegia vtantur verbo tranſactionis, quæ fit ſuper re dubia; ideo quod ſufficiat fabricæ, quod fuerit ambiguũ An in relicto ius eſſet illi quæſitum ſi quidem verſamur in caſu claro, vt ex pręmiſſis oſtẽſum fuit, vnde tranſactio tanquam facta ſuper re clara nõ valeret, l. 1. ff. de trãſact. l. ſub prætextu, C. eodem Aym. conſil. 152. nume. 10. Quinimò vt aliqui ex Dominis ſentiebant proceſſus factus inter fabricam & exequutores non caret ſuſpitione colluſionis, præſertim cum Alexandro ad inſtantiam fabricæ citatus nihil vnquam oppoſuerit, ſed tacuerit omnia ex quibus agentium actio poterat repelli, & omnimodo excludi, vt optimè fuit põderatum per ſcribentes pro Excellentiſſima Domina Duciſſa.

ADDITIO.

a DE *neceſſitate concludat*. Veriſſima eſt hæc concluſio, ſed declaratur per Dom. meum Farinacium in ſuo tracta. de teſtibus q. 63. nu. 74. & ſeq. Vt procedat, quod imponendam pœnam ordinariam, non autem quoad imponendum pęnam extraordinariam, ad quam ſolę præſumptiones ſufficiant.

Fam. Cent. I.V.D. Galeſ.

ORA-

ORANI.

Romana Vineæ 5. Junij 1598.

ARGVMENTVM.

Per confiſcationem bonorum Camera confiſcans dicitur ſuccedere in bonis delinquentis, Et propterea debitum ſi quod habet cum ipſo confundit, Et de Saluiano interdicto aliqua notabilia, de quibus in ſummario.

SVMMARIVM.

Saluianum vtile interdictum competit contra poſſidentem rem hypothecatam. nume. 1. & in addit. litera A. vbi etiam an poſſeſſori competat aduerſus actorem ius offerendi.

Excuſſio principalis debitoris non eſt neceſſaria quando intentatur Saluianum interdictum. num. 1. & in additio. litera B.

Fiſcus in confiſcatione bonorum dicitur ſuccedere tanquam hæres, & propterea ſi delinquentis creditor eſt, creditum quod habet cum hæreditate confundit. nu. 2. & in addit. litera C. vbi declaratur, niſi inuentarium feciſſet & confiſcationem acceptaſſet cum inuentario.

Ius Tertij opponi non poteſt quando non eſt in totum excluſiuum iuris agentis. nu. 3.

Nemo plus iuris in alium transferre poteſt quam ipſe habeat. nu. 3. in fine.

DECISIO CXXVII.

1 PEtrus Lucas de Gradis intẽtauit Saluianum interdictum contra Collegium Germanicum tãquam poſſeſſorem Vineæ aliàs per Panellinum tempore debiti cauſæ mutui cũ Petro Ioanne eius authore ſub obligatione, & hypotheca omnium ſuorum bonorũ contracti poſſeſſæ, probatiſque per eum extremis, Domini tenebant aduerſus hodie vineam poſſidentem com-
a petere vtile Saluianum [a] Bar. in l. in princ. per illũ tex. de Saluian. interdict. Socin. ſen. conſ. 80. nume. 2. lib. 3. latè Surd, conſil. 131. nume. 1. & ſeq. qui ſubdit ad hunc effectum nõ requiri aliquam
b excuſſionem principalis debitoris.

2 Et licet Collegium eius intentionem prætendat excludere ſub prætextu, quod Panellinus debitor authoris Petri eſſet etiam in maiori ſumma & ex alia cauſa, nempe teſſerarum affictus Camerini ſuus creditor, nihilominus hoc viſum fuit non obſtare, ſtante enim delicto per Panellinum commiſſo, creditum illud quod cum Petro Ioanne habuit in Cameram Apoſtolicam cum confi-
c ſcatione omnium bonorum transfuſum, [c] adeo quod confuſa illa obligatione & actione, Camera non ſecus, ac ſi ſoluiſſet fuit liberata, l. fateor a fratre, ff. de conditio. indebit. l. ſi ei cui, ff. de euict. cum allegat.

3 Cum autem Camera nõ transtulerit in Collegium præfatum Panellini, ſed dumtaxat vineã obnoxiam Saluiano, vtique non poteſt Collegium ad hoc vt impediat Saluiani effectũ opponere de aliqua compẽſatione præfati crediti, quæ cõcernit ius Tertij ipſo iure non excluſiuum iuris agentis, l. cum ſeruum, vbi Cyn. Bal. & alij, C. de ſeru. fugit. Socin. in l. 2. nume. 11. de except. rei iudic. Præſertim ſi attendatur, quod Camera promiſerat Ioannem Petrum releuare indemnem a credito Panellinorum: nam ſicut Camera non poſſet apponere illi compenſationem, aut retentionem, pariter nec collegium, cum plus iuris nõ habeat, l. nemo plus de reg. iuris. Quæ autem de iure . . . . adducta ſunt non ſpectant ad præſentem quæſtionem in qua dubitatur an collegium, ex quo habet ius a Camera poſſit vti iure Panellinorum.

ADDITIONES.

a SAluianum. Quod Saluianum interdictum detur etiam contra Tertium poſſeſſorem, benè explicat Menoc. de adipiſcen. poſſeſſ. in 3. remed. nume. 35. & ſeqq. vbi etiam proponit contraria, & illis reſpondet: Benè verum eſt, quod Tertius poſſeſſor hoc remedio conuentus habet ius offerendi cõtra agentem, vt ibidem per Menoch. nume. 181, & ſeqq, vbi nume. 184. declarat dummodo offerat ante conteſtationem litis, ſecus ſi poſtea ex Aym. quem allegat in conſ. 298. in princ. Qui tamen loquitur in cauſa exequutionis rei iudicatæ: Et nihilominus dicit, quod etiam poſt conteſtationem litis poteſt iſto caſu mora purgari ſecundum Afflict. per eum allegatum.

b *Excuſſionem.* Ad idem quod non ſit neceſſaria excuſſio, vide Socin. conſil. 80. nume. 2. in fine lib. 3. Alex. conſil. 73. nu. 11. verſic. Tametſi lib. 5. Aym. conſil, 201. nume. 45. Gabr. lib. 2. concluſ. 1. Limitat. 39. Roland. conſil. 14. nume. 7. 8. 14. & 18. libro primo. Menoch. de adipiſc. poſſeſſ. d. remed. 3. nume, 179.

c *Transfuſum.* Regulare enim eſt, quod creditor ſuccedendo debitori actionem confundit, vt eſt tex. in l. debitori ſuo, C. de pactis, & in l. fin. §. In computatione verſic. ſi verò, C. de iur. deliber. Vbi hæc regula limitari videtur, niſi hæres inuentarium confeciſſet, Ad quam limitationem, vide Pariſ. conſil. 12. nume. 119. & conſil. 69. num. 36. lib. 2. & conſil. 54. nume. 11. lib. 3. Duen. reg. 18. in ſecunda limitatione Roland. conſil. 73. nume. 2. & ſeq. lib. 2. Anton. Gomez. de contractibus tit. de fideiuſſorib. ſub nu. 20. propè finem.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

CORDVBE.

Mediolanen. ſimulationis contractus 17. Maij 1599.

ARGV-

ARGVMENTVM.

Simulationis probatio debet eſſe & concludens, etiam cum præcedente cauſa ſimulationis, Et falſitas præſumitur ex diuerſitate manus, atramenti, ac ex ſcriptura ordine retrogrado poſita.

SVMMARIVM.

Simulationis probatio debet eſſe plena, & concludens. nume. 1.

Simulatio, vt dicatur probata, debet etiam probari cauſa ipſius ſimulationis. nu. 1.

Falſitas valde præſumitur ex diuerſitate manus, & atramenti. nu. 3.

Falſitas præſumitur ex non ſeruato ordine ſcripturæ. nume. 3. & in addit. litera A. vbi de materia.

Falſitas præſumitur ex eo quod quid ſcriptum reperiatur in calce folij albi in libro relicti, quando præſertim ille albus non reperitur relictus in fine aliorum filiorum. nume. 3. & 4.

Negociationes diuerſæ diuerſitatem perſonarũ arguunt. nume. 6.

Falſitas præſumitur ſi antiquum inſtrumentum nouiter protocollatum reperiatur in addit. litera A.

DECISIO CXXVIII.

1 LIcet aliqua adminicula deducantur per informantes pro D. Io. Baptiſta ad probandum ſtatum ſecundi triennij, videlicet annorum 1583. 1584. & 1585. fuiſſe conformem cum priori triennio, tamẽ Dominis magis placuit pars negatiua. Cum enim huius inſpectionis effectus ſit, vt probato vniformi ſtatu primi & ſecundi triennij ex eo cum alijs adminiculis probetur ſimulatio cõfeſſionis factæ in inſtrumẽto, quod ſocietas eſſet finita, requirebatur adhunc effectum plena, & concludens probatio cũ præcedente cauſa ſimulationis, l. ſicuti, §. ſi vacuum, & ibi Bar. nume. 5. ff. quib. mod. pignus. vel hypoth. ſolu. cap. 2. de renunc. l. ſed ſi maritus, ff. qui & quib. Abb. conſil. 12. nu. 2. lib. 2. Paris conſil. 54. nume. 7. lib. 1. & conſil. 86. per totum lib. 3. Bar. in l. poſt dotem nu. 2. de donat. & conſil. 65. nu. 4. lib. 1. Rot. deciſ. 1. de donat. in nouis Egid. deciſ. 715. nume. 3. Quæ tamen non reſultat ex his, quæ deducuntur maximè in cõcurſu eorum, quæ ex aduerſo afferuntur pro Andrea, qui diuerſitatem dictorum ſtatuum fundabat ex multis.

2 Primò, quia ex libris ſcriptis a Ioan. Bartholomęo Bruſio miniſtro etiam Ioan. Baptiſtæ apparebat, quod in fine cuiuslibet anni ſecundi Triennij, fuit factum computum cambiorum Andreæ cum retentione prouiſionis Io. Baptiſtæ, quæ res non ſolum repugnat ſtatui præcedenti, ſed penitus excludit ſocietatem, in ſecundo triennio, libri autem viſi ſunt valde adminiculati, tum quia partitæ in illis contentæ concordant cum partitis inſtrumenti, tum etiam quia Iacobus Philippus deponit, quod Io. Baptiſta illos conſignauit Andreæ, vt in ſummario. nu. 7.

3 Secundo plurimum cõducebat diuerſitas modi adnotationis partitarum ad debitum Andreę, qui in fine primi, ſecũdi, & tertij anni primi triẽnij, fuit deſcriptus debitor pro parte vtilium ſibi tangentium. In quarto vero anno, & ſic in primò ſecundi triennij eſt factus debitor pro tot pecunijs ſolutis ad computum cambiorum, vt apparebat ex dictis libris, & quãuis iſta partita fuerit diſtincta, Hæc tamen retractatio multum ſuſpecta videbatur, tum ex diuerſitate manus & atramenti. Caput. deciſ. 2. num. 14. par. 2. Et fuit dictum coram Cantucio in vna Toletana annatarum, vbi plures adducuntur; tum etiam cum

a non ſit ſeruato ordine[a] temporũ ſcripta, ſed longe poſtea influit quarti anni ad calcem folij albi in libro relicti, qui nõ reperitur vnquam relictus in fine aliorum annorum ad Aym. conſil. 28. nume. 5. Et fuit conſideratum corã S. D. N. in vna Veronẽ. ſancti Zenonis, vltra quod prætenditur dictam partitam concordare cum libris cambiorum ſeparatim tentis, & ad obiectum, quod illa ſit male concepta ratione quantitatis cambiorum, Dixerunt Domini ſufficere, quod non conſtet fuiſſe male factam ratione cauſæ, ſcilicet pro cambijs, quod ad hũc effectum ſufficit quicquid dicendum eſt quando ageretur ſuper veritate cambiorum an fuerint realis, vel ſicca.

4 Tertio fuit conſiderata alia diuerſitas, quia in dicto libro non fuerunt poſita negotia totius ſecundi Triennij, ſed ſolum vſque ad mẽſem Maij 1584. Et ſic per annum cum dimidio tantum ſecundi triennij, & quod in libro remanſerint circa centum folia alba, ac inde non fuit eodem modo continuata retentio librorum.

5 Quibus accedebat alia quarta diuerſitas, etenim in fine cuiuslibet anni primi triennij fuit datum bilancium, quod erat dandum vigore capitulorum, quod nõ fuit effectum in ſecundo triẽnio, ſed datus quidam liberculus in fine cuiuslibet anni dicti ſecundi triennij cum ſolidatione cambiorum nundinarum illius anni, nec placuit reſponſio, quod non fuerunt data bilancia ſecundi triennij ex eo, quod non erant ſubſcripta ab Andrea. Hæc enim excuſatio leuis viſa fuit, maximè, quia magis veriſimile videbatur non fuiſſe data bilancia ex quo loco illorum ſucceſſit ſolidatio cambiorum, ac quod Andreas noluiſſet in ſpatio trium annorũ videre ſtatum negotij, qui ſine bilancio non poterat videri.

6 Quinta diuerſitas fuit cõſiderata ex adiectione nominis ſimonis in ſecũda ſocietate ad l. Procuratoris, §. ſi plures, ff. de tribut. Hier. Magon. in deciſ. Lucen. deciſ. 1. nume. 10. qui licet eſſet tanquam ſocius Io. Baptiſtæ comprehẽſus in primo triennio, eius tamen nomen non erat exprimendum vigore capitulorum, in quibus continebatur quando Felix, & Ioannes Baptiſta dumtaxat nominarentur quibus accedebat, quod Andreas moleſtatus a DD. de Cuſanis pro ſolutione cambij Felicis in ſecundo triennio fuit abſolutus, & Io. Baptiſta carceratus.

7 Neque obſtabat, quod ſocietas fuit continuata in ſecundo triennio ſub eodem nomine Andreæ ipſo ſciente & patiẽte, Nam cum fuerit additum etiam nomen Simonis repugnabat ſtatui præce-

præcedenti, nec Dominis viſum fuit inconueniens, quod quamuis ſocietas eſſet finita nihilominus Andreas ſtante conſanguinitate, & proprio intereſſe, quia habebat proprias pecunias in iſta negociatione conſentiret, quod in illa ſocij vterentur ſuo nomine pro maiori reputatione, vltra quod hoc obiectum non erat cõcludens eo modo quo requirebatur ad iſtum effectum.

8 Literæ cambij Andreæ minus concludunt, cũ ſolum ſeruiãt pro adminiculo, vt fuit reſolutum vltra quod bene reſpondebatur per informantes quod non loquantur de ſocietate, & illa ſumma fuerit acceptata ad cambium in ſecũdo triennio quamuis poſtea fuerit recambiatã.

9 Nec etiam obſtabant literæ cambij, quia non conſtabat fuiſſe Andreæ, neque habent illa verba, *Per la valuta hauuta da Felice, e da Gio. Battiſta.*

10 Vltima non obſtabat, quod in inſtrumento fuiſſet facta deductio nominis debitorum, quę arguebat, quod Ioã. Baptiſta ignorauit deſcriptionem huius partitæ per Mutium factam, quia in dicto inſtrumento narratur conuentio de habendo totum capitale ſuper cãbijs, quod eſt conforme libris, ſed fuit facta deductio nominum debitorum, ideo Io. Baptiſta prius ſciebat totum capitale debere poni ſuper cambijs licet adeſſent nomina debitorum, & tamen fuerat contentus etiã ſi poſtea fuerit facta deductio; Cũ ergo non probetur dicta vniformitas ſocietatẽ eo modo, quo debuit probari fuit reſolutum statũ ſecundi triẽnij non fuiſſe conforme primo.

ADDITIONES.

Seruato ordine. Quod falſitas præſumatur ex eo quod inſtrumenta reperiantur in Protocollo reſcripta retrogrado ordine, vt puta quod prius ſint poſita inſtrumenta confecta de menſe Martij, quam illa, quæ ſunt rogata de menſe Ianuarij, ponit etiam Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 13. nume. 123. par. 1. ſic etiam & falſitas prẹſumitur ſi inſtrumentum antiquitus rogatum nouiter protocollatum reperiatur ex Menoch. de arbitrar. quæſt. lib. 2. caſ. 187. nu. 38. & Maſcard. de probat. lib. 2. concluſ. 740. nu. 16. & 17.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

IVSTI.

Romana Dotis 5. Julij 1599.

ARGVMENTVM.

Pactum, ſeu ſtatutum de ſoluendo tantum pro centenario, donec fuerit ſoluta dos debita, an & quando valeat, vel potius ſit vſurarium & illicitum.

SVMMARIVM.

Dotis fructus taxantur a ſtatuto Vrbis. nu. 1. in fine.

Vſurarium dicitur pactum de ſoluendo decem pro centenario donec ſors principalis ſoluatur. num. 2. & nu. 8. vbi an ſaltem reducatur ad iuſtam taxationem.

Vſura arguitur ex vniformi præſtatione lucri. nume. 2. in fine.

Statuto, nec etiam fieri poteſt, vt certa pecunia pro quolibet cẽtenario ſoluatur donec ſors principalis fuerit reſtituta. nu. 3. contra nu. 4.

Lucrum dicitur ſatis exceſſiuum nullum, & iniuſtum, quando ſoluitur decem pro quolibet centenario. nu. 3. in fine.

Dotis fructus ob non ſolutionem & reſtitutionem dotis, an & quando & quomodo poſſit taxari a ſtatuto, vide in nu. 3. ſeqq.

Intereſſe debitum ratione onerum matrimonij taxari poteſt. nu. 4. in fine, & nu. 6.

Vſura non eſt aliquid recipere pro pecunia collocata penes mercatorem in ſocietate, & ad honeſtum lucrum. nume. 5. & nu. 7.

Vſura an, & quando inducatur ex taxatione intereſſe. nume. 6.

DECISIO CXXIX.

1 Debebantur D. Iuliæ ſanctacruciæ, ſiue Comiti Hippolyto Rouerello eius viro ſcuta mille pro reſiduo ſuæ dotis, pro quorum ſatiſfactione fuerunt conſignatæ pecuniæ in manibus cuiuſdam Mercatoris ad effectum emendi quandam quantitatem olei, quod pro ſumma dictorum ſcutorũ mille cederet vna cum lucro in commodum D. Iuliæ & Comitis Hippolyti eius viri. Verum bo. mem. Cardinalis ſanctacrucius frater D. Iulię, qui eam dotare tenebatur impedita dicta olei emptione, & ſocietate, ac veriſimili lucro eandem pecuniæ ſummam in proprios vſus conuertit, quã tamen mediante Apocha obligatione Camerali vallata ſoluere promiſit vnà cum fructibus ad rationem decem pro centenario, & anno à die dictæ ſocietatis vſque in diem ſolutionis mortuo Cardinali Comes Hippolytus egit ꝓ exequutione Apochæ contra D. Tarquinium ſanctacrucium Cardinalis hæredem: Et dubitatũ fuit 5. Iulij 1599. An Apocha de qua agitur ſit exequenda pro fructibus in caſu, & ad effectum de quo agitur, & coram bon. memor. D. Orano reſolutum fuit Apocham exequendam eſſe vſque ad quantitatem à ſtatuto Vrbis cap. 137. libro primo, taxatam cuius reſolutionis extentio poſt obitum Orani mihi in eius locum in hac cauſa ſubrogato a Rota fuit demandata.

2 Obſtare videbatur quoniam pactũ de ſoluendo decem pro centenario donec ſors principalis conſignetur, indicat cõtractum illicitum & vſurarium Roman. conſil. 520. nume. 8. Socin. conſil. 143. lib. 4. Dec. conſil. 322. Grat. conſil. 11. nume. 29. & 30. lib. 2. Crot. in cap. conqueſtus num. 20. cum ſeq. de vſur. & in cap. Nauiganti nu. 25. eod. tit. qui dicunt quod lucra non ſunt vniformia,

mia, ſed variantur ex qualitate temporis & loci. l. Ideo, ff. de eo, quod cert. loco, l. precia rerum, ff. ad l. Falcid.

3 Quod nec etiam per ſtatutum fieri poſſe videtur ſecũdum communem opinionem de qua per Socinum conſilio quinquageſimoſexto, numero ſecundo, libro tertio, qui etiam loquitur in terminis dotis non reſtitutæ; Et hanc opinionem tenet Ioan. Andr. de Butr. de ligna. in capitulo ſalubriter de vſur. cum alijs allegatis per Plot. in l. ſi quando nume. 482. C. vnde vi. Et per Couarr. variarum reſolutio. libro tertio, capitulo primo, numero tertio, verſic. quarto, hinc potuit diſcuti, quia dicunt diſpoſitionem cap. ſalubriter procedere in fructibus pignorum, id eſt de re incerta vltra ſortem percipiendam, ſecus vbi certa quantitas in pactum vltra ſortem deducitur, & hanc opinionem tetigit Rota coram Sanctiſs. Do. N. Tunc Rotæ Auditore in Mediolanen. Cambiorum ſiue vſurarum vigeſima Iunij 1569. quæ eſt inter impreſſas 315. parte ſecunda, Vbi allegatur Ioan. Andr. in dicto capitulo ſalubriter, quæ præſertim procedere videntur in hoc caſu, vbi decem pro centenario promiſſa ſunt, quod eſt exceſſiuũ nullum & iniuſtum.

4 His tamen non obſtantibus contrariam ſententiam ſequuta eſt Rota ſecundum opinionem Roman. conſil. 517. numero quinto & ſexto. Alexand. conſilio trigeſimoprimo, numero vndecimo, libro ſexto. Vbi dicit hanc eſſe communem opinionem contra Ioan. Andr. & Iaſo. conſilio nonageſimoſecundo, numero duodecimo, libro ſecundo. Vbi aſſerit eſſe communem opinionem Canoniſtarum & Legiſtarum, quam tenet Calder. Anchar. Abb. Bald. Nouel. Anto. Rub. Corn. Corrad. Adri. Siluestr. Gabr. Ioan. Maior, & alij allegati per Couarru. in dicto capitulo primo, variar. reſolutio. numero tertio, verſic. hinc poterit ibi, contrarium tamen verius eſt, & alij allegati per Moder. de alimen. quæſt. 42. in principio. Ex quibus conſtat, quod quando intereſſe eſt debitum ratione onerum matrimonij nihil obſtare poteſt quominus ad certam ſummam taxaretur, vt ibi per Couarru. & præſertim publica authoritate Bald. in l. fina. §. preterea ſub numero decimo, C. de iur. dot. & conſil. 166. libro primo Couarr. ibi nume. 5. verſ. 7.

5 Quæ opinio in hoc caſu tanto magis vera demonſtratur, quia ratio onerum matrimonij reducitur ad intereſſe ſi quidem iam pecuniȩ erãt collocatæ penes mercatorem in ſocietatem olei, & ad honeſtum lucrum, & hoc caſu licita eſt receptio, vt per Corrad. adde contractus, quȩſtio. 35. verſic. ſeptima concluſio. Vbi arguit in contrarium, & reſpondet hanc eſſe magis communem patet ex Couarru. in dicto capitulo primo, nu. 3. verſic. quamobrem.

6 Contraria primò loco allegata procedunt quã do ſit taxatio fructuum pro interuſurio pecuniȩ, ſed in caſu noſtro fit taxatio ratione onerum, & intereſſe, & ideo debetur, & taxari poteſt, & ſatis eſt, quod coniecturaliter ſit certum Corrad. dict. quæſtio. 35. in cap. ſeptima concluſio verſic. Tertio dicendum eſt ad ſecundum quam fructuum, & intereſſe taxationem aliàs admiſit Rota corã Cæſare de Graſſ. quæſtio. prima, tit. de vſur. vbi nume. 9. Conſtat, quod non admitteretur taxatio ſi eſſet ratione pecuniæ, vel pretij, & ibidem allegantur aliæ deciſiones.

7 Quod doctrinam Ioan. Andr. & ſequacium dixerunt aliam eſſe magis communem & veram, ſaltem in hoc caſu, vbi ex pecunia ſtatim ſoluta in ſocietatem olei vir poterat tantum ſibi lucrari, & ſic non ab aliquo priuilegio dotis, ſed ob intereſſe deducitur, quod eſt omni iure licitum, vt per Corrad. & Couarr. allegatos.

8 Et nihilominus Domini dixerunt aduertendum eſſe ad quantitatem, nec admittendum intereſſe ad decem pro centenario, ſed æqua viſa fuit, & iuſta in Vrbe taxatio præfati ſtatuti ad ſeptem pro centenario non obſtan. doctrin. Bal. in dicta l. præterea, §. fina. C. de iur. dot. vbi admittit taxationem ad decem, qui reprobatur a Caball. de vſur. num. 527. Vnde quantitas exceſſiua non autem obligatio annullatur in quantitate iuſta dicitur de donatione, nõ inſinuata, quæ non annullatur, niſi ratione ſummæ excedentis, l. ſancimus, C. de donationib. cum allegatis per Gabr. de donat. concluſio. prima, numero quinquageſimoſexto: Ex quibus cum ſimus in obligatione in forma Cameræ contra quam nihil deducitur, quod releuet dictum fuit dandum eſſe exequutionem.

MELLINI.

Ferrarien. Societatis Lunæ 20. Decembris 1599.

ARGVMENTVM.

Societas Aromataria in qua dantur merces æſtimatȩ, & lucrum certum taxatum, An ſit vſuraria & illicita.

SVMMARIVM.

Societas videtur vſuraria quando in ea dantur merces æſtimatæ, & illa finita reſtituendum eſt idem capitale. nume. 1.

Contractus in quo taxatur lucrum incertum ſocietatis non eſt vſurarius quando quantitas taxata eſt proportionabilis ad dubium euentum lucri, ſecus ſi aliter. nu. 3. & nu. 5.

Societas non dicitur vſuraria quando æſtimatio rerũ fuit facta non ad effectum inducendi emptionem, & tranſlationem dominij, ſed ad effectum ſciendi ad quam ſummam aſcendebat capitale. nu. 3.

Societas videtur vſuraria quando finita ſocietate res datæ æſtimatæ ſunt reſtituendæ in eadem quãtitate æſtimata, ſecus ſi non erant reſtituendæ, niſi quatenus ſupereſſent. nu. 4.

Qualitas adiecta verbo intelligi debet ſecundum tempus verbi. nu. 4. in fine.

N Societas

Societas eſt vſuraria quando in ea taxantur fructus certi, & adeſt pactum, quod capitale ſit ſaluum. nu. 5.

Societatis contractus non eſt vſurarius quando ſunt taxati certi fructus, & illi quidem aſſecurati ex interuallo poſt initum contractum. nu. 6. & ſeqq.

Pactum de retrouendendo adiectum ex interuallo poſt inſtrumentum venditionis nullam inducit vſura præſumptionem. nu. 6.

Pactum aſſecurationis, ac taxationis fructuum alicuius ſocietatis initum non cũ ſocio, ſed cum alia tertia perſona non eſt vſurarium. nu. 7.

Bulla Sixti Quinti, improbans ſocietates in quibus capitale eſt ſaluum cenſetur improbare contractus ſocietatis paliatos, & cõtra iuris communis diſpoſitionem, non autem contractus permiſſos ex diſpoſitione iuris communis. nu. 9.

Bulla Sixti Quinti, improbans contractus ſocietatis non initos iuſtis, & æquis conditionibus quomodo intelligatur. nume. 10.

DECISIO CXXX.

1 DOmini ſteterunt in deciſis non obſtantibus his, quæ de nouo contra deciſionem adducuntur, quæ ad duo potiſſimum reducuntur, Deducitur enim vſura primi contractus, quia Dominium mercium fuit translatum in Truſardum, cum fuerint ei datæ æſtimatæ, & nihilominus vigore pacti finita ſocietate debebat reſtituere idem Capitale in mercibus, vel in pecunia.

2 Contra ſecundum vero contractum apponitur, quod licet contractus in quo aſſecuratur lucrum incertum ſocietatis non ſit vſurarius, Hoc tamen procedit quando quantitas taxata eſt proportionabilis ad dubium euentum lucri per Corrad. de contract. quæſt. 96. & Iacob. Emil. conſilio octauo, & ex calculo de nouo dato, & depoſitionibus teſtiũ dicitur ſufficienter cõſtare, quod quantitas non eſt proportionabilis ad lucrum, ſed exceſſiua.

3 Quantum ad primum obiectum viſum eſt Dominis non obſtare, quia æſtimatio non fuit facta ad effectum inducendo emptionem, & trãslationem dominij in Truſardum, ſed ad effectũ ſecundi ad quam ſummam aſcendebat capitale, cum enim antequam vnicus eſſet iſte cõtractus ſocietatis capitale Aromatariæ excederet lib. 15. mil. & totum iſtud capitale inæſtimatum fuerit conſignatum Truſardo cum pacto, quod poſt feſtum ſancti Michaelis deberet eſſe ſolum lib. 15. mil. & quod Truſardus deberet reſtituere Sãtonijs illud quod remanebat vltra hanc ſummam 15. mil. lib. neceſſarium erat ad iſtum effectum, quod merces æſtimarentur, vt poſſet inſpici in qua quantitate reſtituenda Truſardus remanebat debitor Soci. conſil. 56. nume. 4. in tertio caſu, lib. 1. Ruyn. conſil. 134. ſub nu. 5. lib. 4.

4 Fuit etiam per Dominos conſideratum reſtitutionem æſtimationis non eſſe neceſſario faciẽdã finita ſocietate, in quo caſu procedit dictum Caſtr. in l. ſi æſtimatis. nume. 2. ff. ſolut. matrim. ſi enim merces nõ extabant nihil erat reſtituendũ, ſi verò extabant, debebant reſtitui in eo ſtatu in quo reperiebãtur, vel ſi Solzonij maluiſſent pretium debebat eis ſolui pretium cum diminutione duodecim pro centenario, & in iſto caſu debebat attendi non pretium æſtimatum de tempore contractus, ſed æſtimando in fine ſocietatis cum deberet ſuccedere loco capitalis tunc exiſtẽtis in loco mercium ab initio poſitarum, prout etiam colligitur ex illis verbis decimi capituli: *Truſardo ſe li habbi retenere per lui a dodici per cento manco di quello foſſe il valor loro.* Quæ verba ſunt intelligenda de valore in fine ſocietatis de quo tẽpore Truſardus debebat reſtituere merces extantes vel retinere cum iſta diminutione, quia qualitas adiecta verbo intelligitur ſecundum tempus verbi, & ideo cum neque dominium mercium fuerit tranſlatum in Traſurdum, neque reſtitutio ſit omni caſu & indiſtinctè facienda, ſed tantum capitalis remanẽtis ceſſantibus præſuppoſitis in quibus fundatur vſura, conſequenter ceſſat etiam vſura.

5 Quantum ad aliam abiectionem contra ſecundum contractum pro illius reſolutione fuerunt per Dominos diſtincti duo caſus. Primus caſus eſt quando in eodem contractu continetur certa aſſecuratio fructuum & pactũ, quod capitale ſit ſaluum, aut ſola aſſecuratio fructuum ſit exceſſiua, & non proportionabilis ad dubium euentum lucri in his terminis procedunt doctrinæ, quæ allegantur per informantes pro Hippolyto, & in caſu iſto contractus eſt magis ſuſpectus, quia ceſſante iſta taxatione principalis cõtractus ſocietatis non fuiſſet initus, & quicquid dicendum ſit in hoc caſu non verſamur in his terminis.

6 Secundus caſus eſt, quando contractus aſſecurationis eſt diſtinctus, & ſeparatus a contractu ſocietatis, & nõ correſpectiuus ad primum contractum, nec datur aliqua cauſa coactionis & in hoc caſu ceſſante correſpectiuitate, & cauſa coactionis ſecundus cõtractus aſſecurationis poſtea initus eſt voluntarius, & conſequenter ceſſat vſura Abb. conſ. 69. ſub nume. 1. verſ. Tertio me mouet libr. 2. & in hoc placuit Dominis ſimile de pacto de retrouendendo, quod adiectum in continenti vel correſpectiuè ad primum cõtractum inducit ſuſpitionem vſuræ, ſecus verò ſi ſit adiectum ex interuallo ex voluntate emptoris Abb. d. cõſ. 69. Caputaq. deciſ. 163. lib. 3. & fuit reſolutũ in cauſa Placentina Terrarum prima Aprilis 1588. coram bo. mem. Orano, & in cauſa Mediolanen. vſurarum 5. Aprilis 1593. coram R. P. D. Pamphilio.

7 Placuit etiam aliud ſimile, quod ſicut ſi iſte ſecundus contractus aſſecurationis eſſet initus inter vnum ex ſocijs, & tertium etiã, quod eſſet exexceſſiuus, non eſſet vſurarius, ſed iniuſtus & per viã læſionis reuidendus; Ita etiam ceſſante correſpectiuitate, non eſt vſurarius initus inter ſocios, cum iſti duo caſus æquiparẽtur, vt per Caet. in opuſc. reſponſ. 11. Et iſte eſt caſus noſter, quia iſte ſecundus contractus fuit initus elapſis ſex menſibus poſt primum; de quo tempore Sonzonij iam dederant merces in ſocietatem ſine aſſecuratione, & Truſardus erat effectus ſocius, & nõ poterat a ſocietate amoueri, vel compelli ad faciendum nouum contractum diuerſum a primo, & ideo

& ideo iſte ſecundus contractus remanet merè, voluntarius & conſequenter etiam ſi eſſet iniuſtus, & læſiuus ceſſat vſura de qua ſolum hodie agitur, &c.

ALIA DECISIO.

8 Et in eadem die Veneris 17. Martij 1600. Domini dixerunt quod Bulla fel.recor. Sixti V. prohibet ſolum pacta appoſita in ipſo contractu ſocietatis, quod capitale ſit ſaluũ, vel quod præſtetur certa quantitas lucris, & ideo non comprehendit iſtos contractus cum aſſicuratio lucri non ſit facta in cõtractu ſocietatis, nec correſpectiuè ad illum, neque adſit promiſſio, quod capitale remaneat ſaluum.

9 Quod etiam comprobant, quia tam ex proœmio, quã ex diſpoſitiua & toto tenore Bullæ apparet eius intentionem fuiſſe prohibere contractus ſocietatis paliatos, & contra diſpoſitionem iuris cõmunis addendo nouas pœnas, & ideo non habet locum in hoc caſu cum iſti contractus non ſint vſurarij, nec prohibiti ex diſpoſitione iuris communis, vt fuit reſolutum.

Non obſtat, quod Bulla prohibet omnes contractus ſocietatis qui nõ ſunt initi iuſtis, & ęquis conditionibus, & pactis ſecundum iuris diſpoſitionem, quia Bulla intelligit de iuſtis, & æquis conditionibus non reſpectu iniuſtitiæ, ſed vſuræ vt clare probatur, tam ex verbis præcedentibus, quã ſubſequentibus & exemplis, quæ ſubiungit.

IVSTI.

Mediolanen. Bonorum de Fuſanis. 13. *Martij* 1600.

ARGVMENTVM.

Falſitatis ſuſpitio in teſtamento ſignato, & clauſo nõ inducitur ex eo, quod in illo reperiatur aliquod ſpatium paginæ albæ & non ſcriptæ, ſeu aliquod folium ſeparatũ, & an & quando ſubſtineatur hæredis inſtitutio ſine teſtibus ſi de teſtatoris voluntate aliunde conſtat ad fauorem piæ cauſæ, cætera habentur in ſummariis.

SVMMARIVM.

Hæres inſtitutus immittitur in poſſeſſionem bonorum hæreditariorum ex l. fina. C. de edic. diu. Adria. toll. nu. 1. Vbi ampliatur etiam quod teſtamentum ſubſtineatur de iure ſpeciali.

Teſtes requiruntur in teſtamento etiã facto ad pias cauſas. nume. 2. Vbi tamen quod contraria opinio eſt tutior & communior. & in addit. lit. A. vbi de materia.

Teſtes in teſtamento requiruntur pro ſolemnitate probatoria, non autem pro ſolemnitate ſubſtantiali. num. 2. & in addit. litera A.

Teſtes ſeptem in teſtamento requiruntur, quod quando verum ſit, & generaliter de materia in addit. lit. A.

Teſtatoris voluntas ſi aliunde probetur quam ex teſtamentarijs teſtibus, qui in eo non ſint appoſiti, adhuc ſubſtinetur ſub nu. 2.

Hoſpitale perpetuum, & in quo diuina officia celebrantur dicitur locum pium. nu. 3.

Falſitatis præſumptio non oritur ex eo, quod in folio, ſeu cedula reperiatur paruum ſpatium in albo. nu. 4.

Teſtamentum vitiatur ſi poſt illius ſignationem aliquid in eo ſcriptum reperitur. nume. 4. ſecus ècontra ſi nihil additum, vel detractum fuit. nu. 5.

Falſitatis ſuſpitio non oritur ex folio ſeparato reperto in teſtamento, quando habet aliquod ſignum ſignificans illud eſſe de corpore teſtamenti. nu. 5.

Teſtamentum an vitietur in totum ſi in aliquo legato vel particulari inſtitutione habeat aliquam ſuſpitionem. nume. 5. in fine.

DECISIO CXXXI.

1 Firmata cedula teſtamenti bon. mem. Cardinalis Cuſani per ſufficientem recognitionem cõcluſum fuit vnaniimiter hoſpitale magnum Mediolani hæredem inſtitutum immittendum eſſe in poſſeſſionem hæreditatis virtute, l. fi. C. de edi. diu. Adria. tollen. Cuius diſpoſitio procedit non ſolum quando de iure cõmuni, ſed etiã ſi de iure ſpeciali ſubſtineatur teſtamentũ ſecundum gl. ibi in verſ. depoſitionibus Bart. nu. 18. & 19. quem ſequuntur cæteri Doct. ſecundum Curtium iuniorem nu. 68.

2 Nõ obſtant, quæ opponuntur: Et primò vitiũ veriſimile, defectus ſcilicet teſtium, qui requiruntur etiam in inſtitutione piæ cauſæ Soci. iun. cõſ. 189. vol. 2. Clar. in §. teſtamentum. q. 7. quoniam Rota ſequitur aliam opinionem tanquã æquiorem, tutiorem & communiorem, ſcilicet quod teſtamentũ quoad inſtitutionem ſubſtineatur, cũ enim requirantur teſtes pro ſolemnitate probatoria in teſtamento, non autem pro ſolemnitate
a ſubſtantiali [a] Bar. in repet. l. 1. ante num. 37. C. de ſacr. ſanct. eccleſ. in ſecundo priuileg. piæ cauſæ ſequitur, quod ſi de voluntate teſtatoris aliter poſſet conſtare quam per teſtes probatur teſtamentum ſine teſtibus non iure ſpeciali, ſed iure cõmuni Dec. conſ. 159. ſub nu. 3. cũ alijs alleg. per Couar. in c. relato nu. 12. de teſtam. & fuit dictum in hac cauſa coram me die 4. Febr. proximè præteriti, & antea tenuit Rota in cauſa Romana hęreditatis de Mazzocchis corã bo. me. Lauretano 21. Februarij 1578. & coram R. P. D. Decano Romana de Alterijs. 20. Decemb. 1582. In quibus Doctorum auctoritates, & rationes latæ referuntur.

3 Nec placuit Dominis, quod dictum fuit Hoſpitale non eſſe locum pium cum ſit perpetuum, & in eo diuina officia celebrentur, vt fuit aliàs in Rota firmatum.

4 Secundo non obſtat, quod in folio cedulæ poſt catalogum legatariorum adſit paruum ſpatium in albo, quoniam quod nihil eſt, nullam poteſt afferre ſuſpitionem: quinimò ſi aliquid reperirietur ſcriptum poſt ſignatum teſtamentum,

Tunc vitiari poſſet Iaſ.poſt Innocent.& alios allegatos in l. ſi ita ſtipulatus,§.Criſogonus,numero duodecimo,& decimotertio, ff.de verb. oblig. quapropter potius ex hoc tollitur quam inducatur aliqua ſuſpitio.

5 Tertio non facit oppoſitio de folio ſeparato ſiquidem habet ſignum, quo mediante reperitur in corpore teſtamenti. Et ſic licet ſit ſeparatum folium non eſt ſeparata voluntas. Præterea continet inſtitutionem particularem Do. Marchionis. Vnde aut valet, quia nihil additum, vel detractum fuit de eo, quod prima vice ſcriptum fuerat Gloſſ.in dicta l.fin.in verbo figura, ſed ſuperaddita noua particularis ſubſtitutio, & hoc caſu nullam facit difficultatem,aut non valet tanquã approbatum ad trad. per Bald. & Caſtren. in l. ſi vnus, C.de teſtamen.& cum ſit legatum, vel particularis inſtitutio ſine dubio non impedit immiſſionem Curti. iuni. poſt Bartolum,& alios in dicta l. fina. numero ſexto. Et ita dicendum ſi in alijs legatis aliquod reperiretur impedimentum. Quare, &c.

ADDITIO.

a SVbſtantiali. Sed quod immo teſtium numerus ſit etiam de forma ſubſtantiali de communi teſtantur Couarru.in capit.cum eſſes nume.8. de teſtamen.& Clar.in §.teſtam.quęſt.56. verſic. Et ſcias, vbi etiam ponit vtilitatem & effectum huius inſpectionis, An ſcilicet teſtes in teſtamento ſint de forma probatoria, vel ſubſtãtiali, quid autem ſit ſubſtantia, quid ſolemnitas,& quid natura videas per Menoch.de arbitrar.quæſt. lib.1. q.11. nume.7.

Et quod attinet ad materiam huius deciſionis, quod in teſtamento ad pias cauſas: Adhuc teſtes requirantur duo ſcilicet, tam de iure Canonico, quam Ciuili videtur cõmunis ſicut teſtatur Capra concluſione 104.nume.8.Viuia.opinio.890. nu.4.Villalob.in commun.opin. litera T. nu.26. Clar.in d.§.teſtamentum q.6.verſ. hinc infertur.

Et generaliter ſi ſcire volueris, An & quando, & in quibus caſibus, in teſtamento requirantur ſeptem teſtes, quando minor numerus ſufficiat, & quando etiam ſine vllis teſtibus teſtamentum ſubſtineatur, quid de iure ciuili, & quid de iure Canonico,& alia ad materiam vide tex. & Doct. in l.hac conſultiſſima,& in l.in teſtamento,C.de teſtam.& inſtitu. de teſtam.& §.fina.Item teſt.& ibi Doctor.& præſertim Couarru.in cap.cum eſſes de teſtamentis Neuizz. conſil.26.nume.5.16. & ſequentib. 31. ſequentib. & nume. 39. Capra concluſ.104.Clar.in §.teſtamentum quęſt.8.verſicul.hinc infertur,& q.56.& 57.Nouel. reg.209. In vltima Fallen.Franc.Gurza. opin. 45. Rolan. conſ.30.nu.10.ſeqq.21.ſeqq.lib.3.& conſ.33.nu.33.nu.2.41.ſeqq.eod.lib.3.Et conſ.81.per totum lib.1.Cyphal.conſ.32.lib.1.Hippol.Rimin.conſ. 56.nu.25.ſeq.lib.1.Monticel.in repertorio teſtiũ fol.328.in fine,& ſeqq.vſq; ad fol.334. in diſcurſu Viu.opin.890.Ioſeph. Lud.concluſ.28. & deciſ.Lucen.13.nu.10.Mantic.de Coniectur. lib.1. tit.16.nu.3.Villalob. in commun.opin. litera T. nu.22.ſeqq.Michael Craſſ.in cõmun.opin.lib.2. c.3.q.30.31.& 35.Menoch.de arbitr.quæſt.lib.2. caſ.194.nu.11.omninò Petr.Dominic. Madalen. in ſuo tracta.de numero teſtium.

Fam.Cent. J.V.D.Galeſ.

CORDVBE.

Caſertana Beneſitij Lunæ 13. *Aprilis* 1600.

ARGVMENTVM.

Falſitas coniecturis probatur, vt inſtrumento fides tollatur, & ſufficiunt duæ, & hic ponuntur quædam falſitatis coniecturæ.

SVMMARIVM.

Inſtrumentum non dicitur perfectum, niſi habeat clauſulam Actum &c. *nu.*1.

*Inſtrumentum non probat, niſi habeat indictionem.nu.*1. *Et in addit.litera A.vbi de materia.*

*Falſitas præſumitur ex carta recenti, & recentibus caracteribus ſcripta, quando agitur de ſcriptura antiqua. nu.*4. *& in addit.litera b.vbi de materia.*

*Falſitas præſumitur ex ſigillo benè conſeruato, & integro in ſcriptura antiqua reperto.nu.*2.

*Falſitatis ſuſpitio habetur pro falſitate quoad infirmandam probationem ſcripturæ.nu.*3.

*Falſitatis præſumptiones duæ ſufficiunt ad tollendum fidem inſtrumento.nu.*3.

*Falſitas præſumitur ex inſolita diligentia. num.*4. *& in addit. litera C. vbi de præſumptione ſimulationis ex pactis & clauſulis inſolitis.*

*Falſitas præſumitur ex qualitate notarij carcerati pro falſitate.nu.*4.

DECISIO CXXXII.

1 QVantum ad ſcripturam ſub data 6. Iulij 1452.ſatis apparebat nõ eſſe in forma probanti, Nam non habebat clauſulam *Actum &c.* neq;

a Indictionem [a] ſuper quo nulla ex aduerſo dabatur reſpõſio Couar. pract.c.20.nu.4.Ant. Gomez. in l.3. taur. nu.33. & 42.& ibi Burgo.de Pal.nu.1290.Greg. Lopez. in l.54.tit.18.par.3.ad l.cõtractus, ff. de fid. inſtr.

2 Aliæ vero ſcripturæ ſub datum 1489. 1490. 1495. & 105. Fuerunt viſæ Dominis non eſſe etiam in forma probanti, quia ex oculari inſpectione ſatis apparebant eſſe confectas de recenti: Tum quia papirus ipſa videbatur recens in Mar-

b cha,& recentibus [b] caracteribus ſcripta, Tum etiã quia ſigillum cum cera, vel alia mixtura impreſſum,vt cernitur non poterat per tantum tempus conſer-

conſeruari, ita integrum abſque aliquo damno, vel diminutione.

3 Et in ciuilibus quolibet ſuſpitio falſitatis habetur pro falſitate quoad infirmādam probationem Archid. in cap. in memoriam 19. diſtinct. nume. 12. & ibi Gemin. Natt. conſil. 315. nume. 14. Riminal. conſilio 145. numero nono, & duæ præſumptiones ſufficiunt Aymon conſilio 134. nume. 39. & 40.

4 Vltra quod dicta inſtrumenta de anno 1495. & 105. ſunt publicata per Siluium notarium inquiſitum, & carceratum de falſitate ſcripturarū, qui illas originales cōtra ſtilum pacti accommo-

c dauit, quæ diligentiæ inſolitę c cum qualitate notarij ſatis ſuadebant, vt nullam fidem mererentur, niſi aliunde illarum effectus appareret.

5 Quæ autem ex aduerſo deducebantur minus etiam Dominis plauerunt ex Put. deciſ. 26. de fide inſtrum. In manuſcriptis Caputaquenſ. 41. & 42. par. 2. & ex deductis in illa Tiraſonen. iuriſdictionis 19. Februarij 1593. coram R. P. D. meo Mellino, Ex quibus & alijs per Dominos conſideratis fuit tentum iuribus a Poſſidonio productis, quæ habent atteſtationem Siluij notarij nō eſſe fidem adhibendum, &c.

ADDITIONES.

a *INdictionem*. An autem præſumatur falſitas ex errore indictionis in inſtrumento appoſitę, vide Maſcard. de probat. concluſ. 740. nume. 24. Et ſi notarius errauit in appoſitione indictionis, vel illam nullo modo appoſuit, an poſſit errorē corrigere, & indictionem readdere vide Ioſeph. Ludou. deciſ. Lucen. 13. nume. 43. & ſeqq. Sed quod omiſſio indictionis in inſtrumento illud vitiet, etiā quod notarius in eo reliquerit ſpatium pro illa apponenda, ac etiam quod in inſtrumento dixiſſet, *indictione &c.* Et etiam quod ex anno appoſito in inſtrumento dignoſcatur Indictio, & quod nec Princeps poſſit defectum Indictionis ſupplere, niſi in contrarium ſit aliqua conſuetudo colligitur ex allegatis in dict. deciſ. Lucen. 13. nume. 35. & ſeqq. par. 1. vbi nume. 40. quod ſi dubitatur de errore annorum Dñi, & de indictione præſumitur potius error in indictione quam in annis Domini.

b *Recentibus*. Vide Menoc. de arbitr. quæſt. lib. 2. caſ. 187. nu. 37. Vbi de literis nouis ſcriptis in carta antiqua Decian. conſ. 100. nu. 17. & ſeq. lib. 2. vbi de inſtrumento antiquo Protocollato & ſcripto in carta noua, de quo etiam per Aym. conſil. 28. nu. 3. Monticell. reg. 15. num. 129. vbi de carta fumo infecta, vt appareat antiqua inſerta in libro antiquo: Adde præmiſſis Maſcard. de probat. d. concluſ. 740. nu. 22. vbi quod iſta præſumptio falſitatis oneris ex litera recenti ſcripta in carta antiqua, non eſt ita certa præſumptio ſicut quando ècontra inſtrumētum antiquum eſt ſcriptum in carta noua, alicuius ſigni, quod non erat tempore inſtrumenti. Tunc enim apertè falſitas detegitur, vt ibi per eum nu. 21. & nu. 32.

c *Inſolitæ*. Sic & ex clauſulis & pactis inſolitis, & non ſolitis cautelis ſimulationem præſumi plenè ſcripſerunt Roland. conſil. 40. nume. 34. 35. & 39. libro ſecundo. Neuizz. conſi. 34. num. 26. Vbi amplius, quod talis præſumptio non recipit probationem in contrarium, & conſil. 8. nume. 63. Petraſan. ſing. 67. vbi de materia Pariſ. conſil. 54. nume. 39. lib. 1. & conſil. 5. nume. 166. libro quarto. Menoch. de arbitrar. quæſt. libro ſecundo caſu 225. in fine Ioſeph. Ludou. deciſ. 52. in 32. Coniectura. Io. Bapt. Lup. in tracta. de vſur. commen. 5. §. 1. num. 37. Maſcard. de probat. libro primo, concluſio. 440. Et latius concluſio. 444. nu. 6. & ſeqq. & concluſ. 1044. nume. 5. Oſaſch. conſil. 66. nume. 14. Menoch. de præſumpt. libro tertio, præſumpt. 122. nume. 65. & ſeqq. Vbi declarat. Et faciunt dicta per Dom. meum Farinac. in ſua pract. crim. par. 2. in tit. de pen. temperan. q. 89. nu. 121. & ſeqq. vbi in ſimili de præſumptione doli.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

ILLVSTR[mi] D. SERAPHINI Patriarchę.

Vacationis Prioratus 17. *Maij* 1600.

ARGVMENTVM.

Ad probationem confidentiæ, an requiratur plena probatio, An vero ſufficiant cōiecturæ, & quæ, Et an ex ſola intentione, & mente reſignantis, ſeu reſignatarii inducatur confidentia.

SVMMARIVM.

Confidentia, ſeu ſimonia non inducitur, niſi præcedat pactum, ſeu conuentio de reſignando cum confidentia, & ſimonia. nume. 1.

Confidētia, ſeu ſimonia probatur coniecturis, ſed illis quidem concludentibus, & vehementibus immo requiritur plena, & concludens probatio quādo agitur ad probationem etiam ciuiliter. nu. 2.

Teſtes examinati pro informatione Curiæ, & non repetiti cum citatione partis nihil probant. nu. 3. *Faciunt tamen adminiculum quando reus defenſionibus renunciauit. nu.* 9.

Confidentia, & ſimonia inducitur ex ſola mente, & intentione reſignantis & reſignatarij. nu. 4. *Declara vt hoc procedat in foro iudiciali, ſecus in foro cōſcientiæ. nume.* 5. *in fine.*

Confidentia, ſeu ſimonia probatur per confeſſionem reſignantis, & reſignatarij iudicialem. nu. 5.

Confidentia, ſeu ſimonia præſumitur ex expeditione literarum ex pecunijs reſignantis. nu. 6.

Confidentia, ſeu ſimonia præſumitur ex perceptione fructuum facta a reſignante poſt reſignationem. nu. 6.

N 3 Con-

Confeſſio continens plura facta diuerſi temporis, & diuerſæ ſpeciei, poteſt diuidi, & pro parte acceptari. nume.6.

Confidentia præſumitur ex eo, quod reſignatarius poſt reſignationem nõ reſedit in beneficio & inſeruiebat pro mercenario in alio beneficio. nu.7.

DECISIO CXXXIII.

1 FVit dubitatum, an conſtet de confidentia, cuius probatio potiſſimum ex cõſtitutis Guilielmi Catalani inquiſiti deducebatur, & pro parte negatiua deducebatur neceſſarium eſſe ad probandum confidentiam, vt probaretur factum, ſeu contractus præceden. reſignationem cap. tua nos. de ſimonia. capit. Veniens il primo, vbi Dec. de teſtib. idem Dec. conſil. 118. numero quarto. Pariſ. conſil. 31. numero 29. libro quarto. Put. deciſio. 171. numero nono, libro ſecundo, Mohedan. deciſio. 167. & fuit dictum in Cuſentina Confidentiæ coram bon. memor. Orano, & in illa Tullen. Parrochialis coram me vigeſimaquarta Maij 1593. Et in Calaguritana confidentiæ coram R. P. D. meo Pegna 14. Decembris 1592. & in eadem coram R. P. D. meo Pamphilio 28. Iunij 1593.

2 Et licet admittantur ad probationem coniecturæ, ea tamen debent eſſe concludentes, vt per Verall. deciſio. 202. parte prima, & fuit dictum in Firmana Capellaniæ 1587. coram S. D. N. & in Brittonien. Commendæ 22. Decembris 1588. coram bon. memor. Dom. Gipſio vnà cum alijs allegatis per informantes, quæ maximè procedunt vbi agitur ad priuationem, tunc enim requiritur plena, & concludens probatio etiam, quod agatur ciuiliter Abb. in cap. Veniens il primo, numero quarto, cum alijs, quæ latè deducta fuerunt, in prędictis cauſis, & poſtremo in vna Caſalen. Prioratus coram bon. mem. D. Gipſio.

3 Quæ cum ita de iure ſeſe habeant, dicebant nullam adeſſe tractatum præcedentis probationem & coniecturas, quę deducuntur non eſſe vementes & neceſſario excludentes: Nam quæ deducuntur ex teſtium depoſitionibus nõ ſunt attendenda cum ſint nulliter examinati pro informatione Curiæ, & non repetiti cum citatione partis, vt debuerat Caputaquenſ. deciſio. 207. nume. 9. par. 2.

4 His tamen non obſtantibus contrarium fuit concluſum, & pro hac parte fuit conſideratum; Perinectum, qui beneficium reſignauit ante reſignationem dixiſſe Guilielmo quod volebat ei reſignare beneficium, & quod ſi contigiſſet vnum & filijs D. de Barroulx. eſſe qualitatis, vt poſſet illud tenere cum de eo recognoſceret, ex quibus quibus verbis apertè colligitur mens, & intentio reſignantis, quæ ex diſpoſitione Conſtitutionis fel. recordationis Pij Quinti, ſola ſufficit ad probationem confidentiæ.

5 Nec releuat, quod Guilielmus ſubdit ſe dixiſſe, *vt Deus ſibi gratiam impartiretur*, abſque, eo, tamen quod quicquam ei promiſerit, quia illa verba ab ipſo probata incaleſcunt in hunc ſenſum, quod accõmodauerit, quod ammodo fidem ſuã requiſitioni ſibi factæ, & hãc confeſſionem cum ſit iudicialis ſufficere ad probandum confidentiam, probatur ex deciſio. Caputaq. 242. libro tertio. Et fuit dictum coram me in vna legionẽ. Canonicatus ſecunda Decembris 1569. Neque facit, quod illa verba videantur ſtare abſque eo, quod quicquã ei promiſerit, quia videntur adiecta conſtituto, non autem intentioni factæ Perinetto, verba enim Gallica ſunt hęc, *ſans toute fois lui auoir rien promis*. quæ bene ſunt interpretata : verum dato, quod adiecta eſſent reſponſioni, tamen ea non tollunt intentionem admittendi beneficium, quæ ſola ſufficit, vt ſupra dictũ eſt Nauarr. conſilio vigeſimoſeptimo, numero ſecundo de ſimon. & conſil. vigeſimooctauo, numero eodem titulo, ſufficit enim notam eſſe reſignatorio intentionem reſignantis Gabr. conſilio centeſimoſeptuageſimoſecundo. Et licet fortè in foro conſcientiæ non faciat confidentiam, vt per Nauarram in Manual. capitulo vigeſimoſeptimo, numero 209. Tum in foro iudiciali ſecus ex conſtitutione Pij Quinti.

6 His accedunt coniecturæ, quæ deducuntur in facto nempe expeditione reſignationis facta ex pecunijs reſignantis, item aliquorum fructuum perceptio, quæ probatur ex confeſſione eiuſdem Guilielmi, & continentur in Bulla Pij Quinti: Et licet nonnullæ excuſationes afferantur, tamen quia ſumus in confeſſione continenti facta diuerſi temporis, & diuerſę ſpeciei poteſt diuidi, & pro parte acceptari, & pro parte non Cępoll. cautela ſexageſima. Boer. deciſione trecenteſimatrigeſimanona, numero tertio.

7 Accedit, quod reſignatarius nunquam reſedit in Prioratu, & maluit inſeruire pro mercenario in alio beneficio, quod non eſt veriſimile facturum fuiſſe ſi ſe dominum verè etiam Prioratus exiſtimaſſet.

8 Multum facit etiam, quod dedit mandatum ad reſignandum ad fauorẽ vnius ex illis pro quibus rogatus fuerit, & licet non perducta fuerit ad finem reſignatio, tamen hoc veriſimiliter factum fuit ad declinandum facti ſuſpitionem.

Accedunt præterea teſtes, qui aliquod adminiculum faciunt, præſertim cum admonitus Guilielmus, an vellet eos habere pro ritè examinatos defenſionibus renunciauerit: Ex quibus omnibus cenſuerunt Domini, probatam eſſe confidentia.

MELLINI.

Foroliuien. Canonicatus Mercurij. 21. Maij.

ARGVMENTVM.

Priuatio Beneficiorum propter crimen, An & quando inducatur ipſo iure abſque ſententia

tentia condemnatoria, Et an etiam inducatur per ſententiam condemnatoriam ſuper crimine, non expreſſa priuatione, Et an per gratiam beneficii factam a Papa inducatur eiuſdem beneficii vacatio.

S V M M A R I V M.

Priuatio, ſeu vacatio beneficiorum non inducitur ipſo iure, niſi in certis criminibus in iure expreſſis. nu. 2.

Priuatio beneficiorum non inducitur ipſo iure propter crimen, etiam quod ex eo irrogetur infamia. nu. 2.

Simoniacus pro ſimonia condemnatus, etiam quod ex condemnatione infamis euadat, non cenſetur priuatus beneficijs non ſimoniacè obtentis, niſi illis in ſententia fuerit expreſſè priuatus. nu. 2. in fine.

Condemnatus propter delictum non cenſetur priuatus beneficijs, etiam quod perpetuo excludatur a facultate inſeruiendi in beneficijs. nu. 3.

Priuatio & vacatio beneficiorum ipſo iure inducitur in quibuſdam criminibus exceptis. nu. 3.

Beneficij vacatio non inducitur per gratiam, quæ conceſſa fuit ad petitionem partis, & eſt reſtricta ad certam vacationis modum. nu. 4. & ſeqq.

Gratia beneficij conceſſa certo modo non inducit vacationem non iuſtificato modo vacationis narrato. nume. 4. & ſeqq.

Gratia beneficij inducit vacationem illius quando Papa habuit certam & indubitatam ſcientiam facti, & nihilominus voluit conferre etiam quod ſciret, vel dubitaret, An beneficium vacaret. num. 6.

Papa ſignando gratiam beneficij non cenſetur velle priuare non priuandum, & ideo in gratijs ſolet apponi grãtia, prout de iure. nu. 7.

DECISIO CXXXIIII.

1 DVbium fuit diſtinctum in duas difficultates, Prima difficultas fuit, An Petrus Paulus fuerit priuatus Canonicatu ipſo iure, vel per ſententiam. Secunda difficultas fuit circumſcripta vacatione ipſo iure, vel per ſententiam, An ſaltem fuerit inducta vacatio per Gratiam Sanctiſs. Dom. N. conceſſam Aſdrubali.

2 Quantum ad primam difficultatem Domini reſoluerunt, quod Petrus Paulus non fuit priuatus Canonicatu, neque ipſo iure, neque per ſententiam, fundamentum reſolutionis fuit, quia ipſo iure non inducitur vacatio beneficiorũ, niſi in certis criminibus in iure expreſſis Innocent. in cap. cum noſtris numero primo, de conceſſ. præben. Felyn. in capitulo ſecundo, numero quarto, de reſcript. Quod locum habet, licet crimen irroget infamiam. Abb. & Fely. in cap. querelam ſub numero tertio, de iur. iuran. Lamb. de iur. patron. libro ſecundo. 23. artic. 9. quæſt. princip. numero quarto. Ioan. de Selua in tracta. de benefic. 3. par. quæſt. 2. & ſentit Biſig. deciſio. quinta, de re iud. & in condemnato ob ſimoniam ex qua reſultat infamia, quod non ſit priuatus beneficijs non ſimoniacè obtentis, licet is etiam ſit priuandus tenuit aliàs Rot. vt per Paleot. deciſ. 53.

3 Per ſententiam vero cõdemnatoriam propter delictum non inducitur priuatio beneficiorum, etiam ſi condemnatus perpetuo excludatur a facultate inſeruiendi in beneficijs, ſed conſequutiuè priuandus eſt, vt in terminis condemnati per ſententiam ad perpetuos carceres cõcludit dicta deciſio quinta. Biſignet. de re iudic. quam Rota ſolita eſt ſequi, vt per Sarnen. in regul. de annal. quæſt. 92. Put. deciſio. 233. libro ſecundo. Et ideo cum non verſemur in criminibus exceptis in quibus inducitur vacatio ipſo iure, & ſententia non cõtineat expreſſam priuationem Canonicatus, non fuit inducta vacatio, neque ipſo iure, neque ratione infamiæ, neque per ſententiam, & conſequenter ſuper eo ius competit Petro Paulo.

4 Quantum ad ſecundam difficultatem Domini cenſuerunt per gratiam conceſſam Aſdrubali non fuiſſe ductam nouam vacationem. Potiſſima ratio reſolutionis fuit, quia gratia eſt conceſſa ad petitionem partis, & eſt reſtricta ad vacationem narratam, quod Canonicatus vacauit, quia Petrus Paulus ob latrocinium, & nonnulla alia delicta fuit condemnatus ad triremes, & infamiæ notam contraxit, & ideo cum gratia ſit reſtricta ad vacationem narratam, ex ea non inducitur priuatio etiam ſi non vacaret Ioan. Pau. deciſione ſeptuagintanona. Put. deciſione trigeſima, libro primo.

5 Conſiderabant etiam Domini, quod ſtante clauſula, ſiue præmiſſo, ſiue quouis alio modo Sanctiſs. Dom. N. Intellexit, quod prouiſus debeat iuſtificare vacationem, & iſta repugnant, quod voluerit conferre etiam quod Canonicatus non vacaret, & quod debeat iuſtificari vacatio.

6 Non obſtat conſil. Anchar. 293. quod Rota aliàs ſequuta fuit, vt per informantes, quia illud conſilium procedit quando Papa habuit certam & indubitam ſcientiam facti, & nihilominus voluit conferre etiam, quod ſciret, vel dubitaret, An beneficium vacaret, ſecus autem eſt quando fecit gratiam ad petitionem partis ſuggerẽtis ſibi factum ignotum, & prouidit de beneficio, vti vacanti, tunc enim ſi beneficium non vacat, gratia remanet ſubreptitia, & non inducit vacationem, & ita dictum conſil. Anchar. declarat Ioan. Pau. d. deciſ. 79. & Put. d. deciſ. 30.

7 Non obſtat notabile Cancellariæ, quod allegatur, quia illa eſt alia quæſtio, Dubium enim illius notabilis eſt quando narrata in gratia ſunt vera, ſed in ſufficientia ad vacationem; & ideo non applicatur, quia Papæ fuit obreptum, quod beneficium vacabat cum non vacaret neque ipſo iure, neque per ſententiam, neque propter infamiam, vt dictum fuit, Et nihilominus notabile non datur integrum, & in eo caſu poſtea concluditur contrarium, quia licet Papa ſignauerit gratiam, non tamen vult priuare non priuandum; Et ideo in iſtis gratijs ſolet ſemper apponi clauſula, prout de iure.

PAMPHILII
Decani meritiſſimi.

Lunen. Sarzanen. Confidentia 9. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Simonia & confidentia an ſit plenè, & concludenter probanda, An vero ſufficiant inditia, & coniecturæ, & quæ, An confidentia probetur ex perceptione fructuū facta a reſignante poſt reſignationem, An etiam ſimonia probetur ſolutione pecuniarum proceſſione litis & iurium facta, præſertim in præſentia Epiſcopi, & cum reſeruatione beneplaciti Apoſtolici.

SVMMARIVM.

Confidentia, ſeu ſimonia etiam quod ciuiliter agatur requirit plenam & concludentem probationem. nu. 1.

Simonia, ſeu confidentia ad eius probationem admittit inditia & coniecturas, dummodo tamen plenè probentur, & ſint tales, quæ non poſſint aliud imponere, & Reum de crimine conuincant, aliter ſecus. nu. 1.

Confidentia probatur ex eo, quod reſignans poſt reſignationem bona beneficij locauit, & fructus percepit, fallit, niſi locaſſet, & fructus percepiſſet vigore mandati ſibi dati a reſignatario. nu. 2.

Confidentia non dicitur probata ex eo, quod poſt reſignationem Reſignatarius conceſſerit reſignanti aliquam partem fructuum beneficij non præcedēte pactione aliqua, nu. 2. & 3.

Clericus beneficiatus poteſt in vita ad libitum diſponere de fructibus, ſui beneficij, nu. 2. in fine.

Simonia, ſeu confidentia non inducitur, niſi præcedente pactione, & ſimoniaca intentione. nu. 3.

Simonia non inducitur ex ſolutione pecuniarum facta pro ceſſione litis, & non iurium occaſione expenſarum factarum in lite, & vt ſe a vexatione redimeret: nume. 4. & 5. Vbi præſertim quando tranſactio fuit facta in præſentia Epiſcopi, & ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ.

Simonia excluditur per reſeruationem beneplaciti Sedis Apoſtolicæ. nu. 5.

DECISIO CXXXV.

1 FVit reſolutum nō conſtare de confidentia, ſeu ſimoniaca pactione, quæ præiudicet Andreæ, & litis conſortibus. Viſum enim fuit Dominis in caſu de quo agitur non adeſſe plenam, & concludentem probationem, quę neceſſaria eſt in hoc crimine etiam ſi de eo ciuiliter agitur Abb. in cap. veniens il primo, numero quarto, de teſtibus, poſt gloſſ. ibi quam eſſe communiter receptam tradit Alciat. in conſilio ſecundo, numero quadrageſimoprimo, tomo primo, & fuit tentum in cauſa Imolen. confidentiæ, ſub die vigeſimaquarta Februarij 1592. coram me, Et in pluribus alijs: Quod enim dicitur in probando hoc crimine admitti inditia, & coniecturas procedit dummodo plenè probentur, & ſint tales, quæ non poſſint aliud importare & reum de confidentia, ſeu ſimonia conuincant Alexan. de Neuo conſilio ſexageſimoquarto, numero ſecundo, Caputaquenſ. deciſio. 202. nume. 5. par. 1.

2 Hic autem pro confidentia ea tantum affertur coniectura, quod Ioannes, qui reſignauit capellam ad fauorem Andreæ, eius bona locauerit, & aliquos fructus ex ea perceperit, ſed iſta de neceſſitate non concludit confidentiam, cum conſtet de cauſa perceptionis iſtorum fructuum vigore mandati Procurę per Andream facti in perſonam Ioannis, quod iure prohibitum non reperitur, tam ex eo, quod tenetur conſtituenti actione mandati ad reddendam rationem fructuum, & affectuum perceptorum, l. Idemque, §. ſi ex fundo, ff. mandati, tum etiam, quia poteſt dari caſus, quod poſt factam reſignationem Andreas ſponte ſua, vel ex aliqua iuſta cauſa conceſſerit reſignanti aliquam partem fructuum, quod non eſt illicitum cum beneficiatus in vita ad libitum diſponat de fructibus ſui beneficij gloſſ. in cap. præſenti de offic. ord. in ſexto, & trad. Doct. in cap. 1. de pecul. Cleric.

3 Nec inducitur confidentia, ſeu ſimonia, niſi conſtet de præcedenti pactione, ſeu intentione ſimoniaca, quæ hic non apparet. capit. Altardus antequam eligeretur octaua, queſtio. tertia, gloſ. & Doct. in cap. tua nos. de ſimon. & in dicto cap. veniēs, vbi Dec. numero ſeptimo, de teſtib. idem Dec. conſilio 118. numero quarto. Pariſ. conſilio trigeſimo, numero vigeſimoprimo, libro quarto. Put. deciſio. 171. nume. 9. lib. 2. & fuit reſolutum in d. cauſa Imolen. & ſępiſſimè in alijs cauſis allegatis per informantes.

4 Quantum verò ad ſimoniam, quæ prætenditur ex ſolutione ſcutorum nonagintaquinque, per Andreā facta Dominico pro ceſſione iurium & litis, illa tollitur ex facto, quia ex lectura ipſius inſtrumenti tranſactionis cōſtat ceſſionem litis tantum, non autem iurium fuiſſe acceptatam ab Andrea, qui expreſſe negauit narrata in impetratione, & proteſtatus fuit nihil velle de iure ipſius, ſed quod prædictas pecunias ſoluebat occaſione expenſarum factarum in lite, & vt ſe redimeret à vexatione quam ei Dominicus intulerat, quod potuit facere, vt trad. Sarn. in regula de annal. quæſt. 2. numero quinto, verſic. & ſic videmus Anton. Angel. in titu. de ſimon. conuentional. nume. 4.

5 Neq; aliquid facit, quod teſtes examinati pro informatione Curiæ dicant ceſſionē fuiſſe factā etiam ratione iuris, quod quoad Capellam competebat Dominico cedenti vigore impetrationis per eum factæ ex capite confidentiæ, quia conuincuntur de mendacio, tum ex eo, quod non conſtat de aliqua confidentia per quam dici poſ-

ſit

ſit ſuper hac Capella vnquam aliquod ius competijſſe Dominico quod cedere potuiſſet, l. qui tabernas, ff. de contrahen. emptio: Tum etiam, quia contrarium legitur in inſtrumento, cui magis eſt credendum in quo ſolutio eſt reſtricta ad ſolam ceſſionem litis cũ expreſſa negatione narratorum in impetratione Dominici, quod facit ceſſare ſimoniam, maximè cum tranſactio fuit facta in præſentia Epiſcopi ſub beneplacito Sedis Apoſtolicæ quatenus opus ſit, Ex quibus excluditur omnis animus & intentio committendi ſimoniam, ſeu confidentiam, vt fuit aliàs conſideratum in cauſa Aretina confidentiæ ſub die 23. Ianuarij 1595. coram Reueren. P. Do. meo Litta, & ita concluſum.

MELLINI.

Romanæ Societatis Veneris 23. Iunij 1600.

ARGVMENTVM.

Venditio Officio ſocietas ſuper eo fundata diſſoluitur, nec amplius currunt fructus, ſiue is, qui dedit pecunias ad ſocietatem ſciuerit venditionem, ſiue etiam ignorauerit.

SVMMARIVM.

Officio vendito ſuper quo ſocietas fundata eſt non currunt amplius fructus etiam quod is, qui pecunias dedit venditionem ignorauerit. nume. 1. & per totam deciſionem.

Societas officij diſſoluitur per venditionem officij. numero 1.

Societate officij diſſoluta ceſſat periculum vitæ, & amiſſionis ſortis principalis, & remanet purum, & merum mutuum ex quo citra vſuram non poſſunt percipi fructus non obſtante pacto, vel conſuetudine in contrarium. nu. 1. in fine. Et in addit. litera A.

Vſura eſt ex mutuo fructus percipere. nu. 1. in fine.

Ignorantia venditionis officij non operatur, quod ſocietas duret. nu. 2.

Societates officiorum ad tantum pro centenario ſubſtinentur propter periculum vitæ. nu. 2.

Societate officij finita competit actio ad intereſſe probatum tamen verè, & concludenter; non autem præſumptiuè. numero ſecundo, in fine, & in additionibus litera B.

Soluens ſcienter indebitum non repetit regulariter. Sed hoc fallit primo in ſolutione vſurarum. Secundo fallit quando poteſt ſumi aliqua præſumptio, quod ſoluens noluerit donare, & ſic quando ſolutio non fuit facta animo donandi. nu. 4.

Donatio nunquam præſumitur, quando capi poteſt alia præſumptio, quam donationis. num. 4. in fine, & in addit. litera C. vbi de materia.

Officio vendito non eſt neceſſe, quod is, qui pecuniam dedit certioretur de tali venditione. nu. 5.

Neglegens dicitur is, qui non perquirit factum ſuum, & id, quod ſua intereſt. nu. 5. in fine.

DECISIO CXXXVI.

1 Domini circũſcripſerunt in præſenti diſputatione caput ſcientiæ, vel ignorantiæ Illuſtriſſimi Dom. Io. Baptiſtæ venditoris officij, & concluſerunt, quod ſiue ſciuerit, ſiue ignorauerit fructus ei non debeãtur poſt venditionem Officij. Fundamentum reſolutionis fuit, quia per venditionem officij ſocietas diſſoluitur, l. verum, §. vltimo, ff. pro ſoc. §. ſoluitur Inſtit. eodem titulo, & diſſoluta ſocietate ceſſat periculũ vitæ, & ammiſſionis ſortis principalis, & remanet purum, & merum mutuum, ex
a quo citra vſuram non poſſunt percipi fructus[a] non obſtante pacto, vel conſuetudine in contrarium, vt fuit reſolutum in cauſa Roma. Societatis corã Cardinali Lancellotto 28. Aprilis 1570. & in alia Romana Societatis 10. Maij 1578. coram Illuſtriſſimo Cardinali Blãchetto, & in cauſa Roma. duorum millium 3. Iunij 1575. coram Cotta & ſæpiſſime in alijs cauſis.

2 Diſtinctio autem, quæ fit per modernos, & hic per informantes inter ſcientem, & ignorantem non habet aliquod fundamentum; quia ignorãtia venditionis officij non operatur, quod ſocietas duret Alexand. conſil. 60. nume. 1. & 2. lib. 7. & diſſoluta ſocietate militat eadem ratio, quod ceſſat periculum ammiſſionis capitalis, propter quod periculum ſolum ſubſtinentur ſocietates Officiorum, & licitè percipiuntur fructus, & remanet purum mutuum, & conſequenter nõ poſſunt percipi fructus, ſed ſolum in hoc caſu com-
b petit actio ad intereſſe[b] probatum vere, & concludenter, & non præſumptiuè iuxta Doctrinam Pauli de Caſtr. in l. 3. §. vlt. ff. de eo, quod certo loco quam Rota ſeruat, vt per Pute. deciſio. 232. libro primo. Mohedan. deciſio. 208. Veral. deciſ. 2. lib. 3. in manu ſcriptis.

3 Non obſtant text. in l. ſed, & ſocius, §. ſi abſenti, & in l. actiones, §. item ſi alicuius, ff. pro ſocio. quia in ſpecie illorum textuum ſocietas eſt finita, licet vnus ex ſocijs ignoraret diſſolutionem. Barto. & Bald. in dicto §. ſi abſenti. idem Bart. & Fulgoſ. in dicto §. item ſi alicuius Alexand. dicto conſil. 60. nume. 1. & 2. & quæſtio ſolum eſt de damnis, & lucris, & alijs geſtis medio tẽpore inter diſſolutionem ſocietatis, & ſciẽtiam alterius ſocij. & iſta quæſtio ceſſat in hac ſpecie, quia poſt venditionem officij non poteſt amplius alicui ex ſocijs obuenire neque lucrum, cum ceſſet periculum ammiſſionis ſortis principalis ex parte dantis, & ex officio vendito ſuper quo ſolum eſt contracta ſocietas alius ſocius non poſſit amplius percipere vllos fructus.

4 Non obſtat, quod cum iſti fructus fuerint ſoluti ſponte ſciente illos eſſe indebitos non poſſunt amplius repeti, l. 1. ff. de cõd. indeb. cum alijs

allegatis, quia hoc non habet locum in vſuris, quæ poſſunt repeti etiam quod fuerint ſcienter, & ſponte ſoluti. Bart. in l. ſi non ſortem, §. ſi quis facto, ff. de condit. indeb. Iaſ. in dicta l. 1. ſub nume. 12. verſic. quinto limita. Dec. in l. cuius per errorem nume. 4. ff. de reg. iur. Et tanto magis, quia iſta ſolutio non fuit facta ab Epiſcopo animo donandi, ſed ad effectum differendi reſtitutionem ſummæ ſatis notabilis ſcutorum duorũ millium ſortis principalis, quam tunc nõ habebat in promptu, vt probatur ex ſuis literis. Et quando poteſt
c ſumi alia præſumptio quam donationis [c] ſoluens ſcienter indebitum poteſt repetere Bald. in dicta l. 1. in fine, & ibi Iaſo. in quarta limitatione. Dec. in l. cuius per errorem nu. 2.

5 Non obſtat, quod ex ijs videatur ſequi abſurdum, quod ſcilicet eſſet in poteſtate recipientis pecunias ad ſocietatem vendendo officium poſt contractam ſocietatem ſine certioratione ſocij eum priuare fructibus ſocietatis, quia certioratio non eſt neceſſaria. Alexan. dicto conſil. 60. & nume. 3. & ex iſta venditione non reſultat aliquod præiudicium conſiderabile cum non currat amplius periculum ammiſſionis ſortis principalis & is, qui dat pecuniam facile poſſit certiorari, an ſocietas duret, vel ne, & ea diſſoluta repetere ſortẽ principalem, & ideo imputare ſibi debet, ſi eſt negligens in perquirendo, an ſocietas duret.

ADDITIONES.

a *Non poſſunt percipi fructus.* Vide de hac materia in conſil. Domini mei Farinacij decimoquinto, vbi plenè diſcutitur an, & quando finita, ſeu diſdicta ſocietate officij, debeantur fructus, & ad quam rationem, & poſt dictum conſilium reperies deciſio. Cardinal. Lancillotti hic allegatum.

b *Ad intereſſe.* Hoc intereſſe an poſſit per partes taxari, & an illius loco fructus ſocietatis officij currant aliquo modo vide latiſsimè in d. conſil. D. mei Farinac. 15.

c *Donationis.* Vulgaris eſt regula, quod donatio non præſumitur, & quod omnis alia coniectura, etiam leuis, & fatua capienda eſt potius quam donationis. Verum plures ſunt caſus, in quibus etiam præſumitur donatio, de quibus placuit lectorem remittere ad ſcripta per Tiraquell. in l. ſi vnquam in verbo Donatione largitus nume. 80. ſequentibus, C. de reuocan. donat. & in tracta. de Iud. in reb. exig. verſiculo 377. Marſil. ſingul. 56. & 57. Neuiza. conſil. 8. nume. 39. 40. & 50. & conſil. 21. nume. 21. Anton. Gomez. de contract. tit. de donat. ſub nume. 5. & in additio. Villalob. in commun. opinio. litera D. nume. 3. Cephal. conſil. 39. nume. 30. libro primo, & conſil. 90. nu. 20. & conſil. 148. nume. 35. ſeq. Menoch. de arbitrar. quæſt. caſu 88. per totum libro ſecundo, Ioſeph. Ludou. concluſ. 9. per totam. Maſcar. de probat. concluſ. 345. nume. 68. & concluſ. 554. per totam & concluſ. 562. nume. 3.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

MELLINI.

Romana Iuriſpatronatus 10. *Nouembris* 1600.

ARGVMENTVM.

Simonia an inducatur ex præſentatione cũ pacto, quod præſentatus faciat celebrare miſſas, Et quod teneatur recuperare bona ad capellam pertinentia illius ſcripturas congregare & iura tueri.

SVMMARIVM.

Simonia non inducitur ex eo, quod Patronus beneficij in præſentatione appoſuerit pactum, quod præſentatus teneretur iura beneficij tueri, et ſcripturas recuperare. nume. 1.

Simonia non inducitur ex conditionibus, quæ de iure communi inſunt. nu. 1. in fine.

Simonia non inducitur ex præſentatione, ſeu collatione beneficij cum onere celebrationis miſſarum, & præſentatione, quando tale onus fuit appoſitum non in actu collationis, ſed ante collationem. nu. 2.

Simonia non inducitur ex præſentatione, ſeu collatione cum onere celebrationis miſſarum, etiam quod tale onus fuerit impoſitum in actu collationis. nu. 3.

DECISIO CXXXVII.

1 Dubitaui an præſentatio Iulij ad fauorem Alexandri ſit ſimoniaca, ſimonia enim deducebatur ex pacto in præſentatione Iulij appoſito, quod Alexander tenetur celebrare facere in hac capella miſſas decem quolibet menſe pro ſalute & remedio animarum ſuorum anteceſſorum & dictæ Capellæ fundatorum, & quod teneatur pro eius poſſe tueri iura dictæ Capellæ, & quæcumque bona ad illa pertinentia recuperare, ſcripturaſquè in vnum congerere ad hoc, vt poſteri poſſint de illis notitiam habere: Et cauſa propoſita Domini quantũ ad onus impoſitum Alexandro defendendi iura Capellæ, & recuperandi bona, & congerendi in vnum ſcripturas reſoluerunt ex eo non induci ſimoniam, quia defenſio iurium Capellæ, & recuperatio bonorum, & conſeruatio ſcripturarum extantium ſpectat ad inſtitutum in beneficio, qui eſt illius defenſor immediatus, vt per Lamberteng. de iurepatronat. libro tertio, ſecundæ quæſtio. princip. numero ſecundo, Et conditiones, quæ de iure inſunt non inducunt ſimoniam, vt per Doctor. in capitulo ſignificaſti, & ibi Egid. numero ſecundo, de elect. Caputaq. deciſ. ducenteſimaquadrageſimaprima, libro primo.

Quo

2 Quo verò ad onus celebrationis miſſarum licet Domini idem ſentirent, tamen quia materia eſt difficilis,& exēplaris,& adeſt varietas opinionum inter Doctores volui iterum ſuper hoc particulariter dubitare, & difficultas iſtius articuli potiſſimum pendet ad intellectu,capitul. ſignifitum de præben. in quo refertur ſimilis facti ſpecies, & ibi gloſſ.affert duos intellectus. Primus intellectus eſt, quod iſtud onus celebrationis miſſarum fuerat appoſitum ante collationem,& non in ipſo actu collationis, & ideo collatio in ſpecie illius text.non eſt ſimoniaca,& iſtum intellectum ſequūtur ibi Collect.& Cardinal.ſub numero ſecundo Abba.ſub nume.ſeptimo Imol. ſub numero nono,& Dec.teſtatur eſſe magis cōmunem ſub numero 20. & iſtum intellectum videtur alias Rota fuiſſe amplexa, vt per Caputaq. in dict.deciſio.241.& vt dicit gloſſ.in dicto capitulo ſignificatum, iſte intellectus eſt de indubitabili.

3 Alius intellectus eſt, quod iſtud onus ex conuentione fuerat impoſitum in actu collationis, ſed vti quid ſpirituale non inducit ſimoniam,& iſtum intellectum ſequuntur gloſſa in capitulo primo in verbo ſpiritualia, prima quæſtione prima,& in dicto capitulo ſignificatum Abba. Antiqu.numero ſecundo Hoſtienſ. poſt principium Ioann.Andr.columna ſecunda verſiculo in gloſ. prima Anchar. numero ſecundo, & ſub numero quinto Anton. de Butr. ſub numero decimo Benedict.Capr. in lectura manuſcript. Dec. numero vigeſimo,& alij quos refert Egid. in dicto capitulo ſignificaſti ſub numei ſecundo, & ſub numero quinto de electio. licet ipſe videatur dubitare, & iſte intellectus magis placuit Dominis, quia primus intellectus non congruit literę illius text.vt in ſpecie ponderant Imol.Capra, & Dec. cum repugnent illa verba præbendam dediſtis, ita quod miſſam debeat quotidie celebrare, quæ oſtendunt fuiſſe initam conuentionem in ipſo actu collationis, & aliter intelligendo text. eſſet indubitabile, vt dicit gloſſa, & non fuiſſet opus conſulere Papam,& licet in eo textu non approbetur pactum vti licitum, & fuerit adhibita confirmatio Papæ: tamen Doctor. non faciunt vim in confirmatione Papæ, & diſputant in terminis illius text.circumſcripta confirmatione Papę, an collatio ſit valida,vel ſimoniaca, & in iſta varietate opinionum videbatur Dominis magis recepta opinio negatiua, quicquid in contrarium dicat Dec.præſertim ſi de mandantur authoritates eorum qui ſequuntur primum intellectum, ſed non excluſiue ad ſecundum, & placebant rationes iſtius opinionis, quod in hoc caſu præſentatio non ſit ſimoniaca,quia iſtud onus celebrationis miſſarum eſt, quod ſpirituale, & nullum affert temporale commodum patrono, neque ad extimationem pecuniariam redigi poteſt ad eius vtilitatem cum aliàs non eſſet obligatus iſtas miſſas celebrare facere neque continet aliquid extrinſecum nihil conferens ad beneficium, in quibus caſibus procedunt Deciſ. Caputaq. & aliæ authoritates, & exempla quæ in contrarium deducuntur per informantes, & placuerūt etiam reſponſiones quæ afferuntur per Dec.in dict. capitulo ſignificatum numero vigeſimo, & vigeſimoprimo, vnus etiam ex Dominis conſiderabat, quod in ſpecie capitulo ſignificatum videtur potius fuiſſe deductum in controuerſiam pactum de celebrando miſſam ſingulis diebus quam ipſa cōuentio de celebrando,neque videtur veriſimile,quod ſi ſola conuentio de celebrando miſſam fuiſſet habita pro ſimoniaca,Papa eū confirmaſſet permittēdo, quod inſtitutus retinuerit beneficium per ſimoniam acquiſitum, & ideo ex hoc inferebat non poſſe fieri fundamētum,quod fuerit adhibita cōfirmatio Papæ in ſpecie illius textus eo quia conuentio erat ſimoniacas.

4 Non obſtat,quod Iulius ex teſtamento Lucretiæ erat obligatus facere celebrare decem miſſas, & ideo per iſtud pactum releuatur ab illo onere, quia iſtud onus ex teſtamento Lucretiæ eſt appoſitum fratribus Sancti Bartholomæi quibus fuit legatus cenſus ſcutorum ſedecim ad iſtum effectum, vt faciant celebrare decem miſſas, & conſequenter ex iſto pacto,quod Iulius non conſequitur releuationem neque aliquod commodum.

MELLINI.

Romana Societatum 29. Januarij 1601.

ARGVMENTVM.

Societates officii initæ cum eadem perſona, & ad fauorem eiuſdem perſonæ non ſubſtinentur, niſi vſque ad valorem officii.

SVMMARIVM.

Societates officij inita cum eadem perſona ſuper eodem officio ſubſtinentur ſolum vſque ad valorem officij, & non vltra. numero primo, & per totam deciſionem.

Societates officij non poſſunt contrahi vigore Bullæ Pauli Quarti vltra medietatem valoris officij. numero primo.

Societates officij vigore conſtitutionis Pij Quarti poſſunt contrahi vſque ad valorem officij,& non vltra.nume. primo.

Publicatio,an ſit neceſſaria in conſtitutionibus emanatis motu proprio.nu.2.

Publicatio conſtitutionis præſumitur, quando illa reperitur regiſtrata in ſecretaria Apoſtolica impreſſa ab impreſſoribus Cameralibus publicè vendita, & in deciſionibus cauſarum allegata, & obſeruata. numero ſecundo.

Societas officij non poteſt ſtare ſine officio. numero tertio. Quia officium eſt ſubiectum, & fundamentum ſocietatis. numero quarto, ſeptimo,octauo, & nume. nono in fine.

Officia

Officia non dicuntur alienari, ex eo quod quis ſuper illis accipiat pecunias ad ſocietatem, ſed ſolum admittitur ad participationem fructuum. nu.5.

Officia ſunt in communi cõmercio, & eorum fructus poſſunt etiam in totum communicari. nu.5.

Venditio vnius rei pluribus facta eſt valida, quia ſuccedit obligatio ad intereſſe ſi rem venditam non poteſt ſecundo venditori tradere. numero ſexto, & in addit. litera A. vbi quomodo puniatur vendens, ſeu hypothecans eandem rem pluribus ac diuerſis perſonis.

Cenſus vitalitius repeti non poteſt, & ſubſtinetur propter incertitudinem vitæ. nu.7.

Societas officij differat a cenſu vitalitij. numero ſeptimo.

Societas poteſt contrahi etiam ſuper re aliena in præiuditium contrahentis. nu.9.

Officia non poſſunt ſubhaſtari niſi cum magna difficultate, & de licentia Papæ. num.9.

Conſuetudo non dicitur probata, niſi etiam probetur, quod fuerit obtenta in contradictorio iudicio cum appoſitione partium. num.10.

Conſuetudo non inducitur ex ſententijs difformibus. numero 10.

Conſuetudo non ſuffragatur in materia vſuræ. numero 10. in fine.

DECISIO CXXXVIII.

1 Honorius Trincius ſuper ſuo officio militis Pij valoris ſcutorum 500. acceperat a Lelio Bariſciano diuerſis temporibus plures pecuniarũ ſummas longè excedentes valorem officij. dubitaui an iſtæ ſocietates officij fuerint validę in totum, vel ſolum vſque ad valorem officij, & Domini fuerunt concordes, quod ſocietates officij initę cum eadem perſona ſuper eodem officio ſubſtinentur ſolum vſque ad valorem officij, & non vltra mouebantur; Primo propter conſtitutiones fel. rec. Pauli Quarti, & Pij Quarti. In conſtitutione enim Pij Quarti prohibetur contrahi ſocietates officij vltra medietatem valoris officij, & requiritur ſupplicatio ſignata manu Papæ. Conſtitutio vero Pij Quarti continet moderationem illius conſtitutionis, & permittit, vt in futurũ contrahi poſſint ſocietates ſine ſupplicatione vſque ad valorem officij, & non vltra.

2 Et quamuis non inueniatur publicatio conſtitutionis Pij Quarti, tamen dicebant Domini, quod aut iſta conſtitutio fuit publicata, & ſocietates vltra valorem non ſubſtinentur, aut non fuit publicata, & multo minus ſubſtinẽtur, quia ſi iſta conſtitutio non habuit effectum remanet conſtitutio Pauli Quarti prohibentis contrahi ſocietates vltra medietatem valoris officij, vltra quod ſi publicatio eſt neceſſaria in conſtitutionibus emanatis motu proprio; Illa eſt multum veriſimilis, cum iſta conſtitutio reperiatur regiſtrata in ſecretaria Apoſtolica impreſſa ab impreſſoribus Cameralibus, & publicè vendita, & vſque ad hanc diem fuerit ſemper allegata in deciſione cauſarum, & obſeruata ſine aliqua contradictione, & ceſſat ſecundum Dominos omnis difficultas, quia in Pontificatu Pauli Quarti expediebantur ſuper huiuſmodi ſocietatibus ſupplicationes, quæ vigore illius conſtitutionis erant neceſſariæ, & poſt iſtam conſtitutionem Pij Quarti non fuerunt amplius expeditæ iuxta formam iſtius conſtitutionis, & ſocietates fuerũt contractæ vltra medietatem valoris officij, & ex iſta obſeruantia ſubſequuta ſatis aperte declaratur, quod conſtitutio Pij Quarti fuit publicata, & habuit effectum.

3 Secundo circunſcriptis etiam iſtis conſtitutionibus mouebantur Domini, quia ex diſpoſitione iuris communis, iſtæ ſocietates non poſſunt ſubſtineri in exceſſu neque in vim contractus ſocietatis, neque in vim alterius contractus. Quantum enim ad contractum ſocietatis notiſſima eſt illius forma, quod partes ineunt ſocietatem ſuper officio, & officialis facit participem fructuum eum qui dat pecunias pro rata parte, quã partem propter incertitudinem fructuum officij, & ad effectum euitandi labores computorum, idem officialis conducit ad rationem, duodecim pro centenario, & ideo cum dans pecunias admittatur ab officiali in ſocium officij, & ad participationem fructuum, in eo quod ſocietates excedunt valorem officij, & ad participationem fructuum in eo quod ſocietates excedunt valorem officij ceſſat officium, quod eſt ſubiectum ſocietatis, & communicatio fructuum, quorum ſocius pecunias conferens particeps fieri poſſit, & conſequenter ſine ſubiecto, & communicatione fructuum non poteſt ſubſiſtere ſocietas. leg. verum in fine digeſt. pro ſocio. duodecim pro centenario percipiuntur ex pecunia, ex qua nõ poſſunt licitè percipi fructus.

4 Et quamuis officium non pereat communi periculo, ſed per mortem officialis totum pereat damno ipſius contra naturam contractus ſocietatis, tamen ex hoc non ſequitur, quod officium non ſit ſubiectum ſocietatis, quia pro maiori commoditate contrahentium periculum ſocietatis inter ſocios commutatur, ſi enim officialis moritur, officium amittit, & ècontra ſi moritur ille qui dat pecunias, amittit ſuum capitale, & ſic in effectu compenſantur periculum cum periculo.

5 Nec placuit Dominis, quod officia ſint de regularibus, & non poſſint pignorari, vel obligari, & ideo licet ſocietates abſorbeant totum valorem officij, officium ſemper remanet integrum penes officialem, & conſequenter remanet etiam ſubiectum ſocietatis, & res quæ poſſit communicari, quia per iſtum contractum non alienatur officium, ſed ſocius admittitur ſolum ad participationem fructuum, & in exceſſu non remanent fructus qui poſſint communicari. Prætere licet titulus officij non poſſit alienari ſine conſenſu Papę ad effectum euitandi fraudes, & vt poſſit eſſe certus de vacatione: tamen reſpectu contrahentium dummodo non mutetur perſona officialis, & remaneat periculum vitæ in eadem perſona, officia ſunt in communi cõmercio, & poſſunt etiam in totum fructus communicari, vt fuit

fuit dictum in cauſa Romana officij ſcriptoriæ prima Aprilis 1588. coram R. P. D. meo Pamphilio, & tanto magis per viam contractus ſocietatis qui aliter iniri non poteſt, & permittitur a Papa, etiam ſine licentia.

6 Non obſtat, quod ſicut idem prædium, & fructus illius poſſunt vendi pluribus perſonis ita pariter ſuper officio, & illius fructibus poſſunt admitti plures ſocij, quia inter iſtos duos caſus ratio diuerſitatis eſt euidens, quando enim eadem res venditur pluribus [a] venditio eſt valida, quia cum venditor teneatur ſolum tradere, & ſic ad factum cuius loco ſuccedit obligatio ad intereſſe ſi non poteſt ſecundo emptori tradere idem prædium, vel fructus illius ſoluendo intereſſe liberatur, ſed in ſocietate, ſecus eſt quia non poteſt conſiſtere ſine officio, & eo ipſo quod eſt admiſſus aliquis in ſocium officium eſt ei communicatum, & non eſt amplius communicabile, & conſequenter de tempore contractus nihil remanet penes ſocium, quod poſſit alteri communicare, & ſuper eo admittere alium in ſocium.

7 Quod vero non poſſint ſubſtineri in vim alterius contractus fundamentum Dominorum fuit, quia in vim cenſus vitalitij propter periculum vitæ extimabile pecunia iuxtà cõſilium Oldrad. 207. non poteſt ſubſtineri, quia de natura iſtius cenſus vitalitij, eſt quod pecunia repeti non poſſit, & ſubſtinetur ſolum propter incertitudinem vitæ vt per Dec. in conſilio 121. ſub numero primo, & ideo cum dans pecunias ad ſocietatem poſſit illas repetere elapſis ſex menſibus iſte contractus eſt contrarius naturæ cenſus vitalitij: ratione vero aſſumpti periculi non poteſt ſubſtineri, quia quando officium eſt grauatum in totum non exiſtente officio nec fructibus nihil remanet officiali periculo expoſitum pro cuius curatione aliquid præſtari poſſit leg. nihil intereſſe & leg. periculi digeſt. de nautico fœnore, & etiam quia nullum periculum transfertur in officialem pecunia ęſtimabile cum periculum cũ periculo compenſetur.

8 Et ceſſante periculo non poteſt etiam ſubſtineri in vim contractus ſponſionis, quia iuſtitia ſponſionis pariter eſt fundata ſuper periculo, & licet Sott. de iuſtit. & iur. libro ſexto quæſtio. ſexta articulo ſecundo columna penultima, & Nauarr. quæſtion. vigeſimanona numero tertio de vſur. nitantur ſolum iuſtificare iſtos contractus ratione aſſumpti periculi, & aſſecurationis, & in vim ſponſionis, tamen vterque eorum præſupponit exiſtentiam, capacitatem officij, & dubitant ſolum de validitate iſtius contractus qui non poteſt reſtitui ad rationem cenſus cum capitale poſſit repeti finitis ſex menſibus neque poteſt ſubſtineri in vim contractus ſocietatis, quia ſocius iuxtà naturam ſocietatis non ſubit periculum amiſſionis officij, & ideo putant illum eſſe reducendum ad contractum aſſecurationis, vel ſponſionis, ſed cum in iſto contractu periculum cum periculo compenſetur, vt dictum fuit, ceſſat eorum fundamentum, & contractus remanet licitus ex ſui natura, & ſubſtinetur ex leg. ſocietatis, neque eget iuſtificatione reducendo illum ad aliam ſpeciem contractus quem contrahentes non intellexerunt inire, & tanto magis cum in vim illorum contractum non poſſit ſubſtineri.

9 Tertio dicebant Domini non eſſe recedẽdum ab hac opinione, quia vltra rationes concurrunt etiam authoritates Doctorum; Hanc enim opinionem ſemper tenuit Rota, vt patet ex multis deciſionibus factis in hac materia in cauſa Romana ſocietatis de ferris ſexta Nouembris 1581. coram R. P. D. Seraphino in cauſa Romana ſocietatis de Lucchinis vigeſimaquarta Ianuaij 1575. coram Illuſtriſſimo Blanchetto, & coram eodem in alia Romana ſocietatis vigeſimaoctaua Ianuarij 1591. & vigeſima Octobris 1595. & in alia Romana ſocietatis prima Iulij 1596. coram Reuerend. Pat. Domin. Corduba, & deciſiones, quæ allegantur in contrarium non tangunt iſtum caſum, & in eis ſemper præſupponitur exiſtentia, & capacitas officij, licet enim iſte contractus ſubſtineatur ratione periculi, vt fuit reſolutum in cauſis Romana compromiſſi, & Foroliuienſ. ſocietatis coram bon. mem. Epiſcopo Lauretano, & ideo ceſſante periculo remanet purum mutuum, & fructus non debentur, vt fuit reſolutum in cauſa Romana ſocietatis coram bon. memor. Cardinali Lancillotto, & Romana damnorum coram Cotta, tamen ex hoc non ſequitur, quod ſocietates ſubſtineantur propter periculũ ſine officio, & quod non requiratur exiſtentia, & capacitas officij, in cauſa vero Romana, ſeu Tuſculana ſocietatis officiorum erat capax, & fuit ſolum reſolutum ſocietatem ſubſtineri, quia etiã ſuper re aliena poteſt contrahi ſocietas in præiudicium contrahentis, & præſertim cum adeſſet probabilis ignorantia dantis pecunias ad ſocietatem, quæ in hoc caſu ceſſat, & alia deciſio, quæ allegatur in cauſa Romana ſocietatis de Lucchinis, quod a communiter accidentibus inſpiciuntur potius fideiuſſores quam officia quę ad colorandum contractum, & euitandum vſurariã prauitatem interponuntur non facit ad rem, quia licet habeatur reſpectus magis ad fideiuſſores quã officia, cum officia non poſſint ſubhaſtari niſi cum magna difficultate, & ſine licentia Papæ, & a fideiuſſoribus ſit facilior exactio, tamen ex hoc non infertur, quod ſocietates ſubſtineantur ſine officio, & potius illa deciſio confirmat hanc opinionem cum admittat contractum ſine officio eſſe vſurarium, & ſic Rota nunquam receſſit ab hac opinione, quam etiam ſequuti fuerunt multi iudices extra Rotam, adhibito etiam conſilio Theologorum, & omnes recentiores qui de iſtis ſocietatibus ſcripſerunt, & demum articulo diligenter diſcuſſo eadem opinio placuit congregationi ad iſtum effectum a S. D. N. inſtitutæ cui inter fuerunt quinque Illuſtriſs. Cardinales, tres Rotæ Auditores antiquiores, & tres Theologi.

10 Non obſtat, quod propter conſuetudinem incundi ſocietates vltra valorem officij contractus ſubſtinentur ex bona fide contrahentium, quia iſta conſuetudo non probatur obtenta in cõtradictorio iudicio cum oppoſitione partium, & effectuatione mandatorum, prout probari debet,

bet,& conſtat de contrario ex deciſionibus factis in diuerſis cauſis ſecundum quas fuit iudicatum, & conſuetudo non inducitur ex ſententijs difformibus Alberic. in leg. quæſitum §. ſi quid eodem digeſt.de fund.inſtrum. Aym. quæſtion.96. numero quinto vltra quod ſi probaretur non releuaret,quia conſuetudo non ſuffragatur in materia vſuræ capitul. quia in omnibus de vſuris,& fuit latè deductum in cauſa ſocietatis ſecunda Iunij 1590. coram bon. memor. Cardinali Lancillotto.

ADDITIO.

a *VEnditur pluribus*. Qui vnam eandemque rē diuerſo tempore pluribus vendidit punitur criminaliter,& pęna falſi tenetur, ſi vero non titulo venditionis,ſed donationis, aut alio cōtractu pluribus eandem rem diuerſo tempore alienauerit,& tunc non pęna falſi, ſed tantum crimine Stellionatus tenetur leg. qui duobus.digeſt. de falſis, & plenè poſt alios quos allegant antiquiores ſcripſerunt Plot.de in lit.iuran.ad leg.ſi quando numero 117.& ſequent.C.vnde vi ſecūdum antiquam impreſſionem vbi amplius, quod datur iſto caſu iuramentum in litem contra vendentem, & alienantem rem duobus Anchar. Regien.quæſtion.ſecunda numero nono lib.ſecundo vbi pariter, quod datur iuramentum in litem Pract.Corrad.titulo de falſ. numero vigeſimoſecundo, & vigeſimotertio folio mihi 396.& 399. Menoch. de arbitrar.quæſtio.libro ſecundo Caſ. 381.numero decima, & ſequent. Monticell. reg. crimin.15.numero 86. vbi etiam, quod quandoque donans rem duobus punitur pęna falſi,quando ſcilicet in contractu donationis aſſerit de re donata non diſpoſuiſſe in præiuditium donatarij Clar.in practi.§. falſum numero vigeſimonono verſic.vendens.

Sic & hypothecans vnam,& eandem rem pluribus perſonis,quod crimine Stellionatus teneatur eſt tex.in leg.prima.digeſt.& C.de crim.Stellionat.Boniſ.de Vitalin. in titulo de extraordin. crimin.numero 16.pract.Papien. in forma actionis hypothec.gloſſ. ſub eadem in fine vbi diſtinguit Anton.Gómez. de delict. in titulo de crimi. Stellionat.vbi teſtatur de communi, & eam ampliat, etiam quod vna, & eadem res pluribus generaliter hypothecetur quāuis Ang. in loco per eum relato contrarium dixerit.

Verum propoſita concluſio minimè procedit in pluribus caſibus quos hic explicare non erit incongruum;Primus eſt,quando primus emptor pretium non ſoluiſſet, tunc enim nō prohibetur alteri eadem res vendi ſecundū Plot.in loco præcitato Dec.in leg.numero 19.digeſt. de regu.iur. Gabr.titulo de emptione,& venditione concluſ. ſecunda numero vigeſimoſecundo, & 53. Anch. Regien.dict.quæſtion. ſecunda numero 81.libro ſecundo Monticell.dict.regu.crimin.15.numero 56.verſicu.item verum: ſecundus eſt caſus quando prima venditio eſſet nulla Menoch.dict.Caſ. 391.numero 19.Plot.dicto num. 178.Anch.dict. quæſtio.ſecunda numero octauo; Tertius eſt caſus,quādo ſecundus emptor ſciebat, vel ſcire debebat, & non curauit rem ſibi venditam alteri prius fuiſſe venditam Menoch.dict.Caſ.381.numero duodecim & ſeqq. Quartus eſt caſus, quia quicquid ſit de iure de cōſuetudine ſic rem duobus vendens non punitur, prout teſtatur practi. Papienſ. in loco præcitato, & refert Corrad.vbi ſupra numero vigeſimoſecundo,& Clar.in dicto §. falſum eodem numero 29. ſed certe apud nos hæc conſuetudo non viget,quia ſępe vidi procedi criminaliter contra eos qui vnam, & eandem rem duobus vendiderat animo recipiendi pretiū ab vtroque emptore,vel ſecundo maius pretium eo quo fuit vendita primo loco.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

IVSTI.

Romana hæreditatis de Bellauita Veneris 20. Decembris 1602.

ARGVMENTVM.

Teſtamentum, an reddatur nullum, ex eo quod inſtitutio fuerit facta a teſtatore grauiter infirmante, & reſpondente per verbum ſic, vel annuente cum capite, & an Notarius poſſit redargui ex eo quod in dicto teſtamento non ſcripſerit verba aliqua extranea ab actu teſtandi, & a teſtatore prolata ex aliquo morbi accidenti ſuperueniente.

SVMMARIVM.

Teſtamentum non redditur nullum ex eo, quod teſtator in confeſſione teſtamenti aliquo accidenti oppreſſus, protulerit aliqua verba extranea ab actu teſtandi, & non ſcripta a Notario in teſtamento. numero primo ad finem.

Notarius non tenetur ſcribere in teſtamento niſi ea de quibus fuit rogatus a teſtatore. numero primo ante finem.

Inſtitutio hæredis facta a teſtatore, etiam per verbum ſic vel per annuitionem capitis ad interrogationem Notarij valet, quando prius fuit dictatum teſtamentum ab ipſa teſtatrice. numero ſecundo, & in additio. litera A.

Inſtitutio facta ad nutum teſtatoris valet, quando teſtator aperte prius dixerat, quod volebat inſtituere tales, & tales, poſt nunc. 2.

Teſtamentum factum a teſtatore, etiam morti proximo valet, quando alias teſtator eſt in ſenſu ſuo ſub numero ſecundo, & in addit. litera B.

Teſtes

Teſtes non probant negatiuam, quod teſtator aliquid non dixerit deponendo ſe hoc non audiuiſſe. nume. 3. & in addit. litera C.

DECISIO CXXXIX.

1 CVm prætenderet Iacobus Saluionus ſe eſſe hæredem inſtitutum a Lucretia de Bellauita, cauſa fuit introducta coram me inter ipſum Iacobum, & Andream Siluestrinum & Franciſcum Pirardum hæredes nominatos, & inſtitutos in teſtamento eiuſdem Lucretiæ, & poſſeſſores hæreditatis, necnon diſputato, & deciſo Dubio in Rota, firmatoque verba illa, vel nomen illud interiectum inter nominationẽ hæredum *Iacomo Iacomo*, non importare illius inſtitutionem, vt in deciſione in hac cauſa facta quinta Maij 1601. Tandem pronũciaui nullum ius competere nec competijſſe Iacobo ſuper hæreditate Lucretiæ, ipſoſque Andream, & Franciſcum abſolui ab impetitis, & quia erat conſentaneum, vt cauſa vnica ſententia terminaretur, taxatæ fuerunt expenſę, & cauſa omnino terminata, & nihilominus Ioan. Iacobus non ceſſabat ciuiliter, & criminaliter eoſdem hæredes coram Illuſtriſſimo Gubernatore Vrbis, ſuper nullitate eiuſdem teſtamenti moleſtare, vnde ſignatura ab eodem Gubernatore cauſam auocauit, & mihi in Rota commiſit, & Sanctiſſimus Dominus Noſter, mãdauit, vt cauſa in Rota terminaretur pro iuſtitia, quapropter diſputato particulari dubio, & præſuppoſito, quod Lucretia Teſtatrix protulerit illa verba *Iacomo Iacomo*, an teſtamentum poſſit dici nullum, pręſertim, quia Notarius non ſcripſerit in teſtamento eadem verba protuliſſe. Domini cenſuerunt teſtamentum propterea non eſſe nullum, ſiquidem illa verba non pertinent ad teſtamentum, neque fuerunt prolata a Teſtatrice in ipſo teſtamento, ſed ex accidenti, quia ſuperuenit defectus quidam Teſtatrici ægrotanti, nec tenebatur Notarius opponere in teſtamento, quia de illis non fuerat rogatus Bal. in rubr. C. de fide inſtrument. Roland. conſilio ſexageſimono, numero quinquageſimoſexto, libr. tertio, cum alijs allegatis per informãtes, & ideo notarius, qui ante rogitum dictauerat, & ſcripſerat teſtamentum de mandato Teſtatricis, & dubitabat de extenſione propter illa verba in medio inſtitutionis expreſſa, licet in actu rogitus adhibuiſſet communem diligentiam, tamen conſulit Rotam dum penderet cauſa ſi extendenda eſſent illa verba, *Iacomo Iacomo*, & Rota bene mandauit Notario iſto legali, & fide digno, vt publicaret teſtamentum abſque illis verbis, *Iacomo Iacomo*, quia erant extranea ab actu teſtandi, & quod reliqua deponeret in examine cui ſe ſubiecit.

2 Et præſertim iſta vera eſſe apparet, quia illa verba non alterant in aliquo, nec innouant diſpoſitionem Teſtatricis, quæ poſtquam prolatis illis verbis redijt ad ſenſum ſuum interrogata a Notario an vellet hæredem inſtituere Andreã & Franciſcum ſecundum aliquos ex teſtibus, reſpondit ſic, & ſecundum omnes annuit capite[a] quod ſufficit quando, prout hic prius fuit dictatum teſtamentum ab ipſa Teſtatrice, glo. in l. Iubemus, C. de teſtamen. cum allegatis per Gabrielem concluſione ſecunda, eodem titulo, & adeſt deciſio coram Robuſterio in Romana de Maximis, & Mattheis octaua Maij 1579. Maximè, quia hoc caſu valeret inſtitutio facta ad nutum, quia iam Teſtatrix apertè dixerat, quod volebat hæredes inſtituere Andream & Franciſcum. Ioã. Andr. ad Specu. in titulo de teſtamen. §. in primis in additio. incipiente quidam Pileus. Pariſ. conſilio trigeſimo, numero trigeſimo, libro tertio, Illuſtriſſimo Mantica de coniectur. libro quarto, titulo quarto, numero decimo, qui loquuntur quando Teſtator erat morti proximus[b] dummodo aliàs eſſet in ſenſu ſuo, & prærordinaſſet teſtamentum, vt in dicta deciſione Robuſterij, quæ loquitur in terminis fortioribus in teſtatore oppreſſo ſomno lethali, & hic ceſſat ſuſpitio, quæ reſultat ex facilitate reſponſionis, & ex grauitate infirmitatis Clar. queſtione trigeſimaſeptima, in §. Teſtamentum Gabr. dicta concluſione ſecunda, numero ſeptimo, poſt Calcar eum, conſil. 91. numero ſexto.

3 Non obſtat, quod teſtes videantur contrarij, quia aliqui dicunt Teſtatricem ad interrogationem notarij reſpondiſſe ſic, alij quod capite annuit, quia iſti non negant Teſtatricem reſpondiſſe ſic: ſed quod ipſi non audierunt,[c] Viderunt tamen, quod capite annuit interrogationi Notarij, & ſic nulla adeſt contrarietas, & ita deciſum non informante Iacobo, immo recuſante informatore, &c.

ADDITIONES.

a ANnuit capite. Hæc deciſio fuit facta in cauſa in qua plenè ſcripſit Dominus meus Farinacius, ſupra in conſilio nonageſimoſeptimo. * Vbi numero primo, in fine dixit magis communem, & magis receptam eſſe Doctorum opinionem valere inſtitutionem hęredis factam a Teſtatore reſpondente Notario interroganti, an vellet Titium eſſe ſuum hæredem per verbum *ſic*, ſicuti alijs relatis antiquioribus Teſtatur Siluan. cõſilio quinquageſimoquarto, numero decimo, Cęphal. conſilio 546. numero quadrageſimoſexto. Menoch. conſilio quadrageſimoquinto, numero primo, & ſequentibus. Franc. Becc. conſilio centeſimoſecundo, numero octauo. Sforz. Odd. conſil. 76. nume. 3.

Et quod attinet ad inſtitutionem nutu factã, vide eundem Dominum meum Farinacium, dicto conſilio nonageſimoſeptimo, numero quinto. Vbi probauit etiam nutu factum teſtamentũ ſubſtineri in duobus caſibus. Primo de ęquitate Canonica, & in terris Eccleſiæ ſecundum Alber. in l. Iubemus in fine, C. de teſtamen. Cęphal. dicto conſil. 546. numero quinquageſimo ſecundo & ſequentibus. Secundo quando in teſtamento adeſt clauſula Codicillaris ſecundum Bart. Bal. Alber. Ang. & Iaſ. in dicta l. Iubemus, Io. Delect.

de

de arte teſtandi rubric. de his qui non habent factionem teſtamenti cautel. nona quos, & alios referendo ſequuti ſunt Cephal. dicto conſilio 546. numero 55. & Menoch. dicto conſilio 45. nu. 14.

b *Morti proximos*. Ad comprobationem huius concluſionis, vide eundem Dom. meum Farinac. dicto conſilio 97. numero nono & ſequent. vbi pluribus explicat valere teſtamentum, & inſtitutionem factam à teſtatore etiam grauiter infirmo exiſtente in articulo mortis, & laborante in extremis, & etiam quod propter morbi grauitatem lingua balbutiens, & groſſa fuerit affecta, teſtatoriſque vox cum difficultate emittatur, & audiatur.

c *Audiuerunt*. Sufficit enim teſtatorem potuiſſe ſic dicere, etiam quod ipſi non audiuiſſent, ideo niſi teſtes dixerint, quod ſi ita dixiſſet ipſi audiuiſſent, aut quid ſimile non dicuntur probare negatiuam prout in ijs terminis ſcripſit Ioan. Petr. Surd. conſilio 114. numero tertio, & numero ſexto in fine iuncto numero 39. etiam in fine, & numero 41. 48. 73. & ſequent. 80. in fine, & ſequent. & alios plures allegat Domin. meus Farinacius in dicto conſilio 97. numero tertio quos hic repetere ſuperfluum eſt.

Fam. Cent. J. V. D. Galeſ.

LANCILLOTTI Iunioris.

Ciuitatis Caſtelli Bonorum 8. Februarij 1602.

ARGVMENTVM.

Simulatio probatur coniecturis probata tamen ſimulationis cauſa quæ ſufficit opinata, licet non vera, ac de pluribus coniecturis, quibus ſimulatio, filiatio, & illegitimitas probatur.

SVMMARIVM.

Simulatio probatur coniecturis, & præſumptionibus. numero 1.

Simulatio non dicitur probata niſi etiam probetur cauſa ſimulationis. numero ſecundo. ſufficit tamen quod illa ſit à partibus opinata licet non vera. numero 4.

Spurij filij poſſunt patri ſacerdoti ſuccedere conſtitutione Pij Quinti. nu. 2. in fine.

Filiatio & illegitimitas, eſt difficilis probationis ideo probatur coniecturis, vtpute ex communi reputatione, ex publica voce, & fama, ex habitatione in domo patris, ex poſſeſſione bonorum paternorum, et ex verbis enunciatiuis alicuius inſtrumenti nu. 3.

Filiatio probatur ex educatione, alimentatione, et tractatu. nume. 4.

Simulatio venditionis probatur ex eo, quod venditor poſt venditionem remanſit in poſſeſſione bonorum venditorum. numero quinto, & in addition. litera A. vbi de materia.

Simulatio præſumitur ex alienatione omnium bonorum. numero 6.

Simulatio præſumitur per interpoſitionem perſonæ. numero ſeptimo, & in addition. litera B. vbi de materia.

Simulatio præſumitur ex breuitate temporis. nu. 8.

Simulatio præſumitur ex proprietate emptoris veriſimiliter non habentis pecunias ad emendum. nu. 9.

Simulatio excluditur ex qualitate perſonæ contrahentis qui ſit bonæ famæ. nu. 10.

Bonus quiſque præſumitur, fallit in præiuditium tertij. nu. 11. & in addit. litera C. vbi de materia.

Simulatio probatur coniecturis non obſtante publico inſtrumento. nume. 10.

Conſtitutum nihil operatur in contractu ſimulato. numero 11.

Conſtitutum corruit corruente contractu ſuper quo eſt appoſitum. nu. 11.

DECISIO CXL.

1 VEnditionem bonorum de quibus agitur factam à quond. Presbytero Paſqua Brunello ſimulatam fuiſſe Domini cenſuerunt, moti ex pluribus coniecturis inditijs, & præſumptionibus ex quibus probatur ſimulatio cum ſit de ijs quæ clam, & occulte fieri ſolent Bartol. in l. poſt contractum ff. de donat. Caſtrenſ. conſilio 74. numero quinto libro ſecundo, & conſilio 337. numero quarto eod. libr. ſecundo Aym. conſilio 156. numero ſeptimo Tiraquel. de retract. lignag. §. primo gloſſ. 14. numero 58. Caputaq. deciſ. 149. numero primo part. prima, & fuit pluries in Rota reſolutum.

2 Et quamuis ad hunc effectum ſit probanda cauſa ſimulationis ſine qua ex coniecturis ſimulatio non inducitur iuxtà conſil. Bartol. 65. Rot. deciſ. prima de donatio. in nou. & fuit dictum in cauſa donat. de Grandis 27. Aprilis 1592. coram Reuerend. Pat. Domin. meo Pegna, & coram eodem in cauſa Romana bonorum de Ceulis 28. Aprilis 1596. & in vna Romana fructus de Vellis 23. Februarij 1598. coram bon. me. . . . . & aliàs ſæpe tamen in hoc caſu cauſa ſimulandi eſt euidens, vt ſcilicet mandantibus huiuſmodi venditoribus bona deuenirent ad Cęſarem Paſquę filium in quem ex ſucceſſione vti in filium Spurium tranſire non poterant, cum Paſqua eſſet ſacerdos ſtante conſtitutione felic. record. Pij Quinti, vt in cauſa Peruſina de Vbaldis Bononienſ. de Zambeccarijs, & alijs pluribus.

3 Cęſarem autem fuiſſe filium Spurium Paſquę ſatis ſuperque probatum eſt ex communi reputatione publica voce, & fama, habitatione in domo patris, Poſſeſſione bonorum paternorum, nec non enunciatiua in inſtrumento venditionis per Lelium Cęſari factæ in quo enunciatur Cęſar

Cęſar Domin. Paſquę, & ex alijs coniecturis per informantes ponderatis ex quibus non eſt dubium probare filiationem, & illegitimitatem, cũ illa ex parte patris ſit difficilis probationis capit. Michael. cum ibi not. per Innocent. & alios de fil. Preſbyter. Bald. in leg. humanitatis numero 44. verſiculo ex hoc ſequent. C. de impuber. & alijs ſubſtitu. & in leg. vulgo. de ſtat. homin. Natt. conſilio 479. numero 39. & fuit latè deductum in cauſa Romana Abadeſia decima Decembris 1578. coram S. D. N. & in cauſa Bononienſ. de Gargantibus 14. Martij 1601. coram Reuerend. Pat. Dom. meo Mellino.

4 Sed ceſſat in hoc caſu omnis difficultas cum cõſtet ex teſtibus Cęſarem fuiſſe ab ipſomet Paſqua educatum, alimentatum, & tractatum vti filium, Id namque ſufficit ad effectum ſimulationis de qua agitur, quæ cum pendeat ab animo, & opinione contrahentium non requirit cauſę veritatem, ſed ſatis eſt, quod cauſa quamuis non ſit vera ſit a partibus opinata, & poſſit tollere dubitationem leg. is quæ putant ff. de acquir. hæred. Aym. conſilio 88. numero 15. & in his terminis fuit reſolutum in Rota in cauſa Romana reſidui pretij Appaltus 25. Iunij 1584. coram bon. memor. Orioleńſ.

5 Quantum ad coniecturas plures concurrunt. Prima enim deducitur ex poſſeſſione bonorum
a venditorum continuata [a] per Paſquam vſque ad eius obitum ex qua vt plurimum arguitur ſimulatio, vt poſt Bartol. in d. l. poſt contractum numero quarto ff. de donat. & in l. ſecuti §. ſuperuacuum numero quinto ff. quibus mod. pign. vel hipothec. ſol. Bald. conſilio 70. numero tertio & ſequent. libro primo Anchar. conſilio 9. columna ſecunda verſiculo ſexto, & vltim. Dec. conſi. 587. numero octauo verſicul. ſecund. effic. & conſilio 659. numero 9. verſicul. tertia præſumptio Pariſ. conſilio 82. numero 49. volum. 3. Aym. conſilio 156. numero 10. Tiraquel. de iur. conſtit. limitat. 9. in princip. Caputaq. deciſ. 143. numero ſexto parte prima, & hanc coniecturam probauit Rota in allegata cauſa Romana bonorum de Ceulis. Nec adducitur aliqua cauſa remanſionis in poſſeſſione ex nouo titulo, vel locationis, aut alterius contractus qui poſſet excludere ſimulationem.

6 Secunda colligitur coniectura ex eo, quod vẽditio fuit facta omnium bonorum immobilium, & cũ nulla adeſſet cauſa in Paſqua faciendi venditionem ita generalem omnium bonorum ſatis præſumitur ſimulatio Bartol. in l. qui teſtamento numero tertio ff. de probat. & in leg. poſt contractum numero ſecundo ff. de donat. Bal. in leg. fraus ſub numero primo verſiculo item vna magna ff. de lega. Socin. ſen. conſilio 108. columna ſecunda numero tertio verſicul. & quando quis volumin. 1. Dec. dict. conſilio 587. numero nono & conſilio 659. numero tertio Alexand. conſilio 55. numero ſeptimo Afflict. deciſ. 370. nume. 19. & hæc coniectura ſimiliter fuit approbata in d. deciſ. & cauſa de Ceulis.

7 Tertia coniectura, quia hæc bona patris in filium Spurium peruenerunt mediante tertia per-
b ſona habente cauſam a patre ex contractu inter viuos, propterea translatio iudicatur facta in fraudem non obſtante opinione gloſſę quę contrarium tenebat, & voluit Bartol. quem alij ſequuntur in l. ſi is qui ex bon. numero quarto verſiculo nono quæro ff. de vulgar. & pupillar. ſubſt. & ibi Iaſ. in fine Alexan. conſilio 51. in fine libro ſecundo Calcan. conſilio 48. numero ſecundo, & quarto & eſt tex. in leg. prima §. ſiue itaque C. de nat. liber.

8 Quarta cõiectura breuitas temporis, quod interceſſit ab emptione facta per Lelium vſque ad venditionem factam Cęſari filio Paſquæ, quod oſtendit non fuiſſe intentionem Lelij emere, ſed potius inſeruire de ſua perſona huic translationi Caſtrenſ. conſilio 74. numero nono parte ſecunda, & faciunt tradita per Tiraquel. de retract. lignag. §. 1. gloſ. 1. nu. 77.

9 Accedant & alię coniecturæ, nempe inueriſimilitudo quæ deducitur ex paupertate Cęſaris, qui vt dicũt teſtes, & in ſpecie eius filius cum nihil haberet in bonis, non poterat huiuſmodi bona emere, adſunt teſtes deponentes de huiuſmodi ſimulatione, & cauſa ſimulandi qui quamuis deponant de diuerſis cauſis ſimulationis, tamen vna non venit excluſiua ad aliam, Nam ſiue Paſqua voluerit donare ad effectum vt Cęſar poſſet vxorem ducere: ſiue ſimpliciter ad effectũ, vt bona in ipſum peruenirent, ſiue vna tantum ſiue vtraque ex iſtis cauſis concurrat, non excluditur immò potius comprobatur ſimulatio.

10 Non obſtat qualitas perſonę ipſius Lelij cum quilibet præſumatur bonus, quia in præiuditiũ tertij id nõ procedit vltra quod forte potuit credere huiuſmodi ſimulationem non fuiſſe illicitam, prout nec obſtat quod venditio fuerit facta coram Notario, & teſtibus & quod inſtrumentũ loquatur de vera numeratione, quia hæc potuerunt fieri ad effectum melius ſimulandi, & vnus teſtis deponit pecunias ſolum fuiſſe oſtenſas, & ita nec etiam obſtat, quod bona non fuerint per Lelium vendita Cęſari eodem pretio quo emerat a patre ſed maiori, quia id factum fuit ad effectum ſoluendi ſimulationem ne detegeretur.

11 Denique non obſtat clauſula conſtituti, quia conſtitutum nil operatur ſtante cauſa ſimulandi, continuatione poſſeſſionis, & alijs de quibus ſupra nam corruenti contractu principali, corruit quoque conſtitutum, quod ſimiliter præſumitur ſimulatus, vt latè deducit Tiraqu. multos cumulans de iur. conſtit. poſſeſſ. limitat. 9. numero primo, & ſecundo Egid. deciſ. 716. in fine, & tenuit Rota in allegata cauſa Romana de Ceulis coram R. P. D. meo Pegna.

ADDITIONES.

a *Continuata*. Quando quis vendit, donat, ſeu alio modo alienat aliquam rem, vtputa domum, vel fundum, & poſtea remanet in poſſeſſione rei venditæ donatæ, ſeu alienatæ, Nulli dubium, quod talis venditio, donatio, ſeu alienatio præſumitur ſimulata, & facta in fraudem, aut fiſci,

ſci,aut creditorum, aut alterius perſonæ intereſſe habentibus, ſed quia hoc non ſemper verum eſt, & pluribus modis concluſio prædicta a Doctoribus ampliatur, limitatur,& declaratur,iccirco ad eius materiam poſt alios quos allegant antiquiores, vide Iaſ. in §. item ſi quis nume.41. & ibi etiam Ioan.Fabr.nume.9.inſtit.de actionibus Neuiz.conſilio 8.nume.51.Boſſ.In tit.de bonor. publicat.num.48.& ſeqq.Anton.Gomez. de delict.titul.de confiſcatione bonor.num.4. Rolan. conſilio 40.num.20.24.31.32.& 44.libro ſecundo Clar.in pract.§.final.quæſt.78. verſicul. fraus autem Ioan. Baptiſt.Lup.in tracta. de vſur.comment.ſecundo §.1.num.44. Menoch. de arbitrar. quæſt.libro ſecundo Caſ.39. & de præſumpt.lib. tertio præſumpt.122.numero 110. & ſeq.& præſumpt.124.in princ.& nume.1.& nume.31.ſeqq. Ioſeph.Ludouic.concluſ.51.verſicu. octaua conjectura eſt,& ſeqq.Maſcard.de probat.lib.2.concluſ.439.per totam,& concluſ.442.num.1. ſeqq. & concluſ.446.nume.12.& concluſ.557. num.2. & ſeqq.& concluſ.558. per totam, & cōcluſ.815. nume.51.& ſeqq.

b *Tertia perſona*. Suppoſitio enim perſonæ arguit dolum,& fraudem in omni contractu l.vxor marito ff.de donat.inter vir.& vxor.l.pupillus §. final.ff.de authorit.tutor.l.ſi is qui bon.ff. de acquiren. hæred.l.ſi per impreſſionem C. quod metu cauſ.Alber.in l.dolum nume.3.verſi. item ex perſonę alterius interpoſitione C. de dolo. Calcan. conſil.36.nume.2.Aym. conſil.122. numero 10. verſic.ſeptimo non eſt dubium Ruyn.conſi.130. num.2.lib.2.Mandell.conſil.97.nume.5. verſicu. & potiſſimum libr.1. Maſcard. de probat.libro 1. concluſ.531.nu.173.& lib.2. concluſ.815. nu.43. Ad quam materiam vide Menoch. de præſumpt. libro 3.præſumpt.125. per totam Stephan.Lamberteng.de contractibus eorum &c. gloſ.10. nume.9. & declarantem Do.meum Farinacicum in ſua pract.crimin. parte 2.titul. de pęn. temperan. quæſt.89.nume.129.

c *In praiuditium tertij*. Hæc materia,an ſcilicet, & quando quis bonus præſumatur bene explicatur per Dom.meum Farinac.in ſua pract. crimin. parte prima titulo de indit. & tortur. quæſtion. 47. numero 277. & ſequent. vbi facit regulam cum ſeptem ampliationibus, & ſeptem alijs limitationibus.

Fam.Cent. J.V.D. Galeſ.

REGESTVM.

A B C D E F G H I K L M N.

Omnes ſunt Quaterniones, præter N, Quinternionem.

Index per ſe patet.

VENETIIS,

Apud Georgium Variſcum. M DCVI.

Digitized by Google

Digitized by Google